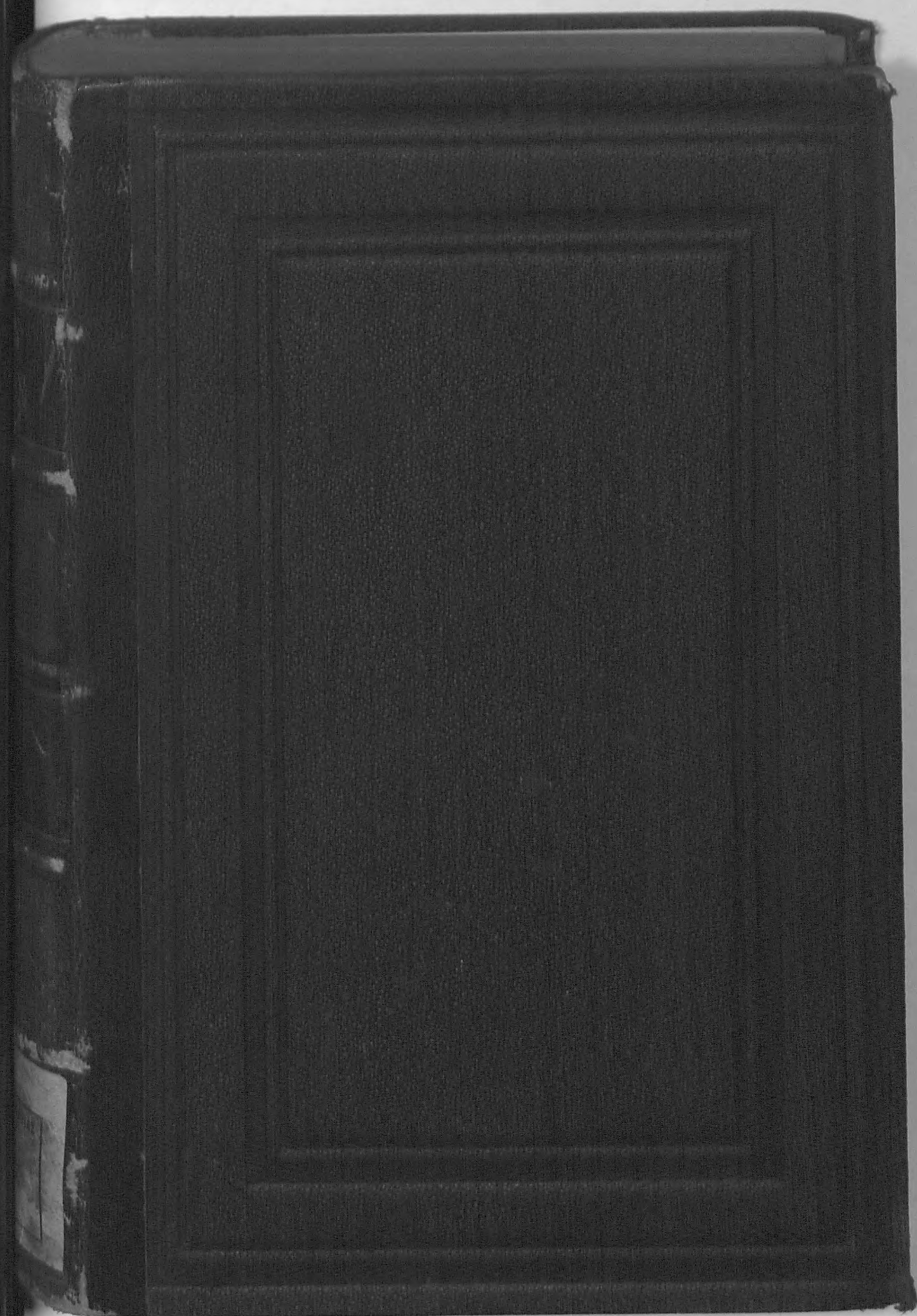

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

Αριθ. είς

10097/31

Εξ αγοράς

Σωφελ

Πωλητή: Καρανιώτης

GRVER-00581

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.
ΥΠΟ ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ, ΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ
ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΠΟΙΝΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΠΟΙΝΙΚΗΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ,
ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ,
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΑΛΛΗΛΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

Υ Π Ο

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

Τῇ συνεργασίᾳ καὶ ἄλλων νομομαθῶν.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Κ - Ω

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ
Πλατεία Λουδοβίκου, ἔναντι τοῦ νέου Δημ. Θεάτρου

1900

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

**ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ**

ΑΡ. Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ

Δ. ΖΑΛΟΥΧΟΣ

Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΙΩ. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

ΑΔ. ΠΕΤΡΙΤΗΣ

ΔΗΜ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Γ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

Κ

Καθαίρεσις κληρικῶν. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες ὁρίζουσιν ὅτι οἱ κληρικοὶ (ἐπίσκοποι, ἱερεῖς ἢ ἱεροδιάκονοι), περιπίπτοντες εἰς ἀσύγγνωστα ἐκκλησιαστικά ἁνομήματα, καθαιροῦνται ὑπὸ τῆς υπερτάτης Ἐκκλ. Ἀρχῆς, δηλονότι ἀποβάλλουσι τὸ ἱερατικὸν αὐτῶν ἀξίωμα. Συνωδὰ πρὸς αὐτοὺς ὁ καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὥρισεν ὅτι τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ἐπιβάλλει παρ' ἡμῶν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, δικαιούται δὲ μόνον ὁ καταδικασθεὶς εἰς καθάρισιν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῆς καθαιρετικῆς ἀποφάσεως ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. (Νόμου τῆς 9 Ἰουλίου 1852 ἄρθρ. 1Δ). Κατὰ δὲ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἄρθρ. 44) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ Δ. 16 Ὁκτ. 1836 περὶ τῆς ἐπὶ κακουργήματι καταδίκης τῶν κληρικῶν κλπ. ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὀφείλει νὰ καθαιρῇ τὸν ὑπὸ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης καταδικασθέντα εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν

κληρικόν, πληροφορουμένη τὰ περὶ τῆς καταδίκης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως, ὀφείλοντος νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δῆλωσιν (φέρουσαν τὴν ἐπίσημον σφραγίδα) περὶ τῆς καταδίκης· δὲν ἐκτελεῖται δ' ἡ ποινικὴ ἀπόφασις κατὰ τοῦ κληρικοῦ, πρὶν ἢ καθαιρεθῇ, ἐκτὸς ἂν, καίπερ παρελθουσῶν δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δηλώσεως, δὲν ἐπέλθῃ καθαιρέσις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καθαίρεσις στρατιωτικοῦ
καλεῖται ἡ ἀποβολὴ ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν κακουργιοδικῶν ἢ τοῦ στρατοδικείου ἐπὶ κακουργήματι καταδικασθέντος στρατιωτικοῦ τῆς ἐρηρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης. Σημειωτέον ὅτι, ὅπότεν ἡ καταδίκη ἐπέρχεται δυνάμει ἀποφάσεως κακουργιοδικείου, ἀνακοινῶν ὁ Εἰσαγγελεὺς πρῶτον τὴν καταδίκην πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ἢ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργεῖον δι' ἐπιδόσεως ταχτικῆς καὶ μετὰ τὴν κατ'

2 Καθαριότητα παραμέλσεις—Καθηκόντων παράβασις

ἐντολὴν αὐτοῦ καθαίρειν τοῦ καταδικασθέντος ἐκτελεῖται ἡ ποινικὴ ἀπόφασις (Διατ. τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1836 περὶ τῆς ἐπὶ κακουργήματι καταδίκης τῶν κληρικῶν, στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν). (Ἴδε καὶ Στρατιωτικὴ ποινικὴ δικαιοσύνη).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καθαριότητα παραμέλσεις.

Ὁ Ποινικὸς νόμος διὰ τῶν ἄρθρων 577—580 τιμωρεῖ ὡς πταίσματα α') τὴν μόλυνσιν φρεάτων, δεξαμενῶν, πηγῶν, ποταμῶν ἢ ρυάκων, ὧν τὸ βῶρυχ συντελεῖ εἰς πόσιν ἢ εἰς παρασκευὴν ἐδωδίων ἢ ποτῶν, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς αὐτὰ πραγμάτων ἀγῶν ἢ ὅπωςδήποτε ἐπιβλαβῶν, καὶ τὴν μόλυνσιν τροφίμων ἐκτεθειμένων εἰς πώλησιν (διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν). (Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐξεπίτηδες εἰσαγωγὴ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν τιμωρεῖται διὰ θανάτου κατὰ τὸ ἄρθρον 290 τοῦ Ποινικοῦ νόμου), β') τὴν παράβασιν τῶν περὶ καθαριότητος τῶν μύλων, μακελλείων, κρεοπωλείων, ἀγορῶν διατάξεων τῶν ἰσχυόντων νόμων (διὰ προστίμου τὸ πολὺ πέντε μέχρι πεντήκοντα δραχμῶν) (Ἴδε καὶ Ἀστυνομία), γ') τὴν παράβασιν τῶν περὶ καθαριότητος ἢ καθαρισμοῦ τῶν ὁδῶν ἢ ἀποχετεύσεως τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν οἰκιῶν καὶ στεγῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων, (διὰ προστίμου τὸ πολὺ δεκαπέντε δραχμῶν) (Ἴδε καὶ Ἀστυνομία), δ') τὴν ρίψιν ἀκαθαρσιῶν εἰς ἐνδύματα, κτίριον, περίφρακτον ἀγρὸν ἄλλου (καὶ διὰ κρατήσεως μὲν τὸ πολὺ ὀκταήμερου, ἐὰν τὸ πταίσμα ἐπεχειρήθη ἐξ ἐθελοκαχίας ἢ ἐκδίκησεως, διὰ προστίμου δὲ τὸ πολὺ τριακονταδράχμου ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καθηκόντων παράβασις.

Ὁ ὅρος οὗτος κατὰ γράμμα λαμβανόμενος

δύναται νὰ περιλάβῃ πᾶν ἀδίκημα καὶ πᾶσαν ἀθέμιτον πράξιν, καί, πέραν τοῦ δικαιολογικοῦ κύκλου ἐκτεινόμενος, νὰ περιλάβῃ ἔτι καὶ τὰ παρὰ τὴν ἠθικὴν πρακτόμενα. Ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ὁμως γίνεται χρῆσις τοῦ ὅρου ὑπὸ στενοτέραν ἔννοιαν, δηλοῦντος τὰς παρανομίας τὰς ὑπὸ τῶν δημοσίων λειτουργῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων καθηκόντων των πραττόμενας.

Τὰ τοιαῦτα δὲ ἀδικήματα περιέχονται ἰδίως ἐν τῷ 29ῳ κεφαλαίῳ τοῦ Β' βιβλίου τοῦ Ποιν. νόμου ἀπὸ τοῦ 449 ἄρθρου μέχρι τοῦ 495, διαχωριζόμενα εἰς τὰ ἐξῆς εἶδη.

Τὴν παράνομον ἑναρξιν, ἐξακολούθησιν καὶ διακοπὴν τῆς ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 449—451).

2. Τὴν παραβίαν τῆς ἐχεμυθίας (ἄρθρ. 452—455).

3. Τὴν δωροδοκίαν (ἄρθρ. 456—460).

4. Τὴν καταπίεσιν (ἄρθρ. 461 καὶ 462).

5. Τὴν ἀποσιώπησιν τῆς ἰδίας συμμετοχῆς (ἄρθρ. 463).

6. Τὴν συμμέθεξιν εἰς πράγματα μὴ συμβιβάζόμενα πρὸς τὰ ἔργα τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 464—466).

7. Τὴν κατάχρησιν τῆς ἐξουσίας (ἄρθρ. 467—475).

8. Τὴν ὑπέρβασιν τῶν καθηκόντων (ἄρθρ. 476—479).

9. Τὴν ἄρνησιν ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 480 καὶ 481) καὶ

10. Τὴν ἀπιστίαν (ἄρθρ. 482—486).

Πλὴν τούτων ὁμως πολλὰ ἔτι ἀδικήματα προϋποτιθέμενα τὴν ιδιότητα τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ περιλαμβάνει ὁ Ποινικὸς νόμος ἐν τοῖς καθεκάστα· ὡς ἐπὶ ἐλευθερώσεως φυλακισμένου (ἄρθρ. 182—4), ἐπὶ πλαστογραφίας (ἄρθρ. 254—3 καὶ 255), ἐπὶ διγαμίας (ἄρθρ. 285), ἐπὶ ὑπεξαίρεσεως (ἄρθρ. 394—5) καὶ καθεξῆς.

Καὶ οὕτως ὁμοῦς ὑπολείπονται παντοῖαι ἐτι περιπτώσεις, καθ' ἃς εἶναι δυνατὴ παράδοσις καθήκοντος τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ταύτας δέ, ὡς μὴ δεκτικὰς εἰδικῶ ὁρίσμου, συλλήδων ὁ ἡμέτερος νόμος περιέλαβεν ἐν τῇ 11 §φ τοῦ προμνημονευθέντος 29ου κεφαλαίου, ἀρθρῷ 487, ὑπὸ τὸν γενικὸν ὄρον τῶν μὴ ρητῶς ἐν τῷ νόμῳ ἀναγερομένων.

Περὶ τῶν πλείστων δὲ τῶν ἀνωθι μνημονευθέντων εἰδῶν τῆς παραβάσεως τοῦ καθήκοντος ἐγένετο ἡδὴ λόγος ἢ γενήσεται ἐν τοῖς οἰκείοις κατὰ τὸ ὄνομα ἐκάστου ἀρθροῖς τοῦ παρόντος λεξικοῦ, νῦν δ' ἐξετασθήσονται μόνον οἱ κοινοὶ τούτων χαρακτῆρες καὶ περιστάσεις, πρὸς δὲ καὶ τὰ παραλειφθέντα ἐν τοῖς προηγούμενοις ἢ ρητῶς παραπεμφθέντα ἐν ταύτῃ εἰδῇ.

Ὡς δὲ προείπομεν, πᾶσαι αἱ προκείμεναι πράξεις ἢ παραλείψεις ἀναφέρονται εἰς δημοσίους λειτουργοὺς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων καθηκόντων τῶν ἐπομένων προϋποτιθεῖσιν αὐτοῦργον περιβεβλημένον δημόσιον χαρακτῆρα, καὶ διεξάγοντα δημόσιον καθήκον εἰς αὐτὸν νομίμως ἀνατεθειμένον.

Δημόσιον δὲ χαρακτῆρα περιβεβλημένοι δέον νὰ λογισθῶσιν οὐ μόνον πάντες οἱ τακτικοὶ δημόσιοι λειτουργοί, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἄλλοι, εἰς οὓς ἐκτάκτως ἢ προσκαίρως ἀνατίθεται νομίμως δημόσιόν τι καθήκον ὡς οἱ ἔνορχοι, τὰ μέλη τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, οἱ κατὰ τὴν φορολογίαν ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν διοριζόμενοι ἐκτιμηταὶ ἢ ἀπαριθμηταὶ καὶ καθεστῆς. Κατὰ μείζονα δὲ λόγον οἱ δικηγόροι, οἱ συμβολαιογράφοι, οἱ ὑποθηκοφύλακες καὶ οἱ ἄμισθοι δικαστικοὶ κλητῆρες, καί περ πρὸς ἴδιον σκοπὸν ἐργαζόμενοι¹ οὐ μόνον ὡς διαρκῆ δημόσιον χαρακτῆρα διὰ δημοσίου διορισμοῦ περιβεβλημένοι, ἀλλὰ καὶ διότι ρητῶς ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου

μνημονεύονται, καὶ ἴδιαι ποινὰι περὶ αὐτῶν ὀρίζονται. (ἀρθρ. 490 καὶ 491).

Εἰς τοὺς δημοσίους δὲ λειτουργοὺς πλὴν τῶν κυρίως τοιούτων παντὸς εἶδους καταλέγονται ἐτι ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ οἱ δημοτικοὶ λειτουργοί (ἀρθρ. 493)¹.

Δημόσιον δὲ πάλιν καθήκον ἐπὶ τακτικῶν δημοσίων λειτουργῶν δέον νὰ λογισθῇ οὐ μόνον τὸ ἀναγόμενον εἰς τὰ κεκατονισμένα τῆς ὑπηρεσίας των, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο ἐκτακτὸν ἢ πρόσκαιρον νομίμως αὐτοῖς ἀνατεθέν, καὶ ὅπερ ἀνέλαβον, ἢ ἦσαν ὑπὸ χρεοὶ ν' ἀναλάβωσιν.

Ἡ παράδοσις δὲ τοῦ καθήκοντος, ἐκ προθέσεως ἢ ἀμελείας ἐπερχομένη, διαταράττει μικρὸν ἢ μέγα τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, καὶ διακωλύει ἀναλόγως τὴν ὁμαλὴν καὶ εὐστοχον λειτουργίαν τῆς πολιτικῆς μηχανῆς² πολλάκις ὅμως ἐκτείνεται περὶ αὐτὴν ἔτι, προσβάλλουσα ἅμα ἀλλότρια δίκαια, ὅτε μὲν ἀπὸ σκοποῦ ἰδιοτελοῦς ἀθεμίτου ὠφελείας ἢ βλάβης τρίτων, ὅτε δὲ καὶ ἄνευ μὲν σκοποῦ, ἀναγκαίως ὅμως ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς παραβάσεως ἐπερχομένου τοιούτου ἀποτελέσματος².

¹ Ἀντὶ τοῦ ὅρου δημόσιοι λειτουργοί οἱ ἡμέτεροι νόμοι, καὶ ἴδια ὁ ποινικός, ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ὅρου δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀφ' ὧν διαστέλλουσιν ἐτι τοὺς δημοσίους ὑπηρετάς (ἀρθρ. 489). Ἀμφότεροι ὅμως οἱ ὅροι οὗτοι, ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρεταί, εἰσὶν ἄτεχνοι, οὐδὲ τίθεται σημεῖόν τι διαχωρισμοῦ τῶν δύο τούτων ἐν δὲ τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ ἡ λέξις ὑπάλληλος καὶ παράλογος εἶναι, καὶ ἐν τῷ πληθυντικῷ δ' ἄτοπος ἐπὶ ἰσοτίμων λειτουργῶν ἢ ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτήτων.

² Τοιαύτη ἐπὶ παραδ. ἡ δευτέρα περίπτωσις τοῦ 471 ἀρθροῦ διότι καὶ ἡ ἐξ ἀμελείας ἀναβολὴ τῆς ἐξετάσεως τοῦ συλληφθέντος εἶνε ἐπιβλαβὴς αὐτῷ πολυάκις, παρατείνουσα τὴν φυλάκισιν.

Οὕτως ἡ παράβασις τοῦ καθήκοντος ἔχει διττὸν χαρακτήρα, καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν συνιστᾷ πειθαρχικὸν παράπτωμα, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν αὐτόχρημα ἀδίκημα.

Καὶ τὸ μὲν πειθαρχικὸν παράπτωμα, ὡς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν πταῖσμα, καὶ ταύτην μόνην προσβάλλον, εἶνε καταδικαστέον καὶ κατὰ κανόνα τιμωρητέον ὑπὸ τῶν προϊσταμένων διοικητικῶν ἀρχῶν (ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια)· πειθαρχικαὶ δὲ ποιναὶ συνήθεις πρόστιμον καὶ προσωρινή παῦσις, καὶ ἡ μεγίστη τούτων ἡ ὀριστική παῦσις· τὸ ἐξ ἰδιοτελοῦς ὅμως παραβάσεως τοῦ καθήκοντος ἀδίκημά ἐῖναι, ὡς εἰκός, καταδικαστέον καὶ τιμωρητέον ποινικῶς, καὶ ἄξιον συνήθως μὲν μετρίων ποινῶν, κοινῶς πλημμελήματος, πολλάκις ὅμως καὶ βαρυτέρων, κοινῶς ἐγκληματικῶν ἢ κακούργηματος (ἴδε κατωτέρω κακούργηματα) κατὰ τὸ εἶδος τοῦ καθήκοντος, καθ' ὃ ἡ παράβασις, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀθεμίτου ὠφελείας ἢ τῆς βλάβης.

Τὴν γενομένην δ' ἀνωτέρω διαστολὴν τῆς παραβάσεως τοῦ καθήκοντος εἰς πειθαρχικὴν καὶ ποινικὴν ἀναλόγως τοῦ ἰδιοτελοῦς ἢ μὴ σκοποῦ τηρεῖ τὸ πλεῖστον ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος (παράθελε ἀρθρὰ 452, 453, 468, 487 § α' καὶ ἄλλα)· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπαρεγκλίτως, παραβαίνων ἐνίοτε τὴν ἀρχὴν ταύτην ἄνευ ἀνάγκης, ὡς ἐν 449 ἀρθρῷ τιμωρῶν ποινικῶς τὴν ἑναρξιν τῆς ὑπηρεσίας πρὸ τῆς ὀρκίσεως καὶ ἄνευ ἰδιοτελείας, ὅτε αὕτη εἶναι ἐλαφρότατον πειθαρχικὸν παράπτωμα· προσέτι τιμωρῶν ποινικῶς ἐπίσης τὴν ὑποτροπὴν ἐπὶ πειθαρχικῆς παραβάσεως (ἀρθρ. 183 καὶ 487 § 2). Ἡ ἀνακολούθια δ' αὕτη μεταβάλλεται εἰς δεινὴν σύγχυσιν ἑνεκα τῶν νεωτέρων ὀργανωτικῶν νόμων, ὧν οἱ πλεῖστοι, εἰμὴ πάντες, ὀρίζουσι δυνατὴν καὶ οὐχὶ ἀναγκαίαν τὴν ὀριστι-

κὴν παῦσιν μετὰ διττὴν πειθαρχικὴν ποινὴν, τοιῦτον ἐν ὑποτροπῇ, ἐνῷ κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον ἐπακολουθεῖ ἀναγκαιῶς ἡ παῦσις κατὰ τὸ 24 ἀρθρον· προσέτι οἱ νόμοι οὗτοι ὀρίζουσι τὴν ὑποτροπὴν ἐντὸς ἔτους ἢ διαιτίας τὸ πολὺ, κατὰ δὲ τὸν ποινικὸν νόμον ἡ ὑποτροπὴ ἐπὶ πλημμελημάτων χωρεῖ ἐπὶ πενταετίαν μέχρι τοῦ χρόνου τῆς παραγραφῆς (ἀρθρ. 119).

Σύγχυσιν προσέτι δύναται νὰ γενήσῃ τὸ 448 Ἀρθρον περὶ τὴν δικαιοδοσίαν, ἀπαγγέλλον ἐπὶ ἀμελείας, κουφότητος κλπ. πειθαρχικὴν ποινὴν, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ ἀλλαγῇ τοῦ ποινικοῦ νόμου περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν διατάξεις, μὴ ὀριζομένου ἅμα ὑπὸ τίνος αἱ ποιναὶ αὐταὶ εἰσιν ἐπιβλητέαι, καὶ ἰδίως ὅπου οἱ νεώτεροι ὀργανωτικοὶ νόμοι δὲν ἀνεπλήρωσαν τὴν ἑλλειψιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, εἰς τὴν ἀνάγονται· διότι ἐξεδόθη μὲν κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1836 διάταγμα, ἀναιτιθέμενον τὴν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν εἰς τὰς προϊσταμένους ἐκάστω ἀρχάς, ὅπερ, ὡς προεῖρηται, ὀρθὸν κατὰ κανόνα, δὲν ἐδημοσιεύθη ὅμως ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως τὸ διάταγμα τοῦτο.

Καὶ περὶ τὸ μέγεθος δὲ τῶν ποινῶν ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος τηρεῖ ἐν τῷ συνόλῳ τοὺς τεθέντας ἀνωτέρω ὅρους, ἀπαγγέλλων ποῦ μὲν ἐλαφρὰν φυλάκισιν, ποῦ δὲ βαρυτέραν, ἐνίοτε δὲ καὶ χρηματικὰς ποινὰς, ποῦ δὲ καὶ εἰρκτὴν, κατὰ τὸ εἶδος τοῦ καθήκοντος, καὶ τὸν τρόπον τῆς παραβάσεως, καὶ τὸ μέγεθος τῆς βλάβης καὶ καθεξῆς· ἐν τοῖς καθέκαστα ὅμως δὲν τηρεῖ πανταχοῦ τὸ προσήκον μέτρον, οὐδὲ κατὰ ρυθμὸν ἀρμονικὸν τὸ πλεῖστον, ὅτε μὲν τιμωρῶν βαρύτερον τοῦ δέοντος, ὅτε δὲ τὰνάπαλιν, ὅτε δ' ἄσχετα συνάπτων. Ἐπὶ παραδ. τὸν διαχειριστὴν δημοσίων χρημάτων, συγχέοντα ἀπλῶς τὸ δημόσιον ταμεῖον πρὸς τὸ ἴδιον καὶ ἄνευ ἐλλείμματος (ἀρθρ. 483) τι-

μωρεῖ ἴσα σχεδόν, καὶ ἐν ὑποτροπῇ βαρύτερον τοῦ ἐκτοκίζοντος τὰ δημόσια χρήματα πρὸς ἴδιον ὄφελος (ἄρθρ. 485), ἐνῷ πλήρης ἐν τῷ δευτέρῳ ἢ αἰσχροκέρδεια καὶ ὁ σφετερισμός· προσέτι τὴν παράδοσιν ἁορίστου καθήκοντος ἐπὶ ἰδιοτελεῖ σκοπῷ τιμωρεῖ δι' ἀπλῆς χρηματικῆς ποινῆς (ἄρθρ. 487 § α'), ἥτις δὲν ὑπερβαίνει τὰς 500 δραχμάς. ("Ἴδε προσέτι *Δωροδοκία καὶ ἔξουσίαι κατάχρησις*).

Ὡς δὲ προεῖρηται, τὴν ἀνάλογον τῶν καθέκαστε, εἰδῶν τῶν παραβάσεων τοῦ καθήκοντος ζητητέον εἰς τὰ οἰκίαι ἄρθρα, ἐξαίρεσει τῶν δύο πρώτων κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου, ἅπερ ἐξετάστέα ἦδη.

Τὸ πρῶτον δὲ εἶδος ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ νόμου, ἡ παράνομος ἑναρξίς, ἐξακολουθήσις καὶ ἀπέκδυσις τῆς ὑπηρεσίας. 'Εγένετο δ' ἄνωτέρῳ λόγος περὶ τοῦ 449 ἄρθρου, τιμωροῦντος τὸν πρὸ τῆς ὁρκωμοσίας ἀναλίσκοντα ὑπηρεσίαν. Τὰ δὲ δύο ἐπόμενα ἄρθρα τιμωροῦσι διὰ φυλακίσεως μέχρι δύο ἐτῶν, τὸ μὲν 450 τὸν δημοσίον λειτουργόν, ὅστις μετὰ τὴν παῦσιν, πρόσκαιρον ἢ ὀριστικῇ, ἢ τὴν μετὰθεσίν του ἐξακολουθεῖ τὴν πρώτην ὑπηρεσίαν, τὸ δὲ 451 τοὺς ἐκ συνεννοήσεως ἀπὸ κοινοῦ παραιτούμενους δημοσίους λειτουργούς.

Τὴν δικάζειν δὲ ταύτην τοῦ 451 ἄρθρου νομίζω αὐθαίρετον καὶ παράλογον ὡς ἔχει· διότι παρεμπόδις ἢ διακοπὴ τῆς ὑπηρεσίας δὲν ἐπέρχεται διὰ μόνης τῆς συγχρόνου παραιτήσεως, ἀλλ', ὅν οἱ παραιτηθέντες ἀποχωρήσωσιν ἅμα τῆς ὑπηρεσίας πρὸ τῆς ἀναπληρώσεως, ἢ ἐν γένει ἀρνηθῶσιν ὑπηρεσίαν πρὸ τῆς ἀποδοχῆς τῆς παραιτήσεώς των, καὶ πάλιν οὐχὶ ἐπ' ἁορίστῳ, ἀλλὰ μέχρι οὗ ἔσται δυνατὴ ἡ ἀναπλήρωσις· τουτέστιν ἡ τιμωρία ἐνταῦθα ἔσται δικαία μόνον ἐπὶ πραγματικῆς διακοπῆς τῆς ὑπηρεσίας, κατὰ δὲ τὴν προκειμένην διάταξιν τὸ ἀξιό-

ποιον χωρεῖ διὰ μόνης τῆς ἀπὸ κοινοῦ παραιτήσεως καὶ ἄνευ τῶν προεκτεθεισῶν συνθηκῶν τῆς ἀρνήσεως ὑπηρεσίας κλπ. ὅτε οὐδεμία ἀληθὴς ζημία εἰς ταύτην ἐπέρχεται, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκδηλοῦται ἡ δυσαρέσκεια τῶν παραιτούμενων· εὐλογος δὲ καὶ συγγνωστὴ τοιαύτη δόλῳσις ἐπὶ ἀδίκου ἢ περιφρονητικῆς πράξεως τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὴν ὑπηρετοῦντας· ἡ διάταξις ὅμως αὕτη δὲν ἔχει σκοπὸν ἀπλῶς νὰ διαφυλάξῃ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀπὸ αἰφνιδίας διακοπῆς, ἀλλὰ προὶόν ἁορίστου περὶ συνωμοσιῶν φόβου ἅμα δὲ δεσποτικῶν ἀξιώσεων περὶ τυφλῆς ὑποταγῆς τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὰς ὁρέξεις τῶν διεπόντων, ἀπαγορεύει ἀπολύτως τὴν ἔκφρασιν δυσαρεσκείας, ἀντὶ μηδενὸς λογιζομένης τῆς φιλοτιμίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν.

Τὸ δὲ δευτερον κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου εἶδος τῆς παραβάσεως τοῦ καθήκοντος ἀποτελεῖ ἡ παραβίασις τῆς ἐχεμυθίας, ἀνακοινοῦντος τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ πράγματα γνωστὰ αὐτῷ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας εἰς πρόσωπα ξένα πρὸς αὐτήν.

Καὶ τὰ μὲν τρία πρώτα ἄρθρα, ἀπὸ τοῦ 452—454, ἐρίζουσι ποινικὴν καταδίκην ἐπὶ ἰδιοτελοῦς σκοποῦ, ἀπαγγέλλουσι δὲ ποινὴν φυλακίσεως ἀπὸ μηνὸς μέχρι 2 ἐτῶν, κατὰ τὸ μέγεθος τῆς σκοπούμενης ὠφελείας ἢ τῆς ἐπελθούσης βλάβης (ἄρθρ. 452)· βαρύτερον δὲ διὰ φυλακίσεως ἀπὸ 6 μηνῶν μέχρι 5 ἐτῶν τιμωροῦσι τὴν ἀνακοίνωσιν γινομένην παρὰ δικαστῶν ἢ ἐνόρκων (ἄρθρ. 453 § α') ἢ πρὸς ξένην δύναμιν ἢ πράκτορας (ἄρθρ. 454)· μετριάσσεται δ' ἡ ποινὴ ἀπὸ μηνὸς μέχρις ἑτοῦς ἐπὶ δικαστῶν καὶ ἐνόρκων μὴ ἐπερχομένης βλάβης (ἄρθρ. 453 § β'). Τὸ δὲ 455 ἄρθρον προβλέπει περὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας ἐλλείψει ἰδιοτελοῦς σκοποῦ.

Καὶ ἐνταῦθα δὲ παρατηρητέον ὅτι πολλὴ ἐχώρησε πλάνη, νομιζομένης ἡ-

ξίας ἐχεμυθίας πάσης σχεδὸν ἐνεργείας τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ἐνῶ ὀλίγιστα πράγματα ἐν ἐλευθέρῳ πολετείᾳ δέον ν' ἀποκρύπτονται, τὰ δ' ἄλλα οὐ μόνον δὲν βλάπτουσιν ἀνακοινούμενα, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖα ἢ ἀνακοινώσεις τῶν πρὸς κοινὸν ἔλεγχον. Προστίθῃμι δ' ὅτι ἄτοπον καὶ ὀλεθρίαν νομίζω τὴν μυστικὴν ἐνέργειαν τῶν πολυμελῶν σωμάτων καὶ καὶ ἰδίᾳ τῶν ποινικῶν δικαστικῶν συμβουλίων καὶ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, ἐν αἷς κρύφα καὶ ἀνυπεράσπιστος κρίνεται ὁ νομιζόμενος ἔνοχος.

Ἰδίᾳς ἔτι περὶ δικηγόρων ποινικὰς διατάξεις περὶ παραβάσεως καθήκοντος περιέχουσιν, ὡς προεῖρηται, τὰ ἄρθρα 490 καὶ 491, τὸ μὲν πρῶτον τιμωροῦν τὴν ἐκ προθέσεως βλάβην τοῦ ἐντολέως τῶν διὰ συνεννόησεως πρὸς τὸν ἀντίδικον, ἀπαγγέλλον φυλάκισιν μέχρις ἑξ μηνῶν, καὶ ἐν ὑποτροπῇ εἰρκιῇ· τὸ δ' ἐπόμενον τιμωροῦν τοὺς ἀποδεικνύοντας κακὴν πίστιν πρὸς τὸν ἐντολέα τῶν, ἀλλ' ἄνευ συνεννόησεως πρὸς τὸν ἀντίδικον, ἀπαγγέλλον τὸ πρῶτον πειθαρχικὴν ποινὴν, ὅπερ οὐ μόνον λίαν ἐπιεικές, ἀλλὰ καὶ προφανῶς ἀνακόλουθον, διότι οὐχὶ περὶ πειθαρχίας ἀλλὰ περὶ ἀδικήματος πρόκειται· ἐν δ' ὑποτροπῇ φυλάκισιν, καὶ ἐν δευτέρᾳ ὑποτροπῇ βαρυτέραν ἔτι, καὶ παῦσιν διὰ παντός.

Περὶ παραβάσεως δὲ καθήκοντος πραγματοῦται ἐπίσης τὸ ἐπόμενον 30ὸν κεφάλαιον (ἄρθρ. 496—499), ἀλλ' ὑπὸ κληρικῶν. Ἐν αὐτοῖς δὲ σκοπεῖται κυρίως ἡ ἀποτροπὴ τῆς ἀναμίξεως τῆς θρησκείας εἰς τὰ τῆς πολιτείας, ὅπερ ἄριστον. Ἡ ἀρχὴ ὅμως αὕτη παραβιάζεται μὲν ἀλλαχοῦ καὶ ποινικῶς ἔτι, ἐπιτρέπομένου κατὰ τὸν περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων νόμον εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς νὰ ἐπιβάλλωσι ποινὰς σωματικές, ἀπονεμομένης οὕτω πολιτικῆς ἐξουσίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις δέον οὐδέποτε

νὰ ἐξέρχεται τοῦ καλουμένου πνευματικοῦ κύκλου· ἐνταῦθα δὲ πάλιν ἡ ἀπαγόρευσις ἐκτείνεται μέχρι περιορισμοῦ καὶ αὐτῆς τῆς κοινῆς τοῦ λόγου ἐλευθερίας (ἄρθρ. 496). Καὶ τούτων δὲ τὰ μὲν 3 πρῶτα ἄρθρα ἀπαγγέλλουσι φυλάκισιν μέχρι 2 ἐτῶν, τὸ δὲ 499 πειθαρχικὴν ποινὴν, καὶ ἐν ὑποτροπῇ φυλάκισιν, παραβιαζομένου αὖθις τοῦ θεθέντος κανόνος, ὅτι τὰ πειθαρχικὰ οὐδέποτε μεταβάλλονται εἰς ποινικά, εἰμὴ προσλάβῃσι χαρακτηριστὴρα ὀδικήματος, προστιθεμένου ἰδιοτελοῦς σκοποῦ.

Ἡ ἰδιότης δὲ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ οὐ μόνον ἐπὶ παραβάσεως τοῦ καθήκοντος παράγει ἰδίαν τάξιν ἀδικημάτων, περὶ ὧν ἐγένετο μέχρι τοῦδε λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κοινῶν ἀδικημάτων λογίζεται ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου ὡς ἐπιβαρυντικὴ αἰτία· προϋποτιθεμένου ὅμως, ὅτι ὁ δημόσιος χαρακτήρ συνετέλεσέ πως πρὸς τὸ ἀδικημα, ἢ ὅτι κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν ἐξετελέσθη (ἄρθρ. 494). Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπὶ παραβάσεως καθήκοντος δημοσίου τινὸς λειτουργοῦ τὴν ἀνοχὴν τῶν προϊσταμένων ὁ ποινικὸς νόμος λογίζει κατὰ τὰς περιστάσεις συναυτουργίαν ἢ συνέργειαν (ἄρθρ. 495).

Ἐπὶ δημοσίων δὲ λειτουργῶν ὁ νόμος περιέχει ἐξαιρέσιν ἐπὶ προσταγῆς ἀνωτέρου, μετατιθέμενος τὴν ποινικὴν εὐθύνην ἀπὸ τοῦ πράξαντος εἰς τὸν προσταξάντα (ἄρθρ. 97)· ἀλλὰ τοῦτο ἀνάγεται κυρίως εἰς τὸν καταλογισμόν, ὃν ἴδε.

Πλὴν δὲ τῶν προεκτεθεισῶν ποινῶν ἡ ποινικὸς νόμος ἀπαγγέλλει ἔτι ἐπὶ πάσης παραβάσεως καθήκοντος ἔκπτωσιν τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀνικανότητα πρὸς ἀνάκτησιν τοιαύτης ἐπὶ 6 μηνῶν τοὐλάχιστον καὶ οὐχὶ πλέον 6 ἐτῶν, ὀριζομένου τοῦ χρόνου ἐντὸς τῶν ὧν τούτων ὑπὸ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως (ἄρθρ. 24). Ὅριζει δὲ τὸ αὐτὸ ἄρθρον καὶ ἀτέρησιν τῶν

παρομαρτούντων τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ δικαιωμάτων καὶ πλεονεκτημάτων, μνημονευμένων πρὸ τῆς ἀνικανότητος. ἦν μόνον ἀποκαλεῖ πρόσκαιρον· καὶ οὕτως ὅμως νομίζω ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὸ πρόσκαιρον δεόν νὰ νοηθῇ καὶ ἐπὶ τῆς στέρσεως. Παραπλησίας δὲ στέρσεις καὶ περιορισμοὺς ἐπιβάλλουσιν ἐπὶ κοινῶν ἀδικημάτων τὰ προηγούμενα ἄρθρα 22 καὶ 23 κατὰ παντός, ἀλλ' ἐπὶ τινων μόνον ἰδίως μοχθηρῶν καὶ κακοήθων ἀδικημάτων, ρητῶς ἐν αὐτοῖς ὠρισμένων, καὶ προτέτι ἐπιβαλλομένης ποινῆς τοῦλάχιστον ἐνιαυτοῦ (Δικτ. 20 Μαΐου 1836), ἐνῶ ἐπὶ παραβάσεως καθήκοντος δημοσίου λειτουργοῦ ἢ ἀνικανότης καὶ ἡ στέρσις χωρεῖ καὶ ἐπὶ ἐλάσσονος ποινῆς ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶναι εἰς βαθμὸν πλημμελήματος· ταῦτα δ', ὡς εἰκός, προκειμένου περὶ πλημμελημάτων, ἐπὶ δὲ κακουργημάτων χωρεῖ διαρκῆς στέρσις κλπ. κατὰ τὰ ἄρθρα 21 καὶ 23 § α' (ἴδε κακουργήματα).

Περὶ παραβάσεως καθήκοντος προνοεῖ ἐτι ὁ στρατιωτικὸς ποιν. νόμος, καὶ ἀκριβῶς εἰπεῖν, ὅλον τὸ Β' τμήμα τοῦ τετάρτου βιβλίου, ἀπὸ τοῦ 193 ἄρθρου μέχρι τοῦ 256, περὶ τοιούτων πραγματευεται διότι πάντα τὰ κυρίως στρατιωτικὰ ἔδικήματα, ὅσα τὰ διαλαμβανόμενα ἐν τῷ μνημονευθέντι τμήματι, παραβάσεις καθήκοντος ἀποτελοῦσιν· ἰδίως ὅμως κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ καθήκοντος ἀδικήματα ἀποκαλεῖ ὁ νόμος οὗτος τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ τμήματος τούτου περιεχόμενα, ἀπὸ τοῦ ἄρθρου 198 μέχρι 205. Τοιαῦτα δὲ ἡ πρόωρος ἢ πλημμελὴς συνθηκολόγησις ἀρχηγοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν ἐχθρὸν περὶ παραδόσεως φρουρίου ἢ καταθέσεως ὁπλων (ἄρθρ. 198—9)· ἡ παρὰ σκοποῦ κλπ. ἐγκάταλειψις θέσεως, ἐν πολέμῳ κυρίως (ἄρθρ. 200—1)· ἡ ὑπὸ στρατιωτικῶν ἐγκάταλειψις θέσεως ἐπίσης ἐν πολέμῳ, καὶ ἡ

ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ ἀδικαιολόγητος ἀπουσία ἐπὶ γενικῆς προσκλήσεως (ἄρθρ. 202—3). Ἀπαγγέλλει δὲ βαρυτάτας ποινὰς καὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἐσχάτην.

Εἰς ταῦτα δὲ συγκαταλέγει ἐτι ὁ αὐτὸς νόμος καὶ τὴν ἀδικαιολόγητον ἀπουσίαν στρατοδίκου ἀπὸ τῆς συνεδριάσεως τοῦ στρατοδικείου (ἄρθρ. 204). Τοῦτο ὅμως οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὰ προηγούμενα ἔχει· οὐδὲ ποινικῶς δ' ἦν καταδικνέα ἡ πρᾶξις, ὡς καθαρῶς πειθαρχικῇ, εἰμὴ ὑποχρῶνται ἐν αὐτῇ ἰδιοτελεῖς σκοποί, ὅποιον ὅμως οὐδαμῶς μνημονεύει ὁ νόμος.

Διὰ δὲ τοῦ τελευταίου ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ 205 ἄρθρου παραπέμπει εἰς τὸν κοινὸν ποιν. νόμον ἐπὶ ἐλευθερώσεως φυλακισμένου κλπ. ὡς καὶ ἐπὶ βοήθειας πρὸς ἀπόκρυψιν ἐνόχου ἀδικήματος, περὶ ὧν ἴδε τὰ εἰκαῖα ἄρθρα.

Ἀναλόγους δὲ διατάξεις τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἄρθρων τοῦ κοινοῦ Ποιν. νόμου 22, 23, καὶ 24, καὶ παραπομπὴν ἅμα εἰς ταῦτα περιέχει τὸ 190 ἄρθρον τοῦ στρατιωτικοῦ, ὁρίζον ἐπὶ ἀξίωματικοῦ στέρσιν τοῦ βαθμοῦ ἐπὶ πάσης ποινῇ· πλημμελήματος ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ μνημονευομένων καὶ ἐλάσσονος ἔτους.

Α. Γενάρχησις

Κακοδικίου άγωγή (prise à partie).

Κατὰ τῶν ἐκ δόλου, ἄνυγνώστου ραθυμίας ἢ ἀρνησιδικίας ζημιωσάντων ἢ ὅπωςδήποτε ἀδικησάντων τὸν διάδικον ἐν τῇ ἐκτελέσει δικαστικῶν ἢ ἀνακριτικῶν καθήκοντων δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν (ἐν τε τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ) χωρεῖ ἄγωγή κακοδικίου ἢ κακοδικίας (Πολ. Δικ. 56 Ποιν. Δικ. 65) Ὑπάγονται δὲ αἱ μὲν κατὰ κλητήσεων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων, διαιτητῶν, εἰρηνοδίκων, γραμματέων, ἢ παρέδρων εἰρηνοδικιακῶν ἀγωγαί, ὡς ἐπίσης αἱ κατὰ ἀστυνομικῶν, δημάρχων, δημοφικῶν παρέδρων ἢ ἀξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς

ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει ἔργων δικαστικῆς ἀστυνομίας εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοδικῶν. Αἱ δὲ κατὰ τῶν πρωτοδικῶν καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς Εἰσαγγελέων ἢ ἀντεισαγγελέων καὶ τῶν δικαστικῶν γραμματέων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἐφετῶν. Αἱ δὲ κατὰ τῶν Ἐφετῶν ἢ συνέδρων καὶ Εἰσαγγελέων ἢ ἀντεισαγγελέων παρ' αὐτοῖς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἀρείου Πάγου. Αἱ δὲ κατὰ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως παρ' αὐτῷ εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ προδιορισθεμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης δικαστηρίου. (Πολ. Δικ. 58, Ποιν. Δικ. 66). Ἐκκαλοῦνται δὲ αἱ μὲν τῶν Πρωτοδικῶν ἀποφάσεις ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν, αἱ δὲ τῶν Ἐφετῶν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, αἱ δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐνώπιον τοῦ προδιορισθεμένου ὑπὸ τοῦ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργείου δικαστηρίου Ἐφετῶν, αἱ δὲ τῶν Ἐφετείων κατὰ προδιορισμὸν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἐνώπιον ἄλλου Ἐφετείου διοριζομένου ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης (Πολ. Δικ. 50, Ποιν. Δικ. 67).

Ἀκολουθεῖται δὲ ἡ ἐξῆς διαδικασία. Ὁ ζημιωθείς αἰτεῖται πρῶτον θεραπείαν παρὰ τοῦ ἀδικήσαντος αὐτὸν, ἀποτυχὼν δὲ ἐξαίτεται δι' ἀναφορᾶς (ἣν δύναται νὰ ὑποβάλῃ καὶ δι' εἰδικῶν πληρεξουσίου) παρὰ τοῦ δικάσαντος τὴν ἀγωγήν αὐτοῦ δικαστηρίου τὴν ἄδειαν τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ εἰς δίκην, ἐπισυνάπνεται δ' αὕτῃ τὰ ὑπάρχοντα τυχὼν δικαιολογητικὰ ἐπὶ ποιῇ ἀκυρότητος. Ἐν δὲ δικαστήριον ἀποφαίνεται περὶ τῆς αἰτήσεως ἐν συμβουλίῃ (Πολ. Δικ. 60 καὶ Ποιν. Δικ. 67 ἐν συνδ. πρὸς Διάτ. 8 Ἰουλίου 1838 περὶ ἀγωγῆς κακοδικίου), Ἐὰν δοθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ ἄδεια, ὀφείλει ἐντὸς μηνὸς νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγήν ἄλλως ἀπορρίπτεται αὐτεπαγγέλτως. Ἐὰν δ' ἀπορρίψῃ αὐτήν, ἐπιτρέπεται κατ' αὐτῆς ἔφεσις ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ

τῆς διὰ τοῦ εἰσαγγελέως κοινοποιήσεως εἰς αὐτὸν τῆς ἀποφάσεως, ἐπιδιδόμενη εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου δὲν ἐπιτρέπεται δ' αἰτήσεις ἀναρρέσεως. Καταδικάζεται δ' ὁ ἀποτυχὼν εἰς χρηματικὴν ποινὴν τὸ πολὺ διακοσίων δραχμῶν, ἐπιφυλαττομένου τοῦ δικαιώματος εἰς τοὺς ζημιωθέντας νὰ αἰτήσῃσιν τὴν ἀποζημίωσιν ἕνεκα τῶν ἐκ τοῦτου ζημιῶν. — Εἰς τὴν ἀγωγήν ἐπισυνάπτεται ἡ χορηγοῦσα τὴν ἄδειαν ἀπόφασις. Δύναται δὲ ν' ἀπολογηθῇ ὁ ἐνάγομενος ἐπὶ κακοδικίᾳ ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν, ν' ἀντικρούσῃ δὲ τὴν ἀπολογία αὐτοῦ ὁ ἐνάγων ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν (Carré quest. 1818 bis). Γίνεται δ' ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ἐπίδοσεως ἀρχὰς (Carré quest. 1816) ἄλλ' ὁσάκις ὁλόκληρον δικαστήριον ἐνάγεται, ἄρκει ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς εἰς μόνον τὸν πρόεδρον.

Σημειωτέον ὅτι, εἰ μὲν βάσις τῆς ἀγωγῆς εἶναι ὁ δόλος τοῦ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, ὀφείλει ὁ ἐνάγων ν' ἀποδείξῃ οὐ μόνον ὅτι ἐν γνώσει καὶ ἐκ προθέσεως ἐδίκασεν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ προξενηθεῖσα ζημία ὑπῆρξεν ἀπόρροια τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως. Ὅθεν, ἐὰν κατέστρεψε μὲν ὁ δικαστὴς τὴν συναλλαγματοικτὴν, εἰς ἣν ἐστήριξε τὰς αἰτήσεις αὐτοῦ ὁ διάδικος, ἀλλ' ἡ ἀγωγή ἀπερρίφθη ἕνεκα παραγραφῆς, ἅτε παρελθούσης τῆς πενταετίας, δὲν χωρεῖ ἀγωγή κακοδικίου, διότι ὁ δόλος τοῦ δικαστοῦ κατ' οὐδὲν συνετέλεσεν εἰς ζημίαν τοῦ διαδίκου. Εἰ δὲ βάσις τῆς ἀγωγῆς εἶναι ἀσύγνωστος ραθυμία, ὀφείλει νὰποδείξῃ, ὅτι ὁ δικαστὴς δὲν κατέβαλε τὴν προσοχὴν ἐκείνην, ἣν ὁ κοινότατος τῶν ἀνθρώπων ἤθελε καταβάλει.

Ἐπ' ἀρνησικίᾳ δὲ χωρεῖ ἀγωγή 1) ὁσάκις ὁ δικαστὴς ἀρνεῖται νὰ ἐπιχειρήσῃ δικαστικὴν τινα πράξιν ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ὑπάρχει διάταξις νόμου προβλέ-

πouσα ρητῶς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ὅτε τῆς νομοθεσίας ἐπιβαλλούσης τῷ δικαστῇ νὰ ἀναπληροῖ τὰ χάσματα τοῦ νόμου κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐρμηνείας· 2) ὁσάκις ἀρνεῖται νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν ἐπὶ τινος αἰτήσεως ὡς παραλόγου ἢ ἀναξίας προσοχῆς 3) ὁσάκις, καίπερ ὠρίμου οὐσης τῆς ὑποθέσεως, δὲν προβαίνει εἰς ἐκδίκασιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. ἀρθ. 57). Τοῦ νόμου ρητῶς καὶ εἰδικῶς ὁρίζοντες τὰς περιπτώσεις ταύτας, ἐπεται, ὅτι ἀποκλείεται οἷοσδήποτε ἄλλος λόγος κακοδικίου (Α. Π. 357 τοῦ 40). "Ὅθεν δὲν χωρεῖ ἀγωγή κακοδικίου ἐπὶ τῇ βραδείᾳ ἐκδόσει τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 5 τοῦ 41). Παρεχομένου δὲ δικαιώματος εἰς ἔγερσιν ἀγωγῆς κακοδικίου ἐπὶ τῇ διαπράξει ἀδικίας περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων δικαστικῶν, ἐπεται ὅτι δὲν χωρεῖ ἀγωγή ἐπὶ τῇ διαπράξει ἀδικίας περὶ τὴν ἐκτέλεσιν διοικητικοῦ καθήκοντος, ὁποῖον φερ' εἰπεῖν ὁ διορισμὸς ὑπογραμματοῦς. (Α. Π. 83 τοῦ 85).

Προσθεθεῖσθαι ὅτι, τοῦ νόμου ἀναγράφαντος τὰς τῆς ἀγωγῆς κακοδικίου διατυπώσεις εἰς ἱκανοποίησιν τοῦ ἰδιώτου ἔνεκα ζημίας προσγενομένης αὐτῷ ὑπὸ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, ἐπεται ὅτι ἀποκλείεται πᾶν ἄλλο μέσον, διότι ἄλλως αἱ ἐγγυήσεις, ὡς ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ ἀναγράψῃ ὑπὲρ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, ἠθέλον εἶναι ἀπλῆ ματαιοπονία. (Α. Π. 224 τοῦ 48, 23 τοῦ 71). Σημειωτέον δὲ ὅτι, τῆς διαδικασίας ταύτης ἡφορώσης εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ὡς ἀποβλεπούσης εἰς τὴν προφύλαξιν τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἀπὸ τῶν ἀπερισκέπτων τῶν διαδίκων καταδιώξεων, οὐδ' αὖτως ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος δύναται νὰ παραιτηθῇ ρητῶς ἢ σιωπηρῶς τῶν τῆς διαδικασίας ταύτης διατυπώσεων (Α. Π. 23 τοῦ 71). Σημειωτέον ἐτι ὅτι ἡ αἴτησις θεραπείας καὶ ἐν τῇ ἀγωγῇ κακοδικίου ἄφορᾷ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ὅθεν,

ἂν προηγήθῃ ἢ μὴ, ἐξετάζεται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης καὶ αὐτεπαγγέλτως.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Κακουργήματα. Ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ ἡ λέξις δηλοῖ κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς πράξεως κακὰς ἀορίστως, συνήθως μὲν ἀξιοποίνους, πολλάκις δὲ καὶ ἀπλῶς κακοῦθεις, μὴ τιμωρητὰς ὑπὸ τοῦ νόμου· κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον ὅμως συνιστᾷ τεχνικὸν ὅρον, δηλοῦντα ἰδίαν κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιοποίνου τάξιν πράξεων.

Διαιρεῖ δ' ὁ ἡμέτερος ποιν. νόμος τὰς ἀξιοποίνους πράξεις κατὰ βαθμὸν, τῷ γαλλικῷ ἐπόμενος, εἰς τρεῖς τάξεις, βαρείας, μέσας καὶ ἐλαφράς, ὡς κατὰ μετὰφρασιν τῶν γαλλικῶν ὅρων, crimes, délits et contraventions, ἀποκαλεῖ κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα. Ὅριζι δὲ τὸν βαθμὸν ἐκάστης πράξεως ἐκ τοῦ εἴδους τῆς κατ' αὐτῆς ἀπαγγελλομένης ποινῆς (ἀρθρ. 2)· διαιρεῖ δ' ἐπίσης καὶ τὰς ποινὰς εἰς τρία εἶδη, ὡς ἀποκαλεῖ ἐγκληματικάς, ἐπανορθωτικὰς καὶ ἀστυνομικάς. Καὶ ἐγκληματικά μὲν (peines afflictives) εἰσὶν ἡ εἰρκτή, διαρκείας 5—10 ἐτῶν, τὰ πρόσκαιρα δεσμά, 10—20 ἐτῶν, τὰ ισόβια καὶ ὁ θάνατος· ἐπανορθωτικά δὲ (peines correctionnelles) ἡ φυλάξις, διαρκείας 3 ἡμερῶν—5 ἐτῶν καὶ ἡ χρηματικὴ ποινὴ, ἀπὸ 15—500 δραχμῶν· ἀστυνομικά δὲ (peines de police) ἡ κράτησις, ἀπὸ 1 ἡμέρας μέχρι μηνός, καὶ τὸ πρόστιμον, ἀπὸ 1—100 δραχμῶν. (ἀρθρ. 4, 8, 11, 12, 13, 14 καὶ 15).

"Ὅθεν κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον κακουργήμα καλεῖται ἡ πράξις ἥτις ἐπισύρει τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς τοῦλάχιστον. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ πλημμέλημα καλεῖται ἡ πράξις ἡ ἐπισύρουσα ποινὴν φυλάξεως ἢ χρηματικὴν, καὶ προσέτι πταίσμα ἡ ἐπισύρουσα κράτησιν ἢ πρόστιμον.

Ἡ ἐκτεθεῖσα δὲ τρίτη τῶν ἀξιοποι-
ων πράξεων διαίρεσις εἶναι προφανῶς
αὐθαίρετος, καὶ ὡς τοιαύτη γενικῶς σχε-
δὸν χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῶν περὶ τὸ
ποινικὸν δίκαιον ἀσχολουμένων· διότι αἱ
τιμωρηταὶ πράξεις, ἐξεταζόμεναι κατὰ
τὴν φύσιν αὐτῶν, εἰσιν ἀναμφισβητήτως
δύο εἰδῶν — αἱ προσβάλλουσαι ἑλλότρια
δίκαια, καὶ ἀποτελοῦσαι τὰ κυρίως ἀδι-
κήματα, ἐλαφρὰ ἢ βαρέα, καὶ αἱ τυπι-
καὶ παρανομίαι, αἵπερ ἄνευ προσβολῆς
ἑλλοτρίων δικαίων, οὐδὲ σκοποῦ τοιού-
του, παραβιάζουσιν ἀπαγορεύσεις ἢ πε-
ριορισμοὺς τοῦ νόμου ὑπὲρ τῆς κοινῆς
ἀσφαλείας ἢ εὐκοσμίας κειμένους¹.

Καὶ αἱ μὲν τυπικαὶ παρανομίαι, ἀπο-
τελοῦσαι ἀναγκαιῶς ἐλαφρὰ παραπτώ-
ματα, καὶ ἐλαφρῶν ποινῶν ἄξια, ἐπυ-
σιώδεις διαφορὰς τοῦ ἀξιοποίνου καθ'
ἑκαστον παρουσιάζουσι, διὰ οὐδεὶς λόγος
διαστολῆς βαθμῶν ἐν αὐταῖς. Τὰ δὲ κυ-
ρίως ἀδικήματα τοῦναντίον πολλαχῶς
κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιοποίνου καθ'
ἑκαστον ποικίλλοντα, παρέχουσι μὲν εὐρὺ
στάδιον διαχωρισμοῦ βαθμῶν, χωρὶς ὅμως
σταθεροῦ σημείου κοινῆς διαστολῆς οὐδ'
ἀσφαλοῦς ἐκ τῶν προτέρων γνωρίσμα-
τος· διότι οἱ λόγοι, ἀφ' ὧν ἐκτιμᾶται τὸ
μέγεθος τῆς πράξεως, οἵτι τὰ αἷτια τοῦ
ἀδικήματος, ἢ πρόθεσις τοῦ ἀδικούντος,
ὁ τρόπος τῆς τελέσεως, τὸ ἀποτέλεσμα
τῆς πράξεως καὶ καθεξῆς, ἐπαισθητῶς

κατὰ τὰς εἰδικὰς ἐκάστοτε περιστάσεις
διαφέροντες, μεγάλως τὸν χαρακτῆρα τῶν
πράξεων συγκεκριμένως μεταβάλλουσι,
καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιοποίνου αὐτῶν·
ἢ ἐκτιμήσεις δὲ τούτων, ἐκ τῶν ὑστέρων
μόνον δυνατὴ, πάνυ ἐπισηφαλὴ τὴν ἐκ
τῶν προτέρων διαστολὴν ἀποδεικνύει.

Ἐπειτα, καὶ ἂν, παρερχόμενός τις
πάντα τὰ προσκεθέντα, καὶ λαμβάνων
πρωτίστους τινὰς χαρακτῆρας, ἐπιχει-
ρήσῃ διαστολὴν τῶν ἀδικημάτων κατὰ
βαθμούς, ἀναγκαιῶς κατὰ τὴν δειχθεῖσαν
ποικιλίαν θὰ δεχθῇ πολλοὺς τοιούτους
καὶ οὐχὶ δύο μόνον· πάντως δὲ πλὴν τοῦ
ἐπισηφαλοῦς καὶ ἄσκοπον τοῦτο. Ὅθεν
μόνη λογικὴ διαίρεσις τῶν ἀξιοποιῶν
πράξεων εἶναι ἡ προταχθεῖσα εἰς κυρίως
ἀδικήματα καὶ τυπικὰς ἢ ἀστυνομικὰς
παρανομίας, πᾶσα δ' ἄλλη πλημμελής.

Πρὸ παντὸς ὅμως κακὸς λόγος καὶ πα-
ράλογος εἶναι ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν πρά-
ξεων ἀπὸ τοῦ εἶδους τῆς καταγνωστέας
ποινῆς· τουτέστιν ἀντὶ ἀπὸ τοῦ εἶδους
τῆς πράξεως νὰ κανονίζηται τὸ μέγεθος
τῆς ποινῆς, τοῦναντίον νὰ κανονίζηται ἐκ
τοῦ εἶδους τῆς ποινῆς τὸ μέγεθος τῆς πρά-
ξεως· καὶ ἐπομένως κακούργημα νὰ κα-
θίσταται πρᾶξις τις, οὐχὶ διότι φέρει τοιαύ-
τας ἢ τοιαύτας ιδιότητας, τοιαῦτα ἢ
τοιαῦτα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ διότι ἐπι-
σύρει ποινὴν ἐγκληματικὴν! Δύσκολον
τῇ ἀληθείᾳ νὰ ἐπινόησῃ τις θεσμὸν οὕτως
ἀνελεύθερον, καὶ νὰ διασκευάσῃ οὕτως ἄ-
τεχνον.

Κύριος δὲ λόγος τῆς τρίτης διαιρέ-
σεως τῶν ἀξιοποιῶν πράξεων καὶ τοῦ
ἐμπειρικῶς χαρακτηρισμοῦ τοῦ βαθμοῦ
τούτων ἀπὸ τῆς ποινῆς εἶναι ἡ διαίρεσις
τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας εἰς τρία ἐπί-
σης ὁμώνυμα δικαστήρια, κακούργιοδι-
κεῖα, πλημμελειοδικεῖα καὶ πταισματο-
δικεῖα. καὶ ἡ εὐκολος κατὰ τὸ εἶδος τῆς
ποινῆς διαχάραις τῆς δικαιοδοσίας ἐκά-
στου δικαστηρίου τοῦτο δὲ καὶ ὡς μέγα

¹ Τυπικαὶ παρανομίαι καὶ ἀστυνομικαὶ
παραβάσεις εἰσὶ κυρίως συνάνομοι· πολ-
λαὶ ὅμως νομοθεταί, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμε-
τέρα, οὐκ ὀλίγας τυπικὰς παρανομίας
τάττουσι μεταξὺ τῶν πλημμελημάτων,
τινὰς δὲ καὶ μεταξὺ τῶν κακούργημά-
των, δεινῶς παρανοοῦσαι τὸν προληπτι-
κὸν χαρακτῆρα τῶν διατάξεων τούτων,
καὶ τὰς ἐπὶ ἀπλῆς προλήψεως ἁρμο-
ζούσας ποινὰς· ἀλλ' οὐ τοῦ παρόντος
ταῦτα.

πλεονέκτημα τοῦ προκειμένου συστήματος προβάλλουσιν οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ συνήγοροὺντες. Ἄλλ' ὅμως οὐ μόνον γυνή εύκολία δὲν δικαιολογεῖ διαχωρισμὸν αὐθαίρετον καὶ τρόπον παντελῶς ἄμειρον ἐπιστημονικοῦ ρυθμοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ τριττὴ δικαιοδοσία εἶναι ἐξίσου αὐθαίρετος καὶ παράλογος· διότι διαφορὰν τοῦ δικαστοῦ μόνη ἡ διαφορὰ τῆς ὕλης δύνανται νὰ δικαιολογήσῃ· ὡς δ' ἐδείχθη. οὐδεμία ὕλική διαφορὰ μεταξύ τῶν καλουμένων πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων ὑφίσταται, τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀδικημάτων εἰσι δεκτικὰ διαφόρων βαθμῶν ἀξιοποίνου, καὶ τὸ αὐτὸ ἀδικήμα δυνατόν κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ κληθῇ κακούργημα ἢ πλημμέλημα. Καὶ αὐτὸς δ' ὁ ποινικὸς νόμος ἡνωμένως περὶ ἁμφοτέρων πραγματεύεται, μὴ δυνάμενοι νὰ διανείμῃ ταῦτα εἰς ἴδια κεφάλαια, οὐδὲ κἀν νὰ θέσῃ ὅρια διαχωρισμοῦ πλὴν τῶν αὐθαϊρέτων ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς ποινῆς, αὐθαϊρέτως ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ εἶδους μετονομαζομένου ἀπὸ φυλακίσεως εἰρκτῆς καὶ δεσμῶν καὶ καθέξῃ.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων δὲ δῆλον, ὅτι μόνη εὐλόγος διαιρέσις τῆς δικαιοδοσίας ἔσται ἡ κατὰ τὴν θεθεῖσαν διαστολὴν τῶν ἀξιοποίνων πράξεων εἰς κυρίως ἀδικήματα καὶ ἀστυνομικὰ παρανομίας, εἰς κυρίως ποινικὰ δικαστήρια, ἅπερ κληθήτωσαν κακουργιοδικεῖα ἢ ὅπως ἄλλως, καὶ εἰς πταισματοδικεῖα. Ὁμολογητέον δ' ὅτι αὐξήθησεται οὕτω ἡ ἐν τοῖς κακουργιοδικείοις ἐργασία· πρὸς ἀποφυγὴν ὅμως τούτου δὲν δικαιολογεῖται ὁ ἀκρωτηριασμὸς τῆς δικαιοσύνης. Ἐπειτα τὴν ἐν τοῖς κακουργιοδικείοις ἐργασίαν δύναται ἐπαισθητῶς νὰ περιστείλῃ ἡ εἰσαγωγή τοῦ κατηγοριοῦ συστήματος καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δικαστικῶν συμβουλίων, τῆς παραπομπῆς δημοσίᾳ συζητουμένης· διότι οὕτω πολλῶν κατηγοριῶν θ' ἀποδεικνύεται τὸ

μάταιον κατὰ τὴν τροδικασίαν, ἄλλων δὲ πάλιν θὰ συμπληρῶνται αἱ ἀποδείξεις, μεθ' ὃ εὐχερέστερον θὰ διεξάγωνται αἱ δίκαι, καὶ θὰ ἐκλείψωσιν ἔτι αἱ πολλαὶ ἀναβολαί, δι' ὧν πολλαπλασιάζεται ἡ ἐργασία. Πρὸς τούτοις οὐδὲν ἄτοπον, περιβαλλομένου τοῦ εἰρηνοδίκου τὰ προσόντα καὶ τὰ δίκαια τοῦ πρωτοδίκου, ν' ἀνατεθῇ εἰς τὰ πταισματοδικεῖα ἡ ἐκδίκασις τῶν ἐξ ἁμελείας ἀδικημάτων, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐκ προθέσεως μὴ ἐντέχνων καὶ μὴ ἐπαγομένων μεγάλῃν βλάβῃν, ὧν ἡ ἐκδίκασις ἦτον ἐπισηφαλής, μικραὶ δὲ καὶ αἱ ἀρμόζουσαι ποιναί· πάντως δὲ διατηρουμένης τῆς πρὸ τοῦ πρωτοδικείου ἐφέσεως.

Καὶ ὁ στρατιωτικὸς δὲ παρ' ἡμῶν ποινικὸς νόμος ἀκολουθεῖ τὸ αὐτὸ σύστημα τῆς διαιρέσεως τῶν ἀξιοποίνων πράξεων εἰς κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα, καὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τούτων ἀπὸ τῶν ποινῶν, ἃς ὁμοίως διαιρεῖ εἰς ἐγκληματικὰς καὶ ἐπανορθωτικὰς, προστιθέμενος καὶ τινες ἰδίαις (ἄρθρ. 175 καὶ 176)· χωρὶς ὅμως νὰ διαχωρίξῃ καὶ τὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλ' ὑπάγων κακουργήματα καὶ πλημμελήματα, ἐνῶτε δὲ καὶ τὰ πταίσματα, εἰς τὸ αὐτὸ στρατιωτικὸν δικαστήριον (ἄρθρ. 143 καὶ ἐπ. 261).

Ἡ ἐπὶ κακουργήματι δὲ καταδίκη ἐπάγεται ἔτι κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον παντοίας στερήσεις καὶ ἀνικανότητος πολιτικὰς τε καὶ ἁστικὰς· τοῦτο δὲ νέος ἴσως λόγος τῆς περὶ κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων διαστολῆς. Καὶ πολιτικῶς μὲν ἀποκλείεται ὁ καταδικαζόμενος πάντες δημοσίου ἀξιώματος καὶ πάσης δημοσίας λειτουργίας διαρκούς ἢ ἐφημέρου (ἄρθρ. 21 καὶ 23)· ἁστικῶς δὲ στρεφεται τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας του, τιθέμενος ὑπὸ νόμιμον ἀπαγόρευσιν, διοριζομένου κηδεμόνος αὐτοῦ (ἄρθρ. 25), νῦν ἐπιτρόπου (ἄρθρ. 123 περὶ ἐπιτροπείας

κλπ. νόμου). Διαρκοῦσι δὲ ἡ μὲν ἀστική ἀνικανότης, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ποινή, ἡ δὲ πολιτική καὶ μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως, ἥτις μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς ποινῆς δυνατή (ἄρθρ. 564 καὶ ἐπ. ποιν. δικονομίας). Ὁ χρόνος δὲ τῆς ἀποκαταστάσεως εἶνε δεκτικός βραχύνσεως ὡς καὶ ἐντελοῦς παραλείψεως διὰ τῆς χάριτος, ῥητῶς ὅμως μνημονευομένου τούτου ἐν τῷ διατάγματι τῆς ἀπονομῆς (ἄρθρ. 548 ποιν. δικονομίας § 6').

Ἐπὶ καταδίκης δ' εἰς ἰσόβια δεσμὸν ἐπηκολούθει ὁ καλούμενος πολιτικός θάνατος, συνιστάμενος εἰς τελείαν στέρησιν παντὸς πολιτικοῦ καὶ ἀστικοῦ δικαιώματος καὶ ἀνικανότητα πρὸς πᾶσαν δικαιολογικὴν σχέσιν (ἄρθρ. 7). κατηργήθη ὅμως τῷ 1862 ὑπὸ τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ἀνεγράφη δὲ καὶ ἐν τῷ Συντάγματι ἡ κατάργησις (ἄρθρ. 18).

Καὶ ἐπὶ πλημμελημάτων δὲ χωροῦσι περιορισμοὶ καὶ στερήσεις, ἀλλὰ τινῶν μόνον, τῶν ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ μνημονευομένων (ἄρθρ. 22) καὶ ἐπὶ ὠρισμένον διὰ τῆς ἀποφάσεως χρόνον, ὅστις δὲν δύναται μὲν νὰ εἶναι ἐλάσσων 6 μηνῶν, ἀλλ' οὐδὲ μείζων 6 ἐτῶν (ἄρθρ. 23 ἐν τέλει), ἐπὶ δὲ παραβάσεως καθήκοντος χωρεῖ ἀνικανότης μόνον πρὸς ἀνάκτησιν δημοσίας ὑπηρεσίας, πρόσκαιρος ἐπίσης (ἄρθρ. 24).

Α. Γλαράκης

Κακουργιοδικεῖον Ἑλληνικὸν ἐν Αἰγύπτῳ. Διὰ τοῦ ΒΡΑΕ'

νόμου τῆς 23 Ἰανουαρίου 1893 ἰδρύθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἑλλην. κακουργιοδικεῖον, εἰς οὗ τὴν ἀρμοδιότητα ὑπῆχθησαν τὰ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Αἰγύπτου διαπραττόμενα κακουργήματα ὑφ' Ἑλλήνων, ὑπαγόμενα τῶς εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐν Ἑλλάδι κακουργιοδικῶν. Τὸ δικαστήριον τοῦτο συνεχόμενον δις τοῦ ἔτους, ἥτοι πρῶτην Μαῖου καὶ τὴν πρῶτην Σε-

πτεμβρίου, καὶ συνεδριάζον τακτικῶς οὐχὶ πλέον τῶν 20 ἡμερῶν καθ' ἐκάστην σύν-οδον, συντίθεται ὡς ἑξῆς. Τοῦ προέδρου τὰ καθήκοντα ἐκπληροῦσιν ὁ ἕτερος τῶν ἐν τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μικτῷ ἐφετείῳ Ἑλλήνων ἐφετῶν, ὁ πρόεδρος τοῦ αὐτοῦ ἐλληνικοῦ προξενικοῦ δικαστηρίου ἢ οἱ ἐμμισθοὶ πάρεδροι. Τὸν πρόεδρον κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ ἀρχαιότερος σύνεδρος, οἱ δὲ συνέδροι λαμβάνονται ἐκ τῶν ἐμμίσθων παρεδρῶν καὶ τῶν παρὰ τῷ προξενικῷ δικαστηρίῳ Ἑλλήνων δικηγόρων. Ἐκ τῶν αὐτῶν δικηγόρων ἢ ἄλλων ἐν Αἰγύπτῳ διαμενόντων ἐλλήνων πολιτῶν διδασκόντων ἢ προλυτῶν τῆς νομικῆς λαμβάνονται οἱ τῶν συνέδρων ἀναπληρωταί· τὰ δὲ τοῦ δημοσίου κατηγόρου καθήκοντα ἐκπληροῖ ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ ἀντεισαγγελεὺς τῶν ἐν Ἀθήναις ἐφετῶν καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν ἐν Ἀθήναις πρωτοδικῶν μεταβαίνοντες ἐπὶ τούτῳ εἰς Ἀλεξανδρείαν. Δύνανται ὅμως νὰ ἀνατελῶσι τὰ καθήκοντα ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γενικὸν πρόξενον ἢ ἀναπληρωτὴν αὐτοῦ. Ὡς γραμματεὺς δὲ τοῦ δικαστηρίου λαμβάνεται εἴτε εἰς τῶν ἐμμίσθων γραφείων τοῦ γενικοῦ προξενείου Ἀλεξανδρείας, εἴτε εἰς τῶν ὑπογραμματέων τῶν ἐν Ἀθήναις ἐφετῶν. Τέλος οἱ ἑνὸς καὶ λαμβάνονται ἐκ καταλόγου κατ' ἔτος συντασσομένου καὶ περιλαμβανόντος ἐκ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαμενόντων Ἑλλήνων ὑπηκόων τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου νόμου ὁριζόμενα προσόντα.

Ὁ αὐτὸς νόμος ὀρίζει ἐν ταῖς ἄρθροις 23 καὶ ἐφεξῆς τὰ τῶν συνεδρίσεων καὶ τὰ τῆς διαδικασίας ἐν τῷ περὶ οὗ πρόκειται κακουργιοδικεῖν.

Π. Χρυσανθόπουλος

Καλλιέργεια, Καλλιεργεῖν καὶ Καλλιεργητής. Αἱ λέξεις αὗται εἶναι ἐν χρήσει εἰδικώτερον καὶ ἐπὶ τῶν μεταλλείων ἰσοδυνάμως πρὸς τὰς: μεταλλευτής, μεταλλεΐα, καὶ με-

ταλλεύειν (ἴδε τὴν ἀπὸ 6 Ἰουλίου 1861 αἰτιολογικὴν ἔχουσαν πρὸς τὴν βουλὴν ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου περὶ μεταλλείων).

Καμινεῖα δὲ καὶ Καμίνευσις λέγεται ἡ ἐν καμίνους χώνευσις τῆς μεταλλίτιδος, ἀναγομένη εἰς τὴν καλουμένην μεταλλουργίαν πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς μεταλλείας ἡ μεταλλεύσεως. Ἡ μεταλλεῖα σκοπὸν ἔχει τὴν ἐκ τῆς ἐπιφανείας ἢ ὑπ' αὐτὴν ἐξόρυξιν τῶν μετάλλων, ἡ δὲ μεταλλουργία τὸν τοῦ ἐξορυσσομένου μετάλλου μετὰ διαλογὴν καὶ πλύσιν ἢ ἄλλην προπαρασκευὴν διὰ τοῦ πυρὸς κυρίως χωρισμὸν ἀπὸ τῶν ἑτερογενῶν ἀχρήστων ὕλων εἰς καθαρὰν κατάστασιν.

I. Μοσχορήσιος

Κανονισμοὶ ἀλληλεθνεῖς

ἀποβλέποντες εἰς τὰ κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ λοιπὰ τῶν κρατῶν συμφέροντα. Ἡ καταπληκτικὴ τῆς ἀλληλεθνεὸς συγκοινωνίας ἀνάπτυξις ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, οἱ οἰκονομικοὶ ὅροι τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως ἐπεκταθέντες καθ' ἅπασαν τὴν ὑφ' ἡλίον διὰ τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, τοῦ συνδέοντος τοὺς τόπους τῆς φυσικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς μετὰ τῶν ἀγορῶν τῆς καταναλώσεως, ἡ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν πυκνοτάτη συγκοινωνία, ἡ ἀτμοπλοῖα, ὁ σιδηρόδρομος καὶ ὁ τηλεγράφος, ἐκμηδενίσαντες τὰς ἀποστάσεις, προσήγγισαν τοὺς ἀνὰ τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν διεσπαρμένους λαοὺς πλείοτερον ἢ ὅσος ἀπητειτο ἄλλοτε χρόνος ὅπως συγκοινωνήσωσιν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων δύο συνορευουσῶν ἐπαρχιῶν τοῦ αὐτοῦ κράτους, ἢ ὅπως μεταβιβασθῶσιν αἱ εἰδήσεις ἀπὸ τινος πόλεως εἰς ἑτέραν γειτνιάζουσαν.

Ὡς δὲ εἶναι πρόδηλον, ὑπὸ τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων κατάστασιν οἱ τὰ κράτη διαχωρίζοντες φραγμοὶ ἀποβα-

λόντες τὴν ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις καὶ καιροῖς χρησιμότητα αὐτῶν ὡς προστατευτικὰ μέσα τῶν συμφερόντων καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν κατοίκων ἐκάστης ἐπικρατείας, καθίστανται νῦν μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τῶν πολλὰπλῶν συμφερόντων, τῶν συνδεόντων ὡς μέλη μιᾶς μεγάλης οἰκογενείας σύμπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.

Δὲν εἶναι δὲ μόναι αἱ οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ σχέσεις, ἐν αἷς καθίστανται κοινά, ἀλληλέγγυα, ἀλληλένδετα τὰ συμφέροντα τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπίνη ἐνέργεια ἐν τε τῇ πνευματικῇ καὶ ὕλικῇ αὐτῇ δράσει ἀποδείκνυσιν ἀνεπαρκῆ τὰ μέσα, ἅτινα μέχρι πρὸ μικροῦ ἐθεωροῦντο ὡς μέσα ἐφικτά, ὡς μέσα ἀναγκαῖα πρὸς ἐμφύχουσιν καὶ προαγωγὴν αὐτῆς. Οὕτω δέ, ἐνῷ μέχρι πρὸ τινῶν ἐτῶν ἡ προστασία τῆς βιομηχανικῆς, τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ τῆς φιλολογικῆς ἰδιοκτησίας ἐθεωρεῖτο ἀναγκαῖα καὶ σκόπιμος μόνον χάριν τῶν ἐν ἐκάστη χώρᾳ καλλιευγόντων τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας ὑψηλῶν τοῦ κράτους, νῦν πᾶσαι αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, εἰς οὐδεμίαν ἀνῆκουσαι ἐθνικότητες, οὐδεὲν ἔθνος ἢ λαὸς οὐσαι προνομιακὸν κτῆμα, τοῦναντίον δὲ κοσμοπολιτικὸν καὶ κοσμοεκπολιτιστικὸν ἐνδεδυμέναι χαρακτῆρα, μεταφέρονται καὶ κατασκηνοῦνται πανταχοῦ, ἐνθα ὁ πολιτισμὸς ἐκτείνει τὸ κράτος αὐτοῦ. Κατὰ τοῦτο δὲ μόνον δύναται τις εἰπεῖν κλητῆνται ἰδιαζόντως αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα ἐθνικότητα, καθόσον ἕκαστον ἔθνος, κοινωνοῦν τῆς παγκοσμίου κινήσεως τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἐργασίας, δεῖται νὰ συγκεντρώῃ πλείοτερον τὴν ἑαυτοῦ δρᾶσιν ἐκεῖ ἐνθα δύναται νὰ ἀναπτυχθῶσι πλείοτερον αἱ ἰδιαζούσαι αὐτῷ δεξιότητες, ἢ ἐνθα ἡ χώρα παρέχει προσφορώτερα μέσα πρὸς πληρεστέραν ἀνάπτυξιν τέ-

χνης τινος ἢ βιομηχανίας ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

Πανταχοῦ λοιπὸν ἐνθα τὰ προϊόντα τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἀσχοῦσι τὴν εὐεργετικὴν αὐτῶν ροπὴν ἀνάγκη νὰ ἐμψυχῶνται διὰ τῆς προστασίας τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐργατῶν αὐτῶν ἄνευ διακρίσεως χώρας, ἔθνους, φυλῆς, θρησκείας. Ὅσήμεροι δὲ γενικεύονται ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, ἀλληλεθνῇ λαμβάνοντα χαρακτῆρα, τὰ κατάλληλα μέτρα δι' ὧν προστατεύονται ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τὰ προϊόντα τῆς παντοειδοῦς τοῦ ἀνθρώπου δράσεως καὶ ἐργασίας, αὐτὰ δὲ τὰ μέσα τῆς ἀλληλεθνοῦς συγκοινωνίας μὴ ἔχοντα πλέον πρόσκομμα τοὺς διαχωρίζοντας τὰ διάφορα κράτη φραγμοὺς συνδέουσιν ὡς μέλη μιᾶς μεγάλης κοινωνίας τοὺς ἀνὰ τὴν ὑψηλίον διεσπαρμένους λαούς, ὄντα κοινὰ τοῖς πᾶσιν, ὡς ἡ θάλασσα ἡ ἀτμόσφαιρα, τὸ φῶς.

Πραγματευόμενοι ἐνταῦθα περὶ τῶν θεμάτων τούτων, ἀρχόμεθα ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας καθιερωμένων ἀλληλεθνῶν κανονισμῶν.

Ταχυδρομεῖα. Ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία, ἥς ἡ σπουδαιότης ὑπὸ ἀλληλεθνῇ ἐποψιν ἀνεγνωρίσθη κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, τυγχάνει νῦν ἀπανταχοῦ κεκατοντισμένη διὰ νόμων ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη δημοσία λειτουργία, οὕσα ἀπαραίτητος εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσον πλείοτε, ποικιλωτέραι καὶ σπουδαιότεραι τυγχάνουσιν αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις καὶ συναλλαγαί.

Ἄλλ' ὅσον τελεία καὶ ἄν ᾔθελεν εἶσθαι ἢ ἐν ἐκάστῳ κράτει λειτουργία τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, οὐδαμῶς ᾔθελεν εἶσθαι ἰκανὴ νὰ ὑπηρετήσῃ, τὰ κοινὰ συμφέροντα τῶν ἀποτελούντων τὰ διάφορα κράτη λαῶν, ἐὰν μὴ αἱ διάφοροι κυβερνήσεις καὶ δὴ αἱ κυβερνήσεις τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν παρεδέχοντο ἀπὸ

κοινοῦ σύστημα ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας λειτουργοῦν τακτικῶς καὶ ἐκτὸς τῶν διαχωρίζοντων τὰ κράτη ταῦτα ὁρίων διὰ γῆς καὶ θαλάσσης.

Πρώτη δὲ τοιαύτη ταχυδρομικὴ σύμβασις εἶναι ἡ συνομολογηθεῖσα μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσίας τῷ 1850. Πρώτη δὲ ἀλληλεθνῆς ταχυδρομικὴ συνδιάσκεψις μεταξὺ πλείονων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν συνεκροτήθη ἐν Παρίσις τῷ 1863, εἰς οὐδὲν ὅμως καταλήξασα πρακτικὸν ἀποτέλεσμα. Ἀλλὰ τὰ θεμέλια τῆς νῦν λειτουργοῦσης ἀλληλεθνοῦς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἔθετο ἡ περὶ ταχυδρομικῆς ἐνώτεως συνθήκη ἡ ὑπογραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν Βέρνην συγκροτηθέντος ἐν ἔτει 1874 τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Πρωσίας ταχυδρομικοῦ συνεδρίου. Κατὰ δὲ τὸ 1878 συνῆλθεν ἐν Παρίσις ἕτερον συνέδριον ἀναθεωρήσαν τὴν τῆς Βέρνης σύμβασιν καὶ παραδεξάμενον τὴν ἐλάττωσιν τῶν διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἰδίως ταχυδρομικῶν τελῶν. Τὸ νεώτατον δὲ μέχρι τοῦδε ταχυδρομικὸν συνέδριον συνῆλθεν ἐν Λισβόνῃ τῷ 1885 τροποποιήσαν ἐπὶ τὸ τελειότερον τοὺς πρότερον παραδεδεγμένους κανονισμοὺς τῆς ἀλληλεθνοῦς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας. Ὅρα δὲ περὶ τούτων εἰδικώτερον Ἀλληλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανοπούλου τομ. α' σελ. 188 καὶ ἐφεξῆς.

Τηλέγραφος. Εἰς τὰς σπουδαιότητας τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀνακαλύψεις καταλέγεται καὶ ὁ ἡλεκτρικὸς τηλέγραφος, δι' οὗ μεταβιβάζονται ἀκαριαίως ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο τοῦ κόσμου ἄκρον παντοειδεῖς εἰδήσεις καὶ ἀνταλλάσσονται ἀνταποκρίσεις.

Ἀλλὰ καὶ τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας ἡ λειτουργία πέρα τῶν διαχωρίζοντων τὰ κράτη ὁρίων ᾔθελεν εἶσθαι ἀνεφικτος, ἐὰν μὴ ἦν ἀπανταχοῦ ὁργανωμένα κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα, κατὰ σύστημα ἄρα ἀλληλεθνές. Τοιαύτην δ' ὁργάνωσιν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ 1879 διὰ τοῦ

ἐπικληθέντος τηλεγραφικοῦ συνδέσμου, περιλαμβανόντος ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πεπολιτισμένα κράτη. Ὁ ἐπὶ τούτῳ δὲ καταρτισθεὶς κανονισμὸς ἀφορᾷ εἰς τὴν ταχέως μεταδίδασιν τῶν ἀλληλεθνῶν τηλεγραφημάτων, εἰς τὴν ἀδιάκοπον νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐξακολούθησιν τῆς ὑπηρεσίας, εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἀνταποκρίσεων, εἰς τὴν τάξιν τῆς προτεραιότητος τῆς διαβιβάσεως τῶν τηλεγραφημάτων διακρινόμενων εἰς τηλεγραφήματα τοῦ κράτους ὑπηρεσιακὰ καὶ ἰδιωτικά, τὸν ὅρισμόν τῶν τηλεγραφικῶν τελῶν κλπ. Ὅρα δὲ καὶ περὶ τούτων εἰδικώτερον τὴν αὐτὴν ἀνωτέρω πραγματεῖαν σελ. 191—192.

Σιδηροδρομοί. Ἡ τῶν σιδηροδρομῶν κατασκευὴ μεγάλῃν λαβοῦσα ἀνάπτυξιν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δὲν ἔτυχεν εἰσέτι ὀργανισμοῦ ἀλληλεθνῶς, ὁμοίου πρὸς τὴν τῶν τηλεγράφων καὶ ταχυδρομείων. Μία δὲ μέχρι τοῦδε ὑπάρχει ἀλληλεθνὴ σιδηροδρομικὴ σύμβασις, ἣ συνομολογηθεῖσα τῷ 1890 μεταξὺ Γερμανίας, Αὐστρουγγαρίας, Βελγίου, Γαλλίας, Ἰταλίας, Λουξεμβούργου, Ρωσσίας καὶ Ἑλβετίας. Εἶναι δὲ ἀπαραίτητος ὁ τοιοῦτος ἀλληλεθνὴς ὀργανισμὸς πρὸ πάντων μεταξὺ ὁμῶν κρατῶν, ὅπως αἱ ἐν ἑκατέρῃ τῶν ἐπικρατειῶν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐνούμεναι εὐκολύνωσι τὴν σιδηροδρομικὴν κίνησιν διὰ τῆς διόδου τῶν ὁρίων ὑπὸ τῶν ἐκατέρωθεν ἐρχομένων σιδηροδρομικῶν ἀμαξοστοιχιῶν. Κατὰ τὸ 1881 συνελθόν ἐν Βέρνη ἀλληλεθνὴς συνέδριον συντάξε τρία ἀλληλεθνῆς σχέδια συμβάσεων περὶ ἀλληλεθνῶς ὀργανισμοῦ τῶν σιδηροδρόμων, ἀλλὰ τὰ σχέδια ταῦτα παραμένουσιν εἰσέτι σχέδια.

Ταχυδρομικὰ ἀτμόπλοια. Τὴν ἀλληλεθνὴν συγκοινωνίαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ὑπηρετοῦσι νῦν σπουδαιότατα

καὶ τὰ ἀτμόπλοια, ἅτινα εἰς ἑταιρείας ἢ ἄτομα ἀνήκοντα τηροῦσι τακτικὸν δρομολόγιον προσεγγίζοντα καθ' ὅρισμένας ἡμέρας εἰς τοὺς κυριωτέρους ἐμπορικοὺς λιμένας τῶν διαφόρων κρατῶν. Τὰ αὐτὰ ἀτμόπλοια ἐκτελοῦσι διὰ θαλάσσης καὶ τὴν ἀλληλεθνὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν, συνομολογουμένων ἐπὶ τούτῳ ταχυδρομικῶν συμβάσεων μεταξὺ τῶν διευθυντῶν τῶν ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν καὶ τῶν προϊσταμένων τῶν ταχυδρομικῶν ὑπηρεσιῶν ἐν ἑκάστῳ κράτει, ἐνίοτε δὲ καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν κυβερνήσεων ἐκατέρωθεν, καθ' ὥς τὰ εἰρημένα ἀτμόπλοια ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τηρῶσι μεταξὺ ὀρισμένων λιμένων κράτους τινὸς καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τακτικὴν συγκοινωνίαν καὶ νὰ μεταφέρωσιν ἐκ τῶν λιμένων τούτων τοὺς ταχυδρομικοὺς φακέλλους ἢ σάκκους εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς λιμένας καὶ τὰν ἀπάλιν ὁρῶν, ἀντὶ τῶν ἀτελειῶν καὶ ἄλλων προνομίων παρεχομένων αὐτοῖς διὰ τῶν συνομολογουμένων συμβάσεων. Οὐδέποτε δὲ δύναται ἡ κυβερνήσις κράτους τινὸς, ἐν ᾗ ξένῃ τις ἀτμοπλοικὴ ἐταιρεία ἐκτελεῖ τοιαύτην ὑπηρεσίαν, νὰ ἀναγκάσῃ τὰ ἀτμόπλοια αὐτῆς νὰ ἐπιχειρήσωσι ταξείδια ἐκτὸς τοῦ τακτικοῦ αὐτῶν δρομολογίου ἢ νὰ ἐκτελέσωσιν ἄλλας ὑπηρεσίας πλὴν τῶν διὰ τῆς συμβάσεως συνομολογουμένων. Τοιοῦτοι δὲ ὅροι ἀναγράφονται συνήθως ἐν ἑκάστη ταχυδρομικῇ συμβάσει. Παρέχονται δ' ἂφ' ἑτέρου εἰς τὰ εἰρημένα ἀτμόπλοια ὀρισμένοι ἀτέλειαι καὶ ἄλλα προνόμια ἢ εὐκολαὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὴν ὀγειονομικὴν καὶ τὴν τελωνιακὴν ὑπηρεσίαν. Ἐνίοτε δὲ τὰ ταχυδρομικὰ ἀτμόπλοια, ἐξομοιούμενα ὑπὸ τινος ἐπόψεως πρὸς τὰ πολεμικά, ἀπολαύουσι πλήρους ἀτελείας καὶ ἄλλων προνομίων ἐκ τῶν ἀνεγνωρισμένων ὑπὲρ τῶν πολεμικῶν πλοίων. Ἐπιβάλλεται ὅμως ἐξ ἄλλου εἰς τὰ ταχυδρομικὰ ἀτμόπλοια νὰ μὴ καταχρῶνται τοῖς κεχορη-

γυμένους αὐτοῖς προνομίαις, ἐπὶ καταστρατηγήσει π. χ. τῶν τελωνιακῶν κανονισμῶν καὶ διευκολύνσεως λαθρεμπορικῶν πράξεων, ἢ ἐπὶ παραβάσει τῶν ὑγειονομικῶν κανονισμῶν κλπ. Αἱ τοιαῦται καταχρήσεις δικαιολογοῦσι τὴν ἀφαίρεσιν τῶν περὶ ὧν πρόκειται προνομίων χάριν τῆς προστασίας τῶν δημοσίων συμφερόντων, τῆς δημοσίας ὑγείας, τῆς δημοσίας ἀσφαλείας κλπ.

Ἐνιαῖον σύστημα μέτρων καὶ σταθμῶν. Ὅσοι πλείστορον ἀνυπτύσσεται ἡ ἀλληλεθνή συγκοινωνία, τοσοῦτο καταφανεστέρα καὶ ἐπιτακτικωτέρα παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς παραδοχῆς ἐνιαίου συστήματος μέτρων καὶ σταθμῶν, ὧν ἡ τοσαύτη νῦν κατὰ τόπους ποικιλία μεγίστας παρεμβάλλει δυσχερείας εἰς τὰς συναλλαγὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ κατὰ τὸ 1875 τὰ πλείστα τῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου πεπολιτισμένων κρατῶν ὑπέγραψαν σύμβασιν περὶ ἰδρύσεως ἐν Παρίσις ἀλληλεθνεῶς γραφείου μέτρων καὶ σταθμῶν σκοποῦντος τὴν καθιέρωσιν ὡς ἀλληλεθνεῶς τοῦ γαλλικοῦ μετρικοῦ συστήματος. Ἄλλ' ὁ σκοπὸς οὗτος εἰσέτι δὲν ἐπετεύχθη. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλληλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τόμος α' σελ. 195 καὶ 196.

Νομισμάτων ἑνωσις. Ἐνωσις λατινικῇ. Ἐτι μᾶλλον παρίσταται ἐπιτακτικῇ ἡ ἀνάγκη τῆς παραδοχῆς ἐνιαίου νομισματικοῦ συστήματος, σπουδαιότατα συντελέσαντος εἰς τὴν ἄρσιν τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῶν ζημιῶν, αἷς νῦν ὑφίστανται οἱ μετὰ τοῦ ἑξωτερικοῦ συναλλασσόμενοι καὶ ἐνεργοῦντες ἀποστολὰς χρημάτων. Ἄλλ' αἱ δυσχερεῖαι ἐν τῇ νομισματικῇ ἐνώσει εἰσὶν ἔτι μείζονες ἢ ἐν τῇ παραδοχῇ ἐνιαίου μετρικοῦ συστήματος, καθόσον αἱ δυσχερεῖαι αὗται εἰσι πολλάκις ἀνυπέρβλητοι ἔνεκα τῆς μὴ

ἀνθηρᾶς οἰκονομικῆς καταστάσεως πολλῶν κρατῶν.

Κατὰ τὸ 1865 συνέστη διὰ συμβάσεως ἡ ἐπικληθεῖσα λατινικὴ ἑνωσις, περιλαμβάνουσα τὴν Γαλλίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Εἰς τὴν σύμβασιν ταύτην ἔκρινε καλὸν νὰ προσχωρήσῃ καὶ ἡ Ἑλλάς κατὰ τὸ 1868. Καθιερώθη δὲ διὰ τῆς εἰρημένης συμβάσεως διπλῇ νομισματικῇ μονάδι, εἰς πεντάφραγκα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ κατὰ τὴν τότε ὑπάρχουσαν ἀναλογίαν τῆς τιμῆς μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου. Ἄλλ' ἡ ἀφθονωτέρα κατόπιν παραγωγή τοῦ ἀργύρου διετάραξε τὴν ἀναλογίαν ἐκείνην, ἐπιβάλλουσα τὴν ἀνάγκην τῆς παραδοχῆς ἐνιαίας νομισματικῆς μονάδος, καὶ δὴ τῆς τοῦ χρυσοῦ εἰκοσαφράγκου. Ἀλλὰ, ὡς εἴρηται ἤδη, εἰς τοῦ συστήματος τούτου τὴν παραδοχὴν ὑφ' ὅλων τῶν κρατῶν παρίσταται ἀνυπέρβλητον πρόσκομμα ἡ μὴ ἀνθηρὰ οἰκονομικὴ κατάσταση πλείστων κρατῶν, ἅτινα, ὡς λέγει ὁ Martens (dr. int. Ton. 11. p. 284), ἀποδεχόμενα τὸ νόμισμα τοῦτο καὶ ἐκτελοῦντα πιστῶς τὰς ἰδίας υποχρεώσεις, καταστραφῆσονται προφανῶς.

Ἀλληλεθνή ὑπὲρ τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῆς κτηνοτροφίας μέτρα. Τὰ κράτη λαμβάνουσι πολλάκις ἀπὸ κοινοῦ μέτρα χάριν τῆς κτηνοτροφίας ἢ τῶν γεωργικῶν προϊόντων, κατὰ τῶν προσβαλλουσῶν ταῦτα ἐπιδημικῶν νόσων. Τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ κατὰ τὸ 1878 συνομολογηθεῖσα μεταξὺ πολλῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν σύμβασις περὶ κοινῆς ἐνεργείας πρὸς πρόληψιν κατὰ τὸ δυνατόν τῆς προσόδου τῆς φυλλοξήρας ἐν ταῖς προσβεβλημέναις ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης χώραις, καὶ προφύλαξιν τῶν μὴ προσβεβλημένων. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγεται καὶ ἡ κατὰ τὸ 1881 μεταξὺ Αὐστρουγγαρίας καὶ Ἑλβετίας συνομολογηθεῖσα σύμβασις περὶ λήψεως προσ-

πρώτων μέτρων ἀπὸ τῶν προσβαλλουσῶν τὰ κτήνη ἐπιδημικῶν νόσων.

Ἀλληλεθνεῖ μέτρα πρὸς καταστολὴν τῶν παρὰ τὰ σύνορα διαπραττομένων ἐγκλημάτων κατὰ τῆς θήρας, τῆς ἀλυσίας, τῶν δασῶν, ὡς καὶ τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων. Τὰ ὅμορα κράτη χάριν τῆς ἀμοιβαίας προστασίας τῶν ἰδίων οἰκονομικῶν συμφερόντων συνομολογοῦσιν ἐνίοτε συμβάσεις περὶ καταδιώξεως τῶν ἐν τοῖς συνόροις αὐτῶν διαπραττομένων ἐγκλημάτων κατὰ τῆς θήρας, τῆς ἀλυσίας, τῆς γεωργίας, τῶν δασῶν, ὡς καὶ τῶν παραβάσεων τῶν τελωνιακῶν νόμων. Αἱ τοιαῦται συμβάσεις καλοῦνται εἰδικώτερον *δε λ τ ι α* (*cartels*). Ἐν Γαλλίᾳ δὲ ἐξεδόθη κατὰ τὸ 1866 νόμος περὶ τιμωρίας τῶν διαπραττόντων τοιαῦτα ἐγκλήματα ἐν τοῖς ὁμοῖς κράτεσι, τιμωρουμένων ὑπὸ τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων καὶ κατὰ τοὺς ἐγχώριους νόμους, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος.

Ἀλληλεθνεῖ ὑγειονομικὰ μέτρα κατὰ τῆς χολέρας. Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη ἐπανελημμένως ἀπεπειράθησαν τὴν κοινῇ συνεννοήσει καὶ συναινέσει καθιέρωσιν τῶν καταλλήλων ὑγειονομικῶν μέτρων πρὸς πρόληψιν μὲν ἅφ' ἑνὸς τῆς ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς χώραις εἰσβολῆς καὶ διαδόσεως τῆς χολέρας, πρὸς ἀποφυγὴν δ' ἅφ' ἑτέρου τῶν ζημιῶν, ὡς ἡ λήψις τοιοῦτων μέτρων ἐπάγεται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἀλληλεθνεῖ συγχωινωσίαν.

Παραλείποντες ἄλλας προγενεστέρας τοιαύτας ἀποπειράς, ἀναφέρομεν τὴν ἐν ἔτει 1893 συγκροτηθεῖσαν ἐν Ἀρέσθῃ συνδιάσκεψιν, εἰς ἣν ἔλαβον μέρος ἅπαντα τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη πρὸς μελέτην τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων. Μεταξὺ δὲ τῶν κυριωτάτων σχετικῶν θεμάτων ἦν καὶ ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος ἐὰν ταχέως διατηρητέον τὸ ἤδη καθιερωμένον σύστημα

τῶν καθάρσεων ὡς προληπτικὸν μέσον τῆς μεταδόσεως τῆς χολέρας. Καὶ τῶν μὲν πλείστων κρατῶν οἱ ἀντιπρόσωποι παρεδέξαντο τὴν κατάργησιν τῶν καθάρσεων, συνομολογῆσαντες ἐπιτήδως σύμβασιν μεταξὺ τῶν ἀντιπροσωπευομένων κρατῶν ἰσχύουσαν, καὶ ὀρίσαντες τὴν διάρκειαν αὐτῆς ἐπὶ πενταετίαν. Οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας δὲν ἔσπερξαν εἰς τὴν τοιαύτην κατάργησιν. Ἰδίᾳ δὲ ὁ τῆς Ἑλλάδος ἀντιπρόσωπος ἐπεκαλίσθη ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν καθάρσεων ἐν Ἑλλάδι τὸ γεγονός, ὅτι δι' αὐτῶν ἀπεσβεσθήη ἀποτελεσματικῶς κείποτε ἡ μετάδοσις τῆς χολέρας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν χώραν, καίπερ ἐπανελημμένως προσβαλοῦσης τὰς γειτονικὰς χώρας.

Τελευταία συνδιάσκεψις συνεκροτήθη ἐν Πάρισίσις τῷ 1894, εἰς ἣν ἔλαβε μέρος καὶ ἡ Περσία. Ἐν τῇ συνδιάσκεψει δὲ ταύτῃ σκοπούση τὴν λήψιν τῶν ἀναγκαίων προφυλακτικῶν μέτρων κατὰ τῆς ἐν Μέλκῃ ἀναπτυσσομένης χολέρας ὡς ἐκ τῆς μεγίστης αὐτοῖσι συρροῆς καθ' ὀρισμένους τοῦ ἔτους ἐποχὰς Μωαμεθανῶν προσκυνητῶν καὶ τῶν τελουμένων ὑπ' αὐτῶν θυσιῶν διὰ σφαγίων, ἐγένετο δεκτὸν κείμενον συμβάσεως κυρωτικὸν τσεσάρων ἀλληλεθνεῶν κανονισμῶν, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἀφορᾷ εἰς τὰ ληπτέα ὑγειονομικὰ μέτρα ἐν τοῖς λιμέσι τοῦ ἀπόπλου τῶν πλοίων, τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ὠκεανίας καὶ διευθυνομένων εἰς Μέλκκην, ὡς καὶ περὶ τῶν ληπτέων μέτρων ἐν αὐτοῖς τοῖς πλοίοις, ὁ δὲ δεῦτερος εἰς τὰ ληπτέα μέτρα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, ὁ δὲ τρίτος κανονίζει τὴν ὑγειονομικὴν διαίταν τῶν θαλασσιῶν προελεύσεων ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ, καὶ ὁ τέταρτος ἀποστέλλει εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἐπαγρύπνησιν ἐν τῇ τηρήσει τῶν τριῶν πρώτων κανονισμῶν, ἀνατεθεῖσαν εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνώτατον ὑγειονομικὸν συμβούλιον. Τῆς ἰ-

σχὺς τῆς συμβάσεως ταύτης ἢ ἐναρξίς ὠρίσθη ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῆς, γενομένη τὴν τρίτην Ἀπριλίου 1894. Ἐπομένως ἡ ἰσχὺς αὐτῆς ἤρξατο ἀπὸ τῆς 4 Ἀπριλίου 1895.

Σηματολόγιον ἀλληλεθνεῖς. Ἀπὸ τινων ἐτῶν χάριν τῆς πρὸς ἄλληλα συνεννόησεως τῶν ἐν τῷ πελάγει συναντωμένων ἐμπορικῶν πλοίων τὰ ναυτικά κράτη παρεδέξαντο τὸν λεγόμενον ἀλληλεθνηπερίσημάτων κώδικα τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ, παρέχοντα τὰ μέσα τῆς συνεννόησεως περὶ παντὸς ἀντικειμένου μεταξὺ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν συναντωμένων πλοίων τῆς αὐτῆς ἢ διαφόρου ἐθνικότητος.

Ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ τούτῳ σηματολογία γίνεται χρήσις τῶν ἐξῆς 18 συμφῶνων τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου B. C. D. F. G. H. J. K. L. M. N. P. Q. R. S. T. V. καὶ W. Ταῦτα δέ, συνδυαζόμενα ἀνὰ δύο, τρία ἢ τέσσαρα, ἀποτελοῦσι διαφοροὺς συνδυασμοὺς ὀνομαζομένους σήματα, ἀνερχόμενα ὑπὲρ τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας. Τὰ σήματα ταῦτα κατὰ σειρὰς διανενημεμένα χρησιμεύουσιν εἰς δῆλωσιν ὠρισμένων ἐννοιῶν, λέξεων, ἀριθμῶν ἢ ὀνομάτων πόλεων, ποταμῶν, λιμένων, παραλίων χωρῶν κτλ. Ἐν δὲ τῷ σηματολογικῷ κώδικι ἐκάστου κράτους ἐκφράζεται κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν ἢ ἔννοια ἐκάστου σήματος, δηλουμένου πάντοτε διὰ τῶν εἰρημένων στοιχείων τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου, κοινῶν εἰς ἅπαντα τὰ σηματολόγια, ὥς εἰσι κοινοὶ εἰς ἀπάσας τὰς γλώσσας οἱ ἀραβικοὶ τῶν ἀριθμῶν χαρακτῆρες.

Ἐχει δὲ πᾶν πλοῖον, πλὴν τοῦ ἀντύπου τοῦ ἀλληλεθνεοῦς σηματολογίου ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ, καὶ 18 διάφορα σήματα, ὧν ἕκαστον παρίστησιν ἐν τῶν εἰρημένων στοιχείων τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου. Συνδυαζομένων δὲ τῶν σημάτων τούτων, καθ' ἓν τρόπον συνδυάζονται τὰ

στοιχεῖα τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου, καὶ ἐπαιρομένων ἐπὶ τοῦ πλοίου οὕτως ὥστε νὰ διακρίνηται καλῶς ἐκ τοῦ ἐτέρου πλοίου ἢ σύνθεσις αὐτῶν, κατορθοῦται εὐχερῶς μεταξὺ τῶν δύο πλοίων ἀνταλλαγὴ συνεννοήσεων περὶ παντὸς ἀντικειμένου. Ἐν νυκτὶ δὲ γίνεται χρήσις φωτεινῶν σφαιρῶν διαφόρων χρωμάτων, δι' ὧν, ὁμοιομόρφως συνδυαζομένων καὶ ἐπαιρομένων, δηλοῦνται τὰ διάφορα σήματα καὶ ἐπομένως αἱ δι' αὐτῶν ἐκφραζόμεναι ἔννοιαι.

Διὰ τῶν αὐτῶν μέσων συνεννοοῦνται τὰ παρὰ τὰς ἁκτὰς πλέοντα πλοῖα καὶ μετὰ τῶν ἐν ταῖς ἁκταῖς ταύταις ἰδρυμένων σηματοφόρων σταθμῶν, δι' ὧν μεταδίδονται εἴτε εἰς τὰ πλοῖα εἴτε εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας, τοὺς φορτωτὰς καὶ τοὺς ἀσφαλίστας αὐτῶν αἱ ἀναγκαῖαι πληροφορίαι καὶ διάφοροι εἰδήσεις σκοποῦσαι τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ διὰ θαλάσσης ἀσχομένου ἐμπορίου. Διὰ τοῦ τοιοῦτου μέσου ὁ πλοιοκτῆτης καὶ ὁ ἔμπορος γινώσκουσιν οὐ μόνον ποῦ εὐρίσκεται ἐκάστοτε, τίνας ἀνάγκας ἔχει κτλ., ἀλλὰ καὶ ποῦ διευθύνεται τὸ πλοῖον, ἐπομένως καὶ τὰ δι' αὐτοῦ πεμπόμενα ἢ ἀναμενόμενα ἐμπορεύματα. Ἐν γένει δὲ διὰ τοῦ μέσου τούτου ὑπηρετοῦνται θαυμασίως τὰ συμφέροντα οὐ μόνον τῶν ναυτιλλομένων καὶ τῶν ἀσκούντων τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον ἀλλὰ καὶ ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ναυτικῆς πινος ἀποστολῆς.

Ὁ περὶ οὗ πρόκειται κώδιξ μετεφράσθη καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν πρὸ τετραετίας περίπου ἐπιμελεῖα καὶ δαπάνῃ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν.

Φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἰδιοκτησία. Διὰ τοῦ ὅρου τούτου δηλοῦται τὸ ἀνεγνωρισμένον τῷ συγγραφῇ φιλολογικοῦ ἢ ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος, μουσικῆς συνθέσεως, σχεδιογραφήματος, εἰκόνος μιμητῆς ἢ πλαστῆς ἢ ἄλλου

καλλιτεχνικοῦ ἔργου δικαίωμα τοῦ διατιθέναι καὶ καρποῦσθαι ἀποκλειστικῶς τὰς ἐκ τῆς δημοσιεύσεως καὶ ἐν γένει τῆς διανοῆσεως καὶ χρησιμοποίησεως αὐτοῦ ὠφελείας.

Δύναται δὲ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ τοῦ δικαιώματος τούτου ἐξασφάλις, εἴτε διὰ τῆς νομοθεσίας ἐκάστου κράτους καθιερούσης τὸν σεβασμὸν τῆς φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἰδιοκτησίας τῶν ἀλλοδαπῶν ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος ἢ καὶ ἄνευ τοῦ ὅρου τούτου, εἴτε διὰ συνομολογήσεως συνθηκῶν, ὅπερ καὶ τὸ μᾶλλον πρόσφορον. Διὰ τῶν συνθηκῶν ὡσαύτως ὀρίζονται ἀκριβέστερον τὰ ἔργα ἅτινα περιλαμβάνονται εἰς τὴν φιλολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἰδιοκτησίαν πρὸς ἄρσιν τῶν ἐνδεχομένων ἀμφισβητήσεων. Ὑπάρχουσι δὲ τῶ ὄντι ἔργα, ὡς φωτογραφίαι π. χ., περὶ ὧν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ἐὰν τυγχάνωσι προϊόντα διανοίας. Ἐξιδιασμένης ἐπιτηδεύσεως κτλ. ἢ εἰσιν ἄπλως ἐργασίαι συνιστάμεναι εἰς τὴν ἐκλογὴν φυσικῶν καθαρῶς συνθέσεων, στερούμενα ἐπομένως πάσης καλλιτεχνικῆς ἰδιότητος ἢ πνευματικῆς ἐργασίας.

Ἐν τούτοις τὸ τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἰδιοκτησίας δικαίωμα ἤκιστα δύναται νῦν νὰ θεωρηθῇ ἐξηραλισμένον ὑπὸ ἀλληλεθνῇ ἰδίως ἐποψίν, εἰ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξασφαλίσεως αὐτοῦ συνομολογεῖται γενικῶς. Πολλὰ δὲ συνεκροτήθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀλληλεθνῇ ἐπιστημονικὰ συνέδρια ἐξενεγκόντα εὐχὰς περὶ παραδοχῆς τῶν ἀναγκαίων ἀλληλεθνῶν μέτρων χάριν τοῦ προκειμένου σκοποῦ· τελευταῖον δὲ τοιοῦτον συνέδριον συνεκροτήθη ἐν Βέρνη τῷ 1889. Ὅρα περὶ τούτων εἰδικώτερον Ἀλληλ. Δικ. Χρυσανθοπούλου τόμ. Δ' σελ. 199—204.

Βιομηχανικὴ ἰδιοκτησία. Ὑπὸ τὸν ὅρον τούτον νοοῦμεν τὴν κυριότητα τῶν σημάτων (marques), τῶν ἐξωτερικῶν

τούτέστι σημείων, τῶν χρησιμευόντων ὡς χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων τῶν προϊόντων ἐργοστασίου τινός, πρὸς διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὁμοίων προϊόντων ἑτέρου ἐργοστασίου, καὶ ἐξασφάλισιν κατὰ τῆς παραποιήσεως ὑπὲρ τε τῶν παραγωγῶν καὶ τῶν ἐμπόρων, ὡς καὶ ὑπὲρ τῶν καταναλωτῶν, βεβαιουμένων διὰ τῶν σημάτων περὶ τῆς γνησιότητος τῶν πραγμάτων ἅτινα θέλουσι νὰ προμηθευθῶσιν.

Αἱ νομοθεσίαι τῶν διαφόρων κρατῶν, προστατεύουσαι τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἰδίων ὑπηκόων, κανονίζουν κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον τὰ τῆς προστασίας τῆς βιομηχανικῆς ἰδιοκτησίας. Καὶ παρ' ἡμῖν ἐξεδόθη ὁ ΒΙΠΝ νόμος τῆς 19 Φεβρουαρίου 1893 περὶ βιομηχανικῶν σημάτων, καθιερῶν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀλληλεθνεῶς προστασίας τῶν βιομηχανικῶν σημάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀμοιβαιότητος.

Βιομηχανικὰ σχέδια. Καλοῦνται οὕτω τὰ ἐν τοῖς ὄψεσιν, τοῖς παιγνίοχαρτοις καὶ ἑτέροις βιομηχανικοῖς ἔργοις εἰκονιζόμενα δι' ὀφάνσεως, ἐκτυπώσεως ἢ ἑτέρου βιομηχανικοῦ τρόπου, ἐν αἷς καὶ τὰ λεγόμενα βιομηχανικὰ προτυπώματα. Πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν βιομηχανικὴν ἰδιοκτησίαν, ἀφομοιωθεῖσαν τῇ τῶν βιομηχανικῶν σημάτων καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν τεθεῖσαν προστασίαν τῶν ἐσωτερικῶν ἐκάστου κράτους νόμων καὶ τῶν ἀλληλεθνῶν συμβάσεων.

Δίπλωμα ἐφευρέσεως Καλεῖται οὕτω τὸ ἀνεγνωρισμένον δίπλωμα ἰδιοκτησίας τοῖς ἀνακαλύπτουσιν ἢ ἐφευρίσκουσι νέα βιομηχανικὰ προϊόντα, νέα μέσα κατασκευῆς ἢ παραγωγῆς, ἢ καὶ νέας χρήσεως γνωστῶν ἤδη μέσων πρὸς κατασκευὴν βιομηχανικῶν προϊόντων ἢ πρὸς ἐπιωφελῆ αὐτῶν χρῆσιν. Ἐξασφαλίζει δὲ τὸ δίπλωμα τῷ ἐφευρέτῃ τὴν ἀποκλειστικὴν κάρπωσιν τῆς ἐφευρέσεως αὐτοῦ ἐφ' ὀρίσμένον χρόνον.

Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν ὁ ΔΣΙΒ νόμος τοῦ 1885 περὶ διπλωμάτων ἐφευρετῶν νέων μεθόδων ἀποξηράνσεως τοῦ σταφιδοκάρπου καὶ ὁ ΑΤΞΗ τοῦ 1886 περὶ παραγωγῆς πρνομίου ἐφευρέσεως ἐλαιοεκαρπιστικῆς μηχανῆς τῷ Βασιλεῖ Ἀδῶδῃ ἐν Πειραιεῖ. Ὑπάρχουσι προσέτι καὶ ἄλλοι τινὲς νόμοι περὶ παραγωγῆς πρνομίου πρὸς σύστασιν ἐν Ἑλλάδι ὠρισμένων τινῶν βιομηχανιῶν.

Γενικῶς δ' ἀναγνωρίζεται ταῖς κυβερνήσεσι τὸ δικαίωμα τοῦ χρησιμοποιεῖν ὑπὲρ τοῦ κράτους τὰς ἐφευρέσεις ὑπὲρ ὧν ἐκδίδασαι διπλώματα.

Ὅρα δὲ εἰδικώτερον περὶ τῶν θεμάτων ἐν γένει Ἀλληλ. Διμ. Δίκ. Χρυσανθοπούλου σελ. 204—208

Ἀλληλεθνεῖς ἐκθέσεις ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν κυβερνήσεων. Τὴν κορωνίδα τῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐφαρμοσθέντων μέτρων ὑπὲρ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς πνευματικῆς καὶ ὕλικης τοῦ ἀνθρώπου ἐργασίας ἀποτελοῦσιν αἱ ἀλληλεθνεῖς ἐκθέσεις, ὁργανούμεναι ἐν ἐκάστῳ κράτει ὑπ' αὐτῆς τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐπαναλαμβανόμεναι κατὰ χρονικὰς περιόδους. Εἰς τὰς ἐκθέσεις ταύτας, εὐκολυνομένης σπουδαίως ὑπὸ μὲν τῶν διαφόρων κυβερνήσεων διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν εἰς αὐτάς πεμπομένων προϊόντων τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης παντὸς τελωνικοῦ δασμοῦ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν, ὑπὸ δὲ τῶν τὴν ἀλληλεθνεῖ συκοινωνίαν ὑπηρετουσῶν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν ἐταιριῶν διὰ τῆς σημαντικῆς ἐλαττώσεως τῶν τελῶν τῆς μεταφορᾶς, συγκεντρώσεως πανταχόθεν τῆς ὑψηλοῦ τὰ θαυμάσια προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, ἐφηρμοσμένης ἐπὶ τῆς φυσικῆς παραγωγῆς τῶν ἀμόρφων δηλαδὴ καὶ ἀκατεργάστων πρώτων ὑλῶν, μεταβεβλημένων διὰ τῆς ἀνθρωπίνης πνευματικῆς καὶ ὕλικης ἐργασίας, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν

εἰς τὰς τέχνας, εἰς ἀπειροπληθῆ βιομηχανικὰ προϊόντα. Θαυμάστα διὰ τὸ ἐναρμόνιον αὐτῶν κάλλος, διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ ὄγκον τῶν μὲν, ἱκανὸν νὰ καταπλήξῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς Τίτᾶνας, διὰ τὴν ἀδιόρατον σχεδὸν γυμνῷ ὀφθαλμῷ λεπτότητα τῶν δὲ, πάντα σκοπὸν ἔχοντα νὰ ὑπηρετήσωσι, νὰ συμπληρώσωσι, νὰ δημιουργήσωσι, δύναται τις εἰπεῖν τὴν εὐημερίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ εὐκολύνωσι τὰς παντοειδῆς πνευματικὰς καὶ ὕλικας αὐτοῦ ἐργασίας, πρὸς περαιτέρω πρόοδον καὶ προαγωγὴν ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν ταῖς τοιαύταις ἐκθέσεσιν, ὡς προσφυστάτα ἀπεκάλεσεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν ἐκθεσιν τῶν Παρισίων τοῦ 1889 ἀποθεώσεως τῆς ἐργασίας, τελοῦνται εἰρηνικοὶ ἀγῶνες ὅμοιοι πρὸς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐν οἷς παλαίσται παρίστανται τὰ διάφορα τῆς γῆς ἔθνη, διεκδικοῦντα ὡς στέφανον τῆς νίκης τὸ βραβεῖον τῆς σχετικῆς προόδου, ὃ ἀπονέμουσιν αὐτοῖς ἑλλανοδίκαι, οἵτινες δίκην Ὀλυμπίων θεῶν ἀφ' ὑψηλῆς περιωπῆς ἐπισκοποῦντες τοὺς ἀμιλλωμένους, ἀντιπροσωπεύοντες κατ' ἐθνικότητάς τὴν πνευματικὴν, καλλιτεχνικὴν καὶ βιομηχανικὴν πρόοδον τῆς συγχρόνου ἐποχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἀπονέμουσι τὰ βραβεῖα κατὰ τὴν σχετικὴν ἐκάστου ἀξίαν, μηδενὶ χαρίζόμενοι, μηδὲν ἀπ' ἀξίαν τιμῶντες, οὐδὲναι τιθέμενοι ἀδίκως ἐν ὑποδεεστέρᾳ μοίρᾳ. Ἐν τοῖς ἀναιμάκτοις τούτοις ἀγῶσι, τοῖς μόνοις ἀρμόζουσι τῷ κοινωνικῷ καὶ πεπολιτισμένῳ ἀνθρώπῳ, οἷτε νικῶντες καὶ οἱ ἡττώμενοι, ἐπιρρωνόντες τὴν ἰδίαν ἑκάστος δραστηριότητα, νέον ἀντλοῦσι ζῆλον, νέον πνευματικὸν οἶστρον, οἱ μὲν νικήσαντες, ὅπως νέας ἄρως ἀφνας, οἱ δὲ ἡττηθέντες, ὅπως ἀναδειχθῶσι καὶ οὗτοι νικηταὶ ἐν μεταγενεστέρῳ ἀγῶνι ἐπανορθοῦντες τὰς ἰδίας ἐλλείψεις, ὡς κατέδει-

ξεν αὐτοῖς ἢ ἀντιπαράβολῃ τῶν ἔργων αὐτῶν πρὸς ἕτερα τελειότερα.

Ἐὰν ἡ ἀληθοῦς στρατιωτικὴ δόξα ὑπὸ τὸ κράτος τῶν νεωτέρων ἰδεῶν καλλιεργῇται ἀσφαλῶς μόνον ἐν τοῖς ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶσιν, ἐὰν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις οἱ δεῖνοι πολεμάρχαι καὶ οἱ φιλόδοξοι κατακτεταί, οἱ ἐμπνέοντες τὸν τρόμον τοῖς συγχρόνοις αὐτοῖς λαοῖς καὶ ἄρχουσιν, οἰχόμενοι σιγματοῖζονται ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὡς μεγάλοι κάκοῦργοι, ἐὰν συνελόντι εἴπῃν αἱ πηγαὶ τῆς ἀληθοῦς στρατιωτικῆς δόξης στερεῶσιν ὁσήμεραι διὰ τῆς παγίωσως τῶν ἐλευθεριῶν τῶν λαῶν, ἀναβλύζουσιν ἕτεροι ἀντὶ τούτων ἀφθονώτεροι καὶ βεβαιότεροι, ἅτε τὴν ἀληθῆ τῶν λαῶν εὐδαιμονίαν προάγουσαι. Τὸ μέλλον ἀνήκει τοῖς πρὸς τοιοῦτους ἀγῶνας παρασκευαζομένοις λαοῖς. Εὐτυχῇ δὲ τῷ Κράτει, ὃν οἱ ἡγεμόνες, ἀποτιθέμενοι τὸν καὶ εἰς ἑαυτούς, σωφρονοῦντας, φορτικὸν ἐγωισμόν καὶ τὴν ἀνταρὰν τοῦ θρόνου ραστώνῃ, παιδαγωγοῦσι καὶ ἀνδρίζουσι τοὺς ἰδίους ὑπηκόους εἰς ἀλληλεθνεῖς ἀγῶνας, τοιαύτης δόξας στεφάνους ἀποφέροντας. Ὅτι δὲ μάλλον εὐτυχεῖς εἰσιν οἱ ἐλεύθεροι λαοί, οἱ τοὺς ἰδίους ἄρχοντας ἀναγκάζοντες περὶ τῶν κοινῶν ἀείποτε μεριμᾶν καὶ περὶ τῆς ἀληθοῦς τῶν ἀρχομένων εὐημερίας καὶ ἀείποτε τὸ κοινὴν συμφέρον τιθέναι ὑπὲρ τὸ ἴδιον. Ἀλλ' ὅντως εὐδαιμόνες εἰσιν αἱ χῆραι, ἐν αἷς γεννῶνται καὶ ἀναδείκνυνται Ἐδισσῶνες.

II. Χροσασθόπουλος

Κανονισμὸς πολυμελῶν

σωματείων (Βουλῆς, δικαστηρίων κτλ.) Ἡ ἀκριβὴς διεξαγωγή τῶν καθήκοντων πολυμελοῦς σώματος ἀπαιτεῖ τὴν παραφυλακὴν ὠρισμένων τύπων, καθ' οὓς ἐκτελοῦνται ὑπ' αὐτοῦ τὰ διάφορα αὐτοῦ καθήκοντα, θέν εἶναι δὲ ἐφικτὴ πάντων τῶν τύπων τούτων ἡ διὰ τῶν θεμελιωδῶν ἢ ἄλλων ὀργανικῶν νόμων μόνιμος καθιέρωσις.

ῥωσις, διότι ἐνίοτε ἀναγκαῖοι πρὸς ἐπίτευξιν τῆς περὶ τὴν διεξαγωγὴν αὐτῶν ἀκριβείας τὸ δικαίωμα τῆς ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν συνεδριάζοντων σωματίων μεταβολῆς κατὰ τινὰ αὐτῶν. Καὶ εἰς μὲν τὰ δικαστήρια πάνυ ὀλίγα ὑπελείφθησαν ὑπὸ τῶν δικονομικῶν νόμων τὰ διὰ κανονισμοῦ (ὑπ' αὐτῶν συνταχθησόμενου) ρυθμιστέα, διότι αὐτοὶ οἱ δικονομικοὶ νόμοι οὐ μόνον διορίζουσι λεπτομερῶς τὰ περὶ τῆς συντάξεως τῶν δικαστηρίων, περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐνεργείας ἐκάστου, ἀλλὰ καὶ ρυθμίζουσι προσηκόντως τὰς τῶν δικαζόντων καὶ δικαζομένων ἀμοιβὰς σχέσεις καὶ διατυποῦσιν ἐν ἀκριβεῖ τὴν μέθοδον καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν πᾶσα ἐνέργεια γίνεται ἐν ταῖς δίκαις. Διὸ ἥκιστα ἀναγκαῖοι εἰς τὴν εὐχερῆ καὶ ὀρθὴν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομὴν ὁ ἐκάστοτε διὰ κανονισμοῦ ὁρισμὸς τῆς διεξαγωγῆς τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τῶν δικαστηρίων. Τούτου ἕνεκα παρ' ἡμῖν μὲν ἀνεπεμύθη μόνον εἰς τὰ πολυμελῆ δικαστήρια νὰ ἐρίξωσι διὰ κανονισμοῦ ὑπ' αὐτῶν συντακτέου τὴν εἰς δύο ἢ καὶ πλείω τμήματα διαίρεσιν ἑαυτῶν, ἐπίσης δὲ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ δικαστηρίου καὶ τὴν τάξιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων ἐκάστου τῶν παρ' αὐτῷ ὑπαλλήλων, ὃν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ὡς ἂν ἀνεπαρκεῖς εἰς τοῦτο αἱ διατάξεις τοῦ νόμου (Ὁργ. Δικ. ἄρθρ. 262) ὁμοία δὲ σχεδὸν καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοδαποῖς δικαστηρίοις καθιερωμένα. Ἀλλ' εἰς τὰ νομοθετικὰ σώματα ἐδόθη διὰ τῶν Συνταγμάτων εὐρυτάτῃ ἐξουσία περὶ τὸν προδιορισμὸν τῆς διεξαγωγῆς τῶν καθηκόντων αὐτῶν. Ὅντι μὲν τῶν Συνταγμάτων, οἷον τὸ τανῦν ἰσχύον ἐν Γαλλίᾳ, περιορίζονται ἀπλῶς εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς δημοσιότητος τῶν συνεδριάσεων καὶ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν νομοθετικῶν σωματίων εἰς τὴν ἐκλογὴν προεδρίου (Νόμου Συνταγματικοῦ τῆς

16 'Ιουλίου 1875 ἄρθρ. 5 καὶ 11), ἀρ-
τῶντα κατὰ τὰ ἄλλα τὰ τῆς διεξαγωγῆς
τῆς λειτουργίας τῶν νομοθετικῶν σωμά-
των ἀπὸ τοῦ ὑπ' αὐτῶν συνταχθισμέ-
νου κανονισμοῦ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν Σύν-
ταγμα τοῦ 1864 οὐ μόνον καθιεροῖ τὸ
κατὰ κανόνα δημόσιον τῶν συνεδριάσεων
(ἄρθρ. 55), ἀλλὰ καὶ ὀρίζει τὸν ἀριθ-
μὸν τῶν ἀπαιτουμένων βουλευτῶν πρὸς νό-
μιμον συνεδρίασιν (ἄρθρ. 58) καὶ ἄξιοι τὴν
τρίς κατ' ἐπανάληψιν συζήτησιν καὶ ψη-
φοφορίαν κατ' ἄρθρον κατὰ τρεῖς διαφό-
ρους ἡμέρας τῶν νομοσχεδίων (ἄρθρ. 57),
ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄλλα, ὡς καὶ πάντα τὰ ἄλλα
Συντάγματα, ἀνατίθησι τὸν προσδιορι-
σμὸν τῆς διεξαγωγῆς τῶν βουλευτικῶν
καθηκόντων εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τῆς Βου-
λῆς καταρτιζόμενον κανονισμόν (Συντ.
ἄρθρ. 65). Ἐν τούτοις ἡ πείρα ἀπέδειξεν
ὅτι σπανιώτατα μεταβάλλονται καὶ αἱ
τῶν βουλευτικῶν κανονισμῶν διατάξεις,
διότι μακρὰ κοινοβουλευτικὴ πείρα ὠδή-
γησεν εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῶν. Σημειω-
τέον ὅτι κατὰ τὸν ἀπὸ ἐτῶν κρατοῦντα
παρ' ἡμῖν κανονισμόν τῆς Βουλῆς προε-
δρεύει μὲν τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν ἑναρξιν
τῆς περιόδου ὁ πρεσβύτερος τῶν παρόντων
βουλευτῶν, γραμματεῦσαι δὲ οἱ τέσσαρες
νεώτατοι (ἄρθρ. 1), μερίζεται δὲ ἡ Βουλὴ
διὰ κλήρου εἰς τμήματα πρὸς ἐξέλεξιν
τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, συντασσομέ-
νης περὶ τῆς ἐξελέξεως ἐκάστης ἐκλογῆς
ἐκθέσεως ἡτιολογημένης, ἥτις υποβάλλε-
ται εἰς τὴν Βουλὴν δι' εἰσηγητοῦ ἐκλε-
γομένου ὑπὸ τοῦ τμήματος (ἄρθρ. 2 καὶ
ἐπ.), κατὰ πᾶσαν δὲ σύνοδον ἡ Βουλὴ
διὰ ψηφοδελτίων καταρτίζει δι' ἀπολύ-
του πλειοψηφίας τὸ προεδρεῖον αὐτῆς, ἀ-
ποτελούμενον ἐξ ἐνὸς προέδρου, (τηραῦν-
τος τὴν εὐταξίαν τῶν συνεδριάσεων καὶ
τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν τοῦ κανονισμοῦ,
χορηγοῦντος τὸν λόγον, τιθέντος τὰ ζητή-
ματα, καὶ ἀπαγγέλλοντος τὸ ἀποτέλεσμα
τῆς ψηφοφορίας), τριῶν ἀντιπροέδρων

(ἀναπληρούντων τὸν πρόεδρον ἀπόντα ἢ
ὀψωσθήποτε κωλυόμενον) καὶ τεσσάρων
γραμματέων (ἐποπτευόντων τὴν σύντα-
ξιν τῶν πρακτικῶν, ἀναγνισκόντων αὐτὰ
ἐν συνεδρίᾳ, ὡς καὶ τὰ νομοσχέδια ἢ
ἄλλα ἐγγράφα ἀναγνιστέα, καταγραφόν-
των τὰ ὀνόματα τῶν ζητούντων τὸν λό-
γον καθ' ἣν προσέρχονται τάξιν, ἀπαριθ-
μούντων δημοσίᾳ τὰς ψήφους, κρατούν-
των σημείωσιν τῆς ψήφου, ἐκάστου βου-
λευτοῦ ἐν τῇ δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως
ψηφοφορίᾳ) (ἄρθρ. 8 καὶ ἐπ.), κηρύσσε-
ται ἡ ἑναρξιν τῶν συνεδριάσεων ὑπὸ τοῦ
προέδρου καὶ προσδιορίζεται, ἐπινεύσει
τοῦ σώματος, ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ἡμερησία
διάταξις τῆς ἐπομένης συνεδριάσεως, ἀνα-
καλοῦνται δὲ εἰς τὴν τάξιν οἱ παρεκτρεπό-
μενοι βουλευταὶ (ἄρθρ. 15 καὶ ἐπ.), ἀ-
σφαλίζονται διὰ προσηκουσῶν διατάξεων
τὰ τῆς παραδόσεως καὶ συζητήσεως τῶν
βουλευτικῶν ἢ ὑπουργικῶν προτάσεων
(ἄρθρ. 34 καὶ ἐπ.), ἐκλέγονται δὲ διὰ ψη-
φοδελτίων δώδεκα ἐπιτροπεῖαι καθήκον ἔ-
χουσαι νὰ ἐπεξεργάζωνται τὰς ὑποβαλ-
λομένας εἰς τὴν Βουλὴν προτάσεις καὶ
νομοσχέδια (ἄρθρ. 48 καὶ ἐπ.).

Θ Ν. Φιλογάτης

Καρποί καλοῦνται ἐν τῇ ἁστικῇ
δικαίῳ τὰ ἐκ τοῦ ἀνήκοντος εἰς τινὰ πράγ-
ματος (κινήτου ἢ ἀκινήτου) παραγόμενα
φυσικῶς ἢ τεχνητῶς, οἷον οἱ καρποὶ τῶν
δένδρων, τὰ νεογνὰ τῶν ζώων, τὸ μί-
σθωμα τῶν ἀστυκῶν καὶ ἀγροτικῶν κτη-
μάτων, οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων κτλ. Δια-
στέλλονται δὲ οἱ καρποὶ εἰς καρποὺς φυ-
σικοῦς, ὅποιοι εἶναι οἱ καρποὶ τῆς γῆς
(αὐτομάτως ἢ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργα-
σίας παραγόμενοι) καὶ ἡ γονὴ τῶν ζώων
καὶ ὅτι ταῦτα παράγουσι (§ 35 καὶ 37
Εἰσηγ. (2. 1) Ν. 28 καὶ 45 Πανθ. (22.
1). Γ' αλλ. Κωδ. ἄρθρ. 583 Σχ. Ἑλλ.
Κωδ. ἄρθρ. 181) καὶ εἰς καρποὺς πολι-
τικοῦς ἢ ἀστικοῦς, ὅποιοι κατὰ
μὲν τὸν Γ' αλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 584) καὶ Σχ.

Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 782) εἶναι τὸ μίσθωμα τῶν ἀκινήτων κτημάτων, οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων, ἐμφυτευτικοὶ κανόνες καὶ αὐτοὶ δόσεις τῶν παγίων προσόδων, κατὰ δ. τὸ Ρ. Δ. μόνον τὰ ἐνοίκια τῶν οἰκιῶν οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων καὶ αἱ δόσεις τῶν παγίων προσόδων (Ν. 27. § 1 καὶ 29 Πανδ. (5.3), Ν. 55 Πανδ. (12. 6) Ν. 62 Πανδ. (6.1), Ν. 121 Πανδ. (50. 16), οὐχὶ δὲ καὶ τὸ μίσθωμα τῶν ἀγρῶν (Ν. 29 καὶ 58 Πανδ. (7.1) Ν. 26 καὶ 58 Βασίλ. (14.1). Ἀλλ' αἱ τε φυσικοὶ καρποὶ καὶ οἱ ἀστικοὶ ἀνήκουσι εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος δυνάμει τοῦ δικαίου ματος τῆς προσαυξήσεως (Ν. 4, 6 καὶ 48 Πανδ.) (41.1), § 17 Εἰσηγ. de rer. divis. (2.1), Ν. 7 Κωδ. de rei vindicat. (3.32), Ν. 62 Πανδ. (6.1), Γαλλικοῦ Κώδικος ἄρθρ. 547. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 574). Ὁφείλει ὅμως ὁ κύριος νὰ καταβάλῃ τὴν δαπάνην τῆς ὑπὸ τρίτου καταβληθείσης ἐργασίας ἢ σπορᾶς εἰς παραγωγὴν τῶν καρπῶν (Ν. 36 § 5 καὶ Ν. 38 Πανδ.) (5.3). Ν. 38 Βασίλ. (42.1), Ν. 46 Πανδ. de usu iis (22.1), Ν. 46 Βασίλ. (23.3) Ν. 4 καὶ τελ. Παν. (7.7), Ν. 1 Κωδ. (7.51), Ν. 1 Κωδ. (3.31). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 548). Ὁ δ' ἀπλοῦς κάτοχος τότε μόνον γίνεται κύριος τῶν καρπῶν, ὅταν κατέχῃ καὶ ἴσται, (ὅταν δηλονότι κατέχῃ ὡς κύριος δυνάμει τίτλου ἰσχυρῶς μεταβιβαζόντος τὴν κυριότητα καὶ ἀγνοῇ τὸ πλημμελὲς τυχόν τοῦ τίτλου) ἄλλως ὀφείλει νὰ ποδώσῃ εἰς τὸν διεκδικοῦντα τὸ πρᾶγμα καὶ τοὺς καρποὺς (Ν. 48 Πανδ. (41.1), Ν. 23 καὶ 48 Βασίλ. (50.1), Ν. 48 Πανδ. (6.1), Ν. 25 Κωδ. (22.1), Ν. 22 Κωδ. (32.32), Γαλλικοῦ Κωδ. ἄρθρ. 549 καὶ 550. Σχ. Ἑλλ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθρ. 578).

Ὅσῳκις καρποῦται τὸ πρᾶγμα ἐπικαρπωτῆς, ἀνήκουσιν οἱ καρποὶ εἰς αὐτὸν (Ν. 7, 9, 10, 15 § 6 καὶ 2944

Πανδ. (7.11), § 37 Εἰσηγ. (2.1), Ν. 13 Πανδ. (7.4), Ν. 13 Βασίλ. (16.4), Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 582. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 180). Ἐπίσης εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν ἀνήκουσιν οἱ κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπικαρπίας ἡσχημένοι φυσικοὶ καρποὶ (Ν. 27, 35 καὶ 36 § τελ., Ν. 37, 46 καὶ 60 Πανδ. (7.4), Ν. 5 § 4 Πανδ. (7.6). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 585 § 1 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 183 § 1).

Οἱ δὲ κατὰ τὸ τέλος αὐτῆς ἡσχημένοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον ἀντὶ ἀμοιβῆς ἀπαιτήσεως διὰ καταβολὰς καὶ σπόρους, ἀλλὰ καὶ ἀντὶ ζημίας τοῦ ἐπιμόρτου ἀγρολήπτου ὡς πρὸς τὸ κεκτημένον εἰς αὐτὸν μέρος καρπῶν, κατὰ τὴν ἑναρξιν ἢ καὶ τὸ πέρας τῆς ἐπικαρπίας (§ 36 Εἰσηγ. (2.1), Ν. 13 Πανδ. (7.4), Ν. 8 Πανδ. (33.1), Ν. 25 § 1 Πανδ. (22.1) Ν. 22 § 7 Πανδ. (33.2). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 585 § 2, Ἑλλ. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 783. § 2). Ἀλλὰ κατὰ Ρωμ. Δίκαιον ὁ ἐπικαρπωτῆς καὶ ὁ κύριος ὑποχρεοῦνται εἰς ἀμοιβὰν ἱκανοποίησιν διὰ καταβολὰς καὶ σπόρους (Ν. 36 § τελ. Πανδ. (5.3), Ν. 46 Πανδ. (22.1), Ν. 7 Πανδ. (24.3), Ν. 4 καὶ τελ. Βασίλ. (16.7). Τῶν δὲ ἀστικῶν καρπῶν ἢ κτήσεως λογίζεται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν κατὰ λόγον τῆς διαρκείας τῆς ἐπικαρπίας, τὰ δὲ ἐκ προκαταβολῆς ληφθέντα ἀποδίδονται (Ν. 25 καὶ 28 Πανδ. (7.1), Ν. 25 καὶ 26 Βασίλ. (16.1), Ν. 24 Πανδ. (33.2) καὶ Ν. 34 Πανδ. (22.1), Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 586, Ἑλλ. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 785).

Θ. Ν. Φλογοῦσης

Καταβολή. Κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστ. Κωδ. (ἄρθρ. 1871) πᾶσα καταβολὴ προϋποτίθεται γέρας· τὸ δὲ ἀχρεωστικῶς καταβληθὲν ἀναλαμβάνεται. Δύναται δὲ νὰ γίνη ἡ καταβολὴ ὑπὸ παντὸς ἐνδιαφερομένου, οἷον συνοφελήτου ἢ ἐγγυητοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ οἷου δέποτε τρίτου, θέλοντος νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν

ὀφειλέτην (N. 53 Πανδ. 46—3 Σχ. 'Αστ. Κώδ. 1372). Θεωρεῖται δὲ καταβληθεῖσα ἡ ὀφειλή, οὐ μόνον ὁσάκις ἡ καταβολὴ ἐγένετο πρὸς τὸν δανειστήν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν δανειστὴν τοῦ δανειστοῦ (ὅτε ὁ ὀφειλέτης καταβαλὼν ἔχει ἔνστασιν ἀπαραδέκτου κατὰ τοῦ ἐνάγοντος δανειστοῦ του), ἢ καὶ πρὸς οἰονδήποτε ἄλλον συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ δανειστοῦ (N. 6 Πανδ. 44. 4) N. 11 § 5 Πανδ. 13. 7). "Ὅθεν ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου πρὸς τινα καταβολὴ εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν πιστωτήν, ἐὰν οὗτος ἐκληρονόμησε τὸν πρὸς ὃν ἡ καταβολὴ ἐγένετο (A. Π. 169 τοῦ 93). Δὲν ὑπάρχει δ' ἀνάγκη ἀπαιτήτος ἡ καταβολὴ νὰ γίνῃ εἰς χρήματα, διότι κατὰ τὸν νόμον (Εἰσηγ. πρ. 3. 29) ἡ ἐνοχὴ αἴρεται καὶ ἐὰν καταβληθῇ ἄλλο ἀντὶ τοῦ ὀφειλομένου τῇ συνανέσει τοῦ δανειστοῦ ἄρα ἐκπληροῦται ἡ ἐνοχὴ καὶ δι' ἐκδόσεως γραμματίου ὑπὲρ τοῦ πιστωτοῦ (A. Π. 384 τοῦ 93).

Σημειωτέον ὅτι, ὁσάκις ὀφείλεται κεφάλαιον-τοκοφόρον, ἐγένετο δὲ καταβολὴ ἄνευ τινὸς προσδιορισμοῦ τοῦ καταλογισμοῦ ὑπὸ τε τοῦ ὀφειλέτου καὶ τοῦ δανειστοῦ, ἡ καταβολὴ λογίζεται ὡς γενομένη κατὰ πρῶτον ἀπέναντι τῶν τόκων καὶ κατὰ τὸ ὑπερβάλλον ἀπέναντι τοῦ κεφαλαίου (N. 5 § 2 καὶ 3, N. 6 καὶ N. 48 Πανδ. 46. 3). 'Αρμ. § 7 (Θ' γ). Σχ. Κώδ. 1350). "Ὅθεν ὁ δανειστής, λαμβάνων ἀπέναντι τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ποσὸν ὑπερβαῖνον τοὺς ἐνιαυσίους τόκους, ὀφείλει νὰ συμψηφίσῃ τὸ ὑπερβάλλον πρὸς τὸ κεφάλαιον καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου ἐκ τοῦ κεφαλαίου νὰ λογίσῃ τόκον (N. 35. πρ. Πανδ. 13. 7.).

Παρὰ Ῥωμαίους ἴσχυε καὶ ἡ ἀντίθετος ἀποβλήσας ὁ δανειστής, συνισταμένη εἰς τὴν παροχὴν ἀκινήτου ἢ ὑπηρεσίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἀποσβέσεως τῆς προϋπαρχούσης ἐνοχῆς. Κατὰ τὰ Ῥωμαϊκά κείμενα ἡ ἀντίθετος ἐξολὴς ὁσάκις πώλησις ἐστὶ (N. 4 Κώδ. 8.

45. N. 24 πρ. Π. 13. 7). τοῦ πωληθέντος δὲ καὶ ἐκνικηθέντος πράγματος ἀποδίδεται ἡ ἀξία, ἣν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκνικήσεως ἔχει (N. 60 καὶ 70 Πανδ. 21. 2) N. 43 Πανδ. 19. 1). 'Εκποιήθεις δὲ τοῦ ἀντὶ καταβολῆς δοθέντος τῷ δανειστῇ, ἀναζητῇ ἡ ἀπαιτήσις μετὰ τῶν παρεπομένων, ὅθεν τὰ δι' ὑποθήκης πρὸς τῆς παραχωρήσεως τοῦ ἐκποιήθέντος βαρυνόμενα κτήματα τοῦ ὀφειλέτου ὑπόκεινται εἰς τὸ βάρος τῆς ὑποθήκης καὶ δύνανται νὰ ἐκποιηθῶσι πρὸς ἐξόφλησιν τῆς αὐτῆς ἀπαιτήσεως, διότι ὑποτίθεται ὅτι ὁ δανειστής ἐδέξατο τὸ ἐκποιήθαι ἀντὶ καταβολῆς ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἤθελε διατελεῖ διαρκῶς κύριος αὐτοῦ πρὸς ἐνταλῇ ἐξόφλησιν αὐτοῦ (N. 11 Κώδ. 8. 25). Δύναται δ' ὁ πιστωτής, ἐκποιήθεις τοῦ ἀντὶ καταβολῆς δοθέντος, νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀρχικῆς ἐνοχῆς, θεωρουμένης ὡς ἀκύρου καὶ μὴ οὔσης τῆς δι' ἄλλοτριον γενομένης καταβολῆς (N. 46 καὶ 98 Πανδ. 46. 3), ἢ νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν λόγῳ ἐκποιήσεως τοῦ εἰς καταβολὴν δοθέντος, ἐξ ἀναλογίας τῶν ἐπὶ ἀγοραπωλησίαις καθιερωμένων ἀρχῶν (N. 24 Πανδ. 13. 7. N. 4 Κώδ. 8. 45).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καταδίωξις τῶν πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων (Ποιν. Δικ.). Οὐχὶ μόνον ὁ παθὼν δικαιούται νὰ καταγγεῖλῃ τὸν ἀδικήσαντα αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ ἀνακοινώσιν ἀμελητὶ ὅτι μανθάνουσι καθ' οἰονδήποτε τρόπον περὶ τελεσθέντος πλημμελήματος ἢ κακούργηματος· ἐπίσης δὲ καὶ πᾶς ἄλλος πολίτης ὀφείλει ἡθικῶς, ἂν λάβῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γνῶσιν ἀξιοποιῶν πρᾶξεως, νὰ ἀναγγεῖλῃ αὐτὴν τῇ ἀρχῇ ἐγγράφως ἢ προφορικῶς· ὁσάκις μάλιστα πρόκειται περὶ ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας, ὀφείλει καὶ ἐπὶ ποινῇ διετοῦς φυλακίσεως καὶ χιλιοδράχμου τοῦλάχιστον ζημίας νὰ ἀνακοινώσῃ ἐντὸς εἰκο-

σιτεσσάρων ὥρων τὴν γνωστοποιήθεισαν αὐτῷ ἐγκληματικὴν ἔνωσιν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 149 καὶ 150 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 130 Ποιν. νόμου). Καὶ ἐὰν μὲν ἡ μήνυσις ἐγένετο προφορικῶς, ὑποχρεοῦται ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ συντάξῃ περὶ αὐτῆς ἔκθεσιν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 153)· ἐὰν δ' ἐγγράφως, νὰ συντάξῃ ἔκθεσιν περὶ ἐγγειρίσεως αὐτῆς μονογραφῶν αὐτὴν κατὰ πᾶν φύλλον (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 154).

Ἐὰν ἐξαίρεθῶσιν ὠρισμένοι πράξεις καταδιωκόμεναι μόνον κατ' ἐγκλησιν τοῦ παθόντος, πᾶσαι αἱ ἄλλαι καταδιώκονται αὐτεπαγγέλτως· πρὸς τοῦτο δὲ οἱ παρὰ πρωτοδικαίας Εἰσαγγελεῖς ἀποστέλλουσι τὰς ἀναγκαίας προσκλήσεις πρὸς τοὺς εἰρηνοδίκας, δημάρχους, δημαρχικοὺς παρέδρους ἢ ἀστυνόμους καὶ ἀξιωματικοὺς τῆς χωροφυλακῆς πρὸς βεβαίωσιν τῆς πράξεως καὶ συλλογὴν τῶν περὶ τοῦ πράξαντος ἀποδείξεων (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 156). Εἰ δ' ἐπικεῖται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς ἢ κακουργήσας συνελήφθῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ, δικαιοῦνται καὶ ὑποχρεοῦνται πάντες οἱ ἀνωτέρω καὶ νὰ προβαίνωσιν εἰς κατ' οἶκον ἐρεῦνας, καταλαμβάνουσι τὰ πειστήρια καὶ ἐν γένει ἀσφαλίῳσιν τὴν ἀνίχνευσιν τῆς πράξεως καὶ τοῦ πράξαντος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 157)· ἐὰν μάλιστα ὁ ἀδίκησας συνελήφθῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ, δύναται καὶ νὰ φυλακίζωσι τὸν πράξαντα, προσηγόμενον ἐντὸς 24 ὥρων ἐνώπιον τοῦ Εἰσαγγελέως, ὅστις παραπέμπει αὐτὸν παραιτίκα εἰς τὸν ἀνακριτὴν ἢ ἀπολύει αὐτόν.

Ἐν τῷ ἄρθρ. 156 ἀναγράφεται ὅτι καὶ οἱ Εἰσαγγελεῖς δικαιοῦνται νὰ ἐνεργῶσι προεισαγωγικὰς ἀνακρίσεις. Ἡ διάταξις αὕτη οὐ μόνον διασαλεύει τὰς βάσεις τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, ἐρειδομένης εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παντελοῦς χωρισμοῦ τῶν δικαστικῶν καὶ ἀνακριτικῶν καθηκόντων ἀπὸ τῶν εἰσπληκτικῶν, ἀλλὰ καὶ ἀντίκειται εἰς τὰς διατάξεις τῆς Γαλλικῆς ποι-

νικῆς δικονομίας, αἵτινες ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις τῶν τῆς ἡμετέρας διατάξεων. Ἐπειδὴ δὲ ἔνθεν μὲν κατὰ τὴν Γαλλικὴν ποινικὴν δικονομίαν ὁ Εἰσαγγελεὺς ἔχει ἀνακριτικὰ δικαιώματα μόνον ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων καὶ ἄλλων τινῶν τοιοῦτων περιπτώσεων, ἔνθεν δὲ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν (ἄρθρ. 157) πάντες οἱ ἀρμόδιοι ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλοι δύνανται καὶ αὐτοκλήτως νὰ ἐνεργῶσιν ἀνακριτικὰς πράξεις μόνον ἐπὶ τῶν αὐτοφώρων ἀδικημάτων καὶ τῶν ἄγαν κατεπειγουσῶν περιπτώσεων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι τὸ ἀπενεμόμενον τῷ Εἰσαγγελεῖ δικαίωμα τοῦ ἐπιχειρεῖν ἀνακριτικὰς πράξεις συνδίδεται πρὸς τὰς ἐν αὐτῷ μόνον ἀναφερόμενας πράξεις.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν αὐτὸς ὁ ἀδίκηθης ἠθέλησεν νὰ ἐγκαλέσῃ ἐπίσημως πρὸς καταδίωξιν τοῦ κατ' αὐτοῦ γενομένου πλημμελήματος ἢ κακουργήματος καὶ πρὸς τοῦτο ἐνεχείρισεν ἐγκλησιν εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ὁ δὲ Εἰσαγγελεὺς, βασιανίσας ἐπιμελῶς τὴν ἐγκλησιν, εὔρεν αὐτὴν μὴ στηριζομένην εἰς τὸν νόμον, ἐκδίδωσι περὶ τούτου βούλευμα, κοινοποιούμενον ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἐγκαλοῦντα, ὅπερ ἔχει οὗτος τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαλέσῃ ἐνώπιον τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως Ὅπωςδὴποτε δικαιούται ὁ ἐγκαλῶν νὰ παρασταθῇ ὡς ἰδιώτης κατήγορος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 218—281).

Σημειωτέον ὅτι, προκειμένου μὲν πλημμελήματος, μετὰ τὸ πέρας τῆς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως ὁ Εἰσαγγελεὺς ἢ εἰσάγει τὴν ὑπόθεσιν δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον ἢ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀνακριτὴν ἢ εἰς τὸ δικαστικὸν συμβούλιον (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 160), προκειμένου δὲ περὶ κακουργήματος, παραπέμπει ταύτην ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸν ἀνακριτὴν. Ὅσάκις εἰσάγεται δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως, ἐκδίδεται κλητήριον θέσις σμ α, ἀναφέρον τὸ πλημμέλημα καὶ τὸν κατηγορούμενον καὶ φέρον τὴν ἐπίσημον

σφραγίδια καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Εἰσαγγελέως (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 162)· ἐπιδίδεται δὲ τὸ κλητήριον θεσπισματικῶς μὲν τὸν κατηγορούμενον τρεῖς τοῦλάχιστον ἡμέρας, εἰς δὲ τοὺς μάρτυρας 24 τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς ὁρισμένης δικασίμου, προστιθεμένης μιᾶς ἡμέρας διὰ πᾶσαν ἀπόστασιν 4 μυριομέτρων, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἢ οἱ μάρτυρες κατοικῶσιν ἐκτὸς τῆς καθέδρας τοῦ δικαστηρίου (Ποιν. Δικ. 163). Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ κλητηρίου εἰς τὸν κατηγορούμενον, δικαιοῦται οὗτος νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων (Ποιν. Δικ. 165). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος θεωρῇ ἀναγκαίαν τὴν εξέτασιν νέων μαρτύρων, δικαιοῦται νὰ καλέσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ ἀκροατήριον δι' ἰδίων δαπανῶν ἢ καὶ νὰ ἀποταθῇ περὶ τούτου εἰς τὸν Εἰσαγγελέα καὶ πείσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς εξέτάσεως αὐτῶν (Ποιν. Δικ. 166).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καταδρομή (course) καλεῖται ἐν τῷ ἄλλῃ λεθνεῖ δικαίῳ ἡ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἐπιχειρήσεως ἐχθροπραξιῶν τῇ ἀδείᾳ τῆς ἐμπολέμου δυνάμεως κατὰ τῶν ἐπ' ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένων τοῦ πολεμίου κράτους διὰ πλοίων προσηκόντως ἐξωπλισμένων πρὸς ἐπιφορὰν βλάβης εἰς αὐτούς. Τὰ καταδρομικὰ πλοῖα λογίζονται ὡς μέρη τῆς ναυτικῆς δυνάμεως καὶ ὑπάγονται εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ναυαρχίας. — Οἱ καταδρομεῖς καταλέγονται μὲν μετὰ τῶν ἀτάκτων στρατιωτικῶν σωμάτων, διαφέρουσιν ὅμως αὐτῶν κατὰ τοῦτο ὅτι τὰ μὲν ἀτάκτα στρατιωτικὰ σώματα σχηματίζονται, ὅπως ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ τηροῦντα τοὺς κανόνας τοῦ πολέμου, ἡ δὲ τῶν καταδρομῶν ἐνέργεια διευθύνεται κυρίως κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν ἐχθρῶν, ἥτοι κατὰ τῶν ἰδιωτῶν, τῶν εἰρηνικῶν ἔργα μετερχομένων, καὶ τῶν περιουσιῶν αὐτῶν. Ἡ παραδοχὴ καὶ χρῆσις τῶν

καταδρομῶν, διατηρουμένη ἕως πρό τινας, ὀφείλεται εἰς τὸ μεσαιωνικὸν περὶ ἀνταδικημάτων ἔθος, ἀλλ' εὐτυχῶς κατηργήθη διὰ τῆς διακηρύξεως τῆς 16 Ἀπριλίου 1856 τῶν ἐπτά δυνάμεων τῶν συγκροτησασῶν τὴν ἐν Παρισίοις σύνοδον, εἰς ἣν προσεχώρησαν καὶ πλείστοι ἄλλαι δυνάμεις, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἑλλὰς δι' ἐγγράφου τῆς 8 Ἰουνίου 1856. Οὐχ ἦτον μὴ ἐπινευσασῶν ἕως τοῦδε τῆς Ἰσπανίας, τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὴν κατάργησιν ταύτην, ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ προσθεσωμεν ὅτι κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄλλῃ λεθνεῖ δικαίῳ κρατοῦντα τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως κατὰ γωγιχῶν διπλωμάτων ἀνήκει εἰς μόνον τὰ κύρια ἐμπόλεμα μέρη, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰς ἐπικουρικὰς δυνάμεις· ἡ δὲ δύνατο δὲ νὰ χορηγηθῇ ἄλλοτε ἢ τῆς καταδρομῆς ὁ δεικ (commission) οὐ μόνον εἰς πολίτας τῆς ἐμπόλεμου ἐπικρατείας, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπηκόους οὐδετέρων δυνάμεων (πλὴν ἐὰν ἀντίκεινται εἰς τοῦτο ῥηταί συνθήκαι), ἀλλ' ἐν τῷ νῦν θεωρεῖται ἀθέμιτος ἡ τοιοῦτου εἶδους ᾄδεια. Ἡ καταδρομὴ ἐξομοιοῦται πρὸς πειρατεῖαν, 1) ὅταν τὸ καταδρομικὸν πλοῖον ἀμοιρῇ καταγωγικοῦ διπλώματος, 2) ὅταν ἡ καταδρομὴ παραπεταίνεται ἐπέκεινα τῆς προθεσμίας τῆς ἰσχύος τοῦ καταγωγικοῦ διπλώματος, 3) ὅταν ὁ καταδρομεὺς ἐδέξατο διπλωμα καταγωγικὸν παρ' ἀμφοτέρων τῶν ἐμπολέμων δυνάμεων, 4) ὅταν δημεύῃ τὰ ληϊσθέντα πλοῖα ἢ ἐμπορεύματα, πρὶν ἢ νομιμοποιηθῇ ἡ λεία ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατακύρωσις. Ἐπὶ ἀνγκαστικῆς ἐκποιήσεως πραγμάτων ἡ κυριότης αὐτῶν μετατίθεται δυνάμει τῆς κατὰ κύρωσεως, καὶ τῶν μὲν κινητῶν ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς κατακυρώσεως, τῶν δὲ ἀκινήτων, ἂν ᾗς ἡ περίληψις τῆς ἐκδόσεως τῆς κατακυρώσεως μεταγραφῇ. Εἶναι

δὲ ἡ κατακύρωσις ἡ τελευταία πρῶξις τοῦ πλειστηριασμοῦ, δι' ἧς κατακυροῦται τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν τὰ πλείονα προσφέροντα τρία λεπτά τῆς ὥρας μετὰ τὴν τελευταίαν προσφορὰν, ἰδιομένου σημείου διὰ σκηπανίου ἢ κώδωνος. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν κινητῶν γίνεται ἡ κατακύρωσις ἐπὶ καταβολῇ τῶν χρημάτων εἰς μετρητά, ἔχοντος τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλου προσωπικὴν εὐθύνην, ἐὰν πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος παραδώσῃ τὰ πράγματα (Πολ. Δικ. 889)· κατακυροῦται δ' εἰς τὸν πλειοδοτήσαντα καὶ ἂν ἡ ὑπ' αὐτοῦ προσφερομένη τιμὴ ᾖ μικρότερα τῆς δι' ἐκτιμήσεως γενομένης· δηλονότι ἡ προσφορὰ, ἐφ' ἣ ἡ κατακύρωσις, δύναται νὰ ᾖ καὶ κατὰ πολὺ ἐλάσσων τῆς ἀξίας τοῦ πλειστηριαζομένου (*Ἰδε καὶ Κατάσχεσις κινητῶν). Ἐπὶ δὲ ἀκινήτων περὶ τῆς κατακυρώσεως συντάσσει ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλος ἔκθεσιν (ὑπογραφομένην ὑπὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, τῶν παρόντων τυγὼν διαδίκων καὶ δύο μαρτύρων), ἥτις περιλαμβάνει πάσας τῆς πωλήσεως τὰς συμφωνίας, ἧς περίληψις χορηγεῖται τῷ ὑπερθεματιστῇ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκ τῆς πωλήσεως συμφωνιῶν, ὅπως δυνάμει αὐτῆς, κοινοποιουμένης τῷ κατέχοντι τὸ κτῆμα ὑφειλέτη, ἀπαιτήσῃ τὴν ἄμεσον παράδοσιν αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάληψις (occupatio) καλεῖται ἐν τῷ Ἀστικῷ δικαίῳ ἡ λῆψις ἐνσωμάτου πράγματος ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἰδιοποιήσεως, ἧς δυνάμει τὸ ἀδέσποτον πρᾶγμα καθίσταται ἰδιοκτησία τοῦ πρώτου καταλαβόντος (Ν. 3 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (41. 1), Ν. 3 Βασιλ. (50. 1), § 12 Εἰσηγ. (2. 1). Θεωροῦνται δὲ ἀδέσποτα πράγματα τὰ εἰς οὐδένα ἐκ φύσεως ἀνήκοντα ἢ ὑπὸ τοῦ κυρίου καταλειμμένα ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ μὴ ἀποτελῶσιν ἐφεξῆς μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ (§ 47 Εἰσηγ. (2. 1)

Ν. 4 καὶ 2 Πανδ. (41. 7). Εἰς τὴν κατάληψιν ὑπάγονται ἡ θήρα καὶ ἡ ἀλεία, αἵτινες ἐπιτρέπονται μὲν ἐν γένει εἰς τὸν βουλόμενον, ἀλλὰ δύνανται ν' ἀπαγορευθῶσιν ἀστυνομικῶς λόγῳ δημοσίου συμφέροντος. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον ἡ θήρευσις εἰς γαίας ἀλλοτρίας ἀπαγορεύεται ἀντιτείνοντος τοῦ κυρίου, εἰς δὲν χορηγεῖται καὶ ἡ περὶ ὕδρεως ἀγωγὴ κατὰ τοῦ θηρευτοῦ (Ν. 16 Πανδ. (8. 3), Ν. 3 § 1 Πανδ. (41. 1), § 12 Εἰσηγ. (2. 1), ἀλλ' οὐχ ἦττον ὁ θηρευτὴς δικαιούται νὰ ἰδιοποιηθῇ τὸ θήραμα, παραλαμβάνων αὐτὸ πρῶτος (Ν. 3 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (41. 1) καὶ § 12 Εἰσηγ. (2. 1)· κατὰ δὲ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἀρθρ. 586), οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται ἡ εἰς ἀλλότριον κτῆμα εἰσόδος πρὸς θήραν ἀπαγορευόντος τοῦ κυρίου. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὰ μὲν ἀτίθασσα ζῶα (ὅποια οἱ ἰχθύες, τὰ πτηνά, αἱ μέλισσαι, αἱ ταῶνες, αἱ περιστεραι καὶ τὰ ὅμοια τούτοις) ἀνήκουσιν εἰς τοὺς καταλαβόντας (§ 12, 14 καὶ 15 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 5 § 2 καὶ ἐπ. Κώδ. (41. 1)· ἀλλ' ἐὰν ταῦτα τιθασσευθῶσιν, οὐδεὶς δύναται νὰ ἰδιοποιηθῇ αὐτά, ἐν ὧσ' διατηροῦσι τὸ ἰδίωμα νὰ ἐπανέργωντα ἀπερχόμενα (Ν. 5 § 6 καὶ Ν. 44 Πανδ. (41. 1), § 12 καὶ 16 Εἰσηγ. (2. 1), τὰ δὲ τιθασσά ζῶα (σ' αἱ ὄρνιθες, αἱ νῆσσαι, τὰ πρόβατα κτλ.) διατελοῦσιν ἀπαξ καταληφθέντα ἰδιοκτησία ἀναφαίρετος τοῦ καταλαβόντος, ἔστω καὶ ἐὰν ἀπομακρυνῶνται τῆς οἰκίας αὐτοῦ (Ν. 5 § 6 καὶ Ν. 44 Πανδ. (41. 1), § 16 Εἰσηγ. (2. 1)· κατὰ δὲ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἀρθρ. 587) καὶ Γαλλικὸν Κώδικα (ἀρθρ. 564) περιστεραι μὲν, κόνιχλοι καὶ ἰχθύς, μεταβάντες εἰς ἄλλον περιστεριῶνα, κονικλοτροφεῖον ἢ ἰχθυοτροφεῖον, ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον τῶν κτηνοτροφείων τούτων, ἐὰν δὲν προσκληθῶσιν ἐντέχνως ἢ δολίως· πᾶς δὲ κύριος σμῆνους μελισσῶν δύναται

νὰ καταδιώξῃ αὐτὸ ἐπὶ ἀλλοτρίου κτήματος, ἀποζημιῶν τὸν κύριον αὐτοῦ διὰ τὴν ἐκ τῆς καταδιώξεως βλάβην. ἐπίσης καὶ πᾶς κύριος τιθασσευθέντων ζώων ταῦτα ὅπως ἀνήκουσιν εἰς τὸν καταλαβόντα αὐτά, ἐὰν μὴ ζητηθῶσιν ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν. Τοῦ δὲ θησαυροῦ ἡ ἰδιοκτησία ἀνήκει κατὰ τὸ Ρωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας ὁλοσχερῶς μὲν εἰς τὸν εὐρόντα αὐτὸν ἐν ἰδίῳ τόπῳ, κατὰ τὸ ἡμισυ δὲ εἰς τὸν εὐρόντα αὐτὸν ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ ("Ἴδε καὶ λ. θησαυρός). Περὶ δὲ τοῦ καταλαβόντος ἀπολωλὲς πρᾶγμα "Ἴδε λ. Ἀπολωλός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάληψις χωρῶν ἀδεσπότων. Πᾶν κράτος ἀνακαλύπτον ἄγνωστον τέως χώραν ἀκατοίκητον διακαίεται μὲν νὰ καταλάβῃ καὶ κατέχῃ τὴν χώραν ταύτην τίτλῳ κυρίου, ὁφείλει ὅμως νὰ γνωρίσῃ τοῖς λοιποῖς κράτεσι τὴν τοιαύτην αὐτοῦ θέλησιν. Ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη, ἐὰν μὴ ἐπακολουθήσῃ ἡ κατοχὴ ἐπιφυλάσσει οὐδὲν ἥττον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακαλύψαντος κράτους νὰ καταλάβῃ τὴν χώραν ἐντὸς ἀναλόγου χρόνου, οὗ ὅμως δὲν ὁρίζεται ἡ διάρκεια. Τινὲς τῶν συγγραφέων ὁρίζουσι τὸν χρόνον τοῦτον εἰς τριάκοντα ἔτη, ὧν παρελθόντων ἐπὶ ματαίῳ τεχμαίρεται ἡ σιωπηρὰ παραίτησις τῶν ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως δικαιωμάτων, καὶ ἐπομένως δύναται ἕτερον ἢ ἕτερα κράτη νὰ καταλάβωσι τὴν ἀνακαλυφθεῖσαν χώραν.

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην οὐ μόνον ἀδεσπότους καὶ ἀκατοικήτους ἀλλὰ καὶ τὰς ὑπὸ ἀγρίων καὶ βαρβάρων φυλῶν κατεχομένας χώρας, ἐχούσας μεγάλην ἔκτασιν, δύνανται νὰ καταλάβωσι τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ὁφείλοντα ὅμως νὰ ἐπιμεληθῶσι τῆς συντηρήσεως τοῦ ἰθαγενοῦς πληθυσμοῦ, καὶ τῆς ἡθικῆς καὶ πνευματικῆς αὐτοῦ βελτιώσεως. Τοιοῦτους κενόνας καθιεροῖ καὶ ἡ ἐν Βερολίνῳ κατὰ

τὸ 1885 καταρτισθεῖσα συνθήκη περὶ ἀναγνωρίσεως ἐλευθέρου κράτους ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Κόγκου ἐν Ἀφρικῇ.

Οὐδὲν ὅμως κράτος δύναται νὰ οἰκιστοῖται τὴν κατοχὴν ἀγρίων χωρῶν ἐκτάσεως μεγαλειτέρας ἐκείνης, ἣν δύναται νὰ ἐκπολιτίσῃ, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ κατοχῆς καθιερωμένης ἤδη ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ἱστορικοῦ δικαίου, τῶν τοιοῦτων χωρῶν θεωρουμένων καὶ κατεχομένων ἤδη ὑπὸ τῶν κρατῶν, ὑπὲρ ὧν ὑπάρχει καθιερωμένη καὶ ἀνεγνωρισμένη ἱστορικῶς ἡ κατοχὴ.

Π. Χρυσάνθοπουλος

Κατάληψις ἐχθρικοῦ ἐδάφους. (Ἀλληλ. δίκαιον). Διαρκούντος τοῦ πολέμου δύναται τὸ ἕτερον τῶν ἐμπολέμων κρατῶν νὰ καταλάβῃ χώραν ἀνήκουσαν τῷ ἀντιπάλῳ αὐτοῦ ἢ τοιαύτην κατοχὴν παρέχει ὑπὲρ τοῦ καταλαβόντος ὠρισμένα τινὰ δικαιώματα, ἅτινα ἐξετάζομεν ἐνταῦθα.

Ἐν πρώτοις ἡ καταλαμβανομένη χώρα ὑποβάλλεται αὐτοδικαίως εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς νόμους τοῦ καταλαβόντος ἐχθροῦ.

Τῆς περὶ τῆς πρόκειται καταλήψεως θεωρουμένης κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου οὐσιωδῶς προσωρινῆς, ὁ καταλαβὼν τὴν χώραν ἐξαπκτεῖ ἐπ' αὐτῆς περιορισμένα κυριαρχικὰ δικαιώματα, σκοποῦντα ἀπλῶς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προσωρινῆς κατοχῆς τῆς καταληφθείσης χώρας.

Αἱ ὑπὸ τῆς προτέρας κυριαρχίας ἐγκαστημένα πολιτικά ἀρχαὶ καθαιροῦνται ἀντικαθιστάμεναι ὑπὸ τῶν τῆς καταλήψεως στρατιωτικῶν ἀρχῶν. Ἀλλ' ἡ κατάλυσις αὕτη δὲν συνεπάγεται καὶ τὴν κατάργησιν ἢ τὴν ἀναστολὴν τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου τῆς χώρας, ἰσχύοντος ἐπ' ὅσον δὲν κατηργήθῃ ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς κατοχῆς.

Δύναται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τῆς

κατοχῆς νὰ διατηρήσῃ ἀπάσας ἢ τινὰς τῶν διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῶν πρὸ τῆς κατοχῆς ἰδρυμένων. Ὑποβάλλονται ὁμοῦ αὐταὶ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐγκαθισταμένας στρατιωτικὰς ἀρχάς. Ἐν γένει δὲ ἀντικαθίστησι διὰ στρατιωτικῶν τὰς ἀρχάς δι' ὧν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐαυτῷ τὴν κατοχὴν τῆς χώρας καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς αὐτὸν τῶν κατοίκων. Δύναται δ' ἐν ἀνάγκῃ χάριν τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ νὰ κηρύξῃ τὴν χώραν εἰς κατάστασιν πολιορκίας καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν στρατιωτικὸν νόμον.

Ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν κτῆσιν, διακρίτεον τὴν κινητὴν τῆς ἀκινήτου. Καὶ τὰ μὲν κινητά, οἷον πολεμοφόδια, τροφαί, ἄμματα, πλοῖα πολεμικά ἢ μεταγωγικά, χρήματα καὶ λοιπὰ περιέρχονται εἰς τὴν κυριότητα τοῦ καταλαβόντος τὴν χώραν, δυνάμενου νὰ διαθέσῃ αὐτὰ ἢ ἐξαφανίσῃ κατὰ βούλησιν. Τὰ δὲ ἀκίνητα δικαιούται νὰ καρπῶται, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ ἐκποιῇ, ὑποθηκέυῃ, ἢ ἐνοικιάζῃ ἐπὶ χρόνον μακρότερον τῆς προσωρινῆς κατοχῆς.

Τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα, μουσεῖα, πανεπιστήμια, σχολεῖα, νεοί, πολυτεχνεῖα, ἀστεροσκοπεῖα καὶ λοιπὰ ἱδρύματα τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν μεθ' ὧν τῶν κινητῶν αὐτῶν πραγμάτων διακριτέα τῆς δημοσίας κτήσεως, προστατευόμενα ὡς προστατεύεται ἡ ἰδιωτικὴ περιουσία. Ἡ ἐκ προθέσεως ἢ ἄνευ τινὸς ἀνάγκης καταστροφὴ τῶν τοιούτων ἱδρυμάτων ἢ συλλογῶν ἢ ἄλλων κοινωφελῶν ἱδρυμάτων, οἷον φάρων, προκυμασιῶν κτλ., στιγματίζεται νῦν γενικῶς ὡς πρᾶξις βάρβαρος καὶ βανδαλική.

Αἱ δὲ τῶν ἰδιωτῶν περιουσίαι διατελοῦσιν ἀπαραβίβαστοι. Καὶ αὐτοὺς τοὺς κατοίκους τῆς χώρας τοὺς μὴ μετέχοντας τοῦ πολέμου ὀφείλει ὁ τὴν χώραν καταλαβὼν ἐχθρὸς νὰ προστατεύσῃ κατὰ πάσης προσβολῆς κατευθυνομένης κατὰ τῆς ὀρησκείας, τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας,

τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας καὶ νὰ τιμωρῇ παραδειγματικῶς πᾶσαν τῶν ἰδίων στρατιωτικῶν παρεκτροπὴν.

Δύναται μόνον νὰ εἰσπράττῃ τοὺς ὀφειλομένους δημοσίους φόρους, νὰ ἐπιβάλλῃ νέους τοιοῦτους, νὰ ὑποχρεοῖ τοὺς πολίτας εἰς ἀγγαρείας, νὰ καταλαμβάνῃ τὰ οἰκήματα αὐτῶν ὡς στρατιωτικὰ καταλύματα, ἢ φ' ὅσον τὴν ἐπιβολὴν τῶν τοιούτων βαρύνει καὶ ὑποχρεώσεων καθιστῶσιν ἀπαραιτήτους αἱ τοῦ πολέμου ἀνάγκαι.

II. Χρυσανθοπούλος

Καταλογισμός. Ὁ ὅρος οὗτος ἐλήφθη ἐκ τῆς λογιστικῆς, καθ' ἣν καταλογίζειν δηλοῖ καταγράφειν τινὰ χρεώστην, δι' ᾧ ἔλαβεν· ὅθεν καὶ ἐνταῦθα ὡς ἐν ποινικῇ δασοληψίᾳ καταγράφειν τινὰ χρεώστην ἢ ὑπεύθυνον, δι' ᾧ ἔπραξε· καταλογισμὸς ἐπομένως δηλοῖ ἀπόδοσιν ἀξιοποίνου τινὸς πράξεως εἰς τινὰ ὡς αἴτιον.

Ἄλλ' ἵνα λογισθῇ τις αἴτιος τῆς πράξεως, καὶ ἄξιος νὰ ὑποστῇ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου διὰ τὴν πρᾶξιν ὀρισμένην ποινήν, δεῖν νὰ ἐγίνωσκε τί ἔπραττε, καὶ τίνα ἀποτελέσματα τῆς πράξεώς του, πρὸς δὲ νὰ ἐνήργησεν ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως. Ὅθεν ὅροι ἀναγκαῖοι τοῦ καταλογισμοῦ εἰσι, συνειδήσις περὶ τῆς πράξεως, καὶ ἐλευθέρη βούλησις τοῦ πράττοντος· ἄλλεῖ-πόντος δὲ ὑπέρου τούτων, καταλογισμὸς δὲν χωρεῖ.

Ἐκ τούτων δ' ἔπεται προσέτι, ὅτι, ἂν ὁ ἕτερος τῶν ὄρων δὲν ἐλλείπῃ μὲν ἐντελῶς, εἶναι ὁμοῦ ἐπαίσθητῶς ἡλαττωμένος ἢ ἀτελής, καὶ ὁ καταλογισμὸς περιοριστέος ἀναλόγως, λογιζομένης τῆς πράξεως ἥττον τιμωρητῆς.

Ἐντεῦθεν δὲ συνάγομεν ἅμα καὶ τινὰς οἱ λόγοι οἱ ἀποκλείοντες τὸν καταλογισμὸν καθόλου ἢ ἐν μέρει· τοῦτέστιν, οἱ ἀναιρουντες καθόλου ἢ ἐν μέρει ὕψτερον τῶν ἀνωτέρω ὄρων.

Καὶ τὴν μὲν περὶ τῆς πράξεως συνεί-

ἔσθαι αἶρει τὸ μὲν ἢ περὶ τὸ ἀξιόποιον πλάνη τοῦ πράττοντος, τὸ δὲ τὸ ἀτελές ἢ τὸ τεταραγμένον τῆς διανοίας αὐτοῦ, τελείως μὲν, ὅταν ἡ πλάνη ἢ ἡ ἀτέλεια ἢ ἡ ταραχὴ ὡς πλήρεις, ἐν μέρει δ', ὅταν μερικαὶ ἢ περιορισμέναι αὐταί.

Ἡ περὶ τὸ ἀξιόποιον δὲ πλάνη, προϋποτιθεμένη τὴν ἀγνοίαν τοῦ νόμου, δὲν ἀποκλείει τὸν καταλογισμόν· διότι κατὰ γενικὴν τοῦ θεοῦ δικαίου ἀρχὴν ἡ ἀγνοία τοῦ νόμου εἶναι ἀσύγγνωστος, μὴ δυνατοῦ ἄλλως τοῦ ὑποχρεωτικοῦ τῶν νόμων, ὅπερ ἀριδῆλως πρώτιστος τοῦ δικαίου ὅρος. Ἀδύνατον δὲ νὰ γινώσκωσιν οἱ πολλοὶ πάντας τοὺς νόμους, ὅπερ καὶ εἰς ἰδίως νομομαθεῖς δυσχερές· φροντίζων ὁ μὲν τις, καὶ ἐν ἀνάγκῃ προστρέχων εἰς εἰδήμονας, εὐχερῶς μαθαίνει, ὅτι τῶν νόμων διαφέρει αὐτῷ· ταύτην δὲ τὴν φροντίδα ἐπιβάλλει ἐκάστω ἡ πολιτεία, ἀπαγορεύουσα τὴν ἀγνοίαν τοῦ νόμου, καὶ ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ταύτῃ καὶ τὸν ἀγνοοῦντα τὸν νόμον κηρύττει καταλογιστόν. Τούναντίον δὲ ἡ ἀγνοία τοῦ πράγματος εἶναι συγγνωστή, ἢ ἀκριβέστερον ἢ περὶ τὸ πρᾶγμα συγγνωστή ἀγνοία ἢ πλάνη εἶναι θεμιτή· διότι ὁ ἀγνοῶν τὸ πρᾶγμα, ἀγνοεῖ καὶ ὅτι πράττει ἀδίκημα· καὶ ἐπομένως ἡ πρᾶξις λαμβανομένη ἐξ ὑποκειμένου οὐδ' ἀδίκημα, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἀποτελεῖ, οὐδὲ τιμωρητὴ εἶναι. Ἡ ἀγνοία ὅμως τοῦ πράγματος δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ καταλογιστόν ἢ μὴ τοῦ πράττοντος, ἀλλ' εἰς τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν αὐτήν, ἣν ἀναιρεῖ τεθέντος ἀνωτέρω, ὅτι παρ' ἀγνοοῦντος δυνατὴ μὲν βλάβη, οὐδαμῶς ὅμως ἀδίκημα· τοῦτέστιν ἄλλο καταλογίζειν καὶ καταλογιστόν, εἰς δ' ἀναφέρεται ἡ περὶ τὸ ἀξιόποιον πλάνη, καὶ ἄλλο τιμωρεῖν καὶ τιμωρητόν, εἰς δ' ἢ περὶ τὸ πρᾶγμα πλάνη ἢ ἀγνοία. Ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ τὸ ἀξιόποιον πλάνη δυνατὸν νὰ προκύψῃ, ἀγνοοῦντος τοῦ πράττοντος οὐχὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ νόμου,

ἀλλὰ περιστάσεις τινάς, αἵτινες προϋποτίθενται ὑπὸ τοῦ νόμου διὰ τὸ τιμωρητὸν τῆς πράξεως, τότε δὲ ἡ τοιαύτη πλάνη λαμβάνει χαρακτῆρα πραγματικόν, ἐομιτὴ κατὰ τὰ προειρημένα ἀποβαίνουσα· οὕτω δὲ χωρεῖ καὶ περὶ τὸ ἀξιόποιον πλάνη, κωλύουσα τὸν καταλογισμόν. Ἀναγκαῖα δ' ἡ τοιαύτη διαστολὴ ἐκάστοτε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δυνατῆς ἐν συγκεκριμένοις συγχύσεως τῆς ἀγνοίας τοῦ νόμου πρὸς τὴν τοῦ πράγματος.

Ἐπὶ παραδ. βάλλων τις ἐπὶ σκοπὸν ἐν κοινῷ σκοπευτηρίῳ πρὸς τοῖχον λεπτόν, καὶ τραυματίζων τινά, τυχαίως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ὅπισθεν ἱστάμενον, πλανᾶται ἐξ ἀγνοίας τοῦ πράγματος· βάλλων ὅμως πρὸς τοῖχον λεπτότερον τοῦ ἐν κοινῷ σκοπευτηρίῳ κεκανονισμένου ὑπὸ τοῦ νόμου πάχους, νομίζων ὅμως αὐτὸν ἔχοντα τὸ προσήκον πάχος, καὶ τραυματίζων τὸν ὅπισθεν τυχαίως ἐπίσης ἱστάμενον, πλανᾶται περὶ τὸ ἀξιόποιον ἐξ ἀγνοίας τοῦ πράγματος.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ νόμου ἡ ἀγνοία, εἰ καὶ δὲν ἀναιρεῖ τὸν καταλογισμόν κατὰ τὰ προειρημένα, συμβάλλει πολλάκις κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς ὡς ἐλαφρυντικὴ αἰτία, καὶ ἰδίως ἐπὶ ἀπαιδεύτων καὶ ἀγροίκων, ἐπὶ ξένων καὶ καθελῆς· ὥστε καὶ αὕτη ἐπιδρᾷ πως κατὰ τὸν καταλογισμόν.

Ἡ δὲ διατάραξις καὶ σύγχυσις τῶν φρενῶν δυνατόν νὰ εἶναι διαρκὴς ἐξ αἰτιῶν φυσικῆς διαπλάσεως ἢ νόσου, ἢ παροδικῆς ἐξ ἠθικῆς ἢ ὕλικης αἰτίας. Καὶ ὅποια μὲν αἱ περιστάσεις αὐταί, καὶ τινὰ τὰ αἴτια τούτων εἰσὶ κυρίως ἀντικείμενα ἰδίας ἐπιστήμης, τῆς ἱατροδικαστικῆς καὶ εἰς εἰδήμονας ταύτης δέον ν' ἀνατίθῃται ἐν συγκεκριμένοις ἢ βεβαίως τῇ διαταράξεως καὶ τοῦ βαθμοῦ, ὡσάκις ταῦτα δὲν εἶναι καταφανῆ εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, ἢ ἄλλοθεν γνωστά καὶ ἀναμφισβήτητα, τοῦ δὲ δικαίου ἀντικείμενα

κυρίως ἡ ἀναγραφὴ τοῦ ἀκαταλόγιστου ἐπὶ διαταράξεως ἢ ἐλλείψεως τῶν φρενῶν, καὶ ὁ τρόπος τῆς βεβαιώσεως τούτων καὶ τοῦ βαθμοῦ. Αἱ πλεῖσται ὁμῶς νομοθεσίαι, σκοποῦσαι τὸ μὲν τὸ ἐκ τῶν προτέρων γνωστὸν τῆς καταγνωστέας ποι- νῆς ὡς δυνατόν ὠρίσμενως, τὸ δὲ τὸ περιορισμένον ὡς οἷόν τε τῆς ἐξουσίας τοῦ δικαστοῦ, περιλαμβάνουσιν ἐν τοῖς νόμοις τὰς συνηθεστέρας περιπτώσεις τῆς δια- ταράξεως καὶ ἐλλείψεως τῶν φρενῶν, καὶ τοὺς ὅρους, καθ' οὓς χωροῦσι, περὶ ὧν κα- τωτέρω κατὰ τὴν περὶ τοῦ ἡμετέρου νό-μου ἔρευναν.

Τὴν διατάραξιν δὲ ἢ τὴν σύγχυσιν τῶν φρενῶν δυνατόν νὰ ἐπὶνεγκεν ἀπὸ σκοποῦ αὐτὸς ὁ τὴν ἀξιοποιοῦν ἐκτελέσας πρᾶξιν διὰ ποτοῦ ἢ ἄλλου παραπλησίου τρόπου, ὅτε γεννᾶται ζήτημα περὶ κα- ταλογισμοῦ ἢ μὴ, ἀλλὰ καὶ περὶ τού- των κατωτέρω ἐπίσης.

Τὴν δ' ἐλευθέραν βούλησιν αἶρει ἢ ἐ- ξανάγκασίς τις εἰς ἀθέμιτον πρᾶξιν ὑ- πὸ ἐξωτερικῆς αἰτίας.

Ἡ ἐξανάγκασις δὲ δυνατόν νὰ προέλ- θῃ παρ' αὐτοῦ τοῦ παθόντος, ἥτοι τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀθέμιτος ἄλλως πρᾶξις, ἢ καὶ ἄλλοθεν. Κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτω- σιν ὑφίσταται ἡ κατάστασις τῆς ἀμύνης, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἡ ἰδίως καλουμένη κατάστασις ἀνάγκης.

Καὶ ἡ μὲν ἄμυνα προϋποτίθησι προσ-βολὴν ὑπὸ τινὸς ἐπαγομένην κίνδυνον δι- καιώματος, ἐπομένως παράνομον, καὶ βι- αίαν ἀντίκρουσιν τοῦ προσβαλλόντος, τὴν ποιεῖται αὐτὸς ὁ προσβαλλόμενος ἢ τρίτος τις ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὅθεν ἄμυνα καλεῖται ἡ οἰκεία δύναμις βιαιὰ ἀντίκρουσις τοῦ προσβάλλοντος ἰδίᾳ τινος ἢ τρίτου δίκαια ἢ ἄλλως,

ἢ κατὰ τοῦ ἀδικούντος ὑπὸ τοῦ ἀδικου- μένου ἢ τρίτου τινος πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἀδικίας ἀντιτασσομένη βία.

Κατὰ τὴν ἄμυναν δὲ τὸ ἀκαταλόγι-

στον εἶναι φανερόν, οὐ μόνον διότι ὁ ἀ- μυνόμενος ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἰδίας σω- τηρίας, ἀλλὰ καὶ διότι τὴν χρῆσιν τῆς βίας ποιεῖται κατ' αὐτοῦ τοῦ ἐπαγομέ- νου τὸν κίνδυνον, ὅστις, περιφρονῶν τὰ δίκαια τῶν ἄλλων, οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν νόμον δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ, ἀλλὰ θεὸν νὰ αἰτιᾶται αὐτόν, δι' ὅ,τι ἂν πάθῃ. Τὸ ἀκαταλόγιστον δ' ἐνταῦθα χωρεῖ οὐ μό- νον ὑπὲρ τοῦ προσβαλλομένου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ παντὸς τρίτου, σπεύδον- τος εἰς βοήθειάν του· διότι προφανῶς ἀ- νώτερον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀδικουμένου, οἷος ὁ ἀμυνόμενος, ἀπὸ τοῦ τοῦ ἀδικούν- τος, οἷος ὁ προσβάλλων ἢ ἀκριβέστερον, διότι κατὰ τὴν ἄμυναν πρόκειται σύγκρου- σις δικαίου πρὸς ἀδικίαν, καὶ ἐπομένως ἀγαθὴ καὶ εὐκαταία ἢ βοήθεια τοῦ τρίτου.

Ἡ ἄμυνα δ' ἀνέκαθεν ἦν πανταχοῦ σχεδὸν ἐπιτετραμμένη μᾶλλον ἢ ἥττον παλαιότερον ὁμῶς ἦν ἀνεκτὴ μᾶλλον ἢ θεμιτὴ, λογιζομένη ἀπλῶς ὡς ἀνάγκη ὑ- πὲρ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας, καὶ συγγνωστὴ μόνον διὰ τὴν ἔλλειψιν προχείρου ὑπὸ τῆς ἀρχῆς βοηθείας· ἀπὸ τινος ὁμῶς ἐκρά- τησε μᾶλλον ἢ γνώμη, ὅτι συνιστᾷ δικαί- ωμα ἀτομικὸν ἢ ἐμφυτον, ὡς κοινῶς λέ- γεται. Ἡ περὶ δικαίωματος δ' ἀρχὴ οὐ μό- νον καθ' ἑαυτὴν ὑγιὴς καὶ δίκαια εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀρμονικὴ πρὸς τὸν ἐπικουρικὸν χαρακτῆρα τῆς πολιτείας, τοῦ ἀσφαλιζειν καὶ βοηθεῖν τὰ μέλη της, ἐφ' ὅσῳ μόνον ἂφ' ἑαυτῶν δὲν δύναται.

Ὁ κίνδυνος δὲ κατὰ τὴν ἄμυναν δυνα- νάτῳ νὰ ἐπάγῃται ἀμέσως κατὰ τινος διὰ προσωπικῆς ἐπιθέσεως, ἔτι δὲ πλε- ονῶς διὰ καταστροφῆς ἢ φθορᾶς τῶν συν- τηρούντων ἢ ἀσφαλιζόντων αὐτόν, καὶ προσέτι διὰ βλάβης ἢ ἀφαιρέσεως τῶν ἀ- νηκόντων αὐτῷ ἢ ἄλλως εἰς χειράς του εὐ- ρισκομένων πραγμάτων. Ὅθεν ἄμυνα χω- ρεῖ κατὰ πάσης προσβολῆς κυρίου δικαίω- ματος, ζωῆς, υἰγιᾶς, ἀγνείας, ἐλευθερίας καὶ περιουσίας.

Ὁ κίνδυνος ὅμως, ὃν προϋποτίθουσιν ἡ ἄμυνα, δεόν νὰ εἶναι σπουδαῖος καὶ ἀληθής, καὶ προσέτι νὰ ἐπικείται ἢ νὰ ἐξακολουθῇ ἔτι· διότι ὁ παρελθὼν ἢ ἐπὶ νευγ-κεν ἤδη τὸ ἀπειλούμενον κακόν, ἢ ἐματαιώθη, ὅθεν μετὰ ταῦτα δὲν χωρεῖ λόγος ἀμύνης, ὃ δὲ φαντασιώδης δὲν εἶναι κίνδυνος, οὐδ' ὁ μηδαμινὸς κυρίως εἰπεῖν. Πρὸς δὲ τούτοις ἢ πρὸς ἀντίκρουσιν βία δεόν νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν κίνδυνον καὶ ἀναγκαῖα· διότι ἡ ὑπὲρ τὴν ἀνάγκην βία γενήσεται ἄνευ κινδύνου, καὶ ἐπομένως ἔσται ἀθέμιτος καὶ τιμωρητέα κατὰ τὸ πλεονάζον. Ὅθεν ὅροι κύριοι τῆς ἀμύνης εἰσι, κίνδυνος δικαίωματος, σπουδαῖον τοῦ κινδύνου, ἐνεστώς αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀνάλογον καὶ ἀναγκαῖον τῆς ἀντιτασσομένης βίας.

Παρατηρητέον ὅμως ἐπὶ τούτοις, ὅτι δὲν δύναται τις εὐλόγως ν' ἔξιοι παρὰ τοῦ κινδυνεύοντος ἀπαθῇ περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ κινδύνου κρίσιν, καὶ πλήρη σύνεσιν περὶ τὸ μέτρον τῆς βίας, οὐδὲ προσέτι ἐξευτελιστικὸν τρόπον πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου. Περὶ πάντων δὲ τούτων δὲν χωροῦσιν ἐκ τῶν προτέρων ἀσφαλεῖς κανόνες, ἀλλ' ἔργον τοῦ δικαστοῦ συγκριμένως νὰ κρίνῃ ἐπὶ τῇ βάσει γενικῶν μόνων τῶν νόμου ὁρισμῶν.

Ἡ δὲ κατάστασις τῆς ἀνάγκης ὑφίσταται, ὡς προεῖρηται, ἐξαναγκαζομένου τινὸς εἰς ἀθέμιτον πράξιν διὰ σωματικῆς βίας ἢ ἀπειλῆς.

Καὶ ἡ μὲν ἐξανάγκασις διὰ σωματικῆς βίας, ἥτις δυνατὴ ἐξ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας καὶ ἐκ τυχαίου συμβάντος, βραχείας δεῖται ἐρεύνης, διότι τὸ ἀκαταλόγιστον τοῦ ἐξαναγκαζομένου εἶναι ἀρίδην, μεταβαλλομένου τούτου ἀκουσίως εἰς ἀπλοῦν ὄργανον, οἷον αἶψυχον, ἄρα ἀνεύθυνον, οἰουδήποτε δικαίωματος προσβαλλομένου οὕτω, ὑπεύθυνος δ', ἂν παρ' ἀνθρώπου ἢ βία, αὐτὸς ὁ ἐπενεγκὼν ταύτην, ἂν δ' ἐκ τυχαίου συμβάντος, καὶ ἡ πράξις λογι-

στέα ἐπίσης γεγὼνὸς τυχαῖον, καὶ ὁ οὐδεμία χωρεῖ εὐλόγη.

Ἐπὶ παραδ. Ἐχὼν τις ἀνὰ χεῖρας λύχρον, ὠθίται βιαίως παρ' ἄλλου πρὸς εὐπρηστον ὕλην, ἐξ οὗ ἐπέρχεται ἐμπρησμός ὀλέθριος. Ὁ ἔχων τὸν λύχρον ἐπὶ νεγκε τὸν ἐμπρησμόν ἐξαναγκασθεὶς ὑπὸ ἀνθρωπίνης βίας, ἐπομένως ἀκαταλόγιστος οὗτος, ὑπεύθυνος δ' ὁ ὠθήσας, ὅστις σκοπίμως ἢ ἀπερισκέπτως ἐνεργήσας, ἔσται ἀνάλογως καταλογιστέος δι' ἐμπρησμόν ἐκ δόλου ἢ ἐξ ἁμελείας. Ἄν δὲ τούναντίον ὁ ἔχων τὸν λύχρον ἐρρίφθῃ ἐπὶ τῆς εὐπρηστοῦ ὕλης, προσκόψας εἰς τὸ ἔδαφος, ἢ ἐξανάγκασις προῆλθεν ἐκ τυχαίου συμβάντος, ὃ δ' ἐμπρησμός λογισθήσεται ἐπίσης τυχαῖος, καὶ οὐδεὶς ὑπεύθυνος.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δι' ἀπειλῆς κινδύνου ἢ ψυχολογικῆς βίας ἐξανάγκασιν, ἥτις ἐπίσης δυνατὴ ἐξ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας καὶ ἐκ τυχαίου συμβάντος, τὸ ἀκαταλόγιστον τοῦ ἐξαναγκαζομένου εἶναι καταφανές· διότι καὶ ἐνταῦθα εἰς τὴν ἀθέμιτον πράξιν ὠθεῖ αὐτὸν τὸ ἔμφυτον τῆς αὐτοσυντηρησίας αἰσθημα, ὅπερ δεσπῶζον συνήθως τῆς βουλήσεως, πολλάκις δὲ καὶ τοῦ νοῦ, εἶναι ἀναγκαιῶς συγγνωστὸν· δυνατὸν δ' ἀνὴρ γενναῖος νὰ προτιμήσῃ τὴν ἰδίαν θυσίαν ἀντὶ τῆς βλάβης τρίτου· τοῦτο ὅμως ἔσται ἐξαιρέσις σπανία, ἥτις δὲν δύναται νὰ παράσχῃ ἔρεισμα κοινῆς τοῦ νόμου ὑποχρεώσεως.

Δεχόμενοι ὅμως ἐνταῦθα τὸ ἀτιμώρητον τοῦ ἐξαναγκαζομένου ὡς ἀνάγκην μᾶλλον ἢ ὡς δικαίωμα, καὶ τὴν πράξιν αὐτὴν ὡς ἀνεκτὴν μᾶλλον ἢ ὡς θεμιτὴν, διότι ἀντικρὺς τοῦ ἀπειλουμένου δικαίωματος τοῦ ἐξαναγκαζομένου ἵσταται ἀκέραιον ἐτέρου δικαίωμα ἴσης προστασίας ἄξιον, δεόν νὰ περιστελλώμεν τὸ ἀκαταλόγιστον ἐντὸς τῶν στενῶν τῆς αὐτοσυντηρησίας ὁρίων, ἥτοι ἐπὶ κινδύνου τῆς ζωῆς μόνον, τῆς υἱείας, τῆς ἀγνείας καὶ

τῆς ἐλευθερίας, οὐδαμῶς δὲ καὶ τῆς περιουσίας, καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μόνον, οὐχὶ δ' ὡς ἐπὶ ἁμύνῃς, καὶ ὑπὲρ παντὸς τρίτου.

Ἐπὶ τοῦ προσωπικοῦ ὅμως τούτου περιορισμοῦ χωρεῖ ἀναγκαίως ἐξαίρεσις προσκειμένου περὶ προσώπων πάνυ προσφιλῶν τῷ ἐξαναγκαζομένῳ, ὑπὲρ ὧν κινδυνεύοντων ἐγείρεται τι ἐμφυτος καί, ὡς εἰπεῖν, ἀκάθεκτος ὁρμὴ πρὸς διάσωσιν, παράλληλος καὶ ἴση, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἰσχυρότερα τῆς αὐτοσυντηρησίας ἐπομένως καὶ ἐπὶ κινδύνου τοιούτων προσώπων δεόν νὰ δεχθῶμεν δυνατὴν ἐξανόγκασιν, καὶ συγνωστὴν τὴν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου βίαν τοῦ ἐν τοιούτῳ συνδέσμῳ πρὸς ταῦτα διατελοῦντος.

Ἄκρας δὲ προσφιλῇ πρόσωπά εἰσι συνήθως οἱ στενότεροι συγγενεῖς· ἀλλὰ καὶ φίλοι εἰσὶ πᾶσι πρὸς προσφιλέστατοι, οἷος ὁ Ἄδμων τῷ Φιντίας, ὡς καὶ δι' ἄλλων ἔτι εὐγενῶν σχέσεων συνδεόμενα πρόσωπα, ὡς δι' εὐγνωμοσύνης ἕνεκα εὐεργεσίας ἢ ἀφιλοκερδοῦς προστασίας, ἔτι δὲ δι' ἄκρας ἐκτιμῆσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς ὁμολογουμένως ὑπέροχα πρόσωπα, οἷον διαπρεπεῖς πολιτικούς, σοφοὺς, στρατηγούς, καλλιτέχνας καὶ καθεξῆς· τοιαύτη δὲ στενὴ στοργὴ συγκεκριμένως εἶναι διαγνωστέα, ἐν δὲ τῷ νόμῳ γενικὸς μόνον κανὼν περὶ τούτου προσήκει.

Εὐνόητον δ' ὅτι καὶ ἐπὶ ψυχολογικῆς βίας χωροῦσιν οἱ περὶ ἁμύνῃς ἀναγκαῖοι ὅροι περὶ παρόντος κινδύνου καὶ σπουδαίου καὶ καθεξῆς, καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἐνταῦθα, ἐνθα οὐχὶ πρὸς ἀδικούντα ἢ πᾶσι.

Ἐν τοῖς ἐκτεθεῖσι δ' εὐχερῶς παρατηρεῖ τις, ὅτι ἡ ἐκ ψυχολογικῆς βίας κατάστασις ἀνάγκης βαίνει πως ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἄμυναν, διότι καὶ ἄμφοτέρας ἴσος ἐπὶκειται κίνδυνος, καὶ ἴσον πρὸς σωτηρίαν ἀντιτάσσεται αἰσθημα· ἀλλ' ὅμως κατὰ μὲν τὴν ἄμυναν συγχρόνως πρὸς ἄλληλα ἄνισα δίκαια, ἢ κάλιον δίκαιον πρὸς ἀδικίαν, κατὰ δὲ τὴν

ψυχολογικὴν ἐξανόγκασιν τὸ δίκαιωμα, καθ' οὗ ἡ ἀξιοποιῶς ἄλλως πράξει, εἶναι ἴσον πρὸς τὸ ἀπειλούμενον τοῦ ἐξαναγκαζομένου. Τούτων δ' ἕνεκα ἡ μὲν ἄμυνα συνιστὰ δίκαιωμα, ὡς εἴρηται, ἡ δὲ ψυχολογικὴ ἐξανόγκασις ἀνάγκην, ἀνεκτὴν μᾶλλον ἢ θεμιτὴν, πρὸς δὲ ὁ κύκλος τοῦ ἀκαταλογίστου κατὰ τε τὸ εἶδος τῶν ἀπειλουμένων δικαιωμάτων καὶ τὰ πρόσωπα, ὑπὲρ ὧν χωρεῖ, δεόν νὰ εἶναι εὐρύτερος κατὰ τὴν ἄμυναν ἢ κατὰ τὴν ψυχολογικὴν ἐξανόγκασιν.

Ἐπὶ τούτοις δὲ προσθετέον ὅτι ἡ ἀπειλὴ μεγάλου κινδύνου ἐπικειμένου, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπιστάντος, οὐ μόνον τὴν ἐλευθέραν βούλησιν αἶρει, ἀλλὰ καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ πᾶσι πᾶσι διακυβεύει διὰ τὸν προξενούμενον συνήθως φόβον ἢ τὴν ἐκπληξίν· ὅθεν σοβαρὰ ἀπειλὴ δυνατόν ν' ἀναιρέσῃ ἀμφοτέρω ἅμα τοῦ καταλογισμοῦ τὰ στοιχεῖα, ἐλευθέραν τε βούλησιν καὶ συνειδήσιν τῆς πράξεως.

Τὴν ἐλευθέραν ὅμως βούλησιν δυνατόν νὰ ἔρῃ ὁ νόμος αὐτός, ὑποχρεῶν τινα νὰ ὑποτάξῃ τὴν ἐνέργειάν του εἰς τὴν βούλησιν ἄλλου. Τοῦτα δὲ χωρεῖ ἰδίως κατὰ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν μεταξὺ προϊσταμένου καὶ ὑφισταμένου, ὡς ὅτι ὁ νόμος βρίζει ῥητῶς τοιαύτην ὑπακοήν, καθισταμένου οὕτως ἀνευθύνου τοῦ ὑπακούοντος, καὶ μετατιθεμένης τῆς ποινικῆς εὐθύνης ἀπὸ τοῦ ἐκτελοῦντος εἰς τὸν προσταττόντα.

Ἡ τοιαύτη ὅμως ὑποχρέωσις περὶ στενῆς ὑπακοῆς τοῦ ὑφισταμένου δεόν νὰ περιορίζηται εἰς μόνον τὸν κύκλον τῆς παραβάσεως τοῦ δημοσίου καθήκοντος, ἰδίᾳ δ' οὐδέποτε νὰ καθίσταται προκειμένου περὶ προσβολῆς πρωτίτων δικαιωμάτων τρίτων, οἷα τὰν ὠτέρω ἡρεσθέντα, ἢ ἐπὶ πράξεως ῥητῶς ἀπηγορευμένης ὑπὸ τοῦ νόμου· διότι οὕτω μεταβάλλονται οἱ δημοσίοι λειτουργοὶ εἰς τυφλὰ ὄργανα ἀδικημάτων, ἐπιτασσομένων ὑπὸ ἀσεβῶν ἢ παραλόγων προϊσταμένων. Τοιοῦτος δὲ

κίνδυνος είναι κυρίως δυνατός ἐπὶ τῶν πολυπροσώπων ἀρχῶν, οἷος ὁ στρατός καὶ κατὰ δευτέρον λόγον ἡ ἀστυνομία, ἀπερ ὅμως ἡμεῖς κατὰ παράδοξον εἰρμόν πολιτικῶν ἰδεῶν συνεχωνεύσαμεν εἰς ἓν ! Ἀλλὰ περὶ τούτων κατωτέρω πλείονα.

Μετὰ τῶν λόγων δὲ τῶν ἐπαγομένων τὸ ἀκαταλόγιστον κατατάττουσιν ἔτι συνήθως τὴν συναίνεσιν καὶ τὴν συγγνώμην τοῦ παθόντος.

Ἡ συναίνεσις ὅμως δὲν ἀναιρεῖ τὸ καταλογιστὸν, ἀλλὰ τὸ ἀδίκημα αὐτό· διότι ὁ συναίνεσει τοῦ ἔχοντος δικαίωμα πράττων, ὠφέλειαν καὶ οὐχὶ βλάβην προσεναῖ, διὸ οὐ μόνον ἀτιμώρητος εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐπαινετός, πολλάκις δὲ καὶ ἀμοιβῆς ἄξιος· ὡς ὁ ἐντολῇ τοῦ κυρίου κατεδαφίζων οἰκίαν τέκτων, ὁ χειρουργὸς ὁ ἀποκόπτων μέλος ἀποβλητέον καὶ καθεξῆς· ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μετὰ ταῦτα ἐγκρίσεως τοῦ κυρίου, ἣτις καὶ νὰ ἐκθιασθῇ δι' ἀγωγῆς δυνατόν· ὡς ὁ κατεδαφίζων τοῖχον ἐτοιμόρροπον, ὅστις ἀφ' ἑαυτοῦ πίπτων ἐδύνατο νὰ βλάψῃ καὶ τὸ λοιπὸν τῆς οἰκίας, ἥ καὶ εἰς ἀποζημιώσεις τρίτων νὰ ὑποβάλλῃ τὸν κύριον καὶ καθεξῆς. Ὡστε κακῶς καταλέγεται ἐνταῦθα ἡ συναίνεσις τοῦ κυρίου, ἣτις αἴρουσα, ὡς εἴρηται, τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀδικήματος, καθίστησι περιττὴν τὴν περὶ καταλογισμοῦ φροντίδα.

Ἄλλο δ' ἡ συγγνώμη, καθ' ἣν προϋποτίθεται πρᾶξις ἀξιόποινος συγγιγνωσκομένη ὑπὸ τοῦ παθόντος, ὅσάκις ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ νόμος. Ταιαῦτα δὲ τὰ δικάματα, καθ' ὧν μόνον κατ' ἐγκλησιν τοῦ παθόντος χωρεῖ καταδίωξις· ὡς τὰ προμελέτητα τραύματα, ἡ ἐξυθρίσις καὶ ἄλλα πολλά, προσέει δὲ πάντα τὰ τὴν περιουσίαν μόνον προσβάλλοντα, ὡς ἡ κλοπὴ, ἡ ὑπεξαίρεσις, ἡ ἀπάτη, ἡ ἰδιωτικὴ πλαστογραφία, ἡ φθορὰ τῆς ιδιοκτησίας κλπ. ἐρειδομένης κατὰ ταῦτα τῆς συγγνώμης εἰς τὸ ἀπαλλοτριωτὸν τῶν ἰδιωτικῶν δι-

καίων, καὶ τὴν ἐλευθέραν ὑπὸ τοῦ κυρίου διάθεσιν, ἐξ οὗ πάλιν ἐπεται, ὅτι δὲν χωρεῖ ἰδιωτικὴ συγγνώμη ὅσάκις ἐκ τούτων πράξεων ἀπειλεῖται κοινὸς κίνδυνος, ἡ προσβάλλεται ἡ δημοσία τάξις.

Ἄλλὰ καὶ ἡ συγγνώμη εἰς τὰ ἐξαλείφοντα τὸ ἀξιόποινον ἀνάγεται, ὡς ἡ παραγραφή, ἡ ἀμνηστία, ἡ χάρις κλπ. Ἄλλο δὲ καταλογιστὸν καὶ ἀκαταλόγιστον καὶ ἄλλο ἀξιόποινον καὶ μὴ, ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις εἴρηται, τὸ μὲν κανονίζον τὴν εὐθύνην τοῦ πράττοντος, τὸ δὲ τὸ ποιὸν τῆς πράξεως· ὅθεν κακῶς καὶ ἡ συγγνώμη εἰς τὰ περὶ καταλογισμοῦ περιλαμβάνεται.

Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον δεόν νὰ μὴ συγχέωμεν πρὸς τὸ καταλογιστὸν καὶ ἀκαταλόγιστον τοὺς γενικοὺς τοῦ δικαίου κανόνας τοὺς ὀρίζοντας τὸν βαθμὸν τοῦ τιμωρητοῦ ἐκάστου τῶν μετεχόντων ἀξιόποινου τινὸς πράξεως, οἷοι οἱ περὶ δόλου καὶ ἀμελείας, περὶ τετελεσμένου καὶ ἀπειρίας, περὶ αὐτουργίας καὶ συνεργίας καὶ περὶ μέτρου τῆς ποινῆς, διότι καὶ οὗτοι, ὡς οἱ περὶ ἐξαλείψεως τοῦ ἀξιόποινου, εἰς τὸ ἀξιόποινον ἐπίσης ἀναφέρονται· μόνη δ' ἡ ἐξ ὑποκειμένου ἐπιμέτρησις τῆς ποινῆς ποιεῖται ἐξαίρεσιν, ἐφαπτομένη τοῦ καταλογισμοῦ, διότι καὶ κατ' αὐτὴν ζητεῖται ὁ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νόμου βαθμὸς τοῦ καταλογιστοῦ.

Περὶ καταλογισμοῦ δὲ πραγματεύεται ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος ἐν τῷ 5ῳ κεφαλαίῳ τοῦ Α' Βιβλίου, ἀπὸ τοῦ 81 ἄρθρου μέχρι τοῦ 107, ἔτι δὲ ἐν τῷ Γ' Βιβλίῳ, ἐνθα περὶ πταισμάτων ἰδίᾳ, ἀπὸ τοῦ 514 ἄρθρου μέχρι τοῦ 516.

Ὅρισμόν δὲ τοῦ καταλογισμοῦ δὲν περιέχει ὁ νόμος, ἀλλ' ἀρχεται ἀπὸ τοῦ τιμωρητοῦ τοῦ καταλογιστέου ὡς ἐνόχον ἀξιόποινου πράξεως (ἄρθρ. 81), ὑποτιθε-
μενος οὕτω γνωστὰ ἐκ τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου τὸ καταλογίζειν καὶ τὸν καταλογισμόν, ἥς, ὡς εἰκός, ἀποδέχεται καὶ

τοὺς ἀναγκαίους περὶ συνειδήσεως τῆς πράξεως καὶ ἐλευθέρας βουλήσεως ὅρους. Πλαγίως ὅμως καὶ τὸν ὅρισμόν αὐτὸν συνεπτυγμένως, ὡς εἰπεῖν, ἐν τῇ δυνατικῇ τοῦ ἀνωτέρω 81 ἄρθρου περὶ ἐνόχου φράσει περιέχει· διότι τὸ δυνατόν καὶ μὴ βέβαιον τῆς καταγνώσεως προϋποτίθουσιν ἐν γνώσει τῆς πράξεως καὶ ἐλευθερον τὸν ἐκτελοῦντα. Ἐμπρακτος δὲ ἡ ἀποδοχὴ τῶν ὅρων τούτων ἐν τοῖς ἐπομένοις ἄρθροις, πραγματευομένοις περὶ τῶν λόγων τῶν καθόλου ἢ ἐν μέρει ἀποκλειόντων τὸν καταλογισμόν ἑλλείψει πλήρους ἢ μερικῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ ἢ ἐλευθέρας βουλήσεως.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ ἡμέτερος νόμος, ἀποδεχόμενος τὰ παρὰ ταῖς πλείστας χώραις κρατοῦντα, ὅτι κατὰ τὴν πᾶν νεαρὰν ἡλικίαν ἑλλείπει ἀπολύτως ἡ συνειδήσις τοῦ ἀξιοποίνου, καὶ οὐδὲν σταθερὸν ὅριον μέχρι οὗ ἡ τοιαύτη ἀσυνειδήσια ἐκτείνεται, ὅτι ὅμως ἀναγκαιῶς, ἀπὸ τινος ἡλικίας, νεαρὰς ἔτι, ἀρχεται ἀσφαλῶς τελεία τῶν ἰδίων πράξεων συνειδήσις, ἀποκλείει ὅλως τὸν καταλογισμόν κατὰ τὰ δέκα πρῶτα ἔτη (ἄρθρ. 82), ὁρίζει τὸ καταλογιστὸν ἀναγκαιῶς καὶ γενικῶς ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ 14ου συμπληρωμένου (ἄρθρ. 85), τὸ δὲ παρεμπίπτον τετραετές διάστημα λογίζει ἀμφίβολον, καταλείπων τῷ δικαστῇ συγκεκριμένως νὰ κρίνῃ, ἂν ὁ παῖς ἐν συνειδήσει ἢ μὴ τὴν πρᾶξιν ἐξετέλεσεν, ἢ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ νόμου αὐτοῦ, ἂν ἐνήργησε μετὰ διακρίσεως καὶ ἐπὶ μὲν ἀποφατικῆς λύσεως ἀποκλείει ἐπίσης τὸν καταλογισμόν (ἄρθρ. 83), ἐν δ' ἐναντίᾳ περιπτώσει καταλογίζει αὐτόν. Ἐλαφρότερον ὅμως τοῦ συνήθους, ἐπιβάλλων τὸ ἥμισυ καὶ ἔτι ἑλάττω τῆς πλήρους ποινῆς (ἄρθρ. 84 καὶ 512).

Ἐν τοῖς αὐτοῖς δὲ ἄρθροις ὁρίζει προαίτι τὸν σωφρονισμόν τῶν ἀκαταλογίστων παιδῶν, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὸ 10ον ἔτος, ὅτε δυνατόν καὶ νὰ ἐγκλεισθῇ ὁ παῖς εἰς δημοσίον σωφρονιστήριον, ὁριζομένου ἅμα

τοῦ χρόνου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' οὐχὶ πέραν τοῦ 18ου ἔτους.

Ὁρθῇ ἀναντιρρήτως ἡ ἀρχή, ἣν δέχεται ὁ ἡμέτερος νόμος περὶ μέσου τινὸς χρόνου κατὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν μεταξὺ τοῦ ἀπολύτως ἀκαταλογίστου καὶ τοῦ ἀναγκαιῶς καταλογιστοῦ. Νομίζω ὅμως πολὺ πρῶτον τὸ ὅριον τοῦ 14ου ἔτους, μεθ' ὃ δέχεται ἀναμφισβήτητον τὴν τελείαν συνειδήσιν τοῦ ἀξιοποίνου καὶ τὸν καταλογισμόν ἀναγκαιῶς πλήρη, οὐ μόνον διότι εἰς παῖδας βραδείας ἀναπτύξεως δυνατόν ἡ τοιαύτη ἀσυνειδήσια νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ ἕνα καὶ πλείονας ἔτι ἐνιαυτούς, ἀλλὰ καὶ διότι ἐν γένει ἐπὶ πολὺ ἔτι μετὰ τὸ 14ον ἔτος ἐξακολουθεῖ τὸ ἐπιπόλαιον καὶ ὁρμητικὸν ἅμα τῶν πράξεων, καὶ μόλις κατὰ τὸ 18ον ἔτος δύναται τις νὰ παραδεχθῇ πλήρη συνειδήσιν τῶν πραττομένων. Ἐδύνατο δὲ τοῦλάχιστον ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, ὡς ἐπέτρεψεν εἰς τὸν δικαστὴν μέχρι τοῦ 14ου ἔτους νὰ κρίνῃ μετὰ τοῦ ἀκαταλογίστου καὶ μετρίως καταγνώσεως, οὕτω νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τοῦ 14ου μέχρι τοῦ 18ου ἔτους νὰ κρίνῃ μετὰ τοῦ πλήρους καταλογισμοῦ καὶ μετρίως καταγνώσεως κατὰ τὸ 84 ἄρθρον, ἂν οὐδενὸς κινδύνου ἀκαίρου ἀτιμωρησίας. Αἱ στεναὶ ὅμως ἰδέαι τοῦ νομοθέτου ἐκείνου περὶ ἐκφοβίσεως διὰ τῶν ὡς οἶόν τε ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένων ποινῶν ἐδέσποσαν καὶ ἐνταῦθα.

Ἐκ παραλλήλου δὲ πρὸς τοὺς νεαροὺς παῖδας τάττει ὁ νόμος τοὺς κωφάλαους· ποιεῖται δὲ λόγον περὶ μόνων τῶν δεδιδαγμένων καὶ ἱκανῶν πως νὰ νοήσωσι τὸ ἀξιοποίνον, οὕς ὑποβάλλει εἰς ἡλαττωμένας κατὰ τὸ 84 ἄρθρον ποινάς, περιστελλομένας ἔτι πλέον κατὰ τὰς περιστάσεις ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ (ἄρθρ. 88 καὶ 515). Ἀλλ' ἐντεῦθεν συνάγεται καὶ ὅτι τοὺς ἀδιδάκτους ἐξαίρει ὅλως τοῦ καταλογισμοῦ, ὡς τοὺς μὴ πᾶ συμπεληρώσαντας τὸ 10ον ἔτος παιδας.

Μετὰ δὲ τὰ περὶ νεαρᾶς ἡλικίας ὁ ἡμέτερος νόμος μεταβαίνει εἰς τὰ λοιπὰ αἰτία τὰ διακωλύοντα τὴν συνειδησιν τοῦ ἀξιοποίνου καὶ ἐπαγόμενα τῷ ἀκαταλόγιστον· μνημονεύει δ' ὡς τοιαῦτα.

α'. τὴν μανίαν, τὴν παραφροσύνην, γενικὴν ἢ μερικὴν, καὶ οἰανδήποτε βλάβην τοῦ νοῦ ἢ ψυχικὴν πάθῃσιν ἀποκλείουσιν τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ. Εἰς τὴν κατηγορίαν δὲ ταύτην περιλαμβάνεται ἀριθμῶς καὶ πᾶσα ἄλλη ἀνωμαλία τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου, ἐκ γενετῆς ἢ νόσου, καθιστάσα παράλογον τὸν πάσχοντα.

β'. τὴν βλακειάν, ἐκ γενετῆς ἢ ἐκ παθήσεως ἐπίσης· ἥτοι νωθρότητα τοῦ νοῦ τσαούτην, καθ' ἣν δὲν εἶναι δυνατὴ ὁρθὴ κρίσις καὶ κατανόησις τοῦ ἀξιοποίνου.

γ'. τὴν ἐκ βαθέος γήρατος ἐπερχομένην πολλάκις μωρίαν, ἥτοι τὴν κατάστασιν τοῦ παλὶμπαίδος ἢ κροναλήρου.

δ'. τὴν παροδικὴν διατάραξιν τοῦ νοῦ ἐξ ἡθικῆς ἢ ὕλικῆς αἰτίας, ἧς ἕνεκα ἐκλείπει ἢ χρῆσις τοῦ λογικοῦ.

Καὶ ἡθικὴ μὲν αἰτία ὁ φόβος, ἡ ἐκπληξις, ἡ ἀπὸγνωσις, ἡ ἐξ ὑπερβολικοῦ ἄλλους, ψυχικοῦ ἢ σωματικοῦ, παραφορὰ καὶ τὰ τοιαῦτα· ὕλικὴ δ' αἰτία ἡ μέθη διὰ χρήσεως ποτοῦ ἢ δι' ἄλλου παραπλησίον τρόπου, ἡ ὑπνοβασία, ἡ διὰ βιαίας πληγῆς, κατὰ τὴν κεφαλὴν ἰδίως, διατάραξις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ καθεξῆς (ἄρθρ. 86).

Τὰς ἀνωτέρω δὲ περιπτώσεις μνημονεύει ἐνδεικτικῶς ὁ νόμος, ἀποδεχόμενος, ὡς εἰκός, ὡς λόγον ἀκαταλόγιστου καὶ πᾶσαν ἄλλην αἰτίαν διακωλύουσαν τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ· ἀλλ' ὅμως λαμβανόμεναι αὗται κατὰ τὴν εὐρύτεραν αὐτῶν ἐννοιαν, προστιθεμένης δ' ἔτι τῆς τῶν καυφαλάων, περὶ ὧν ἐγένετο ἤδη λόγος, πᾶσα δυνατὴ περίπτωσις περιλαμβάνεται· ὥστε, ἀκριβῶς εἰπεῖν, τὰ ἤδη μνημονευθέντα εἶσι τὰ μόνα αἰτία τὰ αποκλείοντα τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ, καὶ ἐπαγόμενα ἐκ τοιοῦτου λόγου ἀκαταλόγιστον.

Τὸ ἀκαταλόγιστον δ' ἀποδέχεται, ὡς εἴρηται, ὁ νόμος ὁσάκις ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω αἰτίων ἐπέρχεται τελεία τοῦ λογικοῦ ἀνικανότης καὶ ἀχρηστία, ὁσάκις δὲ δὲν ἐκλείπει μὲν ἐντελῶς ἡ χρῆσις τοῦ λογικοῦ, ἕνεκεν ὅμως τῶν αὐτῶν αἰτίων διαταράσσεται ὁ νοῦς καὶ ἀμβλύνεται ἡ αἴσθησις οὕτως, ὥστε ἀποβαίνει συγχυμένη ἢ ἀντίληψις καὶ ἐπισφαλὴς ἡ κρίσις, λογίζει τιμωρητέαν μὲν τὴν πράξιν, ἀλλ' ἐλαφρότερον, ἐλαττωμένης τῆς ποιότητος κατὰ τὸ ἐπὶ ἀποπειρας μέτρον (ἄρθρ. 87 καὶ 511). Οὕτω δ' ὁ ἡμέτερος νόμος ἀποδέχεται δύο βαθμούς, ὡς εἰπεῖν, ἀκαταλόγιστου, πλήρους καὶ ἀτελοῦς ἢ μέσου, ἅπερ ἐν τῇ κοινῇ δικαστικῇ διαλέκτῳ παρίστανται διὰ τῶν ὅρων τῆς τελείας καὶ τῆς μετρίας συγχύσεως, ὑπονοουμένου τοῦ λογικοῦ. Νομίζω δὲ πᾶν δυσδιάκριτον τὸ ὅριον τὸ διαχωρίζον τὴν τελείαν τοῦ λογικοῦ σύγχυσιν ἀπὸ τῆς μετρίας, καὶ ἀκροσφαλῆ πως τὴν παραδοχὴν τῶν δύο βαθμῶν τοῦ ἀκαταλόγιστου ἐνταῦθα, εὐλόγος δὲ μόνον αὕτη ὡς μέσος ὅρος ἐπὶ ἀμφιβολίας τοῦ δικαστοῦ, ἀν' ὑπῆρξε σύγχυσις καὶ περίπτωσις ἀκαταλόγιστου.

Περιλαμβάνει δ' ὁ νόμος μεταξὺ τῶν λόγων τῶν ἀποκλείοντων τὸ καταλογιστὸν καὶ τὴν σύγχυσιν, ὡς εἴρηται, τοῦ νοῦ ἢ τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ τὴν ἀναίτιον, ὡς ρητῶς τὴν ἀποκαλεῖ (ἄρθρ. 86 § 4), ἐπὶ δ' ὑπαίτιου συγχύσεως κηρύττει τὴν πρᾶξιν καταλογιστέαν, τελείως ἢ ἐλαφρότερον κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 89 καὶ 90 διαστολάς.

Καὶ ὁρισμὸν μὲν τῆς ὑπαίτιου συγχύσεως δὲν παρέχει ὁ νόμος, ἐναργῶς ὅμως καταφαίνεται ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις, ὅτι ἐννοεῖ τὴν διὰ τῆς μέθης παρ' αὐτοῦ τοῦ αἰτίου τῆς ἀξιοποίνου πράξεως ἐπίτηδες προκαλουμένην σύγχυσιν τοῦ λογικοῦ. Καὶ ἂν μὲν περίεστη τις εἰς μέθην πρὶν ἐκτέλεσιν αὐτῆς τῆς τελεσθεῖσης πράξεως, τιμωρεῖται διὰ πλήρους ποινῆς, ὡς εἰ μὴ

ὑπῆρχε σύγχυσις (άρθρ. 89 § α')· ἂν δ' ἡ ἐκτελεσθεῖσα πράξις ἦν διάφορος τῆς προμελετηθείσης, τιμωρεῖται ἐλαφρότερον διὰ τῆς ποινῆς τῆς ἀποπειράς (άρθρ. 89 § β')· ἂν δὲ τέλος ἐπίτηδες μὲν προσκλήθῃ ἡ μέθη, ἄνευ ὅμως ὀρισμένης πρὸ ταύτης πράξεως, ἡ τελεσθεῖσα τιμωρεῖται ὡς ἐξ ἀμελείας (άρθρ. 90 καὶ 513).

Αἱ διατάξεις ὅμως αὗται καὶ καθ' ἐαυτὰς πλημμελεῖς εἰσι, καὶ πρὸς τὰς προηγουμένας ἀντιφάσκουσι. Διότι ἀτιμωρίαστοι πρὸς ἀλλήλους ἡκριβῆς ἐκτέλεσις προβεβουλευμένου ἀδικήματος καὶ τελεία σύγχυσις τοῦ λογικοῦ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῇ. Πῶς δυνατόν νὰ νοηθῇ, ὅτι ὁ ἐν ἄκρᾳ συγχύσει τοῦ λογικοῦ διατελῶν καὶ ἄγνωῶν ἀναγκαιῶς τί πράττει, ἐκτελεῖ πρᾶξιν προβεβουλευμένην, καθ' ἣν προϋποτίθεται συνεχῆς καὶ ἀδιάλειπτος τοῦ λογικοῦ ἡ ἐνέργεια; Τί ἐπανεφέρει εἰς τὸν ἀναισθητὸν τὴν αἴσθησιν, καὶ μετεμόρφωσε τὸν παράφρονα εἰς λογικόν; καὶ τί τόν, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ νόμου ἐν αὐτοῖς ἔτι τοῖς προκειμένοις ἄρθροισι, ἀνεπίδεκτον καταλογισμοῦ μετέβαλεν εἰς καταλογιστέον; ἢ πρὸ τῆς συγχύσεως περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος ἀπόφασις, ἢ ἡ πρᾶξις αὐτῇ ἐνεκα τῆς ἀποφάσεως; Ἄλλ' ἡ ἀπόφασις μόνη οὐδὲν ἄλλο ἢ διανόημα, ὅπερ ὁσῶδήποτε ἀνόητον, δὲν εἶναι τιμωρητόν, ὡς μὴ ἀποτελοῦν ἀδικήμα, ἢ δ' ἐπελθοῦσα τοῦ λογικοῦ σύγχυσις κατέστησε τὴν μετὰ ταῦτα πρᾶξιν ἀνεπίδεκτον καταλογισμοῦ. Ὅθεν τί τὸ τιμωρητόν, τὸ διανόημα αὐτό, ἢ τὸ ἐν ἀναισθησίᾳ γεγόμενον; τίς δ' ὁ μεταξὺ τούτων ἀναγκαιὸς σύνδεσμος, ὃν ἡ ἐπελθοῦσα ἀναισθησία τελείως ἐξηφάνισεν;

Ἄλλ' ἀντιτάττουσιν, ὅτι ἄνευ τῶν προκειμένων διατάξεων κατεσταθῆσεται ἀτιμωρησία, ἐπιτρεπομένου εἰς θρασεῖς κακοποιοὺς νὰ περιβάλλωνται ἄφ' ἐαυτῶν τὸ κάλυμμα τοῦ ἀκαταλογίστου διὰ τῆς μέθης. Ἄλλ' ὁρθὸν διὰ τοιοῦτον πλά-

γιον λόγον νὰ λογισθῇ ὁ ἐν ἀναισθησίᾳ καὶ παραφροσύνῃ ὑπεύθυνος ὡς εἰ ἐχέφρων καὶ τιμωρητέος;

Οὐδεὶς ἀρνεῖται τὰ ἐκ τῆς μέθης δυνατὰ ἀποτήματα, τὴν δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν ἀδικήματος προκαλουμένην οἱ πάντες ἀποτροπιάζοντι. Δὲν πρόκειται ὅμως νὰ κριθῇ ἐνταῦθα ἡ μέθη, καὶ νὰ τιμωρηθῇ τις, διότι περίεστη εἰς ταύτην, ἀλλ' ἡ μετὰ τὴν μέθην ἐπακολούθησασα πρᾶξις οὐδὲ προσέτι πρόκειται περὶ τοῦ θαιμιτοῦ ἢ ἀθεμίτου καὶ τοῦ συγγνωστοῦ ἢ ἀσυγγνώστου τῆς πράξεως, ἀλλ' ἂν χωρῇ καταλογισμός ἐπὶ πράξεως ἀξιοποίνου μὲν ἄλλως, ἣν ὅμως ἐξετέλεσε τις ἐν ἄκρᾳ συγχύσει τοῦ λογικοῦ, ἄγνωῶν τί ἔπραττε, καὶ ὑπαγόμενος εἰς τὸν πρὸ μικροῦ ὑπὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ τεθέντα περὶ ἀκαταλογίστου κανόνα· ἐπομένως τίνα σπουδαίοντα καὶ τίνα λόγον ἔχει ἐνταῦθα τὸ ἀναίτιον ἢ ὑπαίτιον τῆς συγχύσεως, καὶ τὸ συγγνωστὸν ἢ ἀσυγγνωστὸν τῆς μέθης;

Ἀναγκαιᾶ δ' ἴσως προληπτικᾶ περὶ μέθης διατάξεις, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τῶν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἢ ἄλλα δημόσια μέρη περιπλανημένων, καὶ ἔτι πλέον κατὰ τῶν μεθυσκομένων ἐπίτηδες ἐπὶ σκοπῷ ἀδικοπραγιῶν ἄλλο ὅμως πρόληψις τῆς μέθης, καὶ ἄλλο εὐθύνη ἐκ πράξεων ἐν μέθῃ. Ὅποια δὲ χωρεῖ εὐθύνη ἀπὸ τοῦ εἰς ἀναισθησίαν περιελθόντος, ἄφ' οὗ οὐχὶ ἀδικήματα ἀλλὰ δυστυχήματα μόνον δυνατὰ, ὡς ἀπὸ ἀφηνιάσαντος κτήνους ἢ ἀπὸ ἐτοιμορρόπου κτίσματος;

Ἐκ τῶν εἰρημένων εἶναι φανερόν, ὅτι οἱ διδάσκοντες τὸ τιμωρητὸν ἐπὶ τῆς ὑπαιτίου συγχύσεως πάσχουσιν αὐτοὶ δεινὴν σύγχυτιν μεταξὺ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἄκρας συγχύσεως τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς ἀναισθησίας ἐπὶ ἐκτελέσεως προβεβουλευμένου ἀδικήματος καὶ τοῦ τιμωρητοῦ τοῦ ἐν ἄκρᾳ συγχύσει καὶ ἀναισθησίᾳ ἐκτελοῦντος ἀξιοποίνον πρᾶξιν, καὶ φοβούμε-

νοι μὴ συνομολογήσωσι τὸ πρῶτον, διδάσκουσι τὸ δεύτερον. Συνεπὲς ὅμως δικαστής, ἀποδεικνυμένης ἐκτελέσεως προβουλευμένου ἀδικήματος, πάνυ δυσκόλως θὰ δεχθῇ ἄκραν σύγχυσιν τοῦ λογικοῦ, καθ' ἧς ἰσχυρότατον τεκμήριον παρέχει ἡ ἀλληλουχία τῆς προμελέτης καὶ τῆς πράξεως· ἂν ὅμως κατὰ παράδοξον ὅλως, εἰ μὴ ἀδύνατον, σύμπτωσιν ἀποδειχθῶσιν ἐναργῶς ἀμφότερα, τὸ τε προβουλευμένον καὶ ἡ ἄκρα σύγχυσις, τότε πάλιν εὐσυνείδητος δικαστής θὰ δεχθῇ τυχαίαν ὁμοιότητα τοῦ τελεσθέντος πρὸς τὸ προβουλευμένον, οὐδαμῶς δ' ὅτι αὐτὸ τὸ προβουλευμένον ἐτελέσθη, καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν χωρεῖ ἡ ἐπὶ ἐκτελέσεως προβουλευμένου εὐθύνη, ἵνα μὴ ἀποδειχθῇ παραλογώτερος αὐτοῦ τοῦ ἐν ἄκρᾳ τοῦ λογικοῦ συγχύσει ἀδικουντος. Ἐκ τούτων δὲ ὁ γινώσκων, ὅτι ἐλάσσων ὁ κίνδυνος ἢ ὅσος ὑπὸ τῶν διδασκόντων τὴν διαστολὴν νομίζεται, καὶ οὐδὲν πρακτικὸν ὄφελος ἐκ ταύτης, μόνος δὲ καρπὸς ἡ ἀνακολουθία καὶ ἡ δυσχερὲς ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου.

Τὸ ἀντιφατικὸν δὲ καὶ ἀνακόλουθον τῆς διαστολῆς εἶναι καταφανέστερον ἐστὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας περιπτώσεως τοῦ 89 ἄρθρου· ὅταν τοιούτων, ἄλλη ἢ μελετηθεῖσα πρᾶξις καὶ ἄλλη ἢ τελεσθεῖσα, διότι ἐνταῦθα ἑλλείπει καὶ ὁ ὑποτιθέμενος κατὰ τὴν πρώτην σύνδεσμος προμελέτης καὶ ἐκτελέσεως.

Τὰ αὐτὰ δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τοῦ ἐπομένου 90 ἄρθρου, διότι ἀδύνατον νὰ νοηθῇ ἑλλειψίς τοῦ λογικοῦ ἀποκλείουσα πάντα καταλογισμόν, ὡς διαλαμβάνει αὐτὸ τὸ ἄρθρον, καὶ ὑποχρέωσις ἅμα ἐπιμελείας. Πόθεν ἄρα ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ ἐκ ταύτης εὐθύνη; διότι ὁ αἴτιος τῆς πράξεως περιῆλθεν εἰς μέθην; ἀλλὰ τότε τὸ πταῖσμα ἔσται περὶ τὴν ἡθικὴν, ἢ καὶ περὶ τὰς προληπτικὰς κατὰ τῆς μέθης διατάξεις, ἂν τοιαῦται κείνται, οὐδὲν δ' ἐξ ἀμελείας ἀδίκημα, ἀφοῦ ἀδύνατος

ἀπὸ ἀναισθήτου ἐπιμέλεια, ὡς εἴρηται. Ὅμοιον δὲ σφάλμα περιέχει καὶ τὸ 513 ἄρθρον ἐπὶ πταισμάτων, τιμωροῦν ἐπὶ ὑπαίτιου συγχύσεως δι' ἡλαττωμένης ποινῆς οὐχὶ πταῖσμα διὰ μέθην, ἀλλὰ πταῖσμα ἐν εὐθύνῃ!

Φανερόν, ὡς προείπομεν, τὸ ἄτοπον καὶ ἀνακόλουθον τῶν ἀνωτέρω διατάξεων, περιέπεσε δ' εἰς ταῦτα ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, προθέμενος νὰ πτοήσῃ τοὺς εἰς τὸ ἀδικεῖν ῥέποντας, αἰρων πᾶσαν ἐλπίδα τούτων ν' ἀποφύγῃσι τὴν ποινὴν διὰ τῆς μέθης. Ἀλλ' ἐδύνατο κάλλιον νὰ ἐξαίρεσθαι τοῦ ἀκαταλογίστου τὴν ἐκ μέθης σύγχυσιν, περιορίζων ταύτην εἰς ἀπλὴν ἐλαφρυντικὴν αἰτίαν, καὶ ἐπιτρέπων ἐπὶ εἰς τὸν δικαστὴν νὰ κατέρχεται κατὰ τὰς περιστάσεις εἰς τὸ ἀμέσως κατώτερον εἶδος τῆς ποινῆς· ἢ ἀπλούστερον νὰ ὀρίσῃ τεκμήριον *juris ei de jure* περὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς τελείας συγχύσεως τοῦ λογικοῦ ἐπὶ προβουλευμένης πράξεως· ἀντὶ τούτων ὅμως διαστείλας ἀναίτιον καὶ ὑπαίτιον σύγχυσιν, καὶ χαρακτηρίσας καταλογιστὸν τὸν ἀναισθητοῦντα, ὡς ὑπαίτιον οὐχὶ τοῦ ἀδικήματος, ἀλλὰ τῆς ἀναισθησίας, ἀπέδειξεν ἀσύγγνωστον ἑλλειψίν σαφοῦς πεποιθήσεως, καὶ διάνοιαν ταλαντευομένην μεταξὺ τῶν ἀρχῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ ἀπηρχαιωμένων προλήψεων.

Περὶ δὲ τῆς περὶ τὸ ἀξιοποιοῦν πλάνης συμφώνως πρὸς τὰ προειρημένα ὁ ἡμέτερος νόμος ἀπαγορεύει διαρρήδη τὴν ἀγνοίαν τοῦ νόμου (ἄρθρ. 91), συγγιγνώσκει δὲ τὴν ἐξ ἀγνοίας τοῦ πράγματος. Καὶ ἐξαίρει μὲν ἐντελῶς τοῦ καταλογισμοῦ τὸν αἴτιον, ἂν ἡ πλάνη ἐκτείνηται εἰς τὸ ὅλον τῆς πράξεως (ἄρθρ. 92), ἐν μέρει δ', ἂν εἰς μόνον τὰ ἐπιβαρύνοντα τὴν πρᾶξιν ἀνάγεται (ἄρθρ. 93). Πρὸς τοῦτο ἐπιτάττει νὰ καταβάλλῃ τις πρὸ τῆς πράξεως πᾶσαν δυνατὴν φροντίδα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πλάνης, καὶ τούτου παρὰ

λειπομένου, καταλογίζει τὴν ἀξιοποίησιν πρᾶξιν ὡς ἐξ ἀμελείας (ἄρθρ. 94). Ἀποκρούει δ' ἐπὶ πράξεως κατὰ τὸν νόμον ἀξιοποιῶν πᾶσαν ἀξίωσιν ἀκαταλόγιστου, ὡς κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς ἢ θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ αἰτίου ἢ τὸν τελικὸν ταύτης σκοπὸν θεμιτῆς (ἄρθρ. 95). Ὁρθὸν δὲ τοῦτο οὐ μόνον διότι εὐχερεῖς αἱ τοιαῦται προφάσεις, ἀλλὰ καὶ διότι ματαίᾳ ἄλλως ἢ περὶ ἀγνοίας τοῦ νόμου ἀπαγορεύσεις.

Τὴν δ' ἄμυναν ὁ ἡμέτερος νόμος παραδέχεται πλήρη κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ὅρους· τουτέστι πρὸς ἀπόκρουσιν διὰ τῆς βίας τῆς προσβολῆς παντὸς κυρίου δικαιώματος, ζωῆς, ὡς εἴρηται, ὑγείας, ἐλευθερίας, ἀγνείας καὶ περιουσίας (ἄρθρ. 99). Τὴν ὑπεράσπισιν δὲ τῆς περιουσίας ἐκτείνει μέχρις ἄκρου· διότι πλην τῆς βιαίας ἀποκρούσεως παντὸς ἀπειλοῦντος φθορὰν ἢ βλάβην αὐτῆς ἐπιτρέπει καὶ τὴν βίαν κατὰ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ κλέπτου, λογίζων οὕτω τὸν κίνδυνον ἐξακολουθοῦντα καὶ μετὰ τὴν κλοπὴν, καὶ προσέτι κατὰ τῶν ἀπειλοῦντων εἰσβολῆν εἰς τὰ κτήματά τινος ἐν γένει, καὶ οὐ μόνον ἐν οἷς αὐτὸς διαμένει (ἄρθρ. 97 §§ 2, 3 καὶ 4). Ἐπιτρέπει δὲ πᾶσαν βίαν κατὰ τοῦ προσβαλόντος, καὶ τὸν φόνον ἐπὶ αὐτοῦ (ἄρθρ. 100). Τὰ αὐτὰ δὲ δικαιὰ παρέχει καὶ εἰς πάντα τρίτον βοηθοῦντα τὸν ἀμυνόμενον (ἄρθρ. 101).

Τούναντίον ὁμοῦ ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν τῆς βίας ὑπὲρ τὴν ἀνάγκην, ἥτοι ὅσῃς εἶναι δυνατόν δι' ἡπιωτέρου τρόπου ν' ἀποσοδηθῇ ὁ κίνδυνος (ἄρθρ. 102 καὶ 103), τιμωρῶν τὴν τοιαύτην βίαν ὡς ὑπέρβασιν (ἄρθρ. 107, 300, 310 καὶ 205). Ἀπαγορεύει δὲ προσέτι τὴν βίαν παρερχομένου τοῦ κινδύνου (ἄρθρ. 105). Καὶ ἐπὶ τούτοις τιμωρεῖ διὰ ποινῆς πταίσματος τὸν παραλείποντα ν' ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὸν φόνον τοῦ προσβαλόντος (ἄρθρ. 687). Τὰνάπαλιν ὁμοῦ συγγιγνώ-

σκει τὴν ὑπέρβασιν γενομένην ἕνεκα τῆς παραχῆς, ἣν ἐπέφερον ὁ φόβος τοῦ κινδύνου ἢ τὸ αἰφνίδιον τῆς προσβολῆς (ἄρθρ. 104).

Πλὴν ὅμως τῶν τεθέντων τῆς ἀμύνης ὁρων, περὶ παρανόμου προσβολῆς, καὶ κινδύνου ἐκ ταύτης, ὁ ἡμέτερος νόμος προσέτιθισιν ὡς τρίτον τινὰ, τὸ ἀδύνατον τῆς ἀποτροπῆς τοῦ κινδύνου ὑπὸ τῆς ἀρχῆς (ἄρθρ. 99 ἐν ἀρχῇ). Ὁ ὅρος ὁμοῦ οὗτος εἶναι αὐτόχρημα μάταιος εἰμὴ ἄτοπος· διότι, ἂν μὲν ὑποτεθῇ ἡ ἀρχὴ παροῦσα καὶ ἱκανὴ ν' ἀποκρούσῃ τὴν προσβολήν, τότε οὐδὲ κίνδυνος, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ὑφίσταται, οὐδ' ἀμύνης λόγος· ἂν δὲ πάλιν διὰ τοῦ ὅρου τούτου ἐννοεῖται νὰ ζητηθῇ πρῶτον ἡ βοήθεια τῆς ἀρχῆς, ἢ νὰ βεβαιωθῇ ἡ ἔλλειψις ἢ τὸ ἀνεπαρκές τῆς βοήθειας τῆς, τότε μάτην πάντα τὰ περὶ ἀμύνης· διότι, τελομένου ἐν τούτῳ τοῦ ἀδικήματος, οὐδὲ δυνατὴ ἡ ἄμυνα, οὐδ' ἐπιτετραμμένη. Καὶ προσέτι τίς θὰ βεβαιώσῃ τὴν ἀπουσίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ πῶς, καὶ πότε! Ἐπιτεταται καὶ εἰς ἀντίφασιν πως ὁ προκείμενος ὅρος πρὸς τὰ περὶ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ κλέπτου καὶ εἰσβολῆων, καθ' ἃ ἱκανὴν αὐτοβουλίαν παρέχει ὁ νόμος εἰς τὸν προσβαλλόμενον. Ὡστε ὁ ὅρος οὗτος λογισθήσεται ἀναγκάσιος ὡς πλεονάζων, καὶ προστεθειμένος ἐξ ἐπιπολαίου μιμήσεως, ἐμφανούσης ἀπλῶς τὸν διτταγμὸν τοῦ νομοθέτου πρὸς τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ ἄμυνα συνιστᾷ δικαίωμα, μαρτυρούμενον ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου διτταγμοῦ ἐκ τοῦ κοινοῦ ἐν τοῖς σχετικοῖς ἀρθροῖς ὅρους, καθ' ὃ προέχει ἡ ἐννοία τοῦ ἀνεκτοῦ καὶ συγγνωστοῦ, οὐχὶ δὲ τοῦ δικαίου καὶ νομίμου.

Περὶ δὲ τῆς καταστάσεως τῆς ἀνάγκης ὁ ἡμέτερος νόμος περιέχει διττὰς διατάξεις ἐν δυαδίν ἀρθροῖς, τῷ 98ῳ καὶ τῷ 106ῳ. Καὶ ἐν μὲν τῷ 98ῳ κηρύττει ἀκαταλόγιστον τὸν ἐξαναγκάζομενον εἰς ἀθέμιτον πρᾶξιν διὰ σωματικῆς βίας ἢ

δι' ἀπειλῶν κατὰ τῆς ζωῆς, τῆς υγείας, τῆς ἀγνείας καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ ἢ τῶν στενοτάτων συγγενῶν του. Ἐν δὲ τῷ 106ῳ ἀπαλλάττει τῆς τιμωρίας τὴν ἐκτελοῦντα ἀθέμιτον τινα πρᾶξιν, ἵνα σώτῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἢ τρίτου τινὸς ζωὴν.

Οὐδαμοῦ δ' ἐν ταῖς διατάξεσι ταύταις ἐνδείκνυται κατὰ σαφῆ πῶς τρόπον εἰς ὁποῖον εἶδος ἐξαναγκάσεως ἐκάστη τούτων ἀναφέρεται, εἰ καὶ ἀναγκαίως εἰκάζει τις τοιοῦτον σκοπὸν τοῦ νομοθέτου ἐκ τοῦ διττοῦ τῶν διατάξεων, διότι οὐδένα λόγον ἔχουσι τὰ αὐτὰ εἰς.

Ἐκ τοῦ περὶ ἀπειλῶν δ' ἐν τῷ 96ῳ ἄρθρῳ ὅρου δύναται τις νὰ συναγάγῃ, ὅτι ἐν αὐτῷ πρόκειται μᾶλλον περὶ ἐκθιάσεως ἐξ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας· τούτου δὲ τεθειμένου, καὶ περὶ τοῦ 106ου πιθανώτερον, ὅτι προϋποτίθῃσιν ἐξανάγκασιν ἐκ τυχαίου συμβάντος.

Ἄλλ' εἴτε τὸ μὲν περὶ ἐκθιάσεως παρὰ τρίτου τινός, τὸ δὲ περὶ ἐξαναγκάσεως ἐκ τυχαίου συμβάντος, εἴτε ἀμφοτέρω περὶ ἀμφοτέρων προνοοῦσιν, οὐδὲν ἐνδείκνυει, τίνος ἕνεκα τὸ μὲν 96ον συγγινώσκει τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν πρὸς διάσωσιν οὐ μόνον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς υγείας καὶ τῆς ἀγνείας καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὸ δ' 106ον μόνον τῆς ζωῆς· διότι καὶ ἂν ὑποθεθῇ κατὰ τὴν ἀνωτέρω εἰκασίαν, ὅτι ἀναφέρεται τοῦτο εἰς τυχαῖον συμβάν, καθ' ὃ δὲν χωρεῖ κίνδυνος ἀγνείας οὐδ' ἐλευθερίας, κίνδυνος ὅμως τῆς υγείας ἢ τοῦ σώματος εἶναι ἐξ ἴσου πιθανός, ὡς καὶ τῆς ζωῆς, καὶ πλέον ἴσως. Ἀνεξήγητος δὲ ἡ διαστολή, διότι ἐνταῦθα δὲν ἐξετάζεται πόθεν ὁ κίνδυνος, ὅπερ πρὸς τὸν κινδυνεύοντα καὶ ἐξαναγκαζόμενον ἀδιάφορον ὅλως, ἀλλ' ὁποῖον τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, καὶ ὁποῖον τὸ κινδυνεῦον δικαίωμα· ἐπομένως, εἴτε περὶ ἐκθιάσεως ὑπὸ τρίτου πρόκειται, εἴτε περὶ τυχαίου συμβάντος, τίνος ἕνεκα ὁ κίνδυνος τῆς υγείας δικαιολογεῖ τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν, κατὰ τὸ

96ον ἄρθρον, δὲν δικαιολογεῖ δὲ ταύτη κατὰ τὸ 106ον;

Ἐπίσης οὐδὲν ἐν τοῖς προκειμένοις ἄρθροις ἐνδείκνυει, τίνος ἕνεκα κατὰ μὲν τὸ 96ον τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν καθίστησι συγγνωστὴν πλὴν τοῦ ἰδίου κινδύνου ὁ κίνδυνος εἴτι μόνον τῶν στενοτάτων συγγενῶν, κατὰ δὲ τὸ 106ον ὁ κίνδυνος παντός τρίτου;

Ἀνεξήγητος, ὡς εἶκός, καὶ αὕτη ἡ διαφορά, καὶ ἐν γένει ἀσυμβίβαστα πρὸς ἄλληλα τὰ ἄρθρα ταῦτα τοῦ νόμου, ὧν τὸ μὲν εὐρύτερον κατὰ τὰ δίκαια, ὧν ὁ κίνδυνος ἐπάγεται τὴν συγγνωστὴν ἐξανάγκασιν, στενότερον δὲ κατὰ τὰ πρόσωπα, ὑπὲρ ὧν ἐπιτρέπει τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν, τὸ δὲ τὰνάπαλιν στενότερον μὲν περὶ τὰ δίκαια, εὐρύτερον δέ, ἢ κάλλιον ἀπεριόριστον ὅλως περὶ τὰ πρόσωπα.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς δευτερίτης ἀντινομίας, ἥς ἕνεκα καὶ διττὰς ἀπεκατέσμεν ἐν ἄρχῃ τὰς προκειμένους διατάξεις, ὡς διαφόρως περὶ τῶν αὐτῶν ὀριζούσας, καὶ ἐξ οὗ μεγίστη δυσχέρεια κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν δυνατὴ, καὶ καθ' ἑαυτὰς λαμβανόμεναι αἱ διατάξεις αὗται πλημμελῶς ἔχουσιν.

Καὶ τὸ μὲν 96ον ἄρθρον ὁρθῶς μὲν ὀρίζει τὰ δίκαια, καθ' ὃ δέχεται τὴν ἐξανάγκασιν, τὸν κύκλον ὅμως τῶν προσώπων, ὑπὲρ ὧν ἐπιτρέπει ταύτην, στενότερον τοῦ δέοντος περιορίζει· διότι, ὡς προεῖρηται, καὶ ἄλλα πρόσωπα πλὴν τῶν στενοτάτων συγγενῶν εἰσι πολλάκις προσφιλέστατα, καὶ ἐπομένως συγγνωστὴ ἐξ ἴσου ἢ ὑπὲρ αὐτῶν πρᾶξις τοῦ ἐξαναγκαζομένου. Τὸ δὲ 106ον ἀδικαιολογητῶς καὶ τὰ δίκαια περιορίζει, καὶ τὰ πρόσωπα εἰς ἄκρον γενικεύει.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἀτόπου τοῦ περιορισμοῦ ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ τῆς ἐξαναγκάσεως ἐπὶ κινδύνου τῆς ζωῆς μόνον ἐγένετο ἡδὴ λόγος, ἡ δὲ παραδοχὴ τῆς ἐξαναγκάσεως ἐπὶ κινδύνου τῆς ζωῆς παντός τρίτου εἶναι ὅλως παράδοξος· διότι κατὰ τὴν ἐξανάγκασιν ἴσα τὰ δίκαια ἐκα

τέρωθεν, τὸ τε τοῦ ἐξαναγκαζομένου καὶ τὸ τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀξίοποιος πράξις, καὶ ἐπομένως ὅταν ὁ ἐξαναγκαζόμενος οὐχὶ περὶ τῆς ἰδίας, ἀλλὰ περὶ τῆς ζωῆς τρίτου φροντίξῃ, καθίσταται κριτῆς αὐτοχειροτόνητος περὶ τοῦ προτιμητέου διαισθησθῇ ἐτέρωθεν δικαίωμα περιουσίας μόνον ἀντὶ ζωῆς, δεδικαιολογημένη ἡ προτίμησις καὶ ἡ αὐθαίρεσις, προκειμένου ὅμως καὶ ἐτέρωθεν ἐπίσης περὶ ζωῆς ἡ ὑγείας, οὐδὲν δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν αὐθαίρετον ταύτην ἐξουσίαν τοῦ τυχόντος, ὡς ἐξαναγκαζομένου δῆθεν, ὀρίζοντος αὐτοβούλως τίνος ἡ ζωὴ ἢ ἡ ὑγεία δεόν νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ ἐτέρου. Ἐδέχθημεν δὲ κατ' ἐξαιρέσειν δυνατὴν ἐξανάγκασιν ἐπὶ κινδύνου προσφιλεστάτων προσώπων, διότι ἡ ἄκρα στοργὴ ἰσοδύναμος καὶ ἀνωτέρα ἴσως πρὸς τὸ αἰσθηματικῆς αὐτοσυντηρησίας· πέραν τούτου ὅμως ἡ προτίμησις εἶναι αὐτόχρημα παράλογος, διότι οὐδ' ἡ πολιτεία αὐτὴ ἔχει τοιοῦτον δικαίωμα. Ἀμήχανός τῃ ἀληθείᾳ ἡ προκειμένη διάταξις· ἀλλὰ καὶ ἀνεφάρμοστον νομίζω ταύτην, ὡς συγχρουμένην πρὸς τὰς θεμελίους διατάξεις αὐτοῦ τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Ὁ ποιν. δὲ νόμος περιέχει ἰδίαν ἔτι διάταξιν ἐξαιρουσαν τοῦ ἀκαταλογίστου τὸν ἐπίτηδες ἐπαγόμενον τὴν κατάστασιν τῆς ἀμύνης ἢ τῆς ἀνάγκης, ἵνα καλύψῃ τὸ ἀξίοποιον τῆς πράξεως (ἄρθρ. 107 § α'). Τοῦτο ὅμως ἀφ' ἑαυτοῦ ἐννοεῖται, διότι ὁ κίνδυνος, ὅστις εἶναι ἀναγκαῖος ὅρος ἐνταῦθα, ἐπλάσθη ψευδῶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δῆθεν κινδυνεύοντος, καὶ, ἀκριβῶς εἰπεῖν, δὲν ὑπῆρξεν· οὐδ' ἔτι προστασίας ἡ συγγνώμης ἄξιος ὁ προσποιούμενος καὶ καταδολευόμενος τὸν νόμον. Ὡστε ἡ προκειμένη διάταξις δὲν συνιστᾷ ἴδιον νόμον περὶ ἀμύνης καὶ καταστάσεως ἀνάγκης ὅρον, ἀλλ' ἀπλὴν πρὸς τὸν δικαστὴν ὁδηγίαν.

Εἴρηται δὲ ἤδη, ὅτι τὴν ἐλευθέραν βούλησιν ἐξαλείφει ἔτι ἡ προσταγὴ ἀνωτέρου. Μεγάλως δὲ δικαιρεῖ τοὺς περὶ τὰ ποινικὰ τὸ ζήτημα μέχρι τίνος ἐκτείνεται τὸ ἀκαταλόγιστον ἐνταῦθα· ἤτοι μέχρι τίνος καλύπτει τὴν εὐθύνην τοῦ ὑφισταμένου ἡ προσταγὴ τοῦ προϊσταμένου.

Καὶ οἱ μὲν, ἀποδεχόμενοι τὴν ἀρχὴν τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἀνωτέρου του, λόγῳ ὅτι δὲν εἶναι πρέπον ὁ κατώτερος νὰ κρίνῃ τὰ νόμιμον ἢ μὴ τῶν ἀκαρπάζων τοῦ ἀνωτέρου, ἀποδέχονται ἅμα τὸ ἀπολύτως ἀνεύθυνον τοῦ κατωτέρου, ὑπὸ τὴν ὅρον, ὅτι ὑφίσταται σχέσις ὑφιστινμένου πρὸς προϊστάμενον, καὶ ὅτι ἐν τῷ τοῦ κύκλου τῆς ἐξουσίας τούτου καὶ τῶν καθηκόντων ἀμφοτέρων ἡ προσταγὴ· διότι ἄτοπος, ὡς εἰκός, ἡ εὐθύνῃ ἐπὶ δεδμευμένης βουλήσεως.

Οἱ δ' ἀντιτάσσοντες, ὅτι αὐτοὶ οἱ ὅροι, καθ' οὓς χωρεῖ τὸ νόμιμον τῆς προσταγῆς καὶ τὸ ἀνεύθυνον τῆς ἐκτελέσεως, ἀναιροῦσι τὴν περὶ τυφλῆς ὑπακοῆς ἀρχήν, προωποτιθέμενοι τὴν περὶ τούτων κρίσιν τοῦ κατωτέρου, καθ' ὃν δὲ τρόπον δύναται νὰ κρίνῃ οὗτος ἂν ὁ προσταττικὸν ἔχῃ τὴν νόμιμον ἐξουσίαν τοῦ προσταττικῆς, καὶ ἂν τὸ προσταττέμενον ὑπάγῃται εἰς τὰ καθήκοντά του, καὶ εἶναι ὑπόχρεως νὰ ὑπακούσῃ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δύναται νὰ κρίνῃ ἐπίσης, καὶ ἂν ἄλλως ἡ προσταγὴ εἶναι νόμιμος, καὶ δὲν ἀντιβαίνει εἰς ρητὴν τοῦ νόμου ἀπαγόρευσιν ἢ εἰς προφανῆ τῶν ἄλλων δίκαια, συνάγουσιν, ὅτι ἡ προφανῶς παράνομος προσταγὴ δὲν καλύπτει τὴν εὐθύνην τοῦ ὑφισταμένου, ὀφείλοντος νὰ ἐρευνᾷ, ἂν εἶναι νόμιμος ἡ πράξις, καὶ μόνον ἐν εὐλόγῳ ἀμφιβολίᾳ ἔσται ἀνεύθυνος, ἀποδεχόμενος τὴν γνώμην τοῦ προϊσταμένου, καὶ ἐκτελὼν τὴν προσταγὴν.

Εἰς ταῦτα δὲ προστίθημι, ὅτι πολὺ μᾶλλον ζημιοῖ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν,

ὕπερ ἧς τοσοῦτον κῆδος ἐπιδεικνύουσιν οἱ διδάσκοντες τὴν τυφλὴν ὑπακοήν καὶ τὸ ἀκαταλόγιστον τοῦ ὑπακούοντος, νὰ πολυπλασιάσωμεν τοὺς ἐκτελεστάς ἀδικημάτων δι' ἀνευθύνων προσώπων, καὶ νὰ μεταβάλλωμεν οὕτω τοὺς κακοποιούς προϊσταμένους εἰς γίγαντας, ἱκανοὺς νὰ κατορθώσι διὰ μόνης τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης μεγάλη τὴν ἔκτασιν καὶ τὰ αποτελέσματα ἀδικήματα, ὅποια πολυάριθμος μόνον συμμορία δύναται, ἢ ἡ ἄρνησις τοῦ κατωτέρου νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν ἀνώτερον διὰ τὸ παράνομον τῆς προσταγῆς.

Εὐτυχῶς ὁ ἡμέτερος νόμος ἔλυσε τὸ ζήτημα ἐνταῦθα ὀρθότατα, περιορίσας τὸ ἀνεύθυνον τοῦ ἐκτελοῦντος προσταγὴν ἀνωτέρου μόνον ἐπὶ πράξεων ἀποτελουσῶν κατάχρησιν ἢ παράβασιν καθήκοντος, ἀπαγορεύσας δὲ ῥητῶς τὴν ὑπακοήν πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεως ἀποτελούσης ἀδικήμα πέραν τοῦ κύκλου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας τοῦ ἐκτελέσαντος (ἄρθρ. 97). Ὁ περιορισμὸς δ' αὐτοῦ τοῦ ἀκαταλόγιστου ἐπὶ προσταγῆς ἀνωτέρου ἐκτείνεται καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως μηδὲ τοῦ στρατιωτικοῦ ἐξαιρουμένου, διότι γενικὴ ἢ διάταξις, καὶ προσέτι ὁ στρατιωτικὸς ποιν. νόμος εἰς ταύτην παραπέμπει χωρὶς νὰ περιέχῃ αὐτὸς ῥητὴν τινα ἐξαίρεσιν (ἄρθρ. 192 στρατ. ποιν. Ν.). Ἰστέον ὅμως, ὅτι εἰς τὴν προκειμένην ἀγαθὴν λύσιν ἔφθασεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης ἐλαυνόμενος οὐχὶ ἀπὸ προσδευτικῶν ἰδεῶν περὶ προστασίας τοῦ πολίτου κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ἀλλ' ἀπὸ ἀόριστου περὶ ἀτιμωρησίας φόβου.

Ὁ ἡμέτερος δὲ νόμος ἐν τοῖς περὶ καταλογισμοῦ ποιεῖται ἔτι λόγον περὶ τῆς συναιρέσεως ἢ ἐγκρίσεως τοῦ βλαφθέντος, ἣν ἀποκαλεῖ ἄδειαν αὐτοῦ, ὀρίζων ὅτι ἀναιρεῖ αὕτη τὸ τιμωρητόν, ὁσάκις δὲ ἐπέρχεται κοινὸς κίνδυνος, πρόκειται δὲ μόνον περὶ ἰδιοκτησίας (ἄρθρ. 98).

Εἴπομεν δ' ὅτι ἐπὶ συναιρέσεως τοῦ δια-

φερομένου οὐδὲ ζήτημα κἂν περὶ ἀδικήματος γενῶνται, διότι ὁ χρώμενος ἰδίῳ δικαίωmati οὐδένα ἀδικεῖ, ἄρα καὶ ὁ συναιρέσει τοῦ κυρίου, ἐπομένως περιττὴ ὅλως καὶ ἄτοπος ἴσως ἡ διάταξις. Οὐτέ δὲ ἡ περὶ κοινοῦ κινδύνου ἐξαίρεσις ἀναιρεῖ τὸ περιττόν, διότι καὶ αὐτὸς ὁ κύριος, προξενῶν κατὰ τὴν χρῆσιν τῆς ἰδιοκτησίας του κοινὸν κίνδυνον, πράττει ἀδικήμα, καὶ ὑπόκειται εἰς τὰ νόμιμα ἐπακόλουθα. Ἀλλ' οὔτε περὶ τοιούτων ἐνταῦθα πρόκειται, οὐδὲ λόγος ἐν γένει νὰ ἄρῃ τὸ ἀξιόποιον ἢ παρ' ἄλλου ἐντολή, ἣν μόνον ἐπὶ δημοσίων λειτουργῶν καὶ ἐν στενοτάτοις ὁρίοις ἐδέχθημεν. Ἐπαναλαμβάνομεν δ' ἐπὶ τούτοις, ὅτι ἄλλο ἢ συγγνώμη τοῦ παθόντος, ἥτις ὅμως δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ καταλογιστόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀξιόποιον, καὶ περὶ ἧς ἐν 116 ἄρθρῳ, ἐν ἄλλῳ κεφαλαίῳ, ὁ νόμος πραγματεύεται.

Δ. Γλαράκης

Καταπίσεις καλεῖται ἡ ἐξ ἰδιοτελείας εἰσπραξις ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρετοῦ παρ' ἰδιώτου φόρων, δασμῶν, τελῶν, ἢ δικαστικῶν δαπανῶν, μηδαμῶς ὀφειλομένων ἢ μὴ ὀφειλομένων κατὰ τὴν εἰσπραχθεῖσαν ποσότητα. Τιμωρεῖται δὲ δι' εἰρκτικῆς μὲν, ἐὰν ἐνεργηθῇ δι' ἀπατηλῆς μηχανορραφίας ἢ διὰ ψευδῶν παραστάσεων, ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μὲν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ διὰ φυλακίσεως δύο μέχρι πέντε ἐτῶν, ἐὰν ὁ ἐνεργήσας αὐτὴν ἐνήργησε καὶ ἄλλοτε τοιαυτὴν πράξιν καὶ ἐτιμωρήθη ἐπ' αὐτῇ ἢ κατηγορηθῇ ἐπὶ τῇ ἐκτέλει τριῶν τοιούτων πράξεων (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 461) (1^η δὲ καὶ Καθολικῶν παράβασιν).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καταπίστευσις καθολική καλεῖται ἡ διὰ φράσεων ξητῶν ἢ ἐμμέσων παραγγελία τοῦ διαθέτου πρὸς τὸν ἐγκατάστατον κληρονόμον νὰ παραδώσῃ εἰς ἄλλον τὴν κληρονομίαν (§ 2 Εἰσηγ.

(2.23). Ὀνομάζεται δ' εἰδικῶς ὁ τοιοῦτος κληρονόμος ὑπὸ τῶν ρωμαϊκῶν πηγῶν *fiduciarius*, ὃ ἐστὶ διαπιστευμένος τὴν φύλαξιν καὶ παράδοσιν τῆς κληρονομίας, καταπίστευσις δ' εἰδικὴ ἢ παραγγελία νὰ παρδῶσῃ κληρονομικόν τι πρᾶγμα κατ' ἰδίαν ὠρισμένον.

Διαιροῦνται δ' αἱ καταπιστεύσεις εἰς ῥητὰς καὶ σιωπηράς. Καὶ ῥητὴ μὲν καταπίστευσις εἶναι ἢ ἐν διαθήκῃ ἢ κωδικέλλῳ ῥητῇ πρὸς τὸν κληρονόμον παραγγελία νὰ παρδῶσῃ εἰς τὸν καταπιστευματοδόχον τὴν κληρονομίαν. Ἐπίσης δὲ ἢ ἀποκρίσεως τοῦ διαθέτου (μὴ δυνθέντος ἐκ τύχης νὰ ποιήσῃται χρῆσιν τοῦ λόγου) εἰς τὴν ἐρώτησιν ἄλλου παραγγελία διὰ νεύματος, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦλάχιστον πέντε μαρτύρων, ἢ διὰ τοῦ λόγου ἐπὶ παρουσίᾳ ἐλάσσονος ἀριθμοῦ μαρτύρων περὶ ἀποδόσεως τῆς κληρονομίας. Καταπίστευσις ῥητὴ δύναται νὰ συσταθῇ καὶ διὰ πράξεως μεταξὺ ζώντων (N. 37 § 3 Πανδ. (3.32) N. 2 Κῶδ. (8.54), N. 26 Πανδ. (16.3), N. 77 Πανδ. (1.20). Σιωπηρὰ δὲ καταπίστευσις εἶναι ἢ ἐξ ἀνάγκης προκύπτουσα ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ διαθέτου, ἔστω καὶ μὴ ὀριζομένη ῥητῶς. Τοιαύτη φερ' εἰπεῖν εἶναι ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς παραγγελίας τοῦ διαθέτου πρὸς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ νὰ μὴ συντάξῃ διαθήκην μέχρι τῆς κτήσεως τέκνων (N. 74 Πανδ. (36.7) καὶ N. 77 § 24 Πανδ. (2.31). Ἐπίσης τοιαύτη εἶναι ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς παραγγελίας τοῦ διαθέτου πρὸς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ νὰ καταστήσῃ κληρονόμον ῥητόν τι πρόσωπον (N. 17 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (36.1), N. 114 § 6 Πανδ. (1.30). Ἐπίσης ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς ἐκφράσεως ὅτι ὁ διαθέτης γινώσκει ἢ πιστεύει ὅτι ὁ κληρονόμος θέλει ἀποδῶσῃ τὴν κληρονομίαν εἰς ῥητόν τι πρόσωπον (N. 115 καὶ 118 Πανδ. (1.30), N. 39 Πανδ. (3.32).

Ἐπίσης ἢ πηγάζουσα ἐκ τῆς πρὸς τὸν κληρονόμον παρακλήσεως τοῦ διαθέτου νὰ φροντίξῃ περὶ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ὅπως ταῦτα περιέλθωσιν εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ (N. 11 § 9 Πανδ. (3.32). Ἡ καταπίστευσις δύναται νὰ γίνῃ ἢ μετὰ ὀρισμένην τινα ἡμέραν ἢ μέχρι ῥητῆς τινος ἡμέρας ἢ ὑπὸ ὅρον (§ 2 Εἰσηγ. (2.23), N. 13 καὶ N. 49 Πανδ. (36.1)). Ὅρος δὲ συνήθως εἶναι ἢ περίπτωσις τοῦ θανάτου τοῦ ἐγκαθισταμένου κληρονόμου ἄνευ τέκνων. Τοιοῦτος δὲ ἐνίοτε ὑπονοεῖται, καίπερ μὴ ἐκπεφρασμένος, ὡς σιωπηρὰ τοῦ διαθέτου βούλησις, ὡς φερ' εἰπεῖν ἂν ἄνιων εἰς ἐπιφορτίσῃ κατιόντα τινὰ αὐτοῦ ἄτεκνον νὰ παρδῶσῃ τὴν κληρονομίαν εἰς ἕτερόν τινα, ὅτε, καταλείποντος τέκνα τοῦ κληρονόμου, τὸ καταπίστευμα πίπτει, διότι εἰκάζεται ὅτι δὲν ἐνόησεν ὁ διαθέτης νὰ προτιμήσῃ τὸν καταπιστευματοδόχον τῶν τέκνων τοῦ κατιόντος κληρονόμου (N. 102 Πανδ. (36.1), N. 30 Πανδ. (6.42), N. 6 Πανδ. (6.25).

Σημειωτέον ὅτι δύνανται νὰ βαρυνθῶσι διὰ τῆς ὑποχρέωσως τῆς ἀποδόσεως τοῦ καταπιστεύματος οὐ μόνον οἱ βαδερημένοι κληρονόμοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ δεκαπιστευματοδόχοι, εἴτε διὰ διαθήκης, εἴτε διὰ κωδικέλλου (N. 17 § 2 Πανδ. (36.1), N. 9 Κῶδ. (6.42), N. τελ. Κῶδ. (8.42).

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀναφέρει ἐν τῇ § 1 Εἰσηγ. (2.23), ὅτι τὸ πάλαι αἱ καταπίστευσις δὲν ἦσαν ὑποχρεωτικαὶ εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ τὸ πρῶτον μάλισ ἐπὶ Αὐγούστου κατέστησαν αὐταὶ διὰ νομοθετικῆς διατάξεως ὑποχρεωτικαί. Ἄλλ' ἐκ τούτου ἐπῆλθεν ὅτι οἱ κληρονόμοι ἤρξαντο ἀποποιούμενοι τὴν κληρονομίαν, διότι καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτῆς εἰς τοὺς καταπιστευματοδόχους ἐλογίζοντο κληρονόμοι (N. 88 ἐν τέλει Πανδ. 28.5), § 3 Εἰσηγ. (2.23) καὶ ὡς τοιοῦτοι ὑπεχρεοῦντο εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν κληρονομικῶν χρῶν (N. 25 § 13 Πανδ. (10.1),

N. 10 Κώδ. (6. 30). Διὸ οἱ πολῖται ἀπέθνησκον ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀδιάθετοι, μὴ γινόμενης δεκτικῆς τῆς κληρονομίας ὃ παρὰ Ῥωμαίοις θεωρεῖτο ἄτιμον. Ἐνεκα τούτου ἐξεδόθη ἐκ τῆς ὑπατείας τοῦ Τρεβελλίου Μαξίμου τὸ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κληθὲν Τρεβελλιανὸν θέσπισμα (Trebellianum senatusconsultum), δι' οὗ διετάσσεται ὅτι, ἐὰν κληρονομία τις ἀποδοθῇ λόγῳ καταπίστευσεως, αἱ ἀγωγαὶ (ἀποφατικαὶ τε καὶ καταφατικαί), αἱ εἰς τὸν βεβαρημένον κληρονόμον ἀρμύζουσαι, δίδονται εἰς τὸν καταπίστευματοδόχον, ὅθεν ὁ κληρονόμος ἐναγόμενος ἢ δύναται νὰ προβάλλῃ τὴν ἐκ τοῦ δόγματος τούτου ἔνστασιν (§ 4 Εἰσηγ. (2.23), N. (1 καὶ 4 Πανδ. 36.1), N. 1 § 8 Πανδ. (15.2)). Ἄλλ' οὔτε τοῦτο ἔσωζε τὰς διαθήκας, διότι πολλοὶ τῶν κληρονόμων, οὐδὲν ἐκ τῆς κληρονομίας ὠφελούμενοι, ἀπεποιοῦντο τὴν κληρονομίαν διὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Πηγάσου ἐξεδόθη τὸ Πηγασιανὸν θέσπισμα, δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι ὁ κληρονόμος, ὁ ἐπιτεταγμένος νὰ ἀποδώσῃ τὴν κληρονομίαν εἰς ἄλλον, δύναται νὰ κρατήσῃ τὸ τεταρτημόριον αὐτῆς (§ 5 καὶ 6 Εἰσηγ. (2.23), N. 4, 5, 11, 16, 27, 55 § 3 Πανδ. (36.1)). Τὰ δύο ταῦτα δόγματα ἠνώθησαν εἰς ἓν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα δόγμα Τρεβελλιανόν, δι' οὗ ἐπετράπη εἰς τὸν κληρονόμον νὰ ἀφαιρῇ τὸ τεταρτημόριον, ὀνομασθὲν τεταρτόν Τρεβελλιανόν, ἀποποιούμενος δὲ τὴν κληρονομίαν ἀναγκάζεται εἰς ἀποδοχὴν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ καθολικοῦ καταπίστευματοδόχου (οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ μερικοῦ καταπίστευματοδόχου ἢ κληροδόχου) ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει τοῦ νὰ ἀποδώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν καταπίστευματοδόχον ἀνευ βλάβης ἢ ὠφελείας (§ 7 καὶ 8 Εἰσηγ. (2.23) ἐν συνδ. πρὸς N. 14 § 5 καὶ 6, N. 16 § 2, N. 53, Πανδ. (36.1), § 2 ἐν τέλει Εἰσηγ. (2.22)). Ἄλλ'

εὐνόητον ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀναγκασθῇ εἰς ἀποδοχὴν αὐτῆς, ἐὰν ἐγκαθίσταται ἐπὶ αἵρεσι, πλὴν ἐὰν ἡ αἵρεσις συνίσταται εἰς δόσιν πράγματός τινος, ὅτε ὁ καθολικὸς καταπίστευματοδόχος δύναται νὰ προσενέγκῃ τῷ κληρονόμῳ τὸ πρᾶγμα τοῦτο πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς αἵρέσεως. (N. 7 καὶ 31 § τελ. N. 63 § 8 Πανδ. (36.1), ἢ ἐὰν ἡ αἵρεσις συνίσταται εἰς πρᾶξιν δυναμένην νὰ ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τρίτου, ὅτε πάλιν οὗτος δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρᾶξιν (N. 31 § τελ. Πανδ. (36.1), N. 63 § 7 Πανδ. (36.1)). Σημειωτέον ὅτι ὁ κληρονόμος δύναται νὰ ποικίλῃ τὸ Τρεβελλιανέιον τέταρτον, ἐὰν ἐκ πλάνης ἀπέδωκε τὴν κληρονομίαν ὑλόκληρον, διὰ τῆς περὶ ἀχρεωστήτου ἀγωγῆς ἢ δι' ἄλλων νομίμων μέσων, εἰδικῶς ὀριζομένων (N. 21 καὶ 68 Πανδ. (36.1), N. 5 § 15 Πανδ. (24.1), § 7 Εἰσηγ. (2.23)). Καταλογίζεται δ' εἰς τὸ Τρεβελλιανέιον τέταρτον πᾶν ὅ,τι ὁ κληρονόμος ἔλαβε κατὰ βούλησιν τοῦ διαθέτου, συμπεριλαμβανομένων τῶν συλλεχθέντων ἐκ τῶν ἄλλων κληρονομικῶν πραγμάτων καρπῶν (N. 91 καὶ 93 Πανδ. (35.2), N. 18 καὶ N. 22 § 2 καὶ N. 27 § 1 Πανδ. (36.1)), πλὴν ἐὰν ὁ κληρονόμος ἦναι τέκνον, ὅτε δὲν καταλογίζεται (N. 9 Πανδ. 6. 49). Εἰσῆχθη δὲ τὸ Τρεβελλιανέιον τέταρτον καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Φαλκιδίου τεταρτοῦ (§ 6 Εἰσηγ. (2.23)). Διὸ καὶ συγγέται πρὸς αὐτὸ ἐν τοῖς νόμοις, ὀνομαζόμενον οὐχ ἦττον Φαλκιδίου (N. 2, N. 29 § 16, N. 30 κτλ. Πανδ. (36.1)). Ὅθεν καὶ ἡ περὶ Τρεβελλιανοῦ τεταρτοῦ διάταξις ἀργεῖ, ἐὰν ὁ κληρονόμος δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν τῆς κληρονομίας (N. τελ. § προτελ. Κώδ. (6. 30), ἐὰν πρόκειται στρατιωτικὴ διαθήκη (N. 3 § 1 Πανδ. (36.1) N. 7 Κώδ. (6. 50)), ἐὰν ὁ κληρονόμος ἀποποιῇται τὴν κληρονομίαν (§ 7 Εἰσηγ. (23.23), N. 14 §

3 Πανδ. 16. 1). Ἀπὸ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο δογμάτων ἐπὶ Ἰουστίν. αἱ κληρονομικαὶ ἀγωγαὶ ἀρμύζουσιν εἰς τε τὸν κληρονόμον καὶ εἰς τὸν καθολικὸν καταπιστευματοδόχον κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς μερίδος ἐκάστου (§7 Εἰσαγ. (2.23).

Ἐκ τῆς μνημονευθείσης διατάξεως, καθ' ἣν δικαιούται ὁ εἰς ὃν καταλείπεται περιουσία ὅπως παραδῶσῃ αὐτὴν ἐτέρῳ ὡς καταπίστευμα, νὰ κρατήσῃ ἐξ αὐτῆς τὸ $\frac{1}{4}$ μόνον, τὴν δὲ λοιπὴν περιουσίαν ὀφείλει νὰ ἀποκαταστήσῃ τῷ καταπιστευματοδόχῳ, μὲν οὐ διαίρουνται αἱ ἀγωγαὶ *pro rata*, συνάγεται κατὰ τὴν ἀπόφ. Α. Π. 265 τοῦ 78 ὅτι ἕως τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν $\frac{3}{4}$ τοῦ καταπιστεύματος ὁ κληρονόμος κατέχει ἐν ὀνόματι τοῦ καταπιστευματοδόχου (πράγματι κληρονόμος ὡς πρὸς τὴν ποσότητα ταύτην), διὸ λογίζεται κληρονόμος μόνον ὡς πρὸς τὸ $\frac{1}{4}$, κατὰ δὲ τὰ $\frac{3}{4}$ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ καταπιστευματοδόχου. Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφάσεις Α. Π. 27 καὶ 157 τοῦ 86 λογίζεται ὡς κληρονόμος τῆς ὅλης περιουσίας, διὸ ἐνέχεται εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν τοῦ θανόντος καὶ ἀποβάλλει διὰ συγχύσεως τὰς κατὰ τοῦ κληρονομούμενου ἀπαιτήσεις, πλὴν ἐὰν ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν καταναναγκάζομενος, ὅτε ἐνέχεται ὁ καταπιστευματοδόχος, ὡς γενομένης τῆς ἀποδοχῆς ἐπὶ κινδύνῳ αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ὁ κληρονόμος ὀφείλει νὰ ἀσφαλίσῃ τὸν καταπιστευματοδόχον δι' ἐγγυοδοσίας (Ν. πρ. καὶ Ν. 5 § 2 καὶ Ν. 14 πρ. Πανδ. (36. 3) διὸ δὲν δικαιούται ὁ δικαστὴς νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ πιθανὸν ἢ μὴ τῆς ἐκδόσεως τῆς αἰρέσεως, ὅφ' ἣν ἀρέθῃ τὸ καταπίστευμα, ἀλλ' ὀφείλει ἀείποτε νὰ διατάσῃ ἀσφάλειαν (Α. Π. 168 τοῦ 81).

Ἡ καταπίστευσις παύει, ἐὰν ὁ καταπιστευματοδόχος ἀποποιήσῃ (Ν. 1 καὶ 16 Κώδ. 2. 3) ἐὰν μὴ πραγματοποιηθῇ ἡ αἰρεσις, ἐξ ἣς ἤρτηται (Ν. 102 Πανδ. (35. 1),

Ν. 30 Κώδ. (6. 42), Ν. τελ. § 3 Κώδ. (6. 43), ἐὰν ἐκλίπῃ ἢ ᾗναι ἀνύπαρκτος ὁ εἰς ὃν ἐμελλε νὰ περιέλθῃ τὸ καταπίστευμα (Ν. 78 § προτελ. Πανδ. (2. 31), ἐὰν ὁ κληρονόμος ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ καταπιστευματοδότου (Ν. 29 § Πανδ. (2. 31), Ν. 13 § 3 Πανδ. (36. 1).

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ διατάχθη ἡ ἐξίσωσις τῶν κληροδοσιῶν πρὸς τὰς καταπίστευσεις, ῥητῶς ὀρίσαντος ὅτι «τὸ αὐτὸ ἐστὶ λη γ ἄ τ ο ν (κληροδοτήμα) καὶ φ ι δ ε ἰ χ ὁ μ ι σ σ ο ν (καταπίστευμα)». Ὅθεν ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ κληρονομία καὶ καταπίστευσις ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνουν· διαφέρει δὲ μόνον ἡ τῆς κληρονομίας κληροδοσία (κληρονομικὴ κληροδοσία) ἢ καταπίστευσις καθολικὴ τῆς εἰδικῆς κληρονομίας ἢ καταπίστευσις, ἥτοι τῆς κληρονομίας ἢ καταπίστευσεως κατ' ἰδίαν ὀρισμένων πραγμάτων (ἴδε καὶ Κληροδοσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Καταπιστευτέος νόμος ἢ ἀπαλλοττωτικὸν σύμφωνον *Lex commissoria*) καλεῖται ἡ παρεπομένη σύμβασις, ἣς δυνάμει παρέχεται εἰς τὸν ἑτερον τῶν κατὰ τὴν κυρίαν σύμβασιν συμβαλλομένων τὸ δικαίωμα νὰ θεωρήσῃ τὸ καθ' ἑαυτὸν ὡς μὴ συναφθεῖσαν τὴν σύμβασιν ταύτην, ἐὰν ὁ ἄλλος ἀθετήσῃ τὰς ἐξ αὐτοῦ ὑποχρεώσεις αὐτοῦ. Τὸ Ρ. Δ. ὀρίζει ῥητῶς τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀπαλλοττωτικοῦ συμφώνου, ὅσας τις προσαρτᾷται τοῦτο εἰς τὴν σύμβασιν τῆς ἀγοραπωλησίας, κελεύων ὅτι τὸ ἀγορασθὲν πρᾶγμα λογίζεται ἀναγόμενον, μὴ καταβαλόντος τοῦ ἀγοραστοῦ ἐμπροθέσμῳ τὸ τίμημα, λογίζεται δὲ μηδαμῶς καταβαλὼν αὐτὸ ὁ ἀγοραστὴς ὁ καταβαλὼν μέρος τοῦ τιμήματος, πλὴν ἐὰν ἡ παράλειψις τῆς καταβολῆς ἐπισυνέβῃ ἐξ αἰτίας τοῦ πωλητοῦ· ἔχει δ' ὁ πωλητὴς τὸ δικαίωμα ἢ νὰ ἐπιδιώκῃ τὸ ἐκ τοῦ συμφώνου δικαίωμα αὐτοῦ, ὅτε ὁ ἀγοραστὴς ἀποδίδωσι τὸ

πρᾶγμα μετὰ τῶν καρπῶν, ἀνθρώπων καὶ τὴν τυχὸν προξενηθεῖσαν εἰς αὐτὸ ζημίαν, ἢ, παραιτούμενος τὸ ἐκ τοῦ συμφώνου δικαίωμα, νὰ ἀξιώσῃ τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος. Ἀλλ' ἐκ τῶν ῥητῶς ὀριζόμενων ἐπὶ τῆς ἀγοραπωλησίας ἀποτελεσμάτων τοῦ ἀπαλλακτικοῦ συμφώνου συνάγονται εὐκρινῶς καὶ τὰ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συμβάσεων ἀποτελέσματα αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι τὸ τε Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ οἱ νεώτεροι ἡμῶν νόμοι (περὶ ἐνεχύρου ἄρθρ. 5 καὶ περὶ ὑποθηκῶν ἄρθρ. 47) ἀπαγορεύουσι τὴν συνομολόγησιν ἀπαλλακτικοῦ συμφώνου ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου καὶ τῆς ὑποθήκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάσκοποι ἐν καιρῷ πολέμου. Κατάσκοποι ἐν καιρῷ πολέμου θεωροῦνται ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰσδύουσι λαθραίως καὶ ὑπὸ πλαστήν ιδιότητα εἰς τὰς τάξεις τοῦ πολεμίου στρατοῦ, ὅπως συλλέγοντες αὐτόθι πληροφορίας χρησίμους τῷ ἀντιπάλῳ στρατῷ μεταδίδωσι ταύτας πρὸς αὐτόν. Οἱ τοιοῦτοι κατάσκοποι, οἰοιδήποτε καὶ ἄνωσιν, εἴτε ἐπιτυχόντες εἴτε μὴ τοῦ σκοποῦ, συλλαμβανόμενοι τιμωροῦνται κατὰ τοὺς στρατιωτικὸς νόμους, καὶ δὴ διὰ θανάτου, συνήθως ἀπαγχονιζόμενοι.

Οἱ κατάσκοποι δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται πρὸς τοὺς λεγομένους στρατιωτικὸς προσκόπους, οἵτινες, οὐδαμῶς τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν ιδιότητα ἀποκρύπτοντες, εἰσδύουσιν ὡς στρατιῶται εἰς τὰς ἐχθρικὰς γραμμάς, ὅπως πληροφορηθῶσι περὶ τῆς τοποθετήσεως καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ τοιοῦτοι, συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, θεωροῦνται ὡς αἰχμάλωτοι τοῦ πολέμου, ἀπολαμβάνοντες τὰ τούτων δίκαια.

Π. Χρυσανθόπουλος

Καταστάσεις (Ρωμ. Δίκαιον). Α'. Κατάστασις ἐλευθερίας (Status libertatis). Εἰς τὴν κατάστα-

σιν τῆς ἐλευθερίας ἀντιτίθεται ἡ κατάστασις τῆς δουλείας, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἰδόντες καθιερωμένην τότε πανταχοῦ εἶχον ἀναγάζει εἰς τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν, (jus gentium), δι' ἧμας δὲ καὶ πάντα τὰ λοιπὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἔχει μὲν ἀπλῶς τανῦν ἁξίαν ἱστορικὴν, παρέχει οὐχ ἥττον καὶ νῦν ἐπιστημονικῶς πολλὴν ὠφέλειαν. Ἐπειδὴ ὄντως αὕτη ἐνεβάτευεν εἰς τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν τῶν Ῥωμαίων βίον, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ περιβληθῶσιν ἰδιαίτερον ὅλως χαρακτηρὰ πολλὰ τῶν νομικῶν σχέσεων τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ἡ δουλεία συνίστατο ἐξ ἐνός εἰς τὴν ἀπόλυτον στέρησιν παντὸς δικαιώματος, ἐξ ἄλλου δὲ εἰς τὴν παντελῆ ὑποταγὴν τοῦ δούλου εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἑαυτοῦ κυρίου.

Ἐντεῦθεν ἡ ἐξομοίωσις, ἣν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καθιέρωσε δι' ἄκρας ἀνστηρότητας ἐπακολουθημάτων, ὁποίας παράδειγμα δὲν εὐρίσκομεν ἄλλαχοῦ, μετὰ τοῦ δούλου καὶ τῶν πραγμάτων πρὸς διαστολὴν τῶν προσώπων, ἰδίως δὲ μετὰ τοῦ δούλου καὶ τῶν κτηνῶν.

Ἐκ τούτου ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ τῶν δούλων.

Τὸ περιστατικὸν ὅτι ὁ δούλος εἶναι ἄνθρωπος, ὅπερ οἱ Ῥωμαῖοι ὠμολόγουν ἄλλως, δὲν παρεῖχεν εἰς αὐτὸν εἰμὴ ἐμμέσως ὑπεροχὴν τινὰ τῶν κτηνῶν, καθ' ὅσον ἕνεκα τούτου ἡ δύνατο ν' ἀπαλλαχθῇ ποτὲ τῆς δουλείας καὶ νὰ ἀποβῇ πρόσωπον, ἀποκτῶν τὴν ἐλευθερίαν status libertatis.

Τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐτροποποιεῖ πῶς προσέτι ἰδιαίτερος τὴν ὠφέλειαν, ἥτις προσεγίνετο εἰς τὸν κύριον, διότι ὁ δούλος ἡδύνατο ν' αὐξήσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ κυρίου του οὐχὶ μόνον διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ὅπως τὰ λοιπὰ ζῷα, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, καὶ ἡδύνατο προσέτι νὰ ἀντιπροσωπεύῃ αὐτόν ἐν νομικῇ πράξει (negotia juris), ὥς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπεχειρεῖ.

Ὁ οὐσιώδης οὗτος τῆς δουλείας χαρακτηριστὴρ δὲν ὑπῆρξε μόνον κατὰ τὰ ἀρχαῖον ρωμαϊκὸν δίκαιον, ἀλλὰ διετηρήθη ἀμεταβλήτως σχεδὸν μέχρις Ἰουστινιανοῦ. Ἡ πολιτεία οὐδαμῶς ἀνεμειγνέτο εἰς τὰς σχέσεις τοῦ κυρίου πρὸς τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἣν ἐθεώρει ὡς σχέσιν καθαρῶς τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Αἱ ἰδιαίτεραι δὲ διατάξεις, ὡς ὁ αὐτοκράτωρ ἐξέδοτο ὑπὲρ τῶν δούλων, δι' ὧν ἐπροστατεύετο κατὰ τῆς ἀπανθρώπου διαγωγῆς τοῦ κυρίου, ἔχουσι καθαρῶς χαρακτηριστὰ ἀστυνομικῶν νόμων, περιορίζοντων τὴν καταχρηστικὴν δικαιοῦματός τινος χρῆσιν, ὡς διατάξεις ἀφορῶσαι εἰς τὰ πράγματα καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὸ Ρ. Δ. πρῶτον μὲν τὰ τέκνα τῆς δούλης ἄνευ διακρίσεως τοῦ προσώπου ἢ τῆς τάξεως τοῦ πατρὸς περιήρχοντο ἀνεξαίρετως ὡς δοῦλοι εἰς τὴν κυριότητα τοῦ κυρίου τῆς μητρὸς, ἐφαρμοζομένης καὶ ἐπ' αὐτῶν τῆς περὶ τῆς κυριότητος τῶν ζώων ἀρχῆς. Ἀλλ' ἐδύναντο καὶ ἄνθρωποι ἐλεύθεροι νὰ ἀπολέσωσιν ἕνεκα διαφύρων συμβεβηκότων τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν καὶ νὰ καταστῶσι δοῦλοι, ὅτε ὑφίσταντο τὴν μεγίστην τῆς καταστάσεως αὐτῶν ἐλάττωσιν *capitis diminutionem maximam*. Ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος δὲν ἐδύνατο μὲν ν' ἀπαλλοτριώσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ἀλλ' ὑπέκειτο οὐχ ἥττον εἰς τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς. κατὰ μὲν τὸ ἀρχαῖον Ρωμαϊκὸν δίκαιον, καὶ ὁσάκις δὲν ἤδυνάτο νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς δανειστάς αὐτοῦ, κατ' ὅλας δὲ τὰς περιόδους τοῦ Ρ. Δ. διὰ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ πρὸς ποινὴν ἀδικημάτων τινῶν βαρέων.

Ἡ δουλεία παύει κατὰ γενικὸν κανόνα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ δούλου, εἴαν ἐν τῷ μεταξύ δὲν κατέστη ἐλεύθερος ἕνεκα συμβεβηκότων τινῶν. Τοιαῦτα συμβεβηκότα εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιστροφή (*jus postliminii*), ἡ εἰς τὸν

δοῦλον ἀπόδοσις τῆς ἐλευθερίας εἰς ἀνταμοιβὴν ἀγαθῆς τινος πράξεως ἢ πρὸς τιμωρίαν τοῦ κυρίου, πρὸ πάντων δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ κυρίου χειραφέτησις (*manumissio*) τοῦ δούλου.

Ἡ ἐξουσία τῆς ἀφέσεως, ἀπορρέουσα ἀπὸ τοῦ δικαιώματος τῆς κυριότητος, κατ' ἀρχάς μὲν ἦν ὅλως ἀπεριόριστος, μετὰ ταῦτα ὁμως ἕνεκα τῆς καταχρήσεως αὐτῆς περιορίσθη πολυτρόπως διὰ τῶν νόμων Αἰλίου Σεντίου (*Ailia Sentia*), καὶ Φουσίου Κανινίου (*Fusia Caninia*), κατὰ τι δὲ καὶ διὰ τοῦ νόμου Ἰουνίου Νορβάνου (*Junia Norbana*), ἀλλ' ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ κατηργήθησαν κατὰ μέγιστον μέρος οἱ περιορισμοὶ οὗτοι.

Ὅπως ἐπέλθωσι πάντα τὰ ἀποτελέσματα τῆς χειραφετήσεως ἀπητοῦντο πάντοτε ἐξωτερικοὶ τινες τύποι. Οἱ τύποι οὗτοι, οἵτινες προΐοντος τοῦ χρόνου μετεβλήθησαν, ἐστηρίζοντο οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου καὶ ἦσαν *per vindictam, per censum, per testamentum, in ecclesiis* οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν καὶ ἦσαν *inter amicos, per epistolam, per convivium*.

Εἴαν ὁ δοῦλος δὲν ἐχειραφετήθῃ ἐπισήμως, ἀλλ' ὁ κύριος αὐτοῦ ἀπέδωκεν αὐτῷ διὰ διαθήκης τὴν ἐλευθερίαν ἐπὶ αἰρέσει τινὶ ἢ μετὰ παρέλευσιν ὠρισμένου τινὸς χρόνου, τότε ἐλογίζετο μὲν *statu liber*, ἀλλ' ἔμεινεν ἐντούτοις δοῦλος, πληρωθεὶς δὲ τῆς αἰρέσεως ἢ τοῦ χρόνου καθίστατο ἐλεύθερος ἄνευ περαιτέρω διατυπώσεων καὶ ἂν ἐν τοσούτῳ ᾗθελε μεταβῇ ὑπὸ τὴν δεσποτείαν ἄλλου κυρίου.

Ὁ ἀφαιεὶς δοῦλος ἢ ἀπελεύθερος καθίστατο πάντοτε ἄνθρωπος ἐλεύθερος *liber homo*, προϋποτιθεμένου ὅτι ὁ ἀπελευθερῶν εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου καὶ τὴν κοδριτικὴν ἢ κουρίνην (*quiritariam*) κυριότητα τοῦ δούλου, ἄλλως ὁ ἀφαιέμενος δὲν ἀπέκτα εἰμὴ κατὰ πρᾶγμα τὴν ἐλευθερίαν *in libertate morabatur*,

Ἄλλ' ἐγένετο πολίτης Ρωμαῖος *civis Romanus*? Οὐχὶ πάντοτε κατὰ τὸ ἀρχαῖον Ρωμαϊκὸν δίκαιον. Ὁ δὲ ἀφιέμενος διέφερεν αἰετοῦ τοῦ ἐκ γενετῆς ἐλευθέρου εὐγενούς (*ingenuus*) κατὰ τοῦτο ὅτι μέχρι τῆς ἀφάσεώς του ἦτο ἐκ γενετῆς δοῦλος, ἐπομένως ἐλέγετο ἀπελευθέρως καὶ ἐτάττετο ἐν πολλοῖς, καὶ ὅτε ἔτι ἐκτὰ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, εἰς πολιτικὴν θέσιν ὑποδεστέραν· ἄλλ' ἐν τῷ νεωτέρῳ δικαίῳ ἡ διαφορὰ αὕτη ἐξέλιπεν ἐντελῶς σχεδόν.

Ἐκ τῆς ἀφάσεως προέκυπτε μεταξὺ τοῦ χειραφετουμένου ἀπελευθέρου καὶ τοῦ χειραφετοῦντος αὐτὸν πάτρωνος καὶ τῶν κατιόντων αὐτοῦ σχέσεις τις ἀναμινήσκουσα δεσμὸν τινα οἰκογενειακόν. Τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων ἐν μέρει ἐπιτίμων καὶ ἐν μέρει χρηματικῶν, ἀπερ' ὃ πάτρων ἐκτὰ οὕτω κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου, ἐλέγοντο δίκαιον πατρωνίας *ius patronatus*. Ἡ ἔκτασις αὐτοῦ ἦτο ὠρισμένη οὐχ ἡττον διὰ κανόνος γενικοῦ ἢ διὰ τῶν εἰδικωτέρων ὅρων ὅφ' οὓς ἡ ἀφάσις ἐτελείετο.

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἐπὶ τοῦ μὴ ἐλευθέρου δικαίωμα (*ius*), περὶ οὗ ἐπραγματεύθημεν, ἀπετέλει τὴν *dominicum potestatem*. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου τάσσουσιν οἱ νομοθέται δικαιώματα ἀπορρέοντα ἀπὸ τοῦ οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ. Τοιαῦτα δικαιώματα ἦσαν κατὰ Ρωμαίους: α'. ἡ πατρικὴ ἐξουσία (*patria potestas*), ἀποτελοῦσα αὐστηροτάτην δεσποτείαν ἐπὶ τῆς οἰκογενείας, ἥτις ἀνῆκεν εἰς τὸν ἐκ πατρὸς ἄρρενα ἀνιόντα ἐπὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἐγγόνων, δισεγγόνων κτλ. β'. ἡ τοῦ συζύγου ἐξουσία (*manus mariti*), ἡ δεσποτεία δηλονότι ἦν ὁ σύζυγος εἶχεν ἐπὶ τῆς συζύγου του, ὡσάνκτις αὕτη *in manum mariti convenerat* διὰ τοῦ μέσου ἰδιαιτέρων διατυπώσεων. Ἡ ἐξουσία αὕτη (*manus*), ἐξετείνετο πολλάκις παραδόξως καὶ εἰς ἄλλας παρὰ τὰς τοῦ γάμου περιπτώσεις.

γ'. ἡ *mancipium*, ἥτις συνεδέετο στενῶς πρὸς τὰς δύο προλαβούσας· διότι ἡ *patria potestas*, ὡς ἡ *manus mariti*, παρείχεν εἰς τὸν οἰκογενειάρχην τὸ δικαίωμα νὰ μεταβιβάξῃ τὰ ὑπεξούσια αὐτοῦ πρόσωπα εἰς τὴν ὑποταγὴν ἄλλου. Ὅσάνκτις λοιπὸν οἱ οἰκογενειάρχαι ἐχρῶντο τῷ δικαίωματι αὐτῶν τούτῳ, ἡ ἐξουσία ἦν ὁ ἕτερος ἐκτὰ τοῦ ἐπὶ τῶν προσώπων, ἃ παρεδόθησαν οὕτως εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἐλέγετο *mancipium*.

Αἱ ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων προσώπων προεκτεθεῖσαι ἐξουσίαι ἐπεκράτησαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων ἀπορρέουσαι ἀπὸ τῆς ἀρχαίας πατριαρχικῆς πολιτικῆς καταστάσεως.

Αἱ ἐξουσίαι αὗται ἦσαν κατὰ τὸν ἀρχαῖον αὐτῶν σχηματισμὸν αὐστηρόταται. Αὐτοὶ οὗτοι οἱ Ρωμαῖοι συνέκρινον καὶ ἐξωμοίουν αὐτὴν πολλάκις πρὸς τὴν *dominicum potestatem* καὶ πραγματικῶς πολλὰ ὡς προσήγγιζον καταπληκτικῶς πρὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσπότη ἐπὶ τοῦ δούλου· διότι τὰ ὑπεξούσια πρόσωπα ἦσαν ἐπίσης ἀνίκανα ὡς καὶ οἱ δούλοι εἰς κτῆσιν ἰδιαιτέρας περιουσίας διότι ὅ,τι ἐκτῶντο, ἐκτῶντο ὑπὲρ ἐκείνου εἰς οὗ τὴν ἐξουσίαν διετέλουν. Διακρίνοντο ἐν τούτοις οὐσιωδῶς τῆς ἐξουσίας τῶν κυρίων, καθ' ὅσον δὲν ἀφῆρουν ποτὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν οἰκογένειαν, συνεβιβάζοντο δὲ πρὸς τὸ δίκαιον τῆς πολιτείας. Ταῦτα ἦσαν ἄληθως κοινὰ καὶ εἰς τὴν *mancipium*, εἰ καὶ αὕτη προσήγγιζε μᾶλλον εἰς τὴν *Servilis conditio*, ὅτε μάλιστα ὑποβάλλετο ὅχι μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον ἐν παρῶν, ἀλλὰ σπουδαίως καὶ διαρκῶς. Τὸ πρόσωπον *in mancipio* καθίστατο τότε *Servi loco, tanquam servus* ἄλλ' οὐχ ἡττον ἔμενεν αἰετοῦ καὶ ἐπροστατεύετο κατὰ τῶν ὕβρεων, αἵτινες ἀπετείνοντο κατ' αὐτοῦ, *liberum caput*.

Παρατηρητέον, ὅτι ὅλαι αἱ οἰκογενειακαὶ ἐξουσίαι ἐπὶ προσώπων ἐλευθέρων

ἀπώλεσαν κατὰ μικρὸν τὴν αὐστηρότητα αὐτῶν, πρὸ πάντων μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς αὐτοκρατορίας, τινὲς μάλιστα ἐξέλιπον παντελῶς, ὡς ἡ *manus mariti* καὶ μέχρι τινὸς τοῦλάχιστον βαθμοῦ τὸ *mancipium*.

Ὁ ὑποτεταγμένος εἰς ἓν ἐκ τῶν δικαιωμάτων τούτων δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπὶ ἄλλου προσώπου οὔτε τοῦ αὐτοῦ εἶδους δικαίωμα, οὔτε κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν ἄλλων δύο. Τὸ αὐτὸ δὲ πρόσωπον δὲν ἐδύνατο ποτὲ νὰ ᾔναι ὑπεξούσιον συγχρόνως εἰς πολλούς.

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία καὶ ἡ συζυγικὴ χεὶρ δὲν ἀνῆκον εἰμὴ εἰς ἄνδρα· τὸ *mancipium* τοῦναντίον ὡς ἀνάλογον τῆς *dominicae potestatis* ἡδύνατο ν' ἀνήκῃ καὶ εἰς γυναῖκα.

Οἱ ἄνδρες ὡς καὶ αἱ γυναῖκες ἐδύνατο νὰ διατελῶσιν ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ὑπὸ *mancipium*· αἱ γυναῖκες ἂν ἐναντίας μόναι ἡδύνατο νὰ διατελῶσιν οὐχὶ μόνον ὑπὸ συζυγικὴν χεῖρα, ἀλλ' ἐν γένει ὑπὸ χεῖρα *in manu*.

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία καὶ ἡ συζυγικὴ δὲν ἡδύνατο ποτὲ νὰ ἀρμύζωσιν εἰς πολλὰ πρόσωπα συγχρόνως καὶ κοινῶς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ τὸ *mancipium* φαίνεται ὅτι ἐδύνατο.

Ἡ πατρικὴ τέλος ἐξουσία καὶ ἡ συζυγικὴ χεὶρ ὡς ἀπλὴ οἰκογενειακὴ σχέσις ἔπαυε πάντοτε διὰ τοῦ θανάτου τοῦ χρωμένου αὐτῇ· τὸ *mancipium* τοῦναντίον ἐμμεῖτο μᾶλλον τὴν *dominica potestas*, διὸ μετέβαινεν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ περιβεβλημένου αὐτὴν προσώπου.

Προσθετόν ὅτι ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς δικαίωμα ἄλλότριον ἐκ τῶν προεκτεθέντων (ὡς διατελῶν ἐλεύθερος, πολίτης καὶ αὐτεξούσιος) διακρίνεται γενικῶς ἐν τῇ ρ. *cicilis* διὰ τῆς προσηγορίας *homo sui juris*, τοῦναντίον δ' ὁ ὑποκείμενος εἰς δικαίωμα ἄλλότριον (ὡς διατελῶν δοῦλος,

ἄλλοδαπὸς ἢ ὑπεξούσιος) διὰ τῆς προσηγορίας *homo alieni juris*.

Β' Κατάστασις Πολιτείας (*status civilis*). Εἶναι φυσικὸν ὅτι, ὅσον πολιτεία τις εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ζηλότυπος τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς, τοσοῦτον ἡ πολιτικὴ νομοθεσία ἀπονέμει εἰς ἕκαστον πολίτην μέρος ἄμεσον εἰς τὴν κυβερνήσιν αὐτῆς καὶ τοσοῦτον ἀνυψοῦται ἡ ἀξία καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦ δικαιώματος τῆς πολιτείας. Ἐκ τούτου ἡ ἀξία, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἀπενέμετο εἰς τὴν δευτέραν κατάστασιν *status civilis*, ἥς ἡ ἀπώλεια καθίστα τὴν *capitis diminutionem mediam*. Ὅστις δὲν εἶχε τὴν κατάστασιν ταύτην ἐλέγτο *peregrinus* παρεπίδημος ἢ *hostis* ξένος καὶ ἐθεωρεῖτο ἐστερημένος παντὸς δικαιώματος, ὡς ἐχθρὸς.

Τὰ περιλαμβανόμενα εἰς τὸ δίκαιον τῆς πολιτείας ἰδιαιτέρα δικαιώματα ἦσαν τὰ μὲν φύσεως πολιτικῆς, καθ' ὅσον ἐξ αὐτῶν ἐξηρῶτο ἡ εἰς τὴν κυβερνήσιν τῆς πολιτείας μετοχὴ τοῦ πολίτου π. χ. τὸ *jus suffragii* καὶ τὸ *jus honorum* τὰ δὲ φύσεως μᾶλλον τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, κυρίως τὸ *jus commercii* καὶ τὸ *jus connubii*. Τὰ τελευταῖα ταῦτα εἶχον ὡσαύτως κατ' ἀρχὰς πρὸ πάντων σπουδαίαν πολιτικὴν συνέπειαν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ἀπεκτάτο :

1. διὰ τῆς γεννήσεως, ὅσῳ οἱ γονεῖς ἢ τοῦλάχιστον ἐκεῖνος τῶν γονέων, οὗ τὰ τέκνα ἀκολουθοῦσι τὴν τάξιν, ἣσαν παλῖται Ῥωμαῖοι.

2. διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως ὑπὸ τινος ὅμως ὄρους.

3. δι' εἰδικῆς χάριτος, παρεχομένης κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς συγκλήτου, ἔπειτα δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὅτε μὲν ὑπὲρ λαοῦ ἐλοκλήρου πόλεως, ὅτε δὲ ὑπὲρ ἑνὸς μόνου.

Τὸ δικαίωμα τῆς πολιτείας τοῦ μὲν λαοῦ ἀπώλυτο δι' ἀνακλήσεως αὐτοῦ ἀ-

παγγελλομένης ὡς ποινῆς. τῶν δὲ ἰδιωτῶν διὰ τῆς μετρίας ἐλαττώσεως τῆς καταστάσεως *capitis diminutio media*, διὰ τῆς ἐκουσίας παραιτήσεως, καὶ τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους κατ' ἀκολουθίαν ποινῆς τινός.

Σημειωτέον ὅτι κατ' ἀρχὰς δὲν ὑπῆρχε βαθμὸς διάμεσος μεταξὺ τῶν πολιτῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν μὴ πολιτῶν, τοτέστιν ἐκείνων οἵτινες δὲν εἶχον τῆς πολιτείας τὸ δικαίωμα, διότι τοιοῦτόν τι δὲν φαίνεται οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν διάκρισιν τῆς τάξεως τῶν πατρικίων καὶ τῶν πλεβητῶν, διότι οἱ τελευταῖοι οὗτοι, καίπερ πολιτικῶς ὑποδεέστεροι κατὰ τὴν θεσμοθεσίαν τῆς πολιτείας, εἶχον οὐχ ἥττον πλήρη τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ δημοκρατία διὰ τῶν κατακτήσεων, τῶν συνηκῶν καὶ τῶν ἀφάσεων ἤτοι ἀπελευθερώσεων, πρὸς δὲ καὶ διὰ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐμπορίου βαθμηδὸν ἐκτῆσατο πλῆθος νέων ὑπηκόων καὶ συμμάχων, θηρευόντων τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου Ῥωμαίου, δὲν ἔμεινεν εἰμὴ ἡ ἐπιλογὴ τῆς εἰς ὅλους παραχωρήσεως ὁλοκλήρου τοῦ δικαιώματος τῆς πολιτείας, ὅπερ ἀντέκειτο εἰς τὴν πολιτικὴν φιλοδοξίαν τῶν Ῥωμαίων, ἣ τοῦ προσδιορισμοῦ βαθμολογίας τινὸς μεταξὺ τῶν παρεπιδήμων, ἐκείνων δηλ. οἵτινες δὲν εἶχον μετοχὴν τινὰ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν ἐξαρτωμένου ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ μόνον μετεῖχον τοῦ δικαίου τῶν Ἑθνῶν, καὶ ἐκείνων εἰς οὓς παρεχωρεῖτο μέρος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον περιωρισμένον τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ πρὸ πάντων τῶν πλεονεκτημάτων ὅσα τοῦτο παρεῖχε. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ *socii*, οἱ *latini* (*colonarii* καὶ *juniani*), καὶ κατὰ τινὰ τοῦλάχιστον, οἱ *dedititii*.

Ἐκ τῆς πορείας, ἣν ἡ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία ἐτράπη μετὰ ταῦτα, προῆλθεν ἀναγκαιῶς ὅτι, ὅσον ἡ αὐτοκρατορία ἐπεξείτειντο καὶ ὅσον διὰ τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῆς ἐλευθέρας πολιτείας εἰς τὴν καθαρὰν

μοναρχίαν τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ἀπέβαλε τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα διὰ τοὺς ἰδιώτας, τοιοῦτον ἡ ἀξία αὐτοῦ κατέπιπτε. Τοῦτο παρεχωρεῖτο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μετὰ πλείονος ἐλευθεριότητος μέχρις οὗ ἐπὶ Καρακάλλου καὶ γενικώτερον ἔτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὅλοι οἱ ἐλεύθεροι ὑπήκοοι τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἀπῆλθυσαν πλήρως τοῦ δικαιώματος τούτου.

Τὸ Δικαίωμα τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας περιέβαλλε τὸν μετέχοντα αὐτοῦ ἐξωτερικὴν τινὰ τιμὴν (*dignitatem*), ἐκπηγάζουσαν καὶ ἐρειδομένην εἰς τὴν ἀσφάλειαν πλήρους ἀπολαύσεως τῶν πολιτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν πλεονεκτημάτων, νομίμως συνηρητημένων εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς πολιτείας. Ἡ προσωπικὴ αὕτη υπόληψις, ἡ πολιτικὴ αὕτη τιμὴ, ἀπετέλει διὰ τὸν πολίτην εἶδος τάξεως, ἣν δὲν εἶδοντο ἄπολέσῃ ἐντελῶς μετὰ τοῦ δικαιώματος τῆς πολιτείας, ἣτις ἦτον ἡ βῆσις αὐτῆς· ἡ ἀπώλεια αὐτῆς ὠνομάζετο τότε *consumptio existimationis seu famae*. Ἀπ' ἐναντίας πολλάκις τῆς ἐντελοῦς ἀπώλειας τῆς *civitatis* καὶ τῆς *existimationis* αἵτινες συνεδέοντο, ὁ Ῥωμαῖος πολίτης ἢ δυνατόν κατὰ πολλὰς περιστάσεις ἐνεκα διαγωγῆς ἐπιληψίμου κατὰ τι νὰ διακηρυχθῇ ἀνάξιος μέρους τῶν ἐπιτίμων προνομίων τῶν συμπεριλαμβανομένων εἰς τὸ δικαίωμα τῆς πολιτείας: *minuebatur existimatio*.

Αἱ *minutiones famae* αὗται ἦσαν διαφόρων βαθμῶν καὶ διαφόρων ἐπακολουθημάτων.

Ἡ σπουδαιότερα δ' ἦν ἡ *infamia* ἀτιμία ἢ δυσφημία, ἐκπηγάσασα πιθανῶς ἢ τοῦλάχιστον ἀναπτοχθεῖσα ἀπὸ τοῦ πραιτωρίου διατάγματος. Ὑπῆρχετο αὕτη κατὰ τὸ κείμενον τοῦ διατάγματος, ὡς ἐπακούθημα εἴτε πράξεων τινῶν τοῦ πολίτου (*si quis fecerit*), εἴτε τῆς ἐπιστήμου καταδίκης τοῦ πολίτου ἐνεκα ἀξιοποιοῦ.

νων τινῶν πράξεων (si quis condemnatus fuerit).

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς ἐπικρατοῦσης εἰς τὴν πολιτείαν Ὁρσκειᾶς ἐπὶ Κωνσταντινίου, οὐ μόνον ὅσοι δὲν ἦσαν Χριστιανοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, οἱ αἵρετικοὶ δηλ., ἐτέθησαν εἰς τάξιν πολιτικὴν ὑποδεστέραν, τινὲς μάλιστα ἐκηρύχθησαν ἐντελῶς ἔκπτωτοι παντός δικαιώματος.

Γ' Κατάστασις οἰκογενείας (Status familiae). Οἰκογένεια (familia) ἐν τῷ δικαίῳ ὀνομάζεται τὸ σύνολον τῶν διατελούντων ὑπὸ τὴν ἰδιωτικὴν ἐξουσίαν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, θεωρούμενον ὡς μία ὁμάς. Ἐνίοτε ὅμως διὰ τῆς λέξεως familia νοεῖται ἐπίσης τὸ σύνολον τῶν ἀγαθῶν (τῆς περιουσίας)· ἀλλ' ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς νόμοις γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως familia ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ εἰς δήλωσιν τῆς περιουσίας προσώπου θανόντος· ἄλλοτε πάλιν διὰ τῆς λ. familia δηλοῦται τὸ ὅλον τῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ αὐτοῦ ἀρχηγοῦ οἰκογενείας ὑποτεταγμένων· τότε ἡ λέξις αὕτη, λαμβανομένη ποτὲ μὲν κατ' ἐννοίαν διεσταλμένην, περιλαμβάνει ὅλους τοὺς δούλους τοῦ αὐτοῦ κυρίου ὡς ἀπαρτίζοντας τὴν οἰκογένειάν του, ποτὲ δὲ κατ' ἐννοίαν συνεσταλμένην δὲν περιλαμβάνει εἰμὴ τὰ ἐλευθεραπρόσωπα ὑπεξούσια τοῦ αὐτοῦ οἰκογενειάρχου.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἐννοίαν, familia δηλοῖ τὴν ὁμάδα τῶν agnati, τῶν προσώπων τουτέστιν ἅπερ ἔχουσι τὸν κοινὸν δεσμόν τῆς αὐτῆς πατρικῆς ἐξουσίας.

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον οὐχὶ ἡ σχέσις τῆς φυσικῆς συγγενείας ἢ ἀγχιστείας ἐσχημάτιζε τὸν στενὸν καὶ ἀποκλειστικὸν κύκλον τῆς οἰκογενείας ἰδίως λεγομένης, ἀλλ' ἄλλη σχέσις νομικὴ καθαρῶς, ἥτις συνήθως συμπίπτει μὲν πρὸς τὴν φυσικὴν σχέσιν, δὲν στηρίζεται ὅμως ἀναγκαιῶς εἰς τὴν φυσικὴν συγγένειαν.

Ἡ νομικὴ αὕτη τῆς οἰκογενείας σχέσις ἐξήρτητο μᾶλλον ἀπὸ τῆς αὐστηρᾶς τοῦ οἰκογενειάρχου ἐξουσίας καὶ τοῦ ἰδιαίτερου χαρακτήρος τῆς πατρικῆς ἐξουσίας.

Ὁ πολίτης ῥωμαῖος εἶχε τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν οὐ μόνον ἐπὶ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων τῶν γεννηθέντων ἐκ τοῦ γάμου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ, τῶν γεγεννημένων ἐκ γάμου τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν διπεγγόνων καὶ τριπεγγόνων κτλ. Ἐδύνατο πλὴν τούτου ν' ἀποκτήσῃ δι' υἰοθεσίας τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ ἄλλου προσώπου μὴ καταγομένου ἐξ αὐτοῦ· οὕτω δὲ ἐδύνατο νὰ σχηματισθῇ οἰκογένεια λίαν ἐκτεταμένη, συγκροτούμενη ἐκ προσώπων συναπτομένων διὰ τοῦ αὐτοῦ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας δεσμοῦ εἴτε ὡς ἀσκούντων τὴν ἐξουσίαν ταύτην εἴτε ὡς ὑποβεβλημένων εἰς αὐτήν. Τὰ πρόσωπα ταῦτα ὀνομάζοντο κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν agnati καὶ ὁ ἀκριβὲς ὀρισμένος κύκλος αὐτῶν ἐσχημάτιζε τὴν familia.

Ἡ σχέσις αὕτη τῶν agnati σχηματισθεῖσα ἅπαξ διήρκει ἀδιακόπως καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν προσέτι τῆς πατρικῆς ἐξουσίας διὰ τοῦ θανάτου τοῦ οἰκογενειάρχου· καὶ ἂν ἐν τοποῦτῳ μέρος τῶν ὑπεξουσιῶν προσώπων ἦθελον κατασταθῇ οἰκογενειάρχαι ἀνεξάρτητοι τῶν οἰκογενειῶν τῶν.

Μόνῃ ἢ ἀπώλειᾳ τῆς ἐλευθερίας, τῆς πολιτείας ἢ ἢ ἐκ τῆς οἰκογενείας ἐξόδος διὰ τῆς χειραφετήσεως διερχόμενοι τὴν σχέσιν τῆς Agnatio, ἥτις ἐδέσμευεν αὐτὸ μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν.

Ἡ γυνή, ἥτις διέτελε οὐχὶ ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν συζυγικὴν χεῖρα (manus) οἰκογενειάρχου, ὑπήγετο ὡς πρὸς αὐτὴν μεταξὺ τῶν Agnati. Ἀντὶ τοῦ mancipium παρῆγεν ἢ οὐ τὴν αὐτὴν ἢ ὁμοίαν συνέπειαν ἀμφιβάλλεται.

Ὅστις λοιπὸν ἀνῆκεν εἰς οἰκογένειαν τινὰ Ῥωμαϊκὴν, εἰς ἄθροισμά τι Ῥωμαῖον

ἀγνάτων, ἔχει κατὰ τινὰς σχέσεις τὴν κατάστασιν οἰκογενείας status familiae. Συνήθως ὁμως ἡ ἰδέα τῆς status familiae ἀναφέρεται εἰς ὠρισμένην Ῥωμαϊκὴν οἰκογένειαν καὶ τότε ἐκεῖνος ἔχει τὴν κατάστασιν τῆς οἰκογενείας ὅστις εἶναι μέλος αὐτῆς. Ὅστις ἀποβάλλει τὴν status familiae κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην σχέσιν, ὅστις δηλ. μένει πολίτης Ῥωμαῖος, ἀλλ' ἐξέρχεται ὁμάδος τινὸς τῶν agnati, ὑποπίπτει εἰς capitis diminutionem minimam, διότι παύει ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς ὁποίας ἦτο μέλος, καὶ οὐδὲν πράττει ἄλλο ἢ ν' ἀλλάξῃ οἰκογένειαν, διότι, ἀφ' ἧς ἐξέρχεται τῆς μιᾶς οἰκογενείας, μεταβαίνει εἰς ἄλλην ὑπάρχουσαν ἤδη ἢ τοῦλάχιστον καθίσταται θεμελιωτὴς νέας ἰδίας οἰκογενείας.

Κατ' ἀρχὰς ὡς ἄκεις προέκειτο περὶ τῶν νομικῶν ἰδιαιτέρων πλεονεκτημάτων τῶν πηγαζόντων ἐκ τοῦ οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ, τουτέστι περὶ τῆς περιελεύσεως τῆς κληρονομίας, τὸ ἀστικὸν δίκαιον κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀρχαίας πατριαρχικῆς ἀρχῆς, ἧς διεσώθη ὡς ἔχνος, ἡ agnatio ἐθεωρεῖτο ὡς τοῦ juris civilis, ἐν ᾧ ἡ cognatio ὡς τοῦ juris gentium εἶχεν ὀλίγην σπουδαιότητα. Οὕτως ἡ status familiae εἶχε μεγάλην ἀξίαν καὶ ἐπηρέαζε κατὰ πολλὰς σχέσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Προϊόντος τοῦ χρόνου, ἡ προσέγγισις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου εἰς τὸ jus gentium ἐφάνετο ὡσαύτως καὶ ἐνταῦθα τὸ νεώτερον ἀστικὸν δίκαιον περιποιήθη πλεϊότερον τὴν cognatio καὶ ἐξωμοίωσεν αὐτὴν σχεδὸν ἐντελῶς πρὸς τὴν agnatio. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ status familiae δὲν ἀπώλεσε τὴν σπουδαιότητά αὐτῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάστασις ἀνάγκης (Ποιν. Ν.). Ὅσακις πρὸς σωτηρίαν τινὸς δικαιώματος, στηριζομένου εἰς τὸ δίκαιον (τότε φυσικὸν καὶ τὸ θετικόν), ἀπαιτεῖται ἡ θυσία ἐτέρου δικαιώματος, στηριζομένου ἐπίσης

εἰς τὸ δίκαιον, ὑπάρχει κατὰ τὰς ἀνάγκας, καθ' ἣν ἡ θυσία δὲν ἀποτελεῖ, πλειστάκις τοῦλάχιστον, ἐπιλήψιμον ἢ τιμωρητέαν τὴν καθ' ἑαυτὴν κολλήσιμον πράξιν.

Ἐκ τῶν νεωτέρων ποινικῶν νόμων ἐννομεν, οἳ οἱ ὁ Σαξωνικὸς καὶ ὁ Ἀννοβερνικὸς, ἐθεώρησαν ὅτι ὑπάρχει κατὰ τὰς ἀνάγκας, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται τὸ ἀδίκημα, ὡς ἄκεις διατρέχει κίνδυνον ἀγαθόν τι τοῦ ἀδικούντος μὴ ἀντικαταστατὸν (ἔστω καὶ ἡ ἰδιοκτησία ἢ ἡ τιμὴ). Ἐκ τούναντίου ὁ Γαλλικὸς ποινικὸς νόμος καὶ ὁ Βελγικὸς δὲν περιλαμβάνουσιν εἰδικὴν διάταξιν περὶ καταστάσεως τῆς ἀνάγκης· καὶ ὁμως ἐθεωρήθη καὶ ἐκεῖ ὅτι ἀναιρεῖ τὸ ἀξιόποιον τῆς διαπραχθείσης κολασίμου πράξεως ἡ γενικὴ διάταξις περὶ τοῦ ἀκαταλογίστου τῶν πράξεων τῶν διαπραχθεῖσων ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀνωτέρας βίας ἢ ἐν παραφροσύνῃ. Ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, ἀκολουθήσας καὶ ἐν τούτῳ τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια, ἀνέγραψεν ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ (ἄρθρ. 106), καὶ λίαν εἰκότως, τὴν διάταξιν ὅτι τυγχάνει ἀτιμώρητον τὸ ἀδίκημα, τὸ τελεσθὲν ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἀποτροπῆς παρόντος, κατεπεύγοντος καὶ ἄλλως ἀναποτρέπτου κινδύνου ζωῆς. Ὅθεν παρ' ἡμῖν, ὅπως διατελέσῃ ἀτιμώρητος ἡ ἐν καταστάσει ἀνάγκης διαπραχθεῖσα ἀξιόποινος πράξις, ἀνάγκη πρῶτον μὲν ὁ κίνδυνος νὰ ἀποβλέπῃ αὐτὴν τὴν ζωὴν καὶ οὐχὶ ἄλλο τι δικαίωμα, δεύτερον δὲ νὰ ᾖ καὶ ὁ κίνδυνος παρῶν, ἐπείγων καὶ ἀναπότρεπτος, προσερχόμενος ἐκ τυχεροῦ τινος συμβάματος οἰοδῆποτε φυσικοῦ ἢ κοινωνικοῦ, οἷον πλημμύρας, πυρκαϊᾶς, στάσεως, ἀφηνιάσεως ἵππου κτλ. Ἐν ταύτῳ δ' ἀνέγραψε, λίαν εἰκότως ἐπίσης, τὴν διάταξιν (περιττὴν ὥς ἄλλως ὡς αὐτονόητον) ὅτι, ὡς ἄκεις ἡ κατάστασις τῆς ἀνάγκης προσεκληθῇ ἐκ προθέσεως, εἶναι τιμωρητὴ ἡ

αξιόποινος πράξις (Ποιν. Ν. άρθ. 107).
("Ιδε και Καταλογισμός).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάστασις αξιωματικών "Ιδε Στρα-
του όργάνωσις.

Καταστατικόν έγγραφον ονόμαζεται
τò έγγραφον, δι' ού διατυπώνται οι όροι
της καταρτίσεως και διευθύνσεως σωμα-
τείου τινός ή εταιρείας. Σημειωτέον ότι
κατά τόν έμπορικόν ήμῶν νόμον, όσάκις
μέν ή καταρτιζομένη εταιρεία είναι όμο-
ρυθμος ή έτερόρρυθμος, τò έγγραφον τούτο
δύναται νά καταρτισθ ή έτε ιδιωτικῶς ήτε
συμβολαιογραφικῶς κατά τήν θέλησιν των
συνεταιριζομένων, άλλ' όσάκις ή έται-
ρεία είναι άνώνυμος, μόνον συμβολαιο-
γραφικῶς δύναται νά καταρτισθ ("Ιδε
Έταιρία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Καταστήματα άποταμιευ-
τικά και άποταμιεύσεις.** Άπο-
ταμιεύσεις λέγεται ή προσωρινή έναποθή-
κευσις έμπορευμάτων εκ των αποβιβαζο-
μένων εις τήν επικράτειαν εις τὰ πρὸς
τούτο συσταθέντα άποταμιευτικά κατα-
στήματα παρά τισι των τελωνείων του
Κράτους, λόγω εύκολίας ή προστασίας του
εμπορίου, πρὸς τόν σκοπόν του νά εισα-
χθῶσι βραδύτερον τὰ έμπορεύματα ταῦτα
εις ἀνάλωσιν ή νά αποσταλῶσιν εις τὸ
έξωτερικόν. Δέν είναι δεκτά εις άποταμι-
ευσιν εντὸς των δημοσίων αποθηκῶν εἶδη
υποκείμενα εις έμπρησμόν, δυσώδη ή έπι-
βλαβή εις τὰ άλλα εἶδη, άλλ' επιτρέπεται
ή άποταμιεύσις αὐτῶν εις αποθήκην ιδιω-
τικὴν ὑπὸ τήν επιτήρησιν του επιστάτου
της διαμετακομίσεως (βλ. λ.).
Αἱ διατυπώσεις της άποταμιεύσεως κανο-
νίζονται ὑπὸ του νόμου (ν. 19/31 Μαρτ.
1813, άρθρ. 63 και επ.). Άποταμιευτικά
καταστήματα συνεστάθησαν ἐν τοῖς τελω-
νίοις Βόλου, Ζιχνίου, Καλαμών, Κερκύ-
ρας, Κεφαλληνίας, Πατρῶν, Πειραιῶς, Σύ-
ρου και Λαρίσης· διὰ δὲ τὰ σιτηρά, ἐν

τοῖς τελωνείοις 'Ιθάκης και Λευκάδος, κα-
διὰ τὸ οἰνόπνευμα ἐν Θήρᾳ, Λευκάδι, και
Κύμῃ (ν. ΛΨΛΣ' του 1889, άρθρ. 2).
Τὰ οὕτως ήποτιθέμενα έμπορεύματα, ήτε
εκ της ήμεδαπής, ήτε εκ της αλλοδαπής
πρόερχονται, εις οὐδέν υποβάλλονται δι-
καίωμα ἐπὶ όκτῶ ήμέρας ἀφ' ής άπεβι-
βάστησαν, συμπεριλαμβανομένης και ταύ-
της, άλλ' ἀπὸ της λήξεως της προθεσμίας
ταύτης επιβάλλεται δικαίωμα άποταμι-
εύσεως ενός λεπτοῦ καθ' εκάστην ήμέραν
και δι' εκάστον δοχείον ή δέμα, μή υπερ-
βαῖνον τὰς 50 οκάδας. Μετὰ παρέλευσιν
δὲ ἐτέρων δέκα πέντε ήμερῶν επιβάλλε-
ται τὸ διπλάσιον του δικαιώματος τούτου
(ν. ΒΡΚΑ' του 1892, άρθρ. 18). Έάν
ὅμως ή άποταμιεύσις ήγενετο εις ιδιωτι-
κὰς αποθήκας οὐδέν δικαίωμα επιβάλλε-
ται (άρθρ. 19). Δέν επιτρέπεται ή άπο-
ταμιεύσις πέραν των δύο ἐτῶν (ν. ΧΙΣ'
1887), μετὰ τήν λήξιν δ' αὐτῶν τὸ έμ-
πόρευμα δέον νά εισαχθ ή εντὸς του Κρά-
τους εις ἀνάλωσιν ή νά εξαχθ αὐτοῦ έ-
λεύθερον τέλους· μή παρουσιάζομένου δὲ
του κυρίου αὐτοῦ πρὸς παραλαβήν, θεω-
ρεῖται ὡς ἄξ ή τη τον π ρ ὶ γ μα
(βλ. λ.).

Γ. Ν. Κορινός

Κατάσχεσις άκινήτων. Ὡς
τὰ κινητὰ (ίδε Κατάσχεσις κινητῶν), δύ-
ναται ὁ δανειστής νά κατάσχη αναγκα-
στικῶς και τὰ άκίνητα του οφειλέτου
αὐτοῦ μετὰ των παρεπομένων και των
κερπῶν αὐτῶν και τὰ ισότιμα τοῖς άκι-
νήτοις, ήτοι τὰ ὡς άκίνητα λογιζόμενα
δικαιώματα, ὅποια φέρ' εἶπειν ή επικαρ-
πία άκινήτων, ή επιφάνεια, ή εμφύτευ-
σις κτλ. (άλλ' οὐχι και τὰ δικαιώματα,
δι' ὧν προσδοκᾶται ή κτήσις άκινήτων,
οἷον ή διεκδικητικὴ άγωγή άκινήτου)
(Λ. Π. 201 του 65), ὑπὸ ταῖς έπομένους
περιορισμοὺς (ἀναγεγραμμένους ἐν τῷ άρθ.
954 της Πολ. Δικον.): 1) Άκίνητα ά-
νηλικίων (και εάν οὗτοι ήχειραφετήθησαν)

Κατάσχεσις ἀκινήτων

καταβολὴν τοῦ ἐνυποθήκου χρέους καὶ ἐν ἀπειθείᾳ νὰ ἀπειθύνῃ τὰς ἀναγκαστικὰς τοῦ πλειστηριασμοῦ πράξεις κατ' αὐτοῦ κυρίως ὡς τοῦ ἔχοντος τὸ μέγιστον συμφέρον εἰς τὴν κατ' ἀξίαν ἐκποίησην αὐτοῦ κατὰ δὲ τὴν νεωτέραν νομολογίαν (ἀποφ. 205 τοῦ 75, 192 τοῦ 78, 83 τοῦ 79, 3 τοῦ 81) ὁ ἐκτελῶν δανειστής διακαίεται νὰ πευθύνῃ κατ' ἀρέσκειαν τὰς πράξεις τῆς καταδιώξεως εἴτε κατὰ τοῦ ὀφειλέτου εἴτε κατὰ τοῦ τρίτου διακατόχου. Τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀποδοκιμάζομεν τὴν τελευταίαν νομολογίαν. Ὁ νόμος ἐχρησάτο ταῖς λέξεσι δύναιται νὰ γίνῃ καὶ παρὰ τῷ τρίτῳ διακατόχῳ οὐχὶ ἐν δυνητικῇ ἐννοίᾳ ἀλλ' ἐν ἐννοίᾳ ὑποχρεωτικῇ. Τοῦτο καθίστησι καταφανὲς οὐ μόνον τὸ προφανῶς ἄτοπον μιᾶς δυνητικῆς διατάξεως ἐν τῷ προκειμένῳ θέματι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ δεύτερον ὀδῶν τοῦ ἄρθρου, καθ' ὃ ἐπὶ τῶν ὑπὲρ ἐπιμέλειαν διατελούντων φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων ἡ κατάσχεσις δύναιται νὰ γίνῃ (προφανῶς δὲ παραλαμβάνονται αἱ λέξεις αὗται ἐκ τοῦ 1 ὀδαφίου, μένοντος ἄλλως ἄνευ ἐννοίας) παρὰ τοῖς ἀντιπροσώποις αὐτῶν, ἐνῶ βεβαίως μόνον παρὰ τοῖς ἀντιπροσώποις αὐτῶν ἀναγκαιῶς ἐνεργεῖται ἀεὶποτε ἡ κατάσχεσις.

Ἡ κατάσχεσις τελεῖται ὑπὸ δικαστικοῦ κλητῆρος, τηρουμένων τῶν διατυπώσεων τῆς κατασχέσεως κινητῶν (ἴδε Κατάσχεσις κινητῶν). Τὰ κατασχθέντα ἀκίνητα καὶ τὰ ἰσότιμα αὐτοῖς δικαιώματα (τουτέστιν ἐπικαρπία, ἐμφυτεύσεις κτλ.) περιγράφονται κατὰ τὸ ἄρθρον 957 ἑκρίβως κατὰ τὴν θέσιν αὐτῶν, τὰ συγκροτοῦντα αὐτὰ μέρη, τὴν ἑκτασιν τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν καὶ ἐν γένει κατὰ πάσας τὰς διὰ τὸν ἀγοραστήν σημαντικὰς σχέσεις καὶ ἐκτιμῶνται παραχρῆμα διὰ τοῦ προσλαμβανομένου ὡς ἐκτιμητοῦ δημάρχου ἢ δημαρχικοῦ παρέδρου (ἄρθρ. 957) ἢ εἰδικοῦ παρέδρου (Α. Π. 319 τοῦ 55).

Ἀναμφίβολον ὅτι οὐσιώδεις παραλείψεις περὶ τὴν περιγραφὴν ἐπιφέρουσι τὴν ἀκύρωσιν τοῦ πλειστηριασμοῦ (Α. Π. 88 τοῦ 92) ἀλλ' ἡ περὶ τούτου κρίσις τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 283 τοῦ 68). Προδήλως δὲ, ἐκτιθεμένων εἰς δημοπρασίαν διαφόρων κτημάτων, δὲν ἀρκεῖ κατὰ τὴν ἐννοιαν τοῦ ἰσχύοντος νόμου νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἀξία αὐτῶν ἀθρόως καὶ συλλήθδην εἰς ἓν ὅλκον ποσόν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἀξία ἐκάστου ἰδιαιτέρως, διότι ὅσοι, σκοποῦντες νὰγοράσωσιν ἑκάστος ἰδίως ἐν τῶν πλειστηριαζομένων κτημάτων, ἤθελον, ἐμφανιζόμενοι ἐν τῷ τόπῳ τοῦ πλειστηριασμοῦ, συντελέσει εἰς τὸν διαγωνισμόν, ἐὰν ἐγίνωσκον τὴν πιθανὴν ἀξίαν ἐκάστου αὐτῶν, παραιτοῦνται διὰ τὴν ἄγνοιαν αὐτῆς, οὕτω δ' ἐκλείπει ὁ διαγωνισμός, ἐν δὲν δύναται νὰ νικηθῇ ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πλειστηριασμοῦ προσδιορισμὸς τῆς ἀξίας ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος, ἅτε μόλις κατασταθισμένος γνωστὸς εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ τόπου, ἐνθα γίνεται ὁ πλειστηριασμός, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς πορρωτέρω κατοικοῦντας. — Ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἀξίωσις τοῦ 957 ἄρθρου νὰ περιγράφονται ἀκριβῶς ἐν τῇ κατασχετηρίῳ ἐκθέσει τὰ συστατικὰ μέρη τοῦ κτήματος, ἡ ἑκτασις, τὰ ἐπικείμενα αὐτῷ βάρη κτλ., συντελεῖ μεγάλως εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δικῶν, διότι οὐ μόνον εἶναι ἄγαν δυσχερὲς ἡ λεπτομερὲς ἀναγραφὴ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀκριβεστάτην οὖσαν δὲν πιστεύει ἡ στρεψοδικία νὰ προσβάλλῃ ὡς ἐλαττωματικὴν πρὸς καθόρθωσιν τῆς ἀναστολῆς ἢ τῆς ἀκυρώσεως τοῦ πλειστηριασμοῦ. Ἐνῶ δ' ἐν τούτῳ παράγεται σωρεῖα δικῶν, θαπνηροτάτων μὲν εἰς τε τοὺς δανειστὰς καὶ τοὺς ὀφειλέτας, ζημιοδυστάτων δ' εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν, οὐδὲν ὄφελος ἐξ ἄλλου προέρχεται, διότι οἱ κατὰ τὸν πλειστη-

ριασμόν πορυσιαζόμενοι ἀγορασταί, γέιτονες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄντες, δηλονότι συνδημόται ἢ συνεπαρχιώται, διατελοῦσιν ἐκ τῶν προτέρων ἐν γνώσει τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ πλειστηριασθησμένου ἀκινήτου ἢ ἄλλως εὐκόλως δύνανται νὰ μάθωσιν αὐτήν.

Περὶ τῆς κατασχέσεως συντάσσεται ἔκθεσις, ἐν ἣ ᾠροδρίζεται ἡ ἡμέρα τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὑπογραφομένη ὑπὸ τοῦ κλητῆρος, τῶν παρισταμένων τυχόν διαδίκων καὶ τοῦ ὡς ἐκτιμητοῦ προσλαμβανομένου δημάρχου ἢ παρέδρου (Πολ. Δικ. 958). Οὐδεμία δ' ὁμφοβολία, ὅτι ὡς ἔκθεσις καὶ ἡ ἔκθεσις κατασχέσεως ὑπόκειται εἰς ἀκύρωσιν, ἐὰν ἁμοιρῇ χρονολογίας ἢ ἔχῃ ἄλλην τινὰ οὐσιώδη ἑλλειψιν ἐπάγουσαν ἀκυρότητα. Ὁρθῶς δ' ἀπεφάνητο ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀποφ. 245 τοῦ 53) ὅτι, μὴ προσδιορισθείσης τυχόν τῆς ἡμέρας τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐν τῇ κατασχετηρίῳ ἔκθεσι, δύναται νὰ ὀρισθῇ αὕτη καὶ δι' ἄλλου ἐγγράφου, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς τηρήσεως τῶν περὶ τῆς κοινοποιήσεως τύπων καὶ προθεσμιῶν.

Ἡ ἔκθεσις τῆς κατασχέσεως κοινοποιεῖται ἡμέσως μετὰ τὴν κατάσχεσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην, ἐὰν τυχόν δὲν παρέστη κατ' αὐτήν (Πολ. Δικ. 959). Ἡ παράλειψις τῆς κοινοποιήσεως αὐτῆς ἐπιφέρει ἀκυρότητα, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 96 ἡ κατάσχεσις στερεῖ τὸν ὀφειλέτην πάσης σχεδὸν ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ κατασχεθέντος, ἀδυνατοῦντα οὐ μόνον νὰ παλλοτριώσῃ ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποθηκεύσῃ αὐτό, ὅθεν ἡ περὶ κοινοποιήσεως διάταξις εἶναι οὐσιώδης. Κατὰ τὰ ρηθέντα ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου μετὰ τὴν κοινοποίησιν ἀπαλλοτριώσις ἢ ὑποθήκευσις τοῦ κατασχεθέντος (ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ μετὰ τὴν κατάσχεσιν συλλεχθέντων καρπῶν κατὰ τὴν ὀρθὴν ἀπόφασιν 362 τοῦ 68 τοῦ Ἀρείου Πάγου, εἶναι παντελῶς ἀκυρος, πλὴν ἐὰν ἀπηλλοτριώθῃ ἢ ὑποθηκεύθῃ τὸ κατασχεθὲν συναινούστων

τῶν δανειστῶν (Α. Π. 251 τοῦ 53). Πρὸς δὲ ὅμως ὅτι τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἢ ὑποθηκεύσεως δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ μόνον ὁ δανειστής ἢ ὁ ὑπερθεματιστής, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ τὴν ἀκυρότητα πρᾶξιν ἐνεργήσας κατὰ τοῦ ἀγνοούντος τὴν ὑπαρξίν τῆς κατασχέσεως (Α. Π. 72 τοῦ 58). Πᾶσα δ' ἐπιζήμιος ἄλλη διάθεσις ἢ βλάβη τοῦ κατασχεθέντος ἐπιφέρει τὴν εἰς ἀποζημίωσιν διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταψήφισιν, ἐπιφυλαττομένης καὶ τῆς ἐν τῷ 171 ἁρθρῷ τοῦ Ποινικοῦ νόμου ὀριζομένης ποινῆς (Πολ. Δικ. 964).

Σημειωτέον ὅτι τὸ κατασχεθὲν ἀκίνητον καταλιμπάνεται εἰς τὴν διακατοχήν τοῦ ὀφειλέτου, θεωρουμένου ἔκτοτε ὡς μεσεγγυούχου, ὀφείλοντος κατ' ἀκολουθίαν νὰ φυλάττῃ τοὺς ἔκτοτε συλλεχθέντας καρπούς, ὅπως ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅπταν ζητηθῶσιν. Ἀλλ' ὅμως δικαιοῦνται οἱ δανεισταί, ἐὰν ὑπάρχουσιν ἢ ἀναφανῶσι κατόπιν λόγοι καθιστάντες τὸν ὀφειλέτην ἀνάξιον πίστεως, νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ δικαστήριον αἴτησιν ἡτιολογημένην περὶ διορισμοῦ εἰδικοῦ μεσεγγυούχου, ἀναλαμβάνοντος ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ τοῦ θεματοφύλακος τὴν ἀκριβῆ φύλαξιν τοῦ κτήματος καὶ τῶν καρπῶν. (Πολ. Δικ. 964 καὶ 962)

Ἡ ἔκθεσις τῆς κατασχέσεως κοινοποιεῖται προσέτι εἰς τὸν δῆμαρχον, πλὴν ἐὰν εἶχε προσληφθῇ αὐτὸς οὗτος ὡς ἐκτιμητής (Πολ. Δικ. 959), καὶ εἰς τὸν ὑποθηκοφύλακα, ὀφείλοντα νὰ ἐγγράψῃ ἐν τῷ προσήκοντι βιβλίῳ τὴν γενομένην κατάσχεσιν, εὐθυσόμενον δ' ἄλλως εἰς πᾶσαν ζημίαν καὶ ὑποβαλλόμενον εἰς πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ. 960). Ὡς δ' ὀρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀποφ. 241 τοῦ 54, 121 τοῦ 90), ἡ παράλειψις τῆς ἐγγραφῆς, ἐπιφέρουσα μόνον τὴν τιμωρίαν τοῦ ὑποθηκοφύλακος κατὰ τὰ ἀνωτέρω, δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς κατασχέσεως.

Ὁ πλειστηριασμός τῶν κατασχεθέντων γίνεται ἐν ᾧ δῆμῳ κεῖνται καθ' ἡμέραν τινὰ ἀγορᾶς ἢ κυριακὴν μετὰ τὸ πέρας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας δημοσίως ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου, ὡς ἐπιτετραμμένον τὰ τοῦ πλειστηριασμοῦ, κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπισπεύδοντος· καὶ ἐὰν μὲν πρόκηται περὶ ἀκινήτων, ἐχόντων ἅξιαν μικροτέραν τῶν χιλίων δραχμῶν, οὐχὶ πρὸ τεσσάρων ἐβδομάδων μετὰ τὴν κατάσχεσιν, ἐὰν δὲ πρόκηται περὶ ἀκινήτων, ἐχόντων ἅξιαν χιλίων δραχμῶν ἢ ἀνωτέραν, οὐχὶ πρὸ ὀκτῶ ἐβδομάδων (Πολ. Δικ. 965). Δῆλον δ' ὅτι αἱ προθεσμίαι αὗται δὲν παρατείνονται λόγῳ ἀποστάσεως, ἅτε τοῦ νόμου οὐδὲν ὀρίζοντος περὶ τούτου (Α. Π. 283 τοῦ 68). Ἐὰν κωλύηται ἢ ἐξαιρῆται ὁ συμβολαιογράφος, δύνανται νὰ αναπληρωθῇ οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδικακοῦ παρέδρου ἐν αἷς περιφερείαις δὲν ὑπάρχει συμβολαιογράφος. ἅτε κατὰ μὲν τὸ Διάταγμα τῆς 21 Μαρτίου 1836 περὶ συμβολαιογράφων τοῦ εἰρηνοδίκου ἀναπληροῦντος τὸν συμβολαιογράφον, κατὰ δὲ τὸ διάταγμα τῆς 21 Ἰαν. 1835 ἀναπληροῦντος τὸν εἰρηνοδικὴν ἀεποτε τοῦ παρῆδρου. — Ἐὰν δ' ὁ ὀφειλέτης ἢ ὁ ἐπισπεύδων δανειστής φρονῇ ὅτι, πλειστηριαζομένων τῶν πραγμάτων ἐν ἄλλῳ δῆμῳ, ἤθελεν εὐρεθῇ ἀνωτέρα τιμὴ, γίνεται αὐτόθι ὁ πλειστηριασμός, ἐὰν οὗτος προκαταβάλῃ τὰς διὰ νέας κοινοποιήσεις, μετακομίσεις καρπῶν κτλ. ἀναγκαίας δαπάνας ἢ καταθέσῃ πρὸς τοῦτο τὴν προσήκουσαν ἐγγύησιν. Ἐὰν δὲ γεννηθῇ περὶ τούτου διαφωνία, αἶρει αὐτὴν τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τινος τῶν ἐνδιαφερομένων (Πολ. Δικ. 966). — Ἡ ἡμέρα, ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὡς καὶ ὁ ὑπάλληλος, οὗ ἐνώπιον γενήσεται ὁ πλειστηριασμός, περιλαμβάνονται ἐν προγράμματι, κοινοποιεῖται ἅπαξ μὲν διὰ τοῦ κλητῆρος, εἰ πρό-

κειται περὶ κτημάτων ἁξίας κατωτέρας τῶν χιλίων δραχμῶν, τρεῖς τοῦλάχιστον ἐβδομάδας πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ, κοινοποιεῖται δὲ δις εἰ πρόκειται περὶ κτημάτων ἁξίας χιλίων δραχμῶν ἢ ἀνωτέρας, τὸ πρῶτον μὲν ἐξ τοῦλάχιστον ἐβδομάδας πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ δεύτερον ἡμέρας ὀκτῶ μέχρι δεκαπέντε πρὸ αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 966). Ἡ παράθασις τῆς διατάξεως ταύτης ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ πλειστηριασμοῦ (Α. Π. 275 τοῦ 77, 35 τοῦ 91). — Ἀναγκαῖον καὶ ἐνταῦθα κρίνομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἤθελε συντελέσει μεγάλως εἰς διευκόλυνσιν τῶν ἐκτελέσεων καὶ ἐπομένως εἰς ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιωτικῆς πίστεως ἢ ἐλάττωσιν ἐν γένει μὲν τῶν προθεσμιῶν, περὶ ὧν διελέσθωμεν, ἰδίως δὲ ἡ τοῦ ὀριζομένου χρόνου μετὰ τὴν διὰ κλητῆρος τελουμένην προκήρυξιν πρὸς πλειστηριασμόν, καὶ ὁ περιορισμός τῆς διπλῆς προκηρύξεως εἰς ἀπλὴν.

Ἡ τοῦ προγράμματος κοινοποίησις γίνεται κατὰ τὸ ἄρθρον 968 διὰ κηρύξεως ἐν τῷ τοῦ πλειστηριασμοῦ δῆμῳ κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνήθειαν καὶ διὰ τοιχοκολλησεως εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ εἰρηνοδίκου, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν κεῖνται τὰ ἀκίνητα, καὶ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ εἰρηνοδίκου τῆς πρωτεύουσας τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ, ὡς καὶ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ὀφειλέτου. Καὶ ἡ μὲν κήρυξις τοῦ πλειστηριασμοῦ ἀποδεικνύεται κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου δι' ἰδίας βεβαιώσεως τοῦ κλητῆρος, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ διὰ κηρύξεως κοινοποιήσεις. (Ἀποφ. 257 τοῦ 50 κτλ.) Κατὰ τὴν εἰρηνοδικὴν θεωρητικὰ κατὰ τὸν Boitard (οὗ τὴν γνώμην ἀπεδέξαντο ὅτι Οἰκονομίδης καὶ ὁ Ρουσόπουλος) οὐχὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὡς ὀτόμου, ἀλλ' ἡ οἰκία αὐτοῦ ὡς εἰρηνοδίκου, δηλονότι τὸ εἰρηνοδικακὸν κατάστημα. Οὕτως δὲ τυχὸν πλείονων τοῦ ἐνὸς εἰρηνοδικῶν ἐν ᾗ περιφερεῖα κεῖνται τὰ κατασχεθέντα ἢ ἐν τῇ πρωτεύ-

ούση τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας, ἔπεται ὅτι τοιχοκολλητέον τὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ πρόγραμμα εἰς τὴν οἰκίαν πάντων τούτων τῶν εἰρηνοδικῶν. Ὁρθῶς δ' ὁ Ἄριος Πάγος ἀπεφάνητο (διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 37 τοῦ 60) ὅτι, τοῦ ὀφειλέτου ἀπόντος τυχόν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, δὲν τοιχοκολλᾶται τὸ πρόγραμμα τοῦ πλειστηριασμοῦ εἰς τὴν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ οἰκίαν αὐτοῦ, τῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τοιχοκολλήσεως εἰς οὐδὲν χρησιμευούσης, ἀλλὰ κοινοποιεῖται εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ἐφαρμοζομένης ἐξ ἀναλογίας τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 145 § 6 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Καὶ περιλαμβάνει μὲν τὸ πρόγραμμα 1) ἀντίγραφον τῆς κατασχετηρίου ἐκθέσεως, 2) τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν καὶ τὸν τόπον τοῦ πλειστηριασμοῦ, καὶ τὸν ὑπάλληλον οὗ ἐνώπιον διεξαχθήσεται ὁ πλειστηριασμός, 3) τοὺς ὅρους τῆς πωλήσεως, ὁριζομένους ὑπὸ τοῦ καταδιώκοντος δανειστοῦ καὶ 4) τὴν πρώτην προσφορὰν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 969 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Διατ. τῆς 21 Σεπτ. 1836) δημοσιεύεται δὲ διὰ τινος ἐφημερίδος. Μὴ ἀπαγορευομένης δὲ καὶ τῆς διὰ παραρτήματος τῆς ἐφημερίδος δημοσιεύσεως αὐτοῦ, ἔπεται ὅτι ἀρκεῖ καὶ ἡ διὰ παραρτήματος δημοσίευσις, ἂν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐκυκλοφόρησε, διανεμηθὲν τοῖς συνδρομηταῖς (Α. Π. 241 τοῦ 79). Τὸ τελευταῖον ἐδάφιον τοῦ 969 ἄρθρου φαίνεται ἀπαιτοῦν διὰ τὴν δι' ἐφημερίδος δημοσίευσιν αὐτοῦ, οἰαδῆποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ ἀξία τοῦ κτήματος, ἀλλ' ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ Οἰκονομίδης, παραπέμποντος αὐτοῦ εἰς τὴν 1 παράγραφον τοῦ 967 ἄρθρου, ὅπερ μίαν ἀπαιτεῖ προκηρύξιν καὶ μίαν πρὸς τοῦτο ὀρίζει προθεσμίαν διὰ τὰ κατωτέρως τῶν χιλίων δραχμῶν ἀξίας πράγματα, κατὰ δὲ τὴν καθίσταται ὅτι ἐκ παραδρομῆς κατηρτίσθη τὸ τοῦ ἄρθρου 969 τελευταῖον ἐδάφιον ὡς ἔχει. Ἀντίγραφον δὲ τοῦ προγράμματος κοινοποιεῖται ἐπὶ ποιῇ

ἀκυρότητος τῆς μετέπειτα διαδικασίας εἰς τοὺς ἐγγεγραμμένους ἐνυποθήκους δανειστάς (ἀδιάφορον ἂν ἅπαντες ᾖ ἡ μὴ δανεισταὶ τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τὴν ὀρθὴν ἀπόφασιν 267 τοῦ 71 τοῦ Ἀρείου Πάγου) πρὸ τριῶν ἢ ἐξ ἐβδομάδων κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος (Πολ. Δικ. 971). Ὅθεν ὁ μὴ προσκληθεὶς διὰ τῆς αὐτῆς κοινοποιήσεως ἐκ τῶν δανειστῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀποκλεισθεὶς τοῦ δικαίου βλαττός τῆς κατατάξεως δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα δοθέντος ἐκπλειστηριάσματος εἰς τὸν ὑπάλληλον τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅπως ἐπέβη νόμιμος διανομὴ καὶ κατάταξις (Α. Π. 40 τοῦ 90). Ἀμέσως δὲ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πλειστηριασμοῦ γίνεται ἄλλη διὰ κηρύξεως γνωστοποίησις ἐν τῷ τόπῳ καὶ τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 973).

Αἱ διάφοροι αὗται προκηρύξεις τοῦ πλειστηριασμοῦ (αἱ διὰ προφορικῆς κηρύξεως, διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ δημοσιεύσεως ἐν ἐφημερίσει), ὡς καὶ αἱ προθεσμίαι, καθ' ἃς πρέπει νὰ γίνωνται, ἐπιφέρουσι ἀκυρότητα παραμεληθεῖσαι (Πολ. Δικ. 970 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 896). Καὶ ἡ μὲν δι' ἐφημερίδος κοινοποίησις ἀποδείκνυται ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος δανειστοῦ διὰ τῆς προσαγωγῆς ἀντιτύπου αὐτῆς (ἐπισπευμένης κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Α. Π. εἰς τὸν ἀνακόποντα τὸν πλειστηριασμόν τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι ἡ ἐφημερίς δὲν διεδόθη κατὰ τὸν προορισμὸν αὐτῆς), ὁ δὲ χρόνος τῆς κηρύξεως καὶ τοιχοκολλήσεως διὰ βεβαιώσεως τοῦ κλητῆρος, ἐπισυναπτομένου καὶ τοιχοκολλήτου προγράμματος (Πολ. Δικ. 970). Ἡ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τόπον τοῦ πλειστηριασμοῦ προφορικῆς κηρύξεως, δι' ἰδίας μὲν πιστοποιήσεως τοῦ κλητῆρος κατὰ τὰς ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 95 τοῦ 49, 257 τοῦ 50, 27 τοῦ 58, 131 καὶ 498 τοῦ 52, 402 τοῦ 62,

διὰ τῆς πιστοποιήσεως δὲ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλου ἐν τῇ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐκθέσει κατὰ τὴν ἀπόφασιν 207 τοῦ 57, διὰ τῆς ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπογραφῆς τοῦ κλητῆρος κατὰ τὴν ἀπόφασιν 96 τοῦ 70.

Ἐὰν ἔχωσιν ἐν τάξει τὰ τῶν διαφόρων προκηρύξεις, ἄρχεται ὁ πλειστηριασμός. Εἶναι δὲ δεκτὸς ὡς ὑπερθεματιστῆς δι' ἑαυτὸν ἢ δι' ἄλλον πᾶς κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἀξιόχρεως, ὃν διὰ τοῦτο καὶ κατέστησεν ὁ νόμος ὑπεύθυνον διὰ τὴν πρὸς πληρωμὴν ἱκανότητα τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, ὅθεν ὀφείλοντα, ἐὰν δὲν γνωρίζῃ ἐξ οἰκείας πείρας τὸν ὑπερθεματιστὴν, νὰ αἰτήσῃται παρ' αὐτοῦ ἐγγύησιν ἢ ἐγγυητὴν. Ἀπαράδεκτος ὡς ὑπερθεματιστὴς κηρύσσονται μόνον ἐλλόγως ὁ ὀφειλέτης καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅστις, ἐὰν κατασταθῇ παραβάτης, καταδίδωκεται προσέτι καὶ πειθαρχικῶς. Πρόδηλον ὅμως ὅτι ὁ ὀφειλέτης εἶναι ἀπαράδεκτος, ὅπως πλειοδοτήσῃ αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἄλλου πρὸς ἴδιον ὄφελος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πληρεξούσιος καὶ διὰ λογαριασμὸν ἄλλου (Α. Π. 28 τοῦ 81).

Ἡ κατακύρωσις γίνεται εἰς τὸν τελευταῖον ὑπερθεματιστὴν μόνον τρία λεπτά μετὰ τὴν προσφορὰν αὐτοῦ, διδομένου σημείου διὰ σκηπανίου ἢ κώδωνος. (Πολ. Δικ. 974). Καὶ ἀκυροῦται μὲν ὁ πλειστηριασμός, ἐὰν παραλειφθῇ ἡ οὐσιώδης αὕτη διατύπωσις! (Α. Π. 569 τοῦ 53, 47 τοῦ

68). Ἄλλ' ὑποτίθεται ὅτι αὕτη ἐτηρήθη μέχρι τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου, συγχωρουμένης δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων (Α. Π. 72 τοῦ 60, 154 τοῦ 72, 84 τοῦ 73). Ὑπερθεματιστοῦ δὲ μὴ παρουσιαζέμενου, κατακυροῦται τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ προσφορᾶς (Διατ. τῆς 21 Σεπτ. 1886). Ὁ ὑπερθεματιστής, ἐὰν ἐπλειστηρίαζεν δι' ἄλλον, ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ἅμα τῇ κατακυρώσει, πρὶν ἢ ὑπογράψῃ, τίς ὁ δι' ὃν ἐπλειστηρίασε, νὰ προσαγάγῃ δέ, ἂν ἐνέγγησεν ἄνευ ἐγγράφου ἐντολῆς, τὴν ἐγκρίσιν τοῦ τρίτου ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν (ἢ ἐννέα ἡμερῶν, ἐὰν ἡ ὀγδόη ᾖ εὐροτάσιμος) ἄλλως θεωρεῖται ὡς πλειστηρίασας δι' ἑαυτόν. (Πολ. Δικ. 976 καὶ 977). Δικαιοῦται δὲ ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ νὰ δεχθῇ τὸν ἐντολέα τοῦτον ὡς ἀξιόχρεον ἄνευ ἐγγυοδοσίας ἢ νὰ αἰτήσῃ ἐγγύησιν, ὅτε, μὴ παρεχομένης αὐτῆς, θεωρεῖται ἡ κατακύρωσις ὡς μὴ γενομένη καὶ κατ' ἄ-

λέτης ὠφελήθῃ ὅσον ἔστιν ἐξ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὸ χορηγούμενον αὐτῷ δικαίωμα ἐξαγορᾶς. Ὅθεν ἡ περὶ τριλίπτου διαστήματος διάταξις εἶναι οὐσιώδης.

Κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ ἢ κατακυρώσεις δὲν γίνεται μὲν πρὸ τῆς ταχθείσης κατὰ τὸ ἄρθρ. 967 διὰ τῶν κοινοποιήσεων ὥρας, κατ' αὐτὴν δὲ παρατείνουμένην καὶ μετ' αὐτὴν, ἐν ὅσῃ ὑπάρχει ἀνταγωνισμός καὶ γίνονται προσφοραὶ, γίνεται ἡ κατακύρωσις ἀντίως μετὰ παρέλευσιν τριῶν λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς τελευταίας προσφορᾶς, καὶ τότε μετὰ τὴν ἄνευ προσφορᾶς τινος παρέλευσιν τῶν τριῶν λεπτῶν, δίδεται διὰ τοῦ σκηπανίου ἢ κώδωνος τὸ σημεῖον τῆς τελειώσεως ἢ τῆς κατακυρώσεως, ὥστε, ἐὰν γίνωνται ἄλληλοδιαδόχως προσφοραὶ, ὁ πλειστηριασμός παρατείνεται ὥς οὐ παύσωσιν αἱ προσφοραὶ καὶ ὅπῃ τῆς πάσης παρέλθωσι τρία λεπτά.

1 Ὁ νόμος χορηγεῖ τὸ τρίλεπτον χρονικὸν διάστημα ἀπὸ πάσης τελευταίας προσφορᾶς, (ἢ α 1) οἱ ἐκ τῶν διαγωνιζομένων καὶ πλειοδοτήσαντων μὴ τελευταῖοι κατὰ τὴν προσφορὰν λάβωσι τὸν καιρὸν νὰ σκεφθῶσι περὶ πλειοδοτήσεως, τυχὼν δὲ προσενεχθῶσι καὶ ἄλλοι ὑπερθεματισταὶ καὶ ἐξαντληθῶσιν οὕτω πάντα τὰ πρὸς ὠφελιμωτέραν ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου πώλησιν δυνατὰ μέσα, 2) καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ὀφει-

κολουθίαν ἀνάγκη νέου πλειστηριασμοῦ (Πολ. Δικ. 976).

Τὴν τάξιν, καθ' ἣν πρέπει νὰ πλειστηριαζῶνται τὰ κατασχεθέντα, προσδιορίζει ὁ ὀφειλέτης, ἐὰν ᾖ παρών. Ἐξακολουθεῖ δ' ὁ πλειστηριασμός αὐτῶν, ἕως οὗ συγκεφαλαιωθῇ ἡ πρὸς ἀπότισιν τῆς ἀπαιτήσεως καὶ τῶν δαπανῶν ποσότης (Πολ. Δικ. 978). Ὡς πρώτη προσφορά χρησιμεύει ἡ ὑπὸ τοῦ καταδιώκοντος δανειστοῦ προτενεχθεῖσα τιμή, ὑπερθεματιστοῦ δὲ μὴ παρουσιαζομένου, κατακυροῦται εἰς αὐτὸν τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ προσφορᾷ. (Πολ. Δικ. 278 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Δ. 26 Σεπτ. 1836). Ἀκυρωτός δ' ὁ πλειστηριασμός, καθ' ὃν ᾗθελον παραβιασθῇ αἱ διατάξεις αὐταί, ὡς νομοθετηθεῖσαι πρὸς ἀποτροπὴν τῆς καταλίψεως τοῦ ὀφειλέτου (Α.Π. 73 τοῦ 90).

Ἐὰν ἡ διὰ δώρων ἢ ὑποσχέσεων ἀπομάκρυνσις τῶν πλειστηριαζόντων παράγῃ μόνον τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ὀφειλέτου (συνωδᾷ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ νόμου, καθ' ὅς ὁ ἐκ τοιοῦτου δόλου ζημιούμενος δικαιούται μόνον νὰ ἐπιζητήσῃ λόγῳ ἀποζημιώσεως τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἄξιαι, εἰς ἣν ἄλλως ᾗθελε κατακυρωθῇ πλειστηριασθὲν) ἢ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν ἀκυρότητα τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐταλανεύετο ἡ ἡμετέρα νομολογία. Ἀλλ' ἀπὸ τινος ὁ Ἀρειος Πάγος δι' ἐπανειλημμένων ἀποφάσεων (οἶον 282 τοῦ 77, 77 καὶ 284 τοῦ 79, 202 τοῦ 81, 297 τοῦ 81, 8 τοῦ 85) παρεδέξατο ὀριστικῶς τὴν γνώμην, καθ' ἣν ἐπάγει μόνον τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ὀφειλέτου, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἀκυρότητα τοῦ πλειστηριασμοῦ. Ἀλλ' ἀνέκαθεν ὁμοφώνως ἡ νομολογία παρεδέξατο ὅτι δὲν δύναται νὰ προσβληθῇ ὁ πλειστηριασμός λόγῳ ὑπερμέτρου βλάβης, ὅτε τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Διατ. τῆς 21 Σεπτεμβρίου 1836, ὃ ρητῶς ὀρίζει τὰ τῆς προσφορᾶς, τροπο-

ποιήσαντος κατὰ τοῦτο τὰς ρωμαϊκὰς διατάξεις.

Περὶ τῆς κατακυρώσεως συντάσσει ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἔκθεσιν (ὑπογραφομένην καὶ ὑπὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, τῶν παρόντων τυγὼν διαδίκων καὶ δύο μαρτύρων), ἥτις περιλαμβάνει πάσας τῆς πωλήσεως τὰς συμφωνίας. Μόνον δὲ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκ τῆς πωλήσεως συμφωνιῶν καὶ ἰδίως τὴν καταβολὴν τῶν δαπανῶν τῆς καταδιώξεως λαμβάνει παρὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ περίληψιν τῆς κατακυρωτικῆς ἐκθέσεως καί, κοινῶς ποιῶν αὐτὴν εἰς τὸν κατέχοντα τὸ κτήμα ὀφειλέτην, ἀπαιτεῖ τὴν ἄμεσον παράδοσιν αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅτι, ἂν ὁ ὀφειλέτης ἀρνηθῇ τὴν παράδοσιν, ἀπαγγέλλεται κατ' αὐτοῦ προσωπικὴ κράτησις (Πολ. Δικ. 980)¹. Καὶ ἐὰν εἶχε μὲν συμφω-

¹ Σημειωτέον ὅτι ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει μὲν κατὰ τὸ ἄρθρ. 880, κοινοποιουμένης αὐτῷ τῆς περίληψεως τῆς κατακυρωτικῆς ἐκθέσεως, νὰ παραδώσῃ τῷ ὑπερθεματιστῇ τὸ πλειστηριασθὲν ἀκίνητον, ἀλλ' ἐντεῦθεν δὲν ἐπεται ὅτι ὁ ὑπερθεματιστὴς δύναται νὰ ποβέλλῃ αὐτὸν ἄκοντα τῆς διακατοχῆς. Τούναντίον ἐκ τῶν ἄρθρ. 990, 999 ἄρ. 9 τῆς Πολ. Δικ. συνάγεται ὅτι ὁ ὑπερθεματιστὴς, ἀρνούμενος τὴν παράδοσιν τοῦ ὀφειλέτου, δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ κράτησιν ἢ τὴν διὰ βίας ἀποβολήν, πρὸ δὲ τῆς περὶ τούτου ἀποφάσεως ἡ διὰ βίας τυγὼν ἐπενεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ (ἢ τοῦ ἐντολοδόχου αὐτοῦ κλητῆρος) ἀφαιρέσις τοῦ ἀκινήτου καὶ ἡ εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ἐγκατάστασις τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, παράνομος οὔσα, δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κατοχὴν ἀνεπίληπτον. Ἀλλὰ τὸ δικαστήριον εἶναι ὑπόχρεον νὰ διατάξῃ τὴν διὰ τῆς βίας ἀποβολὴν τοῦ ὑπερθεματιστοῦ ἐκ τῆς διακατοχῆς, μὴ ἀρκούμενον εἰς τὴν ἀπαγ-

νηθῇ νὰ καταβληθῶσιν ἀμέσως μετρητά, διανέμονται μὲν τὰ μετρητά ἂν ἐπαρκῶσιν εἰς ἱκανοποίησιν τῶν δανειστῶν, ἄλλως δὲν γίνεται κατάταξις. Ἄλλ' ἔάν δὲν ὑπῆρχε συμφωνία τοιαύτη, ἐκδίδωσιν ἀπλῶς γραμμάτια πρὸς τοὺς δανειστάς. καταβλητέα ὑπὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ.

Ἐάν ὁ ὑπερθεματιστὴς δὲν ἐξεπλήρωσεν ἅς ἀνεδέξατο ὑποχρεώσεις, δηλονότι δὲν κατέβαλε τὸ ἐκπλειστηρίασμα εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ, γίνεται ἀναπλειστηριασμός, οὗ αἱ δαπάναι βαρύνουσι τὸν ὑπερθεματιστὴν, ὑποκείμενον καὶ εἰς προσωπικὴν κράτησιν. Ἄλλ' οὐδόλως ἀποκλείονται καὶ τὰ λοιπὰ καταδικαστικὰ μέσα. (Α. Π. 278 τοῦ 55, 243 τοῦ 56). Παρατηρητέον ἐπομένως ὅτι τὰ ἐπιζή-

γελίαν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως. Τοῦτο οὐ μόνον προκύπτει ἐκ τοῦ ἀρθ. 880 ἀρ. 2, ἀλλὰ καταδύλλεται καὶ ἐκ τοῦ ἀτόπου, ὃ ἤθελε προκύψει ἐκ τῆς ἐναντίας ἐρμηνείας, ὅτι δηλ. ἐπὶ γυναικῶν, ἀνηλίκων καὶ ἄλλων προσώπων, καθ' ὧν δὲν ἐπιτρέπεται τὸ μέτρον τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ἢ ἐκτέλεσις ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατος.

Προσθετέον ὅτι ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει κατὰ τὸ ἀρθ. 950 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθ. 999 νὰ παρτιτῇ τὴν διακατοχὴν τοῦ πλειστηριασθέντος ἅμα τῇ ἐπιδόσει τῆς κατακυρωτικῆς ἐκθέσεως, δηλονότι νὰ παύσῃ ἐκτοτε ἐνεργῶν πρᾶξιν τινὰ κατοχῆς καὶ ν' ἀφήσῃ ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν εἰς τὸν ὑπερθεματιστὴν, τότε δὲ μόνον κινεῖται κατ' αὐτοῦ ἀγωγή περὶ παραλείψεως κατοχῆς, ὅταν ἐνεργήσῃ ἀντίστασιν τινα εἰς τὸν ἐπιχειροῦντα τὴν κτῆσιν τῆς κατοχῆς ὑπερθεματιστὴν, ὑποχρεοῦται δ' ἀντιστάμενος καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως νὰ παραλίπῃ τὴν κατοχὴν. Ἄλλ' οὐδόλως ὑποχρεοῦται νὰ δηλώσῃ διὰ δικηγράφου, ὅτι παραιτεῖται τὴν κατοχὴν ἢ νὰ ἐνεργήσῃ προσωπικῶς τὴν παράδοσιν εἰς τὸν ὑπερθεματιστὴν.

μια ταῦτα ἐπακολουθήματα ἐπέρχονται, ὅσάκις ὁ ὑπερθεματιστὴς δὲν ἐκπληροῦ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ ἐξ ὑπατιότητος, οὐχὶ δὲ καὶ ὅσάκις ἐξενικήθῃ τὸ κτῆμα, διότι καὶ ὁ ὑπερθεματιστὴς ἔχει χαράκτῆρα καθαρὸν ἀγοραστοῦ, ὃ δὲ ἀγοραστὴς κατὰ τὸν Ρ. νόμον, ἐνικωμένου γενικῶς ἢ μερικῶς τοῦ κτῆματος, ἔχων ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ περὶ τοῦ τιμήματος, ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ διαφέροντος, δικαιούται καὶ ν' ἀναβάλῃ τὴν καταβολὴν, ἕως οὐ ἐξασφαλισθῇ, οὐδόλως λογιζόμενος ὑπερήμερος. Δικαιοῦται δὲ βεβαίως νὰ προκαλέσῃ τὸν ἀναπλειστηριασμόν, ὡς ἐρῶς ἐγνωμάτευσεν ὁ Ρουσόπουλος, οἱσδὴποτε τῶν ἐχόντων ἐκτελεστὸν δικόγραφον δανειστῶν. Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἑναρξιν τοῦ ἀναπλειστηριαμοῦ δὲν ἀπαιτεῖται ἐπιταγὴ πρὸς πληρωμὴν, ἀλλ' ἀρκεῖ ἡ παρέλευσις τῆς πρὸς καταβολὴν τοῦ ἐκπλειστηριασματος συμφωνημένης προθαμίας (Π. Δ. 982). Αὐτόδηλον δ' ὅτι μέχρι τοῦ πέρατος τοῦ ἀναπλειστηριαμοῦ ὁ ὑπερθεματιστὴς δικαιούται νὰ ἐξαγοράσῃ τὸ πλειστηριασθὲν ὑφ' ἧς συμφωνίας καὶ ὁ ὀφειλέτης, εἰάν καταβάλῃ καὶ τὰς χάριν αὐτοῦ γενομένας δαπάνας (Α. Π. 80 τοῦ 76).

Ἐάν διὰ τινος παρεμπύπτοντος ἀναβληθῇ ὁ πλειστηριασμός, ὀρίζεται πρὸς τοῦτο νέα ἡμέρα, καὶ, ἀναβληθείσης μὲν μόνον κοινοποιήσεως τινος, ἀνάγκη νὰ προηγητῇ ἡ ἑλλείπουσα κοινοποίησις, ἀναβληθέντος δὲ τοῦ πλειστηριαμοῦ, νὰ προηγητῇ ἡ κατὰ τὸν τόπον καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ πλειστηριαμοῦ νέα δημοποίησις διὰ κηρύξεως κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνθήσαν (Πολ. Δικ.) 985 ἐν συνδ. πρὸς 871, 874, 907, 910—914. Α. Π. 22 τοῦ 46, 285 τοῦ 54). Δικαιοῦται δ' ἕκαστος τῶν ἐχόντων ἐκτελεστὸν δικόγραφον δανειστῶν νὰ ἐπισπεύσῃ τὸν μὴ καταρθωθέντα κατὰ τὴν διωρισμένην ἡμέραν πλειστηριασμὲν (Πολ. Δικ. 985 ἐν συνδ.).

πρὸς 914). "Ὅθεν δικαιούται καὶ νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ παρὰ τοῦ ἐπισπεύδοντος τὰ τῆς ἐκτελέσεως ἔγγραφα (Α. Π. 70 τοῦ 88).

Σημειωτέον ὅτι, τοῦ ὑπερβηματιστοῦ κτωμένου διὰ τῆς κατακυρώσεως ὁ δικαιώματα εἶχεν ἐπὶ τοῦ κτήματος ὁ τότε κύριος αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 979), εὐθινομένου δ' ἐπὶ ἐκνικήσει κατὰ τὸν ἀστυκὸν νόμον ἄειποτε τοῦ πωλητοῦ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἀγοραστοῦ, ἔπεται ὅτι, ἐκποιθέντος τυχὸν τοῦ κατακυρωθέντος εἰς τὸν ὑπερβηματιστὴν κτήματος διὰ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, ὑπεύθυνος εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ὑπερβηματιστοῦ εἶναι οὐχὶ ὁ χρησιμεύσας ὡς ἀπλοῦν ὄργανον τῆς ἐκποιτήσεως τοῦ κτήματος ἐπισπεύδων δανειστής, ἀλλ' ὁ ὀφειλέτης (Α. Π. 62 τοῦ 53, 229 τοῦ 85 κλ.).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Κατάσχεσις κινητῶν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου.

Πάντα τὰ κινητὰ τοῦ ὀφειλέτου ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν· ἐξαιροῦνται δὲ μόνον 1) τὰ ἀναγκαῖα ἱμάτια καὶ στορώματα τοῦ ὀφειλέτου, ὡς καὶ τῆς γυναίκος καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, 2) ὁ μισθὸς καὶ αἱ συντάξεις πάντων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν καὶ ἡ ἀποζημίωσις τῶν βουλευτῶν, 3) ἡ ἐπὶ ὀκτῶ τοῦλάχιστον ἡμέρας ἀναγκαῖα διὰ τὸν ὀφειλέτην καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ζωοτροφία, 4) τὰ βιβλία τῶν εἰς τὰ γράμματα καταγινόμενων ὀφειλετῶν καὶ τὰ ἐργαλεῖα τῶν τεχνικῶν ἐπιτηδεύμα ἐξασκούντων μέχρι τῆς ἀξίας πεντακοσίων δραχμῶν κατ'ἐκλογὴν τοῦ ὀφειλέτου, 5) τῶν ὀφειλετῶν γεωργῶν εἰς βουῆς ἢ μίαν δάμαλιν (οἷας δὴποτε ἡλικίας) ἢ τρία πρόβατα ἢ δύο αἰγες ἢ εἰς ὅνος κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὀφειλέτου. Ἀλλὰ κατ'ἐξαιρέσιν τῶν πρὸς τὸ δημοσίον ὀφειλετῶν γεωργῶν ἐξαιροῦνται τῆς κατασχεσεως δύο ἀροτριῶντα ζῶα, δέκα πρόβατα ἢ δέκα αἰγες καὶ ἓν φορτηγὸν ζῶον (Πολ.

Δικ. 885 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΑΡΜΑ' τῆς 19 Μαρτίου 1884, νόμου τῆς 19 Αὐγ. 1852 ἄρθρ. 52 καὶ νόμου τῆς 6 Ἀπριλίου 1853 περὶ ναυτικῶν συντάξεων ἄρθρ. 30, νόμου ΑΡΟΗ' τοῦ 1884 περὶ ναυτικοῦ ἀπομαχικοῦ ταμείου ἄρθρ. 88 καὶ Νόμου ΥΔΣ' τοῦ 1871 ἄρθρ. 9). Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ 1/4 τῆς βουλευτικῆς ἀποζημιώσεως, τῶν μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν (στρατιωτικῶν τε καὶ πολιτικῶν παντὸς βαθμοῦ) ἐπιτρέπεται κατ'ἐξαιρέσιν κατάσχεσις δι' ἀκαίτησιν διατροφῆς συζύγου, ἀνιόντων καὶ κατιόντων. "Ὅθεν, ἐὰν κατασχεθῇ τι τῶν εἰρημένων πραγμάτων, ἡ κατάσχεσις ἀκυροῦται, προκειμένου δὲ περὶ πραγμάτων ἃ ἡ κατάσχεσις προαπατεῖ ἐκλογὴν τοῦ ὀφειλέτου, ἀκυροῦται, ἐὰν μὴ ἐρωτηθῇ ὁ ὀφειλέτης (Α. Π. 72 τοῦ 66).—Ἐπιτρέπηται νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ Πολιτικὴ ἢ μὲν Δικονομία, περιορίζει πολὺ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀκατασχέτων. Δίκαιον εἶναι νὰ ὑποβάλλωνται εἰς κατάσχεσιν πρὸς πληρωμὴν τοῦ χρέους πάντα τὰ ἔπιπλα καὶ σκεύη τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν εὐπρεπὴ καὶ πολυτελεῖ τοῦ ὀφειλέτου βίωσιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ παραιτήτως ἀναγκαῖα εἰς διέλευσιν βίου πτωχικοῦ. Οὕτως ἔδει νὰ ἐξαιρῆται τῆς κατασχεσεως ἡ πρὸς φαγητὸν ἢ ἐργασίαν τράπεζα, αἱ ἀπλαῖ πρὸς καθισμὸν εἶδρα, αἱ κλῖναι τῶν μελῶν τοῦ οἴκου κτλ., ἐπίσης δὲ τοῦ ὀφειλέτου γεωργοῦ ἐν ζεῦγος βοῶν ἢ δαμάλεων ἢ ὄνων ἢ ἵππων. Ἐπίσης ἔδει νὰ ἐξαιρῆται τῆς κατασχεσεως ἡ ἀντιμισθία τῶν ἐργατῶν καὶ ὑπηρετῶν καὶ οἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων ἰδιωτικῶν καταστημάτων μέχρι τινὸς ποσού.

Ἐνεργεῖται δὲ ἡ κατάσχεσις διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων (πολιτῶν Ἑλλήνων ἐνηλίκων, μὴ συνδεομένων διὰ συγγενείας ἢ κηδεστίαι κατ'εὐθείαν γραμμὴν ἢ μέχρι τρίτου βαθμοῦ πρὸς τοὺς διαδίκους ἢ τὸν κλητῆρα

καὶ μὴ διατελούντων ὑπηρετῶν ἢ γραφέων τοῦ κλητῆρος) μεσεγγυῶνται δὲ (βηλο- νότι ἀφαιροῦνται καὶ φέρονται εἰς ἀσφαλῆ φύλαξιν) τσαῦτα ἐκ τῶν εἰς τὸν ὀφειλέτην ἀνηκόντων κινητῶν, ὅσα φαίνονται ἀναγκαῖα πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ (Πολ. Δικ. 886). Τὰ κινητὰ ταῦτα παραδίδονται πρὸς φύλαξιν ἢ εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην ἢ εἰς τὸν Εἰρηνοδικιακὸν γραμματέα ἢ εἰς τὸν σύμβουλοιογράφον ἢ εἰς τὸν δημαρχικὸν πάρεδρον τοῦ τόπου τῆς κατασχέσεως ἐπὶ ἐξοφλητικῷ γραφομένῳ ἐν τῇ ἐκθέσει ἢ ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς. Μυστάσσεται δὲ ἡ ἐκθεσις ὑπὸ τοῦ κλητῆρος, ἐκτιμῶντος ἀμέσως τὰ κατασχεθέντα ἄνευ περαιτέρω δαπάνης, καὶ προσδιορίζεται ἡ ἡμέρα τοῦ πλειστηριασμοῦ, καὶ υπογράφεται ὑπὸ τε τοῦ κλητῆρος καὶ τῶν παρόντων διαδίκων, τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ εἰς ὃν παραδίδονται πρὸς φύλαξιν τὰ κατασχεθέντα ἀντικείμενα μεσεγγυούχου (ὧν μὴ δυναμένων ἢ μὴ θελόντων νὰ υπογράψωσι, γίνεται σημείωσις περὶ τούτου). Εὐνόητον δὲ ὅτι, εἰνὰ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς κατασχέσεως ἐπέλθῃ ἅπαξ ἢ πολλάκις διακοπή, ἢ ἐκθεσις προσήκον νὰ υπογράφῃται κατὰ πᾶσαν διακοπήν. Τοῦτο δὲ καὶ ῥητῶς δρίζει ἡ Ἱταλικὴ Πολιτικὴ Δικονομία (ἄρθρ. 597). 'Εὰν δ' ὁ ὀφειλέτης δὲν ᾔτο παρών, γνωστοποιεῖται αὐτῷ ἡ κατάσχεσις (Πολ. Δικ. 887 καὶ 888). Σημειωτέον δ' ὅτι, μεσεγγυηθέντων γεωργικῶν σκευῶν ἢ ζῴων, δύναται ὁ Εἰρηνοδίκης ἐξ ἐπαγγέλματος ἢ τῇ αἰτήσεϊ τῶν ἐχόντων συμφέρον νὰ διορίσῃ ἐπιστάτην καὶ φύλακα τοῦ πράγματος ἢ τῶν ζῴων. (Πολ. Δικ. 888). —Θεωρεῖται δὲ ὁ μεσεγγυούχος τῶν κατασχεθέντων θεματοφύλαξ καὶ ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ εἰς τὴν φύλαξιν αὐτῶν τὴν ἐπιμέλειαν συγετοῦ οἰκογενειάρχου, ὑπεύθυνος ὧν περὶ τῆς ἐν καιρῷ παραδόσεως αὐτῶν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριαμοῦ καὶ λογοδοτῶν περὶ τῶν παραχθέν-

των καρπῶν. "Οθεν, εἰνὰ ἐκ παραδρομῆς αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀπολεσθῇ ἢ βλαφθῇ, εὐθύνεται εἰς ἀποζημίωσιν, καὶ, ἂν ᾔθελεν ἀποδειχθῇ ἀναξιδόχρεως, εὐθύνεται ἐπιβοηθητικῶς καὶ ὁ δῆμος, ἐπιφυλαττομένης τῆς προσηκούσης ἀναγωγῆς (Πολ. Δικ. 859).

'Ο ὀφειλέτης ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κατασχέσεως, εἰνὰ ᾔτο παρών, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως, εἰνὰ ᾔτο ἄπών, στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἢ τῆς ἐνεχυριάσεως τῶν κατασχεθέντων (Πολ. Δικ. 890). "Οθεν, ἂν ἐκποιήσῃ ἢ ἐνεχυριάσῃ αὐτά, ἡ ἐκποίησις ἢ ἐνεχυρίασις εἶναι ἄκυρος, ἀλλὰ τὴν ἄκυρότητα δύναται μόνον νὰ ἐπικαλεσθῶσιν οἱ βλαπτόμενοι ἐξ αὐτῆς (Α. Π. 72 τοῦ 58).

Τὰ κατασχεθέντα κινητὰ πλειστηριάζονται δημοσίως ἐν ᾧ δῆμῳ ἐγένετο ἡ κατάσχεσις, κατ' ἐκλογὴν τοῦ δανειστοῦ, ἢ ἐν ᾧ τόπῳ εὐρίσκονται τὰ πράγματα ταῦτα ἢ ἐν τῷ διὰ τοὺς πλειστηριασμοὺς προσδιορισμένῳ τόπῳ καθ' ἡμέραν τινὰ γενικῆς ἀγορᾶς ἢ κυριακῆν μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας, κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ δανειστοῦ, 1) εἰ μὲν πρόκειται περὶ κινητῶν τιμῆς κατωτέρας τῶν 300 δραχμῶν οὐχὶ πρὸ τῆς ὀγδόης μετὰ τὴν κατάσχεσιν ἡμέρας, 2) ἐπὶ δὲ κινητῶν μείζονος τιμῆς οὐχὶ πρὸ τεσσάρων ἐβδομάδων. 'Εὰν δὲ ὁ ὀφειλέτης ἢ ὁ ἐπισπεύδων νομίξῃ ὅτι, γινομένου τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐν ἄλλῳ δῆμῳ, δύναται νὰ προσενηχθῇ μείζων τιμῇ, γίνεται ἐκεῖ ὁ πλειστηριασμός, ὅταν προκαταβάλλῃ τὴν τῆς μετακομισεως καὶ τὴν τυχόν πρὸς νέας κοινοποιήσεις ἀναγκαῖαν δαπάνην ἢ παράσχη ἀποχρῶσαν περὶ αὐτῶν ἀσφάλειαν (Πολ. Δικ. 891 καὶ 892). Πρόδηλον δὲ ὅτι, εἰνὰ ἐγερθῇ ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ποσοῦ ἢ τῆς προκαταβολῆς ἢ ἄλλος τις διαταγμός, ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 871 ὁ πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν

ἢ τὸ δικαστήριον. Ἀλλὰ πλειστηριασμοὶ πλοίων δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐκτὸς τῆς περιφερείας τοῦ Πρωτοδικείου, παρ' ᾧ ἡ κατάσχεσις, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 205 τοῦ Ἑμπ. νόμου (Α. Π. 27 τοῦ 65).

Ἡ ἡμέρα, ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα τοῦ πλειστηριασμοῦ καὶ ὁ ὑπάλληλος, οὗ ἐνώπιον πρόκειται νὰ γίνῃ οὗτος, προκοινοποιῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος διὰ κλητῆρος, καί, εἰ μὲν πρόκειται περὶ κινητῶν κατωτέρας τιμῆς τῶν 300 δραχμῶν, τοῦλάχιστον τρεῖς ἡμέρας πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ, εἰ δὲ περὶ κινητῶν μείζονος ἀξίας, τοῦλάχιστον δεκαπέντε ἡμέρας πρὸ αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 893). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου ΑΡΝΘ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ νόμου περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων ὁ ἐπισπύδων δανειστής ὀφείλει ἀείποτε νὰ κοινοποιήσῃ καὶ εἰς τὸν ἀρμόδιον ταμίαν διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἀντίγραφον ἐφ' ἀπλοῦ χάριτος τῆς ἐκθέσεως κατασκέσεως καὶ νὰ γνωρίσῃ προσέτι αὐτῷ τὸν τόπον τὸν μῆνα, τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὡς καὶ τὸν ὑπάλληλον, οὗ ἐνώπιον γενήσεται ὁ πλειστηριασμός, ἐντὸς τῆς αὐτῆς προθεσμίας. Γίνεται δὲ ἡ ἀνωτέρω κατὰ τὸ ἄρθρ. 893 κοινοποιήσις διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πράξεως κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνήθειαν διὰ κηρύξεως ἐν τῷ δήμῳ, ὅπου γίνεται ὁ πλειστηριασμός, καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως ἐπὶ τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου. Εἰ δὲ πρόκειται περὶ κινητῶν ἐχόντων ἀνωτέραν ἀξίαν τῶν 300 δραχμῶν, καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ, καὶ διὰ καταχωρίσεως τοῦ τοιχοκολλήτου γραμματίου εἰς τινὰ Ἐφημερίδα. Τὸ γραμματίον δὲ τοῦτο προσήκον νὰ περιλαμβάνῃ ἀκριβῆ κατὰλογον τῶν κατεσχυσμένων πραγμάτων (Πολ. 894). Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τοῦ πλειστηριασμοῦ γίνεται ἐν τῷ τόπῳ

αὐτοῦ νέα δηλοποίησις διὰ κηρύξεως κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνήθειαν ἀμέσως πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πλειστηριασμοῦ (Πολ. 895). Ἀναφέρονται δὲ πᾶσαι αἱ προειρημέναι κοινοποιήσεις ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ πλειστηριασμοῦ (Πολ. 895). Ἡ παραμέλησις τῶν ἀνωτέρω κοινοποιήσεων καὶ προθεσμιῶν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ πλειστηριασμοῦ. Ἐὰν δ' ὁ ἀμελήσας ᾖ καὶ δικαστικός ὑπάλληλος ἢ ὑπηρέτης, καταδικάζεται οὗτος καὶ εἰς ἀποζημίωσιν καὶ εἰς ἀπότισιν τῶς δαπανῶν, ἐπιφυλαττομένης καὶ τῆς προσηκούσης πειθαρχικῆς ἢ ἄλλης ποινῆς (Πολ. Δικ. 896). Ἐξαιρουμένων ὅμως αἱ ἀκυρότητες κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅσας καὶ ὁ ὀφειλέτης παρηγγήσατο ῥητῶς τὸ δικαίωμα νὰ προβάλλῃ οὐτάς δι' εἰδικῆς περὶ τούτου συμφωνίας μετὰ τοῦ δανειστοῦ μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐκτελέσεως (Α. Π. 137 τοῦ 67, 142 τοῦ 71, 270 τοῦ 72, 72 τοῦ 73). Σημειωτέον εἰδικώτερον ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ποσῶς ὁ προκοινοποιηθεὶς πλειστηριασμός, ἐὰν μὴ βεβαιωθῇ ἢ διὰ δημοσίου φύλλου κοινοποιήσις, ὅσας αὕτη ἀπαιτεῖται, διὰ προσαγωγῆς ἀντιτύπου αὐτοῦ, καὶ ὁ χρόνος τῆς κηρύξεως καὶ τοιχοκολλήσεως διὰ βεβαιώσεως τοῦ κλητῆρος, ἐπισυναπτομένου καὶ τοιχοκολλήτου γραμματίου (Πολ. Δικ. 897).

Κατ' ἐξαιρέσιν πράγματα ὑποκείμενα εἰς φθορὰν πλειστηριάζονται δημοσίως παρὰ τοὺς ἄλλους ἢ ἐν βραχείᾳ προθεσμίᾳ ὀρίζομένη ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ (οὐδαμῶς ἀναγκαίουσας πρὸς τοῦτο δικαστικῆς ἀδείας)· αὐχ' ἦτον προηγεῖται καὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ τούτου κοινοποιήσις διὰ κηρύξεως καὶ, ἐὰν ἐπιτρέπη ὁ χρόνος, καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως (Πολ. Δικ. 898).

Γίνεται δὲ ἡ κατακύρωσις εἰς τὸν προσφέροντα τὰ πλείονα τρία λεπτὰ τῆς ὥρας μετὰ τὴν τελευταίαν προσφορὰν, δι'

δομένου σημείου διὰ σκηπανίου ἢ κώδωνος, ἀλλ' ἐπὶ πληρωμῇ τῶν χρημάτων, εἰς μετρητά, ἔχοντος τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ υπάλληλου προσωπικὴν εὐθύνην, ἐὰν πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ τιμῆματος παραδῶσῃ τὰ πράγματα (Πολ. Δικ. 899). Γίνεται δὲ ἡ κατακύρωσις εἰς τὸν πλειοδότησαντα καὶ ἂν ἢ ὑπ' αὐτοῦ προσφερομένη τιμῇ ἢ μὲν μικροτέρα τῆς δι' ἐκτιμῆσιν· γενομένης· δηλονότι ἡ προσφορά, ἐφ' ἣ ἡ κατακύρωσις, δύναται νὰ ᾖ καὶ κατὰ πολὺ ἐλάσσων τῆς ἀξίας τοῦ πλειστηριαζομένου. Ἐξαίρουνται δὲ μόνον τὰ πολύτιμα μέταλλα, εἴαν ἡ πλειοδότησις αὐτῶν δὲν ἐκινῇται εἰς τὸν ὅρον τῆς περὶ ἀγορᾶς αὐτῶν διατιμῆσεως τοῦ νομισματοκοπείου καὶ ὁ ὀφειλέτης ἐπιζητῇ τὴν εἰς αὐτὸ ἢ τὰ υποκαταστήματα αὐτοῦ ἀποστολῇ αὐτῶν, προκαταβάλλων καὶ τὰς δαπάνας τῆς ἀποστολῆς (Δ. 21 Σεπτ. 1836 περὶ κατασχέσεως καὶ πλειστηρίασεως). Ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ ἀκύρωσις τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὑπάρχει ὑπέρμετρος βλάβη (Α. Π. 95 τοῦ 18).

Τὴν τάξιν, καθ' ἣν πρόκειται νὰ πλειστηριασθῶσι τὰ κατασχθέντα, ὁρίζει ὁ ὀφειλέτης, ἂν ᾖ παρὼν. Ὅποτεν ἢ ἐκ τῆς πωλήσεως μέρους τῶν πραγμάτων προκύψασα χρηματικὴ ποσότης καλύπτῃ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐπισπεύδοντος καὶ τὰς δαπάνας, παύεται ἡ περαιτέρω πλειστηρίασις καὶ τὰ υπολειπόμενα πράγματα παραδίδονται τῷ ὀφειλέτῃ (Πολ. Δικον. 901). Περὶ δὲ τῶν διαφορῶν προσφορῶν καὶ τῆς κατακυρώσεως συντάσσει ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ υπάλληλος ἑκθεσιν, ἣν υπογράφει μετὰ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, τῶν τυχόν παρόντων διαδίκων καὶ δύο μαρτύρων. Μὴ θέλοντος δὲ ἢ μὴ δυναμένου τοῦ ὑπερθεματιστοῦ νὰ υπογράψῃ, γίνεται μεία ἐν τῇ ἐκθεσὶ (Πολ. Δικον. 902). Σημειωτέον ὅτι ἡ ἑκθεσις αὕτη, ὡς ἑκθεσις δικαστικὴ, προσήκον νὰ ἀναφέρῃ

τὸν χρόνον καθ' ὃν συνετάχθη, ἔστω καὶ ἐὰν συνάγῃται τὸ ἔτος ἢ ὁ μὴν αὐτῆς ἐξ ἄλλων σχετικῶν ἐκθέσεων, συνωδὰ πρὸς τὸ ἄρθρον 133 τῆς Πολ. Δικ. Ἀλλως ὁ πλειστηριασμός εἶναι ἄκυρος (Α. Π. 37 τοῦ 65, 277 τοῦ 73). Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι οἱ μάρτυρες δύναν νὰ προσλαμβάνωνται ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅτε παριστάμενοι ὡς βεβαιωταὶ οὐ μόνον τῆς κατακυρώσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν προσφορῶν· ὅθεν κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 166 τοῦ 59, μὴ προσληφθέντων αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ πλειστηριασμός εἶναι ἄκυρος¹· ἀλλ'

1 Ἐπιδοκιμάζομεν τὴν γνώμην τοῦ Ἀρείου Πάγου, οὕχι διότι κατὰ τὴν αἰτιολογίαν τῆς ὑπ' ἀριθ. 166 τοῦ 59 ἀποφάσεως αὐτοῦ ἐλλειπόντων τῶν μαρτύρων, ἡ ἑκθεσις τῆς κατακυρώσεως θεωρητέα ὡς ἰδιωτικὸν ἔγγραφο, κατὰ δὲ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας καὶ τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου δὲν δύναται νὰ μεταβιβασθῇ ἡ κυριότης ἀκινήτου δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ διότι ἡ περὶ μαρτύρων διάταξις εἶναι οὐσιώδης, ὅτε θεωρήσαντος τοῦ νόμου ἀνεπαρκῆ τὴν τοῦ υπάλληλου βεβαίωσιν περὶ τῶν προσφορῶν καὶ τῆς κατακυρώσεως. Ὅθεν ἡ ἑλλειψις τῶν μαρτύρων καθίστησιν ἄκυρον καὶ τὴν ἑκθεσιν τῆς κατακυρώσεως τῶν κινητῶν πραγμάτων. Ἀποδοχόμεθα ὁμῶς τὴν περὶ τοῦτου διατυπωθεῖσαν ἄλλοτε γνώμην ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Πατρὸς ἡμῶν (ἣν ἀπεδέξατο καὶ τὸ Ἐφετεῖον Ναυπλίας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 256 τοῦ 60 ἀποφάσεως αὐτοῦ) ὅτι, μὴ οὕσης τῆς διατάξεως δημοσίας τάξεως (ἐλλ' ἀπλῶς οὐσιώδους), ἡ ἐντεῦθεν ἀκυρότης καλύπτεται δι' ἀποδοχῆς, διότι κατ' ἀρχὴν τοῦ δικαίου, ἕκαστος δύναται νὰ παραιτῇται τὰ δικαιώματά αὐτοῦ, πλὴν ἐὰν καθιεροῦνται ῥητὸς περιορισμός, κατ' ἄλλην δ' ἀρχὴν νομικὴν ἐν ἀμφιβολίᾳ προτιμᾶται ἡ ὑπὲρ τοῦ κύρους τοῦ ἐγγράφου ἐρμηνεία. Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ

οὐδεμία ἀνάγκη νὰ υπογράφηται ἢ ἐκθεσις καὶ ὑπὸ τοῦ κήρυκος, ὡς μὴ συμ-
πράττοντας εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ πλει-
στηριασμοῦ (Α. Π. 34 τοῦ 88).

Ἐὰν ὁ ὑπερθεματιστὴς δὲν καταβάλλῃ
εἰς μετρητὰ τὸ τίμημα, πλειστηριάζεται
ἐκ νέου τὸ κατακυρωθὲν δαπάναις αὐτοῦ
κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ πλειστηριασμοῦ
ὡρισμένα, καὶ ἐὰν κατὰ τὸν ἀναπλειστη-
ριασμὸν προσενεχθῇ ὀλιγώτερον, τὸ ἐλ-
λείπον εἰσπράττεται παρὰ τοῦ πρώτου
ὑπερθεματιστοῦ διὰ κατασχέσεως τῆς κι-
νητῆς καὶ ἀκινήτου αὐτοῦ περιουσίας, ἔτι
δὲ καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως (Πολ.
Δικ. 903). Ὅθεν ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηρια-
σμοῦ ὀφείλει μὲν νὰ πλειστηριάσῃ ἐκ νέου
τὸ κατακυρωθὲν ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ
ἐνεργήσῃ ἀναγκαστικῶς τὴν εἰσπραξίν τοῦ
τιμῆματος τῶν κατακυρωθέντων καὶ πα-
ραδοθέντων πραγμάτων (Α. Π. 115 τοῦ
47). Δικαιοῦται ὅμως ὁ πρῶτος ὑπερθε-
ματιστὴς νὰ ἐξαγοράσῃ, ὡς καὶ ὁ ὀφει-
λέτης, ὑπὸ τὰς αὐτὰς συμφωνίας τὰ κατα-
κυρωθέντα, ἐὰν καταβάλλῃ καὶ τὴν δαπά-
νην τῆς νέας διαδικασίας. Ἐὰν δὲ γενο-
μένου τοῦ ἀναπλειστηριασμοῦ προσενεχθῇ
μείζων τῆς πρώτης τιμῆ καὶ προκύψῃ πε-
ρίσσευμα, οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ὁ πρῶτος
ὑπερθεματιστὴς, ἀλλὰ τοῦτο καταβάλλε-
ται, ἵνα διανεμηθῇ εἰς τοὺς δανειστάς τοῦ
ὀφειλέτου ἢ, ἂν οὗτοι ἐξωφλήθησαν, πα-
ραδοθῇ εἰς τὸν ὀφειλέτην (Πολιτ. Δικο-
νομίας 904).

Ἄν ἡ τιμὴ τῶν πλειστηριασθέντων πλη-
ρωθῇ προσηκόντως, ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστη-
ριασμοῦ καταβάλλει πρῶτον τὴν δαπάνην

τῆν Γαλλικὴν νομολογίαν ἐκ οὐσίας
ἐκτέλεσις ἐγγράφου ἀκύρου δι' ἑλλειψίν
τῆς υπογραφῆς ἐνὸς τῶν μαρτύρων καθί-
στησιν αὐτὸ ἀπρόσβλητον, καίπερ τῆς
διατυπώσεως ταύτης ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότη-
τος διατεταγμένης (Rol. Répertoire ra-
tification n° 29).

τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἔπειτα ἐξοφλεῖ τὸν
ἐπισπεύδοντα καὶ τοὺς ἀναγγελομένους δα-
νειστάς, (καὶ τοῦτο ἐντὸς ὀκτώ ἡμερῶν
ἀπὸ τῆς κατακυρώσεως, καθ' ὅσον δηλὸν
ὅτι δὲν ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ συνταχθῇ πῖναξ
κατατάξεως), τὸ δὲ τυχόν περίσσευμα
ἀποδίδεται τῷ ὀφειλέτῃ. Ταῦτα δὲ πάντα
ἐπὶ ἐξοφλητικῷ γραφομένῳ ἐπὶ τῆς τοῦ
πλειστηριασμοῦ ἐκθέσεως (Πολιτ. Δικονο-
μίας 905).

Ἡ πώλησις δὲν τελειοῦται ἢ διὰ τῆς
κατακυρώσεως. Ὅθεν ἄχρι τῆς κατακυ-
ρώσεως ὁ μὲν τὰ πλείονα προσφέρων δύ-
ναιται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, ὁ δὲ ὀφειλέτης
νὰ ἐξαγοράσῃ τὰ κατασχθέντα, καταβάλ-
λων τὰ ὀφειλόμενα, δύναται δὲ προσπορί-
σασθαι τὰ πρὸς καταβολὴν αὐτῶν μέσα
καὶ δ' ἐνεχυριάσεως τῶν αὐτῶν πραγμά-
των (Πολ. Δικ. 906).

Ἐὰν ὁ κλητὴρ κατὰ τὴν ἐνέργειαν
κατασχέσεως εὕρῃ κεκλεισμένας θύρας ἢ
ἀποθήκας, κιβώτια ἢ θήκας, ὧν τὸ ἀνοιγμὸς
ἀρνοῦνται οἱ διακάτοχοι, δύναται νὰ ἐκ-
βιάσῃ αὐτάς ἐπὶ παρουσίᾳ ἐνὸς τῶν εἰρη-
μένων δημοσίων ἢ δημοτικῶν λειτουργῶν
ἐὰν οἱ διακάτοχοι ᾤσιν ἀπόντες (Α. Π.
ποιν. 27 τοῦ 42). Μέχρι δὲ τῆς ἐλεύσεως
αὐτῶν φυλάττει ἀπλῶς αὐτάς πρὸς κώ-
λυσιν ὑπεξαγωγῆς πραγμάτων.

Κατάσχεσις ἀναγκαστικῆ κατασχμέ-
νων ἤδη πραγμάτων ἀναγκαστικῶς ἢ συν-
τηρητικῶς¹ δὲν ἐπιτρέπεται. Ὁ δὲ παρα-

¹ Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποχρώντως ἡτις
λογημένην ἀπόφασιν 355 τοῦ 48 τῶν ἐν
Ναυπλίῳ Ἐφετῶν ἢ ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 908
καθιερωμένη ἀρχὴ τοῦ νὰ μὴ γίνηται νέα
κατάσχεσις ἐπὶ κατασχέσεως ἐννοεῖ ὅμοι-
α εἰδῆ κατάσχεσιν, ἥτοι ἄλλην ἀναγκαστι-
κὴν, καὶ οὐχὶ ἀναγκαστικὴν ἐπὶ συντη-
ρητικῆς, διότι ἄλλως ἤθελε παραπέμπε-
εἰς τὸ ἄρθρ. 1037, τὸ διαγράφον τὸν τρά-
πον τῶν συντηρητικῶν κατασχέσεων, ὡς
τὸ τελευταῖον τοῦτο παραπέμπει εἰς τὸ

βάτης κλητὴρ ἢ ἡ παραβάτις ἐπιτόπιος ἀρχὴ καταδικάζεται εἰς ἀποζημίωσιν καὶ εἰς πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ. 908). Ἐπιτρέπεται ὅμως κατὰ τὴν γενικῶς ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῶν ὀρθὴν νομολογίαν κατάσχεσις ἀναγκαστικῇ πραγμάτων ἥδη κατεσχημένων συντηρητικῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δανειστοῦ, ἔτι δὲ καὶ δευτέρα κατάσχεσις τοῦ ἥδη ἀναγκαστικῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δανειστοῦ κατασχεθέντος (Α. Π. 513 τοῦ 25). Οἱ μετὰ τὴν ἀναγκαστικὴν κατάσχεσιν παρουσιαζόμενοι δανεισταί, ἂν δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα πράγματα πρὸς κατάσχεσιν, ἀναγγέλλονται, ἵνα ληφθῶσιν ὑπ' ὄψεϊ κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ (Πολ. Δικον. 908). Πρόδῃλον δ' ὅτι δικαιούται εἰς ἀναγγελίαν καὶ ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος, ὁ τυγχάνων ἅμα καὶ δανειστής τοῦ κληρονομούμενου (Α. Π. 151 τοῦ 77). Μὴ

πρῶτον διὰ τὰς ἐπὶ ἀκινήτων καὶ διὰ τὰς ἐπὶ κινητῶν κατάσχεσις. Συνάγεται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐν συνόλῳ ἐν τῇ Πολ. Δικονομίᾳ πνεύματος τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τῶν ἐκτελεστῶν ἐγγράφων, ὑπαγορεύοντος καταδῆλως τὸ δικαιούσθαι τὸν ἔχοντα ἐκτελεστὸν ἔγγραφον εἰς ἀναγκαστικὴν κατάσχεσιν. Ἀλλως ὑπὸ τὸ ἀντίθετον σύστημα δύναται, νὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ παντελής ἀπώλεια τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ ἔχοντος εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκτελεστὸν ἔγγραφον πιστωτοῦ, ἐσάκις ὁ ὀφειλέτης δὲν κέκτηται ἄλλην περιουσίαν παρὰ τὴν συντηρητικῶς κατασχεθεῖσαν, ἅτε τοῦ συντηρητικῶς κατασχόντος καὶ τοῦ ὀφειλέτου δυναμένων διὰ συμβιβασμοῦ νὰ καταργήσωσι τὴν μεταξὺ αὐτῶν δίκην διὰ τῆς εἰς τὸν δανειστὴν παραχωρήσεως τοῦ κατασχεθέντος πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους αὐτοῦ, ὅτε ὁ ἔχων εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκτελεστὸν ἔγγραφον πιστωτῆς δὲν ἤθελεν ἔχει πῶθεν νὰ πληρωθῇ τὸ ὅλον ἢ μέρος τοῦ δανείου αὐτοῦ.

ὁρίζοντος δὲ τοῦ νόμου ὅτι ἡ ἀναγγελία τῶν δανειστῶν γίνεται πρὸ τῆς κατακυρώσεως, ἔπεται ὅτι καὶ δύναται νὰ γίνῃ αὕτη ἕως τῆς συντάξεως τοῦ τῆς κατάταξεως πίνακος (Α. Π. 86 τοῦ 48). Τὸ ἀναγγελτήριον δὲ συντάσσεται κατὰ τὸν τύπον κλήσεως καὶ περιέχει τὴν αἰτίαν τοῦ χρέους καὶ τὸ ποσόν. Πρόδῃλον δὲ ὅτι, ἐπιδιδόμενον ἀρμόδιως τῷ ὀφειλέτῃ, διακόπτει τὴν παραγραφὴν.

Καὶ δύναται μὲν νὰ προβῇ ἀντιρρήσεις δι' ἀνακοπῆς (περὶ ἧς ἐλέχθησαν τὰ δέοντα ἀνωτέρω), ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐξηλείφθη ἡ ὁρὴ τὸ χρέος ἢ ὅτι παρεβιάσθησαν αἱ κανονίζουσαι τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας λ. χ. ὅτι δὲν προηγήθη ἐπιταγὴ ἢ ὅτι ἡ κατάσχεσις περιλαμβάνει πράγματα ἀκατάσχετα, ἀλλ' ἐν τοῦτοις ἡ ἐκτέλεσις προβαίνει, πλην ἂν ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν ἢ τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον (πρωτοδικεῖον ἢ καὶ εἰρηνοδικεῖον) τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως παραχωρήσῃ ἀναβολὴν ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ὀφειλέτου ἢ καὶ ἄλλου τρίτου ἔχοντος ἔννομον συμφέρον. (Πολ. Δικ. 910). Ὅριζοντος δὲ τοῦ νόμου (ἀρθρ. ἐπίσης 910) ὅτι περὶ τῆς παραχωρήσεως ἀναβολῆς εἰδοποιεῖται ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐπιμελεὶς τῶν διαδίκων ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ παραχωρήσαντος τὴν ἀναστολὴν, ἔπεται ὅτι ἀπὸ τῆς τοιαύτης εἰδοποιήσεως ἀρχονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀναστολῆς, ἄλλως ἢ ἐκτέλεσις ἐγκύρως προχωρεῖ.

Ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῆς ἀνακοπῆς τῶν ὀφειλετῶν οἱ πρόεδροι δικαιούνται νὰ ἀναστέλλωσι τὸν πλειστηριασμὸν μέχρι τῆς πρώτης ἐκδόλησός τινος ἀποφάσεως τοῦ μέλλοντος ἐπιλαβεῖσθαι τῆς δίκης δικαστηρίου (εἰς ὃ ἀφίεται ἢ περὶ περαιτέρω ἀναστολῆς ἀπόφασις καὶ κρίσις) ἢ, συνηθέστερον, μέχρις ὀριστικῆς ἐκδικάσεως τῆς ἀνακοπῆς. Κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρει ἡ μέ-
χρι τῆς πρώτης ἐπ' ἀνακοπῇ ἀποφάσεως

ἀναστολή τῆς μέχρις ὀριστικῆς ἐκδικάσεως, ὅτι, ἐὰν ἀνασταλῇ μόνον μέχρι τῆς πρώτης ἀποφάσεως, ἡ ἀναστολή ἐξαφανίζεται, ἐὰν μὴ δι' αὐτῆς διαταχθῇ ἡ ἐξακολούθησις αὐτῆς (Α. Π. 10 τοῦ 85). Πρόδῃλον δὲ ὅτι, ἀπορρίφθεις τυχὸν τῆς ἀνακοπῆς καὶ διαταχθείσης τῆς προόδου τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἀπαιτεῖται πρὸς πρόοδον τοῦ πλειστηριασμοῦ νὰ κοινοποιηθῇ ἢ ἢ περὶ τούτου ἀπόφασις εἰς τὸν ὀφειλέτην, μόνον διὰ τῆς κοινοποιήσεως λαμβάνοντα νομίμως γνῶσιν τοῦ πέρας τῆς κατ' ἀνακοπὴν δίκης (Α. Π. 317 τοῦ 71). Κατ' ἐξαίρεσιν τὸ δικαίωμα τῆς ἀναστολῆς ἐπὶ ὑποθέσεως κατὰ ὀφειλέτου τοῦ δημοσίου ἔχει μόνον τὸ δικαστήριον καὶ οὐχὶ ὁ πρόεδρος (Νόμου Υ'ΑΥ' άρθρ. 23 καὶ 51).

Ἄλλ' οὐχὶ μόνον ὀφειλέτης ἀλλὰ καὶ πᾶς ἕτερος ἡξίων δικαίωμα κυριότητος ἢ ἄλλα πραγματικὰ δικαίωματα ἐπὶ μέρους ἢ ὅλων τῶν κατασχεθέντων κινήτων πραγμάτων δύναται νὰ ἐπιδώξῃ αὐτὰ δι' ἀνακοπῆς διεκδικητικῆς (Πολ. Δικ. 911) ἀπευθύνεται δὲ κατὰ τὸ ἐπισπεύδοντος καὶ τοῦ ὀφειλέτου, κοινοποιουμένη καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἢ τὸν μεσεγγυῶχον (Πολ. Δικ. 914). Ἄλλως ἀκυροῦται ἡ διαδικασία (Α. Π. 83 τοῦ 45, 138 τοῦ 48, 38 τοῦ 79, 146 τοῦ 80). Δὲν ἀκυροῦται ὅμως ἡ διαδικασία κατὰ τὴν ἀπόφ. Α. Π. 247 τοῦ 78 διὰ τὴν μὴ κοινοποιῆσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην τῆς ἀνακοπῆς ὡς ἀπὸ προέδρου ἢ ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ ὀφειλέτου μὴ οὔσης ἀπαραιτήτως ἀναγκασίας. Ὡς ἡ ἀνακοπὴ τοῦ ὀφειλέτου, καὶ ἡ ἀνακοπὴ τοῦ τρίτου δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν ἢ τὴν διαδικασίαν τοῦ πλειστηριασμοῦ, πλην ἐὰν παραχωρηθῇ ἀναστολή ὑπὸ τοῦ προέδρου ἢ τοῦ δικαστηρίου.

Ἡ ἀρχαιότερα νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου παρεδέχετο ὅτι ἡ τοῦ τρίτου ἀνα-

κοπὴ δὲν εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ μετὰ τὴν κατακύρωσιν, διότι οὐδεμία τοῦ νόμου ἐπιταγή ἀποκλείει τὴν δι' ἀνακοπῆς αἰτίαν τῆς ἀκυρώσεως τοῦ πλειστηριασμοῦ καὶ μετ' αὐτὴν ἄλλ' ἡ νεωτέρα νομολογία ὁρθότερον παρεδέξατο ὅτι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐκτελέσεως χωρεῖ οὐδὲν ἀνακοπὴ, δικαζομένη συνοπτικῶς, ἀλλ' ἀγωγὴ περὶ ἀκυρώσεως τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ καὶ τοῦ ἐνεργήσαντος τὸν πλειστηριασμόν δανειστοῦ, ἅτε διὰ τῆς κατακύρωσεως ἀποπερατουμένου τοῦ σταδίου τῆς ἐκτελέσεως (Α. Π. 27 τοῦ 58, 188 τοῦ 80).

Ἐὰν ἡ διεκδικητικὴ ἀνακοπὴ ἔχῃ ἄντικειμενον μέρος μόνον τῶν κατασχεθέντων πλειστηριάζοντων ἀέποτε τὰ μὴ διεκδικούμενα, ἐκτὸς ἐὰν κατ' αἴτησιν τῶν διδίκων ἤθελε ζητηθῇ παρὰ τοῦ δικαστηρίου καὶ παραχωρηθῇ ἡ ἀναστολή (Πολ. Δικ. 912).

Ἐὰν διὰ πράξεως τοῦ προέδρου ἢ ὅλου τινὸς παρεμπιπτοντος ἀναβληθῇ κοινοποιήσις τις ἢ ὁ πλειστηριασμός, προδιορίζεται νέα ἡμέρα πρὸς πλειστηριασμόν, οὗ προηγείται κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ἡ ἐλλείπουσα ἐτικητοποίησης, κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν ἡ νεομισμένη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὸν τόπον καὶ τὴν ἡμέραν αὐτοῦ δηλοποιήσις διὰ κήρυκος (Πολ. Δικ. 913). Μὴ κατορθωθέντος δι' οἷον δὴποτε λόγον τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὴν τεταγμένην ἡμέραν, δύναται ἕκαστος τῶν ἐχόντων ἐκτελεστὸν τίτλον δανειστῶν νὰ ἐπισπεύσῃ τὸν πλειστηριασμόν (Πολ. Δικ. 914).

Ἡ κατάσχεσις ἀσυγκομίστων καρπῶν ἐπιτρέπεται μόνον ἐντὸς ἐξ ἐβδομάδων πρὸ τῆς συνήθους ὥριμάσεως αὐτῶν (Πολ. Δικ. 915), θεωροῦνται δ' οἱ ἀσυγκομίστοι καρποὶ ὡς κινήτοι, πλην ἐὰν ἐνεργῇται κατάσχεσις ἐνταύτῳ καὶ τοῦ ἀκινήτου, εἰς ὃ ἀνήκουσιν οἱ καρποὶ (Α. Π.

141 τοῦ 25). Σημειωτέον ὅτι οἱ καρποὶ τοῦ μεμισθωμένου κτήματος ἀνήκουσι μὲν εἰς τὸν μισθωτὴν, ὁπότεν συγκομισθῶσι (§ 12 καὶ 13 Βασιλ. Βιβλ. 16 τίτλοι 1 καὶ 4)· ἀλλ' οἱ ἡρηγμένοι καρποὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, ὅθεν ὁ δανειστής αὐτοῦ δύναται νὰ κατάσχῃ αὐτοὺς πρὸ τῆς συγκομίσεως αὐτῶν (Α. Π. 295 τοῦ 48).

Ἀναγκαῖον δὲ νὰ περιέχῃ ἡ κατάσχετηριὸς ἐκθεσις τὴν ποσότητα ὡς ἐγγιστα καὶ τὸ εἶδος τῶν καρπῶν καὶ τὴν ποιότητα μετ' ἐκτιμήσεως αὐτῶν, ἐτι δὲ περιγραφὴν τοῦ κτήματος κατ' ἑκτασιν (Πολ. Δικον. 916). Πρόδῃλον δ' ὅτι, ὡς ἀπὸ τῆς ἀνακοπῆς εἰς δένδρα, ἀνάγκη νὰ ἀναφέρηται καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν δένδρων. Διορίζεται δὲ συνήθως ὡς φύλαξ τῶν καρπῶν ὁ ἀγροφύλαξ καὶ, τούτου μὴ ὑπάρχοντος, εἰς ὑπὸ τοῦ δημάρχου προβαλλόμενος. Ἐὰν κατάσχωνται καρποὶ εἰς διάφορα κτήματα, κείμενα ἐν διαφόροις δήμοις, διὰ τοὺς ἐν ἐκάστῳ δήμῳ καρποὺς διορίζεται ἰδιαιτέρας φύλαξ (Πολ. Δικον. 917). — Ἀντίγραφον τῆς κατασχετηρίου ἐκθέσεως κοινοποιεῖται εἰς τὸν δήμαρχον (Πολ. Δικ. 918). Τοῦ νόμου δὲ μὴ ἐρίζοντος εἰς τίνα τῶν δημάρχων κοινοποιεῖται ὡς ἀπὸ τῆς ἀνακοπῆς ἐν κτήμασι πολλῶν δήμων, νομιζόμεν ὅτι κοινοποιεῖται ἀντίγραφον εἰς πάντας τοὺς δημάρχους, ἐν ὧν τῇ δικαιοδοσίᾳ καίενται τὰ κτήματα, ὧν κατεσχέθησαν οἱ ἀσυγκομιστοὶ καρποὶ.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Κατάσχεσις κινήτων παρὰ τρίτῳ. Πᾶς δανειστής δικαιούται νὰ κατάσχῃ εἰς χεῖρας τρίτου (δηλονότι τοῦ ὀφειλόντος εἰς τὸν ὀφειλέτην αὐτοῦ) τὴν παρ' αὐτῷ εὐρισκομένην κινήτην περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου, ἐτι δὲ τὰς μελλούσας προσόδους ἢ τόκους, καὶ νὰ ἀναγκάσῃ τὸν τρίτον νὰ φυλάττῃ αὐτήν, μέχρις οὐ ἀποφύνηται τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον (Πολ.

Δικ. 919). Ἐξαίρουνται δὲ τῆς κατασχεσεως μόνον 1) τὰ εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νόμου κηρυττόμενα ἀκατάσχετα (Ἰδε Κατάσχεσις κινήτων εἰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου), 2) τὰ πρὸς διατροφὴν εἰδικῶς ἐπιδικασθέντα, 3) αἱ ἐγγυοδοσίαι τῶν ὑπαλλήλων, εἰμὴ δι' ἡν ἐδόθησαν ἀπαίτησις, 4) ἀπαίτησις ἐκ συναλλαγματικῶν, εἰ μὴ μόνον ἀπολεσθείσης τῆς συναλλαγματικῆς ἢ πτωχεύσαντος τοῦ κομιστοῦ, δηλονότι μόνον ὁ ἀπολέσας τὴν συναλλαγματικὴν δύναται διὰ κατάσχεσεως εἰς χεῖρας τοῦ ἀποδέκτου νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πληρωμὴν, ὡς καὶ ἐπὶ πτωχεύσεως ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς (Πολ. Δικ. 920). Ἐπιτρέπεται ὅμως ἡ κατάσχεσις αὐτῶν, ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ ὀπισθογράφησις τῆς συναλλαγματικῆς εἶναι εἰσωνική, ὅτε τὸ χρέος δὲν ἀπορρίβει ἐκ συναλλαγματικῆς ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς (Α. Π. 145 τοῦ 70).

Ἡ κατάσχεσις δύναται νὰ γίνῃ, δυνάμει δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἐγγράφου δι' ἀδείας τοῦ ἀρμοδίου προέδρου πρωτοδικῶν, ἐρίζοντος τότε καὶ τὸ κατασχετέον ποσόν. Ἀνάγκη ἀδείας τοῦ προέδρου ὑπάρχει καὶ ὡς ἀπὸ τῆς ἀνακοπῆς εἰς δένδρα, ἀνάγκη μὲν ἐγγράφου, μὴ περιέχον ὅμως βεβαίαν ἀπαίτησιν (Πολ. Δικ. 921 καὶ 922) ἢ μὴ ἐκτελεστὸν, οἷον ἐρήμην ἀπόφασις ἀνακοπῆς μὴ προσωρινῶς ἐκτελεστή (Α. Π. 3 τοῦ 79). Ἄλλ' ἄνευ ἀδείας δύναται νὰ ἐνεργηθῇ κατάσχεσις ἐπὶ τῇ βάσει πρωτοδικίου ἀποφάσεως μὴ ἐκκληθείσης, ὡς ἀποτελούσης καὶ ταύτης δημόσιον ἐγγράφον (Α. Π. 247 τοῦ 53, 50 τοῦ 76).

Ἐν τῷ κατασχετηρίῳ πρέπει νὰ ἀναφέρηται τὸ δικαιοῦν ἢ ἡ πρᾶξις τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, νὰ σημειωθῇ ἡ κατάσχεσις ποσότητος καὶ νὰ διορίζηται ἀντίκλητος κατὰ τὸν τόπον τῆς κατασχεσεως, ἐὰν ὁ ἐπιβάλλων κατάσχειν κατοιική ἀλλοδαυῶν. Κοινοποιεῖται δὲ τῷ τρίτῳ διὰ κλητῆρος (Πολ. Δικ. 923). Ὅθεν

οὐδεμία ἀνάγκη νὰ προεπιδοθῇ τὸ ἔγγρα-
 φον, οὐ δυνάμει τελεῖται ἡ κατάχσεις, εἰς
 τὸν ὀφειλέτην (Α. Π. 401, τοῦ 52, 247
 τοῦ 54, 323 τοῦ 55). Ἀλλ' οὐδ' ἐπιτρέ-
 πεται νὰ ἐνεργηθῇ ἡ κατάχσεις δι' ἐκ-
 θέσεως τοῦ κλητῆρος, ὡς αἱ ἀναγκαστι-
 καί (Α. Π. 323 τοῦ 55). Πρόδηλον ὅτι
 τὸ κατασχετήριον εἶναι ἄκυρον, ἐὰν στε-
 ρῇται τῶν νενομισμένων προσόντων τοῦ
 δικογράφου, ἰδίως δὲ ἐὰν παραλείπη τὴν
 κατασχετέαν ποσότητα (Carré quest.
 1936 bis).—Ἐὰν ὁ τρίτος ᾔνοι ἐπιτε-
 τραμμένος ταμιακὴν ἢ εἰσπρακτορικὴν ὑ-
 πηρεσίαν, ἀπαιτεῖται, ἵνα ἔχῃ κύρος ἡ
 κατάχσεις, νὰ ᾔνοι ὑπογεγραμμένον τὸ
 ἀποδεικτικὸν τῆς ἐπιδόσεως τοῦ κατασχε-
 τηρίου ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἢ, ἐν ἀρνήσει
 αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ παρὰ πρωτοδικαίας εἰσαγ-
 γελέως (Πολ. Δικ. 924). Ἐντὸς προθε-
 σμίας ὅκτῳ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως,
 παρατεινομένης ἐὰν ὁ τρίτος ἔχῃ διάφο-
 ρον κατοικίαν τῆς τοῦ δανειστοῦ, ὀφείλει
 ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος αὐτῆς ὁ δανειστής
 νὰ κινηθῇ ἀγωγὴν περὶ κύρους τῆς ἀπαι-
 τήσεως καὶ τῆς κατασχέσεως. (Πολ. Δικ.
 925). Εἰσάγεται δ' ἡ ἀγωγή εἰς τὸ δικα-
 στήριον τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου, πλὴν
 ἐὰν ᾔνοι ἀλλοδαπὸς ἢ φυγάς, ὅτε δικάζει
 ἀρμοδίως καὶ τὸ τῆς κατασχέσεως δικα-
 στήριον (Carré quest. 19:3). Μὴ κινη-
 θείσης ἐμπροθέσμως τῆς ἀγωγῆς, εἶναι ἄ-
 κυρος ἡ κατάχσεις, ὅθεν οὐ μόνον δι-
 καιοῦται ὁ τρίτος νὰ καταβάλλῃ τὸ χρέος
 αὐτοῦ εἰς τὸν ὀφειλέτην τοῦ κατασχόντος,
 ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκβιασθῇ εἰς ἀπότισιν αὐτοῦ
 (Carré quest. 1946 καὶ ἐπ. Dalloz n° 254
 καὶ ἐπ.).

Παρατηρητέον ὅτι ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ
 δύναται νὰ προτείνῃ ὁ ὀφειλέτης ὅσας ἀ-
 κυρωτικὰς κατὰ τῆς κατασχέσεως ἔχει
 ἐνστάσεις· ἀλλὰ βεβαίως καὶ δι' ἀνακο-
 πῆς κατὰ τῆς κατασχέσεως δύναται νὰ
 πράξῃ τοῦτο, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ τρίτος, συνωδᾶ
 πρὸς τὸ ἄρθρ. 227 τῆς πολιτικῆς δικονο-

μίας (Α. Π. 217 τοῦ 53, 119 τοῦ 91).
 —Διὰ τῆς κοινοποιήσεως τῆς περὶ κύρου
 τῆς ἀπαιτήσεως καὶ τῆς κατασχέσεως
 ἀγωγῆς γνωστοποιεῖ ὁ δανειστής τῷ ὀφει-
 λέτῃ τὴν γενομένην κατάχσεις· ἀλλ' ὁ
 δανειστής ἀμφίβολον ὅτι καὶ δι' ἰδιαιτέρου
 ἐγγράφου δύναται νὰ γνωστοποιήσῃ τὴν
 κατάχσεις ἐντὸς τῆς προθεσμίας· οὐδὲν
 νὰ ἀναγκαῖον νὰ περιέχεται ἐν αὐτῇ
 πλήρης ἀντιγραφὴ τοῦ κατασχετηρίου
 (Carré quest. 1995). Ἀπὸ τῆς γνωστο-
 ποιήσεως δὲ στερεῖται ὁ ὀφειλέτης τῆς
 ξουσίας τοῦ διαθέσαι τὰ κατασχεθέντα
 (Πολ. Δικ. 926) ὅθεν πᾶσα ἀπὸ τῆς
 ἡμέρας ἐκείνης ἀπαλλοτριώσεις ἢ ἐνεχυρώ-
 σεις εἶναι ἄκυρος. Πρόδηλον ὅμως ὅτι, ἐν
 ἡ κατασχεθεῖσα ποσότης ᾔνοι μικροτέρα
 τῆς ὀφειλομένης, δύναται ὁ ὀφειλέτης
 ἀπαλλοτριώσῃ τὸ περιπλέον.

Κατὰ τὴν αὐτὴν προθεσμίαν κοινοποι-
 εῖ ὁ δανειστής εἰς τὸν τρίτον τὴν περὶ κύ-
 ρους τῆς κατασχέσεως ἀγωγὴν. Δύναται
 δὲ διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης νὰ ὑποβάλῃ
 αἰτήσεις καὶ κατὰ τοῦ τρίτου τούτου (Πολ.
 Δικ. 935 καὶ 869, Α. Π. 81 τοῦ 58).
 Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κοινοποιήσεως αὐ-
 τῆς ὁ τρίτος δὲν δύναται νὰ δώσῃ τὰ κατα-
 σκεθέντα ἢ νὰ συμφηφίσῃ αὐτά, προβά-
 λων ἀνταπαίτησιν μετὰ τὴν κατάχσεις
 παραχθεῖσαν (Πολ. Δικ. 929, Α. Π. 11
 τοῦ 58, 195 τοῦ 53, 28 τοῦ 62) ¹, ὅτε

¹ Ὁ παρ' ᾧ ἡ κατάχσεις τρίτος δι-
 καιοῦται βέβαια καὶ μετὰ τὴν κατάχσεις
 εἰς νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν συμφηφισμόν, ἢ
 ἢ συμφηφιστέα ἀπαίτησις καὶ οἱ ἀνα-
 καίτοι πρὸς συμφηφισμόν ὅροι προῦπηρχον
 ὡς θὰ ἐδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ τὴν
 πραγματικὴν καταβολὴν γενομένην πε-
 ρὶ τῆς κατασχέσεως ἐξόφλησιν χρέους, διὰ
 ἢ διὰ συμφηφισμοῦ ἐξόφλησις ἐξομοιοῦν
 πρὸς τὴν διὰ καταβολῆς. Διὰ τοῦ ἄρθρ.
 927 ἀπαγορεύεται μόνον νὰ συμφηφί-
 σῃ τὰ κατασχεθέντα χρήματα, ἐὰν ἡ συμφη-

κειται δ' ὡς πρὸς τὰ κατασχεθέντα κατὰ τὸ ἄρθρ. 927 εἰς ἀπάσας τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ἐπιβαλλομένας εἰς τοὺς δικαστικούς μεσεγγυούχους 2, ἂν δ' ἡ κατασχεθεῖσα ἀ-

φιστέα ἀπαίτησις δὲν προϋπῆρχεν, ἀλλ' ἔλαβεν ὑπαρξιν μετὰ τὴν κατάσχεσιν.

2 Ἄλλ' ὑπόκειται οὗτος εἰς προσωπικὴν κράτησιν ἐπὶ καταβολῇ τῆς κατασχεθείσης παρ' αὐτῷ χρηματικῆς ποσότητος, ὡς ὅτι δὲν ὁ ἀπέκλειτο εἰς αὐτήν, ἂν κατεδιώκετο ἁμέσως ὑπὸ τοῦ κατασχεθέντος δανειστοῦ αὐτοῦ : Ἀποκριτέον ἀποφατικῶς. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρ. 999 § 5 Πολ. Δικ. προσωπικὴ κράτησις ἀπαγγέλλεται κατὰ τοῦ θεματοφύλακος, ὅστις κατέστη ἔνοχος καταχρήσεως τῆς πρὸς αὐτὸν πίστεως ἢ ἡρνήθη τὴν ἀπόδοσιν πράγματος διαπιστευθέντος αὐτῷ πρὸς φύλαξιν τοιοῦτου ὅμως εἶδους θεματοφύλαξ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ παρ' ᾧ ἡ κατάσχεσις, 1) διότι δὲν θεωρεῖται καταχρῶμενος τὴν πίστιν τοῦ δανειστοῦ ὁ ἀρνούμενος νὰ καταβάλῃ χρηματικὴν ὀφειλὴν, θεωρεῖται δὲ μόνον τοιοῦτος ὅταν ῥητῶς λαμβάνῃ πρὸς προσωρινὴν φύλαξιν ξένα κινήτῃ καὶ 2) διότι ὁ τὴν κατάσχεσιν ἐνεργῶν δανειστής οὐδὲν ἄλλο πράττει ἢ νὰ μεταεἰριζέται κατὰ τὴν γενικὴν ἐν τῷ ἄρθρ. 1025 ἀρχὴν τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ δυνάμει ἐκδοχῆς ὑπὸ τοῦ νόμου συγχωρουμένης. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀσκήσῃ αὐτὰ πρὸς βλάβην τοῦ ἐνδεχομένου ὀφειλέτου καὶ νὰ χρησθῇ τῷ μέτρῳ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, εἰὰ τὸ τοιοῦτο δικαίωμα δὲν εἶχεν ὁ καθ' οὗ ἡ κατάσχεσις πρῶτος δανειστής (Roger Saisie agitée n° 694 ἐπ.) ἄλλως ἤθελε προκύψει τὸ ἄτοπον, ὥστε ἡ προσωπικὴ κράτησις, ἣν ἐξαιρετικῶς κατὰ τινὰς μόνον περιπτώσεις ἐπιτρέπει ὁ νόμος, νὰ δύναται νὰ ἐπεκταθῇ εἰς πάντα τὰ ἀστικὰ χρεῖα, εὐθὺς ὡς ἐγένετο κατάσχεσις αὐτῶν παρὰ τοῖς ὀφειλέταις.

παίτησις ἦτο ἐπίτοκος, οἱ τόκοι τρέχουσι καὶ μετὰ τὴν κατάσχεσιν, πλὴν εἰς κατατεθῇ τὸ ποσὸν δικαστικῶς (Α. Π. 2 τοῦ 58, 246 καὶ 263 τοῦ 59, 7 τοῦ 80, 37 τοῦ 90).

Ἐντὺς ὁκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν τρίτον κοινοποιήσεως τῆς περὶ κύρους κατασχέσεως ἀγωγῆς ὀφείλει οὗτος νὰ δηλώσῃ περὶ τῶν κατασχεθέντων ἢ προφορικῶς, συντάσσοντος ἑκθεσιν τοῦ γραμματέως τῶν πρωτοδικῶν ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου (οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ εἰρηνοδικακοῦ γραμματέως) τοῦ τόπου τῆς κατοικίας αὐτοῦ, ἢ ἐγγράφως, δηλονότι διὰ δικογράφου ὑπ' αὐτοῦ ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ ὑπογραφομένου καὶ ἐπιδιοδομένου εἰς τὸν δανειστήν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν κατασχόντα ἢ τὸν ἀντίκλητον αὐτοῦ, τὸν ἐν τῷ κατασχετηρίῳ διοριζόμενον (Πολ. Δικ., 928). Διαλαμβάνει δὲ ἡ δήλωσις α') ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν εἰς χεῖρας τοῦ τρίτου εὐρισκομένων εἰσέτι χρημάτων, κεφαλαίων προσόδων καὶ ἄλλων κινητῶν πραγμάτων τοῦ καθ' οὗ ἡ κατάσχεσις ὀφειλέτου. Ὅθεν, ἂν μὲν οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὁ τρίτος ὀφειλέτης τοῦ καθ' οὗ ἡ κατάσχεσις, περιοριστέα καταδήλως ἡ δήλωσις εἰς ἀπλὴν περὶ τούτου ἔκφρασιν. Ἄλλ' ἂν ὑπῆρχον εἰς χεῖρας αὐτοῦ χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα, ἀπεδόθησαν δὲ ἢ ἄλλως πῶς διετέθησάν τινα ἐκ τούτων, καὶ οὐχὶ πάντα, ἀνάγκη νὰ διασαφῶνται ἐν τῇ δήλωσει τὰ καθ' ἑκάστον. Ἄν δὲ ἐκ περιστάσεων ἄγνοῃ ὁ τρίτος ἂν διατελῇ ὀφειλέτης καὶ τίνος ποσοῦ (ὡς φέρ' εἰπεῖν ὁ ἐπίτροπος ἀνῆθου παρ' ᾧ ἐνεργεῖται κατάσχεσις χρημάτων ὀφειλομένων θῆθεν ὑπὸ τοῦ ἀνῆθου), πρόδηλον ὅτι δύναται νὰ δηλώσῃ ὅτι ἄγνοεῖ ἂν ὑπάρχῃ τι ὀφειλόμενον καὶ ἐπιφυλάσσει νὰ ἐκφρασθῇ εἰδικώτερον, ὅταν ἴδῃ τὰ δικαιογράφα τοῦ ἐνεργήσαντος τὴν κατάσχεσιν, β') τὴν ἐκθεσιν τῶν προγενεστέρων ἐπὶ τῶν χρημάτων τούτων ἢ ἄλλων κινητῶν κατασχέσεων καὶ γ')

τὴν βεβαίωσιν ὅτι ὁ δὴλῶν εἶναι πρόθυμος νὰ ἐνισχύσῃ καὶ ἐνέρῳς τὴν δήλωσιν ταύτην (Πολ. Δικ. 929). Εἰς δὲ τὴν δήλωσιν ταύτην ἐπισυνάπτονται τὰ πρωτότυπα ἢ ἀντίγραφα τῶν ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων καὶ, ἂν τὰ κατασχεθέντα πράγματα ὡς κινητὰ, ἀκριβὲς κατάλογος καὶ ἐκτίμησις αὐτῶν ὡς ἐγγιστα ἀξάπανος. Ἄλλ' ἐγγράφα δημοσία ἢ ἰδιωτικά, ἔχοντα βεβαίαν χρονολογίαν, δύνανται νὰ προσαχθῶσι καὶ βραδύτερον, μέχρι τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου συζητήσεως τῆς γενησομένης τυχὸν ἀνακοπῆς τοῦ κατασχόντος κατὰ τῆς δηλώσεως. (Πολ. Δικ. ἄρθρον 930 ὡς μετερρυθμίσθη διὰ τοῦ νόμου ΠΚΖ' τῆς 20 Μαρτίου 1880). Τὴν δὴλῶσιν δὲ δύναται νὰ ἀνακόψῃ ὁ κατασχὼν διαφιλονεικῶν τὴν ἀκρίβειαν αὐτῆς, ἐντὸς προθεσμίας 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δηλώσεως (παραινειομένης λόγῳ ἀποστάσεως), ὅτε γίνεται περὶ αὐτῆς συζήτησις καὶ ἀποφασίς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας τοῦ δηλώσαντος, δίδεται δὲ καὶ ὁ διὰ τῆς δηλώσεως ὑποσχεθεὶς ὄρκος, ἂν ἀξιώσῃ ὁ ἀνακόψας κατασχόν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 932 ὡς μετερρυθμίσθη διὰ τοῦ νόμου ΠΚΖ'). Μὴ ἀνακοπίσας δὲ τῆς δηλώσεως, ἀποκλείεται ἢ περαιτέρω διαδικασία πρὸς τὸν τρίτον (Πολιτ. Δικον. 932 Α. Π. 40 τοῦ 86). Ἐὰν δ' ὁ τρίτος δὲν προβῇ εἰς δήλωσιν ἢ προβῇ μὲν εἰς δήλωσιν, ἀλλ' ἄσυμφωνον πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, (μὴ διαλαμβάνουσαν φέρ' εἰπεῖν τὰς προτέρας κατασχέσεις ἢ τὴν βεβαίωσιν ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ ἐνισχύσῃ ἐνέρῳς τὰ δι' αὐτῆς δηλούμενα), θεωρεῖται ὡς ὀφειλέτης τῆς κατασχεθείσης εἰς χεῖρας αὐτοῦ ποσότητος (Πολ. 931). Πρόδηλον ὅμως ὅτι ἡ πρὸς δήλωσιν ὑποχρέωσις τοῦ τρίτου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὰ ἐκ τῆς παραμελήσεως αὐτῆς ἐπιζήμια ἐπακολουθήματα προϋποτιθέασιν ἔγκυρον κατάσχεσιν. ἂν δ' ἡ γενομένη κατάσχεσις ᾖ ἀκυρὸς λ.χ. ἐνεκεν ἐλλείψεως ἰσχυ-

ροῦ τίτλου ἢ ἀδείας τοῦ προέδρου, οὐδεμίαν ὑφίσταται ζημίαν ὁ τρίτος μὴ δηλώσας ἢ δηλώσας ἑλλιπῶς ἢ ἀκύρως (Α. Π. 194 τοῦ 58, 94 τοῦ 66, 315 τοῦ 74, 247 τοῦ 87, 3 τοῦ 89, 119 τοῦ 91). Ὅθεν δικαιούται καὶ ὁ τρίτος φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ προτείνῃ πᾶσαν κατὰ τῆς κατασχέσεως ἀκυρωτικὴν ἐνστάσιν.

Ἐὰν μετὰ τὴν πρώτην παρὰ τῷ τρίτῳ κατάσχεσιν ἐνεργηθῶσι νέαι κατασχέσεις, εἰδοποιεῖ οὗτος περὶ αὐτῶν δι' ἐπιδόσεως τὸν αἰτησάμενον τὴν πρώτην κατάσχεσιν δανειστήν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν παραλιπὼν δὲ τυχὸν τὴν εἰδοποίησιν ταύτην, εὐθύνεται περὶ ἀπασῶν τῶν ἐντεῦθεν προσγενομένων ζημιῶν (Πολ. Δικ. 933).

Ἡ ἕνεκα κύρους τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως ἀγωγή συζητεῖται συνοπτικῶς, ἢ δ' ἀποφασίς ἐπιδίδεται καὶ εἰς τὸν τρίτον, εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἐνηργήθη ἡ κατάσχεσις. Ἐὰν ἡ κυρία ἀπαιτήσις καὶ ἡ κατάσχεσις κηρυχθῶσι ὡς κύρος ἔχουσαι, διατάσσεται προσέτι ἐν τῇ ἀποφάσει α') ὅτι ὁ τρίτος ὀφείλει νὰ ποδώσῃ τὰ κατασχεθέντα χρήματα εἰς τὸν κατασχόντα δανειστήν κατὰ τὸ ἐν τῇ ἀποφάσει ὀριζόμενον ποσὸν ἢ, ἐὰν πλείονες δανεισταὶ ᾔτησαν τὴν κατάσχεσιν, νὰ διανεῖμῃ αὐτὰ μεταξὺ πάντων β') ἐὰν κατεσχέθησαν ἄλλα κινητὰ, διατάσσεται ὁ πλειστηριασμός αὐτῶν καὶ ἡ ἀπότισις τοῦ πλειστηριασμοῦ εἰς τοὺς δανειστάς. Γίνεται δὲ ἡ διαδικασία τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὰ ἐν τῷ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Κατάσχεσις κινητῶν εἰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου» ἄρθρῳ ἐκτεθέντα. Σημειωτέον ὅτι ὁ χρόνος τῆς κατασχέσεως δὲν παρέχει προτίμησιν εἰς τὸν δανειστήν ἀπέναντι τῶν μεταγενεστέρων κατασχέσεων (Carré question 1951 bis § 1). Ἀλλὰ δύναται νὰ μετάσχωσι τῆς διανομῆς μόνον οἱ ἐπιβαλόντες κατάσχεσιν ἐπὶ τῶν αὐτῶν χρημάτων ἄχρι τῆς τελεσιδικίας τῆς κυρούσης τὴν κατάσχεσιν ἀποφάσεως. (Α. Π. 131 καὶ 159 τοῦ

57, 246 τοῦ 55, 312 τοῦ 61). Ὁ καθ' ἑαυτὸν δανειστὴς γινώσκει ἐκ τῆς δηλώσεως ἂν ἐνηργήθησαν καὶ πόσαι ἐνηργήθησαν κατασχέσεις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποσοῦ διὸ πρέπει κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ ἢ καὶ μεταγενεστέρως νὰ ὑποβάλλῃ αἰτήσεις εἰς τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ τὴν διανομὴν τῶν χρημάτων μεταξὺ πολλῶν δανειστῶν (Carré quest. 1980 Α.Π. 282 τοῦ 84). Δύνανται δὲ καὶ αὐτοὶ ὁ τρίτος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἐκάστῳ τῶν δανειστῶν ἀντικειμένου ποσότητος· ἀλλ' οὐδαμῶς δικαιοῦται νὰ ἀναθέσῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς συμβολαιογράφον, προκαλῶν τὴν περὶ κατατάξεως διαδικασίαν. (Α. Π. 282 τοῦ 84).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάσχεσις συντηρητική

"Ιδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Κατασχετήριον (Ποιν. Δικ.) λέ-

γεται τὸ πρὸς σύλληψιν ἀπόντος ἢ φυγάδος κατηγορουμένου ἐκδιδόμενον, ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ ἔγγραφον, ὅπερ κατὰ τοῦτο διακρίνεται τοῦ ἐντάλματος τῆς συλλήψεως ὅτι, ἐν ᾧ τὸ ἐντάλμας τῆς συλλήψεως περιέχει τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ἢ τὴν ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ συλληφθέντος, φέρων προσέτι τὴν ἐπίσημον σφραγίδα τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ γραμματέως (Ποιν. Δικ. 214), τὸ κατασχετήριον περιέχει προσέτι ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ ἀναστήματος, τῆς μορφῆς, τῆς γλώσσης, τοῦ ἰματισμοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἐξωτερικῶν διακριτικῶν γνωρισμάτων τοῦ συλληφθέντος καὶ πρόσκλησιν εἰς πάσας τὰς πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀρχὰς περὶ συλλήψεως αὐτοῦ καὶ παραδόσεως εἰς τὸν ἐκδόντα τὸ κατασχετήριον. (Ποιν. Δικ. 221) Σημειωτέον ὅτι τὰ κατασχετήρια τοιχοκολλῶνται τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ὑπογράφοντος κατὰ τὸν διὰ τὸς δημοσίας τοιχοκολλήσεις ὁρισμένον τρόπον ἐν τε τῇ τελευταίᾳ κατοικίᾳ τοῦ

κατηγορουμένου καὶ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ ἀνακριτοῦ· δύνανται δὲ νὰ σταλῶσιν ὡσαύτως καὶ διὰ πεζοδρόμου, ἔτι δὲ νὰ δημοσιευθῶσι διὰ μιᾶς ἢ πλείονων ἐφημερίδων. ἂν διατάξῃ τοῦτο τὸ δικαστικὸν συμβούλιον (Ποιν. Δικ. 222 ἐν συνδ. πρὸς 194).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάχρησις δηλητηρίων καὶ φαρμάκων.

Ἐπὶ καταχρήσει δηλητηρίων καταδικάζεται α') ὁ μὴ χρησάμενος τοῖς δυνατοῖς μέσοις, ἢ μὴ προκαλέσας τὴν βοήθειαν ἱατρῶν ἢ τῆς Ἀρχῆς, ὅπως πολεμήθῃ ἢ γνωσθεῖσα αὐτῷ φαρμακεία 1) ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, ὧν γέγονται οἱ ἀνθρωποὶ καὶ 2) ζῴων ἢ πραγμάτων, ὧν γέγονται τὰ ζῶα (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 558), β') ὁ μὴ προφυλάττων ἐπιμελῶς ὁ τυχὸν κατέχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ δηλητηρίον ἀπὸ πάσης ἐναλλαγῆς ἢ ἐπιβλαβέως χρήσεως ἢ παρέχων αὐτὸ εἰς ἄλλον μὴ δικαιοῦμενον νὰ κρατῇ δηλητήριον (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 559), γ') ὁ ἀνέχων τὸ δικαίωμα ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ νὰ κατασκευάζῃ, ἀπεργάζηται ἢ ποιῇ δηλητηρία, φερόμενος ἀμελῶς καὶ ἀπερίσκεπτος περὶ τὴν φύλαξιν αὐτοῦ (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 560), δ') ὁ παρασκευάζων δι' ἄλλους, διαδίδους ἢ πωλὼν δηλητήρια, ἐνῷ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο δυνάμει τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 561). Ἐπὶ καταχρήσει δὲ φαρμάκων ὁ φαρμακόμενος ὁ κατασκευάζων ἢ πωλὼν φάρμακα ἢ ὁ φαρμακοποιὸς ὁ κατασκευάζων αὐτὰ ἀπροσέκτως ἢ μεταχειριζόμενος ὕλας ἀπολεσάσας τὴν ἱατρικὴν αὐτῶν δύναμιν ἢ σκεύη ἀκάθαρτα κλπ. (Π. Ν. ἄρθρ. 562) ἢ ὁ φαρμακοποιὸς ὁ κατασκευάζων ἢ πωλὼν ἱατρικὰ ἄνευ ἱατρικῆς συναγωγῆς ἢ ἀρνεύμενος τὴν κατασκευὴν διατεταγμένων ἱατρικῶν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 563) ἢ ὁ ἄνευ δικαίωματος κυκλοφορῶν φάρμακα (Π. Ν. ἄρθρ. 564) ἢ ὁ ἱατρός ὁ μὴ καταγγέλλων τὰ παρατηρούμενα ὑπ' αὐτοῦ

ἐλλείμματα τῶν φαρμακοπωλῶν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 565) ἢ ὁ φαρμακοποιὸς ὁ ἔχων ἀνίκανον βοηθὸν ἢ ἐπιστάτην (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 566). (*Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Δηλητηρία καὶ Φαρμακεία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κατάταξις. Ἰδε Διανομή ἐκπλειστηριάσματος.

Κατηγοροί (Ποιν. Δικ.) *Εν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐπεκράτει ἡ ἀρχὴ ὅτι, τῆς πολιτείας ἐνδιαφερομένης εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν ἀδικημάτων, πᾶς ἐλεύθερος πολίτης δύναται νὰ καταδιώξῃ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς πολιτείας. Τοῦτο διέτασσαν καὶ οἱ Ῥωμαῖκοί νόμοι ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων, ἅπερ ἐθεωροῦντο ὡς ἀμέσως ἢ ἐμμέσως προσβάλλοντα τὴν πολιτείαν (Θεοφίλου Εἰσηγ. 4. 18 § 1). Ἀλλ' ἀκολούθως ἐπεκράτησεν ὁ διορισμὸς ὑπάλληλων, οἷον τῶν εἰρηναρχῶν, οἵτινες ἐξ ἐπαγγέλματος κατεδίωκον πολλὰ τῶν ἀδικημάτων. Ἀπὸ Καρόλου τοῦ Ε' ὅτε ἐξεδόθη ἡ νέα νομοθεσία ὑπὸ τὸ ὄνομα Καρολίνα, συνεστάθη ἐν Γερμανίᾳ καὶ εἰδικὸς ὑπάλληλος εἰς ἐξαιρετικὴν καταδίωξιν τῶν ἀδικημάτων, διατηρουμένου πάντοτε τῷ πολίτῃ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιωτικῆς καταδιώξεως· βαθμηδὸν δ' ἀπεβρόχθη ὅλως ὑπ' αὐτοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ κατηγορεῖν, κατέστη μάλιστα οὗτος ἐνταύτῃ καὶ δικαστὴς καὶ ἀνακριτής. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεκράτησε τὸ ἀρχαῖον σύστημα τῆς ὑπὸ τοῦ πολίτου ἐξασκήσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ κατηγορεῖν, ἀλλ' ἀπέκειτο εἰς τοὺς ἐνόρκους ἢ ἀποφασίς περὶ καταδιώξεως. Κατ' ἐξαιρέσιν κατηγορεῖ καὶ εἰδικὸς ὑπάλληλος, ὁ γενικὸς δὲ δικηγόρος καλούμενος, καταδιώκων τὰ προσβάλλοντα τὴν εἰρήνην τοῦ Βασιλείως ἀδικήματα (δηλονότι τὴν εἰρήνην τῆς πολιτείας). Ἡ μὲν οὖν ἐν Ἀγγλίᾳ φέρεται συνήθως ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου, ὅστις παραυτίκα ἐνεργεῖ συνοπτικὴν ἀνάκρισιν, ὑφ' ἧς φωτιζόμενος ὁ κατήγορος συντάσσει

τὴν κατηγορίαν αὐτοῦ, προσαγομένην ἐνώπιον τῶν μεγάλων ἐνόρκων.

Σημειωτέον ὅτι ὁ εἰρηνοδίκης, λαμβάνων τὴν κατηγορίαν, λαμβάνει τὴν ὁμολογίαν παρὰ τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ κατηγόρου, ὅτι αὐτοὶ μὲν θέλουσι πάλιν μαρτυρῆσαι χρείας τυχούσης, οὗτος δὲ δὲν θέλει ἀποσύρει τὴν κατηγορίαν· ἐν δὲ τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ παρίστανται ὡς ὀφειλόμενον χρηματικὸν ποσοῦ, ὃ εἰσπράττεται εἰς τὴν ὁμολογίαν ὡς ὁ κατήγορος ἤθελε διακώψει τὴν κατηγορίαν αὐτοῦ ἢ οἱ μάρτυρες δὲν ἤθελον προσέλθει νὰ μαρτυρήσωσι.—Παρ' Ἀγγλοῖς ἀνακριτικὸν ὑπάλληλον καθήκοντα εἰδικαῖς περιπτώσεσιν ἐκτελεῖ καὶ ὁ λεγόμενος coroner, ὅστις ἐκλέγεται ἐν τῇ κομητείᾳ ὑπὸ τῶν ἐχόντων ἐλευθερίαν ἰδιοκτησίαν. Ὁ coroner οὗτος συμβάντος βιαίου θανάτου σχηματίζει ἐκ τῶν παρστώτων δικαστῆριον ἐνόρκων, ὅπερ ἀποφαίνεται ἂν ὁ θάνατος προῆλθεν ἐξ ἀτυχευτικῆς ἢ ἐξ ἀδικήματος καί, ἂν ἀποφανῆται ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀδικήματος, γίνονται κατήγορος καὶ ἐκτελεῖ ἔργα εἰρηνοδίκου. Τῆς Εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς πηγὴ εἶναι Γαλλία, ὅθεν μετεδόθη εἰς τὰς λοιπὰς ἐπικρατείας. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ Εἰσαγγελεὺς τῶν Πρωτοδικῶν θεωρεῖται νῦν ὁ κύριος λειτουργὸς τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας ὡς τοιοῦτος ἐνεργεῖ ἀνακριτικὰς πράξεις καὶ ἐπιβλέπει τὴν διαχείρισιν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης καὶ κινεῖ τὴν κατηγορίαν. Σημειωτέον ὅτι ἐν Γαλλίᾳ δὲν δύναται κατηγορήσῃ ὁ παθὼν, δικαιούμενος μὲν νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν. Παρ' ἡμῶν τινῶν τῶν παθόντων δύναται νὰ κατηγορήσῃ. Διαφέρει δὲ τὸ ἡμέτερον σύστημα τοῦ Ἀγγλικοῦ, διότι ἡ Ἀγγλία δὲν ἔχει κοινὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν ἀντιθέτως πρὸς ἡμᾶς διὲν ἐν Ἀγγλίᾳ πᾶς τις δύναται νὰ κατηγορήσῃ ἐνῷ παρ' ἡμῶν μόνον ὁ παθὼν.

Σημειωτέον ὅτι ἡ καταδίωξις τῶν ἀδικημάτων γίνεται συνήθως ἐξ ἐπαγγέλματος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 20)· ἀλλὰ κατ'

ξαίρεσιν ἐν ταῖς ὠρισμέναις ὑπὸ τοῦ νόμου περιπτώσεσι καταδίωξις χωρεῖ μόνον κατ' ἐγκλησιν τοῦ ἀδικηθέντος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 22). Ὅθεν, ὁσάκις δὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς τελευταίαις περιπτώσεσι αἰτίας τοῦ παθόντος περὶ τιμωρίας τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἡ ἰσοβαθοῦσα αὐτῇ γνωστοποίησις, τοῦ ἀδικήματος πρὸς τὴν καταδιωκτικὴν ἀρχὴν δὲν χωρεῖ ποινικὴ καταδίωξις καὶ κατ' ἀκολουθίαν, εἰάν ἐνεργηθῇ τοιαύτη διαδικασία, εἶναι ἄκυρος.

Ἄλλ' ὁ Ἀρειος Πάγος παρεδέξατο ὅτι καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ παθόντος περὶ τῆς συναινέσεως αὐτοῦ πρὸς καταδίωξιν περιεχομένη ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Ἀνακριτοῦ, ἰσχύει ὡς ἐγκλησις. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀμφισβητήσιμον, διότι ὁ νόμος ἀξιοῖ νὰ παρέχῃται ὑπὸ τοῦ παθόντος ἡ πρώτη ὥθησις, ἀλλὰ δὲν παρέχεται αὕτη ὑπὸ τοῦ παθόντος, ὁσάκις προκαλεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ. Ὁ Mangin διατείνεται ὅτι καὶ αὕτη ἡ πολιτικὴ ἀγωγή ἰσοδυναμεῖ ἐγκλήσει, διότι ἡ δικαιοσύνη εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος. Ἄλλ' ἀντικρούει εἰκότως ταύτην ὁ Hélie, διότι ἡ πολιτικὴ ἀγωγή διακρίνεται παντελῶς τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς ὡς ἔχουσα πάντη διάφορον σκοπόν. Ἄλλ' οὐ μόνον ὁ παθὼν, ἀλλὰ καὶ οἱ νόμιμοι αὐτοῦ ἀντιπρόσωποι δύνανται νὰ ἐγκαλέσωσι (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 22)

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ παθὼν δὲν εἶναι κύριος ἀπόλυτος τῆς κατηγορίας, δὲν δύναται ὁ ἅπαξ ἐγκαλέσας νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν κατηγορίαν κατὰ τὴν ἡμετέραν ποινικὴν διανομίαν (ἄρθρ. 23). Τοῦναντίον ἡ Γαλλικὴ ποινικὴ δικονομία ἐπιτρέπει χάριν τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς τὴν ἀνάκλησιν τῆς κατηγορίας ἕως τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς δίκης.

Σημειωτέον ὅτι, ἐν ᾧ ὁ Εἰσαγγελεὺς, εἰσαγωγῶν ἅπαξ τὴν κατηγορίαν, δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ, ὁ ἰδιώτης κατήγορος δύναται νὰ παραιτηθῇ, ὅτε ὁ Εἰσαγγελεὺς δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δι-

κην. Παραιτούμενος ὅμως ὑποβάλλεται εἰς πάσας τὰς δαπάνας καὶ τὰς ζημίας (Ποιν. Δικ. 24)

Θ. Ν. Φλογαῖτης

Κατηγορουμένων ἐμφάνις. Οἱ κατηγορούμενοι ὀφείλουσιν ἀπαραιτήτως νὰ ἐμφανίζωνται αὐτοπροσώπως κατὰ τὴν δίκην, ὁσάκις ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸ ἄδίκημα ποινὴ τιμωρεῖται διὰ στερήσεως τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Ἡ διάταξις αὕτη ὑπαγορεύεται ἀληθῶς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ὁσάκις ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ συνίσταται εἰς πολὺμηνον φυλάκισιν, διότι δύναται νὰ δραπετεύσῃ ὁ κατηγορούμενος μετὰ τὴν καταδίκην ἄλλ' ὁσάκις πρόκειται περὶ ἀδικημάτων προκαλούντων ὀλιγόημερον ἢ ὀλιγόμηνον φυλάκισιν, ὑπερβαίνει τὴν ἀνάγκην, διότι οὐδεὶς προτιμᾷ τὸν ἑκατισμὸν αὐτοῦ τοσαῦτον βραχέος περιορισμοῦ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις τὸ ἄδίκημα τιμωρεῖται διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἢ πρυστίμου, ὅτε συγχωρεῖται ἡ διὰ συνηγόρου παράστασις τοῦ κατηγορουμένου, δύναται τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἐμφάνισιν. Ἐν θεωρῇ τοῦτο ἀναγκαῖον ἔνθατε ἀληθῶς παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐμφανίσεως ταύτης πρὸς σχηματισμὸν ὁρθῆς δικαστικῆς γνώμης περὶ τοῦ καταλογιστοῦ τῆς πράξεως, διότι ἐξ αὐτῆς καὶ μόνης δύναται πολλὰκις νὰ βεβαιωθῇ ὁ δικαστὴς ἂν ὁ κατηγορούμενος ἔχῃ σφᾶς τὰς φρένας. ἂν ἔχῃ τὴν πρὸς τιμωρίαν ἀπαιτουμένην ἡλικίαν, ἂν ᾖ φυσικῶς ἢ διανοητικῶς ἀνεπτυγμένος κλπ Ὅθεν ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ὁρθή.

Ὁ ρωμαϊκὸς νόμος ὥριζεν ὅτι οἱ ἀνήλικοι παρίστανται εἰς τὸ ποινικὸν δικαστήριον, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν κηδεμόνων ἢ ἐπιτρόπων αὐτῶν, ἐκ τοῦ φόβου μὴ προσερχόμενοι μόνοι ἐκ δειλίας ἢ νεανικῆς ζέσεως ἐπὶ τὸ ἐπιζητήσιον αὐτοῖς. Ἡ διάταξις δ' αὕτη μετεφυτεύθη καὶ εἰς τὴν

νομοθεσίαν τῶν Πορτογάλλων. Ἄλλ' ἐν τῇ Γαλλικῇ καὶ τῇ Ἑλληνικῇ νομοθεσίᾳ δὲν περιλαμβάνεται τοιαύτη διάταξις· ὅθεν παρίστανται μόνοι οἱ ἀνήλικοι ὡς κατηγορούμενοι.

Θ. Ν. Φιλογαίτης.

Κατηγορουμένων υπεράσπις. Τὴν κατηγορίαν διεξάγει ὁ Εἰσαγγελεὺς, ὅστις οὐ μόνον ἔχει ὅλην τὴν δυνατὴν ψυχρότητα, ὡς οὐδένα διατρέχων κίνδυνον, ἀλλὰ καὶ τεκμαίρεται ἔμπειρος καὶ ἱκανὸς ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὴν Πολιτείαν.

Ὅθεν εἰς αὐτὸν ἀναγκαῖον ν' ἀντιτάσσεται οὐχὶ μόνος ὁ κατηγορούμενος, ἀλλὰ καὶ ἕτερον πρόσωπον, δυνάμενον διὰ τὴν δικαστικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ ἐκπαίδευσιν, τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τῶν νόμων καὶ τὴν ἀταραξίαν τοῦ νοῦ (ἥς ἀναγκαιῶς ἀμοιρεῖ ὁ κατηγορούμενος) νὰ υπερασπίσῃ προσηκόντως τὸν κατηγορούμενον. Τῆς δοξασίας ταύτης ἐμπεφορημένος καὶ ὁ νομοθετήσας τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν οὐ μόνον ἀπένειμε τῷ κατηγορουμένῳ τὸ δικαίωμα νὰ διορίξῃ υπερασπιστὴν ἐκ τῶν δικηγόρων ἐν ταῖς δίκαις περὶ κακουργήματος, ἀλλὰ καὶ ἐπέβαλε τὸν διορισμὸν δικηγόρου, ὑποχρεώσας τὸν πρόεδρον τῶν συνεδρῶν νὰ διορίξῃ ἐξ ἐπαγγέλματος συνήγορον, ὁσάκις οὗτος ἀμοιρεῖ δικηγόρου, θεωρουμένης ἄλλως ἀκύρου τῆς διαδικασίας (ἄρθρ. 26). Σημειωτέον μάλιστα ὅτι, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἀστικαῖς δίκαις δύναται μόνον νὰ παραστῇ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς πληρεξούσιος δικηγόρος τις τῆς περιφέρειας τοῦ δικάζοντος δικαστηρίου, ἐν ταῖς ποινικαῖς δύναται νὰ παραστῇ καὶ ξένος τῆς περιφέρειας (Ὅργ. Δικ. 135).

Εἶναι παράδοξον ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐνθα ἄλλως ἢ ἄλλοῦτος προστατεύεται ἄγαν ἀποτελεσματικώτερον ἢ ἄλλαχοῦ, δὲν ἐπετρέπετο ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ κακουργημάτων νὰ ἔχῃ υπερασπιστὴν, συνηγοροῦντα ὑπὲρ αὐτοῦ, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀπο-

δεικτικῆς διαδικασίας· ἐδύνατο δὲ νὰ ἔχῃ μόνον σύμβουλον ἢ βοηθὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας, διηγοῦντα αὐτὸν τίνες ἐρωτήσεις πρέπει νὰ ἀποτείνῃ εἰς τοὺς μάρτυρας (διότι ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ μάρτυρες ἐξετάζονται ὑπὸ τῶν διαδίκων καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῶν δικαστῶν). Κατὰ τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἐγένοντο ἀλλεπάλληλοι διαμαρτυρήσεις, ὧν ἀπὸρροια ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ψήφισις νομοθετημάτων, καθιερούντων τὴν υπεράσπισιν, ἀπὸ ὧν ἀπερρίπτοντο ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Λόρδων μόλις δὲ τῇ 20 Αὐγ. 1836 ἐψηφίσθη νόμος, παρέχων τὸ δικαίωμα τοῦ διὰ συνήγορων υπερασπίζεσθαι.

Τὸ δικαίωμα τῆς υπερασπίσεως εἶναι ἀπόρροια τοῦ φυσικοῦ δικαιώματος τοῦ ἀμύνεσθαι ἢ μάλλον αὐτὸ τὸ φυσικὸν δικαίωμα τοῦ ἀμύνεσθαι· ἄλλ' ἐν ταύτῳ ὑποχρεώσεις καὶ καθήκον τῆς Πολιτείας. Διὰ τοῦτο, ὅτε ὁ Verrès ἐστέρησε τὸν κατηγορούμενον Sopater τῆς ἐλευθερίας τῆς υπερασπίσεως ἑαυτοῦ, ὁ Κικέρων εἶπεν ὅτι ἡνῆθη αὐτῷ ὅ,τι ἡ φύσις παραχωρεῖ εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὁ δὲ ἀρχαῖος ἀλλὰ διαπρεπὴς Γάλλος συγγραφεὺς Pastoret ἀναφέρει (ἐν τῷ περισπούδαστῳ αὐτοῦ συγγράμματι τῆς Ἱστορίας τῆς ποινικῆς νομοθεσίας) ὅτι παρ' Ἑβραίοις τοσοῦτο ἱερὸν ἐθεωρεῖτο τὸ πάλαι τὸ δικαίωμα τῆς υπερασπίσεως, ὥστε, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος καταδικάζετο ἀνυπεράσπιστος, ὁ νόμος ἐπέβαλλεν ἵνα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς κτῆρὺς τις ἐρωτᾷ μεγαλοφώνως τοὺς παρόντας, ἐὰν τις ἐξ αὐτῶν ἀναδέχεται τὴν υπεράσπισιν τοῦ καταδικασθέντος, κατὰ φυσικὴν δὲ τινος ἀποκριθέντος, ἐγίνετο νέα δίκη ἀναβαλλομένης τῆς ἐκτελέσεως.

Καὶ ὁμοίως ἡ υπεράσπισις δὲν εἶναι καὶ νῦν ἐν τῇ πράξει ἰσόπαλος πρὸς τὴν κατηγορίαν. Ὡς παρατηρεῖ ὁ Gaillard, γρά-

ψας πρὸ πολλῶν ἐτῶν πραγματεῖαν σπουδαίαν περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ προέδρου τῶν συνέδρων, οἱ πρόεδροι παρεκτερεῖσθαι διορίζουσι πάντα ἀνικάνους ὑπερασπιστὰς εἰς τοὺς ἀμοιροῦντας ἐν τοῖς κακουργιοδικείοις ὑπερασπιστῶν. α' Ἀλλ' ἐὰν ὁ πρωτόπειρος δικηγόρος ἀκολουθήσῃ πιπλανημένην δόδον, λέγει ὁ Gaillard, ἐὰν ἡ ἀπειρία αὐτοῦ γίνῃ ἀφορμὴ παραμελήσεως θριαμβευτικοῦ τινος μέσου, τὰ συμφέροντα τοῦ κατηγορουμένου δὲν θέλουσιν ἀνεπανορθώτως ἐκτεθῇ; » ἄλλοι δὲ πάλιν πρόεδροι τῶν συνέδρων πιέζουσι τὴν ὑπεράσπισιν δι' ἀδικαίεπτον διακοπῶν, ἐν ᾧ χρέος τῆς Εἰσαγγελίας εἶναι νὰ ἄρῃ τὰς πλάνας, εἰς ἃς τυχὸν ἤθελεν ἐμπέσει. Ἡ τῶν προέδρων ἀνάμιξις ἀνατρεῖ τὴν ἰσότητά τῆς πάλης, διότι ἡ κατηγορία δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τὰς διακοπὰς ταύτας, ταρασσούσας τὸν ῥήτορα καὶ παραλυούσας τὴν προσοχὴν τῶν ἐνόρκων.

Προστεθείσθω ὅτι παρ' ἡμῖν εἰς τὸν κατηγορουμένον καὶ ὑπερασπιστὴν δικηγόρον ἐδόθη τὸ δικαίωμα νὰ ἀποιεῖν ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς μάρτυρας τὰς τεινούσας εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ κατηγορουμένου ἐρωτήσεις (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 386), οὗ στεροῦνται ἐν Γαλλίᾳ, δικαιούμενοι μόνον νὰ ἐξετάζωσι διὰ τοῦ προέδρου.

Θ. Ν. Φιλογαίτης.

Κατοικία. Κατὰ τὸν ἀστικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθρ. 91) κατοικίαν ἔχει τις ἐν ᾧ τόπῳ κυρίως καὶ μονίμως ἐγκατέστη. Ἡ διάταξις αὕτη διαφέρει τῆς ἀντιστοίχου διατάξεως τοῦ 102 ἄρθρου τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος, καθ' ὅτι τὸ μὲν ἄρθρ. 102 τοῦ Γαλ. Κώδικος φέρει «Κατοικία παντός Γάλλου ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῶν ἰδιωτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων», ὁ δὲ ἡμέτερος νόμος, ὁρθῶς ποιῶν παρέλιπε τὰ, *τε π α ν τ ὅς* "Ε λ λ η ν ος καὶ τὸ ὡς πρὸς τὴν ἐ ν ἐ ρ γ ε ι α ν κτλ, εἰκότως δὲ διότι ἐν ἀστικῷ καθαρῶς νόμῳ, κανονίζοντι τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἰδιωτικῶν δικαιῶν, κατὰδὲ ἄλλοις ὅτι

δὲν ἡδύνατο νὰ γίνηται λόγος περὶ δικαιωμάτων πολιτικῶν, περὶ ὧν πραγματεύονται οἱ νόμοι περὶ θήμων, ἐκλογῆς βουλευτῶν κτλ., οὐδεὶς δὲ λόγος νὰ εἰδικεύηται εἰς μόνους τοὺς Ἕλληνας. — Φρονούμεν ὅμως ὅτι τὸ «ἐν ᾧ τόπῳ κυρίως καὶ μονίμως ἐγκατέστη» δὲν περιέχει πλήρη ἔννοιαν τῆς κατοικίας. Ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ (N. 7, K. 10, 39 καὶ 203 Π. 50, 16) ὁρίζεται ἡ κατοικία «ἐνθα τις ὥρισεν ἔχειν τὰς καθέδρας (περιληπτικὸν τοῦ καθίσματος, κλίνας, διατριβάς, μονάς, ἀναπαύσεις, οἰκίαν) τοὺς λογους (περιληπτικὸν ἐπίσης τοῦ τάξιν, σχέσεις, ἀναφοράς, ἀναστροφάς, λογαριασμούς) καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ (περιληπτικὸν τῶν κτημάτων, καὶ τῆς περιουσίας), ὁ δὲ ὁρισμὸς οὗτος περιέχει ἀπόφασιν πρὸς οἰκήσιν καὶ συγκέντρωσιν τῶν ὑποθέσεων καὶ τῆς περιουσίας ἐν τῷ τόπῳ, καὶ πραγματοποίησιν τῆς ἀποφάσεως. Καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐσήμαινεν ἡ λέξις οἶκος· ἡ δὲ ἔκφρασις τοῦ ἡμετέρου νόμου ἀκυρίως καὶ μονίμως ἐγκατέστη» δὲν εἶναι τοσοῦτον περιεκτικὴ διότι, εἰ καὶ τὸ ῥῆμα ἐγκατέστη ὑπὸ τὴν μέσσην αὐτοῦ διάθεσιν, συνεκφερόμενον μετὰ τοῦ ἐπιρρήματος *μ ο ν ἱ μ ως*, ἰμφαίνει τὴν ἐν τινι τόπῳ μονὴν ἢ οἰκήσιν, δὲν ἐκδηλοῖ ὅμως καὶ τὴν ἰδέαν τῆς συγκεντρώσεως τῆς περιουσίας· ἐν ᾧ καὶ ἂν μακρὰν τις ἔχει τὰ κτήματα καὶ ἐσκορπισμένην τὴν περιουσίαν του, εἰς τὴν οἰκίαν του ἀναφέρει τὸ εἰσόδημα· τὸ δὲ κυρίως, διακρίνει μόνον τὰς προσκαίρους εἰς ἄλλους τόπους διατριβάς. Διὸ φρονούμεν ὅτι τὸ 91 ἄρθρ. τοῦ ἀστικοῦ νόμου ἤθελεν ἐκφράσει ἀκριβέστερον τὸν ὁρισμὸν τῆς κατοικίας, τροποποιούμενον ὡς ἐξῆς. «Κατοικία τινός εἶναι ὁ τόπος, ἐνθα οἰκῶν τις κυρίως, ἔχει μονίμως τῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ τὸ κέντρον». Ἀλλως, ἐπειδὴ τῆς λέξεως ἐγκατάστασις ἐγένετο τεχνικὴ χρῆσις ἐπὶ τῶν διακατοχῶν καὶ κληρονομιῶν, ὡς καὶ τῆς λέξεως ἀποκατάστασις ἐπ' ἄλλω,

τινῶν περιστάσεων, ἴσως ἤθελεν εἶναι αἰρετώτερον ἢ λέξις ἐγχατάστασις ν' ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλης τινος ταύτοσημου, οἷον τῆς λέξεως κατάστασις, ἢ ἐχρῶντο καὶ οἱ παλαιοὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ. «Τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καὶ οἱ σὺν τῷ» εἶπεν ὁ Θουκυδίδης.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι πολλοὶ ποιμένες καὶ βιομήχανοι, οἵτινες εἰς οὐδὲν μέρος ἔχοντες ἀκίνητα κτήματα μεταβαίνουνσι συχνάκις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετὰ τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν κινητῶν αὐτῶν πραγμάτων πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν καὶ εἰς οὐδένα τόπον ἐγκαθίστανται κυρίως καὶ μονίμως· ἐκ δὲ τούτου ἡ διάταξις τοῦ προκειμένου ἄρθρου καθίσταται ὡς πρὸς αὐτοὺς δύσκολον ἢ μᾶλλον ἀδύνατον νὰ ἐφαρμοσθῇ· διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον νομίζω νὰ προνοήσῃ περὶ αὐτῶν ἰδίως ὁ τῆς Ἑλλάδος νομοθέτης· προτείνω λοιπὸν νὰ προστεθῇ εἰς τὸ ἄρθρον τὸ ἐξῆς ἐδάφιον. α" Οὔστις πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματός του μεταβαίνει πανοικεῖ καὶ συχνάκις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ δὲν ἐγκαθίσταται κυρίως εἰς οὐδένα, ἔχει τὴν κατοικίαν αὐτοῦ ἐν ᾧ δῆμῳ εἶναι ἐγγεγραμμένος δημότης».

Ῥητέον προσέτι ὅτι ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κράτει πολλῶν χωρίων καὶ μάλιστα ὀλοκλήρων σχεδὸν οἱ κάτοικοι ἔχουσι χειμερινὰς καὶ θερινὰς κατοικίας, καὶ αἱ μετακινήσεις γίνονται γενικαὶ καὶ συχναί. Διὸ καὶ περὶ τούτων πρέπει νὰ δρισθῇ ὅτι θεωρεῖται κατοικία αὐτῶν ὁ τόπος τῆς ἀσκήσεως τῶν ἐκλογικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων.

Κατὰ τὸ 92 ἄρθρον τοῦ ἀστικοῦ ἡμῶν νόμου ἡ κατοικία μεταβάλλεται διὰ τῆς εἰς ἄλλον τόπον μεταβάσεως ἐπὶ πρόθεσις κυρίας καὶ μονίμου αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως. Καὶ ἀποδείκνυται μὲν ἡ πρόθεσις αὕτη διὰ ρητῆς δηλώσεως γενομένης πρὸς τὸ δημαρχεῖον τοῦ τε καταλιπανομένου τόπου καὶ τοῦ εἰς ὃν ἡ μετακίνησις γίνεται· ἀλλ' ἐν ἑλλείψει δηλώσεων, ἡ ἀπόδειξις

αὕτη συνάγεται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἄλλ' ἐκ τῶν τελευταίων διατάξεων τούτων ἤθελον προκύπτει ἐνίοτε μεγάλα δυσχέρεια περὶ τὴν εὐρεσιν τῆς κατοικίας, διότι ἐνὶ δέχεται ἢ νὰ γίνῃ ἡ μία μόνον καὶ νὰ παραλειφθῇ ἡ ἑτέρα τῶν δηλώσεων, ἔτι δὲ νὰ διαφέρῃ ἡ μία τῆς ἄλλης, ἢ νὰ παραλειφθῇ ἡ σημείωσις τοῦ τόπου τῆς μετοικήσεως. ἢ νὰ βραδύνῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἡ ἀφίξις εἰς τὸν τόπον τῆς νέας κατοικίας, καὶ νὰ ἐπέλθῃ ἀνάγκη ἀποδείξεως οὐ μόνον τῆς προθέσεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ τόπου, ὃν ἡ πρόθεσις εἶχεν ἀντικείμενον καὶ τοῦ χρόνου αὐτῆς. Ὡς διὰ προσθέτου ἐδαφίου ὀρίζεται ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς κατοικίας ἄρχεται δεκατέσσαρας ἡμέρας ἀπὸ τῆς τελευταίας δηλώσεως καὶ ὅτι αἱ δηλώσεις πρέπει νὰ περιέχωσι τὸν τε ἐγκαταλειπόμενον τόπον καὶ τὸν τόπον ἐνθα ἡ μετοίκησις ἐγένετο, αἱ ἄλλως δὲ γενομένηαι δηλώσεις δὲν ἀποτελοῦσιν ἀποδείξιν, ἐξηφανίζοντο κατὰ δῆλως πᾶσαι αἱ τανῦν ἀναφυόμεναι δυσχέρειαι. Ἄλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ ἐτέθη ἐν ἄρχῃ ἡ περὶ δηλώσεως διάταξις, οὐδενὶ οὐδέποτε δηλοῦντος τὴν μεταβολὴν τῆς κατοικίας αὐτοῦ. Τοῦτο ὁμως προκαλεῖ πολλάκις τὴν ἀνάγκην νὰ διαταχθῇ ἀπὸ δεξις περὶ κατοικίας.

Σημειωτέον ὅτι ἀναγκαστικὴν τῆς κατοικίας μεταβολὴν φέρει κατὰ τὸ ἄρθρον 93 τοῦ ἀστικοῦ νόμου ἡ ἀνάκληψις ἱσοβίου καὶ συνεχοῦς ὑπηρεσίας· ὅθεν ἀναγκαιῶς κάτοικοι τῆς πρωτευούσης θεωρεῖται οἱ Ἀρεοπαγῖται καὶ οἱ Ἐλεγκταὶ ἔστω καὶ ἂν ἡ οἰκογένεια αὐτῶν διατρίβῃ συνήθως ἄλλαχού, οἱ δὲ ἐπίσκοποι καὶ οἱ βουλευταὶ πρόσκαιρον διαμονὴν ἔχοντες ἐν Ἀθῆναις δὲν μεταβάλλουσι τὴν μόνιμον αὐτῶν κατοικίαν ἐκ μόνου τοῦ περιστατικοῦ ὅτι ἐξελέχθησαν βουλευταὶ (Α, Π, 54 τοῦ 53 καὶ 38 τοῦ 68).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ πρὸς ἄλλα τῶν ἄρθρ. 93 καὶ 29

τοῦ ἄστ. νόμου προκύπτει ὅτι ἡ κατοικία, ἐξηρτημένη ὅλως ἀπὸ τῆς ἰδιωτικῆς θελήσεως καὶ μὴ ὑποκειμένη ὡς πρὸς τὴν κτῆσιν ἢ μεταβολὴν αὐτῆς εἰς νομικὰς διατυπώσεις, εἶναι παντελῶς ἄσχετος πρὸς τὴν ἰθαγενείαν· ὅθεν δύναται ὁ ἰθαγενὴς νὰ συστήσῃ κατοικίαν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ, ἂν θελήσῃ. Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ 94 ἄρθρου τοῦ Ἀστικοῦ νόμου πρὸς τὸ 18 ἄρθρ. τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας προκύπτει ὅτι οἱ μὴ χειραφετηθέντες ἀνῆλικοι ἔχουσι κατοικίαν τὴν τῶν γονέων αὐτῶν (δηλονότι οἱ μὲν γνήσιοι τὴν τοῦ πατρός, οἱ δὲ νόθοι τὴν τῆς μητρός), πλὴν ἐὰν διατελῶσιν ὑπὸ ἐπιτροπῶν, ὅτε ἔχουσι κατοικίαν τὴν τῶν ἐπιτρόπων, αἱ δὲ σύζυγοι (καὶ μετὰ τὴν διάζευξιν ἢ τὴν χρεῖαν αὐτῶν) τὴν τοῦ συζύγου. Μηδὲν ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου περὶ τῆς κατοικίας τῶν οἰκιακῶν ὑπηρετῶν ἢ τῶν τιθῶν, ἔπεται ὅτι ἐξακολουθοῦσιν ἔχοντες ἢ ἔχον κατοικίαν πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ὑπηρετοῦσι. (Ἰδε καὶ τὰς λέξεις Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κατωνικός (ἢ Κατωνιανός) κανὼν καλεῖται ἀπὸ τοῦ νομοδιδασκάλου Κάτωνος τὸ δόγμα ὅτι ἡ ἀκύρως συσταθεῖσα κληροδοσία διατηρεῖ τὸ ἄκυρον αὐτῆς, δὲν παύει δηλονότι νὰ ᾖ νῦν ἄκυρος, καὶ ἐὰν ἐξέλιπε βραδύτερον ἢ τῆς κληροδοσίας ἀκυρότης. Ὁ Κατωνικός κανὼν εἶναι ἀπόρροια τοῦ ῥωμαϊκοῦ δόγματος ὅτι ἀτότε τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ (κληρονομικαὶ ἐγκαταστάσεις κατ.) ἀποτελεσμα λαμβάνουσι, ὅτε καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεπίφογον ἐσχῆ· κασι» (Ν. 201 Πανδ. 50, 17).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κηδεμών. Κατὰ τὸν παρ' ἡμῶν νόμον περὶ ἀνηλίκων καὶ ἐπιτροπείας ὁ χειραφετηθεὶς ἀνῆλικος διατελεῖ ὑπὸ κηδεμονίαν, ἥτις πρὸ πάντων ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν πατέρα, ὅστις δύναται, μὴ ὑπαρχούσης μητρός ἢ μὴ δυναμένης νὰ

ἐνασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, νὰ διορίσῃ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον Εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου κηδεμόνα τοῦ χειραφετηθέντος ἀνηλίκου τέκνου αὐτοῦ. Ἀνῆλικος δὲ γυνὴ ἄφαντῇ πατρός διατελεῖ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ συζύγου. Διαφέρει δὲ ὁ κηδεμὼν τοῦ ἐπιτρόπου ὅτι ὁ μὲν ἐπιτροπὸς διαχειρίζεται ἀπεριορίστως τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, ὁ δὲ κηδεμὼν συμπληροῖ μόνον τὴν διαχειριστικὴν προσωπικότητα τοῦ χειραφετοῦ, μὴ δυναμένου νὰ δανείζῃ ἢ νὰ πωλῇ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ παρασταθῇ ἐπὶ δικαστηρίου ἢ καὶ νὰ δεχθῇ χρηματικὰ κεφάλαια ἄνευ συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος. (Ἰδε καὶ Ἐπιτροπεία καὶ Χειραφεσία). Ὑπὸ κηδεμονίαν δὲ δύναται νὰ τεθῶσι καὶ οἱ ἄστωτοι καὶ ἄπηγο-ρεῦμένοι (Ἰδε Ἀπαγόρευσις καὶ Ἀσωτος). Σημειωτέον ὅτι, ὑπαγομένης κατὰ τὸν Ὁργ. τῶν Δικαστηρίων καὶ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Εἰσαγγελέων καὶ Εἰρηνοδικῶν καὶ τῆς μερίμνης περὶ κηδεμονίας ὡς καὶ τῆς ἐπιτροπείας, δικαιοῦνται, ὅτε Εἰρηνοδίκης καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ διορίσωσι προσωρινῶς κηδεμόνα τοῦ χειραφετοῦ ἐν κατεπειγουσαῖς περιπτώσεσι, οὐχ ἥττον δὲ νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ κηδεμόνος (Πολ. Δικον. ἄρθρ. 492 καὶ 649. Ὁργ. Δικαστηρίων ἄρθρον 102).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κιβδηλεία ὀνομάζεται ἡ μείωσις τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας γνησίων νομισμάτων (κοπέντων ἐν νομισματοκοπείᾳ ἢ μεδαπῇ ἢ ἁλλοδαπῇ) καὶ εἰσαγωγῇ εἰς κυκλοφορίαν τῶν οὕτω νοθευθέντων. Καὶ ἡ μὲν κιβδηλεία νομισμάτων κυκλοφοροῦμένων ἐν τῷ κράτει τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν ἡ μείωσις τῆς ἀξίας αὐτῶν ἐπῆλθε διὰ περικοπῆς διατυπώσεως ἢ ἄλλων τοιοῦτων μέσων, διὰ προσκαίρων δὲ δεισμών, ἐὰν ἐπῆλθε κατὰ τρόπον ἀπατη-

λότερον καὶ δυσδιαγνώστερον· ἡ δὲ κιβδηλεία νομισμάτων μὴ κυκλοφορουμένων ἐν τῷ κράτει διὰ διεισδυτικὸν φουλακισμὸν (Ποιν. νόμου ἄρθρα 235 καὶ 236) Μεγάλη δὲ καὶ ἀπατώσα ὁμοιότης τῶν κιβδηλῶν νομισμάτων πρὸς τὰ γνήσια ἰσχύει ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ περίστασις (ἄρθρ. 237).

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὅρισμοῦ τοῦ ἀδικήματος τῆς κιβδηλείας συνάγεται ὅτι παρ' ἡμῶν (ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἰσχύοντα, ὡς ἐπίσης τὰ ἐν Βαυαρίᾳ δυνάμει τοῦ νεωτέρου βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου) ἡ ἀπλήρως νόθευσις τῶν νομισμάτων δὲν ἀποτελεῖ ἁξιοποιον πράξιν, ἐὰν μὴ ἐπέλθῃ καὶ ἡ εἰσαγωγὴ αὐτῶν εἰς κυκλοφορίαν. Ἄλλ' ἀπόπειραν εἰσαγωγῆς καὶ ἐπομένως ἀπόπειραν τοῦ ἀδικήματος τῆς κιβδηλείας ἀποτελεῖ ἡ προσφορά πρὸς τινὰ κιβδηλῶν νομισμάτων ὡς γνήσιων, ἅπερ οὗτος δὲν ἔλαβεν ἀναγνωρίσας τὸ κιβδηλόν.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς κιβδηλοποιὸν ἐξισοῦται κατὰ τὸν περὶ χαρτοσήμου νόμον τῆς 30 Δεκ. 1837 καὶ ὁ κατασκευάζων κιβδηλὸν σφραγιστὸν χάρτην καὶ κινητὸν ἐπίσημα.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κληρικῶν πλημμελήματα. Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «περὶ πλημμελειῶν τῶν κληρικῶν ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν αὐτῶν ὑπερηρείαν» περιλαμβάνει ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἴδιον κεφάλαιον συγκείμενον ἐκ τεσσάρων ἄρθρων, ἧτοι τῶν ἄρθρων 496—499. Καταλέγει δὲ ἐν αὐτοῖς ὡς τοιαῦτα α') τὴν ἐν τῇ ἐκτέλεσει τῶν ἱερατικῶν αὐτῶν καθηκόντων (ἐν ἀπαγγελίᾳ λόγου ἐκκλησιαστικοῦ ἢ ἐν τῇ ἀπευθύνσει πνευματικῶν ὁδηγιῶν) ἐκσφενδόνισιν ὑπ' αὐτῶν κατακρίσεων καὶ μομφῶν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἢ τῶν κυβερνητικῶν αὐτῆς πράξεων (ἄρθρ. 496), β') τὴν σύνδεσιν ἀλληλογραφίας περὶ σχετικῶν πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀντι-

κειμένων πρὸς κοσμικὴν ἢ ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ξένης Ἐπικρατείας (ἄρθρ. 497 γ') τὴν ἄνευ τῆς κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως ἐκδοσιν νομοθετικῶν ἢ κυβερνητικῶν διατάξεων ὑπερβαίνουσων τὴν νενομισμένην αὐτῶν ἀρμοδιότητα (ἄρθρ. 498), δ') τὴν ἐπιχείρησιν ἱεροπραξιῶν γάμου ἢ κηδείας πρὶν ἢ ἐκτελεσθῶσι τὰ τοῦ νόμου, πρὶν ἢ δοθῇ δηλ. κατὰ τὰ νενομισμένα ἅντ' ἑαυτὸν γάμου ἢ ἐνταφιάσεως (ἄρθρ. 499). Ἡ εἰς μὲν τὰ τρία πρῶτα πλημμελήματα ἐπιβάλλει ποινὴν διεισδυτικὴν φουλακισμῶν εἰς δὲ τὸ τελευταῖον πειθαρχικὴν μόνον ποινὴν καὶ ἐν ὑποτροπῇ χρηματικὴν πρὸς τὴν διακοσίω τὸ πολὺ δραχμῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κληροδοσία. Κατὰ τε τὸ Ὑπομνηστικὸν καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 960) ὡς καὶ κατὰ τὸν Ἰταλικὸν Κώδικα (ἄρθρ. 760), ὁ εἰς δὴν καταλείπεται ὑπὸ τοῦ διαθετοῦ ἐν ἡ πλείονα κατ' ἴδιαν πράγματι ἢ δικαιώματα καλεῖται κληροδοσία καὶ ἡ δὲ τοιαύτη κατάλειψις αὐτῶν καλεῖται κληρονομία καὶ τὸ οὗτο κατὰ τὸν Κώδικα καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος οὗτος λογίζεται κληρονομία. Ὅθεν κληροδοτήματα ἀποκαλεῖται κατὰ τὸν Κώδικα καὶ τὸ Σχ. τὰς ἀποκαταλείψεις τῆς διαθήκης ἢ τῆς καταλείψεως εἰς τινὰ ποσοστὸν τῆς περιουσίας, οὐχὶ δὲ ἀμέσους αὐτοῦ ἐγκαταστάσεις ὡς κληρονομίου, ἀλλ' ἐμμέσως τοῦ βαρυνομένου πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ κληροδοτήματος κληρονόμου (Ν. 36 Παρ. 1, § 1 Εἰσαγ. (2. 20). Α.Π. 2731/84). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν νομοθεσίαν τὸν κληρονομία καλεῖται τὸν ἀποκαταλείποντα εἰς τινὰ ποσοστὸν τῆς περιουσίας τοῦ διαθετοῦ, περιλαμβανόμενον καὶ τὰ εἰς διαταγὴν τοῦ διαθετοῦ

τρίνῃ ἐκδοθέντα γραμμάτια, ἅτε τῶν ἀπαιτήσεων θεωρουμένων ὡς κτημάτων κινήτων ὑπὸ τοῦ 12 ἄρθρου τοῦ νόμου περὶ διακρίσεως κτημάτων. Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. δύναται νὰ ἀνατεθῇ ἡ τῶν κληροδοτημάτων χορήγησις οὐ μόνον εἰς τὸν ἐγκαθιστάμενον κληρονόμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ὑποκατάσταν κληρονόμον (Ν. 74 Πανδ. 1. 30), καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κληροδόχον καὶ καταπιστευματοδόχον, καταλειπομένου δηλαδὴ αὐτοῖς πράγματός τινος ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει τοῦ νὰ δώσωσιν εἰς τινα ποσὸν τι χρημάτων ἢ ἄλλο τι (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 24) καὶ § 3 Εἰσηγ. (2. 20). 'Αλλ' ὁ μὲν κληρονόμος δύναται νὰ ἐπιβαρυνθῇ καὶ διὰ κληροδοτήματος ἀνωτέρου τῶν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ κληρονόμου λαμβανόμενων, (διότι οὗτος μόνον συντάσων ἀπογραφὴν δύναται νὰ ἀφαιρῇ τὴν φαλκίδιον μερίδα), ὁ δὲ κληροδόχος δὲν δύναται νὰ ἐπιφορτισθῇ κληροδοτήμα ἀνώτερον τῶν εἰς αὐτὸν δυνάμει τῆς διαθήκης περιεχομένων ἄλλως τὸ περιπλέον ἀποβαίνει μάταιον (§ 1 Εἰσηγ. (2. 24), Ν. 70 § 1 Πανδ. (2. 31). Κατὰ δὲ τὸν ὅτι δύναται νὰ ὀρίσθῃ διὰ τῆς κληροδοσίας καὶ ὅτι τὸ κληροδοτηθὲν ἀντικείμενον μεταβιβάζεται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κληροδόχου εἰς ὀρισμένον πρόσωπον, ὅτε πάλιν αὕτη ἰσχύει, ἐὰν μὴ ὑποχρεωθῇ ὁ κληροδόχος νὰ δώσῃ πλεονότερον τοῦ ληφθέντος (Ν. 114 § 3 Πανδ. (30) Α, Π. 265 τοῦ 58). — Δύναται δὲ νὰ ᾔσῃ ἀντικείμενον κληροδοσίας πᾶν πρᾶγμα παρὸν ἢ μέλλον, οἷον καρποὶ παραχθήσεμενοι (§ 7 Εἰσηγ. (2. 20), Ν. 74 Πανδ. (1. 30). Δύνανται ἐπίσης νὰ δοθῶσι λόγῳ κληροδοσίας ὀνόματα ὀφειλετῶν, ἥτοι δάνεια καὶ ἀγωγαί, ὅτε ὁ κληρονόμος ὀφείλει νὰ παραχωρήσῃ τῷ κληροδόχῳ τὰς πρὸς ἀπαιτήσιν αὐτῶν τε καὶ τῶν φυσικῶν ἢ ἀστικῶν καρπῶν ἀγωγὰς (§ 21 Εἰσηγ. (2. 20), Ν. 10 Πανδ. (34. 3), Ν. 44 § 6 Πανδ. (1. 30). Δύνανται δὲ

νὰ κληροδοτηθῶσιν οὐ μόνον πράγματα τοῦ διαθέτου, ἀλλὰ καὶ πράγματα τοῦ κληρονόμου (§ 4 καὶ 11 Εἰσηγ. (2. 20), Ν. 67 § 8 Πανδ. (1. 20). 'Οσάκις δὲ τὸ κληροδοτηθὲν εἶναι κοινόν, ὑποτίθεται ἐν ἀμφιβολίᾳ ὅτι καταλείπεται τὸ εἰς τὸν διαθέτην ἀνήκον μέρος (Ν. 5 § 1 καὶ 2 Πανδ. (1. 30), Ν. 30 § 4 Πανδ. (3. 32). 'Αλλὰ δὲν δύναται νὰ κληροδοτηθῇ πρᾶγμα τοῦ κληροδόχου, πλην ἐὰν ὁ διαθέτης ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα τι, ὅτε ὑποτίθεται ὅτι ὁ διαθέτης διανοήσῃ νὰ παραιτηθῇ αὐτὸ ὑπὲρ τοῦ κληροδόχου (Ν. 74 § προτελ. καὶ Ν. 88 § τελ. Πανδ. (1. 30), Ν. 66 § 6 Πανδ. (2. 31), Ν. 1 § 1 Πανδ. (34. 3). 'Αντικείμενον κληροδοσίας δύναται νὰ ᾔσῃ καὶ πρᾶξις τις, ἥτοι ἡ ἐπισκευὴ τῆς οἰκίας τοῦ κληροδόχου ἢ ἡ ἀπόσβεσις τῶν χρεῶν αὐτοῦ (§ 21 τελ. Εἰσηγ. (2. 20), Ν. 11 § 23 καὶ τελ. Πανδ. (3. 31), Ν. 49 § προτ. καὶ τελ. Ν. 60 Πανδ. (1. 30), Ν. 30 § 6 Πανδ. (3. 31). Δύναται δὲ νὰ κληροδοτηθῇ οὐ μόνον πρᾶγμα τι ἀπαξ δοτέον ἀλλὰ καὶ ἐνιαυσίως ἢ κατὰ μῆνα (Ν. 18 § 1 Πανδ. (33. 1), Ν. 12 § 6 Πανδ. (36. 2). ὅτε τὸ κληροδοτήμα ἀποτελεῖ τσαυτὰ κληροδοτήματα, ὅτα τὰ ἔτη ἢ οἱ μῆνες, οἱ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου παρερχόμενοι· διὸ καὶ πρὸς παραγραφὴν ἐκάστου αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ παρέλευσις τριακονταετίας (Ν. 7 § 4 Κωδ. (7. 39). Δύναται δ' ἐπίσης νὰ κληροδοτηθῇ προσωπικὴ δουλεία (Ν. 2 καὶ ἐπ. Πανδ. (33. 2). 'Επίσης δὲ νὰ κληροδοτηθῇ ἡ πρόσδος κτήματος, διαφέρει οὖν κατὰ τοῦτο τῆς κληροδοτουμένης ἐπικαρπίας, ὅτι κληροδοτουμένης ἰσοθίως τῆς πρόσδου ὁ κληρονόμος δικαιούται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὸ κτῆμα καὶ νὰ χορηγῇ τῷ κληροδόχῳ τὴν χρηματικὴν ποσότητα, ἣν ὁ διαθέτης ἐλάμβανεν ἐκ τῆς μισθώσεως τοῦ κτήματος (Ν. 38 Πανδ. (33. 2), δὲν ἐπάγει δ' ἡ κληροδοσία τῆς πρόσδου τὴν ἐν τῷ κτήματι οἰ

κτησιν τοῦ κληροδόχου, ἣν ἐπάγει ἡ κληροδοσία τῆς ἐπικαρπίας (N. 30 Πανδ. (33. 2)). Δύναται ἐπίσης νὰ κληροδοτηθῇ εἰς τὸν ἔχοντα γεινιάζον κτήμα δουλεία πραγματικῇ (N. 4 Πανδ. (33. 3)). Ἐπίσης νὰ κληροδοτηθῇ προῖξ ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς νυμφεύσεως τῆς κληροδόχου (N. 24 Πανδ. (33. 3), N. 34 καὶ 74 § 3 Πανδ. (33. 4)). — Ὅσακις κληροδοτεῖται αὐτός, μὴ ὀριζομένου τοῦ ποσοῦ, ὑποτίθεται ὅτι ἡ κληροδοσία ἐκτείνεται εἰς ὅλον τὸν ὑπὸ τοῦ διαθέτου κατεχόμενον (N. 7 καὶ 13 Πανδ. (33. 6)). Ὅσακις δὲ οἶνος, δὲν περιλαμβάνεται ὁ μελιτώδης οἶνος, τὰ ἐκ τῆς κρύβης ποτά, ὁ ζυθος καὶ τὸ ὄξον, πλὴν ἂν συνάγῃται τοῦτο καταδήλως (N. 4 καὶ 9 Πανδ. (33. 6)). περιλαμβάνονται δ' αἰετοτε εἰς τὴν κληροδοσίαν τὰ δοχεῖα καὶ βυτία, ἐν οἷς ὁ οἶνος, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς γῆς ἀναπόσπαστα ἢ δυσἀπόσπαστα (N. 4 § 1 καὶ N. 6, 14 καὶ 15 Πανδ. (33. 6) καὶ N. 15 § 6 Πανδ. (7. 5)). Ὅσακις κληροδοτεῖται κτῆμα παρ' ἐκείνου, περιλαμβάνονται οὐ μόνον τὰ πρὸς συγκομιδὴν καὶ διατήρησιν τῶν καρπῶν ἐργαλεῖα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ πρὸς χρῆσιν ἢ ὠρεῖσμον αὐτοῦ, ὅσον τὰ σκεύη, τὸ χρυσίον, ὁ ἄργυρος, ἡ βιβλιοθήκη κλπ. (N. 2 Κωδ. (6. 38), N. 16 § τελ. καὶ N. 27 καὶ 28 Πανδ. (33. 7)). ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ εἰς τόκον προσδιωρισμένα χρήματα (N. 12 § 30 Πανδ. (33. 7), N. 44 Πανδ. (3. 32) ἢ τὰ μετακομισθέντα εἰς αὐτὸ πρὸς φύλαξιν πράγματα (N. 4 καὶ 2 Κωδ. (6. 38), ἢ ὁ σῖτος ὁ πρὸς ἄλλην μὲν χρῆσιν πορισθεὶς ἀλλ' ἐν τῇ σιταποθήκῃ ἐναποτεθείς (N. 12 § 36 καὶ 39 Πανδ. (33. 7)). Ὅσακις δὲ κληροδοτεῖται οἱ κ ο σ κ ε υ ῆ (supellex), περιλαμβάνονται τὰ εἰς καθημερινὴν χρῆσιν προωρισμένα, ἐξαιρουμένων τῶν χρυσῶν καὶ ἄργυρῶν σκευῶν, τῶν κοσμημάτων, τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ζῶων

(N. 1 καὶ ἐπ. Πανδ. (33. 10)). Ἡ δὲ κληροδοσία τροφῆς ἢ διατροφῆς περιλαμβάνει ἢ μὲν πρώτη τὰ πρὸς βρώσιν καὶ πόσιν ἀναγκαῖα, ἢ δὲ δευτέρα καὶ τὰ πρὸς ἱματισμὸν καὶ ἀσκήσιν (N. 4, 6 καὶ 21 Πανδ. (34. 4) Σχ. Ἑλλ. Κώδικος 1067). Αὐτὰ δὲ ταῦτα περιλαμβάνει κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος ἡ κληροδοσία ἀνατροφῆς, ἀλλ' αὕτη παύει ἐνηλικιωθέντος τοῦ κληροδόχου. Σημειωτέον ὅτι ἡ κληροδοσία τῆς τροφῆς ἢ διατροφῆς προστατεύεται ἰδίως ὑπὸ τοῦ Ῥωμ. νόμου. ὅταν αὕτη δύναται νὰ διαταχθῇ καὶ ὑπὲρ προσώπων ἀνικάνων νὰ κτήσωνται διὰ διαθήκης, οἷοι εἰσὶν οἱ εἰς μεταλλεῖον καταδικασθέντες κλπ. (N. 11 Πανδ. (34. 4), N. 3 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (34. 8)). Ἐκτείνεται δ' αὕτη ἐν ἀμφιβολίᾳ ἐφ' ὅρου ζωῆς τοῦ κληροδόχου (N. 14 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (34. 4), N. 8 § 10 Πανδ. (2. 15)). Ἡ δὲ κληροδοσία καλλωπισμοῦ ἢ διακοσμῆσεως (mundi) περιλαμβάνει τὰ κάτοπτρα, τὰ μύρα, τὰ ἀρώματα σὺν τοῖς δοχείοις αὐτῶν, τοὺς νικητῆρας, τὰς κτένας καὶ πᾶν ὅτι ἀναγκαῖοι εἰς ὠρεῖσμον τῆς γυναικός· ἡ δὲ τῶν κοσμημάτων (ornamentorum) τὰ ἐκ λίθων τιμαλγῶν κοσμήματα (ψέλλια, δακτυλίου κλπ.), τὰ διὰ τὴν κεφαλὴν δίκτυα, τὰς καλύπτρας κλπ. (N. 25 § 10 καὶ N. 32 § 7 καὶ N. 37) Πανδ. (34. 2)).—Τούναντίον ἀντικείμενον κληροδοσίας δὲν δύναται νὰ ᾖ τὰ μὴ ἐμπορεύσιμα πράγματα, ἥτοι τὰ ἱερά, τὰ σεπτὰ καὶ τὰ θρησκευτικά, ὡς οὐδὲ τὰ δημόσια (N. 4 Εἰσηγ. (2. 20), N. 30 § 8 καὶ Πανδ. (1. 30), N. 14 Κωδ. (6. 37)).—Ἐν γένει δ' ἐπὶ τῶν κληροδοσιῶν ἰσχύει ἡ λεγομένη ἀρχὴ τοῦ Κατωνιανοῦ κανόνος ὅτι αἱ ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυροι δὲ ἐνισχύονται διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου (N. 29 καὶ 201 Πανδ. (50. 17), N. 1 Πανδ. (34. 7)). Κατ' ἐξαιρέσιν θμῶς ἐπὶ τῶν κληροδοσιῶν τῆς ἐπικαρπίας, τῆς χρήσεως καὶ τῆς οἰκίσεως ἢ ἀρχῇ

αὕτη δὲν ἰσχύει (N. 3 Πανδ. (34. 7)).
Ἐπίσης ἐπὶ τῶν ὑπὸ ἀφροσιν κληροδο-
σιῶν (N. προτ. Πανδ. (34. 7)).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ καὶ κα-
τὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 1086) ὁ
διαθέτης δύναται νὰ βαρύνῃ διὰ κληροδο-
τημάτων τινὰς μόνον τῶν κληρονόμων
(§ 1 Εἰσηγ. (2. 22), N. 98 Πανδ. (3. 32),
N. 77 καὶ 78 Πανδ. (35. 2), δύναται δὲ
νὰ ἐπιβαρύνῃ καὶ πάντας, ὅτε ἕκαστος
βαρύνεται κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς
αὐτοῦ μερίδος, ἐκτός ἐὰν ὁ διαθέτης δια-
τάξῃ ἄλλως (N. 33 Πανδ. (2. 34), N.
124 Πανδ. (4. 30)). Παραδίδοται δὲ τὸ
κληροδοτηθὲν μετὰ τῶν ἀναγκαίων παρα-
κολουθημάτων ἐν ᾗ εὐρίθη καταστάσει
κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου (Γαλλ.
Κωδ. 1018, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1093, 'Ρω-
μαῖκοι νόμοι παμπληθεῖς). Ἐὰν δὲ πρὸ
τῆς διαθήκης ἢ μετ' αὐτὴν τὸ κληροδο-
τηθὲν ὑπεληκεύθῃ διὰ κληρονομικὸν ἢ ἄλ-
λο χρέος, ἢ παρεδόθῃ ὑπὸ τοῦ διαθέτου
εἰς ἐπικαρτίαν, ὁ κληρονόμος ὀφείλει μὲν
νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτό, ἐὰν ὁ διαθέτης ἐγί-
νωσκε τὴν βαρύνουσαν αὐτὸ ὑποθήκην,
(πλὴν ἐὰν περιλαμβάνηται ἐν ὁμαδί πραγ-
μάτων, οἷον ἐν προικί μεταξὺ πολλῶν προι-
κίων), ἄλλως δὲ δὲν ὀφείλει (§ 5 καὶ 12
Εἰσηγ. (2. 20), N. 57 Πανδ. (1. 30),
N. 6 Κωδ. (6. 42), N. 28 Πανδ. (10. 2),
N. 66 § 6 Πανδ. (2. 31)). Ἀλλὰ κατὰ
τὸν Γαλλ. Κώδικα δὲν ὀφείλει νὰ ἀπαλ-
λάξῃ, πλὴν ἐὰν ὁ διαθέτης διέταξε τοῦτο
ρητῶς. Ἐὰν δ' ὁ διαθέτης κληροδοτήσῃ
πρᾶγμα ἀλλότριον, κατὰ μὲν τὸν Γαλλ.
Κώδ. (1021) τὸ κληροδοτήμα εἶναι ἄκυ-
ρον, κατὰ δὲ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (1053) εἶναι
ἄκυρον, ἂν δὲν ἐμφαίνεται ἐκ τῆς διαθή-
κης ἢ γνῶσις τοῦ διαθέτου ὅτι τὸ πρᾶγμα
ἦτον ἀλλότριον, κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. εἶναι
μὲν ἄκυρον εἰ ὁ διαθέτης ἐνόμιζεν ὅτι τὸ
κληροδοτηθὲν ἀνήκεν εἰς αὐτόν (§ 4
Εἰσηγ. (2. 20), N. 67 § 8 Πανδ. (2. 31),
πλὴν ἐὰν ὁ κληροδόχος ᾖναι συγγενὴς τοῦ

διαθέτου (N. 10 ἐν τέλει Πανδ. (34. 2),
εἶναι δ' ἔγκυρον (καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ
κληροδόχος δύναται νὰ καταναγκάσῃ τὸν
κληρονόμον νὰ δώσῃ αὐτῷ τὸ κληροδο-
τήμα), εἰ ὁ διαθέτης ἐγίνωσκεν ὅτι αὐτὸ
ἀνήκει εἰς ἕτερον, δῆλον δ' ὅτι εἰς τὸν
κληροδόχον ἀπόκειται νάποδείξῃ τὴν γνῶ-
σιν τοῦ διαθέτου (N. 10 Κωδ. (6. 43)
καὶ N. 4 Κωδ. (2. 1), N. 8 καὶ 23 Πανδ. de
probat.). Ἀλλ' ἐὰν τὸ κληροδοτηθὲν ἄλ-
λότριον πρᾶγμα ἐκτήθῃ ἤδη ὑπὸ τοῦ κλη-
ροδόχου, εἰ μὲν ἐκτήθῃ δι' ἀμφοτεροβα-
ροῦς συμβάσεως, ὁ κληρονόμος ὀφείλει νὰ
καταβάλῃ τῷ κληροδόχῳ τὸ ἀντίτιμον τοῦ
κληροδοτήματος, εἰ δὲ διὰ δωρεᾶς ἢ ἄλ-
λης χάριτος, ἀπαλλάσσεται τῆς υποχρεώ-
σεως ταύτης, διότι κατὰ νομικὸν κανόνα
δύο αἰτίαι ἐπικερθεῖς δὲν δύνανται νὰ συν-
τρέξωσιν ὑπὲρ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προ-
σώπου καὶ διὰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα (§ 6 Εἰ-
σηγ. (2. 20), N. 34 § 7, N. 108 § 4
Πανδ. (1. 30), N. 21 § 1 Πανδ. (3. 32).
Ἀλλὰ τὸ πρὸς θανειτὴν κληροδοτούμε-
νον δὲν λογίζεται ὡς κληροδοτούμενον
εἰς συμφηρισμὸν τοῦ θανέου του, οὐδὲ τὸ
εἰς ὑπηρετίαν εἰς συμφηρισμὸν τῶν μι-
σθῶν του (N. 4 Πανδ. (37. 7), Πανδ. N.
13 Κωδ. (5. 13), Γαλλ. Κωδ. 1023 Σχ.
Ἑλλ. Κωδ. (1055). Δύναται ὅμως καὶ νὰ
κληροδοτηθῇ εἰς τὸν θανειτὴν τὸ ὀφειλό-
μενον αὐτῷ, ἐὰν τὸ κληροδοτήμα ἀπο-
βάλῃ αὐτῷ ὠφελιμώτερον τοῦ χρέους (§
14 Εἰσηγ. (2. 20), N. Πανδ. (34. 3)).

Ἐπάγονται δὲ τὰ κληροδοτήματα, πλὴν
τῶν ἐξαρτωμένων ἐξ αἰρέσεων ἢ τῶν κα-
ταλιμπανομένων ὑπὸ προθεσμίας, ἅμα τῷ
θανάτῳ τοῦ διαθέτου, ὁ δὲ τυχὼν μετὰ
τὴν ἐπαγωγὴν αὐτῶν ἐπισυμβᾶς θάνατος
τοῦ κληροδόχου δὲν κωλύει τὴν εἰς τοὺς
κληρονόμους αὐτοῦ παραπομπὴν τοῦ κλη-
ροδοτήματος (N. 5 § 2 Πανδ. (36. 1), Δ.
Π 119 τοῦ 90).

Μὴ ἐπακούσης δὲ τῆς κληρονομίας εἰς
καταβολὴν τῶν κληροδοτημάτων ὁ ἐνα-

χθεις κληρονόμος δύναται νά υποποιηθῇ τὴν καταβολὴν τῶν κληροδοτημάτων ἢ νά φαλιτεύσῃ αὐτά, ἂν συντάξῃ κατὰ τὰ νόμιμα ἀπογραφὴν ἐπὶ παρουσίᾳ τριῶν μαρτύρων καὶ συμβολαιογράφου (ὁρκιζόμενος καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπεκρύβῃ) ἐν διαστήματι τριάνκοντα μὲν ἡμερῶν ἂν ἡ κληρονομικὴ περιουσία ὑπάρχῃ ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατοικίας τοῦ κληρονομουμένου, ἐνὸς δὲ ἔτους ἂν ὑπάρχῃ ἀλλοχοῦ, δυνάμει τῆς Νεα-ρῆς 1 κεφ. 2 § 1, 2 καὶ 3 καὶ Ν. 22 § 2 καὶ ἐπ. Κωδ. 6.30 (Α. Π. 147 τοῦ 83).

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ κληροδοσίας μεταξὺ πλειόνων ἀντικειμένων διαζευκτικῶς κληροδοτηθέντων κατὰ μὲν τοὺς Ν. 30 Πανδ. (34.14) καὶ 30 Πανδ. (84.9) τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἔχει ὁ κληροδόχος μὲν, ἂν μεταβιβάσῃται εἰς αὐτὸν ἁμέσως ἢ κυριότης, ὁ κληρονόμος δὲ, ἂν διὰ τῆς κληροδοσίας παρέχῃται τῷ κληροδόχῳ ἀπλοῦν μόνον ἐξ ἐνοχλῆς δικαίωμα πρὸς κτῆσιν, κατὰ δὲ τὸν Ν. 4 Κωδ. (6.43) συγχωρευθέντων εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν τῶν διαφόρων εἰδῶν κληροδοσιῶν, τὰ ἐξ ἐκείνης ὑπὲρ τοῦ κληροδόχου δικαιώματα παράγει πᾶσα κληροδοσία, ὅθεν ἡ ἐπιλογὴ ἀνήκει ἀείποτε τῷ κληροδόχῳ, πλὴν ἔὰν ὑπάρχῃ ἀντίθετος ρητὴ διάταξις τοῦ διαθέτου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν § 21 (Ε', ια') τῆς ἐξαβίδου Ἀρμεν. τὸ τῆς ἐπιλογῆς δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν κληρονόμον. Ἐπειδὴ δὲ παρ' ἡμῖν ἰσχύουσι μόναι αἱ ἐν Ἀρμ. Βυζαντιακαὶ διατάξεις, ἔπεται ὅτι τὸ τῆς ἐπιλογῆς δικαίωμα ἀνήκει τανῦν ἐπὶ τοιούτων κληροδοσιῶν εἰς τὸν κληρονόμον. Contra ἡ νομολογία Ἀρ. Πάγου, καθ' ἣν, μὴ συμπληρωθείσης πλήρους ἐν Ἀρμενοπούλῳ τῆς Ῥωμαϊκῆς διατάξεως, συμπληρωτέα αὕτη διὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν πηγῶν (Α. Π. 119 τοῦ 88). Ἐπίσης ἐπὶ κληροδοτήσεως πραγμάτων γενικῶς ὀριζομένων ἐκ τῶν ἐν τῇ κληρονομίᾳ τοῦ διαθέτου εὑρισκομένων

ἄνευ εἰδικωτέρου προσδιορισμοῦ αὐτῶν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἀνήκει εἰς τὸν κληροδόχον (Ν. 37 πρ. Πανδ. 36, § 22 Εἰσγ. 2.20), οὐχὶ ὁμοῦς ἀπολύτως ἀλλ' ὑπὸ τὸν ῥητὸν περιορισμὸν τοῦ νὰ ἐκλέξῃ οὐχὶ τὸ ἄριστον τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ἦτοι τὸ ἔχον τὴν μεγίστην ἀξίαν, ἀλλὰ τὸ τῆς μεσαίας ποιότητος (Α. Π. 119 τοῦ 90, 229 τοῦ 92). Ἀνάγκη δὲ τοῦτο νὰ ἐκτιμηθῇ καθ' ἣν εἶχεν ἀξίαν κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ διαθέτου, ὅπως ἀποδειχθῇ ἂν ἦναι ἡ οὐ τὸ ἄριστον. (Α. Π. 119 τοῦ 90) Ἐχόντος δὲ τοῦ κληροδόχου δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ κληροδοτουμένου πράγματος, ἡ ἀρμόζουσα πρὸς κτῆσιν αὐτοῦ ἀγωγή εἶναι ἡ διεδικητικὴ, ἔστω καὶ ἂν δὲν καταλιμπάνηται εἰς τὸν κληροδόχον κτῆμα εἰδικῶς ὀρισμένον, ἀλλὰ δικαιούται οὗτος νὰ ἐκλέξῃ (Α. Π. 119 τοῦ 90). Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη περὶ ἐπιλογῆς δὲν ἰσχύει τανῦν καθ' ἡμᾶς, διότι κατὰ τὴν διάταξιν τῆς § 21 (Ε', ι') Ἀρμενοπούλου ἐπὶ κληροδοσίας πραγμάτων γενικῶς ὀρισθέντων τὸ πρὸς ἐπιλογὴν δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν κληρονόμον. Contra ἀπόφασις Α.Π. 119 τοῦ 90, καθ' ἣν συμπληρωτέα ἡ ἐν Ἀρμεν. διάταξις διὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν πηγῶν.

Περὶ τῶν ὑπὸ αἵρεσιν κληροδοτημάτων ρητέον ὅτι, ὅσάκις κληροδοτήμα καταλείπεται εἰς ἄνδρα καὶ γυναῖκα, εἰ σὺ ν α φ θ ῶ σ ι ν ἄ λ λ ἡ λ ο ι ς εἰς γάμον, καὶ ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν δὲν συγκατατίθεται εἰς τοῦτο, ὁ δ' ἄλλος εἶναι ἔτοιμος, μόνου τοῦ παραιτουμένου τὸ μέρος ἀτνεῖ (Ν. 31 Πανδ. (35.1) Α. Π. 170 τοῦ 54) Ἡ δ' ἐξουσία στικῆ αἰρεσεῖς φέρει μὲν τὴν ἀκύρωσιν τοῦ κληροδοτήματος, ὅταν ὁ διαθέτης εἴπη αἰὶ ὁ κληρονόμος βούλεται, Ν. 43 § προτελ. Πανδ. (4.30), πᾶσα δ' ἄλλη φράσις, ὅσον αἰὲν δοκιμάσῃ, ἔὰν νομίσῃ, ἔὰν κρῖνῃ καθίστησιν αὐτὸ ἰσχυρὸν ὡς μὴ ἐξαρτώσα ἐκ τῆς ἀπολύτου θελήσεως τοῦ κληρονόμου τὴν χορήγησιν

τοῦ κληροδοτήματος, διότι υποτίθεται ὅτι ὁ διαθέτης ἀνέθηκε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κληροδοτημάτων εἰς τὴν κρίσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ (N. 11 § 7 Πανδ. (3,32) A. Π. 113 τοῦ 93).

Κληροδοτήματα καταλείπονται καὶ ὑπὸ τρόπου (sub modo), ἐπιβάλλεται δ' οὕτως ὑποχρέωσις εἰς τὸν κληροδόχον, ἥ ὅμως ἡ ἀθέτησις δὲν ἐπάγει τὴν ματαίωσιν τῆς περὶ κληροδοσίας διατάξεως (N. 1 Κωδ. (5,45) N. 11 § 4 Πανδ. (35,1). "Αν δ' ὁ τρόπος συνίσταται εἰς τὴν πρὸς τρίτον ὁσίν, ἔχει οὗτος ἀγωγὴν ἐπὶ καταβολῇ τοῦ δοτέου (N. 2, Κωδ. (6, § 5). Ὁ ὀφείλων δὲ νὰ καταβάλῃ κληροδοτήματα ὑπὸ τρόπον καταλειφθὲν δύναται νὰ προτείνῃ κατὰ νόμον τὴν τοῦ δόλου ἔνστασιν, αἰτούμενος παρὰ τοῦ κληροδόχου ἀσφάλειαν ὅτι ἐκτελέσει τὴν συναρτωμένην τῷ κληροδοτήματι ἐπιβάρυνσιν (A. Π. 16 τοῦ 63). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἐδραϊαν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀπόφ. 156 τοῦ 82, 169 τοῦ 83, 46 τοῦ 84, 36 καὶ 50 τοῦ 90, 90 τοῦ 92) τὸ πρὸς ἐκπαίδευσιν νέων κληροδοτήματα πρὸς τὸ δημόσιον εἶναι κληροδοτήματα ὑπὸ τρόπου· ὅθεν, ὁ κατὰ νόμον ἐνεργῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ τρόπου τούτου Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Παιδείας δὲν δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς θελήσεως τοῦ διαθέτου ἀπονεμηθεῖσαν ὑποτροφίαν, οὐδενίῳ οὕτω τὰ ὑπὸ τοῦ ὑποτρόφου κτηθέντα δικαιώματα, διότι ἡ οὕτως ἀπονεμηθεῖσα ὑποτροφία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλὴν εὐποιάν, δυναμένην νὰ ἀνακληθῇ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Ὑπουργοῦ.

Κληροδοτήματα κατὰ Ῥ. Δ. δύναται νὰ καταλειφθῶσι καὶ ἀορίστως ὑπὲρ διατροφῆς πενήτων (N. 24 Κωδ. (1,3). Ταῦτα δὲ παραλαμβάνει κατὰ τὴν Νεορὰν 113 κεφ. ια' καὶ N. 49 Κωδ. (1,3) ἐν ἐλλείψει πτωχοκομείου ὁ Ῥπίσκοπος τῆς πόλεως, ἐν ᾗ κατῴκει ὁ διαθέτης, καὶ διανέμει τοῖς πτωχοῖς. Ἡ διάταξις δ' αὕτη

δὲν κατηργήθη ὑπὸ τῆς διατάξεως τοῦ δημοτικοῦ νόμου (ἄρθρ. 11 § α'). καθ' ἣν οἱ δῆμοι ὑποχρεοῦνται νὰ περιθάλπωσι τοὺς πένητας, ὅθεν οὐδαμῶς δικαιοῦνται οἱ δῆμοι νὰ ἀξιῶσι τὴν εἰς αὐτοὺς παρὰδοσιν τῶν ὑπὲρ τῶν πενήτων κληροδοτημάτων (A. Π. 17 τοῦ 92).

Κατὰ τε τὸ Ῥ. Δ. (N. 5 ἐν ἀρχῇ καὶ § 1 Πανδ. (36, 2), N. Πανδ. § 5 Κωδ. (5,51) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κωδ. 1011, Σγ. Ἑλλ. Κωδ. 1081) τὰ κληροδοτήματα ὀφείλονται εἰς τοὺς κληροδόχους ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου, μεταβιβάσκειται δὲ τὸ δικαίωμα αὐτῶν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν, ὡς καὶ ἄνωτέρω παρατηρήσαμεν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ κληροδόχος ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ διαθέτου, δὲν δικαιοῦνται εἰς τὸ κληροδοτήματα οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ (§ 8 Εἰσαγ. (2, 20) Δὲν δύναται ὅμως οὐδ' ὑπὸ τῶν κληροδόχων νάπαιθῶσι τὰ κληροδοτήματα, πρὶν ἢ ὁ κληρονόμος ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν (N. 32 Πανδ. (2, 31), N. 7 Πανδ. (36, 2) Πρβλ. καὶ τὴν ἐν τῇ Θέμειδι A. Σγούτα τόμ. β'. διατρίβην περὶ κληροδοσιῶν). Ἀλλὰ ταῦτα ἐπὶ ἀπλῶν καὶ καθαρῶν κληροδοσιῶν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ κληροδοσιῶν καταλειπομένων ὑπὸ προθεσμίας ἢ ὑπὸ αἰρεσιν, διότι τὰ κληροδοτήματα ὀφείλονται μὲν ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀπαιτηθῶσι πρὸ τῆς τεταγμένης προθεσμίας, ἢ πρὸ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς αἵρεσεως ("Ἰδε καὶ Διαθήκη). Δύναται ὅμως ὁ κληροδόχος νὰ ζητήσῃ πρὶν τοῦ κληρονόμου ἀσφάλειαν πρὸ τῆς κατὰ τὴν ἐπίλευσιν τοῦ χρόνου τούτου καταβολῆς τοῦ κληροδοτήματος (N. 1 ἐν ἀρχῇ καὶ § 2 καὶ N. 5 § 2 Πανδ. (36, 3). Ἀλλὰ τῶν κληροδοτημάτων οἱ καρποὶ ὀφείλονται εὐνὴ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς ἀγωγῆς, ἢ τῆς κατ' ἄλλον τρόπον ἀπαιτήσεως τοῦ κληροδοτήματος, δι' ἧς κατέστη ὁ κληρονόμος ἐν ὑπερθέσει

πρὸς παράδοσιν τοῦ κληροδοτήματος (N. 4 Κωδ. (6. 47) καὶ N. 3 πρ. Πανδ. (22. 1) ἐν συνδ. πρὸς N. 23 Πανδ. 30). Πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας δὲν ἀντιμάχεται ὁ N. 120 § 2 Πανδ. (30), καθ' ὃν ὁ κληροδόχος ἰδιοποιεῖται τοὺς μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας συλλεγόμενους ὑπ' αὐτοῦ καρποὺς τοῦ κληροδοτήματος, διότι προδήλως οὗτος προϋποτίθεται τὸν κληροδόχον κατέχοντα τὸ κληροδοτήμα (Α. Π. 220 τοῦ 59, 323 τοῦ 74).

Σημειώτεον ὅτι καὶ εἰς δύο κληροδόχους δύναται νὰ κληροδοτηθῇ ἀπὸ κοινοῦ ἢ κυριότης τοῦ αὐτοῦ πράγματος· ὅτε, ἂν ὁ ἕτερος τῶν κληροδόχων δι' οἰονόησιν λόγον δὲν λόγον τὸ πρᾶγμα, τὸ κληροδοτήμα ὅλον περιέχεται εἰς τὸν συγκληροδόχον αὐτοῦ (§ 8 Εἰσηγ. (2. 20). Δύναται δ' ἐπίσης νὰ κληροδοτηθῇ ἢ ἐπικαρπία εἰς δύο ἐν ταύτῃ κληροδόχους (N. 1 πρ. καὶ § 3 Πανδ. (7. 2) τότε δὲ ἡ σχολάζουσα μερίς προστίθεται εἰς τὴν τοῦ ἄλλου κληροδόχου δικαίωματι προσαυξήσεως (Α. Π. 149 τοῦ 70).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Κληρονομία. Κληρονομία κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 960), παραληφθὲν ἐκ τοῦ 760 ἁρθρου τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος, εἶναι τὸ σύνολον τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων, τῶν ἀποτελοῦντων τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος· κληρονόμος δὲ ὁ εἰς τὸ σύνολον τοῦτο καθ' ὅλον ἢ ἐν μέρει διαδεχόμενος τὸν ἀποθανόντα. Ἐν δὲ ἡ πλείονα κατ' ἰδίαν πράγματα ἢ δικαιώματα, καταλειφθέντα εἰς ἐπιζῶντα, καλοῦνται κληροδοτήματα, ὁ δὲ εἰς ὃν καταλείπονται κληροδόχοι. Κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρει τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος μετὰ τοῦ Ἰταλικοῦ τοῦ Ρωμ. δικαίου, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ὀνομασθῇ τις, ὡς παρὰ Ρωμαίοις κληρονόμος, ἵνα κτήσῃται τὴν ιδιότητα ταύτην, ἀλλ' ὅπως καὶ ἐὰν ὀνομάζεται, εἶναι κληρονόμος ὁ εἰς ὃν διὰ τῆς διαθήκης καταλειπόμε-

ται αὐτῷ ποσοστὸν ἐκ τοῦ συνόλου τῆς περιουσίας. Ἐπάγεται δὲ κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἢ ἐκ διαθήκης ἢ ἐκ τοῦ νόμου. Χωρεῖ δὲ ἡ ἐκ τοῦ νόμου κληρονομικὴ διαδοχὴ μόνον ὅταν ἐκλείπῃ ἢ ἐκ διαθήκης. Σημειώτεον δὲ ὅτι, ἐὰν πλείονα πρόσωπα ἀμοιβαίως καλοῦμενα εἰς τὴν κληρονομίαν ἀλλήλων συναπολεσθῶσιν ἐν τῇ συμβεβηκότι καὶ ἀγνοεῖται τίς ἐξ αὐτῶν πρῶτος ἀπέθανε, κατὰ μὲν τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον τὸ τεκμήριον τῆς ἐπιβιώσεως προσδιορίζεται ἐκ τῶν περιστατικῶν τοῦ γεγονότος καὶ ἐν ἐλλείψει τούτων ἐκ τῆς ἰσχύος τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ γένους· καὶ εἰ μὲν οἱ συναπολόμενοι εἶναι ἄνθρωποι, οὐδὲν ὁ νόμος παραδέχεται τεκμήριον περὶ τῆς προαπωλείας· εἰ δὲ ὁ μὲν ἦν ἔφηθος, ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὁ νόμος τεκμαίρεται ὅτι ἐπέζησεν ὁ ἔφηθος, εἰ δὲ ἄμφότεροι εἶναι ἔφηθοι τεκμαίρεται ὅτι ἐπέζησεν ὁ νεώτερος (N. 9 καὶ ἐπ. Πανδ. de rebus dubiis (34. 5)· κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ ἰσχυριζόμενος τὴν προαποβίωσιν τινος ἐξ αὐτῶν, ὀφείλει νὰ ποδείξῃ αὐτὴν, ἄλλως ὁ νόμος τεκμαίρεται τὴν σύγχρονον τελευταίαν. Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἀποθανὼν ὁ κληρονόμος, πρὶν ἢ ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν, μεταβιβάζεται εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ κληρονόμους τὸ πρὸς κτήσιν αὐτῆς δικαίωμα, ἂν εἶχεν αὐτὸ καθ' ὃν χρόνον ἀπέθανε. Κατ' ἀμφοτέρω ὁ δυνάμενος νὰ κτήσῃται περιουσίαν δύνανται κατὰ κανόνα καὶ νὰ κληρονομήσῃ· ὅθεν δὲν δύνανται νὰ κληρονομήσωσιν ὁ μὴ συνειλημμένος καὶ τὸ μὴ βιώσιμον βρέφος, θεωρεῖται ὅμως βιώσιμον τὸ ζῶν μετὰ τὸν ἐντελῆ ἀποχωρισμὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μητρικῆς γαστρὸς, μηδαμῶς ἀπαιτουμένου νὰ παραταθῇ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐπὶ χρόνον τινά (N. 14 Πανδ. (1. 5). N. 3 Κωδ. (6. 29). Α. Π. 93 τοῦ 48)· κατὰ δὲ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον εἶναι ἀνίκανοι

πρὸς τὸ κληρονομεῖν καὶ οἱ ἱερομόναχοι, ὡς πολιτικῶς θυνόντες, οἱ ἄλλοδαποί, οἱ ἀποστάται τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οἱ αἵρετικοὶ καὶ πᾶς σύλλογος ἢ σωματεῖον μὴ ἀνεγνωρισμένον. Κατὰ τε τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἀνάξιος τῆς κληρονομίας καθίσταται καὶ ὁ ἐκ προθέσεως φονεύσας ἢ ἀποπειραθεὶς νὰ φονεύσῃ τὸν κληρονομούμενον, ὡς ἐπίσης ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ ψευδεῖ καταμνηνύσει αὐτοῦ ἕνεκα κακουργήματος. Ἐπίσης δ' ἀνάξιος ὁ καταναγκάσας τὸν κληρονομούμενον νὰ διαθέσῃ ἢ νὰνακαλέσῃ τὴν ἤδη γενομένην διαθήκην ἢ νὰ μεταβάλῃ αὐτήν, ὁ ὑποβίς αὐτῷ ὑποβολιμαίαν διαθήκην ἢ ἀλλοιῶσας ἢ ἐξαφανίσας τὴν ἤδη γενομένην καὶ ὁ συνεργήσας εἰς ταῦτα. Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος κληρονομοῦσιν οἱ κατιόντες τοῦ ἀναξίου ἰδίῳ δικαιώματι· ὁ δὲ ἀνάξιος γονεὺς στερεῖται καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπονεμομένης αὐτῷ ἐπικαρπίας ἐπὶ τῆς εἰς τὸ τέκνον περιελάβουσης τοιαύτης κληρονομίας κατὰ δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἀντὶ τοῦ ἀναξίου ὑπεισέρχεται τὸ δημόσιον· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη ἐθεωρήθη ἀνίσχυρος παρ' ἡμῖν ὡς δημοετική, θόεν ἡ κληρονομικὴ περιουσία περιέρχεται εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος, εἴαν ὑπάρχουσιν (Α. Π. 82 τοῦ 74). Κατ' ἐξαιρέσιν περιέρχεται ἡ κληρονομία τῶν ὀρφανῶν πατρὸς ἀνήθων τέκνων εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου συγγενεῖς αὐτῶν, ἀποκλειομένης τῆς μητρός, εἴαν μὴ ζητήσῃ νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος αὐτῶν. Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον κληρονομεῖ ἐξ ἀδιαθέτου μόνον τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς μέχρι τρίτου βαθμοῦ ἢ παραβάσα τὸ πένθιμον ἔτος γυνή· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν (Α. Π. 29 τοῦ 78). Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ ἀνάξιος κληρονομίας εἶναι ἀνάξιος νὰ λάβῃ καὶ λό-

γῳ κληροδοσίας. Εἶναι δ' ὑπόχρεος κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ ἀποκλειόμενος τῆς κληρονομίας ὡς ἀνάξιος τοῦ κληρονομεῖν νὰ ποδώσῃ πάντας τοὺς καρποθέντας ὑπ' αὐτοῦ καρποὺς καὶ τὰς προσόδους μετὰ τὴν ἀνείξιν τῆς κληρονομίας. Ἀλλὰ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος παραγράφεται ἡ τῆς ἀναξιοτήτος ἀγωγὴ μετὰ πενταετίαν, ἀφ' ἧς ἡ κληρονομία περιῆλθεν εἰς τὴν νομὴν τοῦ ἀναξίου. (Ἰδε καὶ Διαθήκη, Κληρονομία ἐξ ἀδιαθέτου, Κληρονομίας διανομή, Κληρονομίας διαδοχῆς ἑναρξίς, Ἀποδοχὴ καὶ παραίτησις τῆς κληρονομίας, Ἀπογραφῆς εὐεργέτημα, Κληρονομία σχολάζουσα, Συνεισφορά κληρονόμων, Κληρονομικῶν χρεῶν ἀπόστισις).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Κληρονομία ἐξ ἀδιαθέτου. Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους ἡ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομία ἐπάγεται ὅταν καταστῇ βέβαιον, ὅτι δὲν χωρεῖ κληρονομία ἐκ διαθήκης (Ν. 7, 32 καὶ 16 Πανδ. (29, 2), § 6 Εἰσηγ. (3, 2), Α. Π. 128 τοῦ 69). Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος τὸν θανόντα κληρονομοῦσι τὰ τε νόμιμα καὶ θετὰ τέκνα καὶ οἱ κατιόντες αὐτῶν κατὰ τὸν βαθμὸν οἱ κληρονομοῦντες, κατὰ τὸν ὅτι εἰς δὲ ἂν πάντες ἢ ἕνιοι αὐτῶν ὡσιν ἀπώτεροι κατιόντες. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν 50 Νεαράν τοῦ Κομνηνοῦ ἀποκλείονται τῆς πατρικῆς κληρονομίας αἱ ὑπὸ τοῦ πατρὸς προικισθεῖσαι θυγατέρες· ἀλλ' αὕτη δὲν ἰσχύει τανῶν ὡς μὴ περιλαμβανομένη ἐν Ἀρμενοπούλῳ (Α. Π. 58 τοῦ 55).—Ἐπὶ τῆς κατὰ βίαν κληρονομίας πλείονες ἔγγονοι ἢ ἀπώτεροι κατιόντες λαμβάνουσιν, εἰ ἤθελε λάβει ὁ γονεὺς αὐτῶν, εἴαν ἔζη ἡ εἶχε τὴν πρὸς τὸ κληρονομεῖν ἱκανότητα, διανεμόμενοι αὐτὸ κατὰ κεφαλὰς. Τὸν δ' ἀποθανόντα

ἄτεκνον καὶ μὴ καταλιπόντα ἀδελφούς, ἀδελφούς ἢ κατιόντας τούτων, κληρονομοῦσιν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, ἐξ ἴσου ἢ ὁ ἐπιζών ἐξ αὐτῶν· τὸν δὲ μὴ καταλιπόντα οὐδὲ γονεῖς κληρονομοῦσιν οἱ τε πρὸς πατρός καὶ οἱ πρὸς μητρός ἀνιόντες, διανεμομένης τῆς κληρονομίας εἰς δύο ἴσα μέρη. Τὸν δ' ἀποθανόντα ἄτεκνον μὲν ἀλλὰ καταλιπόντα γονεῖς καὶ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς κληρονομοῦσι πάντες ἐξ ἴσου κατὰ κεφαλὰς. Τὰ δὲ τέκνα τῶν προαποθανόντων ἀδελφῶν κληρονομοῦσι κατὰ ρίζας, τουτέστι λαμβάνουσιν ἢ, τι ἤθελε λάβει ὁ γονεὺς αὐτῶν, ἂν ἔζη ἢ εἶχε τὴν πρὸς τὸ κληρονομεῖν ικανότητα, διανεμόμενα αὐτὸ κατὰ κεφαλὰς. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τοῦτο συμβαίνει ἀείποτε (εἴτε δηλαδὴ κατελείφθησαν σὺν τοῖς γονεῦσι τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἀδελφοὶ ἢ ἀδελφαί, εἴτε δὲν κατελείφθησαν)· κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐὰν μετὰ τῶν γονέων δὲν συντρέχωσιν ἀδελφοὶ ἢ ἀδελφαί, οἱ γονεῖς λαμβάνουσι τὴν κληρονομίαν ὁλόκληρον καὶ ἂν ὑπάρχωσι τέκνα ἀδελφῶν προαποθανόντων. Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀποκλείουσιν ἀείποτε πάντα ἄλλον ἐκ πλησίον συγγενῆ, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὁμοπατρίων ἢ ὁμομητρίων ἀδελφῶν· ἐλλειπόντων δ' ἀδελφῶν ἀμφιθαλῶν, ἀποκλείουσι πάντα ἄλλον ἐκ πλαγίου συγγενῆ οἱ ἑτεροθαλεῖς ἀδελφοί· κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος οἱ ἑτεροθαλεῖς (ὁμοπάτριοι ἢ ὁμομήτριοι) ἀδελφοὶ κληρονομοῦσιν, εἴτε ὑπάρχουσιν ἀμφιθαλεῖς εἴτε μὴ, ἀλλὰ λαμβάνουσι τὸ ἡμισυ τῆς εἰς τοὺς ἀμφιθαλεῖς ἀνηκούσης μερίδος. Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ἐν ἐλλείψει πατρὸς καὶ μητρός, ὁ ἐγγύτερος τῶν λοιπῶν ἀνιόντων συγκληρονομεῖ μετὰ τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἀτέκνου κατὰ κεφαλὰς. Ἐὰν δὲ παρὰ τοὺς ἀδελφούς ὑπάρχωσι καὶ

τέκνα ἀδελφῶν προαποθανόντων, κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος συγκληρονομοῦσι καὶ ταῦτα κατὰ κεφαλὰς· κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὰ τέκνα ταῦτα, ἀντιπροσωπεύοντα τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα αὐτῶν, λαμβάνουσι τὴν κληρονομικὴν μερίδα, ἣτις ἤθελεν ἀνήκει εἰς αὐτοὺς ἐὰν ἔζων, ἐν παντελεῖ δ' ἐλλείψει ζώντων ἀδελφῶν, ἡ κληρονομία ὁλόκληρος ἐπάγεται εἰς τοὺς ἀνιόντας καὶ ἂν ὑπάρχωσι τέκνα προαποθανόντων ἀδελφῶν τοῦ κληρονομουμένου, τὸν δὲ οὔτε ἀνιόντας οὔτε κατιόντας καταλιπόντα κληρονομοῦσι κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαὶ κατὰ κεφαλὰς, ἀλλ' ἐὰν συντρέχωσι μετὰ τέκνων ἄλλων ἀμφιθαλῶν ἀδελφῶν, τότε οἱ μὲν καλοῦνται κατὰ κεφαλὰς, οἱ δὲ δυνάμει τοῦ δικαιώματος τῆς ἀντιπροσωπεύσεως κατὰ ρίζας· ἐὰν δ' ὑπάρχωσι μόνον τέκνα ἀδελφῶν ἀμφιθαλῶν, καλοῦνται ὅλα κατὰ κεφαλὰς. Ἐν ἐλλείψει δ' ἀδελφῶν ἀμφιθαλῶν ἢ τέκνων αὐτῶν, ἡ κληρονομία ἐπάγεται εἰς τοὺς ἑτεροθαλεῖς ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς· εἰ δ' οὗτοι συντρέχωσι μετὰ τῶν τέκνων ἀδελφῶν ἑτεροθαλῶν, τότε κληρονομοῦσιν οἱ μὲν κατὰ κεφαλὴν, οἱ δὲ δικαιώματι ἀντιπροσωπεύσεως κατὰ ρίζαν, εἰ δὲ τέλος ὑπάρχωσι μόνον τέκνα ἀδελφῶν ἑτεροθαλῶν, κληρονομοῦσιν ὅλα κατὰ κεφαλὰς. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος τὸν οὔτε ἀνιόντας οὔτε κατιόντας καταλιπόντα κληρονομοῦσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαὶ κατὰ κεφαλὰς, οἱ δὲ κατιόντες προαποθανόντων ἀδελφῶν κατὰ ρίζας. Οἱ ἑτεροθαλεῖς ὅμως ἀδελφοὶ ἢ ἀδελφαὶ καὶ οἱ κατιόντες αὐτῶν, συγκληρονομοῦνται μετ' ἀμφιθαλῶν ἢ καὶ τῶν κατιόντων αὐτῶν, λαμβάνουσι τὸ ἡμισυ τῆς εἰς τοὺς ἀμφιθαλεῖς προσήκούσης μερίδος. Κατὰ τε δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ κληρονομία τοῦ μὴ καταλιπόντος ἀνιόντας ἢ κατιόντας, ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ κατιόντας αὐτῶν, ἐπὶ

γεται εἰς τοὺς πλησιεστέρους αὐτοῦ συγγενεῖς. Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος οἱ περαιτέρω τοῦ δεκάτου βαθμοῦ συγγενεῖς δὲν ἔχουσι κληρονομικὸν δικαίωμα, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ διαδοχὴ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν χωρεῖ ἐπ' ἀπείρον.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ρ. Δ. ἡ κληρονομήσασα ἐξ ἀδιαθέτου τέκνον αὐτῆς ἐκ τοῦ πρώτου γάμου καὶ συνάψασα δεύτερον γάμον στερεῖται τῆς κυριότητος ἐκείνου τοῦ μέρους, ὃ περιῆλθεν εἰς αὐτὸ ἐκ τῆς πατρὸς οὐσίας, ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, διατηρεῖ δὲ μόνον τὴν ἐπικαρτίαν αὐτοῦ (Νεαρά 22 κεφ. 46, Ἄρμεν. § 17 Δ'. ζ'. Α. Π. 88 τοῦ 56, 190 τοῦ 72). Ἐπίσης κατὰ Ρ. Δ. (Νεαρά 22 κεφ. 22) ἡ συνάψασα δεύτερον γάμον μήτηρ στερεῖται τῆς ἰκανότητος τοῦ κληρονομεῖν τὰ ἴδια τέκνα, ἐὰν μὴ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου τῶν τέκνων αὐτῆς καὶ λογοδοτήσῃ, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει νῦν, ὡς συνεχομένη πρὸς τὰς περὶ ἐπιτροπείας διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου, μὴ ἰσχυοῦσας νῦν (Α. Π. 29 τοῦ 78).

Περὶ δὲ τῶν φυσικῶν τέκνων, ὃ μὲν Ῥωμαϊκὸς νόμος ὀρίζει ὅτι δὲν κληρονομοῦσι τὸν φυσικὸν αὐτῶν πατέρα, ἐὰν οὗτος ἔχῃ τέκνα νόμιμα ἢ νόμιμον σύζυγον ἄλλως λαμβάνουσι ταῦτα ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας δύο οὐγκίας, ὡς ἰανέμουσι κατ' ἰσομοιρίαν μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν τούναντίον διαδέχονται αἰετοῖς τὴν μητέρα αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς κλητῆρας συγγενεῖς, συνερχόμενα εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν μετὰ τῶν γνησίων ὑτῆς τέκνων. Δύναται ὅμως ὁ φυσικὸς κλητὴρ, καίπερ ἔχων νόμιμα τέκνα, νὰ καταλείπῃ ὑπὲρ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ τέκνων διὰ διαθήκης μίαν κληρονομικὴν ὀγκίαν. Τὸ δὲ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁρίζει περὶ αὐτῶν ὅτι τὰ φυσικὰ τέκνα δαισιῶνται εἰς κληρονομίαν τῶν γονέων

αὐτῶν μόνον ὡσάκις ἡ υἱότης αὐτῶν ἀνεγνωρίσθῃ ὑπὸ τῶν γονέων ἢ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως λαμβάνουσι δ' ἐν ταύτῃ περιπτώσει, εἰ μὲν συγκληρονομοῦσι μετὰ γνησίων τέκνων τὸ ἡμισυ τῆς μερίδος τὴν ἥθειον λάβει ἂν ἦσαν γνήσια, εἰ δὲ ἐλλείπουσι γνήσια τέκνα καὶ ἄλλοι καταίνοντες, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἀνιόντες ἢ σύζυγος, τὰ τρία πέμπτα (τῶν ἄλλων δύο πέμπτων ἐπαγομένων εἰς τοὺς ἀνιόντας ἢ εἰς τὴν σύζυγον) συνυπαρχόντων δὲ ἀνιόντων καὶ συζύγου, τὸ μὲν τρίτον λαμβάνουσιν οἱ ἀνιόντες, τὸ δὲ τέταρτον ὁ σύζυγος καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τὰ φυσικὰ τέκνα λαμβάνουσι δ' ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν ἐὰν ὁ γονεὺς αὐτῶν δὲν κατέλειπεν ἀνιόντας, κατιόντας καὶ σύζυγον.

Ἐὰν ὁ ἀποθανὼν δὲν κατέλειπε συγγενεῖς, οὐδὲ τέκνα φυσικά, ἡ περιουσία αὐτοῦ ὁλόκληρος κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος μεταβαίνει εἰς τὸν ἐπιζῶντα μὴ διεζευγμένον σύζυγον. Ἀλλὰ καὶ καταλειφθέντων συγγενῶν, κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ γυνὴ κληρονομεῖ τὸν ἄνδρα ὡς ἐξῆς: Ἐὰν μὲν ὁ ἄνθρωπος καταλείπῃ πλέον τῶν τριῶν κληρονομίων, συγκληρονομεῖ αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαμβάνουσα μίαν μερίδα, ἐὰν δὲ καταλείπῃ ἑλαττον τῶν τριῶν, λαμβάνει τὸ τεταρτημόριον τῆς κληρονομίας, ἀλλ' εἰ μὲν οὗτοι εἶναι τέκνα, ἀπολαύει τῆς ἐπικαρτίας μόνον τῆς μερίδος αὐτῆς, ἄλλως κτᾶται καὶ τὴν κυριότητα αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος εἰ μὲν ὁ θανὼν κατέλειπε σύζυγον καὶ γνήσια τέκνα, ὁ σύζυγος λαμβάνει ἐκ τῆς κληρονομικῆς οὐσίας τὴν ἐπικαρτίαν μερίδος ἴσης τῇ μερίδι ἐκάστου τῶν συγκληρονομούντων τέκνων, συναριθμουμένου καὶ αὐτοῦ τοῦ συζύγου· εἰ δὲ μετὰ τῶν γνησίων τέκνων συγκληρονομοῦσι καὶ φυσικὰ τέκνα, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος λαμβάνει τὴν ἐπικαρτίαν μερίδος ἴσης τῇ μερίδι ἐκάστου τῶν γνησίων τέκνων· ἀλλ' οὐδὲ-

ποτε ἡ μερίς, ἐξ ἧς λαμβάνει τὴν ἐπι-
καρπίαν, δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ τεταρτη-
μόριον τῆς κληρονομικῆς οὐσίας· ἐν ἐλ-
λείψει δὲ γνησίων τέκνων, εἰ μὲν κατέ-
λιπεν ὁ θανὼν ἀνιόντας ἢ ἀδελφούς ἢ κα-
τιόντας ἐξ ἀδελφῶν ἢ φυσικὰ τέκνα, ἐ-
πάγεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον καὶ ἡ
κυριότης τοῦ τρίτου τῆς περιουσίας, τοῦ
δὲ τετάρτου ἂν κατέλιπεν ἀνιόντας τε
καὶ φυσικὰ τέκνα ἐν ταύτῳ· ἐν ἐλλείψει
δὲ παντελῶς ἀνιόντων, φυσικῶν τέκνων,
ἀδελφῶν ἢ κατιόντων ἐξ αὐτῶν, ἡ περι-
ουσία μεταβαίνει κατὰ τὰ δύο τρίτα εἰς
τὸν σύζυγον καὶ κατὰ τὸ ἓν τρίτον εἰς
τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς, ὁλόκληρος δὲ ἂν
καταλίπη συγγενεῖς ἀπωτέρους τοῦ ἔκτου
βαθμοῦ.

Ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ συζύγου ἐπιζῶντος
ἡ κληρονομία μεταβαίνει κατὰ τὸ Ῥωμαϊ-
κὸν Δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώ-
δικος εἰς τὸ δημόσιον· ἀλλὰ τὸ Ῥωμαϊ-
κὸν Δίκαιον τάσσει εὐλόγους τινὰς ἐξαιρέ-
σεις. Οὕτω κατ' αὐτό, ἐὰν ὁ θανὼν ἦτο
μέλος θεμιτοῦ τινος καὶ προνομιοῦχου ἡ-
θικοῦ σωματείου, ἡ περιουσία αὐτοῦ πε-
ριέρχεται εἰς αὐτό· ὅθεν τὸ μὲν σωματεῖον
τῶν ναυκλήρων διαδέχεται τὸν ἄνευ κλη-
ρονόμων ναύκληρον, ἡ δὲ φράτρα τὸν φρά-
τορα, ἡ δ' Ἐκκλησία ἡ τὸ μοναστήριον
τὸν κληρικόν, ὁ δὲ δικηγορικὸς σύλλογος
τὸν δικηγόρον· μόνον δ' ἐν ἐλλείψει πᾶν
προσώπων τούτων κληρονομεῖ τὸ δημό-
σιον· ἀλλ' ἀποβάλλει καὶ τὸ ἐκ κληρονο-
μίας τοῦτο δικαίωμα, ἐὰν μὴ καταλάβῃ
τὰ κληρονομικὰ πράγματα ἐντὸς τετρα-
ετίας ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐβεβαιώθη
ἡ ἔλλειψις ἄλλων κληρονόμων. Σημειω-
τέον ὅτι τὸ εἰρημένον δικαίωμα τοῦ δη-
μοσίου ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν ἀκλήρων
δὲν καλεῖται μὲν ἐν τῷ Ῥωμ. νόμῳ κλη-
ρονομικὸν δικαίωμα, ἀλλ' οὐχ ἦτον. ἀ-
ποτελοῦν καθολικὴν διαδοχὴν εἰς τὴν ὁ-
μὰδα τῆς τοῦ ἀκλήρου περιουσίας, ρυθ-
μίζεται κατὰ τοὺς περὶ τῆς κληρονομικῆς

διαδοχῆς ὁρισμοὺς τοῦ νόμου (N. 20 § 7
Πανδ. (5. 3), N. 9 § 1 καὶ N. 118 § 2
καὶ N. 2 § 1 (34. 1) Α.Π. 306 τοῦ 55).

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸ παλαιὸν Ῥω-
μαϊκὸν δίκαιον τὰ υἱοθετηθέντα τέκνα ἐ-
κτῶντο πάντα τὰ δικαιώματα τῶν ἐκ νο-
μίμου γάμου τέκνων, ὅθεν ὁ πατὴρ ὤφειλε
νὰ καταστήσῃ αὐτὰ κληρονόμους ἢ νὰ ἀ-
ποκληρώσῃ αὐτὰ ὀνομαστί (§ 4 Εἰσηγ.
(2. 13)· ἄλλως παρεχωρεῖτο αὐτοῖς ἡ κα-
τοχὴ τῆς κληρονομίας ἐναντίον τῆς δια-
θήκης ἐν ἣ ἀπεσιωπῆθησαν (N. 1 ἐν ἀρχῇ
Πανδ. (37. 4)). Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Ἰουστινι-
ανοῦ ὠρίσθη ὅτι ἡ υἱοθεσία παρέχει μόνον
πατρικὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀνιόντας, ὅθεν
ὁ ἐξωτικός θετὸς πατὴρ δύναται νὰ ἀπο-
σιωπήσῃ ἐν τῇ διαθήκῃ τὸν θετὸν αὐτοῦ
υἱόν, ὁ δὲ θετὸς υἱὸς δικαιούται νὰ κλη-
ρονομήσῃ ἐξ ἀδιαθέτου μόνον τὸν θετὸν
αὐτοῦ πατέρα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς τοῦ
θετοῦ πατρὸς λοιποὺς συγγενεῖς (N. 10
Κωδ. (8. 47). Λυσίσης δὲ τὴν πατρικὴν
ἐξουσίαν τῆς χειραφεσίας, ἔπεται ὅτι ὁ
χειραφετηθεὶς δὲν ἔχει ἐξ ἀδιαθέτου κλη-
ρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας
τοῦ θετοῦ αὐτοῦ πατρὸς (§ 76 Ἐξαβίβλου
Ἀρμεν. Ε'. ἡ). Ἀρα καὶ ὁ διὰ τοῦ γά-
μου χειραφετηθεὶς (§ 8 Ἐξαβίβλου Ἀρμεν.
Α', ιζ').

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸν Ῥω-
μαϊκὸν νόμον (Νεαρᾶς 53 κεφ. 6, Νε-
αρῶν 117 κεφ. 5, Ἀρμεν. § 81 Ε', ἡ) ἄ-
προικος καὶ ἄπορος γυνὴ ἔχει δικαίωμα
ἐπὶ τοῦ τετάρτου τῆς περιουσίας τοῦ σ-
υζύγου αὐτῆς, καὶ αἰεὶ πλείονες τῶν τριῶν
εἴησαν παῖδες, ὅσον ἐνὶ τούτων ἀρμόζει,
τὴν μερίδα ὅμως ταύτην λαμβάνει οὐκ
ὡς κληρονόμος ἀλλ' ὡς νόμιμος κληρο-
νός. (Α. Π. 109 τοῦ 85). Δικαιοῦται δ'
ὅπωςδῆποτε νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν μερίδα τὴν
ἐν μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ συζύγου αὐτῆς
ἂν δὲ ὁ σύζυγος διὰ διαθήκης ἤθελε α-
ταλίπει εἰς αὐτὴν κληροδοτήμα τι, ἔπι-
τον τοῦ τετάρτου τῆς περιουσίας αὐτοῦ,

δύναται ἡ σύζυγος, καίπερ λαβοῦσα τὸ κληροδότημα, νά πατήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μερίδος (Α. Π. 59 τοῦ 59). Ἀλλὰ κατὰ τὴν Νεαράν 117 κεφ. 5 τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀπρίκου καὶ ἀπόρου γυναικὸς περιορίζεται εἰς ἰσόβιον ἐπικαρπίαν, ἐὰν συντρέχωσιν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῆς καὶ τέκνα ἐκ τοῦ μετ' αὐτῆς γάμου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐὰν μὴ συντρέχωσι τοιαῦτα (Α. Π. 187 τοῦ 57, 212 τοῦ 75). Ἐλθοῦσης ἄρα τυχόν τῆς συζύγου εἰς δεύτερον γάμον, οἱ ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς γάμου παῖδες γίνονται κύριοι μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς τῆς μερίδος, ἣν αὕτη ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ προαποθάνοντος ἰδίου αὐτῶν πατρὸς· ἀλλὰ μὴ ὑπαρχόντων παίδων ἐκ τοῦ πρώτου γάμου, αὕτη γίνεται κυρία τοῦ ληφθέντος ποσοῦ (Α. Π. 307 τοῦ 85). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Νεαράν 117 ἰσχύει ἡ προτέρα νομοθεσία, καὶ ἢν τὸ διδόμενον εἰς τὴν χήραν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου αὐτῆς τέταρτον δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰς ἐκατὸν χρυσῶν λίτρας (Α. Π. 84 τοῦ 62, 144 τοῦ 63). Μὴ καθιεροῦντος δὲ τοῦ νόμου κανόνα τινὰ εἰς ὅρισμόν τῆς εὐπορίας ἢ ἀπορίας τῆς ἀπόρου χήρας, ἐπιτεταί ὅτι ἀπόκειται ἡ περὶ τούτου κρίσις εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας (Α. Π. 313 τοῦ 75). Δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς προικισθεῖσα καὶ ἡ εἰσενεγκοῦσα εὐτελεστάτην προίκα· διὸ δὲν χωρεῖ καὶ ἐπὶ τοιοῦτω χαρακτηρισμῷ αἰτήσεις ἀναίρεσέως (Α. Π. 235 τοῦ 63, 264 τοῦ 84).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομία μοναχῶν καὶ ἐπισκόπων. Ἡ πρὸ τῆς κοινῆς περιουσίας τοῦ ἀσπαζομένου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπαιδὸς μοναχοῦ μεταβαίνει εἰς τὸ μοναστήριον (δηλονότι περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητα τῆς μονῆς, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὁ μοναχός) ἐκτὸς ἐὰν διετέθῃ πρότερον ὑπ' αὐτοῦ ἄλλως. (Νεαράς Ἰουστινιανοῦ 5 κεφ. 5 καὶ 123 κεφ. 8 καὶ Νεαρά 5

Λέοντος). Ὅθεν μὴ λαμβάνουσα τὴν περιουσίαν ταύτην ἡ Μονὴ κληρονομικῶ δικαιοῦματι, οὐδαμῶς ἐνέχεται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ μοναχοῦ. Μόνον δὲ ἡ μετὰ τὴν εἰσόδον τοῦ μοναχοῦ εἰς τὴν μονὴν κτηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὅπωςδήποτε περιελθούσα εἰς αὐτὴν περιουσία περιέρχεται μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς τὴν Μονήν κληρονομικῶ δικαιοῦματι, ὁλόκληρος μὲν ἐὰν ἀποθάνῃ ἀδιάθετος καὶ ἄνευ γνησίων τέκνων, ἐν μέρει δὲ, ἐὰν καταλίπῃ γνήσια τέκνα, ὡς συγκαληρονομοῦντα καὶ ταῦτα (Νεαράς 115 Ἰουστινιανοῦ κεφ. λγ', Νεαρά 5 καὶ 2 Λέοντος). Αἱ δὲ διατάξεις αὗται, περιεχόμεναι ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ μὴ καταργηθεῖσαι ὑπὸ νεωτέρου νόμου, ἰσχύουσι καὶ νῦν (Α. Π. 103 καὶ 344 τοῦ 87, 48 τοῦ 90). Ὅθεν ἐν τῇ κατὰ Μονῆς ὡς κληρονομίου ἀποθανόντων ἐν αὐτῇ μοναχῶν ἀγωγῇ ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς νὰ ὁρίζηται, ὅτι οὗτοι ἐκτήσαντο περιουσίαν μετὰ τὴν εἰσόδον αὐτῶν εἰς τὴν μονὴν καὶ ὅτι ἀποθανόντες ἀδιάθετοι καὶ ἄνευ γνησίων κατιόντων, ἐκληρονομήθησαν ὑπ' αὐτῆς (Α. Π. 43 τοῦ 90). Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ καθ' ὃν χρόνον εἰς οὐδεμίαν μονὴν ἦν κατεταγμένος ὁ μοναχὸς κτηθεῖσα καὶ καταλειφθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ περιουσία διέπεται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ κοινοῦ κληρονομικοῦ δικαίου (Α. Π. 284 τοῦ 63).

Ὁ μοναχὸς προχειριζόμενος ἐπίσκοπος ἐξέρχεται τοῦ μοναχικοῦ βίου κατὰ τὸν κανόνα Β' τῆς ἐν Ἀγία Σοφία Συνόδου· κληρονομεῖ δὲ τὸν Ἐπίσκοπον ἡ Ἐκκλησία, ἣν διευθύνει. Ἄν ἀδιάθετος καὶ ἄνευ νομίμων διαδόχων τελευτήσῃ· διακαίεται δὲ μόνον νὰ διαθήσῃ ἢ ἐκτήσαστο πρὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἡ ἐκληρονόμησεν ἀπὸ συγγενῶν αὐτοῦ μέχρι τετάρτου βαθμοῦ (Νεαράς 131 κεφ. 13 Ἀρμενοπούλου Ν. 1 Ε' δ) (Α. Π. 15 τοῦ 58, 313 τοῦ 81).

Ἡ διάταξις δὲ αὕτη ἐφαρμόζεται προδήλως καὶ εἰς τὸν ἐγκαταλιπόντα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν τὴν ἐπίσκοπὴν αὐτοῦ, ὡς κτησάμενον ἂν ἐκτήσατο ὡς Ἐπίσκοπος, μὴ ἔχοντα ἐπομένως τὴν ἀπόλυτον αὐτῶν κυριότητα καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὴν ἐπὶ ἐγκαταλείψει τῆς Ἐπισκοπῆς (Α. Π. 15 τοῦ 58).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κληρονομία σχολάζουσα.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 1 ἐν ἀρχ. Πανδ. de success. edict. (38, 9). Ν. 4 Κωδ. de bon. vacant. (10, 10), Ν. 1 καὶ τελ. Πανδ. expill. hered. (47, 49) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικῶς Κώδικος (ἄρθρ. 1187), ὅταν ὁ κληρονόμος ᾖ ἢ ἀγνωστος ἢ ὅταν οἱ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδικοῦ κληρονόμοι ἀποποιήσιν αὐτήν, ἡ κληρονομία λογίζεται σχολάζουσα, ἢ (ὡς τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικῶς Κώδικος ἀποκαλεῖ αὐτήν) ἀπροσέλευστος. Περὶ τῆς δικικῆσεως καὶ τῆς διατηρήσεως τῶν εἰς τὴν σχολάζουσαν κληρονομίαν ἀνηκόντων κτημάτων προνοεῖ τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐνθα ἤρξατο ἡ κληρονομία, διορίζον ἐπ' αὐτῆς κηδεμόνα (ὃν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἀποκαλεῖ διαχειριστήν) τῇ σιτήσῃ παντὸς ἐνδιαφερομένου ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1183, Ν. § 1 καὶ 2 Πανδ. de curat. bon. dando (42, 7). Α. Π. 95 τοῦ 77). Διορίζεται δὲ κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον κηδεμῶν ὁ ὑπὸ τῶν πλειόνων δανειστῶν προτεινόμενος δικαιούνται δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ δανεισταὶ νὰ διορίσωσιν αὐτὸν ἀπ' εὐθείας. Ὁ κηδεμὼν ὀφείλει κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδ. πρὸ πάντων νὰ βεβαιώσῃ τὴν κατάστασιν τῆς κληρονομίας δι' ἀπογραφῆς· ἐξασκεῖ καὶ διεκδικεῖ τὰ δικαιώματα αὐτῆς, ἀπαντᾷ εἰς τὰς κατ' αὐτῆς ἀξιώσεις καὶ διαχειρίζεται αὐτήν ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει τοῦ νὰ καταθέτῃ τὰ εἰς τὴν κληρονομίαν ἀνήκοντα χρήματα, ὡς καὶ τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν

κληρονομικῶν κινητῶν ἢ ἀκινήτων προσελθόντα, ἐν δημοσίῳ ταμείῳ ἢ ἄλλῳ ἀσφαλεῖ καταστήματι, ὀφείλει δὲ λόγον περὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ (Σχ. ἀστικ. Κώδ. ἄρθρ. 1189, Ν. 15 Πανδ. de reb. jud. poss. sess. (42, 5). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὀφείλει νὰ παρέχῃ καὶ ἀποχρῶσαν ἐγγύτησιν (Ν. 3 Κωδ. de postlim. ren. (8, 50). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1190) ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὸν κηδεμόνα τῆς σχολάζουσας κληρονομίας αἱ διατάξεις, αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὸν τύπον τῆς ἀπογραφῆς, τὸν τρόπον τῆς διαχειρίσεως καὶ τὴν λογοδοσίαν τοῦ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμου. (*Ἴδε Ἀπογραφῆς Εὐεργέτημα). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον εἶναι ὑπεύθυνος πρὸς μὲν τοὺς δανειστὰς καὶ ἔνεκα μικρᾶς βραθυμίας (Ν. 1 § 22 Πανδ. de vent. in possess. mitt. (37, 9), πρὸς δὲ τοὺς ὀφειλέτας μόνον ἔνεκα μεγάλης βραθυμίας (Ν. 9 § 3 καὶ 5 Πανδ. de reb. anct. jud. possess. (42, 5). Ὅθεν χορηγεῖται κατ' αὐτοῦ εἰς μὲν τοὺς ὀφειλέτας ἡ actio in factum, εἰς δὲ τοὺς δανειστὰς ἡ actio mandati (ἀγωγή τῆς ἐντολῆς) ἢ ἡ actio negotiorum gestorum (ἀγωγή τῆς διαχειρίσεως).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κληρονομίας ἀποδοχή καὶ κτῆσις. Κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον οἱ ὑπεξούσιοι τοῦ κληρονομούμενου ὡς ἀναγκαῖοι κληρονόμοι γίνονται κληρονόμοι αὐτοδικαίως, ἂν ἐν δηλονότι δηλώσεως ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας, ἅμα τῇ εἰσαγωγῇ αὐτῆς (Ν. 11 Πανδ. (28, 2). Ν. 20 Πανδ. (41, 3). § 2 Εἰσαγ. (2, 19). Οὐδαμῶς δ' ἀναρεῖ τὴν ἀρχὴν ταύτην τὸ χορηγηθὲν αὐτοῖς εὐεργέτημα τῆς ἀποχῆς, ἥτοι παραιτήσεως, ὡς ἀποσκοποῦν ἀπλῶς εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν τῶν ἐκ τῆς κληρονομίας ὑποχρεώσεων (Α. Π. 153 τοῦ 66, 283 τοῦ 84, 251 τοῦ 90). Ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ μὴ ὑπεξούσια τέκνα

(Α. Π. 121 τοῦ 55) ἢ οἱ ἀδελφοὶ οὔτινες ὡς ἐξωτικοὶ πῶνται τὴν κληρονομίαν διὰ ρήτης ἢ σιωπηρᾶς ἀποδοχῆς (Ν. 64 Πανδ. 29. 2), δικαιούμενοι καὶ νὰ παραιτηθῶσιν αὐτήν, ἂν, ἐννοεῖται ἀνεμίχθῃσαν εἰς αὐτήν (Α. Π. 135 τοῦ 76) Κατὰ τε τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἡ ἀποδοχή τῆς κληρονομίας γίνεται ἢ ἀπλῶς καὶ καθαρῶς ἢ ἐπὶ τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς (Ν. 5 § 2 Πανδ. de oblig. et act. (4. 47), Ν. 10 καὶ τελ. Κωδ. de jure deliber. (6. 30) Σχ. Κωδ. 1139. (Ἰδε καὶ Ἀπογραφῆς εὐεργετήματα) Μόνον δ' ἐπὶ τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς δύναται νὰ γίνῃ ἐγκύρως ἡ ἀποδοχή τῶν εἰς ἀνηλίκους, ἀπηγορευμένων ἢ ὑπὸ ἀντιλήπτωρα διατελοῦντας ἀνηλίκους ἐπαγομένων κληρονομιῶν συναίνεσι τῶν ἀντιπροσωπευόντων αὐτοὺς κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1140 καὶ 1141). Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον τὴν κληρονομίαν ἀποδέχεται ὁ μὲν ἐπίτροπος ὑπὲρ τοῦ παιδός, ὁ δὲ κηδεμὼν ὑπὲρ τοῦ βλακός, μανιακοῦ ἢ παράφρονος (Ν. 17 § 2 Κωδ. de jure deliber. (6. 30). Ν. 65 § 3 Πανδ. ad S. C. Trebelli (36.1). Καὶ οἱ μὲν ἀνηβοὶ ἀποδέχονται τὴν ἐπαγομένην αὐτοῖς κληρονομίαν αὐθεντικῶς τοῦ ἐπιτρόπου, οἱ δὲ ἀνήλικοι καὶ οἱ ἄσωτοι συναίνεσι τοῦ κηδεμόνος αὐτῶν (§ 1 Εἰσηγ. de auct. tut. (1. 21), Ν. 5 Κωδ. de jure deliber. (6. 30). Ν. 6 Πανδ. de verb. oblig. (45.1). Ἀνατρέχουσι δὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποδοχῆς μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ κληρονομία ἤνοιξε (Ν. 54 Πανδ. de adq. vel omitt. hered. (29. 2). Ν. 138 καὶ 133 Πανδ. de reg. jur. (50.17) Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1143) Δύναται δὲ νὰ γίνῃ ἡ ἀποδοχή ῥητῶς ἢ σιωπῶς καὶ ῥητὴ μὲν εἶναι, ὅταν ὁ εἰς τὴν κληρονομίαν καλούμενος λαμβάνῃ τὸ νόμα ἢ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου ἐν δημοσίῳ ἢ ιδιωτικῷ ἔγγραφῳ σιωπηλῇ

δὲ ὅταν ὁ κληρονόμος πράξῃ τι, ἐξ οὗ ἀναγκαίως συνάγεται ἡ πρὸς ἀποδοχὴν πρόθεσις αὐτοῦ καὶ ὁ δὲν ἤθελε πράξει εἰμὴ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου (§ τελ. Εἰσηγ. le hered. (2. 19), Ν. 20 καὶ 21, 78, 86 καὶ 88 Πανδ. de adq. vel omitt. hered. (29. 2) κλπ. Σχ. Κώδ. ἄρθρ. 1144). Πράξεις δὲ ἀπλῶς συντηρητικαί, ἐπιτηρητικαί καὶ προσωρινῆς διαχειρίσεως δὲν θεωροῦνται ὡς δηλωτικοὶ ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας, ἂν ὁ ἐπιχειρῶν αὐτὰς δὲν προσλάβῃ καὶ τὸ νόμα ἢ τὴν ιδιότητα κληρονόμου (Ν. 20 § 1 καὶ 2 καὶ Ν. 78 Πανδ. de adq. vel om. hered. (29. 2), Ν. 1 καὶ 2 Κώδ. de rep. vel abstin. hered. (6. 31). Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τινος τῶν κληρονόμων συνομολογηθεῖσα δωρεὰ, πώλησις ἢ παραχώρησις τῶν κληρονομικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων ὑπὲρ τρίτου ἢ ὑπὲρ ἀπάντων τῶν συγκληρονόμων ἢ τινος ἐξ αὐτῶν, ἐμφαίνουσιν ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας. Τὸ αὐτὸ λογίζεται ἐπὶ παραιτήσεως γανόμενης ὑπὸ τοῦ συγκληρονόμου, εἴτε δωρεάν ὑπὲρ ἐνός ἢ καὶ πλείονων συγκληρονόμων, εἴτε ἐπ' ἀνταλλάγματι ὑπὲρ ἀπάντων ἡδὲ ἀκρίτως. Δὲν συνεπάγει ὅμως ἀποδοχὴν ἡ τῆς κληρονομίας παραιτήσις, ὅσκις γίνεται δωρεάν ὑπὲρ ἀπάντων τῶν νομίμων ἢ ἐκ διαθήκης συγκληρονόμων, οἵτινες ἐν ἐλλείψει τοῦ παραιτουμένου ἤθελον ἀποκτήσει τὴν μερίδα αὐτοῦ (Ν. 24 Πανδ. de adq. vel om. hered. (29. 2). Ν. 2 Πανδ. Si quis omitt. caus. test. (29. 4). Ν. 6 Κωδ. de jure dolib. (6. 30) Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1146 καὶ 1147) Σημειωτέον ὅτι κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1148) ὁ ἀποδεχόμενος τὴν ἰδίαν τοῦ θανόντος κληρονομίαν δύναται νὰ ποσάλλῃ κληρονομίαν αὐτῷ μὲν ἐπαχθεῖσαν, μήπω δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἀποδεγεμένην. Τούναντιον ἡ ἀποβολὴ τῆς ἰδίας τοῦ θανόντος κληρονομίας συνεπιφέρει καὶ τὴν ἀποβολὴν τῆς τυχόν εἰς αὐτὸν ἐπαχθείσης. Κατὰ δὲ τὸ Ῥω-

μαϊκὸν δίκαιον ἔαν ὁ εἰς κληρονομίαν τινὰ καλούμενος ἀποθάνῃ πρὸ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως αὐτῆς, τὸ κληρονομικὸν αὐτοῦ δικαίωμα δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (N. μοναδ. § 5 Κωδ. de caduc. toll. (6.51), N. 7 Κωδ. de jur. detib. (6.30), ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἰσχύει ἐπὶ τῶν οἰκείων κληρονόμων, οἵτινες, καίπερ μὴ ἀναμιγνύμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν, μεταβιβάζουσιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἑαυτῶν κληρονόμους· ἐπίσης δὲν ἰσχύει ἐπὶ τῶν τέκνων, καίπερ χειραφέντων, ἅπερ ἐπίσης μεταβιβάζουσι τὴν κληρονομίαν εἰς τὰ ἑαυτῶν τέκνα (N. 9 Πανδ. de jure fisci (49. 14) N. μοναδ. § 5 Κωδ. de cad. toll. (6.51). Σημειωτέον ἄλλως ὅτι δὲν μεταβιβάζεται μὲν ἡ κληρονομία, ἔαν ὁ εἰς τὴν κληρονομίαν καλούμενος τελευτήσῃ ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας τῆς διασκέψεως ἐν γνώσει τῆς εἰς αὐτὸν ἐπαγωγῆς τῆς κληρονομίας, μεταβιβάζεται ὅμως εἰς πάντα κληρονόμον αὐτοῦ τὸ δικαίωμα τῆς διασκέψεως· ἔαν ὅμως τελευτήσῃ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐπαγωγῆς τῆς κληρονομίας, δὲν μεταβιβάζεται οὐδὲ τὸ δικαίωμα τῆς διασκέψεως (N. 18 Κωδ. de jur. delib. (6. 30), N. 2 § 1 Πανδ. de lib. legat. (34. 3). Ἀλλὰ κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ ἐνγίλικος δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ῥητῶς ἢ σιωπηλῶς γενομένην ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας εἰμὴ μόνον ἂν ᾖ αὕτη ἀποτέλεσμα βίας ἢ δόλου, ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ προσβάλῃ αὐτὴν ἕνεκα βλάβης (Σχ. Κώδ. ἄρθρ. 1149. N. 1 § 1 καὶ N. τελ. Πανδ. de dolo malo (4.3), N. 32 Πανδ. mandati (17. 1)). Ἄν ὅμως ἀνακαλυφθῇ διαθήκη ἄγνωστος ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀποδοχῆς, κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ κληρονόμος δὲν εἶναι μὲν ὑπόχρεως νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ταύτῃ ὀριζόμενα κληροδοτήματα ἐπέκεινα τῆς ἀξίας τῆς κληρονομίας, τηρεῖ δὲ σώαν τὴν εἰς αὐτὸν ὀφειλομένην

νόμιμον μερίδα· ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, διότι, πρὶν ἢ ἀποδοχῆται τις τὴν κληρονομίαν, ἀνάγκη νὰ γινώσκῃ τίνι τρόπῳ ἀποδέχεται αὐτήν· δύναται δηλονότι διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου (N. 22, 23, 93 Πανδ. de adq. vel. omitt. hered. (29. 2)).

Σημειωτέον τέλος ὅτι ὁ ἀποδεχάμενος τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν κτᾶται τὰ τῆς περιουσίας τοῦ κληρονομούμενου δικαίωματα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν νομὴν τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ἥς πρὸς κτήσιν ἀνάγκη νὰ ἐπιχειρήσῃ ἰδίαν κατὰ ληψὶν διανοαῖα κυρίου (A. II. 205 τοῦ 54).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομίας διανομή

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 43 Πανδ. fam. ercise. (10. 2), N. 14 § 2 Πανδ. com. dividundo (10. 3) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1191) δύνανται τις πάντοτε νὰ ζητήσῃ τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας, καὶ ἂν ἀπηγόρευσε τοῦτο ὁ διαθέτης. Δύναται δὲ ἡ διανομὴ νὰ αἰτηθῇ, καὶ ὅσάκις εἰς τῶν συγκληρονόμων ἐνεμήθῃ κατ' ἰδίαν ἐπὶ πολὺ τινὰ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ἐκτὸς ἔαν ἡ κατ' ἰδίαν νομὴ διαρκέσῃ ἐπὶ χρόνον συμπληροῦντα τὴν παραγραφὴν τῆς ἀγωγῆς (Σχ. ἀστ. Κωδ. 1192). Ἀλλὰ παρὰ Ῥωμαίοις κατὰ τὸ κοινὸν φρόνημα τῶν παλαιῶν νομοδιδασκάλων στηριζόμενον εἰς τὸν προτελευτ. N. Κωδ. commun. divid. (3. 37), ἐν ἑκάστῳ τῶν συγκληρονόμων καταλάβῃ ἐπὶ δεκαετίαν μέρος τῆς κληρονομίας, καταβάλλων συγχρόνως τὰ βάρη, εἰκάζεται ὅτι προηγήθη διανομὴ, ἔαν μάλιστα κατὰ μὲν τὸ διάστημα τοῦτο οἱ συγκληρονόμοι δὲν ἀπέδωκαν ἀμοιβαίως λογαριασμὸν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν κατεχομένου μέρους (N. 26 Πανδ. de prob. (22. 3)). τὰ δὲ κατεχόμενα μέρη ᾗναι ἴσα, διότι σημαντικὴ τυχὸν ἀνισότης ἀποκλείει τὴν διανομὴν τὸ τεκμήριον. Ἄν οἱ συγκληρο-

νόμοι δὲν θέλωσιν ἢ δὲν δύνανται νὰ συμφωνήσωσι περὶ τῆς διανομῆς, ἐφαρμόζονται οἱ ἐξῆς κανόνες. "Ἐκαστος τῶν συγκληρονόμων δύναται νὰ αἰτήσῃ αὐτοῦσιον τὴν ἐκ τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων τῆς κληρονομίας μερίδα αὐτοῦ. (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1194). Ὅσάκις ὅμως ὑπάρχουσι πιστωταὶ κατασχόντες τὰ κινητὰ ἢ ἐναντιούμενοι εἰς τὴν διανομὴν αὐτῶν ἢ ἐὰν οἱ πλείότεροι τῶν κληρονόμων κρίνωσιν ἀναγκαίαν τὴν πώλησιν αὐτῶν πρὸς ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν καὶ ἄλλων κληρονομικῶν υποχρεώσεων, τότε κατὰ τὸ Σχ. τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος τελεῖται αὕτη παρασκευὴ διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ. Ἐπίσης δὲ πωλαῦνται τὰ ἀκίνητα κατὰ τοὺς τύπους τῶν δικαστικῶν ἐκποιήσεων, ἐὰν δὲ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εὐκόλως καὶ ἀβλαβῶς κατὰ δὲ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν τυχόν γενομένην πώλησιν τῶν κινητῶν καὶ τῶν ἀκινήτων τὸ δικαστήριον διορίζει συμβολαιογράφον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διανομῆς (ἐν ἀσυνφωνίᾳ τῶν κληρονόμων), οὗ ἐνώπιον γίνεται ἡ ἐπεξεργασία τῶν ἀμοιβαίων λογαριασμῶν καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν μερίδων καὶ τῶν πρὸς συμπλήρωσιν τυχόν ὀφειλομένων ἀποδόσεων (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1295 καὶ ἐπ.). Κατὰ τὸ Ῥωμ. αἰκὸν δίκαιον ὡσαύτως ὀφείλει ὁ δικαστὴς νὰ προσδιορίσῃ, εἰ δυνατόν, τὴν μερίδα ἐκάστου τῶν κληρονόμων ἐξ αὐτῶν τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων τῆς κληρονομίας (§ 4 Εἰσηγ. de off. jud. (4. 17), N. 22 § 1 καὶ N. 52 § 2 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2)). Ἀλλ' ἐὰν ὁ δικαστὴς ἢ κληροδόχος ἐναντιωθῇ, διατάσσει ὁ δικαστὴς τὴν πώλησιν τοσούτων πραγμάτων ὅσων τὸ τίμημα ἀρκεῖ εἰς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους ἢ τοῦ κληροδοτήματος (N. 26 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2)), N. 12 Πανδ. de leg. (2. 34). Ἐὰν δὲ τὰ ἀκίνητα δὲν δύνανται νὰ διανεμηθῶσιν εὐκόλως, ὁ δικαστὴς δύναται ἢ νὰ ἐπιδικάσῃ αὐτὰ εἰς ἓνα τῶν συγκληρονόμων, ἐπιβάλλων αὐτῷ τὴν ὑπο-

χρέωσιν νὰ ἀποτίσῃ τοῖς λοιποῖς ποσὸν τι ἀνάλογον τῶν μερίδων αὐτῶν ἢ νὰ ἐπιδικάσῃ εἰς τοὺς μὲν τὴν κυριότητα, εἰς τοὺς δὲ τὴν ἐπικαρπίαν, ἢ καὶ νὰ διατάξῃ τὴν διὰ πλειστηριασμοῦ πώλησιν τῶν ἀκινήτων καὶ διανεμῇ τὸ ἐκπλειστηρίασμα εἰς τοὺς συγκληρονόμους ἀναλόγως τῶν μερίδων αὐτῶν (§ 4 Εἰσηγ. de off. jud. (4. 19), N. 6 § 1 Πανδ. de usufr. (17. 5), N. 19 καὶ 22 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2)).

Κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 3 καὶ 19 Κωδ. fam. ercisc. (3. 36) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (1198) ἕκαστος τῶν συγκληρονόμων συνεισφέρει ὅ, τι ἔλαβε δωρεὰν καὶ ὅ, τι ὀφείλει εἰς τὴν κληρονομίαν. Ὡσαύτως ἐὰν ἡ συνεισφορὰ δὲν γίνηται αὐτοῦσιος, οἱ κληρονόμοι, εἰς οὓς αὕτη ὀφείλεται, προαφαιροῦσιν ἐκ τῆς κληρονομίας ἴσον μέρος τῷ ὀφειλομένῳ. Αἱ προαφαιρέσεις δὲ αὗται γίνονται ἐκ κτημάτων ὅσον οἶόν τε τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ποιότητος πρὸς τὰ μὴ συνεισφερόμενα αὐτοῦσιος (Σχ. ἀστ. Κώδικος ἄρθρον 1199. N. 1 § 12 Πανδ. de collat. (37. 6)). Ὁ δὲ σχηματισμὸς καὶ ἡ σύνθεσις τῶν μερίδων πρέπει, εἰ δυνατόν, νὰ γίνηται οὕτως, ὥστε νὰ μὴ κατακερματίζωνται τὰ ἀκίνητα, μηδὲ νὰ βλάβηται διὰ τῆς διαιρέσεως τὸ εἶδος τῆς καλλιέργειας αὐτῶν πρὸς δὲ ἐκάστη μερίς νὰ περιέχῃ, εἰ δυνατόν, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν κινητῶν, ἀκινήτων, δικαιωμάτων καὶ πιστώσεων τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἀξίας (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1201—§ 4 Εἰσηγ. de off. jud. (4. 17), N. 65 § 5 Πανδ. pro socio (17. 2)). Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὁ δικαστὴς δύναται πρὸς ἐξίσωσιν τῶν μερίδων νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἓνα τῶν κληρονόμων τὰ χρεῖα τῆς κληρονομίας (N. 3 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2)). Περαιτωθείσης δὲ τῆς διανομῆς, παραδίδονται εἰς ἕκαστον τῶν μεριδοῦχων τὰ δικαιογράφα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰ ἀπαρτιζόμενα τὴν

μερίδα αὐτοῦ κτήματα καὶ δικαιώματα. Τὰ ἀναγόμενα ὅμως εἰς κτῆμα διαιρεθὲν δικαιόγραφα μένουσιν εἰς χεῖρας τοῦ λαβόντος τὸ μεῖζον αὐτοῦ μέρος, ὑποχρεομένου εἰς τὴν πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνακοίνωσιν αὐτῶν, ὅπου αὐτὴ ζητηθῇ. Τὰ εἰς τὴν κληρονομίαν ἅπασαν κοινὰ δικαιόγραφα παραδίδονται εἰς τὸν ὑφ' ὅλων τῶν κληρονόμων ἐκλεγόμενον ὡς θεματοφύλακα, ὑποχρεούμενον εἰς τὴν ἐπιδείξιν αὐτῶν εἰς ἕκαστον τῶν μεριδούχων κατὰ πᾶσαν αἰτησιν αὐτῶν. Ἐν διαφωνίᾳ περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ θεματοφύλακος τούτου, ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον (N. 4 § τελ. N. 5 καὶ 6 famil. ereise. (10.2), N. 5 Κωδ. comm. utriusque jur. (3. 38), (N. τελ. Πανδ. de fid. instrum. (22. 4). Σχ. ἀστ. Κωδ. 1206).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομίας διανομῆς ἀκύρωσις καὶ διάρρηξις. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κωδ. (ἄρθρ. 1240) ἡ διανομὴ τῆς κληρονομίας ἀκυροῦται ἐνεκὰ βίας ἢ δόλου ἐπιτρέπεται δὲ προσέτι ἡ διάρρηξις, ὅταν τις τῶν συγκληρονόμων ἀποδείξῃ ὅτι ἐκ τῆς διανομῆς ἐζημιώθη ὑπὲρ τὸ τέταρτον ἢ δὲ κατὰ τὴν διανομὴν παράλειψις κληρονομικοῦ πράγματος δὲν εἶναι λόγος διαρρήξεως, ἀλλὰ μόνον συμπληρωτικῆς διανομῆς. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἡ μὲν διανομὴ, καθ' ἣν ἐμεσολάβητε δόλος, εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρος, διότι ἡ διανομὴ ἀνάγεται εἰς τὰς τῆς καλῆς πίστειως πράξεις (N. 1 § 4 καὶ N. 7 Πανδ. de dolo malo (44.4), N. 5 § 2 Πανδ. de anet. iut. (28.6), N. 3 § τελ. pro socio (17. 7), ἡ δὲ καθ' ἣν ἐμεσολάβησε βία δὲν εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὴν ἄκυρος, ὡς γενομένη τῇ κοινῇ θελήσει τῶν κληρονόμων καίπερ ἐκχρισθέντων, δύναται ὅμως νὰ διαρρηχθῇ διὰ τῆς ἀγωγῆς quod metus causa (N. 1, 3, 21 § 5 Πανδ. (4. 2). Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμ. αἰκὸν δίκαιον (N. 3 Κωδ. (3.38), N. 3 § 9 Πανδ. de adim. vel transf. leg. (34.3

4), N. 2 § 1 Κωδ. de const. pec. (4.18) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1246) ἡ περὶ διαρρήξεως ἀγωγὴ εἶναι δεκτὴ κατὰ πάσης πράξεως ἀναιρούσης τὴν τῶν κληρονόμων κοινωσίαν, καὶ ἂν αὐτὴ ἐχαρακτηρίσθῃ ὡς πώλησις, ἀνταλλαγῇ, συμβιβασμός ἢ ὅπως δὴ ποτε ἄλλως. Ἀλλὰ μετὰ τὴν διανομὴν ἢ τὴν ἀναιρούσαν τὴν κοινωσίαν πρᾶξιν, ἡ τῆς διαρρήξεως ἀγωγὴ δὲν εἶναι δεκτὴ ἂν ἐγένετο συμβιβασμός, περὶ ἀπροσπονήτων διενέξεων καὶ ἐξωδικίων, αἵτινες παρήχθησαν ἐκ τῆς πρώτης ἐκείνης πράξεως (N. 10, 16, 20, 25 Κωδ. de transact. (2. 4), N. 73 § τελ. Πανδ. ad S. C. Trebell (36. 1), N. 65 § 1 Πανδ. de cond. ind. (12.6). Δὲν εἶναι ἐπίσης δεκτὴ κατὰ τὸ Σχ. (ἄρθρ. 1247) κατὰ πώλησεως τῶν κληρονομικῶν δικαιωμάτων, γενομένης ἂναι δόλου πρὸς τινὰ τῶν συγκληρονόμων καὶ ἐπὶ ἰδίῳ αὐτοῦ κινδύνῳ. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ πωλητὴς κληρονομίας ἐγγυᾶται μόνον περὶ τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ ὡς κληρονόμου, καὶ ἂν ᾖ δὲν ἡθελε συνομολογήθῃ ὅτι ὁ κίνδυνος ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀγοραστὴν (N. 2, N. 13 καὶ 28 Πανδ. de hered. vel act. vend. (18.4), πλην ἐὰν διατελῇ ἐν δόλῳ, ὅτε ἡ ἀγοραπωλησία, ὡς συνάλλαγμα καλῆς πίστεως, καθίσταται αὐτοδικαίως ἄκυρος, ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται πρὸς διαρρήξιν αὐτῆς ἀγωγὴ. Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐπελθούσης βλάβης ἐκτιμῶνται τὰ πράγματα κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1248) καὶ κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς νόμους (N. 8 Κωδ. de rescind. vend. (4.44) καὶ N. 20 § 3 Πανδ. sum. on. cise. (10.2) κατὰ τὴν ἐν τῷ χρόνῳ τῆς διανομῆς κατάστασιν καὶ ἄξιαν αὐτῶν. Ἐπίσης κατὰ τε τοὺς ἀνωτέρω Ῥωμαίκοις νόμους καὶ κατὰ τὸ Σχ. (ἄρθρ. 1249) ὁ ἐναγόμενος ἐπὶ διαρρήξει δύναται νὰ ἀναγκαιώσει τὴν πρόσδοκον τῆς δίκης καὶ νὰ προβάλῃ νέαν διανομὴν, προσ-

φέρων τῷ ἐνάγοντι, αὐτοουσίως ἢ εἰς χρήματα, τὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδος ἀπαιτούμενα. Ὁ δ' ἐν μέρει ἢ ὁλοσχερῶς ἀπαλλοτριώσας τὴν μερίδα αὐτοῦ συγκληρονόμος δὲν δύναται νὰ κινήσῃ τὴν ἐνεκα βίας ἢ δόλου πρὸς διὰρρήξιν ἀγωγῆν, ἂν ἡ ἀπαλλοτριώσις ἐγένετο ἀφ' οὗ ἔλαβε γνῶσιν τοῦ δόλου ἢ ἔπαυσεν ἡ βία (N. 1 καὶ 4 Kwd. quod metus causa (4. 2), N. πρωτελ. Kwd. de pactis (2. 3), Σχ. Kwd. ἄρθρ. 1250).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομίας διανομῆς ἀποτελέσματα. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1241) καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 20 § 3 καὶ N. 44 § 1 καὶ N. 54 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2), N. 3 § 2 Πανδ. qui pot. in pign. hab. (20. 4), N. 6 § 8 Πανδ. comm. dividundo (10. 3) ἕκαστος συγκληρονόμος γίνεται διὰ τῆς διανομῆς μόνος διάδοχος εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητα τῶν τε ἀπαρτιζόντων τὴν μερίδα αὐτοῦ κτημάτων καὶ τῶν περιελθόντων εἰς αὐτὸν κατ' ἀκολουθίαν πλειστηριαμοῦ μεταξὺ συγκληρονόμων. Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 20 § 3, N. 25 § 24 καὶ N. 33 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2), N. 20 Πανδ. comm. divid. (10. 3) καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1242 καὶ 1243) ἐνέχονται πρὸς ἀλλήλους οἱ συγκληρονόμοι μόνον ἐνεκα τῶν διαταράξεων καὶ ἐκνικήσεων, ὅσαι προέρχονται ἐξ αἰτίας προγενεστέρας τῆς διανομῆς. Δὲν ὑπάρχει δὲ κατ' ἐξαιρέσιν ἐνοχὴ εἰς ἀποζημίωσιν, ἂν τὸ εἶδος τῆς συμβάσεως ἐκνικήσεως ἐξηρήθη ῥητῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς διανομῆς ἢ ἂν ὁ συγκληρονόμος ἐξ ἰδίου πταίσματος ὑπέστη τὴν ἐκνίκησιν. Ἀλλῶς ἕκαστος τῶν συγκληρονόμων ἐνέχεται προσωπικῶς κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδος διὰ τὴν ἐκ τῆς ἐκνικήσεως προξηνηθεῖσαν τῷ

συγκληρονόμῳ ζημίαν. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1243 § 2), εἰάν τις τῶν συγκληρονόμων κατέστη ἐν τῷ μεταξὺ ἀφερέγγυος, τὸ ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλόμενον μέρος τῆς ἀποζημιώσεως διανέμεται ἐξ ἴσου μεταξὺ τῶν τε ἀναξιοχρέων συγκληρονόμων καὶ τοῦ ἐκνικηθέντος, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, εἰ μὲν εἰς τὸν δανειστὴν τῆς κληρονομίας ἀρμόζει μόνον ἀγωγὴ προσωπικὴ κατὰ τοῦ θανόντος, ὅθεν καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, τότε, τῶν χρεῶν διαιρουμένων αὐτοδικαίως μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων κατὰ τὸν νόμον, δὲν ὑποχρεοῦνται οὗτοι εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ μέρους τοῦ ἀπόρου κατασταθέντος συγκληρονόμου, εἰ δὲ ἡ ἀγωγὴ τοῦ δανειστοῦ, πραγματικὴ οὖσα, ἀφωρεῖ εἰς κληρονομικὸν πρᾶγμα, τότε τοῦ δανειστοῦ ἐνασχοῦντος τὰ ἑαυτοῦ δικαιώματα ἐπ' αὐτοῦ, ὁ συγκληρονόμος, εἰς ὃν ἔλαχεν αὐτὸ κατὰ τὴν διανομὴν, δικαιούται νὰ παιτήσῃ παρὰ τῶν συγκληρονόμων αὐτοῦ ἀποζημιώσιν ἀνάλογον τῆς κληρονομικῆς ἐκάστου μερίδος. Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1244) ἡ εὐθὺνη διὰ τὸ ἀναξιοχρεῶν τοῦ ὀφειλόντος πρόσδοτον διαρκεῖ ἐπὶ δεκαετίαν μόνον ἀπὸ τῆς διανομῆς, δὲν ὑπάρχει δὲ καὶ εὐθὺνη ἂν τὸ ἀφερέγγυος τοῦ ὀφειλόντος τὴν πρόσδοτον ἐπῆλθε μετὰ τὴν διανομὴν. Τὸ αὐτὸ δ' ἰσχύει καὶ διὰ τὸ ἀνιζόχρεων ὀφειλέτου πιστώσεως, πλην ὅτι ἡ παραγραφὴ εἶναι πενταετής, ἄρχομένη ἀπὸ τῆς διανομῆς, ἂν κατ' αὐτὴν ἡ πίστωσις ᾖ ἀπαιτητὴ, ἄλλως δ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν κατέστη ἀπαιτητὴ. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 4 Πανδ. de hered. vel act. vend. (18. 4), N. 74 § τελ. Πανδ. de evict. (21. 2) οἱ συγκληρονόμοι εὐθύνονται ὁμοεταίως μόνον διὰ τὴν ὑπάρξιν καὶ τὴν πραγματικότητα τῶν προσόδων καὶ τῶν πιστώσεων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τὸ ἀξιοχρεῶν τοῦ ὀφειλέτου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κληρονομίας παραίτησις.

Ἐν πρώτοις ὁ νόμος δὲν τεκμαίρεται τὴν παραίτησιν, ἀλλ' ἀνάγκη αὐτὴ νὰ βεβαιωθῇ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1151). Μόνη δὲ ἡ ἀναβολὴ τῆς καταλήψεως τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων δὲν ἐμφαίνει τὴν παραίτησιν τῆς κληρονομίας (Α. Π. 46 τοῦ 56).

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ μὲν τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον οἱ μὲν οἰκεῖοι καὶ ἀναγκαῖοι κληρονόμοι (δηλονότι οἱ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν τῆς κληρονομίας ὑπεζούσιοι τοῦ τελευτήσαντος), δύνανται νὰπέχωσι τῆς κληρονομίας, εἴτε μὴ ἐγγίζοντες πρᾶγματι ἀνῆκον εἰς αὐτήν, εἴτε δηλοῦντες δικαστικῶς ἢ ἔξωδικῶς τὴν περὶ τούτου πρόθεσιν αὐτῶν, οἱ δὲ ἔξωτικοὶ δύνανται νὰ παραιτήσωνται τὴν κληρονομίαν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς (N. 12, 71 § 4, 95 Πανδ. de adq. vet. omit. her. (29. 2)· κατὰ δὲ τὸ Σχῆδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1151) ἡ παραίτησις γίνεται διὰ δηλώσεως καταχωριζομένης εἰς βιβλίον ἐπὶ τούτῳ κρατούμενον ἐν τῷ γραφεῖῳ τῶν Πρωτοδικῶν τοῦ τόπου, ἐνθα ἡ κληρονομία ἦνοιξε· τὸν αὐτὸν δὲ τύπον παραίτησεως ὀρίζει καὶ ἡ Πολ. ἡμῶν Δικονομία. "Ὅθεν νῦν ἡ παραίτησις δηλοῦται παρ' ἡμῖν καὶ διὰ δηλώσεως τοῦ κληρονόμου ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου διὰ τοῦ εἰσαγωγικοῦ τῆς δίκης ἐγγράφου ἢ καὶ κατ' ἑνστάσιν ἀποκρίνεται δ' εἰς τὸν ἀντίδικον νὰ ἰσχυρισθῇ καὶ ἀποδείξῃ ὅτι ἐγένετο ἀνάμιξις εἰς τὴν κληρονομίαν (Α. Π. 27 τοῦ 73). Οἱ δ' ἐκούσιοι κληρονόμοι δύνανται νὰ ἀποποιηθῶσι τὴν κληρονομίαν ἄνευ διατυπώσεως καὶ μονομερῶς κατὰ τὰ Ῥ. Δ. (Α. Π. 162 τοῦ 93). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1152) καὶ κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 1 Κωδ. de jur. delib. (6. 30), N. 13 Πανδ. de adq. vel. omit. her. (29. 2), ὁ παραιτηθεὶς κληρονομίαν λογίζεται οὐδέποτε γεγόμενος κληρονόμος, ἡ παραίτησις ὅμως κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος δὲν καλύπτει τὸν παραιτηθέντα νὰ

ἀπαιτήσῃ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ καταλειφθέντα κληροδοτήματα. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομιῶν κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1153) ἡ μερὶς τοῦ παραιτηθέντος προσαυξάνει τὴν τῶν συγκαληρονόμων, εἰς τὴν εἰς μόνος ἐπάγεται εἰς τὸν κατὰ τὸν βαθμὸν ἐπόμενον· ἀλλ' οὐδεὶς κληρονομεῖ ὑπερπερχόμενος εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ παραιτηθέντος κληρονόμου· ἂν ὁ παραιτηθεὶς καλῆται μόνος εἰς τὴν κληρονομίαν ἢ ἂν πάντες οἱ κληρονόμοι παρητήθησαν, τὰ τέκνα αὐτῶν καλοῦνται ἰδιοὶς δικαιώμασι καὶ κληρονομοῦσι κατὰ κεφαλὰς. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ διαθήκης ἐπίσης ἡ μερὶς τοῦ παραιτηθέντος ἐπάγεται εἰς τοὺς ἐγκαταστάτους συγκαληρονόμους ἢ τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους. Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον εἰς οἱ μὲν τῶν κληρονόμων καλῶνται ὁμοῦ, οἱ δὲ κεχωρισμένως, τότε εἰ μὲν τις τῶν ὁμοῦ καλούμενων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰποδεχθῇ τὴν μερίδα αὐτοῦ, ἡ μερὶς αὐτῇ προσαυξάνει μόνον τὰς τῶν κληρονόμων τῶν συγκαλούμενων, ἡ μερὶς τούναντίον τοῦ κεχωρισμένως καλούμενου προσαυξάνει τὰς μερίδας πάντων, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅμως, ὅτι οἱ ὁμοῦ καλούμενοι, ἀπαρτίζοντες ἐν πρόσωπον, δὲν λαμβάνουσιν ἢ μίαν μερίδα· π. χ. εἰς τὸ διαθέτης εἶπη «οἱ Τίτιος καὶ Γάιος ἔστωσαν κληρονόμοι μου, ὁ Σεμπρόνιος ἔστω κληρονόμος μου, ὁ Μέβιος ἔστω κληρονόμος μου, οἱ Στίχος καὶ Σερούιος ἔστωσαν κληρονόμοι μου», ἂν μὲν ὁ Τίτιος παραιτηθῇ τὴν κληρονομίαν, λαμβάνει αὐτὴν μόνος ὁ Γάιος ὡς συγκαλούμενος, οἱ δὲ Στίχος καὶ Σερούιος, καίπερ ὁμοῦ καλούμενοι, δὲν ἔχουσι δικαίωμα προσαυξήσεως, διότι ὡς πρὸς τὸν Τίτιον εἶναι κεχωρισμένοι, ὡς καὶ οἱ Σεμπρόνιος καὶ Μέβιος· τούναντίον ἡ μερὶς τοῦ Σεμπρόνιου προσαυξάνει ὅλων τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὅμως οἱ Τίτιος καὶ Γάιος λαμβάνουσιν ὁμοῦ

τριτημέριον, οὗ Στράβων καὶ Σερύτιος ἔτε-
ρον τριτημέριον, τὸ δ' ὑπόλοιπον τριτη-
μέριον ἔχει εἰς τὸν Μέβιον (N. μοναδ.
§ 10 Kωδ. de caduc. toll. (6. 51), N.
59 § 3 N. 63 Πανδ. de hered. instit.
(28. 5). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχ.
τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1156) οἱ δανεισταὶ
τοῦ παραιτηθέντος τὴν κληρονομίαν πρὸς
βλάβην τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν δύναν-
ται νὰ προκαλέσωσιν ἀπόφασιν δικαστικὴν
ἐπιτρέπουσαν αὐτοῖς νὰ ἀποδεχθῶσιν οὗτοι
ἐν ὀνόματι τοῦ ὀφειλέτου καὶ ἀντ' αὐτοῦ
τὴν κληρονομίαν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώ-
σει ἡ παραίτησις ἀποβαίνει ἀνίσχυρος
ὕπὲρ τοῦ παραιτηθέντος, καὶ ἰσχυρὰ μόνον
ὕπὲρ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ καὶ μέχρι
συμπληρώσεως τῶν εἰς ἕκαστον ὀφειλο-
μένων. Τούναντίον κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν
δίκαιον οἱ δανεισταὶ δύνανται μὲν νὰ ἀν-
τιπείνωσιν εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς περιου-
σίας τοῦ ὀφειλέτου αὐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ
νὰ ἀπαιτῶσι τὴν ἐπαύξησιν αὐτῆς διὰ
τῆς ἀποδοχῆς κληρονομίας ἢ δωρεᾶς (N.
1 Πανδ. quae. in fraud. credit. (42. 7),
N. 28 Πανδ. de verb. signif. (50. 16),
N. 1 § 6 Πανδ. si quidin fraud. patron.
(42. 7).

Σημειωτέον ὅτι, ἐν ὅσῳ τοῦ δικαιώμα-
τος τῆς ἀποδοχῆς κληρονομίας δὲν συνε-
πληρώθη ἡ παραγραφή κατὰ τῶν παραι-
τηθέντων αὐτὴν κληρονόμων, δύνανται
οὗτοι νὰ ἀποδεχθῶσιν αὐτήν, ἐὰν αὕτη δὲν
ἔγενετο δεκτὴ ὑπὸ ἄλλων κληρονόμων·
ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν παρα-
βάλλονται τὰ ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς πε-
ριουσίας ὑπὸ τρίτων κτηθέντα δικαιώ-
ματα δυνάμει παραγραφῆς ἢ συμβάσεων
ἐγκύρως συναφθεῖσων μετὰ τοῦ κληρονομίου
τῆς σχολαζούσης περιουσίας (Σχ. ἀστ.
Kωδ. ἄρθρ. 1157). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμ.
δίκαιον ὁ ἐξωτικὸς κληρονόμος, ἀπαξ πα-
ραιτούμενος τὴν κληρονομίαν, δὲν δύναται
πλέον νὰ ἀποδέξηται αὐτήν (N. 13 Πανδ.
de adq. vel. omitt. hered. (29. 2), N.

4 Kωδ. de repud. (5. 17), μόνος δὲ ὁ
οἰκεῖος δύναται νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν,
ἢς ἀπέσχε, ἐντὸς τριετίας (N. τελ. Kωδ.
de repud. vel. abst. hered. (6. 31).

Προσθετέον ὅτι δι' οὐδένος συμφώνου,
οὐδὲ διὰ γαμικοῦ, ἐπιτρέπεται ἡ παραι-
τησις τῆς κληρονομίας προσώπου ζῶντος
ἢ ἡ ἐκποίησις τῶν ἐκ τοιαύτης κληρονο-
μίας τυχόντων δικαιωμάτων (N. τελ. Πανδ.
de suis et legit. hered. (38. 16) N.
26 καὶ 123 Πανδ. de verb. oblig. (45.
1) Σχ. ἀστ. Kωδ. ἄρθρ. 1161).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ μὲν τὸ
Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1160) οἱ κλη-
ρονόμοι οἱ ὑπεξαίρεσαντες ἢ ὑποκρύψαντες
κληρονομικὰ πράγματα ἐκπίπτουσι τοῦ
δικαιώματος τῆς παραίτησεως τῆς κλη-
ρονομίας, καὶ μένουσι καθαροὶ καὶ ἄπλοῖ
κληρονόμοι, καὶ ἂν ἤδη παρητήσαντο
αὐτήν. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν νόμιμον,
ἐὰν κληρονόμος ἐξωτικὸς ὑπαίρεσιν ἢ ὑπο-
κρύψῃ κληρονομικὸν τι πρᾶγμα, θεωρεῖ-
ται τούναντίον παραιτηθεὶς τὴν κληρονο-
μίαν, διότι, ἂν ἤθελε τὴν κληρονομίαν,
δὲν ἤθελεν ἔχει τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπαίρε-
σεως ἢ ὑποκρύψεως τοῦ κληρονομικοῦ
πράγματος (N. 21 Πανδ. de adq. vel.
omitt. hered. (29. 2), ἐὰν δὲ κληρονό-
μος οἰκεῖος ὑπαίρεσιν ἢ ὑποκρύψῃ, θεωρεῖ-
ται ὡς ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν κληρονομίαν
καὶ κατ' ἀκολουθίαν στερεῖται τοῦ δικαιώ-
ματος τῆς παραίτησεως (N. 71 § 4 καὶ
ἐπ. Πανδ. de adq. vel. om. her. (29. 2).

Ῥητέον τέλος ὅτι, ἐὰν ἡ παραίτησις
ἀπὸ τῆς κληρονομίας γίνηθῃ ὁλῶς ἐπὶ σκο-
πῷ ἀπαλλαγῆς τῶν κληρονόμων ἀπὸ τῶν
κληροδοτημάτων, δὲν εἶναι ἔγκυρος· ὅθεν
ἡ περὶ ἀποδόσεως τῶν κληροδοτημάτων
ὕποχρέωσις τῶν κληρονόμων ὀφίσταται
ἁπλοῶς (N. 1. Πανδ. (29. 4) Δ. Π.
147 τοῦ 69, 126 τοῦ 90).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

**Κληρονομικῶν χρεῶν κα-
ταβολή.** Ὁ κληρονόμος ἐνέχεται ἀεί-

ποτε εἰς τὴν ἀπότισιν πάντων τῶν κληρονομικῶν χρεῶν. Ὁφείλει δὲ νὰ ἐκπληρώσῃ ὡς ἀνεδέξατο ὁ θανὼν ὑποχρεώσεις καὶ ἂν δὲν ἐδύναντο νὰ συνολογηθῶσιν αὐταὶ μετὰ τοῦ κληρονόμου καθ' ὃν τρόπον ἰσχυρῶς συνολογηθῆσαν μετὰ τοῦ κληρονομούμενου (Α. Π. 246 τοῦ 65). Δὲν δύναται δ' οὕτως ὁ ἐκ διαθήκης κληρονόμος νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ καταβολὴν ὀφειλῆς τοῦ κληρονομούμενου ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἕτεροι συγκληρονόμοι ἤγειραν ἀγωγὴν περὶ ἀκυρώσεως τῆς διαθήκης, δικαιούμενος μόνον εἰς ἀποχρῶσαν ἀσφάλειαν πρὸς ἀποφυγὴν πάσης τυχόν ζημίας αὐτοῦ (Ν. 3 καὶ 4 πρ. Πανδ. (10.2), Ν. 6 Πανδ. (5.3), Ν. 1 § 9 Πανδ. (33.4). Α. Π. 228 τοῦ 1881). Ἀλλ' ἀντὶ τοῦ κληρονόμου ἐνέχεται πρὸς τοὺς δανειστὰς τῆς κληρονομίας ὁ ἀγοραστὴς αὐτῆς, ὁσάκις διὰ συμφωνίας πρὸς τοὺς δανειστὰς ἀνέλαθεν ὁ ἀγοραστὴς τὰ κληρονομικὰ χρέη, ἢ ὁσάκις ὁ δανειστὴς ἐνάγει ἐξ ὀνόματος τοῦ ὀφειλέτου, ἐνασχῶν τὰ δικαιώματα τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ὀφειλέτου (Α. Π. 225 τοῦ 83). Ὅποτε δὲ κληρονόμος τοῦ ὀφειλέτου ᾗναι ὁ δανειστὴς, συγχέονται μὲν τὰ χρέη τοῦ κληρονομούμενου πρὸς τὸν κληρονόμον δανειστήν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ πρὸς τοὺς τρίτους. (Ν. 95 § 2 Πανδ. (46.3)). Ὅθεν οὐδεμιᾶς ἀπαιτήσεως τὴν ἀπότισιν δικαιούται νὰ ζητήσῃ ὁ κληρονόμος ἐκ τῆς κληρονομίας, ἐὰν δὲν ἀπεδέξατο τὴν κληρονομίαν σὺν τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς (Α. Π. 78 τοῦ 54).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1234 καὶ ἐπ.), ὡς καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς Κώδικας, οἱ συγκληρονόμοι καταβάλλουσι τὰ κληρονομικὰ χρέη καὶ βάρη διὰ συνεισφοράς, ἕκαστος κατ' ἀναλογίαν τοῦ μέρους ὃ πορίζεται ἐκ τῆς κληρονομίας. Ἐὰν δ' ἐν τῇ κληρονομίᾳ ὑπάρχωσιν ἀκίνητα βεβαρημένα δι' ὑποθήκης πρὸς ἐξισφάλισιν

προσόδου ἐξωνησίμου, ἕκαστος τῶν συγκληρονόμων δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν διὰ τῆς ἐξαγορᾶς τῆς προσόδου ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀκινήτου ἀπὸ τῆς ὑποθήκης, πρὶν ἢ σχηματισθῶσιν αἱ κληρονομικαὶ μερίδες· ἀλλ' ἐὰν οἱ συγκληρονόμοι διανεμῶνται τὰ κληρονομικὰ κτῆματα ὡς εὐρίσκονται, τὸ βεβαρημένον ἀκίνητον διατιμᾶται ἐν τῷ τρόπῳ καὶ τὰ λοιπὰ, προαφαιρουμένου ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ κτῆματος τοῦ εἰς τὴν πρόσδοτον ἀντιστοιχοῦντος κεφαλαίου. Ὁ δὲ κληρονόμος, εἰς οὗ τὴν μερίδα περιλήφθῃ τὸ κτῆμα, ἐνέχεται μόνος εἰς τὴν παροχὴν τῆς προσόδου, εὐθύνεται δὲ πρὸς τοὺς συγκληρονόμους, ἐὰν οὗτοι καταβάλωσι. Ὑπόκεινται δὲ εἰς τὰ κληρονομικὰ χρέη καὶ βάρη οἱ κληρονόμοι προσωπικῶς κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτῶν μερίδος· τὰ ἐνυπόθηκα ὁμοῦς χρέη καταβάλλονται ὁλοσχερῶς ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ ἐνυποθήκου κτῆματος. Ἀλλ' ὁ ἐνεκεν ὑποθήκης ἀποτίσας κοινόν τι χρέος ὑπὲρ τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδος ἔχει κατὰ τῶν συγκληρονόμων ἀναγωγὴν μόνον δι' ὅσον μέρος ἕκαστος ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ προσωπικῶς, καίπερ ὑπεισελθὼν δι' ἐκχωρήσεως εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ· ὁ δὲ συγκληρονόμος διατηρεῖ τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ ὡς καὶ πᾶς ἄλλος πιστωτὴς τὴν καταβολὴν τῶν εἰς αὐτὸν προσωπικῶς ὀφειλομένων, ἀφαιρουμένου τοῦ εἰς αὐτὸν ἐπιβάλλοντος μέρους τῆς ὀφειλῆς. Ὁ δὲ κληροδόχος δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν ἀλλὰ τὰ βαρύνοντα τὸ κληροδοτηθὲν ἀκίνητον ἐνυπόθηκα χρέη ἀποτίνονται ἐξ αὐτοῦ. Ὁ δὲ τοιοῦτον χρέος ἐξοφλήσας κληροδόχος ὑπεισέρχεται εἰς τὰ κατὰ τῶν κληρονόμων δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 6 Κωδ. (3.36) Ν. 2 § 5 Πανδ. (10.2) ὡσαύτως οἱ συγκληρονόμοι συνεισφέρουσι κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτῶν μερίδος, διανεμομένων τῶν κληρονομικῶν χρεῶν

μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων αὐτοδικαίως (Α. Π. 96 τοῦ 71, 44 τοῦ 73), ὁ δὲ κληροδόχος δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπότισιν κληρονομικῶν χρεῶν. Διατηρεῖται δὲ καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ ἐπὶ τοῦ κληροδοτηθέντος πράγματος ὑποθήκη, ὅθεν ὁ ὑποθηκικός δανειστής δύναται νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐνυποθήκου πράγματος, ὁ δὲ κατέχων τὸ ἐνυποθήκον πρᾶγμα κληρονόμος διατηρεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἀγωγῆς κατὰ τῶν συγκληρονόμων αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ μέρους. ὁ ὥφειλον οὗτοι ἄλλως νὰ καταβάλλωσιν ἀναλογως τῆς μερίδος αὐτῶν (Ν. 24 Κωδ. fam. encisc. (3. 36), Ν. 20 § 3 Ν. 25 § 24 Πανδ. (10. 2), Ν. 7 Κωδ. comm. utrinque jud. (3. 38). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐὰν ὁ διαθέτης κληροδοτήσῃ πρᾶγμα τι ἐνυπόθηκον, ἐν γνώσει τῆς βαρυνούσης αὐτὸ ὑποθήκης, ὁ κληρονόμος ὀφείλει νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸ τῆς ὑποθήκης· ἐὰν δὲ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ὑποθήκης, τότε εἰς τὸν κληροδόχον ἐπίκειται ἡ ἐξ ἰδίων ἀπολύτρωσις τοῦ πράγματος τούτου. (Εἰσηγ. de legat. (2. 20), Ν. 15 Πανδ. de dot. praeleg. (33. 4), Ν. 57 Πανδ. de legat. (1. 30). Προσετέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 1 § 1 καὶ ἐπ., Ν. 4 Πανδ. de separat. (42. 6), Ν. 2 Κωδ. de bonis auct. jud. possid. (7. 72) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1257 καὶ 1258) οἱ δανεισταὶ καὶ οἱ κληροδόχοι δύνανται ἀεὶποτε καὶ κατὰ παντὸς κληρονόμου νὰ ἀπαιτήσωσι τὸν χωρισμὸν τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος ἀπὸ τῆς τοῦ κληρονόμου, τοῦ δικαιώματος ἑμῶς τούτου δὲν δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις, ὁπότεν ἀνανεωθῇ τὸ χρέος τοῦ θανόντος διὰ τῆς παραδοχῆς τοῦ κληρονόμου ὡς ὀφειλέτου. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δὲ δίκαιον δὲν δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις τοῦ δικαιώματος τούτου καὶ ὅταν ὁ κληρονόμος συναινέσῃ τῶν δανειστῶν παράσχη ἐγγύησιν ἢ ἐνέχυρον ἢ τὰ κληρονομικὰ πράγ-

ματα συμμιχθῶσιν ὁτῶν μετὰ τῶν τοῦ κληρονόμου, ὥστε ὁ χωρισμὸς αὐτῶν καθίσταται ἀνέφικτος (Ν. 1 § 10 καὶ ἐπ. Πανδ. de separat. (42. 6). Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1260) τὸ τοῦ χωρισμοῦ δικαίωμα ἐνασκεῖται ἐντὸς τριμήνου ἀνατρεπτικῆς προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας· καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰ κινητὰ ὁ χωρισμὸς ἐπιδιώκεται δικαστικῶς κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν, ὡς πρὸς δὲ τὰ ἀκίνητα, δι' ἐγγραφῆς τοῦ δανείου ἢ τοῦ κληροδοτήματος ἐφ' ἐκάστου τῶν κληρονομικῶν ἀκινήτων, ἐκτελουμένης ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν τοῦ τόπου, ἐνθα ταῦτα κεῖνται. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 1 § 13 Πανδ. de separat. (42. 6) τοῦ χωρισμοῦ τὸ εὐεργέτημα διαρκεῖ ἐπὶ πενταετίαν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ κληρονόμοι δὲν ἐνέχονται τανῦν εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δημοσίων χρηματικῶν ποινῶν, ὥς ἐπέσυρε καθ' αὐτοῦ ὁ κληρονομηθεὶς, ἐκτὸς ἂν ζῶντος τοῦ ἀδικήσαντος κατεγνώσθησαν αὐταὶ τελεσιδικῶς κατ' αὐτοῦ (Ποιν. Δικον. ἄρθρ. 548 § 5 καὶ Ποιν. Ν. 118)· ἀλλ' αἱ πρὸς ἀποζημίωσιν ἐπιβαλλόμεναι καὶ ὑπὲρ τοῦ διαδίκου ἀπαγγελλόμεναι χρηματικαὶ ποιναὶ βαρύνουσι καὶ τοὺς διαδίκους (Α. Π. 20 τοῦ 85).

Θ. Ν. Φλογοαίτης.

Κληρονόμων διάκρισις.

Τὸ Ῥ. Δ. διαστέλλει τοὺς κληρονόμους εἰς ἀναγκαίους καὶ εἰς ἐξαιρετικούς. Καὶ ἀναγκαῖοι μὲν κληρονόμοι καλοῦνται οἱ κατ' ἀνάγκην καὶ ὑποχρεωτικῶς ὀφείλοντες νὰ ἀποδελχθῶσι τὴν κληρονομίαν. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν 1) οἱ δοῦλοί, εἰς οὓς, ἐγκαθησταμένους κληρονόμους ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν, ἐχαρίζετο ἡ ἐλευθερία (§ 1 Εἰσηγ. (2. 19), Ν. 57 § 2 (29. 2), Ν. 4 καὶ τελ. Κωδ. (6. 27). Σημειωτέον ὅτι ἰδύοντο οὗτοι νὰ αἰτήσωσι τὸν χωρισμὸν τῆς πε-

ριουσίας αὐτῶν ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῆς κληρονομίας, ὅπως ἀπαλλάσσονται τῆς καταβολῆς χρεῶν ἀνωτέρων τῆς ἀξίας τῶν πραγμάτων τούτων (Ν. 1 § τελ. Πανδ. (42.6)· 2) δὲ οἱ οἱ κεῖτοι κληρονόμοι (οἱ ἄλλως αὐτοκληρονόμοι καλούμενοι, λατιν. sui), ἦτοι οἱ τοῦ διαθέτου ὑπεξούσιοι κατιόντες (ἐν οἷς ἦ τε ὑποχέριος γυνή, ὡς ἐπέχουσα θέσιν θυγατρός, καὶ ἡ νόμφη ἐξ ὑπεξουσίου υἱοῦ, ὡς ἐπέχουσα θέσιν ἐγγόνης) (§ 2 Εἰσηγ. (2.19), Ν. 33 § 1 Πανδ. (6.21)· ἐλέγοντο δὲ οὗτοι οἱ κεῖτοι μὲν, ὡς οἶονεὶ συγχύριοι τῆς τοῦ ἀνιόντος περιουσίας καὶ ἐπομένως οἶονεὶ κληρονόμοι ἐαυτῶν, ἀναγκαῖοι δὲ ὡς ὀφείλοντες νὰ ποδεχθῶσι τὴν κληρονομίαν (§ 2 Εἰσηγ. (2.19), Ν. 11 Πανδ. (28.2), Ν. 12 Πανδ. (28.1), ἡ μᾶλλον ὡς κτύμενοι τὴν κληρονομίαν αὐτοδικαίως οὐχὶ δι' ἀποδοχῆς αὐτῆς ἀλλὰ διὰ τῆς ἀναμίξεως εἰς αὐτήν (Ν. 11 καὶ 12 Πανδ. (29.2). Σημειώτεον ὅμως ὅτι, ἐπειδὴ τὰ τέκνα ὑπεβάλλοντο ἐνίοτε εἰς βαρυτάτας ζημίας διὰ τὸ κατὰ χρεων τῆς κληρονομίας, ἐπετράπη ὑπὸ τοῦ Πραίτωρος αὐτοῖς τὸ ἀπέχεσθαι τῆς κληρονομίας (§ 2 Εἰσηγ. (2.19), Ν. 11, 12, 57 Πανδ. (29.2), Ν. 89 Πανδ. (1.30). Ἐξωτικοὶ δὲ κληρονόμοι ἐκαλοῦντο οἱ μὴ ἀναγκαῖοι, οἵτινες δὲν ἐδύναντο νὰ ἀναμιχθῶσιν ἢ ἀποσχῶσι τῆς κληρονομίας ἀλλ' ὥφειλον νὰ ἀποδεχθῶσιν ἢ ἀποποιηθῶσι τὴν κληρονομίαν (§ 2 Εἰσηγ. (2.19). — Κατὰ τὰ ἀνωτέρω μόνον τὰ ὑπεξούσια τέκνα τοῦ τελευτήσαντος κτῶνται αὐτοδικαίως τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τέκνα (Α. Π. 121 τοῦ 55), ἐπίσης δὲν κτῶνται αὐτοδικαίως τὴν κληρονομίαν τοῦ θανόντος οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἐκ προαποθανόντος ἀδελφοῦ ἀνεψιοὶ αὐτοῦ, ὡς ἑξωτικοὶ (Α. Π. 135 τοῦ 16). Ἐπίσης δὲν κτῶνται αὐτοδικαίως τὴν κληρονομίαν τῆς θανούσης τὰ τέκνα αὐτῆς, ὡς

μὴ ἐχούσης τῆς μητρὸς πατρικὴν ἐξουσίαν (Α. Π. 187 τοῦ 57). Κτῶνται δὲ οἱ μὲν ὑπεξούσιοι τοῦ κληρονομουμένου κατιόντες τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ αὐτοδικαίως, ἦτοι ἀνεξαρτήτως τῆς βουλήσεως αὐτῶν καὶ ἄνευ δηλώσεως περὶ ἀποδοχῆς αὐτῆς (Α. Π. 453 τοῦ 66, 283 τοῦ 84, 251 τοῦ 90)· οὐδεμία δηλονότι πρᾶξις ἐκ μέρους αὐτῶν ἀπαιτεῖται πρὸς κτῆσιν τῆς κληρονομίας (Α. Π. 52 τοῦ 83, 60 τοῦ 74). Δύνανται ὅμως οὗτοι νὰ ἀποσχῶσι τῆς κληρονομίας, μὴ ἐγγίζοντες κληρονομικὸν τι πρᾶγμα ἢ δηλοῦντες δικαστικῶς ἢ ἐξωδίκως τὴν περὶ τούτου ὁλῆσιν αὐτῶν· τούναντίον οἱ ἑξωτικοὶ δύνανται νὰ ποιοιηθῶσι τὴν κληρονομίαν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς, ὡς ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς δύνανται καὶ νὰ ἀποδεχθῶσιν αὐτήν (Α. Π. 29 τοῦ 72).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τοῦ ἑξωτικοῦ κληρονόμου, ὅστις ἀπέθανε πρὶν ἢ ἀποδεχθῆ ἢ ἀποποιηθῆ τὴν κληρονομίαν, δὲν μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (Ν. μοναδ. § 5 Κωδ. (6.51), Ν. 7 Κωδ. (6.30)· τούναντίον δὲ τὸ τῶν ἀποθανόντων οἰκείων κληρονόμων μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν (Ν. 9 Πανδ. (49.14), Ν. 3 Κωδ. (6.30). Κατ' ἐξαιρέσιν μεταβιβάζεται καὶ τὸ τῶν χειραφέντων τέκνων, τῶν ἀποθανόντων πρὸ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως τῆς κληρονομίας, εἰς τὰ ἐαυτῶν τέκνα (Ν. μοναδ. § 5 Κωδ. (6.52), Ν. μοναδ. § 5 (6.51). Ὅθεν τῆς θυγατρὸς, μὴ οὔσης ἀναγκαίας κληρονόμου τῆς μητρὸς αὐτῆς, τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα δὲν μεταβιβάζεται εἰς τὰ τέκνα τῆς (ἐγγόνους τῆς τελευτησάσης), εἰὰ δὲν εἶχεν αὐτὴ ἀποδεχθῆ τὴν κληρονομίαν (Α. Π. 122 τοῦ 93).

Σημειώτεον ὅτι, καθιερωθείσης τῆς ἀποχῆς, ἡ κληρονομία θεωρεῖται γενομένη δεκτὴ ὑπὸ τοῦ κληρονόμου, ὅταν ἀναμιχθῇ εἰς αὐτήν· ἀνάμιξις δὲ θεωρεῖται πᾶσα

πραξίς ενεργηθεῖσα ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου (N. 42 § 3 Πανδ. (29. 2) Α. Π. 453 τοῦ 66), ὅθεν καὶ ἡ ἄνευ ἄλλου εἰδικοῦ τίτλου κατοχὴ καὶ διαχείρισις ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῶν πατρικῶν κτημάτων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς (N. 20 πρ. § 1 καὶ 88 Πανδ. (29. 2), § 7 Εἰσηγ. (2. 19). Α. Π. 56 τοῦ 62, 97 τοῦ 75). Ἀλλὰ δὲν θεωρεῖται ἀνάμιξις ἡ ἔγερσις ὑπὸ τοῦ υἱοῦ ἀγωγῆς περὶ διαταράξεως κατοχῆς πατρικοῦ οἰκοπέδου, εἰάν ἡ ἀγωγή δὲν ἡγέρθη ὑπ' αὐτοῦ ὡς κληρονόμου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, ὡς περιελθόντος αὐτῷ τοῦ κτήματος διὰ συμβιβασμοῦ (Α. Π. 97 τοῦ 75).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ὁ ἐξωτικός κληρονόμος, ἀποποιησάμενος ἅπαρ τὴν κληρονομίαν, δὲν δικαιούται πλέον νὰ τὴν ἀποδεχθῇ αὐτὴν (§ τελ. Εἰσηγ. (2. 19), § 5 Εἰσηγ. (3. 9) κτλ.), ἐν ᾧ τούναντίον ὁ οἰκεῖος δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ ἐντὸς τριετίας τὴν κληρονομίαν, ἥς ἀπέσχε, εἰάν τὰ κληρονομικὰ πράγματα δὲν ἀπηλλοτριώθησαν (N. τελ. Κωδ. (6. 31). Ἐπίσης κατὰ τὸ 'Ρ. Δ., εἰάν ὑφαίρεση ἢ ἀποκρύψῃ πρᾶγμα τι ἐκ τῆς κληρονομίας, ὁ οἰκεῖος μὲν κληρονόμος θεωρεῖται ἀναμιχθεὶς καὶ κατ' ἀκολουθίαν στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἀποχῆς (N. 74 § 4 καὶ ἐπ. Πανδ. (29. 2), ὁ δ' ἐξωτικός θεωρεῖται ἀποποιησάμενος, διότι, ἂν ᾔθελε νὰ ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν, δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ὑφαίρῃ ἢ ἀποκρύψῃ αὐτὸ (N. 21 Πανδ. (29. 2).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Κληρονόμων συνεισφορά.

Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1208) τὸ τέκνον ἢ πᾶς ἄλλος κατιών, κληρονομῶν, καίτοι ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς, μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἑκατέρου φύλου, ἢ κατιόντων τούτων, ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ εἰς τοὺς συγκληρονόμους αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι ἔλαβεν ἐκ δωρεᾶς τοῦ κληρονομούμενου, ἐκτὸς ἂν ἄλλως διέταξε περὶ

τούτου ὁ δωρητής. Ὡσαύτως κατὰ τὸ νεώτερον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον πάντες οἱ κατιόντες, κληρονομοῦντες ἐξ ἀδιαθέτου τοὺς ἀνιόντας αὐτῶν, ὑπεχρεώθησαν νὰ συνεισφέρωσι (N. 19 Κωδ. de collat. (6. 20), ἐξετάθῃ δ' ἡ διάταξις αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ διαθήκης κληρονόμων (Νεαρά 18 κεφ. 6). Σημειωτέον ὅτι, καὶ ἂν τὸ τέκνον ἢ ἄλλος κατιών ἀπηλλάγη ῥητῶς τῆς ὑποχρέωσης τῆς συνεισφορᾶς, δὲν δύναται νὰ κρατήσῃ τὰ δωρηθέντα ἢ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς διαθεσίμου μερίδος, τὸ δὲ ὑπερβάλλον συνεισφέρεται (N. 1 καὶ ἐπ. Κωδ. de inoff. donat. (3. 28), N. μοναδ. Κωδ. de inoff. don. (3. 30), Νεαρά 92 κεφ. 1 ἐν συνδ. πρὸς Νεαράς 18 κεφ. 1. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1209). Ὁ ἀποποιούμενος δὲ τὴν κληρονομίαν δύναται νὰ κρατήσῃ τὰ εἰς αὐτὸν δωρηθέντα ἢ νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ εἰς αὐτὸν κληροδοτηθέντα μέχρι συμπληρώσεως τῆς διαθεσίμου μοίρας (Νεαρά 92 κεφ. 1, N. 25 Κωδ. fam. ercisc. (3. 36), Σχ. ἄστ. Κωδ. 1210). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1211) ἀντιθέτως πρὸς τὸ 'Ρ. Δ. (N. 17 καὶ 19 Κωδ. (6. 20) ἡ εἰς τὸν κατιόντα τοῦ κληρονόμου δωρεὰ λογίζεται γενομένη ἄνευ ὑποχρέωσης συνεισφορᾶς ὅθεν κληρονομῶν τὸν δωρητὴν ὁ ἀνιὼν δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν συνεισφορὰν αὐτῆς. Ὡσαύτως (ἄρθρ. 1212 ἄστ. Κωδ.) ὁ κατιών, ὅστις κληρονομεῖ τὸν δωρητὴν, μὴ ὑπειστερχόμενος εἰς τὴν θέσιν τοῦ προαποθανόντος ἰδίου ἀνιόντος, δὲν ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ τὰ εἰς τὸν ἀνιόντα τούτον δωρηθέντα, καίπερ ἀποδεξάμενος τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἂν ὑπειστερχῇται εἰς τὴν θέσιν τοῦ προαποθανόντος ἰδίου ἀνιόντος, συνεισφέρει τὰ εἰς τὸν ἀνιόντα τούτον δωρηθέντα, καίπερ ἀποποιηθεὶς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις, ὅταν τὸ τέκνον κληρονομῇ τὸν δωρεοδότην ἰδίῳ δικαιώματι (εἴτε διότι ὁ δωρεοδότης εἶναι θετός πα

τῆρ αὐτοῦ, εἴτε διότι ὁ φυσικὸς αὐτοῦ πατὴρ κατέστη ἀνάξιος τῆς κληρονομίας τοῦ δωρεοδότου ἢ ἀπεποιήθη αὐτὴν καὶ μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν), τὸ τέκνον δὲν ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ δωρεοδότου τὰ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ δωρηθέντα πράγματα, καὶ ἂν ἀπεδέξατο τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, διότι τὰ πράγματα ταῦτα, περιεχόμενα εἰς τὸ τέκνον οὐχὶ ἐκ τῆς περιουσίας καὶ τῇ βουλήσει τοῦ δωρεοδότου, ἀλλ' ἐκ τῆς περιουσίας καὶ τῇ βουλήσει τοῦ ἰδίου πατρὸς, παύονται ὄντα πατρικὰ καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν ὑπόκεινται εἰς συνεισφορὰν (N. 13, 17, 19 καὶ τελ. Κωδ. de collat. (6. 20). 'Ἀλλ' ὅταν τὸ τέκνον κληρονομήῃ τὸν δωρεοδότην, ἀντιπροσωπεῖον τὸν ἴδιον πατέρα, ὑποχρεοῦται νὰ συνεισφέρῃ τὰ εἰς τοῦτον δοθέντα δῶρα (N. 19 Κωδ. de coll. (6. 20).

Σημειωτέον ὅτι συνεισφέρεται πᾶν ὅ, τι ἐδόθη εἰς ἀποκατάστασιν συγκληρονόμου τινὸς ἢ πρὸς ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν αὐτοῦ. 'Ἀλλὰ δὲν συνεισφέρονται τὰ χάριν διατροφῆς, συντηρήσεως, ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως δαπανηθέντα, οὐδὲ τὰ συνήθη πρὸς ἱματισμὸν ἔξοδα ἢ τὰ ἔνεκα γάμου καὶ συνήθων δωρημάτων (Σχ. ἀστ. Κώδικος ἄρθρ. 1216). Κατὰ 'Ρωμαίους ὅμως (N. 50 Πανδ. fam. exerc. (10. 2), N. 11 καὶ 15 Κωδ. de negot. gest. (2. 18) συνεισφέρονται καὶ ταῦτα, ἂν ὁ πατὴρ ἐποίησας τὰ δαπανήματα ταῦτα διανοούμενος νὰ ἀπαιτήσῃ αὐτά, ἀλλ' ἡ τοιαύτη διάνοια δὲν εἰκάζεται, πλὴν ἂν ὁ πατὴρ διεχειρίζετο τὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ πράγματα, ὅτε ὑποτίθεται ὅτι δὲν ἐσκόπει νὰ δαπανήσῃ ἐξ ἰδίων, ἀλλ' ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ τέκνου (N. τελ. Πανδ. de petit. hered. (5. 3), N. 34 ἐν τῷ μέσῳ Πανδ. de neg. gest. (3. 5), N. 4 § 1 Πανδ. de admin. et peric. tut. (26. 7). 'Επίσης δὲν συνεισφέρονται τὰ κέρδη, ὃ ὁ κληρονόμος ἐκτήσας τυχὼν ἐκ συμβά-

σεων, γενομένων μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀποθανόντος, ἐκτὸς ἂν αὐτὰ ἐκάλυπτον ἐλευθεριότητα. (Σχ. Κωδ. 1217, N. 86 καὶ 38 Πανδ. de contrah. empt. (1. 1), N. 3 καὶ 39 Κωδ. (4. 38). Οὐδέ μία ὡσαύτως ὀφείλεται συνεισφορὰ ἔνεκα ἐταιρίας συσταθείσης ὁδῶς μεταξὺ τοῦ κληρονομουμένου καὶ τινος τῶν κληρονόμωντων, ἂν οἱ ὅροι αὐτῆς συνεφωνήθῃσαν διὰ δημοσίου ἐγγράφου (Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1218), ὡσαύτως δὲν ὑπόκειται εἰς συνεισφορὰν τὸ ἐκ τύχης καὶ ἀνευ πταίσματος τοῦ δωρεοδόχου καταστραφὴν ἀκίνητον (N. 2 § 2 Πανδ. de collat. (37. 6) Σχ. Κωδ. 1219). 'Επίσης οἱ καρποὶ ἢ οἱ τόκοι τῶν εἰς συνεισφορὰν ὑποκειμένων πραγμάτων δὲν ὀφείλονται εἰμὴ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας (N. 5 § 1 Πανδ. de dot. collat. (37. 7), N. 20 ἐν ἀρχῇ Κωδ. de collat. (6. 20), N. 9 Κωδ. fam. exerc. (3. 37), Σχ. Κωδ. 1220). Σημειωτέον ὅτι δὲν ὀφείλεται ἡ συνεισφορὰ εἰμὴ ἀπὸ συγκληρονόμου εἰς συγκληρονόμον, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς κληροδόχους ἢ δανειστάς τῆς κληρονομίας (Σχ. Κωδ. 1221, N. 1 § 1 Πανδ. de collat. (37. 6), N. 12 καὶ 17 Κωδ. (6. 20). Γίνεται δὲ ἡ συνεισφορὰ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κωδ. (ἄρθρ. 1222) ἢ διὰ καταβολῆς τοῦ πράγματος αὐτοῦσιον ἢ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἐκ τῆς ὀφειλομένης μερίδος· ἂν δὲ τὸ δωρηθὲν ἀκίνητον ἀπηλλοτριώθῃ ἢ ὑπεθηκεύθῃ ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου, ὑπολογίζεται ἡ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς κληρονομίας ἀξία τοῦ ἀκινήτου. Κατὰ τὸ 'Ρωμ. δίκαιον ὡσαύτως γίνεται ἡ κατ' ἐκλογὴν τοῦ τῆν συνεισφορὰν ὀφειλόντος ἢ καταβαλλομένου αὐτοῦσιον τοῦ πράγματος, εἰς τὴν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομουμένου εὐρεθὴ κατάστασιν, πλὴν ἂν ἐβλάφθῃ ἔνεκα δόλου ἢ ῥαθυμίας τοῦ συνεισφέροντος (N. 1 § 23, N. 2 § 2 Πανδ. de collat. (37. 6), ἢ διὰ δομένης εἰς τὸν τῆν συνεισφορὰν ὀφειλόντα

μερίδος κατὰ τοσοῦτον ἐλάσσονος, καθ' ὅσον ἀξίζει τὸ εἰς συνεισφορὰν ὀφειλόμενον (N. 1 § 12 Πανδ. καὶ N. 5 Κωδ. de collat. (6. 20), παρεχομένης δὲ ἐξασφαλίσεως δι' ὑποθήκης ἢ ἐνεχύρου, ἐὰν ἡ ἀξία τοῦ εἰς συνεισφορὰν ὀφειλόμενου δὲν ᾖται ὡρισμένη (N. 1 § 9 καὶ ἐπ. Πανδ. de collat. (37. 6), N. 1 § 7 Πανδ. de collat. dotis (37. 7). Κατὰ τε δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1225) καὶ κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον (N. 14 Πανδ. de cond. indebiti (12. 6) ἀποδίδονται κατὰ πᾶσαν περιπτώσειν εἰς τὸν δωρεοδόχον αἱ πρὸς βελτιώσεσιν τοῦ κτήματος δαπάναι, καθ' ὅσον δι' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς διανομῆς ὑψήθη ἡ ἀξία. Ἐπίσης καταλογίζονται ὑπὲρ αὐτοῦ αἱ πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος καταβληθεῖσαι ἀναγκαῖαι δαπάναι, καίπερ μὴ δαμῶς βελτιωθέντος αὐτοῦ (N. 1 § 5 Πανδ. de dot. collat. (37. 7), N. 23 Κωδ. fam. ercise. (6. 20), N. 2 § 1 Πανδ. (37. 6) Σχ. Κωδ. 1226). Τοῦναντίον καταλογίζεται εἰς χρεὸς τοῦ δωρεοδόχου πᾶσα φθορὰ ἢ βλάβη ἐκ παισίσματος αὐτοῦ προελθοῦσα καὶ ἐπαγαγούσα τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου (N. 1 § 23 καὶ N. 2 § 2 Πανδ. de collat. (37. 6).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδ. (ἄρθρ. 1229), ἐὰν δωρεά, γανομένη ὑπὸ ὄρον ἀπαλλαγῆς τῆς συνεισφορᾶς πρὸς κατιόντα κληρονόμον, συνίσταται εἰς ἐν μόνον ἀκίνητον καὶ ὑπερβαίνῃ τὴν διαθέσιμον μερίδα, ἡ συνεισφορὰ τοῦ ὑπερβάλλοντος γίνεται αὐτοουσίως, ἂν τὸ κτῆμα δύναται νὰ διαιρεθῇ ὁλόκληρως. Ἀλλ' ἐὰν τὸ ὑπερβάλλον ᾖται ἀνώτερον τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος, ὁ δωρεοδόχος συνεισφέρει τούτῳ ὁλόκληρον, λαμβάνων ἐκ τῆς μερίδος τῆς περιουσίας τὴν ἀξίαν τῆς διαθέσιμου μοίρας. Εἰ δὲ ἡ διαθέσιμος μερίς ὑπερβαίνει τὸ ἡμισυ τῆς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου, ὁ δωρεοδόχος δύναται νὰ παρακρατήσῃ αὐτὸ ὁλόκληρον, ἀποζημιῶν τοὺς συγκαληρονόμους αὐτοῦ τοῖς μετρητοῖς ἢ

ἄλλως. Προσθετέον ὅτι κατὰ τε τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1230) καὶ κατὰ τὸ Ῥ. Δ. (§ 3 Εἰσηγ. de rerum divis. (2. 1), N. 33 Πανδ. de cond. indeb. (13. 6) ὁ συνεισφέρων ἀκίνητον αὐτοῦσιον δικαιούται εἰς παρακατάσχεσιν αὐτοῦ διὰ τὰς ὀφειλόμενας δαπάνας καὶ τὰς βελτιώσεις.

Σημειωτέον ὅτι τῶν κινητῶν ἡ συνεισφορὰ γίνεται διὰ καταλογισμοῦ κατὰ τὴν ἐν καιρῷ τῆς δωρεᾶς ἀξίαν αὐτῶν, ἥτις ὀρίζεται διὰ πραγματογνομένων, ἐὰν ἐν τῇ πράξει τῆς δωρεᾶς δὲν διειμύθησαν τὰ δωρηθέντα· τῶν δὲ δωρηθέντων μετρητῶν ἡ συνεισφορὰ γίνεται διὰ τῆς λήψεως μικροτέρου ποσοῦ ἐκ τῶν κληρονομικῶν χρημάτων· μὴ ἐξαρκούντων δ' αὐτῶν, ὁ δωρεοδόχος δύναται νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς καταβολῆς μετρητῶν, προσφέρων ἀξία κινητὰ ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιούτων, κληρονομικὰ ἀκίνητα (Σχ. Κωδ. 1231 καὶ 1232). Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τῶν κινητῶν ἡ συνεισφορὰ γίνεται διὰ τῆς καταβολῆς αὐτοῦσιου τοῦ κινητοῦ εἰς ἣν εὐρίσκεται κατὰστασιν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομούμενου, πλην ἐὰν ἐβλάβη ἐκ βόλου ἢ ῥαθυμίας τοῦ συνεισφέροντος (N. 1 § 23, N. 2 § 2 de collat. (37. 6), ἢ διὰ τῆς χρηργήσεως εἰς τὸν τὴν συνεισφορὰν ὀφειλόντα μερίδος κατὰ τοσοῦτον ἐλάσσονος, καθ' ὅσον ἔχει μείζονα ἀξίαν τὸ εἰς συνεισφορὰν ὀφειλόμενον (N. 1 § 12 Πανδ. καὶ N. 3 Κωδ. de collat. (6. 20).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, προκειμένης διανομῆς τῆς μητρικῆς κληρονομίας, δὲν ὑποχρεοῦνται αἱ θυγατέρες εἰς συνεισφορὰν τοῦ ποσοῦ, ὃ ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς προῖκα, ἔστω καὶ ἂν εἰς τὴν προῖκα περιελήφθησιν καὶ πράγματα τῆς μητρὸς, διότι κατὰ τὰς § 24 καὶ 29 Ἀρμ. (Ε' ἡ') ὑποχρεοῦνται τὲς εἰς συνεισφορὰν τοῦ ληφθέντος εἰς προῖκα ποσοῦ, δόσεις πρόκειται περὶ διανομῆς τῆς κληρονομίας τοῦ προικοδότου, συνεισφέρονται

δηλονότι τὰ δοθέντα ὑπὸ τοῦ κληρονομουμένου πράγματα, τὰ δὲ προικοδοθέντα ἄλλότρια πράγματα δύναται νὰ διεκδικήσῃ ὁ εἰς ὃν ἀνήκουσι (Α. Π. 12 τοῦ 49).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κλήρου άγωγή. Διὰ τῆς τοῦ κλήρου ἢ τῆς περὶ τοῦ κλήρου άγωγῆς διεκδικεῖται ὑπὸ τοῦ νομίμου κληρονόμου ἢ κληρονομικῆς περιουσίας κατὰ παντός κατόχου αὐτῆς, εἴτε οὗτος κατέχει αὐτὴν ὡς κληρονόμος, δυνάμει φέρ' εἰπεῖν διαθήκης άγνώστου εἰς τὸν ἐνάγοντα (Α. Π. 107 τοῦ 58), εἴτε κατέλαβεν αὐθαίρετως τὰ κληρονομικὰ πράγματα, πρὶν ἢ καταλάβῃ αὐτὰ ὁ κληρονόμος, ὅτε ὁ ἐναγόμενος ὑποχρεοῦται διὰ τῆς άγωγῆς ταύτης νὰ ἀποδώσῃ αὐτά, ἐὰν μόνον ἀποδείξῃ ἡ νομὴ τοῦ κληρονομουμένου (Α. Π. 114 τοῦ 65). "Ὅθεν κατὰ τὴν περὶ κλήρου άγωγὴν οὐδὲν ἕτερον ἐξετάζεται ἢ ἂν τὰ ἐπίδικα κατεῖχεν ὡς ἴδια ὁ κληρονομηθεὶς μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ ἂν ὁ ἐναγόμενος αὐθαίρετως κατέλαβεν αὐτὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (Α. Π. 114 τοῦ 65). Δὲν ὑποχρεοῦται ἄρα ὁ ἐνάγων νὰ ποδείξῃ τὴν κυριότητα τοῦ θανόντος ἐπὶ τῶν διεκδικουμένων κληρονομικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μόνον τὴν κατοχὴν αὐτῶν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελευτῆς αὐτοῦ (Ν. 19 πρ. καὶ Ν. 41 § 1 Πανδ. (53). Α. Π. 17 τοῦ 53, 221 τοῦ 83). Διὸ πάντα τὰ ἐν τῇ νομῇ αὐτοῦ εὑρεθέντα πράγματα περιλαμβάνονται ἐν τῇ περὶ κλήρου άγωγῇ καὶ ἂν εἰς τρίτους ἀνήκωσιν (Α. Π. 158 τοῦ 71).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔγερσις τῆς περὶ κλήρου άγωγῆς, ὅπως δὴποτε περιερχομένη εἰς γνῶσιν τοῦ ἐναγόντος, καθίστησι τὸν ἐνάγοντα κακῆς πίστεως κάτοχον (Ν. 20 § 11 Πανδ. (53). Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 438 τοῦ 93 δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ γνῶσις τῆς διεκδικητικῆς ἀνακοπῆς ὡς παράγουσα ἀφεύ-

κτως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ὡς μὴ προνοουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου.

Καταλέγονται δὲ κατὰ νόμον (§ 3 Βασιλ. 42. 20) εἰς τὴν περὶ κληρονομίας άγωγὴν καὶ τὰ προσαυξήματα αὐτῆς τὰ ἐκ χρημάτων τοῦ κληρονομουμένου (προκαταβληθέντων ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ ζώντος) μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ προσγεγόμενα· τὰ τοιαῦτα δὲ προσαυξήματα, κατεχόμενα ὑπὸ τρίτου, δύναται νὰ ἐπιδιωχθῶσι κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ἀπὸ τῆς συντάξεως καὶ μεταγραφῆς τοῦ συμβολαίου τῆς μεταβιβάσεως (Α. Π. 114 τοῦ 65).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κλησίς. Ἐν μὲν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ κ λ ῆ σ ις καλεῖται πρῶτον μὲν ἡ ἐνώπιον Εἰρηνοδίκείου άγωγή, ἥτις, ὡς πᾶσα ἄλλη άγωγή, πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἐναγόντος καὶ τοῦ ἐναγομένου, τὴν ὀνομασίαν τοῦ Εἰρηνοδίκείου, οὗ ἐνώπιον συζητηθήσεται ἡ ὑπόθεσις, τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς συζητήσεως, τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς, αἰτήσιν ἀκριβῶς ὡρισμένην καὶ ἔκθεσιν τῶν λόγων εἰς οὗς αὕτη στηρίζεται ("Ἴδε καὶ Διαδικασία παρὰ τοῖς Εἰρηνοδίκαις). δεύτερον δὲ γυνικώτερον ὀνομάζεται κ λ ῆ σ ις τὸ ἔγγραφον, δι' οὗ καλοῦνται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἡ ἐνώπιον τοῦ διεξάγοντος τὴν ἀπόδειξιν δικαστοῦ οἱ διάδικοι, οἱ μάρτυρες καὶ οἱ πραγματογνόμονες, δόκιμοις αὕτη εἶναι κατὰ νόμον ἀναγκαῖα. Ὁφείλει μάλιστα ὁ εἰρηνοδίκης, αἰτοῦντος τινος τῶν διαδίκων, καὶ νὰ σχεδιάσῃ τύπον κλήσεως καὶ νὰ δώσῃ τοῦτον αὐτῷ. Ἄν δ' ἦναι καὶ ἄπειρος τοῦ γράφειν, ὀφείλει καὶ νὰ ὑπογράψῃ τὴν κλήσιν, νὰ σφραγίσῃ διὰ τῆς εἰρηνοδικιακῆς σφραγίδος καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τινα τῶν ἀρμοδίων δικ. κλητῆρων τὴν ἐπίδοσιν αὐτῆς, δαπάνῃ πάντοτε τοῦ καλοῦντος (Πολ. Δικ. 514). Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ κλησίς καλεῖται ἡ πρὸς τὸν κατηγοροῦ-

μενον ἐντολὴ τοῦ ἀνακριτοῦ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ὠρισμένῃ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ. ἥτις συντάσσεται ἐγγράφως (κατ' ἐξάίρεσιν μόνον ἐν τῇ προδικασίᾳ δυναμένη νὰ γίνῃ καὶ προφορικῶς) καὶ ἐπιδίδεται εἰκοσιτέσσαρας τοὐλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς εἰς ἐμφάνισιν ὀριζομένης ἡμέρας· ἐτι δὲ καλεῖται κλητὴς τὸ ἐγγραφον, δι' οὗ καλοῦνται οἱ μάρτυρες νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ἀνάκρισιν ἢ τὸ ἀκροατήριον, ὅπως ἐξετασθῶσι περὶ ποινικῆς ὑποθέσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κλητὴρ δικαστικὸς (Ὁρχανισμός Δικαστηρίων). Εἶναι ὑπηρετὴς δικαστικὸς, ἐπιτετραμμένος τὴν ἐπίδοσιν δικαστικῶν καὶ ἐξωδίκων ἐγγράφων, τὴν ἐκτέλεσιν δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τῶν δικαστηρίων ὑπηρεσίαν. Κατὰ τὸν Φέδερ (σ. 172) εἶναι δημόσιος ὑπηρετὴς τῶν δικαστηρίων, ἥτοι μὲ δημόσιον χαρακτῆρα περιβεβλημένος ἐν τοῦ ὅτι ὁ χ ο ς ἢ πληρεξούσιος τῶν διαδίκων πρὸς ἐπίδοσιν παντὸς εἴδους διαδικαστικῶν ἢ νομικῶν σχέσεων, ἀφορωσῶν ἐξωδίκους πράξεις, καὶ δημόσιος ἐκτελεστὴς τῶν δικαστικῶν διαταγῶν καὶ ἀποφάσεων, ἀπασῶν δὲ τῶν ἐκτελεστῶν πράξεων (*actes exécutaires*) (Rauter 1 σ. § 77).

§ 1.—**Ἱστορικῶς.** α') Οἱ Ἑβραῖοι εἶχον τοὺς σοτερίμ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν σοφετίμ (δικαστῶν τῶν πόλεων) πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν των ὡς πρὸς τὰς ἀστικὰς διαφορὰς καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων· πρὸς τοῦτο, κρατοῦντες μάλιστα ἢ ράβδον ἀνὰ χεῖρας, παρίσταντο ἐν τῇ συνεδριάσει καί, μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως, παραλαμβάνοντες τὸν κατάδικον, ἐξετέλουν τὰ ὑπ' αὐτῆς διαταχθέντα.

β) Κατὰ τὸ ἐλληνικὸν δίκαιον αὐτὸς ὁ ἐφ' ὕδωρ ἦτο ὑπηρετὴς τοῦ δικαστηρίου, ἢ κατὰ τὴν σημερινὴν φρασεολογίαν «κλητὴρ τοῦ ἀκροατηρίου», (Ἡσυχ. Σουῖδ. — Δημοσθ. ὑπ. Φορμ.

963.—Ἰδίου κ. Ναυσίμ. 993.—Λυσίου ὑπ. Μαντιό.) ἐκλεγόμενος, ὅπως ἔχη τὴν ἐπιμέλειαν τῆς κ λ ε ψ ὕ δ ρ α ς, τῆς καλουμένης μεταφορικῶς καὶ ἀ ν ά γ κ η ς (Πλάτ. Θεαίτ. 172. ε'. — Δίσχ. π. Πρπρσθ. 296.—Δημοσθ. κ. Μακαρτ. 1052.—Ἰδίου πρ. Βοιωτ. 1019 καὶ κ. Κον. 1271), ἥτις ἦτο μηχανὴ πρὸς μέτρησιν ὠρισμένης ποσότητος ὕδατος ρέοντος, χρησιμεύουσα πρὸς οἰκονομίαν τοῦ χρόνου κατὰ τὰς ἀγορεύσεις: «ἦν μέντοι καὶ κ ρ η ν ο φ υ λ ά κ ι ο ν ἀρχή, δηλούσης τὸ ἔργον αὐτῆς τῆς ἐπικλήσεως» καὶ λέων δὲ τις ἐκαλεῖτο κ ρ η ν ο φ ὕ λ α ξ, χαλκοῦ πεποιημένος ἐπὶ κρήνης τινός, δι' οὗ τὸ ὕδωρ ἐφέρετο ἐν ταῖς πρὸς τὸ ὕδωρ δίκαις· ἐπιμελητῆς δὲ τις κληρωτὸς ἐγίνετο, ὃς καὶ ἐκαλεῖτο ἐφ' ὕ δ ω ρ, ὃ παραφυλάττων τὴν ἰσότητά τῆς κλεψύδρας» (Πολυδεύκους Η'. 113). Ὅσάκις ὁ δικαστὴς διέκοπτε τὸν ρήτορα, ὅπως τὸν ἐρωτήσῃ ἢ τῷ ζητήσῃ διασαφήσεις ὁ ὁμιλῶν προσεκάλει τὸν ὑπηρετὴν νὰ σταματήσῃ προσωρινῶς τὴν ῥοήν τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ α ἑ π ῖ λ α θ ε τὸ ὕ δ ω ρ. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁμιλίας διὰ τοῦ α ἑ ξ ἑ ρ α τὸ ὕ δ ω ρ ἐκαλεῖτο ὅπως χύσῃ τὸ ἐναπομένον ὕδωρ.

Κ ἦ ρ υ ξ κατὰ τὸ ἐλληνικὸν δίκαιον ἦτο ὁ ὑπηρετὴς τοῦ δικαστηρίου, ὅστις μετὰ τὸ τέλος τῆς συζητήσεως, περιφερόμενος μὲ δύο κάδους εἰς τὰς χεῖρας, ἐσύνεζε τὰς ψήφους τῶν δικαστῶν, φωνάζων «ὁ μὴ ἐψηφηφορικῶς ἐγερθεὶς βαλλέτω» (S. Petiti, Leges atticae σ. 422. — Σόλων σ. 125).

γ) Οἱ Ρωμ α ῖ ο ι εἶχον διαφόρους τάξεις κλητῆρων· τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ὑπὸ τὴν γενικὴν ὀνομασίαν *servi publici, apparitores*: εἰδικῶς δὲ οἱ *liciores* (ραβδόχοι), *executores*, *praecones* (Οἰκονομ. Πολ. Δ. § 20 σημ. 1) οὗτοι ἐπίσης οἱ *viatores*, *statores*, *cohortales* ἦσαν ὑπηρετὰι δικαστικοὶ ἀναλογοῦντες κατὰ τὸ

πλείστον εἰς τοὺς σημερινοὺς δικαστικοὺς κλητῆρας (Dalloz, Huissier, N° 2)· οἱ accensé δὲ ὥς ἦσαν κυρίως οἱ κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου (Nieupoort, Cout. des Romains p. 149).

δ) Κατὰ τὸ ἀρχαῖον γαλλικὸν δίκαιον huissiers ἐλέγοντο οἱ ἔχοντες τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δικαστηρίου, ἐκλήθησαν δὲ οὕτω ἡ hostiarrii (hostium=θύρα) ἐκ τῶν ἐν τῇ θύρᾳ φυλαττόντων. Πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ ὑπηρεσίαι, αἱ ἀνατεθεῖσαι βραδύτερον εἰς τοὺς δικαστικοὺς κλητῆρας, ἐξετελοῦντο προηγουμένως ὑπὸ τῶν sergents de justice. Κατὰ τὸν ΙΗ'. αἰῶνα ἀπέμειναν μόνον οἱ huissiers, ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ἐξέλειπον καὶ αἱ διακρίσεις τῶν διαφόρων κατηγοριῶν. Τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα τῶν δικαστικῶν κλητῆρων ἐν Γαλίᾳ ἐρρυθμίσθησαν κατὰ τὰ νῦν ἰσχύοντα διὰ τῶν ἀκολουθῶν νόμων καὶ διαταγμάτων, ἐξ ὧν ἠντλησε καὶ ὁ "Ἑλλην νομοθέτης τὰ περὶ τοῦ θεσμοῦ : 1) τὸ ψήφισμα ἀπὸ 27 ventose ἔτος 8 καὶ τῆς 6 'Ιουλίου 1810· 2) τὸ ψήφισμα τῆς 14 'Ιουν. 1813· 3) τὸ δ. 26 'Ιουν. 1822· 4) τὸ δ. 6 'Οκτ. 1832, 5) τὸ ψήφισμα τῆς 13 'Οκτ. 1870. Οἱ τοῦ ἀκροατηρίου καλοῦνται huissiers audienciers, οἱ δὲ κοινοὶ huissiers ordinaires.

ε') Παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ἀρχαιότερον τὰ καθήκοντα τῶν κλητῆρων ἐξετελοῦν ἀνώτεροι δικαστικοὶ ὑπάλληλοι ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ (Féder, σ. 179). Διὰ δὲ τοῦ ἀπὸ 27 'Ιαν. 1877 δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ ὠρίσθη εἰδικὴ τάξις ὑπαλλήλων. Δι' αὐτοῦ ὁ κανονισμὸς τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἀνετέθη ὡς πρὸς μὲν τὸ αὐτοκρατορικὸν δικαστήριον εἰς τὸν Καγκελάριον τῆς αὐτοκρατορίας, ὡς πρὸς δὲ τὰ λοιπὰ δικαστήρια ἐκάστου κράτους εἰς τὰς κυβερνήσεις αὐτῶν (ἄρθρ. 155. — Dubarle, 6'. 93). 'Ἐν Γερμανίᾳ ἐκτός τῶν

κλητῆρων Gerichtsvollzieher ὑπάρχει καὶ ἡ τάξις τῶν ὑπηρέτων τῶν δικαστηρίων (Gerichtsdieners), εἰς οὗς ἀνατίθεται ἡ ἐπιτήρησις τῶν δικαστικῶν καταστημάτων, ἡ θέρμανσις καὶ ὁ φωτισμὸς αὐτῶν, ἡ παράδοσις καὶ ἡ παραλαβὴ τῶν ἐκ τοῦ ταχυδρομείου φακέλλων, ἡ δὲ τῷ ἀκροατηρίῳ ὑπηρεσία, ἡ μεταφορὰ τῶν δικογραφῶν εἰς τὰς οἰκίας τῶν δικαστῶν κλπ. Τὰς θέσεις τῶν δικαστικῶν τούτων ὑπηρετῶν λαμβάνουσιν ἀπόστρατοι (Dubarle, α' cccixxi—cccxcv).

§ 2.—'Εν Ἑλλάδι. Τὰ περὶ δικαστικῶν κλητῆρων ἐκانونίσθησαν ἐν τῷ παλαιῷ Σ'. τοῦ 6'. τμήματος τοῦ Δ'. μέρους τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων τῆς 24 'Ιανουαρίου 1834 καὶ ἐν τοῖς ἄρθροις 153—165 αὐτοῦ κατὰ τὸ πλείστον συμφώνως πρὸς τὰ ἐν Γαλίᾳ ἰσχύοντα. Οὐσίωδης δὲ ὡς διαφορά μεταξὺ τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας εἶναι, ὅτι εἰς τοὺς "Ἑλληνας κλητῆρας δὲν ἐπετράπη ὡς παρὰ Γάλλοις ἡ σύνταξις δικογράφων, ὅπερ ἐπαινοῦσιν οἱ Φέδερ (σ. 173) καὶ Οἰκονομίδης (§ 120). Ἀλλὰ καὶ διὰ μεταγενεστέρων νόμων καὶ διαταγμάτων, περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον προστεθήσονται τὰ δέοντα, συνεπλήρωθησαν ἡ μετερρυθμίσθησαν τὰ περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν δικαστικῶν κλητῆρων.

§ 3.—Ὁ ἀριθμὸς τῶν δικ. κλητῆρων παρ' ἐκάστῳ δικαστηρίῳ ὠρίζετο διὰ τῆς § 1 τοῦ ἄρθρ. 153 τοῦ Ὁργ. Δ. παρὰ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου. Τὸ δ. τῆς 8/23 'Ιουλ. 1865 ὥρισε τὸν παρ' ἐκάστῳ Πρωτοδικεῖῳ τοῦ Κράτους ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ δι' ἄλλων διαταγμάτων ἐγένετο μεταβολὴ τοῦ ἀριθμοῦ ἢ ὁ προσδιορισμὸς ὡς πρὸς τὰ μεταγενεστέρως συσταθέντα Πρωτοδικεῖα. Πολλάκις δὲ ὡς ἐξήνουντο ὑπεβάσεις. 'Ἐν τέλει ἐψηφίσθη ἐν ΒΡῇ τῆς 20/28 'Απρ. 1893, ὅστις ἐν ἄρθρῳ 9 ὥρισε, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν δικ.

κλητῆρων τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν ὀρίζεται εἰς 200, Σύρου εἰς 75, Χαλκίδος εἰς 60, Λαμίας εἰς 55, Παρνασσίδος εἰς 55, Ναυπλίου εἰς 120, Τριπόλεως εἰς 150, Καλαμῶν εἰς 110, Κυπαρισσίας εἰς 70, Σπάρτης εἰς 110, Πατρῶν εἰς 160, Ἠλείας εἰς 70, Μεσολογγίου εἰς 100, Ζακύνθου εἰς 25, Λευκάδος εἰς 40, Κερκύρας εἰς 60, Κεφαλληνίας εἰς 60, Ἄρτης εἰς 20, Λαρίσης εἰς 55, Βώλου εἰς 55, Τρικαλῶν εἰς 40 καὶ Καρδίτσας εἰς 55.

— Ἐν τοῖς Πρωτοδικείοις, ἐν οἷς εἶναι διωρισμένοι κλητῆρες πλείοντες τοῦ ὀρισθέντος διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου ἀριθμοῦ, αἱ κενούμεναι θέσεις δὲν πληροῦνται μέχρι οὗ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς περιορισθῇ εἰς τὸν ὀρισθέντα. — Οὕτω κατὰ τὰ νῦν ἰσχύοντα ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν κλητῆρων ἀνέρχεται εἰς 1745 ἐπὶ πληθυσμοῦ 2,420,000 κατοίκων, ἡ δὲ γερμανικὴ αὐτοκρατορία κατὰ τὸ 1885 εἶχεν ἐν ὅλῳ 2774 ἐπὶ πληθυσμοῦ 45,234,306 κατοίκων.

§ 4. — Οἱ κλητῆρες εἶναι κοῖνοι καὶ τοῦ ἀκροατηρίου, οἵτινες εἶναι καὶ ἑμμίσθοι.

Κοῖνοι κλητῆρες, οἱ ἀναλογούντες πρὸς τοὺς ἐν Γαλλίᾳ *huissiers ordinaires*, εἶναι οἱ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας καὶ ἄλλων ἐδικῶν νόμων ἐπιδίδοντες ἔγγραφα καὶ ἐκτελοῦντες δικαστικὰς ἀποφάσεις ἐπ' ἀμειβῇ ποσοστοῦ τινος ἐκ τῶν τελῶν τοῦ χαρτοσήμου.

Κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου οἱ ἀναλογούντες πρὸς τοὺς «ἐφ' ὕδαρ» καὶ τοὺς «κῆρυκας» τοῦ ἐλληνικοῦ δικαίου, καὶ πρὸς τοὺς *huissiers audienciers* τῶν Γάλλων, εἶναι οἱ παρ' ἐκείνου δικαστηρίου πολιτικοῦ ἢ ποινικοῦ ἐκλεγόμενοι καὶ ὀφείλοντες νὰ μένωσιν εἰς τὴν εἶδαν τοῦ δικαστηρίου (ἄρθρ. 155 Ὁργ. Δ.), ἀντικαθιστάμενοι πάλιν ὑπὸ τοῦ ἰδίου δικαστηρίου (ἄρθρ. 156 Ὁργ. Δ.). Οἱ κλητῆρες οὗτοι, προσ-

λαμβανόμενοι διὰ τὴν ἄμεσον δικαστηριακὴν ὑπηρεσίαν, ὀφείλουσι νὰ παρευρίσκωνται εἰς ὅλας τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ ἐτάχθησαν, συνεδριάσεις, ἔχουσι δὲ «μονίμους» ἑδρας εἰς τὸ δικαστήριον καὶ εἰς τόπον ἀπρόσβιτον εἰς τὸ κοινὸν κατὰ τὸ ἄρθρ. 257 Ὁργ. Δ. — Ἐπίσης ὀφείλουσι νὰ ἐκφωνῶσιν ἐπ' ἀκροατηρίου τὰς υποθέσεις κατὰ τὴν τάξιν τοῦ πινακίου συμφώνως τῇ παρὰ τῶν ἰδίων συντασσομένων δελτίῳ ἐκάστης συνεδριάσεως (Ὁργ. Δ. 266. 267) καὶ νὰ ἐκτελῶσι κατὰ τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων τῶν ἄλλας ὑπηρεσίας (Φέδερ σ. 175), βοηθοῦντες τὸν πρόεδρον πρὸς εὐταξίαν τοῦ ἀκροατηρίου. Οἱ παρ' Εἰρηνοδικαῖς διωρισμένοι κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου δὲν δύνανται ν' ἀπομακρυνθῶσιν ἐκ τῆς Εἰρηνοδικειακῆς περιφερείας ἄνευ ἀδείας τοῦ Εἰσαγγελέως (Ὁργ. Δ. 160).

Τὰ περὶ τῶν ἐμμίσθων κλητῆρων ἐκάνονισεν ἐιδικώτερον ὁ ν. ΥΜΔ' τῆς 29 Ἰουν./24 Ἰουλ. 1871 πολλὰς διὰ τοῦ ἄρθρ. 10 καταργήσας διατάξεις ἐκ τῶν τῆς Ποινικῆς διατιμῆσεως (Δ. 11 Ὀκτ. 1834). Τὸ ἄρθρ. 1 αὐτοῦ ὀρίζει τὰ προσόντα τοῦ διοριστέου καὶ τὸν τρόπον τοῦ διορισμοῦ, ὅστις ὁμοῦς ἐκάνονισθη διὰ τοῦ ν. 20 Ἀπρ. 1893 δι' αὐτοὺς. Διὰ τοῦ ἄρθρ. 2ου ἀνετίθη ἡ κοινοποίησις τῶν ποινικῶν δικογράφων καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἐνταλμάτων καὶ ποινικῶν ἀποφάσεων, περὶ ὧν προνοοῦσι τὰ ἄρθρ. 51 καὶ ἐπ. τῆς ποινικῆς διατιμῆσεως (Κλεώπα — Ἀντωνιάδου σ. 28). Διὰ τῶν ἄρθρ. 4 καὶ 5 ὁρίσθη ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ μηνιαία ἀποζημίωσις αὐτῶν. Τῇ παραγγελίᾳ τοῦ Εἰσαγγελέως ὀφείλουσι νὰ ἐκτελῶσι καὶ τὰς παραγγελίας πάσης ἄλλης ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ ἐδρευούσης δικαστικῆς ἀρχῆς, ἐκτὸς ἐκείνης, παρ' ἣ εἰσιν ἐιδικῶς διωρισμένοι (ἄρθρ. 6). Ἐν περιπτώσει ἀσθενείας ὁ ἀναπληρωτὴς τῶν διορίζεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως (ἄρθρ. 7).

“Ανευ ἀπολαυτῆς δικαιώματός τινος δ-φεύλουσι νὰ ἐνεργῶσιν οἱ ἔμμισθοι κλητῆρες τὰς κατὰ παραγγελίας τῆς ἀρχῆς γιγνομένης δυνάμει τῶν ἄρθρ. 15, 18, 23, 25, 38 καὶ 39 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, ΧΜΗ’ τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1877 κοινοποιήσεις καὶ ἐπιδόσεις ἐν περιπτώσει ἀνεπρκείας ἀνατίθενται τοιαῦται κοινοποιήσεις συμφώνως τῶν. ΑΤΙΣΤ’ τῆς 16/18 Δεκεμ. 1885 καὶ εἰς ἀμίσθους.

Οἱ ἔμμισθοι κλητῆρες, μὴ παραβλαπτομένης τῆς ἰδιαιτέρας τῶν ὑπηρεσίας, δικαιούνται νὰ ἐνεργῶσι καὶ τὰς ὑπὸ τῶν κοινῶν κλητῆρων γενομένης ἐπιδόσεις καὶ ἄλλας ἐκ τῶν εἰς τὰς κλητορικὰς ὑπηρεσίας ἀναγομένων πράξεις.

Εἰς τὰς τε λ ε τ ὶ οἱ κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου παρακολουθοῦσι τοὺς ὑπογραμματεῖς (Ὁργ. Δ. 227), οἱ δὲ κοινοὶ ἔπονται (Ὁργ. Δ. 228). Πολυτέλεια διατάξεων οὐδέποτε ἐφαρμοσθεῖσιν!

§ 5. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐμμισθῶν κλητῆρων, ὁρισθεὶς ἐν ἀρχῇ διὰ τοῦ ἄρθρ. 4 τοῦ ν. ΥΜΔ’ (ἀνωτέρω § 4) ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. ΦΙΔ’ 28 Μαρτ. /2 Α’ πριλ. 1875, τελευταῖον δὲ διὰ τοῦ ν. ΑΩΟΓ’ 31 Δέκεμ. 1890 /2 Ἰαν. 1891, συμφώνως τῷ ὑποίφ. ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ μηνιαία ἀποζημιώσει δικαστικῶν κλητῆρων ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν πρωτοδικείων τοῦ κράτους προσδιορίζεται ὡς ἐξῆς, τροποποιουμένων κατὰ τοῦτο τῶν ἀπὸ 29 Ἰουνίου 1871 ΥΜΔ’ καὶ 28 Μαρτίου 1875 ΦΙΔ’ νόμων. Ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ πρωτοδικείου Ἀθηνῶν εἰς 29· Σύρου 27· Χαλκίδος 16· Λαμίας 15· Παρνασσίδος 14· Ναυπλίου 30· Τριπόλεως 32· Καλαμῶν 25· Κυπαρισσίας 13· Σπάρτης 26· Πατρῶν 21· Μεσολογγίου 27· Ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Πρωτοδικείου Ἡλείας 13· Λευκάδος 9· Ζακύνθου 8· Κερκύρας 11· Κεφαλληνίας 14· Ἄρτης 7· Λαρίσης 11· Τρικκάλων 10· Καρδίτσης 10· Βόλου 15. ἦτοι ἐν ὅλῳ 383.

§ 6. — Ὁ διορισμὸς τῶν δικαστικῶν κλητῆρων ἐγίνετο κατὰ τὴν § 2 ἄρθρ. 153 Ὁργ. Δ. παρὰ τοῦ βασιλῆος κατὰ πρότασιν τῆς ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης γραμματείας. Τὸ δ. τῆς 26 Ἰουλίου 1871 ὑπέβαλεν αὐτοὺς εἰς ἐξετάσεις. Ἀλλὰ περὶ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῶν ἐξετάσεων ἐνυμοθετήθησαν διὰ τοῦ ν. ΒΡΗ’ τῆς 20/2 Ἀπρ. 1893.

Π ρ ο σ ό ν τ α πρὸς διορισμόν : α) 20 ἔτος συμπληρωμένων· β—1ον) πτυχιεὶς εἰρηνοδίκου 2ον) ἡ διετῆ ὑπηρεσίαν γραμματέως εἰρηνοδίκου ἢ τριετῆ ὑπηρεσίαν ἐμμισθοῦ υπογραμματέως ἢ γραφέως πρῶτου λυμελοῦς δικαστηρίου· 3ον) ἡ πενταετής ὑπηρεσίαν δικαστικοῦ κλητῆρος πρὸς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου· 4ον) ἡ ἐνδοκιχὸν τῆς α’, τάξεως τοῦ γυμνασίου μετὰ προηγουμένην εξέτασιν κατὰ τὰ διατάσσόμενα ὑπὸ τοῦ τελευταίου νόμου (ἄρθρ. 1).

Αἱ ἐξετάσεις ἐγγράφοι καὶ πρῶτοι φορικαὶ γίνονται ἐνώπιον τριῶν Ἐφετών. Πᾶς ὑποψήφιος προκαταβάλλει σὺν αἰτήσῃ καὶ δραχμὰς δέκα διὰ δικαιώματός τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς (ἄρθρ. 2). Ἡ πρακτικὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὑποβάλλονται διὰ τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν πρὸς τὸ Ὑπ. τῆς Δικαιοσύνης (ἄρθρ. 3). Κατὰ τὸν διορισμὸν εἰς κενὴν θέσιν προτιμᾶται ὁ κατὰ τὰς ἐξετάσεις λαβὼν βαθμὸν ἀνωτερον (ἄρθρ. 4). Ὁ διορισμὸς γίγνεται κατὰ περιφέρειας πρωτοδικείων.

§ 7. — Βιβλία εὐρετηρίου καὶ ταμείου ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν οἱ κλητῆρες κατὰ τὸ ἄρθρ. 164 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρ. 150 Ὁργ. Δ. Τὰ ὑποδείγματα τῶν βιβλίων τούτων ὥρισεν ἀπὸ 4/19 Φεβ. 1885 ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπ. τῆς Δικαιοσύνης (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. 387).

Χαρτοσημαίνονται κατὰ τὸ ἄρθρ. 39 καὶ 19 τοῦ ν. ΑΧΚΕ’ τῆς Δεκ. 1887 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. ΒΡΙΒ’ 21/22 Δεκ. 1892 (Γ. Φιλ. Κώδ.

Χαρτ. σ. 245. Αὐτόθι Συμπλ. 28)· μονογράφονται δὲ καὶ ἀριθμοῦνται κατὰ τὸ ἄρθρ. 87 Ὁργ. Δ. ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν περιφέρειαν διορίζονται, δὲν ἐπιτρέπεται δὲ ἡ ὁρκισις τοῦ διορισθέντος, ἐὰν μὴ τὰ βιβλία ταῦτα προσαχθῶσιν ἐν τάξει (ἄρθρ. 5 τοῦ ν. ΒΡΗ' 20 Ἀπριλ. 1893).

Ἡ τήρησις τοῦ βιβλίου ταμείου ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ νόμου, καίτοι μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ θεσμοῦ τοῦ χαρτοσήμου δὲν εἶναι πολὺ χρήσιμος διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 165 Ὁργ., καθ' ὃ πᾶς κλητὴρ σημειώνει ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου καὶ ἐφ' ἐκάστου ἀντιγράφου τῶν πρὸς κοινοποιήσιν ἐγγράφων τὴν ποσότητα τῶν εἰς αὐτὸν ἀνηκόντων τελῶν καὶ δικαιωμάτων ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ 3 μέχρι 50 δραχμῶν, ἢ προσκαιροῦ παύσεως τὸ πολὺ ἐνὸς μηνός. Ἄλλ' ἡ τήρησις τοῦ εὐρετηρίου, μὴ παρέχουσα τὰς διὰ τοῦς δικηγόρους δυσχερείας, εἶναι ἀπαράιττος καὶ εἰς πλείστας περιστάσεις χρησιμωτάτη· ὅθεν οἱ εἰσαγγελεῖς ὀφείλουσι νὰ ἀπαίτῳσιν τὴν τακτικὴν τήρησιν αὐτῶν.

§ 8.—**Μετὰθεσις κλητῆρος** ἀπὸ Πρωτοδικείου εἰς Πρωτοδικεῖον ἡδύνατο νὰ γείνη κατὰ τὸ ἄρθρ. 157 Ὁργ. Δικαστηρίων κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἀρμοδίου Πρωτοδικείου. — Τὸ ἄρθρ. 8 τοῦ νόμου ΒΡΗ' τῆς 20 Ἀπριλίου 1893 διέταξεν, ὅτι μετὰθεσις δικαστικοῦ κλητῆρος ἐκ τοῦ πρωτοδικείου, παρ' ᾧ διατελεῖ, εἰς ἄλλο ἐπιτρέπεται μόνον εἰς κενὴν θέσιν καὶ ἐπὶ τῇ ἐγγράφῳ τοῦ μετατιθεμένου αἰτήσῃ.

§ 9.—**Παύσις κλητῆρος**: α) προσωρινή ἐπιβάλλεται ἕνεκα πειθαρχικῆς ποινῆς (Ὁργ. Δ. 293). β) ὁριστική 1) εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἄρθρ. 21, 22 καὶ 24 Ποιν. Ν. οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐπιβληθεῖσα ποινή· 2) ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ἀρμοδίου πρωτοδικείου, προκαλουμένη ὑπὸ τοῦ εἰσαγ-

γελέως μετὰ προηγουμένην ἀπολογίαν τοῦ κλητῆρος, ἕνεκα οἰουδήποτε παραπτώματος, ἐμφαινόντος ἀμέλειαν, ἀνικανότητα ἢ διαγωγὴν ὅπωςδήποτε ἀσυμβίβαστον τῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ III) ἂν δὲν τηρῇ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 164 Ὁργ. Δ. ὀριζόμενα (ἀνωτέρω § 7) βιβλία. Ἐν τῇ περιπτώσει I) δὲν ἐπιτρέπεται διορισμὸς ἐκ νέου, εἰς δὲ τὰς ἄλλας δύο ἐπιτρέπεται μόνον μετὰ παρέλευσιν ἐνιαυτοῦ καὶ ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ γνωμοδοτήσαντος ὑπὲρ τῆς παύσεως πρωτοδικείου (ἄρθρ. 7 ν. ΒΡΗ' 20 Ἀπριλ. 1893).

Ἐν περιπτώσει παύσεως προσωρινῆς ἢ ὁριστικῆς πᾶσα πρᾶξις ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς πειθαρχικῆς ἀποφάσεως ἢ τοῦ ἐγγράφου τῆς ἀπολύσεως εἶναι ἄκυρος (Ὁργ. Δ. 295), ὁ κλητὴρ τιμωρητέος (Ποιν. Ν. 450), ἐὰν δὲ εἶναι ἐμισθοῦς στερεῖται καὶ τοῦ μισθοῦ (Ὁργ. Δ. 294). Πρὸς πρόληψιν ζημιῶν τρίτων, ἀγνοούντων τὴν παῦσιν, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ νομοθετηθῇ ὑποχρεωτικὴ δημοσίευσις τῆς παύσεως εἰς τὰ ἄκροατήρια τῶν δικαστηρίων τῆς περιφερείας του καὶ εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως», ἐσάκις πρόκειται καὶ περὶ προσωρινῆς παύσεως.

§ 10.—**Ἐντὸς περιφερείας Πρωτοδικείου** διοριζόμενοι οἱ κλητῆρες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ μετέρχωνται τὰ ἔργα τῶν καὶ παρ' ἅπασιν τοῖς λοιποῖς δικαστηρίοις τοῖς ὁδρευοῦσιν ἐντὸς τῆς αὐτῆς περιφερείας. Ὅθεν λογίζονται κλητῆρες «πρωτοδικῶν», μόνον δ' ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν ἐνεργουσῶν ἐγκύριως.

Ὁ παρ' Ἐξέτη νοδικεῖου πινὸς ἐκλεχθεὶς κλητὴρ ἐνεργεῖ ἐγκύριως κοινοποιήσεις καὶ ἄλλας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ἀναγομένας πράξεις καθ' ἑλὴν τὴν περιφέρειαν τοῦ Πρωτοδικείου· ὁ δὲ κλητὴρ τοῦ ἀκροατηρίου τῶν Ἐφετών ἢ τοῦ Ἀρείου Πάγου δὲν ἔχει ἀρμοδιότητα ἐκτὸς τῆς περιφερείας τῶν πρωτοδικῶν, μελονότι ἡ περιφέρεια

τῶν δικαστηρίων τούτων ἐκτείνεται περαιτέρω (Φέδερ σ. 175.—Carré—Fouchier γ' 43).

§ 11. — Κοινοποιήσεις ἀπὸ δικηγόρου εἰς δικηγόρον τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ὁρίζει τὸ ἄρθρ. 158 Ὁργ. Δ., ὅτι ἐνεργοῦσι μόνον οἱ κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου, εἰς οὓς ἀνετέθη καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ ἀκροατηρίου ὑπηρεσία. Τοιαῦται δὲ εἶναι ἐν Γαλλίᾳ αἱ significations d'avoué à avoué, δρισθεῖσαι ἐκεῖ διὰ νόμου, ἥτοι τοῦ ἄρθρ. 26 τοῦ ψηφ. 14 Ἰουν. 1813 (Berriat, σ. 54 σημ. 31. — Dalloz, Exploit, 642)· παρ' ἡμῶν δὲ, κατὰ τὸν Οἰκονομίδην (§ 20 σημ. 8), «μένει τοῦτο ἄριστον (πρβ. Πολ. Δ. 555 § 2), ὥστε, ὅπως ἔχει, εἶναι ἀνεφάρμοστος ἡ διάταξις τῆς 2 § τοῦ ἄρθρ. 158». — Κατὰ τὸν Φέδερ (σ. 176) τοιαῦται ἐπιδόσεις παρ' ἡμῶν εἶναι αἱ κατὰ τὴν κοινοποίησιν τῆς ἀγωγῆς καὶ εἰς τὴν ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου προπαρασκευαστικὴν διαδικασίαν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 555, 565, 568) μεταξὺ τῶν πληρεξουσίων τῶν διαδίκων ἢ τῶν διαδίκων αὐτῶν—ἐὰν αὐτοὶ οὗτοι διεξάγωσι τὰς ὑποθέσεις των — διακοινώσεις καὶ αἱ μετὰ ταῦτα γινόμεναι, τὴν διαδικασίαν μόνον ἀποβλέπουσαι κοινοποιήσεις καὶ εἰδοποιήσεις τῶν πληρεξουσίων τῶν διαδίκων πρὸς ἀλλήλους· ἢ δ' ἐπιδόσις τῆς ἀγωγῆς, τῆς ἀνταγωγῆς, τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, τῶν κλήσεων, τῶν μαρτύρων, δύναται νὰ ἐνεργηθῇ παρὰ παντὸς κλητῆρος τῆς περιφερείας τῶν Πρωτοδικῶν (Πρβ. Rauter, 1. § 77.—Rerriat, α'. σ. 81 σημ. 31.—Boitard, α'. 72). — Ἡ παράβασις τῆς § 2 τοῦ ἄρθρ. 158 δὲν διετάχθη ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος· ὅθεν νομικῶς μὲν ἐνεργοῦνται αἱ τοιαῦται ἐπιδόσεις καὶ παρὰ κλητῆρων οὐχὶ τοῦ ἀκροατηρίου, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς περιφερείας· δίδει ὅμως τοῦτο ἀφορμὴν εἰς πειθαρχικὴν καταδίωξιν τοῦ κλητῆρος (Φέδερ σ. 177. — Πρβ. Carré—Fouchier, γ'. 38—43).

— Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ οὐδεὶς ποτὲ τῶν κλητῶν ἐτιμωρήθη ἐπὶ παραβάσει τῆς διατάξεως. — Ἀνάγκη ἢ νὰ δρισθῇ δι' ἐρμηνευτικοῦ νόμου ἀκριβέστερον ἢ ἀποκλειστικὴ τῶν κλητῶν τοῦ ἀκροατηρίου ἀρμοδιότης, ἢ νὰ καταργηθῇ ἡ ἀσκοπία αὐτῆς διάκρισις τῶν κοινοποιήσεων, ἀφοῦ μάλιστα οἱ κλητῆρες τοῦ ἀκροατηρίου ἐγέναντο ἔμμισθοι (Ὁργ. Δ. 155 σημ. 8).

§ 12. — Ἐκτὸς τῆς περιφερείας τοῦ πρωτοδικείου, παρὰ τῷ ὁποίῳ διατέλει ὁ κλητὴρ οὐδεμίαν ἐνεργεῖ πρᾶξιν (Ὁργ. Δ. 159)· ἄκυρος δὲ εἶναι ἡ τοιαύτη τυχὼν ἐνεργηθεῖσα (Πολ. Δ. 140. 201. — Οἰκονομίδου § 90 σημ. 3)· προσέτι ὁ κλητὴρ καταδικάζεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων, εἰς τὰς ἐκ τῆς ἀκύρου πρᾶξεως προξενηθείσας ζημίας, ἐν ἀσυγγνώμῃ (στυμ. παραδρομῇ εἰς χρηματικὴν ποινὴν 20—200 δρχ. (Πολ. Δ. 203) ἢ τιμωρεῖται πειθαρχικῶς καὶ μέχρι προσωρινῆς παύσεως (Ὁργ. Δ. 292. 293).

§ 13. — Ὁ δικ. κλητὴρ ὀφείλει νὰ παρέχῃ τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς πάντα ὅστις προσηκόντως ἐπικαλεῖται αὐτήν. Κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα δὲν τῷ ἐπιτρέπεται νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ ἐνυπόστατον τῇ ἐπιχειρητέᾳ πρᾶξεως (Οἰκονομίδου § 20 γ'. — Carré—Fouchier, γ'. 60. 61. 67).

Ἀρνούμενος ἢ βραδύνων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων του, καὶ μὲ ὅλας τὰς εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ ἄρθρ. 91 Ὁργ. Δ. γενομένας παρὰ τοῦ Εἰσαγγελέως ἐπιταγὰς, καταδικάζεται εἰς ὅλας τὰς ζημίας καὶ τὰ ἐξοδα, προσέτι δὲ εἰς πειθαρχικὸν πρόστιμον 10—100 δρχ. καὶ εἰς παύσιν 14 ἡμερῶν μέχρι 6 μηνῶν καθάσον δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ ποινικῆς καταδίωξεως (Ὁργ. Δ. 161, 141, 97. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 359). Ἐπὶ παρὰ τὰς εἰς τῶν καθηκόντων του τιμωρεῖται, ἐὰν ὑπάρχῃ τις τῶν ἐν τῷ ἄρθρ. 487 Ποιν. Ν. περιπτώσεων. — Ἀγωγὴ δὲ καχοδικίας γίνεται κατὰ κλητῶν

τῆρος εἰς οἰανδήποτε ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἄρθρ. 56 Πολ. Δ. καὶ 65 Ποιν. Δ. ἀναφερομένων περιπτώσεων.

§ 14.—Ἡ συγγένεια εἶναι κώλυμα, δικαιολογοῦν τὴν ἄρνησιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἔργων τοῦ κλητῆρος, ὅστις δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ πρᾶξιν, εἰς ἣν διάδοχοι ἢ ἀμέσως εἰς αὐτὴν ἐνδιαφερόμενοι εἶναι συγγενεῖς ἢ κηδεσταὶ αὐτῶν, κατὰ μὲν εὐθεὶαν γραμμὴν εἰς ὅλους τοὺς βαθμούς, ἐκ πλαγίου δὲ μέχρι τοῦ τρίτου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου (Ὁργ. Δ. 161. 177).—Τὸ κώλυμα τῆς συγγενείας ἐξετάζεται ὡς πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς δαίκοις (Οἰκονομίδου § 20 σημ. 11.—Carré, Procédure, ζήτ. 338). Ὁ Οἰκονομίδης (αὐτόν) θεωρεῖ τὴν διάταξιν δυνητικὴν, ἐνῷ τοιαύτη δὲν εἶναι ἡ τοῦ ἄρθρ. 177, εἰς ἣν παραπέμπει τὸ ἄρθρ. 161 Ὁργ. Δ.—Καὶ κατὰ τὴν γαλ. Πολ. Δ. (ἄρθρ. 66) ἡ πρᾶξις τοῦ κλητῆρος ἐν περιπτώσει κωλύματος συγγενείας εἶναι ὤκυρος.

§ 15.—Δικαιολογήματα πρὸς ἄρνησιν τῶν ἔργων τοῦ κλητῆρος εἶναι :

α) ἡ ἐλλείψις ἐγγράφου παραγγελίας τοῦ διαδίκου ἢ κατ' αἴτησιν τούτου παρὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου ἢ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν ἐπὶ τοῦ κοινοποιουμένου ἢ τοῦ ἐκτελουμένου δικογράφου (Πολ. Δ. 144. 870)· διότι ἡ ἐλλείψις παραγγελίας ἄκυρον καθιστᾷ τὴν πρᾶξιν τοῦ κλητῆρος, μὴ ἀναπληρουμένη οὐδὲ διὰ ρητῆς ἀναγνωρίσεως τῆς προσβαλλομένης ἐπιδόσεως κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρ. Πάγου (Μπαλάνου—Γκίνη α'. σ. 463 § 3).—Ἐν ὑπερβάσει ἐν τολῇς ὑπόκεινται εἰς ἀποδοκιμασίαν (Πολ. Δ. 142. 463 § 6.—Φέδερ, σ. 178).—Παρὰ Γάλλοις ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ὧς ἀπαιτεῖται παραγγελία τοῦ δικαστηρίου (Berriat α'. σ. 56 σημ. 38).

β) ἡ ἐλλείψις προκαταβολῆς τῶν νομίμων τελῶν κατὰ τὸ ἄρθρ. 32 ν. 30 Δεκ. ΑΧΚΕ' (Γ. Φιλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 217—πρβ. Ἀρ. Π. 17 τοῦ 1847.—Κατωτέρω § 19).

γ) ἡ ἀσθένεια (Carré—Fouchier, γ'. 66).

δ) συμφέρον τοῦ κλητῆρος ἐκ τῆς υποθέσεως (πρβ. Ὁργ. Δ. 164. 177.—Carré—Procédure ζήτ. 337 bis).

§ 16.—Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς (ἄρθρ. 138—147.—Οἰκονομ. § 90) καὶ τῆς ποινικῆς οἰκονομίας (ἄρθρ. 191. 192) ἐνεργεῖ (Ὁργ. Δ. 162) ὁ δικ. κλητὴρ :

α) κληθεῖς ἦτοι ἐν γένει πᾶσαν πρόσκλησιν πρὸς ἐμφάνισιν ἐνώπιον δικαστηρίου ἢ δικαστοῦ τινος.

β) κοινοποιήσεις ἦτοι δικόγραφα μὴ περιέχοντα κλήσιν.—Ἐξωδίκους κοινοποιήσεις ἦτοι τὰς μὴ σχετικὰς εἰς δίκην ἐκκρεμῇ εἶναι ἐπίσης ἀρμόδιος νὰ ἐνεργήσῃ ὁ κλητὴρ (πρβ. Ἐμπ. Ν. 173.—Οἰκονομίδου § 20 σημ. 7.—Φέδερ, σ. 172.—Ἀρ. Π. 1 [1853].—Carré—Fouchier, γ'. σ. 4).

γ) ἐκτελέσεις ἦτοι κατασχέσεις καὶ τὴν διαδικασίαν μέχρι τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἐγκαταστάσεις καὶ συλλήψεις τῶν ὀφειλετῶν (Πολ. Δ. 880 § 1. 3.—886. 893. 957. 967.—Οἰκονομίδου βιβλίον Δ').

Παραγγελίας τοῦ Εἰσαγγελέως ἐκτελεῖ ὁ κλητὴρ δυνάμει τῶν ἄρθρ. 104. 162 Ὁργ. Δ.—Διατάγας δὲ τοῦ προέδρου πρὸς διατήρησιν τῆς εὐταξίας τοῦ ἀκροατηρίου, προπαρασκευὴν τοῦ ζελτίου καὶ ἐκφώνησιν τῶν υποθέσεων συμφώνως τοῖς ἄρθρ. 83. 155. 156. 162. 266. 267. Ὁργ. Δ. καὶ τοῖς ἄρθρ. 164 § 2. 579 Πολ. Δ. (ἄνωτέρω § 4).

§ 17.—Αὐτοπροσώπως μόνον ὀφείλουσι νὰ ἐκτελῶσιν οἱ κλητῆρες τὰς ἀνα-

τιθεμένας αὐτοῖς πράξεις ('Οργ. Δ. 163). ὅθεν συμφέρεται τῷ διαδίκῳ νὰ ὀρίζηται ἀκριβῶς τὸ ὄνομα τοῦ παραγγελλομένου κλητῆρος (Οἰκονομ. § 20 σημ. 9).

Φέρουσι ταινίαν γλαυκὴν (bleu-clair) καὶ λευκὴν πρὸς τὸν ἀριστερόν βραχίονα ἐκτελοῦντες τὰ ἔργα των ('Οργ. Δ. 231). ὅθεν οὐ μόνον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκτελέσεως, ἀλλὰ καὶ πάσης ἄλλης πράξεως.

Τιμωροῦνται διὰ παύσεως 1—6 μηνῶν ἢ διὰ προστίμου 50—500 δραχ., ἐπιφυλαττομένων καὶ βαρυτέρων ποινῶν ἐν περιπτώσει πλαστογραφίας καὶ ἄλλων πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων, ἐὰν μὴ ἐνεργηθῇ ἡ παραγγελθεῖσα πράξις αὐτοπροσώπως ('Οργ. Δ. 163, 292, 293.—Carré-Foucher, γ'. 51).

Ἐπὶ βεβαιώσει μὴ ἀληθῶν πραγμάτων ὡς ἀληθῶν ὁ κλητὴρ τιμωρεῖται ὡς ἔνοχος πλαστογραφίας δημοσίου ἐγγράφου (Ποιν. Ν. 255.—'Αρ. Π. 98 τοῦ 1856).

§ 18.—Τὴν ἐπὶ τῶν κλητῆρων ἀμεσον ἐποπτεῖαν ἔχει ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ ('Οργ. Δ. 96), ἣτις δικαιούται νὰ λαμβάνῃ γινώσιν ὅλων τῶν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν πράξεων των, νὰ ἐπιθεωρῇ τὸ γραφεῖον των καὶ νὰ λαμβάνῃ ἐν ἀνάγκῃ ἀντίγραφα ἐκ τῶν βιβλίων των (ἀνωτέρω § 7).

§ 19.—Τέλη καὶ ἀποζημιώσεις Οἱ κοινοὶ κλητῆρες δὲν μισθοδοτοῦνται διὰ τὰς παρ' αὐτῶν ἐνεργουμένας πράξεις, ἀλλ' ἀπολαμβάνουσι μόνον τὰ τέλη καὶ δικαιώματά των ('Οργ. Δ. 235). Ὑπὲρ αὐτῶν ἀφίεται ὡς νόμιμον δικαίωμα διὰ τὰς εἰς τέλη χαρτοσήμου ὑποβαλλομένας πράξεις ἐπὶ μὲν τῶν πράξεων τῶν γραφομένων ἐπὶ ἐπισήμου χάρτου μιᾶς δραχμῆς, τὸ $\frac{1}{2}$, ἐπὶ ἐπισήμου χάρτου δραχ. δύο, τὰ $\frac{3}{8}$ καὶ ἐπὶ ἐπισήμου χάρτου δραχμῶν πέντε τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς τιμῆς (ἄρθρ. 11 ἐδ. β'. ν. ΔΧΚΕ' τῆς 30 Δεκ. 1887, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. ΒΡΙΒ' τῆς

21/22 Δεκ. 1892.—Γ. Φιλ. Συμπλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 19). Τὰ ἔξοδα τῆς πορείας τῶν δικαστικῶν κλητῆρων κανονίζουσι τὰ ἄρθρ. 59 καὶ 66 τοῦ περὶ ποινικῆς διατιμῆσεως Δ. τῆς 11 'Οκτ. 1835 (Κλέωπα—'Αντωνιάδου σ. 37), ἥτοι δι' ἑκάστον μυριόμετρον (δύω ὥρων) ἐντὸς τοῦ δήμου λεπτὰ 50, ἐκτὸς δὲ τοῦ δήμου λεπτὰ 75.

Ἄκυρος εἶναι πᾶσα συμφωνία τῶν κλητῆρων περὶ ἀντιμισθίας ἢ ἀμοιβῆς, δεῖται αὐτοῖς ἐκτὸς τῆς τοῦ νομίμου τέλους ἡ δικαιώματος (ἄρθρ. 165 § 2 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 145 'Οργ. Δ.)—Γ. Φιλ. Δικαστ. 'Οργ. σ. 369—375). Τὸ ληφθὲν ἐπιστρέφεται μετὰ τόκου καὶ ὁ παραβάτης παύεται προσωρινῶς τοῦ ἐπαγγέλματός του (πρὸς Οἰκονομίδου § 18 σημ. 21). Διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς τιμωρεῖται καὶ ὁ πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς πράξεως ἀναγκάσας τὸν πελάτην νὰ δώσῃ ἢ νὰ ὑπαχθῇ ἀντιμισθίαν δηλαδὴ καὶ τὸ ὑπὲρ τοῦ κλητῆρος ποσοστόν, ὅπερ ὅμως ἐντελῶς ἀνέφικτον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, καὶ λίαν ἀδίκον, διὸ καὶ οὐδέποτε ἐφηρμόσθη (Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. Δ. σ. 536 § 2.—Daloz, Avocat No. 266).

Ἐπὶ κατὰπίεσει τιμωρεῖται (Ποιν. Ν. 461) ὁ εἰσπράττων ὑπὲρ τὰ νόμιμα τέλη.

Τῶν ἐμπίσθων κλητῆρων ἡ μηνιαία ἀποζημίωσις ὀρίζεται ἐν ἄρθρ. 6 τοῦ ν. ΥΜΔ' τῆς 29 'Ιουν. 1871 (Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. σ. 398).

§ 20.—Ἡ εἰσπραξις τῶν μὴ προσωρινῶν ἐκτελεστικῶν τελῶν καὶ δικαιωμάτων γίνεται διὰ πῖνακος, κηρυττομένου ἐκτελεστοῦ παρὰ τοῦ ἀρμοδίου δικαστοῦ κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθρ. 241—243 'Οργ. Δ. ὀριζόμενα, δικαιούται δὲ εἰς παρακράτησιν τῶν εἰς χεῖρας των ἐγγράφων μέχρις ἀποπληρωμῆς τῶν ὀφειλομένων ('Οργ. Δ. 240).

§ 21.—Ἀσυμβίβαστα εἶναι τὰ

ἔργα τοῦ δικ. κλητῆρος πρὸς πᾶσαν ἄλλην δικαστικὴν, διοικητικὴν, ἐκκλησιαστικὴν, στρατιωτικὴν ἢ δημοτικὴν ὑπηρεσίαν (Ὅργ. Δ. 276). Ὡς πρὸς τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, ὑπάρχουσιν οἱ ἀμφιβάλλοντες, ἐὰν εἶναι ἐπίσης ἀσυμβίβαστον (Γ. Φιλ. Δικ. Ὅργ. σ. 600 § 6 καὶ 7).

Ἀπαγορεύεται ἐπίσης τῷ κλητῆρι νὰ μετερχεται τέχνην τινὰ ἢ ἐμπόριον (Ὅργ. Δ. 277).

Ὁ παρὰ βᾶτης ἀμφοτέρων τῶν ἀπαγορεύσεων τούτων τιμωρεῖται διὰ πειθαρχικῆς ποινῆς· ἂν δὲ καὶ μετὰ ποινὴν τοιαύτην ἐπιμείνῃ, παύεται (Ὅργ. Δ. 276, 277).

§ 22.—**Βιβλιογραφία.** Β. Οἰκονομίδου Πολ. Δ. § 20.—Φέδερ, σ. 172.—Ν. Ἰωαννίδου, Εὐρετήριον καὶ Πεῖρα λ. Κλητῆρες. Μπαλάνου—Γκίνη, Α'. σ. 451—479.—Καρατζᾶ, Πρακτικὴ—Γ. Φιλαρέτου, Δικαστικὸς Ὁργανισμὸς σ. 28, 192, 204, 233, 240, 245, 390—412, 500, 502, 532, 564, 575—6, 600, 647, 659, 661.—Dallos, Huissier.—Carré Organisation Judiciaire, Ἐκδόσεις Foucher γ'. 1—81, η'. 94, 192.—Boitard, Colmet, d' Aage et Glisson, Leçons de procéd. cil. I.—Leglize, Répertoire de la législation des huissiers.—Grande Encyclopédie.—Bonfils, n° 263.—Dutruc, Formulaire annoté des huissiers e.t.c. 2ème édition 2 τόμοι 1885.—Marc-Deffaux et Harel, Encyclopédie des huissiers, au Dictionnaire Général e.t.c. 3ème édition τόμος 7, 1883.—Loiseau et Vergé, Dictionnaire des huissiers, 1836—1844.

Γ. Φιλάρετος.

Κλοπή. Α'. ὁρισμὸς καὶ στοιχεῖα.

Κλοπὴν καλεῖ ἡ κοινὴ γλῶσσα ἐν γένει τὴν βολίαν ὑπὸ τινος στέρησιν ἄλλοτρίου πράγματος πρὸς ἴδιον ὄφελος, περιλαμβάνουσα εἰς αὐτὴν οὐ μόνον τὴν ἀπὸ ἄλλων χειρῶν ἀθέμιτον ἀφαίρεσιν τοῦ

πράγματος, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάχρησιν τῶν ἐμπειστευμένων, καὶ τὴν διὰ δόλου περὶ τὰς συναλλαγὰς λήψιν πλείονος ἢ χορηγίαν ἐλάσσονος, καὶ τὴν καταπάτησιν ἄλλοτρίου κτήματος, καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν περὶ τὰς δοσοληψίας ἢ τὴν διαχείρισιν ἄλλοτρίων αἰσχροκέρδειαν. Κατὰ τὸ ποινικὸν δίκαιον ὅμως ἡ κλοπὴ ἔχει πολὺ στενοτέραν ἔννοιαν, καὶ πάλιν κατὰ τὸ παλαιότερον εὐρύτεραν ἢ κατὰ τὸ νεώτερον, καθ' ὃ κλοπὴ καλεῖται

ἡ ἐν γνώσει λαθραῖα ἀφαίρεσις ἄλλοτρίου κινητοῦ πράγματος ἄκοντος τοῦ νομίμου κατόχου ἐπὶ σκοπῷ ἰδιοποιήσεως.

Ἐν τῷ ὅρισμῳ δὲ τούτῳ περιέχονται τὰκόλουθα στοιχεῖα.

α'. Ἡ ἀφαιρέσις, δι' ἧς ἐννοεῖται τὸ μὲν ὅτι μέχρι ταύτης τὸ πρᾶγμα εὐρίσκετο εἰς ἄλλου χεῖρας, διότι θὰν αὐτὸς ὁ ἀδικῶν ἐκ νομίμου λόγου κατέχει ἄλλοτριον, ὡς ἐκ παρακαταθήκης, ἐντολῆς καὶ καθεξῆς, ἀρνεῖται δὲ τὴν ἀπόδοσιν, εἶναι δυνατόν ἄλλο τι ἀδικήμα, ὡς ὑπεξαίρεσις, αὐτοδικία καὶ καθεξῆς, οὐχὶ δὲ κλοπὴ· τὸ δὲ ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ μέρους ἐνθα ἔκειτο, καὶ ἔπαυσε νὰ ἔχῃ αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὁ κύριος· τοῦτέστιν ὅτι ἐγένετο ἀποχωδίσις καὶ ἀπόκρυψις αὐτοῦ· διότι οὕτω μόνον εἶναι δυνατὴ στέρησις τοῦ κυρίου λάθρα.

Ὑποτίθεται δὲ συνήθως ἡ ἀφαίρεσις ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ κυρίου, δὲν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον τοῦτο, δυνατὴ δ' ἐξίσου κλοπὴ κατὰ τοῦ θεματοφύλακος καὶ τοῦ ἐντολοδόχου καὶ τοῦ ἀπλοῦ κατόχου.

β'. Τὸ λαθραῖον τῆς ἀφαίρεσεως· ἤτοι ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κυρίου ἐγένετο, διότι, ἀφαιρουμένου τοῦ πράγματος ἐν γνώσει αὐτοῦ, δυοῖν θάτερον, ἢ συναίνει οὗτος εἰς τὴν ἀφαίρεσιν, ὅτε δὲν χωρεῖ λόγος περὶ ἀδικήματος, ὡς καὶ κατωτέρω περὶ τούτου, ἢ διὰ βίας ἐξαναγκάζεται νὰ ὑπομείνῃ τὴν ἀφαίρεσιν, ὅτε αὕτη μετὰβάλλει χαρακτῆρα, ἀποτελοῦσα λη-

στείαν, ἥτις ὁμογενὲς ἀλλὰ βαρύτερον ἀδικήμα.

γ'. Τὸ κινητὸν τοῦ πράγματος, διότι μόνον τὰ κινητὰ εἰσι δεκτικὰ ἀποχωρισμοῦ καὶ ἀποκρύψεως. Τὴν ιδιότητα δὲ τοῦ κινήτου συνάγομεν οὐχὶ ἐκ τῶν ὁρισμῶν τοῦ ἀστικού δικαίου, ὅπερ κατατάττει εἰς τὰ κινητὰ πάντα τὰ εἰς τὸ ἔδαφος ἢ εἰς κτίσμα προσκεκολλημένα, τινὰ δὲ καὶ ἀπλῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἀκινήτου προωρισμένα καὶ ἄνευ προσκολλησεως, ἀλλ' ἐκ τῆς φυσικῆς αὐτῶν καταστάσεως· ἂν τουτέστιν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀποχώρισις καὶ ἀπόκρυψις αὐτῶν, διότι ὁ προορισμὸς τοῦ πράγματος εἶναι ἀδιάφορος, ὅταν ἡ ἀφαίρεσις εἴναι δυνατὴ· ὅθεν καὶ θύραι ἢ μάρμαρα ἀποσπώμενα ἀπὸ οἰκοδομήματος καὶ δένδρα ἐκκοπτόμενα καὶ μεταλλεύματα ἐξορυττόμενα λογίζονται κινητὰ καὶ δεκτικὰ κλοπῆς, καὶ ἂν ἀμέσως πρὸ τῆς ἀποκομίσσεως ἀπεχωρίσθησαν.

δ'. Τὸ ἀλλότριον τοῦ πράγματος, καὶ ἡ γνῶσις τοῦ ἀλλοτρίου· διότι δὲν δύναται τις ν' ἀφαιρέσῃ τὸ ἴδιον, οὐδὲ νὰ στερήσῃ τινὰ αὐτοῦ, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ κύριος εἶναι ὁ λαμβάνων. Τοῦτο δὲ χωρεῖ καὶ ἂν εἴη τὸ πρᾶγμα εὐρίσκηται εἰς τρίτου χεῖρας κατὰ νόμιμον ὑποχρέωσιν τοῦ κυρίου, ὡς δι' ἐνεχύρου ἢ μεσεγγυήσεως ἐπὶ κατασχέσεως καὶ καθεξῆς· διότι παράνομος μὲν καὶ τιμωρητέα ἡ τοιαύτη ἀφαίρεσις, ὡς προσβάλλουσα ἀλλότρια δικαία, δὲν ἀποτελεῖ ὅμως προσβολὴν κατὰ τῆς ιδιοκτησίας, οὐδ' εἴη πλέον πρᾶξιν ἰδιοποιήσεως, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ κύριος εἶναι ὁ ἀφαιρῶν. Ἐδύνατο δ' ἴσως νὰ ἀντιέπηγαι, ὅτι ἀφαιρουμένου τοῦ ἐνεχύρου στερεῖται ὁ δανειστῆς τῆς ἀσφαλείας τοῦ δανείου, ἣν συνιστᾷ αὐτὸ τὸ ἀφαιρούμενον ὑλικὸν πρᾶγμα· πάλιν ὅμως δικαίωματος καὶ οὐχὶ πράγματος ἐπέρχεται στέρησις, ἵνα δὲ χαρακτηρίσωμεν κινήτων τὸ ἀντικείμενον τῆς στέρησεως, δεόν νὰ καταφύ-

γωμεν εἰς τὰς περὶ κτημάτων διακρίσεις τοῦ ἀστικού δικαίου, ὅπερ ἀπεκρούσαμεν ἐνταῦθα, πρὸς δ' ἐλλείπει, ὡς εἴρηται τὸ στοιχεῖον τῆς ιδιοποιήσεως.

Ἐπίσης δὲν εἶναι δυνατὴ κλοπὴ ἐπὶ ἴδιου πράγματος, καὶ ἂν εἴη, ἐκουσίως πλανώμενος ὁ κύριος, νομίζῃ αὐτὸ ἄλλοτρίον, διότι ἀδύνατον πάλιν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς στέρησεως.

Τὰ αὐτὰ δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τοῦ ἀγνοοῦντος τὸ ἀλλότριον τοῦ πράγματος· διότι τοῦ τοιούτου ἡ πρᾶξις εἶναι ὁμοία κατὰ τὴν πρόθεσιν τῇ ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου τελουμένη, καθ' ἣν ἐλλείπει ὁ σκοπὸς τῆς τε προσβολῆς τῆς ιδιοκτησίας καὶ τῆς ἰδιοποιήσεως ἀλλοτρίου.

Τὰνάπαλιν ὅμως χωρεῖ κλοπὴ ἐπὶ κοινῷ πράγματος ἀφαιρουμένου παρὰ συνινδικοτήτου, συγκληρονόμου ἢ συνεταίρου· διότι πλην τῆς ἰδίας αὐτοῦ μοίρας τὸ λοιπὸν τοῦ πράγματος εἶναι ἀλλότριον, καὶ ἐπομένως χωρεῖ ἐπ' αὐτοῦ στέρησις καὶ ἰδιοποίησις κλπ.

ε'. Ἡ ἐλλείψις συναινέσεως τοῦ κυρίου· διότι ἀφαιρουμένου τοῦ πράγματος συναινούντος αὐτοῦ κλοπὴ εἶναι ἀδύνατος, τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου ἀναιρούσης ὅλως τὴν ἰδέαν προσβολῆς δικαίωματος καὶ τὸν σκοπὸν ἀδικήματος· τὸ αὐτὸ δ' ἀποτέλεσμα ἐπιφέρει καὶ ἡ μετὰ ταῦτα ἀποδοχὴ τοῦ κυρίου, διότι ἰσοδύναμος αὕτη πρὸς τὴν ἐκ τῶν προτέρων συναινέσιν.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω δὲ στοιχείου καὶ τοῦ προηγουμένου περὶ ἀλλοτρίου πράγματος ἔπεται, ὅτι δὲν χωρεῖ κλοπὴ ἐπὶ ἀδυσπότων πραγμάτων· διότι οὐδὲ στέρησις ἐπέρχεται, μὴ υπάρχοντος κυρίου, οὐδ' ἐλλείψις συναινέσεως τοιούτου δυνατὴ. Διάφορος ὅμως ἡ ἀπόκρυψις ἀπωλολότων ὑπὸ τοῦ εὐρόντος, καθ' ἣν πλήρης ὁ σκοπὸς τῆς ἰδιοποιήσεως ἀλλοτρίου, εἰμὴ γνωστῇ αὐτῷ ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ κυρίου· ἐλλείπει ὅμως τὸ στοιχεῖον τῆς ἀφαιρέσεως.

διὸ ὁρθότερον χαρακτηριστέα ὡς ὑπεξαί-
ρεσις.

5. Ὁ σκοπὸς τῆς ἰδιοποιή-
σεως· διότι προϋπόθεσις τοῦ ἀδικήματος
ὁ πλεονεκτικὸς σκοπὸς τοῦ ἀφαيروῦντος.
"Ὅθεν δὲν χωρεῖ κλοπὴ ὁσάκις ἡ ἰδιοποίη-
σις εἶναι ἀδύνατος, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως
αὐτῆς τοῦ πράγματος, εἴτε ἐκ τῆς πρὸς
αὐτὸ νομικῆς σχέσεως τοῦ ἀφαيروῦντος, ὡς
ὅταν ὁ κύριος αὐτὸς ἀφαιρῇ κατὰ τὰ προει-
ρημένα. Ἐπίσης δὲν χωρεῖ κλοπὴ ὁσάκις
διὰ τῆς ἀφαιρέσεως σκοπεῖται ἀπλῶς ἡ
στέρησις ἢ ἡ ζημία τοῦ κυρίου χωρὶς ἰ-
δίως ὠφελείας ἢ τρίτου τινός, ἀλλὰ φθορὰ
ξένης ἰδιοκτησίας ἢ ἄλλο τι ἀνάλογον ἀ-
δικήμα· τεκμαίρεται δὲ τις εὐλόγως τὸν
σκοπὸν τῆς ἰδιοποιήσεως φυλαττομένου καὶ
μὴ καταστροφόμενου ἀμέσως τοῦ πράγμα-
τος, τοῦτο ὅμως ἀνάγεται εἰς τὴν ἀπόδει-
ξιν τοῦ σκοποῦ.

Ἐκ τῶν μνημονευθέντων δὲ στοιχείων
τῆς κλοπῆς συνάγομεν προσέτι, ὅτι μό-
νον ὕλικόν πρᾶγμα δύναται νὰ εἶναι ἀντι-
κείμενον τοῦ ἀδικήματος· διότι τὰ τοι-
αῦτα μόνον εἰσὶ δεκτικὰ ἀφαιρέσεως καὶ
ἰδιοποιήσεως ἅμα. Ἐπομένως ἀνεπίδεκτα
κλοπῆς τὰ ἀσώματα πράγματα καὶ τὰ
δικαία ὡς ἀνεπίδεκτα τῶν ἀνωτέρω ἀπο-
τελεσμάτων. Ἐπίσης δ' ἀνεπίδεκτα καὶ
τὰ παραστατικά δικαιωμάτων ἔγγραφα,
ἢ ἄλλα μνημεῖα, ὅσον τίτλοι ἰδιοκτησίας,
μετοχὴ ἑταιριῶν, ὁμολογίαι ὑποχρεώσεων
καὶ καθοξίης, ὅταν ταῦτα εἶναι ὀνομαστι-
κά, διότι καὶ ταῦτα ἀνεπίδεκτα ἀφαιρέ-
σεως ἢ τοῦλάχιστον ἰδιοποιήσεως.

Τὰνάπαλιν ὅμως πάντα τῶνώνυμα
γραμμάτια καὶ μετοχὴ καὶ ὁμολογίαι καὶ
τὰ τοιαῦτα, καίπερ παραστατικά δικαιω-
μάτων, εἰσὶ δεκτικὰ κλοπῆς, διότι μεταβι-
βαζόμενα διὰ βόνης τῆς παραδόσεως, εἰ-
σὶν, ὡς εἰκόε, δεκτικὰ ἀφαιρέσεως τε καὶ
ἰδιοποιήσεως, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὰ δι' αὐ-
τῶν παριστανόμενα χρήματα ἢ ἄλλα ὁ-
λικὰ πράγματα.

Ἀνεπίδεκτοι προσέτι κλοπῆς εἰσὶν αἱ
γνώσεις, ἐπιστημονικαὶ καὶ τεχνικαί, ὡς
ἀναφάρεται μὲν ἀπὸ τοῦ ἔχοντος, τῆς δ'
ἀποκτήσεως καὶ χρήσεως τούτων παρὰ
τρίτου οὐδὲν ἀθέμιτον ἀποτελούσης, διότι
τοῦτο σκοπεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος μετὰδω-
σις ἢ ἀνακοίνωσις αὐτῶν, ἧς προϋποτί-
θεται, ἵνα κτηθῶσι παρὰ τρίτου· καὶ ἂν
δὲ τις οἰκαιοποιῇται τὰς οὕτω ἀποκτωμέ-
νας γνώσεις ὡς ἰδίαις, ἀπλῶς τὴν ἐπιστη-
μονικὴν ἢ τεχνικὴν ἀφιλοτιμίαν ἐαυτοῦ
προδίδει, οὐδενὸς ὅμως τὸν ἔχοντα στερεῖ.

Καὶ εἰς χειρόγραφον δ' αἱ γνώσεις ἐκ-
τιθέμεναι, καὶ ἐτι πλέον δημοσιευόμεναι,
διὰ τοῦ τύπου, ἐπίσης ἀνεπίδεκτοί εἰσιν
ἀφαιρέσεως· διότι ἡ μὲν τοῦ χειρογρά-
φου ἀφαίρεσις δυνατόν ἴσως νὰ δυσχε-
ράνῃ τὴν σύνταξιν νέου, καὶ ν' ἀποτε-
λέσῃ οὕτω φθορὰν ξένης ἰδιοκτησίας, οὐ-
δαμῶς ὅμως ἀφαιρέσιν καὶ ἰδιοποίησιν
γνώσεων· ἡ δὲ δημοσίευσις τοῦ χειρο-
γράφου παρὰ τοῦ ἀφαιρέσαντος, ὡς καὶ
ἡ ἀνατύπωσις τοῦ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως
δημοσιευθέντος, δυνατόν μὲν νὰ περιποι-
ήσωσιν ὄφελος εἰς τὸν ἀφαιρέσαντα ἐπὶ
ζημίᾳ τοῦ συγγραφέως· ἐντεῦθεν ὅμως
ἀστικὴ εὐθὴν δύνατον νὰ προκύβῃ, ἢ
καὶ ποινικὴ ἐξ εἰδικοῦ ἀδικήματος, ἀπα-
γορεύοντος τοῦ νόμου τᾶνωτέρω, οὐδα-
μῶς ὅμως κλοπῇ, διότι οὐδὲ γνώσεων
στέρησις ἐπέρχεται οὐδὲ ἰδιοποίησις, ἀλλ'
ἀπλῶς στέρησις τῆς πιθανῆς ἐκ τούτων
ὠφελείας τοῦ συγγραφέως.

Σύμφωνον πρὸς τᾶνωτέρω ὅρισμόν τῆς
κλοπῆς περιέχει ὁ ἡμέτερος ποιν. νόμος
ἐν ἀρθρῳ 371 § α'. Ἀκατανόητος ὅμως
καὶ ἀμήχανος ὅλος εἶναι ἡ ἐν αὐτῷ
προσθήκη, ὅτι τῶν δεκτικῶν κλοπῆς κι-
νητῶν πραγμάτων δὲν ἐξαίρουνται αὐτὰ
αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου
νοῦ· διότι γενικῶς ἔργα τοῦ ἄν-
θρωπίνου νοῦ εἰσι πάντα τὰ μὴ ἀμέσως
ὑπὸ τῆς φύσεως παραγόμενα ἀντικεί-
μενα· ἀλλὰ ταῦτα ὡς ὕλικὰ πράγματα

περιλαμβάνονται εἰς τὴν γενικὴν τῶν τοιούτων κατηγορίαν, διό οὐδὲ προσθέτου μνείας ἔχοντες· εἰδικώτερον δ' ἔργα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ εἰσιν αἱ συγγραφαὶ καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις καὶ τεχνικαὶ ἐφευρέσεις· αὗται δὲ πάλιν ἀναγονταὶ εἰς τὴν γενικὴν κατηγορίαν τῶν γνώσεων, ὧν, ὡς ἐδείχθη ἤδη, ἀδύνατος ἡ ἀφαίρεσις, καὶ ἐπομένως καὶ ἐκεῖναι ἀνεπίδεκτοι κλοπῆς.

Δύναται δέ τις, ὡς προεῖρηται, ν' ἀφαιρέσῃ τὰ περιέχοντα τὴν συγγραφὴν ἔντυπα, ἀλλ' οὕτω θ' ἀφαιρέσῃ καὶ θὰ ἰδιοποιήσῃ βιβλία, δὲν θὰ ἀφαιρέσῃ ζῆμος καὶ τὰς γνώσεις τοῦ συγγραφέως, οὐδὲ τὴν ἱκανότητα τοῦ συγγράφειν· ἡ κλοπὴ δὲ τῶν βιβλίων κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς κλοπῆς οὐοῦδέποτε ἄλλου σκεύους, ἐπομένως οὐδὲ νέα κατηγορία ἀντικειμένων κλοπῆς προκύπτει ἐντεῦθεν.

Τὰ αὐτὰ δὲ ῥητέον καὶ περὶ καλλιτεχνήματος ζωγράφου ἢ γλύπτου καὶ καθεξῆς· διότι ἡ ἀφαίρεσις αὐτοῦ δὲν στερεῖ τὸν τεχνίτην τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἱκανότητός του, ἀλλὰ τοῦ ὕλικου προϊόντος τῆς τέχνης του.

Προσέτι δύναται τις, μανθάνων τὸ μυστικὸν ἐφευρέσεώς τινος ἢ ἀνακαλύψεως, νὰ ἐπωφεληθῇ ταύτης, καὶ νὰ μειώσῃ οὕτω τὰ κέρδη τοῦ ἐφευρέτου ἢ ἀνακαλύψαντος. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη πράξις, ἂν ἀπηγορεύετο ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου, ἢ ἀκριβέστερον ἂν ἀνγνωρίζετο προνομιακῇ χρῆσιν τῶν ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων, ὡς ἀλλαχοῦ, ἐδύνατο νὰ γεννήσῃ δικαίωμα ἀποζημιώσεως, ἔτι δὲ καὶ ποινικὴν καταδίωξιν, ἂν ὥριζετο ἔτι ποινὴ κατὰ τῆς παραβιάσεως τοῦ προνομίου. στοιχεῖα ὅμως κλοπῆς ἡ τοιαύτη πράξις οὐδαμῶς περιέχει, διότι δι' αὐτῆς ἐλάττωσις μόνον τοῦ ἐκ τῆς ἐφευρέσεως πιθανοῦ κέρδους εἶναι δυνατὴ, ὅπερ πάντως καὶ ἀποδεικτέον, οὐδαμῶς δὲ στέρησις ὠρισμένου πράγματος· ἀλλ' ἡ στέρησις

προσδοκώμενου κέρδους ἀστικὴν ζημίαν ἀποτελεῖ καὶ οὐχὶ κλοπὴν.

Τῶν ἀνωτέρω δὲ θετειμένων, ἡ προκειμένη διάταξις, καίπερ ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ νόμου, ἀποβαίνει ἀναγκάως ἀνεφάρμοστος, διότι μένει ἄδηλον τί τὸ κατ' αὐτὴν ἀντικείμενον τῆς κλοπῆς, κλοπὴ δ' ἄνευ ὠρισμένου ἀντικειμένου ἀκατανόητος. Τὸ ἀκατανόητον δὲ καὶ ἀνεφάρμοστον τῆς διατάξεως ταύτης καταδεικνύει τὸ 432 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ ποιν. νόμου, ἀναγράφον ὡς ἴδιον ἀδίκημα τὴν μετατύπωσιν ἢ ἀπομίμησιν τῶν ἔργων τέχνης καὶ τοῦ νοῦ· διότι ἀδύνατον νὰ συμβῇ καθ' ὅσον δύο διάφοροι χαρακτηρισμοὶ καὶ διάφοροι ποιναὶ περὶ τῆς αὐτῆς πράξεως. Τὸ μνημονευθὲν δὲ ἄρθρον ἀντικείμενον ἔχει ὕλικὰ ἔργα, ἀλλὰ τούτων ἐξαιρουμένων ἐκ τῶν ἔργων τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, οὐδὲν ἄλλο ἀπομένει ἢ ὁ νοῦς αὐτοῦ, δὲν πρόκειται δὲ περὶ κλοπῆς αὐτοῦ.

Περὶ δὲ κλοπῆς κοινοῦ πράγματος προνοεῖ ὁ ἡμέτερος νόμος ἐν ἄρθρῳ 372, μὴ περιρριζῶν μὲν ῥητῶς ταύτην εἰς μόνον τὸ πλεόν τῆς μοίρας τοῦ ἀφαιρουίντος, ὅπου νοῦν ὅμως τοῦτο ἀδιστακτικῶς διὰ τοῦ ὅρου τῆς βλάβης τῶν λοιπῶν συμμετόχων· διότι βλάβην ἀθέμιτον δὲν προξενεῖ ἡ ἀφαίρεσις τοῦ μὴ ἀνήκοντος εἰς αὐτοὺς μέρους.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ ἄρθρῳ χαρακτηρίζεται κλοπὴν τὴν νεκροσυλίαν ὑπὸ τυμβωρικοῦ ἢ ν' ἀναγκαῖα ἢ πρόνοια αὐτῇ, διότι ἄνευ τῆς ῥητῆς μνείας ἐδύνατο ν' ἀμφισβητηθῇ ὁ χαρακτήρ τῆς κλοπῆς κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ὅρους, ὡς ἐλάττωσις τοῦ στοιχείου τῆς στέρησεως τοῦ κυρίου ἀποβαλόντος διὰ τῆς ταφῆς πᾶσαν ἰδίαν ἰδιοκτησίαν ἐπὶ τῶν κλαπέντων.

Β'. Κλίμαξ ἀξιοποίνου καὶ ποινῆς· Ἡ κλοπὴ δ' ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀδίκημα εἶναι δεκτικὴ μεγάλης τοῦ ἀξιοποίνου κλήμακος, ἀπὸ ἐλαφροῦ πταίσματος μέχρι θείνου κακουργήματος ἐκτεινομένης. Μεταβάλλουσι δ' ἐπισθητικῶς τὸ μέγεθος καὶ

τὸν χαρακτήρα τοῦ προκειμένου ἀδικήματος, οὐ μόνον ὁ τρόπος τῆς τελέσεως, ἀλλὰ καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος, ἔτι δὲ τὸ εἶδος καὶ ὁ προορισμὸς τῶν κλαπέντων, καὶ ἡ ἀξία καὶ αἱ λοιπαὶ τούτων ιδιότητες, πρὸς δὲ ἡ σχέσις τοῦ κλέπτου πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν κύριον καὶ καθεξῆς.

Καὶ ἐκ μὲν τοῦ τρόπου ἡ κλοπὴ εἶναι ἀπλὴ ἢ ἐντεχνος· ἡ μὲν διὰ μόνης τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ πράγματος τελουμένη, ἡ δὲ μετερχομένου τοῦ κλέπτου καὶ ἄλλην πρόσθετον ἐνέργειαν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀδικήματος. Τοιαῦται δ' ἐνέργειαι πρὸ παντός ἡ ῥῆσις, ἡ χρῆσις πλαστῆς κλειδῶς καὶ ἡ ἀνάβασις.

Καὶ ῥῆσις μὲν καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ κλέπτου ἐκβίασις τῆς εἰσόδου εἰς τὸ μέρος ἔνθα κεῖται τὸ πρᾶγμα, οἷον οἰκήματος, ἀποθήκης, περιβόλου καὶ καθεξῆς, ὡς ἐπίσης ἡ ἐκβίασις τοῦ περιέχοντος τὸ πρᾶγμα σκεύους ἢ ἄλλου περικαλύμματος οἰκουμένης διὸ ῥῆσις δέον νὰ λογισθῇ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ κλέπτου ἀνασκαφὴ πρὸς ἀφαιρῆσιν πραγμάτων ὑπὸ τὴν γῆν παρὰ τοῦ κυρίου κεκρυμμένων. Διαστέλλουσι δὲ ῥῆσιν ἐξωτερικὴν, ὅποιαν καλοῦσι τὴν πρῶτην τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων, καὶ ἐσωτερικὴν τὴν δευτέραν, ἀλλ' ἀνάξια λόγου ἡ διαστολή, διότι οὐδὲ τὸν χαρακτήρα τῆς πράξεως μεταβάλλει, οὐδ' ἀναμφισβήτητος πάντοτε ἡ ιδιότης τῆς ἐξωτερικῆς ἢ ἐσωτερικῆς ῥῆσεως· ἡ σύγχυσις δὲ τῶν δύο τούτων εἶναι καταφανὴς ἐκ τῶν περὶ αὐτῶν κατωτέρω μνημονευμένων διατάξεων τοῦ νόμου, καθ' ὅς ἐξωτερικὴ ῥῆσις λογίζεται· ἔτι ἡ ἀνοίξις ὅπῃς πρὸς ἀφαιρῆσιν τοῦ πράγματος χωρὶς εἰσόδου τοῦ κλέπτου δι' αὐτῆς, ἐσωτερικὴ δὲ πάλιν ἡ ἐκβίασις θυρῶν καὶ θαλάμων.

Πλαστὴ δὲ κλεῖς καλεῖται οὐ μόνον ἡ κυριολεκτικῶς τοιαύτη, ἥτοι ἡ κατ' ἀπομίμησιν τῆς γνησίας κρύφα κατασκευαζομένη, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὄργανον, μηδὲ τῆς γνησίας κλειδῶς ἐξαιρουμένης, ληθοσίσης

προηγουμένως λάθρα, δι' οὗ κατορθοῦται ν' ἀνοιχθῇ κεκλεισμένη θύρα χωρὶς νὰ ἐκβιασθῇ τὸ κλεῖθρον· διότι ἐκβιαζομένου αὐτοῦ ἀποτελεῖται κατὰ τὰ προειρημένα ῥῆσις καὶ οὐχὶ χρῆσις πλαστῆς κλειδῶς.

Ἀνάβασις δ' εἶναι ἐπίσης περιεκτικὸς ὅρος, δηλῶν ἐν γένει τὴν εἰσὸδον εἰς τὸ μέρος ἔνθα φυλάσσεται τὸ πρᾶγμα οὐχὶ ἀπὸ τῆς προωρισμένης πρὸς τοῦτο εἰσόδου, οὐ μόνον διὰ κινητῆς ἀναβάθρας ἢ ἄλλου παραπλησίου ὀργάνου, ἀλλὰ καὶ δι' εἰσπηδήσεως καὶ ὁπωσδήποτε ἄλλως, ὅπῃς καὶ ἡ κατάβασις ἔτι εἰς ὑπόγεια δωμάτια, εἰς αὐλὴν καὶ καθεξῆς, οὐχὶ ἀπὸ τῆς κεκανονισμένης εἰσόδου, ὡς εἴρηται.

Οἱ ἀνωτέρω τρεῖς τρόποι λογίζονται ἐξ ὧς κινδυνώδεις, προϋποτιθέμενοι ἰδίαν ἔτι ἐνέργειαν τοῦ κλέπτου, ἀποδεικνύουσιν θρασυτέτα καὶ πονηρίαν ἰδιόζουσαν, καὶ συνήθως κατ' ἐξοχὴν ἐπιβαρυντικαὶ αἰτίαι λογίζονται, καὶ στοιχεῖα βαρυτέρου εἴδους κλοπῆς, εἰς βαρύτερον ἅμα εἶδος παινῆς ὑποβλητέας.

Θρασεῖα ὅμως ἐπίσης καὶ κινδυνώδης ἡ κλοπὴ φέροντος τοῦ κλέπτου ὄπλα ἢ ἐργαλεῖα ἱκανὰ νὰ μετατραπῶσιν εἰς ὄπλα, καὶ χωρὶς νὰ γίνῃ χρῆσις, διὰ μόνην τὴν πιθανότητα ταύτης· μὴ γινομένης ὅμως, ὡς εἴρηται, χρήσεως οὐδ' ἀπειλῆς, διότι οὕτω μεταβάλλεται ἡ κλοπὴ εἰς ληστείαν.

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων πολυτρόπως ἔτι ἡ κλοπὴ καθίσταται ἐντεχνος· ὡς περισπωμένης διὰ τεχνασμάτων τῆς προσοχῆς τοῦ κυρίου ἢ τοῦ φύλακος, ἢ ἐπιτυχάνοντος τοῦ κλέπτου εἰσόδου διὰ πλαστοῦ ὀνόματος ἢ μεταμφίσεως, ἢ διὰ προσποιήσεως δυστυχοῦς ἢ ἐπαίτου ἢ πωλητοῦ πραγμάτων καὶ καθεξῆς· πάντες δ' αἱ τρόποι οὗτοί εἰσι· ἴσοι τὸν δόλον πρὸς τοὺς προηγουμένους, πολλὰκις δὲ καὶ ἐντεχνότεροι, δὲν προϋποθέτουσιν ὅμως ἑσθὴν τόλμην, διὸ καὶ ἥττον κινδυνώδεις λογίζονται.

Ἐκ δὲ τοῦ χρόνου ἀποθνήσκει βαρυτέρας

ἡ κλοπὴ τελουμένη ἐν καιρῷ νυκτός, ἢ ἐν ὥρᾳ κοινῆς συμφορᾶς καὶ ἀταξίας, ἢ οἰκογενειακοῦ ἢ ἀτομικοῦ δυστυχήματος τοῦ παθόντος· διότι ἡ νύξ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἰκανὴ νὰ καταστήσῃ πᾶν κακὸν δεινότερον, καὶ θρασυτέτα μείζονα τοῦ κλέπτου μαρτυρεῖ, καὶ δυσχερεστέρα κατ' αὐτὴν ἡ προφύλαξις καὶ ἡ ἄλλοθεν βοήθεια· ἡ δ' ἐν καιρῷ δυστυχημάτων, κοινῶν ἢ ἀτομικῶν, ἐπιχειρήσει κλοπῆς οὐ μόνον μείζονα μοχθηρίαν καὶ ἀπαισίαν ἀσέβειαν ἐμφαίνει, ἀλλὰ καὶ τὴν πρᾶξιν κινδυνωδεστέραν πολυτρόπως καθίστησιν, ἐπομένως καὶ βαρυτέρας ποινῆς ἄξια.

Ἐκ δὲ τοῦ τόπου ἡ κλοπὴ καθίσταται βαρυτέρα γενομένη ἐπὶ πραγμάτων ἐκτεθειμένων κατ' ἀνάγκην εἰς μέρη ἀπροφύλακτα ἢ εἰς τόπους κοινῆς συναθροίσεως ἢ κοινῆς διαμονῆς καὶ καθεξῆς, διὰ τὴν παρομαρτοῦσάν τῇ πράξει κατὰ χρῆσιν τῆς προϋποτιθεμένης ἐνταῦθα κοινῆς ἐμπιστοσύνης.

Ἐκ δὲ τοῦ ἀντικειμένου ἡ κλοπὴ εἶναι βαρυτέρα ἐπὶ πραγμάτων κοινῆς χρήσεως ἢ κοινῆς ὠφελείας, ἢ προσωρισμένων νὰ ἰκανοποιήσωσιν ἀπόλυτον ἀνάγκην τοῦ παθόντος ἢ ἄλλου τινός· οἷον πρὸς λύτρωσιν αἰχμαλώτου, θεραπείαν πασχόντος, συντήρησιν ἄκρω ἀπόρων καὶ καθεξῆς· διότι δεινότερον τὸ ἐκ τοῦ ἀδικήματος ἀποτέλεσμα, προδίδει δ' ἔτι ἡ τοιαύτη κλοπὴ σὺν τῇ πλεονεξίᾳ καὶ ἀπανθρωπίαν ἐσχάτην· ἡ τοιαύτη ὅμως ἐπιβαρυνσις προϋποτίθῃσι γνωστὰς τῷ κλέπτῃ τὰς ἀνωτέρω περιστάσεις.

Ἐκ τοῦ ἀντικειμένου ἔτι βαρυτέρα ἡ κλοπὴ ὅσῳ μείζων ἡ ἄξια τῶν κλαπέντων καὶ ἀπολύτως, μάλιστα ὅσῳ σχετικῶς κατὰ παραβολὴν πρὸς τὸ ὅλον, ἐξ οὗ ἡ ἀφαίρεσις· ἐπὶ παραδ. δεινότερα ἡ κλοπὴ 100 δραχμῶν, αἵτινες ἦσαν τὰ μόνὰ χρήματα δυστυχούς τινος, ἢ 1000 πλουσίου, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει πάντοτε ὅτι ἐγίνωσκε ταῦτα ὁ κλέπτης· ἐπίσης

βαρυτέρα ἡ κλοπὴ 100 δραχμῶν ἐκ τινος μέρους, ἔνθα μόναι αὐταὶ ἦσαν, ἢ 1000 ἀπὸ ταμείου, ἐν ᾧ πολλὰ χιλιάδες ἦσαν ἐναποτεταμειυμένα καὶ προστίθεται εἰς τὸν κλέπτην· διότι μείζων ἡ πλεονεξία καὶ ἡ μοχθηρία κατὰ τὴν κλοπὴν τῶν ἀνωθι 100 δραχμῶν ἢ τῶν 1000· ὁ κλέπτης ὁ λαβὼν μικρὸν μέρος τῶν ἐνθεθέντων χρημάτων ἀπέδειξε συστολήν τινα καὶ μετριότητα πλεονεξίας, ἐνῷ τοῦναντίον ὁ λαβὼν τὸ ὅλον, καὶ μικρὸν ἔστω, παρέσχε τεκμήριον, ὅτι θὰ ἐλάμβανεν ὅσα δῆποτε καὶ ἂν εὑρίσκε, καὶ πολὺ πλείον τῶν ληφθέντων, καὶ ἐπομένως μοχθηρίαν καὶ ἀπληστίαν ἀκάθεκτον.

Ἐξ ὑποκειμένου δὲ βαρυτέρα ἡ κλοπὴ, ἂν ὁ κλέπτης ἀπῆλauen ἰδίᾳς ἐμπιστοσύνης τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος, ἢ εἴχα καθῆκον νὰ ἐπιμελῇται τὴν φύλαξιν αὐτοῦ καὶ καθεξῆς. Προσέτι βαρυτέρα ἡ κλοπὴ πραττομένη ἐκ συστάσεως πλειόνων, διότι κινδυνωδεστέρα προφανῶς αὐτῶν κυρίως δ' ἐπικίνδυνος ἡ ποαττομένη ἐκ συμμορίας, ἥτοι ὑπὸ ἐταιρίας κακοποιῶν σκοπὸν ἐχούσης τὴν διάπραξιν πολλῶν κατ' ἐπανάληψιν ἀδικημάτων, ὁμοειδῶς συνήθως.

Ἐκ δὲ τοῦ παθόντος καὶ ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ κλέπτου πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα ἡ κλοπὴ εἶναι βαρυτέρα, ἂν ὁ κλέπτης ἦν εὐηργετημένος παρ' ἐκείνου, ἂν προσέτι ἐγίνωσκε τὴν ἀπορίαν τοῦ παθόντος, ἢ τὸν ἰδιάζοντα προορισμὸν τῶν χρημάτων ἢ πραγμάτων. ἡ εἴχε· καθῆκον φυλάξεως, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἴρηται καὶ καθεξῆς.

Τὴν κλοπὴν ἐπὶ τέλους ὡς πάντα τὰ ἀδικήματα ἐπιβαρύνει ἡ ὑποτροπή, καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἐνταῦθα· διότι ἡ ἐκ τῆς ὑποτροπῆς τεκμαιρομένη πρὸς τὸ ἀδικήμα ἐξίς συνθεστέρα καὶ μᾶλλον δυσ· εξάλεπτος εἰς τὰ ἀδικήματα τῆς πλεονεξίας, ὧν τὴν προχειροτέραν μορφήν ἀποτελεῖ ἡ κλοπὴ· ἐπομένως ἡ ὑποτροπή

κατὰ τὴν κλοπὴν εἶναι ἄξια ἰδιαζούσης αὐστηρότητος.

Τῶν ἐκτεθέντων δ' ἐπιβαρυντικῶν λόγων τινὲς μὲν συντελοῦσιν ἀπλῶς εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ποινῆς ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένου ἀνωτάτου ὅρου, τινὲς δὲ κατὰ τὸ κρατοῦν τὸ πλείστον σύστημα, ὅπερ καὶ παρ' ἡμῖν, διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ χρόνου τῆς ποινῆς νὰ μεταβάλληται καὶ τὸ εἶδος αὐτῆς, ἐκ δὲ τοῦ εἶδους τῆς ποινῆς νὰ χαρακτηρίζηται τὸ ἀδικήμα (ἴδε Κακουρήματα), ἐπιφέρουσι τὴν μεταβολὴν εἰς βαρύτερον εἶδος ἀδικήματος, ὡς κατωτέρω. Φανερόν δ' ἔτι ἐκ τῶν προειρημένων καὶ ἅψ' αὐτοῦ, ὅτι ἡ συνδρομὴ πλείστων ἐπιβαρυντικῶν λόγων καθίστασι βαρύτεραν ἔτι τὴν πράξιν.

Εἶναι δ' ἀναμφισβήτητον, ὅτι οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ἐπιβαρύνῃ τὴν κλοπὴν ἢ ἡ διάπραξις ἄλλου ἀδικήματος πρὸς διευκόλυνσιν αὐτῆς ὡς ἐπὶ παραδ' ὁ φόνος ἢ ἡ κάκωσις προσώπου τινὸς πρὸς ἐπίτευξιν εἰσόδου, ἢ ἐξαφάνισιν μάρτυρος, ἢ ἐξασφάλισιν τῶν κλοπιμαίων προσέτι ἐμπερησμός ἢ πλημύρα κλπ. πρὸς περισπασμὸν τῆς προσοχῆς ἢ πρὸς κάλυψιν ἢ ἐξασφάλισιν τῆς κλοπῆς καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Οὕτως ὅμως ἐπέρχεται συρροὴ ἀδικημάτων, καθ' ἣν ἄλλως ρυθμίζεται ἡ ποινή· ἥτοι κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον, λογιζομένων τῶν λοιπῶν ὡς ἐπιβαρυντικῶν λόγων. Ὅθεν καὶ ἐπὶ κλοπῆς γενομένου ἄλλου βαρύτερου ἀδικήματος, καὶ ἔνεκα ταύτης ἔστω, ἡ ποινὴ ἐπιβληθήσεται κατ' αὐτό, ἢ δὲ κλοπὴ λογισθήσεται ἀπλῶς ἐπιβαρυντικὴ αἰτία· δυνατόν δὲ καὶ χαρακτηρῆσαι ληστείας νὰ προσλάβῃ, ἂν τὸ πρόσθετον ἀδικήμα μεταβάλῃ τὸ λαθραῖον τῆς πράξεως εἰς βίαιον. Εὐνόητον ὅμως ἅμα ὅτι, ἂν τὰν ἀπαλὴν τὸ πρόσθετον ἀδικήμα εἶναι ἐλαφρότερον τῆς κλοπῆς, λογισθήσεται αὐτὸ ὡς ἐπιβαρυντικὴ αἰτία κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς διὰ τὴν κλοπὴν ἐπιβλητέας ποινῆς.

Ὁ ἡμέτερος δὲ ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ τὴν ἀπλὴν κλοπὴν μέχρι 20 δραχμῶν ὡς πταίσμα, διὰ προστίμου ἀπὸ 1—100 δρ. ἢ κρατήσεως ἀπὸ 1 ἡμέρας—μηνὸς (ἀρθρ. 693). Ἐνῶ δὲ τῶν 20 δραχμῶν μέχρι 400 πλημμέλημα, διὰ φυλάξεως ἀπὸ 3 ἡμερῶν μέχρι 5 ἐτῶν, (ἀρθρ. 373). μεταβάλλει δὲ τὴν πράξιν εἰς κακούργημα καταγινώσκων ποινὴν εἰρκτῆς ἀπὸ 5—10 ἐτῶν, ὕψισταμένων τινῶν τῶν προεκτεθέντων ἐπιβαρυντικῶν λόγων (ἀρθρ. 374), καὶ εἰς βαρύτερον ἔτι, καταγινώσκων δεσμὰ πρὸςκαίρα ἀπὸ 10—20 ἐτῶν, συμπίπτοντων ἐπιβαρυντικῶν λόγων ἐπὶ κλοπῆς τιμωρητέας δι' εἰρκτῆς (ἀρθρ. 375).

Λόγοι δ' ἐπιβαρυντικοὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἐπαγόμενοι ποινὴν εἰρκτῆς εἰσι πλὴν ἄλλων τινῶν ἢ ῥῆξις ἢ ἀνάδασις καὶ ἡ χρῆσις πλαστῆς κλειδός, ἐπὶ κατωκημένων ὅμως κτιρίων, προσέτι ἡ κλοπὴ μεθ' ὅπλων, ἢ ὑπὸ συμμορίας, ἢ ἂνω τῶν 400 δραχμῶν καὶ ἡ τριπλῇ ὑποτροπῇ εἰς κλοπὴν τιμωρητέαν ὡς πλημμέλημα· πρὸς δὲ κατὰγινώσιν δεσμῶν ἢ ὑποτροπῇ μετὰ ποινὴν εἰρκτῆς δις, ἢ χρῆσις ὅπλων πρὸς ἐκφύθισιν, ἢ ὑπὸ συμμορίας, ἥτις ἄλλως ἦν τιμωρητέα δι' εἰρκτῆς καὶ ἡ ὑπερβαίνουσα τὰς 1000 δραχμάς. Πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς λόγους, ἐν οἷς καὶ ἡ ῥῆξις κλπ. εἰς μὴ κατωκημένα κτίρια, ἀπαριθμεῖ κεχωρισμένως ὡς ἐπιβαρυντικούς ἐπὶ παντὶ εἶδους κλοπῆς ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς εἰδικῆς τεταγμένης ποινῆς κατὰ τὸ ἀρθρ. 408 (ἀρθρ. 376).

Ἐλαφρότερας δὲ ποινὰς ἀπαγγέλλει ὁ ποινικὸς νόμος ἐπὶ τῆς καλουμένης οἰκογενειακῆς κλοπῆς, ἥτοι τῆς μεταξὺ στενοτάτων συγγενῶν ἢ καὶ ἄλλων συγγενῶν ἐπίσης κοινῇ ὅμως διακειμένων, καὶ προσέτι ἐπὶ τῆς ὑπὸ ὀρηστῶν ἐκ λαιμαργίας, ἀντὶ μὲν τῶν δεσμῶν καὶ τῆς εἰρκτῆς φυλάξιν, ἐπὶ δ' ἐλαφρότερας πράξεως ἀναλόγως ἐλαφρότερας ποινὰς (ἀρθρ. 377). Λόγος δὲ τῆς ἐπιεικειᾶς ἐνταῦθα ἡ

εικάζομένη καὶ ὀφειλομένη ἅμα παρὰ τοῦ παθόντος συγγνώμη πρὸς στενὸν συγγενῆ, ὡς ἐπίσης πρὸς οἰκέτην ἀπλῶς λαιμαργοῦντα, ἣν καὶ πλήρη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ῥητῶς ἐπιτρέπει ὁ νόμος, μόνον ἐγκλήσει τοῦ παθόντος καταδικωμένης τῆς πράξεως, εἰ καὶ περιττὸν τοῦτο ὡς κατωτέρω δειχθήσεται.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖ τις, ὅτι ὁ ἡμέτερος νόμος πολλὴν προσοχὴν παρέσχεν εἰς τὴν ἐπανειλημμένην ὑποτροπὴν καὶ εἰς τὸ ποσὸν τῶν κλαπέντων, εἰς δευτέρον δὲ λόγον ἔταξε τὰς πλείστας τῶν λοιπῶν περιπτώσεων, ἐξ ὧν τινες δεινότεραι πάσης ἄλλης, ὡς ἡ ἐν ὧρᾳ δυστυχίματος πραττομένη κλοπὴ, ἥτις, ὡς εἴρηται, οὐ μόνον ἀπανθρωπίαν καὶ ἀσέβειαν ἐσχάτην ἀποδεικνύει, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐσχολὴν κινδυνώδης.

Καὶ ἐπὶ τοῦ ποσοῦ δ' ἔλαβεν ἀπολύτως τρεῖς ἀριθμούς, τὰς 20 δραχμάς, τὰς 400 καὶ τὰς 1000, καὶ ὥρισε τρεῖς βαθμούς ἀξιοποίνου, μεθὲν λογισάμενος τὸν προσρισμὸν τῶν κλαπέντων, τὴν σχέσιν τοῦ κλαπέντος ποσοῦ πρὸς τὸ ὅλον, οὐδὲ τὰς εἰδικὰς περιστάσεις τοῦ παθόντος καὶ τὰ ταιαῦτα, περὶ ὧν ἐγένετο ἤδη λόγος.

Πρὸς τοῦτοις ἡ 2 περίπτωσις τοῦ 375 ἄρθρου εἶναι εἰς ἀντίφασιν οὐ μόνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς κλοπῆς, καθ' ἣν κύριος ὅρος τὸ λαθραῖον, ὅπερ ὅμως ἀναγκαιῶς ἐκλείπει προστιθεμένης τῆς ἐκφοβίσεως ἢ κακώσεως τοῦ ζητοῦντος νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀφαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν 3ην περίπτωσιν τοῦ 363 περὶ ληστείας ἄρθρου, διότι ἀμφοτέραι αἱ περιπτώσεις αὗται, ὡς ἐκτίθενται, εἰσὶν ὅλως ὅμοιαι, καὶ ὅμως ἡ μὲν περὶ κλοπῆς ἢ δὲ περὶ ληστείας. Ματαίᾳ δὲ πᾶσα προσπάθεια νὰ ἀνεύρῃ τις διαστολὴν μεταξὺ τούτων, διότι κατ' ἀμφοτέρας ῥητῶς προϋποτίθεται ἡ χρῆσις τῶν ὁπλῶν ἢ τῶν ἐργαλείων ἀντὶ ὁπλῶν πρὸς ἐκφόδισιν ἢ κάκωσιν τῶν ἐπιχειρούντων νὰ ματαιώσωσι τὴν ἀ-

φαίρεσιν, πᾶσα δὲ ἄλλη ὑπόθεσις εἶναι αὐθαίρετος.

Ἰδίᾳ δὲ διατάξει περιέχει ὁ ποινικὸς νόμος πρὸς κανονισμὸν τῆς ἀξίας τῶν κλαπέντων (ἄρθρ. 379), πρὸς ὁρισμὸν τοῦ κλαπόμενου κτιρίου (ἄρθρ. 380), ἐπὶ δὲ τῆς περιφράκτου αὐτῆς (ἄρθρ. 381), τῆς ἐξωτερικῆς ῥήξεως (ἄρθρ. 382), τῆς ἐσωτερικῆς (ἄρθρ. 383) καὶ τῆς πλαστῆς κλειδοῦς (ἄρθρ. 384). Αὗται δέ, μετὰ τὰ προειρημένα, σαφεῖς δὲ καθ' ἑαυτάς, δὲν χρῆζονται πλείονος ἐρεύνης.

Βαρυτέρας ἀναλόγως ποινὰς ἀπαγγέλλει ἐπὶ ζωοκλοπῆς ὁ περὶ ταύτης ΣΛ' νόμος τοῦ 1867, μεταρρυθμίσας τὸ πλεῖστον τὸν προηγούμενον τοῦ 1848, αὐστηρότερον ἔτι.

Ἐπιβάλλει δὲ ποινὴν πλειμμελήματος καὶ ἐπὶ ποσοῦ κατωτέρου τῶν 20 δραχμῶν, καὶ προσέτι χαρακτηρίζει ζωοκλοπὴν τὸν λαβόντα χρήματα παρὰ τοῦ κυρίου πρὸς ἐξαγορὰν κλαπέντος ζώου (ἄρθρ. 6). Οὐδεμίαν δὲ διαστολὴν ποιεῖται, ἂν ὁ δεχόμενος τὰ χρήματα, ἢ τὰ λύτρα κατὰ τὸ γράμμα τοῦ νόμου, ἐγίνωσκε τὴν προηγηθεῖσαν κλοπὴν. Ἀναγκαῖον ὅμως νὰ εἰκάζωμεν τοιαύτην ἔννοiam τῆς διατάξεως, ἵνα μὴ χαρακτηρίσωμεν αὐτὴν ὡς ἀντιστρατευομένην πρὸς πᾶσαν ὑγίαν τοῦ ποιν. δικαίου ἀρχήν.

Πλὴν δὲ τῶν κατὰ τὸν κοινὸν ποινικὸν νόμον ποινῶν καὶ τῶν ἀποδόσεων καὶ τῶν ἀποζημιώσεων ὁ αὐτὸς νόμος ὑποχρεοῖ τὸν ἐνοχον εἰς καταβολὴν τοῦ διπλασίου τῆς ἀξίας εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην καὶ τοῦ τριπλασίου λόγῳ ποινῆς. Εἶναι δὲ δυσχερὲς νὰ ὀρίσῃ τις τὸν χαρακτῆρα τοῦ εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην καταβλητέου διπλασίου, τοῦτέστιν ἂν ἀποζημιώσις τοῦτο ἢ ποινὴ διότι ἡ ἀποζημιώσις μὲν προηγῆθη, ὡς εἴρηται, ποινὴ δὲ πάλιν πρὸς ἰδιώτην ἀνδρῶς μιστος πρὸς τὸ λοιπὸν δίκαιον ἡμῶν παραδοξότερον δ' ἐστὶν, ἂν ὁ δῆμος ἀπεζημιώσῃ προηγούμενος τὸν παθόντα, λαμβά-

νει αὐτὸς τὸ διπλάσιον, ἀλλὰ τότε ὁ κλέπτης δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἄλλην ἀποζημίωσιν, καὶ ἐπομένως τὸ μέγεθος τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἐξαρτᾶται ὅλως ἀπὸ τῆς τύχης (ἄρθρ. 7).

Ἰδίαις εἶτι ποινὰς περὶ κλοπῆς περιέχει ὁ στρατιωτ. ποινικὸς νόμος, πραττομένης ὑπὸ στρατιωτικῶν εἰς πράγματα δημόσια ἢ ἀνήκοντα εἰς ἄλλους στρατιωτικούς, ἀπαγγέλλων ποινὴν εἰρκτικῆς ἀνεξαρτήτως τοῦ ποσοῦ (ἄρθρ. 238 § α'). Ἀναφέρει δὲ γενικῶς χρήματα καὶ πράγματα οἰαδῆποτε, χωρὶς νὰ ὀρίξῃ τίνα, ἐκ τῶν ἐνδεικτικῶς ὅμως ἐν ἀρχῇ μνημονευομένων εἰδῶν καὶ ἐκ τοῦ ἐξαιρετικοῦ τῆς διατάξεως εἶναι φανερόν, ὅτι προϋποτίθῃσι τῶν μὲν δημοσίων τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατοῦ, ἢ τοῦλάχιστον ἐμπειστευμένα εἰς τὸ σῶμα, ἐνθα ὑπηρετεῖ ὁ ἀφαιρῶν, τῶν δὲ ἀτομικῶν τὰνήκοντα, εἰς συνυπηρετοῦντας.

Ἀπαγγέλλει δ' ὁ αὐτὸς νόμος πρόσκαιρα δεσμὰ ἀφαιρουμένων τῶν ἄνωθι πραγμάτων ὑπὸ τῶν διαχειριζόντων ταῦτα στρατιωτικῶν· οὕτως ὅμως ἡ πράξις λαμβάνει μᾶλλον χαρακτῆρα ὑπεξαίρεσεως, καὶ τὸ προκείμενον δὲ ἄρθρον ἀπὸ κοινοῦ περὶ κλοπῆς καὶ ὑπεξαίρεσεως πραγματεύεται (ἄρθρ. 238 § β'). Εἰρκτικὴν προσέτι καταγιγνώσκει κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ κλέπτοντος τὸν ἰδιώτην, παρ' ᾧ καταλύει, ἀνεξαρτήτως ἐπίσης τοῦ ποσοῦ ἢ τῆς ἀξίας τῶν κλαπέντων (238 § γ').

Λόγος δὲ τῆς τοσαύτης αὐστηρότητος ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ πάσας τὰς προκειμένας περιπτώσεις παρομαρτῇ κατάχρησις τῆς προϋποτιθεμένης ἐμπιστοσύνης, κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν καὶ ἀσέβεια πρὸς τὴν ξενίαν, ἔστω καὶ ἐπιβεβλημένην ὑπὸ τοῦ νόμου. Περιέχει ὅμως τὸ αὐτὸ ἄρθρον (§ § γ' καὶ δ') καὶ τὸν ὅρον ἀρίστων ἐλαφρυντικῶν περιστάσεων, ὧν τιθεμένων ἡ ποινὴ μειοῦται εἰς τὸ ἀμέσως κατώτερον εἶδος.

Πλὴν δὲ τῆς κυρίας ποινῆς ἡ κλοπὴ ἐπάγεται στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ἄλλας ἀνικανότητας καὶ μόνον εἰς βαθμὸν πλημμελήματος τιμωρουμένη, πρώτη αὕτη καταλεγομένη ἐν τῷ 22 ἄρθρῳ τοῦ ποινικοῦ νόμου εἰς τὰ ἐπαγόμενα τοιαῦτα ἀποτελέσματα ἀδικήματα. Κατὰ τὸ διάταγμα δὲ τῆς 20 Μαΐου 1836 ἡ στέρησις καὶ τὰ λοιπὰ ἀποτελέσματα ἐπακολουθοῦσι μόνον, ὅταν ἡ καταγνωσθεῖσα ποινὴ εἴναι τοῦλάχιστον ἐναύσιος. Ἐπὶ ζωοκλοπῆς ὅμως ἡ στέρησις κλπ. χωροῦσι πάντοτε ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου τῆς ποινῆς, τοῦτέστι καὶ μετὰ τὴν ἐλάχιστην φυλάκισιν (ἄρθρ. 10 Σλ' νόμου 1867 καὶ 5 προγενεστέρου). Καὶ ἐπὶ ἀξιωματικῶν δὲ ἡ ἐπὶ κλοπῇ κατὰ δίκην εἰς ποινὴν πλημμελήματος ἐπιφέρει πάντοτε στέρησιν τοῦ βαθμοῦ ἀνεξαρτήτως ἐπίσης τοῦ χρόνου τῆς φυλακίσεως (ἄρθρ. 190 στρατ. ποιν. νόμου).

Γ'. Καταδίωξις, ἀπαλλαγὴ, τετελεσμένον καὶ ἀπόπειρα.

Λογίζεται δὲ παρὰ πάντων ἡ κλοπὴ ἀδίκημα ἀμέσως τὴν δημοσίαν τάξιν προσβῆλλον, καὶ ἐπομένως καταδιωκτέον ἐξ ἐπαγγέλματος ἀνευ ἐγκλήσεως τοῦ παθόντος· τοιοῦτον δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος ποιν. νόμος προϋποτίθῃσι τὸ ἀδίκημα, ἐπὶ μόνης τῆς οἰκογενειακῆς κλοπῆς καὶ τῆς ὑπὸ οἰκετῶν ἐκ λαιμαργίας προαπαϊτῶν ἐγκλήσιν κατὰ τὸ 377 ἄρθρον· ἀκρίβεστερον ὅμως ἐρευνῶν τις καθ' αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον καὶ παραβάλλον τὰς σχετικὰς τοῦ νόμου διατάξεις, παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ἔκτασις τῆς ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωξεως εἶναι στενοτέρα ἢ ὅσον νομίζεται.

Εἴρηται ἤδη, ὅτι ὁρος κύριος τῆς κλοπῆς εἶναι ἡ παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ κυρίου ἀφαίρεσις τοῦ πράγματος, ὅτι δὲ συναινοῦντος αὐτοῦ δὲν χωρεῖ ἀδίκημα, εἰὰ τὸ ἀπαλλοτριωτὸν τῶν ἰδιωτικῶν δικαιῶν, καὶ τὴν ἀπεριόριστον ἐξουσίαν τοῦ κυρίου τοῦ διαθέτειν τὰ ἴδια, ὅπερ οὐ μόνον γε-

νικήν τοῦ δικαίου ἀρχὴν συνιστᾷ, ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου αὐτοῦ κυροῦται ἐν τῷ 98ῳ ἄρθρῳ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπεταί, ὅτι ἐπὶ ἰδιωτικῆς κλοπῆς, ἵνα γίνῃ ποινικὴ καταδίωξις, δεόν νὰ ζητη-
ται πρῶτον ἡ συγκατάθεσις τοῦ κυρίου, περιττὴ δὲ μόνον αὕτη ἐπὶ πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς πρόσωπα στερούμενα τῆς ἀπεριορίστου διαθέσεως τῶν ἰδίων, οἷα τὸ Δημόσιον, οἱ δῆμοι καὶ τὰ λοιπὰ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πολιτείας διατελοῦντα νομικὰ πρόσωπα.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἡ ἐκ τῶν προτέρων συναί-
νεσις τοῦ κυρίου πρὸς καταδίωξιν δὲν εἶ-
ναι κατὰ τὰ ἄρθρα 20 καὶ 22 τῆς ποιν. δικονομίας ἀναγκαῖα, μὴ ἐξαίρουτος ῥη-
τῶς τοῦ νόμου, τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποτελε-
σμα ἐπέρχεται, ἀρχομένης τῆς καταδιώ-
ξεως, ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ πράγμα-
τος, καλουμένου τοῦ κυρίου καὶ δηλοῦν-
τος, ὅτι ἐντολῇ αὐτοῦ ἐγένετο ἡ ἀφαίρε-
σις, ἥ ὅτι ἀποδέχεται ταύτην γενομέ-
νην, ἥ καὶ ὅτι ἱκανοποιήθη ἡδη τελείως
ὑπὸ τοῦ ἀφαιρέσαντος κατὰ τὸ 378 ἄρ-
θρον· διότι ἀναγκάως θὰ παύσῃ τοῦ λοι-
ποῦ ἡ καταδίωξις. Ἡ πρόσκλησις δὲ καὶ
ἐξέτασις τοῦ κυρίου εἰσὶν ἀναπόδραστοι,
καὶ ἐπιτεταγμένοι ὑπὸ τοῦ νόμου, οὐ μόν-
ον ἵνα βεβαιωθῇ, ἂν ἐγένετο ἀφαίρεσις
καὶ ὄντως ἐστερήθη τινὸς ὁ κύριος, καὶ ὁ-
ποίου καὶ πόσου καὶ καθέξης, ἀλλὰ πρὸ
παντός ἵνα βεβαιωθῇ τὸ ἀναγκαῖον τῆς
κλοπῆς στοιχεῖον, ὅτι ἄνευ τῆς συναινέ-
σεως τοῦ ἐγένετο ἡ ἀφαίρεσις· ἀρνούμενου
δὲ τοῦ κυρίου ταῦτο, ἡ ὅπερ ταῦτόν συναι-
νούντος εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος,
ἐλλείπει τὸ μνημονευθὲν στοιχεῖον, καὶ ἡ
καταδίωξις ἀποβαίνει ἀδύνατος, ὡς προεί-
πομεν.

Ἀσφαλῶς ἄρα ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνά-
γομεν, ὅτι ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωξις
τῆς κλοπῆς χωρεῖ κυρίως ἐπὶ πραγμάτων
ἀνηκόντων εἰς τὸ Δημόσιον καὶ τὰ λοιπὰ
νομικὰ πρόσωπα, τὰ προηγουμένως μνη-

μονευθέντα, ἐπὶ δὲ ἰδιωτικῆς κλοπῆς πρὸς
καταδίωξιν προϋποτίθεται ἡ συναίνεσις τοῦ
κυρίου, ῥητὴ ἢ σιωπηρά, ἐξαίρουμένης ὡς
εἰκός, τῆς περιπτώσεως κοινῷ κινδύνου,
περὶ τῆς κατωτέρω, διότι οὕτω ἐκλείπει ὁ
καθαρῶς ἰδιωτικὸς χαρακτὴρ τῆς ζημίας.

Ὡς δ' ἀρτίως εἴρηται, ὁ νόμος ἐπιτρέ-
πει τὴν ὑπὸ τοῦ παθόντος συγγνώμην ἐπὶ
πάντων τῶν κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἀδι-
κημάτων, ὅσας τις τάυτα δὲν προξενούσι
κοινὸν κίνδυνον (ἄρθρ. 98). "Ὅθεν καὶ ἐπὶ
κλοπῆς χωρεῖ ἰδιωτικὴ συγγνώμη ὑπὸ τὸν
τεθέντα περιορισμόν. Προσθετόν δ' ὅτι ὁ
κίνδυνος εἶναι πιθανὸς κυρίως ἐπὶ ἄλλων
ἀδικημάτων, ὡς τῆς φθορᾶς ξένης ἰδιοκτη-
σίας τῆς ληστείας καὶ καθέξης, ἀπίστα-
νος δὲ καὶ σχεδὸν ἀδύνατος ἐπὶ κλοπῆς,
διότι ὅταν ὁ κύριος σιωπᾷ, συναινῶν ἢ ἀ-
νεχόμενος, οὐδεὶς ἄλλος ταράσσεται, καὶ
οὐδεὶς ἀπειλεῖται κίνδυνος.

Δὲν ὀρίζει δ' ὁ νόμος πότε εἶναι παρα-
δεκτὴ ἡ ἰδιωτικὴ συγγνώμη, καὶ κυρίως
ἂν χωρῇ ἀρξαμένης τῆς ποινικῆς κατα-
διώξεως. Καὶ ἂν μὲν προηγήθῃ μὴνυσις,
δεόν νὰ δεχθῶμεν ἐξ ἀναλογίας τοῦ 23 ἄρ-
θρου τῆς ποινικῆς δικονομίας, ὅτι δὲν εἶ-
ναι δεκτὴ μετ' αὐτὴν ἄνευ ὅμως μνημό-
σεως ἐν παντὶ καιρῷ μέχρι τοῦ ἀκροατη-
ρίου ἔτι δύναται νὰ δηλώσῃ ὁ παθὼν κατὰ
τὰ προειρημένα, ὅτι ἀποδέχεται τὸ γε-
νόμενον, ὡς καὶ ὅτι ἱκανοποιήθη ὑπὸ τοῦ
ἀδικήσαντος κατὰ τὰ ἀμέσως κατωτέρω
ἐκτεθησόμενα, καὶ ἐπομένως ἀπαλλακτέος
τῆς καταδιώξεως.

Οὐ μόνον ὅμως διὰ τῆς συγγνώμης τοῦ
παθόντος, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ δύναται ὁ
ἀπαλλαγῇ τῆς καταδιώξεως ὁ ἀφαιρῶν ἁλ-
λότρια δι' ἐμπράκτου μετανοίας, ἀποδί-
δων ὅτι ἀφῆρεσεν, ἢ ἱκανοποιῶν ἐντελῶς
τὸν κύριον διὰ τ' ἀφαιρεθέντα ἢ ἐμπρα-
κτος ὁμοιωσῆται μεταμέλειαν ἀπαλλάττει τῆς
καταδιώξεως καὶ τῆς ποινῆς μόνον γινο-
μένη πρὸ πάσης ἀνακρίσεως, ἥτοι μέχρι
οὗ ἡ δημοσία ἀρχὴ ἐπιληφθῇ τῆς πρᾶ-

ξως, διότι μετὰ ταῦτα ἡ ἐπ' ἀνθρώποις εἶ-
ναι, ὡς εἰκός, ἐξηναγκασμένη καὶ ψευδὴς
μεταμέλεια. Καὶ ἡ μερικὴ δὲ ἀποδοσις ἡ
ικανοποίησις ἐπάγονται ἀναλόγως ἀπαλ-
λαγὴν· διότι τὸ ἀξιόπαινον τῆς πράξεως
ὕπολογίζεται κατὰ τὸ μὴ ἀποδοθῆν μέρους
μόνον (ἄρθρ. 378).

Λόγος δὲ τῆς προκειμένης ἀπαλλαγῆς
εἶναι οὐ μόνον ἡ προσήκουσα εἰς τὸν με-
ταμελόμενον ἐπιείκεια, ἀλλὰ καὶ πολιτι-
κὸς ἄμα, ἵνα μὲν τῷ ἐνόχῳ στάδιον ἐπα-
νορθώσεως τοῦ ἀδικήματος καὶ ἀποφυγῆς
τῆς ποινῆς, καὶ μὴ ὠθηται ἐξ ἀπελπισίας
εἰς νέας πανηρίας καὶ τολμηρότερα βήμα-
τα πρὸς διάσωσιν ἑαυτοῦ καὶ ἀποκρυψί-
ν ἡ ἐξαφάνισιν τῶν κλοπιμαίων.

Ἐρευνητέον δὲ νῦν τὸ πᾶν ἀμφισβη-
τῆθαι καὶ ἀμφισβητήσιμον ἔτι ζήτημα,
— πότε ἡ κλοπὴ εἶναι τετελεσμένη.

Καὶ κατὰ τινὰς μὲν ἄμα τις, προθέμε-
νος κλοπὴν, ἐξέτεινε χεῖρα ἐπὶ τοῦ πράγ-
ματος καὶ κατέλαβεν αὐτό, ἐτετέλεσε τὴν
κλοπὴν, ἀδιαφόρως ἂν κατώρθωσεν ἡ μὴ
να γίνῃ κύριος τοῦ πράγματος, διότι ἡ ἀ-
πόκτησις αὐτοῦ εἶναι ἀπλῶς ὁ τελικὸς σκο-
πὸς τῆς κλοπῆς, ἡ δ' ἐπίτευξις τοῦ τελικοῦ
σκοποῦ ἐπὶ παντὸς ἀδικήματος δὲν εἶναι
ἀναγκαῖος ὅρος πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ·
ἐπομένως διὰ μόνης τῆς καταλήψεως τοῦ
πράγματος ἡ κλοπὴ εἶναι τετελεσμένη.

Ἄλλ' ὅμως τετελεσμένον εἶναι ἡδίκημά
τι, ὅταν ἐπέλθῃ πληρὴς τὸ ὑπὸ τοῦ αὐ-
τοῦ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα, τῆς δὲ
κλοπῆς σκοπὸς οὐχὶ ἡ ἀπλὴ κατάληψις
τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ ἡ περιέλευσις
αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κλέπτου· ὅ-
θεν ἡ ἀπόκτησις εἶναι ὁ ἄμετος καὶ οὐχὶ
ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς κλοπῆς, ἥτοι αὐτὸ
τὸ ἄμεσως σκοπούμενον ἀποτέλεσμα, ἄρα
καὶ ἀναγκαῖος ὅρος, ἵνα λογισθῇ τετελε-
σμένη. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ἡ ἀντίθετος
ὅλως τῆς προηγουμένης γνώμη, ὅτι ἡ
κλοπὴ εἶναι τετελεσμένη μόνον ἀποκομι-
ζομένου ἢ ἀποκρυπτομένου τοῦ πράγμα-

τος, καὶ περιερχομένου οὕτω ἐντελῶς εἰς
τὴν ἐξουσίαν τοῦ κλέπτου· διότι τότε μό-
νον ἡ πράξις περιλαμβάνει πάντα τὰ δει-
χθέντα στοιχεῖα τῆς κλοπῆς, καὶ κυρίως
τότε μόνον ἐπέρχεται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς
στερησεως τοῦ κυρίου καὶ τὸ δυνατόν τῆς
ἰδιοποιήσεως παρὰ τοῦ κλέπτου.

Ἀνεφύη ὁμως καὶ μέση τις γνώμη,
καθ' ἣν ἡ κλοπὴ δὲν εἶναι μὲν τετελε-
σμένη διὰ μόνης τῆς καταλήψεως, συμ-
πληροῦται ὅμως ἀποχωρίζομένου ἢ μετα-
τοπιζομένου τοῦ πράγματος, διότι οὕτω
ἐκδηλοῦται σαφῶς ὁ σκοπὸς τῆς ἀφαίρε-
σεως αὐτοῦ καὶ χωρὶς ἀποκομισεως ἔτι ἢ
ἀποκρύψεως. Ἡ γνώμη δ' αὕτη δὲν εἶ-
ναι ὀρθὴ κατὰ τὰ προεξηγήμενα, διότι μόνη
ἡ ἀποχώρισις ἢ μετατόπισις δὲν ἀρ-
κεῖ, ἵνα ἐπέλθῃ τὸ διὰ τῆς κλοπῆς σκο-
πούμενον ἀποτέλεσμα τῆς ἀποκτήσεως
τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ κλέπτου, καὶ
μόνον ὡς ἀρχὴ ἐκτελέσεως ἄνευ ἀποπε-
ρατώσεως τῆς κλοπῆς δύναται νὰ λογι-
σθῇ· τούτεστι περιέχει μόνον τὰ στοιχεῖα
τῆς ἀποπειρας καὶ οὐχὶ τῆς τετελεσμένης
κλοπῆς.

Ἄλλ' οὐχ ἥττον ἡ μέση αὕτη γνώμη ἐ-
κράτησε παρὰ ταῖς πλείστας νομοθεσίαις,
τὴν ἡκολούθησα δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος,
ὀρίσας αὐτολεγεῖ,

ὅτι ἡ κλοπὴ εἶναι τετελεσμένη, ἂφ' ἧς
στιγμῆς ὁ κλέπτης καταλάβῃ τὸ πρᾶγμα,
ἀφαίρεσας αὐτὸ ἀπὸ τοῦ τόπου του, ἢ
ἄλλως τὸ λάβῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του
(ἄρθρ. 371 § 6').

Ἡ τελευταία δὲ φράσις τοῦ ἄρθρου εἶναι
πως εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸ λοιπὸν κείμε-
νον, διότι ἄλλο ἀφαίρεσις ἀπὸ τοῦ τόπου,
ἥτοι μετατόπισις, καὶ ἄλλο λῆψις ὑπὸ
τὴν ἐξουσίαν τοῦ κλέπτου· διαφευκτικῶς
ὅμως ἐκφέρονται ταῦτα, ἐπομένως καὶ μό-
νη ἡ μετατόπισις συνιστᾷ τετελεσμένην
κλοπὴν κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον.

Ἄλλ' οὕτως ἔχοντος τοῦ νόμου γεννᾷ-
ται τὸ ζήτημα, ἂν χωρὶ παρ' ἡμῖν ἀπό-

πειρα κλοπῆς· ἡ ἀρνητικὴ δ' ἀπάντησις εἶναι φανερά, διότι ὁ νόμος, λογίσας τὴν κλοπὴν τετελεσμένην καὶ διὰ μόνης τῆς ἀποχωρίσεως ἢ μετατοπίσεως τοῦ πράγματος, περιέλαβεν εἰς τὸ τετελεσμένον καὶ τὴν ἀπόπειραν αὐτήν. Προηγεῖται δὲ τῆς ἀποχωρίσεως καὶ μετατοπίσεως ἡ κατάληψις· αὕτη ὅμως μὴ φέρουσα ἀναγκαιῶς εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος, ὡς ὑπολειπομένου ἔτι σταδίου πρὸς ἐγκατάλειψιν τοῦ σκοποῦ τῆς κλοπῆς, ἀποτελεῖ ἀπλῶς σχέδιον ἀδικήματος ἢ προπαρασκευαστικὴν πρᾶξιν, καὶ ἐπομένως δὲν δύναται νὰ λογισθῇ ὡς ἀρχὴ ἐκτελέσεως, ἵνα δεχθῶμεν, ὅτι συνιστᾷ ἀπόπειραν. Καταφανέστερον δ' ἔτι προπαρασκευαστικαὶ εἰσιν ἡ ῥῆξις καὶ ἀνάθασις καὶ πλαστῆς κλειδὸς χρῆσις καὶ οἱ ἄλλοι ἔντεχνοι τρόποι πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κλοπῆς, ὡς πράξεις καὶ τῆς καταλήψεως τοῦ πράγματος προηγούμεναι, καὶ ἐπομένως κατὰ μείζονα λόγον δὲν ἀποτελοῦσιν ἀρχὴν ἐκτελέσεως, οὐδ' ἀπόπειραν κλοπῆς.

Εἰς ἐνίσχυσιν δὲ τῆς γνώμης, ὅτι δὲν χωρεῖ παρ' ἡμῖν ἀπόπειρα κλοπῆς συντελοῦσι καὶ αἱ ἄλλαι τοῦ νόμου διατάξεις περὶ μεταβολῆς τῆς ποινῆς ἀναλόγως τοῦ ποσού, καὶ ἰδίως ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ ἐνόχου ἀπὸ τῆς τιμωρίας διὰ τῆς ἀποδόσεως τῶν κλαπέντων ἢ τῆς ἱκανοποιήσεως τοῦ παθόντος παρ' αὐτοῦ· διότι ἀγνωστον εἶναι πράγματα θὰ ἀφῆρει ὁ ὑποτιθέμενος κλέπτης καὶ πόσα, καὶ ἀδύνατον ἐπομένως νὰ ῥυθμισθῇ ἡ ἐπιμέτρησις τῆς ποινῆς· κυρίως δ' ἀποκλείεται τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς τιμωρίας διὰ τῆς ἀποδόσεως, μὴ δυνάμενος ν' ἀποδώσῃ, τι δὲν ἔλαβε, καὶ τιθέμενος οὕτως εἰς χεῖρονα θέσιν τοῦ ἀποπερατώσαντος τὸ ἀδίκημα καὶ ἀφαίρεσαντος πράγματι τὸ ἀλλότριον, ὅπερ καὶ ν' ἀποδώσῃ δύναται· πῶς δὲ δυνατόν ν' ἀποκρουσθῇ διατεινόμενος, ὅτι θ' ἀπέδιδε πρὸ πάσης ἀνακρίσεως, ὅτι ἂν ἐλάμβανεν; Ἐπειτα παραδεχόμενοι ὅτι

μόνη, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ διὰ ῥήξεως ἀναθάσεως εἰσόδος ἐν τινι δωματίῳ, ἐν ᾧ εἰσιν ἐναποτεταμειυμένα χρήματα, ἀποτελεῖ ἀπόπειραν κλοπῆς, δεόν, ἵνα μὴ δεχθῶμεν ἀνακόλουθοι, ἂν ὁ τοιοῦτος ἀφαιρῇ πράγματι μικρὸν μόνον μέρος τῶν χρημάτων, νὰ δεχθῶμεν ἔτι, ὅτι εἶναι ἐνοχλος οὐ μόνον τετελεσμένης κλοπῆς διὰ τὸ ἀφαιρεθέν, ἀλλὰ καὶ ἀποπειρας δι' ὅλον τὸ ὑπόλοιπον, ὅπερ καταφανῶς ἄτοπον, καὶ οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐφηρμωσεν. Ὅθεν, ὡς ἔχει παρ' ἡμῖν ὁ νόμος, ἀπόπειρα κλοπῆς δὲν χωρεῖ.

Προσθήκη

Πρὶν ἢ περατώσω τὸ ἀνὰ χεῖρας περὶ κλοπῆς ἄρθρον, νομίζω ἀναγκαῖα ἐλγεῖν τινὰ περὶ τοῦ Α' 471 νόμου τοῦ 1892 περὶ μερικῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ, ὅπερ δὲν εἶναι τόσῳ ξένα πρὸς τὸ προκείμενον, ὅσῳ ξένα πρὸς ἄλλα τὰ παρὰ τοῦ νόμου τούτου ἐξομολογούμενα ἀντικείμενα, ὀρίζοντος ἐν τῷ 1ῳ ἄρθρῳ, ὅτι ἡ λαθρεμπορία τιμωρεῖται ἀναλόγως τοῦ ποσού κατὰ τὰς περὶ κλοπῆς διατάξεις τοῦ ποιν. νόμου.

Οἱ συντάξαντες τὸν νόμον ἀπέδειξαν ἀγνοίαν καὶ τοῦ πάνυ στοιχειώδους, ὅτι ἄλλο κλοπὴ καὶ ἄλλο λαθρεμπορία. Ὁ μὲν κλέπτης ἀφαίρει καὶ ἰδιοποιεῖται ἅλλοτριά, ὁ δὲ λαθρέμπορος ἀποκρύπτει τὰ ἑαυτοῦ, ἵνα ἀποφύγῃ τὸ τέλος· ὁ μὲν προσβάλλει ἅλλοτρια δίκαια, καὶ ἐπομένως πράττει ἀδίκημα, ὁ δὲ ἄθετεῖ χρηματικὰς υποχρεώσεις, καὶ εἰς ἀστικὴν κυρίαν εὐθύνην ὑπόκειται. Οὐδεὶς δ' ἀρνέσται ὅτι ἡ ἀποφυγὴ τῶν φόρων οὐ μόνον μεμπτέα εἶναι, ἀλλὰ καὶ τιμωρίας ἄξια, ἵνα ἀσφαλισθῶσι τὰ μέσα τῆς υπάρξεως τῆς πολιτείας· αἱ τοιαῦται ὅμως ποῖναι, ὡς καθαρῶς ἀστυνομικαὶ ἢ προληπτικαὶ, ἀναγκαιῶς εἰσιν ἐλαφραί, οὐδέποτε ἀνώτεροι μετρίου προστίμου ἢ βραχείας φυλάξεως τὸ πολὺ, κατὰ δὲ τὸν ἰσχύοντα

νόμον, ἂν τὸ ἀποκρυβέν τέλος ὑπερβαίνει τὰς 400 δραχμάς, ὁ ὑπόχρεως εἶναι τιμωρητέος δι' εἰρκτῆς, διετούς τοῦλάχιστον, καὶ ἂν ὑπερβαίνει τὰς 1000 διὰ προσκαίρων δεσμῶν, τοῦλάχιστον δέκα ἐτῶν. Ἀλλὰ τότε διὰ τί νὰ μὴ ἐπεκτείνωμεν τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν φόρων; καὶ διὰ τί νὰ μὴ ἐπαναφέρωμεν ἐπὶ παντός χρέους τὸν πανάρχαιον θεσμόν, καθ' ὃν ὁ ὀφειλέτης μὴ καταβάλλων τὸ χρέος του ἐγίνετο δοῦλος τοῦ δανειστοῦ;

Ἄλλ' ὁ προκείμενος νόμος διετήρησε καὶ τὰς προτέρας ποινὰς τοῦ ἐπταπλασίου τοῦ τέλους, ὅπερ κατὰ τὸ ἰσχὺν δασμολόγιον εἶναι συνηθέστατα τεράστιον. ὥστε ἡ λαθρεμπορία, ἥτοι ἡ ἀπόκρυψις χρέους, τιμωρεῖται βαρύτερον τῆς κλοπῆς. Ἡ λαθρεμπορία δὲ προϋποτίθησι πάντοτε δόλον τινά, μείζονα ἢ ἐλάσσονα, διὸ τιμωρητέα βαρύτερον τοῦ ἀπλοῦ πταίσματος ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο διαστέλλει ὁ προκείμενος νόμος, καὶ συγχέων δόλον καὶ ἀμέλειαν, κηρύττει λαθρεμπορίαν πᾶσαν σχεδὸν τελωνιακὴν παράβασιν, καὶ αὐτὴν τὴν ἑλλειψιν ἀδείας, καὶ ὅταν ἔτι ὁ παραλείψας αὐθαρημένως παρουσιάζει τὰ εἰσακτέα εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν (ἄρθρον 1 § α').

Οὐ μόνον δὲ διτταὶ ποινὰι ὑφίστανται ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἀλλὰ καὶ παρὰ διαφορῶν δικαστηρίων καταγιγνώσκονται, αἱ μὲν παρὰ τῶν ποινικῶν, αἱ δὲ παρὰ διοικητικῶν. Ἀλλὰ τὸ σκαῖόν τῶν συνταξάντων τὸν νόμον μαρτυρεῖ πρὸ παντὸς ὁ ἐπίλογος τοῦ μνημονευθέντος ἄου ἄρθρου, καθ' ὃν αἱ ἀποφάσεις τῶν ποιν. δικαστηρίων οὐδαμῶς ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν διοικητικῶν, καὶ τὰνἀπαλιν, καὶ ἐπομένως δυνατόν νὰ ὑφίστανται περὶ τῆς αὐτῆς πράξεως δύο ἅμα ἀποφάσεις ἀντίθεται, ἡ μὲν ἀθωωτική, ἡ δὲ καταδικαστική. πρὸς δέ, δύο ἢ πλείονων συγκατηγορουμένων, ὃ μὲν νὰ ἀθωωθῇ ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, νὰ καταδικασθῇ δὲ ὑπὸ

τοῦ διοικητικοῦ, καὶ τὰνἀπαλιν ὁ ἕτερος, ὅτε θὰ ὑφίστανται δύο ἔναχοι διὰ τὴν πρᾶξιν ἑνός. Θαυμάσιον ἀληθῶς δίκαιον!

(ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια).

Α. Γλαράκης

Κοινοπραξία (communio in solidum) ὑπάρχει ὁσάκις ἐκ τύχης (καὶ οὐχὶ ἐκ συμβάσεως) τυγχάνουσι πλείονες τοῦ ἐνὸς ἀδιαιρέτως κύριοι πραγματικοῦ δικαιώματος (οἷον κυριότητος, ἢ ἐμφυτεύσεως, ἐπιφανείας, ἐπικαρπίας, χρήσεως κτλ.). Οὕτω κοινοπραξία ὑπάρχει, ὁσάκις ἐγκατέστησαν πλείονες τοῦ ἐνὸς κληρονόμοι δικαιώματος, θείων ὁ θανόντων, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἢ δύο κεχωρισμένως ἠγγράσαν παρὰ τοῦ κυρίου τὸ ἰδανικὸν ἤμισυ πράγματος τινος. Δὲν ὑπάρχει δὲ κοινοπραξία ἀλλ' ἑταιρεία, ὁσάκις διὰ κοινῆς συμβάσεως πλείονες τοῦ ἐνὸς προσεκτέσσαντο πραγματικὸν δικαίωμα ἐπὶ τινος πράγματος. Κατατάσσεται δ' ἡ κοινοπραξία ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν Νόμων μεταξὺ τῶν οἰομένων συμβάσεων ἕνεκα τῶν ἐκ τῆς κοινοπραξίας μεταξὺ τῶν κοινοπρακτούντων τικτομένων υποχρεώσεων.

Ἐπειδὴ ἡ κοινοπραξία συνίσταται συνήθως εἰς συνιδιοκτησίαν, παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν λέξιν συνιδιοκτησία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κολλυβισταί (agents de change) καλοῦνται ἐν τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ οἱ μεσολαβῶντες ἐν ταῖς συναλλαγαῖς ἐμπορικοὶ πράκτορες, ὧν ἔργον ἡ μεσολάβησις ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς συναλλαγαῖς (Ἐμπ. Ν. ἄρθρον 74). Διορίζονται δέ, ὡς καὶ οἱ μεσίται, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως (Ἐμπ. Ν. ἄρθρ. 74) ἐκ τῆς συναθροίσεως δ' αὐτῶν, τῶν μεσιτῶν, τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν πλοιάρχων ἀποτελεῖται τὸ λεγόμενον Χρηματιστήριον (ἴδε λέξιν). Μόνον οἱ κολλυβισταὶ δικαιοῦνται νὰ μεσολαβῶσιν εἰς τὰς διαπραγματεύσεις τῶν δημοσίων γραμματίων καὶ χρεωγράφων,

νὰ πραγματεύονται διὰ λογαριασμὸν ἄλλου συναλλαγματικὸς ἢ γραμμάτια καὶ πᾶν ἄλλο ἐμπορευτέον ἔγγραφον καὶ νὰ ποδεικνύωσι τὴν τιμὴν αὐτῶν (ἐμπ. Ν. ἄρθρ. 76). Μετὰ τῶν μεσιτῶν δὲ μετέρχονται τὴν περὶ πωλήσεως ἢ ἀγορᾶς μεταλλικῶν ὑλῶν μεσιτείαν, δικαιοῦμενοι νὰ ἀποδεικνύωσι τὰς τιμὰς αὐτῶν (ἐμπ. Ν. ἄρθρ. 76 καὶ 78). Ὁφείλουσι δ' οἱ κολλυβισταί, ὡς καὶ οἱ μεσίται, νὰ κρατῶσιν εὐρετήριον ἢ ἡμερολόγιον, ἐν ᾧ καταγράφουσι κατὰ χρονολογικὴν τάξιν ἄνευ διαγραφῶν, παρεισγραφῶν, παραπομπῶν καὶ ἄνευ συγκοπῶν ἢ συμβολικῶν γραμμάτων πάσας τὰς συμφωνίας περὶ ἀγορῶν, πωλήσεων, ἀσφαλειῶν, διαπραγματεύσεων καὶ ἐν γένει περὶ πάσης πράξεως, γενομένης δι' αὐτῶν (ἐμπ. Ν. ἄρθρ. 84). Τὸ βιβλίον δὲ τοῦτο πρὸ τῆς χρήσεως αὐτοῦ πρέπει νὰ ἀριθμῆται καὶ μονογραφῆται κατὰ σελίδα ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν τοῦ τόπου, ἐνθα κατοικεῖ ὁ κολλυβιστής, καὶ νὰ ἔχῃ ἐπὶ τοῦ τελευταίου φύλλου τὴν περὶ τούτου μαρτυρίαν, συναναφερομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σελίδων καὶ παρατιθεμένου τοῦ ἔτους, τοῦ μηνός, τῆς ἡμέρας καὶ τῆς τοῦ προέδρου υπογραφῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 403 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 416 καὶ Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 87), θεωρεῖται δὲ ὡς ἰδιωτικὸν ἔγγραφον (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 408). Ἀπαγορεύεται δ' αὐτοῖς, ἐπὶ ἐκπτώσει ἐκ τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν καὶ ἐπὶ χρηματικῇ ποινῇ, μὴ ὑπερβαίνουσῃ τὰς τρισεχιλίας δραχμὰς, ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν, νὰ ποιῶνται ἐπιχειρήσεις ἐμπορικὰς ἢ τραπεζιτικὰς δι' ἴδιον αὐτῶν λογαριασμὸν ἢ νὰ μετέχωσιν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑπὸ τὸ ὄνομα ἑαυτῶν ἢ ὑπὸ ἄλλόττιον ὄνομα ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ἢ νὰ λάβωσιν ἢ πληρώσωσι διὰ λογαριασμὸν τῶν παραγγελέων αὐτῶν ἢ νὰ γίνωσιν ἐγγυηταὶ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν περὶ ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως

ὑμφωνιῶν καὶ διαπραγματεύσεων, εἰς δὲ μεσολαβοῦσι (Ἐμπ. Νόμου ἄρθρ. 85 καὶ ἐπ.). Πιωχέουσας δὲ τυχόν, καταδικάζεται καὶ ὁ κολλυβιστής ὡς καὶ ὁ μεσίτης ὡς χρεωκόπος (ἄρθρ. 89), τιμωρεῖται δ' ἐπὶ ἀπλῇ μὲν χρεωκοπίᾳ δι' εἰρκτῆς, ἐπὶ δολίᾳ δὲ διὰ δεσμῶν προσκαίρων (Ποιν. Νόμου ἄρθρον 408).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κομιστής.—Ἰδε Συναλλαγματικαί

Κρατῶν σχέσεις. Κράτος ἂν ἀποτελεῖ πᾶς λαὸς αὐτόνομος ἐγκατεστημένος μονίμως ἐν τινὶ χώρᾳ ὑπὸ ἰδίαν κυβένησιν, δικαιουμένην νὰ διατηρῇ σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν ἐν πλήρει ἰσηγορίᾳ.

Τρία ἄρα στοιχεῖα εἰσιν ἀπαραίτητα πρὸς ὑπαρξιν κράτους ἥτοι, α) Μόνιμος ἐγκατάστασις τῆς ἀποτελούσης τὸ κράτος κοινωνίας ἀνθρώπων ἐν τινὶ χώρᾳ· β) αὐτονομία αὐτῶν ὑπὸ ἰδιαν κυβένησιν καὶ γ) πλήρης τῆς κυβερνήσεως ταύτης ἀνεξαρτησία ἀπὸ πάσης ἄλλης ξένης κυβερνήσεως.

Ἐκαστον κράτος ἐν τῷ ἀλληλεθνεὶ δικαίῳ θεωρεῖται ὡς σύναλον τι, ὡς νομικὸν πρόσωπον, ἔχον δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῶν ἄλλων κρατῶν. Ὑτέρωθεν ἡμᾶς τὰ κράτη εἰσὶ τὰ μέλη τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας, ὧν τὰς σχέσεις διώκει τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος, καθ' ἣν τὰ κράτη κράτη βιοῦσι παρὰ τὰ μεγάλα τῶν αὐτῶν ἀπολαύοντα δικαιωμάτων, τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων εἰς τὴν αὐτοτελή αὐτῶν ὑπαρξιν καὶ τὴν τελείαν ἀνεξαρτησίαν ἀπαραίτητως ἀναγκαίαν ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ κράτους, καὶ τὰς αὐτὰς ἔχοντα πρὸς ἄλλα ὑποχρεώσεις.

Θεωροῦνται κυρίως ἐν τῇ νῦν τῶν πραγμάτων καταστάσει ὡς μέλη τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας ἐν τελείᾳ ἰσότητι δικαιωμάτων μόνον τὰ πεπολιτισμένα καὶ διὰ τὴν χριστιανικὰ κράτη, ἅτε μόνον ταῦτα ἐπὶ

γίνωσκοντα τὰς νῦν καθιερωμένας ἀρχὰς τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου καὶ παρέχοντα ἑαυτοῖς προσίτην εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν.

Ἡ Τουρκία εἰσῆλθεν ἐπισήμως εἰς τὴν χορείαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἀπὸ τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων τοῦ 1856, ἐν ᾗ ὀρίζεται ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη γίνεται δεκτὴ, ὅπως μετέχῃ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ δημοσίου τῆς Εὐρώπης δικαίου. Οὐδὲν ἦτον ἡ Τουρκία ἐνεκα τοῦ ἀτελοῦς αὐτῆς πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ ἰδίᾳ τοῦ ὀρθοσκεύματος, θεωρήθη ἀνίκανος ὅπως μετέχῃ ἀπάντων τῶν εἰς τὰ χρηστικὰ κράτη ἀνεγνωρισμένων δικαιωμάτων. Τοῦτου δ' ἐνεκα ἐν ἡσόνι πάντοτε τάσσεται μοῖρα διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν λεγομένων Capitulations, περὶ ὧν θέλομεν διαλαβεῖν ἐν τῷ ἄρθρῳ περὶ προξένων.

Ἄλλ' εἰ καὶ τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον διέπει κυρίως τὰς μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν σχέσεις, οὐδὲν ἦτον πάντες τῆς οἰκουμένης οἱ λαοί, ὅφ' οἰονόηποτε πολιτικὸν ὀργανισμὸν διατελοῦντες, καὶ οἷον δῆποτε πρεσβεύοντες ὀρθοσκεύμα, ὑπόκεινται κατὰ τινὰς ἐπόψεις εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ προστατεύονται ὑπὸ τούτου. Ὅσα δὲ προβάλει τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἀνάπτυξις, τοσοῦτον γενικεύεται μετ' αὐτοῦ καὶ προάγεται τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον. Πᾶν δὲ κράτος, ὅσον καὶ ἂν ὑπερῇ κατὰ τὸν πολιτισμὸν, γίνεται δεκτὸν ἐν τῇ ἀλληλεθνεῖ τῶν κρατῶν κοινωνίᾳ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ ὑπαγάγῃ τὰς ἐξωτερικὰς αὐτοῦ σχέσεις εἰς τοὺς παραδεχγμένους κανόνας περὶ ἀμοιβαίων τῶν κρατῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων.

Διαφορὰ μεταξὺ κράτους, ἐθνικοῦ καὶ λαοῦ. Ἐδόθη ἀνωτέρω ὁ ὅρισμός τοῦ κράτους, ἐξ οὗ συνάγεται τίνα τὰ ἀπαραιτήτα πρὸς ὑπαρξιν κράτους στοιχεῖα.

Διὰ δὲ τοῦ ὅρου ἐθνὸς νοητέα κυριολεκτικῶς πᾶσα κοινωνία ἀνθρώπων συνδεομένων ἀλλήλοις διὰ τῆς κοινῆς κα-

ταγωγῆς καὶ συνήθως τῆς αὐτῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτῶν ἐθίμων.

Διὰ δὲ τοῦ ὅρου λαὸς νοεῖται ὁμὰς ἀνθρώπων ἔχοντων συνείδησιν τῆς ἠθικῆς αὐτῶν ἐνότητος καὶ αἰσθανομένων τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνώσεως αὐτῶν.

Τὸ κράτος δύναται νὰ περιλαμβάνῃ πλείονα ἔθνη ἢ λαοὺς ἐγκατεστημένους εἰς διαφόρους χώρας εἰς τὴν αὐτὴν ἢ εἰς διαφόρους ἡπείρους κειμένας. Δυνατὸν ὡσαύτως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος ἢ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λαὸς νὰ ᾖ διηρημένος εἰς πλείονα αὐτοτελῆ κράτη.

Διὰ δὲ τοῦ ὅρου ἐπικράτεια νοεῖται τὸ, τι κράτος καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἀνήκουσα χώρα, ἐφ' ἧς ἄσκει τὴν ἰδίαν κυριαρχίαν.

Ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τῶν ἐθνότητων ἐν τῇ κοινῇ τῶν κρατῶν συγκροτήσει. Τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον μὴ ἐξετάζον, τὸ γε νῦν ἔχον, κατὰ τίνα τρόπον συνεστάθησαν τὰ κράτη, παραδέχεται αὐτὰ ὡς ἐσχηματίσθησαν καὶ ὑπάρχουσιν ἱστορικῶς, οὐδαμῶς ἀσχολούμενον περὶ τῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν διατελούντων ἔθνων καὶ λαῶν, οὐδὲ περὶ τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ ὅφ' ὃν ἐνοῦνται ἢ δεσμεύονται οἱ τὸ κράτος ἀποτελοῦντες λαοί.

Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ὑπῆρξεν ἀντικείμενον ζωηρῶν συζητήσεων τὸ θέμα περὶ τοῦ κατὰ τίνα τρόπον πρέπει νὰ συγκροτῶνται τὰ κράτη ὡς μέλη τῆς ἀλληλεθνικοῦ κοινωνίας.

Ὁ Mancini, ἰσχυρισάμενος ὅτι τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον διέπει τὰς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν καὶ οὐχὶ τὰς μεταξὺ τῶν κρατῶν σχέσεις, ἐξήνεγκε τὴν γνώμην ἐπὶ τὸ ἔθνος ὡς φυσικὴ κοινωνία ἀνθρώπων, συνηνωμένων διὰ τοῦ ἐδάφους ἐν ᾧ εἰσιν ἐγκατεστημένοι, τῆς καταγωγῆς, τῆς γλώσσης, τῶν ἐθίμων, καὶ τῆς συμβιώσεως, δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μετὰ τοῦ κράτους, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φρονεῖ ὅτι πᾶν

θνος προσήκον νὰ ᾖ αὐτόνομον καὶ αὐθόπαρκτον, νὰ ἀποτελῇ τούτέστι καθ' ἑαυτὸ κράτος. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἐπικληθὲν σύστημα τῶν ἐθνότητων.

Ἀλλὰ τίς ἡ κυρία τοῦ ὅρου τούτου ἔννοια; Ἐάν τὸ σύστημα τῶν ἐθνότητων, εἶπεν ὁ Thiers ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1867, ἐκφράζει τι ἄξιον λόγου εἶνε, τὸ ὅτι πάντα τὰ κράτη, ἢ τοῦλάχιστον τὰ πλεῖστα τούτων, πρέπει νὰ ἀποτελῶνται ἐκ μιᾶς μόνης φυλῆς ἢ γένους (race), ἐκ λαῶν ἐχόντων τὴν αὐτὴν καταγωγὴν καὶ λαλούντων τὴν αὐτὴν γλῶσσαν· ὑπὸ τοιούτους δ' ὅρους οὐδὲν κράτος δύναται νὰ ὑπάρξῃ. "Ὅπως δ' ἐφαρμοσθῇ ἐν τῇ πράξει τοιαύτη θεωρία, ἀνάγκη νὰ ἀνέλθωμεν εἰς χλιετηρίδα ἐν τῷ παρελθόντι. Λέγει δὲ ταῦτα ὁ σοφὸς ἱστορικὸς καὶ ἐξοχος πολιτικὸς ἀνὴρ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰς τσαούτας τῶν ἐθνῶν μεταναστεύσεις καὶ τὰς ἐπιμιξίας τῶν λαῶν κατὰ τοὺς παρρηγημένους αἰῶνας, ἐξ ὧν τσαούται παρήχθησαν νέαι ἐθνότητες ἐν Εὐρώπῃ. Ὁ χρόνος, λέγει, ἐξετέλεσε τὸ ἐξυτοῦ ἔργον, ἀναμίξας τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ γενόμενος δημιουργὸς τοῦ νωτέρου κόσμου, ἐν ᾧ βασιλεύει ἡ τάξις, ἡ δικαιοσύνη, ὁ χριστιανισμός. Αἱ ἐθνότητες, ἐπάγεται τέλος, συνίστανται εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν λαῶν, χαραχθέντα βαθέως καὶ ἀνεξαλείπτως, ἐνοῦντα τοὺς τὴν αὐτὴν χώραν κατοικοῦντας ἐπὶ αἰῶνας καὶ ἐμπνέοντα αὐτοῖς τὰς αὐτὰς κλίσεις, τὰς αὐτὰς τέρψεις, τὰς αὐτὰς λύπας. Οὕτω δ' ἀποτελεῖται ἡ ἐθνότης, ἡ μόνη ἀληθὴς καὶ ἡ μόνη γενικῶς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀναγνωριζομένη.

Συνηγορῶν δὲ ὑπὲρ τοῦ συστήματος ἡ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνότητων ἐν τῷ προσήκοντι τῶν κρατῶν ὀργανισμῷ ἕτερος διάσημος συγγραφεὺς, ὁ Carnazza Amari, λέγει τὰ ἑξῆς: Ἢ καλῶς νοουμένη ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων καταρρίψει τὴν ἐγωιστικὴν πολιτικὴν τῶν κρατῶν ἕτινα κατ'

ἀνάγκην θέλουσι πεισθῇ, ὅτι δὲν δύναται νὰ εὐπραγῶσι, παρρηιάζοντα τὰ δίκαια τῶν ἄλλων, ὑποκαταστήσει εἰς τὴν λεγομένην πολιτικὴν ἰσορροπίαν, ἐρειδομένην εἰς τὴν διηνεκῶς μεταβαλλομένην βάσιν τῆς ὕλικῆς, γεωγραφικῆς καὶ πολιτικῆς ἰσότητος, βάσιν εὐρυτάτην καὶ ἀσφαλὲστάτην, καθ' ἣν ἡ ἀλληλεθνής διαίρεσις τῆς ὑδρογείου σφαίρας κατ' ἐθνότητα καθίσταται δυνατὴν τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀφ' ὁμογενικῆς συμβίωσιν τῶν κρατῶν, μεγάλων ἢ μικρῶν, ἰσχυρῶν ἢ ἀδυνάτων, πλουσίων ἢ πτωχῶν. Ἡ αὕτη ἀρχὴ τίθηται ἐκποδῶν τὰς ἀχανεῖς αὐτοκρατορίας καὶ τὰς κατακτησεις, καταργεῖ καὶ γελοῖα ποιεῖ τὰς διπλωματικὰς μηχανορραφίας, ἀς γεννᾷ ἡ εἰσα τῆς ἐξουσίας καὶ τὸ πάθος τῆς ἰσχύος, καὶ καθίσταται τέλος τῶν πολέμων σπανίους καὶ ἥττον φονικὰς ἐὼν μὴ διηνεκῆς εἰρήνῃ ἐνώσει ἐν μιᾷ κοσμοπολιτικῇ ἀλληλεθνεῖ κοινωνίᾳ πάντας τοὺς λαοὺς, τοὺς ἀναγνωρίζοντας ἀλλήλους ὡς μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γενικῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Καὶ οἱ λοιποὶ νεώτεροι συγγραφεῖς ὅτι χονταὶ μὲν ὅτι τὸ ἔθνος εἶναι κατὰ γενικὸν κανόνα ἡ φυσικωτέρα βάσις ἐν τῇ προσήκοντι τῶν κρατῶν καταρτισμῷ ἄλλ' οὐχὶ καὶ ἡ μόνη, ἅτε καὶ ἄλλων περιστάσεων, συμφῶνως πάντοτε πρὸς τὴν ἐλευθέραν τῶν λαῶν θέλησιν, δυναμένῃ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν συγκρότησιν κρατῶν, οὐ μόνον χωρὶς βλάβης, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν συμφερόντων τῶν ἀποτελούντων τούτους λαῶν ἢ ἐθνῶν.

Ἀλλ' ὅντως ἀποτρόπαιός ἐστιν ὁ νῦν παραδεγεμένος ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίος κανὼν τοῦ νὰ ἀναγνωρίζηται ὡς κράτος ὁ ὑπὸ τῆς βίας συντελεσθὲν καὶ διὰ τῆς βίας συγκρατούμενον κατασκευάσμα, οὐ δόλως λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν εὐχῶν ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν τῶν διαμαρτυριῶν καὶ τῶν αἰματηρῶν ἀγώνων τῶν καταδυνά-

νάστευομένων ἐθνῶν κατὰ τοῦ βαρύνοντος αὐτὰ δουλικοῦ ζυγοῦ. Ὁ τανῦν παρὰ δε-
δεγμένος κανὼν τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου
τοῦ σέβασθαι ἐκάστοτε τὸ παρουσιαζόμε-
νον ὡς τετελεσμένον γεγονός (fait accom-
pli) ἀναιρεῖ αὐτὴν τοῦ δικαίου τὴν ἔν-
νοιαν. Οὐδ' εἶναι προδήλως δυνατόν νὰ
ἐμπεδωθῇ τὸ ἀλληλεθνὸς δίκαιον ἐπὶ βά-
σεων σταθερῶν, ὅπως ὑπὸ τὴν ἰσχύν καὶ
τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ βιώσιν εἰρηνικῶς
οἱ διάφοροι λαοί, ἔαν μὴ πρότερον συγκρο-
τηθῶσι προσηκόντως τὰ τὴν ἀλληλεθνη-
κοινωνίαν ἀποτελοῦντα πρόσωπα, τὰ κρά-
τη δηλονότι, καὶ ἀναγνωρισθῶσιν εἰς αὐτὰ
τὰ φυσικὰ δίκαια, καθ' ὃν τρόπον ἀνε-
γνωρίσθησαν τὰ φυσικὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώ-
που ἐν ταῖς ἐλευθέραις πολιτείαις.

Ἐννοία τῆς κυριαρχίας. Κυριαρ-
χία ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ. Ἡ παντί
κράτει ἀνήκουσα ἀποκλειστικὴ καὶ ἀπό-
λυτος ἐξουσία τοῦ ὄργανοῦ ἐαυτοῦ πολι-
τικῶς ὑπὸ ἰδίαν κυβέρνησιν κατὰ τὴν ἰ-
δίαν θέλησιν καὶ τὰς ἰδίας ἀνάγκας ἢ
τὸν ἐπιδιωκόμενον ὑπ' αὐτοῦ σκοπὸν ἀ-
ποτελεῖ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, ἢ
τις χαρακτηριζομένη καὶ διὰ τοῦ ὅρου ἐ-
θνικὴ ἢ κυριαρχία, ἐστὶν ἡ ψυχὴ
τῆς ἐν κοινότητι ζωῆς, ἡ κοινὴ ὑπεράττη
θέλησις, ἡ πασῶν τῶν μερικῶν θελήσεων
δεσπόζουσα καὶ διατηροῦσα αὐτὰς εἰς τε-
λείαν ἁρμονίαν, ἀνήκουσα πάντοτε εἰς τὸ
κράτος καὶ διαχειριζομένη ὑπ' ἐκείνων,
οἷς ἐπετράπη ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος ἡ ἄσ-
κησις αὐτῆς. Οὕτω καὶ τὸ ἡμέτερον Σύν-
ταγμα ὀρίζει ἐν ἀρθρῷ 21 ὅτι ἅπασαι αἱ
ἐξουσίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐ-
νεργοῦνται δὲ καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει τὸ
Σύνταγμα.

Ἡ κυβέρνησις οὕσα τὰ ὄργανα τῆς
κυριαρχίας τοῦ κράτους παρίστανει ταύ-
την ἐνεργὸν τὸ μὲν ἐν ταῖς σχέσεσι
τῶν πολιτῶν ἢ τῶν ὑπηκόων τοῦ κρά-
τους καὶ ἐν γένει τῶν τὴν χώραν κα-
τοικούντων πρὸς αὐτὴν τὴν πολιτείαν ἢ

τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς, ὅτε ἡ κυριαρχία
χαρακτηρίζεται ὡς ἐσωτερικὴ, τὸ
δὲ ἐν ταῖς σχέσεσι αὐτῆς τῆς κυβερνή-
σεως πρὸς τὰς κυβερνήσεις τῶν ἄλλων
κρατῶν, ὅτε ἡ κυριαρχία χαρακτηρίζε-
ται ὡς ἐξωτερικὴ.

Ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία καὶ δὴ ἡ ἐξωτε-
ρικὴ, περὶ ἧς ἐνταῦθα κυρίως πρόκειται,
παρίσταται πλήρης καὶ τελεία ὡς αἰς τὸ
κράτος κέκτηται τελείαν ἀνεξαρτησίαν
ἀπέναντι παντὸς ἄλλου κράτους καὶ ἀ-
πόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ ἀποφασίζειν κατ'
ἰδίαν θέλησιν καὶ ἐκτελεῖν τὰ ἀποφασι-
σθέντα ὑπὸ τὴν ἰδίαν εὐθύνην χωρὶς ἑτε-
ρόν τι κράτος νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ
παρεμβάλῃ προσκόμματα. Ἡ σπουδαί-
οις τῆς κυριαρχίας τοῦ κράτους ὑπὸ ἀλ-
ληλεθνη ἔποψιν, λέγει ὁ Bluntschli (dr.
int. codifié règle 64), ἐκδηλοῦται ἐν ταῖς
μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν σχέσεσι αὐτοῦ.

Ἐννοίᾳ τῶν κρατῶν πρὸς ἄλληλα
κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ πρὸς
διαφόρους σκοπούς. Ἡ ἀπόλυτος ἐ-
θνικὴ κυριαρχία, περὶ ἧς ἀνωτέρω εἰρή-
ται, δύναται νὰ υποβληθῇ τῇ θελήσει
τοῦ κράτους εἰς διαφόρους περιορισμούς,
μὴ καταργοῦντας αὐτὴν ἐξ ὀλοκλήρου.
Ἀναλόγως δὲ τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὴν
ἐθνικὴν κυριαρχίαν περιορισμῶν ἐλαττοῦ-
ται καὶ ἡ ἀλληλεθνὸς τοῦ κράτους προ-
σωπικότης. Ἐπέρχεται δ' ὁ τοιοῦτος αὐ-
τοπροαίρετος περιορισμὸς διὰ πολιτικοῦ
ὀργανισμοῦ καταρτιζομένου διὰ συνθηκῶν
καὶ συνδέοντος δύο ἢ πλείοτερα κράτη
κατὰ διαφόρους σκοπούς. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ
διάκρισις τῶν κρατῶν εἰς ἀπλὰ κράτη
καὶ εἰς κράτη ἡνωμένα. Τὰ πρῶτα
δ' εἰσὶ τὰ ἐντελῶς ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρ-
τητα καὶ αὐτοτελῆ. Τὰ δὲ δεύτερα ἀπο-
τελοῦσι τὰς περὶ ὧν ἐντεῦθεν πρόκειται
ἐνώσεις διακρινόμενας εἰς τὰς ἐξῆς κατη-
γορίας.

Ὁμοσπονδία κρατῶν (confédération
d'états). Ὑπὸ τὴν ἑνωσιν ταύτην τὰ

κράτῃ συνδέονται διὰ κοινού τινος πολιτικού ὀργανισμοῦ χωρὶς νὰ ποθᾶλλωσιν οὔτε τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν αὐτονομίαν, οὔτε τὴν ἀλληλεθνή προσωπικότητα. Δύνανται δὲ τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν κράτῃ νὰ συνομολογήσῃσι κατ' ἰδίαν θέλῃσιν, συνθήκας εἴτε πρὸς ἄλληλα εἴτε πρὸς ἄλλα κράτῃ, καὶ νὰ πέμπωσι πρεσβευτάς, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ μὴ συγκρούωνται αἱ ἀλληλεθνεῖς ὑποχρεώσεις ἅς διὰ τῶν συνθηκῶν ἀναλαμβάνουσι καὶ αἱ ὁδηγίαι ἅς διδῶσι τοῖς ἰδίοις ἀντιπροσώποις πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ὁμοσπονδίας ἢ τῶν κατὰ μέρος μελῶν αὐτῆς. Τοιαύτας δ' ἐνώσεις ἀπετέλουν ἄλλοτε ἢ Ἑλβετία, αἱ Ἡνωμένοι πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ ἰδίᾳ ἡ Γερμανικὴ ὁμοσπονδία μέχρι τοῦ 1816.

Ἡνωμένα κράτῃ (états unis). Ἡ τοιαύτη ἐνώσις διακρίνεται εἰς προσωπικὴν καὶ πραγματικὴν. Ἡ προσωπικὴ ἐνώσις, ἣν ἀποτελεῖ ἡ κοινὴ δυναστεία ἐπὶ πλειόνων κρατῶν βασιλεύουσα, δὲν ἀπορροφᾷ ὡσαύτως τὴν ἀλληλεθνή προσωπικότητα τῶν ἡνωμένων κρατῶν, διασωζόντων πρὸς τῇ αὐτονομίᾳ αὐτῶν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν ἀντιπροσώπους ἐν τῇ ἐξωτερικῇ καὶ συνομολογεῖν συνθήκας, οὔσα οὐσιωδῶς πρόσκαιρος, ἅτε λήγουσα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἡγεμόνος ἢ καὶ διὰ γεγονότων καθιστώντων ἀδύνατον τὴν ἐξακολουθήσιν αὐτῆς. Τοιαύτας ἐνώσεις ἀποτελοῦσι νῦν ἡ Ὁλλανδία μετὰ τοῦ Λουξεμβούργου καὶ τὸ Βέλγιον μετὰ τοῦ ἐν Ἀφρικῇ ἰδρυθέντος ἐλευθέρου κράτους τοῦ Κόγκου. Ἐν δὲ τῇ πραγματικῇ ἐνώσει, αἱ τύχαι τῶν οὕτως ἡνωμένων κρατῶν συγχωνεύονται καθ' ὅλοκληρίαν, ἀποτελοῦντων ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς αὐτῶν σχέσεις ἓν ὅλον, σωζόντων δὲ μόνον τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν αὐτονομίαν. Τοιαύτας ἐνώσεις ἀποτελοῦσι νῦν ἡ Αὐστρία μετὰ τῆς Οὐγγαρίας καὶ ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας.

Ὁμόσπονδα ἢ ἡνωμένα κράτῃ (états fédéraux). Τὰ οὕτως ἡνωμένα κράτῃ ὑποβάλλονται εἰς ἀνωτάτην ὁμοσπονδιακὴν ἐξουσίαν ἀπορροφῶσαν τὴν ἀλληλεθνή προσωπικότητα τῶν οὕτως ἡνωμένων κρατῶν, μὴ δυναμένων νὰ παρίστανται ἐξωτερικῶς δι' ἰδίων ἀντιπροσώπων. Τοιαύτας ἐνώσεις ἀποτελοῦσι νῦν αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἡ Ἑλβετία διηρημένη ἐσωτερικῶς εἰς διαφόρους ἀνεξαρτήτους πολιτείας ἢ ἐπαρχίας (cantons) καὶ ἡ Ἀργεντινὴ δημοκρατία.

Περὶ τοῦ ἰδιάζοντος ἢ μίκτου τύπου τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, ὡς τυγχάνει νῦν ὀργανωμένη, ὅρα ἄλλῃλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθ. σελ. 51—53.

Κράτῃ ὑπὸ προστασίαν διατελοῦντα. Κράτῃ μικρὰ καὶ ἀσθενῆ δύνανται νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν κράτους ἰσχυροῦ καὶ νὰ διατηρῶσιν οὐκ ἥττον καθόλου ἢ ἐν μέρει τὴν ἀλληλεθνή αὐτῶν προσωπικότητα συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς περὶ προστασίας συνθήκης ἐλευθέρως συνομολογουμένης μεταξὺ τῶν ὑπὸ προστασίαν τιθεμένων κρατῶν, τοῦ ἀναλαμβάνοντος τὴν προστασίαν, ἀναγνωρίζομένης δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν.

Τοιαύτη προστασία λαμβάνει ὑπαρξιν καὶ διὰ γενικῆς μεταξὺ πλειόνων ἐνδιαφερομένων κρατῶν συνθήκης, καθ' ἣν ἡ τὴν προστασίαν ἀναλαμβάνουσα δύναμις ἀναδέχεται τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ προστατεύειν τὸ ἀσθενὲς κράτος, ὑποσχομένων τῶν λοιπῶν δυνάμεων νὰ μὴ διατηρῶσιν ἀμέσους σχέσεις μετὰ τοῦ προστατευομένου κράτους εἰμὴ τῇ μεσολαβήσει τῆς προστατίδος δυνάμεως.

Ἡ προστασία, οὔσα ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἐλευθέρη καὶ ἐκούσία, οὐδέποτε ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίας. Θεωρεῖται δὲ λελυμένη αὐτοδικαίως ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς μὴ ἐκτελέσεως τῶν ἀναληφθεισῶν ὑποχρεώσεων, ἢ καὶ διὰ τῆς ἀξιώσεως ἀσκή-

σεως δικαιωμάτων μὴ ἐν τῇ συνθήκῃ περιλαμβανομένων. Πᾶν δὲ κράτος τιθέμενον ὑπὸ προστασίαν ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπιμελῶς εἰς τὴν διατήρησιν καὶ τὴν ἐνῶσκειν ἀκεραίων τῶν κυριαρχικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, ὅπως μὴ ἐπηρεάσῃ ταῦτα ἢ προστασία.

Κράτη ἡμικυρίαρχα ἢ ὑποτελῆ. Πάσης ἀπολύτως ἀλληλεθνοῦς προσωπικότητος στεροῦνται τὰ τοιαῦτα κράτη, μηδεμίαν δυνάμενα νὰ ἐνεργήσωσιν ἀλληλεθνή πρᾶξιν ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως ἢ τῆς ἀδείας τοῦ ἀσχοῦντος τὴν ἐπ' αὐτῶν κυριαρχίαν ἡγεμόνος. Ἀπολαύουσιν ὅμως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐσωτερικῆς αὐτονομίας.

Ἡ ὑποτελεία ἀντιθέτως πρὸς τὴν προστασίαν εἶναι οὐχὶ προαιρετικὴ κατὰστασις, ἀλλ' ἀναγκαστικῶς ἐπιβεβλημένη, πηγάζουσα εἴτε ἐκ τῆς κατισχύσεως τῆς βίας, ἢν δέξει νῦν τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον ὡς πάντα τὰ τετελεσμένα γεγονότα, εἴτε καὶ ἐκ γενικῶν συνθηκῶν. Τυχῶναι δὲ οὐσιωδῶς κατὰστασις πρόσκαιρος, καθότι τὸ ὑποτελὲς κράτος ἢ θέλει κατορθώσει νὰ ἀνακτήσῃται τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν, ἢ θέλει ἐπὶ τέλους συγχωνευθῇ εἰς τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἀσχοῦν τὴν κυριαρχίαν. Ὑποτελῆ δὲ κράτη εἰσὶ νῦν ἡ Αἴγυπτος, ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία.

Κράτη ὑποτελῆ φόρου. Τὸ ἀπλῶς εἰς ὑποτελείαν φόρου ὑποβιβλημένον κράτος ἄνευ ἄλλης τινὸς ὑποχρέσεως σώζει ἀκεραίαν τὴν ἀλληλεθνή αὐτοῦ προσωπικότητα καὶ τὴν ἰσχυρίαν πρὸς τὰ λοιπὰ ἀνεξάρτητα κράτη, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πρὸς ὃ τελείται ὁ φόρος.

Πολιτικά τῶν κρατῶν μεταβολαὶ ὑπὸ ἀλληλεθνή ἐποψιν. Τὰ κράτη τὰ τελείως ἀπολαύοντα αὐτονομίας ἐσωτερικῆς καὶ ἀνεξαρτησίας ἐξωτερικῆς ὅφ' οἰονόποτε ὀργανωμένα πολίτευμα, εἴτε

μοναρχικόν, εἴτε συνταγματικόν, εἴτε δημοκρατικόν, εἰσὶν ἴσα πρὸς ἀλλήλα. πλήρῃ κεκτημένα τὴν ἀλληλεθνή αὐτῶν προσωπικότητα, ἣν οὐδαμῶς ἐπηρεάζει τὸ τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον πολίτευμα τῆς ἐσωτερικῆς τῶν κρατῶν διοργανώσεως.

Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον πᾶν κράτος δύναται νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἴδιον πολίτευμα, διατηροῦν οὐδὲν ἥττον τελείαν τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀλληλεθνῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, οὐδ' εἶνε ἀναγκαῖα ἡ ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν ἀναγνώρισις τῆς ἐπὶ τοῦ κράτους ἐσωτερικῆς μεταβολῆς. Εἶνε ὅμως ἀναγκαῖα ἡ ἀνακρίνωσις αὐτῆς εἰς τὰ λοιπὰ κράτη, ὅπως γινώσκωσι ταῦτα τίς ὁ ἀσκῶν τὴν ὑπερτάτην ἐν τῷ κράτει ἀρχὴν καὶ ἀντιπροσωπεύων τοῦτο ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς αὐτοῦ σχέσεσι. Δικαιοῦνται ἐν ταῦτοις τὰ λοιπὰ κράτη νὰ ἐξακολουθήσωσι ἢ μὴ τὰς τέως ὑφισταμένας σχέσεις μετὰ τοῦ ὑπὸ νέον πολιτικὸν καθεστῶς τεθέντος κράτους, ὅπερ ὅμως ὑποχρεοῦται καὶ ὑπὸ τὴν νέαν τῶν πραγμάτων τάξιν νὰ τηρῇ τὰς συναιμολογημένας ἤδη συνθήκας μετὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ ἐν γένει τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς παραδεγμένους κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἐκτὸς τῶν συνθηκῶν ἐκείνων αἰτίνας συνδεόμεναι πρὸς τὸ καταλυθὲν πολιτικὸν καθεστῶς δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσι μετὰ τῆς νέας τῶν πραγμάτων καταστάσεως καὶ δὲν ἔχουσιν ἐφεξῆς λόγον ὑπάρξεως.

Ἐδαφικαὶ τῶν κρατῶν αὐξομειώσεις ὑπὸ ἀλληλεθνή ἐποψιν. Καὶ αἱ ἐδαφικαὶ τῶν κρατῶν αὐξομειώσεις οὐδαμῶς ἐπηρεάζουσιν τὴν ἀλληλεθνή αὐτῶν προσωπικότητα, διότι καὶ τὰ μικρὰ κράτη, πλήρους ἀπολαύοντα ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτοτελείας, τὰ αὐτὰ ἔχουσιν δικαιώματα μετὰ τῶν μεγάλων κρατῶν. Οὐδ' ἡ ἀναγνώρισις τῶν τοιοῦτων αὐξομειώσεων ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν εἶναι ἀναγκαῖα.

Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀπλὴ ἀνακοίνωσις αὐτῶν εἰς τὰ λοιπὰ κράτη τυγχάνει κατὰ τὸν Trawers Twiss (dr. de gens Tom. I.) πρᾶξι φιλοφροσύνης οὐδαμῶς ὑποχρεωτική.

Ἐὰν ὅμως ἡ προσάρτησις χωρῶν εἰς κράτος τι ἐπηρεάζει τὰ λοιπὰ, ὡς διαταράσσουσα τὴν λεγομένην πολιτικὴν ἰσορροπίαν, δύνανται τὰ κράτη ὧν τὰ συμφέροντα ἐπηρεάζονται ἀντιστάμενα νὰ μεταβιβάσωσι τὴν τοιαύτην προσάρτησιν καὶ νὰ κανονίσωσι τὰ κατ' αὐτὰ διὰ γενικῆς συνθήκης.

Ἀποτελέσματα τῶν πράξεων τῶν προοικαίρως ὑπαρξαδῶν ἐπαναστατικῶν κυβερνήσεων ὑπὸ ἀλληλεθνή ἐποψιν. Αἱ ἐν τοῖς κράτεσι συμβαίνουσαι πολιτικαὶ ἐπαναστάσεις εἴτε πρὸς κατάλυσιν τοῦ κρατοῦντος πολιτεύματος ἢ τῆς ὑπαρχούσης δυναστείας εἴτε πρὸς ἀποχωρισμὸν ἐπαρχιῶν τινων καὶ δημιουργίαν ἐξ αὐτῶν νέου κράτους ἢ πρὸς ἑνωσιν αὐτοῦ μετ' ἄλλου κράτους, πρὸς ὅ αἱ ἐπαρχίαι αὐταὶ συνδέονται ἐθνολογικῶς ἢ διὰ κοινότητος συμφερόντων, δὲν ἐπιστέφονται ἀείποτε ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ἐν τούτοις αἱ προσκαίρως ὑπάρξασαι ἐπαναστατικαὶ κυβερνήσεις καὶ ἀσκήσασαι ἐπὶ χρόνον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὸν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν εἴτε διὰ τῆς καταλύσεως τοῦ τέως πολιτικοῦ καθεστώτος, ὅπερ ἐπικρατήσαν κατόπιν ἀποκατέστησε τὴν προτέραν τῶν πραγμάτων τάξιν, εἴτε διὰ τῆς ιδρύσεως ἰδίων ἀρχῶν ἐν ταῖς ἐπαναστατησάσαις ἐπαρχίαις ὑποβληθείσας πάλιν εἰς τὴν παλαιὰν κυριαρχίαν, προέβησαν ἴσως εἰς αὐσιώδεις κυριαρχικὰς πράξεις ἐπενεγκούσας βλάβην εἰς τὰ δικαιώματα ἰδίως ὑπηκόων ξένων κρατῶν διακρινόμενων ἐν τῇ χώρᾳ ἢ κεκτημένων αὐτοῖσι κτήματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα, ἢ καὶ προσδοσάσας νομίμως δικαιώματα εἰς ἀλλοδαπούς. Τὰς τοιαύτας κυριαρχικὰς πράξεις ἢ παλινρόωτος κυβέρνησις δὲν

δύνανται νὰ ἀκυρώσῃ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἀλλοδαπῶν. Ἡ ἐπανάστασις, λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς, ἐδημιούργησεν εἶδος τι δικαίου ὅπερ δὲν δύνανται νὰ μὴ ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅσῳκις πρόκειται νὰ παραβλάψῃ νομίμως κτηθέντα δικαιώματα ἀλλοδαπῶν ὑπηκόων, ὧν τὴν προστασίαν διακαιοῦνται καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ἀναλάβωσιν αἱ οἰκεταὶ ξένοι κυβερνήσεις. Ὡσαύτως ἐὰν ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις ἐπιβάλλῃ ὡς τοιαύτην τοῖς ἀλλοδαποῖς ὑπηκόοις παρανόμους φορολογίας, ἢ παλινορθώσῃ κυβερνήσεις ὀφείλει νὰ ἀποζημιώσῃ τοὺς παρανόμους φορολογηθέντας.

Οὐδεμία ὅμως ὀφείλεται ἀποζημιώσει προκειμένου περὶ ζημιῶν τῶν ἀλλοδαπῶν, ἃς κατέστησεν ἀναγκαῖας ἡ καταστολὴ στάσεως ἢ ἄλλων πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν ἐν τῇ χώρᾳ. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ἐξετάζονται εἰδικώτερον ἐν αὐτῇ καίῳ τόπῳ.

Νέου κράτους ἀναγνώρισις. Εἴρηται ἤδη ὅτι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον τὰ κράτη ἀναγνωρίζονται ὡς ἐθνη, μισθωμένη ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Νέα δὲ κράτη δημιουργοῦνται εἴτε διὰ τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἐπαρχιῶν ἢ τῶν ἀποικιῶν παλαιοῦ τινος κράτους, εἴτε διὰ τοῦ διαμελισμοῦ τούτου εἰς πλείονα ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, εἴτε διὰ τῆς συγχωνεύσεως πλείονων ἀνεξαρτήτων τέως κρατῶν εἰς ἓν.

Ἐθνη δεδουλευμένα, ἀποσειόντα τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας καὶ ἀπελευθεροῦντα τὸν πάτριον ἔδαφος, ἐμφανίζονται ὡς κράτη ἀνεξάρτητα δικαιούμενα εἰς τὴν πλήρη ἀπόλαυσιν τῶν ἀλληλεθνῶν δικαίων.

Συγγραφεῖς τινες ὑπεστήριξαν τὴν γνώμην ὅτι οὐδεμίαν χρᾶζει ἀναγνώρισιν ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν τὸ δημιουργηθέν νέον κράτος. Ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, ὅσοις ἴσως κατὰ θεωρίαν, οὐδαμῶς στηρίζεται εἰς τὰ ἐν τῇ πράξει συμβαίνοντα, καθ' ὅσον ἐὰν τὸ νέον κράτος θέλῃ νὰ ἀποτελέσῃ

μέρος τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας καὶ νὰ διατελῇ εἰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν, ἀπολαμβάνον τὸ ἐκ τούτου δικαιώματα, ἀνάγκη νὰ ἀναγνωρισθῇ προηγουμένως ὑπὸ τῶν κρατῶν τούτων.

Πάντα ὅμως τὰ κράτη προσήκον νὰ ἀναγνωρίζονται κατὰ τὴν ἐλευθέραν θέλησιν τῶν ἀποτελούντων ταῦτα λαῶν. Οὔτε παραγραφή, οὔτε διεκδικούμενα τυχόν δικαιώματα, οὔτε συνθήκαι, οὔτε συμβόλαια διαδοχῆς ὑπάρχουσι δυνάμενα νὰ στερήσωσι τοὺς λαοὺς τὰ δικαιώματα τῆς ἰδρύσεως ἐλευθέρου πολιτείας κατὰ τὰς φυσικὰς αὐτῶν ροπὰς. "Ορα εἰδικώτερον περὶ τούτων Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθοπούλου τόμον Α' σελ. 57—59

Τέλος τῶν κρατῶν. Τὰ κράτη ὄντα, καθ' ἃ ἤδη εἴρηται, ἱστορικῶν γεγονότων δημιουργήματα, λίαν αὐθαίρετα πολυάκις, ἔχουσιν ἀρχὴν καὶ τέλος, δυνάμενα νὰ ἐκλίπωσι καθ' ὃν τρόπον παρήχθησαν.

Ἐκλείπεται συνήθως τὰ κράτη ἢ διαίρουμένα εἰς πλείονα ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, ἢ συγχωνευόμενα εἰς ἕτερον ἢ ἑτέρα κράτη.

Ἐκλιπόντος τοῦ κράτους, τὰ μὲν τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ, τὰ συνδεόμενα πρὸς τὴν ἀλληλεθνή αὐτοῦ προσωπικότητα, συνεχλείουσιν αὐτῷ, τὰ δέ, ὄντα κυρίως εἰπεῖν πραγματικὰ μετατίθενται μετὰ τῆς χώρας εἰς τὸ κράτος εἰς ὃ αὕτη προσαρτᾶται ἢ κατανέμονται εἰς τὰ δημιουργούμενα ἐκ τοῦ καταλυθέντος νέα κράτη. Σημειούμεθα δὲ εἰδικώτερον περὶ τούτου τὰ ἑξῆς:

α') Ὡς πρὸς τὰς συνθήκας. Ἐκλιπόντος τοῦ κράτους συνεχλείουσιν αὐτῷ καὶ αἱ ὑπὸ τούτου συνωμολογημέναι μετ' ἄλλων κρατῶν συνθήκαι ὡς προσωπικαί, ἐκτὸς ἐκείνων, δι' ὧν παρήχθησαν ὑποχρεώσεις καταβολῆς ὑπὲρ ὠρισμένων προσώπων.

β') Ὡς πρὸς τὸ δημόσιον χρέος καὶ

ἐν γένει τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ κράτους. Κατὰ γενικὸν κανόνα πᾶν ὅ,τι ἀνήκειν εἰς τὸ ἐκλιπὸν κράτος ὡς καὶ πᾶσα αὐτοῦ ὑποχρέωσις περιέρχεται εἰς τὸ κράτος ἢ εἰς τὰ κράτη εἰς ἃ τοῦτο συνεχωνεῖται, πλὴν τῶν προνομίων τῶν καταχρηστικῶς παραχωρηθέντων ἢ ἀναγνωρισθέντων ὑπὸ τῆς παλαιᾶς κυβερνήσεως εἰς ἰδιώτας, ἅτινα οὐδεμίαν παράγουσι νομικὴν ὑποχρέωσιν κατὰ τῶν ὑποκαταστάτων εἰς τὸ ἐκλιπὸν κράτος. Αἱ δὲ πρὸς ὠρισμένον τμήμα χώρας συνδεόμεναι ἀπαιτήσεις βαρύνουσι τὸ κράτος εἰς ὃ τὸ τμήμα τοῦτο παραχωρεῖται.

γ') Ὡς πρὸς τὰ δίκαια τῆς κυριαρχίας. Ταῦτα συνεχλείουσι μετὰ τοῦ κράτους, ὡς οὐσιωδῶς προσωπικά, ὡς ἐκλείπεται καὶ τὰ προσωπικά δίκαια τοῦ ἀποθανόντος ἀτόμου. Ἡ κυβέρνησις τοῦ ἐκλιπόντος κράτους καὶ πάντα τὰ ὄργανα αὐτῆς ὡς καὶ οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀντιπρόσωποι ἐκπίπτουσιν αὐτοδικαίως τῆς ἀρχῆς ἅμα τῇ καταλύσει τοῦ κράτους.

δ') Ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν κτήσιν. Ἐὰν τὸ ἐκλιπὸν κράτος συνεχωνεῖται ὅλκληρον εἰς ἕτερον, τοῦτο ἐγκαθίσταται εἰς ἅπασαν τὴν περιουσίαν κινήτην καὶ ἀκίνητον τοῦ ἐκλιπόντος. Ἐὰν δὲ τοῦτο διηρέθῃ ἢ προσηρτηθῇ εἰς πλείονα κράτη, τὰ μὲν ἀκίνητα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ δημόσιον περιέρχονται μετὰ τοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ κεῖνται εἰς τὸ κράτος εἰς ὃ τὸ ἔδαφος τοῦτο παρεχωρήθῃ, ὡς καὶ οἱ τίτλοι ἰδιοκτησίας τῶν ἀκινήτων ὡς καὶ τὰ δημόσια ἐν γένει ἔγγραφα τὰ ἐνδιαφέροντα εἰδικῶς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ τμήμα τῆς παραχωρηθείσης χώρας, τὰ δὲ κινήτα ἐν γένει πράγματα ὡς καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ὅπλα, πολεμοφόδια καὶ τὸ λοιπὸν ὕλικόν τοῦ πολέμου διανέμονται ἀναλόγως ὡς διανέμεται καὶ τὸ δημόσιον χρέος εἰς τὰ διάφορα κράτη εἰς ἃ κατενεμήθῃ τὸ καταλυθὲν.

II. Χρυσανθόπουλος

Κρατῶν ὁμοιαῖα δικαιώματα.

Τὰ κράτη ὡς μέλη τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας ἔχουσι πρὸς ἄλλα σχέσεις ὁμοίας πρὸς τὰς σχέσεις τῶν ἀποτελούντων τὰς κατὰ μέρος κοινωνίας ἀνθρώπων. Ἐκ τῶν σχέσεων δὲ τούτων, ὧν τελικὸς σκοπὸς ἐστὶν ἡ πλήρωσις τῶν ὁμοιαιῶν τῶν κρατῶν καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ πολιτῶν ὕλικῶν καὶ ἡθικῶν ἀνγκῶν, παράγονται ὁμοιαιῖα μεταξὺ τῶν κρατῶν δικαιώματα, καὶ ὑποχρεώσεις ὧν τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀσκήσεως καθορίζει τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον.

Τὰ τῶν κρατῶν δικαιώματα, περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα, διακρίνονται εἰς φυσικὰ καὶ ἀπόλυτα καὶ εἰς ἐπικτήτα, παραγόμενα ἐκ τῆς κοινῆς τῶν κρατῶν συναινέσεως διὰ συμβάσεων ἢ ἐθίμων, ἢ σχετικὰ πρὸς ὠρισμένην πραγμάτων κατάστασιν. Τὰ πρῶτα ὡς φυσικὰ συνυπάρχουσιν ἀναπόσπαστα τῷ κράτει ἐν παντί χρόνῳ καὶ τόπῳ καὶ ἐν οἰκόμενῳ περιστάσει. Εἰσὶ δὲ ταῦτα α') Τὸ δικαίωμα τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας. β') Τὸ τῆς ἰσότητος ἢ ἰσηγορίας. γ') Τὸ τῆς αὐτοσυντηρήσεως. δ') Τὸ τῆς ἰδιοκτησίας. ε') τὸ τῆς ἐγχωρίου κυριαρχίας ἢ δικαστικῆς δικαιοδοσίας. Πραγματευόμεθα περὶ τούτων εἰδικώτερον ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

α') Δικαίωμα αὐτονομίας καὶ ἀνεξαρτησίας. Ἡ αὐτονομία, οὗσα τὸ σπουδαιότατον τῶν δικαιωμάτων τοῦ κράτους οὐ ἄνευ δὲν ὑφίσταται κράτος, ἐκδηλοῦται ἐν τε ταῖς ἐσωτερικαῖς τοῦ κράτους σχέσεσι καὶ ταῖς ἐξωτερικαῖς. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει συνίσταται εἰς τὴν κοινὴν θέλησιν ἀπάντων τῶν συγκροτούντων τὸ κράτος πολιτῶν νὰ ὑπάρχωσιν ὀργανωμένοι ἐν κοινωνίᾳ διακεκριμένα ἴσα ἄλλα κοινωνία. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει τὸ κράτος παρίσταται διὰ τῆς αὐτονομίας αὐτοῦ κεκτημέ-

νον ἀπέναντι παντὸς ἄλλου κράτους πληρεστάτην ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν μὴ ἀνεχόμενον, μηδ' ἐπιτρέπον τὴν ἀνάμειξιν οἰασδήποτε ξένης ἐξουσίας εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πράξεις καὶ ὑποθέσεις. Περὶ λαμβάνει δὲ ἡ τοιαύτη αὐτοῦ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τὰ ἐξῆς τρία κύρια δικαιώματα, ἧτοι α') τοῦ ἐκλέγειν τὸ εἶδος τῆς ἰδίας κυβερνήσεως καὶ ἰδρύειν ἢ μεταβάλλειν ἐλευθέρως τὸ καθεστὼς πολιτεύμα· β') τοῦ ἑκτελεῖν ἀπεριορίστως τὴν συναφῇ τῇ ἐσωτερικῇ κυριαρχίᾳ δικαιώματα, ἧτοι τὴν νομοθετικὴν, τὴν ἐκτελεστικὴν καὶ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν καὶ γ') τοῦ μὴ ἐπιτρέπειν ἐν τῷ ἰδίῳ ἐδάφει οἰασδήποτε ξένης ἐξουσίας ἐπέμβασιν ἄκοντος αὐτοῦ πρὸς ἐνέργειαν οἰασδήποτε πράξεως ἀστυνομικῆς, διοικητικῆς ἢ δικαστικῆς.

Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὰ κράτη συμβιβόντα ἐν κοινωνίᾳ καὶ ἴσα κεκτημένα δικαιώματα, ὀφείλουσι νὰ περιορίζωσιν ἑκάστον τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἰδίων δικαιωμάτων ἐν τῶν ὀρίων ἐκείνων, ὧν πέραν παρακωλύεται ἡ ἐνάσκησις τῶν ἴσων δικαιωμάτων τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ διαταράσσεται ἡ ἀρμονικὴ κίνησις καὶ λειτουργία τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας.

β') Δικαίωμα ἰσότητος καὶ ἰσηγορίας. Πάντα τὰ κράτη εἰσὶν ἴσα πρὸς ἄλλα ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν συναφῶν τῇ ἀλληλεθνεῖ αὐτῶν προσωπικότητι δικαιωμάτων καὶ τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἀλληλεθνῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων. Ὅτι δὲ εἶναι θεμιτὸν εἰς ἐν οἰκόμενῳ κράτος εἶναι θεμιτὸν καὶ εἰς τὰ λοιπά. Ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων ἐνεργητικότης τῶν συγκροτούντων τὰ κράτη λαῶν, ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν μικρὸς ἢ μέγας, καὶ ὁ τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος βαθμὸς τοῦ πλοῦτος ἢ τῆς ἰσχύος κατ' οὐδὲν ἐπηρεάζουσι τὴν τῶν κρατῶν ἰσότητα. Καὶ εἶναι μὲν ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων ἐκάστου λαοῦ δρα-

στηριότητος. τὰ διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα ἐπιδρώντα οὕτως ἢ ἄλλως ἐπὶ τῆς τύχης τῶν λαῶν, αὐτὴ ἡ διαφορὰ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς διαπλάσεως ἐκάστου λαοῦ, τῆς γεωγραφικῆς τῆς χώρας θέσεως, τοῦ κλίματος αὐτῆς, τῆς γονιμότητος ἢ μὴ τοῦ ἐδάφους κτλ., παράγουσι πλείστας μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν ἀνισότητας, ὁμοίας πρὸς τὰς μεταξὺ τῶν τὴν αὐτὴν χώραν κατοικοῦντων ἀτόμων ἀνισότητας παραγομένας ἐκ τῆς ἐπ' ἄπειρον ποικιλομένης ἱκανότητος, ἐπιμελείας ἢ ἄλλων προσωπικῶν ἰδιοτήτων ἢ περιστάσεων ἐκάστου αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἰσότης ἐν τῇ δικαίῳ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ ἴση προστασία τῶν ἀτομικῶν ἀνισοτήτων.

Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἐν τῇ πράξει δὲν τηρεῖται πάντοτε ὁ τοιοῦτος κανὼν, τῶν ἰσχυρῶν κρατῶν καταχρωμένων πολυτάκως τῇ ὑπεροχῇ αὐτῶν ἐπὶ καταπατήσας τῶν δικαιωμάτων τῶν μικρῶν καὶ ἀσθενῶν κρατῶν. Ἄλλ' εἰ καὶ ἡ ἐνώπιον τοῦ δικαίου ἰσότης, λέγει ὁ Ρῶσος Martens (dr. int. Tom. 1 p. 280), δὲν τυγχάνει ἀείποτε ἀπαράβιατος, οὐδαμῶς ἐξασθενεῖ ἕνεκα τούτου ἡ ἰσχύς τῆς ἀρχῆς, πιστουμένη ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας, μὴ οὐσης καταληπτῆς ἢ κατορθωτῆς εἰμὴ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀρχῆς ὅτι εἴλα τὰ μέλη αὐτῆς εἶναι ἴσα ἐνώπιον τοῦ δικαίου.

Ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν κρατῶν ἰσότητος ἀπορρέει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπονεμῆναι τοῖς ἰδίοις ἡγεμόσιν δὲν προαίρουται τίτλον, καὶ ἐπιβίλλειν αὐτὸν τοῖς ἰδίοις ὑπηκόοις. Τὰ λοιπὰ θμῶς κράτη δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ ἀναγνωρίζωσι τίτλον ἡγεμόνος ὅσπαν ὅσον πάντως πρὸς τὴν σμικρότητα τοῦ κράτους, οἷος π. χ. ἐστὶν ὁ τίτλος τοῦ αὐτοκράτορος διδόμενος εἰς ἡγεμόνα κράτους μικροσκοπικοῦ. Περὶ τῶν τιμῶν καὶ τῶν φιλοφρονήσεων τῶν κατὰ τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον καθιερωμένων γενήσεται λόγος ἐνοικίῃ τόπῳ.

γ') Δικαίωμα αὐτοσυντηρήσεως. Τὸ τῆς αὐτοσυντηρήσεως τῶν κρατῶν δικαίωμα πηγάζει ἐκ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ καὶ ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν ἄλλων δευτερευόντων δικαιωμάτων ἀπαραιτήτως ἀναγκαίων εἰς τὴν ὑπαρξίν τῶν κρατῶν, ἥτοι τοῦ δικαιώματος τοῦ παρασκευάζειν καὶ προμηθεύειν τὰ πρὸς ὑπέρασπισιν κατὰ πάσης ξενικῆς προσβολῆς ἀπαιτούμενα μέσα περιλαμβάνοντα τὸν ὄργανισμὸν τῶν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατιωτικῶν δυνάμεων, τὴν ἐκγύμνασιν ἐν γένει τῶν πολιτῶν εἰς τὰ ὅπλα, τὴν ἀνέγερσιν φρουρῶν, ὀχυρωμάτων παντὸς εἶδους, κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων, συνολόγησιν συνθηκῶν περὶ συμμαχίας κτλ. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὰ μέτρα ταῦτά εἰσιν ἀπολύτως ἐπιτετραμμένα ἐφ' ὅσον, μὴ ἐξερχόμενα τῶν ὁρίων τῆς ἀμύνης, δὲν ἀπειλοῦσι κινδύνους εἰς τὰ λοιπὰ κράτη, ἐλέγχοντα ἐπιθετικὰ προθέσεις, ὅτε τὰ κράτη ταῦτα δικαιούνται νὰ ζητήσωσιν ἐξηγήσεις παρὰ τοῦ προβαίνοντος εἰς ἐκτάκτους καὶ ὑπερμέτρους στρατιωτικὰς παρασκευὰς καὶ, ἐὰν ἐπιμένῃ εἰς ταύτας ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας, νὰ λάβωσι κατ' αὐτοῦ καὶ πρὸς ἰδίαν ἄμυναν τὰ κατάλληλα μέτρα.

Ἦν' ἄλλην ὅμως ἔποψιν ἐπιμελούμενα τὰ κράτη τῆς ἀναπτύξεως καὶ προαγωγῆς τοῦ ἰδίου πλούτου, τῆς βιομηχανίας καὶ ἐν γένει τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας, ἀσκοῦσι φυσικὸν δικαίωμα, ὅπερ τὰ λοιπὰ κράτη δὲν δύνανται νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς οἰονδήποτε περιορισμὸν ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτε ἡ τοιαύτη τῶν δυνάμεων τοῦ κράτους αὐξήσις ἐμβάλλει εἰς κίνδυνον τὰ συμφέροντα αὐτῶν. Ἰδίως δὲ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν κρατῶν ἐμπορίου καὶ τῆς ἐμπορικῆς αὐτῶν ναυτιλίας ἐξόχως συμβάλλονται εἰς τὴν πρόοδον αὐτῶν ἐν πλούτῳ καὶ ἰσχύϊ, ἐφ' ᾧ τὰ κράτη ἰδιαζόντως ἐπιμελοῦνται τῆς

ἀναπτύξεως αὐτῶν οἶονεῖ ἀλληλοβοηθούμενα διὰ συνομολογήσεως συνθηκῶν περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας, δι' ὧν παρέχονται ἀμοιβαίως πλεονεκτήματα καὶ δικαιώματα εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν ναυτιλλομένους ἢ ἐμπορευομένους ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

δ') Δικαίωμα ἰδιοκτησίας. Ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων στοιχείων πρὸς ὑπαρξιν κράτους εἶναι καὶ ἡ μόνιμος ἐγκατάστασις τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ ἀτόμων ἐν ὠρισμένῃ χώρᾳ ἀποτελούσῃ τὴν τῶν κρατῶν ἰδιοκτησίαν, τὴν κυριολεκτικῶς λεγομένην Ἐπικράτειαν.

Ἄσκει δὲ τὸ κράτος ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐπικρατείας τὸ λεγόμενον *dominium imperii*, δικαίωμα ἀπορρέον ἐκ τῆς κυριαρχικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας, ἣς δυνάμει ἡ τοῦ κράτους κυβέρνησις διατίθῃσιν ἐν ὠρισμένῳ τινὶ μέτρῳ καὶ συμφώνως πρὸς τὰς δημοσίας ἀνάγκας πάντα τὰ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ κείμενα πράγματα καὶ πᾶσαν ἰδιωτικὴν κτῆσιν οἰσθόποτε ἀνήκουσαν, καθ' ἃ ὀρίζει περὶ τούτου ὁ καταστατικός τῆς πολιτείας θεσμός.

Ἐκτὸς ὅμως τοῦ γενικοῦ τούτου δικαιώματος τὸ κράτος ἔχει ὡς τοιοῦτο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ ἀκίνητα κτήματα προωρισμένα εἰς κοινὴν χρῆσιν καὶ χαρακτηριστιζόμενα ὡς δημόσια κτήματα, οἷον τὰς πλατείας, τὰς ὁδοὺς, τοὺς λιμένας τὴν παραλίαν γραμμὴν, τὰ εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ὑπαγόμενα θαλάσσια ὕδατα κτλ. Κανονίζει δὲ τὸ κράτος δυνάμει τῆς κυριαρχικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας τὰ τῆς συντηρήσεως καὶ κοινῆς χρήσεως τῶν κτημάτων τούτων κατὰ τοὺς κειμένους νόμους καὶ συμφώνως πρὸς εἰδικὸν ἐκαστοῦ τούτων σκοπὸν.

Ἐχει τέλος τὸ κράτος ὡς νομικὸν πρόσωπον ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ ἀκίνητα κτήματα κτῶμενον αὐτά, καθ' οὓς ὅρους κτῶνται ταῦτα καὶ τὰ κατὰ μέρος ἄτομα, ὑπαγόμενον ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν εἰς τοὺς κανόνας τοῦ κοινῶν δικαίου.

Δύναται προσέτι τὸ κράτος νὰ κτῆται ἀκίνητα καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ ὁν τρόπον κτῶνται ταῦτα οἱ ἰδιῶται καὶ ἢ οἱ ἀλλοδαποί, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται ἐν τρέπουσι τοῦτο οἱ ἐγχώριοι νόμοι. Πρὸς δὲ τῆς λύσεως τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν ἀναφυσμένων διαφορῶν ὡς πρὸς τὴν δειαν ἀκινήτων κειμένων ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ ἐτέρου τούτων ὅρα Ἀλληλ. Δν. Δίκ. Χρυσανθ. σελ. 105—111.

ε') Δικαίωμα ἐγγχωρίου κυριαρχίας καὶ δικαστικῆς δικαιοδοσίας. Ἡ κυριαρχικὴ ἐξουσία τοῦ κράτους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ οὕσα ἀπόλυτος καὶ ἀποκλειστικὴ εἰς ὅλα δένα ὑποβάλλεται ὑπὸ ξένης ἐξουσίας περιορισμόν, ὃν δὲν στέργει αὐτὸ τὸ κράτος. Ἐκ τῆς τοιαύτης δ' ἀπολύτου ἐξουσίας τοῦ κράτους ἀπορρέει τὸ δικαίωμα τοῦ ρυθμίζειν τοὺς ὅρους καθ' οὓς κτᾶται ἀπόλλυται ἢ μεταβιβάζεται ἡ κυριότης τῶν ἐν τῇ χώρᾳ εὐρισκομένων πραγμάτων, κινήτων ἢ ἀκινήτων, ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ρυθμίζειν τὰ τῆς νομικῆς ἰκανότητος ἀπάντων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διαμενοντῶν προσώπων πρὸς ἐπιχειρήσεις δικαιοπραξιῶν, τὰς ἀναγκαίως διατυπώσεις καθ' ἃς αἱ πράξεις αὗται κτῶνται νόμιμον κῦρος, καὶ τέλος τοὺς ὅρους καὶ οὓς αἱ δικαστικαὶ ἀγωγαὶ δύνανται κινηθῶσιν ἐνώπιον τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς δικαιοδοσίας τῶν δικαστηρίων τούτων.

Ἡ τοιαύτη τοῦ κράτους ἐξουσία χαρακτηριστιζομένη διὰ τοῦ ὅρου δικαστικῆς καὶ δικαιοδοσίας διακρίτεα ὡς πρὸς τὸν ὅσον πικρὴ μὲν ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ βιοῦντα πρόσωπα, ὡς πρὸς τὰ ἐκτὸς αὐτῆς ἐπικρατείας εὐρισκόμενα πράγματα.

Τὰ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ βιοῦντα πρόσωπα εἰσι τὰ μὲν ὑπήκοοι αὐτοῦ τοῦ κράτους, τὰ δὲ ἀλλοδαποὶ καὶ προσωρινῶς ἢ μονίμως διαμενοντες ἐν τῇ χώρᾳ.

ρα. Καὶ παρὰ μὲν τῶν ἰδίων ὑπηκόων ἔχει τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα τὸ κράτος νὰ ἀξίῃ ἀπόλυτον ὑποταγὴν εἰς τὰ νόμιμα αὐτοῦ κελεύσματα, οὐ μόνον τῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ εὐρισκομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμενόντων, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι ἐφ' ὅσον χρόνον διαμένουσιν οὗτοι ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δὲν ἔχει τὰ μέσα ὅπως ἐξαναγκάσῃ αὐτοὺς εἰς ὑποταγὴν, ἅτε κρατούσης ἐν αὐτῇ ἀποκλειστικῶς τῆς ξένης κυριαρχίας. Οἱ δὲ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ διαμένοντες ἀλλοδαποὶ θεωροῦμενοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς αὐτῶν ταύτης ὡς προσωρινοὶ ὑπηκοοὶ τῆς ἐγχωρίου κυριαρχίας, ὑποβάλλονται οὐ μόνον εἰς τὴν ἐγχώριον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐγχωρίους ἐν γένει νόμους περὶ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας. Δὲν ὑποβάλλονται ὅμως οἱ ἀλλοδαποὶ εἰς ἀπαντα τὰ βάρη εἰς ᾗ ὑποβάλλονται οἱ ὑπηκοοὶ τοῦ κράτους, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς στρατολογικὰς ὑποχρεώσεις, τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους πλεονεκτούντων ἐξ ἄλλου ἀτέννεντι τῶν ἀλλοδαπῶν ἐν τῇ ἀπολαύσει τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ὡς καὶ τιναν ἀστικῶν δικαιωμάτων ὧν ἀμοιροῦσιν ἢ ἀλλοδαποὶ. Εἰδικώτερον περὶ τῶν μεταῦ ἰθαγενῶν καὶ ἀλλοδαπῶν διαφορῶν ἴσα Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθ. τομ. 1' σελ. 118—120.

Τὰ ἔν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ εὐρισκόμενα πράγματα διακριτέα ὡς πρὸς τοὺς κυρίους αὐτῶν ᾧ ἀνήκοντα εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους ἢ εἰς ἀλλοδαπούς, ὡς καὶ τὰ ἀνήκοντα κατὰ κυριότητα εἰς αὐτὸ τὸ κράτος, ἢ ἴς ἕτερον κράτος. Καὶ τὰ μὲν ἐμπράγματα δίκαια τῶν ἀλλοδαπῶν ρυθμίζει τὸ ἰσχυρὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον ἐξεταζόμενον ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἐν τῇ χώρα εὐρισκόμενα πράγματα τὰ εἰς ἕτερον κράτος ἀνήκοντα ἐγγίεται τὸ σπουδαῖον ζήτημα εἰς ταῦτα ὑπάγωνται ἢ οὐχὶ εἰς τὴν ἐγχώριον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν.

Προκειμένου περὶ πραγμάτων κινητῶν κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι τὰ ἐγχώρια δικαστήριά εἰσιν ἀναρμόδια, αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα δὲν ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἐδόθησαν ὡς ἐγγύησις εἰς ἐκτέλεσιν ὑποχρεώσεως συνομολογηθείσης μεταξὺ τῆς κυβερνήσεως τοῦ ξένου κράτους καὶ ἰδιώτου τινός, ὅτε οὗτος δύναται νὰ ἀσκήσῃ τὸ ἴδιον δικαίωμα ἐπὶ τῶν ὑπεγγύων αὐτῷ πραγμάτων, ἅτινα τὰ κράτη διὰ τῆς ὑπεγγυήσεως ἀπεξενώθη τρόπον τινά, καὶ ἐπομένως πᾶσα κατὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐνέργεια τοῦ δικαιοῦχου τυγχάνει ἀσχετος πρὸς αὐτὸ τὸ κράτος. Ὡς δὲ ὅμως τῆς περιπτώσεως ταύτης τὰ κινητὰ ἐν γένει πράγματα ἀνήκοντα εἰς ξένον κράτος θεωροῦνται ἀποτελοῦντα μέρος τοῦ δημοσίου πλούτου προσωρισμένα εἰς πληρώσιν δημοσίων ἀναγκῶν, καὶ ὡς τοιαῦτα ἀνεπίδεκτα κατασχέσεως λόγῳ ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἀκίνητα κρατεῖ ἀείποτε ἡ γενικὴ ἀρχὴ ὅτι ταῦτα ὑπάγονται (ἐξαιρέσει τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου, περὶ οὗ βρα ἀδιπλωματικοὶ ἀπασταλμένοι α) εἰς τὴν ἐγχώριον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν εἰς ὁλονδήποτε ἀνήκοντα. Δύναται δὲ ἡ κυβέρνησις νὰ διατάξῃ καὶ τὴν ἐκποίησιν αὐτῶν λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης, συμφῶνως πρὸς τοὺς νόμους τοῦ κράτους, ἢ καὶ νὰ ἀπαγορεύσῃ ἀπολύτως τὴν κτήσιν ἀκινήτων ὑπ' ἀλλοδαπῶν ἢ ξένης κυβερνήσεως. Δὲν δύναται ὅμως χωρὶς νὰ παραδίῃσι, καταφανῶς τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον νὰ δημεύσῃ τὴν εἰς ἀλλοδαπὸν ἢ ξένον κράτος ἀνήκουσαν κτήσιν, καὶ μάλιστα ἐσάκις ἐκτεθῇ αὕτη συμφῶνως πρὸς τοὺς κειμένους νόμους, οὓς δύναται μὲν ἡ ἐγχώριας κυριαρχικὴ ἐξουσία νὰ μεταβάλλῃ ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ δημεύσῃ τὰ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν κτηθέντα ἐμπράγματα δικαιώματα.

Περὶ τῶν περιορισμῶν οὓς ἐπάγεται τὸ νεώτερον ἀλληλεθνὲς δίκαιον εἰς τοὺς ἀ-

νωτέρω ἐκτεθέντας κανόνες περὶ τῶν ἀπολύτων δικαιωμάτων τῆς ἐγγωρίου κυριαρχίας καὶ δικαστικῆς δικαιοδοσίας, καὶ γενικώτερον περὶ τῶν ἀλληλεθνῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων ὅρα Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθ. τομ. Α' σελ. 125—133.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν φυσικῶν ἢ ἀπολύτων δικαιωμάτων τῶν κρατῶν. Τὰ δὲ ἐπίκτητα ἢ παράγωγα ἢ σχετικὰ πρὸς ὠρισμένην πραγμάτων κατάστασιν δικαιώματα ἐξετάζονται ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον.

II. Χρυσανθόπουλος

Κρατῶν ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις. Πᾶν δικαίωμα ὑποτίθεται ἀναγκάως ἀντίστοιχον ὑποχρέωσιν. Τῷ ὄντι δὲ τὰ δικαιώματα τῶν κρατῶν, περὶ ὧν διελάβομεν ἄνωτέρω, οὐδεμίαν ἠθελον ἔχει πρακτικὴν ἀξίαν, εἰ μὴ ἦσαν ἀνεγνωρισμένα ὑπὸ τῶν κρατῶν, εἰ μὴ ταῦτα εἶχον τὴν ἀμοιβαίαν ὑποχρέωσιν τοῦ σέβασθαι τὰ εἰρημμένα δικαιώματα, καὶ εἰ ἡδύναντο νὰ ἀξιώσι μονομερῶς ὑπὲρ ἑαυτῶν δικαίωμα, ὅπερ δὲν ἀνγνώριζον εἰς τὰ λοιπὰ. Εἶναι μάλιστα ἀναγκαῖα, ὡς λέγει ὁ Calvo (dr. int. n° 126²), ἡ ὑποχρέωσις τῆς τηρήσεως διαισύνῃς πολλῶν μᾶλλον μετιξὺ τῶν κρατῶν ἢ μεταξὺ τῶν ἀτόμων, ἅτε τῆς ἀδικίας ἐν ταῖς ἀλληλεθνεσί σχεσεσιν ἐπαγομένης ἐπακόλουθα πολὺ μᾶλλον σοβαρὰ ἢ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς διαφορῇς, ἐλλείψει ἀνωτάτου διαιτητοῦ εἰς ὃν ἐδύνάτο νὰ ἀνατεθῇ ἡ λύσις τῆς ἀλληλεθνοῦς διαφορᾶς.

Αἱ ὑποχρεώσεις, περὶ ὧν ἄνωτέρω, ὑπονοοῦσαι ἀντίστοιχα ἀπόλυτα δικαιώματα, χαρακτηρίζονται ὡς *τελειαι*, ὡς ἀτελεῖς ὑποχρεώσεων χαρακτηριζόμενων τῶν ὑπαγορευομένων, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς εὐπρεπειᾶς ἢ τοῦ ὅρου *comitatus gentium*, δι' οὗ νοεῖται ἡ ἀξίωσις ἢν κράτος τι τηρῆσιν οἰκισθελῶς πρὸς ἕτερον κράτος κανόνες τινὰς συμπεριφορᾶς, ἢ θελον ἔχει παρ' αὐτοῦ, λόγῳ ἀμοιβαίωσας, τῆς ἀνταποδόσεως

τῶν ἴσων ἐν παρομοίᾳ περιστάσει. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἀξίωσις δὲν δύναται νὰ ὀνησουργησῇ ὑπὲρ τοῦ κράτους ἀπαίτησιν ἐν δικαίῳ. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγεται καὶ ἡ περίπτωσις καθ' ἣν κράτος τι αἰτεῖται παρ' ἑτέρου κράτος χώραν τινα ὅλως ἀξήμιον εἰς τοῦτο. Ἐν τῇ πρώτῃ δὲν πηγάζει, εἴτε ἐκ τοῦ κοινοῦ ἀνεγνωρισμένου, εἴτε ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου συμβατικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ὃν ὅτε πλῶς σύμφωνον πρὸς τὴν εὐπρέπειαν, ὡρητέον ἐπιβαλλόμενον ἢ ὑπαγορευόμενον μεταξὺ τῶν κρατῶν *ex comitate*, ὃν *ex reciproca utilitate*. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ βοηθεῖν λαόν τινα μαστιζόμενον ὑπὸ αἰτοθείας, πλημμύρας, ἐπιδημικῆς νόσου, ἢ ὑποστάνατα καταστροφὰς ἐκ σεισμῶν κτλ. Τούναντίον δὲ αἱ τελειαι ὑποχρεώσεις, χαρακτηριζόμεναι καὶ ὡς αὐστηραὶ, ἐπιβάλλονται ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει, οὐδενὸς κράτους δυνάμενον νὰ ἀπαλλαγῇ τούτων.

Ἐν ταῖς τελείαις ἢ αὐστηραῖς τῶν κρατῶν ὑποχρεώσεσι καταλέγονται καὶ αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ κράτη ἐπεβίβουσι ἀμοιβαίως νὰ ἀπέχωνται τῆς ἐπεμβάσεως τῶν μὲν κατὰ τῶν δέ, ὅσας ἐπὶ ἐπέμβασιν πάσης στερουμένη δικαιοδοσίαν ἀντίκειται εἰς τὸ ἀνεγνωρισμένον ἐκαστοῦ κράτους δικαίωμα ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπεμβάσεως ἢ μὴ ἐπεμβάσεως ἐξετάζεται καθ' ἑαυτὸ ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

Πᾶν κράτος ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν μὲν ὡς πρὸς ἑαυτό, τὸ δικαίωμα δὲ ἀπέναντι τῶν ἄλλων κρατῶν τοῦ προτατεῦσιν διὰ τῶν νομίμων μέσων τοὺς ἐντῇ ἄλλοδαπῇ διχόμενους ὑπηκόους αὐτοῦ κατὰ τῶν βαιοπραγιῶν ἢ τῶν ἀδικημάτων, ἅτινα ἠθελον ὑποστῇ ἐν τῇ ξέῃ χώρᾳ εἴτε ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐγγωρίου κυβερνήσεως ἢ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, εἴτε καὶ ὑπὸ τῶν κατοικούντων τῆς χώρας, ὅσας αἱ ἐγγωρίαι κυβερνήσεις ἢ αἱ ἀρχαὶ δὲν ἠθελον ἐνεργῇ

σει ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ κατὰ νόμον πρὸς ἐπ' ἀνόρθωσιν τοῦ ἀδικήματος.

Ἀλλὰ τίς ἡ εὐθύνη ἢ ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως ἀπέναντι τῶν ἁλλοδαπῶν; Τίνες πράξεις αὐτῆς ἢ τῶν ὀργάνων ταύτης ἢ καὶ αὐτῶν τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ἐπηρεάζουσιν τὰ συμφέροντα τῶν ἁλλοδαπῶν διαμενόντων ἢ μὴ ἐν τῇ χώρᾳ, εὐθύνουσι τὸ κράτος εἰς ἀποζημιώσεις;

Ἐν πρώτοις σημειωτέον ὅτι αἱ κυρίως λεγόμεναι κυβερνητικαὶ πράξεις, αἱ ἐν τῷ νόμῳ ἐκτελούμεναι, οὐδεμίαν παράγουσιν εὐθύνην εἰς ἀποζημιώσεις. Ἡ δὲ ὑπὲρ τῆς δημοσίας τάξεως π.χ. ἢ ὑπὲρ τῆς δημοσίας ὑγείας λαμβανόμενα μέτρα, ὡς καὶ τὰ χάριν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους συμφερόντων, οἷα ἡ ἀπαγόρευσις ἐμπορευμάτων τινῶν, ἡ μεταβολὴ τοῦ τελωνιακοῦ δασμολογίου κτλ., οὐδεμίαν ἐπιβάλλουσιν εἰς τὸ κράτος εὐθύνην διὰ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων μέτρων ζημίας. Ὡσαύτως, συμβάσης πυρκαϊᾶς, οἱ ἁλλοδαποὶ δὲν δικαιοῦνται νὰ ἀξιώσωνται ἀποζημιώσεις παρὰ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως διὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν ληφθέντα μέτρα πρὸς καταστολὴν τοῦ πυρός, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τὰ μέτρα ταῦτα ὑπῆρξαν πρόωρα ἢ ἀνωφελῆ.

Προκειμένου δὲ περὶ πράξεων ἢ παραλείψεων τῶν δημοσίων λειτουργῶν, εὐθύνονται κατὰ γενικὸν κανόνα αὐτοὶ οἱ ὑπαίτιοι πρὸς τοὺς ζημιωθέντας δικαιουμένους νὰ ἐναγάζωσιν αὐτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων δικαστηρίων, τῆς εὐθύνης τῆς κυβερνήσεως ἐπομένως καὶ τῆς τοῦ κράτους οὕσης καθαρῶς ἠθικῆς, καθισταμένης δ' ἀμέσου καὶ πραγματικῆς ἐν περιπτώσει συνενοχῆς τῆς κυβερνήσεως, ὀλιγορίας αὐτῆς καταδήλου, ἢ ἀρνήσεως δικαιοσύνης.

Διὰ δὲ τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἀδικοπραγίαι κατὰ τῶν ἁλλοδαπῶν εὐθύνουσι τὴν κυβέρνησιν ὡςάκις αὕτη ἀνέχεται τὰς

τοιαύτας ἀδικοπραγίας, ἐν ᾧ ἐδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ ἢ προλάβῃ αὐτὰς ἢ δὲν τιμωρεῖ μετὰ τὴν τέλεισιν τοῦ ἀδικήματος τοὺς ὑπαίτιους, ὅτε καθίσταται αἰοεὶ συνένοχος.

Ἐάν ἐν καιρῷ ἐσωτερικῶν ταραχῶν ἢ ἐμφυλίου πολέμου τὰ ληφθέντα πρὸς καταστολὴν τῆς στάσεως μέτρα ἀποβῶσιν ἐπιζήμια τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ διαμένουσιν ἁλλοδαποῖς, γεννᾶται ὑπὲρ αὐτῶν δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ κράτους; Οὐχί. Καὶ τῷ ὄντι οἱ ἐν τῷ κράτει χάριν τῶν ἰδίῳ συμφερόντων διαμένοντες ἁλλοδαποὶ ὑπάγονται εἰς οὓς νόμους καὶ οἱ ἰθαγενεῖς, ἢ δὲ κυβερνήσεις δὲν ὑπέχει ἀπέναντι αὐτῶν μείζονα εὐθύνην διὰ τὰ ἐπακόλουθα στάσεως ἢ ἐμφυλίου πολέμου, διότι ἡ τοιαύτη εὐθύνη ἤθελε δημιουργήσῃ ἀνισότητα ἀδικαιολόγητον μεταξὺ ἁλλοδαπῶν καὶ ἰθαγενῶν.

Ἰδιάζουσιν ὁμοῦς εὐθύνην ὑπέχει τὸ κράτος διὰ τὰς πράξεις τῶν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἀντιπροσωπευόντων αὐτοῦ, καὶ ἀσκούντων αὐτοὶ ἐπ' ὀνόματι τῆς κυβερνήσεως οἰανδήποτε ἐξουσίαν. Καὶ ἀρκεῖ μὲν ἐνίοτε μόνῃ ἡ ἀποδοκιμασία τοῦ ὑπαίτιου πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ ξένου κράτους, ἀλλὰ προκειμένου περὶ ὀλικῶν ζημιῶν ὀφείλεται πλήρης ἡ ἐπ' ἀνὸρθωσιν αὐτῶν.

Π. Λυσανθοπούλος

Κρεοπῶλαι. Ἐν τῷ περὶ Ἀγορανομικῶν διατάξεων διατάγματι (περὶ οὗ ἐπραγματεύθημεν ἤδη ἐν τῷ εἰκίῳ τόπῳ) περιλαμβάνεται καὶ κεφάλαιον περὶ τῶν ἐδωδίσμων, ἐν ᾧ λαμβάνεται πρόνοια ἰδιάζουσα περὶ ἄρτου καὶ κρέατος καὶ ἐπομένως περὶ τῶν μετερχομένων τὴν πώλησιν αὐτῶν. Κατὰ τὰς περὶ κρεοπωλείων διατάξεις αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπαγγέλληται τὸν κρεοπῶλην ἄνευ ἀδείας τοῦ δημάρχου, ἀλλὰ πρὸς χορήγησιν τοιαύτης ἀπατεῖται νὰ ἐξετασθῇ ἂν ὁ αἰτούμενος τὴν αἰ-

δειν ἔχῃ τὰ προσόντα τιμιότητος καὶ ἰκανότητος εἰς ἄσκησιν αὐτοῦ, ἐπιτρέπεται δ' ἡ ἀνέγερσις ἰδιαιτέρων κρεσπολείων μόνον ἐν οἷς μέρεσι δύνανται ταῦτα νὰ ἐπιτηρῶνται προσηκόντως ὑπὸ τῆς 'Αστυνομικῆς 'Αρχῆς. Σημειωτέον ὅτι ἐν τοῖς δήμοις πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως προσῆκον νὰ δρίζωνται ἰδιαίτεροι τόποι διὰ τὰ σφαγεῖα. ('Ἰδε καὶ 'Αγορανομικαὶ διατάξεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κτημάτων διάκρισις. 'Ἰδε Πράγματα.

Κτηνίατρος. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν ἀπὸ ἐτῶν στρατιωτικοὶ κτηνίατροι, ἀποτελοῦντες μέρος τοῦ ὕγειονομικοῦ καλουμένου σώματος καὶ φέροντες κατ' ἀκολουθίαν στρατιωτικὸν βαθμόν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1878 καὶ δευτέρου κτηνίατρος (δυνάμει τοῦ νόμου ΨΚΘ' τῆς 31 'Οκτωβρίου 1878), ἔργον ἔχων κυρίως τὴν ἐπίσκεψιν τῶν πολεων ἢ χωρίων, ἐνθα ἤθελεν ἐπισκῆψαι ἐπιζωοτία, πρὸς ἐξακριβωσιν τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ ἐνέργειαν τῶν εἰς ἐξάλειψιν ἢ περιστολὴν αὐτῆς ἢ παρεμπόδισιν τῆς διάδοσεως αὐτῆς μέτρων, καὶ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν σφαζομένων ἐν τῇ πρωτευούσῃ ζώων καὶ τῶν πωλουμένων κρεάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κτηνοζήνση. 'Ἰδε Μίσθωσις πραγμάτων.

Κτήσις καθ' ὁμάδα (Adquisitio per universitatem). Δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν οὐ μόνον ὕλικά ἐνσώματα πράγματα καθ' ἕκαστα καὶ κεχωρισμένα (singulas res), ἀλλὰ καὶ ἡνωμένα καθ' ὁμάδα, ὁλόκληρον περιουσίαν, (universitatem, bona alicujus). Διὰ τῆς καθ' ὁμάδα κτήσεως κτώμεθα οὐ μόνον τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος, ὃ εἶχεν ὁ πρῶτος κάτοχος ἐπὶ τῶν ἐνσωμάτων πραγμάτων, ὧν ἕκαστον ἀποτελεῖ μέρος τῆς περιουσίας ταύτης, ἀλλὰ προσέτι καὶ πᾶν

ἄλλο δίκαιον συνεχόμενον πρὸς τὰ πρῶτα αὐτοῦ ταῦτα, καθ' ὅσον ὅμως δικαίωματα ταῦτα δὲν εἶναι ὡς ἐκ φύσεως αὐτῶν ἢ ἐξ ἰδιαιτέρων λόγων ἀχώριστα ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ πρῶτου κυρίου. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ διὰ τῆς καθ' ὁμάδα κτήσεως πάντα τὰ χρέη, ὅσαι αἱ ὑποχρεώσεις αἱ ἐπιβαρύνουσαι περιουσίαν, περιέρχονται συγχρόνως τὸν κτῶμενον αὐτήν.

Ἡ τελευταία αὕτη περίστασις ἀπολεῖ τὸν θεμελιώδη χαρακτήρα τῶν καθ' ὁμάδα κτήσεων.

Αὗται προϋποθέσασιν πάντοτε πρόσπον, ὅπερ εἶχε μέχρι τοῦδε πράγματα καὶ κατέστη ἔκ τινος συμβάντος νομικοῦ ἀντικανον νὰ διατηρῇ περαιτέρω τὰ πρῶτα αὐτῶν. Ζητεῖται τότε τίς ὡς διάδοχος αὐτοῦ (successor per universitatem) ὀφείλει ν' ἀναπληρώσῃ τὴν χηρεύουσαν αὐτῶν θέσιν, νὰ λάβῃ τὴν ὁμάδα ταύτην τῶν πραγμάτων, κατασταθεῖσαν ἤδη ἄνευ κυρίου.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' ὅς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνεφύετο, ἦσαν παρὰ Ῥωμαίους αἱ ἐξῆς.

1. Ἡ μεγίστη τῆς καταστάσεως ἐλάττωσις (maxima capitis diminutio) διότι ὁσάκις τις ἐγένετο δοῦλος, τὰ πράγματα αὐτοῦ μετέβαινον εἰς τὸν δεσπότην αὐτοῦ. Ἐὰν ἡ μεγίστη τῆς καταστάσεως ἐλάττωσις ἐπὶ γὰρ ἀπὸ ποινῆς κεφαλαιώδους ἐπληθείσης ἐνεκεν ἀδικήματος, τότε τὰ πράγματα δημευόμενα μετεβιβάζοντο εἰς τὴν πολιτείαν, ἥτις ἐπώλει αὐτὰ ὁμοῦ μετὰ τῆς sectio, τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

2. Ἡ μέση τῆς καταστάσεως ἐλάττωσις (media capitis diminutio) δὲν ἐπὶ φέρει τὴν παντελῆ ἀνικανότητα τοῦ ἐχόντος τὰ πράγματα, διότι αὕτη ἐστέρεϊ μόνον τὸ δικαίωμα τῶν ὅσα δὲν στηρίζονται ἐπὶ τῷ ἐθνικῷ δικαίῳ ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ δι-

καίου, κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, πλὴν ἐὰν ἡ *media capitis diminutio* ᾗν τὸ ἐπακολουθήμα ποινῆς κεφαλικῆς, ἥτις ἐπῆγε τότε τὴν δήμευσιν τῶν πραγμάτων ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐπακολουθήμασι.

3. Ἐπειδὴ κατὰ τὰς αὐστηρὰς ἀρχὰς τῶν ἀρχαίων χρόνων πᾶς πολίτης Ῥωμαῖος ὑποτεταγμένος εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου, ᾗτοι *in potestate* ἢ *in manu*, ᾗν ἀπολύτως ἀνίκανος νὰ ἔχῃ πράγματα ἴδια, ἢ ἐλαχίστη τῆς καταστάσεως ἐλάττωσις (*minima capitis diminutio*) ἡδυνάτο ἐπίσης νὰ ἐπιφέρῃ τὴν καθ' ὁμάδα κτῆσιν (καὶ τῷ ὄντι ἐκεῖνου, ὅστις, ὡν αὐτεξούσιος (*sui juris*) καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἱκανὸς νὰ ἔχῃ πράγματα, εἴνετο ὑπεξούσιος (*alieni juris*), τὰ πράγματα μετεβιβάζοντο *per universitatem* εἰς τὸ πρόσωπον, ὃ ἐκτὰ τοῦ αὐτοῦ τὸ δικαίωμα Ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐξέλιπεν ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ ἡ ἀπόλυτος ἀνικανότης τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ὑπεξουσίων εἰς τὸ κτᾶσθαι περιουσίαν. (*Ἴδε Γυνή, Γάμος, Πατρικὴ ἐξουσία).

4. Μνημονευτέα ἐνταῦθα καὶ ἡ *honorum vindicatio* γινομένη ἐπὶ Ῥωμαίων ὑπὸ τοῦ *magister honorum*, κατ' ἀκολουθίαν τῆς συνδρομῆς τῶν δανειστών.

5. Τὸ συχνότερον καὶ συνηθέστερον συμβεβηκός, ὃ ἐπιφέρει τὴν ἀπώλειαν τῆς νομικῆς ἱκανότητος τοῦ μέχρι τούδε ἱκανοῦ προσώπου, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς καθ' ὁμάδα κτῆσεως, εἶναι ὁ θάνατος. (*Ἴδε Κληρονομία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κυβέρνησις καὶ Διοίκησις. Ἡ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι σκοπιμώτερον ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀσφάλεια τῆς κοινωνικῆς τάξεως διὰ τῆς κατανομῆς τῆς ἐπιτετραμμένης αὐτῇ ἐξουσίας εἰς νομοθετικὴν ἐξουσίαν, (τὴν τάσσουσιν τοὺς νόμους, καθ' οὓς τιμωροῦνται τὰ ἀδικήματα, τελεῖται ὁ προσδιορισμός, ἢ εἰς

πραεῖς καὶ ἡ διαχείρισις τῶν ἀναγκαιούτων χρημάτων, ἢ στρατοσυλλεξία κτλ.), δικαστικὴν (τὴν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ἱκανοποιοῦσαν τὰ προσβληθέντα δικαιώματα τῶν πολιτῶν) καὶ ἐκτελεστικὴν (τὴν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους προλαμβάνουσαν ἢ ἀποκρούουσαν τὰς τε ἐξωθεν ἐπιθέσεις κατὰ τῆς κοινωνίας ἄλλων κοινωνιῶν καὶ τὰς ἐξωθεν προσβολὰς μελῶν τῆς κοινωνίας κατ' ἄλλων μελῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας, καὶ κινουσαν ἐν γένει τὴν κυβερνητικὴν μηχανὴν διὰ τοῦ κατὰ τοὺς νόμους προσδιορισμοῦ καὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων καὶ τῆς στρατολογίας). Ὅθεν τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ δίδεται τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους μεριμνᾶν περὶ τῆς ἐν εἰρήνῃ συμβιώσεως μετὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν καὶ προστατεύειν τὰ νόμιμα δικαιώματα καὶ συμφέροντα τῶν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ, παρ' ἄλλαις δηλαδὴ πολιτεῖαις, παρεπιδημούντων μελῶν τῆς ἰδίας πολιτείας, (ὅθεν ἀπορρέει ἡ ἀνάγκη διπλωματικῆς καὶ προξενικῆς ὑπηρεσίας), τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους μεριμνᾶν περὶ προλήψεως τῶν ἀδικημάτων καὶ διατηρήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας καὶ προστατεύειν τὴν δημοσίαν τάξιν κατὰ πάσης ἐπιβουλῆς, (ὅθεν ἡ ἀνάγκη διηκητικῆς καὶ ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας), τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους μεριμνᾶν περὶ τῆς κατάρτισεως καὶ συγκεντρώσεως τῆς ἀπαιτουμένης ἐνόπλου δυνάμεως πρὸς ἀπώθησιν τῶν ἐξωθεν ἐπιθέσεων καὶ ἐπιδρομῶν καὶ ὑποστήριξιν τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας καὶ τάξεως, (ὅθεν ἡ ἀνάγκη στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας οὐχ ἥττον ἢ ἀστυνομικῆς), τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους μεριμνᾶν περὶ τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀναγκαιούτων χρηματικῶν ποσῶν εἰς τὴν νόμιμον διατήρησιν καὶ ἐνέργειαν τῶν διαφόρων πολιτειακῶν ἐξουσιῶν (ὅθεν ἡ ἀνάγκη οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας). Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως ἀσφάλεια τῆν

δυνατὴν αὐτῷ εὐδαιμονίαν, δὲν χρήζει μόνον τῆς ἐπικουρίας τῆς πολιτείας πρὸς ἀνενόχλητον ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἄσκησιν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν προλήψεως δυστυχημάτων ἐπισκηπτόντων εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐξ αἰμοσφαιρικῶν καὶ ἄλλων ἐπηρεϊῶν, οἷον νοσημάτων, πλημμυρῶν, σιτοδείας κτλ., καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ἀναπτύξεως τῶν παραγωγικῶν πόρων τοῦ κράτους, εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἀπεδύθη καὶ ἡ κατὰ νόμους, ἐπιτηδὲς ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας κατασκευαζομένους, μέριμνα περὶ διατηρήσεως καὶ βελτιώσεως τῆς δημοσίας υγείας, ἐξακριβώσεως τῶν ἐνδημίων νόσων, ἐξελέγξεως τῶν ἀναστελλόντων τὴν τοῦ πληθυσμοῦ αὐξήσιν αἰτίων, ἀκριβοῦς ἐνεργείας τοῦ δαμαλισμοῦ καὶ ἀναδαμαλισμοῦ, ἡ κατὰ νόμους, ἐπίσης ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας τίθεμένους, μέριμνα περὶ τῆς στρώσεως καὶ διατηρήσεως τῶν ὁδῶν, κατασκευῆς λιμένων, εἰσοχτεύσεως τῶν ποταμῶν, ἐξορύξεως διωρύγων καὶ ἄλλων παντοειδῶν δημοσίων ἔργων, τῆς συστάσεως ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων, δι' ὧν εὐκολύνεται ἡ πρὸς ἀλλήλους τῶν πολιτῶν συκοινωνία καὶ ὑποβάλλεται ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον· ἡ κατὰ νόμους μέριμνα περὶ διασώσεως καὶ καλλιέργειας τῶν δασῶν· ἔτι δὲ ἡ μέριμνα περὶ τῆς προσήκουσας διαδόσεως τῆς μορφώσεως καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν διατρεχόντων τὴν παιδικὴν καὶ ἐφηβικὴν ἡλικίαν κτλ.

Ἐκ τούτου καταφαίνεται ἡ ποικιλία τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας (διαιρουμένης εἰδικώτερον εἰς κυβέρνησιν καὶ διοίκησιν), ἥτις συγκεντροῦται μὲν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Βασιλέως ὡς ἀρχηγοῦ, ἀλλὰ κατανέμεται πρὸς εὐχερῆ αὐτῆς ἄσκησιν εἰς πολλοὺς καὶ πολυπροσώπους κλάδους ὑπηρεσίας, ὧν ἐκάστου προϊστάται εἰδικὸς ὑπουργός, ὅργανον μὲν ὑπεύθυ-

νον τοῦ βασιλέως ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς κυβερνήσεως, ἀνώτατος δὲ λειτουργός καὶ ἰθύνων, οἶονεῖ κατ' ἀντιπροσωπεῖαν τοῦ βασιλέως ἐνεργῶν, ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς διοικήσεως. Κατὰ θεωρίαν εἶναι δυσδιάκριτα τὰ ὅρια μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ διοικήσεως· ἀλλὰ γενικῶς δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἡ κυβέρνησις κατὰ κανόνα ἀσχολεῖται περὶ τῶν γενικῶν μᾶλλον συμφερόντων, ἡ δὲ διοίκησις προσαρμόζει τὸ γενικὸν συμφέρον εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις ἐν τῇ συναφείᾳ αὐτοῦ πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν αἰσίων. Εἰς τὴν κυβέρνησιν εἰδικώτερον ἀνετέθη ὁ καταρτισμὸς τοῦ προσωπικοῦ τῆς διοικήσεως (τοῦλάχιστον τοῦ ἀνωτέρου) καὶ ἡ ἀνωτάτη αὐτῆς ἐποπτεία, ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις τῶν στρατιωτικῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων, ἡ χρηγήσις γενικῶν πρὸς τὴν διοίκησιν διαταγῶν, ἡ ἐκδοσις γενικῶν διαταγμάτων περιλαμβανόντων τὰς ἀναγκαίας λεπτομερείας εἰς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, ἡ ἀνωτάτη ἐποπτεία τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων, ἡ ἀπονομή χαρίτων καὶ ἄλλα καθήκοντα, ὠρισμένα εἰδικῶς διὰ τῶν διαφόρων νόμων. Εἰς δὲ τὴν διοίκησιν ἡ κατὰ τὰ λοιπὰ ἐκτελέσεις τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν νόμων, ἥτοι τῶν ἀναγομένων εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα καθήκοντα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἥτοι τὴν μέριμναν περὶ τῆς ἐν εἰρήνῃ συμβιώσεως τῆς πολιτείας μετὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν καὶ τῆς προστασίας τῶν νομίμων συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων τῶν προσκαίρως ἀποδημούντων πολιτῶν, περὶ προλήψεως τῶν ἀδικημάτων καὶ διατηρήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας κτλ.

Παρ' ἡμῖν ἡ διοίκησις διαιρεῖται εἰς ἐπτὰ διοικήσεως κλάδους, ὧν ἐκάστου προϊστάται εἰς ὑπουργός, εἰς οὗ τὰ νομίμως διαταγὰς ὑπόκεινται οἱ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῇ ὑπευθύνῃ αὐτοῦ συμπράττειν διοριζόμενοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὧν τὰ

καθήκοντα δρίζονται λεπτομερῶς ἐν τῷ νόμῳ. Διαστέλλεται δὲ ἡ διοίκησις εἰς κεντρικὴν καὶ τοπικὴν καὶ κεντρικὴ μὲν εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν ἐνασκουμένη, τοπικὴ δὲ ἡ ἐν τοῖς διαφόροις τμήμασι τοῦ κράτους ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων δημοσίων ὑππλήλων ἐνεργουμένη. Οἱ ἐπτά οὗτοι κλάδοι εἰσὶν οἱ ἑξῆς: α') ὁ τῆς διοικητικῆς ἢ ἄλλως ἀστυνομικῆς (ἐν τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ) διοικήσεως, ὅστις ἔχει εὐρυτάτην ἐνέργειαν. Ἡ προληπτικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια ἐκτείνεται εἰς πᾶν ὅ,τι συνδέεται πρὸς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Τὸ δὲ τμήμα τοῦ κλάδου τούτου, ὅπερ καλεῖται ἀστυνομία (ἐν τῇ στενωτέρᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ), ἐμπεριλαμβάνει ἰδίως τὴν ἐπαγρύπνησιν εἰς τὴν πρόληψιν κολασιμῶν πράξεων καὶ τὴν ἄμεινον αὐτῶν καταστολήν, ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ τὴν ἀποπύξιν τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἀσφάλειαν τῆς δημοσίας ὑγείας· ὅθεν τοῦ κλάδου τούτου καθήκον εἶναι καὶ ἡ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους καταλληλὸς ἐνέργεια εἰς ἀποτροπὴν ἢ καταστολήν ἐπιδημιῶν ἢ κολλητικῶν νοσημάτων ἀνθρώπων ἢ ζώων, εἰς διάδοσιν τοῦ δαμαλισμοῦ κτλ. Τοῦ κλάδου τούτου προϊστάται ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργός· β') τῆς οικονομικῆς διοικήσεως, ὅστις ἐπίσης ἀποτελεῖ κλάδον εὐρύτατον τῆς διοικήσεως, ὅτε ἐπιφορτισμένος· τὴν εἰσπραξίν τῶν ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπιψηφισθέντων φόρων καὶ τὴν ἐκτέλεσιν πασῶν τῶν οικονομικῶν πράξεων. Τοῦ κλάδου τούτου προϊστάται ὁ ἐπὶ τῶν οικονομικῶν ὑπουργός· γ') ὁ τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως, ὅστις ἀποστολήν ἔχει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ στρατολογίας νόμων, διεύθυνσιν τῶν στρατιωτικῶν σχολῶν, διεύθυνσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, καὶ παρασκευὴν τῆς τοῦ Κράτους ὑπερασπίσεως, ὅθεν τὴν ἀνέγερσιν φρουρίων, κατασκευὴν στρατιῶνων, κατάρτισιν ἐξοπλίσεων κτλ. Τοῦ κλάδου

τούτου προϊστάται ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργός· δ') ὁ τῆς ναυτικῆς διοικήσεως, ὅστις ἀποστολήν ἔχει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ ναυτικῆς στρατολογίας νόμων, τὴν διεύθυνσιν τῶν ναυτικῶν πολεμικῶν σχολῶν, τὴν κατασκευὴν πλοίων κτλ. Τοῦ κλάδου τούτου προϊστάται ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργός· ε') ὁ τῆς ἑξωτερικῆς διοικήσεως κλάδος, ὅστις ἀποστολήν ἔχει τὴν ἀντιπροσωπεῖαν ἐν ταῖς πρὸς τὰς ἄλλας πολιτείας σχέσεσι τοῦ Κράτους καὶ τὴν ἐν τῷ ἑξωτερικῷ προστασίᾳ τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους καὶ τῶν μελῶν αὐτοῦ. Τοῦ κλάδου τούτου προϊστάται ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργός· ς') ὁ τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως κλάδος, ὅστις ἀποστολήν ἔχει τὴν ἐπιτήρησιν καὶ διεύθυνσιν τῶν εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν πολιτῶν ἀποσκοπούντων ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῆς ἐποπτείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. Τοῦ κλάδου τούτου προϊστάται ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλ. καὶ τῆς δημοσ. Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργός· ζ') ὁ τῆς δικαστικῆς διοικήσεως κλάδος, ὅστις ἔχει τὴν κατὰ τοὺς νόμους ἐποπτεῖαν τῆς ἐνεργείας τῆς δικαιοσύνης, ἣν ἀπονέμει ἡ δικαστικὴ ἐξουσία. Τοῦ κλάδου τούτου προϊστάται ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κυριότης. Κυριότης εἶναι τὸ δικαίωμα ἀποκλειστικῆς καὶ ἀπολύτου χρήσεως, καρπώσεως καὶ διαθέσεως πράγματος ἐνσιωμάτου, ἐφ' ὅσον αὕτη (δηλαδή ἡ χρῆσις, ἡ κάρπωσις ἢ ἡ διάθεσις αὐτῆ) δὲν ἀντιβίνει εἰς ἀπαγορευτικούς νόμους (Ν. 21 Κωδ. (4.35), Ν. 83 Βασιλ. (4.1), Ν. μοναδ. Κωδ. (4.51), Γαλλ. Κώδικας ἄρθρ. 544. Ἑλλ. Σχ. Ἀστ. Κώδ. ἄρθρ. 573). Ἐκ τῆς φύσεως τῆς κυριότητος ἀπορρέει ὅτι ἐπὶ παντός τοῦ ἐκ τοῦ ἀνήκοντος εἰς τινὰ πράγματος παραγομένου καὶ τοῦ εἰς αὐτὸ ἐνσωματωμένου φυσικῶς, τεχνητῶς ἢ μικτῶς πράγ-

ματος κτᾶται οὗτος (ὁ κύριος) δικαίωμα κυριότητος. Τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο (τοῦ κτᾶσθαι δηλονότι δικαίωμα ἐπ' αὐτοῦ) καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου καὶ τοῦ Γαλλ. κώδικος δικαίωμα προσ-
αυξήσεως (N. 4, 6, 7, 26 καὶ 30 Πανδ.(41.1), N.4, 6, 7, 26 καὶ 30 Βασιλ.(50.1), § 13, 19, 20, 21 καὶ 22 Εἰσηγ.(2.1), N.7 Κωδ.(3.32), N. 19 § 13 Πανδ.(6.1), N. 23 Βασιλ.(15.1) Γαλλ. Κωδ. 546). Ὅθεν οἱ φυσικοὶ καρποὶ (ἢτοι οἱ ὑπὸ τῆς γῆς αὐτομάτως ἢ διὰ καλλιερ-
γίας παραγόμενοι), ἡ γονὴ τῶν ζώων καὶ οἱ ἄστικοι ἢ πολιτικοὶ καρποὶ ἀνήκουσιν ὡσαύτως εἰς τὸν κύριον τοῦ παραγαγό-
τος αὐτὰ πράγματος (§ 19 Εἰσηγ.(2.1), N. 4, 6 καὶ 48 Πανδ.(41.1), N. 7 Κωδ.(3.32), N. 86 Βασιλ.(15.1), N. 5 § 2 καὶ N. 62 Πανδ.(6.1), N. 5 καὶ 62 Βασιλ.(15.1), N. 59 Πανδ.(7.1), N. 12 Κωδ.(3.32). Γαλλ. Κώδικος ἄρθρ. 547 Ἑλλ. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 574). Ἰδιὰ ὡσαύτως καὶ ὅ,τι ἐνοῦται ἢ συ-
νάπτεται μετὰ τινος πράγματος ("Ἰδε Συνάφεια καὶ ἔνωσις).

Σημειωτέον ὅτι οὐδεὶς στερεῖται ἄκων τῆς κυριότητος αὐτοῦ, εἰμὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὁ-
σάκις καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσει, πάν-
τοτε δὲ προηγουμένης τῆς καταβολῆς τῆς ἀποζημιώσεως (N. 11, 13 καὶ 14 Κωδ.(14.33), N. 1 Κωδ.(4.44), N. 19 Βα-
σιλ.(19.10), § τελ. Εἰσηγ.(1.8), N. 12 Πανδ.(11.7), N. 14 § 1 Πανδ.(8.6). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 545 Ἑλλ. Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 576 Ἑλλ. Συντ. τοῦ 1864 ἄρθρ. 17) ("Ἰδε καὶ Στέρησις ἰδιοκτησίας).

Ὁ κύριος τοῦ πράγματος δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ παντὸς νομέως ἢ κατόχου. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐκ τῶν καρ-
πῶν αὐτοῦ ὁ μὲν καλῇ πίστει νομεὺς (τουτέστιν ὁ κατέχων ὡς κύριος δύναται τίτλου ἰσχυρῶς μεταβιβάζοντος τὴν κυ-
ριότητα καὶ ἄγνοῶν τὸ πλημμελὲς τυχόν

αὐτοῦ) γίνεται κύριος τῶν καρπῶν, δὲν ὀφείλει νὰ ποδώσῃ τοὺς πρὸ τῆς ἐ-
δόσεως τῆς περὶ διεκδικήσεως ἀγωγῆς συλλεχθέντας ὑπ' αὐτοῦ καρπούς· ἐν-
αντίον ὁ κακῆς πίστεως νομεὺς (καὶ πρὸς οὗτος μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς) ὁ τῶς καλῇ πίστει νομεὺς) ὀφείλει νὰ ποδώσῃ εἰς τὸν διεκδικοῦντα κύριον τοὺς καρπούς, δηλονότι τοὺς τε συλλε-
χθέντας καὶ οὓς ἐδύνατο νὰ συλλέξῃ (§ 1 Εἰσηγ.(2.1), N. 23 καὶ 48 Βασιλ.(50.1), N. 23 § 1 καὶ N. 48 Πανδ.(6.1), N. 25 Πανδ.(22.1), N. 25 Βασιλ.(33.3) Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 549 καὶ 550 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 578). Σημειωτέον ὅμως κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθρ. 156 § 4) ὁ καλῇ τῇ πίστει νομεὺς καὶ μετὰ τὴν ἀγωγὴν ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδόσιν μόνον τῶν συλλεχθέντων καρ-
πῶν. Πρόδηλον δὲ ὅτι, ὡσάκις ἀποδίδου-
ται καρποί, προαφαιρεῖται ἡ παραγωγὴ αὐτῶν δαπάνη (N. 36 § 5 καὶ N. 38 Πανδ.(42.1), N. 46 Πανδ.(22.1), N. 46 Βασιλ.(23.3), N. 4 καὶ 6 Πανδ.(7.7), N. 4 καὶ 6 Βασιλ.(16.1), N. 1 Κωδ.(3.31). Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 548. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 578 § 3). ("Ἰδε καὶ Κατάληψις, Συνάφεια καὶ ἔνωσις, Περὶ ἁρπάξεως, Μετάθεσις κυριότητος μετα-
ζώντων, Κατακύρωσις, Χρησικτησία καὶ Κυριότητος προστασία.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Κυριότητα ἀκινήτων περιορισμοί. Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Ἑλλ. Κώδικος λίαν εἰκνῶς καθιέρωσεν ἢ μᾶλλον συναπῆρ-
σεν ἴδιον κεφάλαιον, ἐν ᾧ συμπεριλα-
βάνονται αἱ πραγματικαὶ δουλεῖαι, αἱ προ-
ερχόμεναι δυνάμει τοῦ νόμου ἐκ τῆς φυσικῆς θέσεως τῶν κτημάτων. Κατὰ μὲν ἡμῶν αὐτοῦ πραγματευόμεθα καὶ ἡμῶν ἐν τῇ λέξει ταύτῃ περὶ αὐτῶν.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. § 1, 9, 10, 13, 14, 15, 21, 22, καὶ

N. 2 και N. 3 Πανδ. (39.3), N. 1 Βασιλ. (48.13), και τους νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. άρθρ. 640, Σχ. Έλλ. Κώδ. άρθρ. 655) τα χθαμαλωτέρα των ακινήτων δέχονται υποχρεωτικώς τα από των υπερκειμένων φυσικώς και άνευ χειροποίητου έργου καταβρέοντα ύδατα. "Οθεν εις μὲν τὸν κύριον τοῦ χθαμαλωτέρου ἀπαγορεύεται ἡ ἀνέγερσις προχώματος κωλύοντος τὴν ῥοὴν ταύτην, εἰς δὲ τὸν τοῦ υπερκειμένου ἡ ἐνέργεια πράξεως, δι' ἧς δύναται νὰ καταστή ἑπαχθεστέρα εἰς τὸν πρῶτον ἢ φορὰ τοῦ ὕδατος.

Ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 1 § 11, N. 8, 9, 10, 11, 21 και 26 Πανδ. (39.3), N. 4 Πανδ. (43.20), N. 10 Πανδ. (8.5) και κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κώδ. 641, Σχ. Έλλ. Κώδικος 700) ὁ ἔχων πηγὴν τινα ἐντός τοῦ ἀκινήτου δύναται νὰ ποιῆται χρῆσιν αὐτῆς ἀπεριόριστον, τηρουμένου μόνον τοῦ δικαιώματος, ὃ τυχόν ὁ κύριος τοῦ χθαμαλωτέρου ἀκινήτου προσεκτίησας δύναται τίτλου ἢ παραγραφῆς (δηλονότι χρησικτησίας). Καὶ κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κώδ. άρθρ. 642, Σχ. Έλλ. Κώδικος άρθρ. 655) ἡ χρησικτησία αὕτη συμπληροῦται διὰ τριακοσαιοῦς νομῆς, λογιζομένης ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ κύριος τοῦ χθαμαλωτέρου κτήματος ἀπεπεράτωσεν ἐν τῷ υπερκειμένῳ ἔργῳ καταφανῇ καὶ μόνιμῳ, ὧν ἐγένετο χρῆσις εἰς διευκόλυνσιν τῆς κλίσεως καὶ τῆς ῥοῆς τῶν ὑδάτων εἰς τὸ ἑαυτοῦ κτῆμα, κατὰ δὲ τὴν Ῥωμαϊκὴν νομοθεσίαν συμπληροῦται διὰ δεκαετοῦς μὲν νομῆς μεταξὺ παρόντων, δι' εἰκοσαετοῦς δὲ μεταξὺ ἀπόντων (N. 10 Πανδ. (8.5), N. 3 § 4 Πανδ. (43.20), N. 1 § 2 Κώδ. (7.33). Παρατηρητέον ὅμως ὅτι, προκειμένων ὑδάτων, ἅπερ φυσικῶς καὶ άνευ τῆς ἀνθρωπίνης συνδρομῆς ῥέουσιν εἰς ἀκινήτόν τι, ὁ κύριος τοῦ ἐξ οὗ ταῦτα ῥέουσιν ἀκινήτου δύναται νὰ κωλύσῃ τὴν

ῥοὴν αὐτῶν καὶ ἂν διὰ τούτου ὁ γείτων πτερῆται ὠφελείας τίνος, οὐδέποτε δ' ἂ τελευταῖος κτῆται τὸ δικαίωμα νὰ προβάλῃ παραγραφὴν, οὐδὲ καὶ τὴν τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου (N. 1 § 21 Πανδ. 39.3).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 14 ἐν τέλει Πανδ. (8.6), N. 42 Πανδ. (11.7), § τελ. Εἰσηγ. (1.9), N. 13 § 1 Πανδ. (8.4) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κώδ. άρθρ. 643, Σχ. Έλλ. Κώδ. άρθρ. 703) δὲν δύναται ὁ κύριος πηγαιῶ ὕδατος νὰ μετατρέψῃ τὸν ῥοὴν αὐτοῦ, ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀναγκαῖον εἰς τοὺς κατοικοὺς κοινότητος, κώμης ἢ χωρίου. Ἀλλ' ἐὰν οἱ κάτοικοι δὲν ἐκτήσαντο τὴν χρῆσιν δύναμις τίτλου ἢ διὰ παραγραφῆς, ὁ κύριος δικαιούται εἰς ἀποζημίωσιν.

Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 1 καὶ 3 Πανδ. (43.20), N. 1 καὶ 3 Βασιλ. (48.20) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδ. (Γαλλ. κώδ. άρθρ. 644, Σχ. Έλλ. κώδ. άρθρ. 701) ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ, παρ' ᾧ ῥέει ὕδωρ, μὴ ἀνῆκαν εἰς τὰ δημόσια κτήματα τῆς ἐπικρατείας, δύναται νὰ ποιῆται χρῆσιν αὐτοῦ πρὸς ἄρδουσιν τῶν γαιῶν αὐτοῦ. Ἐπίσης ὁ ὀκύριος τοῦ ἀγροῦ, δι' οὗ τὸ ὕδωρ διέρχεται, δύναται νὰς ποιῆται χρῆσιν αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ῥοῆς αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸ ἐξερχόμενον τῶν γαιῶν αὐτοῦ εἰς τὸ σύνθηες ρεῖθρον. Ἀναφυσμένην δ' ἕοικος μεταξὺ κυρίων, εἰς οὓς τὰ ὕδατα δύνανται νὰ ᾠσιν ὠφέλιμα, ἀποφαίνονται τὰ δικαστήρια, συμβιβάζοντα τὸ συμφέρον τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας πρὸς τὸ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ὀφειλόμενον σέβας· ὅπως δὲποτε δὲ τηρητέαι αἱ κατὰ τόπον συνήθειαι, αἱ κανονίζουσαι τὸν ῥοὴν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν ὑδάτων (Σχ. Έλλ. Κώδ. άρθρ. 702, Γαλλ. Κώδ. άρθρ. 645, τίτλος Πανδ. (43.20).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιο καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Γαλλ.

Κωδ. ἄρθρ. 646, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 661) πᾶς ἰδιοκτήτης ἀκινήτου δύναται νὰ υποχρεώσῃ τὸν γείτονα αὐτοῦ εἰς ρύθμισιν τῶν ὁρίων τῶν συνεχομένων κτημάτων αὐτῶν κοινῇ δαπάνῃ. Σημειωτέον ὅμως εἰδικώτερον κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὅτι εἰς ρύθμισιν μὲν τῶν ὁρίων συνεχομένων ἀγροτικῶν κτημάτων γίνεται χρῆσις τῆς περὶ ρυθμίσεως τῶν ὁρίων ἀγωγῆς (finium regundorum), δι' ἧς οὐ μόνον ἐπιζητεῖται ἡ τοποθέτησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπανόρθωσις τῶν ζημιῶν καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν συλλεχθέντων καρπῶν (N. 4 § 1 καὶ 2 Πανδ. (10. 1), διαρκεῖ δ' ἡ ἀγωγή αὕτη τριάκοντα ἔτη (N. τελ. (10. 1), N. 4 § 1 Κωδ. (7. 40)· ὀφείλει δ' ὁ δικαστὴς νὰ ἐρευνήσῃ μετ' ἐπιστάσεως τὰ ἀρχαῖα ὄρια, φωτιζόμενος ὑπὸ τῶν ὑπαρχόντων τυχόν μνημείων, τῶν φορολογικῶν βιβλίων, μαρτυρικῶν καταθέσεων κτλ. (N. 2 § 1 καὶ N. 11 Πανδ. (10. 1), N. 28 Πανδ. (22. 3), N. 2 § 8 Πανδ. (39. 3), καὶ νὰ μεταχειρισθῇ ἐν ἀνάγκῃ γεωδαίτας, μεταβῇ δὲ καὶ ἐπιτοπίως (N. 8 § 1 Πανδ. (10. 1), N. 3 Κωδ. (3. 39), N. 11 Βασιλ. (58. 9)· εἰς ρύθμισιν δὲ τῶν ὁρίων συνεχομένων ἀστικῶν κτημάτων, ἅπερ χωρίζονται συνήθως διὰ τοίχου, γίνεται μᾶλλον χρῆσις τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως καινοτομίας δίκης (de novi operis nunciatio) ἢ τοῦ παραγγέλματος quod vi aut clam (N. 2 καὶ 40 § 10 Πανδ. (10. 1), N. 2 καὶ 4 Βασιλ. (58. 9).

Ὡσαύτως κατὰ τε τοὺς νεωτέρους Εὐρωπαϊκοὺς κώδικας (Γαλλ. κωδ. ἄρθρ. 647, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 661) καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 39 Πανδ. (9. 5), N. 3 § 1 Πανδ. (41. 1), N. 11 Κώδ. (3. 34), N. 22 § 3 Πανδ. (10. 2), § 12 Εἰσηγ. (2. 1) πᾶς κύριος δύναται ἀκωλύτως νὰ περιφράξῃ τὸ ἴδιον ἀκίνητον, ὑπὸ μόνον τὸν ὅρον ὅτι δὲν κλείεται εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα ἢ πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδὸν δίοδος.

Ἐπίσης πᾶς κύριος ὀφείλει νὰ κατασκευάσῃ τὴν στέγην οὕτως, ὥστε τὰ ὅρια ὕδατα νὰ μὴ φέρονται πρὸς τὸ γειτονικὸν κτῆμα, ἀλλὰ πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἢ πρὸς τὸ ἴδιον ἔδαφος (Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 681, Σχ. Ἑλλ. ἄρθρ. 660). Δύνειται ὅμως κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον νὰ τρέψῃ τὴν βοὴν τῶν ὑδάτων εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα, εἰς ἀνπροσεκτῆσάτο διὰ συμβάσεως τὴν δουλείαν (servitutem stillicidii recipiendi), (τὴν δουλείαν δηλονότι τῆς κατὰ σταγόναν πρὸς τῶν ὑδάτων) ἢ τὴν δουλείαν ὕδατος συνηγμένου καὶ ὀρμητικῶς βέοντος (servitutem fluminis recipiendi) (§ 4 Εἰσηγ. (2, 3), N. 2 καὶ 20 § 2 καὶ 21 καὶ N. 21 Πανδ. (8. 2), N. 16 Πανδ. (8. 5).

Ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας πᾶς τοῖχος διαχωρίζων συναπτομένης οἰκοδομᾶς μέγιστον τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, πᾶς τοῖχος μετὰ τῶν αὐλῶν, κήπων ἢ καὶ πᾶν περίφραγμα ἐν τοῖς ἀγροῖς λογίζεται κοινός, εἰς δὲν ὑπάρχῃ τίτλος τις ἢ σημεῖον, ἐμφαίνον ἐναντίον (N. 7 § τελ. καὶ N. 8 Πανδ. (41. 1), N. 7 καὶ 8 Βασιλ. (50. 1), N. 4 Πανδ. (33. 3), § 34 Εἰσηγ. (2, 1), N. 19 Πανδ. (10. 3), N. 19 Βασιλ. (12. 2), Γαλλ. κώδικος ἄρθρ. 653, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 663). Σημεῖον δὲ ὅτι ὁ τοῖχος δὲν εἶναι κοινός ὑπάρχει, ὅπότεν ἑνὸς μὲν μέρους ἢ κορυφῆς αὐτοῦ ᾗται εὐθεῖα, ἢ δ' ἐξωτερικῇ αὐτοῦ πλευρᾷ κάμψις, ἐξ ἐτέρου δὲ μέρους περιεκυκλιμένη ἐπίπεδον καὶ ὅπότεν ἐξ ἑνὸς μέρους μόνον ἔχῃ τρίγωνον ἢ κράσπεδα καὶ λίθους ἔξέχοντας καὶ τεθέντας, ὅτε κατεσκευάσθη. Ἐν ταῖς περιπτώσεσι ταύταις ὁ τοῖχος λογίζεται ἀνήκων εἰς τὸν κύριον τοῦ μέρους εἰς ὃ τὰ ὕδατα σταλάζουσι ἢ ὑπάρχουσι οἱ ἐξέχοντες λίθοι καὶ τὰ κράσπεδα (N. 13 Πανδ. (8. 2), N. 13 Βασιλ. (58. 2), N. 6 Πανδ. (21. 1), N. 2 καὶ τέλ.

(50.10) Γαλλ.Κωδ.ἄρθ.654). Ὑπόκειται δὲ οἱ μετέχοντες μεσοτοίχου ἤτοι κοινοῦ τοίχου εἰς τὴν ἐπισκευὴν καὶ ἀνακαίνισιν αὐτοῦ ἀναλόγως τῆς μετοχῆς ἐκάστου (N. 28, 32, 37, 39 Πανδ. (39 2). Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 655, Σχ. Ἑλλ. Κώδικος ἄρθ. 664). Δύναται ἐν τούτοις νάπαλλαγῇ πάσης συνεισφορᾶς πρὸς ἐπισκευὴν καὶ ἀνακαίνισιν τοῦ μεσοτοίχου ὁ παραιτούμενος τὸ ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα, εἰὰν δὲν στηρίξῃ οἰκοδομήν ἐπ' αὐτοῦ (N. 6 § 2 ἐν τέλει Πανδ. (8. 5), N. 6 Βασιλ. (58 5). N. 64 καὶ 65 Πανδ. (7. 1), N. 48, 64 καὶ 65 Βασιλ. (16. 1), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 656, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 665). Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους κώδικας πᾶς συγκύριος δύναται νά στηρίξῃ οἰκοδομήν εἰς μεσοτοίχον καὶ νά ἐνθῇ δοκοὺς ἢ μεσοδόμους καθ' ὅλον τὸ πᾶχος τοῦ τοίχου, ἐξαιρουμένων πεντήκοντα τεσσάρων χιλιομέτρων αὐτοῦ, μὴ παραβλαπτομένου τοῦ δικαίωματος τοῦ γείτονος δι' αἰσθητικῆς τοῦ δοκοῦς μέγρι μέσου τοῦ τοίχου, ὅταν καὶ αὐτὸς ἐνθῇ ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ δοκοὺς ἢ προσαρμολῇ ἐστὶαν ἢ καπνοδόγην (Γαλλ. κώδικος ἄρθ. 657, Σχ. Ἑλλ. κώδικος ἄρθ. 667), ἐπίσης δὲ νά ὑψώσῃ τὸν μεσοτοίχον, μόνος ὑποκείμενος εἰς τὴν τῆς ὑψώσεως δαπάνην, εἰς τὰς πρὸς διατήρησιν ἐπισκευὰς ὑπεράνω τοῦ σημείου, ἔνθα παύει ὁ κοινὸς τοίχος, καὶ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀνυψώσεως ἐπιτεθεὶν βᾶρος (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 658, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 668), εἰὰν δ' ὁ μεσοτοίχος δὲν ᾔναι ἱκανὸς νά βαστάσῃ τὴν ὕψωσιν, ὁ ἐπιχειρῶν αὐτὴν ὀφείλει ἰδίᾳ ἀναλώμασι νά ανοικοδομήσῃ αὐτόν. τὸ δὲ πλεόνασμα τοῦ πάχους λαμβάνει ἐκ τοῦ ἰδίου ἐδάφους (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 659, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 669). Ὁ δὲ γείτων, ὅστις δὲν συντελέσεν εἰς τὴν ὕψωσιν, δύναται νά γίνῃ κινῶνς τοῦ ὑψωθέντος, καταβάλλων τὸ

ἥμισυ τῆς γενομένης δαπάνης καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἡμίσεως ἐδάφους, τοῦ τοῦτον ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ πάχους τοῦ τοίχου καταληφθέντος (Γαλλ. Κωδ. 660, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 671). Πᾶς δὲ κύριος, οὐ τὸ ἀκίνητον κτῆμα χωρίζεται διὰ τοίχου ἀπὸ κτῆματος ἑτέρου, δικαιούται νά καταθέσῃ αὐτὸν κοινόν (δηλονότι μεσοτοίχον) ὁλοσχερῶς ἢ ἐν μέρει, καταβάλλων εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης ἀξίας, ἢ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ μέρους, ὃ θέλει νά καταστήσῃ κοινόν, καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ ἐδάφους, ἐπ' οὗ κεῖται (Γαλλ. Κωδ. 661, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 672). Ὡσαύτως κατὰ τὸ νόμου ἰσχὺν ἔχον Διάταγμα περὶ τῆς ἐκτελ. τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν τῆς 9 Ἀπρ. 1836 (ἄρθ. 8) ἡ οἰκοδομὴ τοῦ μεσοτοίχου βαρύνει ἐξ ἴσου ἀμφοτέρους τοὺς ἰδιοκτῆτας· ὅστις δ' ἤθελεν οἰκοδομήσαι πρὸ τοῦ ἄλλου ὀφείλει ν' ἀποτίσῃ τὸ ὅλον τῶν δαπανῶν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεσοτοίχου, ἀποζημιούμενος μετὰ ταῦτα διὰ τὸ ἥμισυ αὐτῶν παρὰ τοῦ δευτέρου. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὁ μεσοτοίχος εἶναι κοινοὸς ἐξ ἀδιαίρετου, ὁσᾶκις οἱ συνιδιοκτῆται ῥητῶς ἢ πτωπῶς ἄλλ' ἐμπράκτως τυγχάνουσιν ὄντες κοινωνοὶ αὐτοῦ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἕκαστος αὐτῶν δύναται νά ἐμβάλλῃ εἰς αὐτὸν δοκοὺς ἢ νά οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως αὐτοῦ (N. 52 § 13, N. 31 καὶ 4 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (17. 2), N. 52 καὶ 31 Βασιλ. (12. 1) ἢ κοινὸς ἐκ διαίρετος ἢ διαίρετῶς, ὁσᾶκις τῆσαύτη τις κοινωνία μεταξὺ τῶν συνιδιοκτητῶν δὲν ὑπάρχει (N. 19 Πανδ. (10. 3), N. 36 Πανδ. (8. 2). Καὶ εἰὰν μὲν ᾔναι κοινὸς ἐξ ἀδιαίρετου, ἕκαστος τῶν συγκαινωνῶν δύναται νά οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντος ἡμίσεως καὶ νά ἐμβάλλῃ δοκοὺς ἢ ἄλλο τι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἡμίσεως (N. 39 καὶ 40 § 1 Πανδ. (8. 5). ἂν δ' ᾔναι κοινὸς ἐκ διαίρετου

δὲν δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ μεσοτοίχου, καθισταμένου ἄλλως τοῦ οἰκοδομηθέντος κοινοῦ (Ν. 28 Πανδ. (10. 3), Ν. 3. καὶ Ν. 16 Κωδ. (3. 32), Ν. 13 Πανδ. (8. 2), Ν. 25 § 1 καὶ Ν. 27 Πανδ. (8. 2), § 29 καὶ 30 Εἰσηγ. (2. 1). Οὐδεὶς δὲ τῶν συγκυρίων δύναται μονομερῶς νὰ ἀνυψώσῃ ἢ ἄλλως μετασκευάσῃ τοῖχον κοινόν, πλὴν ἐν καταδύλῳ ἀνάγκῃ (Ν. 8 καὶ 26 Πανδ. (8. 2) καὶ Ν. 12 Πανδ. (10. 3). Κατὰ τε δὲ τοὺς νεωτέρους κώδικας καὶ τὸ 'Ρ. Δίκαιον εἰς οὐδέτερον τῶν συνιδιοκτητῶν ἐπιτρέπεται νὰ κατασκευάσῃ ἐν τῷ μεσοτοίχῳ κοιλώματα ἢ σωλῆνας ἢ νὰ προσαρμόσῃ ἢ στηρίξῃ εἰς αὐτὸν νέον ἔργον ἄνευ τῆς συγκυρίας τοῦ ἐτέρου (Ν. 14 Πανδ. (8. 5), Ν. 28 Πανδ. (10. 3), Ν. 27 Πανδ. (8. 2), Ν. 27 Βασιλ. (58. 2). Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 662. Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 673). Ἀλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 662, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 673) ἐπιτρέπεται κατ'ἐξαίρεσιν καὶ ἀρνούμενου τοῦ συνιδιοκτήτου, ἐὰν δι' ἐμπειροτεχνῶν κανονισθῇ ὁ τρόπος, ὥστε τὰ ἔργα ταῦτα νὰ ὦσιν ἀβλαβῆ εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἐτέρου. Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. (Ν. 28, 32, 37 καὶ 39 Πανδ. (39. 2) καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 663. Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 676) ἕκαστος τῶν γειτόνων δύναται νὰ ἀναγκάσῃ τὸν ἑτερον νὰ συντελῇ εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἐπισκευὴν περιβόλων, διαχωρίζοντων οἰκίας, αὐτὰς καὶ τοὺς κήπους αὐτῶν· τὸ ὕψος δ' αὐτῶν προσδιορίζεται κατὰ τοὺς ἰδιαιτέρους κανονισμοὺς ἢ τὰς σταθερὰς συνηθείας.

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. (Ν. 7 καὶ 8 Πανδ. (44. 1), Ν. 8 Βασιλ. (50. 1), Ν. 4 Πανδ. (33. 3), § 31 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 19 Πανδ. (10. 3), καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Γαλλ. ἀρθ. 666, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 682) αἱ μεταξὺ δύο ἀκινήτων τάφροι θεωροῦνται κοιναί, ἐὰν δὲν

ὑπάρχῃ τίτλος ἢ σημεῖον τοῦ ἐναντίου. Εἶναι δὲ σημεῖον μὴ κοινῆς τάφρου τὸ πρὸς τὸ ἕτερον μόνον μέρος ἀνάγκωμα (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 667, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 682).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ 'Ρωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νῦν Κώδικας πρὸς φυτεὴν ὑψιτενοῦς δένδρου ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις τῆς κατὰ τὴν ἐπιτόπιον συνηθείας ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ γειτονικοῦ κτήματος (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 674, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 686). Τὸ 'Ρωμ. δίκαιον ῥητῶς ὀρίζει ὅτι αἱ μὲν συκαὶ καὶ ἐλαφαὶ φυτεύονται ἐννέα πόδας μακρὰν τοῦ ἁλλοτρίου κτήματος, τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πέντε πόδας (Ν. 13 Πανδ. (10. 4). Δικαιοῦνται δὲ οἱ γείτων νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ἐγγύτερον φυομένων δένδρων ἢ αἱμασιῶν καὶ τὴν ἐκκοπὴν τῶν ἐκτινομένων εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ κλάδων δένδρου· τὰς δὲ ἐκτινομένας εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ ῥίζας ἐκκόπτει μόνος (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 672, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 687). Κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. τὰ δένδρα, ὧν οἱ κλάδοι ἐκτείνονται ἐν τὴν γειτονικὴν οἰκίαν, δικαιοῦνται ὁ κύριος τῆς οἰκίας νὰ ἐκρίζωσῃ καὶ ἰδιοποιήσῃ τῶν δὲ δένδρων, ὧν οἱ κλάδοι ἐκτείνονται εἰς κτῆμα ἀγροτικόν, ὁ κύριος τοῦ κτήματος δύναται νὰ κόψῃ καὶ ἰδιοποιήσῃ αὐτοὺς ἐὰν τὰ δένδρα ὑψωθῶσιν ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε πόδας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἐκρίζωσῃ τὰ δένδρα (Ν. 4 § 7 Πανδ. (43. 27), Ν. 13 Βασιλ. (60. 16). Τὰ δὲ δένδρα τὰ κείμενα ἐν τῇ κοινῇ αἱμασίᾳ εἶναι κοινὰ καὶ ἕκαστος τῶν γειτόνων δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἐκκοπὴν· (§ 31 Εἰσηγ. (2. 1), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 673. Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 688).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ 'Ρωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας ὁ θάλαμος νὰ ἐκρύβῃ φρέαρ, δεξαμενὴν ἢ ἀπόσπαστον πλῆθυσίον ἁλλοτρίου ἢ κοινοῦ τοίχου, ὁ ὀφειλὴν νὰ κατασκευάσῃ κάμινον ἢ ἐστίαν, οἱ

δηρετον, κλίβανον ἢ πυρετον, ο θέλων νά προσκολληθή σταυλον ἢ νά ἀνεγείρῃ ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ τοίχου ἀποθήκην ἄλλας τῆ διαβρωτικῶν ὑλῶν ὀφείλει νά τηρήσῃ τὴν ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ κανονισμῶν καὶ συνθηκῶν διαγραφομένην ἀπόστασιν. (N. 13 καὶ 49 Πανδ. (8. 2), N. 13 καὶ 49 Βασιλ. (58. 2), N. 27 § 10 Πανδ. (9. 2), N. 27 Βασιλ. (53. 2), N. 57 Πανδ. (19. 2), N. 57 Βασιλ. (20. 1), N. 1 § 39 Πανδ. (43. 20) Α. Π. 51 τοῦ 53. Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 691 καὶ 692. Πρβλ. καὶ Διατ. 3 ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κωμῶν ἀρθ. 17 καὶ ἐπ.).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας ὁ γείτων δὲν δύναται ἄνευ συναινέσεως τοῦ γείτονος νά κατασκευάσῃ ἐπὶ τοῦ μεσοτοίχου παράθυρον ἢ ὀπήν τινα καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον, οὐδὲ νά θέσῃ εἰς αὐτὴν ὕλον ἀκίνητον (N. προτελ. Πανδ. (8. 2), N. 40 Βασιλ. (58. 2), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 675). Ἀλλ' ὁ ἰδιοκτήτης ἰδίου τοίχου, παρακειμένου εἰς τὸ κτῆμα τοῦ γείτονος δύναται νά ἀνοίξῃ ἐπ' αὐτοῦ ὅσας θέλει φωταγωγούς θυρίδας καὶ ὀπὰς, δι' ὧν δύναται καὶ νά κατοπτεῖ τὰ τοῦ γείτονος, ὅστις δικαιούται μόνον νά ἀποφράξῃ τὴν θέαν ἀνεγείρων καὶ οὗτος ἐπὶ τοῦ ἰδίου κτήματος τοίχον (Α. Π. 122 τοῦ 55). Ἀλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας ἀναγκαίως αἱ θυρίδες πρέπει νά ὦσι κιγκλιθῶσι ἀμετακινήτους ἔχουσαι τὰς ὕλους· αἱ δ' ὅσαι τῶν κιγκλιδίων δὲν πρέπει νά ᾖ, ὡς μεγέθος πλέον τοῦ δεκάτου τοῦ βασιλικοῦ πηχέως. (N. 12 § 3 Κωδ. (8. 10), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 676, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 693). Ἀλλ' οὐχ ἦτον κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. δύναται ὁ γείτων νά ἀνυψώσῃ τὸν τοίχον ἢ τὴν οἰκοδομήν αὐτοῦ ὅσον θέλει καὶ εἰς οὕτως ἀφαιρῆται παντελῶς τὸ φῶς ἐκ τῶν γειτονικῶν θυρίδων ἢ παραθύρων, καὶ ἂν ὁ τῶν παραθύρων κύριος κέ-

κτηται τὴν δουλείαν ne luminibus officiatur (N. 8 § 5 Πανδ. (8. 5), N. 9 καὶ N. 4. 15, 17 καὶ N. 23 § 1 Πανδ. (8. 2).

Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ἡ ἀνόρυξις ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ φρεάτιων καὶ στοῶν παρατρέπῃ τὴν πηγὴν τοῦ γείτονος, δὲν εὐθύνεται ὁ ἀνорύξας (N. 1. § 12 Πανδ. (39. 3) Α. Π. 317 τοῦ 79).

Ὡσαύτως κατὰ τε τὸν Γαλλ. Κώδικα (ἀρθρ. 682) καὶ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (ἀρθρ. 722) ὁ ἰδιοκτήτης, οὗ τὸ κτῆμα εἶναι περικλειστον ἄνευ ἐξόδου πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδόν, δικαιούται νά παύσῃ τὴν πύλωνα, ἢτοι διόδον διὰ τῶν γειτονικῶν κτημάτων, πρὸς καλλιέργειαν ἢ προσήκουσαν χρῆσιν τοῦ ἰδίου κτήματος ἐπὶ ἀποζημιώσει ἀναλόγῃ τῇ ἐντεῦθεν προσγεννησμένη εἰς τὸν γείτονα ζημίᾳ. Κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. (N. 14 § 1) Πανδ. (8. 6) δικαιούται μόνον ὁσάκις ἀπωλέσῃ ἐκ σεισμοῦ ἢ ἐπικλύσεως ποταμοῦ ἢ δι' ἄλλης μετέβαινεν εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ δημοσίᾳ ὁδῶς, (N. 14 § 1 Πανδ. (8. 6), ἐπὶ δὲ ὁσάκις τις δὲν δύναται νά ἐπισκεφθῇ τάφον, περικλεισμένον πανταχόθεν δι' ἄλλοτρίων κτημάτων (N. 12 πρ. Πανδ. (11. 7). Ἀλλ' ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς διατάξεως ταύτης πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρὸς τὰς διατάξεις N. 10 Πανδ. (8. 2) καὶ N. 15 § 1 Πανδ. (33. 2) συνάγεται ὅτι ἡ περὶ τάφων διάταξις, στηριζομένη εἰς τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν ἀκινήτων ἐπιβαλλομένην ἀνάγκην, ὅπως μὴ ἀποβαίνωσιν ἀνωφελῇ τῇ κυρίῳ τὰ ἡμιορουντα εἰσόδου κτήματα, δέον νά θεωρηθῇ ἐπικτεινομένη εἰς πάντα τὰ ὅμοια θέματα (Α. Π. 17 τοῦ 1861).

Πρέπει δὲ νά παραχωρῆται κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀπαικτοὺς νόμους ἡ πάροδος κατὰ γενικὸν κανόνα ἐκ τοῦ μέρους, ὅθεν εἶναι συντομωτέρα καὶ εἰς τὸν γείτονα ἀβλαβεστότερα ἢ διαβλαβεῖς ἐκ τοῦ περικλειστοῦ κτήματος πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδόν. (Γαλλ. Κωδ. ἀρθρ.

683 καὶ 684. Σχ. Έλλ. Κώδ. ἄρθρ. 723. Ν. 9 Πανδ. (8. 4), Ν. 20 § 5 Πανδ. (8. 2), Ν. τελ. Πανδ. (43. 20). Σημειωτέον ὅτι τρεῖς δουλείας διόδου διὰ γειτονικοῦ κτήματος, ὁδὸν καὶ εἰδικώτερον καλουμένης, διακρίνει ὁ Ῥωμαϊκὸς νόμος, τὴν δουλείαν βαδίσεως ἢ μονοπατίου (iter), ἐλασίας (actus) καὶ πορείας ἢ πλατείας ὁδοῦ (via). Καὶ δουλεία μὲν μονοπατίου καλεῖται ἢ παρέχουσα τὸ δικαίωμα τοῦ διαβαίνειν διὰ τοῦ ἄλλοτρίου κτήματος πεζὸς ἢ ἑφιππος εἰς τὸν γείτονα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὅποιοι οἱ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, θεράποντες, ὁμοτράπεζοι, ἰατροὶ κτλ. (Έν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 3), § 1 καὶ 2 Εἰσηγ. (2. 5) Ν. 1 § 7 καὶ 11, Ν. 3 § 4 Πανδ. (43. 1^α), Ν. 20 Πανδ. (8. 6). δουλεία δὲ ἐλασίας ἢ παρέχουσα τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλαύνειν διὰ τοῦ ἄλλοτρίου κτήματος, ἥτοι διαβαίνειν μετὰ ὑπόζυγιων, ἀγέλης ἢ ὀχήματος (Έν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 3), Ν. 1 καὶ 12 Πανδ. (8. 3). δουλεία δὲ πλατείας ὁδοῦ ἢ παρέχουσα οὐ μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ διέρχεσθαι μετ' ἢ ἄνευ ἀμάξης, ἀλλὰ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἔλκειν πέτρας, δοκούς καὶ διαβιβάζειν πράγματα εἰς ὕψος καὶ σχῆμα ὁρθοῦ δόρατος (Ν. 1 καὶ 7 Πανδ. (8. 3).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κυριότητα ιστορία. (Ῥωμ.

Δίκαιον). Ἡ ἔννοια τῆς κυριότητος εἶναι τοσοῦτον φυσική, ὥστε συνυπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου. Κατ' ἀρχὰς δὲν ὑπῆρχε παρὰ Ῥωμαίοις ἡ ἐν εἶδος κυριότητος alicujus esse, ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ αὕτη Ῥωμαϊκὴ κυριότης καλουμένη dominium καὶ mancipium, βραδύτερον δὲ, ἀφ' οὗ παρ' αὐτῇ ἐμorpφώθη ἕτερον τῆς κυριότητος εἶδος, λεγομένη justum seu legitimum dominium, ἣν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἡ κυριότης τοῦ ἀστικοῦ δικαίου (juris civilis). Ὅθεν μόνον οἱ πολῖται Ῥωμαῖοι ἐδικαιοῦντο

νὰ περιβάλλωνται διὰ τοῦ δικαίωματος τούτου καὶ μόνον τὰ ἐμπορεύσιμα πράγματα κατὰ τὴν συνεσταλμένην ἐννοίαν τοῦ juris civilis ἦσαν δεκτικὰ κυριότητος. Ταῦτα ἀπεκτινῶντο ἀστικῶς ὁῦλον ὅτι κατὰ τύπους πλασθέντας παρὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ juris civilis, παραγόμενους μὲν ἀρχικῶς ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου (juris gentium), κυρωθέντας ὅμως ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου (juris civilis), τέλος ὁ κατ' ἐξαιρέσειν ἀστικὸς χαρακτήρ τῆς κυριότητος ταύτης διεδηλώθη προσέτι καὶ εἰς τὴν αὐστηράν τοῦ κυρίου ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν αὐστηράν ἀγωγὴν τὴν χρηστικὴν μὲν ὑπὸ τοῦ juris civilis πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς, τὴν διεκδικητικὴν (vindicationem), δι' ἧς ὁ κύριος ἐδύνατο, ἀποβάλλων τυχόν τὴν νομὴν τοῦ πράγματος, νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀνέξερδον ἐπιστροφὴν αὐτοῦ παρὰ παντός ἀδιακρίτως κατόχου, εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἦθελεν εὑρεῖ αὐτό.

Αἱ acquisitiones civiles ἦσαν per universitatem acquisitiones ἢ rerum singularum acquisitiones. Αἱ πρῶται ἦσαν αἱ καθ' ὅς καθισταμένου ἀνικάνου τοῦ κυρίου φυσικῶς (διὰ τοῦ θανάτου) ἢ νομικῶς, περιήρχετο ἡ διαδοχὴ εἰς ἕτερον, ὅπερ συνέβαινεν ἀποθανόντος αὐτοῦ ἢ ὑποστάνας μεγίστην ἐλάττωσιν τῆς κατὰστάσεως. ἐπίσης δὲ ἐπὶ τῆς καλουμένης bonorum venditio, ὅτε ἐπωλεῖτο ἡ περιουσία τοῦ ὑποχρέου ὑπὸ τῆς νομίμου ἀρχῆς πρὸς ἰκανοποίησιν τῶν δανειστών. Τῶν δὲ δευτέρων ἦτοι τῶν singularum rerum acquisitiones, σπουδαιότεραι ἦσαν αἱ ἐξῆς :

Ἡ Mancipatio ἢ imaginaria venditio, ἥτις ἀπετέλει τρόπον μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἔχοντα τύπον ἐξωτερικόν, τὸν nexum. Ἐντεῦθεν ἐξηγοῦνται ἀπλῶς καὶ σαφῶς πάντες οἱ οὐσιώδεις αὐτῆς ὅροι καὶ ἰδίως ἡ ἀξίωσις περὶ τῆς παρουσίας, πλην τῶν συναλλαττομένων, πέντε πολιτικῶν

Ῥωμαίων, οἷον ἐν ἀντιπροσωπεύοντων ὁλόκληρον τὸν λαὸν καὶ τὰς πέντε αὐτοῦ τάξεις. Ἐνώπιον τούτων καὶ τοῦ *libripens* ἐτελείτο ἡ εἰκονικὴ πώλησις διὰ τῆς συμβολικῆς σταθμήσεως τοῦ χαλκί-νου τεμαχίου. Ἡ *mancipatio* τῶν ἀκινήτων δὲν ἀπηγεῖτο νὰ γίνηται ἐπιτοπίως. Ἄλλ' ὥς πρὸς τὰ κινητὰ ὁ κανὼν ἦτο κατὰ τοσοῦτον αὐστηρὸς, ὥστε πώλησις πολλῶν ἐν ταύτῃ πραγμάτων δὲν ἐδύνατο νὰ γίνη, ἐὰν δὲν ἐδύναντο νὰ κρατηθῶσι συγχρόνως εἰς τὰς χεῖρας.

2) Ἡ *traditio*. Φαίνεται, ὅτι ἐνωρὶς ἢ ἄνευ τινὸς τύπου ἀπλῆ τῆς νομῆς μεταβιβάσις ὑπὸ τοῦ κυρίου πρὸς ἕτερον ἀπετελεῖ διὰ τὰ πράγματα *nec mancipi* ὁ ἀποτελεσματὶς ἡ *mancipatio* διὰ τὰ πράγματα *mancipi*.

3) Ἡ *addictio* στηριζομένη εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἄρχοντος ἀπονέμοντος τὴν κυριότητα. Εἶδη δὲ αὐτῆς α') ἡ *emptio sub corona* κατ' ἀκολουθίαν ἐπιδικάζσεως γενομένης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ὡς στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν ἐν τῇ ἐκπλειστῇ θηρίσει τῶν ἐν πολέμῳ γενομένων λαφύρων β') ἡ *seclio honorum* κατ' ἀκολουθίαν κατακυρώσεως τῇ ἀπεφαίνετο ὁ ἄρχων ἐν τισὶ δικαστικαῖς πωλήσεσι γ') ἡ *in jure cessio*, ὁ γενικώτερος τύπος τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος, ἐφαρμοζόμενος εἰς πάντα τὰ εἶδη τῶν πραγμάτων, ὅστις συνίστατο εἰς πλυστὴν διεκδικητικὴν δίκην. Ὁ νέος κτήτωρ ἀπῆτει τὰ πρᾶγμα ὡς κτῆμα αὐτοῦ διὰ τῆς διεκδικήσεως ἥτοι διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος (*magistratus juri dicundo*) ὁ δὲ ἀπκαλλοτριῶν κύριος παρηγεῖτο ἐκουσίως τὸ πρᾶγμα (*in jure cedebat*) καὶ ὁ ἄρχων ἀπεφαίνετο τότε αὐτὸ ὡς ἀνήκον εἰς τὸν διεκδικούντα (*addicebat*) ἐξετελείετο δὲ ἡ χρῆσις τῆς *in jure cessio* εἰς τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος οὐ μόνον τῶν ἐνσωμάτων πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν παντὸς εἶδους δικαιωμάτων.

4) Ἡ *adjudicatio* ἀπορρέουσα ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως.

5) Ἡ *usucapio*, ἣτις ἐστηρίζετο εἰς τὴν γενικὴν ἀρχήν, καθ' ἣν ὁ κτησάμενος τὴν νομὴν τοῦ πράγματος νομίμως καὶ ἀσφαλῶς, χωρὶς νὰ συναποκτήσῃ καὶ τὴν κυριότητα αὐτοῦ, δύναται νὰ μεταβάλλῃ ἐπομένως τὴν νομὴν εἰς κυριότητα, ἐξακολουθῶν νὰ κατέχῃ αὐτὸ κατὰ τὸν ὀρισμένον ὑπὸ τοῦ νόμου χρόνον ἀδιακόπως καὶ ἀταράχως.

6) Ὁ *Lex*, ὅστις περιλαμβάνει περιπτώσεις τινάς, καθ' ὅς ἡ ἄμεσος τῆς κυριότητος κτήσις συνδέεται δυνάμει νόμου πρὸς ὀρισμένον τι συμβεβηκός. Παράδειγμα τὸ *caducum*, τὸ *erectorium*, τὸ *per vindicationem legatum*, περὶ ὧν ἄλλα χροῦ τὰ δέοντα.

Διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ πραιτωρικοῦ δικαίου ἐξαχματίσθη κατὰ μικρὸν εἰδὸς τι βαθμοῦ διαμέσου μεταξὺ τοῦ νὰ θεωρῇται τις κύριος καὶ νὰ μὴ θεωρῇται τοιοῦτος. Ὑπὸ τὸ *dominium* τὸ δικαίωμα, οὐ δύναται ἐλέγετο ὅτι *res est aliqujus ex jure quiritium*, ἀποκατέστη νέα νομικὴ σχέση τοῦ προσώπου πρὸς τὸ πρᾶγμα δυνάμει νὰ θεωρηθῇ ὡς κυριότης, ἐρειδομένη εἰς τὸ *jus gentium* κατὰ μίμησιν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Ἡ θεμελι-ακὴ ἰδέα τῆς προστασίας τοῦ πραιτωρικοῦ ἦν ἡ ἐξῆς: Ὁ λαμβάνων νομίμως τὴν ἀστικὴν νομὴν (*civilem possessionem*), καίπερ μὴ κτησάμενος τὴν ἐκ τοῦ κουριτικού δικαίου κυριότητα (*dominium ex jure quiritium*), ἐδύνατο διὰ τῆς χρησι-κτησίας νὰ μεταβάλλῃ αὐτὴν εἰς τοιαύτην κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Δὲν ἀπῆλθεν ὅμως τῆς νομίμου προστασίας, ὥσπερ ἀπέβαλλε τὴν νομὴν τοῦ πράγματος πρὸ τοῦ ἀπαιτουμένου εἰς χρησι-κτησίαν χρόνου, διότι τότε δὲν εἶχε τὴν διεκδικήσιν ἢ διεκδικητικὴν ἀγωγὴν, τὴν *rei vindicationem*. Ὁ πραιτωρ ἔρχετο εἰς συνδρομὴν αὐτοῦ δυνάμει πλάσματος

καθ' ὃ ἡ ἀρξαμένη χρησικτησία θεωρεῖται ὡς συμπληρωθεῖσα ἤδη καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐχορήγει εἰς τὸν νομέα ὡς μέσον τοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν χρησικτησίαν, κατὰ μίμησιν τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, πραγματικὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ τρίτου κατόχου τοῦ πράγματος πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, ἥτις ἀκολουθῶς ὠνομάσθη *publuciana in rem actio* (ἴδε Ἀγωγή Πουβλικιανή). Σημειώτεον ὅτι ὁ κτησάμενος νομίμως τὴν νομὴν πράγματος εἶχε προσέτι τὴν ἀνάγκην τῆς χρησικτησίας, ὡς ἴσως εἶχεν ἀποκτήσει πρᾶγμα τι κανονικῶς, οὐχὶ ὅμως διὰ τῶν *adquisitiones civiles* ἀλλὰ μόνον διὰ τῶν *adquisitiones naturales*, δηλονότι μόνον κατὰ τοὺς τύπους τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου (*juris gentium*), μὴ ρητῶς κυρωθέντας ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου (*juris civilis*), διότι τότε οὐ μόνον εἰσάγεται εἰς τὴν χρησικτησίαν, ἀλλὰ θεωρεῖται πρᾶγματι ὡς ἀπολύτως κύριος τοῦ πράγματος αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι τοῦτο δὲν γίνεται ἰδιοκτησία αὐτοῦ *ex jure Quiritium*, ἀλλ' *ex jure gentium*, ἐξεφράζετο δὲ ἡ σχέσις αὕτη κυριότητος διὰ τοῦ ὅρου *res in bonis ejus est ἢ rem in bonis habet*. Πρὸς δὲ τὸ πρᾶγμα δὲν ἀνῆκεν ἀείποτε ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὸν μόνον, διότι, ἐὰν ἐκτήσατο τὸ πρᾶγμα διὰ φυσικῆς κτήσεως (*adquisitio naturalis*), π. χ. ἐὰν ἐκτήσατο ἐν *mancipi res* δι' ἀπλῆς παραδόσεως τοῦ κυρίου ἐκ Κουϊριτικοῦ δικαίου (*domini ex jure quiritium*), προέκυπτεν ἐκ τούτου διαίρεσις ἄτοπος τῆς κυριότητος, διότι ὁ μεταβιβάσας τὸ πρᾶγμα διέτηρει μέρος ἀσήμαντον μὲν τῆς κυριότητος αὐτοῦ, μέρος, ὅπερ συνδεόμενον πρὸς τὴν κυριότητα *ex jure quiritium*, δὲν μεταβιβάζετο μετὰ τοῦ λοιποῦ, ὥς οὐ συμπληρωθῇ καὶ ἡ χρησικτησία, 2) ὡς ἴσως συμβεβηκός τι ἀντετάσσεται εἰς τὴν κτήσιν τῆς κυριότητος, ὡς φέρ' εἰπεῖν ὡς ἴσως

ὁ μεταβιβάζων τὸ πρᾶγμα δὲν ἦν αὐτός οὗτος κύριος, ὅθεν δὲν ἐδύνατο νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα εἰς ἕτερον. Τότε, ἐὰν ἄλλως ὁ κτησάμενος διετέλει ἐν καὶ πίστει, ἐδύνατο εὐχερῶς παρατείνειν τὴν ἐαυτοῦ νομὴν νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀστικὴν ταύτην νομὴν αὐτοῦ εἰς κυριότητα Κουϊριτικοῦ δικαίου.

Πρὸ τοῦ Ἰουστιανοῦ ἤδη ἔνεκα διὰ φόρων μεταβολῶν, συνεχομένων πρὸς τὴν μετέθεσιν τῆς καθέδρας τῆς αὐτοκρατορίας ἀπὸ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, αἱ διακρίσεις τῶν ἀστικῶν καὶ φυσικῶν κτήσεων περιπλοχθεῖσαι ἀπώλεσαν τὴν πρακτικὴν αὐτῶν σπουδαιότητα. Διὸ ὁ Ἰουστιανὸς κατήργησε καὶ κατ' ὄνομα τὰς διακρίσεις ταύτας, καταστάσας ἕκτοτε τύπους νεκρῶν. Οὕτως ἐξωμοίωσεν ὅλοσχερῶς τὰς φυσικὰς κτήσεις πρὸς τὰς ἀστικὰς, καὶ ἐκ τούτου οὐ μόνον ἡ διάκρισις μεταξὺ *mancipi* καὶ *nec mancipi res* ἐξέλιπται, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ *in bonis esse* καὶ τὸ *dominium ex jure quiritium* καθ' ὅλους αὐτῶν τοὺς τύπους ἐνωθεῖσαι συνεχωνεῦθησαν ἐν δικαίωμα κυριότητος, τὸ *dominium* τοῦ νέου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, καὶ εἰς τοῦτο ἀρμόζει ἤδη ἡ διεκδικησις ἢ διεκδικητικὴ ἀγωγή (*rei vindicatio*). Δὲν ὑπολείπεται ἐπομένως νῦν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς πουβλικιανῆς ἀγωγῆς εἰ μὴ ἡ περίπτωση τῆς νομίμου καλῇ τῇ πίστει νομίμης, τῆς *bonae fidei possessionis*, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν.

Θ. Ν. Φιλοράτης

Κυριότητος προστασία.

Ἡ κυριότης δύναται νὰ παρενοχληθῇ κατὰ δύο διαφόρους τρόπους, ἡ δηλονότι ἀφαιρουμένης παντελῶς ἀπὸ τοῦ κυρίου πτῶσης ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐξουσίας ἢ περιουριζομένης ἀπλῶς κατὰ τι περὶ τὴν ἀστικὴν αὐτῆς δὴ ἐπομένως εἶναι καὶ αἱ πραγματικαὶ τῆς ὑπερασπίσεως αὐτῆς ἀγωγαί. Διὰ τοῦτο ὁ νόμος παρέσχεεν εἰς τὴν

κύριον δύο ἀγωγὰς προστατευτικὰς τῆς ἰδιοκτησίας, ἥτοι τὴν *δικαιώσιν* ἢ *δικαιώσιν* καὶ τὴν *ἀγωγὴν* (rei vindicationem) καὶ τὴν *ἀρνητικὴν* (actionem negatoriam). Ἐπειδὴ δ' ὁ νεμόμενος καλῇ πίστει καὶ νομίμῳ τίτλῳ ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωγὴν πραγματικὴν καὶ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς χρησικτησίας, τὴν *παρανόμιαν* (actionem publicianam), ἣν καταδήλως δύναται νὰ ἀσκήσῃ καὶ ὁ κύριος, ἀποτελοῦνται ἐν ὅλῳ τρεῖς ἀγωγαὶ προστατευτικαὶ τῆς κυριότητος, ἡ διεκδίκησις ἢ διεκδικητικὴ ἀγωγή, ἡ ἀρνητικὴ ἀγωγή καὶ ἡ παρανόμιαν ἀγωγή. Ἐὰν διὰ τῆς παρενοχλήσεως τῆς κυριότητος κατέστη παντελῶς ἀδύνατος εἰς τὸν κύριον ἡ περαιτέρω ἀσκήσις αὐτῆς, ὡς ἀφαιρέσεως παντελῶς ἀπὸ τοῦ κυρίου τῆς νομῆς τοῦ πράγματος, ὁ ἰδιοκτήτης ἐγείρει τὴν διεκδίκησιν ἢ διεκδικητικὴν ἀγωγὴν κατὰ παντὸς τῆς παρενοχλήσεως ὑπαίτιου, κατὰ παντὸς τρίτου δηλ. κατόχου τοῦ πράγματος, εἴτε ἀπλοῦ κατόχου εἴτε νομέως, εἴτε νομέως καλῆς πίστεως, εἴτε νομέως κακῆς πίστεως. Ἡ διεκδίκησις τείνει ἀμέσως εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαιώματος τῆς κυριότητος καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς κατοχῆς, εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κατακρατουμένου πράγματος μετὰ πάντων τῶν παρεπομένων αὐτῷ, τῶν ἄλλως καλουμένων *προσαρτημάτων* (cum omni causa). Καὶ ὁ μὲν καλῆς πίστεως νομέως ὑποχρεοῦται ν' ἀποδώσῃ μόνον τοὺς κατὰ τὴν προκάταρξιν τῆς δίκης σωζομένους καρπούς καὶ τοὺς μετ' αὐτὴν συλλεγέντας. (Κατὰ 'Ρ. Δ. δὲ καὶ τοὺς μετὰ τὴν δίκην ἀμεληθέντας καρπούς, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν Πολ. Δίκον.). Ὁ δὲ κακῆς πίστεως τοὺς τε πρὸ τῆς δίκης καὶ μετ' αὐτὴν συλλεγέντας καὶ τοὺς κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα συλλεγμένους. Ὁ αὐτῶν δὲ αἰτεῖται συγχρόνως

τὴν ἀνθρώπῳ καὶ πάσης ἐτέρας ζήμιας ἣν ὁ ἐναγόμενος ἐπὶνεγκεὶ διὰ τῆς ἀδίκου ἀφαιρέσεως τῆς νομῆς τοῦ πράγματος.

Ὁ ἐνάγων διεκδικῶν ὀφείλει πρὸς δικαίωσιν αὐτοῦ ν' ἀποδείξῃ πᾶν ὅ, τι ἀπαιτεῖται πρὸς ὑποστήριξιν καὶ δικαιολόγησιν τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ, ὅσον ἔνθεν μὲν ὅτι πραγματικῶς ἀνήκει εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος (ἔθεν ἐπὶ *παρανόμιον* κτήσεως καὶ τὰ πραγματικὰ περιστατικά, δι' ὧν αὕτη μετεβίβασθαι οὐ μόνον εἰς τὸν ἐνάγοντα, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τοὺς προκτῆτορας αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἔχοντος πρωτότυπον κτήσιν), ἔνθεν δὲ ὅτι ἡ κατοχὴ τοῦ κατακρατεῖται ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου. Ἐὰν ἀποδείξῃ τὰ δύο ταῦτα περιστατικά, ὁ δικαστὴς ὀφείλει κατὰ γενικὸν κανόνα νὰ καταδικάσῃ τὸν ἐναγόμενον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ διεκδικουμένου πράγματος μετὰ τῶν παρεπομένων αὐτῷ, μὴ κατορθωθείσης δὲ τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ αὐτοῦσις νὰ καταδικάσῃ αὐτὸν εἰς τὴν καταβολὴν τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ὀριζομένου δι' ἐκτιμητικοῦ ὅρκου τοῦ ἐνάγοντος.

Εἰς τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγὴν δύναται ὁ ἐναγόμενος νὰ ἀντιτάξῃ τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι εἶναι αὐτὸς ἰδιοκτήτης ἢ ὅτι ἔχει ἄλλο πραγματικὸν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ πράγματος, ὅσον ἐπικαρπίαν ἢ ἐνέχυρον· ἔτι δὲ τὴν ἐνστασίαν τοῦ *πωληθέντος* καὶ *παραδοθέντος* πράγματος. (exceptionem rei venditae et traditae), ἀρμόζουσαν ἐπὶ πωλήσεως πράγματος ἄλλοτρίου, ὅπου ὁ πωλητὴς γενόμενος ἔπειτα ἰδιοκτήτης διεκδικεῖ παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου αὐτὸ ἀνεπιλήπτως, (N. 1 πρ. καὶ § 5, N. 2 Πανδ. (21. 3) ἢ διεκδικεῖ ἔπειτα ὡς πωληθὲν ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἀλλότριον ἐν ᾧ ἦν ἴδιον, ὅσον ὁ ἐπ' ἐνέχυρῳ δανειστής τὸ πωληθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἴδιον πρᾶγμα ὡς πρᾶγμα τοῦ ὀφειλέτου (N. 10 Πανδ. (20, b), ἢ

καὶ ἐπὶ διεκδικήσεως πράγματος ὅπερ ὁ ἐναγόμενος ἡγόρασεν ἐπὶ τῇ ἐγγυήσει τοῦ ἐνάγοντος ὅτι δὲν θὰ ἐκνικηθῇ (N. 8 καὶ 31 Κωδ. (8. 45).

Ὅσακις, καίπερ μὴ ἀφαιρουμένης τῆς νομῆς, οὐχ ἥττον διαταράσσεται ἡ κυριότης διὰ πράξεως ἢ παραλείψεως ἄλλου, χωρεῖ ἡ ἀρνητικὴ ἀγωγή, ἀποτελοῦσα τρόπον τινὰ δικαιοσύνην ἐλευθερίας τοῦ πράγματος (vindicationem libertatis rei) κατὰ παντός τρίτου ἀξιούντος ἀδίκως περιορισμούς τῆς κυριότητος. Αὕτη τείνει εἰς τὸ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ κυριότης ἐλευθερία περιορισμοῦ, δύναται δὲ νάντιάζῃ ὁ ἐναγόμενος ὅτι ἡ κυριότης αὐτοῦ περιορίζεται ὑπὸ δουλείας ἢ ἄλλου τινὸς δικαιώματος εἰς αὐτὸν ἀνήκοντος. Διὸ ὁ μὲν ἐνάγων ὀφείλει νάποδείξῃ τὴν κυριότητα αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἥτοι τὸ ἀπεριόριστον αὐτῆς, διότι αὕτη ὡς φυσικὴ καὶ κανονικὴ κατάστασις τεκμαίρεται μέχρι τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου. (N. 13 πρ. Πανδ. (41. 1), N. 1 § 1 Πανδ. (29. 5) Α. Π. 152 τοῦ 74). ὁ δὲ ἐναγόμενος ὀφείλει νάποδείξῃ τὸ περιοριστικὸν αὐτῆς δικαίωμα ἑαυτοῦ. Ἡ δὲ π ου β λ ι κ ι α ν ἡ ἀ γ ω γ ῇ προστατεύει τὸν νεμηθέντα τὸ πρᾶγμα καλῇ πίστει καὶ νομίμῳ τίτλῳ, ἀλλ' ἀπολέσαντα τὴν νομὴν πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ πρὸς χρησιμησίαν χρόνου. (Ἰδε Ἀγωγή π ου β λ ι κ ι α ν ῆ).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Κωδικέλλος (codicillus) Κληροδοσία δύναται νὰ συσταθῇ οὐχὶ μόνον διὰ διαθήκης, ἀλλὰ καὶ διὰ κ ω δ ι κ έ λ λ ο υ. Εἶναι δ' ὁ κωδικέλλος, ὡς καὶ ἡ διαθήκη, διάταξις τελευταίας βουλῆσεως, περιέχουσα κατ' ἀκολουθίαν τὸν περὶ τῆς περιουσίας ἢ ἄλλων συμφερόντων ὅρισμὸν τοῦ διαθέτου· ἀλλὰ διαφέρει τῆς διαθήκης κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ κωδικέλλου δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἐγκατάστασις κληρο-

νόμου ἢ ἀποκλήρωσις (§ 2 Εἰσηγ. (2. 2^η) N. 6 Πανδ. (29. 7), N. 7 Κωδ. (6. 36). Ἡ διὰ τοῦ κωδικέλλου ἐν τούτοις ἐν φραζομένη θέλησις εἶναι ἥττον τῆς ἐν διαθήκῃ ἐπίσημος· δύναται δὲ ἐκφρασθῇ ὑπὸ τε τοῦ διὰ διαθήκης διαθέσαντος καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ διαθέσαντος διὰ διαθήκης (N. 16 ἐν τέλει Πανδ. (29. 7), § 1 Εἰσηγ. (2. 25). Διακρίνονται δ' οἱ κωδικέλλοι εἰς γραπτούς καὶ προφορικούς, ὡς καὶ τὰ διαθήκαι (N. τελ. § τελ. Κωδ. (6. 36), N. 3 ἐν ἀρχῇ Κωδ. (6. 4)· ἐτι δὲ εἰς κωδικέλλους μετὰ διαθήκης καὶ εἰς κωδικέλλους ἐξ ἀδιαθέτου· καὶ οἱ μὲν ἐξ ἀδιαθέτου ὑφίστανται ἀπ' ἑαυτῶν, οἱ δὲ μετὰ διαθήκης ἀκολουθοῦσι τὴν τύχην τῆς διαθήκης (§ 1 Εἰσηγ. (2. 25), N. 3 § 1 καὶ τελ. N. 8 § 1 καὶ N. 16 Πανδ. (29. 7).

Δύνανται νὰ καταρτίσωσι κωδικέλλου μόνον οἱ κεκτημένοι τὸ δικαίωμα τῆς καταρτίσεως διαθήκης (N. 6 § 3, N. 8 § 1 Πανδ. (29. 7)). Ὑπόκεινται δ' οἱ κωδικέλλοι εἰς ὀλιγωτέρας ἢ αἱ διαθήκαι διατυπώσεις, διότι πάντε μάρτυρες ἀρκοῦσιν εἰς κατάρτισιν κωδικέλλου, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ υπογράψωσιν ἐν τῷ γραπτῷ καταρτίσει μὲν κωδικέλλῳ (N. τελ. ἐν τέλει Κωδ. (6. 36)· κατ' ἐξαιρέσιν ὑπόκεινται εἰς διαθήκαι αἱ διαθήκαι διατυπώσεις οἱ κωδικέλλοι τῶν τυφλῶν N. 8 Κωδ. (6. 22). Οὐδὲν δὲ ὅμως δ' ἀπαιτεῖται ἐπὶ κωδικέλλων ἡ υπογραφή τοῦ διαθέτου, οὐδ' ἡ σφραγὶς τῶν μαρτύρων, ἀλλ' οὐδ' ἡ τάξις τῆς γραφῆς (§ 3 Εἰσηγ. (2. 25) N. 6 § 1 Πανδ. (29. 7). Δύναται δέ τις καὶ νὰ συντάξῃ πολλοὺς κωδικέλλους, οἵτινες συνισχοῦσι πάντες, εἰάν δὲν ἀντιφάσκωσιν ἀλλήλοις (§ 3 Εἰσηγ. (2. 25), N. 6 § 1 Πανδ. (29. 7).

Ἐν κωδικέλλῳ, ὡς ἐλέχθη καὶ ἄνωτέρω, δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐγκατάστασις κληρονομίου ἢ ἀποκλήρωσις· συγγράφεται ὅμως ἐν αὐτῷ ἡ δόλωσις τῶν ἐνομμάτων τῶν κληρονομίων, ὁ προσδιορισ-

σμός τῆς κληρονομικῆς μερίδος ἐκάστου καὶ ἡ ἐξήγησις αἰρέσεώς τινος ἀμφιβόλου ἢ ἀσαφούς ἐπιβαλλομένης τῷ κληρονόμῳ, εἴτε δὲ ἡ δήλωσις τῆς ἀναξιοτήτος τοῦ κληρονομῆναι τινὰ τῶν συγκληρονόμων, ὅτε καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ δημόσιον ἡ μερίς αὐτοῦ (N. 36 καὶ 77 Πανδ. (28. 5), N. 40 Πανδ. (28. 7), N. 38 Πανδ. (35. 1), N. 21 § 1 Πανδ. (28. 1), N. 4 Κωδ. (6. 35). 'Εὰν δ' οἱ κωδικέλλοι ἐπικυρῶνται διὰ διαθήκης, σκοπεῖται ὁ χρόνος τῆς καταρτίσεως αὐτῶν καὶ οὐχὶ τῆς διαθήκης ὡς π ρ ὅ ς τ ᾶ π ρ α γ η α τ ι κ ᾶ π ε ρ ι σ τ α τ ι κ ᾶ. Οὕτως, εἰάν ὁ Παῦλος κατέλιπεν εἰς τὸν Πέτρον ἐν κωδικέλλῳ τὸ ἔθνος αὐτοῦ καὶ ἐπεκύρωσε διὰ διαθήκης τὸν κωδικέλλον, πρέπει πρὸς εὔρεσιν τοῦ καταλειφθέντος εἰς τὸν Πέτρον ἐνδύματος νὰ ἐξετασθῇ ὁ χρόνος τοῦ κωδικέλλου καὶ οὐχὶ ὁ τῆς διαθήκης (N. 7 § 1 Πανδ. (29. 7)).

Σημειωτέον ὅτι διαθήκη ἐνδεῆς τῶν νομίμων διατυπώσεων οὐδ' ὡς κωδικέλλος ἰσχύει καὶ ἂν ἔχῃ πάντα τὰ τοῦ κωδικέλλου προσόντα (N. 1 § Πανδ. (29. 7), πλὴν ἂν ὁ διαθέτης ἐδήλωσεν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ὅτι, ἂν αὕτη δὲν ἰσχύῃ ὡς διαθήκη, θέλει νὰ ἰσχύσῃ τοῦλάχιστον ὡς κωδικέλλος. Ἡ τοιαύτη δήλωσις, καλουμένη κ ω δ ι κ ε λ λ ι κ ῆ ρ ῆ τ ρ α (clausula codicillaris), μετατρέπει τὴν ἄκυρον διαθήκην εἰς κωδικέλλον. Ὁμοίωτ' ὅτι διὰ κωδικέλλου δὲν δύναται νὰ ἐγκατασταθῇ κληρονόμος, ἀλλὰ δύναται νὰ διατεθῶσι κληροδοτήματα καὶ καταπιστεύματα, ὑποτίθεται ὅτι ὁ θανὼν διὰ τοιοῦτου κωδικέλλου ἀνέθηκεν εἰς τοὺς ἐξ ἐδιαθέτου αὐτοῦ κληρονόμους τὴν ἀπόδοσιν τῆς κληρονομίας εἰς τοὺς ἐν τῇ πράξει εἰς κωδικέλλον ἄκυρῳ διαθήκῃ ὀνομασθέντας ὑπ' αὐτοῦ κληρονόμους N. 41 § 3 Πανδ. (28. 6), N. 3 ἐν τέλει Πανδ. (29. 1), N. τελ. § 1 Κωδ. (6. 36), N. 29 § 1 Πανδ. (28. 1 N. προτελ.

§ τελ. Πανδ. (2. 31). Ἀλλὰ καὶ ὅπου τοιαύτης δηλώσεως (κωδικελλικῆς ρήτρας) ἡ διαθήκη ἰσχύει ὡς κωδικέλλος, ἂν ᾔναι διαθήκη στρατιωτικῇ (N. 3 Πανδ. (29. 1), ἡ ἂν κληροδοτῆται δι' αὐτῆς ἡ ἐλευθερία εἰς δούλον (N. 38 Πανδ. (40. 5)). Ἀλλ' οὐδ' ἡ κωδικελλικὴ ρήτρα σώζει τὴν διαθήκην, εἰάν δὲν οὐνεκρινήθῃ δι' αὐτῆς ἡ βούλησις τοῦ διαθέτου (μὴ δυνθέντος νὰ περατώσῃ τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς) ἢ εἰάν ὁ ἐγκατασταθεὶς κληρονόμος ἔχῃ ἀνικανότητά τοῦ κληρονομῆναι ἢ εἰάν στερῇται ἰκανότητος διαθέσεως ὁ διαθέτης (N. 41 § 1 Πανδ. (43. 32) ἐν συνδ. πρὸς N. 35 Πανδ. (28. 1), N. 40 § 1 Πανδ. (34. 9), N. 6 § 3, N. 1 καὶ 8 § 2 Πανδ. (29. 7) ἢ εἰάν παρεσιωπήθῃ τέκνον ἢ δὲν ἀπεδέξατο τὴν κληρονομίαν ὁ κληρονόμος (N. 29 Πανδ. (28. 1), N. 3 Πανδ. (28. 6)).

Σημειωτέον τέλος ὅτι αἱ περὶ κωδικέλλων διατάξεις ἐθεωρήθησαν ἐικότως ὑπὸ τῆς νομολογίας διασώζουσιν τὴν ἰσχύον ἀπὸ τῶν καὶ νῦν (Δ. Π. 44 τοῦ 40, ἀποφ. τῶν ἐν Ναυπλίῳ ἐφετῶν 310 τοῦ 46 κτλ.), ἅτε τοῦ περὶ διαθηκῶν ψηφίσματος καταργήσαντος μόνους τοὺς ἀντικειμένους αὐτῷ ὅρισμοις περὶ τῶν ἐξωτερικῶν διατυπώσεων τῶν διαθηκῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς περὶ κωδικέλλων διατάξεις.

Β. Ν. Φιλογρίτης

Κωφάλαλοι. Ἀλλαχοῦ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν φιλόανθρωποι καὶ μεγαλεπήθολοι ἄνδρες συνέστησαν εἰδικὰ κωφάλαλων ἐκπαιδευτήρια, ἐν οἷς, ἀναπληρουμένης τῆς ἀκοῆς διὰ τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀτελείας τοῦ λόγου διὰ τῆς μιμητικῆς, ἀναπτύσσεται ἡ διάνοια τῶν κωφάλαλων καὶ ὑπορριπίζεται ἡ ἀγάπη αὐτῶν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν πρόοδον. Ταῦτα δὲ ἀπὸ τινος τερατίως ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ νῦν πανταχοῦ σχεδὸν τυγχάνουσι τινος μορφώσεως οἱ κωφάλαλοι. Ἀλλ' οἱ μὴ ἐκπαιδευθέντες οὕτω κωφάλαλοι ἐξο-

μοιοῦνται πολλάκις πρὸς βλᾶκας. Ἐκ
τούτου προέρχεται ὅτι οἱ κωφάλαλοι δὲν
τιμωροῦνται ἐπὶ ταῖς ἑγκληματικαῖς αὐτῶν
πράξεσιν, ἂν μὴ βεβαιωθῇ ὅτι ἔχουσι τὴν
ἄπαιτουμένην νοητικὴν ἀνάπτυξιν εἰς
κατανόησιν τοῦ ἀξιοποίνου καὶ τῶν ἐπα-
κολουθημάτων αὐτῶν· καὶ τότε δὲ τιμω-
ρονται πολλῷ ἐλαφρότερον (*Ἰδε Κατα-

λογισμός). Ὅρίζεται δὲ ἐν ταῖς δικονομ
καῖς νομοθεσίαις ὅτι, ἐὰν οἱ κωφοὶ ἢ κ
λαλοι μάρτυρες ἢ κατηγορούμενοι ὦσι
ἄπειροι τοῦ γράφειν, διορίζεται ὑπὸ το
διεξάγοντος τὴν ἐξέτασιν δικαστοῦ διερμην
νεύς, ἐπερχομένης ἄλλως ἀναιρέσεως τῆς
ἀποφάσεως (*Ἰδε Ἀναίρεσις, Ἑρμηνεύς)
Θ. Ν. Φλογαίτης.

Λαθρεμπόρευμα πολέμου. Ἐν ὥρᾳ πολέμου οἱ ὑπήκοοι τῶν οὐδετέρων κρατῶν δικαιοῦνται μὲν νὰ ἐμπορεύωνται πρὸς τοὺς ἐμπολέμους, ὡς καὶ ἐν ὥρᾳ εἰρήνης, ἀλλ' ἀπαγορεύεται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τὸν τύπον ἐμπορίου νὰ προμηθεύωσιν εἰς τὸν ἓνα τῶν ἐμπολέμων κατὰ τοῦ ἐτέρου ἀντικείμενα ἢ πράγματα, προωρισμένα εἰς πολεμικὴν χρῆσιν, δηλονότι χρησιμεύοντα πρὸς ἐπίθεσιν ἢ ἀμυναν. Τοιαῦτα ἀπηγορευμένα ἀντικείμενα, μεταφερόμενα εἰς τὸν ἕτερον τῶν πολεμίων ὑπὸ τῶν οὐδετέρων, ἀποτελοῦσι τὸ λεγόμενον ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ πολέμου. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐθεωροῦντο τοιαῦτα μόνον τὰ ὅπλα τοῦ πολέμου καὶ τὰ παρεσκευασμένα πολεμφοδία. Τανῦν ὅμως ἐπεξετάθη ὑπὸ τινων ὁ κύκλος τῶν ἀπηγορευμένων ἀντικειμένων. Οὐχ ἥττον σαφές τις ὁρισμὸς ἀπηγορευμένων ἀντικειμένων οὐδαμῶς περιλαμβάνεται. Οὕτως ἐν τῇ διακηρύξει τῶν Παρισίων τῆς 16 Ἀπριλίου 1856 μνημονεύεται μὲν ἡ ἔκφρασις πολέμου, ἀλλ' οὐδαμῶς ὀρίζεται τίνα τὰ ἀποτελοῦντα αὐτό. Ἐν ἐκάστη δὲ τῶν ὑπὸ τῆς Γερμανίας μετ' ἄλλων ἐπικρατειῶν συνομολογηθεισῶν τριῶν συνθηκῶν ἀπὸ τοῦ 1869 μέχρι τοῦ 1875 κατὰ διάφορον τρόπον ἀναγράφονται τὰ ἀπαρτίζοντα τὸ πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα πράγματα. Διαφωνία δ' ἐπι-

κρατεῖ ἂν τὰ ὕλικά τὰ δυνάμενα νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς πολεμικὰς ἐνεργείας, ἀλλ' ἐν τούτοις χρησιμεύοντα καὶ ἐν εἰρήνῃ, οἷον ἡ πυρῖτις, πρέπον νὰ θεωρῶνται πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα. Ἀλλ' ἐπικρατεστέρα ἡ γνώμη ὅτι τοῦτο ἤρηται ἐκ τοῦ προσρισμοῦ αὐτῶν. Οὕτως, ἂν ἡ πυρῖτις μεταφέρηται κατὰ μεγάλας ποσότητας, θεωρητέα ὡς τοιαύτη· ἐπίσης τὰ ὑφάσματα καὶ αἱ ἐρέαι, καὶ ἀποδειγμένως προωρισμένοι διὰ τὸν πολέμιον στρατόν. Θεωροῦνται δὲ γενικῶς ὡς πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα οἱ ἵπποι, ἔτι δὲ οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι, ὡς χρησιμεύοντες μεγάλως εἰς τὸν πόλεμον. Ἐπίσης αἱ διὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἀτμομηχαναί. Ἐπίσης οἱ γαϊάνθρακες οἱ πρὸς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐχθροῦ μεταφερόμενοι. Ἀλλ' αἱ ζωοτροφίαι δὲν ὑπάγονται κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην εἰς τὰ ἀπηγορευμένα ἀντικείμενα, οὐδὲ τὰ εἰς μεταλλικὸν χρήματα ἢ πολύτιμα μέταλλα (πλὴν ἐὰν ὦσι προωρισμένα διὰ τὴν ἐμπόλεμον δύναμιν), οὐδὲ τὰ πολεμικὰ πλοῖα (πλὴν ἐπίσης ἐὰν ὦσι προωρισμένα διὰ τὴν ἐμπόλεμον δύναμιν), οὐδ' ἡ ναυπηγήσιμος ξυλεία καὶ τὰ πρὸς ναυπηγίαν χρησιμεύοντα. Ῥητέον ὅμως ὅτι τὰ πρὸς ἴδιαν τοῦ πλοίου ἀσφάλειαν (κατὰ πειρατῶν) ἢ πρὸς θήραν ἢ χαιρετισμὸν φερόμενα ἐν ἐμπορικῷ πλοίῳ ὅπλα ἢ πολεμφοδία δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πολεμικὸν λα-

θρεμπόρευμα. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ὑπαρχούσης ἀμφιβολίας ἂν ἀντικείμενόν τι ὑπάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος δυνάμει τῶν ἐν ισχύϊ συνθηκῶν καὶ τῶν σχετικῶν κανονισμῶν δοτέα λύσις ἀποφατική, ἅτε τῆς μὲν ἐλευθέρας ἐξασκήσεως τῆς ἐμπορίας ἀποτελοῦσης τὸν κανόνι, ἐξαίρεσιν δ' ἀποτελοῦντος τοῦ περιορισμοῦ αὐτῆς· κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα τοῦ δικαίου ἐρμηνευτέας στενῶς τῆς ἐξαίρεσεως. Καὶ εἰ μὲν αὕτη ἡ κυβέρνησις τοῦ οὐδετέρου Κράτους ἐπιχειρήσῃ ἐπ' ἀμοιβῇ ἢ ἄνευ ἀμοιβῆς τὴν μεταφορὰν ἀντικειμένων, ἀποτελούντων πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα, παραβιάζει καταδῆλως τοὺς περὶ οὐδετερότητος κανόνας, ὅθεν θεωρητέα ὡς σύμμαχος θατέρου τῶν πολεμίων καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐχθρά. Ἐὰν δ' ὑπήκοοι τοῦ οὐδετέρου Κράτους οἰκειοθελῶς ἐπιχειρήσωσι τὴν μεταφορὰν αὐτῶν, θεωροῦνται ἀτομικῶς ἔνοχοι τῆς ἐχθρικής πράξεως καὶ ὑπόκεινται εἰς τὴν ποινήν, ἣν τὸ ἀλληλεθὲς δίκαιον ὀρίζει, δηλονότι δημεύονται τὰ μεταφερόμενα ὑπ' αὐτῶν εἶδη, μηδ' ὅλως δικαιουμένου τοῦ Κράτους, εἰς δ' οὗτοι ἀνήκουσι, νὰ προστατεύσῃ αὐτούς. Δικαιοῦνται δὲ οἱ ἐμπόλεμοι ἐφ' ὅλων τῶν μερῶν, ἅτινα δυνατόν νὰ χρησιμεύσωσι ὡς θέατρον τοῦ πολέμου, ὅθεν καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, νὰ προνοῶσιν, ὅπως παρακωλύσωσι τὴν εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν παραχρῆν βληθειῶν ὑπὸ τῶν ὑπηκόων τοῦ οὐδετέρου Κράτους, μετερχόμενοι τὴν νηοφίαν ("Ἰδε λέξιν), τὴν σύλληψιν τῶν κομιζόντων τὸ λαθρεμπόρευμα οὐδετέρων πλοίων καὶ τὴν δήμευσιν τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὸ ἀντικειμένων. Τελεῖται δ' ἡ δήμευσις ἄνευ ἀποζημιώσεως, πλην εἰς συνωμολογηθῆ αὕτη διὰ συνθηκῶν ἢ ἣν ἀποδεικνύμενον ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν ἠγνώνει ὅτι ἦσαν προωρισμένα εἰς τὸν πόλεμον. Δημεύεται δὲ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν

γνώμην οὐχὶ μόνον τὸ λαθρεμπόρευμα ἀλλὰ καὶ τὸ ἄφρον φορτίον. 1) ὅπότε τὸ λαθρεμπόρευμα ἀποτελῇ κατ' ἐλάχιστον ὅσον τὰ τρία τέταρτα τοῦ φορτίου 2) ὅπότεν τὸ ἄφρον μέρος τοῦ φορτίου ἀνήκῃ εἰς τὸν κύριον τοῦ λαθρεμπορεύματος, 3) ὅπότεν τὰ ἔγγραφα τοῦ πλοίου καὶ τὰ δηλωτικὰ τοῦ φορτίου εὐρίσκωνται πλαστά, 4) ὅπότεν ἦναι ὑπόχρεως δυνάμει ἀλληλεθνοῦς συνθήκης ὁ κύριος τοῦ πλοίου εἰς τὴν μὴ ἀνάληψιν τῆς μεταφερώσας πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος. Ἐὰν ἡ γνώμη αὕτη ἤρξατο ὑποχωροῦσα εἰς τὴν ὑπὸ τῶν σημαντικωτέρων τανῶν συγγραφέων ὑποστηριζομένην εὐλογον γνῶμην ὅτι οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ δήμευσις τοῦ φορτίου, διότι δυνάμει τῆς δεκχυρῆσεως τῶν Παρισίων τοῦ 1856 «ἡ θρική περιουσία ὑπὸ οὐδετέρων σημαίων εἶναι ἀσύλητος».

Σημειωτέον ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ κομίζον τὸ πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα οὐδέποτε πλοῖον συνθημεύεται κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, ὅσάκις τὸ πλοῖον εἰς τὸ φορτίον ἀνήκουσιν εἰς τὸ αὐτὸ πλοῖον, ὅσάκις ὁ φορτωτὴς ἐπειράθῃ ἀποκρύψῃ τὸν ἀληθῆ προορισμὸν τοῦ φορτίου, ὅσάκις ἐγένετο ἀπόπειρα νὰ ἀποκρυβῇ τὸ ὄνομα τοῦ ιδιοκτῆτου ἢ τοῦ πλοῖον ἀνήκει εἰς ιδιοκτήτην, εἰς δὲ κατὰ τὰς συνθήκας ἢ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, εἰς δ' ὑπάγεται, ἣν ῥητῶς ἀπηρευμένον νὰ μεταφέρῃ τοιαῦτα εἶδη τὸν ἐχθρόν.

Προσθετέον, ὅτι ἐθεωρήθη εἰκότως τῇ διεθνεί πρακτικῇ ὡς πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα καὶ ἡ ὑπὸ τῶν οὐδετέρων πλοίων μεταφορὰ ἀνδρῶν, ἀνηκόντων τὸν κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θάλασσαν στρατὸν τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπολέμων μερῶν, ὡς πράξις καθαρῶς ἐχθρική, ἢ ἐκουσία μεταφορὰ πολεμικῶν ἐγγράφων, προεργασμένων ἐκ τῶν ἐμπολέμων ἢ ἀποστελλομένων πρὸς αὐτοὺς (εἴτε ἐξ ἐχθρικοῦ

που εἶτε ἐκ λιμένας οὐδετέρου). Ἀλλ' ὅπως ὁμοιωθῇ καὶ τὸ πλοῖον, ἀνάγκη νὰ ᾖ βέβαιον ὅτι ὁ πλοίαρχος ἢ ὁ ἐφοπλιστὴς διετέλουν ἐν γνώσει τῆς ιδιότητος τῶν ἐπιβατῶν ἢ τῶν ἐγγράφων. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ὑπάγονται εἰς τὸν κανόνα τοῦτον τὰ δυνάμει συμβάσεων ἐκτελοῦντα τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων ἢ τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν ταχυδρομικὰ ἀποσπλοιστῶν οἱ πλοίαρχοι ὀφείλουσι νὰ μετακομίσωσι τὰ παραδιδόμενα αὐτοῖς ἔγγραφα ἢ ἁνόρας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Λαιομύτος. Ἰδε Θανατικὴ ποινὴ.

Λατομεῖον. Λατομεῖον λέγεται ὁ χώρος ὃ ἐγκλείων λίθους χρησίμους εἰς τὰς τέχνας ἢ πρὸς οἰκοδομήν, σὺν μάρμαρα καὶ τιτανολίθους ἐν γένει, σχιστολίθους, ἀκόνια, γρανίτας, βασάλτους, πώρους καὶ λοιπούς, ὡς ἐν τῷ 4ῳ ἄρθρῳ τοῦ Χ' περὶ μεταλλείων νόμου ἀναγράφονται.

Ἡ ἀπαρίθμηση ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ εἶναι μᾶλλον ἐνδεικτικὴ, καὶ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ πᾶσα ἄλλη ὅλη προσμοιάζουσα κατὰ τὰ συστατικὰ πρὸς τοὺς λίθους, θὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην.

Ι. Μουχογιάννης

Λατόμους καὶ λιθοτόμους. Λατόμους εἶναι ἡ ἐργασία, δι' ἧς ἐξορύσσονται λίθοι ἐκ τῶν λατομείων.

Κατὰ τὸ 41ον ἄρθρον τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας καὶ ἐν ὑπαίθρῳ λατόμους ἐνεργεῖται ἄνευ ἀδείας· ἥτοι πᾶς ἔχων ἐν τοῖς ἄγροις αὐτοῦ χώρον, περιέχοντα πέτρωμα μαρμάρου, σχιστολίθου κτλ., δύναται ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς νὰ ἐπιχειρήσῃ λατομῆσιν αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἢ νὰ τὸ ἐκμισθώσῃ πρὸς λατόμους εἰς ἄλλους.

Ἐὰν ὁμοῦ πρόκηται νὰ γείνη ἡ λατομία οὐκ ἂν πλέον ἐν ὑπαίθρῳ, ἀλλ' ὑπὸ

τὴν ἐπιφάνειαν καὶ δι' ὑπονόμων στοῶν, ἢ λατόμους ἐνεργεῖται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ.

Τὸ ἐδάφιον τοῦτο (δεύτερον τοῦ 41ου ἄρθρου) εἶναι καὶ πᾶς ἀόριστον καὶ ἁσαφές, μὴ ὁρίζον τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιτηρήσεως τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ. Ἡ αἰτιολογικὴ τοῦ νομοσχεδίου ἔκθεσις εἶναι κατὰ τοῦτο ἐπίσης ἀσαφὴς καὶ ἀόριστη.

Ὁ γαλλικὸς περὶ μεταλλείων νόμος (ἄρθρ. 81 καὶ 82), ἐξ οὗ ἐλήφθησαν τὰ ἄρθρα 41 καὶ 42, ὁρίζει, ὅτι ἡ ἐν ὑπαίθρῳ λατόμους γίνεται μὲν ἄνευ ἀδείας, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, τηρουμένων καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν γενικῶν καὶ τοπικῶν κανονισμῶν.

Ὅταν δὲ ἡ λατόμους ἐνεργῇται δι' ὑπονόμων στοῶν, οἱ λατομοῦντες ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς διοικήσεως ὡς ἐν τῷ 5ῳ τίτλῳ τοῦ αὐτοῦ νόμου ὁρίζεται· ἐν τῷ τίτλῳ δὲ τούτῳ διὰ τῶν ἄρθρων 47—50 ἐκτίθεται ὁ τρόπος τῆς ἐπιτηρήσεως.

Ὡστε καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἡ ἐπιτήρησις θὰ γίνηται κατὰ τὰ ἄρθρα 51—53 τοῦ 10ου κεφαλαίου, καθ' ὃ ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν μεταλλείων ἢ ὁ ὀρυκτολόγος (κατὰ τὸν νόμον Φ1' τοῦ 1859) ἐπιτηρεῖ τὸν τρόπον τῆς λατομείσεως, δίδει κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ τὰς προσηκουσας ἐδείξις εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας, καὶ ἀναφέρει εἰς αὐτὸν τὰς ἐλλείψεις, τὰς καταχρήσεις, καὶ τοὺς κινδύνους ἐκ λατομείσεως κτλ., ὅπερ οὐδέποτε, φρονούμεν, ἐγένετο παρ' ἡμῶν.

Κατὰ τὸ 42ον ἄρθρον τοῦ νόμου : «Οἱ »λιθοτομοῦντες ἐν λατομείοις ὑπόκεινται, »εἰς τὴν πληρωμὴν φόρου ὁριζομένου εἰς »10 0/0 τοῦ καθαροῦ προϊόντος : Καθα- »ρὸν δὲ προϊόν εἶναι τὸ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς

ἀγοραίας ἀξίας αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ ὕλικου ὑπολειπόμενον. Τὸ ἄρθρον ὀρίζει ὅτι τὸν φόρον καταβάλλουσιν οἱ λιθοτομοῦντες, ὥστε θὰ παραδεχῶμεν ὅτι, εἰ μὲν ὁ ἰδιοκτήτης εἶναι καὶ ὁ λιθοτομῶν, αὐτὸς θὰ καταβάλῃ καὶ τὸν φόρον, εἰ δὲ ὁ μισθωτής, οὗτος φορολογεῖται, ἐκτὸς ἐὰν συμφωνηθῇ ἄλλως κατὰ τὴν μίσθωσιν.

I. A. Μοσχουτήσιος

Λαχεῖα. Διὰ τε τοῦ εἰδικοῦ νόμου τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1836 περὶ λαχείων καὶ διὰ τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθ. 684) ἀπηγορεύετο ἡ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς σύστασις λαχείων καὶ κατεδιδάκοντο ποινικῶς οἱ προβαίνοντες εἰς σύστασιν τοιούτων, ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ὥρισεν ἀκριβέστερον ὁ νεώτερος νόμος ΑΧΛ' τῆς 30 Δεκ. 1887 περὶ λαχείων, καθ' ὃν ἀπαγορεύεται μὲν ἐν πρώτοις οὐ μόνον ἡ σύστασις οἰουδήποτε λαχείου καὶ πᾶσα ἔκθεσις πρὸς πώλησιν ἢ κυκλοφορία τίτλων ἀναγνωρίσεως δικαιώματος ἢ ἀποδοχῇ ἐράνιων ἐπὶ λαχείου, συσταθέντος ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὅθεν καὶ ἡ ἔκδοσις, μεταβίβασις ἢ κυκλοφορία οἰουδήποτε τίτλου ἀναγνωρίζοντος ἀμοιβᾶς (primes) ἐπιπροσθέτους εἰς ἄλλην ὑποχρέωσιν ἢ πλεονεκτικὰ ματὰ ἀρτῶμενα ἐκ κληρώσεως ἢ οἰουδήποτε ἄλλου τρόπου ἐκκυβεύσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔκδοσις, ἔκθεσις πρὸς πώλησιν ἢ κυκλοφορία οἰουδήποτε ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, δι' οὗ μεταβιβάζεται ἢ ἀναλαμβάνεται ὑποχρέωσις πρὸς μεταβίβασιν δικαιωμάτων ἐπὶ κερδῶν ἢ ἀμοιβῶν, ἐξαρτωμένων ἐκ κληρώσεως ἢ οἰουδήποτε ἄλλου τρόπου ἐκκυβεύσεως, ἢ τῶν τίτλων, εἰς οὓς στηρίζονται τοιαῦτα δικαιώματα, καταργεῖται δὲ καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἰς χορήγησιν ἀδειῶν, ἐπιτρεπομένης ἐφεξῆς μόνον τῆς δι' εἰδικοῦ νόμου συστάσεως λαχείων ἢ τῆς ἐκδόσεως ἢ κυκλοφορίας τίτλων ἀναγνωρίσεως δικαιώματος ἢ ἀμοιβῆς, ἐπιπροσθέ-

του, πλὴν τῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς ταιρείας Λαχείων, ἅπερ ἐπιτρέπεται κανονίζονται διὰ Βασιλικῶν διαταγμάτων. (Σημειωτέον ὅτι τὸ τελευταῖον περὶ λαχείων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας διάταγμα, δι' οὗ κατηργήθησαν τὰ πρὶν ἡγούμενα περὶ τούτου διατάγματα, εἴπερ τὸ Διάταγμα τῆς 18 Μαρτίου 1891 περιλαμβανόμενον ἐν ἡμετέρῳ ἔκτῳ Συλλογῇ πληρώματι). Ἡ δὲ παράβασις τῶν διατάξεων τούτων οὐ μόνον ἐπάγει τὴν ἀπώρευσην τῆς συναφείας συμβάσεως καὶ ἐπισύρει κατὰ τοῦ παραβάτου τὴν ἐπιβλητέαν ἐν τῷ νόμῳ ποινὴν ἐπανορθωτικὴν, ἀλλὰ καὶ προκαλεῖ τὴν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς κατάσχεσιν τῶν τίτλων, συντασσόμενης περὶ τούτου ἐκθέσεως, ἣτις ὑπογράφεται ὑπὸ τε τῆς κατασχούσης ἀρχῆς καὶ δύο μαρτύρων, ἂν παρευρεθῶσι τοιοῦτοι· τὰ δὲ τοῦ λαχείου ἀντικείμενα ἐκποιεῦνται καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς παραβάσεως, εἰ ὑπόκεινται εἰς φθορὰν ἐπίκειται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς· οὗ δὲ τοῦ ἀντιτίμου τὰ μὲν δύο τρίτα ἐκσάγονται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, τὸ τρίτον ἀποδίδεται τῷ μηνυτῇ, ὅστις λαμβάνει καὶ τὸ τρίτον τῆς εἰσπραχθῆσομαινης χρηματικῆς ποινῆς.

ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐγγυηρίου χρέωματος πρὸς ἀγορὰν ξένων χρεωγράφων ἢ λαχειοφόρων ὁμολογιῶν, ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν παραβάτην προστίμου τὸ πέντε πεντήκοντα δραχμῶν (ἄρθ. 685), ὡς ἐπιβλήσεως ἢ διὰ δόσεως συγγραμμάτων τεινόντων εἰς τὴν διέγερσιν ἢ διατήρησιν τῆς πώλης τὰ λαχεῖα κλίσεως διὰ δεισιδαιμόνων ἢ ἄλλων ἀπατηλῶν ἀναπλασμάτων (ἄρθ. 686).

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Δεία. Τοῦ διὰ θαλάσσης πολέμου ἀποβλέποντος ἐν γένει εἰς τὴν μελαγχολίαν τῆς θαλασσίας δυνάμεως τοῦ πολεμουμένου ἐθεωρήθη ὅτι μετέχει τῶν τοῦ πολέμου

επιτετειμένων καὶ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τοῦ πολεμίου κράτους, ὡς ἐπαυξάνοντες κατὰ θάλασσαν δυνάμεις αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ἐν τῷ κατὰ ξηρὰν πολέμῳ ἀπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερωμένοι ὡς ἀρχὴ θεμελιακὴ τὸ ἀπαρabiάζον τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας, ἐν τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ ἰσχύει δυστυχῶς ἡ ἀρχὴ ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ δήμευσις τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας, ἥτοι τῶν ἐμπορικῶν πλοίων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐμπορευμάτων, τῶν ἀντικειμένων εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ πολεμίου κράτους, καθιερωμένη ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ὑπὸ τὸ ὄνομα δικαίων τῶν θαλασσιῶν λειῶν. Εἰς τὴν λείαν ὑπόκεινται τὰ πλοῖα, ὧν ἡ κυριότης ἀνήκει εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ πολεμίου κράτους ἐν τῇ στιγμή τῆς συλλήψεως, οἷο κηρύσσεται μὲν ἀκυρὸς πᾶσα μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ πλοίου μεταβίβασις τῆς κυριότητος αὐτοῦ εἰς ὑπήκοον οὐδετέρας δυνάμεως, ἰσχύει δὲ τοῦναντίον ἡ μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ πολέμου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς συλλήψεως τοῦ πλοίου, μεταβίβασις τῆς κυριότητος αὐτοῦ, πλὴν ἐὰν ἐγένετο ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ πλοῖον εὐρίσκετο ἐν πλῆρῳ, ὅτε δικαίως ἡ μεταβίβασις θεωρεῖται εἰκονικὴ. Ἀνήκει δὲ τὸ δικαίωμα τῆς λείας εἰς τὰ πολεμικὰ μόνον πλοῖα τῶν πολεμίων κρατῶν, καὶ εἰς τὰ χαρακτηριστὰ πολεμικοῦ ἔχοντα καταδρομικὰ, ὅπου ἡ καταδρομὴ θεωρεῖται ἰσχύουσα. Ἀσχεῖται δὲ μόνον ἐν τοῖς ὑπαγομένοις εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐμπολέμων ὕδασι καὶ ἐν τοῖς ὕδασι τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης (πλὴν τῶν μερῶν ἐκείνων, ἅπερ διὰ γενικῶν συνθηκῶν ἢ εἰδικῶν μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων συμβάσεων ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς οὐδέτεροι). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῷ νεωτέρῳ ἀλληλεθνῷ δικαίῳ (ἀπὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν) καθιερώθη ὅτι δὲν ἀσχεῖται τὸ δικαίωμα τῆς λείας κατὰ τῶν ἀγνοούντων τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου πλοίων, ὅτι ἡ παρὰ τῆς ἐνάρξεως τοῦ

πολέμου ὀριζομένη ἐπὶ τούτῳ προεσμία ὑπὸ τῶν ἐμπολέμων δυνάμεων. Κατὰ δὲ τὸν ὅτι λήγει τὸ τῆς λείας δικαίωμα ἅμα τῇ συνομολογήσει τῆς περὶ εἰρήνης συνθήκης· ἀναστέλλεται δὲ διαρκουσῶν τῶν συνομολογουμένων γενικῶν ἀναχωρῶν τοῦ πολέμου καὶ τῶν εἰδικῶς ἀναστελλουσῶν τὰς κατὰ θάλασσαν ἐχθροπραξίας ἀναχωρῶν.

Ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ δικαίωματος τῆς λείας τηροῦνται οἱ ἐξῆς κανόνες: Τὸ πολεμικὸν πλοῖον, συναντῶν ἐν τῇ πελάγει πλοῖον ἐμπορικόν, οὐ ἀγνοεῖ τὴν ἐθνικότητα, καλεῖ αὐτὸ νὰ ὑψώσῃ τὴν σημαίαν αὐτοῦ κατὰ τὰ περὶ τούτου νενομισμένα. Ἐὰν δ' αὐτὸ ἀρνηθῇ, ἀποπειρώμενον νὰ διαφύγῃ, καταδιώκεται ὡς ὑποπτον (ὅτι ἀνήκει δηλαδὴ εἰς τὸ πολεμικὸν κράτος). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν τὸ καταδιωκόμενον ἐχθρικὸν πλοῖον ὑποστείλῃ τὴν σημαίαν αὐτοῦ (δηλοῦν οὕτως ὅτι παραδίδεται), τὸ μὲν πλήρωμα αἰχμαλωτίζεται, τὰ δὲ ναυτιλιακὰ ἔγγραφα κατατίθενται ἐν κιβωτίῳ σφραγιζομένῳ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ συλληφθέντος πλοιάρχου, συνεπιτιθέντος καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σφραγίδα, ἀσφαλίζονται δ' ὡς αὐτῶς τὰ κιβώτια καὶ αἱ ἀποθηκαὶ αὐτοῦ, συντασσομένης ἀκριβῶς περὶ τῆς γενομένης λείας ἐκθέσεως· κατ'ἀγεται δ' εἴτα τὸ πλοῖον εἰς μέρος ἀσφαλές ἢ εἰς λιμένα, ἐνθα ἐδρεύει τὸ ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστήριον, ἀπαγορεύεται δὲ κατὰ νόμον ἡ καταστροφή ἢ πυρπόλησις αὐτοῦ, πρὶν ἢ τὸ ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστήριον κηρύξῃ αὐτὸ νόμιμον λείαν, πλὴν ἐὰν ᾔται ἀδύνατος ἢ καθοδήγησις τοῦ πλοίου εἰς ὁ μέρος ἐδρεύει τὸ δικαστήριον, ἀπειλουμένης ἄλλως τῆς καταλήψεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πολεμίου, ὅτε κατὰ τὴν γνώμην ἐνίων συγγραφέων, εἰ μὲν τὸ πλοῖον ἔφερεν ἐχθρικὴν σημαίαν, ὁ συλλεβὼν αὐτὸ δικαιούται νὰ ἐξολοθρεύσῃ αὐτό, εἰ δὲ οὐδετέραν σημαίαν (καίπερ ἀνῆκον εἰς ὑπήκοον πολεμίου Κράτους) ὀφείλει νὰ κατα-

λείπῃ αὐτὸ ἀνέπαφον. Σημειωτέον ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ ἡ ἐξαγορὰ τοῦ ληισθέντος πλοίου, ὡς ὅτι εἶναι ἀνέφικτος ἡ ἀσφαλὴς αὐτοῦ καθοδήγησις εἰς λιμένα τοῦ Κράτους, ὅτε κρατοῦνται μὲν τὰ ἐγγράφα τοῦ ληισθέντος πλοίου καὶ δύο τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ, συντάσσεται δὲ περὶ τῆς ἐξαγορᾶς συμβόλαιον εἰς δύο ὅμοια πρωτόγραφα ἀντίγραφα, καλούμενον ἀσφάλιον, οὗ δυνάμει τὸ πλοῖον τοῦτο διαφεύγει τὸν κίνδυνον νὰ ὑποβληθῇ εἰς δευτέραν λείαν ὑπὸ ἄλλου πολεμικοῦ πλοίου μέχρι τέλους τῆς ἐν αὐτῷ ὀριζομένης προθεσμίας.

Σημειωτέον ὅτι ἐπεκράτει ἄλλοτε ἐν τῇ πρακτικῇ ὁ κανὼν ὅτι, ἂν τὰ ληισθέντα ὑπὸ τοῦ πολεμικοῦ πλοῖα ἢ πράγματα τοῦ ἐχθροῦ δὲν μετηνέχθησαν εἰς μέρος, ἀσφαλίζον τὴν κατοχὴν αὐτοῦ, ἤτοι εἰς λιμένα τινὰ τοῦ Κράτους, εἰς ὃ ἀνήκει τὸ ἐνεργῆσαν τὴν λείαν πλοῖον ἢ εἰς λιμένα οὐδέτερον, ὅθεν δύνανται κατὰ τὴν αὐτὴν συμπακοὴν ἢ ἀμέσως μετὰ ταῦτα νὰ ἀνακληθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, τὸ εἰς λείαν ὑποκύψαν πλοῖον δικαιούται νὰ ἀναλάβῃ τὰ ληισθέντα. Ἀκολούθως ὑπεστηρίχθη ὅτι δὲν δικαιούται εἰς ἀνάκλησιν τῶν ληισθέντων τὸ πλοῖον, καθ' ὃ ἡ λεία, ὡς ὅτι παρῆλθεν εἰκοσιτετράωρον διάστημα ἀπὸ τῆς λείας. Ἀλλ' ἀπὸ τινος ἐπικρατεῖ ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ἔχουσα ἐνθέρμους ὑπερμάχους καὶ τοὺς νεωτάτους καὶ σπουδαιοτάτους τῶν συγγραφέων, ἡ ὀρθοτάτη ἀρχὴ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀναλήψεως τῆς λείας ὑφίσταται ἕως τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἤθελεν ἀποφανθῇ τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον περὶ τοῦ νομίμου τῆς γενομένης λείας. Ἄν δὲ τὰ ληισθέντα περιέλθωσιν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Κράτους, εἰς ὃ ἀνήκον, διὰ νέας λείας γενομένης μετὰ τὴν νομιμοποίησιν τῆς πρώτης, ἡ νέα αὕτη λεία ὡς μὴ συνισταμένη εἰς ἀνάληψιν χρήζει ἐπίσης νομιμοποιήσεως. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε ὁ ἀρχι-

κὸς τῶν ληισθέντων κύριος ἀνακτᾷ τὴν κυριότητα αὐτῶν μόνον μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν γενομένων θανάτων καὶ ὑπὲρ τῶν διασωζόντων τὰ ναυάγια νομισμένης ὑπὸ τοῦ ἐπιχωρίου νόμου θῆς. Ἐὰν δὲ τὸ ληισθὲν πλοῖον ἀπολῇ τῶν χειρῶν τοῦ πολεμικοῦ διὰ τῆς θείας τοῦ πληρώματος αὐτοῦ, δικαιούται μὲν τοῦτο εἰς ἀξίωσιν ἀμοιβῆς, ἀλλ' γίνεται κύριον τοῦ ἀπελευθερωθέντος οὗ, ἀποδιδόμενον εἰς τὸν ἀρχικὸν κύριον.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἀνωτέρω καὶ περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς λείας ἐστὶν ποιήθησαν παραδείγματα ἐν τῇ πράξει, δι' εἰδικῶν συμβάσεων, οἷον διὰ τῆς ταξὶ Ἰταλίας καὶ Ἑνωμένων Πολιτειῶν συμβάσεως τοῦ 1871, ὀριζούσης ὅτι δικαίωμα τῆς λείας ἰσχύει μόνον ὡς τὰ παραβιάζοντα τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖα εἴτε καὶ διὰ μονομεροῦς παραιτήσεως δικαίωμα τῆς λείας ἐπὶ τῷ ὅρῳ ἀμοιβαιότητος (οἷον διὰ τῆς κατὰ Αὐστροπρωσικὸν πόλεμον τοῦ 1866 παραιτήσεως τῆς Αὐστρίας) ἢ καὶ ἀνευ ὁροῦ τούτου (οἷον τῆς παραιτήσεως Πρωσίας κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870). Ἡ παραιτήσις δὲ τὴν δύναται νὰ ᾖ καὶ μερικὴ, οἷον καθιερωθεῖσα κατ' ἔθος ὅτι εἶναι ἀποβίαστα τὰ διαπλέοντα τὰς θαλάσσας χυρικά πλοῖα χάριν ἐπιστημονικῶν λευγῶν. Δύνανται δὲ νὰ θεωρηθῇ ὡς γενικὴν ὁ κανὼν ὅτι τυγχάνουσιν ἀπαρβίαστα ἀλειυτικά πλοῖα παντὸς εἶδους, τὰ ἀλειυτικὰ σκευὴ καὶ ἐργαλεῖα, τὰ προϊόντα τῆς ἀλείσεως καὶ αὐτοὶ οἱ τὴν ἀλείψαν σκοῦντες ὑπὸ τὸν πολεμικὸν Κανόνα, ὡς ὅτι τηροῦσιν αὐστηρῶς τοὺς οὐτετερότητος κανόνας.

Ρητέον ὅτι οἱ νεώτατοι καὶ ἐπιστημονικότεροι τῶν συγγραφέων καταδικάζουν τὴν λείαν ὡς ἀθέμιτον πολεμικὴν ἐργασίαν, ὡς ὅτι ἐπὶ τῇ λείᾳ οὐκ ἔστιν ἀνάγκη, ὅθεν ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι

χιστα θέλει ἐκλίπει καὶ ἡ λεία, ὡς ἐξέλιπε σχεδὸν ἡ καταδρομή.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Λειών ἐκδίκασις. — Αἱ λείαι (ἴδε λέξιν Λεία) νομιμοποιῶνται μόνον μετὰ προηγουμένην αὐτῶν ἐκδίκασιν καὶ ἀναγνώρισιν ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστηρίων. Ἐκ τῆς θεμελιακῆς τοῦ ἀλλοθλου δίκαιου ἀρχῆς ὅτι τὰ Κράτη εἶναι ἀνεξάρτητα ἀλλήλων προκύπτει ὅτι κατὰ κανόνα ἡ δικαστικὴ δικαιοδοσία ἐκαστοῦ Κράτους περιορίζεται εἰς τοὺς ἰσχύοντες αὐτοῦ ὕπηκοους. Ἀλλ' ἐν πολέμῳ ἐκτός ἀνεγνωρίσθη εἰς τὰ ἐμπόλεμα κράτη οὐχ ἦττον τὸ δικαίωμα τοῦ περιορίσθαι διὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τὴν ἐμπορικὴν καὶ ναυτιλιακὴν ἐπιμιξίαν τῶν οὐδετέρων πρὸς τοὺς ἐμπολέμους ἢ τὸ δικαίωμα τῆς κυριαρχίας, ἀσκούμενον καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, ἀσκούσι δὲ καὶ κατὰ τῶν ὕπηκοων τῶν οὐδετέρων κρατῶν τὸ δικαίωμα τῆς λείας, οὐ ἀπόρροια τὸ δικαίωμα καὶ τὰ ἰδρύσασθαι τὰ δικάσοντα τὴν τῆς λείας νομιμότητα δικαστήρια, καταρτιζόμενα ὅτε μὲν ἐκ δικαστικῶν λειτουργῶν ἀποκλειστικῶς, ὅτε δὲ ἐκ δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀναμίξ, ὅτε δὲ καὶ ἐκ διοικητικῶν μόνον. Σημειώτεον ὅτι δὲν ὑπαχρεοῦνται νὰ ἰδρῶσιν λειῶν δικαστήρια ἐν πᾶσι τοῖς λιμέσι τοῦ Κράτους. Ὅθεν δύναται νὰ ἰδρῶσιν καὶ ἐν μόνον πρωτόκλητον δικαστήριον καὶ ἐν δευτερόκλητον ἢ Ἐφετεῖον ἢ Ἀκυρωτικόν, ἰδρεύοντα ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ Κράτους ἢ ἀλλοῦ. Παρ' ἡμῖν οὔτε περὶ λειῶν οὔτε περὶ ἐκδικάσεως αὐτῶν ὑπάρχει ἐν ἰσχύϊ νόμος τις. Ἐν τῷ ἱερῷ ἀγῶνι ἡ ἐκδίκασις τῶν λειῶν ἦν ἀνατεθειμένη εἰς τὴν λεγομένην Ἀντίθαλασσίον δικαστηρίου Ἐπιτροπὴν, τῆς αἱ ἀποφάσεις ὑπεβάλλοντο εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. (Σημειώτεον ἐν παρόδῳ ὅτι μετὰ καὶ ἄλλων σημαντικῶν ἐγγράφων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος

διασώζονται τὰ πρωτόγραφα τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς παρ' ἐμοί, διατηρηθέντα ὑπὸ τοῦ μακαρίτου πατρὸς μου, μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης καὶ Πιστηγγοῦ αὐτῶν). Ἐπὶ δὲ Καποδιστρίου συνέστη εἰδικόν τριμελὲς δικαστήριον λειῶν, οὗ αἱ ἀποφάσεις ἦσαν ὀριστικά.

Σημειώτεον ὅτι ὁ συλλαβὼν ἐχθρικὸν ἢ οὐδέτερον πλοῖον κυβερνήτης πολέμου πλοῖου ὀφείλει νὰ ἀσφαλίσῃ τὰ ἐγγράφα καὶ τὰ πράγματα τοῦ συλληφθέντος πλοῖου. Ἐνίων κρατῶν οἱ κανονισμοί, εἰς οὗς τῆς Αὐστρίας, ὀρίζουσιν ὅτι ἐπὶ τοῦ συλληφθέντος πλοῖου ἐπαίρεται ἡ σημαία τοῦ συλλαβόντος αὐτὸ πλοῖου, διατηρεῖ δ' οὐδὲν ἦττον καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ σημαίαν. Ἐὰν βλάθῃ ἢ ἀθαρταί, συμβᾶσαι εἰς τὸ συλληφθὲν πλοῖον, ὑπαγορεύουσι ταχεῖαν ἐπισκευήν, ἢ τὰ ἐμπορεύματα ὑπόκεινται εἰς φθοράν, ὁ συλλαβὼν αὐτὸ κυβερνήτης προνοεῖ μετὰ τοῦ κυβερνήτου τοῦ συλληφθέντος καὶ τοῦ προξένου, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγει τὸ συλληφθὲν, περὶ θεραπείας τῆς ἐπιγούσης ἀνάγκης. Δύναται δὲ νὰ ἀποσπάσῃ εἰς τὸ συλληφθὲν πλοῖον ἐκ τοῦ ἰδίου πληρώματος ἀξιωματικούς μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἀνδρῶν πρὸς καθοδήγησιν αὐτοῦ εἰς ἓνα τῶν λιμένων τοῦ ἰδίου Κράτους ἢ τινος τῶν συμμάχων αὐτοῦ ἢ νὰ διατηρήσῃ αὐτὸ ὑπὸ τῆν ἰδίαν ἐξουσίαν ἢ παραδῶσῃ εἰς ἕτερον πολεμικὸν πλοῖον πρὸς φύλαξιν, ἕως οὗ ἐπιτευχῇ ἡ ὁδηγία αὐτοῦ εἰς ἓνα τῶν λιμένων τούτων.

Ὡς βάσις τῆς δικῆς χρησιμεύει ἡ ἔκθεσις τοῦ ληψάντος, ἀρρηγούμενη τὰ γεγονότα καὶ περιέχουσα τὰ μαρτυροῦντα τὴν τῆς λείας νομιμότητα στοιχεῖα. Ὁ καταγωγεὺς παραδίδωσιν εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν τὰ σχετικὰ ἐγγράφα μετὰ τῶν ἐγγράφων καὶ βιβλίων τοῦ ληψθέντος πλοῖου, ἡτὶς διὰ τῆς προσηκούσης ἐξετάσεως τοῦ τε κυβερνήτου καὶ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀποτελούντων τὸ πλῆρωμα ἀμφοτέρων

ρων τῶν πλοίων ἐξακριβοῦ τὰ πρὸς ἐκτίμησιν τῆς νομιμότητος τῆς λείας γεγονότα, μεθ' ὃ συντάσσεται ἐν τῷ πλοίῳ, αἰρομένων τῶν σφραγίδων, λεπτομερὲς ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων, διατάσσεται δὲ ἡ ἐκποίησις μὲν τῶν εἰς φθορὰν ὑποκείμενων πραγμάτων, ἡ ἐν τῇ ξηρᾷ δ' ἀποθήκευσις τῶν φυλακτέων. Μετὰ τοῦτο δ' ἐπιλαμβάνεται τῆς δίκης τὸ δικαστήριον τῶν λειῶν, ἀκούον τοὺς διαφερομένους, τὸν τε δηλαδὴ συλλεθόντα (προβάλλοντα ὅτι τὸ πλοῖον, οὐδέτερον ὄν, ἐκόμισε πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα ("Ἰδε λέξιν) ἢ παρεβίασεν ἀποκλεισμὸν πραγμάτων, ἢ, ἀνῆκον εἰς ὑπήκοον τῆς ἐμπολέμου δυνάμεως, ὑπόκειται εἰς λείαν κτλ.) καὶ τὸν συλληφθέντα (προβάλλοντα ὅτι οὐδ' αὖτως παρέβη τὰ τῆς οὐδετερότητος καθήκοντα), καὶ μετὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν προσαγομένων ὑπ' αὐτῶν ἀποδείξεων ἀποφαίνεται, ἐὰν ἡ λεία ἐγένετο νομίμως καὶ ἐὰν ἡ νομιμότης ἐκτείνηται εἰς πάντα τὰ ληϊσθέντα πράγματα. Καὶ εἰ μὲν ἡ λεία ὑπῆρξε παράνομος, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ ἀθώωσις ἢ σὺν τῇ ἀθώωσει καὶ ἀποζημίωσις τοῦ ληϊσθέντος διὰ τὴν ἐκ τῆς λείας βλάβην (δυσάκρια κατ' οὐδὲν τὸ συλληφθὲν πλοῖον εὐθύνεται ἐπὶ τῇ παρανόμῳ λείᾳ ὡς προσαγαγὸν ἐγκαίρως κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς συλλήψεως ἢ τῆς νηοψίας τὰ δι' ὧν ἐμαρτυρεῖτο ἡ ἀθωότης αὐτοῦ στοιχεῖα)· εἰ δὲ ὑπῆρξε νόμιμος, διατάσσεται ἡ καταδίκη. Τελεῖται δ' ἡ ἐκτέλεσις τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων διὰ τῆς δημοσίας πωλήσεως τῆς λείας ἢ διὰ τῆς ὁριστικῆς καταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου, ἂν εἶχε πωληθῇ. Σημειωτέον ὅτι τὰ οὐδέτερα κράτη, ὧν αἱ ὑπήκοοι ἡδίκηθησαν τυχὸν ἐκ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστηρίων, δικαιοῦνται νὰ ποιήσωνται παραστάσεις διὰ τῆς διπλωματικῆς ὁδοῦ, ἀξιοῦντα τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς ἀδίκου ζημίας. ὀφείλει δὲ τὸ ἐμπόλεμον Κράτος νὰ δεχθῇ τὴν ἐκ νέου

ἐξετάσιν καὶ συζήτησιν καὶ. ἐὰν ἐξ αὐτῆς προκύψῃ ὅτι αἱ παραστάσεις ἦσαν ἄστοχοι, νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς ἀδικηθέντας
Θ. Ν. Φλογαίτης

Ληξιαρχικά βιβλία

καλῶνται ἐν τῷ ἀστικῷ ἡμῶν νόμῳ τὰ βιβλία ἐν οἷς ἐγγράφονται ὑπὸ τῶν ληξιαρχῶν ληξιαρχικαὶ πράξεις ("Ἰδε τὴν λέξιν). Τὰ ληξιαρχικά βιβλία ἀριθμοῦνται κατὰ σελίδα καὶ μονογραφοῦνται κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν ἢ τοῦ ἐπιτετραμμένου ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ καὶ φέρουσιν ἐπὶ τῇ τελευταίῳ φύλλῳ τὴν περὶ τοῦ μαρτυρίου, συναναφερομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σελίδων καὶ παρατιθεμένης τῆς ἡμερομηνίας καὶ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Προέδρου ἢ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν δικαστοῦ. Γράφονται δ' ἐν αὐτοῖς αἱ ληξιαρχικαὶ πράξεις κατὰ συνέχειαν, ἀπαραιτούμενου κενοῦ τόπου. Καὶ μὲν ἐκ δολίας προαιρέσεως ἄλλοις σὺν τῆς ἀληθείας ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις (τοῦτέστιν ἐν ταῖς ἐγγραφοῖς ἐν αὐτοῖς ληξιαρχικαῖς πράξεσι) μετὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν νόθους περιεχομένου ὑποτελεῖ τὸ ἀδίκημα πλαστογραφίας. Ἄλλ' αἱ ἐν τῇ τάξει καὶ τηρήσει τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων ἐξ ἀμελείας παραβιάσεις ἢ παραλείψεις (ἥτοι ἡ κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν παραβίασις ἐξ ἀπροσεξίας τῶν νόμων διατυπώσεων ἢ ἡ παρεϊσδυσις σφαλμάτων ἢ παντελὴς παράλειψις τῆς σύνταξεως τῶν ληξιαρχικῶν βιβλίων ἢ ἡ προσήκουσα αὐτῶν φύλαξις ἀπὸ πᾶσι καταχρήσεως καὶ ὑπεξαγωγῆς) τιμωροῦνται εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 362 τοῦ Π. Ν. Κ. ἡμῶν νόμου (εἰλημμένου ἐκ τοῦ ἀρθ. 181 τοῦ Β. Ν. Κ. τοῦ 1831) διὰ φυλακίσεως τριῶν ἡμέρας μέχρι τριῶν μηνῶν ἢ διὰ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ διακοσίων δραχμῶν.
Θ. Ν. Φλογαίτης

Αντιστασιακά πράξεις α-
λοῦνται αἱ ἐν τοῖς ληστειολογικοῖς βιβλίοις
ἐγγραφόμεναι ὑπὸ τῶν ληστειολογῶν πρά-
ξεις περὶ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν
γάμων, γεννήσεων, θανάτων, μεταβολῶν
ἢ προσθηκῶν ὀνομάτων, ἀναγνωρίσεων
νόμων τέκνων, υἱοθεσιῶν καὶ διαζεύξεων.
Ἐγγράφονται δὲ αἱ ληστειολογικαὶ πράξεις,
ἀναλόγως τῆς πληθύνει τῶν κατοίκων, ἢ
εἰς ἐν βιβλίον τριμερές ἢ εἰς τρία βι-
βλία· καὶ εἰς μὲν τὸ ἐν μέρος ἢ βιβλίον
καταχωρίζονται αἱ γεννήσεις, μεταβολαὶ ἢ
προσθηκαὶ ὀνομάτων, ἀναγνωρίσεις νό-
μων τέκνων καὶ αἱ υἱοθεσίαι, εἰς τὸ δὲ οἱ
γάμοι καὶ αἱ διαζεύξεις, εἰς δὲ τὸ τρίτον
οἱ θάνατοι.

Τίνι τρόπῳ ζητεῖται ἡ διόρθωσις λη-
στειολογικῆς πράξεως ἐπραγματεύθημεν ἐν
τῷ ἄρθρῳ **Διαδικασία ἐπ' ἀ-
ναφορᾷ**.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ληστεία εἶναι τὸ βερώτατον τῶν
κατὰ τῆς ιδιοκτησίας ἀδικημάτων καὶ
τὸ χείριστον τῶν ἀδικημάτων ἀπάντων
διὰ τε τὴν αἰσχρὰν πλεονεξίαν καὶ τὴν
μοχθηρίαν τοῦ ἀδικουμένου, καὶ τὸν μέ-
γαν καὶ παντοειδῆ κίνδυνον τοῦ ἀδικου-
μένου, καὶ τὴν δεινὴν κατὰ τῆς κοινῆς
ἀσφαλείας ἀπειλὴν, ἣν βαθέως πολλά-
κις διασαλεύει.

Καὶ κατὰ τὴν ληστείαν δὲ, ὡς καὶ
κατὰ τὴν κλοπὴν, σκοπεῖται ἡ ἀφαίρε-
σις ἀλλοτρίου πράγματος πρὸς ιδιοποίη-
σιν, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν κλοπὴν τὸ ἄλ-
λότριον ἀφαιρεῖται λάθρᾳ, κατὰ δὲ τὴν
ληστείαν βιαίως. Καὶ ἐπὶ κλοπῆς δὲ
εἶναι δυνατὴ ἡ χοῆσις βίας χωρὶς
διὰ ταύτης νὰ μεταβάλληται ὁ γενι-
κὸς χαρακτήρ τοῦ ἀδικήματος, ὡς ἐπὶ
ρήξεως ἢ παραμορφώσεως τοῦ κλαπέτου,
ἵνα μὴ ἀναγνωρισθῇ, καὶ καθέτης, ἀλλ'
ἡ τοιαύτη βία περιορίζεται κατὰ τοῦ
πράγματος μόνου, κατὰ δὲ τὴν ληστείαν
ἡ βία ἐπάγεται κατὰ τοῦ ἔχοντος τὸ

πρᾶγμα, κατὰ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τοῦ
ἀδικουμένου, **Ἐκ** τῶν ἀνωτέρω δ' ἐυχερῶς διαγιγνώ-
σκει τις, ὅτι τὰ στοιχεῖα τῆς ληστείας

ταυτίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς τὰ
τῆς κλοπῆς, τὴν βίαικὴν δὲ διαφορὰν τῶν
ἀδικημάτων τούτων πρὸς ἄλληλα συνι-
στᾷ τὸ στοιχεῖον τῆς βίας, ὅπερ κυρίως
χαρακτηρίζει τὴν ληστείαν, ὡς τὴν
κλοπὴν τὸ λαθραῖον· διό, ὡς δὲν εἶναι δυ-
νατὸν νὰ νοηθῇ κλοπὴ πραττομένη διὰ
τῆς βίας, οὕτω δὲν εἶναι δυνατόν νὰ
νοηθῇ καὶ ληστεία λάθρᾳ.

Καὶ ἡ φανερά δ' ἐτι ἀφαίρεσις ἄνευ
τῆς κατὰ προσώπου βίας, καὶ πρὸ τῶν
ὀφθαλμῶν τοῦ ἔχοντος αὐτοῦ, ἀποτελεῖ
κλοπὴν καὶ οὐχὶ ληστείαν· ὡς ἀρπάζον-
τός τινος πρᾶγμα ἐκτεθειμένον πρὸς τινα
σκοπὸν, καὶ τρεπομένου εἰς φυγὴν· τὸ
δὲ λαθραῖον ἐνταῦθα περὶ τὴν κατάληψιν,
λανθάνοντος τοῦ ἄρπαγος μέχρι ταύτης
τὴν προσοχὴν τοῦ ἔχοντος.

Ἐκ τοῦ στοιχείου δὲ τῆς βίας παρα-
συρόμενοί τινες ἐξέλαβον, ὅτι ἡ ληστεία
δὲν ἀποτελεῖ κυρίως ἀδικήμα κατὰ τῆς
ιδιοκτησίας, ἀλλὰ προσωπικῆς ἐπιθέσεως
καὶ βιαιοπραγίας, καὶ ἐντεῦθεν συνήγα-
γον, ὅτι ἡ ἀφαίρεσις τοῦ πράγματος δὲν
εἶναι ἀναγκαῖον ταύτης στοιχείον· ἄλ-
λοι δὲ πάλιν, καίπερ ἀποδίδοντες εἰς τὴν
ληστείαν τὸν χαρακτήρα τῆς κατὰ τῆς
ιδιοκτησίας προσβολῆς, φθάνουσιν εἰς τὸ
αὐτὸ μετ' ἐκείνων συμπέρασμα, ὡς προέ-
χοντος τοῦ χαρακτῆρος τῆς προσωπικῆς
προσβολῆς, καὶ ἐπομένως ἐξ αὐτῆς μόνης
ἀποτελουμένου τοῦ ἀδικήματος καὶ χωρὶς
τῆς ἀφαίρεσεως.

Ἡ πρώτη δὲ τῶν ἀνωτέρω γνώμων
εἶναι προφανῶς ἐσφαλμένη, διότι ἀφαιρου-
μένου τοῦ πλεονεκτικοῦ στοιχείου, οὐδεὶς
λόγος νὰ πλασθῇ ἴδιον εἶδος ἀδικήματος,
τῆς τε προσωπικῆς ἐπιθέσεως καὶ τῶν
βιαιοπραγιῶν καὶ τῶν κακώσεων, ὡς
καὶ τῆς δυνατῆς ἐκ τούτων βλάβης, καὶ

τοῦ θανάτου αὐτοῦ τοῦ ἀδικουμένου, ἀνευ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀφαίρεσεως καὶ ἰδιοποιήσεως ἀλλοτρίου πράγματος, ἀναγομένων ἀναγκαιῶς εἰς τὰ ὁμώνυμα ἀδικήματα τῆς ἀδίκου ἐπιθέσεως, τῶν τραυμάτων, τοῦ φόνου καὶ καθεξῆς.

Ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα γνώμη οὐχ ἤττον γωλὴ εἶναι, διότι δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἀδίκημα πλήρες καὶ τετελεσμένον, εἰμὴ ὑποτεθῇ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως σύμφωνον πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ ἀδικούντος τεθέντα σκοπὸν· δεχόμενοι δὲ, ὅτι σκοπὸς τοῦ ἀδικήματος εἶναι ἡ διὰ τῆς βίας ἀφαίρεσις τοῦ πράγματος, δεόν νὰ δεχθῶμεν ἔτι, ὅτι ἡ τετελεσμένη ληστεία προὔποτιθῃ τὴν ἀφαίρεσιν ἐπιτευχθεῖσαν, ἄλλως μόνῃ ἢ πρὸς ἀφαίρεσιν ἐπενεχθεῖσα βία συνιστᾷ ἀπλῶς ἀπόπειραν ληστείας. "Ὅθεν καὶ ἐνταῦθα χωροῦσιν ὅσα καὶ περὶ κλοπῆς ἐλέχθησαν· (ἴδε Κλοπή).

Ἐντεῦθεν δὲ συναγομένον τὸν ἀκόλουθον ὅρισμόν,

ὅτι ληστεία εἶναι ἡ ἐπὶ σκοπῷ ἰδιοποιήσεως ἀφαίρεσις ξένου κινητοῦ πράγματος διὰ βίας, ἐπαγομένης κατὰ τοῦ ἔχοντος αὐτοῦ.

Ὁ ὅρισμός οὕτως ἔχων περιλαμβάνει, ὡς προεῖρηται, τὰ πλεῖστα τῶν στοιχείων τῆς κλοπῆς· τουτέστι τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος, τὸ ἀλλότριον αὐτοῦ, τὸ κινητόν, τὸ ὕλικόν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἰδιοποιήσεως· ἐπομένως χωροῦσι καὶ ἐνταῦθα πάντα, ὅσα ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς περὶ τούτου ἐδέχθημεν· τουτέστιν·

ὅτι τὸ πρᾶγμα δεόν μέχρι τῆς πράξεως νὰ εὑρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀδικουμένου καὶ οὐχὶ τοῦ ἀδικούντος αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἡ ἀφαίρεσις ἐγένετο πλήρης, ἥτοι ἰκανὴ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν στέρησιν τοῦ κυρίου, εἰμὴ μεταγενεστέρα ἀντίδρασις ἐπέλθῃ.

ὅτι προσέτι ὁ ἀφαιρῶν ἀπὸ τρίτου τὸ ἴδιον, καίπερ βιαίως, δὲν πράττει

ληστείαν, καὶ ἂν ἔτι ἐνόμιζεν αὐτὸ ἄλλότριον, ἢ καὶ τανάπαλιν ἂν τὸ ἀλλότριον ἐνόμιζεν ἴδιον, ἄλλ' αὐτοδικίαν ἢ ἄλλο τι· ὅτι μόνον ἐπὶ κινητῶν καὶ ὕλικῶν πραγμάτων χωρεῖ ληστεία, διότι μόνα ταῦτά εἰσι δεκτικὰ ἀφαίρεσεως καὶ ἰδιοποιήσεως ἅμα, ἡ δὲ βία περὶ ἀκινήτων ἢ ἀσωμάτων ἀντικειμένων ἢ διασωμάτων συνιστᾷ κατὰ τὰς περιστάσεις ἄλλο τι ἀδίκημα, ὡς ἐκβίασιν, φθορὰν ξένης ἰδιοκτησίας, αὐτοδικίαν καὶ καθεξῆς, ἄλλ' οὐχὶ ληστείαν·

ὅτι πρὸς τούτοις ἀνευ τοῦ πλεονεκτητικοῦ σκοποῦ τῆς ἰδιοποιήσεως οὐδ' ἡ ἀφαίρεσις οὐδ' ἡ περὶ τούτων βία ἀποτελοῦσι ληστείαν, ἀλλ' ἄλλο πάλιν ἀδίκημα κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀδικούντος.

Κοινὸν δ' ἔτι στοιχεῖον τῆς κλοπῆς καὶ τῆς ληστείας εἶναι ἡ παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ κυρίου ἀφαίρεσις· τοῦτο ὅμως περιλαμβάνεται ἀναγκαιῶς εἰς τὸ κύριον ἐνταῦθα στοιχεῖον τῆς βίας, διότι οὐδεὶς λόγος ταύτης ἐπὶ συναινούντος, ἐπομένως περιττὸν ὅλως ν' ἀναγραφῇ ἐν τῷ ὅρισμῳ τοῦ ἀδικήματος.

Ἡ δὲ βία, τὸ ἰδιάζον τῆς ληστείας στοιχεῖον, δι' οὗ ἀπὸ τῆς κλοπῆς διαστέλλεται, εἶναι δυνατὴ σωματικῶς καὶ ψυχολογικῶς. Καὶ σωματικὴ μὲν βία εἶναι οὐ μόνον ἡ καθ' οἰονδὴποτε τρόπον δέσμευσις τοῦ ἀδικουμένου, ἀλλὰ καὶ ἡ καταπόνησις αὐτοῦ διὰ κακώσεων καὶ βασάνων καὶ ἀκρωτηριασμῶν κλπ. καὶ ἡ διὰ φαρμάκων ἢ ἄλλων παραπλησιωμάτων ἀπονάρκωσις, καὶ πᾶς ἄλλος τρόπος καθιστῶν αὐτὸν ἀνίκανον πρὸς ἀντίστασιν ἢ ἄμυναν, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁ φόνος αὐτοῦ. Ψυχολογικὴ δὲ βία ἡ ἐξανάγκασις τοῦ ἀδικουμένου νὰ ὑπομείνῃ τὴν παρὰ τοῦ ἀδικούντος ἀφαίρεσιν τῶν ἰδίων· δι' ἀπειλῆς κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ κακώσεων ἐπίσης ἢ βασάνων ἢ ἀκρωτηριασμῶν ἢ ὅπως δὴ ποτε ἄλλως.

Ψυχολογικὴν δ' ἔτι βίαν συνιστᾷ ἡ ἀπειλὴ κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τοῦ σώματος κλπ. προσώπων προσφιλῶν τῷ ἀδικουμένῳ (ἴδε Καταλογισμός), ὡς καὶ ἡ ἀπειλὴ περὶ καταστροφῆς ἄλλης ἀνωτέρας αὐτοῦ περιουσίας· ἡ τοιαύτη ὁμῶς βία, ἐξαναγκάζουσα τὸν ἀδικούμενον νὰ πράξῃ ἢ νὰ παραλείψῃ τι πρὸς ὄφελος τοῦ ἀδικούντος, συνιστᾷ κυρίως ἐκβίασιν, ἥτις ἄλλο ὁμογενὲς τῇ ληστείᾳ ἀδίκημα· ὁθεν κατὰ τὴν ληστείαν ἡ ἀπειλὴ ὡς καὶ ἡ σωματικὴ βία δέον νὰ ἐπάγωνται κατὰ τοῦ ἀδικουμένου αὐτοῦ. Ὡς δ' ἡ σωματικὴ βία οὕτω καὶ ἡ ἀπειλὴ δέον νὰ εἶναι σπουδαία· κρινομένη ὁμῶς κατὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς περιστάσεις τοῦ ἀδικουμένου.

Ἡ σωματικὴ δὲ βία δέον, ὡς εἴρηται, νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ καθιστᾷ τὴν ἀδικούμενον ἀνίκανον ν' ἀντιστῇ· δὲν ἐπεται ὁμῶς ἐκ τούτου, καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιχειρήσῃ οὗτος ἀντίστασιν καὶ νὰ καταβληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀδικούντος, μετ' ὁ μόνον νὰ δεχθῶμεν ἐπενεχθεῖσαν τὴν βίαν, ἀφοῦ καὶ μόνῃ ἡ σπουδαία ἀπειλὴ λογίζεται ἱκανὴ βία· ἀλλ' ἄρκει ἡ ἐπαγομένη βία νὰ εἶναι ἀνωτέρα τῆς δυνατῆς παρὰ τοῦ ἀδικουμένου ἀντιστάσεως, ἢ καὶ μόνον νὰ ἐκληφθῇ εὐλόγως τοιαύτη παρ' αὐτοῦ, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τούτου ἀντιστάσεως, βλέποντες τὸ μάταιον ἢ καὶ φοβούμενον μεῖζον ἐκ ταύτης κακόν. Τὸ αὐτὸ δὲ ρητέον καὶ περὶ τῆς ἀπειλῆς, πειθομένου ἀμέσως τοῦ ἀδικουμένου περὶ τοῦ ἀναποτρέπτου τοῦ ἀπειλουμένου κινδύνου, καὶ ἐνδίδοντος ἀμέσως χωρὶς ἀντιστάσεως.

Ὁ ἡμέτερος δὲ ποιν. νόμος χαρακτηρίζει τὴν ληστείαν ὡς ἴδιον ἀδίκημα, σκοποῦν τὴν διὰ βίας ἀφαίρεσιν ξένου κινήτου πράγματος πρὸς ἰδιοποίησιν· ἐπομένως ῥητὶς καταλέγει ταύτην εἰς τὰ κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἀδικήματα, καὶ οὐχὶ τὰ τῆς προσωπικῆς προσβολῆς (ἄρθρ. 363 § α').

Σαφῶς δ' ἔτι διαστελλεῖ ταύτην τῆς κλοπῆς διὰ τοῦ στοιχείου τῆς κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ ἀδικουμένου βίας, κηρύττων ληστὰς τοὺς δι' ὅπλων ἢ ἐργαλείων ἀντὶ ὅπλων ἀπειλοῦντας τὸν κάτοχον, ἢ ἄλλως κατ' αὐτοῦ βιαιοπραγοῦντας, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κλοπῆς ἢ ἐξασφάλισιν τῶν κλαπέντων (§§ 6' καὶ γ' τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου)· καὶ τὰνάπαλιν δεχόμενος συρροὴν προσωπικῆς ἐπιθέσεως καὶ κλοπῆς καὶ οὐχὶ ληστείαν, ἂν ἡ ἀφαίρεσις δὲν ᾔτο ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς ἐπιθέσεως, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα συνέλαβον τοιαύτην ἰδέαν οἱ ἐπιτεθόντες, δραξάμενοι τῆς εὐκαιρίας τῆς καταπονήσεως τοῦ προσβληθέντος (§ δ' τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου).¹

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ 363ῳ ἄρθρῳ ὁ ἡμέτερος νόμος ὀρίζει τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τῆς βίας, δεχόμενος ἐξίσου τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχολογικὴν· τὴν μὲν σωματικὴν οὐ μόνον δι' ἀμέσου ἐπιθέσεως, ἀλλὰ καὶ δι' οἰασθῆποτε καταπονήσεως ἢ ἀποναρκώσεως τοῦ ἀδικουμένου, τὴν δὲ ψυχολογικὴν δι' ἀπειλῆς κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τοῦ σώματος, συμφώνως τοῖς προειρημένοις (§§ α' καὶ δ' τοῦ προκειμένου ἄρθρου), προϋποτιθέμενος ἔτι τὴν προσωπικὴν ἐπίθεσιν ἢ τὴν ἀπειλὴν καὶ ἐν γένει τὴν βίαν ἐπαγομένην κατὰ τοῦ ἀδικουμένου αὐτοῦ, κατὰ τὰ προειρημένα ἐπίσης.

Κατὰ τὸν ἐν τῷ μνημονευθέντι δὲ ἄρ-

¹ Νομοθεσίαι τινές, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, δὲν διαπέλλουσι τὴν ληστείαν ὡς ἴδιον ἀδίκημα, ἀλλὰ καταλέγουσι ταύτην εἰς τὴν κλοπὴν ὡς διάφορον ταύτης τρόπον· τὸ ἄτοπον ὁμῶς τούτου εἶναι προφανές, διότι παρεργόμενοι οὕτω τὴν στοιχειώδη διαφορὰν τοῦ λαθραίου καὶ τῆς βίας, δέον ἔτι νὰ παρίδωμεν πάντα τὰ κατὰ τῆς περιουσίας ἀδικήματα εἰς ἐν μόνον, λογιζόμενοι ἀπλῶς ταῦτα ὡς διαφόρους τρόπους οὗ αὐτοῦ ἀδικήματος.

ὅρῳ ὁρισμὸν τοῦ ποιν. νόμου ἡ ληστεία λογίζεται τετελεσμένη διὰ μόνης τῆς προσωπικῆς ἐπιθέσεως ἐπὶ σκοπῷ μὲν ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ· τούτεστι καὶ ἐνταῦθα ὁ ἡμέτερος νόμος περιέλαβεν εἰς τὸ τετελεσμένον καὶ τὴν ἀπόπειραν μόνην, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κλοπῆς.

Κατεδείχθη δ' ἐν τοῖς προηγουμένοις ὡς καὶ ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς τὸ πεπλανημένον τῆς παραδοχῆς τετελεσμένου ἀδικήματος ἄνευ τοῦ δι' αὐτοῦ σκοπούμενου ἀποτελέσματος, διότι μόνη ἡ ἐπιχειρήσις τῶν συντελούντων εἰς τὸ σκοπούμενον, ἄνευ ὅμως ἐπιτυχίας τούτου, συνιστᾷ ἀριδῆλως ἀπόπειραν καὶ οὐχὶ τετελεσμένον ἀδικήμα. Ἡ πλάνη ὅμως αὕτη εἶναι μᾶλλον δεδικαιολογημένη ἐνταῦθα, διότι οὐδ' ἡ ἀξία τῶν βίᾳ ἀφαιρουμένων ἐπιδρα εἰς τὸ εἶδος τῆς καταγναστέας ποινῆς, οὐδ' ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀφαιρεθέντων ἀπαλλάττει τῆς τιμωρίας ὡς ἐπὶ τῆς κλοπῆς, ἡ δὲ συγχώνευσις ἀποπείρας καὶ τετελεσμένου συντελεῖ πρὸς ἀποφυγὴν πολυπλόκων ἄλλως διατάξεων ἐνταῦθα περὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς, ὡς γενικῶς μὲν τῆς ἀποπείρας ἐλαφρότερον τοῦ τετελεσμένου τιμωρουμένης, ἐνταῦθα δ' ἀνάγκη τὸ πλεῖστον πλήρους τῶν ποινῶν ἐξισώσεως, ἔνεκα τῶν δεινῶν πολλάκις ἀποτελεσμάτων τῆς βίας, ἀπερ καὶ ἐπὶ ἀποπείρας ἐξίσου δυνατόν.

Τεθέντος δ' ὅτι κατὰ τὸν νόμον ἡ ληστεία εἶναι τετελεσμένη διὰ μόνης τῆς πρὸς ἀφαιρέσιν βίας καὶ ἄνευ τῆς ἀφαιρέσεως πράγματι, καὶ ὅτι οὕτω περιελήφθη ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὸ τετελεσμένον καὶ ἡ ἀπόπειρα, συνάγομεν ἀναγκαίως, ὅτι, ὡς ἔχει ὁ νόμος, ἀπόπειρα ληστείας δὲν χωρεῖ, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κλοπῆς· διότι πᾶσαι αἱ πρὸ τῆς ἐπαγωγῆς τῆς βίας πράξεις εἰσὶν ἀπλῶς προπαρασκευαστικαί, ὡς μὴ περιέχουσιν ἐκδεδηλωμένα τὰ στοιχεῖα τῆς ληστείας καὶ πρὸ παντὸς τὸ τῆς βίας,

οὐδὲ φέρουσαι ἀναγκαίως εἰς τὸ προκατὸν ἀδικήμα.

Ὡς ἐπὶ παραδ. οὐδ' ἡ παρὰ τὴν ἐπιλησίν τινος εἰσβολὴ ἄλλου εἰς τὴν οἰκίαν του, οὐδ' ἔτι πλεόν ἢ ἐξώθεν ταύτης νέδρα τοιούτου τινός, οὐδ' ἡ ἐξόπλιση τούτου ἢ ἡ μεταμφίσεις καὶ καθεξῆς ἀπειδεικνύουσιν ἀναγκαίως σκοπὸν ληστείας· εἰμὴ ἐγένετό πως ἐναρξὺς βίας ἐπὶ σκοπῷ ἀφαιρέσεως, διότι ἐξ ἴσου πιθανὸν καὶ ἄλλο ἀδικήμα νὰ σκοπῇται, πρὸ παντός· δὲ διότι μέχρι τῆς ἐναρξέως τῆς βίας ὅπου λείπεται ἔτι ἱκανὸν στάδιον, καθ' ὃ δυνάτὸν νὰ ἐγκαταλειφθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀδικήματος· τούτεστι προπαρασκευαστικὰ πᾶσαι μέχρι τῆς ἐναρξέως τῆς βίας· ἀλλὰ μὴ γενομένης ἐναρξέως οὐδ' ἀποπείρας λόγος.

Ἐκ τῆς παραδοχῆς δὲ τῆς ληστείας ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς τετελεσμένης καὶ ἀνεπισημασμένης τῆς ἀφαιρέσεως πράγματι κατὰ τὰ προειρημένα, ἀπεκάλεσάν τινες ταύτην τυπικὸν ἀδικήμα. ὡς μὴ ἀποβλέποντος τοῦ νόμου εἰς τὸ ἀποτέλεσμα. Περὶ τὴν χρῆσιν ὅμως τοῦ ὅρου τοῦ τυπικοῦ ἀδικήματος πολλὴ ἐχώρησε παρανόησις καὶ κατὰ τὰς τάξεις ἅμα· διότι τυπικὸν δύναται νὰ κληθῇ τὸ ἀδικήμα, καθ' ὃ ὁ νόμος ἀπαιτεῖ εἰς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν πρᾶξιν ἀδιαφορῶν ὅλως πρὸς τὸν ἐνδόμυχον αἰτιολόγον. Τοιαῦτα δὲ κυρίως ἀδικήματα συνιστῶσιν αἱ ἀστυνομικαὶ παραβάσεις, ἥτοι αἱ παραβάσεις τῶν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀσφαλείας ἀπαγορεύσεων καὶ περιορισμῶν τοῦ νόμου, αἵπερ καὶ ἀπλῶς παρανομίαὶ ἀκριβέστερον ὀνομαστέαι, ἢ ἄνευ ἀδείας ὁλοφορία, ἢ πώλησις ληττηρίων παρὰ τὰ κεκανονισμένα καθεξῆς· διότι κατ' αὐτάς ὁ νόμος δὲν ποδίζει εἰς τὸν πράττοντα πρόθεσιν βλάβης ἄλλου τινός, οὐδὲ προσβολῆς ἄλλου τριῶν δικαίωματος, οὐδὲ καὶ τεκμαίρεται τοιοῦτον σκοπὸν ἐκ τῆς πράξεως, ἀπλῶς προληπτικῶς ἀπαγορεύει, ὅτι

μίζει ικανὸν νὰ ὑποβοηθήσῃ ἢ νὰ προκαλέσῃ ἀδίκημα, καὶ ἐπομένως τιμωρεῖ τὸν παραβάτην χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ πόθεν ὤρμηθη, οὐδ' ἀπαιτῶν ἐπιβλαβὲς ἀποτέλεσμα ἐκ τῆς πράξεως, ὅπερ ἂν συγκεκριμένως ἐπέλθῃ, ἢ πρᾶξις ἀπὸ ἀπλῆς παρανομίας μεταβάλλεται εἰς κυρίως ἀδικημα. ἐκ προθέσεως ἢ ἁμελείας κατὰ τὰς περιστάσεις, ἐξεταζομένου τότε τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ μεγέθους τῆς βλάβης καὶ καθεξῆς. (1^{ος} Ἀμέλεια).

Οὐδέποτε ζμῶς δυνατόν νὰ λογισθῶσιν ἀπλᾶ παρανομίαι βαρέα ἀδικήματα, βαρείας ἐπίσης ἐπαγόμενα ποινάς, καὶ ἐνίοτε τὰς ἐσχάτας· οὐδ' ἐπίσης δυνατόν νὰ καταγνωσθῶσι τοιαῦται ποινὰι χωρὶς προθέσεως προσβολῆς ἄλλοτρίου δικαιώματος, καὶ χωρὶς σκοποῦ βλάβης ἢ ἀθεμίτου ὠφελείας· ἢ περὶ τούτων δ' ἔρευνα ἀναιρεῖ ὅλως τὸ τυπικόν, μὴ ἀρκουμένου τοῦ νόμου εἰς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν πρᾶξιν, πρὸς κατὰγνωσιν τῆς ποινῆς. Τεκμαίρεται δ' ἐνίοτε ὁ νόμος τὴν πρόθεσιν ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως, ὡς ἂν ἐκ τῆς φύσεως τῆς πράξεως αὐτῆς φαίνεται ἀπίθανος ὅλως ἢ ἑλλειψίς τῆς προθέσεως, ἢ κάλλιον ὅταν ἄνευ τῆς προθέσεως φαίνεται παράλογος καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἀδύνατος ἢ πρᾶξις αὐτῇ· δὲν ἀποκλείει ὅμως καὶ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐναντίου, ὅπερ μόνον ἐπὶ τῶν ἀπλῶν παρανομιῶν ἀνογκαίως χωρεῖ, διότι μὴ προϋποτιθεμένης κατ' αὐτὰς προθέσεως βλάβης, οὐδ' ἐρεύνης περὶ ταύτης οὐδ' ἀνταποδείξεως ὀφίσταται λόγος.

Κατὰ δὲ τὴν ληστείαν δὲν ἀπαιτεῖ μὲν ὁ νόμος τὴν ἀφαίρεσιν ἐπιτευχθεῖσαν, προϋποτιθῆσιν ὅμως τὴν πρόθεσιν τῆς βίας πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀφαίρεσεως καὶ τῆς ἰδιοποιήσεως· ὅθεν πῶς δυνατόν νὰ λογισθῇ ἡ ληστεία τυπικὸν ἀδικημα, καθ' ὅ, ὡς εἴρηται, εἰς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν πρᾶξιν ἀποβλέπομεν; ὁ ἄρκεσθῶμεν κατ' αὐτὴν εἰς τὴν βεβαιῶσιν μόνης τῆς βίας χωρὶς ἐρεύνης περὶ τῆς προθέσεως καὶ

τοῦ σκοποῦ κατὰ τὰ εἰρημένα; ἀλλὰ τότε θὰ λογίσωμεν ληστείαν καὶ τὴν βίαν ἐπὶ αὐτοδικίας, καὶ τὴν ἐπὶ φθορᾷ ξένης ἰδιοκτησίας, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην προσωπικὴν βίαν, καὶ παρὰ τοῦ παράφρονος αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀναισθήτου!

Κατὰ τὴν ἀμφισβήτησιν δὲ ταύτην περὶ τυπικοῦ ἢ μὴ ἀδικήματος δὲν πρόκειται ἁγὼν ἀπλῶς περὶ λέξεως οὐδὲ περὶ προσφοριώτερου ἐπιστημονικοῦ ὅρου, ἀλλὰ περὶ οὐσίας μεγάλου διαφέροντος, διότι οἱ πολλοὶ, νομίζοντες μὲν ἀρμόζοντα τὸν ὅρον τοῦ τυπικοῦ ἀδικήματος, ὅπου ὁ νόμος δὲν ἀπαιτεῖ ὠρισμένον ἀποτέλεσμα, ἀμα ὅμως λαμβάνοντες αὐτὸν κατὰ τὴν γραμματικὴν τοῦ ἔννοιαν, καθ' ἣν ἐρευνητέα μόνη ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις χωρὶς τοῦ ἐνδομύχου λόγου, περιπίπτουσιν ἐκ τῆς ἀνακολουθίας ταύτης εἰς τὸ ἄτοπον νὰ καταλογίσωσι βαρέα ἀδικήματα, ὡς τῆς πλαστογραφίας, τοῦ ἐμπρησμοῦ καὶ καθεξῆς, χωρὶς ν' ἀναζητῶσι τὴν πρόθεσιν τῆς βλάβης, τεκμαίρομενοὶ ταύτην, ἥτοι τὴν ὁλίαν προαίρεσιν κατὰ τὸν ὅρον τοῦ νόμου (ἄρθρ. 38), ἐκ μόνης τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως, χωρὶς ἄλλης ἐνδείξεως, ἐνῶ, ὡς προεῖρηται, τεκμήριον ἐκ τοῦ νόμου μὴ δεκτικὸν ἀνταποδείξεως χωρεῖ μόνον ἐπὶ τῶν ἀπλῶν παρανομιῶν, καθ' ὅς δὲν προϋποτίθεται πρόθεσις κακοποιός, καὶ ἐπομένως ματαία καὶ πᾶσα τοιαύτη ἀπόδειξις.

Ἡ ληστεία δ' ἐνεκα τῶν ἀποτελούντων ταύτην στοιχείων καὶ τοῦ κινδύνου, ὃν διὰ τὸ βίσιον αὐτῆς ἐπάγειται, συνιστᾷ ἀριδὴλως ἀδικημα ἁμέσως τὴν δημιουργοῦσαν τάξιν προσβάλλον, καὶ ἐπομένως καταδικωκτέον ἐξ ἐπαγγέλματος, οὐδεμίᾳ δ' ἀνάγκῃ ἐγκλήσεως τοῦ παθόντος. Τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου σαφῶς προκύπτει. οὐδαμῶς ποιούμενον ἐξαίρεσιν εἰς τὸν κατὰ τὴν ποινικὴν δικονομίαν κανόνα τῆς ἐξ ἐπαγγέλματος καταδικώσεως (ἄρθρ. 2^{ος}). Ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ λόγου τῆς κατὰ τοῦ προσώπου βίας

καὶ τοῦ κοινοῦ κινδύνου, καίπερ κατὰ τῆς περιουσίας τὸ ἀδίκημα, δὲν χωρεῖ ἐπ' αὐτῆς, ἢ κατὰ τὸ 98 ἄρθρον τοῦ ποιν. νόμου ἰδιωτικὴ τυγγνώμη, οὐδ' ἀπαλλάσσεται ὁ ἀδικήσας τῆς τιμωρίας ἀποδίδων τὰ βίᾳ ἀφαιρεθέντα, ἢ ἱκανοποιῶν ἄλλως διὰ ταῦτα τὸν παθόντα, ὅπερ καὶ προηγουμένως εἴρηται.

Συνιστᾷ δ' ἡ ληστεία βαρὺ πάντως ἀδίκημα, ὡς προείπομεν, καὶ ὑπὸ τὰς ἐλαφροτέρας ἔτι περιστάσεις· ἐκ τοῦ τρόπου ὅμως τῆς ἐκτελέσεως καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου, ἰδίᾳ δὲ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ βαθμοῦ καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς βίας ἀποβαίνει ἀναλόγως βαρύτερον, καὶ πολλάκις τὸ ἔσχατον καὶ χειριστον· διὸ ἡ κλίμαξ τοῦ ἀξιοποίνου, καίπερ ἀπὸ μεγάλου ὅρου ἀρχομένη, εἶναι οὐχ ἥττον ἱκανὴ τὴν ἔκτασιν.

Ἡ ἐλαφροτέρα δὲ κατ' αὐτὴν βία εἶναι, ὡς εἰκός, ἡ μὲν σωματικὴ ἢ περιοριζομένη εἰς μόνην πῆν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος, χωρὶς οὐδεμιᾶς κακώσεως οὐδ' ἄλλης τινὸς βλάβης τοῦ ἀδικουμένου, ἢ δὲ ψυχολογικὴ ἢ ἴσην ταύτῃ σωματικῇ ἐξανάγκασιν τῷ ἀδικουμένῳ ἀπειλοῦσα. Ἀλλὰ καὶ ἡ τοσαύτη μόνον βία καθίστησι τὸ ἀδίκημα βαρύτερον ἐκ τοῦ τόπου καὶ χρόνου τῆς ἐκτελέσεως ἢ ἄλλου παραπλησίῳ λόγῳ· ὡς ἐπαγομένη ὑπὸ ἐνόπλου, ἐν ὥρᾳ νυκτός, ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ, ὑπὸ μετημφισμένου ἢ ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα ἢ πλαστὸν δημόσιον ἀξίωμα, προσέτι ἐπὶ ρήξεως ἢ ἀναβάσεως κατὰ τὰ περὶ κλοπῆς εἰρημένα, ἐκ συνστάσεως πλειόνων καὶ καθεξῆς, πρὸ παντός δ' ὑπὸ συμμαρίας, ἥτοι ἐταιρίας κακοποιῶν, σκοπὸν ἐχούσης τὴν κατ' ἐπανάληψιν διάπραξιν παραπλησίῳ ἀδικημάτων. Ἐπιβαρυντικά δὲ ταῦτα, πλέον ἢ ἑλαττον, διότι καὶ καθ' ἑαυτὴν σκληροτέραν καὶ κινδυνωδετέραν καθιστᾷ:

τὴν πρᾶξιν, καὶ θρασυότητα μείζονα τοῦ ἀδικούντος πρὺποτιθεῖσιν, ὡς καὶ ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς εἴρηται, καὶ κατὰ μείζονα λόγον ἐνταῦθα, ἐνθα ἰδιάζουσι κυρίως τὸ θρασὺ καὶ κινδυνώδες.

Ἀλλὰ τὴν ληστείαν πολὺ δεινότεραν καθιστᾷσιν αἱ κακώσεις καὶ αἱ βίβαναι τοῦ ἀδικουμένου, ὡς ἐπίσης αἱ κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἢ τῆς σωματικῆς ἀκεραιότητος σοβαρὰ ἁπειλαί, ἔτι δὲ μᾶλλον τὰ ἐκ ταιαύτης σωματικῆς βίας ἢ ἀπειλῆς συνήθη δεινὰ ἀποτελέσματα, ὡς ἀκρωτηριάσεις, στέρησεις αἰσθητηρίων, παθήσεις σωματικαὶ ἢ ψυχικαὶ πολυχρόνιοι, καὶ πολλάκις ἀνίατοι, καὶ τὸ μέγιστον ὁ θάνατος τοῦ ἀδικουμένου ἐκ τῶν βασάνων ἢ τοῦ φόβου ἢ καὶ ἐκ προθέσεως· εἰ καὶ προτιμότερος ἴσως ὁ θάνατος τῆς ζωῆς μετὰ ταιαύτας παθήσεις. Ἐπὶ δὲ τούτοις τὴν ληστείαν ἐπιβαρύνει συνήθως, ὡς καὶ πάντα τὰ δίκηματα καὶ ἰδίως τὰ τῆς πλεονεξίας, ἡ ὑποτροπή, ὡς καὶ ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς εἰδείχθη.

Ταιαύτην δὲ τινα κλίμακα τοῦ ἀξιοποίνου περιέχει καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, ἀλλὰ κατ' ἀντίστροφον τάξιν, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν βαρυτάτων περιπτώσεων καὶ καταλήγων εἰς τὸ σχετικῶς ἐλαφρότερον τῆς ληστείας εἶδος.

Καὶ πρῶτον μὲν καταγιγνώσκει θάνατον εἰς τοὺς ληστές, τοὺς φονεύοντας, βασανίζοντας, ἀκρωτηριάζοντας ἢ καιρίως τραυματίζοντας, προσέτι τοὺς ἐπαγομένους κίνδυνον τῆς ζωῆς ἢ προξενούντας, ἐνεκα τῆς ἐπενεχθείσης βίας παθήσεις ἀνιάτους, ἢ καὶ πιθανῶς μόνον ταιαύτας (ἄρθρ. 364 § § α' καὶ β'), πρὸς δὲ τούτοις τοὺς ἐν δημοσίᾳ ὁδῷ ληστεύοντας καὶ ποιουμένους ἅμα χρῆσιν ὅπλων, ἢ μὴ ποιουμένους μὲν χρῆσιν, ἐνόπλους ὁμῶς καὶ μετημφισμένους ἢ ὑπὸ πλαστὸν ἀξίωμα (§ γ' τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου).

Καταγιγνώσκει δὲ ὁ αὐτὸς νόμος ὡς μὲν ἰσόβια εἰς ἀρχηγούς ληστρικῶν συμμο-

ρίων, εἰμὴ τιμωρητέοι διὰ θανάτου κατὰ τὰ προειρημένα, προσέτι ἐπὶ ὑποτροπῆς εἰς ληστείαν τιμωρητέαν διὰ τῆς ἀμέσως κατωτέρας ποινῆς, ἐπὶ συρροῆς τριῶν τοιούτων ληστειῶν, ἐπὶ καχώσεων καὶ βλάβης κατωτέρων τῶν προειρημένων καὶ ὑποτροπῆς ἅμα, καὶ ἐπὶ ληστείας εἰς δημοσίας ὁδοὺς ἄνευ τῶν προηγουμένων ἥρων, ἥτοι ἄνευ χρήσεως ὅπλων καὶ ἄνευ μεταμφίσεως κλπ. (ἀρθρ. 365).

Δεσμὰ δὲ πρόσκαιρα (10—20 ἐτῶν) καταγιγνώσκει εἰς ληστὰς ἐπενεγκόντας κακώσεις ἄνευ βλάβης, ἢ ὕφισταμένου τινὸς τῶν προεκτεθέντων ἐπιβαρυντικῶν λόγων· τούτῳ τῆς ὀπλοφορίας, τῆς μεταμφίσεως κλπ., τῆς ῥήξεως ἢ ἀναβάσεως, τῆς ἐν ὥρᾳ νυκτός, τῆς συστάσεως πλειόνων καὶ τῆς ὑποτροπῆς ἐπὶ ἐλαφροτέρας ληστείας (ἀρθρ. 366).

Καταγιγνώσκει δὲ τελευταῖον εἰρκτὴν εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν· ἥτοι ἐπὶ ἀπλῆς ληστείας, ὅποια ἢ διὰ τῆς ἀνωτέρω δειχθείσης ἐλαφροτέρας βίας ἐκτελουμένη, καὶ ἄνευ τινὸς τῶν προμνημονευθέντων ἐπιβαρυντικῶν λόγων (ἀρθρ. 367).

Ἡ κλῆμαξ αὕτη τοῦ ἡμετέρου νόμου προβαίνει μὲν κανονικῶς ἀπὸ τῶν βαρυτέρων εἰς τὰ ἐλαφρότερα, καὶ δυνατόν νὰ λογισθῇ δίκαια καὶ εὐστοχος, περιέχει ὅμως κατὰ ὅλον τὸ σύνθημα ἐν τῇ προκειμένῳ νόμῳ ἐλάττωμα τοῦ στενοῦ ὅρισμοῦ τῶν ποινῶν, οὗ ἔνεκα ἐπικείται τὸ ἄτοπον καὶ ἰδίᾳ ἐνταῦθα, ὅτε μὲν νὰ καταγιγνώσκωνται ποινὰ βαρύτεραι ἢ ἐλαφρότεραι τοῦ δέοντος, ὅτε δὲ νὰ ὠθητῇ ὁ δικαστὴς εἰς αὐθαίρετον πραγματικὴν ἐκτίμησιν, καὶ κυρίως πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικῶν ποινῶν· διότι δυνατόν νὰ ἐλλείπωσι μὲν ἐπιβαρυντικοὶ λόγοι ἀπὸ τινος πράξεως, δι' ἄλλας ὅμως συγκεκριμένας αἰτίας νὰ εἶναι μοχθηροτέρα ἄλλης, καί περ ἐχούσης τινὰ τῶν ἐπιβαρυντικῶν λόγων, καὶ τὰνάπαλιν πράξις βαρεῖα κατὰ

τὸ φαινόμενον, νὰ εἶναι πράγματι ἐλαφρότερα. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦ ἐπιτεθέντος περιορισμοῦ εἶναι ἀρίδην ἐν τοῖς περὶ ὑποτροπῆς, ἥτις κυρίως τεκμήριον καὶ οὐχὶ λόγον ἀναμφισβητήτως ἐπιβαρυντικόν συνιστᾷ, διὸ καὶ εὐλογώτερον νὰ ὑπολογίζεται αὕτη κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς, οὐχὶ δὲ νὰ ἐπάγῃται ἀναγκαίως μετάβασιν εἰς βαρύτερον εἶδος, Μικρολόγοι δ' ἔτι καὶ παιδαριῶδεις αἱ ἐν τοῖς μνησθεῖσιν ἀρθροῖς 365 καὶ 366 πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς καταγνωστάς ἐπὶ ὑποτροπῆς ποινῆς ἀλλεπάλληλοι προσθῆκαι καὶ ἐξισώσεις, αἷται μᾶλλον λογιστοῦ ἐμπορίσκου, ἀναδιφούντος πεπαλαιωμένας δοληψίας. (Ἦδε ἔτι πειρατεία).

Παράρτημα.

Ἡ ληστεία μαστίσασα ἐπὶ μακρὸν τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν διὰ συστηματικῶν συμφορῶν, καὶ λαβοῦσα κατὰ καιροὺς φοβεράν ἀνάπτυξιν καὶ θρασυότητα, ἀναγκαίως ἐξήγειρεν ἐκάστοτε τὸ κοινὸν φρόνημα κατ' αὐτῆς καὶ προεκάλεσε ἐξαιρετικὴν τῆς Κυβερνήσεως προσοχὴν· ἢ πρὸς τοῦτο ὅμως ἐνέργεια, οὐδ' ἀναλόγως σύντονος ὑπῆρξεν, ἢ κατ' ἐξαιρέσειν, οὐδ' ἔτι πλέον πρὸς τὸν σκοπὸν εὐστοχος· διότι, ὡς συνήθως, δὲν ἀνεζητήθησαν τὰ ληθῆ ταύτης αἰτία καὶ ἢ ἐπιμελής τούτων ἀποφυγὴ, ἀλλ' ἐφηρμόσθη ἡ συμπτωματικὴ θεραπεία διὰ τῆς ἀπλουστερας τακτικῆς τῶν ἐκτάκτων καὶ βιαίων μέτρων.¹

¹ Τὰ αἰτία τῆς παρ' ἡμῖν ληστείας ἦσαν πολλὰ καὶ παντοῖα, κατάλοιπα τὸ πλεῖστον τῆς μακρᾶς καὶ ἐπαγχοστάτης τοῦ ἔθνους δουλείας· τὰ μᾶλλον ὅμως ἄμεσα ἦσαν κυρίως ὁ πατρισμός καὶ ἡ προσωποληψία τῶν ἀρχῶν καὶ αἱ ὑψηλαὶ εὐνοίαι, καὶ πρὸς τούτοις τὸ σκαῖν καὶ ἀδέξιον τῶν ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως δημοσίων ὀργάνων, ὧν ἔνεκα καὶ ἰδίᾳ κατὰ

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ 1843 ἴσχυεν ὁ ἐν τῇ ποιν. δικονομία περίστρατιωτικῆς δίκης θεσμός, τιθέμενος περιοδικῶς εἰς ἐνέργειαν διὰ διαταγμάτων ἢ καὶ ἀπλῇ διαταγῇ τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν· ἐφαρμοζομένης δ' αὐτῆς κατεγινώσκето ἡ ἐσχάτη ποινὴ εἰς πάντα λογιζόμενον ἔνοχον ἀδιακρίτως, καὶ διὰ προχείρου ἀνακρίσεως εἰς δίκην προσαγόμενον. Ἄλλ' ὅμως εἰ καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξυπηρετεῖτο ἀρκούντως ἡ νομιζομένη ἀναγκαία αὐθαρεσία, ἐξεδόθησαν ἔτι κατὰ τὸ 1840 καὶ 1841 δύο διατάγματα ὑποσχόμενα μὲν ἀμοιβὰς εἰς τοὺς συντελοῦντας εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας, εἰς δὲ τοὺς λησταποδόχους καὶ ἀτιμωρησίαν διὰ τὰ παρελθόντα, ἀπειλοῦντα δὲ καταθλίψεις καὶ καταδίωξιν εἰς τοὺς κωφεύοντας εἰς τὰς προτροπὰς καὶ ὑποσχέσεις· ταῦτα ὅμως ἐφαρμοσθέντα μέχρι τινός, ἐγκατελείφθησαν βραδύτερον λογισθέντα ἀνίσχυρα ὑπὸ τῶν δικαστηρίων, ὡς μὴ δεδημοσιευμένα διὰ τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως.

Μετὰ δὲ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1843 ἡ μὲν στρατιωτικὴ δίκη κατηργήθη, ἀνε-

τοὺς πρώτους τῆς ἀνεξαρτησίας χρόνους, ὅτε ζωηρὰ ἔτι αἱ τῆς προτέρας ἐποχῆς περὶ κλεφτῶν παραδόσεις, ἀποτελοῦντων ἔμπρακτον τότε κατὰ τῆς τυραννίας διαμαρτύρησιν, εὐκόλως οἱ καταθλιβόμενοι ἐτρέποντο εἰς τὴν ληστείαν πρὸς ἐκδίκησιν. Προσέτι δὲ ἡ ἄλλειψις δημοσίων ὀδῶν, καὶ προσηκούσης φρουρήσεως τῶν ἐπικαίρων θέσεων, καὶ προστασίας τῶν ἀπειλουμένων καὶ κινδυνευόντων, ἡ βραδεύα καὶ σχολαστικὴ ἐνέργεια τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἰδίᾳ ἡ παρατεταμένη ὑποδίκη, καὶ αἱ παράλογοι χάριτες, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡ ἀφροντισία τῶν διεπόντων περὶ τῶν ἀμέσων καὶ ἐπείγουσων ἀναγκῶν, περισπωμένων τὸ πλεῖστον ὑπὸ μωρᾶς καὶ ὀλεθρίας μεγαλοπραγμοσύνης.

στάλη δὲ πῶς ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἀντιδράσεως καὶ ἡ πρὸς τὰ ἔκτακτα μέτρα ὁρμή· παραδόξως δὲ πάνυ βραδέως τῷ 1871, ἀφοῦ ἡ δις ἐν τούτῳ ἔνεκα ἀκαίρων καὶ ἀρρύθμων ἐξωτερικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν μετὰ ταύτας ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν, ἄκρως ἐκάστοτε αὐξηθεῖσα καὶ θρασυνθεῖσα ληστεία, ἔνεκα δ' ἐξαιρητικῶν πάλιν καὶ ἑκατέρων τῶν περιστάσεων λόγων, ἐντελῶς κατ' ἀμφοτέρας κατεστάλη ἄνευ ἐκτάκτων νόμων, ἐπῆλθεν ὁ ΤΟΔ' νόμος διὰ τετραετῇ μόνον προσωρισμένης ἰσχύος, καὶ ὁ μικρὸν αὐτὸν μεταρρυθμίσας ΥΠΕ' τοῦ αὐτοῦ ἔτους· βραδύτερον δ' ἔτι τῷ 1877 ὁ ΧΙΘ', ἐπιτρέψας τὴν διὰ διατάγμ. ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἐντὸς ἔτους ἐπαναφορὰν τῶν ἀνωτέρων νόμων, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ ΩΞΗ' τοῦ 1880. ὅστις ἐπιτρέπει διαρκῶς τὴν διὰ διατάγμ. ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἐκάστοτε ἐπαναφορὰν τῶν προσωρινῶν τούτων νόμων, καὶ ὅπερ ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ παρελθόντος ἔτους (1897) εἶναι ἤδη εἰς ἐνέργειαν. Οἱ ἐν λόγῳ δὲ νόμοι καθιεροῦσι κυρίως.

τὴν καλουμένην ἐπικήρυξιν τῶν ληστῶν, καθισταμένην διὰ διατάγμ. προηγουμένης ἐκθέσεως τοῦ νομάρχου, τοῦ ἐισαγγελέως καὶ τοῦ μοιράρχου ἐπὶ τῇ βᾶσει δικαστικοῦ ἐντάλματος.

τὴν ἐπὶ ποινῇ ὑποχρέωσιν παντὸς ν' ἀναγγέλλῃ εἰς τὰς ἀρχὰς τὴν διαμονὴν τῶν ληστῶν,

τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτόπισιν τῶν στενῶν συγγενῶν τῶν ἐπικηρυττομένων, καὶ τὴν εὐθύνην πάντων τῶν ἐν τῷ δήμῳ ποιμένων εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ληστευθέντος, εἰμὴ ἀποδειχθῇ ὠρισμένως τίς ἢ τίνες ὁμάδες παρέσχον ὑποστήριξιν, μόναι τότε εὐθυνόμεναι.

Προσέτι οἱ αὐτοὶ νόμοι τιμωροῦσι διὰ μόνην τὴν σύστασιν συμμορίας, πρὸ πάσης πράξεως ἔτι, τὸν μὲν ἀρχηγὸν διὰ θανάτου, τοὺς δὲ λοιποὺς δι' ἰσοβίων δε-

σμών, διαλυομένης δ' ἐκουσίως τῆς ἐνώσεως, ἐπὶ ἀποκείρα πάντας, ἤτοι διὰ προσκαίρων δεσμών τούλάχιστον,

Ποινὴν θανάτου δ' ἐτι ἀπαγγέλλουσι κατὰ τῆς ἐκδιάσεως λύτρων δι' αἵμα-
λωσίας.

Πρὸς δὲ τούτοις ἀπονέμουσιν ἀμοιβὰς εἰς τοὺς συντελοῦντας εἰς ἐπιτυχῇ καταδίκῃ τῶν ληστῶν, καὶ συντάξεις ὑπὲρ τῶν ὑποστάντων διαρκεῖς ἐκ ταύτης παθήσεις, ἐλάττωσιν δὲ εἰς βαθμὸν πλημμελήματος μόνον τῆς ἐκ προηγουμένων πράξεων καταγνωστέας ποινῆς εἰς ληστὰς φερόντας ἢ παραδίδοντας ἀρχιληστήν.

Ἐνδεῶς δὲ παρατηρεῖ τις, ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι πλὴν εὐλόγων τινῶν διατάξεων κατὰ τὰ λοιπὰ ἀνατρέπουσι πᾶσαν ὑγιᾶ τοῦ δικαίου ἀρχὴν καὶ πάντα ἠθικὸν κανόνα, ἐπιβάλλοντες παρὰ λόγον ὅλως ὑποχρεώσεις καὶ ποινὰς καὶ περιορισμούς καὶ εὐθύνas, καὶ ἀτιμωρησίαν ὑποσγόμενοι. Πόθεν ἡ τοῦ καταγγέλλειν τὴν διαμονὴν τῶν ληστῶν ὑποχρέωσις ἰδιώτου, μηδὲν δημόσιον καθῆκον ἀναλαβόντος, ἐκτιθεμένου δ' οὕτως εἰς κίνδυνον ἐκδικήσεως οὐ μόνον παρὰ τῶν καταγγελλομένων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρὰ πάσης ἄλλης ληστρικῆς συμμορίας διὰ τὴν γνωστὴν παρ' αὐταῖς ἀλληλεγγύην;

Ὅποσον δὲ δικαιολογικὸν ἔρεισμα ἔχουσιν αἱ ἔσχαται ποιναὶ διὰ μόνην τὴν αὐτασιν συμμορίας χωρὶς οὐδεμιᾶς ἐτι ληστείας, μάλιστα δὲ τὰ πρόσκαιρα δεσμὰ μετὰ τὴν ἐκουσίαν διάλυσιν; πρέπει ἄρα νὰ μὴ διαλυθῇ ἡ συμμορία;

Πόθεν δ' ἡ εὐθύνη τῶν συγγενῶν; εἶναι ἀνόμημα ἡ συγγένεια; κατὰ τίνα δ' ἀρχὴν τοῦ δικαίου ἡ εὐθύνη ἐκ τῶν πράξεων ἄλλου; δὲν εἶναι ἀρκούσα δυστυχία νὰ ἔχῃ τις στενὸν συγγενὴ ληστήν, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη καὶ νὰ τιμωρηθῇ διὰ τοῦτο; ἀλλ' οἱ στενοὶ συγγενεῖς ὑποστηρίζουσι πολλάκις τοὺς ληστὰς τοῦτο ὅμως εἶναι ἀποδεικτέον συγκεκριμέ-

νως πρὸ τῆς εὐθύνης; ἔπειτα καὶ ἀπώτεροι συγγενεῖς καὶ φίλοι βοηθοῦσι πολλάκις; πρέπει ἄρα νὰ κηρύξωμεν ὑπεύθυνον ἐκ τῶν προτέρων πάντα τοιοῦτον;

Ἡ δ' ἐπικλήρυξις τί ἄλλο εἶναι ἢ καταδίκη εἰς θάνατον ἄνευ δίκης;

Ἡ δὲ διὰ τὸν φόνον ἡ τὴν σύλληψιν ἀρχιληστοῦ ἐλάττωσις τῆς ποινῆς τοῦ ἐνόχου ληστείας, καὶ ἐπὶ τοσοῦτω, τί ἄλλο εἶναι ἢ ἀμοιβὴ τῆς κακῆς πίστεως καὶ τῆς αἰσχροκερδείας, καὶ παρόρμησις εἰς ληστρικὰς πράξεις διὰ τῆς ἐλπίδος τῆς ἀποφυγῆς τοῦ πλείστου τῆς ποινῆς διὰ νέας ὁμότητος;

Τοιοῦτοι οἱ προκείμενοι νόμοι, οἵτινες εἰς οὐδὲν ἐχρησίμευσαν, κατόπιν ἐορτῆς ἐπελθόντες, ὡς εἴρηται· ἀλλ' οὐδὲ δύνανται, ὡς εἰδείχθη, νὰ χρησιμεύσωσι, διότι ἐν γένει τὰ ἔκτακτα καὶ βίαια μέτρα, καθ' ἃ παρορῶνται κύριαί τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἠθικῆς ἀρχαί, σκοποῦμένου ἀμέσου ἀποτελέσματος ἐκ παντὸς τρόπου, σκαιῶς ἐτι, ὡς εἶκός, ἐκτελούμενα, ἀντὶ τῆς περιστολῆς τῶν κακούργων καταθλίβουσι καὶ ἐνοχοποιοῦσι συνήθως τοὺς ἀσθενεστέρους καὶ ἄθωστέρους, διαφθείροντα ἅμα τὴν κοινωνίαν, καὶ ἰδίᾳ ἐξαχρειοῦντα τοὺς ἐπὶ τῆς καταδιώξεως τῶν ἀδικημάτων δημοσίους λειτουργοὺς, διαφεύγουσι δὲ τὸ πλεῖστον οἱ κυρίως ἐνοχοί.—Καταζητουμένου διαδοῆτου τινὸς φυγοδίκου, ἐγκαλοῦνται καὶ βασανίζονται οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ φίλοι ἐτι, καὶ οἱ ἀπλοῖ γνῶριμοι, ἀρνούμενοι νὰ συμπράξωσιν εἰς τὴν σύλληψιν ἢ ν' ἀναγγείλωσι τὴν διαμονὴν του, ἀγνοοῦντες ἴσως ταύτην, ἢ ὑπαίχοντες εἰς εὐλογον φυσικὴν ἀδυναμίαν, ἢ καὶ φοβούμενοι τὴν ἐκδίκησίν του, σὺν αὐτοῖς δὲ καταθλίβεται καὶ πᾶς ἄλλος ἀπαρέσκειν εἰς τοὺς καταδιώκοντας ἢ ἄλλους ἰσχυροὺς, ὡς καὶ πᾶς τις διατελὼν ὑπὸ τὴν δυσμένειαν τοῦ τυχόντος ὠτακουστοῦ, ὁ δὲ δεινὸς φνυγοδικὸς ἐξακολουθεῖ τὸ ἀπαίσιον τοῦ ἀδικεῖν ἔργον του.—Πα

αίγωνιστοί εἰσιν αἱ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καταλλήλεις καὶ ὁμότητες τῶν μιταθαι-
κῶν σωμάτων καταδικνόντων ληστὰς ἢ
φυγοδίκους, ἐλαυνομένων ἐκ ζήλου ἐπιδεί-
ξεως δραστηριότητος καὶ ἐκ τοῦ δελέατος
τῶν ἀμοιβῶν· μυρία δὲ παραδείγματα
παρέχει ἡ καθ' ἡμᾶς ἱστορία φοβερῶν
ληστῶν ἀρξαμένων τοῦ ληστρικοῦ σταδίου
ἐκ φυγοδικίας, αἰτίαν ἐχούσης ἐκδίκησιν
διὰ κατάθλιψιν τοιαύτην ἢ τοιαύτην, ὡς
ἐπίσης ἀπηνόως καταδιώξεως ἐκ διαβο-
λῆς πρὸς ἐπίτευξιν τῆς προκεκηρυγμένης
ἀμοιβῆς.

Πάντα ταῦτα τρανῶς ἀποδεικνύουσιν,
ὅτι τὰ σκαῖά καὶ βίαια μέτρα διαφθεί-
ρουσι μόνον τοὺς πολλούς, ὡς προείπομεν,
καὶ πολλαπλασιάξουσιν τὰ δεικνύματα, πρὸς
δὲ περιστολὴν αὐτῶν εὐστοχώτερον συν-
τελεῖ ἡ κανονικὴ λειτουργία δικαίων καὶ
φιλανθρώπων νόμων, ἐπιμελῶς καὶ ἀπρο-
σωπολήπτως ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἐφαρμοζο-
μένων, χωρὶς ἰδιοτελοῦς σκοποῦ ἀπολαυτῆς
αἰσχροκερδῶν ἀμοιβῶν, καὶ χωρὶς ὑπερβο-
λικοῦ ζήλου· διότι οὕτω μόνον διδάσκον-
ται οἱ πολλοὶ τὴν ἀνάγκην τῆς εἰς τοὺς
νόμους ὑπακοῆς καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἀγαθόν.

Α. Γλαράκης

Λιμενικαὶ ἀρχαὶ καλοῦνται
αἱ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ὑ-
παγόμεναι ἀρχαί, αἱ ἐπιτετραμμέναι τὴν
ἐπιτήρησιν τῆς εὐταξίας τῶν λιμένων
(περὶ τῆς εἰδικώτερον προβλέπει τὸ Διατ.
τῆς 4 Ἰανουαρίου 1834 περὶ ὀργανισμοῦ
τῶν λιμενίων ἀρχῶν) καὶ τὴν ἐπιτήρησιν
τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Εἰς αὐτὰς ἐ-
πιμέλει ἀπόκειται α') ἡ ἀπογραφὴ
τῶν θαλάσσης ἐργατῶν (ἴδε καὶ Ναυτι-
κὸν ἀπομαχικὸν ταμεῖον), β') ἡ φροντίς
περὶ πάσης ναυτικῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς
ἰσχυτέροι νόμοι διαλαμβάνουσι (ἴδε Ναυ-
ἀγρια καὶ Ναυαγιαίρεσις, Ναυτοδάνειον),
ἔτι δὲ ἡ ἐκτέλεσις ὑγειονομικῶν καθη-
κόντων ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν εἰδικοί ὑ-
γειονόμοι (Ὅργ. λιμ. ἀρχῶν ἀρθρ. 4).

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὰ ὑγειονομικὰ ὑπόκεινται
εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπ. τῶν Ἑσω-
τερικῶν· τὰ δὲ ἐκ τούτου καθήκοντα αὐ-
τῶν καὶ αἱ σχέσεις πρὸς τὰς λοιπὰς
Κράτους ἀρχὰς διέπονται ὑπὸ τῶν ὑγει-
ονομικῶν νόμων.

Ἄλλ' εἰ καὶ αἱ λιμενικαὶ ἀρχαὶ ὑπό-
γονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτι-
κῶν, οὐχ ἦττον κατὰ δευτερεύοντα λόγον
ὡς ἀρχαὶ διοικητικαὶ ὑπάγονται καὶ ἐν
τὸν νομάρχην. Ὅθεν, ἂν τυχὸν διαταγ-
ῆς τοῦ νομάρχου διευθυνομένη πρὸς τὸν
λιμενάρχην περὶ ἀντικειμένου τῆς ἀρμο-
διότητος αὐτοῦ ἀντιβαίνει εἰς αὐτὸν οὗτος
ἔχει γενικὰς ὁδηγίας τοῦ Ὑπουργείου
τῶν Ναυτικῶν ἢ καὶ τοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν
ὡς πρὸς τὰ ὑγειονομικὰ ἢ εἰς μερικὴν
προηγουμένην διαταγὴν αὐτῶν, ὀφείλει νὰ
ἐκτιθῇ τοῦτο ἐγγράφως πρὸς τὸν νομάρ-
χην καί, ἂν οὗτος, ἀναδεχόμενος τὴν ἐν-
θύνην, ἐπαναλάβῃ ἐγγράφως τὴν πρὸς
τὴν διαταγὴν, ὀφείλει ὁ λιμενάρχης νὰ
ἐκτελῇ αὐτήν, ἀναφερόμενος περὶ τούτου
συγχρόνως εἰς τὴν ἀρμοδίαν γραμμα-
τεῖαν (Ὅργ. λιμ. ἀρχῶν ἀρθρ. 15).
Κατὰ πᾶσαν δ' ἐσπέραν ὀφείλουσιν οἱ
λιμενάρχαι νὰ διευθύνωσιν εἰς τὸν νομάρ-
χην τοῦ μέρους, ἐν ᾧ ὁ λιμὴν, σημειώσιν
τῶν εἰσπλευσάντων ἢ ἐκπλευσάντων πλοίων
ων, ἀναφέροντες ἐν τῇ στήλῃ τῶν παρα-
τηρήσεων πᾶν ἀξιοσημείωτον συμβάν ἐν-
τός τοῦ λιμένος, ἢ κατὰ τὴν περίεξ ὁρι-
σσαν (ἀρθρ. 16). Ἀπὸ κοινοῦ δὲ μετὰ
τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν ὀφείλουσιν οὐ μόνον
νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν ἀκριβὴ δια-
τήρησιν τῶν τελωνιακῶν νόμων καὶ δια-
ταγμάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ παρέχωσι τὴν
ἐπ' αὐτοῖς συνδρομὴν πρὸς ἀνακάλυψιν
τῶν λαθρεμπορίων, ἀνακοινοῦντες εἰς τοὺς
διευθυντὰς καὶ ἐπιστάτας τῶν τελωνείων
πᾶσαν ἀνακάλυψιν ἢ παρατήρησιν, ἣν
οὗτοι ἢ οἱ ὑπ' αὐτοὺς δημόσιοι ὑπηρετῶνται
ἤθελον ποιήσαι. Σημειώτεον τέλος, ὅτι
ὀφείλουσιν οἱ λιμενάρχαι α') νὰ κατα-

γράφωσιν ἐν βιβλίῳ ἐξεπίτηδες τηρουμένων τὰ εἰσερχόμενα εἰς τοὺς ὑπὸ τὴν ἐφορεῖαν αὐτῶν λιμένας καὶ ἐξερχόμενα πλοῖα, δ') νὰ τηρῶσιν ἀκριβὲς ἡμερολόγιον ἀπασῶν τῶν ἐγγράφων πράξεων αὐτῶν καὶ γ') νὰ πρωτοκολλῶσι καὶ διατηρῶσιν ἐν τάξει πρακτικὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν (ἄρθρ. 24).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν ὀργάνωσιν (γενομένην διὰ τοῦ νόμου ΑΥΜΖ' τῆς 26 Μαΐου 1887) αἱ ναυτικαὶ περιφέρειαι, ἐν αἷς ἐγκαθίστανται λιμενικαὶ ἀρχαί, διαιροῦνται εἰς κεντρικὰ λιμεναρχεῖα, λιμεναρχεῖα καὶ ἐπιστάσις λιμένων, προϊστάμενοι δ' ἐκάστης τῶν ναυτικῶν περιφερειῶν καὶ ὑπηρετοῦσιν ὡς ὀφιστάμενοι ὑπὸ τὸν προϊστάμενον οἱ ἀνάλογον φέροντες πρὸς ἐκάστης τῶν θέσεων βαθμὸν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὰ ἐν τῷ νόμῳ ὀριζόμενα ἐπιθεωρεῖ δὲ πάσας τὰς λιμενικὰς ἀρχὰς ὁ γενικὸς ἐπιθεωρητὴς, τυγχάνων ἀνώτερος μάχιμος ἀξιωματικὸς τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, οὗ τὰ καθήκοντα ὀρίσθησαν τελευταίως διὰ τοῦ Διατ. τῆς 6 Φεβρουαρίου 1893, περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Συμπλ. 6 σελ. 86. ("Ἴδε καὶ Ἡμέτερον Ὁδηγὸν τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 363 καὶ 364).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Λιπομαρτύριον καλεῖται ἡ μὴ ἐμφάνισις κατὰ τὴν προσδιορισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ἐν τῷ δικαστικῷ καταστάματι τοῦ κλητευθέντος καὶ ὀφειλόντος νὰ ἐμφανισθῇ μάρτυρος. Ἐν μὲν τῇ πολιτικῇ διαδικασίᾳ ὁ κλητευθεὶς καὶ μὴ ἔχων νόμιμον αἰτίαν κωλύσεως μάρτυς καταδικάζεται, μὴ τυχὼν ἐμφανισθεὶς, εἰς χρηματικὴν ποινὴν πέντε μέχρις ἑκατὸν δραχμῶν καὶ εἰς τὴν ἀπόστισιν τῶν ἐκ τοῦ λιπομαρτυρίου προελθουσῶν δαπανῶν.

Τὴν ποινὴν δὲ ταύτην ἐπιβάλλει, γενομένης μὲν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων, τὸ δικαστήριον, ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀκροατηρίου, ὁ εἰσηγητὴς. Ἀλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐπὶ λιπομαρτυρίᾳ καταδικασθέντα νὰ ἀνακόψῃ τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ καταδικάσαντος αὐτὸν δικαστηρίου ἢ εἰσηγητοῦ, προβάλλων εἰς δικαιολόγησιν αὐτοῦ τὰ κωλύσαντα αὐτὸν αἰτία νὰ ἐμφανισθῇ. Καὶ ἂν τυχὼν πεισθῇ τὸ καταδικάσαν αὐτὸν δικαστήριον ἢ δικαστὴς περὶ τοῦ νομίμου τῶν κωλύσαντων αὐτὸν αἰτίων, καταργεῖ τὴν προτέραν καταδίκην, δεχόμενον τὴν ἀνακοπὴν αὐτοῦ (Πολιτ. Δικον. ἄρθ. 314 καὶ ἐπ.) ("Ἴδε καὶ Μάρτυρες). Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ὁ μὲν μὴ ἐμφανιζόμενος ἐγκαίρως μάρτυς ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ καταδικάζεται κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ Εἰσαγγελέως εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι πενήτηκοντα δραχμῶν καὶ εἰς τὴν ἀπόστισιν τῶν διὰ τῆς μὴ ἐμφάνισεως αὐτοῦ προζηνηθειῶν δαπανῶν ἀναιρεῖται δὲ ἡ καταδίκη ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ, ἐὰν ἐμφανισθῇ κατόπιν ὁ μάρτυς καὶ δικαιολογήσῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ μὴ ἐμφάνισιν, ἀποδεικνύων ὅτι εἶχε νόμιμον κώλυμα καὶ δὲν ἤδυνάτο ἐγκαίρως νὰ δικαιολογήθῃ (Ποιν. Δικ. 195 καὶ ἐπ.) Ὁ δὲ μὴ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ Πταισματοδικείου καταδικάζεται κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι πενήτηκοντα δραχμῶν καὶ εἰς τὴν ἀπόστισιν τῶν διὰ τῆς μὴ ἐμφάνισεως αὐτοῦ προζηνηθειῶν δαπανῶν τῆς διαδικασίας· δύναται δὲ ὁ πταισματοδίκης νὰ διατάξῃ τὴν διὰ βίας παραγωγὴν τοῦ μὴ ἐμφανισθέντος. Ἀλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὸν καταδικασθέντα νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν ἐντὸς δεκατεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως αὐτῆς, προβάλλων τὰ κωλύ-

σαντα αὐτὸν αἰτία νὰ ἐμφανισθῇ καὶ ἂν τυχὸν πεισθῇ τὸ δικαστήριον περὶ τοῦ νομίμου αὐτῶν, καταργεῖ τὴν καταδίκην, δεχόμενον τὴν ἀνακοπὴν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 384 καὶ ἐπ.). Ὁ δὲ μὴ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ πλημμελειοδικείου καταδικάζεται εἰς ἀπότισιν μὲν ὡσαύτως τῶν ἐκ τῆς μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ προξενηθεισῶν δαπανῶν, ἐτι δὲ εἰς χρηματικὴν ποινὴν δέκα μέχρι διακοσίων δραχμῶν, ἐὰν δὲν ἐδικαιολόγησε τὴν μὴ ἐμφάνισιν αὐτοῦ δι' ἐγκαίρου δηλώσεως καὶ ἀποδείξεως νομίμων λόγων· ἂν δ' ἀνεβλήθῃ ἔνεκα τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ ἢ δίκῃ, διατάσσεται καὶ ἡ διὰ βίας προσαγωγὴ αὐτοῦ. Ἐπιτρέπεται δ' εἰς τὸν καταδικασθέντα νὰ ἀνακόψῃ τὴν κατ' αὐτοῦ καταδικαστικὴν ἀπόφασιν ἐντὸς δεκατεσσάρων ἡμερῶν ἐνώπιον τοῦ καταδικάσαντος δικαστηρίου, ὅπερ καταργεῖ τὴν καταδίκην, ἂν πεισθῇ περὶ τοῦ νομίμου τῶν κωλυσάντων αὐτὸν αἰτίων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 380 καὶ ἐπ.). Ὁ δὲ μὴ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ κακούργιοδικείου, ἀποφασισθείσης μὲν τῆς ἀναβολῆς τῆς δίκης, καταδικάζεται μέχρι τριῶν μηνῶν καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν ἐκ τῆς μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ προξενηθεισῶν ζημιῶν, διατασσομένης ἐν ταύτῃ καὶ τῆς βιαιάς αὐτοῦ προσαγωγῆς· ἄλλως δὲ μόνον εἰς ἀπότισιν τῶν ἐκ τῆς μὴ ἐμφανίσεως αὐτοῦ προξενηθέντων ἐξόδων καὶ εἰς χρηματικὴν ποινὴν δέκα μέχρι διακοσίων δραχμῶν. Ἐπιτρέπεται δ' εἰς αὐτὸν νὰ ἀνακόψῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν ἐντὸς δεκατεσσάρων ἡμερῶν ἐνώπιον τοῦ καταδικάσαντος δικαστηρίου. Εἰσάγεται δ' ἡ ἀνακοπὴ ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ δικαστηρίου καθ' ἣν ἡμέραν δικάζεται ἡ κυρία ὑπόθεσις καὶ συζητεῖται κατ' ἀντιμωλίαν μετὰ τὴν συζήτησιν αὐτῆς (Νόμου 28' τῆς 13 'Απρ. 1867 περὶ λιπομαρτύρων ὡπὶον τοῦ δικαστηρίου τῶν κακούργιο-

δικῶν ἄρθρα 1—5 ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὸν μονόαρθρον νόμον ΒΚ' τῆς 17 'Ιουλίου 1892).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Λογαριασμός ἀλληλόχρεος

Χρεως. Ἀλληλόχρεως λογαριασμοῦ εἶνε σύμβασις δι' ἧς μεταξὺ δύο προσώπων γίνεται πιστοχρέωσις τῶν καταβλητῶν αὐτῶν, μετὰ δὲ τὸ πέρασ τοῦ λογαριασμοῦ γίνεται ἄδικαιρέτως ἐπὶ τοῦ ὀφειλέτου συμψηφισμός, ἐξ οὗ δεικνύται ὁριστικῶς τίς ὁ ὀφειλέτης καὶ τίς ὁ δανειστής.

Ὁ ἀλληλόχρεως λογαριασμοῦ ἔχει τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ εὐκολύνῃ ἔκαστον τῶν συμβαλλομένων ἐμπόρων εἰς τὸ νὰ διαθέτῃ ἐλευθέρως κεφάλαια ὀφειλόμενα εἰς τὸν ἕτερον ἀντὶ νὰ κρατῇ αὐτὰ ὡς ἴσως ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχῃ ἐν τῇ ταμίᾳ τοῦ πρὸς πληρωμὴν κατάλοιπον καὶ ὃν χρόνον ἔσται ἀπαιτητόν.

Ὁ ἀλληλόχρεως λογαριασμοῦ εἶνε σύμβασις ἰδιαζούσης φύσεως. Ἡ σύμβασις αὕτη καταρτίζεται συνήθως μεταξὺ ἐμπόρων π. χ. δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τοῦ ὅτι δύο ἀνταποκριταὶ ἐνεργοῦσι διαδοχικὰς καταβολὰς δι' ὧν ὁ δίδων χρεώνει τὸν λαμβάνοντα καὶ οὗτος πιστώνει τὸν δίδοντα.

Παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει νόμος τις κανονίζων τὰ περὶ ἀλληλόχρεου λογαριασμοῦ. Τὸ ὄνομα ἀπλῶς τούτου ἀναφέρεται ἐν ἄρθρῳ 571 τοῦ περὶ πτωχεύσεως νόμου, ὅπερ ἀναφέρει περὶ τιμήματος καταχωρισθέντος εἰς τὸν μεταξὺ τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀλληλόχρεου λογαριασμόν. Μὴ ὑπάρχοντος παρ' ἡμῖν νόμου, τὸ ζήτημα πότε ὑπάρχει ἀλληλόχρεως λογαριασμός εἶνε πραγματικόν. Πάντα τὰ πρὸς αὐτὸν σχετιζόμενα θέματα λύονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐμπορικῶν ἐθίμων ἢ τῆς θελήσεως τῶν μερῶν. Ἡ περὶ τούτου τοιαύτη ἢ τοιαύτη κρίσις δὲν ὑπόκειται εἰς τὸν ἑλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν

ραν γνώμην τὸ ἐμπορικὸν ἢ μὴ τοῦ ἀλλοχρέου ὡς καὶ τὰ τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων ρυθμίζονται κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ἐγένετο ὁμως δεκτὸν καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ἀλληλόχρεος λογαριασμός ὡς πρὸς τὸν ἔμπορον ἀποτελεῖ πάντοτε ἐμπορικὴν πράξιν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐμπορικοῦ ἢ μὴ χαρακτῆρος τῶν κεφαλαίων ἅτινα ἀναγράφονται ἐν αὐτῷ.

Ἡ πρακτικὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐμπορικῶν ἐθίμων καὶ τῆς εἰκαζομένης θελήσεως τῶν συμβαλλομένων καθιέρωσεν ἐπὶ ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ διάφορα ἀποτελέσματα, ἅτινα εἶνε τὰ ἑξῆς :

1) Μεταβίβασις τῆς κυριότητος. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἅμα τῇ καταβολῇ χρημάτων, ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλης ἀξίας, ὁ λαμβάνων δύναται νὰ διαθέσῃ αὐτά. Ἐντεῦθεν ἐπεται ὅτι ὁ λήπτης ἀπέκτησε τὴν κυριότητα αὐτῶν, καὶ δὴ τὴν κυριότητα τῆς ἐν τῷ λογαριασμῷ ἀναγραφομένης πιστώσεως. Σημειωτέον ὅμως ἐνταῦθα τὸ ἑξῆς ἐξαιρετικόν, ὅτι ἡ ἀναγραφὴ ἐν τῷ ἀλληλόχρεῳ λογαριασμῷ ἐμπορευμάτων γραμματίων π. χ. εἰς διαταγὴν ἢ συναλλαγματικῶν, λογίζεται γενομένη ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς εἰσπράξεως ἥτοι κατὰ τὴν Γαλλικὴν φράσιν *sauf encaissement*, ἰπποτροπομένης τῆς ἀποδείξεως ἐναντίας συμφωνίας. Ἐὰν δὲν γίνῃ ἡ πληρωμὴ τῶν ἐμπορευμάτων γραμματίων, δικαιούται ὁ πιστῶσας τὸν μεταβιβάσαντα λήπτης νὰ ἄρῃ τὴν εἰς πίστωσιν αὐτοῦ ἐγγραφὴν (*contrepassation*).

2) Ἀνανέωσις. Εἰρήνεται ὅτι ὁ λήπτης μεταφέρει τὸ ποσὸν ἢ τὴν ἀξίαν εἰς πίστωσιν τοῦ δόντος. Ἡ πίστωσις αὕτη ὑποκαθιστάμενη εἰς τὴν ἀπαιτήσιν, ἣν ὁ δὲς ἤθελεν ἔχῃ κατὰ τοῦ λήπτου παράγει ἀνανέωσιν. Δυνάμεθα δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἐκφρασθῇ ὁ σκοπὸς τῆς ἀνανέωσεως ὡς συμβαίνει κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον· ἀρκεῖ ἡ πίστωσις νὰ καταχωρισθῇ εἰς τὸν ἀλληλόχρεον

λογαριασμόν. Διὰ τοῦτο δὲν ἐξετάζεται ἡ εἰδικὴ φύσις τῆς πιστώσεως, οὔτε ἡ εἰδικὴ τυχὸν παραγραφὴ, π. χ. προκειμένου περὶ συναλλαγματικῶν ἢ γραμματίων εἰς διαταγὴν δὲν ὑφίσταται ἡ πενταετὴς παραγραφὴ, ἀλλ' ἡ τριακονταετὴς τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ἡ δὲ παραγραφὴ ἄρχεται ἀφ' ἧς ἐποχῆς γίνεται ἀπαιτητὸν τὸ κατάλοιπον. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐξαλείφονται καὶ αἱ ἀσφάλειαί αἱ ἐγκείμεναι εἰς τὴν ἀπαιτήσιν, πλὴν ἐναντίας συμφωνίας.

3) Ἐνότης καὶ ἀδιαιρετότης τοῦ ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ. Ὡς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὁρισμοῦ ἐξάγεται, πᾶσαι αἱ ἀπαιτήσεις καὶ τὰ χρεῖ ἄντικαθιστάμεναι ὑπὸ τῶν κονδυλίων τῆς πιστώσεως καὶ χρεώσεως, ἀποβάλλουσιν οὕτως εἰπεῖν τὴν ἀτομικότητα αὐτῶν ὅπως παραγάγωσιν ἅμα τῇ κλείσει τοῦ λογαριασμοῦ δι' ἐνιαίου συμφητισμοῦ ἀποτελουμένου μεταξὺ αὐτῶν ὑπόλοιπον ὅπερ μόνον ἔσται ἀπαιτητὸν. Αὕτη ἐστὶν ἡ καλουμένη ἀδιαιρετότης τοῦ ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ (*indivisibilité du compte courant*). Ἐντεῦθεν ἐπεται ὅτι ἡ συντηρητικὴ κατάρχεσις δὲν εἶναι δυνατὴ εἰμὴ ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου· καὶ

4) Παραγωγὴ τόκων. Τόκοι χωροῦσιν αὐτοδικαίως ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἀλληλόχρεῳ λογαριασμῷ εἰς χρεῶσιν τοῦ λήπτου ἀναγεγραμμένων ποσῶν ἀπὸ τῆς εἰσπράξεως. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο συνάγεται ἐκ τῆς εἰκαζομένης θελήσεως τῶν συμβαλλομένων ἀναγνωριζόμενον καὶ ὑπὸ τῶν ἐθίμων. Ἐγένετο δεκτὸν καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ μετὰ τὴν κλείσιν τοῦ λογαριασμοῦ ὑπόλοιπον (*solde*) παράγει τόκους ἐπὶ τόκων.

Ἡ κλείσις τοῦ ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ ὑπολοίπου γίνεται κατὰ τὴν λήξιν τῶν τεταγμένων προθεσμιῶν. Εἰθίσται ἐν τῷ ἐμπορίῳ νὰ κλείωνται κατὰ τὰ τέλη Δεκεμβρίου ἢ

κάστου ἔτους. Ἐνίοτε γίνεται τοῦτο καὶ εἰς βραχυτέρας προθεσμίας. Ἐνίοτε συμφωνεῖται ἵνα τὸ ὑπόλοιπον μεταφέρηται εἰς νέον λογαριασμόν.

Ἡ σύμβασις τοῦ ἀλληλοχρέου λύεται διὰ τῆς παρελεύσεως τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας. Ἐλλείψει δὲ ταύτης διὰ τῆς περὶ τοῦτον δηλώσεως τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων. Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι λύεται καὶ διὰ τοῦ θανάτου ἢ τῆς πτωχεύσεως τοῦ ἑτέρου ἢ διὰ τῆς διαλύσεως τῆς εταιρείας καὶ εἰς ἀναλόγους περιστάσεις.

Ἀδαμ. Περίτσης

Λογιστικὴ δίκη. Πλὴν τῆς ἐξέως δίκου λογοδοσίας, ἥτις συμβαίνει, ὁπότεν οἱ διαφερόμενοι συμφωνήσασιν περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ λογαριασμοῦ, ὅθεν ἀποκλείει τὴν εἰς τὰ δικαστήρια προσφυγὴν, (ἥτις ἐπομένως διαφεύγει τὴν ἐξέτασιν τὴν Πολιτικῆς Δικονομίας), ὑπάρχει καὶ ἡ δικαστικὴ λογοδοσία, ἣν προκαλεῖ ἡ περὶ τοῦ λογαριασμοῦ ἀσυμφωνία τοῦ ὑπολόγου καὶ τοῦ δεξιλόγου, (περὶ ἧς πραγματεύεται ὁ δικονομικὸς ἡμῶν νόμος). Δύο δὲ εἶδη δικαστικῆς λογοδοσίας ὑπάρχουσι, Α') ἡ ἐξέως δίκη, ἥτις γίνεται διὰ κοινοποιήσεως μὲν εἰς τὸν δεξιλόγον ἀντιγράφου τοῦ λογαριασμοῦ, συγκατασκευασμένων αὐτῷ καὶ τῶν ἀποδείξεων τοῦ λογαριασμοῦ ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς ἢ κατατιθεμένων παρὰ τῷ γραφεῖω τοῦ δικαστηρίου, διὰ κοινοποιήσεως δὲ εἰς τὸν δοσίλογον τῶν περὶ τοῦ λογαριασμοῦ διαταγμῶν τοῦ δεξιλόγου, καὶ διὰ κοινοποιήσεως τῶν ἀντιπαρατηρήσεων τοῦ δοσίλογου. Καὶ ἡ μὲν τῶν διαταγμῶν τοῦ δοσίλογου κοινοποιήσις τελεῖται ἐν προθεσμίᾳ 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δόσεως τοῦ λογαριασμοῦ, παρατεινομένη λόγῳ ἀποστάσεως, ἡ δὲ τῶν ἀντιπαρατηρήσεων τοῦ ὑπολόγου κοινοποιήσις ἐν προθεσμίᾳ ὀκτὼ ἡμερῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐγγράφεται ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ πινάκιον. (Πρόδῃλον ὅμως ὅ,τι δύνα-

ται νὰ ἐγγραφῇ ἡ ὑπόθεσις παρερχομένων τῶν ἀνωτέρω προθεσμιῶν καὶ ἐν δὲν κοινοποιηθῶσι τὰ ἐγγραφα, δι' αὐτὴν προθεσμίαν). Δικάζεται δὲ περαιτέρω λογιστικὴ δίκη συνοπτικῶς, ἀλλ' ὅ,τι τυχόν ὁμολογήθῃ ἀμοιβαίως ἐν τῇ προδικασίᾳ κηρύσσεται ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου ἐκτελεστὸν ἐπὶ ἀναφορᾷ ἀπευθυνομένη πρὸς αὐτὸν μετὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐξέως δίκη λογοδοσίας μεταβάλλεται εἰς δικαστικὴν λογοδοσίαν, ὡς ἂν ἐπετεύχθη ἡ ἐξέως δίκη συμφωνία, ὡς ἂν δὴλονότι ὁ ὑπόλογος ἔδωκεν ἐγγράφως ἢ προφορικῶς ἐξέως δίκον λογαριασμόν, ὃν δὲν ἐνέκρινεν ὁ δεξιλόγος, καὶ Β') ἡ ἀναγκαστικὴ ἥτις χωρεῖ ὡς ἂν ἡ διαφωνία ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν πρὸς λογοδοσίαν ὑποχρέωσιν. Ὅθεν μετατρέπεται εἰς ἐκούσιαν, ἂν ὁ διάδικος, ἀναγνωρίσας τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, κοινοποιήσῃ τῷ ἀντιδίκῳ τὸν λογαριασμόν τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ. (Πολ. Δικ. 695 καὶ 701, Α. Π. 10 τοῦ 90).

Ὁ διαχειριστὴς ξένης περιουσίας ἀφαιλεῖ ἀείποτε λογοδοσίαν εἰς τὸν κύριον αὐτῆς (Πολ. Δικ. 695), ὅθεν καὶ ὁ διαχειριστὴς εταιρείας πολιτικῆς ἢ ἐμπορικῆς (Α. Π. 265 τοῦ 51). Ὅθεν, ἂν δυστροπῇ εἰς λογοδοσίαν, ὑποχρεοῦται δικαστικῶς διὰ τῆς ἐγέρσεως παρεμπιπτούσης ἀγωγῆς (διαδικαζομένης ἢ ἄλλης διαφορᾶς) ἢ καὶ διὰ κυρίας ἀγωγῆς, τασσομένης πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου προθεσμίας, ἧς ἀπράκτου παρερχομένης ἐξαναγκάζεται διὰ κατασχέσεως καὶ πώλησεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἂν τὸ δικαστήριον κρίνῃ εὐλογον (Πολ. Δικ. 695). Ἄν διαταχθῇ κατάσχες καὶ πώλησις τῆς περιουσίας τοῦ ὑπολόγου, προσδιορίζει τὸ δικαστήριον κατὰ τὸ εἰκαζόμενον ἔλλειμμα τοῦ λογαριασμοῦ ποσόν τι, οὗ τὸν ὅσον δὲν δύ-

νεται νὰ ὑπερβῇ τὸ κατασχεθὸς μένον καὶ πωληθὸς μένον μέρος τῆς περιουσίας (Πολ. Δικ. 703). Τὸ ποσὸν τοῦτο ἐπομένως χρησιμεύει ὡς μέτρον τῆς κατασχεθισμένης περιουσίας τοῦ ἀπειθοῦντος ὑπόλογο· ἀλλὰ δὲν θεωρεῖται ἐπιδικαζόμενον τῷ ἐνάγοντι, πλὴν ἐὰν ἐξακολουθήσῃ ἀποποποιούμενος λογοδοσίαν ὁ ὑπόλογος. Ἀλλ' οὐδαμῶς ἀποκλείεται ὁ ὑπόλογος νὰ λογοδοτήσῃ καὶ μετὰ τὴν ταχθεῖσαν προθεσίαν (Carré quest. 1868. Dalloz 404 καὶ ἐπ.). Διαφέρει δὲ κατὰ τοῦτο ἡ ἀναγκαστικὴ τῆς ἐκούσις, ὅτι ὁ ἐκούσιως λογοδοτῶν ἀπαλλάσσεται τοῦ καταναγκασμοῦ εἰς λογοδοσίαν, εἰς δὲν ὑποβάλλεται ὁ κατ' οὐδένα τρόπον συγκατατιθέμενος νὰ λογοδοτήσῃ. (Α. Π. 323 τοῦ 86). Ἐν τῇ ἀποφάσει δὲ τοῦ δικαστηρίου περὶ ὑποχρεώσεως εἰς λογοδοσίαν ὁρίζεται τόπος καὶ χρόνος τῆς ἐγχειρίσεως τοῦ λογαριασμοῦ καὶ εἰσηγητῆς δικαστῆς εἰς διεύθυνσιν τῆς διαδικασίας (Πολ. Δικ. 702). Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον οἱ διάδικοι ἐμφανίζονται (αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίων) ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ, καὶ ὁ μὲν δοσίλογος ἐπιδείκνυσιν τὸν λογαριασμόν αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀποδείξεων, ὁ δὲ δεξιλόγος διατυποῖ ἐν ἐκθέσει τὰς κατὰ τοῦ λογαριασμοῦ παρατηρήσεις αὐτοῦ ἢ, ἂν δὲν δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἐκ τοῦ παραχρῆμας, χορηγεῖται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ προθεσμία, ὁριζομένης ἡμέρας, καὶ ἢν ὁ μὲν δεξιλόγος ὀφείλῃ νὰ ἐγχειρίσῃ τὰς ἐγγραφάς αὐτοῦ παρατηρήσεις μετὰ τῶν ἀποδείξεων, ὁ δὲ δοσίλογος νὰ συζητήσῃ, καταρτιζομένης τὸ τελευταῖον ἐκθέσεως, μετ' οὗ, ἐὰν κατέστη ἀδύνατον νὰ συμφωνήσωσιν οἱ διάδικοι περὶ πάντων τῶν κεφαλαίων, παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ εἰς τὸ ἀκροατήριον, προσδιορίζοντος συγχρόνως τὴν πρὸς συζητήσιν ἡμέραν, καὶ ἢν οἱ διάδικοι ὀφείλουσι νὰ ἐμφανισθῶσιν ἄνευ ἄλλης

κλήσεως, καὶ ἐγγράφοντος τὴν ὑπόθεσιν βαπάνῃ τῶν διαδικίων εἰς τὸ πινάκιον (Πολ. Δικ. 704 καὶ 705 ἐν συνδ. πρὸς 710). καταβάλλει δ' ὁ εἰσηγητῆς ἕως τοῦ τέλους τῆς παρ' αὐτῷ διαδικασίας πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν εἰς συμβιβασμὸν τῶν διαδικίων, οὐ τοχὸν κατορθωθέντος, συντάσσεται ὑπ' αὐτοῦ ἔκθεσις περὶ τοῦ συμβιβασμοῦ, φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ τε, τοῦ παρ' αὐτῷ γραμματέως καὶ τῶν διαδικίων (Πολ. Δικ. 706). Ἀλλ' ἐὰν ἀπελίποντο οἱ διάδικοι, εἰ μὲν ἀπελίπετο ὁ ὑπόλογος κατὰ τὴν πρώτην προθεσίαν, συντάσσεται περὶ τοῦτου ἔκθεσις καὶ ἐπιμελεῖα τοῦ ἐνδιαφερομένου ἐκτελοῦνται τὰ ἐν τῇ ἀποφάσει διατεταγμένα ἀναγκαστικά μέτρα, εἰ δὲ ἐνεφανίσθῃ μὲν ὁ ὑπόλογος ἀλλ' ἀπελίπετο ὁ δεξιλόγος, ἢ ἐὰν κατὰ τὴν δευτέραν προθεσίαν ἀπελίπετο τις τῶν διαδικίων, συντάσσεται ἐπίσης περὶ τοῦτου ἔκθεσις καὶ παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὁρίζοντος συγχρόνως τοῦ Εἰσηγητοῦ τὴν πρὸς συζήτησιν ἡμέραν, καὶ ἢν ὀφείλουσι νὰ ἐμφανισθῶσιν οἱ διάδικοι ἄνευ ἄλλης κλήσεως, καὶ ἐγγράφοντος τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ πινάκιον (Πολ. Δικ. 707 καὶ 708 ἐν συνδ. πρὸς 710). Ὅπως δὲ πρὸς τῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον παραπομπῆς τῆς ὑπόθεσεως ὁ Εἰσηγητῆς κηρύττει ἐκτελεστὸν πᾶν ὅ,τι ὡμολογήθῃ ἐν τῇ προδικασίᾳ, μὴ παραβλαπτομένης ἐκ τοῦτου τῆς περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων κεφαλαίων περαιτέρω συζητήσεως. Πρὸς τοῦτο τίθεται κάτωθεν τοῦ ὁμολογηθέντος ὡς ὀφειλομένου ἡ λέξις ἐκτελεστέῃ, προσυπογράφεται δὲ σὺν τῷ Εἰσηγητῇ καὶ ὁ παρ' αὐτῷ γραμματεὺς, σημειουμένων προσέτι τοῦ τόπου καὶ τῆς ἡμέρας, καὶ ἐπιτίθεται ἡ ἐπίσημος σφραγίς (Πολ. Δικ. 709). Ἀρχεται δὲ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἡ συζήτησις, ἀναγινώσκοντος ἑαυτοῦ τοῦ Εἰσηγητοῦ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων κεφαλαίων,

ξακολούθησιν ἐπὶ δεκαπενταετίαν ἀπὸ
τῆς συμβάσεως, δικαιούται δὲ τὸ Ὑ-
πουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν νὰ ἐπο-
πτεύῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θεραπείας τῶν
λυσσοδύκτων διὰ δύο ἐφόρων διοριζομέ-
νων ὑπ' αὐτοῦ τῇ προτάσει τοῦ Ἱατρο-
συνεδρίου ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ, μετέχει

τρόπον τινὰ καὶ δημοσίου χαρακτῆρος.
Ἡ περὶ ἀνεγέρσεως τοῦ καταστήματος
σύμβασις ἐκυρώθη νομοθετικῶς διὰ τοῦ
νόμου ΒΤΙΘ' τῆς 27 Ἰουλίου 1895.
περιεχομένου ἐν ἡμετέρῳ Συμπληρώματι
Ἔκτῳ σελ. 426.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μάρτυρες (Ποιν. Δικ.). Μάρτυς λέγεται ὁ αντιλαβόμενος ἰδίαις αἰσθήσεσι γεγονότος, ὃ καλεῖται νὰ καταθέσῃ ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς. Ὡς μάρτυς ἄρα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πᾶς ἄνθρωπος, ἔχων ὑγιᾶ τὴν διάνοιαν, περὶ παντὸς γεγονότος, οὐ ἀντελάβετο διὰ τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ Ἀπαιτεῖται ἄρα ὑγεία διανοίας καὶ ὑγεία αἰσθήσεων. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς ὁ παράφρων ἢ βλάξ ὡς μὴ ὑγιᾶς τὰς φρένας, ἢ ὁ τυφλὸς (προκειμένου περὶ ὁρατῶν ἀντικειμένων), ὁ κωφὸς (προκειμένου περὶ ἀκουστῶν ἀντικειμένων) κτλ. Οἱ δὲ νεώτεροι τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν ἐξετάζονται μὲν, ἀλλ' ἂν ὡμοτί· πρόδηλον δὲ ὅτι ἐξετάζονται οἱ δυνάμενοι νὰ ἐξετασθῶσι, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ διατρέχοντες τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἐξετασθῶσι. Ἐπίσης ἄνωμοτί ἐξετάζονται οἱ καταδικασθέντες ἐπ' ἐγκληματικῇ πράξει ὡς μὴ παρόχοντες τὴν ἀπαιτουμένην πίστιν λόγῳ τοῦ ἐγκληματικοῦ αὐτῶν παρελθόντος. Ἐπίσης ἄνωμοτί ἐξετάζονται ὡς μὴ παρέχοντες τὴν ἀπαιτουμένην πίστιν λόγῳ τοῦ συμφέροντος οἱ παριστάμενοι ὡς πολιτικῶς ἐνάγοντες· ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἐπίτροποι τῶν παθόντων παριστάμενοι ὡς πολιτικῶς ἐνάγοντες (Α. Π. ποιν. 64 τοῦ 51, 6 τοῦ 75). Πάντες οἱ λοιποὶ ὑποχρεοῦνται εἰς ἔνορκον ἐν τῷ ἀκροα-

τηρίῳ μαρτυρίαν ἢ μαρτυρίαν διὰ χειρᾶς ἐν τῇ προδικασίᾳ. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐξαιρέσεις. 1) Οἱ σύζυγοι, οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες καὶ οἱ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἢ κηδεσταὶ εἰς δευτέρου βαθμὸν δὲν ἐξετάζονται ἐπ' ἀκροατηρίου. Οὐ μόνον ἡ τοσοῦτον στενὴ συγγένεια, ἢ παρέπεται μάλιστα συνήθως καὶ συνεχῆς συμβίωσις, εἶναι πιθανώτατον νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀπόκρυψιν ἢ διαστροφὴν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ, τὸ σπουδαιότερον, ἔχει τι ἀποτρόπαιον ἢ ἐξανάγκαις τοσοῦτο στενῶς συνδεομένων προσώπων νὰ μαρτυρῶσι κατ' ἀλλήλων Ἐξετάζονται ὁμοῦ οὗτοι κατὰ τὴν προανάκρισιν, ἐὰν συναινῶσι. Ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ὁμοῦ καὶ συναινούντες δὲν ἐξετάζονται. Ἀλλ' ἐὰν, μὴ ἀντιτείνοντων τῶν διαδίκων μερῶν, ἐξετασθῶσι καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ἡ διαδικασία δὲν ἀκυροῦται. Ἐν Ἀγγλίᾳ μόνον οἱ σύζυγοι ἐξαιροῦνται, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς. 2) Οἱ κληρικοὶ, οἱ συνήγοροι καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρέωσης νὰ μαρτυρήσωσι περὶ τῶν ἐμπιστευθέντων εἰς αὐτοὺς λόγῳ τῆς ιδιότητος αὐτῶν ταύτης. Ἐὰν ὁ ἱερεὺς ὑπεχρεοῦτο νὰ ἀνακοινῇ τὰ ἐξομολογηθέντα εἰς αὐτὸν ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς ἐχεμυθίας ὑπὸ τοῦ προσφεύγοντος εἰς αὐτὸν εὐσεβοῦς χριστιανοῦ, ἤθελε βεβηλωθῇ τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως.

δ' ἐν τούτοις συμβάλλεται πολὺ εἰς τὴν ἐξάγνισιν τοῦ πιστεύοντος. Ἐὰν ὁ δικηγόρος ὑπεχρεωτοὶ νὰ ἀνακοινῇ τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτὸν ὡς τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου, ἤθελον ἀνατραπῇ οἱ ὅροι τῆς ἐλευθέρως ὑπερασπίσεως, στηριζομένης πρὸ πάντων εἰς ἀδολον καὶ εἰλικρινῆ σχέσιν μεταξύ ὑπερασπιστοῦ καὶ ὑπερασπιζομένου. Ἐὰν ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὑπεχρεωτοὶ νὰ ἀνακοινῇ τὰ μυστικά τῆς ὑπηρεσίας, ἡδύνατο ἐνίοτε νὰ κινδυνεύσῃσι μεγάλᾳ τῆς Ἐπικρατείας συμφέροντα· ὅθεν καὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως νὰ ἐξετάζωνται ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ μυστικά τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ὧν τὴν ἀνακοίνωσιν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ κυδέρνησις. 3) Οἱ βασιλόπαιδες ἐξετάζονται μὲν, ἀλλὰ μόνον κατ' οἶκον· ἡ δὲ μαρτυρία αὐτῶν, ἐν ὁρῳ γινομένη, ἀναγινώσκεται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ· δύνανται ὅμως καὶ νὰ ἐξετασθῶσιν, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, καὶ ἐπ' ἀκροατηρίου, τῇ προηγουμένη ἀδείᾳ τοῦ Βασιλέως (ὅτε καὶ ἐκδίδεται πρὸς τοῦτο τὸ προσήκον βασιλικὸν διάταγμα). 4) Οἱ ἀρχιερεῖς ἐξετάζονται ἐπίσης κατ' οἶκον (Νόμου Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρθ. 24). 5) Οἱ ὑπουργοί, στρατάρχαι, εἰσαγγελεῖς, νομάρχαι καὶ πρέσβεις ἢ διπλωματικοὶ πράκτορες προσκαλοῦνται μὲν καὶ ἐξετάζονται κατὰ τοὺς νομίμους τύπους· ἐὰν πρόκηται νὰ ληφθῇ ἡ μαρτυρία αὐτῶν εἰς τὸν τόπον τῆς διατριβῆς αὐτῶν· ἄλλως προκειμένου μὲν περὶ προδικασίας ἐξετάζονται ὑπὸ τῶν ἐνθα διατρίβουσιν τακτικῶν ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλων· προκειμένου δὲ περὶ κυρίας διαδικασίας, ἐνώπιον μὲν τῶν ἄλλων ποινικῶν δικαστηρίων δὲν ἐξετάζονται, ἀναγινώσκονται δὲ αἱ ἔγγραφοι αὐτῶν ἐν τῇ προδικασίᾳ μαρτυρίαι, ἐνώπιον ὅμως τοῦ δικαστηρίου τῶν κακούργιοδικῶν ἐξετάζονται αὐτοπροσώπως, πλὴν ἐὰν ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐμφανίσεως διὰ Βασι-

λικοῦ διατάγματος. 6) Αἱ Ὀθωμανίδες ἐξετάζονται ἐν ὁρῳ ἐν τῇ προανακρίσει, ἡ δὲ ἔννοχος αὐτῶν μαρτυρία ἀναγινώσκεται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ (Νόμου ἀρθ. 17 Μαΐου 1882). Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ νόμῳ ἀναγράφονται πᾶσαι αἱ δυναταὶ εἰς ἐνίσχυσιν τῆς φιλαληθείας τῶν μαρτύρων ἐγγυήσεως. Τὸ προφορικὸν τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων χρησιμεύει εἰς ἀποτροπὴν προεσχεδιασμένων μαρτυριῶν. Ἐπίσης τὸ παρεχόμενον δικαίωμα εἰς τε τὴν κατηγορίαν καὶ τὴν ὑπεράσπισιν νὰ ἀποτείνωσιν αἰφνιδίως ἐρωτήσεις εἰς τὸν μάρτυρα ἀφαίρει ἀπὸ τοῦ μάρτυρος τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετᾷ καὶ παρασκευάζεται εἰς τεχνικὴν ἀπόκρισιν. Ἐπίσης ἡ κατ' ἴδιαν ἐξέτασις ἐκάστου μάρτυρος καὶ ἡ κατ' ἀντιπαράστασιν εξέτασις αὐτῶν εἶναι μεγάλοι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐγγυήσεις. Ἐνίσχυει δὲ τὴν συνείδησιν τοῦ μάρτυρος εἰς τῆς ἀληθείας τὴν ἔκθεσιν καὶ ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιότης τῆς διαδικασίας, διότι ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ἐξεταζόμενος καὶ ὅταν καταφωρᾶται ψευδολογῶν αἰσθάνεται πολλῶν ὀλιγώτερον τὴν προσβολὴν τῆς φιλοτιμίας αὐτοῦ καὶ τύψιν τοῦ συνειδότητος παρὰ τὸν δημοσίως ἐξεταζόμενον, εἰς ὃν ἀτενίζει τὸ πλῆθος τῶν ἐξεταστῶν καὶ τοῦ ἀκροατηρίου. Ἐπίσης ἐνίσχυει τὸν μάρτυρα εἰς τὴν ἐκφράσιν τῆς ἀληθείας καὶ ὁ φόβος τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὴν ψευδομαρτυρίαν ποινῆς. Καὶ παρ' ἡμῖν μὲν τιμωρεῖται πρῶτον ἡ ἐπ' ἀκροατηρίου ψευδομαρτυρία δυνάμει τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν δυνάμει τοῦ εἰδικοῦ νόμου τῆς 13 Ὀκτ. 1841 περὶ τιμωρῆσεως τῶν κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ψευδομαρτυρούντων, ἐλαφρότερον ὅμως ἰκανῶς ἢ δευτέρα, παρὰ ἱάλλοις ὅμως καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐθνεσι, μὴ ρητῶς περιλαμβάνοντος εἰς τὴν ψευδομαρτυρίαν τοῦ νόμου καὶ τὴν κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ψευδομαρτυρίαν, διατελεῖ αὐτῇ

ἄλλως ἀτιμώρητος. Ὑποστηρίζεται δ' ὑπὸ πολλῶν τὸ ὅρθον τῆς ἀτιμωρησίας τῶν κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ψευδομαρτυρούντων διὰ τὸν λόγον ὅτι, ἐὰν τιμωρῆται καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ψευδομαρτυρία, ὁ μάρτυς, φοβούμενος μὴ τιμωρηθῇ διὰ τὰ ἐν τῇ ἀνακρίσει ψευδομαρτυρηθέντα, θέλει ἐπιμένει εἰς αὐτὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίαν. Ὁρθότερον ὁμῶς νομίζομεν τὸ ἡμέτερον σύστημα, καθ' ὃ ἐπιβάλλεται μὲν τιμωρία ἀλλ' ἐλαφροτέρα εἰς τὴν κατὰ τὴν προδικασίαν ψευδομαρτυρίαν, διότι, ἐνῷ δύναται ἐξ ἐνόως νὰ ἀποτρέπη τοὺς μάρτυρας καὶ τῶν ἐν τῇ ἀνακρίσει ψευδομαρτυριῶν, ἐξ ἄλλου δὲν φοβίζει τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἐπιμείνῃ ὁ μάρτυς εἰς τὰ ἐν τῇ ἀνακρίσει ψευδῶς κατατεθέντα καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ.

Ἐθεωρήθη εἰκότως ἐνισχύουσα τοὺς πολλοὺς τῶν μαρτύρων εἰς τῆς ἀληθείας τὴν ἔκθεσιν ἡ ὑποβολὴ τῶν μαρτύρων εἰς ὀρκοδοσίαν. Οἱ ἀληθῶς τίμιοι ἄνδρες οὐδέποτε ψεύδονται· πολλοὶ ὁμῶς τῶν ἀνθρώπων δύνανται ὑπὸ συμπαθειῶν ἢ συμφέροντος νὰ ψευσθῶσιν, ἐὰν μὴ ἀναχαιτίσῃ αὐτοὺς ὁ φόβος τῆς θείας ὀργῆς, ἥτις ὑποτίθεται ἐπικειμένη ἀνηλεὲς κατὰ τοῦ ἐπικαλουμένου τὸ θεῖον ὄνομα εἰς ἐπιβεβαίωσιν ψεύδους.

Σημειωτέον ὅτι, ὁσάκις οἱ μάρτυρες εἶναι κωφοί, ἄλαλοι ἢ κωφάλαλοι, αἱ ἐρωτήσεις ἀπευθύνονται αὐτοῖς ἐγγράφως· ἄλλως ἐξετάζονται διὰ διερμηνέως, ἐπερχομένης ἄλλως ἀχυρότητος. Διὰ διερμηνέως ἐξετάζονται καὶ οἱ ἀμαθεῖς περὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀλλόγλωσσοι. Δύνανται δὲ νὰ διορισθῶσι διερμηνεῖς πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ συνεννοηθῶσι μετ' αὐτῶν, κατηγορουμένων, μαρτύρων, δικηγόρων καὶ δικαστῶν, ὅθεν καὶ ἄλλοδαποί, γυναῖκες κτλ., ἔτι δὲ καὶ ἀνήλικοι συμπληρώσαντες τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν (Α. Π. ποιν. 86 τοῦ 46). Ὁρκίζονται δὲ καὶ οἱ

διερμηνεῖς ὡς οἱ μάρτυρες. Καὶ εἰ μὲν διορισθεῖς διερμηνεὺς ὠρκίσθη δι' ἐνὶ μάρτυρα, ἂν παραστῇ ἀνάγκη νὰ διαρμηνεύσῃ τὴν μαρτυρίαν καὶ ἐτέρου μάρτυρος, ἀνάγκη νὰ δώσῃ πρὸς τοῦτο ὅλον ὄρκον (Α. Π. ποιν. 88 τοῦ 56, διὰ τοῦ 95). Εἰ δὲ ἔδωκεν ἅπ' ἑαυτοῦ γενικὸν ὄρκον δι' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συζητήσεως, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ὑποβάλληται εἰς νέον ὄρκον καθ' ἑκάστου μάρτυρος τὴν ἐξέτασιν (Fausst Helie no 4942).

Τοῦ νόμου μὴ καθιερούντος νομικοὺς κανόνας ἀποδείξεων, ἀλλ' ἐπιτρέποντος εἰς τὸν δικαστὴν νὰ ὀδηγῆται ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν συζητήσεων προκυπτούσης ἀπροσπολήτου κρίσεως περὶ τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων, περὶ τοῦ ἀξιόπιστου τῶν μαρτύρων καὶ περὶ τοῦ ἐκ τῆς γόου τῶν λοιπῶν ἀποδείξεων (Ποιν. Διακ. 92), ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, ὅπως βεβαιωθῇ, α) ἐὰν ὁ μάρτυς ἦναι τίμιος καὶ εἰλικρινής, καὶ κατ' ἀκολουσίαν ἀξιόπιστος, β) ἐὰν μὴ τυγχάνῃ ὡν ὅθμα ἀπάτης. Καὶ πρὸς βεβαιώσιν μὲν τοῦ πρώτου ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν χαρακτῆρα τοῦ μάρτυρος, ὀδηγούμενος ἐκ τῆς προηγουμένης αὐτοῦ διαγωγῆς. Ἐὰν ἦναι ἀναμφίβολον, ὅτι ὁ μάρτυς διήγαγε πάντοτε ἀμεμπτον βίον, ἡ μαρτυρία αὐτοῦ εἶναι οἷον εἰς ἀφιλονεικίαν. Πολλῶν δὲ ὑπαρχόντων μαρτύρων, ὡσαύτως ὀφείλει νὰ ὀδηγήσῃ τὸν δικαστὴν μᾶλλον ἢ προλαβοῦσα διαγωγή ἢ ἄριθμός τῶν μαρτύρων, διότι εὐκολώτερον νὰ εὕρῃ τις φάλαγγα ψευδομένων καὶ πλάνων μαρτύρων, συναρμολογησάντων ἐπιτηδεῖας τὰ ψεῦδη αὐτῶν, ἢ οὕτως ἀκεραῖον καὶ ἔντιμον ἄνδρα, ἐπιλανθάνοντα πολλὰκις τοσοῦτον τῶν πραγμάτων, ὥστε ἀκουσίως νὰ δώσῃ ψευδῇ ἐν πολλοῖς μαρτυρίαν, ἀλλ' ἰδίως μέγα βάρος πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς

δικαστοῦ συνειδήσεως ἢ ἰδιαιτέρας ἐν τῇ ὑποθέσει θέσις τοῦ μάρτυρος. Διότι πολλάκις προηγούμεναι σπουδαῖται ὑποχρεώσεις τοῦ μάρτυρος πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἢ τὸν διάδικον, ἢ ἄλλοι σημαντικοὶ λόγοι δύνανται ὠθήσωσιν εἰς ἀποκρυψιν τῆς ἀληθείας καὶ ἐντιμον ἄλλως ἄνδρα. Τέλος ὁσάκις ἐξετάζονται κεινωμένοις πολλοὶ μάρτυρες, μὴ συνδεόμενοι μάλιστα διὰ στενῶν πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς τὸν διάδικον σχέσεων, εἴαν, μὴ εὐμοιροῦντες μάλιστα πολλῆς ἀναπτύξεως, διατελέτωσι σύμφωνοι ἐπὶ μικρολογιστικῶν λεπτομερειῶν ἢ περιστάσεων παραδόξων καὶ πολλῶν, προκύπτει ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τῶν κατατιθεμένων γεγονότων. Ἐάν δὲ τούναντίον ἀντιλέγωσι, ὑπάρχει πολὺς φόβος μήπως τινὲς τοῦλάχιστον ἐξ αὐτῶν προσπαθῶσι νὰ ἐξαπατήσωσι τὴν δικαιοσύνην.

Συντελεῖ ἐν μέρει εἰς τὴν ὁδῶσιν τῆς φιλαληθείας τοῦ μάρτυρος καὶ ἡ στάσις τοῦ μάρτυρος, ὁ τόνος τῆς φωνῆς αὐτοῦ, τὸ ὕψος τοῦ προσώπου του, ἡ προσδοκώμενη τέλος ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ συγκίνησις. Οὐχ ἥττον πρέπει νὰ ἐπέχη τις πολὺ, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτων δεδομένων παραδεχθῇ ἢ ἀπορρίψῃ τὴν κατάθεσιν τοῦ μάρτυρος, διότι ὁ ὁλός καὶ ἡ προσποίησις δύνανται πολλάκις νὰ θαυματουρήσωσι. τὰνάπαλιν δὲ ἡ αἰδώς καὶ ἡ σεμνότης παρίστανται κατὰ τὰς κρίσεις καὶ τοὺς χαρακτῆρας ὑπὸ μορφὰς διαφόρους. Ἄτοπον δὲ νὰ προσφεύγῃ ὁ δικαστὴς ἀπερίσκεπτος εἰς τὸ τέχνασμα τοῦ προβάλλειν σοφιστικὰς ἐρωτήσεις ὅπως στενωρῇ τὸν μάρτυρα καὶ ἀντιτάξῃ ἔπειτα εἰς αὐτὸν τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀπαντήσεις, διότι πολλάκις ἀντὶ φωτὸς δύναται νὰ προκύψῃ σκότος· ἄλλως ἢ τέχνη αὕτη ἀσκουμένη ἐπὶ μάρτυρος δειλοῦ καὶ συνεσταλμένου, πρῶτον ἤδη μάλιστα παρισταμένου εἰς δικαστήριον, ἀντίκειται καταδῆλως εἰς τὸ συμφέρον τῆς δικαιοσύνης. Ὅπως δ' ἂν

δικαστὴς βεβαιωθῇ, ἂν αὐτὸς ὁ μάρτυς δὲν ἀπεπλανήθῃ, προσήκον νὰ ἐξακριβοῖ τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ τὸν βαθμὸν τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀναπτύξεως, προσήκον νὰ δράσῃται πασῶν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ γεγονότος, ὅπως ἀναγνωρίσῃ εἴαν αἱ ἐντυπώσεις τοῦ μάρτυρος ὑπῆρξαν ἐπαρκεῖς, εἴαν δὲν ἐμεσολάβησε γεγονὸς δυνάμενον νάποπλανήσῃ αὐτόν. Τινὲς προλήψεις ἔχουσι τοσαύτην δύναμιν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν κεκαλλιεργημένων νόων, ὥστε διαστρέφουσι καὶ αὐτὰ τὰ ὑγιέστατα αἰσθητήρια καὶ ὠθοῦσιν ἡμᾶς εἰς τὸ βλέπειν καὶ ἀκούειν ὅτι καθ' ἐαυτὸ δὲν ὑπάρχει. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροίαν τοῦ θαυμασμοῦ, τοῦ θυμοῦ ἢ τῆς λύπης, ἀποβάλλομεν τὴν διαύγειαν τῆς ἡμετέρας κρίσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μάρτυρες. (Πολ. Δικ.). Τὸ κυριώτερον μέσον ἀποδείξεως ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ εἶναι τὸ τῶν μαρτύρων· τούναντίον ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ τὸ μέσον τοῦτο, ἀπαγορευόμενον κατὰ κανόνα, ἐξαιρετικῶς μόνον ἐπιτρέπεται ἐν ταῖς δηλωθησομέναις κατωτέρω περιπτώσεσι.

Καὶ πρῶτον ἀπαγορεύεται εἰς ἀπόδειξιν ἀπαιτήσεων, ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰς πεντήκοντα δραχμάς, ἔστω καὶ εἴαν ἐμετριάσθησαν αὐταὶ ἀκολουθῶς ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος, ἢ ἀπαιτήσεων κατωτέρων μὲν τῶν πεντήκοντα δραχμῶν, ἀλλ' ἀποτελουσῶν λείψανον ἢ μέρος ἥττονος ποσότητος (πλὴν εἴαν συνέβῃ ἀνανέωσις) ἢ ἀπαιτήσεων, ἀποτελουμένων ἐκ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ διχογράφῳ ἡγωγῆς ἐνώσεως πολλῶν ἀπαιτήσεων, ὧν ἑκάστη μὲν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 50 δραχμάς, ἀλλ' ἀπασαι ὁμοῦ ὑπερβαίνουν αὐτάς. Συζητήσημον δὲ εἶναι ἂν καὶ ῥητῶς συναينوῦντος τοῦ ἐτέρου τῶν διαδίκων ἐπιτρέπηται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς 50 δραχμάς. Ὁ Toullier μετὰ πολλῶν ἄλλων διατείνεται ὅτι, τῶν πε-

ριοριστικῶν διατάξεων τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως ἀναγομένων εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, δὲν δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν παραβίασιν αὐτῶν. Τοῦναντίον δὲ ὁ Dalloz καὶ ὁ Carré ὑποστηρίζουσιν ὅτι, τοῦ νομοθέτου ἀποβλέψαντος διὰ τῶν περιοριστικῶν διατάξεων εἰς τὴν ἀσφάλισιν τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων, ἔπεται ὅτι τοῦ διαδίκου, ὑπὲρ οὗ ἡ ἀπαγόρευσις, συναινοῦντος εἰς τὴν παραδοχὴν μαρτύρων, ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ παραδεχθῇ αὐτούς. Παρ' ἡμῖν ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ μὲν τῆς ὑπ' ἀριθ. 101 τοῦ 52 ἀποφάσεως αὐτοῦ ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς πρώτης γνώμης, ἀλλὰ διὰ πασῶν τῶν νεωτέρων αὐτοῦ ἀποφάσεων ἐκηρύχθη (ὁρθότερον καθ' ἡμᾶς) ὑπὲρ τῆς δευτέρας.

Ἀπαγορεύεται δ' οὐχ ἥττον καὶ εἰς ἀπόδειξιν ἀπαιτήσεως, κατωτέρας τῶν 51) δραχμῶν, ὡς ἂν ὑπάρχει περὶ αὐτῆς ἔγγραφον, οὐ πρὸς διάψευσιν πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ τὸ μέσον τῶν μαρτύρων· δηλονότι δὲν ἐπιτρέπεται τὸ ἀποδ. μέσον τῶν μαρτύρων εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀναληθείας ἐγγράφου (ἐκτός ἂν πρόκηται περὶ ἐμπορικῶν ἐγγράφων). Ἀλλ' ὡς ἂν προβάλλονται νέαι συμφωνίαι ἢ γεγονότα, οὐδαμῶς ἀντικείμενα εἰς τὸ ἔγγραφον, ἐπιτρέπεται βεβαίως τὸ μέσον τῶν μαρτύρων εἰς ἀπόδειξιν αὐτῶν (Α. Π. 247 καὶ 264 τοῦ 52). Ὅθεν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ διὰ μαρτύρων ἡ ἐξόφλησις ἀπαιτήσεως μέχρι πεντήκοντα δραχμῶν ἐγγράφως καταρτισθείσης. Ἐπίσης ἐπιτρέπεται τὸ μέσον τῶν μαρτύρων εἰς ἐρμηνείαν φράσεων ἢ περιεκτικῶν ἐγγράφων ἀμφιβόλου ἐννοίας.

Ἐκ τοῦναντίου ἐπιτρέπεται καὶ εἰς ἀπόδειξιν ἀπαιτήσεων ὑπερβαίνουσιν τὰς 50 δραχμὰς ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς μὲν διαφοραῖς, ὡς ἂν ὁ δικαστὴς θεωρεῖ εὐλογον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτό, ὅθεν καὶ κατὰ τοῦ περιορισμένου ἐγγράφου (Α. Π. 45 τοῦ 71) Εὐνόητον δὲ ὅτι, εἰς τὴν πρᾶξιν ἵνα ἐμπορικὴ μόνον διὰ τὸν ἕτερον τῶν διαδίκων,

κατ' αὐτοῦ καὶ μόνον ἐπιτρέπεται, διότι ὡς πρὸς αὐτὸν καὶ μόνον εἶναι ἐμπορικὴ· ἐπίσης δὲ ὅτι οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται, ὡς ἂν ὁ δικαστὴς θεωρεῖ εὐλογον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτό, ὅθεν καὶ κατὰ τοῦ περιορισμένου ἐγγράφου (Α. Π. 292 τοῦ 73). — Σημειωτέον ὅτι κατ' ἐξαιρέσιν ἀπαγορεύεται ἡ ἐμάρτυρος ἀπόδειξις δυνάμει τῆς διατάξεως τοῦ Ἐμπ. νόμου ἐπὶ τῶν ἡμερομηνίων καὶ ἑτερομηνίων ἐταιριῶν (Ἐμπ. νόμο. ἀρθ. 39 καὶ ἐπ.), τῆς πωλήσεως πλοίων (ἀρθ. 195), τῆς ναυλώσεως (ἀρθ. 273), τῆς ἀσφαλείας (ἀρθ. 332) καὶ τοῦ ναυτοδανείου (ἀρθ. 381). — Αὐτόδηλον δ' ἐπίσης ὅτι ἡ τοῦ ἐνεχύρου σύστασις καὶ ἐν ἐμπορικῇ ὑπόθεσιν δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ διὰ μαρτύρων, διότι οἱ περὶ τοῦ ἐνεχύρου ὅρισμοι τοῦ νόμου δὲν ἀνάγονται εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς καταρτίσεως τῆς τοῦ ἐνεχύρου συμβάσεως (Ἀντιθέτως ἀπεφάνητο ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 1191 τοῦ 82 ἀπόφασις Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν). Γενικῶς δ' ἐπιτρέπεται εἰς ἀπόδειξιν ἀπαιτήσεων ὑπερβαίνουσιν τὰς πενήκοντα δραχμὰς, ὡς ἂν ὑπάρχει ἔγγραφον ἀποδείξεως, δηλονότι ἐν πάσῃ διαφορᾷ, καθ' ἣν πρόκειται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ ἐμάρτυρος ἀπόδειξις εἰς συμπλήρωσιν ἐγγράφου ἀποδείξεως, μὴ ἀποδεικνυσῆς μὲν ὅλοτελως, ἀλλὰ καθιστάσης οὐχ ἥττον πιθανὸν τὸ ἀποδεικτέον γεγονός, (οἷον ἐπιστολῆς ἔστω καὶ τρίτου προσώπου), καὶ ὡς ἂν ὁ δικαστὴς θεωρεῖ εὐλογον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτό, ὅθεν καὶ κατὰ τοῦ περιορισμένου ἐγγράφου (Α. Π. 45 τοῦ 71) Εὐνόητον δὲ ὅτι, εἰς τὴν πρᾶξιν ἵνα ἐμπορικὴ μόνον διὰ τὸν ἕτερον τῶν διαδίκων,

οίκια, ἐξ ἧς ἐρρίφθη ἡ ἐχούθη τὸ ἐπενεγ-
κὸν τὴν ζημίαν πράγμα), ἢ εἰς συνάλ-
λαγμα καταναγκασμένης παρακαταθήκης,
(ἴτοι παρακαταθήκης ἐν ὥρᾳ στάσεως,
ἐμπρησμοῦ, καταπτώσεως κτιρίου καὶ
ναυαγίου), ἢ ὁσάκις στηρίζεται μὲν ἡ
ἀπαιτήσις εἰς ἔγγραφον, ἀλλὰ τὸ ἔγγρα-
φον τοῦτο ἀπώλετο ἀποδεδειγμένως, (Ὁ-
θεν ἀπαιτεῖται, ὅπως ἐπιτραπῇ ἐμάρ-
τυρος ἀπόδειξις, νὰ ἀποδείχῃ ὅτι ἀπώ-
λετο τὸ ἔγγραφον ἐκ τυχαίου συμβάντος
ἄνευ ὑπαιτιότητος τοῦ αἰτούντος τὴν ἐμ-
μάρτυρον ἀπόδειξιν. Σημειωτέον ὅτι, ἐάν
μὲν τὸ ἀπολεσθὲν ἔγγραφον ᾖναι ἐξ ἐκεί-
νων, ἅπερ δὲν ἔχουσι κύρος, ἐάν δὲν ἐτη-
ρήθησαν κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτῶν αἱ
ἀπαιτούμεναι διὰ τὸ κύρος αὐτῶν δια-
τυπώσεις, ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ
καὶ τὴν παραφυλακὴν αὐτῶν), ἢ ὁσάκις
τὸ συμβόλαιον προσβάλλεται ὡς διὰ βίας
ἢ ἀπάτης γενόμενον, ὁσάκις δὲν συνετά-
χθη ἀπογραφὴ ἐν αἷς περιπτώσεσι δια-
κελεύει καὶ καθ' οὓς τύπους ὁρίζει ὁ
νόμος.

Ὁ προτιθέμενος νὰ προσαγάγῃ τὴν
ἐμμάρτυρον ἀπόδειξιν κλητεῖ διὰ κλή-
σεως τὸν ἀντίδικον καὶ τοὺς μάρτυρας.
Καὶ περιέχει μὲν ἡ κλήσις αὕτη τὸ ὀνο-
ματεπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἐ-
νάγοντος καὶ ἐναγομένου, τὸν εἰσηγητὴν
δικαστὴν ἢ τὸ δικαστήριον, αὐ ἐνώπιον
πρυκεῖται νὰ διεξαχθῇ ἡ ἀπόδειξις, τὸν
τόπον καὶ τὸν χρόνον (καθ' ἡμέραν καὶ
ὥραν) τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἀποδείξεως,
καὶ τὴν κατ' ἐννοίαν περίληψιν τοῦ ἀντι-
κειμένου τῆς δίκης· φέρει δὲ κάτωθεν τὴν
ἡμερομηνίαν τῆς σαντάξεως αὐτῆς καὶ τὸ
ὄνομα τοῦ κλητεύοντος ἢ τοῦ πληρεξου-
σίου αὐτοῦ, καὶ ἐπιδίδεται κατὰ τὰ νε-
νομισμένα εἰς τὸν καλούμενον (ἀντίδικον
καὶ μάρτυρας) 24 τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ
τῆς ἡμέρας τῆς ἐξετάσεως, αἵτινες πα-
ρατείνονται λόγῳ ἀποστάσεως (Πολ. Δικ.
240 καὶ 311). Εἰς τὸν ἀντίδικον ἢ τὸν

ἀντίκλητον αὐτοῦ γνωστοποιῶνται προ-
σέτι 24 ὥρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξετά-
σεως τὰ ὀνοματεπώνυμα, τὸ ἐπάγγελμα
καὶ ἡ κατοικία τῶν κληθέντων μαρτύ-
ρων, πλὴν ἐὰν περιέχοντο ταῦτα ἐν τῇ
περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσει, ἧς κατὰ τὴν
δημοσίευσιν παρῇν ὁ ἀντίδικος ἐν τῷ ἀ-
κροατηρίῳ (Πολ. Δικ. 312, Α. Π. 208
τοῦ 71). Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιδό-
σεως τῆς κλήσεως ἢ τῆς γνωστοποιήσεως
δὲν ὑπολογίζεται, ἐπειτα, ὅτι μάρτυρες
ἐξεταστέοι τὴν 15 τοῦ μηνὸς ἀνάγκη νὰ
γνωστοποιῶνται καὶ κλητεύωνται τὴν 13
τοῦ μηνὸς· ἄλλως ἡ ἐξέτασις εἶναι ἄκυ-
ρος (Α. Π. 345 τοῦ 65, 362 τοῦ 77).
Ὁ δὲ ἐκ δυστροπίας μὴ ἐμφανισθεὶς μάρ-
τυς ἢ ἐμφανισθεὶς μὲν ἀλλὰ μὴ θέλων νὰ
μαρτυρήσῃ καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ διεξά-
γοντος τὴν ἀπόδειξιν δικαστηρίου ἢ εἰση-
γητοῦ εἰς χρηματικὴν ποινὴν πέντε μέ-
χρις ἑκατὸν δραχμῶν καὶ εἰς τὴν πληρω-
μὴν τῶν ἐκ τοῦ λιπομαρτυρίου προσητη-
θεῖσων δαπανῶν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 314).
Πρόδηλον ὅμως ὅτι δὲν δύναται νὰ θεω-
ρηθῇ ἐξ ἀπειθείας μὴ ἐμφανισθεὶς ὁ γνω-
στοποιηθεὶς μὲν ἀλλὰ μὴ κλητευθεὶς, ὅ-
στις δὲν εἶναι μὲν ἀπαράδεκτος πρὸς ἐξέ-
τασιν, ἐὰν ἔλθῃ, ἀλλὰ δὲν ὑπόκειται εἰς
ποινὴν (Α. Π. 102 τοῦ 78). Ἐχέει δ'
ἐν ταύτῃ ὁ ἀποδεικνύων, ἐὰν δὲν παραι-
τῇται τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, τὸ δικαίωμα
νὰ κλητεύσῃ αὐτὸν ἐκ νέου, ἢ αὐτοκλή-
σθῃ ἢ πρὸς λιπομαρτυρίαν ἐπιμονὴ αὐτοῦ
καὶ γεννηθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ τῆς ἀναγω-
γῆς πρὸς ἀποζημίωσιν δικαίωμα. Εἰ δὲ
καὶ μετὰ τὴν νέαν κλήτευσιν καὶ τὴν ἐ-
πιβληθεῖσαν ποινὴν ἐπιμένει ἀπειθῶν ὁ
καταδικασθεὶς μάρτυς, μὴ προσερχόμενος
εἰς ἐξέτασιν, ἡ μὲν δίκη προβαίνει καὶ ἄ-
νευ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ ὑπο-
χρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ζημιῶν
καὶ δαπανῶν τῶν προσγενομένων εἰς τὸν
καλέσαντα αὐτὸν ὡς μάρτυρα διάδικον
ἐκ τῆς διὰ τὴν ἄλλεψιν ἄλλων ἀποδει-

κτικῶν μέσων συμβάσης αὐτῷ ἤτις (Πολ. Δικ. 315). Σημειωτέον ὅτι ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν νοινοποιήσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως δύναται ὁ καταδικασθεὶς μάρτυς νᾶνακοψῇ αὐτὴν προσβάλλων τὰ κωλύσαντα αὐτὸν νὰ ἐμφανισθῇ αἴτια, ἥ δὲ ἀνακοπὴ αὐτοῦ δικάζεται ἐνώπιον τοῦ καταδικάσαντος δικαστοῦ ἢ δικαστηρίου, καί, ἐὰν εὐρεθῇ ἀποχρώντως δεδικοιολογημένη, γίνεται δεκτὴ, ἀνακαλουμένης τῆς ἀνακοπίσεως ὑπ' αὐτοῦ ἀποφάσεως (Πολ. Δικον. 316). Ἄλλ' ἐὰν ἀπολίπωνται οἱ διάδικοι ἢ τις τῶν διαδίκων, τότε, εἰ μὲν ἀπελίπετο ὁ ἀποδεικνύων ἢ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, ἢ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων προβαίνει καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, εἰ δὲ ἀμφότεροι, ἀπόλλυται τὸ ἀποδεικτικὸν τῶν μαρτύρων μέσον.

Ὡς εἵπομεν καὶ ἄνωτέρω, ὁ κληθεὶς ὡς μάρτυς εἶναι ὑπόχρεως νὰ ἐμφανίζεται καὶ ἐξετάζεται. Δὲν ἐξετάζονται δὲ μόνοι οἱ ἀνεπιτήδαιοι πρὸς μαρτυρίαν καὶ οἱ διὰ τινὰ σχετικὸν λόγον κατ' αἴτησιν διαδίκου κηρυττόμενοι ἐξαίρετοι. Καὶ ἀνεπιτήδαιοι μὲν πρὸς μαρτυρίαν εἶναι 1) οἱ ἐστερημένοι τοῦ πρὸς ἀντίληψιν τοῦ ἀποδεικτέου γεγονότος ἀναγκαιοῦντος αἰσθητηρίου, οἷον οἱ τυφλοὶ εἰς βεβαίωσιν ἀντικειμένου ὁρατοῦ κτλ., 2) οἱ μανιακοί, παράφρονες καὶ βλαῖνες, 3) οἱ κληρικοὶ ὡς πρὸς τὰ περιελθόντα εἰς γνῶσιν αὐτῶν γεγονότα διὰ τῆς ἐξομολογήσεως (Πολ. Δικ. 321). Οἱ δὲ μέθυστοι δὲν εἶναι καθ' ἑαυτοὺς ἀνεπιτήδαιοι εἰς μαρτυρίαν, ὅθεν, ἂν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐξετάσεως διατελῶσιν ἐν μέθῃ, ἀνοβάλλεται μόνον ἡ ἐξέτασις αὐτῶν, ἔως οὗ καταστῶσι νήφοντες (Πολ. Δικ. 321 § 1 ἐν συνδ. πρὸς 322, Α. Π. 399 τοῦ 73, 9 τοῦ 75). Ἄλλ' εἶναι προδήλως ἐξαίρετος ὁ μάρτυς, ἐὰν, ὅτε συνέβῃ τὸ ἀποδεικτέον γεγονός, διστελεῖ ἐν τοιαύτῃ μέθῃ, ὥστε δὲν ἡδύνατο νὰ

ἀντιληφθῇ, ὡς ἰσοδυναμοῦσιν πρὸς παρὰφροσύνην (Παλ. Δικ. 322). Καὶ μὲν ἀνεπιτήδαιοι οὐ μόνον ἐξαίρουνται τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν αἰτήσῃ ἢ τῇ τῶν διαδίκων, ἀλλ' ἀποβάλλονται καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολ. Δικ. 323). Ἐξαίρετοι δὲ, κατ' αἴτησιν τῶν διαδίκων μόνοι ἀποβαλλόμενοι, εἶναι 1) οἱ σαγηνευόμενοι δι' ἀμοιβῆς πρὸς παροχὴν τῆς μαρτυρίας αὐτῶν ἢ διαφθαρέντες διὰ τῆς ὑποσχέσεως μελλούσης ἀμοιβῆς, (ἀνάγκη ὅμως νὰ καθορίζηται καταδήλως τίς δοθεῖσα ἢ ὑποσχεθεῖσα ἀμοιβὴ κατ' Α. Π. 148 τοῦ 77), δὲν ἀρκεῖ δὲ πρὸς ἐξαίρεσιν ἢ κατὰ τοῦ μάρτυρος μομφὴ μετέρχεται ἐξ ἐπαγγέλματος τὸ ἔργον τοῦ μάρτυρος ἐπ' ἀμοιβῇ, ἥτις διακλονοῦσε μόνον τὸ ἀξιόπιστον τοῦ μάρτυρος διὰ τοῦ ἀποτελεῖ λόγον ἐξαίρεσεως (Α. Π. 399 τοῦ 74), 2) οἱ ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῆς μαρτυρίας ἢ ἐκ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν προσδοκῶντες βεβαίως ἄμεσον τινὰ βλάβην ἢ ὠφελείαν, δύναται δὲ βεβαίως νὰ διαταχθῇ ἐν ἀνάγκῃ περὶ τῆς ὠφελείας ἢ βλάβης τοῦ μάρτυρος ἀπόδειξις (ὡς ὁρθῶς ἀποφαίνεται καὶ Α. Π. 183 τοῦ 78). Ἀλλὰ δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς προσδοκῶν ἄμεσον ὠφελείαν ἢ βλάβην ὁ διατελέσας ἢ διατελὼν δανειστής τοῦ ριζιζαγοντος τὴν ἀπόδειξιν (Α. Π. 162 τοῦ 54) ἢ ὁ ἄλλοτε συνέτακτος αὐτοῦ μετὰ τὴν ὀριστικὴν διάλυσιν τῆς ἐταιρίας καὶ ἐκκυῶσιν τῶν λογαριασμῶν αὐτῆς (Α. Π. 259 τοῦ 77), 3) οἱ ἱατροὶ, χειρουργοὶ καὶ μαῖαι περὶ τῶν γεγονότων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν δοθεῖσαν συνδρομήν, 4) οἱ δικαστικοὶ ἀντιλήπτορες, σύμβουλοι καὶ δικηγόροι περὶ τῶν γεγονότων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐξετασθῶσι καλούμενοι ὡς μάρτυρες ὑπὸ τῶν πελατῶν αὐτῶν, (Α. Π. 28 τοῦ 54, 49 τοῦ 78, 79 τοῦ 81), 5) οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι περὶ τῶν ἀναγομένων εἰς τὰ

ἀπόρρητα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, καθ' ὅσον τὸ συμφέρον τοῦ Κράτους ἢ τοῦ δημοσίου δὲν ἀποτρέπει τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῶν, 6) οἱ σύζυγοι (ἀδιάζευκτοι ἢ διεζευγμένοι) καὶ οἱ μνηστῆρες ἢ μνησταί περί πραγμάτων ἐνδιαφερόντων τοὺς συζύγους ἢ μνηστοὺς αὐτῶν, οἱ κατ' εὐθείαν γραμμὴν συγγενεῖς ἢ κηδεσταὶ τοῦ ἀποδεικνύοντος καὶ οἱ ἐκ πλαγίου μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ (συμπεριλαμβανομένου καὶ τούτου), ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἐκ τριγενείας συγγενεῖς (Α. Π. 204 τοῦ 47, 210 τοῦ 74, 251 τοῦ 87) ἢ οἱ πρῶην ἀγχιστεῖς, δηλονότι οἱ διατελοῦντες ἀγχιστεῖς ἀλλὰ μὴ διατελοῦντες πλέον, ὡς διαλυθέντος τοῦ παραγαγόντος τὴν ἀγχιστείαν γάμου (Α. Π. 64 τοῦ 90). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐν ταῖς περί διαζυγίου δίκαις ἐξετάζονται ὡς μάρτυρες καὶ συγγενεῖς ἢ κηδεσταὶ τῶν διαδίκων (Πολ. Δικ. 685), 7) οἱ διὰ καταδικαστικῆς ἀποφάσεως στερηθέντες τοῦ δικαιώματος τοῦ μαρτυρεῖν ἐνόρκως κατὰ τοῦ Ποιν. νόμου τὰ ἄρθρα 22 καὶ ἐπ., ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ διατελοῦντες ὑπὸ κατηγορίαν, ἔστω καὶ ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ (Ἀρείου Πάγου 183 τοῦ 72, 32 τοῦ 83), 8) οἱ διατελοῦντες ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀποδεικνύοντος ἢ ἰδιαίτερος ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρηγμένοι (Πολ. Δικ. 324), ὅθεν οἱ ὑπηρετὰ καὶ θεράποντες πάσης τάξεως καὶ παντὸς εἶδους (Α. Π. 274 τοῦ 79), ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἀμειβόμενοι ὑπ' αὐτοῦ δι' ἡμερομισθίου ἢ δι' ἄλλης παροχῆς ἐπὶ τῇ προσφερομένῃ αὐτῷ κατὰ διαλείμματα ὑπηρεσίᾳ (Α. Π. 329 τοῦ 78, 314 τοῦ 87): πολλῶν δ' ἦσαν οἱ ἀπλῶς διατελοῦντες εἰς στενὰς φιλικὰς σχέσεις πρὸς αὐτὸν (Α. Π. 350 τοῦ 74, 181 τοῦ 76), Οὐδὲν ἦσαν δὲν εἶναι λόγος ἐξαιρέσεως ἢ ἔχθρα τοῦ μάρτυρος πρὸς τὸν καθ' οὗ ἡ ἀποδείξις, ἅτε μὴ συμπεριλαμβανόμενος ἐν τοῖς λόγοις τῆς ἐξαιρέσεως, δύναται δὲ μόνον νὰ

κλονήσῃ τὴν ἀξιοπιστίαν τοῦ μάρτυρος παρὰ τῷ δικαστηρίῳ. (Α. Π. 24 καὶ 162 τοῦ 54, 172 τοῦ 57, 120 τοῦ 61, 113 τοῦ 73, 350 τοῦ 74, 148 τοῦ 77, 32 τοῦ 83). Ἐπίσης δὲ δὲν εἶναι λόγος ἐξαιρέσεως τοῦ μάρτυρος ὅτι ἠκροάσατο αὐτὸς τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐξετασθέντων μαρτύρων, ὅπερ ἀκύρωσιν μόνον τῆς καταθέσεως αὐτοῦ δύναται νὰ προκαλέσῃ (Α. Π. 396 τοῦ 84). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ προτείνων μάρτυρα δὲν δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἐξαιρέσιν αὐτοῦ, πλὴν ἐὰν ὁ τῆς ἐξαιρέσεως λόγος περιτῇθῃ εἰς γνῶσιν αὐτοῦ μετὰ τὴν πρότασιν αὐτοῦ ὡς μάρτυρος (Α. Π. 128 τοῦ 72): αἰετοτε δὲ ὁ λόγος τῆς ἐξαιρέσεως προβάλλεται πρὸ τῆς ἐξετάσεως τοῦ μάρτυρος, τότε δὲ μόνον προβαλλόμενος ἀκολούθως γίνεται δεκτός, ὅταν δύναται νὰ ποδείχῃ ἐγγράφως (Πολ. Δικ. 327): καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀποδείξις διεξάγῃται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ἐξετάζονται παραχρῆμα οἱ λόγοι τῆς ἐξαιρέσεως καὶ αἱ εἰς ὑποστήριξιν αὐτῶν προβαλλόμεναι ἀποδείξεις καὶ ἐκδίδονται ἐν τῷ ἄμα ἢ περὶ τούτου ἀπόφασις. "Ὁθεν ἐὰν ἡ ἐξαιρέσις γίνῃ ἀποδεκτή, ὁ μάρτυς δὲν ἐξετάζεται (Πολ. Δικ. 328). "Ὅταν δὲ διεξάγῃται ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, ὁ εἰσηγητὴς συντάσσει ἔκθεσιν περιλαμβανουσαν τοὺς τε προβληθέντας λόγους τῆς ἐξαιρέσεως καὶ τὰς παρατηρήσεις καὶ ἀντιπαρατηρήσεις τῶν διαδίκων, μετὰ τοῦτο δὲ ἐξετάζει τὸν καθ' οὗ προὔβληθησαν οἱ λόγοι τῆς ἐξαιρέσεως μάρτυρα, πλὴν ἐὰν ὅτε εἰσηγητὴς καὶ πάντες οἱ δι᾿ αὐτοῦ ἀπὸ κοινοῦ ὁμοφωνῶσι περὶ τοῦ ἐξαιρετέου τοῦ μάρτυρος (Πολ. Δικ. 329). Ἀπόκειται δ' εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κυρίας ὑποθέσεως κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτῆς μετὰ συνοπτικὴν καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ συζήτησιν νὰ ποφανθῇ περὶ τοῦ ἐξαιρετέου ἢ μὴ τοῦ ἐξετασθέντος μάρτυρος, οὗ ἐξήταθῃ ἡ ἐξαιρέσις πρὸ τῆς ἐξετάσεως αὐτοῦ¹, ἀπορρίπτον τὸν περὶ ἐξαιρέσεως

λόγον ἢ τάνάταλιν παραδεχόμενον αὐτόν. Καί ἐάν μὲν ἀπορρίψῃ, ἀναγινώσκειται ἐν ταύτῳ καὶ ἐκτιυᾶται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ ἢ τοῦ μάρτυρος μαρτυρία, ἄλλως δὲ θεωρεῖται αὕτη ὡς μὴ δοθεῖσα. (Πολ. Δικ. 330).

Ἐξετάζονται δ' ἀνωμοτὶ οἱ μὴ συμπληρώσαντες τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν καὶ οἱ διατελοῦντες ὑπὸ ἀνάγκῃ ἐφ' οἷσιν οἱ ποτε κακουργήματι ἢ ἐπὶ πλημμελήματι ἐπάγοντι στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

Τῆς διεξαγωγῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως ἀπαραίτητον νὰ προηγηθῇ ἀπόφασις 1) μὲν ἐπιτρέπουσα ῥητῶς αὐτὴν καὶ 2) ἐρίζουσα ὡς πᾶσα ἄλλη περὶ ἀποδείξεως ἀπόφασις τὰ ἀποδεικτέα γεγονότα, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς διεξαγωγῆς (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 306 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 249). "Ὅθεν καὶ ἐπιτραπείσης δι' ἀποφάσεως τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως, δὲν ἐξετάζονται μάρτυρες περὶ γεγονότων, περὶ ὧν δὲν διατάχῃ διὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης μαρτυρικῇ ἀπόδειξις, οὔτε λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν τὰ τυχόν καθ'αυτὰ ὑπ' αὐτῶν περὶ θέματος μὴ ὁρισθέντος διὰ τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 203 τοῦ 54, 139 τοῦ 65, 84 τοῦ 71, 234 τοῦ 75, 315 τοῦ 73). Ὅρίζεται δὲ κατὰ τὸν νόμον κατὰ κανόνα τόπος διεξαγωγῆς τὸ κατάστημα τοῦ δικαστηρίου δημοσίᾳ συνεδριάζον καὶ χρόνος διεξαγωγῆς ὁρισμένη ἡμέρα καὶ ὥρα· μόνον δ' ἂν ἡ εξέτασις τῶν μαρτύρων πρόκειται νὰ καταναλώσῃ πολὺν χρόνον, διορίζεται διὰ τῆς ἀποφά-

¹ Καὶ δὲν εἶναι μὲν ἀναγκαῖον νὰ ὑποβίβῃ ὁ διάδικος ἐπὶ ἀκροατηρίου ἄλλην αἴτησιν ἐξαιρέσεως, ἀκούσης τῆς ἐπικλήσεως τῆς ἡδὴ παρὰ τῷ εἰσηγητῇ γενομένης, ἀλλ' ὅπως οἱ ποτε ὀφείλει νὰ αἰτηθῇ τὴν παραδοχὴν τῶν προβληθέντων λόγων.

σεως δικαστῆς πρὸς εξέτασιν τῶν μαρτύρων, ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου (Πολ. Δικ. 307). "Ὅθεν εἰς τὸ δικαστήριον δημοσίᾳ συνεδριάζον δέον νὰ προσέρχονται οἱ μάρτυρες κατὰ τὴν ὁρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν. Κατ' ἐξαιρέσιν δ' ἐξετάζονται κατ' οἶκον οἱ βασιλόπαιδες καὶ ἄρχιερεῖς (Πολ. Δικ. 319. Νόμου κατὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρθρ. ΚΔ'). Ἀλλὰ δύναται νὰ ναυαγῇ εἰς τὸ ἐπιτόπιον ἐλληνικὸν δικαστήριον ἡ εξέτασις τῶν μακρὰν τῆς τοῦ δικαστηρίου ἐξουσίας κατοικούντων μαρτύρων (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 15), ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλοδατὸν ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ διατριβόντων. Ἐν δὲ τῇ πρακτικῇ κατίσχυσε νὰ διεξάγῃται αἰετοῦ ποτε ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, διοριζομένου ὁρισμένου δικαστοῦ πρὸς εξέτασιν, εἰς τὴν καλουμένου, καὶ τασσομένης εἴτε ρητῇ ἡμέρας καὶ ὥρας, εἴτε (καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σύνηθες) ἡμερῶν προθεσμίας, ἐν τῇ τῆς ὁποίας πληρεξουσιοδοτεῖται ὁ εἰσηγητὴς νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς τῶν μαρτύρων εξέτασεως. Κατ' ἀρχεται μὲν ἡ εξέτασις κατὰ τὸν ὁρισθέντα χρόνον, διαρκεῖ δὲ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι μάρτυρες πρὸς εξέτασιν. "Ὅθεν εἰσηγητῆς δύναται καὶ ὀφείλει ἄνευ ἀποφάσεως περὶ πορευτάσεως τῆς προθεσμίας νὰ ἐξετάσῃ κατὰ τὰς ἐπομένους ἡμέρας τοὺς ὑπολειφθέντας μάρτυρας (Α. Π. 274 τοῦ 56, 242 τοῦ 19, 151 τοῦ 71, 234 τοῦ 73). Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς εξέτασεως τῶν μαρτύρων δὲν δύναται κατὰ κανόνα νὰ προβληθῶσι νῦν μάρτυρες εἰμὴ συνανέσει ὅλων τῶν διαδίκων (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 338). Ἀλλ' ὅταν καὶ δὲν ὁρίσθῃ διὰ τῆς περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως ρητῇ ἡμέρα πρὸς εξέτασιν τῶν μαρτύρων, ἀλλ' ἐτάχῃ ἀπλῶς διορία, ἥς ἐντὸς εξέταστοί οἱ μάρτυρες καταλειφθέντες τῷ εἰσηγητῇ τοῦ προσδιορισμοῦ τότε ἡμέρας, τότε μόνον κατὰ

τὴν ἐπικρατήσαν νομολογίαν ἀπαγορεύεται ἢ πρότασις νέων μάρτύρων, ὡς ὅτι ἐκ τοῦ τοιοῦτου προσδιορισμοῦ ὁ ἀντίδικος τοῦ ἐπισπεύδοντος διαδίκου δὲν ἀποκλείεται τοῦ δικαίωματος νὰ προτείνῃ καὶ κλητεύσῃ ἐγκαίρως καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους μάρτυρας (Α. Π. 522 τοῦ 52, 195 τοῦ 71), δηλονότι ὡς ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐπισπεύδοντος προσδιορισθεῖσα ἡμέρα δὲν εἶναι ἡ τελευταία τῆς διὰ τῆς ἀποφάσεως ταχθείσης διορίας ἢ ὡς ὅτι ἀπὸ κοινοῦ οἱ διάδικοι ἐζήτησαν παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ἡμέρας ἢ τοῦλάχιστον ὁ ἐπισπεύδων ἐκοινοποίησεν εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ καὶ τὴν περὶ προσδιορισμοῦ τῆς ἡμέρας αἴτησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν εἰσηγητὴν, καλῶν αὐτὸν νὰ προσέλθῃ (ἂν θέλῃ) ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ προτείνῃ τοὺς λόγους αὐτοῦ περὶ τοῦ εἰδικοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων εἰς τοιαύτην ἡμέραν, ὥστε νὰ ποβαίνῃ ἐφικτὸν καὶ εἰς τοῦτον νὰ γνωστοποιήσῃ τοὺς μάρτυρας αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ καὶ κλητεύσῃ αὐτοὺς (Α. Π. 195 τοῦ 71). Ὁρῶν δ' ἡ νομολογία αὕτη, διότι, εἰάν ὁ κανὼν, καὶ ὁ ἀρξάμενος τῆς τῶν μαρτύρων ἐξετάσεως ἀπαράδεκτοι νέοι μάρτυρες, ἐθεωρεῖτο ἐπαρμολογούμενος καὶ ὡς ὅτι ὁ ἐπισπεύδων ἐκοινοποιεῖ τῷ ἀντίδικῳ αὐτοῦ τὴν περὶ τοῦ εἰδικοῦ προσδιορισμοῦ τῆς πρὸς ἐνάρξιν τῆς ἐξετάσεως ἡμέρας πρᾶξιν τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ ἅμα ἐγνωστοποιεῖ τοὺς μάρτυρας αὐτοῦ ὡς ὅτι μόνον ὥρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως ταύτης, ὅτε προδήλως δὲν ἔχει ὁ τοῦ ἐπισπεύδοντος ἀντίδικος τὸν καιρὸν νὰ κλητεύσῃ καὶ γνωστοποιήσῃ καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους μάρτυρας, ἀνεγνωρίζετο εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα τὸ δικαίωμα νὰ κομίσῃ αὐτὸς μόνον μάρτυρας, ἀποκλείων τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ τῆς παραγωγῆς τῶν μαρτύρων αὐτοῦ, ὅπερ βεβαίως δὲν προϋπῆκε τὸ νόμος. — Ἀλλὰ δύναιται ὁ προτείνων

μαρτύρας καὶ γνωστοποιήσας τὰ δνόματα αὐτῶν πρὸς τὸν ἀνταποδεικνύοντα νὰ παραιτηθῇ ἄνευ τῆς συναίνεσεως καὶ τοῦτου τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν; Κατὰ τὴν ἀπόφασιν 357 τοῦ 43 τῶν ἐν Ναυπλίῳ Ἐφετῶν οὐχί, διότι ἄλλως ἤθελε προσβληθῇ τὸ τῆς ὑπερασπίσεως δικαίωμα αὐτοῦ τοῦ ἀνταποδεικνύοντος, σκοποῦντος ἴσως νὰ προτείνῃ πρὸς ἀνταπόδειξιν αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς μάρτυρας, οὓς πρόκειται νὰ ἀποδεικνύων, ἀποτραπέντος δὲ ὑπὸ τῆς προτάσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀποδεικνύοντος.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 345) ἡ μὲν περὶ ἀκυρότητος ἢ ἄλλης ἀταξίας γενομένης ἐν τῇ ἀποδεικτικῇ διαδικασίᾳ, πρότασις προσήκον νὰ γίνηται κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως (πρὸ τῆς ὑποβολῆς οἰαςδήποτε ἄλλης ἐνστάσεως, πλὴν τῆς περὶ ἀναρμοδιότητος), ἡ δὲ περὶ ἀκυρότητος ἢ ἀταξίας κατὰ τὰς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἐξετάσεις τῶν μαρτύρων νὰ γίνηται τὸ βραδύτερον κατὰ τὸ πέρας τῆς ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει, καθ' ἣν ἐτελέσθη ἡ ἀκυρότης, συζητήσεως. Ἄλλως εἶναι ἀπαράδεκτος. Ἐξαιρεῖται μόνον ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν πρόκειται περὶ ἀκυρότητος, προβαλλομένης κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν ἢ ἀποτελούσης λόγον ἀναιρέσεως (Πολ. Δικ. 202). Ἡ ἀκυρότης δὲ ἀνάγεται εἴτε εἰς ὁλόκληρον τὴν περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίαν (ὡς φέρ' εἰπεῖν ὡς ὅτι ἡ ἐκθεσις τοῦ εἰσηγητοῦ εἶναι ἀχρονολόγητος ἢ δὲν ἐκλήτευσθαι νομίμως ὁ ἀντίδικος κατὰ τὴν διαγωγὴν τῆς ἀποδείξεως) ἢ εἰς μέρος μόνον αὐτῆς (ὡς φέρ' εἰπεῖν ὡς ὅτι ὡς ὅτι παρελείβη ἢ ὅριστοι μάρτυρες τινες). Ἐν τῷ δ' ὅριζι τὸ ἄρθρον 346 ὅτι, προβαλλομένης μερικῆς ἀκυρώσεως, τὸ ἐπίλοιπον μέρος διατηρεῖ τὸ κύρος αὐτοῦ. Ἐπίσης δ' ὅτι ἡ ἀκυρωθεῖσα διαδικασία ἐπανα-

λαμβάνεται, καὶ ἐπομένως ἐξετάζονται ἐκ νέου οἱ ἐξετασθέντες μάρτυρες (μὴ ἐπιτρέπομένης, ἐννοεῖται, τῆς προσαγωγῆς νέων μαρτύρων), οὐ μόνον δσάκις αἴτιος τῆς ἀκυρότητος εἶναι ὁ εἰσηγητής, ὁ γραμματεὺς αὐτοῦ ἢ ὁ δικαστικὸς κλητὴρ (ὁφείλων μάλιστα νάποτίσῃ τὰς ἐντεῦθεν προξενηθείσας δαπάνας), ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκ τῶν διαδίκων. Ὁρθῶς δ' ὁ Ἄρειος Πάγος ἀπεφάνητο (διὰ τῆς ἀποφάσεως 54 τοῦ 58) ὅτι, μὴ διατάσσοντος τοῦ νόμου ἐπὶ ποιῇ ἀπαραδέκτου νὰ ὑποβάλῃται ἡ περὶ τῆς ἐκ νέου ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων πρότασις κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν, δύναται αὕτη νὰ γίνῃ καὶ κατὰ μεταγενεστέραν συνεδρίαν. Ἀλλ' εἰ μάρτυς τις δὲν δύναται πλέον νὰ ἐξετασθῇ, ὡς καταστάς ἀνίκανος ἢ ἀποθανών, ἀναγινώσκειται ἡ προτέρα αὐτοῦ μαρτυρία καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις λαμβάνεται ὑπ' ὄψει (Πολ. Δικ. 347).

Ἄλλ' εἰν οἱ μάρτυρες ἐξητάσθησαν ἢ ἐκλήτευσθησαν ἐκπροθέσμως, ἐπέρχεται προδήλως ἀπώλεια τοῦ μέσου τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως, ὅθεν οὔτε ὑπ' ὄψει λαμβάνονται, οὔτε ἐκ νέου ἐξετάζονται.

Προσθετόν ὅτι ἐξέτασις μαρτύρων δύναται νὰ γίνῃ καὶ συντηρητικῶς (Πολ. Δικ. 333). Ἐπιτρέπεται δ' αὕτη, δσάκις ὁ ἐξεταστέος μάρτυς νοσεῖ βαρέως ἢ εἶναι ὑπὲρ γῆρας ἢ μέλλει νὰ ἐκστρατεύσῃ ἢ νὰ περιορισθῇ ἐν πολιορκουμένῃ πόλει, ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ πλοῦν ἢ ὁδοποιεῖν διὰ ξηρᾶς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπικίνδυνον ἢ ἐπιπολάζει γενικὴ θανατηφόρος νόσος (Πολ. Δικ. 274). Τὴν συντηρητικὴν δὲ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξιν δύναται νὰ διατάξῃ πᾶν δικαστήριον, εἰς ὃ ὑποβάλλεται αἴτησις εἴτε πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς δίκης εἴτε κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς· ἐκτελεῖται δ' ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις παρὰ χρεῖμα (Πολ. Δικ. 257 καὶ 259). Ὅντος δὲ τοῦ μέτρου ἄγαν κατεπειγοντος (οὗ ἕνεκα καὶ ἐτάχθησαν αἱ ἀνωτέρω διατά-

ξεις), ἔπεται ὅτι ἡ μὲν κατὰ τῆς συντηρητικῆς ἀποδείξεως ἀποφάσεως ἐκδομένη δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐξέτασιν, αἱ δὲ καταθέσεις, καὶ μὴ ὄντος τοῦ δικαστηρίου ἀρμοδίου λόγῳ κατοικίας, εἰσὶν ἔγκυροι, δσάκις βεβαιουῖται μία τῶν μνημονουμένων περιστάσεων, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται συντηρητικὴ ἀπόδειξις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μέθον. Ἡ μέθη, χαλαροῦσα ἡ καὶ ἐκφανίζουσα παντελῶς τὴν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, ἔχει μεγάλην ῥοπήν εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. «Ἡμέθη», λέγει εἰκότως ὁ Rossi, ἀφαιροῦσα ὁλοσχερῶς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἡ ἐφ' ἡμέρας παραφροσύνη. Ἐπισημαίνουσα τὴν διάνοιαν, ἀποτυφλοῦσα παντελῶς τὸν ἄνθρωπον, μεταβαλλόμενος εἰς ἀπλήν μηχανὴν τῶν ἀλόγων αὐτοῦ ὁρῶντων καὶ ὁρμῶν. Ἀλλ' ἐπισκοπεῖται μέχρι τινὸς τὴν διάνοιαν καὶ ἡ μετριοφύλαξις, ἀποτρέπουσα αὐτὸν νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐκερῇ ἐμφρόνως. Διὰ τούτου αἱ νομοθεσίαι ἀνέγραψαν εἰκότως ποικίλας διατάξεις περὶ τῶν ἐν μέθῃ διατελούντων 1) ὡς μαρτύρων καὶ 2) ὡς κατηγορουμένων· συνωδὰ δὲ πρὸς αὐτὰ καὶ ἡ ἐλληνικὴ νομοθεσία. Περὶ τῶν ἐν μέθῃ διατελούντων μαρτύρων ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία (ἄρθρ. 322), συμφωνῶς καὶ πρὸς τὴν Γαλλικὴν, ὁρίζει ῥητῶς ὅτι ἄπαισι μὲθη ἰσοῦται τῇ παραφροσύνῃ. ὅθεν εἰ ἐν καταστάσει ἄκρας μέθης διατελοῦντι δὲν ἐξετάζονται ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ ὡς ἐντελῶς ἀνεπιτήδευτοι μάρτυρες, ἀποβαλλόμενοι καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, (ἄρθρ. 323). Ἀλλ' οἱ ἐν καταστάσει μετριοφύλακας μέθης ἀντιλαβόμενοι πραγμάτων διανύοντες μὲν νὰ ἐξετασθῶσι, ὅποτε ἀποβῇ νέλθωσιν ἐντελῶς εἰς ἑαυτούς, ἀλλ' ἀπαιτεῖται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἐκτίμησις τοῦ ἀξιοπιστοῦ αὐτῶν (ἄρθρ. 322). Ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ δὲν ὡ-

πάρχει ρητή διάταξις περί ἀνεπιτηδεϊότη-
τος εἰς ἐξέτασιν τῶν ἄκρως μεθυσκομέ-
νων· ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, ἀπο-
κλειομένων τῆς ἐξετάσεως ὡς μαρτύρων
καὶ ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ τῶν παρα-
φρόνων, μαινομένων καὶ βλακῶν (Ποιν.
Δικ. ἄρθρ. 413), ἀποκλειστέοι προσῆκον νὰ
θεωρηθῶσι καὶ κατὰ τὴν ποινικὴν δια-
δικασίαν οἱ ἄκρως μεθυσκόμενοι, δύναν-
ται δὲ νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ ἐν μετρίᾳ μέθῃ
διατελοῦντες κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ
γεγονότος, περὶ οὗ ἐκλήτευσθησαν νὰ μαρ-
τυρήσωσι.

Περὶ τῶν διαπραξάντων δὲ ἄδικημα
ἐν μέθῃ ὁ μὲν Γαλλικὸς ποινικὸς νόμος
οὐδεμίαν ποιεῖται ἄμειον ἢ ἐμμέσον μνεί-
αν. Διό ἐν Γαλλίᾳ καὶ ὁ ἐν ἄκρᾳ μέθῃ
διαπραξας ἄδικημα τιμωρεῖται κατὰ νό-
μον ἐξ ἴσου τῶν ἔχοντι τὴν διάνοιαν αὐ-
τοῦ ἐλευθέραν, ἀλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ ὑπο-
βάλλονται συνήθως εἰς ἡλαττωμένην ποι-
νήν οἱ ἐν μέθῃ διατελοῦντες ὡς ἀποφαι-
νομένων τῶν ἐνόρκων κατὰ τὸ ἐν Γαλλίᾳ
σύστημα πρὸς ἐλάττωσιν τῆς ποινῆς αὐ-
τῶν ὅτι ὑπάρχουσιν ἐλαφρυντικαὶ περι-
πτώσεις (*des circonstances atténuantes*).
Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος νόμος διαστέλλει τὴν
μὲθην εἰς μέθην ἀναιτίου, τὴν ἐκ
τυχαίων περιστάσεων ἀκουσίως προσλθοῦ-
σαν, οἷον τὴν ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων
γλευκούς, ἢ ἐξ οἰνοποσίας μὴ υπερβαι-
νούσης μὲν τὸ συνήθες μέτρον, ἐνεργησά-
σης ὅμως βρασιτικῶς ἐξ οὐσιῶν μεθυστι-
κῶν, ὑπὸ ἄλλου ῥιφθειςῶν ἐν τῷ οἴνῳ,
ἢ καὶ ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων, ἐν ὧ-
ραις καθ' ὅς πάντῃ ἀπίθανον ἦτο καὶ
τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν νὰ συλλάβῃ ὁ
οἰνοποτῶν ὅτι ἐδύνατο νὰ παρασυρθῇ εἰς
ἐκτέλεσιν ἁδικήματος, καὶ μέθην ὑπο-
αίτιου, τὴν τε ἐκ οὐσίας εἰς κατάστασιν
συγχύσεως τῶν κρίσεων ἢ τοῦ νοῦ με-
τάστασιν πρὸς ἐκτέλεσιν ἁδικήματος με-
λητηθέντος ἐν ἀμεύστη καταστάσει καὶ
τὴν ἐξ ἀμελείας μετάστασιν τοῦ ἁδική-

σαντος εἰς καταστασιν ἀνεπίδεκτον κα-
ταλογισμοῦ, ἀλλ' ἐνῷ ἐδύνατο νὰ προῖδῃ
ὅτι ἐνεδέχετο μεθιστάμενος εἰς τοιαύτην
κατάστασιν νὰ διαπράξῃ ἁδικημα. Καὶ
ὁσάκις μὲν ἡ ἀναίτιος μέθῃ ἦν τοσοῦτον ἐ-
πιτεταμένη, ὥστε ἐπῆλθε σύγχυσις τῶν αἰ-
σθησέων ἢ τοῦ νοῦ, ἐξουδετεροῦσα τὴν
συνείδησιν τῶν πράξεων ἢ τοῦ ἀξιοποι-
νοῦ αὐτῶν, μένει παντελῶς ἀτιμώρητος
ὁ ἁδικήσας, δύναμει τοῦ ἄρθρου 88 τοῦ
Π. νόμου, καθ' ὃ ἡ ἐγκληματικὴ πρᾶξις δὲν
καταλογίζεται εἰς τοὺς ἐκτελέσαντας αὐ-
τὴν ἐν ἀναιτίᾳ καταστάσει τῶν
αἰσθησέων ἢ τοῦ νοῦ, καθ' ἣν
δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχωσι συνεί-
δησιν τῆς πράξεως ἢ τοῦ ἀ-
ξιοποινοῦ αὐτῆς. Ἀλλ' ὁσάκις
δὲν ἦν τοσοῦτον ἐπιτεταμένη, ὥστε ν'
ἀποκλεισθῇ παντελῶς ἡ ἐνέργεια τοῦ
λογικοῦ, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὅμως εἶχε
ταράξει καὶ ἐλαττώσει αὐτήν, ὥστε ἐξ
αἰτίας αὐτῆς λείπουνσι τὰ πρὸς ἐφαρμο-
γὴν τῆς νομίμου ποινῆς προαπαιτούμενα,
καταγινώσκεται μικροτέρα ποινή, καθ' ὅ-
σον ἡ ἐπίδεκτικὴ καταλογισμοῦ κατά-
στασις ἔλαβεν ἀποδεδειγμένως μείζονα ἢ
ἐλάσσονα ἁλλοίωσιν κατὰ τοὺς ὅρους τῶν
περὶ ἀποπείρας διατάξεων τοῦ Ποινικοῦ
νόμου. (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 87). Ὑπαρ-
χούσης δὲ ὑπαιτίου μέθης, εἰ μὲν ὁ ἁ-
δικήσας προῖδῃ εἰς κατάστασιν παντε-
λῶς ἀνεπίδεκτον καταλογισμοῦ, ἐν ᾧ ἐ-
δύνατο νὰ προῖδῃ ὅτι ἐνεδέχοντο ἦν νὰ
παρεκτραπῇ εἰς ἁδικημα, ἀλλὰ δὲν ἐνε-
φορεῖτο ἐγκληματικῆς προθέσεως, δικαίως
ἐκλαμβάνεται ἔνοχος ἀξιοποινοῦ πράξε-
ως καὶ τιμωρεῖται διὰ τῆς ποινῆς, ἣν
ἡ πρᾶξις ἠθέλει ἐπισύρει ἐνεργουμένη ἐξ
ἀμελείας (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 90). Ἄν ἐ-
πομένως δὲν ὀρίζεται ποινὴ ἀμελείας εἰς
τὸ τελεσθῆν ἐν μέθῃ ἁδικημα. (ὡς φέρ'
εἰπεῖν τὸ τῆς δωροδοκίας, τὸ τῆς ἀπά-
της, τῆς ψευδορκίας κλπ.), ἐν κα-
ταστάσει ὑπαιτίου συγχύσεως τῶν φρε-

νῶν ἐκτελέσας αὐτὴν μένει ἀτιμώρητος. Εἰ δὲ ὁ ἀδικήσας μετέστησεν ἐαυτὸν ἐξ-
πίτηδες εἰς κατάστασιν μέθης ἀνεπίδε-
κτον καταλογισμοῦ πρὸς διάπραξιν ἀδι-
κήματος, τιμωρεῖται διὰ ποινῆς πλήρους
μὲν, εἰ ἂν ἢ ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ πραγ-
ματικῶς ἐκτελεσθεῖσα, πρῶξις ἵνα ἡ με-
λετηθεῖσα, δι' ἡλαττωμένης δὲ ποινῆς εἰ ἂν
ἵνα ἄλλη παρὰ ταύτην (Ποιν. νόμου ἄρθ.
89). ("Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Καταλογισμός).

Αὐτὴν δὲ καθ' ἐαυτὴν τὴν μέθην τι-
μωρεῖτο Ποιν. ἡμῶν νόμος (ἄρθρ. 632) ὡς
παιῖσμα διὰ προστίμου ἢ διὰ κρατήσεως
τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων, ὡς ἂν ὁ εἰς αὐ-
τὴν ἐπιδιδόμενος ἀσχολεῖται εἰς ἐργασίας
ἀπαιτούσας ἰδιάζουσιν προσοχὴν, ἢ ὁ ἐν
μέθῃ διατελὼν ἐπιχειρεῖ τοιαύτας ἐργα-
σίας. Εὐνόητον δ' ὅτι μέθην ἐνταῦθα ἐν-
νοεῖ ὁ νόμος οὐχὶ τὴν ἀβλαβῆ κατάστα-
σιν, καθ' ἣν εὐρίσκεται τις ἐν τῷ στα-
δίῳ τῆς εὐφροσύνης, ἀλλὰ τὴν ἐπιζήμιον
κατάστασιν, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο
ἢ ἄρχεται ζαλιζόμενος, δηλονότι ἄρχον-
ται συγγεόμενοι αἱ ἀντιλήψεις αὐτοῦ,
καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν κατάστασιν τῆς οἰ-
νοβαρίας. Καὶ εἶναι μὲν ἔλλογος ἡ ποινὴ
αὕτη νομίζομεν δὲ κατὰ τοῦτο μόνον
κακιστέαν τὴν διάταξιν ταύτην, ὅτι πε-
ριορίζει τὴν τιμωρίαν τῆς μέθης εἰς στε-
νώτατα ὅρια. Ἡ μέθη εἶναι καθ' ἐαυτὴν
πηγὴ οὐ μόνον μεγάλου ἀριθμοῦ ἀδικη-
μάτων, διότι ἐνισχύει συνηθέστατα τὴν
εἰς τὸ ἀδιοπραγεῖν ῥοπὴν τοῦ ἀνθρώπου
καὶ ἰδίως τοῦ ὀξυχόλου καὶ φιλέριδος,
ἀλλὰ καὶ πλείστων ὅσων ἀτομικῶν καὶ
κοινωνικῶν δυστοχημάτων, ὡς φθείρουσα
τὴν ὑγίειαν τῶν περιπιπτόντων εἰς μέ-
θην, καθιστάσα πολλὰκις αὐτοὺς νοθεροὺς
καὶ ἀχρηστους εἰς τὸ ἐξασκοῦσιν ἐπάγγελ-
μα, διαταράττουσα συχνάκις τὴν οἰκια-
κὴν ἁρμονίαν κλπ. "Ὅθεν ὀρθότατον ἦν
νὰ ἀπαγορευθῇ ποινικῶς ἐν γένει καὶ οὐ-
χὶ μόνον κατὰ τὴν ἄνωτέρω περίπτωσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μέμψις κατ' ἀστόργου διαθήκης.

Ἡ κατ' ἀστόργου διαθήκη, μεμψις εἶναι εἶδος ἀπαιτήσεως τῆς κληρονομίας (N. 20 Πανδ. (15. 2), 34 Κωδ. (3. 28), σκοπὸν ἔχουσα τῆς τοῦ μεμφομένου διαδοχῆς ἐξ ἀδιαθέτου (N. 6 § 1 καὶ N. 8 § 1 πρωτ., N. 15, N. 17 § 1, N. 28 ἐν τέλει Πανδ. (5. 2), N. 13 Κωδ. (3. 28). Αὕτη ἐπενοήθη πρὸς συνδρομὴν τῶν τέκνων, ἅπερ τὸ πά-
λαι παρὰ Ῥωμαίοις ἀπεκληροῦντο ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτῶν ἀναιτίως ἢ δι' αἰ-
τιαν μηδαμινήν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐξετάθη εἰς πάντας τοὺς ἔχοντας τὸ δικαίωμα τῆς νομίμου μερίδος ὅθεν καὶ εἰς τὰ τέκνα κατὰ τῆς διαθήκης τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀνιόντων, εἰς τοὺς ἀνιόντας ἀμφοτέρων τῶν γραμμῶν κατὰ τῆς δια-
θήκης τῶν κατιόντων αὐτῶν, εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς (εἰ ἂν ἦσαν προτιμηθῇ αὐτῶν πρόσωπον αἰσχρο-
(ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 18), Νεαρὰ 115 κεφ. 3, N. 3 Κωδ. (3. 28), § 2 ἐν τέλει Εἰσηγ. (2. 18), ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰ εἰσποιη-
θέντα ἐνηθὰ τέκνα (ὑπὲρ ὧν ὁ Ἀντώνιος Πίος προσδιώρισε τὸ τεταρτημόριον), εἰς τὰ υἱοθετηθέντα (§ 2 Εἰσηγ. (1. 11), N. 10 πρωτ., Κωδ. (8. 47), N. 8 § 1 Πανδ. (5. 2), εἰς τὰ φυσικὰ καὶ σκώ-
τια τέκνα, ἀλλὰ μόνον ὡς πρὸς τὴν δια-
θήκην τῆς μητρὸς (N. 29 § 1 Πανδ. (5. 2). Ἐγείρεται δὲ ἡ ἐπὶ ἀστοργίᾳ μεμψις κατὰ τῶν ἐκ διαθήκης κληρονόμων (συγγενῶν ἢ ἐξωτικῶν) (N. 8 § 2, N. 13 καὶ 22 Πανδ. (5. 2), N. 17 Κωδ. (3. 28), καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐ-
τῶν, ὡς καὶ κατὰ τῶν καθολικῶν κατα-
πιστευματοδόχων (N. 1 καὶ 10 Κωδ. (3. 28). Ἄλλ' ἄργεϊ, ἐν ὅσῳ ὑπάρχει ἄλλη τις ἀγωγὴ πρὸς ἀπαιτήσιν τῆς κλη-
ρονομίας (§ 2 Εἰσηγ. (3. 18). Ἐπίσης ἄργεϊ μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τῆς ἀποδο-
χῆς τῆς κληρονομίας (N. 34 καὶ πρω-
τελ. § 2 Κωδ. (3. 28) καὶ N. 8 § 10

Πανδ. (5. 2), πλὴν ἐὰν ὁ δικαιούμενος εἰς μέμψιν ἦναι ἀνήλικος (N. 2 Κωδ. (2. 40). Ἀργεῖ ἐπίσης ἐὰν ἡ ἀποκλήρωσις γίνηται ἐπ' ἀγαθῷ, ὡς ἐάν, ἀσώτου ὄντος τοῦ υἱοῦ, ἀποκληρώσῃ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐπὶ ἐγκαταστάσει τῶν τέκνων αὐτοῦ ὑποχρεωμένων νὰ διατρέψωσιν αὐτόν, δηλῶν ἅμα τὴν αἰτίαν τῆς διατάξεως αὐτοῦ (N. προτελ. § 2 Πανδ. (27. 10), N. 18 Πανδ. (28. 2), N. 3 § 3 Πανδ. (22. 1). Ἀργεῖ ὡσαύτως ἐὰν ὁ δικαιούμενος εἰς μέμψιν παραιτηθῇ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου (N. προτελ. § τελ. Πανδ. (5. 2), N. 34 καὶ 35 Κωδ. (3. 28). Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς μέμψεως δὲν μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ εἰς μέμψιν δικαιουμένου, πλὴν ἐὰν ἐκινήθῃ ζῶντος αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ μέμψεως (N. 6 § τελ. N. 7 Πανδ. (5. 2). Δὲν χωρεῖ δὲ ποσῶς ἐπὶ στρατιωτικῶν διαθηκῶν (N. 8 § 4 Πανδ. (5. 2), N. 9 Κωδ. (3. 28), ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὀφφανικῶν ὑποκαταστάσεων, παρασιωπηθείσης π.χ. τῆς μητρὸς (N. 8 § 5 Πανδ. (5. 2). Ἀναγκαῖον δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ τὴν διαθήκην μεμφόμενος στερεῖται ἡττηθείς ἐν τῇ δίκῃ τῶν κληροδοτημάτων καὶ καταπιστευμάτων, ἅπερ ὁ διαθέτης ἀνέγραψε τυχὼν ὑπὲρ αὐτοῦ, περιερχόμενα εἰς τὸ δημόσιον (N. 8 § 14 Πανδ. (5. 2).

Πρὸς τὴν μέμψιν τῆς ἀστόργου διαθήκης συνδέεται ἡ κληθεῖσα μέμψις τῆς ἀστόργου δωρεᾶς ἢ ἄλλως μέμψις τῆς ἀμέτρου δωρεᾶς (querella inofficiosae donationis), ἣτις προέκυψεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ὅστις προὐκάλεσε τὴν καθιέρωσιν τῆς μέμψεως τῆς ἀστόργου διαθήκης. Διὰ τῆς ἐνενηχαστῆς δευτέρας Νεαρᾶς αὐτοῦ ὁ Ἰουστινιανὸς (περίληφθείσης καὶ ἐν τῷ ε' τίτλ. τοῦ 41 βιβλίου Βασιλικῶν καὶ ἐν ἐξαβίβλῳ Ἀρμενοπούλου βιβλ. ε' τίτλ. δ' § 17 καὶ ἐπομένως ἰσχυροῦσης καὶ τα-

νῦν παρ' ἡμῖν) καθιέρωσεν ἡ μᾶλλον ἐν πανακαθιέρωσεν ὅτι οὔτε δι' ἀμέτρων δωρεῶν δύναται νὰ προσβληθῇ ἡ νόμιμος μοῖρα τῶν δικαιουμένων εἰς αὐτήν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν ἐπικρατεστέρα γνώμην οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ τῆς μέμψεως τῆς ἀστόργου δωρεᾶς ἢ νὰ ρηχθῇ αὕτη μέγρι τῆς συμπληρώσεως τῆς νομίμου μοίρας, ("Idem καὶ εἰδικὴν διατρίβην N. Φαραντέλου περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μέμψεως τῆς ἀστόργου δωρεᾶς). Θ. Ν. Φιλομάτης

Μεσίτης. Οἱ μεσίται, ὡς καὶ οἱ κολλυβισταί, εἶναι πράκτορες ἔργον ἔχοντες τὸ μεσολαβεῖν μεταξὺ ἐμπόρων ἢ μεταξὺ ἐμπόρων καὶ τρίτων πρὸς διευκλυνσιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, διέχεσθαι δηλονότι καὶ διαδιβάλλειν προσώποις ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, (ἥτοι πωλήσεων, ἀγορῶν, ἀσφαλειῶν) καὶ ἐργάζεσθαι πρὸς ἐξομάλυνσιν τῶν πολλὰς ἀναφωρμένων ἐν τούτῳ δυσχεριῶν πρὸς τελειοποίησιν τῶν ἐμπορικῶν διαπραγματεύσεων. Διαφέρουσι δὲ οἱ μεσίται τῶν παραγγελιοδόχων κατὰ τὰ ἑξῆς. Οἱ μὲν παραγγελιοδόχοι ἀγοράζουσι καὶ πωλοῦσι διὰ λογαριασμὸν ἐμπόρων ἁλῶν αὐτῶν διαμενόντων, οἱ δὲ μεσίται μεσολαβοῦσι συνήθως διὰ λογαριασμὸν ἐμπόρων κατοικοῦντων ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἐπίσης οἱ μὲν παραγγελιοδόχοι ἀναδέχονται προσωπικῶς τὰς ἐκ τῶν διὰ τῆς μεσολαβήσεως αὐτῶν συναπτομένων συμβάσεων ὑποχρεώσεις, οὗ ἕνεκα καὶ δύναται νὰ ἐγείρωσι κατ' αὐτῶν ἀγωγὰς οἱ μετ' αὐτῶν συναλλαζόμενοι, ὡς ἐπίσης καὶ νὰ ἐγείρωσιν οὗτοι ἀγωγὰς κατ' αὐτῶν· οἱ δὲ μεσίται μεσολαβοῦντες ἀπλῶς, οὐδέμιαν ἀναλαμβάνουσιν ὑποχρεώσεις προσωπικῆς. Οἱ παραγγελιοδόχοι εἶναι κατὰ πάντα ἐμποροὶ, τούναντίον οἱ μεσίται, ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διοριζόμενοι (ἐμπ. N. 75), θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ νόμου δημόσιοι ὑπηρέται, ἀμοιροῦντες μὲν διὰ τοῦτο

τοῦ δικαιώματος νὰ ἐμπορευθῶσι προσω-
πικῶς, εἰ καὶ χαρακτηρισίζονται ἄλλως
ἐμποροὶ, διότι αἱ μεσιτικαὶ αὐτῶν πράξεις
κηρύσσονται ἐμπορικαὶ πράξεις (Νόμον
περὶ Ἀρμ. τῶν Ἐμπορῶν. ἄρθρ. 2), δι-
καιούμενοι ὅμως νὰ θεωρῶνται δημόσια
πρόσωπα, οὗ ἕνεκα τὰ ἐντὸς τῶν ὅρων
τῶν μεσιτικῶν αὐτῶν καθηκόντων συν-
τασσόμενα ὑπ' αὐτῶν συμβόλαια παρα-
δεκτέον ὅτι ἔχουσι δύναμιν δημόσιων ἐγ-
γράφων. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι οἱ παρ'
ἡμῖν ἕως τοῦ νῦν ἐκτελοῦντες μεσιτικὰ
ἔργα στεροῦνται τῶν προμνημονευθέντων
δικαιωμάτων, ὡς μὴ ὄντες ἀληθεῖς μεσι-
ται κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ Ἐμπορικοῦ
Νόμου, ὡς μὴ ἀπορρέοντες ἀπὸ κυβερνη-
τικοῦ διορισμοῦ, μηδ' αὖτως ἐφαρμοσθείσης
ἄχρι τοῦδε τῆς περὶ τούτου διατάξεως τοῦ
νόμου.

Διαιροῦνται δ' οἱ μεσίται κατὰ τὸν ἡ-
μέτερον νόμον εἰς μεσίτας ἐμπο-
ρευμάτων, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ ἔχω-
σιν ἀκριβεῖς τῶν διαφόρων ἐμπορευ-
μάτων ἰδέας, δύνανται δ' οὗτοι οὐ μό-
νον μετέρχωνται τὰς περὶ ἐμπορευμά-
των μεσιτείας καὶ νὰ ἀποδεικνύωσι
τὴν τιμὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ μετέρ-
χωνται μετὰ τῶν κολλυβιστῶν τὴν περὶ
μεταλλικῶν ὕλῶν μεσιτείαν (Ἐμπ. Ν. 78),
εἰς μεσίτας ἀσφαλειῶν, οἵτινες
ἀναγκαῖον νὰ γινώσκωσι κατὰ βάθος τὰς
περὶ ἀσφαλειῶν διατάξεις, οὗτοι δὲ μό-
νοι ἐκ τῶν μεσιτῶν συντάσσουσι τὰ ἀσφα-
λιστήρια, ἔχοντα δ' κύρος καὶ τὰ συμβο-
λαιογραφικά, δικαιούμενοι νὰ βεβαιῶσι
διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν τὴν γνησιότητα
αὐτῶν καὶ νὰ πιστοποιῶσι τὴν τιμὴν
τῶν ἀσφαλιστρῶν, εἰς μεσίτας διερ-
μηνευτὰς καὶ ναυλωτὰς πλοί-
ων, οἵτινες μόνοι δικαιοῦνται νὰ ἐρμη-
νεύωσι, γεννηθείσης τυχὸν δικαστικῆς δια-
φορᾶς, τὰ δηλωτικά, ναυλωτικά, φορτω-
τικά, ὧν ὅμως αἱ μεταφράσεις εἶναι ὑπο-
χρεωτικαὶ διὰ τοὺς διαδίκους μόνον ἐὰν

διορισθῶσιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ διὰ
κοινῆς συμφωνίας, καὶ προσέτι νὰ ὑπο-
ρετῶσιν ὡς ὁδηγοὶ καὶ ἐρμηνεῖς τῶν
ἀλλοδαπῶν ναυτικῶν κατὰ τὰς ἐνώπιον
τῶν διαφόρων ἀρχῶν ὑποθέσεις αὐτῶν
εἰς μεσίτας τῶν διὰ γῆς
ὑδάτος μετακινήσεων, οἵτι-
νες μόνοι δικαιοῦνται νὰ ἐνεργῶσι τὰ
περὶ μετακομίσεως μεσιτείας, ἀμοιροῦνται
ὅμως τοῦ δικαιώματος νὰ ἐκπληρῶσιν ἐν
ταύτῳ ἔργα μεσίτου ἐμπορευμάτων
ἀσφαλειῶν ἢ ναυλωτοῦ πλοίων (Ἐμπ.
Ν. 82).

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Μεσότοιχος καλεῖται ὁ τοῖχος
ἀποδομημένος ἐξ ἡμισείας ἐπ' ἀμοιροῦνται
τῶν γηπέδων τῶν γειτόνων ἰδιοκτητῶν
ἐξ οὗ προσκτᾶται ἕκαστος τῶν συνιδι-
οκτητῶν δικαίωμα συγκυριότητος ἐπ' αὐτοῦ
(Ν. 1 πρ. Πανδ. (16. 3). ἄρθρ. 8 Δια-
τῆς 9 Ἀπριλίου 1836 περὶ ἐκτελέσεως
τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν). Ἄρα
δὲν ἔχει τὴν ιδιότητα μεσοτοίχου ὁ χω-
ρίζων δύο γειτονέοντα κτήματα τοῖχος
ὁσάκις εἶναι ἐκτισμένος ἐπὶ ἐδάφους ἀνή-
κοντος ὁλοσχερῶς εἰς τὸν ἕτερον τῶν γει-
τόνων. Ὅθεν ὁ μὴ ἔχων συνιδιοκτησίαν
ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ εἶναι ἐκτισμένος
ὁ ὡς ὅριον χωρίζων τὴν ιδιοκτησίαν τοῦ
ἐνὸς γείτονος ἀπὸ τῆς τοῦ ἄλλου, δὲν δύ-
ναται νὰ στηρίξη ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἰδίαν
οἰκοδομήν ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ γεί-
τονος, εἰς οὗ τὴν κυριότητα καὶ τὴν γί-
μνην διατελεῖ (Α. Π. 258 τοῦ 85, 20 τοῦ
89, 60 τοῦ 93). Ὅριζοντος δὲ τοῦ νόμου
(Ν. 57 καὶ 58 Ἀρμ. Β. 8') ὅτι οὐ
δεῖς θέλων νὰ ὑψώσῃ τὸν ἴδιον τοῖχον ἐπ'
ποδίζεσθαι, πλὴν ἐὰν ὑπόκηται εἰς δου-
λείαν, ὁ δὲ συγκύριος οἰκήματος δὲν δύ-
ναται παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἄλλου συγ-
κυρίου νὰ ἐπιβάλλῃ δουλείαν εἰς τὸ κοινὸν
κτῆμα, ἐπεὶ δὲ δύναται τις καὶ ἐν
μετ' ἄλλου κοινὸν τῆς οἰκίας αὐτοῦ με-
σότοιχον νὰ ὑψώσῃ, ἐὰν μὴ ἀποτρέπηται
ὑπὸ δουλείας τινός (Α. Π. 214 τοῦ 48).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον (Ν. 8 καὶ 26 Πανδ. (8. 2) ἐν συνδ. πρὸς Ν. 35, 36 καὶ 37 Πανδ. (35. 2) ὁ συγκύριος μεσοτοίχου δύναται νὰ κατεδαφίσῃ καὶ ἀνακαινίσῃ αὐτόν, ὡς ὅτις ἀδυνατεῖ νὰ φέρῃ τὸ βάρος καὶ τῶν δύο συνεχομένων οἰκιῶν (Α. Π. 567 τοῦ 68). "Ὅθεν καὶ δὲν ὀφείλει ἀποζημιῶσιν τῷ ἑτέρῳ κοινῶν διὰ τὴν ἐκ τούτου ζημίαν, ἐν ᾗ τούταντιον ὀφείλει, ἐὰν κατεδαφίσῃ τὸν ταῖχον δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸ βάρος ἀμφοτέρων τῶν οἰκιῶν ('Αποφ. 'Εφ. 'Αθηνῶν 102 τοῦ 90).

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ 'Αρείου Πάγου (ἀποφ. 368 τοῦ 55) ἐκ μόνης τῆς προθύμου καταβολῆς τοῦ ἡμίσεος τῆς ἀξίας τοῦ μεσοτοίχου δὲν τεκμαίρεται καὶ ὅτι ὁ καταβαλὼν συνήνεσεν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ κοινῶν μεσοτοίχου κατασκευὴν ἐστιῶν καὶ καπνοδόχων, ὅτε πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενης τῆς ῥητῆς τῶν διαδίκων συμφωνίας ἢ ἄλλως τοιούτων πράξεων τοῦ καταβαλόντος τὴν ἀξίαν τοῦ μεσοτοίχου, ὥστε νὰ συνάγῃται ἐξ αὐτῶν ἀνενδοκίμως ἢ συναίνεσις αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μεσεγγύσις. Ἰδε Παρακαταθήκη.

Μεταγραφὴ. Ἰδε Μετάθεσις κυριότητος.

Μετάθεσις κυριότητος. Εἰς τῶν τρόπων τῆς κτήσεως κυριότητος εἶναι καὶ ἡ μεταξὺ ζώντων ἢ αἰτίᾳ θανάτου μετάθεσις τῆς κυριότητος. Καὶ ἡ μὲν αἰτία θανάτου μετάθεσις τῆς κυριότητος ἐπέρχεται διὰ τῆς κληρονομίας (ὅθεν ἴδε λ. Κληρονομία, Κληρονομία ἐκ διαθήκης, Κληρονομία ἐξ ἀδιαθέτου κτλ.). Ἡ δὲ μεταξὺ ζώντων μετάθεσις κυριότητος παρὰ μὲν Ῥωμαίους ἐτελεῖτο διὰ παραδόσεως γινομένης ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου ἐπὶ τῷ σκοπῷ μεταδόσεως τῆς κυριότητος εἰς τὸν λήπτην παρ' ἡμῖν δὲ

τῶν μὲν κινητῶν ἡ κυριότης μεταβιβάζεται διὰ παραδόσεως (ἴδε παραδοσις), τῶν δὲ ἀκινήτων διὰ μεταγραφῆς. Δυνάμει τοῦ νόμου περὶ χαρτοσήμου καὶ τοῦ νόμου περὶ μεταγραφῆς, ὡς τὰς περὶ τούτου διατάξεις υἱοθέτησε καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Ἑλλ. Κώδικος, ἐπὶ μετάθεσιν τῆς κυριότητος ἀκινήτων πρέπει νὰ συντάσσῃται περὶ αὐτῆς συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον, ἡ δὲ κυριότης μετατίθεται μόνον ἀπὸ τῆς μεταγραφῆς τοῦ ἔγγραφου τούτου. Δύναται ὅρα νὰ προτείνῃ τὴν ἀκυρότητα τῆς δι' ἰδιωτικοῦ ἔγγραφου ἢ κατ' ἄλλον τρόπον μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος πᾶς ἔχων συμφέρον νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν κυριότητα τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α.Π. 169 τοῦ 54). "Ὅθεν οὐδ' ὅρκος ἐπιτρέπεται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μεταβιβάσεως, μὴ συνταχθέντος περὶ αὐτῆς συμβολαιογραφικοῦ ἔγγραφου (Α. Π. 204 τοῦ 58, 29 τοῦ 90). Ἄρα ὁ τυχὼν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἐπαγόμενος ὅρκος προσήκον νὰ ἀναφέρῃ οὐ μόνον ὅτι ἡ μεταβίβασις ἐγένετο διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἔγγραφου, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ ἔγγραφον τοῦτο συνετάχθη κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις καὶ μεταγραφῇ νομίμως (Α. Π. 29 τοῦ 90). Δύναται ὅμως ἀναμφηρίτως νὰ δοθῇ δι' ἰδιωτικοῦ ἔγγραφου ἡ ἐντολὴ πρὸς τρίτον, ὅπως ἐνεργήσῃ τὴν πράξιν τῆς ἀπαλλοτριώσεως (Α. Π. 12 τοῦ 59, 374 τοῦ 80, 28 τοῦ 81).—Μεταγράφονται δὲ ἐν τῇ γραφείῳ τῶν ὑποθηκῶν, ἐν οὗ τῇ περιφέρειᾳ κεῖνται τὰ ἀκίνητα, κατὰ τὰ περὶ τούτου ἐιδικώτερον ἐν τῷ νόμῳ ὡρισμένα, πᾶσαι αἱ μεταξὺ ζώντων πράξεις (συμβάσεις παντὸς εἶδους, οἷον ἀνταλλάγαι, δωρεαί, προικίσαις), αἱ ἀναγόμεναι εἰς μεταβίβασιν κυριότητος ἀκινήτων, ἐμφυτεύσεως ἢ ἐπιφανείας, σύστασιν δουλείας ἢ παραιτήσιν τοιούτων δικαιωμάτων, καὶ αἱ παντὸς εἶδους κατακυρώσεις τῶν ἐπὶ ἀκινήτων δικαιωμάτων τούτων καὶ αἱ

δικαστικάι περί διανομῆς αὐτῶν ἐκθέσεις. Διὸ ὑποβάλλεται εἰς τὴν μεταγραφὴν καὶ πᾶσα δικαστικὴ ἢ διοικητικὴ κατακύρωσις, ἀντικείμενον ἔχουσα τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ἀκινήτου (Α. Π. 178 τοῦ 70, 162 τοῦ 72). Ὅθεν καὶ ἡ διὰ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ σχεδίου πόλεως τινος κατακύρωσις ἰδιωτικῶν ἀκινήτων, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ὁδοὶ ἢ πλατεῖαι, ἀναγκαῖον νὰ μεταγράφηται, ὅπως μεταβιβάσθῃ τῷ δήμῳ ἢ κυριότης αὐτῶν (Α. Π. 157 τοῦ 84). Ἐκ τῶν εἰρημένων ἔπεται ὅτι, μὴ τυχὼν μεταγραφέντος τοῦ συμβολαίου, δι' οὗ ὁ προικολήπτης ἔλαβε λόγῳ προικὸς ἀκίνητα κτήματα, δὲν μεταβιβάζεται ἡ κυριότης αὐτῶν ἕως τῆς ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν μεταγραφῶν καταχωρίσεως ἢ δε ἔλλειψις τῆς μεταγραφῆς οὐδ' ἔκ τῆς μεταγενεστέρας τυχὼν μεταγραφῆς τοῦ συμβολαίου, δι' οὗ ἐπωλήθη τοῦτο εἰς ἕτερον, γενομένης ἐν αὐτῷ καὶ τῆς μνείας τούτου ὡς προικίφου, ἀναπληροῦται. Ὅθεν ὁ προικολήπτης δὲν δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ τῶν εἰς οὐδ' ἐπωλήθη ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, διότι μόνος ὁ κύριος ἔχει διεκδικητικὴν ἀγωγὴν (Α. Π. 63 τοῦ 87). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἀκολουθήσαν ἐν τούτῳ τὸν Ἰταλικὸν Κώδικα) μεταγράφονται προσέτι καὶ αἱ πράξεις αἱ ἀναγόμεναι εἰς μίσθωσιν ἀκινήτων ὑπὲρ τὰ ἐννέα ἔτη· ἀλλ' ἕως τοῦ νῦν δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν ἡ διάταξις αὕτη, ὡς τοῦ Σχεδίου διατελοῦντος ἔτι ἀψηφίστου. Μεταξὺ δὲ πολλῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν γενομένων μεταγραφῶν δικαιομάτων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκινήτου προτιμᾶται ἡ στηριζομένη εἰς τίτλον ἀρχαιότερον.

Ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ὅτι τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. Κώδικος περιέλαβεν ἐντῷ περὶ μεταθέσεως τῆς κυριότητος μεταξὺ ζώντων κεφαλαίῳ καὶ διάταξιν, καθ' ἣν ἡ νομὴ κινήτων ἢ χρεωγράφων ἀποτελεῖ τεκμήριον κυριότητος, καθ' οὗ δὲν ἐπιτρέ-

πεται ἀνταπόδειξις, ἡ δὲ διεκδικήσις αὐτῶν ἐπιτρέπεται μόνον ἐν περιπτώσει πωλείας ἢ στερήσεως δι' ἀπάτης ἢ κλοπῆς. Διὸ τῆς διατάξεως ταύτης δὲν ἀπαρτίζεται μὲν ἡ εἰς σύμβασιν στηριζομένη ἀπαίτησις κινήτου πράγματος, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις εἶναι προσωπικὴ, ἀποτελοῦσα διεκδικήσιν. Σημειωτέον δὲ ἡ διάταξις αὕτη ὡς πρὸς τὰ ἀνώμαλα χρεωγράφα (ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ λοιπὰ κινήτα) ἰσχύει καὶ νῦν παρ' ἡμῖν, ἀψηφισθεῖσα διὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντος ὀλιγοῦρου νόμου ΑΣΜΔ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885 περὶ τῶν πληρωτέων τῷ κομιστῇ ἀνώνυμων χρεωγράφων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μετακίνησης ὀροσίων

ὀνομάζεται ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ἡ ἐκ δολίως προαιρέσεως ἐξαφάνισις ἢ ὁπωσδήποτε μεταβολὴ τῶν ὀροσίων τῶν ἀγρῶν ἢ τῶν χάριν ἐνδοξείας τοῦ ὕψους καὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ ὕδατος τιθεμένων παλαιῶν. Τιμωρεῖται δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 429), ἐὰν μὲν ἐγένετο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς μετακινήσεως τῆς δι' αὐτῶν σημειουμένης καταστάσεως τοῦ δικαιοῦτος ἐκάστου, διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον μὲν ἐνιαυσίου, ὁσάκις τὰ ὀρόσημα ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, τὸ πολὺ δὲ ἐνιαυσίου, ὁσάκις ἐτέθησαν ὑπὸ ἄλλων (τῶν ἐνδιαφερομένων ἰδιοκτητῶν)· ἐὰν δ' ἐγένετο ἄνευ τοῦ σκοποῦ τούτου, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐν ἑξή μηνὶ ἢ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ διακοσίων δραχμῶν, ὁσάκις τὰ ὀρόσημα ἐτέθησαν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ ἐκατὸν δραχμῶν, ὁσάκις τὰ ὀρόσημα ἐτέθησαν ὑπὸ ἄλλων.

Ἐξ ἰσοῦ τῇ μενακινήσει τῶν ὀροσίων τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 430) καὶ ἡ ἀφαίρεσις ἢ ἐξαφάνισις τοῦ ὑποθέματος ἐπισήμως τεθειμένων ὀροσίων λίθων.

Σημειωτέον ὅτι ἡ μετακίνησις τῶν ὀρυκτῶν ἢ ἀφαίρεσις ἢ ἐξαφάνισις τοῦ ὑποβήματος, ἐνεργουμένη ὑπὸ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ὀρυκτοῦν, γεωδαίτων καὶ ὑδραυλικῶν, φερόντων χαρακτηριστὴν δημοσίου ὑπηρέτου, ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν ἐπιβαρυντικὴν περίστασιν, ἐπερχομένης καὶ τῆς στερήσεως τοῦ χαρακτῆρος τοῦτου (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 431).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μεταλλεία. Κατὰ τὰ ἄρθρα 7 καὶ 8 τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου τοῦ 1837 τὰ μεταλλεία εἶνε ἀκίνητα, λογίζονται δὲ ὡς τοιαῦτα καὶ τὰ μετ' αὐτῶν εἰς διαρκὴ συνδεδεσμον τεθειμένα, ἥτοι τὰ παρακολουθήματα. Τὸ διὰ μεταλλεύσεως ὅμως ἐξαχθέν μέταλλον, αἱ μετοχαὶ τῆς πρὸς μετάλλευσιν ἐταιρείας καὶ τὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως λογίζονται κινητά. Νόμος εἰδικὸς περὶ μεταλλείων, ὀρυκτῶν καὶ λατομείων εἶνε ὁ ΧΨ' τῆς 22 Αὐγούστου 1861, ὃν μεταρρυθμίσαν οἱ νόμοι ΣΚΗ' τῆς 26 Ἀπριλίου 1867, ΨΕΒ' τῆς 24 Δεκεμβρίου 1875, ΦΙ' τῆς 17 Μαΐου 1859, ΕΠ' τῆς 26 Μαΐου 1882 καὶ ὁ ΒΥΟ' τῆς 13 Μαρτίου 1896. Ἑρμηνευτικὰ δὲ καὶ συμπληρωτικὰ τῶν νόμων τούτων διατάγματα ἐξεδόθησαν διάφορα, περιλαμβανόμενα ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Δικαστικῶν Νόμων Φλογαίτου καὶ μνημονευόμενα ἐν σελ. 611 τοῦ Ὁδηγ. οὗ τῶν ὀρυκτῶν καὶ ὀρυκτῶν τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως. Πρὸ δὲ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νόμου ΧΨ' τοῦ 1861 ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἐλληνικοῦ Βασιλείου τὰ ὀρυκτὰ (μετάλλων καὶ μεταλλοειδῶν), γαιάνθρακες καὶ τὰ λατομεῖα ἐθεωροῦντο γενικῶς νόμιμα βασιλικά ἢ ἡγεμονικά (regalia, περί ὧν ἴδε τὸν αὐτὸν ὡς εἴρηται Ὁδηγ. ἐν σελ. 609 ὑπόσημ.). Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΒΥΟ' τῆς 13 Μαρτίου 1896 τὸ δικαίωμα τῆς

μεταλλεύσεως τῶν μεταλλείων καὶ ὀρυκτῶν παρέχεται διὰ Β. Διατάγματος ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὑπουργῶν, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ΧΨ' περὶ μεταλλείων νόμου τῆς 22 Αὐγούστου 1861 καὶ τοῦ τροποποιήσαντος αὐτὸν νόμου ΣΚΗ' τῆς 26 Ἀπριλίου 1867. Τὸ δικαίωμα ὅμως τῆς ἱμεταλλεύσεως τῶν ὀρυκτῶν ἀργύρου (ἐν αἷς καὶ τὰ ἀργυρομεταλλεύματα Μήλου, τῆς Κιμῶλου καὶ τῆς Πολυαίγου) καὶ χρυσοῦ, λευκοχρύσου, τῶν σκωριῶν καὶ τῶν ἐκβολάδων, τῆς σμόριδος, τῶν μυλοπετρῶν, τοῦ κοινοῦ ὀρυκτοῦ ἁλατος μετὰ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ κοίτῃ ἐτέρων ἀλάτων, τοῦ στεανίτου (talque), τοῦ χρωμίου καὶ τῶν ὀρυκτῶν ἀλάτων (πετρελαίου καὶ νάφθης) παραχωρεῖται μόνον διὰ νόμου. Ἡ δὲ διὰ νόμου παραχώρησις αὕτη γίνεται κατὰ τὸν ἐπόμενον τύπον: Ἐπιτρέτεται εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ παραχωρήσῃ δικαίωμα διηνεκοῦς μεταλλεύσεως, τὸ δὲ οὕτως ἐπιδιδόμενον Β. Διάταγμα, μεταγραφόμενον κατὰ τὸν περὶ μεταγραφῆς νόμον, παρέχει δικαίωμα διηνεκοῦς κυριότητος ἐπὶ τοῦ μεταλλείου, ἥτοι ἐπὶ κτήματος ἐτέρου, ὅπερ ὁ νόμος δημιουργεῖ διακεκριμένον ἀπὸ τῆς κυριότητος τοῦ ἐπικειμένου ἐδάφους, καὶ κατὰ πάντα ὅμοιον πρὸς τὰ λοιπὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου κτήματα μεταβιβαζόμενον εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ δυνάμενον ἐκποιθῆναι δι' ἀναγκαστικοῦ πλειστηριασμοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν μεταλλείων ἐνδιαφέρει τὴν Πολιτείαν, ἀπαγορεύεται ἡ ὁλοσχερὴς ἢ μερικὴ ἐκουσίᾳ ἐκποίησης ὡς καὶ ἡ διανομὴ καὶ ἡ μίσθωσις τοῦ μεταλλείου ἀνευ προηγουμένης ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως. — Ἰνα ζήτησῃ τις τὴν παραχώρησιν μεταλλείου οἰουδήποτε, ὀφείλει πρότερον ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐν τῷ χώρῳ, οὗ ζητεῖ τὴν παραχώρησιν, ὑπάρχει τὸ ζητούμενον μέταλλον· τοῦτο δὲ γίνεται διὰ

μαστεύσεως (δηλαδή ερεύνης) τοῦ μεταλλου, ἥς σκοπὸς ἡ εὕρεσις καὶ βεβαίως τοῦ μετάλλου, οὐχὶ ἡ ἐξαγωγή καὶ διάθεσις αὐτοῦ, ὃ δὲ ἰδιοκτῆτης τοῦ ἐδάφους καθ' ὃ κύριος αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτό, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δικαιούμενος νὰ ποιήσῃται χρῆσιν τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ καὶ κατὰχρησιν ἔτι, καθ' ὅσον τοῦτο ἔγκειται εἰς τὰ τῆς ἰδιοκτησίας δικαιώματα αὐτοῦ, δύναται πανταχοῦ τῆς ἑαυτοῦ ἰδιοκτησίας νὰ τελέσῃ μαστεύσεις οἰουδήποτε μετάλλου ἄνευ ἀδείας (ἄρθρ. 13 τοῦ Ν. Χη), ἔτι δὲ καὶ εἰς τρίτον νὰ παραχωρήσῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο μηδαμῶς ἀπαιτούμενης τῆς ἀδείας. Μόνον ὅταν δὲν συναινῇ ὁ ἰδιοκτῆτης, χρῆζει ὁ ἐπιχειρῶν μάστευσιν τῆς ἀδείας τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν, ἥς πρὸς χορήγησιν ὀφείλει ὁ ὑπουργὸς νὰ καλέσῃ μὲν πρῶτον τὸν ἰδιοκτήτην καὶ ἐρωτήσῃ αὐτὸν διατί δὲν συναινεῖ, νὰ προκαλέσῃ δὲ εἴτα τὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ καὶ, ἐὰν λόγοι ἀνωτέρου συμφέροντος τῆς βιομηχανίας τοῦ Κράτους ἐπιτάσσῃσι, δικαιούται νὰ παραχωρήσῃ τὴν πρὸς μάστευσιν ἄδειαν. Ἄλλ' ἕνεκα τῶν ἐνδεχομένων νὰ ἐπέλθωσιν εἰς τὸ ἄλλότριον κτῆμα βλαβῶν αἰτία τῆς μαστεύσεως, ὀφείλει ὁ μαστεύων ν' ἀποζημιώσῃ τὸν ἰδιοκτήτην προκαταβάλλων τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ ὁριστέον ποσόν. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἄδεια τοῦ ὑπουργοῦ δὲν εἶνε ἐπαρκής, ἀπαιτεῖται δὲ ἡ προηγουμένη συγκατάθεσις τοῦ ἰδιοκτήτου, ὡσάκις ἀπειλεῖται ἀπώλεια τῆς ζωῆς ἀνθρώπων. Ἡ συναίνεσις τοῦ ἰδιοκτήτου ἀπαιτεῖται ἐπίσης προκειμένου περὶ διατήσεως τοῦ ἐδάφους κειμένου ἐγγύτατα κατοικησίων μερῶν πρὸς κατασκευὴν φρεάτων ἀεροφόρων ἢ χρησίων πρὸς ἐξαγωγὴν μετάλλων ἢ ὑπονόμων στοῶν, ἢ εἰς ἀνέγερσιν μηχανῶν ἢ ἀποθηκῶν πρὸς πρὸς δὲ ὅτι ἅμα τῆς κυριότητος

τοῦ μεταλλείου κατὰ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ Ν. Χη νόμου χωριζομένης ἀπὸ τῆς τοῦ ἐδάφους, αἱ ἐπὶ τοῦ κτήματος τούτου ὑποθήκαι καὶ τὰ προνόμια δὲν ἐπεκτείνονται ἐπὶ τοῦ μεταλλείου. Πρὸς μεταβίβασιν δὲ τῆς κυριότητος τοῦ μεταλλείου εἶνε ἀνάγκη κατὰ τὸ ἄρθρον 20 τοῦ αὐτοῦ νόμου μεταγραφῆς τοῦ τίτλου. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 21 παρέχεται ἐκ τοῦ νόμου δικαίωμα ὑποθήκης εἰς τὸν εὐρέτην διὰ δημοσίου ἐγγράφου ἀποδεικνύοντα παροχὴν χρημάτων πρὸς μάστευσιν, πρὸς ἐπιχειρήσιν προπαρασκευαστικῶν ἔργων, κατασκευὴν μηχανῶν, πρὸς μεταλλεύσιν κλ.—Τὸ δικαίωμα μεταλλεύσεως καὶ ἰδιοκτησίας οἰουδήποτε μετάλλου παρέχεται εἰς πάντα Ἕλληνα ἢ ξένον, ὃ δὲ αἰτῶν τὴν παραχώρησιν ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ὅτι κέκτηται καὶ ἀναγκαίως μεταλλευτικὰς γνώσεις καὶ λοιπὰ πρὸς μετάλλευσιν προσόντα, καὶ τὰ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ τῶν χρηματικῶν εἰς τὸ δὲ μόσιον ταμεῖον. Πολλῶν δὲ αἰτούντων τὴν παραχώρησιν, ἡ Βουλὴ (καθ' ὅσον πρόκειται περὶ μεταλλείου, παραχωρουμένου καὶ νῦν διὰ Νόμου), χορηγεῖ τὴν προτίμησιν εἰς ἓνα κατὰ πλειονοψηφίαν καὶ κατὰ ἴδιαν πεποθήσιν καὶ κρίσιν περὶ τῶν λόγων τῆς προτιμήσεως ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει ἢ παραχώρησις δὲν γίνῃ εἰς τὸν εὐρέτην χορηγεῖται αὐτῷ ἀμοιβὴ ἢ ἀποταμίωσις (ἄρθρ. 18). Οἱ ἔχοντες ἀξιώσεις εὐρέτου ἢ ἰδιοκτήτου τῆς γῆς, ὡς καὶ ὁ χορηγήσαντες χρήματα πρὸς μάστευσιν κλ., ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὴν νομάρχην τὰς ἐνστάσεις αὐτῶν. Ἄλλ' ἐὰν ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ἀμφισβάζῃ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ μεταλλείου, ζητεῖ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων ἀρμοδίου ὑπαλλήλου, διατάσσιν ἐπιτοπίους ἐρέυνας συμπληρωτικὰς καὶ ἂν βεβαιωθῇ περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ μεταλλείου, ὑποβάλλει ἐκθεσιν εἰς τὴν

Βουλὴν πρὸς ἔκδοσιν νόμου παρέχοντος τὸ δικαίωμα διηνεκοῦς κυριότητος. Αἱ ἐνστάσεις ὅμως καὶ αἰτήσεις τῶν ἐνδιαφερομένων εἶνε δεκταὶ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς μέχρι τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νόμου. Ἐν τῷ νόμῳ περὶ παραχωρήσεως μεταλλείου πρέπει νὰ ὀρίζηται ἡ ἡθesis καὶ ἡ ἔκτασις τοῦ παραχωρουμένου μεταλλείου, τὸ μέρος τῶν ἰδιοκτητῶν τῆς γῆς, ἡ ἀποζημίωσις τῶν εὐρετῶν καὶ αἱ λοιπαὶ ὑποχρεώσεις ἐκείνου εἰς ὃν ἐγένετο ἡ παραχώρησις. Ἄλλ' ἡ Βουλὴ δύναται νὰ δώσῃ ἐντολὴν εἰς τὴν κυβερνήσιν νὰ ἐκτελέσῃ ταῦτα διὰ Β. Διατάγματος. Ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μεταλλείου δὲν ἐπιχειρήσῃ ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τῆς παραχωρήσεως καλλιέργειαν αὐτοῦ, ἐκπίπτει τοῦ δικαιώματος (ἄρθρ. 29 τοῦ Ν. Χη καὶ 3 τοῦ Ν. ΣΚΗ'), κατὰ δὲ τὴν ὁρθὴν γνώμην τοῦ κ. Θ. Φλογαίτου, ὁσάκις ἡ παραχώρησις τοῦ δικαιώματος γίνεται διὰ νόμου, διὰ νόμου δέον καὶ ν' ἀφαιρῇται τὸ δικαίωμα τῆς μεταλλεύσεως προτάσει τῆς Κυβερνήσεως. Ἐὰν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ εἰς τὴν παύσιν ἢ τὴν διακοπὴν τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀντίκεινται λόγοι δημοσίου συμφέροντος, ὁ κύριος τοῦ μεταλλείου ἢ ὀρυχείου ὑποχρεοῦται νὰ ἐκμεταλλεῖται αὐτό, ἄλλως ἐξαναγκάζεται, ἀρνούμενος δὲ κηρύσσεται ἐκπτώτος τοῦ δικαιώματος του δι' ἀποφάσεως τῶν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὑπουργῶν μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ μεταλλικοῦ συμβουλίου. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐκκαλεῖται ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐνώπιον τῶν ἁρμοδίων Πρωτοδικῶν, ἄλλως στερεῖται παντὸς δικαιώματος. Γενομένης ἀμετακλήτου τῆς ἀποφάσεως ταύτης, πᾶς ἐνυπόθετος δανειστής ἢ πᾶς ἐμπράγματος ἔχων δικαίωμα ἢ καὶ αὐτὸς ὁ κύριος δύναται ἐντὸς τριῶν μηνῶν, ἂφ' ἧς ἐπεδόθη τῇ ἐκπτώτῳ ἢ ἀπόφασιν ἢ ἂφ' ἧς ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος

τῆς Κυβερνήσεως, νὰ αἰτήσῃται τὴν ἀπαλλοτριώσιν τοῦ μεταλλείου ἰδίαις δαπάναις, ἄλλως ἀπόλλυσι πᾶσαν ἀξίωσιν.

Ὁ κύριος τοῦ μεταλλείου δύναται ἐκουσῶς νὰ παραιτηθῇ ἢ ὀλοκλήρου ἢ μέρους μόνον τῆς παραχωρηθείσης ἐκτάσεως, δηλώνων τοῦτο ἐνώπιον τοῦ εἰρημένου συμβουλίου, μεθ' ὃ ἐπιτρέπεται αὐτῷ ν' ἀφαιρῇ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ περιτειχίσματα τῶν ἐν ταῖς στοαῖς κτιρίων, ἂφ' ὅσων κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ δὲν ἀντίκεινται εἰς τοῦτο λόγοι ἀστυνομικοί. — Ὁ ἰδιοκτήτης ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὑποχρεώσεων ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ τὰς παραγγελίας τοῦ ἁρμοδίου μηχανικοῦ πρὸς πρόληψιν κινδύνου ζωῆς τῶν ἐν τῷ μεταλλεῖῳ ἐργαζομένων, ν' ἀποτινῇ τοὺς φόρους ἧτοι φόρον σταθερὸν συνιστάμενον εἰς 3 λεπτά κατ' ἔτος δι' ἕκαστον στρέμμα τῆς παραχωρηθείσης ἐκτάσεως καὶ φόρον κατ' ἀναλογίαν προσδιοριζόμενον ἐκάστοτε διὰ τοῦ ἐτησίου φορολογικοῦ νόμου ἐπὶ τοῦ προϊόντος, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν, ἀλλ' ὁ φόρος οὗτος δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰ 50/0 τῆς καθαρᾶς προσόδου. Ἐκτὸς τοῦ φόρου τούτου ἐπιβάλλεται καὶ τρίτος 10/0 ἐπὶ τοῦ καθαροῦ κέρους πρὸς σχηματισμὸν ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου πρὸς περίθαλψιν τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν αὐτῶν ἐν ἐνδεχομένη συμφορᾷ. Ἐν περιπτώσει καταλήψεως ἀλλοτρίου ἐδάφους ὑπὸ τῶν ἐκβολᾶδων καὶ ἄλλων ὕλῶν, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μεταλλείου ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν. — Δικαίωμα πρὸς ἀποζημίωσιν κατὰ τοῦ δημοσίου καὶ ἀγωγὴ ἐπομένως ἐπὶ ἀποζημιώσει κατ' αὐτοῦ δὲν χωρεῖ ἕνεκα τῶν διατάξεων τοῦ νόμου ΒΥΟ', ὅστις πραγματεύεται ὡς εἴρηται περὶ παραχωρήσεως μεταλλείων, ἐκπτώσεως ἀπὸ τοῦ δικαιώματος τούτου, παραιτήσεως κλπ.

Ὡς δὲ ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ὅλης οἰκο-

νομίας τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ μεταλλεία καὶ ὀρυχεῖα νόμου καὶ σχετικῶν Β. Διαταγμάτων καὶ ὡς ἡ πεῖρα ἀπέδειξε μέχρι τοῦδε, τὰ συμφέροντα τοῦ τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν μεταλλείων καὶ μεταλλουργείων ἐξαρτῶνται κατὰ πολὺ ἐκ τῆς προαιρέσεως τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων μηχανικοῦ, ὅπερ ἄτοπον, ἀτελέστατα δὲ εἰς τὴν οὐδυνίως ἀσκαίται ὁ ἐλεγχος ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν νόμων καὶ Διαταγμάτων τούτων. "Ὅθεν ἀνάγκη ριζικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ τῆς περὶ μεταλλείων καὶ ὀρυχείων νομοθεσίας, ἵνα προαχθῇ ὁ σπουδαῖος οὗτος βιομηχανικὸς πόρος τοῦ δημοσίου καὶ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ ἐκ τῶν μεταλλείων πρόσδοι αὐτοῦ καὶ τὰ δίκαια τῶν ἰδιοκτητῶν.

Δημήτριος Σ. Ζαλοῦχος

Μετάνοια ἔμπρακτος καλεῖται ἐν τῇ ποινικῇ δικαίῳ ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτουργοῦ ἀξιοποίνου πράξεως αὐθόρμητος ἐξουδετέρωσις διὰ μεταγενεστέρας πράξεως τοῦ σκοπομένου ἀποτελέσματος τῆς πράξεως ταύτης, πρὶν ἢ τοῦτο συμβῇ, ὡς καὶ πρὶν ἢ ὑποβληθῇ εἰς ἐξέτασιν περὶ αὐτῆς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, ἢ ἡ ὅπωςδῆποτε ἄλλως ἐκδῆλωσις κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον τῆς παντελοῦς ἀποβολῆς τοῦ παρανόμου σκοποῦ.

Ἐπιφέρει δ' ἡ μετάνοια κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον τὸ ἀτιμώρητον τῆς διαπραχθείσης πράξεως, εἰς τὸν ἀδικήματος δὲν προέκυψεν ἔτι βλάβη τις, ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων ἐκείνων, ὧν πρὸς τελείωσιν ὁ νόμος δὲν ἀπαιτεῖ ὥρισμένον τι ἀποτέλεσμα (Ποιν. νόμου ἄρθ. 113). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν τῆς ψευδορκίας καὶ τῆς ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τὰς περιπτώσεις τῶν ἄρθρων 123—128 δὲν ἐπιφέρει τὸ ἀτιμώρητον ἡ μετάνοια τοῦ αὐτουργοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐσχάτης προδοσίας κατ' ἐξαιρέσιν πάλιν καθιεροῦται ὅτι ἐπὶ τῆς περιπλοκῆς εἰς ἔνωσιν ἐσχάτης προδοσίας ἢ ἔμπρακτος μετάνοια, διὰ τῆς ἀναγ-

γελίας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς καταρτισθείσης ἐνώσεως, πρὶν ἢ λάβῃ ἄλλως γνῶσιν ἢ ἐξουσία, ἐπιφέρει τὸ ἀτιμώρητον μὲν τοῦ μετανοήσαντος, εἰς τὴν ἀπλοῦς συνείσταναι, τὸ τιμωρητικὸν δὲ διὰ μόνον εἰρκτικῆς εἶναι εἰς τῶν ἀρχηγῶν ἢ τῶν στρατοδύτων (Ποιν. νόμου ἄρθ. 131).

Τοῦναντίον δὲν ἐπιφέρει τὸ ἀτιμώρητον τῆς διαπραχθείσης πράξεως ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων, ὧν πρὸς τελείωσιν ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ὥρισμένον ἀποτέλεσμα, ἢ ἔμπρακτος μετάνοια, δηλονότι ἢ διὰ τὴν προϋποβληθεῖσαν βλάβην παρεχομένη ὑπὸ τοῦ πράξαντος αὐθόρμητως ἀποζημιώσει. Ὡς οὕτως καὶ πρὶν ἢ ἐπὶ ὑποβληθῇ εἰς ἐξέτασιν ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς ὁ πράξας (Ποιν. νόμου ἄρθ. 111). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιφέρει τὸ ἀτιμώρητον ἢ ἔμπρακτος μετάνοια διὰ τῆς αὐθόρμητου παροχῆς ἀποζημιώσεως τῷ παθόντι ἐπὶ τῆς ἐξ ἀμελείας ἀποδράσεως πεφυλαχισμένων, εἰς οὗτοι συνελήφθησαν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀποδράσεως τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν ὑπαυτίων φρουρῶν (ἄρθ. 183), ἐπὶ τῆς ἐξ ἀμελείας φαρμακείας, εἰς ἀπετράπησαν δι' ἐγκαίρου ἐνεργείας τοῦ αὐτουργοῦ τὰ ἐπιβλαβῆ ἀποτέσματα (ἄρθ. 291), ἐπὶ τῆς κλοπῆς καὶ ὑπεξαίρεσεως, εἰς ἀποδοῦσιν τὰ κλαπέντα ἢ ἀποζημιωθῇ ὁ παθὼν (ἄρθ. 370 393, 693), ἐπὶ τῆς ἀπάτης, εἰς ἀποζημιωθῇ ὁ παθὼν (ἄρθ. 402, 673), ἐπὶ τοῦ ἐξ ἀμελείας ἐμπρησμοῦ ὃν ἀπὸ σθεσθῇ ἐγκαίρως τὸ ἐκτραγὲν πῦρ (ἄρθ. 418).

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἀπαλλαγὴς τῆς τιμωρίας ἔνεκεν ἐμπράκτου μετανόιας ἐνόμος ἀδικήματος, τιμωρουμένου διὰ ὀανέτου, δεσμῶν καὶ εἰρκτικῆς ὑποβάλλεται κατὰ τὸν νόμον (ἄρθ. 115) εἰς ἰδίαν τέραν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μέτρον τῆς ποινῆς. Κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον (ἄρθ. 108) καὶ τοὺς λοιποὺς ποινικοὺς νόμους ἢ ποιν-

νῇ προσῆκον νὰ μετρηῇται ἐπ' ἀκριβείᾳ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου ἀναλόγως τῇ φύσει τῆς πράξεως καὶ τῇ ιδιότητι τοῦ πράξαντος· ὅθεν πᾶσα μὲν ποινὴ, ἥς προσδιώρισεν ὁ νόμος τὸ μέγιστον καὶ ἐλάχιστον μέτρον, προσῆκον νὰ καταγινώσκῃται ἐντὸς τῶν ὅρων τούτων, λογισζομένων ἀπασῶν τῶν περιστάσεων· ὅπου δὲ ὁ νόμος ὀρίζει δύο ἢ πλείοτερα ποινῆς εἴη οὕτως ὥστε ἡ τὸ ἐν ἡ τὸ ἄλλο πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ (λ. χ. φυλάκισις ἢ χρηματικὴ ποινὴ, κράτησις ἢ πρόστιμον), εἰς τὸν δικαστὴν ἀπόκειται νὰ ἐκλέξῃ τὸ προσηγορώτερον εἰς τὴν περίστασιν. Ἄλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ μεταβάλλῃ τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένον εἶδος τῆς ποινῆς, οὐδὲ νὰ ὀρίξῃ ποινὴν ἄνωγέραν τοῦ μεγίστου ὅρου τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένης ποινῆς ἢ κατωτέραν τοῦ ἐλαχίστου ὅρου αὐτῆς.

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν παρ' ἡμῖν ποινικὸν νόμον (ἀκολουθήσαντα κατὰ τοῦτο τὸ Βασιλικὸν νομοσχέδιον τοῦ 1822) οἱ ἑρκαιότεροι τῶν διαφόρων Γερμανικῶν ἐπικρατειῶν νόμοι περιλαμβάνουσι λεπτομερεστάτας διατάξεις ὀρίζουσας τὰς ἐλαφρυντικὰς καὶ ἐπιβαρυντικὰς περιστάσεις δι' ὧν διαγινώσκεται ὁ βαθμὸς τοῦ ἀξιολογού τῆς πράξεως καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐπιμέτρησις τῆς ποινῆς. Ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ δύο μόνον εἶδη ἐπιβαρυντικῶν περιστάσεων εἰδικῶς ἀναγράφονται, ἡ συρροή καὶ ἡ ὑποτροπή, καὶ λίαν εἰκότως, περὶ ὧν παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὰ ὑπὸ τὰς λέξεις ταύτας ἄρθρα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μικτὰ δικαστήρια ἐν Αἰγύπτῳ. Ἐν Αἰγύπτῳ ἱδρύνται ἀπὸ τοῦ 1876 μικτὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ὧν τὴν σύστασιν προὐκάλεσεν ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου. Τοὺς λόγους, οὓς ἱπεκαλέσατο ὁ Χεδίβης ὡς καὶ τὰς προηγηθείσας τῆς συστάσεως τῶν δικαστηρίων τούτων ἀλληλεθνεῖς μελέτας καὶ ἀποφά-

σεις ὅρα ἐν Ἀλληλεθνεῖ δημοσίῳ δικαίῳ Χρυσανθοπούλου § 134. Κατὰ δὲ τὰ συνομολογηθέντα μεταξὺ τῶν πέντε μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ἰταλίας, Ρωσσίας, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ τοῦ ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου συναινέσει καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἱδρῦθησαν τρία Πρωτοδικεῖα ἐδρεύοντα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ καὶ Ἰσμαλίᾳ καὶ ἐν Ἐφετεῖον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Εἰς τὰ μικτὰ ταῦτα δικαστήρια, συντιθέμενα ὑπὸ δικαστῶν ἰθαγενῶν καὶ Εὐρωπαίων, ἀνεγνωρίσθη ἀπόλυτος καὶ ἀποκλειστικὴ δικαιοδοσία νὰ δικάζωσι τὰς πολιτικὰς καὶ ἐμπορικὰς διαφορὰς μεταξὺ ἀλλοδαπῶν καὶ ἰθαγενῶν ἢ μεταξὺ ἀλλοδαπῶν διαφόρου ἐθνικότητος, διατηρηθείσης εἰς τὰ προξενικά δικαστήρια τῆς δικαιοδοσίας ἐπὶ τῶν μεταξὺ ἀλλοδαπῶν τῆς αὐτῆς ἐθνικότητος διαφορῶν. Εἰς τὰ αὐτὰ μικτὰ δικαστήρια ὑπήχθησαν καὶ αἱ περὶ ἀκινήτων ἀγωγαὶ μεταξὺ οἰωνδῆποτε προσώπων, ἐκτὸς τῶν ἀγωγῶν τῶν ἀλλοδαπῶν κατὰ τῶν ἱερῶν ἱδρυμάτων περὶ διεκδικήσεως ἀκινήτων κατεχομένων ὑπὸ τῶν ἱδρυμάτων τούτων, ὡς καὶ τῶν ζητημάτων περὶ προσωπικῆς ἱκανότητος, περὶ ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας, περὶ κληρονομιῶν καὶ κληρονομικῶν δικαιωμάτων, ὑπαγομένων τῶν ζητημάτων τούτων ὡς καὶ πρότερον εἰς τὰ ἀρμόδια προξενεῖα. Εἰς τὰ αὐτὰ δικαστήρια ὑπήχθησαν καὶ αἱ μεταξὺ τῆς Αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως, τοῦ Χεδίβου καὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἄφ' ἐνὸς καὶ ἀλλοδαπῶν ἄφ' ἑτέρου διαφοραί.

Ἡ Ἑλλάς, προσχωρήσασα διὰ δηλώσεως αὐτῆς πρὸς τὴν Αἰγυπτιακὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν περὶ συστάσεως τῶν εἰρημένων δικαστηρίων ἀλληλεθνεῖ συνθήκην, ἔχει ἰδίους δικαστὰς ἐν τε τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πρωτοδικεῖῳ καὶ τῷ ἐν

Καίρω Ἐφετείω, διοριζομένους κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς ἀλληλεθνῶς συνθήκης συνωμολογημένα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Χερδίου τῇ ὑποδείξει τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

Ἡ ἴδρυσις τῶν δικαστηρίων τούτων ἐπήγετο φυσικῶς τὸν περιορισμὸν τῆς τέλους ἀνεγνωρισμένης εἰς τὰς προξενικὰς ἀρχὰς τῶν χριστιανικῶν κρατῶν δικαστικῆς δικαιοδοσίας, καθιερωθείσης διὰ τῶν κατὰ μέρος νομοθεσιῶν τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν. Τοιοῦτος δὲ εἶναι καὶ ὁ ἡμέτερος ΦΟΗ' νόμος τῆς 6 Ἰανουαρίου 1876.

Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὰ περὶ ὧν πρόκειται μικτὰ δικαστήρια φέρουσι προσωρινὸν χαρακτῆρα, ἰδρυθέντα κατὰ πρῶτον διὰ μίαν πενταετίαν, μεθ' ἧς τὴν λήξιν διὰ νέων συμβάσεων καὶ νέων νομοθετημάτων παρατείνεται ἡ ὑπαρξίς αὐτῶν κατὰ νέα χρονικὰ διαστήματα τῆς αὐτῆς συνήθως διαρκείας. Ὁ νεώτερος παρ' ἡμῖν νόμος περὶ περιορισμοῦ τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐν Αἰγύπτῳ προξενικῶν ἀρχῶν φέρων χρονολογίαν 15 Φεβρουαρίου 1894 παρατείνει τὸν περιορισμὸν τούτον, ἐπομένως καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μικτῶν δικαστηρίων, μέχρι τῆς α' Φεβρουαρίου 1899.

Π. Χρυσανθόπουλος

Μίσθωσις (locatio conductio ἢ locatio et conductio) καλεῖται ἡ σύμβασις, εἰ' ἧς ὁ μὲν εἰς τῶν συμβαλλομένων ὑπισχνεῖται τὴν παροχὴν τῆς χρήσεως πράγματος ἢ ἐργασίας, ὁ δ' ἕτερος τὴν παροχὴν χρημάτων. Ὀνομάζεται δὲ ἐκ μίσθω τῆς μὲν (locator) ὁ ὑπισχνούμενος τὴν παροχὴν τῆς χρήσεως πράγματος ἢ ἐργασίας, μίσθω τῆς δὲ (conductor) ὁ ὑπισχνούμενος τὴν παροχὴν χρημάτων. Εἰδικώτερον δὲ ὁ μὲν μισθωτὴς ἀστικοῦ κτήματος καλεῖται ἐνοικιαστής (habitor), ὁ δὲ μισθω-

τῆς ἀγροτικοῦ κτήματος ἀγρολὴς πτης (colonus). Διαστέλλεται δ' ἡ μίσθωσις κατὰ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς εἰς μίσθωσιν πράγματος καὶ μίσθωσιν ἐργασίας ἢ ὑπηρεσίας (*Ἴδε λέξεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Μίσθωσις πραγμάτων. Κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους μίσθωσις πραγμάτων καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὑποχρεοῦται ὁ μὲν τῶν συμβαλλομένων νὰ παραχωρήσῃ τῷ ἑτέρῳ τὴν ἐφ' ὠρισμένον χρόνον χρῆσιν πράγματος, οὗτος δὲ νὰ καταβάλλῃ ὠρισμένον ἀντίτιμον, τὸ καλούμενον μίσθωμα. (Γαλλ. Κωδ. 1709, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1606). Ἀντικείμενον δὲ μίσθωσεως δύναται νὰ ᾖ πᾶν πρᾶγμα, κίνητον ἢ ἀκίνητον, (Γαλλ. Κωδ. 1710, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1607). Δύναται δὲ μίσθωμα νὰ συνομολογηθῇ εἰς χρήματα ἢ εἰς καρπούς· ἀλλ' ἐπὶ πραγμάτων παραγόντων φυσικοὺς καρπούς, ἐὰν συμφωνηθῇ ὡς μίσθωμα μέρος τῶν ἀρπῶν καταρτίζεται ἑτέρα σύμβασις, ἢ καλουμένη ἐπίμορτος καλλιέργια ἢ ἀγρολῆψία (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1608), ἀποτιλοῦσα μᾶλλον κατὰ 'Ρ. Δ. σχέσιν ἐταιρείας, ὡς συνεταυριζομένου τοῦ κτηνίου τῆς γῆς μετὰ τοῦ καλλιεργήτου καὶ τούτου μὲν παραχωροῦντος πρὸς καλλιέργιαν τὴν γῆν ἢ καὶ κεφάλαια, κείνου δὲ τὴν ἰδίαν ἐργασίαν, ἐπὶ σκοπῷ τῆς ικανοποιήσεως ἑκατέρου τοῦ εἰσοδήματος κατὰ τὸν συμφωνηθέντα διαμερισμὸν αὐτοῦ (Α. Π. 118 τοῦ 84). Κατὰ 'Ρ. Δ. (Ν. 12 Πανδ. (7. 1). Ν. 13 Κωδ. (3. 33) μίσθωσις πρᾶτων μόνον ὑπάρχει καὶ δσάκις ὁ εἰς τὴν συμβαλλομένων παραχωρεῖ τῷ ἑτέρῳ τὴν χρῆσιν δικαιώματος πραγματικοῦ, εἰς ἐπικαρπίας καὶ οἰκήσεως. Ὅθεν μίσθωσις εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ δημοσίου εἰς χρηματικῶν ἀντιτίμῳ παραχωρούμενον

τινι δικαίωμα τῆς εἰσπράξεως τῶν διορίων καθ' ὅρισμένον χρόνον, διότι καὶ διὰ τῆς συμβάσεως ταύτης παραχωρεῖται τῷ ἐκλήπτορι ἢ κατὰ τὸν συμπεφωνημένον χρόνον χρήσις τοῦ φορολογικοῦ δικαιώματος τοῦ δημοσίου, μίσθωσιν δὲ καλοῦσι καὶ αἱ πηγαι (N. 15 § 4 καὶ N. 1 § 1 (39. 4) τὴν τοιαύτην σύμβασιν (A. Π. 100 τοῦ 64, 30 τοῦ 66). Συντακτικὰ τῆς μισθώσεως εἶναι κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἢ χρῆσις καὶ τὸ μίσθωμα· ὅθεν, ὅσάκις συνομολογεῖται μίσθωμα ἐπὶ τῇ χρήσει, ὑπάρχει μίσθωσις, ἔστω καὶ ἐάν τὸ παραχωρούμενον πρὸς χρῆσιν κτῆμα ἀπαιτῇ καλλιέργειαν (A. Π. 206 τοῦ 60). Διαφέρει δὲ καταδήλως τὸ χρησιδάνειον τῆς μισθώσεως, ὅτι ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ πράγματος ἐν τῷ χρησιδανείῳ δὲν παρέχεται ἀντιμισθία (A. Π. 72 τοῦ 74).

Ἡ μίσθωσις δύναται νὰ συνομολογηθῇ οὐ μόνον ἐγγράφως, ἀλλὰ καὶ ἀγράφως* (Σχ. Ἑλ. Κωδ. 1609 N. 9 § 24 Βασίλ. (20. 1) A. Π. 176 τοῦ 81, 383 τοῦ 80). Ἀλλὰ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας ἡ ἀγραφὸς μίσθωσις πρὸ τῆς ἐναρξέως τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς δύναται νὰ ἀποδειχθῇ μόνον διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας ἢ ὅρκου, ὅσάκις τὸ μίσθωμα ὑπερβαίνει τὰς 50 δραχμάς. Κατὰ δὲ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 1609) συνωδὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους νεωτέρους Κώδικας (Γαλλικόν, Ἰταλικόν, Σαξωνικόν) ἀποκλείεται ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις, καὶ ὑπαρχοῦσῃς ἐστὶ ἀρχῆς ἐγγράφως ἀποδείξεως. Μετὰ δὲ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐκτελέσεως τῆς προφορικῆς συνομολογηθείσης μισθώσεως κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρον 1610) ἡ ἀπόδειξις τοῦ μισθώματος (ἐν ἐγερθῇ ἀμφισβήτησις περὶ τούτου) ἐπικρατεῖται τῷ μισθωτῇ, ὅστις ἐν ἐλλείψει ἐξοφλητηρίου ἐγγράφου τοῦ ἐκμισθωτοῦ, προσάγει αὐτὴν δι' ὅρκου ἢ διὰ πραγματογνωμόνων.

Ὁ ἐκμισθωτὴς ὀφείλει κατὰ τὸ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοῦ νεωτέρους νόμους νὰ παραχωρήσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν μισθωτὴν καὶ νὰ παρέχῃ τῷ μισθωτῇ τὴν ἀνενόχλητον ἀπόλαυσιν αὐτοῦ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1612). (A. Π. 151 τοῦ 53). Διὸ ὁ μισθωτὴς δικαιούται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἐπὶ παραχωρήσει τῆς χρήσεως αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ καὶ ἐπὶ ἐκχωρήσει τῶν ἀγωγῶν αὐτοῦ περὶ νομῆς κατὰ τῶν παρανόμως αὐτὸ κατεχόντων εὐθυνομένου ἄλλως τοῦ ἐκμισθωτοῦ εἰς ἀποζημίωσιν (A. Π. 264 τοῦ 81). Ὡς δὲ καὶ ἐπὶ παντὸς ἄλλου συναλλάγματος ἢ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἐξ ὑποκειμένου ἀδυναμίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς δι' αὐτοῦ ἀναληφθείσης ὑπαχρεώσεως παρέχει κατὰ 'Ρ. Δ. τῷ εἰς τὴν παροχὴν ταύτην δικαιουμένῳ δικαίωμα ἀποζημιώσεως ἀσχετῶς πρὸς τὴν κλήνῃ κακῇ νύκτις τὸ εἰς παροχὴν ὑποχρέωσιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μισθώσεως ὀφείλεται ὑπὸ τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἀποζημίωσις, ἐάν ἀδυνατῇ νὰ παράσχῃ τὸ μισθωθὲν ἢ διατηρήσῃ εἰς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ τὸν μισθωτὴν ὡς ἐστερημένος τοῦ ἀπαιτουμένου δικαιώματος ἐπὶ τοῦ μισθωθέντος κατὰ τὴν τοῦ συναλλάγματος σύστασιν, εἴτε διετέλει ἐν καλῇ πίστει εἴτε οὐ· ἢ δὲ διάκρισις τῆς καλῆς πίστεως γίνεται μόνον ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν σύναψιν τῆς περὶ μισθώσεως συμβάσεως ἐπερχομένης ἀδυναμίας, ὅτε ὁ μὲν ἐν κακῇ πίστει ἐκμισθωτὴς ὀφείλει ἀποζημιῶσιν διὰ τὸ διαφέρειν, ὁ δ' ἐν καλῇ ὑφίσταται μόνον μείωσιν τοῦ τιμήματος (N. 7 καὶ ἐπ. N. 15 § 8 καὶ N. 35 πρ. Πανδ. (19. 2), N. 12 Πανδ. (4. 65). A. Π. 256 τοῦ 77, 258 τοῦ 78, 67 τοῦ 79, 43 τοῦ 80, 142 τοῦ 81, 33 τοῦ 82, 134 τοῦ 83). Ἐκλείπει δ' ἡ πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσις ἅμα τῇ παύσει τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς αὕτη, δηλονότι ἅμα παρα-

δοθείσης τῆς χρήσεως (Α.Π. 33 τοῦ 82)· πρόσθλον δ' ὅτι ὁ μὴ παρασχὼν τῷ μισθωτῇ τὴν χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος δὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ συμφωνηθέντος μισθώματος (Α.Π. 293 τοῦ 92). Ὀφείλει δ' ὁ ἐκμισθωτὴς κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἁστικoὺς νόμους νὰ παραχωρήσῃ τὸ πρᾶγμα ἐν καλῇ καταστάσει καὶ μὴ δεόμενον ἐπισκευῆς καὶ νὰ ἐπιχειρῇ πάσας τὰς ἀναγκαίαις πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ ἐπισκευάς. Ἐνέχεται δὲ διὰ τε τὰ ἐλαττώματα ἢ τὰς ἐλλείψεις τοῦ πράγματος, τὰ κωλύοντα τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ὑπόκειται εἰς ἀποζημίωσιν λόγῳ διαφέροντος διὰ τὰς πλημμελείας, αἵτινες ἦσαν γνωσταὶ τῷ μισθωτῇ κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς μισθώσεως (Ν. 1 Πανδ. 19. 1), Ν. 18 καὶ 27 Κωδ. (8. 45). Α. Π. 22 τοῦ 53).

Ἄλλ' ἢ γινώσκων τοῦ μισθωτοῦ ὅτι ἰδιότης τις τοῦ μισθωθέντος ἀναγκαία εἰς τὴν μισθωθεῖσαν χρῆσιν μέλλει ποτὲ νὰ ἐλλείψῃ, οὐχὶ ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἰδιότητος αὐτῆς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης αἰτίας, δὲν στερεῖ τὸν μισθωτὴν τοῦ δικαιώματος νὰ αἰτήσῃ ἀποζημίωσιν ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις τὴν ἐλάττωσιν τοῦ μισθώματος (Ν. 25 § 2 καὶ Ν. 33 Πανδ. (19. 2)). Ὅθεν, ὁ τυχὼν μισθώσας ἀγροὺς ποτιστικούς, οἵτινες ἔπειτα κατέστησαν μὴ ποτιστικοὶ (διότι ὁ δῆμος ἀφῆρεσε πρὸς ἰδίαν χρῆσιν τὸ ὕδωρ), δικαιούται εἰς μείωσιν τοῦ τιμήματος, ἔστω καὶ ἂν ἐγίνωσκεν ὅτι ἔμελλε ποτὲ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἔλλειψις τῆς ποτιστικότητος (Α. Π. 283 τοῦ 79).

Ἡ τυχρὰ καταστροφή ἢ ἀχρηστία τοῦ πράγματος κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας λύει τὴν μίσθωσιν. Ἀλλὰ δὲν ἐπιφέρει τὴν λύσιν αὐτῆς ἡ μερικὴ καταστροφή, ἥτις περιορίζει ἀπλῶς τὴν χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος πράγματος. Αὕτη ἐπιφέρει ἀπλῶς

ἀνάλογον μείωσιν τοῦ τιμήματος (Ν. 30 § 1, Ν. 25 § 2 καὶ Ν. 15 § 7 Πανδ. (19. 2)). Ὅθεν, ἐὰν ἐκ τύχης ἐπὶ τοῦ περιορισμοῦ τῆς χρήσεως τοῦ ὕδατος δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ τῆς οἰκίας ἐκμισθωτὴς τῆς τῆς μερικῆς ἐλαττώσεως τοῦ μισθώματος (Α. Π. 26 τοῦ 73). Δὲν δικαιούται ὁ μισθωτὴς ἐπὶ τῇ ἐξ ἀνωτέρας βίας ζημίᾳ νὰ ζητήσῃ καὶ τὸ διαφθαρὸν (Α. Π. 23 τοῦ 47). Δογίζεται ὡς ἀνωτέρα βία καὶ ἡ ἐπιδρομὴ πολλοῦ μίων καὶ ἡ τῶν παρόντων στρατιωτικῶν ἀκολασία (Ν. 15, Ν. 24 καὶ ἐπ. Ν. 33 Πανδ. (19. 2)). Ἀρμεν. 5 (Γ. ἡ) ὅθεν καὶ ἡ κατάληψις τοῦ μισθωθέντος ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς (Α. Π. 236 τοῦ 93). Ἐπίσης δὲν δικαιούται εἰς ἀποζημίωσιν ἐπὶ βλάβῃ γενομένη ὑπὸ τρίτων (Ἀρμεν. § 8 Γ. ἡ').

Σημειωτέον ὅτι ὁ μισθωτὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἀφαίρεσιν τοῦ μισθώματος διὰ τὴν συμβᾶσαν τοῖς ἀσυγκομίτοις καρποῖς ἄμετρον βλάβην ἐκ θεορηνίας (Ν. 2 § 56 Πανδ. (19. 2)). Εἰς δὲ τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπόκειται νὰ κρίνῃ πότε ἡ ζημία εἶναι ἄμετρος καὶ πότε μετρία (Α. Π. 239 τοῦ 73). Ἄλλ' ἐὰν μετὰ τὴν ἐξ ἀνωτέρας βίας συμβᾶσαν τῷ μισθωτῇ ζημίαν ἐπέλθῃ εὐφορία εἰς τὸ ὑπὸ μίσθωσιν κτῆμα, ὁ μισθωτὴς δὲν ἀνακουφίζεται ἐκ τοῦ μισθώματος (Α.Π. 57 τοῦ 57), δηλονότι ἡ ἀφορία τῆς μείας περιόδου συμψηφίζεται πρὸς τὴν εὐφορίαν τῆς ἐτέρας (Α. Π. 225 τοῦ 70). Ὅθεν ἐπὶ πολυετοῦς μισθώσεως ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ παραβάλλῃ ἐν συνόλῳ τὰ ἔτη τῆς εὐφορίας πρὸς τὰ τῆς ἀφορίας, ὅπως ἀποφανθῇ ἂν πρέπη νὰ ἀνακουφισθῇ ὁ μισθωτὴς, ὁπότεν δὲ ἡ εὐφορία ἐν καλύπτῃ ἀπαντᾷ τῆς ἀφορίας τὰ ἔτη, δύναται ὁ δικαστὴς νὰ περιορίσῃ αὐτὴν εἰς τινὰ μόνον ἔτη (Α. Π. 119 τοῦ 62).

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἢ παντελῆς καταστροφή καὶ ἡ πυρπόλησις τοῦ μισθωθέντος

ς διαλύει τὴν μίσθωσιν (Α. Π. 56). Ἐπίσης ἡ ἐκ τῶν σεισμῶν καταστροφή καὶ εἰς ἀχρηστίαν περιήγηση τῆς οἰκίας (Α. Π. 251 τοῦ 61). Πᾶσα ἐπίσης καταστροφή ἐπενεγκοῦσα τοσοῦτο οὐσιώδη ἔλλειψιν, ὥστε καθίσταται ἀνέφικτος ἐν ἡβραχειῇ θεραπεία (Α. Π. 190 τοῦ 78). Ὅθεν ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν καὶ ἡ ἀφαίρεσις τοῦ διὰ τὸν ἀλευρόμυλον χρησιμεύοντος ὕδατος καὶ ἡ πυρπόλησις τοῦ σκεύους τοῦ χρησιμεύοντος κατὰ τὸ συνάλλαγμα πρὸς κατασκευὴν τῆς πυρίτιδος (Α. Π. 2 τοῦ 49), Καθισταμένου δὲ τοῦ μισθίου πράγματος παντελῶς ἀνεπιτηδείου εἰς τὴν ἐξεμισθώθη χρόνῳ, ὁ μισθωτὴς δικαιούται νὰ ἐγκαταλίπη αὐτὸ μηδὲ μὴς ἀπαιτουμένης εἰς τοῦτο προτέρας ἀποφάσεως δικαστικῆς πρὸς ἐγκατάλειψιν (Α. Π. 137 τοῦ 55). Ἄλλ' ἡ ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ μισθωτοῦ καταστροφή ἐπιβιβάζει αὐτῷ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς καταβολῆς τοῦ μισθώματος ὅλης τῆς διάρκειας τῆς μισθώσεως καὶ ἀποζημίωσιν ἐπὶ τῇ καταστροφῇ (Α. Π. 259 τοῦ 80).

Ὁ ἐκμισθωτὴς εἶναι ὑπόχρεος νὰ παρέχῃ τῷ μισθωτῇ τὴν ἀνενόχλητον ἀπολαύσιν τοῦ πράγματος ἐγγυημένην κατὰ πάσης ὑπὸ τρίτου ἔχοντος αξιώσεις παρενοχλήσεως (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1612 Ν. 7 καὶ ἐπ. 13 § 1, Ν. 15, Ν. 25, Ν. 33, 60 καὶ 61 Πανδ., (19.2). Εὐθύνεται δ' ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ μισθωτοῦ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1619 Ν. 7 καὶ ἐπ. Πανδ. (19.2). Α. Π. 296 τοῦ 77, 258 τοῦ 18, 67 τοῦ 79, 43 τοῦ 80, 142 τοῦ 81, 33 τοῦ 82, 131 τοῦ 83). Ὁ δὲ νόμος τοῦ 35 Πανδ. (21.2), καθιστῶν τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ πρὸς ἐκνίκησιν εὐθύνη ἀρχεται ἀπὸ τῆς ματαιώσεως τῆς ἐλπίδος τοῦ ἔχειν τὸ πρᾶγμα, νοεῖ ὅτι ἕκαστος ὁ δικαιούμενος δικαιούται νὰ αἰτήσῃ ἀσφαλιστικὰ μέτρα παρὰ τοῦ ὑπευθύνου, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ

αὐτοῦ πρὸς τοὺς Νόμους 18 § 1 Πανδ. (18.6) καὶ 24 Κωδ. (Ρ. 45). (Α. Π. 67 τοῦ 79).

Ὁ μισθωτὴς ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ ἐμπροσθεν τὸ μίσθωμα, ἐὰν δ' ἐπὶ διετίαν δὲν καταβάλλῃ τὸ μίσθωμα, ὁ ἐκμισθωτὴς δικαιούται νὰ ἐξώσῃ αὐτὸν τοῦ μισθωθέντος καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ τοῦ προλαβόντος χρόνου μισθώματα. (Ν. 55 § 1 Πανδ. (19.2) Ὅθεν ἐὰν καθυστερήσῃ τὸ μίσθωμα ἐπὶ διετίαν, ὁ ἐκμισθωτὴς κτᾶται τὸ τε τῆς αἰτήσεως περὶ ἐξώσεως τοῦ μισθωτοῦ δικαίωμα καὶ τὸ ὀφειλόμενον μίσθωμα· διὸ καὶ ἐὰν πρὸ τῆς περὶ ἐξώσεως ἀγωγῆς, μετὰ παρέλευσιν ὅμως τῆς διετίας, ὁ ἐκμισθωτὴς δεχθῇ τὸ ὀφειλόμενον μίσθωμα, παύεται μὲν ἡ περὶ τοῦτου ἀπαιτήσις αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ τῆς ἐξώσεως τοῦ μισθωτοῦ δικαίωμα αὐτοῦ, ἐὰν ἄλλως δὲν παρητήσαστο αὐτὰ (Α. Π. 67 τοῦ 53). Ἀλλὰ τανῦν δύναται τοῦ Γ' ΑΖ' εἰδικοῦ περὶ ἐξώσεως νόμου δύναται νὰ διαταχθῇ ἡ ἔξωσις ἅμα τῇ καθυστερήσει τοῦ μισθώματος (Α. Π. 335 τοῦ 77). Ἐνέχεται δ' εἰς καταβολὴν τοῦ μισθώματος ὁ μισθωτὴς καὶ ἐὰν τὸ πρᾶγμα ᾖναι ἀχρηστον εἰς ὃν ἐμισθωσεν αὐτὸν ἀκοπὴν, ἐὰν ἡ ἀχρηστία προέρχεται ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ (Ν. 9 § 1 καὶ 4 (19.2) Α. Π. 23 τοῦ 72).

Ὁ μισθωτὴς δὲν ἔχει τὴν νομὴν, δηλονότι τὴν νομικὴν διακατοχὴν, τοῦ μισθίου πράγματος (Ν. 6 § 2 Πανδ. (43.26), ὅθεν οὐδὲ τὰ εἰς προστασίαν αὐτῆς νόμιμα παραγγέλματα (Ν. 3 § 8 Πανδ. 43.17). Τοῦ κανόνος δὲ τούτου οὐδεὶς νόμος εἰσάγει ἐξαίρεσιν ὑπὲρ τῶν μισθωτῶν τοῦ δημοσίου (Α. Π. 166 τοῦ 52, 206 τοῦ 56). Διασφάζει δὲ τὴν τε κυριότητα καὶ τὴν νομὴν ὁ ἐκμισθωτὴς, εἰς ὃν ὀφείλει νὰ ποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως (Α. Π. 341 τοῦ 57), καταδικαζόμενος ἐν ἀρνήσει οὐ μόνον εἰς τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρο-

χρὴν τοῦ διαφέροντος (Α. Π. 257 τοῦ 61).
 Ὁ μισθωτὴς ὀφείλει μετὰ τὴν λήξιν
 τῆς μισθώσεως νὰ ἀποδώσῃ τὸ μισθὸν
 πρᾶγμα τῷ ἐκμισθωτῇ ἐν ᾗ παρέλαβε
 καταστάσει ἢ νὰ ἀποζημίωσιν αὐτὸν ἐπὶ
 τῇ ἐπελθούσῃ εἰς αὐτὸ βλάβῃ, πλὴν ἐὰν
 προῆλθεν ἐκ τυχαίου συμβάντος (Ν. 9 § 3
 καὶ 4, Ν. 11 § 2 καὶ 3, Ν. 25 § 6, Ν. 40
 Πανδ. (19.2), Ν. 25 Κωδ. (4.65). Ὁ-
 θεν ἐπὶ πυρπολήσεως οἰκίας τὸ τύχαιον
 τοῦ ἐμπρησμοῦ ὀφείλει νὰ ποδείξῃ ὁ μι-
 σθωτὴς, οὐχὶ δ' ὁ ἐκμισθωτὴς τὴν ἁμέ-
 λειαν τοῦ μισθωτοῦ (Α. Π. 77 τοῦ 62).
 Ὁμοίως ἀποφαίνονται οἱ νεώτεροι ἀστι-
 κοὶ κώδικες, ἐν οἷς καὶ Σχ. Ἑλ. Κώδι-
 κος (ἄρθ. 1626). Ἄλλ' ἄλλως ἀπεφῆ-
 νατο ἄλλοτε ὁ Ἄρειος Πάγος (διὰ τῆς
 ὑπ' ἀριθ. 64 τοῦ 54 ἀποφ.), εἰπὼν ἄλλ'
 ἐσφαλμένως ὅτι πᾶσα περὶ τῆς ἁμελείας
 τοῦ ἐναγομένου ἀπόδειξις ἐπίκειται τῷ
 ἐνάγοντι. (1) Ἄλλ' ἀναμφίβολον ὅτι ἐκ

(1) Σκόπιμον νομίζομεν νὰ ὑποσυνάψω-
 μεν ἐνταῦθα τὴν ἐκφρασθεῖσαν τῷ ἔτει
 1852 κατὰ πρόκλησιν τοῦ Ὑπουργείου
 ὑπὸ τοῦ μακαρίτου πατρός μου Ν. Φλογα-
 ῖτου γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἂν ὑπο-
 χρεοῦνται τὸ Δημόσιον εἰς ἀποζημίωσιν
 τοῦ κυρίου ἐμπρηθείσης ἰδιωτικῆς οἰ-
 κίας μισθωθείσης ὑπ' αὐτοῦ διὰ δημόσιον
 κατάστημα.

Ἄ'Εκ τῶν ῥήσεων τῆς διατάξεως 11
 Πανδ. peric. et com. vend. (18. 6) cum
 incendium sine culpa fieri non possit
 καὶ τῆς διατάξεως 3 § 1 Πανδ. de off.
 praef. vigil. (1.15) plerumque incen-
 Ha culpa sunt inhabitantium συνάγεται
 ὅτι ὁ νόμος τεκμαίρεται ὑπαίτιον συμβαί-
 νοντος ἐμπρησμοῦ οἰκίας τὸν ἐνοίκον. Τοῦ-
 το δὲ ρητῶς ἀποφαίνεται ἡ Γαλλικὴ νο-
 μοθεσία ἐν τῷ ἄρθ. 1733 τοῦ πολιτικοῦ
 Κώδικος.

Κατὰ τὴν 14 διατάξιν τῶν Βασιλικῶν
 (20. 1) ἀντιστοιχοῦσαν τῇ 12 τῶν Παν-

τῆς ἀποδείξεως ὅτι ὁ μισθωτὴς κατέλα-
 λεν ἐπιμέλειαν ἐπιμελοῦς καὶ συνετοῦ
 κοπάτορος τεκμαίρεται ὅτι καὶ τὸ γνη-
 νὸς τοῦ ἐμπρησμοῦ ἦν τύχαιον, μὴ
 νάμενον νὰ προληφθῇ ὑπὸ τοῦ μισθω-
 (Ν. 23 Πανδ. (50.17' Ν. 35 § 4 (18.1)
 Α. Π. 244 τοῦ 68).

Ὁ μισθωτὴς δύναται νὰ μεταμίσθωσιν
 τὸ πρᾶγμα ἢ νὰ ἐκχωρήσῃ τὰ ἐπὶ τῷ
 πράγματι δικαιώματα αὐτοῦ, πλὴν ἐν
 ἀπαγορευτῇ τούτῳ ῥητῶς. Διὰ τῆς μετα-
 μισθώσεως παράγεται ἐννομος σχέσις με-
 τὰ τὸν μεταξὺ τῶν συνομολογησάντων αὐ-
 τῇ, οὐδεμία ἐπομένως τίκεται σχέσηις

δεκτῶν (19. 2) α' Ὁ μισθωτὴς τὴν ἁμέ-
 λειαν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ξένων ἐπιτελεῖ
 ὡς καὶ ἰδίῳ ὀνόματι, ἐὰν μὴ τις ἁμελεία
 ἠμάρτεν ἐν τῷ εἰσάγειν αὐτοῦς. Ὁ ἑνοί-
 κος ἄρα ὀφείλει ἐπιμέλειαν εἰς διατή-
 ρησιν τῆς ἐκμισθωθείσης αὐτῷ οἰκίας
 ὅποιαν συνετὸς οἰκοπάτωρ καταβάλλει
 εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα. Ἐκ τοῦ κα-
 θήκοντος τούτου ἀπορρέει ἡ ὑποχρέωσις
 αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς ἐξ ἐμ-
 πρησμοῦ ζημίας, ἐὰν δὲν ἀποδείξῃ αὐτὸς
 ὅτι ὁ ἐμπρησμὸς προῆλθεν ἐκ τυχαίου
 συμβάντος ἢ ἀνωτέρας βίας, ἢ ἐξ ἰδίου
 τῆς οἰκίας ἐλαττώματος. Ἡ συνέπει-
 α αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐνοίκου ὀφειλομένη
 ἐπιμελείας περὶ τὴν φύλαξιν τῆς οἰκίας
 καθιεροῦται καὶ διὰ τῶν διατάξεων 11
 τοῦ Κωδ. καὶ 9 § 4 Π. locat. cond (19.
 2) 1 § 13 Π. de Magistr. conven (27.8).
 πρὸς δὲ καὶ διὰ τοῦ ἄρ. 1733 τοῦ Γαλλ.
 Π. Κώδικος (ἴδε καὶ Μακκελδ. § 344).

Ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιμελείας περὶ τὴν
 φύλαξιν, ἣν ὁ νόμος ἐπιβάλλει εἰς τὸν
 ἐνοίκον, ἀναγκαιῶς προκύπτει ἡ ἀλληλογε-
 γυή, πολλῶν ὄντων τῶν ἐνοίκων, εἴτε ὅμοιοι
 εἴτε κεχωρισμένως ἐμισθώσαν, διότι ἕκασ-
 τος τῶν ἐνοίκων, ὀφείλων τὴν παράδοσιν
 τοῦ ἐκμισθωθέντος αὐτῷ μέρους τῆς οἰ-
 κίας, δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς ἐπανορθώ-

μεταξὺ τοῦ ἀρχικοῦ ἐκμισθω οὐ καὶ τοῦ μεταμίσθωτοῦ, πλὴν ἂν ὁ πρῶτος συμ-
πράξη κατὰ τὴν μεταμίσθωσιν· ὅθεν καὶ
ἡμοῖρεϊ τοῦ δικαιώματος νὰ ἐγείρῃ ἄγω-
γὴν περὶ ἐξώσεως κατὰ τοῦ μεταμισθω-
τοῦ (Σχ. 'Ελ. Κωδ. 1611. Α. Π. 214
τοῦ 56, 130 τοῦ 81, 475 τοῦ 93).

Ἡ πώλησις τοῦ μισθοῦ κτήματος
ἀνατρέπει τὴν μίσθωσιν (Ν. 9 Κωδ. (4. τοῦ
65)· ὅθεν ὁ ἀγοραστὴς δύναται νὰ ἀπο-
δῶλῃ τὸν μισθωτὴν ἐκ τῆς χρήσεως αὐ-
τοῦ πρὸ τῆς λήξεως τῆς μισθώσεως (Α.
Π. 29 τοῦ 55), 'Αλλ' ὁ αὐθακίρετως δια-
λύσας τὴν μίσθωσιν διὰ πώλησεως τοῦ
μισθωθέντος πράγματος δύναται νὰ ἐναχ-
θῇ ἐπὶ ἀποζημιώσει ὑπὸ τοῦ διὰ τῆς δια-

σεως τῆς ἐξ ἐμπρησμοῦ βλάβης, ἐὰν δὲν
ἀποδείξῃ τυχαῖον σύμβαμα ἢ ὑπατιό-
τητα τοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐτέρου μισθωτοῦ.
'Εντεῦθεν ἡ ἀλληλεγγύη τῶν συνοίκων
ἐν περιπτώσει ἐμπρησμοῦ προκύπτει ἐκ
τῆς ταυτότητος τῆς υποχρεώσεως τῶν
συνοίκων (Τοῦτο παραδέχεται ρητῶς καὶ
ἡ Γαλλικὴ νομοθεσία ἐν τῷ ἀρθρ. 1734
τοῦ Γαλλ. Πόλ. Κωδ.)

Βέρεται ὅτι κατὰ νόμον ὁ μισθωτὴς
τὴν ἀμέλειαν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ξένων
ἐπιγινώσκει ἰδίῳ ὀνόματι· ἄρα καὶ τὸ Δη-
μόσιον, μισθώσας εἴτε ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ
ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ εἴτε κατ' ἐντολὴν ἢ
συναίνεσιν αὐτοῦ δι' ἄλλου ὑπαλλήλου,
ὁποκειμένου εἰς τὴν διευθύνσιν αὐτοῦ·
τὴν ἐμπρησθεῖσαν οἰκίαν ἢ καὶ μέρος
αὐτῆς πρὸς χρῆσιν καταστήματος δημο-
σίου, εὐθύνεται, ὡς εὐθύνεται πᾶς ἐντολεὺς
πρὸς τοὺς μετὰ τοῦ ἐντολοδόχου συναλλα-
ξαμένους, ταυτιζομένων ἀπέναντι τούτων
τοῦ ἐντολέως καὶ τοῦ ἐντολοδόχου, ὡς
τοῦτο συνάγεται ἐκ διαφόρων τοῦ νόμου
διατάξεων (Ν. 13 § 25 Πανδ. de act.
vend (1 q 1)—31. Π. de negot. gestis
(3. 5)—19. Π. de Inst. act. (14. 13)
ἀλπ.

λύσεως ζημιωθέντος μισθωτοῦ, ἐὰν μὴ
συνεφωνήσεν οὗτος (ὁ ἐκμισθωτὴς) μετὰ
τοῦ νέου κυρίου νὰ δεχθῇ τὸν μισθωτὴν
(Ν. 25 § 1 Πανδ. (19. 2) Α. Π. 47 τοῦ
62, 274 τοῦ 73)· Ἐὰν δὲ συνεφωνήσεν
οὗτος μετὰ τοῦ νέου κυρίου ὑπὲρ τῆς
ἐξακολουθήσεως τῆς μισθώσεως, ὁ μισθω-
τὴς ἔχει ἀγωγὴν καὶ ἔνστασιν κατὰ τοῦ
ἀγοραστοῦ, ὡσεὶ ἡ σύμβασις περὶ ἐξα-
κολουθήσεως συνήφθη μεταξὺ τῶν τριῶν
Τοιαύτη δὲ σύμβασις θεωρεῖται ὑπάρχου-
σα ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου γενομένων
ἐκποιήσεων κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ν.
50 Πανδ. (49. 14)· καὶ δὲν περιλαμβά-
νεται μὲν αὕτη ἐν τῇ 'Εξαβίβλῳ, ἀλλ' ὑπὸ
τῆς νομολογίας ἐθεωρήθη ἰσχύουσα (Α.
Π. 274 τοῦ 73).—'Εκ τῆς ἐν § 20 τῆς
'Εξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου (Γ' ἢ) δια-
τάξεως συνάγεται ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ μί-
σθωσις καὶ ἀναμίσθωσις πάντων τῶν κτη-
μάτων (Α. Π. 38 τοῦ 46). 'Ισχύει δ' ἡ
σιωπηρὰ ἀναμίσθωσις ἐφ' ὅσον χρόνον
συνωμολογήθῃ ἐγγράφως ἢ πρώτη μί-
σθωσις καὶ οὐχὶ μόνον ἐφ' ὅσον χρόνον
ἔμεινε μετὰ τὴν λήξιν τοῦ τῆς μισθώσεως
χρόνου κατὰ τὴν εἰς τὸν νόμον 13 § 14
Πανδ. (19. 2) καὶ τὸν ἀντίστοιχον νόμον
τῶν Βασιλικῶν (20. 1), δοθεῖσαν ἐρμη-
νεῖαν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ τῶν
ἀποφ. 125 καὶ 165 τοῦ 50. Τοῦναντίον
ἐφ' ὅσον χρόνον ἔμεινε (πλὴν ἐὰν ἀρχικῶς
συνεφωνήθῃ περὶ ἀναμίσθώσεως) κατὰ τὴν
εἰς αὐτὸν δοθεῖσαν ἐρμηνείαν διὰ τῆς
ἀποφ. 2 τοῦ 70. Ἀλλὰ δὲν ἐπέρχεται
ἀναμίσθωσις, ὅπῃσιν ὁ μισθωτὴς εἰδοποι-
ήσῃ τὸν ἐκμισθωτὴν, ὅτι δὲν ὀλεῖ νὰ ἐξα-
κολουθήσῃ τὴν μίσθωσιν πέρα τῆς προ-
θεσμίας τῆς μισθώσεως, ἔστι καὶ ἂν δὲν
ἐγκαταλείψῃ τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν λή-
ξιν τῆς μισθώσεως, διότι, ἵνα συμβῇ ἀνα-
νέωσις τῆς μισθώσεως, ἀπαιτεῖται ὅπως
ὑπάρξῃ κοινὴ συναίνεσις (Α. Π. 312 τοῦ
71). Ἐκ τοῦναντίου ἡ ἑλλειψὶς ἀπαντήσεως
τοῦ μισθωτοῦ εἰς πρόσκλησιν τοῦ ἐκμισθω-

τοῦ περὶ ἐκκενώσεως τῆς οἰκίας, ἢ ἄλλως θεωρεῖ οὗτος ἀναμισθουμένην ἐφ' ὠρισμένῳ μισθώματι, ἐπιφέρει ἀναμίσθωσιν ἐπὶ τῷ ὀρισθέντι μισθώματι (Α. Π. 152 τοῦ 78).

Σημειωτέον ὅτι ἡ σύμβασις περὶ κτηνοληψίας (τῶν λεγομένων σιδηροκεφάλων), τοῦτέστιν ἡ σύμβασις, καθ' ἣν παραλαμβάνει ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων παρὰ τοῦ ἄλλου κτήνη ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει νὰ ἀποδώσῃ τῷ παραδόντι αὐτὰ ἄρχικῶς κυρίῳ κατὰ τὸν συμφωνημένον χρόνον ἴσον ἀριθμὸν κτηνῶν ὁμοίων κατὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἄξian, καθ' ἣν δηλονότι μεταβιβάζεται ἡ κυριότης τῶν κτηνῶν ὑπὸ τοῦ κτηνοδότου τῷ κτηνολήπτη καὶ μεταφέρονται οἱ κίνδυνοι εἰς βάρος αὐτοῦ, οἰοεὶ ἀντάλλαγμα ἐπομένως θεωρούμενον τὸ εἰς εἶδος παραδοτέον κατὰ τὴν προθεσίαν τοῦ συναλλάγματος πιστεύεται τῷ κτηνολήπτη καθιστάμενῳ κυρίῳ αὐτῶν ἅμα τῇ παραλαβῇ αὐτῶν, στερουμένου οὕτω τοῦ πρὸς διεκδίκησιν δικαιώματος τοῦ παραδόντος αὐτῷ ταῦτα, διάφορος οὖσα τῆς μισθώσεως, δὲν διέπεται ὑπὸ τῶν περὶ μισθώσεως ἀρχῶν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ συναλλάγματος τεθέντων ὅρων περὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν κτηνῶν πρὸς τὸν λήπτην αὐτῶν (Α. Π. 217 τοῦ 87, 224 τοῦ 88, 41 τοῦ 89, 19 τοῦ 92). Ἄλλ' ἡ σύμβασις, καθ' ἣν ὁ μὲν καταβάλλει χρήματα πρὸς ἀγορὰν αἰγῶν ἢ προβάτων, ὁ δὲ ἀναδέχεται τὴν φύλαξιν καὶ ἐπιμέλειαν αὐτῶν, ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ διανέμωσιν ἐξ ἴσου τὰς ὠφελείας μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν πρὸς ἀγορὰν αὐτῶν καταβληθέντων χρημάτων, εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς μίσθωσις πραγμάτων (Α. Π. 304 τοῦ 56). Σημειωτέον ὅτι οἱ νεώτεροι κώδικες (Γαλλ. κωδ. 1780 καὶ ἐπ. Σαξων. κωδ. § § 1231 ἐπ. Σχ. Ἑλλ. κωδ. 1680 καὶ ἐπ.) πραγματεύονται καὶ περὶ τῆς συμβάσεως ταύτης ἰδιαιτέρως, ὀρίζοντες ὅτι ἀντικείμενον τῆς κτηνοληψίας δύνανται νὰ γένωνται παν-

τὸς εἶδους κτήνη χρήσιμα, ἢ διαρκεῖα αὐτῆς, ἂν δὲν ὀρίσθῃ τι ἄλλο, εἶναι τριπλῆς, διαλυομένη ὅμως καὶ πρότερον, ἢ ὁ λήπτης παραβαίνει τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, ὅτι τὰ ἔρια καὶ ἡ γυνὴ ἀνήκουσι ἐξ ἡμισείας εἰς τὸν κτηνολήπτην καὶ τὸν κτηνοδότην, ἀλλὰ τὸ γάλα, ἡ κόπρος καὶ ὁ κάματος τῶν κτηνῶν ἀνήκουσι ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν λήπτην, ὅτι ἡ τυχροῦ συμβάντος ἀπώλεια τῶν ζώων βαρύνει τὸν κτηνοδότην, πλην ἂν ὑπάρχῃ ρητὴ συμφωνία περὶ τοῦ ἐναντίου, ὅτι οὐδέτερος τῶν συμβαλλομένων δύνανται νὰ ἐκποιήσῃ τι ἐκ τοῦ κεφαλαίου, ἢ ἐκ τοῦ αὐξήματος τῶν κτηνῶν ἀνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἑτέρου κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μίσθωσις ὑπηρεσίας καλεῖται τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους (Σχ. Ἑλλ. κωδ. 1680) εἶναι σύμβασις, δι' ἣς ὑποχρεοῦται τις νὰ πράξῃ τι ὑπὲρ ἄλλου ἀντὶ μισθοῦ (συνισταμένου εἰς χρήματα ἢ καὶ ἄλλα πράγματα δεκτικὰ χρηματικῆς ἐκτιμήσεως). Ὅφειλεται δὲ μισθός, καὶ μὴ γενομένης περὶ τούτου ρητῆς συμφωνίας, ἂν ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ὑπηρετοῦντος ἢ ἐκ τῶν ἄλλων περιστάσεων συνάγεται ὅτι ἡ ὑπηρεσία δὲν ἐχορηγήθη δωρεάν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1681). Ἐργοδοσία δ' εἰδικώτερον λέγεται ἡ μίσθωσις ὑπηρεσίας, δι' ἣς ἀναδέχεται τις τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου, οἰκονομικῆς ἢ ἄλλου κατασκευάσματος ἀντὶ μισθοῦ. (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1690). Σημειωτέον ὅτι ὁ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἐκτελοῦν ὀφείλει νὰ παράσχῃ αὐτὴν αὐτοπροσώπως, πλην ἂν ὀρίσθῃ ρητῶς ἄλλο τι. Ὅθεν ὁ θάνατος αὐτοῦ διαλύει τὴν μίσθωσιν (Σχ. Ἑλλ. κωδ. 1682). Διαφέρει δὲ ἡ ὑπηρεσία ἐκ τοῦ εἶδους τῆς ὑπηρεσίας ἢ ἐκ τοῦ χρόνου, δι' ὃν προσδίδεται ὁ μισθός. Ἐὰν μετὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως ἐξακολουθῇ ἡ σχέσις αὕτη, ἡ μίσθωσις ἀνανεοῦται, δηλονότι παρατείνεται.

νεται ἐφ' ὅσον οὐδέτερος τῶν συμβαλλομένων δηλώσῃ ἐναντίαν θέλῃσιν (Σχ. Ἑλλ. κωδ. 1683). "Ὅθεν τρέχει καὶ ὁ αὐτὸς μισθός (Α. Π. 184 τοῦ 69). Ὁφείλει δ' ὁ μισθωτὴς τὸν μισθόν, καίπερ αὐθαίρετως ἐμποδίσας τὴν προσφορὰν τῆς ὑπηρεσίας, εἰς ἣν ὁ ὑπηρετῶν παρέσχεν αὐτὸν πρόθυμον (Ν. 38 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (19. 2), Ν. 24 Πανδ. (35. 1), Σχ. Ἑλλ. κωδ. 1686), πλὴν ἐὰν παρέσχεν ἄλλην ὑπηρεσίαν, καλύψασαν τὴν ζημίαν (Ν. 19 § 9 Πανδ. (19. 2). "Ὅθεν, ἐὰν εἰρηνοδίκτης καίπερ μεταβῇ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἐκωλύθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ὡς ἀντισταμένου τοῦ ἐκεῖ εἰρηνοδίκου διὰ τὴν μὴ κοινοποίησιν τῆς ἀπολύσεως, διακαυτοῦται εἰς μισθοδοσίαν (Α. Π. 74 τοῦ 83). Ἄλλ' ἀπλὴ καλοστέρησις τῶν μισθῶν δὲν γεννᾷ δικαίωμα εἰς τόκους (πλὴν ἂν τοῦτο συνεφωνήθῃ ῥητῶς), ἀλλὰ μόνον ἡ διὰ μὴνύσεως ἢ ἀπαίτησεως ἀποτελεσθεῖσα ὑπερμεμερία (Ν. 17 § 4. Πανδ. (22. 1), Ν. 127 Πανδ. (45. 1). Α. Π. 167 καὶ 231 τοῦ 61).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ Ρ. Α. ἡ συμφωνία πρὸς κατασκευὴν πράγματος δι' ὕλικού τοῦ κατασκευαστοῦ ἐπὶ δόσει χρημάτων ἀποτελεῖ ἀγοραπωλησίαν (Ν. 20 Πανδ. (18. 1), Ν. 2 § 1 Πανδ. (19. 2), ἐργοδοσία δ' ἥτοι μίσθωσις ὑπηρεσίας ὑπάρχει ὡςάκις ἐχορηγήθῃ ὑπὸ τοῦ παραγγεῖλαντος τὴν ἐργασίαν καὶ τὸ ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ ἡ ἐργασία ἐκτελεῖται (Α. Π. 246 τοῦ 53, 246 τοῦ 69).

Ὁ ἐργολήπτης λαμβάνει τὸ μίσθωμα μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἔργου, ἐκτὸς ἂν συνεφωνήθῃ ἡ καταβολὴ νὰ γίνῃται κατὰ λόγον τῆς προόδου τῆς ἐργασίας, ἥτοι κατὰ μέτρον, σταθμόν, ἡμέρας ἢ ἄλλως (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1694, Ν. 3 Βασιλ. 30, 20 Α. Π. 90 τοῦ 55). Δικαιοῦται δ' ὁ ἐργολήπτης καὶ εἰς ἀποζημιώσιν διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ χρεὶν τοῦ ἔργου δαπάνας πρὸς προμήθειαν ὕλικου καὶ πρὸς ἱκανο-

ποίησιν τῶν ἐργατῶν, ἐὰν αὐθαίρετως παρεμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ ἐργοδότης εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου. Ἄλλ' οὐχ ἥττον δύναται ὁ ἐργοδότης νὰ ποιεῇ τῆς συμβάσεως κατὰ πάντα χρόνον, ἀποζημιῶν τὸν ἐργολήπτην ἐπὶ ταῖς χρεὶν τοῦ ἔργου δαπάναις, τῇ καταβληθείσῃ ἐργασίᾳ καὶ τῷ διαφυγόντι κέρδει (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1699, Α. Π. 340 τοῦ 74). Ὁφείλει δ' ὁ ἐργολήπτης ἢ μισθωτὴς ὑπηρεσίας νὰ ἀγάγῃ εἰς πέρας τὴν ἐργασίαν κατὰ τὰς γενομένας συμφωνίας, μηδαμῶς ἀπαλλασσόμενος τῆς ὑποχρέωσεως, ἐὰν κατέστη δυσχερεστέρα ἢ ἐκτέλεσις ἐνεκα κωλύματος. (Ν. 25 § 3, Πανδ. (19. 2). "Ὅθεν ὁ ἀναδεχόμενος τὴν μεταφορὰν λίθων ἐπὶ ἓνα ἑνιαυτὸν ἀπὸ τοῦ λατμείου εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ ὠρισμένῳ μισθῷ δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρέωσεως, ἐὰν ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδὸς κατέστη μακροτέρα καὶ ἐκ τούτου κατέστη δυσχερεστέρα ἢ ἐκτέλεσις αὐτῆς (Α. Π. 5 τοῦ 73). Σημειωτέον δ' ὅτι, ἐὰν ὁ ἐργοδότης ἐπιφυλάξῃ αὐτοῦ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν, δὲν εὐθύνεται ὁ ἐργολήπτης περὶ τῶν ἐλλείψεων τοῦ ἔργου (Ν. 51 § 1, Πανδ. (19. 2) Α. Π. 201 τοῦ 78, 229 τοῦ 80). Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς παραλείψεις πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διὰ συμφωνίας ἀναληπτέων ὑπ' αὐτοῦ ἐργασιῶν, ἐνθα οὔτε ὁδηγίαι, οὔτε ἐγκρίσεις τοῦ ἐργοδότης δύνανται νὰ ἐπέλθωσιν. (Α. Π. 229 τοῦ 80). Εὐθύνεται δ' ὁ ἐργοδότης εἰς ἀποζημιώσιν τοῦ ἐργολάβου ἐφ' αἷς οὗτος ὑπέστη ζημίαις ἐκ τῆς μεταβολῆς τῆς ἀρχικῆς τοῦ ἔργου θέσεως, ἐὰν διετάξεν οὕτω αὐτήν, συμφῶς πρὸς τὰ περὶ ἐντολῆς διατεταγμένα ὑπὸ τοῦ νόμου (Ν. 27 § 4 Πανδ. (17. 1), Ν. 60. Πανδ. (50. 17). Α. Π. 287 τοῦ 92).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μίσθωσις πληρωμάτων ἐμπορικῶν πλοίων. Τοὺς ἀναγκαίους εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων

ἄνδρας περιλαμβανομένους εἰς τὸν γενικὸν ὅρον πλήρωμα τοῦ πλοίου ἐκλέγει συνήθως καὶ μισθώνει ὁ πλοίαρχος συμφώνως τῇ ἐντολῇ τῶν πλοιοκτητῶν καὶ τῇ μετ' αὐτῶν συνεννοήσει, ἐὰν εὐρίσκηται ἐν τῷ τόπῳ τῆς διαμονῆς αὐτῶν, ὡς ἀναπτύσσεται εἰδικώτερον ἐν τῇ λέξει «Πλοίαρχος».

Ἡ τῶν πληρωμάτων μίσθωσις ἐνεργεῖται κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον τετραχῶς ἥτοι 1) κατὰ ταξιδίον· 2) κατὰ μῆνα· 3) ἐπὶ τοῦ κέρδους ἢ ἐπὶ μερίδι 4) ἐπὶ τοῦ ναύλου. Συνηθεστέρα δ' ἐν τῇ πράξει τυγχάνει ἡ κατὰ μῆνα μίσθωσις.

Ἡ τροφοδοσία τοῦ πληρώματος εἶναι ἀεὶποτε εἰς βάρος τοῦ πλοίου. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ ναύλου ἢ τοῦ κέρδους μισθώσει προαφαιροῦνται αἱ δαπάναι τῆς τροφοδοσίας, ἐὰν μὴ συμφωνηθῇ τὸ ἐναντίον.

Ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἀναφέρει συνήθως ἐν τῇ μισθώσει τοὺς ναύτας. Ἄλλ' οἱ αὐτοὶ ἐφαρμόζονται κανόνες καὶ ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς τοὺς συγχροτοῦντας τὸ πλήρωμα.

Ἐννοεῖται δ' ὅτι οἱ συνομολογηθέντες ὅροι τῆς μισθώσεως δὲν δύνανται κατόπιν νὰ μεταβληθῶσι διὰ τῆς θελήσεως τοῦ ἐτέρου τῶν συμβληθέντων μερῶν. Ἀποδεικνύονται δὲ οἱ ὅροι οὗτοι κατὰ γενικὸν κανόνα διὰ τοῦ ναυτολογίου.

Οἱ περὶ ναυτολογίας τῶν ἐμπορικῶν πληρωμάτων κανόνες ἀναγόνται εἰς τὴν δημοσίαν καὶ τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον. Περὶ τῶν πρώτων πραγματεύεται τὸ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας διάταγμα τοῦ 1836 ἐν τοῖς ἄρθροις 26, 27, 28, 33, 34, 61, 69, 70, 71, 74, 87 καὶ 88. Περὶ δὲ τῶν δευτέρων ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἐν τοῖς ἄρθροις 250—272. Ἐνταῦθα δὲ ἐξετάζομεν τὰ τῆς μισθώσεως τῶν ἀνδρῶν τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον. Περὶ δὲ τῶν τοῦ δημοσίου δικαίου

διατάξεων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ναυτολογία τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ὅρα Ναυτικὸν δόγηγόν Χρυσανθοπούλου σελ. 199 καὶ ἐφεξῆς.

Καὶ ἐν πρώτοις περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν μισθουμένων.

Οἱ μισθωθέντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐμπορικοῦ τινὸς πλοίου ναῦται ὀφείλουσι νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὴν φόρτωσιν καὶ τὴν ἐκφόρτωσιν αὐτοῦ, ἐὰν κατὰ τὸ ναυτικὸν συμφωνητικὸν ἀνέλαβε καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς φορτώσεως ὁ πλοίαρχος. Διαφορῶντος ὅμως τοῦ ταξιδίου ὁσάκις ἤθελον παρουσιασθῇ ἀνάγκη φορτώσεως καὶ ἐπαναφορτώσεως τοῦ πλοίου ἐνεργεῖται αὐτὴ πάντοτε ὑπὸ τῶν ναυτῶν.

Ἡ τοῦ πλοίαρχου ἀντικατάστασις δὲν ἀπαλλάσσει τοὺς ὑπ' αὐτοῦ μισθωθέντας ἄνδρας τοῦ πληρώματος, ἅτε ὑποχρεωθέντας πρὸς τὸν πλοιοκτήτην, ἀλλὰ πρὸς τὸν πλοιοκτήτην.

Οἱ τὸ πλήρωμα συγχροτοῦντες, ὡς καὶ ὁ πλοίαρχος, δὲν δύνανται νὰ φορτώσωσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐμπορεύματα δι' ἴδιον λογαριασμὸν ἢ νενυμμήσιν τῶν πλοιοκτητῶν. Περὶ δὲ τοῦ λεγομένου παρεμπορεύματος (parceltille) ὅρα Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φιλογ. καὶ Χρυσανθ. § 302.

Αἱ δὲ πρὸς τοὺς ἄνδρας τοῦ πληρώματος ὑποχρεώσεις τοῦ πλοιοκτητοῦ δύνανται νὰ συγκεκριλατωθῶσιν ἐν τοῖς ἐξῆς 1) Νὰ φροντίσῃ περὶ συντηρήσεως αὐτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξιδίου ἢ τῆς μισθώσεως. 2) Νὰ ἀποτίσῃ τοὺς συμφωνημένους μισθοὺς αὐτῶν. 3) Νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐαυτῶν πατρίδα ἢ τὸν τόπον τῆς ναυτολογίας ἢ νὰ καταβάλῃ τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας δαπάνας ἀποβιβάζων τοὺς ἀλλοχθῆς.

Οἱ μισθοὶ ἀποτίνονται κατὰ κανὸνα ὁλοσχερῶς μετὰ τὸ πέρας τοῦ ταξιδίου. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ κέρδους ἢ τοῦ ναύλου μεμισθωμένων, κατ' ἀνάγκην ἢ ἐκκαθάρσεις τῶν ὀφειλομένων αὐ-

τοῖς γίνεται μετὰ τὸ πέρας τοῦ ταξειδίου.

Διάφοροι ἐν τούτοις περιπτώσεσι δύνανται νὰ παρουσιασθῶσι κατὰ τὴν διαρκείαν τοῦ ταξειδίου μεταβάλλουσαι τοὺς ὅρους τῆς μίσθωσης τῶν ναυτῶν. Αἱ τοιαῦται περιπτώσεις δύνανται νὰ ἐπακολουθήσωσιν ὅτε μὲν ἐκ πράξεων τοῦ πλοιοκτῆτου ἢ τοῦ πλοιάρχου, ὅτε δὲ ἐκ πράξεων τῶν ναυτῶν, ὅτε δὲ ἐξ ἀνωτέρας βίας. Καθ' ἑκάστην δὲ τῶν τοιούτων περιπτώσεων διάφορα εἶναι καὶ τὰ νομικὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τοὺς συμπεφωνημένους ὅρους τῆς μίσθωσης. Σημειούμεθα δ' ἐν συνόψει περὶ τούτων τὰ ἑξῆς :

Κατὰ τὸ ἄρθρον 252, ἐὰν ὁ πλοῦς δι-ἐκόπη ἐξ αἰτίας τῶν ιδιοκτητῶν τοῦ πλοίου, τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ ναυλωτοῦ πρὸ τοῦ ἀπόπλου, οἱ μὲν κατὰ μῆνα ἢ κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι ναῦται λαμβάνουσι τὸν μισθὸν τῶν ἡμερῶν, καθ' ὅς εἰργάσθησαν ἐν τῷ πλοίῳ καὶ κρατοῦσι τὰς γενομένας αὐτοῖς προκαταβολὰς μισθοῦ, ἢ μὴ λαβόντες τοιαύτας δικαιоῦνται νὰ λάβωσι λόγῳ ἀποζημιώσεως μισθὸν ἐνὸς μηνός. Ἀρξαμένου δὲ τοῦ ταξειδίου οἱ μὲν κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι λαμβάνουσιν ὁλόκληρον τὸν συμπεφωνημένον μισθόν, οἱ δὲ κατὰ μῆνα, πλὴν τῶν μισθῶν τῶν ἡμερῶν, καθ' ὅς εἰργάσθησαν, λαμβάνουσι καὶ τὸ ἡμισυ τῶν μισθῶν, οὗς ἤθελον λάβει ἀναλόγως τῆς πιθανῆς διαρκείας τοῦ ταξειδίου. Πρὸς τοῦτους καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ λαμβάνουσι τὰς δαπάνας τῆς ἐπανόδου αὐτῶν εἰς τὸν τόπον ὅθεν ἀπέπλευσε τὸ πλοῖον ἢ ἐπιβιβάζονται ἐπιμελείᾳ τοῦ πλοιάρχου ἢ τῆς ἐγγυρητοῦ ἀρχῆς εἰς πλοῖον ἀποπλέον διὰ τὸν ρηθέντα τόπον τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν.

Ἡ περίπτωσις, περὶ ἧς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 252, βαρύνει τὸν πλοιοκτήτην εὐθυνόμενον ἀπέναντι τοῦ πληρώματος διὰ τὰς ἰδίας πράξεις καὶ τὰς τοῦ ἰδίου πλοιάρχου καὶ τῶν ναυλωτῶν. Τὰ δὲ ἄρθρα

253 καὶ 254 προνοοῦντα περιπτώσεις ἀνωτέρας βίας, ὀρίζουσιν ὅτι, ἐὰν ἡ διακοπὴ τοῦ ταξειδίου ἐπέλθῃ πρὸ τοῦ ἀπόπλου, οἱ κατὰ πλοῦν, ἢ κατὰ μῆνα μεμισθωμένοι ναῦται λαμβάνουσι μόνον μισθὸν δι' ὅσας ἡμέρας εἰργάσθησαν, οὐχὶ δὲ καὶ ἀποζημιώσιν τινα. Ἐὰν δὲ ἡ διακοπὴ ἐπῆλθε μετὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ ταξειδίου λόγῳ ἀπαγορεύσεως ἐμπορείας, οἱ κατὰ πλοῦν ἢ κατὰ μῆνα μεμισθωμένοι ναῦται λαμβάνουσι μισθὸν ἀναλόγως τοῦ χρόνου καθ' ὃν εἰργάσθησαν. Ἐὰν δὲ ἡ διακοπὴ ᾖναι προσωρινή λόγῳ ἐμποδίσσεως τοῦ πλοίου οἱ μὲν κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι ναῦται λαμβάνουσιν ἡμισιοῦ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παρεμποδίσσεως τοῦ πλοίου, οἱ δὲ κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι λαμβάνουσιν ἁπλῶς τὸν συμπεφωνημένον μισθὸν καὶ οὐδὲν πλέον.

Τὸ δὲ ἄρθρον 255, προνοοῦν τὴν περίπτωσιν τῆς παρατάσεως τοῦ ταξειδίου, ὀρίζει ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ μισθοῦ τῶν κατὰ πλοῦν μεμισθωμένων ναυτῶν αὐξάνει ἀναλόγως τῆς παρατάσεως.

Διάφορα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τοὺς ἐπὶ τοῦ ναύλου ἢ τοῦ κέρδους μεμισθωμένους ναύτας, οὔτινες, ἐὰν μὲν ἡ διακοπὴ, ἀναβολὴ ἢ παράτασις προῆλθεν ἐκ τύχης, οὐδὲν ἐπὶ πλέον δικαιоῦνται νὰ ἀπαιτήσωσιν ἅτε συμμεριζόμενοι τὰς τύχας τοῦ ταξειδίου. Ἐὰν δὲ ἡ διακοπὴ, ἢ ἀναβολὴ ἢ ἡ παράτασις ἐπῆλθεν ὑπαιτιότητι τῶν φορτωτῶν, οἱ ἄνδρες τοῦ πληρώματος μετέχουσι τῶν ἀποζημιώσεων, αἵτινες ἤθελον ἐπιδικασθῇ ὑπὲρ τοῦ πλοίου. Ἐὰν δὲ ἡ ὑπαιτιότης βαρύνῃ τὸν πλοιοκτήτην ἢ τὸν πλοίαρχον, οὗτοι εἶναι ὑπεύθυνοι εἰς ἀποζημιώσιν ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος.

Τὰ ἄρθρα 253 καὶ 259, προνοοῦντα τὴν περίπτωσιν ναυαγίου, ὀρίζουσιν ὅτι, ἐὰν μὲν ἀπολεσθῇ τὸ πλοῖον καὶ τὸ φορτίον αὐτοῦ, οὐδὲν δικαιоῦνται νὰ ἀπαι-

τῆσωσι, μὴ ὑποχρεούμενοι ὁμῶς νὰ ἀποδώσωσι τὰς γενομένας αὐτοῖς προκαταβολάς. Ἐὰν δὲ διασωθῇ μέρος τοῦ πλοίου, οἱ κατὰ μῆνα ἢ κατὰ πλοῦν μεμισθωμένοι λαμβάνουσι τοὺς μισθοὺς αὐτῶν ἐκ τοῦ ἀντιτίμου τῶν ναυαγίων ὅσα διέσωσαν καὶ συμπληρωτικῶς ἐκ τοῦ ὀφειλομένου ναύλου, καθ' ὅσον διεσώθησαν καὶ πραγματεῖται ἢ μόνον πραγματεῖται.

Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ναύλου μεμισθωμένοι ναυαγῆσαντος τοῦ πλοίου μόνον ἐπὶ τοῦ ναύλου ἔχουσι δικαίωμα ἀνάλογον, ὡς ὁρίζει τὸ ἄρθρον 260.

Πάντες ὁμῶς οἱ εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ναυαγίων ἐργασθέντες καὶ ὁπωσδήποτε μεμισθωμένοι ναῦται δικαιοῦνται νὰ πληρωθῶσι δι' ὅσας ἡμέρας εἰργάσθησαν, ὡς ὁρίζει τὸ ἄρθρον 261,

Τὸ ἄρθρον 253, προνοοῦν πλὴν τῶν ναυαγίων καὶ περὶ τῶν περιπτώσεων τῆς ἀλώσεως τοῦ πλοίου, ὁρίζει τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τοὺς μισθοὺς τῶν ναυτῶν οἷα καὶ ἐν τῇ ναυαγίῳ. Ἀλλ' ἡ τῆς λείας περίπτωσις, ἣν εἶχεν ὑπ' ἔψει ὁ νομοθέτης, δὲν ἀπαντᾷ σχεδὸν νῦν ἐν τῇ πράξει. Δύναται ὁμῶς νὰ ἐπέλθῃ δήμευσις τοῦ πλοίου ἔνεκα παραβάσεως τῶν νόμων τοῦ κράτους. Ἡ περίπτωσις ὁμῶς αὕτη δὲν λογίζεται ὡς ἀνωτέρα βία, ἀλλ' ὡς προελθοῦσα ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ πλοιοκτῆτου ἢ τῶν φορτωτῶν, ἐφαρμοζομένων τῶν ἄρθρων 252—257. Ἐὰν δὲ συνευθύνονται καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ πληρώματος, ἐπέχονται διάφορα ἀποτελέσματα, περὶ ὧν ὅρα Πραγ. Ναυτ. Γμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 311.

Οἱ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πλοίου διαρκοῦντος τοῦ ταξειδίου ἀσθενήσαντες ναῦται καθ' οἷονδήποτε τρόπον μεμισθωμένοι τροφοδοτεῦνται καὶ θεραπεύονται δαπάναις τοῦ πλοίου.

Τροφοδοτοῦνται δὲ καὶ θεραπεύονται δαπάνῃ τοῦ τε πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, εἰς πληρωθῶσιν ἀμυνόμενοι κατ' ἐχθρῶν

ἢ πειρατῶν.

Ὁ ἄνευ ἀδείας ἀποβάς τοῦ πλοίου ναυτὴς καὶ πληρωθεὶς ἐν τῇ γῇ οὐ μόνον οὐδὲν δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ ληΐαν διατροφῆς ἢ θεραπείας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ κράτους τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας ἣν προσέφερε.

Τὸ ἄρθρον 265, προνοοῦν τὴν περίπτωσιν τοῦ θανάτου τοῦ ναύτου διαρκοῦντος τοῦ ταξειδίου, ὁρίζει τίνα δικαιώματα ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ συμπεφωνημένου μισθοῦ αὐτοῦ οἱ τούτου κληρονόμοι, κατὰ τὰ διάφορα εἶδη τῆς συνωμολογημένης μισθώσεως αὐτοῦ. Τούτῃσι τοῦ μὲν κατὰ μῆνα μεμισθωμένου ναύτου οἱ κληρονόμοι λαμβάνουσι τοὺς ὀφειλομένους μισθοὺς μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου. Τοῦ δὲ κατὰ ταξίδιον μεμισθωμένου, ἀποθανόντος μὲν πρὶν ἢ ἀφίκηται τὸ πλοῖον εἰς τὴν λιμένα τοῦ ἄνω πλοῦ, οἱ κληρονόμοι λαμβάνουσι τὸ ἥμισυ τοῦ συμπεφωνημένου μισθοῦ, ἀποθανόντος δὲ κατὰ τὸν πλοῦν τῆς ἐπανόδου, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ δικαιοῦνται εἰς τὸ ὅλον τοῦ συμπεφωνημένου κατὰ ταξίδιον μισθοῦ. Τοῦ δὲ μετεχόντος ἐπὶ τοῦ ναύλου ἢ τοῦ κέρους καὶ ἀποθανόντος μετὰ τὸν ἀπόπλου, οἱ κληρονόμοι λαμβάνουσιν ὅλον κληρονόμιον. Τέλος οἱ κληρονόμοι τοῦ ὑπερῆς τοῦ πλοίου ἀμυνόμενου καὶ φονευθέντος λαμβάνουσι τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ δι' ὅλον κληρονόμιον τὸ ταξίδιον εἰς τὸ πλοῖον εὐδωθῇ.

Τὰ ἄρθρα 267—269 πραγματεύονται περὶ τῶν ἐπακολουθημάτων τῆς αἰχμαλωτίσεως ναύτου τοῦ πλοίου. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται περιπτώσεις δὲν παρουσιάζονται ἐν τῇ νῦν τῶν πραγμάτων καταστάσει.

Τέλος τὸ ἄρθρον 270, προνοοῦν τὴν περίπτωσιν τῆς ἀνατίου ἀποβολῆς τοῦ ναύτου, ὁρίζει περὶ τῶν ὀφειλομένων αὐτοῦ ἀποζημιώσεων. Ἡ ἀποζημιώσις αὕτη εἶναι ἔτι πρὸς τὸ τρίτον μὲν τοῦ συμ-

πεφωνημένου μισθοῦ ἐὰν ἡ ἀποβολὴ ἐγένετο πρὸ τοῦ ἀπόπλου, πρὸς τὸ ὅλον δὲ τοῦ μισθοῦ προστιθεμένων καὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἐπανόδου, ἐὰν ἡ ἀποβολὴ ἐγένετο διαρκοῦντος τοῦ ταξειδίου. Ὁ δὲ ἀναιτίως ἀποβλῶν τὸν αὐτὴν πλοίαρχος, εὐθὺνόμενος καὶ προσωπικῶς ἀπέναντι τοῦ ἀποβληθέντος αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἔχει κατὰ τῶν πλοιοκτητῶν ἀνταπαίτησιν, μὴ ἰσχυρῶς οὐδὲ τῆς ἐναντίας περὶ τούτου συμφωνίας.

Ἐὰν ἡ ἀποβολὴ συνέβη πρὸ τῆς συντάξεως τοῦ ναυτολογίου, ὁ ἀποβληθεὶς ναυτὸς δὲν δικαιούται μὲν κατὰ τὸ ἄρθρον 270 νὰ ἀξιώσῃ ἀποζημίωσιν, δικαιούται ὅμως νὰ ἀξιώσῃ μισθὸν δι' ὅσας ἡμέρας εἰργάσθη ἐφαρμοζομένου καὶ ἐνταῦθα κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἁρθρου 252.

Οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ ἀποβληθῇ ναυτὸς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἐκτὸς διὰ λόγους ὑπακιϋότητος αὐτοῦ.

Οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες κανόνες περὶ μισθοδοσίας καὶ θεραπείας τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ πλοίου καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πλοίαρχον, καὶ ὁ ὅριζος τοῦ ἁρθρου 272.

Ἐιδικώτερον περὶ τῶν περιπτώσεων, καὶ ὅς τροποποιοῦνται οἱ ὅροι τῆς μισθώσεως τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, ὅρα Πραγματεῖαν Ναυτ. Ἐμπ. Δ.κ. Φλογαίτου καὶ Χρυσανθ. §§ 300—325. Ὁ ἔμπορ. νόμος (ἄρθρον 271) καθίστησι τὸ πλοῖον καὶ τὸν ναῦλον ἰδιαίτερος ὑπέγγυος διὰ τὴν ἀπότισιν τῶν μισθῶν τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος.

Καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 191 ἐμπ.ν. οἱ μισθοὶ τῶν ναυτῶν ἔχουσι προνόμιον ἐπὶ τοῦ ἀναγκαστικῶς ἢ δικαστικῶς ἐκποιούμενου πλοίου. Ἀλλὰ τὸ ἄρθρον 281 ἐπεκτείνει τὸ προνόμιον καὶ ἐπὶ τοῦ ναύλου. Νοεῖται δ' ὑπέγγυος ὁλόκληρος ὁ κεκτημένος ναύλος καὶ ἐν χρόνῳ διαρκεῖ ἡ μισθώσις τῶν ναυτῶν καὶ συμφωνημέ-

νος κατὰ τὸ ναυλωτικόν, μὴ δικαιουμένου τοῦ πλοιοκτήτου νὰ προαφαιρῇ ἐκ τοῦ ναύλου τούτου τὰς δαπάνας τοῦ ταξειδίου. Εἰσπραχθέντος δὲ τοῦ ναύλου ὑπὸ τοῦ πλοιοκτήτου κατὰ τούτου καὶ μόνου ἔχουσιν ἀγωγὴν οἱ μισθωθέντες. Δύνανται δὲ νὰ διεκδικήσωσι τὸ προνόμιον καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου εἰσπραχθέντος καὶ εἰς χεῖρας αὐτοῦ εὕρισκόμενου εἰσέτι ναύλου οἱ ναῦται προτιμώμενοι ἀπέναντι τῶν ἄλλων θανειστῶν, ἅτε ὄντος εἰδικῶς αὐτοῖς ὑπεγγύου τοῦ ναύλου. Δὲν ἐξετάζεται δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ τοιούτου προνομίου τὸ εἶδος τῆς μισθώσεως τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος.

Ἡ μισθώσις τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ κράτους, οὗ τὴν σημαίαν φέρει τὸ πλοῖον, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν συνομολογῇται αὕτη καὶ εἰς οἰκνδῆποτε ἐθνικότητα καὶ ἂν ὑπάγωνται οἱ μισθωθέντες.

II. Χρυσανθόπουλος

Μνημεῖα. Ἰδε Ὑπομνήματα.

Μνηστεία. Κατὰ τε τοὺς παρ' ἡμῖν ἰσχύοντας ἔτι Ρωμαϊκοὺς καὶ Βυζαντινοὺς νόμους καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 123) ἡ μνηστεία, ἣτοι ἡ σύμβασις περὶ μέλλοντος γάμου, δὲν τίκεται ἀγωγὴν πρὸς σύστασιν τοῦ γάμου, εἴτε ὑποχρέωσιν πρὸς ἀπότισιν τῶν τυχόν συνομολογηθέντων ἔνεκεν ἀθετήσεως τῆς συμβάσεως, διαιτιῶν ὅμως τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἀντιᾶ υποχρῶντος λόγου ἀποποιούμενου τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἔνεκα τῆς μνηστείας γενομένων δαπανημάτων καὶ τὴν ἐπ' ἀνὸρθωσιν τῆς προσγενομένης οἰτικῆς ζητίας.

Κατὰ τὴν 18 Νεαράν τοῦ Λέοντος, περιλαμβανομένην καὶ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ ἐπομένως ἰσχύουσαν καὶ ἐν τῇ νῦν, ἐὰν ὁ δοὺς τὸν ἀρ-

ραβῶνα ἀποποιῆται ἄνευ εὐλόγου αἰτίας τὴν σύναψιν γάμου πρὸς τὸν μεθ' οὗ ἐμνηστεύθη. ἀπόλλυσι τὸν δοθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἄρραβῶνα, ὑποκείμενος καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ προσυμφωνηθέντος γαμικοῦ προστίμου (Α. Π. 79 τοῦ 46, 44 τοῦ 68, 50 τοῦ 86)· κατὰ δὲ τοὺς Ν. 3 καὶ 4 Κωδ. (51) καὶ νόμον Βασιλ. (28?), περιεχόμενον ἐπίσης ἐν τῇ 'Εξαβίβλῳ, ἐν ὃ λαβῶν τὸν ἄρραβῶνα ἀποποιῆται, ἀποδίδωσι τῷ ἐτέρῳ τὸ διπλάσιον τοῦ τε κυρίως ἄρραβῶνος καὶ τῶν λοιπῶν δώρων. 'Αλλ' ὑποχρεοῦται καὶ εἰς ἄλλην ἀποζημίωσιν; Κατὰ τὴν ἀπόφασιν 50 τοῦ 86 τοῦ 'Αρείου Πάγου ὑποχρεοῦται ὁ ἀναίτιως ἀποποιούμενος καὶ ἐντεῦθεν προξενῶν ὑπαιτιῶς τῷ ἐτέρῳ ζημίαν δυνάμει τῶν νόμων 108 § 12 Πανδ. (30) καὶ 23 Πανδ. (50.17), οἵτινες ὑποχρεοῦσι τὸν ἀθετοῦντα ὑποχρέωσιν ἐπὶ ἐπιχειρήσει πράξεως καὶ ἐπενεγκόντα οὕτω τῷ ἐτέρῳ ζημίαν εἰς ἀνθρώπιν αὐτῆς, καὶ προτέτι δυνάμει τῆς Νεαρᾶς 18 τοῦ Λέοντος, καθ' ἣν ἡ προσυμφωνηθεῖσα χρηματικὴ ποινὴ ἐπιτίπτει εἰς τὸν ἀναίτιως ἀποποιούμενον τὸν γάμον, οἱ οὖν εἰ ἀποζημιώσεις ἐκ τῶν προτέρων καθορισμένη· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 208 τοῦ 87, ἣν ἐπιδοκιμάζομεν κατὰ πάντα, ὁ γάμος ὡς ἥθικος δεσμός ἀπορρέει ἀπὸ τῆς ἐλευθέρως θελήσεως τῶν συζευκτέων, θέν πᾶν τὸ κωλύον αὐτήν, οἷα καὶ ἡ ἐπιβαλλομένη ἀποζημίωσις, ἀντίκειται εἰς τὴν περὶ μνηστείας ὁρθὴν ἔννοιαν, θέν δύνανται δὲ νὰ θεωρηθῶσιν ἐφαρμοστέοι εἰς τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν τῆς διαλύσεως τῆς μνηστείας οἱ γενικοὶ ὅρισμοι τοῦ νόμου εἰς ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ ὑποσχεθέντος τὴν ἐπιχειρήσιν πράξεως, ἡ δὲ Νεαρὰ τοῦ Λέοντος δὲν προδίδει περὶ ἀποζημιώσεως, ἀλλὰ τάσσει τὴν καταβολὴν τοῦ προσυμφωνηθέντος προστίμου ὡς ποινὴν μεταμελείας, ἀσχέ-

τως πρὸς τὴν ἐπέλευσιν ἢ μὴ ζημίας. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀζημία διέλυσις τῆς μνηστείας ἐπιτρέπεται (§ 8 'Εξαβίβλῳ 'Αρμ. Δ' 6', Ν. 17. Πανδ. 23. 1) ὡς μόνον ἕνεκα τῶν ρητῶς ἐν τῷ νόμῳ μνημονευόμενων λόγων (ὅποιοι ἡ ἐπιβολὴ τῶν μνηστηρίων, ἡ χρονία καὶ κατὰ κρὴν πείραν ἀνίατος νόσος, ἡ νόσος παραταθεῖσα ἐπὶ πολὺ), ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν εὐλογον αἰτίαν, κρινομένην ἐκ τοιαύτης ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῆς φωνῆς ἐκπεμπομένη δυσωδία, ὡς φυσικὸν ἐλάττωμα ἐξ ὀργανικῆς παθῆσεως Α. Π. (47 τοῦ 86, 320 τοῦ 91).

Διὰ δὲ τοῦ νόμοσχεδίου τοῦ 'Αστικοῦ 'Ελληνικοῦ Κώδικος ὠρίσθη ὅτι, ἐὰν μὲν ἡ μνηστεία λυθῇ ἕνεκα λόγου παραχθέντος ἐκ δόλου ἢ ραθυμίας τοῦ ἐτέρου τῶν μνηστευσάμενων, ὑποχρεοῦται οὗτος εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων δώρων, ὡς δικαιοῦμενος νὰ λάβῃ τὰ ὑπ' αὐτοῦ δοθέντα, ἐὰν δὲ λυθῇ δι' ἄλλον λόγον ἀποφότεροι οἱ μνηστευσάμενοι ἀποδίδουσι ἀλλήλους τὰ ληφθέντα· θέν ἀποδίδονται δὲ τὰ δοθέντα καὶ ληφθέντα, ἐὰν ἡ μνηστεία λυθῇ διὰ τοῦ θανάτου. 'Αλλ' ἐπειὶ παραχθῶσιν ὅμως τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα, ἀπαιτεῖται (α) νὰ προηγήται ἡ εἰς γάμον συναίνεσις τῶν προσώπων, ὧν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ συναίνεσις πρὸς τέλος γάμου, β') νὰ ὑπάρχωσι τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τέλος ἐγκύρου γάμου (δηλονότι ἐλλείψει κωλύματος ἐκ τοῦ νόμου ἀπορρέοντος) καὶ γ') νὰ συνευλογηθῇ ἡ μνηστεία ἐγγράφως. (ἄρθ. 124 καὶ 125) 'Ορθῶς ἐπίσης ἔταξεν ἐνιαύσιον παραγραφὴν τῶν ἐκ τῆς μνηστείας ἀγωγῶν καὶ ἐπέξετεινε τὴν δικονομικὴν διάταξιν περὶ τῆς κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἐπιτρέψεως μαρτυρικῆς ἀποδείξεως καὶ εἰς τὰς ἕνεκα μνηστείας διαρρέας δυνάμεις νὰ ποδισχῶσι καὶ διὰ μαρτύρων, ὡς τὸ δικαστήριον κρίνῃ εὐλογον.

Σημειωτέον ὅτι ἡ δι' ἱερολογίας τελεσθεῖσα μνηστεία ἐξισοῦται πρὸς τὸν γάμον καὶ διαλύεται μόνον δι' οὓς λόγους καὶ ὁ γάμος κατὰ τὰς Νεαράς τοῦ Λυτοκράτορος Ἀλεξίου, ὃς ἐκύρωσε καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία. Εὐτυχῶς ἡ δι' ἱερολογίας μνηστεία ἀπηγορεύθη ἐπανειλημμένως δι' ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἐτῶν 1834 καὶ 1835 καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ πολλοῦ τοιαύτη δὲν τελεῖται παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' ἐὰν παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπαγόρευσιν τελεσθῇ, αὕτη βεβαίως εἶναι διαλυτέα μόνον δι' οὓς λόγους καὶ ὁ γάμος, διότι αἱ ἀπαιτῆ ἐγκύκλιοι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου οὔτε νόμον οὔτε κανόνα ἐκκλησιαστικὸν ἀποτελοῦσιν. Ἡ σκέψις τῆς ἀποφάσεως 44 τοῦ 68 τοῦ Ἀρείου Πάγου ὅτι κατηργήθησαν αἱ κεκυρωμέναι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Νεαραὶ τοῦ Ἀλεξίου διὰ τῶν συνοδικῶν ἐγκυκλίων, ὡς ἐκδοθεισῶν ἐγκρίσει τῆς κυβερνήσεως (ἀσκούσης τότε νομοθετικὴν ἐξουσίαν) καὶ συμφώνως πρὸς τὸ 16 ἄρθρον τοῦ Διατ. περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλ. Ἐκκλησίας, εἶναι παντελῶς πιπλανημένη, διότι πρὸς ἑκδόσιν νόμου δὲν ἀρκεῖ σιωπηρὰ ἐγκρίσις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, συνάμει δὲ τοῦ περὶ Ἑκκλ. διατάγματος ἀνετέθη μόνον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς κυβερνήσεως ἢ ὑπερτάτης ἐφορείας τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μοιχεία καλεῖται ἡ ἐκ δολίας προαιρέσεως παράβασις τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως διὰ τῆς σαρκικῆς ὁμιλίας δύο προσώπων ἑτεροφύλων, ὧν τὸ ἕτερον ἢ ἀμφοτέρω διατελοῦσιν ἐν σχέσει νομίμου γάμου. Τιμωρεῖται δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ 286 ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (κατ' αἰτησιν μόνον καὶ καταμήνυσιν τοῦ παλόντος) διὰ φυλακίσεως μὲν τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, ὡς ἂν ἡ παραβαίνουσα τὴν γαμικὴν πίστιν εἴναι ἢ γυνή, δηλονότι

ἡ σύζυγος, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἑξ μηνῶν, ὡς ἂν ὁ παραβαίνων αὐτὴν εἶναι ἄνθρωπος, δηλονότι ὁ σύζυγος τιμωρεῖται ἄρα βερύτερον μὲν ἢ τῆς συζύγου μοιχείας, ἅτε οὐ μόνον παράγουσα ἀπειτήσιν τῶν ἐκ τοῦ ὀφισταμένου γάμου νομίμων ὑποχρεώσεων, ὡς ἡ μοιχεία τοῦ συζύγου, ἀλλὰ καὶ δυναμένη νὰ παρεισαγάγῃ εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον τέκνα ἄλλότρια. Κατὰ τὴν Ἰαλλικὴν μάλιστα ποινικὸν νόμον οὐδὲ τιμωρεῖται ὁ παραβαίνων τὴν περὶ τὸν γάμον πίστιν ἄνθρωπος, πλὴν ἐὰν ἡ μεθ' ἧς συνουσιάζεται κατ' οἰκίαν ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ, ἐπίσης δὲ κατὰ τὸν Ἰταλικὸν δὲν τιμωρεῖται, πλὴν ἐὰν διατελῇ κατ' ἐξακολούθησιν καὶ ἀναφανδὸν εἰς σχέσεις σαρκικῆς ὁμιλίας πρὸς ἄλλην γυναῖκα.

Ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ ἀδικήματος τῆς μοιχείας ἀποτελοῦσθαι τῆς δολίας προαιρέσεως, ἔπεται ὅτι ἀπαλλάσσεται τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίας ὁ ἐκ πλάνης περὶ τὰ πραγματικὰ γεγονότα διαπράξας τὸ ἀδίκημα ἢ συνεργήσας εἰς αὐτό, οἷον ὁ ἄγαμος ἄνθρωπος ἐν ἀγνοίᾳ διατελὼν τοῦ γάμου τῆς γυναίκας, μεθ' ἧς συνευρέθη, ἢ ἡ ἑγγαμὸς γυνὴ ἢ πεποιοῦσα ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς εἶναι ἀποθανών.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Μοναστήρια. Νόμος διέπων τὰ τῆς διοικήσεως τῶν παρ' ἡμῖν μοναστηρίων δὲν ὑπάρχει. Ἐπέχει δὲ τόπον νόμου τὸ Διάταγμα τῆς 28 Ἰουλίου 1858 περὶ κανονισμοῦ τῶν μοναστηρίων, ὅπερ, στηριζόμενον εἰς τοὺς κειμένους περὶ ἐκκλ. νόμους καὶ τοὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κινόντας καὶ τὰ κρατοῦντα ἐν ταῖς Μοναῖς ἔθιμα, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύων. Διὸ καὶ ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ προβῶμεν εἰς τὴν βραχείαν ἀνάλησιν τῶν διατάξεων αὐτοῦ. — Καὶ ἐν πρώτοις τηρουμένης καὶ ἐν ταῖς μοναῖς τῆς γενικῆς περὶ τῆς Ἑκκλ. ἱεραρχίας τάξεως κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνες, ὁρῶνς διετάχθη ὑπὸ

τοῦ κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων (ἄρθρ. 1) ὅτι ὁ ἡγούμενος ἐκλέγεται κατὰ κανόνα ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἱερομονάχων, ἐν ἀνάγκῃ δὲ μόνον τάσσεται καὶ ἡγούμενος, μὴ ἔχων ἱερατικὴν χειροτονίαν, συνωδᾷ καὶ πρὸς τὰ ἀρχαῖα μοναστηριακὰ ἔθιμα. Αὐτὸς δὲ ὁ ἡγούμενος καὶ δύο ἄλλοι μοναχοὶ κατ' ἐκλογὴν τῆς μοναστηριακῆς ἀδελφότητος ἀπαρτίζουσι τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον (ἄρθρ. 2 καὶ 3) συνωδᾷ καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐν τοῖς ἀττικτικοῖς λόγοις παραγγελλόμενα καὶ τὸ ΔΔ' κεφάλαιον τῆς ΡΚΓ' Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ὁφείλει δὲ τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἀναλαμβάνον τὰ καθήκοντα αὐτοῦ νὰ ὑποβάλλῃ διὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου εἰς τὴν ἀρμοδίαν διοικητικὴν ἀρχὴν ἔκθεσιν περὶ τῆς τῶν πραγμάτων τῆς Μονῆς καταστάσεως. Ὑπόκειται δὲ καὶ οἱ μοναχοὶ εἰς τοὺς ἐπισκόπους δυνάμει τοῦ Δ' καὶ τοῦ Η' κανόνος τῆς Δ' οἰκουμένης Συνόδου, τοῦ ΝΑ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τῶν ἄρθρων Η', Θ' καὶ ΙΓ' τοῦ Σ' νόμου τῆς 8 Ἰουλ. 1852. Ἄξιον σημειώσεως ὅτι ἐν τῷ κανονισμῷ (ἄρθρ. 7) περιλαμβάνεται καὶ διάταξις περὶ τῆς τηρήσεως κτηματολογίου, ὅπερ ἄλλως καλεῖται καὶ μοναστηριακὸς κωδὶξ, ἐν ᾧ καταγράφεται πρῶτον μὲν ἡ ἱερὰ ἀποσκευὴ τῆς Μονῆς, ὑποδιαιρουμένη α') εἰς ἱερὰ κειμήλια, καὶ εἰς σκεύη (ἀργυρᾷ ἢ χρυσᾷ) διὰ τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι ὑπηρέσιν, β') εἰς ἀργυρᾷ ἢ ὀρειχάλκινῃ σκεύη πρὸς διακόσμησιν τοῦ ναοῦ καὶ γ') εἰς ἱερὰ ἄμφια· εἴτα δὲ ἡ ἀκίνητος μοναστηριακὴ περιουσία, ὑποδιαιρουμένη εἰς συνοπτικὴν καὶ εἰς λεπτομερῆ κατὰ τμήματα, κατόπιν δὲ τὰ ἐν τῇ μονῇ παντοδαπὰ βιβλία, τὰ διάφορα κτήνη καὶ τὰ μελισσία, τὸ τυχὸν χρέος τῆς Μονῆς, τὰ πρὸς τὴν Μονὴν τυχὸν ὀφειλόμενα καὶ τέλος περιληπτικὴ σημείωσις τῶν ἐτησίων προσόδων καὶ δαπανῶν τῆς

Μονῆς, ἀπαξ κατ' ἔτος διὰ μιᾶς ἐγγράφῃς γινομένη μετὰ τὸν ἐλεγχον καὶ τὴν ἔκδοσιν τῆς τοῦ Νομάρχου ἀποφάσεως, ὅπως προχείρως ἐμφαίνηται ἡ τοῦ μοναστηριακοῦ ταμείου ἀληθὲς κατάστασις. Συνάδει δὲ ἡ διάταξις αὕτη πρὸς τὴν διάταξιν τῶν κανόνων ΛΓ' τῆς ἐν Κωνσταντινῇ Συνόδου καὶ Α' τῆς πρωτοδευτέρου Συνόδου, δι' ὧν ρητῶς ὠρίζετο ἡ σύστασις Μάτρικος ἢ Βρεβίου. Τὰ δὲ λοιπὰ κανονισμένα μοναστηριακὰ βιβλία εἰσὶν ὁ μοναχολόγιον, ἐν ᾧ καταγράφονται μετὰ τριετῆ δοκιμασίαν κριθέντες ἅνθρωποι τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ λαβόντες τὴν κανονικὴν κουράν, (τῶν δοκίμων καταγεγραμμένων εἰς ἕτερον βιβλίον), τὸ πρῶτον χειρὸν καθημερινόν, ἐν ᾧ καθ' ἑκάστην καταγράφονται ἐν μὲν τῇ ἐξ ἀριστερῶν σελίδι αἱ ἡμερησίαι πρόσοδοι (ἐξηγουμένην εὐκρινῶς τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς προέρχεται ἡ εἰσπραξις), ὅθεν καὶ ἡ χρηματικὴ ποσότης ἦν ἐν ἀνάγκῃ ἤθελε λάβει λόγῳ δανείου τὸ συμβούλιον δι' ὑπουργικῆς δείας, χορηγουμένης διὰ διαταγῆς, ὅθεν νὰ μνημονεύηται ἡ χρονολογία καὶ ὁ ἀριθμὸς, ἐν δὲ τῇ ἐκ δεξιῶν σελίδι αἱ ἡμερησίαι δαπάναι (εὐκρινῶς ἐξηγουμένην), ὅθεν καὶ ἡ ἀπόδοσις τοῦ τόκου καὶ τοῦ κεφαλαίου τοῦ ληφθέντος προσκαίρου δανείου μετὰ μνείας ὡσαύτως τῆς χρονολογίας καὶ τοῦ ἀριθμοῦ, ἀναθεωρεῖται καὶ ὁ λογαριασμὸς κατὰ μῆνα καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ τε τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ Συμβουλίου, μεταφέρεται δ' ἡ ἐξίσωσις αὐτῶν εἰς νέον μῆνα, καὶ, εἰ μὲν ὑπάρχῃ περίσσευμα, σημειοῦται ἐν τῇ ἐξ ἀριστερῶν σελίδι, εἰ μὲν δ' ἐλλείμμα, ἐν τῇ ἐκ δεξιῶν σελίδι τοῦ βιβλίου, καὶ τὸ βιβλίον τῆς ἀποθήκης, ἐν ᾧ προτάσσεται μὲν ἡ καταγραφή τῆς ἀποσκευῆς, ἔπεται δ' ἡ καταγραφή τῶν ἐκ τῶν ποιμνίων καὶ τῶν μελισσῶν παραγομένων, εἰς ὅσον μάλων, βουτύρου, τυροῦ, μέλιτος, κηρῶν καὶ ἡ τῶν ἄλλων τῆς γῆς προϊόντων καὶ

εἶδος εἰς χωριστὰ φύλλα. Ἐκ τούτων τὸ μὲν μοναχολόγιον ὑποβάλλεται εἰς τὴν μονογράφειν τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου, τὰ δ' ἑτέρα δύο εἰς τὴν μονογράφειν τοῦ Νομάρχου. Τὸ δὲ κτηματολόγιον παρασκευάζεται καὶ μονογραφεῖται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ δὲ περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν μοναστηριακῶν βιβλίων ἐπαγρύπνησις ἐπιβάλλεται τοῖς τε ἐπισκόποις καὶ τοῖς νομάρχασι, ἐξ ὧν οἱ μὲν πρῶτοι προϊστάνται τῶν μοναστηριακῶν συμβουλίων καὶ τῶν μοναχῶν, οἱ δὲ δευτεροὶ ἐπιτηροῦσι τὴν διαχειρίσιν καὶ ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσιν ἐν ἀνάγκῃ τὰ προσήκοντα μέτρα περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς περιουσίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, ἀναφέροντες εἰς τὸ Ὑπουργεῖον περὶ πάσης καταχρήσεως τῶν μοναχῶν ἢ ἄλλης ἀποπειρας εἰς καταδολευσιν αὐτῆς. — Σημειωτέον, ὅτι οἱ οὗτοι πατέρες ἐθέτισαν κατὰ κανόνα τὸ ἀναπαλλοτρίωτον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, ἀλλ' ἐπέτρεψαν κατ' ἐξαιρέσιν καὶ τὴν ἐκποίησιν ἐν ὠρισμέναις εἰδικαῖς περιστάσεσιν, ὅποταν δηλαδὴ « ἡ εἰσόδος τῶν πεπραμένων φέρῃ πλείονα τὴν τιμὴν » ἢ « τὸ πρᾶγμα προσόδους μὴ ἔχῃ καὶ πολλή τις ἐπέιγξ ἀνάγκη ». (Κανὼν ΙΕ' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου, κανὼν ΚΣ' καὶ ΛΓ' τῆς ἐν Κερθραγῆν Συνόδου) τῇ ἐκποίησιν δ' ἐξομοιοῦται καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ μοναστηριακοῦ κτήματος (Βαλσαμῶνος Ἑρμηνεία ΙΒ' κανόνος τῆς Ζ' οἰκουμένης Συνόδου), ἐπιτρεπομένη ὅποταν ἢ ἐκ τῆς ἀνταλλαγῆς ὠφέλεια ᾖ κατὰ φανῆς. Εἰς τὰς διατάξεις ταύτας τῶν κανόνων ἐρεῖδεται ἡ διάταξις τοῦ ἐνάτου ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ τῶν μοναστηρίων, καθ' ἣν ἡ μὲν ἀνταλλαγὴ ἐνεργεῖται μετὰ προτέραν τεχνικὴν καταμέτρησιν, καταγραφὴν καὶ ἐνορκον ἐκτίμησιν τῶν ἀνταλλακτικῶν κτημάτων, ἡ δὲ ἐκποίησις κατὰ τὰς διατάξεις τῶν περὶ ἐκποιήσεως τῶν φθαρτῶν ἰθνηκῶν κτημάτων νόμων, ἰδίως δὲ τῶν ἀχρήστων

κτηνῶν, τῶν δὲ κινήτων φθαρτῶν κτημάτων καὶ τῶν περιττῶν προϊόντων ἢ ἐκποιήσις ἐπιτρέπεται τοῖς μοναστηριακοῖς συμβουλοῖς μετὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς, ζητουμένης τῆς ἀδείας τοῦ ὑπουργείου μόνον ὁσάκις αἱ ὑπάρχουσαι περιστάσεις ὑπαγορεύουσιν ἐξαιρέσιν τοῦ τοιοῦτου μέτρου. Τελεῖται δ' ἡ ἐκποίησις διὰ δημοπρασίας τακτικῆς. — Διὰ δὲ τοῦ Ι' ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ ἀπαγορεύεται εἰς τὰ μοναστηριακά συμβούλια τὸ ἐκδιδοῖναι εἰς ἐνοικίας πολυετὴ ἢ εἰς ἐμφύτευσιν ἢ εἰς ἄλλου εἶδους διακατοχὴν ἢ εἰς ὑποθήκην μοναστηριακὰ κτήματα, ἔτι δὲ δανείζεσθαι εἰς βάρος τῆς μονῆς ἢ ἐπιχειρεῖν οἰκοθεῖν πρᾶξιν περὶ δίκης, περὶ συμβιβασμοῦ καὶ τῶν ὁμοίων. Συμφῶδ' ἀπὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ νόμιμα (ΙΒ' κανὼν τῆς Ζ' οἰκουμένης Συνόδου καὶ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ζωναρᾶ, Βαλσαμῶνος καὶ Ἀριστηνοῦ) ἐνοικίας πολυετῆς (δηλ. ὑπὲρ τὸ ἔτος) ἐπιτρέπεται μόνον ὁσάκις δὲν εἶναι ἐφικτὴ εἰς τοῦ μοναχοῦ ἡ διὰ τῆς ἐκχερσώσεως ἢ φυτεῶν τῶν κτημάτων ἢ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἐπιστάσεως ἐπιμέλεια τῶν κτημάτων. Καὶ γίνονται μὲν αἱ πολυετεῖς μισθώσεις ἐπ' ὀνόματι τῆς μονῆς, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ κτῆμα, ἀλλ' αἱ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμεναι πράξεις τελοῦνται παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον δὲ ὡς προεστῶσαν ἀρχὴν ἀνήκει κατὰ τὰ κείμενα ἢ ἔγκρισιν. Φρονοῦμεν ὅμως, στηριζόμενοι εἰς τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς λογικῆς, ὅτι ἀναγκαιῶς ἔχει νὰ παρίσταται ἡ ἀμέσως ἐνδιαφερομένη μονὴ δι' ἀντιπροσώπου αὐτῆς κατὰ τὴν δημοπρασίαν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ καλῇται πρὸς τοῦτο, ἔτι δὲ μᾶλλον ὅτι ἀνάγκη νὰ ζητῇται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἡ γνώμη τοῦ ἡγουμένου συμβουλίου πρὸς ἔγκρισιν τῆς γενομένης δημοπρασίας, διότι εἰς αὐτὸ εἶναι διαπεπιστευμένη ἡ ἐν γέ-

νει διοικήσεις και διαχείρισεις τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας (Κανον. τῶν Μοναστ. ἄρθ. Α' καὶ ΙΒ'), αὐτὸ τυγχάνει πὸ συμβαλλόμενον μέρος ἐν τῇ συμβάσει τῆς μισθώσεως καὶ δικαιούται ν' ἀρνηθῇ νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ νομικοῦ δικαστηρίου συμβολαίου, ἂν μὴ ἐγκρίνῃ. Σημειωτέον δέ, ὅτι κατὰ τὸ περὶ τῆς ἐν δικαστηρίῳ παραστάσεως τοῦ δημοσίου, τῶν ὁκνημῶν, τῶν ἀγαθοεργῶν καὶ ἄλλων δημοσίων καταστημάτων Δ. 12 Μαΐου 1835 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ὑπουργικὰς ἐδηγίας τῆς 3 Μαρτίου 1859, ὡς αἱ πρόκειται νὰ παρασταθῇ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἐν ὀνόματι τῆς οἰκείας μονῆς ἐνώπιον δικαστηρίου Πρωτοδικῶν, Ἐφετών ἢ τοῦ Ἀρείου Πάγου, δεόν ν' ἀναφέρηται εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργεῖον, ὑποβάλλον κατὰ τὰ κεκαυνομένην τακτικὴν δικηγορικὴν πιστοποίησιν περὶ τοῦ ἐννόμου, ἐλλόγου καὶ εὐποστηρίκτου τῆς δίκης καὶ δηλοῦν ἅμα τὸ ὄνομα τοῦ δικηγόρου, ἢ τῶν δικηγόρων, εἰς οὓς ἀναθετὰ ἢ διεξαγωγῇ τῆς δίκης, τοῦτο δὲ ἐκδίδωσι τὴν ἀδειαν τῆς παραστάσεως ἐν δικαστηρίῳ, ἄλλ' ὡς αἱ ἐνάγει ἢ ἐνάγεται ἐνώπιον Εἰρηνοδικοῦ, παρίσταται διὰ τινος τῶν παρ' αὐτῷ δικηγορούντων ἐγκρίσει τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς. — Τὰ δὲ περὶ μοναστηριακῶν ἐπισκευῶν καὶ οἰκοδομῶν ὡς αἱ πρόκειται περὶ δαπάνης ὑπερτέρας τῶν ἑκατὸν δραχμῶν ἐνεργεῖν κατὰ τὰς περὶ τῶν δημοσίων ἔργων γενικὰς διατάξεις, τοῦτέστι συντάσσεται πρότερον καὶ ὑποβάλλεται εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργ. διὰ τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου τὸ τεχνικὸν διάγραμμα καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δαπάνης, ἐπιχειρεῖται δὲ τὸ ἔργον μετὰ τὴν διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ἔγκρισιν αὐτοῦ. — Ἐν δὲ τῷ ἄρθρῳ ΙΒ' τοῦ Κανονισμοῦ ὁρίζονται τὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐκάστης Μονῆς. Τὸν προϋπολογισμὸν,

συντάσσόμενον ὑπὸ τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου, ἐξετάζουσιν ἢ τε ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἢ διοικητικὴ ἀρχὴ μετὰ τὸν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς ἔλεγχον, μὲν δι' αὐτοῦ δὲν ἐπάγονται τροποποιήσεις, πρὸς ἃς διαφωνεῖ τυχόν ὁ ἐπίσκοπος, ἐκδίδεται ἀπόφασις ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἣν κοινοποιεῖ εἰς τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον διὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἀλλ' ἐὰν διαφωνῶσιν, ὑποβάλλονται μετὰ τῶν παρατηρήσεων ἑκατέρωθεν τῶν ἀρχῶν, ζητουμένης καὶ τῆς γνώμης τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου περὶ τῶν ἐγερθεῖσων διαφωνῶν, ἅποντα τὰ ἔργα φε εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ὅπερ ἀποφαίνεται ἄνεκκλητῶς. Σημειωτέον, ὅτι τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον, ὑπόλογον ἐν τῇ κατὰ τοὺς γενικοὺς λογιστικοὺς τακτικῶν καὶ τὰς γενικὰς διατάξεις διακρίσει τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, δικαιούται νὰ ἐκκαλῇ ἐντὸς τριᾶκοντα ἡμερῶν ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργείου τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς, ὡς αἱ νομίζει ἐαυτὴν ἡδικομένην. Προσθετέον, ὅτι ἕκαστον μοναστηριακὸν συμβούλιον τηρεῖ ἰδιαίτερον βιβλίον, ἐν ᾧ σημειοῖ κατὰ κεφάλαιον καὶ ἄρθρον πάντα τὰ ἐπὶ τῇ βίβλῳ ἐγκριθέντος προϋπολογισμοῦ γεγόμενα ἐτήσιως ἔσοδα καὶ ἔξοδα, φυλάττονται ἀκριβῶς τῆς χρονολογικῆς σειρᾶς διὰ τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ βιβλίου σημειοῦται ἡ ἀνωτὴ σελίδος ἐκάστης μερίδος τὸ δι' ἕκαστον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τῶν προϋπολογισθεῖσων προσόδων κεφάλαιον καὶ ἄρθρον ὑπ' αὐτὸν δ' ἀμέσως καταγράφονται χρονολογικῶς τὰ ἐκάστοτε συναγόμενα, δηλονότι ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἐπιγεγραμμένον ἄρθρον ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μέρει σημειωθεῖσων ὡσαύτως κατὰ κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τῶν ἐγκριθεῖσων πιστώσεων καὶ προϋπολογισθεῖσων δαπανῶν, καταγράφονται.

ται χρονολογικῶς αἱ εἰς ἕκαστον ἄρθρον ἀνήκουσαι δαπάναι. Αἱ ἐγγραφαὶ γίνονται κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ προχείρου καὶ ἡμερίνου, ἐν ᾧ κατὰ τὰ προρρηθέντα καταγράφονται αἱ ἡμερήσιαι πρόσδοι καὶ αἱ δαπάναι ἅμα γενόμεναι. Ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ ἔτους συντάσσεται ὁ ἀπολογισμὸς τῶν δαπανῶν, ὅστις, συναδευμένος διὰ τῶν ἀνηκόντων φύλλων τῆς λεπτομερείας καὶ διὰ τῶν τακτικῶν ἀποδείξεων τῶν δαπανῶν, ὑποβάλλεται εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν, ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ πολιτικῆς, σὺν αὐτῷ δὲ ὑποβάλλεται καὶ κατὰστασις τῶν πραγματικῶς συναχθέντων ἐν τῷ διαστήματι τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐνθα καταφαίνεται τὸ τυχὸν πλεόνασμα διὰ τῆς συμπαροβολῆς τῶν προϋπολογισθέντων. Μετὰ δὲ τὸν ἔλεγχον καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως σημειοῦται ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κτηματολογίου (ἐν τῇ σελίδι, ἣτις ὥριται νὰ παριστᾷ τὴν κατὰστασιν τοῦ μοναστηριακοῦ ταμείου) τὸ ἄθροισμα τῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ πραγματικῶς δεδαπανημένων. Τοῦτο δὲ γίνεται ἀείποτε κατ' ἔτος, ἵνα καταφαίνεται προχείρως ἡ κατὰστασις τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων. Αὐτόδηλον, ὅτι πᾶσα δαπάνη δεόν νὰ δικαιολογῇται δι' ἀποδείξεως, γεγραμμένης κατὰ τὸν περὶ χαρτοσήμου νόμον ἐπὶ τοῦ ἀνήκοντος σφραγιστοῦ χάρτου· σημειωτέον δὲ προσέτι, ἐστὶ τρητηὰ ἡ διάταξις τοῦ 158 ἁρθρου τοῦ λογιστικοῦ νόμου, καθ' ἣν, τοῦ ποσού τῆς πληρωμῆς μὴ ὑπερβαίνοντος τὰς 50 δραχμάς, εἴαν ὁ λήπτης ᾖ ἀγράμματος, μνημονεύεται τοῦτο ἐν τῇ ἀποδείξει, ὅσοι δὲ μάρτυρες ἐγνωσμένοι καὶ παρόντες πιστοποιοῦσι τὴν πληρωμὴν, ἀλλ' ἀνωτέρας ποσότητος ἐξόφλησις τελεῖται μόνον συμβολαιογραφικῶς. — Ὅτε δὲ προϋπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς, ἅμα συνταχθεὶς, δημοσιεύεται ἐν τῇ μονῇ πρὸς γνώσιν πάντων τῶν μοναχῶν, ὧν

ἕκαστος δικαιούται νὰ ποιήσῃται παρατηρήσεις, μόνον δὲ μετὰ τὴν δημοσίευσιν, ἣν δεόν νὰ βεβαιώσιν οἱ πρῶην ἡγούμενοι καὶ οἱ πρῶην σύμβουλοι, ἢ, μὴ ἐπιζώντων τοιούτων, οἱ πρεσβύτεροι τῶν πατέρων, ὑποβάλλεται σὺν τῇ περὶ τῆς δημοσιεύσεως ἀποδείξει εἰς τὴν ἔγκρισιν τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν, καὶ μετὰ τὴν ἔγκρισιν ἐκτίθεται ἐν τῷ γραφείῳ. Ἐὰν ἐν τινι Μονῇ, παρεκτός τοῦ ἡγούμενου καὶ τῶν συμβούλων, οἱ λοιποὶ μοναχοὶ τύχωσιν ὄντες ὅλως ἀγράμματοι, ἢ ἀπαιτουμένη ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων πατέρων βεβίωσις περὶ τοῦ ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς ἅμα συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου ἐδημοσιεύθῃ προσηκόντως γίνεται δι' ἐτέρων μοναχῶν ἐκ γειτονος Μονῆς καλουμένων, οἳ, ἂν οἱ μὴ εἰδότες γράμματα ὑποδείξωσι τῷ ἐπισκόπῳ ὡς ἀπολαύοντας τῆς πίστεως αὐτῶν, ὅπως μαρτυρήσωσι καὶ διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν βεβαιώσωσιν· οὐ μόνον τὴν ἐγκαίρως ἐν τῇ Μονῇ δημοσίευσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἅς τυχὸν ᾔθελον ὑποβάλλει περὶ αὐτοῦ παρατηρήσεις. Γίνεται δὲ ἡ σύνταξις τοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ τὸν ἐν τῷ 13^ῳ ἁρθρῷ τοῦ Κανονισμοῦ ὁριζόμενον χρόνον, ἵνα ὁ μὲν προϋπολογισμὸς ὑπάρχῃ ἐγκεικρίμενος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ δι' ἐν συνετάχθῃ ἐνιαυτοῦ, ἐκ δὲ τοῦ ἀπολογισμοῦ πληροφορῇται ἐγκαίρως ἡ προεστῶσα ἀρχὴ ἂν οἱ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας τὴν διαχειρίσιν διαπεπιστευμένοι ἐκπληρῶσιν εὐσυνειδήτως τὸ ἑαυτῶν καθήκον, ἂν αἱ πρόσδοι καὶ δαπάναι ὧσιν ἐν τάξει ἀποδεδειγμένοι καὶ ἂν τὰ δαπανηθέντα διετεθῇσαν κατὰ τὰς ἀνάγκας, δι' ἅς ὠρίσθησαν. Μετὰ τὴν ἐξέλεξιν τῶν ἐτησίων ἀπολογισμῶν τῆς διαχείρισεως τῶν μοναστηριακῶν συμβουλίων ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς κατὰ τὸ διαταχθέντα διοικητικῆς ἀποφάσεως (ἢς πρόδηλος σκοπός, ὡς εἰ-

ρηται, τὸ νὰ πληροφορηται ἡ διοικητικὴ καὶ Ἐκκλ. ἀρχή, ἐὰν τὰ μοναστηριακὰ συμβούλια τελῶσι τὸ καθήκον αὐτῶν εὐ-συνειδήτως, ἐὰν αἱ δαπάναι καὶ αἱ πρόσδοι ὧσιν ἀποδεδειγμένοι ἐν τάξει καὶ ἐὰν τὰ δαπανηθέντα διετεθήσαν πράγματι δι' ἃς ἀνάγκας ἐδόθησαν), ἐὰν ἀνακαλυφθῇ κατάχρησις, δέον νὰ διατάσσεται ἡ καταδίωξις τῶν ἐνόχων ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 439, 482 καὶ ἐπομένους τοῦ ποινικοῦ νόμου προβλεπομένης περιπτώσεως δυνάμει τοῦ ἄρθρου 493 αὐτοῦ πάλιν τοῦ ποιν. νόμου, ὃ κολάζει τὰς παραβάσεις τοῦ καθήκοντος τῶν ἐκκλ. ὑπαλλήλων. — Κατὰ δὲ τὸ II^{ον} ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων, στηριζόμενον οὐ μόνον εἰς τὰς Συνοδικὰς ἐγκυκλίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερὰς κανόνας, πᾶς μοναχὸς ὑποχρεοῦται νὰ διαμένῃ ἐν τῇ μονῇ ἔλαβε τὴν κουράν ἢ ἐξελέξατο πρὸς ἐγκαταδίωσιν, νάπρονέμῃ τὸ προσήκον σέβας εἰς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ νὰ συνεισφέρῃ διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐργασίας εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς μονῆς τῆς μετανοίας αὐτοῦ. Καὶ ὁρῶμεν μὲν ἀπηγορεύθησαν πρὸ τοῦ κανονισμοῦ δι' ἐπανειλημμένων συνδικῶν ἐγκυκλίων εἰς τοὺς μοναχοὺς ἢ ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ εἰκότων ἢ λειψάνων ἁγίων περιοδεῖα πρὸς ἀργυρολογίαν καὶ ἡ μέριμνα περὶ κοσμητικῶν πραγμάτων, οἷον τὸ ἀναλαμβάνειν ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος καθήκοντα, ἢ γίνεσθαι μισθωτὰς καὶ ἐνοικιαστὰς ἁλλοτρίων κτημάτων ἢ παρανόμους καὶ ἀναδόχους, διότι πᾶς μοναχὸς ἀποταξάμενος τῷ κόσμῳ, ἵνα μόνον τῷ Θεῷ ἀρέσῃ, ὀφείλει διαμένειν ἀείποτε ἐν τῇ μονῇ τῆς μετανοίας αὐτοῦ, ἐξερχόμενος μόνον δι' ἐπείγουσαν ἀνάγκην καταφανῇ ἢ δι' ὑπηρεσίαν τῆς μονῆς, καὶ τοῦτο ἀδείξῃ τῆς προεστῶσης μοναστηριακῆς ἀρχῆς. Ἡ δ' ἀπονομή σεβασμοῦ ὑπὸ τῶν μοναχῶν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν ἀδελφούς ρητῶς ἐπιτάσσεται ὑπὸ

τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, εἰς οὗ παρὰ γελμα στηρίζεται καὶ τὸ εἰς συνεισφορὰν διὰ προσωπικῆς ἐργασίας χρέος· ἀλλὰ διὰ τῆς φράσεως προσωπικὴ ἐργασία νοῦν τέον ἦν ἕκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῆς διανοητικῆς ἢ σωματικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ὀφείλει νὰ παρέχῃ, διότι, ὡς καὶ τὸν θεῖον Παῦλον «ἐν ἐνὶ σώματι πολλὰ μέλη ἔχοντες, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν», οὕτω καὶ εἰς τὴν ὁλομέλειαν πάσης μοναστηριακῆς ἀδελφότητος, θεωρουμένης ὡς ἐνὸς σώματος ἕκαστον μέλος ἔχει ἴδιον χάρισμα, ἴδιον πρᾶξιν. Αὐτόσηλον δὲ, ὅτι καὶ πᾶς μοναχὸς δικαιούται νάπαιτῇ καὶ λαμβάνῃ τὰ εἰς συντήρησιν αὐτοῦ ἀναγκαῖα καὶ ἂν καταστῇ ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν, τὴν προσήκουσαν περίθαλψιν ἐκ τῆς κοινῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, ἥτις, μία καὶ ἀδιαιρέτος οὕτως κατὰ τὸν προσδιορισμὸν αὐτῆς, οὐδέποτε δύναται διαιρεθῆναι μεταξὺ τούτου ἢ ἐκείνου τῶν μοναχῶν πρὸς κάρπωσιν ἢ ἰδιαιτέραν ἀποθησαύρισιν· διότι εἰς οὐδένα τῶν ἀπᾶς γενομένων παραδεκτῶν εἰς τὴν ἀδελφότητα συγχωρεῖται κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον νὰ εἴπῃ «τοῦτό ἐστιν ἐμόν». Δεκτέον δὲ καὶ αὐτοῖς ὅτι, ἵνα ἐνστερνισθῇ τις τὸν μοναστικὸν βίον, δὲν ἀρκεῖ μόνον ὁ συνήθως ἀδελφότητος τῆς πληρώσεως ἢ τῆς προσεγγίσεως τοῦ εἰκαστοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἐκείνης προεκτινόμενος τέλειος νοῦς, ἀλλὰ ἀπαιτεῖται καὶ δοκιμασία κανονικῆ, ὅπου πιστωθῇ ἂν δύναται οὗτος νὰ ἐγκαταστήσῃ εἰς αὐτόν. Ἐνεκα τούτου ἡ Ἱερά Σύνοδος, στοιχοῦσα καὶ ταῖς διατάξεσι τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, εἶχεν ἐκδώσει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1839 καὶ μετὰ ταῦτα διαφόρους ἐγκυκλίους, δι' ὧν ἀπηγορεύοντο τὴν ἐν ταῖς μοναῖς παραδοχὴν νεανίσκων ἢ ἀγνώστων, ὁρμημένων ἐκ τοῦ κόσμου τῆς ἀποφυγῆς τῆς στρατείας ἢ τῆς εὐσεβείας κρυπτηρίου, ὁρίσασα ἰδίως, ὅτι ἐν τῇ ἐπιτρέπεται ἡ κουρά τοῦ μὴ ὑποστάτοντος

πρότερον τὴν κατὰ τὰς διατάξεις τῶν κανόνων (Κανὼν Ε' τῆς ΑΒ' Συνόδου) τριετὴ δοκιμασίαν καὶ μὴ πληρώσαντος τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας ἔτος· αὐτὰ ταῦτα ἐνομοθετήθησαν εἴτα καὶ διὰ τοῦ ΙΑ' ἄρθρου τοῦ Σ. νόμου. Διὰ δὲ τοῦ κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων ἄρθρου ΙΔ' ὠρίσθη, ὅτι δύναται μὲν ὁ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος πληρώσας νὰ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον, προσάγων τῷ ἡγουμένῳ ἀποδεικτικὸν τῆς εἰς ἓνα τῶν ῥημῶν νομίμου αὐτοῦ ἐγγραφῆς καὶ ὁσέως τοῦ ὄρκου τοῦ πολίτου, ἀλλὰ δὲν κείρεται, πρὶν ἢ δοκιμασθῇ ἐπὶ τριετίαν ὡς ὑποτακτικὸς γέροντος ἐπὶ ἡπιότητι καὶ νηφαλιότητι καὶ μετὰ τοῦτο ἐγκριθῇ ἡ κοινὰ αὐτοῦ κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν κανόνων τελεσπισμένα ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου ἐπισκόπου, εἰς δὲ ὁ τῆς μονῆς ἡγούμενος, συνεπικυρόντων τοῦ τε συμβουλίου τῆς μονῆς καὶ τοῦ γέροντος αὐτοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ τοῦ δοκίμου, ἐπιδίδωσιν ἐγγραφὴν μαρτυρίαν περὶ τῆς σταθερᾶς καὶ ἐπιμόνου προσηλώσεως αὐτοῦ εἰς τὸν μοναστικὸν βίον, τῆς πραότητος, εὐπειθείας καὶ σωφροσύνης αὐτοῦ, ὧν δείγματα ἀποχρῶντα παρέσχε κατὰ τὴν τριετὴ δοκιμασίαν. Κατὰ τὰννωτέρω οὐδεὶς μοναχὸς δύναται νὰ προσλαμβάνῃ τινὰ ὡς ὑποτακτικὸν ἄνευ προηγουμένης ἀδείας τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου, ὅπερ ὀφείλει νὰ εἰδοποιῇ περὶ τούτου καὶ τὸν ἁρμοδίον ἐπίσκοπον, ἐγγράφον ἅμα τὸν προσελθόντα δόκιμον ἐν τῷ καθημερινῷ βιβλίῳ. Ὅφειλε δὲ ὁ δόκιμος νὰ ὑποτάσσεται εἰς τε τὸ συμβούλιον καὶ εἰς τὸν γέροντα αὐτοῦ, ἐυλαβούμενος καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν τῇ μονῇ πατέρας. Ἐὰν δὲ ἀπειθῶς καὶ ἀτάκτως διάγῃ, μετὰ νοθέτησιν τοῦ συμβουλίου πρῶτον καὶ μετ' ἐπίκλησιν δημοσίαν ἀνεπίδεκτος βελτιώσεως ἀποδειχθεὶς, ἀποπέμπεται τῆς μονῆς τῇ ἀποφάσει τοῦ συμβουλίου γνωστοποιουμένη εἰς τὸν ἐπίσκοπον. Ἀλλὰ

καὶ ὁ ἐπίσκοπος δικαιούται ἂφ' ἑαυτοῦ νὰ διατάξῃ τὴν ἐκ τῆς μονῆς ἀπέλασιν τοῦ ἀτάκτως διάγοντος δοκίμου παρὰ τὴν γνώμην τοῦ συμβουλίου. — Τὸ δὲ ΙΕ' ἄρθρ. τοῦ Κανονισμοῦ ὀρίζει, ὅτι ἕκαστος μοναχὸς κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ ὀφείλει νὰ ἐμμένῃ διὰ παντὸς ἐν τῇ μοναστηρίῳ, ἐν ᾗ ἔχει τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, ἐξερχόμενος αὐτοῦ μόνον δι' ὑπηρεσίαν τοῦ μοναστηρίου, καὶ τοῦτο κατ' ἄδειαν τοῦ ἡγουμένου, στηρίζεται εἰς τε τοὺς κανόνας καὶ τὰ ἄρθρα 2 καὶ 8 τοῦ ἰσχύοντος νόμου ἔχοντος Δ. τῆς 4 Δεκεμβρίου 1834, καθ' ἃ ἐπιτρέπεται ἡ ἐκτὸς τῆς μονῆς τῆς μετανόας αὐτοῦ διαμονὴ τοῦ μοναχοῦ, ὡς ἐκρίθη ἄξιος ὑπηρεσίας ἐκκλησιαστικῆς ἢ διδασκαλικῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἡγούμενος δὲν δύναται νὰ ἀποχωρῇ ἐκ τῆς μονῆς ἄνευ ἀδείας τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου, ἅτε πρὸς ἔξοδον μοναχοῦ οἰουδὴποτε ἀπαιτουμένης ῥητῆς ἀδείας τῆς μοναστηριακῆς ἀρχῆς.

Ἐξεταστέα εἰδικώτερον τὰ κατὰ τὴν περιουσίαν τῶν μοναχῶν. Ὁ 5' κανὼν τῆς πρωτοδευτέρας Συνόδου, αὐτολεγεῖ καταχωρισθεὶς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ΙΖ' ἁρθρου τοῦ Κανονισμοῦ, αἶρει πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι ἡ μονὴ τῆς μετανόας ἐκάστου μοναχοῦ α') κτᾶται τὴν κυριότητα τῶν κατὰ τὴν ἀπόκαρσιν προσφερομένων αὐτῇ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ κτημάτων καὶ β') καθίσταται νόμιμος κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτοῦ θανόντος, ὡς εἰδικώτερον ὁρισθῆσεται κατωτέρω. Αὐτῷ τῷ Κανόνι στοιχοῦσι καὶ αἱ ἐν Ἀρμενοπούλῃ (βιβλ. ε' τίτλῳ δ' 3 καὶ 4) διατάξεις. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπογραφῆς τῶν πραγμάτων, ἃ προαίρεται νὰ προσφέρῃ τῇ μονῇ ὁ ὡς δόκιμος ἐξερχόμενος εἰς αὐτήν. Ἡ ἀπογραφή κατατίθεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ μοναστηρίου, καὶ μετὰ τὴν παραδοχὴν τοῦ δοκίμου εἰς τὴν τῶν μοναχῶν χορείαν συντάσσεται

περὶ τῆς προσφορᾶς συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ νόμου, μεταγράφεται δ' ἡ πρᾶξις καὶ εἰς τὰ βιβλία τῆς μεταγραφῆς, ἔαν ἀντικείμενον ἔχῃ τὴν εἰς τὴν μονὴν μετάθεσιν κυριότητος ἀκινήτων, ἐμφυτεύσεως ἢ ἐπιφανείας, σύστασιν δουλείας ὑπὲρ αὐτῆς, συνωδὰ πρὸς τὸ 1 ἄρθρ. τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου· τὰ δὲ προσφερόμενα κινήτῃ ἢ ἀκίνητῃ σημειοῦνται ἀπαραλλάκτως ἐν τῷ κτηματολογίῳ τοῦ μοναστηρίου. Ἐὰν ἡ περιουσία, ἣν ὁ μονάσαι βουλόμενος προτίθεται νὰ εἰσενέγκῃ εἰς τὸ μοναστήριον, ἦναι βεβαρημένη δι' ὑποθήκης ἢ ἄλλου ἀπολύτου δικαιώματος, ἢ ἔαν ἔχῃ χρέη ὃ εἰσφέρων, ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ταῦτα ἐν τῇ ἀπογραφῇ, ἀπόκειται δ' εἰς τὸ ὕπουργεῖον, σταθμίζον τὰ βάρη ταῦτα καὶ τὰ χρέη, ὧν τὴν ἔκτισιν ὁ μονάσαι βουλόμενος θέλει νὰ ἐπιβάλῃ τῇ μονῇ, ν' ἀποφύνηται περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ τῆς ἀποποιήσεως αὐτῆς. Ἄν δ' ὁ συντάξας τὴν ἀπογραφὴν ἀπέκρυψε μὲν τὰς ὑποθήκας ἢ τὰλλα δικαιώματα, ἢ μὲν νόμιμος ἰσχὺς αὐτῶν κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦται, ἐπιτιμωμένου μόνον τοῦ καταψευσαμένου ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ἂν δὲ ἀπέκρυψε τὰ χρέη, ἢ μονὴ ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς συνεισενεχθείσης περιουσίας, ἐπιτιμωμένου ἅμα τοῦ μοναχοῦ· ἀλλὰ τυγχὼν εἰσενεγκόντος εἰς τὴν μονὴν τοῦ μονάσαι βουλομένου κατ' εἶδος μόνον ὠρισμένα πράγματα, οὐδαμῶς ἐνέχεται ἡ μονὴ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν, ὡς εἰδικῶς ὠρισμένων πραγμάτων δωρεοδόχος. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ μοναχοῦ, ἔαν ἡ μονὴ ἦναι ὁ μόνος κληρονόμος αὐτοῦ, ἀποδεξαμένη ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς τὴν κληρονομίαν, ἐνέχεται εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν χρεῶν ὡς πᾶς ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος μέχρι τῆς ἐξαντλήσεως τῆς κληρονομικῆς περιουσίας. Ἄν δὲ ἐκκληρονόμησεν τὸν μοναχὸν μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ

ἐνέχεται κατὰ λόγον τῆς κληρονομίας αὐτῆς μερίδος. Ἄν δὲ τέλος, λαβοῦσα εἶδος ὠρισμένα πράγματα λόγῳ δωρεᾶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς κουρᾶς τοῦ μοναχοῦ οὐδαμῶς ἐκκληρονόμησεν αὐτόν, κληρονομήντα ὑπὸ ἄλλων, εἰς οὐδὲν ἐνέχεται ἕνεκα τῶν ἐγχειρογράφων κατ' αὐτοῦ πατήσεων. Ῥητέον δὲ περὶ τῆς εἰς διατίθεσθαι ἰκανότητος τῶν μοναχῶν ἐξῆς: Ἐὰν ἄτεκνος μονάσῃ, ἡ περιουσία αὐτοῦ περιέρχεται εἰς εἰς τὴν μονὴν· ἔαν ἔχῃ μὲν τέκνα, ὅλῃ δὲ νὰ διατεθῇ τὸ ὅλον τῆς περιουσίας ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτοῦ, μὴ διατάξας περὶ αὐτῆς κατὰ τὴν εἰς τὸ μοναστήριον εἰσοδόν, ὀφείλει νὰ ἀριθμῶν ἑαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων νὰ ἐπιτηρήσῃ ἐν μερίδιον, ὅπερ περιέρχεται εἰς τὴν μονήν. Ἐὰν δὲ συνεστῶς τῶν τέκνων, προελόμενος τὸν μοναχικὸν γάμου, ἐπὶ τῇ εἰσέλθῃ εἰς τὴν μονήν, εἰ μὴ οὗτος εἶναι ἀνὴρ, ὀφείλει ἀποδοῦναι τὴν περιουσίαν αὐτοῦ τῇ προίκα καὶ εἴ τι ἄλλο ἔλαβε παρ' αὐτῆς καὶ προσέτι τοσοῦτον μέρος ἐκ τῆς γαμικῆς δωρεᾶς, ὅσον αὐτὸς τῆς τελευταίας τοῦ ἀνδρὸς ἀνήκει κατὰ τὰ ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ νομίμως συμφωνημένα, εἰ δὲ εἶναι γυνὴ ἢ νύμφη, ὁ σύζυγος, παρακρατῶν τὴν γαμικὴν δωρεάν, ἀποδίδωσι τῇ γυναικὶ τὸ λοιπὸν τῆς προίκας καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνήκει αὐτῇ. Εἰ δ' ἀμφότεροι θέλουσι νὰ μονάσωσι, μηδαμῶς ἐξεταζομένων τῶν περιουσιῶν συμβολαίων, ὁ μὲν ἀνὴρ παρακρατῇ τὴν γαμικὴν δωρεάν, ἡ δὲ γυνὴ τὴν προίκα. Ἐὰν δὲ μοναχὸς μετὰ τὴν γαμικὴν αὐτοῦ ἀπόκαρασιν κτήσεται περιουσίαν ἐκ κληρονομίας ἢ ἐκ δωρεᾶς νέων, ἀδελφῶν, θείων ἢ ἄλλων, δικαιούται οὗτος κατὰ τὴν Ε' Νεαράν τοῦ 1829 οὗτος διατιθέναι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ οὐκ εἰς αὐτὸν περιελθόντα, ἔαν, ὅτε προέλθῃ νὰ μονάσῃ, ἀφιέρωσέ τι εἰς τὸ τῆς μοναστηρίου αὐτοῦ μοναστήριον. Ἄλλως δύναιται μόνον νὰ διαθέσῃ τὰ δύο τρίτα αὐτοῦ

τῶν, τὸ δ' ἕτερον τρίτον προσκυροῦται εἰς τὴν μονήν. Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι, θησκότος μοναχοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται μὲν τῇ δημοτικῇ ἢ διοικητικῇ ἀρχῇ νὰ ἀπέρχηται εἰς τὸ μοναστήριον πρὸς ἀπογραφὴν τῶν πραγμάτων, αὐτοῦ ἢ ἐπίθεσιν τῶν σφαγίδων, οὐ ἔνεκα διὰ τῆς ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 28 Σεπτεμβρίου 1837 διετάχθη, ὅτι ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ σύμβουλοι, παρόντων τούτων χριστῶν πλειόνων μοναχῶν, θέλουσιν ἀπογράφει ἀκριβῶς τὴν εὐρεθεῖσαν αὐτοῦ περιουσίαν εἰς κατάλογον, ὅν, ἐγγραφέντα πρότερον εἰς τὸν μοναστηριακὸν κώδικα, θέλουσι πέμπει διὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰς τὸν ἀρμόδιον διοικητὴν, δὲν κωλύονται ὅμως αἱ ἀρμόδιαι ἀρχαὶ ἢ κατὰ πρόσκλησιν τινος τῶν ἐχόντων νόμιμον συμφέρον (ὅσον τῆς μονῆς ἢ τῶν υἱῶν τοῦ θαύματος) ἢ καὶ αὐτοπαγγέλτως νὰ ἐνεργῶσιν ἐπίθεσιν σφαγίδων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἁθρῶν 1044 καὶ ἐπομένων τῆς Πολ. Δικονομίας.

Περὶ δὲ τῆς μεταφορᾶς τῶν μοναχῶν ρητέον, ὅτι τὸ 118' ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ στηρίζεται εἰς τὴν διάταξιν τοῦ Δ' κανόνος τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, καὶ τοῦ Π' κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἐξ ὧν προκύπτει, ὅτι ἡ μεταφορὰ μοναχοῦ ἀπὸ μονῆς εἰς μονήν ἐπιτρέπεται πρὸς μόνον τὸ τέλος τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῆς μονῆς καὶ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τῶν μοναχῶν, ὅταν ἄμφω αἱ μοναὶ ὑπάγωνται εἰς τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ αὐτοῦ ἐπισκόπου ἢ ὅταν τῆς μονῆς, ἐξ ἧς ὁ μοναχὸς προσλαμβάνεται, ὑπαγομένης εἰς ἄλλον ἐπίσκοπον, συνευδοκῇ καὶ ἐκεῖνος εἰς τοῦτο. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο μόνον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποφαίνεται περὶ τῆς τοιαύτης μεταφορᾶς. Τὸ δὲ 108' ἄρθρον στηρίζεται εἰς τοὺς κανόνας τῶν ἱερῶν Συνόδων Δ', 11' καὶ ΚΓ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς, ΜΑ' καὶ ΜΣ' τῆς Σ' οἰκουμενικῆς, ΚΑ' τῆς

Ζ' οἰκουμενικῆς, Β' καὶ Δ' τῆς ΑΒ', Π' τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ ἄλλους, ὧν δυνάμει οὐ μόνον δὲν ἐπιτρέπεται μοναχῶν νὰ μεταβαίνῃ κατ' ἀρέσκειαν ἀπὸ μοναστηρίου εἰς μοναστήριον, ἀλλ' οὐδὲ νὰ γίνηται δεκτὸς εἰς ἄλλο μοναστήριον, ὅν μὴ κομίζῃ ἀπολυτήριον τοῦ οἰκείου ἡγουμένου, συναινοῦντος καὶ ἐγκρίνοντος τοῦ ἀρμοδίου ἢ τῶν ἀρμοδίων ἐπισκόπων. Ἀλλ' ἡ περιστοία τοῦ μοναχοῦ διατηρεῖται ἐν τῇ πρώτῃ μοναστηρίῳ τῆς μετανοίας αὐτοῦ, συνωδὰ πρὸς τὸ Ζ' κεφάλαιον τῆς Γ' Ἰουστινιανείου Νεαράς, τὸν 108' κανόνα τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸ Δ' κεφάλαιον τοῦ 1Α' τίτλου τοῦ νομοκάνονος τοῦ Φωτίου καὶ τὴν § 7 τοῦ Ε' βιβλίου τίτλου Δ' τῆς ἑξαβίβλου. Σημειωτέον ὅτι ὁ μοναχὸς ὁ ἀφ' ἐνὸς μοναστηρίου εἰς ἑτέραν μονήν μεταβαίνων δι' ἀπολυτήριον τοῦ οἰκείου ἡγουμένου καὶ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἀρμοδίου ἢ τῶν ἀρμοδίων ἐπισκόπων κτῆται τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι μετὰ τρία μὲν ἔτη ἀπὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὴν μονήν ἔχουσαν ἐλάττους τῶν εἴκοσι μοναχῶν, μετὰ 25 δέ, ἐάν ἔχῃ πλείους τῶν εἴκοσιν, Ὅ δὲ ἀπὸ τοῦ οἰκείου εἰς ἕτερον μοναστήριον μεταπεμπόμενος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου δὲν θεωρεῖται ἀπλοῦν μέλος τῆς ἀδελφότητος, ἀλλὰ μέλος τῆς μοναστηριακῆς ἀρχῆς ἐπὶ σκοπῶ βελτιώσεως καταστάσεως αὐτοῦ τούτου τοῦ μοναστηρίου. Εἰρήσθω τέλος, ὅτι τὰ περὶ τῶν ἀνδρῶν μοναστηρίων κακανονισμένα ἐφαρμόζονται κατὰ τὸ Κ' ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ, στηριζόμενον καὶ τοῦτο εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, καὶ εἰς τὰ γυναῖκα καὶ μοναστήρια καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς μοναζούσας, αἵτινες δὲν δύνανται μόνον νὰ προσκλήσωνται ἱερωσύνην.

Ρητέον προσέτι ὅτι τὰ εἰς τὴν μονήν ἀνήκοντα μετόχια δὲν ἀπαρτίζουσιν αὐτοτελὲς μοναστήριον, ἀλλ' ἀποτελοῦσι

μέρος ολοκληρωτικὸν τῆς μονῆς, ἀπ' ἧς ἐξαρτῶνται· ὅθεν ἡ διοίκησις αὐτῶν ἀπόκειται εἰς τὴν ἐν τῇ μονῇ νομίμως καθεσταμένην ἀρχήν, ἣτις δικαιούται νὰ ἀποστείλῃ καὶ ἕτερον μοναχὸν εἰς διοίκησιν αὐτῶν, εἰ τυχὸν κεῖνται εἰς μακρὰς ἀποστάσεις· οἱ δ' ἐν αὐτοῖς ἱεροὶ ναοὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἰδιαίτερα εὐκτήρια τοῦ κατὰ καιροῦς ἀποστελλομένου ἢ ἀποστελλομένων μοναχῶν.

Διασαφητέον προσέτι ὅτι περὶ πάσης ἐν γένει ὑποθέσεως τὰ μοναστηριακὰ συμβούλια ὀφείλουσι ν' ἀναφέρονται τῷ οἰκίῳ ἐπισκόπῳ, ὅστις τὰς μὲν ἀναγομένας εἰς τὰ πνευματικὰ ἢ ἐνεργεῖ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀρμοδιότητι ἢ παραπέμπει εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον, τὰς δὲ εἰς τὰ κοσμικὰ διευθύνει ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὸν Νομάρχην μετὰ γνωμοδοτήσεως ἡτιολογημένης· οὗτος δὲ πάλιν ἢ ἐνεργεῖ ἀπ' εὐθείας, ὅτε τὸ περὶ οὗ πρόκειται ὑπάγεται εἰς αὐτόν, ἢ ὑποβάλλει τὰ ἔγγραφα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ἐκφέρων καὶ τὴν γνώμην αὐτοῦ διὰ τὴν περαιτέρω ἐνέργειαν τῶν δεόντων· ἄλλ' ἐν ἐπιγεύσει περιστάσει δικαιούνται, καὶ ὀφείλουσι μάλιστα, ν' ἀποτείνωνται καὶ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ταυτοχρόνως.

Σημειωτέον τέλος, ὅτι εἰς τὸν ἀρμόδιον ἐπίσκοπον, τὸ μὲν ἐν γνώσει ὄντα τοῦ χρόνου, καθ' ὃν λήγει ἡ ἐν τῇ δευτέρᾳ παραγράφῳ τοῦ Β' άρθρου τοῦ κανονισμοῦ προσδιωρισμένη διάρκεια τῆς ἡγουμενικῆς ὑπηρεσίας, τὸ δὲ ἐγκρίνοντα τὰς ὑπὸ τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου χορηγουμένας εἰς μοναχοὺς ἀδείας καὶ εἰδότα τὰς τῆς μονῆς ἀποστάσεις τῶν διαφόρων μετοχίων, ἐνθα ἐπιστατοῦσι μοναχοί, καὶ ἐπομένως τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ἵνα εἰδοποιηθῶσιν οὗτοι καὶ συνέλθωσιν ἐγκαίρως, ἂν θέλωσιν, εἰς τὴν μονὴν πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ἀπόκειται τὸ διατάσσειν τὴν γὰρ ἐκλογὴν καὶ ορίζειν καὶ τὴν ἡμέραν

τῆς ἐνάρξεως τῆς ψηφοφορίας· Ἡ διαταγὴ τοῦ ἐπισκόπου, κοινοποιουμένη εἰς πάντας τοὺς ἐν τῇ μονῇ ἀδελφούς, πέταται παραχρῆμα καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς τῆς μονῆς, λαμβανομένης παρ' ἐκάστου τούτων τακτικῆς περὶ τῆς κοινοποιήσεως ἀποδείξεως, ἣτις προσχρτάται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκλογῆς. Τὸν δὲ κατάλογον τῶν ἐχόντων δικαίωμα ψήφου συντάσσει τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον καὶ δημοσιεύει ἐν τῇ μονῇ πρὸς γνώσιν πάντων τῶν συγκροτούντων τὴν ἀδελφότητα μοναχῶν· γενομένων δὲ τυχὸν ἀμφισβητήσεων τοῦ καταλόγου, ὅστις ἐξάγεται ἀναγκαιῶς ἐκ τοῦ μοναχολογίου, ἐνθα σημειοῦται ὁ χρόνος τῆς ἀποκρίσεως ἢ τῆς προσελεύσεως ἐκάστου μοναχοῦ, αἶρονται αὐταὶ διὰ τῆς συμπαραβολῆς πρὸς τὴν μοναχολογίον· ἄλλ' ἂν τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἀπορρίψῃ ἔνστασιν ἐλλογον, ἢ ἔνστασις ἐπαναλαμβάνεται ἐνώπιον τῆς τῇ ἐκλογῇ διευθυνούσης ἐπιτροπῆς, ἢ τις, προσαγομένου τοῦ μοναχολογίου, ἀποφθίνεται ἀμέσως διὰ πράξεως αὐτῆς περὶ τῆς γενομένης ἐνστάσεως. Διουθύνεται δὲ ἡ ἐκλογὴ ὑπὸ ἐπιτροπῆς, ἣτις ἐν μὲν τοῖς μοναστηρίοις, ἐνθα εἰσὶ πλείονες τῶν εἴκοσι μοναχῶν, σύγκειται ἐκ 5 μελῶν, δηλονότι τοῦ ἡγουμένου, δύο τῶν ἐχόντων τὰ πρεσβεῖα (ἦτοι τὰ πρεσβεῖα τῆς ἱερωσύνης ἢ, ἐν ἀπουσίᾳ τοιούτων, τὰ πρεσβεῖα τῆς κουρᾶς), καὶ δύο τῶν μεταξὺ τῶν μοναχῶν ἱκανωτέρων, προσδιοριζομένων ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, ἐν δὲ τοῖς ἔχουσιν εἴκοσιν ἢ ἐλάττω τῶν εἴκοσι σύγκειται ἐκ τριῶν μελῶν, δηλονότι τοῦ ἡγουμένου, ἐνός ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μεταξὺ τῶν μοναχῶν ἐπιζομένου καὶ ἐνός ἑτέρου, τοῦ πρεσβυτέρου τῇ ἡλικίᾳ (εἴτε ἱερωμένου εἴτε μὴ). Ὑπολογίζεται δὲ πρὸς σχηματισμὸν τῆς ἐπιτροπῆς ὁ ἀριθμὸς τῶν λῶν τῶν ἐν τῇ μονῇ κεκαρμένων μοναχῶν καὶ οὐχὶ μόνων τῶν ἐχόντων τὸ

δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν. Πρόδηλον ὅτι ἡ παντελὴς ἄγνοια γραμμάτων ἢ ἀνικανότης (ἀνικανότης κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενα) τινὸς τῶν ἀνωτέρω μελῶν ἐπάγει τὴν πρόσληψιν τοῦ ἀμέσως ἐπομένου κατὰ τὴν χειροτονίαν ἢ τὴν κουράν ἢ τὴν ἡλικίαν. Τὰ δ' ὀνόματα τῶν μελῶν τῆς διευθυνούσης τὴν ἐκλογὴν ἐπιτροπῆς γνωρίζονται τοῖς μοναχοῖς διὰ τῆς πρὸς τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον διαταγῆς τοῦ ἐπισκόπου. Ἄλλ' ἐν μοναστηρίῳ, ἐνθα ὑπάρχουσιν ἔξ μόνον μοναχοί, ὧν οὐδεὶς στερεῖται τοῦ δικαίωματος τοῦ ἐκλέγειν, ἐάν, τῆς διευθυνούσης τὴν ἐκλογὴν ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τριῶν, οἱ ὑπολειπόμενοι τρεῖς τύχῳσιν ὄντες ἀγράμματοι; Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀπεφάνητο ὅτι τότε ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν τριῶν τούτων ἀγραμμάτων ὁ ἀρμόδιος ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ ποστεῖλῃ πρὸς αὐτοὺς, ὃν ἂν οὗτοι ἐκ μὲν γείτονος ὑποδείξουσιν ὡς ἀπολαύοντα τῆς πίστεως αὐτῶν μοναχόν, ἵνα μαρτυρήσῃ καὶ διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ βεβαιώσῃ τὴν θέλησιν τῶν ἀγραμμάτων, ὅστις ἅμα τῇ περατώσει τοῦ ἔργου τοῦτου ἐπανερχεται εἰς τὴν οἰκίαν μονήν — Ἡ ὑπηρεσία τῶν μοναστηριακῶν συμβούλων οὐτε πρὸ τῆς πενταετίας διακόπτεται, ἐκτὸς ἐάν κηρυχῶσιν ἔκπτωτοι, ὅτε διατάσσεται νέα ἐκλογὴ, οὐτε μετὰ τὴν λήξιν τῆς πενταετίας δύναται νὰ παραταθῇ· ὅθεν ἡ νέα ἐκλογὴ δεόν νὰ διατάσσεται καὶ νὰ ἐνεργῇται πρὸ τῆς λήξεως τῆς πενταετίας, σκοπομένην τῶν δυνάμενων νὰ συμβῶσι περιστάσεων, ἥτοι τῆς τυχόν ἀπουσίας τινὸς ἢ τινῶν μοναχῶν καὶ τοῦ ἀναγκαίου πρὸς ἐπάνοδον αὐτῶν χρόνου, τῶν ἐνστάσεων καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκδικάσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, τῆς ἐφέσεως καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐκδικάσεως αὐτῆς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ διὰ νέαν ἐκλογὴν ἐν περιπτώσει ἀκυρώσεως αὐτῆς ἀπαιτηθεμένου χρό-

νου. (Βλέπε πλείονα ἐν Φλογαίτου Ὁδηγῷ Δημοσίων καὶ Δημοτικῶν Ὑπαλλήλων § 222 καὶ ἐπ.).

θ. Ν. Φλογαίτης

Μονομαχία καλεῖται ἡ πρὸς ἐξώδικον ἱκανοποίησιν τῆς προσβληθείσης τιμῆς τελευμένη, καθ' ὠρισμένους ὑπὸ τῆς συνθηκῆς κανόνας μεταξὺ δύο προσώπων κατὰ πρόκλησιν τοῦ θεωροῦντος ἐαυτὸν προσβληθέντα δι' ὅπλων μάχῃ. Ὡς τοιαύτη ἡ μονομαχία εἶναι μὲν ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερον ἀξιόποιος τῆς ἐκ προμελέτης ἀνθρωποκτονίας καὶ τῶν προμελετημένων τραυμάτων, διότι ἐλαττήριον μὲν αὐτῆς εἶναι ὁ πόθος τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς προσβληθείσης τιμῆς, τελεῖται δὲ καθ' ὠρισμένους ὑπὸ τῶν συνθηκῶν κανόνας· ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀποτελεῖ ὅπως ὅποτε ἄδίκημα ἄξιον τιμωρίας, οὐ μόνον διότι ἡ νομοθεσία πάσης πεπολιτισμένης κοινωνίας ἀπαγορεύει ἀναγκαίως πᾶσαν ἐξώδικον ἱκανοποίησιν τῆς προσβληθείσης φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ διότι οὐτε ἀληθῶς ἱκανοποιεῖται αὕτη διὰ τῆς μονομαχίας, στρεφομένης πλειστάκις ὑπὲρ τοῦ ἔξιου τιμωρίας προσβολῆς τῆς τιμῆς, οὐτε περιορίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὸ προσῆκον μέτρον ἢ διὰ τῆς μονομαχίας τιμωρίας. Ὁ Γαλλικὸς Ποινικὸς νόμος οὐδεμίαν περιλαμβάνει εἰδικὴν περὶ μονομαχίας διάταξιν, οὐ ἐνεκα ἐφαρμοζονται ἐν Γαλλίᾳ εἰς τὴν μονομαχίαν αἱ περὶ ἀνθρωποκτονίας καὶ τραυμάτων βαρεῖαι διατάξεις τοῦ νόμου. Ἀλλὰ προδήλως τοῦτο εἶναι ἄδικον, διότι κατὰ τὰ προρρήθέντα ἡ μονομαχία εἶναι ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερον τιμωρητὴ τῆς ἀνθρωποκτονίας καὶ τῶν προμελετημένων τραυμάτων. Ὁρθότερον ὁ παρ' ἡμῖν ποινικὸς νόμος κατὰ τὸ παραδείγμα τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1822, τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831 ἐχαρακτήρισεν τὴν μονομαχίαν ὡς αὐτοτελὲς ἄδίκημα, συμπεριλαμβὼν τὰς περὶ αὐτῆς ποινικὰς δια-

τάξεις ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῶν περὶ συγγύσεως τῆς δημοσίας εἰρήνης καὶ περὶ αὐθαιρέτων πράξεων ἀδικημάτων. Τιμωρεῖ δὲ οὐ μόνον τὴν μονομαχίαν, εἴτε ἐπὶ ἡλθεν ἐξ αὐτῆς ἀποτέλεσμα τι ἐπιβλαβές, ὅτε καὶ ἐπιτείνεται κατὰ λόγον τοῦ ἀποτελέσματος ἢ καταγνωστέα ποινή, εἴτε δὲ ἐπὶ ἡλθεν, ὅτε ἡ ποινή εἶναι πολλῶν ἐλαφροτέρα (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 208), ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πρόκλησιν εἰς μονομαχίαν, ὡς καὶ τὴν ἀποδοχὴν τῆς τοιαύτης προκλήσεως, καὶ ἐὰν δὲ ἐπὶ ἡλθε μονομαχία (ἄρθρ. 209). Κηρύττει δ' ὡς ἰδιαιτέραν ἐπιβαρυντικὴν αἰτίαν τὴν ἀπάρριψιν τῆς προτάσεως περὶ δικαστικῆς διαλύσεως τῆς διαφορᾶς ἢ τὴν ἐπάνοδοον εἰς τὴν μονομαχίαν μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς δικαστικῆς αὐτῆς λύσεως (ἄρθρον 210). Ἀντιθέτως δὲ πρὸς τὴν γενικὴν ἀρχὴν περὶ τιμωρίας τῶν συναιτίων καὶ συνεργῶν ἀπαλλάσσει διὰ ῥητῆς οὗτοῦ διατάξεως πάσης ποινῆς τοὺς κατὰ τὴν μονομαχίαν παρισταμένους μάρτυρας ἢ βοηθοὺς, ἥτοι ἐπιτηρητὰς τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς, ἱατροὺς, νοσοκόμους κλπ. (ἄρθρ. 211).

Δ. Ζαλοῦχος

Μονοπώλιον. Οὕτω καλεῖται ὁ θεσμός τῆς πολιτείας, καθ' ὃν ἡ διαχείρισις καὶ τὸ ἐμπόριον ὀρισμένου εἴδους ἐκ τῶν κοινῆς χρήσεως προϊόντων γῆς ἢ τέχνης πκρέχεται δι' εἰδικοῦ νόμου ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς ἐταιρείαν ἢ ἄτομον. Τοιαῦτα εἶναι τὰ μονοπώλια τοῦ καπνοῦ, τοῦ οἶνοπνεύματος, τοῦ ἄλατος, τῆς πυρίτιδος, τῶν πυρείων, τοῦ ὀπιοῦ, καὶ ἄλλων. Διακρίνονται δὲ ταῦτα τῶν προνομίων, οἷά εἰσιν ἡ ἐκκοπὴ νομισμάτων, ἡ διεξαγωγὴ τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, ἡ ἐκδόσις τραπεζογραμματίων καὶ ἄλλα. Τὰ μονοπώλια εἶναι ἀναγκαῖα κακὰ, εἰς ᾧ προσφεύγει ἡ πολιτεία ἕνεκα ταμειωτικῶν λόγων, ἀναμφισβητήτως ὅμως εἶναι

θεσμός ἀποδοκιμαστέος, ἅτε δεσμεύων τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμόν, ὅστις εἶναι τὸ κυριώτατον πλεονέκτημα τοῦ ἐμπορίου. Διότι διὰ τῶν μονοπωλίων ἀναγκάζεται τις νὰ ἀγοράσῃ εἶδος τι οὐχὶ κατ' ἄρσκειαν καὶ ἐκλογὴν. Οὐχ ἥττον ἐνίσταται καθ' ὀρισμένον τρόπον ἀσκούμενον μόνον πώλιόν τι δύναται νὰ ἀποβῇ ὠφέλιμον καὶ εἰς τὸ σύνολον τῶν παραγωγῶν τοῦ προϊόντος καὶ τοῦτο ἕνεκα τῆς κακῆς διεξαγωγῆς τοῦ ἐμπορίου αὐτοῦ. Οὕτω λ. χ. ἐὰν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς σταφίδος τὸ μονοπώλιον εἶχεν ἀποκλειστικῶς τὸ δημόσιον, τήρουμένης ἐντελῶς ἐλευθερίας τῆς ἐμπορίας αὐτῆς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, τὸ μονοπώλιον τοῦτο θ' ἀπέβαιεν ἐπωφελὲς εἰς τε τοὺς σταφιδοκτῆμας καὶ σταφιδοπαραγωγούς καὶ εἰς τὸ δημόσιον.

Τὰ μόνον εἰσαχθέντα παρ' ἡμῶν μονοπώλια εἶναι τὰ ἐφαρμοσθέντα εἰς τὸ μαγειρικὸν ἄλας, τὰ παιγνιόχαρτα, τὸ πηλὸν τρέλαιον, τὰ χημικὰ πυρεῖα καὶ τὸ σιγαρόχαρτον καὶ ὧν τὴν διαχείρισιν ἀνέλαθεν ἡ ἐταιρεία τῶν μονοπωλίων διὰ συμβάσεως μετὰ τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 6 τοῦ νόμου ΑΥΘ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ δαπάνου 150 ἐκατόμυριων δραχμ.

Καὶ τὸ μὲν μονοπώλιον τοῦ ἄλατος εἰσῆχθη τὸ πρῶτον διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 11 Ἀπριλίου 1833. δι' οὗ ὤρισθη ὅτι αἱ ἀλικαὶ καλλιεργοῦνται ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ Δημοσίου, ὀρισθέντος διὰ τοῦ Ν. ΧΘ' τῆς 10 Αὐγούστου 1861 εἰς δέκα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καλλιεργουμένων ἢ δυναμένων νὰ καλλιεργηθῶσιν ἀλικῶν. Διὰ τοῦ νόμου ΔΧΝΑ' τῆς 23 Ἰανουαρίου 1888 ὤρισθη ὅτι ἐν ἐκάστη ἀλικῇ διορίζεται εἰς ἐπιτηρητὴς τῆς καλλιεργίας διὰ Β. Διατάγματος ἔχων βαθμὸν καὶ μισθὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως, ἡ δὲ καταδιώξις τῶν λάθρα πηγνυόντων ἢ συλλεγόντων ἄλας ἀνατίθεται εἴτε εἰς εἰ-

αυτὸς ἐπιτηρητὰς εἶτε καὶ εἰς ἀξιωμα-
τικούς τοῦ στρατοῦ, ἢ τῆς Χωροφυλακῆς,
ὡς δὲ τοῦ νόμου ΑΤΜΕ' τῆς 9 Ἰανουα-
ρίου 1886 περὶ συστάσεως εἰδικῶν ἀλα-
ταποθηκῶν (οὗ τὸ ἄρθρ. 4 ἐτροποποιήθη
ἐκ τοῦ νόμου ΑΥΟ' τῆς 16 Μαρτίου
1889) ὅτι ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ ἰδρύεται
τοὐλάχιστον εἰδικὴ ἀλαταποθήκη
ἢ πώλησιν ἁλματος, οὗ ἡ τιμὴ (ἐν αὐ-
τῇ δὲ ὅλῃ, πωλούμενου) ὀρίζεται εἰς 15
πεντά κατ' ὀκά. Ἀλλὰ διὰ τῆς εἰρη-
νικῆς συμβάσεως ἀνέλαθεν ἡ ἐταιρεία
τῶν μονοπωλίων τὴν διαχείρισιν καὶ τοῦ
πρωτοπώλου τοῦ ἁλματος, ἐναπομείναντος εἰς
τὴν Κυβέρνησιν μόνου τοῦ δικαιώματος
τῆς καλλιέργειας τῶν ἀλικῶν· δυνάμει δὲ
τοῦ νόμου ΒΤΟΒ' τῆς 13 Μαρτίου 1896
ὑπέρκειται εἰς τὸν Ὑπουργόν τῶν Οἰ-
κονομικῶν νὰ ἐκθέτῃ διὰ μεθοδικῆς δη-
μοκρατίας εἰς πολυετὴ ἔργολαβίαν ἢς ἡ
ἐταιρεία νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ πᾶσας τὰς ἐργα-
σίας τῆς καλλιέργειας ἐκάστης τῶν ἀλικῶν
ἐκείνου καὶ τῆς μεταφορᾶς καὶ πα-
ράστασις τῶν ἀλάτων. Διὰ τῆς εἰρημένης
ἀλάσεως μετὰ τῆς ἐταιρείας τῶν μονο-
πωλίων ἐπεβλήθη μὲν τῇ ἐταιρείᾳ ταύτῃ
ἡ σύστασις 34 τοὐλάχιστον νέων
ἀλικῶν ἀλαταποθηκῶν, ὥρισθη δὲ ὅτι
κατὰ διὰ λογαριασμὸν τῆς ἐταιρείας με-
ταφορὰ ἁλματος κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θά-
λασσαν ἐκ τῶν γενικῶν ἀλαταποθηκῶν
τὰς εἰδικὰς ἢ καὶ ἐξ εἰδικῶν εἰς ἄλ-
λα τοιαύτας συνοδεύεται ὑπὸ διαβατη-
ρίου ἐκδομένου ὡς διπλοτύπου βιβλίου
ἐκ τῶν διαχειριστῶν τῶν ἀποθηκῶν
ἐκδομένων τῆς ἐταιρείας καὶ δηλοῦν-
τος τὸ ποσὸν τοῦ ἁλματος καὶ τὸ ὄνομα
τοῦ πλοίαρχου ἢ ἀγωγέως, ὅστις ἐπε-
κρίθη τὴν μεταφοράν.

Τὸ μονοπώλιον τῶν παιγνιοχάρτων
ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΖ' τῆς 22
Μαρτίου 1884 (ᾧ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδοσις
τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Μαρτίου 1884,
ἐκτελεσθέντος διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 9

Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους), δι' οὗ ὡ-
ρίσθη ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ὑπουργόν
τῶν Οἰκονομικῶν νὰ συστήσῃ ἐργοστά-
σιον ἢ νὰ συμφωνήσῃ διὰ δημοσίου δια-
γωνισμοῦ ἢ καὶ ἰδιαιτέρας συμβάσεως τὴν
ὑπὸ ἐγγχωρίων ἐργοστασίων κατασκευὴν
ἢ τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προμήθειαν τοῦ
ὅλου ἢ μέρους τῶν ἀναγκαίων παιγνιο-
χάρτων, ὥρισθη προσέτι ἡ τιμὴ τῶν
παιγνιοχάρτων μέχρι μὲν δραχμῶν δύο
κατὰ δέμα τῶν κοινῶν, μέχρι δὲ δραχ-
μῶν 3 τῆς πρωτίστης ποιότητος (ἄρθρ.
5, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐξεδόθη τὸ Διά-
ταγμα τῆς 14 Αὐγούστου 1893, δι' οὗ
ὥρισθησαν αἱ τιμαὶ τῶν ὑπὸ τοῦ δημο-
σίου πωλούμενων παιγνιοχάρτων).

Τὸ μονοπώλιον τοῦ πετρελαίου εἰ-
σήχθη διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΣ' τῆς 19
Μαρτίου 1884 (ᾧ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδο-
σις τοῦ Διατάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου
1884 περὶ διακριτικῶν σημείων διαχει-
ρίσεως καὶ πωλήσεως πετρελαίου), δι' οὗ
ὥρισθη ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ πετρελαίου δὲν
δύναται νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ
τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς τιμὴν, προσ-
θήκη τῶν δαπανῶν τῆς συσκευῆς καὶ
μεταφορᾶς τῶν νενομοθετημένων τελῶν
καὶ ἄλλων φόρων καὶ προσέτι 10 τοῖς
ἐκατὸν ἐπὶ τοῦ ἀπορίσματος αὐτῶν, ὑπο-
λογίζει δὲ τὸν ἔθρον τῆς κατὰ τὰ ἀ-
νωτέρω τιμῆς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον
(ἄρθρ. 3).

Τὸ μονοπώλιον τῶν πυρετῶν εἰσήχθη
διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΖ' τῆς 27 Μαρτίου
1884, ᾧ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ δια-
τάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου 1884 περὶ
διακριτικῶν σημείων διαχειρίσεως, πω-
λήσεως καὶ τιμῆς τῶν χημικῶν πυρετῶν,
δι' οὗ ὥρισθη ἡ τιμὴ τῶν πυρετῶν μέ-
χρι μὲν λεπτῶν δέκα καὶ ἑκατοντάδα
διὰ τὰ ἐκ Εὐλίου, μέχρι δὲ τοῦ τριπλα-
σίου διὰ τὰ ἐκ κηροῦ, χάρτου καὶ ἄλλων
οὐσίων (ἄρθρ. 4).

Τὸ δὲ μονοπώλιον τοῦ σιγαροχάρτου

εἰσῆχθη διὰ τῶν καταργηθέντων μετὰ τὴν ψήφισιν αὐτῶν καὶ πάλιν ἀναβιωσάντων νόμων ΑΡΚΔ' τῆς 29 Ἀπριλίου 1883 (ὃ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδόσις τοῦ Δ' ατάγματος τῆς 30 Ἰουλίου 1883) καὶ τοῦ τροποποιήσαντος αὐτὸν ΑΡΝΕ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 (ὃ ἠκολούθησε τὸ Διάταγμα τῆς 4 Δεκεμβρίου 1884 καὶ τὸ τῆς 31 Μαΐου 1889)· ὠρίσθη δὲ δι' αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ νόμου ΑΤΗΣ' τῆς 13 Μαρτίου 1887 ὅτι τὸ σιγαρόχαρτον φέρον ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐφ' ἐκάστου φύλλου ἰδίαν σφραγίδαν πωλεῖται εἰς φυλλάδια περιέχοντα πλείονα τῶν 100 ἢ ὀλιγώτερα τῶν πεντήκοντα φύλλων πρὸς λεπτὰ 50 μὲν, ἐὰν περιλαμβάνωσιν ἑκάτον φύλλα, πρὸς λεπτὰ 20 δέ, ἐὰν περιλαμβάνωσι πεντήκοντα μόνον, καὶ πρὸς λεπτὰ 6 ἐὰν περιλαμβάνωσι τριάκοντα φύλλα.

Δημ. Σ. Ζαλοῦχος

Μουσεῖον. Μουσεῖον (Museum) καλεῖται εἰδικώτερον τὸ οἰκοδόμημα τὸ περιλαμβάνον συλλογὰς ἔργων τέχνης ἢ ἱστορικῶν ἀντικειμένων (οἷον ἀγαλμάτων, εἰκόνων, νομισμάτων), ὡς καὶ αὐταὶ αὗται αἱ τοιαῦται συλλογαί. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσι δύο δημόσια (ἐθνικὰ ἄλλως καλούμενα) μουσεῖα, 1) τὸ κυρίως Ἀρχαιο-

λογικόν, οὗ σκοπὸς ἡ διδασκαλία τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν ἔρωτος. Τῷ Μουσείῳ δὲ τούτῳ συγκεντρῶνται ἐπιστημονικῶς κατὰ συλλογὰς αἱ δι' ἐπισκαφῶν ἢ τυχαίως εὗρισκόμεναι ἢ δι' ἀγορᾶς προσκτώμεναι ἀρχαιοτήτες. 2) τὸ Νομισματικόν, οὗ σκοπὸς ἡ διδασκαλία τῆς νομισματικῆς ἀρχαιολογίας. Ἐν τῷ Μουσείῳ δὲ τούτῳ, ἀποτελούμενον εἰδικώτερον ἐκ τῆς δημοσίας νομισματικῆς συλλογῆς καὶ τῆς τοῦ Ἐθνικοῦ νεπιστημίου, συγκεντρῶνται τὰ δι' ἐπισκαφῶν ἢ ἄλλως προσκτώμενα ἀρχαία νομίσματα.

Ἐκάνονίσθησαν δὲ τὰ τῶν μουσείων τούτων ἀρχικῶς μὲν διὰ τοῦ ἀπὸ Μαΐου 1833 Νόμου περὶ ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογικῶν συλλογῶν, συστηθέντος καὶ ἐκτελεσθέντος κατὰ τὸν Νόμον ΒΡΜΕ' καὶ ΒΡΠΕ' καὶ τῶν συναφῶν Διατάξεων τῆς 31 Ἰουλίου 1893 περὶ διοργανώσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου καὶ τῆς 5 Αὐγούστου 1893 περὶ ὀργάνωσιν τοῦ νομισματικοῦ Μουσείου, (ὃ ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Ἐκτῷ Σφ. Πληρώματι σελ. 91 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ναύκληρος. Κατὰ τὸ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας Διάταγμα τοῦ 1836 (ἄρθρ. 82) οἱ ναύκληροι τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, μισθούμενοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ πλοίου καὶ μετὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος καταλεγόμενοι, διαφέρουσι τῶν λοιπῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, καθ' ὅτι ὁ πλοίαρχος ἢ ὁ κυβερνήτης, ἐκλέγων αὐτοὺς ὡς ἐμπειροτέρους καὶ ἀξιόους ἐμπιστοσύνης, διορίζει ἐπιστάτας τῶν ἐν τῷ πλοίῳ ἐκτελουμένων ἐργασιῶν καὶ φύλακας τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων καὶ ἀποσκευῶν. Ὁφείλουσιν ἐπομένως ὑπακούειν αὐτῷ πάντες οἱ τὸ πλῆρωμα συγκροτοῦντες ναῦται καὶ λοιποί.

Κατὰ τὸ αὐτὸ Διάταγμα (ἄρθρον 83), ἀπόντος τοῦ πλοίαρχου ἢ κυβερνήτου, δὲν ἐπιτρέπεται τῷ ναυκλήρῳ νὰ ἐξέρχεται τοῦ πλοίου. Παρόντος δὲ τοῦ πλοίαρχου ἢ κυβερνήτου, μόνον τῇ τούτῳ ἀδείᾳ δύναται νὰ ἐξέλθῃ τοῦ πλοίου ὁ ναύκληρος. Παραβὰς τὰς διατάξεις ταύτας ὁ ναύκληρος ὑπόκειται εἰς ἀποζημιώσεις διὰ τὰς ἐνεκα τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ προκυψάσας ζημίας.

Τέλος, κατὰ τὸ ἄρθρον 84 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος, ὁ ναύκληρος πλοίου ἔχοντος χωρητικότητα ἀνωτέραν τῶν 200 τόννων ἐκλέγεται μεταξὺ τῶν ἔχόντων τὰ προσόντα τοῦ κυβερνήτου κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος.

Ἐιδικώτερον περὶ τῶν ναυκλήρων δρᾷ

Ναυτικὸν Ὅδηγόν Χρυσανθοπούλου σελ. 183—185.

Π. Χρυσανθόπουλος

Ναύλωσις ὀνομάζεται πᾶσα μίσθωσις πλοίου πρὸς μετακόμισιν ἐμπορευμάτων ἢ μεταγωγὴν προσώπων ἢ ἀλλείαν, ἐφ' ὧρισμένῳ μισθώματι, καλουμένῳ ναύλῳ. Καὶ ὁ μὲν τὸ πλοῖον ἐκμισθῶν ὀνομάζεται ναυλῶν ὁ δὲ μισθῶν αὐτὸ ναυλωτής. Ἀποτελεῖ δ' αἰεποτε ἢ ναύλωσις πρᾶξιν ἐμπορικὴν.

Πᾶν συνάλλαγμα ναυλώσεως προϋποτίθῃσιν ἀναγκαιῶς 1) πλοῖον ναυλούμενον 2) χρῆσιν αὐτοῦ καὶ 3) μίσθωμα ἢ ναῦλον.

Τὴν ναύλωσιν συνομολογεῖ εἴτε αὐτὸς ὁ πλοιοκτήτης, εἴτε ὁ πλοίαρχος ὡς ἐντολοδόχος αὐτοῦ, ἢ καὶ ἄλλος αὐτοῦ νόμιμος ἀντιπρόσωπος. Συνομολογεῖται ὡσαύτως καὶ διὰ τῶν λεγομένων ναυλομεσιτῶν, φερόντων ἔγγραφον ἐντολὴν.

Ὁ ναυλωτής, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία, δὲν στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ὑποναυλώσῃ τὸ πλοῖον, ὅτε ὁ ὑποναυλωτής ὑποχρεοῦται ἀμέσως πρὸς τὸν ναυλοῦντα μέχρι τοῦ ποσοῦ τοῦ ναύλου, τοῦ συμπεφωνημένου μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀρχικοῦ ναυλωτοῦ, καὶ ὀφειλομένου τῷ τελευταίῳ τούτῳ.

Ἡ ναύλωσις συνομολογεῖται κατὰ διαφόρους τρόπους, ἤτοι ὀλική, ὡσάκς μισθοῦται ὁλόκληρον τὸ πλοῖον, μερικὴ, ὡσάκς μισθοῦται μέρος μόνον τῆς ὅλης

τοῦ πλοίου χωρητικότητος. Καὶ ἡ ὀλική δὲ ὡς καὶ ἡ μερικὴ ναύλωσις δύναται νὰ συνομολογηθῇ α') δι' ὠρισμένον χρόνον, β') κατὰ μῆνα, γ') κατ' ἀποκοπὴν ἐφ' ὠρισμένῳ τιμῇματι ἀσχετῶς πρὸς τὸ βάρος ἢ τὸν ὄγκον τοῦ φορτίου· δ') κατὰ κυβικὸν μέτρον ἢ κατὰ τόνον ἐν σχέσει πρὸς τὴν τοῦ πλοίου χωρητικότητα καὶ ε') συλλογάθην, καθ' ἣν πλείονες φορτωταὶ συνομολογοῦσιν ἰδίᾳ ἕκαστος μετὰ τοῦ ναυλοῦντος μερικὴν τοῦ πλοίου. ναύλωσιν.

Ἡ περὶ ναυλώσεως συμφωνία κατὰ τὸ ἄρθρ. 273 τοῦ Ἐμπ. ν. καταρτίζεται ἐγγράφως. Ἀπαιτεῖται δὲ τὸ ἐγγραφονόμενον πρὸς ἀποδείξιν τῆς συμβάσεως, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὸ κύρος αὐτῆς. Ὅθεν δὲν δύναται μὲν ἡ ναύλωσις νὰ ἀποδειχθῇ διὰ μαρτύρων, ἀποδεικνύεται ὁμως διὰ τῆς ἐμολογίας τῶν μερῶν, δι' ὅρκου, διὰ τοῦ φορτωτικοῦ, τοῦ δηλωτικοῦ, τῆς ἀλληλογραφίας καὶ δι' ἄλλων ἐγγράφων οἰωνοῦν ποτε, μὴ ἀποκλεισμένων οὐδὲ τῶν τηλεγραφημάτων. Ὑπαρχούσης δὲ ἀρχῆς ἐγγράφου ἀποδείξεως, δύναται νὰ συμπληρωθῇ αὕτη καὶ διὰ μαρτύρων.

Τὸ ἄρθρον 273 ὁρίζει τί πρέπει νὰ διαλαμβάνῃ τὸ ναυλοσυμφωνητικόν. Δὲν διαγράφονται ὁμως ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, οὐδ' εἰσὶν ἄλλως πάντες οἱ ὅροι οὗτοι ἀναγκαῖοι. Ὅρα δὲ περὶ τούτων εἰδικώτερον Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. §§ 355, 358, 359 καὶ 362.

Γενομένης χρήσεως ἐντύπων ναυλοσυμφωνητικῶν, οἱ ἐν αὐτοῖς χειρόγραφοι ὅροι, ἀντιφάσκοντες πρὸς τοὺς ἐντύπους, εἰσὶν ἐπικρατέστεροι.

Τὸ συνάλλαγμα τῆς ναυλώσεως διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου, ἔνθα καθιερώθη, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Προκειμένου ὁμως περὶ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν ληπτέων μέτρων, ἐφαρμόζεται ἀείποτε ὁ νόμος τῆς σημαίας τοῦ πλοίου.

Πρὸς τῷ ναυλοσυμφωνητικῷ ὁ Ἐμπ.

νόμος (ἄρθρα 281—285) καθιεροῖ καὶ τὸ φορτωτικόν, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου μετὰ τὴν φόρτωσιν καὶ δηλοῦν τὰ φορτωθέντα ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐμπορεύματα.

Τὸ φορτωτικόν εἶνε ἀναγκαῖον διὰ πάσας τὰς φορτώσεις, πλὴν τῶν μικρῶν πραγμάτων, τῶν κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ ἀπόπλου παραδιδόμενων τῷ πλοιαρχῷ. Δηλοῖ δὲ τὸ φορτωτικόν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 281 ὁριζόμενα, περὶ ὧν ὅρα εἰδικώτερον Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 364 μέχρι 366. Συντάσσεται δὲ εἰς τετραπλοῦν τοῦλάχιστον, ὧν τὸ ἓν λαμβάνει ὁ φορτωτής, τὸ δεύτερον ὁ παραλήπτης, τὸ τρίτον ὁ πλοίαρχος καὶ τὸ τέταρτον ὁ πλοιοκτῆτης ἢ ἐφοπλιστής. Ὑπογράφεται δὲ ὑπὸ τοῦ φορτωτοῦ καὶ τοῦ πλοιάρχου ἐντός 24 ὥρων ἀπὸ τῆς φορτώσεως. Προκειμένου δὲ περὶ ἀτμοπλοικῶν ἐταιρειῶν, ἐκδίδουσι συνήθως καὶ ὑπογράφουσι τὰς φορτωτικὰς οἱ πράκτορες τῶν ἐταιρειῶν τούτων.

Καὶ τὸ φορτωτικόν, ὡς καὶ τὸ ναυλοσυμφωνητικόν, διέπονται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου τῆς συντάξεως αὐτῶν.

Τὸ φορτωτικόν ἀποτελεῖ ἀποδείξιν οὐ μόνον μεταξὺ πάντων τῶν περὶ τοῦ φορτίου ἐνδιαφερομένων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν ἀσφαλειῶν ὁσάκις εἶναι κανονικῶς συντεταγμένον. Δὲν θεωρεῖται δὲ κανονικόν τὸ μὴ ἐκδοσόμενον εἰς 4 ὁμοία ἢ τὸ μὴ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ φορτωτοῦ. Τὸ μὴ κανονικόν ἢ ἀτελὲς φορτωτικόν ἀποτελεῖ ἀτελὲς στοιχεῖον ἀποδείξεως, χρῆζον συμπληρώσεως.

Τὸ ἄρθρον 284, πρόνοον τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὑπάρχει διαφορά μεταξὺ τῶν 4 ὁμοίων φορτωτικῶν, ὁρίζει ποῖον ἐκ τούτων ἀποτελεῖ πίστιν κατὰ τὰς διαφορὰς περιστάσεις. Ὅρα δὲ περὶ τούτων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐρμηνευτικῶν κανόνων τοῦ φορτωτικοῦ, Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. 372 καὶ ἐφεξῆς.

Κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 45 τοῦ 1845 ἀπό-
φασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου, αἱ περὶ φορτω-
τικῶν διατάξεις τοῦ ἄρθρου 282 τοῦ ἐμπ.
ν. εἶναι ἐννευ διατεταγμέναι ἐπὶ ποινῇ ἀκυ-
ρότητος. Ὅθεν τὸ περὶ ἀποδείξεως τῆς
φορτώσεως ζήτημα ἀνατίθεται εἰς τὴν κρί-
σιν τῶν δικαστηρίων. Ἀλλ' ὁ λόγος, εἰς
ὃν στηρίζεται ἡ ἀπόφασις, ὅτι δηλαδή
ἐκ τούτου προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 292,
ὅπου παραδέχεται τὴν σύστασιν τοῦ συ-
ναλλάγματος τῆς ναυλώσεως καὶ ἐν αἷς
περιπτώσεσιν ἐφορτώθησαν πραγματεῖαι
ἐκ τοῦ πλοίου μὴ προηγηθείσης τῆς συν-
τάξεως φορτωτικῶν ἐγγράφων, εἶναι ἀνα-
κρίτως, τὸ μὲν διότι τὸ ἄρθρον 292 εἴ-
ναι ὅπως ἄσχετον πρὸς τὸ προκείμενον
ζήτημα, τὸ δὲ διότι τὸ φορτωτικὸν οὐ-
δέποτε συντάσσεται πρὸ τῆς φορτώσεως,
ἀλλὰ πάντοτε μετ' αὐτήν, ὡς ἀποδεικτι-
κὸν μέσον ταύτης, ἅτε ρητῶς ὀρίζοντος
τὸ ἄρθρον 282 ὅτι τὸ φορτωτικὸν ὑπο-
γράφεται ἐντὸς 24 ὥρων μετὰ τὴν φόρ-
τωσιν τῶν πραγματείδων. Κατὰ δὲ τὴν
109 τοῦ 1865 ἀπόφασιν τοῦ αὐτοῦ δι-
καστηρίου τὰ πιστοποιητικὰ τῶν ξένων
πλοηνακῶν ἀρχῶν, συντεταγμένα κατὰ
τοὺς νομίμους τύπους, ἀποτελοῦσι πλήρη
καὶ τοῦ φορτίου ἀπόδειξιν. Παρατηρη-
τὸν τέλος ὅτι, τῆς φορτώσεως ἀποτε-
λουμένης πραγματικὸν γεγονός, ἡ ἑλλειψίς
τοῦ φορτωτικοῦ δύναται ν' ἀποδεχθῇ καὶ
ἐν μερτέρω.

Τὸ φορτωτικὸν δύναται νὰ ᾖ εἰς δια-
τάξιν ἢ εἰς κοιμιστήν. Ἡ ὀπισθογράφη-
σις ὅμως φορτωτικῆς μὴ ἐκδοδομένης εἰς
διατάξιν, ἀλλ' εἰς ὠρισμένον πρόσωπον,
ἐκφαίνεται οὐχὶ μεταβίβασιν τῆς κυριότη-
τος τοῦ φορτίου, ἀλλ' ἐντολὴν πρὸς πα-
ραλήφτην ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων πραγ-
μάτων, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρείος
Πάγος (102 τοῦ 1855). Ἐπὶ δὲ τῶν εἰς
διατάξιν ἐκδοδομένων φορτωτικῶν ἐφαρ-
μόζονται αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ ἐμπ.
νόμου περὶ συναλλαγματικῶν, ὡς πρὸς

τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τῶν ἐμ-
πορευμάτων. Τὸ δὲ εἰς τὸν κοιμιστήν ἐκ-
δοδομένον φορτωτικὸν κυκλοφορεῖ ἀπὸ
χειρὸς εἰς χεῖρα δίκην χαρτονομίσματος.

Τὸ συνάλλαγμα τῆς ναυλώσεως, ὅν
ἀμφοτεροβαρές, παράγει ὑποχρεώσεις εἰς
τε τὸν ναυλοῦντα καὶ εἰς τὸν ναυλωτὴν.
Καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ
ναυλοῦντος.

Ὁ πλοίαρχος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ
πλοιοκτητοῦ, διὰ τὴν δημοσίαν ὅτι προσφέρει
τὸ πλοῖον εἰς ναύλωσιν ὑπὸ τοὺς δεῖνα
ὅρους, δὲν δύναται κατὰ τὴν ἐπικρατε-
στέραν γνώμην νὰ ἀρνηθῇ νὰ δεχθῇ τοὺς
παρασυσταζομένους φορτωτὰς ἐφ' ὅσον ὁ-
πάρχει ἐν τῷ πλοίῳ αὐτοῦ χώρος, ἢ νὰ
ἀντιτάξῃ τὸ μὴ ἀξιόπιστόν τινα ἐξ αὐ-
τῶν, ἅτε παρέχοντες αὐτῷ τοῦ νόμου τὰ
μέσα ὅπως ἐκασφαλίσθῃ διὰ τὴν τοῦ
ναύλου πληρωμὴν, ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα
νὰ ἀξιώσῃ ὅπως φορτωθῶσιν ἐμπορεύμα-
τα, ὧν ἡ ἀξία ἐκασφαλίζει πάντως τὴν
ἀπότισιν τοῦ ναύλου.

Συνομολογηθείσης τῆς ναυλώσεως, ὁ
ναυλὼν ὑποχρεοῦται νὰ θέσῃ εἰς τὴν
διάθεσιν τοῦ ναυλωτοῦ αὐτὸ τὸ ναυλωθὲν
πλοῖον καὶ οὐχὶ ἕτερον, ὑπέχων ἄλλως
εὐθύνην. Εἰς βάρος δὲ τοῦ ναυλοῦντος
εἶναι καὶ ἡ ἀπαιτουμένη τυχὸν δαπάνη
πρὸς ἰδιαιτέραν τοῦ πλοίου παρασκευὴν
κατὰ τὸ εἶδος τοῦ φορτίου, δι' ὃ συνωμο-
λογήθη ἡ ναύλωσις.

Ὅφειλε δὲ νὰ προσφέρῃ τῷ ναυλωτῇ
ὁλόκληρον τὸ πλοῖον ἢ ἀνάλογον τούτου
χωρητικότητά κατὰ τὸ εἶδος τῆς ναυλώ-
σεως. Ὅντος δὲ νεναυλωμένου ὁλοκλήρου
τοῦ πλοίου, ὁ φορτωτὴς δύναται νὰ φορ-
τώσῃ τοῦτο ὅλοσχερῶς ἢ μὴ, κατ' ἴδιαν
βέλησιν καὶ τὰ ἴδια συμφέροντα, μὴ δι-
καιουμένου τοῦ πλοίαρχου νὰ λάβῃ ἕτερα
ἐμπορεύματα πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ φορ-
τίου, ὃ δύναται νὰ μεταφέρῃ τὸ πλοῖον.

Ὁ ναυλὼν ὀφείλει νὰ παραδώσῃ τὸ
πλοῖον ἱκανὸν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ συμ-

νηθέντος ταξειδίου, υπέχων ἄλλως εὐθύ-
νην ἀπέναντι τοῦ ναυλωτοῦ, μὴ οὐσης
ἰσχυρᾶς τῆς συμφωνίας ὅτι δὲν εὐθύνεται
διὰ τὴν τοῦ πλοίου ἀνικανότητα καὶ πρὸ
τοῦ ἀπόπλου ὑφισταμένην, ὁδὸν ἢ τοι-
αύτῃ συμφωνία ἀντίκειται εἰς τὴν δημο-
σίαν τάξιν. Ἐκτιμᾶται δ' ἡ ἱκανότης τοῦ
πλοίου ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐπιχειρητέον
ταξειδίον καὶ τὴν πιθανὴν αὐτοῦ διάρ-
κειαν, συνυπολογιζομένας καὶ τῶν συνή-
θων δυσχερειῶν τοῦ ταξειδίου τούτου καὶ
τοῦ εἶδους τοῦ φορτίου. Περὶ τῆς πρὸ τοῦ
ἀπόπλου ἀνικανότητος τοῦ πλοίου, γνω-
στῆς ἢ μὴ τῷ ναυλοῦντι ἢ τῷ ναυλωτῇ,
καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐπακολουθημάτων,
ὡς καὶ περὶ τῆς τυχόν ἐλάσσονος τῆς
δηλωθείσης γωρητικότητος τοῦ πλοίου,
ὅρα Ναυτ. Ἑμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ.
§ 381—383· ὅρα τῆς αὐτῆς πραγμα-
τείας § 385—387 περὶ τῶν κατὰ τὴν
ἐκτέλεσιν τοῦ ταξειδίου βραδυτήτων ἐνε-
κεν διαφορῶν αἰτίων καὶ τῶν ἐκ τούτου
νομικῶν ἀποτελεσμάτων.

Συναφῆ πρὸς τὰ τοῦ ναυλοῦντος κα-
θήκοντά εἰσι καὶ τὰ τοῦ πλοιάρχου τοῦ
νεναυλωμένου πλοίου, ἅτινα ἐξετάζομεν
ἐνταῦθα.

Ὁ πλοίαρχος τοῦ ναυλωθέντος πλοίου
ὀφείλει νὰ ἐτοιμάσῃ προσηκόντως τούτο,
νὰ παραλάβῃ τὸ φορτίον κατὰ τὰ συμ-
πεφωνημένα καὶ ἐπιβίβασῃ αὐτό, εὐθυνό-
μενον ἐὰν κατέλιπε τούτο ἔκθετον ἐν τῇ
ἀποβάθρᾳ, ἐὰν ἐκ τούτου προτεγένητο
βλάβη εἰς τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸ εἶδη.

Εὐθύνεται προσέτι ὁ πλοίαρχος διὰ τὴν
κατὰ τὴν φόρτωσιν βλάβην τῶν ἔμπο-
ρευμάτων, ἐὰν τὰ πρὸς ἀνέλκυσιν αὐτῶν
ἐπὶ τοῦ καταστρώματος χρησιμεύσαντα
σχοινία ἢ πολύπλαστα (παράγκ) διαρ-
ραγῶσι.

Ἡ καλὴ τοποθέτησις ἐν τῷ κύτει τοῦ
πλοίου καὶ ἡ προσήκουσα στοιθασία τῶν
ἔμπορευμάτων γίνεται ὡσαύτως ἐπιμε-
λής τοῦ πλοιάρχου, υπέχοντος εὐθύνην

ἐπὶ τῇ κακῇ στοιθασίᾳ καὶ τῇ ἐντεῦθεν
προελεύσῃ διαρροῇ ἢ βλάβῃ τῶν ἔμπο-
ρευμάτων.

Εὐθύνεται πρὸς τούτοις ὁ πλοίαρχος
διὰ τὰ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐναπο-
φθέντα ἔμπορεύματα, χωρὶς ἐγγράφου
συγκαταθέσεως τοῦ φορτωτοῦ, ἐκτὸς ἐν
πρόκειται περὶ ἀγγιπλοίας, ἢ ἐὰν τὸ
προῆλθεν ἐξ ἀκατομαχίτου δυνάμεως.

Ὁφείλει μοτὰ τὴν φόρτωσιν ὁ πλοίαρχος
νὰ ἀποπλεύσῃ, τοῦ καιροῦ συλλη-
ροῦντος, τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν
ἐφοδιαζόμενος ἐγκαίρως διὰ τῶν ἀν-
τακίων ἀποδημητηρίων ἐγγράφων. Πρὸς
ὡσαύτως κατὰ τὸν πλοῦν βραδυτῆς
κεν ὑπαιτιότητος τοῦ πλοιάρχου ἢ κατὰ
πλους ἄνευ ἀνάγκης εἰς λιμένας ἄλλους
ἢ ἐκείνους, εἰς οὓς ἔλαθεν ἐντολὴν
καταπλεύσῃ, εὐθύνει αὐτὸν εἰς ἀποζη-
ώσεις. Καθιστάμενος δὲ καθ' ἑνα εἰς
ποτε τρόπον ὑπαίτιος χρονοτριβῆς, οὐ
νον εἰς οὐδεμίαν δικαιοῦται ἀποζημίωσιν
ἀλλ' εὐθύνεται αὐτὸς διὰ τὰς ἐκ τῆς
δύτητος ζημίας τοῦ φορτωτοῦ, ὡς καὶ
πλοιακτικῆς ὡς πολιτικῆς ὑπεύθυνος
τὰς πράξεις ἢ τὰς παραλείψεις τοῦ πλο-
άρχου.

Ὁφείλει τέλος, καταπλέων εἰς τὸν
μένα τοῦ προορισμοῦ του, νὰ παραλάβῃ
τὰς πραγματείας εἰς τὸν παραλήπτην
ἢ τὸν τούτου ἀντιπρόσωπον ἢ τὸν κα-
στὴν τοῦ φορτωτικοῦ, ἐὰν τοῦτο τυγχῇ
ἐκδεδομένου εἰς διαταγὴν. Ἐὰν δὲ πλοῖ-
νες ὥσιν ἐκδεδομένα φορτωτικά διὰ
παραλήπτας τοῦ φορτίου, ὀφείλει νὰ
τήσῃ τὴν παράδοσιν πρὸς αὐτὸν πρὸς
νῶν φορτωτικῶν τούτων. Ἡ φορτωτική
φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν τοῦ παραλήπ-
ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν περὶ τῆς
ραδόσεως τοῦ φορτίου.

Ἀρνούμενον τοῦ παραλήπτου νὰ
παραλάβῃ τὸ φορτίον, ὁ πλοίαρχος
κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ άρθρου 305
Ἑμπ. Νόμου πρὸς εἰσπραξίν τοῦ ναυ-
λωτοῦ.

Ὁρα εἰδικώτερον περὶ τούτου Πραγματ.
Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσανθ.
§ 399 καὶ 400.

Ἐτεράσωμεν ἤδη καὶ τὰς τοῦ ναυλωτοῦ
ὕποχρέωσεις.

Τριπλῇ εἶναι ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ, ἥ-
τοι 1) ἡ τῆς φορτώσεως τοῦ συμπεφωνη-
μένου φορτίου, 2) ἡ ἐνέργεια τῆς τε φορ-
τώσεως καὶ τῆς ἐκφορτώσεως ἐντὸς τῆς
προθεσμίας, καὶ 3) ἡ πληρωμὴ
τοῦ ναύλου.

Ὁ δὲ δύναται ὁ ναυλωτὴς νὰ φορτώσῃ
ἐμπορεύματα ἐτέρου εἵδους τῶν συμπε-
φωνημένων, ζῳᾶ π. γ. ἀντὶ δημοτρια-
σῶν καρπῶν, καὶ ἐν γένει ἐμπορεύματα
πλεονέκτα τῶν συμπεφωνημένων ἢ ἄλλως
ἐπιμετακόμιστα ἢ καθιστῶντα ἐπικίνδυνον
τὴν μεταφοράν.

ἔχων τὸ δικαίωμα κατὰ τὰ ἀνωτέρω
εἰρημένα νὰ φορτώσῃ ἐμπορεύματα ὀλι-
γοτέρα τῶν συμπεφωνημένων, ἔχει εἰς
ἑαυτὴν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλλῃ ὁλό-
κληρον τὸν συμπεφωνημένον ναῦλον. Φορ-
τῶν δὲ πλείονερα τῶν συμπεφωνημέ-
νων καταβάλλει καὶ διὰ ταῦτα ναῦλον

ἐπιπλέον τοῦ διὰ τὰ λοιπὰ συμπεφωνη-
μένου. Περὶ τῆς τοιαύτης ὑποχρέωσεως τοῦ
ναυλωτοῦ κατὰ τὰς διαφόρους περιστά-
σεις ὁρίζει τὸ ἄρθρον 288. Τὸ δὲ ἄρθρον
παρέχει τὸ δικαίωμα πρὸ τοῦ ἀπό-
πλου νὰ ἀποβιδάσῃ τὰ ἐπὶ πλεόν φορτω-
μένα ἐμπορεύματα, ἐὰν δὲν προτιμᾷ νὰ
πληρῇ διὰ ταῦτα ναῦλον ἀνώτερον τοῦ
συμπεφωνημένου.

Ἐκ τῇ συλλογᾷ γενομένη φορτώ-
σῃ κατὰ τόννον ἢ καθ' ἑκατόλлитρον
ἐν γένει ἐν τῇ μὴ ὀλικῇ τοῦ πλοίου
ναυλωσι: ὁ ναυλωτὴς δικαιούται κατὰ τὸ
ἄρθρον 291 νὰ ἀποσύρῃ πρὸ τοῦ ἀπόπλου
φορτωθέντα ἐμπορεύματα, καταβάλλ-
ων τὸ ἥμισυ τοῦ συμπεφωνημένου ναύ-
λου καὶ τὰς τῆς φορτώσεως καὶ ἐκφορ-
τῶσεως δαπάνας. Ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ
ναυλώσεως, ὁ φορτωτὴς μηδὲν

φορτώσας, δικαιούται νὰ λύσῃ τὸ συνάλ-
λαγμα καταβάλλων τὸ ἥμισυ τοῦ συμ-
πεφωνημένου ναύλου (ἄρθρ. 288). Ἐπι-
βιδάσας ὁμῶς ὁ ὕλικὸς ναυλωτὴς μέρος
τοῦ φορτίου, ὀφείλει λύων τὸ συνάλλαγμα
τῆς ναυλώσεως ὁλόκληρον τὸν συμπεφω-
νημένον ναῦλον. Δύνανται ἐν τούτοις τὰ
μέρη νὰ κανονίσωσιν ἄλλως τὰ περὶ
τούτων.

Ἡ δευτέρα τοῦ ναυλωτοῦ ὑποχρέωσις
εἶναι νὰ φορτώσῃ καὶ ἐκφορτώσῃ τὸ
πλοῖον ἐντὸς τῆς ταχθείσης προθεσμίας,
ὀφείλων ἄλλως τὰς τῆς χρονοτριβῆς δα-
πάνας. Πλείονων ὁμῶς ὄντων τῶν φορ-
τωτῶν οὐδεμία γεννᾶται μεταξὺ αὐτῶν
ἀλληλέγγυος ὑποχρέωσις.

Τῆς βραδύτητος προερχομένης ἐξ ἀνω-
τέρας βίας, οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην ὁ
ναυλωτὴς, ἐκατέρων τῶν μερῶν ὀφιστα-
μένων τὰ ἐκ τούτου ἀποτελέσματα, ὡς
ὁρίζει τὸ ἄρθρ. 277 ἐμπ. ν. Καὶ ἡ ἀπλὴ
δυσχέρεια τῆς φορτώσεως ἢ ἐκφορτώσεως
δὲν ἀπαλλάσσει τὸν ἄλλως ὑπαίτιον τῆς
βραδύτητος ναυλωτὴν ἢ παραλήπτην.

Ἡ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ φορτίου βραδυ-
της ἐν τῇ ἐκφορτῶσει βαρύνει τὸν παρα-
λήπτην. Εἰς βῆρος δὲ τοῦ ἰδίου εἶναι καὶ
ἡ βραδύτης ἢ ἡ κατάσχεσις τοῦ πλοίου,
ἐὰν ἐφορτώθωσιν ἀπηγορευμένα ἐμπορεύ-
ματα, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ λαθρεμ-
πορίου, εἰς ὃ ἐνέχεται καὶ ὁ πλοίαρχος.

Τελευταίαν ὑποχρέωσιν καὶ κυριω-
τάτην ἔχει ὁ πωλητὴς νὰ καταβάλλῃ τὸν
συμπεφωνημένον ναῦλον.

Ὁ ἐμπ. νόμος ἐν ἰδίῳ τμήματι περι-
λαμβάνοντι τὰ ἄρθρα 288—310, πραγ-
ματεύεται περὶ τοῦ ναύλου. Συνοψίζομεν
δ' ἐκ τῶν ὄρων τούτων καὶ τῆς εἰς αὐ-
τὸν διδομένης ἐρμηνείας τὰ ἐξῆς:

Ὁ ναῦλος ἄρχεται ὀφειλόμενος, ἂν' ἢς
τὸ πλοῖον ἐξέλθῃ τοῦ λιμένος, ὡς ὁρίζει
τὸ ἄρθρον 275. Παύεται δ' ὀφειλόμενος,
ἂν' ἢς ἀπεπερατώθῃ ἡ ἐκφόρτωσις, ἐὰν
μὴ τὰ μέρη συνεφωνήσων ἄλλως. Ἡ εἰς

λοιμοκαθατήριον προσόρμισις πλοίου θεωρεῖται ὡς ἐξακολούθησις τῆς ναυλώσεως, ἐκτὸς ἐὰν μὴ ὑπαγόμενα εἰς κάθαρσιν τὰ ἐμπορεύματα ἐξεφορτώθησαν εἰς φορτίδας καὶ μετενεχθέντα εἰς τὸν λιμένα παρεδόθησαν τοῖς παραλήπταις, ὅτε ὁ ναῦλος ὀφείλεται μέχρι τῆς ἐκ τοῦ πλοίου ἐκφορτώσεως.

Τοῦ ναύλου ὀφειλέτης κατὰ πρῶτον τυγχάνει ὁ ναυλωτής, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ παραλαβὼν τὰ ἐμπορεύματα. Μὴ δεξαμένου δὲ τούτου τὰ ἐμπορεύματα, παραμένει ὀφειλέτης τοῦ ναύλου μόνος ὁ ναυλωτής. 'Εὰν δὲ κατὰ μέρος μόνον ἐδέχθη τὰ ἐμπορεύματα ὁ παραλήπτης, μόνον κατὰ τὸ ποσὸν τῶν παραληφθέντων ἐμπορευμάτων ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόπαισιν ἀναλόγου ναύλου. 'Εχει ὅμως ὁ πλοίαρχος τὸ δικαίωμα νὰ μὴ στερῇ τὴν μερικὴν τοῦ φορτίου παράδοσιν.

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, παραδοθέντων τῶν ἐμπορευμάτων τῷ παραλήπτη, ἡ ὑποχρέωσις τῆς καταβολῆς τοῦ ὀφειλομένου ναύλου βαρύνει ἐφεξῆς τοῦτον μόνον, ἀπαλλασσόμενον τοῦ ναυλωτοῦ. 'Αλλ' ἐὰν ἀπελείφθῃ ἐν τῷ πλοίῳ χῶρος κενός, μὴ φορτωθέντων ἐμπορευμάτων, ὧν συνεφωνήθη ἡ φόρτωσις, ὁ διὰ τὸν κενὸν τοῦτον χῶρον ὀφειλόμενος ναῦλος εἶναι ἀείποτε εἰς βάρος τοῦ ναυλωτοῦ καὶ μόνον αὐτοῦ.

'Ο παραλήπτης δὲν δικαιούται νὰ συμφηγήσῃ ἄλλας αὐτοῦ ἀπαιτήσεις εἰς τὸν ὀφειλόμενον ναῦλον, ὀφείλων νὰ καταβάλλῃ αὐτὸν ἀκέραιον τῷ πλοίαρχῳ, ὅστις, μὴ ὡς γενικός τοῦ πλοιοκτῆτου ἐντολοδόχος, δὲν δικαιούται ν' ἀναγνωρίσῃ κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις ἁλλοτρίας πρὸς τὴν πλοιαρχικὴν αὐτοῦ ιδιότητα. Δικαιούται ὅμως ὁ παραλήπτης νὰ μετέλθῃ τὰ νόμιμα μέσα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἰδίας ἀπαιτήσεως.

'Ο ναῦλος καταβάλλεται κατὰ τὰ ὑμπεφωνημένα, δυνάμενος ἐπομένως καὶ

νὰ προκαταβληθῇ. Οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ κατὰ τὸν νόμον πρὸς τὸν πέρατος τῆς ἐκφορτώσεως. Κατὰ τὸν ῥεῖον Πάγον (ἀποφ. 142 τοῦ 1871) ἀπλῆ τοῦ ναύλου καθυστέρησις δὲν γίνεται, ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἰδιαιτέων ἐπιστάσεων, νὰ παράσχωι δικαίωμα ἀποζημιώσιν δι' ἡμεραγγίας τοῦ πλοίου, ἀλλὰ μόνον εἰς καταβολὴν τόκου.

'Αρμόδιον δικαστήριον πρὸς λύσιν τῶν ἀναφυεζόμενων διαφορῶν ἐν τῇ ἀποπαισίν τοῦ ναύλου εἶναι τὸ τοῦ κατέπλου πλοίου, ἐνθα ἀποπερατοῦται τὸ ταξίδιον διὰ πάσας τὰς ἐξ αὐτοῦ προκύπτουσας διαφοράς. Δὲν στερεῖται ὅμως ὁ ναυλωτὴς τοῦ δικαίωματος νὰ ἐναγάγῃ τὸν ναυλωτὴν τὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς τοῦ κατοικίως.

'Ο ναῦλος καταβάλλεται εἰς μετρητὰ καὶ δὴ εἰς νομίσματα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ὀφείλεται ἡ πληρωμὴ αὐτοῦ, ἐὰν ἡ ὑπάρχῃ ἄλλη συμφωνία, ὅτε ἐκτελεσθῇ οἱ ὅροι τῆς συμβάσεως.

'Ο ναυλωτής δὲν δύναται μὲν κατὰ τὰς ἀρθρὰς 309 καὶ 310 νὰ ἐξιώσῃ τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ναύλου ἢ νὰ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸν τούτου πγαγματείας ἐκπεπτωκυίας τῆς ἐκ μῆς αὐτῶν, ἔχει ὅμως κατὰ τὸ δευτέρον ἐδάφιον τοῦ ἀρθρ. 310 τὸ ἐξαιρετικὸν δικαίωμα νὰ ἐγκαταλίπῃ ἀντὶ ναύλου κενωθέντα ἢ σχεδὸν κενωθέντα δοχεῖα τὰ περιέχοντα ὕγρα ἐμπορεύματα, ἐὰν ἡ διαρροὴ ἐπῆλθεν ἐνεκα τῆς κατὰ καταστάσεως τῶν δοχείων, ὅτε ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν ὀλοκλήρου τοῦ ναύλου. Καὶ τοῦναντίον ἐὰν ἡ διαρροὴ προῆλθεν ἐκ πταίσματος τοῦ πλοίαρχου ὁ ναυλωτής μὴ στερούμενος τοῦ δικαίωματος νὰ ἐγκαταλίπῃ πρὸς τοῦ ναυλωτῆς τὰ κενὰ δοχεῖα, ἔχει καὶ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πλοίαρχου καὶ τοῦ πλοιοκτῆτου ἀποζημιώσει.

'Υπάρχει ἐν τούτοις καὶ ἀντίθετος γνώμη, καθ' ἣν ὁ ναυλωτής ἔχει μὲν

καίωμα άγωγής επί άποζημιώσει έν τή προκειμένη περιπτώσει, αλλά δεν δύναται νά έγκαταλίπη άντί τοῦ ναύλου τὰ κενά δοχεΐα.

Έκβληθεισών εις τήν θάλασσαν πραγματειών λόγω άδαρίας ο πλοίαρχος λαμβάνει ολόκληρον τόν ναῦλον ύποχρεούμενος εις συνεισφοράν, κατά τὸ γαλλικόν κείμενον τοῦ άρθρου 301 καί σύγκρινον (άνάλογον δηλονότι) διὰ τὸν έκβληθέντα ὡπὸ τὸν θρον τῆς συνεισφοράς, ὡς έσφαλμένως φέρει ἡ ελληνική μεταφρασις. Έσφαλμένη δὲ εἶναι καί ἡ 31 τοῦ 1874 άπόφαισις τοῦ 'Αρείου Πάγου, καθ' ἣν ο πλοίαρχος δεν δικαιούται νά λάβῃ ὅλον τὸν συμφωνηθέντα ναῦλον, έπαιρημένης μετώσεως αὐτοῦ προσδιοριστέας ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τῆς κοινῆς άδαρίας. Ο 'Αρείος Πάγος έπλανήθη ἐκ τῆς έσφαλμένης μεταφράσεως τοῦ γαλλικοῦ κειμένου ('Ορα καί διατριβὴν Χρυσανθοπούλου μεταφραστικῶν σφαλμάτων Β' βιβλίου έμπ. ν. έν έφημερίδι έλλην καί γαλλικῆς Νομολογίας Μπαλάνου ΙΔ' τεύχ. Γ', Ε' καί Η').

Ο ναῦλος ὀφείλεται ολόκληρος καί έν τῇ φορτωτῇ ανέλαβε κατά τὸν πλοῦν τὰ έμπορεύματα αὐτοῦ, έκτός εάν άνελήφθῃσαν αἱ πραγματεΐαι ένεκα πράξεων ἡ έλλείψεων τοῦ πλοίαρχου, ὅτε εὐθύνεται ὁπότες εις ὅλας τὰς δαπάνας. 'Ορα ειδικότερον περί τούτων, ὡς καί περί τοῦ ναύλου τῶν κατά τὸν πλοῦν πωληθεισῶν πραγματειῶν, εἴτι δὲ καί περί τῶν κατά τὸν πλοῦν παρουσιαζομένων κυλωμάτων, τῇ έκτελέσει τῆς ναυλώσεως, Ναυτ. Διακ. Δίκαιον Φλογ. καί Χρυσανθοπούλου 418—425.

Ο πλοίαρχος δεν δύναται μὲν νά παραστήσει έμπορεύματα λόγω μὴ καταβολῆς τοῦ ναύλου, δικαιούται όμως ὑποχρεῶν αὐτάς, νά ζητήσῃ τήν εις τρίτου χεΐρας παρακαταθήκην μέρους τῶν έμπορευμάτων ίκανοῦ διὰ τήν εξασφάλισιν

τῆς καταβολῆς τοῦ ναύλου. Μὴ συμφωνούντων δὲ περί τούτου τῶν μερῶν, άποφασίζει τὸ δικαστήριον. Αἱ δὲ παρακαταθεθεΐσαι πραγματεΐαι, μὴ καταβληθέντος τοῦ ναύλου, πωλοῦνται τῇ αἰτήσει τοῦ πλοίαρχου.

Κατὰ τὸ άρθρον 280 έμ. ν. τὸ πλοῖον, τὰ ἄρμενα καί έξάρτια, ο ναῦλος καί αἱ έν τῷ πλοίῳ πραγματεΐαι εἰσὶν άμοιβαίως ὑπέγγυα διὰ τήν έκτέλεσιν τῶν συμφωνιῶν τῆς ναυλώσεως. 'Ορίζων ο νόμος ὅτι καθίστανται ὑπέγγυοι αἱ έν τῷ πλοίῳ πραγματεΐαι, καθιεροῖ πραγματικόν πρόνόμιον επί τῶν φορτωθέντων έμπορευμάτων, οὐ μόνον διὰ τήν πληρωμὴν τοῦ ναύλου, αλλά καί γενικώτερον διὰ τήν έκτέλεσιν τῆς συμβάσεως. Κατὰ δὲ τὰ άρθρα 307 καί 308, άφορῶντα εις τήν έκτασιν τοῦ προνομίου τοῦ ναύλου, ο πλοίαρχος προτιμάται εις τήν ἐκ τῶν πραγματειῶν τοῦ φορτίου πληρωμὴν τοῦ ναύλου μέχρι 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραδόσεως, εάν δεν περιτῆθον πάντα εις τρίτου χεΐρας. Πτωχευσάντων δὲ τῶν φορτωτῶν ἡ τῶν απαιτητῶν πρό τῆς παραλεύσεως τῶν 15 ἡμερῶν, ο πλοίαρχος προτιμάται πάντων τῶν δανειστῶν διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ ναύλου καί τῶν ὀφειλομένων άδαριῶν. Δὲν προτιμάται όμως τῶν χεΐριν τοῦ συμφέροντος αὐτοῦ τοῦ ναυλοῦντος ἡ τῆς διατηρήσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ γενομένων δανείῳ.

Κατὰ τήν ὑπ' ἀριθ. 116 τοῦ 1833 άπόφαισιν τοῦ 'Αρείου Πάγου, τὸ επί τῶν πραγματειῶν πρόνόμιον τοῦ ναύλου ὑφίσταται, εάν οἱ συναλλαττόμενοι दें παρητήσαντο τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου χορηγούμενον αὐτοῖς πρόνόμιον, 'Αλλ' ἡ παραίτησις αὐτῇ οὐδαμῶς επηρεάζει τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου αναγνωριζόμενον ειδικὸν πρόνόμιον τοῦ πλοίαρχου καί τοῦ πληρώματος επί τοῦ ναύλου διὰ τήν απότισιν τῶν μισθῶν αὐτῶν (Έμω. ν. άρθρον 271).

Τὸ συνάλλαγμα τῆς ναυλώσεως λύεται

ἢ ἀκυροῦται τῇ κοινῇ συναινέσει τῶν ἐν-
διαφερομένων μερῶν.

Λύεται πρὸς τοῦτοις κατὰ τὸ ἄρθρον 276
ἕνεκα ἀνωτέρας βίας γενομένης ἀπαγο-
ρεύσεως ἐμπορίας μετὰ τοῦ τόπου τοῦ
προορισμοῦ τοῦ φορτίου εἴτε ἀπολύτως,
εἴτε ὡς πρὸς τὰ εἶδη τῶν ἐμπορευμάτων,
ὧν σκοπεῖται ἡ μεταφορὰ, ὅτε ὁ μὲν φορ-
τωτὴς ὑφίσταται τὰς τῆς φορτώσεως καὶ
ἐκφορτώσεως δαπάνας ὁ δὲ πλοιοκτήτης
τὰς δαπάνας τῆς παρασκευῆς τοῦ πλοίου
πρὸς πλοῦν.

Καὶ ὁ ἀποκλεισμός ὑπάγεται εἰς τὰς
περιπτώσεις τῆς ἀνωτέρας βίας, ὅτε ἐπ-
έρχεται ἡ ἀκύρωσις τοῦ συμβολαίου, ἐὰν
ὁ ἀποκλεισμός ἐγνώσθῃ πρὸ τοῦ ἀσπλοῦ
τοῦ πλοίου.

Λύεται ὡσαύτως τὸ συνάλλαγμα τῆς
ναυλώσεως τῇ ὑπαιτιότητι ἢ καὶ τῇ θε-
λήσει τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων με-
ρῶν, ὑφιστάμενον τὰ ἐπακολουθήματα τῆς
συμβάσεως.

Εἰς τὴν ὑπαίτιον λύσιν τῆς συμβάσεως
ὕπὸ τοῦ ναυλοῦντος ὑπάγεται ἡ διὰ χρέη
αὐτοῦ γενομένη κατάσχεσις τοῦ πλοίου.
Ὡς πρὸς δὲ τὸν ναυλωτὴν ὁλοκλήρον τοῦ
πλοίου ἐλέγχῃ ἤδη ὅτι, ἐὰν μὴ φορτώσῃ
οὐδὲ ὡς πραγματείας, ὑποχρεοῦται νὰ κα-
ταβάλλῃ τὸ ἥμισυ τοῦ συμπεφωνημένου
ναύλου λόγῳ ἀποζημιώσεως δι' ὁλόκλη-
ρον τὸ φορτίον. Ὁφείλει δ' ἐπὶ πλέον καὶ
τὰς δαπάνας τῆς χρονοτριβῆς, ἐὰν μὴ
ἐγκαίρως εἰδοποιήσῃ τὸν πλοίαρχον ὅτι
μετεμελήθη. Ὅρα περὶ τούτων εἰδικώτε-
ρον Ναυτικ. Ἐμπορ. Δίκαιον Φλογ. καὶ
Χρυσανθοπ. § 428—430.

II. Χρυσανθοπούλος

Ναυτικὴ δικαιοσύνη. Καὶ

ἐν τῷ στρατῷ τῆς θαλάσσης, ὡς καὶ ἐν
τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς, ἡ ποινικὴ δικαιο-
σύνη ἀπονέμεται ὑπὸ εἰδικῶν ποινικῶν
δικαστῶν, ἧτοι τοῦ διαρκοῦς ναυτοδι-
καίου, οὗ ἡ ἐδρα ὁρίζεται διὰ βασιλικοῦ
διατάγματος, καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀνα-

θεωρητικοῦ δικαστηρίου, ὃ καταρτίζεται
κατὰ τὸν περὶ στρατιωτικῆς ποινικῆς νο-
μοθεσίας νόμον. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ
λείπει ἰδιαιτέρου ναυτικοῦ ποινικοῦ νό-
μου τὴν παρ' ἡμῖν ναυτικὴν ποινικὴν
ναυτικὴν νομοθεσίαν ἀποτελοῦσιν 1) ὁ
διὰ τοῦ ιη' ψηφίσματος τοῦ Κυβερνήτου
τῆς Ἑλλάδος ἐν ἔτει 1828 εἰσαχθέντος
ἐν Ἑλλάδι γαλλικοὶ ποινικοὶ νόμοι (ἧτοι
ὁ περὶ ἀδικημάτων καὶ ποινῶν τῆς 21
Αὐγ. 1770 καὶ αἱ περὶ λιποναυτίου ποινί-
και διατάξεις τοῦ τῇ 27 Μαρτίου καὶ 9
Ἀπριλίου τοῦ 1804 ἐκδοθέντος ψηφίσμα-
τος), 2) τὸ περὶ ναυτικῶν πειθαρχικῶν
ποινῶν ἐλληνικὸν διάταγμα τῆς 16 Νοεμ-
βρίου 1837 καὶ 3) ὁ νόμος ΧΝΘ' τῇ
5 Αὐγούστου 1861 περὶ ναυτικῆς ποι-
νικῆς νομοθεσίας, ὅστις, καταλὼν τὴν
παρ' ἡμῖν ἰσχὺν τῶν τῆς γαλλικῆς ποι-
νικῆς δικονομίας διατάξεων (ἄρθρ. 14
ὁρίζει α') τὰ τῆς συγκροτήσεως τοῦ διαρ-
κοῦς ναυτοδικείου (παρεμφεροῦς ἔντα
πρὸς τὸ διαρκὲς στρατοδικεῖον ἐπὶ ἀντι-
καταστάσει τῶν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς
ἀξιωματικῶν δι' ὁμοιοβιθμῶν ἀξιωματι-
κῶν τοῦ ναυτικοῦ) (ἄρθρ. 3), β) τὰ τῆς
ἀρμοδιότητος τοῦ ναυτοδικείου (παρεμ-
φεροῦς ἐπίσης πρὸς τὴν τοῦ στρατοδι-
καίου καὶ τοῦ ἀναθεωρητικοῦ) (ἄρθρ.
4—8), γ') τὰ τῆς αἰτήσεως ἀναρρίσεως
ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἔχοντα
παράλληλως πρὸς τὰ τῆς αἰτήσεως ἀναρ-
ρίσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν στρατοδι-
καίων) (ἄρθρ. 8), δ') τὰ τῆς ἀναρρίσεως
τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς, τῆς ἐν τῷ ἄρ-
τῆρι διαδικασίας καὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ
διαρκοῦς ναυτοδικείου καθ' ὃν περίπου τρι-
πὼν ἡ στρατιωτικὴ ποινικὴ νομοθεσία
τῆς ἀναρρίσεως κλπ. ἐν τῷ στρατῷ τῆς
ξηρᾶς (ἄρθρ. 9), ε') τὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ
ἀναθεωρητικοῦ διαδικασίας ἀπαρ-
χτικῶς πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ποινικὴν
νομοθεσίαν (ἄρθρ. 10), προσέτι δὲ ὁ
ἀντικαθίστησι τὰς ἐν τοῖς γαλλικοῖς ναυ-

καὶ ποινικοῖς νόμοις κακωτικὰς ποι-
νὰς, τὴν μὲν τῆς μαστιγώσεως διὰ φυλα-
κῶν ἐξ μηνῶν ἄχρι τριῶν ἐτῶν, τὴν
δὲ τῆς καταδύσεως διὰ φυλακίσεως τριῶν
μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, τὴν δὲ τῶν διὰ
πληγῶν διὰ φυλακίσεως τριῶν
μηνῶν μέχρι τριῶν μηνῶν, καὶ ζ') ἐ-
πιτιμᾷ καὶ εἰς τοὺς εἰς τὴν ἀρμοδιό-
τητα τοῦ ναυτοδικείου ὑπαγομένους τὰς
ποινὰς τοῦ στρατιωτικοῦ μὲν ποινικοῦ
νόμου, ὡς αἱ εἰς τὸν ἐν ἰσχύϊ παρ' ἡμῖν γαλ-
λικοῦ ναυτικοῦ ποινικοῦ νόμοι δὲν ὀρί-
ζουσιν ποινὴν εἰς πρᾶξιν τινα, ἣν ὅμως
τιμωρεῖ ὡς πλημμέλημα ἢ κακούργημα
στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος, τοῦ
δὲ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, ὡς αἱ εἰς
στρατιωτικὸς νόμος ὀρίζει ποινὴν
εἰς πρᾶξιν τινα, ἣν ὅμως τιμωρεῖ ὡς
πλημμέλημα ἢ κακούργημα ὁ κοινὸς ἡ-
μῶν ποινικὸς νόμος (ἀρθρ. 12 καὶ 13).
Ἄλλ' ἐπάναγκας νὰ προστεθῇ, ὅτι διὰ
τοῦ κεφαλαίου Γ' περὶ πειθαρχίας τοῦ
νόμου ΔΦΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ
κατανομῆς τῶν πληρωμάτων τοῦ στό-
λου ὠρίσθησαν καὶ πειθαρχικαὶ ποινὰι 1)
τοῦ ἀρχιστράτου στερήσεως (ἥτοι μέχρι τριῶν
μηνῶν) τῶν παρεχομένων εἰς τοὺς πτυ-
χιόχους καὶ διπλωματούχους ναυτικούς
ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τοῦ κυ-
βερνήτου τοῦ πλοίου, τοῦ διοικητοῦ τοῦ
πληρώματος ἢ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ὑπη-
ρέσιος, 2) ἀφαιρέσεως τῶν πτυχίων καὶ
διπλωμάτων, ἐπιβαλλομένης τῇ προτά-
σει τοῦ συμβουλίου τῶν προβιβασμῶν ὑπὸ
τοῦ κυβερνήτου εἰς τοὺς ναύτας καὶ μα-
θηταμένους πτυχιόχους ἢ διπλωμα-
τούχους δι' ἀμέλειαν καθ' ὑποτροπὴν περὶ
τῆς ὑπηρεσίας, ἢ διὰ κακὴν διαγωγὴν,
3) ἀπολύσεως τῶν ναυτοπαίδων καὶ τῶν
μαθητῶν κατατεταγμένων, ὑποβιβασμοῦ
αὐτῶν ἐν τῇ ἀμέσῳ κατώτερον βαθμὸν τῶν
καθηγουμένων τὴν ὑποχρεωτικὴν αὐτῶν
ὑπηρεσίαν ἀνδρῶν, ἐλαττώσεως τῆς μι-
νίστης τῶν ὑπαξιωματικῶν εἰς τὴν

μισθοδοσίαν α' τάξεως τοῦ ἀμέσως κατω-
τέρου βαθμοῦ, ἀπολύσεως τῶν ὑπαξιωμα-
τικῶν δι' οὗς λόγους καὶ καθ' ὅς περι-
στάσεις τίθενται οἱ ἀξιωματικοὶ εἰς ἀργίαν
ἢ ἀπόταξιν. Ἐπιβάλλει δὲ τὰς ποινὰς
ταύτας ὁ Ὑπουργὸς ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν
πειθαρχικῶν συμβουλίων, ἅπερ (συγκρο-
τούμενα ἐξ ἐνὸς ἀνωτέρου μαχίμου ἀξιο-
ματικοῦ ὡς προέδρου, λαμβανομένου ἐκ-
τός τοῦ πλοίου ἢ τῆς ὑπηρεσίας, εἰς ἣν
ἀνήκει ὁ ὑπάτιος, καὶ ἐκ δύο κατωτέρων
μαχίμων ἀξιωματικῶν) διορίζονται ἐκά-
στοτε ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν
ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ κυβερνήτου τοῦ πλοίου
ἢ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ πληρώματος ἢ
τοῦ διευθυντοῦ τῆς ὑπηρεσίας (ἀρθρον
44—54).

θ. Ν. Φλογαίτης

Ναυτικὴ ἐκπαίδευσις. Εἰς
μόρφωσιν τοῦ προσωπικοῦ τῶν πληρω-
μάτων τοῦ στόλου ὑπάρχουσι διττὰ σχο-
λεῖα, σχολεῖα γενικῆς ἐκπαιδεύσεως (ἰδρυ-
μένα εἰς τὸ κεντρικὸν προγυμναστήριον,
ἐνθα διδάσκονται πάντες τὴν γενικὴν
ναυτικὴν ἐκπαίδευσιν) καὶ 2) σχολεῖα
εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως (ἰδρυμένα ἐν τῇ
ξηρᾷ ἢ ἐν τοῖς πλοίοις). Ἐκ τῶν τελευ-
ταίων ὑπάγονται εἰς μὲν τὴν δικαιοδο-
σίαν τοῦ διοικητοῦ τοῦ κεντρικοῦ προ-
γυμναστηρίου, ἐν τῇ ξηρᾷ μὲν λειτουρ-
γοῦντα τὸ τῶν ὀπλιτῶν, τὸ τῆς δια-
χειρίσεως τῶν τροφίμων, τὸ τῆς δια-
χειρίσεως τοῦ ὕλικοῦ, τὸ τῆς παιδα-
γωγίας, τὸ τῶν μουσικῶν, τὸ τῶν σαλ-
πιγκτῶν, τὸ τῶν τυμπανιστῶν, τὸ τῶν
ἐσχαρέων, ἐπὶ τῆς Ὀλγας δὲ λειτουρ-
γοῦντα τὸ τῶν ναυτοπαίδων, τὸ τῶν πυ-
ροβολητῶν, τὸ τῶν θερμαστῶν μηχανικῶν,
τὸ τῶν θερμαστῶν, τὸ τῶν δυτῶν, ἐπὶ
τοῦ Ἀρεως δὲ τὸ τῶν θωρηκτῶν καὶ τῶν
οἰακιστῶν, εἰς δὲ τὸν διευθυντὴν τοῦ ναυ-
στάθμου τὸ τῆς ὑποβρυχίου ἀμύνης
(ὑποδιαίρουμενον εἰς σχολεῖον τῆς ἀπὸ
σταθμοῦ ἀμύνης, σχολεῖον τῆς κινήτης

ἀμύνης καὶ σχολεῖον τῶν μηχανικῶν τορπιλλητῶν), τὸ τῶν ὑπλοδιορθωτῶν καὶ τὸ τῶν ἱστιοποιῶν, εἰς δὲ τὸν διευθυντὴν τοῦ ναυτικοῦ νοσοκομείου τὸ σχολεῖον τῶν νοσοκόμων. Τὰ τῆς ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῶν σχολείων τούτων (ἰδρυθέντων δυνάμει τοῦ νόμου ΑΥΗΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ) ἀναφέρονται ἐν ἐκτάσει ἐν τῷ Διατάγματι τῆς 14 Ἀπριλίου 1888 περὶ τοῦ γενικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου (ἄρθρα 63—257).

Εἰς παρασκευὴν δὲ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἱδρύται ἡ τῶν ναυτικῶν δοκίμων σχολὴ δυνάμει τοῦ νόμου ΑΡΝΣ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 (τροποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου ΑΤΝΒ' τῆς 12 Φεβρουαρίου 1886 καὶ τοῦ νόμου ΑΥΝΕ' τῆς 26 Μαΐου 1887), ᾧ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδόσις τοῦ Διατάγματος τῆς 3 Ἀπριλίου 1884 περὶ τῶν ὄρων κατατάξεως ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ, τοῦ Διατ. τῆς 19 Ἀπριλίου 1884 περὶ κανονισμοῦ τοῦ τρόπου τῶν ἐξετάσεων τῶν ὑποψηφίων ναυτικῶν δοκίμων (τροποποιηθέντος ἐν τισὶ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 6 Ἰουνίου 1897) καὶ τοῦ Διατάγματος τῆς 6 Αὐγούστου 1884 περὶ προσωρινῷ ὀργανισμοῦ τῆς σχολῆς τῶν ναυτικῶν δοκίμων (τροποποιηθέντος ἐν τισὶ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 6 Σεπτεμβρίου 1895).

Σημειωτέον ὅτι ἐξεδόθησαν καὶ ἄλλα τινὰ διατάγματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίαν, οἷα τὸ Διατ. τῆς 13 Ἰουνίου 1890 περὶ χωρισμοῦ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν ναυτικῶν ὑπολογισμῶν ἀπὸ τοῦ τῆς ναυτιλίας, τὸ Διατ. τῆς 12 Ἰουλίου 1890 περὶ τῶν κατ' ἑτος διδασκτέων μαθημάτων καὶ τὸ Διατ. τῆς 22 Σεπτεμ. 1890 περὶ τῶν ἐδρῶν τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἀλλὰ πάντα ταῦτα κατηργήθησαν διὰ τοῦ Διατ. τῆς 6 Σεπτ. 1895, περιλα-

βόντος ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἀναγκαῖας μεταβολὰς εἰς τὸ Διατ. τῆς 6 Αὐγούστου 1884.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ναυτικὴ στρατολογία

Στρατολογία ναυτική.

Ναυτικὸν ἀπομαχικὸν ταμείον. Τὸ ταμείον τοῦτο ἱδρύθη διὰ τοῦ 1861 διὰ τοῦ ΧΛΘ' νόμου καὶ νέων βάσεων ἀναδιοργανωθέν διὰ τοῦ νόμου ΑΡΟΗ' τῆς 17 τοῦ Ἀπριλίου 1884 καταργήσαντος ὁλοσχερῶς τὸν προηγουμένον ΧΛΘ', (ὅστις ὅμως ἀλλεπαλλήλως ἐτροποποιήθη διὰ τῶν νόμων ΑΥΜΑ' τῆς 16 Μαΐου 1887, ΑΨΒΖ' τῆς 16 Μαΐου 1889, ΑΚΞΑ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891 καὶ ΒΥΕ' τῆς 9 Ἀπριλίου 1891) σκοπὸν ἔχει τὴν περιθαλψιν τῶν κατεπεπονημένων ἢ ἀναπήρων ἐργατῶν τῆς θαλάσσης, τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τῶν, προσέτι δὲ κατὰ περιστάσεις ἰατρικὰς τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

Κύριοι τοῦ ταμείου τούτου πόροι εἰς τὸ μὲν αἱ καταβολαὶ τῶν ἐργατῶν τῆς θαλάσσης ὀριζόμεναι μηνιαίαι ἀνάλογον τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τῆς διανύσεως ἐργαζόμενοι κατὰ θάλασσαν τὸ δὲ οἱ τόκοι τῶν κεφαλαίων αὐτοῦ.

Αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ταμείου τούτου χρονοῦσιν ἐκτελεστέαι εἰσὶν ἀνάλογοι τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐργατῶν τῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῇ βάσει ὑπεχρεώθησαν εἰς τὰς ἀποδοχὰς τοῦ ταμείου καταβολὰς, καὶ τοῦ χρόνου τῆς κατὰ θάλασσαν ὑπηρεσίας αὐτῶν. Καὶ τὰ μὲν παθήματα τῶν ἐργατῶν τῆς θαλάσσης τὰ παρέχοντα δικαίωμα εἰς συντάξιν βεβαιοῦνται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐκτελεστικῶν καὶ προξενικῶν ἀρχῶν, τῶν ἐκθέσεων καὶ τῆς ἀνωτάτης ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς· ὁ δὲ χρόνος τῆς ναυτικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας ἐκ τῶν παλαιῶν ἀπομαχικῶν ταμείων τηρουμένων μετρίων.

Τὸ ναυτικὸν ἀπομαχικὸν ταμείον, διατεταμένον ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τοῦ ἑνδοκράτου τοῦ Ναυτικοῦ, διοικεῖται ὑπὸ τοῦ ἀρχιστράτου ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιωματικῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, ἐνὸς βασιλικῷ ἐπιτρόπου, τοῦ ταμείου καὶ ἐνὸς γραμματέως, ἀπάντων ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ. Τὸ δὲ ἐκτελεστικὸν προσωπικὸν ἀποτελεῖται ἐξ ἀλλήλων μισθοδοτούμενων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ταμείου. (Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τοῦ ταμείου τούτου Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ ναυτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου σελ. 170 καὶ ἐφεξῆς).

Π. Χρυσανθόπουλος

Ναυτικὸν δάνειον καλεῖται τὸ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου αὐτοῦ ὑπάρχον δάνειον πρὸς θαλασσίαν ἀποστολήν ἐπὶ ναυτικῷ τόκῳ καὶ ὑπὸ τὸν ὄρον τὸ τε κεφάλαιον καὶ ὁ ναυτικός τόκος ἀποδοθῆσονται μέχρι τῆς ἀξίας τοῦ πλοίου πράγματος μετὰ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ ἢ λαττώθῃ ἕνεκα τυχαίου συμ-

βάντος. Τὰ περὶ ναυτοδανείου συνάλλαγμα εἰς τὴν 1) πραγματικὸν μᾶλλον ἢ προσωπικόν, ἅτε ὑποχρεωμένου ἀμέσως μόνον τοῦ πράγματος· 2) ἑτεροβαρές, ἅτε τοῦ δανείου οὐδεμίαν ἄλλην ἔχοντος ἐφεξῆς ὑποχρέωσιν· 3) τυχηρόν, ἅτε τυχαίων γεγονότων ἐξαρτωμένης τῆς ἀποδοχῆς ἢ τῆς ζημίας· 4) ὑπὸ αἵρεσιν, ἅτε τοῦ δανειζομένου ὑποχρεωμένου εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ δανείου μετὰ τοῦ ναυτικοῦ τόκου μόνον ἐφ' ὅσον τὰ ὑπέγγυα παθήματα δὲν ᾔθελον ὑποστῆ βλάβην ἢ ἀπώλειαν ἐκ τυχαίου γεγονότος ἢ θαλασσοπλοίας.

Τοῦ κοινοῦ δανείου διαφέρει τὸ ναυτοδάνειον, καθ' ὅτι 1) διατίθεται ἀναγκαστικῶς εἰς ναυτικὴν ἐπιχείρησιν καὶ ἐπομένως ἐκτίθεται εἰς κινδύνους, 2) ἐπάγεται ἀναγκαστικῶς τὴν εἰς αὐτὸ ὑπεγγύασιν τῶν ἀποδοχῶν τοῦ δανεισθέντος ποσῶν κτηθέντων ἢ

κτηθητομένων πραγμάτων καὶ τοῦ τιμήματος αὐτῶν, 3) περιέρχεται μὲν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ δανειζομένου, διαπλεεί δὲ μὴ ἐπὶ κινδύνῳ τοῦ δανειστοῦ καὶ 4) συνεπάγεται ναυτικὸν τόκον, ἀποτελοῦντα τὸ ἀντίτιμον τῶν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων.

Τὸ ἄρθρον 311 τοῦ Ἑμπ. νόμου, τὸ καὶ πρῶτον τοῦ περὶ ναυτικοῦ δανείου τμήματος, ἀρχεῖται οὕτω: Ἐὰν ναυτικὰ συμβόλαια γίνονται παρὰ συμβολαιογράφῳ ἢ καὶ ἰδιοχειρῶς κτλ. Ἀλλὰ τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει: Tout contrat à la grosse, ἥτοι πᾶν ναυτοδάνειον, καὶ ἐπομένως οὐχὶ πᾶν ναυτικὸν συμβόλαιον, ὡς ἔχει ἡ ἐλληνικὴ μετάφρασις. Ὡσαύτως καὶ τὸ γαλλικὸν κείμενον τοῦ ἁρθροῦ 313 ἀρχεῖται οὕτω: Tout acte de prêt à la grosse, ἥτοι πᾶν ἔγγραφον περὶ ναυτοδανείου καὶ οὐχὶ πᾶν ναυτικὸν συμβόλαιον, ὡς φέρει ἐσφαλμένως ἡ ἐλληνικὴ μετάφρασις.

Ἀμφισβητεῖται μεταξὺ τῶν συγγραφέων, εἰς ἀπαιτῶν ὁ νόμος ἔγγραφον δημοσίον ἢ ἰδιωτικόν νοτὶ ἔγγραφον ἐπὶ τούτῳ συντεταγμένον. Καθ' ἡμᾶς ὁρθότερα εἶνε ἡ γνώμη τῶν καταφατικῶς ἀποφαινομένων διὰ τὸν κυριώτατον λόγον ὅτι τὸ ναυτοδάνειον καὶ μὴ ἔγγραφον κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις προτιμᾶται πάντως τῶν ἀπλῶν δανείων, δι' ὃ ἡ περὶ ἔγγραφου διάταξις τοῦ ἁρθροῦ 311 τοῦ Ἑμπ. ν. θεωρητέα ὡς δημοσίας τάξεως. Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τοῦ θέματος τούτου Ναυτ. Ἑμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 449.

Ὁ νόμος περὶ βιβλίου ναυτοδανείων τοῦ 1851, καταργήσας τὸ ἄρθρον 312 τοῦ Ἑμπ. νόμου, ἀπήτησε τὴν ἐγγραφὴν τῶν ναυτοδανείων εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νόμου καθιερούμενον βιβλίον ναυτοδανείων, ὁπερ ὀφείλει νὰ φέρῃ ἕκαστον πλοῖον διὰ τὴν ἐγγραφὴν τῶν ἰδίων δανείων. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον τὸν εἰρημένον

νόμον καὶ τὴν ἀνωτέρω παραθεῖσαν πραγματείαν περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ ἡμετέρου νόμου ἀπέναντι τοῦ καταργηθέντος ἄρθρου 312 (§ § 410—452), ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐφαρμοστέου νόμου ἐν τῇ συνομολογήσει ναυτοδανείου πρὸ τοῦ ἀπόπλου καὶ κατὰ τὸ ταξείδιον (§ § 454 καὶ 455).

Τὸ ἄρθρον 312 θεωρητέον ὡς καταργηθὲν μόνον ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου συνομολογούμενα ναυτοδάνεια, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐκ τοῦ φορτίου συνομολογούμενα τοιαῦτα δάνεια πρὸ τοῦ ἀπόπλου, ἅτινα ἐπὶ μόνου τοῦ φορτίου γινόμενα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐγγράφονται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ πλοίου. Ἀλλὰ μᾶλλον δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἡ συνομολογήσις δανείων τοιούτων πρὸ τοῦ ἀπόπλου κατηγορήθη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῆς συνηθείας καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἡμέτερος νομοθέτης τοῦ 1851 κατήργησε τὸ ἄρθρον 312 μὴ ἐπιφυλάξας τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ φορτίου ναυτοδάνεια. ("Ὁρα Μελέτην περὶ ὑποθήκης πλοίων Χρυσανθοπούλου σελ. 224—228).

Τὸ δ' ἄρθρον 311 ὀρίζει, μὲν τί πρέπει νὰ δηλοῖ τὸ τοῦ ναυτοδανείου συμβόλαιον, ἀλλ' αἱ τοιαῦται διατάξεις δὲν διαγράφονται πᾶσαι ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος. Ἀπαραίτητον ὅμως εἶναι νὰ δηλοῦται τὸ ὡς δάνειον διδόμενον κεφάλαιον, ὅπερ δύναται νὰ συνίσταται καὶ εἰς πράγματα, ὧν ὀριστέα ἢ ἀποδοτέα ἀξία. Ἀπαραίτητος εἶναι καὶ ἡ δήλωσις τοῦ συμφωνημένου ναυτικοῦ τόκου, διότι ἄνευ αὐτοῦ δὲν ὑφίσταται ναυτοδάνειον. Ἀπαραίτητος ὡσαύτως εἶναι καὶ ἡ δήλωσις τοῦ ὀνόματος τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ τοῦ ὀνόματος τοῦ δανειστοῦ δήλωσις δὲν εἶναι ἀπαραίτητος, διότι τὸ ναυτοδάνειον δύναται νὰ ἐκδοθῇ καὶ εἰς διαταγὴν, ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 313 ἢ καὶ εἰς τὸν κομιστήν, ὅτε τὸ συμβόλαιον μεταβιβάζεται δι' ὀπισθογραφῆσεως, ἐφαρμοζομένης τῆς περὶ συ-

ναλλάγματικῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 137 τοῦ ἐμπ. νόμου. Ἀλλ' ὡς πρὸς πληρωμὴν τοῦ ναυτικοῦ τόκου τὸ ἄρθρον 314 ὀρίζει ὅτι, ὅπως ἡ ἐγγύησις ἐκτελεῖται καὶ εἰς τὴν τούτου πληρωμὴν, νάγκη νὰ συμφωνηθῇ ρητῶς. Ὅθεν ὀπισθογράφοι, μὴ οὕσης ρητῆς τοιαύτης συμφωνίας, ὑποχρεοῦνται μόνον διὰ κεφάλαιον τοῦ ναυτοδανείου.

Τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβολαίου ποτελοῦντος πρᾶξιν ἐμπορικὴν δι' ἄλλα τερα τὰ μέρη, ἀπαιτεῖται νὰ ἐκτελεσθῇ τὰ ταῦτα τὴν ἱκανότητά πρὸς ἐπιχείρησιν ἐμπορικῶν πράξεων.

Καὶ τὸ μὲν πρὸ τοῦ ἀπόπλου ναυτοδάνειον ἐνεργεῖ κατὰ γενικὸν κανόνα τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου ἰδιοκτητή, ὁ δὲ πλοίαρχος ὅπως συνομολογήσῃ πρὸ τοῦ πλοίου δάνειον καὶ ἐὰν μὴ εὐρίσκειται ἐν τῷ τόπῳ τῆς διαμονῆς τοῦ πλοιοκτητοῦ ἀνάγκη κατὰ τὸν ἡμέτερον πρὸς τὸ βιβλίον ναυτοδανείων νόμον νὰ φέρῃ δικὴν ἄδειαν τῶν πλοιοκτητῶν, κατὰ τὰ ἄρθρα 232 καὶ 321 τοῦ ἐμπ. νόμου μόνον ἐν τῷ τόπῳ τῆς διαμονῆς τοῦ πλοιοκτητῶν ἀπαιτεῖται τοιαύτη ἀδελφωμένη ἐπισήμως, ἥτοι διὰ δημοσίου ἐγγράφου. Τούναντίον δὲ κατὰ τὸ ταῦτα δάνειον τὸ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου τοῦ φορτίου δάνειον συνομολογεῖται ἀπὸ τοῦ πλοίαρχου τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 234 τοῦ ἐμπ. νόμου. Δὲν δύναται δ' ὁ πλοιοκτήτης κατὰ τὴν ὀρθοτάτην γνώμην νὰ ἀπαγορεύσῃ τῷ πλοίαρχῳ τὴν συνομολογήσιν τοῦ τοιοῦτου δανείου, ἅτε ἀφορῶντι εἰς τὸ συμφέρον πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, ἥτοι τῶν φορτωτῶν τῶν ἀσφαλιστῶν καὶ αὐτῶν τῶν ὀφειλῶν τοῦ πληρώματος.

Τὸ ἄρθρον 322 προνοεῖ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν δύναται ὁ πλοίαρχος νὰ δανεισθῇ ναυτικῶς εἰς βῆρος τῆς μερίδος τῶν συνιδιοκτητῶν τοῦ πλοίου, τῶν μὴ συνεισφερόντων τὴν ἀναλογούσαν αὐτοῖς μερίδα.

ρίδα δαπανῶν διὰ τὰς πρὸς πλοῦν παρασκευὰς τοῦ πλοίου. Περί τούτου γίνεται λόγος ἐν τῇ λέξει Πλοίαρχος.

Εἰς ναυτοδάνειον δύνανται νὰ δοθῶσιν, ὡς εἴρηται ἤδη, οὐ μόνον χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα, ὧν ὁρίζεται ἡ ἀποδοτέα ἄξια, ἀλλὰ καὶ ἀπαιτήσεις ἐκ κεκτημένου ναύλου ἢ κέρδους πηγάζουσαι. Δὲν ἀπαγορεύεται πρὸς τούτοις ἡ συμφωνία τοῦ νὰ ἀποδοθῶσιν αἰτούμενα τὰ ὡς ναυτοδάνειον δοθέντα πράγματα μετὰ ναυτικοῦ τόκου, ὑπὸ τὸν ὅρον ἐὰν ἀπολεσθῶσι κατὰ τὸν πλοῦν ἐκ τυχαίου συμβάντος νὰ ἀπαλλοτρίωσιν πείσης ὑποχρεώσεως ὁ δανεισάμενος. Πάντως ὅμως ἀπαιτεῖται νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς θαλασσίους κινδύνους τὰ ὡς ναυτοδάνειν δοθέντα πράγματα ἢ χρήματα, ἐξαιρέσει τοῦ κατὰ τὸ ταξιδίον δανείου, ὅτε ὁ δανειστής δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν τὰ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου ἢ τοῦ πλοῦ δοθέντα χρήματα ἐχρησιμοποιήθησιν πράγματι εἰς τὰς ἀνάγκας ταύτας. "Ορα περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος Ναυτ. Ἑμπ. Δίκ. Φλογ καὶ Χρυσ. § 474 καὶ μελέτην περὶ ὑποθήκης πλοίου Χρυσανθοπούλου σελ. 223 καὶ ἐφεξῆς.

Τὰ ἄρθρα 315 καὶ 320 τοῦ ἐμπ. νόμου ὁρίζουσι τίνα πράγματα δύνανται νὰ καταστῶσιν ἢ καθίστανται αὐτοδικαίως ὑπέγγνα εἰς τὸ ναυτοδάνειον. Τούναντίον δὲ τὰ ἄρθρα 318 καὶ 319 ὁρίζουσιν ἐπὶ τίνων πραγμάτων δὲν ἐπιτρέπεται ἡ συνολογητὴς ναυτοδανείου. Τὸ δὲ κατὰ παράθεσιν τοῦ ἁρθρου τούτου συνομολογηθὲν δάνειον ἰσχύει ὡς ἀπλοῦν δάνειον ἀποσπῶρον κοινὸν τόκον.

Ἡ συμφωνία δτι τὸ ὑπέγγνον εἰς τὸ ναυτοδάνειον πρᾶγμα ἢ τὰ ναυτικῶς δανεισθέντα χρήματα δὲν θέλουσιν ἐκτεθῆ εἰς θαλασσίους κινδύνους καταστρέφει τὴν φύσιν τοῦ ναυτοδανείου, ὅπερ ἰσχύει τότε ὡς ἀπλοῦν δάνειον. Πρὸς τούτοις ἐὰν ἐγκατελείψῃ τὸ ταξιδίον πρὸ τῆς

ἐνάρξεως αὐτοῦ τὸ γενόμενον δάνειον παύει νὰ ᾖ ναυτικόν.

Τὸ ἄρθρον 326 ὁρίζει δτι τὰ ἴδια τοῦ ὑπεγγύου πράγματος ἐλαττώματα δὲν εἶναι εἰς βῆρος τοῦ δανειστοῦ. Οὐδὲ τοῦ δανειζομένου ἡ ὑπαίτιότης εἶναι εἰς βῆρος τοῦ δανειστοῦ, εὐθυνομένου μόνον διὰ τὰ τυχαία γεγονότα, ἢ διὰ τὴν ἐξ ὑπαιτίας τῆτος τρίτου βλάβην τοῦ ὑπεγγύου πράγματος, θεωρουμένην καὶ ταύτην τυχαίαν. Ἀρκεταὶ δὲ ὁ χρόνος τῶν κινδύνων κατὰ τὸ ἄρθρον 328, ἐὰν μὴ ὠρίσθῃ ἄλλως ἐν τῷ συμβολαίῳ, ὡς πρὸς μὲν τὸ ὑπέγγνον πλοῖον καὶ τὰ παρακολουθήματα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀπόπλου καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ κατὰπλου εἰς τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ, ὡς πρὸς δὲ τὰ ὑπέγγνα ἐμπορεύματα ἀπὸ τῆς φορτώσεως αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἢ τοὺς λέμβους μέχρι τῆς ἀποβίβάσεως εἰς τὴν ξηράν. Ὡς δὲ τὸ δάνειον ἐγένετο δι' ὠρισμένον χρόνον, προδήλως οἱ θαλάσσιοι κίνδυνοι δὲν βεβρύνουσι τὸν δανειστήν πέρα τοῦ ὀρισθέντος διὰ τῆς συμβάσεως χρόνου. Προκειμένου δὲ περὶ δανείου ἐπὶ πραγματικῶν, δὲν εὐθύνεται ὁ δανειστής, ἐὰν αὐταὶ ἐφορτώθησαν εἰς ἄλλο πλοῖον ἢ τὸ δηλωθὲν ἐν τῷ συμβολαίῳ, ἐκτὸς ἐὰν ἔγινε τοῦτο ἕνεκεν ἀνωτέρας βίας, ὡς ὁρίζει τὸ ἄρθρον 324.

Καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ ταξιδίου, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ἀνωτέρας βίας, δὲν βεβρύνει τὸν δανειστήν. Καὶ αὕτη ἡ μεταβολὴ τοῦ πλοίαρχου καθιστᾷ ἄκυρον τὸ δάνειον ὡς ναυτικόν, ἐὰν ρητῶς ἐδηλώσῃ ἐν τῷ συμβολαίῳ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ τοῦ πλοίαρχου ἀντικατάστασις ὑπὸ τοῦ δανεισμένου πλοιοκτῆτου.

Ὁ ναυτικὸς τόκος, ὧν τὸ ἀντίτιμον τῶν εἰς βῆρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων, ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον στοιχεῖον τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβολαίου. Μὴ ὄντος δὲ συνομολογημένου ναυτικοῦ τόκου, δὲν ὑπάρχει ναυτοδάνειον κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην.

Οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ ἐλάττωσις τοῦ συνωμολογημένου ναυτικοῦ τόκου ἢ ὑπερ-όγκου. Ὅφειλται δὲ ναυτικὸς τόκος ἐφ' ὅσον τὸ δάνειον ὑφίσταται ὡς ναυτικόν, ἐφ' ὅσον δηλονότι ὑφίστανται οἱ εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κίνδυνοι.

Ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ δανεισμένου ἰδιάζουσιν σπουδαιότητα ἔχει ἡ διάκρισις μεταξὺ τοῦ πρὸ τοῦ ἀπόπλου καὶ τοῦ κατὰ τὸν πλοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ γενομένου δανείου. Οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς παρατηροῦσιν ὁρθῶς ὅτι ὁ νομοθέτης εἶχε μᾶλλον ὑπ' ὄψει τὸ πρὸ τοῦ ἀπόπλου δάνειον ἢ τὸ κατὰ τὸν πλοῦν, περὶ οὗ πραγματεύεται κυρίως εἰπεῖν μόνον τὸ ἄρθρον 234, Ὅρα περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος Ναυτ. ἐμπ. δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 483.

Ὁ ναυτοδανειστής ἔχει δύο ἀγωγάς, τὴν μὲν πραγματικὴν κατὰ τοῦ ὑπεγγύου εἰς τὸ δάνειον πράγματος, τὴν δὲ προσωπικὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου. Τὸ κατὰ τὸν διάπλου ὁμῶς ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου γενομένου δάνειον φέρει ἐξαιρέτως τὸν πραγματικὸν χαρακτῆρα, ἅτε δικαιουμένων τοῦ τε ἰδιοκτῆτου τοῦ πλοίου κατὰ τὸ ἄρθρον 216 τοῦ ἐμπ. νόμου, ὡς καὶ τοῦ τοῦ φορτίου διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου, νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς περὶ τούτου ὑποχρεώσεως διὰ τῆς παρχωρήσεως τοῦ πλοίου μετὰ τοῦ ναύλου, ἢ τοῦ φορτίου.

Τὸ προνόμιον τοῦ ναυτοδανείου περιορίζεται ἐπὶ μόνων τῶν ὑπεγγύων εἰς αὐτὸ πράγματων. Διεκδικοῦνται δὲ ταῦτα ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἐφ' ὅσον δὲν περιέλθωσι νομίμως εἰς τὴν κυριότητα τρίτου. Τὸ ἐπὶ τοῦ πλοίου δάνειον ἔχει προνόμιον καὶ ἐπὶ τοῦ ναύλου τοῦ κεκτημένου κατὰ τὸ ταξιδίου τῶν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων. Ἐν ἀπωλείᾳ δὲ τῆς πραγματικῆς ἀγωγῆς διὰ τῆς περιελεύσεως τῶν ὑπεγγύων πραγμάτων εἰς τὴν κυριότητα τρίτου ὁ δανειστής σώζει τὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου προσωπικὴν ἀγωγὴν.

Ἐγκαταλειφθέντος τοῦ ταξιδίου τοῦ ἀπόπλου δὲν ὑφίσταται, ὡς ἤδη εἰρήνεται, ναυτοδάνειον, καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδὲ προνόμιον. Μὴ ὑφιστάμενου δὲ ναυτοδανείου, οὐδὲ ναυτικὸς τόκος ὀφείλεται ὡς ἀπεφάνηται καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (147 τοῦ 1853 καὶ 155 τοῦ 1863). Πρὸς ταῦτα μᾶται ὁμῶς πάντοτε τὸ τοιοῦτον δάνειον τῶν ἐγγχειρογράφων δανειστών.

Εὐδοκῆντος τοῦ ὑπεγγύου πράγματος ἢ λήξαντος τοῦ χρόνου τῶν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ κινδύνων, δικαιούται οὗτος ἀπαιτήσῃ τὸ τε κεφάλαιον καὶ τὸν πλεονεκτημένον ναυτικὸν τόκον, ὀφείλει ὁμῶς νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐπληρώθησαν ὅροι καθ' οὓς τὸ δάνειον κατέστη ἀπαιτητὸν.

Ὑποχρεούμενος δ' ἐφεξῆς ὁ δανειστής μὲν προσωπικῶς καὶ δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς περιουσίας, ὀφείλει διὰ τὴν ἐπὶ πλοῦν καθυστέρησιν τοῦ κεφαλαίου τόκον κοινῶς.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν ὀφειλόμενον ναυτικὸν τόκον, διχάζονται αἱ γνώμαι, τῶν καὶ δεχομένων ὅτι ὀφείλεται ἐπ' αὐτοῦ κινδύνος τόκος ἂν ᾗ κατέστη μετὰ τοῦ κεφαλαίου ἀπαιτητός, τῶν δὲ ἀποκρυνόντων τὸ τοκοφόρον τοῦ τόκου πρὸ τῆς δι' ἀγωγῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ ὁμῶς νανταὶ οἱ συμβαλλόμενοι διὰ τῶν ὁρῶν τοῦ συμβολαίου νὰ κανονίσωσι τὰ κέρδη τούτου.

Ἀπολεσθέντος ὁλοσχερῶς τοῦ ὑπεγγύου εἰς τὸ δάνειον πράγματος ἕνεκα τυχαίου γεγονότος καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῶν κινδύνων τοῦ δανειστοῦ κινδύνων, οὐδὲν κατὰ τὸ ἄρθρον 325 δύναται νὰ γίνῃ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτήσις. Προκείμενου δὲ περὶ ἀπωλείας τῶν ὑπεγγύων τοῦ δανείου πραγματειῶν, ὁ δανειστής ὀφείλει κατὰ τὸ ἄρθρον 329 νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶχε φορτώσει πράγματα ἄξια τοῦ μὲ τὴν ποσότητα τοῦ ναυτοδανείου. Ἐάν δεικνύεται δὲ ἡ φόρτωσις διὰ τοῦ πωτικοῦ καὶ ἄλλων μέσων παραδει-

μένων ἐν τῷ ἐμπορίῳ. Ἀποδεικνυμένης δὲ τῆς φορτώσεως μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ, ὁ δανεισάμενος ἀπαλλασσόμενος κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦτο, ὡς ἀπολεσθέντος τοῦ φορτίου, ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ δανείου μετὰ τόκου κοινοῦ.

Ἐν περιπτώσει τέλους ναυαγίου, ἡ πληρωμὴ τῶν ναυτοδανείων περιορίζεται κατὰ τὸ ἄρθρον 327 εἰς τὴν ἀξίαν τῶν διασωθέντων ἐκ τῶν εἰς τὸ ναυτοδάνειον ὑπεγγύων πραγμάτων. Ἡ ἀγωγή τοῦ δανειστοῦ καθίσταται τότε καθαρῶς πραγματική ἐπὶ τῶν ὑπεγγύων πραγμάτων ἢ τῆς ἀξίας αὐτῶν. Δὲν ἔχει δὲ κατὰ τοῦ δανεισάμενου ἄλλην ἀγωγήν ἢ τὴν ἐκ τῆς διαχείρισεως ἢ τῆς διασώσεως τῶν ναυαγίων, καὶ καθ' ὅσον οὗτος εἶναι ἔνοχος βόλου ἢ ἀμελείας μὴ ἐνεργήσας π.χ. ὅτι ἐξηρτάτο ἀπ' αὐτοῦ πρὸς διάσωσιν τῶν ναυαγίων. Συντρέχει δὲ ὁ δανεισάμενος μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν διασωθέντων πραγμάτων, ἐὰν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχωσι καὶ πράγματα τούτου μὴ ὑπεγγυηθέντα εἰς τὸ ναυτικὸν δάνειον καὶ ἐπομένως κινδυνεύοντα δι' αὐτόν. Ἐὰν δὲ τὸ ναυτοδάνειον ἔχῃ ὑπέγγραν ἐξ ὁλοκλήρου τὸ τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον, ὁ δανειστής ἔχει ἀπεριόριστον δικαίωμα ἐπὶ τῶν διασωθέντων ναυαγίων, ὀφείλων μόνον νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὰς γενικὰς ἀβάριας. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ναυαγίου ὑπάγεται καὶ ἡ ἐξ ἄλλου τυχαίου συμβάντος ἐλάττωσις τῆς ἀξίας τοῦ ὑπεγγύου πράγματος, ὅτε ἀποσβέννυνται ἢ κατὰ τοῦ δανεισάμενου προσωπικὴ ἀγωγή.

Πλειόνων ὑπαρχόντων δανείων, προτιμῶνται κατὰ τὸ ἄρθρον 323 τὰ κατὰ τὸ τελευταῖον ταξιδίον γεγόμενα τῶν διὰ προλαβόντα ταξείδια γενομένων. Ἐκ δὲ τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ ταξείδιον γενομένων προτιμῶνται τῶν πρὸ τοῦ ἀπόπλου τὰ κατὰ τὸν πλοῦν γεγόμενα, καὶ ἐκ τούτων πάλιν τὸ τελευταῖον, ὅτε γεγόμενον πρὸς τὸ συμ-

φέρον ἀπάντων τῶν προηγουμένων δανειστών.

Περὶ τῶν προνομίων ἐν γένει ἐπὶ τοῦ πλοίουπραγματευόμεθα ἐν τῇ λέξει πλοῖον.

Τὸ ἄρθρον 330 ὁρίζει ὅτι οἱ ναυτοδανειτὰι ὑποχρεοῦνται εἰς τὰς κοινὰς ἀβάριας. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ κατὰ τὸν διάπλου γεγόμενον δάνειον κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι δὲν ὑποβάλλεται τοῦτο εἰς ταιαύτην συνεισφοράν. Ὅρα δὲ περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος Ναυτ. ἐμπ. δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 496.

Καὶ αἱ ἀπλαῖ ἐταιρίαι κατὰ τὸ αὐτὸ 330 ἄρθρον εἶναι εἰς βῆρος τῶν δανειστών, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνίᾳ. Συμφωνοῦσιν ὅμως οἱ συγγραφεῖς ὅτι τὸ κατὰ τὸ ταξιδίον συνομολογούμενον δάνειον οὐδέποτε συντρέχει εἰς τὰς ἀπλὰς ἀβάριας, καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία, ὅτε ἀντικειμένου τοῦ πράγματος εἰς τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος τούτου. Κατὰ τὸ ἄρθρον 331 ἐὰν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοίου ἢ (καὶ οὐχὶ καὶ ὡς φέρει ἐσφαλμένως τὸ ἑλληνικὸν κείμενον) τοῦ αὐτοῦ φορτίου ὑπάρχῃ ναυτοδάνειον καὶ ἀσφάλεια ἢ τιμὴ τῶν ἐκ ναυαγίου διασωθέντων πραγμάτων διανεμηταὶ μεταξὺ τοῦ δανειστοῦ ὡς πρὸς τὸ κερφάλαιον μόνον καὶ τοῦ ἀσφαλιστοῦ διὰ τὸ ποσὸν τῆς ἀσφαλείας κατ' ἀναλογίαν τῆς μετοχῆς αὐτοῦ.

Ἡ ἀληθὲς τῆς διατάξεως ταύτης ἐννοία εἶναι ἡ ἀκόλουθος. Ὁ ὀφειλέτης ναυτοδανείου, ὁ ὑπεγγυάσας εἰς τούτο ὁλοκλήρως τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος καίπερ ὑπερτέραν τῆς τοῦ δανείου, ἔχει μὲν τὸ δικαίωμα νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἀνιούσαν ἀξίαν τοῦ ὑπεγγύου εἰς τὸ ναυτοδάνειον πράγματος. Ἀλλὰ, μὴ συνομολογήσας τοιαύτην ἀσφάλειαν, δὲν δικαιούται νὰ συντρέξῃ μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἐπὶ τῶν ναυαγίων τοῦ πράγματος τούτου, ὅτε καταστήσας αὐτὸ ἐξ ὁλοκλήρου ὑπέγγυον

εἰς τὸ ναυτοδάνειον. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον συνωμολόγησεν τοιαύτην ἀσφάλειαν, ὡς ἀσφαλίστης δικαιούται νὰ συντρέξῃ μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἀναλόγως τῆς ὑπὲρ τὸ δάνειον ἀξίας τοῦ πράγματος τούτου, ἐπὶ τῶν ναυαγίων αὐτοῦ περὶ ὧν ὀρίζει τὸ εἰρημένον ἄρθρον. Παρέχει ἄρα ὁ νόμος τῷ ἀσφαλιστῇ ὡς ἴδιον τὸ τοιοῦτον δικαίωμα, οὗ ἀμοιρεῖ ὁ ἀσφαλιζόμενος.

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸ κατὰ τὸν διάπλουν δάνειον δὲν χωρεῖ τοιαύτη συνδρομή, ἅτε προτιμωμένου αἰέποτε τούτου ὡς γενομένου χάριν τοῦ κοινού συμφέροντος ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, ἐπομένως καὶ τοῦ ἀσφαλιστοῦ. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ναυτ. ἐμπορ. δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 498.

Τὸ συνάλλαγμα τοῦ ναυτοδανείου ἀκυροῦται ἢ ἀναστρέφεται ἐλλείψει θαλασσιῶν κινδύνων, ἅτε ἀποτελούντων μετὰ τοῦ ναυτικοῦ τόκου τὸν οὐσιώδη χαρακτῆρα τοῦ ναυτοδανείου.

Ἡ ἀκυρότης ἢ ἡ ἀναστροφή τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συναλλάγματος ἐπάγεται ὑπὲρ τοῦ δανεισαμένου τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς ἀποτίσεως ναυτικοῦ τόκου. Δικαιούται ὅμως εἰς ἀπόληψιν κοινού τόκου ἐπὶ τοῦ δανεισθέντος κεφαλαίου ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 317 ἐδ. 6'.

Συγγραφεῖς τινες ἐφαρμόζοντες καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν περὶ ἀσφαλείας διατάξιν τοῦ ἄρθρου 349 ἀποφαίνονται ὅτι, ἀναστρεφόμενου τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβολαίου, ὁ δανειστής δικαιούται πρὸς τῷ κοινῷ τόκῳ νὰ ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου λόγῳ ἀποζημιώσεως ἡμισυ τοῦ 0/0 ἐπὶ τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ. Ἕτεροι δὲ ἀναγνωρίζουσι τὴν τοιαύτην ὑποχρέωσιν τοῦ δανεισαμένου μόνον ἐσάκις ὁ δανειστής συνωμολόγησεν ἀσφάλειαν ἐπὶ τοῦ δανείου, διὰ τὸν λόγον ὅτι ὑποχρεοῦται τότε οὗτος νὰ καταβάλλῃ τῷ ἰδίῳ ἀσφαλιστῇ συμφώνως τῷ εἰρημένῳ 344 ἄρθ. τὸ ἡμισυ τοῖς 0/0 ἐπὶ τοῦ ἀσφαλισθέντος

δανείου, διὰ τὴν ἐπελθούσαν ἀκυρότητα τῆς ἀσφαλείας ἔνεκεν τῆς ἀναστροφῆς τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβολαίου.

Τὸ ναυτοδάνειον οὐδέποτε δύναται ἢ ἀνώτερον τῆς ἀξίας τῶν εἰς αὐτὸ ὑπογεγνημένων πραγμάτων, διότι ἄλλως ἤθελε ἔχει προδήλως συμφέρον ὁ δανεισάμενος οὐχὶ εἰς τὴν εὐδωσιν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς. Ἐὰν ἔνεκα ἀπάτης τοῦ δανεισαμένου τὰ ὑπεργνηθέντα εἰς τὸ ναυτοδάνειον πράγματα ᾧσιν ἐλάσσονος ἀξίας τοῦ ἐανεισθέντος κεφαλαίου (μὴ συμπεριλαμβανομένου ἐκ τῶν ἐκ τῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς), τὸ ναυτοδάνειον κηρύσσεται ἄκυρον. Τὴν τοιοῦτον δὲ λόγῳ ἀκύρωσιν τοῦ δανείου δικαιούται νὰ προβῇ μόνον ὁ δανειστής, ὅπου ὅμως νὰ ἀποδείξῃ οὐ μόνον ὅτι καὶ τὰ ὑπεργνηθέντα πράγματα εἶχον ἐλάττωσιν ἀξίας, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅλον τοῦ δανεισαμένου. Τεκμαίρεται δὲ ἡ ἀπάτη εἰάν τὰ ὑπέγγραφα εἰς τὸ πρὸ τοῦ ἀποπληρωθέντος δανείου πράγματα ἦσαν ἡραλισμένα τοῦ δανείου ἢ ἡσφαλισθῶσαν κατόπιν. Ἡ ἐκτίμησις τῶν ὑπεργνηθέντων πραγμάτων γίνεται κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῶν ἐν τῷ τόπῳ τῆς φορεώσεως, ἐφαρμοζομένη κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐνταῦθα τοῦ ἄρθρου 339 τοῦ ἀγγλικικοῦ εἰς τὸς ἀσφαλιστικούς. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἢ δὲν ἀποδείξηται ὁ λόγος, ἐφαρμόζεται τὸ ἄρθρον 317, καὶ ἐπέρχεται ἐν μέρει ἢ ἀκύρωσις τοῦ ναυτοδανείου, ἥτοι κατὰ τὸ ποσὸν καθ' ὑπερβάλλει τὴν ἀξίαν τῶν ὑπεγγυῶν πραγμάτων, καὶ ὁ ἀποδίδεται αὐτῷ ὡς ἀπλήρωτον δάνειον, ἀπηλλαγμένον τῶν θαλασσιῶν κινδύνων καὶ μετὰ κοινῷ τόκου, τοῦ οὐκ ἐν τῷ τόπῳ τοῦ συμβολαίου. Τὴν τοιοῦτον λόγῳ ἀκύρωσιν τοῦ συναλλάγματος δύναται νὰ αἰτήσῃται ἕκαστος τῶν μερῶν.

Τὸ κατὰ παράθεσιν τοῦ ἄρθρου 317 γενομένον ναυτοδάνειον ἐπὶ μέλλοντι ναύλου ἢ κέρδους ἐλπιζομένου ἐκ τῆς

πώλησιν τῶν πραγματειῶν ἀποδίδεται ὡς ἀπλὸν δάνειον ἄνευ οὐδενὸς τόκου. Ἐπομένως οὐδὲ κοινὸν τόκου. Ἡ λέξις οὐδένος, ὑπάρχουσα εἰς τὸ γαλλικὸν κείμενον, δὲν φέρεται ἐν τῇ ἑλληνικῇ μεταφράσει.

Ἐπαρχόντων συγχρόνως ναυτοδανείου καὶ ἀσφαλείας ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων, ἐφαρμόζονται οἱ ἐξῆς κανόνες. Ἐὰν τὰ ἀσφαλισθέντα ἤδη δι' ὁλοκλήρον τὴν ἄξιαν αὐτῶν ὑπεγγυήθησαν κατόπιν ὡς ναυτοδάνειον ἢ, ἐὰν προηγηθῆντος ναυτοδανείου, ἐπηκολούθησεν ἀσφάλεια ὑπὸ τοῦ δανεισμένου τῶν ὑπεγγυηθέντων εἰς τὸ ναυτοδάνειον πραγμάτων μὴ ἔχοντων ἄξιαν ἰσχυτέραν τῆς τοῦ δανείου, δὲν ὑπάρχει δὲ ὁλόκος τοῦ δανεισμένου, ἀνιστρέφεται ἡ ἀσφάλεια κατ' ἀμφότερας τὰς περιπτώσεις, εἴτε μεταγενεστέρᾳ δηλονότι εἴτε προγενεστέρᾳ τοῦ δανείου συγχάνει αὕτη διὰ τὴν ἐλάττωσιν πάντως τοῦ ἀσφαλιστοῦ ζημίων. Ἐὰν δὲ ἡ ἄξια τῶν ὑπεγγυῶν εἰς τὸ δάνειον πραγμάτων ᾗται ἂνωτέρα καλύπτουσα καὶ τὴν συνομολογηθεῖσαν ἀσφάλειαν, ἀμφότερα τὰ συνλλάγματα ἰσχύουσιν ὡς μὴ συγχρούμενα. Ἐὰν τέλος τὸ ἄθροισμα τοῦ ναυτοδανείου καὶ τῆς ἀσφαλείας, ὑπερβαίνει τὴν ἄξιαν τῶν ὑπεγγυῶν πραγμάτων, τὸ μὲν ναυτοδάνειον ἰσχύει ἐπ' ὁλοκλήρου, ἀκυροῦται δὲ ἡ ἀσφάλεια ἐκ μέρει, ἥτοι κατὰ τὸ ὑπερβάλλον αὐτῆς πρὸς τὴν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ναυτοδανείου ἄξιαν τῶν ἀσφαλισμένων πραγμάτων, μὴ λαμβανομένου καὶ τότε ὑπ' ὅφει ἐὰν ἡ ἀσφάλεια ᾗται μεταγενεστέρᾳ ἢ προγενεστέρᾳ τοῦ δανείου. Τὸ κατὰ τὸ τοξείδιον ὁμοίως γενόμενον ναυτοδάνειον προτιμότερον πάσης ἄλλης ἀπαιτήσεως ὡς γενόμενον ὑπὲρ τοῦ κοινῶς συμφέροντος ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, ἐπομένως καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀσφαλιστοῦ, οὐδέποτε ἀνιστρέφεται.

II. Χρυσανθοπούλος

Ναυτικὴν πολεμικὴν ὀργάνωσιν. Νόμου ἐνιαίου περὶ ὀργα-

νισμοῦ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ στεροῦμεθα ἕως τοῦ νῦν· ἀναπληροῦσι δὲ τὴν ἑλλειψιν αὐτοῦ οἱ νόμοι ΑΡΗΨ' τῆς 13 Ἀπριλίου 1884 περὶ διευθύνσεως τοῦ ναυστάθμου καὶ ὀρισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ (ὃ παρηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατ. π^ο Μαΐου 1889 περὶ ὁργανισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ναυστάθμου, τροποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τοῦ Διατάγ. τῆς 16 Ἰουλίου 1897), συμπληρωθεὶς εἰτα διὰ τοῦ νόμου ΑΥΠΓ' τῆς 21 Μαΐου 1887 περὶ μισθοδοσίας καὶ τροφοδοσίας τῶν τεχνιτῶν τῶν συνεργειῶν τοῦ ἐργοστασίου τοῦ ναυστάθμου, ὁ νόμος ΒΥΟΑ' τῆς 7 Φεβρουαρίου 1897 (ἀντικαταστήσας τὸν νόμον ΑΣΔ' τῆς 12 Ἰουλίου 1885, τὸν νόμον ΑΤΜΖ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1885, τὸν νόμον ΑΦΟΗ' τῆς 11 Δεκεμβρίου 1887 καὶ τὸν νόμον ΑΩΚΗ' τῆς 17 Μαΐου 1890), δι' οὗ ὀρίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ διαθεσιμότητι ἄξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ (μαχιμῶν, οἰκονομικῶν, ὑγειονομικῶν, μηχανικῶν, μουσικῶν), ἔτι δὲ τῶν ἀρχικελευστῶν καὶ τῶν τούτοις ἐξομοιούμενων, καὶ ὁ περὶ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου νόμος ΑΦΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τῶν νόμων ΒΡΚΘ' τῆς 16 Ἰανουαρίου 1893 καὶ ΒΥΟΒ' τῆς 10 Φεβρ. 1897), δι' οὗ ὀρίζεται ἡ βαθμολογία τῶν πληρωμάτων καὶ ἡ διαίρεσις αὐτῶν εἰς κατηγορίας καὶ κλάδους, οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἐπιμίσθια τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου, ἔτι δὲ τὰ εἰς προβιβασμὸν τῶν ἄξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ προσόντα.

Τὴν δὲ κατὰστάσιν τῶν τοῦ ναυτικοῦ ἄξιωματικῶν ὀρίζει ἀπὸ τοῦ 1856 ὁ νόμος ΤΜ' τῆς 23 Αὐγούστου 1856, ὃ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 27 Σεπτεμβρίου 1856 περὶ ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου τούτου. Ὡς ἐν τῇ στρατῷ τῆς ἑλλάδος καὶ ἐν τῇ στρατῷ τῆς θαλάσσης αἱ καταστάσεις τῶν ἄξιω-

ματικῶν κατὰ τὸ νόμον τοῦτον εἶναι α') ἢ τῆς ἐνεργείας, ἥτοι ἢ τοῦ διωρισμένου ἐν θέσει τινὶ τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἢ προσκαίρως ἐν εἰδικῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ ἀποστολῇ. β') ἢ τῆς διαθεσιμότητος, ἥτοι ἢ τοῦ διαμένοντος προσκαίρως ἄνευ ὑπηρεσίας, γ') ἢ τῆς ἀργίας, ἥτοι τοῦ προσκαίρως ἄνευ ὑπηρεσίας διαμένοντος εἴτε διὰ τὸν λόγον ἰατρῆς νοσηματικῆς αὐτοῦ καταστάσεως, κωλυούσης αὐτὸν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων αὐτοῦ (Διατ. τῆς 27 Σεπτεμβρίου 1856 περὶ ἐκτ. τοῦ νόμου ΤΜΗ'), εἴτε διότι κατέστη ὑπεράριθμος, ἐλαττωθέντος τοῦ ἀριθμοῦ εἰς ὃν κατηριθμεῖτο, εἴτε διότι ἠλμυλωτίσθη ἢ ἐπεφορτίσθη ὑπηρεσίαν μὴ ναυτικὴν, εἴτε διὰ λόγους πειθαρχικοῦς (Διατ. τῆς 9 Ἰανουαρίου 1858), δ') ἢ τῆς ἀποτάξεως, ἥτοι ἢ τοῦ ἀξιωματικοῦ ἄνευ θέσεως, μὲν διατελοῦντος καὶ διατελέσοντος ἰσοβίως, μὴ ἔχοντος δὲ δικαίωμα πρὸς σύνταξιν ἀποστρατείας. Ἐπέρχεται δὲ ἡ κατάστασις αὕτη ἕνεκεν ἀνιάτου νοσήματος ἢ πειθαρχικοῦ παραπτώματος (δηλονότι συστηματικῆς ἀπρεποῦς διαγωγῆς, βαρέων πταισμάτων περὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ παραπτωμάτων περὶ τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν), καὶ ε') ἢ τῆς ἀποστρατείας, τουτέστιν ἢ τελευταία τοῦ ἀξιωματικοῦ κατὰστασις, ἐπανερχομένου εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ ἀπολαύοντος τῆς νενομισμένης συντάξεως. Ὡς δὲ ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς, καὶ ἐν τῷ θαλάσσης πρὸς μεταβῆσιν μὲν τοῦ ἀξιωματικοῦ εἰς ἀργίαν ἢ εἰς ἀπόταξιν λόγῳ νόσου ἀπαιτεῖται ἔκθεσις τῆς ἀνωτάτης ὕγειονομικῆς ἐπιτροπῆς, πρὸς μετάβῃν δὲ λόγῳ πειθαρχικῆς τιμωρίας εἰς ἀργίαν μὲν ἔκθεσις ναυτικοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἢ ἄλλων ἀρμοδίων ἀρχῶν, εἰς ἀπόταξιν δὲ ἔκθεσις ἀνακριτικοῦ συμβουλίου, καταρτιζόμενου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ β' κεφαλαίου τοῦ Διατ. τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1856. Αἱ δὲ τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ

ναυτικοῦ (πλὴν τοῦ διόπου) καταστάσεις εἶναι τρεῖς μόνον, δηλονότι ἢ τῆς ἐνεργείας, ἢ τῆς διαθεσιμότητος καὶ ἢ τῆς ἀποστρατείας, τοῦ δὲ διόπου μόνη ἢ τῆς ἐνεργείας (Ν. ΑΥΗΖ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ καταστάσεως τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἐν συνδ. πρὸς Διατ. τῆς 14 Ἀπριλίου 1888 περὶ γενικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου ἄρθρ. 12).—Τοὺς δὲ ναυτικούς προβιθασμούς διέπει ὁ νόμος ΨΒ' τῆς 9 Νοεμβρίου 1861 περὶ ναυτικῶν προβιθασμῶν, οὗ τὰ σχετικὰ εἰς τὸν τῶν ὑπαξιωματικῶν προβιθασμὸν ἄρθρα ἀντικατέστη μὲν κατ' ἀρχὰς ὁ νόμος ΑΡΟΘ' τῆς 1884 περὶ βαθμολογίας τῶν πληρωμάτων τοῦ ναυτικοῦ, ἀκολούθως δὲ ὁ καὶ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς νόμος ΑΦΕ' τῆς 1887 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου. Ὅθεν ταῦν ὁ ἀπαιτούμενος εἰς προβιθασμὸν χρόνος ὑπηρεσίας πρὸς μὲν ἑξωματικῶν ὀρίζεται διὰ τοῦ νόμου ΨΒ' τοῦ 1861, τῶν δὲ ὑπαξιωματικῶν διὰ τοῦ νόμου ΑΦΕ'. θ Ν. Φλοράτης

Ναυτιλιακὰ ἔγγραφα. Τῶν ὅρων τοῦτον νοοῦμεν τὰ ἔγγραφα, ἅτινα κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ὀρεῖται νὰ φέρῃ ἕκαστος ἐλληνικὸν πλοῖον. Εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς. α) Τὸ ἔγγραφον τῆς ἐθνικότητος τοῦ πλοίου. β) Τὸ ναυτιλιακὸν δίπλωμα. γ) Ἡ ἀπογραφὴ τῆς ἀποσκευῆς τοῦ πλοίου καὶ αἱ περὶ αὐτῆς ἀπαιτήσεις τοῦ πλοίου. δ) Τὸ ναυτολόγιον, ε) Τὸ ἡμερολόγιον. ς) Τὸ βιβλίον ναυτοδανείων. ζ) Ἡ ἄδεια τῆς ἀναχώρησως. η) Ἡ ὕγειονομικὴ πιστοποιησις. θ) Τὰ ναυλωτικὰ καὶ φορτωτικὰ. ι) Τὸ δηλωτικὸν τοῦ φορτίου. ια) Τὰ ἐξοφλητικὰ τῶν τε τελωνιακῶν, προβιθασμικῶν, λιμενικῶν καὶ λοιπῶν διπλωμάτων. ιβ) Τὰ ἀτομικὰ διπλώματα καὶ τὰ ναυτικὰ φυλλῶδια τῶν συγκροτούντων τὸ πλῆρωμα τοῦ πλοίου καὶ ιγ) Τὰ διαβατήρια τῶν ἐπιβατῶν.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων τὰ μὲν ἀφορῶσιν εἰς τὸ πλοῖον, τὰ δὲ εἰς τὸ φορτίον, ἕτερα εἰς τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου καὶ τὰ τελευταῖα εἰς τοὺς ἐπιβάτας. Ἀλλὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου ἀποβλέπει εἰς ἅπαντας ὁμοῦ τοὺς ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου ἐνδιεφερομένους, ὡς καὶ εἰς τοὺς συγκροτοῦντας τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου καὶ τοὺς ἐπιβάτας.

Εἰδικώτερον περὶ τοῦ σκοποῦ ἐκάστου τῶν ἀνωτέρω ἐγγράφων ἔρα Φλογαίτου Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 865 καὶ ἐφεξῆς καὶ Ναυτικὸν ὁδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελ. 76 καὶ ἐφεξῆς.

Ὁποῦδῆποτε εὐρισκόμενον τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον καὶ δὴ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ ἢ εἰς ξένον λιμένα ὀφείλει νὰ φέρῃ τὰ τὴν ἐθνικότητα αὐτοῦ πιστοποιοῦντα ἔγγραφα, δι' ὧν βεβαιῶται τὸ δικαίωμα αὐτοῦ τοῦ νὰ φέρῃ ἢν ἐπιδεικνύει ἐθνικὴν σημαίαν. Ὅρα δὲ περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλληλεθνὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου α' τόμον, σελ. 419, 459 καὶ ἐφεξῆς.

Π. Χρυσανθόπουλος

Νεκροὶ καὶ νεκροφανεῖς.

(Ποιν. Ν.) Ὑπὸ μὲν τοῦ ἄρθ. 645 τοῦ Ποιν. νόμου τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ ἐξ ἑβδομάδων ἢ προστίμου εἶκοσι μέχρι τριακοσίων δραχμῶν ἢ ὑφαίρεσις ἢ ἀκρωτηρίσις πτωμάτων ἐπὶ τῇ σκοπῇ ἐπιχειρήσεως ἐπιστημονικῶν μελετῶν ἢ ἄλλων πειραμάτων εἴτε ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐπιχειρούντων αὐτὰς εἴτε ὑπ' ἄλλων παραχωρούντων ταῦτα πρὸς τοῦτο ἐπὶ ἀθεμίτω χρηματικῇ ὠφελείᾳ. Ἡ τυμωροσύνη, ἐπιχειρουμένη ἐπὶ σκοπῷ νεκροσυλίας, τιμωρεῖται οὐχὶ ὡς πταῖσμα ἀλλ' ὡς πλημμέλημα κλοπῆς, ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν τυμωρόν τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 372 καὶ ἐπ. ποινῆς.

Ὑπὸ δὲ τῶν ἄρθρων 646 καὶ ἐπ. τιμωρεῖται ὡς πταῖσμα ἢ λανθάνουσα ἀ-

ποσκεύασις νεκροῦ, δηλονότι ἢ ἀντὶ τῆς νενομισμένης ἐν τῷ νεκροταφείῳ ἐνταφιάσεως ἐξαφάνισις ἢ μεταφορὰ νεκροῦ εἰς λανθάνον μέρος (οὐ ἔνεκα ἢ ἀρχῇ δὲν λαμβάνει γνῶσιν τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀδείας αὐτοῦ), ὡς ἐπίσης ἢ ἐνταφιάσις ἢ ἀνατομὴ νεκροῦ ἄνευ προτέρας νεκροφίας καὶ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἢ πρὸ τοῦ τεταγμένου χρόνου, (δηλονότι πρὸ τῆς παρελεύσεως εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν), ἐπίσης δὲ ἢ ἐσφαλμένη ἀναγγελία εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χρόνου τῆς τελευταίας τινος, οὐ ἔνεκα ὁ νεκρὸς ἐνταφιάζεται ἢ ἀνατίθεται πρὸ τοῦ τεταγμένου χρόνου. Ἐὰν δ' ἀποδειχθῇ ὅτι ἔνεκα τῆς ψευδοῦς δηλώσεως περὶ τοῦ χρόνου τῆς τελευταίας ἀνετάμῃ ἢ ἐνταφιάσθῃ νεκροφανῆς, τιμωρεῖται ἢ ἐσφαλμένη ἀναγγελία ὡς φόβος ἐξ ἀμελείας, καταγινωσκομένης ποινῆς φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄρχῃ δύο ἐτῶν, ἥτις ὁμοῦ ἐλαττοῦται κατὰ τὸ ἡμῖς, ἐὰν ἐσώθῃ ὁ νεκροφανῆς (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 302 ἄρθ. 2).

Ὑπὸ δὲ τοῦ ἄρθρου 649 τιμωρεῖται ὡς πταῖσμα ἢ παραμέλησις τῆς μετακλήσεως ἱατροῦ ἢ ἄλλου εἰδήμονος πρὸς σωτηρίαν νεκροφανοῦς, ὡς καὶ ἢ ἀποποιήσις τοῦ μετακληθέντος νὰ προσέλθῃ ἢ νὰ δώσῃ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ εἰς σωτηρίαν τοῦ νεκροφανοῦς. Ὑπὸ δὲ τοῦ ἄρθρου 644 τιμωρεῖται μεταξὺ ἄλλων ὡς πταῖσμα ἢ παράλειψις τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν γνωστοποιήσεως τῆς εὐρέσεως πτώματος ἢ ἄλλως κλήσεως νεκροσκόπου ὅπως μεταβῇ ἐν ᾧ τόπῳ εὐρέθῃ νεκρὸς πρὸς ἐνέργειαν τῆς δεούσης ἐρεύνης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νεκροταφεῖα. Ἰδε' Ἐνταφιασμός.

Νηοψία καλεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἀναγνωρισθὲν δικαίωμα εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν ἐμπολέμων Κρατῶν νὰ σταματῶσιν ἐν ὥρᾳ πολέμου τὰ συναντώμενα ὑπ' αὐτῶν ἐμπορικὰ πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν καὶ

ἐξακρίβωσιν ἐὰν σέβωνται τὰ καθήκοντα τῆς οὐδετερότητος, ἐπὶ τὸ σκοπῶν νὰ συλλάβωσι καὶ δημεύσωσι τὰ τυχὸν μεταφέροντα πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα ἢ παρabiάζοντα τὸν νομίμως ἐγκαθεσταμένον ἀποκλεισμόν. Ἀμφισβητεῖται ἐὰν ἦναι θεμιτὴ ἡ ἐν καιρῷ ἀνακωχῆς ἀσκήσις τοῦ δικαίωματος τῆς νηοψίας. Ἐπικρατεῖ δὲ μᾶλλον ἡ καταφατικὴ γνώμη, διότι, τῆς ἐναντίας ἀρχῆς γινομένης δεκτικῆς, ἤθελε ματαιοῦσθαι ὁ σκοπὸς τῆς νηοψίας, καθισταμένου ἐκτικτοῦ τοῖς οὐδετέροις νὰ προμηθεύσωσιν εἰς τοὺς ἐμπολέμους ἀνεξελέγκτως καὶ ἀτιμωρητὶ πᾶν εἶδος ἀπηγορευμένης βοήθειας, μεταβάλλοντα οὕτω πᾶν ἀτόπως τὴν πρὸ τῆς ἀνακωχῆς κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Τὸ δικαίωμα τῆς νηοψίας ἐνάσκειται ἐν ταῖς ὑπαγομέναις εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐμπολέμων ὕδασι, ἢ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, οὐδέποτε δὲ εἰς τὰ τῶν οὐδετέρων ἢ τῶν συμμάχων κρατῶν παράκτια ὕδατα, πλὴν ἐὰν τὰ Κράτη ταῦτα συγκατατεθῶσι. Κατὰ δὲ ὅλον ὅμως ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ δὲν δύναται νὰ ἀσκηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς νηοψίας εἰς θαλάσσας λίαν μειακρυσμένας τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου, ἅτε τῶν οὐδετέρων πλοίων μὴ δυναμένων νὰ θεωρηθῶσιν ὑπόπτων ἐπὶ παραβιάσει τῆς οὐδετερότητος. Ἐκ τῶν ῥηθέντων συνάγεται ὅτι δὲν ὑποκρίνται εἰς τὴν νηοψίαν τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἢ καὶ τὰ τοῦτοις ἐξομοιούμενα ταχυδρομικὰ πλοῖα τὰ ὑπ' ἀξιωματικῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἰδυνόμενα οὐδετέρου κράτους. Τελεῖται δὲ ἡ νηοψία ὡς ἐξῆς κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν συνθηκῶν παραδεδομένα. Τὸ περιπολοῦν πολεμικὸν πλοῖον ὀφείλει νὰ προσεγγίσῃ τὸ συναντῶμενον ἐμπορικὸν πλοῖον εἰς ἀπόστασιν βολῆς κανονίου καὶ ποιήσῃται εἰς αὐτὸ σῆμα διὰ βολῆς ἀσφαίρου κανονίου, ὅπως ἀνακωχεύσῃ. ὕψου ἅμα τὴν πολεμικὴν σημαίαν, μεθ' ὅ, ἂν ἀπειθῇσῃ, γίνεται χρῆ-

τις τὸ πρῶτον μὲν ἐνσφαίρου βολῆς, εἰς δὲ παντὸς ἄλλου ἐκδιαστικῶν μέτρων. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀποστέλλει διὰ λήμψαι τρεῖς τὸ πολὺ ἄνδρας, ὧν εἰς ἀξιωματικός, εἰς οὗς ὁ τοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου κυβερνήτης ἐπιδείκνυσιν τὰ πιστοποιήσασα τὴν ἐθνικότητα αὐτοῦ καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἐθνικότητα τῶν συγκροτούντων τὸ πλήρωμα, τὸν λιμένα τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς προελεύσεως καὶ τὸ εἶδος τοῦ κομιζομένου φορτίου ἀποδημητήρια καὶ ναυτιλιακὰ ἔγγραφα τοῦ πλοίου ἂν ἢ ταῦτα δὲν ἀρκέσωσιν εἰς τὴν διωκομένην ἐξακρίβωσιν, δικαιοῦνται οἱ ἐν πλοίῳ ἄνδρες νὰ ἐνεργήσωσιν ἐρευναν εἰς τὸ πλοῖον, τελουμένην ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κυβερνήτου αὐτό, ὅστις καλεῖται νὰ ἀνοίξῃ τὰ κεκλεισμένα μέρη, ἢτοι σκευὴ θήκας, ἰδιαφράγματα, κιβώτια κτλ. Σφραγιζομένων ὅμως α') μὲν ὅτι διὰ τινων συνθηκῶν καὶ εἰδικῶν κανονισμῶν ὀρίζονται τὰ τῆς προσεγγίσεως τοῦ πολεμικοῦ πλοίου πρὸς τὸ ἐμπορικὸν ἄλλως, β') δὲ ὅτι κατὰ τινες κανονισμοὺς, οἷον τὸν Πρωτοδικόν, ἡ ἐξέτασις τῶν ἐγγράφων γίνεται οὐχὶ ἐν τῷ ἐμπορικῷ πλοίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ πολεμικῷ, ὁδηγομένου παρὰ τῷ κυβερνήτῃ αὐτοῦ τοῦ πλοίαρχου ἢ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου μετὰ τῶν ναυτιλιακῶν αὐτοῦ ἐγγράφων. Ὅταν δ' ἐκ τῆς νηοψίας ἀποδειχθῇ ὅτι τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον ἀνήκει εἰς πολέμιον, ὑποβάλλεται εἰς κατάσχισιν. Ὑποβάλλεται δὲ καὶ τὸ οὐδέτερον εἰς κατάσχισιν, ἐάν, μὴ στέργον τὴν νηοψίαν, ἀνθίσταται διὰ τῆς βίας ἢ ἐὰν ἀδυνατῇ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἐθνικότητα αὐτοῦ, ἢ ἐὰν στερῇται κανονικῶν ναυτιλιακῶν ἐγγράφων, ἢ ἐὰν ἐγείρηται βάσιμος ὑπόνοια ὅτι παρεβιάσθη σκοπῶν ὁ ἀποκλεισμός, ἢ ἐὰν ἰσχυρῶς πλοίαρχος νὰ ἀνοίξῃ τὰ κεκλεισμένα μέρη, ἐν οἷς δύναται νὰ κρύπτηται πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα. (Ἴδε καὶ Παραπομπή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νόθευσις ἐγγράφων. Ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ δι' ἰδιαίτερου κεφαλαίου (ἄρθρ. 316—321) ὁρίζονται τὰ τῆς προδικασίας ἐπὶ νοθεύσεως ἐγγράφων. Κατὰ τὰ ἐν τούτῳ ὁριζόμενα, ἐπικειμένης καταδιώξεως τοιαύτης, ὑπγράφεται πρῶτον καὶ μονογραφεῖται τὸ ὡς ψευδὲς περισταμένον ἐγγράφον ὑπὸ τοῦ καταγγέλλοντος ἢ ἰδιωτικῶς κατηγοροῦντος ἢ, ἐν τῇ αὐτεπαγγέλτῳ καταδιώξει, ὑπὸ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ, κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἐπίδειξιν τοῦ ἐγγράφου καὶ ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου. Εἰς δὲ τὴν διαδικασίαν ἐφαρμύζονται αἱ γενικαὶ περὶ διαδικασίας ἀρχαί. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν πολιτικὴ δίκη ἔχῃ ἀντικείμενον τὸ ὡς νενοθευμένον κατηγορούμενον ἐγγράφον, ἀναβάλλεται πρὸς ὥραν ἢ ἐκδικασίς αὐτῆς, ἐκτὸς ἐὰν δὲ θεωρῇ αὐτὸ ἀναγκαῖον πρὸς ἀπόφασιν τὸ πολιτικὸν δικαστήριον. Ὑπὸ τῆς καὶ τὸ ποινικὸν δικαστήριον ἐνεργεῖ, ἐὰν διαρκούσης τῆς ποινικῆς διαδικασίας προσβληθῇ ἐγγράφον τι ὡς πλαστόν. Ἐὰν δὲ φανῶσιν ἐν τῇ παρεμπιπτούσῃ ταύτῃ δίκῃ ἔνδειξις κατὰ ῥητῶν προσώπων, ἐκδίδεται κατ' αὐτῶν παραχρῆμα ἔνταλμα συλλήψεως, οὗ δυνάμει ἐνεργεῖται κατ' αὐτῶν ἀνάκρισις, ἀλλ' ἢ ἀπόφασις τῆς κυρίως ὑποθέσεως ἀναβάλλεται μόνον, ἐάντὸ δικαστήριον θεωρῇ αὐτὸ ἀναγκαῖον.

Σημειωτέον ὅτι, ἐν ᾧ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν ὁ εἰσαγγών ἀπαξ ἀγωγὴν εἰς τὸ πολιτικὸν δικαστήριον περὶ ἱκανοποίησεως καὶ ἀποζημιώσεως ἔνεκεν ἀδικήματος δὲν δύναται νὰ ἐμφανισθῇ ἔπειτα εἰς τὸ ποινικὸν δικαστήριον ὡς πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὡς ἰδιώτης κατήγορος, κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐκ τῆς νοθεύσεως τῶν ἐγγράφων ζημιωθέντα νὰ παρασταθῇ καὶ ἐν τῷ ποινικῷ δικαστηρίῳ ὡς πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὡς ἰδιώτης κατήγορος καὶ ἀφοῦ ἤγειρεν ἤδη

πολιτικὴν ἀγωγὴν ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νόθευσις σφραγίδων τῶν σημάντρων. Ἰδε Σφραγίδων καὶ σημάντρων νόθευσις.

Νόθευσις τροφίμων καὶ φαρμάκων. Διὰ τοῦ ἀρθρου 292, περιλαμβανομένου ἡκιστα ἐπιστημονικῶς ἐν τῇ περὶ φαρμακείας παραγράφῳ τοῦ Ποινικοῦ νόμου, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριμήνου καὶ ἐν ὑπότροπῇ δι' εἰρκτῆς ὁ συναναμειγνύς τὰ παρ' αὐτῷ πωλούμενα ἐδώδιμα ἢ φάρμακα μετ' οὐσιῶν ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν υἰεῖαν ἢ πωλῶν ἐν γνώσει τοιαύτας νενοθευμένας πραγματείας. Διὰ δὲ τοῦ ἀρθρου 562, περιλαμβανομένου ἐν τῇ περὶ κατεχρήσεως ἱατρικῶν παραγράφῳ, τιμωρεῖται ὡς πταίστης ὁ σφαλῶς ἐξ ἁμαθείας ἢ νωθρότητος συντιθεὶς τὰ παρηγγελμένα φάρμακα φαρμακοποιός, ἔστω καὶ ἂν ταῦτα κατ' οὐδὲν ἐβλάψαν, ἢ μεταχειριζόμενος εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτῶν ὕλας ἀπολεσάσας τὴν ἱαματικὴν αὐτῶν δύναμιν ἢ χρητὰι πρὸς κατασκευὴν ἢ διατήρησιν αὐτῶν σκεύεσιν ἀκαθάρτοις. Διὰ δὲ τοῦ ἀρθρου 577, περιλαμβανομένου ἐν τῷ τμήματι περὶ παραμελήσεως τῆς δημοσίας καθαριότητος, τιμωρεῖται ὡς πταίστης ὁ μολύνων τρόφιμα εἰς πώλησιν ἐκτεθειμένα. Διὰ τοῦ ἀρθρου τέλους 582, περιλαμβανομένου ἐν τῷ τμήματι περὶ παραβάσεως τῶν περὶ ζωοτροφῶν διατάξεων, τιμωρεῖται ὡς πταίστης καὶ ὁ παρασκευάζων πρὸς κροινὴν χρῆσιν ἐδώδιμα συγμένα νὰ καταστῶσιν ἐπιβλαβῇ εἰς τὴν υἰεῖαν ἢ ἀποθέτων τρόφιμα ὀγεινὰ ἐν τόπῳ ἢ ἀγγεῖῳ ἀπροφόρῳ, ἐξ οὗ δύναται νὰ προσλάβωσιν ἐπιβλαβῇ ἰδιότητα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νοιμάρχης. Τῶν νομαρχῶν τὰ καθήκοντα ὡς τῶν ὑπάτων λειτουργῶν

τῆς τοπικῆς διοικήσεως εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα, διαλαμβανόμενα ἐν τοῖς πολλαπλοῖς ἡμῶν διοικητικοῖς νόμοις. Ο νομὸς εἶναι δημιουργήμα τοῦ νομοθέτου, πρόδηλον σκοπὸν ἔχον νὰ συνδέσῃ δικαιώματα καὶ συμφέροντα διοικητικὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν διοικητικὴν προστασίαν καὶ οἰονεὶ νὰ ἐνώσῃ ταῦτα εἰς προστασίαν ἀλλήλων. Ὁ δῆμος ἐκ τοῦναντίου εἶναι φυσικὴ ἢ οἰονεὶ φυσικὴ περιφέρεια, ἐν ᾗ φύονται καὶ ἀναπτύσσονται πᾶσαι αἱ χρεῖαν ἔχουσαι νομικῆς ρυθμίσεως καὶ διοικήσεως σχέσεις. Ὁ νομάρχης, ἐν τῷ νομῷ ἱστάμενος ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς κυβερνήσεως, ἐποπτεύει τὴν διοίκησιν τῶν δήμων, ἐξ ὧν ὁ νομὸς ἀποτελεῖται, κοινῶν πρὸς ὅλους σχεδὸν τοὺς διοικητικούς νόμους (οὐ μόνον τὸν δημοτικὸν καὶ τὸν ἀστυνομικόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατολογικούς, οἰκονομικούς καὶ ἐκπαιδευτικούς κτλ.), ρυθμίζοντας ἀντικείμενα πολλαπλᾶ, μὴ δυνάμενα νὰ συσσωματωθῶσιν ἐντὸς τοῦ περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ κράτους νόμου. Διὰ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 ὠρίσθησαν τὰ καθήκοντα τῶν νομαρχῶν, ἀλλ' ἔκτοτε ἐφηγίσθησαν καὶ ἄλλοι νόμοι, ἀπονείμαντες ἄλλων καθηκόντων τὴν διάπραξιν εἰς τοὺς νομάρχας, ὅθεν τὸ Διάταγμα εἶναι ἀτελές. Ἀλλ' οὔτε δύναται, ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε, τὸ Διάταγμα νὰ ὀρίσῃ καθήκοντα ἀρχῶν ὅθεν τὰ ἐν τῷ Διατάγματι ἀναγραφόμενα καθήκοντα κατὰ τοσοῦτον μόνον θύναται νὰ θεωρηθῶσιν ἱσχυρὰ καὶ νόμιμα, καθ' ὅσον στηρίζονται εἰς ἄλλους νόμους ἢ καθ' ὅσον ἐκπηγάζουσιν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς νομαρχιακῆς λειτουργίας, εἰς ἣν ὁ νόμος ἀνέθηκε τὴν ἀνωτάτην διοικητικὴν διεύθυνσιν τοῦ νομοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ Διατάγματι τούτῳ συγκεντρῶνται ἐν συνόψει κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἀληθῆ τῶν νομαρχῶν καθήκοντα, τὰ διαλαμβανόμενα ἐν τοῖς ἄλλοις νόμοις καὶ ἐκ-

πηγάζοντα ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς νομαρχίας, θέλομεν καὶ ἡμεῖς πραγματευθῆ περὶ τῶν καθηκόντων τῶν νομαρχῶν κατὰ τοῦ Διατάγματος τάξιν, συνοψίζοντες περὶ καθηκόντων τῶν Νομαρχῶν ἀνεπιτυσσύμενα λεπτομερέστερον ἐν τῷ ἡμῶν τέρφῃ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων (§ 129 καὶ ἐπ.).

Τὰ γενικά καθήκοντα τῶν νομαρχῶν εἶναι τὰ ἑξῆς : α') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς πρὸς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ δημοσιεύσεως τῶν νόμων καὶ κανονιστικῶν βασιλικῶν διαταγμάτων, ἐπιτυγχανομένης κυρίως διὰ τῆς δημοσιεύσεως καὶ διαδόσεως ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. β') νὰ ἐννοῶσιν ἀκριβῶς τοὺς νόμους καὶ τὰ νομικά βασιλικά διατάγματα, καὶ νὰ μεριμνῶσιν ὥσautως περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων ὑπαλλήλων ἀρχῶν καὶ ὑπαλλήλων. Ἡ ἱσχύς καὶ εὐκλεία τῆς διοικήσεως συνίσταται κυρίως εἰς τὸ ἐκτελεῖν ἀνεξότως τὸν νόμον διὰ τῆς ὑπερπηδήσεως τῶν κατὰ τὴν πρῶτην εἰρημονομῶν προσκομιμάτων. Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς μένει πολλάκις ἀνεκτέλεστος, διότι τὸ κομματικὸν συμφέρον ἀπεναντιοῦται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου· ἀλλὰ τὸ ἀνεκτέλεστον τῶν νόμων εἶναι ἀληθὴς καρκίνος, διαβιβρώσκων τὸ σῶμα τῆς πολιτείας. Ὁφείλοντες νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς τῶν νόμων τηρήσεως δικαιοῦνται καὶ ὀφείλουσι νὰ ἐρμηνεύουσιν καὶ προσέτι δι' ὁδηγίων τοὺς νόμους καὶ τὰ διατάγματα, καθ' ὅσον εἶναι δύσληπτα καὶ ἐν τῇ ἐκτέλει αὐτῶν διὰ διατάξεων ἢ κανονισμῶν ἀπογομένων ἐξ αὐτοῦ τοῦ νόμου καὶ οὐκ ἐναντιουμένων εἰς τὸ πνεῦμα ἢ τὸ γράμμα αὐτοῦ, προσέτι δὲ νὰ ἐρμηνεύουσιν μετ' ἐπιμελείας τὰς τῶν διοικουμένων αἰτιάσεις περὶ τῆς εἰς βλάβην αὐτῶν ἐκτέλεσεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν καὶ νὰ ἐκτελέσωσιν ἐν τῷ νομῷ ἀρχῶν καὶ νὰ σπεύδωσι

διὰ τῶν προσηκουσῶν προτροπῶν, διαταγῶν καὶ ἀπειλῶν εἰς τὴν ἐπαναφορὰν αὐτῶν ἐν τῷ κύκλῳ τῶν νομίμων αὐτῶν καθηκόντων, ἔτι δὲ νάκυρῶσι τὰς ἀκύρους καὶ παρανόμους ἀποφάσεις τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. Καὶ αἱ μὲν ἀποφάσεις τῶν δημοτικῶν συμβουλίων εἰσὶν ἀκύροι, οὐ μόνον ἐὰν αὐταὶ ὑπερβαίνωσι τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν (Δημοτικοῦ νόμου ἄρθρ. 57), ἀλλὰ καὶ ἐὰν ταῦτα συναθοροισθῶσιν εἰς συνέλευσιν ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ, οἷον ἐπὶ ἀποκρύπτοντα ἐν ἐρήμοις μέρεσιν ἢ ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς τὰς συνεδριάσεις αὐτῶν ἐπὶ ἀκοπῇ ἐγκληματικῇ ἢ ἐν ἐποχαίς, μὴ ὀριζομέναις ὑπὸ τοῦ 53 ἄρθρου τοῦ Δημοτικοῦ νόμου καὶ τοῦ εἰδικοῦ περὶ τῶν δημοτικῶν συνόδων νόμου [Ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 224]. Καὶ φρονούμεν μὲν, ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ, ἀκύροι καὶ ἐαυτὰς οὐσαι, δὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τοὺς πολίτας, μάλιστα δὲ αἱ ὑπερβαίνουσαι τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δημοτικῶν συμβουλίων· ἀλλ' ὁ νομάρχης ἰδίως ἔχει δικαίωμα καὶ καθήκον νάκυροῖ αὐτάς, προλαμβάνων τὴν ἐνδεχομένην αὐτῶν ἐκτέλεσιν. Οἱ δὲ ἀστυνόμοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδωσι διατάξεις, περιστρεφόμενας μόνον εἰς προνοητικὰ ἐπιτόπια μέτρα περὶ πραγμάτων ἐμπεπιστευμένων εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας ἢ εἰς πρόσκλησιν τῶν πολιτῶν περὶ διατηρήσεως ἀκριβοῦς καὶ ἀναγεγραμμένων ἐν τοῖς διοικητικοῖς καὶ ἀστυνομικοῖς νόμοις διατάξεων· πᾶσα δὲ τυχὼν ἄλλοια ἀστυνομικῇ διαταγῇ εἶναι ἀκύρος· γ' νὰ τιμωρῶσι διὰ πειθαρχικῶν ποινῶν τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἐν τῇ νομαρχίᾳ ὑπαλλήλους, ἡμελοῦντας τῶν καθηκόντων αὐτῶν (Δ. τῆς 22 Νοεμβρίου 1833 ἄρθρ. 5, Δ. τῆς 21 Σεπτ. 1836, Ν. ΔΡΥΓ' τῆς 14 Μαΐου 1884 ἄρθρ. καὶ ἐπ.), νὰ καταγγέλλωσι δὲ τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ὑπαλλήλους ὑποπίπτοντας εἰς

παράβασιν τοῦ νόμου ποινικῶς τιμωρομένην πρὸς ποινικὴν καταδίωξιν, ἀνακοινούντες ἐγκαίρως καὶ εἰς τὸ προϊστάμενον Ὑπουργεῖον τὴν κατ' αὐτῶν δοθεῖσαν καταγγελίαν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ πᾶσαν ὑπαλλήλου ἢ ἰδιώτου κολάσιμον πράξιν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 149), δ' νὰ ἐπικουρῶσι τῇ κυβερνήσει εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς κοινῆς τῶν πολιτῶν εὐημερίας, οὐ μόνον ποριζόμενοι δι' ἀόκνου ἐπιμελείας ἀκριβοῦς γνώσεως περὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως (οἰκονομικῆς, εκπαιδευτικῆς, ἀστυνομικῆς, ἐμπορικῆς, βιομηχανικῆς, γεωργικῆς) τοῦ νομοῦ καὶ περὶ τῶν μέσων εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων καὶ θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεταδίδοντες ἐγκαίρως εἰς τὴν κυβέρνησιν· εἰδικώτερον δὲ νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τῶν κοινοφελῶν γνώσεων καὶ ἰδίως τῶν συντεινουσῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων τοῦ πολίτου καὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν συμβαλλομένων εἰς τὴν κοινὴν εὐζωίαν, ἰδίως ἐπομένως τῶν τεχνολογικῶν καὶ γεωπονικῶν γνώσεων, καὶ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν θρησκαυτικῶν προλήψεων διὰ τῆς προκλήσεως τῆς συστάσεως διδακτικῶν ἐταιρειῶν καὶ συλλόγων, ἐνθα δωρεὰν προσερχόμενος ἐν νυκτεριναῖς ὥραις καὶ αὐτὸς ὁ μᾶλλον ἀπησχολημένος πολίτης δύναται νὰ ἀντλή βιωφελῆ μαθήματα, καὶ διὰ τῆς διαδόσεως βιβλίων εὐδίων καὶ εὐλήπτων, καὶ τῆς καταρτίσεως δημῶδων βιβλιοθηκῶν, περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου διὰ τῆς ἐνεργείας περὶ τῆς συστάσεως μικρῶν πιστωτικῶν καταστημάτων, ταμειωτηρίων, καὶ γεωργικῶν τραπεζῶν καὶ τῆς περὶ προαγωγῆς τῆς καλλιτεχνίας καὶ ἐν γένει τῶν τεχνῶν, νὰ προκαλῶσι τὴν ἐνέργειαν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων εἰς κατόρθωσιν μέτρων ὠφελίμων εἰς τοὺς δῆμους ἢ τοὺς νομούς,

οἶον τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν χανδάκων, τῆς κατασκευῆς ὀχετῶν, τῆς ἀποξηράνσεως τῶν ἐλῶν καὶ τελμάτων, τῆς ἐκρίζωσεως τοῦ τιθυμύλλου, τῆς περιτειχίσεως τῶν νεκροταφείων κλπ., νάνακοινῶσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν τὰς εἰς πρόκλησιν τῆς συστάσεως τοιούτων καταστημάτων, ἐταιρειῶν καὶ βιβλιοθηκῶν ἢ ἐπιτεῦξιν τοιούτων μέτρων ἀναγκαίας κυβερνητικᾶς ἐνεργείας (ὅν διὰ τῶν τοιούτων μόνον δύναται αὕτη νὰ ἐπιτευχθῇ), νὰ γνωρίζωσιν αὐτῇ τὰ ἐκάστοτε ἐνδιαφέροντα συμβεβηκότα, νὰ ὑποβάλλωσιν αὐτῇ τὰς σκέψεις αὐτῶν περὶ μεταβολῆς τῶν νόμων καὶ κανονιστικῶν διαταγμάτων εἰς ἀνάπτυξιν τῆς κοινῆς εὐημερίας κτλ.

Προσέτι ὀφείλουσιν οἱ νομάρχαι εἰδικώτερον :

Α') Ὑπὸ μὲν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου α') νὰ συλλέγωσι καὶ διαβιβάζωσιν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου τὰς εἰς προστασίαν τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δικαιοματιῶν καὶ συμφερόντων τῶν ἐλλήνων πολιτῶν παρὰ ταῖς ξέναις κυβερνήσεσιν ἀναγκαίας πληροφρορίας καὶ ἔγγραφα, οὗ χάριν δύνανται καὶ νὰ συκοινωνῶσιν ἐπιστολικῶς πρὸς τὰς μεθορίους ἀρχὰς τῶν γειτονικῶν ἐπικρατειῶν καὶ τοὺς ἡμετέρους προξένους· νάλληλογραφῶσι δὲ πρὸς τοὺς τελευταίους καὶ περὶ τῶν τεινόντων εἰς ἀνάπτυξιν τῆς ἐλληνικῆς ναυτιλίας μέσων ἢ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας· β') νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν ἄρσιν τῶν διπλωματικῶν προσκομμάτων εἰς τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μετανάστευσιν καὶ εἰσαγωγὴν τῆς περιουσίας τῶν ἔξω τοῦ Κράτους, ἀνακοινούντες τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείον, γ') νὰ μεριμνῶσι καθ' ὅσον ἀπὸκειται εἰς αὐτοὺς περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν μετὰ ξένων δυνάμεων συνθηκῶν καὶ τῆς διατηρήσεως φιλικῶν σχέ-

σεων πρὸς τὰς ἐν τῷ νομῷ προξενικῶν ἀρχὰς, δ') νὰ ἐπικυρῶσι τὰ ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν, δημοτικῶν καὶ πάσης ἄλλης διοικητικῆς ἀρχῆς ἐκδιδόμενα δημοσια ἔγγραφα τὰ ἐξελευσόμενα τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας καὶ νὰ ἐκδίδωσι τὰ ἑσωτερικὰ διαβατήρια ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου ὑπ' ἐξουσίαν, ἐφ' ᾧ καὶ ἀποστέλλονται ἐν τυπα, ἡριθμημένα καὶ ἐσφραγισμένα ἐν σφραγιστοῦ χάρτου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τοὺς ἐν ταῖς πρυτανεύουσαις τῶν νομῶν ταμίας οἵτινες ἐκδίδουσι διὰ τούτων ἐκάστοτε τοὺς νομάρχας ἐπὶ τῇ αἰτήσει αὐτῶν χρεοῦνται αὐτοὺς (ἀνοίγεται δ' ἐπὶ τούτῳ εἰς ἐκδοτὴν τὴν νομαρχίαν πίστωσις δι' ἑνὸς μηνὸς ἐξωτερικὰ διαβατήρια, ἧς τὸ ποσὸν κανονίζεται ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ὑπουργείων ἐπ' αὐτῶν δὲ οὗτοι σημειοῦσιν ἐλλογιστὶ καὶ γαλλιστὶ καθαρῶς καὶ εὐανάγνωστος τὸ ὄνομα, τὸν θῆμον καὶ λοιπὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀποδημήσαντος, πῶς εἰς ἣν μεταβήσεται καὶ τὴν δυνάμειν τῆς προθεσμίας, ὡς ἐπίσης τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως, καὶ ἐπιτίθεται τὴν σφραγίδα τῆς νομαρχίας. Ἀπαιτεῖται ὅμως πρὸς ἐκδοσιν ἐξωτερικοῦ διαβατηρίου ἢ προσαγωγῇ ἐνδεικτικῶν δημοτογραφῆσεως αὐτοῦ καὶ ἡ παρὰ τὸν ἀξιοχρέων ἐγγυητῶν (ὧν ὅμως δὲν ἀπαιτεῖται ἢ εἰσφορά ἢ ἡ εὐθύνη) περὶ τῆς ἐγκαίρου ἐπανάδου τοῦ ἀποδημήσαντος καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἐλληνικῆς γενεᾶς (Γενικαὶ δὲδηγίαι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ τὸν περὶ ἀποδημίας νόμον καὶ Διάταγμα τοῦ 27 Σεπτ. 1858 περὶ ἐκδόσεως ἐξωτερικῶν διαβατηρίων), ε') νὰ ὑποβάλλωσι τὰς ἀναφοράς τῶν ζητούντων τὴν ἄδειαν ὅσον ἀναφορὰς εἰς ἀλλοδαπὴν ὑπηρεσίαν ἢ δεχθῶσι ξένα παράσημα, τιμὰς, ἀμειβὰς ἢ συντάξεις, (Διατ. τοῦ 1845 ἀρ. 12 ἐδ. 6 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. τοῦ 1841)

περί ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτ. γραμματείας ἄρθρ. 3 ἐδ' ζ', 5') νὰ ὑποβάλλωσι τὰς περί πολιτογραφήσεως αἰτήσεις.

Β') Ὑπὸ δὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργείου α') νὰ ἐπαρτυπῶσιν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν συνόρων τῆς Ἐπικρατείας καὶ τῶν δικαιομάτων τοῦ βασιλείου ἀπέναντι τῶν γειτνιαζουσῶν χωρῶν, ἀλληλογραφεύοντες καὶ ἀπ' εὐθείας περί αὐτῶν πρὸς τὰς μεθορίου ἐξωτερικὰς ἀρχὰς καὶ ἀνακοινούντες τὰ δέοντα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν β') νὰ μεριμνῶσι περί τῆς προστασίας τοῦ καθεστῶτος πολιτεύματος κατὰ πάσης συνωμοτικῆς ἢ στασιαστικῆς ἀντιδράσεως, γ') νὰ προστατεύωσι τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα τοῦ νομοῦ καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν δῆμων, συνηγοροῦντες ὑπὲρ αὐτῶν, διαβιβάζοντες καὶ συνιστώντες τὰς ἐλλόγους καὶ δικαίας ἀπαιτήσεις τῶν δῆμων καὶ τῶν ἐπαρχικῶν συμβουλίων, ἐπισπεύδοντες τῶν υποθέσεων αὐτῶν τὴν ἀποπεράτωσιν, καὶ προκαλοῦντες ὑπὲρ αὐτῶν τὴν εὐεργετικὴν τῆς πολιτείας πρόνοιαν, δ') νὰ προμαχῶσιν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ δικαιώματος τῆς ἐκλογῆς κατὰ τῆς αὐθαίρεσις τῶν τοπικῶν κομμάτων καὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν δημοσίων λειτουργῶν, ἀποθουόντες πᾶσαν ἐπέμβασιν καὶ καταγγέλλοντες πρὸς τιμωρίαν τοὺς αὐτοῦργοις ἀποκλεισμῶν καὶ καλπονοθεύσεων, ε') νὰ παρίστανται εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν ἐπαρχικῶν συμβουλίων καὶ συντελῶσι διὰ παρακτηρήσεων ἐμφρόνων εἰς τὴν σκοπιμωτέραν ἐκπληρῶσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ζ') νὰ μεριμνῶσι περί τῆς ἐκπληρώσεως τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων καὶ γενικώτερον περί τῆς προαγωγῆς τῆς εὐμερίας τῶν δῆμων, 8') νὰ καταρτίζωσιν ἀκριβῆ πολιτειογραφίαν τοῦ νομοῦ, πρὸ πάντων δὲ νὰ συλλέγωσιν ἀκριβεῖς πληροφορίας περί τοῦ πληθυσμοῦ καὶ περί

τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ (ἴδε Ἀπογραφὴ), νὰ ἐπιτηρῶσι δὲ πρὸς τοῦτο εἰς τὴν τηρησιν ἀκριβῶν καταλόγων πρὸς καταγραφὴν τῶν καθ' ἐκάστην γεννωμένων, νομφευσμένων ἢ ἀποθνήσκόντων καὶ τὴν σύνταξιν γενικοῦ πίνακος ἐκ τῶν καταλόγων τούτων, η') νὰ ἐκτελῶσι τὰ διὰ τοῦ περί στρατολογίας νόμου ΑΦΚΗ' τοῦ 1887 ἀνατιθέμενα εἰς τὸν νομάρχην καρκήνοντα πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἀνελλιπῆ ἐκτέλεσιν τῶν στρατιωτικῶν τῶν πολιτῶν ὑποχρεώσεων. Κυριώτατα τῶν καθηκόντων τούτων εἶναι ἡ κατὰ Μάρτιον ἐξέλεγχος τῶν ἐτησίων μητρώων, ἡ ἐκθεσις εἰς ἀνάκρισιν κατὰ δεκαετίαν, ἡ πρόσκλησις τῶν δημάρχων εἰς γνωστοποίησιν τῆς εἰς ἀνάκρισιν ἐκθέσεως τῶν ἐτησίων τῆς δεκαετίας μητρώων, ἡ μετὰ τῶν ἀρμοδίων συνεδρίκασιν τῶν ἐπὶ τῶν ἐτησίων μητρώων ἐνστάσεων, ὁ διορισμὸς γραμματέως ἐκ τῶν νομαρχιακῶν ὑπαλλήλων παρὰ τῷ στρατολογικῷ συμβουλίῳ, θ') νὰ προνοῶσι περί τῆς συλλήψεως τῶν λιποτακτῶν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς προσηκούσης αὐτῶν κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον τιμωρίας, ι') νὰ προνοῶσι περί τῆς ἀποτροπῆς πυρκαϊῶν διὰ τῆς προκλήσεως τῆς κατεδαφίσεως τῶν ἀπειλούντων πυρκαϊῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τῆς χρήσεως καὶ τοποθετήσεως τοῦ πυρός, τῶν πυροβόλων, τῶν ἐμπρηστικῶν ὕλων καὶ ἰδίως τῆς πυρίτιδος, καὶ περί τῆς ἐγκαίρου καὶ ταχείας κατασθέσεως τῶν πυρκαϊῶν καὶ τῆς περιθάψεως τῶν ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς παθόντων. ἔτι δὲ περί τῆς ἀποτροπῆς δυστυχημάτων ἐκ τῆς δυναμιτιδος (Νόμος ΑΦΚΔ' τῆς 27 Μαΐου 1887 ἄρθρ. 1 καὶ ἐπ.), ια') νὰ μεριμνῶσι περί τῆς τηρήσεως τῶν διατάξεων περί ἐπισταθμεύσεως καὶ πόρεας στρατιωτῶν (ἴδε καὶ Στρατιωτικὰ καταλύματα) ιβ') νὰ μεριμνῶσιν ἀγρόπνως περί τῆς ἀποτροπῆς συνεννοήσεων πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἐπι-

κρατείας καὶ συνδέσεως ἀθεμίτων σχέσεων πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς ἀρχὰς καὶ προκαλῶσι διὰ καταγγελίας τὴν ποινικὴν τιμωρίαν τούτων τε καὶ τῶν ἀναγνωρίζοντων ξένην κυριαρχίαν ἐντὸς τοῦ Κράτους (Ποινικοῦ νόμου ἀρθρ. 520 καὶ ἐπόμενα), ιγ') νὰ μεριμνῶσιν, ὅπως παρεμποδίσωσι τὸν σφετερισμὸν δικαιωμάτων ἐργῆς πολιτικῆς, ἐκκλησιαστικῆς, δημοτικῆς ἢ στρατιωτικῆς ἢ ἄλλου ἀξιώματος καὶ τὴν περιβολὴν στολῆς ἢ ἄλλου διακριτικοῦ σημείου δημοσίου ἢ παρασῆμου ἢ τὴν ἀντιποίησιν ἔργων κολυθιστοῦ ἢ ἄλλου δημοσίου ὑπηρέτου καὶ προκαλῶσι τὴν ποινικὴν τιμωρίαν τῶν σφετεριστῶν (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 227 καὶ ἐπ.), ιδ') νὰ μεριμνῶσιν, ὅπως παρεμποδίσωσι ἢ παράνομος χρῆσις ἐπωνυμιῶν ἢ ἐπιγραφῶν εἰς ἐμπορικὰ ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ ἢ ἐξάσκησις ἐπιτηδεύματος ἄνευ τῆς προλαβούσης ἐκπληρώσεως τῶν νομίμων συνθηκῶν (Ἀστυν. νόμου ἀρθρ. 61 καὶ 62), ιε') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ καταγγελίας εἰς τὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν τῶν ἄνευ ἀδείας τοῦ βασιλέως ἀναδεχόμενων δημοσίαν ὑπηρεσίαν παρ' ἄλλοδαπῆς κυβερνήσεως ἢ ξένα παράσημα ἢ ἄλλας κυβερνητικὰς τιμὰς, ἀμοιβὰς, δῶρα, μισθοὺς ἢ συντάξεις (Ποινικοῦ νόμου ἀρθρ. 529), ις') νὰ παραινῶσι τοὺς μὴ ἔχοντας ἐπώνυμα νὰ προσλαμβάνωσι νομίμως τοιαῦτα καὶ καταγγέλλωσι τοὺς περιάπτοντας εἰς ἑαυτοὺς ἄνευ ἀδείας ὀνόματα ἄλλης γενεᾶς (Ποιν. νόμου ἀρθ. 534, Δ. τῆς 11 Μαρτίου 1837 περὶ ἀρμοδιότητος τῶν γραμματεῶν ἀρθ. 5), ιζ') νὰ διευθύνωσι τὰ τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας τῶν χωροφυλάκων, συνεννοούμενοι μετὰ τοῦ μοιράρχου περὶ τῆς καταλληλοτέρας διανομῆς καὶ τοποθετήσεως αὐτῶν ἐν τῷ νομῷ (Κανον. χωροφυλάκῃς ἀρθ. 31 καὶ ἐπ.), ιη') νὰ προνοῶσι δι' ἐγκαίρου συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἀ-

στυνομικῶν ὑπαλλήλων περὶ τῆς διατήρησεως τῆς εὐταξίας ἐν ταῖς ἀγοραῖς, πανηγύρεσι, τελεταῖς, ναοῖς, θεάτροις καὶ λοιποῖς δημοσίοις μέρεσι (Ἀστυν. νόμου ἀρθρ. 47), ιθ') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῆς διατάξεως περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων. ('Ἄλλ' ἴδε καὶ τὴν Δ. Διαβατήρια), κ') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς καταδιώξεως τῆς ἐπαιτείας, ἀγυρτίας καὶ γοητείας συνωδᾷ πρὸς τὸν ποινικὸν νόμον (ἀρθ. 661 καὶ ἐπ.) καὶ τὸν ἀστυν. νόμον (ἀρθρ. 46 καὶ 50 § 6). Ἀληθῶς τὰ παίσματα ταῦτα εἶναι φθοροποιὰ τῶν ἠθῶν καὶ πολλαχῶς ἐπιζήμια εἰς τὴν κοινωνίαν, περιέχουσι δ' ἐν αὐτοῖς τὰ σπέρματα παντὸς ἀδικήματος· ἀλλ' ἢ ἄλλου πολλῇ πρέπει νὰ καταβάλληται προσοχὴ μὴ καταδικάζονται καὶ υποβάλλονται εἰς ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν πολῖται χρηστοί, πρὸς οὓς ἡ ἐξουσία τρέφεται πολιτικὰς δυσμενείας, κα') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως πτωχοκομείων, θεραπευτηρίων, ὀρφανοτροφείων κλπ., καθ' ὅσον τοῦτο καθίσταται ἐφικτόν, καί, ὅπου τοῦτο ἀποβαίνει ἀδύνατον ἢ δυσχερές, νὰ προνοῶσι περὶ τῆς δι' ἐθελουσίαν ἐράνων καὶ δημοτικῆς συνδρομῆς συλλογῆς χρημάτων εἰς περιθαλψίν τῶν γυμνητευόντων, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ οἰκονομικῶν κρίσεων καὶ καταπτώσεως τῶν ἐργασιῶν, εἰς θεραπείαν ἀμισθον τῶν πασχόντων ἐνδεῶν, καὶ ἀνατροφὴν τῶν πτωχῶν παίδων, κβ') νὰ προνοῶσι περὶ τῆς ἐξολοθρεύσεως τῶν λυσάωντων κυνῶν ἢ ἄλλων πασχόντων ζῴων καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐξόδου καὶ περιελεύσεως τῶν κακοποιῶν ἢ ἀγρίων θηρίων, τῆς ὑποχρεώσεως δὲ τῶν κτηνοπωλῶν ἐν οἷς δήμοις δὲν ὑπάρχουσι σφαγεῖα νὰ σφάζωσι τὰς δαμάλεις καὶ τοὺς βόας ἐν τῇ περιοχῇ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, κλειομένων τῶν θυρῶν ἐν καιρῷ τῆς σφαγῆς (Ἀστυν. νόμου ἀρθ. 51), κγ') νὰ προνοῶσι περὶ τῆς ἀποτροπῆς πλημμυ-

ρῶν καὶ πάσης ἐκ τῆς πλησμονῆς τῶν
ὕδατων ζημίας διὰ τῆς οἰκοδομήσεως
προχωμάτων, καὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν
λιμένων καὶ διὰ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς
ἀποτροφῆς τῶν ποταμίων ὑδάτων ἢ τῆς
αὐθαιρέτου μεταβολῆς τοῦ ῥοῦ αὐτῶν διὰ
τάφρων ἢ ὀχετῶν ('Αστυν. νόμου ἄρθ. 54
καὶ 73 καὶ ἐπόμενα), κδ') νὰ μεριμνῶσι
περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἐν ταῖς πόλεσι
καὶ κωμοπόλεσι περιπατούντων διὰ τῆς
κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου κατεδαφί-
σεως τῶν ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν ἥτοι σε-
σθρωμένων καὶ ἐτοιμορόπων (Δ. τῆς
20 Σεπτ. 1852), καὶ τῆς παρεμποδίσσεως
πάσης φθορᾶς τῶν δημοσίων ὁδῶν καὶ
ἰδίως τῆς συσσωρεύσεως ἐν αὐταῖς πη-
λοῦ, βορβόρου καὶ ἑρεπίων, ἔτι δὲ τῆς
ἀνορύξεως λάκκων, δεξαμενῶν κτλ. καὶ
ἐγκαταλείψεως αὐτῶν ἀσκεπάστων ('Α-
στυν. νόμου ἄρθρον 54), κε') νὰ με-
ριμνῶσι περὶ τῆς συνωδᾶ πρὸς τοὺς περὶ
Μαρτίου 1833, 3 Ἀπριλίου 1835, 9
Ἀπρ. 1836, 12 Νοεμβρίου 1836 κτλ.)
κατασκευῆς τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἰδίως τῆς
ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς τηρήσεως τῆς εὐθυ-
γραμμίας καὶ ἰσοπεδώσεως ('Αστυν. νό-
μου ἄρθρ. 58, Διαιτ. 3 Ἀπρ. 1835
ἄρθρ. 27, Ποινικοῦ νόμου ἄρθρα 598—
609), κς') νὰ ἐπαγρυπνῶσιν οὐ μόνον
εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ καθαριότη-
τος διατάξεων τοῦ νόμου ('Αστυν. νόμου
ἄρθρ. 54), ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διὰ συμ-
βουλῶν καὶ παραίνεσεων μετάδοσιν εἰς
τοὺς λαὸν τῆς σωτηρίου ἕξεως τῆς καθα-
ριότητος καὶ τῆς ἀποτροπῆς τοῦ συναγε-
νισμῶν ἐν δυσώδεσιν ὑπογείοις καὶ μάλι-
στα ἐν καιρῷ θροτολογίων ἐπιδημιῶν, κζ')

νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς πιστῆς ἐκτελέσεως
τῶν περὶ φαρμάκων καὶ φαρμακείων δια-
τάξεων τοῦ νόμου ('Αστυν. νόμου ἄρθρ.
57 ἐν συνδ. πρὸς τὸ Διαιτ. 29 Μαρτίου
1835 περὶ πωλήσεως δηλητηρίων, Διαιτ.

29 Μαρτίου 1835 περὶ πωλήσεως ἱατρι-
κῶν καὶ 2 Ἀπριλίου 1835 περὶ πωλή-
σεως δηλητηρίων, Διαιτ. 30 Ὀκτωβρίου
1833 περὶ νομαρχιακῶν ἱατρῶν κτλ.),
κη') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς πιστῆς ἐκτε-
λέσεως τῶν περὶ τῆς δημοσίας ὑγείας νό-
μων (ἥτοι τοῦ Δ. τῆς 13 Νοεμβρίου
1834 περὶ τῆς καλλιεργίας τοῦ ὁρυζίου,
Δ. 28 Μαρτίου 1834 περὶ νεκροταφείων
καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν νεκρῶν, Δ. 13
Μαΐου 1835 περὶ νεκροσκοπίας, Δ. 31
Δεκεμβρίου 1836 περὶ κολλητικῶν νό-
σων, Νόμου ὑγειονομικοῦ τῆς 25 Σεπτ.
1845, Νόμου ΨΜΒ' τῆς 22 Μαρτίου
1862 περὶ συστάσεως φρενοκομείων κλπ.)
Εἰς τὴν ἀκριθεὶς δὲ τήρησιν τῶν διατά-
ξεων τούτων πρὸς διατήρησιν καὶ βελ-
τίωσιν τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ εἰς ἐξα-
κριβῶσιν τῶν ἐνδημικῶν νοσημάτων ἐδη-
μιουργήθη καὶ ἡ περὶ νομοϊατρῶν νόμος
(τῆς Ἰατροῦ δημοσίου, κθ') νὰ μεριμνῶσι
περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῶν νό-
μων περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν ('Αγοραν.
Διαιτ. ἄρθρ. 71 καὶ 72, Διαιτ. 28 Σεπτ.
1836 περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, Διαιτ.
14 Ἰουνίου 1837 περὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ
στατήρος), λ') νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς
προσηκούσης διεξαγωγῆς τῆς ἀγορανομι-
κῆς ἀστυνομίας, ἥτις ἀναποσπάτως συν-
δέεται πρὸς τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν, λα')
νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηρή-
σεως τῶν περὶ ἀγροτικῆς ἀστυνομίας δια-
τάξεων, λβ') νὰ ἐργάζωνται παντὶ σθέ-
νει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, τῆς
βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυ-
τιλίας φροντίζοντες περὶ τῆς μείζονος
διαδόσεως τῶν ἀναγκαίουσιν γεωργικῶν,
βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν γνώσεων,
τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ζήλου τῆς ἐργασίας
καὶ τῆς συστάσεως εὐποητικῶν τραπε-
ζῶν καὶ ἄλλων πιστωτικῶν καταστημά-
των καὶ ἰδίως γεωργικῶν τραπεζῶν, τού-
λάχιστον τραπεζῶν δανειζουσῶν εἰς τοὺς
ἀγρότας σπόρους ἐν καιρῷ σιτοδείας

καὶ Βέροιας

τροπῶν (ἄρθρον 6 τοῦ νόμου περί ἱεραι-
κῶν σχολείων), ἀποστέλλωσι δὲ τοὺς
ὑπὸ τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν καταρ-
τιζομένους προϋπολογισμοὺς τῆς ἐτήσιας
δαπάνης εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλη-
σιαστικῶν ὁ παραπέμπει αὐτοὺς πρὸς τὴν
ἐν Ἀθῆναις τριμελῇ ἐπιτροπῇ (ἄρθρον
10 τοῦ Διατάγματος περί ἐκτ. τοῦ νόμου
περί ἱερ. σχολείων), ὑπογράφωσι δὲ μετὰ
τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ Σχολάρχου τὰ
ἀπολυτήρια διπλώματα τῶν μαθητῶν,
εἰ) νὰ μεριμνῶσιν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν
ἐπισκόπων περί τῆς ἀνεγέρσεως καὶ ἐπι-
σκευῆς τῶν ἀναγκαιούντων ἱερῶν ναῶν
καὶ τὰν ἀπαλιν νὰ συντελῶσιν εἰς τὴν
παρεμπόδισιν τῆς οἰκοδομῆς ναῶν ἄνευ
ἀποδοδεξιγμένης ἀνάγκης καὶ τῶν ἀναγ-
καίουτων εἰς λαμπρὰν οἰκοδομήν καὶ
διαρκῇ διατήρησιν πόρων· νὰ φροντίζωσι
δὲ, ὅπως ἐφαρμόζονται ἀκριβῶς αἱ δια-
τάξεις τοῦ περί διοικήσεως τῆς περιου-
σίας τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων
Διατ. τῆς 4 Δεκ. 1835, σημειοῦμένων
οὐχ ἥττον καὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν διὰ
τῶν δίσκων συναγομένων μετὰ τῶν ἄλ-
λων πόρων εἰς τὸν κατ' ἔτος κατὰ τὸ
ἄρθρον 7 τοῦ Διατ. τούτου συντασσόμε-
νον προϋπολογισμόν, νὰ παितῶσι δὲ κατὰ
τὴν ἐνιαύσιον ἔγκρισιν τῶν δημοτικῶν
προϋπολογισμῶν τὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφα-
λαίῳ σημείωσιν τῆς εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς
ναοὺς ἀνηκούσης περιουσίας, μηδαμῶς
ἐπιτρέποντες χρῆσιν ἄλλοτρίαν τοῦ προο-
ρισμοῦ αὐτῆς, εἰ) νὰ ἐπιθεωρῶσι τὰ σχο-
λεῖα, καὶ μάλιστα τὰ δημοτικά, καὶ ἐμ-
ψυχῶσι διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτῶν,
διὰ προτροπῶν, δι' ἐπιπλήξεων ἢ καὶ
διὰ καταγγελίας πρὸς τὴν κεντρικὴν ἄρ-
χὴν, τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὸν ζῆλον τῶν
ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν καὶ νὰ ἀγρυπνῶ-
σιν εἰς τὴν ἀκριβῇ τήρησιν τῶν περί
διδασκαλίας κανονισμῶν· εἰδικώτερον δὲ
νὰ συγκαλῶσι κατὰ τρίμηνον τὰς ὑπ' αὐ-
τῶν προεδρευομένας ἐφορευτικὰς ἐπιτρο-

πὰς τῶν ἐν τῇ τοῦ νομοῦ πρὶ τευούσῃ
γυμνασίῳ καὶ ἑλληνικῶν σχολείων καὶ
νὰ συσκέπτωνται περί τῶν σχολικῶν
πραγμάτων (Διατ. τῆς 31 Δεκ. 1836
περί κανονισμοῦ γυμν. κτλ. ἄρθρ. 12
καὶ ἐπ. καὶ 108), καὶ ἐκ τῶν προ-
τεινομένων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν δημοτικῶν
συμβουλίῳ κατὰ τριετίαν ἐπιστημόνων
καὶ κτηματιῶν ἢ ἐμπόρων ὡς μελῶν τῶν
ἐποπτικῶν συμβουλίῳ τῆς δημοτικῆς ἐκ-
παιδεύσεως νὰ ἐκλέγωσι τοὺς καταλλη-
λοτέρους (Ν. ΒΤΜΘ' περί δημοτικῆς
ἐκπαιδεύσεως ἄρθρ. 37), ηἰ) νὰ μεριμνῶσι
περί τῆς ἐν τοῖς διαφόροις δήμοις καὶ ἐτι
μᾶλλον ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν νομῶν
συστάσεως δημοτῶν βιβλιοθηκῶν πρὸς
χρῆσιν τοῦ Κοινοῦ, θἰ) νὰ ἐργάζωνται
εἰς ἀνεύρεσιν καὶ διατήρησιν τῶν ἀρι-
στουργημάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἀπο-
τροπῇ τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἑλ-
λοδαπὴν καὶ ἐπιτηρῶσι τοὺς ἐφόρους τῶν
ἀρχαιοτήτων καὶ τὰς ἐφορευτικὰς ἐπι-
τροπὰς (Νόμου τῆς 10 Μαΐου 1884 περί
συλλογῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογι-
κῶν ἄρθρ. 56, 57 κτλ.), ιἰ) νὰ διορίζω-
σιν ἐκ τῶν ἐχόντων πτύχιον δημοδι-
δασκαλικὸν τοὺς διοριστέους δημοδιδ-
σκάλους καὶ γραμματοδιδασκάλους τοῦ
νομοῦ κατὰ πρότασιν τοῦ ἀρμοδίου δη-
μοτικοῦ συμβουλίου (προκαλουμένην ὑπὸ
τοῦ παρὰ τῇ ἐν τῷ νομῷ Ἐποπτικῷ συμ-
βουλίῳ Ἐπιθεωρητοῦ) ἢ, ἂν μὴ συνέλθῃ
τὸ δημοστ. συμβούλιον κατὰ τὰς διατάξεις
τοῦ νόμου, κατὰ πρότασιν τοῦ ἀρμοδίου
ἐποπτικοῦ συμβουλίου (Ν. ΒΤΜΘ' τῆς
3 Σεπτ. 1895 περί δημοτικῆς ἐκπαιδεύ-
σεως ἄρθρ. 24), ιαἰ) νὰ ἐπιβάλλωσι πει-
θαρχικὰς ποινὰς εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν
διδασκτῶν καὶ νὰ χορηγῶσιν ἀδείας
ἀπουσίας μέχρι δεκατεσσάρων ἡμερῶν
εἰς αὐτοὺς, ιβἰ) νὰ ἐπιβλέπωσι τὴν διοί-
κησιν καὶ χρῆσιν τῆς περιουσίας τῶν δι-
δακτικῶν καταστημάτων καὶ μεριμνῶσι
περί τῆς ὅσον ἐνεσσι μείζονος ἐπεκτάσεως

τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, καὶ νὰ παροτρύνωσι τοὺς δήμους εἰς κατασκευὴν ἐπαρκῶν οἰκημάτων εἰς παιδεύειν τῶν παιδῶν.

Δ') Ὑπὸ δὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργείου α') νὰ ἐπιθεωρῶσι τακτικῶς μὲν κατὰ τριμηνίαν ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις καιροῖς τὰ δημόσια ταμεῖα, ἐπαρχιακὰ καὶ εἰδικὰ (συμπεριλαμβανομένων τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν), ὅπως βεβαιωθῶσιν ἂν τὰ κατὰστῆχα τῶν ὑπολόγων καὶ ἰδίως τὸ Καθημερινὸν ᾧσιν ἐνήμερα, (ἐφ' ᾧ δέον νὰ παρατηρηθῇ ἡ κατάστασις τοῦ βιβλίου τούτου οὐ μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐξετάσεως, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς προηγηθείσας ἡμέρας καὶ ἰδίως κατὰ τὴν πρώτην, τὴν ἐνδεκάτην καὶ τὴν εἰκοστὴν πρώτην ὅλων τῶν παρελθόντων μηνῶν) καὶ ἂν τὸ ποσὸν τῶν μετρητῶν συμφωνῇ πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν καταστίχων ὑπόλοιπον, οὐχ ἦτοον δὲ ἂν αἱ ἐν τῷ καθημερινῷ καταγεγραμμένοι πράξεις ἐν ταῖς στήλαις τῆς χρήσεως ἢ τῆς πιστώσεως τοῦ ταμείου ταυτίζωνται πρὸς τὰς ποσότητας τῶν ἐγγράφων, δι' ὧν δικαιολογούνται αἱ εἰσπράξεις ἢ αἱ πληρωμαὶ (ἄρθρ. 86 καὶ 110 καταστατικοῦ τῶν ταμείων τῆς 6]18. Φεβρ. 1834). Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους ἢ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς παύσεως ἢ μεταθέσεως τῶν ταμιῶν κλεισμένων τῶν βιβλίων αὐτῶν, οἱ νομάρχαι ὀφείλουσι νὰ παρασταθῶσι, νὰ καταμετρήσωσι τὰ μετρητὰ καὶ βεβαιώσωσι τοῦτο διὰ τακτικοῦ πρωτοκόλλου (Διοικητικοῦ νόμου ἄρθρ. 196). Εἰς τὰς χεῖρας τῶν ταμιῶν ἐμπιστεύει ἡ πολιτεία τὰ τιμιώτατα αὐτῆς συμφέροντα, τὴν εἰσπράξιν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν δημοσίων προσόδων· ἔθεν ἡ διαχείρισις αὐτῶν προσήκον νὰ ἐπιβλέπεται διηγεκῶς, 6') νὰ παύσῃ προσωρινῶς τοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους, ὅποτεν ἐκ τῶν πράξεων αὐτῶν προδήλως κινδυνεύῃ τὸ

δημόσιον ταμεῖον ἢ ὅποτεν ἀνακαλῶσιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν ἀταξίαι, ῥέχουσιν εὐλογον ὑπόνοιαν καταρτίζουσαν ἢ κωλύουσαν τὸν ἔλεγχον τῶν πράξεων αὐτῶν (Διοικητικοῦ νόμου ἄρθρ. 197 γ') νὰ συμπράττωσιν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν παντὸς εἶδους φορολογικῶν ἐκτιμήσεων κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς περὶ τούτου διατάξεις (Νόμου ΚΒ' τοῦ 1853 περὶ ἐκτιμῶν οἰκοδομῶν ἄρθρ. 4, 6 καὶ 12, Νόμου ΣΙΓ' τοῦ 1861 περὶ φόρου τῶν ἐπιτελευτησάντων ἄρθρ. 8 καὶ 16 καὶ ΧΚΗ' τοῦ 1877 περὶ φόρου τῶν ἐπιτελευτησάντων ἄρθρ. 5 καὶ 8, Νόμου ΧΟΕ' τοῦ 1877 περὶ βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως ἐγγείων φόρον ἄρθρον 44, Νόμου ΚΑΙ' τῆς 15 Ἀπρ. 1880 περὶ τῶν ἀστυνομικῶν κτηνῶν ἄρθρ. 10 καὶ 16, Νόμου ΚΑΙ' περὶ ἐπιβολῆς ἐγγείων φόρου ἐπὶ τοῦ ἐκτελεσθέντος ἄρθρον 7, Νόμου περὶ ἐπιβολῆς δικαίου ματοῦ ἐπὶ τοῦ ζύθου καὶ τῶν οἰκονομικῶν ματοῦχων ὑγρῶν ἄρθρα 38 καὶ 40) νὰ συμπράττωσιν εἰς τὴν εἰσπράξιν τῶν δημοσίων ἐσόδων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων (Ν. ΓΔΣ' τοῦ 1871 περὶ εἰσπράξεως κτλ. ἄρθρ. 25), οὐχ ἦτοον εἰς τὴν βεβαίωσιν τῆς ἀκτημοσύνης τῶν ἀκτημόνων ὀφειλετῶν (ἄρθρ. 44), ἢ ἐποπτεύωσι καὶ ἐξελέγχωσι τὴν διαχείρισιν τῶν οἰκονομικῶν καὶ μοιράρχων, ἔτι δὲ καὶ πάσης ἀρχῆς συμπραττούσης ὅπως δὴποτε εἰς τὴν δασονομικῇ ὑπηρεσίᾳ, εἰς τὴν ἡλιωνιακῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχῶν· νὰ ἐκτιμῶσι δὲ αὐτεπαγγέλτως καὶ διοικητικῶς ἀνικρίσεις καὶ ὑποβάλλωσι τὰ ἀποτελέσματα εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν συμβαλλόντες ἐν ἀνάγκῃ καὶ εἰς προσωρινὰ μέτρα, νὰ συμπράττωσι δὲ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἐτήσιας διατιμῆσεως τῆς ἐκτελεσθείσης ἐκτιμῆσεως καὶ ἐκτελέσεως τῆς ἐκτιμῆσεως, νὰ ἐπιθεωρῶσι καὶ δημοσιεύωσι τὰς περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς βοσκῆς ἐκτελέσεως, νὰ ἐπιτελέωσι τὴν εἰλικρινή τελεσιν τῶν περὶ σφραγίσεως τῆς ἐκτιμῆσεως

διατάξεων καὶ συλλέγῃσι τὰς δεούσας στατιστικὰς πληροφορίας (Νόμου ΧΙΓ' τοῦ 1877 περὶ δασῶν ἄρθρ. 3 καὶ Διατ. περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ). Δικαιοῦνται δὲ νὰ χορηγῶσι τοῖς ταμίαις ἄδειαν ὁκταημέρου ἀπουσίας, ὡσάκις μετ' αὐστηρὰν βάνανον πείθονται ὅτι ἔχουσι κατεπεύγουσαν ἀνάγκην τῆς ἀδείας (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθρ. 202).—Σημειωτέον, ὅτι οἱ Νομάρχαι ὀφείλουσι νὰ μετέχῃσι καὶ τῆς ναυαγιαίρεσιακῆς ἐπιτροπῆς κατὰ τὰς περὶ ναυαγίων καὶ καὶ ναυαγιαίρεσεων διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθρ. 1 καὶ ἐπ.), ἧς καθήκον ἡ διάσωσις τῶν ναυαγισάντων ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων καὶ ἡ ναυαγιαίρεσις, εἰδικώτερον δὲ νὰ λαμβάνουσι καὶ τὴν μίαν τῶν κλειδῶν τῆς ἀποθήκης, ἐν ἣ κατετίθενται τὰ διασωθέντα πράγματα, νὰ φροντίζῃσι περὶ τῆς αἰτίας ἐκθέσεως τῶν ναυαγιαίρεσεων, κατὰ δὲ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους νὰ προστέλλωσιν εἰς τὸ Ὑπ. τῶν οἰκον. περίληψιν ἀκριβῆ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν ναυαγίων καὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐργασιῶν ἐκάστης ναυαγιαίρεσεως (ἄρθρ. 20). Ὡσαύτως δὲ νὰ χορηγῶσιν ἐν τῷ συμφέροντι τῆς δημοσίας ὑγείας, τῆς εὐταξίας τοῦ λιμένος καὶ τῆς ἐθραιώσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας καὶ διαταγὰς εἰς ἐφαρμογὴν ὁρθὴν καὶ ἀκριβῆ τῶν κειμένων νόμων εἰς τὰς λιμενικὰς ἀρχάς, ἀξιοῦντες παρ' αὐτῶν ὑποταγὴν· αἱ δὲ λιμενικαὶ ἀρχαὶ μόνον ἐὰν ἡ τοῦ νομάρχου διαταγὴ ἀντίκειται εἰς τὰς διαταγὰς τῶν προκαταμένων ὑπουργείων (τοῦ τῶν Ναυτικῶν ὡς πρὸς τὰ λιμενικὰ καὶ τοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ὡς πρὸς τὰ ὑγειονομικὰ), δικαιοῦνται μόνον νὰ ἐκθέσωσι τοῦτο ἐγγράφως εἰς τὸν νομάρχην πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς διαταγῆς, ἀλλ' ἐὰν οἱ νομάρχαι ἐπαναλάβωσιν ἐγγράφως τὴν πρῶτην διαταγὴν, ἀναδεχόμενοι τὴν εὐθύνην, ὀφείλουσι νὰ ἐκτελῶσιν αὐτήν ('Οργ. λιμ.

ἀρχῶν ἄρθρ. 15). Ῥητέον προσέτι ὅτι κατὰ τὴν Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 18 οἱ νομάρχαι δικαιοῦνται (ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦνται) καὶ νὰ βεβαιῶσι τὰς ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν ἀξιοποίνους πράξεις, ἔχοντας πρὸς τοῦτο τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων. Ὀφείλουσι δὲ οἱ νομάρχαι νὰ περιοδεύωσι δις τοῦ ἔτους τὸν νομὸν (Νόμου περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους ἄρθρ. 24, Δ. τῆς 5 Δεκ. τοῦ 1845 περὶ νομαρχῶν ἄρθρ. 20), πληροφορούμενοι μὲν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, ἐὰν οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, οἱ ταχυδρομικοὶ, τηλεγραφικοὶ καὶ ὑγειον. ὑπάλληλοι, οἱ ταμίαι καὶ οἱ "Εφοροὶ ἐκπληρῶσιν ἀκριβῶς τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ἔτι δὲ τίνας αἱ ἀνάγκαι τοῦ λαοῦ, τίς ἡ ὕλικὴ καὶ ἠθικὴ κατάστασις τῶν πολιτῶν, φωτίζοντας δὲ τὰς τε ἀρχάς καὶ τοὺς πολίτας περὶ τῆς ἐννοίας τῶν νόμων, προτρέποντες τὸν λαὸν εἰς ἐργασίαν, πολεμοῦντες διὰ συμβουλῶν τὴν φυγοπονίαν καὶ τὴν ἐν καπηλείοις κραιπαλῶδη φοίτησιν κτλ.

Ὀφείλουσι δ' ἐξ ἄλλου οἱ νομάρχαι νὰ ἀπέχῃσι τῆς εἰς τὰ δικαστικὰ ἔργα ἀναμίξεως. Τιμωρεῖται μάλιστα καὶ ποινικῶς ὁ νομάρχης, ἐὰν ἐπελθῇ εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, ἀπαγορεύων διὰ γενικῶν ἢ εἰδικῶν διαταγῶν πρὸς δικαστὰς τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως ἢ ἐντάλματος προσαγωγῆς ἢ κρατήσεως ἢ ἐὰν παρενείρῃ ἐαυτὸν εἰς ἰδιωτικὴν διαφοράν καὶ προχωρήσῃ εἰς ἀπόφασιν, καίτοι τοῦ ἐνὸς τῶν διαφερομένων διαμαρτυρηθέντος περὶ τῆς ἀναρμοδιότητος αὐτοῦ (Ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 479). Ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ εἰς τοὺς δικαστὰς ἀπαγορεύεται ἡ ἀνάμιξις εἰς διοικητικὰ καθήκοντα (Πολιτ. Δικονομ. ἄρθρον 3, Ποιν. νόμου ἄρθρα 476 καὶ 477). Ἐπεὶ δὲ μετὰ τῆς δικαστικῆς καὶ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς δύναται νὰ ἐπέλθῃ σύγκρουσις καθηκόντων, ἀντιποισυμένων ἀμ-

φοτέρων δίκης τινός ὡς ὑπαγομένης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν. ὁ νόμος ὠρίσεν, ὅτι, ἐὰν ἐπέλθῃ σύγκρουσις, αἶρει τὴν σύγκρουσιν ὁ ἀρμοδίος νομάρχης, γνωστοποιῶν διὰ τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτι ἡ παρ' αὐτῷ ἐκκρεμὴς δίκη δὲν ὑπάγεται εἰς αὐτὸ καὶ ἐπομένως ὀφείλει νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐκδίκασιν αὐτῆς, ὅτε τοῦτο μὴ ἀναστέλλον ὑπόκειται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν, δικάζει δὲ περὶ τῆς ἀρθεύσεως συγκρούσεως ὁ Ἀρειος Πάγος, εἰς ὃν ὑποβάλλεται ἡ ὑπόθεσις ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτῷ Εἰσαγγελέως (πρὸς ὃν ἀποστέλλει ὁ νομάρχης τὰ ἔγγραφα διὰ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως), κατὰ τὴν παρ' αὐτῷ διαγεγραμμένην διαδικασίαν, καὶ ὀριστικῶς ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς, ἂν δηλαδὴ ἡ διαφορὰ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαστικὴν ἢ τὴν διοικητικὴν ἀρμοδιότητα, καὶ εἴτε ἀκυροῖ τὴν ἀναρμοδίως ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου καὶ παραπέμπει τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχήν, εἴτε ἀναπέμπει αὐτὴν εἰς τὸ δικαστήριον (Πολιτικῆς Δικονομίας ἄρθρα 4 καὶ ἐπόμενα ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 101 τοῦ Συντάγματος). Ἄν δὲ ἀμφοτέραι ἀποποιήθωσι τὴν δίκην ὡς ἄλλοτριαν, ἀπόκειται εἰς τὸν διάδικον νὰ εἰσαγάγῃ τὴν περὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος αἰτήσιν εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον.

Ὡσαύτως ὁ νομάρχης ὀφείλει ν' ἀπέχῃ πάσης ἀναμίξεως εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου, ἀνηκούστας ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀρχάς· ἄλλ' οὐχ ἦττον δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ ἐπικαλῇται τὴν συνδρομὴν τῆς ἐνόπλου δυνάμεως εἰς ὑποστήριξιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ὡς αἰκὶς αὕτη διατρέχει κίνδυνον ἐνεκα στάσεως, εἰσβολῆς ληστῶν ἢ ἄλλων ἐπιφόρων κακούργων. Μόνη ἡ ἐθνοφυλακὴ κατὰ τὰ πλεισταχοῦ ἐπικρατήσαντα ἀναγνωρίζει ἐν ἐκάστῳ νομῷ προϊστάμενον τὸν Νομάρχην ἢ συν-

καλεῖται κατ' εὐθείαν ὑπ' αὐτοῦ προέβηται δ' ἡ ἐθνοφυλακὴ τὴν διατήρησιν τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως τῶν δήμων, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν νομῶν, ἄλλ' ἐπικαλεῖται ὅτε τῷ στρατῷ καὶ εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ Κράτους διὰ τῆς φυλάξεως τῶν συνόρων καὶ διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ ἐν τοῖς φρουρίοις· ἄλλ' ἐθνοφυλακὴ συμπληρωτικὴ τοῦ στρατοῦ οὐδὲν σχεδὸν ὑπάρχει τανῦν ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ συστήματος τῆς γενικῆς στρατολογίας καὶ τῆς ἀπὸ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ προερχομένης ἐφεδρείας, ἐν πολλοῦ δ' ἐξέλιπε καὶ παρ' ἡμῖν, κατὰ καθιερωμένην καὶ διὰ ρητῆς διατάξεως τοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 106)· ἔχουσιν δὲ οἱ δῆμοι τὸ δικαίωμα, ἀστυνομικῶς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν περιφερείᾳ, νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τοὺς δημότας προσωπικὴν ἀσφάλειαν πρὸς διατήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας (Δημοτ. νόμου ἄρθρ. 31)· ὁ δ' ἐργασία αὕτη δημοτικὴ ὅλως οὐσα καὶ περιοριζομένη ἐν τῷ δήμῳ ἐκτελεῖται κατ' ἐξάφρην ἐκτὸς αὐτοῦ, ὅποτε κατὰ τὰ 53 καὶ 54 ἄρθρα τοῦ κανονισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς κληθῶσιν ἐνοπλοὶ πολῖται εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς προσκαίρου ἐλλείψεως αὐτοῦ· ἄλλ' ἡ τοιαύτη πρόσκλησις τελεῖται μόνον ἐκτάκτως εἰς ἱκανοποίησιν ἀνάγκης προσκαίρου καὶ ἄγαν κατεπευγούσης. Ὡσαύτως ὁ νομάρχης ὀφείλει ν' ἀπέχῃ πάσης πράξεως ἢ ἀποφάσεως ἀντικειμένης εἰς νόμον, βασιλικὸν ἢ ταγματὴν ἢ ἀπόφασιν ἐκδοθεῖσαν ἐντός τοῦ νόμου ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων· εἴτε δὲ μᾶλλον ἀπαγορεύεται εἰς τὸν Νομάρχην νὰ ἐπιβάλλῃ ἐράνους ἢ φόρους ἢ νὰ διατάσῃ προσωποκρατήσεις πειρίσσειν δημοσίων ἢ δημοτικῶν χρημάτων παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου· Ὡσαύτως ὁ νομάρχης ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ ἀπεριορίστως τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ πολίτου. τὸ Συντάγμα καθιεροῖ ρητῶς (ἄρθ. 4) τὴν

προσωπικὴν ἐλευθερίαν, περιέχουσιν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπέχεσθαι καὶ διαμένειν πανταχοῦ τῆς Ἐπικρατείας· ἡ δὲ διαμονὴ ἐν τῷ ὄνῳ, ἐνθα ἔχει τις τὴν ἐστὶαν αὐτοῦ καὶ τὸ κέντρον τῶν ἐργασιῶν, ἣν ἡσφαλισμένη διὰ τοῦ δημοτικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 41) καὶ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Συντάγματος. Ἐν τούτοις ὁ ποινικὸς νόμος (ἄρθρ. 35) ἀφῆκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν ἐν τισὶ τόποις διαμονὴν ἢ μεταβάσιν τῶν ἐπὶ κακουργήματι δεινῶ καταδικασθέντων, οἵτινες διηλύσαν μὲν τὸ στάδιον τῆς ποινῆς, ἀλλ' ὧν ἡ διατριβὴ ἐν τισὶ τόποις κρίνεται τυχὸν ἐπικίνδυνος καὶ ἰδίως ὅπου τελεσθὲν τὸ ἀδικήμα ἀφῆκεν ἀνανήσεις ὁδονηρὰς καὶ ἐναύσματα ἐκδικήσεως, δυνάμενα νὰ ἐκφλεχθῶσιν, ἐὰν ὁ κακούργος παρουσιασθῇ καὶ ἡ διάταξις αὐτῆ τοῦ ποινικοῦ νόμου δὲν δύναται ἴσως νὰ θεωρηθῇ καταλυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Συντάγματος· ἀλλ' οὐδέποτε ἐκτόπισις διοικητικῶς ἐπιβάλλεται, ἀπαιτεῖται δὲ ἀπόφασις καταδικαστικῆς, ὅπως ἀπαγορευθῇ ἡ τοῦ καταδικασθέντος διατριβὴ ἐν ὁρισμένῳ τόπῳ.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 5 Δεκ. 1845 (ἄρθ. 17) ὁ νομάρχης δικαιούται νὰ ἀναμορφῇ τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ, ὡς ὅτι οὐ μόνον δι' αὐτῶν δὲν ἐκτίσασθαι τὴν δικαίωμα, ἀλλ' οὔτε ἐκρησάμευσαν ὡς βάζει εἰς κτῆσιν δικαίωματος. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης ἐγείρονται δύο ζητήματα: α' Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἰσχυρά; β' Τίς ἡ ἔννοια τῆς διατάξεως ταύτης; Φρονοῦμεν πρῶτον, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἡ νομαρχιακὴ ἀπόφασις ἀνακαλεῖται αἰετοῦ πρὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς. Πᾶσα ἀπόφασις γεννᾷ δικαίωμα μετὰ τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς, οὐχὶ δὲ πρὸ τῆς δημοσιεύσεως· ὅθεν καὶ ἡ νομαρχιακὴ ἀπόφασις δύναται φυσικῶς νὰ ἀναμορφωθῇ πρὸ αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν δημο-

σίευσιν δύναται νὰ ἀναμορφωθῇ, ἐὰν ἐξ αὐτῆς δὲν ἐπήγαγε δικαίωμα, ὅπερ διὰ τῆς ἀναμορφώσεως αὐτῆς προσβάλλεται. Πρόδηλον ὅμως ὅτι, ἂν ἀναμορφώθῃ ἐπὶ βλάβῃ δικαίωματος πολίτου, δυναμένου νὰ ἐκτιμηθῇ χρηματικῶς, χωρεῖ ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως οὐ μόνον κατὰ τοῦ νομάρχου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου, ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, διότι πᾶσα ἐκ παραβάσεως νόμου ὑπὸ δημοσίας ἀρχῆς ζημία ἰδιωτικῇ χορηγεῖ δικαίωμα εἰς ἔγερσιν ἀγωγῆς. Φρονοῦμεν δεύτερον ὅτι ἡ διάταξις δέον νὰ θεωρηθῇ ἰσχυρά, καίπερ μὴ περιλαμβανομένη ἐν νόμῳ ἀλλ' ἐν Διατάγματι, διότι ἀπορρεῖ ἀπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ ἀπὸ τῆς κειμένης ἡμῶν νομοθεσίας. Κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν πολιτικὴν δικονομίαν ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις πρὶν ἢ δημοσιευθῇ δὲν εἶναι ἀμετάβλητος· ὅθεν μέχρι τῆς δημοσιεύσεως δύναται αἱ δικασταὶ νὰ μεταβάλωσι γνώμην (Πολ. Δικ. ἄρθ. 108)· αἱ δὲ μὴ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις (ἡτοι αἱ ἀποφάσεις δι' ὧν ὁ δικαστὴς δὲν ἀπεκδέχεται ἔτι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐν τῇ δίκῃ) δύναται καὶ ν' ἀνακληθῶσι· δύναται δ' ἡ συμφωνία τῶν διαδίκων νὰ καταργήσῃ τὴν ἰσχύον καὶ τῶν ὀριστικῶν· ἐξ ἀνalogίας δ' ἐφαρμοζομένης τῆς διατάξεως ταύτης εἰς τὰς τῶν νομαρχῶν ἀποφάσεις, ἔπεται ὅτι καὶ αὗται δύναται νὰ μεταβληθῶσι μὲν πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἢ τῆς κοινοποιήσεως, νὰ ἀνακληθῶσι δὲ καὶ δημοσιευθεῖσαι, ὡς ὅτι ἐκ τῆς ἀνακλητέως δὲν παρδιάζεται δικαίωμα κτηθῆν. (Ἐν μείζονι ἐκτάσει πραγματεύεται περὶ τῶν καθηκόντων τῶν Νομαρχῶν ὁ Ἡμέτερος Ὁδηγὸς τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 129—138).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομή (Possessio). Ἡ φυσικὴ καὶ ἀποκλειστικὴ ἐξουσία ἐπὶ ἐνσωμάτου πράγματος καλεῖται κατοχή. Νομή δὲ εἰδικώτερον λέγεται ἡ διανοία κυρίου αὐ-

τοπροσώπως ἢ δι' ἄλλου ἐνασκουμένη κατοχὴ (N. 3 § 1 Πανδ. (41. 2) Σχ. 'Ελλ. 'Αστ. Κωδ. 557). "Ὅθεν ἡ νομὴ σύγκειται ἀναγκαίως ἐκ δύο στοιχείων, τοῦ μὲν ἐξωτερικοῦ καὶ σωματικοῦ, τοῦ δὲ ἐσωτερικοῦ καὶ πνευματικοῦ. «Διαφορὰ τοῦ κρατεῖν καὶ τοῦ νέμεσθαι αὐτῇ ὅτι κρατεῖν ἐστὶ φυσικῶς κατέχειν, νέμεσθαι δὲ τὸ ψυχρῇ δεσπάζοντος κατέχειν» (Θεοφ. Εἰσηγ. § 3 (Γ', κθ') καὶ § 4 (Β', θ') N. 61 Βασιλ. (50. 2). "Ὅθεν ὅπου θάτερον τῶν στοιχείων τούτων ἐλλείπει, ἐκεῖ νομὴ δὲν ὑπάρχει. Διὸ οὐχὶ νομὴν, ἀλλ' ἀπλῶς κατοχὴν ἔχουσιν ὁ μισθωτὴς (Α. Π. 168 τοῦ 52, 206 τοῦ 56), ὁ θεματοφύλαξ καὶ ὁ χρησιδάνειον λαβὼν (Α. Π. 196 τοῦ 50, 17 τοῦ 52, 236 τοῦ 69), ἅτε κατέχοντες μὲν τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ κατέχοντες αὐτὸ ὡς ἄλλότριον καὶ οὐχὶ ὡς ἴδιον. "Εξ ἄλλου ἄνευ σωματικῆς κατοχῆς νομὴ δὲν ὑπάρχει (N. 3 § 3 Πανδ. (41. 2) Α. Π. 341 τοῦ 64, 186 τοῦ 69, 236 τοῦ 73). Ἀλλὰ νομὴ λέγεται μεταφορικῶς καὶ ἡ νομὴ δικαιώματος, ἡ εἰδικώτερον καλουμένη οἷονε νομὴ (juris quasi possessio) (πρ. Εἰσηγ. (4. 15). N. 10 πρ. Πανδ. (8. 5), συνισταμένη εἰς τὴν ἐνάσκησιν δικαιωμάτων πραγματικῶν (οἷον τῆς ἐμφυτεύσεως, τῆς ἐπιφανείας καὶ τῶν δουλειῶν τῶν τε πραγματικῶν καὶ τῶν προσωπικῶν) διανοίᾳ δικαιοῦχου.

Ἡ νομὴ ἐπάγεται τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα. Ἐν πρώτοις ὁ νομεὺς δικαιούται νὰ ὑπερασπίσῃ κατὰ παντός τὴν νομὴν αὐτοῦ ἀποκρούων παράνομον ἐπίθεσιν (N. 1 Κωδ. (8. 4), ἐν ᾧ ὁ ἀπλοῦς κάτοχος δικαιούται μὲν καὶ αὐτὸς νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν κατ' ἀδίκου ἐπιθέσεως, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τοῦ νομέως (Σαβίνου § 3 σελ. 17 Οἶκον. Στοιχεῖα ἀστικοῦ δικαίου § 101 σημ. 3 α'). Ἐγερθείσης δ' ἐρίδος μεταξὺ τοῦ νομέως καὶ ἑτέρου περὶ τοῦ ὑπὸ νομὴν πράγματος, ὁ νομεὺς ἐπέχει ῥέσιν ἐναγομένου (N. 9 Πανδ. (6. 1). N.

3 § 15 καὶ N. 4 καὶ 5 παρ. Πανδ. (4). α"Ἐστὶ γὰρ τὸ κέρδος τοῦ νέμεσθαι (commodum possidendi) ἐν τούτῳ, εἰ καὶ μὴ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα τοῦ νέμεσθαι, ἐστ' ὅτε τὴν δίκην νικᾷ ὁ νέμεσθαι τοῦ ἐνάγοντος μὴ θυνηθέντος ἀποδοῦναι αὐτῷ τὴν δεσποτείαν» (N. 10 πρ. Πανδ. (50. 17). Θεοφ. § 4 (Δ', ια'). Προσέτι δὲ δύναται ὁ νομεὺς νὰ παρακρατήσῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιθέσεως ὁ νομεὺς ἐπιτρέπει τὴν παρακρατήσιν (N. 1 πρ. Πανδ. (20. 1). N. 1 § 1 Πανδ. (10. 3). Κατὰ δὲ τὴν Παιδικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἄρθρ. 81), ἐν ᾧ ὁ καυχώμενος ὅτι ἔχει ἕξιωσιν, ἡς ἐννοεῖται ἄλλος δύναται νὰ ἐναγχῇ, δύναται κατὰ κανόνα νὰ προκληθῇ εἰς ἀγωγήν, ὁ νομεὺς δὲν δύναται νὰ ἐναγχῇ. Ὡσαύτως ὁ νομεὺς ἔχει εἰς προστασίαν τῆς ἐξουσίας νομῆς ἐνδίκῃ βοήθημα, περὶ ὧν κατωτέρω.

Σημειωτέον ὅτι κατ' ἐξαιρέσιν ὁ νομεὺς παρέχει τὰ ὠφελήματα τῆς νομῆς καὶ εἰς σχέσιν, ἐν ᾗ ὁ κατέχων στερεῖται ἐν νοίᾳ κυρίου» καλεῖται δὲ ἡ τῆς ἐξουσίας ἀνόματος νομὴ. Τῆς αὐτῆς νομῆς ἔστι ἡ τοῦ ἐνεχυροῦχου δανειστοῦ (N. 1 § 13 καὶ N. 40 πρ. Πανδ. (41. 2). Νόμος περὶ ἐνεχ. ἄρθρ. 4), ἡ τοῦ λαβόντος περὶ ἐνεχ. ἄρθρ. 4), ἡ τοῦ μεσεγγυοῦχου (N. 1 Πανδ. (41. 2).

Κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους πάντες ἱκανὸς πρὸς κτῆσιν δικαιωμάτων δύναται νὰ ἴηται καὶ νομεὺς (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 559). "Ὅθεν οἱ μοναχοὶ ἀνίκανοι κατὰ Ῥ. δ. τοῦ ἔχειν ἴδιαν περιουσίαν δὲν ζῶντες δύναται νὰ ὦσι καὶ νομεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ νεώτερον δίκαιον (Δ. τῆς 4 Δεκ. 1871) ἔχουσι τὴν ἐπικαρπίαν τῆς ἀνηκούσης αὐτοῖς περιουσίας, ὅθεν δύναται νὰ ἔχωσι καὶ οἷονε νομὴν. Ἐπίσης οἱ ὑπερξοῦστοι δὲν δύναται νὰ ἴηται νομεῖς τῶν

πραγμάτων τοῦ πατρικοῦ χρηματίου (N. 4 § 1 καὶ N. 24 καὶ 30 Πανδ. (41. 2)). Ὡς ἄλλου πράγματα, μὴ δυνάμενα νὰ γίνωσιν ἀντικείμενον ἰδιοκτησίας ἢ ἄλλου πραγματικοῦ δικαιώματος, εἰσὶν ἀνεπίδεκτα καὶ νομῆς, οἷον τὰ ἐκτὸς συλλαγῆς.

Δύνανται ἐν τούτοις νὰ ἀποκτήσωσι νομὴν καὶ τὰ ἐστερημένα βουλήσεως πρόσωπα (οἷον τὰ νήπια, οἱ παράφρονες καὶ τὰ νομικὰ πρόσωπα) διὰ τοῦ νομίμου αὐτῶν ἀντιπροσώπου (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 558 § 2, N. 32 § 2 Πανδ. (41. 2) καὶ N. 3 Κωδ. (7. 32), N. 1 § 3 καὶ N. 22 Πανδ. (41. 2)). Δηλονότι ἐπιτρέπεται ἢ δι' ἄλλου ἀναπλήρωσις τῆς ἐλλειπούσης θελήσεως αὐτῶν (N. 1 § 20 Πανδ. (41. 2)).

Ἡ νομὴ κατὰ τὴν Ῥ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους ἀποκτᾶται ἢ διὰ καταλήψεως, περιποιούσης τὴν ἀποκλειστικὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐξουσίαν, (ὅπερ π. χ. συμβαίνει ἐπὶ καταθέσεως κινήτου ἐν τόπῳ διατελοῦντι ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν ἢ ἐπὶ τιθασιεύσεως ἔφου ἢ ἐπὶ τῆς περιφράξεως ἢ περιταφρεύσεως ἢ τῆς ἐκχειρώσεως καὶ ἐνοικοδομήσεως ἀγρῶν), ἢ διὰ παραδόσεως ὑπὸ τοῦ νομέως (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 560), ἀποτέλουσας καταδήλους δικαιοπραξίας, καθ' ἣν ὁ μὲν παραδιδὼς πικρατεῖται ὑπὲρ τοῦ παραλαμβάνοντος τὸ πρᾶγμα ἢ ἔχει ἐπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν, ὁ δὲ παραλαμβάνων καταλαμβάνει τοιαύτην ἐξουσίαν (Windscheid § 171 σημ. 1). Ἄλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἐπὶ παραδόσεως νὰ καταληφθῇ πῶς τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τοῦ παραλαμβάνοντος. Διὸ ἐπὶ ἀκινήτων μὲν νὰ εἰσέλθῃ ὁ παραλαμβάνων εἰς τὸ ἀκίνητον ἢ ἰσάμενος ἐν γειτονικῷ τόπῳ νὰ βλέπῃ αὐτὸ δεικνύμενον (N. 3 § 1 καὶ N. 18 § 2 Πανδ. (41. 2)), ἐπὶ κινήτων δὲ νὰ ἐγχειρισθῇ εἰς τὸν παραλαμβάνοντα ἢ εἰς ἄλλον ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ (N. 1 § 24 Πανδ. (41. 2) καὶ N. 34 § 1 Πανδ. (39. 5) ἢ νὰ κατατεθῇ παρ' αὐτῷ (ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ ἀγρῷ αὐτοῦ κτλ.) (N. 18 § 2 Πανδ. (41. 2) κτλ.) ἢ νὰ τεθῇ ὑπὸ φύλακα (N. 54 Πανδ. 41. 2) ἢ νὰ σημειωθῇ ἢ νὰ παραδοῶσιν αἱ κλειῖδες τῆς περιχοῦσης αὐτὸ παρακειμένης ἀποθήκης (N. 1 § 24 Πανδ. (41. 2) N. 9 § 6 Πανδ. (41. 1) ἐν συνδ. πρὸς N. 74 Πανδ. (48. 1)). Ἄλλ' ἢ ὑπὸ τοῦ νομέως παράδοσις δὲν εἶναι ἀναγκαία, ὁσάκις ὁ τῶς νομέως μετατρέπεται διὰ ῥητῆς συμφωνίας εἰς ἐντολοδόχον τοῦ κτωμένου τὴν νομὴν ἢ ὁσάκις ὁ νομέως συμφωνεῖ μετὰ τοῦ κατόχου (οἷον μισθωτοῦ ἢ θεματοφύλακος) ἢ περὶ τῆς εἰς τοῦτον μεταθέσεως τῆς νομῆς (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθρ. 560 ἐδ. 2 N. 9 § 5 καὶ N. 24 § 1 Πανδ. (41. 1) κτλ. N. 18 πρ. Πανδ. (41. 2) N. 15 § 2 Πανδ. (2. 8) κτλ.).

Κατὰ τὴν Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους ἡ νομὴ ἀποκτᾶται οὐ μόνον ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ καὶ δι' ἀντιπροσώπου, ὅταν οὗτος ἀποκτήσῃ τὴν φυσικὴν τοῦ πράγματος ἐξουσίαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ καταστήσῃ νομέα αὐτοῦ τὸν ἀντιπροσωπευόμενον. (N. 1 § 20 Πανδ. (41. 2). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 561). Καὶ προαιρετικῶς μὲν ἀποκτᾶται δι' ἀντιπροσώπου, ὁσάκις οὗτος ἔχει ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ ἀντιπροσωπευομένου εἰς ἐπιχείρησιν τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς κτήσιν τῆς νομῆς πράξεων ἰσοδυναμεῖ δὲ τῇ ἐντολῇ ἢ ἐπακολουθήσασα ἔγκρισις (N. 42 § 1 Πανδ. (41. 2) Κατ' ἀνάγκην δὲ ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων θέλησιν προσώπων, οἷα οἱ βλάκες, παράφρονες, νομικὰ πρόσωπα, ὅπερ κτῶνται τὴν νομὴν διὰ τοῦ νομίμου αὐτῶν ἀντιπροσώπου (N. 1 § 20 καὶ 22 καὶ N. 2 Πανδ. (41. 2), N. 43 § 1 Πανδ. (41. 1) Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 559). — Ἀπόλλυται δὲ ἡ νομὴ, ὅπταν τὸ ἕτερον τῶν ἀπαριζόντων αὐτὴν στοιχείων (τὸ σωματικὸν ἢ τὸ πνευματικόν) λάβῃ τὴν ἐναντίαν τροπὴν, δηλονότι ὅπταν ἢ

ἀποβῆ ἀδύνατος ἢ ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐξουσία τοῦ νομέως ἢ οὗτος ἐκδηλώσῃ διάνοιαν ἐναντίαν (N. 44. § 2 καὶ N. 3 § 6 Πανδ. (41. 2). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 565). Μόνῃ ἢ παρ' ἄλλου ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ νομέως κατάληψις τοῦ ἀκινήτου δὲν ἐπιφέρει ἀπώλειαν τῆς νομῆς πρὶν ἢ μάθῃ τὴν κατάληψιν ταύτην ὁ νομέως καὶ ἐψηυχάσῃ (N. 3 § 7 καὶ 8, N. 6 § 4, N. 18 § 3 καὶ 4, N. 25 § 2 καὶ N. 46 Πανδ. (41. 2) Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 567). Σημειωτέον ὅτι κα' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ αἱ διατάξεις αὐταὶ ἐφαρμόζονται, εἰ καὶ περὶ ἀπωλείας τῆς νομῆς οὐδὲν ὁρίζουσιν ὁ Γαλλ. καὶ Ἰταλικὸς Κώδιξ.

Σημειωτέον τέλος ὅτι τὴν νομὴν προστατεύει ὁ νόμος ἀρνητικῶς, ἀπαγορεύων τὴν αὐτογνώμονα παρενόχλησιν τοῦ νομέως περὶ τὴν ἀσκῆσιν τῆς νομῆς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δ' αἱ παρενοχλήσεις τελοῦνται διττῶς, διότι ἢ στρέφονται εἰς ἀπλὴν τῆς νομῆς διατάραξιν ἢ προβιβάζουσιν καὶ μέχρις ἀφαιρέσεως αὐτῆς, δύο εἶναι καὶ τὰ προστατευτικὰ τῆς νομῆς ἐνδίκαια μέσα, ἥτοι τὸ τῆς διατηρήσεως τῆς παρενοχλουμένης νομῆς, ὀνομαζόμενον ὅπως *rémeasse* (uti possidetis), καὶ τὸ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἀφαιρέσεως νομῆς, ὀνομαζόμενον *θθερ βία* (unde vi). Καὶ τὸ μὲν πρῶτον παράγγελμα ἀρμύζει ἐπὶ τῆς ἀπλῆς διαταράξεως τῆς νομῆς κινήτου ἢ ἀκινήτου πρὸς διατήρησιν αὐτῆς (§ 4 Εἰσηγ. (4. 15)· ὅθεν πρὸς ἔγερσιν αὐτοῦ ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ ὁ ἐνάγων τὴν νομὴν κατὰ τὴν διατάραξιν (N. 141 Πανδ. (43. 31), νὰ ἔχῃ δ' αὐτὴν ἀπέναντι τοῦ ἐναγομένου ἀνεπιληπτον, δηλονότι μὴ ἐνεργηθεῖσαν βίᾳ, λάθρα ἢ κατὰ παράκλησιν, (N. 1 Βασιλ. (58. 17), N. 2 καὶ 3 πρ. Πανδ. (43. 17), N. 53 Πανδ. (41. 2) νὰ ἐπιχειρήσῃ δὲ ὁ ἐναγόμενος πρᾶξιν διαταράξεως, ἥτοι ἐπιηρεαστικὴν τῆς νομῆς, θετικὴν ἢ ἀρνητικὴν, δηλονότι ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ οὕτως

πρᾶξιν τινὰ νομῆς παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ νομέως ἢ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν νομέα νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιαύτην πρᾶξιν (N. 1 § 4 Πανδ. (43. 17), N. 3 § 2 Πανδ. (43. 17), N. 14 Πανδ. (47. 10). Κατὰ Ῥωμαϊκὸν δὲ καιὸν πρὸς ἔγερσιν τοῦ παραγγέλματος τούτου ἀρκεῖ καὶ ἀπλὴ ἀπειλὴ περὶ δικητικῆς ἢ ἀρνητικῆς διαταράξεως (N. 20 § 1 Πανδ. (43. 24). Windscheid § 160 σημ. 5 α'. Οἶκον. Στοιχεῖα Ἀστ. Δ. § 109 σημ. 6 γ'). Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο θεωρητέον τὸ Ῥ. Δ. ὡς τροποποιηθὲν διὰ τῆς Πολιτ. ἡμῶν δικονομίας (ἄρθρ. 629 καὶ 630) ἀπαιτούσης ρητῶς διατάραξιν. Οὐδαμῶς ὅμως ἀναγκαῖον ἢ διαταράξεως πρᾶξις νὰ περιέχῃ βίαν κατὰ τοῦ νομέως (N. 11 Πανδ. (43. 16) ἢ δῆλωσιν τοῦ διαταράσσοντος περὶ τοῦ ὅτι δὲν ἀναγνώριζει τὸν ἐνάγοντα ὡς νομέα ἢ ἀξιῶσιν αὐτοῦ ὅτι εἶναι αὐτὸς νομέως. Ἐὰν δ' ἐν διατάραξιν τὴν νομὴν ἀνομολογήσῃ μὴ ὅτι ἐνήργησε τὴν διαταρακτικὴν πρᾶξιν, ἀλλ' ἀντιτάξῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι νομέως καὶ εἴχεν ἐπομένως δικαίωμα νὰ ἐνεργήσῃ αὐτήν, οὐ μόνον δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ ζητήσῃ δι' ἀνταγωγῆς ν' ἀναγνωρισθῇ αὐτὸς ὡς νομέως, ὅτε δύναται καὶ ὁ ἐνάγων νὰ καταδικασθῇ (Οἶκον. Πολιτ. Δικ. § 183 σημ. 8. Σαβινὸς σελ. 482 καὶ ἐπ. Vangerow § 336 σελ. 076). Δύναται δὲ τὸ παράγγελμα ὅπως νὰ κανονισθῇ καὶ κατὰ τοῦ συνδιακατόχου (N. 3 § 1 καὶ 2 Πανδ. (39. 1), N. 1 § 7 Πανδ. (43. 17) ἢ τοῦ κληρονομοῦ τοῦ διαταράξαντος· νὰ κινήθῃ ὑπὸ τε τοῦ νομέως καὶ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ. Ἐνστάσεις δὲ δύναται νὰ ἀντιτάξῃ ὁ ἐναγόμενος τὴν τῆς ἐνιαυσίου παραγραφῆς καὶ τὴν τῆς ἐπιληψίμου νομῆς ἥτοι ὅτι ὁ ἐνάγων κατεχεῖ βίᾳ, λάθρα ἢ παρακλήσει (N. 1 πρ. § 5 καὶ 7 καὶ N. 3 πρ. Πανδ. (43. 17), N. 17 Πανδ. (43. 26). Δύναται δὲ καὶ ν' ἀντιτάξῃ

κατ' ἐντολὴν ἄλλου ἐνήργησε τὴν δια-
ταρακτικὴν πρᾶξιν, δικαιούμενος καὶ νὰ
προσεπικαλέσῃ εἰς τὴν δίκην τὸν ἐντει-
λάμενον (Πρβλ. Οἰκονομίδου διατριβὴν
περὶ προσεπικλήσεως ἐν Πείρᾳ κλ. 3439
καὶ ἐπ.). Προτίθεται δὲ τὸ παράγγελμα
κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τὴν Πολ. ἡμῶν
δικονομίαν (ἄρθρ. 630 ἐν συνδ. πρὸς
τὸ ἄρθρ. 24) 1) τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν
γενομένων (ἔθεν λ. χ. τὴν κατά-
λυσιν τοῦ ἀνεγερθέντος παραπήγμα-
τος ἢ ἀνέγερσιν τοῦ καταλυθέντος), 2)
τὴν ἐπὶ ποινῇ ἀπαγόρευσιν πάσης περαι-
τέρω διαταράξεως (de non amplius tur-
bando) καὶ 3) τὴν ἀνόρθωσιν τῆς κατὰ
τὴν διατάραξιν προσηνθείστης ζημίας
(Α. Π. 155 τοῦ 61, 235 τοῦ 69). Δι-
καιοῦται δ' ὁ διαταραχθεὶς, καὶ παρα-
λείπων παντελῶς τὴν περὶ παύσεως τῆς
διαταράξεως αἰτήσιν, νὰ περιορισθῇ εἰς
αἰτήσιν ἀποζημιώσεως (Α. Π. 230 τοῦ
58), τὸ δὲ δεύτερον παράγγελμα *ἔθεν βία*
(unde vi) ἀρμόζει ἐπὶ τῆς ἀπωλείας τῆς
νομῆς διὰ τῆς βίαιας αὐτῆς ἀφαιρέσεως
πρὸς ἀνάκτησιν αὐτῆς. "Ὅθεν πρὸς ἔγερ-
σιν τοῦ παραγγέλλματος τούτου ἀπαιτεῖ-
ται νὰ φαιρῇ διὰ βίας (σωματικῆς ἢ
ψυχικῆς) ἡ νομὴ ἀκινήτου ἐγείρεται δὲ
τοῦτο ὑπὸ τε τοῦ ἀποβληθέντος τῆς νο-
μῆς, ἀλλ' ἔχοντος αὐτὴν κατὰ τὸν χρό-
νον τῆς ἀποβολῆς, (Ν. 1 § 22 καὶ 23
Πανδ. (43. 16) καὶ τῶν κληρονόμων αὐ-
τοῦ (Ν. 1 § 44 Πανδ. (43. 16) κατὰ
τοῦ ἀποβαλόντος, εἴτε ἐντειλαμένου εἴτε
ἐγκρίναντος τὴν ἀποβολὴν (Ν. 1 § 12—
15 Βασίλ. (60. 11) καὶ κατὰ τῶν κλη-
ρονόμων αὐτοῦ, εὐθυνόμενον ὅμως μόνον
εἰς τὸ περιελθόν αὐτοῖς (Ν. 1 § 48 καὶ
Ν. 2 καὶ 3 πρ. § 1 Πανδ. (43. 17).
Προτίθεται δὲ τὸ παράγγελμα τοῦτο
κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τὴν Πολιτ. ἡμῶν
δικονομίαν 1) τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ
ἐνάγοντος εἰς τὴν νομὴν τοῦ ἀκινήτου,
2) τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ζημίας, ἣν διὰ

τῆς ἀποβολῆς ὑπέστη ὁ ἐνάγων, ἥτοι τὴν
βλάβην ἣν ὑπέστη τὸ ἀκίνητον ἢ τὴν
ἀπώλειαν ἢ βλάβην κινητῶν εὐρεθέντων
ἐν τῷ ἀκινήτῳ κατὰ τὴν ἀποβολὴν, (Ν.
1 § 32 καὶ ἐπ. Πανδ. (43. 16). Α. Π.
172 τοῦ 70, 373 τοῦ 80), τὸ δὲ μέγεθος
τῆς ζημίας δύναται νὰ ὁρισθῇ καὶ δι'
ἐκτιμητικοῦ ὅρκου (Σαβινὸς σελ. 539 σημ.
1 Οἶκον. Πολιτ. Δικον. § 153 σημ. 6).
Ἐνστάσεις δὲ δύναται νὰ ἀντιτάξῃ ὁ
ἐναγόμενος τὴν ἐναστασιν τῆς ἐνιαυσίου
παραγραφῆς (Ν. 2 Κώδ. (8. 4), ἀλλ'
οὐχί καὶ τὴν τῆς ἐπιληψίμου νομῆς. Ση-
μειωτέον ὅτι δύναται νὰ παραχωρηθῇ
κατὰ παράκλησιν εἰς ἄλλον πρᾶγμα κινη-
τὸν ἢ ἀκίνητον ('Αρμ. Ἐξάβιβλος τί-
τλου δευτέρου Σχόλιον), ὅτε ὁ κατὰ πα-
ράκλησιν λαβὼν ἔχει τὴν ἐξουσίαν τοῦ
ἀσκεῖν ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὸ δοκοῦν νομὴν,
χρῆσιν καὶ κάρπωσιν. Ὁ τοιοῦτος ὀφεί-
λει νὰ ἀποδώσῃ αὐτὸ τῷ παραχωρή-
σαντι ἅμα αἰτησάμενον (Ν. 1 § 1 καὶ 2,
Ν. 2 § 2, Ν. 8 § 2 καὶ ἐπ. Ν. 12 πρ.
Πανδ. (43. 26) Α. Π. 356 τοῦ 62) ἄλ-
λως ὁ παραχωρήσας κινεῖ κατ' αὐτοῦ
τὸ παράγγελμα περὶ παρακλήσεως (de
precario), ὃ ἡ Πολιτ. ἡμῶν Δικονομία
(ἄρθρ. 630) κατατάσσει ἐν ταῖς περὶ
διακατοχῆς δίκαις. Τὸ παράγγελμα τοῦτο
κινεῖται οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ παραχωρή-
σαντος ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κληρονόμων
αὐτοῦ, κινεῖται δὲ κατὰ τε τοῦ παρα-
κλητικῶς λαβόντος τὸ πρᾶγμα καὶ ἄρ-
νουμένου νὰ ἀποδώσῃ αὐτὸ καὶ κατὰ τῶν
ἐν τῇ νομῇ τοῦ πράγματος διατελούν-
των κληρονόμων (Ν. 8 § 8 Πανδ. (43.
26)· προτίθεται δὲ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ
πράγματος μετὰ τῶν ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς
παρακολουθημάτων αὐτοῦ (Ν. 8 § 4 καὶ
ἐπ. Πανδ. (43. 26). Ὁ δ' ἐναγόμενος
οὐτε τὴν ἐναστασιν τῆς ἐνιαυσίου παρα-
γραφῆς δύναται νὰ προβάλλῃ (Ν. 8 § 7
Πανδ. (43. 26), Ν. 2 καὶ 3 Κώδ. (7.
39), ἢ τὴν ἐναστασιν τῆς ἐπιληψίμου νο-

μῆς, ἀλλ' οὔτε νὰ προβῇ εἰς παρακράτησιν διὰ τὰς ἑαυτοῦ δαπάνας (Α. Π. 106 τοῦ 75. Οἰκονομίδου 'Αστ. Δ. § 111 σημ. 11 Windscheid § 376 σημ. 7). Πολλῶ δὲ μᾶλλον δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν ἢ ἀνταγωγὴν κατὰ τοῦ δόντος αὐτὸ δικαιοῦχου (Α. Π. 247 τοῦ 56, 104 τοῦ 60, 240 τοῦ 77).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀνωτέρω περὶ προστασίας τῆς νομῆς διατάξεις τοῦ ἀστικού καὶ δικονομικοῦ ἡμῶν δικαίου ἐπανακαθιερώθησαν ἐν τῷ παρ' ἡμῖν Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος. κατὰ τοῦτο μόνον νεωτερίζαντι ὅτι κατὰ μίμησιν τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 95 καὶ 696) καὶ τοῦ Σαξωνικοῦ (ἄρθρ. 208 καὶ 209) παρεδέξατο ὅτι τὰς περὶ νομῆς ἀγωγὰς ἔχει καὶ ὁ ἀπλοῦς κάτοχος ἀκινήτων, ἔστω καὶ αὐτὸς ὁ μισθωτὴς κατὰ παντός διαταράττοντας ἢ ἀποβαλόντος αὐτὸν (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 569). Ἡ καινοτομία αὕτη προῆλθεν ἐκ τῆς δοξασίας ὅτι πρεπωδέστερον εἶναι αἱ βίαιαι καὶ αὐθαίρετοι κατὰ τῆς κατοχῆς πράξεις νὰ καταστέλλωνται ὡς τάχιον, ἀποκρουόμεναι δικαστικῶς ὑπὸ παντός κατόχου, ἢ νὰ καταναλίσκῃται καιρὸς, ὅπως εἰδοποιηθῇ ὁ διανοικῆ κυρίου νεμόμενος, ἐξ οὗ παράγει τὴν κατοχὴν ὁ προσβληθεὶς.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἡ νομὴ ὡς ἔχουσα ἄξιαν χρηματικὴν προστατεύεται καὶ διὰ τῆς ὀνομαζομένης *condictio possessionis*, ἣτις κινεῖται κατὰ τοῦ καταλαβόντος αὐτὴν ἄνευ αἰτίας ἢ ἐκ ψευδοῦς ἢ παρανόμου αἰτίας, εἴτε βιαίως (ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ νομέως) εἴτε ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ νομέως, ἢ ἐκ πεπλανημένης ἢ ἀνίστου θελήσεως. Ἐνέχεται δ' ὁ ἐναγόμενος εἰς τὸ διαφέρειν ἢ τοῦλάχιστον εἰς τὸ περιελθόν αὐτῷ ἀδικαιολογήτως ('Ἀρμεν. Παραρτ. Β'. 30). Εἰς τὴν ἀγωγὴν ταύτην ἀντιτάσσεται ἀναμφισβητήτως ἡ τῆς τριακονταετίας παραγραφὴ ἀμφισβητήσιμον ὅμως ἂν ἀντιτάσσεται

καὶ ἡ τῆς ἐπιληψίμου νομῆς ἢ καὶ ἐνστάσεις ἄλλαι δικαιολογοῦσαι τὴν νομὴν τοῦ ἐναγομένου (Οἰκ. ἀστ. Δ. § 113 σημ. 10 καὶ 11). ('Ἴδε καὶ Οἰονεὶ νομὴ, Διαδικασία παρὰ τοῖς Εἰρηνοδίκαις, Διαδικασία συνοπτική).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομικά ἐπιχειρήματα.

Ἡς ὑπὸ τὸν τίτλον *Νομικά Ἐπιχειρήματα* (*arguments légaux*) ἐξέδωκεν ὁ περιώνυμος νομομαθὴς M. Rolland de Villargues συλλογὴν τῶν κυριωτέρων κανόνων τῆς Λογικῆς, καθ' ὅσον οὗτοι ἰδίως ἐφαρμόζονται εἰς τὴν νομικὴν ἐπιστήμην, καθιερώθη ἡ ἔκφρασις αὕτη εἰς δὴλωσιν συνοπτικῆς περιλήψεως τῶν ἀπαραιτήτως ἀναγκασιούτων εἰς τὸν περὶ τοὺς νόμους ἀσχολούμενον κανόνων τῆς λογικῆς.

Ἡ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου συνίσταται εἰς τὴν γνῶσιν οὐχὶ τῶν φράσεων, ἀλλὰ τῆς ἐννοίας τῶν νόμων. «Εἰδέναι νόμους ἐστὶν οὐ τὸ γινώσκειν τὰ ρήματα, ἀλλὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν» (Βασιλ. Δά. Β. Α). Μέσον δ' ἀσφαλὲς πρὸς κατάληψιν τῆς ἀληθοῦς τοῦ νόμου ἐννοίας ἀναμφισβητήτως εἶναι ἡ ἐρμηνεία, ἀλλ' ἐρμηνεία ἔμπαιστος ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν κανόνων τῆς λογικῆς εἶναι ἀνέφικτος.

Ὁ δικαστὴς, οὐ ἀπὸ τῆς κρίσεως ἤρτηται ἡ ἰδιοκτησία, ἡ τιμὴ, ἡ ζωὴ τοῦ πολίτου· ὁ δικαστὴς, εἰς οὗ τὴν ἔμφρονα καὶ ἐννομον ἐν ταύτῃ ἐκπλήρῳσιν τῶν καθήκοντων κάτοικοι ὅλης ἐπαρχίας στηρίζουσι τὴν προσδοκίαν τῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας αὐτῶν· ὁ συμβολαιογράφος, εἰς οὗ ὁ νόμος διεπίστευσε τὸ ἐντίμον καθήκον τοῦ φωτίζειν τοὺς συμβαλλομένους· ὁ δικηγόρος, εἰς οὗ τὴν γνῶμην ὁ πολίτης ἐρείδόμενος ἐπιχειρεῖ δίκας πολλὰς μακροτάτας, δὲν δύναται καταδῆλως νὰ ἐκπληροῖ ἀκριβῶς τὰ ὑπὸ τῶν νόμων διαγραφόμενα καθήκοντα αὐτοῦ, ἐὰν μὴ φωτίζῃ αὐτὸν ἡ δῆς τῆς λογικῆς. Διὸ ἂν

ναγκαῖον ἐν τῇ δυνατῇ συντομίᾳ νὰ πραγματευθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα περὶ τῶν μᾶλλον συνδεομένων πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου κανόνων τῆς λογικῆς. Πρὸς τοῦτο ἐξεταστέον α') Τίνες αἱ ἀρχαὶ τῶν ἐπιχειρημάτων, β') Τίνα τὰ σχήματα καὶ αἱ ἐπωνυμίαι αὐτῶν καὶ γ') τίνα τὰ κυριώτατα τῶν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς νομικοῖς ἐπιχειρημάτων.

α') Ἀρχαὶ τῶν ἐπιχειρημάτων. — Πᾶν ἐπιχείρημα εἰσίδεται εἰς μίαν ἀληθεῖαν βεβαίαν ἢ τοῦλάχιστον μὴ ἀμφισβητούμενην. Ὁ Κυντιλιανὸς θεωρεῖ ὅτι τὸ ἐπιχείρημα εἶναι τρόπος ἀποδείξεως προτάσεως ἀμφιβόλου διὰ γεγονότος βεβαίου. *Ratio probationem praestant quae colligitur aliud per aliud, et quae quod est dubium, per id quod dubium non est, confirmat* (βιβ. 5 κεφ. 10). Ἐπὶ παντὸς ἄρα ζητήματος ἀναγκαιῶς ζητεῖται σημεῖον ὠρισμένον καὶ βεβαίον, καθ' ὅσον διὰ τῶν ἀβεβαίων ἢ ἀποδείξεις ἀποβαίνει ἀδύνατος. Θεωροῦνται δ' ὡς βεβαία α') Τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ὁρᾶσιν καὶ τὴν ἀκοήν, β') Τὰ ὑπὸ τῶν πλείστων ὁμολογούμενα, γ') Τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου διαγραφόμενα ἢ ὑπὸ τῆς συνθήκης ἢ τῆς κοινῆς γνώμης καθιερωμένα, δ') Τὰ πράγματα, περὶ ὧν οἱ διάδικοι συμφωνοῦσιν, ἢ ἅπερ ἀπεδείχθησαν ἤδη, ἢ δὲν ἀντεκρούσθησαν παρὰ τοῦ ἀντιδίκου (Κυντ. αὐτόθι).

Πρὸς σχηματισμὸν ἐπιχειρημάτων τινος ἐπολύτως ἀπαιτεῖται ἡ γνώσις τῶν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων καλουμένων κοινῶν τόπων διότι οὗτοι εἶναι αἱ εἶδαι ὡς εἰπεῖν τῶν ἐπιχειρημάτων. (Cicero, in Topicis, N. 5). Ἔχομεν δὲ δύο εἰδῶν τόπους. α') τοὺς ἐσωτερικοὺς, τοὺς ἐντὸς δηλαδὴ παντὸς ὑποκειμένου, περὶ οὗ πραγματευόμεθα, κειμένους, qui in eo ipso de quo agitur haerent, καὶ β') τοὺς ἐξωτερικοὺς, τοὺς ἐκτὸς τοῦ ὑποκειμένου κειμένους, alii assumuntur extrinsecus.

Ἐσωτερικοὶ μὲν τόποι εἶναι τὰ πρόσωπα, τὰ πράγματα ἢ ὁ χρόνος, ὧν τὰ μὲν πρῶτα (τὰ πρόσωπα) θεωροῦνται κατὰ τὴν γέννησιν, τὸ ἔθνος, τὴν πατρίδα, τὰ γένος, τὴν ἡλικίαν, τὴν ἀνατροφὴν, τὴν μορφὴν καὶ τὴν σύστασιν τοῦ σώματος, κατὰ τὴν τύχην, τὴν τάξιν, τὰ ἰδιώματα καὶ τὰς κλίσεις, τὴν διαγωγὴν, τὸ ἐπάγγελμα, τὴν προσποίησιν, καὶ κατὰ τὰς προηγηθείσας πράξεις καὶ ἥθην (Quinti βιβλ. 5 κεφ. 10), τὰ δὲ δευτέρα (τὰ πράγματα) θεωροῦνται ὡς ἐκ τῶν πράξεων τῶν πραγμάτων ἢ παρήγαγον αὐτάς, τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, καθ' οὓς ταῦτα ἐξετελέσθησαν, τῶν μέσων ὧν πρὸς τοῦτο ἐγένετο χρήσις, καὶ ὡς ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προσηνήθεως ἐντεῦθεν ὠφελείας (αὐτόθι). Ἐξωτερικοὶ δὲ τόποι εἶναι οἱ Νόμοι, αἱ ἀποφάσεις, αἱ ἔγγραφαι ἀποδείξεις, αἱ μαρτυρίαι, τὰ δημόσια βιβλία, αἱ ἐκθέσεις, καὶ ἐνὶ λόγῳ, πᾶν ὅ,τι γεννᾶται ἐκτὸς τοῦ ἀνὰ χεῖρας ὑποκειμένου, ἐξ οὗ πηγάζουσι ἐπακολουθήματα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπιχειρημάτων ἡ ἐξωτερικῶν τόπων, συγκαταλέγονται προσέτι. α') Τὸ ἀπορρέον ἐκ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὰ πρόσωπα ἢ τὰς γνώμας αὐτῶν· ὁ Locke ὀνομάζει αὐτὸ ἐπιχείρημα ἐκ τοῦ σεβας (ad verecundiam). β') Τὸ ὑπὸ τοῦ Locke ὀνομαζόμενον ἐπιχείρημα ἐξ ἀγνοίας (ad ignorantiam), ὃ παράγεται ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀντιδίκου νὰνατρέψῃ τὴν προτεινομένην ἀπόδειξιν, ἢ γνώμην, ἢ νὰ προσκομίσῃ κρείττονας. γ') Τὸ προερχόμενον ἐκ τῶν ἀρχῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἀντίδικος ἐξέφερεν, ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παραδεχθειῶν ἡμετέρων ἀρχῶν, τὸ λεγόμενον ἐξ ἀντιμετρήσεως (ad hominem). δ') Τὸ πηγάζον ἐκ τοῦ ἑρθεῖ λόγου, ἐκ τῶν φυσικῶν γνώσεων κοινῶν εἰς πάντα νοήμονα ἄνθρωπον, ἢ κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Λωκίου, ἐξ ὁποιασδήποτε πηγῆς γνώσεως ἢ πιθανότητος τοῦτο εἶναι, λέ-

γει ὁ ἀληθὴς οὗτος φιλόσοφος, ἐπιχειρήματα ἐκ κρίσεως (ad iudiciū), τὸ μόνον δ' ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς παιδείας καὶ ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῶν γνώσεων. (Essai sur l'enendement humain. 1. 4, ch. 17, § 19).

β') Σχήματα καὶ εἶδη τῶν Ἐπιχειρημάτων.—Τὰ κυριώτατα τῶν ἐπιχειρημάτων, ἥτοι τὰ συνήθως ἐν χρήσει, εἶναι ὁ συλλογισμός, ἡ ἐπαγωγή, τὸ δίλημμα, τὸ ἐνθύμημα, τὸ παράδειγμα. Πραγματευομένημεθα δὲ περὶ τούτων πάντων, ὡς καὶ περὶ τοῦ σοφίσματος.

Καὶ συλλογισμὸς μὲν εἶναι συναγωγή (raisonnement) ἐπὶ προϋπαρχούσης κρίσεως ἐπειδομένη. Αἱ κρίσεις σχηματίζονται ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν ἰδεῶν ἢ διὰ συλλογισμοῦ συναγωγή σχηματίζεται ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν κρίσεων πρὸς ἀλλήλας· ὅθεν διὰ τῆς συγκρίσεως τῶν ἰδεῶν σχηματίζομεν προτάσεις, διὰ δὲ τῶν προτάσεων συλλογισμοὺς. Συναγωγή ἄρα εἶναι ἐκεῖνο τὸ διάνοημα, ὅπερ ἐκ δύο ἢ πλείονων κρίσεων παράγει ἓν τρίτον, τὸ λεγόμενον συμπέρασμα. Αἱ συναγωγαί, συναρμολογούμεναι ἐν προτάσεσι καὶ ἐκφερόμεναι διὰ λέξεων, λέγονται συλλογισμοί. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῆς πλάνης πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν ἐπιμελῶς ἐκάστην πρότασιν κατὰ μέρος, καὶ ἔπειτα μετὰ προσοχῆς νὰ ἐρευνῶμεν τὸν τροπὸν τοῦ συνδέσμου καὶ τῆς συγκρίσεως αὐτῶν. Εἰς ἕκαστον συλλογισμὸν ὑπάρχει μία ἰδέα ἢ ὅρος μείζων· οὗτος εἶναι τὸ κατηγορήμα τοῦ συμπεράσματος· μία ἰδέα ἢ ὅρος ἐλάσσων· οὗτος εἶναι τὸ ὑποκείμενον τοῦ συμπεράσματος· εἰς ὅρος μέσος· οὗτος εἶναι ὁ λόγος ὁ συνδέων ἢ διαζευγνύων τὸ κατηγορήμα ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου· ἐντεῦθεν αἱ τρεῖς προτάσεις τοῦ συλλογισμοῦ, ὧν αἱ δύο πρῶται λέγονται ἡγούμεναι (prémises)· ἐξ αὐτῶν δὲ σχηματίζεται τὸ συμπέρασμα, ἐν ᾧ τὸ ὑποκείμενον τῆς συναγωγῆς συγκρίνεται

πρὸς τὸ κατηγορήμα· εἰς τὴν μίαν τὴν ἡγούμενων ἢ μέση ἰδέα παρατίθεται πρὸς τὸ ὑποκείμενον, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν, παρατίθεται πρὸς τὸ κατηγορήμα τοῦ συμπεράσματος. Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι α') ἕκαστος συλλογισμὸς δὲν ἔχει πλέον τῶν τριῶν ὁρῶν. β') Ποτὲ ὁ μὲν ὅρος δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὸ συμπέρασμα. γ') Εἰς τὸ συμπέρασμα πρέπει νὰ ὑπάρχωσιν ἄλλαι ἰδέαι ἐκ τῶν περιεχομένων εἰς τὰς ἡγούμεναι προτάσεις. δ') Ἐκ δύο ἡγούμενων προτάσεων ὅταν ἀμφότεραι ὡς μερικαὶ ἢ ἀποφατικαί, δὲν δύναται νὰ προκύψῃ συμπέρασμα. ε') Ἐὰν μία τῶν ἡγούμενων ἦναι μερικὴ ἢ ἀποφατικὴ, τὸ συμπέρασμα εἶναι ἐπίσης μερικὸν ἢ ἀποφατικόν. ς') Ἰνὰ γνωρίσωμεν ἂν ὁ συλλογισμὸς ἦναι ἀληθής, ἐξετάζομεν ἀκριβῶς τὰς προτάσεις μίαν μετὰ τὴν ἄλλην καὶ τοὺς κανόνας τούτους· ἐὰν αἱ προτάσεις δὲν διακρίνονται ἀκριβῶς, τότε πρέπει πρῶτον νὰ τὰς διαζεύξωμεν, ἀλλ' ἢ προσοχὴ καὶ ἡ ἐξίς, ἥτις γεννᾶται ἐκ τῆς ὀρθῆς κρίσεως καὶ τῆς γυμνάσεως, ὑπάρχουσι πάντος κανόνος. Ἡ ἀλήθεια τοῦ συμπεράσματος ἀπορρέει ἀναγκαστικῶς ἐκ τῆς ἀληθείας τῶν ἡγούμενων· ἐὰν αὖτε αἱ ἡγούμεναι καὶ συνάδωσι, τότε παραδεχόμεθα τὸ ἐπακολουθήμα αὐτῶν ἀπεναντίας, ἐὰν αἱ ἡγούμεναι ἢ μία αὐτῶν δὲν ἦναι ἀληθής, τότε ἀποδοῦμεν αὐτό. Ὅθεν ὁ συλλογισμὸς εἶναι τὸ κυρίως ἐπιχείρημα, καθότι ἡ ἀλήθεια εἶναι τὸ μέσον, τὸ συνδέον τὰ δύο ἄκρα, τὴν μείζονα δηλ. καὶ τὸ συμπέρασμα· τουτέστιν ἡ μέση ἰδέα ἀποδοῦναι τὴν σχέσιν τῆς μείζονος πρὸς τὸ συμπέρασμα, ὅπερ δὲν δυνάμεθα αὐτὴν νὰ συγκρίνωμεν. Παράδειγμα συλλογισμοῦ ἔστω τὸ ἐξῆς:

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος συνέρχεται εἰς τὸν τὸν ἵνα κρίνῃ αὐτὸς ἑαυτόν, συλλογίζεται αἰσθητικῶς νὰ πράξῃ τὸ δεῖν.

ἐπράξα αὐτό· ἄρα παρεβίασα τὸ καθήκον μου.

Ἡ ἀπαγωγὴ, ἥτις καὶ ἀπαρίθμησις λέγεται, εἶναι ἐπιχειρήματα συνιστάμενον εἰς τὴν παράστασιν πολλῶν μερικῶν προτάσεων, ἐξ ὧν πράξομεν συμπέρασμα γενικόν. Συμπεραίνομεν δι' αὐτοῦ περὶ τοῦ ὅλου ὅτι διὰ τῶν μερῶν αὐτοῦ βεβαιούμεν ἢ ἀρνούμεθα. Παραδείγματος χάριν, θέλοντες νὰ ποδείξωμεν ὅτι πᾶσα διάταξις τῆς τελευταίας θελήσεως εἶναι μετακλήτῃ, ἀπαριθμοῦμεν ὅλα τὰ κατὰ μέρος εἴδη τῶν διατάξεων, λέγοντες ὅτι ἡ διαθήκη εἶναι διάταξις τῆς τελευταίας θελήσεως καὶ εἶναι μετακλήτῃ· ἐπίσης ὁ κωδὶκελλος, ἡ καταπίστευσις, τὸ κληροδότημα καὶ ἡ δωρεὰ ἔνεκα θανάτου, ἄρα πᾶσα τελευταία θέλσις εἶναι μετακλήτῃ. (N. 32 § 3, Πανδ. de donat. inter vir. et ux. N. 4 Πανδ. de adiuvendi vel transf. leg.). Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀπαρίθμησις δὲν ᾖ πληρὴς, ἐὰν δηλ. δὲν συμπεριλαμβάνῃ ὅλα τὰ κατὰ μέρος εἴδη τῆς γενικῆς προτάσεως, τὸ ἐπιχείρημα δὲν ἄγει εἰς συμπέρασμα. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἡ πρᾶσις εἶναι συνάλλαγμα καλῆς πίστεως, ἡ μίσθωσις εἶναι συνάλλαγμα ἐπίσης καλῆς πίστεως, ἄρα ὅλα τὰ συναλλάγματα εἶναι καλῆς πίστεως, τὸ συμπέρασμα εἶναι ψευδές, διότι ὅλα τὰ εἴδη τῶν συναλλαγμάτων δὲν περιελήφθησαν εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν, καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ὑπάρχουσι πολλὰ εἴδη συναλλαγμάτων, μὴ ὄντα καλῆς πίστεως.

Τὸ δὲ δίλημμα εἶναι ἐπιχειρήματα συνθεμιμένον ἐκ προτάσεων ἐπίσης χρίσιμων κατὰ τοῦ ἀντιδίκου. Ὡς τὸ δίλημμα, ἀφοῦ διαίρεσάμεν ἐν ὅλον εἰς τὰ ἑαυτοῦ μέρη, συμπεραίνομεν ἐξ ἑκάστου αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ συλλογισμὸς ἀμφιπλήρης (argumentum utrimque lene) καὶ δίκερος (argument fourchu). Ὁ Τερτυλλιανὸς δι' ἐνὸς διλήμματος κα-

τηγόρησεν ὡς ἀνακόλουθον τὸν Αὐτοκράτορα Τραϊανὸν ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς χριστιανούς διαγωγῇ αὐτοῦ. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος εἶχεν ἀπαγορεύσει τὴν καταδίωξιν αὐτῶν καὶ συγχρόνως διέταξε τὴν τιμωρίαν τῶν ἀνακαλυπτομένων. Τὸ Διάταγμα τοῦτο, ἀνέκραξεν ὁ Τερτυλλιανός, ἀντιφάσκει εἰς ἑαυτό. Πῶς! ἐξ ἐνὸς μὲν ἀπαγορεύει τὴν καταδίωξιν τῶν Χριστιανῶν ὡς μὴ ἐνόχων, καὶ ἐξ ἄλλου διατάσσει τὴν τιμωρίαν αὐτῶν, ὡς εἰ ἦσαν ἐνοχοί! Ταυτοχρόνως δεικνύει μετριότητα καὶ αὐστηρότητα, εὐσπλαγγνίαν καὶ καταδιωκτικὴν διάθεσιν. Διὰ τί καταδικάζεις αὐτὸς ἑαυτόν; Ἀν οἱ Χριστιανοὶ σοὶ φαίνονται ἀνάξιοι χάριτος, διὰ τί δὲν διατάττεις τὴν καταδίωξιν αὐτῶν; Ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ καταδιώκωνται, διὰ τί δὲν ἀπολύεις αὐτούς, ὅταν σοὶ προσάγωνται; Τὸ δίλημμα ἀποβαίνει ἄνευ συμπεράσματος, ὅταν αἱ ἡγούμεναι δὲν στηρίζωνται εἰς λόγον ἀποχρῶντα, καὶ ὅταν κατ' ἀνάγκην δὲν γίνεται μία ἐξ αὐτῶν παραδεκτὴ. Ἀπαιτεῖται δὲ πρὸ πάντων προσοχὴ μὴ στραφῇ κατ' αὐτοῦ τοῦ προτείνοντος.

Τὸ δὲ ἔνθυμημα εἶναι συλλογισμὸς τέλειος μὲν ἐν τῇ διανοίᾳ (ἐν θυμῷ) τοῦ προτείνοντος, ἀτελής δὲ κατὰ τὴν ἔκφρασιν· διότι ἀποσιωπᾶται μία πρότασις ὡς προφανὴς καὶ γνωστὴ ἢ ὑπονοούμενη.

Τοῦ ἐνθυμήματος ἡ χρῆσις εἶναι συγχωρότερα τῆς τοῦ συλλογισμοῦ· τὸ ἐνθύμημα καθίστησι τὸν λόγον ἐντονώτερον καὶ ζωηρότερον· ἐφελκύει τὴν εὐμένειαν τῶν ἀκροατῶν, ὧν ἡ φιλαυτία θέλγεται, διότι καταλιμπάνεται εἰς τὴν ἀγχινοίαν αὐτῶν ἡ εὐρεσις τοῦ ἀποσιωπωμένου. Παραδείγματος χάριν ὁ Παῦλος ἀπηλλοτριώσεν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, καίπερ πολλοὺς ἔχων δανειστάς· ἄρα διενόθη νὰ καταδολιευθῇ αὐτοὺς (N. 17 § 1, Πανδ. quod in fraud. erid).

Τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ἡ μείζων πρότασις εἶναι ὅτι ἡ ἀπαλλοτρίωσις δολοκλήρου τῆς περιουσίας προϋποτίθεται σκοπὸν δόλιον, ἀλλ' αὕτη ὡς πρόφανης παραλείπεται.

Τὸ δὲ παράδειγμα εἶναι ἐπιχείρημα, δι' οὐ συνάγομεν ἐκ πράξεώς τινος συμπεράσμα περὶ ἄλλης νέας πράξεως διαφόρου μὲν, ἀλλ' ἐξ ἀναλογίας, ὁμοιότητος τοῦ μείζονος πρὸς τὸ ἔλασσον, τοῦ ἐλάσσονος πρὸς τὸ μείζον, τοῦ ἴσου πρὸς τὸ ἴσον, καὶ ταυτότητος τοῦ λόγου. (Cotarsius de Juris arte βιβλ. 4 κεφ. 13).

Τὸ Παράδειγμα δὲν ἔχει τύπον ἰδιαίτερον ἐπιχειρήματος, εἶναι δὲ μᾶλλον τύπος ἐπιχειρήματος ἐξ ὁμοίου ἢ ἀνομοίου κτλ., ὥστε τὸ ἐπιχείρημα τὸ ἐκ παραδείγματος συναγόμενον δύναται νὰ λάβῃ τύπον συλλογισμοῦ, ἐπαγωγῆς ἢ ἐνθυμήματος.

Τὸ παράδειγμα εἶναι τὸ ἐπιχείρημα, ᾧ συνήθως χρώμεθα συζητοῦντες περὶ νομικῶν ζητημάτων. Οἱ Ῥωμαῖκοι Νόμοι χορηγοῦσιν εἰς τοὺς δικαστὰς τὸ δικαίωμα νὰ στηρίζωσιν εἰς αὐτὰ τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν.

Οἱ νόμοι δὲν δύνανται νὰ περιλάβωσιν ὅλας τὰς εἰδικὰς περιπτώσεις· ὅθεν εἶναι ἄφευκτος ἡ ἐπέκτασις αὐτῶν εἰς πᾶν ὅ,τι οὐσιωδῶς οὗτοι διανοοῦνται, εἰς πάσας δηλ. τὰς εἰδικὰς περιπτώσεις, αἵτινες παρουσιάζουσι τὰς αὐτὰς αἰτίας (N. 10, 12, καὶ 27 Πανδ. de legibus).

Τὸ ἐπιχείρημα ὅμως τοῦτο εἶναι δεκτικὸν καταχρήσεως. Ἄλλως ὑπάρχουσι νόμοι, οὓς δὲν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν εἰς παράδειγμα ἀκινδύνως. Ὡς εἶπε καὶ ὁ Dupin, οὐδὲν συντελεστικώτερον εἰς τὴν κατάληψιν τῶν γενικῶν κανόνων τοῦ Δικαίου, ὅσον τὰ παραδείγματα, ὅσα μεταχειριζόμεθα πρὸς ἐνίσχυσιν, βεβαίωσιν ἢ τροπολόγησιν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ εἰς τοῦτο ὡς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἡ γνῶσις τῆς μὴ ὑπερβάσεως τῶν ὁρίων.

est modus in rebus. Οἱ δικασταὶ ἐκταλόμενοι νάποφαινόνται κατὰ τοὺς Νόμους καὶ οὐχὶ τὰς εἰδικὰς περιπτώσεις. ὅθεν πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὸ παράδειγμα, εἰμὴ πρὸς κατάληψιν τῶν κανόνων, οὓς ἀντλούμεν ἐκ τῶν πηγῶν νομοθεσίας, ὁφείλομεν δὲ νὰ σταματήσωμεν, ὅσας οἱ κανόνες οὗτοι εἶναι ἀνεκτικῶς σαφεῖς.

Ὅταν δὲ ὁ συλλογισμὸς ᾔται ἐκ τῶν μόνων, εἴτε διότι αἱ ἀρχαὶ ἢ αἱ ἡγεμονικαὶ εἶναι ἀληθεῖς, εἴτε διότι ἐκ τῶν ἀρχῶν ἢ τῶν ἡγουμένων θέλομεν ἀγάγωμεν συμπεράσματα, ὅποια οὐδὲν ἀπορρέουσι, τότε ὁ συλλογισμὸς καθεστάνεται σόφισμα ἢ παραλογισμὸς. Ὅταν δὲ πολλοὶ συλλογισμοὶ συνδέωνται ἀλληλοδιαδόχως, ὁφείλομεν νὰ ἀνακαλύψωμεν τίς μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὁ ἐσφαλμένος· διὸ πρέπει νὰ συνειθίσωμεν νὰ διακρίνωμεν αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐξετάζωμεν κεχωρισμένως· οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος καὶ κύριος κανὼν. Ἐν βλάμῃ ἐσπευσμένον καὶ γενικὸν μᾶς ἐκθέτει πᾶν τότε εἰς πλάνην. Ὅφειλομεν μετὰ ταῦτα νὰ ἐξετάσωμεν ἂν τὸ σόφισμα ἐνυπόκειται εἰς τὴν λέξιν ἢ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἰσχυρίων καὶ τῶν πραγμάτων. Καὶ ὑπάρχει μὴ τὸ σόφισμα ἐν τῇ λέξει, ἐὰν οἱ ὅροι ᾗ ἀμφίβολοι· ἢ διαφορούμενοι· ὅθεν ἀποφυγὴν τῆς πλάνης πρέπει νάναι στήσωμεν τοὺς καλύπτοντας αὐτὴν ὁρίων διὰ λέξεων καταλλήλων, σαφῶς καὶ ἀκριβῶς ὁρισμένων.— Ὑπάρχουσι διαφορούμενοι ἀναρίθμητοι, καὶ ἐπὶ τούτοις ὥστε κατὰ τινὰς φιλοσόφους δὲν εἶναι λέξεις μὴ ἔχουσα πολλὰς ἐννοίας· εἰς τούτοις αἱ ἀμφίβολοι ἐκφράσεις δύνανται νὰ περιληφθῶσιν εἰς δύο γὰρ διότι γινώσκονται ἢ ἐκ μιᾶς μόνης λέξεως ἢ ἐκ πολλῶν ὁμοῦ. Μία μόνη λέξις δύναται νὰ ρίψῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀπάτην ὅταν πολλὰ πράγματα ἢ πολλὰ πρόσωπα ἔχωσι τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν. Ὑπάρχει

δὲ τὸ σόφισμα εἰς τὰς σχέσεις τῶν πραγμάτων, α') "Ὅταν χωρίζωμεν ἰδέας, αἵτινες πρέπει νὰ ᾧσιν ἡνωμένοι, ἢ ἐνοῦμεν ἰδέας, αἵτινες πρέπει νὰ ᾧσι κεχωρισμένοι, β') "Ὅταν ἀποδίδωμέν τι εἰς ποιοτήτά τινα, ἣν τυχαίως μόνον ἔχει, ὡς οὐσιώδη, γ') "Ὅταν δὲν καταλαμβάνωμεν τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος, ἢ τέλος, δ') "Ὅταν ἐκλαμβάνωμεν ὡς ἀρχὴν πρότασιν ἀμφιβολὸν ἢ πρότασιν συμπιπτουσαν πρὸς τὴν ἀποδεικτέαν. Οὗτοι εἶναι τρόποι ψευδεῖς τοῦ συλλογίζεσθαι, τοὺς ὁποίους δὲν δυνάμεθα νὰ ποφύγωμεν ἐμῇ διὰ τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς προσοχῆς, καὶ ὅπως προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τῆς ἀπάτης, ἀρκεῖ νὰ ἐξεύρωμεν νὰ τὴν ἀνακαλύπτωμεν πρὸς δὲ τοῦτο ἡ γύμνασις καὶ ἡ κρίσις εἶναι χρησιμώτεροι παντὸς ὁρισμοῦ καὶ παντὸς κανόνος.

Τὰ κυριώτατα τῶν σοφισμάτων εἶναι α') ἡ ἀμφιβολία τῶν ὄρων, ἣν οἱ φιλόσοφοι ὀνμάζουσι γραμματικὴν πλάνην. Ἡ ἀμφιβολία προέρχεται εἴτε ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν συλλαγισμὸν ὑπάρχουσι τέσσαρες ὅροι ἀντὶ τριῶν, εἴτε διότι ὁ μέσος ὅρος εἶναι ἐκπεφρασμένος δις ἰδιαίτερος, εἴτε διότι αἱ δύο ἡγούμεναι εἶναι δεκτικαὶ διαφόρων ἐννοιῶν, εἴτε τέλος διότι οἱ ὅροι τοῦ συμπεράσματος δὲν εἶναι ἐκπεφρασμένοι καθ' ὃν τρόπον αἱ ἡγούμεναι. β') Ἡ ἀγνοία τοῦ ὑποκειμένου. Τὸ σόφισμα τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν ἀπόδειξιν πράγματος ἄλλοτρίου πρὸς τὸ προκειμένον ζήτημα. γ') Τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι (péuision de principes). Τοῦτο συνίσταται ἐν τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι εἶναι ἀπόδειξις αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἢ εἰς τὸ ὅτι ἀποκρινόμενοι περὶ τοῦ ζητήματος λέγομεν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα διὰ διαφόρου ἐκφράσεως. Παραδειγματός χάριν· σ' ἐρωτῶ τί ἐστὶ πλειστηριασμός; καὶ μοι ἀποκρίνεσαι, τὸ πλειστηριάζειν. Εἶναι προφανές, ὅτι διὰ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης λέγεις διὰ διαφόρων ἐκφράσεων τὸ αὐτὸ πρᾶγμα περὶ

οὐ τὸ ζήτημα, χωρὶς νὰ λύσῃς αὐτό.

Ὁ Σωκράτης δὲ καλούμενος συλλογισμὸς συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀληθῶν μὲν προτάσεων, συνδεομένων δὲ ἐντέχνως καὶ μετὰ πονηρίας, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ παρσύρωμεν τοὺς παραδεχομένους αὐτὰς εἰς συμπεράσματα προφανῶς ψευδῆ. (N. 177 Π. de verb. sign., N. 65 Π. de reg. juris) Τοιούτου εἶδους ἐπιχείρημα ἦτο τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους: αὐτὸν υἱὸν (τοῦ Θεμιστοκλέους) πλεῖστον τῶν Ἑλλήνων κῶνασθαι, τοῖς μὲν γὰρ Ἑλλήσιν ἐπιτάττειν Ἀθηναίους, Ἀθηναίους δ' αὐτὸν αὐτὸν Θεμιστοκλῆ, αὐτῷ δὲ τὴν ἐκείνου μητέρα, τῇ μητρὶ δ' ἐκείνον. Ὁ ἀσφαλέστερος κανὼν ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν διαφόρων τούτων εἰδῶν τῶν συλλογισμῶν εἶναι ἡ ἀνάλυσις αὐτῶν εἰς ἀπλὰς προτάσεις, καί, ἂν ἀπαιτῆται, ὁ ἐξ αὐτῶν σχηματισμὸς διαφόρων συλλογισμῶν ὅπως γένηται ἐκάστου αὐτῶν ἰδιαίτερα παρατήρησις.

γ') Τὰ κυριώτατα νομικά ἐπιχειρήματα.—α') Τὸ δὲ ὁρισμὸς ἐπιχείρημα. Τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐξ ὁρισμοῦ συναγωγὴ ἐπακολουθημάτων. Ἀλλὰ τί ἐστὶν ὁρισμός; Τὸ ὀρίζειν, λέγει ὁ Dupin, εἶναι ἐπὶ διδάσκειν τὴν ἔννοιαν μίαν λέξεως διὰ πολλῶν ἄλλων μὴ συνωνύμων. Ὁ σκοπὸς τοῦ ὁρισμοῦ εἶναι νὰ παράσχῃ ἡμῖν «καθαρὰν καὶ ἀναλυτικὴν ἰδέαν περὶ τῶν πραγμάτων, ἃ προτιθέμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν» ὅθεν ὁρισμὸς ἀκριβὴς εἶναι πολυετιμώτατον, ἀλλ' ἐνταυτῷ καὶ δυσκολώτατον πρᾶγμα.

«Ὡς ἐξετάσωμεν πόθεν οὗτος συνάγεται καὶ πῶς σχηματίζεται. Τὸν ὁρισμὸν συνάγομεν διὰ τῆς ἀναλύσεως, ὅταν, ἀποσυνθέτοντες τὸ πρᾶγμα εἰς τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μέρη, ἐξετάσωμεν ἐπιμελῶς ἕκαστον τῶν μερῶν τούτων. Τὸν «σχηματίζομεν δὲ α') Διὰ τῆς προσεγγίσεως καὶ συγκρίσεως, ὅταν θεωρῶμεν μετὰ προσοχῆς τί κοινὸν ὑπάρχει μεταξὺ

πρὸς πραγμάτων, καὶ κατὰ τὰ ταῦτα
 «διαφέρουσιν ἀλλήλων». 6) «Διὰ τῆς
 ἀφαιρέσεως ἢ τῆς παραλείψεως περι-
 στατικού τινός». γ') «Διὰ τῆς συμπλο-
 κῆς τῶν Παραδείγματος χάριν ὅταν
 βλέπωμεν δύο τινάς, τὸν μὲν ἀγοράζοντα,
 ὅταν δὲ πωλοῦντα, ἀκολουθοῦντες τὰ λε-
 γομενὰ αὐτῶν κινήματα, παρατηροῦ-
 μεν, ὅτι ὁ μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν δίδωσι πρὸς
 τὸν ἕτερον ὀρισμένον τι πρᾶγμα ἀντὶ
 ὀρισμένου ἐπίσης ποσοῦ ἀποκτῶμεν
 ἑκμίσως διὰ τῆς ἀναλύσεως ταύτης κα-
 θαρὰν ιδεάν περὶ τοῦ συναλλάγματος
 «τῆς ἀγοραπωλησίας». Ἐὰν μετὰ ταῦτα
 συγκρίνωμεν τὸ συνάλλαγμα τοῦτο πρὸς
 τὰ ἄλλα, εὐκόλως συνάγομεν, ὅτι ὁμοιά-
 ζει πρὸς αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν
 συναίνεσιν καὶ συμφωνίαν τῶν συναλ-
 λαττομένων διαφέρει δέ, ὡς πρὸς τὸ ὅτι
 ἡ συναίνεσις ἀφορᾷ εἰς πρᾶγμα ἐμπορευσί-
 μον, ἡ κυριότης τοῦ ὁποίου εἶναι δεκτικὴ
 μεταβιβάσεως διὰ τῆς καταβολῆς ποσοῦ
 νομισμάτων. Ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης
 προκύπτει ὁ ὀρισμός. «Ἡ πόλῃσις εἶναι
 σύμβασις, διὰ τῆς ὁποίας πρᾶγμα ἐμ-
 πορευσίμον μεταβιβάζεται ἀντὶ βεβαίου
 τινός ποσοῦ. Παραλείποντες δὲ τὸ περι-
 στατικὸν τοῦ τιμήματος, ἔχομεν τὸν
 ὀρισμὸν τοῦ συναλλάγματος ἐν γένει.
 »Τοῦτο εἶναι σύμβασις, ἀντικείμενον ἔμ-
 πορευσίμον. Μεταβάλλοντες τὸ περιστα-
 τικὸν τοῦ τιμήματος καὶ ὑποθέτοντες,
 ὅτι τὸ πρᾶγμα μεταβιβάζεται κατὰ χά-
 ριν, εὐρίσκομεν τὸν ὀρισμὸν τῆς δωρεᾶς.
 »τέλος προσθέτοντες περιστατικὸν τι, πα-
 ραδείγματος χάριν τὴν συμφωνίαν τῆς
 «μετὰ τινα χρόνον ἐπαναλήψεως τοῦ
 πρᾶγματος ἐκ μέρους τοῦ πωλητοῦ ἐπὶ
 ἀπιστροφῇ τοῦ τιμήματος» ἔχομεν τὸν
 ὀρισμὸν τῆς ἐξωνήσεως». Κατὰ τοὺς
 ἀξιολόγους τούτους κανόνες δυνάμεθα νὰ
 σχηματίζωμεν ὀρισμὸν ἄλλ' ὅταν αὐτὸς
 ὁ νόμος ἀναγράφῃ αὐτόν, τότε τὸ ἐξ αὐτοῦ

συναγόμενον ἐπιχείρημα εἶναι ἰσχυρότερον.
 Πῶς δ' ἐξ ὀρισμοῦ δυνάμεθα νὰ σχη-
 ματίζωμεν ἐπιχείρημα, διδασκόμεθα ἐκ
 τῶν ἐξῆς παραδειγμάτων. α') Πρόκειται
 νὰ μάθωμεν, εἰν δούλη πωληθεὶς αὐ-
 καίρῳ τῆς ἐγκυμοσύνης αὐτῆς ἐθεωρεῖται
 ὕγιης. Οἱ νόμοι ὀρίζουσι τὴν νομικὴν
 συμφωνίαν πρὸς τὸ Ἱπποκράτειον ἀπόφθεγμα
 «σωματικὴν κατάστασιν, παρὰ τὴν ἡμῶν
 προσγενομένην, χρήσεως εἶναι ἀπαιρε-
 τικὴν, ἥς ἔτεκεν γνῶσις ἡμῶν ἐκ τῆς
 ὕλης ἐχαρίστων». Ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ λη-
 πὸν τούτου συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ ἐγκυμο-
 σύνη δὲν εἶναι κατάστασις νόσου. Το-
 οῦτον εἶναι τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Νομο-
 δασκάλου Οὐλπιανῶ. (N. 1 § 7 καὶ
 N. 14 § 1 Π. de aedilitio edicto ceteris
 6') Ὁ Διευθυντὴς παιδαγωγείου δύναι-
 ται νὰ θεωρηθῇ ἔμπορος; Τὸ α'. ἀρ. τοῦ
 Ἑμπορικοῦ Κώδικος ὀρίζει τὸν ἔμπορον
 λέγει, «Ἐμποροὶ εἶναι ὅσοι μετέρχονται
 πράξεις ἐμπορικὰς, κύριον ἔργον ἔχοντες
 τὴν ἐμπορίαν», ὁ αὐτὸς δὲ Κώδικας
 θεωρεῖ πράξει ἐμπορικῆς διὰ τοῦ ἀρθροῦ
 632 «πᾶσαν ἀγορὰν ζωαρκείων ἢ πρᾶγ-
 ματειῶν ἐπὶ σκοπῷ μεταπωλήσεως, εἴτε
 ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν καταστάσει, εἴτε
 ἐπεξεργασμένων». Ἐκ δὲ τῶν ὀρισμῶν
 τούτων προκύπτει προφανῶς, ὅτι ὁ διευ-
 θυντὴς παιδαγωγείου, ἀγοράζων ζωα-
 ρεῖα καὶ πραγματείας διὰ τὰς ἀνάγκας
 τοῦ παιδαγωγείου, δὲν πράττει πρᾶξιν
 ἐμπορικὴν, διότι δὲν μεταπωλεῖ τὰ ἀγο-
 ρασθέντα εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ, ἀλλὰ
 χορηγεῖ αὐτὰ πρὸς αὐτοὺς ὡς παρεπι-
 μένον τῆς διδασκαλίας.

6') Τὸ ἐξ ἐτυμολογίας ἐπιχείρημα. Πρὸς
 ἐξακρίβωσιν τῆς ἐννοίας λέξεως τινος ἀ-
 νατρέχοντες εἰς τὴν ρίζαν αὐτῆς, τινε-
 σιν εἰς τὴν ἐτυμολογίαν αὐτῆς ἐκ δὲ τῆς
 ἀληθοῦς ἐννοίας αὐτῆς κατὰ φυσικὸν λό-
 γον δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν συμπερα-
 σματα ἰσχυρὰ εἰς ὑποστήριξιν τῆς ὑποθέ-
 σεως ἡμῶν. Πολλάκις ἡ εὐρεσις τῆς ἀληθείας

ετυμολογίας είναι δυσκολωτάτη, τὸ δ' ἐπ' αὐτῆς στηριζόμενον ἐπιχείρημα δὲν ἰσχύει, εἰμὴ καὶ ὅταν ἡ ἐτυμολογία εἶναι ἀκριβής. Ἡ λέξις ἐνίοτε λαμβάνει διάφορον παρὰ τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἔννοιαν, ὥστε, καὶ ἂν εὐρωμεν τὴν ἀληθῆ ἐτυμολογίαν τῆς, τὸ ἐξ αὐτῆς συμπέρασμα δὲν εἶναι βέβαιον.

Οἱ Ῥωμαῖοι Νομοδιδάσκαλοι συχνάκις ἐχρῶντο τῷ ἐπιχειρήματι τούτῳ. Ἰδοὺ δύο παραδείγματα: α'. Ἐν τῷ Ν. 57, II. de verborum significatione, Magis ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος magis (μᾶλλον, μᾶλλον) λήγονται οἱ ὀφείλοντες ἰδιαίτεράν ἐπιμίλειαν περὶ τινος πράγματος, καὶ ὑποχρεούμενοι μᾶλλον ἢ τὰ ὑπ' αὐτοὺς διατελοῦντα πρόσωπα, νὰ καταβάλλωσι μερίστην προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς διατήρησιν τοῦ διαπεπιστευμένου αὐτοῖς πράγματος· ἐντεῦθεν τὸ ὄνομα Magistratus, ὁ ἄρχων, καὶ τὸ ὄνομα Magister, ὁ διδάσκαλος πάσης ἐπιστήμης, εἰς τὸν ποῖον ἀνατίθεται ἡ διδασκαλία. Ἐκ τούτων φαίνεται τίνι τρόπῳ οἱ Νομοδιδάσκαλοι συνήθον ἐκ τῆς ἐτυμολογίας τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν εἰρημένων προσώπων. β'. Ὁ Νομοδιδάσκαλος Παῦλος παρατηρῶν (ἐσφαλμένως) ὅτι ἡ λέξις *furtum* (κλοπὴ) παράγεται ἐκ τοῦ *furro* (μέλαν), διότι ἡ κλοπὴ γίνεται ἐν κρυπῷ ἢ ἐν σκότει, ἢ ἐκ τοῦ *ferendo* καὶ *auferendo* (φέρω), συνήθην ἐκ τῆς ἐτυμολογίας ταύτης, ὅτι μόνος ὁ σκοπὸς τῆς κλοπῆς δὲν ἀποτελεῖ τὸν κλεπτήν (Ν. 1, II. de furtis).

γ'. Τὸ ἐκ τάξεως (ab ordine) ἐπιχείρημα. Ἐκ τῆς τάξεως, καθ' ἣν ἐκτίθενται διάφορα πράγματα, συνάγομεν πολυάκις τὴν διάνοιαν τοῦ νόμου ἢ τοῦ ἐκτεθέντος. *Ordo scripturae demonstrat ordinem intellectus seu voluntatis*.

Συνάγομεν ἐνίοτε ἐκ τῆς τάξεως τῶν τίτλων, ἐξ ὧν συντίθεται ὁ νόμος, ὅτι ὁ προτιθέμενος πρέπει νὰ προηγηται τοῦ

ἐπομένου. Οἱ ἐρμηνεῖς τοῦ Ῥωμαίου Δικαίου διὰ τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου ἀπεφάνθησαν, ὅτι οἱ ἐκ διαθήκης ἐπιτροποι προτιμῶνται τῶν νομίμων, καὶ οὕτως τῶν διδομένων, διότι τοιαύτη εἶναι ἡ τάξις τῶν νόμων τῶν Πανδεκτῶν καὶ τοῦ Κώδικος, τῶν ἀναγομένων εἰς τὰ τρία εἶδη τῶν ἐπιτροπειῶν. Ὁ κυριώτερος ὁμοῦς τοῦ ποστῆς χρήσεως τοῦ ἐκ τάξεως ἐπιχειρήματος συνίσταται εἰς τὸ νὰ συμπεράνωμεν ἐκτῆς τάξεως, καθ' ἣν παρίστανται ἡ κατατίθενται τὰ διάφορα πρόσωπα ἢ πράγματα, περὶ τῆς προτιμήσεως τούτου ἀπὸ τοῦ ἐτέρου. Διαθέτης τις, παραδείγματος χάριν, ἐκληροδότησε τὴν ἐπικαρπίαν κτήματός τινος πρὸς τοὺς Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ διέταξε νὰ ἀπολαύσιν αὐτῆς ἀλληλοδιαδόχως κατ' ἔτος. Ζητεῖται, εἰς τίνα ἐξ αὐτῶν ἀνήκει κατὰ πρῶτον ἡ ἐπικαρπία. Ὁ Νόμος ἀποφαίνεται ὑπὲρ τοῦ Πέτρου διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι οὗτος πρῶτος ὠνομάσθη. (Ν. 34 II. de usufructu). Ἐπίσης τὸ ἄρθρον 2102 τοῦ Γαλ. Πολιτ. Κώδικος ἀπαριθμεῖ τὰ δέκα-φορα εἰδικὰ προνόμια ἐπὶ μερικῶν κινήτων. Ἡ εἰς αὐτὸ ἀριθμητικὴ τάξις τῶν προνομίων φαίνεται, ὅτι δὲν ἀποτελεῖ, ὡς ἡ τῶν ἄρθρ. 2101 καὶ 2103, κανόνα προτιμήσεως, διότι κατ' αὐτὸ ἔτι τὸ ἄρθρον 2102 ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καὶ ὡς ἡ τάξις αὕτη δὲν πρέπει νὰ λάβῃ χώραν. Καὶ ὅντως, ἀφοῦ τάττει εἰς πρώτην γραμμὴν τὸ προνόμιον τοῦ ἐκμισθωτοῦ, παρέχει ρητῶς τὴν προτίμησιν αἰτε εἰς τὸν πωλητὴν τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ τῆς δεδανεισμένης σπορᾶς, ἢ τὰ ἔξοδα τῆς πυγκομιδῆς τοῦ ἔτους (ἀρ. 2102 ἀρ. 1.) εἰτε εἰς τὸν πωλητὴν οἰωνόηποτε κινήτων, τῶν εἰς συσκευασίαν τῆς οἰκίας ἢ τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν ὁ ἐκμισθωτὴς εἴχῃ γνωσιν, ὅτι τὰ ἀντικείμενα ταῦτα δὲν ἀνήκον εἰς τὸν μισθωτὴν (2102 ἀρ. 1). Παρεκτός τούτου, ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς τάξεως ἠθέλε προκύψει τὸ ἄστογον, ὅτι ἀρ'

ἐνός ἤθελε προτιμᾶσθαι τὸ δάνειον τοῦ ἐπὶ ἐνεχύρῳ δανειστοῦ ἀπὸ τὰ πρὸς διατήρησιν τοῦ ἐνεχύρου γενόμενα δαπανήματα, καὶ ἂν ἐτέρου ἤθελον προτιμᾶσθαι τὰ δαπανήματα ταῦτα τοῦ πρὸς τὸν ξενοδόχον ἢ τὸν ἀμαξηλάτην χρέους, αἵτινες ἐν τούτοις εἶναι πράγματι ἐνεχυροῦχοι.

Ἐὰν τὰ ἐπακολουθήματα τοῦ ἐκ τάξεως ἐπιχειρήματος ἀντίκεινται εἰς τὰς γενικὰς τοῦ δικαίου ἀρχὰς ἢ διάταξιν τινὰ τοῦ Νομοθέτου ἢ τὴν θέλησιν τοῦ ἐκθέτοντος, ἀποβάλλομεν αὐτὸ ὡς πλημμελὲς (N. 6 II. de solutionibus N. 77 § 12 II. de legatis 2°).

δ'. Τὸ ἐξ ἀντιθέτου ἐννόας ἢ ἐξ ἀντιδιαστολῆς (à contrario sensu) ἐπιχειρήματα. Δι' αὐτοῦ συνάγομεν ἐξ ἐνός πράγματος, περιλαμβανομένου εἰς τὸν Νόμον, τὴν ἐξαίρεσιν τῶν μὴ ἐριλαμβανομένων καὶ τὰν ἀπαλιν.

Οὕτως ὁ Οὐλπιανὸς ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ Ἰουλίου Νόμου, τῆς ἀποκλειούσης τὴν μαρτυρίαν τῆς ἐπὶ μοιραίας καταδικασθείσης γυναικός, συνάγει ὅτι ἡ μαρτυρία τῶν γυναικῶν εἶναι δεκτὴ, καὶ μόνον εἰς διαθήκην εἶναι ἀπαράδεκτος, διότι ὁ νόμος ἀπαγορεύει αὐτὴν καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην (N. 20 § 6 Πανδ. qui testam. fac. poss. N. 18. II. de testib.). "Ὅταν γνωρίζωμεν τίνες οἱ αὐτεξούσιοι, qui sunt sui juris, συνάγομεν τίνες οἱ ὑπεξούσιοι, qui sunt alieni juris (N. 1 II. qui in juri sunt). Ἐπίσης τοῦ ἄρθρου 1426 τοῦ Γαλ. Κώδικος διαλαμβάνοντος ὅτι καὶ ὑπὸ τῆς γυναικὸς γενόμεναι πράξεις χωρὶς τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρός, ἂν καὶ ἀδελφὰ τοῦ Δικαστηρίου, δὲν ὑποχρεοῦσιν οὐχ ἥττον τὰ κοινὰ πράγματα», ἐπεταὶ διὰ τοῦ ἐξ ἀντιθέτου ἐννόας ἐπιχειρήματος, ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα ὑποχρεοῦνται διὰ πρόξενον γενόμενης ὑπὸ τῆς γυναικὸς συναινέσεως τοῦ ἀνδρός.

Ἄλλ' ὁ τρόπος οὗτος τοῦ συλλογίζεσθαι

εἶναι πολλάκις πλημμελὲς. Παραδείγματός χάριν τὸ ἄρθρ. 889 τοῦ Γαλ. Κώδ. λέγει· ὅτι αἱ ἀγωγὴ ἢ περὶ διαρρήξεως αὐτῆς πωλήσεως κληρονομικοῦ δικαίου εἶναι ἀπαράδεκτος, εἰν ἢ πώλησις ἐστὶν ἀνεστὶ ἀδύνατος πρὸς τινὰ τῶν συγκατανόμων, ἢ ὑπὸ τοῦ ἐνός ἐξ αὐτῶν. Ζητεῖται τί τὸ πρακτέον εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἢ πώλησις γίνεται πρὸς ἀλλότριον πρόσωπον. Διὰ τοῦ ἐξ ἀντιθέτου ἐπιχειρήματος θέλομεν συμπεράνειν, ὅτι ἢ περὶ διαρρήξεως ἀγωγὴ εἶναι ἀπαράδεκτη· ἀλλὰ τὸ συμπεράσμα δὲν εἶναι ἐκ τῆς ἐξ ἀντιθέτου ἐπιχειρήματος δὲν εἶναι, λέγει ὁ Merlin, ὅρθον πρὸ πάντων ὅταν ἐξάγῃται ἐκ μιᾶς διατάξεως ἀφορώσης εἰς ἀντικείμενα οὐδὲν κοινὸν ἔχοντα πρὸς τὴν συνέπειαν, ἥτις ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἐπιχειρήματος ἀπορρέει, καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου μοναδικὸν τοῦ ἄρθρου 889 ἀντικείμενον εἶναι ἢ λύσις τοῦ ζητήματος, ἐπὶ τῆς πωλήσεως κληρονομικοῦ δικαίου πρὸς τινὰ τῶν συγκατανόμων ἀπαρμόζεται ἢ ἀρχή. καθ' ἣν πᾶσα πρᾶξις παύουσα τὴν κατάστασιν τοῦ ἀδικοῦ μετὰ τὴν συγκατανόμων, θεωρεῖται διανομή, καὶ ἂν ὡς τοιαύτη ᾖ δεκτικὴ τῆς διαρρήξεως ἐνεκα βλάβης (Rep. v. Droits Successifs).

Τὸ ἐξ ἀντιθέτου ἐννόας ἐπιχειρήματα εἶναι ἐπίσης πλημμελὲς, ὁσάκις θέλομεν νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν κατάργησιν ἢ τὴν τροπολογίαν θέματος τοῦ κοινῶν δικαίου ἢ προγενεστέρου τινος νόμου, καθότι τῶν νόμων ἢ κατάρξεις ἢ ἡ τροπολογία δὲν συνάγεται δι' ἐπαγωγῆς οὐδ' εἰκάζεται. Οὕτω π. χ. ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἄρθρ. 17 τοῦ Νόμου τῆς 25 Αὐγούστου 1792 (ἐν Γαλ. Κώδ.) δὲν περιλαμβάνει εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ διαταττομένην κατάργησιν, εἰμὴ μόνον τὰς ἐγγεῖους προσόδους τὰς πρὸς ἰδιώτας μὴ εὐγενεῖς ὀφειλόμενας, δὲν ἐπεταὶ ἐπὶ καταργοῦνται καὶ πρὸς τοὺς εὐγενεῖς ὀφειλόμεναι, διότι ἡ κατάργησις μέρους νόμου

μου προγενεπέτερου ἤθελε προκύπτει ἐξ εἰκασίας, τὴν ὅποιαν δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν.

Τοῦ προκειμένου ἐπιχειρήματος ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ποιῶμεθα χρῆσιν ἵνα συμπεράνωμεν ἐξ ἑνὸς ἄρθρου τοῦ νόμου τὸ ἐναντίον παρ' ὅτι αὐτὸς ὁ νόμος διατάσσει δι' ἑτέρου ἄρθρου.

ε') Τὸ δὲ ὅμοιον (à simili) ἐπιχειρήμα. — Τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ ἐφαρμόζειν εἰς τινὰ ἀπρονόητον περίπτωσιν κανόνας διατεταγμένους περὶ ἄλλης μὲν, ὁμοίας δὲ διὰ τὴν τοῦ λόγου ταυτότητα. Σιτηρίζεται δὲ εἰς τοὺς νόμους 12 καὶ 13 τῶν Πενδεκτῶν de legibus, ἔχοντας οὕτως. «Ὅλαι αἱ μερικοί περιπτώσεις δὲν δύνανται νὰ περιλαμβανῶνται εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰ θεσπίσματα τῆς συγκλήτου, ἀλλ' ὅταν ἡ ἐννοία τῶν ἵνα κατὰφανῆς ἐπὶ μιᾷ ὑποθέσεως, ὁ δικαστὴς τότε δύναται νὰ ἐκτείνῃ αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὁμοίων, διότι κατὰ τὸν Πέδιον ἡ ἐπὶ μιᾷ ὑποθέσεως ἀπόδειξις τοῦ νόμου μᾶς παρέχει εὐθέως ἀφορμὴν τῆς ἐπεκτάσεώς του διὰ τῆς ἐρημνείας ἢ τῆς ἐφαρμογῆς ἐπὶ πραγμάτων, ἅπερ τείνουσι πρὸς τὴν αὐτὴν ὠφέλειαν.»

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν ἐξ ὁμοίου ἐπιχειρημάτων δὲν πρέπει νὰ προσηλωθεῖ εἰς τὴν ὁμοιότητα τοῦ εἵδους, ἀλλ' εἰς τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου· ἡ ταυτότης αὐτῆς προσδιορίζει τὴν συνέπειαν καὶ παρέχει εἰς αὐτὴν νομικὴν αὐθεντίαν. Ὁ Νόμος παραδείγματος χάριν τῆς Δωδεκαδέκτου ἐπάγει τὴν νόμιμον ἐπιτροπίαν τοῦ ὄρφανου εἰς τοὺς πλησιεστέρους αὐτοῦ συγγενεῖς τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, διότι αὐτοὺς καλεῖ καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν του. Δι' ἐπιχειρήματος μετὰ ταῦτα παραχθέντος ἐκ τοῦ νόμου τούτου ἡ ἐπιτροπία τῶν ἀπελευθέρων ἐπὶ αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα των. Τῷ ὄντι ὁ Νόμος τῆς Δωδεκαδέκτου

οὐδὲν περὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν πατρῶων λαλεῖ, διότι δὲν ὁμοίως, ὅτι ἡ κληρονομία τῶν ἀπελευθέρων, τῶν ἀποθησακόντων ἀδιαθέτως, ἀνήκει εἰς τοὺς πατέρας ἢ τὰ τέκνα τούτων. Διὸ ἐθεωρήθη, ὅτι ὡς ἐκ τῆς διανοίας τοῦ νόμου καλοῦνται καὶ εἰς τὴν ἐπιτροπίαν τῶν ἀπελευθέρων των, διότι αὐτὸς ὁ νόμος ὁ ἐπάγων τὴν κληρονομίαν εἰς τοὺς ἐξ ἄρρενογονίας συγγενεῖς, ἐπήγαγεν εἰς αὐτοὺς ὡσαύτως τὴν ἐπιτροπίαν τῶν ὄρφανων των, διὰ τὸν λόγον, ὅτι εἶναι πρέπον εἰς τὸ βῆρος τῆς ἐπιτροπείας νὰ συνάπτηται καὶ ἡ ἐλπίς τῆς κληρονομίας (Εἰσηγ. de legitima patronorum tutela). Ἐπίσης ὁ Γαλλικὸς Κώδιξ προσδιορίζει μέτρα τινὰ προσωρινὰ διὰ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν αἰτεῖται διάλυσις. Ὅμιλῶν δὲ περὶ τοῦ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμοῦ, σιωπᾷ ὡς πρὸς τὰ εἰρημνένια μέτρα· ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος τοῦ νόμου εἶναι ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ὡς καὶ κατὰ τὴν πρώτην, ἐκρίθη, ὅτι τὰ αὐτὰ μέτρα πρέπει νὰ λαμβάνωνται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν αἰτεῖται ὁ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμός.

Τὸ ἐξ ὁμοίου ὁμοίως ἐπιχειρήμα εἶναι πλημμελές, α') Ὅταν αἱ δύο περιπτώσεις περὶ ὧν πρόκειται νὰ κρίνωμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὑπάγωνται εἰς διάφορον τάξιν πραγμάτων. Τοῦτο καὶ ἀποφαίνεται τὸ ἄρθρ. 7 τοῦ Νομοσχεδίου τοῦ Γαλλ. Πολ. Κώδ. ἔχον οὕτως: «Ἡ ἐφαρμογὴ ἐκάστου νόμου πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν οὗτος διατάσσει. Τὰ ἀντικείμενα διαφορῶν τάξεως δὲν δύνανται ν' ἀποφασισθῶσι διὰ τῶν αὐτῶν νόμων. Δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν ἐκ μιᾷ περιπτώσεως περὶ τῆς ἄλλης, εἰμὴ ὅταν ὑπάρχῃ ἡ αὐτὴ αἰτία». β') Ὅταν ὁ νόμος διατάσῃ τι ἐναντίον τοῦ κοινοῦ δικαίου· ὅθεν εἰς τοιαύτην περίπτωσιν δὲν πρέπει νὰ

εκτείνεται, μήτε να συνεπάγρη συνεπίας. α'Το παρὰ κανόνα είσερχθέν ούχ έλκεται πρὸς υπόδειγμα. Quod contra juris rationem receptum est, non est producendum ad consequentias (N 14 Π. de legibus). Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ποινικῶν υποθέσεων. γ') "Όταν τὸ ἐξ ὁμοίου έπιχειρήμα έχη συνεπίας ἀτόπους ἢ ἀντιθέτους εἰς ἄλλην τινα διάταξιν. Τὸ ἄρθρον π. χ. 509 τοῦ Γαλλ. Κώδ.έξομοιοῖ τὸν ἀπηγορευμένον πρὸς τὸν ἀνήλικα ὡς πρὸς τε τὸ πρόσωπον καὶ τὴν περιουσίαν. Δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἀπηγορευμένος δύναται νὰ νυμφευθῇ, ἢ νὰ διαθέσῃ διὰ διαθήκης τὴν περιουσίαν του ; Οὐχί, διότι ἄλλη διάταξις τοῦ νόμου θεωρεῖ τὸν ἀπηγορευμένον ὡς ἀπολύτως ἀνίκανον (ἄρθρ. 502).

ς') Τὸ ἐξ ἐναντίου λόγου (contrariis vel oppositis) έπιχειρήμα.—Διὰ τοῦ προκειμένου έπιχειρήματος κρίνομεν ἐκ μιᾶς περιπτώσεως περὶ ἄλλης ἀντιθέτου. Τῷ ὄντι τὸ έπιχειρήμα τοῦτο ὑποτίθουσιν ἐντελῇ ἀντίθεσιν μεταξύ δύο πραγμάτων, ἐπομένως· παράγει ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐνὸς τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἐτέρου, καὶ ἀνάπαλιν. Οὕτω κατ' ἀκολουθίαν δίκης τινος, ἣν ἡγεiras κατ' ἐμοῦ, ἐκρίθη, ὅτι ῤήτόν τι πρᾶγμα ἀνήκει εἰς ἐμέ, ἐντεῦθεν τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς Σέ.

Εἰ καὶ πώλησίς τις ἐγένετο διὰ πληρεξουσίου, ὁ ἀγοραστής οὐχ ἤττον ἔχει τὴν περὶ πράσεως ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐντολέως. Κατ' ἐναντίαν ἔνοιαν, ὁ ἐντολεὺς ἔχει τὴν ὠφέλιμον ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ (Νόμος 13 § 25 Π. de actionibus empti ἄρθρον 1998 τοῦ Γαλλικοῦ Πολιτικοῦ Κώδικος). — Ὁ ἐντολεὺς δύναται νὰ ἀπευθυνθῇ ἀμέσως κατὰ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον ὑποκατέστησεν ὁ ἐντολοδόχος, (ἄρθρον 1394, Γαλλ. Πολ. Κώδ.). Κατ' ἀντίθετον λόγον, ὁ ὑποκατάστατος ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐντολέως.

ζ') Τὸ ἐκ μείζονος λόγου (fortiori έπιχειρήμα.—Τὸ έπιχειρήμα τοῦτο εἶναι ἰσχυρότερον τοῦ προλαβόντος, διότι ὅπου θέτει οὐχὶ μόνον ταυτότητα λόγου, ἀλλὰ καὶ λόγον ἰσχυρότερον πρὸς επέκτασιν τοῦ προνοούντος περίπτωσιν τινα νόμου ἐπὶ ἄλλης περιπτώσεως, περὶ ἣς ὁ νόμος σιωπᾷ. Παραδείγματος χάριν ὁ νόμος νάμενος πωλῆσαι ἄκοντός μου, πολλὰ μᾶλλον καὶ ἀγνοοῦντος καὶ ἀπόντος μου (N. 26 Π. de regulis juris). Δέν δύναται τις ἐπὶ μόνῃ τῇ αἰτίᾳ καὶ τῇ ἰδίᾳ ἑαυτοῦ συναινέσει νὰ τιθῇ εἰς κατάστασιν ἀσώτου, ὑπὲρ οὗ τὸ Δικαστήριον διορίζει ἀντιλήπτορα. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται πάντοτε αἰτήσεις συνογενοῦς τινος ἢ τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων (Γαλλ. Πολ. Κώδιξ, ἄρθρον 490 καὶ 491). Τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ μείζονα λόγον ὅταν τις προκαλῇ τὴν ἀπαγόρευσιν ἑαυτοῦ. Ἐνταῦθα λαμβάνει φυσικὴν ἐφαρμογὴν ἡ ἀρχή, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ μείζονος ἐπιφέρει τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ἐλάσσονος, *Perridiculum eum qui minoribus prohibitus sit ad majores adspirare* (N. 7, § 22, II. de relegate).

"Όταν ἔχη τις ἐξουσίαν νὰ ποικίλῃ τὸν μοχλόν, κατὰ μείζονα λόγον ἔχει αὐτὴν καὶ νὰ τὸν περιθρῖσῃ· ὅ τινι τὸ πλέον ἔξεστι καὶ τὸ ἥττον ἔξεστι (B. 6 γ' ρίδ. N. 10 Κώδ. de patria potestate).

Τὸ προκείμενον έπιχειρήμα περιορίζεται ἂφ' ἐτέρου ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὅρων, οἵτινες περιορίζουσι τὸ ἐξ ὁμοίου.

Τὸ ἐκ μείζονος λόγου έπιχειρήμα εἶναι ἐφαρμόζεται ὅπου ἀπαιτεῖται ἀκρίβειά τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσις· ὡς ἡ ἐκτέλεσις συναλλάγματος ἢ ἀποφάσεως, καὶ προσέτι ὑποχρεώσεων, αἱ ὅποιαι ἐκ τῆς ιδιότητος αὐτῶν ἀπαιτοῦσιν ἀκρίβειά τὴν ἐκπλήρωσιν των. Οὕτως ὁ ἐπίτροπος, καὶ ὁ ἔχων τὴν ἀδειαν νὰ πωλήσῃ ὄφθαλμὸν πρᾶγμα, δέν δύναται οὐχ ἤττον νὰ τὸ ὑποθηκεύσῃ, καὶ ἂν ἡ ὑποθήκευσις

ἦναι ἥττον τῆς πωλήσεως σπουδαία. (N. 7, § 3, II. de rebus eorum qui sub tutela sunt).

η') Τὸ ἐκ τῆς τοῦ κανόνος ἐξαιρέσεως (ab exceptione ad regulam) ἐπιχειρήμα. Ἡ ἐξαιρέσις ἐπιβεβαιοῖ τὸν κανόνα καθ' ὅλας τὰς μὴ ἐξαιρουμένας περιπτώσεις Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis· αὕτη εἶναι ἐκ τῶν βεβαιωτέρων τῆς ἐρμηνευτικῆς ἀρχῶν. Ἐπὶ ταύτης στηρίζεται τὸ προκείμενον ἐπιχείρημα, συνιστάμενον εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι τοιαύτη τις περίπτωσις ὑπάγεται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ γενικοῦ κανόνος, ἀφοῦ σαφῶς δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐξαιρέσιν. Οὕτω διαθέτης τις ἐκκληροδότης τὴν οἰκίαν αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπιπλῶν, ἐξαιρουμένων τῶν ἀργυρῶν τεκνῶν καὶ τῶν λογιστικῶν βιβλίων. Ζητεῖται ἂν τὰ ἱμάτια τοῦ διαθέτου περιλαμβάνονται εἰς τὸ κληροδότημα· ὁ νόμος ἀποφαίνεται καταφατικῶς, διότι διὰ τῆς ἐξαιρέσεως μόνων τῶν ἀργυρῶν σκευῶν καὶ τῶν βιβλίων, ὑποτίθεται, ὅτι ὁ διαθέτης περιέλαβεν ὅλα τὰ λοιπὰ εἰς τὸ κληροδότημα. Ἐπίσης κατὰ κανόνα δικονομικόν, τὸ ἐφετήριον ἔγγραφον πρέπει νὰ κοινοποιῇται εἰς αὐτὸν τὸν διάδικον ἢ τὴν πραγματικὴν κατοικίαν του (Ἰ. ἐλλ. Πολ. Δ. ἄρθρ. 456), καὶ κατ' ἐξαιρέσιν τοῦ κανόνος ἐπιτρέπεται ἡ κοινοποίησις εἰς τὴν αἰρετὴν κατοικίαν διὰ τῆς πρὸς κατάσχεσιν ἀκινήτων ἐπιταγῆς (Carré Γ' αλ. Δικ. ἄρθρ. 584). Ζήτημα· δύναται νὰ κοινοποιηθῇ τὸ ἐφετήριον εἰς τὴν αἰρετὴν κατοικίαν τὴν δηλωθεῖσαν διὰ τῆς πρὸς κατάσχεσιν ἐπιταγῆς (saisie immobilière) ; Οὐχί, διότι ἡ τελευταία περίπτωσις δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐξαιρέσιν τοῦ ἄρθρ. 584 (ἀπόφασις τῆς 14 Ἰουνίου 1843 τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῶν Παρισίων).

Ἐν τούτοις τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται, ὅταν ὑπάρχῃ μετὰ τῆς

ἐξαιρουμένης περιπτώσεως καὶ τῶν περιπτώσεων τῶν μὴ ἐξαιρουμένων ἰσότης λόγου. Κατὰ τοὺς Ῥωμαίους Νόμους π. χ. ὁ ἄρχων, ὁ περιβεβλημένος εἰδικὴν τινα δικαιοδοσίαν, δὲν δύναται ν' ἀναθέσῃ αὐτὴν εἰς ἄλλον, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως τῆς ἀπουσίας του. Ἐκρίθη οὐχ ἥττον, ὅτι ἡ ἐξαιρέσις αὕτη ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν νόσου ἢ ἄλλων κωλυμάτων (N. 4 Π. de officio ejus cui mandata est jurisdiction).

Τὸ τῆς ἐξαιρέσεως τοῦ κανόνος ἐπιχειρήμα εἶναι ψευδές, ὅσῳκις περίπτωσις τις, μὴ περιλαμβανομένη εἰς τὴν ἐξαιρέσιν, ἤθελε θεωρηθῇ ὡς ὑπαγομένη εἰς τὸ κράτος τοῦ γενικοῦ κανόνος, ὑπάρχοντος ὅρου, ἢ ἄλλης τινὸς διατάξεως τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀποφαινομένου τὴν ἐξαιρέσιν.

θ') Τὸ ἐκ τοῦ μείζονος πρὸς τὸ ἐλάττω (a majori ad minus) ἐπιχείρημα. Δι' αὐτοῦ ἀποφαινόμεθα, ὅτι ὁ τὸ πλεον δυνάμενος δύναται καὶ τὸ ἥττον νὰ πράξῃ Non debet cui licet, quod minus est non licere (N. 21 Π. de regulis juris). Οὕτως ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν νὰ δωρήσῃ τὸ ἑαυτοῦ πρᾶγμα ἔχει ἐπίσης τὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ πωλήσῃ αὐτὸ (N. 163 αὐτ.). Οὕτως ὁ δυνάμενος νὰ ἐπαγάγῃ ὄρκον διὰ τὸ ὅλον, δύναται νὰ ἐπαγάγῃ αὐτὸν καὶ διὰ τὸ μέρος τοῦ πράγματος. (N. 5 § 1, Π. de in litem Jurando). Ἀντιστρέφοντος τοῦ κανόνος, ὅτι ὁ τὸ πλεον δυνάμενος δύναται καὶ τὸ ἥττον, προκύπτει τὸ ἐξ ἀντιθέτου ἐπιχείρημα, ἥγουν ὁ μὴ δυνάμενος τὸ ἥττον δὲν δύναται τὸ πλεον (ἴδε ἄνωτέρω).

ι') Τὸ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ νόμου (ratione legis) ἐπιχείρημα. — Ὁ λόγος, οὗ ἕνεκα ὁ νόμος τίθεται, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ νόμου· ἡ γνῶσις τοῦ νόμου δὲν συνίσταται εἰς τὴν γνῶσιν τῶν φράσεων τοῦ νόμου, ἀλλ' εἰς τὴν γνῶσιν τῶν λόγων, οἵτινες παρήγαγον αὐτόν.

Scire leges non est earum verba tenere, sed vim ac potestatem (N. 17 Π. de legibus). Τὸ ἐπιχείρημα ἄρα τὸ συναγόμενον ἐκ τοῦ λόγου τοῦ νόμου ἔχει μεγίστην αὐθεντίαν.

Μάτην ἤθελε τις ἀντιτάξει τὰς ἐξῆς φράσεις τοῦ νόμου 20 Π. de legibus. Non omnium quae a maioribus constituta sunt, ratio reddi potest. 'Δὲν δυνάμεθα δηλ. ν' ἀποδώσωμεν τὸν λόγον παντὸς νόμου καθιερωθέντος ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν. Τὸ ρητὸν τοῦτο δὲν ἐννοεῖ, ὅτι ὑπάρχουσι νόμοι ἄνευ λόγου, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν αὐτόν, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐνίοτε εἶνε ἀδύνατος ἡ δύσκολος ἡ γνώσις τοῦ λόγου. 'Ἡ ἔλλειψις ἄρα δὲν εἶναι τοῦ νόμου ἀλλὰ τοῦ νοῦ ἡμῶν, τὸ δὲ ρητὸν λαλεῖ περὶ ἡμῶν καὶ οὐχὶ περὶ τῶν νόμων.

'Επικαλούμεθα τὴν δίνοντιαν τοῦ νόμου ἢ ὅπως περιορίσωμεν τὰς διατάξεις του εἰς τὸ γράμμα αὐτοῦ, ἢ ὅπως ἐκτείνωμεν αὐτὰς ἐφ' ὅλων τῶν περιπτώσεων, εἰς ἃς ἐφαρμόζεται αὐτή. Κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ ἐπιχείρημα συνάγεται ἐκ τοῦ συνεσταλμένου λόγου τοῦ νόμου. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐκ τοῦ ἐκτεταμένου λόγου τοῦ νόμου. Εἰς παράδειγμα τοῦ πρώτου εἵδους φέρομεν τὸν Ρωμαϊκὸν νόμον, τὸν ἀπαγορεύοντα ἐπὶ τισὶ ποιναῖς εἰς τοὺς πάτρωνας ν' ἀπαιτῶσι παρὰ τῶν ἀπελευθέρων αὐτῶν τὸν ὄρκον νὰ μὴ νυμφευθῶσιν, ἢ νὰ μὴ ἔχωσι τέκνα. 'Εξ αὐτοῦ ἐγεννήθη τὸ ζήτημα, ἂν ἡ ἀπαγόρευσις αὐτὴ ἐφαρμόζεται εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ ἡκρωτηριασμένος ἀπελευθέρως εἶναι ἀνίκανος πρὸς γάμον, καὶ ἐλύθη ἀποφατικῶς (N. 6 § 2 Π. de jure patronatus). 'Ὁ δὲ Νόμος juris gentium § ait praetor Π. de pactis ἀποφαίνεται, ὅτι τὰ κακῇ πίστει γενόμενα σύμφωνα δὲν παράγουσιν ὑποχρεώσεις. 'Ὁδηγούμενοι ὑπὸ οὗ γράμματος τῆς διατάξεως ταύτης

ἠθέλομεν ἀποφαίνεσθαι ἄκυρον ἐν γένει πᾶν σύμφωνον κακῇ πίστει γενόμενον· καὶ ὅμως ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς περιορίζεται, ὅταν τὸ ἀπατηθὲν πρόσωπον δὲν θέλῃ νὰ ὠφελῇθῃ ἐξ αὐτῆς· καὶ ἡ περὶ διατηρήσεως τοῦ συμφώνου αἰτήσις τοῦ εἰρημένου προσώπου γίνεται δεκτὴ. (N. transactio in fine. K. de transactione). 'Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἔχει τὴν βάσιν αὐτῆς εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι τὰ ὑπὲρ τινῶν διατεταγμένα ὑπὸ τοῦ Νόμου δὲν πρέπει νὰ στρέφονται κατ' αὐτῶν. Quod favore aliquorum introductum est, non debet unquam contra ipsum commodum produci. 'Ἡ ἀρχὴ αὕτη καθιεροῦται καὶ ὑπὸ τῶν ἄρθρων 1125 καὶ 1305 τοῦ Γαλ. Κώδικος. Τὸ ἄρθρ. 1124 ἀποφαίνεται τοὺς ἀνῆλικας ἀνικάνους τοῦ συναλλάττεσθαι. Τὰ προρρηθέντα ὅμως ἄρθρα ὀρίζουσιν ὅτι ὁ ἀνῆλιξ δύναται νὰ προσβάλλῃ λόγῳ ἀνικανότητος τὰς υποχρεώσεις αὐτοῦ καθ' ὠρισμένας ὑπὸ τοῦ νόμου περιπτώσεις. "Ὅτι τὰ ἱκανὰ πρὸς τὸ συναλλάττεσθαι πρόσωπα ἂν ἐναντίας δὲν δύνανται ν' ἀντιτάξωσι τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνῆλικος, μεθ' οὗ συνήλασαντο ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ φυσικὴ συνέπεια, ὅτι, ἐὰν ὁ ἀνῆλιξ δὲν θέλῃ νὰ μετέλθῃ τὸ εἰδικὸν δικαίωμα, τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ διαγραφὲν ὑπὸ τοῦ νόμου, ἡ ὑποχρέωσις διατηρεῖται.

Τὸ ἐκτεταμένον λόγου τοῦ νόμου ἐπιχείρημα συνίσταται εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ Νόμου ἐπὶ περιπτώσεων μὴ περιλαμβανομένων μὲν εἰς τὰς φράσεις αὐτοῦ, στηριζομένων ὅμως ἐπὶ τῆς ταυτότητος τοῦ λόγου τοῦ συνιστῶντος τὸ ἄμυστον ἀντικείμενον τῆς διατάξεως τοῦ αὐτοῦ νόμου. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο συνίσταται εἰς τὸν κανόνα τοῦ δικαίου ubi eadem ratio, ibi idem jus statuendum. (N. 32 Π. ad leg. falcid.) Οὕτως οἱ σύζυγοι κατὰ τὸ ἄρθρ. 203 τοῦ Γαλλικοῦ 'Αστ. Κώδικος συνολογούσι διὰ

μόνου τοῦ γάμου των τὴν ὑποχρέωσιν τῆς διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων των· καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 205 τοῦ αὐτοῦ Κώδικος τὰ τέκνα ὀφείλουσι διατροφήν εἰς τοὺς γεννήτοράς των, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπόρους ἀνιόντας των. Αἱ διατάξεις αὗται ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς τοὺς φυσικοὺς γονεῖς καὶ τέκνα, εἰ καὶ δὲν ἀναφέρουσι ρητῶς εἰμὴ τοὺς νομίμους γονεῖς καὶ τέκνα. Τὸ δὲ ἄρθρ. 315 τοῦ Γαλλ. Κώδικος καθιεροῖ ὡς τεκμήριον νόμιμον ὅτι τὸ γεννώμενον τέκνον πρὸ τῶν τριακσίων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου θεωρεῖται συνειλημμένον πρὸ τῆς διαλύσεως αὐτοῦ. Ἡ διάταξις αὕτη ἔχει ἀντικείμενον ἄμεσον τὴν κατάστασιν τοῦ παιδὸς ἥτοι τὴν νομιμότητά αὐτοῦ. Ζήτημα ἥδη εἰσέρχεται: ὁ νόμος οὗτος ἐκτείνεται προκειμένης κληρονομίας; Κατὰ τὸ ἄρθρον 725 κληρονομεῖ μόνον ὅστις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπαγωγῆς τῆς κληρονομίας ὑπῆρχεν, εἶναι ἐπομένως ἀνίκανος νὰ κληρονομήσῃ, ὅστις δὲν ἦτο συνειλημμένος ἥδη, ὅστις δὲν ἐγεννήθη βιώσιμος, ὅστις ἀπέθανε θάνατον πολιτικόν, παντάπασιν δὲ δὲν μνημονεύεται τὸ τεκμήριον τὸ καθιερούμενον εἰς τὸ περὶ νομιμότητος κεφάλαιον· ἐντεῦθεν φαίνεται ὅτι τὸ τεκμήριον τοῦτο ἀποκλείεται· οὐχ ἦττον ἐκρίθη ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 315 πρέπει, ὑπαρχούσης ταυτότητος λόγου, νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς κληρονομίας. Κατὰ τὸ ἄρθρ. 227 τοῦ Γαλλ. καὶ Κώδικος ὑπόκειται εἰς πενταετὴ παραγραφὴν αἱ λοιπάδες τῶν αἰθίων καὶ ἰσοθίων προσόδων, τῶν πρὸς διατροφήν συντάξεων, τῶν ἐνοικίων τῶν οἰκιῶν καὶ τοῦ μισθώματος τῶν ἀγροικικῶν κτημάτων, τῶν τόκων τῶν δεδανεισμένων κεφαλαίων, καὶ ἐν γένει παντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦς ἢ κατὰ περιόδους συντομωτέρως ὁφειλόμενου. Ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τὴν πενταετὴ παραγραφὴν οἱ τόκοι ἐπὶ τοῦ τιμήματος τῶν πωληθέντων ἀκινήτων, ἐάν

δὲν ὠρίσθη διαρὶα ἀναstellουσα τὴν ἀπαίτησιν; Οἱ τόκοι τῶν χρηματικῶν ποινῶν, καὶ οἱ νόμιμοι τόκοι ὡς ἐπὶ τῆς προικὸς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῶν λογαριασμῶν τῶν ἐπιτροπῶν; Ἐδόθη καταφατικὴ λύσις ἐνεκα τῆς ταυτότητος τοῦ λόγου, ὅστις εἶναι ὁ φόβος μὴ διὰ τῆς εἰς ἄκρον ἐπισωρεύσεως τῶν τόκων ἀφανισθῇ ὁ ὀφειλέτης. — Ἀλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν τὸν λόγον τοῦ νόμου, ὅταν οὗτος ᾖ βέβαιος (N. 21 Πανδ. de legibus), δὲν πρέπει δηλ. νὰ ὑπερσχύῃ ἐναντίον τῆς σαφούς καὶ ὠριμένης φράσεως αὐτοῦ. Ἄλλως τὰ βεβαιότερα πράγματα θέλουσι ἀνατρέπεσθαι (αὐτόθι). Ὅθεν τοῦ ἄρθρ. 261 τῆς Γαλλ. Πολ. Δικονομίας ἀπαιτοῦντος ρητῶς ἡ πρὸς ἐμφάνισιν τοῦ διαδίκου κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων κλήσις νὰ ἐπιδίδεται εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ διοριζομένου ἀντικλήτου, ἐπιδοθείσης τῆς κλήσεως ἐν τῇ πραγματικῇ κατοικίᾳ τοῦ διαδίκου, καίπερ ἔχοντος ἀντικλήτον, ἐκητήθη ἡ ἀκύρωσις τῆς μαρτυρίας, τὸ δ' Ἀνωρωτικὸν ἀπεφάνετο ἀποφατικῶς (17 Δεκεμβρίου 1811), ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἡ διαξαγωγὴ προέκειτο νὰ γενῇ ἐντὸς τοῦ τόπου τῆς καθέδρας τοῦ Δικαστηρίου καὶ τῆς διαμονῆς τοῦ ἀντικλήτου, καὶ ὅτι ὁ νόμος, ὅστις θέλων νὰ προλάβῃ πᾶσαν προσβολὴν τῶν δικαιωμάτων τῶν διαδίκων, διέταξε τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἀντικλήτου, ἐπιτρέπει εἰς τοιαύτην περίπτωσιν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὴν εἰς τὴν πραγματικὴν κατοικίαν τοῦ διαδίκου ἐπίδοσιν τῆς κλήσεως, καθ' ὅσον ἡ αὐτόθι τῆς κλήσεως ἐπίδοσις εἶναι ἡ προσφορωτέρα γνωστοποίησις.

Ἀφ' ἑτέρου κατ' ἀρχὴν τοῦ δικαίου οἱ νόμοι, οἱ ἀντιβαίνοντες εἰς τὸ κοινὸν δικαίον, δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνωνται εἰς ἄλλας παρὰ τὰς προνοουμένας περιπτώσεις καὶ ἐάν ἀκόμη συμπίπτῃ τοῦ λόγου ἡ ταυτότης (N. 12 Π. de legibus).

ια') Τὸ ἐκ τῆς παύσεως τοῦ λόγου (a cessante ratione) ἐπιχείρημα. — Ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς παύσεως τοῦ λόγου τοῦ νόμου ἀπορρέον ἐπακολούθημα, ἥτοι: παύσαντος τοῦ λόγου, παύει τοῦ νόμου ἡ ἐνέργεια συμφώνως τῇ ἀρχῇ Cessante ratione legis, cessat ipsa lex.

Λέγοντος λόγου τοῦ νόμου νοοῦμεν τὴν τελικὴν καὶ οὐχὶ τὴν ἐνεργὸν αὐτοῦ αἰτίαν. Ἡ τελικὴ αἰτία εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου, ἐνῷ ἡ ἐνεργὸς ἢ ὠθητικὴ αἰτία (cause impulsive) δὲν εἶναι ἡ ἢ ἀφορμὴ ἢ δοῦσα γέννησιν εἰς τὸν νόμον. Π. Χ. Ὁ Πραίτωρ ἀπηγόρευσε εἰς τὰς γυναῖκας τὸ κατηγορεῖν· ὁ λόγος τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης εἶναι, ὅτι δὲν ἤρμοζεν εἰς τὴν γυναικείαν αἰδῶ πρᾶξεις ἀνήκουσα εἰς τοὺς ἀνδρῆς· αὕτη ἦν ἡ ἀρχικὴ αἰτία τοῦ διατάγματος· ἡ ἄσμενος διαγωγὴ γυναικὸς τινος ἀναίδους, καλουμένης Καρφανίας περιπλεκομένης εἰς τὰς κατηγορίας τῶν ἄλλων, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν· ἡ ἀφορμὴ αὕτη εἶναι ἡ ἐνεργὸς αἰτία (cause impulsive) (N. 1 § 5 de postulando).

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 1287 τοῦ Γαλ. Πολ. Κώδικος ἡ ἄφεςις τοῦ πρωτοφειλέτου ἀπολύει τὸν ἐγγυητήν. Διατί: Διότι, ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς ἐδύνατο νὰ καταδιωχθῇ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, ἤθελεν ἔχει δυνάμει τῆς ἐγγυήσεώς του τὸ δικαίωμα τῆς διώξεως τοῦ πρωτοφειλέτου, ὅστις καταβάλλων τὸ χρέος δὲν ἤθελεν ὠφελῆθαι ἐκ τῆς ἀφέσεως· ἀλλ' ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς δὲν ἤθελεν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἐὰν π. χ. ἤθελεν ἐγγυηθῇ ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ δωρίσῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐγγυήσεως εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον, τότε ἡ αἰτία τοῦ Νόμου ἤθελε παύσει, καὶ ὁ πρωτοφειλέτης ἤθελε στερηθῇ τοῦ εὐεργετήματος (N. 32 Π. de pactis).

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 290 τοῦ Γαλ. Πολ. Κώδικος ὁ σύζυγος, κατὰ τοῦ ὁποίου

ἀπαγγέλλεται δι' οἰονδήποτε λόγον, πλὴν τοῦ τῆς ἀμοιβαίας τῶν συζύγων συναίνεσεως, ἡ διάζευξις, ἀπέλλουσι πᾶσαν ὠφελειαν συνομολογηθεῖσαν ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦτέρου τῶν συζύγων, εἴτε διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου, εἴτε μετὰ τὸν γάμον. Ἡ διάταξις αὕτη ἐφαρμόζεται κατὰ τοῦ συζύγου, ὅστις κζίτοι ἐπιτυχῶν τὸν ἀπὸ τραπεζῆς καὶ κοίτης χωρισμόν, δὲν ἐξήτησάτο ὅμως ἐν τῇ προθεσμίᾳ τῶν τριῶν ἐτῶν τὴν διάζευξιν, ἐξήτησάτο δὲ αὐτὴν ὁ σύζυγος καθ' οὗ ἀπηγγέλθη ὁ χωρισμός; (ἄρθρ. 310 Πολ. Γαλ. Κώδικος). Ἐλύθη ἀποφατικῶς, διότι ὁ σύζυγος, ὅστις κατέστη ἐνοχὸς ἐνώπιον τῆς συζύγου αὐτοῦ, τιμωρεῖται διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν ὠφελειῶν, ὅσας ὁ τελευταῖος οὗτος ἐχορήγησεν εἰς αὐτόν, ἀλλ' ὁ λόγος οὗτος προφανῶς ἀργεῖ εἰς τὴν περὶ πτωσιν, καθ' ἣν ἡ διάζευξις ἀπαγγέλλεται ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ τοῦ ἐνόχου συζύγου τοῦ ἀπαιτοῦντος τὸ εὐεργετήμα τοῦ ἄρθρου 310.

Ὅταν τοῦ νόμου οἱ λόγοι ᾖναι πλείονες, τότε πρὸς χρῆσιν τοῦ προκειμένου ἐπιχειρήματος ἀπαιτεῖται ἡ ἀργία ὅλων (ιδ') Τὸ ἐξ ὕλης (ή subjecta materia) ἐπιχείρημα. — Τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ συμφωνοῦν ἢ τὸν νόμον ἡ ἐννοία ἐκείνη, ἣτις ἀρμόζει ὡς ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συναρτᾶται ὁ νόμος ἢ ἡ διάταξις, ἀποβαλλομένης, ἐὰν ἀπαιτῆται, τῆς συνήθους τῶν ἐκφράσεών του ἐννοίας. Στήριζεται δὲ εἰς τὸ ἄξιωμα ὅτι πᾶς νόμος ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων, εἰς 2 ἀφορμᾶς.

Τὸ ἐξ ὕλης ἐπιχείρημα συνάγεται ἐπὶ μὲν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ὅτι δὲ ἐκ τῆς ὕλης τοῦ νόμου. Ὅσακις συνάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, εἶναι ἰσχυρότερον (Merlin quest. de droit. Voiture (lettres de) § 4) Π. χ. Διαθέτης τις κληροδοτεῖ τὴν χρῆσιν δάσους ἀνευ ἄλλης ἐξηγήσεως· ὁ κληροδόχος, ἐννοεῖται, ἔχει τὸ δικαίωμα

τῆς ὑλοτομίας καὶ τῆς πωλήσεως τῆς ξυλείας, καθ' ὅσον ἄλλως οὐδεμίαν ἐκ τοῦ κληροδοτήματος ἤθελεν ἔχει ὠφέλειαν (N. 22 II. de usu et habitatione). Κύριός τις ἀγροῦ ἀπορήσαντος ἐπὶ τινι ἔτη ἀπερήνατο, ὅτι δωρεῖται εἰς τὸν μισθωτὴν τοῦ ἀγροῦ τούτου τὸ μίσθωμα ἐνὸς ἔτους. Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ πρᾶξις τοῦ κυρίου τοῦ ἀγροῦ δὲν εἶναι δωρεὰ κυρίου, ἀλλ' ἄφεςις ἢ συμβιβασμός. (N. 15 § 4 II. locati § 1769 τοῦ Γαλ. Πολ. Κώδ.). Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρ. 1912 τοῦ Γαλ. Πολ. Κώδ. ὁ συνομολογήσας αἰδίων σύνταξιν καὶ καθυστερῶν ἐπὶ διαιτητὴν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεώς του, δύναται νὰ ἐκβιασθῇ εἰς ἐξώνησιν. Ἐγεννήθη ζήτημα σπουδαῖον, ἂν ἡ διάταξις αὕτη δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ ἐγγείου προσόδου, καὶ ἐλύθη ἀποφατικῶς δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς 28 Ἰουλίου 1824, διότι τὸ εἰρημένον ἄρθρον 1912, περιλαμβανόμενον εἰς τὸν περὶ δανείου τίτλον καὶ τὸ περὶ ἐντόκου δανείου κεφάλαιον, δὲν ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν πρόσδοτον ἀποκτωμένην διὰ τοῦ τιμημάτος ἀπαλλοτριωθέντος κτήματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ συνομολογηθεῖσα πρόσδοτος ἀπολαύει προτιμήσεως.

γ') Τὸ ἐκ πιθανότητος (à verisimile) ἐπιχείρημα. — Εἶναι κανὼν σταθερὸς τῆς ἐρμηνευτικῆς, ὅτι ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ οἱ ὅρισμοι τοῦ νόμου ἢ τῆς συμβάσεως ἐρμηνεύονται ἐπὶ τὸ πιθανώτερον, δηλονότι παραδεκτόν, ὅτι οὕτως ὁ νόμος ἢ οἱ συμβαλλόμενοι ἐνόησαν νὰ ὀρίσωσιν. Φέρ' εἰπεῖν τρίτος τις συνέστησε προικὰ ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστροφῆς αὐτῆς ἐν περιπτώσει τῆς δι' οἰονδήποτε λόγον διαλύσεως τοῦ γάμου. Μὴ συναφθέντος τοῦ γάμου, ὁ τρίτος δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς προικὸς, ἢ πρέπει αὕτη νὰ μείνῃ παρὰ τῷ προικισθέντι; Ἐπειδὴ εἶναι πιθανόν, ὅτι ὁ ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐπιστροφῆς τῆς προικὸς ἐν

περιπτώσει διαλύσεως τοῦ γάμου προικοδοτῶν ἐνόησε καὶ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ γάμος δὲν ἤθελε τελεσθῇ, ἐκρίθη ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς ἐπαναλήψεως, ἐὰν ὁ προικισθεὶς δὲν προσκομίσῃ ἀποδείξιν προφανῇ, ὅτι ὁ προικοδοτῆσας εἶχε σκοπὸν νὰ τὸν ὠφελήσῃ καὶ μὴ συναπομένον τοῦ γάμου. (N. 6 II. de condict. causa data, causa non secuta).

Ἡ ἀσάφεια ἐπὶ τῶν συμβάσεων ἐρμηνεύεται κατὰ τὸ πιθανόν καὶ τὸ συνήθως γινόμενον κατὰ τοῦ ὀφειλέτου δυνάμει τοῦ κανόνος *In obscuris inspicit solet, quod verisimilius, est, aud quod plerum que fieri solet* (N. 114 de reg. jur.). Ὅθεν ἐὰν ὑπεσχέθῃ τις τὴν ἀπότισιν τῆς ὀφειλῆς τὴν 1ην Ἰανουαρίου, μὴ ὀριζομένου τοῦ ἔτους, γεννᾶται δὲ καταδήλως ἀμφιβολία τίνος ἔτους τὸν Ἰανουάριον καταβλητέα ἡ ὀφειλὴ, κριθέσεται ὅτι ἐνόησεν ὁ ὀφειλέτης τὸν προσεχῆ Ἰανουάριον. (N. 41 II. de verb. oblig.).

δ') Τὸ ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως τῶν λέξεων (à vulgari usu loquendi) ἐπιχείρημα. — Ἀσφαλῆς κανὼν τῆς ἐρμηνευτικῆς εἶναι ὅτι τῆς κυρίας καὶ φυσικῆς σημασίας τῶν λέξεων προτιμᾶται ἡ ἐννοια, ἣν οἱ πολλοὶ ἀποδίδουσιν εἰς αὐτάς. Συνομολογήθη π. χ. ἡ διάλυσις τῆς μισθώσεως ἐμπορικῆς ἀποθήκης ἐν περιπτώσει χρεωκοπίας τοῦ μισθωτοῦ. Ἡ λέξις χρεωκοπία ἔχει ἐν τῇ ἐπιστήμῃ σημασίαν πλατυτέραν τῆς λέξεως πτώχευσις, διότι δι' αὐτῆς ἐννοοῦμεν πτώχευσιν συνοδευομένην ὑπὸ παραβιάσεών τινων, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ διάκρισις τῆς δολίας ἀπὸ τῆς ἀπλῆς χρεωκοπίας (Γαλλ. Ἐμ. Κώδ. § 586 καὶ ἐπομ.). ἀλλ' ἔπειδὴ ἡ λέξις χρεωκοπία εἶναι κατὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν τῆς συνώνυμος τῇ λέξει πτώχευσις, καὶ ἐν γένει ἐμφαίνει τὴν κατάστασιν τοῦ παύοντος τὰς πληρωμὰς τοῦ ὀφειλέτου (ἄρθρ. 437), ἰσοκρήθη ὅτι

ἡ πώγυσσις τοῦ μισθωτοῦ ἐπιφέρει τὴν διάλυσιν τῆς μισθώσεως δυνάμει τοῦ ἐπιχειρήματος, τοῦ ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως τῆς λέξεως χρεωκοπία. Εἶναι δὲ ἀδιάφορον, ἂν τὸ ὑποχρεωθὲν πρόσωπον ἰσχυρίζεται, ὅτι ἀπέδωκεν εἰς τὰς λέξεις ἄλλην παρὰ τὴν ἐν γενεῖ ἀποδομένην αὐταῖς ἔννοιαν. Μοί ὑπεσχέθης π. χ. νὰ μὴ παραχωρήσης ὅλα τὰ ὑπὸ σοῦ κατεχόμενα γυναικεῖα ἐνδύματα, δὲν δύνασαι νὰ ἐξαίρεσης ὅσα ἐξ αὐτῶν φέρεις συνήθως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι δὲν ἐνόησας καὶ ταῦτα (N. 110 § 1 Π. de verb. oblig.). Τί δέ, ἂν ἡ κατάχρησις ἀποδίδῃ εἰς τινὰ λέξιν ἐναντίαν παρὰ τὴν ἀνέκαθεν ὀρθῶς ἀποδοθεῖσαν εἰς αὐτὴν ἔννοιαν, ἡ δὲ λέξις αὕτη περιέχεται ἐν τινι συμβολαίῳ; Ἡ ὁμολογημένη ἢ πιθανὴ διάνοια τοῦ μεταχειρισθέντος τὴν λέξιν τοῦ ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν καταχρηστικὴν ἔννοιαν, καὶ ἡ κατάχρησις αὐτῆς ἐν αὐτῷ τόπῳ ἢ συνομολόγησις ἐγένετο, ἀποχρώντως δικαιολογεῖ τὴν ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς τῆς λέξεως σημασίας ἀπομάκρυνσιν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ κοινὴ πλάνη ἀποτελεῖ νόμον. (N. 3, § 5, Π. de suppellect. leg.). Τοῦτο ἐφαρμόζεται προσέτι καὶ ὅταν εὐλόγως δυνάμεθα νὰ πεισθώμεν, ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι ἀπέδωκαν εἰς τινὰς λέξεις ἄλλην παρὰ τὴν καθιερωθεῖσαν διὰ τῆς χρήσεως ἔννοιαν. (N. 25 Π. de rebus dubilis.) Ὅθεν, ἐὰν ἐκληροδότησε διαθέτης τις τοὺς νέους δούλους αὐτοῦ, τί νοητέον διὰ τῆς λέξεως νέους; Ὁ Μάρκελλος εἶπεν, ὅτι εἰς τοὺς δικαστὰς ἀπόκειται νὰ ἐξετάσωσι τίνες δούλους διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐνόησεν ὁ διαθέτης· διότι ὑπάρχουσι, λέγει, ἄνθρωποι, οἵτινες δὲν ὁμιλοῦσιν ὀρθῶς, ἐπομένως οὐδ' εἰς τὰς διαθήκας πρέπει νὰ ζητῶμεν πάντοτε τὴν ἀκριβῆ ὁρισμὸν τῆς λέξεως. Ὁ Νομοδιδάσκαλος οὗτος φρονεῖ προσέτι, ὅτι νέος δούλος θεωρεῖται ἐν γενεῖ, ὅστις ὑπερέβη τὴν ἡβὴν μέχρι τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν

δύναται νὰ θεωρηθῇ γέρον (αὐτόθεν, ἀλλ' οὐχ ἥττον πιθανόν νὰ σημαίῃ καὶ τὴν νεωστὶ ἀποκτηθέντας).

ιε') Τὸ ἐξ ἀδυνατοῦ (ab impossibili) ἐπιχείρημα. — Τοῦ ἐπιχειρήματος τοῦ τοῦ τὸ ἀντικείμενον εἶναι διπλοῦν· α') τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ὑπάρχει διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι ἡ ὑπαρξίς του δὲν εἶναι ἐφικτὴ καὶ β') τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνεφίκτου τῆς ἐκπληρώσεώς τινος δὲν ὑφίσταται ὑποχρέωσις, συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχήν. Impossibilium nulla est obligatio (N. 130 Π. de reg. jur. καὶ N. 35 Π. de verb. oblig.).

Τί ἐννοῦμεν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας λέγοντες, ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀνεφικτόν; Διακρίνομεν πρῶτον τὰ πράγματα εἰς δύο· ἀδύνατα, καὶ εἰς νομικῶς ἢ ἡθικῶς τοιαῦτα, τὰ λεγόμενα ἀθέμιτα (Eiusdem de inutilib. stipul. § § 2, 11 καὶ 21) καὶ ἔπειτα εἰς τὰ ἀπολύτως ἢ σχετικῶς τοιαῦτα, τουτέστιν εἰς πάντα ἢ εἰς τινὰ μόνον πρόσωπα ἀνεφίκτα (N. 1. Π. de condict. ob turpem causam). Αἱ διακρίσεις αὗται εἶναι κοιναὶ ἐπὶ τῶν ὑποχρεώσεων καὶ ἐπὶ τῶν ὅρων αὐτῶν, (ἴδε τὸν τίτλ. Π. de verborum obligationibus καὶ τὰ ἀρθρ. 1172 καὶ 1173 τοῦ Γαλ. Κώδικος). Ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται πάντοτε τὸ ἀπολύτως ἀνεφικτόν, δέπω τὸ ἐπιχείρημα ἢ ἰσχυρόν,

ις') Τὸ ἐξ ἀτόπου (ab absurdo) ἐπιχείρημα. — Τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀπόρριψις παντὸς λόγου καὶ παντὸς συστήματος εἰς ἄτοπον ἀπάγοντος (N. 13 § 2 Π. de excusat. tut.). Ὁ Νόμος παραδείγματος χάριν ἀρνεῖται τὴν πραιτορίαν κληρονομίαν ἐπὶ τὸν πάτριον, ὅστις ἀποδοκιμάζει μὲν τὰ διατάξεις τῆς τελευταίας βουλήσεως τοῦ ἀποθανόντος ἀπελευθέρου του, δέχεται δὲ τὴν κληρονομίαν ἢ τὸ κληροδότημα διότι εἶναι ἄτοπον τὸ αὐτὸ πρόσωπον ν

ἀποδέχεται καὶ ἐνταυτῷ ἡ ἀποδοκιμάζουσα
τὰς διατάξεις τοῦ ἀποθνήσκοντος (N. 6 §
4 καὶ N. 7 Π. de bonis libertorum).
Ἐπίσης κατὰ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου
230 τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος ἡ γυνὴ δύ-
ναιτο νὰ ζητήσῃ τὴν διάζευξιν λόγῳ μοι-
χείας τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐὰν οὗτος δια-
τηρῇ παλλακὴν εἰς τὴν κοινὴν οἰκίαν. Ἡ
διατάξις αὕτη ἐφαρμόζεται, ὁπόταν ἡ
παλλακὴ ᾖ φυσικὴ θυγάτηρ τοῦ ἀν-
δρὸς; Τινὲς ἀπεκρίθησαν ἀποφατικῶς,
ἰσχυριζόμενοι, ὅτι τὸ εἰρημένον ἄρθρον
ἐπιτρέπει τὴν διάζευξιν ἕνεκα μοιχείας,
οὐχὶ δὲ καὶ αἰμομιξίας, μὴ προνοηθείσης
ὑπὸ τοῦ Νομοθέτου, ἀλλὰ τὸ Ἀκυρωτι-
κὸν τῆς Γαλλίας ἀπεφάνετο καταφατι-
κῶς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἤθελε προκύψει τὸ
ἄτοπον ἢ μὲν ἀπλῇ μοιχείᾳ νὰ ἐπάγῃ
τὴν διάζευξιν, ἢ δὲ μοιχείᾳ ἢ συνοδου-
μένην διὰ περιστατικοῦ ἐπιβαρυντικοῦ,
τῆς αἰμομιξίας, νὰ μὴ ἐπάγῃ αὐτήν.

Τὸ προκείμενον ἐπιχείρημα ἀποβαίνει
ἄνευ ἀποτελέσματος, ὁσάκις πρὸς ἀπό-
κρουσιν ἑρμηνείας ἀτόπου περιπίπτωμεν
εἰς ἄλλην ἀτοπωτέραν. Ἐν τοιαύτῃ πε-
ριπτώσει προτιμᾶται βεβαίως ἡ ἥττον
ἄτοπος (N. 51 § 2 Π. ad legem aquil-
iam). Ἀποβαίνει ἐπίσης ἄνευ ἀποτελέ-
σματος, ὁσάκις τὸ ἄτοπον δὲν συνίσταται
εἰμὴ εἰς τὴν ἀντίθεσιν πραγμάτων, ὧν
ἕκαστον στηρίζεται ἐπὶ εὐλόγου αἰτίας
(Merlin Repert. λεξ. Mort, § 2, ἄρ-
θρον 1).

15. Τὸ ἐξ αὐθεντίας (ab autoritate)
ἐπιχείρημα. — Ὅταν ὁ Νόμος ᾖ ἡμι-
φίβολος καὶ διφορούμενος, ἐπικαλούμεθα
συνήθως τὰς αὐθεντίας, τούτεστι τὰς ἀ-
ποφάσεις τῶν ἀνωτέρων Δικαστηρίων καὶ
τοὺς ἐξετάσαντας τὸ ζήτημα τοῦτο νομο-
διδασκάλους. Ὁ τοιοῦτος τρόπος τοῦ ἐρ-
μηνεύειν ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῶν Ρωμαϊκῶν
νόμων (N. 38 Π. de legibus. N. 22,
Π. de statu hominum). Τοῦναντίον ὅταν
ὁ νόμος ᾖ σαφὴς καὶ ἀκριβής, αἱ

αὐθεντία ἀποβαίνουν πάντῃ περιτταί
καὶ οὐδεμία ἀνάγκη τῆς ἑρμηνείας (ἴδε
ἄνωτέρω).

Ἡ αὐθεντία, ἣν δυνάμεθα νὰ ἐπικα-
λώμεθα, εἶναι ἰδίως οἱ προγενέστεροι ἡ-
μῶν Νόμοι, ὧν διάδοχοι οἱ νῦν ἰσχύον-
τες, ἔτι δὲ καὶ οἱ ἄλλοδαποί νόμοι, οἱ
ἔχοντες κοινὴν καταγωγὴν πρὸς τοὺς ἡ-
μετέρους, ὡς ἡ πηγὴ τῆς νέας νομοθεσίας
ἡμῶν, ἔτι δὲ αἱ νομοθετικαὶ συζητήσεις,
αἱ προηγηθεῖσαι τῆς ψηφίσεως αὐτῶν, ἡ
νομολογία, καὶ αἱ γνώμαι τῶν Συγγραφέ-
ων. Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι ὀφείλεται προσο-
χὴ εἰς τὴν ἰσχὺν τῶν λόγων, εἰς οὓς αἱ
τοιαῦται αὐθεντία στηρίζονται. Ὅσον
ἄξια σεβασμοῦ καὶ ἀν ᾗ ᾖ ἡ αὐθεντία
τῶν ἀποφάσεων τῶν ἀνωτέρων Δικαστη-
ρίων, ὅσον εἶναι οὐχ ἥττον ἢ γινώμαι συ-
ζητηθεῖσαι καὶ κριθεῖσαι ὑπὸ ἄλλων
δικαστῶν. Εἰ καὶ ἀναγνωρίζωμεν τὴν
βαρύτητα, ἣν παρέχουσιν εἰς αὐτὰς αἱ
προκαλέσασαι αὐτὰς διασκέψεις, ἡ πλάνη
εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀναπόσπαστος τῶν
ἀνθρωπίνων ἔργων, ὥστε οὐ μόνον τὰ
πρώτιστα Δικαστικὰ σώματα ἔσχον πολ-
λακίς τὸ εὐγενὲς θάρρος νὰ ἡμολογήσωσι
τὴν πλάνην αὐτῶν, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ
ζητήματα, περὶ ὧν κατ' ἐξακολουθήσειν
διαφωνοῦσι. Πόσα γενναίως ἀνακλήσεως
παραδείγματα παρέσχεν αὐτὸ τὸ Ἀκυρω-
τικὸν τῆς Γαλλίας οὐ μόνον μίᾳ ἀπο-
φάσεως ἀλλὰ πολλῶν ὁμοιομόρφως ἐκδυ-
θεισῶν; Αἱ ἀνακλήσεις αὗται ὀφείλονται
συνήθως εἰς τὴν ἀκλόνητον ἐπιμονὴν τῶν
ἑφετιῶν. Ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Δικαστη-
ρίων εἶναι ὁ θῶραξ τῆς συνειδήσεως αὐ-
τῶν. Ἄνευ τῆς ἀνεξαρτησίας ταύτης ἤθελε
ματαιωθῇ ἢ ἐπ' ἧς κρηπίδουται ἡ ἀν-
θρωπίνῃ δικαιοσύνῃ ὥραία ἀρχὴ *Res
judicata pro veritate accipitur*! ¹

¹ Τὸ ἐν τῷ κειμένῳ ἄρθρον Νομικὰ
ἐπιχειρήματα εἶναι περὶληψις πραγμα-

Νομικὰ πρόσωπα. Πρόσωπον (persona) ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ ὃν τὸ ἔχον ἢ δυνάμενον ἔχειν δικαιώματα· ὅθεν ἐξηγοῦντο μὲν τῆς κατηγορίας τῶν προσώπων οἱ δοῦλοι, (περὶ ὧν ἐλέγετο ὅτι personam non habent), κατελέγοντο δὲ εἰς τὰ πρόσωπα καὶ ὄντα, ἐστερημένα φυσικῆς ὑπάρξεως, εὐμοιροῦντα δὲ μόνον ὑπάρξεως νοητῆς. Καὶ ταῦν μὲν, ἐξαλειφθείσης τῆς δουλείας, πάντες οἱ ἄνθρωποι εἰσι καὶ πρόσωπα (φυσικὰ πρόσωπα), ἀλλ' εἰς τὰ πρόσωπα καταλέγονται καὶ τὰ εὐμοιροῦντα μόνον νοητῆς ὑπάρξεως πρόσωπα, τὰ καλούμενα νομικά. Τὰ πρόσωπα ταῦτα, πηγάζοντα ἀπὸ τῆς ἐνώσεως πολλῶν φυσικῶν προσώπων πρὸς ἐπίδιωξιν σκοποῦ τινος κοινωφελούς ἢ ἀλληλωφελούς, δὲν ἔχουσι μὲν οἰκογενειακὰς σχέσεις, ἔχουσιν ὅμως σχέσεις προσωπικὰς, ἄρα καὶ δικαιώματα πραγματικά, ἐνοχικά καὶ κληρονομικά. Τοιαῦτα νομικὰ πρόσωπα εἶναι ἐν πρώτοις τὸ Δημόσιον ("Ἴδε λέξιν), εἶτα δὲ αἱ κοινότητες (δηλονότι αἱ ἐν χώρῳ μονίμως καὶ ἀμετακινήτως ἐγκαθιστάμεναι ὁμάδες) καὶ τὰ σωματεῖα (ἴτοι σύλλογοι προαιρετικῶς συνιστάμενοι) καὶ τὰ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα, ἥτοι περιουσίαι ἐπὶ σκοπῷ ἀγαθοεργῷ ὑπὸ ἐνὸς ἢ πολλῶν ὠρισμέναι ("Ἴδε ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα), ὡς ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία ("Ἴδε καὶ Δικαστικὴ παράστασις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομικὸν Συμβούλιον. Διὰ τοῦ νόμου Ρ'ΗΓ' τῆς 28 Μαρτίου 1867, (Φλογαίτου Παραρτ. Τ. 2. σελ. 761) ὠρίσθη θέσις δικαστικοῦ συμβούλου, διευ-

τείας περὶ νομικῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ μακαρίτου πατρὸς ἡμῶν Ν. Φλογαίτου, καταρτισθείσης ἐπὶ τῇ βάσει συγγραφῆς τοῦ Μ. Rolland de Villargues.

θύνοντος μὲν τὸ δικαστικὸν τμήμα τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν Ὑπουργείου, δυναμένου δὲ παρίστασθαι ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὡς ἀντιπροσώπου τοῦ δημοσίου, προτείνοντος τὸν διορισμὸν τῶν δικηγόρων τοῦ δημοσίου καὶ γνωμοδοτοῦντος περὶ πάσης ὑποθέσεως, περὶ ἧς ᾔθελε προκληθῇ. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΚΑ' τῆς 28 Ἰουνίου 1882 περὶ νομικῶν συμβούλων (Φλογαίτου Παραρτ. Τ. 2 σελ. 762) ὠρίσθησαν καὶ ἐπτά θέσεις νομικῶν συμβούλων, τελούντων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου. Τῶν νομικῶν τούτων συμβούλων τὰ καθήκοντα εἶναι τριττά, δηλονότι 1) δικηγορικά, συνιστάμενα εἰς τὴν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς πρωτεύουσας ὑπεράσπισιν τῶν δικῶν τοῦ δημοσίου, 2) συμβουλευτικά, συνιστάμενα εἰς τὴν ἐκφορὰν γνωμοδοτήσεων περὶ τῶν προβαλλομένων αὐτοῖς ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας ζητημάτων, καὶ 3) δικαστικά, συνιστάμενα εἰς τὴν ἐν δευτέρῳ βαθμῇ ἐδίκασιν τῶν παραβάσεων τῶν περὶ τῶν λωνιακοῦ δασμοῦ, μονοπωλίων, χρεοστήσεων, δικαιώματος καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν οἰνοπνευματωχῶν ὀργῶν, καὶ φόρου ἐπὶ τῆς προσόδου ἀνωνύμων ἐταιριῶν νόμων. (Νόμου ΑΚΑ' ἀρθρ. 2, 3 καὶ 7, Νόμου ΑΤΚ' 12 ἀρθρ. 2, 3 καὶ 7, Νόμου ΑΦΒ' ἀρθρ. 40, Ν. ΑΦΠ' ἀρθρ. 5 § 3, Νόμου ΑΣΚ' ἀρθρ. 2). Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ μὲν δικαστικὰ καθήκοντα ἐκπληροῦσιν οἱ νομικοὶ σύμβουλοι ὡς εἰδικὸν δικαστήριον τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ ἐν τριμελεῖ συμβουλίῳ, ἀποτελουμένῳ ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου καὶ τῶν παρὰ τοῖς Ὑπουργείοις τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν νομικῶν συμβούλων, τὰ δὲ συμβουλευτικά ἐκτελοῦσι μεμονωμένως μὲν ἕκαστος τῶν νομικῶν συμβούλων, προκαλούμενος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, παρ' ᾧ διατελεῖ εἰδικώτερον σύμβουλος, ἀπὸ κοινοῦ δὲ ἐν συμβουλίῳ τοῦλάχιστον

στον τριμελές, ὡς ἂν ζητεῖται ἡ γνώμη οὐ μόνον τοῦ εἰδικοῦ συμβούλου ἀλλὰ τοῦ νομικοῦ συμβούλου. Ἐκτελοῦσιν ὅμως ἔστιν ὅτε δικαστικά ἢ συμβουλευτικά καθήκοντα, ἀναγόμενα εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικόν, ὁ δικαστικὸς σύμβουλος ἢ οἱ νομικοὶ σύμβουλοι οὐχὶ μόνον ὡς εἰδικὸν σῶμα, ἐν συμβουλίῳ μονομερῶς ἐκ νομικῶν συμβούλων ἀπαρτιζόμενοι, ἀλλὰ καὶ ὡς μέλη μεκτῶν ἐπιτροπῶν, ἐπιφορτιζομένων ὀρισμένα καθήκοντα. Δ. χ. ἐγειρομένης ἀμφισβητήσεως μεταξὺ τοῦ παραλήπτου καὶ τοῦ τελώνου ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν ἐμπορεύματος, ἀποφαίνεται μὲν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἀλλ' ἀκούων πρότερον τὴν γνώμην ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου ἢ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ υποδεικνυμένου νομικοῦ συμβούλου, τοῦ τμηματάρχου τῶν μεταλλείων καὶ τοῦ τελώνου Ἀθηνῶν (Νόμου ΔΥΚΕ' ἀρθρ. 2 § 3). Ὁ δὲ δικαστικὸς σύμβουλος μετέχει τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, τῆς ἐκδικαζούσης κατ' ἔφεσιν τὰς στρατολογικὰς ὑποθέσεις, περὶ ὧν ἐν πρώτῳ βαθμῷ ἀποφαίνονται τὰ κατὰ τὰρθρα 44 καὶ 56 τοῦ στρατολογικοῦ νόμου στρατολογικὰ συμβούλια (Νόμου ΑΦΚΗ' ἀρθρον 60).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομιμοποιήσεις (Ἀς. δικαίον).
"Ἰδε ἀναγνώρισις καὶ νομιμοποιήσις φυσικῶν τέκνων.

Νομιμοποιήσεις (Πολ. Δίκ.)
"Οἱ ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος δικαιῶται νὰ παραστή εἰς ἀστικήν δίκην μόνος ὁ προτείνων ἢ ὑπερασπίζων ἄμεινον αὐτοῦ ἰδιωτικὸν συμφέρον· ὅθεν δὲν δύναται νὰ παραστή ὁ μὴ προτείνων ἢ ὑπερασπίζων ἄμεινον αὐτοῦ ἰδιωτικὸν συμφέρον. Ἀρὰ ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ παραστή ἐπὶ δικαστηρίου διεκδικούσα τὰ δοθέντα εἰς προῖκα τῷ συζύγῳ αὐτῆς πράγματα, ὅτε τῆς κυριότητος αὐτῶν ἀνηκούσης εἰς

τὸν ἄνδρα (Α. Π. 155 τοῦ 62, 279 τοῦ 78), δύναται δὲ μόνον νὰ παραστή ἐὰν περιέλθῃ εἰς αὐτὴν ἡ πλήρης ἰδιοκτησία τῆς προικὸς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου αὐτῆς ἢ ἄλλως πως (Α. Π. 344 τοῦ 40). Δύναται ὁμοῦς ὁ δανειστὴς κατ' ἐξαίρεσιν, καίτοι μὴ προτείνων ἄμεινον συμφέρον (ἀλλὰ συμφέρον ἑμμεσον), νὰ ἐκτελῇ ἐν ὀνόματι τοῦ ὀφειλέτου του ὅλα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ἀπωλείας, διατηρήσεως ἢ ἀπολαύσεως τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀπαιτήσεων» (Πολ. Δίκ. ἀρθρ. 1025)· ὅθεν καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τρίτου ὀφειλοντος εἰς τὸν ὀφειλέτην αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ὀφειλέτης ἀμελεῖ νὰ ἐγείρῃ αὐτήν· ἀλλ' εἰς ἐνίσχυσιν τῆς νομιμοποιήσεως αὐτοῦ ἀνάγκη τότε ὁ δανειστὴς νὰ προσεπικαλέσῃται καὶ τὸν ὀφειλέτην (Α. Π. ἀποφ. 2 τοῦ 83). Ἡ ἀπόδειξις δὲ ὅτι δικαιούται τις νὰ παραστή, καλουμένη νομιμοποιήσις πρὸς τὴν δίκην, δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης (Πολ. Δίκ. ἀρθρ. 67 καὶ 68)· ὅθεν καὶ ἡ ἀμφισβήτησις τῶν πραγματικῶν γεγονότων, ἐφ' ᾧ ἐρείδεται αὕτη, δύναται νὰ γίνῃ καὶ μετὰ τὴν πρώτην συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, οὐδῶς ἂν ἀνατροπόμενου τοῦ δικαιώματος τοῦτου ἐκ τῆς ἐν ταῖς προτέραις συζητήσεσιν ἀποσιωπήσεως τῶν γεγονότων τούτων ὑπὸ τοῦ διαδίκου (Α. Π. 212 τοῦ 83)· δὲν δύναται δ' ὅμως νὰ προταθῇ ἔνστασις νομιμοποιήσεως ὑπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος νόμιμον συμφέρον (Α. Π. ἀποφ. 6 τοῦ 1866).

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης πηγάζει ὅτι ἐνάγοντες ἢ ἐναγόμενοι, ὧν δύναται νὰ ἀμρισθηθῇ ἢ ἀμφισβητῇ τὸ δικαίωμα τοῦ ὑπερασπίζον ἐν τῷ δικαστηρίῳ τὴν δικαζομένην ὑπόθεσιν, ἢ ἐναγόμενοι διακατέχοντες τὸ περὶ οὗ ἡ ἀγωγὴ πρᾶγμα ἐν ὀνόματι ἄλλου, δικαιούνται νὰ προσκαλέσωσι πρὸς ἐμφάνισιν

καὶ συζητήσιν τοὺς μεταβιβάσαντας αὐτοῖς τὸ δικαίωμα ἢ τὴν ὑποχρέωσιν ἢ τοὺς ἐξ ὧν προέρχεται ἡ δικαιοκρατία αὐτῶν. Τοῦτο καλεῖται προσεπίκλησις. (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 69).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομισματοκοπεῖον. Διὰ Διταγμάτων τῆς 15 Ἰουνίου 1836 συνέστη ἐν Ἑλλάδι κατάστημα νομισματοκοπεῖου καὶ σφραγιστηρίου πρὸς κατασκευὴν τῶν ἐλληνικῶν νομισμάτων καὶ τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου· ἄλλ' ἀπὸ τινος χρόνου τὸ μὲν κατάστημα τοῦτο περιωρίσθη εἰς κατάστημα μόνον σφραγιστηρίου (ἐν ᾧ κατασκευάζεται ὁ σφραγιστὸς χάρτης), τὸ δὲ Ἑθνικὸν ἡμῶν νόμισμα ἐκτυπῶνται ἐν Γαλλίᾳ, ἥς τὰ ἐργαστάσια, καὶ τὴν ἔξιν τῆς ἐκτυπώσεως ἔχοντα καὶ ἐφωδιασμένα διὰ τῶν προσήκουσων μηχανῶν, ἐκτυποῦσι τὰ νομίσματα πολλῶ ἀπλούστερον καὶ οἰκονομικώτερον. Σημειωτέον ὅτι τὰ μὲν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ σφραγιστηρίου διέπει τανῦν ὁ νόμος ΑΣΚΑ' τῆς 19 Ἰουλίου 1885, τὰ δὲ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίας τὸ ἐπὶ τῇ βράσει τοῦ νόμου τούτου ἐκδοθὲν Διάταγμα τῆς 14 Μαρτίου 1887 ('Ἰδε ἡμέτερον Παράρτημα τόμον 2 σ. 905 καὶ ἐπ.)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νομοθετικά μεταρρυθμίσεις. Δι' ἁλλεπαλλήλων πολιτικῶν ἡμῶν ἀρθρῶν καὶ διατριβῶν, ἰδίως δὲ διὰ τῆς πρὸ εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν ἐκδοθείσης πολιτικῆς ἡμῶν πραγματείας ἀπερὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκώψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι καὶ τῆς μετὰ ταῦτα δημοσιευθείσης ἐτέρας πραγματείας ἡμῶν ἀπερὶ τοῦ πολιτικοῦ νοσήματος τῆς Ἑλλάδος, ἐστὶ δ' ἐκτενέστερον διὰ τῶν ἐν ἔτει 1876 ἐκδοθεισῶν Σχέσεων περὶ τῶν ἐπετεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν, καὶ ἁλλεπαλλήλως ἔπειτα δι' ἐπανειλημμένων ἀγορεύσεων ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ἐν συλλόγοις (ὧν μέγα μέρος συλλέ-

ξας ἐξέδωκεν ἐσχάτως ἐν πραγματείᾳ δι' αὐτὴν ὁ ἄγαν εὐπαίδευτος ἐπιστήμων Δ. Ζαλοῦχος), ἐπειράθημεν νὰ μεταδῶμεν εἰς τὸ Κοινὸν τὴν πεποίησιν, ἐν κυρίᾳ ἀφορμῇ τῆς νοσηρᾶς πολιτικῆς ἡμῶν καταστάσεως εἶναι ἡ ἐναντιότης τῆς δικαστικῆς, διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἡμῶν νομοθεσίας, πρὸς τὸ σταγματικὸν πολίτευμα, ὅτι δ' ἐπομένως πρὸς θεραπείαν αὐτῆς δεόν ἀπαραίτητον νὰ μεταρρυθμίσωμεν ἐν πολλοῖς τὴν νομοθεσίαν, συναρμολογοῦντες αὐτὴν πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀξιώσεις τοῦ διαποιοῦντος ἡμᾶς πολιτεύματος.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς εἰς ἀναμόρφωσιν τῆς νομοθεσίας ἰσχυροτάτης ταύτης ἀφορμῆς ὑπέστηρίξαμεν ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη τῇ ἐν πολλοῖς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς, ἰδίως δὲ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ διοικητικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ, (οἵτινες συνάγουσι τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ τὸν κατ' ἑαυτὴν βίον τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν πολιτικὴν κυβέρνησιν), καὶ διὰ τὴν ἀτέλειαν καὶ ἐν πολλοῖς ἀτοπίαν τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς ταύτης τῆς νομοθεσίας, ἀσχετῶς πρὸς τὴν εἰς τὸ πολίτευμα ἐναντιότητά αὐτῆς.

Ὑπεδείξαμεν ἁλλεπαλλήλως ὅτι ἡ διὰ καὶ ἀναλογία μετὰ τοῦ ἀδικήματος καὶ τῆς ποινῆς δὲν διέπει καθόλου τὰς ποινικῶν ἡμῶν νόμον, αἱ δέουσαι δικαστικαὶ ἐγγυήσεις τῆς ἀθωότητος ἀλλοιποῦσιν ἐν πολλοῖς ἀπὸ τῆς ποιν. δικονομίας καὶ ἡ θρυλουμένη ἰσότης τοῦ δικαίου καὶ τῆς ὑπερασπίσεως πρὸς τὴν κατηγορίαν εἶναι ἐν μέρει ὀνομαστικῇ, ἐν μέρει δὲ ταράσσεται πολλὰκις ἡ εὐνομία τῶν οἰκογενειῶν καὶ ὅλως ἀδίκως ἐπιφέρονται πλειστάκις ἐπὶ ἀσφύων πάντων πολιτῶν αἱ σκληραὶ περιπέτειαι τῆς ποιν. νικτῆς ἀγωγῆς ἀνευ τινὸς χαλίνου πρὸς φυλάξεων· ἐξ ἐναντίας δὲ συχνάκις ἰσχυροὶ καὶ οἱ ὑπ' αὐτῶν προστατευόμενοι διαφεύγουσι τὴν καταδρομὴν τῆς ποινῆς.

δικαιοσύνης, οὐ ἔνεκα καὶ ἐπεκράτηεν ἡ ὀλεθρία γνώμη, ὅτι αἱ καταδικαικαὶ ἀρχαὶ εἴσι νευρόσπαστα τῆς πολιτικῆς, ἢ τὰ νήματα κινεῖ κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ κομματικὸν συμφέρον. Ὡσαύτως καταδείξαμεν ὅτι πολλὰ τέλος περιουσίαι καταβροχθίζονται ἢ οὐσιωδῶς ἐλαττοῦνται ἐν τοῖς πολιτικοῖς δικαστηρίοις ἔνεκα τοῦ πολυδαπάνου καὶ βραδέος τῆς διεκπεραιώσεως τῶν δικῶν καὶ τοῦ ἀμφιβόλου καὶ ἀσταθοῦς τῆς νομολογίας. — Ἐχει ἄρα κατὰ τὰ ἐπὶ τριακονταετίαν ὅλην ὑφ' ἡμῶν ἐπιμόνως ὑποστηριχθέντα πολλὰ τὰ μεταρρυθμιστέα καὶ ἀνακαθαρτέα μέρη ἡ δικαστικὴ ἡμῶν νομοθεσία. Ἀλλ' ἔτι μείζονα ἀνάγκην ὀλοτελοῦς ἀναμορφώσεως καὶ ριζικῆς μεταβολῆς διετάθη μεν ἄλλεπαλλήλως ὅτι ἔχει ἡ οἰκονομικὴ καὶ διοικητικὴ ἡμῶν νομοθεσία — Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1848 ἐτέθη κοινωνικὸν ζήτημα ἢ βελτίωσις τῆς καταστάσεως τοῦ ἐργάτου, καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας, καταταχθὲν εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον τῆς Γαλλίας, ἰλίγου ἐδέχθη ὡς ἀνατρέψῃ ἐκ βλῶρων σύμψαν τὴν Εὐρωπαϊκὴν κοινωνίαν. Ἡμεῖς δ' οὐδ' αὖτως ἐπιδουκιμάζοντες τὴν ὑπερβολὴν τῆς Γαλλ. ἐπαναστάσεως οὐκ ἤτηον ὑπεστηρίζαμεν, ὅτι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον εἶναι νὰ καταστήσωμεν ὑποκείμενον ταχίστης νομοθετικῆς ἐρεύνης τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ, περὶ οὗ ἀπαίστως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ Richelieu ἄλλοτε περὶ τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους «Les fortunes ne se font pas par l'industrie, mais par la rapine» le peuple n'est point taxé, il est pillé. Ἀλλ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἱκαναὶ τῶν ὑποδείξεων ὑφ' ἡμῶν νομοθετικῶν μεταβολῶν κατέστησαν ἥδη πράγματα. Ὅθεν ταῦν πραγματοποιητέα αἱ ὑπολειπόμεναι ἀναγκαῖαι μεταρρυθμίσεις. Ἡ ἀνάγκη ἰδίως τῆς ἰδρύσεως νέων δημοτικῶν θεσμῶν, αἵτινες, ἐπιτρέποντες

ἐλευθέραν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀτομικῆς δραστηριότητος καὶ τῶν τοπικῶν συμφερόντων, θέλουσι συντελεῖ συγχρόνως εἰς τὴν ἡθοποίησιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ δημοσίου πλούτου, καὶ τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς δικαστικῆς ἡμῶν νομοθεσίας καὶ ἀσφαλίσεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν (συνεπαγούσης ἀναγκαίως τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν βουλευτῶν) πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ τὸ κυριώτατον ἡμῶν μέλημα. Ἀπὸ τῆς πρὸ εἴκοσι τριῶν ἐτῶν ἐκδόσεως τῶν Σκέψεων ἡμῶν περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων ἀνεπτύχθη ἔτι μᾶλλον ἢ ἐν τῇ διοικήσει ἀπὸ πολλοῦ ἐπικρατοῦσα ἔκλυσις. Ὁ πόθος τῆς ἐνισχύσεως τοῦ κόμματος, ὑπερτερῶν πάσης ἄλλης σκέψεως, παρέλυσεν ὀλοτελῶς τοὺς δεσμούς τοὺς συνέχοντας τὸν λαὸν πρὸς τὸν νόμον· ἀνάγκη δὲ πρὸς σύσφιγξιν αὐτῶν νὰ καθιερωθῶσιν εἴπερ τι ἄλλο αὐστηραὶ ἀσφαλιστικαὶ ἐγγυήσεις διὰ νομοθετημάτων παρεχόντων τοῖς δημοσίοις λειτουργοῖς τὴν προσήκουσαν ἀνεξαρτησίαν.

Θ. Ν. Φλοραΐτης

Νόμος. Κατὰ μὲν τοὺς Ρωμαίους νόμος ἐστὶ κοινὸν παράγγελμα, προνίμων ἀνδρῶν δόγμα, ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων ἐπιστροφὴ, πόλεως συνθήκη κοινή (Βασίλ. ιγ' 2, 1) ἔστι δὲ καὶ θεῶν ἐβρημα (Βασίλ. ιδ' 2, 1). Κατὰ δὲ Χρύσιππον, τὸν αἰωρικὸν φιλόσοφον, ὁ Νόμος πάντων ἐστὶ βασιλεὺς θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων (Ν 2. II. 1.3). Κατ' Ἀριστοτέλην δὲ ὁ Νόμος εἶναι ἐλόγος ὠρισμένος καθ' ἡμολογίαν κοινήν πόλεως μηνύων πῶς δεῖ πράττειν ἕκαστον. Ὁ ὀρισμὸς τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι φιλοσφώτερος ὀρισμὸς συνάδων πρὸς τὸν ὀρισμὸν τῶν νεωτέρων, καθ' ὃν ὁ Νόμος εἶναι πρᾶξις τῆς υπερτάτης ἐξουσίας κατὰ τὸν ἐν τῷ κράτει ὀρισθέντα τύπον ἐκδομένη καὶ εἰς πάντα πολίτην ὑποχρεωτική. Ἀλλ' οἱ

τοὺς νόμους τοὺς θετούς, ἤτοι τὰς ἐν ταῖς κοινωνίαις ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων θεσπισμένους διατάξεις. Ἄλλ' αἱ διατάξεις αὗται τείνουσιν, ἐπ' ἀγαθῷ πάντοτε τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν ρύθμισιν τῆς ἐνεργείας τοῦ φυσικοῦ νόμου, ἀφ' οὗ προκύπτουσι, διὸ ὁ δικαστὴς ὀφείλει, κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν μάλιστα ὑπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ἀρχήν. *Aequitatem autem oculos habere debet iudex* (N. 4 § 1. de eo quod certo loco), ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν δηλονότι τὴν ἐπιείκειαν νὰ συμβιβάζῃ διὰ τῆς φιλαγάθου ἐρμηνείας τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτῆς, ἥτις εἶναι αὐτὸς ὁ καθολικός, ὁ ἀναλλοίωτος, ἀνώτερος πάσης ἀνθρωπίνης θελήσεως φυσικὸς νόμος καὶ ἥτις κατ' Ἀριστοτέλην εἶναι αὐτὴ ἡ δικαιοσύνη. «Τὸ τε γὰρ ἐπιεικὲς δικαίου τινὸς ὄν βέλτιόν ἐστι δίκαιον, καὶ οὐχ ὡς ἄλλο τι γένος ὄν, βέλτιόν ἐστι τοῦ δικαίου· τὸ αὐτὸ ἄρα δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς· καὶ ἄμφοιν σπουδαίον ὄντων κρεῖττον τὸ ἐπιεικὲς. Ποιεῖ δὲ τὴν ἀπορίαν, ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μὲν ἐστίν, οὐ τὸ κατὰ τὸν νόμον δέ, ἀλλ' ἐπανόρθωμα νομικοῦ δικαίου» (Ἠθικ. Νικομ. βιβλ. ε. κεφ. ε').

Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀρχὴ *favores ampliandi odia restringenda* (Cap. 15. de reg. juris) ὅτι ἡ ἔννοια τῶν εὐνοϊκῶν μὲν νόμων πρέπει νὰ ἐκτείνεται, τῶν δὲ ἐπαχθῶν νὰ περιορίζεται ὅσον ἔνεστι. (N. 25. Πανδ. de legibus).

Συνάδουσι καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ P. Δ. κανόνες (N. 56, 155 § 2, 192 § 1. Πανδ. de reg. juris).

Νόμον ἐπαχθὴν λέγομεν τὸν περιορίζοντα τὴν φυσικὴν ἡμῶν ἐλευθερίαν, τὸν ἀναγράφοντα κανόνας ἢ διατυπώσεις ὁκληρὰς ἢ τὸν ἐπιβάλλοντα εἰς τὸν παραβάτην αὐτοῦ ποινάς. Νόμον δ' εὐνοϊκὸν λέγομεν ἀπ' ἐναντίας τὸν προστατεύοντα καὶ διευκολύνοντα τὴν χρῆ-

σιν τῆς φυσικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας, καὶ δὲ τὸν χορηγοῦντα χάριν, δικαιώματα, οἰονδήποτε πλεονέκτημα· ἀλλ' ἡ ἀνάγκη τῆς συνεσταλμένης ἢ ἐκτεταμένης τοῦ νόμου ἐρμηνείας ὑποτίθησιν ἀναμφίβολον τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ.

Κατὰ Ῥωμαίους «οὐ περὶ τοῦ καθ' ἑκάστων, ἀλλὰ κοινῶς οἱ νόμοι τρέφονται» (Βασιλ. ιθ'. 2, 1). Πάντες κατὰ τοὺς νόμους πολιτευέσθωσαν, καὶ καὶ τῷ θεῷ διαφέροιν οἴκῳ (B. ιε'. 2, 6).

Ὁ νόμος ἄρα ρυθμίζει τὴν διαγωγὴν παντὸς πολίτου καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ οὐδὲ μία χωρεῖ διάκρισις. Ἐξαιρέσεις γίνεται ἐπὶ εἰδικῶν νόμων. «Εἰδικὸς δὲ νόμος ἐστὶν ὁ διὰ τὸ χρήσιμον παρὰ κανόνας εἰσαγόμενος αὐθεντία τοῦ νομοθετοῦντος» (B. κς' 2, 1).

Κατὰ τὰ Ῥωμαϊκὰ κείμενα αὐτοὺς νόμους ἀπὸ τῶν ἕως ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντων, οὐ μὲν τῶν ἡθικῶν εἰσάγονται δεῖο (B. ιε' 2, 1). «Οὐ πάντα τὰ θέματα περιλαμβάνει ὁ νόμος, ἀλλὰ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντα» (B. κα' 2, 1).

Τὰ ἔργα τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοσοῦτον εἶναι ποικίλα, ὥστε ἡ περὶ παντὸς εἰδικὴ πρόνοια τοῦ νομοθέτου καθίσταται ἀνέφικτος· ἐξ ἀνάγκης ἄρα ὁ νόμος πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς τὴν διάταξιν γενικῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον κανόνων, περιλαμβανόντων τὸν ἀρχῆς, καθ' ὅς πρέπει νὰ λύηται πᾶν ἀμφισβητούμενον περὶ τὸ δίκαιον ζήτημα. Καθὼν δὲ τοῦ δικαστοῦ εἶναι ἡ ἀπαγωγὴ ἐκάστου ζητήματος εἰς τὸν κατάλληλον κανόνα καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἀναλόγως τῆς διαφόρου συναρμογῆς τῶν ὑποβαλλομένων αὐτῷ πραγμάτων· οὐ ἔτι, ὡς καὶ τιμωρεῖται ὁ δικαστὴς ἐπὶ ἀρνησιδικίᾳ, εἰς τὴν προφάσει τῆς ἀσυνεφείας ἢ τῆς σιωπῆς τοῦ νόμου δὲν ἐκδίδῃ ἀπόφασιν (§ 57 ἡμετέρας Πολ. Δικονομίας).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ Ρωμαίους πᾶς νόμος ἢ διάταξις εἰς τοὺς ἐφεξῆς κρατείτω, εἰμὴ εἰδικῶς περὶ τῶν προλαβόντων πραγμάτων ἔτι ἡρτημένων τι διηγόρευται (Β. 16' 2, 6). 'Ωσαύτως κατ' Ἀριστοτέλην ἡ μὲν τοῦ νομοθέτου κρίσις οὐ κατὰ μέρος οὔτε περὶ τῶν παρόντων, ἀλλὰ περὶ μελλόντων τε καὶ καθόλου ἐστὶ. (Ῥητορ. βιβλ. 1. κεφ. 1).

Ὁ θεμελιακὸς οὗτος κανὼν, καθιερωμένος ἐν πάσαις ταῖς νεωτέραις ἀστικαῖς νομοθεσίαις ('Αστικὸν Ἑλλ. νόμου ἄρθ. 2, Γαλλικοῦ Κώδ. ἄρθ. 2 κλπ.), ἐστὶ δὲ καὶ ἐν συνταγματικοῖς χάρταις ἐνίων Ἑπικρατειῶν, ὅφιστάται τινες ἀναγκαῖαι ἐξαιρέσεις, καὶ α') μὲν τὴν ἐξαιρέσιν, ὅτι συθμίζει καὶ τὸ παρελθόν, ὅταν ὁ νόμος ἦναι ἐρμηνευτικὸς προγενεστέρου νόμου (ἴδε τὴν λ. Ἑρμηνεία), β') "Ὅταν ἀνακηρύττη κανὼνας τοῦ φυσικοῦ δικαίου, ἢ καθιερωμένους διὰ προλαβόντος νόμου ἀρχάς, ἔστω καὶ ἐκ πλαγίου ἢ ἀσπῶς (Domat Lois civ. Chap. 12, No. 2), γ') "Ὅτα ὁ νόμος ἀνακηρύττη νόμον τινὰ προηγούμενον, οὗ ἡ ἐφαρμογὴ παρημελήθη, ἢ νόμον καθιεροῦντα ἀρχάς, ὧν ἡ λήθη προφανῶς ἐπάγεται ἀδικίαν. (Repert. v. Effet retroactif, δ'). "Ὅταν ὁ νόμος προνοῇ περὶ τῶν ἐπακολουθημάτων συναλλαγμάτων τινος, ἀπερ δὲν εἶναι συμφυῆ πρὸς τὴν φύσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ παρεπόμενα (Rep. αὐτοῦ ἀποφ. Ἐφετείου Ναυπλίας τῆς 19 Μαρτίου 1847 ὑπ' ἀριθ. 38). ε'). "Ὅταν ἀφορᾷ εἰς τὴν προσωπικὴν ἰκανότητα, ἀλλ' οὐδέποτε ὁ ὀπισθενεργὸς νέος νόμος ἀντρεπεῖ δικαιώματα κεκτημένα ἤδη διὰ τελεσιδίκου ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης πρὸ τοῦ ὀπισθενεργοῦ νόμου, διότι καὶ οἱ ὀπισθενεργοὶ νόμοι ἰσχύουσι μόνον ἐπὶ ἐκκρεμῶν εἰσέτι δικαστικῶν διαφορῶν, καὶ οὐχὶ ἐπὶ διαφορῶν τετμημένων ἤδη ὀριστικῶς διὰ τῆς δικαστικῆς ψήφου (Ν. 19 Κωδ. 4. 21 Α. Π. 386 τοῦ 88). Ἀλλὰ σημειωτέον ὅτι τὸ ἀπα-

ράγραπτον δικαιώματός τινος δὲν εἶναι κεκτημένον δικαίωμα (Ν. 3. Κωδ. 7. 39), ὅθεν ὁ νόμος ὁ ὑπάγων τὸ τέως ἀπαράγραπτον δικαίωμα εἰς παραγραφὴν δὲν προσβάλλει τὴν ἀρχὴν τῆς μὴ ὀπισθενεργείας τῶν νόμων (Α. Π. 116 τοῦ 66). Διὸ ὁ μεταβάλλων τὴν παραγραφὴν νόμος ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸ παρελθόν, πλην ἂν ὑπάρχῃ κεκτημένον ἤδη δικαίωμα (Α. Π. 343 τοῦ 75). Δηλονότι ὁ συντέμνων τὸν ἰσχύοντα χρόνον τῆς παραγραφῆς τῆς ἀγωγῆς νόμος ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτῆς ἐγερθεῖσιν ἀπαιτήσεων ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ, ἅτε ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦτο γυνικῶς καθιερούμενος διὰ πᾶσαν ἐννομον σχέσιν, ἥς τὰ στοιχεῖα δὲν ἐτελειώθησαν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ νόμου, ὥστε νὰ παραχθῇ κεκτημένον δικαίωμα, ὁποῖον εἶναι καὶ ἡ ἀρξαμένη ἀλλὰ μὴ συμπληρωθεῖσα παραγραφὴ ('Αρείου Πάγου 103 τοῦ 50, 18 τοῦ 81, 56 τοῦ 87). Σημειωτέον ὅτι ὁ νέος νόμος οὔτε ὠφελεῖ οὔτε βλάπτει τινά, μὴ διατελοῦντα ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακηρύξεως αὐτοῦ εἰς τὴν κατὰστασιν ἐκείνην, ἣν ὁ νόμος ἀπομειοῖ, ἢ δὲν ἐτελειώθη αὐτῆς, ἀλλὰ βαίνει μόνον πρὸς αὐτὴν ἢ πρὸς ἑξοδὸν τοῦ ἐξ αὐτῆς. (Merglin ἐν λέξει effet retroactif. Τμήμα 3 § 1). Οἱ διέποντες τὴν πολιτικὴν ἰκανότητα ἢ τὴν προσωπικὴν κατὰστασιν καταλαμβάνουσι τὰ πρόσωπα ἀφ' ἧς ἀνακηρυχῶσι.

Κατὰ τὰ κεῖμενα α) Μηδὲν παρὰ τὴν τῶν νόμων ἐννοίαν παραχθὲν ἐρρώσθω, ἀλλ' ἀχρηστόν ἐστιν, κἂν μὴ τοῦτο εἰδικῶς ὁ νομοθέτης ἐπήγαγε. . . ὁ δὲ τῇ διανοίᾳ τοῦ νόμου μαχόμενος οὐκ ἐκφεύγεται τὸς ἐγκειμένους τῷ νόμῳ τιμωρίας. (Β. 1. 2. 6). Καὶ ὅμως ὑπάρχουσι νόμοι μὴ τιμωροῦντες τὴν παραδίαισιν αὐτῶν· τοὺτους ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τοῖς τεμαχίοις αὐτοῦ τιτλ. 1. § 1 ἀποκαλεῖ ἀτελεῖς imperfecta. Ἡ

ἐπιστήμη ἀνέγραψεν εἰκότως τὴν ἀρχήν, ὅτι πᾶσα πρᾶξις, παραβιάζουσα νόμον τινά, εἶναι ἄκυρος καὶ ἂν δὲν ἀποφαίνεται ἅφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀκυρότητα, ὡς αἰσθάνεται ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγραφόμενος ὁρος ἢ τύπος θεωρεῖται ὡς οὐσιώδης καὶ ἐσωτερικός, ἀφευκτος δηλαδὴ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ ὃν προτίθεται. (Toullier t. 7 No 513 καὶ ἐπ. Favard de Langlade, Rep. ἐν λέξει Nullité § 1 No 4 (Tom. 17). Τὴν ἀρχὴν ταύτην καθιέρωσε ρητῶς καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος Δικονομία.

Ἀναίρεσις (abrogatio) καὶ ἀπομείωσις (derogatio) καλεῖται ἡ γενικὴ ἢ μερικὴ κατάλυσις τοῦ ἰσχύοντος νόμου. Ῥητῶς ὀρίζουσι τὰ κείμενα ὅτι «Τὰ νόμῳ συνιστάμενα ἐναντίῳ νόμῳ ἀναίρεται» (B. ρ'. 2, 3). «Ὡς περ ἡ θέσις τοῦ νόμου, ἡ ἐγγράφος ἐστὶν ἡ ἀγράφος, οὕτω καὶ ἡ ἀναίρεσις αὐτοῦ, ἡ δι' ἐγγράφου γίνεται νόμῳ, ἡ δι' ἀγράφου, τούτεστι τῆς ἀχρηστίας (B. μα'. 2, 1). Πέντε τινὰ ἀπαιτοῦνται κατὰ τὸν Τουλιέρον (tome 1 p. 158 καὶ ἐπ.) πρὸς καθιέρωσιν ἐθίμου, συνεπάγοντος τοῦ νόμου τὴν ἀναίρεσιν, ταυτάτης, δημοσιότης, πληθὺς, τήρησις ὑπὸ τῶν κατοίκων ἐν γένει, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπανάληψις. Ἄλλ' ὑπὸ τὸ κράτος τῆς νῦν νομοθεσίας, δύναται νὰ ἐγχωρήσῃ ἔθιμον ἀναίρουν τὸν Νόμον; Ὁι Toullier, Duranton καὶ ἑτεροὶ νομοδιδάσκαλοι ὑπεστήριξαν τὴν καταφατικὴν λύσιν. Ὁι Πόρταλις καὶ Περσίλ ἀπεφάνησαν ἐν τῇ συνεδριάσει τῶν ὁμοτίμων τῆς Γαλλίας τῆς 7 καὶ 8 Ἰουνίου 1843 τὸ ἐναντίον, ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἐναῖς Ἐπικρατείας κρατεῖ πολίτευμα, ἀναγράφον τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν ἀλληλεπίδρασιν τῶν δημοσίων ἐξουσιῶν, ὁ νόμος δὲν ἀναίρεται δι' ἀχρηστίας, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει ἢ τελείαν κυβερνητικὴν καὶ διοικητικὴν παράλυσιν, μόνῃ ῥὲ ἡ ὀρησκειτικὴ τοῦ νόμου ἐκτέλεσις εἶναι ἀσφαλὲς ἐγγύησις τῶν δικαιωμάτων τῶν

πολιτῶν. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία εἶναι καὶ ὀφείλει νὰ ᾔναι ἐξουσία ζηλότυπος τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς, μὴ παραδεχόμενῃ ἑτέροισι συμμετόχοις· ἐπεφύλαξεν εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τῆς ἐρμηνείας, τῆς ἀπομειώσεως, τῆς ἀναίρεσεως, καὶ ἀπαγορεύει τῆς ἀχρηστίας τὴν ἐπίκλησιν. Τούτου τεθέντος εἶναι δυνατόν νὰ ἐπικαλεσθῇ τις τὴν ἰσχὺν τῆς συνθηθείσης ὅταν δὲν συγχωρῆται ἡ ἀχρηστία; Ὁ νόμος ἄρα δὲν ἀναίρεται οὐδ' ἀπομειοῦται, εἰμὴ ὑπὸ τοῦ περιβεβλημένου τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας.

Σημειωτέον ὅτι αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις ἰσχυρότεραι τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσιν (Βασίλ. ε, 2, 6). Οἱ μεταγενέστεροι δὴλ. νόμοι ἀναίρουσι τοὺς προγενεστέρους, ἀλλ' ὅταν ἡ ἀναίρεσις δὲν ᾔναι ρητὴν δὲν δύναμεθα νὰ εἰκάσωμεν αὐτήν, εἰμὴ ἐκ τῆς προφανοῦς ἀντιθέσεως τοῦ μεταγενεστέρου νόμου πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ προγενεστέρου. Τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηρίζουσιν οἱ ἐξῆς κανόνες.

Οἱ προγενέστεροι νόμοι καὶ εἰς μεταγενεστέροις ἔλκονται (B λζ'. 2, 1).

Καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἔλκονται πρὸς τοὺς προγενεστέρους, εἰ μὴ ἐναντίοι εἰσιν. (B λη'. 2, 1).

Τὰ εἰδικὰ γενικῶν ἐπικρατέστερα (B. π. 2, 3).

Ἐκ τοῦ κανόνος τούτου διδασκόμεθα μάλιστα, ὅτι καὶ ἂν ὁ νέος νόμος φαίνεται ἀντιφατικὸς εἰς προγενεστέρον τινα νόμον, ὀφείλομεν, πρὶν ἢ θεωρῆσαι τὸν ἀνηρημένον, νὰ ἐξετάσωμεν ἐπισταμένως μὴ τις τῶν δύο τούτων νόμων, ἄφορᾷ εἰς περίπτωσιν τινα εἰδικὴν καὶ ᾔναι ἐξαιρέσις τοῦ ἐτέρου. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ νόμων συγχρόνως ἀνακηρυθέντων. Κατὰ μείζονα λόγον, ὅταν νόμος μεταγενέστερος ἐπικυρῇ μετὰ νόμου προγενεστέρου τινὸς νόμου, δὲν δύναμεθα νὰ θεωρῶμεν ἀνηρημένα ἢ ἠλλοιωμένα τὰ λοιπὰ αὐτοῦ μέρη.

Σημειωτέον τέλος ὅτι κατὰ γενικὴν ἀρχὴν τοῦ Δικ. (21 Βασιλ. 2, 4) εἰς οὐδένᾳ ἐπιτρέπεται ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν κατὰ τοὺς Νόμους 25 § 1 Πανδ. (22, 3), Ν. Κωδ. (4. 28) καὶ Ν. 10 Κωδ. (1. 18) εἰς ἀνάληψιν τῶν μὴ κεχρησπημένων συμβάλλεται ἄγνοια εὐλόγος καὶ περὶ τὸ δίκαιον προσέτι, ἂν αὕτη ᾖται συγγνωστὴ δι' εἰδικὰς περιστάσεις ἢ διὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ πλανηθέντος (Α. Π 158 τοῦ 83) Θ. Ν. Φλογαίτης

Νόμοι ἀντισυνταγματικοί.

Ὑπὸ τὰς λέξεις ἀντισυνταγματικοί νόμοι περιλαμβάνονται προδήλως πάντες οἱ κατὰ παράβασιν διατάξεις τοῦ συντάγματος συνταχθέντες νόμοι· ἐπομένως α') Οἱ Νόμοι, οἱ συνταχθέντες μὲν ὑπὸ τῆς συνταγματικῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας, ἀλλὰ καθ' ὑπέρβασιν τῆς ἐν τῷ Συντάγματι ἀναγραφομένης ἀρμοδιότητος αὐτῆς, δηλονότι οἱ Νόμοι, οἱ ἀντιβαίνοντες εἰς ῥητὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, οὕτω δὲ καταργοῦντες ἢ τροπολογοῦντες ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μίαν ἢ πολλὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν δὲ ταύτην, ἀντισυνταγματικὸς Νόμος διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἣν διέπει Σύνταγμα, ἀπαγορευθὼν τὴν ἀνευ ἐντάλματος ἡτιολογημένου σύλληψιν ἢ φυλάκισιν, χορηγοῦν εἰς πάντα πολίτην τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι, κωλύον διὰ ῥητῆς διατάξεως τὴν διὰ Νόμου ὑπαγωγὴν τοῦ δικαιώματος τοῦ συνεταίριζεσθαι εἰς προτίραν τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας ἄδειαν, ἐπιδοφιλῶν εἰς πάντα Ἑλληνὰ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως πολιτικῆς ἐφημερίδος κτλ., ἥθελεν εἶναι Νόμος ἐπιτρέπων τὴν σύλληψιν ἢ φυλάκισιν ἀνευ ἡτιολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, ἢ Νόμος περιστέλλων τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι, ἢ ὑποβάλλων εἰς τὴν ἄδειαν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταίριζεσθαι, ἢ ἐπιτρέπων τὴν ἐλευθερίαν τοῦ δημοσιεύειν ἐγγρά-

φος ἢ προφορικῶς τοὺς ἰδίους στοχασμοὺς εἰς μόνους τοὺς προσπρόντας ὠρισμένην χρηματικὴν ἢ ἡθικὴν ἐγγύησιν. β') Οἱ Νόμοι, οἱ μὴ ἀνατρέποντες μὲν διατάξιν τινα ἢ διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ἐκ τούναντίου συνάδοντες ἐξ ὁλοκλήρου πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ θεμελίου τῆς Πολιτείας Νόμου, ἀλλὰ μὴ ψηφισθέντες ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ καθεστὼς Πολίτευμα ἀρμοδίας νομοθετικῆς Ἐξουσίας, ἥτοι τῶν συνταγματικῶν στοιχείων αὐτῆς, ἢ ψηφισθέντες μὲν ὑπ' αὐτῆς, ἀλλ' οὐχὶ καθ' ὅν ὀρίζει τὸ Σύνταγμα τρόπον, ὑπὸ τοὺς ῥητοὺς ὅρους καὶ τὰς ῥητὰς ἐγγυήσεις αὐτοῦ. Ὑπὸ τὴν ἑννοίαν ταύτην ἀντισυνταγματικὸς εἶναι οὐ μόνον ὁ μὴ ψηφισθεὶς ὑπ' ἀπάντων τῶν ἐν τῷ Συντάγματι ὠρισμένων νομοθετικῶν Σωματίων, οὕτω φέρ' εἰπεῖν ὑπὸ τὸ ἐλληνικὸν Σύνταγμα τοῦ 1864, καθ' ὃ ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς, ὁ περιβληθεὶς τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τοῦ Νόμου ὀρισμός, χωρὶς τῆς συμπράξεως τοῦ τε Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ ψηφισθεὶς μὲν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων κατὰ τὸ Σύνταγμα νομοθετικῶν Σωμάτων, ἀλλὰ κατὰ παράβασιν τῶν ὁρῶν καὶ ἐγγυήσεων, ὡς ῥητῶς θεσπίζει τὸ Σύνταγμα. Οὕτως ἀντισυνταγματικὸς ἦθελεν εἶναι ἐν Ἑλλάδι Νόμος, ὅστις, ἀπορρίφθεις ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἢ μὴ κυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, εἰσῆχθη πρὸς ἐπιψήφισιν καὶ ἐπεψηφίσθη ἐν τῇ αὐτῇ βουλευτικῇ συνόδῳ κατὰ παράβασιν τοῦ 25 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, ἢ ὅστις, ψηφισθεὶς νομίμως ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ἐν τῷ Συντάγματι ὀριζομένου διμήνου διαστήματος ἀπὸ τῆς βουλευτικῆς ἐπιψηφίσεως κατὰ παράβασιν τοῦ 26 ἄρθρου, ἢ ὅστις ἐψηφίσθη μὲν ὑπὸ τῆς Βουλῆς, καὶ ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ὅλλ' ἢ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψήφισις ἐτελέσθη ἐν δευ-

τέρᾳ τικτικῇ αὐτῆς συνόδῳ, παρανόμως συγκληθείσῃ, ἣ αὐτοβούλως συνελευσῇ τὸ δεύτερον ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἢ ἐψηφίσθῃ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐν μυστικῇ συνεδριάσει, μὴ προηγηθείσης τῆς ὑπὸ τοῦ 56 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ὀριζομένης αἰτήσεως δέκα Βουλευτῶν, ἢ ἐπεψηφίσθῃ μὲν ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ ἐκυρώθῃ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ δὲν ἐτηρήθῃ ἢ ἐν τῷ 53 ἄρθρῳ τοῦ Συντάγματος ἀναφερομένη διάταξις, καθ' ἣν πρὸς ἔγκυρον συζήτησιν ἀπαιτεῖται ἢ καὶ ἄρθρον συζητήσῃς καὶ ψηφοφορία τοῦ νομοσχεδίου τρεῖς κατ' ἐπανάληψιν εἰς τρεῖς διαφόρους ἡμέρας.

Ἐρωτᾶται ἡδὴ: Εἶναι ὑποχρεωτικοί οἱ νόμοι οὗτοι διὰ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν;

Ἐπειδὴ μεταξύ τῶν δύο τούτων εἰδῶν τῶν ἀντισυνταγματικῶν Νόμων ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ, διότι τῶν μὲν πρώτων, συνταγματικωτάτων τὴν γένεσιν καὶ κατασκευὴν αὐτῶν, ἀντισυνταγματικὸν εἶναι μόνον τὸ περιεχόμενον, δηλαδή αἱ ἐν αὐτοῖς ἀναγραφόμεναι διατάξεις, τῶν δὲ δευτέρων, συνταγματικωτάτων τὸ περιεχόμενον, δηλονότι τὰς ἐσωτερικάς αὐτῆς διατάξεις, ἀντισυνταγματικὴ εἶναι μόνον ἡ παραγωγὴ αὐτῶν εἰς τὸ εἶναι, νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν ἰδιαιτέρως τὸ ζήτημα ὡς πρὸς ἑκάτερον τῶν εἰδῶν τῶν ἀντισυνταγματικῶν Νόμων, εἰ καὶ πολλὰ ἐπιχειρήματα εἰς ἀποφατικὴν ἢ καταφατικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος εἶναι τὰ αὐτά. Ὅθεν διαιρετέον τὸ ἀρχικὸν ζήτημα εἰς τὰ ἐξῆς δύο ζητήματα:

Α'. Εἶναι ὑποχρεωτικοί διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν Νόμοι, ἀντισυνταγματικοί κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ἥτοι τὸ περιεχόμενον;

Β'. Εἶναι ὑποχρεωτικοί διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν Νόμοι, ἀντισυνταγματικοί κατὰ τὴν γένεσιν καὶ κατασκευὴν αὐτῶν;

Καὶ πρῶτον ἐξεταστέον τὸ πρῶτον.

1. Ἀεὶποτε ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν λαῶν τῶν ἀποτινυζάντων τὸν ἐπ' αὐτῶν ἐπικαθήμενον τυραννικὸν ζυγόν, ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἡσυχίας καὶ εἰρήνης αὐτῶν, καὶ προφίλαξιν τῶν ἀγομικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτῶν ἐλευθεριῶν ἀπὸ τῆς ἐνδεχομένης ἐπιβολῆς αὐθαιρέτων κυβερνητῶν, τὸ ἀμετάκλητον καὶ ἀμετακίνητον τῶν Νόμων, οἵτινες ὀρίζουσι τὴν ἐπικρατοῦσαν πολιτικὴν μορφήν τῆς διευθύνσεως τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν τυχῶν καὶ ἀναγράφουσι τὰ δικαιώματα τῶν Πολιτῶν, δηλονότι τῶν θεμελιωδῶν Νόμων. Διὸ καὶ ἐθεσπίσθη, αεὶποτε δι' αὐτῶν τῶν Νόμων ὑπὸ τῶν ψηφισασῶν αὐτοὺς κατ' ἐντολήν καὶ ἀντιπροσωπεῖαν τῶν Λαῶν Ἐθνικῶν Συνελεύσεων, ἥτοι μεγάλων συντακτικῶν Σωμάτων, συγκαλουμένων ὑπὸ τῆς κυριάρχου ἐθνικῆς θελήσεως, δι' ἐπαναστάσεων ἐκδηλουμένης. Ἐπετρέπη δὲ μόνον ὑπὸ πολλῶν Συνταγμάτων, ὑπὸ πολλὰς καὶ σπουδαίας ἐγγυήσεις, ἢ μεταλλαγῇ ὠρισμένων διατάξεων αὐτῶν. Ἐξαιρέσιν σχεδὸν μόνην τοῦ γενικοῦ κανόνος τούτου παρουσιάζει ἡ ἱστορία τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. Εὖθα τὸ Κοινοβούλιον, ἡ νομοθετικὴ δηλονότι Ἐξουσία, περιβάλλεται αεὶποτε καὶ τὴν συντακτικὴν ἐξουσίαν, ἣν οἱ λοιποὶ λαοὶ ἀπένειμαν πλήρη μόνον εἰς τὰς συντακτικὰς Συνελεύσεις.

Τίς δὲ ὁ λόγος τῆς ἀπὸ τῶν πολιτικῶν Ἐξουσιῶν ἀφαίρεσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ μεταβάλλειν τὴν πολιτικὴν μορφήν ἢ τροποποιεῖν τὰς ὀρίζουσας τὰ δημόσια δίκαια τῶν Πολιτῶν διατάξεις τοῦ Πολιτεύματος, καὶ τῆς ρυθμίσεως ὠρισμένου μόνον τρόπου ἐνασχύσεως τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας, τῆς αὐτοδουλείας τῶν ἐθνῶν, διὰ τῶν Συνταγματικῶν Χαρτῶν; Ὡς ὁρότατα παρετηρήθη ὑπὸ ἐξόχων πολιτειολόγων, ἰδίᾳ δὲ ὑπὸ τοῦ Hello, εἶναι ὅ,τι καταστρεπτικώτερον διὰ τὰς Πολιτείας, κα

μάλιστα τὰς φιλοκαίνους καὶ ζωηράς, ἡ δὲ Πολιτεύματος καθιεροῦντος τὴν κοινοβουλευτικὴν παντοδυναμίαν καταστροφή τῆς σωστικῆς ἀρχῆς, ὅτι ὑπὲρ πᾶσαν πολιτειακὴν Ἐξουσίαν ὑπάρχει κανὼν τις ὑπέρτατος, ἀπαράβατος, τεθειμένος ὑπὲρ τὴν κυμαινομένην ἐπιφανείαν τῶν ἐφημέρων πολιτικῶν καὶ κομματικῶν ὑποθέσεων, διαρκῆς καὶ αἰώνιος, εἰ μὴ πράγματι, καθ' ὑπόθεσιν τοῦλάχιστον. Ὅσακις δὲν ὑπάρχει ἀνώτατος τις Νόμος, θεωρούμενος τρόπον τινὰ ὑπεράνθρωπος, μέχρι προλήψεως σεβαστῆς εἰς πᾶσας τὰς πολιτειακὰς Ἐξουσίας καὶ πάντας τοὺς Πολίτας, ἐπικρατεῖ ἄετιποτε κοινωνικός τις καὶ πολιτικός σάλος, ὅφ' ὃν ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον, πᾶσαι ἐν γένει αἱ παραγωγικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ αἱ συναλλαγαὶ διαταράσσονται ὀπωσδήποτε, ἡ ὕλική πρόδος καρκινῶνται, ὠδίνονται δὲ βίαιαι μεταβολαί, ὃν τὰ ἐπακολουθήματά εἰσιν αἰετοποτε λαν ἐπιζήμια καὶ βλαπτικά.

Ἄλλ' ὅτι ἰδίως διατρέχει τὸν ἔσχατον κίνδυνον ὑπὸ τοιαύτην ἐξαμβλωματικὴν καὶ ὀλίαν πολιτειακὴν κατὰστασιν εἶναι αἱ ἐνικαὶ ἐλευθερίαι. Ὅπου ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία περιβάλλεται διὰ νομοθετικῆς παντοδυναμίας, ὅπου δὲν διακρίνεται πρὸς συντακτικὴν εἰς ὅριον ἀνυπερβλήτων, ὅπου, παρὰ τοὺς ἀπλοῦς νόμους, δηλονότι τοὺς δικαστικούς, διοικητικούς, οἰκονομικούς, στρατιωτικούς κτλ., δύναται νὰ μεθάλλῃ καὶ τοὺς θεμελιώδεις πολιτειακοὺς νόμους, βαθμηδὸν ἐπέρχεται ὁ νοσηρὸς τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ ἔθνους. Ὡς γινόντων, ἐν ταῖς Συνταγματικαῖς Πολιτεῖαις ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ Βασιλέως, οὗτινος τὴν ἐξουσίαν ἐνασχοῦσιν ὑπευθύνως οἱ Ὑπουργοί, κατὰ τὴν νομοθετικὴν Σωμάτων. Ἀλλὰ τῶ νομοθετικῶν Σώματα, εἴτε ἐν, εἴτε πολλὰ ὄντα, δύναται λίαν εὐχερῶς νὰ ὑποδουλώσῃ εἰς τὴν ἐκτε-

λεστικὴν διὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἐκλογῶν καὶ τῆς ἐξωνήσεως τῶν συνειδήσεων ἢ πολλάκις καὶ διὰ μόνης τῆς ἄκρας κομματικῆς προσηλώσεως τῶν Βουλευτῶν εἰς τὸν ἐν τῇ ἐκτελεστικῇ Ἐξουσίᾳ ἀρχηγὸν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ κόμματος, εἰς δ' ἀνήκουσιν ὑποδουλούμενα δὲ νὰ μεταρρυθμίσωσι τὰς σπουδαιότερας καὶ οὐσιωδεστέρας, δηλονότι τὰς ἀφορώσας εἰς τὴν ἀναγραφὴν καὶ τὴν προστασίαν τῶν ἐλευθεριῶν διατάξεις τοῦ Συντάγματος.

Εἶναι ἄληθές, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ, εἰ καὶ τὸ Κοινοβούλιον ἀσκεῖ συντακτικὴν ἐξουσίαν, δὲν ἐπέρχονται κοινωνικαὶ ἀναστατώσεις καὶ ταραχαί, οὔτε μειοῦνται τὰ δημόσια δίκαια τῶν Πολιτῶν· ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ὅπως ἰδιαιτέρου φυσικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀγγλικοῦ Λαοῦ, μέχρι μονομαχίας ὠθοῦντος τὴν εἰς τὰ πάτρια, ἔστω καὶ αὐτὰ τὰ δεισιδαιμονικὰ καὶ γραῶδη, λατρείαν· δευτέρον ἐκ τῆς πάντῃ διαφόρου ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῶν Συνταγματικῶν θεσμῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἥτις, εὐμοιρῆσασα τοῦ ὅπως ἐκτάκτου πλεονεκτήματος νὰ τύχῃ ἀδιακόπου σχεδὸν σειρᾶς ἐθνικῶν Κυβερνήσεων καὶ πρὸ πάντων Κοινοβουλιῶν, ζηλούντων ὑπερμέτρως τὰς ἰδίαις προνομίας καὶ λατρουμένων τὰς ἐθνικὰς ἐλευθερίας, ἀπὸ Ἰωάννου σχεδὸν τοῦ Ἀκτῆμονος ἕως τοῦ Γουλιέλμου Γ', κατάρθρωσε, διὰ τῆς ἐκάστοτε προσθήκης νόμων ἐλευθερωτέρων καὶ ἐγγυήσεων ἀσφαλιστικωτέρων, κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀναφαινομένους ἀνάγκας, οὐχὶ μόνον νὰ μορφώσῃ τὸ ἀνεπαίσθητως τοσοῦτον ἐπὶ ζήλον πολιτειακὸν οἰκοδόμημα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ συνοικειώσῃ αὐτὸ τοσοῦτο στενῶς, νὰ συνδέσῃ αὐτὸ τοσοῦτο σφιγκτικῶς πρὸς τὴν ὁλομέλειαν τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους, ὥστ νὰ καταστῇ ἀναφαίρετον καὶ ἀναπόσπαστον ἐθνικὸν ἔθιμον· τρίτον δὲ καὶ πρὸ πάντων, ἐκ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ διοργανώσεως τῆς ἐπαρχιακῆς καὶ δημοτικῆς δι-

οικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ἥς θυμασία βίσις εἶναι ἢ εἰς πολλοὺς σύναμα ἔνωσις τῶν διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἔργων, τὸ ὑποχρεωτικὸν καὶ αἰσθητὸν τῶν λειτουργιῶν, καὶ ἡ σπουδαία καὶ πραγματικὴ εὐθύνη τῶν ἀτόμων καὶ τῶν Ἀρχῶν. Ὑπὸ τοιοῦτο σύστημα, ἡ δύναμις τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας περιορίζεται ἀναγκάτως εἰς τὰ χαραχθέντα αὐτῇ ὅρια, ἡ δὲ νομοθετικὴ διατελεῖ ἀείποτε ἰσχυρὰ καὶ ὑπερήφανος προστάτις τῶν ἐλευθεριῶν, οὐδαμῶς παρασυρομένη ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς, διότι οὔτε τὰ μέσα τῶν ἐκλογικῶν ἐπεμβάσεων, ἀπερ ἄφθονα ἐπιδαφιλεῖ ἡ διοικητικὴ νομοθεσία εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν Ἐξουσίαν ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ, ἔχει ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ Ἐξουσία, οὔτε τὰ ὄργανα τῆς διαφθορᾶς τῶν συνειδήσεων καὶ τῆς ἐξωνήσεως τῶν μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου κρατεῖ ἐν τῇ παλάμῃ, ὡς ἐν ταῖς ἡπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις.

Ἄλλ' ἡ σωτηρία αὕτη Συνταγματικὴ αὐτοδέσμευσις τῶν Ἐθνῶν, ἡ συνταμένη κυρίως εἰς τὴν ἀποστέρησιν τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας τοῦ δικαιώματος τοῦ μετακινεῖν ὅπωςδὴποτε τὰ συνταγματικὰ ὅρια διὰ τῆς ψηφίσεως νόμων ἀντισυνταγματικῶν, ἤθελε καταλῆξει εἰς τὸ μηδέν, ἐὰν τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας αἱ ἄκυροι συντακτικαὶ πράξεις ἤθελον εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν, καὶ ἐπομένως διὰ τοὺς Πολίτας. Ἐὰν τοῦ Συντάγματος ὀρίζοντος ῥητῶς, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ σύλληψις καὶ φυλάκισις ἀνευ ἡτιολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, ἢ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ διὰ νόμου ὑπαγωγή τοῦ δικαιώματος τοῦ συνταρρίζεσθαι εἰς προηγουμένην τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας ἄδειαν, ἔνεκα δὲ τούτου μὴ δικαιουμένης τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας νὰ ἐπιτρέψῃ διὰ νόμου τὴν χωρὶς ἐντάλματος ἡτιολογημένου σύλληψιν καὶ φυλάκισιν ἢ τὴν ἐξ-

άσκησιν τοῦ δικαιώματος τοῦ συνταρρίζεσθαι ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς Ἐξουσίας ἐψηφίζετο ἐν τοῖς ἀκέραις ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας νόμος, παραβιάζων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὰς συνταγματικὰς ταύτας διατάξεις, ὁ δὲ νόμος οὗτος, καλεῖται καθ' ἑαυτὸν ἄκυρος, ἤθελεν εἶναι οὐκ ἦττον ὑποχρεωτικὸς διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν, εἰς τί ἦθελε χρησιμεύσει ἢ ἀπαγόρευσις τοῦ Συντάγματος περὶ ὑπαγωγῆς τοῦ δικαιώματος τοῦ συνταρρίζεσθαι εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἢ περὶ συλλήψεως τοῦ Πολίτου ἀνευ ἡτιολογημένου ἐντάλματος, ἀπορρέοντος ἐκ τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας; Τῆς ἀρχῆς ταύτης καθιερουμένης, ὀργιάζον πλειονοψηφιστὴν κόμμα ἢ ἡγεμῶν αὐθαίρετος ἐδύνατο βραβιαίως νὰ κατεδαφίσῃ ὁλόκληρὸν τὸ συνταγματικὸν οἰκοδόμημα τῆς Πολιτείας, καὶ ἐπὶ τῶν ἐρείπειων αὐτοῦ νὰ ἰδρύσῃ τὸ κράτος τῆς ἰδίας αὐτοῦ παρανόμου κυριαρχίας! Ἀλλὰ τότε πρὸς τί τὸ Σύνταγμα καὶ αἱ ὑπ' αὐτὸ καθιερούμεναι ἐγγυήσεις;

Τοσοῦτο δὲ μᾶλλον ἐδύνατο ἐν τῇ Ἐξουσίᾳ αὐτόθουλον καὶ ἰσχυρόντων πολιτικὸν κόμμα νὰ προβῇ διὰ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν διὰ Νόμον καταστολὴν τῶν ἐν τῷ Συντάγματι ἀναγραφόμενων ἰτομικῶν καὶ ολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ὅσον ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία οὐδεμίαν ὑφίσταται δικαστικὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν νομοθετικῶν αὐτῆς καθηκόντων, ὡς αἱ οἰπαὶ τῶν Ἐξουσιῶν. Οἱ Δικασταί, ὁ δὲ σύνολον ἀπαρτίζει τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ὁρεῖται λαοὺς εὐθύνas διὰ τὴν τράνομον διαχείρισιν τῶν δικαστικῶν ἐργῶν καθηκόντων ἐνώπιον ἐτέρων δικαστῶν, ἢ ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἐπίσης διὰ τὴν παράνομον διαχείρισιν τῶν εἰς τὴν ἀνατεθειμένων καθηκόντων ἐνώπιον τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων μόνῃ δὲ νομοθετικῇ Ἐξουσίᾳ εἶναι ἀνεύθυνος διὰ τὸ δύσκολον τῆς εἰς

δίκην ὑπαγωγῆς τῆς νομοθετικῆς γνώ-
μης. Ὅθεν εἰς τὴν ἀποτροπὴν ἀπὸ νο-
μοθετικῶν πράξεων ἀντισυνταγματικῶν
δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ σπουδαῖος χαλινὸς τῆς
δικαστικῆς εὐθύνης, ὅστις συντελεῖ εἰς
τὸν περιορισμὸν τῶν ἄλλων Ἐξουσιῶν
ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν νομίμων αὐτῶν κα-
θηκόντων.

Τίς λοιπὸν ἐγγύησις ὑπολείπεται τοῦ
νομίμου περιορισμοῦ τῆς νομοθετικῆς Ἐ-
ξουσίας ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς συνταγ-
ματικῆς αὐτῆς ἀρμοδιότητος, αἰρομένης
τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Δικαστηρίων εἰς
τὴν ἐξέλεξιν τοῦ κύρους τῶν Νόμων;
Οὐδεμία. Ἀλλ' εἶναι ἔλλογον νὰ παρα-
δεχθῇ τις, ὅτι τὰ Συντάγματα, ἅτινα
κατασκευάσθησαν πρὸς ἀποτροπὴν τῆς
προσφυγῆς τῶν Λαῶν εἰς τὴν ἐκδήλω-
σιν τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν κυριαρχίας πρὸς
ἀνατροπὴν κακῶν καὶ τυραννικῶν Ἐξου-
σιῶν, δὲν ἔταξαν ἐγγύησιν τινα κατὰ
τῶν ἐνδεχομένων ἐπιδρομῶν αὐθαϊρέτου
νομοθετικῆς Ἐξουσίας; Ἡ ἐγγύησις δὲ
αὕτη εἶναι μόνη ἡ ὑπερτάτη ἐγγύησις
τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπιφοβὸς ἡ καθιέρω-
σις τῆς ἐγγυήσεως τῆς ἀρμοδιότητος τῆς
δικαστικῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν ἐξέλεξιν
τοῦ κύρους τῶν Νόμων; Ἡ δικαστικὴ
Ἐξουσία ἀποτελουμένη ἐκ πολλῶν προ-
σώπων, μηδαμῶς συνδεομένων πρὸς ἄλ-
ληλα διὰ δεσμοῦ τινος ἱεραρχικῆς ἐξαρ-
τήσεως καὶ ὑποταγῆς, περιβεβλημένων δὲ
διὰ τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων ἀνεξαρτησίας
καὶ ἐπιστημονικῆς παιδείας, καὶ περιω-
ρισμένων κύκλον ἐνεργείας ἐχόντων, πα-
ρέχει εἰς τὴν Πολιτείαν τὴν ἐγγύησιν
τῆς ἀκριβοῦς τοῦ καθήκοντος ἐκπληρώ-
σεως. Ἐφαρμόζουσα τοὺς συνάδοντας
πρὸς τὸ Πολίτευμα Νόμους, μὴ ἐφαρ-
μόζουσα ἐξ ἐναντίας τοὺς ἀπάδοντας εἰς
τὸ Πολίτευμα νόμους, οὐ μόνον ὑπηρετεῖ
τὰς ἐλευθερίας, ὧν αὕτη κυρίως ἐκλήθη
προσπίαστρια ἐν ταῖς ὄντως ἐλευθεραῖς

Πολιτείαις, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοσίαν τά-
ξιν, εἰς ἣς τὴν ἀνατροπὴν ἀγεί ἀναγ-
καίως πρὸς σωτηρίαν τῶν παραβιάζο-
μένων ἐλευθεριῶν ἡ περιστολὴ τῶν ὁρίων
τῆς ἀρμοδιότητος τῆς δικαστικῆς Ἐξου-
σίας.¹

Τῆς ἐναντίας ἀρχῆς γινομένης δεκτικῆς,
ὀποχρεωτικῶν δηλονότι διὰ τὰ Δικαστή-
ρια θεωρουμένων τῶν ἀκύρων Νόμων,
μόνον ἐχέγγυον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Συν-
τάγματος καὶ μόνος χαλινὸς τῆς ἐπιδρο-
μῆς αὐθαϊρέτου ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας,

1 Ἡ εὐρύτης τῆς δικαιοδοσίας καὶ ἡ
πληρότης τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς δικα-
στικῆς Ἐξουσίας εἶναι τὰ ἐδραϊότατα
ἐρείσματα τῶν κοινοβουλευτικῶν πολι-
τευμάτων. Ὁ Φίσελ, ὅτις δικαίως θεω-
ρεῖται καὶ νῦν ὡς ὁ Ἄρειος Πάγος τοῦ
δημοσίου Δικαίου, βεβαίῳ, ὅτι ἡ οὐσιω-
δεστάτη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀγγλικοῦ
Συντάγματος καὶ τῶν ἡπειρωτικῶν Συν-
ταγμάτων ἔγκειται εἰς μόνην τὴν διάφο-
ρον ἐν Ἀγγλίᾳ διὰπλάσιν καὶ δικαιοδο-
σίαν τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας, πολὺ πε-
ρεγγυντέρας καὶ εὐρυτέρας τῆς ἐν τῇ
ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ. Ὁ δὲ παλαιὸς μὲν,
ἀλλ' αἰετοτε ἀξιανόγνωστος διὰ τὴν
πολλὴν αὐτοῦ σπουδαιότητα Ἀγγλος συγ-
γραφεὺς Χούμ, ἀπεφάνητο αὐτολεξεῖ τὰ
ἐξῆς περὶ τῆς Δικαιοσύνης ἐν Ἀγγλίᾳ:
«Ὁφείλομεν νὰ θεωρῶμεν τὸ ἐκτεταμέ-
νον κατασκευάσμα τοῦ πολιτειακοῦ ἡ-
ρῶν ὄργανισμοῦ, ὡς μὴ ἐπὶ τέλους ἔχον
ἕλλο ὑποκείμενον καὶ ἄλλον σκοπὸν ἢ
τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, ἐτέροις
ἐρήμασι τὴν διατήρησιν τῶν δώδεκα
»Δικαστῶν. Ὁ Βασιλεὺς καὶ τὸ Κοινο-
βούλιον, οἱ στόλοι καὶ οἱ στρατοί, οἱ
»δημόσιοι λειτουργοί, οἱ Πρέσβεις, οἱ
»ὑπουργοί, οἱ Σύμβουλοι τοῦ στέμμα-
»τος, πάντα ταῦτα ὑπέκουσιν εἰς τὸ
»τμήμα τοῦτο τῆς διοικήσεως».

ἐχούτης ὑπόδουλα νομοθετικά Σώματα, θεωρεῖται ἡ ἐπανάστασις. Ἀλλὰ τῶν ἐλευθέρων πολιτευμάτων σκοπὸς εἶναι μάλιστα ἡ ὅσον τὸ ἐφικτὸν τῷ ἀνθρώπῳ θεραπεία τῶν δεινῶν διὰ τῶν νομίμων μέσων ἐνεργείας, μόνον δὲ δυνατόν νόμιμον μέσον πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ψηφίσεως ἢ μηδένισιν τῶν ψηφισθέντων ἤδη ἀκύρων νομοθετημάτων, εἶναι ἡ ἔννομος ὑπὸ τῆς Ἐξουσίας, τῆς συνταγματικῶς κεκλημένης νὰ ἐφαρμόσῃ τοὺς Νόμους, μὴ ἀναγνωρίσῃ αὐτῶν. Τοιαύτη δὲ Ἐξουσία εἶναι ἡ δικαστική.

2. Τὸ τε ἡμέτερον καὶ τὰ λοιπὰ ἡπειρωτικά συντάγματα ἀπένειμαν εἰς τὸν ἡγεμόνα, ὡς κεφαλὴν τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας, καὶ τὴν λεγομένην *κατοριστικὴν ἐξουσίαν* (*pouvoir réglementaire*), ἣτις τρεῖς εἰς τὸ καταστήσῃ ἐφικτὴν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, δυνάμει δὲ τῆς Ἐξουσίας ταύτης ἔχει ὁ Βασιλεὺς τὸ δικαίωμα πρὸς ἐκδοσιν τῶν ἀναγκαίων εἰς ἐκτέλεσιν τῶν Νόμων γενικῶν διαταγμάτων. Ὡς ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία δὲν δικαιούται νὰ κατασκευάσῃ Νόμον, ἀντιβαίνοντα εἰς τὸ Σύνταγμα, συναχθὲν ὑπὸ τῆς πολλῇ ἀνωτέρας συντακτικῆς Ἐξουσίας, δὲν δικαιούται καὶ ἡ ἐκτελεστικὴ νὰ ἐκδώσῃ Διάταγμα ἀντιβαίνον εἰς νόμον, ἢ καὶ ἀπλῶς μὴ ἀρμόμενον καθ' ὅλα τὴν ἔκτασιν καὶ τὰ ὅρια αὐτοῦ ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ Νόμου, πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποίου ἐξεδόθη, πάντες δὲ παραδέχονται, ὅτι τὸ Δικαστήριον ὀφείλει νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τὸ διάταγμα τοῦτο, οὐχὶ διότι τὸ ἐλληνικὸν Σύνταγμα, ἢ καὶ τὰ πλεῖστα ἄλλα ἐκ τῶν ἡπειρωτικῶν, ὀρίζουσι τι ρητῶς περὶ τούτου, ἀλλὰ διότι ἀναρμοδίως ἡ ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία μετεβρύχισε διὰ Διατάγματος Νόμον. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀπαράλλακτος ἡ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας ἐκδοσις νόμου ἀντικειμένου εἰς τὸ Σύνταγμα; ἢ πῶς κατ' αὐτὴν δὲν προσέβη ἀναρμο-

δίως ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία εἰς τὴν μετεβρύχισιν τοῦ Συντάγματος διὰ Νόμου;

3. Τὸ ἔννομον κύρος οὐχὶ μόνων τῶν πράξεων ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς υπέρβρεστος πάσης Ἀρχῆς πηγάζει ἐκ τοῦ Συντάγματος, οὐ δυνάμει ἐνασκαύσει τὴν ἀνατεθειμένην αὐταῖς ἐξουσίαν. Ἀλλὰ ψηφίζουσα Νόμους ἀντιβαίνοντας εἰς τὸ Σύνταγμα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, παραβιάζουσα δὲ οὕτω τὸ Σύνταγμα, καταστρέφει ἰδιοχείρως τὴν νόμιμον αὐτῆς διαπάρξιν καὶ ἰσχύν· ὅθεν παύει οὕσα νομοθετικὴ Ἐξουσία καὶ ἐπομένως παύουσιν ὄντες Νόμοι τὰ ψηφίσματα τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας· ἡ δὲ δικαστικὴ Ἐξουσία, ἐφαρμόζουσα τοιαῦτα ψηφίσματα, παύει οὕσα νόμιμος δικαστικὴ Ἐξουσία.

4. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ τὸ καθ' ἑαυτὸ ἄκυρον ἀντισυνταγματικοῦ Νόμου, καθὼς ἀντιβαίνοντος εἰς ἐπινρατέστερον νόμον. Ἀλλὰ τὸ ἄκυρον δύναται νὰ παραγάγῃ ἔγκυρα ἀποτελέσματα; Οὐχὶ μόνον ἡ νομικὴ ἐπιστήμη ἐπιτάσσει τὴν ἀπορριπτικὴν λύσιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, ἐκνεγκούσα ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων ῥωμαίων χρόνων τὸ γνωστότατον ἀξίωμα «quod nullum est, nullum producit effectum», ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ λογικὴ υπαγορεύει αὐτήν. Μὴ ἐχόντων οὐ γὰρ ἄκυρον ἀποτέλεσμα τῶν ἀντισυνταγματικῶν Νόμων, καὶ διὰ τοῦτο δικαιουμένων ν' ἀρνηθῶσι τὴν εἰς τοιοῦτους Νόμους ὑπακοὴν τῶν Πολιτῶν, δὲν παραβιάζει τὸ νομικόν τοῦτο ἀξίωμα ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία, καταναγκάζουσα διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς τοὺς Πολίτας εἰς τὴν ὑπακοήν;

5. Πάντων τῶν Συνταγμάτων τὸ ἀκροτελευτία ἄρθρον ἀφιερῶσι τὴν τήρησιν τοῦ Συντάγματος εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Πολιτῶν. Πολίται δέ, καὶ Πολίται σπουδαῖοι, ἐντεταλμένοι μάλιστα σπουδαίαν λειτουργίαν, εἶναι καὶ οἱ Δικασταί. Πῶς δὲ δύνανται οἱ Δικασταί

νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν μεγαλόφρονα
πρόσκλησιν τοῦ Ἔθνους εἰς τήρησιν τοῦ
Συντάγματος, ἐφαρμόζοντες Νόμους ἀντι-
βαίνοντας εἰς τὸ Σύνταγμα;

Φρονοῦμεν, ὅτι διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀρ-
κούντως διατρανοῦται τὸ δικαίωμα, ἡ
ὑποχρέωσις μάλιστα τῆς δικαστικῆς Ἐ-
ξουσίας, εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ κύρους τῶν
ἀντισυνταγματικῶν οὐσιαστικῶς Νόμων.
Εὐτυχῶς τὸ φρόνημα ἡμῶν τοῦτο ὑπο-
στηρίζεται καὶ ὑπὸ τῆς αὐθεντίας τῶν
σπουδαιοτέρων ἀλλοδαπῶν δημοσιολόγων.
Δὲν μνημονεύομεν τοὺς Ἀμερικανούς συγ-
γραφείς, ὁμοθυμαδὸν ἀποφαινόμενους ταύ-
τά, διότι ἐν Ἀμερικῇ ἰσχύει ἡ παρ' ἡ-
μῶν ὑποστηριζομένη ἀρχὴ δυνάμει ρη-
τῆς διατάξεως τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ Συν-
τάγματος. Παρατρέχομεν τὸ παράδειγμα
τῆς Ἀγγλίας, ὅπου, εἰ καὶ τὸ Κοινο-
βούλιον ἔχει συντακτικὴν ἐξουσίαν, ἐπο-
μένως πᾶς Νόμος εἶναι κατ' ἀνάγκην
συνταγματικὸς (τὴν οὐσίαν), οὐχ ἥτιον,
καθὼς τοῦλάχιστον βεβαίως ὁ Λαβουλαί,
ἐπεκράτησε, κατὰ παράδοξον ἀλλὰ σώ-
τειραν δικαστικὴν ἔξιν, ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀρ-
νεῖσθαι τὴν ἐφαρμογὴν Νόμων, ἀντιβαί-
νόντων εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ καὶ δικα-
στικά προηγούμενα, ἃ ἡ δημοσία συν-
εἰδήσις υἱοθέτησε· περιοριζόμεθα δὲ εἰς
τοὺς κυριωτέρους Γάλλους καὶ Γερμανοὺς
συγγραφείς.

Ἐν Γαλλίᾳ οὐχὶ κατὰ τὰ τελευταῖα
πρόσφατα ἔτη, καθ' ἃ ἤρξαντο εὐτυχῶς
ἐισχωροῦσαι αἱ ἀγγλικαὶ καὶ ἀμερικανι-
καὶ ἰδέαι εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἀλλὰ
πρὸ ἐβδόμηκοντα ἔξ ὧων ἐτῶν, ὁ J. D.
Meyer ἐν τῇ σπουδαιοτάτῃ αὐτοῦ συγ-
γρατῇ «*Esprit, origine et progrès des
institutions judiciaires des principaux
pays de l'Europe*» ἐγνημάτευσεν ὅτι εἶ-
ναι ἀρμόδια τὰ Δικαστήρια εἰς τὸ ἐλέγ-
χειν τὸ τε οὐσιαστικὸν καὶ τυπικὸν κύ-
ρος τῶν Νόμων. «Ἐκ τῶν ἀνω τεθει-
σῶν ἀρχῶν ἐπεται», λέγει ὁ Meyer, «ὅτι

»ὁ Δικαστὴς δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἐξε-
τάσῃ τὴν ἐξωτερικὴν δυνάμιν παντὸς
»νόμου, ὅστις παρουσιάζεται αὐτῷ ὡς
»ὑποχρεωτικὸς, εἰ καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκ-
»τιμήσῃ τὸ ἐσωτερικὸν κύρος αὐτοῦ, εἰμὴ
»καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ἰδιωτῶν. Πᾶν
»δικαστήριον, οὐ ἐνώπιον προβάλλεται
»Νόμος τις, Κανονισμὸς ἢ Διάταγμα,
»ὀφείλει νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν ἀληθῆ αὐ-
»τοῦ ὑπαρξιν, δηλονότι νὰ ἐρευνήσῃ,
»ἂν ἡ διάταξις αὐτοῦ ᾖ ἀληθής, ἂν
»ἀπορρέῃ ἀπὸ τῆς ἀρμοδίας Ἐξουσίας,
»ἂν κατηρτίσθῃ κατὰ τοὺς τύπους καὶ
»τὰ ὅρια, τὰ ἀνταγγραμμένα αὐτῇ, εἰ
»καὶ ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ τοῦ φέρειν κρίσιν
»τινὰ περὶ τῶν χρησίων ἢ βλαπτικῶν
»ἀποτελεσμάτων, ἅτινα δύναται νὰ πα-
»ραγάγῃ». [*Esprit, origine et progrès des
VIII κεφ. 2 σελίς 57 τοῦ Ε' τόμου,
κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1823*]. «Ἐτι δὲ
»σαφέστερον καὶ κατηγορητικώτερον ἐκ-
»φέρει τὴν γνώμην αὐτοῦ κατωτέρω [*βί-
βλιον VIII κεφ. 12, ἐν ὑποσημειώσει
τῆς σελίδος 202 τοῦ τόμου Ε'*]. «Τὸ
»δικαστήριον», γράφει, «ὅπερ, πρὶν ἢ
»ἐφαρμοσθῇ διάταξις, ἀπορρίπτει ἀπὸ
»τῆς Ἐξουσίας, ἐξετάζει ἂν αὕτη ᾖ
»ἀρμόδια, καὶ ἂν ἡ διάταξις κατηρτίσθῃ
»καθ' ἅπαντας τοὺς συνταγματικοὺς τύ-
»πους, διατρανοῖ διὰ τῆς πράξεως αὐτοῦ
»ταύτης τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ εἰς τοὺς
»πρωτίστους Νόμους τῆς Πολιτείας». Τὴν
αὐτὴν γνώμην περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς
δικαστικῆς Ἐξουσίας ἀποφαίνεται καὶ ὁ
ἄλλοτε καθηγητὴς τῆς πολιτικῆς οἰκονο-
μίας καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου ἐν Παρίσι
A. Cherbuliez ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τοῦ
πονήματος αὐτοῦ *Théorie des garanties
constitutionnelles* [σελ. 65—66]. «Ὁ δι-
»καστικὸς ἑλεγχὸς δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ
»ἐν πρώτοις», λέγει ὁ Cherbuliez, «εἰς τὰς
»νομοθετικὰς πράξεις. Ὅσακις τὸ νομοθε-
»τικὸν Σώμα δὲν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Πολι-
»τεύματος ἢ δικαιώματα περιορισμένα ὡς

πρὸς τὴν ὕλην, ἣ ὑποτεταγμένα ἐν εἰδικαῖς περιπτώσεσιν εἰς τινὰς εἰδικούς τύπους, τὰ Δικαστήρια δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν ἐντολὴν ν' ἀγρυπνώσιν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ὁρίων τούτων ἢ τῶν τύπων τούτων, ἀρνούμενα τὴν ἐφαρμογὴν παντός ἐναντίου νόμου. Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις λ. χ. τὰ νομοθετικὰ σώματα [les Legislatures] οὐδόλως κέκτηνται τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφίζειν νόμους συντακτικούς, καὶ τὰ Δικαστήρια εἶναι ἐντεταλμένα νὰ ἐλέγχωσιν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἀρνούμενα τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Νόμων, οἵτινες ἤθελον ἐπενέγκει προσβολὴν εἰς τὸ Σύνταγμα. Τὰ Δικαστήρια κέκτηνται τὴν ἀποστολὴν ταύτην, καὶ ὅσας δὲν ἀπενεμήθη εἰς αὐτὰ ρητῶς; Ἀναμφισβητήτως ναί· διότι Νόμος, ἀνόμως ἢ ἀναρμοδίως σκευασθεὶς, δὲν εἶναι ἀληθὴς Νόμος, τὰ δὲ Δικαστήρια δὲν ὀφείλουσι νὰ ἐφαρμόζωσιν ἢ μόνον τοὺς ἀληθεῖς. Ὁ Félix Berrat-Saint Prix, ἄξιος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ υἱός, ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ *Théorie du droit constitutionnel* κτλ., ἐκδοθείσῃ ἐν τοῖς ἔτεσι 1851—1853, ἀποφαίνεται ἐπίσης, ὁμογενῶν κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι «Νόμος ἀντιβαίνειν εἰς τὸ «Σύνταγμα δὲν ἔχει ὑποχρεωτικὴν ἰσχύν» διό ἡ μὲν ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία ὑποχρεοῦται νὰ μὴ ὑπακούῃ αὐτῷ ποσῶς, κἢ δὲ δικαστικὴ νὰ δικάσῃ συμμόρφως ἐπρὸς τὸ Σύνταγμα». [*Théorie* κτλ. σελ. 346 § 725]¹. Ἀλλ' ἐν ἐκτάσει καὶ πειστικώτατα πρὸ πάντων ὑποστηρίζει τὸ ἀρμόδιον τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ κύρους τῶν Νόμων ὁ διάσημος πολιτειολόγος Laboulaye ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῆς ἱστορίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἔνθα πραγματεύεται περὶ τοῦ

ἀμερικανικοῦ Πολιτεύματος (δεκάτις ὁδῶν μαθήματι). Ὀλίγους ἐκ τῶν εὐφραδῶν αὐτοῦ λόγων νομίζομεν πρέπον νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα. «...Διὰ τοιοῦτο τοῦ ἐπιχειρήματος (γινομένης δηλ. ἀσπαστῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ἀναρμοδιότητος τῶν Δικαστηρίων), τί εἶναι τὸ Σύνταγμα; Ἀπλὴ λέξις. Δὲν ὑπάρχει διὰ τὰς τοῦ Συντάγματος μὴ ἀπαρτίζαστος νομοθετικῶς. Τὸ Σύνταγμα κηρύσσει, ὅτι ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία ἔσται σεβαστὴ, ὅτι οὐδεὶς ἀφαιρετέος τῶν φυσικῶν αὐτοῦ Δικαστῶν, ὅτι οἱ κατηγούμενοι δικασθήσονται ὑπὸ ὀρκωτῶν. Ἐλεύσεται ὁμως στιγμή τις ἀνωμαλίαι καὶ συνταχθήσεται Νόμος, ἀποστελὼν τοὺς Πολίτας ἐνώπιον τῶν στρατιωτικῶν Ἐπιτροπῶν. Ἀπευθυνθήσονται (οἱ Πολῖται) εἰς τὴν Δικαιοσύνην, τὸ Σύνταγμα ἔχοντες ἐπὶ χεῖρας· ἀλλὰ τὰ Δικαστήρια ἀποφανθήσονται, ὅτι δὲν γνωρίζουσιν τὸν Νόμον. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ἡ μικρὴ τιμὴ, ἣν πρὸς τὰ Σύνταγματα διατιθέμεν ἔχοντες. Γινώσκομεν, ὅτι τὴν ἐπιούσαν τῶν ἐπαναστάσεων παρασκευάζουσιν ἡμῖν Σύνταγματα, δι' ὧν ὑπὸ χροῦνται ἡμῖν τὸ πᾶν· ἀλλ' οἱ Νόμοι οὐδὲν προσφέρουσιν ἡμῖν καὶ οἱ Νόμοι δὲν μεταβάλλονται. Ἀμα ἐπελθούσης τῆς στιγμῆς τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Συντάγματος, εὐρίσκει τις τοὺς Νόμους τούτους μεταῦ τοῦ Συντάγματος καὶ τῆς Δικαιοσύνης».

Ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ, εἰ καὶ τὰ Σύνταγματα εἶναι μοναρχικώτατα, πολλὰ δὲ τούτων (ὡς θέλομεν παρατηρήσει κατωτέρω, πραγματευόμενοι περὶ τοῦ δευτέρου ἰδίως ζητήματος) ρητῶς καθιεροῦσι τὸ ἀναρμόδιον τῆς δικαστικῆς Ἐξουσίας, πλεῖστοι συγγραφεῖς συνηγόρησαν ὑπὲρ τῆς γνώμης ἡμῶν. Ἀρ. ἡ δὲ ὁ περίδοξος ἐν Ἐιδελβέργῃ Καδ. ἡγητὴς Mohl, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐμβριθοῦς πάλιν δύο διακεκριμένων πολιτειολόγων,

¹ Βλέπε τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος καὶ σελ. 696 § 1429.

περί τοῦ βελγικοῦ ἰδίως Συντάγματος συζητούντων, τοῦ Φαῦδερ καὶ τοῦ Βερ-
χάγεν, ἐπραγματεύθη περί αὐτοῦ δι' ἰδι-
αιτέρας ἐκτενοῦς διατριβῆς (περιεχο-
μένης ἐν τῷ Staats Recht Voelker-
recht und Politik) καὶ δι' ἰσχυροτάτων
καὶ λογικωτάτων ἐπιχειρημάτων ἔλυσε
αὐτὸ ὑπὲρ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Δικα-
στηρίων, δὲν ὑπάρχει σχεδὸν Γερμανὸς πα-
λιτειολόγος ὑποστηρίζων τὴν ὑποχρέωσιν
τῶν Δικαστηρίων εἰς τὴν ἐφαρμογὴν Νόμων,
ἀντιβαίνοντων οὐσιαστικῶς εἰς τὸ Σύνταγμα.

Β'. Ἄλλ' εἶναι ὑποχρεωτικοὶ διὰ τὴν
δικαστικὴν Ἐξουσίαν Νόμοι αντισυν-
ταγματικοὶ κατὰ τὴν γένεσιν αὐτῶν ;

1) Κατεδείξαμεν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ μόνη
ἐγγύησις κατὰ τῆς νομοθετικῆς παρα-
βάσεως τοῦ Συντάγματος διὰ τῆς ψηφίσεως
οὐσιαστικῶς αντισυνταγματικῶν Νόμων
εἶναι ἡ ἐγγύησις τοῦ μὴ ὑποχρεωτικοῦ τῶν
τοιούτων νόμων διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξου-
σίαν. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι καὶ ἄνευ τῆς
ἐγγυήσεως ταύτης, δὲν εἶναι ἀεὶ ποτε
λίαν εὐχερὲς ἡ ψήφισις Νόμων, ἀντικρυς
ἀντικειμένων εἰς τὸ γράμμα τοῦ θεμελίου
Νόμου, διότι δὲν εἶναι λίαν εὐχερὲς ἡ
ἐπὶ τοιοῦτον ὑποδούλωσις τῶν νομοθετι-
κῶν Σωμάτων εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν Ἐ-
ξουσίαν, ὥστε ν' ἀποτολμηθῇ ἡ ὑπ' αὐ-
τῶν κατάργησις ῥητῶν τοῦ Συντάγμα-
τος διατάξεων. Ὅθεν κατὰ τῶν αντισυν-
ταγματικῶν προθέσεων τῆς ἐκτελεστικῆς
Ἐξουσίας δύναται, μέχρι τινὸς σημείου
τοῦλάχιστον, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φραγ-
μὸς, καὶ αὕτη ἡ νομοθετικὴ Ἐξουσία, ἐν
αἷς μάλιστα Ἐπικρατεῖαις ἐπικρατεῖ ζω-
ηρὸν δημόσιον φρόνημα, ἡ δὲ εἰς τὰς ἐκ-
λογὰς ἐπέμβασις καὶ ἡ ἐξαγορὰ τῶν βου-
λευτικῶν συνεδήσεων οὐδετεροῦνται ὑπὸ
ἐπιτηδείων Νόμων ἢ ὑπὸ τοῦ ἀνεξαρτή-
του φρονήματος τοῦ Λαοῦ. Τιθεμένης ὁ-
μως τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ Δικαστὴς ὀφείλει
τυφλὴν ὑπακοὴν εἰς πάντα ὀρισμὸν, πα-
ρουσιάζόμενον αὐτῷ ὡς Νόμον, φέροντα

δηλ. μόνον τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τοῦ
Νόμου, ἐκλείπει καὶ αὕτη ἡ ἀσθενὴς ἐγ-
γύησις ὅτι, ἀντιτασσομένης τῆς νομοθε-
τικῆς Ἐξουσίας εἰς τὰ βουλευόμενα τῆς
ἐκτελεστικῆς, δὲν θέλουσι ψηφισθῇ ἀντι-
συνταγματικοὶ τὴν οὐσίαν Νόμοι. Ὅπως
δὲ ἡ ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία γίνεται ἀπό-
λυτος κύριος τῆς τύχης τοῦ ἔθνους. Τὸ
Σύνταγμα ὅμως, καθιερώσαν τὰ ὅρια τῶν
διαφόρων Ἐξουσιῶν, ἠθέλησεν οὐχὶ νὰ
περιστείλῃ τὴν δύναμιν τῶν νομοθετικῶν
Σωμάτων, καθ' ὅν δύναται νὰ μετέλθῃ
τὰς προνομίας αὐτῆς ἡ ἐκτελεστικὴ Ἐ-
ξουσία, ἢ, ἔτι μᾶλλον, τῇ πάντῃ ἀνεπι-
φύτου δικαστικῆς Ἐξουσίας, ἀλλ' ἀκρι-
βῶς νὰ περιορίσῃ τὴν δύναμιν τῆς ἐκτε-
λεστικῆς Ἐξουσίας, ἥτις μόνη εἶναι ἐ-
πίφοβος, διότι μόνη ἔχει εἰς χεῖρας αὐ-
τῆς πάντα τὰ πρὸς διαφθορὰν μέσα (πα-
ράσημα, βαθμοὺς, θέσεις, χρήματα) καὶ
μόνη διατελεῖ ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλῃς ὑπε-
κτῆς δυνάμεως. Διὰ τῆς καθιερώσεως ὁ-
μως τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ Δικαστὴς ὀφείλει
τυφλῶς νὰ ἐφαρμόζῃ πάντα Νόμον, δη-
μοσιευθέντα ὡς τοιοῦτον, μηδενίζονται ἡ
τε νομοθετικὴ καὶ δικαστικὴ Ἐξουσία,
καὶ μεταβάλλεται εἰς χεῖρην ἄγραφον ὁ
θεμέλιος Νόμος. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑπο-
θέσει, ὅτι δὲν ὑπάρχει φόβος τῆς ψηφί-
σεως οὐσιαστικῶς αντισυνταγματικῶν Νό-
μων, (ἐκλείπει δὲ βεβαίως ὁ τοιοῦτος φό-
βος, ἂν γίνῃ παραδεκτὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ διὰ
τὰ Δικαστήρια ἀκύρου τῶν οὐσιαστικῶς
αντισυνταγματικῶν Νόμων), μὴ γινομέ-
νης δεκτικῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνυποχρεώτου
τῶν Δικαστηρίων καὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν
τῶν αντισυνταγματικῶν τὴν γένεσιν Νό-
μων, δὲν ὑπάρχει ὁ λίαν σπουδαῖος φόβος
μὴ ἐπιβληθῶσιν ὑπέρογκοι φόροι, μὴ αὐ-
ξηθῶσιν ὑπερμέτρως τὰ βάρη τοῦ Λαοῦ,
μὴ διαταχθῶσιν ἄλλα ἄλογα ἢ ἄτοπα,
διὰ Νόμων, μὴ ἐψηφισμένων ὑπὸ τῆς νο-
μοθετικῆς Ἐξουσίας πλήρους καὶ καθ' ὅς
ρους ὀρίζει τὸ σύνταγμα ; Πασίγνωστον

διατελεῖ, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ νομοθετεῖν εἶναι τὸ σπουδαιότατον καὶ τὸ δυσκολώτατον πάντων, οὐ μόνον διότι ἀπαιτεῖ ἀγαθὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ διάνοιαν ἰσχυράν καὶ πεφωτισμένην, καὶ γνῶσιν βαθεῖαν τοῦ δικαίου, τῆς ἱστορίας, τῆς πολιτικῆς, τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἐθίμων τοῦ Λαοῦ κτλ. Διὰ τοῦτο δὲ τὰ πολιτεύματα, ἐν ᾗ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἀπένειμαν εἰς μόνον τὸν Βασιλέα, ὅστις μάλιστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶναι ἐκλεγμένος, ἀποκτῶν τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ διὰ μόνης τῆς γεννήσεως, ἢ εἰς πρόεδρον ἐκλεγόμενον κατὰ μικρὰ χρονικὰ διαλείμματα, τὴν δικαστικὴν εἰς ὀλιγοπρόσωπα δικαστικά Σώματα, καταρτιζόμενα διὰ διορισμοῦ ἢ ἐκλογῆς ὑπὸ Σωμάτων ἄλλων, εἰ καὶ ἀμφοτέραι αἱ Ἐξουσίαι αὗται οὐχ ἦσαν τῆς νομοθετικῆς ἀντιπροσωπεύουσι τοὺς Λαούς, τὴν νομοθετικὴν ἀπένειμαν 1) μὲν εἰς ἓν ἢ δύο πολυμελῆ ἀντιπροσωπικὰ Σώματα ἐκλεγόμενα ἀμφοτέρω, ἢ τὸ ἐν τούλῳ χιττον, ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Λαοῦ, 2) δ' ἔδωκαν τὸ δικαίωμα τῆς κυρώσεως ἢ ἀρνησικυρίας εἰς τὸν ἀρχηγόν τῆς ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας. 3) δὲ τὰ πλεῖστα τούτων ἐκάλεσαν εἰς συνδρομὴν τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας καὶ ἕτερα Σώματα γνωμοδοτικά ἐξ εἰδικῶν ἀνδρῶν συγχροτούμενα. Ἀλλ' οὔτε τὴν ἐγγύτησιν τῆς ὑπὸ πολλῶν Σωμάτων καὶ προσώπων ἐνασχέσεως τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας ἐθεώρησαν ἐπαρκῆ εἰς τὴν πρέπουσαν ἐκπλήρωσιν τῶν νομοθετικῶν καθηκόντων διό, πλην αὐτῆς καθιέρωσαν καὶ τὴν σπουδαίαν ἐγγύτησιν ῥητῶν ὅρων καὶ διατυπώσεων, καθ' ἃς μόνον δύνανται ἐγκύρως νὰ ψηφίσωσι Νόμους τὰ νομοθετικά Σώματα. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν τὸ ἐλληνικὸν Σύνταγμα τοῦ 1864 ἐθέσπισε τὴν δημοσιότητα τῶν βουλευτικῶν συνεδριάσεων, τὴν κατ' ἄρθρον ψηφοφορίαν τῶν νομοσχεδίων, τὴν τρίς κατ' ἐπανάληψιν

ἐν τρισὶ διαφόροις συνεδριάσει ψηφοφορίαν τῶν νομοσχεδίων κτλ. Καθιερωμένης ὁμοῦς τῆς ἀρχῆς, ὅτι διὰ τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν εἶναι ὑποχρεωτικὴν πάντες οἱ φέροντες τὸ ἐξωτερικὸν περίβλημα τοῦ Νόμου, εἴτε προῆλθον ἀπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας καὶ ἐτηρήθησαν αἱ ἐν τῷ Συντάγματι ἀναγεγραμμέναι διατυπώσεις, εἴτε οὐ, ἢ πρόνοια τῶν Συνταγμάτων περὶ τῆς συντάξεως προπόντων καὶ καταλλήλων Νόμων μηδενίζεται ὅλος, παρέχεται δὲ εἰς μὲν τὴν νομοθετικὴν Ἐξουσίαν ἡ δύναμις τοῦ ἀπροβούλως μεταβάλλειν τοὺς καλῶς ἔχοντας κειμένους Νόμους, ἢ, τὸ ἐπὶ χιττον, εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν Ἐξουσίαν τὸ μέσον τοῦ νοσφίσεσθαι σύμπασαν τὴν νομοθετικὴν Ἐξουσίαν καὶ ἐπιβάλλειν Νόμους σκληροῦς καὶ βαρεῖς, ἢ ἀτόπους καὶ παράλογους. Ἀλλὰ τοιαύτην τινὰ ἀρχὴν, ἐκμηδενιστικὴν ὅλος τῶν θεμελιωδῶν Νόμων, δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον ἡμῖν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐσκόπουν νὰ καθιερώσωσιν οἱ συντάκται αὐτῶν τῶν θεμελιωδῶν Νόμων.

2) Καὶ ἀνωτέρω διετάθημεν, ὅτι ἐκ τοῦ ἀκύρου νόμου δὲν δύνανται νὰ προέλθωσιν ἔγκυρα ἀποτελέσματα. Ἐγκυρα δὲ ἀποτελέσματα προέρχονται, ἐὰν θεωρηθῶσι τὰ Δικαστήρια ὑπόχρεα νὰ ἐφαρμόζωσιν αὐτούς. Ἀλλ' οἱ κατὰ παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος ψηφισθέντες Νόμοι εἶναι ἄκυροι; Ἐτέροις ῥήμασιν, ἢ παραβίασις συνταγματικῶν ῥητῶν διατάξεων παράγει ἄκυρότητα; Δικονομικὸς κανὼν, γνωστὸς εἰς πάντας τοὺς ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ γευσμένους τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ὑπάρχει, ὅτι ἡ ἀκυρότης λαμβάνει χώραν, οὐχὶ μόνον ὅπου ὁ Νόμος διατάσσει αὐτὴν ρητῶς, ἀλλὰ καὶ προσέτι ὅπου ἡ παραλειφθεῖσα διατύπωσις ἀποβλέπει πρὸς οὐσιώδες μέρος τῆς πράξεως; τοιοῦτο δὲ θεωρεῖται ὑπὸ τῶν δικονομολόγων πᾶν ἀναγκαῖον τῆς πρά-

ξως στοιχείων. Ὁ Boncenne [ἐν τῷ δι-
 κωνομικῷ αὐτοῦ συγγράμματι σελ. 274]
 ρητῶς λέγει, ὅτι ἡ ἀκυρότης αὐτῇ [ἡ ἐκ
 τῆς παραλείψεως οὐσιώδους μέρους τῆς
 πράξεως] οὐδὲν ἔστιν ἀναγκαῖον νὰ
 ᾖ· ἐγκεχωραγμένη εἰς τὰς πλάκας τοῦ
 Νόμου· αὕτη ἔγκειται ἐν τῇ φύσει τῶν
 πραγμάτων, ὡς ἀκαμπτὸν ἐπακολουθήμα.
 Ἀλλ' ἀναγκαῖα τῶν νομοθετικῶν συνεδρι-
 ᾶσεων στοιχεῖα εἶναι οὐχὶ μόνον ἡ νόμιμος
 τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων ἀπαρτία, ἀλ-
 λά καὶ πᾶσαι αἱ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος
 ρητῶς ὁριζόμεναι διατυπώσεις, ὡς πρὸς εἰ-
 πεῖν ἡ δημοσιότης τῶν συνεδριάσεων·
 ἀναγκαῖον δὲ τῆς πρὸς κατασκευὴν Νό-
 μου πράξεως ἡ ψηφοφορία τρεῖς κατ' ἐπα-
 νάληψιν εἰς τρεῖς διαφόρους ἡμέρας ἐκά-
 στου ἁρθρου τοῦ Νόμου. Ὅθεν, ἐφαρμο-
 ζομένου τοῦ κοινοτάτου τούτου δικονομι-
 κοῦ κανόνος, Νόμος ψηφισθεὶς ἐν μὴ νο-
 μίμῳ ἀπαρτίᾳ, ἢ ἐν μὴ δημοσίᾳ συνε-
 δριάσει, ἢ μὴ ψηφοφορηθεὶς τρεῖς κατ'
 ἄρθρον, δὲν εἶναι ἔγκυρος. Τὸ Ρωμαϊκὸν
 Δικαίον κυροῖ περὶ τούτου τὸν κανόνα.
 «Μὴ δὲν παρὰ τὴν τῶν Νόμων ἔννοian πρα-
 γμῶν ἐρρώσθω, ἀλλ' ἄχρηστον ἔστω, κἂν
 μὴ τοῦτο εἰδικῶς ὁ νομοθέτης ἐπήγα-
 γων». Οἱ δὲ Ρωμαῖοι νομικοὶ κατασκευά-
 σαν τὸν πρὸς αὐτὸν συνεχόμενον κανόνα,
factum contra legem prohibitoriam
ipso jure nullum est, si tamen lex
aliam poenam addit aut imponit non
indicetur nullitas». Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν
κανόνα παραρτᾶται τῇ εἰρημένῃ ἀρχῇ,
ὅτι ἀπαγορευσις νόμου, συνεπαγομένη
ἄλλην ὠρισμένην ποινὴν, δὲν ἐπιφέρει
ἀκυρότητα [bléme Carré les lois de la
procédure civile par Chauveau VI
630). Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ διατάξεις τοῦ
Συντάγματος εἶναι ἀπαγορευτικαί, πα-
σῶν δὲ τῶν τὴν ἐνέργειαν τῆς νομοθετι-
κῆς Ἐξουσίας ρυθμιζουσῶν διατάξεων
ἡ παραβίασις οὐδεμίαν ἐπάγει ποινὴν.
Ἄρα ἡ παραβίασις τῶν διατυπώσεων,

ὡς ἀναγράφει τὸ Συντάγμα εἰς τὴν νομο-
 θετικὴν ἐνέργειαν, ἐπιφέρουσιν ἀναγκαιῶς
 τὴν ἀκυρότητα τῶν πράξεων, δι' ὧς ἐ-
 θεσμοθετήθησαν, ἥτοι τῶν νόμων τῶν
 κατὰ παράβασιν αὐτῶν κατασκευασθέν-
 των. Ἄν δὲ ἡ παραβίασις τῶν περὶ τὸν
 τύπον τῶν ἀπλῶν διαδικαστικῶν πρά-
 ξεων ἀναγραφομένων διατυπώσεων ἐπιφέ-
 ρῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἀκυρότητα τῶν
 πράξεων τούτων, πολλῶ μᾶλλον ἡ πα-
 ραβίασις διατυπώσεων οὐσιωδῶν τοῦ Συν-
 τάγματος, ἐγγυωμένων τὴν νόμιμον καὶ
 προσήκουσαν ἐκάστης Ἐξουσίας ἐνέρ-
 γειαν. Τὸ Συντάγμα εἶναι ὁ ἀνώτατος
 Νόμος, ἐξ οὗ ἀρύνονται οὐχὶ μόνον τὴν
 ἰσχύϊν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρον τῆς
 ἰσχύος αὐτῶν πᾶσαι αἱ Ἐξουσίαι· τὸ δὲ
 μέτρον τῆς ἰσχύος αὐτῶν ὀρίζεται καὶ
 διὰ διατυπώσεων, ὧν ἐπιβάλλει τὴν ἐ-
 φαρμογὴν. Ὅθεν, ἂν ὑπερβῇ τὸ ὠρισμέ-
 νον αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος μέτρον
 τῆς ἰσχύος αὐτῆς Ἐξουσία τις, δὲν ἀρύ-
 εται κατὰ τοῦτο τὴν ἰσχύϊν αὐτῆς ἐκ
 τοῦ Συντάγματος· ἐπομένως ἡ ἰσχύς αὐ-
 τῆς εἶναι ἰσχύς, ἐδραζομένη ἐπὶ τῆς
 βίας, παράνομος, καὶ ἐπομένως ἄκυρος.
 Ἀλλ' ἄκυροι ὄντες, δὲν δύνανται, ὡς
 ἐρρήθη, νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ὑπὸ τῶν Δι-
 καστηρίων.

Ἄν δὲ παντὸς ἀντισυνταγματικοῦ τὴν
 γένεσιν Νόμου ὀφείλει ν' ἀρνηθῇ τὴν
 ἐφαρμογὴν ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία, πολλῶ
 μᾶλλον Νόμων, μὴ ψηφισθέντων ὑπὸ
 τῆς Βουλῆς ἢ μὴ κυρωθέντων ὑπὸ τοῦ
 Βασιλέως, δηλονότι μὴ ἀπορρυσσάντων
 ἀπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς νομοθετικῆς Ἐ-
 ξουσίας. Οἱ Νόμοι οὗτοι, ἢ μᾶλλον τὰ
 δημοσιεύματα ταῦτα, οὔτε Νόμοι κἂν,
 ἔστω καὶ ἀντισυνταγματικοί, δύνανται
 νὰ κληθῶσι· διότι νόμοι καλοῦνται οἱ
 ὀρισμοί, οἱ κατασκευασθέντες ὑπὸ τῆς
 νομοθετικῆς Ἐξουσίας ἢ νομοθετικῇ δ'
 Ἐξουσίᾳ ἀπαρτίζονται ἐκ τοῦ συνόλου
 τῶν νομοθετικῶν Σωμάτων· οὐδεὶς δὲ

ἀρνεῖται ὅτι ὁ Δικαστὴς ὀφείλει, καλούμενος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ὁρισμοῦ τινος, νὰ βεβαιωθῇ ἂν οὗτος ἦναι πράγματι Νόμος.

Οἱ ἀντιγνωμονοῦντες ἰσχυρίζονται, ὅτι οἱ Πολῖται πάντες, θέν καὶ οἱ Δικασταί, μανθάνουσι τὴν ὑπαρξίν Νόμου τινὸς ἐκ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ· ἐπομένως ὀφείλουσι νὰ θεωρῶσιν ὡς Νόμον πάντα νομίμως δημοσιευθέντα ὁρισμόν, ὅπως ἀσχετῶς πρὸς τὸ ζήτημα ἂν ἐψηφίσθη ἢ μὴ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας (βλ. Kallenhorn, εἰσαγωγὴ εἰς τὸ συνταγματικὸν Δίκαιον, § 40 ἔκδοσις 1863). Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος εἶναι προδήλως ἐσφαλμένος. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ Νόμοι, καίτοι πλήρως κατηρητισμένοι, ἀποκτιῶσιν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν μόνον διὰ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν· διὰ τοῦτο δὲ ῥητῶς ὀρίζεται ὑπὸ τῶν τὴν δημοσίευσιν τῶν Νόμων ὀριζόντων ἄρθρων τῶν διαφόρων ἀστικῶν Νόμων ἢ προθεσμία, ἂφ' ἧς ἄρχεται ἡ ὑποχρέωσις τῶν Πολιτῶν εἰς τὴν πρὸς τοὺς Νόμους ὑπακοήν. Ἀλλ' εἶναι ὅπως παράλογον νὰ συμπεράνωμεν ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία ὑποχρεοῦται νὰ θεωρῇ ὡς Νόμον πάντα νομίμως δεδημοσιευμένον ὁρισμόν· διότι ἄλλο ἢ ὑποχρεωτικὴ ἰσχὺς ὑπάρχοντος Νόμου, εἰς ἣν ἀφορᾷ ἡ δημοσίευσις, καὶ ἄλλο ἢ ὑπαρξίς Νόμου, ἣτις προσαπαιτεῖ τὴν συνδρομὴν ἀπάντων τῶν νομοθετικῶν στοιχείων. Τὴν ἐναντίαν ἀρχὴν ἀσπαζόμενοι, καταβιβάζομεν τὴν δικαστικὴν Ἐξουσίαν εἰς ἀπλοὺν ἐκτελεστικὴν τῶν διαταγῶν τῆς ἐπιτετραμμένης τὴν δημοσίευσιν τῶν Νόμων Ἀρχῆς, ὅπερ ἄτοπον, ῥητῶς ὀριζομένου, ὅτι πᾶσαι αἱ Ἐξουσίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Ἐθνους, θέν καὶ πᾶσαι εἶναι ἰσῆγοροι καὶ ὁμότιμοι.

Ἄλλοι δημοσιολόγοι διετάθησαν, ὅτι δὲν ὀφείλει μὲν νὰ σταματήσῃ ὁ Δικαστὴς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς δημοσιεύσεως

τοῦ Νόμου, διότι πιθανὸν ἢ δημοσίευσιν νὰ ἦναι ψευδής, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξετάσῃ ἂν ὁ Νόμος φέρῃ τῷ ὄντι τὴν βασιλικὴν κύρωσιν, οὐχὶ δὲ ἂν ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς, διότι δῆθεν τοῦτο ἀποδείκνυται τρανῶς διὰ τῆς κυρώσεως. «Ὁ «Δικαστὴς» λέγει ὁ Gerber, «λαμβάνει τὸν Νόμον, τῇ διαταγῇ τοῦ ἡγεμόνος, τὸ δὲ ἡγεμὼν μαρτυρεῖ αὐτῷ (διὰ τῆς «κυρώσεως»), ὅτι ἡ συνταγματικὴ σύμπραξις τῆς Βουλῆς ἐπεγένετο «Τὴν μαρτυρίαν ταύτην τοῦ ἀνωτάτου «πολιτικοῦ ὀργάνου ὀφείλει ἐν πρώτοις νὰ «σεβασθῇ ὁ Δικαστὴς, οὐδὲν δὲ δικαίωμα «ἢ καθῆκον ἔχει, παρορῶν αὐτὴν ἐνεκα «ἀτομικῶν ἀμφιβολιῶν, νὰ προβῇ εἰς «ἀπεριόριστον κριτικὴν». Προχωρῶν δὲ περαιτέρω ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ἐπιτρέπει «ὅτι τὴν ἐξέτασιν, καὶ ἂν τῷ ὄντι ὁ Νόμος ἐψηφίσθη ὑπὸ τῶν Βουλῶν. «Π «δύναμις» λέγει «τῆς ἡγεμονικῆς «πρωτοβουλίας» ἔχει τὰ ἐαυτῆς ὅρια. Ἐάν «αἱ Βουλαὶ διισχυρίζονται, ὅτι ἡ ἰσχυριζομένη σύμπραξις τῶν Βουλῶν «δὲν «προηγῆθη κανονικῶς. . . τότε ἡ αὐθεντικὴ «ἐνέργεια τῆς βασιλικῆς μαρτυρίας ἔσθῃ «διὰ τὸν Δικαστὴν, διὰ τῆς ἀντικειμένης «αὐθεντίας τοῦ ἄλλου πολιτικοῦ ὀργάνου, «καὶ νῦν τὸ πρῶτον ἀφίσταται οὗτος εἰς «τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρίσιν. Οὐχὶ δὲ πάντοτε «ἔχει χρεῖαν τῆς ἀντικειμένης αὐθεντίας «τῶν Βουλῶν, ὅπως ἐξασθενίσῃ τὴν δύναμιν «τῆς περὶ νομιμότητος ἐκείνης μαρτυρίας. «Ἄν οὗτος εὐρίσκη, ὅτι οὗτος ἀντιφάσκει «πρὸς πρόδηλα καὶ οὐσώδη γεγονότα, ἢ «πρὸς ἀναμφισβητήτους νομικὰς ἀρχάς, «καὶ τότε ὑπάρχει περίπτωσις ἀνεξαρτήτου «ἐρεῦνης, εἰς ἣν οὐχὶ μόνον ἔχει δικαίωμα, ἀλλὰ δύναμις τῆς εὐθύνης αὐτοῦ «καὶ ὑποχρεοῦται.» [Βλέπε Gerber Ἰστορικὸν «γράφημα συστήματος τοῦ γερμανικοῦ «δημοσίου Δικαίου. 1865 σελ. 152 — «154]. Ἀλλ' ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ εἰπωμεν, ὅτι εἶναι αὐθαίρετος ἡ μέση γνώμη,

ἣν ἀκολουθεῖ ὁ Gerber. Ἐάν, καθὼς αὐ-
τὸς οὕτως λέγει, ὀλίγον ἀνωτέρω τῶν πα-
ρατεθέντων χωρίων, «ὁ Δικαστὴς ὀφείλει
νὰ ἐφαρμόσῃ μόνον τὸ ἀληθὲς Δίκαιον»
διὰ τοῦτο δὲ ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετάσῃ, ἂν
τὸ ἐπικαλούμενον διάταγμα ᾖ συν-
ταγματικόν, ἢ ὁ ἐπικαλούμενος Νόμος
ἀληθὲς Νόμος, ἢ μόνον ὑπὸ ψευδὲς πρό-
σχημα τοιοῦτον περιβεβλημένον δημο-
σίαιμα, τίς δύναται νὰ περιορίσῃ τὸν
Δικαστὴν εἰς τὴν ἐξέτασιν μόνον, ἂν πε-
ριεβλήθῃ τὴν βασιλικὴν κύρωσιν; Πρὸς
κατάρτισιν νόμου ἀπατιουμένης τῆς νομί-
μου συμπράξεως πάντων τῶν νομοθετικῶν
σωμάτων, ὁ Δικαστὴς χρεὸς ἔχει νὰ βε-
βαιωθῇ, οὐχὶ μόνον ἂν ἐπῆλθε βασιλικὴ
κύρωσις, ἀλλὰ καὶ ἂν συνέπραξαν τὰ
λοιπὰ νομοθετικὰ Σώματα κατὰ τὸν
νόμιμον τρόπον. Οὐδεμίαν δὲ αὐθεντίαν
παρέχει ἡ κύρωσις τοῦ ἡγεμόνος, οὐχὶ
μόνον διότι ὁ ἡγεμὼν, κατὰ τὰ ἐπικρα-
τήσαντα ἐν ταῖς ὄντως κοινοβουλευτικαῖς
Ἐπικρατείαις ἔθιμα καὶ δόγματα, μό-
νους συμβούλους ἔχων τοὺς Ὑπουργούς,
ὀφείλει νὰ ὑπογράψῃ τοὺς ὑποβαλλομέ-
νους αὐτῷ Νόμους καὶ Διατάγματα ὑπ'
αὐτῶν, παρέχων εἰς αὐτοὺς πᾶσαν πί-
στιν, ἐπομένως πρόκειται οὐχὶ περὶ ἡγε-
μονικῆς μαρτυρίας, ἀλλὰ μαρτυρίας ἀπλοῦ
κοινοβουλευτικοῦ Ὑπουργοῦ, οὐχὶ προσέτι, διό-
τι ὅσον σεπτὴ καὶ ἂν θεωρηθῇ ἡ αὐθεντία
τοῦ ἡγεμόνος, οὐδέποτε εἶναι σεπτοτέρα
τῶν διατυπώσεων τοῦ Συντάγματος, ὅπερ
ὀβελίζεται ἐξ ὀλοκλήρου, ἀναριθμησίμου
εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν τοῦ ὀφειλομέ-
νου εἰς τὴν ἡγεμονικὴν μαρτυρίαν σεβασ-
μοῦ (διότι οὕτως ὁ ἡγεμὼν δύναται νὰ
σφετερισθῇ ὅλην τὴν νομοθετικὴν Ἐξου-
σίαν), ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τῆς κυ-
ρώσεως ὁ Βασιλεὺς δὲν καλεῖται ὑπὸ
τοῦ Συντάγματος νὰ πιστοποιήσῃ τὴν
προσφάσαν ἐπιψηφίσιν ὑπὸ τῶν νο-
μοθετικῶν σωμάτων, πολλῶν δὲ μᾶλ-
λον τὸ ἔγκυρον τῆς ἐπιψηφίσεως τῶν

πρὸς κύρωσιν ὑποβληθέντων αὐτῷ νομο-
θετημάτων, ἀλλ' ἀπλῶς νομοθετεῖ καὶ
οὗτος ὡς ἄλλο νομοθετικὸν Σῶμα, οὐ-
τινος ἡ νομοθετικὴ ψήφος εἶναι ἀναγκαι-
αία εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ Νόμου.

Ἄλλ' ἐν Γερμανίᾳ δικαίως μέχρι τι-
νὸς δυνάται νὰ ὑποστηριχθῇ καὶ ἡ ἐναν-
τία γνώμη, οὐ μόνον διότι ἀπαγορεύεται
ρήτῳ τῇ δικαστικῇ Ἐξουσίᾳ τὸ ἐλέγ-
ξαι τὸ κύρος τῶν Νόμων κατὰ δύο ἐκ
τῶν γερμανικῶν συνταγμάτων, τὸ αὐ-
στριακὸν καὶ τὸ πρωσικόν (ἄρθρ. 106),
ἀλλὰ διότι καὶ αὐτὰ τὰ μὴ καθιερούμενα
ὀρισμένως τοιαύτην διάταξιν λοιπὰ γερ-
μανικὰ συντάγματα ἀναγνωρίζουσιν εἰς
τὸν ἡγεμόνα τὴν κυριωτάτην καὶ εὐρυ-
τάτην ἀντιπροσωπείαν τῶν Ἐθνῶν καὶ
ἐξ αὐτοῦ θεωροῦσι πηγαζούσας πάσας
τὰς λοιπὰς Ἐξουσίας, ἐπομένως καὶ τὴν
δικαστικὴν.

Ἐν Ἑλλάδι δ' ὅμως, ὅπου ρητῶς κα-
θιεροῖ τὸ Σύνταγμα ὅτι πᾶσαι αἱ Ἐξου-
σίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Ἐθνους καὶ
ἀντιπροσωπεύουσιν ἐπομένως τὸ ἔθνος
ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἰδιαίτερων αὐτῆς καθη-
κόντων ἐκάστη, νομίζομεν ὅτι δὲν ἔγ-
χωρεῖ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία περὶ τοῦ
δικαιώματος τῶν Δικαστηρίων εἰς τὴν
ἐξέτασιν τοῦ τυπικοῦ κύρους τῶν Νόμων.

Ἐν Γαλλίᾳ, καθ' ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον
γινώσκω, οὐδεὶς ποτε ἡμφισβήτησε τὴν
ἀρχὴν τοῦ μὴ ὑποχρεωτικοῦ διὰ τὰ Δι-
καστήρια Νόμων, ἀντισυνταγματικῶν τὴν
γένεσιν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ λίξει
Lois § 186 ὁ Dalloz, παραθέτων σκέ-
ψιν τινὰ τῆς ἀπὸ 25 Μαΐου 1814 ἀπο-
φάσεως τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας,
καθ' ἣν ἀδὲν ἀνήκει εἰς τὸν Δικαστὴν
ἐνὰ κρίνῃ τὸν Νόμον, ἀλλ' ὀφείλει νὰ
ἐφαρμόσῃ ἢ νὰ περιορίσῃ ὅπωςδήποτε
«τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, δι' οἷονδήποτε
λόγον, ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἂν ᾔθελεν εἶ-
ναι οὗτος», ὑποστηρίζει τὴν γνώμην
ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόφασις δὲν ἀφορᾷ

εἰς τὸ ζήτημα, ἂν οἱ ἀντισυνταγματικοὶ Νόμοι ᾖναι ὑποχρεωτικοί, καὶ ὁ Δαλλός δὲν ποιεῖται μνεῖν τοῦ ζητήματος τούτου. "Ἡ τε ἀπόφασις καὶ ὁ Δαλλός, ἀφορμὴν λαμβάνοντες ἐκ τοῦ ζητήματος τῆς ἰσχύος ἀναδραστικῶν Νόμων, ἀποφαινόμενοι ὅτι ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία ὀφείλει νὰ ἐφαρμόζη τὸν Νόμον, ἀνεξαρτήτως τοῦ καλοῦ ἢ κακοῦ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ. Ἀλλὰ τίς ἀμφισβητεῖ τοῦτο; Ἡ δικαστικὴ Ἐξουσία, ὡς ὀρθῶς πᾶρατηρεῖ ὁ Meyer, εἶναι δούλη τοῦ Νόμου ἐν τῇ αὐστηρᾷ ἐκτελέσει, ἐν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἐφαρμογῇ, ἐν τῇ αὐτοφλῇ ὑπακοῇ εἰς τὰς θελήσεις τοῦ Νομοθέτου ἔγκειται ἡ ἐξέτα τοῦ Δικαστοῦ. Ὁ κεκλημένον ἄνθρωπος νὰ βυθιζέται κατὰ τὸν νόμον τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα, ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν Νόμον τοῦτον ἀποτελεῖ τὸ πρῶτιστον καὶ σημαντικώτατον τῶν καθήκοντων αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀκριβῶς, διότι ὀφείλει νὰ ἐφαρμόζη τὸν Νόμον, ὀφείλει νὰ βεβαιώται ἂν ᾖναι Νόμος ὁ ἐφαρμοστέος ὁρισμὸς νόμος δὲ δὲν εἶναι ὁ μὴ νομίμως ἀπορρέων ἀπὸ τῆς νομοθετικῆς Ἐξουσίας ἢ ὁ ἀναρμοδίως ἐκδοθεὶς ὑπ' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸς οὗτος ὁ Meyer, ἐν τῇ αὐτῇ τόμῳ καὶ κεφαλαιῷ τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ συγγράμματος, ἐν ᾧ ἐκφέρει τὰ ἀνωτέρω περὶ τῶν καθήκοντων τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ῥητῶς συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑποχρεωτικοῦ διὰ τὰ Δικαστήρια νόμων ἀπαδόντων οὐσιαστικῶς ἢ τυπικῶς εἰς τὸ Σύνταγμα.

Θ. Ν. Φλωρίτης

Νοσήματα μολυσματικά.

Ἡ ἀποτροπὴ τῆς διαδόσεως τῶν μολυσματικῶν νοσημάτων εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων καθήκοντων τῆς Πολιτείας. Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀνάγκη αὕτη εἰς τὰ καθήκοντα τῶν ἐδικῶν ὑγειονομικῶν καὶ λοιμοκαθαρτικῶν ἀρχῶν, πραγματεύονται τὰ περὶ ὑγειονομείων καὶ λοιμοκαθαρτηρίων ἄρθρα, ἀλλ' ἐιδικώτερον ἐπι-

βάλλεται εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἢ παρεμποδίσαι τῆς μεταδόσεως αὐτῶν. Κατὰ τὸ περὶ τῶν πρὸς τοῦτο καθηκόντων τῆς ἀστυνομίας πραγματευόμενον Δ. τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ ἐμποδισμοῦ τῆς μεταδόσεως τῶν κολλητικῶν ἀσθενειῶν, ἐὰν κατὰ δυστυχίαν κρατῇ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῆς μολυσματικὴ νόσος, οἷον τυφὸς ἢ λοιμὸς, ἡ ἀστυνομία ὀφείλει παραλαβοῦσα εἰς βοήθειαν καὶ ἰατροὺς, νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν αἰτίων αὐτῆς, χωρίζουσα μὲν πρὸ πάντων τοὺς ὑγιαίνοντας ἀπὸ τῶν ἀσθενούντων καὶ συνιστῶσα νοσοκομεῖον ἰδιαίτερον πρὸς νοσηλείαν τῶν ἀσθενῶν (ἄρθρ. 1), προνοοῦσα δὲ περὶ τῆς ἀποτροπῆς τῆς συμβάσεως πολλῶν ἀνθρώπων εἰς στενοὺς χώρους καὶ τοῦ ἀερισμοῦ καὶ καθαρισμοῦ τῶν πραγμάτων καὶ οἰκιῶν τῶν ἀσθενῶν καὶ θανόντων, καὶ ὅταν μάλιστα ἐπικρατῇ λοιμὸς κακοήθης, καὶ περὶ τῆς πυρπολήσεως τῶν πραγμάτων (ἄρθρ. 2). Ἐὰν δ' ἐνσκήψῃ πανώλης, ἡ ἀστυνομία συμπράττει μετὰ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν ἀποκλεισμόν τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς κατοικοῦσι πάσχοντες ἢ ὑποπτοί, διορίζουσα φύλακας ἐκ τῶν κατοίκων ἢ ἐκ τῶν χωροφυλάκων, ἐπικαλουμένη πρὸς τοῦτο τὴν συνδρομὴν τῆς χωροφυλακῆς καὶ κωλύουσα διὰ τῆς βίας τὴν ἐξόδον οἰουδῆποτε ἐκ τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις ταύταις (ἄρθρ. 3). Ἐὰν προσβληθῶσι καὶ τοικοὶ οἰκίας τινὸς ὑπὸ εὐλογίας, ἡ ἀστυνομία ἀποκλείει ἡσυχῶς τοὺς προσβληθέντας, ἐφ' ἔσσαν κρίναι ἀναγκαῖον ὁ ἰατρὸς φροντίζουσα ἐν ταύτῃ νὰ εὐκολύνῃ τὴν προμήθειαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ἂν κατὰ δυστυχίαν ἡ νόσος μεταδοθῇ εἰς πολλὰς οἰκίας, ἀναρτᾶται εἰς τὴν πόλιν ἐκάστης τῶν προσβεβλημένων οἰκιῶν ἐπιγραφή δηλοῦσα τὸ νοσηματώδες τῆς οἰκίας (ἄρθρ. 27 καὶ ἐπ.)· ἂν δὲ ἐπιπολάσῃ τὸ κακόν, μεριμνᾷ νὰ συσταθῇ ἰδιαίτερον νοσοκομεῖον τῶν πασχόντων,

ὑποκείμενον εἰς τὰς περὶ λοιμοκαθαρτη-
ρίων διατάξεις (Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836
ἄρθρ. 34). Κατὰ δὲ τὸ Δ. τῆς 4 Ἀπρ.
1835 περὶ εἰσαγωγῆς τῆς δαμαλίδος ἐμ-
βολιάζονται τὰ νεογνά κατ' αὐτὸ τὸ πρῶ-
τον ἔτος τῆς γεννήσεως αὐτῶν, ἐπιβάλλ-
ει δὲ καὶ ποινὴν προστίμου ὁ ποινικὸς
νόμος (ἄρθρ. 568 καὶ 569) εἰς τοὺς ἀμε-
λήσαντας τοῦ ἐμβολιάσμου τῶν τέκνων
γονεῖς ἢ ἐπιμελητὰς (ὀφείλοντας μάλιστα
ἐν ἀποτυχίᾳ τοῦ κατὰ πρῶτον γενομέ-
νου ἐμβολιάσμου νὰ ἐπαναλάβωσιν αὐτὸν
καὶ μόνον μετὰ τρίτον ἐμβολιάσμον ἀ-
παλλασσόμενους εὐθύνει καὶ εἰς τοὺς προ-
ϊσταμένους σχολείων τοὺς δεξαμένους ἐν
τοῖς σχολείοις αὐτῶν παῖδας μὴ προσαγα-
γόντας ἀπόδειξιν τοῦ ἐμβολιάσμου αὐτῶν.
'Ἄλλ' ἐν καιρῷ πρὸ πάντων εὐλογίας ἡ
ἀρχὴ, καὶ μάλιστα ἡ ἀστυνομικὴ, ὀφεί-
λει, τὸ μὲν ἀπειλοῦσα ἐπὶ καταδιώξει,
τὸ δὲ νοουθετοῦσα καὶ προτρέπουσα, νὰ
προκαλῇ τὸν ἐμβολιάσμον πάντων τῶν
ἀνεμβολιάστων ἢ πρὸ πολλοῦ ἐμβολια-
σθέντων (Δ. 31 Δεκ. ἄρθρ. 31, Δ. τῆς
4 Ἀπρ 1835 ἄρθρ. 20). 'Ἄλλ' ὀφείλει
προσέτι κυριώτατα νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς
ἐπιτοπίου διατηρήσεως δαμαλείου ὕλης ἐν
ἀγαθῇ καταστάσει, διότι ἡ ἄλλοθεν περ-
πομένη ἔνεκα τοῦ ἐξ ἀνάγκης μεσολα-
βοῦντος χρόνου πρὸς αἰτήσιν καὶ ἀποστο-
λὴν αὐτῆς ἀποβάλλει πολλάκις τὴν χρη-
σιμότητα αὐτῆς. Ὡσαύτως δὲ ὀφείλει νὰ
μεριμνᾷ, ὅπως ἀποτρέπηται κατὰ τὸ δυ-
νατὸν ἡ ληψὶς δαμαλείου ὕλης ἐκ προβε-
βηκότων τὴν ἡλικίαν ἢ ἀναδαμαλιζόμε-
νων, διότι ἡ μὲν ἐκ προβεβηκότων ὕλη
δύναται νὰ μεταδώσῃ ὁ τυχὸν ἔχων
οὔτοι ἄλλο νόσημα, ἡ δὲ ἐξ ἀναδαμαλι-
ζομένων δὲν παρέχει τὴν δέυσαν ἀσφά-
λειαν εἰς τοὺς δι' αὐτῆς ἐμβολιαζόμενους.
'Ὅν γένει δὲ ρητέον, ὅτι αἱ ἀστυνομικαὶ
ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι πρὸ ὀρθαλμῶν,
ὅτι τὰ μόνα ἀντίδοτα κατὰ τῆς ἐμφανί-
σεως καὶ διαδόσεως τῆς εὐλογίας εἶναι

κυρίως ὁ ἐμβολιάσμος καὶ ἀναδαμαλι-
σμός, ὡς προφυλάττοντες ἀπὸ προσβολῆς
τοῦλάχιστον ἢ καθιστάντες τὴν νόσον
ἀκίνδυνον, οὐχ ἦτον δὲ ἡ ἀπομόνωσις
καὶ ὁ αὐστηρὸς ἀποκλεισμός τῶν νοση-
σάντων, ἢ μεταφορὰ καὶ ἡ ταφή εἰς
ικανὸν βάθος τῶν θανόντων, ὁ δὲ πλύ-
σεως ἐπιμελοὺς καθαρισμός τῶν ἱματίων,
στρωμνῶν καὶ λοιπῶν εἰδῶν, τῶν γρησι-
μευσάντων αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἰατροῖσιν, ἢ
μὴ ἐνοικίσις ὕγιον ἐν οἷς διαμαρτυρίαις πύ-
σγοντες ἐνοσηλεύθησαν πρὸ τῆς τελείας
καθάρσεως αὐτῶν καὶ ἐν τέλει καθαριότης
οἰκιακὴ καὶ τοπικὴ, τὰ μάλιστα ἐν γένει
συμβαλλομένη εἰς προφύλαξιν καὶ δια-
τήρησιν τῆς δημοσίας ὑγείας.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ δα-
μολιάσμου ἀνάγκη νὰ καταβάλληται προ-
σοχή, ὅπως ἡ ἐν τοῖς δαμαλιδοκομείοις
κατασκευαζομένη δαμαλίς ἢ γυνήσις καὶ
οὐχὶ μίγμα ἀποτελούμενον κατὰ τὸ πλεῖ-
στον ἐκ γλυκερίνης, ὅτε συνήθως ἀπο-
τυγχάνει. Σημειωτέον ὅτι, ἐκτιθεμένων
παρ' ἡμῖν τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων, εἰς
οὓς ἄλλως ὁ νόμος ἐπιβάλλει τὴν ἀπότι-
σιν ἐμβολιαστικῶν δικαιωμάτων ὑπὲρ τῶν
ἀπόρων, εἶναι ὠφέλιμον νὰ προκαλῶσι τὴν
ἐντοίαν προϋπολογισμοῖς ψήφισιν ποσοῦ
ἀναλόγου τῷ πληθυσμῷ τῶν δήμων, ὧν
προϊστανται, ζυγαμένον νὰ ποτὲρρημνιαιῶς
πεντήκοντα περίπου δραχμῶν ἀποζημιώ-
σιν δι' ἕκαστον τῶν ἐμβολιαστών. Ὅπου
τὰν δὲ συμβῇ θάνατος ἐν τῇ πόλει προσ-
βεβλημένου, ἢ ἀστυνομία μεριμνᾷ, ὅπως
ταφῇ ὁ θανὼν ἀπροσπλάστος, καὶ ὡσιν ἡ
καθαρισθῶσι κατὰ τὰς παραγγέλιας τῆς
ὕγιεινῆς πάντα τὰ ἱμάτια καὶ λοιπὰ τῆς
κλίνης τοῦ ἀσθενοῦς ἑπιπλά (Δ. τῆς 31
Δεκεμ. 1836 ἄρθρ. 32), ἀκριβοῦς δὲ τὸ
κατάλυμα τοῦ θανόντος ἢ θεραπευθέντος
ἀσθενοῦς ἐπὶ ὅκτι ἡμέρας καὶ πλυθῶσιν
ἐπιμελῶς τὰ πηλὶνα ἄγγεῖα (ἄρθρ. 33).
Ὅταν δὲ ἀνακαλύψῃ λεπρόν, ὀφείλει
ἡ ἀστυνομία νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς

είσαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὸ λεπροκομεῖον ἢ ἄλλο τι ἀπόκεντρον κατάστημα (ἄρθρον 36). Ἄν δὲ ἐπικρατῇ τάσις εἰς λέπραν, ἢ ἄλλην τινὰ παρεμφερῆ ἀσθένειαν, οἷον σφυροκόωλον, ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀποτροπῆς συνοικεσίων μεταξύ τῶν λεπρῶν, ἢ λεπρῶν καὶ ὑγιῶν, καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας καὶ ἐνεργείας τῶν ἀναγκαιούντων εἰς ἐλάττωσιν ἢ ἀποτροπὴν τῶν νοσογόνων αἰτιῶν, ὅποῃαι ἢ ἀκαθαρσία καὶ τὰ ἀλμυρὰ ἐδώδιμα, ἰδίως οἱ παστοὶ ἰχθύες, ὁ παλαιὸς τυρός, ὁ βαρὺς ἄρτος, οἱ ἄλλαντες καὶ ἢ ἐν κατωγείοις καὶ ὑπογείοις οἰκήμασι κατοικία (ἄρθ. 37, 38 καὶ 39). Ὡσαύτως ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς θεραπείας ἐν ἀπομεμονωμένῃ οἰκίᾳ τῶν πασχόντων ἐξ αἰγυπτιακῆς ὀφθαλμίας (40). Ὡσαύτως ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ προνοῇ περὶ τῆς ἀποτροπῆς τῆς διαδόσεως τῶν ἀφροδισιακῶν νοσημάτων, ἐνεργοῦσα κατὰ τὰς ἐπὶ τούτῳ διατάξεις (ἄρθ. 42). Ὡσαύτως ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς μὴ παραδοχῆς εἰς τὰ δημόσια καταστήματα, καὶ μάλιστα τὰ σχολεῖα, τῶν πασχόντων ἐκ ψώρας ἢ ἀχώρας πρὸ τῆς ὀλοτελοῦς αὐτῶν ἰάσεως (ἄρθ. 46). Ὡσαύτως περὶ τοῦ ἀερισμοῦ καὶ τῆς πλύσεως διὰ χλωρικοῦ ὕδατος ἢ στακτῆς (lessive) τῶν στρωμάτων, φορεμάτων καὶ πανικῶν, ἅπερ ἐχρησίμευον εἰς τὸν ἀποθανόντα ἐκ πνευμονικῆς φθίσεως ἢ ἄλλης μολυντικῆς νόσου (ἄρθ. 47) εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν δ' ἐνέργειαν τοῦ ἀστυνομικοῦ τούτου καθήκοντος ἀποβλέπων ὁ ποινικὸς νόμος, ἐπιβάλλει ποινὴν ἀστυνομικὴν εἰς τὸν ἀποκρύπτοντα εἰς τὴν ἀρχὴν ἱμάτια ἢ ἄλλα ἔπιπλα τῆς καταλειφθείσης περιουσίας ἀνθρώπου ἐκ μολυντικῆς νόσου θανόντος καὶ χορηγεῖ ῥητῶς τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν τῆς ἐκδόσεως διατάξεων περὶ ἐξολοθρεύσεως ἢ καθάρσεως (Ποιν. Ν. ἄρθ. 572). Ὡσαύτως ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ ἐλκύη τὴν

προσοχὴν τῶν διδασκάλων εἰς τὴν τῶν σχολείων ἀπόκλεισιν τῶν πασχόντων ἐκ σπασμοδικῆς βηχὸς καὶ κοκκίτιδος (ἄρθ. 49). Ὡσαύτως ὀφείλει ἅμα πληροφροῦν θεῖσα περὶ τῆς περιπλανήσεως κυνῶν λυσσῶντος ἢ ὑπόπτου οὐ μόνον νὰ ἀνεύρῃ καὶ ἐξοντώσῃ τὸν πάσχοντα κύνα, ἀλλὰ καὶ νὰ διατάξῃ τὴν διὰ σχολείου ἢ ἀλλοσεως περιέδωσιν τῶν ὑγιατινόντων κυνῶν καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν πλανωμένων καθιστάσα προτέτι προσεκτικούς τοὺς δασκώτας τῶν κυνῶν εἰς τὴν ἐπιτήρησιν αὐτῶν καὶ παραγγέλλουσα νὰ παραδώσωσιν αὐτῇ τοὺς κύνας, εἰς οὓς ἤθελον παρατηρήσει συμπτώματα ὑδροφοβίας, ὅπως μετὰ ἱατρικὴν ἐξέτασιν καὶ ἐπιβεβαιώσιν τῆς ἀσθενείας φονευθῶσιν ἢ, ἂν ἀμφιβάλληται τὸ νόσημα, φυλαχθῶσι κατ' ἰδίαν ἐπὶ δαπάνῃ τοῦ κυρίου· τὸ δὲ πτώμα τοῦ λυσσῶντος κυνὸς καταθάπτεται βαθείᾳ καλυπτόμενον δι' ἀσβέστου, πάντα δὲ τὰ πράγματα, τὰ μολυνθέντα ὑπὸ τῶν ἄφρων τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἀφανίζονται (ἄρθ. 51 καὶ 52). Ὅφειλε δὲ προσέτι ἡ ἀστυνομία, ἅμα πληροφροῦνθεῖσα δι' ἐδήχθη τις ὑπὸ λυσσῶντος κυνός, νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς αὐθωρεῖ προσκλήσεως ἱατροῦ ἢ χειρουργοῦ εἰς ἐνέργειαν τῆς δεούσης θεραπείας· ἂν δὲ τυχὸν ἐλλείπῃ τοιοῦτος, νὰ ἐνεργήσῃ τὸν ταχὺν καθάρισμὸν τῆς πληγῆς διὰ τομῶν πεπυρωκτωμένου σιδήρου καὶ καυστικῶν ὀξέων ἢ τοῦλάχιστον τὴν πλύσιν αὐτῆς διὰ ὀσμείας ἄλμης ἢ στακτῆς, καὶ νὰ ἐπιμεληθῇ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, καταβαλλομένης ἐν τοῖς τοῖς· δεούσης προσοχῆς μὴ ὀληθῇ ἢ καὶ ἀπλῶς μολυνθῇ ὑπὸ τοῦ ἀφροῦ ἢ τοῦ σιάλου τοῦ παθόντος· ἂν δὲ τυχὸν ἀποθάνῃ τις ἐκ λύσεως, κατατίθεται τῇ φροντίδι τῆς ἀστυνομίας μετὰ προσοχῆς καὶ ἀπλutos εἰς τὸν κρέββατον καὶ θάπτεται βαθείᾳ· καίονται δὲ τὰ στρωμνὴ αὐτοῦ καὶ λοιπὰ ἱμάτια καὶ ὑπόδηματα καὶ καθαρίζονται οἱ τοῖχοι καὶ

τὸ ἔδαφος τοῦ καταλύματος (ἄρθρ. 51 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ὅτι ἐπικουρος εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀρχῶν περὶ ἀποτροπῆς τῶν μολυντικῶν νοσημάτων ἐπέρχεται ὁ Ποινικὸς νόμος, οὐ μόνον ἐπιβάλλων αὐστηροτάτας ποινὰς εἰς τοὺς ἐκ δολίας προαιρέσεως παραβιάζοντας τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διατεταγμένα καθαρτήρια ἢ ἄλλα κατὰ τῶν λοιμωδῶν νόσων ἀσφαλιστικά καταστήματα, τιμωρῶν αὐτοὺς καὶ διὰ θανάτου ἂν ἐπὶ πλὴν εἰς αὐτὰ μόλυνσις (ἄρθ. 318), ἐπ' αὐτῆς εἰς τοὺς μεταδίδοντας μολυντικὴν νόσον, ἂν ἐκ τῆς ἐθελουσίας μεταδόσεως μολυντικῆς νόσου ἐπὶ πλὴν θάνατος (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 319), ἀλλὰ καὶ ὡς πταίστας τιμωρεῖ διὰ πολυήμερου κρατήσεως ἢ ὀγκώδους προστίμου τοὺς ἀμελοῦντας τῶν προφυλακτικῶν μέσων κατὰ τῶν μολυντικῶν νόσων, δηλονότι 1) τοὺς παραβιάσαντας τὰ διατεταγμένα ἀσφαλιστικά μέσα, 2) τὴν ἐκμισθουμένην ὡς τιθὲν ἢ ὑπερέτριαν γυναῖκα τὴν πάσχουσαν νόσον μολυντικὴν, 3) τὴν ἀποκρύπτοντα εἰς τὴν ἀρχὴν ἑατέα ἢ ἄλλα ἐπιπλατῆς περιουσίας ἀνθρώπου, θάλλοντος ἐκ μολυντικῆς νόσου, ἢ ἐν γνῶσει κτωμένου ἢ πωλοῦντος οἰονδήποτε πρᾶγμα αὐτοῦ, προωρισμένον εἰς ἐξολόθρευσιν. (Ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 570—572). Καὶ χαρακτηρίζονται μὲν ὡς μολυντικά ἢ μολυσματικά νοσήματα ὑπὸ τοῦ Διατ. τῆς 31 Δεκεμ. 1836 ὁ τύφος, ἡ πανώλης, ἡ χολέρα, ἡ εὐλογία ἢ εὐφλογία, ἡ λέπρα, ἡ αἰγυπτιακὴ ὀφθαλμία, ἡ συphilis, ἡ ψώρα, ἡ πνευματικὴ φθίσις, ἡ σπασμωδικὴ βῆξις, ἡ ὑδροφوبία· ἀλλὰ φρονούμεν ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος εἶναι ἀπλῶς ἐνδεικτικὸς, διὸ καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῆς διαδόσεως καὶ οἰουδήποτε ἄλλου μολυντικοῦ νοσήματος, καὶ εἰς τιμωρίαν ποινικὴν ὑποβάλλεται ἢ ἐκ προθέσεως ἢ ἐξ ἀμελείας παραβίσεως τῶν περὶ

τιμωρίας τῶν μολυντικῶν νόσων ὁρισμῶν τοῦ Ποινικοῦ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Νοσήματα μολυντικά τῶν ζῴων.

Ὁ μὲν ἀστυνομικὸς νόμος τῆς 31 Δεκ. 1836 (ἄρθρ. 51 § 6 καὶ 83) προνοεῖ περὶ τῆς προλήψεως ἀπευχταίων κακῶν ἐκ τῆς ἐλευθέρως περιελεύσεως λυσσάντων κυνῶν καὶ ἐκ τῆς διαδόσεως τῆς ἐπιζωστίας (ἥτοι πάσης ἐπιδημικῆς νόσου τῶν ζῴων) τὸ δὲ Διάτ. τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ ἐμποδισμοῦ τῆς μεταδόσεως τῶν μολυσματικῶν ἀσθενειῶν (ἄρθ. 50 καὶ ἐπ.) περὶ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς βλάβης τῆς δυναμένης νὰ ἀπορρεύσῃ ἀπὸ τῶν ἐξ ὑδροφобίας παθόντων κυνῶν. Τὸ δὲ θέσπισμα τῆς 16 Αὐγ. 1853 ἀναγράφει τὰ ληπτέα ὑγειονομικὰ μέτρα εἰς ἀποτροπὴν τῆς ἐπιζωστίας. Σημειωτέον ἰδίως ὅτι ἀσθενεῖαι τινες ζῴων εἶναι ἰδιαίτερας προσοχῆς ἄξιαι, ὅποια λ. γ. ἡ εἰδικώτερον καλουμένη ἐπιζωστία (ἥτοι μολυσματικὴ νόσος ἰδιάζουσα μὲν εἰς τὸν βοῦν, ἥτις ὁμοῦς δύναται νὰ μεταδοθῇ εἰς πάντα τὰ μηρυκαστικά ζῶα, ἡς κύρια χαρακτηριστικά σφοδρὸς πυρετός καὶ ἰδιόρρυθμος φλεγμονὴ τῶν βλεννογόνων, τῶν πεπτικῶν καὶ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων), ἡς ἡ διάδοσις δύναται νὰ περιορισθῇ μόνον δι' ἀμίστου θανατώσεως τῶν πρώτων προσβληθέντων ζῴων, ἐπ' ἧς δὲ ἡ τριχίνωσις, ἥτις, ἐναχέπτουσα τὸ πρῶτον εἰς τοὺς χοίρους, μεταδίδεται καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς τροφῆς ἐκ νωπῶν χοιρείων κρεάτων ἢ τεταριχειμῶνων, ὅτε, ἂν ἀναφανῇ ὅπουδήποτε, ἀναγκαῖον νὰ ἀπαγορεύηται ἡ εἰσαγωγή παντὸς εἶδους χοιρομηρίου, ἀλλάντων, χοιρείου λίπους κλπ. ὅθενδήποτε προερχομένων. Ὁ δὲ ποινικὸς νόμος προνοεῖ περὶ τῆς τιμωρίας τῶν παραβιάζοντων τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διατεταγμένα ἀσφαλιστικά μέσα κατὰ μολυσματικῶν νοσημάτων, τῶν μὴ ἐπιμελουμένων τοῦ ἀπο-

κλεισμοῦ ζώων πασχόντων τῆς μετ' ἄλλων συγκοινωνίας, τῶν πωλούντων ἢ ἄλλων περιφερόντων τεμάχῃ τοιούτου ζώου θανόντος ἢ σφαγέντος κτλ., ὑποβαλλομένων εἰς πρόστιμον ἢ κράτησιν (ἄρθ. 574

—576), τιμωρουμένων δ' ὡς πλημμελήματος ἐάν, διαδοθέντος λύσματος, ἐπῆλθεν ὁ θάνατος ἢ ἡ ζώων (ἄρθ. 428).

Θ. Ν. Φλογα

Ξενοδόχοι. Κατὰ τὸν ἀστυνομικὸν ἡμῶν νόμον ἡ δημοτικὴ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ ἐπιτηρῇ ἀγρύπνως τοὺς ξενοδόχους κατὰ τὴν πρὸς τοὺς ξενιζομένους ἐν τοῖς ξενοδοχείοις αὐτῶν (ἀλλοδαπούς τε καὶ ἡμεδαπούς) συμπεριφορὰν αὐτῶν (ἄρθρ. 49), ἔτι δὲ κατὰ τὴν παροχὴν εἰς τοὺς δαυτομόνας τῶν ἐδωδύμων καὶ ποτῶν (ἄρθρ. 62). Ὅφείλουσι δὲ οἱ ξενοδόχοι κατ' αὐτὸν μὲν τοῦτον τὸν Ἀστυνομικὸν νόμον νὰ ἐγγράφωσι ἐν τοῖς ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας μεμονογραφημένοις βιβλίοις ἄνευ κενῶν διαλειμμάτων τοὺς παρ' αὐτοῖς διανυκτερεύοντας (ἄρθρ. 44), κατὰ δὲ τὸ Διάταγμα τῆς 28 Μαρτίου 1885 περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων νὰ ἀναγγέλλωσι εἰς τὴν ἀστυνομίαν τὴν ἀφίξιν τῶν εἰς τὰ καταστήματα αὐτῶν καταλυόντων ἐντὸς 24 ὥρῶν. Διὰ δὲ τοῦ Ποινικοῦ νόμου ἐπεβλήθη ποινὴ μὲν προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν εἰς τοὺς μὴ ἀναγγείλαντας τῇ ἀστυνομίᾳ ἐγκαιρῶς τὴν ἀφίξιν τῶν ξένων ἢ παρὰ

λιπόντας τὴν ἐγγραφὴν ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν παρ' αὐτοῖς διανυκτερευσάντων ξενοδόχους (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 652), ἢ ποινὴ προστίμου τριάκοντα δραχμῶν εἰς τοὺς μὴ ἀναγγείλαντας κτλ. μὴ ξενοδόχους, μὲν, ξενίζοντας δ' ὅμως ἀνθρώπους (Ποιν. Ν. 693), ποινὴ δὲ προστίμου τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν εἰς τοὺς ξενοδόχους τοὺς νύκτωρ ξενίζοντας ἄλλους ἄνευ ἀδείας (Ποιν. Ν. 693). Ἐπ' ἴσης ὁ Ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων καὶ προστίμου τοῦλάχιστον πέντε δραχμῶν τὸν παρασκευάζοντα πρὸς κοινὴν χρῆσιν τρόφιμα δυνάμενα νὰ καταστῶσι ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγίειαν ἢ φυλάττοντα τοιαῦτα ἐν τόπῳ, ἀγγεῖῳ ἢ κατ' ἄλλον τρόπον δυνάμενον νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτὰ ἐπιβλαβῆ ἰδιότητα ἢ γρῶμενον μὴ προσηκότως γεγανωμένοις χαλκίνοις ἀγγείοις ἢ σκεύεσι κασσιτερίνοις μεμιγμένοις μολύβδῳ (ἄρθ. 582 καὶ 583).

Θ. Ν. Φλοράτης

Ὁδοποιία. Κατὰ τὸν νόμον ΣΞΓ' τοῦ ἔτους 1867 περὶ ὁδοποιίας αἱ ὁδοὶ τοῦ βασιλείου διαιροῦνται εἰς ἐθνικὰς, ἐπαρχιακὰς, δημοτικὰς καὶ ἀγροτικὰς. Καὶ ἐθνικαὶ μὲν εἶναι αἱ συνδέουσαι τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐπαρχιῶν ἢ πρὸς ἀλλήλας ἢ πρὸς λιμένα τινὰ ἢ πρὸς πόλιν τοῦ ἑμέρου κράτους· ἐπαρχιακαὶ δὲ αἱ συνδέουσαι τὰς πρωτεύουσας τῶν δήμων πρὸς ἀλλήλας ἢ πρὸς ἐθνικὴν τινὰ ὁδὸν ἢ πρὸς λιμένα· δημοτικαὶ δὲ αἱ συνδέουσαι τὰ χωρία αὐτῶν πρὸς ἀλλήλα ἢ πρὸς τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ ἢ πρὸς ἐπαρχιακὴν ἢ ἐθνικὴν ὁδὸν ἢ πρὸς δημοτικὰ ἢ ἐπιτόπια καταστήματα ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου κείμενα, ἐπίσης δὲ αἱ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ χωρίοις ἄγυιαι καὶ πλατεῖαι (πλὴν τῶν ἀποτελούσων συνέχειαν τῶν διὰ τῶν πόλεων καὶ κομῶν διερχομένων ἐθνικῶν ἢ ἐπαρχιακῶν ὁδῶν, αἵτινες θεωροῦνται ἐθνικαὶ ἢ ἐπαρχιακαί)· ἀγροτικαὶ δὲ αἱ πρὸς χρῆσιν χωρίου τινὸς ἢ συνοικίας καθιστάμεναι (ἄρθρ. 1 καὶ ἐπ.). Καὶ τῶν μὲν ἐθνικῶν ὁδῶν ἡ κατασκευὴ τελεῖται μόνον δυνάμει εἰδικοῦ νόμου κατὰ τὴν ῥητὴν διατάξιν τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ 2 ἄρθρου τοῦ νόμου ΣΞΓ', ἀλλ' ἐκ τῶν ἐστενογραφημένων πρακτικῶν τῆς 15 Νοεμβρίου 1878 προκύπτει, ὅτι κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ νόμου ΨΙΓ' τῆς 23 Νοεμβρίου 1878 περὶ ὁδικῶν φόρων κατ' ἀρχὴν ἐγένετο δεκτὸν ἐν

τῇ Βουλῇ, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐθνικαὶ ὁδοὶ εἶσι κατασκευαστέαι, ἄρα τῇ ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπόκειται ἡ κατὰ προτίμησιν κατασκευὴ ταύτης ἢ ἐκείνης ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ καταβληθῇ ἡ προσήκουσα μίσθιμα περὶ τῆς κατασκευῆς πασῶν τῶν δὲ ἐπαρχιακῶν καὶ δημοτικῶν ὁδῶν ἡ μελέτη, χάραξις καὶ κατασκευὴ τελεῖται κατὰ τὸ 19 ἄρθρον τοῦ νόμου ΑΝΣ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891 περὶ ἐπαρχιακῶν συμβουλιῶν (ἀντικαταστήσαντος τὸ 3 καὶ τὸ 4 ἄρθρον τοῦ νόμου ΣΞΓ' ὡς εἶχον τροποποιηθῇ διὰ τῶν 1 καὶ 2 ἄρθρων τοῦ νόμου ΨΙΒ') δυνάμει ἀποφάσεως τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου. Τῶν δ' ἀγροτικῶν ὁδῶν ἡ κατασκευὴ τελεῖται κατ' ἀποφασιν τοῦ νομάρχου ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ ἐγγεγραμμένων κατοίκων τοῦ χωρίου ἢ τῆς συνοικίας διαδιβαζομένη αὐτῷ διὰ τοῦ δημάρχου· σημειωτέον δὲ ὅτι, ὁ νομάρχης ἂν αἱ ὑπογραφαὶ αὐταὶ ἀποτελῶσι τὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ ἐγγεγραμμένων, ὀφείλει νὰ ἐγκρίνη αὐτὴν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήψεως αὐτῆς· σιωπήσαντος δ' αὐτοῦ, θεωρεῖται ἐπεληθύσα ἡ ἔγκρισις (Νόμος ΣΞΓ' ἄρθρ. 5).

Σημειωτέον ὅτι πρὸς κατασκευὴν καὶ συντήρησιν τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν καὶ πρὸς συντήρησιν ἐπαρχιακῶν ὁδῶν συνέστη τὸ ρεμίον τῆς ἐθνικῆς ὁδοποιίας διὰ τοῦ νόμου ΣΚΣ' τῆς 20 Ἀπριλίου 1867,

πόρους ἔχον 1) 5 τοῖς 100 ἐκ τῶν τελωνιακῶν δασμῶν, πλὴν τῶν ἐνιαυσίως διατεθειμένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου τῶν 25 ἑκατομμυρίων φράγκων, 2) τὸ ἐν τρίτον τῶν ἐκ τῆς προσόδου τῶν ἐγγείων φόρων εἰσπραττομένων δέκα τοῖς ἑκατὸν καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπικαρπίας καὶ ἐκ τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ζώων πέντε τοῖς ἑκατὸν (ὧν τὸ μὲν ἕτερον τρίτον ὀρίζεται εἰς κατασκευὴν τῶν ἐπαρχιακῶν ὁδῶν καὶ τὸ ἕτερον τρίτον εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τοῖς διαφόροις δήμοις τῆς ἐπαρχίας δημοτικῶν τεχνικῶν ἔργων). (Ἄρθρ. 1 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 4). 3) τὸν δυνάμει τοῦ νόμου ΑΧΞΒ' τῆς 8 Δεκ. 1888 περὶ καταργήσεως τῶν διορίων πρόσθετον φόρον ἐπὶ τῶν ἀμαξηλατῶν (δρ. 10 δι' ἐκάστην ἀμαξάν), ἐπὶ τῶν ἀγωγέων (δρ. 10), καρρῶν (δρ. 10) καὶ πρὸς τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος καὶ ἐπὶ τῶν ζώων (προβάτων μὲν καὶ αἰγῶν ἐνὸς λεπτοῦ κατὰ κεφαλὴν, βοῶν δέ, βοῦδῶν καὶ ἀγελάδων τεσσάρων λεπτῶν, ἱππῶν δέ, ἡμιόνων καὶ καμήλων τριάκοντα λεπτῶν καὶ ὄνων δεκαπέντε λεπτῶν). Ἀλλὰ τὸ ταμεῖον τοῦτο κατελήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΚΕ' τῆς 16 Ἰουλίου 1892, ὁρίσαντος ὅτι τὰ εἰς αὐτὸ ἐπιτιθέμενα ποσοστὰ καὶ οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰσπραττόμενοι πρόσθετοι φόροι εἰσάγονται ἕκαστε εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Διὰ τοῦ νόμου ΒΤΑ' τῆς 10 Ἰουλίου 1895 περὶ συντηρήσεως τῶν ὁδῶν (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ ἔκτῳ Συμπληρώματι, σελ. 432) ὤρισθη ὅτι ἡ συντήρησις τῶν ὁδῶν τοῦ Κράτους ἐκτελεῖται καθ' ὅν τρόπον καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῶν, συντάσσοντος τοῦ ἀρμοδίου μηχανικοῦ λεπτομερῆ προϋπολογισμόν, ὃν ἐξετάζει ἐντὸς ὁρισμένης προθεσμίας τὸ Ἰπουργεῖον καὶ ἐγκρίνει ἢ οὐ, κατὰ τοῦτον δὲ ἐκτελεῖται μειοδοτικὴ δημοπρασία.

Αἱ δὲ ἐπαρχιακαὶ ἑδοὶ κατασκευάζονται δαπάνη τῶν ἐπαρχιῶν ἐκ τῆς πρὸς

τοῦτο ὠριτμέντης ἀναλογίας τοῦ ὀδικοῦ πόρου, ὡσαύτως δὲ αἱ τεχνικαὶ ἐργασίαι τῶν δημοσίων ὁδῶν (δηλονότι αἱ πρὸς σχεδιογράφῃσι τῆς ὁδοῦ, ἡ κατασκευὴ γεφυρῶν, ὀχετῶν, τοίχων, λιθοστρωμάτων καὶ ξηροτοίχων, ἡ θραύσις τῶν βράχων, ἡ δι' ἀμαξῶν μετακόμισις τῶν πρὸς θεμελίωσιν καὶ διάστρωσιν τῆς ὁδοῦ λίθων καὶ ἄμμου, ἡ κατασκευὴ τῶν ἐργαλείων) διὰ τῆς πρὸς τοῦτο ὠρισμένης ἀναλογίας τοῦ δημοτικοῦ πόρου, ἐκ τοῦναντίου δὲ αἱ ἀπλατ' ἐργασίαι τῶν δημοτικῶν ὁδῶν (δηλαδή ἡ δι' ἀλίνης πύσου ἀνόρυξις τῶν τάφρων, ἡ θεμελίωσις καὶ ἰσοπέδωσις τῆς ὁδοῦ, τὰ ἐκχώματα καὶ ἐπιχώματα, ἡ διὰ μονοτρόχου μετακόμισις, ἡ θραύσις τῶν λίθων) τελοῦνται διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατόικων τῶν παρακειμένων αὐτοῖς χωρίων ἢ συνοικιῶν, ὃ ὀρίζουσι τὰ δημοτικὰ συμβούλια (ἄρθρ. 10), ἀποβλέποντα πρὸς τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἐκ τῆς συστάσεως τῶν ὁδῶν ὠφέλειαν· αἱ δὲ ἀγροτικαὶ δαπάνη τῶν προκαλεινόμενων αὐτῇ χωρίων ἢ συνοικιῶν (ἄρθρ. 12). Ἐκτὸς τοῦ Κράτους, τῶν δήμων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν οἱ κύριοι μεγάλων κτημάτων, ὠφελοῦμενοι ἐκ τῆς διελεύσεως τῶν ὁδῶν διὰ μέσου ἢ ἐγγὺς αὐτῶν, συνεισφέρουσι ἀναλόγως τῆς παραγιννομένης ὠφελείας. Τὰ δημοτικὰ συμβούλια παραλαμβάνοντα καὶ ἴσον ὀριθμὸν πολιτῶν, λαμβανομένων διὰ κλήρου ἐκ τοῦ ὀριστικοῦ καταλόγου τῶν ἐνόρκων, ἀποφαίνονται περὶ τῆς ἀναλόγου εἰσφορᾶς τῶν κτημάτων, ἀποβλέποντα πρὸς τὸ ποσὸν τῆς αὐξήσεως τῆς προσόδου τοῦ κτήματος. (Αὐτοδὴλον δ' ἐστίν, ὅτι τὸ κτῆμα ἵνα δασώδης ἢ παραγωγὸν ὀρυκτῶν ἢ πραγμάτων δυσμετακομίσιον, ἡ ὠφέλεια εἶναι μείζων καὶ ἀνωτέρα ἐπομένως ἢ εἰσφορά, εἰς τὴν δέον νὰ υποβληθῇ τὸ κτῆμα)· ἡ δὲ ἀπόφασις αὐτῶν ἐκκαλουμένη δικάζεται ὀριστικῶς καὶ ἀ-

νεκλήτως ὑπὸ ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου (ἄρθ. 14 καὶ 15).

Ὡς παρατηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε (Ὁδηγοῦ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 43), τὸ κύριον μέσον ὃ χρῆται ὁ νόμος πρὸς καθόρθωσιν τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας τῶν δήμων εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐργασία. Αὐτὴ ὀφείλεται ὑπὸ παντὸς ἄρρενος δεκαοκτὼ ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἐγγεγραμμένου ἢ μὴ ἐν τινι δήμῳ, πλὴν τῶν ἐβδομηκονταετῶν, τῶν ἀνικάνων σωματικῶς ἢ διανοητικῶς πρὸς ἐργασίαν, τῶν μὴ κεκτημένων ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν ἐν τῷ δήμῳ καὶ μὴ ἐξασκούντων ἐν αὐτῷ ἐπάγγελμα ἁλλοδαπῶν, τῶν τοῦ κλήρου, τοῦ δημάρχου καὶ τῶν δημορχικῶν καὶ εἰδικῶν παρέδρων καὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν φρουράν (ἄρθ. 16). Συντάσσουσιν δὲ τὸν κατάλογον τῶν κατὰ τὰ ἄνωτέρω ὀφειλόντων τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἐργασίαν οἱ δήμαρχοι μετὰ τῶν δημορχικῶν καὶ εἰδικῶν παρέδρων καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν ἐκλογικῶν καὶ στρατολογικῶν καταλόγων, συμπληροῦντες αὐτοὺς διὰ τῆς προσθήκης τῶν ὑποκειμένων εἰς αὐτὴν καὶ μὴ ἐμπεριεχομένων ἐν αὐτοῖς (ἄρθ. 17). Ὁ ἀνώτατος τῆς ὀργασίας ὅρος ὀρίζεται εἰς ὀκτὼ κατ' ἔτος ἡμέρας· ἄλλ' οἱ ἐν τῷ καταλόγῳ διαιροῦνται ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων (ἐπιτροπομένης ὅμως ἐφύσεως ἐνώπιον τοῦ νομάρχου, ὅστις ἀποφαίνεται ὁριστικῶς) εἰς τέσσαρας τάξεις κατὰ τὴν χρηματικὴν καὶ κτηματικὴν αὐτῶν περιουσίαν· καὶ ἡ μὲν πρώτη τάξις παρέχει ὀκταήμερον ἐργασίαν, ἡ δὲ δευτέρα ἐξαήμερον, ἡ δὲ τρίτη τετραήμερον καὶ ἡ τετάρτη διήμερον (ἄρθ. 18). Ἡ δ' ἐργασία χορηγεῖται κατ' ἐκλογὴν τοῦ ὀφειλοντος διὰ χρημάτων ἢ προσωπικῶς. Καὶ δὲν ὀρίζει μὲν ὁ νόμος τίνι τρόπῳ δηλοῦται ἡ προαίρεσις τοῦ ὑ-

ποκειμένου εἰς προσωπικὴν ἐργασίαν. δι' ἐγκυκλίου δ' ὠρίσθη, ὅτι ὁ δήμαρχος ὀφείλει νὰ ὀρίξῃ τὸν τρόπον καὶ χρόνον τῶν δηλώσεων ἐν προκηρῶσει, μέλη δὲ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὀριζόμενα νὰ παραλαμβάνωσι καὶ καταχωρίζωσι τὰς δηλώσεις ἐν τριπλοτύποις βιβλίοις, προητοιμασμένοις καὶ μεμονογραφημένοις ὑπὸ τοῦ νομάρχου. Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἐκλέξῃ, ὁ ποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἐν τιτίμου τῶν ὀφειλόμενων ἡμεροκαμάτων. Τὸ ἀντίτιμον τοῦτο κανονίζεται ὁριστικῶς ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς καθεστῶσης τιμῆς τῶν ἡμερομισθίων κατὰ τριμηνίαν ὑπὸ τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ δήμου, ἐν οὗ τῇ περιφερεῖᾳ πρόκειται νὰ κατασκευασθῇ ἡ δημοτικὴ ὁδός. Ὁ δ' ἐπὶ τῆς ὁδοποιίας μηχανικὸς ἐπιβάλλει εἰς ἕκαστον προσωπικῶς ἐργαζόμενον ἐργατῆζα, δηλονότι κατ' ἀποκοπὴν ἐργασίας ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν ἐν τῇ ὑπολογισμῷ ἐκτιμήσεων (ἄρθ. 19). Καὶ δυσχετέστερος μὲν ὁ προσδιορισμὸς τῆς κατ' ἀποκοπὴν ἐργασίας, ἀλλ' ἀπαλλάσσει τοὺς τε μηχανικοὺς καὶ τοὺς ἐργαζομένους ἀχληρὰς ἐπιτηρήσεως, καθίσταται δὲ τοὺς ἐργαζομένους καὶ ἐπιμελεστέροισι εἰς ἀποπεράτωσιν τῆς ἐργασίας. Σημειωτέον, ὅτι ὁ νόμος ἐπιβάλλει βαρὺ πρόστιμον (ἐπιτιθέμενον ὑπὸ τοῦ νομάρχου) εἰς τοὺς δημοτικούς ἄρχοντας τοὺς ἀνιστοῦντας ἢ ἀπιστοῦντας κατὰ τὴν συνταξὴν τῶν καταλόγων καὶ ἐπικουροῦντας εἰς τὴν ὑπεκφυγὴν τῆς ὑποχρέωσης τῆς προσωπικῆς ἐργασίας (ἄρθ. 23 καὶ 24). ὀρίζει δὲ ὅτι εἰσπράττονται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ δημοσίων εἰσπράξεων νόμου τὰ ὀφειλόμενα ἡμεροκάματα.

Ἡ δὲ πρόσκτησις τῶν ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ὁδῶν καταλαμβανόμενων ἰδιωτικῶν γαιῶν καὶ κτημάτων βαρύνουσα ἄλλοτε τὸ ταμεῖον τῆς ὁδοποιίας καὶ τοὺς ὀδικοὺς τῆς ἐπαρχίας φέρους (πλὴν τῶν ἐν ταῖς πόλεσι καὶ κω-

μας τμημάτων αὐτῶν, ὧν τὸ ἔδαφος ἀποζημιούται κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ρυμοτομίας τῶν πόλεων καὶ κωμῶν διατάξεις), βεβρύνει ἤδη τὸ δημόσιον ταμεῖον αἱ δὲ ὑπὸ τῶν δημοτικῶν καὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν καταλαμβανόμεναι γαῖαι, ἐθνικαὶ μὲν οὖσαι, παραχωροῦνται δωρεάν, ἰδιωκαὶ δὲ βεβρύνουσι τοὺς δῆμους (ἄρθ. 34). Ἐνεργεῖται δ' ἡ ἀπαλλοτριώσις τῶν γαιῶν καὶ κτημάτων ὑποχρεωτικῶς ἐπὶ ἀποζημιώσει, κανονιζομένη ὑπὸ ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τοῦ νομάρχου (ἡ, τούτου τυχὸν κωλυομένου, ἐκ τοῦ ἀρμοδίου εἰρηνοδίκου), τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ οικονομικοῦ ἐφόρου τῆς περιφέρειας, εἰς ἣν ὑπάγεται τὸ κτῆμα, κατατεθειμένη δὲ ἐν τινι δημοσίῳ ταμείῳ, ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης ἀποποιῇται νὰ λάβῃ αὐτὴν ἡ ἀμφισβητῇται ὁ δικαιούμενος εἰς ἀποζημίωσιν· γνωρίζεται δὲ τὸ ποσὸν τοῦτο τῆς ἀποζημιώσεως καὶ ἡ κατάθεσις παρὰ τῷ ταμείῳ. τῷ ἰδιοκτήτῃ καὶ τοῖς τυχὸν ὑπάρχουσιν ἐνυποθήκοις δανεισταῖς, ὅσας δὲ ἰδιοκτήτης, ἀναμφισβήτητος ὢν, δὲν ἀποδέχεται τὴν ὁρισθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἀποζημίωσιν, ἢ ἄλλως δημοσιεύεται ἡ περὶ τούτου ἀγγελία διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, τὸ δὲ κτῆμα καταλαμβάνεται ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ τοῦτο. Ὅθεν ὅσας δὲν παρίσταται ἀποποιήσις τοῦ δανειστοῦ ἢ ἀμφισβήτησις τοῦ εἰς ἀποζημίωσιν ἔχοντος δικαίωμα, αὐθαρμῶς ὑποχρεοῦται τὸ δημόσιον νὰ εἰσποιῇ τοὺς ἐνυποθήκους δανειστάς. Ὁ δὲ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ἢ ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ὅσας ὑπὸ χρεὼν εἰς ἀποζημίωσιν εἶναι τὸ δημόσιον, δι' αἰτήσεως πρὸς τὸ ἀρμόδιον Πρωτοδικεῖον, ἐπαλλοτρίωνται εἰς τὸν κύριον ἢ κάτοχον τοῦ κτήματος, ἢ ὁ ἐνδιαφερόμενος δι' αἰτήσεως ἐπιδομένης εἰς τὸν Ὑπουργόν, προκαλεῖ τὸν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου προσδιορισμὸν τῆς ἀποζημιώσεως, συνισταμένης εἰς ἣν εἶχε τὸ κτῆμα ἀξίαν

πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ· δικάζεται δ' αὕτη κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν, διατασσομένης ὁμῶς ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου πραγματογνωμοσύνης, ἥτις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸ δικαστήριον. Ἐν τῷ προσδιορισμῷ δὲ τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος οἱ τε πραγματογνώμονες καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως ἐπιτροπὴ ὀφείλουσι νὰ ἀποβλέπωσι πρὸς τὴν μέσην καθαρὰν πρόσδοτον τοῦ κτήματος κατὰ τὴν πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ τριετίαν, ἐὰν ἦναι γνωστὴ καὶ ἀποδεδειγμένη, κεφαλαιοῦντες αὐτὴν πρὸς 5 τοῖς ἑκατόν, ἢ τὴν ἐκ συμβολαίων ἀγοραπωλησίας πρυκύπτουσαν τιμὴν παρακειμένων ὁμοειδῶν κτημάτων κατὰ τὴν πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ὁδοῦ τριετίαν ἢ οἰονόηποτε ἄλλα στοιχεῖον ὀφείλουσι δ' οἱ πραγματογνώμονες νὰ ἀναφέρωσιν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῶν λεπτομερῶς τὰ στοιχεία, εἰς ᾗ στηρίζουσι τὴν κρίσιν αὐτῶν. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ὁδὸς λογίζεται ὡς συστάσα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως καταχωρίσεως τοῦ ἐγκρίνοντος τὴν ρυμοτομίαν ἢ τὴν μεταρρύθμισιν αὐτῆς Β. Διατάγματος ἢ τοῦ ἐγκρίνοντος τὴν χάραξιν ἢ τὴν μεταρρύθμισιν αὐτῆς ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν. Ὑπόκειται δὲ μόνον ἡ ὁριστικὴ ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον τοῦ Ἐφετερίου· δὲν ἐπιτρέπεται δ' αἰτήσεις ἀναιρέσεως (Νόμος ΑΧΜΒ' τῆς 4 Ἰανουαρίου 1888). Οἱ δὲ κάτοχοι ἐθνικῶν γαιῶν, καταλαμβανόμενων ὑπὸ ἐθνικῶν, ἐπαρχιακῶν, δημοτικῶν καὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν, ἔχουσι δικαίωμα νὰ ἀποζημιωθῶσι μόνον διὰ τὸ ἥμισυ τῶν ἐπ' αὐτῶν ὑπαρχουσῶν τυχόν φυτειῶν (Ν. ΣΕΓ' ἄρθρ. 35).—Δέον ἔτι νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ παρόδοι ἰδιοκτητῆται ὀφείλουσι τῇ προσκλήσει τοῦ νομάρχου νὰ φυτεύσωσι δένδρα καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς κατασκευασθείσης ὁδοῦ· ἀμελοῦντες δὲ ὑπόκεινται οὐ μόνον εἰς τὴν δαπάνην

τῆς δενδροφυτείας, ἣν ὑποχρεοῦται ὁ νομάρχης νὰ ἐνεργήσῃ ἀντ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς πρόστιμον μιᾶς δραχμῆς δι' ἑκαστον δένδρον ἀντ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου φυτευθέν· προσδιορίζει δὲ τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν ἐπὶ τῇ δενδροφυτείᾳ ὁ νομάρχης, οὗ ἡ ἀπόφασις ἐκκαλεῖται ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν (Ν. ΣΞΓ' ἄρθρ. 36). Ῥητέον προσέτι, ὅτι οἱ παρὰ τὰς ὁδοὺς οἰκοδομοῦντες ὀφείλουσι νὰ ἐγείρῃσι τοὺς τε περιβόλους καὶ τὰς οἰκοδομάς αὐτῶν δύο τοῦλάχιστον μέτρα μακρὰν τοῦ ἐξωτερικοῦ χείλους τῶν τάφρων, παραλλήλων τῇ διευσθύνσει τῆς ὁδοῦ· ἂν δ' ἐγερθῶσι περίβολοι ἢ οἰκοδομαὶ κατὰ παράβασιν τῶν ὅρων τούτων, κατεδαφίζονται δαπάνῃ τοῦ ἰδιοκτῆτου. Ὅφειλουσι δ' ἐπ' ἴσης οἰπαρόδοι ἰδιοκτῆται προσκαλούμενοι ὑπὸ τῶν νομαρχῶν νὰ κατασκευάζωσι λιθόδημητα γεφυρίδια, ὅπως διέρχωνται τὰς τῶν ὁδῶν τάφρους. Ἀμελοῦντες δὲ τυχόν, μετὰ τρίμηνον ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τοῦ νομάρχου, οὐ μόνον ὑφίστανται τὴν πρὸς κατασκευὴν αὐτῶν διατασσομένην ὑπὸ τῆς ἀρχῆς δαπάνην, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλονται προσέτι εἰς πρόστιμον δέκα μέχρι ἑκατὸν δραχμῶν (ἄρθ. 37) (*Ἴδε καὶ Ὁδηγοῦ δημοσ. καὶ δημοτ. ὑπαλλ. § 193—197).

Σημειωτέον ὅτι τὰ τῆς συντηρήσεως τῶν ὁδῶν διέπει τανῦν ὁ νόμος ΒΓΑ' τῆς 4 Ἰουλίου 1895, καθ' ὃν κατὰ Μάρτιον μῆνα (μέχρι τὸ βραδύτερον τῆς 10 Ἀπριλίου) ἕκαστος μηχανικὸς ἢ νομομηχανικὸς ἐπιθεωρεῖ κατ' ἔτος τὰς ὁδοὺς, συντάσσει δὲ τὸν ἀναγκαῖον τῆς ἐπισκευῆς προϋπολογισμόν, ὃν ὑποβάλλει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον πρὸς ἔγκρισιν, ἐνεργεῖται δ' ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ ἰδία δι' ἐκάστην ὁδὸν δημοπρασία μειοδοτικῇ, ἣς πάλιν τὰ πρακτικὰ ὑποβάλλονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ὅπερ ἡ ἐγκρίνει αὐτὰ ἢ, ἂν ἀκυρώσῃ, διατάσσει τὴν ἐπανάληψιν τῆς δημοπρασίας. Θ. Ν. Φλογαίτης

Οἰκοδομαί. Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ κύριος τοῦ πράγματος δύναται ἀπεριορίτως νὰ ἐνάσκηται τὸ τῆς κυριότητος αὐτοῦ δικαιώματα ἐπ' αὐτοῦ κατ' ἀκολουθίαν δύναται νὰ διαθέσῃ αὐτὸ ὕλικῶς τε καὶ νομικῶς κατὰ βούλησιν ἤτοι νὰ μεταποιήσῃ, καταστρέψῃ, ἐγκαταλίπῃ, ἐκποιήσῃ, δωρήσῃ αὐτό, εἰ γένοιτο δηλονότι νὰ ποιήσῃται χρῆσιν αὐτοῦ καὶ τῶν καρπῶν καὶ παραρτημάτων αὐτοῦ οἷαν ἂν βούληται, νὰ ἐμποδίσῃ εἰς πάντα ἄλλον ἀπὸ τῆς κατοχῆς, ἢ ἀπὸ τῆς γενικῆς ἢ μερικῆς προσβολῆς τῶν τῇ κυριότητος δικαιωμάτων αὐτοῦ δι' ἰδίαν ἀγωγῶν. Ἐπάγονται δ' ὅμως καὶ περιορισμοὶ τῶν τῆς κυριότητος δικαιωμάτων, ὅσους ἂν ἡ ἀπερίοριστος ἐνάσκησις αὐτῶν ἐπηρεάζῃ τὰ δικαιώματα τρίτων, ἰδίως γειτόνων. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτὰς οἰκοπέδων ρυθμίζονται κατ' ἰδίους νόμους καὶ κανόνας, ὧν τὸ σύνολον δύναται νὰ ὀνομασθῇ *οἰκοδομικὸν δίκαιον*, περιλαμβάνον τὰς διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, αἵτινες κανονίζουσι τὰ τῶν οἰκοδομῶν καὶ οἰκοπέδων ἐν σχέσει πρὸς τὰς γειτονικὰς οἰκοδομάς καὶ οἰκόπεδα, τὰ μεσότοιχα, τὰς ἀστικάς δουλείας, τὰς μισθώσεις, τὰς ἐργολαβίας κλπ. Καὶ ἐπὶ τούτων λόγῳ τοῦ ἀπεριορίστου τῆς ἰδιοκτησίας δικαιώματος ὁ κύριος δύναται νὰ οἰκοδομήσῃ κατ' ἰδίαν βούλησιν καὶ κρίσιν, καθ' ὅσον δὲν προσβάλλει τὰ δικαιώματα τρίτων. Ἐκτὸς ὅμως τῆς προσβολῆς ἰδιοκτητικῶν δικαιωμάτων τρίτων δύνανται νὰ προβληθῶσι καὶ οἱ ὅροι, ὧς οὗς συνταρεῖται ἡ ἀσφάλεια, ἡ ὑγίεια κτλ. τῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν κοινῇ βιούντων· ὅθεν τὸ τῆς πολιτείας δικαίωμα πρὸς ὑπερασπισιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος νὰ περιορίσῃ καὶ τὴν ἀπόλυτον ἐνάσκησιν τοῦ τῆς κυριότητος δικαιώματος. Οἱ κανόνες δὲ καὶ τὰ μέσα, οἷς ἡ πολιτεία χρῆται ἐν τούτοις χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος

τος ἐν συνόλῳ. ἀποτελοῦσι τὴν ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν ἀστυνομίαν τῆς πολιτείας, ἐξασκουμένην κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. Ἡ τοιαύτη τῆς πολιτείας ἀστυνομία ἐπιδιώκει εἰδικώτερον τὰ ἐξῆς: α') τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὑγιείας τῶν κατοίκων· β') τὴν πρόληψιν δυστυχημάτων διὰ καταπτώσεως τῶν οἰκοδομῶν· γ') τὴν εὐκολίαν τῆς συγκοινωνίας καὶ καθαριότητα· δ') τὴν ἀσφαλῆ οἰκοδόμησιν καὶ ἐφικτὴν καλλιτεχνικὴν διασκευὴν τῶν οἰκοδομῶν, καθ' ἑαυτὰς καὶ πρὸς ἀλλήλας καὶ καθόλου· ε') τὴν κατὰ τοῦ πυρὸς ἀσφάλειαν. Ἡ δ' ἐφαρμογὴ τῶν πρὸς τοῦτο ἀστυνομικῶν διατάξεων δύναται νὰ τηρηθῇ διττῶς. 1) Ἦτοι ἀναγράφονται ἐν τοῖς σχετικαῖς νόμοις αἱ τηρητέαι διατάξεις, καταλείπεται δὲ ἡ τήρησις αὐτῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πολίτου, καὶ μόνον ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν τοῦ νόμου διατάξεων ἐμειβαίνει ἡ ἀρμοδία ἀρχή, καταγγέλλουσα τὸν παραβάτην ποινικῶς, ἀναστελλομένης καὶ τῆς προόδου τῆς οἰκοδομῆς (Σύστημα ἀνασταλτικόν). 2) Ἡ δὲ μέλλων νὰ οἰκοδομηθῇ οὐδεὶς νὰ λάβῃ ἄδειαν οἰκοδομῆς παρὰ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς, ὑποβάλλων αὐτῇ καὶ τὸ σχέδιον οἰκοδομῆς πρὸς ἑγκρίσιν, καθ' ἣ καὶ ἡ οἰκοδομὴ πρέπει νὰ προβῇ. Αἱ σχετικαὶ παραβάσεις καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τιμωροῦνται ποινικῶς, καὶ αὐτὴ ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ διοικητικῶς δύναται νὰ παρεμποδίσῃ κατεξέφισιν κτλ. (Σύστημα ἐγκριτικόν, ὑπερπεπτικόν, διὰ παραχωρήσεως κτλ.). Καὶ τὸ μὲν πρῶτον σύστημα κατ' ἀρχὴν εἶναι ὀρθότερον, διότι καταλείπει εἰς τὸν οἰκοδομοῦντα μείζονα ἐλευθερίαν, εἰσαχθὲν καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ, προὔποτιθησι δ' ὅμως σύντονον τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς ἐπαγρύπνησιν καὶ ἀπηλλαγμένην φαντασμοῦ· ἀλλὰ παρ' ἡμῶν λειτουργεῖ τὸ δεύτερον (τὸ διὰ παραχωρήσεως ἀδείας) σύστημα.

Ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἐν τῷ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων (§ 202), οἱ παρ' ἡμῶν ἰσχύοντες σχετικοὶ ἀστυνομικοὶ νόμοι: Α') περὶ ἐξασφαλίσεως μὲν τῆς ὑγιείας τῶν κατοίκων τῶν πόλεων καὶ κωμῶν εἶναι τὸ ἰσχὺν νόμου ἐπέχον ἀπὸ 3]15 Ἀπρ. 1835 Β. Διάταγμα περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων καὶ κωμῶν Β') περὶ πρόληψως δὲ δυστυχημάτων διὰ καταπτώσεως τῶν οἰκοδομῶν 1) τὸ ἀπὸ 20 Σεπτ. 1852 Β. Διάταγμα περὶ καταδράσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν, 2) τὸ ἀρ. 35 τοῦ περὶ Νομαρχῶν Διατ. τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845, 3) τὸ ἀπὸ 9 Νοεμβρίου 1867 Β. Διάταγμα περὶ τῶν ἀρμοδίων πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐτοιμορόπων οἰκοδομημάτων· Γ') περὶ δὲ τῆς ἀσφαλοῦς οἰκοδομῆσεως καὶ τῆς διασκευῆς τῶν οἰκῶν καθ' ἑαυτὰς, πρὸς ἀλλήλας καὶ καθόλου καὶ περὶ τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν ἀκωλύτου συγκοινωνίας καὶ καθαριότητος 1) τὸ ἀπὸ 9]21 Ἀπριλίου 1836 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, 2) τὸ ἀπὸ 12]24 Νοεμβρίου 1836 περὶ προσθήκης εἰς τὸ ἄνω διάταγμα, 3) τὸ ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1837 διάταγμα περὶ τοῦ Σχεδίου Ἑρμουπόλεως, 4) τὸ ἀπὸ 2]14 Αὐγούστου 1839 Διατ. περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου Ἑρμουπόλεως, 5) τὸ ἀπὸ 5]17 Ἰουλίου 1842 Διατ. περὶ ἐφαρμογῆς ἀρθρῶν τινῶν τοῦ ἐπὶ τοῦ σχεδίου Ἀθηνῶν Δ. εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις, κώμας καὶ χωρία τοῦ βασιλείου, 6) τὸ ἀρ. 35 τοῦ περὶ καθιόντων τῶν Νομαρχῶν τοῦ Διατ. τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845, 7) τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1852 Β. Διάταγμα περὶ αὐθαγῆτων οἰκοδομῶν, 8) ὁ ΤΝΗ νόμος τῆς 11 76ρίου 1856 περὶ κατασκευῆς πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων, 9) τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 Διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ΤΝΗ νόμου, 10) τὸ ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου 1856 Β. Διάταγμα περὶ

προσδιορισμοῦ τῆς ζώνης τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. 11) ὁ ΣΚΒ' νόμος τῆς 20 Ἀπριλίου 1867 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τῶν πόλεων καὶ κ.μ.ῶν τοῦ βασιλείου. 12) τὸ ἀπὸ 26 Ἀπριλίου 1882 Διάταγμα περὶ βόθρων. Δ') περὶ δὲ ἀσφαλείας κατὰ τοῦ πυρός 1) τὰ ἄρθρα 58 καὶ 59 τοῦ ἀπὸ 31 Δεκ. 1836 Διατάγματος, ἰσχὺν νόμου ἐπέχοντος, περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας, 2) τὰ ἄρθρα 31, 32, 33, Β' § 13 τοῦ Διατ. περὶ καθηκόντων τῶν νομαρχῶν καὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, 3) τὸ ἄρθρ. 2 § 0' τοῦ ἀπὸ 3115 Ἀπρ. 1835 Διατάγματος περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν γραμματείας, 4) τὸ ἄρθρ. 11 § 17 τοῦ νόμου 4146 Ἰανουαρίου 1834 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν· 5) τὰ ἄρθρα 81, 82, 83, 84 καὶ 85 τοῦ διατάγματος τῆς 21 Ὀκτωβρίου 1856· 6) τὰ ἄρθρα 128 καὶ 129 τοῦ Διατάγματος τῆς βασιλ. χωροφυλακῆς τῆς 21 Ἰαν. 1834· 7) τὰ ἄρθρα 17 καὶ 18 τοῦ ἀπὸ 17 Ἰουλίου 1861 Β. Διατ. περὶ συστάσεως διλοχίας σκαπανέων καὶ πυροσβεστῶν· 8) τὸ ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1861 Β. διάταγμα περὶ ἀρμοδιότητος καὶ τῶν σχέσεων τῆς ἀστυνομίας, τοῦ φρουρχείου, τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῶν πυροσβεστῶν κατὰ τὰς πρὸς κατάσβεσιν πυρκαϊῶν ἐνεργείας. Ε') περὶ δὲ δημοσίων οἰκοδομῶν τὸ ἀπὸ 20 Δεκεμβρίου 1836 Β. Διάταγμα περὶ διαθέσεως τῶν πολιτικῶν (=ἀστικῶν) δημοσίων οἰκοδομῶν. ς') Ἐνταῦθα δὲ δύναται τις νὰ κατατάξῃ καὶ τοὺς ἐπομένους δύο περὶ συνοικισμῶν νόμους: 1) Τὸν ἀπὸ 5 Ἰαν. 1866 ΡΜΘ' νόμον καὶ 2) τὸν περὶ παραχωρήσεως οἰκοπέδων ἐν συνοικισμοῖς τῆς 26 Μαΐου 1082 ϞΟΗ'· Ἐξεταστέον ἐν συντόμῳ τοῦς κυριωτάτους τῶν νόμων τούτων.

Αὐτόδηλον, ὅτι ἡ θέσις τῶν πόλεων, ὃ ἄλλ' καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τρία ἀντικείμενα,

μεν, εἰς ᾧ πρὸ πάντων ὀφείλει νὰ προσέχῃ ὁ θεμελιωτῆς πόλεως ἡ κώμη· Καὶ πρῶτον προσήκον ἡ θέσις νὰ ᾗ τοιαύτη, ὥστε ἡ συγκοινωνία πρὸς τὴν πόλιν νὰ ᾗ εὐχερὴς κατωρθωτή· ἔτι δὲ μᾶλλον νὰσφαλίζῃ τὴν ὑγίειαν τῶν κατοικούντων, ὅθεν νὰ ἀπέχῃ τελευτῶν καὶ νοσηρῶν τόπων καὶ νὰ μὴ προσβάλληται ὑπὸ πολλῆς θερμότητος ἢ δυνατοῦ φύχους. Οὐχ ἥττον ἀφεύκτως ἀναγκαῖον νὰ οἰκοδομῇται πᾶσα πόλις καὶ κώμη ὅπου ὑπάρχει πότιμον καὶ ὑγιεινὸν ὕδωρ, ἢ τοῦλάχιστον εὐχερὴς δύναται νὰ προμηθευθῇ καὶ ἐν ποσότητι ἐπαρκούτῃ ἀνέτως εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἐνοικούντων. Περὶ πάντων τούτων προνοεῖ τὸ Διάταγμα τοῦ 1835 ἐν ἄρθροισιν 1—4. Τὸ δὲ 6 ἄρθρον αὐτοῦ, πραγματευόμενον περὶ ὕδων, ὀρίζει ὅτι πρέπει νὰ ὡσὶν εὐθεῖαι καὶ ὀρθογώνιοι, ἐγκαταίως τοιθεμέναι πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, ἵνα πάντα τὰ μέρη τῆς πόλεως προσβάλλωνται ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἔτι δὲ κατὰ τὸ πλάτος οὕτε στεναί, ἄλλ' οὕτε καθ' ὑπερβολὴν πλατεῖται πρὸς ἀποφυγὴν μεγάλου καύσματος ἐν τῷ θέρει δι' ἑλλειψιν σκιᾶς. Ῥητοῦ δὲ ὁδοὺς στενωτέρας τῶν ἐξ μέτρων δὲν ἐπιτρέπει τὸ Διάταγμα. Δι' πλατεῖται κατὰ τὸ 7 ἄρθρον πρέπει νὰ ὡσιν ἱκαναὶ καὶ σύμμετροι, ἄλλ' οὐχὶ καὶ ὑπερμεγαλοῖς. Ῥητέον ἐν τούτοις, ὅτι τὸ Διάταγμα δὲν προεῖδε περὶ παραδείσων (δανοδροφυτευμένων πλατειῶν) ἐντὸς τῶν πόλεων, ἀναγκασιότατων τὸ θέρος πρὸς ἀναψυχὴν τῶν πολιτῶν. Ὁ νομοθέτης περιωρίσθη (ἄρθρ. 26 τοῦ Διατάγματος) νὰ διατάξῃ νὰ γίνωνται εἰς τὰ περίε καὶ πλησιέχωρα μέρη τῶν πόλεων καὶ κ.μ.ῶν περίπατοι καὶ ἄλωαι ἐκ χαρποφόρων ἢ τοῦλάχιστον σκιερῶν δένδρων· ἄλλ' ὁμως οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ ἐλήφθη μέχρι τοῦ νῦν ἡ δέουσα φρονεῖς περὶ κατασκευῆς τοιούτων. — Τὸ δὲ

8 ἄρθρον προβλέπει τὰ περὶ λιθοστρω-
 σίας τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τῶν πό-
 λεων καὶ λιθοστρώτων πεζοφόρων. —
 Τὸ δὲ ἄρθρον 9 πραγματεύεται περὶ αὐ-
 λῶν καὶ ὁχετῶν πρὸς ἐκροὴν ὑδά-
 των καὶ ἀκαθαρσιῶν. Περὶ δὲ ὑπονόμων
 ἐξεδόθη κατὰ τὸ 1856 εἰδικὸς ὁ ΤΝΗ'
 νόμος περιέχων καὶ τὰ περὶ πεζοδρο-
 μίων. — Τὸ 10 ἄρθρ. ὁρθότατα ἐπιτάσσει
 ἵνα ἐν ταῖς κώμας ἢ μὲν ἐκκλησίαι, τὸ
 σχολεῖον, τὸ δημαρχεῖον καὶ τὰ τοιαῦτα
 καταστήματα κτιζῶνται ἐν τῇ μέσῃ τῆς
 κώμης, περὶ δὲ κτιζῶνται αἱ οἰκίαι τῶν
 χωρικῶν κυκλικῶς ἢ ἐν σχήματι τετρα-
 γώνου μετὰ κήπων, ἢ δὲ λιθόστρωτος ἢ
 μεγάλη ὁδός. Ἄλλ' ὁ δυστυχῶς οὐδαμοῦ
 σχεδὸν τοῦ Κράτους ἐτηρήθη ἡ σοφὴ
 αὐτῇ τοῦ Διατάγματος διάταξις, εἰ καὶ
 οὐκ ὀλίγαι κώμαι ἐγένοντο μετὰ τὴν τοῦ
 Διατάγματος ἔκδοσιν ἀπὸ τοῦ 1836. Τὸ
 Ἡράκλειον ἴσως μόνον ἀποτελεῖ ἐξαίρε-
 σιν. — Τὸ ἐνδέκατον ἄρθρον πραγματεύεται
 περὶ προμηθείας τοῦ διὰ τὰς πόλεις καὶ
 κώμας ἀναγκαίου ποτίμου ὕδατος δι'
 ὕδραγωγείων, δεξαμενῶν καὶ φρεάτων.
 Τὰ ὕδραγωγεῖα συμβουλεύει ἵνα γίνωνται
 διὰ σωλήνων ὑπογείων, καταβαλλομένης
 ὅμως τῆς δεούσης προσοχῆς νὰ μὴ μο-
 λύνωνται τὰ ὕδραγωγεῖα, αἱ δεξαμεναὶ
 καὶ τὰ φρέατα. Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν
 αἰδηρῶν σωλήνων ἀρκοῦντως προφυλάσ-
 σονται τὰ ὕδραγωγεῖα, περὶ τῶν φρεά-
 των δ' ὅμως δὲν ἐτηρήθησαν αἱ διατάξεις
 τοῦ ἄρθρου 12, καὶ διὰ τοῦτο ἐν Ἀ-
 θήναις τοῦλάχιστον δυσκόλως τις δύναται
 νὰ χρησθῇ πρὸς πόσιν ὕδατι φρέα-
 τος. Τὸ περὶ βόθρων Διάταγμα τοῦ 1882
 οὐκ ἐφαρμόζεται δεόντως οὔτε ὑπὸ τῶν
 οἰκοδομούντων, οὔτε ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρ-
 χῆς. — Τὸ ἄρθρ. 13 ἀπαγορεύει τὴν ἐπιχει-
 ρῆσιν οἰκοδομῆς οὐ μόνον εἰς τοὺς δήμους
 πρῶτης καὶ δευτέρας τάξεως ἄνευ προη-
 γουμένης ἀδείας τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς
 πάντα ὄντων, ὅπου ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ

ἡ παρ' αὐτῇ ἐμπειροτέχνη (μηχανικοί)·
 μόνον δ' ἡ εὐτέλεια τῆς ἀξίας τῆς οἰκο-
 δομῆς ἀπαλλάσσει τὸν οἰκοδομοῦντα τῆς
 ἀδείας, ἀλλὰ καὶ ὁ ποινικὸς νόμος ἐν
 ἄρθρῳ 598 τιμωρεῖ διὰ προστίμου τὸν
 ἄνευ σχεδίου ρητοῦ, ἐγκεκριμένου παρὰ
 τῆς ἀρχῆς, ἐπιχειροῦντα εἰς πόλεις οἰκο-
 δομῆν ἢ οὐσιώδη ἐπισκευὴν κτιρίου. Τὸ
 εὐτέλές ἢ οὐσιῶδες τῆς οἰκοδομῆς κρίνε-
 ται ὑπὸ τοῦ παρέχοντος τὴν ἄδειαν μη-
 χανικοῦ. Διάταγμα δὲ εἰδικὸν τῆς 25 Φε-
 βρουαρίου 1836 ἐπέβαλε φόρον δραχμῶν
 πέντε ὑπὲρ τῶν δήμεων διὰ τὰς τοιαύτας
 ἀδείας. Ἐν τῇ αὐτῇ 13 ἄρθρῳ προβλέ-
 πει ὁ νόμος καὶ κατὰ τοῦ ὕψους τῶν οἰ-
 κοδομῶν, ἀπαγορεύων ἰδίως ὅπου γίνονται
 σεισμοὶ νὰ ἔχωσιν αἱ οἰκίαι πλέον τῶν
 δύο ὁροφῶν προνοεῖ προσέτι, ἀποβλέπων
 πρὸς τὴν ὑγίαν τῶν ἐνοικίων, περὶ τῆς
 τοποθεσίας τῆς καπνοδόχης καὶ τῶν ἀπο-
 πάτων, καὶ ἐνεκα τοῦ κινδύνου τῶν πυρ-
 καῖων περὶ τῆς στέγης καὶ τῆς σκεπῆς.
 — Τὸ 14 ἄρθρον ἀπαγορεύει τὴν ἐν τῇ
 ἐξωτερικῇ τῶν οἰκιῶν χρῆσιν λαμπρῶν
 χρωμάτων ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν ὄρασιν (τοῦ
 ἐρυθροῦ, βαθιοῦ κιτρίνου καὶ λευκοῦ),
 ὡς καὶ τῶν ἐλαιομίκτων βαφῶν, οὐσῶν
 ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν ὑγίαν καὶ ἐν τῇ ἐσω-
 τερικῇ τῶν οἰκιῶν. — Τὸ 15 ἄρθρον ἀπα-
 γορεύει τὴν κατοικησιν νεοκτιστῶν οἰ-
 κιῶν πρὶν ἢ ξηρανθῶσιν οἱ τοῖχοι ἐντε-
 λῶς. Τὴν δὲ περὶ τῆς ἀποξηράνσεως
 κρίσιν καταλείπει ὁ νόμος εἰς τὴν ἀστυ-
 νομίαν, ὡς καὶ πασῶν τῶν λοιπῶν τοῦ
 Διατάγματος διατάξεων τὴν ἐπιτήρησιν.
 — Τὸ 16 ἄρθρον πραγματεύεται περὶ
 καταλλήλου τοποθετήσεως τῶν δημοσίων
 κτιρίων. Ἐπειδὴ ταῦτα ὑποτίθεται ὅτι
 ἔσονται μεγέλοπρεπέστερα τῶν ἰδιωτι-
 κῶν, ἐπιτάσσει ὁ νόμος νὰ κτιζῶνται εἰς
 θέσιν πανταχοῦθεν περίοπτον. — Οἱ δὲ σταυ-
 λοι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 17) ἀνάγκη
 νὰ οἰκοδομῶνται μετὰ τῶν κατοικιῶν
 τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τόπους κατωφε-

ρεῖς διὰ τὴν ἀπορροήν τῶν ὑγρασιῶν. Ἄλλ' ἐν ταῖς κώμαις, ὅπου ἐλλόγως εἰκάξει ὁ νομοθέτης ὅτι τὰ σταυλισθησόμενα ζῶα ἔσονται ὀλίγα, ἐφαρκεῖται εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ σταύλου ἀπὸ τῆς κατοικίας διὰ διαφράγματος (μεσοτοίχου). — Τὸ δὲ 18 ἄρθρον προβλέπει περὶ ἀνεγέρσεως ἐν καταλλήλῳ θέσει τῶν νοσοκομείων, φρενοκομείων, εἰρκτῶν καὶ ἐργατικῶν φυλακῶν. Ἐπιτάσσει δὲ ταῦτα νὰ ἀνεγείρονται *δοσὸν εἶναι δυνατόν ἐκτὸς τῆς πόλεως* ἢ τοῦλάχιστον εἰς ἐλευθέρως ἀεριζόμενα χωρία. — Κατὰ δὲ τὸ 10 ἄρθ. τοῦ Διατ. ἀπαγορεύεται ἡ ἄνευ ἀστυνομικῆς ἀδείας ἀνεγερσις βιομηχανικῶν ἢ τεχνικῶν καταστημάτων, ἅπερ ἐπιβλαβῶς ἢ ἐπικινδύνως ἐπηρεάζουσι τὰς γειτνιαζούσας κατοικίας, τοιαῦτα δὲ ἀπαριθμεῖ τὰ ἐργαστήρια, ὅπου κατασκευάζονται τὸ ἄμυλον, αἱ μουσικαὶ χορδαί, τὸ νιτρικὸν ὀξύ, τὸ σιλβωτικὸν μίγμα, τὸ ἀμμωνιακὸν ἄλας, τὸ ἀρσενικόν, αἱ κηρωταί, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπ' ἴσης τὰ πυροτεχνεῖα, οἱ κοπῶνες, αἱ κάμινι τοῦ γύψου καὶ τῆς ἀσβέστου κτλ. Τὸ αὐτὸ ἄρθρον ἀπαριθμεῖ ἄλλα καταστήματα, ἅπερ δὲν μακρύνονται μὲν ἀπὸ τῶν κατοικιῶν, δέονται δ' ὅμως τῆς ἀδείας τῆς ἀστυνομίας, ἀλλὰ καὶ τῆς συγκαταθέσεως τῶν γειτόνων, τοιαῦτα δὲ ἀναφέρει ὁ νόμος τὰ ψιμυθουργεῖα καὶ ἐν γένει τὰ ἐργαστήρια χημικῶν ἀναλύσεων ἢ κατασκευῶν, τὰ πιλοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, βυρσοδεψεῖα, βαφεῖα, χοιροστάσια, χλωρογναφεῖα καὶ πισσωτήρια. Περὶ δὲ τῶν ἀλικῶν ὀρίζει ὅτι πρέπει νὰ τάσσονται ὑπὸ τοὺς ἐπικρατοῦντας ἀνέμους τῶν πόλεων. Εἰς τὸ ἄρθρον δὲ τοῦτο ὑπαίχεται καὶ τὸ κατὰστημα τοῦ φωταερίου, περὶ οὗ ἐξεδόθη ὁ ἀπὸ 15 Μαΐου 1857 γ' νόμος περὶ τοῦ δι' αἰρίου (gaz) φωτισμοῦ πόλεως τινος, καὶ τὸ δυνάμει τοῦ νόμου τούτου, καὶ τοῦ ἁρθροῦ 19,

περὶ οὗ ὁ λόγος, τοῦ ἀπὸ 3 Ἀπριλίου 1835 Διατάγματος, ἐκδοθὲν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1858 Β. Διατάγμα περὶ τῶν καταστημάτων τοῦ δι' αἰρίου φωτισμοῦ, ὅπερ ἐν ἄρθροις 22 ἀναγράφει τὰ περὶ κατασκευῆς καὶ τοποθετήσεως τῶν καταστημάτων τούτων. Ὅθεν ἀπαιτοῦνται ἀστυνομικῆς ἀδείας εἰς ἀνέγερσιν βιομηχανικοῦ ἢ τεχνικοῦ καταστήματος. Ἐπὶ ταῖς ἀνεγερθεῖς ἄνευ ἀδείας, κατασκευαίται τὸ ἐγερθὲν εἰς κατεδάφισιν. ὅμως δοθῇ παρανόμως ἀστυνομικὴ ἀδεια δύναται μὲν βεβαίως ὁ δὲ τὴν ἀδεια νὰ καταγγεῖλθῃ, ἀλλ' ἡ δοθεῖσα ἔχει νομικῶς κύρος καὶ κατ' ἀκολουσίαν δὲν δύνανται τὰ ἀστικά δικαστήρια διατάξωσι τὴν κατάργησιν ἢ τροποποίησιν τῆς περὶ ἀδείας διοικητικῆς πράξεως· δύναται δ' ὅμως ὁ βλαπτόμενος ἐνοχλούμενος γείτων ἐκ τῆς ἐκπομπῆς καπνοῦ ἐκτάκτου καὶ ἀφθόνου ἢ μεταλλικῆς καὶ βλαπτικῆς δυσωδίας, προσερχομένης ἐκ τῆς ἐν τῷ καταστήματι ἀστυνομικῆς βιομηχανίας ἢ τέχνης, νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τὰ ἐν τῷ ἀστικῷ νόμῳ ὀριζόμενα (Συνεδρ. ἀποφ. 1857). — Τὰ δὲ σφαγεῖα πρέπον (ἄρθρ. 20) οἰκοδομῶνται ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὴν θάλασσαν, ποταμὸν ἢ ρύακα, καὶ ἐν τῇ σελήνῃ οὐχὶ συχνὰ τοῖς ἀνέμοις χιςτον πνέουσιν ἀνεμοὶ πρὸς τὴν πόλιν καὶ νὰ διατηρῶνται πάντοτε καθάρως. Τὰ πεταλωτήρια ὁ νόμος ἐπιτρέπει νὰ ὑπάρχωσιν ἐντὸς αὐλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων πλατειῶν νὰ ἐργάζωνται μόνον τὰ πεταλωτὰ (ἄρθρ. 21). — Τὰ ὀσμήνη ἀποσώδη καὶ βαρσιᾶν ἀποφέροντα ἢ ὀσμήνη προξενούντα μαγαζεῖα ἐπιτάσσει ὁ νόμος νὰ τοποθετῶνται εἰς ἀποκέντρους τῆς πόλεως συνοικίας (ἄρθρ. 22). Ἐκδοθέντος νόμος (ἄρθρ. 23) ἐννοεῖ τὰ καταστήματα ὅπου ἐκδέρονται τὰ θνήσκοντα ζῶα, καὶ ἐκεῖνα, ὧν τὸ δέρμα δύναται νὰ ἔσται

χρήσιμον εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰ δὲ ἐκ-
 δαρῆντα ζῶα ὀρίζει νὰ κατορύττωνται.
 Τὸ 24 ἄρθρον, προβλέπον περὶ τῆς θέ-
 σεως τῶν νεκροταφείων, ὀρίζει ὅτι κατα-
 σκευαστέα ταῦτα εἰς ἰκανὴν ἀπὸ τῆς πό-
 λεως ἢ κώμης ἀπόστασιν, παραπέμπει
 δὲ εἰς τὸ ἀπὸ 28 Μαρτίου 1834 Β. Διά-
 ταγμα, δι' οὗ κανονίζονται τὰ τῆς κατα-
 σκευῆς νεκροταφείων δαπάνη τῆς δημο-
 τικῆς ἀρχῆς περὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν
 νεκρῶν, νεκροτομίας κτλ., περὶ οὗ εἴπομεν
 τὰ εἰκόστα ἐν λ. Ἐνταφιασμός. Τὸ δὲ 25
 τοῦ Διατ. ἄρθρον προνοεῖ περὶ τῶν ὁδῶν
 καὶ πλατειῶν, ἵνα μὴ ἐν καιρῷ οἰκοδομῆς
 ἐμφράττωνται ὑπὸ τῶν καταπιπτόντων
 ἐρειπίων, μηδὲ διὰ φορτώσεως καὶ ἐκ-
 φορτώσεως διαφόρων ἀντικειμένων ἐμπο-
 δίζεται ἡ δέουσα κυκλοφορία τῶν διαβα-
 τῶν καὶ τῶν ὀχημάτων κτλ. Περὶ τῶν
 σχετικῶν παραβάσεων ὑπάρχει καὶ ποι-
 νικὴ διάταξις (ἄρθρ. 728 τοῦ ποιν. νό-
 μου), τιμωροῦσα προστίμῳ τὸ πολὺ εἴ-
 κοσι δραχμῶν τὸν παραβάτην, καὶ μέχρι
 πεντήκοντα δραχμῶν, ἐὰν ἡ παράβασις
 συμβῇ ἐν νυκτί. Τὸ ἄρθρον ἐν εἰλεί 26 τοῦ
 Διατ. προβλέπον, ἵνα τὰ περὶ τὰς πό-
 λεις καὶ κώμας μέρη ὧσιν εὐάρεστα, ἰδίως
 κατὰ τὸ θέρος, πρὸς ἀναψυχὴν τῶν κα-
 τοίκων κατὰ τοὺς καύσωνας, διατάσσει
 τὴν κατασκευὴν περιπάτων καὶ ἀλωῶν,
 φυτευσμένων καρποφόρων ἢ σκιερῶν δέν-
 δρων. Εἶδομεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ Διά-
 ταγμα δὲν ἐπιτρέπει δενδροστοιχίας εἰμὴ
 εἰς τὰς μεγάλας πλατείας καὶ εὐρυχωρο-
 τάτας οὐδὲ τῶν πόλεων, φρονούμεν δὲ,
 ὅτι ἐὰν προνοεῖτο καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως
 νὰ ὑπάρχωσι κῆποι κατὰφυτοι κεκτη-
 μένοι σκιερὰ δένδρα καὶ σχετικῶς ἐπαρκῆ
 ὕδατα, ἡ ἀναψυχὴ τῶν κατοίκων ἐν
 ταῖς ἡμέραις τοῦ καύσωνος τοῦ θερούς
 οὐκ ἔτο μεγάλη καὶ εὐχάριτος. Ἀλλὰ καὶ
 ἡ διάταξις αὕτη τοῦ Διατ. δὲν ἐξετελέσθη.
 Οὐδεμία δὲ τῶν πέραν τῶν Ἀθηναίων ὁδῶν
 δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχουσα δένδρα σκι-

ερά, ὅποια ἡ ἀνάγκη τοῦ τόπου κατὰ τὸ
 θέρος ἀπαιτεῖ. — Τὸ δὲ ἄρθρον 27 τοῦ νό-
 μου ἀνατίθησι τὴν φροντίδα τῆς ἀκρι-
 βοῦς φυλακῆς τῶν ἐκτεθειμένων ὀρισμῶν
 εἰς τὴν σύστασιν τῶν πόλεων καὶ κω-
 μῶν, ἐκτὸς τῆς ἀτυνομίας, (ἄρθρ. 15),
 καὶ εἰς τοὺς νομάρχας καὶ δημάρχους,
 ὡς καὶ ὅταν πρόκειται νὰ γίνωσι με-
 γάλαι μεταβολαὶ ἐντὸς τῶν πόλεων καὶ
 χωρίων. Ἡ ἐπιτήρησις δὲ καὶ φρον-
 τὶς τῆς παραφυλακῆς τῶν διατάξεων
 τοῦ νόμου ὀρίζεται ὅτι πρέπει νὰ γίνηται
 οὐ μόνον διὰ νομοθεσίας καὶ συμβουλῆς
 πρὸ τῆς ἐκτελέσεως καὶ κατὰ τὴν ἐκτέ-
 λεσιν, ἀλλ' ὀφείλουσιν οὗτοι καὶ νὰ κατα-
 διώκωσι τὰς παραβάσεις τὰς σχετικὰς
 κατὰ τὰ ἄρθρα 598—609 καὶ 697—700
 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Σχετικὰ δὲ πρὸς τὸ περὶ σχεδίου τῶν
 πόλεων θέμα ἐξεδόθησαν τὰ ἐξῆς νομοθε-
 τήματα: 1) τὸ ἀπὸ 9]21 Ἀπριλίου
 1826 Διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ
 σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηναίων ἐξ ἄρθρων
 12. 2) Τὸ ἀπὸ 12]24 Νοεμβρίου 1836
 Διάταγμα περὶ προσθήκης εἰς τὸ περὶ
 σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηναίων διάταγμα,
 (ὅπερ ὡς προσθήκη ἄρχειται ἀπὸ τοῦ ἄρ-
 θρου 13, καὶ λήγει εἰς τὸ ἄρθρον 27),
 3) Τὰ ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1837 καὶ ἀπὸ
 2]14 Αὐγούστου 1839 εἰδικὰ περὶ τοῦ
 τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἑρμοῦπόλεως
 καὶ ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου αὐτῆς, ἅπερ
 ὁμως, μὴ δημοσιευθέντα διὰ τῆς Ἐφημε-
 ρίδος τῆς Κυβερνήσεως, δὲν δύναται νὰ
 θεωρηθῶσιν ἰσχύοντα. 4) Τὸ ἀπὸ 20
 Νοεμβρίου 1842 Διάταγμα περὶ ἀντικα-
 ταστάσεως τοῦ 3 καὶ 4 ἄρθρου τοῦ ἀπὸ
 2]14 Αὐγούστου 1839 Β. Διατάγματος
 περὶ τοῦ σχεδίου Ἑρμοῦπόλεως ἐξ ἄρ-
 θρων δύο, τοῦ ὅποιοι τὸ 2 ἄρθρον διὰ τοῦ
 νόμου ΣΚΒ' τῆς 20 Ἀπριλίου 1867
 ἔλαβε καθολικὴν ἰσχὺν ἐν πάσαις ταῖς
 πόλεσι καὶ κώμας τοῦ κράτους καὶ ἑ-
 τερον εἰδικὸν περὶ Ἑρμοῦπόλεως τῆς 23

Δεκεμβρίου 1842 περί μεταρρυθμίσεως τῶν οἰκαπέδων εἰς τὴν ἀνοιχθεῖσαν ὁδὸν τοῦ Ἑρμοῦ εἰς Ἑρμούπολιν, ὡς ἐπ' ἴσης ἕτερον εἰδικὸν περί ἀποζημιώσεως τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν Ἑρμουπόλεως τῆς 1]13 Μαΐου 1840 μὴ δημοσιευθὲν διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. 5) Τὸ ἀπὸ 3]15 Ἰουνίου 1842 Β. Διάταγμα περί ἐπιδιορθώσεως τοῦ γ' ἐδ. τοῦ 3 ἄρθρ. α' ἐδ. τοῦ 9 ἄρθρου καὶ ἄρθρ. 11 τοῦ ἀπὸ 3]21 Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγματος. 6) Τὸ ἀπὸ 5]17 Ἰουνίου 1842 Β. Διάταγμα περί ἐφαρμογῆς τῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διατάξεων καὶ ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς τοῦ Βασιλείου πόλεις, κώμας καὶ χωρία. 6) Τὸ ἀπὸ 26 Σεπτεμβρίου 1852 Διάταγμα περί κατεδαφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν, καὶ τὸ ἀπὸ 16 Ὀκτωβρίου 1852 Διάταγμα περί ἀνθαιρέτων οἰκοδομῶν. 8) Ὁ ἀπὸ 11 Σεπτεμβρίου 1856 ΤΝΗ' νόμος περί κατασκευῆς πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων καὶ τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 περί ἐκτελέσεως αὐτοῦ Β. Διάταγμα· ὡς καὶ τὸ ἕτερον ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου 1856 περί προσδιορισμοῦ τῆς ζώνης τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, καὶ τὸ Διάταγμα τῆς 23 Μαΐου 1883 περί προσδιορισμοῦ ζωνῶν τῶν πόλεων, κωμῶν καὶ χωρίων Ἀττικῆς (δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 9 τοῦ ΤΝΗ' νόμου, καθ' ὃ αἱ ζῶναι τῶν πόλεων κτλ. Ἀττικῆς προσδιορίζονται εἰς 1500 μέτρα πέρα τῶν τελευταίων οἰκοδομικῶν γραμμῶν τῶν ἔχουσῶν ἐγκεκριμένα σχέδια, τῶν μὴ ἔχουσῶν δὲ ἐγκεκριμένα σχέδια πέρα τῶν τελευταίων οἰκοδομῶν). 9) Ὁ ἀπὸ 20 Ἀπρ. 1867 ΣΚΒ' νόμος περί ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων τῶν πόλεων καὶ κωμῶν τοῦ Βασιλείου. 10) Τὸ ἀπὸ 9 Νοεμβρ. 1867 Β. Διατ. περί τῶν ἀρμοδίων πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐτοιμορόπων οἰκοδομημάτων· καὶ 11) τὸ ἀπὸ 26 Ἀπρ. 1882 Β. Διάταγμα περί βόθρων. — Καὶ σκοπὸς μὲν τοῦ ἀπὸ 3]21

Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγματος ἦν νὰ ἐξομαλίσῃ τὰς δυσκολίας, ἃς οἱ ἀρχαὶ ἀπαντῶσι περί τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, καὶ νὰ συνιῇ βιβλίσαν τὰς μεταξὺ τῶν ιδιοκτητῶν περί τῶν οἰκαπέδων αὐτῶν ἀναφυσόμενας ἀμφισβητήσεις, ὡς ἐν τῷ προσιμίῳ ὀρίζεται. Τὸ 1 ἄρθρον τοῦ Διατάγματος τοῦτου δυνάμει τοῦ ἀπὸ 5]17 Ἰουνίου 1842 Β. Διατάγματος καὶ τοῦ ΣΚΒ' νόμου τοῦ 1867 ἔχει γενικὴν ἰσχύν. Κατ' αὐτὸ αἱ οἰκοδομοῦντες ὀφείλουσι νὰ τηρῶσι τὴν εὐθυγραμμίαν (σχετικῶς πρὸς τὰς ἄλλας οἰκίας) καὶ τὴν ἰσοπέδωσιν. ἃς ὁ ἀρμόδιος μηχανικὸς περιγράψῃ εἰς αὐτοὺς ζητοῦντες ἄδειαν οἰκοδομῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ ἀπὸ 3]15 Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγματος. Περὶ δ' ἁδειῶν οἰκοδομῆς ὑπάρχει ἐγκύκλιος τοῦ Ἑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν πρὸς τοῦ νομάρχας τοῦ κράτους τῆς 28 Σεπτεμβρίου 1849, ὀρίζουσα ἀκριβέστατα τὰ περί τῆς αἰτήσεως τοῦ οἰκοδομήσαντος πρὸς τὴν δημοτ. ἀρχήν, διαβιβάσεως αὐτῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον μηχανικόν, ἐκδόσεως ἀδείας, καὶ παρεμπόδισεως τῆς ἐνάρξεως καὶ ἐξακολούθησεως τῆς οἰκοδομῆς ἐν ἑλλείψει ἀδείας, ὡς καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ παραβάτου κατὰ τὰ ἄρθρα 598—608 τοῦ ποιν. νόμου, ὡς τὸ ἄρθρον 27 τοῦ ἀπὸ 3]15 Ἀπρ. 1836 Διατ. ὀρίζει. Ὡσαύτως δὲ καὶ εὐρύτεραι καὶ εἰδικαὶ ὁδηγίαι τοῦ αὐτοῦ Ἑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ κράτους καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων τῶν πόλεων διωρισμένους μηχανικοὺς τῆς 30 Ἰουνίου 1853.

Κατὰ τὸ αὐτὸ πρῶτον ἄρθρον ὁ ἀρμόδιος μηχανικὸς, ἐὰν ὁ οἰκοδομῶν δὲν ζητήσῃ ἄδειαν ἢ δὲν τηρήσῃ τὴν εὐθυγραμμίαν καὶ ἰσοπέδωσιν, ὑποχρεοῦται αὐτὸς δι' ἐξόδων τοῦ ιδιοκτήτου νὰ ἰσοπεδώσῃ καὶ καθαρίσῃ τὸ οἰκόπεδον (παράβαλε καὶ ἄρθρα 598 καὶ 608 τοῦ ποιν.

νικου νόμου). Τὸ δεύτερον ἄρθρον¹ προβλέπει τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ οἰκοδομικὴ γραμμὴ τέμνει ἐν ἡ πολλὰ οἰκοπέδα οὕτως, ὥστε οἱ ἐγκάρσιοι τοῖχοι καὶ τὰ μεσότοιχα σχηματίζουν μετὰ τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς ἀμβλείας ἢ ὀξείας γωνίας, τότε ὑποχρεοῦνται οἱ οἰκοδομοὶ τῶν οἰκοπέδων νὰ μεταρρυθμίζωσι τὰ ὅρια, ἵνα αἱ πλευραὶ τῶν ἀνεγερθουσμένων οἰκῶν λάθωσι θέσιν ὀρθογώνιον. Τὸν τρόπον τῆς ὑποχρέωσης τοῦ οἰκοδομοῦ τοῦ οἰκοπέδου ἀναγράφει ὁ νόμος ὡς ἐξῆς: "Ὅταν οὗτος πρόκειται νὰ ζητήσῃ ἄδειαν οἰκοδομῆς, ὀφείλει ν' ἀναφέρῃ ἐν τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ, ἂν συνηννοῦται μετὰ τῶν γειτόνων αὐτοῦ περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν ὁρίων ἢ οὐ. Εἰ μὲν συνηννοῦται, μεταβαίνει ὁ μηχανικὸς τῆς πόλεως, ἵνα ἀντιληφθῇ τοῦ γεγονότος, ὥστε ἡ λέξις συνεννοήθη σημαίνει, ὅτι οἱ γείτονες συνεννοήθέντες ἐξετέλεσαν τὸν ὀρθογωνισμόν τῶν οἰκοπέδων· διότι μόνον ἐὰν δὲν συνηννοῦνται, τότε μόνον ὀρίζει τὸ ἄρθρον, ὅτι ἀποφασίζει τὴν μεταρρυθμίσειν ὁ ἀρμόδιος μηχανικὸς. Ἐὰν ἡ θέλει κατασκευασθῇ ἡ οἰκοδομὴ ἐναντίον τοῦ ὁρίσμου τούτου, τὸ ἄρθρον ἀρχικῶς διέτασσε κατεδάφισιν, διὰ τοῦ Διατάγματος δὲ τοῦ 1842 ἐλήφθη ὑπ' ὄψει ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν δύναται καὶ μετὰ τὴν οἰκοδομὴν νὰ μεταρρυθμισθῇ ἄνευ κατεδαφίσεως· καὶ μόνον ὅταν ἡ μεταρρυθμίσις ᾖ ἀδύνατος, τότε κατεδαφί-

ζεται. (*Ἰδε τὰς σχετικὰς ὁδηγίας τῆς 30 Ἰουνίου 1853 τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν ὡς πρὸς τὸ ἄρθρ. 2 ἀπὸ τῆς § 4—§ 10).— Τὸ δὲ τρίτον ἄρθρον πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐμβαδου τῶν οἰκοδομησίων οἰκοπέδων ἐπὶ μιᾷ τῶν τριῶν πρωτίστων ὁδῶν (Ἑρμοῦ, Αἰόλου καὶ Ἀθηνᾶς) τῆς παλαιᾶς πόλεως, ὡς καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τῆς νέας πόλεως, ὅπερ κατ' ἐλάχιστον ὅρον δεόν νὰ περιέχῃ διακοσίους τεκτονικοὺς τετραγωνικοὺς πήχεις. Τὸ ἄρθρον τοῦτο πρέπει νὰ συνδυασθῇ πρὸς τὰ ἄρθρα 13 καὶ 14 τοῦ ἀπὸ 12]24 Νοεμβρ. 1836 Διατάγματος καὶ τὸ ἀπὸ 28 Σεπτ. 1837 Διάταγμα. Κατὰ τὸ 14 ἄρθρον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς παλαιᾶς πόλεως ἐκτὸς τῶν ἄνω μνημονευομένων τριῶν πρωτίστων, ἐπιτρέπεται νὰ οἰκοδομηθῇ καὶ ὁ ἔχων ἑκατὸν (100) μόνον τεκτονικοὺς τετραγωνικοὺς πήχεις. Τὰ δὲ τεμάχια τὰ ἔχοντα μικρότερον τῶν 200 (100) τετραγωνικῶν πήχεων ἐμβαδόν) κατὰ τὸ 3 ἄρθρον θεωροῦντο ὡς δημοτικὴ περιουσία διατιθεμένη κατὰ τὸ 6 ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 10 Ἰαν. 1834 Διατάγματος, ἡχυρῶθη ὅμως κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ 13 ἄρθρ. τῆς 12]24 Νοεμβρ. 1836 Διατάγματος, ἐπιτρεπομένου εἰς τὸν ιδιοκτῆτην νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἐμβαδὸν τὴν ἑκτασιν τῶν 200 ἢ 100 πήχεων· ἐὰν δ' ὅμως δὲν κατορθωθῇ τοῦτο, τὰ τεμάχια ταῦτα παραχωροῦνται κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνομόνων κατὰ μὲν τὸ ἄρθρ. 13 εἰς ἑκατὸν τὸν γείτονα ιδιοκτῆτην, ἐν δ' ἀρχιτέκτων τῆς πόλεως ἡθελε θεωρήσῃ ὡς ἔχοντα πρὸς τοῦτο δικαίωμα, κατὰ τὸ 2 ἄρθρ. ὅμως τοῦ ΣΚΒ' νόμου, δόντος γενικὴν ἰσχὺν νόμου εἰς τὸ 2 ἄρθρ. τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρ. 1842 Β Διατ. πρὸς ἀποφυγὴν αὐθαρεσίας τῶν μηχανικῶν τῆς πόλεως, ἐσάκις τὸ οἰκοπέδον ἢ δὲν ἔχει τὸ νόμιμον ἐμβαδόν, ἢ ἔχει μὲν τὸ ἐμβαδόν, δὲν ἔχει δ' ὅμως τὰς διαστάσεις

¹ Σημειωτέον, ὅτι τοῦ δευτέρου ἄρθρου τὸ γ' καὶ τελευταῖον ἐδάφιον ἐτροποποιήθη ὡς ἐξῆς: "Ἐκάστη οἰκοδομὴ γεινομένη ἐναντίον τοῦ ὅρου τούτου θέλει μεταρρυθμισθῆναι, ἐὰν δὲ δὲν ᾖ ἐπιλεκτικῇ μεταρρυθμίσεως, θέλει κατεδαφισθῆναι, καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν δι' ἐξόδων τῶν ιδιοκτητῶν.

τοῦ ἄρθρ. 15 τοῦ ἀπὸ 11]24 Νοεμβρίου 1842 Διατάγματος, θεωρεῖται ὡς τεμάχιον καὶ παραχωρεῖται κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνομόνων εἰς τοὺς γείτονας, ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ τεμαχίου ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τῆς δημοτ. ἀρχῆς πρὸς παραχώρησιν δὲν καταστήσῃ αὐτὸ οἰκοδομήσιμον· ἄλλ' ἐὰν ἔχῃ μὲν τὸ νόμιμον ἐμβαδόν, δὲν ἔχῃ ὅμως τὰς δεούσας διαστάσεις ὡς πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρόσωπον καὶ τὸ βῆθος, γίνεται μεταρρύθμισις τῶν ὁρίων αὐτοῦ μετὰ τῶν γειτονικῶν γηπέδων, ἐὰν ἐπ' αὐτῶν δὲν ᾖ ναὶ ἀνεγερμέναι οἰκοδομαί, ἐὰν ὅμως ᾖ ναὶ, παραχωροῦνται ὡς τεμάχια. Ὅταν δὲ συνέχωνται δύο ἢ πλείονα τεμάχια, τότε τὸ μεγαλείτερον προσλαμβάνει τὸ μικρότερον ἢ τὰ μικρότερα, ἔως ὅτου καταστῇ ἄρτιον. Αἱ ἐπὶ τῶν τεμαχίων οἰκοδομαὶ ἀποζημιοῦνται κατ' ἐκτίμησιν καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 καὶ κατὰ τὸ 2 ἄρθρ. τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρίου 1842 Διατάγματος (παράβαλε καὶ τὰς ἀπὸ 30 Ἰουνίου 1853 ὁδηγίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν). — Τὰ ἄρθρα 4 καὶ 5πραγματεύονται περὶ τοῦ τρόπου τῆς μεταρρυθμίσεως τῶν συνόρων τῶν οἰκοπέδων, ὥστε ἕκαστος τῶν ἰδιοκτητῶν νὰ λαμβάνῃ ἀνάλογον μέρος προσώπου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ἐπιτρέπεται δὲ ὁ νόμος κατὰ τῆς ἐκθέσεως τῆς μεταρρυθμίσεως παράπανον ἢ ἔφεισιν, ἥτις διὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ μηχανικοῦ τμήματος ὑποβάλλεται εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργόν, ὅστις ἀποφαίνεται ἀνεκκλητῶς. Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη δύναται νὰ προσδώσῃ εἰς τὸν ἕτερον τῶν ἰδιοκτητῶν τεμάχιον ἐπὶ ζῆμιά τοῦ γείτονος, ὅπερ δηλονότι δὲν ἀποζημιοῦται διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως· τότε διορίζεται διαιτητικὴ ἐπιτροπὴ (πρακτογνώμονες) ἀποφαινομένη περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως ἥτοι περὶ τῆς ἀξίας ἐκαστοῦ τεχνικοῦ τετραγ-

νικοῦ πηχέως¹. Τὸ 6 ἄρθρον ὁρίζει, ὅτι κατὰ τὰς ὁδοὺς Ἀθηνᾶς, Αἰόλου, Ἐρμού, Πειραιῶς, τῆς μακρᾶς στοᾶς καὶ τοῦ Σταδίου, καὶ εἰς τὰς πλατείας τοῦ Ὁθωνος καὶ Λουδοβίκου, ἅπασαι αἱ οἰκαὶ ἀνάγκη νὰ ἔχωσιν ἰσόγειον καὶ ἀνώγειον πᾶνωμα, καὶ νὰ ἀποτελῶσι σειρὰν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον, τὰ δὲ σχέδια αὐτῶν πρὸ τῆς οἰκοδομῆς νὰ καθοποβάλλωνται εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ γεωμέτρου τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν ἀναθεώρησιν καὶ ἔγκρισιν τοῦ μηχανικοῦ τοῦ νομοῦ (ἥτοι νῦν τοῦ μηχανικοῦ τῆς πόλεως). — Τὸ 7 ἄρθρον ἀπαγορεύει νὰ γείνη ἐπισκευὴ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Διατάγματος θεμελιώδης ἐναντίον τῆς διατάξεως τοῦ προηγουμένου ἄρθρου. Ἐὰν δὲ γένηται τοιαύτη θεμελιώδης ἐπισκευὴ ἢ ἐκ νέου οἰκοδομὴ κατεδαφιζομένης τῆς πρώτης, οἱ ἰδιοκτῆται ὀφείλουσι νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὴν διάταξιν ταύτην κατὰ γράμμα. — Τὸ ὄγδρον ἄρθρον πραγματεύεται περὶ μεσοτοιχείου. Κατ' αὐτὸ αὐτὸ μεταξὺ δύο οἰκιῶν μεσοτοιχὸν θέλει οἰκοδομεῖσθαι κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν οἰκοπέδων, καὶ δι' ἐξόδων ἀμφοτέρων τῶν ἰδιοκτητῶν καθ' ἣν δὲ περιπτώσιν ὁ εἰς τῶν δύο ἤθελεν οἰκοδομήσει πρὸ τοῦ ἄλλου, ὑποχρεοῦται μὲν νὰ πληρώσῃ τὸ ὅλον τῶν ἐξόδων τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεσοτοιχείου, ἀποζημιοῦται δ' ὅμως μετὰ ταῦτα (πότε;) διὰ τὸ ἥμισυ τῶν ἐξόδων πρὸς τοῦ δευτέρου. Τοῦτο (ἥτοι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ δευτέρου πρὸς πληρωμὴν τῆς μεσοτοιχείας κατὰ τὸ ἥμισυ) ὀφείλει ὁ ὀφειλὴν τὴν ἄδειαν καὶ ἔγκρισιν μηχανικοῦ νὰ

¹ Αἱ ὁδηγίαι τῆς 30 Ἰουνίου τοῦ 1853 τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 11 καὶ ἐπομένους ὁρίζουσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν γίνεται ἡ τοιαύτη μεταρρύθμισις τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ Διατάγματος καὶ ἡ κατ' αὐτῶν ἔφεισις.

σημειοῖ ρητῶς ὡς ἄρθρον συμφωνίας ἐν τῇ ἀδείᾳ. Τὸ μεσότοιχον οὕτε θύραν οὕτε ἀνοιγμα δὲν πρέπει νὰ ἔχη». Ἐκ τοῦ ἁρθρου τούτου προκύπτουσι προδήλως αἱ ἐξῆς ἀρχαί· α') τὸ μεσότοιχον οἰκοδομεῖται ἐπὶ γηπέδου κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνὸς ιδιοκτητοῦ καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ ἑτέρου γείτονος· β') ἀπαγορεύεται νὰ ἔχη τὸ μεσότοιχον θύραν ἢ ἄλλο ἀνοιγμα· γ') ἀμφοτέροι οἱ ιδιοκτῆται συνεισφέρουσιν εἰς τὴν δαπάνην κατὰ τὸ ἥμισυ ὑποχρεομένου τοῦ πρώτου οἰκοδομοῦντος νὰ καταβάλλῃ τὸ ὅλον τῶν ἐξόδων τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεσοτοιχοῦ· δ') ὁ δεύτερος οἰκοδομῶν ὑποχρεοῦται νὰ ποζημιῇ τὸν πρῶτον· ε') ἐν τῇ ἀδείᾳ τῆς οἰκοδομῆς πρέπει ρητῶς νὰ αναγράφηται ἡ ὑποχρέωσις τοῦ δευτέρου πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ πρώτου. Σημειωτέον ὅτι τὰ περὶ μεσοτοιχοῦ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις δὲν εἶχον ἐν τῇ νομικῇ ἐπιστήμῃ, τῇ νομοθεσίᾳ καὶ τῇ οἰκοδομικῇ τὴν σημασίαν, ἣν τανῦν ἔχουσι. Κατὰ τὴν διὰ τῆς τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος πρὸς τὸν Ἀδαμάντιον ἔπαρχον πόλεως τὴν περιεχομένην ἐν τῇ Κώδ. τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Βιβλ. VIII τίτλ. 10 διάτ. 12) μεταξύ δύο γειτονικῶν οἰκιῶν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἀπόστασις δύο δέκα ποδῶν κατὰ τὴν ἑκφράσιν τῆς διατάξεως (§ 2) καὶ 15 ποδῶν ἀπὸ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων (διάτ. 9 Κώδ. (8. 10) καὶ νόμ. ζ' Βασιλ. (58. 11), ἵνα μὴ ἀφαιρῇται ἀπὸ τοῦ γείτονος ἡ ἀποψις τῆς θαλάσσης ἐξ οὐδὲ ποτε πλευροῦ τῆς οἰκίας ἢ διατάξις ἀρχικῶς ἀναφέρεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ὑπῆρχε θάλασσα). Ἐχουσι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ὅρον *paries communis* καὶ κατόπιν οἱ Βυζαντινοὶ τοῖχος ἐπίκοινος, καὶ ἀναφέρεται ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῇ Ῥωμαϊκῇ πρὸς χωρισμὸν δύο οἰκιῶν. *Medius paries qui utrasque aedes distinguit* (νόμ. 4 Πανδ. (33. 2) καὶ νόμ. 6 § 1 Πανδ. (8. 4) καὶ νόμ. 35, 36, 37

καὶ 30 πρ. Πανδ. 39. 2), καὶ εἰς τὰ περὶ δουλειῶν. Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ὑπὸ τὸ α' νομικῆς ἀρχῆς, εἰ καὶ δὲν ἀναγράφεται ρητῶς ἐν τῷ 8 ἁρθρῳ τοῦ Διατάγματος, γεννᾶται τὸ τεκμήριον, ὅτι πᾶς τοίχος, χωρίζων δύο οἰκόπεδα παρακείμενα, εἶναι ἐπίκοινος τῶν ιδιοκτητῶν τῶν παρακειμένων γηπέδων (μεσότοιχος). Ἐνδεῖξις ἢ ἀπόδειξις περὶ τοῦ ἐναντίου ἐκ τοῦ τρόπου τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἀνωτέρου ἁκρου τοῦ χωρίζοντος τοίχου, ὡς παρὰ Γάλλοις (ἄρθρ. 654 γαλλ. Κώδ. κτλ.), δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν, καὶ ὁ ἰσχυριζόμενος τοῦτο ὀφείλει ἐκ τῶν τίτλων καὶ κατ' ἄλλον νόμιμον τρόπον νὰ ἀποδείξῃ αὐτό — Κατὰ τὴν ὑπὸ τὸ β' ἀρχὴν τὸ μεσότοιχον δὲν δύναται νὰ ἔχη θύραν ἢ ἄλλο ἀνοιγμα. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δημοσίας τάξεως ἀποβλέπουσα τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἐνοίκων καὶ ἐν γένει πασῶν τῶν οἰκοδομῶν, ἡ δύνανται ἐκ συναινέσεως οἱ συνιδιοκτῆται τοῦ μεσοτοιχοῦ νὰ φήσωσιν ἀνοίγματα, ἰδίως ὅτε ἡ ἀσφάλεια τοῦ μεσοτοιχοῦ οὐδαμῶς παραβλάπτεται; Κατὰ τὸν Γαλλ. νόμον (ἄρθρον 662 τοῦ γαλλ. Κώδ.), ὑπαρχούσης συναινέσεως τοῦ συνιδιοκτητοῦ τοῦ μεσοτοιχοῦ, δύναται νὰ γίνῃ ἀνοιγμα καὶ νὰ ἐπιβῇ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐπικοίνου τοίχου βάρος δύναται ὁ ἕτερος, ἐν ἀρνήσει δὲ τούτου, δύναται ὁ ἔχων τὸ συμφέρον νὰ προκαλέσῃ παραματογνωμοσύνην, δι' ἧς νὰ ἐξευρεθῇ μέσον ἐξασφαλιστικόν, ὥστε νὰ μὴ βλαφθῇ ὁ μεσότοιχος καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἑτέρου. Καὶ παρ' ἡμῖν πρέπει τις μᾶλλον νὰ παραδεχθῇ (ἔδε διάταξιν 12 § 4 Κώδ. (8. 10), ὅτι συναινέσει τῶν συνιδιοκτητῶν δύναται νὰ γίνωσιν ἀνοίγματα ἐν τῷ μεσοτοιχῳ, ἰδίως ἐρμάρια κτλ., ὅταν δὲν παραβλάπτεται ἡ στερεότης αὐτῶν, καὶ ὁ ἕτερος τῶν συνιδιοκτητῶν, κτίζων κατόπιν ἐπὶ τοῦ ἐπικοίνου τοίχου τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄλλου κατασκευα-

σθέντος, δύναται ἐποικοδομῶν νὰ ἐπιθέσῃ βάρος, ὅταν διὰ πραγματογνωμόνων ἀποδειχθῇ ὅτι δύναται ὁ μεσότοιχος νὰ ὑποσπαστάσῃ τὸ βάρος τοῦτο. Ἀλλὰ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις δύναται καὶ ἡ ἀρμοδία ἀρχή, ὡς ἂν ὁ μεσότοιχος εἶναι ἐπιφαλῆς, καὶ ἀπειλεῖται κατὰπτωσις, δυνάμει τοῦ διατάγματος περὶ κατεδαφίσεως οἰκοδομῶν ἥτοι νὰ ἐμποδίσῃ ἢ νὰ κατεδαφίσῃ τὸν μεσότοιχον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀνοίγματα ἢ ἐποικοδομούμενα βάρη. Αἱ ὑπὸ τὸ γ', δ' καὶ ε' ἀρχαὶ ἀποβλέπουσι τὴν δαπάνην διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μεσοτοιχοῦ. Ἡ δαπάνη βαρύνει ἀμφοτέρους τοὺς συνδιοκτῆτας· ἄλλ' ὁ πρῶτος οἰκοδομῶν ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὴν δαπάνην τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεσοτοιχοῦ ὁλόκληρον. Ὁ γείτων τότε μόνον ὑποχρεοῦται νὰ ποζημιώσῃ τὸν δι' ἐξόδων τοῦ οἰκοδομήσαντα γείτονα αὐτοῦ, ὅταν καὶ καθ' ὅσον κάμῃ χρῆσιν τοῦ μεσοτοιχοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ νόμος ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἐκδίδουσαν τὴν ἀδειαν οἰκοδομῆς ἀρχὴν νάναγράφῃ ἐν τῇ ἀδείᾳ τοῦ δευτέρου αἰτουήσαντος νὰ οἰκοδομήσῃ καὶ τὴν ὑποχρεώσιν αὐτοῦ νὰ ποζημιώσῃ τὸν πρῶτον οἰκοδομήσαντα τὸν μεσότοιχον. Ἐνταῦθα ὁμῶς ἀναφαίνεται τὸ ἐξῆς νομικὸν ζήτημα: "Ὅταν κατὰ τὸ ὄγδον ἀρθρὸν ὁ μεσότοιχος ᾔναι ἀνεγερμένος ἐπὶ γηπέδου κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνήκοντος εἰς ἑκάτερον τῶν γειτόνων, ὁ ἐπ' αὐτοῦ ἀνεγερόμενος μεσότοιχος δαπάνη τοῦ ἐτέρου μόνον εἰς τίνα ἀνήκει; Κατὰ τὴν γνωστὴν ἀρχὴν κατὰ ἐπικείμενα εἶκει τοῖς ὑποκειμένοις» πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι κατὰ κυριότητα μὲν ἀνήκει εἰς τὸν κύριον τοῦ γηπέδου κατὰ τὸ ἥμισυ, ἀλλ' ὑπὸ τὸ πραγματικὸν βάρος τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς ἀποζημιώσιν αὐτοῦ ἂν ὀφείλυτε ὁ κατὰ καιρὸν κύριος ἤθελε ποιῆσαι χρῆσιν αὐτοῦ. Καὶ ἡ ἀνοικοδόμησις ἐξ ὑπαρχῆς καὶ ἡ ἐπιδιόρθωσις τοῦ μεσοτοιχοῦ βαρύνει κατ' ἀναλογίαν τοὺς συνδιοκτῆτας,

ἐὰν ποιῶνται χρῆσιν αὐτοῦ. — Τὸ δὲ ἐκτελεστικὸν ἀρθρὸν πραγματεύεται περὶ τῶν καπνοδόχων καὶ ἐσιτῶν, ἐπιτάσσοντες κατὰσκευάζωνται αὐταὶ διὰ πλίνθων καὶ πτεῶν, προσέθηκε τὸ 2 ἀρθρ. τοῦ ἀπὸ 1 'Ιουνίου 1842 Διατάγματος), ἀπαγορεύοντες δὲ νὰ γίνηται χρῆσις ξύλων καὶ οἰονόηποτε τρόπον εἰς τὴν ἐποικοδομήσιν αὐτῶν. Ὁ νόμος ἀποβλέπων εἰς τὴν κατὰ τοῦ πυρὸς ἀσφάλειαν τιμωρεῖ ποινικῶς τὸν ἰδιοκτήτην τὴν παραβαίνοντα τὴν ἀπαγόρευσιν καὶ ποιούμενον χρῆσιν ξύλων, καὶ διατάσσει τὴν διακοπὴν τῆς οἰκοδομῆς· ἐννοεῖται δὲ ὅτι, καὶ ἂν ἀπεπερατώθῃ ἡ δὴ ἡ οἰκοδομή κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, δύναται ὑπὸ τῆς ἀρχῆς νὰ διαταχθῇ ἡ κατεδάφισις αὐτοῦ. Τὴν ὑποχρεώσιν πρὸς ἐπιβλέψιν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὁρισμοῦ τούτου ἐπιβάλλει ὁ νόμος (ἐδ. 2 τοῦ 9 ἀρθροῦ) εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὸν μηχανικὸν τῆς πόλεως. Τὴν μὴ ἐνοικοδομήσιν ξύλων ἐπιτάσσει ὁ νόμος καὶ εἰς σιδηρουργεῖα, ἀρτοποιεῖα, βραχουργεῖα, καὶ πᾶσαν ἄλλην οἰκοδομήν ὑποκειμένην εὐκόλως ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητος τοῦ κατὰστήματος εἰς ἐμπρησμόν. Τὸ δὲ ἀστέγασμα τῶν οἰκῶν καὶ πασῶν τῶν οἰκοδομῶν ἐπιτάσσει ἡ 4 παράγραφος τοῦ 9 ἀρθροῦ νὰ γίνηται διὰ κεράμων ἢ δαμμάτων (ὡς συμβαίνει ἐν ταῖς πλείστασι τῶν Κυκλάδων). Διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 3 'Ιουνίου 1842 ἐτροποποιήθη τὸ ἐδάφιον τοῦτο ἐπὶ τὸ γενικώτερον ὡς ἐξῆς: «Ὅλαι αἱ οἰκίαι καὶ ὅλαι αἱ οἰκοδομαὶ θέλουσι στεγάζεσθαι ἐξωθεν μὲ ὅλην μὴ ὑποκειμένην εἰς ἐμπρησμόν, οἷον κεράμους, μέταλλον, λίθους καὶ τὰ παρόμοια.» Ἡ σμίκρυνσις τῶν ἐδῶν καὶ πλατειῶν καὶ ἡ παραμόρφωσις ὅποιον δὴποτε τοῦ σχήματος αὐτῶν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ 10 ἀρθροῦ, ἀπαγορεύεται προσέτι πρὸ τῆς θύρας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ νὰ τίθενται πλέον τῆς μιᾶς βαθμίδος. Τὸ 11 τέλος ἀρθρὸν ἀπαγορεύει νὰ καλύπτουσιν

οι οικόδομοι τὴν ὁδὸν δι' ὕλων (λίθων, ἀσβέστου, χύματος κτλ.) ἢ παραπηγμάτων ἢ νανοίγων καὶ ὅλον τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ τάφρους πρὸς ἀπόσβεσιν ἀσβέστου. Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διατάξεως ταύτης ἀνατίθῃσι τὸ Διάταγμα εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ὡς ἐπ' ἴσης καὶ τὴν φροντίδα τὸ πρὸ τῆς οἰκοδομῆς μέρος τῆς ὁδοῦ νὰ ἦναι καθαρὸν διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὀχημάτων. Ἐν ἀπειθείᾳ τοῦ οἰκοδομοῦντος ἡ ὁδὸς καθαρίζεται δαπάνῃ τοῦ οἰκοδομοῦντος. — Ἐξ δὲ μῆνας μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἀνωτέρω Διατάγματος γενομένων προτάσεων ὑπὸ τῆς δημοτικῆς διοικήσεως τῶν Ἀθηνῶν τὸ Ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐν ὀνόματι καὶ κατὰ διαταγὴν τοῦ Βασιλέως ἐξέδωκε τὸ ἀπὸ 12124 Νοεμβρίου 1836 Β. Διάταγμα ὡς προσθήκη εἰς τὸ Διάταγμα τῆς 1112 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, διὰ τοῦτο ἄρχεται καὶ ἀπὸ τοῦ ἄρθρου 13· διότι εἰς τὸ ἄρθρον 12 λήγει τὸ πρῶτον. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἁρθρων 13 καὶ 14 διελάθμεν ἀνωτέρω, ἐξηγούμεντες τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ ἀπὸ 1112 Ἀπριλίου Διατάγματος, ἦτοι τὸ 13 ἄρθρον ἐτροποποίησε κατὰ τοῦτο τὸ 3 ἄρθρον, ὅτι τὰ τεμάχια παύονται θεωροῦμενα ὡς δημοτικὴ περιουσία εὐθὺς ὡς ὁ ἰδιοκτήτης ἤθελε δώσει εἰς τὸ ἐμβαδὸν αὐτῶν ἔκτισιν 200 ἢ 100 τετραγωνικῶν τεκτονικῶν πήχων. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρθρον 13 μετερρυθμίσθη διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Σεπτεμβρίου 1837 Διατάγματος, καὶ ὁ τὰ τεμάχια ταῦτα μεταβιβάζουσιν ἀμέσως καὶ ἄνευ μεσολαθήσεως τοῦ δήμου εἰς τὴν κυριότητα τῶν παρακειμένων οἰκοδομημάτων κατ' ἐκτίμησιν ἀποζημιούμενα, τότε δὲ μόνον θεωρεῖται δημοτικὸν καὶ ἀποζημιούται ὁ δήμος, ὅσαςκις τὸ τεμάχιον ἀπετέλει μέρος ὁδοῦ ἢ πλατείας καὶ διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως ἀπώλεσε τὴν ιδιότητα ταύτην. Παρατηρήσαμεν ἤδη, ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ

ρμηνευομένου Διατάγματος (ἔτι δὲ καὶ ἄρθρον 2 τοῦ νόμου ΣΚΒ' ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Διατ. τῆς 40 Νοεμβρίου 1842, εἰς ὃ ὁ νόμος οὗτος παραπέμπει), τὰ τεμάχια παραχωροῦνται κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνομόνων εἰς τὸν κατὰ τὸν μηχανικὸν τῆς πόλεως δικαιούμενον ἐκ τῶν γειτόνων. Κατὰ ταῦτα πρὸς κτῆσιν τῆς κυριότητος ὑπὸ τοῦ γείτονος τεμαχίου ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς ἀπόφασις τοῦ μηχανικοῦ, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὕτη εἰς ὀριστικὴν περιποίησιν τῆς κυριότητος, ἐὰν μὴ μεταγραφῇ ἡ ἀπόφασις καὶ καταβληθῇ εἰς τὸν κύριον ἢ ἄξια τοῦ τεμαχίου, ἐξακριβουμένη διὰ πραγματογνομόνων, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο καὶ τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρ. Πάγου διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. 29 τοῦ 1871 καὶ 172 τοῦ 1872 ἀποφάσεων αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ κύριος τοῦ τεμαχίου δύναται νὰ ἐκποιήσῃ ἰσχυρῶς εἰς ἄλλον τὸ τεμάχιον αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ μηχανικοῦ, ἂν ὁ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ δικαιωθείς γείτων δὲν κατέβαλε τὸ τίμημα. Ἀλλὰ τοῦ δικαιωθέντος μὴ προβαίνοντος εἰς τὴν τοῦ τεμαχίου πρόσκτησιν δι' ἀμέλειαν αὐτοῦ, δύναται ἕτερος νὰ προσκτῇσθαι τὸ τεμάχιον, κατακυροῦντος τοῦτο εἰς αὐτὸν τοῦ μηχανικοῦ, ὅστις εἴχῃ ἐνδῶσει πρότερον ἀπόφασιν, δι' ἧς κατεκύρου αὐτὸ εἰς τὸν δικαιωθέντα μὲν ἀλλὰ μὴ προσκτησάμενον αὐτό; Τὸ ζήτημα, φρονούμεν, λυτέον καταφατικῶς. Οὐδαμῶς πρέπον εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι, παραβλαπτομένου τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς πόλεως ἐνεκεν ἀσυγγνώστου ἀμελείας τοῦ δικαιωθέντος εἰς τὴν τοῦ τεμαχίου πρόσκτησιν, ἀπαγορεύεται εἰς τὸν μηχανικὸν νὰ ἐκδῶσῃ δευτέραν ἀπόφασιν κατακυροῦσαν εἰς ἕτερον τῶν παρακειμένων γειτόνων τὸ τεμάχιον. Ἀλλ' ἀναγκαῖον πρὸς τοῦτο νὰ βεβαιωθῇ ἡ ἀμέλεια τοῦ δικαιωθέντος διὸ ἐπ' ἀνάγκης νὰ προσκληθῇ οὗτος πρότερον νὰ καταστήσῃ αὐτὸ οἰ-

κοδομήσιμον ἐντὸς τριῶν μηνῶν, δηλονότι πρὸς νέαν προσκύρωσιν τοῦ τεμαχίου ἀναγκαῖον νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐκ νέου αἱ νόμιμοι περὶ προσκυρώσεως διατυπώσεις· ὅθεν δὲν δύναται ἡ νέα προσκύρωσις νὰ τελεσθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τῆς προτέρως διατυπώσεων — Ἐπ' ἴσης καὶ τὸ ἄρθρ. 15, καθ' ὃ ἐν ταῖς πρωτίταις ὁδοῖς τῆς πόλεως καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς τῆς νέας πόλεως τὸ πρόσωπον μιᾶς οἰκίας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἦναι ἑλαττον τῶν 8 πήχεων, τὸ δὲ βάθος 10, ἡρμηνεύθη ἀνωτέρω. Τὸ δὲ ἄρθρ. 16 ὡς καὶ τὸ ἄρθρ. 23 τοῦ Διατάγματος τούτου κατηργήθησαν ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 7 τοῦ ΣΚΒ' νόμου τῆς 20 Ἀπριλίου 1867 περὶ ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων τῶν πόλεων καὶ χωρῶν τοῦ Βασιλείου. — Τὰ ὄμβρια ὕδατα ἀπαγορεύει τὸ 17 ἄρθρον νὰ διευθύνωνται ἀπὸ τῆς σκέπης τῆς οἰκίας ἐκάστου εἰς τὸ γήπεδον τοῦ γείτονος ἢ δι' ὀρετοῦ νὰ χύνωνται εἰς τὴν ὁδόν. Τὸ ἄρθρον τοῦτο βεβαίως δὲν καταργεῖ τὴν δουλείαν σταλαγμῶν καὶ κρουνοῦ. Ἡ διάταξις αὕτη ἔχει ὑπ' ὅψιν μεσότηχον, ὅτε βεβαίως ἰσχύει ἡ ἀπαγόρευσις. Ὅταν ὅμως, κτίζων τις ἐπὶ ἰδίου ἐδάφους, καταλείπη μέρος τοῦ οἰκοπέδου αὐτοῦ πέρα τοῦ τοίχου τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ εἰς αὐτὸν ἀποκλειστικῶς ἀνήκοντος, καὶ ἀπὸ τῆς στέγης διὰ τοῦ προεξέχοντος γείτου καταπίπτῃ τὸ ἀπὸ τῆς βροχῆς ὕδωρ ἐπὶ ἰδίου οἰκοπέδου, δὲν δύναται νὰ παρεμποδισθῇ. Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νὰ χύνωνται ἀπὸ τῆς στέγης ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὰ ὄμβρια ὕδατα σκοπὸν ἔχει βεβαίως νὰ μὴ καταβρέχωνται οἱ διαβάται· τοῦτο δὲ δὲν τηρεῖται πάντοτε παρ' ἡμῖν. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 18 κλιβανοί, χοιρῶνες (χοιροτροφεῖα), λάκκοι ἀποπάτων, κόπρου κτλ., οἰκοδομοῦνται σιερῶς διὰ λίθων *μίαν* πύλην (δηλονότι ἓνα τεκτονικὸν πῆχυν) μακρὰν τοῦ μεσοτοίχου. Δυνάμει δὲ τοῦ ἄρθρου 18 ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 26 Ἀπριλίου 1882 περὶ

βόθρων Διάταγμα, ὃ ἐν ἄρθροις 20 ἀναγράφει τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς τῶν τοίχων, ἐδάφους καὶ θόλου τῶν βόθρων, τὴν θέσιν αὐτῶν, τὸ σχῆμα τοῦ ἐδάφους, τὸ ὕψος, ἔκρισμα τὸ ὕψος, μήκος καὶ πλάτος τοῦ στομίου κτλ. — Τὸ 19 ἄρθρον ἀπαγορεύει νὰ κτίζωνται τὰ μεσότηχ' διὰ ξυλίνου διαφράγματος ἢ δι' ὠμῶν πλίνθων· βεβαίως ἐ τοίχοι, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν εἶναι προωρισμένος νὰ ὑποβαστάζῃ τὴν στέγην καὶ ἓνα ἢ δύο ὀρόφους δύο οἰκιῶν, δὲν πρέπει διὰ ξύλων ἢ δι' ὠμῶν πλίνθων νὰ κτίζηται, μόνον δὲ διὰ τὰ ἔσω τοῦ οἴκου δομήματος χωρίσματα καὶ διὰ τὸ πρόσωπον ἐπιτρέπεται τοῦτο. Ἀλλ' εἰς τὰς πόλεις εὐτυχῶς, καθ' ὅσον γινώσκομεν, ὠμῶν πλίνθων ἀπὸ πολλοῦ δὲν γίνονται χρήσις. — Τὸ δὲ 20 ἄρθρον ὁρίζει τὰς ἀποστάσεις, καθ' αἷς δέον νὰ πέχη ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῶν καμίνων καὶ τῶν καπνοδόχων (*καμίτια* ἐν ταῦθα ὁ νόμος ἐννοεῖ βεβαίως τὰς ἐστίαις (*cheminées*) καὶ τὰς καπνοδόχους αὐτῶν). Ἀπὸ τῶν ἐν τῇ οἰκοδομῇ ξύλων λοιπὸν πρέπει ν' ἐπέχη ἡ ἐστία δέκα ἑκατοστά τοῦ πήχεως, δεκαοκτὼ δὲ ἑκατοστά ἀπὸ σιδηροφύλλου. — Τὸ δὲ 21 ἄρθρ. ἐπιβάλλει τὸ καθήκον εἰς ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐξ ἐνὸς δημοτικοῦ συμβούλου, τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς πόλεως, τοῦ ἀστυνόμεου, ἐνὸς πρωτοκτίστου, μεθ' ἐνὸς καθαριστοῦ καπνοδόχων, νὰ ἐπισκέπτονται ἅπασι τοῦ ἔτους πάσας τὰς οἰκίας καὶ κατοστήματα πρὸς πρόληψιν παντὸς ἐνδεχομένου ἐκ πυρκαϊᾶς ἢ ἄλλης αἰτίας κινδύνου. Ἡ σοφὴ καὶ χρησιμωτάτη αὕτη διάταξις οὐδέποτε ἐξετελέσθη ἕως τούτων παρ' ἡμῖν. Οὐχὶ μόνον οὐδέποτε ἐμνησαν αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ περὶ τῆς καταρτίσεως τοιαύτης ἐπιτροπῆς, ἀλλ' οὔτε αὐτὸς ὁ δήμαρχος ἢ ἀστυνόμεος ἐδοκίμασάν ποτε νὰ ἐπισκέψωνται τὰς τῶν συνδημοτῶν αὐτῶν οἰκίας ἐπὶ προκλήσει

τῶν ἀναγκαίων διορθώσεων εἰς ἀποτροπὴν πυρκαϊῶν, ἔστω καὶ μετὰ μόνου τοῦ ἀρχιτέκτονος, ἢ καὶ ἐνὸς καθαριστοῦ τῶν καπνοδόχων.—Τὰ δὲ ἄρθρα 22-27 τοῦ προσθέτου Διατάγματος προβλέπουσι τὰ περὶ ἀποζημιώσεων τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν καταλαμβανομένων δι' ἀνοίξεως ἢ πλατύσεως ἀγυῶς τινος γηπέδων ἥτοι καθ' ὁλοκληρίαν ἢ ἐν μέρει καὶ ἰδίως τὰ ἄρθρα 25-27 ἀναγράφουσι τοὺς κανόνας πρὸς ἀποζημιώσιν. Καὶ δὴ τὸ ἄρθρον 23 ἀναγράφει τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ ἀποζημίωσις τῶν καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει καταλαμβανομένων οἰκοπέδων γίνεται παρὰ τῶν ἐκατέρωθεν ἰδιοκτητῶν τῶν μενόντων γειτονικῶν γηπέδων ἀναλόγως τοῦ μήκους τοῦ προσώπου, ἡπερ κατέχει ἕκαστον οἰκόπεδον. Εὐρίσκεται λοιπὸν ὁ ἄξων τῆς ἀνοιγμένης ὁδοῦ, καὶ ἕκαστος τῶν ἐκατέρωθεν ἰδιοκτητῶν ἀπὸ τοῦ ἄξονος τῆς ὁδοῦ μέχρι τοῦ προσώπου τῆς οἰκίας ἢ οἰκοπέδου τοῦ ἀποζημιῶν τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ καταληφθέντος γηπέδου ἀναλόγως τοῦ μήκους, ὃ ἔχει τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρόσωπον τῆς οἰκίας ἢ οἰκοπέδου αὐτοῦ. Ἐὰν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ὁδοῦ καταλείπηται οἰκόπεδον οἰκοδομήσιμον, διακοσίων μὲν πήχεων ἐν τῇ νῆφ πέλει, καὶ ἑκατὸν ἐν τῇ παλαιᾷ (ἐκ τῶν πρωτίστων αὐτῆς ὁδῶν ὅπου ἀπαιτεῖται οἰκόπεδον διακοσίων πήχεων), τότε ὁ ἰδιοκτήτης μέχρι τοῦ ἄξονος τῆς ἀνοιγμένης ὁδοῦ δὲν ἀποζημιούται, διότι ἡ ἀξία τοῦ ὑπολειπομένου γηπέδου αὐτοῦ αὐξάνεται, ἀποζημιούται ὁμως διὰ διὰ τὸ πέρα τοῦ ἄξονος τῆς ὁδοῦ· ἐὰν φθάσῃ ἕως ἐκεῖ, ὑπὸ τοῦ ἀπέναντι (ἐνὸς ἢ πλείονων) ἰδιοκτήτου τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ γηπέδου. Ἐὰν ὁμως τὸ ὑπολειπόμενον οἰκόπεδον δὲν ᾔναι οἰκοδομήσιμον, ἀλλὰ τεμάχιον, τότε παραχωρεῖται κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνωμόνων εἰς τοὺς γείτονας, ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν, ἂψ' ἢς ἡμέρας προσκληθῇ

παρὰ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς νὰ παραχωρήσῃ αὐτὸ εἰς τὸν ἀνήκοντα γείτονα, δὲν ᾔθελε δυνηθῇ νὰ καταστήσῃ αὐτὸ οἰκοδομήσιμον διὰ τῆς προσκλήσεως τοῦ ἀπαιτουμένου γηπέδου κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 20 Νοεμβρίου 1842 Διατάγματος, ὃ ἐφαρμόζεται ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι καὶ κώμας τοῦ Κράτους κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ ΣΚΒ' νόμου τοῦ 1867. Καὶ ἐπὶ πλατύσεως τῆς ἀγυῶς αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ ἐφαρμόζονται, εἴτε ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μέρους τῆς ὁδοῦ γίνῃ ἢ πλατύσις, εἴτε ἐκατέρωθεν. Ἐπὶ τῶν πλατειῶν ὁμως (πασῶν τῶν πλατειῶν τοῦ Κράτους, διότι τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ΣΚΒ' νόμου ἐπέξετενε τὴν ἰσχὺν τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ Διατάγματος τῆς 12/24 Νοεμβρίου 1836 ἐφ' ὅλου τοῦ Κράτους) ἡ ἀποζημίωσις γίνεται κατ' ἄλλην ἀρχήν. Δέκα πήχεις βασιλικοὺς γύρωθεν τῆς πλατείας ἀποζημιούσιν οἱ ἰδιοκτῆται τῶν οἰκιῶν ἢ οἰκοπέδων, τῶν ἔχουσιν ἐπὶ τῆς πλατείας πρόσωπον, καὶ ἀναλόγως τοῦ μήκους τοῦ προσώπου· τὸ δὲ μέσον, ἥτοι τὴν ἐπὶ τῶν δέκα τούτων βασιλικῶν πήχεων καὶ ἔσω πρὸς τὸ κέντρον ἔκτασιν τῆς πλατείας, ἀποζημιῶν ἡ κοινότης (ὁ δῆμος).—Τὸ ἄρθρον 23 τοῦ Διατάγματος, καθ' ὃ εἰς τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς ἡ ἀποζημίωσις προσδιορίζεται διὰ 5 μέτρα (ἥτοι βασιλ. πήχεις) πλάτους ἐκατέρωθεν ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν, τὸ δὲ μεσαῖον τῆς ὁδοῦ ἀποζημιούται ὑπὸ τῆς κοινότητος (τοῦ δήμου), κατηργήθη ὑπὸ τοῦ 8 ἄρθρου τοῦ ΣΚΒ' νόμου, ὡς καὶ τὸ 16 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος. Τοὺς κανόνας τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τὴν διαδικασίαν καὶ διεξαγωγὴν αὐτῆς ἐκτιθεῖσι τὰ ἄρθρα 25, 26 καὶ 27. Ὁ νόμος ΣΚΒ' ἐν τῷ 4 αὐτοῦ ἄρθρῳ ὡς πρὸς τὰ ἄρθρα 26 καὶ 27 μόνον, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τοὺς κανόνας τῆς ἐκτιμήσεως, ὁρίζει ὅτι ἐφαρμόζονται εἰς πάσας τὰς λοιπὰς πόλεις καὶ κώμας τοὺς Κράτους, παραλείπων τὸ

ἄρθρον 25, καὶ τοῦτο, διότι ἐν τῷ 3 ἄρθρῳ ὥρισεν, ὅτι αἱ ἐκτίμησις τῶν παρὰ τῶν δδῶν καὶ πλατειῶν καταλαμβανομένων γηπέδων γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀξίας αὐτῶν πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας. Τὸ ἄρθρον ὅμως τοῦτο (τὸ 25) ἀπὸ τοῦ 1838 διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου Διατάγματος ὥρισεν ὁ νομοθέτης, ὅτι ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκτίμησεως καὶ ἀποζημιώσεως ἰσχύει καὶ διὰ τὰς λοιπὰς τοῦ Βασιλείου πόλεις, καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶμεν ὡς κατηργημένας τὰς διατάξεις τοῦ αὐτοῦ 25 ἄρθρου ἕνεκα τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ ΣΚΒ' νόμου, ὡς ἀντιβαίνουσας τυχὸν εἰς τὸν νόμον τοῦτον καθ' ὅσον τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ ΣΚΒ' νόμου περὶ ἐκτίμησεως τῶν καταλαμβανομένων ὑπὸ τῶν δδῶν καὶ πλατειῶν γηπέδων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς περιέχον διατάξιν ἀντιβαίνουσαν εἰς τὸ ἄρθρ. 25 ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν γηπέδων· διότι τοῦτο (τὸ 3 ἄρθρον) δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τροποποιεῖν μόνον τὰ περὶ τῆς ἀξίας τῶν γηπέδων· καθ' ὅσον, ἐν ᾧ τὸ ἄρθρον 25 λέγει ὅτι ἡ τιμὴ προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὴν τρέχουσαν ἀξίαν κατὰ προλαβούσας καὶ νεωτέρας πωλήσεις τοῦ αὐτοῦ γηπέδου ἢ τῶν γειτονικῶν τῆς αὐτῆς ποιότητος, χωρὶς νὰ ὀρίζη καὶ πόσον νεωτέρας δηλ. καὶ μετὰ τὴν ρυμοτομίαν, τὸ ἄρθρ. 3 ὀρίζει ρητὸν χρόνον πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας, ὅπερ εἶναι μόνον μία ἐπεξηγήσις μᾶλλον. Κατὰ τὰ ἄλλα δὲ αἱ διατάξεις τοῦ 25 ἄρθρου εἶναι ἰσχυραὶ καὶ διὰ τὰς λοιπὰς πόλεις τοῦ Κράτους (οὐχὶ καὶ διὰ τὰς κώμας ὅμως). Ρητέον δέ, ὅτι ἡ σύνταξις τοῦ ἄρθρου τούτου (25) ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν τῶν πραγματογνωμόνων τῶν μελλόντων νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἐκτίμησιν ἐγένετο συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 3, καθ' ὃ τὰ τεμάχια ἐξωροῦντο δημοτικὰ, διὰ τοῦτο ὀρίζει, ὅτι τὸν μὲν ἓνα πραγματο-

γνώμονα διορίζει ὁ ἰδιοκτήτης, τὸν δ' ἕτερον τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, τούτου δ' ἕνεκα διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Σεπτεμβρίου 1837 Βασιλικῷ Διατάγματος ἡρμηνεύθη συμφώνως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 13 γενομένην τροποποίησιν, καθ' ἣν τὰ τεμάχια παύονται θεωρούμενα δημοτικά, ἀλλ' ἢ γίνονται ἄρτια ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, ἢ παραχωροῦνται εἰς τὸν γείτονα, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη· τὸ δὲ δημοτικὸν συμβούλιον τότε μόνον διορίζει τὸν ἕτερον τῶν πραγματογνωμόνων, ὁπότε διὰ τῆς ρυμοτομίας μέρος τι τῆς ὁδοῦ ἢ πλατείας ἀφαιρεθὲν κατέστη τεμάχιον παραχωρήσιμον. — Ὁ ἰδιοκτήτης κατὰ τὸ ἄρθρ. 26 προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ δημάρχου νὰ διορίσῃ τὸν ἑαυτοῦ πραγματογνώμονα ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, ἐὰν δὲ παρέλθῃ ἡ προθεσμία ἄπρακτος, τὸν πραγματογνώμονα τοῦ ἰδιοκτήτου διορίζει ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ (ὁ νομάρχης), ἢ δὲ ἀπόφασις τῶν πραγματογνωμόνων εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν ἰδιοκτήτην, καίπερ μὴ διορίσαντα ἴδιον πραγματογνώμονα. Καὶ τοῦ ἄρθρου τούτου (26) ἡ σύνταξις εἶναι μονομερὴς ὡς καὶ ἡ τοῦ 25, δηλονότι ὁ νομοθέτης εἶχεν ὑπ' ὄψιν δύο πραγματογνώμονας, διοριζομένους τὸν μὲν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, τὸν ἕτερον δὲ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, διὰ τοῦτο καὶ ἐπιτάσσει, ἵνα ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ οὐχὶ ὡς ἀρχὴ ἀλλ' ὡς ἐνδιαφερομένη, καλῇ τὸν ἰδιοκτήτην νὰ διορίσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν πραγματογνώμονα, ἐν ᾧ ὁ δῆμος δὲν δύναται νὰ λάβῃ μέρος, εἰμὴ μόνον δὲ ἀφαιρεῖται τεμάχιον ἐν τῇ μεταρρυθμίσει ἀπὸ τῶν δδῶν ἢ πλατειῶν, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὸν δῆμον· δύνανται λοιπὸν κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων νὰ παρουσιασθῶσιν αἱ ἐξῆς περιπτώσεις: 1) διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ μηχανικοῦ τῆς πόλεως σχηματίζεται τεμάχιον ἰδιοκτήτου τινὸς Α, ὃ μετὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ἀπὸ 28 Νοεμβρίου 1842

Διατάγματος δὲν ἡδυνήθη ὁ Α να κατα-
 ατήση οἰκοδομήσιμον, καὶ δέον να παρα-
 χωρηθῇ εἰς τὸν Β, εἰς ὃν νομίζει ὁ μη-
 χανικός κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 τοῦ προσθέτου
 Διατάγματος ὅτι εἶναι δίκαιον να παρα-
 χωρηθῇ, τότε ἡ δημοτικὴ ἀρχή, καὶ ὡς
 ἀρχή, δὲν ἔχει λόγον νάναμιχθῇ, ἀλλ' ὁ
 μηχανικός ἀνενεχθήσεται εἰς τὴν ἀστυ-
 νομίαν, εἰς ἣν εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ ἐκ-
 τέλεσις τοῦ Διατάγματος, καὶ αὕτη κα-
 λήσει ἀμφοτέρους τοὺς ἰδιοκτῆτας, τὸν τε
 Α καὶ τὸν Β, να διορίσωσιν ἑκάτερος ἐν-
 τὸς 5 ἡμερῶν τὸν ἴδιον πραγματογνώ-
 μονα, ἐὰν δὲ τις ἀμελήσῃ, διορίζει ἀντ'
 αὐτοῦ ἡ διοικητικὴ ἀρχή μετὰ παρέλευ-
 σιν τῶν 5 ἡμερῶν ἓνα. Ἐὰν ἀμελήσωσιν
 ἀμφότεροι, δέον να παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ
 διοικητικὴ ἀρχή διορίζει ἀμφοτέρους τοὺς
 πραγματογνώμονας. Κατ' ἀμφοτέρας δὲ
 τὰς περιπτώσεις, ἡ ἐκθεσις καὶ ἀπόφασις
 τῶν πραγματογνώμόνων εἶναι ὑποχρεω-
 τικὴ διὰ τοὺς ἰδιοκτῆτας ὡς πρὸς τὴν
 ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τοῦ τεμαχίου. Αὐτὸ
 τοῦτο συμβῆσεται ὅποτεν τὰ τεμάχια
 ἵναι πλείονα, παραχωρητέα εἰς διαφόρους
 γείτονας, ἢ τὰ συνεχόμενα οἰκόπεδα ἵναι
 τεμάχια, καὶ τὸ μεῖζον τεμάχιον δέον
 να προσλάβῃ ἐν ἡ πλείοτερα τῶν μικρο-
 τέρων. 2) διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ
 μηχανικοῦ μέρους δημοτικῆς ὁδοῦ ἡ πλα-
 τείας σχηματίζεται τεμάχιον μὴ οἰκο-
 δομήσιμον. Καὶ ἐνταῦθα ἡ αὕτη διαδι-
 κασίαι ἐφαρμοσθήσεται, ὃ δὲ δῆμος ἐνταῦθα
 παρίσταται ὡς ἐνδιαφερόμενος καὶ ὡς
 ἰδιοκτῆτης, κληρονομήσας να διορίσῃ τὸν
 πραγματογνώμονα αὐτοῦ. Φρονούμεν δη-
 λοῦν, ὅτι τὸ ἄρθρον 26 δὲν ἐπιβάλλει τὸ
 χρέος εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν νάναμι-
 γνύηται ὡς ἀρχή εἰς τὰς ἐκτιμήσεις τῶν
 τεμαχίων, εἰμὴ μόνον ὁσάκις ἔχει συμ-
 φέρον. ἀλλὰ καὶ τότε ὡς ἰδιοκτῆτης. Οἱ
 δὲ πραγματογνώμονες ὀφείλουσιν ἐντὸς
 ὧν 5 ἡμερῶν να γνωμοδοτήσωσι περὶ τῆς
 ἀξίας τοῦ καταλαμβανομένου οἰκοπέ-

δου· φαίνεται δὲ, ὅτι ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ἐν
 τῇ ἐκθέσει να ἐκτίθεται ἡ ἀξία οὐ μόνον
 ἐκάστου πηγῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν συνόλῳ,
 διότι τὸ ἄρθρ. 26 ὁρίζει, ὅτι, ἂν οἱ πραγ-
 ματογνώμονες ἀμφιβάλλωσι περὶ τῆς ἀκρι-
 βείας τοῦ μέτρου, ἐπικυροῦ αὐτὸ ὁ ἀρχι-
 τέκτων. Ἐν τῇ ἐκθέσει λοιπὸν τῆς μεταρ-
 ρυθμίσεως ὁ μηχανικός τῆς πόλεως ση-
 μεῖσι τὴν ἔκτασιν τοῦ τεμαχίου, ἐὰν δὲ οἱ
 ἐνεργούντες τὴν ἐκτίμησιν πραγματογνώ-
 μονες ἐνδοιάζωσι περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς
 ἐκτιμήσεως, ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν πραγματο-
 γνωμόνων καὶ ὑπ' αὐτὴν γίνεται ἐν εἴ-
 δει προσθήκης ἐπικύρωσις, ὅτι τὸ κατα-
 λαμβανόμενον γῆπεδον πράγματι εἶναι
 τῆς ἐκτάσεως ὅσῳ ἐν τῇ ἐκθέσει αὐ-
 τοῦ ὁ μηχανικός ἀναφέρει (ἡ φράσις
 ἐπικυρώνει τὴν ἀκρίβειαν τοῦ μέτρου
 καθ' ἡμᾶς οὕτω δέον να νοηθῇ). Εἰρή-
 στω δὲ ὅτι ἐν πάσαις ταῖς ἐκθέσεσι τῶν
 πραγματογνώμόνων, ὡς ἡμεῖς εἶδομεν, γί-
 νεται ἀπλή μνεία, ὅτι ἡ ἔκτασις τοῦ
 καταλαμβανομένου κατὰ τὴν δεινὰ ἔκ-
 τασιν τοῦ μηχανικοῦ τῆς πόλεως εἶναι
 τῆς ἐκτάσεως. Ἐν διαφωνίᾳ τῶν πραγ-
 ματογνώμόνων ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς
 ἀποζημιώσεως, ἐκεῖνος ἐκ τῶν ἰδιοκτη-
 τῶν, ὅστις ἔχει συμφέρον, ἥτοι ἡ ν' ἀπο-
 ζημιωθῇ εἰ ἀνωτέρας ἀξίας ἢ να κατα-
 βάλλῃ ὀλιγώτερον, προσφεύγει εἰς τὸ δι-
 καστήριον, ὃ κατὰ τὸ ἄρθρον 25 προσ-
 διορίζει τὴν τιμὴν καὶ τὴν τρέχουσαν
 ἀξίαν, κατὰ προλαβούσας καὶ νεωτέρας
 πωλήσεις ἢ τοῦ αὐτοῦ γηπέδου ἢ καὶ
 τῶν γειτονικῶν γηπέδων τῆς αὐτῆς ποιό-
 τητος. Τρέχουσαν δ' ἀξίαν ὁ νόμος νοεῖ
 τὴν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτιμήσεως τρέ-
 χουσαν ἀξίαν, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει να
 παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ ἄρθρ. 25 κατὰ
 τοῦτο μετερρυθμίσθη ὑπὸ τοῦ 3 ἁρθρου
 τοῦ ΣΚΒ νόμου, καὶ τὰ δικαστήρια
 πρέπει να διατάσωσιν ἵνα ἡ ἐκτίμησις
 γίνηται ὑπὸ τῶν πραγματογνώμόνων ἐπὶ
 τῇ βάσει τῆς ἀξίας τοῦ καταλαμβανομέ-

του γηπέδου πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας. Ἡ διάταξις αὕτη δὲν τηρεῖται, καθ' ὅσον γινώσκουμεν, ὑπὸ τῶν κυρίων ἐκτιμητῶν, καὶ αἱ ἐκθέσεις αὐτῶν κατὰ τοῦτο εἶναι ἄκυροι. Ὅταν δὲ ἡ ἐκτίμησις γίνηται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀξίας τῶν γηπέδων πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας, πρόδηλον ὅτι οἱ πραγματογνώμονες ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ λάθωσιν ὡς ἔσθ' ὅψι διάφορα συμβόλαια πωλήσεως τοῦ αὐτοῦ γηπέδου, ἐὰν αὐτὸ τοῦτο ᾗ ὡς μέρος μεγαλειτέρου ὅλου μετεβιβάσθη εἰς ἕτερον, ἢ συμβόλαια ἄλλων γειτονικῶν γηπέδων τῆς αὐτῆς ποιότητος. Λέγων δὲ ἐνταῦθα ὁ νόμος τῆς αὐτῆς ποιότητος γήπεδα, νοεῖ γήπεδα κείμενα ἐν τῇ αὐτῇ ἐπικαίρῳ θέσει ὡς πρὸς τὴν ἰδὴν ἢ πλατεῖαν· ἐὰν λ. χ. ᾖ γωνία κλπ. Εἰρήσθω, ὅτι ὁ νόμος δὲν ὀρίζει τὸ συμβεβημένον, ὁπόταν ὁμοφωνῶσιν οἱ πραγματογνώμονες περὶ τῆς ἀξίας τοῦ οἰκοπέδου· ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ὅμως τοῦ ἀρθροῦ 25 πρὸς τὸ ἀρθρον 27 τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος, καθ' ὃ ὁ πρόεδρος τὰς ἀποφάσεις τῶν πραγματογνωμόνων κηρύσσει ἐκτελεστάς, καὶ κατόπιν ἐκτελοῦνται ἄνευ ἀναβολῆς, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ νόμος νοεῖ ὅτι, ὁμοφωνούντων τῶν πραγματογνωμόνων, αἱ ἐκθέσεις αὐτῶν εἶναι ὑποχρεωτικά. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι, ὅπως ἐπὶ διαιτητικῆς ἀποφάσεως κατὰ τὸ ἀρθρον 123 τῆς πολ. δικ., ἐὰν τοιαύτη ἐκθεσις ᾖ ἄκυρος καὶ κηρυχθῇ ὑπὸ τοῦ προέδρου ἐκτελεστή, τὸ περὶ ἐκτελέσεως τοῦ προέδρου ἔνταλμα ἀνακόπεται, εἶναι δὲ ἄκυρος ἐκθεσις τῶν πραγματογνωμόνων, ἥτις δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ρυμοτομίας ἀξίαν τοῦ ἐκτιμωμένου οἰκοπέδου, οὐδὲ συμβόλαια πωλήσεως τοῦ πρὸ τῆς ἐγκρίσεως χρόνου καὶ οὕτως ἀκολουθεῖται ἐν τῇ πράξει. Ὡς πρὸς τὴν ἔφεσιν κατὰ τῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων τῶν πόλεων πράξεων τῶν μηχανι-

κῶν διοικητικῶς παραπέμπομεν εἰς τὸν ἀρθρον 4 τοῦ ἀπὸ 9]21 Ἀπριλίου 1836 Διατάγματος, καὶ εἰς τὰς κατὰ τοῦτο ἐκτελέσεως τῶν μηχανικῶν πόλεων ἀπὸ τῆς § 14 καὶ ἐφεξῆς καὶ ἰδίως ἀπὸ τῶν § § 17 καὶ 18. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ διοικητικὴ ἐκτέλεσις δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ῥοπὴν εἰς τὴν ἀνακοπὴν τοῦ ἐντάλματος τῆς ἐκτέλεσεως τοῦ προέδρου. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ προθεσμίαν τοιαύτης ἀνακοπῆς δὲν ὀρίζει ὁ νόμος. — Δίον ἐνταῦθα νὰ προστεθῇ ὅτι ὑπάρχουσιν ἔτι δύο ἄλλα εἰδικὰ διατάγματα περὶ Ἑρμοπολέως, τὸ μὲν ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1837 περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἑρμοπολέως, τὸ δὲ ἀπὸ 2]14 Αὐγούστου 1837 περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἑρμοπολέως, ἃπερ καίπερ μὴ δημοσιευθέντα ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἐθεωρήθησαν ὅμως ἰσχύοντα ὡς πρὸς τὴν Ἑρμοπολιν, ἐν ᾗ καὶ ἐφηρμόσθησαν. (Ἰδὲ ταῦτα ἐν τῇ συλλογῇ Ν. Κίτσου ἐν σελ. 191 καὶ 192-196 τοῦ Α' τόμου). Ὡς πρὸς δὲ τὸ Διάταγμα τῆς 20 Νομβρίου 1842 περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἑρμοπολέως εἶδομεν ἀνωτέρω, ὅτι διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ΣΚΒ' νόμου τοῦ 1867 καὶ 2 ἀρθρ. αὐτοῦ κατέστη νόμος τοῦ Κράτους. Πητέον τέλος ὅτι διὰ τοῦ ΠΝ' νόμου τῆς 20 Ἰανουαρίου 1866 καὶ τοῦ ἀπὸ 16 Φεβρουαρίου 1866 Διατάγματος εἰσῆχθη καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ ἡ ἰσχύς τοῦ παρ' ἡμῖν σχετικῆς νομοθεσίας, ἥτις ἐπὶ ἀπὸ 3 Ἀπριλίου 1835 Β. Διατάγματι περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων καὶ χωρῶν, τὸ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1836 περὶ σχεδίων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ τὸ ἀπὸ 19 Νομβρίου 1836 πρόσθετον, τὸ ἀπὸ 6 Ἰουνίου 1842 περὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διατάξεων καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ Βασιλείου πόλεις κτλ., τὸ ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1852

Διατ. περί κατεδαφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν καὶ τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτ. 1852, καὶ τὰ λοιπὰ σχετικὰ, ἅπερ ἀναφέρονται καθ' ἑκάστον ἐν τῷ ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου 1866 Διατάγματι. Ἐπίσης δὲ διὰ τοῦ ἀπὸ 19 Μαρτίου 1882 ΠΜ' νόμου ἅπανα ἢ ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ κειμένη νομοθεσία ἔλαβεν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν εἰς τὰς προσαρτηθείσας Θεσσαλικὰς καὶ Ἑπειρωτικὰς ἐπαρχίας, ἅρα καὶ ἡ σχετικὴ περὶ οἰκοδομῶν κτλ.

Ἐξεταστέον ἤδη ἐν συντόμῳ τὰ περὶ ἐπισφαλῶν ἢ ἐτοιμορρόπων οἰκοδομημάτων. — Ἐπισφαλές ἢ ἐτοιμόρροπον οἰκοδόμημα εἶναι τὸ ἀπειλοῦν πῶσιν ἐπιειμένην ἐπειδὴ δὲ ἡ πολιτεία δεῖν νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ἐκ δὲ τῆς καταπτώσεως τοιούτων οἰκοδομημάτων ἐνδεχόμενον νὰ θανατωθῶσιν ἄνθρωποι, ἔχει δικαίωμα ἡ πολιτεία νὰ διατάσῃ τὰ πρὸς πρόληψιν τοιούτων δυστυχημάτων μέσα. Τὸ οὐσιωδέστατον δὲ πάντων εἶναι ἡ κατεδάφισις ἥτοι πρὸς ἐπισκευήν, ἢ ἵνα ἐκλίπῃ ὁ κίνδυνος καὶ ἐπὶ τῇ ἐν ἀνάγκῃ καὶ μεταρρύθμισις. Περὶ τούτου ὑπάρχει παρ' ἡμῖν τὸ περὶ κατεδαφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1852 Β. Διάταγμα, στηριζόμενον εἰς τὸ ἄρθρον 58 τοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας Διατάγματος ἰσχὺν νόμου ἔχοντος, δι' οὗ ἐπιβάλλεται τῇ ἀστυνομίᾳ ἢ ὑποχρέωσις νὰ φροντίζῃ νὰ κατεδαφίζωνται τὰ ἐπισφαλῆ κτίρια, ἔτι δὲ εἰς τὴν § 35 τοῦ 13 ἁρθρου τοῦ περὶ καθ' ἑκόντων τῶν νομαρχῶν τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 Β. Διατάγματος, καὶ εἰς τὰ ἄρθρα 605 καὶ 608 τοῦ ποινικοῦ νόμου, τιμωροῦντα τοὺς παραμελοῦντας ἐπὶ κινδύνῳ ἄλλων τὴν ὀφειλομένην διατήρησιν τῶν οἰκοδομημάτων αὐτῶν. Ὑπάρχει προσέτι τὸ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1867 ἑτέρου Β. Διάταγμα περὶ ἀρμοδίων πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐτοιμορρόπων οἰκο-

δομημάτων, δι' οὗ καταργεῖται τὸ 2 ἄρθρον τοῦ προηγουμένου Διατάγματος, ἀντικαθιστάμενον διὰ τοῦ μοναδικοῦ ἁρθρου τοῦ Διατ. τούτου. Ῥητέον δὲ ὅτι τὸ ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1852 Β. Διατάγμα σύγκειται ἐξ ἁρθρῶν ἐννέα, ἐξ ὧν τὸ 1 ἄρθρον ἀναγράφει τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ὑφίσταται ἀνάγκη κατεδαφίσεως οἰκοδομημάτων τινος λόγῳ κινδύνου. Τοιαῦται εἶναι ἡ παλαιότης, ἡ κακὴ κατασκευὴ, ἡ παρέκκλισις τοῦ παρόδου τοῦ χου, ἡ βλάβη τῶν θεμελίων τοῦ οἰκοδομήματος κτλ. Ἀρμόδιος κατὰ τὸ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1867 Διάταγμα, τὸ καταργῆσαν τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ ἐτέρου Διατάγματος, νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς ἐτοιμόρροπον οἰκοδόμημα τι εἶναι ὁ τὴν ἐκτέλεισιν τῆς ρυμοτομίας τῆς πόλεως, ὅπου κεῖται τὸ οἰκοδόμημα, ἐπιτετραμμένος μηχανικός, προσκαλούμενος ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς. Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ μηχανικός διωρισμένος ἐπὶ τῆς ρυμοτομίας, ἢ δὲν ὑπάρχῃ σχέδιον πρὸς ἐφαρμογὴν, ἀλειψαὶ πᾶς μηχανικός ἢ δημοσίας ἀρχιτέκτων, διατελῶν ἐν τακτικῇ ἢ ἐκτάκτῳ ὑπηρεσίᾳ, καὶ εἰς τυχαίως ἀκόμη διαβαίνῃ ἐκεῖθεν, ἐν ἐλλείψει δὲ τούτων καὶ πᾶς ἐμπειροτέχνης, εὐρισκόμενος ἐν τῇ πόλει, κωμοσπόλει. ἢ χωρίῳ, ἢ καὶ προσκαλούμενος ἐκ τῆς πλησιεστάρας αὐτῶν. Ὁ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας διοριζόμενος ἐμπειροτέχνης, ὅταν δὲν εὐρεθῇ δημοσίας ὑπάλληλος (μηχανικός ἢ ἀρχιτέκτων), ὀφείλει προτέρον νὰ ὁμῶσθαι τὸν τοῦ πραγματογνώμονος ὄρκον, πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὰ καθήκοντα τοῦ μηχανικοῦ. Κατὰ δὲ τὸ 3 ἄρθρον ὁ μηχανικός ἢ ἀρχιτέκτων ἢ ἐμπειροτέχνης προσκληθεὶς, μεταβαίνει ὅπου τὸ ἐτοιμόρροπον οἰκοδόμημα, ἵνα ἐνεργήσῃ τὴν ἀπαιτούμενην αὐτοψίαν αὐτοῦ, καὶ συντάσσῃ ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ οἰκοδομήματος, καὶ σῶμα ἐὰν ἡ οἰκοδομὴ ἀντιβαίνει εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ ἐγκεκριμένου

σχεδίου καθόλου ἢ ἐν μέρει. Κατὰ δὲ τὸ 4 ἄρθρον ὁ μηχανικὸς ὑποβάλλει τὴν ἐκθεσιν τῇ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ· αὕτη δὲ ἐπὶ τῇ βάρει αὐτῆς ἐπιδίδωσιν ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην τοῦ ἐτοιμοῦρόπου προσκλήσιν νὰ ἐπισκευάσῃ αὐτό, ἐὰν δὲν ἀντιβρίνῃ εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ σχεδίου, ἐὰν δ' ἀντιβρίνῃ, νὰ καταδαφίσῃ, ὀρίζουσα πρὸς τοῦτο καὶ προθεσμίαν ἀνύλογον πρὸς τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον. Ἐν τῇ αὐτῇ προσκλήσει προστίθεται ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἡ ῥήτρα, ὅτι, ἐὰν ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας δὲν τελεσθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτῆτου ἡ κατεδάφισις, θὰ ἐνεργηθῇ αὕτη ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 58 τοῦ περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας νόμου. Τὸ δὲ 5 ἄρθρον τοῦ Διατάγματος, προβλέπον τὸ ἐνδεχόμενον πλάνης τοῦ μηχανικοῦ ἢ μὴ νομίμου ἐνεργείας, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην ἐντὸς τριημέρου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς προσκλήσεως ν' ἀπευθύνῃ ἔφασιν πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν, διὰ τῆς ἀνωτέρας ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς, συντασσομένου ἀποδεικτικοῦ ἐπιδόσεως, ὁπότε ἡ αὕτη διοικητικὴ ἀρχὴ διατάσσει καὶ τὴν ἀναστολὴν τῆς ἀποφάσεως τοῦ μηχανικοῦ, μέχρις ὅτου ἀποφανθῇ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅστις ἀποφαίνεται ὁριστικῶς. Ἐὰν γένηται δεκτὴ ἡ ἔφασις, ἐννοεῖται ὅτι ἐξαφανίζεται καὶ ἡ πρᾶξις τοῦ μηχανικοῦ, ἐὰν δ' ὅμως ἐπικυρωθῇ, ἐκτελεῖται αὕτη ἐντὸς νέας προθεσμίας, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ. Ἐὰν τὸ ἐτοιμοῦρόπον οἰκοδόμημα κατέχηται ὑπὸ τρίτου ἐνοικιαστοῦ ἢ ὅπως ἄλλως, προσκαλεῖται ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας νὰ ἐκκενώσῃ αὐτό, ἀρνούμενου δὲ τούτου, γίνεται ἐξώσις αὐτοῦ, συντασσομένης ἐκθέσεως περὶ τῆς ἀρνήσεως καὶ τῆς διὰ βίας ἐξώσεως. Ἡ

ἔφασις δὲν ἔχει κατὰ τὸ 8 ἄρθρον δύναμιν ἀναστῆλousαν, ὅταν ὁ μηχανικὸς νομίσῃ, ὅτι ὁ κίνδυνος τῆς καταπτώσεως ἐπικείται προσεχῶς· τότε ὁ μηχανικὸς ἀναφέρει εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχήν, ἥτις διορίζει τριμελὴ ἐπιτροπὴν, συγχειμένην ἐκ τοῦ μηχανικοῦ καὶ δύο ἐμπειροτεχνῶν, καὶ αὕτη δι' ἐκθέσεως ἀποφαίνεται, ἐὰν πράγματι ἐπικείται κίνδυνος· τότε ἡ κατεδάφισις ἐνεργεῖται πάραυτα, μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς γενομένης ἐφέσεως. Ἐὰν δὲν ἐκτελεσθῇ ἡ κατεδάφισις ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας (τὸ ἄρθρον 6 λέγει μὴ ἀποπερατομένης, ἀλλὰ φρονούμεν, ὅτι ἡ λέξις σημαίνει καὶ μὴ ἀρχομένης καὶ ἐκτελουμένης· διότι ἐὰν ἤρξατο ἡ κατεδάφισις ἐντὸς τῆς προθεσμίας, δὲν ἀποπερατωθῇ ὅμως ἔνεκα διαφόρων λόγων πραγματικῶν μάλιστ', δὲν πιστεύομεν νὰ ἐννοῇ τὸ Διάταγμα, ὅτι καὶ τότε ὀφείλει νὰ ἐπιληφθῇ τῆς κατεδαφίσεως ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχή, ἐκτὸς ἐὰν πεισθῇ, ὅτι ἐπίτηδες ὁ ἰδιοκτῆτης ἤρξατο μὲν τῆς κατεδαφίσεως, δὲν προβαίνει δ' ὅμως πρὸς ἐξαπάτησιν τῆς ἀρχῆς, μὴ ἐκτελουμένης λοιπὸν τῆς κατεδαφίσεως, ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ συντάσσει ἐκθέσιν, βεβαιουῶσαν τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς διατάξεως αὐτῆς, καὶ ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος ἢ μηχανικοῦ ἐπιχειρεῖ τὴν κατεδάφισιν δι' ἐργατῶν ἡμερομισθίων ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ ἐπιτηρουμένων, ἵνα ἡ κατεδάφισις ἐνεργῇται ἀσφαλῶς καὶ εἰς τρόπον ὅσον οἶόν τε ὀλιγώτερον παραβλάπτοντα τὸν ἰδιοκτῆτην. Περὶ δὲ τῆς πληρωμῆς τῶν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει προσλαμβανομένων ἐργατῶν ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 16 Ὀκτωβρίου τοῦ 1852 Β. Διάταγμα, ὀρίζον ὅτι ἡ πληρωμὴ τούτων προκαταβάλλεται ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Παιραιῶς, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου τοῦ δήμου, ἐν ᾧ καὶ

ται τὸ ἐτοιμοῦρόπον οἰκοδόμημα. Συντάσσονται δὲ κατὰ τὸ 7 ἄρθρον περὶ τῶν γενομένων ἐξόδων τῆς καταδείξεως καταστάσεις ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, καὶ, θεωρούμεναι ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ, υποβάλλονται εἰς τὴν ἀρμοδίαν διοικητικὴν ἀρχήν, ἣτις κηρύττει αὐτάς ἐκτελέσεις, εἰσπραττομένων τῶν ἐξόδων δικαστικῶς ἐν ἀπειθείᾳ τοῦ ἰδιοκτῆτου, ὅστις τιμωρεῖται καὶ ποινικῶς κατὰ τὸ ἄρθρον 608 τοῦ ποιν. νόμου. Τὸ δὲ 9 ἄρθρον ὁρίζει, ὅτι τὰ εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς ἀνατιθέμενα καθήκοντα τοῦ 5 καὶ 7 ἁρθρου τοῦ Διατάγματος, ἦτοι ἡ ἐπίδοσις τῆς ἐφέσεως καὶ ἀναστολῇ τῆς ἐκτέλεσεως τῆς πράξεως τοῦ μηχανικοῦ καὶ ἡ κήρυξις τῶν καταστάσεων ὡς ἐκτελεσῶν κτλ. ἐνεργοῦνται ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τοῦ ΡΚΣ' νόμου τῆς 13 Μαρτίου 1849 περὶ διοικητικῆς ἀστυνομίας εἰς τοὺς δήμους Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

Ῥητέον ἤδη τινὰ περὶ αὐθαιρέτων οἰκοδομῶν. — Αὐθαίρετος οἰκοδομὴ εἶναι ἡ κατὰ παράβασιν τῶν οἰκοδομικῶν γραμμῶν ἥτοι ἡ ἐναντίον τῆς εὐθυγραμμίας καὶ ἰσοπεδώσεως, ἃς ὁ ἀρμοδῖος μηχανικὸς διαγράφει, ἣ ὀφείλει νὰ διαγράψῃ, γιγνομένη. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶναι ἐκδοσθέν τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβ. 1852 Β. Διατάγμα, στριζόμενον εἰς τὸ 1 ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 9 Ἀπριλ. 1836 Β. Διατάγματος ὡς ἄρθρον ἐφαρμοσθὲν καὶ εἰς πᾶσας τὰς πόλεις τοῦ βασιλείου, ἔτι δὲ εἰς τὸ ἄρθρ. 598 τοῦ ποιν. νόμου, καὶ εἰς τὸ ἄρθρ. 608 τοῦ αὐτοῦ ποιν. νόμου, καὶ ἐν τέλει εἰς τὸ ἄρθρ. 13 § 36 τοῦ περὶ καθήκοντων τῶν νομαρχῶν Διατάγματος τοῦ 1845. Τὸ αὐθαίρετως ἀνεγερθὲν οἰκοδόμημα καταδικάζεται· ἀρμοδῖος δὲ πρὸς καταδείξιν αὐτοῦ εἶναι ὁ ἐπὶ τῆς ἐκτέλεσεως τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως, ὅπου ἀνεγείρεται τοῦτο, μηχανικὸς ἢ ἀρχιτέκτων (ἄρθρ. 1) κατὰ τὴν διὰ τῶν ἁρ-

θρων 2—5 διαγραφομένην διαδικασίαν. Ἐὰν ὅμως ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ παράβασις ἐγένετο ἕνεκα γραμμῆς πλημμελοῦς, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μηχανικοῦ ἢ ἀρχιτέκτονος διθείσης, πᾶσα ζημία βαρύνει τούτους (ἄρθρον 6). — Ἡ δὲ διαδικασία ἔχει ὡς ἐξῆς: Ἀμα ἀνακαλυπτομένης τῆς παραβάσεως, μεταβιβάζεται ὁ μηχανικὸς ἐπὶ τόπου, καὶ συντάσσει ἔκθεσιν μετὰ διαγράμματος, καταδεικνύοντος τὴν τε παράβασιν καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς. Τὴν ἔκθεσιν ἀποστέλλει ὁ μηχανικὸς εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἑσωτ. Ὑπουργείον καὶ προσκαλεῖ δι' ἐγγράφου τὸν ἰδιοκτῆτην τῆς αὐθαιρέτου οἰκοδομῆς νὰ καταδείξῃ ἐντὸς ἀναλόγου προθεσμίας, ἐν τῇ προσκλήσει ὀριζομένης, τὸ εἰς τὴν γραμμὴν ἀντιβαῖνον μέρος τῆς οἰκοδομῆς, εἰδοποιῶν σύναμα αὐτόν, ὅτι ἐν περιπτώσει ἀπειθείας ἡ καταδείξις γενήσεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μηχανικοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγματος. Μετὰ τῆς προσκλήσεως ἐπιδίδεται εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην ἀντίγραφον τῆς ἐκθέσεως καὶ τοῦ Διατάγματος (ἡ λέξις Διατάγματος φρονούμεν, ὅτι κατὰ πλάνην εἶναι τεθειμένη ἀντὶ διαγράμματος, ὁ συντάσσει ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ δευτέρου ἁρθρου ὁρίζεται μετὰ τῆς ἐκθέσεως ὁ μηχανικὸς. Ἡ ἐπίδοσις τοῦ Διατάγματος εἶναι ὅλως περιττὴ καὶ ἄσκοπος, ἐν ᾧ ἡ συγκοινωνοποίησις τοῦ διαγράμματος τοῦ καταδεικνύοντος μετὰ τῆς ἐκθέσεως ἐμπρόκτως τὴν παράβασιν εἶναι ἀνγκαιοτάτη). Τὴν ἐν τῇ ἐκθέσει ἀπόφασιν τοῦ μηχανικοῦ δύναται ὁ ἰδιοκτῆτης, κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Διατάγματος, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἐτοιμοῦρόπων οἰκοδομῶν, ἐντὸς δεκαήμερου προθεσμίας νὰ ἐκκαλέσῃ εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργείον. Ἡ δὲ ἔφεσις ἢ ἀναφορὰ διαβιβάζεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἐπὶ ἀποδείξει διδομένη τῇ ἰδιοκτῆτῃ διὰ τῆς ἀνωτέρας ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς, ἣτις ἀναστέλλει καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς

ἀποφάσεως τοῦ μηχανικοῦ μέχρις οὗ ἀποφανθῇ τὸ Ὑπουργεῖον ἐπὶ τῆς ἐφάσεως. (Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν Πειραιεὶ ἀντὶ τῆς ἀνωτέρας διοικητικῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ β' ἄρθρ. τοῦ ΠΚΣ' νόμου τοῦ 1849 διαβιβάζεται, φρονούμεν, ἡ ἀναφορά ἣ ἐφείσιν διὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας καὶ ἐπὶ τῆς περὶ αὐθαιρέτων οἰκοδομῶν διαδικασίας, εἰ καὶ δὲν ὀρίζει τοῦτο ῥητῶς τὸ Διάταγμα· διότι τὸ ἄρθρον β' τοῦ ΠΚΣ' νόμου ὀρίζει γενικῶς, ὅτι ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας ἐνεργεῖ ὅλα τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα, ἀ διὰ νόμων ἢ διαταγμάτων ἀνατίθενται εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχάς, περὶ τοιούτων δὲ καθηκόντων ἐνταῦθα πρόκειται). Ὁ ὑπουργός, λαθὼν τὴν ἔφεισιν, διατάσσει αὐτοψίαν διὰ τοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοσίων ἔργων, ὡς ὀρίζει τὸ δεύτερον ἐδάφιον τοῦ 4 ἁρθροῦ τοῦ ἀπὸ 9 Ἀπριλίου 1836 Β. Διατάγμ., καὶ κατ' αὐτὴν ἐκδίδωσι τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, δι' ἣς ἤτοι παραδέχεται τὴν ἔφεισιν, μεταρρυθμίζων τὴν πρᾶξιν τοῦ μηχανικοῦ, ἢ ἀπορρίπτων αὐτὴν ἐπικυροῖ τὴν πρᾶξιν. Ἐν περιπτώσει ἐπικυρώσεως τάσσεται νέα προθεσμία, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ἡ ἀπόφασις τοῦ μηχανικοῦ. Ἡ προθεσμία ἔρχεται ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν. Εἰ τὸ αὐθαίρετως ἀνεγερθὲν οἰκοδόμημα εἶναι πεπερατωμένον καὶ κατέχεται ὑπὸ τρίτων, ἐνεργεῖται ὅ,τι ὀρίζει καὶ ἐπὶ ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν τὸ ἄρθρ. 5 τοῦ ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1852 Διατάγματος. Ἐπίσης καὶ ὡς πρὸς τὴν περαιτέρω διαδικασίαν τὰ ἄρθρα 4 καὶ 5 τοῦ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1852 Διατάγματος ὀρίζουσιν ὅ,τι καὶ τὰ ἄρθρα 6 καὶ 7 περὶ ἐτοιμορρόπων οἰκοδομῶν. Ἐπίσης κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἐὰν ὁ ἰδιοκτῆτης, προσκληθεὶς νὰ παραλάβῃ τὸ ἐκ τῆς κατεδαφίσεως ὑλικόν, ὀλιγορήσῃ, πλειστηριάζεται τοῦτο

κατὰ τὰς σχετικὰς περὶ πλειστηριασμοῦ διατάξεις τῆς πολιτ. δικον. πρὸς ὄφελος τοῦ ἰδιοκτῆτου. Περὶ ἀμφοτέρων τῶν Διαταγμάτων εἶναι ἐκδεδομένοι καὶ ὅροι γαίαι πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ Κράτους τὸν διευθυντὴν τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, τοὺς ἀστυνομικοὺς τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοὺς δημοσίου ἀρχιτέκτονας τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων τῶν πόλεων ἢ μὲν ἀπὸ 5 Νοεμβρίου 1852 ὡς πρὸς τὰς ἐπισφαλεῖς οἰκοδομὰς, ἢ δὲ ἀπὸ 1 Φεβρουαρίου 1857 ὡς πρὸς τὰς αὐθαίρετους.

Ἐξεταστέον τανῦν τὰ περὶ κατασκευῆς πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων. *Πεζοδρόμια* λέγονται τὰ ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ καταλειπόμενα κατὰ μῆκος αὐτῆς, ἵνα χρησιμεύσωσιν ἰδίως πρὸς ἀνάλυτον διάβασιν τῶν πολιτῶν, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῶν ἔτι ἐν ἐνδεχομένῃ περιπτώσει κινδύνου ἐκ τῶν ἀμαξῶν καὶ ἵππων. Ὑπόνομοι δὲ λέγονται οἱ ὑπὸ τοὺς δρόμους τῶν ἐδῶν κατασκευαζόμενοι θολοὶ συνηθῶς ὄχτροι πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων (εἴτε τῶν ὀμβρίων, εἴτε τῶν τῶν κρηνῶν κτλ.) καὶ τῶν μετ' αὐτῶν ἀκαθαρσιῶν, οὐχὶ δ' ὅμως καὶ τῶν ἐκ τῶν ἀποπότων ἀκαθαρσιῶν. Περὶ κατασκευῆς δὲ πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων εἶναι παλαιὰ ἡμῖν ἐκδεδομένος ὁ ἀπὸ 11 Σεπτεμβρίου 1856 ΤΝΗ' νόμος ἐξ ἁρθρῶν (9). Ἐν τῷ δόθῃ δὲ δυνάμει τοῦ νόμου τούτου καὶ τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 Β. Διατάγμα περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ καὶ τὸ ἀπὸ 31 Ἰουλίου 1848 Διατάγμα περὶ πεζοδρομίων ἐξ ἐνὸς ἁρθροῦ, καταργησάντων πᾶσαν ἐναντίαν εἰς τὸ διάταγμα τοῦτο διάταξιν, ἥτοι ἀναφέρεται εἰς τὸ ἕτερον τοῦ 1856 Διατάγμα, οὗ κατὰ τὰς ἐναντίας διατάξεις ὡς πρὸς τὸ πλάτος τῶν πεζοδρομίων, τὴν ποιότητα τοῦ ὑλικοῦ καὶ τὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς. Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 ἡ κατασκευὴ τῶν πεζοδρομίων

μίων, ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν ἐπιβαρύνει τοὺς παροδίους ἰδιοκτητὰς. Τὸ πλάτος τῶν πεζοδρομίων, τὴν ποιότητα τοῦ ὕλικου καὶ τὸ εἶδος τῆς κατασκευῆς αὐτῶν δι' ἐκάστην ὁδὸν ἐν μὲν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν προσδιορίζει ὁ νομάρχης, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ δὲ ὁ διευθυντὴς τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας, ἀκούοντες καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου, διὰ διατάξεως ἐπὶ τούτῳ ἐκδομένης. Ὡς πρὸς τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐπαρχιῶν ὁ νόμος ἔδωκε τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν διὰ Β. Διατάγματος νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν αὐτὴν υποχρέωσιν εἰς τοὺς παροδίους ἰδιοκτητὰς τῶν πρωτευουσῶν τῶν ἐπαρχιῶν. Τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 Β. Διάταγμα πέρα τῆς δοθείσης εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἐντολῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ α' ὁρίζει τὰ περὶ κατασκευῆς τῶν πεζοδρομίων τοῦ εἴδους τοῦ ὕλικου, καὶ τοῦ πλάτους αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς εἵπομεν, ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 31 Ἰουλίου 1858 Β. Διάταγμα, ἐπανελθὼν εἰς τὴν διατάξιν τοῦ 1 ἄρθρου τοῦ ΤΝΗ' νόμου, μετὰ τῆς προσθήκης καὶ τοῦτο, ὅτι προηγεῖται ἡ γνωμοδότησις ἐκτὸς τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου καὶ τοῦ μηχανικοῦ τῆς πόλεως, ἐν ᾧ ὁ νόμος μόνον τοῦ δημάρχου τὴν γνώμην ἀπαιτεῖ ἐπὶ συγκρούσεως δὲ γνωμῶν μεταξὺ δημάρχου καὶ μηχανικοῦ τοῦτο δύναται νὰ ἔχῃ καὶ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ῥοπήν τινα. — Κατὰ τὸ ἄρθρ. 2 ἡ κατασκευὴ τῶν ὑπονόμων ἐν πάσαις ἐν γένει ταῖς πόλεσιν ἐνεργεῖται ἐπ' ἴσης δαπάνῃ τῶν ἰδιοκτητῶν, ἀλλ' ἐνταῦθα συντρίχει καὶ ὁ δῆμος ὡς πρὸς τὸ τεταρτημόριον τῆς δαπάνης, ὅθεν τρία τέταρτα τοῦ ὅλου τῆς δαπάνης βαρύνουσι τὸν παρόδιον ἰδιοκτήτην καὶ ἐν τὸν δῆμον, μόνον δ' ἐπὶ τῶν ἐγκαρσίῳ ὁδῶν καθ' ὅλον αὐτῶν τὸ πλάτος τὰ ἀντιστοιχοῦντα τέμνημα τοῦ ὑπονόμου (εἰς τὰ κοινῶς λεγόμενα σταυροδρόμια) βαρύνουσι ὅλοσχε-

ρῶς τοὺς δῆμους, ὡς ἐπ' ἴτης βαρύνει αὐτοὺς καὶ ἡ δαπάνη τῆς ὑπονόμου ἐκτὸς τοῦ ὅριου τῆς πόλεως μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτῆς. (Ἐὰν ἐπεκταθῇ ἡ πόλις πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀποζημιοῦται ὁ δῆμος ὑπὸ τῶν παροδίων; μᾶλλον ναι!). Πρὸς ὑποχρέωσιν τῆς κατασκευῆς ὑπονόμου ὑπὸ τῶν παροδίων ἰδιοκτητῶν ἀπαιτεῖται ἀπόφασις τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν, ἐν δὲ τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Βασιλείου ἀπόφασις τῆς διευθύνσεως τῆς ἀστυνομίας. Ἡ κατασκευὴ τῶν τε πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων ἐνεργεῖται κατὰ τὰ περὶ ἐκτελέσεως δημοσίων ἔργων κεκανονισμένα, ἥτοι διὰ μειοδοτικῆς δημοπρασίας κτλ., ὡς ὁρίζουσι τὰ ἀπὸ 26 Δεκεμβρίου 1836 Β. Διατάγματα μετὰ τῶν τροποποιήσεων τοῦ λογιστικοῦ νόμου, τὸ ἀπὸ 11 Σεπτεμβρίου 1850 περὶ ὑποχρεώσεων τῶν ἐργολάβων κτλ. Μετὰ τὴν κατακύρωσιν συμφώνως πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μειοδοτικῆς δημοπρασίας καὶ πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς πλατείας ἡ ὁδοῦ μήκος τοῦ προσώπου ἐκάστης οἰκίας ἡ οἰκοπέδου συντάσσεται ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ μηχανικοῦ πίναν ἄναλογικὸς τῆς ἀναλογούσης ἐκάστῳ παροδίῳ ἰδιοκτήτῃ δαπάνης, ἣτις προκαταβάλλεται. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἡ τὸ πρῶτόκολλον ἐκτίθεται ἐν τῷ δημαρχεῖῳ καὶ διὰ προγράμματος τοῦ νομάρχου, περιέχοντος ὀνομαστὶ ἕκαστον τῶν ἐν τῷ ἀναλογικῷ πίναντι ἐγγεγραμμένων παροδίων ἰδιοκτητῶν, προσκαλεῖται ἕκαστος, ἵνα λάβῃ γνώσιν καὶ πρὸς τὴν εὐχρὴν ἔχει ἐνστάσεις. Ἡ ἐνστάσις συντάσσεται ἐν εἰδὲι ἀγωγῆς, ἐπιβιδομένη εἰς τὸν νομάρχην ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς ἕκαστον ἰδιοκτήτην ἐπιδόσεως τῆς ἡνομαστικῆς προσκλήσεως κατὰ τὰ ἄρθρα 6, 7, 8, 9, 10 καὶ 11 τοῦ περὶ ἀποξηράνσεως τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου ΣΗ' νόμου τοῦ 1852. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἄρθρ. 4

τοῦ ΤΝΗ' νόμου λέγει ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τῆς ὀνομαστικῆς προσκλήσεως, ἀλλὰ προδήλως πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως· καθ' ὅσον ἄλλως πολλὰ δύνανται νὰ συμβῶσιν ἄτοπα, καὶ νὰ κηρυχθῇ ἔκπρόσθεμος ὁ ἐνιστάμενος. Ἡ ἔνστασις ἀπευθύνεται ἐνώπιον τοῦ πρωτοδικείου, οὗ ἐν τῇ περιφερείᾳ κεῖται ἡ πόλις ὅπου γίνεται ὁ ὑπόνομος ἢ τὸ πεζοδρόμιον· ἡ δίκη θεωρεῖται κατεπείγουσα, ἐπομένως ἡ διαδικασία αὐτῆς εἶναι συνοπτική. Ἐφσεὶς ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ μόνον ἐντὸς δέκα (10) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς πρωτοδικίου ἀποφάσεως. Τὴν ρῆσιν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως φρονοῦμεν, ὅτι πρέπει νὰ ἐρμηνεύσωμεν ἕνεκα τοῦ κατεπείγοντος κατὰ γράμμα, δὲν ἐννοεῖ δηλ. ὁ νόμος ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἐκδοθησομένης ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, ὥστε ἀπαιτεῖται ἐπαγρύπνησις τῶν ἐνδιαφερομένων. Καὶ παρ' ἐφέταις ὡσαύτως ἡ διαδικασία εἶναι συνοπτική. Ἐνδίκον μέσον κατὰ τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐφετείου ἀποφάσεως, ἥτοι αἵτησις ἀναιρέσεως, δὲν ἐπιτρέπεται (περὶ ἀνακοπῆς οὐδὲν ὀρίζει ὁ νόμος, ὥστε θὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐπὶ ἐρμηδικίας ἀνακοπῇ ἐπιτρέπεται)· ἀλλὰ μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἐκδίκασιν πικρῶν τῶν κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου ἐνστάσεων ὁ ἀναλογικὸς πῖναξ καθίσταται ὀριστικὸς καὶ ἀπρόσβλητος καὶ ὁ ἰδιοκτήτης ἐπιτασσόμενος (ὑπὸ τοῦ νομάρχου βεβαίως, ὅστις εἶναι καὶ διάδικος) ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὸ ἀναλογικὸν αὐτῶν μέρος τῆς δαπάνης. Εἰς τίνα γίνεται ἡ πληρωμὴ ὡς καὶ ἡ προκαταβολή ἐν τῷ 3 ἄρθρῳ δὲν ὀρίζει ὁ νόμος. Τὸ ἄρθρον 10 τοῦ ΣΗ' περὶ ἀποξηράνσεως τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου, εἰς ὃ παραπέμπει τὸ 4 ἄρθρον, λέγει, ὅτι ὁ ταμίας τοῦ δημοσίου προσκαλεῖ πρὸς πληρωμὴν καὶ εἰς αὐτὸν γίνεται ἡ καταβολή. Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν θὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι, καὶ ἂν ἐπιτάξῃ τὴν πληρω-

μὴν ὁ νομάρχης, ἡ ἐπιταγὴ δεῖν νὰ ἀναφέρῃ, ὅτι ἡ πληρωμὴ γενήσεται τῷ ταμίᾳ τοῦ δημοσίου. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ 10 ἄρθρου τοῦ ΣΗ' νόμου ἐξάγεται, ὅτι οἱ λόγοι τῆς ἀνακοπῆς περιστρέφονται τὸν ἀναλογισμὸν τῆς δαπάνης, λ. χ. ὅτι δὲν εἶναι τὸ μῆκος τοῦ προσώπου τῆς οἰκίας ἢ οἰκοπέδου ὅσον ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ ὀρίζεται κτλ., ἐννοεῖται δ' ὅμως, ὅτι δύνανται ὁ ἐνιστάμενος νὰ διαμφισβητήσῃ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς πληρωμὴν· διότι δὲν εἶναι αὐτὸς ἰδιοκτήτης κτλ. Κατὰ τὸ 11 ἄρθρ. τοῦ ΣΗ' νόμου ὁ μὴ ἐπιδοὺς ἐμπροθέσμως τὴν ἔνστασιν αὐτοῦ καὶ καταστὰς ὑπερήμερος ἢ δυστροπὼν καὶ μετὰ τὴν καταδίκην νὰ πληρώσῃ καταδικάζεται κατὰ τὸν περὶ καθυστέρουμένων νόμον, ἐφαρμοζομένων τῶν ἀναλόγων καταναγκαστικῶν μέτρων. Τὸ αὐτὸ 11 ἄρθρον προβλέπει περίπτωσιν, καθ' ἣν ἐπὶ τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου, ὅταν ἡ ἀξία τοῦ βαρυνόμενου διὰ δαπάνης ἀγροῦ ᾖναι ἐλάσσων τῆς δαπάνης τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, ὁ νόμος τότε δὲν ὑποχρεοῖ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ υπερβέλλοντος, ἐὰν δὲν συναινῇ ὁ ἰδιοκτήτης, ἀλλὰ διατάσσει τὴν ἐκποίησιν τοῦ τεμαχίου τῆς γῆς, καὶ τὸ ἐλλειπὸν τῆς δαπάνης ἀπὸ τῆς ἀξίας τοῦ πωληθέντος διανέμεται κατ' ἀναλογίαν εἰς τὰς μερίδας τῶν ἐλλείων ἰδιοκτητῶν. Ἡ περίπτωσις αὕτη, καὶ ἐνδεχόμενον νὰ συμβῇ ὁσάκις ἡ ἀξία τοῦ γηπέδου εἶναι λίαν εὐτελής, δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ τῶν ὑπονόμων καὶ πεζοδρομίων· διότι τὸ ἄρθρον τέταρτον παραπέμπει εἰς τὸ ἄρθρ. 11 μόνον ὡς πρὸς τὴν δικαστικὴν ἐκκαθάρισιν, ἥτοι τὴν δικαστικὴν διαδικασίαν, τὸ δὲ ἐνδεότερον ἐδάφιον τοῦ 11 ἄρθρου εἶναι διδακτικὸ οὐσιαστικόν. Τὸ δὲ 5 ἄρθρον τοῦ ΤΝΗ' νόμου ἐπιτάσσει τὴν διὰ προσκλήσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς περιτρίχυσιν τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐν ταῖς πρωτευού-

ούσαις τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν ὑπὸ τῶν παροῦσιν ἰδιοκτητῶν. Ἐὰν μετὰ 60 ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς προσ- κλήσεως (ἢ ἐπίδοσις δὲ θεβαιούται δι' ἀποδείξεως διοικητικῶς) ἀμελήσῃ τὴν πε- ριτείχισιν, ἢ ἀστυνομικὴ ἀρχή, προ- καταβάλλουσα τὴν δαπάνην, ἐνεργεῖ τὴν περιτείχισιν, εἰσπράττει δὲ τὸ δαπανηθὲν κατὰ τὸν περὶ καταδιώξεως τῶν καθυ- στερούντων νόμον. καταδιωκομένης καὶ ποινικῶς τῆς ἀστυνομικῆς παραβάσεως. Αἱ δὲ θύραι καὶ πῦν ἄλλο ἀνοιγμα τῶν περιτειχισμάτων πρέπει νὰ διατελῶσι διαρκῶς κεκλεισμένα. Κατὰ δὲ τὸ 6 ἄρ- θρον ἢ διάταξις τοῦ ἄρθ. 25 τοῦ ΣΣ' τῆς 18 Αὐγούστου 1852 περὶ ὁδοποιίας, καὶ 8 οἱ παρόντες ἰδιοκτῆται τῶν ἐθνι- κῶν, ἐπαρχιακῶν καὶ δημοτικῶν ὁδῶν ὀφείλουσι νὰ φυτεύσωσι δένδρα καὶ ὅ- λον τὸ μήκος τῆς ὁδοῦ καὶ κατὰ τὰς ἐν αὐτῇ διατυπώσεις, ἰσχύει καὶ ἐν τοῖς πόλεσι. Καὶ κατηργήθη μὲν ὁ νόμος οὗ- τος δι' ἑτέρου νόμου περὶ ὁδοποιίας, ἥτοι τοῦ ΣΞΓ' τῆς 16 Δεκεμβρίου τοῦ 1867, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τὸ 25 ἄρθρον περιέχε- ται ὡς ἄρθρον 36 μετὰ τινων παραλλα- γῶν. διὸ φρονούμεν ὅτι ἰσχύει καὶ νῦν ὡς πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς φύτευσιν δένδρων ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ 2 ἐδάφιον τοῦ 6 ἄρθρου καὶ τὰ ἄρθρα 8 καὶ 26 τοῦ περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων καὶ κωμῶν Διατάγματος· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ 3 ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου 36, τοῦτο δὲν ἰσχύει ἐπὶ τῶν πόλεων, διότι ἡ ἐφαρμο- γὴ αὐτοῦ δὲν ἐπιτάσσεται. Τὸ δὲ 7 ἄρ- θρον προβλέπει τὴν περίπτωσιν, καὶ ἢν ὁ βαρυνόμενος διὰ τῆς δαπάνης τῆς κα- τασκευῆς πεζοδρομίου, ὑπονόμου, περι- τειχίσματος ἢ δεινδροφυτείας εἶναι ἀπὸ τὸν τότε ἢ πρὸς αὐτὸν πρόσκλησις κολλᾷται ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς ἰδιοκτησίας εἰς μέρος καταφανές, σύμφωνα δὲ δημοσιεύεται ἐπι- μνησὶς καὶ δαπάνη τῆς ἀρχῆς ἐν μιᾷ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ κράτους ἐ-

φημερίδων, ἐξήκοντα δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν δημοσίευσιν ταύτην ὡς πρὸς τοὺς εὐρισκομένους ἐντὸς τοῦ κράτους καὶ τρεῖς μῆνας ὡς πρὸς τοὺς ἐκτὸς τοῦ κράτους διαμένοντας, εἰάν δὲν καταβάλλῃ τὴν ἀνα- λογοῦσαν αὐτῷ δαπάνην ἢ δὲν ἐνεργήσῃ τὴν περιτείχισιν ἢ δεινδροφυτεῖαν, ἐκπλη- ροῖ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ ταύτην τὸ δη- μόσιον. Πρὸς ἐξασφάλισιν δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου καταβληθέντων ἐξόδων ἐγ- γράφεται ὑποθήκη ἐπὶ τοῦ κτήματος, τοῦ περιτειχισθέντος ἢ τοῦ κτήματος πρὸ τοῦ ὁποίου ἐγένετο τὸ πεζοδρόμιον, ὁ ὑπόνο- μος ἢ ἡ δεινδροφυτεῖα. Τίνα τίτλον πρὸς ἐγγραφήν ὀφείλει νὰ προσαγάγῃ τὸ δη- μόσιον εἰς τὸν ὑποθηκοφύλακα δὲν ὀρίζει ὁ νόμος, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων ὑπάρχει ὁ ἀναλογικὸς πῖναξ, ἐπὶ δὲ τῶν περιτειχισμάτων ἡ κατάστα- σις τῆς καταβολῆς ὡς καὶ ἐπὶ τῶν δει- νδροφυτειῶν ἡ ἐγγραφή δὲ γενήσεται βε- θαίως ὑπὸ τοῦ ταμίου τοῦ δημοσίου τοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. Ἡ δὲ διάταξις τοῦ 8 ἄρθ. τοῦ ΤΝΗ' νόμου εἶναι ἀντίστοι- χος πρὸς τὸ ἄρθ. 14 τοῦ Διατάγματος περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων καὶ κωμῶν, διότι τὸ μὲν 14 ἄρθ. ἀπαγορεύει τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῶν οἰκίων χρῆ- σιν τῶν λαμπρῶν χρωμάτων, τὸ δὲ 8 τοῦ προκειμένου νόμου ἐπιτάσσει νὰ εὐ- ρίσκωνται διαρκῶς εἰς καλὴν κατάστασιν τὰ ἐξωτερικὰ ἀσβεστώματα καὶ ὁ χρω- ματισμὸς τῶν οἰκίων τῶν πόλεων, ἢ δὲ ἀστυνομικὴ ἀρχή, προσκαλοῦσα τοὺς ἰ- διοκτῆτας εἰς τοῦτο, ἔχει δικαίωμα τὸν ὀλι- γωροῦντα καὶ ποινικῶς νὰ καταδιώξῃ. Οἱ δ' ἐξῶς τῶν οἰκίων κατὰ τὸ 9 ἄρθρον ἀπαγορεύεται νὰ κατασκευάζωνται εἰς ὕ- ψος ἑλασσον τῶν τεσσάρων ἐκστικῶν πήχεων ἀπὸ τῆς ὁδοῦ (ἀπὸ τοῦ ἰσοπέδου τοῦ πεζοδρομίου), ἀνάγκη δὲ νὰ κατα-σκευάζωνται ἐπὶ στερεῶν βάσεων (ἐπὶ λιθίνων πλακῶν ἐπιτιθεμένων ἐπὶ στη- ριγμάτων λιθίνων ἢ σιδηρῶν κατὰ τὸ

Διάταγμα περί ἐκτελέσεως τοῦ ΤΝΗ' νόμου τῆς 9 Ὀκτωβρίου 1856). Ἐν τῷ αὐτῷ 9 ἄρθρῳ ὁρίζονται καὶ τὰ περὶ τῆς ζώνης τῶν πόλεων, ἧτοι τῆς ἐκτάσεως ἐκείνης περὶ τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀνέγερσις οἰκοδομῶν. Τὸ βάθος τῆς ζώνης ἀπὸ τῆς ἐσχάτης οἰκοδομικῆς γραμμῆς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ᾖ ἀνώτερον τοῦ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος σταδίου (1500 μέτρων). Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπὶ μόνων τῶν λεωφόρων τῶν διὰ τῆς ζώνης ἐκάστης πόλεως διερχομένων ἐπιτρέπεται ἡ ἀνέγερσις μιᾶς συστοιχίας ἀγροτικῶν οἰκοδομῶν ἐκατέρωθεν ἐκάστης λεωφόρου, περὶ ὧν τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τῆς περιοχῆς καὶ τῆς ἀποστάσεως ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν κτλ. ὁρίζει τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1856 Βασιλ. Διάταγμα τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου ἐκδοθέν. Περὶ ἀποζημιώσεως τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν γαιῶν τῶν ὑπὸ τῶν λεωφόρων τούτων καταλαμβανομένων εἴπομεν τὰ δέοντα ἀνωτέρω, ὅτι δηλ. δὲν ὑποχρεοῦται ὁ δῆμος. Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ζώνης τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν δυνάμει τοῦ 9 ἄρθρου τοῦ ΤΝΗ' νόμου ἐγένετο διὰ τοῦ ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου 1856 Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἐν δυσὶν ἄρθροις, ὧν ἐν τῷ πρώτῳ μὲν ὁρίζεται μέχρι τίνος θέσεως ἡ σημεῖου ἐκτείνεται πρὸς βορρᾶν, πρὸς ἀνατολὰς, πρὸς μεσημβρίαν καὶ πρὸς δυσμὰς τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ζώνης τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ὅριον, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἀναγράφεται ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ζώνης ὁρίου τοῦ τέμνοντος τὰς περὶ τῆς πόλεως λεωφόρους μέχρι τοῦ ὁρίου τῆς πόλεως κατὰ τὸ τότε ἐν ἰσχύϊ σχέδιον τῆς πόλεως, καὶ ἐντὸς αὐτῶν τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν σημείων, ὧν ἡ ἀπόστασις δι' ὠρισμένων μέτρων ἀναγράφεται, περιορίζεται ἡ ζώνη τῆς πόλεως.

Τελευταῖον ρητέον καὶ περὶ τῆς ἀποτροπῆς τῶν ἐπαπειλούντων τὰς οἰκοδο-

μὰς ἐκ πυρκαϊᾶς κινδύνων. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν τὰ ἐξῆς νομοθετήματα : 1) τὸ ἄρθρον 59 ἐδ. ζ' τοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1836 Βασιλ. Διατ., δι' οὗ ἐπιβάλλεται εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν ἡ μέριμνα τῶν πυρκαϊῶν περὶ συστάσεως τάξεως συστηματικῆς καὶ περὶ ἐνεργείας αὐτῆς πρὸς κατάσβεσιν· 2) τὰ ἐδάφια 31, 32 καὶ 33 τῆς 13 παραγράφου τοῦ περὶ καθήκοντων τῶν νομαρχῶν καὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν Β. Διατάγματος τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845, καθ' ὃ ἐπιβάλλεται τὸ καθήκον εἰς τοὺς νομάρχας νὰ ἐπαγορεύωσι νὰ γίνηται ἡ δέουσα προφύλαξις ἀπὸ πυρκαϊᾶς, νὰ κατεδαφίζονται οἰκοδομήματα, ἐξ ὧν ἀπειλεῖται πυρκαϊὰ κτλ. νὰ προνοῶσι περὶ τῆς χορηγήσεως ταχέως βοηθείας ἐν καιρῷ πυρκαϊᾶς κτλ. καὶ περιθάλψεως τῶν ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς παθόντων, καὶ ἀνευρίσκοντες τὴν αἰτίαν τῆς ἐκπραγίσσης πυρκαϊᾶς νὰ ἐνεργῶσι τὰ τοῦ νόμου· 3) τὰ ἄρθρα 128 καὶ 129 τοῦ κανονισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ σώματος τῆς χωροφυλακῆς τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1833, καθ' ὃ ἡ χωροφυλακὴ μεταβαίνει ἐπιτοπίως ἅμα τῇ πρώτῃ εἰσδηήσει, λαμβάνουσα πᾶν μέτρον πρὸς ἐνέργειαν τῶν δεόντων, συντάσσει λεπτομερεῖς ἀναφορὰς περὶ τῆς αἰτίας τῆς πυρκαϊᾶς, γνωστοποιεῖ τὴν μακρόθεν ἀναφανείσαν πυρκαϊὰν πάραυτα καὶ χορηγεῖ ὅσον τάχιστα τὴν ἀπαιτουμένην βοήθειαν· 4) τὰ ἄρθρα 81, 82, 83, 84 καὶ 85 τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐν ταῖς πόλεσι καὶ φρουρίοις ὑπηρεσίας τῶν στρατευμάτων· 5) τὸ ἄρθρον 17 τοῦ ἀπὸ 4 Ἰανουαρίου 1834 ὁργανισμοῦ τῶν λιμενίων ἀρχῶν, καθ' ὃ, καὶ ὅταν ἐν τῷ λιμένι συμβῇ πυρκαϊὰ, τὰ πληρώματα τῶν ἐν τῷ λιμένι πλείων ὑποχρεοῦνται διαταγῇ τοῦ λιμενάρχου νὰ συντρέχωσιν εἰς τὴν κατάσβεσιν τῆς πυρκαϊᾶς· 6) τὸ ἀπὸ 17 Ἰουλίου 1861 Βασ. Διάταγμα.

περί συστάσεως διλογίας σκαπανέων και πυροσβεστών, ης ο προορισμός είναι πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας· 7) τὸ ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1861 Βασ. Διάταγμα περὶ ἀρμοδιότητος καὶ τῶν σχέσεων τῆς ἀστυνομίας, τοῦ φρουραρχείου, τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῶν πυροσβεστῶν κατὰ τὰς πρὸς κατάσβεσιν τῶν πυρκαϊῶν ἐνεργείας, ἐν ᾧ ἰδίως κατ' ἑκτασιν ἐν ἄρθροις δέκα καὶ πέντε ἐκτίθεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἡ διοικητικὴ ἀρχή, τὸ φρουραρχεῖον καὶ ἡ χωροφυλακὴ πληροφορουμένη ἐκάστη περὶ τῆς ἐκραγείσης πυρκαϊᾶς ὀφείλει νὰ προσκαλῇ τὴν πρὸς τοῦτο ὠρισμένην δύναμιν τῶν πυροσβεστῶν, καὶ ὅτι δέον νὰ καλῇται ὁ διευθύνων τὰ ὑδραγωγεῖα τῆς πόλεως, νὰ διατηρῇται ἡ τάξις καὶ ἀσφάλεια κατὰ τὸν χρόνον τῆς κατασβέσεως, νὰ γίνηται φροντίς περὶ τῆς ἐξασφάλισης τῶν πραγμάτων τῶν ἐξαγομένων ἐκ τοῦ καιομένου οἰκοδομήματος ἢ τοῦ ἀπαιλουμένου νὰ καῇ, ἔτι δὲ πῶς διευθύνονται αἱ πρὸς κατάσβεσιν τῆς πυρκαϊᾶς τεχνικαὶ ἐργασίαι, ὑπὸ τίνος κρίνεται ἂν αἱ πρὸς κατάσβεσιν ἐργασίαι ἀπεπερατώθησαν, καὶ πῶς δέον νὰ προλαμβάνονται αἱ περὶ τὴν πυρκαϊὰν δυνάμεναι νὰ συμβῶσιν. ἀξιόποιναι πράξεις ἢ νήνακαλύπτωνται αἱ ἡδὴ διαπραχθεῖσαι κτλ.

Ἡξεταστέον ἡδὲ ἐν συντόμῳ καὶ τίνα τὰ ὅρια τῆς διοικητικῆς καὶ δικαστικῆς δικαιοδοσίας ὡς πρὸς τὰ τῶν οἰκοδομῶν. Ἀρχὴ γενικὴ καὶ νομοθετικὴ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων εἶναι ἡ τοῦ ἁρθροῦ 1 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. «Πᾶσα ἰδιωτικὴ ἀπαιτήσις περὶ κεκτημένων ἡδὴ δικαίων ἐνὸς προσώπου ἢ πλειόνων, ἀνεγνωρισμένων ὡς προσώπων ὑπὸ τοῦ νόμου, ὑπάγεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων». «Ὅθεν ὅπως ὑπαχθῇ εἰς τὸ ἀστικὸν δικαστήριον, 1) ἡ ἀπαιτήσις πρέπει νὰ ᾔνῃ ἰδιωτικὴ τοῦ προσώπου ὡς ἀτό-

μου, ὡς μέλους οἰκογενείας, ἔχοντος προσωπικὴν κατάστασιν καὶ κεκτημένου περιουσίαν, τῆς προσωπικῆς καταστάσεως ἐξεταζομένης ὡς πρὸς τὴν δευτεροκρίτην δικαιωμάτων καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ διατιθέναι τὴν ἰδίαν περιουσίαν, 2) τὰ ἰδιωτικὰ δικαιώματα πρέπει νὰ ὦσι κεκτημένα, τεθεμελιωμένα δηλονότι ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς θελήσεως ἢ ἐπὶ ἄλλου γεγονότος καὶ ἀνεγνωρισμένα ἀναμφισβητήτως κατὰ νομικοὺς κανόνας ὡς ἀνήκοντα εἰς ὠριμνένον πρόσωπον. Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως ἰδιωτικῆς ἀπαιτήσεως δὲν δύναται νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὰ ἀστικά δικαστήρια πᾶσα μήνυσις ἔνεκα πράξεως ἀξιοποίνου, πᾶσα διαφορὰ ἀποβλέπουσα εἰς τὰ καθαρῶς πολιτικά δικαιώματα (τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν, τοῦ ἐκλέγεσθαι ὡς δημοσικὸς ἄρχων, βουλευτὴς κτλ.). Δὲν ὑπάγονται δὲ εἰς τὰ δικαστήρια γενικῶς 1) αἱ ἐκ τῶν νομίμων πράξεων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας προκύπτουσαι εἰς τὸν πολίτην ζημίαι. Οὐδεὶς δύναται λ. χ. νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν ἂν διὰ μεταβολῆς τοῦ φορολογικοῦ συστήματος ζημιωθῇ, ἢ ἂν ἀπώλεσε δικαίωμα τι εἰς προηγούμενον καταργηθέντα νομοθετικῶς νόμον στηριζόμενον. 2) Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς πράξεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας γίνεται ἡ ἐξῆς διάκρισις. α') Ἐφ' ὅσον ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία διὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς ἐνεργεῖ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν ἑαυτῆς καθηκόντων καὶ ἐφαρμόζει τοὺς κειμένους νόμους, ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δὲν δύναται νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν. β') ἐπ' ἴσης ὅταν διὰ τῶν νομίμων ἐνεργειῶν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς προσβάλλωνται τὰ τῶν ἀτόμων, λ. χ. διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐγένετο μεταρρύθμισις ὁδῶν καὶ νέα ῥυμοτομία καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐβλάφθη ἰδιοκτητῆς κατὰ τὸ ἐνοίκιον, διότι ἐγένετο ἄλλη κεντρικωτέρα ὁδός, δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀγωγή. γ') Ἐὰν ὁ ὅμιλος

ἐκ δόλου, βλάβης ἢ καθ' ὑπέρβασιν καθήκοντων αἱ διοικητικαὶ ὄργανα παραβλάψαι τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου, οὗτος δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ πολιτικὸν δικαστήριον, καθὼς καὶ ὅταν δ') κατὰ παράβασιν τῶν ὠρισμένων καὶ σαφῶν διατάξεων τῶν διοικητικῶν νόμων πράξῃ ἄλλως ἢ διοικητικῇ ἀρχῇ καὶ παραβλάψῃ τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου (*Ιδε πλείοτε ἐν ἡμετέρῳ 'Οδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 201 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ἐν τέλει ἔτι ἡ παρὰ τὰς διατάξεις τῶν περὶ οἰκοδομῶν νόμων ἐπιχειρήσεις οἰκοδομῶν (οἷον ἡ ἄνευ σχεδίου οἰκοδομὴς ἐγκριμένη ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπιχειρήσεως οἰκοδομῆς ἢ ὑπέρβασις τῶν γραμμῶν τῆς οἰκοδομῆς), ὡς ἐπ' ἴσης ἢ παράλειψις τῆς στήσεως σημείων εἰδοποιητικῶν κατὰ τὴν ἐπιχειρήσιν οἰκοδομῆς, ἢ κατεργασίᾳ ἢ πώλῃσις κακῆς οἰκοδομικῆς ὕλης, ἢ παραμέλῃσις τῆς ἐπὶ τῶν ἐργατῶν ἢ τῆς οἰκοδομῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐποπτείας κτλ. τιμωρεῖται ὑπὸ τῶν ποινικῶν ἡμῶν νόμων (ἄρθρ. 598—609) ὡς πταίσμα. (*Ιδε καὶ 'Ἀφορμὴ δημοσίων δυστυχημάτων).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Οἰκονομικοὶ ἔθφοροι. Τὴν μὲν βαθμολογίαν καὶ μισθοδοσίαν τῶν Οἰκονομικῶν Ἐφόρων καὶ τῶν εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῶν ὑποκειμένων γραμματέων ὁρίζει τανῦν ὁ νόμος, ΒΣΙΠ' τῆς 6 'Ιουλ. 1895 (καταρτισθεὶς κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου ΣΞΕ' τῆς 16 'Οκτωβρίου 1853), τὰ δὲ καθήκοντα αὐτῶν περιλαμβανόμενα οποραδικῶς ἐν τοῖς διαφόροις οἰκονομικοῖς καὶ ἰδίως φορολογικοῖς νόμοις, συγκεφαλαιῶν ἰδίως κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ Διάτ. τῆς 27 'Ιουνίου 1858. Πραγματευόμενοι καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐν δυνατῇ συντομίᾳ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ὑφισταμένων διαφόρων φόρων, ὧν ἡ βεβαίωσις ἀνήκει εἰς τοὺς οἰκονο-

μικοὺς ἐφόρους, θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἀλύσωμεν ἐνταῦθα τὰ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ἀναπτυχθέντα καθήκοντα αὐτῶν. Παρατηροῦμεν, μόνον κεφαλαιωδῶς, ὅτι κατὰ τοὺς παρ' ἡμῖν νόμους καὶ ἰδίως κατὰ τὸ προμνησθὲν καὶ εἰς τὸν νόμον ΣΞΕ' τῆς 16 'Οκτ. 1853 περὶ συστάσεως ἐφορειῶν στηριζόμενον Διάτ. τῆς 27 'Ιουν. 1858 οἱ οἰκονομικοὶ ἔθφοροι ὀφείλουσι κυριώτατα νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν διατήρησιν ἀνεπάφρων τῶν δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῶν εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητα αὐτοῦ κειμένων ἐθνικῶν κτημάτων καὶ γαιῶν, ἐπιζητοῦντες ἐν ἀνάγκῃ εἰς ἀποτελεσματικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν τὴν συνδρομὴν τῶν διοικητικῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν ὀφείλουσι νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν δημοσίων πόρων, διοικοῦντες ἐπωφελεστὴν τὴν ἐθνικὴν περιουσίαν, βεβαιοῦντες τοὺς ἀμέσους φόρους κατὰ τὰς διατάξεις τῶν φορολογικῶν νόμων καὶ καταδεικνύοντες τὰ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν φορολογικῶν νόμων ἀναφαινόμενα προσκόμματα ὀφείλουσι νὰ ἐπισκέπτονται περιοδικῶς τὰ μερισθωμένα κτήματα, νὰ λαμβάνωσι γινῶσιν τῆς κατὰ τὰ συμπεφωνημένα ἢ μὴ καλλιεργίας καὶ βελτιώσεως αὐτῶν, συντάσσοντες καὶ ὑποβάλλοντες τὰς ἀναγκαίαις ἐκθέσεις. Ῥητέον δὲ προσέτι ὅτι οἱ οἰκονομικοὶ ἔθφοροι ἀντιπροσωπεύουσι μέχρι τινὸς τὸ δημοσίον καὶ Ἐκκλ. ταμεῖον ἐνώπιον τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων, δὲν ἔχουσι δικαίωμα δ' ὅμως νὰ λαμβάνωσιν ἀπ' εὐθείας μέτρα (ἄνευ ἐνεολῆς τοῦ Ὑπουργοῦ) εἰμὴ ἐν καταπειγούταις περιπτώσεσι. Διὰ τοῦ νόμου μάλιστα ΩΛΖ' τῆς 29 'Απριλίου 1885 ἀπηγορεύθη τοῖς οἰκονομικοῖς ἐφόροις νὰ ἐγγίρωσιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ δημοσίου ἢ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου ἀγωγὰς, παρεμβάσεις, τριταναχοπὰς ἢ νὰ διορίζωσι πληρεξουσίου δικηγόρους ἄνευ εἰδικῆς ἐντολῆς τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ.

γού, ἐπετρέπη δ' αὐτοῖς νὰ ζητῶσι μόνον ἐν ἀνάγκῃ προσωρινὰ μέτρα, ἀλλ' ὀφείλουσι καὶ τότε ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ νὰ γνωρίσωσιν ἐντὸς 3 ἡμερῶν τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν. ἀπηγορεύθη δὲ καὶ ἡ εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους κοινοποιήσις δικογράφων. Ὁφείλουσιν οὐχ ἥττον οἱ ἔφοροι νὰ χορηγῶσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ εἰς τοὺς δικηγόρους τοῦ δημοσίου τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως, κηρυττόμενοι προσωπικῶς ὑπεύθυνοι διὰ πᾶσαν ἐξ ὀλιγορίας αὐτῶν ἦταν τοῦ δημοσίου, ἐφ' ᾧ καὶ κρατεῦσιν οἱ ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν πρωτοδικείων οἰκονομικοὶ ἔφοροι βιβλία τῶν δικῶν τοῦ δημοσίου καὶ ἀποστέλλουσιν ἐξ αὐτῶν ἀντίγραφα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον. Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὸ ἐδάφιον Π' (ἀρθ. 1—14) τοῦ ἀρθ. 1 τοῦ Διαιτ. τῆς 27 Ἰουνίου 1858 κρατοῦσι τὰναγκαῖα βιβλία καὶ πίνακες κατ' εἰδικούς κανονισμοὺς μεμονογραφημένα ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων τμηματάρχων τοῦ ὑπουργείου ἢ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, πᾶσα δὲ ἑλλειψίς ἢ κακὴ χρῆσις αὐτῶν τιμωρεῖται διὰ προστίμου δραχμῶν 50—100, ἀλλ' ἐν περιπτώσει ἀθεμίτων μεταβολῶν οἱ αὐτοῦργοι καὶ συνεργοὶ ὑπάλληλοι καταδικάζονται ποινικῶς. Ἡ δὲ ἐμπρόθεσμος βεβαίωσις τῶν δημοσίων προσόδων ἐπιβάλλεται διὰ τοῦ ἀρθ. 2 τοῦ εἰρημένου Διατάγματος ἐπὶ τῇ προσωπικῇ εὐθύνῃ τῶν ἐφόρων, ὀφειλόντων νὰ ὑποβάλλωσι κατὰ μῆνα κατὰστασιν τῶν περατωθεισῶν καὶ τῶν ἐκκρεμῶν φορολογικῶν ἐργασιῶν, ἐφ' ᾧ παραλείποντες τὸ καθήκον τοῦτο, τιμωροῦνται κατὰ τὸ Διάταγμα διὰ προστίμου 25—100 δραχμῶν. Ἀναπληροῦσι δὲ τοὺς ἐφόρους, ἀπόντας ἢ κωλυμένους, οἱ γραμματεῖς, ὧν σύνηθες καὶ κύριον καθήκον ἢ διεκπεραίωσις τῶν ἐγγράφων καὶ τακτοποίησις τοῦ ἀρχείου ἐν τῷ τελευταίῳ δὲ τούτῳ καθήκοντι ἀναπληροῦσι τοὺς γραμματεῖς οἱ πρωτοκόλληται.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Οίοι νουή (quasi possessio) καλεῖται ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ (ὡς ἐπ' ἴσης ἐν τῷ Πρωσικῷ, ἐν τῷ Γαλλικῷ (ἀρθ. 2228), ἐν τῷ Ἰταλικῷ (ἀρθ. 685) ἡ νομὴ δουλείας (ἢ κατὰ τὴν ἐπικρατέστεραν γνώμην καὶ ἐτέρου πραγματικοῦ δικαιώματος, οἷον ἐμφυτεύσεως, ἐπιφανείας καὶ ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης) ἐπὶ τινος πράγματος. Ἰσχύουσι δ' ἐπὶ τῆς οίοι νουῆς τὰ ἐπὶ τῆς νομῆς ἰσχύοντα (*Ἴδε λέξιν). Ὅθεν πρὸς κτήσιν οίοι νουῆς ἀναγκαῖον τὸ τε σωματικόν καὶ τὸ πνευματικόν στοιχεῖον, τούτέστιν ἡ τε θέλησις τῆς ἰδιοποιήσεως τοῦ πραγματικοῦ δικαιώματος καὶ ἡ ἐν τοῖς πράγμασιν ἐκδήλωσις αὐτῆς, πρὸς ἀποβολὴν δ' αὐτῆς ἀπαιτεῖται νὰ παύσῃται ὁ νομεὺς ἄσκων ἢν ἔχει φυσικὴν ἐξουσίαν, δηλονότι νὰ δηλώσῃ φανερώς ἢ σιωπηρῶς ὅτι δὲν θέλει νὰ ἦναι νομεὺς ἢ νὰ καταστῇ εἰς αὐτὸν ἀδύνατος ἢ ἄσκησις τοῦ πραγματικοῦ δικαιώματος ἐξ ἐμποδίου ἀνυπερβλήτου. Σημειώτεον ὅτι ἡ οίοι νουή ἐκείνων τῶν πραγματικῶν δικαιωμάτων, ἅτινα ἄσκονται διὰ τῆς κατοχῆς τοῦ δουλεύοντος πράγματος (ἢτοι τῆς ἐμφυτεύσεως, τῆς ἐπιφανείας καὶ τῶν τριῶν προσωπικῶν δουλειῶν) ἢ δι' ἔργου ὑπερκειμένου ἢ ἐπικειμένου αὐτῷ προστατεύεται δι' ὧν παραγγελμάτων καὶ ἡ κυρία νομή, τῶν δ' ἄλλων πραγματικῶν δικαιωμάτων δι' ἀγωγῆς μόνον ὅπου ὁ νόμος χορηγεῖ αὐτήν, χορηγεῖ δ' αὐτήν ὑπὲρ τῆς νομῆς τῶν ὀδικῶν δουλειῶν (δουλείας ὁδοῦ, διαβάσεως κτλ.), τῶν ὕδατικῶν δουλειῶν (ὕδραγωγείου κλπ.) καὶ τῆς τοῦ καθαρισμοῦ ὑπονόμου δηλονότι ὑπογείου ὀχετῶν πρὸς ἀποχέτευσιν ἀκαθαρσιῶν χρησιμεύοντος. (*Ἴδε καὶ Νομή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Οίοι συμβάσεις Οίοι σύμβασις εἶναι ἡ ἀντι τινος ὑποχρέωσις ἐθελουσία πρᾶξις τινος, ἐξ ἧς τίκεται

ὕποχρέωσις αὐτοῦ πρὸς ἄλλους, ἐνίοτε δὲ καὶ ἁμοιβαία ὁμοφότερων. Τοιαῦται εἶναι 1) ἡ διοίκησις ἀλλοτριῶν ὑποθέσεων, καθ' ἣν ὁ αὐθορμήτως ἀναλαβὼν τὴν διεξαγωγὴν ἀλλοτρίας ὑποθέσεως (ἄγνωστος ἢ καὶ γινώσκωντος τοῦ κυρίου αὐτῆς, ὑποχρεοῦται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ περατώσῃ αὐτήν, ἕως οὗ θυνθῇ ὁ κύριος νὰ μεριμνήσῃ περὶ αὐτῆς. "Ἴδε Διοίκησις ἀλλοτριῶν ὑποθέσεων". 2) ἡ ἄνευ αἰτίας ἀπαίτησις (condictio sine causa), δηλονότι ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἐξ ἀλλοτρίας περιουσίας καταστάτος πλουσιωτέρου ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ζημιωθέντος ἐκ τῆς αὐξήσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ (θετικῶς ἢ ἀποθετικῶς) δηλονότι αὐξήσεως πραγματικῆς ἢ μὴ ἐλαττώσεως, (ἐν ᾧ ἄλλως ἦθελεν ἐλαττωθῆ), καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐνοχῆς ταύτης δικαίωμα τοῦ ζημιωθέντος εἰς ἔγερσιν ἀγωγῆς κατὰ τοῦ καταστάτος πλουσιωτέρου. Οὕτως ἡ ἀπαίτησις κατὰ τοῦ καταναλώσαντος καλῇ τῇ πίστει τὰ κατεχόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἀλλότρια χορήματα τοῦ ἀληθοῦς κυρίου αὐτῶν εἶναι condictio sine causa, διότι ὁ καταναλωτὴς κατέστη πλουσιώτερος ἀπαλλαγείς τῆς καταδαπανήσεως ἰδίων χρημάτων. Σημειωτέον ὅτι δεδικαιολογημένη αἰτία εἶναι κυρίως ἡ βούλησις τοῦ ζημιωθέντος, πλὴν ἐὰν προήρχετο ἐκ πλάνης. Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι ἡ ἀπαίτησις αὕτη ὀνομάζεται εἰδικώτερον καὶ ἀπαίτησις ἀχρεωστήτου (condictio indebiti), ὡς ἵσχυς κατεβλήθη τι ἀχρεωστήτως, οὗ τὴν ἀπόδοσιν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀξιώσῃ ὁ καταλαβὼν (περὶ ἧς ἴδε Ἀχρεωστήτου) ἢ ἀπαίτησις τοῦ ἔνεκεν αἰσχρᾶς αἰτίας ἢ ἔνεκεν ἀδίκου αἰτίας δοθέντος (condictio ob turpem causam ἢ ob injustam causam), ὡς ἵσχυς ἐδόθη μὲν ἔνεκεν αἰτίας τινός, ἀλλ' ἡ αἰτία αὕτη ἦν ἀθέμιτος καὶ διὰ τοῦτο τὸ δοθὲν δύναται νὰ ἀπαίτηθῃ, ἢ ἀπαίτησις

πράγματος δοθέντος πράγματος μὴ παρακολουθήσαντος (condictio ob causam datorum ἢ condictio causa data causa non secuta), ὡς ἵσχυς κατέστη τις πλουσιώτερος δυνάμει παροχῆς γενομένης πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ὅτι συμβῇ σεται γεγονός τι ἐν τῷ μέλλοντι, ἰδίως ὅτι ὁ λήπτης θέλει προβῇ εἰς πράξιν τινα, ἰδίως ἀντιπαροχὴν· τὸ δὲ γεγονός τοῦτο δὲν ἐπῆλθεν (οἷον ἡ ἀπαίτησις τοῦ χορηγήσαντος εἰς ἕτερον χρηματικὸν ποσὸν ἐπὶ τῷ ἀπελθεῖν εἰς Παρίσιους, ἐὰν μὴ ἀπέλθῃ εἰς Παρίσιους ὁ λαβὼν αὐτό). Σημειωτέον ὅτι ἄνευ αἰτίας ἀπαίτησις ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἐννοία εἶναι ἡ κατὰ τοῦ καταστάτος πλουσιωτέρου ἀπαίτησις ἔνεκα παροχῆς γενομένης πρὸς αὐτὸν ἐπὶ προϋποθέσει ἀναφερομένη οὐχὶ εἰς τὸ μέλλον, ἀλλ' εἰς τὸ παρὸν ἢ εἰς τὸ παρελθόν, ἐὰν δηλαδὴ τὸ προϋποτιθέμενον γεγονός δὲν ὑπῆρξεν ἢ δὲν ὑπάρχει ἢ ἐπαύσατο ὑπάρχον, ἐνῷ προϋποτίθετο ἢ ἐξακολούθησις αὐτοῦ. 3) ἡ κοινωπραξία (communio incidens), περὶ ἧς ἐπραγματεύθημεν ἐν τῇ λ. Κοινωπραξία. Σημειωτέον ὅτι ἐν τοῖς νεωτέροις ἀστικοῖς κώδικιν (Ἱταλικῷ Κώδικι, Γαλλικῷ Κώδικι 1371 καὶ ἐπ. Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1983 καὶ ἐπ.) οἰορεῖ συμβάσεις ἀποκαλοῦνται ἢ διοίκησις ἀλλοτριῶν ὑποθέσεων καὶ τὸ ἀχρεωστήτου, ὀρίζονται δὲ ἐν λεπτομερεῖσι συμφώνως περίπου πρὸς τὰς τοῦ Ῥ. Δ. ἀρχὰς τὰ κατ' αὐτάς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁμαιχμία. Ἰδε Συμμαχία.

Ὁμοδικία. Ἡ πολ. δίκον. ἐπιτρέπεται καὶ εἰς πλείονας τοῦ ἐνός πρὸς ἐπίτροχίαν τοῦ κοινου σκοποῦ νὰ κινήσωσι κοινὴν ἀγωγὴν, οὐ μόνον ἐὰν ἔχωσι κοινὸν δικαίωμα, συγκύριοι λ. χ. ὄντες κτήματος ἢ συγκληρονόμοι ἀδιαιρέτου περιουσίας, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἄλλως ἔχωσιν εἰς τὴν ἐκδασιν τῆς δίκης ἴδιον ἄμεσον συμφέρον ἕκαστος, προκύπτον δ' ὅμως ἐκ τῆς αὐτῆς

ιστορικῆς καὶ νομικῆς αἰτίας (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 70 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 537). "Ὅθεν δύνανται νὰ κινήσωσι κοινὴν ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἢ ἱκανοποιήσεως οἱ διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως ἐξηριθμηθέντες ἢ διὰ τῆς αὐτῆς βολῆς λίθου ζημιωθέντες (Α. Π. 270 τοῦ 14) ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ κινήσωσι κοινὴν ἀγωγὴν ὡς ὁμόδοκοι δύο κληροδόχοι, ἐξ ὧν εἰς τὸν ἕνα μὲν ἐκληροδοτήθη ἄλλη οἰκία, εἰς τὸν ἄλλον δὲ ἄλλη, διεκδικοῦντες τὰς ῥηθείσας οἰκίας (Α. Π. 255 τοῦ 76). Δύνανται δὲ καὶ πολλοὶ νὰ ἐναχθῶσι διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς, ἐὰν ἔχωσι κοινὴν ὑποχρέωσιν ἢ ἄλλως ἔχωσιν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς δίκης ἱμμεσον συμφῆρον πηγάζον ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ ιστορικῆς αἰτίας. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν δὲν δύνανται νὰ ἐναχθῶσι διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς ἐπὶ ἀποζημιώσεως ἢ ἀναλαβοῦσα κατ' ἐργολαβίαν τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ λιμένος Ἐπιτροπῇ καὶ τὸ προκαλέσαν τὴν παῦσιν τοῦ ἔργου δημόσιον, διότι δὲν ὑφίσταται κοινὴ ὑποχρέωσις μεταξύ τῶν συνεναγομένων, διότι δὲν συνεβλήθη μὲν τὸ δημόσιον, ἐν ᾧ συνεβλήθη ἡ ἐπιτροπῇ, οὐδὲν δὲ κοινὸν συμφέρον μεταξύ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ δημοσίου, τοῦ δημοσίου δυνάμενον νὰ παρεμβληθῇ εἰς τὴν δίκην ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς (Α. Π. 77 τοῦ 1873). Ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐναχθῶσι περὶ ἐγκυκλοπαιδικῶν πλοίου δύο διάφορα ἀσφαλιστικὰ καταστήματα, διότι εἶναι κοινὴ ἡ νομικὴ καὶ ιστορικὴ αἰτία, δηλονότι ἡ βλάβη τοῦ πλοίου καὶ ἡ ἀνικανότης αὐτοῦ πρὸς πλοῦν (Α. Π. 88 τοῦ 77). "Ὁσαύτως δύνανται νὰ ἐναχθῶσι διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς οἱ ἐκ συστάσεως καταστρέψαντες τοὺς ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος κατασκευασθέντας περὶ τὰς ἐπιδίους γαίους χάνθρακας καὶ ἀποβαλόντας αὐτὸν ἐκ τῆς κατοχῆς τῶν γαιῶν (Α. Π. 59 τοῦ 74). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐκ πολλῶν κοινῶν τοῦ αὐτοῦ δικαιώματος μόνον εἰς ἡ τινὲς ἐνάγωσι, τῶν ἄλλων μὴ θελόντων

νὰ συμπράξωσι μετ' αὐτῶν, δύνανται οἱ ἐνάγοντες νὰ προκαλέσωσιν ὑποχρεωτικῶς τοὺς μὴ θέλοντας εἰς συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, ἐὰν ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης ἢ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφάσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προσελεύσεως αὐτῶν (Πολ. Δικ. 71). Ἐὰν δ' ἐκ πολλῶν κοινῶν τῆς αὐτῆς ὑποχρέωσεως ἐνήχθη εἰς μόνον ἢ τινὲς ἐνήγαγον αὐτόν, δύνανται οἱ ἐναγόμενοι νὰ προσκαλέσωσι τοὺς λοιποὺς εἰς συζήτησιν, ἐὰν ἡ ὑπὲρ αὐτῶν διεξαγωγὴ τῆς δίκης ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προσελεύσεως αὐτῶν (Πολ. Δικ. 72). Ἐσαύτως δύνανται πᾶς διάδικος (ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος) νὰ ἀνακοινῶσιν τὴν δίκην εἰς ἐκεῖνον, καθ' οὗ δικαιούται νὰ στρέψῃ ἀπαίτησιν ἐγγυήσεως ἢ ἀποζημιώσεως διὰ τὸ διαφιλονικούμενον πρᾶγμα (Πολ. Δικ. 73).

Θ. Ν. Φιλοφάτης

Ὁμολογία (Ποιν. Δικ.). Ὁμολογία εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἀπορρέουσα βεβηλώσις τῆς ἑαυτοῦ ἐνοχῆς, καλεῖται δ' αὕτη qualificata, ὁσάκις εἰς τὴν βεβαίωσιν ταύτην προστίθενται περιστάσεις, ἐξαλείφουσαι ἢ ἐλαττωσαί τὸ ἀξιόποινον.

Ὅπως ἡ ὁμολογία ἔχῃ ἀποδεικτικὴν ἰσχύν, ἀπαιτεῖται 1) νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ὁμολογήσαντος τὴν ἀλήθειαν. Ὅθεν οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύν ἡ ὁμολογία παράφρωνος ἢ βλακῆς, ἢ ἡ διὰ τῆς ἡθικῆς ἢ σωματικῆς βίας ἀποσπασθεῖσα, ἢ ἐπ' ἔσθης καὶ ἡ ὁμολογία ἡ γενομένη παιδιᾶς χάριν, 2) νὰ ἀνάγεται καθαρῶς εἰς αὐτὸ τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέμα, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλα γεγονότα, ἐξ ὧν ὡς συμπέρασμα συνάγεται ἡ ἐνοχὴ, 3) νὰ ἀπορρέῃ ἀληθῶς ἀπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἄνευ ἀποπειρῶν εἰς παραπλάνησιν αὐτοῦ. Ἀποπειραὶ δὲ εἰς παραπλάνησιν αὐτοῦ εἶναι αἱ ἐποβλητικαὶ παραπειστικαὶ ἐρωτήσεις, δι' ὧν ὁ ἐρωτῶν ὑποβάλλει τρόπον τινὰ τὴν ὁμολογητικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν κατηγορούμενον, δι' ὧν

δηλονότι ἀπευθύνει ἐρωτήσεις, προϋποτιθέσας ὡς ὁμολογημένον τὸ περὶ οὗ πρόκειται γεγονός, καὶ οὕτω τίθῃσιν εἰς τὸ στόμα τοῦ κατηγορουμένου τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐνοχῆς, ἣ ἐρωτήσεις σκοπίμως ἀποκρυπτούσας τὴν ἀληθινὴν αὐτῶν ἔννοιαν ἢ ἐρωτήσεις προϋποτιθεῖσας ὁμολογημένον ἄλλο τι γεγονός μὴ ὁμολογηθέν, ὅπερ ἐν τούτοις διατελεῖ εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸ ἀποδεικτέον γεγονός κατὰ Αἰ τοιαύτου εἰδους ἐρωτήσεις οὐ μόνον εἶναι ἀποσκορρικιστέαι ὡς καταβιβάζουσιν τὸν ἀνακριτὴν εἰς μοῖραν βολίου ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ μάλα ἐπικίνδυναι, ὅσας αὖ μάλιστα ἀποτεινώνται εἰς ἀνθρώπους ἀπλοικοῦς. Παρ' ἡμῖν οὐ μόνον αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἀπαγορεύονται, ἀλλὰ καὶ ἐν γένει πᾶσα ἐρώτησις ζητητικὴ συνίσταται δ' ἀπλῶς ἢ ἐξέτασις τοῦ κατηγορουμένου εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνακοίνωσιν τῶν λόγων τῆς κατηγορίας καὶ τὴν πρόσκλησιν αὐτοῦ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τούτους· 4) νὰ συμφωνῇ πρὸς τὰς ἄλλας πληροφορίας καὶ λοιπὰς ἀποδείξεις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁμολογία. (Πολ. Δικ.) Ἡ ὁμολογία καὶ ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ εἶναι καθαρὰ μὲν ὅσας ὁμολογεῖ τις τὸ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐκτιθέμενον γεγονός ἄνευ τινὸς περιορισμοῦ, τετροποποιημένη δὲ ὅσας ὁ ὁμολογῶν προστίθῃσι γεγονός τι μεταβάλλον τὰ νομικὰ ἐπακολουθήματα τοῦ ὁμολογηθέντος γεγονότος, λ. χ. ὁ ὀφειλέτης ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ἔλαβε τὸ δάνειον, ἀλλ' ἰσχυρίζεται ὅτι ἀπέδωκεν αὐτό.— Ἡ ὁμολογία ὡσαύτως λέγεται δικαστικὴ μὲν, ὅσας αἰ γίνεται ἐνώπιον τοῦ δικάζοντος τὴν δίκην, καθ' ἣν ἡ ὁμολογία δικαστοῦ ἢ τοῦ ἐνεργοῦντος κατ' ἀναπλήρωσιν αὐτοῦ, οἷον τοῦ διεξάγοντος τὴν ἀποδεικτικὴν διαδικασίαν εἰσηγητοῦ· ἐξωδίκος δὲ ὅσας αἰ γίνεται ἔξω τῆς προκειμένης δίκης, εἴτε πρὸς αὐτὸν τὸν ἀντίδικον εἴτε πρὸς ἄλλον τρίτον.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς δικαστικῆς ὁμολογίας εἰκάζεται ἡ πρόθεσις τοῦ ὁμολογῆσαι, ἐν ᾧ ἐπὶ ἐξωδίκου δὲν εἰκάζεται αὐτῇ, ὅθεν ὁ δικαστὴς ὀφείλει σταθερῶς τὰς περιστάσεις νὰ κρίνῃ ἂν ὅπῃθεν ἢ πρόθεσις εἰς ὁμολογίαν. Ἐν γένει δ' ἡ ἔχῃ κύρος ἡ ὁμολογία, ἀπαιτεῖται νὰ προέρχεται ἀπὸ τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 95 καὶ 269) καὶ νὰ ᾖ ρητὴ· δὲν δύναται τοῦ πομένως· νὰ συναχθῇ ἐκ τῆς σιωπῆς διαδίκου (Α. Π. 127 τοῦ 47), ἀλλ' οὐδ' ἐξ ἐπικουρικῆς προτάσεως, ἀμφισβητήσεως ἀρχικῶς τῆς ἀγωγῆς, διότι κατὰ μόνον (Πολ. Δικ. 552) ἐπιτρέπονται καὶ ἀντιφάσκουσαι πρὸς ἀλλήλας προτάσεις καὶ ἐνοστάσεις (Α. Π. 37 τοῦ 79). Ἡ ὁμολογία ἔχει ἰσχύον κατὰ τοῦ ὁμολογῶντος καὶ τῶν καθολικῶν αὐτοῦ διαδόχων· ὡς πρὸς δὲ τοὺς εἰδικούς διαδόχους δικαιοκρίτεον τὰς ὁμολογίας τῶν πρὸ τῆς κτῆς διαδοχῆς (πρὸ τῆς μεταβιβάσεως ὅταν λονότι τοῦ δικαιώματος) τῶν μετ' αὐτὴν ἐπελθουσῶν, καὶ αἱ μὲν πρῶται ἔχουσιν ἰσχύον καὶ κατ' αὐτῶν, αἱ δὲ δευτέραι οὐχί. (Πολ. Δικ. ἄρθ. 268). Σημειωτέον ὅτι ἡ δικαστικὴ ὁμολογία δὲν χρεῖται ἀποδοχῆς, ἵνα ἰσχύσῃ (Πολ. Δικ. 286 καὶ 366. Α. Π. 276 τοῦ 75. 216 τοῦ 81). Εἶναι δ' ἀπαράδεκτος κατ' αὐτῆς ἡ ἀνταπόδειξις, ἄρα καὶ ἡ ἐπαγωγὴ δόκου (Πολ. Δικ. 273). Ἐν ᾧ ἡ ἐξωδίκος ἀποτελεῖ τελείαν ἀπόδειξιν, ἀποδεκτὴ γινώμενη (Πολ. Δικ. 266. Α. Π. 276 τοῦ 75. 182 τοῦ 86)· ἐπιτρέπεται δὲ κατ' αὐτῆς ἀνταπόδειξις (Α. Π. 294 τοῦ 86. 253 τοῦ 84). Ἀλλ' ἵνα ἡ ὁμολογία ἔχῃ κύρος, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ ὁ ὁμολογῶν τὴν ἱκανότητα νὰ διαθέτῃ ἐλευθέρως ἑαυτὸν καὶ τὸ περὶ οὗ ἡ ὁμολογία ἀντικείμενον (Πολ. Δικ. 264. Α. Π. 4 τοῦ 47). Ὅθεν ἡ ὁμολογία τοῦ ἐνηλίκου βλακῆς δὲν ἔχει κύρος ἄνευ τῆς συμπαράξεως τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἐπιμελητοῦ.

Κατ' ἐξαίρεσιν ἡ ὁμολογία δὲν ἀποτελεῖ ἀποδείξιν ἐν ταῖς περὶ χωρισμοῦ κτημάτων καὶ διαζεύξεσι δίκαις (Πολ. Δικ. 679 καὶ 685), ὅθεν οὐτε ὁρκος δύναται νὰ ἐπιβληθῇ (Α. Π. 93 τοῦ 82). "Ετι δὲ μᾶλλον ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν δοθέντων εἰς ἀνταγωγὴν προκρίψων πραγμάτων ὁμολογία τῶν συζύγων, ὡς μὴ δυναμένων νὰ διευθύνωσιν ἐλευθέρως αὐτά. "Οθεν, ἀμφισβητήσεως τῆς ἀξίας τῶν προκρίψων, διατακτέα ἡ δι' ἄλλων μέσων ἀπόδειξις αὐτῆς (Α. Π. 43 τοῦ 74). Κατάδηλον ἐπ' ἴσης ὅτι δὲν ἔχει κύρος ἡ ὁμολογία, ὡς ἂν ἀπέρρουσεν ἀπὸ κινδύνου ἢ φόβου, δν ἐνέπνευσεν ἀναμφισβήτητος σωματικῇ ἢ ψυχολογικῇ βία.

"Επ' ἴσης σημειωτέον, ὅτι ἡ τετροποποιημένη δικαστικὴ ὁμολογία εἶναι ἀδιαίρετος, ὅθεν ἡ ὁλόκληρος πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ ἢ ὁλόκληρος νὰ πορριφθῇ. Καὶ ὁρθῶς συμβαίνει τοῦτο, διότι εἶναι παντάπασιν ἀδίκον νὰ γίνωνται μὲν δεκτὰ τὰ ὠφελοῦντα τὸν διάδικον στοιχεῖα τῆς ὁμολογίας, νὰ πορριπτοῦνται δὲ τὰ μετὰ τῆς τοιαύτης ὁμολογίας συνεχόμενα βάρη. Δέον ὅμως νὰ διακρίνωμεν τὴν τετροποποιημένην ὁμολογίαν τῆς ἀπλῶς συνθέτου καθαρᾶς ὁμολογίας, καθ' ἣν εἰς τὴν καθαρὰν ὁμολογίαν (τὴν μὴ δεκτικὴν διαίρεσιν) προστίθεται καὶ ξένον τι στοιχεῖον, ὅποια λ. χ. εἶναι ἡ ὁμολογία τοῦ λαβόντος δάνειον ἐναγομένου, ὅστις ὁμολογεῖται ὅτι ἔχει δικαίωμα ἔνεκεν ἄλλου λόγου λαμβάνειν καὶ οὗτος παρὰ τοῦ ἐνάγοντος. "Εκ τοῦ ἀδιαίρετου τῆς ὁμολογίας προκύπτει, 1) ὅτι, ἐὰν ὁ ἀντίδικος τοῦ ὁμολογοῦντος ἀποδείξῃ, ὅτι τὸ μὴ συμφέρον αὐτῷ στοιχεῖον τῆς ὁμολογίας εἶναι ψευδές, δύναται ἀπολύτως νὰ ἐπικαλεσθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ὁμολογηθέν ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου καὶ συμφέρον αὐτῷ πρῶτον στοιχεῖον τῆς ὁμολογίας (Α. Π. 335 τοῦ 53, 45 τοῦ 54, 210

τοῦ 79). ἄλλ' ὑπεστηρίχθη καὶ ἀντιθετὸς γνώμη, ἥτις ὅμως θεωρεῖται εἰκότως ὡς μὴ ὀρθή. 2) "Οτι ἐὰν ὁ ἀντίδικος τοῦ ὁμολογοῦντος ὁδηθῇ δι' ἄλλου ἀποδεικτικοῦ μέσου νὰ ποδείξῃ τὴν βᾶσιν τῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς ἐνατάσεως αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἐννοίαν ἔχει ἡ ὁμολογία αὐτοῦ. (Α. Π. 238 τοῦ 60). "Οθεν τοῦ ἐναγομένου ἰσχυριζομένου, ὅτι ἐδανείσθη μὲν ἄλλ' ἐπλήρωσεν (Α. Π. 79 τοῦ 75), ἡ ἀνομολογούντος μὲν τὴν ὑπαρξιν τῆς περὶ ἐνοικίων συμφωνίας καὶ τὸν χρόνον τῆς διαρκείας αὐτῆς ἄλλ' ἰσχυριζομένου, ὅτι ἐπλήρωσεν ὅλον τὸ ὀφειλόμενον ποσόν, ἡ παραδεξαμένου μὲν ὅτι ὁ ἐνάγων ἦν ποτε κύριος τοῦ ἐπιδίκου κτήματος ἄλλ' ἰσχυρισαμένου ὅτι μετεβιβάσθη ἡ κυριότης εἰς αὐτόν, ἡ τοιαύτη ὁμολογία οὐδὲν ὠφελεῖ τὸν ἐνάγοντα, ἄλλ' ἐὰν ὁ ἐνάγων προσπαγῇ ἔγγραφον, δι' οὗ ἀποδεικνύεται τὸ γεγονός τοῦ δανείου, ἢ τὸ τῆς ἐνοικιάσεως καὶ τοῦ χρόνου τῆς διαρκείας αὐτῆς, ἀπόκειται εἰς τὸν ἐναγόμενον ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐπλήρωσεν. "Ωσαύτως ἐὰν ἀποδείξῃ ὁ ἐνάγων τὴν κυριότητα αὐτοῦ, ἀπόκειται εἰς τὸν ἐναγόμενον νὰ ποδείξῃ ὅτι μετεβιβάσθη ἡ κυριότης εἰς αὐτόν. "Αλλ' ἐὰν ὁ ἐνάγων, ἀποστέρων τὴν δικαστικὴν ὁμολογίαν τοῦ ἀντιδίκου καὶ ἐστερημένος ἄλλου ἀποδεικτικοῦ μέσου, σκοπῇ νὰ ἐπαγάγῃ ὁρκον εἰς τὸν ἀντίδικον, ἐὰν τῷ ὄντι δὲν ἐδανείσθη, δὲν δύναται κατὰ τὴν ἀπὸ πολλοῦ κρατοῦσαν γενικῶς νομολογίαν νὰ περιορισθῇ ἡ ἐπαγωγή τοῦ ὁρκου μόνον εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἐγένετο τὸ δάνειον, ἀλλὰ δέον νὰ συμπεριληφθῇ καὶ ὁ περὶ ἐξοφλήσεως ἰσχυρισμός, δηλονότι καὶ ὁ ἐπαγωγὴς ὁρκος πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ ἀδιαίρετως περιλαμβάνων ὁλόκληρον τὴν ὁμολογίαν καὶ οὐχὶ μόνον τὸ μέρος τὸ ὠφελοῦν τὸν ἐνάγοντα, διότι ὁ ὁρκος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὁμολογία τοῦ διαδίκου, ἣν ἐπικαλεῖται ὁ ἀντίδικος, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἡ

ὁμολογία αὕτη εἶναι ἐξαναγκαστή. ('Ἄλλ' ὑπῆρξαν καὶ ἀποφάσεις, καθ' ἃς ὁ ὅρκος μόνον ἐπὶ τῶν τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς ἀπαρτιζόντων περιστατικῶν δύναται νὰ ἐπαχθῇ). Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξωδίκου ὁμολογίας, ὡς εἴρηται ἤδη, ὁ δικαστὴς ὀφείλει σταθμίζων τὰς περιστάσεις νὰ ἀποφαινῇται ἂν ἡ ὁμολογία ἐγένετο σπουδαίως, ἐλευθέρως καὶ ἐν ἡσυχίᾳ νοῦ ἢ ἀπέρρυσεν ἀπὸ διανοητικῆς ταραχῆς ἢ ἀπὸ πίεσεως καὶ φόβου ἢ ἀνάγκης ἢ ἀπὸ ἀπλῆς ἀστειότητος. Εὐνόητον δ' ὅμως, ὅτι, ἂν ἡ ἐξώδικος ὁμολογία γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου, οἷον μεταβάλλεται εἰς δικαστικὴν ὁμολογίαν, κατ' ἀκολουθίαν ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ θεωρήσῃ ἀποδεδειγμένον τὸ περὶ οὗ αὕτη γεγονός. 'Ἄλλ' οὐχ ἦντον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις, ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς δικαστικῆς ὁμολογίας ἰσχύοντα, διότι ἡ μὲν δικαστικὴ ὁμολογία κατατάσσεται ὑπὸ τοῦ νόμου μεταξὺ τῶν νομίμων τεκμηρίων, καθ' ὧν δὲν ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις (ἄρθ. 273 Πολ. Δικ.), ἡ δὲ ἐξώδικος δὲν κατατάσσεται μεταξὺ αὐτῶν. (Α. Π. 319 τοῦ 75). Προσθετέον, ὅτι ἡ μὲν δικαστικὴ ὁμολογία εἶναι ἀνεπίδεκτος ἀνακλήσεως, ἐκτὸς ἂν προῆλθεν ἐκ πλάνης περὶ τὰ πράγματα (ὅτε ἀνακαλεῖται ἄνευ ἀγωγῆς περὶ ἀποδοκιμάσεως) ἢ καθ' ὑπέρθεσιν τῆς πληρεξουσιότητος αὐτοῦ προέβη ὁ δικαστικὸς πληρεξούσιος εἰς τὴν ὁμολογίαν (ὅτε ὅμως ἀπαιτεῖται πρὸς ἀνάκλησιν προηγουμένη ἀπόφασις ἐπὶ τῇ θάσει ἀγωγῆς περὶ ἀποδοκιμάσεως κατ' ἄρθ. 269 Πολ. Δικ.), ἡ δὲ ἐξώδικος ἀνακαλεῖται πάντοτε μὲν πρὶν ἢ εἰσέτι γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου, μετὰ δὲ τὴν ἀποδοχὴν μόνον ἔαν προῆλθεν ἐκ πλάνης περὶ τὰ πράγματα (Πολ. Δικ. ἄρθ. 270 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 266. Ἀρείου Πάγου 111 τοῦ 76).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὀνόματος τῆς γενεᾶς μεταβολή. Ἡ ἄνευ ἀδείας τοῦ πουργείου μεταβολὴ τοῦ ὀνόματος τῆς γενεᾶς ἀποτελεῖ πταῖσμα τιμωρούμενον ὑπὸ τοῦ 534 ἄρθ. τοῦ Ποινικοῦ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὀπισθογραφίαι. Διὰ τὴν ὀπισθογραφίαν μεταβιβάζεται ἀπὸ τοῦ εἰς ἄλλον ἡ κυριότης τῆς συναλλαγματικῆς. Ἀπαιτεῖται δ' ὅμως πρὸς τοῦτο νὰ ᾖ ναι προσήκόντως κεχρονολογημένη, νὰ ἐκφράζῃ τὴν δοθεῖσαν ὀξίαν τῆς συναλλαγματικῆς καὶ νὰ ὀηλοῖ τὸ ὄνομα τοῦ εἰς οὗ τὴν διαταγὴν μετεβιβάσθη (Πολ. Ν. ἄρθ. 136 καὶ ἐκ.) ("Ἴδε καὶ τὴν λείαν Συναλλαγματικὴν).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων ἀναγκαῖαι μεταβιβάσεις. Πολλῶν ἀγαθῶν στέρηται μέχρι νῦν ἡ Ἑλλάς· ἄλλ' ἡ βαρὺ τὰ τῶν στέρησεων εἶναι ἡ τῆς δικαιοσύνης. Εἰς τὴν στέρησιν αὐτῆς ὀφείλεται ἐν μεγάλῳ μέρει ἡ νέκρωσις τῶν συναλλαγῶν, ἡ κατασχυνούσα ἐκ διαλειμάτων τὴν Ἑλληνικὴν χώραν ληπτὴς, ἡ μάλιστα σχεδὸν λυμαινομένη ἡμᾶς φυγοδείποτε καὶ αὐτὴ μέχρι τινός ἡ πολλὴ κοινωνικὴ ἔκλυσις καὶ ἡ φοβερὰ πρὸς τὸν δικαστὴν ἐγκλήματός. Τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον καλὰ συγκροτημένα, οἱ ἀπαρτιζόντες αὐτὰ δικασταὶ εὖ συνειδητοὶ καὶ κάτοχοι ἀρετῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως· ἄλλ' ἐν τούτοις τὸ δικαστικὸν ἡμῶν οἰκοδόμημα ἐν συνόλῳ εἶναι παντελῶς δόμορφον καὶ ἐν κακόζηλον, ὡς εἰ ὁ σχεδιάσας αὐτὸ ἀρχιτέκτων ὑπῆρξεν ἀδέξιος καὶ κακῶς προσήρμοσε τὰ ἀποτελοῦντα αὐτοῦ μέρη. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ ἀρχιτέκτων εἶναι ἡ διοργάνωσις αὐτῆς καὶ ἡ διοργάνωσις αὐτῆς εἶναι ἐλαττωματικὴ, ὡς μὴ συμβιβαστομένη πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς βάσεις τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος.

Διὰ τοῦ ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ἐν πρώτοις συνεστάθησαν καὶ ἐν Ἑλλάδι μεταξὺ τῶν ἄλλων δικαστηρίων καὶ Εἰρηνοδικεῖα, ἐντολὴν ἔχοντα τὴν ταχεῖαν καὶ ὀλιγοδάπανον τῶν συνηθεστέρων καὶ μικροτέρων δικῶν περάτωσιν. Καὶ ἀναμφισβήτητον μὲν ὅτι δικαστήρια μονομελῆ, ἐγγὺς τῶν διαδίκων ἱστάμενα, πολὺ δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τῆς εὐδαιμονίας τοῦ λαοῦ τὴν ἐξυπηρέτησιν. Ἀλλ' ἐπ' ἴσης βέβαιον ὅτι τὰ Εἰρηνοδικεῖα παρεξτεράπησαν ὅλως τῆς ἐντολῆς καὶ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, οὐχὶ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἐνθα ἐκ φαύλης πολιτικῆς συνθελῆς ἀνεγνωρισμένως θεωροῦνται ὡς μέσον σαγήνευσεως βουλευτικῶν ψήφων καὶ κολλῶς ἐπιρρώσεως πολιτικῆς ἐπιρρώτης, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα πρῶτον εἰσῆλθον ἐπὶ τῆς μεγάλης Γαλ. ἐπαναστάσεως ὁ θεσμός τῶν Εἰρηνοδικεῖων μετὰ πολλῶν καὶ γλυκυτάτων ἐλπίδων. «Φαντάσθητε, ἔλεγε τότε εὐφραδῆς ῥήτωρ εἰς τὴν Γαλλικὴν συντακτικὴν συνέλευσιν, δικαστὴν τινα, ὅστις δὲν σκέπτεται, δὲν ἔτι, δὲν ὑπάρχει εἰμὴ διὰ τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ. Οἱ ἀνῆλικοι, οἱ ἀπόντες, οἱ ἀπηγορευμένοι εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀκαταπαύστων μεριμνῶν του· εἶναι πατήρ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ· προφέρει ἕνα λόγον καὶ αἱ ἀδικεῖαι ἐξαφανίζονται, αἱ διαιρέσεις σβέννυνται, τὰ παράπονα ἐκλείπουσιν· αἱ διαρκεῖς αὐτοῦ φροντίδες ἐξασφαλίζουν τὴν γενικὴν εὐδαιμονίαν· ἰδοὺ ὁ Εἰρηνοδίκης». Καὶ τσαυτὰ μὲν καλὰ ἦν ἴσως ἀδύνατον φύσει νὰ ἐπενέγκῃ, εἴτε ἐν Γαλλίᾳ εἴτε ἐν Ἑλλάδι, τῶν Εἰρηνοδικεῖων ἡ σύστασις ἐδύνατο δ' ὅμως νὰ ποτρίψῃ τὴν σκανδαλώδη εἰς τὴν κατωτέραν δικαιοσύνην ἐπίδρασιν τῶν πολιτευομένων καὶ νὰ σώσῃ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ φατριασμοῦ ὁ ἀναθιβασμός τῶν Εἰρηνοδικῶν διὰ τῆς ἐξισώσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς Πρωτοδικας κατὰ τὸν βαθμόν, τὸν μισθὸν καὶ τὸν τρό-

πον τοῦ διορισμοῦ καὶ διὰ τῆς ἀληθοῦς μονιμοποιήσεως αὐτῶν. Τὰ δὲ ἔως ἐσχάτων καθιερωμένα Εἰρηνοδικεῖα καὶ προσόντα παρέδωκαν εἰς τὴν εἰρηνοδικεακὴν ὑπηρεσίαν πληθῶραν πετυχιῶων, ὧν τὰ δύο ἴσως τρίτα δύνανται δικαιοτέρον καὶ ἐπιτυχέστερον νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰς οἰονδήποτε χειρωνακτικὸν ἐπάγγελμα ἢ εἰς δικαστικὰς ἀσχολίας. Ἀγνωστοί οἱ πλεῖστοι καὶ τῶν στοιχειωδωστάτων ἀρχῶν τοῦ ἰσχύοντος οὐσιαστικοῦ καὶ δικονομικοῦ δικαίου, δημιουργοῦσιν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος αὐτῶν πρωτοτύπους νομικοὺς κανόνας, ἀγνώστους εἰς τὴν ἐπιστήμην, πολλοὶ δὲ διὰ παντελῆ ἀμάθειαν καὶ παραδίδονται ὀλοτελῶς εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἰδίων γραμματέων ἢ, τὸ φοβερώτερον, ἐνὶ δικολόβων, οἵτινες ῥυμουλκοῦνται ὑπὸ τῶν ἰδίων παθῶν καὶ συμφερόντων.

Ὡσαύτως διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ἀρχικῶς ἀπηγορεύθη ὁ εἰς δικαστικὰς θέσεις διορισμός τῶν μὴ ὑποστάντων τὰς διὰ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους διατεταγμένας ἐξετάσεις. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ ὁργανιστικοῦ τῶν δικαστηρίων νόμου ἦν ἀναμφισβήτητος ἀρίστη, καθὼς ὑποτρέπουσα τὴν εἰσόδον τῆς ἀνικανότητος εἰς τὴν ὑψηλὴν τοῦ δικαστοῦ ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπὶ πολλὰ μὲν κατὰ συνέχειαν ἔτη οὐδὲν ἔπρατόθη, διότι 1) τὰ περὶ τῆς ἐξετάσεως τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων, δὲν εἶχον ὁρισθῇ, πλειστάκις δ' ἔνεκα τούτου εἰσπέδησαν εἰς τὸ σεμνὸν τῆς Θεμελίδος τέμενος ἢ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀνικανότης· ἀπὸ τινων δ' ἐτῶν ἐψήφισθησαν μὲν νόμοι ἀσφαλισαντες κατὰ τὸ δυνατόν (ἰδίως ὁ τελευταῖος) τὴν εἰσόδον τῆς ἱκανότητος εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν, κατὰ τὰ ἐπανειλημμένως ὑπ' ἐμοῦ ὑποστηρικθέντα διὰ τε τῶν *Σκέψεών μου περὶ τῶν ἐπενεχθέν μεταρρυθμίσεων* καὶ τῶν ἀλλεπαλ-

λήλων ἔπειτα διατριβῶν μου καὶ βουλευ-
τικῶν ἀγορεύσεών μου. Ἄλλ' ἤκιστα
ἡσφαλισθῇ ἡ τοῦ δικαστοῦ ἀνεξαρτησία,
τὸ κυριώτατον τοῦτο προσὸν τοῦ δικα-
στοῦ. Ἐν συνταγματικῷ μάλιστα κράτει,
ὅπου περιέχονται ἀλληλοδιαδόχως εἰς
τὴν ἐξουσίαν τὰ ἀλληλομαχοῦντα πολι-
τικά κόμματα, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐξ-
αρτῇ τὴν διατήρησιν αὐτῆς εἰς τὰ
πράγματα ἀπὸ τῆς ψήφου τῶν βουλευ-
τῶν, ὧν, ἐν Ἑλλάδι μάλιστα ἤδη, ἀ-
παιτοῦσιν οἱ πλεῖστοι πρὸς ἀπεμπο-
λῃσιν τῆς ψήφου αὐτῶν τὴν εἰς τὰ
τοπικά αὐτῶν συμφέροντα ὑποδούλωσιν
τῆς δικαιοσύνης, κατὰ μείζονα λόγον ἔχει
αὕτη ἀνάγκη ἐξασφλίσεως. Καὶ εἶναι
μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν
ἄλλων Συνταγμάτων καὶ τὰ δύο ἑλλη-
νικά συντάγματα (τὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου
1843 καὶ τὸ τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1862)
καθιέρωσαν τὴν ἰσοδιότητα τῶν δικα-
στῶν. Ἄλλ' ἡ ἰσοδιότης μόνη οὐδαμῶς
ἀποτελεῖ ἀποκρῶσαν ἐγγύησιν τῆς ἀνε-
ξαρτησίας τοῦ δικαστοῦ, διότι ὅ,τι ἰδίως
καταστρέφει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δη-
μοσίων ὑπαλλήλων, καθιστὰν αὐτοὺς
ὑποτελῆ ὄργανα τῶν ἰσχυόντων, εἶναι οὐχὶ
ὁ φόβος τῆς παύσεως, ὃν καὶ μὴ περι-
βεβλημένοι διὰ τῆς ἰσοδιότητος σπανίως
διατρέχουσιν οἱ δικασταί, ἀλλ' ὁ φόβος
τῆς μὴ προαγωγῆς, τῆς σταματήσεως
δηλονότι τοῦ ὑπαλληλικοῦ αὐτῶν σταδίου,
πρὸς δὲ ὁ φόβος τῆς μεταθέσεως.

Ὁ πρωτοδικὴς ἀτενίζει εἰς τὴν θέσιν
τοῦ Ἐφέτου ἢ τοῦ Προέδρου τῶν Πρω-
τοδικῶν· οὗτος δὲ εἰς τὴν τοῦ Ἀρεοπα-
γίτου· ἐκεῖνος εἰς τὴν τοῦ Προέδρου τῶν
Ἐφετῶν, ὅστις πάλιν ἐποφθαλμιᾷ εἰς τὴν
τοῦ Προέδρου ἢ Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου
Πάγου. Πᾶς δὲ ὑπάλληλος, ἀλλ' ἰδίως
ὁ οἰκογενειάρχης, ὑπολαμβάνει ἰσοδύνα-
μον τῇ παύσει τὴν μετάθεσιν, ὡς ἐπιβα-
ρύνουσιν αὐτὸν διὰ μεγάλων δαπανῶν,
ἀποσπῶσαν δ' οὐχ ἥττον αὐτὸν τῶν ἔξω

τοῦ βίου, ἃς ἐκτίησας διατρίψας ἐπὶ πόλιν
ἐν τινὶ πόλει, διὰ τοῦτο δὲ ἀναγκάζεται
νὰ ποθῇ τὴν ἀρμονικὴν πρὸς τοὺς παρὰ
τῇ Κυβερνήσει ἰσχύοντες διαβίωσιν καὶ
νὰ ὑποχωρῇ ἐνίοτε ἢ συνήθως εἰς τὰ
ἀξιώσεις αὐτῶν. Ὅθεν ἀνάγκη πρὸς πλήρη
ἀσφάλειαν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ δικα-
στοῦ νὰ ἀποσποθῇ ὁ φόβος τῆς μετα-
θέσεως καὶ ὁ φόβος τῆς μὴ προαγωγῆς.
Ἄλλὰ πῶς τοῦτο κατορθώτεον; Ἐννοί-
τῶν ἐν Γαλλίᾳ πολιτεολόγων ὑπεστήριξαν
τὴν καὶ ἐν Γαλλίᾳ (ἐνθα ἰσχύει τὸ ἡμέτερον
δικαστικὸν σύστημα μετὰ καὶ τῆς παρ'
ἡμῖν ἰσοδιότητος) εἰσαγωγὴν διὰ τοῦ Βελ-
γικοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 99) τοῦ καθι-
ρωμένου ἐν Βελγίῳ συστήματος, καθ' ὃ
οἱ μὲν Πρωτοδίκαι διορίζονται ἐπὶ τῇ
βάσει προσόντων ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς
ἐξουσίας, οἱ δὲ Πρόεδροι τῶν Πρωτοδι-
κείων καὶ οἱ Ἐφέται διορίζονται ὑπ' αὐ-
τῆς ἐκ δύο διπλῶν καταλόγων, τοῦ μὲν
ὑποβαλλομένου αὐτῇ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου
Ἐφετείου, τοῦ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν
Συμβουλίων, οἱ δὲ Ἀρεοπαγῖται διορί-
ζονται ὡσαύτως ἐκ δύο διπλῶν καταλό-
γων, τοῦ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀρ. Πάγου ὑπο-
βαλλομένου, τοῦ δὲ ὑπὸ τῆς Γερουσίας,
οἱ δὲ πρόεδροι τῶν Ἐφετῶν καὶ τοῦ Ἀρ.
Πάγου ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἰδίων σωμα-
των· οὐχὶ δὲ μόνον ἐν Βελγίῳ, ἀλλ' ἀπὸ
πολλῶν ἐτῶν καὶ ἐν Σουηδίᾳ, ἐν Νορβηγίᾳ,
ἐν Δανίᾳ, ἐν Ρωσίᾳ, μετάθεσις δικα-
στοῦ δὲν ἐπιτρέπεται ἄνευ τῆς συναίνε-
σεως αὐτοῦ, ἐν Ἰσπανίᾳ δὲ ὑποχρεωτι-
κῶς μετατίθενται οἱ δικασταὶ κατὰ ὅκτα-
τίαν, ἀμετάθετοι διατηρούμενοι κατὰ τὴν
ὅκτατίαν, ἐν Πορτογαλίᾳ δὲ κατὰ
ἐξαετίαν. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ οἱ δικασταὶ εἰ-
ναι οὐ μόνον ἀμετάθετοι ἀλλὰ καὶ ἀπρο-
βίβαστοι, - διότι αἱ διὰ τῶν θανάτων
τῶν μελῶν τῶν ἀνωτέρων τριῶν ἐν Λον-
δίῳ δικαστηρίων κενοῦμεναι θέσεις συμ-
πληροῦνται διὰ τοῦ διορισμοῦ ὡς δικα-
στῶν τῶν ἐπισημοτάτων καὶ πρεσβυτά-

των δικηγόρων, διὸ ὁ δικαστὴς εἶναι παν-
τελὴς ἀσαγήνευτος, μηδὲν δυνάμενος νὰ
ἐλπίσῃ ἢ νὰ φοβηθῇ. Ἀλλ' ὁ ἐν Ἀγ-
γλῇ δικαστικὸς ὀργανισμὸς εἶναι πολλῶν
ἀξίφορος τοῦ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν
ἑπικρατειῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἐν
Πρωσσίᾳ τῇ ἀνωτάτῃ περὶ βασιλικῇ δι-
καιοδοσίᾳ ἐπὶ τῶν δικαστῶν ἀσκειῶν ὁ Ἀ-
ρσενος Πάγος, οὗ δι' ἀποφάσεως ἐκδιδω-
μένης ἐπὶ τῇ βάσει δεδικαιολογημένης
προτάσεως τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Ὑ-
πουργοῦ (διὰ τοῦ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ
εἰσαγγελέως) δύνανται μόνον νὰ μετατεθῇ
δικαστῆς. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ δὲν ἐπιτρέπεται
μετάθεσις ἢ ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει ἐπι-
τροπείας πενταμελοῦς, ἐκλεγομένης ἐνι-
αυσίως ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων δικαστικῶν
λειτουργῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, προτείναντες
ἐπανεπιλημμένως ἄλλοτε τὸν μετὰ τὰς νε-
νομισμένας ἐπιστημονικὰς ἐξετάσεις ἐπὶ
τῇ βάσει διαγωνισμοῦ διὰ θεωρητικῶν καὶ
πρακτικῶν ἐξετάσεων μεταξὺ τῶν ὑπο-
ψηφίων μνηστήρων τῆς κενῆς Πρωτοδι-
κικῆς θέσεως διορισμὸν τοῦ νικησαντος
κατ' αὐτὸν (ὅστις καὶ καθιερώθῃ νομο-
θετικῶς πρό τινος διὰ τῆς καθιερώσεως
τῶν ἐπιμισθίων παρέδρων), φρονούμεν, ὅτι
προσῆκει ἢ νὰ καθιερωθῇ ὁ διαγωνισμὸς
καὶ ἐν ταῖς ἀνωτέραις δικαστικαῖς θέσεσιν
ἐνευ παρεμβάσεώς τινος τῆς ἐκτελεστι-
κῆς ἐξουσίας ἢ ἄλλως νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὰ
Ἐφετεῖα μὲν ἢ συμπλήρωσις τῶν κενου-
μένων ἐκάστοτε θέσεων τῶν Προέδρων
καὶ Εἰσαγγελέων Πρωτοδικῶν, εἰς τὸν
Ἀρείον Πάγον δὲ ἡ συμπλήρωσις τῶν
θέσεων τῶν Ἐφετῶν καὶ τῶν ἀνωτέρων
δικαστικῶν λειτουργῶν. Περὶ δὲ τοῦ ζη-
τήματος τῆς μεταθέσεως φρονούμεν ὅτι
πρέπει μὲν νὰ διατηρηθῇ ἐν τῇ νομοθε-
σίᾳ τὸ μεταθετόν, διότι πολλάκις καὶ
δικαστῆς ἄλλως ἀκέραιος δύναται, παρ-
αυρόμενος ὑπὸ τῶν σχέσεων, ὥς ἐκ τυ-
χαίων περιστάσεων συνῆψεν ἐν τινι ἐπαρ-
λίᾳ, νὰ ἐκτραπῇ εἰς πατριασμὸν, ἀλλὰ

νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ δικαίωμα τῆς μεταθέσεως
ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς ἐξουσίας, εἴτε καθιε-
ρουμένης τῆς διὰ κλήρου τοποθετήσεως
τῶν δικαστῶν καὶ Εἰσαγ. κατὰ διετίαν ἢ
τριετίαν (κατὰ τὸ ἐν ἔτει 1881 ὑποβλη-
θὲν ὑφ' ἡμῶν περὶ τούτου νομοσχέδιον
εἰς τὴν Βουλὴν), εἴτε ἀνατιθεμένης εἰς
τὰ ἀνώτερα δικαστήρια τῆς περὶ μετα-
θέσεως ἀποφάσεως.

Διὰ τῶν ἄρθρων αὐτοῦ 91—117 ὁ ὀρ-
γανισμὸς τῶν Δικαστηρίων ὀρίζων τὰ
δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν
εἰσαγγελέων, καθιεροῖ τὴν ἀπὸ τοῦ ἐπὶ
τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργείου ἐξάρτησιν
αὐτῶν. — Παρεκβαίνει τοῦ σκοποῦ τῆς πα-
ρούσης ἡμῶν πραγματείας ἡ θεωρητικὴ
ἐξέτασις τοῦ ζητήματος εἰ ἢ ἐξάσκησις
τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς ἀνάγεται εἰς τὰ
καθήκοντα τῆς ἐκτελεστικῆς ἢ τῆς δικα-
στικῆς ἐξουσίας· ἀλλ' οἰαδήποτε καὶ ἀν-
δοθῇ λύσις εἰς τὸ ζήτημα, βέβαιον εἶναι
ὅτι αὐτὸς ὁ νομοθέτης, καίπερ ὑποτάξας
διὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων
τὰς εἰσαγγελικὰς ἀρχὰς εἰς τὸ ὑπουργεῖον
τῆς Δικαιοσύνης, καθιστᾷ ὑποχρεωτικὴν
τὴν ἐξάσκησιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς (ἡ-
τις εἶναι τὸ κύριον τῶν εἰσαγγελέων ἔρ-
γον), οἷς μάλιστα ἔνεκα τούτου τὴν εἰσα-
γγελικὴν ἀρχὴν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ
δικαστηρίου τῶν Ἐφετῶν (Ποιν. Δικον.
ἄρθρ. 14). Ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς ὑποδο-
λώσεως τῶν εἰσαγγελικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν
ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ὁ νόμος κατέστη-
σεν ὑποχείριον τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην
εἰς τὸν πολιτικὸν φατριασμὸν, ἧ, ὀρθό-
τερον, ἐνέκρωσε παντελῶς τὴν ποινικὴν
δικαιοσύνην, ματαιώσας τὰς ὑπ' αὐτοῦ
καὶ τοῦ Συντάγματος τασσομένους ἄλλας
ἀποχρώσας ἐγγυήσεις τῆς ὀρθότης καὶ νο-
μίμου χρήσεως τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς. Δι-
ατὶ ἄλλο παραβιάζεται ἀυστολῶς ὁ ἐκλο-
γικὸς νόμος, διατὶ ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις
συνηθῆς αἱ κάλπαι ἐκπορεύονται, δια-
τὶ οἱ στρατιῶται μορφοῦσιν αὐθαίρετως

τὰς ἐφορευτικάς ἐπιτροπὰς διὰ τῆς ἀποπομπῆς τῶν ἀντιφρονούντων, διατί ἀτιμωρητὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἰσχυροὶ καὶ οἱ ὑπὸ τούτων προστατευόμενοι διαπράττουσιν ἀδικήματα ἢ διότι ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, εἰς οὐ οὐ μόνον τὰς φανεράς καὶ τὰς ρητάς, ἀλλὰ καὶ τὰς μυστικάς καὶ ἀλαλήτους διαταγὰς προθυμοποιεῖται ἐξ ἀνάγκης νὰ ὑπακούσῃ; Ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι καὶ οἱ εἰσαγγελεῖς (περὶ ὧν σφαλερῶς ἐπικρατεῖ παρὰ πολλοῖς ἡ ἰδέα, ὅτι εἶναι, ἥτοι ἀνάγκη νὰ ᾔναι, ὑπ᾿ ἄλλῃ τοῦ Κυβερνήσεως) εἶναι οὐδὲν ἥττον τῶν δικαστῶν δικαστικοὶ λειτουργοί, ἐξασκούντες μάλιστα τὸ ὑψίστον τῶν δικαστικῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων, ἥτοι τὸ τῆς ἐγέρσεως καὶ ἐνεργείας τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς, καὶ διὰ τοῦτο δεόν πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ περιβληθῶσι διὰ τῶν προσηκουσῶν ἐγγυήσεων ἀνεξαρτησίας διὸ φρονοῦμεν ὅτι ἀνάγκη 1) μὲν νὰ καταστῶσι καὶ οὕτοι ἰσόβιοι καὶ ἀμετάθετοι (κατὰ τὰ περὶ δικαστῶν ἄρτι προειρημένα), εἰ δὲ διὰ τὴν κατὰ τὸν ὑπάρχοντα παρ' ἡμῖν ὀργανισμὸν συγγέντρωσιν πολλῆς ἐξουσίας εἰς τοὺς εἰσαγγελεῖς καὶ διὰ τὸ μονομελὲς πρὸ πάντων τῶν εἰσαγγελικῶν ἀρχῶν ὑπάρχει φόβος μὴ ἀποβῶσιν οὗτοι τυραννικοί, ἀσφαλιζόμενοι διὰ τῆς ἰσοβιότητος, νὰ συγχωνευθῇ ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ μετὰ τῆς κυρίως δικαστικῆς ἀρχῆς, ἀνατιθεμένων τῶν εἰσαγγελικῶν καθηκόντων εἰς δικαστάς, δριζομένους δι' ἀποφάσεως γενικοῦ τοῦ δικαστηρίου συμβουλίου (ὅποτε θέλει κατορθοῦσθαι ἡ ἀνάθεσις τῶν μὲν εἰσαγγελικῶν καθηκόντων εἰς τὸν καταλληλότερον δικαστήν, ἡ ἀφαίρεσις δ' αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἀποδειχθέντος ἀνικάνου ἢ φατριαστοῦ)· 2) δὲ νὰ ταχθῇ ὡρισμένον τι χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ ἐπὶ αὐστηροτάτῃ ποινῇ εἶναι ὑπόχρεοι νὰ ἐνεργήσωσιν ἐπὶ τῶν μηνύσεων

τῶν πολιτῶν (βλέπε καὶ τὰς ἐμὰς Σκέψεις περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελ. 46—47 καὶ Σκέψεις περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν σελ. 15—16).

Ἀνάγκη ἐπείγουσα ἡ δικαιοσύνη ὑψωθῇ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ περιουσίαν. Δικαιοσύνη χαρακτηριζομένη εἰκώς ὡς εἰς τῶν κυριωτάτων παραγόντων τῆς πολιτικῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ταύτης ἀπορροούσης κοινωνικῆς διαφθορᾶς, δικαιοσύνη ἀναπτύσσουσα ἐμμέσως τὴν φυγοδικίαν καὶ συμμετέχουσα προφανῶς τῆς εὐθύνης ἐπὶ τῇ αὐξανομένῃ ἀσημέρῃ ἐγκληματικότητι, εἶναι ἀνάγκη τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς. Τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς ἀνορθώσεως, ὑπὲρ οὗ ἀναγκάζον νὰ διαθέσωμεν ἀπάσας τὰς ἐνεργείας ἡμῶν, χωροῦντες πρὸς αὐτὸ στερεῶς τῇ ἐπιβίλλει πρὸ παντὸς νὰ ἀπαλλαγῇ ῥυπαινουσῶν αὐτὸν ἀσχημιῶν ὁ θεμελιώδης τῆς Πολιτείας κλάδος τῆς δικαιοσύνης, οὗ ἄνευ οὐδεμία ἐθνικὴ πρόοδος καὶ ἐννοημερία τοῦτο δὲ ἀνεφικτόν ἄνευ νομοθετικῶν μέτρων ἐξασφαλιστικῶν τῆς δικαιοσύνης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁρκος δικαστικός. Μεταφ.

τῶν ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ ἐπιτροπομένων ἀποδεικτικῶν μέσων καταλέγεται καὶ ὁ δικαστικὸς ὅρκος, ἥτοι ὁ ἐπὶ δικαστηρίου ἐπαγόμενος, ὁ ἄλλως καλούμενος ἐπαρκτός, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπιβαλλόμενος ὅρκος (Πολ. Δικ. 850), ὅστις ὑποδικαίρεται εἰς τὸν ἀναπληρωτὴν καὶ ἀπαλλακτικόν καὶ εἰς τὸν ἐκτελεστικόν. (Ὁ ἐξώδικος ὅρκος, ἥτοι ὁ ἐκτὸς τῶν δικαστηρίων δι' ἀμοιβαίας συμφωνίας διδόμενος, ἀποτελεῖ συμβιβασμὸν καὶ οὐχὶ ἀποδεικτικὸν μέσον).

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐπαρκτοῦ ὅρκου ῥητέον ὅτι ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα εἰς διεξαγωγὴν δικῆς δύναται ἐν ταῖς ἀστικαῖς διαφοραῖς

(πλὴν τῶν γαμικῶν δικῶν καὶ τῶν συμβιβασμοῦ ἀνεπιδέκτων) νὰ ἐπαγάγῃ ὄρκον εἰς τὸν ἀντίδικον κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης περὶ παντὸς γεγονότος, καὶ κατ' αὐτῶν εἶ τῶν δημοσίων καὶ ιδιωτικῶν ἐγγράφων, εἴτε ὑπάρχουσιν ἄλλαι ἀποδείξεις εἴτε μὴ, καὶ ἂν εἴη οὗτος (ὁ ἀντίδικος) δὲν ᾔθελεν ἔχει ἰδίαν γνῶσιν τῶν ἀποδεικτέων γεγονότων (Πολ. Δικ. 351). Ἐπειδὴ δὲ ἀντικείμενον ἀποδείξεως γίνονται μόνον πραγματικά καὶ οὐσιώδη περιστατικά, δέον τὸ περὶ ὧν ἐπάγεται ὁ ὄρκος γεγονὸς νὰ ᾖ πραγματικὸν καὶ οὐσιώδες· δύναται δὲ νὰ περιλαμβάνῃ εἴτε ἐλόκληρον τὴν ἐπίδικον σχέσιν εἴτε κεφάλαια μόνον αὐτῆς. Ἀλλ' ἐπιτρεπομένου τοῦ ὄρκου καὶ κατ' αὐτῶν εἴη τῶν ἐγγράφων, ἔπεται ἀνεγκλίως, ὅτι κατὰ μείζονα λόγον ἐπιτρέπεται εἰς ἐξακρίβωσιν τῆς ἐννοίας τῆς ἐν τῷ ἐγγράφῳ συμφωνίας (Α. Π. 336 τοῦ 67). Ἀλλὰ περὶ τῆς τελέσεως ἢ μὴ τελέσεως δικαστικῆς ἐνεργείας, ἥς ἡ ἀπόδειξις γίνεται κατὰ τὸν ὁρισμένον ἐν τῇ Πολ. Δικ. τρόπον, δὲν ἐπιτρέπεται ἐπαγωγή ὄρκου. Ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται περὶ τῆς ἐγγραφῆς ἢ μὴ τῆς δίκης εἰς τὸ πινάκιον, ὡς ταύτης ἀποδεικτέας κατὰ νόμον δι' αὐτοῦ τοῦ πινάκιου, πλὴν ἐὰν προταθῇ καὶ βεβαιωθῇ ὅτι τὸ πινάκιον ἀπώλετο (Α. Π. 112 τοῦ 72) ἢ περὶ τῆς ἐπιδόσεως δικογράφου, ὡς ταύτης ἀποδεικτέας διὰ τοῦ ἐπιδιοτηρίου, πλὴν ἐὰν προταθῇ καὶ βεβαιωθῇ κατὰ τὸν νόμιμον τρόπον ἡ ἀπώλεια τοῦ ἐπιδιοτηρίου (Α. Π. 9 τοῦ 41, 81 τοῦ 73), ἢ περὶ τῆς ὀρκωμοσίας τῶν πραγματογνωμόνων, ὡς ταύτης ἀποδεικτέας διὰ τῆς προσαγωγῆς τῆς περὶ τούτου ἐκθέσεως, πλὴν ἐὰν προταθῇ καὶ βεβαιωθῇ, ὅτι ἡ ἐκθεσις ἀπώλεσθη (Α. Π. 210 τοῦ 78). Ἀλλ' ἀντίκεινται Α. Π. 377 τοῦ 65 καὶ 257 τοῦ 78, καθ' ἃς δύναται νὰ ἐπαχθῇ ὄρκος πρὸς ἀπόδειξιν τῆς εἰς τὸν ἀντίδικον ἐγκύρου ἐπιδόσεως δικογράφου

καθ' ὁρισμένην ἡμέραν. Ἐπ' ἴσης δὲν ἐπιτρέπεται ἐπαγωγή ὄρκου εἰς ἀπόδειξιν μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἀκινήτων, ἅτε μόνον διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου δυναμένης νάποδευθῇ (Α. Π. 290 τοῦ 54, 40 τοῦ 74), πλὴν ἐὰν ἐν τῷ ἐπαγομένῳ ὄρκῳ περιλαμβάνηται καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι συνετάχθη περὶ αὐτῆς συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον καὶ παρηκολούθησεν ἡ νόμιμος μεταγραφὴ (Α. Π. 29 τοῦ 80). Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἵπομεν, τὸ διὰ τοῦ ἐπαγομένου ὄρκου ἀποδειχθισόμενον γεγονὸς πρέπει νὰ ἔχῃ ἐπέρροην εἰς τὴν λύσιν τῆς διζφορᾶς, δυνάμενον δηλονότι νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ὁριστικὴν τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασιν, ἔπεται ὅτι τὸ δικαστήριον, ὀφείλον νὰ προνοῇ ὅπως τὸ θέμα τῆς ἀποδείξεως περιλαμβάνῃ οὐσιώδη περιστατικά, δύναται νὰ ἀφαιρῇ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐπαγομένου ὄρκου ὅσα γεγονότα θεωρεῖ ἐπουσιώδη.— Σημειωτέον, ὅτι ὁ ὄρκος ἐπάγεται μόνον περὶ γεγονότων, ὅθεν οὐχὶ καὶ περὶ τῶν ἐκ τῆς ὑπαγωγῆς τῶν γεγονότων εἰς τὸν νόμον συναγομένων συμπερασμάτων. Οὕτω δὲν ἐπιτρέπεται φέρ' εἰπεῖν νὰ ἐπαχθῇ ὄρκος, ἂν εἰς τὸ αἰτούμενον χρέος περιέχωνται παράνομοι τόκοι, διότι, ἂν ὁ τόκος ᾖ παρὰ νόμον, δὲν εἶναι γεγονός, ἀλλὰ πόρισμα συναγόμενον ἐκ τῆς ὑπαγωγῆς τοῦ γεγονότος τῶν περὶ ὧν πρόκειται τόκων εἰς τὸν νόμον.

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἄλλας ἀποδείξεις προτείνων, ἐν ταύτῃ δὲ ἐπάγων καὶ ὄρκον, θεωρεῖται ὡς ἐπιβεβαιωθείς τὸν ὄρκον ἐπαγαγών, ἐὰν δὲν ἀρκέσωσιν αἱ λοιπαὶ ἀποδείξεις νὰ πείσωσι τὸν δικαστὴν (Πολιτ. Δικον. 256 § 3). Ἐν τῷ δὲ τῆς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ταχθείσης ἀνατρεπτικῆς προθεσμίας, ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ὁ εἰς τὸν ἐπὶ τῇ ὁρκῷ, ὅτι δέγεται, δὲν δέχεται (δηλονότι ἀποποιεῖται) ἢ ἀντεπάγει τὸν ὄρκον. Ἄν δὲ δὲν δηλώσῃ ἐντὸς τῆς προθεσμίας ἡ δηλώση

ἔτι ἀποποιεῖται τὸν ὅρκον, τὸ γεγονός, περὶ οὗ ἡ ἐπαγωγή τοῦ ὅρκου, θεωρεῖται ὡς ὁμολογημένον (Πολ. Δικ. 352). "Αν δὲ δηλώσῃ, ὅτι ἀντεπάγει τὸν ὅρκον εἰς τὸν ἐπαγαγόντα αὐτόν, ὀφείλει τότε οὗτος νὰ δηλώσῃ ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τεταγμένης ἀνατρεπτικῆς προθεσμίας, ὅτι εἶναι διατεθειμένος νὰ δώσῃ τὸν ἀντεπαχθέντα ὅρκον· μὴ δηλώσαντος δὲ τοῦ ἀντεπάγοντος ἐντὸς τῆς προθεσμίας ταύτης ἡ δηλώσαντος ὅτι δὲν δύναται νὰ δώσῃ τὸν ὅρκον, τὸ γεγονός, διὰ οὗτος ἤθελε ἀποδείξῃ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς τοῦ ὅρκου, θεωρεῖται ὡς μηδαμῶς ἀποδεδειγμένον. Τότε μόνον ἔχει δικαιώματα ὁ ἀντεπάγων νὰ δηλώσῃ ἀζημίως, ὅτι δὲν συναινεῖ νὰ δώσῃ τὸν ἀντεπαχθέντα ὅρκον, ἐὰν οὗτος περιλαμβάνῃ προσθήκην, μὴ διαλαμβανομένην ἐν τῇ ἐπαγωγῇ τοῦ ὅρκου (Πολ. Δικον. 353 καὶ 354).

"Αλλὰ καὶ ὁ δηλώσας ὅτι δέχεται τὸν ὅρκον (ἐπαχθέντα ἢ ἀντεπαχθέντα), μὴ ἐμφανισθεὶς δὲ πρὸς δόσιν αὐτοῦ κατὰ τὴν ὠρισμένην προθεσμίαν ἢ ἐμφανισθεὶς μὲν ἀλλὰ μὴ δοὺς τὸν ὅρκον, θεωρεῖται ὡς μὴ δηλώσας (Πολ. Δικ. 355). "Αν ὅμως τὸ δικαστήριον δὲν τάξῃ προθεσμίαν πρὸς δόσιν τοῦ ὅρκου, ὁ ὁμῶσων δὲν ἐκπίπτει τοῦ δικαιώματος νὰ δώσῃ τὸν ὅρκον, ἐὰν δὲν ἔδωκεν αὐτόν κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὕψ' αὐτοῦ διὰ τῆς δηλώσεως αὐτοῦ ἡμέραν (Α. Π. 246 τοῦ 72). Δύνανται δὲ οἱ διάδικοι νὰ ὀρίσωσι διὰ συμφωνίας τὴν ἡμέραν τῆς δόσεως τοῦ ὅρκου, εἴτε ἔταξεν εἴτε δὲν ἔταξε προθεσμίαν τὸ δικαστήριον (Α. Π. 25 τοῦ 73). "Ἐχει δικαίωμα δὲ ὁ ἐντὸς τῆς ταχθείσης προθεσμίας δηλώσας ὅτι δέχεται τὸν ἐπαχθέντα αὐτῷ ὅρκον καὶ νὰ συντέμῃ τὴν πρὸς δόσιν αὐτοῦ ταχθεῖσαν προθεσμίαν, ἐὰν ἐγκαίρως κλητεύσῃ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, ὅπως παραστῇ εἰς τὴν ὀρκοδοσίαν, ἅτε μηδαμῶς βλαπτομένων τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀντιδίκου τοῦ ὁμῶ-

σοντας, ἀγομένης δὲ καὶ εἰς πέρας ταχύτερον τῆς δίκης (Α. Π. 300 τοῦ 76)· ἀλλ' ὕπεσθη ἡ ἀντιθέτος γνώμη.

Σημειωτέον δὲ ὅτι προθεσμία ἀποστέλλεται δὲν προστίθεται διὰ τὴν ὀρκοδοσίαν, ἥτις γενήσεται ἐν ᾧ τόπῳ καὶ κατὰ ὁμῶσων (Α. Π. 121 τοῦ 73). "Οριζομένης δὲ πρὸς δόσιν ὅρκου δικασίμου, ἡ προθεσμία πρὸς δόσιν αὐτοῦ διαρκεῖ μόνον ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ κατὰ τὴν δικασίμον ἐκείνην συνεδρίασις, ὅθεν ἡ προθεσμία λήγει ἅμα κηρυχθείσης λελυμένης τῆς συνεδριάσεως (Α. Π. 338 τοῦ 74). "Αλλ' ἐὰν ἐξ ἀσθενείας αἰφνιδίως ἐπισταθῇ ψάσης ἢ ἄλλου κωλύματος ἀνυπερβλήτου δὲν ἐδυνήθη ὁ ὁμῶσων νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν συνεδρίαν, καίτοι θέλων, δύναται τὸ δικαστήριον νὰ τάξῃ νέαν προθεσμίαν πρὸς δόσιν τοῦ ὅρκου τῇ αἰτήσῃ τοῦ ὁμῶσοντος (Α. Π. 338 καὶ 74). "Ρητέον προσέτι ὅτι ἡ πρὸς δόσιν αὐτοῦ ταχθεῖσα προθεσμία δὲν τρέχει κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διακοπῶν, ἀρξαμένη πρὸ αὐτῶν, (πλὴν ἐὰν διετάχῃ δι' ἀποφάσεως τοῦ τμήματος τῶν διακοπῶν ὁ ἐπιβληθεὶς ὅρκος), ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν νόμον περὶ διακοπῶν ἀναστελλομένων τῶν πρὸς διεξαγωγὴν ἀποδείξεων προθεσμιῶν ὡς πρὸς τὰς μὴ ὑπαγομένους εἰς τὸ τμήμα τῶν διακοπῶν υποθέσεις. "Οθεν ὅρκος δοθεὶς ἐν τῷ χρονικῷ διαστήματι τῶν διακοπῶν δὲν ἰσχύει, ἔστω καὶ ἂν ἐδόθῃ ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου, καὶ ἂν ἐδόθῃ ἐνώπιον τοῦ ἐπιτραπέντος διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου ἢ τοῦ Ἐφετερίου τὴν ὀρκοληψίαν, διότι οὗτος, καίτοι μὴ ἔχων διακοπὰς ὡς εἰρηνοδίκης, ἐνῆργησεν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὡς ἀντιπρόσωπος δικαστηρίου ὑποκειμένου εἰς διακοπὰς (Α. Π. 157 τοῦ 74). "Εν γένει δὲ παρατηρήτέον ὅτι, ὅταν τελεσθῇ ἀκυρότης ἐκ παραδρομῆς τοῦ διαδίκου περὶ τὴν δόσιν τοῦ ἐμπροθέσμως δοθέντος ὅρκου ἢ ὁ ὅρκος δοθῇ ἐκπροθέσμως, δὲν δύναται

νὰ δοθῇ νέος ὄρκος, ἐναντιουμένου τοῦ ἀντίδικου, ἂν παρῇλθεν ἡ ὀρισθεῖσα προθεσμία· οὐδὲ δύναται ἐπομένως τὸ δικαστήριον νὰ τᾶξῃ νέαν προθεσμίαν πρὸς ὅρκισιν, ἅτε τοῦ μὲν ἀρθρ. 202 τῆς Πολ. Δικ. συγχωροῦντος τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀκύρου πράξεως μόνον ὅταν προέλθῃ ἡ ἀκυρότης ἐκ παραδρομῆς δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, τῶν δὲ ἀρθρῶν 197 καὶ 194 ὀριζόντων, ὅτι τὰ δικαστήρια δὲν δύνανται νά ποστῶσι τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀποφάσεως παρατείνοντα τὴν προθεσμίαν ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν δικαίων (Ἀρείου Πάγου 279 τοῦ 57, 39 τοῦ 58, 233 τοῦ 82)· ἄλλ' ἐὰν τελεσθῇ ἡ ἀκυρότης ἐκ παραδρομῆς τοῦ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, τὸ δικαστήριον δύναται καὶ ἄνευ αἰτήσεως νὰ διατάξῃ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ὅρκου (Λ. Π. 178 τοῦ 47). Δύνανται δὲ καὶ νὰ ἀνακληθῇ ὁ ἐπαχθεὶς ἢ ἀντεπαχθεὶς ὄρκος ὑπὸ τοῦ ἐπαγαγόντος ἢ ἀντεπαγαγόντος αὐτὸν ἕως οὗ δηλώσῃ ὁ εἰς ὃν ἐπλήχθη ἢ ἀντεπλήχθη ὅτι ἔσται αὐτόν, οὐχὶ δὲ μετὰ τοῦτο. Ἀλλ' ἐὰν ἀνακληθεὶς ὄρκος δὲν δύναται ἐκ νέου νὰ ἐπαχθῇ ἢ νὰ ἀντεπαχθῇ (Πολ. Δικ. 358). Ἀποτελεῖ δὲ μετὰ τῶν διαδίκων, τῶν κληρονόμων καὶ ἄλλων ἀντιπροσώπων αὐτῶν ὁ δοθεὶς ὄρκος πλήρῃ ἀποδεῖξιν, ἀποκλείουσιν πᾶσαν ἀνταπόδειξιν, καὶ αὐτὴν τῆς ψευδορκίας. Ἐπιτρέπεται δ' ὅμως ἡ ποινικὴ καταδίωξις τοῦ συγχοῦ ψευδορκήσαντος (Πολ. Δικ. 357). Ἀλλ' οἱ ὁμόδικοι οὔτε βλάπτονται οὔτε ἀφελούνται ἐκ τοῦ εἰς τοὺς λοιποὺς ἐπαχθέντος ἢ ὑπὸ τούτων δοθέντος ὅρκου, εἰς πλείονος τοῦ ἐνὸς ὁμόδικου, πρέπει νὰ ὑποσώσιν ἅπαντες, ἕκαστος δι' ἑαυτὸν (Πολ. Δικ. 368)· ἄλλ' ἐὰν ὑπὸ πολλῶν ἀλληλεγγῶν ὀφειλετῶν ἐπλήχθῃ ἢ ἀντεπλήχθῃ ὁ ὄρκος εἰς ἓνα καὶ ἐδόθῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἀπαλλάσσονται διὰ τούτου καὶ οἱ λοιποὶ καὶ τανάπαλιν οἱ ἔχοντες ἄλλη-

λέγγωα δικαιώματα δανεισταὶ στεροῦνται τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, ἐὰν τις αὐτῶν ἐπλήγαγεν ἢ ἀντεπλήγαγεν ὄρκον καὶ ὁ ἀντίδικος ᾤμωσε (Πολ. Δικ. 369). Ὡσαύτως ὁ εἰς τὸν πρωτοφειλέτην ἐπαχθεὶς ἢ ἀντεπαχθεὶς καὶ ὑπ' αὐτοῦ δοθεὶς ὄρκος ἀπαλλάσσει καὶ τοὺς ἐγγυητὰς καὶ τανάπαλιν ὁ ὄρκος τοῦ ἐγγυητοῦ ἀπαλλάσσει τὸν πρωτοφειλέτην (Πολ. Δικ. 370).

Ἰκανοὶ πρὸς ὀρκοδοσίαν εἶναι πάντες οἱ συμπληρώσαντες τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν· ἀνίκανοι δὲ μόνον οἱ μὴ συμπληρώσαντες αὐτὸ (Πολ. Δικ. 358 ἐν συνδ. πρὸς νόμον τῆς 10 Ἰουνίου 1861). Εἰς δὲ τοὺς ἀνικάνους δύναται μὲν νὰ ἐπαχθῇ ἢ νὰ ἀντεπαχθῇ ὄρκος, ἄλλ' ἀντὶ τοῦ ἀνικάνου ὀρκίζεται ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ περὶ τοῦ γινώσκειν ἢ μὴ γινώσκειν. (Πολ. Δικ. 459 ἐν συνδ. πρὸς νόμον, ΒΚΒ'). Οἱ ἱκανοὶ δὲ πρὸς ὀρκοδοσίαν ὀρκίζονται αὐτοπροσώπως (Π. Δικ. 362). Ἀλλ' ὄρκος δύναται νὰ ἐπαχθῇ καὶ εἰς νομικὰ πρόσωπα (Πολ. Δικ. 364). Σημειωτέον ἐπιδεικνύοντες ὅτι, ὁσάκις ἀντικείμενον τοῦ ὅρκου ἀποτελοῦσιν αἱ πράξεις τῶν διοικούντων τὰ συμφέροντα τῶν σωματείων ἢ τῶν κατὰ μέρος μελῶν αὐτῶν, ὁ εἰς αὐτοὺς ἐπιβληθεὶς ὄρκος διδεται μόνον ὑπ' αὐτῶν· ἄλλ' ὁσάκις δὲν πρόκειται περὶ τοιούτων πράξεων, ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι περὶ τῆς παραδοχῆς, ἀποποιήσεως, ἢ ἀντεπαγωγῆς τοῦ ὅρκου συντάσσεται ἀπόφασις τῆς κοινότητος, ἥτοι τοῦ σωματείου (Πολ. Δικ. 361). Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ῥῆμοι ἀποτελοῦσι σωματεῖα, απαιτεῖται ἀπόφασις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου πρὸς παραδοχὴν, ἀποποίησιν ἢ ἀντεπαγωγὴν ὅρκου, ἐπιβαλλομένου τῷ δήμῳ. Καὶ ὁσάκις μὲν τὸ σωματεῖον ἀποφαίνεται περὶ ὁσέως τοῦ ὅρκου, δίδεται οὗτος ὑπὸ ἑξ μόνον ἐκ τῶν μελῶν τοῦ σωματείου, οὐχὶ καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν. Καὶ εἰ τὸ σωματεῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ 7—20, ὁ ἐπάγων τὸν

ὅρκον δικαιούται νὰ ἐκλέξη τοὺς ὁμόσοντας ἐξ μεταξὺ τῶν τοῦ σωματείου μελῶν. Εἰ δὲ ἀποτελεῖται ἐξ 21 καὶ ἐπέκεινα, τὸ σωματεῖον προτείνει τὸ τρίτον τῶν μελῶν αὐτοῦ πρὸς ὁρκωμοσίαν, οὐχὶ δ' ὅμως ὑπὲρ τοὺς 50, καὶ ὁ ἐπάγων τὸν ὅρκον ἐκλέγει μεταξὺ αὐτῶν οὐχὶ πλείονας τῶν ἐξ (Πολ. Δικ. 365 καὶ 366). Ἐὰν δ' ἐκ συμπτώσεως ἀποθάνῃ μέχρι τῆς ὁρκωμοσίας τις τῶν ἐκλεχθέντων ἢ τυγχάνῃ ὡν διαρκῶς κεκωλυμένος, δύναται ὁ ἐπάγων τὸν ὅρκον νάναπληρώσῃ τοὺς ἐλλείποντας ἐκ τῶν λοιπῶν ὀνομάτων τῶν προταθέντων (Πολ. Δικ. 367).—Ἄλλ' ἐπαγομένου ὅρκου εἰς ἑταιρείαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν, ὁμνύουσι πάντα τὰ μέλη αὐτῆς, πλὴν ἐὰν οἱ ἑταῖροι ἐπέτρεψαν εἰς ἓνα ἢ εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ εἰς ἕτερον τρίτον τὴν διοίκησιν τῶν ἑταιρικῶν ἐν γένει ὑποθέσεων ἢ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑποθέσεως, ἐξ ἧς ἡ δίκη, ὅτε οὗτοι μόνοι ὑποχρεοῦνται νὰ ὁμόσωσι. (Πολ. Δικ. 371).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 363, ὁσάκις ὁ εἰς ἐν ἐπὶ ἦχθη ἢ ἀντεπὶ ἦχθη ὁ ὅρκος ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος δὲν δύναται νὰ ὁμόσῃ ὅτι γινώσκει αὐτὸς οὗτος τὸ πρᾶγμα, ὁφείλει νὰ ὁμόσῃ ὑπὸ τὸν τύπον ὅρκου περὶ τοῦ πιστεύειν καὶ μὴ γινώσκειν, δηλονότι, ὅτι, καίπερ πειραθεὶς νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἤδυνήθη νὰ εὗρῃ λόγον ἵνα πεισθῇ (ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις ἵνα ἀμφιβάλλῃ) ὅτι κτλ. Ὅθεν καὶ ὁ κληρονόμος, ὁσάκις δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γινώσκειν (Α. Π. 25 τοῦ 42, 105 τοῦ 51), ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁσάκις ὁ κληρονόμος συνεχίζει δίκην ἐπ' ὀνόματι τοῦ κληρονομηθέντος, οὐ περὶ πράξεως πρόκειται, διότι οὗτος δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἄγνοιαν τῶν ἰδίων ἰσχυρισμῶν κατὰ τὴν Α. Π. 157 τοῦ 90. Ἐπ' ἴσης ὁφείλει νὰ ὁμόσῃ ὡς ἄνωτέρω περὶ πράξεως οὐχὶ ἰδίας αὐτοῦ ὁ ὕπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ὡς ἀντι-

πρόσωπος τοῦ δημοσίου, ἅτε μὴ δυνατόν νὰ ἔχῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γινώσκειν (Α. Π. 201 τοῦ 54, 145 τοῦ 65, 185 τοῦ 74, 257 τοῦ 78).

Ὁ ὅρκος δίδεται διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων α' ἰμῶν, εἰδὼς κάλλιστα τὰς εἰς τὴν ψευδορκίαν ἐπιβαλλομένας ποινάς, ὅτι κτλ. Καὶ ὑπὸ μὲν τῶν πρεσβευόντων τὸ Χριστιανικὸν δόγμα δίδεται διὰ τῆς ἐπιστάσεως τῶν χειρῶν τοῦ ὁμνύοντος ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, (ἐξαίρουνται δὲ μόνον οἱ κληρικοὶ τῆς τε Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Αὐτοκράτορος Καθολικῆς, οἵτινες διαβεβαιοῦσιν ἀπλῶς ἐπὶ τῇ ἱερῶσύνῃ αὐτῶν) ὑπὸ δὲ τῶν πρεσβευόντων ἕτερον θρήσκευμα κατὰ τὸν εἰς αὐτὸ εἰθισμένον τύπον τοῦ ὅρκου ἢ τῆς διαβεβαιώσεως (Πολ. Δικ. 383). Οὕτως οἱ Ἰουδαῖοι ὀρκίζονται κεκαλυμμένην ἔχοντες τὴν κεφαλὴν καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν κρατοῦντες τὴν ἱερὰν Γραφήν, οἱ δὲ Μωαμεθανοὶ ὀρκίζονται προφέροντες τὰς λέξεις «βαλλαχί, μπαλλαχί, ταλλαχί, μπαουγιούν ντουινῖ, γιάαριν ἄχρέτ». (Οὐδαμῶς δ' ἀναγκαῖον νὰ ἄπτονται τοῦ Κορανίου, ἅτε μὴ ἐπικρατούσης τοιαύτης συνήθειας παρ' αὐτοῖς κατὰ τὴν Α. Π. 193 τοῦ 71).

Ἐὰν οἱ διάδικοι ὧσι παρόντες ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν τοῦ ὅρκου, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πεισθῇται τῆς δόσεως τοῦ ὅρκου ἀπόφασις ὀρίζουσα τὸ περὶ οὗ ὁ ὅρκος πρᾶγμα, ἀλλ' ὁ εἰς ἐν ἐπὶ ἦχθη ὁ ὅρκος διάδικος ὑποχρεοῦται εἰς ταχίστην δῆλωσιν περὶ παραδοχῆς ἢ ἀνταγωγῆς τοῦ ὅρκου καὶ δόσιν αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 376 ἐν συνδ. καὶ πρὸς τὸ ἄρθρ. 306. Α. Π. 154 τοῦ 74). Ἄλλως δέον νὰ ἐκδοθῇ παρεμπόπτουσα ἀπόφασις προσδιορίζουσα τὸ θέμα τοῦ ὅρκου καὶ τὴν προθεσμίαν τῆς περὶ ὅρκου δηλώσεως κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα (Πολ. Δικ. 371).—Δίδεται δὲ συνήθως ὁ ὅρκος ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου. Ἄλλ'

ἐν ὁμοσῶν κατοικῇ μακρὰν ἢ κωλύηται ἀποδεδειγμένως νὰ προσέλθῃ εἰς αὐτὸν, δύνανται νὰ ἐπιτραπῇ εἰς ἄλλο δικαστήριον ἢ δικαστὴν νὰ λάβῃ τὸν ὅρκον, ἔτι δὲ καὶ εἰς πρόξενον, ἐὰν ὁ ὁμοσῶν διαμένῃ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Ὑπουργεωτικῶς δὲ ἡ ἀδεία τῆς ἐνώπιον ἄλλου δικαστηρίου ἢ δικαστοῦ δόσεως τοῦ ὅρκου χορηγεῖται, ὡς ἂν πρόκειται νὰ ὀρκισθῇ βασιλόπαις ἢ ἀρχιερεῦς, ἅτε τῆς ἐκείσεως τούτων τελουμένης ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν, ἢ ὑπουργός, στρατάρχης, εἰσαγγελεὺς, νομάρχης, πρεσβευτής. Οὗτοι προσέρχονται μὲν πρὸς ὅρκισιν εἰς τὸ δικαστήριον, ἀλλ' εἰς τὸ δικαστήριον τῆς τοῖας αὐτῶν διαμονῆς (Πολ. Δικ. 377 ἐν συνδ. πρὸς 319 καὶ 320). Ὁ δὲ ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ δημόσιου ὀρκίζεται δυνάμει τοῦ νόμου τοῦ τοῦ 10 Μαρτίου 1881 ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἐνώπιον εἰσηγητοῦ διοριζομένου ἐκ τῶν δικαστῶν ἢ παρόντος τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν, παρόντος καὶ τοῦ γραμματέως. Ὅρίζεται δὲ ἡ πρὸς ὅρκωσιν ἡμέρα μετὰ χρονικὸν διάστημα 10 τοῦλάχιστον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς δηλώσεως, ἐπίσης δὲ ἡ πρὸς δηλώσειν προθεσμία δὲν δύναται νὰ ᾔναι ἐλάσσων τῶν 25 ἡμερῶν. Δὲ τῆς κοινοποιουμένης δηλώσεως ὁ Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ὀρίζει τὸ χρονικὸν σημεῖον, ὃ δὲν δύναται νὰ περιλαμβάνῃ διάρκειαν μείζονα τῆς ἡμισείας ὥρας, οὐ ἐντὸς δὲ ὁρίζεται ὁ ὅρκος, γνωστοποιεῖται δὲ τοῦτο καὶ τῷ Εἰσηγητῇ. Περὶ δὲ τῆς δόσεως τοῦ ὅρκου συντάσσει οὗτος ἔκθεσιν, ἐν ᾗ καταχωρεῖται καὶ τὰς τυχόν κατὰ τῆς ὀρκώσεως ἀντιρρήσεις.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνωτέρω (βλ. ὅτι καὶ τῶν μὴ ἐξεταζομένων ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἢ ἐνώπιον ἄλλου δικαστηρίου ἢ Εἰσηγητοῦ) ἔχουσι δικαίωμα νὰ παρίστανται

ἐν τῷ τόπῳ τῆς ὀρκώσεως κατὰ τὴν ὥραν αὐτῆς πάντες οἱ διάδικοι, οἵτινες καὶ πρέπει νὰ κλητεύωνται ἐπὶ τούτῳ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τοῦ ὅρκου (Πολ. Δικ. 377). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὑποχρεοῦνται μὲν οἱ διάδικοι, ὡς ἂν ἀμφοτέρω παρίστανται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως, εἰς ταχίστην δηλώσειν, ἀντεπαγωγὴν καὶ δόσιν τοῦ ὅρκου, μεθ' ὃ μεταβιβάζει παραυτίκα τὸ δικαστήριον εἰς τὴν συζήτησιν καὶ ἀποφασίζει (Πολ. Δικ. 376)· ἀλλ' ὡς ἂν παρίστανται ἢ πρὸς ὀρκώσιν ταχέως προθεσμία ἄνευ δόσεως αὐτοῦ καὶ πρόκειται νὰ συζητηθῶσιν ἐν ἐτέρᾳ συνεδριάσει τὰ ἐπακολουθήματα τῆς μὴ δόσεως τοῦ ὅρκου ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, δέον νὰ κοινοποιηθῇ ἐγκαίρως ἡ ἡμέρα τῆς περὶ τούτου συζητήσεως ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος εἰς τὸν ἕτερον τῶν διαδίκων διὰ κλήσεως ἢ διὰ τῆς ἐν τῷ πινακίῳ ἐγγραφῆς τῆς ὑποθέσεως (Πολ. Δικ. 576 καὶ 572 ἐν συνδ. πρὸς Ὁργ. 266 Α. Π. 139 τοῦ 62).

Περὶ δὲ τοῦ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐπιβαλλομένου ὅρκου (τὸν ἄλλως καλούμενον καὶ ἀναγκαῖον ἢ ἐπιβλητόν), ρητέον ὅτι ὁ δικαστὴς τότε μόνον δύναται κατ' αἰτήσιν ἐνὸς τῶν διαδίκων ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ ἐπιβάλλῃ τοιοῦτον ὅρκον εἰς διάδικον, ὡς ἂν ἡ ἀγωγή ἢ ἡ ἐνστάσις δὲν εἶναι μὲν ἐντελῶς ἀποδεδειγμένη, δὲν στερεῖται δὲ πάσης ἀποδείξεως. Καὶ ἀναγκαστικῶς μετ' ὅρκου ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἀποδεικνύοντα, ὡς ἂν διὰ τῶν προσαχθεῖσιν ἀποδείξεων καθίστανται σφοδρὰ πιθανοὶ οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοῦ· ἀπαλλοτρίωτος δὲ ὁρκος εἰς τὸν ἀντιδικὸν τοῦ ἀποδεικνύοντος, ὡς ἂν τὰν ἀπάλιν ἀσθενὲς μόνον τεκμήριον προέκυψε περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ ἀποδεικνύοντος ἐκ τῶν προσαχθεῖσιν ἀποδείξεων (Πολ. Δικ. 379). Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος πιθανότητος

τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ ἀποδεικνύοντος προσ-
τίκει νὰ ἔχη ὁ δικαστὴς ὁδηγὸν καὶ τὴν
μείζονα ἢ ἐλάσσονα προσωπικὴν ἀξιολο-
γίαν τοῦ διαδίκου καὶ τὴν κρείττονα ἢ
μὴ κρείττονα τοῦ πράγματος γνώσιν (Πο.
Δικ. 380). Ὁ ὅρκος δὲ οὗτος δὲν δύνα-
ται νὰ ἀντεπαχθῇ εἰς τὸν ἀντίδικον, ἅτε
ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ οὐχὶ τοῦ δια-
δίκου προσδιορίζομενος. Ἄλλ' ἡ ἀπο-
ποίησις, μὴ δῆλωσις ἢ μὴ δόσις τοῦ ἁ-
παξ δεκτοῦ γενομένου ὅρκου ἐντὸς τῆς
ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τεταγμένης προ-
θεσμίας ἐπιφέρει καὶ ἐν τῷ ὅρκῳ τούτῳ
τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι θεωρεῖται ὡς ὡμο-
λογημένον ἐκεῖνο, οὗ τὸ ἐναντίον προέ-
κειτο νὰ βεβαιωθῇ διὰ τοῦ ὅρκου (Πολ.
Δικ. 381). Ἐξ ἐναντίας ἡ δόσις τοῦ ὅρ-
κου ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα νὰ θεωρηθῇ
ὡς ἀποδεδειγμένο· ἐντελῶς ὅ,τι βεβαιου-
ται διὰ τοῦ ὅρκου· ὅθεν, ἐὰν μὲν ὁ δο-
οὖς ὅρκος ᾔναι ἀναπληρωτικός, θεω-
ροῦνται κατὰ πάντα ἀποδεδειγμένοι οἱ
ἰσχυρισμοὶ τοῦ ἀποδεικνύοντος, ἐὰν δὲ ὁ
ὅρκος ᾔναι ἀπαλλοκτικός, θεωροῦνται ὁ-
λοσχερῶς ἀναπόδεικτοι οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ
ἀποδεικνύοντος (Πολ. Δικ. 382). Σημει-
ωτέον δὲ ὅτι, ἀνεξελέγκτου οὐσης τῆς
περὶ ἐπιβολῆς ὅρκου ἀναπληρωτικοῦ ἢ
ἀπαλλοκτικοῦ κρίσεως τοῦ δικαστῆ τῆς
οὐσίας, δὲν χωρεῖ ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ ἀ-
ναίρεσις τῆς ἀποφ. αὐτοῦ. (Α. Π. 12
τοῦ 50, 69 τοῦ 73, 212 τοῦ 75)

Ἄλλὰ πλὴν τοῦ ὅρκου τούτου καὶ ἑ-
τερον ὅρκον δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ
ἐπιβάλλῃ τὸ δικαστήριον, τὸν περὶ μεγέ-
θους καὶ ἐκτιμήσεως ἢ ἄλλως ἐκτιμητι-
κὸν καλούμενον ὅρκον, ὁσάκις εἶναι μὲν
ἀποδεδειγμένος κατὰ πάντα ὁ λόγος καὶ
ἡ ὑπαρξὶς τῆς ἐπιδιωκόμενης ἀπαιτήσεως
ἢ τῆς παρανόμου ζημίας, ἀλλ' ἀδύνατος
καθίσταται ἢ δι' ἄλλων ἀποδεικτικῶν
μέσων ἐξακριβῶσις τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ
μεγέθους τῆς ἀπαιτήσεως ἢ τῆς ζημίας
(Πολ. Δικ. 383. Α. Π. 7 τοῦ 49, 322

τοῦ 61). Ὅθεν ἀνάγκη πρὸς ἐγκυρὸν ἐ-
πιβολὴν ἐκτιμητικοῦ ὅρκου νὰ βεβαιωται
τὸ ἀδύνατον τοῦτο (Α. Π. 172 τοῦ 53).
ἢ πεποιθήσεις δὲ τοῦ δικαστηρίου περὶ
τοῦ ἀδυνάτου διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τοῦ
Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 229 τοῦ 75). Δι-
δοται δὲ οὗτος εἰς τὸν ἔχοντα τὴν ἀπαι-
τήσιν ἢ ὑποστάνα τὴν ζημίαν, τασσομέ-
νου ἅμα ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ τοῦ ὑπερτά-
του ὅρου τῆς τιμῆς (τῆς ἀπαιτήσεως ἢ
τῆς ζημίας), ὅν ὁ ὁμνύων δὲν δύναται νὰ
ὑπερβῇ (Πολ. Δικ. 383).

Σημειωτέον ἤδη ὅτι ἡ ὀρκισμὸς ἐπιβλ-
λουσα ἀπόφασις καθίσταται ὀριστικὴ μέ-
νον ἀπὸ τῆς μετὰ τὴν ὀρκοδοσίαν κοι-
νοποιήσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ πρακτικοῦ
τῆς ὀρκοληψίας. Ὅθεν ἔκτοτε λογίζεται
ἄρχομένη ἡ προθεσμία τῶν ἐνδίκων μέ-
σων (Α. Π. 135 καὶ 325 τοῦ 74, 172
τοῦ 76 κτλ.) Ἀδιάφορον δὲ ἂν ὁ καθ' οὗ
ὁ ὅρκος παρέστη κατὰ τὴν ὀρκοδοσίαν
(Α. Π. 135 τοῦ 74) ἢ ἂν εἶχε κοινο-
ποιηθῇ πρὸ τοῦ ὅρκου ἢ ἀπόφασις, ἀπὸ
τῆς κοινοποιήσεως ταύτης σκοποῦσης τὴν
ἐναρξιν τῆς πρὸς ὀρκοδοσίαν προθεσμίας
(Α. Π. 325 τοῦ 74). Θεωρεῖται δὲ πάλιν
ὀριστικὴ αὕτη μετὰ τὴν δόσιν τοῦ
ὅρκου, ὁσάκις περιέχει διατάξεις ὀριστι-
κὰς, ὀρίζει δηλονότι τὰ ἐπακολουθήματα
τοῦ ὅρκου (Α. Π. 12 καὶ 74 τοῦ 75, 27
τοῦ 76, 108 τοῦ 80, 226 τοῦ 85, 4 τοῦ
87), πλὴν ἐὰν τὸ δικαστήριον ἐπέεργε-
γενομένων ἀντιρρήσεων κατὰ τῆς ὀρκο-
δοσίας, νὰ δοθῇ ὁ ὅρκος τυχαίως, δηλαδὴ
ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ κρίνῃ εἴτα αὐτὸ (τὸ δι-
καστήριον) τὰς ἀντιρρήσεις καὶ δώσῃ ἢ
μὴ κύρος εἰς τὴν ἀπόφασιν καὶ εἰς τὴν
ὀρκοδοσίαν (Α. Π. 232 καὶ 239 τοῦ 81,
1 τοῦ 82, 26 τοῦ 86 κτλ.) Ἄλλως (ὁσά-
κις δηλονότι δὲν ὀρίζονται τὰ ἐπακολου-
θήματα τοῦ ὅρκου) θεωρεῖται παρεμπί-
πτουσα καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἀνα-
κληθῇ καὶ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ὅρκου. (Α.
Π. 293 τοῦ 57, 200 τοῦ 68, 279 τοῦ

84, 13 τοῦ 85. Ἀντίθετοι ἐσφάλμεναι ἀποφάσεις Α. Π. 6 καὶ 80 τοῦ 77, 320 τοῦ 79, 97 τοῦ 87). Ἀλλὰ πρὸς τὸν ὅτι τοιαύτη ἀνάκλησις δύναται νὰ λάβῃ χώραν μόνον ὁσάκις ὁ δοθεὶς ὅρκος ἦν ὁρκος ἀναγκαῖος, δηλονότι ἀναπληρωτικὸς ἢ ἀπαλλακτικὸς, ἢ εἶχεν ἐπαχθῇ ἐπιβοήθειᾳ, οὐχὶ δὲ ὁσάκις εἶχεν ἐπαχθῇ ὁριστικῶς, διότι μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ὅρκου ὁ εἰς ἐν ἐπὶ ἤχθη οὗτος ἐκτίσαστο τὸ δικαίωμα νὰ δώσῃ τὸν ὅρκον καὶ νὰ ἐκκρίσῃ ἐντεῦθεν τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁρκος ἐξώδικος. Σύμβασις ἢ σύμφωνος ἐξώδικου ὅρκου (*jurandum extra iudicium*) καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς οἱ συμβαλλόμενοι ἄρτωσι τὴν διάλυσιν τῆς μεταξὺ αὐτῶν διαφορᾶς ἀπὸ τοῦ ὅρκου τινὸς ἐξ αὐτῶν. Τὸ σύμφωνον τοῦτο εἶναι παρεμφερές πρὸς τὸν συμβιβασμὸν καὶ τὴν διαιτησίαν κατὰ τοῦτο ὅτι καὶ αὐτὸ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξώδικον διάλυσιν τῆς διαφορᾶς. Ὡς δ' ἡ διαιτησία καὶ ὁ συμβιβασμὸς καὶ ἡ σύμβασις τοῦ ἐξώδικου ὅρκου δὲν ἰσχύει ὡς πρὸς τοὺς τρίτους. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν καὶ ἐπὶ τοῦ προκασιμένου, ἐὰν ὁ πρωτοβούλος ὁμολῇ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπαίτησις κατ' αὐτοῦ, τὸν ὅρκον τοῦτον δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ ὁ ἐγγυητής. Ἐπ' ἴσης ὁ ὅρκος τινὸς τῶν ἐκ συνενοχῆς συνοφειλετῶν ἢ συνδανειστῶν ἐνεργεῖ καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν ἢ συνδανειστῶν. Ἐπ' ἴσης ὁ ἐξώδικος ὅρκος δὲ καὶ οἱ ὑποχρεοῦν τοὺς διαδόχους τῶν συμβαλλόντων. Σημειώτεον ὅτι πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὅρκου ἐξισοῦται καὶ ἡ συγχώρησις τοῦ ὅρκου (δηλονότι ἡ ἄδεια τῆς μὴ δόσεως τοῦ ὅρκου) φέρουσα τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁρκωτικὸν σύστημα. Ἐν τῇ ἀρχαῇ Διαδικασίᾳ παρὰ τοῖς κακοῦργοις ἀναγράφονται αἱ λεπτομέρειαι

τοῦ παρ' ἡμῖν σχηματισμοῦ καὶ τῆς διαδικασίης τοῦ δικαστηρίου τῶν κακοῦργικῶν. Ἐνταῦθα δὲ θεωροῦμεν πρέπον νὰ ἐξετάσωμεν διὰ βραχείων τὰ αἰτία τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ. Τὸ ὁρκωτικὸν σύστημα ἐγεννήθη ἢ τοῦλάχιστον ἀνεπτύχθη τὸ πρῶτον ἐν Ἀγγλίᾳ· ἐκεῖθεν δὲ παρέλαβον αὐτὸ αἱ λοιπαὶ ἐπικράτειαι. Ἀναμφισβήτητον ὁμοῦς εἶναι ὅτι ἐθεωρήθη μία τῶν σπουδαιοτάτων κατακτήσεων τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ὁ μοναρχικώτατος Γιενόθ ἐγράψε περὶ αὐτοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρουσίας ἐκτονταστηρίδος. «Ἐνιοὶ τῶν ρητόρων διετίναντο, ὅτι τὸ ὁρκωτικὸν δικαστήριον δὲν ἀντιπροσωπεύει τὴν κοινὴν γνώμην. Ἀλλὰ τίς ἀρνεῖται τοῦτο; Τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων οὐδὲν ἀντιπροσωπεύει· ἀλλ' εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ κοινωνία, προασιζουσα τὰ δίκαια αὐτῆς κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ποινικῶν νόμων, ὡς οἱ ἐκλεχθέντες ὑπ' αὐτῆς βουλευταὶ τὰ συμφέροντα αὐτῆς ἐν ταῖς νομοθετικαῖς συζητήσεσι. Τὸ ὁρκωτικὸν δύναται ἀναμφισβητήτως νὰ πλανηθῇ πλειστάκις· ἀλλὰ τίς ὁ μὴ πλανώμενος; Ἀφ' ἧς ὑπάρχουσιν ἀνθρώπιναι κοινωνίαι, ὑποπίπτουσιν εἰς πλάνας. Ὁ θεός, δημιουργήσας αὐτάς ἐλευθέρας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀφαιρήσῃ αὐτάς καὶ τὸ δυνατόν τοῦ πλανᾶσθαι πολλάκις. Ἀλλ' ἔτι πλεονα καὶ λεπτομερέστερα περὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἐγράψαν ὁ Rossi (Παραγμ. Ποιν. Δικαίου Εἰσαγ. κεφ. Β' § 11), ὁ Simonde de Sismondi (*études sur les Constitutions des peuples libres* page 78 τῆς Βελγικῆς ἐκδόσεως) καὶ ὁ A de Tocqueville (*dela démocratie en Amérique* lit. II. p. 185 τῆς 2ας ἐκδόσεως).—Σημειώτεον ὅτι τὸ ὁρκωτικὸν σύστημα ἐπικρατεῖ τανῦν πανταχοῦ τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης. Ἀδελφὸν δὲ νὰ καταριθμηθῇ ἐν τοῖς θριάμβοις τῆς βασιλείας τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει μεγαλόφρονος

ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου τοῦ Β' ἢ εἰς Ῥωσσίαν εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐνόρκων· εἶπεν ἄλλοτε ὁ Γλάδστων.

Ἡ δικαιοσύνη τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων θεμελιούται μόνον ἐπὶ τῆς βεβαιότητος τῆς καταλογιζομένης πράξεως, ἀλλ' ὁ τακτικός δικαστής, καὶ ἀνεξάρτητος ἐστὶ ὢν, κύπτων δ' ὁμῶς εἰς τὸν ζυγὸν τῆς ἐξέως, συχνότατα ἐκλαμβάνει ὡς βέβαιον ὅ,τι μόνον εἶναι πιθανόν, εἰς τὴν πιθανότητα δὲ ταύτην μόνον ἐρείδόμενος, ἀποστέλλει πολλάκις τὸν δικαζόμενον εἰς τὰς εἰρκτὰς ἢ τὴν λαιμητόμον. Ἄλλως οἱ ποινικοὶ νόμοι εἶναι πολλάκις ὑπερμέτρως σκληροὶ καὶ αὐστηροί, ὁ δὲ τακτικός δικαστής εἶναι μετὰ λύπης ἡναγχασμένος νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτούς, ἀλλ' οἱ ἐνόρκοι ἐνίοτε, ἀπονέμοντες ἀληθῆ δικαιοσύνην, μετριάξουσιν τὴν αὐστηρότητα τῶν ποινικῶν νόμων διὰ ψευδῶν μὲν ἀλλ' εὐσεβῶν ἐτυμηγοριῶν. «Εἶναι ἀλήθεια πανδῆμως ὠμολογημένη, λέγει ὁ Rossi, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἄνευ τοῦ δικαίωματος τῆς χάριτος καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ψεύδους τῶν ἐνόρκων, ἡ διαχείρισις τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἤθελεν εἶναι εἰδεχθῆς τι μακελλεῖον», χάρις ὁμῶς εἰς τὸ ὀρκωτικὸν σύστημα καὶ εἰς τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος (ἀναμφηρίστως ἀναγκαῖον ἐν πολιτείᾳ, ὅπου ἐπικρατεῖ τοσοῦτον ἀπηνής καὶ ἀπάνθρωπος ποινικός νόμος, οἷος πρὸ τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ), ἐσφίζοντο οἱ πλεῖστοι τῶν ἐνόρκων ἀπὸ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Παρ' ἡμῖν ἦν εἰσηγμένος τὸ ὀρκωτικὸν σύστημα διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς ποινικῆς δικονομίας· οὐχ ἥτιον ἀμφοτέρω τὰ Συντάγματα ἡμῶν (τὸ μὲν διὰ τοῦ 92 ἄρθρου, τὸ δὲ διὰ τοῦ 94) ὥρισαν ῥητῶς, ὅτι τὸ ὀρκωτικὸν σύστημα διατηρεῖται. Ὁ ὅρισμός οὗτος ἀριδῶς σκοπεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν διὰ νόμου κατάργησιν ἢ περιορισμὸν τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὀρκωτικὸν σύστημα κατὰ τὴν παρ' ἡ-

μῖν κρατοῦσαν νομοθεσίαν, ἦν ἐκύρως κατὰ τοῦτο τὸ Σύνταγμα, περιλαμβάνει πάσας τὰς φερούσας χαρακτηῖρα κακούργηματος ὑποθέσεις, οὐδεμία τῶν τοιούτων ὑποθέσεων δύναται νὰ υποβληθῇ διὰ νόμου εἰς ἕτερον δικαστήριον. Τινὲς ἄλλοτε ἐγνωμάτευσαν, ὅτι δὲν ἀπαγορεύει τὸ σύνταγμα νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐφετῶν τὰ ἀδικήματα τῆς ληστείας, διότι δῆθεν τὸ Σύνταγμα ἀπαγορεύει μόνον τὴν ἐν τῷ μέλλοντι σύστασιν δικαστικῶν ἐπιτροπῶν καὶ ἐκτάκτων δικαστηρίων, οὐχὶ δὲ καὶ τακτικῶν, ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι ἡ ῥητὴ τοῦ Συντάγματος διάταξις περὶ διατηρήσεως τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος, συνδυαζομένη μάλιστα πρὸς τὴν τοῦ ἄρθρου 97, καθ' ἣν τὰ περὶ στρατοδικείων ναυτοδικείων, πειρατείας καὶ ναυταπάτης κανονίζονται δι' εἰδικῶν νόμων, τεθεῖσαν ἀκριβῶς ἐν τῷ Συντάγματι, ὅπως μὴ ὑποτεθῇ, ὅτι καὶ τὰ ἀδικήματα ταῦτα ὑπάγονται μετὰ τὸ Σύνταγμα ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰ ὀρκωτικά δικαστήρια, προδήλως ἐμφαίνει, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη εἶναι σφαλὲρ. Ἐὰν καὶ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Συντάγματος ἦν ἐπιτετραμμένη ἡ ὑπαγωγή τούτων ἢ ἐκείνων τῶν ἕως τότε ὑπὸ ὀρκωτῶν δικαζομένων ἀδικημάτων εἰς ἄλλα δικαστήρια, τίς ὁ λόγος τῆς ἐν τῷ συντάγματι ἀναγραφῆς ἀμφοτέρων τῶν μνημονευθεισῶν διατάξεων;

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὁροσήμεων μετακίνησις.

18ε Μετακίνησις ὁροσήμεων.

Οὐδετερότης διηνεκῆς.

Ἐν τῷ ἀλλήλεσθαι δικαίῳ καθιερούται ἐνίοτε διὰ συνθηκῶν ἢ λεγομένη διηνεκῆς οὐδετερότης, δι' ἧς ὥρισμένα γῶραι, θάλασσαι ἢ ποταμοὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἐν καιρῷ πολέμου νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πεδῖον τοῦ πολέμου ἢ νὰ καταλαβάνωνται ὑπὸ τῶν ἐμπολέμων μερῶν. Τοιαῦτα οὐδετερότητές εἰσι νῦν καθιερωμέναι αἱ ἐξ ἧς

Διὰ τῆς περὶ παραχωρήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν Ἰονίων νήσων συνθήκης τοῦ 1861 μεταξύ Μεγάλης Βρετανίας, Γαλλίας, Ρωσσίας καὶ Ἑλλάδος αἱ νῆσοι Κέρκυρα καὶ Παξοὶ καὶ τὰ τούτων παραρτήματα ὑπήχθησαν χάριν τῆς Τουρκίας εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς διηνεκοῦς οὐδετερότητος ὑποχρεωθέντος τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος νὰ τηρῇ τὴν οὐδετερότητα τούτων.

Διὰ δὲ τῆς ἐν ἔτει 1888 συννομολογηθείσης μεταξύ ἀπασῶν τῶν μεγάλων Δυνάμεων συνθήκης καθιερώθη ἡ οὐδετερότης τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ, οὗ ὁ διάπλους εἶναι ἐλεύθερος οὐ μόνον ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῷ πολέμου εἰς τὰ ἐμπορικὰ καὶ ἐὰν πολεμικὰ πλοῖα ἀνευ διακρίσεως ἐθνικότητος, ὑποχρεωθέντων τῶν συμβληθέντων κρατῶν νὰ μὴ παρακωλύσωσι ἢ παραβιάσωσι κατ' οὐδεῖνα τρόπον τὴν ἐλευθερίαν εἴτε ἐν εἰρήνῃ εἴτε ἐν πολέμῳ χρῆσιν τῆς διώρυχος, περὶ ἧς συνεφωνήθη ὡσαύτως ὅτι οὐδέποτε δύναται νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἀποκλεισμόν.

Διὰ δὲ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1856 καθιερώθη ἡ κυριότης τῆς Μαύρης θαλάσσης, ἐν ᾗ δὲν ἔῤυναντο νὰ ἔχωσι πολεμικὰ πλοῖα οὔτε ἡ Ρωσσία οὔτε ἡ Τουρκία. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1871 διὰ νέας συνθήκης ὑπογραφείσης ἐν Λονδίνῳ καθιερώθη ἡ οὐδετερότης τῆς Μαύρης θαλάσσης τῇ ἀξιώσει τῆς Ρωσσίας, παρέμεινε δὲ καὶ διατελεῖ ἐν ἰσχύϊ ἡ οὐδετερότης τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβεως, οὗ ὁ πλοῦς εἶναι ἐλεύθερος εἰς πάσας τὰς σημαίας. Τέλος διὰ τῆς ἐν Βερολίνῳ συνθήκης τοῦ 1878 ἀπεφασίσθη χάριν τῆς ἀσφαλείσεως τῆς ἐλευθέρας ναυσιπλοίας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἡ κατεδάφισις καὶ ἡ ἀπαγόρευσις εἰς τὸ μέλλον ἀνιδρύσεως φρουρίων εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ μέχρι τῶν λεγομένων σιδηρῶν πυλῶν.

Διὰ γενικῶν συνθηκῶν καθιεροῦται ἐνίοτε ἡ διηνεκὴς οὐδετερότης ὁλοκλήρων κρατῶν, ὑπαγορευομένη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀπέναντι τῶν ἄλλων κρατῶν τῶν συνορευόντων πρὸς τὰ κηρυσσόμενα οὐδέτερα κράτη. Τὸ τῆς διηνεκοῦς οὐδετερότητος ἀπολαῦον κράτος διατελεῖ οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν συννομολογησασῶν τὴν οὐδετερότητα ταύτην Δυνάμεων ὑποχρεωμένων νὰ ὑπερασπίσωσι ταύτην κατὰ παντός ἀποπειρωμένου νὰ παραβιάσῃ αὐτήν. Τοιαύτης οὐδετερότητος ἀπολαύουσι νῦν ἡ Ἑλβετία διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1815, τὸ Βέλγιον διὰ συνθήκης ὑπογραφείσης ἐν Λονδίνῳ τῷ 1831, καὶ τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου διὰ συνθήκης ὑπογραφείσης ἐν Λονδίνῳ τῷ 1867.

II. Χρυσανθόπουλος

Οὐδετερότης στρατιωτικῶν νοσοκομείων. Ἐν ἔτει 1864 συννομολογήθη μεταξύ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς συνθήκη περὶ οὐδετερότητος τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων καὶ θεραπευτηρίων ἐν καιρῷ πολέμου. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην τὸ προσωπικὸν τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων καὶ θεραπευτηρίων, περιλαμβανόν τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν ἢ ἐπιμελητείαν αὐτοῦ, τὴν ὑπηρεσίαν τῆς νοσηλείας, τὴν μεταφορὰν τῶν τραυματιῶν ὡς καὶ τοὺς ἱερεῖς, ἀπαλαύει τοῦ δικαιώματος τῆς οὐδετερότητος καίπερ ἄνηκον εἰς τὸν ἐχθρικὸν στρατόν. Τὰ πρόσωπα ταῦτα καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατάληψιν τῆς χώρας ἐξακολουθοῦσιν ἀνεσχλητῶς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἰδίων καθηκόντων ἔχοντα δικαίωμα νὰ ζητήσωσιν ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος εἰς δ' ἀνήκουσιν, ὅτε ἀποστέλλονται εἰς τὰς ἐχθρικὰς προφυλακὰς. Κατὰ τὴν αὐτὴν συνθήκην οἱ κάτοικοι τῆς καταλειφθείσης ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ χώρας, οἱ νοσηλεύοντες τραυμα-

τίας, εἰς σεβαστοὶ καὶ μένουσιν ἐλεύθεροι. Ὁ οἰκοδεσπότης δ' ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ νοσηλεύων τραυματίας ἀπαλλάσσεται τοῦ στρατιωτικοῦ καταλύματος ὡς καὶ μέρους τῶν ἐπιβαλλομένων ὑπὲρ τοῦ πολέμου εἰσφορῶν. Οἱ τραυματίαι, εἰς οἷονδ' ἕποτε τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἀνήκοντες, ἴσων ἀπολαύουσι δικαιωμάτων. Κατὰ τὴν αὐτὴν τέλος συνθήκην διακριτικὴ σημαία καὶ στολὴ καθιεροῦται διὰ τὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεῖα καὶ θεραπευτήρια. Ἡ σημαία αὕτη συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς σημαίας.

Ἐν ἔτει δὲ 1868 παρεσκευάσθη ἐν συνεδρίῳ ἀντιπροσώπων τῶν πλείστων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν συνελθόντι ἐν Γενεύῃ σχέδιον ἐτέρας ὁμοίας συνθήκης ἀφορώσης εἰς τὸ ναυτικόν. Κατὰ ταύτην δὲ οἱ λέμβοι οἱ ἀσχολούμενοι κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἢ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ πιπτόντων, τῶν ναυαγῶν καὶ τῶν τραυματιῶν καὶ διασφωζόμενοι ἐπὶ πλοίων χρητιμευόντων ὡς νοσοκομείων ἀπολαύουσι τοῦ δικαιώματος τῆς οὐδετερότητος. Τὸ δὲ προσωπικόν τῶν ἱερέων, ἱατρῶν καὶ νοσοκόμων εὐρισκόμενον ἐπὶ ἐχθρικοῦ πλείου ἀλωθέντος ἀπολαῦον τοῦ δικαιώματος τῆς οὐδετερότητος ἐξακολουθεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἰδίας ὑπηρεσίας μέχρι οὐ ἐξαχθῶσι τοῦ πλοίου πάντες οἱ τραυματίαι, μεθ' ὃ δικαιούται νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸ στράτευμα ἢ τὸν στόλον, εἰς οὐ τὴν ὑπηρεσίαν εἶναι τεταγμένοι. Πᾶν δ' ἐμπορικὸν πλοῖον φέρον τραυματίας ἢ ἀσθενεῖς καλύπτεται ὑπὸ τῆς οὐδετερότητος, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς ὅρους ὅφ' οὓς δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ κατὰ χρήσιν τῆς οὐδετερότητος οἰσδ' ἕποτε τρόπον ἐπὶ βλάβῃ τοῦ διεξάγοντος τὸν πόλεμον κράτους. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς οὐδετερότητος ὑπάγονται καὶ τὰ ὡς νοσοκομεῖα χρησιμεύοντα πλοῖα τὰ συντηρούμενα ὑπὸ φιλανθρωπικῶν ἐταιρειῶν, χορηγούμενης εἰς αὐτὰ πάσης εὐκολίας

καὶ συνδρομῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἰδίου προορισμοῦ.

Καὶ τῶν πλοίων τούτων καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν ὡς καὶ τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων καὶ θεραπευτηρίων διακριτικὸν γνώρισμα εἶναι παραδεγεμένη λευκὴ σημαία μετ' ἐρυθροῦ σταυροῦ. Ὡσαύτως καὶ τὸ προσωπικόν τῶν πλοίων τούτων φέρει διακριτικὸν γνώρισμα κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ταινίαν λευκὴν καὶ ἐρυθράν.

Π. Χρυσανθόπουλος

Οὐδετέρων δικαιώματα.

Τὸ ἔδαφος ἐκάστου κράτους, ὑπαγόμενον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, εἶναι ἀπαράβιαστον, δηλονότι εἰς οὐδέναν ξένον ἐπιτρέπεται ἢ εἰς αὐτὸ εἰσὸς ἀνευ ἀδείας (ῥητῆς ἢ σιωπηρᾶς) τοῦ Κράτους. Ὅθεν καὶ ἐν ὧρα πολέμου εἰς οὐδέναν τῶν ἐμπολέμων ἐπιτρέπεται νὰ εἰσπλεύσῃ ἢ καταλάβῃ ἔδαφος τοῦ οὐδετέρου Κράτους. Κατὰ τὴν γνώμην μάλιστα ἐνίων συγγραφέων οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ οὐδέτερον κράτος ἐπιτρέπεται νὰ ἀνεχθῇ ὅπως τὰ στρατιωτικὰ σώματα θάτερον τῶν ἐμπολέμων διέλθωσι διὰ τοῦ ἔδαφους αὐτοῦ ἢ «αταλάβωσι μέρη αὐτοῦ ὅχυρά ἢ ἐπικαιρά· τοιοῦτου δὲ εἶδους ἀνοχὴ καταδηλοῖ ἐχθρικὰς διαθέσεις, ἐπιτρεπούσας εἰς τὸν ἐκ τούτου ἀδικούμενον ἐμπόλεμον νὰ κηρύξῃ κατ' αὐτοῦ τὸν πόλεμον. Ἐὰν δὲ τὸ οὐδέτερον κράτος ἐξ ἀσθενείας ἠναγκάσθῃ νὰ ἐνδώσῃ, ἔχει δικαίωμα ὁ ἀδικούμενος νὰ προσβάλῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καταληφθὲν οὐδέτερον ἔδαφος καί, ἐκδιώκων αὐτὸν ἐκεῖθεν, νὰ καταλάβῃ αὐτό.

Σημειωτέον εἰδικώτερον ὅτι κατὰ τὰ παραδεγεμένα πολεμικὸν πλοῖον ἢ μαῖρα ναυτικὴ τοῦ ἐμπόλεμου Κράτους, κατενομένη εἰς τὰ παράλια τοῦ ἐχθροῦ, δύναται νὰ διαπλεύσῃ τὰ ὕδατα τοῦ οὐδετέρου κράτους. Ἀλλὰ κατὰ τὴν διέτασιν ταύτην ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ πάσης

πολεμικῆς ἐνεργείας, ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῷ ἢ λεία τῶν ἐν οὐδετέροις ὕ-
δασι συναντωμένων πολεμικῶν πλοίων
τοῦ ἐχθροῦ. Τὴν εἰς τοὺς λιμένας ὁμοῦ
αὐτοῦ εἰσοδὸν καὶ διαμονὴν πολεμικῶν
πλοίων τῶν ἐμπολέμων δύναται κατ'
ἰδίαν θέλῃσιν νὰ ἐπιτρέπῃ ἢ ἀπαγορεύῃ
εἰς ἀμφοτέρω τὰ διαμαχόμενα μέρη,
οὐχὶ δὲ μονομερῶς, δύνανται δὲ ταῦτα νὰ
ἐπισκευάζωνται ἐν αὐτοῖς ἢ νὰ προμη-
θεύωνται ζωοτροφίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὅπλα
ἢ πολεμφοδία, ἔτι δὲ μᾶλλον δὲν δύναν-
ται νὰ ἐπιχειρῶσι κατ' ἀλλήλων πολεμι-
κὴν ἐνεργεῖαν ἢ νὰ ἀσκῶσι τὸ τῆς λείας
ἢ κηφίας δικαίωμα κατὰ τῶν ἐμπορι-
κῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ. "Αν δὲ ἐγένετο
τυχὸν τοιαύτη λεία, τὸ οὐδέτερον κράτος
δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ ὀξιώσῃ τὴν
εἰς τὴν πρὸ τῆς λείας κατὰστασιν ἐπά-
νοδον τῶν πραγμάτων.

Προσθετόν ἐστι τὸ οὐδέτερον Κράτος
οὐδαμῶς παραβιάζει τὴν οὐδετερότητα,
δεχόμενον καὶ περιβάλλον τοὺς εἰς αὐτὸ
ὡς εἰς ἄσυλον καταφυγόντας στρατιώτας
ἢ ναύτας τῶν ἐμπολέμων. ἀλλ' ἐπὶ τῷ
ἄρῳ νὰ ἀποπλίζῃ αὐτοὺς καὶ ἀσφαλίζῃ
τὴν ἀποχὴν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πολέμου
ὡς τοῦ πέρας αὐτοῦ. Εἰς τοῦτο συνί-
σταται τὸ καλούμενον *δικαίον ἄσυλλας*.
Σημειωτέον ὁμοῦς ὅτι ἐνίοι τῶν συγγρα-
φῶν ἀμφισβητοῦσι τῷ οὐδετέρῳ τὸ δι-
καίωμα τῆς παροχῆς ἄσυλου εἰς πολεμι-
κὸν πλοῖον, ὅπερ, καταδικαζόμενον ὑπὸ
τοῦ ἐχθροῦ, καταφεύγει πρὸς ἰδίαν σω-
τηρίαν εἰς οὐδέτερον λιμένα. Ῥητέον
προσέτι ὅτι ἐπεκράτησε νὰ ὀρίζωσι πολ-
λὰς τὰ οὐδέτερα κράτη τὸν χρόνον, καθ'
ὃν δύνανται νὰ διαμείνωσιν ἐν τοῖς λιμέ-
σιν αὐτῶν τὰ ἐξ ἀνάγκης καταφυγόντα
εἰς αὐτοὺς πολεμικὰ πλοῖα, μὴ ὑπερβαί-
νοντα τὸ εἰκοσιτετράωρον διάστημα, ἔτι
δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸ ποσὸν τῶν ζωοτροφιῶν
ἢ γαιανθράκων, αὗς δύνανται νὰ προμη-
θεύωσιν ἐν αὐτοῖς. Τοιαύτας λ. χ. δια-

κηρύξεις οὐδετερότητος ἐξίδωκαν κατὰ
τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870
ἢ Ἰσπανία, ἢ Ἀγγλία, ἢ Πορτογαλία,
ἢ Σουηδία καὶ αἱ Ἑνωμένοι πολίταις
τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι τὰ
ἐν οὐδετέρῳ λιμένι ναυλοχοῦντα πολε-
μικὰ πλοῖα ὀφείλουσι νὰ τηρῶσι φιλίας
σχέσεις πρὸς πάντα τὰ ἐν αὐτῷ πλοῖα,
ἔστω καὶ τῆς ἐχθρᾶς δυνάμεως. Ἀπα-
γορεύεται δ' αὐτοῖς ἢ ἀπόπειρα εἰς αὐ-
τῶν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πυροβόλων καὶ
πυριτοβολῶν ἢ τοῦ πληρώματος αὐτῶν
ἢ ἢ ἔρευνα περὶ τῶν δυνάμεων τοῦ ἐχ-
θροῦ ἢ χρῆσις βίας ἢ δόλου πρὸς ἀ-
νάκτησιν τῶν κατὰ τῶν ὁμοεθνῶν αὐ-
τῶν γενομένων λειῶν ἢ πρὸς ἀπελευ-
θέρωσιν αἰχμαλώτων ἢ ἢ διαπραγμα-
τεύσις τῆς πωλήσεως τῶν γενομένων
ὑπ' αὐτῶν λειῶν πρὸ τῆς νομιμοποιή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν
λειῶν. ἔτι δ' ἀπαγορεύεται αὐτοῖς ὁ ἐκ
τοῦ λιμένος ἔκπλους αὐτῶν πρὸ τῆς παρ-
ελεύσεως 24 τοῦλάχιστον ὥρων ἀπὸ τοῦ
ἐκ τοῦ λιμένος ἔκπλου ἐχθρικοῦ πλοίου.
Εὐνόητον δὲ ἐστὶ δὲν ἀπολαύουσι τῶν
προνομίων τῶν πολεμικῶν πλοίων τὰ
καταδρομικὰ πλοῖα.

Ἐπ' ἴσης προκύπτει ἐκ τῶν τῆς οὐδε-
τερότητος ἀρχῶν ὅτι τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα
τῶν ἐμπολέμων κρατῶν ἔχουσιν ἐλευθε-
ραν εἰσοδὸν καὶ ἐξοδὸν εἰς τοὺς οὐδετέ-
ρους λιμένας· ἀλλὰ τὸ οὐδέτερον κράτος
δικαιοῦται νὰ ἀπαγορεύῃ αὐτοῖς νὰ προ-
μηθεύωνται ὅπλα ἢ πολεμφοδία προω-
ρισμένα διὰ τὸ πεδῖον τοῦ πολέμου. Ἀλλ'
ἐπιτρέπεται εἰς τὰ οὐδέτερα ἐμπορικὰ
πλοῖα, εὐρισκόμενα ἐν λιμένι ἐμπολέμου
κράτους, νὰ ἀναδέχωνται τὴν μεταφορὰν
στρατοῦ καὶ πολεμφοδίων ἐπὶ ἀποζη-
μιώσει, ἂν μὴ ἀπαγορεύῃ τοῦτα συν-
θήκη. Ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ διεθνῆς συνθῆ-
και ἀπηγγόρευσαν αὐτό, αἱ δὲ νεώτεροι
συγγραφεῖς καὶ κατεδίκασαν ὡς προδῆ-

λως ἀντιβαῖνον εἰς τὰ δικαιώματα τῶν οὐδετέρων.

Περὶ τῶν ἐν τῇ ἐμπολέμῳ χώρᾳ ὑπηκόων τοῦ οὐδετέρου Κράτους ῥητέον ὅτι εἰς οὐδεμίαν ὑποβάλλονται χρηματικὴν ἢ ἄλλην προσωπικὴν ὑποχρέωσιν ὑπὲρ τοῦ διεξαγομένου πολέμου, ἀλλ' οὐχ ἥτον ἢ ἀκίνητος αὐτῶν ἐν τῇ ἐμπολέμῳ χώρᾳ ἰδιοκτησία ὑπάγεται εἰς τὰς εἰς τὰ ἀκίνητα ἀναγομένας γενικὰς τῆς ἐν τῷ Κράτει νομοθεσίας διατάξεις.

Περὶ δὲ τῆς τῶν οὐδετέρων εἰς τὸ ναυτίλλεσθαι καὶ ἐμπορεύεσθαι πρὸς τοὺς ἐμπολέμους ἐλευθερίας ῥητέον ὅτι περιορίζεται ἐν πολέμῳ ὡς ἐξῆς: Οἱ οὐδότεροι δὲν ἔχουσι δικαίωμα νὰ προμηθεύωσι τοῖς πολεμίοις πολεμικὰ ἀντικείμενα, ἅπερ ἀποτελοῦσι τὸ καλούμενον *πολεμικὸν λαθρεμπόρευμα* ("Ἰδε λέξιν), ὀφείλουσι δὲ νὰ πορεύωσιν ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ἐμπορίας αὐτῶν πᾶσαν πρᾶξιν εὐνοϊκὴν εἰς τὴν ὑπαρξίν τῶν ἐμπολέμων καὶ νὰ σέβωνται τοὺς πραγματικούς ἀποκλεισμούς.

Πραγματευτέον ἤδη ἐν συντομίᾳ περὶ τῶν εἰς ὑπήκοον πολεμίου κράτους ἀνηκόντων ἐμπορευμάτων ἐπὶ πλοίου οὐδετέρου καὶ περὶ τῶν ἐπὶ ἐχθρικοῦν πλοίων ἐμπορευμάτων τῶν οὐδετέρων. Ἐν τῷ ὑπὸ τὴν λέξιν *λεία* ἄρθρῳ εἴπομεν ὅτι τὰ ἐν τοῖς ἐχθρικοῖς ἐμπορικοῖς πλοίοις ἐμπορεύματα τῶν ὑπηκόων πολεμίου κράτους ὑπόκεινται εἰς λείαν. Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ οὐδετέρων πλοίων ἐμπορεύματα ἢ πράγματα ὑπηκόων τοῦ πολεμίου κράτους οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι προστατεύονται ὑπὸ τῆς οὐδετέρας σημαίας κατὰ τὸ πολυβύλητον ἀξίωμα «*Le pavillon couvre la marchandise*», οὗ ἡ πρακτικὴ ἰσχὺς ἡμφισθητήθη ἐπὶ μακρὸν ἄλλοτε, ἀλλ' ἐπεκράτησεν ὀριστικῶς διὰ τῆς ἀναγραφῆς αὐτοῦ ἐν τῇ διακηρύξει τῶν Παρισίων τῆς 16 Ἀπριλίου 1856, ἐν ᾗ ῥητῶς δρίζεται ὅτι «ἡ οὐδετέρα σημαία

καλύπτει τὸ ἐχθρικὸν ἐμπόρευμα, ἐκτὸς τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος». Ἰσῆς τὰ ἐν ἐχθρικοῖς πλοίοις ἐμπορεύματα τῶν οὐδετέρων δὲν ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐν Παρισίοις τῆς 16 Ἀπριλίου 1855 διακηρύξεως, ῥητῶς καθιερωσάσης ὅτι «τὸ οὐδέτερον ἐμπόρευμα ὑπὸ πολεμίαν σημαίαν εἶναι ἡκατάχετον ἐκτὸς τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος».

Ἐκ τῶν γενικῶν περὶ κυριαρχίας ἐχθρῶν συνάγεται ὅτι ἕκαστον Κράτος δύναται νὰ διατηρήσῃ ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ ὑπηκόων τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοίας ἐν τοῖς παραλίοις αὐτοῦ ἢ νὰ παραχωρήσῃ τοῦτο καὶ εἰς ἄλλοδαπούς. Ὅμως καὶ τὸ ἐμπόλεμον Κράτος ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀκτοπλοίαν ἐν τοῖς παραλίοις αὐτοῦ εἰς τοὺς ὑπηκόους οὐδετέρου Κράτους ἢ οὐδετέρων Κρατῶν, νὰ περιορίσῃ δὲ τὴν ἐπιτρέψιν ταύτην ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος. Τὰ δὲ πλοῖα τῶν οὐδετέρων δύνανται νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιτρέψεως, δὲν δύναται ὅμως ὁ ἕτερος τῶν ἐμπολέμων νὰ συλλάβῃ αὐτὰ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, ἀκτοπλοιοῦνται, τελοῦσιν ἐμπόριον ἀπηγορευμένον πλην ἐὰν πρόκειται περὶ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Οὐδετέρων ὑποχρεώσεις

Τὰ οὐδέτερα κράτη ὀφείλουσι νὰ ἐπιτρέψωσι πάσης ἀμέσου τε ἢ ἐμμέσου ἀναμίξεως εἰς τὰς ἐχθροπραξίας τῶν ἐμπολέμων. Ὁ οὐδέτερος (λέγει τις τῶν ἐπισημοτάτων συγγραφέων) δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν ὁ διεξαγόμενος πόλεμος ᾖ δικαίος ἢ ἀδίκος, οὐδὲ δύναται νὰ τηρήσῃ τὴν πλάστιγγα μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων καὶ νὰ ἀπονέμῃ ἢ νὰ ἀρνήται λόγῳ δικαίου εἰς τὸν μὲν πλεόν, εἰς τὸν δὲ ἥττον. Ἐκπληροῖ δὲ τοὺς ὅρους τῆς οὐδετερότητος ὁ οὐδέτερος, οὐχὶ φαινόμενοι ἴσος πρὸς ἐκάτερον τῶν ἐμπολέμων, παρ.

ἔχων δηλονότι εἰς τε τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον συνδρομὴν κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον, ἀλλ' οὐδεμίαν εἰς οὐδένα αὐτῶν παρέχων συνδρομὴν. Ὅθεν εἰς οὐδένα ἐκ τῶν δύο ὀφείλει ἢ ἔχει δικαίωμα νὰ ἀποστέλλῃ στρατιωτικὰ σώματα ἢ νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ πολεμικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις δὲν δικαιούται νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τοὺς ὑπηκόους νὰ στρατολογῶνται εἰς τὸν ἕνα ἢ τὸν ἕτερον τῶν διαμαχομένων στρατῶν, ἔτι δὲ μᾶλλον νὰ κατασκευάζωσι καὶ ἐξοπλίζωσι πλοῖα καταδρομικὰ ἢ πολεμικά. Κατάδηλον ὅμως ὅτι, ἐὰν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἄνευ ἀδείας τῆς ἐαυτῶν κυβερνήσεως πολῖται οὐδετέρας ἐπικρατείας μεταβαίνωσιν εἰς τὸ θέατρον τοῦ πολέμου ἐπὶ σκοπῷ συνδρομῆς τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν δύο ἐμπολέμων μερῶν ἢ καὶ

μετέχωσι τῶν στρατιωτικῶν ἐνεργειῶν, ἐκπίπτουσι μὲν οὗτοι προσωπικῶς τῶν δικαιωμάτων τοῦ οὐδετέρου, ἅτε καθιστάμενοι κεκηρυγμένοι ἐχθροὶ θάτερου αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν ὑπέχει εὐθύνην ἐπὶ τούτῳ τὸ εἰς δ' ἀνήκουσι Κράτος. Ἐπ' ἴσης ἐὰν πρὸς ἴδιον ὄφελος καὶ ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ὀπλοποιοὶ ἢ οἰοιδήποτε ἄλλοι προμηθεύωσιν ὅπλα, πολεμεφόνδια ἢ ὑλικὸν πολέμου εἰς τὸν ἕτερον τῶν ἐμπολέμων, τὸ οὐδέτερον Κράτος οὐδαμῶς ἐπὶ τούτῳ εὐθύνεται. Ἐπ' ἴσης οὐδαμῶς εὐθύνεται, ἐὰν κεφαλαιοῦχοι βοηθῶσι διὰ δανείων τὸ ἕτερον τῶν ἐμπολέμων. Οὐδαμῶς δ' ἀντίκειται εἰς τὴν οὐδετερότητα ἡ προμήθεια ζωοτροφῶν εἰς τοὺς διαμαχομένους, πλὴν ἐὰν ἡ τοιαύτη προμήθεια ᾗται μονομερῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παγκόσμιος εἰρήνη. Ὁ Hegel εἶπεν ἄλλοτε ὅτι αὐτὸς πόλεμος εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖος εἰς τὸν βίον τῆς ἀνθρωπότητος ὡς διασφύζων τὴν ἠθικὴν ὑγείαν τῶν ἐθνῶν. Ἀπαραλλάκτως ὡς ἡ πνοὴ τῶν ἀνέμων, ὁ μυκηθμός τῶν κυμάτων καὶ ἡ μανία τῆς θαλάσσης ἀναγκαιοῦσιν, ὅπως ἀποτραπῇ ὁ Ὡκεανὸς νὰ μεταβληθῇ εἰς τέλμα, οὕτω Ὁθεν ἡ διαρκὴς εἰρήνη εἶναι ἰδανικὸν ἀνέφικτον, διότι ἐκάστη Ἑπικράτεια ἀποτελεῖ ἀτομικότητα, περιλαμβάνουσιν τὴν ἰδέαν τῆς ἀρνήσεως καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο δημιουργοῦσιν ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἀτομικότητι ἀντίπαλον, ἐχθρόν. Τούναντίον ὁ Σοῦμνερ, διάσημον τοῦ ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου μέλος, ἐχαρακτήρισεν ἀπὸ πολλοῦ τὸν πόλεμον ὡς ἀναπαραγωγὸν διὰ πολλαπλασιασμοῦ χρονοδικοῦ τῆς ἰδιωτικῆς μονομαχίας τοῦ πιστολίου καὶ τοῦ ξίφους καὶ συνεπέρανεν ὅτι, ὡς πᾶσαι αἱ μονομαχίαι, καθ' ἃς πάντως ὁ ἕτερος ἔχει ἄδικον, δύνανται νὰ ἀποτρέπωνται διὰ συμβουλίου τιμῆς, οὕτω καὶ αἱ ἀπαρτίζουσιν τοὺς διεθνεῖς πολέμους δέσμαι τῶν μονομαχιῶν δύνανται νὰ ἀποτρέπωνται διὰ διαιτητικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαστηρίου. Καὶ ἀντεπεξῆλθε μὲν κατὰ τῶν συμπερασμάτων αὐτοῦ ὁ Michel Chevalier, διαταθεὶς ὅτι ἐν μέσσοις τῆς παρακώλυσεως καὶ τοῦ ἀδικωτάτου καὶ θεοστιγαστάτου πολέμου οὐδέποτε εὐρεθῇ σεται. Τῷ μέσῳ δ' ὅρῳ ἀκολουθῶν ὁ

Παριεῖ ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ ἐγκυκλοπαιδεῖα ἀνέγραψεν ὅτι ἀνέφικτος μὲν ἡ διαρκὴς εἰρήνη, ἀλλ' οὐχ ἥττον βαθμηδὸν προσεγγίζει ἀπροσδιορίστως ἡ ἀνθρωπότης εἰς αὐτήν. «La paix éternelle est impraticable, mais indéfiniment rapproachable». Μόνον ὁ χρόνος δύναται βέβαια νὰ λύσῃ ὀριστικῶς καὶ τελεστικῶς τὸ ζήτημα τοῦ δυνατοῦ ἢ μὴ τῆς θεμελιώσεως τῆς παγκοσμίου εἰρήνης. Ἀλλ' ἂν ἀληθεύῃ, ὅτι εἶπεν ὁ μέγας Λειβνίτιος, ὅτι ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ παρόντος πρὸς τὸ παρελθὸν δύναται νὰ εἰκασθῇ τις ἀσφαλῶς περὶ τοῦ μέλλοντος, ἢ τῶν φιλοπολέμων θεωρία περὶ τοῦ ἀνέφικτου τῆς διαρκούς εἰρήνης δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ καταδικασθῇ ὡς παντελῶς πεπλανημένη.

Ἡ ἱστορία, αὐτὴ ἡ πρόσφατος, διδάσκει ἡμᾶς ὅτι, δσάκις διεπράχθη ὑπὸ τινος Ἑπικρατείας μέγα τι κακούργημα πρὸς ἔθνος τι, ἐπῆλθε σχεδὸν πάντοτε τὰ χιόν ἢ βράδιον φοδερὰ τιμωρία, σχοῦσα ἐπιβλαβεστάτην ῥοπὴν εἰς τὰ σύμφορα τῆς κακούργησάσης Ἑπικρατείας. Ὅς ὁρῶς παρετήρησεν ὁ Ἰταλὸς φιλόσοφος Albini ἐν τῷ λαμπρῷ συγγράμματι αὐτοῦ περὶ φιλοσοφίας τοῦ δικαίου, ἐὰν ἐκτελείται θετικὴ νομικὴ κύρωσις τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐπιταγμάτων τοῦ φυσικοῦ δικαίου ἐν ταῖς ἀλληλεθνεσὶ σχέσεσιν, ἅτε ἐλλειπούσης διεθνούς δικαστικῆς ἐξουσίας ἐφαρμοζούσης ἀναγκαστικῶς τὸν φυσ.

σικὸν νόμον, ὑπάρχει ὁμοίως ἡ φυσικὴ κατὰ τινα θεῖαν μοῖραν κύρωσις, ἥτις ἐπιφέρει διὰ τοῦ χρόνου τὸ ἀποτέλεσμα ἥθελεν ἐπιφέρει ἡ πρώτη, ὑποβάλλουσα ἐκ αὐτῆς τὴν τιμωρίαν τοὺς παραβά-
 τας τῶν φυσικῶν διεθνῶν νομίμων. Ἡ Ῥώμη εἶχεν ἀναδεδραστή εἰς τὸ ὑπατον σημείον τῆς δυνάμεως αὐτῆς· ἀλλ' ἀφ' ἧς ὁ Κάτων ἐξεστόμισε τὸν φοβερὸν λόγον Delenda Carthago καὶ τὸ ξίφος τοῦ Σκιπίωνος ἐξηφάνισε τὴν φοβερὰν ταύτην ἀντιζήλον, ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐπικράτεια ἐποίησεν τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, καί, εἰ καὶ ὑπέταξε βραδύτερον τὸν κόσμον, ἔπесεν οἰκτρῶς ἀμαλυσθεῖσα ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ παραστήσασα οἰκτρὸν τὸ θέαμα φρικώδους ἀπομονώσεως. Ἀποδείξεις τοῦτο ζῶσα, ὅτι ἡ ἀστυγία τῶν ἄλλων οὐδέποτε ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀτόμων ἢ τῶν λαῶν. Ἡ Ἰσπανία, ἥτις ὑπὸ τὸν Charles-Quint καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπεβλήθη διὰ τῆς βίας εἰς πάντα τὰ ἔθνη, καταφρονήσασα τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ἔπесεν καὶ δὲν ἡδυνήθη ἔκτοτε νὰ ἐγερθῇ. Ἡ Γαλλία, ἥτις κατὰ τὰ τέλη τοῦ προλαβόντος αἰῶνος ὑπέταξε τὸν κόσμον διὰ τῶν νικηφόρων ὅπλων τοῦ Ναπολέοντος, εἶδεν ἐντὸς ὀλίγου τὰς ῥωσικὰς φάλαγγας ἐισελαυνούσας εἰς τὴν κλεινὴν αὐτῆς πρωτεύουσαν καὶ μόλις ἐσώθη ἀπὸ τῆς ἡλοτελοῦς διαγραφῆς ἐκ τῆς τάξεως τῶν αὐτοκυριάρχων ἐθνῶν ἐνεκα τῆς μεγαλοπρεπείνης τοῦ αυτοκράτορος Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ μεγάλου παρ' αὐτῷ ἰσχύοντος τότε περιβλήπτου ἐπὶ μεγαλοφυΐας καὶ φιλανθρωπίας Ἑλλήνους Ἰωάννου Καποδιστρίου. Ἡ Αὐστρία τέλος, ἥτις τῷ ἔτει 1815 διενείματο τὴν Εὐρώπην ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν συμμάχων αὐτῆς, τυγχάνει διαρκῶς κλονουμένη καὶ ταχέως ἢ βραδέως βαίνει εἰς τελείαν ἐξάντησιν. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ περιτράνως ὅτι κατὰ γενικὸν καὶ ἀναπόδραστον φυσικὸν νόμον

ὁ ὑποδουλῶσας ἕτερον λαὸν διὰ νικηφόρου κατακτήσεως λαὸς παραδίδεται διὰ τῶν ἐντεῦθεν ποριζομένων κερδῶν εἰς τὴν ἀργίαν, τὴν χραιπάλην καὶ τὰς ἡδονάς. Τοῦτο συνέβη μεταξὺ ἄλλων εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἧς τὰ ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς κατακτήσεως πλούτη πληρώσαντα μέθης τὸν θριαμβεύσαντα λαόν, κατέστησαν αὐτὸν ἀδρανῆ καὶ μαλθακόν, ἐξ οὗ ἐπῆλθε μετ' οὐ πολὺ ἡ παντελής αὐτῆς κατὰπτωσις. — Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι, ἐὰν ἐλλείπη ἀλληλεθνής δικαστικὴ ἐξουσία, ἀσφαλίζουσα δι' ἀνθρωπίνης κυρώσεως τὴν παντελῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπιταγμάτων τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ὑπάρχει ὁμοίως ἡ φυσικὴ οἰονομία ἐκ θείας προνοίας κύρωσις, ἥτις οὐδέποτε ἐπέτρεψεν εἰς τὰ ἔθνη νὰ εὐδαιμονήσωσιν ἐκ τῆς χύσεως τοῦ αἵματος καὶ τῶν καταχρήσεων τῆς δεσποτείας. «Τοῦ ἀδικήματος ἐπέρχεται ἀείποτε ἐκδίκησις, λέγει ὁ Ἰταλὸς Saredo. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν μεγάλην, τὴν ἀληθῆ ἠθικότητα τῆς ἱστορίας. Εἰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές, ὥς ἐξαφανισθῶσιν ἐκ τῶν λεξικῶν τῶν ἀνθρωπίνων γλωσσῶν αἱ λέξεις ελευθερία, δικαιοσύνη, εὐθύνη καὶ δίκαιον, διότι ἡ τύχη, ἡ ἀταξία εἶναι οἱ κύριοι τοῦ ἀνθρώπου, οἱ κυριάρχαι τοῦ σύμπαντος. Ὅταν ἡ ἀλήθεια αὕτη τύχη γενικῆς ἀναγνωρίσεως, ἀφευκτον ἐπακολούθημα ἐξ αὐτῆς ἔπεται ὅτι ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου ἐξασφαλισθῆσεται ὁλοσχερῶς. Τοσοῦτο μάλ-
 λον, ὅσον αἱ κυριώτεραι ἀφορμαὶ τῶν πολέμων ἐλλείπουσιν, ὅταν ἐπικρατήσῃ πανταχοῦ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνοτήτων, ἥτις ἀνεγράφη ἤδη ἐν τῷ προγράμματι τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ὅσον καὶ ἂν διστάζωσιν οἱ ἀπαισιόδοξοι, ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον ὁσημέραι κτάνει ἔδαφος ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν ἐθνῶν. Οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι Ἑλληνες εἶχον ἐκφράσει σωστικὰς γνώμας καὶ περὶ τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν· ἀλλὰ μόλις κατὰ τοὺς

τελευταίους αἰῶνας ἀπετέλεσαν ἀληθῆ ἐπιστήμην αἱ κοσμοσώτειραι ἀρχαὶ αὐτοῦ καὶ ἤδη βαθμυδὸν καθιεροῦνται καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ. Ὁ Ἀναξαγόρας ἐκήρυττεν ἑαυτὸν πολίτην τοῦ κόσμου μᾶλλον ἢ τῶν Κλαζομενῶν. Ὁ Πυθαγόρας ἔλεγεν ὅτι πατρίδα θεωρεῖ πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἀνθρώπων κατοικουμένην γῆν. Ὁ Πλάτων ἀνεκέρυξε τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὰς ἀνθρωπίνας κοινωνίας τῆς εἰρήνης καὶ τῆς φιλοξενίας καὶ τὸ ἱερὸν πασῶν τῶν Ἑπικρατειῶν. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀναγνωρίζει τὰς ἐκ τῆς εἰρήνης ὠφελείας καὶ καταδικάζει τὴν λεηλασίαν καὶ τὴν κατάντησιν. Ἀλλ' οὐχ ἦτον ἐπὶ πολὺ ἐπεκράτει παρὰ τοῖς λαοῖς οὐ μόνον ἡ τάσις τῆς διαρπαγῆς καὶ τῆς κατακτήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔλλειψις παντὸς κανόνος καὶ πάσης ἀρχῆς ἐν ταῖς διεθνέσι σχέσεσι καὶ παντὸς μέτρου ἐκ τῆς πολεμικῆς ἐνεργείας. καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς εἰς Εὐρώπην εἰσβολῆς καὶ ἐγκαταστάσεως βαρβάρων ἀσιανῶν φυλῶν. Καὶ μόλις ἀπὸ τῆς εἰρήνης τῆς Βεσφαλίας ἄρχεται ἡ θεμελίωσις ἀρχῶν τινῶν ἀλληλεθνοῦς δικαίου. Ἡ μακρὰ καὶ τραχεῖα πάλη, ἥτις διεδέξατο τὴν θρησκευτικὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλβίνου, καὶ οἱ φοβεροὶ πόλεμοι, οὓς ἀνῆψαν Ἑρρίκος ὁ δέκατος τέταρτος καὶ ὁ Richelieu καὶ ἐξηκολούθησεν ὁ Μαζαρίνος κατὰ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ οἴκου τῆς Αὐστρίας, κατέληξαν εἰς τὴν εἰρήνην τῆς Βεσφαλίας (ἐν ἔτει 1648), δι' ἧς ἀνεγνωρίσθη ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἰσότης τῶν διαφόρων χριστιανικῶν θρησκευμάτων καὶ καθιερώθη ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Γερμανικῶν κρατῶν, ἡ Πρωσσία ἀνεπτύχθη μεγάλως καὶ ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Προτεσταντικῆς μερίδος, καταστάσα ἡ ἀντίπαλος τοῦ οἴκου τῆς Αὐστρίας, τῶν Κάτω-Χωρῶν καὶ τῶν Ἑλβετικῶν καντονίων, ἀνεγνωρίσθη δ' οὕτω τὸ δικαίωμα τοῦ καταπιεζομένου λαοῦ εἰς τὴν ἀπό-

σεισιν τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ. Ἐκείθεν δὲ πεῖτα μετὰ μακροῦς ἀλλεπαλλήλους πολέμους ἡ συνθήκη τῆς Οὐτρέχτης (τοῦ 1713), δι' ἧς ἡ ἀπὸ τινος ἰσχυροτάτης ἐπιφοδωτῆς Γαλλικῆς δυνάμεις περιορισθῇ εἰς στενώτερα ὅρια, καὶ εἶτα μετὰ ἄλλους αἱματηροὺς πολέμους ἡ συνθήκη τῆς Aix-la-Chapelle (τοῦ 1748) καὶ εἶτα πάλιν ἡ συνθήκη τοῦ Huberstourg (τοῦ 1763), δι' ὧν ἀνακαθιεροῦντο ἐγγυήσεις τινὲς κατὰ τῆς μονομεροῦς ἀναλόγου αὐξήσεως τῆς ἰσχύος τῶν μεγάλων δυνάμεων. Τέλος μετὰ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν ἐπανάστασιν, ἀνακηρύχσαν τὰς μεγάλας ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καταλήξασαν εἰς τὴν ἀπορροφητικωτάτην καὶ δεσποτικωτάτην παντοδυναμίαν τοῦ Ναπολέοντος, ἧς ἀπὸ βροῖα νὰ μεταβληθῶσιν εἰς βράκη αἱ συνθήκαι τῆς Βεσφαλίας καὶ τῆς Οὐτρέχτης, καὶ τὴν ἐντεῦθεν φυσικώτατα συνταχθῶσαν Εὐρωπαϊκὴν ἀντίδρασιν, ἐπῆλθεν ἐν ἔτει 1815 ἡ σύνοδος τῆς Βιέννης, μεθ' ἣν ἔειραι ἐν Carlsbad, ἐν Troppau, ἐν Laybach καὶ ἐν Βερώνῃ, αἵτινες, καταρτίσασαι τὸ Ναπολεόντειον οἰκοδόμημα, συγκατέρριψαν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, ὑπὸ τὰς ἀπαισίας ἐμπνεύσεις τῶν Ταυλεϋράνδου καὶ Μετερνίχου. Ἀλλὰ δὲν παρήλθον πολλὰ ἔτη καὶ αἱ ἀνίεροί συνθήκαι ἐσχίσθησαν μέχρι τῆς τελευταίας σελίδος. Τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν σύνοδον τῆς Βερώνης ἀνέβλυσεν ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία καὶ ἀποκατέστη ἐν Πορτογαλίᾳ τὸ συνταγματικὸν πολιτεύμα, ἡ Γαλλία μετ' οὐ πολὺ κατέρριψε τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς ἀπὸ τοῦ θρόνου, αἱ Βέλγοι ἀπεσπᾶσθαι τῶν Ὁλλανδῶν, μεθ' ὧν εἶχον ἐνωθῇ διὰ τῆς βίας. Ἐπῆλθε δ' εἶτα μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἡ συνθήκη τῶν Παρισίων τοῦ 1856, δι' ἣς καθιερώθη ἡ κατάργησις τῆς καταδρόμης, υλοθετήθησαν νέαι ἀρχαὶ θαλασσοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, σύμφωνα πρὸς τὰς

ἐξιώσεις τῆς ἐπιστήμης. ἀνεγνωρίσθη ἐμ-
 μέσως ἡ ἀρχὴ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως εἰς
 τὰς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων Κρατῶν καὶ
 καθιερώθη προσέτι ὅτι πρὸ τῆς εἰς τὸν
 πόλεμον προσφυγῆς πρὸς λύσιν τῶν ἁλ-
 ληλοῦν ζήτημάτων ἀναγκαῖα ἡ ἐξάν-
 τλησις πάντων τῶν εἰρηνικῶν μέσων.
 Ἀλλὰ, τὸ σπουδαιότατον, ἡ δημοσία
 γνώμη τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν ὁσημέραι
 ἀποκηρύττει τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἀνι-
 σότητα. Εἶναι καταδόχλον ὅτι βαθμηδὸν
 βελτιοῦνται διὰ τῶν ἀναπτυσσομένων φι-
 λανθρωποτέρων καὶ ὕψηλότερων ἀλληλε-
 ὄντων συνθηκῶν καὶ τῆς καλλιέργειας τῆς
 ἐπιστήμης τοῦ ἀλληλενοῦς δικαίου οἱ
 ἡγέτοντες τὴν ἀνθρωπότητα ἀλληλε-
 νοῦσι νόμοι. Αἱ καταπιέσεις, αἵτινες πε-
 ριέφυγον ἄλλοτε τοὺς λαοὺς εἰς ἀνίερ-
 ον ἐνισιν διὰ τῆς βίας καὶ διὰ τῶν ὅπλων,
 εἰσι τανῦν μυσχοῦσι. Αἱ συμμαχίαι κα-
 εἰσέτησαν μονιμώτεραι καὶ ἑλιγώτερον
 ὅσοιτοι, αἱ σύνοδοι ἀντιπροσώπων τῶν
 ἑθνῶν συχνότεραι καὶ ἤττον μυστικά· ἡ
 ἀπαισιωτάτη σωματοεμπορία τῶν Αἰθιοπῶν
 ἀπεσκορακίσθη πανταχοῦ τοῦ πεπολιτι-
 σμένου κόσμου, ἡ διαμονὴ τοῦ ἁλλοδαποῦ
 ἔξω τῆς ἰδίας πατρίδος περιεβλήθη διὰ
 τοιούτων ἐγγυήσεων, ὥστε ἡ θέσις αὐτῶν
 ἐξωμοιῶθη πρὸς τὴν τοῦ ἡμεδαποῦ· τὸ
 δικαίωμα τῆς ξενοκληρίας κατηργήθη,
 περιορίσθησαν τὰ κρησφύγετα τῶν κακο-
 ποιῶν διὰ τοῦ ἀκαταπαύστου πολλαπλα-
 σισμοῦ τῶν συνθηκῶν περὶ ἐκδόσεως,
 ασφαλιστῶν τὸν γενικὸν συνασπισμὸν
 τῶν λαῶν κατὰ τῶν λαποδυτῶν καὶ τῶν
 ἐλαιοφόρων. Αὐτὸς τέλος ὁ πόλεμος, ὁ ἁ-
 πλοῦς πόλεμος, ὅστις ἄλλοτε ἀπετέλει
 τὴν φυσικὴν οἰονομίαν κατὰστάσιν τῆς ἀν-
 θρωπότητος, κατέστη ἀπὸ πολλοῦ πολλῶ
 σπανιωτέρος, διότι τὰ πράγματα κατέ-
 βλεψαν ὅτι ἀπάρροια τῶν πολέμων εἶναι ἡ
 ἀναιδέα ὑσυχία τῶν τε νικητῶν καὶ
 τῶν ἡττημένων. Διὸ συχνότατα ἀπὸ τι-
 νος λύνονται οἱ ἀλληλενοῦς διπλωματικαί

διαφοραὶ διὰ συνόδων καὶ συνεντεύξεων
 ἢ διὰ διαιτησίας· ἂν δὲ καταστῇ ἀνα-
 πόφευκτοι, διαρκεῖ ἐπ' ὀλίγιστον χρόνον.
 Οἱ δὲ νόμοι τοῦ πολέμου ἐβεβιωθήσαν
 κολοσσαίως. Αἱ ἐμπόλεμοι δυνάμεις καθ-
 ὥρισαν αὐτοὺς μετ' ἀκριβείας ἐν πολλοῖς
 διὰ τῶν βαθμιαίως ἐπικρατουσῶν συνθη-
 κῶν, αἱ ἐχθροπραξίαι ἀπώλεσαν τὸν ἀ-
 παίσιον αὐτῶν χαρακτήρα· τὸ σύστημα
 τῆς ὑποβολῆς εἰς δουλείαν τῶν αἰχμα-
 λῶτων ἐξηφανίσθη. Τὸ δὲ ὑδέτερον ἔδα-
 φος εἶναι γενικῶς σεβαστόν, περιορίζον-
 ται δ' εἰς μόνους τοὺς ἐμπολέμους στρα-
 τοὺς τὰ ζημιώδη ἐπακολουθήματα τοῦ
 πολέμου· κατ' οὐδὲν δὲ παρενοχλεῖται ἡ
 ζωὴ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν ἀόπλων πολιτῶν,
 ἔτι δὲ καὶ τῶν προσηρητημένων εἰς τὸ
 στράτευμα ὁμάχων ἐπαγγελματιῶν ἢ
 χρησίων τοῦ δηλητηρίου, τῶν ἐκρηκτι-
 κῶν σφαιρῶν, τῆς δολοφονίας καὶ τῶν ἀ-
 τίμων μέσων ἐξηφανίσθη ἀπὸ πολλοῦ·
 ἔτι δὲ ἀποκρούεται πᾶν μέσον, ὃ, καίπερ
 ἄλλως ἐπιτρέπόμενον, δυνατόν νὰ βλάβῃ
 τὸν ἐχθρὸν ἄνευ ἀποτελεσματικῆς ἐξυτη-
 ρητέσεως τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ. Ἡ
 πρόοδος ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἐπιστήμαις
 εἶναι βραδεῖα καὶ δυσεπίτευκτος, διότι
 προσκρούει εἰς στιγμιαία προσωπικά
 συμφέροντα μεγάλα ἰσχυρῶν προσώπων
 καὶ εἰς προλήψεις ἐρριζωμένας πολυχρο-
 νίως. Ἀπαιτεῖται καιρὸς, ὅπως ὠριμά-
 σωσιν αἱ ἀρχαί, ὅπως γενικευθῇ ἡ πε-
 ποιθήσις περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς μετα-
 βολῆς, ὅπως ἐξαφανισθῶσι τὰ παροδικὰ
 συμφέροντα. Ἀλλ' ἡ ἀποδοχὴ τῶν ἀμέ-
 σων ἐπακολουθημάτων ὅληθους τινος ἁρ-
 χῆς παρασκευάζει τὸ ἔδαφος εἰς ἀποδο-
 χὴν τῶν μᾶλλον ἀπεχόντων καὶ οἰονομῶν
 ἐμμεσωτέρων ἐπακολουθημάτων. Οὕτως ἡ
 καθιερωθεῖσα ἀρχὴ τοῦ σεβασμοῦ τῆς
 οὐδετέρας σημαίας ἤγαγε τὴν κατάρρη-
 σιν τῆς καταδρομῆς καὶ ἡ κατάρρησις
 τῆς καταδρομῆς θέλει συνεπιφέρει ἀσφα-
 λῶς τὸν σεβασμὸν πάσης ἐπὶ ἐχθρικοῦ

πλοίου ιδιοκτησίας ιδιωτικής. Διὰ δὲ τῶν καθ' ἑκάστην συναπτομένων παντὸς εἰδους συμβάσεων αἱ ζῶσαι δυνάμεις τῆς ἀνθρωπότητος ἐνοποιούνται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ὅπως ἐκτελεσθῇ ἀθρώως τὸ γενικὸν πάντοτε τῶν ἀνθρώπων ἀγαθόν. Οἱ λαοὶ ἀδελφοποιούνται ὁσημέραι, ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων θριαμβεύει ἡ ἐνοποίησης τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, αἱ σημαίνουσαι ἐμπορικαὶ καὶ ναυτιλιακαὶ συνθήκαι, ἡ ἕνεκα τοῦ αἵματος καὶ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ ἀνάπτυξις τῶν ἀλληλεθνῶν ἐπιμιξιών, συνδέουσιν ὅσον ἔνεστι στενώτερον καθ' ἑκάστην τοὺς λαούς. "Οθεν προσδευσούσης βαθμηδὸν τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν ἡθῶν ἐξημερουμένων, τῶν ἀνθρώπων συνδεομένων ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, τῆς ἰδέας τῆς δικαιοσύνης κατισχυούσης, οὐδεμία ἀμφιβολία κατ' ἐμὲ ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου θέλει κατορθωθῇ καὶ ἡ κατάργησις τοῦ πολέμου, ἀπόρροια ἀναγκαία καὶ φυσικὴ τῆς τελειωτικῆς νίκης τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνότητων, ἥτις ἀπὸ πολλοῦ ἐνεγράφη ἐν τῷ προγράμματι τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. "Η ἐπέλευσις τοῦ γενικοῦ τούτου πόθου, βαθμηδὸν κατορθουμένη, θέλει προκαλέσει τὴν ἔνωσιν τῶν διαφόρων ἐθνικῶν οἰκογενειῶν διὰ δεσμοῦ ὁμοσπονδιακοῦ κοσμοπολιτικοῦ, λύοντος τὰς ἐκ τυχαίων περιστάσεων γεννωμένας δευτερευούσας διπλωματικὰς διαφοράς, αὐτὸ δὲ τοῦτο σχεδὸν ἀπεφαίνεται καὶ αὐτὸς ὁ Μόλτκε ἐν τῇ θαυμασίᾳ πρὸς τὸν ἀείμνηστον Bluntschli ἐπιστολῇ αὐτοῦ, εἰπὼν ὅτι διὰ μόνῃς τῆς καθ' ἑκάστην στενώτερον συνδεομένης ἀλληλεγγύης τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων ἀφανισθῆσεται βαθμηδὸν ὁ πόλεμος. "Ο,τι ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε ὄνειρον τοῦ φιλανθρώπου καὶ ἐξόχου ἐπὶ ποιητικῇ μεγαλοφυΐᾳ Dante καὶ τῶν ἄλλων εὐγενῶν ψυχῶν, ἐγγίζει ἤδη νὰ βεβαιωθῇ ὅτι κακῶς ἐτάχθη μετὰ τῶν ὀνείρων, ἡ δὲ ἀπαίσιος θεω-

ρία τοῦ Hegel νὰ ποδειχθῇ παντελῶς ἐσφαλμένη.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παίγνιον. Σύμβασις παιγνίου ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ καλεῖται ἡ σύμβασις καθ' ἣν ὁ εἰς τῶν παιζόντων ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἕτερον χρήματα ἢ ἄλλα ἀντικείμενα περιουσίας, ἐὰν ἐν τοῦ παιγνίου παραθῇ ὠρισμένον γινώσκον. Κατὰ τε τὸ 'Ρωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κωδ. 1966, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1901) τὸ ἐκ συμβάσεως παιγνίου ὀφειλόμενον δὲν δύναται νὰ αἰτηθῇ δι' ἀγωγῆς. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ 'Ρωμ. δίκαιον καὶ τὸ δοθὲν λόγῳ παιγνίου δύναται νὰ ἀναζητηθῇ, κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους νόμους (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἄρθρ. 1903, Γαλλ. Κωδ. 1967) τὰ ἐκ παιγνίων χρεὴ καταβληθέντα ἐκουσίᾳ καὶ ἄνευ μεσολαβήσεως δόλου ἢ ἄλλου τεχνάσματος τοῦ πιστωτοῦ δὲν ἀναλαμβάνονται. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ 'Ρωμ. δίκαιον (Ν. 1 Κωδ. (3. 43) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κωδ. 1966, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1902) θεωροῦνται κατ' ἐξαιρέσιν ὡς ἔγκυροι συμβάσεις αἱ περὶ τῶν παιγνίων, ἅπερ τείνουσιν εἰς ἀσκήσιν καὶ εὐκαμψίαν τοῦ σώματος, ἢ ἦτοι ὁ δρόμος, τὸ πῆδημα, ἡ ἵπκασία, ὁ ἀκοντισμὸς ἄνευ περόνης, ὁ δίσκος καὶ τὰ παρόμοια κατ' ἀκολουθίαν τὸ ἐξ αὐτῶν ὀφειλόμενον δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ δι' ἀγωγῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ 'Ελλ. Κώδικος (ἄρθρ. 1902) τὸ δικαστήριον δύναται νὰ μετριάσῃ τὴν καὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτῶν συμβάσεων πηγάζουσιν ἀγωγῶν, ἂν κρίνῃ ὑπερβολικὴν τὴν αἰτουμένην ποσότητα.

Σημειωτέον ὅτι ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἐπιβάλλει καὶ ποινὴν ἀστυνομικὴν, ἦτοι κρατήσεως ἢ προστίμου εἰς τοὺς μετερχομένους ἀθέμιτα τυχερὰ παιγνίδια, ὅποια τὰ παίγνια τῶν λαχείων ἢ τὰ τούτοις ὁμοιάζοντα τυχερὰ χαρτοπαί-

γνα, διατάσων σύναμα τὴν δήμευσιν τῶν σκευῶν καταλογίζει δὲ ὡς ἰδίως ἐπιβαρύνουσαν αἰτίαν τὸ ξενοδοχικὸν ἐπιτήρημα τοῦ ἐπιχειροῦντος, προάγοντος ἢ ὑποβάλλοντος τὰ τοιαῦτα παίγνια ξενοδόχου, ὑποβαλλομένου εἰς κράτησιν καὶ πρόστιμον ἐν ταύτῳ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παιδοκτονία (ἢ **δουλοκτονία**) καλεῖται ὁ ὑπὸ τῆς μητρὸς διὰ πράξεώς τινος ἢ ἐλλείψεως αὐτῆς ἐξεπίτηδες φόνος τοῦ νόθου αὐτῆς τέκνου (δηλονότι τέκνου γεννηθέντος ὑπ' αὐτῆς, διατελούσης ἀγάμου ἢ χήρας ἢ διατελούσης μὲν ἐγγάμου ἀλλ' ἐν ἀποδημίᾳ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἢ ἀποδεδειγμένη νόσῳ ἢ ἀνικανότητι αὐτοῦ πρὸς τεκνοποιᾶν) ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ ἢ καὶ ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ, ταυτέστι καθ' ἣν ὥραν ἤρξατο ἡ ἔξοδος ἐκ τοῦ κόλπου τῆς μητρὸς καὶ ἀποσπασθῇ ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς μητρὸς, καὶ τιμωρεῖται διὰ δεσμῶν δεκάπεντε ἕως εἰκοσιν ἐτῶν, θεωρεῖται δ' ὡς ἰδιαιτέρως ἐπιβαρυντικὴ περίπτωσις ἢ τῆς παιδοκτονίας ἀπόφασις περὶ φόνου τοῦ τέκνου αὐτῆς πρὸ τοῦ τοκετοῦ (Π. νόμου ἄρθρ. 294). Ὑπ' ἴσης ἐθεωρήθη ἡ παιδοκτονία τιμωρητέα ἐλαφρότερον τῆς κοινῆς ἀνθρωποκτονίας ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου (κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Γαλλικὸν ποινικὸν νόμον), διότι ἡ μὲν προεμελετημένη κοινὴ ἀνθρωποκτονία πηγάζει ἀέριστε ἐξ αἰσθήματος ἐσχάτης κριτικῆς καὶ ἠθικῆς διαφθορᾶς, ἡ δὲ παιδοκτονία ὁρμᾶται ἀπὸ καταδικαστέας μὲν, ἀλλ' ἀπηλλαγμένης ἄλλων ἰδιοτελειῶν καὶ ρυπαρῶν σκέψεων, φιλοτιμίας παραγούσης ἐν τῇ παιδοκτονίᾳ τὸν πόνον νὰ καλύψῃ τὰ ἴδια αὐτῆς αἰσχρὰ ἐν τῇ ἐξαφανίσει προσφιλεστάτου ἄλλως εἰς αὐτὴν ὄντος.

Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς παιδοκτονίας, ἐν ἐδώκαμεν, κατὰδὲλον καθίσταται ὅτι, ἐὰν ὁ τοῦ νόθου τέκνου φόνος ἐγένετο εἰκοσιτεσσάρων ὥρας μετὰ τὸν τοκετόν, τιμωρεῖται ὡς ἀνθρωποκτονία (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 295). Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι, ἐὰν καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ μήτηρ ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ πόθου τῆς διασώσεως τῆς τιμῆς αὐτῆς ἢ τῆς ἐκ τοῦ τοκετοῦ σωματικῆς καταστάσεως διετέλει ἐν τοιαύτῃ ψυχικῇ παραφορᾷ, ὥστε δὲν εἶχε πλήρη τὴν συνειδήσιν τῶν ἰδίων πράξεων, ἐφαρμόζονται εἰς αὐτὴν αἱ περὶ καταλογισμοῦ διατάξεις 2) ὅτι τιμωρεῖται ὡς ἀνθρωποκτονία καὶ ὁ ὑπὸ τῆς μητρὸς φόνος τοῦ ἐκ νομίμου γάμου γνησίου αὐτῆς τέκνου, ἔστω καὶ ἂν τελεσθῇ ἐν τῷ τοκετῷ ἢ πρὸ τῆς παρελεύσεως εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ. Σημειωθῆτω ὅτι κατὰ τὴν ὁμόφωνον τῶν συγγραφέων γνώμην μόνῃ ἡ παιδοκτονία τιμωρεῖται διὰ τῆς ὁρισθείσης ἀνωτέρω εἰδικῆς ἐλαφρότερης ποινῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ τυχὸν ἠθικὸς αὐτουργὸς ἢ ὁ παρὰ τὸν νότον βοήθειαν ὡς συνεργός, διότι δὲν ἰσχύουσι δι' αὐτοὺς οἱ ὑπαγορεύσαντες τὴν ἡπιωτέραν τιμωρίαν τῆς πράξεως λόγοι.

Ὑπὸ τὸν περὶ παιδοκτονίας τίτλον τοῦ νόμου περιλαμβάνεται καὶ ἡ καλουμένη ἀποκρύψις τοῦ τοκετοῦ, δηλονότι ἡ τῆς τιμωρίας ἐγκύβου ἐκ κλειψιγαμίας παράλειψις τοῦ αἰτῆσαι τὴν ἀρωγὴν τῶν συναισθημάτων νὰ παράσχουσιν αὐτῇ τὴν ἀπαιτούμενην βοήθειαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀποκρύψεως τοῦ τοκετοῦ. Ἐθεωρήθη δ' αὕτη τιμωρητέα (κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ποινικοῦ Βαυαρικοῦ νόμου καὶ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων), καίπερ καθ' ἑαυτὴν μὴ ἀποτελοῦσα ἀξιόποινον πρᾶξιν, διὰ τὸ ἐνδεχόμενον νὰ χρησιμεύσῃ εἰς προπαρασκευὴν τοῦ ἀδικήματος τῆς παιδοκτονίας ἢ νὰ καταστῇ ἀφορμὴ τοιοῦτου. Ἀλλ' ἔτιαν ὁμοίως οἱ νεώτεροι ποι-

νικοί νόμοι, ὡς ὁ Πρωσικός, ὁ Γερμανικός, ὁ νεώτερος Βαυαρικός τοῦ 1861, ἀπεσκοράκισαν τὰς περί τιμωρίας τῆς ἀποκρύψεως τοῦ τοκετοῦ διατάξεις ταύτας, στηριζομένας εἰς τὴν παράλογον θεωρίαν ὅτι δύναται νὰ ποτελεσθῇ αὐτοτελὲς ἁδίκημα διὰ τῆς εἰκασίας ὅτι δυνατόν νὰ ὑπάρχωσι στοιχεῖα ἐγκληματικῆς φύσεως. Σημειωτέον ὅτι δύο γενικωτέρας περιπτώσεις ἐν τῇ ἀποκρύψει τοῦ τοκετοῦ διακρίνει ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι τὸ νόθον τέκνον ἐγεννήθη νεκρὸν ἢ ἀπέθανε μετὰ τὸν τοκετὸν ἐκ φυσικοῦ θανάτου, ὅτε ἐπιβάλλεται εἰς τὴν ἀποκρύψασαν τὸν τοκετὸν ἡ ποινὴ θανάτου ἐξ ἀμελείας (Ποιν. νόμου ἄρθ. 298), καὶ τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν δὲν ὑπάρχει μὲν τοιαύτη ἀπόδειξις, ἀλλ' οὐδ' ἡ ἀπόδειξις ὅτι τὸ νόθον τέκνον ἔζησε μετὰ τὸν τοκετὸν ἢ ἀπέθανεν ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς μητρός, ὅτε ἡ ποινὴ προσδιορίζεται ὡς ἐξῆς: Εἰ μὲν ἐκρύβη ἢ ἐξηφανίσθη τὸ τέκνον, ἀλλ' ἀπεδείχθη ὁ δολοφόνος σκοπὸς τῆς μητρός, τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς, εἰ δὲ ἐκρύβη μὲν ἢ ἐξηφανίσθη, ἀλλὰ δὲν ἀπεδείχθη ὁ δολοφόνος σκοπὸς τῆς μητρός, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριετοῦς. Εἰ δὲ πάλιν δὲν ἐκρύβη μὲν οὐδ' ἐξηφανίσθη τὸ τέκνον, ἀλλ' οὐδ' ἀπεδείχθη ὁ δολοφόνος σκοπὸς τῆς μητρός, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 296). Ἀλλὰ καὶ ὅτε ἡ κλεψίγamos ἔγκυος ἀπέκρυψε μὲν τὸν τοκετὸν αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ τέκνον ἐγεννήθη ζῶν, τιμωρεῖται ἡ ἀπόκρυψις ὡς πταίσμα κατὰ τὸ ἄρθρον 613 διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν διὰ μόνην τὴν ἀποκρύψιν τοῦ τοκετοῦ καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς ἀπειλούμενον κίνδυνον.

Σημειωτέον ὅτι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 642 τοῦ Ποινικοῦ νόμου τιμωρεῖται ὡς

πταίστης καὶ ὁ ἀμαλῶν, ὁπότεν ὑπάρχουσιν εὐλογοὶ ὑπόνοιαι, νὰ μεριμνήσῃ εἰς τὴν ἑν ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὴν ὄρχήν τοὺς λόγους τῶν ἐαυτοῦ ὑπονοῶν, πρὸς πρόληψιν τῆς ἐνδεχομένης παιδοκτονίας γυναικός, τυγχανούσης ἐν τῇ ἐπιπρῆσιν αὐτοῦ ἢ διατελούσης ὑπὸ τῇ ἐπιμέλειαν αὐτοῦ. *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Παίδων τιμωρία. Ἰδὲ Κατωλογισμός.

Πανεπιστήμιον. Ἰδὲ Ἑκπαιδευτικὸς ἀνωτέρα.

Παράβασις τῶν περί ζωοτροφῶν διατάξεων. Ἐν τῇ ὑπὲρ τὴν λ. ἀστυνομία ἄρθρῳ παρετηρήσαμεν ὅτι ἡ ἀστυνομία δικαιοῦται οὐ μόνον νὰ ὀρίξῃ τοὺς τόπους, ἐνθα ἐκτίθενται τὰ πρὸς πώλησιν ἐδωδία καὶ λοιπὰ κοινῇ χρήσεως ἀντικείμενα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐρευνῇ τὰς ἀποθήκας τῶν μετερχομένων τῶν ἐδωδιμοπωλῶν καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἐδωδίων. Εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀστυνομίας ἀντιστοιχεῖ τὸ χρέος τῶν πολυτῶν ζωοτροφίας νὰ ὑποβάλλωνται εἰς λούνην ζωοτροφίας νὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὴν ἐποπτείαν τῆς ἀρχῆς, ὅπερ κυροῦται διὰ τοῦ ἄρθρου 581 τοῦ Ποιν. νόμου, καθ' ὃ ὁ ἀποπειρώμενος νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν ἀστυνομικὸν ἐλεγχον (διὰ τῆς ἀποκρύψεως τῶν ζωοτροφῶν ἢ πωλήσεως ἐν ἄλλοις τόποις ἢ χρόνις παρὰ τοὺς ἐπιτρεπόμενους) ὑπόκειται εἰς πρόστιμον δέκα τοῦλάχιστον δραχμῶν. Ἡ ἀπόπειρα δ' αὕτη τῆς ἀποφυγῆς τοῦ ἀστυνομικοῦ ἐλέγχου ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον εἶδος τῆς ἐν τῇ ποινικῇ νόμῳ καλουμένης παραβάσεως τῶν περί ζωοτροφῶν διατάξεων.

Ἑτέρον εἶδος παραβάσεως τῶν περί ζωοτροφῶν διατάξεων εἶναι ἡ παρασκευὴ πρὸς κοινὴν χρῆσιν ἢ πώλησιν ἐφθαρμένων ἢ ἀκαθάρτων τροφίμων, (στερεῶν καὶ ὑγρῶν, δηλονότι οὐ μόνον ἄρτου καὶ κρέατος ἀλλὰ καὶ γάλακτος, οἴνου, ἐλίου), ἅπερ ἐνδέχεται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν

ύγιαν τῶν πολιτῶν κατὰ παράβασιν τῶν διατάξεων τοῦ ἀγορανομικοῦ νόμου (ἄρθ. 23, 40 καὶ ἐπ., 52, 54, 56 καὶ ἐπ.), τιμωρουμένη ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 582 τοῦ Ποιν. νόμου ὡς πταῖσμα διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων καὶ διὰ προστίμου τοῦλάχιστον πέντε δραχμῶν, (καὶ, ἂν ὑπάρχωσιν ἐπιβαρυντικαὶ αἰτίαι, διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον μιᾶς ἐβδομάδος καὶ διὰ προστίμου πενήτηκοντα μέχρι διακοσίων δραχμῶν) καὶ διὰ τῆς δημεύσεως τῶν τροφῶν. Ἐπ' ἴσης δὲ ἡ παρασκευὴ πρὸς κακὴν χρῆσιν ἢ πώλησις ἐσθαρμένων ἢ ἀκαθάρτων ἀντικειμένων ἄλλων κοινῆς χρήσεως, ὡς ἀναψυκτικῶν ποτῶν, γλυκισμάτων, τραγημάτων καὶ ἰδίως χαλκίνων ἀγγείων, μὴ προσηκόντως κεκασσιτερωμένων ἢ κασσιτερίνων ἀγγείων μεμιγμένων μολύβδῳ, τιμωρουμένη διὰ τῶν αὐτῶν ποινῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 583 τοῦ Ποινικοῦ νόμου.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Παραγγελιοδόχος καλεῖται ὁ κατὰ παραγγελίαν ἄλλου παραδεχόμενος νὰ ἐνεργήσῃ (εἴτε ἐν ἰδίῳ ἢ ἐταιρικῷ ὀνόματι, εἴτε καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ παραγγέλλοντος, καλουμένου παραγγελέως) διὰ λογαριασμοῦ τοῦ παραγγέλλοντος μίαν ἢ πλείονας ὠρισμένας ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἐμπορικὴ παραγγελία διαφέρει τῆς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἐντολῆς ἐν τῇ τελείᾳ δι' ἐμπορικὰς πράξεις καὶ ἐπὶ σκοπῷ κέρδους, θθεν εἶναι ἐκ φύσεως ἑμμοισθὸν συνάλλαγμα. Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι ὁ παραγγελιοδόχος δικαιοῦται, ἐκτελῶν τὴν παραγγελίαν, νὰ ὑπολογίσῃ σὺν τῇ λοιπῇ αὐτοῦ θαπύγῃ καὶ τὰ ἀντίτιμον τῆς παραγγελίας, ὃ ὀνομάζεται συνήθως δικαίωμα προμηθείας.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὅρισμοῦ τῆς παραγγελίας συνάγεται ὅτι οἱ παραγγελιοδόχοι διακρίνονται εἰς τοὺς ἐν ἰδίῳ ὀνόματι καὶ διὰ λογαριασμόν ἄλλου ἐνεργοῦντας

ἐμπ. Ν. 91) καὶ εἰς τοὺς ἐνεργοῦντας ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ παραγγελέως (Ἐμπ. Ν. 92). Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πρόσωπον δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ ἐνεργῇ τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ εἰδους τὰς παραγγελίας. Κατ' ἀνεγνωρισμένον ὁμοῦς ἔθιμον, ὁσάκις δὲν συνάγεται ὅτι ἡ παραγγελία ἐδόθη ὅπως ὁ παραγγελιοδόχος ἐνεργήσῃ ἐν ὀνόματι τοῦ παραγγελέως, ἡ παραγγελία ἐνεργεῖται ἐν ὀνόματι τοῦ παραγγελιοδόχου. Ἀλλ' ὅπως ὅποτε καὶ ἂν ἐνεργηθῇ ἡ παραγγελία, ὁ παραγγελεύς καθίσταται ἀποκλειστικὸς κύριος τοῦ διὰ τοῦ παραγγελιοδόχου ἀγοραζομένου πράγματος, εἰς αὐτὸν ἀποκλειστικῶς ἀφορῶσι τὰ κέρδη καὶ αἱ ζημίαι παραγγελθείσης τῆς ἐπιχειρήσεως.

Τοῦτο τὸ εἰδικὸν ἔχει ἡ ἐμπορικὴ παραγγελία ὅτι, καὶ ὁσάκις ἂν ὁ παραγγελιοδόχος δὲν δέχεται τὴν παραγγελίαν, ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ, ὅπως μὴ ἐν τῷ μεταξύ κινδυνεύσῃσι τὰ συμφέροντα τοῦ παραγγελέως. Ἀλλ' οὐδὲ νὰποποιηθῇ δύναται τὴν παραγγελίαν, ἐὰν ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς ᾔναι ἀνεπιδεκτος ἀναβολῆς, πλὴν ἐὰν ἡ ἐκτέλεσις ἐκθέτῃ τὸν παραγγελιοδόχον εἰς κίνδυνον ζημιῶν Ἐπ' ἴσης ἡ παραγγελία διαφέρει τῆς κατὰ τὰ ἀστικὰ δικαίον ἐντολῆς ὅτι οὐ μόνον δύναται ἀλλὰ καὶ ὀφείλει ὁ νομιμῶς κυλούμενος παραγγελιοδόχος νὰ ὑποκαταστήσῃ ἕτερον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παραγγελίας, ἐὰν δὲν ἀπηγορεύθῃ τοῦτο ῤητῶς εἰς αὐτόν· εὐθύνεται δὲ ἐν τῇ ὑποκαταστάσει ταύτῃ μόνον ἐὰν ἐξελέξατο ἀκατάλληλον πρόσωπον, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ὁ παραγγελιοδόχος μετακομίσας εὐθύνεται καὶ περὶ τῶν πράξεων τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὑποκαταθέντος (Ἐμπ. Ν. 99).

Ἀναδεχόμενος τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελίας, ὀφείλει ὁ παραγγελεύς νὰ καταβάλλῃ τὴν ἐπιμέλειαν συντελῶς ἔμπορος καταβάλλει εἰς τὰς ἰδίας ὑποθήσεις, ὑποχρεούμενος ἄλλως εἰς ἀποζημιώσεις κατὰ

γνωμοδότησιν πραγματογνωμόνων. Κατά-
 δηλον δὲ ὅτι ὀφείλει λογοδοσίαν λεπτο-
 μερῇ πασῶν τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ καὶ
 πάντων τῶν ἐξ αὐτῶν ἐκπηγασάντων
 ἀμέσων ἢ ἐμμέσων κερδῶν. Εἰς οὐδεμίαν
 ὁμως ὑπόκειται εὐθύνην, ἐὰν ὁ μετ' αὐ-
 τοῦ συναλλαζόμενος τρίτος, ἀξιώγῃως
 θεωρούμενος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δια-
 πραγματεύσεως, κατέστη ἀκολούθως ἀφε-
 ρέγγυος ἢ ἐξ οἰουδήποτε ἄλλου συμβάν-
 τος ἐκωλύθη ἢ ἐκπλήρωσις τῆς ὑπο-
 χρεώσεως αὐτοῦ, πλὴν ἐὰν δι' ἀσφαλιστι-
 κῆς ρήτηρας ἀπεδέξατο ὁ παραγγελιοδόχος
 ἐπὶ ἀνωτέρᾳ προμηθεΐᾳ τοὺς κινδύνους
 τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀσφαλίσας ῥητῶς τὸν
 παραγγελέα κατὰ παντὸς τυχαίου συμ-
 βάντος, δυνάμενου νὰ καταστήσῃ τὸν
 ὀφειλέτην ἀφερέγγυον.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Ἐμπορικὸν
 νόμον ὁ παραγγελιοδόχος, ὅστις προέβη
 εἰς προκαταβολὰς περὶ πραγματεῶν στα-
 λεισῶν αὐτῷ ἐξ ἄλλης πόλεως, ἵνα πω-
 ληθῶσιν εἰς λογαριασμὸν τοῦ παραγγε-
 λέως, ἔχει πρὸς ἀπώληψιν τῶν προκατα-
 βολῶν αὐτοῦ καὶ τῶν τόκων καὶ δαπανῶν
 προνόμιον ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν ἐμπορευ-
 μάτων, ἂν εὐρίσκωνται εἰς τὴν διάθεσιν
 τοῦ παραγγελιοδόχου, ἥτοι ἐν ταῖς ἀπο-
 θήκαις αὐτοῦ, ἢ ἐν δημοσίῳ ἀποδοχείῳ
 ἢ ἄν, πρὶν ἢ εἰσέτι φθάσωσι, δύναται
 νὰ ἀποδείξῃ διὰ φορτωτικοῦ ἢ ἀγωγια-
 στηρίου ἐγγράφου τὴν πρὸς αὐτὸν γενο-
 μένην ἀποστολὴν των ('Εμπ. Ν. 93).
 Ἄν δὲ τὰ ἐμπορεύματα ἐπωλήθησαν καὶ
 παρεδόθησαν εἰς λογαριασμὸν τοῦ παραγ-
 γελέως, ὁ παραγγελιοδόχος ἀπολαμβάνει
 ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως τὸ κε-
 φάλαιον τῶν προκαταβολῶν αὐτοῦ, τὴν
 δαπάνην καὶ τοὺς τόκους κατὰ προτίμη-
 σιν τῶν ἄλλων δανειστῶν τοῦ παραγγε-
 λέως ('Εμπ. Ν. 94).

Σημειωτέον ὅτι οἱ παραγγελιοδόχοι
 διακρίνονται εἰδικώτερον ἐκ τοῦ εἵδους
 τῆς ἐργασίας αὐτῶν εἰς παραγγελιοδόχους

πωλήσεως, (δηλονότι παραγγελιοδόχοι
 ἀναδεχομένους τὴν πώλησιν ἐμπορευμά-
 των), εἰς παραγγελιοδόχους ἀγορᾶς (δη-
 λονότι ἀναδεχομένους τὴν ἀγορὰν ἐμπο-
 ρευμάτων), εἰς παραγγελιοδόχους συναλ-
 λαγῆς (δηλονότι τοὺς ἀναδεχομένους τὴν
 διὰ λογαριασμὸν τοῦ παραγγελέως, ἔκδο-
 σιν, ἀποδοχὴν, λήψιν, παρουσίαν πρὸς
 ἀποδοχὴν, ὀπισθογράφησιν ἢ ἐξαργύρωσιν
 συναλλαγματικῶν), εἰς παραγγελιοδόχους
 ἀσφαλειῶν καὶ εἰς παραγγελιοδόχους με-
 τακομίσεως (τούτεστι τοὺς ἐν ἰδίῳ ὀφεί-
 ματι ἀλλὰ διὰ λογαριασμὸν τοῦ παραγ-
 γελέως συμφωνοῦντας μετ' ἀγωγιστῶν
 πρὸς μετακόμισιν ἐμπορευμάτων τοῦ πα-
 ραγγελέως). Καὶ οὐδὲν μὲν ἰδιαίτερον
 ὀρίζει ὁ Ἐμπ. νόμος περὶ τῶν καθηκόντων
 τῶν ἄλλων εἰδῶν τῶν παραγγελιοδόχων.
 πραγματεύεται δ' ὁμως εἰδικῶς περὶ τῶν
 παραγγελιοδόχων τῆς διὰ γῆς ἢ δι' ὕδα-
 τος μετακομίσεως. Κατὰ τὸν Ἐμπ. Νόμον
 ὁ παραγγελιοδόχος μετακομίσεως ὀφείλει
 νὰ καταγράψῃ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ
 τὴν δῆλωσιν τοῦ εἵδους καὶ τῆς ποσότη-
 τος τῶν ἐμπορευμάτων, ἔτι δὲ καὶ τὴν
 ἀξίαν αὐτῶν, γενομένης περὶ τούτου αἰ-
 τήσεως ('Εμπ. Ν. 96)· εὐθύνεται δὲ περὶ
 τῆς ἐντὸς τῆς ἐν τῷ ἀγωγιαστηρίῳ ἐγ-
 γράφῃ προθεσμίας ἀφίξεως τῶν ἐμπορευ-
 μάτων, πλὴν ἐὰν ἀκαταμάχητος δύνα-
 μὴς ἀπέτρεψεν αὐτὴν ('Εμπ. Ν. 97), ἐγ-
 γυᾶται ἐπ' ἴσης πρὸς τὸν ἀποστολὴν
 τῶν ἐμπορευμάτων περὶ τῶν πράξεων τοῦ
 ἀγωγιάτου, δύναται δ' ὁμως νὰ συνομολο-
 γηθῇ τὸ ἐναντίον, πλὴν ἐὰν ὁ παραγ-
 γελιοδόχος ᾔνοι συγχρόνως καὶ ἐργολάβος
 μετακομίσεως, ὅτε οὐδ' ἡ ἐναντία συνο-
 μολόγησις ἐπιτρέπεται ('Εμπ. Ν. 98).
 προσέτι δὲ καὶ περὶ τοῦ μεσολαβοῦντος
 (διαμέσου ἄλλως καλουμένου) παραγγελιο-
 δόχου, εἰς ὃν διευθύνει τὰ ἐμπορεύματα,
 διατηρῶν πᾶν κατ' αὐτοῦ ἀναγωγῆς δι-
 καίωμα, ἐκτὸς ἂν αὐτὸς ὁ ἀποστολὴν δι-
 ἐτάξεν ὀνομαστί αὐτὸν νὰ πεισυνθῇ πρὸς

αὐτὸν (Ἐμπ. Ν. 99). Σημειωτέον ὅτι τὰ ἐκτελούμενα ἅπασι τῆς ἀποθήκης τοῦ πωλητοῦ ἢ τοῦ ἀποστολέως ἐμπορεύματα ὀφείλουσιν. Ἐν δὲν συνεφωνήθη τὸ ἐναντίον, ὑπὸ κίνδυνον τοῦ κυρίου αὐτῶν, ἔχοντος δ' ὅπως δικαίωμα εἰς ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν μεταφορὰν αὐτῶν παραγγελιοδόχου (Ἐμπ. Ν. 100).

Ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ὅτι αἱ μεταξὺ τοῦ ἀποστολέως καὶ τοῦ ἀγωγιάτου ἢ αἱ μεταξὺ τοῦ ἀποστολέως, τοῦ παραγγελιοδόχου καὶ τοῦ ἀγωγιάτου συμβάσεις ἀποδεδειγνύονται συνήθως διὰ τοῦ καλουμένου ἀγωγιαστηρίου ἐγγράφου, περιέχοντος τὰ ὀνόματα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἀγωγιάτου, τοῦ τυχόν μεσολαβοῦντος παραγγελιοδόχου καὶ τοῦ παραλήπτου τῶν ἐμπορευμάτων τὸ εἶδος καὶ τὸ βάρος ἢ τὸ ποσὸν τῶν μετακομιστέων ἐμπορευμάτων καὶ τὸ τίμημα τοῦ ἀγωγίου. τὴν πρὸς μετακομιδὴν προθεσμίαν καὶ τὴν ἔνεκα τῆς βραχυπορίας ὀφειλομένην ἀποζημίωσιν, φέροντος δὲ ἐν τῷ περιθωρίῳ τὰ σημεῖα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν μετακομιστέων πραγμάτων. Ἀντιγράφεται δὲ τὸ ἀγωγιαστηρίον ὑπὸ τοῦ παραγγελιοδόχου ἐν βιβλίῳ ἡμερημίῳ καὶ μεμονογραφημένῳ ἄνευ κενῶν διαστημάτων καὶ κατὰ συνέχειαν (Ἐμπ. Ν. 101 καὶ 102).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραγραφὴ (praescriptio) καλεῖται ἡ διὰ τῆς κατὰ τὸν ὀρισμὸν ὑπὸ τοῦ νόμου χρόνον παρκελήσεως τῆς ἀσκήσεως δικαιώματός τινος ἐπερχομένη ἀπώλεια αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ παραγραφὴ τῆς ἀγωγῆς ἄρχεται, ἂφ' ἧς ὥρας κατατεθῇ δυνατὴ ἡ ἔγερσις τῆς ἀγωγῆς, ἥτοι ἡ γένεσις τῆς ἀγωγῆς εἶναι τὸ περιστατικὸν τὸ κινεῖν τὴν τῆς παραγραφῆς προθεσμίαν (Ν. 1 § 1 Κῶδ. (7, 40) Ν. 3 § 1 Κῶδ. (7, 59) γεννᾶται δὲ ἡ ἀγωγή ἅμα λαβόντων ὑπαρξιν τῶν κατὰ νόμον πρὸς ἔγερσιν αὐτῆς περιστατικῶν (Α. Π. 404 τοῦ 78, 272 τοῦ 93). Ὅθεν

ἀγωγῆς, πηγαζούσης ἐξ ἀπαιτήσεως μὴ ἀρτωμένης ἀπὸ αἰρέσεως ἢ προθεσμίας, ἡ παραγραφὴ ἄρχεται ἀπ' αὐτῆς τῆς συνομολογήσεως τῆς ἐννόμου ταύτης σχέσεως ἀγωγῆς δὲ, ἀρτωμένης ἀπὸ προθεσμίας, ἡ παραγραφὴ ἄρχεται ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας. Δηλονότι ἡ παραγραφὴ ἄρχεται ἂφ' οὗτοῦ τὸ δικαίωμα κατέστη ἀπαιτητὸν, ἔκτοτε ὑπολογιζομένου τοῦ χρόνου τῆς ἀρχίας πρὸς εὐρεσιν τοῦ χρόνου τῆς ἀποσβεσεως. Ὑπὸν δὲν κατὰ τὴν ἀνανέωσιν χρέους ὁ δανειστής ἀναδεχθῇ τὴν ὑπὸ ἄλλου καταβολὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐπιφυλάξει, ἔν μὴ πληρωθῇ, νάποταθῇ κατὰ τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου, ἡ παραγραφὴ τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς ἄρχεται ἂφ' ἧς ἡθελε καταβληθῇ ἡ ἀποτυχία τῆς τοῦ χρέους ἐξοφλήσεως ὑπὸ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου (Α. Π. 382 τοῦ 66). Τῆς δὲ περὶ κλήρου ἀγωγῆς, ἣτις ἀρμόζει μόνον κατὰ τοῦ ὡς κληρονόμου ἢ τοῦ ἄνευ εἰδικοῦ νόμου κατέχοντος, ὅθεν ἀπὸ τῆς τοιαύτης κατοχῆς τοῦ ἐναγομένου γεννᾶται, ἄρχεται ἡ παραγραφὴ ἀπὸ τῆς κατοχῆς ταύτης καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ κληρονομούμενου (Α. Π. 105 τοῦ 64). Ἐπὶ δὲ ἐταιρείας τῆς ἀγωγῆς κατὰ τοῦ προσβαλόντος τὰ ἐταιρικά δικαιώματα συνεταιρίου γεννωμένης, ἂφ' ἧς οὗτος ἰδιοποιήθη ἀποκλειστικῶς, τὸ ἐταιρικὸν πρᾶγμα ἢ τὰς ἐταιρικές ἀπαιτήσεις, ἄρχεται καὶ ἡ παραγραφὴ ἀπὸ τῆς ἰδιοποιήσεως ταύτης (Α. Π. 165 τοῦ 68). Ἐν δ' ὁ μὲν ἀγοραστής καταλάβῃ πλεόν τοῦ ὡς ἄλλου καθ' ὃ ἢ πωληθέντος ἀγροῦ, ὁ δὲ πωλητῆς δὲ, διεκδικήσῃ τὸ ἐπὶ πλεόν καταληφθὲν ἄλλ' ἀπαιτήσῃ τὸ τίμημα αὐτοῦ, ὁ μὲν ὀγοραστής μὴ καταβλὼν τὸ τίμημα δὲν κτᾶται τὴν κυριότητα τοῦ πωληθέντος, ἀλλ' ἡ κατὰ τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς περὶ καταβολῆς τοῦ τιμήματος ἀποσβεστικὴ παραγραφὴ τρέχει ἀπὸ τῆς γένεως αὐτῆς μὴ διεκδικουμένη ἐκ τῆς μὴ κτήσεως τῆς κυριότη-

τητος (Α. Π. 61 τοῦ 78). Ἐπὶ δὲ σιμ-
βάσεως περὶ ἀνταλλαγῆς οἰκοπέδου, ἡ
παραγραφή ἄρχεται ἀφ' ἧς καθωρίσθη-
σαν τὰ πρὸς ἀνταλλαγὴν οἰκόπεδα (Α.
Π. 123 τοῦ 90). Ἡ δὲ περὶ ἀποζημιώ-
σεως ἀγωγή τοῦ αἰτησαμένου νὰ ἀνα-
γνωρισθῇ κύριος τοῦ καταληφθέντος κτή-
ματος καὶ ἐπιδοθητικῶς ν' ἀποζημιωθῇ
διὰ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἄρχεται παραγρα-
φομένη ἀφ' ἧς ἀπερρίφθη ἡ διεκδικη-
τικὴ λόγῳ τῆς δημοσίας ἀνάγκης, διότι
ἀπὸ τῆς ἀπορρίψεως αὐτῆς ἐδύνατο μό-
νον ἐνεργῶς νὰ ἀσκήσῃ τὸ ἑαυτοῦ δι-
καιῶμα ὁ ἐνάγων, μετουσιωθέντος τοῦ
ὕφισταμένου ἔτι ἐμπραγμάτου αὐτοῦ δι-
καιώματος εἰς προσωπικὴν ἀπαίτησιν
(Α. Π. 73 τοῦ 93). — Τὸ δὲ δόγμα ὅτι
ἡ παραγραφή τρέχει καὶ πρὸ τῆς γεννή-
σεως τῆς ἀγωγῆς, ὁσάκις αὕτη ἐξήρτη-
ται ὅλως ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ δικαιοῦ-
χου, εἶναι ἐσφαλμένον, ὡς ἀντικείμενον
α') μὲν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων,
διότι, ἐν ὅσῳ δὲν ὑπάρχει στέρησις, οὐ-
δεμίαν ἔχει αἰτίαν ἢ ἀνάγκην ἀγωγῆς ὁ
εἰς ὃν ἀπόκειται ἡ ἔγερσις αὐτῆς, καὶ
β') εἰς τὸν νόμον 7 § 4 Κωδ. (17. 39),
καθ' ὃν ἡ παραγραφή ἀπαιτήσεως ὑπὸ
δυνητικῆν αἵρεσιν συνομολογηθείσης ἄρ-
χεται ἀπὸ τῆς πληρώσεως τῆς αἵρέσεως
καὶ οὐχὶ πρότερον, καὶ τὸν Ν. 9 § 3
(Πανδ. 13. 7), καθ' ὃν ἡ παραγραφή
τῆς ἀγωγῆς τοῦ ὀφειλέτου περὶ ἀποδό-
σεως τοῦ ἐνεχύρου ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐξο-
φλήσεως τοῦ χρέους, ἐν ᾧ ἐν ἀμφοτέ-
ροις τοῖς θέμασιν ἡ γέννησις τῆς ἀγω-
γῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ
ἔχοντος τὴν παραγραφομένην ἀγωγὴν
(Οἶκον. Ἀς. Δίκαιον § 66 σημ. 8. Sa-
vigny Syst. 4 σελ. 302. Unger § 120
σημ. 5. Ἀλλὰ διαφωνεῖ ἐν μέρει Winds-
cheid § 107 σημ. 9). "Ὅθεν γενομένης
συμφωνίας, ὅπως στηρίξῃ τις τὴν οἰκο-
δομὴν ἐπὶ τοῦ παραχωρηθέντος τοίχου,
ἡ παραγραφή ἄρχεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς συν-

ομολογήσεως αὐτῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐναν-
τιώσεως τοῦ ἀντιδίκου, ὁπότε ἐξέρχεται
ἡ ἐξουσιαστικὴ αὕτη αἵρεσις καὶ ὑπάρ-
χει στέρησις τοῦ δικαιώματος (Α. Π.
243 τοῦ 84). Κατὰ τὰ εἰρημένα ἐφ' ὅ-
σον ἀντίκειται εἰς τὴν ἀγωγὴν ἐνστα-
σις, ἧς ἔνεκεν ὁ ἐνάγων δὲν δύναται νὰ
ἐπιτύχῃ τοῦ ἑαυτοῦ σκοποῦ, δὲν τρέχει
παραγραφή. (Ν. 1 § 1 καὶ Ν. 3 καὶ
Ν. 7 § 4 Κωδ. (7. 40), Ν. 30 Κωδ.
(5. 12). "Ὅθεν δὲν τρέχει ἐφ' ὅσον νόμι-
μὸς τις ἀξίωσις δὲν δύναται νὰ πραγμα-
τοποιηθῇ ἔνεκα προθεσμίας ἐκ τοῦ νόμου
ἢ κατὰ σύμβασιν ἢ ἔνεκεν ἀναβλητικῆς
αἵρέσεως ἢ ἔνεκα καταστάσεως τινος
ἧτις πρέπει πρότερον νὰ παύσῃ ὑπάρ-
χουσα (Α. Π. 148 τοῦ 87).

Ἐπὶ νομικῶν σχέσεων, παραγουσῶν
διαδοχικὸς καὶ κατὰ δόσεις παροχάς,
(οἷον ἰσοθίων κληροδοτημάτων, ἐνιαυσίως
χορηγούμενων, μισθωμάτων ἢ τόκων πο-
λυετῶν μισθώσεων ἢ δανείων), τῶν μὲν
παροχῶν ἡ παραγραφή ἄρχεται ἀπὸ τῆς
ἡμέρας, καθ' ἣν ἐκάστη αὐτῶν ἔδει νὰ
καταβληθῇ, τῆς δ' ὅλης ἐννόμου σχέσεως
ἀπὸ τῆς τελευταίας καταβολῆς (Ν. 7 §
6 Κωδ. (7. 39). Ν. 26 πρ. Κωδ. (1.
32). Α. Π. 423 τοῦ 93, 62 τοῦ 80,
165 τοῦ 84). Σημειωτέον δ' ὅτι, παρα-
γραφομένης τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως (τοῦ
δανείου λ. χ.), συμπαράγραφονται καὶ αἱ
κατὰ προθεσμίας δόσεις, καὶ ἂν δὲν πα-
ρῇθην ὡς πρὸς αὐτάς ὁ πρὸς παραγραφήν
χρόνος (Α. Π. 62 τοῦ 80).

Παραγράφεται δὲ κατὰ μὲν τὸ ἑν-
μακρὸν δίκαιον (Ν. 3 Κωδ. (7. 39)
Ν. 5 Βασιλ. (50. 14) πᾶσα ἀγωγή
(προσωπικὴ ἢ πραγματικὴ) μετὰ τρια-
κονταετίας. "Ὅθεν καὶ ἡ κατὰ τοῦ δὴ-
μοσίου ἀγωγὴ, μηδεμίαν ποιούμενου τοῦ
νόμου ὡς πρὸς τοῦτο διάκρισιν (Α. Π.
109 τοῦ 58, 40 καὶ 283 τοῦ 75). Ἐπὶ
ἴσης ἢ ἔνεκεν ἀξιοποίνου πράξεω πολ-
τικῆς ἀγωγῆς μετὰ τριακονταετίας, ἀφ' ἧς

παρεδόχῃ τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα (Α. Π. 222 τοῦ 49). 'Επ' ἴσης ἡ περὶ ἀκυρώσεως τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς τὴν κατοχὴν κτήματος ἀγωγή (Α. Π. 198 τοῦ 68). 'Αλλ' αἱ ἐνστάσεις δὲν περικλείονται ἐντὸς ῥητοῦ χρόνου παραγραφῆς. 'Οθεν, καί περ τῆς περὶ εἰκονικότητος ἀγωγῆς παραγραφὴς ἐντὸς τετραετίας, ἡ περὶ εἰκονικότητος ἐνστάσις εἶναι διηνεκῆς κατὰ τὸν Ν. 5 § 6 Πανδ. (14. 4) καὶ Ν. 5 Κώδ. (8. 36). (Α. Π. 4 τοῦ 47). Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους αἱ πλεῖσται τῶν ἀγωγῶν παραγράφονται ἐντὸς πολλῷ βραχυτέρου χρονικοῦ διαστήματος καὶ μαλιστα κατὰ τὸν 'Ιταλικὸν Κώδικα (ἄρθρ. 2105 καὶ ἐπ.), οὗ αἱ διατάξεις ἀνεγράφησαν καὶ ἐν Σχ. 'Ελλην. Κώδικος.

'Η παραγραφή ἤρμεϊ (δηλονότι ἀνατέλλεται ἡ ἐναρξὶς ἢ ἡ πρόδος αὐτῆς), ὡς ἔνεκα κωλύματος νομικοῦ ἢ πραγματικοῦ ἀδυνατεῖ ὁ δικαιοῦχος νὰ ἐγείρῃ ἀγωγήν. 'Οθεν α') διαρκούσης τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ δικαιοῦχου (Ν. 3 § 1 Κώδ. (7. 39), Νεαρά x β' 24. Α. Π. 219 τοῦ 87, 143 τοῦ 86, καὶ ἐπὶ τῶν βραχυτέρων τῆς τριακονταετίας παραγραφῶν διαρκούσης τῆς ἀνηλικιότητος αὐτοῦ (Ν. 5 Κώδ. (2. 41) Α. Π. 319 τοῦ 98), β') διαρκούσης τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοῦ (Ν. 6 Κώδ. (7. 35), Ν. 19 καὶ 12 § 6 Πανδ. (49. 15) Α. Π. 1 τοῦ 48), γ') διαρκούσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ὡς πρὸς τὰ ἀπροσπόριστα χρημάτια, ὧν τὴν διοίκησιν ἔχει ὁ πατὴρ, (μὴ ὑποκείμενα δηλονότι εἰς παραγραφὴν διαρκούσης τῆς πατρικῆς ἐξουσίας) (Ν. 1 § 2 Κώδ. (7. 40), δ') κατὰ τὸν πρὸς διάσχεψιν τοῦ κληρονόμου χρόνον (Ν. 22 § 11 Κώδ. (6. 30), ε') διαρκούσης τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς διεκδικήσεως καταστάσεως ἔνεκα τῆς ἐντερίξεως ὀλικῷ ἄλλοτρίῳ (Ν. 24 Εἰσαγ. (2. 1) ('Αλλ' ἴδε Windseheid § 109 σημ. 2) ζ') ἐκραγέντος

πολέμου ἢ ἐνσκήψαντος ἐπιδημικοῦ νοσήματος, ἐξ οὗ κατέστη ἀδύνατος ἡ ἐγερσις τῆς ἀγωγῆς, καὶ ζ') καὶ ἔνεκα τῆς ἀγνοίας τοῦ δικαιοῦχου ἐπὶ τῶν εἰδικῶν βραχυπροθέσμων παραγραφῶν, οἷον ἐπὶ τῆς προθεσμίας τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου χορηγουμένης εἰς τὸν ἐπίτροπον εἰς αἰτήσιν τῆς ἀλλαγῆς αὐτοῦ (§ 16 Εἰσαγ. (1. 22), Ν. περὶ 'Επιτρ. ἄρθ. 46). 'Αλλ' ἡ φρενοβλάβεια ἀναστέλλει μὲν τὴν τριακονταετῇ παραγραφὴν κατὰ τὴν διάταξιν τῆς § 68 'Εξαβίβλου 'Αρμενοπούλου (Α' 3), δὲν ἀναστέλλει δ' ὅμως κατὰ τὸν Ν. 3 Κώδ. (17. 39), περιλαμβανόμενον καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, ὅθεν ἡ περὶ ἀναστολῆς ἐν 'Αρμενοπούλῳ διάταξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα (Α. Π. 276 τοῦ 75). 'Επ' ἴσης δὲν ἀναστέλλει ἡ δύναμις καταδίκης νόμιμος ἀπαγορεύσεως τοῦ καταδικασθέντος, ὡς δυναμένου νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀντιπροσώπου (Α. Π. 224 τοῦ 87).

'Η παραγραφή διακόπτεται (δηλονότι ματαιοῦται ὁ διαδραμὼν χρόνος αὐτῆς) 1) διὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐγέρσεως τῆς ἀγωγῆς (Ν. 147 Κώδ. (7. 21), Ν. 541 Κώδ. (2. 56), Πολ. Δικ. 157), καὶ ἂν αὕτη ἡγέρθῃ ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἰσχύῃ, ἐὰν ἀπορριφθῇ ἡ προηγουμένη (Α. Π. 254 τοῦ 78). 'Αλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλ. Κώδ. ἄρθρ. 2246, 'Ιταλ. Κώδ. 2125 καὶ Σχ. 'Ελλ. Κώδ. 812) διακρίπτει τὴν παραγραφὴν καὶ ἡ ἐνώπιον ἀρμοδίου δικαστοῦ ἀγωγή. 'Επεὶ δὲ διὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, ἂν ἐπακολουθήσῃ αὐτῇ κατάσχεσις ἢ προσωπικὴ κράτησις (Πολ. Δικ. 864), ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τῆς διεκχωγῆς συντηρητικῆς ἀποδείξεως πρὸς τῆς ἐγέρσεως ἀγωγῆς (Α. Π. 324 τοῦ 75), 'Ανατρέπει δὲ τὴν ἐπελθοῦσαν διακοπὴν τῆς παραγραφῆς ἡ ἀπόρριψις τῆς ἀγωγῆς ἢ ἡ κατάργησις τῆς δίκης (Πολ. Δικ. 157), 2) διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου

ἀναγνωρίσας τοῦ παραγραφομένου δικαιο-
 ώματος (Α. Π. 29 τοῦ 110 τοῦ 59). γίνε-
 ται δ' αὕτη διὰ τῆς ἐκδόσεως νέου χρεω-
 στικού ἐγγράφου (Ν. 7 § 5 Κωδ. (7. 39),
 διὰ τῆς καταβολῆς τόκων (Ν. 8 § 4 Κωδ.
 (7. 39) Α. Π. 1:0 τοῦ 59), διὰ τῆς
 καταβολῆς μέρους τινός τοῦ χρέους (Ν.
 5 Κωδ. (8. 40) Α. Π. 29 τοῦ 59),
 διὰ τῆς δόσεως προθεσμίας, ἐπιφερούσης
 ἀνανέωσιν τῆς ἐνοχῆς (§ 3 Εἰσηγ. 3.
 29, Ν. 5 Πανδ. (46 2). 3) Διὰ τῆς
 ἐπιφύλαξης ὡς ὅτις ἐνεκεν ἀπουσίας,
 ἀνυπόστατος, παραφροσύνης ἢ μεγάλης
 κοινωνικῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἐνακτέου, κοι-
 λυεταί ὁ δικαιούχος νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν
 (Ν. 2, Κωδ. (7. 40). Ἀλλὰ τανῦν λόγῳ
 μὲν ἀπουσίας ἢ ὑπεροχῆς δὲν ἐπέρχεται
 κώλυμα, λόγῳ δὲ ἀνυπόστατος ἢ παρα-
 φροσύνης ἢ ἐπιφύλαξης δύναται νὰ χρησι-
 μεύσῃ, ἐὰν ὑπάρχῃ ἑλλειψὶς ἐπιτρόπου,
 δὲν ἐπαρκεῖ δὲ ὁ παραλειπόμενος τῆς πα-
 ραγραφῆς χρόνος εἰς διορισμὸν τοιοῦτου.
 Συνίσταται δ' ἡ ἐπιφύλαξις εἰς τὴν πρὸ
 τῆς συμπληρώσεως τῆς παραγραφῆς κα-
 τὰ τρόπον ἐπίσημον δηλώσιν τοῦ κωλυο-
 μένου δικαιούχου ὅτι θέλει νὰ διατηρήσῃ
 τὰ δικαιώματα αὐτοῦ· οὐδαμῶς δ' ἀναγκά-
 ζον νὰ μνημονεύηται ἐν αὐτῇ ἡ εὐλο-
 γος αἰτία, δι' ἣν ὁ ἐπιφυλασσόμενος δὲν
 δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ
 (Α. Π. 66 τοῦ 65, 165 τοῦ 67). Ση-
 μειωτέον ὅτι δὲν διακόπτεται τὴν παραγρα-
 φὴν τῆς ἀπαιτήσεως ἡ ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως
 γενομένη γνωστοποίησις τῆς γενομένης
 ἐκχωρήσεως, ὡς πρὸς μεταξὺ τρίτων
 (Α. Π. 83 τοῦ 70). Ἡ δὲ αἴτησις θερα-
 πείας δὲν διακόπτει μὲν τὴν παραγρα-
 φὴν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀναστέλλει αὐτήν,
 ἐὰν ἐπιδοῦνται τὰ ἀσ. τελευταίας ἐξ ἐβδο-
 μάδας κατὰ τὸν κανόνα *impossibilium
 nulla est obligatio* (Α. Π. 176 τοῦ 67,
 277 τοῦ 72, 154 καὶ 180 τοῦ 73, 50
 καὶ 233 τοῦ 74, 141 καὶ 189 τοῦ 79
 κτλ). Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 199 τοῦ

71 τοῦ Α. Π. αἱ ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς
 αἰτήσεως θεραπείας ἐξ ἐβδομάδας δὲν ἐπι-
 νοι ὑπολογιστέαι εἰς τὴν πενταετίαν
 τρὸς συμπλήρωσιν τοῦ τῆς παραγραφῆς
 χρόνου τοῦ νόμου περὶ δημοσίου λογιστι-
 κοῦ, ὅποτεδήποτε καὶ ὅν ἐγένετο ἡ αἰ-
 τήσις (ἐν ἀρχῇ, ἐν τῷ μέσῳ ἢ ἐν τῷ
 ἑσπέρῳ τῆς πενταετίας). Καταδήλως δὲ ὁ
 πλατὺ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἀναφορὰ πρὸς
 ἰκανοποίησεως τοῦ ἐνάγοντος δὲν δια-
 κόπτουσι τὴν παραγραφὴν (Α. Π. 318
 τοῦ 81).

Σημειωτέον ὅτι τῆς παραγραφῆς ἐν-
 ναγομένης εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον, ἀπα-
 γορεύεται ἡ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ συν-
 ἀλλάγματος παραίτησις ἢ δ' ἀπαγόρευσις
 αὕτη δὲν ἐπιδέχεται μεταβολὴν διὰ
 δικωτικῆς συμφωνίας (Ν. 38 Πανδ. (2.
 14), Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1396). ἄρα οὐδὲ
 δι' ἐμπορικῆς συνηθείας (Α. Π. 179
 τοῦ 62).

Προτείνεται δ' ἡ τῆς παραγραφῆς ἐν-
 στασις ἐν γένει κατὰ τὴν πρώτην τὸν βρα-
 χύτερον ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν ἐπὶ
 ποινῇ ἀπαρδέκτου (Πολ. Δικ. 380.
 160 καὶ 170 ἐν συνδ. πρὸς 380. 582.
 Α. Π. 92 τοῦ 58, 467 τοῦ 66, 359 τοῦ
 67, 243 καὶ 308 τοῦ 83, 72 τοῦ 88).
 Ἄρα καὶ ἡ τῆς ἀπὸ τοῦ λογιστικοῦ νό-
 μου πηγαζούσης πενταετοῦς παραγραφῆς
 (Α. Π. 148 τοῦ 78, 30 καὶ 105 τοῦ
 87). Ἐκ τούτου ἐπεται ὅτι καὶ ὁ δικα-
 στής δὲν δύναται ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ ἀ-
 ναπληρώσῃ τὴν μὴ προταθεῖσαν παρα-
 γραφὴν (Πολ. Δικ. 160 καὶ 170 ἐν
 συνδ. πρὸς 582 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1398).

Σημειωτέον ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα πα-
 ραγραφῆς ὑπὸ τὴν ἐκτενεστέραν τῆς λέ-
 ξεως ἔννοια περιλαμβάνεται οὐχὶ μό-
 νον ἡ περὶ ἧς τὸ παρὸν 380ον παρα-
 γραφὴ ἔστι ἡ παραγραφὴ τῶν ἀγω-
 γῶν, εἰδικώτερον καλούμενη ἀποσπαι-
 στικὴ παραγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ χρησιμεύου-
 σία ἡ χρησιδεσποτεία, (καλούμενη οὐχὶ

ήσαν κτητική παραγραφή. (*Ιδε Χρησι-
κτησία). Καί υπάρχουν μὲν βεβαίως κα-
νόνες τινὲς κοινοὶ χρησικτησίας καὶ πα-
ραγραφῆς, ἀλλ' ἄλλη ἢ θάσις τῆς μιᾶς
καὶ ἄλλη ἢ τῆς ἄλλης. Ἡ μὲν παρα-
γραφή τῶν ἀγωγῶν ἀνάγεται εἰς τοὺς
τρόπους ἀποσθέσεως τῶν ἐνοχῶν, ἡ δὲ
χρησικτησία εἰς τοὺς τρόπους κτήσεως
τῆς κυριότητος. Ἄγαν δὲ ὁρθῶς τὸ ἡμέ-
τερον σχῆδιον Ἀστικοῦ Κώδικος περὶ τὴν
χρησικτησίας πραγματεύεται ἐν τῷ περὶ
κτημάτων βιβλίῳ, περὶ δὲ παραγραφῆς
ἐν τῷ περὶ ἐνοχῶν.

Θ. Ν. Φλογάτης

Παραγραφή (Ἐμπ. Δ.). Περί
τοῦ ἄρθρου 430 τοῦ ἐμπ. νόμου, ὁρίζοντος
ὅτι ὁ πλοίαρχος δὲν δύναται νὰ γίνῃ κύ-
ριος τοῦ πλοίου διὰ τῆς παραγραφῆς
πραγματευόμεθα ἐν τῇ λέξει «Πλοῖον».

Περὶ δὲ τοῦ ἄρθρου 431, καθ' ὃ ἡ περὶ
ἐγκαταλείψεως ἀγωγή παραγράφεται ἐν-
τός τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 373 ὀριζομένων
προθεσμιῶν, ἐγένετο λόγος ἐν τῇ λέξει
«ἐγκαταλείψας».

Τὸ δὲ ἄρθρον 432, ἀφορῶν εἰς τὴν
παραγραφήν τῶν ἐκ ναυτοδανειστικῶν καὶ
ἀσφαλιστικῶν συμβολαίων ἀγωγῶν, ἔχει
ὡς εἴης: «Πᾶσα ἀγωγή, πηγάζουσα ἐκ
ναυτικοῦ ἢ ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου,
παραγράφεται μετὰ πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς
χρονολογίας τοῦ συμβολαίου». Καὶ ἐν
πρώτοις παρατηρητέον ὅτι ἡ φράσις
«ναυτικοῦ συμβολαίου» δὲν εἶναι ἀκρι-
βής. Τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει ναυ-
τοδανειστικοῦ συμβολαίου. Περὶ τού-
του ἐπομένως τοῦ συμβολαίου καὶ τοῦ
ἀσφαλιστικοῦ πρόκειται ἐν τῷ ἄρθρῳ 432,
οὐχὶ δὲ περὶ παντός ναυτικοῦ συμβο-
λαίου, περὶ πάσης δηλονότι ἀγωγῆς πη-
γαζούσης ἐκ ναυτικοῦ συμβολαίου. Ἡ
πενταετής παραγραφή τῶν ναυτοδανει-
στικῶν συμβολαίων ἀρχομένη ἀπὸ τῆς
χρονολογίας τῆς συντάξεως τοῦ συμβο-
λαίου, τρέχει καὶ κατὰ τῶν ἀνηλικίων

καὶ ἀπηγορευμένων, ὡς ἀπεφάνετο καὶ
ὁ Ἀρειος Πάγος (63 τοῦ 1869).

Δὲν δύναται διὰ συμβολαίου νὰ ἰσχυρῇ
μακροτέρα τῆς πενταετοῦς ἡ τῆς παρα-
γραφῆς προθεσμία, δύναται δ' ὅμως νὰ ὀρι-
σθῇ βραχυτέρα. Ἀνανεούμενου τοῦ ναυ-
τοδανείου, ἡ παραγραφή ἄρχεται ἀπὸ
τῆς χρονολογίας τῆς ἀνανέωσης. Οὐδέ-
ποτε δὲ ἐπιτρέπεται κατὰ τὴν κρατοῦσαν
γνώμην νὰ ἐπιβληθῇ ὅρκος τῷ ἐπικαλου-
μένῳ τὴν παραγραφήν, μὴ ἐφαρμοζομέ-
νης ἐνταῦθα τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου
189 ἐμπ. νόμου, τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὰς
συναλλαγματικές. Οὕτως ἀπεφάνετο καὶ
ὁ Ἀρειος Πάγος (312 τοῦ 1862). Δὲν
ἐφαρμόζεται ὡσαύτως τὸ ἄρθρον 184 καὶ
ὁ δόκιμος τὸ ναυτοδανειστικὸν συμβόλαιον
εἶναι ἐκδοδεόμενον εἰς διαταγήν.

Κατὰ τὸν Ἀρειον Πάγον (222 τοῦ
1873) ἡ πενταετής παραγραφή ἐφαρμό-
ζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀνευ προθεσμίας συνο-
μολογηθέντων δανείων.

Ἀλλὰ τὸ δάνειον, τὸ μὴ ἔχον τοὺς χα-
ρακτήρας ναυτοδανείου, ὑπόκειται εἰς τὴν
τριακονταετῇ παραγραφήν.

Ὡς πρὸς τὴν προκειμένην παραγρα-
φήν ἐφαρμόζεται ὁ νόμος τοῦ τόπου τῆς
συντάξεως τοῦ ναυτοδανειστικοῦ συμβο-
λαίου κατὰ τὴν κρατοῦσαν γνώμην. Ὁρ-
θότερα δ' ὅμως καθ' ἡμᾶς εἶναι ἡ γνώμη
τῶν παραδεχομένων καὶ ὡς πρὸς τὴν πα-
ραγραφήν καὶ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ ἐκ τοῦ
συμβολαίου πηγάζοντα δίκαια τὸν νόμον
τῆς σημαίας τοῦ πλοίου.

Ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰ ἀσφαλιστι-
κὰ συμβόλαια ἡ πενταετής παραγραφή
ἀντιτάσσεται εἰς τε τὴν ἀγωγήν περὶ κα-
ταβολῆς τοῦ ἀσφαλιστροῦ, καὶ εἰς τὴν
περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκὸν ἀναστροφῆς
τοῦ συναλλάγματος, ἀκυρώσεως αὐτοῦ κτλ.

Ὁ Ἀρειος Πάγος (11 τοῦ 1885) κατὰ
πλειονοψηφίαν μὲν παρεδέξατο ὅτι ἡ
περὶ τῆς ἀσφαλισθείσης ποσότητος ἀγωγή
υπόκειται εἰς τὴν πενταετῇ παραγραφήν,

κατὰ μειονοψηφίαν δὲ ὅτι τοῦ ἄρθρου 431 κανονίσαντος τὴν τῆς περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγῆς παραγραφὴν, ἢ παρέπεται ἢ περὶ ἀποτίσεως τῆς ἀσφαλισθείσης ποσότητος ἀγωγῇ, δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Τέλος ἡ πενταετής παραγραφὴ ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰς ἐκ τῶν ἀμοιβαίων θαλασσιῶν ἀσφαλειῶν πηγαζούσας ἀγωγὰς καὶ εἰδικώτερον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις περὶ ἀποτίσεως ὀφειλομένων συνεισφορῶν ὡς καὶ εἰς τὰς ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀντασφαλείας πηγαζούσας ἀγωγὰς.

Τὸ δὲ ἄρθρον 433 καθιεροῦ ἐνιαύσιον παραγραφὴν εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας ἀγωγὰς. 1) Τὴν περὶ ἀποτίσεως ναύλου καὶ μισθῶν τοῦ πλοιάρχου καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ταξειδίου. 2) Τὴν περὶ ἀποτίσεως τροφίμων δοθέντων εἰς τοὺς ναῦτας κατὰ διαταγὴν τοῦ πλοιάρχου, ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς ἀπὸ τῆς παραδόσεως. 3) Τὴν περὶ ἀποτίσεως τῶν προμηθευθέντων ὑλικῶν πρὸς ναυπηγίαν, ἐξάρτισιν καὶ ἐφοπλισμὸν τοῦ πλοίου, ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς μετὰ τὴν χορήγησιν τῶν προμηθειῶν. 4) Τὴν περὶ ἀποτίσεως μισθῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ὑπὸ τούτων ἀπεργασθέντων πραγμάτων, ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν πραγμάτων τούτων. 5) Πάσαν περὶ παραδόσεως πραγματειῶν ἀπαίτησιν ἀρχομένης τῆς παραγραφῆς ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ πλοίου.

Τὴν ἔνστασιν τῆς παραγραφῆς τῆς περὶ ναύλου ἀγωγῆς ἀντιτάσσει ὁ ὀφειλέτης κατὰ παντὸς δικαιουμένου νὰ ἀπαιτήσῃ αὐτόν. Δὲν δύναται δὲ νὰ ἀντιταχθῇ ἡ μονοετής παραγραφὴ εἰς ἄλλας ἀπαιτήσεις τοῦ ναυλοῦντος κατὰ τοῦ ναυλωτοῦ πηγαζούσας ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς ναυλώσεως, διότι ἡ προκειμένη διάταξις, οὕσα τοῦ στενοῦ δικαίου, δὲν

ἐφαρμόζεται κατ' ἀναλογίαν. Ἐφαρμόζεται δ' ὅμως εἰς τὰς λόγῳ ὑπερμονῆς (σταλίας) ἢ ἀνθυπερμονῆς (κοντρασταλίας) ἀγωγὰς, ἅτε τῶν τοιούτων ἀπαιτήσεων θεωρουμένων ὡς προσαυξήματος τοῦ ναύλου. Πρὸς ἑναρξιν δὲ τῆς παραγραφῆς θεωρεῖται λῆξαν τὸ ταξίδιον ἀφ' ἧς καταπλεῦσαν πλοῖον ἐκφορτωθῇ ἢ ἀφ' ἧς διεκότη τὸ ταξίδιον ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ γ' ἐδαφ. τοῦ ἄρθρου 288. καθ' ἣν λύεται τὸ τῆς ναυλώσεως συνάλλαγμα πρὶν ἢ ἐκπλεύσῃ τὸ πλοῖον.

Ὡς πρὸς τοὺς μισθοὺς τοῦ πλοιάρχου καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος ἡ ἐνιαυσία παραγραφὴ ἐφαρμόζεται καθ' οἷον ὅποτε τρόπον καὶ ἂν ἢ συνωμολογημένη ἢ μίσθωσις. Ἀντιτάσσει δὲ τὴν παραγραφὴν πᾶς ὀφειλέτης κατὰ τὰς τῶν ναυτῶν καὶ τῶν νομίμων αὐτῶν κληρονόμων καὶ ἀνηλικῶν ὄντων, ὡς εἴρηται καὶ περὶ τῆς πενταετοῦς παραγραφῆς. Ἡ ἔνστασις τῆς παραγραφῆς ἀντιτάσσεται καὶ κατὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἐπανόδου τῶν ναυτῶν, ἢ τῶν τῆς νοσηλείας, ἅτε συναφῶν τῇ περὶ μισθῶν ἀγωγῇ.

Ἀπολεσθέντος τοῦ πλοίου, ἡ ἐνιαυσία παραγραφὴ λογίζεται ἀρχομένη ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους γνωστοποιήσεως τοῦ γεγονότος, ἀφ' ἧς δύναται νὰ ἀσκήσῃ τὰς ἰδίας ἀγωγὰς.

Ὡς πρὸς τὸ ἀντίτιμον τῶν χορηγηθέντων τοῖς ναῦταις τροφίμων παρατηρεῖται ὅτι ὑπόκειται εἰς τὴν ἐνιαύσιον παραγραφὴν ἡ ἀγωγὴ, ὅσας ἐχορηγήθησαν τὰ τρόφιμα τῇ διαταγῇ τοῦ πλοιάρχου· δι' ὅσα δὲ αὐτοβούλως ἐπρομηθεύθησαν οἱ ναῦται δι' ἴδιον λογαριασμόν, ἡ κατ' αὐτῶν ἀγωγὴ διέπεται ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ἀρχεται δὲ ἡ προθεσμία τῆς προκειμένης ἐνιαυσίας παραγραφῆς οὐχὶ ἀπὸ τῆς τμηματικῆς καθ' ἡμέραν χορηγίας τῶν τροφίμων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὁριστικῆς

παύσεως τῆς χορηγίας αὐτῶν, ἥτοι ἀπὸ τῆς τελευταίας ἡμέρας.

Ὡς πρὸς τὰς ἀγωγὰς τῶν προμηθευτῶν τῶν ὑλικῶν τῆς ναυπηγήσεως ἡ ἐνικυρία παραγραφή ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰς μεταξὺ τῶν προμηθευτῶν καὶ τοῦ πλοιοκτήτου σχέσεις, οὐχὶ καὶ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν προμηθευτῶν καὶ τῶν πωλητῶν τῶν ὑλικῶν τούτων, εἰς ἃς ἐφαρμόζονται αἱ γενικαὶ διατάξεις περὶ παραγραφῆς. Παρητηρητέον μάλιστα, ὅτι ἡ πώλησις τῶν ὑλικῶν τούτων ὡς πρὸς τοὺς τελευταίους, μὴ ὄντας ἐμπόρους, δὲν ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐμπορικὴν.

Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐργασαμένους εἰς τὴν ναυπηγήσιν ἡ ἐνιαυσία παραγραφή ἐφαρμόζεται καθ' οἷονδῆποτε τρόπον καὶ ἀνίσταται ἡ μίσθωσις τῆς ἐργασίας. Πρόκειται δὲ καὶ ἐνταῦθα περὶ τῶν μεταξὺ τῶν ἐργατῶν καὶ τοῦ πλοιοκτήτου σχέσεων, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῶν ἀγωγῶν τῶν ἐργατῶν κατὰ τοῦ ἐργολάβου ἢ τοῦ ναυπηγοῦ ὑποκειμένων εἰς τὴν τοῦ κοινῶν δικαίου παραγραφήν.

Ἀρχεται δὲ ἡ προκειμένη παραγραφή ὡς πρὸς μὲν τοὺς προμηθευτὰς ἀπὸ τῆς τελευταίας προθεσμίας τῆς ἀποτίσεως τῶν ἐργασιμῶν, ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐργασαμένους εἰς τὴν ναυπηγήσιν, ἐὰν μὲν τὸ ἔργον ἐδόθη κατ' ἀποκοπὴν ἢ καθ' ἑκαστον ἔργον, ἀπὸ τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἔργου, προκειμένου δὲ περὶ ἡμερομισθίων, ἀφ' ὧς ταῦτα κατέστησαν ἀπαιτητά.

Τέλος ὡς πρὸς τὰς ἀγωγὰς περὶ παρῶσεως τῶν ἐμπορευμάτων ἡ ἐνιαυσία παραγραφή ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ πλοίου εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἢ ἀπολειφθέντος τούτου ἀφ' ἧς ἐγένετο γνωστὸν τὸ γινώσκον τοῖς ἐνδιαφερομένοις. Πρόκειται δὲ πάντοτε περὶ τῶν ἐμπορευμάτων καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ πλοίου, ὅπερ ἐνδέχεται νὰ ἀντικατασταθῇ κατὰ τὸ ταξιδίδιον δι' ἐτέρου. Λήξαντος δὲ τοῦ ταξιδιῶντος εἰς ἑτέρον ἢ τὸν τοῦ προορισμοῦ λιμένα ἐξ οἷου-

δήποτε λόγου, δὲν θεωρεῖται λῆξαν τὸ ταξιδίδιον, καὶ ἐπομένως οὐδ' ἀρξάμενη ἡ ἐνιαυσία παραγραφή. Ἡ σύστασις τῆς παραγραφῆς ἀντιτάσσεται ὑπὸ τοῦ πλοιοκτήτου ἢ τοῦ πλοιοάρχου κατὰ τοῦ φορτωτοῦ ἢ τοῦ παραλήπτου, εἴτε ὑπεγράφη εἴτε μὴ φορτωτικόν.

Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 434, ἐφαρμοζόμενον εἰς ἀπάσας τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις, δὲν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ παραγραφή, ἐὰν παρεμπέσῃ ἔγγραφον χρεωστικόν, εἴτε ἐπίσημον εἴτε ἰδιόγραφον, λογαριασμός ἐγχεκριμένος, ἢ κλῆσις δικαστικῆ.

Κατὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον (81 τοῦ 1851) τὸ ἄρθρον 434 νοεῖ ὅτι αἱ τοχὸν μετὰ τὴν παρέμπτωσιν ἐγγράφου χρεωστικοῦ ἢ κλῆσεως δικαστικῆς γενόμεναι ἀγωγαὶ δὲν ὑπόκεινται πλέον εἰς τὰς ἀνωτέρω συντόμους παραγραφάς, ἀλλ' εἰς τὴν τριακονταετῇ. Ἐναντία δ' ὁμοῦς εἶναι ἡ 262 τοῦ 1866 τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀπόφασις δεχομένη ὅτι διακοπεῖσα ἡ ἐνιαυσία παραγραφή ἀρχεται ἐκ νέου ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ παρεμπεσόντος ἐγγράφου. Τὸ δὲ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (19 Μαρτίου 1887) ἐδέξατο ὅτι ἡ ἀναγνώρισις (ἄρα οὐχὶ καὶ ἡ δικαστικὴ κλῆσις), παρεμπίπτουσα πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐνιαυσίου παραγραφῆς, δὲν ἐπιφέρει μόνον τὴν διακοπὴν, καθισταμένη σημεῖον ἐνάρξεως νέας παραγραφῆς, ἀλλὰ καὶ κωλύει ἐφεξῆς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐνιαυσίου παραγραφῆς, μὴ παραγραφόμενου ἐφεξῆς τοῦ χρόνου ἢ μετὰ τριακονταετίαν.

Προκειμένου περὶ ναυτοδανείου ὁ Ἀρειὸς Πάγος (310 τοῦ 1855) ἀπεφάνετο ὅτι τὸ ἄρθρον 434 δὲν ἀπαρτίζει τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς διακόπτεται ἡ παραγραφή, ἀλλὰ τὰς μεθ' ἃς αἱ γενόμεναι ἀγωγαὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν πενταετῇ παραγραφήν. Ὅθεν πάντα τὰ πρὸς διακοπὴν μέσα εἶναι δεκτὰ καὶ κρίνονται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου.

Οὕτω καὶ κατὰ τὴν 145 τοῦ 1875 ἀποφασιν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου διὰ τῆς κοινοποιήσεως ἀντιγράφου ἐξ ἀπογράφου τοῦ βανειστικοῦ συμβολαίου μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν διακόπτεται ἡ παραγραφή τοῦ ναυτοδανείου.

Τέλος κατὰ τὴν γαλλικὴν νομολογίαν καὶ τὴν τοῦ ἡμετέρου Ἀρείου Πάγου (28 τοῦ 1851, 285 τοῦ 1858), ἐὰν τὸ δάνειον ἀποδεικνύηται διὰ λογαριασμῶν ἢ δι' ἄλλης ἀναγνωρίσεως, δύναται νὰ ἀντιταχθῇ μόνη ἡ τριακονταετῆς παραγραφή.

Οἱ αὐτοὶ περίπου κανόνες ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς ἀσφαλείας. "Ορα δὲ εἰδικώτερον περὶ ἀσφαλειῶν Ναυτ. Ἑμπ. Δίκ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § § 761 καὶ 774.

Π. Χρυσανθόπουλος

Παραγραφή (Ποινικὸν δίκαιον).

Ὡς ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ, καὶ ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἐμποδίζεται διὰ τῆς παραγραφῆς μετὰ τὴν πάροδον τοῦ νενομοθετημένου χρόνου ἡ ἐκδίκασις τῶν ὑποθέσεων, ἃς ἄλλως ἤθελεν εἶναι ἀρμοδίᾳ καὶ ὤφειλε νὰ δικάσῃ ἡ Πολιτεία διὰ τῆς νενομισμένης δικαστικῆς ἐξουσίας. Οὐ μόνον διὰ τῆς παρόδου πολλῶν ἐτῶν ἐξαφανίζονται παντελῶς ἢ ἐν μέρει τὰ εἰς αὐτὴν κατηγορία ἢ ἡ ὑπεράσπισις δύναται νὰ στηριχθῇ μέσα ἀποδείξεως, διότι ἔνθεν μὲν συμβαίνουσιν ἀναγκαιῶς ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ θάνατοι ἀναγκαιοτάτων ἢ χρησιμωτάτων μαρτύρων, ἔνθεν δὲ ἀμυδροτάτη καὶ ἐνίοτε παντελῶς συγκεχυμένη ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν περισφωσμένων μαρτύρων ἡ μνήμη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὸ τὸ κατὰ τοῦ ἀδικήματος αἰσθηματικὴ κοινωνικῆς ἀγανακτήσεως καθίσταται αἶτονον διὰ τοῦ χρόνου ἢ καὶ παντελῶς ἐλλείπει, ὅθεν ἡ δίκη καὶ καταδίκη ἐπερχομένη ἤθελεν ἐπιφέρει πολλάκις καὶ συμπάθειαν εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐπὶ ζημίᾳ τῆς κοινωνίας.

Καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, καὶ πάντες οἱ κατὰ τὸν παρόντα αἰὶν συνταχθέντες λοιποὶ ποινικοὶ νόμοι, καθ' ἑρμῆσει τὴν παραγραφήν τῶν ἀξιοποιήτων πράξεων, ἀλλ' ἐν ταῖς λεπτομερείαις ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν τινες διαφοραὶ. Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον (ἄρθρ. 119 καὶ 120) πρὸς παραγραφήν ἀπαιτεῖται 1) νὰ παρέλθῃ δεκαετία μὲν ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς πράξεως ἐπὶ τῶν αὐτῶν παγγέλτως καταδικωμένων κακούργημάτων, καὶ διετία ἐπὶ τῶν κατ' ἐγκλησιν καταδικωμένων κακούργημάτων, πενταετία δὲ ἐπὶ τῶν αὐτεπαγγέλτως καταδικωμένων πλημμελημάτων καὶ διετία ἐπὶ τῶν κατ' ἐρήμην καταδικωμένων πλημμελημάτων, ἔτος δὲ ἐπὶ τῶν πταισμάτων, γίνεται δὲ ὁ ὑπολογισμὸς τῆς προθεσμίας ταύτης ἀπὸ ἡμέρας καὶ ἡμέραν, ὅθεν ἡ λήξις τῆς πρὸς παραγραφήν προθεσμίας συμπίπτει πρὸς τὴν λήξιν τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς νομίμου προθεσμίας, λογιζομένης δηλονότι εἰς τὴν προθεσμίαν καὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκτελέσεως, 2) νὰ μὴ διαπραχθῇ νέα τις ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἀξιόποινος πράξις (κακούργημα ἢ πλημμέλημα) (βεβαιωθείσα διὰ καταδικαστικῆς ἀποφάσεως) ἐν τῷ διαστήματι καὶ ὁ ἐπέρχεται παραγραφή. Ἀλλὰ διακόπτεται ἡ ἀρξαμένη παραγραφή (ἄρθρ. 121) διὰ πάσης νομίμου (ἢτοι κατὰ τοὺς ἀναγεγραμμένους τύπους καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εἰς τὸν ἐνεργοῦντα ἀνακριτικὸν ὑπάλληλον προσήκουσας δικαιοδοσίας) ἀνακριτικῆς πράξεως, δηλονότι πάσης κατὰ τὸ στάδιον τῆς προδικασίας ἐνεργομένης νομίμου πράξεως πρὸς βεβαίωσιν τῆς διαπράξεως τῆς ἀξιοποιήτου πράξεως, πρὸς συλλογὴν τῶν ἀναγκαιῶν ἐνδείξεων καὶ ἀποδείξεων εἰς ὑποστήριξιν τῆς κατηγορίας, πρὸς προσαγωγὴν τοῦ κατηγορουμένου ἐνώπιον τῶν ἀνακριτικῶν ἄρχων ἢ τῶν δικαστηρίων, ὅθεν διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ

κατηγορουμένου καὶ τῶν μαρτύρων, διὰ τῆς αὐτοψίας, διὰ τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης, διὰ τῆς συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως τοῦ κατηγορουμένου, διὰ τῆς ἐκδόσεως κατασχετηρίου, διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν Ἐφετῶν, ὡς καὶ τῆς διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας κλήσεως ἢ μετὰ τὴν ἐκδοσιν παραπεμπτικοῦ βουλεύματος κλητεῦσεως τοῦ κατηγορουμένου ὅπως ἐμφανισθῇ εἰς τὸ ἀκροατήριον.

Ὁ δικαστὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετάσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος ἂν ἐπῆλθε παραγραφὴ. ἔστω καὶ ἂν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐπικαλεῖται αὐτὴν ἢ καὶ δηλοῖ ὅτι παραιτεῖται τὸ εὐεργέτημα αὐτῆς (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 5). "Ὅθεν δύναται νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης καὶ μετ' αὐτὴν ἔτι τὴν περὶ ἐνοχῆς ἀπόφασιν (Ἀρείου Πάγου ποινικαὶ ἀποφάσεις 9 τοῦ 51 καὶ 67 τοῦ 56, 114 τοῦ 75). Ἄλλ' εἶναι ἄσχετος ἡ παραγραφὴ τῆς ἀξιοποίνου πράξεως ὡς τοιαύτης πρὸς τὴν ἀξιοποίνον πράξιν, ὡς παραγωγὸν πολιτικῆς ἀγωγῆς. Ἡ παραγραφὴ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς διέπεται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου.

Σημειωτέον ὅτι πλὴν τῆς παραγραφῆς τοῦ ἀδικήματος, περὶ ἧς διελέθομεν μέχρι τοῦδε, τὸ Ποινικὸν Δίκαιον καθιεροῖ καὶ τὴν παραγραφὴν τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων, τὴν ἄλλως καλουμένην παραγραφὴν τῆς ποινῆς, δι' ἧς παρακωλύεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἡδὴ ἐκτεθειμένων καταδικαστικῶν ἀποφάσεων. Κατὰ τὸ ἀρθρ. 519 τῆς ἡμετέρας Ποινικῆς Δικονομίας αἱ ἀνεκτέλεστοι ποινικαὶ ἀποφάσεις τῶν μὲν κακοουργιοδικῶν παραγράφονται μετὰ εἴκοσι ἔτη, τῶν δὲ πλημμελειοδικῶν μετὰ δέκα καὶ τῶν πταισματοδικῶν μετὰ δύο ἔτη, ἀφ' ἧς καταστῶσι τελεσίδικοι.

Θ. Ν. Φλωγάτης

Παράδοσις. Ἡ παράδοσις ὡς μέσον κτήσεως τῆς κυριότητος, ἀποτε-

λεῖ τὴν φυσικὴν βάσιν πάσης ἐμπορικῆς συναλλαγῆς καὶ παρίσταται ὡς ἀκολουθία τῆς ἀπλῆς ἀρχῆς ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πράγματος ἔχει τὸ πρὸς παρὰ τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ δικαίωμα καὶ εἰς ἄλλαν μεταβιβάσεως αὐτοῦ, καταλείπων εἰς τοῦτον τὴν κατοχὴν τοῦ αὐτοῦ πράγματος.

Ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦτου ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων ὅπως ὁ παραδίδων ἔχῃ τὴν τε κυριότητα τοῦ πράγματος καὶ τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν αὐτοῦ ἢ τοὐλάχιστον τῆς ἀπαιτοῦσας αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν (§ 42 καὶ 43 Εἰσηγ. (2. 1) Ν. 38 § 1 Πανδ. (24. 1). Ἀπαιτεῖται προσέτι οὐ μόνον ὁ παραδίδους τὸ πρᾶγμα νὰ ἔχῃ τὴν διάνοιαν τοῦ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα εἰς ἄλλον (Ν. 31 Πανδ. (44. 1) καὶ ἐκεῖνος, εἰς ὃν παραδίδωσιν αὐτό, τὴν διάνοιαν τῆς κτήσεως αὐτοῦ (Ν. 55 Πανδ. 44. 7), ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπάρχῃ *justa causa*. Δηλονότι ἀπαιτεῖται ἡ προϋπαρξίς ἐξωτερικοῦ τινος περιστατικοῦ ἐμφαινόντος καὶ δικαιολογούντος ἀρκούντως νομικῶς τὴν διάνοιαν ταύτην τῶν μερῶν. Ἀπαιτεῖται ἐπὶ τέλους, συμφώνως πρὸς τὴν *justam causam* ταύτην, ἥτις διὰ τοῦτο ἀναγκαιῶς πρέπει νὰ προηγηθῇ, ὥστε ἡ κατοχὴ τοῦ πράγματος ἢ νὰ μεταβιβάσῃ, ἢ ἂν ὁ πρὸς ὃν μεταβιβάζεται ἡ κυριότης εἶχεν ἤδη αὐτὴν, νὰ τῷ τὴν ἀφήσῃ ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ τὸν καταστήσῃ κύριον.

Σημειωτέον ὅτι τὴν παράδοσιν ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἀντικατέστησε παρ' ἡμῶν ἡ μεταγραφὴ ("Ἰδε Μετάθεσις κυριότητος). "Ὅθεν ἡ παράδοσις εἶναι τανῦν ἀναγκαία μόνον πρὸς μεταβίβασιν τῆς κυριότητος κινήτων (Α. Π. 185 τοῦ 66). Τελεῖται δὲ ἡ παράδοσις δι' ὀλικῶν πράξεων ἄλλ' ἐκ τούτου οὐδόλως ἐπεται ὅτι ἡ ἀπόδειξις τῆς παραδόσεως δὲν δύναται νὰ γίνῃ καὶ δι' ἐγγράφου, καὶ ὅτι μεταξὺ

τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ. (Α. Π. 241 τοῦ 79). Ῥητῶς δ' ὀρίζοντος τοῦ νόμου τὴν ἀνάγκην τῆς παραδόσεως πρὸς μεταβίβασιν τῆς κυριότητος, μὴ ἄρκουμένου δ' εἰς φίλον σύμφωνον (Ν. 20 Κώδ. (2. 3). Ν. 50 πρ. Πανδ. (6. 1), Ν. 8 Πανδ. (4. 49), ἔπεται ὅτι ὁ μὴ παραλαβὼν τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ διὰ παραδόσεως (ἢ τῶν ἀκινήτων τανῦν διὰ μεταγραφῆς) δὲν γίνεται κύριος αὐτοῦ καὶ κατ' ἀκολοθίαν δὲν ἔχει διεκδικητικὴν ἀγωγὴν (Α. Π. 33 τοῦ 91). Οὐδεμιᾶς δὲ καθερουμένης ὑπὸ τοῦ νόμου ῤητῆς ἐξαιρέσεως ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τοῦ δημοσίου πωλουμένων, ἔπεται ὅτι καὶ τούτων ἀπαιτεῖται παράδοσις (Α. Π. 237 τοῦ 63).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραίτησις. Ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ ἡ παραίτησις (ἢ ἄλλως καλουμένη ἀποχὴ ἐν τῇ Πολ. Δικ.) ἀπὸ ἀγωγῆς, ἐνστάσεως, ἀντενστάσεως κτλ. μιᾶς διττικαστικῆς πράξεως ἢ καὶ ὅλης τῆς διαδικασίας τότε μόνον ἔχει κύρος, ὡςάκις ὁ μὲν παραιτούμενος ἔχει τὴν ἀπερίριστον διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, δὲν παραβιάζονται δὲ ἐκ τῆς παραιτήσεως κεκτημένα δικαιώματα τοῦ ἀντιδίκου, τὸ δὲ τῆς περιουσίας ἔγγραφον εἶναι ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ δαδίκου ἢ τοῦ εἰδικοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ καὶ ἐκονοποιήθη εἰς τὸν ἀντίδικον ἢ τὸν ἀντίκλητον αὐτοῦ, ἀναλαμβάνοντος τοῦ παραιτουμένου νὰ ἀποτίσῃ πᾶσαν δικαστικὴν δαπάνην, εἰς ἣν ὑπεβλήθη ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἐκ τῆς διαδικασίας, ἣν παραιτεῖται (Πολ. Δικ. 487). Ἄλλ' οὔτε ἀναγκαῖον οὔτε ἐφικτὸν εἶναι καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀπότισις τῶν δαπανῶν πρὸ τῆς παραιτήσεως, διότι ἀνάγκη πρῶτον νὰ ὀρίσῃ ὁ ἀντίδικος τὸ ποσόν, ὃ ζητεῖ (Α. Π. 146 τοῦ 71, 8 τοῦ 75). Οὐαὐτως οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ παραίτησις εἰς τὸ παρ' αὐτῇ δίκῃ

τυγχάνει οὔσα ἐκκρεμῆς δικαστήριον, ἅτε τοῦ ἐγγράφου τῆς παραιτήσεως ὁ δαδίκος (Α. Π. 99 τοῦ 52, 177 καὶ 178 τοῦ 87). Ἀπαιτουμένου δ' ὅμως πρὸς τῶς ἐγγράφου πρὸς κατάργησιν τῆς δίκης διὰ παραιτήσεως, πρόδηλον ὅτι ὁ νεὺ ἐγγράφου δὲν ἐπέρχεται κατάργησις (Α. Π. 218 τοῦ 74). Πρὸς παραιτήσεως οὐχὶ δίκης ἢ διαδικαστικῆς πράξεως, ἀλλὰ κεκτημένου ἐκ δίκης δικαιώματος, οἷον τῶν δαπανῶν (ὡς δικαιώματα τις νὰ λάβῃ) καὶ τῶν τόκων (λαβῆναι τοῦ δικαιούχου τὸ κεφάλαιον καὶ μὴ ἐπιφυλαξαμένου τὸ δικαίωμα εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν), δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἐκ τῆς δι' ἐγγράφου παραιτήσεως. ὅθεν ἐκτελεσθῇ ἡ παραίτησις νὰ συναχθῇ καὶ ἐκτελεσθῶν πράξεων, δηλουσῶν αὐτὴν (Α. Π. 76 τοῦ 76). Διὸ καὶ αἱ περὶ παρακολουθημάτων κυρίας ἀπαιτήσεως ἀποφάσεις δύνανται μὲν νὰ ἐπιδιωχθῶσι μετὰ ταῦτα δι' ἰδίαν ἀγωγῆς, (ὡς μὴ ἰσχυρῶν τῶν τανῦν τῶν ὁρισμῶν τοῦ Ρωμ. Ν. καίου, καθ' οὓς πληρωθέντος μετὰ ὑπερθεσιν τοῦ κεφαλαίου δὲν δύνανται νὰ παρατηρῶσι τὰ ἐκ τῆς ὑπερμερίας παρακολουθήματα αὐτοῦ, ἅτε μὴ ἀποτελοῦνται τὸ ἀντικείμενον ἰδίαν ἀγωγίμου ἐνοχῆς), ἀλλὰ μόνον ὡςάκις δὲν συνάγεται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἐκ τῶν πράξεων τοῦ δικαιούχου ὅτι οὗτος, ἐπιδιώκει ἢ ἀποδεξάμενος τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς ἀπαιτήσεως οὗτοῦ, παρητήσατο τὰς παρεπομένας αὐτῇ ἀξιώσεις (Α. Π. 160 τοῦ 57). Ἄλλ' ἐκ τούτου οὐδαμῶς ἐκτελεσθῇ ὅτι περὶ ἀπαιτήσεως μὴ πληρωθέντος ὑπολοίπου τόκου δύναται νὰ χωρήσῃ ἀγωγή μόνον ἐὰν ἡ ἐξόφλησις ἐγένετο μετ' ἐπιφυλάξεως ρητῆς (Α. Π. 271 τοῦ 79).

Διὰ τῆς παραιτήσεως ἐπανερχοῦνται οἱ δαδικοί εἰς τὴν στάσιν ἣσαν πρὸ τῆς κατὰ μέρος διαδικαστικῆς πράξεως ἢ τῆς ὅλης δίκης (Πολ. Δικ. 488).

Ἡ παραίτησις ἐνοχικοῦ δικαιοῦματος, δικαιοῦματος ἐκλονότου πηγάζοντος ἐξ ἐνοχικῆς συμβάσεως, διαφέρει τῆς παραίτησεως διαδικαστικῆς πράξεως. Ἡ παραίτησις δικαιοῦματος τοιοῦτου ἰσοδυναμεῖ κατ' οὐσίαν πρὸς ὄψεάν· διὸ πρὸς ἔγκυρον αὐτοῦ παραίτησιν ἀπαιτεῖται ἀποδοχὴ (N. 9. Πανδ. 46. 3). Ὁθεν πρὸ τῆς ἀποδοχῆς δύναται νὰ καταργηθῇ ἡ προγεγονυῖα παραίτησις δι' ἀντιθέτου δηλώσεως τοῦ παραιτηθέντος (A. II. 320 τοῦ 79).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παρακλῆτικὴ δόσις ἡ κατὰ παράκλησιν δόσις (precarium) καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων χορηγεῖ τῷ ἐτέρῳ πρᾶγμα τι πρὸς χρήσιν ἄνευ ἀμοιβῆς ἐπὶ τῷ ὄρω τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ ἅμα τῇ ἀναζητήσει. Διαφέρει δὲ τοῦ χρησιδανείου κατὰ τοῦτο ὅτι κατὰ παράκλησιν δόσις, δι' ἐπὶ μὲν τοῦ χρήσι δανείου ὁ λαβὼν ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν χρήσιν αὐτοῦ, ἥς χάριν δίδεται, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ παράκλησιν δόσεως ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ αὐτὸ ἅμα ἀναζητηθέν, οὐδεμίαν ἀναλαμβάνοντος υποχρέωσιν τοῦ διδόντος ἢ τοῦ λαμβάνοντος ἀπέναντι τοῦ ἐτέρου.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ λήπτης ἀποποιῇ τὴν ἀποδότην αὐτό, καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον λόγῳ ποινῆς κατὰ τὸ P. Δ., ἀλλ' αὐτόσηλον ὅτι ἡ καταδίκη αὐτῇ δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν. Καὶ ὁ μὲν λήπτης ἐνέχεται διὰ δόλον μόνον καὶ οὐχὶ δι' ἀμέλειαν, ἔστω καὶ μεγάλην, ὁ δὲ δότηρ εἰς οὐδεμίαν ὑποχρεοῦται ἀποζημιώσειν ἐπὶ ταῖς ὑπὸ τοῦ λήπτου καταβληθείσαις δαπάναις καὶ ἂν αὗται ᾖσαν ἐκτάκτως ἀναγκαῖαι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παρακαταθήκη (depositum) εἶναι σύμβασις, δι' ἧς παραλαμβάνει τις παρ' ἄλλου κοινήτῳ πρᾶγμα, ἵνα φυλάττῃ αὐτὸ ἄνευ ἀμοιβῆς, ἢ συμφωνεῖ

μετ' ἄλλου νὰ κρατῇ τὸ ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενον ἤδη πρᾶγμα ὡς ὑπὸ τοῦ ἄλλου κατατεθειμένου. (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 1868). Ὅθεν, ἐὰν λάβῃ τις τὰ κατατεθέντα παρ' αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλου χρήματα, ἐπὶ τῇ ἀδείᾳ καὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν, δὲν ὑπάρχει παρακαταθήκη, ἀλλὰ δάνειον (N. 24 Βασιλ. (13. 2), N. 9 § 9 Πανδ. (2. 1). Διὸ ὁ κίνδυνος τῶν ληφθέντων χρημάτων βαρύνει τότε τὸν λαβόντα (A. II. 308 τοῦ 66, 286 τοῦ 50).

Ὁ θεματοφύλαξ ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ περὶ τὴν φύλαξιν τοῦ πράγματος οἶαν καὶ περὶ τὰ ἴδια καταβάλλει ἐπιμέλειαν (N. 1 Κώδ. (4. 34, N. 114, 8 καὶ 47 Πανδ. (16. 3), § 3 Εἰσηγ. (3. 14), Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἄρθρ. 1870). Ὅθεν, ἂν τὸ ἀντικείμενον τῆς παρακαταθήκης ἀπώλετο ἐνεκεν ἀνωτέρας καὶ ἀκαταμαχῆτου βίας, οὗτος δὲν εὐθύνεται (A. II. 36 τοῦ 61). Ἀνάγκη δ' ὅμως νὰ βεβαιώται ὅτι ὁ θεματοφύλαξ κατέβαλε περὶ τὴν φύλαξιν τῆς παρακαταθήκης ἤν διὰ τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα κατέβαλεν ἐπιμέλειαν, ὁθεν κλαπίσεως τῆς παρακαταθήκης ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ, ἐὰν τὰ ἴδια αὐτοῦ χρήματα ἢ πολὺν τιμα πρᾶγματα ἐφύλαττεν ἔνθα εἶχεν ἀποθέσει τὴν παρακαταθήκην (A. II. 74 τοῦ 51). Ῥητῶς δ' ὀρίζει τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 1873) ὅτι, ἐὰν ὁ θεματοφύλαξ ἐπὶ κοινοῦ κινδύνου τῶν τε ἰδίων πραγμάτων καὶ τῆς παρακαταθήκης ἔσωσε μὲν ἐκεῖνα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν παρακαταθήκην, ἐνέχεται διὰ τὴν ἀπώλειαν, ἐὰν εἶδοντο νὰ σώσῃ ἀμφοτέρω. Ἐνέχεται δ' ἐν γένει ὁ θεματοφύλαξ διὰ τὴν ἐκ δόλου ἢ μεγάλης ἀμελείας καταστροφὴν ἢ βλάβην τοῦ παρακατατεθέντος· ἀλλ' ἐνέχεται καὶ διὰ μικράν, 1) ἂν αὐτορμήτως προσήναγκεν ἑαυτὸν, ἵνα λάβῃ τὴν παρακαταθήκην, 2) ἂν συνωμολογήθῃ ἀμοιβὴ διὰ τὴν φύλαξιν, 3) ἂν ὁ θεματοφύλαξ ὑπεσχέθῃ ῤητῶς ὅτι θέλει ἐνέχεσθαι διὰ πᾶν πταί-

τοῦ δανειστοῦ παραδιδόμενα πρὸς φύλα-
ξιν εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην ἢ τὸν παρ' αὐτῶ
γραμματεῖα ἢ τὸν συμβολαιογράφον ἢ
τὸν δήμαρχον ἢ δημορχικὸν πάρεδρον
τοῦ τόπου τῆς μεσεγγυήσεως. (*Ἰδε καὶ
Κατάσχσεις κινητῶν).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραμέλσεις δημοσίας καθαριότητος.

Εἰς τὴν ἀστυνομί-
κην ἀρχὴν ἐπιβάλλεται ἡ περὶ τῆς τη-
ρήσεως τῆς καθαριότητος μέριμνα. Διό
ὀφείλει αὕτη νὰ ἐξαναγκάσῃ μὲν τοὺς
οἰκοκῆτας νὰ διατηρῶσι τὰ φρεᾶτα αὐ-
τῶν ἐν ἀγαθῇ καταστάσει, καθαρίζουσιν
ἡ καὶ βαθύνουσιν αὐτά, ἔτι δὲ νὰ ἀπο-
τρέψῃ αὐτοὺς νὰ ρίπτωσιν ἀκαθαρσίας εἰς
ποταμούς, βρύσεις, φρεᾶτα καὶ δεξαμενάς
(Ἄστυν. νόμου ἄρθρον 54 § 10 καὶ 75.
Διατ. 3 Ἄπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδ.
πόλεων καὶ χωμῶν). Ἐπ' ἴσης ὀφείλει
νὰ ἐπαγρυπνῇ ὅπως μὴ ἐκτιθῶνται εἰς
πώλησιν τρόφιμα μὴ ὑγιεινὰ (Διατ. περὶ
ἀγορᾶν. διατ. 6 Ἀπριλίου 1835 ἄρθρον
17). Ἐπ' ἴσης ὀφείλει νὰ ἐκδίδῃ τὰς
ἀναγκαίας ἀστυνομικὰς διατάξεις πρὸς
τήρησιν τῆς καθαριότητος ἐν ἐργαστη-
ρίοις, ἀποθήκαις, σφαγείοις, κρεοπω-
λείοις κτλ. (Διατ. περὶ ἀγορᾶν. διατά-
ξεων ἄρθρ. 43). Ἰπ' ἴσης ὀφείλει νὰ με-
ριμῇ περὶ τῆς καθαριότητος τῶν ὁδῶν
ὀρίζουσα τὸν τρόπον τοῦ καθαρισμοῦ (ἄσ-
τυν. ἄρθρ. 57) καὶ ἀπαγορεύουσα δι'
ἄστυν. διατάξεων ὅτι δύναται νὰ πλη-
ρώσῃ αὐτὰς ἀκαθαρσιῶν, ἰδίως δὲ τὴν
ἀποχέτουςιν τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν οἰκιῶν
καὶ στεγῶν (Διατ. 12 Ν. 1836 περὶ
προσθήκης εἰς τὸ περὶ σχεδίου Ἀθηνῶν
διάταγμα ἄρθρ. 17), ἀπαγορεύουσα δὲ
ἡ περιορίζουσα τὴν κτηνοτροφίαν ἐν αἰς
πόλεσιν ἐκ τῆς σωρεύσεως ἐν ταῖς οἰκίαις
πολυαριθμῶν ὀρνίθων, χηνῶν, νησῶν
κτλ. προέχεται ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγίειαν
ἀποφορὰ (Ἄστυν. νόμου ἄρθρ. 55 § 7),
ἀπαγορεύουσα, ἐπ' ἴσης τὰς παραγούσας

ἐπιζημίους εἰς τὴν ὑγίειαν ἀναθυμιάσεις
βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις (Ἄστυν. νό-
μου ἄρθρ. 56 § 9. Διατ. 3 Ἄπρ. 1835
περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδ. πόλεων ἄρθρ. 19 καὶ
22) [*Ἰδε καὶ τὴν λ. Ἀστυνομία). Ἡ
δὲ παράβασις τῶν νομίμων ἀστυνομικῶν
διατάξεων περὶ καθαριότητος ἀποτελεῖ τὸ
πταῖσμα τῆς παραμελήσεως τῆς δημοσίας
καθαριότητος, τιμωρούμενον ὑπὸ τῶν ἄρ-
θρων 578 καὶ 579 τοῦ Ποιν. νόμου.

Ἀλλὰ τιμωρεῖται ἐπ' ἴσης ὡς πταῖ-
σμα καὶ ἡ παραμέλσις τῆς δημοσίας
καθαριότητος (καίπερ μὴ μεσολαβούσης
ἄστυν. διατάξεως) διὰ τῆς μολύνσεως φρε-
ᾶτων, δεξαμενῶν, πηγῶν, ποταμῶν ἢ
ρυάκων διὰ διεγερτικῶν ἀηθίας πραγμά-
των ἢ μεταδοτικῶν ἰδιότητος βλαπτικῆς.
ἔτι δὲ διὰ τῆς ρίψεως ἀκαθαρσιῶν (οὐχ
μόνον ἀκαθάρτων ὕδων, ἀλλὰ καὶ πάσης
ὕλης δυναμένης νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν καθα-
ριότητα τοῦ ἀντικειμένου, ἐφ' οὗ ρίπτεται,
καὶ ἀπλοῦ ἔτι ὕδατος πολλᾶκις κατὰ τὴν
Γαλλικὴν νομολογίαν) καὶ τῆς πτώσεως
αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ κτιρίων, θυ-
ζῶν ἢ τοίχων αὐτῶν ἢ περιφράκτων
ἀγρῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 577 καὶ 590).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραμέλσεις τῆς ὀφει- λουμένης βοηθείας.

Ὑπὸ τὸν
εἰσιν παραμέλσεις τῆς ὀφειλουμένης
βοηθείας περιλαμβάνεται ἐν τῷ ποινικῷ
νόμῳ τμήμα, ἐν ᾧ ἀναγράφονται διάφορα
ἁδικήματα εἰς βαθμὸν πταίσματος, ἀνα-
γόμενα εἰς τὰς τρεῖς ἐξῆς διακρίσεις, 1)
τὴν παραμέλσιν βοηθείας εἰς δημοσίαν
ἀνάγκην, 2) τὴν παραμέλσιν λυτρώ-
σεως ἀπὸ κίνδυνου (ὥς, 3) τὴν παρα-
μέλσιν ὀφειλουμένης ἐφορείας ἢ βοη-
θείας.

Καὶ παραμέλσεις μὲν βοηθείας εἰς
δημοσίαν ἀνάγκην 1) λέγεται ἡ ἀρνήσις
ἢ παραμέλσις τῆς παροχῆς ὀφειλουμένης
βοηθείας εἰς τὴν Πολιτείαν (διὰ προ-
σωπικῆς ἐργασίας ἢ παροχῆς πραγ-

μάτων χρησίμων) ἐναντίον στάσεως, ἄρπαγῆς, λεηλασίας ἢ ἐπ' αὐτοφώρῳ κακουργημάτων ἢ πλημμελημάτων, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ποινικῶν ἀποφάσεων ἢ ἄλλων δικαστικῶν ἐνταλμάτων, ἐν καιρῷ ναυαγίων, πλημμυρῶν, πυρκαϊῶν ἢ ἄλλων δημοσίων δεινῶν (οἷον ἐπιδημικῶν μiasματικῶν νοσημάτων, καταπτώσεως ἀφθόου χιόνος ἀπειλούσης τὴν διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας) μετὰ πρόσκλησιν τῶν δεομένων βοηθείας, καίπερ μὴ ὕφισταμένης ἀποχώρης αἰτίας δικαιολογούσης τὴν ἄρνησιν ἢ παραμέλησιν (οἷον νοσήματος, σωματικῆς ἀνικανότητος) καὶ μὴ ἀπειλουμένου κινδύνου εἰς τὴν ζωὴν τοῦ προσκληθέντος. Τὸ πταῖσμα τοῦτο, τιμωρούμενον διὰ προστίμου ἢ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 634 τοῦ Ποινικοῦ νόμου, μεταβάλλεται εἰς ἀπέθειαν κατὰ τῆς ἀρχῆς, κολαζομένην ὡς πλημμέλημα ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 164, ὡςάκις ἡ ἐπικαλεσαμένη τὴν βοήθειαν εἶναι ἢ ἀρχῇ. 2) λέγεται ἐπ' ἴσης ἢ ἔργῳ ἢ λόγῳ παρακώλυσαι ἄλλων εἰς παροχὴν βοηθείας ἢ ἡ καθ' οἷονδὴποτε τρόπον διατάραξις τῆς τάξεως ἐν ᾧ χρόνῳ παρέχουσιν οὗτοι βοήθειαν καὶ τιμωρεῖται ὁμοίως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου 634. 3) ἐπ' ἴσης ἢ ἐξελεγχθεῖσα ἀμέλεια περὶ τὴν ὀφειλομένην προμήθειαν ἢ διατήρησιν τῶν πρὸς σωτηρίαν ἢ συνδρομὴν χρησίμων ὑλῶν ἢ σκευῶν (οἷον πυροσβεστικῶν ὀργάνων διατηρουμένων ὑπὸ ἰδιωτῶν διὰ τὴν ἔλλειψιν τακτικῶν πυροσβεστῶν). Τιμωρεῖται δὲ καὶ αὕτη ὁμοίως ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 634 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπὶ παραμέλῃσει βοηθείας εἰς δημοσίαν ἀνάγκην καταδικη ἐπάγει καὶ τὴν δαπάνη τοῦ καταδικασθέντος τύπωσιν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Ὡσαύτως τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 635 τοῦ Ποινικοῦ νόμου διὰ προστίμου τὸ πολὺ εἴκοσι δραχμῶν, δημοσιευμένης

ἐνταυτῷ καὶ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως διὰ δαπάνης τοῦ πταίστου, ἡ κατὰ τὴν ἀντιλήψιν ἀντράσεως ἀπὸ κινδύνου τοῦ δηλονότι ἢ παράλειψις τοῦ προσδραμεῖν εἰς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύσαντος, καίπερ μὴ ἀπειλουμένου οἰουδὴποτε κινδύνου κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ παραλιπόντος τὴν βοήθειαν. Τιμωρεῖται δ' ἔτι βαρύτερον διὰ προστίμου τοῦλάχιστον πέντε δραχμῶν ἢ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων, ὡςάκις ἐπὶ ἧλθεν ἡδὴ ἢ ἀπώλεια τῆς ζωῆς τοῦ κινδυνεύσαντος. Παραμέλεια δ' ὀφειλομένης ἐφορείας ἢ βοηθείας λέγεται 1) ἡ ἀνευ νομίμου αἰτίας ἀρνήσις τοῦ ὀφειλόντος ἐκ τοῦ ἱατρικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος (οἷον ἱατροῦ, μαίας, χειρουργοῦ) τὴν ἐπιστημονικὴν ἢ τεχνικὴν αὐτοῦ συνδρομὴν νὰ προσέλθῃ εἰς βοήθειαν τοῦ πάσχοντος, καλέσαντος αὐτοῦ ἢ αὐτογνώμων διακοπὴ τῆς ἀρξομένης θεραπείας ἢ ἀμέλεια περὶ τὴν ἐπιχειρήσιν αὐτῆς. τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ ἐξ ἐβδομάδων ἢ προστίμου 50—300 δραχμῶν. (Ποιν. νόμου 636) Σημειωτέον ὅτι, ἀν' ἐκ τῆς μὴ προσελεύσεως ἢ τῆς διακοπῆς ἢ τῆς ἀμελείας ἐπέλθῃ θάνατος ἢ σωματικὴ βλάβη, ἐν ποδᾷ τῇ ἢ πρᾶξις τὸν χαρακτήρα τοῦ πταίσματος, μεταβαλλομένη εἰς ἀνθρωποκτονίαν ἐξ ἀμελείας ἢ σωματικὴν βλάβην καὶ τιμωρουμένη ἐκ τῶν ἄρθρων 300 καὶ 310 τοῦ Ποιν. νόμου. 2) ἡ ἐπαρκατέλειψις ὑπὸ γονέως ἢ ἄλλου ἐπιμελητοῦ ἀπροστατευτῶν ἢ ἀβοηθήτων ἰατρικῶς ἰδίων τέχνων ἢ διαπεπιστευμένων εἰς τὸν παραμελοῦντα ἢ ἄλλων ἀναπήρων ἢ βλακῶν, ἢ ἀπόκρυψις φαρμάκων εἰς αὐτοὺς δυστυχημάτων ἢ ἀνθυλαίματος χορήγησις εἰς αὐτοὺς ἰατρικῶν μὴ ἐπωφελῶν ἢ καὶ ἐπιζημιῶν ἀντικαταστήσει τῆς ἱατρικῆς ἀντιλήψεως. Τιμωρεῖται δ' αὕτη ἐπ' ἴσης διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου 636. 3) ἡ ὑπὸ τινος ἐπαρκατέλειψις εἰς τὴν τύχην αὐτῶν ἀπρό-

στατεύων ἢ ἀδοθηθῶν ἱατρικῶς τῶν συναντηθέντων ἐκθέτων παίδων ἢ ἄλλων προσώπων χρηζόντων περιθάλψεως, οἷον τραυματιῶν ἢ οἰνοφλύγων κατακειμένων ἐν ἐπικινδύνῳ τόπῳ, ἐγκύων γυναικῶν, ἢ κατανοεῖ κτλ. ἐν ᾧ τὸ τῆς φιλανθρωπίας καθῆκον ἐπιτάσσει τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα μέχρι τῆς παρεμβάσεως τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν οἰκείων (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 638). Τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ προστίμου εἴκοσι μέχρι διακοσίων δραχμῶν, ἐξ ἑσού δ' αὐτῇ τιμωρεῖται κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ Ἀστικοῦ νόμου (ἄρθ. 68) καὶ ἡ παραμέλησις τῆς ἐντός 24 ὥρων ἀπὸ τῆς εὐρέσεως δηλονότι τοῦ εὐρεθέντος νεογενήτου παιδίου δηλώσεως εἰς τὸν ληξιαρχον τοῦ τόπου ἐν ᾧ εὐρέθη. Σημειωτέον ὅτι δι' εἰδικοῦ ἄρθρου, τοῦ ἄρθρου 641 τοῦ Ποιν. νόμου, ῥητῶς ὀρίζεται ὅτι ἡ παραμέλησις τῆς συνδρομῆς γυναικῶν ἐγκύων ἢ τικτουσῶν τιμωρεῖται βαρύτερον, ἐπιτεινομένης τῆς μὲν ποινῆς τῆς κρατήσεως κατὰ τὰς περιστάσεις μέχρι δύο μηνῶν, τῆς δὲ τοῦ προστίμου μέχρι τριακοσίων δραχμῶν. 4) Ὡς παραμέλησις ὀφειλομένης ἐφαρείας τιμωρεῖται, ἐκ παραδρομῆς βέβαια νομοθετικῆς, ἡ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς ἀρχῆς ἡγήσις καὶ μόνη παρέχει τὰς προσηκούσας ἐγγυήσεις περὶ τῆς προσηκούσης περιθάλψεως) ἀνάληψις ξένων ἀνήθων τέκνων ἑστού καὶ παραδοθέντων αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων γονέων. Τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ κράσεως ἢ προστίμου ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 639 τοῦ Ποιν. νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραμέλησις τῆς μυνύσεως γεννήσεων καὶ θανάτων. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ νόμου (ἄρθρ. 26 καὶ ἐπ.) ἐντός πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ (τουτέστιν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου τοῦ γεννηθέντος ἐκ τοῦ μητρικοῦ κόλπου) ὀφείλουσιν ὁ πατήρ ἢ, ἐὰν ἡ μήτηρ ἔτεκεν ἐν ἄλλῃ

οἰκίᾳ, ὁ οἰκοδεσπότης τῆς οἰκίας, ἐν ᾗ συνέβη ὁ τοκετός, ἢ ἐν ἑλλείψει τούτων ἡ μάτα, ὁ ἱατρός ἢ χειρουργός ἢ ἐν ἑλλείψει καὶ τούτων ἡ κωλυομένων αὐτῶν πᾶς ἄλλος παρευρεθείς εἰς τὴν γέννησιν, νὰ δηλώσωσιν αὐτὴν εἰς τὸν ληξιαρχον τοῦ τόπου, ἔνθα ἐγεννήθη τὸ παιδίον, πρὸς σύνταξιν τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως. Ἐπ' ἴσης κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ νόμου (ἄρθρ. 77 καὶ ἐπ.) ὀφείλουσιν ἀνευ ἀναβολῆς 1) οἱ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐγγύτεροι τοῦ ἀποθανόντος συγγενεῖς καὶ 2) οἱ κατὰ τὸν θάνατον παρευρεθέντες νὰ δηλώσωσι τὸν θάνατον εἰς τὸν ληξιαρχον, συντάσσοντα τὴν περὶ τοῦ θανάτου ληξιαρχικὴν πράξιν ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων. Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 4 καὶ 5 τοῦ Διατάγματος τῆς 13 Μαΐου 1835 περὶ νεκροσκοπίας ὁ εὐρὼν ἐκ τύχης νεκρὸν ὀρεῖται νὰ καλέσῃ πάραυτα τὸν νεκροσκόπον πρὸς μετάβασιν εἰς ὃν εὐρέθη ὁ νεκρὸς τόπον χάριν τῆς δεούσης ἐρεῦνης.

Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 644 τοῦ Ποιν. νόμου ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ προστίμου εἴκοσι μέχρι διακοσίων δραχμῶν εἰς τὸν παραλείποντα ἢ ἀμελοῦντα νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω περὶ δηλώσεως τῆς γεννήσεως ἢ τοῦ θανάτου ἐγκαιρον δῆλωσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παράνομος βία. Ἡ ἐκ δολίας προαιρέσεως ἀπορρέουσα παράνομος χρῆσις βίας, ὅπως ἐξανγκασθῇ νὰ πεισθῇ νὰ πράξῃ ἀκούσιως, παραλίπη ἢ ὑπομείνη τι, καλεῖται παράνομος βία καὶ τιμωρεῖται ὡς πλημμέλημα διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνός μηνός. Σημειωτέον ὅτι, ὅσχις ὁ διὰ βίας καταναγκασμός ἐπιχειρεῖται πρὸς ἐπίτευξιν ἀποτελέσματος, ὁ περιλαμβάνεται ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἄλλου αὐτοτελοῦς ἀδικήματος, ἢ πράξις λαμβάνει εἰδικὸν οὕτως εἰπεῖν χαρακτήρα, οἷον ληστείας, ἐκβιάσεως, βιασμοῦ, ἀπαγωγῆς κτλ. Προσθετέον ὅτι, τοῦ ἄρθρου 48 τι-

μωρῶντος ὡς ἔνοχον ἀποπείρας τὸν χρη-
σάμενον βία κατὰ τινος, ὅπως ἐξωθήσῃ
αὐτὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν κακουργήματος
ἢ πλημμελήματος, ἔπεται ὅτι ὁσάκις τὸ
εἰς ὃ ἐξαναγκάζεται ἀδίκημα ἀποτελεῖ
κακούργημα ἢ καὶ πλημμέλημα ἐπισυ-
ρον ποινὴν ἄνωτέραν τῆς τοῦ ἐνὸς μηνὸς
φυλακίσεως, ὁ ἔνοχος εἶναι τιμωρητέος
κατὰ τὸ ἄρθρον 48 διὰ τῆς εἰς τὴν ἀπό-
πειραν αὐτοῦ ἐπιβαλλομένης ποινῆς καὶ
οὐχὶ διὰ τῆς εἰς τὴν παράνομον βίαν
ἐπιβαλλομένης.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Παράνομος κατακράτησις
καλεῖται ἡ ἐκ δολίας προαιρέσεως ἀπο-
στέρησις τινος τῆς χρήσεως τῆς προσω-
πικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας (εἴτε διὰ τῆς ἐν
περιφράκῳ τόπῳ κατακρατήσεως αὐ-
τοῦ, εἴτε καὶ διὰ τῆς κατ' ἄλλον τινὰ
τρόπον παρακωλύσεως τῆς χρήσεως τῆς
προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας). Τὴν πα-
ράνομον κατακράτησιν κολάζει ὁ ἡμέτε-
ρος ποινικὸς νόμος διὰ τῶν ἁρθρῶν 322
καὶ ἐπομένων, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἄρθρον 322
ἐπιβόλλει ὀκταετὴ τοῦλάχιστον εἰρκτὴν
εἰς τὸν ἔνοχον παρὰ νόμου κατακρατή-
σεως, ἐὰν αὕτη παρετάθῃ ἐπέκεινα τῶν
τριάκοντα ἡμερῶν ἢ ἐνηργήθῃ διὰ πλα-
στῆς ἢ νενοθευμένης ἄνωτέρας διαταγῆς
ἢ ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα ἢ ὑπὸ πλαστὴν
δημοσίαν στολὴν ἢ ἐὰν ὁ κατακρατηθεὶς
ὑπέστη βλάβην ἐκ τῆς κατακρατήσεως,
ὀκταετὴ δὲ τὸ πολὺ εἰρκτὴν, ἐὰν ἡ κα-
τακράτησις παρετάθῃ ὑπὲρ τὴν ἐβδομάδα,
ἀλλ' οὐχὶ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἡμέρας, ἢ
ὀλιγώτερον μὲν τῆς ἐβδομάδος ἀλλ' ἐν
τόπῳ μὴ ὠρισμένῳ πρὸς φυλακὴν, ἄλ-
λως δ' ἐπιβάλλει φυλακίσιν τοῦλάχιστον
ἐξ μηνῶν ἢ τὸ πολὺ 25 μηνῶν. Τὸ δὲ
ἄρθρον 323 (ληφθὲν ἐκ τοῦ ἁρθροῦ 117
τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου) καθιεροῖ
τὸ δικαίωμα τοῦ παθόντος νὰ ἀποζη-
μιωθῇ ἐφ' αἷς διὰ τῆς κατακρατήσεως
ὑπέστη ζημίας διὰ τῆς καταδικαστικῆς
ἀποφάσεως ἄνευ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐγέρ-

σεως πολιτικῆς ἀγωγῆς, ὀρίζοντες ὅτι ὁ ἔ-
νοχος ὑποχρεῖται νὰ παρέχῃ εἰς τὸν πα-
θόντα ἀποζημιώσιν δραχμῶν εἴκοσι πέντε
δι' ἑκάστην ἡμέραν κατακρατήσεως. τὸ
δ' ἄρθρον 325 ὀρίζει ὡς ἐπιβαρύνουσαι
αἰτίαν πρὸς ἐπίτασιν τῆς ποινῆς τὴν
διάπραξιν τοῦ ἀδικήματος πρὸς ἀνιόντα
αὐτοῦ ἢ πρὸς ἀνθρώπους, εἰς οὓς ὤφειλεν
ἰδιαιτερον σεβασμόν. Τὸ δ' ἄρθρον 326
ἀπαλλάσσει πάσης ποινῆς τὸν κατακρα-
τήσαντα, ἐὰν ὁ κατακρατηθεὶς ὑπέκειτο
εἰς τὴν νόμιμον αὐτοῦ ἐξουσίαν ἢ ἐπι-
μέλειαν, πλὴν ἐὰν ἡ κατακράτησις ἢ ἐπι-
γένετο κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἢ εἴδη
τοιαύτην διάρκειαν, ὥστε ὑπῆρξεν ἐπι-
βλαβὴς εἰς τὸν κατακρατούμενον ἢ
ἀντέβαινεν εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους ὁρι-
σμούς τῶν ἐγκειριμένων σωφρονιστικῶν
διατάξεων, ὅτε ὑπάγεται καὶ ὁ κατα-
κρατήσας εἰς φυλακίσιν τὸ πολὺ τριῶν
μηνῶν. Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 327 καὶ 328
συνδυαζόμενα καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον 5 τοῦ
Συντάγματος καὶ τὰ ἄρθρα 554, 561 καὶ
564 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας, τιμωρῶν-
ται ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς κατακρα-
τήσεως καὶ τῶν ὑπαγορευσάντων αὐτὴν
λόγων οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ παν-
τὸς εἴδους καὶ οἱ ἐπιστάται τῶν φυ-
λακῶν οἱ ἀρνητικῶς οἰοῦναι κατακρα-
τούντες, ἤτοι μὴ ἀπολύοντες τὸν δια-
τελοῦντα ἐν ταῖς φυλακαῖς, ἐντὸς εἰκο-
σιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως νο-
μίμου ἀποφάσεως περὶ ἀθώωσης ἢ ἀ-
πολύσεως αὐτοῦ, ὡς ἐπ' ἱσῆς οἱ ἐπιστά-
ται τῶν μὲν φυλακῶν τῶν ὑποδικῶν, οἱ
τινες εἰσδέχονται τινα ἀγόμενον εἰς τὴν
φυλακὴν ἄνευ ἡτιολογημένου ἐντάλματος
συλλήψεως ἢ φυλακίσεως, τῶν δὲ ποινι-
κῶν φυλακῶν ἄνευ ἀποσπάσματος τῆς
καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ δὲν ἐμφο-
νίζουσι πεφυλακισμένον τινὰ εἰς τοὺς ἐπὶ
τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἄλλους δημοσίους ἢ
παλλήλους, τοὺς ἐπιτετραμμένους τῇ
τῶν φυλακῶν ἐφορείαν.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι δυνάμει τοῦ ὁ νόμου τοῦ Συντάγματος ἐπιτρέπεται καὶ ἡ διὰ προστάγματος τῆς δημοσίας ἀρχῆς εἰσδοχή πρὸς φυλάκισιν τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ διαπράξαντος ἔγκλημα, ἔστω καὶ ἄνευ ἡτιολογημένου ἐντάλματος συλλήψεως, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ὅτι πρέπει νὰ προσαχθῇ εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀνακριτὴν, ὀφείλοντα ἐντὸς τὸ πλὺν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς αὐτοῦ νὰ ἀπολύσῃ αὐτὸν ἢ ἐκδώσῃ ἐντάλμα φυλακίσεως, παρελθουσῶν δ' αὐτῶν ἀπράκτων, ὑπόκειται εἰς τὴν ποινὴν τῆς παρανόμου κατακρατήσεως ὁ μὴ ἀπολύσας αὐτὸν δεσμοφύλαξ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παράνομος συνοίκισις.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 658 τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου, (μεταφυτευθέντος ἀπροσέκτως εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων) τιμωροῦνται διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου οἱ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον συνοικοῦντες σύζυγοι ἀνὴρ καὶ γυνή, καίπερ μὴ συζυγῆντες ἀλλήλοις διὰ νομίμου γάμου. Ἡ ἔλλειψις τοῦ καθιερωμένου τίτλου συνοικήσεως, δηλονότι τῆς συνάψεως γάμου, οὐδόλως δικαιολογεῖ τὴν ἐπιβολὴν ποινῆς εἰς τοὺς συζυγικῶς συνοικοῦντας· ἀλλ' ἡ διάταξις εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡκιστα πρακτικῶς ὀρθή, διότι, εἰ μὲν πρέπει νὰ βεβαιωθῇ ἡ διατήρησις ἀθεμίτων συζυγικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν συνοικοῦντων, καθίσταται δυσεφάρμοστος μὲν διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς βεβαιώσεως ταύτης, σκανδαλώδης δὲ διὰ τὴν εἰς τὰ οἰκιακὰ ἀπόκρυφα εἰσβολὴν ἄλλων, εἰ δὲ ἐκ τεκμηρίων πρόκειται νὰ συναχθῇ, δύναται νὰ ἀποδοθῇ σκοπὸς ἀσελγοῦς συμβιώσεως εἰς πρόσωπα ἁθῶα τοιούτων σκέψεων. Ἄλλως δὲ διὰ τὸ ἐλαστικὸν τῆς φράσεως τοῦ νόμου εἰς κοινὸν σκάνδαλον αὐθαίρετος κατ' ἀνάγκην καθίσταται ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διατάξεως, διότι δύναται νὰ προκαλίσῃ πολλῶν πλατυτέραν ἢ πολλῶν

στενωτέραν ἐρμηνείαν, σκάνδαλα δ' ἀναγκαίως γεννᾷ ἡ ἐξακριβωσις ἂν ἐγεννήθη ἢ δὲν ἐγεννήθη κοινὸν σκάνδαλον ἐκ τῆς ἄλλων ἀθεμίτου συμβιώσεως. Τὸ ἐφ' ᾧ μὲν φρονοῦμεν ὅτι λογικώτερον ἐρμηνεύει τις τὴν προκειμένην διάταξιν τοῦ νόμου, παραδεχόμενος ὅτι τότε μόνον χωρεῖ αὐτῇ, ὡς ἂν καὶ ἡ περὶ ἀθεμίτου συνοικήσεως κατηγορία στηρίζεται εἰς τὴν διαβεβαίωσιν αὐτῶν τῶν συνοικοῦντων περὶ τοιούτων πρὸς ἀλλήλους σχέσεων, ὅτε πραγματικῶς προκαλεῖται σκάνδαλον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραπομπή ('Ἀλλ. δίκαιον) κα-

λεῖται ἢ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποφυγῆς τῆς νηοψίας ('Ἰδε λέξιν) συμπλοῖα πολλῶν ἐμπορικῶν πλοίων, ταξειδεύοντων ἐν καιρῷ πολέμου ὑπὸ τὴν συνοδείαν πλοίου ἢ πλοίων πολεμικῶν. Διὰ τῆς παραπομπῆς ἀκαλλάσσονται τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῆς νηοψίας, ὡς καθιστάσῃ αὐτὴν περιττὴν τῆς ἐν τιμῇ βεβαιώσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς παραπομπῆς ἀξιωματικοῦ ὅτι τὰ ὑπ' αὐτὸν ἐμπορικὰ πλοῖα δὲν παρεβίασαν οὔτε προτίθενται νὰ παραβιάσωσι τὰ καθήκοντα τῆς εὐδετερότητος. Πρὸς τοῦτο τὸ περιπολοῦν πολεμικὸν πλοῖον ἀποστέλλει ἀξιωματικὸν εἰς τὸ πλοῖον, οὗ ἐπιβαίνει ὁ ἀρχηγὸς τῆς συνοδείας, ἵνα λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν βεβαιώσιν ταύτην. Αὐτόδηλον ὅτι, ἂν οὐτος ἀρνήται νὰ δώσῃ τὴν βεβαιώσιν ταύτην ἢ ἡ βεβαιώσις αὐτοῦ δὲν περιλαμβάνῃ πάντα τὰ πλοῖα, δικαιούται τὰ περιπολοῦν πολεμικὸν πλοῖον νὰ προβῇ εἰς νηοψίαν, δικαιούται δ' ὁ ἀρχηγὸς τῆς συνοδείας νὰ ἀποστείλῃ ἀξιωματικόν, ὅπως παραστῇ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

Σημειωτέον ὅτι τὸ σύστημα τῆς παραπομπῆς, γενικῶς σχεδὸν γενόμενον ἀποδεκτόν, προσκλήθη ὑπὸ τῶν πίεσεων, ἃς προὔξενον πολλάκις εἰς τὰ εὐδύτερα ἐμπορικὰ πλοῖα τὰ πολεμικὰ πλοῖα

τῶν ἐμπολέμων καὶ μάλιστα τῶν ἰσχυρῶν κατὰ θάλασσαν. Ἄλλ' ἔως τοῦ νῦν ἡ κραταιὰ Ἀγγλία ἀρνεῖται νὰ ἀναγράψῃ αὐτὸ ὡς κανόνα ἐν ταῖς μετ' ἄλλων Κρατῶν συνθήκαις αὐτῆς.

Εὐνόητον ὅτι πλοῖα, ἀναμιχθέντα κατὰ τὸν διάπλουν μεταξὺ τῶν πλοίων τῆς παραπομπῆς, δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς νηροφίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραπομπή ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον.

Ὅσάκις ἡ προτεινομένη ἐξαίρεσις δικαστῶν περιλαμβάνει τσαυτὰ δικαστικά πρόσωπα, ὥστε δὲν ὑπολείπεται δικαστήριον εἰς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως, ἀνάγκη νὰ ἀντικατασταθῇ ὁλόκληρον τὸ δικαστήριον δι' ἄλλου ὁμοιοβάθμου. Ἐπ' ἴσης ἀνάγκη νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλου, ὁσάκις ἔνεκεν ἀσθενείας ἢ ἀπουσίας τῶν ἀπαιτουμένων εἰς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως δικαστικῶν προσώπων δὲν καθίσταται αὕτη δυνατὴ. Ἐπ' ἴσης ἀνάγκη νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλου ὁσάκις ἐκ τῆς ἐν ὀρισμένη πάλαι ἐκδικάσεως ἐπικεῖται κίνδυνος διαταράξεως τῆς δημοσίας τάξεως. (Πολ. Δικον. ἄρθρ. 49 ἐπ. Ποιν. Δικ. ἄρθρον 60 ἐπ.). Σημειωτέον ὅτι ἡ ἡμετέρα δικονομία περιλαμβάνει μόνον τὴν ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον παραπομπὴν κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Γαλλικὴν διαλαμβάνουσιν καὶ περὶ τῆς ἀπ' ἀνακριτοῦ εἰς ἀνακριτὴν παραπομπῆς· τοῦτο δὲ διότι παρ' ἡμῖν κατὰ τὸν Ὁργανισμὸν τῶν δικαστηρίων (ἄρθρ. 118) ἔχει δικαίωμα ὁ πρόεδρος, κωλυομένου τοῦ ἀνακριτοῦ, νὰ διορίσῃ ἄλλον.

Περὶ παραπομπῆς ἀποφαίνεται ὁ Ἀρειος Πάγος, ἐπὶ τῇ βάσει αἰτήσεως τῶν δικαστῶν. Ἄλλ' ἐπὶ κινδύνου δημοσίας ἀσφαλείας ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήσῃ παραπομπὴν μόνον ἡ Κυβέρνησις, ὡς ὁ μόνος νόμιμος φύλαξ τῆς δημοσίας ἀσφαλείας,

διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, παρέχοντος τὴν πρὸς τοῦτο ἐντολὴν εἰς τὴν παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελεῖ.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν πάντα τὰ βρετὰ κωλύονται νὰ δικάσωσιν ὑποθέσεις, ἀναλαμβάνει τὰ καθήκοντα βρετῆς ὁ Ἀρειος Πάγος (Νόμου 8 Ἰουλίου 1838 περὶ ἐξαίρεσεως δικαστῶν ἄρθρον 1), τοῦ δικαστηρίου δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου δὲν συγχωρεῖται ὁλοκλήρου ἡ ἐξαίρεσις, οὐδ' ἡ κατὰ μέρος ἐξαίρεσις τούτων δικαστῶν, ὥστε νὰ ἀδυνατῇ ὁ ὑπολειπόμενος αὐτῶν ἀριθμὸς, νὰ ἀποτελέσῃ νομίμως συντεθειμένον δικαστήριον (Νόμου τῆς 8 Ἰουλίου 1838 ἄρθρ. 2).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραπομπή εἰς κατοχὴν

(κατὰ τὸ Ῥ. Δ.). Μεταξὺ τῶν ἐξαίρεσις δικαιοδικῶν διατηρητικῶν τῶν δικαιοματικῶν καταλλήλων μέσων καὶ μάλιστα δικαιομάτων ἅπερ ἔνεκά τινος λόγου δὲν δύνανται εἶναι νὰ ἀσκηθῶσι, συγκαταλέγονται αἱ ἀσφάλειαι ἢ ἄλλως ἐγγυήματα (cautiones). Δυνάμεθα ἀναλόγως τῶν περιστάσεων ν' ἀπαιτήσωμεν παρ' ἐκείνου καθ' οὗ ἔχομεν ἤδη δικαίωμα τι κεκτημένον ἢ ἀφ' οὗ κτηνητόμενον ἀσφάλειαν περὶ τῆς μελλούσης ἐκπληρώσεως τῆς ὑποχρέσεως αὐτοῦ τῆς ἀντιστοιχούσης εἰς τὸ δικαίωμα ἡμῶν ἢ ἀσφάλεια αὕτη παρέχεται (ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἐν τῇ λέξει Ἀσφάλεια) διὰ συμφώνου, ἀλλὰ κατὰ διαφόρους τρόπους, εἴτε δηλονότι δι' ἀπλῆς ὑποσχέσεως περὶ τῆς μελλούσης ἐκπληρώσεως, παρακολουθοῦντος ἐστίον καὶ ὅρκου, εἴτε διὰ τῆς χορηγήσεως ἐγγυητοῦ (Satisfactio), εἴτε δι' ἐνέχυρου. Ἡ παραπομπὴ εἰς κατοχὴν (missio in possessionem) ἐχρησίμευσεν ἐπ' ἴσης παρὰ Ῥωμαίοις ὡς ἀσφάλεια μελλόντων δικαιοματικῶν. Ἄλλ' ἐν τούτοις αὕτη ἀπὸ τέλει πολλάκις καὶ μέσον καταναγκασμοῦ κατὰ τῆς εἰς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ δικαστοῦ ἀντιστάσεως. Ἄλλ' ὁσάκις συνδύειν

αὐτῇ *reiservandae causa*, ἢ *contumaciae coercendae causa*, προϋπετίθετο ἐπιταγὴ τοῦ δικαστοῦ ἐκδεδομένη κατ' ἰδιαιτέραν αἰτήσιν τοῦ ἔχοντος συμφέρον, δι' ἧς ἐπετρέπετο εἰς τοῦτον νὰ κατασταθῇ εἰς τὴν κατοχὴν ἢ ἄλλων ἢ τοῦλάχιστον μέρους τῶν πραγμάτων τοῦ ἀντιδίκου του. Καίτοι δι' ὅ εἰς τὴν κατοχὴν παραπεμπόμενος (*missus*) δὲν ἐκτὰτο ἀμέσως ἢ τὸ δικαίωμα τῆς κατοχῆς τῶν πραγμάτων τοῦ ὀφειλέτου, ἢ παραπομπὴ οὐχ ἦν τοῦ ἐπετύγχανε τοῦ σκόπου αὐτῆς ἔνεκεν ἄλλων τινῶν αὐτῆς νομίμως ἀποτελεσμάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παράρτημα. Ἰδε Παραπεμπόμενα.

Παράσημα. Τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 40), κατὰ τὸ παράδειγμα ἀπάντων σχεδὸν τῶν συνταγμάτων, ἀπένειμεν εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπονέμειν παράσημα. Τὸ δικαίωμα τοῦτο πηγάζει ἀπὸ τῆς ἐπικρατούσης ἄλλοτε κατὰ παρελθόντας βαρβάρους αἰώνας προλήψεως, ὅτι εὐ βασιλεὺς εἶναι ἢ πηγὴ πάσης τιμῆς» (*Rex ipse omnis honoris est*), ὅθεν ἔδει νὰ ἔχῃ καὶ τὸ μέσον νὰ ἀπονέμῃ τιμὰς εἰς τοὺς θεωρουμένους ὑπ' αὐτοῦ ἀξίους τιμῆς. Ἐπειδὴ δέ, ὡς γνωστόν, τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἡλλοιώθη μὲν διὰ τοῦ χρόνου, λαβὼν βαθμιαίως χαρακτῆρα πολιτικοῦ πολίτευματος, ἀλλ' ἐν τῇ πηγῇ αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἀπλῶς κεκερασμένον μοναρχικὸν πολίτευμα, ἀπονεμηθέντων εἰς τὸν βασιλεῖα πάντων τῶν μοναρχικῶν δικαιωμάτων, πλην τοῦ νομοθετεῖν μονομερῶς, συναπενεμήθη καὶ τὸ τοῦ ἀπονέμειν παράσημα. Καί, ὁσάκις μὲν τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα δολιεύεται ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας ἐπεμβάσεως αὐτοῦ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς, τὰ παράσημα ἀποβαίνουσιν ἐν ταῖς βασιλικαῖς χερσὶν αἰσχρὸν μέσον προσηλυτισμοῦ καὶ ἐξαχρείωσως, δίχτυον σαγήνευσως θιασωτῶν τῆς ἡγεμονικῆς αὐ-

θαυρεσίας, ὑπὸ δὲ τὴν γνησίαν ἀνωθεν ἐφαρμογὴν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, παράγουσαν ἀναγκαίως πολιτικὰ κόμματα, διαμφισθητοῦντα τὴν ἐξουσίαν, τὰ παράσημα, ὑπὸ κομματικῶν ὑπουργῶν ἀπονεμόμενα, χρησιμεύουσιν εἰς ἐξώνησιν τῶν βουλευτικῶν συνειδητέων, εἰς ἱκανοποίησιν ὑπηρεσιῶν κομματικῶν, καὶ εἰς δελεασμὸν ἀσθενῶν καὶ κενόδοξων χαρακτῆρων. Τὰ τῶν βαθμῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι παρασήμων καὶ τὰ τῆς ἀπονέμῃς αὐτῶν ὁρίζει ὁ νόμος τῆς 20 Μαΐου 1833. (Ἰδε πλείονα περὶ παρασήμων ἐν ἡμετέρῳ Συντ. Δικαίῳ § 84 καὶ ἐπ. καὶ ἐν Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 358).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραχάραξις καλεῖται ἡ καθ' οἰονδήποτε τρόπον παραποίησις νομισμάτων μεταλλικῶν τοῦ κράτους ἢ ἄλλων ἐπικρατειῶν, μὴ ἀπηγορευμένων ἐν τῷ Κράτει (δηλονότι νομισμάτων ἐγγυρῶν ἢ καὶ ἀλλοδαπῶν ὧν δι' εἰδικοῦ νόμου ἢ διατάγματος ἐπετράπη ἡ κυκλοφορία), ἔστω καὶ ἂν ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία τοῦ παραποιηθέντος ᾖ ἴση ἢ καὶ ἀνωτέρα τῆς τῶν γνησίων ἐπὶ τῷ ὁλοῦ σκαπῷ τῆς εἰς κυκλοφορίαν εἰσαγωγῆς τῶν κατασκευασθέντων νομισμάτων, τιμωρεῖται δὲ δι' εἰρκτικῆς μὲν εἰὰ τὰ παραποιηθέντα νομίσματα ὡς χάλκινα ἢ ὡς μὲν χρυσᾷ ἢ ἀργυρᾷ, ἀλλὰ δὲν ἔχουσιν ἐσωτερικὴν ἀξίαν ἐλάττωνα τῆς τῶν γνησίων ὁμοειδῶν, διὰ δεσμῶν δὲ προκαίρων, εἰὰ τὰ παραποιηθέντα χρυσᾷ ἢ ἀργυρᾷ νομίσματα ἔχουσιν ἐλάττωνα τῆς τῶν γνησίων ὁμοειδῶν (Ποιν. νόμος ἄρθρ. 231). Κατ' ἄλλους νόμους καὶ ἡ παραποίησις τοῦ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐκδομένου χαρτονομίσματος τιμωρεῖται ὡς παραχάραξις, διότι θεωρεῖται καὶ τὸ χαρτονόμισμα ὡς ἐξ ἴσου σπουδαῖον ἀντάλλακτικὸν νόμισμα. Ἡ δ' ἀπλὴ ἐπιχρύσωσις ἢ ἐπαργύρωσις, κυκλοφορουμένων νομισμάτων

των, ἢ κατασκευὴ πορπῶν ἢ παρομοίων
σκευῶν ἐν σχήματι νομισμάτων, ἢ ἐκ
μετάλλου κατασκευὴ χαρτοπαικτικῶν
συμβόλων ἢ ψηφιδῶν, συγχεσμένων πρὸς
χρυσᾷ ἢ ἀργυρᾷ νομίσματα, τιμωρεῖται
ὡς ἀπλή πταισματικὴ παράβασις διὰ
προστήμου τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν,
ὡσάκις γίνεται ἄνευ σκοποῦ ἀπάτης, ἢ
ὡς ἀπάτη, ἐὰν ταῦτα ἐδόθησαν ἀντί νο-
μίσματος. Ἡ παραποίησης νομισμάτων
ἀπηγορευμένων δὲν λογίζεται παραχώ-
ραξις, τιμωρεῖται δὲ διὰ διετούς τοῦλάχι-
στον φυλακίσεως δυνάμει εἰδικῆς διατά-
ξεως τοῦ Ποιν. νόμου (ἄρθρ. 236).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παραχώρησις περιουσίας.

Ἰδε Διαδικασία ἐπ' ἀναφορᾷ.

Παραχώρησις κτηματικῆς πτωχεύσαντος.

Ἰδε Πτώχευσις.

Παρέμβασις.

Δύο εἶδη πα-
ρεμβάσεως ὑπάρχουσιν ἡ ἐκούσια πα-
ρέμβασις, ἥτοι ἡ αὐθόρμητος παρέμβα-
σις τρίτου εἰς δίκην ἐκκρεμῇ μεταξὺ ἄλ-
λων, καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ παρέμβασις ἥ-
τοι ἡ προκαλουμένη ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν
κυρίων διαδίκων δι' ἀναικονώσεως ἢ προσ-
επιλήψεως. Οὕτως ἐκούσια παρέμβα-
σις εἶναι ἡ παρέμβασις τοῦ δανειστοῦ
κατὰ τὴν μεταξὺ ἄλλων λογιστικὴν
δίκην (Πολ. Δικ. ἄρθ. 116) ἢ κατὰ τὴν
μεταξὺ συζύγων περὶ χωρισμοῦ κτημά-
των ἢ περὶ διαζεύξεως (Πολ. Δικ. ἄρθ.
681 καὶ 686) πρὸς ὑποστήριξιν τῶν
ἰδίων αὐτοῦ δικαιωμάτων, τῶν πηγαζόν-
των ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν χρεῶν θάτερου
τῶν διαδίκων. Ἀναγκαστικὴ δὲ ἡ εἰς
τὴν δίκην ὑποχρεωτικὴ παρέμβασις ἐκεί-
νου, οὗ ἐν ὀνόματι διακατέχει ὁ ἐναγώ-
μενος πρᾶγμα, ὃ διεκδικεῖ ἤδη δι' ἄγω-
γῆς ὁ ἐνάγων (Πολ. Δικ. 69), ἢ ἐκεί-
νου, μεθ' οὗ τις κοινωνεῖ δικαιώματος ἢ
ὑποχρεώσεως προσωπικῆς ἢ πραγματι-
κῆς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 71 καὶ 72). Καὶ ἡ
μὲν ἐκούσια διαιρεῖται εἰς κυρίαν, ἥτοι

τὴν παρέμβασιν καθ' ἣν ὁ τρίτος προ-
βάλλει ἰδίας ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ ἐπιδίκου
ἀντικειμένου, ὡς καὶ διὰ κυρίας ἀγωγῆς
ἐδύνατο νὰ προστατεύσῃ, καὶ πρόσθετοι
ἦτοι τὴν παρέμβασιν καθ' ἣν ἐπικαλεῖται
ἰδιον συμφέρον εἰς τὴν ἐκβασιν τῆς δι-
κῆς, ὃ δύναται νὰ προσβληθῇ διὰ τῆς
ἀποφάσεως τῆς ἐκκρεμοῦς δίκῆς. Εἰσά-
γεται δ' ἡ ἐκούσια παρέμβασις εἰς τὸ δι-
καστήριον τῆς κυρίας δίκῆς, μεθ' ἧς συν-
εκδικάζεται μὲν, ἐὰν τοῦτο ᾔται ἐφικτόν,
ἄλλως δὲ παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν
συζήτησιν. Διαφέρει ἄρα ἡ κυρία παρέμ-
βασις τῆς προσθέτου παρεμβάσεως κατὰ
τὰ ἐπακολουθήματα. Ὁ παρεμβαίνων
διὰ κυρίας παρεμβάσεως πρὸς ὑποστήρι-
ξιν ἰδίων δικαιωμάτων καὶ ἀξιώσεων καθι-
στάται αὐτὸς οὗτος διάδικος, δικαιούμε-
νος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δίκην, καὶ πα-
ραιτουμένου τοῦ ἐτέρου ὁμοδίκου
αὐτοῦ (Α. Π. 147 τοῦ 88), δύναται δὲ
νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ κυρία παρέμβασις καὶ
περ ἀπορριφθείσης τῆς ἀγωγῆς (Α. Π.
180 τοῦ 79). Ἀσχεῖται δὲ ἡ κυρία πα-
ρέμβασις διὰ κυρίας παρεμπιπτούσης ἀ-
γωγῆς, εἴτε ἐκούσιως παρεμβαίνει, εἴτε
ἐξαναγκάζομενος ὑπὸ τινος τῶν διαδι-
κων. Τοῦναντίον ὁ πρὸς ὑποστήριξιν τινος
τῶν διαδίκων παρεμβαίνων διὰ προσθέ-
του παρεμβάσεως δὲν εἶναι κύριον τῆς
δίκῆς πρόσωπον, ἀλλὰ δευτερεῖον, συμ-
πράττον ἀπλῶς εἰς δίκην ὑφιστάμενην
μεταξὺ ἄλλων. Ὅθεν δὲν δύναται δι' ἐ-
ιδιον λόγον νὰ προσβάλλῃ τὴν ἐκδοθεῖσαν
ἀπόφασιν, ἀλλὰ προστίθεται ἀπλῶς εἰς
τὰς προτάσεις τῶν διαδίκων (Α. Π. 183
τοῦ 86), πολλῶν δὲ μᾶλλον νὰ ζητήσῃ
τὴν ἀναίρεσιν τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 182
τοῦ 77). Αὐτονόητον δὲ ὅτι ὁ ἔχων δι-
καιώμα τριτανακοπῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρα
235, 236 καὶ 238) δικαιούται νὰ πα-
ρεμβῇ καὶ ἐφεσίμωσ τὸ πρῶτον διὰ κυρίας
παραμβάσεως, εἰσάγων νέαν αἵτησιν αὐ-
τοτελῆ (Πολ. Δικ. 741). Ὅθεν ὁ δια-

τεινόμενος ὅτι ὁ μεταξὺ τῶν κυρίων διαδίκων διαφιλονικούμενος ἀγρὸς ἀνήκει εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ δύναται νὰ παρεμβῇ καὶ ἐφεσίμως (Α. Π. 60 τοῦ 74). Ὡσαύτως ὁ ἀξιῶν δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ ἐπιδίκου δάσους (Α. Π. 31 τοῦ 75), διότι ὁ τε εἰς καὶ ὁ ἕτερος τῶν ἀξιούντων κυριότητα ἐδικαιοῦντο νὰ ανακόψωσιν ὡς τρίτοι τὴν ἐκδοθησομένην ἀπόφασιν. Ἡ ἀναγκαστικὴ δὲ παρέμβασις χωρεῖ 1) μὲν ὁσάκις προσεπικαλεῖται ὁ τρίτος νὰ παρεμβῇ ὡς δικαιοπάροχος τῶν δικαιωμάτων τοῦ προσκαλοῦντος ἢ τῶν υποχρεώσεων τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ, ἢ ὡς κύριος τοῦ ὑπὸ τοῦ προσκαλοῦντος ἐν ὀνόματι αὐτοῦ κατεχομένου πράγματος (Πολ. Δικ. 69), 2) ὁσάκις προσεπικαλεῖται νὰ παρεμβῇ κοινωνὸς τοῦ αὐτοῦ δικαιώματος ἢ τῆς αὐτῆς υποχρεώσεως, οὗ ἢ προσέλευσις εἰς τὴν δίκην εἶναι ἀναγκαία πρὸς διεκκωγὴν τῆς δίκης ἢ ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 71 καὶ 72), 3) ὁσάκις δύναται ὁ προσεπικαλούμενος νὰ προβῇ ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ κυρίας ἢ προσθέτου παρεμβάσεως ἢ νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐκδοθησομένην ἀπόφασιν. Στεροῦνται δὲ τοῦ δικαιώματος τῆς τριτανάκοπης οἱ προσεπικληθέντες ἀλλὰ μὴ ἐμφανισθέντες. Σημειωτέον, ὅτι οἱ ἐναγόμενοι, οἵτινες δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσιν ὑποστήριξιν παρὰ τρίτων ὡς ὑποχρέων εἰς ἐγγυήσιν, ἔχουσι δεκαπενθήμερον προθεσμίαν, παρατεινομένην λόγῳ ἀποστάσεως, ἵνα προσεπικαλέσωσιν εἰς τὴν δίκην αὐτοὺς, οὗτοι δὲ πάλιν, ἑτέραν δεκαπενθήμερον προθεσμίαν εἰς προσεπικλήσιν τῶν ἰδίων ἐγγυητῶν. "Ὅθεν, εἰάν οἱ ἐναγόμενοι προσεπικαλέσαν αὐτοὺς, δύναται νὰ νεντιάξωσι τὴν ἐνστάσιν τῆς ἐγγυήσεως πρὸς ἀποτροπὴν τῆς πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ἐκδικάσεως τῆς ἀγωγῆς κατ' αὐτῶν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἡ προσεπικλήσις πρέπει νὰ ἐπιδοθῇ διαρκούσης τῆς προδικασίας καὶ οὐχί

μετὰ τὴν πρωτόδικον ἀπόφασιν· ἄλλως εἶναι ἀπαράδεκτος (Πολ. Δικ. 561). Ἄλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν δύναται νὰ παρεμβληθῇ ὁ τρίτος καὶ ἐφεσίμως, εἰάν καλῇται εἰς κυρίαν παρέμβασιν ἢ πρὸς ἀνατροπὴν τῆς τριτανάκοπης (Πολ. Δικ. 744). Καὶ ἂν μὲν ἐμφανισθῇ ὁ προσεπικαλούμενος, εἴτε ἐνοῦται μετὰ τινος τῶν κυρίων διαδίκων, εἴτε παρίσταται ἀντίπαλος ἀμφοτέρων. Ἄν δὲ δὲν ἐμφανισθῇ, ὁμόδικος μὲν ὢν θεωρεῖται ὡς ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ κυρίου διαδίκου, ἂν δὲ κύριος διακάτοχος ὡς ἀναθεὶς τὴν πληρεξουσιότητα τῆς δίκης εἰς τὸν προσεπικαλέσαντα, ἂν δὲ δικαιοπάροχος τοῦ προσεπικαλέσαντος ὑπόκειται εἰς ἀποζημίωσιν, εἰάν ἐκ τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ ἐβλάφθῃ οὗτος, ἂν δὲ ἁπλῶς τρίτος καλούμενος εἰς παρέμβασιν, ἀποβάλλει τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακοπῆς τῆς ἐκδοθησομένης ἀποφάσεως, ἂν δὲ προσεπικαλῇται ὡς ἐγγυητὴς ὁ μὴ ἐμφανισθεὶς, παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν ἢ κατ' αὐτοῦ περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῇ (Πολ. Δικ. 602, 604, 508, 609 καὶ 232).

Ρητέον ἔτι, ὅτι οἱ διάδικοι δύναται νὰ ἀνακοινώσωσιν ἀπλῶς τὴν δίκην εἰς τοὺς πρὸς ἐγγυήσιν ἢ ἀποζημιώσιν ὑποχρέους, μὴ δαμῶς καλοῦντες αὐτοὺς νὰ μετὰσχῳσι τῆς δίκης. Ἐπιφέρει δὲ μόνον ἡ ἀνακοίνωσις τὴν ματαίωσιν τῆς ἐνστάσεως, ὅτι ἡ ὑπόθεσις δὲν διεξήχθη προσήκοντως. "Ὅθεν ὁ πρὸς ὃν ἡ ἀνακοίνωσις δικαιοῦται νὰ παρεμβῇ, ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παρεμπόμπουσα δίκη. Εἰς τὰς παρεμπιπτούσας δίκας ἀνάγεται ὅ,τι κωλύει, διακόπτει καὶ καταργεῖ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν τακτικὴν πρόοδον τῆς κυρίας δίκης καὶ τῆς ἐκτελέσεως ἢ τοῦλάχιστον ἔχει μικράν ἢ μεγάλην ἐπὶ ῥοὴν εἰς αὐτήν. "Ὅθεν πᾶσα παρεμπόμπουσα δίκη προϋποτίθεται 1) κυ-

ρίαν διαφοράν, 2) ἐπερρόην τῆς παρεμπιπτούσης εἰς τὴν κυρίαν διαφοράν, 3) ἓνα τοῦλάχιστον διάδικον, ἐνδιαφερόμενον εἰς τὴν περί τε τῆς κυρίας διαφορᾶς καὶ τῆς παρεμπιπτούσης ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 225 καὶ ἐπ.). "Ὅθεν ἢ ὡς παρεμπιπτουσα εἰσαγομένη ἀγωγή εἶναι ἀπαράδεκτος, ἂν μὴ συντελῇ εἰς ἀπαπεράτωσιν τῆς κυρίας δίκης· κατ' ἀκολουθίαν ἐκδικασθείσης τελεσιδίκως τῆς κυρίας δίκης, δὲν χωρεῖ παρεμπίπτουσα ἀγωγή. (Α.Π. 122 τοῦ 72). Εἶναι δὲ διτταὶ αἱ παρεμπίπτουσαι δίκαι: α') δίκαι ἔχουσαι ἀντικείμενον προδικαστικὰ ζητήματα τῆς δικαζομένης δίκης, λ. χ. ἀποδείξεις, ἀκυρότητας, ἐξαιρέσεις, διακοπὰς τῆς διαδικασίας κτλ. καὶ β') δίκαι παρακλούθου τῆς κυρίας δίκης, οἷον ἀγωγαὶ περί συντηρητικῶν μέτρων ἐνός τῶν κυρίων διαδίκων ἢ παρεμβάσεις τρίτων πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ἢ ὑποβολὴν νέων ἀξιώσεων. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰς πρώτας ὁ νόμος ὀρίζει (Πολ. Δικ. 227), ὅτι, ἐὰν μὲν ἡ κυρία δίκη ᾖ ὥριμος, συνεκδικάζονται μετ' αὐτῆς, ἄλλως δὲ προοδεύει ἡ ἐκδικασίς τῶν παρεμπιπτουσῶν ἀναβαλλομένης τῆς κυρίας δίκης. Ἐὰν δὲ κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου αἱ παρεμπίπτουσαι ὑποθέσεις πρόκειται νὰ συζητηθῶσιν ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, ἢ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἐκ νέου συζητήσις ἄρχεται μόνον μετὰ τὴν ἀπαπεράτωσιν τῆς παρεμπιπτούσης πράξεως, πλὴν ἐὰν ἐγερθῶσι κατὰ τὴν παρεμπιπτουσαν πρᾶξιν ἐνδοιασμοί, χρήζοντες κατεπειγούσης ἄρσεως, ὅτε ἀναγκαίως ἐπιλαμβάνεται τῆς ἄρσεως αὐτῶν τὸ δικαστήριον (Πολ. Δικ. 227). Τοιοῦτοι ἐνδοιασμοὶ δύνανται λ. χ. νὰ ἐγερθῶσι κατὰ τὴν ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου ἀποδεικτικὴν διαδικασίαν, καὶ συνήθως μὲν ἡ περί αὐτῶν συζήτησις δὲν χωρίζεται ἀπὸ τῆς συζητήσεως τῆς κυρίας ὑποθέσεως, δύναται δ' ὅμως ἐνίοτε νὰ ὑπάρξῃ ἀναγκαῖον νὰ

προηγηθῇ περί αὐτῶν εἰδικὴ συζήτησις (Πολ. Δικ. 263). "Ὡς πρὸς δὲ τὰς δευτέρας ὁ νόμος ὀρίζει (Πολ. Δικ. 227), ὅτι δὲν ἀναβάλλεται ἕνεκα τούτου ἡ περί τῆς κυρίας δίκης ἀπόφασις, ἀλλ' ἂν ὦσιν ὥριμοι αἱ κύριαι ὑποθέσεις καὶ ὁ εἰσαγωγὴν τὴν παρεμπιπτουσαν ὑπόθεσιν δὲν θέλῃ νὰ ἐνωθῇ ὡς ὁμόδικος τῷ ἐτέρῳ τῶν κυρίων διαδίκων, ἀναβάλλονται αἱ παρεμπίπτουσαι, παραπεμπόμεναι εἰς διαιτηράν συζήτησιν. "Ἄν ἐπομένως ᾖ δυνατὴ ἡ ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει συζητήσεις αὐτῶν μετὰ τῆς κυρίας δίκης, τότε μόνον συζητοῦνται συγχρόνως. (Πολ. Δικ. 228).

Αἱ παρεμπίπτουσαι δίκαι προέρχονται ἀπὸ τῶν αὐτῶν διαδίκων ἢ ἀπὸ ἄλλων παρεμβαίνόντων. "Ἀπὸ τῶν αὐτῶν διαδίκων προέρχονται παρεμπίπτουσαι ἀγωγαί, δι' ὧν μετὰ τὴν κυρίαν ἀγωγήν εἰσάγει ὁ εἰς αὐτῶν ὑστέραν αἴτησιν, δι' ἧς αἰτεῖται νὰ προστεθῇ τι εἰς τὴν κυρίαν αἴτησιν, (οἷον ὑποβάλλει αἴτησιν περί καρπῶν ἢ περί τόκων, μὴ περιληφθεῖσαν ῥητῶς ἐν τῇ κυρίᾳ ἀγωγῇ), νὰ ληφθῇ προσωρινὸν ἐξασφαλιστικὸν μέτρον, νὰ ἐξαφανισθῶσι τὰ ἐμφανισθέντα δικαιώματα περιεκτικὰ ἔγγραφα, νὰ προβλῇ θῶσιν ἀκυρότητας κτλ. (Πολ. Δικ. 229). Γίνονται δὲ συγχρόνως ὅλαι αἱ παρεμπίπτουσαι ἀγωγαί, ὧν ὁ λόγος ὑπῆρχεν ἤδη· ἂν δέ, εἰ καὶ ὑφίστατο ὁ λόγος αὐτῶν, ὅτε εἰσῆχθη ἡ πρώτη παρεμπίπτουσα ἀγωγή, δὲν ἐγένοντο αἱ τοιαῦται ἀγωγαί, αἱ δι' αὐτὰς κατόπιν γενομέναι δαπάναι δὲν συγκαταριθμοῦνται μετὰ τῶν ἀποδοτέων.

Θ. Ν. Φιλοθέης

Παραπόμυνα ἢ παρακλουθήματα καλοῦνται τὰ πρὸς ἄλλο πρᾶγμα συννημμένα καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρητημένα πράγματα· καλοῦνται δ' εἰδικώτερον *προσανεήματα* μὲν (accessiones), ἐὰν ὦσι συνεσσωματωμένα πρὸς

αὐτό, *παραρτήματα* δὲ (*pertinentia*), ἢ ὥσιν ἀπλῶς συνημμένα πρὸς αὐτὸ ἐν ὑπηρετικῇ μοίρᾳ, διατηροῦντα ἄλλως τὴν αὐτοπαρτίαν αὐτῶν. Καὶ τὸ μὲν προσαύξημα ὑπόκειται εἰς οὐς κανόνες καὶ τὸ πρὸς ὃ ἐστὶν ἡνωμένον, ὅθεν ὁ νεμόμενος τὸ τελευταῖον νέμεται καὶ τὸ προσαύξημα, ὁ κύριος τοῦ τελευταίου ἐξουσιάζει καὶ τὸ προσαύξημα. Ἀλλὰ τοῦ παραρτήματος τὴν νομὴν δύναται νὰ ἔχῃ ἄλλος παρὰ τὴν νομὴν τοῦ κυρίου πράγματός, τὸ δὲ παραρτηθὲν ἀνήγει εἰς τὸν πρὸ τῆς ἐνώσεως κύριον αὐτοῦ. (**Ἴδε Πράγματα*).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Παροχή (*praestatio*) καλεῖται ἐν τῷ ἐνοχικῷ δικαίῳ ἡ πρᾶξις, ἣν ὁ μὲν ὀφειλέτης (*debitor*) ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ, ὁ δὲ πιστωτής ἢ δανειστής (*creditor*) δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ ἢ τοιοῦτου δὲ εἶδους πρᾶξις εἶναι ἢ πρᾶξις (ὑπὸ τὴν εἰδικωτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως) ἢ δόσις ἢ καὶ ὑντιθέτως παράλειψις τοῦ πρᾶξαι ἢ δοῦναι. Διαρροῦνται δὲ κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν αἱ παροχαὶ εἰς *θετικὰς* καὶ *ἀρνητικὰς* ἢ *ἀποθετικὰς*, εἰς *διάρκειας* καὶ *προσκαίρους*, εἰς *διαίρετάς* καὶ *ἀδιαίρετους*. Καὶ *θετικὴ* μὲν καλεῖται ἡ παροχὴ, ὡς αἱς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς συνίσταται εἰς τὸ ποιῆσαι (πρᾶξαι ἢ δοῦναι), *ἀρνητικὴ* δὲ ὡς αἱς συνίσταται εἰς τὸ μὴ ποιῆσαι. *Διάρκειας* πάλιν καλεῖται ἡ παροχὴ, ὡς αἱς πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀπαιτεῖται διαρκὴς ἐνέργεια τῆς βουλήσεως τοῦ ὀφειλέτου, *προσκαίρους* δὲ ὡς αἱς πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀπαιτεῖται παροχὴ μόνον ἐνέργεια τῆς βουλήσεως αὐτοῦ· εἰσὶ δ' αἱ μὲν ἀρνητικαὶ παροχαὶ διάρκειας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἱ δὲ θετικαὶ *προσκαίροι*. *Διαίρετὴν* καλεῖται ἡ παροχὴ, ἥς τὸ περιεχόμενον δύναται νὰ διαίρεθῃ εἰς μέρη κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὰ κατ' ἰδίαν μέρη μετὰ τὴν διαίρεσιν νὰ διαφέρωσι τῆς ὅλης

παροχῆς κατὰ ποσὸν μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ ποῖόν, *ἀδιαίρετος* δὲ ἡ παροχὴ, ἥς τὰ κατ' ἰδίαν μέρη διαφέρουσι τοῦ ὅλου κατὰ ποσὸν τε καὶ κατὰ ποῖόν. Καὶ αἱ μὲν διαίρεται παροχαὶ καὶ ἐπομένως αἱ διαίρεται ἐνοχαὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς πλείστας ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἄλλήλων ἐνοχάς, ἐν ᾧ αἱ ἀδιαίρετοι ἐνοχαὶ δὲν δύνανται νὰ διαίρεθῶσιν. Οὕτως ἐάν τις ὀφείλῃ πεντακοσίας δραχμὰς εἰς ἕτερον, ἀποθανόντα δὲ καταλίπῃ δύο κληρονόμους, τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ καὶ ἡ παροχὴ τοῦ ὀφειλέτου εἶναι διαίρετά καὶ κατ' ἀκολουθίαν, δύο ὄντων τῶν κληρονόμων, εἰς δύο διαιρεθῆσεται καὶ ἡ παροχὴ. Ἀλλ' ἐάν ὑπεσχέθῃ τις ἐτέρῳ δικαίωμα δουλείας, ἀδιαίρετου οὗσης τῆς παροχῆς, ἕκαστος τῶν κληρονόμων αὐτοῦ ὀφείλει νὰ παράσῃ τὸ ὅλον τῆς δουλείας. Προσθετέον ὅτι τὰ διαίρετά δικαίωματα δύνανται νὰ ἀποσβεσθῶσιν ἐν μέρει, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἐπὶ τῶν ἀδιαίρετων ἡ ἐν μέρει παροχὴ δὲν ἐπιφέρει τὴν ἐν μέρει ἀπόσβεσιν τοῦ δικαίωματος.

Σημειωτέον ὅτι *ἀόριστος παροχὴ*, ὅα φέρ' εἰπεῖν ἡ ὑπόσχεσις παραδόπως αὐτοῦ (οὐχὶ ἐν ὀρισμένῃ ποσότητι), ἀγροῦ, οἰκοδομῆς (μὴ ὀριζομένης τοποθεσίας, ἐκτάσεως, ἀξίας κτλ.), οὐδὲν ἔχει καταδῆλως κύρος. Ἀλλ' ὡς αἱς ἡ παροχὴ εἶναι ὀρισμένη κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ἀόριστος κατὰ τὸ ποῖόν, ἡ συμπλήρωσις τῆς ἀοριστίας ἀνήκει προδήλως εἰς τὸν ὀφειλέτην, ἀφεθέντα τρόπον τινὰ ἐλεύθερον νὰ ἐκλέξῃ τὸ ποσόν, πλὴν ἐάν συνεφωνήθῃ ῥητῶς νὰ ὀρίσῃ τὸ ποῖόν ὁ δανειστής ἢ τρίτος τις ἢ ἄλλο τι γεγονός. Ἄν μάλιστα ἀνετέθῃ εἰς τρίτον πρόσωπον ἢ ἄλλο τι γεγονός ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιοῦ, ἐφαρμόζονται οἱ περὶ αἰρέσεων κανόνες, ἅτε τοῦ γεγονότος ἐξ οὗ ἀρτᾶται ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἀντικειμένου τῆς παροχῆς ὄντος ἀβεβαίου (διὰ τὸ

ένδεχόμενον νὰ μὴ συμβῇ τὸ γεγονός, νὰ μὴ θελήσῃ φέρῃ εἰπεῖν ὁ τρίτος νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀοριστίαν ἣ νὰ κωλυθῇ ὑπὸ τοῦ θανάτου).

Εἰς τὰς ἐν μέρει ἀορίστους καὶ ἐν μέρει ὠρισμένας παροχὰς κατατάσσεται αἱ διαζευκτικαὶ καλούμεναι ἢ ἐξ ὑπαμοιβῆς παροχαί, δηλονότι αἱ παροχαί, ὧν τὰ περιεχόμενα εἶναι πλείονα τοῦ ἐνὸς ἀτομικῶς ὠρισμένα, ἀλλ' ὀφείλονται οὐχὶ ἀθροιστικῶς ἀλλὰ διαζευκτικῶς. Καλοῦνται δὲ καὶ αἱ ἐνοχαί, ὧν ἀντικείμενον εἶναι παροχὴ τοιαύτη, διαζευκτικαὶ ἢ ἐξ ὑπαμοιβῆς (*obligationes alternativae*). Κατάδηλον ὅτι εἰς τὰς ἐνοχὰς ταύτας δὲν ἐφαρμόζονται οἱ περὶ αἵρέσεων κανόνες, διότι ἡ παροχὴ εἶναι βεβαία. Καὶ ἐν ταῖς ἐνοχαῖς ταύταις ἡ συμπλήρωσις τῆς ἀοριστίας ἤτοι τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ἀνήκει κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κωδ. 1189 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1320) εἰς τὸν ὀφειλέτην, πλην ἐὰν συμφωνήθῃ ρητικῶς νάνατεθῇ ἡ ἐπιλογὴ εἰς τὸν δανειστήν ἢ καὶ εἰς τρίτον, ὅτε ὁμως ἡ ἐνοχὴ εἶναι ὑπὸ αἵρεσιν. Δῆλον δ' ἂν ἐαυτοῦ ὅτι δὲν δύναται νὰ υποχρεώσῃ τὸν δανειστήν νὰ δεχθῇ μέρος τοῦ ἐνὸς καὶ μέρος τοῦ ἑτέρου ἀντικείμενου.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐνοχὴ, καίπερ φαινόμενη διαζευκτικὴ, εἶναι μὴ διαζευκτικὴ, ὅ ἐστιν ἀπλῇ (*simplex*), ἐὰν τὸ ἕτερον τῶν πραγμάτων δὲν εἴδωτο νὰ γίνῃ ἀντικείμενον ἐνοχῆς. Τοῦτο ὀρίζουσι ρητικῶς οἱ νεώτεροι ἀστικοὶ νόμοι (Γαλλ. Κωδ. 1190 Σχ. Ἑλλ. Κώδικας 1321). Ἡ δὲ πράγματι διαζευκτικὴ ἐνοχὴ δύναται νὰ ἀπλοποιηθῇ, δηλονότι νὰ καταστῇ μὴ διαζευκτικὴ (*simplex*), ὅταν συγκεντρωθῇ ἐφ' ἐνὸς ἐκ τῶν πολλῶν περιεχομένων τῆς ἐνοχῆς. Τοῦτο συμβαίνει 1) ὁπότεν ἡ παροχὴ ἐκτελεσθῇ ὁλοσχερῶς. Ἐὰν λ. χ. υποχρεούμενος νὰ καταβάλῃ χιλίας δραχμὰς ἢ μίαν

ἄμαξαν δίτροχον καταβάλῃ μόνον ἐκ κοσίας δραχμὰς, ἡ ἐνοχὴ δὲν ἀπλοποιεῖται, ὡς μὴ συγκεντρωθεῖσα ἐπὶ τῶν καταβληθεῖσων διακοσίων δραχμῶν. Ἐν νότον δ' ὅτι, ἂν χορηγήσῃ εἰς τὴν δίτροχον ἄμαξαν, δικαιούται νάνατεθῇ τῇ τῶν καταβληθέντων διὰ τῆς ἀγωγῆς *condictio causa data causa non secuta*, 2) ὁπότεν διὰ μεταγενεστέρως συμφωνίας ὀρισθῇ τὸ παραχωρητέον πρᾶγμα. 3) ὁπότεν ἐγερθῇ ἀγωγή ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ αἰτουμένου ἐν τῶν πλειόνων ἀντικειμένων τῆς παροχῆς, ἐὰν οὗτος ἔχῃ δυνάμει τῆς συμφωνίας τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς. Δὲν δύναται δηλονότι ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς δανειστῆς μεταμελόμενος νὰ ζητήσῃ εἰς τὸ ἕτερον. 4) ὁπότεν καταστῇ ἀδύνατος ἡ παροχὴ ὡς πρὸς τὸ ἐν ἀντικείμενον, διότι τοῦτο ἐξέλιπεν. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐὰν, τοῦ δανειστοῦ ἔχοντος τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς, κατεστράφη τὸ ἐν τῶν ἀντικειμένων τῆς παροχῆς ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ἡ ἐνοχὴ δὲν συγκεντρῶται ἐπὶ τοῦ σωζομένου ἀντικείμενου καὶ ὁ δανειστῆς δικαιούται νὰ αἰτήσῃ ἡ τὸ σωζόμενον ἀντικείμενον ἢ τὸ διαφθρον διὰ τὸ καταστραφέν ἀντικείμενον. Ἐὰν δὲ πάλιν κατεστράφη τὸ ἐν τῶν ἀντικειμένων τῆς παροχῆς ἀνευ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς, τότε συγκεντρῶται μὲν ἡ ἐνοχὴ ἐπὶ τοῦ σωζομένου ἀντικείμενου, ἀλλ' ὁ ὀφειλέτης ἔχει ἐν ἀντικείμενον, λεγομένην *facultatem alternativam*, δηλονότι τὴν ἐξουσίαν νὰ διατηρήσῃ τὸ σωζόμενον ἀντικείμενον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ δώσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ καταστραφέντος νὰ ἐνοχῆ ἀντικείμενον. Ἀλλ' οὐχ ἦτον ἡ ἐνοχὴ συγκεντρῶται ἐπὶ τοῦ σωζομένου ἀντικείμενου, διότι, ἐὰν καὶ τοῦτο καταστραφῇ ἐκ τύχης, ὁ ὀφειλέτης ἀπαλλάσσεται παντελῶς τῆς υποχρεώσεως αὐτοῦ. Ἄν δὲ ἔχῃ μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς

γῆς, ἀλλὰ καταστράφη τὸ ἐν τῶν ἀντικειμένων ἐκ πταίσματος αὐτοῦ, συγκεντροῦται μὲν ἡ ἐνοχή ἐπὶ τοῦ σφωζομένου, ἀλλ' ἂν καὶ τοῦτο καταστραφῇ ἐκ τύχης, ὁ δανειστής ἔχει δικαίωμα διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ δόλου (actio de doli) νὰ αἰτήσῃ ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῷ καταστραφέντι ἀντικειμένῳ. Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1322 καὶ ἐπ.) καταστραφέντος τοῦ ἑτέρου τῶν ἀντικειμένων, ὁ ὀφειλέτης καταβάλλει τὸ μὴ ἀπολεσθέν, καὶ ἂν ἡ ἀπώλεια προῆλθεν ἐκ πταίσματος αὐτοῦ, καταστραφέντων δ' ἀμφοτέρων ἐκ πταίσματος αὐτοῦ, καταβάλλει τὴν ἀξίαν τοῦ τελευταίου καταστραφέντος. Καταστραφέντος δὲ τοῦ ἑτέρου τῶν ἀντικειμένων ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, ὁ ὀφειλέτης δύναται ἢ νὰ προτείνῃ εἰς συμφηρισμὸν τὴν ἀξίαν τοῦ καταστραφέντος ἢ νὰ καταβάλῃ τὸ σφωζόμενον, ἀποζημιούμενος διὰ τὸ καταστραφέν. Ἐὰν δὲ καταστραφῶσιν ἀμφοτέρα ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, ἐλευθεροῦται ὁ ὀφειλέτης, ἔχων δικαίωμα προσέτι νὰ αἰτήσῃ ἀποζημιώσιν ὑπολογιζομένην κατὰ τὸ τὴν μείζονα ἀξίαν ἔχον πρᾶγμα· ἔαν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, τὸ δὲ δεύτερον ἐκ τύχης, ἐλευθεροῦται ὁ ὀφειλέτης, ἔχων δικαίωμα νὰ ἀποζημιωθῇ διὰ τὸ ἐκ πταίσματος καταστραφέν. Ἐὰν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τύχης, ἐκ πταίσματος δὲ τοῦ δανειστοῦ τὸ δεύτερον, ἐλευθεροῦται παντελῶς ὁ ὀφειλέτης. Καὶ ταῦτα μὲν ἔαν ἔχῃ ὁ ὀφειλέτης τὴν ἐπιλογὴν. Ἀλλ' ἔαν τὴν ἐπιλογὴν ἔχῃ ὁ δανειστής, τότε, ἂν μὲν καταστραφῇ τὸ ἕτερον μόνον τῶν ἀντικειμένων, εἰ μὲν ἐκ τύχης, ὀφείλεται τὸ σφωζόμενον, εἰ δ' ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ἔχει δικαίωμα ὁ δανειστής νὰ παιτήσῃ ἢ τὸ σφωζόμενον ἢ τὴν ἀξίαν τοῦ καταστραφέντος, εἰδ' ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ, ἔχει δικαίωμα οὗτος νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ σφωζόμενον, ἀποζημιῶν τὸν ὀφειλέτην

διὰ τὸ καταστραφέν. Ἄν δὲ καταστραφῶσιν ἀμφοτέρα, εἰ μὲν ἀμφοτέρα ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, ὁ δανειστής δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ τιμιωτέρου πράγματος, εἰ δὲ ἐν μόνον ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου, τοῦτου μόνον τὴν ἀξίαν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ, εἰ δὲ ἀμφοτέρα ἐκ πταίσματος τοῦ πιστωτοῦ ἢ τὸ μὲν ἐκ πταίσματος αὐτοῦ, τὸ δ' ἐκ τύχης, ἀποσβέννεται ἡ ἐνοχή. Ἐπ' ἴσης ἀποσβέννεται ἡ ἐνοχή, ἔαν ἀμφοτέρα καταστραφῶσιν ἐκ τύχης, πρὶν ἢ καταστῇ ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης. Σημειωτέον ὅτι δὲν συγκεντροῦται ἡ διαζευκτικὴ ἐνοχή, ὅταν ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς δηλώσῃ μονομερῶς τὴν βούλησιν αὐτοῦ περὶ ἐκλογῆς ὀρισμένου ἀντικειμένου εἰς τρίτον πρόσωπον, ἀλλὰ δὲν ἐκπληρωθῇ ἡ παροχή.

Εἰς τὰς ἐν μέρει ὀρισμένους καὶ ἐν μέρει ἀόριστους παροχὰς κατατακτέαι καὶ αἱ ἐκ τῶν κατὰ γένος ὀρισμένων ἐνοχῶν πηγάζουσαι, ὧν τὸ ἀντικείμενον εἶναι δηλονότι ὀρισμένον κατὰ γένος καὶ οὐχὶ ἀτομικῶς. Καὶ εἰς τὰς ἐνοχὰς ταύτας δὲν ἐφαρμόζονται οἱ περὶ αἱρέσεων κανόνες, ὅθεν καὶ αὗται μεταβιβάζονται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ κληροδόχου καὶ ἂν ὁ κληροδόχος τελευτήσῃ πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς βουλῆσεως τοῦ κληρονόμου. Συνήθως τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνοχῆς κατὰ γένος ὀρισμένης εἶναι ἐνσώματα πράγματα, ἀντικαταστατὰ ἢ μὴ. Ἔχει δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς ὁ ὀφειλέτης, πλὴν ἂν ὀρισθῇ τὸ ἐναντίον. Δύναται δὲ καὶ αὕτη νὰ ἀπλοποιηθῇ συγκεντρομένη ἐφ' ἑνὸς ἀτομικῶς ὀρισμένου πράγματος, ὅποτεν ἡ παροχὴ ἀπολεσθῇ ὁλοσχερῶς, καὶ ὅποτεν διὰ μεταγενεστέρας συμφωνίας ὀρισθῇ τὸ παραχωρητέον πρᾶγμα. Δὲν συγκεντροῦται δὲ καὶ ἡ κατὰ γένος ὀρισμένη ἐνοχὴ, ὅταν ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς δηλώσῃ μονομερῶς τὴν βούλησιν αὐτοῦ περὶ ἐκλογῆς ὀρισμένου ἀντικειμέ-

νου. Ἄλλ' ἐπὶ τῆς κατὰ γένος ὠρισμένης παροχῆς, ἀντιθέτως πρὸς τὴν διαζευκτικὴν, καὶ ἂν πάντα τὰ κατὰ γένος ὠρισμένα καταστραφῶσιν ἐκτός ἐνός, ἡ ἐνοχὴ δὲν συγκεντρῶται ἐπὶ τοῦ διασωθέντος. Διό, ἂν μὲν καταστραφῶσι πάντα πλὴν ἐνός, κατόπιν δὲ καταστραφῇ καὶ τοῦτο ἐκ τύχης, δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ ὀφειλέτης τῆς ὑποχρέωσης αὐτοῦ, καί, ἂν τυχὸν ᾖ πωλητής, δὲν δύναται νὰ αἰτήσῃ τὸ τίμημα· ἂν δὲ ἐν ἐκ τῶν περιεχομένων τῆς παροχῆς δὲν δύναται μὲν νὰ δοθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος, δύναται δ' ὅμως βραδύτερον, τότε ὁ ὀφειλέτης δύναται βραδύτερον νὰ δώσῃ τοῦτο.

Ἡ παροχὴ πρέπει νὰ ᾖ φυσικῶς καὶ νομικῶς δυνατὴ· ὅθεν λογίζεται ἀδύνατος καὶ ἡ ἀντιβαίνουσα εἰς τὰ χρηστὰ ἦθῃ ἢ τὴν δημοσίαν τάξιν. Ἄν ἡ παροχὴ ᾖ ἀδύνατος, ἐξεταστέον ἂν ἡ παροχὴ ᾖ ἐξ ὑπαρχῆς ἀδύνατος ἢ κατέστη ἀκολούθως ἀδύνατος· καὶ εἰ μὲν ᾖ ἐξ ὑπαρχῆς ἀδύνατος, διακρίτεον ἂν ᾖ κατὰ φύσιν ἀδύνατος (ἀδύνατος ἐξ ἀντικειμένου) ὥς οὐδενὸς δυναμένου νὰ παράσχῃ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς (οἰκίαν φέρ' εἰπεῖν πρὸ πολλοῦ ἐμπρησθεῖσαν), ἢ ἀδύνατος διὰ μόνον τὸν ὀφειλέτην (ἀδύνατος ἐξ ὑποκειμένου), (ὥς φέρ' εἰπεῖν ἂν ὁ ὀφειλέτης ὑπεχρέωθῃ νὰ παραδώσῃ πρᾶγμα μὴ κατεχόμενον ὑπ' αὐτοῦ). Καὶ εἰ μὲν εἶναι κατὰ φύσιν ἀδύνατος, θεωρεῖται αὕτη ὡς μὴ ὑπάρχουσα, διότι δὲν ὑπάρχει ἔγκυρος ἐνοχὴ. Εἰ δὲ εἶναι ἀδύνατος διὰ μόνον τὸν ὀφειλέτην, ὑποχρεοῦται οὗτος νὰ παράσχῃ τῷ δανειστῇ τὸ διαφέρον. Ἄν δὲ κατέστη ἀκολούθως ἀδύνατος, εἰ μὲν κατέστη αὕτη ἐκ τύχης (ἄνευ δηλονότι πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου), ἀπαλλάσσεται μὲν ὁ ὀφειλέτης τῆς ὑποχρέωσης αὐτοῦ, ἀλλ' ὀφείλει νὰ δώσῃ τῷ δανειστῇ πᾶν ὅ,τι περιῆλθε τυχὸν εἰς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ (οἷον τὰ παρὰ τῆς πυρασφαλιστικῆς ἐ-

ταιρείας ληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ πυρᾷ· πολλήσιν τῆς ἐκποικιλείας εἰς τὸν δανειστήν οἰκίαν αὐτοῦ). Ἄλλως ὑποχρεοῦται εἰς τὸ διαφέρον. Εἶδῃ δὲ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου εἶναι ὁ ὅλος, ἡ μεγάλη ἢ μερεῖα καὶ ἐλαφρὰ ἢ μικρὰ ἀμέλεια. (Ἡ μὲν λέξις Ἀμέλεια καὶ Δόλος).

Ἐξεταστέον ἦδη κατὰ τίνα χρόνον καθίσταται ἀπαιτητὴ καὶ καταβλητέα ἡ παροχὴ. Ἡ ἐμπρόθεσμος παροχὴ καθίσταται ἀπαιτητὴ ἅμα τῇ παρελεύσει τῆς προθεσμίας, ἡ δ' ἀπρόθεσμος ἅμα τῇ καταρτίσει τῆς ἐνοχικῆς συμβάσεως, ἢ ἡ παροχὴ. Ἄλλ' ὁσάκις ἡ παροχὴ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀπαιτεῖται προθεσμιακῶς (οἷον ἡ τῆς ἀνεγέρσεως οἰκοδομητικὴ ὁ δανειστής ὀφείλει νὰ παραχωρήσῃ αὐτὴν). Ὁ δ' ὀφειλέτης ὀφείλει, εἰ μὲν ἡ παροχὴ ὑποχρέωσις εἶναι ἀπρόθεσμος, νὰ ἐπιχειρήσῃ κατὰ κανόνα τὴν παροχὴν μετὰ προηγουμένην ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἐπ' αὐτῇ (interpellatio), καθιστάμενος ἑαυτὸν ὑπερήμερος (Ἴδε καὶ Ὑπερημερία). Εἰ μὲν εἶναι ἐμπρόθεσμος, τότε, εἰ μὲν ἡ ἔννοια τῆς τεθείσης προθεσμίας εἶναι ὅτι ἐν τῇ ἐκτελεστέᾳ ἡ παροχὴ ἄνευ ὀχλήσεως, ὀφείλει νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὴν ἄνευ ὀχλήσεως, εἰ δὲ μόνον ὅτι ὁ δανειστής δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ παυτῇ τὸ ὀφειλόμενον πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας, ἀπαιτεῖται ὀχλήσις. Ἐὰν ᾖ ἀμφισβητούμενη κατὰ τοῦτο ἡ ἔννοια τῆς συμβάσεως, παραδεκτέον ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ὀφειλέτης ἄνευ ὀχλήσεως. Ὅσαύτως ὁ δανειστής, εἰ μὲν τὸ δικαίωμα αὐτοῦ εἶναι ἀπρόθεσμον, ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδοῇ τὴν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου παροχὴν τοῦ δικαιοῦματος, ἀλλ' εἰ εἶναι ἐμπρόθεσμος, τότε, ἂν μὲν ἡ προθεσμία ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ συμφέρον τοῦ ὀφειλέτου, οὗτος ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν παροχὴν ὅποτεδήποτε θέλει, ἂν δὲ ἀφορᾷ εἰς συμφέρον τοῦ δανειστοῦ ἢ ὅ

συμφέρον ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων, μόνον ἅμα τῇ λήξει τῆς προθεσμίας.

Ἐξεταστέον τέλος ἐν τίνι τόπῳ καθίσταται ἀπαιτητὴ καὶ καταβλητέα ἡ παροχὴ. Εἰ μὲν ὁ τόπος εἶναι ὠρισμένος διὰ τῆς συμβάσεως, ἢ ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς παροχῆς, καταβλητέα ἀναμφισβητῶς ἡ παροχὴ ἐν αὐτῷ. Ἄλλ' ἂν ἡ παροχὴ ἀόριστος, ὁ δικαστὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν παροχὴν ἐν ᾧ τόπῳ ὁ ὀφειλέτης ἔχει τὴν δικαιοδικίαν αὐτοῦ. Ὅθεν κινεῖ κατὰ κανόνα μὲν ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ ὀφειλέτου, κατ' ἐξαιρέσειν δὲ (ὁσάκις μετὰ τῆς γενικῆς συντρέχει καὶ εἰδικὴ δικαιοδικία), ὁ δανειστής ἔχει ἐκλογὴν (πλὴν ἂν ἡ εἰδικὴ δικαιοδικία ᾖ ἀποκλειστικὴ) μεταξὺ τῆς κατοικίας καὶ τῆς εἰδικῆς δικαιοδικίας. Κατ' ἐξαιρέσειν ὅμως, ὁσάκις τὸ ἀντικείμενον τῆς παροχῆς εἶναι πρᾶγμα ἀτομικῶς ὠρισμένον ἢ ποσότης πραγμάτων ἀτομικῶς ὠρισμένων, ἔχει δικαίωμα ὁ δανειστής νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο μόνον ἐν ᾧ τόπῳ κεῖται, πλὴν ἂν ὁ ὀφειλέτης μετέφερε δολίως τὸ πρᾶγμα ἢ ὁ δανειστής ἀναλαβὴν τὸν κίνδυνον καὶ τὰς δαπάνας τῆς μεταφοράς τοῦ πράγματος εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ὀφειλέτου, ὅτε ὁ δανειστής ἔχει δικαίωμα νὰ παυτῇ τὴν παροχὴν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ ὀφειλέτου. Ἐπ' ἴσῃ ὁ κληροδόχος ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν κληροδοσίαν ἐν ᾧ τόπῳ κεῖται τὸ μέγιστον μέρος τῆς κληρονομικῆς περιουσίας. — Σημειωτέον ὅτι ὁ ὀφειλέτης, ἂν ἐκ τῆς φύσεως τῆς παροχῆς ἢ ἐκ τῆς συμβάσεως ὑποχρεοῦται νὰ κομίσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν δανειστήν, δικαιούται νὰ κομίσῃ αὐτὸ ἐν παντὶ τόπῳ μὴ ἀκαταλλήλῳ· ἂν δ' ὑποχρεοῦται ὁ δανειστής νὰ μεταβῇ εἰς συνάντησιν τοῦ ὀφειλέτου, ἔχει δικαίωμα νὰ καταβῇ αὐτὸ ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πατρικὴ ἐξουσία. Κατὰ τὸ

ρωμαϊκὸν δίκαιον ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἀνήκει εἰς μόνον τὸν πατέρα, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν μητέρα· λύεται δὲ τὸ τέκνον τῆς πατρικῆς ἐξουσίας χειραφετούμενον, οὐχὶ δὲ καὶ ἐνηλικιούμενον, διότι ἰσοδύναμος διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς, πλὴν ἂν καταστῇ ἀνίκανος νὰ διαχειρίζεται τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἀνίκανος δὲν καθίσταται ὁ πτωχεύσας, ἀλλ' κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον καθιστάμενος ἀνίκανος μόνον εἰς διαχείρισιν τῆς ἰδίας περιουσίας ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς διαχείρισιν τῆς περιουσίας τῶν ἀνηλικίων τέκνων του καὶ ἀντιπροσώπευσιν αὐτῶν (Α. Π. 28 τοῦ 81). Ἄλλ' ἐν τῷ νῦν ἡ ἐνηλικιότης λύει τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, καταργηθεισὴν κατὰ τοῦτο τῶν διατάξεων τοῦ Ρ. Δ. (ἀρθ. 114 νόμου περὶ ἐπιτρ. ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἀρθρ. 108 καὶ 137). Ἐχει δὲ τὸ δικαίωμα ὁ πατὴρ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ νὰ τιμωρῇ τὸ τέκνον αὐτοῦ μετὰ μετρίότητος, ἔτι δὲ καὶ νὰ ἀναγράψῃ εἰς τὸν δικαστὴν τὴν ἐπιβλητέαν εἰς αὐτὸν τιμωρίαν, ἂν τυχὸν ὑποπέσῃ εἰς ἔγκλημά τι βαρὺ· ἡ δὲ μήτηρ ἀγορεύει μὲν τοιούτων δικαιωμάτων, ἀλλὰ δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν δικαστὴν, αἰτοῦσα τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ, ἂν παρεκκλίνῃ τοῦ ὀφειλομένου αὐτῇ σεβασμοῦ (Ἴδε καὶ Κατάστασις οἰκογενείας). Κατὰ δὲ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τὸ τέκνον διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς ἀχρι τῆς ἐνηλικιότητος ἢ τῆς χειραφεσίας, ἡ μήτηρ δὲ ἀναπληροῖ τὸν πατέρα ἀδυνατοῦντα νὰ ἐνασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν. Καὶ ἔχει δικαίωμα μὲν ὁ ἐνασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν νὰ τιμωρῇ μετὰ μετρίότητος τὸ τέκνον, ἀλλ' ἂν ᾖ ἀνοήτως ἢ ἀπομάκρυνσις τῆς πατρικῆς οἰκίας αὐτοῦ ἢ ὁ περιορισμὸς αὐτοῦ, προσφεύγει εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν ἢ ἐν ἐλλείψει πρωτοδικείου, εἰς τὸν εἰρηνοδίκην, ὅστις, παραδεχόμενος ἢ ἀ-

πορρίπτων τὴν πρότασιν, ἐκδίδωσι τὴν περὶ τούτου διαταγὴν· δικαιούται δὲ τὸ τέκνον νὰ ἐκκαλέσῃ αὐτήν, εἰ μὲν ἀπαρρῆει ἀπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, εἰς τὸν πρόεδρον τῶν Ἐφετῶν. Τὴν διάταξιν, καθ' ἣν καταλύει τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἡ ἐνηλικότης, ἐπιδοκιμάζομεν· ἀλλὰ δὲν ἐγκρίνομεν τὴν ἐπιτρεπομένην εἰς τὸ ἀνήλικον τέκνον προσφυγὴν κατὰ τῶν περὶ ἀπομακρύνσεως ἢ περιορισμοῦ αὐτοῦ ἀποφάσεων, καὶ μάλιστα τῶν ἀπιφάσεων τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, διότι ἰσοδυναμεῖ ἢ καθιέρωσις αὐτῆς πρὸς τὴν παντελῆ ματαίωσιν τῆς διατάξεως. Ἐὰν ὁ νομοθέτης φοβῆται μὴ παράφορος μὲν ἢ κακεντρεχὴς πατὴρ ὀξιώσῃ τὸν πολυχρόνιον περιορισμὸν τοῦ τέκνου ἀνευ σπουδαίων λόγων, κοῦφός τις δὲ πρόεδρος πρωτοδικῶν παραδεχθῇ τὴν ἀξίωσιν ταύτην, ὡς ὁρίσθῃ τοῦλάχιστον ὅτι χωρεῖ προσφυγὴ εἰς τὸν πρόεδρον τῶν Ἐφετῶν, ἐὰν ὁ διαταχθεὶς περιορισμὸς ὑπερβαίνῃ τὸν μῆνα.

Ἐκ τῆς φύσεως τῆς πατρικῆς ἐξουσίας κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ἐξάγεται ὅτι ὁ πατὴρ δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τῶν ὑπεξουσιῶν αὐτοῦ τέκνων ἢ μόνον ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἢ οἰοῖται στρατιωτικοῦ χρηματίου (N. 4 Βασιλ. (7. 5) καὶ N. 11 (45. 4). Αἱ δὲ τοῦ Ρ. Δ. διατάξεις, καθαρῶς οὐσιαστικαί, δὲν κατηγγήθησαν διὰ τῶν περὶ ἱκανότητος τοῦ παρίστασθαι ἐν δικαστηρίῳ διατάξεων τῆς Πολ. Δικ. (Α. Π. 3 τοῦ 69). Ἄλλ' οὐδ' ἐνάγεται ὁ πατὴρ πρὸς ἀποζημίωσιν διὰ τὰς ἐξ ἀδικημάτων ἢ οἰοῖται ἀδικημάτων τοῦ ὑπεξουσίου αὐτοῦ τέκνου προξενηθείσας ζημίας, πλὴν ἐὰν καταδικασθῇ πρότερον αὐτό, ὁ δὲ πατὴρ ἔχῃ χρημάτιον· μάλιστα δὲ, ἐὰν ὁ πατὴρ δὲν ἡμέλεισε τὴν ὀφειλομένην ἐπὶ τοῦ τέκνου αὐτοῦ ἐποπτείαν (N. 29, 33 καὶ 35 Πανδ. (9. 4),

N. 57 Πανδ. (5. 1), N. 3 § 11 Πανδ. (15. 1) καὶ N. 56 Βασιλ. (7. 5).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν N. 8 § 1 καὶ 5 Κωδ. (6 61) καὶ N. 14 Βασιλ. (4. 4) ὁ πατὴρ δὲν δύναται νὰ ἐκποιῇ τὸν προσπόριστον χρημάτιον εἰμὴ 1) πρὸς ἐκπώσιν χρεῶν ἢ κληροδοτημάτων τῆς πατρικῆς κληρονομίας, 2) ὡς ἀκίς πρὸς κτετακτικὴν ἀποδοχὴν κτήματος, 3) ὡς ἀκίς πρόκειται περὶ πράγματος ἐπὶ αὐτοῦ ἢ φθαρτοῦ· ἅρα δὲν δύναται νὰ ἐκποιῇ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν ἀνηλίκων συντήρησιν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πατρὸς (Α. Π. 120 τοῦ 90). Μὴ δυνάμενος δὲ ἐκποιῇ, δὲν δύναται καὶ νὰ ἐξαλείψῃ ἢ πωλήσῃ ἐπὶ ἀκινήτων τοῦ πατρὸς, ἢ γεγραμμένην πρὸς ἐξασφάλισιν ἀπαίτησεως ἀνηκούσης εἰς τὸ ἀπροσπόριστον χρημάτιον (Α. Π. 120 τοῦ 90). Αἱ δὲ διατάξεις αὗται δὲν ἐτροποποιήθησαν ὑπὸ τοῦ περὶ ἐπιτροπείας νεωτέρου νόμου. Ὅθεν ἰσχύουσι καὶ νῦν.

Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ὁ πατὴρ ἔχει κατὰ κανόνα τὴν ἐπικαρπίαν τῶν πραγμάτων τοῦ τέκνου αὐτοῦ· δύναται μόνον τὸ τέκνον νὰ διαθέσῃ τὸ στρατιωτικὸν ἢ οἰοῖται στρατιωτικὸν χρημάτιον· δηλονότι τὰ διὰ τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ ἢ ἄλλης τηθενοφόρου ὑπηρεσίας αὐτοῦ κτώμενα· τῶν δὲ ἐκ πραγμάτων τοῦ πατρὸς ἢ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ προερχομένων κερδῶν ὁ πατὴρ ἔχει τὴν τε κυριότητα καὶ τὴν ἐπικαρπίαν, ἀνήκει δὲ εἰς τὸν υἱὸν μόνον ἢ διαχειρίσεις· τῶν δὲ διὰ ἑτέρας αἰτίας μὲν τοῦ τέκνου (ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ἢ ἄλλης τηθενοφόρου ὑπηρεσίας) ἢ ἄλλως πως κτωμένων ὑπ' αὐτοῦ ἢ μὲν κυριότης ἀνήκει εἰς τὸν υἱόν, ἢ δὲ ἐπικαρπία εἰς τὸν πατέρα, πλὴν ἐὰν καταλειφθῇ τι εἰς αὐτὸν ὑπὸ τὸν πατέρα τοῦ νὰ μὴ καρπωθῇ αὐτὸ ὁ πατὴρ, ἢ προέρχεται ἐκ κληρονομίας γνησίου ἀδελφοῦ. Δὲν ἀπολαύει δὲ τῆς ἐπικαρπίας τοῦ ἀναλογούντος εἰς τὸ ὑπεξουσίου τοῦ

κνον μέρους τῆς κληρονομίας ὁ μετ' αὐ-
τοῦ συγκληρονομήσας τὴν περιουσίαν
ἄλλου τέκνου τοῦ (Α. Π. 244 τοῦ 69).
Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώ-
δικος ὁ πατήρ, ἐνασκήν τὴν πατρικὴν ἐ-
ξουσίαν, ἔχει μέχρι τῆς ἐνηλικίωτος ἢ
τῆς χειραφεσίας τῇ ἐπικαρπίᾳ τῆς
δυνάμει κληρονομίας ἢ δωρεᾶς ἢ ἄλλης
ἐπικερδοῦς αἰτίας περιελθούσης εἰς τὸ
τέκνον περιουσίας. Περιέρχεται δὲ εἰς τὴν
μητέρα ὁσάκις ὁ πατήρ, καίπερ διατηρῶν
τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, στερεῖται τῆς ἐ-
πικαρπίας διὰ λόγους αὐτοῦ προσωπικούς.
Ἄλλ' ἢ ἐπικαρπία ἐπάγει τὴν ὑποχρέω-
σιν τῆς διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς τοῦ
τέκνου κατὰ λόγον τῆς περιουσίας αὐτοῦ,
τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀποτίσεως τῶν ἀπὸ
τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπικαρπίας τόκων καὶ
χρεωλύτρων παντὸς ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου ὀ-
φειλομένου κεφαλαίου, τὴν ὑποχρέωσιν
τῆς ἀποτίσεως τῆς δαπάνης διὰ τὴν τε-
λευταίαν νόσον καὶ τὴν κηδεῖαν τοῦ ὑπὸ
τοῦ ἀνηλίκου κληρονομηθέντος καὶ πᾶ-
σαν ἄλλην ὑποχρέωσιν, ἐπιβαρύνουσιν
τοὺς ἐπικαρπωτάς, ἐξαιρουμένης τῆς ἐγ-
νήσεως. Καὶ ὁρίζεται μὲν προσέτι ἐν
τῷ Σχεδίῳ λίαν ὀρθῶς ὅτι οἱ καρποὶ τῆς
περιουσίας τῶν τέκνων δὲν δύνανται νὰ
κατασχεθῶσιν ὑπὸ τῶν δανειστῶν τοῦ
πατρὸς, ἀλλὰ τίθεται δυστυχῶς ὁ περιο-
ρισμὸς ὅτι τὸ ἀκατάσχετον ἐπικρατεῖ ἐφ'
ἑσῶν εἶναι οἱ καρποὶ ἀναγκαῖοι πρὸς ἐκ-
πλήρωσιν τῶν εἰς τὸν γονεῖ ἐπιβαλλο-
μένων ὑποχρεώσεων, ἐκ τούτου δὲ κα-
τάλληλον ὅτι θέλουσιν ἐγείρεσθαι ἔριδες
εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς
ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τούτων καρ-
πῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἀ-
πογόρευσις τῆς κατασχέσεως ἔδει νὰ ᾔ-
ναι ἀπόλυτος.

Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀ-
στικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 393), εἰς ὁ πατήρ
παραμελῇ ἢ παραβαίνει τὰ τῆς πατρι-
κῆς ἐξουσίας καθήκοντα ἢ διαχειρίζεται

κακῶς τὴν περιουσίαν τοῦ τέκνου, τὸ δι-
καστήριον, αἰτήσῃ τινὸς τῶν ἐγγυτέρων
τοῦ τέκνου συγγενῶν ἢ τοῦ Εἰσαγγελέως,
δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον πρὸς ἐπι-
μέλειαν τῆς ἀνατροφῆς καὶ διοικήσῃ τῆς
περιουσίας τοῦ τέκνου καὶ νὰ φαιρῇ ἀπὸ
τοῦ πατρὸς ὀλόκληρον τὴν ἐπικαρπίαν ἢ
μέρος αὐτῆς. Ἡ ὑπαγορεύσασα τὴν διά-
ταξιν ταύτην ἀρχὴ εἶναι ἀναμφισβητή-
τως ἐλλογωτάτη, διότι καὶ μεταξὺ τῶν
πατέρων ἀπαντῶσι βεβαίως ἐνίοτε ἄνθρω-
ποι ἄγαν ῥάθυμοι ἢ ἀνάληγοι, πα-
ραμελοῦντες τὰ πατρικὰ αὐτῶν καθή-
κοντα· ἀλλ' ἐν ᾧ διὰ τοῦ νόμου περὶ ἐ-
πίτροπείας ἐπὶ μεγάλῃ χρονοτριβῇ καὶ
μεγάλῃ δαπάνῃ προκαλεῖται ἀνευ ἀπο-
χρῶντος λόγου πολλάκις ἡ σύγκλησις συγ-
γενικοῦ συμβουλίου, ἐν τῷ σπουδαιότατῳ
ζητήματι τῆς ἀφαιρέσεως μεγάλου ἢ μι-
κροῦ μέρους τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἀπὸ
τοῦ πατρὸς δὲν προσπαταεῖται ἢ γνωμα-
δοτήσῃ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

Θ. Ν. Φιλογρίτης

Πεζοδρόμια. *Ἴδε Οἰκοδομοί.

Πειθαρχία. Πρὸς εὐστοχον δι-
εξαγωγήν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας ὠρί-
σθη ὅτι πλὴν τῶν καθηκόντων, εἰς ἃ ὁ
δημόσιος ὑπάλληλος ἢ ὑπὸ τῆς ὑποβάλλεται
ὡς πολίτης, ὑπάγεται καὶ εἰς ἰδι-
αίτερα καθήκοντα ἐκπηγάζοντα ἐκ τοῦ
ἀξιώματος αὐτῶν. Ἐκ τούτου ἡ λεγο-
μένη πειθαρχία, δηλονότι ἡ πρὸς τὰ ἀπὸ
τοῦ ὑπαλληλικοῦ ἀξιώματος ἐκάστου κλά-
δου ὑπηρεσιακοῦ πηγάζοντα ἰδιαιτέρα
καθήκοντα ὑποχρεωτικῇ συμμόρφωσιν
τῶν περιβιλλομένων τὸ ἀξίωμα τοῦτο
ὑπαλλήλων. Διὰ τὸ σπουδαῖον δὲ τῆς
ἐπιβρότης τῆς πειθαρχίας, ἐκανονίσθησαν
τὰ τῆς ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ πειθαρχίας δι'
εἰδικῶν πειθαρχικῶν θεσμῶν, οὐ μόνον
ὁρίζοντων τὰ εἰδικὰ τῶν δημοσίων ὑπαλ-
λήλων (στρατιωτικῶν, δικαστικῶν, οἰκο-
νομικῶν κτλ.) καθήκοντα, ἀν ἡ παρά-
θαισις ἐπάγει πειθαρχικὴν τιμωρίαν,

ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπὶ τῇ παραβάσει αὐτῶν ἐπιβαλλομένας πειθαρχικὰς ποινάς, (τοιαῦται δὲ οὐ μόνον ἐπίπληξις, πρόστιμον, προσωρινή ἢ ὀριστική παύσις, ἀλλ' ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ περιορισμὸς ἢ κράτησις), ἔτι δὲ τὴν τηρητέαν περὶ τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν διαδικασίαν. Σημειωτέον ὅτι ἐν μὲν τῇ δικαστικῇ ὑπηρεσίᾳ κατὰ γενικὸν κανόνα ἀρμόδιαι ἀρχαὶ εἰς ἐκδίκασιν τῶν πειθαρχικῶν παραπτωμάτων καὶ ἐπιβολὴν τῶν πειθαρχικῶν ἐπιτιμίων εἰσὶ τὰ πολυμελῆ δικαστήρια· ἔτι δὲ καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης, ἐξαιρετικῶς δὲ ἔχουσι πειθαρχικὴν ἐξουσίαν καὶ οἱ Εἰρηγοδίκαι καὶ πρόεδροι, δυνάμενοι νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν ποινὴν τῆς ἐπίπληξεως, καὶ οἱ Εἰσαγγελεῖς, ἔχοντες δικαιώματα νὰ ἐπιβάλλωσιν ἔστιν ἥτε καὶ ποινὴν προστίμου. (*Ἴδε Ὀργ. Δικαστ. ἀρθρ. 293 καὶ ἐπ.). Ἐν δὲ τῇ διοικητικῇ ὑπηρεσίᾳ (τῇ τε ὑπὸ τὴν στενωτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως καὶ τῇ ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν, ἥτοι καὶ τῇ οἰκονομικῇ, ἐκπαιδευτικῇ, προξενικῇ κτλ.) εἰς μονομελεῖς κατὰ κανόνα ἀρχάς, ἥτοι τὸν προϊστάμενον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Ὑπουργόν, εἶναι ἀνατεθειμένη δυστυχῶς μέχρι τοῦδε παρ' ἡμῖν ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία.

Ἐτι δὲ μᾶλλον αὐστηρὰ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀλλὰ καὶ αὐτογνώμονα μέχρι τινὸς τὰ τῆς πειθαρχικῆς ἐξουσίας ἐν τῷ στρατῷ. Ἀληθῶς μόνον δι' αὐστηρᾶς πειθαρχίας δύναται νὰ κατορθωθῇ στρατιωτικὴ προκοπὴ καὶ πρόοδος· δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ πειθαρχία εἶναι τὸ πᾶν ἐν τῷ στρατῷ. Εἰς τῶν ὑπεροχωτάτων συγχρόνων στρατιωτικῶν συγγραφέων, πραγματευόμενος περὶ στρατιωτικῆς πειθαρχίας, γράφει τὰ ἑξῆς: *Ἡ πειθαρχία... δὲν προϋποτίθῃσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀναισθησίαν αὐτομάτου, οὔτε τὸ ἀπόλυτον ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐαυτοῦ κράτος, τὸ ἐπιρρωννύον ἀπάσας τὰς

ψυχικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις. Λεῖτε περὶ θάρρους, καὶ ἐγὼ ἀποκρίνομαι ὑμῖν πειθαρχία! Λαλεῖτε περὶ ἀνδρείας, καὶ ἐγὼ λέγω πρὸς ὑμᾶς πειθαρχία! Λαλεῖτε περὶ ἀκαταμάστου ἐνεργείας, περὶ καταφρονήσεως τοῦ κινδύνου, περὶ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀνδρείαν, περὶ αὐταπαρνήσεως χωροῦσης ἢ ἡρωϊσμοῦ, καὶ ἐγὼ ἀποκρίνομαι πειθαρχία, τὸ πᾶν ἡ πειθαρχία! Καὶ τοῦτο διότι ἡ πειθαρχία, ἡ ἀληθινὴ πειθαρχία, ἥτις συγκεντρῶι πάσας τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις πρὸ τῆς ἰδέας τῆς νίκης, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἐνταυτῷ καὶ ἡ αἰτία τῶν ὧν ἀστικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρετῶν. Τοὺς λόγους δὲ τούτους τοῦ ἐξόχου στρατιωτικοῦ συγγραφέως σχολιάζων ὁ διάσημος κοινωνιολόγος Φερβίνος ἐπιλέγει: «δὲν γεννῶνται λοιπὸν οἱ ἥρωες ἐξαιρέσει παθολογικῶν τιμῶν ἐξαιρέσεων δὲν γεννῶνται, ἀλλὰ γίνονται οἱ ἥρωες ἀσκήσεως τοῦ βουλητικοῦ αὐτῶν. Ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται φιλόζυιος, ὡς γεννᾶται γυμνός. Ὁ δὲ στρατιώτης, ὁ κατορθῶν νὰ ἐκμηδενίσῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εἶναι τεχνητὸν δημιούργημα τῆς πολιτείας, ὡς ὁ ἐνδεδυμένος ἄνθρωπος εἶναι τεχνητὸν δημιούργημα τοῦ πολιτισμοῦ». Ἡ ἀνδρεία δηλονότι καὶ ὁ ἥρωισμός εἶναι ἀπαύγασμα συστηματικῆς καὶ ἐπισταμένης στρατιωτικῆς ἀνατροφῆς, ἡ κυριωτάτη βᾶσις ἡ στρατιωτικὴ πειθαρχία. Ἀλλὰ πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς πειθαρχίας ἀναγκαῖον μὲν νὰ ἐπιβάλλωνται αὐστηραὶ πειθαρχικαὶ ποιναί· ἀλλὰ τὰς ὑπερβαίνουσας ὀλιγοήμερον κράτησιν ποινὰς δὲν εἶναι πρέπον νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτογνώμονως ὁ ἀνώτερος κατὰ βαθμὸν ἢ θέσιν, ἀλλὰ ἔνευ τινὲς διασαλεύσεως τῆς πειθαρχίας δύναται νομίζομεν, πρεπωδέστερον νὰ ἀνατεθῇ ἡ ἐπιβολὴ αὐτῶν εἰς πειθαρχικά συμβούλια, παρέχοντα τὰς ἀπαιτούμενας ἐγγυή-

σεις εὐθυκρισίας, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἀνωτέρου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πειρατεία. Ἰδιος νόμος τῷ 1855, περί ναυταπάτης καὶ πειρατείας ἐπιγραφόμενος, ἐκρύβησε παρ' ἡμῖν τὰ τοῦ προκειμένου ἀδικήματος, τάξας ἰδίως ποινὰς καὶ ἰδίαν δικαιοδοσίαν· οὐδ' αὐτὸς ὅμως, οὐδ' ὁ πρὸ αὐτοῦ γενικὸς ποινικὸς νόμος περιέχουσιν ὁρισμὸν τινὰ τοῦ ἀδικήματος, καὶ μόνον ἐκ τοῦ μέρους ἔνθα περί πειρατῶν διὰ τριῶν μόνον λέξεων ποιεῖται λόγος ὁ ποιν. νόμος, ἥτοι ἐν τῷ 364 περί ληστείας ἄρθρῳ, καὶ ἐκ τῶν ὧν τῆς καταγνώσεως τῶν ποινῶν τοῦ μνημονευθέντος εἰδικοῦ νόμου καθίσταται ὅλον, ὅτι πρόκειται περί ἀδικήματος ὁμοιοῦς τῇ ληστείᾳ. Οὐδὲν δ' ἔτι ἐν αὐτοῖς καταδεικνύει τὸν ἰδιάζοντα αὐτοῦ χαρακτήρα. ἐν ὅμως ἀναγκαιῶς εἰκάζεται τις ἐκ τῶν αὐστηροτέρων ποινῶν καὶ τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας. Ἐκ τούτων ὅμως φανερὸν, ὅτι τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἀδικήματος κατέλιπεν ὁ νόμος εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου καὶ τὴν κοινὴν περί αὐτοῦ συνειδήσιν.

Κοινῶς δὲ πειρατεία καλεῖται ἡ κατὰ θάλασσαν ληστεία· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ πειρατεία εἶναι ἡ μεταξὺ ἐπιβατῶν τοῦ αὐτοῦ πλοίου ληστεία, πιθανὴ ἰδίως ἐν ὥρᾳ ναυαγίου, καίπερ κατὰ θάλασσαν, οὐδὲ τινάπαλιν κοινὴ ληστεία, ἀλλὰ πειρατεία, ἡ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ληστρικὴ εἰς παράλιον ἐπίθεσις, καίπερ ἐν τῇ ξηρᾷ τελομένη.

Καὶ παρὰ τῶν συγγραφέων δ' ἐρευνᾶται κυρίως τὸ ζήτημα κατὰ τὴν διεθνῇ αὐτοῦ ἐποψίν, ἥτις ἀναγκαιῶς προϋποτίθῃσιν αὐτὸ τελούμενον ἐν ἀνοικτῷ πελάγει· ἐπομένως καὶ παρ' αὐτοῖς ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἀδικήματος ἀτελής ἀποβαίνει, διότι, ὡς εἰδείχθη, μόνον τὸ ἔδαφος τῆς τελέσεως οὐδ' ἀναγκαιῶς τὸ ἀδικήμα συνιστᾷ, οὐδὲ πλήρες αὐτὸ περιλαμβάνει.

Ἄλλ' ἡ πειρατεία, ὡς εἴρηται, οὐδὲν ἕλλο εἶναι ἢ ληστεία, ἐλογίσθη ὅμως ἰδιαζόντως κινδυνώδης καὶ ἄξιζ μείζονος ἔτι αὐστηρότητος, διότι ἡ θάλασσα, ἔνθα τὸ στάδιον τοῦ ἀδικήματος, συνιστῶσα εὐρυτάτην καὶ κοινὴν πάντων τῶν ἐθνῶν ὁδόν, δι' ἧς μέγα πλήθος ἀκαταπαύστως κινεῖται, καὶ μείζων ἔτι πλοῦτος πανταχόθεν μεταγέται, διατελεῖ τὸ πλείστον ἀφροσύνης καὶ ἔρημος διὰ τὴν ἀπειρίστον ἔκτασίν της, καὶ ἐπομένως λείαν τε ἄφθονον παρέχει, καὶ εὐχερῇ τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὴν διαφυγὴν τῶν κακοποιῶν· τοῦτ' ἐστι διότι πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ ὑπὸ τῆς πειρατείας ἀπειλούμενα δίκαια, δυσχερὲς δὲ καὶ ἡ περιστολὴ αὐτῆς καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς προγενεστέρους χρόνους, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις δειχθήσεται.

Ἐντεῦθεν ὅμως συνάγουμεν, ὅτι τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀδικήματος συνιστᾷ κυρίως ἡ ιδιότης τῶν ἀδικούντων καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας των· ἐπομένως ὅτι ἡ πειρατεία προϋποτίθῃσι ληστὰς διαιτωμένους ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ δι' ἰδίου πλοίου ἐπιτιθεμένους κατὰ τῶν θαλασσοπόρων καὶ τῶν παραλίων· διότι οὕτω μόνον δυνατόν τοῖς ἀδικοῦσι νὰ ἐπωφελῶνται τῶν περιστάσεων, ἅς κατὰ τῶν αὐτῶν παρέχει ἡ θάλασσα, καὶ προσέτι νὰ ἐπέλθῃ ὁ δευχθεὶς ἐξ αὐτῶν μέγας κίνδυνος· τοῦτ' ἐστιν ἡ πειρατεία προϋποτίθῃσι κυρίως τοῖς ἀδικοῦντας ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ οὐχὶ τοὺς ἀδινουμένους ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐπομένως, ὅτι στοιχεῖον κύριον τοῦ ἀδικήματος ἀποτελεῖ ἡ ὑπὸ τῶν ἀδικούντων χρῆσις ἰδίου πλοίου κατὰ τὴν ἐπίθεσιν, διότι μόνον διὰ πλοίου δύναται τις ἀπὸ τῆς θαλάσσης ν' ἀδικῇ. Τούτων δὲ τεθεμένων ἡ πειρατεία δυνατόν νὰ ὁρισθῇ ὡς ἐξῆς·

Ληστεία, καὶ ἡν κύριον ὄργανον τῆς ἐπίθεσεως εἶναι πλοῖον ἰδίον τῶν ἐπιτιθεμένων.

Στοιχεῖον ἄρα τῆς πειρατείας συνιστᾷ ἡ ὑπὸ τῶν ληστῶν χρῆσις ἰδίου

πλοίου· ἀδιάφορον ὅμως, ὡς εἰκός, ἂν ἀνῆκεν εἰς αὐτοὺς τὸ πλοῖον, ἢ ἐκ τοῦ προχείρου ἐλήφθη ὑπ' αὐτῶν διὰ βίας, δι' ἀπάτης, διὰ μισθοῦ ἢ ὅπωςδήποτε ἄλλως, ἀρκεῖ μόνον νὰ διετελεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των κατὰ τὴν ἐπίθεσιν.

Ὁ τρόπος δὲ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος προϋποτίθην ἐτι τοὺς αὐτοῦρους ναυτικούς ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἐμπείρους· ἡ ἰδιότης ὅμως αὕτη, ἀναγκαία συνήθως, δὲν ἀποτελεῖ καὶ στοιχεῖον τοῦ ἀδικήματος· διὸ ἀναμφισβητήτως καὶ οἱ ἄρτίως πρὸ τῆς πράξεως εἰς πλοῖον ἐπιβαζόμενοι λησταί, καὶ δι' αὐτοῦ ἐπιτιθέμενοί εἰσι πειραταὶ ἐπίσης· ἔπειτα καὶ ἀναγκαία ὑποτιθεμένη ἡ ἰδιότης τοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὴν πειρατείαν, λογιστέα πάλιν κατὰ τὸν χρόνον τῆς πράξεως.

Κατὰ τὸν τεθέντα δ' ὁρισμόν, πλὴν τῆς ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει ληστρικῆς κατὰ τῶν θαλασσοπορούντων ἐπιθέσεως, πειρατεία εἶναι ἐπίσης ἡ ἀπὸ τοῦ πελάγους ληστρικὴ εἰς παράλιον ἐπιδρομή, ὡς προεῖρηται, προσέτι ἡ ἐναντίον πλοίου προσωρμισμένου ἢ ἀκινήτου ἑκ νηνεμίας ἐπιθεσις ληστῶν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ἐκ τοῦ προχείρου ἐπὶ πλοιαρίου ἐπιβιβαζομένων, καὶ ἐπιτιθεμένων δι' αὐτοῦ, πρὸς δὲ ἢ κατὰ τῶν ἐπιβατῶν ὑπὸ τοῦ πληρώματος ληστεία, ὑπὸ τὸ πρόσχημα διαπορμύσεως προσελκυμένων τῶν ἐπιβατῶν, ἢ στασιάζοντος τοῦ πληρώματος κατὰ τὸν διάπλουν, διότι κατὰ πάσας τὰς ἄνωθι περιπτώσεις τὸ πλοῖον ἐχρησίμευσεν ὡς κύριον ὄργανον τῆς ἐπιθέσεως.

Τοῦναντίον δὲ κοινὴ ληστεία καὶ οὐχὶ πειρατεία εἶναι ἡ διαπραττομένη ἐν τῇ ξηρᾷ, διαπραιουμένων τῶν ληστῶν διὰ πλοίου ἀπὸ τῆς ἀντιπέραν ὁχθῆς, προσέτι ἢ μεταξὺ ἐπιβατῶν ληστεία, ὡς ἐν ἀρχῇ ἐρρήθη, ὡς ἐπίσης ἡ εἰς ἐνδοτέραν ξηρὰν ληστεία, καίπερ διαπραττομένη ὑπὸ συμμορίας πειρατῶν πρότερον, ἐγ-

καταλειψάντων εἰς τὴν ἀκτὴν τὸ πλοῖον ἕνεκα καταδιώξεως ἢ ἐξ ἄλλου περιπτώσεως ταύτας τὸ πλοῖον δὲν ἐχρησίμευσεν ὡς κύριον καὶ ἀναγκαῖον τῆς ληστείας ὄργανον.

Ἡ πειρατεία δ', ὡς εἴρηται, εἶναι ἀδικημα τῇ ληστείᾳ ὅμοιον, ἢ ἀκριβέστερον εἶδος ληστείας, ἐπομένως χωροῦσι καὶ κατ' αὐτὴν πάντα τὰ κατὰ τὴν ληστείαν παραδεδεγμένα περὶ τε τοῦ γενικοῦ τοῦ ἀδικήματος ὁρισμοῦ, καὶ τοῦ γαρακτῆρος αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀναγκαίων στοιχείων. Ἡ δὲ τῶν συνθηκῶν περὶ τετελεσμένου καὶ ἀποπείρας καὶ καθεξῆς.

Τουτέστιν ὅτι ἀποτελεῖ ἀδικημα κατὰ τῆς ιδιοκτησίας, ὅτι σκοπὸς αὐτοῦ ἡ ἀφαιρέσις ἀλλοτρίων, πρὸς ἰδιοποίησιν διὰ βιαιᾶς κατὰ τοῦ ἔχοντος ἐπιθέσεως, καὶ ὅρος ἀναγκαῖος τὸ ἀλλότριον καὶ κινητὸν καὶ ὕλικόν τοῦ ἀφαιρουμένου πράγματος.

Προσέτι ὅτι τετελεσμένον εἶναι κυρίως τὸ ἀδικημα ἀφαιρουμένου τοῦ πράγματος ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἔχοντος, μόνῃ δ' ἢ προσωπικῇ πρὸς ἀφαιρέσιν ἐπιθεσί χωρὶς τῆς ἀφαιρέσεως πράγματι συνιστᾷ ἀπόπειραν· ὅτι ὅμως κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν περὶ ληστείας κείμενα καὶ μόνῃ ἢ βιαιᾷ ἐπὶ σκοπῷ ἀφαιρέσεως ἐπιθεσί συνιστᾷ τετελεσμένον τὸ ἀδικημα, καὶ τούτου τετελεσμένου οὐδὲ κατὰ τὴν πειρατείαν χωρεῖ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἀπόπειρα.

Ὅτι ἐπίσης ἡ προσωπικὴ βία δυνατὴ σωματικῶς καὶ ψυχολογικῶς, δὲν εἶναι κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις νὰ εἶναι σπουδαία, κρινομένη ὅμως κατὰ τὰς περιστάσεις τοῦ ἀδικουμένου.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ὅτι ἡ πειρατεία εἶναι καταδικωκτέα ἐξ ἐπαγγέλματος ἀνευ μη νόσεως τοῦ ἀδικουμένου, οὐδὲ χωρεῖ κατ' αὐτὴν ἰδιωτικὴ συγγνώμη, καὶ τὰ τοιαῦτα (ἴδε Ληστεία).

Ἐλογίσθη δ' ἡ πειρατεία ὡς ὁ ὀλεθριώτερος τρόπος τῆς ληστείας διὰ τὸν δειχθέντα ἐκ ταύτης κοινὸν κίνδυνον παντὸς ἔθνους· διὸ καὶ διεθνὲς ἀδίκημα ἐχαρακτηρίσθη. Τὸν κίνδυνον δὲ τοῦτον καὶ νῦν, ὡς εἰκός, ἐπάγεται ὅπουδῆποτε ἀναφανισμένη, κυρίως ὁμως ἡ πειρατεία ὑπῆρξε φοβερά μάλιστα τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἐν τῷ παρελθόντι κατὰ διαφόρους ἐποχάς, οὐ μόνον ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων συμμοριῶν καὶ φυλῆς ὀλοκλήρου ἐνεργουμένη εἰς τὰς μᾶλλον διαπλεομένης θαλάσσης, καὶ μετερχομένων τῶν πειρατῶν παντοίας καὶ ἐσχάτας ὠμότητας, ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς, ὡς εἰπεῖν, ὀργανώσεως τυχοῦσα, καὶ τῆς ἀνοχῆς ἔτι καὶ πλαγίας ἀναγνωρίσεως παρὰ τῶν ἄλλων ἔθνων.

Τοιοῦτοι τελευταῖον, καὶ οἱ χεῖριστοι ἴσως πάντων, ἦσαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ νῦν λήγοντος οἱ πειραταὶ τῆς Ἀλγερίας, οὓς, καίπερ ληστρικῶς ἐπιτιθεμένους κατὰ πάντων καὶ ἐν εἰρήνῃ, μέχρι μὲν τινος ἐκ φόβου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ συμφέροντος πολλοὶ τῶν Εὐρωπαίων ὡς καταδρομεῖς καὶ οὐχὶ πειρατὰς ἀνεγνωρίζον, λογίζοντες ἔγκυρον τὴν πώλησιν τῶν ληστευομένων πραγμάτων, ἐπομένως καὶ τὴν ληστείαν αὐτὴν νόμιμον, ἔτι δὲ καὶ συνθήκας πρὸς αὐτοὺς συνομολογοῦντες.

Τὴν πειρατείαν ἔτι ὑπέτρεφεν ἐν τῷ παρελθόντι τὸ παρὰ τῶν Εὐρωπαίων αὐτῶν τηρούμενον ἐν πολέμῳ σύστημα τῶν καταδρομικῶν· ἥτοι ἡ εἰς ἰδιωτικὰ πλοῖα κορηγία ὑπὸ τινος πολιτείας ἀδείας ἢ κάλλιον ἐντολῆς περὶ ἀλώσεως καὶ λαφυραγωγίας παντὸς πλοίου ὑπὸ ἐχθρικὴν σημαίαν, ὡς καὶ ἐπιθέσεως ἔτι εἰς τὰ ἐχθρικά παράλια. Καίτοι δὲ σκοπὸς κυρίως τῶν καταδρομικῶν ἦν νὰ ἐπιτιθῶνται κατὰ τῶν ὑπὸ ἐχθρικὴν σημαίαν πλοίων, λογιζομένων ὡς ἐπικούρων τῆς δημοσίας δυνάμεως τῆς πολιτείας, ἐξ ἧς ἡ ἐντολή,

ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὁμως τῆς νησιᾶς διὰ πρόληψιν δῆθεν πολεμικοῦ λαθρεμπορίου, ἦτοι μεταφορᾶς πολεμικῶν εἰδῶν πρὸς τοὺς ἐχθρούς, καὶ κατ' οὐδετέρων πωλάκις τὰ καταδρομικὰ ἐπετίθεντο, καὶ ἐλαυνόμενα ἐκ τῆς πλεονεξίας, εἰς παντοίας καταβλίψεις προέβαινον.

Εἰς τὴν ὀλεθρίαν δὲ ταύτην κατὰστασιν τῆς θαλασσοπρίας τέρμα ἔθικαν πλὴν τῆς χρήσεως τοῦ αἵματος κατὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ, δι' ἧς οὐ μόνον ἡ ἀποφυγὴ τῶν πειρατικῶν ἐπιθέσεων κατέστη ἐφικτὴ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ καὶ εὐχερεστέρα κατὰ πολὺ ἡ καταδίωξις τῶν πειρατῶν καὶ ἡ φύλαξις τῶν θαλασσῶν ἐν γένει, τὸ μὲν ἡ κατάκτησις τῆς Ἀλγερίας ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐκλιπούσης οὕτω τῆς πρωτίστης κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐστίας τῶν πειρατῶν, τὸ δὲ ἡ ἐν Περσίῳ συνθήκη τοῦ 1856, καταργήσασα τὴν χρῆσιν τῶν καταδρομικῶν, εἰς ταύτην δ' ἀμέσως μὲν ὑπεβλήθησαν μόνον αἱ συμβληθεῖσαι πολιτεῖαι, μετ' οὐ πολὺ ὁμως προσεχώρησαν πᾶσαι σχεδὸν αἱ λοιπαί, προκληθεῖσαι πρὸς τοῦτο, πλὴν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς, αἵπερ ὅμως ἐγκατέλιπον ἐπίσης τὸν τρόπον τοῦτον ἔργῳ κατὰ τὸν τελευταῖον πρὸς ἀλλήλας πόλεμον· οὕτω δ' ἐξέλιπε τὸ κυριώτερον σχολεῖον τῶν πειρατῶν καὶ τὸ τελειότατον ἅμα παρασκευαστήριον ἐπιτηδεῶν πειρατικῶν πλοίων.

Ἐκ τῆς δειχθείσης δὲ φοβερᾶς ἀναπτύξεως τῆς πειρατείας ἐν τῷ παρελθόντι καὶ τῶν καταχρήσεων τῶν καταδρομικῶν, ἐπιτιθεμένων συνηθέστερον μὲν κατ' οὐδετέρων, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ συμμάχων καὶ κατὰ τῶν ὁμοειδῶν αὐτῶν, ἐξηγεῖται ἡ τε ἄκρα κατὰ τῶν πειρατῶν αὐστηρότης, καταδικαζομένων ἀδιακρίτως εἰς θάνατον ἅμα συλλαμβανόμενων, καὶ ἡ σύγχυσις τῶν περὶ πειρατείας

καὶ περὶ τῶν εἰς βιαιοπραγίας ἐκτρεπομένων καταδρομικῶν ποινικῶν διατάξεων. Ἡ τοιαύτη δ' αὐστηρότης βαθμηδὸν ἐμετριάσθη κατὰ τι, καὶ ἤδη ὅμως εἶναι ἀνωτέρα ἢ κατὰ παντὸς ἄλλου ἀδικήματος, κυρίως δὲ διτηρήθη ὁ διεθνὴς χαρακτήρ τῆς πειρατείας· τουτέστιν ὅτι ἀποτελεῖ ἀδίκημα κατὰ τοῦ διεθνούς δικαίου, καὶ κατ' αὐτὸ κρίτεον, λογιζομένων τῶν πειρατῶν ὡς ἐκτὸς πίσεως πολιτείας καὶ κοινῶν ἐχθρῶν, στερουμένων παντὸς δικαίου.

Τοῦ διεθνούς δὲ χαρακτήρος τοῦ ἀδικήματος παρεπόμενον εἶναι, ὅτι πᾶσα πολιτεία δύναται νὰ καταδιώξῃ καὶ συλλάβῃ τοὺς πειρατὰς, ὡς καὶ νὰ δικάσῃ αὐτοὺς κατὰ τοὺς νόμους τῆς, περὶ τῆς ἐπιβλητέας ποινῆς καὶ τῆς δημεύσεως τοῦ πλοίου καὶ τῶν λοιπῶν πραγμάτων, μὴ χωρούσης ἀντιρρήσεως παρ' αὐτῶν, ὅτι ἀνήκουσιν εἰς ἄλλην ἐθνικότητα.

Καταργηθέντων δὲ τῶν καταδρομικῶν, ἡ περὶ τούτων ἔρευνα ἀποβαίνει ἀπλῶς ἱστορική, οὐχ ἥτιον ῥητέον, ὅτι οἱ καταδρομεῖς, ἔχοντες ἐντολὴν πολιτείας ἀνεγνωρισμένης, δὲν δύνανται νὰ λογισθῶσι πειραταί, καὶ εἰς βιαιοπραγίας ἐτι παρεκτρεπόμενοι, εὐθύνας μᾶλλον τῆς πολιτείας. ἐξ ἧς ἡ ἐντολή, προκαλοῦντες οὕτω ὑποτίθεται ὅμως κατάστασις πολέμου, καὶ ὅτι πρὸς ἐμπολέμους αἱ βιαιοπραγαί, ἡ δὲ πρὸς οὐδετέρους ἐπίθεσις λογισθήσεται παρ' αὐτῶν ὡς πειρατεία καὶ κατὰ τοὺς νόμους τῶν κρίθησεται· λήγοντος δὲ τοῦ πολέμου πᾶσα πολιτεία δύναται νὰ καταδιώξῃ αὐτοὺς βιαιοπραγοῦντας ὡς πειρατὰς, μὴ δυναμένους νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν ἐντολὴν σὺν τῷ πολέμῳ λήξαν.

Ἡ πειρατεία δ', ὡς εἴρηται, διὰ τὸν μέγαν ἐκ ταύτης κίνδυνον ὑπήχθη προγενέστερον εἰς ἄκραν αὐστηρότητα παρὰ πάντων, καταγιγνωσκόμενης ποινῆς θανάτου εἰς πάντα ἐπὶ πειρατεία συλ-

λαμβανόμενον ἄνευ ἄλλης ἐρέυνης, καὶ ὡς εἶπεῖν, ἄνευ διαδικασίας· βραδύτερον δ' ἐμετριάσθη μὲν ἡ τοσαύτη αὐστηρότης, ἢ κάλλιον ἢ ἀπάνθρωπος αὕτη τραχύτης, ὑποβληθεῖσα εἰς τακτικὴν πῶς διαδικασίαν, παρέχουσα ἀσφάλειάν τινα τῶν ὅλως ἀθῶων τοῦλάχιστον· ἡ αὐστηρότης ὅμως τῶν ποινῶν μικρὸν μόνον ἡλαττώθη, πανταχοῦ δὲ σχεδὸν ὑπεβλήθη εἰς ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν.

Ὡς δ' ἐδείχθη, περὶ τὸν χαρακτήρισμὸν τοῦ ἀδικήματος κρατεῖ ἐν γένει ἀοριστία, πολλαὶ δὲ πολιτεῖαι περιέλαβον εἰς τὴν πειρατείαν καὶ πράξεις, ἀξιοποίνους μὲν, μὴ ἀποτελούσας ὅμως πειρατείαν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπλῶς παρανομίας, ἥτοι παραβάσεις προληπτικῶν ἀπαγορεύσεων καὶ κανονισμῶν ὡς ἐπὶ παρῶν. ἐν Γαλλίᾳ λογιζοῦνται πειραταὶ οἱ θαλασσοποροῦντες ἄνευ τακτικῶν ναυτοδικῶν ἐγγράφων, προσέτι οἱ καταδρομεῖς, ἐπιτιθέμενοι κατὰ Γαλλικῶν ἢ φιλικῶν τῇ Γαλλίᾳ πλοίων· ἐνῶ τὸ μὲν πρῶτον ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἀτυνομικὴν παράβασιν, τὸ δὲ δευτέρον πειρατείαν ἡ μόνον, ὅταν κατὰ ἰδιωτικῶν πλοίων ἢ ἐπιθέσις, ἄλλως ἐσχάτην προδοσίαν. Ἐπίσης ἐν Ἀγγλίᾳ λογιζέται πειρατεία καὶ ἡ σωματεμπορία, ἡ ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐμπορία τῶν αἰθιόπων καλουμένη (traite des nègres), ἥτις ἀδίκημα κατὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ οὐχὶ κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας, ἐπομένως βαρύτερον ἴσως, ἀλλ' οὐχὶ πειρατεία¹.

¹ Περί σωματεμπορίας, κεῖται παρ' ἡμῖν ἴδιος νόμος τοῦ 1841, ἔστις τιμωρεῖ τοὺς ἐνόχους διὰ δεσμῶν 15 ἐτῶν τὸ πολὺ, ἐνῶ ὁ γενικὸς ποινικὸς νόμος καταγιγνώσκει ἰσόθια δεσμὰ κατὰ τοῦ ἀπάγοντός τινα εἰς δουλείαν (άρθρ. 321 § α'). Πόθεν ἡ ἐπιείκεια αὕτη; ἐνομιίσθησαν καὶ οὗτοι ἔμποροι ἄξιοι προστασίας, ἢ ἡ ἐπὶ

Οι ἡμέτεροι δὲ νόμοι ὁρισμὸν τῆς πειρατείας δὲν παρέχουσιν, ὡς εἴρηται ἐν τῷ ἐλαττώματι ὅμως τούτῳ περιέχεται καὶ τι πλεονέκτημα, ὅτι, ἐπιμελῶς τῶν γενικῶν ἀρχῶν τηρουμένων, δὲν εἶναι κίνδυνος νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὰς ποινὰς τῆς πειρατείας μὴ πειραταί, εἰ καὶ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο ἡκρωτηρίασεν οὐκ ὀλίγον ὁ εἰδικὸς νόμος διὰ τῆς τελευταίας διατάξεως τοῦ 8 ἄρθρου, περὶ ἧς κατωτέρω, καὶ τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας ἐστὶ. Κατὰ δὲ τὴν αὐστηρότητα τῶν ποινῶν δὲν εἶναι ὑποδεέστεροι τῶν ἄλλων οἱ ἡμέτεροι νόμοι.

Τὴν δ' ἄκραν αὐστηρότητα τοῦ γενικοῦ ποιν. νόμου, καταγιγνώσκοντος ποινὴν θανάτου εἰς πάντα πειρατὴν ἀνεξαιρέτως, ἐμετρίασε κατὰ τι ὁ μετ' αὐτὸν εἰδικὸς νόμος τοῦ 1855, ῥητῶς ἐν τῷ 10ῳ ἄρθρῳ καταργήσας τὴν μνημονευθεῖσαν μόνην ἐκείνου περὶ πειρατῶν διάταξιν ἐν τῷ 364ῳ ἄρθρῳ § δ', ἐπέβαλε δὲ ποινὰς ἀναλόγους πῶς πρὸς τὰς τῆς κοινῆς ληστείας, τηρήσας ὅμως βραχυτέραν ἀπὸ τοῦ βαρυτέρου εἰς τὸ ἐλαφρότερον εἶδος κλίμακα, κατερχόμενος μόνον μέχρι προσκαίρων δεσμῶν (18ετῶν τοῦλάχιστον), δι' ὧν τιμωρεῖ, ὅτι ἐπὶ κοινῆς ληστείας δι' εἰρκτικῆς μόνον τιμωρεῖται (ἄρθρ. 6—8 εἰδικοῦ νόμου), εἰρηκτὴν δὲ καταγιγνώσκει κατὰ πειρατῶν, οἵτινες οὐδεμίαν ἐστὶ πειρατικὴν πράξιν ἐτετέλεσαν (ἄρθρον 8 ἐν τέλει). Ἀλλὰ τότε πῶς εἶναι πειραταί; ἐννοεῖ ἴσως νὰ τιμωρήσῃ οὕτω καὶ μόνην τὴν συγκρότησιν πειρατικῆς συμμορίας· ἀλλὰ καὶ τοῦτο πῶς δύναται νὰ λογιθῇ βέβαιον ἀνευ πράξεως τινος; προληπτικὴ ἄρα ἡ

ποινὴ· ποινὴ ὅμως κακούργηματος λόγῳ προλήψεως κατὰ μόνου διανοήματος δικαιολογεῖται;

Ἀλλὰ τὴν αὐστηρότητα ἐπέδωξε κυρίως ὁ προκείμενος εἰδικὸς νόμος διὰ τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας τοῦ Ἐφετείου, εἰς ἣν ὑπήγαγεν ἀμρότερα τὰ ὑπ' αὐτοῦ τιμωρούμενα ἀδικήματα ναυταπάτην τε καὶ πειρατείαν (ἄρθρον 11). Προβάλλουσι δὲ τινες ὡς λόγον τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας κατὰ τὸ σύνθηρος τὴν ἀνάγκην εἰδικῶν καὶ δεξιωτέρων κριτῶν, οἱ ἐνταῦθα οἱ ἐφέται, διὰ τὸ πολὺπλοκον ὄθεν καὶ δυσδιάγνωστον τῶν προκειμένων πράξεων. Ἀλλ' ἡ ἰδιαζούσα δικαιοδοσία, ὡς καθιστῶσα ἄνισον δίκαιον, εἶναι κατ' ἐξαίρεσιν δεδικαιολογημένη μόνον, ὅταν εἶναι κίνδυνος προσωποληψίας, ὡς ἐπὶ κατηγορίας ἀνωτέρων δημοσίων λειτουργῶν, ἢ ἐπιζημίου περιορισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀτελεστέρως ἐκτιμήσεως, ὡς ἐπὶ πειθαρχικῶν ἀντικειμένων, ἄνευ δὲ τοιοῦτου λόγου ἄδικος καὶ ὀλεθρία. Οὐδαμῶς δ' ἡ κρίσις ἐπὶ πειρατείας καὶ ναυταπάτης εἶναι δυσχερεστέρα ἢ ἐπὶ κοινῆς ἀπάτης καὶ χρεωκοπίας καὶ πλαστογραφίας καὶ φαρμακείας καὶ τοσούτων ἄλλων ἐντέχνων ἀδικημάτων, ἀν' ὅ οἱ ἔνορκοι ὥσιν ἀνίκαναι νὰ κρίνωσι περὶ πειρατείας καὶ ναυταπάτης, ἐξ ἴσου εἰσὶν ἀνίκαναι νὰ κρίνωσι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διατηρουμένου ὅμως τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος, ἢ ἐξαίρεσις ἀδικημάτων τινῶν ἀπὸ τῆς κρίσεως τῶν ἐνόρκων εἶναι προφανῆς ἀδικία. Ὅποτε τὸ πολὺπλοκον τῆς πράξεως, ὅπερ κυρίως κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ὀδικήματος, ἐπαυξάνει ἡ ἰδιαζούσα δικαιοδοσία, πρὸς τιθεμένου ἐστὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀρμοδιότητος. Ὅθεν ἀρίστηλον, ὅτι ὁ λόγος τῆς κρείττονος διαγνώσεως εἶναι τὸ μὲν πρόφασις, τὸ δὲ καὶ ἀτελής τοῦ δικαίου ἀντίληψις, σκοπὸς δ' ἀληθὴς τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας εἶναι ἡ προσδοκωμένη

λευθερία ὑποδεστέρα τῆς ἰδιοκτησίας. ἄφου ὁ κλέπτῃς 1000 δρ. τιμωρεῖται παρ' ἡμῶν διὰ δεσμῶν 20 ἐτῶν; οἷα ἐντελής περὶ τῆς ἐλευθερίας ἰδέα!

μείζων ὑπὸ τακτικῶν δικαστῶν αὐστηρότης. Τὴν αὐστηρότητα ὁμως ἐξήντηλα πᾶσαν ὁ νόμος, τάξας τὰς βαρυτάτας ποινάς, προσέτι δὲ οἱ σύνεδροι, οἵτινες τακτικοὶ δικασταί, καὶ οὐχὶ οἱ ἑνορκοὶ τὴν ἐπιβλητέαν ποινὴν ὀρίζουσιν, ὥστε διὰ τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας δὲν ζητεῖται ἡ κατάγνωσις βαρυτέρων ποινῶν, ἀλλ' εὐκολωτέρα παραδοχὴ ἐνόχων, ἥτοι καταδίκη καὶ δ' ἄσθενεστέρων ἀποδείξεων. Ἐπαναλαμβάνω δ' ὡς ἀνωτέρω, ὅτι εἰ μὲν οἱ ἑνορκοὶ κακῶς ἐκτιμῶντες τὰς ἀποδείξεις παρὰ λόγον ἀψωψοῖσι, γενικῶς εἰσι καταργητέοι, εἰ δὲ τούναντίον δικαίως περὶ τῶν λοιπῶν κρίνουσιν, ἡ προκειμένη ἐξίρεσις ἐπὶ σκοπῷ εὐκολωτέρας καταδίκης εἶναι καθαρὰ τοῦ δικαίου ἄρνησις.

Ὡς δὲ προείπομεν, κοινῶς παραδεγμένον εἶναι, ὅτι ἡ πειρατεία συνιστᾷ ἄδίκημα τοῦ διεθνoῦς δικαίου, καὶ ἐκαστῇ πολιτεία δύναται νὰ καταδιώξῃ καὶ τιμωρήσῃ τοὺς πειρατὰς κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀνεξαρτήτως ὅλως τῆς ἐθνικότητος, εἰς ἣν τυχὸν ἀνήκουσιν. Εὐνόητον δ' ὅτι ὁ διεθνὴς χαρακτήρ τοῦ ἀδικήματος χωρεῖ προκειμένου περὶ ἀνοικτοῦ πελάγους, ἐκλείπει δὲ διαπραττομένου ἐντὸς τῆς παρακτίου θαλάσσης, ἥτοι ἐντὸς βολῆς πυροβόλου ἀπὸ τῆς ἀκτῆς· διότι ἡ τοιαύτη θάλασσα κατὰ τὸ διεθνὲς ἐπίσης δίκαιον λογίζεται ὡς ἔδαφος ἀνῆκον καὶ κατεχόμενον ὑπὸ τῆς πολιτείας, εἰς ἣν καὶ ἡ ἀκτὴ αὕτη ἀνήκει, ἐπομένως καὶ τὸ ἀδίκημα ὡς ἐντὸς τῆς χώρας τῆς πολιτείας πραττόμενον, καὶ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς ὑποκειμένων τῶν ἐνόχων.

Κατὰ τοὺς ἡμετέρους ὁμως νόμους, καθ' οὓς ἡ ἐλληνικὴ ποινικὴ δικαιοδοσία προϋποτίθηται τὸ ἐν τοῦλάχιστον τῶν τριῶν στοιχείων τοῦ ἀδικήματος ἐλληνικόν, ἥτοι τὸ ἔδαφος, τὸν ἀδικούμενον ἢ τὸν ἀδικoῦντα (ἄρθρ. 1—3 Ποιν. Δικ.),

ἀμρισθητήσιμος ἀποβαίνει ἡ πλήρης ἐφαρμογὴ τοῦ ἀνωτέρω διεθνoῦς περὶ πειρατείας κανόνος. Καὶ προκειμένου περὶ πειρατείας τελουμένης παρὰ τὰς ἐλληνικὰς ἀκτὰς, ἡ καὶ ἐν ἀνοικτῷ πελάγει παρὰ πειρατῶν Ἑλλήνων, ἡ καὶ παρ' ἄλλοδαπῶν καθ' Ἑλλήνων, οὐδεὶς δυσταγμὸς περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων χωρεῖ κατὰ τὰ προεξηρημένα, παραδιδόμενων τῶν πειρατῶν εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἀρχάς· προκειμένου ὁμως περὶ πειρατείας ἐν ἀνοικτῷ πελάγει παρ' ἄλλοδαπῶν καὶ κατ' ἄλλοδαπῶν, δύνανται τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια νὰ τιμωρήσωσιν αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ ἐλλογικοῦ ἔτι πλοίου συλλαμβανόμενους καὶ παραδιδόμενους εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἀρχάς.

Μόνος νόμος εἰσάγων ἐξαίρεσιν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τῆς ποιν. δικονομίας εἶναι ὁ ΑΨΙΣ' τοῦ 1887, ἐπιτρέπων τῷ ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης νὰ παραγγέλλῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν ποινικὴν καταδίωξιν ληστῶν ἄλλοδαπῶν ἐν τῇ θόρῳ χωρῶν ἄλλοδαποὺς ἐπ' ἴσης ἀδικησάντων, ὅστις ὁμως καταφανῶς ἄσχετος πρὸς τὸ προκείμενον¹. Ἐπίσης δ' ἄσχετος καὶ ὁ προμνημονευθεὶς περὶ σωματεμπορίας νόμος τοῦ 1844²· ἔπειτα καὶ οὗτος προνοεῖ μόνον περὶ σωματεμπορίων Ἑλλήνων.

¹ Ἐκ τυχαίας γραφικῆς παραδρομῆς παρελείφθη ἡ μνεία τοῦ νόμου τούτου ἐν τῷ περὶ ληστείας ἄρθρῳ. Τοιοῦτος δὲ νόμος ἐπὶ ἀμοιβαιότητι εἶναι λίαν ὠφέλιμος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν ἀμφοτέρων τῶν ὁμῶν χωρῶν, προϋποτίθηται ὁμως καλὴν πίστιν ἐκκτέρωθεν, ὅπερ δύσκολον ἐνταῦθα, ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸ δυνητικόν τῆς καταδιώξεως τοῦ προκειμένου νόμου, ὅπερ ὁμως δεινότερας περὶ πλοκῆς δύναται νὰ προκαλέσῃ. Ἡ τελευταία δὲ περὶ εἰρήνης συνθήκη προλέγει σύμβασιν μετὰ τῆς Τουρκίας περ

Ἐπομένως ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἐξαρτᾶται ὅλως ἐκ τῆς ιδιότητος, ἣν θ' ἀποδώσωμεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, τουτέστιν ἂν θὰ λογισθῇ ἑδάφος οὐδέτερον καὶ ἀδιάποτον, ἢ τούναντίον κοινὴ κτήσις, ἐνθα ἐκάστη πολιτεία ἐνασκεῖ ἐξουσίαν, ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλει τὰ τῶν ἄλλων δίκαια. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐκδοχὴν τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια ἔσονται ἀναρμόδια, διότι οὐδεὶς τῶν προσκεθέντων τριῶν ὄρων τῆς ποινικῆς δικονομίας ὑφίσταται, τάναπαλιν δὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν, ἀρμόδια τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια, διότι τὸ ἀδίκημα λογισθῆσεται τελεσθὲν ἐπὶ ἐδάφους, ἐφ' οὗ καὶ ἡ Ἑλλάς ἐνασκεῖ ἐξουσίαν, καὶ ἐπομένως οἰοεὶ ἐλληνικοῦ. Ἡ πρώτη ἐκδοχὴ εἶναι προφανῶς ἀκριβεστέρα, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβεστέρα, διότι οὕτω δεῖναι πειραταὶ ὑπὸ ἐλληνικοῦ πλοίου συλλαμβανόμενοι καὶ παραδιδόμενοι εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἀρχάς, θὰ μείνωσιν ὅλως ἀτιμώρητοι, προσβάλλοντες τὴν ξένην ἐθνικότητα ἐαυτῶν καὶ τῶν ἀδικηθέντων, οὐδὲ τῆς πολιτείας εἰς ἣν ἀνήκουσι δυναμένης νὰ τιμωρήσῃ αὐτούς, εἰμὴ κεῖται συνθήκη περὶ ἀμοιβαίας ἐκδόσεως. Ἀσθενῇ δ' ἔτι νομίζω τὴν γνώμην, ὅτι ἐνεκα τοῦ διεθνοῦς χαρακτῆρος ἡ πειρατεία λογιστέα ὡς ἀδίκημα κατὰ πάσης πολιτείας, ἄρα καὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπομένως καὶ τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια ἀρμόδια· οὐ μόνον διότι πλάγιον ὅλως καὶ βεβιασμένον τὸ ἀνωθὶ συμπέρασμα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐρείδεται ἐπὶ ἀρχῆς τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ὅπερ δὲν ἀποτελεῖ θετὸν δίκαιον, ἐξαιρεῖται τῶν νομοθετικῶς κεκυρωμένων συνθηκῶν, ποινὴ δ' ἄνευ ρητοῦ νόμου ἀπα-

γορεύεται ὑπὸ τε τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ ποινικοῦ νόμου αὐτοῦ. Ἀσὺγγνωστος τῇ ἀληθείᾳ παράλειψις τοῦ εἰδικοῦ νόμου, οὐδὲν περὶ τούτου διαλαμβάνοντος, καίπερ προνοούντος ἐν τῷ 12ῳ ἄρθρῳ περὶ τῆς δικαιοδοσίας, εἰς ἣν ὑπάγονται οἱ ἐν τῷ πελάγει συλλαμβανόμενοι πειραταί, ὑποτιθέμενοι ὁμῶς ἐκ τῆς σιγῆς ταύτης Ἑλληνας ἢ καθ' Ἑλλήνων ἀδίκητάντες.

Α. Γλαράκης

Πειρατεία (Ἀλληλεθνεὲς Δίκαιον).

Ἡ πειρατεία εἶναι ληστεία διαπραττομένη ἐν θαλάσῃ. Ἡ πειρατεία χαρακτηρίζεται ὡς ἔγκλημα ἀλληλεθνεὲς, διότι οἱ πειραταὶ ἐπιτιθέμενοι συνήθως κατὰ παντὸς ἐμπορικοῦ πλοίου συναντωμένου ἐν τῷ πελάγει ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος καθίστανται οἱ φοβερώτατοι ἐχθροὶ συμπαῆς τῆς ἀνθρωπότητος, πάντα δὲ τὰ κράτη ἔχουσι κοινὸν συμφέρον εἰς τὴν καταδίωξιν καὶ τὴν ἐξόντωσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἐνὸς μόνοῦ κράτους ἐπιτίθενται οἱ πειραταί, δὲν παύουσι νὰ θεωρῶνται ὡς ἐχθροὶ συμπαῆς τῆς ἀνθρωπότητος, ἅτε ἐκτιθέντες εἰς κίνδυνον τὴν ἀσφαλῆ τῶν θαλασσῶν ναυσιπλοΐαν, ὑπὲρ ἧς πάντα τὰ κράτη ἐνδιαφέρονται. Οἰονδήποτε δὲ κράτος ἤθελε χορηγήσει τὴν ἐαυτοῦ προστασίαν εἰς πειρατάς, τίθεται ἐκτὸς τῶν κανόνων τοῦ ἀλληλεθνεοῦς δικαίου καὶ προκαλεῖ καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἐπέμβασιν ἀπάντων τῶν λοιπῶν κρατῶν.

Ἐν ταῖς νομοθεσίαις ἀπάντων τῶν πολιτισμένων κρατῶν ἀναγράφονται αὐστηρότατα ποινικαὶ διατάξεις κατὰ τῶν πειρατῶν. Καὶ ὁ ἡμέτερος περὶ ναυτεπάρτης καὶ πειρατείας νόμος τῆς 30 Μαρτίου 1845 ἐν τοῖς ἄρθροις 6—10 ὀρίζει τὰς ἐπιβλητέας τοῖς πειραταῖς ποινὰς κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος αὐτῶν ἐνοχῆς εἰς τὰς συναφεῖς τῇ ἀσκήσει τῆς πειρατείας ἐγκληματικὰς πράξεις.

ἀμοιβαίας ἐκδόσεως τῶν ἐπὶ κοινοῖς ἀδικήμασι κατηγορουμένων· ἀλλ' ὁ αὐτὸς πάντοτε κίνδυνος τῆς καταχρήσεως δυνατός.

Καθιερωτὸς πρὸς τοῦτοις ὁ ἡμέτερος νόμος ἐν τοῖς ἄρθροις 11 ἕως 24 εἰδικὴν δικαιοδοσίαν περὶ ἐκδικάσεως τῶν κινουρηγμάτων τῆς πειρατείας καὶ τῆς νευταπάτης, τὴν τῶν Ἐφετείων, ἅτινα δικάζουσιν ὡς ποινικὰ δικαστήρια, κυρωθεῖσης τῆς εἰδικῆς ταύτης ἀρμοδιότητος καὶ διὰ τοῦ συντάγματος (ἄρθρον 97). "Ορα περὶ τούτων εἰδικώτερον ναυτικὸν Ὁδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελίς 404 — 406.

Ὡς κοινοὶ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος ἔχθροι οἱ πειραταὶ ὑπόκεινται εἰς τὴν καταδίωξιν παντός πλοίου πολεμικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ οἰαζδὴποτε ἐθνικότητος. Καὶ τὰ μὲν ἐμπορικὰ πλοῖα, μὴ ἔχοντα ὄπλισμὸν ἐπαρκῆ ἢ πλήρωμα κατάλληλον πρὸς συστηματικὴν ἐπιχείρησιν τοιούτων καταδιώξεων, ἔχουσι μὲν πάντως τὸ δικαίωμα, ὅσάκις δύνανται, νὰ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν πειρατῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑποχρέωσιν εἰς τοῦτο.

Ἡ καταδίωξις τῶν πειρατῶν ἐνεργεῖται νῦν διὰ τῶν πολεμικῶν πλοίων, ἅτινα ἔχουσι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταδιώκωσι τοὺς πειρατὰς καὶ νὰ προστατεύωσι τὰ συναντώμενα ἐν τῷ πελάγει ἐμπορικὰ πλοῖα ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος. Ἀφ' ἐτέρου δὲ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ὀφείλουσι νὰ γνωστοποιῶσιν εἰς τὰ συναντώμενα πολεμικὰ πλοῖα εἴτε τῆς ἰδίας ἐθνικότητος, εἴτε ἐτέρας φίλης δυνάμεως τὴν τυχὸν ἐμφανισιν εἰς τινὰ μέρη πειρατῶν καὶ τοιαύτην ὑποχρέωσιν ἐπιβάλλει ἐπὶ ποινῇ καὶ τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας διάταγμα τοῦ 1836 διὰ τῶν ἄρθρων 98—100. Τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἔχει καὶ τὸ ἄρθρον 97 τοῦ αὐτοῦ διατάγματος ὑποχρεοῦν τὰ ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὴν κατευθυνομένην αὐτοῖς πρόσκλησιν πολεμικοῦ πλοίου εἴτε ἑλληνικοῦ εἴτε ἐτέρας φίλης δυνάμεως καὶ νὰ δίδωσι τὰς

ζητουμένας παρ' αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τοῦ πολεμικοῦ πλοίου πληροφορίες.

Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἡ καθιερωμένη θεμελιακὴ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἀρχὴ περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, ὡς καὶ ἡ τῆς πλήρους ἐξαρτησίας ἀπ' ἀλλήλων τῶν ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει συναντωμένων πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων διαφόρου ἐθνικότητος, παρυσιάζουσι δυσχερείας ἐν τῇ τῆς ἐφαρμογῇ τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρώσεως κατὰ τῆς πειρατείας ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσσῃ. "Ορα περὶ τοῦ σπουδαίου τοῦτου θέματος Ἀλληλεθνὲς δημόσιον δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 186.

II. Χρυσανθοπούλος

Πενήτων δικαιώματα.

Δικαστικά καὶ δαπάναι.

Περίδοσις (στοίχημα) εἶναι σύμβασις, καθ' ἣν δύο ἢ πλείονες διαφωνοῦντες περὶ τινος ἰσχυρισμοῦ, συμφωνοῦσιν ὅτι ὁ προβάλλων τὸν ἐσφαλμένον ἢ ἀνυπόστατον ἀποδειχθόσμενον ἰσχυρισμὸν θέλει ἀποτίσει τῷ ἐτέρῳ ποσὸν τι χρηματικὸν ἢ ἄλλο τι ἀντικείμενον περιουσίας. Ἡ σύμβασις αὕτη συνήπτετο παρὰ Ῥωμαίοις ἢ ὡς ἀνώνυμον συναλλαγμὰ, διδομένου τῷ ἐτέρῳ τῶν συμβαλλομένων ἢ τρίτῳ πράγματός ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ ν' ἀποδοθῇ τοῦτο διπλοῦν εἰς τὸν δόντα, ἐὰν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτοῦ ἀληθεύσῃ, ν' ἀπολέσῃ δὲ τοῦτο, ἐὰν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτοῦ διαψευσθῇ, ἐτίκτετο δ' ἐκ τούτου τοιοῦτου συναλλάγματος ἡ ἀγωγή τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἐπὶ τῇ τελέσει (N. 17 § 5 Πανδ. (49. 6), ἢ ὑπὸ τὸν τύπον τῶν ἐπὶ αἰρέσει ἐπερωτήσεων, ὅτε ἐτίκτετο ἐξ αὐτῆς ἡ ἐξ ἐπερωτήσεως ἀγωγή (N. 108 καὶ 129 Πανδ. (45.1), ἢ τέλος ὡς ψιλὸν σύμφωνον, ὑπὸ ἰσχυρομένου ἑκατέρου τῶν συμβαλλομένων τὴν δόσιν ἀντικειμένου τινὸς περιουσίας, ἐὰν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτοῦ δια-

ψευδοῦ. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν καὶ ἀπλῆ συναίνεσι συνισταμένη τίχεται ἀγωγήν. Εἶναι δὲ ἔγκυρος τότε μόνον ἡ τῆς περιόδου σύμβασις, ὅποταν δὲν ἐμφιλοχωρῇ ὁλόος εἰς τὴν σύναψιν αὐτῆς ὅθεν, ὁσάκις ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων, καὶ περ γινώσκων ἀκριβῶς τὸ περὶ αὐτῆς περιόδου γεγονός, ἀποσιωπήσῃ ἐκ προθέσεως τὴν γνώσιν ταύτην, ὅπως ὠδήσῃ τὸν ἕτερον ἢ τοὺς ἑτέρους εἰς αὐτήν, ἢ σύμβασιν αὐτὴν ὅν παράγει ἀγωγήν.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἀστικούς νόμους (Γαλ. Κωδ. 1965, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1901) ἡ περίδοσις οὐδέποτε παράγει ἀγωγήν.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Περὶ ληψίς. 178 Πινάκιον.

Πινάκιον. Ἦν τῷ γραφεῖ ἐκαστοῦ δικαστηρίου τηρεῖται πινάκιον (Ὅργ. Δικ. 268). Διὰ τοῦ πινακίου οὐχὶ μόνον κανονίζονται οὐσιώδη τινὰ δικαίωματα (Πολ. Δικ. 23, 92, 8⁵), ἀλλὰ καὶ καθοδηγοῦνται ἐξ αὐτοῦ οἱ διάδικοι καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς (Πολ. Δικ. 573), ἐξυπηρετεῖται ἡ κατ' ἰσότητα, ταχύτητα καὶ δικαιοσύνη ἀπονομῇ δικαστικῆς ἀντιλήψεως εἰς τοὺς διαφορομένους (Πολ. Δικ. 576 καὶ ἐπ.) καὶ καταφαίνεται ἐν τῷ κατόπτερι ἢ διαχείρισι τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης (Ὅργ. Δικ. 111 καὶ ἐπ.).

Ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τινὸς τῶν διαδίκων, ἐγγράφει ὁ γραμματεὺς τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ πινάκιον (Πολ. Δικ. 570)* ὑποχρεοῦται δὲ νὰ διαγράψῃ αὐτὴν ὅν ἡ τοῦ διαδίκου ἀναγγελία ἐγένετο πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας πρὸς ἐγγραφήν (δηλονότι τῆς προθεσμίας εἰς διαμοιβὴν τῶν ἐγγράφων τῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς ἀμύνης). Ἐγγράφεται δ' ἡ ὑπόθεσις κατὰ τὸ 571 ἄρθρ. διὰ τῆς σημειώσεως τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ὥρας τῆς ἀγγελίας, τοῦ ὀνόματος τῶν διαδίκων, τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς δίκης, καὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐν τῷ ἄκροα-

τηρίῳ συζητήσεως. Ὅθεν οὐδαμῶς ἀπαιτεῖται ἡ σημείωσις τῆς κατοικίας τῶν διαδίκων (Α. Π. 165 τοῦ 78, 5 τοῦ 82), οὐδὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς διατάξεως τὴν ἀπόδειξιν ἀποφάσεως (Α. Π. 5 τοῦ 82). Ἀλλὰ κατὰ τὴν νομολογίαν οὐδ' ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις τοῦ κυρίου ὀνόματος καθίστησι τὴν ἐγγραφὴν ἄκυρον, ἐὰν καὶ ἐξ ἄλλων γεγονότων συνάγῃται ἡ ταυτότης τοῦ ἀληθοῦς διαδίκου (Α. Π. 24 τοῦ 80) οὐδ' αὐτὴ ἡ ἀτελής σημείωσις τοῦ ἀντικειμένου τῆς δίκης, ἐὰν καθίσταται ἀναμφισβήτητος ἡ ταυτότης τῆς ἐγγραφείσης ὑποθέσεως (Α. Π. 49 τοῦ 78, 5 τοῦ 82). Σημειωτέον δ' ἐπὶ τῶν συνήθων μὲν ὑποθέσεων κατὰ τὰ ἄρθρα 533, 540—542 ὁ ἐνάγων προσδιορίζει διὰ τῆς ἀγωγῆς τὴν πρὸς ἀπάντησιν προθεσμίαν. Ἐὰν γίνῃ ἀπάντησις, ἔχει ὁ ἐνάγων ὀκταήμερον προθεσμίαν μετὰ τὴν πρὸς αὐτὸν παράδοσιν τῆς ἀπολογίας, ἐὰν προτιμᾷ ν' ἀνταπολογηθῇ ἐγγράφως (Πολ. Δικ. 567). Παρελθουσῶν τούτων τῶν προθεσμιῶν, ἕκαστος τῶν διαδίκων δύναται νὰ ἐγγράψῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ πινάκιον (Πολ. Δικ. 566, 567 καὶ 569). Ὅθεν ἐπὶ τῶν τοιούτων δίκων μὴ οὐσῆς προσδιορισμένης διὰ τῶν ἐγγράφων ἡμέρας τῆς ἐν τῷ ἄκροατηρίῳ συζητήσεως, ἐγγράφει ὁ γραμματεὺς μόνον τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς ἀγγελίας καὶ τὸ ὄνομα τῶν διαδίκων, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἡμέραν τῆς συζητήσεως. Ἐπὶ δὲ τῶν συνοπτικῶν κατὰ τὸ ἄρθ. 619 πρέπει νὰ προσδιορίζεται ἐν τῇ ἀγωγῇ καὶ ρητῶς ἢ πρὸς τὴν ἐμφάνισιν ἐν τῷ ἄκροατηρίῳ προθεσμίας· κανονίζεται δὲ αὕτη καὶ δυνάμει τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 620), δύναται δὲ καὶ νὰ συντημηθῇ ὑπὸ τοῦ προέδρου πρὸ τῆς ἀγωγῆς, βεβαιουμένου τοῦ κινδύνου καὶ δοθείσης ἐγγυήσεως, καὶ ἐπισυνάπτονται εἰς τὴν ἀγωγήν ταῦτά τε καὶ ἡ τοῦ προέδρου διαταγή (Πολιτ. Δικ. 661 καὶ 662). Ὅθεν συνοπτικὴ ὑ-

πόθεσις δύναται νὰ ἐγγραφῇ ἅμα τῇ ἐπιδόσει τῆς ἀγωγῆς καὶ νὰ συζητηθῇ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας (Πολ. Δικ. 623). Κατὰ τὴν ἐγγραφὴν σημειοῦται ὑπὸ τοῦ γραμματέως καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συζητήσεως, ἐὰν ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς ᾖται ρητὴ καὶ ὁρθῶς ὠρισμένη. Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν. Ὡς προκύπτει δ' ἐκ τῶν ἄρθρων 572 τῆς Πολ. Δικ. καὶ 269 τοῦ Ὁργ. τῶν δικαστηρίων, διαγράφεται ἡ ὑπόθεσις ἐκ τοῦ πινακίου εἴτε μετὰ τὴν συζήτησιν αὐτῆς, ἂν συζητηθῇ, εἴτε ἂν οὐδέτερος τῶν διαδίκων ἐνεφανίσθῃ· ἀλλ' οὐδαμῶς ἀπαιτεῖται ἡ σημείωσις τοῦ λόγου τῆς διαγραφῆς (Α. Π. 246 τοῦ 83). Καὶ διαγράφεται μὲν ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ οὐχὶ ἄλλου τινός, ἀλλ' οὐδεμιᾶς διατάξεως ἐπιβαλλούσης αὐτῷ νὰ ὑπογράφηται κάτωθεν τῆς διαγραφῆς, οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν τὸ ἀνυπογραφον αὐτῆς (Α. 277 τοῦ 61. Διαφωνεῖ ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου 133 τοῦ 77, καθ' ἣν ἡ ὑπόθεσις λογίζεται μηδέποτε διαγραφεῖσα, ἐὰν ἡ διαγραφὴ δὲν ἀποδεικνύηται δι' ὑπογραφῆς ἐν τῷ πινακίῳ τοῦ προέδρου ἢ διὰ πρακτικοῦ).

Διαγραφεῖσα ἁπλῶς ἡ ὑπόθεσις ὡς συζητηθεῖσα ἐγγράφεται αὖθις εἰς αὐτό, ὁσάκις πρόκειται νὰ συζητηθῇ αὐτὴ ἐκ νέου (Πολ. Δικ. 572). Ὅθεν πρὸς νόμιμον ἐγγραφὴν τῆς συζητηθείσης ἤδη ὑποθέσεως ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ κατὰ νόμιμόν τινα τρόπον κλήσις πρὸς περαιτέρω συζήτησιν. Οὕτω μετ' ἀποφασιν περὶ προσαγωγῆς ἀποδείξεως δι' ἐγγράφων, ἵνα συζητηθῇ αὖθις ἡ ὑπόθεσις, ἢ ὁ ἀποδεικνύων ὀφείλει νὰ κοινοποιήσῃ αὐτὴν τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ καὶ νὰ καλέσῃ αὐτὸν πρὸς περαιτέρω συζήτησιν παρακατατιθεὶς τὰς ἐγγράφους ἀποδείξεις ἢ δηλῶν ὅτι παραιτεῖται αὐτάς, ἢ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ νὰ κοινοποιήσῃ τῷ ἀποδει-

κνύονται τὴν ἀπόφασιν καί, παρελθούσῃ τῇ πρὸς ἀποδείξιν προθεσμίας, νὰ ἀντεῦσθαι αὐτὸν πρὸς περαιτέρω συζήτησιν ὅπως κληροχθῇ ἐκπρόθεσμος πρὸς τὴν ἀρμόδιον ἀποδείξιν (Α. Π. 29 τοῦ 90). Ἄλλ' ἐὰν ματαιωθῇ ἡ συζήτησις ὡς ἐκ ποθανόντος ἢ μετατεθέντος τινός τῶν ἀποδεικνύοντων εἰς ἄλλην δικαστικὴν περιφέρειαν ἢ ἄλλην θέσιν, δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἐγγραφῇ (ἄτε τῆς ματαιωθείσης συζήτησεως θεωρουμένης ὡς μὴ γενομένης), ἀρκεῖ νὰ προηγηθῇ κλήσις τοῦ ἐνὸς τῶν διαδίκων πρὸς τὸν ἕτερον (Α. Π. 111 τοῦ 90).

Προσθετέον, ὅτι ἡ εἰς τὸ πινάκιον ἐγγραφὴ τῆς δίκης κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τῶν δικαστηρίων διακόπτεται τὸν πρὸς ἀνάτροπὴν χρόνον· ἔτι δὲ ἐπὶ ἐπιτρέπεται νὰ ποδευχθῇ δι' ἐπακτοῦ ἐν τῷ πινακίῳ, πλὴν ἐὰν ἀπωλέσθῃ τὸ πινάκιον, ἄτε τοῦ νόμου ὁρίζοντος τὸν τρόπον τῆς ἀποδείξεως τῆς τῶν δικῶν ἐγγραφῆς διὰ τοῦ πινακίου (Α. Π. 112 τοῦ 1872).

Σημειωτέον τέλος, ὅτι ὁ διάδικος θεωρεῖται μὲν ὡς νομίμως κλητευθεὶς, ἐπὶ τὰν περίληψιν, ἐξαχθεῖσα ἐκ τοῦ πινακίου καὶ περιέχουσα τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ, τοιχοκολληθῇ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ· ἀλλ' ἐπὶ τὸ δικαστήριον διὰ κανονισμοῦ ᾖται διηρημένον εἰς τὸ τμήμα τῶν συνήθων καὶ τὸ τμήμα τῶν συνοπτικῶν, παραβιβάζονται αἱ περὶ κλητεύσεως οὐσιώδεις δικονομικαὶ διατάξεις, ἐὰν συνοπτικῇ ὑπόθεσις ἐγγραφῇ εἰς τὸ πινάκιον τῶν συνήθων καὶ τοιχοκολληθεῖσα ὡς συνήθως διακολληθῇ ἐν τῷ πινακίῳ ἐν τῇ συζήτησιν ἐνὸς τῶν διαδίκων ἐν τῇ συζήτησιν διαδικασίᾳ (Α. Π. 127 τοῦ 1873).

Σημειωτέον ὅτι ἐκ τοῦ πινακίου ἐξαχθεῖσα περίληψις, περιέχουσα τὰς πρὸς συζήτησιν προσδιορισθείσας δίκας, ἢ τὴν ὑπογραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Προέδρου, τοιχοκολλᾶται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ὅπως δὲ

μετά τὴν τοιχοκόλλησιν ἡμέρας δύναται νὰ γίνη ἔναρξις τῆς συζητήσεως τῶν ἐν αὐτῇ δικῶν. Ἄλλ' αἱ κατεπεύγουσαι καὶ συνοπτικαὶ δύνανται νὰ συζητηθῶσιν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, καὶ ἂν μὴ περιέχωνται ἐν τῇ τοιχοκόλλῃ περιλήψει (Πολ. Δικ. 577 καὶ 578). Ὅθεν, ἂν τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τῶν διαδίκων ᾖναι μὲν ἀκριβῶς σεσημειωμένον ἐν τῷ πινακίῳ, ἄλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τῇ περιλήψει, δὲν δύναται νομίμως νὰ συζητηθῇ συνήθως ὑπόθεσις κατ' ἐρήμην ἐκείνου τοῦ διαδίκου, οὐ ἀποσιωπάται ἢ καλῶς ἀναφέρεται τὸ ὄνομα ἐν τῇ τοιχοκόλλῃ περιλήψει (Α. Π. 383 τοῦ 81). Ἄλλ' ἐπὶ συνοπτικῶν ὑποθέσεων ἢ προτετιμημένων καὶ ἢ ἀποσιωπησις ἢ κακὴ ἐγγραφὴ ἐν αὐτῇ τοῦ ὀνοματεπωνύμου τοῦ διαδίκου δὲν καθίστησιν ἄκυρον τὴν συζήτησιν, διότι δύνανται νὰ συζητηθῶσι καὶ ἂν μὴ περιέχωνται ἐν τῇ τοιχοκόλλῃ περιλήψει (Α. Π. 91 τοῦ 84 κτλ.). Ὅσακις ὁμοῦς δικαστήριόν τι εἶναι διηρημένον εἰς δύο ἢ πλείονα τμήματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν ἄλλῃ συνεδριάσει δικάζει τὰς συνήθεις, τὸ δὲ ἐν ἄλλῃ τὰς συνοπτικὰς, ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου νὰ συντάσσεται ἰδίᾳ περιλήψις τῶν συνοπτικῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν συνήθων, διότι τότε ἕκαστος τῶν διαδίκων (ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν) ὀφείλων παρίστασθαι ἐν ταῖς συνεδρίαις τοῦ κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦ δικαστηρίου δικάσοντος τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ τμήματος θεωρεῖται νομίμως κλητευθεὶς, ὅταν ἡ τοιχοκόλληθεῖσα περιλήψις ἀφορᾷ εἰς ὑποθέσεις τῆς αὐτῆς φύσεως πρὸς τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν.

Ἐπάγει δὲ ἡ εἰς τὸ πινάκιον ἐγγραφὴ τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα: 1) τὴν προτίμησιν μεταξὺ πολλῶν ἐπίσης ἀρμοδίων δικαστηρίων εἰς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως· ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν ἐπιλογὴν μεταξὺ πλείονων δικαστηρίων ἔχει ὁ ἐνάγων, ὅστις

ἐπισπεύδει τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα, ἐξετάσθαι ποῦ πρότερον ὁ ἐνάγων ἐνέγραψε τὴν ὑπόθεσιν, ἢ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου ἐγγραφὴ, καὶ ἂν ἐγένετο πρὸ τῆς τοῦ ἐναγοντος, δέον νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἐναγοντος γενομένην· 2) καθίστησιν ἀμεταβλήτως ἀρμόδιον τὸ δικαστήριον, καὶ μεταβαλόντος τυχὸν κατοικίαν τοῦ ἐναγομένου. Ὅθεν, ἐὰν καθ' ἣν ἐποχὴν ἐνεγράφη ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ πινάκιον ᾖν ἀρμόδιον τὸ δικαστήριον, οὐ ἐνώπιον εἰσλήθῃ ἡ ὑπόθεσις, διατηρεῖται ἡ ἀρμοδιότης αὐτοῦ, καὶ ἂν ὁ ἐναγόμενος μετήλλαξε κατοικίαν· 3) ἐπάγει τὴν εἰς τοὺς κληρονόμους μεταβίβασιν πασῶν τῶν ἀγωγῶν, πλὴν τῶν ἀναγομένων εἰς δικαιώματα τοιουτοτρόπως τῷ δικαιοῦχῳ συνδεόμενα, ὥστε κατ' ἀνάγκην συναπλόκνυνται τῷ προσώπῳ (τὰ κατ' Οἰκονομίην προσωποπαγῇ δικαιώματα), ὁποῖται αἱ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἀχώριστοι καταστάσεις (ἥτοι ἡ ἰδιότης συζύγου, πατρός, τέκνου, αἱ προσωπικαὶ δουλεῖαι (ἐπικαρπία, χρῆσις, οἰκήσις), αἱ ἰσόβιοι πρόσοδοι, αἱ συντάξεις, τὸ πρὸς διατροφὴν δικαίωμα, ἔτι δὲ ἐνοχικαὶ τινες σχέσεις (ἐταιρεία, ἐντολὴ) ἐνεκα προσωπικῶν ἰδιοτήτων συνομολογούμεναι, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ μεταβιβασθῶσι κληρονομικῶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πίναξ κατατάξεως. Ἴδε διανομὴ ἐκπλειστηριάσματος.

Πλάνη καλεῖται ἡ ἐσφαλμένη πράγματός τις γνῶσις, προκαλουμένη πλειστάκις ὑπὸ τῆς δολερᾶς ἐνεργείας ἑλλου. Ὅγχι δὲ ἡ περὶ τὰ πράγματα πλάνη μεγάλῃ ροπῇ εἰς τὸ κύρος τῶν δικαιοπραξιῶν ἥτοι νομικῶν πράξεων. Καὶ ἡ μὲν περὶ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς νομικῆς πράξεως πλάνη, ἐὰν ἀναγῇται εἰς τὴν ταυτότητα τῶν δρῶντων προσώπων ἢ τὴν ταυτότητα τοῦ ἀντικειμένου τῆς πράξεως ἢ τῶν ἀπαριζόντων

τὴν ὅλην αὐτοῦ στοιχείων ἢ τὴν ταυ-
τητα αὐτῆς ταύτης τῆς πράξεως, ἐ-
πιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς πράξεως, ὡς
καταφαίνουσα τὴν ἀπουσίαν τῆς εἰς κα-
τάρτισιν αὐτῆς θελήσεως. Οὕτως ἡ πλάνη
περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἐγκαθισταμένου
κληρονόμου ἢ τοῦ υἱοθετουμένου ἐπιφέ-
ρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς διαθήκης ἢ τῆς υἱο-
θεσίας. Ἐπ' ἴσης ἡ πλάνη περὶ τὸν ἀγο-
ραζόμενον οἶκον (ὅτε ἄλλον οἶκον νομίζει
ὅτι πωλεῖ ὁ πωλητὴς καὶ ἄλλον ὅτι
ἀγοράζει ὁ ἀγοραστὴς). Ἐπ' ἴσης ἡ
πλάνη περὶ τὸν σκοπὸν τῆς χορηγήσεως
τῶν χρημάτων (ὅτε ὁ μὲν λαμβάνων νο-
μίζει ὅτι συνομολογεῖ δωρεάν, ὁ δὲ πα-
ρέχων ὅτι συνομολογεῖ δάνειον)· ἀλλὰ δὲν
ἐπηρεάζει τὸ κύρος τῆς δικαιοπραξίας ἢ
ἀπλῆ περὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἀντικειμέ-
νου πλάνη, πλὴν ἐὰν ᾖ: μεγάλη ἢ
διαφορὰ τῆς ἀξίας μεταβάλλουσα αὐτὸ
τὸ ἀντικείμενον τῆς πράξεως (N. 9 § 2
καὶ N. 10 καὶ N. 11 § 1 Πανδ. (18. 1)
N. 14 καὶ N. 21 § 2 Πανδ. αὐτόθι).
Ὅθεν ἡ παραχώρησις γαιῶν καλλιεργη-
σίμων ἀντὶ γαιῶν κεκαλλιεργημένων δὲν
ἐπιφέρει ἀκυρότητα κατὰ τὴν ἀπ. Α. Π.
12 τοῦ 80, ἐπιφέρει ὅμως ἡ παραχώρησις
γαιῶν κεκαλλιεργημένων ἀντὶ χέρσων καὶ
βαλτωδῶν, ὡς περὶ τὴν ταυτότητα τοῦ
ἀντικειμένου στρεφόμενη κατὰ τὰς ἀπο-
φάσεις Α. Π. 105 τοῦ 13 καὶ 458 τοῦ
78. Ἡ δὲ περὶ τὰ προκαλέσαντα τὴν
νομικὴν πράξιν αἰτία πλάνη δὲν ἐπιφέ-
ρει τὴν ἀκυρότητα αὐτῆς, πλὴν ἐὰν τε-
θῶσιν ὡς αἵρεσις (§ 31 Εἰσηγ. (2. 20).
N. 17 § 2 καὶ 3 Πανδ. (35. 1) ἢ φέρωσι
χαρακτῆρα νομικῆς ὑποχρεώσεως (N. 5
§ 1 Πανδ. (19. 1). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ δύ-
ναιτο νὰ ἀκυρωθῶσιν ἐνεκα τοιαύτης
πλάνης αἱ χαριστικάαι πράξεις (δωρεαὶ
μεταξὺ ζώντων ἢ αἰτίαι θανάτου, διαθή-
και), ἐν τῇ ἐπιχειρήσεως αὐτῶν αἰτία
ᾗν γεγονός τι, ἀποδειχθὲν ἀκολούθως
ψευδὲς (N. 5 Κωδ. (6. 24), N. 92

Πανδ. (28. 5) N. 14 § 2 καὶ N. 11
Πανδ. (28. 2).

Σημειωτέον ὅτι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ
κωφότης τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων
δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς συμβα-
σεως· ὅθεν ἐπέρχεται αὐτῇ μόνον ἐν
ἀποδειχθῇ ὅτι ἐξ αὐτῆς προῆλθε πλάνη
εἰς τὴν ὀφείλεται ἡ σύναψις τῆς συμβα-
σεως (Α. Π. 164 τοῦ 38).

Κατὰ κανόνα κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς νό-
μους (N. 2 καὶ 9 Πανδ. (22. 5) ἢ περὶ
τὸν νόμον πλάνη δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα,
ὡς ἀσύγνωστος. Ὅθεν δὲν ἐπιφέρει ἡ
πλάνη περὶ τὴν ἀνάγκην ἐπισκοπικῆς ἀ-
δείας πρὸς σύναψιν ἐγχύρου γάμου (Α. Π.
121 τοῦ 77), πολλῶν δὲ μᾶλλον ἡ πλάνη
ᾗν ἀποφύγει τις συμβουλευόμενος νομικόν
τινι (Α. Π. 32 τοῦ 62). Ἀλλ' ὑπάρχουσι
περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ περὶ τὸν νόμον
πλάνη εἶναι συγγνωστὴ (N. 7 καὶ 9 § 2
Πανδ. (22. 6), οἷα ἡ τῶν στρατιωτικῶν
καὶ κατ' εἰδικὰς περιστάσεις, καθ' ἃς δὲν
δύναται νὰ ποδοθῇ εἰς βραθυμίαν τοῦ πλα-
νωμένου (Α. Π. 36 τοῦ 52).

θ. Ν. Φλογαίτης

Πλαστογραφία. Κατὰ τὸ ἀρ-
θρον 247 τοῦ Ποιν. νόμου (μεταφωτου-
θὲν ἐκ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων) πλα-
στογραφίαν ἀποτελεῖ α') ἡ ἐκ δολιᾶς
προαιρέσεως ἔκδοσις ἐγγράφου ἐπ' ὀνό-
ματι ἄλλου (οὐ μόνον ὑπαρκτοῦ προσώ-
που ἀλλὰ καὶ ἀνυπάρχτου, οἷον ἀνυπάρ-
κτου ἐμπορικῆς ἐταιρείας), ὡς εἰ ᾗν ὑπ' αὐ-
τοῦ τοῦτου ἐκδεδωμένον. Δηλοῖ δὲ ἡ
λέξις ἐγγράφου οὐ μόνον τὸ διὰ χειρὸς
γεγραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ διὰ τοῦ τύπου
ἢ ὅπως δήποτε ἄλλως. Ἀλλὰ καταδηλω-
θὲν ὑπάρχει ἀδίκημα, ὡς αἰς τὴν πλάστην
ὡπογραφήν ἐτέθη κατ' ἐντολὴν τοῦ ὡς ἐκ-
δόντος τὸ ἐγγράφον παρισταμένου· β') ἡ
ἐκ δολιᾶς προαιρέσεως ἀπομιμήσις ἐν
ἐγγράφῳ τῆς ὑπογραφῆς ἢ σφραγίδος ἐ-
τέρου· γ') ἡ ἐκ δολιᾶς προαιρέσεως κα-
τάχρησις τῆς ὑπογραφῆς ἄλλου ἐν νόμῳ

ἔγγραφῳ, μὴ ἐκδεδομένῳ ὑπ' αὐτοῦ· (τοι-
αύτη πλαστογραφία εἶναι φέρ' εἰπεῖν ἡ
καταρτιζομένη διὰ τῆς ἀποκοπῆς ἐκ τι-
νος ἔγγραφου τῆς ὑπογραφῆς ἄλλου καὶ
ἐπιθέλλησιν αὐτῆς ἐφ' ἑτέρου ἔγγραφου
μὴ ἐκδεδομένου ὑπ' αὐτοῦ, ἐπ' ἴσης δὲ
ἡ κατὰ βούλησιν συμπλήρωσις ἁγράφου
χάρτου, ὑφ' ὃν ὑπάρχει ὑπογραφή ἄλ-
λου), οὐχ ἥ-τον δὲ ἡ κατάχρησις ἐν νόθῳ
ἔγγραφῳ τῆς σφραγίδος δημοσίας ἀρχῆς
(ὁσάκις ἡ σφράγις ἀποτελεῖ οὐσιώδεις
στοιχεῖον τοῦ κύρους τοῦ ἔγγραφου, διότι
ἄλλως δὲν ὑπάρχει ἀδίκημα πλαστογρα-
φίας) δ' ἡ αὐθαίρετος καὶ ἐπὶ βολίῳ
σκοπῷ παραμόρφωσις τῆς ἐννοίας γνη-
σίου ἔγγραφου διὰ μεταβολῆς, προσθή-
κης ἢ ἐξαλείψεως λέξεων, γραμμάτων,
ἀριθμῶν ἢ σημείων στίξεως.

Σημειωτέον ὅτι βολίαν προαίρεσιν κα-
ταήλοῖ ἡ ἐκδοσις τοῦ πλαστοῦ ἔγγραφου
οὐ μόνον ὁσάκις συνυπάρχει αὐτῇ ὁ σκο-
πὸς τῆς ἀδικου ζημίας τοῦ ἄλλου ἢ ἀθεμί-
του ὠφελείας τοῦ πράξαντος ἢ τρίτου, ἀλλὰ
καὶ ὁσάκις συνυπάρχει αὐτῇ ὁ σκοπὸς
θεμιτοῦς ἠθικῶς (ἀλλ' οὐχὶ καὶ νομικῶς)
ὠφελείας αὐτοῦ ἢ τρίτου ἐπὶ δικαίᾳ
ἠθικῶς (ἀλλ' οὐχὶ καὶ νομικῶς) ζημίᾳ
τοῦ ἄλλου, οἷον ὁ σκοπὸς νὰ λάβῃ τὸ ἄ-
ληθὺς δανεισθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποσόν, περὶ
οὗ ὁμοῦ δὲν ἔχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ γνη-
σίαν ἀπόδειξιν προερχομένην ἀπὸ τοῦ ὀ-
φειλέτου, καὶ ἐπομένως ἤθελεν ἀπολέσει
αὐτὸ ἄνευ τοῦ πλαστοῦ ἔγγραφου, ἀλλ'
ἤθελεν ἀπολέσει δικαίως ὑπὸ τὴν νομι-
κὴν ἐποψίν, διότι δὲν ἐφρόντισε νὰ λάβῃ
τὴν προσήκουσαν ἔγγραφον ἀπόδειξιν.

Τὸ ἀδίκημα τῆς πλαστογραφίας θεω-
ρεῖται κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, ἀντιθέ-
τως πρὸς τὸν Γερμανικὸν ποινικὸν νόμον,
ἀσυμφώνως πάντῃ πρὸς τὰς γενικὰς ἀρ-
χὰς τοῦ ποινικοῦ δικαίου τετελεσμένον
ἅμα τῇ καταρτίσει τοῦ πλαστοῦ ἔγγρα-
φου, οὐδαμῶς δ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο
ἡ χρῆσις αὐτοῦ· συντελεῖ δὲ μόνον ἡ

χρῆσις εἰς τὴν ἐπίτασιν τῆς ποινῆς (ἀρθ.
248, 249 καὶ 256). Ἀπόπειρα δὲ πλα-
στογραφίας ὑπάρχει, ἐὰν ἐγένετο μὲν
ἐναρξίς τῆς καταρτίσεως πλαστοῦ ἔγγρα-
φου, ἀλλὰ δὲν ἤχθῃ εἰς πέρας (Α. Π.
ποιν. 190 τοῦ 73). Χρῆσις δὲ τῶν ἔγ-
γράφων τότε θεωρεῖται ὅτι ἐγένετο, ὅτε
ἔλαβε χώραν ἡ ἐνέργεια, ὅπως πλανηθῇ
ὁ οὐ ἐσκοπεῖτο ἡ πλάνησις ὅτι ὑπάρχει
ἀληθὺς τοιοῦτο γνήσιον ἔγγραφον. Ὅθεν
θεωρεῖται ὅτι ἐγένετο χρῆσις καὶ ἐὰν ἐπ-
εδείχθῃ εἰς τρίτον, δι' οὗ δύναται νὰ λάβῃ
γνώσιν αὐτοῦ ὁ οὐ σκοπεῖται ἡ ἐξαπάτησις.

Τιμωρεῖται δὲ ἡ μὲν ἀπλή πλαστο-
γραφίᾳ τῶν ἐν τῷ ἀρθρῳ 248 κατονο-
μαζομένων δημοσίων ἢ ἐπισήμων ἔγ-
γράφων δι' εἰρκτικῆς, ἡ δὲ παρακολουθη-
θεῖσα καὶ ὑπὸ τῆς χρήσεως τοῦ πλαστο-
γραφηθέντος ἔγγραφου διὰ προσκαιρῶν
δεσμῶν. Ὁ ἡμέτερος νόμος, κατὰ τὸ πα-
ράδειγμα τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων,
κατονομάζει ῥητῶς τὰ ἔγγραφα ταῦτα,
ἐν ᾧ πολλῷ ὀρθότερον οἱ λοιποὶ νόμοι (ὁ
Γαλλικὸς καὶ Γερμανικὸς) δὲν ὀρίζουσιν
αὐτὰ εἰδικῶς, παραπέμποντες εἰς τοὺς ὀρι-
σμοὺς τῆς πολιτικῆς δικονομίας περὶ δη-
μοσίων ἔγγραφων καὶ ἐπιβάλλοντες βα-
ρυτέρας ποινὰς εἰς τοὺς πλαστογραφοῦν-
τας δημόσια ἔγγραφα. Εἶναι δὲ τὰ
ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου κατονομαζό-
μενα ἔγγραφα τὰ ἑξῆς: τὰ βασιλι-
κὰ ἔγγραφα (εἴτε ἀνάγονται εἰς δη-
μοσίας ὑποθέσεις, εἴτε εἰς ἰδίαις τοῦ Ἡ-
γεμόνος ὑποθέσεις), τὰ ἔγγραφα τῶν
διαφόρων ἀρχῶν, καθ' ὅσον ἐξεδόθησαν
ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἀρμοδιότητος αὐ-
τῶν κατὰ τοὺς καίμενους νόμους καὶ φέ-
ρουναι τὸν νενομισμένον τύπον τῶν δημο-
σίων ἔγγραφων, τὰ πρακτικὰ τῶν δι-
καστηρίων καὶ ἄλλων ἀρχῶν ἢ ἐπικευ-
ρωμένα ἀντίγραφα αὐτῶν, τὰ ὑπὸ τῆς
ἀρχῆς συντασσόμενα ἢ διατηρούμενα βι-
βλία κτημάτων καὶ ὑποθηκῶν, οἱ φορο-
λογικοὶ κατάλογοι καὶ τὰ κτηματολόγια,

οἱ κατάλογοι τῶν βαπτίσεων, αἱ ληξιαρχικαὶ πράξεις, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπίσημοι περιλήψεις, τὰ συμβολαιογραφικὰ ἔγγραφα καὶ τὰ ἐπικεκυρωμένα ἀντίγραφα συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων, τὰ πιστωτικὰ γραμμάτια τῶν δημοσίων κα-
ταστημάτων καὶ τῶν ἐγκρίσει τῆς κυβερνήσεως ἰδρυθέντων πιστωτικῶν ἐταιρειῶν (ᾧ ἐν κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς).

Δι' ἡπιωτέρων ποινῶν (διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν ἐγένετο χρήσις, ἄλλως διὰ φυλακίσεως ἐνός μηνός μέχρι ἐνός ἔτους) τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 249 ἡ πλαστογραφία τῶν διαβατηρίων, τῶν ὁδοιπορικῶν ἀδειῶν, τῶν στρατιωτικῶν ἀφέσεων, τῶν πιστοποιητικῶν ἢ μαρτυρικῶν παντὸς εἶδους, μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν ἀπὸ δημοσίας ἀρχῆς πηγαζόντων, οἷον πιστοποιητικῶν τῆς Ἀνωτάτης Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς, τῆς Πρυτανείας τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τῆς Κοσμητείας Σχολῆς τινοῦ κλπ., εἰ ἐξ ὑπαρχῆς συνετέθησαν ταῦτα πλαστὰ ἢ ἐνοθεύθησαν τὰ γνήσια. Ἀλλ' ἐὰν ἐξεδόθησαν τοιαῦτα ἔγγραφα ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα ὑπὸ ἀρμοδίων ὑπαλλήλων, εἰ μὲν ἡ τοιαύτη ἐκδοσις ἐγένετο ἐξαπατηθέντων τῶν ὑπαλλήλων, τιμωροῦνται μόνοι οἱ προκαλέσαντες αὐτὴν (ἄρθρ. 250), εἰ δὲ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐξέδωκαν αὐτά, καίπερ γινώσκοντες ὅτι χορηγοῦνται εἰς πρόσωπον φέρον πλαστὸν ὄνομα ἢ ἐξ ἀμελείας μὴ φροντίσαντες νὰ βεβαιωθῶσι περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν, τότε συντιμωροῦνται καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι (ἄρθρον 251 καὶ 252). Ἀλλ' ἀξιοποιῶν θεωρεῖται εἰκότως καὶ ἡ χρήσις τῶν ἐγγράφων τούτων, γνησίων ὄντων, ὑπὸ τρίτων προσώπων καὶ οὐχὶ τῶν δι' αὐτὴν ἐξεδόθησαν (ἄρθρ. 254).

Σημειωτέον ὅτι ὁ δημόσιος ὑπάλληλος, ὅστις παραμορφῇ ἐκ δολίας προαιρέσεως

(δηλονότι ἐν γνώσει) διὰ παραλείψεως προσθήκης ἢ μεταβολῆς ἔγγραφα, πραγματεύσεις, ἐξηγήσεις θελήσεως ἢ διομολογήσεις τῶν συναλλαττομένων διαφορομένων ἢ μαρτύρων, ἃς ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὀφείλει ἐκ καθήκοντος νὰ καταρτίζῃ ἢ νὰ φυλάττῃ, ἢ εἰς τὴν συνθεσιν ἢ ἀποδοχὴν τούτων ἐκ δολίας προαιρέσεως (δηλονότι ἐν γνώσει) ἀναφέρει πλαστὰ ἢ ὑποβολιμαῖα πρόσωπα ἢ φανταστικά ἢ χρόνου προσδιορισμούς, ἢ δεῖς τόπου ἢ χρόνου προσδιορισμούς, ἐπὶ τῇ ἐπιστημότητι τῆς ἀρχῆς βεβαιῶν καὶ ἐπιμαρτυρεῖ ἐν γνώσει μὴ ἀληθῆς πράγματα ὡς ἀληθῆ, ἢ νοθεύει πράξεις ἢ οἰαδήποτε ἔγγραφα, διαπεπιστευμένα εἰς αὐτὸν πρὸς φύλαξιν, λόγῳ τῆς δημοσίας αὐτοῦ ὑπηρεσίας, τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς εἰ δὲ ὠρμήθη εἰς τὰς ἀνωτέρω πράξεις ἵνα περιποιήσῃ εἰς ἑαυτὸν ἢ ἄλλον ἀδίκον ὄφελος ἢ εἰς ἕτερον βλάβην, τιμωρεῖται διὰ προσκαίρων δεσμῶν (ἄρθρ. 255). Κατὰ ταῦτα τιμωρεῖται μὲν ὡς πλαστογράφος κατὰ τὰς ἐν γένει διατάξεις τοῦ νόμου, ἀλλ' οὐχὶ δυνάμει τῆς ἀνωτέρω διατάξεως τοῦ ἄρθρου 255, ὁ νομάρχης ὁ παραμορφῶν ἢ νοθεύων τὴν ἐννοίαν ἐγγράφου ἀγοραπωλησίας, διότι εὐρίσκει μὲν εἰς χεῖρας αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶχε διαπεπιστευθῇ εἰς αὐτὸν πρὸς φύλαξιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, ἢ συνετάχθη μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐνήργει ἐντός τῶν ὁρίων τῆς ἀνατεθειμένης αὐτῷ ὑπηρεσίας. Τούναντίον δὲ τιμωρεῖται δυνάμει τῆς ἀνωτέρω διατάξεως ὁ συμβολαιογράφος ὁ παραμορφῶν διὰ περιλήψεων τὴν ἐννοίαν τοῦ καταρτιζομένου ὑπ' αὐτοῦ συμβολαίου ἢ διαθήκης ἢ ὁ δικαστικὸς γραμματεὺς ὁ παραμορφῶν διὰ περιλήψεων τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων. Ἐπὶ τῇ δὲ δικαστικῇ κλητῇ ὁ βεβαιῶν ὅτι ἐγένετο ἢ ἐπίδοσις ἐνώπιον μάρτυρος ἀπόντος καθ' ἡν ἡμέραν ἐγένετο αὕτη (Α. Π. 146 τοῦ 61, 150 τοῦ 73) ἢ τὰ μέλη τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς βεβαιοῦντα ἐν

γνώσει ψευδώς ότι ἐψήφισαν πρόσωπα μὴ προσελθόντα εἰς ψηφοφορίαν (Α. Π. ποιν. 214 τοῦ 73) ἢ ὁ συμβολαιογράφος βεβαιῶν ἐν γνώσει ψευδώς ὅτι ἐναφανίσθη ἐνώπιον αὐτοῦ καθ' ὠρισμένην ἡμέραν πρὸς συνομολόγησιν συμβάσεως πρόσωπον διατρίβον ἀλλαχοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην (Α. Π. ποιν. 22 τοῦ 51). Ἐπ' ἴσης ὁ ἀνακριτὴς ὁ βεβαιῶν ψευδώς ἀνυπαρκτα γεγονότα ἐπιδαρύνοντα τὸν κατηγορούμενον ἢ ὁ κλητὴρ ὁ βεβαιῶν ψευδώς διὰ τοῦ ἐπιδοτηρίου ὅτι ἐνήργησε τὴν ἐπίδοσιν αὐτοπροσώπως (Α. Π. ποιν. 16 τοῦ 43) ἢ ὁ δήμαρχος ὁ πιστοποιῶν ψευδώς ὅτι εἶναι ἐγγεγραμμένος ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις (Α. Π. ποιν. 19 τοῦ 52) ἢ ὁ ἐνοικιαστὴς τῶν δημοσίων προσόδων βεβαιῶν ἐν τοῖς διπλοτύποις ποσὰ παραχθέντων καὶ φορολογηθέντων προϊόντων ἀνώτερα τῶν πραγματικῶν (Α. Π. ποιν. 23 τοῦ 61, 206 τοῦ 72, 248 τοῦ 73).

Ἡ πλαστογραφία τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων, ἥτοι τῶν μὴ ἐκδοθέντων ὑπὸ τὴν ἐπίσημον διαβεβαίωσιν τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ φερόντων ἀπλῶς ἰδιωτικὴν ὑπογραφήν, τιμωρεῖται κατὰ κανόνα ἡπιώτερον τῆς τῶν δημοσίων ἐγγράφων· καὶ εἰ μὲν ταῦτα ἀφορῶσιν εἰς τὴν διαβεβαίωσιν καὶ ἀποδείξιν δικαιολογικῶν σχέσεων, περιέχοντα συνομολογήσεις συμβάσεων, τὴν ἐτήσιον ἢ ἐκχώρησιν δικαιωμάτων ἢ τὴν λύσιν ἐνοχικῶν σχέσεων, ὅποια αἱ διαβεβαιώσεις αὐτομωφονοῦνται, αἱ συναλλαγματικά, αἱ πιστωτικά γράμματα, αἱ χρεωστικά βιβλολόγια, τὰ ἐξοφλητικά, τὰ ἐπιτροπικά, αἱ παραιτήσεις, οἱ ἰδιωτικοὶ λογαριασμοί, τὰ ἐμπορικά βιβλία, αἱ χρήσιμοι πρὸς ἀποδείξιν δικαιολογικῶν σχέσεων ἐπιστολαὶ καὶ τὰ μὴ ἐπιβεβαιωθέντα ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν ἐγγράφα ἄλλοδαπῶν ἀρχῶν, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριμήνου, ἐὰν δὲν ἐγένετο εἰσαέτι χρήσις τοῦ πεπλαστογραφημένου ἐγγρά-

φου, δι' εἰρκτῆς ἐὰν ἐγένετο χρήσις, διὰ δεσμῶν προσκαιρῶν, ἐὰν ἐπλαστογραφήθησαν ὁπισθογραφητέαι συναλλαγματικά ἢ πιστωτικά ἐπιστολαὶ (δι' ὧν χορηγεῖται εἰς τινὰ πίστωσης παρὰ τοῖς ἀνταποκριταῖς τοῦ ἐπιστέλλοντος), ἢ ἐὰν ὁ ἐνοχὸς διέπραξε τρεῖς τοιοῦτου εἶδους πλαστογραφίας τιμωρητέας ἐν ταύτῃ ἢ ἐτιμωρήθη ἤδη ἕνεκα πλαστογραφίας. Εἰ δὲ ταῦτα δὲν ἀφορῶσιν εἰς τὴν ἀποδείξιν δικαιολογικῶν σχέσεων, οἷα τὰ μαρτυρικά, τὰ πιστοποιητικά καὶ ἐπιστολαὶ (αἱ μὴ πιστωτικά), τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως ἐνὸς ἔτους τὸ πολὺ καὶ τοῦτο μόνον ἐὰν ὁ πλαστογραφῆσας ἐσκόπει νὰ ὠφελήσῃ ἑαυτὸν ἢ ἄλλον ἢ νὰ βλάψῃ ἄλλους· ἄλλως εἶναι ἀτιμώρητος. Τοῦ νόμου δὲ σιωπῶντος, οἱ συγγραφεῖς δοξάζουσιν ὅτι ἡ πρὸς τιμωρίαν τῆς τοιαύτης πλαστογραφίας ἀπαραιτήτως ἀναγκαιοῦσα ὠφέλεια ἢ βλάβη δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ᾖ χρηματική, ἀλλ' ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο καὶ ἡθικὴ ἀπλῶς (Chauveau Hélie Code Pénal Τόμ. 1 ἀριθ. 1640, Κωστῇ Ἑρμηνεία ποιν. νόμου Τόμ. 2 § 91).

Σημειωτέον προσέτι ὅτι κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθρ. 258), συνιδὴ καὶ πρὸς τὰ Βασιλικὰ νομοσχέδια καὶ τὸν Γερμανικὸν ποινικὸν νόμον, ὡς πλαστογραφία τιμωρεῖται καὶ ἡ ἐν γνώσει (προϋπαρχούσῃ τῆς χρήσεως) ὑπὸ τρίτου γενομένη χρήσις πλαστῶν ἢ νενοθευμένων ἐγγράφων. Σημειωτέον τέλος ὅτι τιμωρεῖται ἀείποτε διὰ προσκαιρῶν δεσμῶν ἢ πλαστογραφία τῶν ὑπὸ τινος ἐγχωρίου ἢ ἄλλοδαποῦ δημοσίου ταμεῖου ἐκδομένων ἀποδεικτικῶν χρέους ἢ ἐνεχύρου (ἄρθρ. 259), διότι ταῦτα, καίπερ ἀνήκοντα εἰς τὴν τάξιν τῶν δημοσίων ἐγγράφων, ἐξομοιοῦνται μᾶλλον πρὸς τὰ νομίσματα διὰ τὸ εὐχερὲς καὶ ἀκατάπαυστον τῆς κυκλοφορίας αὐτῶν, διὸ καὶ ἐθεωρήθη πρέπον νὰ ἐπιβληθῶσι καὶ εἰς

τὴν πλαστογραφίαν αὐτῶν αἱ εἰς τὴν παραχάραξιν καὶ κιβδηλείαν τῶν νομισμάτων ἐπιβαλλόμενοι ποιναί, ἔτι δὲ νὰ ἐφαρμοσθῶσιν εἰς αὐτὴν καὶ οἱ λοιποὶ ὅρισμοι τῶν νόμων (ἄρθρ. 237—243 καὶ 245) περὶ παραχαράξεως καὶ κιβδηλείας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πλειστηριασμός. Ἰδε Κατάσχσεις.

Πλημμελήματα. Γραμματικῶς ἡ λέξις δηλοῖ κυρίως ἀμέλειαν ἀσύγγνωστον, ἐπαγομένην βλάβην ἢ ζημίαν, συνεκδοχικῶς δὲ καὶ πράξεις ἐκ προθέσεως, συνιστώσας ἐλαφρὰ ἀδικήματα· κατὰ δὲ τὸν ποινικὸν νόμον συνιστᾷ τεχνικὸν ὄρον, δηλοῦντα τὰ κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιοποίνου μετὰ ἀδικήματα, ἐξ ἀμελείας τε καὶ ἐκ προθέσεως ἀδιαφόρως.

Ὡς δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ κακουργημάτων εἴρηται, ὁ ἡμέτερος Ποιν. νόμος, μιμούμενος ἄλλους προγενεστέρους, διαιρεῖ τὰς ἀξιοποίνους πράξεις εἰς τρεῖς βαθμούς, βαρείας, ἐλαφρὰς καὶ μέσας, καὶ τὰς μὲν ἀποκαλεῖ κακουργήματα, τὰς δὲ πταίσματα, τὰς δὲ μέσας πλημμελήματα. Διασέλλει δὲ τὰ τρία ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων οὐχὶ ἐκ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ τρόπου τῶν πράξεων, οὐδ' ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς βλάβης ἢ τοῦ κινδύνου, ἀλλ' ἐκ τῶν καταγινωσκομένων ποινῶν, διαιρῶν καὶ ταύτας εἰς τρία εἶδη, καὶ ἀποκαλῶν τὰς μὲν βαρυτέρας ἐγκληματικές, τὰς δ' ἐλαφροτέρας ἀστυνομικάς, τὰς δὲ μέσας ἐπανορθωτικάς. Ἐπανορθωτικά δὲ ποινὰ κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον εἰσὶν ἡ φυλάκισις, ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν τοῦλάχιστον μέχρι 5 ἐτῶν τὸ πολὺ, καὶ ἡ χρηματικὴ ποινή, ἀπὸ 15 δραχμῶν μέχρι 500, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ καὶ πλέον εἰς εἰδικῶς ὁρισμέναις πράξεις (ἄρθ. 12 καὶ 13 ποιν. νόμου). Οὕτω δὲ κατὰ τὸν ποιν. νόμον πλημμελήματά εἰσι τὰδικήματα τὰ τιμωρητέα

διὰ φυλακίσεως ἢ διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων.

Τὸ αὐτὸ δὲ σύστημα τηρεῖ καὶ ἡ στρατ. Ποιν. νόμος· ἐπανορθωτικά ποινὰ ὅμως κατ' αὐτόν εἰσιν ἡ ἐκπαινοὶ ἢ ἡ στέρησις τοῦ βαθμοῦ, τὰ δημόσια ἔργα, συνιστάμενα εἰς φυλάκισιν 2—5 ἐτῶν, ὑποχρεομένου ἅμα τοῦ καταβῆναι εἰς ἔργα κοινῆς ὠφελείας, σωματικῶς εἰκόσ, καὶ ἡ ἀπλὴ φυλάκισις, ἀπὸ 3 μηνῶν μέχρι 5 ἐτῶν (ἄρθρ. 176 καὶ 182—4), ἐπὶ δὲ χρηματικῆς ποινῆς κατὰ τὸν κοινὸν νόμον ἐπιτρέπει οὗτος τὴν μεταβολὴν αὐτῆς εἰς φυλάκισιν μέχρι 3 μηνῶν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπιτακτικῶς (ἄρθρον 185).

Ἰδεῖθθῃ δ' ἐν προηγουμένῳ ἄρθρῳ τὸ ἀυθαίρετον τῶν τριῶν βαθμῶν τῶν ἀξιοποίνων πράξεων καὶ τὸ ἄτοπον τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτῶν ἐκ τῆς καταγωγῆς ποινῆς, καὶ προσέτι ὅτι σκοπὸς κυρίως τῆς διαιρέσεως ταύτης ἡ ἴδρυσις τριττῆς δικαιοδοσίας, κακουργιοδικαίου, πταίσματοδικαίου καὶ πλημμελειοδικαίου καὶ ἡ εὐκολία πρὸς τὸν διαχωρισμὸν τῆς δικαιοδοσίας τούτων· (ἴδε Κακουργήματα).

Δῆλον δ' ἐκ τοῦ ὀνόματος, ὅτι ἡ ἐκδικασίς τῶν πλημμελημάτων ὑπάγεται εἰς τὰ Πλημμελειοδικεῖα. Ταῦτα εἰς τὰ Πρωτοδικεῖα αὐτὰ ἐκ πέντε δικαστῶν συντιθέμενα, ἀντὶ τῶν τριῶν ἐπὶ τῶν ἄστικῶν δικῶν· ἐκ τριῶν ὅμως δικαστῶν καὶ τὰ συμβούλια τῶν Πλημμελειοδικῶν, τὰ περὶ παραπομπῆς τῶν κατηγορουμένων ἀποφαινόμενα· (ἄρθ. 28 καὶ 32 δικαστικῷ ὀργανισμοῦ καὶ 363, 373 καὶ 247 ποιν. δικονομίας). Πλημμελήματα ὅμως ἐκδικάζονται πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ κακουργιοδικαίου· πρῶτον μὲν ἐπὶ συνεργίας, ὅσας οἱ αὐτουργοὶ ὑπάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κακουργιοδικαίου, καὶ ἂν ἔτι ἡ ποινή τῶν συνεργῶν εἴναι ἀπλῶς πλημμελήματος, ὥς καὶ ἐπὶ συν-αφῶν ἀδικημάτων συνεκδικαστέων, καὶ

τῶν μὲν ὑποκειμένων εἰς ποινὴν κακου-
ργήματος, τῶν δ' εἰς πλημμελήματος, τῆς
δικαιοσύνης ἐπὶ τοῦ βαρυτέρου ἐπεκτει-
νόμενη· καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν (ἄρθρ. 32
καὶ 33 ποιν. δικον.)· δεύτερον δ' ὅταν
ὁ χαρακτήρ τοῦ πλημμελήματος ἀνα-
φανῇ κατὰ τὴν πρὸ τοῦ Κακουργιοδικείου
συζήτησιν ἐπὶ πράξεως ἐκληφθείσης κατὰ
τὴν προδικασίαν ὡς κακουργήματος, ὅτε
τὸ Κακουργιοδικεῖον αὐτὸ καταγιγνώσκει
τὴν προσήκουσαν ποινὴν (ἄρθρ. 241
ποιν. δικον.)· τρίτον δὲ ἐπὶ πλημμελη-
μάτων συνιστάντων πολιτικὸν ἀδίκημα
ἢ τοῦ τύπου, ἐξαιρέσει τῶν εἰς τὸν ἰδιω-
τικὸν βίον ἀναφερομένων (ἄρθρ. 95 Συν-
τάγματος· ἴδε ἐπὶ ἐξόρισις). Ἐν τῇ
στρατ. δὲ ποινικῇ διαδικασίᾳ τὸ αὐτὸ
Στρατοδικεῖον εἶναι ἀρμόδιον ἐπὶ τε κα-
κουργημάτων καὶ πλημμελημάτων.

Αἱ ποινικαὶ δὲ καταδίκαι πρὸς ταῖς κυ-
ρίαις ποιναῖς, ὡς ἐπιβάλλουσιν, ἐπάγονται
ἐν διαφόροις στερήσεσι καὶ ἀνικανότη-
τας, ἐν τοῖς ἄρθροις 121 καὶ 23 τοῦ
ποιν. νόμου ὀριζομέναις. Τὰ ἐπακόλουθα
δὲ ταῦτα χωροῦσι γενικῶς καὶ ἀναγκάως
μετὰ πᾶσαν καταδίκην εἰς ἐγκληματικὴν
ποινὴν (εἰρητὴς τοῦλάχιστον), ἐξακολου-
θοῦντα καὶ μετὰ τὴν ἔκτισιν τῆς ποινῆς
μὴ εἶναι ἀποκαταστάσεως (ἄρθρ. 564 καὶ
16 ποιν. δικον.)· ἐπὶ πλημμελημάτων
ὅμως τοιαῦτα ἐπακόλουθα ἐπέρχονται
μόνον ἐπὶ τῶν εἰδικῶς ἐν τῷ 22 ἄρθρῳ
τοῦ ποιν. νόμου μνημονευομένων πρά-
ξεων, καὶ προσκαίρως, ἐν τῇ ποινικῇ ἀ-
ποφάσει ὀριζομένης τῆς διαρκείας, οὐδ' ἐ-
λάχιστος ὁ μὴνὼν οὐδὲ μείζων ὁ ἐτών.
Ἐκ τούτων δ' ἔπεται, πρῶτον μὲν ὅτι ἡ
στέρησις κλπ. ἐπὶ πλημμελημάτων δὲν
χωροῦσιν αὐτοδικαίως ὡς ἐπὶ τῶν κακουρ-
γημάτων, ἀλλὰ δεόν ν' ἀπαγγέλλωνται
ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, παραλειπόμεναι δὲ
ἐν τῇ ἀποφάσει δὲν ἐπακολουθοῦσι· διότι,
ὡς εἰρηται, ὁ δικαστὴς ὀρίζει τὴν διάρ-
κειαν, πρὸς δὲ ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ρητὴν

μνείαν τούτου (ἄρθρ. 23 ἐν τέλει)· δεύ-
τερον δ' ὅτι ἡ ἀποκατάστασις χωρεῖ αὐ-
τοδικαίως ἅμα συμπληρουμένου τοῦ ὑπὸ
τῆς ἀποφάσεως ταχθέντος χρόνου· διὸ
οὐδ' ἐφαρμοστέα ἡ ἐν τοῖς ἄνωθι παρα-
τεθεῖσιν ἄρθροις ἀναγραφόμενη περὶ τού-
των διαδικασία, ἥτις ἀναγκαῖα μόνον
ἐπὶ κακουργημάτων. Προσέτι δὲ τὰ ἐπα-
κόλουθα ταῦτα ἐπὶ πλημμελημάτων δυ-
νατὰ μόνον ἐπὶ ἐνιαυσίου τοῦλάχιστον
φυλακίσεως (Δ. 20 Μαΐου 1836).

Ἐπακόλουθος ἐστὶ ἡ ἀπὸ τῆς δημο-
σίας ὑπηρεσίας ἔκπτωσις μετὰ προσκαί-
ρου πρὸς ἀνάκτησιν ἀνικανότητος ἐπὶ κα-
ταδίκῃς δημοσίων λειτουργῶν διὰ παρά-
θασιν καθήκοντος, καὶ κατωτέρω ἐνιαυ-
τοῦ φυλακίσεως· καὶ ἐνταῦθα ὅμως ἡ ἀ-
νικανότης πρὸς ἀνάκτησιν δεόν ρητῶς ἐν
τῇ ἀποφάσει νὰ μνημονευθῇ καὶ νὰ ὀρι-
σθῇ ἡ διάρκειά της ὡς ἄνωθι (ἄρ-
θρον 24).

Καὶ ὁ στρατ. δὲ Ποιν. νόμος ἀπαγ-
γέλλει στέρησιν τοῦ βαθμοῦ ἐπὶ τῶν ἐν
αὐτῷ ρητῶς μνημονευομένων πλημμελη-
μάτων ἐπὶ καταδίκῃς ἄξιωματικού, ἀ-
νεξαρτήτως ἐπίσης τῆς διαρκείας τῆς
ποινῆς (ἄρθ. 190).

Παραπλησίαι δὲ στέρησεις καὶ ἀνικα-
νότητος καταγιγνώσκει ἐστὶ ὁ ἐκλογικὸς
νόμος ἐπὶ παραβάσεων αὐτοῦ τούτου.
Καὶ ἐνταῦθα δὲ τὰ ἐπακόλουθα ταῦτα
δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς διαρκείας τῆς
ποινῆς, πάντως ὅμως δεόν νὰ ὀρίζων-
ται ἐν τῇ ἀποφάσει. (Ν. ΧΜΗ' 1877
ἄρθρ. 73, 75, 78, 81, 82, 86—89 καὶ
95· καὶ ΧΞΑ' τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἄρθρ. 9).

Α. Γ. Λαράκης

Πλήμμυρα. Ὡς αἱ δι' ἐμπρη-
σμοῦ, ἐπίτηδες ἢ ἐξ ἀμελείας προκληθέν-
τος, ζημίαι ἀποτελοῦσιν ἀδίκημα, τιμω-
ρούμενον κατὰ τὰς περιστάσεις βαρύτερα
ἢ καὶ διὰ φυλακίσεως βραχυτάτης. οὕτω
καὶ αἱ διὰ πλημμύρας. Ὁ ἡμέτερος μάλι-
στα ποινικὸς νόμος διαλαμβάνει περὶ τῶν

διὰ τῆς πλημύρας ἀδικημάτων ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ, ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν διὰ τοῦ ἐμπρησμοῦ. Καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς προκλήσεως πλημύρας δι-
 ορύττογτα ἢ φθείροντα προχώματα τι-
 μωρεῖ διὰ θανάτου μὲν, ἐάν τις ἀπέθα-
 νεν ἐκ τῆς πλημύρας, δι' ἰσοθίων δὲ
 δεσμῶν, ἐάν τις ἐβλάφθη ἐπικινδύνως ἢ
 κατέστη ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν ὑπὲρ τὸ
 ἔτος ἢ ἡ πρόκλησις τῆς πλημύρας ἐγέ-
 νετο, ὅπως ἐκτελεσθῇ ἄλλο κακούργημα
 οὐ καὶ ἐτολμήθη ἤδη ἀπόπειρα, διὰ
 προσκαίρων δὲ δεσμῶν, ἐάν τις διέδραμε
 τὸν κίνδυνον νὰ ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ
 ἢ κατέστη ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν ὑπὲρ
 τοὺς ἑξ μῆνας, ἀλλ' ἔλαττον τοῦ ἔτους,
 ἢ ἡ ἐκ τῆς πλημύρας ζημία ὑπερέβη
 τὰς δισχιλίας δραχμάς, δι' εἰρκτῆς δέ,
 ἐάν τις κατέστη ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν
 ὑπὲρ τὸν μῆνα, ἀλλ' ἔλαττον τῶν ἑξ
 μηνῶν, ἢ ἐάν ἡ ζημία ὑπερέβη τὰς τε-
 τρακοσίας δραχμάς ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς
 δισχιλίας, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχισ-
 στον ἐνιαυτοῦ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περί-
 πτωσιν (Ποιν. Ν. 419). Τὸν δὲ ἑξ
 ἀπλῆς ἀμελείας προξενήσαντα πλημυραν
 τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν
 μηνῶν (Ποιν. Ν. 420). Σημειωτέον ὅτι
 διὰ τὸν μέγαν κίνδυνον, ὃν δύναται νὰ
 ἐπιφέρῃ ἡ πλημυρα, ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ
 Ποιν. ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 586) ἡ ἐπι-
 βολὴ ποινῆς (προστίμου τοῦλάχιστον δε-
 καδράχμου) καὶ εἰς τὸν παραμελοῦντα
 τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ ἀποφυγῆς τῶν ἐκ
 τοῦ ὕδατος προσγινομένων ζημιῶν ἀστυ-
 νομικῶν ἢ ἄλλων διατάξεων. ("Ἰδε καὶ
 Ἀφορμαὶ δημοσίων δυστυχημάτων).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πληρεξούσιοι καὶ ἔγγρα-

φα πληρεξουσιότητος.

Συγ-
 χωρεῖται νὰ παραστῶσιν ὡς δικαστικοὶ
 πληρεξούσιοι ἀντὶ τοῦ διαδίκου ἐνώπιον
 τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων 1) οἱ δικη-
 γόροι, 2) ὁ σύζυγος, οἱ ἀνιόντες καὶ κα-

νιόντες, οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ κηδεσταὶ με-
 χρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, 3) οἱ συνδύμο-
 νοι πρὸς τὸν διαδίκον δι' ὁμοδικίας. (Πολ.
 Δικονομ. 91). Τῶν δὲ μεταξὺ ἀδελ-
 φῶν γνησίων καὶ νόθων διακρίσιν
 τοῦ ἀστικοῦ δικαίου περὶ κληρονομικῶν
 δικαιωμάτων μηδαμῶς οὐσῶν ἐφαρμ-
 στέων εἰς τὴν περὶ τῆς δι' ἀδελφῶν
 ἐπιχειρήσεως δικαστικῶν πράξεων δι-
 ταξιν τοῦ ἄρθρ. 91 τῆς Πολ. Δικον., ὅτι
 οὐδεμίαν διάκρισιν ποιουμένου μεταξὺ
 ἀδελφῶν γνησίων καὶ μή, ἔπεται ὅτι καὶ
 ἀδελφὸς (γνήσιος ἢ μή γνήσιος, ἀμφι-
 λῆς ἢ ἑτεροθαλῆς) δύναται νὰ διορισθῇ
 δικαστικὸς πληρεξούσιος τοῦ ἀδελφοῦ καὶ
 τοῦ. (Α. Π. 208 τοῦ 62). Δικαιουμένου
 ὅμως τοῦ ἀδελφοῦ νάντιπροσωπεύῃ ἐπὶ
 δικαστηρίου ὡς πληρεξούσιος τὸν ἀδελ-
 φὸν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς ἀνιόντας.
 ἔπεται ὅτι δὲν δύναται νάντιπροσωπεύῃ
 τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ὡς ἐπίτροπον τῶν
 ἀνηλίκων αὐτῆς τέκνων (Α. Π. ποιν.
 ἀπόφ. 46 τοῦ 74). Αὐτόδηλον ὅμως ὅτι
 ἀποκλείονται τῆς δικαστικῆς πληρεξου-
 σιότητος καὶ ἐκ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν
 ὁμοδίκων οἱ τυχόν ἐστερηνμένοι τοῦ δι-
 καιώματος τῆς δικαστικῆς παραστάσεως,
 δηλονότι οἱ ἀνήλικοι καὶ ἀπηγορευμέ-
 νοι. — Ἐνώπιον δὲ τῶν Εἰρηνοδικεῶν
 δύναται νὰ παραστῇ πᾶς πολίτης ἑλλην.
 ὡς δικαστικὸς πληρεξούσιος, πλην ἐάν
 ὑπάρχωσι διωρισμένοι παρὰ τῶν Εἰρηνο-
 δικεῶν πέντε δικηγόροι, ὅτε ἡ δικαστικὴ
 πληρεξουσιότης ἐπιτρέπεται ὡς καὶ ἐνώ-
 πιον τῶν ἄλλων δικαστηρίων εἰς μόνους
 τοὺς δικηγόρους. (Ν. τῆς 22 Φεβρ. 1849
 περὶ παραστάσεως ἐνώπιον τῶν Εἰρηνο-
 δικῶν κτλ). Ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐπίσης
 ὑποθέσεων (δικαζομένων τανῦν ὑπὸ τῶν
 Πρωτοδικῶν) δύναται πᾶς τις νὰ παρα-
 στῇ ὡς δικαστικὸς πληρεξούσιος ἐνώπιον
 τοῦ Διατάγματος τῆς 10 Νοεμβρίου 1836,
 καθ' ὃ καὶ παρὰ τοῖς δικαστηρίοις τῶν
 Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφετῶν, ὑσάκις ταῦτα

δικάζουσιν ἐμπορικὰς ὑποθέσεις, δύναται πᾶς Ἑλλήν νὰ παρίσταται ὡς πληρεξούσιος¹.

Τοῦ δικαστικοῦ πληρεξουσίου χρέος εἶναι νὰ νομιμοποιήσῃ ἐαυτόν, τούτεστι νὰ ποδείξῃ τὴν πληρεξουσιότητα αὐτοῦ. Ἀλλὰ διὰ τὰ δικαστικὰ πράξεις, ὡς ἐπιχειρεῖ ἐν τῇ προδικασίᾳ μέχρι τῆς ἐγγραφῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ πινάκιον (συμπεριλαμβανομένης), τεκμαίρεται ἡ νομιμοποίησις, ὅθεν εἶναι ἀπηλλαγμένος ὁ πληρεξούσιος τῆς ὑποχρέσεως νὰ ποδείξῃ αὐτήν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι οὐ μόνον διὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἐν τῇ προδικασίᾳ ἐνεργουμένας πράξεις δεόν κατὰ τὴν ἐπικρατήσαν γενικῶς γνώμην¹ ὁ ἐπι-

χειρῶν αὐτὰς ἀντὶ τοῦ διαδίκου πληρεξούσιος νὰ ᾔναι ἐκ τῶν ἐν τῷ 91 ἄρθρῳ ἀναφερομένων προσώπων, δηλαδὴ ἀδελφός, ὁμόδικος ἢ δικηγόρος. Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς ἀπεφῆνται ὁ Ἄρειος Πάγος, ἐπιτρέπεται καὶ ἡ ὑπὸ ἄλλου πληρεξουσίου ἐπιχειρήσεις αὐτῶν, ὡσάκις ὁ μὲν διάδικος ἀδυνατεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὸς οὗτος τὴν πρᾶξιν (λ. χ. ἀγράμματος ὢν ἀδυνατεῖ νὰ ὑπογράψῃ τὸ ἔγγραφον τῆς ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως, δι' ἧς προσβάλλει τὴν κοινοποιηθεῖσαν αὐτῷ ἀπόφασιν), ἀνεφικτόν δ' ἀποβαίνει αὐτῷ νὰ προσφύγῃ εἰς τι τῶν προσώπων τοῦ 91 ἄρθρου, διότι, ἐν ᾧ τόπῳ διαμένει, δὲν ὑπάρχει τοιοῦτο πρόσωπον.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ πρὸς ἐπίδοσιν δικογράφων παραγγελία, ὡς οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς κοινοποιήσεως αὐτῶν, δύναται νὰ τελεσθῇ εἴτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διαδίκου, εἴτε ὑπὸ τινος τῶν δυναμένων κατὰ τὸ 91 ἄρθρον τῆς Πολ. Δικ. νὰ διορισθῶσι πληρεξούσιοι, δηλονότι δικηγόρου, ὁμοδίκου ἢ ἀδελφοῦ, ἔπεται ὅτι ἡ ὑπὸ ἄλλου τυχόν πληρεξουσίου τελεσθεῖσα παραγγελία εἶναι ἄκυρος καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τοιαύτης παραγγελίας ἐνεργηθεῖσα ἐπίδοσις (Α. Π. 40 καὶ 58), πλην ἐάν, ὡς εἵπομεν, ἐπιτάσῃ ἀνάγκη ἀναπόφευκτος τὴν ὑπὸ ἄλλου ὑπογραφῆς τῆς παραγγελίας. Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τῶν ἄρθρων 937 καὶ 938 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας διατασσομένη προσαγωγή τῶν ἀποδείξεων τῶν δανειστῶν κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς κατατάξεως διαδικασίαν πρὸς τὸν ἐπὶ

ἄκυρος εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ λαβόντος τὴν ἐντολὴν ὑπογραφὴ αὐτοῦ, οὐδαμῶς δ' ἀπαιτεῖται νὰ ἀποδεικνύηται δι' ἐγγράφου ἢ δοθεῖσα ἐντολή, ἀρκούντως ἀποδεικνυμένη διὰ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ἐντολεὺς ἐνέκρινε τὸ πραχθέν, δυνάμει τοῦ Νόμου 5 Πανδ. 46. 8 (Β. 9. 41).

¹ Ὁ μακαρίτης πατὴρ μου Νικόλαος Φλογαίτης, οὗ ἡ γνώμη καὶ ἐπεκράτησεν ἐπὶ τινι χρόνῳ ἐν τῷ Ἐφετείῳ Ναυπλίου, ἐγνωμάτευσεν ἄλλοτε ὅτι, τῶν κεφαλαίων Ζ' καὶ Η' τοῦ δευτέρου βιβλίου τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας διαλαμβανόντων περὶ τῶν κατὰ τὴν Δικονομίαν παραινόμενων ἀνθρώπων καὶ ὡς ἀντιδίκων ἢ ὡς πληρεξουσίων τῶν ἀντιδίκων ἐμφανιζόμενων ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, τὸ εἰς τὰς περὶ τούτων γενικὰς διατάξεις ὑπαγόμενον ἄρθρον 91 θεωρητέον ὅτι διαλαμβάνει περὶ μόνης τῆς πληρεξουσιότητος τῆς δεδομένης πρὸς ἐμφάνισιν ἀντὶ τοῦ διαδίκου αὐτοῦ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς πληρεξουσιότητος, τῆς δεδομένης δι' εἰδικὰς πράξεις ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, ἧτις πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὑπαρκτά εἰς τὰ περὶ ἐντολῶν ἐν τῷ ἀστικῷ νόμῳ ὀριζόμενα κατὰ τὸ ἄρθρον 99 τῆς Πολ. Δικον. Ὅθεν ἡ εἰδικὴ ἐντολή, ἡ δεδομένη πρὸς τρίτον ὑπὸ διαδίκου νὰ ὑπογράψῃ αὐτ' αὐτοῦ ἀγραμμάτου οὗτος δικόγραφον κοινοποιητέον τῷ ἀντιδίκῳ, ἔχει κύρος καὶ ἐπομένως

τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλον ὡς πρῶ-
 ξος ἐξώδικος καὶ οὐχὶ δικαστικῇ δύναται
 νὰ τελεσθῇ ὑπὸ οἰουδήποτε πρὸς τοῦτο
 ἐντεταλμένου (Α. Π. 197 τοῦ 82). Ὡς
 αὐτως ἡ περὶ πληρωμῆς ἐπιταγή. (Α.
 Π. 24 τοῦ 83. Κατ' ἀρχαιοτέραν ἀπό-
 φασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου, τὴν 230 τοῦ
 77, εἶναι καὶ αὕτη δικαστικὴ πρᾶξις).
 Χορηγεῖται δὲ ἐν γένει μὲν ἡ δικαστικὴ
 πληρεξουσιότης διὰ προφορικῆς ἐπ' ἀκρο-
 ατηρίου δηλώσεως (ἥτις καταχωρίζεται
 ἐν τοῖς πρακτικοῖς) ἢ διὰ πληρεξουσίου,
 ἥτοι συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, περι-
 λαμβάνοντος 1) τὸ ὄνομα τοῦ ἐντολέως,
 τοῦ πληρεξουσίου, ἔτι δὲ καὶ ἀντιπροσώ-
 που τινὸς (ὑποκαταστάτου δηλ. τοῦ πλη-
 ρεξουσίου) δι' ἐνδεχόμενον κώλυμα, 2)
 τὴν περιγραφὴν τῶν ὑπὸ δίκην ἀντικει-
 μένων καὶ ὑποθέσεων, περὶ ὧν ἡ πληρε-
 ξουσιότης, 3) τὸ ὄνομα τοῦ δικαστηρίου,
 παρ' ᾧ συζητηθήσεται ἡ ὑπόθεσις, ἔτι
 δὲ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ.
 Ὅθεν δὲν δύναται ἡ πληρεξουσιότης νὰ
 δοθῇ ἢ ἀποδεχθῇ κατ' ἄλλον τρόπον
 (Α. Π. 182 τοῦ 50, 108 τοῦ 70, 305
 τοῦ 87). Ἄλλ' ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συν-
 ταχθεῖσα πληρεξουσιότης ἔχει κύρος καὶ
 δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου γενομένη, ὡς ἂν
 ἐν ᾧ τόπῳ συνετάχθη ἐπιτρέπεται
 αὕτη, δυνάμει τοῦ ἀρθρ. 386, καθ' ὃ ὁ
 τύπος τοῦ ἐγγράφου κανονίζεται κατὰ
 τοὺς ἐν ᾧ τόπῳ καὶ χρόνῳ ἐξεδόθη
 ἰσχύοντας τύπους (Α. Π. 18 τοῦ 46,
 430 τοῦ 52, 213 τοῦ 85). Δυνατὸν δὲ
 νὰ χορηγῇται τῷ πληρεξουσίῳ διὰ τοῦ
 συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου καὶ τὸ δι-
 καίωμα τοῦ διορίζειν ἕτερον πληρεξού-
 σιον ἀντ' αὐτοῦ (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 93).
 Ἄλλ' αἱ δημόσιαι ἀρχαὶ δύνανται νὰ
 διορίσωσι δικηγόρον τινὰ δικαστικὸν πλη-
 ρεξούσιον αὐτῶν εἰς διεξαγωγὴν δίκης τι-
 νὸς καὶ δι' ἀπλῆς ἐπὶ ἀσήμου χάρτου
 παραγγελίας, ἐχούσης ὅμως τὰ ἄλλα τῆς
 πληρεξουσιότητος προσόντα, ἥτοι προση-

κόντως κεχρονολογημένης, ὁριζούσης τὴν
 ὑπόθεσιν, περὶ ἧς ἡ πληρεξουσιότης καὶ
 (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 94).

Διακριτέον ὅμως τῆς δικαστικῆς πλη-
 ρεξουσιότητος τὴν ἐντολὴν περὶ διορισμοῦ
 πληρεξουσίου, διότι ἡ πρὸς τοῦτο ἐντολὴ
 χορηγεῖται καὶ δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου.
 Διὸ ἔχει κατὰ τοῦτο κύρος καὶ ἀπλῆ ἰ-
 πιστολή, δι' ἧς ἐντέλλεται ὁ ἐπιστάλλων
 ἕτερον νὰ διορίσῃ κατὰ τὸν νόμιμον τρό-
 πον, ἥτοι διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγρά-
 φου ἢ διὰ δηλώσεως προφορικῆς ἐνώπιον
 τοῦ δικαστηρίου δικηγόρον τινὰ ὡς δικα-
 στικὸν πληρεξούσιον (Α. Π. 69 τοῦ 60).
 Οὐδεμία δ' ἀνάγκη ὁ πρὸς ὃν ἡ ἐντολή
 νὰ ᾔναι δικηγόρος, ὁμόδικος ἢ συγγενής,
 διότι μόνον ὁ διορισθόμενος πληρεξού-
 σιος πρέπει νὰ ᾔναι τοιοῦτος (Α. Π.
 337 τοῦ 75, 40 τοῦ 83).

Σημειωτέον δὲ ὅτι μεταξὺ τοῦ κατὰ
 τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐντολοδόχου καὶ τοῦ
 κατὰ τὴν Πολ. Δικ. πληρεξουσίου ὁ
 πᾶρχει διαφορὰ καὶ κατὰ τὰ δικαιώματα
 καὶ τὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν ἐντολέα.
 Ὁ πληρεξούσιος ἔχει μὲν πάντα τὰ δι-
 καίωμα καὶ πάσας τὰς ὑποχρεώσεις ἐν-
 τολοδόχου, ἀλλ' ἔχει καὶ εἰδικά τινα δι-
 καίωμα καὶ ὑποχρεώσεις. Καὶ πρῶτον
 ὀφείλει νὰ δώσῃ λόγον περὶ τῶν χάριν
 τῆς διεξαγωγῆς τῆς δίκης δοθεισῶν αὐτῷ
 προκαταβολῶν καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὰ πε-
 ριελθόντα εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὡς δικαστικοῦ
 πληρεξουσίου ἔγγραφα τοῦ ἐντολέως αὐ-
 τοῦ, φέρει δὲ εὐθύνην διὰ πᾶσαν παρα-
 ὁρομὴν αὐτοῦ ἐπιζημίον εἰς τὰ συμφέρον-
 τα τοῦ ἐντολέως, ἔστω καὶ ἂν ἡ ραθυμία
 αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἐλαφρά (Πολ. Δικ. ἀρθρ.
 93). Κατ' ἐξαίρεσιν οἱ δικηγόροι ἐνέχον-
 ται μόνον ὡς πληρεξούσιοι διὰ δόλον καὶ
 ἀσύγγνωστον ραθυμίαν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐλα-
 φράν, δυνάμει τῆς εἰδικῆς διατάξεως τοῦ
 ἀρθρ. 56 τῆς Πολ. Δικον.

Τῆς πληρεξουσιότητος ὑπάρχουσι διὰ
 πορὰ εἶδη. Ἡ ἀπλὴ ἢ κοινὴ πληρεξου-

σιότης, περὶ ἧς πραγματεύεται τὸ ἄρθρον 95, παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν πληρεξούσιον νὰ παριστᾷ ἐπὶ δικαστηρίου τὸν δόντα τὴν πληρεξουσιότητα, ἰδίως δὲ νὰ ἐπιχειρῇ πάσας τὰς κυρίας καὶ ἐν παρόδῳ πράξεις. Ὅθεν καὶ νὰ ἀποδέχεται τὴν ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν (Α. Π. 346 τοῦ 40), νὰ ἐπιχειρῇ πάσας τὰς πράξεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δι' αὐτὴν ἐδόθη δίκην ἀποφάσεως (Α. Π. 1 τοῦ 44, 170 τοῦ 51), καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ ἐκποιῇ τὰ κτήματα τοῦ ὀφειλόμενου, μὴ ἀπαιτουμένης πρὸς τοῦτο εἰδικῆς πληρεξουσιότητος (Α. Π. 233 τοῦ 70), νὰ προσβάλλῃ δι' ἐνδίκων μέσων τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ παρίσταται ὡς πληρεξούσιος (Α. Π. 66 τοῦ 36, 48 τοῦ 42, 94 τοῦ 51, 24 τοῦ 54), ἔτι δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπάγῃ ὄρκον (Α. Π. 25 τοῦ 66). Ἄλλ' ἀπατεῖται κατὰ τὸ ἄρθρον 97 εἰδικῇ πληρεξουσιότητι πρὸς ἐπιχείρησιν συμβιβασμῶν, ὅθεν καὶ πρὸς ἀμοιβαίαν παραίτησιν ἐκκρεμῶν αἰτήσεων ἀναιρέσεως, δι' ἧς ἀποπερατοῦται ἡ ὑφισταμένη δίκη (Α. Π. 135 τοῦ 86), πρὸς παραίτησιν ἐνδίκου μέσου ἢ τῆς δίκης ἢ τῆς ὀρκοδοσίας διαδίκων ἢ μαρτύρων καὶ ἐταμένων καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν, ὅταν αὕτη συνεπιφέρῃ παραίτησιν ἐνδίκου μέσου καὶ ἀποδοχὴν τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 1 τοῦ 46, 170 τοῦ 51), πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς κακοδικίου, πρὸς παραλαβὴν χρημάτων, δικαιογράφων (ἢτοι ἐγγράφων παρεκτικῶν δικαιωμάτων) καὶ ἄλλων πραγμάτων, πρὸς ἐνέργειαν τοῦ ἐκτάκτου μέσου τῆς αἰτήσεως ἀναιρέσεως ἢ ἀναψηλαφήσεως. Ἄλλ' ἀπαιτουμένης εἰδικῆς πληρεξουσιότητος πρὸς ἐνέργειαν τοῦ ἐκτάκτου μέσου τῆς ἀναιρέσεως, δὲν ἔπεται ὅτι εἶναι ἄκυρον τὸ ἀναιρετήριον τὸ συνταχθέν ὑπὸ δικηγόρου, μὴ κεκτημένου εἰδικῆς πρὸς τοῦτο πληρεξουσιότητος, ὡς ἂν ἐνεκρίθη εἴτα ἡ τοῦ πληρεξουσίου πρᾶξις ὑπὸ τοῦ διαδίκου, παρασχόντος μεταγενεστέρας

τὴν ἀπαιτουμένην εἰδικὴν πληρεξουσιότητα (Α. Π. 37 τοῦ 50, 16 τοῦ 65, 154 τοῦ 80, 223 τοῦ 81, 34 τοῦ 90) Contra αἱ ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 78 τοῦ 49, 215 τοῦ 67, 34 τοῦ 73, 138 τοῦ 78, 143 τοῦ 79, (μηδαμῶς ἔρθαι κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν), καὶ ὅς ἀπατεῖται νὰ ἔχῃ ὁ δικηγόρος εἰδικὴν πληρεξουσιότητα κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀναιρετηρίου, καθισταμένου ἄλλως ἄκυρου. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι ἡ παρασχεθεῖσα τινὶ πληρεξουσιότης τοῦ δανεῖζειν χρήματα δὲν συνεπάγεται καὶ τὸ δικαίωμα εἰς ἀνάληψιν τῶν δανειζομένων χρημάτων (Α. Π. 348 τοῦ 55). Γενικῇ δὲ πληρεξουσιότης ὀνομάζεται ὑπὸ τῆς Πολ. Δικ. (ἄρθ. 96) αὕτη ἡ ἀπλὴ ἢ κοινὴ πληρεξουσιότης γενικευσμένη, ἣτοι παρεχομένη ὑπὸ τοῦ χορηγοῦντος πληρεξουσιότητα δι' ἀπάσας τὰς δικαστικὰς διαφοράς, ὅς ἔχει ἢ θέλει ἔχει, οὐχὶ δὲ μόνον δι' ὥρισμένην δίκην ἢ ὥρισμένον δικαστήριον.

Σημειώτέον ὅτι ἡ ἀπλὴ ἢ κοινὴ πληρεξουσιότης παρέχει τῷ πληρεξουσίῳ τὸ δικαίωμα νὰ παραλαμβάνῃ τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν δίκην, δι' ἣν ἐδόθη, δικόγραφα, δηλονότι ὁ πληρεξούσιος ἔχει καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀντικλήτου (Α. Π. 252 καὶ 308 τοῦ 63, 164, 281 καὶ 398 τοῦ 64, 45, 136 καὶ 204 τοῦ 65, 203 καὶ 262 τοῦ 66, 280 τοῦ 67, 230 τοῦ 77). Ὅθεν ὁ πληρεξούσιος τῆς πρωτοδίκου δίκης ἐγκύρως παραλαμβάνει τὴν πρωτόδικον ἀπόφασιν (Ἀρείου Πάγου 308 τοῦ 62, 164 τοῦ 64, 280 τοῦ 67).

Ἄλλ' ὁπόταν ἐν τινὶ δίκῃ διορισθῶσι πλείονες τοῦ ἐνὸς πληρεξούσιοι, ἐνεργεῖ ἕκαστος αὐτῶν κατ' ἰδίαν ἐγκύρως, ὡς ἂν ρητῶς δὲν ὠρίσθη ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐνεργῶσιν ὁμοῦ πάντες (Α. Π. 9 τοῦ 80), ἀλλ' ὁπόταν ὁ διορισμὸς τῶν πληρεξουσίων γίνῃ κατὰ διάφορον χρόνον, ὁ τε-

γαλλικὸν κείμενον) ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθήκοντων αὐτοῦ. Οὐδὲν ἄρα παρὰ-
πτωμα ἐξ ἀμελείας, ἀπρονοησίας, ἀπει-
ρίας ἢ ἀμαθείας τῶν κανόνων τῆς τέχνης
ἀπαλλάσσει τὸν πλοίαρχον τῆς προσω-
πικῆς εὐθύνης.

Συνομολογῶν δ' ὅμως συμβόλαια μετὰ
τρίτων ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ διὰ
τῆς εἰδικῆς ἐντολῆς τοῦ πλοιοκτῆτου κε-
χορηγημένης αὐτῷ ἐξουσίας, δὲν ὑπο-
χρεοῦται προσωπικῶς.

Τῆς προσωπικῆς εὐθύνης ἀπαλλάσ-
σεται ὁ πλοίαρχος κατὰ τὸ ἄρθρον 236,
ἀποδεικνύων ὅτι ἐδιδάσθη ἐξ ἀκαταμαχῆ-
του δυνάμεως, ὅφ' ἣν νοεῖται καὶ πᾶν
τυχαῖον γεγονός μὴ δυνάμενον νὰ προ-
βλεφθῇ. Πότεδ' ὑπάρχει γεγονός ἀποδο-
τέον εἰς τὸν πλοίαρχον ἢ εἰς ἀνωτέραν
βίαν εἶναι ζήτημα πραγματικόν, ὅπερ
κατὰ τὴν Γαλλικὴν νομολογίαν δύναται
νὰ ἐξετάσῃ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρειος Πάγος,
ἐλέγχων τὴν δικαστικὴν ἐκτίμησιν τῶν
νομικῶν χαρακτήρων τοῦ ἀποδιδόμενου
τῷ πλοίαρχῳ πταίσματος.

Δὲν δύναται δ' ὁ πλοίαρχος νὰ ἀπαλ-
λαγῇ διὰ συμβάσεως τῆς εὐθύνης διὰ τὰ
τοιαῦτα πταίσματα, ὅτε τῆς τοιαύτης συμ-
φωνίας ἀνατρεπούσης τὰς βάσεις τοῦ
ναυτικοῦ δικαίου καὶ ἀντικειμένης εἰς τὴν
δημοσίαν τάξιν.

Εὐθύνεται πρὸς τοῦτοισι ὁ πλοίαρχος
ἀστικῶς καὶ διὰ τὰ πταίσματα τῶν συγ-
κροτούντων τὸ πλήρωμα καὶ δι' αὐτὰ τὰ
ἐξ ἀπειρίας ἢ ἀπροσεξίας σφάλματα αὐτοῦ.

Καὶ ἐπὶ τοῖς πταίσμασι τῶν ἐπιβατῶν
εὐθύνεται ἀστικῶς ὁ πλοίαρχος, ἐφ' ὅσον
δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ τὰ τοιαῦτα πταί-
σματα, δὲν ἐπραξε τοῦτο ἐξ ἀμελείας.

Τὰ τοῦ πλοίαρχου καθήκοντα, ὅντα
πολλὰ καὶ ποικίλα, διακρίνονται φυσι-
κῶς εἰς τρία στάδια, ἥτοι εἰς τὰ πρὸ τοῦ
ἀπόπλου, εἰς τὰ κατὰ τὸν πλοῦν, καὶ
τὰ μετὰ τὸν κατάπλου. Καὶ πρῶτον
περὶ τῶν πρὸ τοῦ ἀπόπλου.

Ὁ ἐμπορ. νόμος (ἄρθρ. 223) ἀνατί-
θησι τῷ πλοίαρχῳ τὴν ἐκλογὴν καὶ μί-
σθωσιν τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος,
ἐπιβάλλων αὐτῷ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ
πράττῃ τοῦτο ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ
πλοιοκτῆτου, εὐρισκόμενος εἰς τὸν τόπον
τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἔστω καὶ προσωρινῶς,
ἐὰν γινώσκῃ τοῦτο. Πάντως ὅμως ὀφεί-
λει νὰ συμμορφῶται ταῖς ὁδηγίαις τοῦ
πλοιοκτῆτου ὡς πρὸς τοὺς ὅρους τῆς μι-
σθώσεως, ὑπέχων ἄλλως εὐθύνην.

Ὁ πλοίαρχος ἔχει προσέτι τὸ καθήκον
νὰ ἐφοδιάσῃ τὸ πλοῖον διὰ τῶν ἀναγ-
καίων τροφίμων καὶ ποσίου ὕδατος ἁ-
λόγως τῆς πιθανῆς διαρκείας τοῦ πλοῦ
καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιβαινόντων τοῦ
πλοίου, καὶ νὰ προνοῇ περὶ τοῦ ἀβλα-
βοῦς καὶ ὑγιεινοῦ τῶν τροφῶν, ἔτι δὲ καὶ
περὶ προμήθειας τῶν ἀπλουστείων καὶ
εὐχρηστοτέρων φαρμάκων, τῶν ἀπαιτου-
μένων γαιανθράκων προκειμένου περὶ ἁ-
τμοπλοίων καὶ λοιπῶν χρεωδυνδὰς τὰς
ἀτμομηχανάς. Ὅφειλε ὡσαύτως ἐν ἁ-
νάγκῃ νὰ προνοῇ περὶ τῶν ἀναγκαίων
τοῦ πλοίου ἐπισκευῶν καὶ τῶν ἀπαιτου-
μένων εἰδῶν ἐφοπλισμοῦ.

Παρέχει δ' αὐτῷ ὁ νόμος τὸ δικαί-
ωμα (ἄρθρ. 232) νὰ δανείζηται ναυτικῶς
πρὸς παρασκευὴν τοῦ πλοίου πρὸς πλοῦν
καὶ προμήθειαν τῶν χρεωδυνῶν ἐν γένει,
ἐκτὸς ἐὰν εὐρίσκηται ἐν τῷ τόπῳ τῆς
διαμονῆς τοῦ πλοιοκτῆτου, ὅτε δὲν δύ-
νεται νὰ πράξῃ τοῦτο ἄνευ εἰδικῆς αὐ-
τοῦ ἀδείας κατὰ τὸ γαλλικὸν κείμενον
καὶ οὐχὶ ρητῆς, ὡς φέρει ἡ ἐλληνικὴ
μετάφρασις, οὐδὲ νὰ ἐνεργήσῃ οἰανδή-
ποτε προμήθειαν πλέον τῶν καθ' ἐκά-
στην ἡμέραν ἀναγκαίων τροφίμων· ὁ δὲ
περὶ βιβλίου ναυτοδανείων νόμος (ἄρθρον
2) προκειμένου περὶ συνομολογήσεως ναυ-
τοδανείου ἀπήτησεν ἅειποτε νὰ φέρῃ ὁ
πλοίαρχος εἰδικὴν τοῦ πλοιοκτῆτου ἁ-
δειαν πρὸς τοῦτο κατακεχωρισμένην εἰς
τὸ βιβλίον ναυτοδανείων.

Δύνανται προσέτι ὁ πλοίαρχος νὰ ναυλώσῃ τὸ πλοῖον ἐν ἄλλῃ εὐρίσκόμενος τόπον ἢ τῷ τῆς διαμονῆς τῶν πλοιοκτητῶν.

Συνομολογήσαντος τοῦ πλοίαρχου ναυτοδάνειον ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ πλοιοκτητοῦ, δὲν κηρύσσεται μὲν τοῦτο ἄκυρον, ἐὰν μάλιστα ἐχρησίμευσεν εἰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου, στερεῖται δ' ὅμως τοῦ προνομίου, ὡς ὀρίζει ὁ περὶ βιβλίου ναυτοδικείων νόμος. Οὕτως ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (381 τοῦ 1855).

Ἐὰν ἡ μειονοψηφία τῶν πλοιοκτητῶν ἀρνῆται τὴν συνεισφορὰν τῆς ἐπιβάλλουσης αὐτῇ μερίδος δαπανῶν διὰ τὸν ἔκπλυν τοῦ πλοίου, ὁ ἐμπ. νόμος (ἄρθρ. 233) παρέχει τῷ πλοίαρχῳ τὴν ἐξουσίαν νὰ δανεισθῇ ναυτικῶς ἐπὶ τῆς ἀνηκούσης αὐτοῖς μερίδος ἐπὶ τοῦ πλοίου τῇ ἀδείᾳ τοῦ δικαστηρίου καὶ μετὰ παρέλευσιν 24 ὥρῶν ἀφ' ἧς κλητεύσῃ τούτους νὰ καταβάλωσι τὸ ἐπιβάλλον αὐτοῖς μέρος. Ἡ τοῦ δικαστηρίου ἀδεία αἰτεῖται δι' ἀπλῆς αἰτήσεως, ἐν ἣ συνάπτεται τὸ ἐπίδοτήριον τῆς κλητεύσεως τῶν πλοιοκτητῶν πρὸς καταβολὴν τοῦ ἐπιβάλλοντος αὐτοῖς μέρους τῶν δαπανῶν. Ἐὰν δὲ διδομένης τοιαύτης ἀδείας, δὲν εὐρεθῇ δάνειον, γίνεται ἀναγκαστικὴ ἐκποίησης τῆς εἰς τοὺς ἀρνούμενους πλοιοκτήτας ἀνηκούσης ἐπὶ τοῦ πλοίου μερίδος.

Ἐτερον καθῆκον ἔχει ὁ πλοίαρχος πρὸς τοῦ ἀπόπλου νὰ προκαλέσῃ ἐπισκεψιν τοῦ πλοίου κατὰ τὸ ἄρθρον 325 τοῦ ἐμπ. νόμου. Περὶ τῶν ἐγγράφων, ἅτινα ἀνάγκη νὰ φέρῃ τὸ πλοῖον, ὅρα τὰς λ. «Ναυτικὰ ἔγγραφα».

Κατὰ τὸ ἄρθρον 231 ἐμπ. νόμου ὁ πλοίαρχος καὶ ὅσοι τῶν ἐκ τοῦ πληρώματος εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ πλοίου ἢ ἐπὶ τῶν λέμβων διευθυνόμενοι εἰς τὸ πλοῖον ὅπως ἐκπλεύσῃ δὲν δύνανται νὰ κρατηθῶσι διὰ πολιτικὰ χρέη, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ χρεῶν γενομένων διὰ τὸν

μέλλοντα πλοῦν. Ἀλλὰ καὶ τότε δύνανται νὰ κρατηθῶσι δίδοντες ἔγγνησιν, ἢ διατάξεις αὐτῇ εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὴν τοῦ ἄρθρου 215 περὶ μὴ κατασχέσεως τοῦ ἐτοίμου πρὸς κατάπλυν πλοίου. Ὅριζοντος τοῦ νόμου ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ κράτησις διὰ πολιτικὰ ἢ ἀστικά χρέη, ἔπεται ὅτι δὲν ἐμποδίζεται ἡ κράτησις προκειμένου περὶ προστασίαν ἐπιβεβλημένων νομίμως διὰ δικαστικῶν ἢ διοικητικῶν ἀποφάσεων ἢ δὲ ἐγγύησι περὶ ἧς ὀρίζει τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον δίδεται οὐχὶ περὶ ἐπανάδου τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλὰ περὶ ἀποτίσεως τῆς ὀφειλῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν πρὸ τοῦ ἀπόπλου, περὶ δὲ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν καθηκόντων τοῦ πλοίαρχου σημειούμεθα τὰ ἑξῆς.

Ὁ νόμος ἀνέθηκεν ἀποκλειστικῶς τῷ πλοίαρχῳ κατὰ τὸν πλοῦν τὴν τοῦ πλοίου διοίκησιν, ἡ δὲ ἐξουσία αὐτοῦ αὐτῇ αὐδαμῶς μειοῦται ἐκ τῆς ἐν τῷ πλοίῳ παρουσίας τῶν πλοιοκτητῶν ἢ τῶν φορτωτῶν.

Ἐν πρώτοις δ' ὀφείλει ὁ πλοίαρχος νὰ ἐκπλεύσῃ εὐθὺς ὡς λάβῃ τὰς περὶ τούτου διαταγὰς τῶν πλοιοκτητῶν καὶ τῶν φορτωτῶν ἢ ναυλωτῶν, ἐπιτρέπει δὲ τὸν ἀπόπλου ὁ καιρὸς.

Κατὰ τὸν εἰσπλου ἢ τὸν ἐκπλου ἐκλιμένος, ὅρμου ἢ ποταμοῦ, ὅτε ἡ καλὴ τοῦ πλοίου διεύθυνσις εἶναι καταδύλωσις εἰς ποτὲ ἀπαραίτητος πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐνδεχομένων εἰς τὰ μέρη ταῦτα πολλαπλῶν κινδύνων, ὁ πλοίαρχος ὀφείλει νὰ κυβερνᾷ αὐτοπροσώπως τὸ πλοῖον, εὐθὺς ὡς ἐνός διὰ πᾶν δυστύχημα, ὅπερ ἤθελεν ἐπελθεῖν, ἐὰν εἰς ἄλλον ἀνέθηκε τὴν τοῦ πλοίου κυβέρνησιν κατὰ τὸν εἰσπλου καὶ τὸν ἐκπλου ἐκ τῶν εἰρημένων μερῶν.

Οὐδὲ τοῦ πλοηγοῦ ἡ παρουσία ἀπαλλάσσει τῆς εὐθύνης τὸν πλοίαρχον, αἰτεῖται ὀφείλοντα νὰ ἔχῃ καὶ τότε γὴν κυβέρνησιν τοῦ πλοίου κανονίζων τὴν διεύθυν-

σιν αὐτοῦ καὶ παρὰ τὴν γνώμην τοῦ πλοηγού, εἰάν δὲν ἐγκρίνη ταύτην.

Ὁ πλοίαρχος ὀφείλει νὰ ἀποπερατώσῃ ὁ ἀνέλαβε ταξίδιον, ὑποχρεούμενος ἄλλως νὰ ἀποζημιώσῃ τοὺς ἐνδιαφερόμενους κατὰ τὸ ἄρθ. 238 ποιν. ν., ἐκτὸς εἰν ἀποδείξῃ ὅτι ἐμπεσολάβησεν ἄνωτέρα βία, ὅτε δύναται νὰ ἀναθέσῃ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου εἰς τὸν ὑποπλοίαρχον καὶ, τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος, εἰς τὸν ναύκληρον, καὶ εἰδοποιήσῃ ἀμέσως τοὺς πλοιοκτῆτας περὶ τούτου, δικαιουμένους νὰ ἀναθίσωσιν εἰς ἕτερον τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ταξειδίου.

Τὰ ἄρθρα 49 καὶ 50 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἑμπ. ναυτιλίας Β. Διατάγματος τοῦ 1836, προνοοῦντα τὴν περίπτωσιν τῆς ἀποδιώσεως τοῦ πλοίαρχου καὶ τοῦ ναυκλήρου κατὰ τὸν πλοῦν, ὀρίζουσι τίς ἀναλαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου κατὰ τὰς διαφόρους περιπτώσεις, καὶ ὅς ὑπάρχουσιν ἢ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ πλοίου αἱ πλοιοκτῆται ἢ τινες τούτων.

Δὲν δύναται ὡσαύτως ὁ πλοίαρχος νὰ καταπλέῃ ἄνευ ἀνάγκης εἰς λιμένας ἐν τῷ μεταξύ ἄλλους ἢ ἐκείνους, εἰς οὓς ἔχει ἐντολὴν νὰ καταπλεύσῃ. Καταπλέων δ' ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἐν ἄρθρῳ 245 τοῦ ἑμπ. νόμου ὀριζόμενα.

Εἰάν, κινδυνεύοντος τοῦ πλοίου νὰ καταποντισθῇ, ἢ σωτηρία τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθρώπων ὑπαγορεύῃ τὴν ἐγκατάλειψιν αὐτοῦ, ὁ πλοίαρχος ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 24 τοῦ ἑμπ. νόμου ὀριζόμενα, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐλθούσης.

Συμβάντος δὲ ναυαγίου, ἐνεργεῖ κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 246 καὶ 247 τοῦ αὐτοῦ νόμου· ἢ δὲ λέξεις ναύαγιον εἶναι περιεκτική, δηλοῦσα τὴν ἀπώλειαν τοῦ πλοίου ἐξ οὐοῦδ' ἑποιοῦ γενομένου κατὰ τὴν 808 τοῦ 1836 ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἡ περὶ τοῦ ναυαγίου ἐκθεσις τοῦ πλοίαρχου, ὅπως παρέχῃ πίστιν, συν-

τακτέα κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 246 καὶ 247 τοῦ ἑμπ. νόμου ὀριζόμενα. Ὁθεν ἀπλοῦν πιστοποιητικὸν ἄλλοδαποῦ προξενικοῦ πράκτορος δὲν παρέχει πίστιν.

Ἔτερον καθήκον ἔχει ὁ πλοίαρχος τοῦ ναυαγήσαντος πλοίου νὰ ἐπιμεληθῇ τῆς διασώσεως τῶν ναυαγῶν. Ὅρα δὲ περὶ τούτου τὴν λέξιν Ναυαγιαίσεις.

Καθῆκον ἔχει πρὸς τούτοις ὁ πλοίαρχος νὰ παρέχῃ τὴν ἐαυτοῦ συνδρομὴν πρὸς ἕτερα κινδυνεύοντα πλοῖα, ὡς ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 101—103 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἑμπορ. ναυτιλίας Διατάγματος. Ὀλιγορήσας δὲ τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων, τιμωρεῖται κατὰ τὰ ἄρθρα 634 καὶ 635 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Οὐδὲν εἶδος ἑμπορίας δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ πλοίαρχος δι' ἴδιον λογαριασμὸν διὰ τοῦ πλοίου, ὁ κυβερνῶν, ὁσάκις εἶναι μεμισθωμένος ἐπὶ συμμετοχῇ τοῦ ἐκ τοῦ φορτίου κέρδους· τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ἀναγράφει τὸ ἄρθρον 239 τοῦ ἑμπ. νόμου ἐπὶ τῇ ὑπὸ τοῦ ἐπομένου ἄρθρου 240 ὀριζομένῃ ποινῇ, ἐκτὸς εἰάν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία, ἀποδεικνυμένη διὰ παντὸς νομίμου μέσου, μηδὲ τῶν μαρτύρων ἐξαιρουμένων.

Εἰάν ὁ πλοίαρχος ἀναγκασθῇ, διαρκούντος τοῦ ταξειδίου, νὰ συνομολογήσῃ δάνειον καὶ νὰ πωλήσῃ πραγματείας, ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 234 τοῦ ἑμπ. νόμου. Ὅρα δὲ εἰδικώτερον περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος Πραγματεῖαν Ναυτ. Ἐμπ. Δικαίου Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § 257 καὶ ἐφεξῆς.

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἐν τῇ συνομολογήσει τοῦ τοιοῦτου δανείου τηρητέαι αἱ διατυπώσεις τοῦ νόμου τῆς σημαίας τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ὀρίζει ρητῶς τὸ 2 ἄρθρον τοῦ νόμου περὶ βιβλίου ναυτοδανείων ὡς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα.

Ὁ πλοίαρχος δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ

τὸ πλοῖον χωρὶς ἀδείας τῶν πλοιοκτητῶν, κηρυσσομένης ἄλλως ἀκύρου τῆς πωλήσεως, ἐκτὸς ἂν ἀποδειχθῇ νομίμως ἢ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης τοῦ πλοίου. Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος Ναυτ. Ἑμπ. Δίκ. Φλογαίτου καὶ Χρυσανθ. § 272.

Ἐξαντληθέντων τῶν τροφίμων κατὰ τὸν πλοῦν, τὸ ἄρθρον 239 Ἑμπ. ν. παρέχει τῷ πλοίαρχῳ τὴν ἐξουσίαν νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς ἔχοντας τοιαῦτα νὰ καταθέσωσιν αὐτὰ εἰς κοινὴν χρῆσιν ἐπὶ ἀποζημιώσει.

Τέλος τὸ ἄρθρον 235 τοῦ Ἑμπ. νόμου ὑποχρεοῖ τὸν πλοίαρχον εὐρισκόμενον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν νὰ πέμπῃ πρὶν ἢ ἐκπλεύσῃ εἰς ἐλληνικὸν λιμένα εἰς τοὺς πλοιοκτήτας λογαριασμὸν περὶ τοῦ ταξειδίου, ὅπως οὗτοι ἐγκαίρως λαμβάνοντας γνῶσιν ἐπιμελῶνται τῶν ἰδίων συμφερόντων.

Ὁ πλοίαρχος κατὰ τὸν πλοῦν ἀσκεῖ πειθαρχικὴν ἐξέτασιν, περὶ ἧς ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 34—41 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἑμπ. ναυτιλίας διατάγματος. Ἐχει πρὸς τούτοις τὸ καθήκον νὰ προνοῇ περὶ τῶν ἀσθενῶν καὶ περὶ ἐξασφαλίσεως τῶν πραγμάτων τῶν ὑποβισσάντων ἐν τῷ πλοίῳ κατὰ τὰ ἄρθρα 45—47 τοῦ αὐτοῦ διατάγματος.

Εἶναι πρὸς τούτοις ἐπιτετραμμένος καθήκοντα δημοσίου λειτουργοῦ, ληξιάρχου, συμβολαιογράφου, περὶ ὧν ὅρα Ναυτ. Ἑμπ. Δίκ. Φλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου § 276.

Ἐξετάσωμεν τέλος τὰ καθήκοντα τοῦ πλοίαρχου μετὰ τὸν ἀπόπλου.

Ἐν πρώτοις παρατηρητέον ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ κατάπλου τῶν πλοίων εἰς τὸν λιμένα τοῦ προορισμοῦ, τῶν περιπτώσεων τῆς κατ' ἀνάγκην γενομένης προσορμίσεως εἰς ἄλλον λιμένα ἐξετασθεῖσιν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

Τὰ καθήκοντα τοῦ πλοίαρχου ὡς πρὸς τὴν τήρησιν τῶν ὑγειονομικῶν καὶ τε-

λωνιακῶν διατάξεων ἐξετάζονται ἐν τῷ ὑγειονομικοῖς καὶ τελωνιακοῖς κανονισμοῖς. Ἐν γένει δὲ ὡς πρὸς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν καὶ τὰ δημόσια συμφέροντα τὸ ἄρθ. 57 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἑμπορ. ναυτιλίας διατάγματος ἐπιβάλλει τῷ πλοίαρχῳ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διδῇ ἐντὸς 24 ὥρῶν ἀπὸ τοῦ κατάπλου αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιτόπιον λιμενικὴν καὶ ἐλληνικὴν προξενικὴν ἀρχὴν ἐξομολόγησιν καὶ νὰ παραδίδῃ αὐτῇ τὰ ναυτικά ἐγγραφα τοῦ πλοίου. Ἐνταῦθα δὲ περιλαμβάνεται εἰδικώτερον εἰς τὰ κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον καθήκοντα τοῦ πλοίαρχου παραπέμποντες ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ εἰς τὸ Ναυτικὸν ὁδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελ. 255 καὶ ἐφεξῆς.

Ὁ πλοίαρχος μετὰ τὸν κατάπλου δίδωσι τὴν κατὰ τὰ ἄρθρα 242 καὶ 246 ἐκθεσιν, περὶ ἧς διαλαμβάνει ἰδιαίτερον τὸ ἄρθρον 323, ἐντὸς 24 ὥρῶν ἀπὸ τοῦ κατάπλου, καὶ παραδίδωσι συγχρόνως τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου πρὸς ἐπιθεώρησιν εἰς τὴν ἐπιτόπιον δικαστικὴν ἀρχήν, ἢ πρὸς τὸν Πρόεδρον τοῦ Πρωτοδικείου ἢ, κατὰ τὸν ὑπάρχοντος τοιοῦτου, τὸν εἰρηνοδίκην.

Πρὶν ἢ δώσῃ τὴν ἐκθεσιν αὐτοῦ ὁ πλοίαρχος οὐδεμίαν δύναται νὰ ἀποδίδῃ πραγματείαν, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ ἐπικείμενος κίνδυνος. Ἀλλ' ἢ ἐκτελέσῃ τῆς διατάξεως ταύτης δὲν δύναται νὰ τηρηθῇ πάντοτε αὐστηρῶς, ἰδίως ὡς πρὸς τὰ ἀτμόπλοια, ἅτινα ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὀφείλουσι καταπλέοντα νὰ ἀποβιβάσωσιν ἐν τάχει τὸ διὰ τὸν λιμένα ἐκείνου καστὴς προσορμίσεως προσωρισμένον φορτίον καὶ νὰ ἀποπλεύσωσιν ἀκολουθεῖν τὸ περαιτέρω ταξίδιον αὐτῶν.

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀποβιβαζόμενον φορτίον ἐξετάζομεν εἰδικώτερον τὰ καθήκοντα τοῦ πλοίαρχου ἐν τῇ λέξει Ναυτ. λωσις.

Ὁ πλοίαρχος τέλος μετὰ τὸ πλοῦν τοῦ πλοῦ ὀφείλει νὰ δώσῃ εἰς τοὺς πλοιο-

κτήσεις λογαριασμὸν τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ. Ἄλλ' ἢ ταιαύτη λογοδοσία εἰς οὐδεμίαν ὑποβάλλεται διατύπωσιν.

II. Χρυσανθόπουλος

Πλοῖον. Ἡ λέξις *πλοῖον* ἐν τῇ εὐρυτάτῃ αὐτῆς ἐννοίᾳ δηλοῖ πᾶν ναυπήγημα ἐπιτήδειον πρὸς πλοῦν.

Τὰ πλοῖα ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν διακρίνονται εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας· ἥτοι α') *πλοῖα ἐμπορικῶς χρησιμεύοντα* ὡς μέσα συγκοινωνίας διὰ θαλάσσης ἢ διὰ πλευστῶν ποταμῶν καὶ μεταφορᾶς τῶν προϊόντων τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης, εἰς δ' *περιληπτέα* καὶ τὰ χρησιμεύοντα εἰς ἐκμετάλλευσιν τῶν θαλασσίων προϊόντων καὶ ὀνομαζόμενα *πλοῖα ἀλιευτικά*. β') *πλοῖα πολεμικὰ* σκοπὸν ἔχοντα τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ κράτους ὡς μέλους τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας.

Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα διακρίνονται εἰς *θαλασσοπλοῖα*, καθόσον πλέουσι τὰς θαλάσσας, καὶ εἰς *ποταμόπλοια*, καθόσον περιφέρονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἐν τοῖς ποταμοῖς πλοῦν, μὴ δυνάμενα ὡς ἐκ τοῦ εἶδους καὶ τῆς κατασκευῆς αὐτῶν νὰ πλεύσωσιν ἐν ταῖς ἀναπεπταμέναις θαλάσσαις.

Τὰ πλοῖα δὲν περιορίζουσι τὸν πλοῦν αὐτῶν ἐντὸς τῶν ὁδῶν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπικρατείας, ἀναγόμενα εἰς τὴν ἀνοικτὴν λεγομένην θάλασσαν, ἢ εἰσπλέοντα τὰ θαλάσσια ἢ ποτάμια ὕδατα ἐτέρου κράτους. Ἐντεῦθεν δ' οἱ διέποντες ταῦτα κανόνες ὑπάγονται, τὸ μὲν, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δίκαιον ἐκάστου κράτους δημόσιον ἢ ἰδιωτικόν, τὸ δέ, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ ἀλληλεθνὲς δίκαιον, δημόσιον ὡσαύτως ἢ ἰδιωτικόν.

Καὶ τὰ μὲν πολεμικὰ πλοῖα εἰεπώνται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ δημοσίου δικαίου ἐσωτερικοῦ ἢ ἀλληλεθνοῦ· τὰ δὲ ἐμπορικὰ πλοῖα εἰεπώνται εἴτε ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εἴτε ἐν τῷ

ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ τε δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου.

Καὶ πρῶτον οἱ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντες κανόνες τοῦ δημοσίου ἐσωτερικοῦ δικαίου περὶ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, εἰς δ' περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἀλιευτικά, εἰσὶν ἐν συνόψει οἱ ἀκόλουθοι.

Τὸ περὶ ἐμπορικῆς ναυτιλίας διάταγμα τοῦ 1836 ὀρίζει τίνα πλοῖα ἀναγνωρίζονται ὡς ἐλληνικά, ἔχοντα τὸ δικαίωμα νὰ φέρωσι τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν καὶ νὰ ἀπολαύωσι τοῦ ἐκ τούτου προνομίου, καὶ ὑπὸ τίνας διατυπώσεις ἀναγνωρίζεται εἰς τὰ πλοῖα ἡ ἐλληνικὴ ἐθνικότης. Περί τοῦ ἐν μέρει πλημμελοῦς τούτων ὄρα Πραγματείαν περὶ Ναυτικοῦ Ἐμποικοῦ Δικαίου Φλογαίτου καὶ Χρυσανθόπουλου § 32 καὶ 35.

Ἡ ἑκάστον πλοῖον φέρει ἴδιον ὄνομα διδόμενον μὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πλοιοκτῆτου, σημειούμενον δ' ὑπὸ τῆς λιμενικῆς ἀρχῆς εἰς τὸ ἐσωτερικόν μέρος τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου. Τὸ δοθὲν δ' ἅπαξ εἰς τὸ πλοῖον ὄνομα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μεταβληθῇ.

Τῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἡ χωρητικότης καταμετρεῖται καὶ προσδιορίζεται εἰς τόνους ἢ κόρους κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Μόρσωνος, παραδεδεγμένον νυν ὑφ' ἀπάντων τῶν ναυτικῶν κρατῶν, εἰσαχθέν δὲ καὶ παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ ΧΠΘ' νόμου τοῦ 1878.

Μετὰ ταῦτα τὰ πλοῖα χαρακτηρίζονται α' ἢ β' κλάσεως ἀναλόγως τῆς χωρητικότητος αὐτῶν, ὡς ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 10 καὶ 11 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας Β. Διατάγματος τοῦ 1896.

Ἡ κατὰ τινες χωρητικότης τοῦ πλοίου, οἱ ἀριθμοὶ τοῦ νηολογίου τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ καὶ τὸ δοθὲν αὐτῷ ὄνομα σημειοῦνται ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας λιμενικῆς ἀρχῆς οὐ μόνον ἐν τοῖς ναυτιλιακοῖς ἐγγράφοις, ἀεὶνα ὀφείλει νὰ φέρῃ ἑκάστον πλοῖον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν μέ-

ρος τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου ἐπὶ μέλανος δαπέδου διὰ στοιχείων ἐχόντων ὕψος ἐνὸς δεκαμέτρου καὶ διὰ λευκοῦ ἐλασιότριπτου χρώματος. Πᾶσα δὲ τῶν σημείων τούτων ἀπόψεις ἢ αὐθαίρετος ἀλλαγὴ τιμαρεῖται διὰ χρηματικοῦ προστίμου, ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 10 τοῦ μνημονευθέντος ἀνωτέρω διατάγματος τοῦ 1836. "Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου σελ. 862 καὶ ἐφεξῆς καὶ Ναυτικὸν Ὁδηγὸν Χρυσανθοπούλου σελ. 51 καὶ ἐφεξῆς.

Περὶ τῶν ἐγγράφων, ἅτινα ὀφείλει νὰ φέρῃ ἕκαστον πλοῖον, ὅρα τὴν λέξιν *Ναυτιλιακὰ ἔγγραφα*.

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ δημόσιον δίκαιον. Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον σημειούμεθα τὰ ἐξῆς: Ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τοῦ δευτέρου βιβλίου, τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ ναυτικῆς ἐμπορίας», πραγματεύεται ἀποκλειστικῶς περὶ πλοίων. Τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει «Περὶ πλοίων καὶ ἄλλων θαλασσίων σκαφῶν», ἐξ οὗ γίνεται ὁμολον ὅτι ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰ θαλασσόπλοια οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὰ ποταμόπλοια, ἐκτὸς ἐξαιρετικῶν αὐτοῦ διατάξεων, οἷα ἡ τοῦ ἄρθρου 336, ἀφορῶσα καὶ εἰς τὴν ποταμοπλοΐαν. Παρ' ἡμῶν περὶ ποταμοπλοΐας πραγματεύονται οἱ ΩΖ' τοῦ 1880 καὶ ΑΦΛΕ' τοῦ 1887 νόμοι περὶ τῶν ἐν Ἰστροῦ ποταμοπλοίων.

Τὰ πλοῖα ὡς ἐκ τῆς διαφόρου κινητηρίου αὐτῶν δυνάμειος καλοῦνται ἀεμόπλοια ἢ ἱστιοφόρα. Ὑπὸ δὲ τὸν ὅρον πλοῖον νοεῖται τὸ σκάφος μετὰ πάντων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, οἷον ἱστῶν, ἱστιῶν, σχοινίων, λέμβων κτλ. Τὰ δὲ τρώφιμα καὶ λοιπὰ πρὸς κατανάλωσιν προωρισμένα εἶδη, ἐν οἷς καὶ οἱ γαιάνθρακες διὰ τὰς ἀτμομηχανάς, ὡς καὶ τὰ τηλεβόλα, τὰ ὅπλα καὶ τὰ πολεμικάδια ἀποτελοῦσι τὸν λεγόμενον *φοπλισμὸν* τοῦ

πλοίου, διακρινόμενον τοῦ ἐξαρτηματικοῦ αὐτοῦ.

Τὰ πλοῖα, ὡς κτήματα, ὑπάγουσι φυσικῶς εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κινητῶν. Διέπονται ὅμως ὑπὸ κανόνων ἐθνικῶν, προσιδιαζόντων ὑπὸ τινος ἐθνικοῦ εἰς τὰ ἀκίνητα.

Ἡ κτῆσις καὶ ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος τῶν πλοίων γίνεται ἢ διὰ ναυπηγήσεως ἢ δι' ἄλλων τρόπων, καὶ οὐδὲ μεταβιβάζεται τῶν κτημάτων ἢ κυριότης κατὰ τοὺς γενικοὺς τοῦ δικαίου κανόνας.

Τῆς ναυπηγήσεως γενομένης ὑπὸ τοῦ ναυπηγοῦ ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις ἢ κυριότης τοῦ ναυπηγουμένου πλοίου ἀνήκει φυσικῶς τῷ ναυπηγῷ. Ἐνεργουμένης δὲ τῆς ναυπηγήσεως ὑπὸ τοῦ ναυπηγοῦ ὡς ἐργολάβου, λαμβάνοντος περὶ τοῦ ἐργοδότη τὰ ὑλικά τῆς ναυπηγήσεως ἢ χρήματα πρὸς ἀγορὰν αὐτῶν, ἡ κυριότης ἀνήκει τῷ ἐργοδότη. Προμηθεύοντος δὲ τοῦ ἐργολάβου ἰδίαις δαπάναις εἰς ἀναγκαῖα ὑλικά ἢ κυριότης ἀνήκει αὐτὸν κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην μέγιστον ἐντελοῦς ἀποπερατώσεως τοῦ πλοίου καὶ παραδόσεως αὐτοῦ τῷ ἐργοδότη. Διαρκείας τῆς ναυπηγήσεως τὸ ναυπηγούμενον κινδυνεύει φυσικῶς διὰ τὸν κύριον αὐτοῦ.

Ἡ κυριότης τοῦ πλοίου μεταβιβάζεται διὰ πώλησεως ἢ ἀναγκαστικῶς. Ἡ ἐκούσια πώλησις ἐνεργεῖται κατὰ τὸν νόμον ἐγγράφως. Ἀπαιτεῖται δὲ τὸ ἐγγράφον οὐχὶ διὰ τὴν ἰσχὺν τῆς πώλησεως ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόδειξιν αὐτῆς εἰς ἀνέναντι τῶν τρίτων εἴτε μεταξὺ τῶν μερῶν, ἐκτὸς ἐὰν ὁμολογῇται ὑπ' αὐτῶν, ὅτε καθίσταται μεταξὺ αὐτῶν ὑποχρεωτική. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν μερῶν ἐπιτρέπεται ἡ προσφυγὴ εἰς μαρτυρικὴν ἀπόδειξιν οὕτε εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰ βιβλία τῶν μερῶν μὴ ἔχοντος ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 109

τοῦ ἑμπ. νόμου. Κατὰ δὲ τὴν 179 τοῦ 1851 ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου οὐδ' ἡ εἰκονικότης τοῦ ἐγγράφου τῆς ἀγοραπωλησίας ἐπιτρέπεται νὰ ποδευχθῇ διὰ μαρτύρων. Ἀντίθετος ὅμως εἶναι ἡ 99 τοῦ 1878 ἀπόφασις, καθ' ἣν δύναται τὸ δικαστήριον νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐμμέλτητον ἀποδείξιν τῆς εἰκονικότητος τῆς πωλήσεως κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολ. Δικονομίας.

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 8 τοῦ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἑμπ. ναυτιλίας διατάγματος τοῦ 1836 ἰδιοκτῆται ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων ἀναγνωρίζονται οἱ ἐκπληρώσαντες τὰς νομίμους διατυπώσεις περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ πλοίου ὡς ἐλληνικοῦ καὶ ἐγγραφέντες ὡς τοιοῦτοι εἰς τὸ νηολόγιον· ὡσχύτως καὶ διὰ κληρονομίας, ἀγοραπωλησίας, δωρεᾶς ἢ κατ' ἄλλον τρόπον κτησόμενοι τὴν κυριότητα πλοίου ἀναγνωρίζονται τοιοῦτοι, μόνον ἐὰν ἐγράφησαν εἰς τὸ οἰκεῖον νηολόγιον. Οἱ τοιοῦτοι κανόνες, καίπερ ὄντες τοῦ δημοσίου δικαίου, ἀφορῶσιν οὐδὲν ἥττον καὶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς σχέσεις, ἥτοι εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν τρίτων, ὧν ἀπέναντι δὲν ἀναγνωρίζονται κύριοι τοῦ πλοίου οἱ μὴ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ νηολόγιον, ἐκτὸς ἐὰν οἱ τρίτοι ἐγίνωσκον τὴν γενομένην πώλησιν, ὅτε κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην δὲν εἶναι δεκτοὶ ἐπικαλούμενοι τὴν μὴ ἐγγραφήν τοῦ ἰδιοκτῆτου εἰς τὸ νηολόγιον. Καὶ κατὰ τὸν Ἀρείον Πάγον (302 τοῦ 1865) ἡ εἰς τὸ νηολόγιον ἐγγραφή τῆς ἰδιοκτησίας πλοίου, ἐν ὅσῳ δὲν προσβάλλεται ὡς πλαστή ἢ εἰκονική, ἀποτελεῖ νόμιμον τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ πλοίου τίτλον.

Μεταξὺ τῶν τρόπων τῆς κτήσεως καταλείγεται καὶ ἡ παραγραφή. Οὐδέποτε ὁ πλοίαρχος κτίζεται τὴν κυριότητα διὰ παραγραφῆς, ὡς ὀρίζει τὸ ἀρθρον 430 τοῦ ἑμπ. νόμου συμφώνως τῇ γενικῇ τοῦ δικαίου ἀρχῇ ὅτι οἱ κατέχοντες τῇ ῥητῇ

ἐντολῇ ἢ ἀδείᾳ ἄλλου οὐδέποτε παραγράφουσιν, ἅτε μὴ κατέχοντες διανοίαν κυρίου.

Ἰδιόζουσιν παρουσιάζει σπουδαιότητα ἡ ἀναγκαστικὴ πώλησις τῶν πλοίων, ὑπὸ ἰδίων διεπομένη κανόνων, οἵτινες ὡς εἰδικοί εἰσιν ἐπικρατέστεροι τῶν τῆς μεταγενεστέρας πολιτικῆς δικονομίας, ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρείος Πάγος (7 τοῦ 1847 καὶ 267 τοῦ 1859), ἀλλ' οὐδὲν ἥττον τὰ κενὰ ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς πολ. δικονομίας.

Κατάσχεσις πλοίου δύναται νὰ ἐνεργηθῇ διὰ πᾶν δάνειον, ἔστω καὶ ἀπλοῦν, τοῦ νόμου (ἀρθρ. 190) μηδεμίαν ποιούμενου διάκρισιν τῶν διαφόρων δανείων. Οὐδὲν ὡσαύτως ὀρίζει ὁ νόμος, ἐὰν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ κατάσχεσις ἐπὶ μερίδος τοῦ πλοίου ἐλάσσονος τοῦ ἡμίσεος αὐτοῦ, καὶ ἐὰν ἡ τοιαύτη κατάσχεσις ἐμποδίσῃ τὸν ἀπόπλου τοῦ πλοίου, οἱ δὲ συγγραφεῖς δίστανται ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ζητήματος. Τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (31 Μαρτίου 1886) παρεδέξατο ὅτι μόνον ὁσάκις ὁ ὀφειλέτης εἶναι κύριος πλεον τοῦ ἡμίσεος τῆς ἀξίας τοῦ πλοίου δύναται τούτου ὁ δανειστής νὰ ἐπιβάλλῃ κατάσχεσιν.

Τὸ ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλου πλοῖον δὲν ὑπόκειται εἰς κατάσχεσιν, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ χρέους τοῦ μελετωμένου ταξειδίου, ἀλλὰ καὶ τότε, δεδομένης ἐγγυήσεως περὶ πληρωμῆς τοῦ χρέους, ἐμποδίζεται ἡ κατάσχεσις. Θεωρεῖται δὲ ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλου τὸ πλοῖον τὸ λαβὼν τὰ ἀποδημητήρια αὐτοῦ ἔγγραφα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τε τὸ πλοῖον καὶ τὸ φορτεῖον. Δύναται δὲ πρὸς τούτοις ὁ δανειστής νὰ κτήσεται δικαστικῶς τὴν μὴ ἐκδοσιν τῶν ἐγγράφων.

Δὲν δύναται ὡσαύτως διαρκούντος τοῦ ἀρξαμένου ταξειδίου νὰ κατασχεθῇ τὸ πλοῖον εἰς τινα κατόπιν λιμένα τῆς προσορμίσσεως αὐτοῦ· ἐσφαλμένη δὲ εἶναι

ἡ διάφορος περί τούτου γνώμη τοῦ Ἀρείου Πάγου (435 τοῦ 1878), περί οὗ ὅρα εἰδικώτερον Πραγματεῖαν Ναυτικοῦ ἔμπ. Δικαίου Φλογαΐτου καὶ Χρυσανθοπούλου (§ 59 καὶ 61). Δύναται ὁμως νὰ κατασχεθῇ διὰ χρέη τοῦ διανυομένου ταξιδίου ἢ διὰ χρέη γενόμενα εἰς τὸν λιμένα τῆς προσορμίσσεως αὐτοῦ, ὡς ἀπεφάνητο τὸ αὐτὸ ἀνώτατον δικαστήριον (84 τοῦ 1851). Πότε δὲ θεωρητέον ὡς ληξάν τὸ ταξίδιον, οὗ διαρκούντος δὲν ἐπιτρέπεται κατάσχεσις, ἀπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου, οὐδὲν περὶ τούτου ὀρίζοντος τοῦ ἄρθρου 215 τοῦ ἔμπ. νόμου. Τὸ ἀκατάσχετον τοῦ πλοίου ἐπικαλεῖται πᾶς ἐνδιαφερόμενος, καὶ ὁ πλοίαρχος ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν ἐνδιαφερομένων.

Διδομένης, ὡς εἴρηται ἤδη, τῆς ἐγγυήσεως περὶ ἀποπείσεως τοῦ χρέους, ἐὰν ἐλαττωθῇ δι' οἰονδήποτε λόγον ἡ ἀξία αὐτοῦ μετὰ τὸν ἀπόπλου, εὐθύνονται ἀπέναντι τοῦ δανειστοῦ οἱ ἐγγυηθέντες, ὡς καὶ πάντα τὰ μέρη τὰ ἐνδιαφερόμενα εἰς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πλοίου, ὡς ἀπεφάνητο τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (10 Αὐγούστου 1871).

Κατὰ τὴν γενικὴν διάταξιν τῆς πολ. δικονομίας (ἄρθρ. 1034) καὶ τῶν εἰδικῶν τοῦ ἄρθρ. 1031 ἐπιτρέπεται συντηρητικὴ κατάσχεσις ἀδείᾳ τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν, διδομένης ἐγγυήσεως 500 μέχρι χιλίων δραχμῶν. Ἄλλ' αἱ διατάξεις αὗται ἰσχύουσιν ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπεται κατάσχεσις τοῦ πλοίου κατὰ τὸ ἄρθρον 215 Ἐμπ. νόμου.

Ἀποπλεύσαντος τοῦ κατασχεθέντος πλοίου, οἱ δανεισταὶ δὲν βλάπτονται σφαιζομένων τῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου προνομίων αὐτῶν κατὰ τὸν Ἀρείον Πάγον (30 τοῦ 1854) καὶ ἀπέναντι τῶν κατὰ τὸν διάπλου συνολογηθέντων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου δανείων. Περὶ τοῦ μὴ ἀπολύτως ὀρθοῦ τῆς γνώμης ταύτης ὅρα πραγ-

ματεῖαν Ναυτικοῦ Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσανθοπούλου (§ 64).

Τῆς κατασχέσεως προηγεῖται ἐπιταγὴ πρὸς πληρωμὴν κατὰ τὰς γενικὰς διατάξεις τῆς πολ. δικονομίας (ἄρθρ. 868 καὶ 867). Δύναται δὲ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ κατάσχεσις μετὰ 24 ὥρας ἀπὸ τῆς προσκλήσεως (ἐμπ. ν. ἄρθρ. 198), λογισζομένης τῆς προθεσμίας ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν. Ἡ πρόσκλησις κατὰ τὸ ἄρθρ. 199 ἐμπ. ν. κοινοποιεῖται πρὸς τὸν πλοιοκτήτην μὲν, ἐὰν πρόκειται νὰ κινηθῇ γενικὴ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ, πρὸς τὸν πλοίαρχον δέ, ἐὰν τὸ δάνειον ᾔηται ἐκ τῶν ἐχόντων προνόμιον ἐπὶ τοῦ πλοίου τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει ἐκ τῶν δεκτικῶν προνομίου ἐπὶ τοῦ πλοίου. Περὶ τοῦ οὐσιώδους τῆς διαφορᾶς ὅρα πραγματεῖαν ἔμπ. ναυτ. δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 66.

Ἡ κατάσχεσις ἐνεργεῖται καὶ κοινοποιεῖται κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροισι 200 καὶ 201 ἐμπ. ν. ὀριζόμενα. Περὶ τῶν ἀντιφωσμένων διαφωνιῶν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἄρθρου 201 ὅρα τὴν εἰρημένην πραγματεῖαν (§ 60).

Περὶ τῶν διατυπώσεων τοῦ πλειστηριασμοῦ ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 202—207. Αἱ διατυπώσεις αὗται ἀπαιτοῦνται μὲν ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἀλλ' ἡ περὶ τούτου ἀκυρότης προβλητέα πρὸ τῆς κατακυρώσεως. Αἱ δὲ περὶ καταβολῆς καὶ κατακυρώσεως διατάξεις δὲν ἐφαρμόζονται εἰς τὰ μικρὰ πλοῖα, περὶ ὧν ὀρίζει τὸ ἄρθρ. 207.

Ἡ κατακύρωσις μεταβιβάζει ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως τὴν κυριότητα τοῦ πλοίου εἰς τὸν τελευταῖον ὑπερθεματιστὴν τὸν ἐκπληρώσαντα τὰς ἰδίας υποχρεώσεις, καὶ ἐὰν τὸ πλοῖον ἦ τὰ μετὰ αὐτοῦ κατασχεθέντα πράγματα δὲν ἀνήκωσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην. Μὴ ἐκπληρώσαντος δὲ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ τὰς ἰδίας υποχρεώσεις, ἐνεργοῦνται τὰ ἐν ἄρθρ. 209 ὀριζόμενα.

Ἡ κατακύρωσις τοῦ πλοίου ἐπάγεται τὴν παῦσιν τοῦ πλοιάρχου, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ διατηρήσῃ αὐτὸν ὁ νέος ἰδιοκτήτης, καθ' οὗ οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἀπαίτησιν ὁ πλοίαρχος, πρὶν ἢ τυγχάνῃ ὑπεύθυνος ὁ νέος πλειοκτήτης.

Περὶ κατατάξεως τῶν δανειστῶν καὶ διανομῆς τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ ὁρίζουσι τὰ ἄρθρα 212—214 ἐμπ. ν.

Περὶ δὲ τῶν παρεπιπτόντων τῇ κατασχέσει ἢ περὶ ἀποχωρισμοῦ πραγμάτων κατασχεθέντων μετὰ τοῦ πλοίου καὶ μὴ ἀνηκόντων τῷ ὀφειλέτῃ πραγματεύονται τὰ ἄρθρα 210—212. Ἡ περὶ ἀποχωρισμοῦ αἰτήσις, εἰ μὲν ἐγένετο πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως, ἐπάγεται πλήρῃ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς, ἀποδιδόμενων τῶν κατασχεθέντων πραγμάτων τοῖς κυρίοις αὐτῶν, εἰ δ' ἐγένετο μετὰ τὴν κατακύρωσιν καὶ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κατακύρωσεως, σφίζει τὰ δικαιώματα τῶν κυρίων τῶν ἐκπλειστηριασθέντων πραγμάτων ἐπὶ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ. Ἀλλὰ καὶ βραδύτερον γινόμεναι αἱ ἀνακοπαὶ τῶν κυρίων τῶν ἐκπλειστηριασθέντων πραγμάτων, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχει διανεμηθῇ τὸ ἐκπλειστηριασμός, εἰσὶ δεκταὶ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Dufour. Ὅρα περὶ τούτων καὶ Πραγματεῖαν Ναυτ. Ἑμπ. Δικαίου Φλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου § 88.

Κατὰ τὰς διατυπώσεις τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως ἐνεργοῦνται καὶ αἱ δικαστικαὶ λεγόμεναι ἐκποιήσεις, τὰ αὐτὰ ἐπαγόμεναι ἀποτελέσματα. Χωροῦσι δὲ αἱ τοιαῦται ἐκποιήσεις 1) ὅσας τὸ πλοῖον ἀνήκει εἰς ἀνῆλικον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου περὶ ἀνῆλικων (ἄρθ. 61 καὶ 62). 2) ὅσας ὁ κύριος εἶναι ἀπὸν ἢ ἐνεκεν ἄλλων λόγων ἀδυνατεῖ νὰ διαθήσῃ τὴν ἰδίαν περιουσίαν (πολ. δικον. ἄρθ. 1082). 3) προκειμένου περὶ κοιτῆς ἢ κληρονομηθείσης περιουσίας κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 1088 τῆς πολ. δικον.

ὁριζομένης περιπτώσεως καὶ 4) ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἄρθρου 220 τοῦ ἐμπ. νόμου. Κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας, προκαλουμένης δικαστικῆς ἀποφάσεως περὶ ἐκποιήσεως τοῦ πλοίου, ἐφαρμόζονται αἱ περὶ ἀναγκαστικῆς καταδιώξεως διατάξεις τοῦ ἐμπ. νόμου, πλὴν τῶν περὶ κατασχέσεως, ἅτε μὴ χωρούσης εἰς τοιαύτας περιπτώσεις (*Ἀρείου Πάγου 26' τοῦ 1859).

Σχετικὸν πρὸς τὸ θέμα τῆς ἀναγκαστικῆς ἢ δικαστικῆς τῶν πλοίων ἐκποιήσεως εἶναι τὸ τῶν προνομιούχων ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀπαιτήσεων.

Ἐν πρώτοις σημειωτέον ὅτι, ἐνῷ κατὰ γενικὸν τοῦ δικαίου κανόνα τὰ κινητὰ, τὰ μὴ ὡς ἐνέχυρον διδόμενα ἐκποιούμενα ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἐπιδιωχθῶσιν ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ εἰς χεῖρας τοῦ ἀγοραστοῦ, τὸ ἄρθρον 100 ἐμπ. ν. ὁρίζει ὡς πρὸς τὰ πλοῖα ὅτι ὑπόκεινται εἰς τὰ χρεῖα τοῦ πωλητοῦ, προνομιούχα ἢ μὴ, ἐχόντων τῶν δανειστῶν αὐτοῦ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιδιώξωσιν αὐτὰ εἰς χεῖρας τῶν ἀγοραστῶν ἢ καθ' οἰονδήποτε ἄλλον τρόπον κτησαμένων τὴν κυριότητα τοῦ πλοίου χωρὶς τῆς χρήσεως τῆς παυλιανῆς ἀγωγῆς, καὶ ἐσάκις δὲν ὑπάρχει πτώχευσις. Τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καθιεροῖ καὶ τὸ ἄρθρον 196 ὑπὲρ ἀπάντων ὡσαύτως τῶν δανειστῶν, ὁρίζον ὅτι δὲν δύναται νὰ βλάβῃ τούτους ἢ κατὰ τὸν πλοῦν γενομένη ἐκουσία πώλησις τοῦ πλοίου.

Κατὰ τὴν διδομένην εἰς τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἐρμηνείαν, τὸ τῆς ἐπιδιώξεως δικαίωμα δὲν ἐπεκτείνεται εἰς τοὺς λέμβους καὶ ἐν γένει τὰ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν λιμένων προωρισμένα πλοιάρια, ἐκτὸς ἐὰν ἀποτελῶσι παρακολούθημα πλοίου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπιδιώξεως, ἀνήκοντος τοῖς τε προνομιούχοις καὶ τοῖς ἐγγεγραφοῖς δανεισταῖς, οἵτινες ἐγένοντο τοιοῦτοι ἐφ' ὅσον

τὸ πλοῖον διετελεῖ εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ὀφειλέτου αὐτῶν. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν προνομιούχων ἀπαιτήσεων, τὸ μὲν ἄρθρ. 190 ἐμπ. ν. ὁρίζει τίνα χρέη ἔχουσι προνόμια ἐπὶ τοῦ πλοίου, τὸ δὲ ἐπόμενον 192 ἄρθρον ὁρίζει τὸν τρόπον τῆς ἀποδείξεως τῶν τοιούτων προνομιούχων ἀπαιτήσεων. Σημειούμεθα δὲ περὶ τούτων ἐν συνόψει τὰ ἐξῆς, παραπέμποντες τοὺς ἐπιθυμοῦντας ἐκτενῆ ἐρμηνείαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν τοιούτων διατάξεων εἰς τὴν Πραγματείαν περὶ Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 99—119.

Τὸ 6' ἐδάφιον τοῦ ἁρθροῦ 190 ἀπονέμει τὴν δευτέραν προνομιακὴν τάξιν εἰς τὰ ναυαγωγικὰ ἢ πλοηγίας, τὰ τῆς χωρητικότητος, ἐλλιμενίσσεως καὶ ἀγκυροβολίας. Τὸ γαλλικὸν κείμενον καταλέγει καὶ τὰ δικαιώματα νωλοκείου δεξαμενῆς, ἃ παρέλιπεν ὁ μεταφραστής. Δὲν ἀναγράφει ὅμως ὁ νόμος ὡς προνομιοῦχα τὰ τῆς ρυμουλκίας δικαιώματα. Εἰς τὰ τέλη χωρητικότητος, ἀγκυροβολίας κτλ. περιλαμβάνονται οὐ μόνον τὰ ὑγειονομικά, καίπερ μὴ ρητῶς κατονομαζόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὲρ ἐιδικῶν ἰδρυμάτων σκοποῦντων τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων, εὐκολυνόντων τὴν ναυσίπλοϊαν καὶ τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον.

Ἐσφαλμένη εἶναι ἡ μετάφρασις τοῦ 5' ἐδαφ. τοῦ ἁρθροῦ 192 οὕσιωδως τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου παραλλάσσουσα. Ἡ μετάφρασις τοῦ εἰρημένου ἐδαφίου ἀφορῶσα εἰς τὴν ἀποδείξιν τῶν προνομίων τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἀπαιτήσεων ὁρίζει τὰδε· «Ἡ δι' ἐγγράφου φέροντος βεβαίαν χρονολογίαν πώλησεως τοῦ πλοίου καὶ ἡ πρὸς ἐφοπλισμόν, ἐξάρτυσιν καὶ τροφὰς τοῦ πλοίου προμήθεια ἀποδεικνύονται διὰ λογαριασμῶν, τιμολογίων κτλ. Τὸ γαλλικὸν κείμενον ὁρθῶς μεταφραζόμενον ἔχει οὕτως· ἡ μὲν πώλησις τοῦ πλοίου ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφου φέροντος βεβαίαν χρονολογίαν, αἱ δὲ

πρὸς ἐφοπλισμόν, ἐξάρτυσιν καὶ τροφὰς τοῦ πλοίου γενόμεναι προμήθειαι ἀποδεικνύονται διὰ λογαριασμῶν, τιμολογίων κτλ.

Περὶ τῆς ἀντινομίας μεταξὺ τοῦ ἐδαφ. 6' τοῦ ἁρθ. 191 τοῦ ἐμπ. νόμου καὶ τοῦ ἁρθροῦ 5 τοῦ νόμου περὶ βιβλίου ναυτοδανείων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀντιφατικῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν διατάξεων τούτων καὶ τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς συμβιβάζουσας τὰ εἰρημένα κείμενα, ὅρα Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσ. § 108.

Ἐγκαταλειφθέντος τοῦ πλοῦ δι' οὐ συνωμολογήθη τὸ ναυτοδάνειον (ἦτοι τὸ πρὸ τοῦ ἀπόπλου), τὸ δάνειον τούτου καθίσταται ἀπλοῦν καὶ στερεῖται τοῦ προνομίου αὐτοῦ, ἅτε μὴ πραγματοποιηθέντων τῶν ὄρων ὑφ' οὓς ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου. Ὅρα περὶ τούτου καὶ τῇ λέξει «Ναυτικὸν δάνειον».

Ἐσφαλμένη εἶναι ἡ μετάφρασις τοῦ ἐδαφίου 1α' ἁρθροῦ 191 ἔχοντος κατὰ τὴν ἀκριβῆ τοῦ γαλλικοῦ κειμένου μετάφρασιν οὕτω· «Τὰ πρὸς ἀποζημίωσιν ὀφειλόμενα εἰς τοὺς ναυλωτὰς διὰ τὴν παράδοσιν τῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐπιβιβασθέντων πραγμάτων ἢ διὰ τὴν μὴ πληρωμὴν τῶν ἐξ ἀμελείας τοῦ πλοιάρχου κτλ. Κατὰ ταῦτα δὲ τὸ προνόμιον ἀναγνωρίζεται α') διὰ τὰς ζημίας τὰς εἰς τῆς μὴ παραδόσεως τῶν φορτωθέντων πραγμάτων β') διὰ τὰς εἰς αὐτὰ ἐπιβιβασθῆσας βλάβας ἐξ ἀμελείας τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ πληρώματος. Αἱ δύο δ' αὐτὴ κατηγορίαι συγχέονται ἐν τῇ κειμένῳ τοῦ ἐμπ. νόμου, ὡς εἶναι μεταφρασμένον.

Εἰς τὴν τῶν προνομιούχων δανείων κατηγορίαν τάσσονται καὶ οἱ ὀφειλόμενοι τόκοι αὐτῶν ἀπεριορίστως πλὴν τῶν τῶν ναυτοδανείων, περιορισθέντος διὰ τοῦ περὶ βιβλίου ναυτοδανείων νόμου τοῦ προνομίου τῶν τόκων τούτων εἰς ἓν ἔτος.

μετὰ τὴν καταχώρισιν τοῦ ναυτοδανείου εἰς τὸ οἰκεῖον βιβλίον, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ συμφωνημένη βραχυτέρα προνομία καὶ ἐφ' ὅσον ὑφίσταται τὸ προνόμιον τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως.

Τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου προνόμια διεκδικούνται καὶ ἐπὶ τῶν ναυαγίων αὐτοῦ, ὡς ὁρίζει ὁ περὶ ναυαγίων νόμος τοῦ 1856, προτασσομένων ὅμως τῶν τῆς ναυαγισίας δαπανῶν καὶ τῶν σώστρων. Δὲν ἐκτείνονται δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἡσφαλισμένης τούτου ἁξίας, διότι τὸ τῆς ἀσφαλείας συναλλαγμὰ εἶναι ἄσχετον πρὸς τὰ προνόμια.

Οἱ ἔχοντες εἰδικὸν προνόμιον κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον δὲν δύναται νὰ ἐπικαλίσσονται καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτ. δικονομίαν γενικὰ προνόμια. Ἐν συνδρομῇ δὲ προνομίων τοῦ ἐμπ. νόμου καὶ τῆς πολιτ. δικονομίας, προηγούνται αἱ δικαστικαὶ δαπάναι καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ δημοσίου, ἔπονται τούτοις αἱ τῆς συντήρησεως καὶ διασώσεως τοῦ πλοίου δαπάναι, μετὰ ταύτας δὲ τὰ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὸ πλοῖον δάνεια, ἔπονται τούτοις αἱ λοιπαὶ προνομιοῦχοι ἀπαιτήσεις καὶ τέλος τὰ ὑποθηκικὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου δάνεια, ἐὰν ὑπάρχῃ καθιερωμένον τὸ σύστημα τῆς ναυτικῆς ὑποθήκης. Ἐν γένει δὲ τὰ εἰδικὰ προνόμια τοῦ Ἐμπ. νόμου προτιμῶνται τῶν γενικῶν τῆς πολιτικῆς δικονομίας.

Κατὰ τὸ ἄρ. 193 ἐμπ. ν. τὰ προνόμια τῶν δανειστῶν ἀποσβέννυνται α') διὰ τῆς δικαστικῆς πωλήσεως τοῦ πλοίου β') διὰ τῆς ἐκουσίας καὶ πάσης ἄλλης μὴ δικαστικῆς πωλήσεως, ἐὰν τὸ πλοῖον τελειώσῃ ἐν ταξειδίῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα καὶ ἐπὶ κινδύνῳ τοῦ ἀγοραστοῦ χωρὶς νὰ γίνῃ οὐδενίᾳ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἀντίστασις. Λογίζεται δὲ τὸ πλοῖον ἀποπερατῶσαν ἐν ταξειδίῳ καθ' οὗς ὅρους διαλαμβάνει τὸ ἄρθρ. 194, περὶ ὧν ὅρα πραγματεῖαν Ἐμπ. Ναυτ. Δικαίου Φλογ. καὶ Χρυσοῦσ. §§ 126—128. Ἄλλ' ἢ διαρ-

κοῦντος τοῦ ταξειδίου γενομένη πώλησις τοῦ πλοίου δὲν βλάπτει τοὺς δανειστάς τοῦ πωλητοῦ. Ἀφ' ἐτέρου δὲ ἔχει τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ὁ ἀγοραστὴς τοῦ πλοίου ἢ νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς δανειστάς τοῦ πωλητοῦ τοὺς ἀσκήσαντας τὸ τῆς ἐπιδιώξεως δικαίωμα ἢ νὰ παραχωρήσῃ αὐτοῖς τὸ πλεῖστον μετὰ τοῦ ναύλου. Ἐχει δικαίωμα ὡσαύτως νὰ ἀρνήσῃ τῷ πωλητῇ τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὑπὲρ τοῦ δανειστοῦ τὸ τῆς ἐπιδιώξεως δικαίωμα. Πάντως ὅμως ἔχουσι προνόμιον οἱ κατὰ τὸν πλοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πλοίου δανεισताί, ἅτε συντελέσαντες εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ κοινοῦ ἐνεχρόου. (Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου τὴν λέξιν *Ναυτικὸν δάνειον*).

Ῥητέον τινὰ καὶ περὶ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον δημοσίων καὶ ἰδιωτικόν. — Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν διαπλέοντα τὰς ἀπεράντους τῶν θαλάσσων ἐκτάσεις, συναντῶνται ἐκ διαφόρων προερχόμενα μερῶν εἴτε εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἴτε ἐν τοῖς θαλασσίαις ὁδοῖς, τοῖς λιμέσι καὶ τοῖς ὁρμοῖς τῶν διαφόρων ἀνὰ τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν κρατῶν.

Ἀνάγκη ἄρα ἐγγυήσεων περὶ τῆς ἀσφαλοῦς τῶν θαλάσσων ναυσιπλοίας. Ἡ ἀνάγκη δ' αὕτη ὑπηγόρευσε τὴν κατ' ἐθνικότητα διάκρισιν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, ὅπως ἕκαστον κράτος προστατεύῃ μὲν ἀφ' ἐνός ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τὰ τῶν ἰδίων ὑπηκόων ἐμπορικὰ πλοῖα, τιμωρῇ δ' ἀφ' ἐτέρου τοὺς ἐπιβαίνοντας τούτων καθισταμένους ὑπαίτιους ἀξιοποιῶντων πράξεων, ὁσάκις δὲν ὑπόκεινται κατὰ τοὺς ἀλληλεθνεῖς κανόνας εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν ξένου κράτους.

Πᾶν πλοῖον ἔχει ἐθνικότητά τινα, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀνήκῃ συγχρόνως εἰς δύο ἐθνικότητας. Εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι ἀπόκειται εἰς ἕκαστον κράτος νὰ ὀρίσῃ

τοὺς ὅρους ὅφ' οὓς κτῶνται τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τὴν τούτου ἐθνικότητα ὅρα εἰδικώτερον περὶ τῆς ἐθνικότητος τῶν ἐμπορικῶν πλοίων καὶ τῆς σημαίας αὐτῶν, ἀποτελούσης τὸ ἐξωτερικὸν γνῶρισμα τῆς ἐθνικότητος ταύτης. Ἀλλήλ. δημ. δίκαιον Χρυσανθοπ. § 169.

Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐν τῇ ἀνοικτῇ εὐρισκόμενα θαλάσῃ, μὴ ὑποβεβλημένῃ εἰς τὴν κυριαρχίαν οὐδενὸς κράτους, θεωροῦνται κατὰ νομικὸν πλάσμα πλέοντα τμήματα τοῦ ἐδάφους τοῦ κράτους, οὗ τὴν σημαίαν φέρουσι. Τοῦ νομικοῦ τούτου πλάσματος ἄμεσον ἐπακολούθημα εἶναι ὅτι τὸ πλοῖον ὑπάγεται μεθ' ἀπάντων τῶν ἐπιβαίνόντων αὐτοῦ εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κράτους, οὗ τὴν σημαίαν φέρει. Ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου εἶναι παραδεδεγμένη ὡς πρὸς τὰ ἀλληλεθνή λεγόμενα ἐγκλήματα καὶ διὰ τὴν πειρατείαν. Ὅρα περὶ τούτου τὴν λέξιν *Πειρατεία*.

Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, παραπλέοντα τὰ θαλάσσια ὕδατα ξένου κράτους, δσάκις, προερχόμενα ἐκ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, διευθύνονται εἰς τοὺς λιμένας ἐτέρου κράτους, ὑποβάλλονται προσωρινῶς εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους, οὗ τὰ θαλάσσια ὕδατα διαπλέουσι κατὰ ταύτην μόνον τὴν ἔννοιαν, ὅτι ὀφείλουσι νὰ τηρῶσι τὰς ἀστυνομικὰς ἐν γένει διατάξεις τοῦ κράτους τούτου τὰς ἀποβλεπούσας εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῶν παρὰ τὰς ἀκτὰς οἰκούντων, ὡς καὶ εἰς τὴν πρόληψιν λαθρεμπορίων. Κατὰ πάσας δὲ τὰς λοιπὰς ἐπ' ὧς θεωροῦνται ὡς διαπλέοντα τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν.

Ἀγκυροβολοῦντα ὅμως τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα εἰς τὰ ὕδατα ξένου κράτους ὑποβάλλονται εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν τοῦ κράτους τούτου ἐφ' ὅσον εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ παραμένουσιν. Εἰδικώτερον περὶ τούτων ὅρα ἄλλήλ. δημ.

δίκαιον Χρυσανθοπ. § § 178 καὶ 179.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συνόψει κατὰ τὰς δημόσιον ἀλληλεθνὲς δίκαιον.

Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸ ἰδιωτικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον σημειούμεθα τὰ ἑξῆς.

Πωλουμένοι τοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐνώπιον τῶν ἐγγυρίων ἐπὶ τῶν ἐφαρμόζονται εἰς τὴν ἀγοραπωλησίαν οἱ ἐγγύριοι νόμοι κατὰ τὴν ἐκ κρατοῦσαν γνώμην. Καλούμενα ἄρα τὰ ἐγγύρια δικαστήρια ἵνα κρίνωσι περὶ τοῦ κύρους τῆς πωλήσεως, ὀφείλουσι νὰ ἐξετάσωσιν ἐὰν ἐτηρήθησαν οἱ ἐγγύριοι νόμοι. Περὶ τῆς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πωλήσεως ἐμπορικοῦ πλοίου καὶ τῶν ἀναφορῶν ἐκ τῶν ἐγγυρίων τῶν ἐγγυρίων ζήτημάτων τοῦ ἰδιωτικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ὅρα *Πραγματεία* Ναυτ. Ἐμπ. Δικαίου Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § 50 καὶ Μελέτην περὶ ὑποθηκῆς πλοίων Χρυσανθοπ. § 45 καὶ 46.

Ἡ δήμεσις ξένου ἐμπορικοῦ πλοίου ἐπὶ γενομένη κατὰ τοὺς ἐγγυρίους νόμους ἐπὶ παραβάσει π. χ. τῶν τελωνιακῶν κανονισμῶν ἢ κατὰ τοὺς κανόνες τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἐπὶ παραβάσει π. χ. τῶν καθηκόντων τῆς οὐδετερότητος ἐν καιρῷ πολέμου, προσδίδωσι νομίμως τὴν τοῦ πλοίου κυριότητα εἰς τὸν ἀγοραστήν.

Προκειμένου δὲ περὶ ἀναγκαστικῆς τῶν πλοίων ἐκποίησης, ἐφαρμόζονται πάντες οἱ ἐγγύριοι νόμοι καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου προνόμια καὶ τὴν διανομήν τοῦ ἐκπλειστηριάσματος. Ἀμφισβητεῖται ὅμως τὸ ζήτημα, ἐὰν τὸ τῆς ἐπιδιώσεως δικαίωμα ἐν περιπτώσει ἐκουσίας πωλήσεως τοῦ πλοίου διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς σημαίας τοῦ πλοίου ἢ τοῦ τόπου τοῦ συμβολαίου. Ἡ γνώμη ὅτι τὸ τοιοῦτον δικαίωμα διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ κράτους, οὗ τὴν σημαίαν φέρει τὸ πλοῖον, καθίσταται ὁσημέραι ἐπικρατεστέρα, γυναικῶς δὲ τανῶν ἀναγνωρίζεται προκειμένου περὶ ὑποθηκικῶν δανείων.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ἀποτελοῦντα τὴν

κατὰ θάλασσαν στρατιωτικὴν δύναμιν τοῦ κράτους, ἐν καιρῷ μὲν πολέμου, χρησιμεύουσιν εἰς πολεμικὰς ἐνεργείας ἐπιθετικὰς ἢ ἀμυντικὰς, ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὑπηρεσιῶν, ὥς παρέχουσιν εἰς τὸ κράτος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν, ὑγειονομικῶν ἢ τελωνιακῶν νόμων, προστατεύουσιν ἐν τοῖς ξένοις θαλάσσις ὁδῶν ἢ καὶ ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ τὴν ἐθνικὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν ἢ καὶ τὴν ἀσφαλῆ τῶν θαλασσῶν ναυσιπλοίαν καὶ τὴν ἀλληλεθνή συγκοινωνίαν κατὰ τῶν ἀλληλεθνῶν λεγομένων ἐγκλημάτων.

Ὡς γίνεται δὴλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω, οἱ εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἀφορῶντες κανόνες ἀνάγονται ἐν γένει εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον, τὸ ἐσωτερικὸν ἢ τὸ ἀλληλεθνές, καὶ δὴ τὸ θαλάσσιον. Περὶ τῶν τελευταίων τούτων ἔσται ὁ λόγος ἐνταῦθα. τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δημόσιον ἀνήκόντων κανόνων ἐξεταζομένων ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τοῦ ἀλληλεθνοῦς θαλασσίου δικαίου κανόνες ἐξετάζονται ἐνταῦθα ὡς πρὸς τὰ πολεμικὰ πλοῖα ὑπὸ τὴν ἐποψίν των εἰρηνικῶν σχέσεων, τῶν τοῦ πολέμου ἀλληλεθνῶν κανόνων ἐξεταζομένων ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον.

Ἐν πρώτοις τὸ διακρίνον τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἀπὸ τῶν ἐμπορικῶν δὲν εἶναι ἡ δύναμις τοῦ ὀπλισμοῦ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὸ κράτος καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ. Καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ ἰδιωτικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, μισθούμενα ὁλοσχερῶς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως πρὸς ἐκτέλεσιν ὑπηρεσιῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ καὶ κυβερνώμενα ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ, ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πολεμικῶν πλοίων, διὰ ἀπολαύουσι τῶν ἐκ τούτου προνομίων, ἐφ' ὅσον τοιαύτας ἐκτελοῦσιν ὑπηρεσίας. Ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πολεμικῶν

πλοίων τὰ εἰς τὸ κράτος μὲν ἀνήκοντα πλοῖα καὶ προωρισμένα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ μὴ κυβερνώμενα ὑπὸ ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ.

Ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν τῶν πολεμικῶν πλοίων ἐκάστου κράτους εἶναι ἡ σημαία, ἥτις ἐνδέχεται νὰ ᾔηται ἡ αὐτὴ εἰς τε τὰ πολεμικὰ καὶ ἐμπορικὰ πλοῖα. Πρὸς τῇ σημαίᾳ δὲ τὰ πολεμικὰ πλοῖα φέρουσι τὸν λεγόμενον ἐπισείοντα, ὃν οὐδέποτε φέρουσι τὰ κοινὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, ἐκτὸς ἐὰν ἀνήκωσιν ὁπωσδήποτε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κράτους.

Ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ τὰ πολεμικὰ πλοῖα θεωροῦνται οὐχὶ ἀπλῶς ὡς πλέοντα τμήματα τοῦ ἐδάφους τοῦ κράτους εἰς δ' ἀνήκουσιν, ἀλλὰ ὡς φρούρια τούτου κινήτα. Ὁ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου κυβερνήτης ἀσκεῖ ὑπὸ τινος ἐπόψεως τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν, ὁφείλων πρὸ παντός νὰ ὑπερασπίζῃ τὴν τιμὴν τῆς σημαίας, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν σεβασμὸν αὐτῆς καὶ διὰ τῆς βίας ἐν ἀνάγκῃ.

Οὕδαμῶς ὁμοῦς ἐπηρεάζεται ἡ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερωμένη ἀρχὴ περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἐμφανίσεως πολεμικῶν πλοίων οἰοῦσῃποτε κράτους. Τὰ συναντώμενα ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ πλοῖα διαφόρουν κρατῶν, εἴτε πολεμικά, εἴτε ἐμπορικά, διατελοῦσιν εἰς πλήρη καὶ ἐλεύθεραν ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτησίαν. Ὑξαιρητικά τινα καθήκοντα ἢ δικαιώματα ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως ἀσκοῦσι τὰ πολεμικὰ πλοῖα πρὸς καταδίωξιν τῆς πειρατείας καὶ τῆς σωματεμπορίας, περὶ ὧν ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

Ὡς τὰ ἐμπορικά, οὕτω καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα, κατὰ μέγιστα μάλιστα λόγον τὰ τελευταῖα ταῦτα, ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ εἰσπλέωσι τὰ θαλάσσια ὁδὰτα οἰοῦσῃποτε κράτους καὶ νὰ ναυλοχῶσιν εἰς τοὺς λιμένας αὐ-

τοῦ, τηροῦντα τὰς ὑγειονομικὰς καὶ λοιπὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις. Τὸ δὲ κράτος, ὅπερ ἄνευ ὑποχρῶντος λόγου ἤθελεν ἀρνηθῆναι εἰς ξένα πολεμικὰ πλοῖα τὸν κατάπλουν καὶ τὴν ἀγκυροβολίαν εἰς τοὺς ἰδίους λιμένας, παρέχει ἀφορμὰς εἰς χολάρωσιν τῶν φιλικῶν αὐτοῦ σχέσεων μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν εἰς ἃ ἀνήκουσι τὰ μὴ γενόμενα δεκτὰ πολεμικὰ πλοῖα (ὄρα εἰδικώτερον Ἑλλ. Δ. Δ. Δ. § 178).

Ἐν τοῖς ξένοις λιμέσι ναυλοχοῦντα τὰ πολεμικὰ πλοῖα, οὐδαμῶς υποβάλλονται, ὡς τὰ ἐμπορικά, εἰς τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ ξένου κράτους, θεωρούμενα καὶ ἐνταῦθα ὡς ἐκπροσωποῦντα τὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους εἰς ἃ ἀνήκουσιν. Τούτου ἕνεκα ἀπολαύουσι τῶν προνομίων τῆς ἐτεροχρονίας καὶ τῆς ἐτεροδικίας, περὶ ὧν διελάθμεν ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

Ἡ ξένη κυριαρχία, ἡ ἐγχώριος δηλονότι, περιβάλλουσα τὰ πολεμικὰ πλοῖα, διανοίγει, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τοῖς ἰδίοις ὕδασι χώρον, ἐν ᾧ ἐγκαθίσταται μετὰ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου ἡ κυριαρχία, ἣν τοῦτο ἐκπροσωπεῖ. Ἀμεσα δὲ τούτου ἐπακολουθήματα εἰσὶ τὰ ἑξῆς: 1) Οὐδεμία ἐγχώριος ἐξουσία δύναται νὰ θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ κυβερνήτου αὐτοῦ. Οὐδεὶς δὲ δημόσιος λειτουργὸς δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τοῦ ξένου πολεμικοῦ πλοίου οἰανδήποτε πρᾶξιν διοικητικὴν, ἀστυνομικὴν ἢ δικαστικὴν. 2) Πᾶν παράπτωμα ἢ ἀδίκημα ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου τελεσθὲν ὑφ' οἰουδήποτε, ἔστω καὶ ὑπὸ προσωπῆς μὴ ἀνήκοντος εἰς τὸ πολεμικὸν πλοῖον, τυχαίως δ' ἐπ' αὐτοῦ εὐρεθέντος, ὑπάγεται εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κράτους, εἰς ἃ τὸ πολεμικὸν πλοῖον ἀνήκει.

Ἀφ' ἑτέρου ὁμοῦς τὸ πολεμικὸν πλοῖον ἔχει καὶ ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τοῦ κράτους, εἰς οὗς τὰ ὕδατα φιλοξενεῖται. Ὁ-

φείλει τουτέστι νὰ τηρῇ τὰς ἀστυνομικὰς καὶ τὰς ὑγειονομικὰς διατάξεις τὰς ἐν τῷ λιμένι ἱσχυούσας. Δὲν δύναται ὡσαύτως νὰ ἐνεργήσῃ ἀποβιβάσεις ναυτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν γυμνασίων ἢ γυμνασίων ἐφορκίων ἐν τῇ θαλάσῃ ἄνευ ἀδείας τῆς ἐγχωρίου ἀρχῆς. Οἱ δὲ λόγοι ὑπηρεσίας ἐξερχόμενοι ἄνδρες τοῦ πληρώματος πρὸς προμήθειαν π. χ. ὕδατος ἢ τροφίμων ἢ ἐκτέλεσιν γυμνασίων ἀποβιβάσας εἰς τὸ ὅριθον αὐτοῖς μέντοι ἐξακολουθοῦσιν ὑπαγόμενοι εἰς τοὺς νόμους καὶ τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κράτους, εἰς ἃ ἀνήκει τὸ πολεμικὸν πλοῖον διὰ πᾶν ἀδίκημα, ὃ ἤθελον διαπράξαι καθ' ὃν χρόνον ἐξῆλθον πρὸς ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας, συλλαμβανόμενοι ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν, παραδίδονται τῷ κυβερνήτῃ τοῦ πολεμικοῦ πλοίου τοῦναντίον δὲ ὑπάγονται εἰς τὴν ἐγχώριον ποινικὴν νομοθεσίαν καὶ τὰ ἐγχώρια ποινικὰ δικαστήρια διὰ τὰ ἀδικήματα, ἅτινα διέπραξαν ἐξελθόντες τοῦ πλοίου οὐχὶ λόγῳ ἐκτελέσεως ὑπηρεσίας τινός.

Οὐδέποτε δύναται τὸ ξένον πολεμικὸν πλοῖον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἄστυλον εἰς τοὺς εἰς αὐτὸ καταφυγόντας καταδικωμένους ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν ὡς ἐγκληματίας ἢ λιποτάκτας. Αἱ ἐγχώριαι ἀρχαὶ δὲν ἔχουσι μὲν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβῶσι τοῦ ξένου πολεμικοῦ πλοίου πρὸς σύλληψιν τοῦ εἰς αὐτὸ καταφυγόντος, διακρίνεται ὁμοῦς νὰ ἀξιώσωσι παρὰ τοῦ κυβερνήτου τοῦ πολεμικοῦ πλοίου τὴν παράδοσιν τοῦ ἀναζητουμένου καὶ συγχρόνως νὰ λάβωσι περὶ αὐτοῦ τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς παρεμπόδισιν τῆς φυγαδεύσεως τοῦ καταζητουμένου.

Προκειμένου ὁμοῦς περὶ πολιτικῶν γεγονότων, εἶναι γενικῶς ἀνεγνωρισμένον τοῦ πολεμικοῦ πλοίου τὸ δικαίωμα τοῦ κράτους νὰ ἀστυλῇ εἰς αὐτοὺς, πολλὰκις δὲ καὶ αὐτοὶ αἱ ἐγχώριαι ἀρχαὶ εὐκολύνουσιν ἐν καιρῷ στάσεων πολιτικῶν τὴν εἰς τὸ

πολεμικὸν πλοῖον προσφυγὴν τῶν πρωτοῦρων τῆς στάσεως, χάριν τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς δημοσίας τάξεως.

Ἐγρῶσιν ὡσαύτως τὸ δικαίωμα τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐν καιρῷ ἐμπολίου πολέμου ἢ στάσεως ἐν τῇ χώρᾳ, εἰς τοὺς λιμένας τῆς ὑποίας ναυλοχοῦσι, νὰ προστατεύσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτῶν καὶ τὰς τούτων περιουσίας.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα, εἰς ξένους ναυλοχοῦντα λιμένας, εἰς οὐδὲν ὑποβάλλονται ναυτιλιακὸν τέλος. Εἰς τὰς αὐτάς ἀτελείας ὑπάγονται καὶ τὰ πλοῖα, ὧν ἐπιβαίνουσιν ἡγεμόνες καὶ ἐν γένει τὰ πλοῖα τὰ κυβερνώμενα ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ καὶ μὴ ἐπιχειροῦντα ἐμπορικὰς πράξεις.

Περὶ τῶν ναυτικῶν τιμῶν καὶ φιλοφρονήσεων καὶ τῶν ἀνταλλασσομένων χειρισμῶν μεταξὺ πολεμικῶν πλοίων διαφόρου ἐθνικότητος ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσσῃ ἢ ἐν τοῖς θαλασσίοις ὕδασι τοῖς ὑπαγομένοις εἰς τὴν τῶν κρτῶν κυριαρχίαν ὅρα ἀλληλεθνὲς δημοσίον δικαίον Χρυσανθοπούλου § § 202 καὶ ἐφεξῆς.

Π. Χρυσανθόπουλος

Ποινική Δικονομία.

Ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία, καταρτισθεῖσα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Γαλλικῆς ποινικῆς δικονομίας, εἶναι ἐν τῶν ἁρίστων νομοθετικῶν ἔργων τοῦ ἀειμνήστου Μάουρερ. Ἀλλ' ἔχει οὐχ ἥττον ἐλλειψήματα καὶ ἐλλείψεις, καταδειχθεῖσας ὑπὸ τῆς ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ὑπερεξηκονταετοῦς δικαστικῆς πείρας, ὧν τὰς προχειροτέρας νομιζομεν προσήκον νὰ ὑποδείξωμεν καὶ διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τῆς Ποινικῆς ἡμῶν Δικονομίας δὲν τιμωροῦνται ἐν Ἑλλάδι οἱ ἄλλοδαποὶ διὰ τὰς ἐν ἄλλοδαπῇ κατ' ἄλλοδαπῶν ἐγκληματικὰς αὐτῶν πράξεις, ὅθεν, μὴ καθιερουμένου ρητῶς τοῦ ἐνεντίου, δὲν τιμωροῦνται καὶ οἱ μετὰ τῶν ἄλλοδαπῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ συνεργή-

σαντες ἡμεδαποὶ ὡς συνεργοὶ εἰς τὴν διάπραξιν ἀξιοποίνων πράξεων (ὡς φέρ' εἰπεῖν οἱ ἀποκρύπτοντες ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἀντικείμενα ἀξιοποίνων πράξεων). Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητως ἀτοπώτατον, καὶ δύναται νὰ εἴπῃ τις ὀρθῶς, ὅτι ἀποτελεῖ σπουδαῖον κενὸν ἐν τῇ δικονομικῇ ἡμῶν ποινικῇ νομοθεσίᾳ, χρῆζον ταχείας πληρώσεως. Διὸ φρονῶ, ὅτι δεόν ρητῶς νὰ καθιερωθῇ ἡ τιμωρία τῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ συνεργούντων εἰς τὴν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ διάπραξιν ἐγκλημάτων.

Διὰ τῶν ἄρθρων 6, 85, 312 κτλ. τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, χορηγεῖται εἰς τὸν παθόντα τὸ δικαίωμα τῆς παραστάσεως αὐτοῦ ὡς πολιτικῶς ἐνάγοντος· αὐτῷ δὲ εἰς τὴν καταδρομὴν, ἣν ἐπάγει ὁ νόμος κατὰ τοῦ κατηγορουμένου διὰ τοῦ Εἰσαγγελέως, προστίθεται καὶ ἡ ἰδιοτελὴς καταδρομὴ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος δυνάμενου νὰ ἐπιβαρύνῃ σπουδαίως τὴν τύχην αὐτοῦ διὰ τῆς προσαγωγῆς προσθέτων πραγματικῶν καὶ νομικῶν ἐπιχειρημάτων εἰς ἐπίτασιν καὶ βεβαίωσιν τῆς κατηγορίας κτλ. Ἀλλ' ἡ πρόσθετος αὕτη καταδρομὴ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος εἶναι καταφανῶς ἀπρεπής. Ὁ νόμος ἢ ἔχει πληρῆς πίστιν εἰς τὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν ἢ δὲν ἔχει. Εἰ μὲν τὸ πρῶτον, δὲν ἐφαρκεῖ ἄρα ἡ καταδρομὴ αὐτῆς; εἰ δὲ τὸ δεύτερον, εἰς τί χρησιμεύει ἡ κυριώτερον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀφαιρέσεως τῆς διευθύνσεως τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν παθῶν καὶ ἐκδικήσεων συστάσα Εἰσαγγελικὴ ἀρχή; Ἀλλὰ δεδῶσθαι ὅτι διὰ τὸν φόβον τῆς ἐνίοτε ἐκτροπῆς τοῦ Εἰσαγγελέως ἐκ συμπαθείας πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἢ πολιτικῆς ἐπιβολῆς θεωρεῖται ἀναγκαία ἡ παράστασις τοῦ μηνυτοῦ ὡς κατηγοροῦ, ἔχοντος δικαίωμα νὰ ἀνακόπῃ τὰ πρωτόδικα βουλευματα, ἰδίως δὲ νὰ ἐξετάξῃ τοὺς μάρτυρας, νὰ ὑποβάλλῃ προτάσεις καὶ νὰ ἀναπτύσῃ

χρηματικῆς ζημίας, νὰ ἀπογομνώσῃ τὸν ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀδίκῃ πράξει κατα-
μνησθέντα καὶ διὰ τοῦτο ποινικῶς τιμω-
ρθέντα καὶ διὰ τῶν χρημάτων αὐτοῦ
νὰ πληρώσῃ τὸ ἴσως κενὸν βαλάντιόν
του. Εἶναι βεβαίως δικαιοτάτον καὶ ἀναγ-
καϊότατον νὰ τιμωρῇται ὁ ἐπὶ τῷ σκοπῷ
δυσφημίας ἐξυβρίσας ἀναιτίως τὸν ἄλ-
λον ἢ ὁ προδοὺς τὴν εἰς ὃν ὑπεσχέθη
ἰσθίον πιστὴν σύζυγον αὐτοῦ, καὶ ἔτι
μᾶλλον ὁ ἀφελὼν ἄλλου ζωὴν, πρὸς ἐξι-
λέωσιν τῆς τε κοινωνίας καὶ τοῦ παθόν-
τος καὶ πρὸς πρόκλησιν τῆς μεταμελείας
τοῦ ἐνόχου, ἀλλ' εἶναι κατὰ πάντα ἀδι-
καιολόγητον τὸ σὺν τῇ ποινικῇ αὐτοῦ κα-
ταδικῇ καὶ στερήσει τῶν ἐκ τοῦ ἐπαγ-
γέλματος αὐτοῦ χρηματικῶν ὠφελειῶν
ἀπογομνοῦν τῆς κεκτημένης ἤδη περιου-
σίας αὐτὸν τε καὶ τὴν ἀθήσαν αὐτοῦ οἰ-
κογένειαν καὶ ἐπιβάλλειν οὕτω παρὰ τὴν
νόμιμον πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ ἀδικήματος
καὶ ἑτέραν πρὸς πλουτισμὸν τοῦ μνηστοῦ
ποινὴν. «Δὲν ἄρκει, λέγει ὁ Merlin, ὅτι
ἐνδέχεται νὰ βλάβῃ ὑμᾶς ἡμέραν τινὰ
τὸ ἐγκλήμα, ἵνα ἀποδεχθῇ ἡ δικαιοσύνη
τὴν πολιτικὴν ὑμῶν ἀγωγὴν, ἀλλ' ἀπαι-
τεῖται νὰ προσενῇ ὑμῖν ἀπὸ τοῦδε πραγ-
ματικὴν τινα (ἥτοι ἐκτιμωμένην χρη-
ματικῶς) ζημίαν, ἀπαιτεῖται νὰ ὑρίστα-
σθε ἀπὸ τῆς σήμερον τὰ ὀλέθρια ἀπο-
τελέσματα αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται ἐν ἐνὶ λόγῳ
ἐν ᾧ στιγμῇ ὁμιλεῖτε νὰ ἔπαθεν ἡδὴ ἡ
ζωή, ἡ τιμὴ ἡ ἡ περιουσία ὑμῶν. Ἄνευ
τούτων παραποιεῖσθε διὰ ματαίους φό-
βους. Ἄλλ' ἡ δικαιοσύνη δὲν ἐπλάσθη,
ὅπως ἀσχολῇται εἰς παιδαριώδεις φόβους
ἢ ἀκολοθεῖ τὴν ὥθησιν τῆς ἀνησυχίας
προναίας ὑμῶν, πρέπει νὰ ἔχῃ νύχι φαν-
τάσματα, ἀλλὰ πράγματα». «Ὅθεν φρο-
νοῦμεν ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐρισθῶσι νομοθε-
τικῶς αἱ περιστάσεις, καθ' ἃς κολάσιμος
πρᾶξις εὐναι νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς αἴ-
τησιν ἀποζημιώσεως, ἰδίως δὲ 1) νὰ ἐρι-
σθῇ ὅτι πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἐπιλ-

θεν ἡδὴ ἀποδεδειγμένως χρηματικὴ ζη-
μία εἰς τὸν παθόντα ἔνεκα τῶν ὑπ' αὐ-
τοῦ ἐνεργηθειῶν ἀναγκαιῶς δαπανῶν
πρὸς ἴασιν σωματικῆς βλάβης, προελ-
θούσης ἐκ τῆς ἀδίκου πράξεως, ἢ τῶν βε-
βαίως στερηθησομένων χρηματικῶν ὠφε-
λειῶν διὰ τὸ ἀποτελεσματικὸν τοῦ ἐγκλή-
ματος. 2) ῥητῶς νὰ θεσπισθῇ, ὅτι προ-
βολὴ τῆς ὑπολήψεως ἄλλου διὰ τῆς ἐξ-
υβρίσεως, τῆς συκοφαντίας ἢ τῆς μοι-
χείας οὐδαμῶς χορηγεῖ τὸ δικαίωμα ἀπο-
ζημιώσεως, ἐκτὸς ἂν ἐκ τούτου ἐπὶ ἔλθεν
ἡδὴ ὠρισμένη καὶ ἐκτιμητὴ χρηματικὴ
ζημία.

Διὰ τῶν ἄρθρων 36—39 τῆς Ποινικῆς
ἡμῶν δικονομίας καὶ τῶν συμφώνων ἄρ-
θρων τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθε-
σίας καθιεροῦται ἐξαιρετικὴ δικαιοδοσία
διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ ναυτικούς,
ὑπαγομένους εἰς τὰ στρατοδικεῖα καὶ
ναυτοδικεῖα. Καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐδη-
λώσαμεν ὅτι συμφωνοῦμεν μὲν ὅτι διὰ
τὸν ἰδιαιτέρον ἐν τῇ πολιτείᾳ προαρισμὸν
τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν μετα-
βάλλεται πολλάκις τῶν ὑπ' αὐτῶν δια-
πραττομένων ἀδικημάτων ἡ βαρύντης, ἢ
ἡ ἐκτίμησις ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέρας γνώσεις·
ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει μόνον ὡς πρὸς τὰ
μεταξὺ στρατιωτικῶν καὶ κατὰ τῆς στρα-
τιωτικῆς πειθαρχίας ἀδικήματα, οὐχὶ
δὲ ὡς πρὸς τὰ κοινὰ ἀδικήματα, ὧν καὶ
ἡ ὑπὸ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν διά-
πραξις κατ' οὐδὲν ἄλλοις τὸν χαρακτῆρα
ὡς ἐπιβαρυντικὴ μόνον περίστασις χρη-
σιμεύουσα* ἐπομένως ταῦτα μόνον (δη-
λονότι τὰ πρῶτα) ὑπακτεῖα εἰς τὰ ἐξαιρε-
τικά δικαστήρια, οἷα τὰ στρατοδικεῖα
καὶ ναυτοδικεῖα. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ἡ
διὰ τῆς Ποινικῆς Δικονομίας καθιερωθεῖσα
ἐξαιρετικὴ δικαιοδοσία τῶν στρατιωτικῶν
καὶ ναυτικῶν δικαστηρίων ἀντίκειται ὁ-
λως εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν φύσιν τοῦ
συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ὅπερ, ἀνα-
κηρύξαν τὴν ἀρχὴν τῆς διακρίσεως τῶν

ἐξουσιῶν, ἀνεθίβασε τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν εἰς τρίτην δύναμιν τοῦ Κράτους ἀν-ἐξάρτητον ἀπὸ τῶν λοιπῶν δύο καὶ ἰσὶ γορὸν πρὸς αὐτάς, ἥ δὲ στρατιωτικὴ καὶ ναυτικὴ δικαιοδοσία, διαχειριζομένη ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ, διοριζομένων εἰς δικαστικὴν ὑπηρεσίαν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ἥτοι τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, ὑπόκειται φυσικῶς εἰς αὐτήν. Ἄλλως θλίβερά πολυχρόνιος πείρα κατέστησεν ὀφθαλμοφανές, ὅτι ἡ ἐξαιρετικὴ τῶν ναυτικῶν καὶ στρατιωτικῶν διαδικασία ἀπέθῃ καταστρεπτικωτάτῃ εἰς τὰ συμφέροντα τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης διὰ τε τὴν παράλογον πολλάκις ἐνοχοποίησιν ἀθῶων κατηγορουμένων, καταδιωκομένων διὰ φατριαστικούς λόγους ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν συνηθέστατα συμβαίνουσαν σκανδαλώδη ἀθῶωσιν κατηγορουμένων, ἐκτραχηλισθέντων εἰς σπουδαίας ἀξιοποίνους πράξεις κατὰ πολιτῶν (βλ. καὶ τὰς Σκέψεις ἡμῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελ. 47—48). Διὰ ταῦτα νομίζομεν, ὅτι ἀναγκαῖον νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὰ στρατοδικεῖα ἡ ἐκδίκασις μόνον τῶν κατ' ἄλλων στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν διαπραχθέντων κοινῶν ἐγκλημάτων καὶ τῶν ἄμεσον σχεσιν ἐχόντων πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν πειθαρχικῶν παραπτωμάτων.

Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 72 τῆς Ποινικῆς ἡμῶν Δικονομίας καθιεροῦται ἡ μυστικότης τῆς ἀνακρίσεως, ἀποτρέπαιον λείψανον τῆς ἐξεταστικῆς διαδικασίας τοῦ μεσαίωνα. Ἡ ἐξι, εἰς ἣν κύπτει καὶ αὐτὸς ὁ μᾶλλον πεφωτισμένος ἄνθρωπος, συμφικέωσεν ἡμᾶς πρὸς τὸν φρικώδη τοῦτον θεσμόν τῆς ἡμετέρας ποινικῆς νομοθεσίας καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐγείρει ἐν ἡμῖν τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν φρίκην, ἣν ἄλλως ἦθελεν ἐμπνέει! Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ, ἡ ζωὴ πολλάκις τοῦ πολίτου διατελεῖ ὑπὸ τὸν θεσμόν τοῦτον

τὸ παίγνιον κακοθύμους κομματικῆς κερδοσκοπικῆς σκευωρίας, ὑφαινομένη πλῆρῃ ὀγνοίᾳ αὐτοῦ, ὅστις διὰ τὴν δὲν δύναται νὰ διαλύσῃ διὰ τοῦ φαινομένου τῆς ἀληθείας τὸν ἀθέμιτον τῆς κατὰ τὸ ἐντέχνου ἐνεργείας ἰστόν, οὐκ ἀσπανίως τὸ θῦμα τῆς ἀπειρίας, τῆς ἀκρίβειας, τῆς ἀμαθείας ἢ τοῦ κακοθύμου τριασμοῦ ἀνακριτικοῦ τινος ὑπαλλήλου. Ἡ φανερά ἀνάκρισις ἐξ ἐναντίας ἀποκαλύπτει σπουδαιότατην ἐγγύησιν οὐ μόνον διὰ τὸν κατηγορούμενον, ἀλλὰ καὶ διὰ αὐτὸν τὸν φιλαλήθη μνηυτὴν καὶ ἀκέραιον ἀνακριτὴν. Διὰ τῆς φανερᾶς ἀνακρίσεως ὁ μὲν ἀνακριτής, ἔχων ἀντιπαράστασιν ἐξετάσεως εὐκολώτερην νὰ ἐξιγνήσῃ τὴν ἀλήθειαν, ψήλασεν οὕτως εἰπεῖν διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χυρῶν πολλάκις τὸ ψεῦδος τῆς κατηγορίας ἢ τῆς ὑπερασπίσεως, ὁ δὲ τίμιος μνηυτὴς δύναται πολλάκις νὰ ἐξελέγῃ τὸ ψεῦδος τῶν δωροδοκηθέντων ἢ ἐκπεσόντων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ προστάτου μαρτύρου, ὁ δὲ ἀθῶος κατηγορούμενος νὰ ἀναιρῇ τὴν διὰ κακοθυσίας συλλεγείσας ἀποδείξειν, ἀλλὰ, τὸ πάντων σπουδαιότερον, δὲν διατρέχει ὁ κατηγορούμενος, ἢ ὁ παθὼν τὸν κίνδυνον νὰ ἰδῶσι μίαν ἡμέραν εἰς στρεβλωμένης τὰς προανακριτικὰς μαρτύρων καταθέσεις ὑπὸ ἀμαθῶν καὶ νικάνων ἢ φατριαστικῶν ἀνακριτῶν τῶν γραμματέων αὐτῶν καὶ ὑποστηρικτῶν αὐτοῦ τὰ ἐλκεῖν αὐτοῦ ἐπακολουθήματα. Εἶναι ἀτυχῶς ἀναμφισβήτητον, ὅτι πολλάκις διαστρέφονται ἐν τοῖς ἀνακριτικαῖς γραφείοις αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων, ἄλλοτε μὲν διὰ τὴν ἀνικανότητα καὶ φηγοπониαν, ἄλλοτε δὲ διὰ τὴν κακοθύμιαν ἢ δουλοπρέπειαν τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων ἢ καὶ τῶν γραμματέων αὐτῶν εἰς οὐς πολλάκις ἐμπιστεύουσι τὰ πάντα

ἀνακριταί τινες. Ὑντεῦθεν δὲ προέρχονται πλεῖστα ἀτοπήματα, διότι οἱ πρῶτοι τῶν πλημμελειοδικῶν καὶ τῶν κακουργιοδικῶν (οἱ πλεῖστοι τοῦλάχιστον), ἀψευδῆς καὶ ἀδιαφθόρους ἐκ προκαταλήψεως θεωροῦντες, τὰς προανακριτικὰς τῶν μαρτύρων καταθέσεις, ὡθοῦσι τούτους εἰς τὴν βεβαίωσιν αὐτῶν ἐπὶ ἀδίκῃ πολλὰς καταστροφῇ τῶν κατηγορουμένων ἢ διατάσσουσι τὴν σύλληψιν ὡς ψευδομαρτύρων καὶ παραπέμπουσιν εἰς τὸν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς φυλακαῖς ἀκρωτηριασμόν τοῦ σώματος καὶ τῆς υἱείας.

Εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ ὑπάρχον σύστημα τῆς μυστικῆς ἀνακρίσεως εἶναι διὰ τινος μόνοι μυστικόν, οὐχὶ δὲ διὰ πάντας. Ἐν ᾧ δηλαδὴ οἱ ἀνίσχυροι καὶ ἀπροστάτετοι (κατηγορούμενοι ἢ παθόντες) ἀγνοοῦσιν ὅπως τὰ ἐν τῷ γραφεῖ τῆς ἀνακρίσεως τεκταινόμενα, εἰς τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν εἶναι εἰς πᾶσαν ὥραν προσιῇ αἱ μυστικαὶ τῶν μαρτύρων καταθέσεις, διότι πάντες σχεδὸν οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι (ἐκτὸς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν τακτικῶν ἀνακριτῶν) καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ παρ' αὐτοῖς γραμματεῖς συνδέονται διὰ σχέσεων ἐξαρτήσεως ἢ ἐλπίδων πρὸς τοὺς ἰσχυρότας.

Ἰσχυρίζονται τινες, ὅτι ἡ μυστικότης τῶν ἀνακρίσεων εἶναι ἄγαν συντελεστικὴ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀδικημάτων· διαψεύδει δὲ αὐτοὺς αὐθεντικῇ καὶ πρόχειρος ἀπόδειξις, τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου, κατὰ ἀκριβῆς δικαστικὴν στατιστικὴν ἐμφαίνει, εἰ καὶ καὶ ἐπικρατοῦσι πᾶσαι αἱ δυνατόι ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων ἐγγυήσεις, ἐν αἷς πρωτεύει ἡ δημοσιότης τῆς ἀνακρίσεως, ἀνακαλύπτονται τὰ ἀδικήματα οὐχὶ ὀλιγώτερον ἐπιτυχῶς καὶ κολάζονται οὐχὶ ὀλιγώτεροι ἔνοχοι ἐκ τῶν καταγγελλομένων. Διὰ τοῦτο καὶ πάντες οἱ ἐπισημότατοι

τῶν νεωτέρων τῆς Γαλλίας συγγραφέων κηρύσσονται ὑπὲρ τῆς φανεράς ἀνακρίσεως. Ὁ Prénost Paradol ἐν τῷ κλασσικῷ αὐτοῦ συγγράμματι «France Nouvelle» (σελ. 178 ἐκδόσεως ἐνδεκάτης) εἰς ὑποστήριξιν αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀγγλικῶν ἐγγυήσεων, ἐπιφέρει καὶ τὰ ἐξῆς μεστὰ οὐχ ἥττον καλλονῆς ἢ ἀληθείας λόγια: «Ἡ πείρα καὶ ἡ λογικὴ προφανῶς ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἡ δημοσιὰ τάξις ἐξασφαλίζεται μᾶλλον, τὸ ἐγκλήμα τιμωρεῖται ἀσφαλέστερον καὶ ὁ νόμος τηρεῖται εὐλαθέστερον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἐν αἷς πολιταῖς δι' ἐξασφαλιστικῶν τῆς ἀθωότητος διατάξεων γλυκαίνεται καὶ ἐξευγενίζεται ἡ διαχείρισις τῆς ἐγκληματικῆς δικαιοσύνης ἢ ἐν αἷς αὕτη (ἡ δικαιοσύνη), ἀπαιτητικὴ καὶ ἐπιτακτικὴ, φαίνεται ὀλιγώτερον ἐκπληροῦσα τὸ καθήκον ἢ θηραύουσα ἱκανοποίησιν ἐκδικήσεως.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν, ὅτι διὰ τῆς φανεράς ἀνακρίσεως θέλει περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνακαλυπτομένων ἀδιοποινῶν πράξεων, νομίζομεν, ὅτι τὸ ἐκ τῆς δημοσιότητος αὐτῆς προκύπτον κέρδος τῆς μείζονος ἀσφαλείσεως τῆς ἀθωότητος εἶναι πολλῷ ὑπέρτερον τοῦ διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ἐνίων ἔτι ἐγκλημάτων, διαφευγόντων τὴν τιμωρίαν. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ὅτι τῆς κοινωνίας τὸ συμφέρον ἐπιτάσσει τὴν ἄλλως καὶ καθ' ἑαυτὴν δίκαιαν τιμωρίαν πάντων τῶν τελουμένων ἀδικημάτων, ὡς ἀποτρέπουσαν ἐν μέρει ἄλλα μέλλοντα ἀδικήματα, ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι διασαλεύει ριζηδὸν τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν, διεγείρουσα τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν φιλησύχων καὶ φιλονόμων πολιτῶν, ἀποτελεῖ δὲ καὶ καθ' ἑαυτὴν τερατῶδες κακούργημα, ἡ τυχὸν καταδίκη ἀθώου. Ἄν δὲ καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς δημοσίας ἀνακρίσεως κινδυνεύῃ πολλάκις ἡ ἀθωότης, διότι ὁ δικαστής, μὴ ὦν αὐ-

τόπτης καὶ αὐτήκοος μάρτυς τῆς καταγελλομένης πράξεως, προσφεύγει κατ' ἀνάγκην εἰς ἀνάκρισιν, ἥς τῇ συνδρομῇ διὰ μέσου παραπετάσματος, ὅπερ ἐγείρουσι πλειστάκις τὰ ἀγενέστατα καὶ μικροπρεπέστατα τῶν παθῶν καὶ συμφερόντων, ὀφείλει νὰ ἴδῃ πᾶν ὅ,τι συνέβη, ὅπερ ἐν τούτοις συχνάκις δὲν κατέλιπεν ἵχνη εἰμῇ ἐν τῇ μνήμῃ ἄλλων, πόθουντων ἴσως νὰ ἐξαπατήσωσι τὴν δικαιοσύνην, πόσον ἐπικινδυνότερα εἶναι ἢ λαθραία ἀνάκρισις, καθ' ἣν ἐπιτηδείως πεπλασμένα ψεύδη ἐκλαμβάνονται ὡς ἀλήθειαι ὑπὸ προκατειλημμένου ἐκ τῆς ἔξεως ἀνακριτοῦ, καταβάλλοντος ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν πᾶσαν προσπάθειαν οὐχὶ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ ἀδικήματος, καθ' ἣν πολλάκις, τὸ χείριστον, ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι κοῦφοι ἢ ἐμπαθεῖς ἐξογκοῦσιν ἢ παραμορφοῦσι τὰς μαρτυρικὰς καταθέσεις κατὰ τὴν ἰδιότροπον αὐτῶν θέλησιν ἢ τὴν ὑπερβάλλουσαν φυγοπονίαν ; Ἀνάγκη ἐπιτακτικῇ ὑπάρχει βεβαίως νὰ καταδιώκηται τὸ ἀδίκημα ὅσον ἔνεστι τάχιον, ἀλλὰ πρέπει ταυτοχρόνως νὰ προφυλάσσεται ἡ ἀθωότης ἀπὸ παντὸς κινδύνου, πρὸς τοῦτο δὲ δεόν ἀπαραιτήτως νὰ συναρμολογήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν τῆς κατηγορίας καὶ τῆς ὑπερασπίσεως πρὸς τὰς ἀναγκαίας ἐκείνας ἐγγυήσεις καὶ διατυπώσεις, ὧν ἄνευ δὲν ὑπάρχει δικαιοσύνη καὶ ἀσφάλεια, ἡ δὲ πρωτίστη τῶν ἐγγυήσεων εἶναι ἡ τῆς δημοσιότητος τῆς ἀνακρίσεως.

Διὰ τῶν ἄρθρων αὐτῆς 130, 160, 170 κτλ. ἡ Ποινικὴ Δικονομία ἐπιτρέπει εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ὁρχὴν τὴν [κατ' οἶκον ἔρευναν, ὡς ἂν ἢ βεβαίωσις τῆς πράξεως, ἢ ἀνακάλυψις ἢ ἀπόδειξις τῶν ἐνόχων ἢ ἐν τέλει ἢ ἀποκατάστασις τῆς προξενηθείσης ζημίας δύναται διὰ τῆς κατ' οἶκον ἔρευνης νὰ κατορθωθῇ ἢ νὰ εὐκολυνθῇ.

Ἡ κατ' οἶκον ἔρευνα σφαγιάζει τὸ καίωμα τοῦ ἀσύλου τῆς κατοικίας, τῶν ἱερωτάτων δικαιωμάτων τοῦ συναιματικοῦ πολίτου, καθιερωμένων ὑπὸ πᾶν τῶν συνταγμάτων τῆς Εὐρώπης (ἐν οἷς καὶ τὸ ἡμέτερον), ἀντίκειται ἢ ἀντικρὺς εἰς τὰ περὶ κατοικίας φρονήματα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ πολιτεία, ἀναγκαζομένη πολλάκις νὰ προβῇ εἰς τὴν παραβίασιν τοῦ οἰκιακοῦ ἀσύλου χάριν τοῦ ὑπάτου συμφέροντος τῆς καταδιώξεως τῶν ἀδικημάτων, προσήκον νὰ λαμβάνῃ τὰ κατάλληλα νομοθετικὰ μέτρα, ὅπως ἀσφαλίσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀσύλου τῆς οἰκίας ἀπὸ ἀσέκτου καὶ κακῆς τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης χρησεως ἐπὶ ἡθικῇ ἢ ὕλικῇ ζημίᾳ τοῦ πολίτου. Ἀλλ' ἡ Ποινικὴ ἡμῶν Δικονομία προχωρεῖ πέρα τοῦ δέοντος, ἀπομακρύνει τὰς ἐρευνὰς ἀπὸ τῆς κατοικίας, θέσσει δυστυχῶς ἐν τοῖς περὶ τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης ἄρθροις αὐτῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς ποινικῆς δικονομίας, ἣν ἐν τοῖς πλείστοις ἀκολουθεῖ. Κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν δύναται κατὰ τὰς ἐν τῇ διατάξει τοῦ 170 ἄρθρου ἐδ. 3 νὰ ἐνεργηθῇ ἔρευνα εἰς τε τὰς οἰκίας τῶν κατηγορουμένων καὶ εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἐγγυητῶν, ὅταν ληφθῇ τὸ μέτρον τῆς γενικῆς ἐρεύνης εἰς τόπους, πόλεις, ἢ χωρία, καὶ τῇ ὑποψίᾳ ἀδικήματος μὴ ἀποβλέποντες εἰς τινὰ, ἀλλ' ἁορίστως κάτοικόν τινα ἐπαρχίας, πόλεως ἢ τοῦ χωρίου ἐν Γαλλίᾳ ἐξ ἐναντίας οὐδὲν τοιοῦτο ἀναφέρει ἡ Ποιν. Δικονομία καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τοὺς συγγραφεῖς δὲν δύναται νὰ διαταχθῇ τοιαύτη ἔρευνα (βλέπε σύγγραμμα Faustin-Hélie 2) χορηγεῖται εἰς πάντας τοὺς ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους τὸ δικαίωμα τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης, ὅπερ ἐν Γαλλίᾳ ἀπενεμήθη μόνον εἰς τοὺς τακτικούς ἀνακριτάς, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους μόνον ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἐπ' αὐτοῦ φάρος κακούργηματος καὶ μόνον ἐν τῇ

περιπτώσει τοῦ κατηγορουμένου, οὐχὶ δὲ καί τριτων. 3) ἡ Ποιν. Δικονομία περιέχουσα ἐν ἄρθρῳ 71 τὴν γενικὴν ἀρχήν, ὅτι ἐν παντὶ χρόνῳ δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἡ προανάκρισις, οὐδὲν ῥητικῶς διατάσσεται ἐν τῷ περὶ τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης τμήματι περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν αὕτη δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἐξ ἄλλου δὲ διὰ τοῦ ἄρθρου 174 ἐπιτρέπεται τὴν εἰσδοὺν εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὰ ξενοδοχεῖα. Ἐντεῦθεν γεννᾶται ζήτημα ἐν ᾧ πρὸς κατ' οἶκον ἔρευνα ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰσόδος τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν ἵκναι ἐπιτετραμμένη. Ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι δέον νὰ μεταφύρῃται κατὰ τοῦτο ἡ Ποινικὴ ἡμῶν Δικονομία, εἰσαγομένου τοῦλάχιστον τῶν ἐγγυήσεων τῆς γαλλικῆς ποινικῆς Δικονομίας, διότι θεωροῦμεν ἀπᾶν ὅπως εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Συντάγματος καὶ τὸ δίκαιον 1) τὸ ἀναστατοῦν διὰ γενικῆς ἐρεύνης τὰς οἰκίας τῶν πολιτῶν ἄνευ βεβαίως τινὸς καθ' ὧρισμένου ἀτόμου ὑπονοίας καὶ καθιστᾶν γνωστὰ τὰ τῶν πολιτῶν οἰκιακὰ ἀπόκρυφα καὶ σχέδια ἐπὶ ζημίᾳ πολλάκις προφανῆ τῶν ἡθικῶν αὐτῶν καὶ ὕλικῶν συμφερόντων, 2) τὸ ἐμπιστεύειν εἰς τὸν ἐλάχιστον ἀνημαστομένον ἢ εἰρηνοδίκην, διατελοῦντα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ φατριαστικῆς ἐμπνεύσεως καὶ πολλάκις ὠθυμένους ὑπὸ κερδοσκοπικῶν λόγων, τὴν ἐξάσκησιν τοῦ δικαίωματος τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης, ἀντικρὺ προσβάλλοντος τὸ συνταγματικὸν δικαίωμα τοῦ οἰκιακοῦ ἀσύλου καὶ διὰ τοῦτο ἀναθετέου εἰς μόνους τοὺς ὑνωτάτους ἀνακριτικοὺς ὑπαλλήλους, 3) τὸ διαταράττειν τὴν οἰκιακὴν εἰρήνην τοῦ πολίτου ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ὅπως παραλόγως, οὐδεὶς ἐκ τῆς ἀναβολῆς ἐπικειμένου κινδύνου ἀλλοιώσεως ἢ ἐξαφανίσεως τῶν ἔχων τοῦ ἀδικημέτου, εἰς ληφθῇ πρόνοια νὰ πολιορκηθῇ ἡ οἰκία πάντοθεν, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπεται ἡ ἐξόδος τινος.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ — ΤΟΜΟΣ Β΄.

Διὰ τῆς καθιερώσεως τῶν ἐν τῷ γαλλικῷ νόμῳ ἐγγυήσεων θέλει ἐκλείψει καὶ ἡ μεταξὺ τῶν νομομαθῶν καὶ τῆς νομολογίας ὑπάρχουσα σήμερον ἀντιφωνία περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν προκειμένων διατάξεων τῆς Ποινικῆς ἡμῶν Δικονομίας (βλ. καὶ Σκέψεις περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσδόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελίς 10 καὶ σελ. 26—27).

Κατὰ τὸ ἄρθρον 161 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἔχει ὁ Εἰσαγγελεὺς τὸ δικαίωμα νὰ καλῇ ἀμέσως εἰς τὸ ἀκροατήριον τὸν παρόντα ἐπὶ πλημμελήματι κατηγορούμενον. Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐρειδομένη ἡ νομολογία ἐχορήγησεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου εἰς τὸν Εἰσαγγελέα τὸ δικαίωμα νὰ εἰσάγῃ δι' ἑαυτοῦ εὐθείας κλήσεως καὶ ἄνευ ἄλλης τινὸς ἀνακριτικῆς πράξεως τὸν κατηγορούμενον εἰς τὸ ἀκροατήριον καὶ ἡμφισθητήθῃ μὲν τὸ ὄρθον τῆς νομολογίας ταύτης ὑπὸ πολλῶν δικηγόρων, καὶ ἰδίως τοῦ μακαρίτου Σ. Παπαχρήστου, ἰσχυρισσαμένων, ὅτι, ἐπιβάλλοντος ῥητικῶς τοῦ 156 ἄρθρου τῆς Ποινικῆς Δικονομίας εἰς τὸν εἰσαγγελέα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐνεργῇ προεισαγωγικὴν ἀνάκρισιν, ἥτις κατὰ τὸ ἄρθρον 160 περατοῦται διὰ κλήσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον ἢ δι' ἀποστολῆς αὐτῆς εἰς τὸν ἀνακριτὴν ἢ τὸ συμβούλιον, τὸ ἄρθρον 161 ἐξακολουθεῖ μόνον ἐρμηνεύσαν ἀκριβέστερον τὴν περὶ ἀμέσου κλήσεως διάταξιν τοῦ ἄρθρου 160, οὐδὲν δὲ νέον δικαίωμα καθιεροῖ ἄλλ' οὐχ ἥττον ἡ νομολογία διαμένει ἀμετάβλητος. Ὅθεν ἀναγκαῖον νὰ καθιερωθῇ νομοθετικῶς ἡ τελευταία γνώμη (ἦγουν ἡ καθ' ἣν ὁ Εἰσαγγελεὺς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ καλῇ ἄπ' εὐθείας ἄνευ προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον τὸν κατηγορούμενον), ἐπειδὴ ἡ πρώτη ἀγχι συχάνει εἰς ὅπως ἀδίκους καταδίκες, διότι, ἀγνοῶν ὁ κατηγορούμενος τὴν ὑπαρξιν τῆς κατ' αὐτοῦ ποινικῆς δίκης, καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ ἐρεῖ.

σματα τῆς κατηγορίας, δὲν δύναται νὰ προσαγάγῃ τὰ ἀναγκαῖα μέσα ὑπερασπίσεως.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 20⁷ τῆς ποινικῆς δικονομίας ὑποβάλλονται εἰς προφυλάκισιν διαρκούσης τῆς προδικασίας πάντες μὲν οἱ κατηγορούμενοι ἐπὶ κακουργήματι, πολλάκις δὲ καὶ οἱ ἐπὶ πλημμελήματι. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἄλλα ἄρθρα τῆς Ποινικῆς Δικονομίας εἰς καὶ μόνος ἀνακριτῆς, ἀκούων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Εἰσαγγελέως, δύναται νὰ διατάξῃ τὴν προφυλάκισιν οἷοιδήποτε, ἵνα δὲ προβῇ ὁ ἀνακριτῆς εἰς ἔκδοσιν ἐντάλματος φυλακίσεως, ἀρκεῖ ἀπλῇ ὑπόψια (Ποινικῆς Δικονομίας ἄρθρον 212), διαμένει δὲ ὁ προφυλακισθεὶς εἰς τὰς φυλακάς, μέχρι οὗ περατωθείσῃ τῆς ἀνακρίσεως καὶ ὑποβληθείσῃ τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ συμβούλιον (οὗ δύο μέλη ἀποτελοῦσι πλειονοψηφίαν), διατάξῃ τοῦτο τὴν παῦσιν ἢ ἐξακολούθωσιν τῆς προφυλακίσεως, ἀνακόπτων δὲ τὸ ἀθροιστικὸν βούλευμα ὁ Εἰσαγγελεὺς δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν προφυλάκισιν τοῦ κατηγορουμένου, δύναται τις δι' ἄνοιαν ἢ κακεντρέχειαν εἰσαγγελικοῦ τινος ἢ ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου, ἢ καὶ διὰ κομματικὰ συμφέροντα καὶ πάθῃ ἰσχυροῦ τινος τῆς ἡμέρας (ὧν εὐκόλως, δύναται νὰ καταστῇ ὄργανον ἢ Εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ ὡς ἐξαρτωμένη κατὰ πολλὰ ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης), νὰ ἀπαχθῇ εἰς τὰς φυλακάς ὡς ὑπόδικος καὶ νὰ διαμείνῃ ἐν αὐταῖς ἐπὶ πλείστον χρόνον, νὰ ἐξέλθῃ δ' ἐπὶ τέλους ἡκρωτηριασμένος σωματικῶς καὶ κατεστραμμένος οἰκονομικῶς, ἄνευ δικαιώματος τινος ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ δημοσίου διὰ τὴν ἀδικον καὶ μακρὰν προφυλάκισιν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο δὲ πλείστοι ὅσοι ἄθῳοι πολῖται ρίπτονται ἀδικώτατα καθ' ἡμέραν εἰς τὰς φυλακάς, οὐχὶ δὲ ὀλιγώτεροι διὰ τὸν φόβον τῆς προφυλακίσεως καὶ τῆς ὑπερμέτρου παρατάσεως

αὐτῆς τρέπονται εἰς φυγοδικίαν· ἐν τεύθεν δὲ ἡ μυριάς τῶν φυγοδικῶν, ἥτις τοσοῦτον ἀπασχολεῖ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν διοίκησιν. Διὸ νομίζομεν ὅτι διὰ νὰ περιορισθῇ ἡ προφυλάκισις εἰς μόνὰ τὰ συνεπάγοντα τὴν ποινὴν τῶν προφυλακισθέντων ἢ ἀνωτέραν ἀδικήματων, νὰ νομοθετηθῇ δὲ 1) ὅτι πᾶς προφυλακισθὲν (ἐκτὸς τῶν ἐπὶ ληστείας) ἔχει δικαίωμα νὰ ζητῇ τὴν ἀποφυλάκισιν αὐτοῦ δι' ἀναλόγου χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς ἐγγυήσεως, ὀριζομένης ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν ἐπὶ τῇ βάσει προσδιορισθησομένου ῥητῶς ἀνωτάτου τινὸς καὶ κατωτάτου ὅρου διὰ βουλεύματος, καθ' οὗ συγχωρεῖται ἀνακοπὴ εἰς μόνον τὸν κατηγορούμενον, εἰ ὅτι οὐδέποτε ἡ προφυλάκισις παρατείνεται· πλέον τῶν τριῶν μηνῶν ἄνευ δικαστικοῦ βουλεύματος· ὅθεν ἔχει δικαίωμα ὁ κατηγορούμενος νὰ ἐξέλθῃ τῶν φυλακῶν ἀνεμποδίστως, τιμωρουμένου αὐστηρῶς τοῦ τυχόν θελήσαντος νὰ παρεμβάλλῃ πρόσκομμα. Ὅταν διατελῇ τις ὑπὸ κατηγορίαν ἐλαφροῦ κακουργήματος ἢ προσφύγῃ ἀνάλογον χρηματικὴν ἢ κτηματικὴν ἀποζημιώσιν, δὲν εἶναι πιθανόν, ὅτι θέλει καταδικάσει ἑαυτὸν εἰς ἀειφυγίαν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, οὗτος μὲν ὑφίσταται διὰ τοῦτο σπουδαίαν καταδίκην, ἀναγκαζόμενος νὰ ἀπομακρυνθῇ διὰ βίου ἢ διὰ πολλὰ τοῦλάχιστον ἔτη τοῦ φίλου ἐδάφους τῆς Πατρίδος καὶ τῆς θέας τῶν προσφιλῶν αὐτῷ προσώπων, νὰ διαγῇ δὲ βίον πλάνητα καὶ πενιχρὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ ἢ δὲ πολιτεία οὐδὲν ζημιούται, ἀπαλλασσομένη τῆς περαιτέρω παρουσίας αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ μόνῃ ἡ καθιέρωσις τῆς μετὰ τρεῖς μῆνας ἄνευ τῆς μεσοσταθῆσεως δικαστικοῦ βουλεύματος παύσεως τῆς προφυλακίσεως δὲν ἐξαρκεῖ εἰς ἀσφάλειαν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

νάγκη νὰ τεθῇ ἀνώτατόν τι ὅριον εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς προφυλακίσεως, οὐ ἐπείκεινα δὲν ἐπιτρέπεται ἡ παράτασις τῆς προφυλακίσεως, κατ' ἀκολουθίαν ἀξίερχεται αὐτοδικαίως τῶν φυλακῶν ὁ κατηγορούμενος. Νομίζομεν ὅτι ἐξ μηνῶν διάστημα εἶναι ἀποχρῶν πρὸς συλλογὴν τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἐνδείξεων, ὑποβολὴν προτάσεως τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸ συμβούλιον καὶ ἔκδοσιν ὁριστικοῦ βουλευμάτος· διὰ φρονούμεν, ὅτι οἱ ἐξ μηνες πρέπει νὰ ὁρισθῶσιν ὡς ἀνώτατος ὅρος προφυλακίσεως. Ἐξ ἄλλου ὅμως δεόν πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἐκ κακοηθείας τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἀνακριτοῦ ἐξεπίτηδες παρατάσεως τῆς ἀνακρίσεως πρὸς ἐπέλευσιν τῆς ἀποφυλάκίσεως κατηγορουμένων τινῶν (ὑπὲρ ὧν ἐνδιαφέρεται ἰσχυρὸς τις ἢ αὐτοὶ οὗτοι) νὰ ὁρισθῇ προθεσμία ρητὴ, ἐν ᾗ ὁ ἀνακριτὴς κατ' ἀνώτατον ὅρον ὀφείλει νὰ περατοῖ τὴν ἀνάκρισιν, ἐπίσης δὲ προθεσμία, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὀφείλει ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ υποβάλλῃ τὴν πρότασιν αὐτοῦ εἰς τὸ Συμβούλιον, καὶ προθεσμία καθ' ἣν τὸ Συμβούλιον χρέος ἔχει νὰ ἐκδώσῃ τὸ βούλευμα, νὰ ἐξασφαλισθῇ δὲ ἡ ὑποχρέωσις τούτων δι' αὐτετηρῶν ποινῶν. Ἀλλὰ καὶ προθεσμία μετὰ ποι-
νης ὡσαύτως δεόν νὰ ὁρισθῇ διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως κοινοποιήσιν τοῦ βουλευμάτος μετὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 212 ὀρίζεται, ὅτι δι' ἐκτὴν ὑποψίαν δύναται νὰ ἐκδοθῇ ἐνταλμα φυλακίσεως: Θεωροῦμεν προσήκον ἀντὶ τῆς λέξεως ὑποψία νὰ τεθῶσιν αἱ λέξεις ἐνδείξεις ἀποχρῶσαι, προφανῶς οὕτως ἀτόπου τῆς εἰς προφυλάκισιν ὑποβολῆς τοῦ πολίτου δι' ἀναιτιολόγητον ὑπόνοιαν ἀνακριτοῦ τινος.

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 253 ὀρίζεται, ὅτι μὴ ὑπαρχουσῶν ἐνδείξεων πρὸς στήριξιν κατηγορίας, παύεται προσωρινῶς ἡ περαιτέρω καταδίωξις. ἴσως εἶναι πρέπου-

σα ἡ παντελὴς κατάργησις τῆς διατάξεως ταύτης, ὑποχρεουμένων τῶν συμβουλίων νὰ παραπέμπωσιν ἢ ἀπολύωσιν ὁριστικῶς, ὅπως μὴ μένῃ ἐπὶ μακρὸν μετέωρος ἡ τύχη τοῦ πολίτου καὶ διατελῇ ἀδικαιολογήτως πολλάκις ὑπὸ τὸ στίγμα τοῦ ὑπόπτου ἐνοχῆς· ἀλλ' ἀναμφερσίτως ἀναγκαιοτάτη ὑπάρχει ἡ καὶ εἰς τὸν κατηγορούμενον ἀπονομή τοῦ ἤδη εἰς τὸν εἰσαγγελέα μόνον παρεχομένου δικαιώματος ἐπαναλήψεως τῆς ἀνακρίσεως, διὰ τῆς ὑποβολῆς νέων ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀποδείξεων.

Πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι, καὶ ὡς ἔχει τανῦν τὸ ἄρθρον 253, δύναται ὁ κατηγορούμενος νὰ προκαλῇ τὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπανάληψιν τῆς ἀνακρίσεως, τὴν γνῶμην δὲ ταύτην παρεδέξατο εὐτυχῶς ἑσχάτως καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀμφιβολία ὅτι αἰρετώτερον νὰ καθιερωθῇ ρητῶς τὸ δικαίωμα τοῦτο δι' ἐξεπίτηδες διατάξεως.

Διὰ τῶν ἀρθρῶν 280—282 ὀρίζονται τὰ τῆς ἀνακοπῆς τῶν βουλευμάτων. Νομίζομεν, ὅτι διὰ προσθέτου ἀρθροῦ δεόν νὰ ὁρισθῇ ρητῶς, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει τῆς ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἀνακοπῆς τοῦ βουλευμάτος, δὲν δύναται τὸ συμβούλιον τῶν Ἐφετῶν νὰ μεταποιηθῇ ἐπὶ τὸ χεῖρον τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου, διότι ὅλως ἄτοπον θεωροῦμεν, ἐν ᾧ ὁ κατηγορούμενος ἔχει δικαίωμα νὰ μὴ προβῇ εἰς ἀνακοπὴν, νὰ βαρύνηται αὐτοῦ ἡ τύχη διὰ τῆς χρήσεως δικαιώματος ἀπονεμηθέντος αὐτῷ ἀπλῶς καὶ μόνον πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτοῦ. Καὶ φρονούμεν μὲν, ὅτι καὶ χωρὶς ρητῆς περὶ τούτου διατάξεως ὑπονοεῖται τοῦτο, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐπεκράτησεν ἐνίοτε ἡ ἐναντία ἄτοπος ἀρχή. Θεωροῦμεν δ' εὐκαιρον νὰ προσθέσωμεν καὶ ὅτι, καθιερωθείσῃ τῆς ἀρχῆς, ὅτι καὶ τὸ Συμβούλιον ὡς ἀνωτέρα ἀνακριτικὴ ἀρχή (περιλαμβανούσα μάλιστα καὶ αὐτὸν τὸν ἀνακριτὴν) ἔχει δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν

ριζομένης προθεσμίας, ἐν ᾗ ὀφείλουσι νὰ ἐνεργῶσιν ἐπὶ τῶν ἐγχειριζομένων ἢ ἀποτελλομένων αὐτοῖς μηνύσεων, ἐπιβαλλομένης δὲ αὐστηρᾶς ποινῆς εἰς τοὺς ἀμελήσαντας τοῦ καθήκοντος αὐτῶν, ἀπονεμομένου δὲ καὶ τοῦ δικαιώματος εἰς τὸν παθόντα νὰ καλῇ ἰδίᾳ δαπάνη δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως εἰς τὸ Πταισματοδικεῖον τὸν ἀδικήσαντα αὐτόν, προσάγων ἐπίσημῃ ἰδίᾳ δαπάνῃ τοὺς ἀναγκαίους μάρτυρας.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 333 ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πταισματοδικείων τὰ πταίσματα. Ὑποστηρίζαντες ἀπὸ πολυετίας διὰ τε τῶν Σκέψεων ἡμῶν περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν καὶ δι' ἐπανειλημμένων διατριβῶν, εἴτε δὲ καὶ διὰ νομοσχεδίου, ὑποβληθέντος ὑφ' ἡμῶν εἰς τὴν Βουλὴν, τὸ ἀναγκαστὸν τοῦ ἀναβασμοῦ τῶν εἰρηνοδικῶν καὶ τῆς εὐρύνσεως τοῦ κύκλου τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ἐπιμένοντες καὶ εἰς τὴν πρότασιν περὶ τῆς εἰς τὰ πταισματοδικεῖα ὑπαγωγῆς πλημμελημάτων τινῶν λίαν συνήθων, ἐν τοῖς χωρίοις ἰδίως, ἥτοι τῶν ἐξυβρίσεων, τῶν ἐλαφρῶν ἀπρομελετήτων τραυμάτων καὶ τῶν αὐτοδικιῶν, οὐ μόνον διότι ἡ ταχυτέρα τῶν ἀδικημάτων ἐκδίκασις ὑπηρετεῖ ἀποτελεσματικώτερον τὸν σκοπὸν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καὶ διότι ὁλοῶς ἔδικον θεωροῦμεν τὴν χάριν ἐλαφρῶν πλημμελημάτων ἐξανάγκασιν τῶν δυστυχῶν γεωργῶν πρὸς μετάβασιν εἰς τὴν πολλὰκις πολὺ ἀπέχουσαν ἔδραν τοῦ πλημμελειοδικείου, ἐξ ἧς οὐσιωδῶς ζημιούνται. Ἡ πολλὰκις ὑποστηριχθεῖσα ὑφ' ἡμῶν αὕτη πρότασις φέρει ἤδη καὶ τὸ κύρος τῆς Γερμανικῆς πείρας καὶ ἐπιστήμης. Κατὰ τὸ ὑποβληθὲν ἐκεῖ πρότερος κυβερνητικὸν νομοσχέδιον περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς Γερμανικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, τὰ πταισματοδικεῖα ἐκδικάζουσι καὶ κλοπὰς ἢ ὑπεξαίρεσεις, τιμω-

ρουμένας διὰ προστίμου 100 μαρκῶν, εἴτε δὲ τὴν παραβίασιν τοῦ οἰκιακοῦ ἀσύλου, τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ τραύματα.

Θ. Ν. Φλωρεάτης

Ποινική ρήτρα (clausula penalialis, γαλλ. clause pénale) καλεῖται κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. (Ν. 13 § 2 Πανδ. de reb. dubiis, Ν. 44 § 6 Πανδ. de oblig. et act.) ἢ (εἰς χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα) ποινὴ, ἣν ὁ ὀφειλέτης ἀναλαμβάνει πρὸς τὸν δανειστήν τὴν πρόσθετον ὑποχρέωσιν νὰ ὑποστῇ, ἐὰν μὴ ἐκπληρώσῃ προσηκόντως τὴν ἐνοχικὴν αὐτοῦ ὑποχρέωσιν. Ἡ ποινικὴ ρήτρα συνομολογεῖται συνήθως διὰ τῆς κυρίας συμβάσεως, ἥτοι τῆς συμβάσεως δι' ἧς συνομολογεῖται ἡ κυρίως ὑποχρέωσις, δύναται ὅμως νὰ συνομολογηθῇ καὶ διὰ προσθέτου συμβάσεως. Αὐτόδηλον δ' ὅτι ἡ μὲν ἀκύρότης τῆς κυρίας συμβάσεως ἐπάγει καὶ τὴν τῆς ποινικῆς ρήτρας, ἡ δὲ τῆς ποινικῆς ρήτρας δὲν ἐπάγει τὴν ἀκύρωσιν τῆς κυρίας συμβάσεως (Γαλλ. Κώδ. 1227, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1483 Ν. 61, 69 καὶ 103 Πανδ. de verb. oblig.). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ νεωτέρους ἀστικούς νόμους (Σχ. Ἑλλ. Κώδικος ἄρθρ. 1484, καὶ ἐπ. Γαλλ. Κώδ. ἄρθρ. 1228 καὶ ἐπ.) ὁ δανειστής δύναται ἀντὶ τῆς ποινικῆς ρήτρας νὰ ὁπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ὑπερήμερου ὀφειλέτου τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κυρίας ἐνοχῆς. Εἶναι δ' ἡ ποινικὴ ρήτρα τὸ ἀντάξιον τῆς ζημίας, ἣν ὀφίσταται ὁ δανειστής ἐκ τῆς μὴ ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, ὅθεν οὗτος δὲν δύναται νὰ αἰτήσῃ ἀμφοτέρω, πλην ἂν ἡ ποινὴ συνομολογηθῇ διὰ μόνον τὴν βραδείαν ἐκτέλεσιν. Ἀλλ' ἵνα καταπέσῃ ἡ ποινικὴ ρήτρα, ἀπαιτεῖται ὑπερμερία τοῦ ὀφειλέτου. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νέους ἀστικούς νόμους (Γαλλ. Κώδ. 1231 καὶ ἐπ. Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1487) δύναται καὶ νὰ μετριασθῇ ἡ ποινὴ ὑπὸ τοῦ δικαστη-

ρίου ἐπὶ μερικῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως. Ὅντος δὲ τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως ἀδιαίρετος μὲν, ἡ ποινὴ καταπίπτει καὶ ἂν ὕφ' ἐνὸς μόνου ὀφειλέτου παραβῇ ἢ σύμβασις, καὶ δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ ἢ ὀλοσχερῆς παρὰ τοῦ παραβάτου ἢ κατ' ἀναλογίαν παρὰ τῶν ἄλλων συνοφειλετῶν, ἐκτὸς ἂν οὗτοι ἔδωκαν ὑποθήκην, ὅτε ἐκτελεῖται ἐπ' αὐτῆς ἡ ποινὴ διὰ τὸ ὅλον, ἐπιφυλαττομένης ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ παραβάτου. Ὅντος δ' αὐτοῦ διαιρετοῦ, μόνος ὁ ὑπερήμερος ἢ ἄλλως πως παραβάτης τῆς συμβάσεως εὐθύνεται καὶ μόνον διὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μέρος, πλὴν ἐὰν ἡ ποινικὴ ρήτρα συνωμολογήθῃ, ὅπως καταστῇ ἀδιαίρετος ἢ καταβολὴ τοῦ χρέους, εἰς δὲ τῶν συνοφειλετῶν παρακωλύσῃ τὴν καθ' ὁλόκληρον ἐκτέλεσιν, ὅτε κατ' αὐτοῦ μὲν ἀπαιτεῖται ὅλη ἡ ποινὴ, κατὰ τῶν ἄλλων δ' ὀφειλετῶν τὸ ἀνάλογον, ἐπιφυλαττομένης αὐτοῖς ἀναγωγῆς. Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ἡ ποινικὴ ρήτρα δύναται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν ὀφειλέτην οὐ μόνον διὰ συμβάσεως τῶν μερῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστοῦ, δυναμένου νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν ὀφειλέτην εἰς τὴν καταβολὴν ὀρισμένης ποινῆς, ἂν μὴ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ. Ἐτι δὲ καὶ διὰ τελευταίας τοῦ διαθέτου διατάξεως, ἐπιβαλλούσης εἰς τὸν κληρονόμον νὰ δώσῃ εἰς ἕτερον λόγῳ ποινῆς ἄνωτέραν ποσότητα χρηματικὴν, ἐν ἣ περιπτώσει δὲν ἦθελεν ἐκτελέσει τὴν περὶ αὐτοῦ διάταξιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ποινικός νόμος. Οὐδαμῶς δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ὅτι ὁ ποινικός ἡμῶν νόμος τιμᾷ τὴν περίνοιαν καὶ νομομάθειαν τοῦ καταρτίσαντος αὐτὸν ἀιμνήστου Μάουερ, ὡς ὑπερέχων πάντων τῶν συγχρόνων ποινικῶν νομοθετημάτων. Συνταχθεὶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813, ἔργου τοῦ πε-

ριωνόμου Feuerbach, καὶ τῶν εἰς συμπλήρωσιν αὐτοῦ Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1822, τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831, εἶναι συνταγμένος ἐπιστημονικώτερον τῶν προηγουμένων ποινικῶν νόμων. Ἀλλὰ εἰς ἀπληθύνῃ τῆς ὑπερμέτρου ἐν πολλοῖς ἀπαιτήσεως τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813, ὀφειλομένης ἐν μέρει εἰς τὴν περὶ ποινῆς θεωρίαν τοῦ διασημοῦ συγγραφέως αὐτοῦ, στηριζομένης εἰς τὴν ψυχολογικὴν καταναγκασμὸν. Καὶ ὁ νομοθέτης ἡμῶν ἔταξε λίαν μεγάλαν πεινὰ εἰς πάντα μὲν ἐν γένει τὰ ἀδικήματα, ἰδίως δὲ εἰς τινὰ, περὶ ὧν κατωτέρω. Διὸ εἶναι μεταρρυθμιστέα ἐν πολλοῖς. Τὸ ἐφ' ἡμῖν παραδεχόμεθα μὲν διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς προσωπαίου ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἐπιστήμου στυγμοῦ τοῦ ἀδικήματος κατορθοῦται ἡ πεινὴ λιψικὴ ὁμοίων ἀξιοποιῶν πράξεων ἐν ἧς μέλλουσι οὐχ ἥττον δοξάζομεν, ὅτι εἶναι ἐσφαλμένη ἡ γνώμη, ὅτι ἡ τιμωρία μόνον τῶν ἀδικημάτων δύναται νὰ ἐπενόησιν τὴν ποινήν. ὁ ἀποτέλεσμα τῆς ἐξαφανίσεως τῆς σπουδαίας ἐλαττώσεως τῶν ἀδικημάτων, ἐξ οὗ ὠρμήθησαν οἱ νομοθέται εἰς τὴν ἐπιβολὴν αὐστηρῶν ποινῶν. Πλείστα δὲ ἀδικήματα παράγονται, ἰδίως ἀλλογενεῖς τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τῆς ἐσχάτης πείνης τῶν κατωτέρων τοῦ λαοῦ τάξεων καὶ μάλιστα τῆς γεωργικῆς, ἀπὸ τῆς ἀπειθείας αὐτοῦ, καταχρήσεως τῶν πινυματοδῶν ποτῶν, γῆς χαρτοπαιξίας, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τοῦ πατριτισμοῦ καὶ διοικήσεως καὶ τῆς δικαιοσύνης. Κατὰ τὸν ὅλον εἶναι ὅτι οἰαδὴποτε καὶ ἐν ἐπιβληθῇ ποινὴ εἰς τὸν ἀδυνατοῦντα νὰ ἀρτισθῇ τὸν ἀναγκαστὸν πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἄρτον, οὐδ' ὅπως θέλει ἀποτρίψῃ τὴν κακουργήσιν. Ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἄλλοι, φέρ' εἰπεῖν, τὸ ἐνστακτικὸν τῆς αὐτοσυντηρήσεως ὥστε ἐνίοτε πολλοὺς διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν πείναν εἰς ἀνθρώπων φαγίαν, Ὁ ἄνθρωπος φονεύει τὸν ὁμοεπί-

αὐτῶ, ὅπως τραφῇ δι' αὐτοῦ καὶ ὁ φονεὺς ἀποκρίνεται ἀταράχως εἰς τοὺς δικαστὰς αὐτοῦ. Ἡθελον προτιμῆσαι ἀναμνηστικῆς τὸ κρέας τοῦ προβάτου ἢ τῆς καμήλου, ἀλλ' ὁ ἀποθνήσκων ἐκ τῆς πείνης τρώγει, ὅ,τι καὶ ἂν εὖρη (Annuaireencyclopedique τοῦ ἔτους 1863 ἐν λέξει procs). Ἀλλὰ δὲ πάλιν ἀδικήματα, μικρὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν ἀλλὰ τὰ σκληρότερα καὶ μᾶλλον φοικώδη πρὸ πάντων, ὡς παρατήρησαν οἱ ὑποβαλόντες τὰ ἀδικήματα εἰς σπουδαίαν καὶ προσεκτικὴν παρατήρησιν, προέρχονται οὐχὶ ἀπὸ αἰμοδόρου ἢ κακεντρεχοῦς αἰσθηματος, ἀλλ' ἀπὸ ἀληθοῦς στιγμιαίας μονομανίας. Διὰ τοῦτο δέ, καίπερ ἀφειδῶς σπαταλῶμεναι πολλὰ ἐγκληματικὰ ποινὰ, εὐδαμῶς ἐλαττοῦσι τὰ κολαζόμενα ὑπ' αὐτῶν ἀδικήματα. Δίκαιον ἄρα νὰ ἐπιβάλλωνται μὲν εἰς τὰ ἐγκλήματα ἀνάλογοι ποινὰ, ἐν τινι μέτρῳ δικαίῳ καὶ ὠφελίμῳ πρὸς ἐξίλειψιν τῶν παθόντων καὶ τῆς κοινωνίας, πρὸς σωφρονισμόν τῶν ἐνόχων καὶ ἀποτροπὴν ἐν μέρει παρομίων ἀξιοποίνων πράξεων, ἀλλὰ πρὸς περιορισμὸν ἰδίως αὐτῶν ἀπαιτεῖται, ὡς διὰ μακρῶν καὶ ἄλλοτε ὑπεστηρίζαμεν, νὰ ληφθῇ πρόνοια 1) περὶ γενικεύσεως τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, τοῦ διορισμοῦ ἱκανῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῆς χειροτονίας μεμορφωμένων ἱερέων, 2) περὶ δικαιοτέρας καὶ ἀναλογωτέρας διανομῆς τῶν φέρων, ἐλαττώσεως δὲ τῶν βαρῶν τῶν πτωχότερων κοινωνικῶν τάξεων, 3) τῆς ἐπὶ τῇ ποινῇ φυλακίσεως ἀπαγορεύσεως τοῦ ἐν καπηλείῳ μεθεῖν καὶ ἐν χαρτοπαικτείοις παιζειν, 4) περὶ ἀνυψώσεως τοῦ ἀξιώματος τῶν εἰρηνοδικῶν καὶ μεταβολῆς τοῦ ἐπικρατοῦντος διοικητικοῦ συστήματος καὶ 5) περὶ ἐξαλείψεως τῆς φυγοδικίας διὰ τῆς τοῦ περιορισμοῦ τῆς προφυλακίσεως καὶ τῆς συντονωτέρας καταδιώξεως τῶν φυγοδικῶν. Ἡ πρὸς ἀποφυγὴν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρατεταμένης

προφυλακίσεως εἰς τὴν φυγοδικίαν τροπὴ γίνεται αἰτία πλείστων ἀδικημάτων. Οἱ εἰς τὴν φυγοδικίαν ἐπιδοθέντες, περιπλανώμενοι ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, καὶ ἄλλαχοῦ μὲν ὑποθαλάπμενοι ὑπὸ τῶν χωρικῶν ἐκ φιλανθρωπίας καὶ φιλοεθνίας, ἄλλαχοῦ δ' ἀποδιωκόμενοι καὶ τοῦτο ἐνεκεν ἐξοργιζόμενοι καὶ ἐξαγριούμενοι, μεταβάλλονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς συστηματικούς κακούργους καὶ ληστές. Ἐν ᾧ δὲ οὐδὲν κοινωνικὸν καλὸν παράγει ἡ ἐξογκασίς τῶν ποινῶν, ἐπιγίνεται πολλάκις 1) τὸ σπουδαῖον κακὸν τῆς ἀτιμωρησίας τῶν ἀδικημάτων, προτιμώντων τῶν δικαστῶν νὰ καταλίπωσιν ἀτιμώρητον πολλάκις ἀδικημά τι ἢ νὰ ἐφαρμόσωσι ποινὴν ὑπερβαλλόντως αὐστηράν, καὶ 2) ἀναγκάζει αὐτοὺς τοὺς εὐσυνειδήτους δικαστὰς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐνόρκους, νὰ προσφεύγωσι πολλάκις εἰς τὸ ψεῦδος, παραβιάζοντες κατὰ τύπον τὴν ἀλήθειαν, πρὸς σωτηρίαν τῆς οὐσίας αὐτῆς. Ὁ Ressi (ἐν τῇ πραγματείᾳ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου Εἰσαγ. § 11), πραγματευόμενος περὶ τῆς τότε καταστάσεως τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ κατακρίνων τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐστηρότητα τῶν ποινικῶν αὐτῆς νόμων, καταστήσασαν εἰδεχθῆς μακελλεῖον τὴν διαχείρισιν τῆς ἐγκληματικῆς δικαιοσύνης, ὀνομάζει τὴν πρὸς τὸ συμφέρον τῶν κατηγορουμένων καὶ ἀπονομῇ τῆς ὀληθροῦς δικαιοσύνης ὑπεκφυγὴν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν αὐστηρῶν ποινικῶν διατάξεων εἰσεθῆς ψεύδους τῶν ἐνόρκων. Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀγγλῶν ἐνόρκων, καὶ ἐν Γαλλίᾳ, πρὸ τοῦ νόμου μάλιστα τῆς 28 Ἀπριλίου 1832, μετρίσαντος τὰς ποινὰς τὰς ἐν τῷ κώδικι τοῦ 1810 καθιερουμένας, καὶ σήμερον ἐν Ἑλλάδι πολλάκις οἱ ἐνόρκοι πεπεισμένοι περὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ τῆς νομικοῦ ποινῆς, ὀχυρούμενοι ὅπισθεν τοῦ ἀναιτιολογήτου τῶν ἐτυμηγοριῶν, ἀναγκά-

ζονται ἐκ δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας νὰ μετέρχωνται παράνομον ἐξουσίαν, μετριάζοντες τὰς ποινὰς καὶ καθιστῶντες ἀναλόγους κατὰ τὸ μέτρον τῶν σκέψεων αὐτῶν πρὸς τὰ δικαζόμενα ἀδικήματα. Ἄλλ' εὐκταῖον εἶναι νὰ μὴ ὦθῃ ποτε ὁ νόμος τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς πολίτας εἰς τὸ ψεύδεσθαι, ἔστω καὶ ἐπὶ εὐσεβεῖ σκοπῷ.

Τούτου ἕνεκα νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ἐλαττώσωμεν ἐν γένει τὰς ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ποινὰς, καταργοῦντες ἐν ταύτῳ ἢ περιορίζοντες (ἢτοι περιβάλλοντες δι' ἐγγυήσεων) τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος, ὅπερ ἐν ταῖς συνταγματικαῖς μάλιστα κράτεσιν ἐξασκεῖται φατριαστικῶς ὑπὸ κομματικῶν ὑπουργῶν. Ἐσφαλμένοι πολιτικαὶ καὶ συνταγματικαὶ θεωρίαι, θεωρηθεῖσαι ἀλάθητοι, καὶ διὰ τοῦτο ἐπικρατοῦσαι μέχρι νῦν ὡς δῆθεν πολιτικὰ ἀξιώματα ἀναμφισβήτητα, εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιότατων κωλυμάτων εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν κοινοβουλευτικῶν πολιτευμάτων καὶ τὴν πρόδον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, μετὰ δὲ τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὴν κατάργησιν ἢ ρύθμισιν τοῦ ὀνομαζομένου δικαιώματος ἢ προνομίου τῆς χάριτος. Τὸ δικ. τοῦτο κατὰγεται ἀναμφηρίστως ἀπὸ τῆς παντοδυνάμου ἐξουσίας τῶν ἀρχηγῶν μοναρχιῶν, ἐν ᾗ περιείχετο καὶ τὸ ἀπόλυτον δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου. Ὡς γνωστόν, οἱ μονάρχαι τοῦ Ἰσραὴλ ὠνομάζοντο κριταί, πρὶν ἢ κληθῶσι βασιλεῖς, καὶ ἐδίκαζον ὡς βασιλεῖς, ἀφ' οὗ ἐκυθέρνησαν καὶ ἐνομοθέτησαν ὡς κριταί· τὸ δὲ δικ. τοῦτο τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέων ἐνοσφίστατο ἀκολούθως τὸ πλήθος τῶν δεσποτίσκων, οὓς ὁ φεουδαλισμὸς ἀνεβλάστησεν, ἥθελε δὲ τολμήσει νὰ ἐνσκήψῃ αὐτὸ καὶ ὁ Λουδοβίκος ΙΓ' ἐν τῇ δίκῃ τοῦ La Valette, ἐὰν ὁ πρόεδρος τοῦ Relièvre δὲν ἀπέτρεπεν αὐτὸν ἐπιμόνως καὶ πειστικῶς τῆς ἀξιώσεως ταύτης, ὑποβαλὼν αὐτῷ τὴν παρατήρησιν,

ὅτι ἡ ἀξιοπρέπεια ὑπηγόρευεν εἰς τοὺς βασιλεῖς νὰ ἐγκαταλίπωσιν εἰς τοὺς δικαστὰς τὸ ἐπίπονον καὶ ἄχαρι καθήκον τοῦ καταδικάζειν, ἐπιφυλάξαντες αὐτοῖς μόνον τὸ δικαίωμα (δικαστικὸν ἄρα) τοῦ ἀπονέμειν χάριν. Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο δικαίωμα ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου διατηρεῖται σήμερον ἀκέραιον παρὰ τισιν ἀνατολικαῖς καὶ ἀσιατικαῖς μοναρχίαις καὶ ἡ ἀξιουμένη αὕτη ἀπόρροια τῆς θείας ἐκείνων εἶναι ἐν τῶν γεγηρακότων καὶ σαπῶν ἐκείνων ἐθίμων, ἅπερ διακρίνουσιν τὴν ἀγρίαν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων βαρβαρότητα. Ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ὑπάρχουσιν μόνον ἑτὶ βασιλεῖς, ἀξιοῦντες τὸ δικαίωμα τῆς ὑπογραφῆς τῶν περὶ ἐκτελέσεως τῶν θανατικῶν ἀποφάσεων διαταγμάτων, ὧν ἄνευ αὐταὶ μένουσιν ἀνεκτέλεστοι. Ἄλλ' ὅμως μέχρι τῶν μέσων τῆς προλαβούσης ἑκατονταετηρίδος ἐθεωρεῖτο γυναικῶς τὸ τῆς χάριτος δικαίωμα ὡς ἀναμφισβήτητος καὶ ἀναποσπάστως συνδεδεμένον πρὸς τὰ προνόμια τοῦ στέμματος. Ὁ Βεκκάριας καὶ ὁ Blackstone εἶναι οἱ πρῶτοι συγγραφεῖς, οἵτινες ἐδοκίμασαν νὰ ἀναγράφωσιν ὅρια· καὶ ὁ μὲν Ἀγγλ. νομολόγος, καίπερ θεωρῶν τὴν χάριν ὡς τὴν καθ' ἑαυτὸ προσωπικὴν τοῦ βασιλέως πράξιν, ἐπιδοκιμάζει οὐχ ἥττον τὰς διατυπώσεις καὶ συνηθείας, αἵτινες ὑπὸ γαγον αὐτὴν εἰς τὸν νόμον τῆς ὑπουργικῆς εὐθύνης, ὁ δὲ ἐκ Μεδιολάνων συγγραφεὺς θεωρεῖ ταύτην ὡς τὴν σιωπηλὴν ἀποδοκιμασίαν τῶν ὑπαρχόντων νόμων, προτείνων δὲ τὴν ἐξάλειψιν τοῦ δικαιώματος τῆς χάριτος καὶ τὴν ἀντ' αὐτοῦ καθιέρωσιν ἡπιωτέρων καὶ ἐπικρατέστερων ποινῶν, πολὺ ὁρθῶς παρατηρεῖ ὅτι τὸ δικ. τῆς χάριτος διατρέφει τὴν ἐλπίδα τῆς ἀτιμωρησίας εἰς τὸ πᾶν τῶν εἰς ἀδικήματα ἐπιρρεπῶν, πρὸ πάντων δὲ τῶν εἰς ἀμέσους ἢ ἐμμέσους ἀδικήσεων μετὰ τῶν περὶ τὸν Βασιλέα διατυπώσεων. Ἄλλ' ἐν τούτοις τὸ δικαίωμα

τοῦτο ὑπέρσθη ἀπὸ μακροῦ χρόνου πολ-
λοῦς περιορισμούς. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τῆς
βασίλειας ἰδίως Ἐδουάρδου τοῦ Γ' ὁ ἡ-
γεμὼν δὲν δύναται νὰ δώσῃ χάριν εἰς
τάς κατὰ τῶν ἰδιωτῶν προσβολὰς ἢ ἐπι-
θέσεις ἢ τὰς παρανόμους κατακρατήσεις
καὶ τὴν πλείσιν τῆς προσωπικῆς ἐλευθε-
ρίας τῶν πολιτῶν, ὡς ἐπίσης εἰς τὰ ἀ-
δικήματα τῶν Ὑπουργῶν. Ἐν Γαλλίᾳ
ὡσαύτως ὑπεβλήθη εἰς περιορισμούς τινας
διὰ τῶν προλαβόντων συνταγμάτων, διὰ
δὲ τοῦ δημοκρατικοῦ συντάγματος τοῦ
1818 ἀπενεμήθη μὲν εἰς τὸν πρόεδρον
τῆς Δημοκρατίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς
προηγούμενης γνωμοδοτήσεως τοῦ συμ-
βουλίου τῆς Ὑπικρατείας. Ἐν ταῖς Κά-
τω Χώραις ὁ ἡγεμὼν δύναται μὲν νὰ δώσῃ
χάριν, ἀλλ' ὁσάκις μὲν ἡ ποινὴ δὲν ὑπερ-
βαίνει τὴν τριετὴ φυλάκισιν, ἀπαιτεῖται
ἡ προτέρα περὶ τοῦτου πρόκλησις γνώμης
τοῦ ἐκδότος τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφα-
σιν δικαστηρίου, ὁσάκις δὲ ὑπερβαίνει,
ἀπαιτεῖται ἡ πρόκλησις γνώμης τοῦ ἀνω-
τάτου δικαστηρίου. Ἐν δὲ Σουηδίᾳ πλὴν
τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ ἀνωτάτου δικα-
στηρίου ἀπαιτεῖται καὶ ἔγκρισις ὅλου τοῦ
ὕπουργικοῦ συμβουλίου. Τὸ ἐφ' ἡμῖν
φρονούμεν, ὅτι ἐν ταῖς κοινοβουλευτικαῖς
ἰδίως κράτεσιν, ὅπου καταλαμβάνει τὴν
ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ὁ πολιτικὸς πατρι-
αρχὴς, εὐκόλως ἐξοκέλλων εἰς τὴν ἐπι-
δραστικὴν ἐνάσκησιν τοῦ δικ. τῆς χάριτος,
ἀνάγκη νὰ ὀρίσθωσι τὰ ἀδικήματα καὶ
αἱ περιστάσεις, καθ' ὅς δύναται νὰ χορη-
γηθῇ χάρις καὶ νὰ ἀνατεθῇ εἰς πολυπρό-
σωπον ἐπιτροπὴν ἢ ἐντὸς τῶν ὁρισμένων
περιπτώσεων ἀσκήσις τοῦ δικαιώματος
τῆς χάριτος, ὅπως ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκ-
τελεστικῆς ἐξουσίας. (Βλ. Ἑγγ. Συν-
ταγματικοῦ μου δικαίου § 89 καὶ 90 καὶ
Σκέψεών μου περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρ-
ρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν
σελ. 71 ὑποσ.).

Ἄλλ' ἰδίως χρῆζει μεταβολῆς ἐπὶ τὸ

ἐλαττον ἢ ἐπιβαλλομένη ποινὴ εἰς τὰ ἐν
ταῖς ἀρθροῖς 127, 171, 216, 307 ἀριθ.
3 καὶ 4), 321, 321, 331 ἀδικήματα. —
Κατ' ἀρχὴν ἀναμφισβήτητον τοῦ ποινι-
κοῦ δικαίου μόνον ὁσάκις, ἐκτὸς τοῦ ἡθι-
κοῦ κακοῦ τῆς ἐγκληματικῆς διανοίας,
ὑπάρχει καὶ ἐπαισθητὸν ὀλικὸν κακόν,
καὶ θετικὴ εἰς τὴν ἀτομικὴν ἢ κοινω-
νικὴν ἀσφάλειαν προσβολή, γουιμοποιεῖ-
ται ἡ ἐνέργεια τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύ-
νης· κατ' ἐξάρεσιν δὲ εἰς τινας περι-
πτώσεις αἱ θετικαὶ ποινικαὶ νομοθεσίαι
ὑπέβαλον εἰς τιμωρίαν καὶ προπαρασκευ-
αστικὰς τινας πράξεις τινῶν μεγάλων ἀ-
ξιοποιῶν πράξεων διὰ τὸν δυνάμενον ἐν-
τεῦθεν νὰ προέλθῃ κίνδυνος· ἀλλ' ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει τότε μόνον δύναται νὰ
ἔχῃ χροιάν τινα δικαιοσύνης ἡ ποινὴ, ὁ-
σάκις εἶναι λίαν μετρία, ἥτοι πολὺ κα-
τωτέρα τῆς εἰς αὐτὸ τὸ ἀδικήμα ἐπι-
βαλλομένης. Ἄλλ' ὁ ποινικός ἡμῶν νό-
μος διὰ τοῦ ἀρθροῦ 127 ἐπιβάλλει αὐτὴν
τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἄνευ
προσταγῆς τῆς κυβερνήσεως συλλογὴν ἢ
ἀπογραφὴν στρατευμάτων ἢ στρατιωτῶν
ἢ τὴν πρὸς τοῦτο ἀπόπειραν, τὴν ἄνευ
δικαιώματος ἢ νομίμου λόγου ἀνάληψιν
οἰασδῆποτε ἀρχηγίας κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ
θάλασσαν κτλ., εἰ καὶ οὐδεμίαν θετι-
κὴν προσβολὴν εἰς τὴν ἀτομικὴν ἢ κοι-
νωνικὴν ἀσφάλειαν ἢ ἐπαισθητὸν ὀλικὸν
κακὸν ἐπιφέρει. Ἡ ποινὴ αὕτη, ὡς καὶ
ἡ τῶν ἰσοβίων καὶ προσκαίρων δεσμῶν,
δὲν εἶναι λίαν ὑπερβολικὴ, προκειμένου
περὶ πράξεως, ἥτις πιθανὸν μὲν ν' ἀπο-
βλέπῃ εἰς τὴν διατάραξιν τῆς καθεστώ-
σης πολιτικῆς τάξεως, ἀλλ' οὐδὲν ἔτι κα-
κὸν εἰς ἄτομον ἢ τὴν κοινωνίαν ἐπὶ ηγεγκεν.
Αἱ δὲ διατάξεις ἐπίσης τοῦ ἀρθροῦ 167
περὶ τιμωρίας τῶν συναποφασίζοντων
τὴν παῦσιν τῆς βιομηχανίας αὐτῶν ἐργα-
τῶν εἶναι παντελῶς ἀδικαιολόγητοι, ὡς
προσक्रούουσαι εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς
ἐργασίας. Ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἄλλοτε ἐπε-

κράτουν ὅμοιαι διατάξεις, ἀνεγνωρίσθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 25 Μαΐου 1864, ὅτι οἱ ἐργοδοταὶ καὶ ἐργάται δύνανται νὰ κανονίζωσι κατὰ τὸ δοκοῦν τοὺς ὅρους τῆς προσφορᾶς καὶ ἀποζημιώσεως τῆς ἐργασίας. Ἀδικαιολόγητος ἐπίσης εἶναι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 169 περὶ τῆς τιμωρίας ἐπὶ ἀντιστάσει τοῦ πειρωμένου νὰ ἀναγκάσῃ τὴν ἀρχὴν εἰς παράλειψιν οἰασδῆποτε πράξεως, ὅθεν καὶ ἂν αὕτη ᾔναι προφανῶς ἄδικος καὶ παράνομος (κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν πλείστων ἐκ τῶν συγγραφέων).—Τὸ ὑπερβολικὸν τῆς εἰς τὴν ψευδορκίαν ἐπιβαλλομένης ποινῆς μαρτυροῦσιν αἱ μέχρι τοῦδε ἐπερχόμεναι αἰτίποτε σχεδὸν ἀθώωσεις τῶν ἐπὶ ψευδορκίᾳ κατηγορουμένων, ἔστω καὶ ἀποδεδειγμένως ἐνόχων. Ὅθεν νομίζομεν, ὅτι ἡ ψευδορκία δεόν νὰ κηρυχθῇ πλημμέλημα ἂντὶ κακουργήματος, ἐπιβαλλομένης αὐτῇ τῆς ποινῆς φυλακίσεως ἀπὸ ἐνὸς ἔτους μέχρι πέντε. Θεωροῦμεν ἐπίσης ἄδικον τὴν κατ' ἐλάχιστον ὅρον ἐπιβολὴν διευτοῦς φυλακίσεως εἰς τὸν ἐπενεγκόντα διὰ τραύματος τριακονθήμερον νόσον ἢ τὴν κατ' ἐλάχιστον ὅρον εἰς ἐξάμηνον φυλάκισιν καταδίκην τοῦ διὰ τραυματισμοῦ ἐπενεγκόντος τριήμερον μόνον νόσον ἔχοντων ἄλλως τὸ δικαίωμα τῶν παθόντων νὰ αἰτήσωσι χρηματικὰς ἀποζημιώσεις διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀργίας στέρησιν τῶν εἰσόδων κερδῶν καὶ τὰς ἱατρικὰς δαπάνας. Ὅσαύτως θεωροῦμεν ὑπερβολικὰς τὰς ἐν τῷ Ποιν. Νόμῳ κατὰ τῆς ἀρπαγῆς ὀριζόμενας ποινὰς τῶν ἰσοβίων καὶ προσκαίρων δεσμῶν, ὅσας δὲν ἔπαθε τινα βλάβην ἢ ὑγείᾳ τοῦ ἀρπαγέντος, δύνανται εἶ νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ.—Ἐπίσης θεωροῦμεν ὑπερβολικὰς τὰς εἰς τοὺς παράνομους κατακρατήσαντας ἐπιβαλλομένας ποινὰς, ὅθεν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἡ μέχρι τοῦδε ἀτιμωρησία τῶν περιπεσόντων εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ταύτην πρᾶξιν.—Ἀποπν ἐπίσης νομίζομεν

τὴν εἰς τὸν ἀπάγοντα ἐπιβαλλομένην ποινὴν τῆς εἰρκτῆς, ἰδίως δὲ τὴν εἰς τὴν μὴ ἐπιτυχόντα τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἐπιβαλλομένην κατ' ἐλάχιστον ὅρον ποινῆς διευτοῦς φυλακίσεως· εἰς τοῦτο δ' ἀποσπόμεναι καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν τοῖς κακουργῶν δικείοις τῶν ἀπαγόντων ἀθώωσεις. Σκοπεῖται μειωτέον ὅτι καὶ ἐν Γερμανίᾳ διὰ τοῦ ποδὸς τινος ὑποβληθέντος ἐκεῖ νομοσχέδιον ἐπεκτείνεται ἡ ἀρμοδιότης τῶν πλημμελειοδικείων εἰς ἐκδίκασιν τῆς ψευδορκίας τοῦ βιασμοῦ, τῆς πλαστογραφίας δημοσίων ἐγγράφων καὶ τῆς δολίας χρεωστικῆς, περιοριζομένης τῇ· εἰς αὐτὰ ἐπιβαλλομένης ποινῆς.

Διὰ τοῦ ἐνάτου κεφαλαίου τοῦ Ποιν. Νόμου (ἥτοι διὰ τῶν ἄρθρων 212—220) ὑποβάλλονται εἰς ποινὰς οἱ καθιδρυμένοι καὶ συνέταιροι ἐταιρειῶν, καταρτιζομένων ἄνευ τῆς ῥητῆς ἀδείας τῆς κυβερνήσεως. Καὶ κατηγορήθη μὲν ἡ τοιαύτη εἰς ποινὰς ὑποβολὴ τῶν χρωμένων τῇ συνταγματικῇ δικαιοματί τοῦ συνέταρτος καὶ συνεταίρου διὰ τοῦ τελευταίου Συντάγματος, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐπιβληθῇ εἰδικὸς ὀργανικὸς νόμος, κανονίζων τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὅπως μὴ ἀποδῇ ποτε ἐξαιρέσις αὐθαίρετου ἐξουσίας.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 247 ὀρίζεται τὸ ἐγκλημα τῆς πλαστογραφίας. Ἀλλ' ἐπιβλήθη δὲν ἀναφέρεται ρητῶς ἐν τῷ ὀρισμῷ ὅτι ἀπαιτεῖται καὶ πρόθεσις ἐγκλήματος, ἥτοι πρόθεσις πρὸς ἄδικον ζημίαν ἄλλου, ἐγένετο κατὰ παρερμηνείαν τοῦ Νόμου πολλάκις κατηγορία ἐπὶ πλαστογραφίᾳ κατ' ἀνθρώπων μνησθέντων μὴ τὴν ὑπογραφὴν ἢ τὴν σφραγίδα ἄλλου, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ παρανομίαν βλάβης ἐτέρου τινός. Ὅθεν νομίζομεν ὅτι ἀνάγκη νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸ τέλος τοῦ ὀρισμοῦ αἱ ἀκόλουθοι λέξεις αἰετὶ τῷ σκοπῷ ὕλικῆς (ἢ, ἂν θεωρηθῇ ὁρὸν, καὶ ἡθικῆς) βλάβης ἄλλου τινός.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 273 τιμωρεῖται

βιασμός οὐ μόνον ἡ ἐξανάγκασις γυναικὸς πρὸς συνουσίαν, ὡς ὀρίζουσιν ὁ νεώτερος Βαυαρικὸς νόμος τοῦ 1861 καὶ ὁ Γερμανικὸς ποινικὸς νόμος, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰς ἀσελγίαν ἐξανάγκασις παντὸς οἰουδὴποτε προσώπου εἰς τὸ θῆλυ ἢ ἄρρεν φύλον ἀνήκοντος. Ἀλλ' ἡ ἐξομοίωσις τῆς τελευταίας πράξεως, ἀποτελούσης ἀπλῶς βίαιαν προσβολὴν τῆς αἰδοῦς, πρὸς βιασμόν εἶναι ἀληθῶς ἀσυγχώρητος.

Περὶ δὲ τοῦ ἄρθρου 274 παρατηροῦμεν, ὅτι θεωροῦμεν μὲν πρέπουσαν τὴν τοῦ ἀδικήματος τῆς ἀποπλανήσεως τιμωρίαν, ὡς ὅτις ὁ ἀποπλανηθεὶς ἐβλάβη ἐκ τῆς πράξεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς ὅτις δὲν ἐπῆλθε βλάβη τις.

Ἀλλ' ἀντίκειται ὅλως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἡ τιμωρία τῆς παρὰ φύσιν ἀσελγείας (καθ' ἣν ἐλλείπουσι παντελῶς τὰ στοιχεῖα τῆς σωματικῆς ἢ ψυχικῆς βίας), ὡς οὐδαμῶς προσβαλλούσης ἄλλοτρια δικαιώματα. Ἄλλως ἐκ τῆς ἐκδικάσεως τῆς πράξεως ταύτης προσβάλλεται πολλῶν πλὴν ἡ δημοσία αἰδώς. Διό οὕτε ἐν τῷ Γαλλικῷ ποινικῷ νόμῳ, οὕτε ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1813 περιλαμβάνεται διάταξις περὶ τιμωρίας αὐτῆς.

Κατὰ δὲ τὸ 312 ἄρθρον τιμωροῦνται καὶ οἱ ἐν τινι συμπλοκῇ οὐδεμίαν ἐπειγόντες πληγὴν εἰς τὸν θανατωθέντα ἢ τραυματισθέντα. Ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, ἄπορον πῶς διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ νομοθετήσαντος τὴν Ποιν. ἡμῶν Δικονομίαν ἢ εἰσχώρησις τῆς ὅλης ἀδικου ταύτης διατάξεως. Τότε μόνον νομίζομεν ὅτι δύναται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτοὺς δικαίως ποινή, ὡς ὅτις μετέσχον τῆς συμπλοκῆς ἐκ συστάσεως, ἀλλὰ περὶ αὐτῆς διαλαμβάνει τὸ 57 ἄρθρον τοῦ Ποινικοῦ νόμου.

Ἐπὶ τῶν ἄρθρων 374—375 παρατηροῦμεν, ὅτι εἶναι ἀδικώτατος ὁ χαρακτηρισμός τῆς κλοπῆς ὡς κακούργηματος,

ἀπλῶς καὶ μόνον, διότι ἐκλάβη πρᾶγμα ἔχον ἀξίαν μόνον πέντε ἢ δέκα δραχμῶν, ὅπερ ἦν ἀφιερωμένον εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν, ἢ συνέβη κατὰ τὴν κλοπὴν ρῆξις. Νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ ὀρισθῇ ὡς κατώτατον ποσὸν τὸ τῶν 400 δραχμῶν, ὅπως ἡ συνοδευομένη δι' ἐπιβαρυντικῶν περιστάσεων κλοπὴ ἀποτελέσῃ κακούργημα. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν μεταρρυθμιστέα καὶ αἱ λοιπαὶ εἰς τὴν κλοπὴν ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ διὰ τε τοῦ 374 καὶ διὰ τοῦ 375 ἄρθρου.

Τὸ δὲ 405 ἄρθρον πάντῃ περιττῶς κεῖται ἐν τῷ Ποινικῷ Νόμῳ ὡς ἔχει, διότι οὐδέποτε σχεδὸν ἔτυχεν ἐφαρμογῆς, καθὼς ἀφωρυσμένων ἀείποτε ἐν τῷ κακούργιῳ δικαίῳ τῶν ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ κατηγορουμένων· διὰ τοῦτο δὲ κολοσιαιῶς ὀσημέραι αὐξάνεται ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐμπορίου τῶν χρεωκόπων ὁ ἀριθμός. Ὅπως κατασταλῇ τὸ ἀδίκημα τοῦτο, νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἡ ἐσχιστὴ χρεωκοπία πλημμέλημα ἐλαττουμένης τῆς ποινῆς, νὰ ὑπαχθῇ δὲ οὕτως εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πλημμελειοδικῶν· ἀναγκαῖον δὲ καταδήλως τότε ἢ τῆς ἀπλῆς χρεωκοπίας πρᾶξις νὰ τιμωρῆται κατὰ τὸ ἡμῖς.

Διὰ τῶν ἄρθρων 456—460 ρυθμίζων τὰ περὶ δωροδοκίας ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ὑποβάλλει εἰς τὴν ποινὴν τῆς δωροδοκίας τοὺς τε προσενηγόντας καὶ τοὺς δεξαμένους δῶρα. Τὸ ἐφ' ἡμῖν τὴν ἐπιβολὴν ποινῶν εἰς τοὺς προσφέροντας δῶρα θεωροῦμεν 1) μὲν ἀδικον, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀτυχεῖς ἰδιῶται ἀναγκάζονται νὰ προσφέρωσι δῶρα, ὑφιστάμενοι μέλιστα οὕτω ζημίαν χρηματικὴν ἀκουσίως, φοβούμενοι μὴ ἀποδοθῇ ἀδίκως τὸ δίκαιον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀντίθετον συμφέρον καὶ ἀπ' εὐθείας ἢ ἐμμέσως προκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου, 2) δὲ βλαπτικωτάτην εἰς τὴν δημοσίαν ἠθικὴν καὶ ὑποβαλτικὴν τῶν δωροδοκῶν, διότι,

μή τολμῶντος τοῦ δωροδότου ἔνεκα τῆς ἐξ ἴσου εἰς αὐτὸν ἐπιβαλλομένης ποινῆς νὰ καταγγέλλῃ τὴν δωροδοκίαν, ἔχοντος μάλιστα συμφέρον εἰς τὴν ἀπόκρυψιν αὐτῆς, μένουσιν ἀκαταδίωκτοι οἱ δωροδοκούμενοι ὑπάλληλοι· ἐξ αἰτίας δὲ τούτου αὐξάνει ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ τὸ ἐπίσχυτον κακὸν τῆς δωροδοκίας, καὶ εὐάριθμοι ἴσως εἶναι τανῦν οἱ διοικητικοί, οἰκονομικοὶ καὶ προξενικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ μὴ παρεκδαινόντες εἰς καταχρήσεις. Ὅθεν νομοθετητέον ῥητῶς, ὅτι οἱ προσενηχόντες δῶρα εἰς ὑπάλληλον δὲν ὑπάγονται εἰς τιμωρίαν.

Διὰ τοῦ 550 ἄρθρου τοῦ Ποινικοῦ Νόμου καταδικάζεται εἰς πρόστιμον ὁ μετατυπῶν νόμους ἢ διατάγματα τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἄνευ παραγγελίας αὐτῶν. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι προϊόν χρονικῆς περιόδου, καθ' ἣν καὶ αὐτοὶ οἱ νόμοι εἶδει νὰ μένωσι κεκρυμμένοι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ λαοῦ, οὗ διεῖπον τὴν τύχην. Τρομερὸν τῷ ὄντι κακὸν τὸ φέρειν ὑπ' ὄψιν τῶν πολιτῶν τοὺς νόμους, καθ' οὓς κυβερνῶνται, φορολογοῦνται, δικάζονται, ρίπτονται ἢ ἀπολύονται τῶν φυλακῶν κτλ., οἵτινες ὅμως κατὰ νομικὴν ἀρχὴν προϋποτίθενται καὶ δεόν νὰ ᾧσι γνωστοί!

Εἰ καὶ ὑπεστηρίξαμεν τὴν ἡπιότητα μὲν ἐν γένει τῶν ποινῶν, ἰδίως δὲ τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὰ ἐν τοῖς μνημονευθεῖσιν ἄρθροις ἀδικήματα, θεωροῦμεν δίκαιον νὰ ἐξεγερθῶμεν κατὰ τῆς ἐλαφρότητος τῆς ποινῆς, ἣν ἐπιβάλλει τὸ 635 ἄρθρον τοῦ Ποινικοῦ Νόμου εἰς ἐκεῖνον, «ὅστις, ἐν ᾧ βλέπει, ὅτι διατελεῖ τις ἐν κινδύνῳ παραλείπει τὴν λύτρωσιν αὐτοῦ, καίπερ δυνατός νὰ ἐπιχειρήσῃ αὐτὴν χωρὶς κινδύνου ζωῆς, ἔνεκα δὲ τούτου ἐστειρήθῃ ὁ κινδυνεύων τῆς ζωῆς», ἥτοι ποινῆς ἀπλοῦ πρόστιμου ἢ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων! Ὁ κλέψας, ἐκ πείνης ἴσως, εἰκασίμην δραχμὰς ὑποβάλλεται εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν, ἂν δὲ

ἐμεσολάβησε ῥῆξις, καὶ εἰς ἐγκληματικὴν ὁ δὲ ἐκ ῥαθυμίας, ἰσοθαμβούσης πρὸς ἐγκληματικὴν πρόθεσιν, ἀφελὲς τὸν κινδυνεύοντα νὰ ἀποθάνῃ, ἥτοι θανατώσας σφόνδον τὸν ἄνθρωπον, εἰς πρόστιμον τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων! !

Διὰ τοῦ 658 ἄρθρου ὁ Ποινικός Νόμος τιμωρεῖ διὰ πρόστιμου τὴν συνδοκίμην ὑπὸ ἀθεμίτων σχέσεων συγκατακτιστὴν ἄνδρὸς καὶ γυναίκος. — Ἡ συνδοκίμα ἀποτελεῖ τῷ ὄντι πρᾶξιν ἐγκληματικὴν, ὡς περιλαβάνουσα παραβίασιν καθήκοντος, προσβάλλουσαν τὰ δικαιώματα τοῦ συζύγου καὶ παράγουσαν ἀποξένισιν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Τῆς αἰμομιξίας ἢ τιμωρία, διαπραττομένης ἄνευ βίας καὶ ἄνευ σκανδάλου, ὑπερβαίνει ἀναμφισβήτητως τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἡ αἰμομιξία, πρὸ πάντων κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν, εἶναι πρᾶξις καθ' ἑαυτὴν ἀηδής. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὸ 658 ἄρθρον συνοίκησις κατὰ τὴν βλάβη τὴν κοινωνίαν ἢ τὸ ἄτομον ἢ κατὰ τί εἶναι καὶ ἄτοπος ἥθικως; Ἐν τῶν χριστιανῶν αὐτοκρατορίων, καίπερ ἐπικρατούσης ἄλλως δεισιδαιμονίας θρησκευτικῆς, ἡ σχέσις τῆς παλλακείας ἢ ἀνεγνωρισμένη, παράγουσα καὶ τινα ὑπὲρ τῶν τέκνων δικαιώματα, πολλὰ μᾶλλον ἀναγνωριστέα νῦν, ὅτε ἐπικρατεῖ γενικῶς ἡ πεποιθήσις ὅτι τὸ ζήτημα τῆς θρησκείας πρέπει νὰ ᾔναι παντάπασιν ἀνεξόρτητον τοῦ ζητήματος τῆς ἀστικῆς νομιμότητος τῶν πράξεων τοῦ ἀστικοῦ βίου, ἄτε διαφέρουσα τοῦ γάμου αὕτη μόνον, καθ' ὅσον δὲν προηγήθη συμβόλαιον γάμου, ὑποτάσσον τοὺς συνοικοῦντας τοὺς ὅρους καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ γάμου, ἀλλ' οὐδὲν ἔχει ἄτοπον ἥθικως ἢ σκανδαλώδες διὰ τὰ δημόσια ἥθη. Ἐναντίας σκανδαλωδεστάτης εἶναι αὕτη ἡ κατὰ τὸ 658 ἄρθρου τοῦ Ποινικοῦ Νόμου διάταξις, ἥτις ἀνοίγει τὴν θύραν τῶν οἰκιῶν εἰς τὴν διάκρισιν τῆς εἰσαγγελίας

κῆς ἐξουσίας ἢ τοῦ τυχόντος πολίτου καὶ προκαλεῖ δημοσίαν συζήτησιν περὶ τῶν οἰκιακῶν ἀποκυρήφων, πολλάκις μάλιστα ἄνευ τινὸς βασιμίου λόγου περὶ τοῦ βεβαίου καὶ τοῦ ἀθεμίτου τῆς συνοικίσεως. (*18ε καὶ Παράνομος συνοικησις).

Διὰ τοῦ ἄρθρου 661 τιμωροῦνται διὰ προστίμου οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποδείξωσιν, ὅτι ἔχουσι μέσα διατροφῆς ἀποχρῶντα καὶ ἐν τούτοις ζῶντες ἐν ἀργίᾳ. Ἡ διάταξις αὕτη ὑπομιμνήσκει τὴν παρ' Ἀθηναίοις ἀργίας γραφήν, δηλονότι τὴν ἀγωγὴν, ἣν ἐδύνατο πᾶς πολίτης νὰ ἐγείρῃ κατὰ τοῦ ἀργούντος, ἀπόρροισαν καὶ ταύτην τῆς Αἰγυπτιακῆς διατάξεως, καθ' ἣν πᾶς πολίτης ὥφειλε κατ' ἔτος νὰ ἀποδεικνύῃ τῷ διοικητῇ πόθεν ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Πῶς ἐν τῇ ταυνὺν ὑπερκορυφᾷ τοῦ φατριασμοῦ δὲν καταγγίλλει τὸ ἐκάστοτε ἰσχυρὸν πολιτικὸν κόμμα τοὺς ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὰς ὁδοὺς ἐκτιναχθέντας ὑπαλλήλους, ὁπαδοὺς τοῦ τέως ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει κόμματος, ὧν οἱ πλείστοι εἶναι ἀκτήμονες καὶ ἄποροι, εἶναι ὄντως ἄποροι! Τὸ ἐφ' ἡμῖν θεωροῦμεν τὴν διάταξιν ταύτην παντελῶς ἄτοπον. Εἶναι βεβαίως ἐπιτετραμμένον εἰς τὴν ἀστυνομίαν χάριν προλήψεως δυστυχημάτων καὶ ἀδικημάτων νὰ παρακολουθῇ πῶς τὸν βίον τῶν δι' ἀνέχειαν καὶ τὰ κακὰ αὐτῶν προηγούμενα ἢ τὸ ἄγνωστον αὐτῶν παρελθὼν ὑπόπτων, ἀλλ' οὐδὲως παρέχεται τὸ δικαίωμα εἰς αὐτὴν ἢ ἄλλην τινὰ ἐξουσίαν νὰ ἐξελέγχῃ τὴν περιουσίαν ἐκάστου.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 667 τοῦ Ποιν. Νόμου τιμωρεῖται «ὁ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἐπιχειρῶν δημοσίᾳ τινὰ ἔρανον». Καὶ ἡ διάταξις αὕτη τοῦ νόμου ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀτόμου, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῶν ἐλευθέρων πολιτευμάτων. Τίς ἐπιχειρῶν ἔρανον δημοσίον ὑπὲρ ἰδίας ἢ σκοποῦ μισητοῦ ἢ ἐπιθελοῦς εἰς τὴν κοινωνίαν ἢ τὴν ἀν-

θρωπότητα θέλει δυνθῇ νὰ συλλέξῃ χρήματα; Μόνον ὅταν εὐγενὴς τις ἰδέα ἢ ἐθνωφελὲς τι καὶ φιλάνθρωπον σχέδιον συσσωματώσῃ περὶ τὴν σημαίαν αὐτοῦ ἱξιοπίστους καὶ ἀξιοχρέους ἀνθρώπους, κατορθοῦται ἡ συγκέντρωσις τινων χρημάτων ἢ ἄλλων πραγμάτων. Εἶναι λοιπὸν ὅλως περιττὴ ἡ μεσολάβησις τῆς ἀρχῆς, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ δὲν παρέχει τὴν δέουσαν ἐγγύησιν τῆς προεπούσης ἐνασχίσεως τοῦ δικαίωματος τοῦ χορηγεῖν ἄδειαν ἐράνων ἢ ἐξουσία, ἐν μὲν τοῖς μοναρχικοῖς κράτεσι, διότι πᾶσα εὐγενὴς καὶ ἐλευθέρᾳ ἰδέᾳ πολεμεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ τῶν προσωπικῶν ἐξουσιῶν, ἐν δὲ τοῖς συνταγματικοῖς, διότι πάντα τὰ χορηγούμενα ὑπὸ τῶν νόμων προνόμια καὶ δικαίωματα εἰς τὴν ἀρχὴν ἐξασκοῦνται φατριαστικῶς ὑπὸ τοῦ διαχειριζόντος τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν πολιτικοῦ κόμματος.

Παρατηροῦμεν τέλος ὅτι ἀναγκαῖον νὰ εἰσαχθῇ καὶ παρ' ἡμῖν τὸ ὑπὸ τῆς Γαλλ. ποιν. δικονομ. χορηγούμενον τοῖς ἐνόρχοις δικαίωμα τοῦ ἀποφαίνεσθαι ἐν τῇ ἐτυμηγορίᾳ αὐτῶν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐλαφρυντικῶν περιπτώσεων (circonstances atténuantes), ὅπερ ἐπιφέρει κατὰ τὸν δικονομικόν τοῦτον νόμον τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀμέσως ἐλαφροτέρας ποινῆς εἰς τὸν κηρυχθέντα ἔνοχον. Διὰ τῆς υἱοθετήσεως τῆς ἀρχῆς ταύτης μετριάζεται γενικῶς ἡ περὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδικημάτων αὐστηρότης τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐφικτῆς οὖσης εἰς τοὺς ἐνόρχους τῆς ἐπιβολῆς ἐλαφροτέρας ποινῆς.

Καταδικάζοντες ἐν τούτοις τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον ὡς ἐν τισιν ἄδικον ἢ ὑπερβαλλόντως αὐστηρὸν καὶ ἐπιζητοῦντες διὰ τοῦτο τὴν ἐν πολλοῖς μεταβολὴν αὐτοῦ, παρατηροῦμεν ὅτι εἶναι τούναντιον ἐλλείψεως περὶ τὴν τιμωρίαν τῶν προσφερομένων ἀσπλάγχχνως πρὸς τὰ ἀτυχῆ συνανθρωπεύόμενα ζῶα. Οὐδεμία ἀμφιβολία

ὅτι ὑπάρχει στενώτατος σύνδεσμος μεταξὺ τῆς ἀναπτύξεως τῆς εἰς τὸ κακουργεῖν τάσεως καὶ τῆς πρὸς τὰ ζῶα ἀσπλαγχνίας. Ὡς καὶ ἄλλοι πρὸ ἡμῶν εἶπον, ἡ πρὸς τὰ ζῶα σκληρότης εἶναι τρόπον τινὰ ἡ προπαιδεία τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀπανθρωπίας. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ ἀναγραφῇ ποινὴ κατὰ τῶν δερόντων ἢ ἄλλως βασανιζόντων τὰ ζῶα, εἰ δὲ τῶν ἀποτιθέντων ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῶν ὑπερβολικὰ βάρη.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πόλεμος. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ πόλεμος ἀντιβαίνει ἀντικρὺ εἰς τὸ αἰσθημα τῆς φιλανθρωπίας, ὅπερ εἶναι τὸ κυριώτατον χαρακτηριστικὸν τοῦ προβαίνοντος ἀσημέραι πολιτισμοῦ. Ἄλλ' οὐχ ἥττον εἶναι ἀναγκαῖον μέσον εἰς προστασίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν λαῶν, ἐν ὧσιν ἡ εὐγενὴς καὶ γενναία γνώμη τῆς καταρτίσεως διεθνoῦς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἐπιλουούσης τὰς μεταξὺ τῶν Ἑθνῶν διαφοράς, δὲν ἀναγράφεται ἐν τῷ δημόσιῳ τῶν Ἑθνῶν δικαίῳ ὡς ἀπαραίτητος καὶ ὑποχρεωτικὴ ἀρχή. Καὶ φρονοῦμεν μὲν ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου θέλει ἐπικρατῇ ἡ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν πολέμων γνώμη (*Ἴδε καὶ Παγκόσμιος Εἰρήνη). Ἄλλ' ἕως τῆς εὐτυχoῦς ἐκείνης στιγμῆς, ἀνάγκη ἀπαραίτητος ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἀδικουμένην ἐπικράτειαν νὰ προσφεύγῃ εἰς τὸν πόλεμον πρὸς σωτηρίαν τῶν ἰδίων αὐτῆς δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων.

Ἐν τούτοις ἀπὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ἡ ἀρχὴ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ἀποσοθέσεως τῶν πολέμων. Τανῦν πρὸ τῆς χρήσεως ἐκδιαστικῶν μέτρων εἰς λύσιν ἀλληλεθνοῦς* διαφορᾶς γίνεται χρῆσις τῶν καλουμένων εἰρηνικῶν μέσων (*Ἴδε λέξιν) καὶ μόνον, ἐὰν ταῦτα ἀποβῶσιν ἀτελεσφόρητα, προσφεύγουσιν αἱ ἐπικράτειαι εἰς τὴν χρῆσιν τῆς λόγῃς καὶ τοῦ πυροβόλου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ θετικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον ὁ κανονικῶς ἀρξάμενος πόλεμος, δηλονότι ὁ οὐ τῆς ἐνάρξεως προηγῆθησαν αἱ νενομισμένοι ἐνέργειαι καὶ διατυπώσεις, παρέχει εἰς ἑκάτερον τῶν διαμαχομένων τὰ αὐτὰ δικαιώματα, δηλονότι ἐπιτρέπεται εἰς ἑκάτερον τῶν πολεμίων μερῶν ὅ,τι καὶ εἰς τὸ ἕτερον — Ἐπιχειρεῖται δ' ὁ πόλεμος ἐκατέρωθεν τῇ διαταγῇ τοῦ ἀνεγνωρισμένου ἡγέτου τῆς Πολιτείας. Καὶ συμβαίνει μὲν ἐνίοτε οἱ ἀρχηγοὶ ναυτικῆς μοίρας ἢ κυβερνῆται τῶν πολεμικῶν πλοίων νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν ἀνάγκην ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν νὰ πορκρούσωσι διὰ τῶν ὀπλῶν παράνομον ἐπίθεσιν, ἀλλ' αἱ πράξεις αὐτῶν δὲν ἀποτελοῦσιν ἔναρξιν πολέμου. Κατὰ τὰ ἀλληλεθνή νόμιμα ἡ κηρύξις τοῦ πολέμου γνωστοποιεῖται ὑπὸ τῆς ἐπικρατείας αὐτὸν δυνάμεως πρὸ πάσης κατάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς τὴν ἐπικράτειαν, καθ' ἧς ὁ πόλεμος, καὶ τὰ λοιπὰς ἐπικρατείας διὰ τῆς δημοσιουσιᾶς διακηρύξουν ἢ ἐκθέσωσιν περὶ τῶν αἰτίων τοῦ πολέμου. Σημειωτέον ὅτι ἡ διακήρυξις κράτους τινός, ὅτι θεωρήσῃ ὡς ἀφορμὴν πολέμου ὠρισμένης πράξεως ἑτέρου Κράτους, ὑπολαμβάνεται ὡς ἐπὶ χροῦσα τόπον ἐπισήμου κηρύξεως πολέμου, ὅπότεν καταδήλως τὸ κράτος τοῦτο ἐνεργῇ καλῇ τῇ πίστει, μὴ ἐπιδιώκον διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ καταλάβῃ ἐξ ἀπρόσπου τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ. Ὡσαύτως ὅπου λαμβάνεται τοιοῦτο τὸ τελεσίγραφον (ultimatum), δι' οὗ τάσσεται προθεσμία πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀξιώσεων τοῦ προβαίνοντος εἰς αὐτὸ κράτους, μετὰ τὴν ματαίαν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας, εὐνόητον ὅτι εἰς οὐδεμίαν διακήρυξιν ὑποχρεοῦται ἡ καθ' ἧς ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος Ἐπικράτεια.

Ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου ἡ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐφαρμόζονται οἱ λεγόμενοι νόμοι τοῦ πολέμου.

δηλονότι οἱ ὑπὸ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ἰθὺς ἀναγραφόμενοι κανόνες τῆς ἐν πολέμῳ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἐνεργείας. (18ε Καταδρομή, Λεία, Πολέμου θεμιτὰ μέσα, Αἰχμαλωσία κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πόλεμος ἐμφύλιος καλεῖται ὁ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ Ἐπικρατείας τινὸς ἐγερθεὶς πόλεμος μεταξὺ τῶν πολιτῶν (συνήθως) μεταξὺ μερίδος τινὸς πολιτῶν ἢ καὶ στρατιωτῶν ἀποκρουούσης τὸ καθεστῶς καὶ τῆς κυβερνήσεως ἥτοι τῆς κυβερνητικῆς μερίδος ὑποστηριζούσης τὸ καθεστῶς). Ὁ πόλεμος οὗτος δὲν φέρει μὲν κατὰ κανόνα τὸν χαρακτήρα τοῦ πολέμου καθ' ἣν ἔννοίαν ἔχει ὁ πόλεμος ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ. Ἀλλ' ἐὰν ἡ διέγρουσα τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ἀνεγνωρισμένης νομίμου κυβερνήσεως πολιτικῇ μερίδι δυνήθῃ δεσπόσασα μεγάλων τμημάτων τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας νὰ καταρτίσῃ κυβερνήσιν, ἀντιπαλαίουσιν πρὸς τὴν ἀνεγνωρισμένην ὡς νόμιμον κυβερνήσιν, προσήκον νὰ θεωρηθῇ καὶ αὕτη ὑπὸ τῶν ξένων ἐπικρατειῶν ὡς ἐμπόλεμος· πολλὰ δὲ μάλλον, ἐὰν ἡ ἐπαναστάσας μερίς ἀντιπροσωπεύῃ δοῦλον ἔθνος ἐξανιστάμενον κατὰ τῆς διὰ κατακτήσεως ἐπιβληθείσης εἰς αὐτὸ ξένης κυριαρχίας καὶ ζητοῦν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πολέμου θεμιτὰ μέσα. καὶ ὁ πόλεμος ἀτενίζει εἰς τὴν διὰ βλαίων μέσων ἐπικράτησιν θάτερου τῶν ἐμπόλεμων, οὐχ ἥττον ὁ δσημέραι προβαίνων πολιτισμὸς ἀπεκήρυξε βαθμηδὸν τὴν χρῆσιν μέσων, δι' ὧν ἐπέρχεται ἀφανισμὸς μεγάλης μερίδος ἀσπλῶν πολιτῶν. Τὸ δὲ ἐν Βρυξέλλαις συνελθὼν τῷ 1874 ἀλληλεθνὲς Συνέδριον ἀνέγραφέ τινας περὶ τούτου κανόνες, ἀποτελοῦντας ἑκτοτε μέρος ἀναμφισβήτητον τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου. Καὶ 1) ὁ πόλεμος θεωρεῖται μὲν σχέσις ἐχθρικῇ Ἐπικρα-

τείας πρὸς Ἐπικράτειαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὰς προσώπων πρὸς ἀλλήλα· 2) ἐν τῇ μεταξὺ τῶν διαμαχομένων πάλῃ αἱ κτήσεις καὶ τὰ δικαιώματα ἐκάστου τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς ἐμπόλεμους Ἐπικρατείας προσώπων, διακρινόμεναι τῶν κτήσεων καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν Ἐπικρατειῶν, προσήκον νὰ ὡσι σεβασταί· 3) θεωροῦνται ὡς μετέχοντες ἐνεργῶς τοῦ πολεμικοῦ ἀγῶνος μόνον οἱ συγκροτούντες τὰ στρατιωτικὰ σώματα, ὅθεν κατ' αὐτῶν καὶ μόνον ἐπιτρέπεται ἡ ἐνοπλος ἐπίθεσις· 4) οἱ μετερχόμενοι εἰρηνικὰ ἔργα ὑπήκοοι τῆς ἐν πολέμῳ Ἐπικρατείας ἣ καταλείπονται ἐλεύθεροι νὰ ἐξακολουθῶσι διατρίβοντες ἐν τῇ πολεμικῇ χώρᾳ ἢ, ἐὰν θεωρηθῇ ἀναγκαῖα ἡ ἀπέλασις αὐτῶν, παρέχεται αὐτοῖς προθεσμία πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἐν τῇ πολεμικῇ χώρᾳ συμφερόντων αὐτῶν.

Ἀλλ' ἐξ ἄλλου ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ἐπικρατοῦσιν ἀπὸ πολλοῦ κανόνες, διέποντες τὰς πολεμικὰς ἐνεργείας, φέροντες τὸ ὄνομα νόμοι τοῦ πολέμου. Οὕτω 1) ἔχει δικαίωμα ὁ πολέμιος νὰ φονεύσῃ τὸν ἴδιον ἐχθρόν, φέροντι τὰ ὅπλα ἀνὰ χεῖρας καὶ μὴ συναινοῦντα νὰ καταθέσῃ αὐτά. 2) Ὁφείλει ὁ πολέμιος νὰ φειδῇται τῆς ζωῆς τοῦ ἡττηθέντος ἐχθροῦ, ἔχων τὸ δικαίωμα μόνον νὰ ἀποστερήτῃ αὐτὸν προσκαιρῶς τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ἐφεξῆς πολεμικῶς ἀδολαβῇ. Ὁφείλει δὲ πρὸς τούτοις νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς συντηρήσεως καὶ θεραπείας τοῦ αἰχμαλωτισθέντος. 3) Ἀπαγορεύεται ἡ προσφυγὴ εἰς δολοφονίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ ἢ ἄλλου τινὸς μέλους αὐτοῦ. 4) Ἡ διαταγὴ νὰ μὴ φεῖδωνται τῆς ζωῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιτρέπεται μόνον λόγῳ ἀνταδικοιμημάτων ἢ ὁσάκις ἡ μεταφορὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἤθελεν ἐκθέσει εἰς βέβαιον κίνδυνον τὴν ἀσφάλειαν τῶν νικητῶν. 5) Ἐν πολέμῳ ἐπιτρέπονται μὲν τὰ καλούμενα στρατη-

τιωτικοῖς νόμοις τοῦ κράτους καὶ προ-
νοεῖν περὶ ἀπασῶν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἀ-
μόνης καὶ τῆς ἀντιστάσεως. Δύναται δὲ
νὰ διατάξῃ τοὺς στερουμένους ἐπαρκῶν
μέσων συντηρήσεως κατοίκους νὰ ἐξέλ-
θωσι τῆς ἀπειλουμένης πολιορκίας πό-
λεως, ἔτι δὲ καὶ νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς τοὺς νὰ
ἐξέλθωσιν, ὡς καὶ τοὺς ἀλλοδαποὺς καὶ
πάντα τὰ ὑποκτα πρόσωπα. Δὲν δύνα-
ται ὅμως νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς εἰρηνικοὺς κα-
τοίκους τῆς χώρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς
πολιορκίας.

Ὁ δὲ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ τῆς πο-
λιορκίας παρασκευάζων τὰ μέσα τῆς πο-
λιορκίας δὲν δύναται πρὸ τῆς πραγματι-
κῆς αὐτῆς ἐφαρμογῆς νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς
εἰρηνικοὺς κατοίκους νὰ ἐξέλθωσι τῆς πο-
λιορκηθησομένης πόλεως. Μετὰ τὴν ἔναρ-
ξιν ὅμως τῆς πολιορκίας δύναται νὰ μὴ
ἐπιτρέψῃ τὴν ἔξοδον τῶν κατοίκων τῆς
πολιορκουμένης πόλεως, καίπερ ἐκδιωκο-
μένον ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος τὴν πολιορ-
κουμένην πόλιν, εἰς δὲ μέτρον δύναται οὖ-
τος νὰ καταφύγῃ, ὅπως παρατείνῃ τὴν
ἀντίστασιν μὴ ἀναγκαζόμενος νὰ παρα-
δοθῇ ἐλλείψει τροφῶν, καταναλισκομένων
ὑπὸ τῶν μὴ μετεχόντων τοῦ πολέμου κα-
τοίκων τῆς χώρας. Ἐὰν ὅμως εὐρίσκων-
ται τυχόν ἐν τῇ πολιορκουμένῃ πόλει ἡ
φρουρὴ αἰχμαλώτοι τοῦ πολέμου, στρα-
τιῶται ὁπλονότι τοῦ πολιορκοῦντος πο-
λέμου, δύναται πάντας νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς
καὶ μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς πολιορ-
κίας.

Π. Δρυσανθόπουλος

Πολιτική. Ἡ λέξις *πολιτική*
ἔχει διττὴν ἔννοιαν. Πρῶτον μὲν ἐμφαί-
νεται δι' αὐτῆς ἡ καλουμένη *πολιτικὴ*
ἐπιστήμη, δηλονότι ἡ ἐπιστήμη, ἥς ἀν-
τικείμενον ἡ ἔρευνα πῶς τὰ κράτη δύ-
ναι καλλίον νὰ κυβερνηθῶσι καὶ τίνα
τὰ καταλληλότερα μετὰ καὶ ὄργανα πρὸς
ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς πολιτείας.
Περιλαμβανέει δ' αὕτη καὶ τὸ εἰδικώτερον

καλούμενον *δημόσιον δίκαιον*, ὃ ἐξετάζει
τὰς σχέσεις, τὴν ἀλληλενέργειαν καὶ τὰ
ὅρια τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν, ὡς ἐπίσης
τὴν *πλουτολογίαν*, ἥτις ἐρευνᾷ τοὺς νό-
μους, καθ' οὓς προάγεται, κυκλοφορεῖται
καὶ διανέμεται ὁ ἐθνικὸς πλοῦτος, καὶ τὴν
καταστατικὴν, ἥς ἀντικείμενον ἡ δι' ἄ-
ριθμῶν περιγραφῇ καὶ παράστασις τῆς
καταστάσεως τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἀ-
κμῆς καὶ παρακμῆς τῶν δυνάμεων αὐτῆς,
ὃ ἐστὶν ἡ κατάρτιαις ἀκριβῶν εἰδήσεων
καὶ πληροφοριῶν περὶ δημοσίων προσό-
δων καὶ δαπανῶν, περὶ ναυτικῆς καὶ
στρατιωτικῆς δυνάμεως, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ
τῶν ἐκπαιδευομένων, περὶ κινήσεως τοῦ
πληθυσμοῦ κτλ. Δεύτερον δὲ ἐμφαίνεται
διὰ τῆς λέξεως *πολιτικὴ*, οὐχὶ αὕτη καθ'
ἑαυτὴν ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἡ ἐπι-
κρατοῦσα *πολιτικὴ κατάστασις*, ἥτις εἶ-
ναι κατὰ μέγα μέρος ἀπόρροια τῆς ἀνα-
πτύξεως καὶ διαδόσεως τῆς πολιτικῆς
ἐπιστήμης. Οὐχ ἥττον πολλάκις εἶναι
παραστατικὴ ἀμφοτέρων τῶν ἐννοιῶν·
ὑπὸ τὴν ἔννοιαν δὲ ταύτην ἐκληπτέα ἡ
λέξις ἐν ταῖς κατωτέρω παραγράφοις.

Θ. Ν. Φλογατῆς

Ἐπιρροὴ τοῦ κλίματος εἰς τὴν
πολιτικὴν. Ἀσκεῖ ἐπιρροὴν τὸ κλίμα
ἐπὶ τὴν πολιτικὴν; Πρὸς ἐξακριβωσιν
τοῦ ζητήματος ἀνάγκη νὰ ἀκριβωθῇ
πρότερον ἂν τὸ κλίμα ἀσκήῃ ἐν γένει οἰ-
ανδῆποτε ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν διάνοιαν τοῦ
ἀνθρώπου, διότι, ἂν βεβαίως τὸ κλίμα
μηδαμῶς ἐπιδρῇ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν
διάνοιαν, οὐδεμίαν καὶ ἐπὶ τὴν πολιτικὴν
παρεπομένους δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἐπί-
δρασιν.—Τοῦ τελευταίου δὲ τούτου ζη-
τήματος δὲν πρόκειται νὰ ἐπιληφθῶμεν
πρῶτοι ἡμεῖς ἐν τῇ νῦν. Ἀπὸ τοῦ
Κύου ἱατροῦ, τοῦ καὶ πατρὸς τῆς ἱατρι-
κῆς, ἕως τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν
πολλοὶ διάσημοι ἄνδρες ἡσχολήθησαν
μετὰ διαπύρου ἐπιστημονικοῦ ζήλου καὶ

ράγει τὴν ἐν τοῖς βορείοις κλίμασιν ἐπικρατοῦσαν σχετικὴν μακροβιότητα· ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῆς διανοίας παρατηρήθη ὑπὸ τῶν κλιματολόγων, ὅτι παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῶν ψυχρῶν κλιμάτων φαίνεται ἰδίως ἀνεπτυγμένη ἡ δύναμις τοῦ ὑπολογισμοῦ καὶ ἡ ἀκρίβεια περὶ τὰς κρίσεις· διὸ καὶ ἡ ἐκεῖ προσεζάρχουσα πρὸς τοὺς μηχανικῶν ἐπιστημῶν.

Τούναντιον δὲ τῶν κατοίκων τῶν θερμῶν κλιμάτων τὸ ἀνάστημα εἶναι κατὰ γενικὸν κανόνα μικρόν, τὸ δὲ σύστημα τῶν μυῶν ἥμισυ ἀνεπτυγμένον, ἡ γῆ παράγει λίαν ἀπονώτερον καὶ ἀφρονώτερον τὰ πρὸς κόρεσιν τῆς πείνης καὶ κατάρσεσιν τῆς διψῆς. Ἐντεῦθεν ἡ κυριεύουσα τοὺς μεσημβρινούς ἀδράνεια καὶ ἀφιλεπιστημοσύνη· ἐντεῦθεν ἐπίσης ἡ ὑπερβολοῦσα ἀνέπτυξις τῶν φυσικῶν ὁρμῶν, ἧς μεταβάλλει τὴν γυναῖκα εἰς ἀπλοῦν σκεῦος ἡδονῆς, δι' ὃ ἡ ἐπικρατήσασα κατὰ τὸ πλεῖστον πολυγαμία. Ἄλλ' ὁ καθ' ὅλα ἀργὸς βίος, ἡ κατάχρησις τῶν ἡδονῶν καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ταχύτης τῶν ὀργανικῶν λειτουργιῶν μαρτυροῦσι πολλῷ ὀξῆσιν τὸν ἄνθρωπον· διὸ ἡ ἐπικρατήσασα σχετικῶς ὀλιγοβιότης. Ἰπέρτερα ἀμφοτέρων κλίματα εἶναι τὰ μέσα, ἥτοι τὰ εὐκρατα. Ὡς συνήθως, καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ ὑπεροχὴ καίεται ἐν τῷ μέσῳ ὄρω, τούτεστι ἐν τῷ εὐκρατῶς κλίματι, τούτεστι τῷ Εὐρωπαϊκῷ. Ὡς παρατηρεῖ ἔξοχος ἐπιστήμων, ὁ Virey «ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις ἡ εὐτυχὴς ἰσορροπία τῆς ἰσχύος τῶν μυῶν καὶ τῆς δραστικότητος τοῦ νευρικοῦ συστήματος παράγει τὴν λαμπρὰν ἰσχύος τῶν δώρων τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος. Ἐν αἷς χώραις ἐπικρατεῖ τὸ κλίμα τοῦτο, ἡ ἀνδρεία συνδυάζεται πρὸς τὴν ἠθικὴν εὐαισθησίαν, ἡ καλλιέργεια τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλλιτεχνίας ἐν ἐξαστράκισε τὸν πολεμικὸν ζῆλον καὶ τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Ἡ φαύλη κο-

λακεία, αἱ μικροπρεπεῖς κακίαι, ἡ ἀπιστία, τὸ φιλόδουλον κτλ. τῶν κατοίκων τῆς μεσημβρίας ἐμπνέουσιν εἰς τοὺς ἀνέκοντας τῷ κλίματι τούτῳ τὴν ἀποστροφὴν, ὡς ἐπίσης ἡ ἀγριότης, ἡ τραχύτης, οἱ ὀνειδισμοὶ καὶ τὸ ἀπότομον τῶν αὐθάδων τῆς Ἀρκτοῦ κατοίκων. Ὑπ' αὐτὸ ἡ λεπτότης τῶν αἰσθημάτων εἶναι ἠνωμένη τῇ ἀρρενοπρεπεῖ ἐνεργείᾳ. Ἡ διάνοια ἵπταται ἐλευθερώτερον. Ἡ καλλιέργεια τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν καθίστησιν αὐτοὺς πάνυ ὑπερχωτέρους τῶν ἄλλων λαῶν. Τὰ γυναικῶν τῶν ἀρχαίων σφῶν «μηδὲν ἄγαν» καὶ «μέτρον ἄριστον» ἀρύνονται νέον κύρος ἐκ τῆς προόδου τῆς κλιματολογίας.

Ἡ ἐφθόγης ἦτον πρῶτος ἡ ἐν μεσημβρίᾳ, ἦτον βραδεῖα ἡ ἐν Βορρῇ, διεγείρει τὰ ἀβρότερα αἰσθήματα τοῦ ἔρωτος, αὐτὰ ὑπεμέτρως ἐνισχύουσα οὕτε πέρα τοῦ δέοντος ἐξασθενίζουσα αὐτά.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πασιδὴλον καθίσταται, ὅτι ἀσχεῖ τινα ἐπίδρασιν ἡ τῶν κλιμάτων διαφορὰ εἰς τὸν πολιτικὸν βίον τῶν ἐθνῶν, ἐπὶ τὴν μόρφωσιν πολιτικῶν ἡθῶν, ἐθίμων, χαρακτήρων καὶ θεσμῶν ἀνδρικοτέρων ἢ γυναικωδετέρων, ἐλευθερωτέρων ἢ δουλικωτέρων, εὐσταθεστέων ἢ ἀσταθεστέων. Ἀλλὰ δυσπροσδιόριστον εἶναι τὸ μέτρον καὶ ὁ ὅρος τῆς ταιαύτης ἐπιρροῆς. Σπουδαῖος συγγραφεὺς τοῦ 15^{ου} αἰῶνος, ὁ Ἰωάννης Bodin ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ «De la République» ὑπεστήριξεν ὅτι εἰς τὴν κλιματικὴν ἐπιρροὴν δέον «ἀποδοθῇ ἀποκλειστικῶς ἡ διαφορὰ τῶν πολιτικῶν ἡθῶν, ἐθίμων, χαρακτήρων καὶ θεσμῶν. Μετὰ τούτον δὲ ἐν τῷ προλαβόντι αἰῶνι ὁ διάσημος Montesquieu ἐνίσχυσεν ἔτι μᾶλλον τὴν δόξαν ταύτην τοῦ προῤῥηθέντος διαπρεποῦς νομομαθοῦς.

Ἐν Βορρῇ, ὡς γνωστόν, ἡ φύσις εἶναι παντελῶς ἄστοργος, ἡ πληροῦσα τὰς νο-

τιωτέρας χώρας χλόη και άπειροστές των βοτανών δεν υπάρχει εν αὐτῷ ἕνεκα τῶν ἀφθόνων παγετῶν. Τὰ τιθασὰ ζῶα εἶναι ὀλιγοειδῆ καὶ ὀλιγάριθμα· διὸ ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ὁ ἄνθρωπος, οὐπὲρ αἱ ἀνάγκαι διατελοῦσιν εἰς ἀντίθετον λόγον πρὸς τὰγαθὰ, ἃ δύναται διαθεῖναι, πειραθῆσεται νὰ κατακτήσῃ β,τι ἑλλείπει αὐτῷ διὰ τῆς ὀλιχῆς ἀναπτύξεως τῆς δραστηριότητος καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ· ἐνταῦθεν δὲ ἡ ἀνυποταξία τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος. Ἐξ ἐναντίας ἐν Νότῳ αἱ χρηστότης τῶν γαιῶν καθιεροῖ μοιραίως τὴν ἐξάρτησιν, δι' ὅπερ κατὰ τὸν Montesquieu ἐν ταῖς εὐφόροις χώραις κρατεῖ ἡ τυραννία, ἐν γένει δὲ συμφώνως πρὸς τὸν φυσικὸν τοῦτον νόμον καταρτίζει ἐκάστη χώρα ὁ πολιτεύμα ἀρμόζει αὐτῇ. Ἐκ τούναντις ὁ ἀρχαῖος Ἑλληὴν γεωγράφος, ὁ πολλῶν ἀνθρώπων ἄστεα ἰδὼν καὶ νόστον γνούς, δηλονότι ὁ Στράβων ἐδογματίσεν, ὅτι οὐδεμίαν ἄσκει ἡθικὴν ἐπιρροὴν τὸ κλίμα ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον· τούτου δὲ τὴν γνώμην ἡσπάσαντο ἐνθέρμως καὶ ὑπεστήριξαν Pugnibus et calcibus κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ὁ περιώνυμος συγγραφεὺς Gordon, ὁ διάσημος Ἑδιμβούργιος φιλόσοφος Δαβίδ Hume καὶ ὁ περικλυτὸς Ἑλθέτιος. Καὶ ὅτι μὲν ἡ τῶν τελευταίων ἀπόλυτος θεωρία εἶναι ἐσφαλμένη, τοῦτο εἶναι γενικῶς παραδεξιμένο. Ἐὰν τὸ κλίμα, ὡς διατελεῖ πασίδηλον, ἐξασκῇ ἐπιρροὴν εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν παραγωγὴν αὐτῆς, εἰς τὴν ἰσχυρῶσιν ἢ τὴν ἐπιρρῶσιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, τὸ δὲ σῶμα, ὡς ἀνέκαθεν οἱ Ἀσκληπιάδαι ὁμογνωμόνως ἀποφαίνονται καὶ ἡ πέτρα ἐπικυροῖ, στενῶς συνδέεται πρὸς τὸ πνεῦμα, ἀδύνατον εἶναι νὰ στερεῖται πάσης ἐπιρροῆς τὸ κλίμα εἰς τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου. — Ἄλλ' εἶναι πάλιν ἀληθὲς τοῦ κλεινοῦ συγγραφέως τοῦ Πνεύμα-

τος τῶν Νόμων ἡ ἀντίθετος ἄκρᾳ ρία ; Ἡ θεωρία αὕτη τοῦ Γαλιλαίου φιλοσόφου, εὐροῦσα ἰσχυροὺς πολέμιους μεταξὺ τῶν συγχρόνων αὐτῷ, ἐπολέμησε ἰσχυρότερον ἢ μᾶλλον ἀντεράπη ὑπὸ τῶν νεωτέρων, οὐσπερ οὐχὶ μὴν πρόσδος τῆς κλιματολογικῆς ἐπιστήμης ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ πείρα ἐπέδειξε δι' ἀκαταγωνίστων ἐπιχειρημάτων Ἐν Γαλλίᾳ ἀλλεπαλλήλως ἐπικράτησαν τὰ μᾶλλον ἀντίθετα πολιτεύματα, οὐχὶ κἂν εἰς μακρῶν αἰώνων διάστημα. Τὴν παντοκρατορικὴν δεσποτείαν τοῦ γαλουργοῦ Ναπολέοντος διεδέξατο ἡ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττον εἰλικρινὴς ταγματικὴ βασιλεία Λουδοβίκου τοῦ καὶ ταύτην ἡ τοῦ Καρόλου καὶ αὐτὴν ἡ τοῦ Louis-Philippe, ταύτην ἡ ἄκρα δημοκρατία, μεθ' ἣν πάλιν τοῦ Γ' Ναπολέοντος ἐγκαθιδρύθη ἡ ἀπόλυτος μοναρχία. Ἐν Ἰσπανίᾳ αὐτὴν ἀπολύτως ἐπικράτησαν τὰ μᾶλλον ἢ ἡττον πολλαπλὰ πολιτεύματα κτλ.

Πῶς λοιπὸν δύναται τις νὰ ἰσχυρῶσιν ὅτι μόνῃ ἡ κλιματικὴ ἐπίδρασις εἰναι ἀφορμὴ τῆς ἐπικρατήσεως· τούτου ἡ κρίσις τοῦ πολιτεύματος ; καὶ τὴν κρίσιν τῶν νεωτέρων καὶ διαπρεπισμένων ἀμα ἐπιστημόνων, ὁ Toissac, εἰς τὰς πλατύτατα τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ τὴν ἱστορίαν ἔχων ἀνὰ χεῖρας, τὴν ἀρχαιοτέραν καὶ νεωτέραν, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐν μόνῃ Ἑυρώπῃ, τῇ τοσοῦτον μικρᾷ, ἐπικράτησαν ὅλα τὰ πολιτεύματα, συμπέρασμα καταβρίπτει προφανῶς τὴν περὶ τῆς ἐπίδρασεως τοῦ κλίματος ἀπόλυτον θεωρίαν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῆς Γαλλίας.

Τὸ κλίμα τῷ ὄντι ἐξασκῇ ἐπιρροὴν ἐπὶ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν διανοητικὴν γῆν τῶν λαῶν, ἐπομένως ἐπὶ τὸν πολιτικὸν αὐτῶν βίον· ἀλλ' ἡ ἐπίδρασις αὕτη οὐδὲν εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐξουδευνῇ

τὴν προδευτικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ ματαιώσῃ τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐνέργειαν τῆς διαδόσεως τῆς εκπαιδεύσεως, νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα θρησκείας ἐπιστημονικῆς καὶ φιλοσοφικῆς, νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν κοινωνικὴν λειτουργίαν τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν. Ὁ εὐφυέστατος Voltaire, ὅστις, καίτερ περὶ παντοῦ ἀσχοληθεῖς, εὐφυῶς ὡς καὶ κριτικώτατα διεπραγματεύεσθαι πάντα σχεδόν, ἐξέφρασε καὶ περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ κλήματος μέσθην τινὰ γνώμην. Ἐν τῇ ἐκδόσει ἐπικυροῦ ἡ ἐπιστήμη τοῦ κλήματος, λέγει ὁ πολυγράφος συγγραφεὺς, ἔχει τινὰ δύναμιν, ἡ κυβέρνησις ἐκασταπλάσιον αὐτῆς ἡ θρησκεία τέλος, ἰσχυμένη μετὰ τῆς κυβερνήσεως, ἔτι μείζονα. Καὶ ἐν πρώτοις ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ θρησκεία ἀσκεῖ ἀρνητικῶς τοῦ ἡλικιστοῦ κολοσσαίου ἐπιρροὴν ἐπὶ τὴν ἡθικὴν καὶ πολιτικὴν μόρφωσιν τῶν ἐθνῶν. Θρησκεία ἔχουσα δόγμα αὐτῆς τὴν ἀρετὴν, τὴν ἰσότητά, τὴν ἀδελφότητα, τὴν μισοτυραννίαν, τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον, εἶναι εἰς τῶν κυριωτάτων μερῶν τῆς διανοητικῆς καὶ πολιτικῆς ἀγωγῆς τῶν ἐθνῶν. Ὅταν ὁ πολίτης δοκῇ ὅτι ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς ἰσότητος ἢ ὅτι δραττόμενος παιδείας εὐχρεστέῃ τῷ Θεῷ, προστίθεται εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ ἀνθρώπου τάσιν πρὸς ἐπιζήτησιν τῆς πολιτικῆς ἰσότητος, πρὸς κατὰ τὴν διανοητικὴν αὐτοῦ ταλάντου τὸ μέγα καὶ σπουδαιότατον κίνητρον τῆς θρησκευτικῆς αὐτοῦ πεποιθήσεως. Ὅταν ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ φρονῇ, ὅτι οἱ ἄρχοντες ἔλκουσι τὴν καταγωγὴν αὐτῶν ἐκ Θεοῦ ἢ τῆς θείας βουλῆσεως, ἢ ὅτι ἡ θῆρεσις τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ἀντίκειται εἰς τοῦ τοῦ ἀνθρώπου τάσιν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν πρόοδον ἐκασθενίζεται ἡ μάλιστα ὑπὸ τῆς ἐπιβαλλούσης τῆς

φρόνημα τοῦτο ψευδοῦς καὶ ἀνεπιστήμονος θρησκείας. Θρησκεία τοιαύτη εἶναι ὁ δυσυπερβλητότερος φραγμὸς εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Σπουδαιότατην δ' ἐπίσης ἐπιρροὴν, ἴσως τὴν πρωτίστην καὶ ἐνεργωτάτην, ἐπὶ τὴν ἡθικὴν καὶ πολιτικὴν μόρφωσιν τῶν ἐθνῶν ἀσκεῖ ἡ κυβέρνησις διὰ τὰ τοῦ παραδείγματος αὐτῆς καὶ τῶν προσπαθειῶν εἰς μετὰδοσιν ἐναρέτου καὶ ἐλευθέρου φρονήματος. Ἀλλὰ τὴν περιέλευσιν καὶ διαιώνισιν εἰς τὰ πράγματα χρηστῆς κυβερνήσεως ἡ χρηστῶν κυβερνήσεων (πληθυντικῶς) ἀσφαλίζει μόνον τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα· διότι ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν τὸν καλὸν καὶ ἱκανὸν διαδέχεται κακὸς καὶ ἀνίκανος, κακὸς δὲ καὶ ἀνίκανος μονάρχης, ὁ γὰρ νότι ἰχθὺς ἐκούσιος ἢ ἀκούσιος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, παρεμποδίζει ὅσον οὐδεὶς ἄλλος τὴν μόρφωσιν χρηστῶν ἡθῶν, τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνάπτυξιν. Ἄν τὸ παλαιὸν γινωμικόν quid leges sine moribus ἔχηται τινος ἀληθείας, διότι τῷ ὄντι νόμοι ὅσονδ' ἥποτε χρηστοί, ἐλεύθεροι καὶ πολιτικώτατοι δὲν δύνανται ἐν μικρῷ διαστήματι χρόνου νὰ μεταβάλλωσι διεφθαρμένην πολιτείαν εἰς πολιτείαν ἀγγέλων, ἡλθίστατον ὅμως εἶναι, ὅτι νόμοι ἀγαθοί, ὅσκις μάλιστα δὲν ὑπάρχει ἡ ἀντίδρασις αἰσχυρᾶς καὶ ὀπισθοδρομικῆς θρησκείας, θέλουσιν ἀφ' ἑαυτῶν μετὰ παρέλευσιν πλείονος ἢ ἐλάττονος χρόνου ἐπενέχει τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα· ἐξ ἐναντίας δὲ θέλουσιν ἐξαλείψει τὰ χρηστὰ καὶ ἐλεύθερα ἥθη διεφθαρμένοι νόμοι, εἰάν ἡ βία διατηρήσῃ αὐτοὺς ἐν ἰσχύϊ.

Ἀλλ' οἱ θρησκευτικοὶ καὶ πολιτικοὶ θεσμοὶ πῶς καταρτίζονται; πόθεν δηλ. προέρχεται, ὅτι ἐν τιμῇ μὲν ἐπικρατείας ἐπικρατεῖ θρησκευμα πληρέτερον καὶ ἡθικώτερον ἢ πολίτευμα ἐλευθερώτερον καὶ γενναιότερον; εἴδομεν ὅτι ἡ ἐπικρά-

ἤσους τελειοτέρου θρησκευτικοῦ ἢ πολιτικοῦ πολιτεύματος ἔχει ἀφευκτον ἐπακολούθημα τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπομένως τῇ ἐπιστημονικῇ καὶ πολιτικῇ ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ. Ἀλληλενδέτως ὁμως καὶ ἡ διὰδοσις τῆς ἐκπαιδεύσεως παράγει ἀληθέστερα καὶ ἐλευθερώτερα θρησκευτάματα καὶ πολιτεύματα. «Τὰ εἶδη τῶν κυβερνήσεων, λέγει ὁ προμνησθεὶς συγγραφεύς, ὁ κριτικώτατος Toissac, ἐξαρτῶνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκ τῆς εὐρυτέρας ἢ στενωτέρας διαδόσεως τῶν φώτων. "Ὅθεν διασκόρπισις τοῦ γνῶστος τῆς ἀμαθείας (διὰ τῆς διαχύσεως τῆς παιδείας) ἰσοβαθεῖ πρὸς καταστροφὴν τῆς δεσποτείας· ἐπικράτησις ἐξ ἀντιθέτου τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως ἐμφαίνει θεμελίωσιν τοῦ κράτους τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας.» Ἐκ τούτων ἐπεταί, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι οὐχὶ μόνον τὸ τέκνον, ἡ ἀκολουθία καὶ συνέχεια ἐξ ἀντικειμένου πεφωτισμένου θρησκευτάματος καὶ ἐλευτέρου πολιτεύματος, ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ-τηρ πολλὰκις αὐτῶν, ἡ συνέχεια καὶ ἀκολουθία ἐξ ὑποκειμένου. Ὑπάρχει εἰς δεσμὸς ἀλληλενδέτος μεταξὺ αὐτῶν. Δὲν ἐπεταί ὁμως ἐντεῦθεν, ὅτι εἰς τὰ κράτη, ἐν οἷς ἐπικρατεῖ ἕνεκα τῆς ἀπαιδευσίας ὀπισθοδρομικὴ θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ ὀργάνωσις, οὐδέποτε θέλει ἐπέλθει κρείττων ὀργάνωσις. Ἐν πρώτοις ἡ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ ἐν ταῖς γειτονικαῖς χώραις θέλει μεταδώσει τάχιον ἢ βράδιον τὴν φλόγα τῆς φιλομαθείας. Ἐξ ἄλλου δὲ εὐμενεῖς τυχηραὶ περιστάσεις, παρουσιαζόμεναι πάντοτε ἐκ διαλειμμάτων, εἰς κρίνῃ τις ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε ἱστορικῶν φαινομένων, θέλουσι συντελέσει πολλὰχού εἰς τὴν ταχυτέραν καταστροφὴν τῶν ὀπισθοδρομικῶν θρησκευμάτων ἢ πολιτευμάτων. Ἐν Ῥωσίᾳ μέχρις ἐσχάτων ἰσχύει δουλεία ἡ δουλοπαροικία ἀφόρητος· ἀλλ' ὁ ὄντως ἐνάρετος καὶ μεγάλθυμος μονάρχης αὐ-

τῆς Ἀλέξανδρος, ὁ δεύτερος, ἐπὶ τὴν ναξεν αὐτὴν δι' ἐνὸς οὐκαζίου. Ἐν τῇ νίκῃ ἐπεκράτει μέχρι πρὸς ὀλίγον μοναρχία ἀπόλυτος· ἀλλ' ὁ μετὰ Φρειδερίκος ἐθελουσίως κατηδάφισεν αὐτὸ πολιτικὸν οἰκοδόμημα ἐθεμελίωσε τὴν συνταγματικὴν θειάν.

Κατὰ τί δὲ συντελεῖ τὸ κλίμα Maurice Block ἰδοὺ πῶς ὀρίζει τὴν πολιτικὴν ἐπιρροὴν τοῦ κλίματος. ὁ ἄνθρωπος, ὅψ' οἰονδήποτε πλάτος ἐγεννήθη, οἰονδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὸ χεῖμα τοῦ δέρματος αὐτοῦ καὶ αἱ βοαὶ, πρὸς ἕνα σκοπὸν, προοδεύοντα ἢ ἀπὸ ποροῦντα, καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ δηλονότι τὴν διανοητικὴν καὶ φυσικὴν ἐλευθερίαν. Ὑπὸ τοῦτο μὲν τὸ πλάτος ἄνθρωπος βηματίζει ἀδιακόπως ἐν τῷ τινος στομάχῳ πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸν διώκει προβάδην τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Ὑπ' ἐκεῖνο δὲ τὸ πλάτος ἐξ ἐναντίας κοινωνία πορεύεται ἀλματωδῶς, καὶ ματᾷ ἐπὶ μακρόν, ἐπαναλαμβάνει ὁ ἄνθρωπος τὴν πορείαν αὐτῆς. Τὸ κλίμα κατὰ τὴν ἡμετέραν γνῶμην θέλει προσδιορίσει τὸν τρόπον, καθ' ὃν θέλει βαδίσει ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν θέλει κατευθυνθῇ. Ἡ ὕλική πρόοδος, ἡ πόσπαστος διατελοῦσα τῆς διανοητικῆς ἀποτελεῖ μέσον ἀπελευθερώσεως τῶν πολιτῶν ἐπιρροῶν. Ὡς πρὸς δὲ τὰ εἶδη τῶν πολιτευμάτων, ἅπερ αὐτὰ ταῦτα ὡς πρὸς τὴν πορείαν αὐτῶν, οὐδὲν εἶναι ἢ μέσον ἐπισπαστικῆς ὀπισθοδρομήσεως τῆς πορείας τῶν κοινωνιῶν, ἢ πέτρα μαρτυρεῖ, ὅτι τὸ κλίμα δὲν ἔχει ἐπ' αὐτῶν ἢ λεπτοτάτην ἐπιρροήν. Ἐν πάσαις τοῦ κόσμου ταῖς χώραις οἱ μὲν κυβερνῶντες καταβάλλουσιν τὰς δυνατὰς προσπάθειάς πρὸς ἐπαύξησιν τῆς δυνάμεως, ἣν περιβάλλονται, οἱ κυβερνώμενοι τὰνάπαλιν, πάντα μινωτικά λίθον πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν.

Νομίζω, ὅτι ἄριστα διετύπωσεν ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ τοῦ περὶ κλίματος ἀρθροῦ αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν θεσμῶν ἐπιρροὴν τοῦ κλίματος ὁ σπουδαῖος πολιτειολόγος. Τὸ καλὸν κλίμα συντελεῖ μέχρι τινὸς σημείου εἰς τὴν ταχυτέραν ἡθικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου, συνδεμένην βέβαια οὖσαν πρὸς τὴν πολιτικὴν, τὸ κακὸν πάλιν γίνεται παρὰ τινος βραδύτητος αὐτῆς· ἀλλ' ἡ συντέλεσις αὕτη εἶναι πολλῶ κατωτέρα τῆς ἐπιρροῆς τῆς θρησκείας, τῶν θεσμῶν, τῆς ἀνατροφῆς, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς τύχης.

Τινὲς ὑπερυψοῦντες τὴν ἐπιρροὴν τοῦ κλίματος, ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος εἶναι ὁ κύριος λόγος, δι' ὃν τὰ μὲν μεσημβρινώτερα ἔθνη τῆς Εὐρώπης (ἥτοι ἡ Ἰσπανία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ ὀλιγώτερον μὲν αὐτῶν μεσημβρινή, ἀλλ' ὅπωςδήποτε μεσημβρινώτερα τῶν ἄλλων Γαλλία) μαρτυροῦνται συνεχῶς ὑπὸ τῆς φοβερᾶς μάστιγος τῶν στάσεων, ἐπαναστάσεων καὶ ἐμφυλίων πολέμων, τὰ δὲ βορειότερα εἶναι ἀπηλλαγμένα τῆς ὀδυνηρᾶς ταύτης πληγῆς. Ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι ἐξογκοῦσι τὴν δύναμιν τῆς κλιματικῆς ἐπιρροᾶς. Ὅτι οἱ μεσημβρινώτεροι λαοὶ φαίνονται πως ἀψικρώτεροι, ἐνθουσιωδέστεροι καὶ ἐπιρρεπέστεροι εἰς τὰς μεταβολάς, ἵσως δὲν εἶναι παντελῶς ψευδές, ἀλλὰ νομίζω, ὅτι οὐχὶ κυρίως ἡ ἐκ τοῦ κλίματος πηγάζουσα λεπτή διαφορὰ τοῦ χαρακτήρος εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ ἐπικρατούσης πολιτικῆς ἡρεμίας, τῆς ἐν Γαλλίᾳ δὲ καὶ Ἰσπανίᾳ πολιτικῆς ἀνησυχίας. — Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ Ἀγγλία ἡρεμεῖ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι, τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας πρὸ δὲ τοῦ παρόντος αἰῶνος ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλίμα δὲν ἐτελέσθη ἀπειράριθμος σαρρεία ἐπαναστάσεων; Δὲν ἐξεδιάσθη δι' ἐπαναστάσεως

κατὰ τὸ 1215 (ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Ἀκτῆμονος) ἡ χορήγησις τοῦ μεγάλου χάρτου τῶν ἐλευθεριῶν, δὲν ἐξεργάσθησαν αἱ μαθητοὶ καὶ διαρκεῖς ἐμφύλιοι πόλεμοι μεταξὺ τῶν δύο οἰκῶν τοῦ Ἑδοράκου καὶ τῆς Λαγκαστρίας κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα, δὲν ἐκομίσθη ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα τοῦ δημοκρίτου ὁ Κάρολος τὴν 30 Ἰανουαρίου 1649 καὶ μετ' αὐτοῦ συνεσφαγίσθη τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα; δὲν ἐπῆλθεν ἡ αἰσχυρὰ στρατιωτικὴ δεσποτεία τοῦ Κρόμβιλλ; δὲν κατέπεσεν αὕτη πρὸς τῆς παρελεύσεως δωδεκαετίας, παλινρθωθείσης τῆς μοναρχίας; Δὲν ἐπῆλθε τέλος δι' ἀφθόνου αἱματοχυσίας ἡ μεγάλη τοῦ 1688 μεταπολίτευσις;

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ προλαβούσας ἐποχὰς διαταράχθη συχνάκις ἡ τάξις, ἀλλεπάλληλοι μεταβολαὶ ἐπέτληθον, κρουνοὶ αἵματος ἐχύθησαν πρὸς ἐδραίωσιν καὶ ριζοβόλησιν τῶν ἐλευθεριῶν· ἂν δὲ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεκράτησεν ἡ δραία τάξις ἀπὸ μακρῶν χρόνων, αἰτία τούτου ὅτι ἐκεῖ ἀνεπτύχθη μετὰ πολλὰς ἐναγωνίους ἀποπειράς καὶ πολιτικὰς περιπετείας ἡ ποθουμένη ἀσφάλεισις τῶν ἐλευθεριῶν. Τάναπαλιν δὲ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας τὸ ἔδαφος συνταράσσεται, μέχρι τοῦ νῦν ὑπὸ πολιτικῶν σεισμῶν, διότι ἐν αὐταῖς δὲν ἐπετεύχθη ὁ ποθητὸς σκοπὸς τῆς ἐδραίωσεως τῶν ἐλευθεριῶν.

Ἀλλὰ διατὶ τέλος ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ἐπετεύχθη ἡ πρὸ αἰῶνων διαχωρική καρποφορία τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν, ἐν δὲ τῇ Ἰσπανίᾳ καὶ τῇ Γαλλίᾳ ἀπέτυχε μέχρι τοῦδε; Δὲν εἶναι αἰτία τούτου τὸ διχόφρον κλίμα. Ἰὸ ἐπ' ἐμοὶ νομίζω, ὅτι οὐχὶ ἐν τῷ κλίματι, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς θεσμοῖς καίται κυρίως ἡ αἰτία. Ὁ ἄνθρωπος ὠθεῖται ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως εἰς τὴν κατὰ χρῆσιν τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ἀνάγκη λοιπὸν πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἐπὶ πίεσει καὶ ζημίᾳ τῶν ἄλλων συγκεντρώσεως εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ἢ τινῶν τῆς ὅλης ἐξουσίας

κατὰ κατάχρησιν, νὰ κατανέμηται οὕτως ἢ ἐξουσία, ὥστε εἰς οὐδενὸς τὰς χεῖρας νὰ ᾖται πολλή. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν συνέβη τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς ἐν τοῖς ὀνομασθεῖσιν ἐλευθέροις θεσμοῖς. Οἱ Ἀγγλοὶ ἄλλοτε, οἱ μεσημβρινοὶ λαοὶ καὶ νῦν ἔτι διατελοῦσιν ἐν πλάνῃ περὶ τοῦ δέοντος μέτρου καὶ τῶν ὁρίων τῆς ἐξουσίας. Νομίζουσι πολλοὶ ὅτι ἡ ἐλευθερία συνίσταται εἰς μόνην τὴν κατάργησιν τῆς βασιλείας ἢ τὴν ἀφαίρεσιν δικαιωμάτων ἀπὸ τῆς βασιλείας καὶ τὴν ἐμβρυσιν καὶ ἐπέκτασιν τῶν κοινοβουλευτικῶν προνομίων. Ματαίᾳ πλάνῃ, ἐξ ἧς πηγάζουσι πᾶσαι αἱ περιπέτειαι τῶν ἀντιπροσωπικῶν Ἐπικρατειῶν, αἱ στάσεις καὶ ἐπαναστάσεις. Ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἢ ὁ βασιλεὺς διὰ τῶν ὑπευθύνων ὑπουργῶν καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπουργοὶ ὡς κόμμα θέλουσι κατασκευάσει τεχνητὴν Βουλὴν καὶ θέλουσι ὑφαρπάσει πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν· τοῦτου δ' ἕνεκα θέλει ἐπέλθει ὁ συναππισμὸς τῶν παραβιασθέντων συμφερόντων, ὅστις, συνδεδεμένος καὶ μετ' ἐπαινετῶν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὁρμῶν τῶν ἀνεπτυγμένων λαῶν, ἐπάγει τὴν στάσεις καὶ ταραχάς, ἀναποσπάστους συνήθως τῆς αἰματοχυσίας. Ἀλλ' ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς καὶ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐν Ὀλλανδίᾳ κτλ. ἀπὸ πολλοῦ κατενόησαν, ὅτι ἡ ἐλευθερία, ἡ ἐρατεινὴ καὶ ἀξιολάτρευτος ἐλευθερία, δὲν συνίσταται εἰς τὴν πολλὰκις φατριαστικωτάτην κοινοβουλευτικὴν παντοδυναμίαν, ἢ τὴν ἀναγύρεσιν τύπῳ δημοκρατικῶν πολιτευμάτων, ἀλλ' εἰς τὴν πρέπουσαν καταστολὴν αὐτῆς τῆς δυνάμεως, εἰς τὸν ἐντὸς τῶν ἀπολύτως ἀναγκαιῶν ὁρίων περιορισμὸν τῶν δικαιωμάτων τῆς ὅλης ἐξουσίας, ὁ περὶ ἰδίως κατορθωτὸν διὰ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἀναπτυχθείσης, καὶ ἐκείθεν μεταδοθείσης ἀλλαγῆς, αὐτεξιοκλήσεως (Self government). Ἡ εἰσαγωγή αὐτῆς ἐξησφάλισε τὴν Ἀγγλίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας,

τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Ὀλλανδίαν ἀπὸ πολιτικῶν συνταράξεων καὶ μεταβολῶν· μέχρι τοῦδε ἔλλειψεν αὐτῆς ἐκ Γαλλίας ἢ Ἰσπανίας δὲν ἀπήλλαξεν αὐτὰς καταστρεπτικῶν πολιτικῶν κλονήσεων.
Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπιρροὴ τῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὴν πολιτικὴν. Εἶναι ἀμφισβητήσιμον, γὰρ ὁ Paul Boiteau, ἂν ἡ πόησις, ἢ ἡ μορφήν τοῦλάχιστον παρίσταται νῦν, μέλλει νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ ἐν μέλλοντι, παραμυθοῦσα καὶ τέρπουσα ἄνθρωπον· ἀλλ' ἀναμφισβήτητον διατελεῖ, ὅτι ἡ ἱστορία θέλει ἀείποτε διατελεῖσαι σωτήριος ὁδηγὸς καὶ διδάσκαλος ἀνθρώπου, διαχέων φῶς εἰς τὴν πορείαν αὐτοῦ καὶ μεγάλως συντελὼν εἰς τὴν ἡμετέραν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν τοῦ ἀνθρώπου γένους. Ὅσον μάλιστα προχωροῦσιν οἱ καιροί, τὸ δὲ φιλοσοφικὸν πνεῦμα μᾶλλον ἐπικρατεῖ καὶ γενικεύεται, τοσοῦτον καὶ ἡ ἱστορικὴ ἐπιστήμη θέλει ὑπερῶν προοδεύει, τοσοῦτον θέλει μᾶλλον ἐκτελεσθῆναι, φιλοσοφικωτέρα καὶ πρακτικωτέρα καθισταμένη, τοσοῦτον δὲ μᾶλλον θέλουσιν ἀλληλεπρόσθεν ἀναπτύσσασθαι καὶ προοδεύει αἱ λοιπαὶ ἐπιστήμαι, καὶ ὁ πρακτικὸς καὶ πολιτικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἐθνῶν, ὁδουχοῦμενος καὶ φωτιζόμενος ὑπὸ τῆς ἱστορίας. Ἀλλ' ἂν ἐν γένει ᾖται συμβάλλουσα ἡ ἱστορία, ἂν διὰ τοῦτο τανῦν τῆς διδασκαλίας τῆς ἐπιστήμης προτάσσεται ἱστορικὴ εἰσαγωγή, φιλοσοφικῶς ἐξετάζουσα τὰ σημεῖον, ὅθεν ἤρξατο ἡ κίνησις τῆς ἐπιστήμης ταύτης, καὶ τὸ σημεῖον, εἰς ὃ διατελεῖ ἤδη ἵσταμένη, ὡς ἐπίσης τὰ αἰτίαι τῆς κινήσεως καὶ τῆς προόδου αὐτῆς, ὁ παρήκτος καθίσταται εἰς τὸν πολιτικὸν λόγον καὶ τὸν πολιτευόμενον, ὁκυρώσας τὸς ὅρος τῶν μελετῶν καὶ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, διότι διὰ μόνης αὐτῆς κατορθοῦν νὰ ἐξακριβώσῃ τί δύναται νὰ συντελέσῃ.

εἰς τὴν ἠθικὴν, πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐθνῶν, καὶ τί δύναται νὰ παρεμποδίσῃ αὐτήν. Ἄν ὁ Κικέρων ἔλεγεν «*Historia vero, (ἐν τῷ de oratore συγγράμματι αὐτοῦ βιβλ. II. κεφ. IX), testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae*», τί πρέπει νὰ εἰπώμεν ἡμεῖς περὶ αὐτῆς μετὰ παρέλευσιν τοσούτων αἰώνων, καθ' οὓς οὐ μόνον ἔλαβε μεγάλας καὶ σπουδαίας διαστάσεις ἔνεκα τοῦ χρόνου ἡ ἱστορία, ὁλλὰ καὶ συνεδυάσθη διὰ τῆς προόδου τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος μετὰ τῆς φιλοσοφίας, ἀποτελέσασα τὴν πρῶτην καὶ μεγίστην τῶν νεωτέρων ἐπιστημῶν; Ἄν ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας ἐπικληθεῖς πρόγονος ἡμῶν Ἡρόδοτος καταθέτῃ εἰς τὰ ταμεῖα τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἀλλὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἀναψύχων τὴν βίαν καὶ κατακηλῶν τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκρατῶν καὶ ἀναγνώστων, ἂν αὐτὸς ὁ φιλοσοφώτατος Θουκυδίδης συναναμινύχῃ μὴν συχνότατα ταῖς φιλαληθεστάταις αὐτοῦ ἱστορικαῖς διηγήσεσι φιλοσοφικὰς σκέψεις καὶ κρίσεις, ἀλλ' ἀπτεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐνὸς καὶ μόνου ἐπεισοδίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἂν ὁ Καῖσαρ συλλέγῃ ἀπλῶς ἱστορικὴν ὕλην, ἂν ὁ Σαλλουστιος ἡμιστά μεριμνᾷ περὶ τῶν παρθουσῶν καὶ ἔτι μᾶλλον περὶ τῶν μελλουσῶν γενεῶν, ἂν ὁ Τίτος Λίβιος περιορίσῃ τὸ σύμπαν εἰς τὴν Ῥώμην, ἂν ὁ κερτικώτατος Τάκιτος δικαίως ἐκλήθῃ εὐγενὴς καὶ ἐν ταύτῳ ἀπηνῆς τιμωρὸς καὶ ἐκδικητὴς τῶν ἠθῶν καὶ τῆς περιυβρισθείσης πολιτικῆς ἐλευθερίας ὠρισμένης ἐποχῆς, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὥραίαν ἔκφρασιν τοῦ Paul Boiteau, οὐδαμῶς φαίνεται πάλαιον αἱ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπότητος, ταύτην ἡ ἱστορία, φωταγωγηθεῖσα ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας, ἐπιλαμβάνεται παντὸς ἀντικειμένου φιλοσοφικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ, καὶ διὰ τοῦ φωτός, ὃ διαχέει

ἐπ' αὐτοῦ, συντελεῖ μεγάλως εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτικὴν πρόδον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς ἱστορίας, ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτῆς φιλοσοφικὴν ὄψιν, ἐπήγαγε καὶ ἡ ἀναμφισβήτητος ἀλήθεια, ὅτι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἡ πρόοδος ἐπάγει τὴν πρόδον τῆς τε πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν συνηχομένης ἐνεργοῦ πολιτικῆς, τὰνάπαλιν δὲ ἡ ὀπισθοδρόμησις αὐτῶν ἐπιφέρει τὴν ὀπισθοδρόμησιν καὶ τῆς πολιτικῆς. Ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη, μεθ' ἧς συνδέεται ἀναποσπᾶστος ἡ ἐν ἐνεργείᾳ πολιτικὴ, (δηλονότι τὰ ἐν ἐνεργείᾳ πολιτεύματα μετὰ τῶν ὅμιλον πρὸς αὐτὰ ἐχόντων σχεσιν ὀργανικῶν νόμων καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν), προοδεύουσα ἤδη ἀκαταπαύστως, εὐρίσκετο ἐν σπαργάνοις, ὅτε κα πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐπιστήμαι καὶ τέχναι εὐρίσκοντο ἐν σπαργάνοις, δηλονότι κατὰ τοὺς πρώτους ἱστορικοὺς αἰῶνας καὶ χρόνους· ἀκολούθως ἀνεπτύχθη ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἐπὶ τῶν ὥραίων χρόνων τῆς ἀκμῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης, εἴτα δὲ πάλιν ἔπεισεν εἰς φρικαλὴν ὀπισθοδρόμησιν, κατὰ τὴν βάρβαρον ἐποχὴν τοῦ μεσαίονος, ὅτε καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐπιστήμαι καὶ τέχναι ἐτράπησαν εἰς τὰ ὀπίσω, ἀνεγεννήθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς γενικῆς τῶν ἐπιστημῶν ἀναγεννήσεως καὶ βαίνει προοδεύουσα γιγαντιαίως ἀπὸ τοῦ προλαβόντος αἰῶνος μετὰ πασῶν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. ἡ δὲ εἰρημένη πρόοδος καὶ ὀπισθοδρόμησις τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀμέσως σχεδὸν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν πρόδον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης συμπροοδεύουσι καὶ τελειοποιούνται κατὰ γενικὸν κανόνα καὶ τὰ πολιτεύματα καὶ οἱ ὀργανικοὶ νόμοι καὶ ἡ ἐν γένει πολιτικὴ τῶν ἐθνῶν κατὰστασις.

Εἰς τοῦτου τὴν ἀνάπτυξιν προτιθέμεθα ἥδη νὰ εἰσέλθωμεν. Πέντε εἶναι ἐν γένει, (μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν μερικωτέρων διαφορῶν), αἱ περίοδοι τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῶν ἐπιστημῶν, ἢ τῶν ἀρχαιοτάτων ἱστορικῶν χρόνων, ἢ τῆς ἐλληνορωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἢ τοῦ μεσαιῶνος, ἢ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἰδίως ἢ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, καὶ ἡ τῆς πρὸς τοῦτον συνδεομένης καὶ συνεχιζούσης τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦ λήγοντος ἤδη δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος¹ ὅθεν πέντε καὶ αἱ περίοδοι τῆς πολιτικῆς (θεωρητικῆς τε καὶ πρακτικῆς) ¹.

Καὶ τῆς μὲν πρώτης περιόδου, ἥτοι τῆς τῶν ἀρχαιοτάτων ἱστορικῶν χρόνων, διακριτικὸν γνώρισμα ἦν ἡ παντελής ἐλλειψὶς ἐπιστημονικῶν γνώσεων, φιλοσοφικῶν, ἀστρονομικῶν, φυσικῶν, θεολογικῶν, τεχνολογικῶν. Ἀληθὴς ἐποχὴ σπαργάνων τῆς ἀνθρωπότητος. Θεοὶ ἔθεωροῦντο οἱ ἀστέρες ἢ τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων κατασκευαζόμενα εἰδῶλα, τὰ ἐρπετὰ ἢ ἄλλα ζῷα, ὁ οὐρανὸς ἐθεωρεῖτο ὡς στερέωμα, ἢ γῆ κέντρον καὶ σκοπὸς τοῦ σύμπαντος, αἱ κατόπιν ἀναπτυχθεῖσαι τέχναι ἦσαν παντάπασιν ἄγνωστοι. Καὶ ἡ πολιτικὴ ὡσαύτως διετέλει ἐν σπαρ-

γάνοις. Τὰς κοινωνίας διεῖπεν ἡ σωματικὴ ρώμη ἢ ἡ κατακτητικὴ βία. Ἡ ἰδέα τοῦ πολιτευματος ἦν ἄγνωστος ἢ ἀμυρῆ. Ἐν Ἰνδίᾳ, ὅπου ἀνεπτύχθη τὸ πρῶτον ἀτελής τις πολιτισμός, ἐπομένως δὲ κατεσκευάσθη θεολογικὸν τι οἰκοδόμημα γὰρ τοῖον μὲν καθ' ἑαυτό, ἀλλὰ πλήρως ἐπεκράτησαν ταχύτερον καὶ πολιτικαὶ ἰδέαι, ἄλογοι μὲν καὶ ὀπισθοδρομικαί, ἀλλ' ἀποτελοῦσαι πῶς ἄρμονικόν τι σύνολον, ἢ ἰδέα τῶν φυλῶν καὶ ἡ ἰδέα τῆς θεοκρατίας. Βάσιν τῆς θεολογίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἅμα τῶν Ἰνδῶν ἀποτελεῖ τὸ ἱερὸν βιβλίον τοῦ Μανου, καθ' ὃ οἱ Βραχμᾶνες ἢ ἱερεῖς, ἀποτελοῦντες προνομικὴν φυλὴν, ἀπέρρευσαν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἡοράτου Θεοῦ Βράχμα, οἱ Κατράι (Kchatryas) ἢ πολεμισταὶ ἀπὸ τῶν βραχμῶν αὐτοῦ, οἱ βασιῦαι (vaisyas), ἥτοι ἔμποροι καὶ γεωργοί, ἀπὸ τοῦ μητροῦ αὐτοῦ, καὶ οἱ σοῦδραι τέλος (soudras), ἥτοι οἱ δοῦλοι ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, καὶ καθ' ὃ ὁ βασιλεὺς ἀποτελεῖ θεότητά τινα, ὑποκειμένην ὅμως ἐν πολλοῖς εἰς τοὺς Βραχμᾶνας. Ἐν Σινικῇ ἐπικρατήσας μεταγενεστέρως καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ὁ βουδισμός, θρησκεία εὐγενεστέρα πῶς τοῦ Βραχμанизμοῦ, καθιέρωσε τὸ ἴσον περὶ τῶν φυλῶν καὶ μετέβαλε τὸ θεοκρατικὸν πολίτευμα εἰς σπυροκρατικὸν πολίτευμα. Προβάσας δὲ σχετικῶς τῇ ἀναπτύξεως, ἔρριπται εἰς τὸ μέσον ἡ μεσάζουσα πολιτικὴ ἰδέα τοῦ συμβιβασμοῦ τῆς θεοκρατικῆς ἰδέας καὶ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ καίου πρὸς τὴν κυριαρχίαν τοῦ λαοῦ, ἥτις φαίνεται, ὅτι ἐπῆνεγκε μετὰ τινα χρόνον, ὅτι, ὡς εἰκάζεται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δυναστεῶν τῆς Σινικῆς, ἐγένετο χρῆσις τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπαναστάσεως. Διαφεύγει τὸ θέμα τῆς παρ- ούσης διατριβῆς ἡ ἐξέτασις καὶ λύσις τοῦ ζητήματος, διατὶ ἡ Ἰνδία καὶ ἡ Σινικὴ ἔμειναν εἰς τὸ τότε σημεῖον τῆς θρησκευτικῆς, πολιτικῆς καὶ διανοητικῆς

¹ Ὁ Paul Janet ἐν τῇ περὶ πολιτικῆς πραγματείᾳ αὐτοῦ διαίρει ὡσαύτως τὴν ἱστορίαν αὐτῆς εἰς πέντε περιόδους, ἀλλὰ κατὰ διάφορον τρόπον, δηλονότι α) τὴν περίοδον τῆς Ἀνατολῆς (Période orientale), β) τὴν ἑλληνολατινικὴν περίοδον (Période gréco-latine), γ) τὸν μεσαιῶνα καὶ τὴν ἀναγέννησιν (moyen âge et renaissance), δ) τὴν νεωτέραν περίοδον (Période moderne) ἐκτετατομένην ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος μέχρι τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789 καὶ ε) τὴν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς (Période contemporaine).

αὐτῶν ἀναπτύξεως, κέντρον δὲ καὶ ἐστία τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ προοδευτικοῦ πολιτικοῦ βίου γίνεται ἡ Ἑλλάς, ἐξ ἧς ἀπέρρευσε ὁ νεώτερος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός.

Τῆς δευτέρας περιόδου, δηλονότι τῆς ἑλληνο-ρωμαϊκῆς ἀκμῆς, γνώρισμα διακριτικὸν εἶναι ἡ θεμελίωσις καὶ ἐν πολλοῖς τελειοποιήσις τῶν δ' ἀφόρων ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν. Ἡ λιθοζοῖα, ἡ ζωγραφικὴ, ἡ ῥητορικὴ, ἡ ποίησις καὶ πᾶσαι αἱ καλαὶ τέχναι προήχθησαν ταχέως εἰς τὸν ὑπατον βαθμόν, ἐτέθησαν δὲ τὰ θεμέλια παστὶν σχεδὸν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ πολλὰ ἀνεπτύχθησαν σχεδὸν εἰς τὴν ἐν τῇ νῦν αὐτῶν τελειότητα. Ἡ ἰδέα τοῦ θεοῦ δικαίου οὐδέποτε ἤκμασεν ἢ ταχέως ἐξέλιπεν, ἡ ἰδέα τῆς αὐτοκυβερνήσεως ἐξ ὑπαρχῆς ἐπεκράτησε καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἰδέας ταύτας κατηρτίσθησαν ἐλεύθερα κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἦσαν πολιτεύματα ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν, ἐξ Ἑλλάδος δὲ τὰ ἐπιστημονικὰ φῶτα μετεδόθησαν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ ἰδοὺ ἀνήφθη καὶ ἐκεῖ κατ' ἀρχὰς ὁ πυρὸς τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Πνῶμαι πολιτικαὶ εὐρίσκονται ἐσπαρμέναι ἐν ᾗπαι τοῖς παντοσίδεσιν ἑλληνικοῖς συγγράμμασι, μαρτυροῦσαι ἐλευθέριον καὶ προοδευτικὸν πνεῦμα, ἀλλὰ οὐ κατ' ἐξοχὴν μεγάλοι πολιτικοὶ συγγραφεῖς ἤκμασεν ἐπὶ τῶν ἐνδόξων ἑλληνικῶν χρόνων, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Νομίζομεν δὲ πρέπον νὰ διεξέλθωμεν ἐν συντόμῳ τὰς ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν ἐκτεθειμένας πολιτικὰς ἀρχάς, ἀπόρροιαν οὐχ ἥττον τῆς καταστάσεως τῆς διανοητικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως τῶν τότε χρόνων ἢ καὶ τῆς συγγραφικῆς αὐτῶν μεγαλονοίας. Ἡ πολιτεία τοῦ Πλάτωνος θεωρήθη ὡς τύπος ἰδανικῆς ἀνεφαρμοστού πολιτείας, οὐτοπίας, ὡς ὠνομάσθη. Ἀλλὰ, καθὰ παρετήρησαν πρὸ ἐμοῦ ἄλλοι, ἀδικεῖ τὴν

μεγαλοφυΐαν τοῦ Πλάτωνος ὁ οὕτω κρίνων τὴν πολιτείαν αὐτοῦ. Ὡς ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς Paul Janet, διακρίτεον τὴν οὐτοπικὴν οὕτως εἰπεῖν πολιτικὴν (politique utopique) τῆς ἰδεώδους (ιδανικῆς) ἢ νοητῆς πολιτικῆς (politique idéale), ὧν ἡ πρώτη μὲν συνίσταται ἐκ τεχνητοῦ καὶ φανταστοῦ ὁλως συνδυασμοῦ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν στοιχείων, καὶ ἐκ τῆς διὰ τοιοῦτου τρόπου κατασκευῆς αὐθαιρέτου πολιτικοῦ μηχανισμοῦ, μηδεμίαν ἔχοντος ζωὴν, μηδεμίαν πραγματικότητα, μήτε παροῦσαν μήτε μέλλουσιν. Τοιαῦτα εἶναι αἱ οὐτοπίαι τοῦ Thomas Morus (ὅστις καὶ πρῶτος κατεσκεύασε τὴν λέξιν οὐτοπία), τοῦ Campanella καὶ ἄλλων τινῶν μεταγενεστέρων πολιτικῶν συγγραφέων. Ἡ ἰδεώδης πολιτικὴ ἐξ ἐναντίας συνίσταται ἐκ τῆς μορφώσεως δυνατοῦ ἀνθρωπίνως ἀλλὰ δυσεφίκτου ἐν τῇ ἐφαρμογῇ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ, φερομένου ὡς προτύπου τελειότητος, πρὸς ὃ δεόν κατὰ τὸν συγγραφεὰ νὰ ἀποβλέπωσιν αἱ πολιτεῖαι. Ἐν τῇ πολιτείᾳ δὲ τοῦ Πλάτωνος ὑπάρχει μέρος τι οὐτοπικῆς πολιτικῆς καὶ μέρος πολιτικῆς ἰδεώδους. Εἶναι βεβαίως καθαρὰ οὐτοπία, φαντασίας ἀποκύημα, ἡ εἰς τέσσαρας τάξεις ἢ κλάσεις σταθερὰς καὶ ἀμεταβλήτους πλατωνικῆς διαιρέσεως τῆς κοινωνίας, ὡς ἡ τῶν Ἰνδῶν ἢ τῶν Αἰγυπτίων. Εἶναι καθαρὰ οὐτοπία, φαντασμα ἄπλοῦν, ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ἐξάλειψις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου καὶ τῆς ἰδιοκτησίας, δηλονότι ἡ καθιέρωσις τῆς κοινογαμίας καὶ τῆς κοινοκτημοσύνης, προκαλεῖ τὴν ἐνότητα καὶ θερμαίνει τὴν φιλοπατρίαν, εἶναι οὐτοπία ἡ θεωρία τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν νόμων διὰ τῆς ἡθικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' οὐδαμῶς εἶναι οὐτοπικὴ ἡ θεωρία τοῦ Πλάτωνος, ὅτι σκοπὸς τῆς κοινωνίας εἶναι ἡ ἀσφάλεισις τῶν δικαίων τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ

ἀπροσωπολήπτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἡ θεωρία ὅτι πραγματικὰ νεύρα τῶν ἐπικρατειῶν εἶναι ἡ ἀρετὴ, καὶ ἀληθὲς βάσις καὶ πηγὴ τῆς ἀρετῆς ἐν ταῖς πολιτείαις ἢ χρηστὴ ἀνατροφή, οὐχὶ δὲ μόνον δὲν εἶναι οὐτοπικαί, ἀλλὰ καὶ τιμῶσιν ἀληθῶς τὸν πρακτικὸν τοῦ Πλάτωνος νοῦν ἢ ὑπ' αὐτοῦ πρῶτον ἐξευχεῖσθαι καὶ ὑποστηριχθεῖσα πολιτικὴ θεωρία, ὅτι μόνον ἐν πολιτεύματι, καθιερούντι τὴν ἰσοσταθμίαν τῶν ἐξουσιῶν, ἐδρεύει ἡ ἀληθὲς ἐγγύησις τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, καὶ ἡ θεωρία ὅτι οἱ νομοθέται ὀφείλουσι νὰ αἰτιολογῶσιν ἀποχρώντως τοὺς τιθεμένους ὑπ' αὐτῶν νόμους, ἐκφέροντες τὸν νομοθετικὸν αὐτῶν λόγον, ὅτι τέλος τῶν ποινῶν σκοπὸς δέον νὰ ᾔναι οὐχὶ μόνον ἡ τιμωρία, ἀλλὰ καὶ ὁ σωφρονισμὸς καὶ ἡ βελτίωσις. Τοῦ Πλάτωνος λοιπὸν ἡ πολιτεία ἐδράζεται ἐπὶ πολιτικῆς νοητῆς κατὰ τὸ πλεῖστον, συναναμεμιγμένης μετὰ τινων οὐτοπικῶν θεωριῶν. Τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξ ἐναντίας ἡ πολιτικὴ εἶναι καθαρῶς ἐμπειρικὴ. Ἀληθῶς ἐκπλήττει ἡ λαμπρὰ καὶ ἐπιτηδεῖα αὐτοῦ μέθοδος εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν πολιτικῶν γεγονότων καὶ τὴν διακρίσιν ἐνὸς πολιτικοῦ ὅλου συνθέτου (φέρ' εἰπεῖν τῆς πολιτείας) εἰς τὰ ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται στοιχεῖα, μέθοδος ἐπιστημονικωτάτη, ἥς κατ' οὐδὲν παρεξέκλιναν οἱ τοῦ προλαβόντος καὶ παρόντος αἰῶνος πολιτικοὶ συγγραφεῖς. Λέγεται δέ, ὅτι 360 περίπου πολιτειῶν πολιτεύματα ἀνέλυσεν ἐν συγγράμματι αὐτοῦ ἄλλω, φέροντι τὴν σφραγίδα τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ, πρὶν ἢ γράψῃ τὰ Πολιτικά αὐτοῦ. Ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραψεν ἀληθῆ πολιτικὴν φιλοσοφίαν, οἷον ἡ ἀξίαν τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ἡ θεωρία τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, ἡ διαίρεσις τῶν πολιτευμάτων, ἡ κριτικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἀνάλυσις τῶν διαφορῶν αὐτῶν εἰδῶν, ἡ θεωρία τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων, ἡ θεωρία τῶν

ἐπαναστάσεων, ἡ θεωρία τῆς νομοθετικῆς κυρώσεως καὶ ἐγγυήσεως, ἡ κριτικὴ ἀποφίσις πολλῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων ἐκφέρονται καὶ ἀνεκπύσσονται σχεδὸν ἐν λείῳ, ὥστε νομίζει τις ὅτι δὲν προώδουν σεν ἔκτοτε ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ᾔσαν ἄνδρες ἐξαιρέτως μεγαλοφυεῖς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμφαίνει, ὅτι τὸ ἔργον αὐτῶν εἶναι ἐν τῇ βάσει κατὰ πάντα πρωτότυπον, ὅτι αἱ πολιτικαὶ αὐτῶν γνώμαι καὶ θεωρίαι εἶναι ἐπινόημα τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν, ἄσχετον πρὸς τὰς ἐπικρατούσας τότε πολιτικὰς ἰδέας. Τὰ ἐλληνικὰ πολιτεύματα, ἀρχαιότερα πολλῶν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους, ἐμφαίνουν, ὅτι ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ λαοῦ ὑπῆρχον, ἀμυδρῶς τοῦλάχιστον καὶ συμπυγμένως, αἱ θεωρίαι περὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ λαοῦ, αἱ δὲ γινόμεναι ἐπαναστάσεις ἐμαρτύρησαν ὅτι ἐθεωρεῖτο ἐν τοῖς πράγμασι δικαίωμα τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπανίστασθαι. Αὐταὶ δὲ αὐταὶ αἱ πολιτικαὶ τοῦ λαοῦ θεωρίαι ᾔσαν ἀπύγασμα τῆς ἐν γένει φιλοσοφικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς παιδείας, ἥτις ἐπεκράτει τότε ἐν Ἑλλάδι καὶ μάλιστα ἐν Ἀθῆναις. — Ὅτι δὲ δὲν ὑπερέβησαν τὸν κύκλον τῶν πολιτικῶν ἰδεῶν τῶν συγχρόνων, ἀπόδειξις εἶναι ἡ προφανὴς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπιδοκιμασία τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας, ὃν πτηρίζει ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ δικαίου. Ἡ Ἑλλὰς εἰς διάστημα ὀλίγων ἐκατονταετηρίδων, ἢ μᾶλλον δεκάετηρίδων εἶχε προοδεύσει θαυμασίως τῷ ὄντι ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ καὶ πολιτικῇ σταδιοδρομίᾳ, ἀλλὰ δὲν εἶχε κατανοήσει τὸ ἄλογον καὶ ἄδικον τῆς εἰς δουλείαν ὑποβολῆς τῶν ὁμοίων αὐτοῖς, καὶ τὸ φοβερώτατον, τῆς καταταραννήσεως τῶν δούλων. Μάρτυρες αὐτοὶ οἱ δυστυχεῖς εἰλωτες, οἱ ἄρχαιοι τῆς Λακωνικῆς κάτοικοι, πρὸς οὓς, ἐξανδραποδισθέντες βαρβάρως ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἡ

τούτας τὴν ἀνάγκησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, προσηνέχθησαν ἀπηνέστατα καὶ σκληρότατα. — Αἱ ἐλληνικαὶ ἐπιστημονικαὶ ἰδέαι μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς τῶν Ἑλλήνων ἐκπαίδευσω; μετεδόθησαν εἰς τὴν Ῥώμην, ἥτις, ἀγνωμονοῦσα, καθυπέταξεν ἔπειτα τοὺς Ἑλληνας ὑπὸ τὸ κατακτητικὸν αὐτῆς σκῆπτρον. Ἐντεῦθεν ἐπεκράτησε καὶ ἡ ἐν Ῥώμῃ ὁρμὴ πρὸς τὰς ἐλευθέρας πολιτικὰς ἰδέας, τὴν δημοκρατικὴν πολιτείαν, τὸ ὑπέρτερον τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, τὸ ὑπεύθυνον τῶν ἀρχόντων. Ἀλλὰ πολιτικούς συγγραφείς μεγάλους δὲν παρήγαγεν ἡ Ῥώμη πλὴν ἴσως τοῦ Κικέρωνος, ὅστις ἀνέπτυξεν εὐκρινῶς τὴν ἰδέαν κυβερνήσεως μοναρχικῆς μὲν ἀλλὰ μετὰ δικαιωμάτων πολιτικῶν τοῦ λαοῦ, ἐν εἶδος δηλ. συσταγματικοῦ πολιτεύματος πρὸ τῆς τελευταίας ἀναπτύξεως αὐτοῦ.

Ἄλλ' αἰφνης ἐπέρχεται τάσις εἰς τὰ ὀπίσω. Τὸ μέγα κίνημα τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου μειοῖδωσι μὲν μέρος τῶν ἐλληνικῶν φώτων καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἡθῶν εἰς τοὺς βαρβάρους ἐν τῇ Ἀσίᾳ λαοῖς, ἀλλ' ἀντιμεταδίδωσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας τὰς τρυφὰς τῶν Ἀσιανῶν ἔξεις, αἱ δὲ ἐπελοῦσαι κατόπιν διακρίσεις καὶ ἐπιδιακρίσεις προκαλοῦσι τὴν ἐξασθένειαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅστις ἐκράτει τὴν σημαίαν τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου, καὶ ἐπιφέρουσι καίριον τραῦμα εἰς τὰς ἐπιστήμας πάσας, ἐν αἷς καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν, τὸ δὲ ἕως τότε ἐλεύθερον καὶ δημοκρατικὸν φρόνημα, ἀπόρριον τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως, διαδέχεται φρόνημα δοῦλον. Καὶ ἐπέρχεται μὲν ἐν τούτοις ἡ μεγάλῃ τοῦ νόσμου πολιτικὴ καὶ ὁρμητικὴ μεταπολίτευσις, ὁ Χριστιανισμός, ὅλλ' εἰς τὰς χεῖρας ρυπαρῶν ἐξηγητῶν καὶ ἐρμηνευτῶν, ἀποβάλλει ἐν μέρει τὴν σωτήριον οὐτῆς ἀπαστολὴν καὶ ἐκπολιτιστικὴν δύναμιν, ἐν δὲ φοδερῶτερον, ἢ μετὰ τινὰ χρό-

νον ἐκ τοῦ χριστιανισμοῦ προσελθοῦσα μανιώδης πάλη μετὰ τῶν ἐθνικῶν καὶ Χριστιανῶν ἀτραυμάτισε σπινδαίως τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν καλλιτεχνίαν. Μαρτίνος φέρ' εἰπεῖν ὁ ἐκ Σαβωρίας τῆς Παννονίας, ἀπὸ στρατιώτου ἱερομόναχος καὶ ἀπὸ ἱερομονίχου ἐπίσκοπος Τουρῶνων (Tours) γενόμενος περὶ τὸ 360 μ. Χ., περιήρχετο μετὰ θεοβλαβῶν μοναχῶν τὴν Γαλλίαν, συντρίβων ἀγάλματα, κατεδαφίζων ναοὺς, καταστρέφων ὅτι πρὸς τὴν ἀρχαίαν λατρείαν συνεδέετο καὶ κατακαίων τοὺς θησαυροὺς τῆς ἐλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς σοφίας. Ἄλλ' ἀκολούθως σμήνη βαρβάρων ἐθνῶν, Γότθοι, Λογγοβάρδοι, Ἀραβες κτλ. ἀλλεπαλλήλως εἰσελάσαντα εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ πυρὶ καὶ μαχαίρᾳ ἐρημώσαντα πόλεις καὶ κώμας ἐξολόθρευσαν μετὰ τῶν ἄλλων τῆς προόδου ἐμβλημάτων καὶ πάντα τὰ περιελθόντα εἰς χεῖρας αὐτῶν ἐλληνικὰ καὶ ρωμαϊκὰ βιβλία, κατηδάψισαν τὰ σχολεῖα καὶ προσήνεγκον ὀλοκαύτωμα τρόπον τινὰ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὀπισθοδρομήσεως καὶ βαρβαρότητος πάντας τοὺς ἐπὶ παιδείᾳ διαπρέποντας, καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ρωμαϊκὸν βασίλειον καὶ κατελύθη περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' μ. Χ. αἰῶνος, τὸ δὲ ἀνατολικόν, βαθμηδὸν ἀκρωτηριαζόμενον, ἔπασε μετὰ πολλοὺς μὲν αἰῶνας ὡς βασίλειον, ἡθικῶς ὅμως οὐχὶ πολὺ μετὰ ταῦτα παρεδόθη εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ τὸν ἐξανδραποδισμόν. Οὕτως ἐπέρχεται γενικὴ σκοτόμαйна ἀπαίδευστις ἐν πάσῃ τῇ πεπολιτισμένῃ Εὐρώπῃ, μόλις δὲ ἐλάχιστοι ἀριθμοῦνται οἱ παιδεύσας τινὲς καὶ λογίστες μετέχοντες, οἵτινες ἐδυνήθησαν νὰ διασώσωσι ζώοντα τινὰ τοῦ τότε πολιτισμοῦ. Ἐνεκεν δὲ τούτου καὶ αἱ προοδευτικαὶ πολιτικαὶ ἰδέαι ἐξοστρακίζονται, ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἐξουθενοῦται, ἐν δὲ τῇ πρακτικῇ πολιτικῇ κατάκτησις, ἀλληλοσφαγία, τυραννία, ἀριστοκρατία, φεουδαλισμός.

Ἀλλὰ βαθμὴδὸν ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ τὰ μεταδοθέντα ἐπιστημονικὰ ζώπυρα ἤρξαντο ἀναπτυσσόμενα· οἱ ὑπὸ τῶν τοῦ ἀνατολικοῦ βασιλείου φωτισθέντες πῶς Ἀραβες ἤρξαντο παιδαγωγοῦντες καὶ φωτίζοντες μικρὸν τοὺς Εὐρωπαίους ἀπὸ τοῦ ἥ ἔτι μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, οἱ ἐπιδραμόντες τὴν Ἀνατολὴν σταυροφόροι περὶ τὸν 12 καὶ 13 αἰῶνα ἐξημερώθησάν πῶς, μέχρι τινὸς σημείου. Εἶτα δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀμαλφίτου Gioia κατὰ τὸν 14 αἰῶνα τελειοποιήσας τῆς ἀπὸ τοῦ 12 αἰῶνος γνωστῆς ναυτικῆς πυξίδος, ἀσφαλίζουσα τὸν πλοῦν, κατέστησε τοὺς ναυτιλλομένους τολμηροτέρους καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀθανάτου Κολόμβου ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς ἐν ἔτει 1492 καὶ τὸν ὑπὸ Οὐάσκου Δεγάμα περίπλουν τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Χρυσῆς Ἑλπίδος κατὰ τὸ 1492, οἵτινες ἐπεξέτειναν σπουδαίως τὸν ὀρίζοντα τῶν τότε γεωγραφικῶν γνώσεων. Ἐξ ἄλλου δὲ ἡ κατὰ τὸν 11 αἰῶνα ἀνακαλυφθεῖσα χαρτουργία, δι' ἧς ἡ γραφικὴ ὕλη ἐπολλαπλασιάσθη καὶ, τὸ πάντων σπουδαιότερον, ἡ θεία τυπογραφία, εὐρεθεῖσα κατὰ τὸ 1448, ἔτι δὲ ἡ ἀξιολογούμεντος καὶ λαμπρὰ ἐκκλησιαστικῇ μεταρρύθμισις τοῦ Λουθήρου τοῦ 1517, ἔδωκεν νέον ἡλεκτρισμὸν εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, καὶ ἔθηκαν οὕτω τέρμα εἰς τὴν βάρβαρον τοῦ μεσαίωνος κατάστασιν. Ἡ θεία τῆς τυπογραφίας τέχνη, ἐνῶ ἐξ ἐνὸς ἔδωκε πτερὰ εἰς τὸν δυσκίνητον καὶ δυσδιάδοτον ἕως τότε λόγον, τὸν ἐκφράζοντα τὴν ἐνδιόθετον τοῦ ἀνθρώπου ἰδέαν, δι' ἣν ἐν ἀκαρεῖ μεταδίδεται ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τῆς γῆς ἄκρου εἰς τὸ ἕτερον, ἐξ ἄλλου ἐδημιούργησεν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῶν γραμμάτων τὴν ἰσότητά καὶ τὴν ἀμύλλαν· ἐτῆ ἰσότητα, ἵδοι εἰς πάντα εἶναι προσιτὴ ἡ εὐκολος τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ διὰδοσις καὶ ἡ πρὸς πάντα τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ παραβολή,

ἐκλιπόντος τοῦ αὐτὸς ἔφα· τῶν Πυθαγορείων, τὴν ἀμύλλαν, ἵδοι ἀναγκάζει ἕκαστον τῶν θηρεύοντων ἐπιστημονικῇ ὑπόληψιν νὰ κατανικήσῃ τὸν ἀντίπαλον εὐχὴ διὰ τῆς ἀδίκως κτηθείσης (τρόπον τινὰ ἀρπαγείσης) φήμης, ἀλλὰ διὰ τῆς κατάρτισεως σπουδαιότερων ἐπιστημονικῶν ἔργων, ἐπὶ βελτιώσει καὶ προαγωγῇ ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης. Κατὰ τὴν εὐφυᾶ δὲ παρομοίωσιν ἐξόχου συγγραφέως Γάλλου, τοῦ Emile Monlégue, «διὰ τῆς τυπογραφίας καθιερώθη τρόπος τινὰ τὸ κοινοδουλευτικὸν πολίτευμα· ἐν τῷ κράτει τῆς ἐπιστήμης, ἐν ᾧ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἰδέαι δέχονται ἡ ἀποθνήσκει ὑπὸ τινος εἵδους καθολικῆς ψηφοφορίας καὶ τὸ βασίλειον τῶν γραμμάτων, ὅπερ ἕως τότε ἀπετέλει ἀληθῆ μοναρχίαν, δύνανται ἐλλόγως ἔκτοτε νὰ καλεῖται δημοκρατικὴ πολιτεία». Τῆς θρησκευτικῆς μεταβολῆς τοῦ Λουθήρου, ἄλλης μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς μεταβολῆς, ὠθησάσης σπουδαίως τὸν κόσμον εἰς τὰ πρόσω, θεωροῦμεν ἄσχετον πρὸς τὸ προκείμενον νὰ ἀνελιξώμεν τὰ αἷτια. Περιοριζόμεθα μόνον νὰ ἐπικαλεσθώμεν συγγραφέως διακεκριμένου, τοῦ Ath. Coquerel (υἱοῦ), τὴν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ Λουθήρου καὶ τῶν ἐκ τοῦ λουθηρανισμοῦ ὠφελειῶν κρίσιν, ὅστις εἰκονίζει τὸν μὲν Λούθηρον ὡς ἐξῆς· «ὁ Λούθηρος, εὐρεῖα καὶ περὶ φλογὸς μεγαλόνοια, εἶναι ὁ μέγιστος τῶν ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος, ἀνὴρ ἐνεργὸς ἐν ταύτῃ καὶ φιλόμουσος, δύναμιν παρὰ τῇ κυβερνήσει ἔχων οὐχ ἥττον ἢ παρὰ τῇ λαῶ, οὐχ ἥττον κριτικὸς ἢ εὐφάνταστος, ἐνῶν τῇ ἀτρομίᾳ τοῦ πιστεύοντος τὴν ἔμπνευσιν τοῦ καλλιτέχνου, ἔχων ὀξύδερκεαν φροντιστοῦ (penseur), ὑπομονὴν σοφοῦ, τὰ ζωηρὰ καὶ πολλαπλὰ προτερήματα μεγάλου ταραξίου», τὴν δὲ ῥοπήν τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας μετὰ πολλοὺς ἄλλους φιλοσόφους, πολιτειολόγους καὶ

στορικούς Γάλλους ὡς ἐξῆς· ἂν ὑπάρχει ἀλήθεια ἱστορικὴ ἀναμφισβήτητος, εἶναι, ὅτι ἡ μεταρρύθμισις ἔδωκεν αὐστρον ὠθησιν εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἐρεῦνας, εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, τῆς φιλολογίας καὶ τῆς ἱστορίας. . . . Ἀναμφήριστον ἔτι διατελεῖ, ὅτι αἱ ἐπιστῆμαι ἔσχον ἀείποτε πολέμιον τὴν ἀρχὴν τῆς αὐθεντίας, διὰ τοῦτο Βάβυλος ὁ σκεπτικὸς (sceptique) διαμαρτυρούμενος καὶ Καρτέσιος ὁ καθολικὸς φροντιστής (penseur) εὖρον αὐλον εἰς τὴν λουθηρανίζουσαν Ὀλλανδίαν, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως ὁ ἔξοχος Ὀλλανδὸς φυσικὸς Huygens ἠναγκάζετο νὰ ἐγκαταλίπη τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Γαλλίαν! Τί δὲ ἤθελε γίνεαι ὁ μέγας Νεύτων ἐν τῇ βαθεΐᾳ αὐτοῦ πίστει καὶ προτεσταντικῇ εὐσεβείᾳ, εἰ ἐγεννᾶτο παρ' ἡμῖν; Δὲν προτίθεται (λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς) νὰ ὑπολογίσω τὰς ἐπιφανεῖς ἀμέσους καὶ ἐμμέσους ὑπηρεσίας, ἃς ἡ μεταρρύθμισις παρέσχεον εἰς τὴν ἐπιστήμην, οὐτε νὰ ἀπαριθμήσω τοὺς ἐκπρεπεῖς ἄνδρας, οὓς παρήγαγεν, ὧν ὁ ἀριθμὸς παραβολικῶς πρὸς τὸν τοῦ λουθηρانيκοῦ πληθυσμοῦ εἶναι τεράστιος. Ἀς περιορισθῶμεν εἰς ἐν ἡ δυοῖς ἱστορικὰ γεγονότα μεταξὺ χιλιῶν. Ἡ Γαλλία ὀφείλει εἰς τοὺς διαμαρτυρομένους τὸν περιοδικὸν αὐτῆς τύπον, θεμελιωθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου Benaudot, καὶ τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν, ἰδρυθεῖσαν οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Richelieu, ὡς πολλοὶ πολλὰκις ἐπανελάβον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Conrard. . . . Εἶναι ὄντως παράδοξον πῶς τὸ πλεῖστον τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν κατάρτισιν μεγάλων καὶ σημαντικῶν ἔργων διὰ τῆς ἐφευρομένης τοῦ ἀτμοῦ, ὡς οἱ Salomon de Cans, Denis Papin, Wat καὶ οἱ δύο Stephenson ἦσαν διαμαρτυρούμενοι. Ὁμολογοῦμεν κοινῶς εἶναι, ὅτι μεγάλην ὀφείλει ἡ πρόοδος τῶν γραμμάτων χάριν εἰς τὴν μεταρρύθμισιν. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γερμανία ὡς καὶ ἡ διαμαρτυρομένη

Γαλλία παρέσχον θαυματοπράτην καὶ ἀφθονον συμβολὴν εἰς τὸν θησαυρὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως, οἱ δὲ μείναντες εἰς τὴν Παπικὴν ἔβραν πιστοὶ λαοὶ οὐδαμῶς ἠδυνήθησαν νὰ ἐξισωθῶσιν αὐταῖς. Καὶ αὐτὴ ἡ Ἰερουσαλὴμ τοῦ Τάσσου, εἰ καὶ πληροῦται ἀληθῶν καλλωνῶν καὶ ποιήσεως μεστῆς χάριτος, πολλῶν ὑστερῇ τοῦ ἐπικοῦ μεγαλείου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μίλτωνος.

Ἡ γενικὴ αὕτη πρόοδος, ἥτις εὐλόγως ἐκλήθη Ἀναγέννησις καὶ Παλιγγενεσία, ἔσχεν ἰσχυροτάτην ῥοπὴν καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πόλιτικοῦ τῶν ἐθνῶν βίου. Αἱ θεοκρατικαὶ καὶ φεουδαλικά ἰδέαι ὑφίστανται καίριον τραῦμα ἀπὸ τοῦ 14 τοῦ αἰῶνος, συγγραφεῖς δὲ πολιτικοὶ μεγάλοι ἤρξαντο ἀναφαίνεσθαι. Ὁ Μακιαβέλης, ἐκδίδων τὸν περιώνυμον αὐτοῦ Ἠγεμόνα καὶ τοὺς λόγους περὶ Τίτου Λιβίου, ἀκολουθεῖ περὶ τοῦ μέθοδον τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον. Τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἐμφαίνουσι πρακτικὸν καὶ ἐμβριθὴ πολιτικὸν νοῦν, ἀλλὰ πρόθεσιν ἀλιτήριον, (ἂν ἀληθὴς αὐτοῦ πρόθεσις ἦναι ἡ φαινομένη), τὴν πρόθεσιν νὰ ἐνισχύσωσι τοὺς τυράννους καὶ τοὺς δυνάστας. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ λέξις μακιαβελισμός, ἐμφαίνουσα τὴν θυσιάν ἀπασῶν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν εἰς τὸν βωμὸν τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος, τὴν παραβίαν ἀπάντων τῶν νόμων τῆς ἠθικῆς, θυσιαζομένων εἰς τὸν βωμὸν τῆς πολιτικῆς ἐπιτυχίας. Ἀλλὰ τάχιστα μέγας ἡγεμὼν καὶ μέγας φιλόσοφος τοῦ 18 αἰῶνος, ὁ Φρεδρίκος τῆς Πρωσίας καὶ ὁ Βολταῖρος τῆς Γαλλίας, συνδεδεμένοι δι' ἀγνῆς καὶ ἀδόλου φιλίας, συνήνωσαν τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἰς πρόκλησιν τῆς γενικῆς ἀποδοκιμασίας τῶν ἀρχῶν τοῦ Μακιαβέλη. Ἀλλ' ἰδίως μεγάλη πολιτικὴ κίνησις καὶ πρόοδος ἐγένετο μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ διάδοσιν τοῦ λουθηρανισμοῦ κατὰ τὸν

16 αιώνα. Ὁ Λούθηρος ἔγραψε τοὺς ἐξῆς ἀξιωματημονεύτους λόγους εἰς τὸν Ἡγεμόνα αὐτοῦ. Ἐκλέκτορα τῆς Σάξης. « Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης δὲν πρέπει νὰ δεσμεύσῃ τὴν διάνοιαν καὶ τὸν λόγον· ἄψετε νὰ ἀγορεύωσιν ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ καὶ θερμότητι, ὅσον δύναται ἕκαστος καὶ ὅσον θέλει, διότι δέον νὰ ἐπάρχωσιν αἰρέσεις. Δέον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ ᾖ ἑτοιμος πρὸς στρατείαν καὶ νὰ συνάπτῃ μάχας. Ἐὰν τὸ πνεῦμα τῶν ἀντιφωνούντων ἡμῖν τυγχάνῃ ὃν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, δὲν θέλει ὑποχωρήσει ἐνώπιον ἡμῶν, οὔτε θέλει ἡσυχάσει. Ἐὰν δὲ τὸ ἡμέτερον, δὲν θέλει φοβηθῇ αὐτούς τε καὶ πάντα ἄλλον. Ἀς ἀφελῶσι λοιπὸν αἱ διάνοιαι ἐλεύθεραι νὰ συγκρουσθῶσι καὶ νὰ ἀλληλομαχήσωνται. Ἐν τοῖς λόγοις τούτοις περιέχεται ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, τῆς ἐρεῦνης, τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία αὕτη ἐπάγει ἀναγκαστικὰ τὴν καθιέρωσιν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Ὅταν τις ἀφελθῇ ἐλεύθερος εἰς τὴν ἔρευναν τῶν δογμάτων, (δηλονότι τῶν θεμελιακῶν βάσεων), τῆς Ἐκκλησίας, ἐγγὺς εὐρίσκεται τῆς ὑπὸ ἔρευναν θέσεως τῶν θεμελιακῶν ἀρχῶν τῆς πολιτείας. Ἐκ τούτου τὰ πολυάριθμα πολιτικά συγγράμματα τοῦ 16 αἰῶνος. Οἱ Δουθηρανοὶ πρῶτοι, ὁ Hotmann ἐν τῷ πονήματι αὐτοῦ *Francogallia*, ὁ Hubert Languei ἐν τῷ φέροντι ἐπιγραφὴν *Vindiciae contra tyrannos*, ὁ Buchanan ἐν τῷ ἰδίῳ *De jure Regni apud Scotos* ἀνέπτυξεν ἀρχὰς πολιτικὰς ἐπαναστατικωτάτας καὶ δημοκρατικωτάτας, ἀλλὰ διηγέρθη καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ζῆλος τῶν δυτικῶν, καὶ ἰδοὺ πλησμονὴ ἐλευθεριάζοντων συγγραμμάτων καὶ καθολικῶν. Μεταξὺ πάντων ὁμοῦ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων τοῦ 16 αἰῶνος διαπρέπει ἡ πολιτεία τοῦ Bodin, ἔχον ἀληθῶς μνημεῖον τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο συντεταγμένον κατὰ τὸν

τύπον τῆς Ἀριστοτελείου πολιτικῆς συγγραφῆς, περιλαμβάνον συνοπτικῶς ἡ σπουδαιότατα τῶν πολιτικῶν προβλημάτων, εἶναι ὄντως περιβλεπτόν διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἱστορικῶν παραδειγμάτων, καὶ τὴν πληθύν τῶν νομικῶν καὶ οἰκονομικῶν γνώσεων, πρὸς δὲ τὸ ἠθικὸν ὕψος καὶ τὴν πολιτικὴν μετριοφροσύνην καὶ φρόνησιν. ἔτι δὲ μάλλον διὰ τὴν λαμπρὰν καὶ κριτικωτάτην αὐτοῦ πολεμικὴν κατὰ τῆς δουλείας. Κατὰ τὸν 17 αἰῶνα ἔτι μάλλον προβάλλει ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη ἐν Ἀγγλίᾳ. Προῖον τῆς κράσεως δύο φυλῶν, τῆς Σαξονικῆς καὶ Νορμανδικῆς, ὧν ἡ μὲν εἰς κομίσαι, κατὰ τὴν ὁρτὴν τοῦ *Montesquieu* παρατήρησιν, ἐκ τῶν δρυμῶν τῆς Γερμανίας τὰ σπέρματα τοῦ κοινοβουλίου, τοῦ ὁρκωτικοῦ δικαστηρίου καὶ τοῦ ὑπὸ ἐγγυήσεις περιορισμοῦ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἡ δὲ ἐκφραγμὴ σθεῖστα ἢ μάλλον ρωμαϊσθεῖσα διὰ τῆς ἐκ τῆς Γαλλίας διατριβῆς αὐτῆς μετεφύτευσεν ἐπὶ τοῦ βρεττανικοῦ ἐδάφους τὰ γαλλικὰ ἔθιμα μετὰ τῆς ιδέας τοῦ δικαίου, ἡ ἀγγλο-νορμανδικὴ φυλὴ ταχέως συγχωρᾷ τὸ ὠραῖον καὶ πολῦτιμον τῶν πολιτειῶν ἐλευθεριῶν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐνεργῆσαι. Τάχιστα (ἀπὸ τοῦ 13 αἰῶνος) ἀνεκτήρυξεν, ἡ τούλάχιστον διετέθη, τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως καὶ ἡσφάλισε τὰς ἀρχὰς τῆς ὁρθεύουσας μεταρρυθμίσεως, ἐγκατέστησε διὰ τοῦ μεγάλου χάρτου τὸν περιορισμὸν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν σύστασιν ἀντιπροσωπικοῦ τῶν κοινοτήτων σώματος καὶ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἔθετο τὰ θεμέλια τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. « Ὑπάρχουσι δύο εἴδη βασιλείας, ἔλεγεν ὁ *Forstmann*, καγκελλάριος τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ Ἐρρίκου καγκελλάριος τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τοῦ Σ', ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν συνίσταται ἐκ κυβερνήσεως ἀπλῶς βασιλικῆς (*Royal*), τὸ δὲ ἕτερον ἐκ κυβερνήσεως βασιλικῆς καὶ

πολιτικῆς (Royal et politique) (λατιν. *dominium politicum et regale*), διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο ἀλλήλων, ὅτι ἡ μὲν πρώτη κυβερνᾷ τοὺς λαοὺς αὐτῆς διὰ νόμων, οὓς αὐτὴ κατασκευάζει, καὶ διὰ φόρων, οὓς αὐτὴ κατὰ τὸ δοκοῦν ἐπιβάλλει, ἡ δὲ δευτέρα διὰ νόμων, ὧν τῆς κατασκευῆς μετέσχον, καὶ φόρων εἰς ὧν τὴν ἐπιβολὴν συνήνεσαν. "Ἐκτοτε λοιπὸν ὑπῆρχεν ἓν σπέρματι τρόπον τινὰ ἡ κατόπιν βαθμηδὸν ἀναπτυχθεῖσα κοινοβουλευτικὴ πολιτεία. Ἐν τῇ ὁρμῇ ταύτῃ πρὸς τὰς ἐλευθερίας, ἀναπτυχθεῖσα ἰδίως μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ μεσαίωνα, ἔτι δὲ μᾶλλον κατὰ τὸν 17 αἰῶνα, ἐφάνησαν πλείστοι ὅσοι δημοσιολόγοι καὶ πολιτικοὶ συγγραφεῖς. Κατὰ τὸ 17 αἰῶνα μάλιστα σχεδὸν μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ παρουσιάζονται διαπρεπεῖς πολιτικοὶ συγγραφεῖς, ὧν οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Hobbes μὲν ἐξ ἐνόε, θιασώτης τῇ ἀπολύτου μοναρχικῆς ἐξουσίας, ἐξ ἄλλου δὲ ὁ Locke, διάδοχος καὶ ὑποστηρικτῆς τῶν πολιτικῶν δοξασιῶν τοῦ Buchanan καὶ τοῦ Languei, θιασώτης τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας. Ὁ Hobbes, συγγραφεὺς τοῦ συγγράμματος *de Cive ou Leviathan*, ὁρμάται ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἄγεται φύσει εἰς τὴν τυνητήρησιν αὐτοῦ διὰ πάντων τῶν δυνατῶν αὐτῷ μέσων, ἐπομένως καὶ τῆς ἀλληλοφαγίας καὶ ἀλληλοσφαγίας, ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει, ὅτι ἡ κατάστασις τῆς φύσεως εἶναι διαρκὲς ἐμπόλεμος κατάστασις τῶν ἀνθρώπων κατ' ἀλλήλων. Ἐντεῦθεν πηγάζει ὅτι πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀτομικῆς ἀσφαλείας πάντων ἕκαστος παραιτεῖται μέρος τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ δικαιώματος, ἀποτιθέμενος εἰς τὰς χεῖρας ἐξουσίας, καθισταμένης διὰ τοῦτο κυρίαρχου. Ἐκ τούτου δὲ πάλιν ὁ κυρίαρχος ἀποβαίνει ἐν μέρει ἢ πρὸς ὅσον πρὸς ὅσον περιβεβλημένον διὰ τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας. Ἀλλ' ὁ Hoesbth ἢ φίλος τῶν Στουαρτῶν, οὓς ὑπεστή-

ριξε κατὰ τὴν μεγάλην μεταπολίτευσιν τοῦ 1688 καὶ διὰ τοῦτο προέβη εἰς τὴν ἀποθέωσιν τῆς δεσποτίας.

Ἀλλὰ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ ἀνέτρεψε δι' ἰσχύος ἐπιχειρημάτων ἀκαταμάχτου καὶ πολλῆς δυνάμεως λόγου ὁ Locke διὰ τοῦ δοκιμίου αὐτοῦ περὶ τῆς ἀστικῆς κυβερνήσεως (*gouvernement civil*), μιᾶς τῶν μέχρι τοῦ νῦν ἀρίστων πολιτικῶν πραγματειῶν. Ἐν αὐτῇ ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐξουσία, οὐδαμῶς θεμελιουμένη ἐπὶ τῆς παραιτήσεως τοῦ ἀνθρώπου τῶν φυσικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων πρὸς ἀποτελέσιν κοινωνίας, σκοπὸν ἐξ ἐναντίας προτίθεται τὴν ἀσφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τούτων, ἐκ τούτου δὲ παράγει τὴν θεωρίαν τῆς κυριαρχίας τοῦ λαοῦ καὶ ἐπομένως τῆς ἐπαναστάσεως. Ἡ προαγωγή τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἐπήνεγκε τὸν προαγωγὴν τῆς ἐν ἐνεργείᾳ πολιτικῆς. Οἱ Ἀγγλοὶ, ἐπιζητοῦντες ἀπὸ πολλοῦ τὴν πραγμάτωσιν τῶν ἐλευθεριῶν, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἀπεκεφάλισαν τὸν Κάρολον (ἐν ἔτει 1649), κατὰ τοῦτον ἐτέλεσαν τὴν μεγάλην ἰδίως ἐκείνην μεταβολὴν τοῦ 1688, ἥτις καθιέρωσε τὴν ἀναγόμευσιν πρῶτον τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος ἐν Ἀγγλίᾳ, ἥτοι τῆς πολιτικῆς βασιλείας (*Royaute politique*), ὡς ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Καγκελλάρου Forstescue πρὸ ἐνόε αἰῶνος ἡ συνταγματικὴ βασιλεία. Ἐκτοτε αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι βαίνουνσι βαθμιαίως προοδεύουσαι ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνευ κλονήσεως καὶ αἱματοχυσιῶν, τὸ ἀριστοκρατικὸν στοιχεῖον ἐξασθενεῖ δαημέραι, τὸ δὲ συνταγματικὸν πολίτευμα, ὅπερ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ αὐτοῦ μορφῇ, κατὰ τὸ φαινόμενον δηλονότι, εἶναι μοναρχικόν, εἶναι πράγματι πολυαρχικώτατον καὶ δημοκρατικώτατον, προλαβόν τὴν εἰς καθαρὰν δημοκρατίαν ἄγουσαν, ἀλλὰ δημοκρατίαν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν, οὐχὶ τὴν ψευδῆ, νόθον καὶ ἐπίπλαστον

τῆς ὑπὸ πρόεδρον τυραννίας, φύσει ἐγκειμένης ἐν τοῖς προεδρικοῖς πολιτεύμασι, τοῖς κακῶς ὀνομαζομένοις τανῦν δημοκρατικοῖς.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐργασία προέβη ἔτι μᾶλλον κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, καὶ ἰδοὺ καὶ ἐν Γαλλίᾳ πολιτικοὶ ἐπιστήμονες μεγάλοι, ὧν τὰ πρωτεῖα κατέχουσιν ὁ Voltaire καὶ ὁ Montesquieu, ἐμπεφορημένοι ἔρωτος πρὸς τοὺς ἀγγλικούς θεσμούς, ἀγγλομανεῖς διὰ τοῦτο ἐπικληθέντες, καὶ ὁ παράδοξος ἄλλ' οὐχ ἦττον μεγάλονος Rousseau, οἵτινες καὶ ὥρυξαν τὰς ὑπονόμους τῆς ἀνατρεπτικῆς ἐκείνης, προσδευτικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789. Ὁ Montesquieu δὲν ἐδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ ἐντελῶς τῶν πολιτικῶν προλήψεων τῆς συγχρόνου αὐτοῦ ἐποχῆς, διὸ ὑπεστήριξε βεβαίως μεταξὺ ἄλλων καὶ ἰδέας, ὧν τὸ μὴ ὁρθὸν ἀπέδειξεν ἀκολούθως ἡ ἔκτοτε πρόοδος τῆς πολιτικῆς φιλοσοφίας, ἄλλ' οὐχ ἦττον ἔδωκε μεγάλην ὥθησιν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτικὴν πρόοδον. Πρὸ τοῦ Βολταίρου, τοῦ Βεγκκάρου καὶ τοῦ Filangieri ὑπεστήριξε θερμῶς καὶ εὐγλωττῶς τὴν ἀναμόρφωσιν τῶν ποινικῶν νόμων, τὴν καθιέρωσιν ἐγγυήσεων ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων, τὴν ἀναλογίαν τῶν ποινῶν, πρὸ τοῦ Rousseau ἐπολέμησε δι' ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων τὸν ἀπαίσιον θεσμὸν τῆς δουλείας. Ὁ Ἀριστοτέλης πρῶτος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Locke ἐπενόησαν, ἡ τοῦλάχιστον ἡρμηνεύσαν σαφῶς, τὴν διαιρέσιν τῶν ἐξουσιῶν, ἄλλ' ὁ Montesquieu ἀπέδειξε μαθηματικῶς, οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἡ διαιρέσις τῆς ἐξουσίας εἶναι ὁ οὐσιώδης ὅρος τῶν πολιτικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν. Διὰ τοῦτο τὰ συγγράμματα τοῦ Montesquieu καὶ μάλιστα L'esprit des lois, μεστὰ κρίσεων βαθειῶν καὶ διαδυτικῶν, διεγείρουσι πάντοτε μέγα ἐνδιαφέρον. Ὁ Voltaire ἐπίσης, ὅστις κατὰ τὸ παρὰ-

δειγμα τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπραγματεύθη περὶ πάσης ἐπιστημονικῆς ὕλης, ἐνδεδιτριψεν οὐχ ἦττον δοκιμώτατα καὶ περὶ τὴν πολιτικὴν καὶ μάλιστα τὴν ἐλευθερίαν καὶ καταστιγμάτισιν τῶν ὁλοθρόνων τότε ποινικῶν τῆς πολιτείας νόμων καὶ διέχυσε τὴν μεγάλην ἐλευθερίαν καὶ τὴν μὴν τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ὀξείας κριτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως. Ὁ Rousseau ἐξήνεγκε πολλὰς ἄλλοκότους καὶ, ὅς εἰπεῖν, κινδυνώδεις γνώμης διὰ τοῦ πολυθρύλητου αὐτοῦ Central Social, ἀλλὰ συντελέσεν εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰς τὴν διασάλευσιν τῆς ἀπολύτου μοναρχίας διὰ τῶν ἄκρων αὐτοῦ θεωριῶν περὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ λαοῦ. Αἱ συγγραφαὶ αὗται ἔχον μεγάλην ροπήν εἰς τὸ δημόσιον πνεῦμα, καὶ ἰδοὺ τὸ μέγιστον τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων γεγονός, περιφανὲς δίδαγμα τῶν λαῶν καὶ τῶν κυβερνήσεων, ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789. Αὕτη οὐσιωδῶς διαφέρει τῆς ἀγγλικῆς ἐπανάστασεως τοῦ 1688 κατὰ τὰ ἑξῆς δύο:

1) Ἡ Ἀγγλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1688-89 εὗθευσε τέρμα ὀριστικὸν εἰς τὴν δεσποτείαν ἐν Ἀγγλίᾳ, στεφθεῖσα διὰ πληροστάτης, μοναδικῆς, καταπληκτικῆς ἐπιτυχίας. Ἐπετεύχθη κατὰ πάντα ὁ μέγας αὐτῆς σκοπός, καὶ ἡ Ἀγγλία βαδίζει ἡρέμα μέχρι τοῦ νῦν ἐπὶ τοῦ σχεδίου, ὅπερ ἐχάραξεν ἡ μεταπολίτευσις αὕτη. Τοῦναντίον ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ἐπέτυχεν μὲν ἐν μέρει, κατεδαφίσασα τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν κληροκρατίαν διὰ παντός, κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦλάχιστον, ἄλλ' ἀπέτυχεν κατὰ τὸ πλεῖστον πολιτικῶς, ὑπὸ τὴν πρακτικὴν δηλονότι πολιτικὴν ἐποψιν, διότι ἰδοὺ ἀμέσως καταρρίπτει τὸ δημοκρατικὸν πολιτικὸν οἰκοδόμημα στρατιωτικὸς μεγαλοφυῆς, Ναπολέον ὁ Α', καὶ ἀνεγείρει ἐκ νέου τὴν οἰκοδομὴν τῆς παμβασιλείας καὶ τῆς συγκεντρώσεως, ἔκτοτε δι' ἀδιακόπως ἡ Γαλλία παλαίει μεταξὺ

ἀντιθέτων κυβερνητικῶν μορφῶν (μοναρχία, συνταγματισμοῦ, ψευδοδημοκρατίας προεδρικής), ὧν ἀπασῶν τὸ βάθος εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς δεσποτείας, τῆς συγκυβερνήσεως καὶ τῆς γραφειοκρατίας. 2) Ἡ ἀγγλικὴ ἐπανάστασις εἶχε καθαρῶς τοπικὸν χαρακτῆρα, ἐπιζητοῦσα τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ἐπιτυχίαν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Ἡ γαλλικὴ ἔξιναντίας εἶχε γενικώτερον χαρακτῆρα, ἐπιζητοῦσα τὴν παγκόσμιον ἀναγνώρισιν τῶν ὕψηλων αὐτῆς ἀρχῶν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀποτυχοῦσα, ἐπέτυχε, διότι ἐφώτισε καὶ ἐδίδαξε τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐκτοτε ἡ ὁρμὴ πρὸς τὰς ἐλευθεράς πολιτικὰς ἀρχὰς γενικεύεται. Αὐταὶ δὲ αὐταὶ αἱ ἀντιθέσεις καὶ ἀντιστάσεις εἰς αὐτὴν ἐπιταχύνουσι μᾶλλον τὴν πολιτικὴν πρόοδον τῶν λαῶν. Οἱ κατακλύσαντες τὴν Ἑσπεριον πόλεμοι διαχέουσιν ἔτι μᾶλλον τὰς προοδευτικὰς τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἀρχὰς, καὶ ἀνεγείρεται μὲν πάλιν ἡ δεσποτεία ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ, ἀλλ' ὑφίσταται ἀδιάκοπον διακλόνησιν, ζῇ βεβιασμένως, ἄνευ ἀληθοῦς ζωῆς, γεροντικῶς, ὥς ἀρχαϊστῆς παλαιωθείσα. Ἡ ὁρμὴ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἐγενικεύθη, καὶ ἡ συνταγματικὴ κυβερνήσις, εἰς διάστημα ἡμίσεος αἰῶνος, ἐξαπλοῦνται εἰς πάσας σχεδὸν τὰς Ἑυρωπαϊκὰς χώρας, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Ἱταλίαν, Πρωσσίαν, Αὐστρίαν, Δανίαν, Σουηδίαν καὶ τὴν ἡμετέραν Ἑλλάδα. Ἀριστα κατὰ τοῦτα διέκρινε τὸν χαρακτῆρα τῶν δύο τούτων ἐπαναστάσεων ὁ πρὸ τινων ἐνισχυτῶν ἐποθανῶν ἐν μεγάλῃ δόξῃ περιφανῆς ἱστορικός καὶ πολιτικός τῆς Γαλλίας Thiers, εἰπὼν, ὅτι εἴ μὲν Ἀγγλικὴ ἐπανάστασις δὲν ἔφερεν ἐν τῇ μήτρᾳ αὐτῆς ἢ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ δὲ Γαλλικὴ ἐν τῇ ἐκταύτῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου, καὶ οἱ σπασμοὶ τοῦ τοκετοῦ διετέλεσαν ἀνάλογοι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ τέ-

χνου, ὃ ἔφερεν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς.

Ἡ ὁρμὴ, ἡ ζωηρότης, τὸ μεγαλεῖον τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ὁφείλονται οὐ μόνον εἰς τὸν ἰδιαιτέρον τῶν Γάλλων ἔθνικόν χαρακτῆρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ παραγαγόντα αὐτὴν εἰδικὰ αἷτια. Τῆς Γαλλίας τὰ πράγματα διετέλουν ἐν διαφόρῳ καταστάσει τῆς τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐν Ἀγγλίᾳ εἶχε τρόπον τινὰ χαρακτῆρα συντηρητικόν ἢ ἐπανάστασις τοῦ 1688, διότι ἐπέζητει ἀπλῶς τὴν ἐφαρμογὴν ἐλευθέρων ἀρχῶν προκαθιερωμένων ἤδη. Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ εἶχε καθαρῶς ἀνατρεπτικόν. Ἐν Γαλλίᾳ οὐδ' ἔχνος ἐλευθερίας ὑπῆρχεν. Ὁ βασιλεὺς ἦν ἀπόλυτος, διὸ προὔδραλλετο εἰς εὐσχημον ἀποδοκιμασίαν τῶν πράξεων τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ ἢ πρόληψιν μελετωμένων κακῶν πράξεων ὑπὸ ἀντιπολιτεύσεως, ἥς τὸ στάδιον ἦν περιωρισμένον, τὸ μὴ ὀρόν, τὸ ἀπρεπές, τὸ πρὸς τὸ δημόσιον συμφέρον ἀντίθετον αὐτῶν, ἀλλ' οὐδέποτε τὸ παράνομον ἢ τὸ ἄδικον, διότι κατὰ νόμον εἶχε πᾶν δικαίωμα ὁ Ἡγεμὼν. Τὰ λεγόμενα Παρλαμέντα εἶχον κατ' ἐπιφάνειαν τὸ δικαίωμα τῆς εἰς βιβλίον ἀναγραφῆς τῶν διαταγμάτων καὶ τὸ δικαίωμα τῆς νοθεύσεως, ἀλλ' ἄμφω τὰ δικαιώματα τοῦτα καθίσταντο χιμαιρικὰ, διότι ὁ βασιλεὺς ἐδύνατο ν' ἀναγράψῃ, ὅτι ἂν ᾔθελε, παριστάμενος αὐτοπροσώπως εἰς τὸ Παρλαμέντον καὶ καθεζόμενος ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ δικαστικοῦ βήθρου, τοῦ καλουμένου lit de justice, ἄφ' οὗ ἄλλοτε ἐν ἀρχαιότεροις χρόνοις ἀπένεμον τὴν δικαιοσύνην οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, ἄλλως δὲ μετήρχετο ἄλλα μέσα, τὸ τῆς ἀποστολῆς τῶν λεγομένων lettres de cachet, καὶ αὐτῆς τῆς ἐξορίας τῶν ἀπειθούντων τοῦ Παρλαμέντου μελῶν. Ἡ δὲ γαλλικὴ ἀριστοκρατία εἶχε μὲν προνόμια, ἀλλὰ μόνον ἐναντι τοῦ λαοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ ἐναντι τοῦ ἡγεμόνος. Οἱ δῆμοι οὐδέμιν εἶχον ἰσχύν, διότι εἶχε μὲν καθαι-

ρεθῇ ἀπὸ τινος ἢ ὑποτελεία αὐτῶν εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς τιμαριώτας, ἀλλ' ἐπῆλθεν ἡ ὑποβολή εἰς τὸν ἡγεμόνα. Τῶν δημάρχων (éclievins), οὐδεμίαν ἄλλως σχεδὸν δύναμιν ἐχόντων, ἡ ἐκλογὴ ἦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰκονική. Ἐλευθερίας θρησκευτικῆς οὐδὲ σκιά ὑπῆρχε, διότι ἐπροστατεύοντο μόνον οἱ δυτικοί, εἰς οὓς ἀπενέμεντο μόνον αἱ δημόσιαι λειτουργίαι, καταδικωκομένων τῶν διαμαρτυρομένων, ὧν μάλιστα αἱ γυναῖκες ἐθεωροῦντο ὡς παλλακαί, μόνον νομίμου γάμου θεωρουμένου τοῦ μετὰ δυτικοῦ καὶ κατὰ τὸ δυτικὸν θρήσκευμα τελειθέντος. Εἰς τὴν ἔλλειψιν δὲ τῶν ἐλευθεριῶν προσετίθετο καταπληκτικὴ παρῆλσις διοικήσεως, προερχομένη ἐκ τοῦ λεγομένου *νεποτισμοῦ* καὶ *φαιορισμοῦ* (népotisme et favoritisme). Τὰ δημόσια ὑπουργήματα διενέμεντο κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς εὐνοουμένους τῶν αὐλικῶν καὶ αὐλοδούλων, ὡς καὶ τῶν ὑπουργῶν, ἄνευ διακρίσεως ἱκανότητος ἢ τιμιότητος. «Ἡ εὐνοία, λέγει ἐν ταῖς περσικαῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς ὁ ἔνδοξος Montesquieu, εἶναι τανῦν ἡ μεγάλη θεότης τῶν Γάλλων, ὁ ὑπουργὸς εἶναι ὁ μέγας ἱερεὺς, ὅστις προσφέρει αὐτῇ πλησμονὴν θυμάτων». — Ἀλλὰ τὸ δημόσιον φρόνημα, φωτισθὲν ὑπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναπτύξεως τεσσάρων ἡδὴ αἰώνων, κατεσκεύασε τὴν φοβερὰν καὶ λαμπρὰν ἄμα ἐπανάστασιν τοῦ 1789. Αἱ ἀρχαὶ τῆς κολοσσιαίας ἐπανάστασεως, ἀνακηρυχθεῖσαι μὲν πομπωδέστατα, ἀλλ' οὗτ' ἐν Γαλλίᾳ οὗτ' ἄλλαχοῦ πραγματωθεῖσαι δυστυχῶς καθ' ἅπασαν αὐτῶν τὴν ἔκτασιν, ἦσαν 1) ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως ἐν τῇ πληρότητι αὐτῆς. 2) ὅποτε φέρεται εἰς τὰ στόματα πάντων τὸ ὄρθον τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἄλλαχοῦ ἐπικρατεῖ πράγματι καὶ νῦν ἢ ἐν Ὁλλανδίᾳ καὶ ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. 3) Ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπικρατείαις ὑπάρχου-

σι κατὰ τὸ πλεῖστον ἔτι ἐπικρατοῦσαι Ἐκκλησίαι, σύνοδοι ἐκκλησιαστικαὶ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀναγνωριζόμεναι, διὰ τυπώσεως θρησκευτικῆς ἐπιβαλλόμεναι εἰς ἔγκυρον τέλος πρᾶξεων τοῦ ἁπλοῦ βίου, ἀπαγόρευσις τοῦ προσηλυτισμοῦ κλπ. Ἀλλ' ὁ περιορισμὸς οὗτος ἀπέβη προφανῶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἀληθὲς τὸ ἄσυμ- φωνον πρὸς τὴν λογικὴν δόγμα, ὅτι τὰ πεπλανημένα θρησκευτικὰ φρονήματα ἐργαζοῦν τὸν ἔχοντα ταῦτα εἰς τὴν γένεσιν τοῦ πυρός, εἰς τὸν πάνσοφον Θεὸν δίδεται μόνον ἡ κρίσις τοῦ ἀληθοῦς ἢ ψευδοῦς τῶν θρησκευτικῶν φρονημάτων ἐκείνου, οὐχὶ δὲ τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ τὴν πολιτείαν. Ἡ ἐν ἐκάστη πολιτείᾳ κοινω- νικὴ ἐξουσία καθήκον ἔχουσα νὰ προνοῇ περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῆς ἐπιθέσεως τῶν μελῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας ἢ ἄλλων ἐν συνόλῳ κοινω- νιῶν καὶ τῆς προστασίας τῶν φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων καὶ δικαιωμά- των δέον νὰ περιβάλλεται μόνον τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν ἐξουσίαν καὶ δύ- ναμιν, ἀλλὰ πέρα τοῦ ὁρίου τούτου ἀνάγκη νὰ παύσῃται ἐκτεινομένη ἡ δύναμις αὐτῆς. 2) Ἀρχὴ τῆς γαλ- λικῆς ἐπανάστασεως ἦν ἡ ἀρχὴ τῆς κυριαρχίας τοῦ λαοῦ, ἥτις τανῦν ἐπι- κρατεῖ πανταχοῦ ἐν τε τοῖς ἐπιστημονι- κοῖς συγγράμμασι καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ πράξει, ἀνακεκρυμμένη ἐν πᾶσι τοῖς πολιτεύμασι. 3) Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐξασφαλί- σεως τῆς δικαστικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου διὰ τῆς κα- θιερώσεως τοῦ ὁρκωτικοῦ συστήματος καὶ τῆς δημοσιότητος τῶν συνεδριάσεων. Ἡ ἀρχὴ αὕτη κατέστη πρᾶγμα ἐν πά- σαις ταῖς πεπολιτισμέναις ἐπικρατείαις, ὑπολείπεται δὲ μόνον ἡ εὐρεσις καὶ ἐφαρ- μογὴ μειζόνων ἐγγυήσεων. 4) Ἡ ἐλευθε- ρία τοῦ προσώπου, τοῦ λόγου, τοῦ εὐ- που, τοῦ συναθροίεσθαι καὶ συνεταίρει-

ζῆσθαι, τοῦ ἀναφέρεισθαι ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ ἐκτόσει. Αἱ ἐλευθερίαι αὗται ἐκολοβώθησαν μὲν ἐν πολλοῖς τῶν νεωτέρων γαλλικῶν συνταγμάτων, ὡς καὶ ἐν πολλοῖς τῶν ἄλλων Ἑπειρωτικῶν ἐπικρατειῶν, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ἐν ταῖς πλείστοις αὐτῶν διατελοῦσιν ἀναγεγραμμένοι καὶ ἐλλείπει ἴσως μόνον ἡ δέουσα ποινικὴ αὐτῶν κύρωσις, ἀπαραιτήτως ἀναγκαία εἰς τὴν ζωογόνειν καὶ ἐπικράτησιν αὐτῶν.

5) Μεγάλη ἀρχὴ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, σπουδαιότατη οὐ μόνον διὰ τὰ πολιτικά ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ οἰκονομικά αὐτῆς ἀποτελέσματα, ἦν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐργάζεσθαι. Ἡ Γαλλία κατετήκετο ὑπὸ τῶν ἀπειροπληθῶν περιορισμῶν τῆς ἐργασίας τῶν συντεχνιῶν, τῶν κανονισμῶν, τῶν διπλωμάτων, τῶν ἀδειῶν. Οὕτως οὐ μόνον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦν ἐλεύθερος νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ἦν ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος, εἰς δ' εἶδονατο ὑποκίμως κατὰ τὴν ἰδίαν κρίσιν νὰ τραπῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ εὐάρεστα οἰκονομικά ἐπακολουθήματα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐργάζεσθαι ἔλειπον, χεῖρες πολλὰ ἔμμενον ἀργαί, τὸ δημόσιον ἐστερεῖτο πολλῶν προσδόν, αἱ ἐπρομήθευσεν αὐτῷ ἡ κατάργησις τῆς παρσημοδίας τῆς ἐργασίας, ἡ μᾶλλον τοῦ κανονισμοῦ καὶ τῆς ἀδείας τῆς ἐργασίας. 6) Ἡ ἀρχὴ τῆς δημοκρατίας. Ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, τῇ Ἀγγλίᾳ, ἐπεκράτησεν ἐπὶ πολὺ ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης. Οὕτω περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Γ' ἡ βουλὴ τῶν κοινοτήτων ἐπολέμει λυσσασδῶς τὴν διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσίευσιν τῶν κοινοβουλευτικῶν συζητήσεων, μέλος τι μέγιστα αὐτῆς οὐδὲν ἕτερον ἐζήτησεν ἢ νὰ τειχισθῇ ὡς ἐλευθεροτεκτονικὴ λέσχη καὶ ἀποτραπῇ ἡ εἰς αὐτὴν εἴσοδος τῶν βεβήλων. Μόλις δὲ κατὰ τὸ 1841 ἐπέτρεψε τὴν δημοσίευσιν τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ ζήτημα τῆς καταστροφῆς αἰθού-

σης (Chambre étoilée) συζητήσεων, ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον ἔτος ἐξειδίωχθη βουλευτῆς διακεκριμένος, ὁ Devring, διὰ τὴν τύπωσιν συλλογῆς τῶν ἰδίων αὐτοῦ λόγων, ἡ δὲ συλλογὴ κατ' ἐντολὴν τῆς κυβερνήσεως ἐκυρπολήθη, ὁ λόγος τοῦ Knight περὶ πολιτογραφίσεως τῶν ἀλλοδαπῶν διαμαρτυρομένων κατεσχέθη. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν 18 αἰῶνα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1688 ἐφυλαχίσθησαν πολλοὶ διὰ τὴν δημοσίευσιν λόγων καὶ συζητήσεων βουλευτικῶν, ἐπεκράτει δὲ πάντοτε ἡ ἀρχὴ τῆς μυστικότητος, ὅτε κατὰ τὸ 1770 ἡ εὐγλωττος καὶ περιπαθὴς φωνὴ τοῦ Ἑδμόνδου Βούρκε (Burke), ὑπερασπίσασα τὴν ἐλευθερίαν τῆς δημοσίευσως, ἀνεχαιτίσθαι πῶς τὴν κατὰ τῆς δημοσίευσως κατηγορίαν, ἀλλὰ δὲν ἐξηφάνισεν ἐντελῶς τῆς δημοσίευσως τὴν ἀπαγόρευσιν, διό καὶ κατὰ τὸν ἥδη λήγοντα ἔτι αἰῶνα (ἐν ταῖς ἀρχαῖς) βλέπομεν τὴν ἀπαγόρευσιν ἐπικρατοῦσαν. Ἀπέκειτο δὲ εἰς τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν νὰ ὑψώσῃ καὶ τὴν σημαίαν τῆς δημοσιότητος καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν πρᾶγμα πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης. Ἐκτοτε πανταχοῦ δημοσιεύονται αἱ κοινοβουλευτικαὶ συζητήσεις καὶ οἱ λόγοι τῶν βουλευτῶν, αἱ θύραι τῶν δικαστηρίων εἶναι ἀνοικταὶ εἰς πάντας καὶ αἱ ἀποφάσεις δημοσιεύονται. 7) Ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις καθιέρωσεν ὡς ἀναμφήριστον δόγμα τὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοκυβερνήσεως τοῦ ἔθνους διὰ γνησίας καὶ ἀδόλου ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας. Ἡ ἀρχὴ αὕτη δὲν ἡδυνήθη νὰ τύχῃ μέχρι τοῦ νῦν γενικῆς ἐφαρμογῆς, ἀλλ' ἐγενικεύθη ἐπιστημονικῶς ὡς ἡ μόνη πρέπουσα εἰς τὴν κυβερνήσιν τῶν λαῶν, διὰ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως.

Ὡς παρατηρήσαμεν, αἱ ἀρχαὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως δὲν ἐπραγματώθησαν μὲν γενικῶς πᾶσαι, ἀλλὰ διατελοῦσιν ἀνεκκηρυγμέναι ὑπὸ τῆς προδουσίας πολιτικῆς ἐπιστήμης ὡς ἀναμ-

φισθήτητα αξιώματα, ὁποτελοῦσι δὲ τὴν ἀληθῆ καὶ ζωογόνον πηγὴν, δι' ἧς ἐκτρέφεται ὁ νεώτερος πολιτισμός. "Εκφρασις τυγχάνουσαι τῶν πολιτικῶν ἰδεῶν, τῶν συλλεχθεισῶν καὶ συναρμολογηθεισῶν εἰς μακρὸν διάστημα χρόνου (τὸ ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων) ὑπὸ τῶν Γάλλων, περιλαμβάνουσιν ἐν κεφαλαίῳ ἀνάσας τὰς νεωτεριστικὰς πολιτικὰς μεταρρυθμίσεις καὶ διαμορφώσεις καὶ τὰς κοινωνικὰς προόδους, ὁποτελοῦσι δὲ διὰ τὴν κοιτίδα αὐτῆς, τὴν Γαλλίαν, τίτλον ἀνεξάλειπτον εὐγνωμοσύνης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ὑπάρχουσι μὲν διάφοροι σχολαὶ συγγραφέων, δύο ἰδίως, ἀλλ' ἡ συζήτησις μεταξὺ αὐτῶν στρέφεται ἢ περὶ πολιτικὰ καὶ συνταγματικὰ λεπτομερείας ἢ πρὸ πάντων περὶ τοῦ πῶς αἱ ἀρχαὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως δύνανται ἐπιτυχέστερον νὰ συγκωθῶσιν. Οὐδεὶς ἢ σχεδὸν οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ὅτι τὸ δημόσιον φρόνημα, (καὶ περ ἄλλως βεβαίως ὑποκείμενον εἰς πλάναν), προσήκον νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα, ἀλλὰ διαφωνοῦσι μόνον οἱ πολιτειολόγοι περὶ τοῦ τίς ἢ κυβερνητικὴ μορφή, καθ' ἣν τὸ δημόσιον φρόνημα ἀντιπροσωπεύεται ἐπιτυχέστερον καὶ ἐπιτηδειότερον ἐν τῇ κυβερνήσει. Σχολὴ μοναρχικὴ (ὑπὸ τὴν κυρίαν τῆς λέξεως σημασίαν) δὲν ὑπάρχει τανῦν, ἐξαλειφθεῖσα ἐκ τῶν δέλτων τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Ἡ στενοσυνταγματικὴ σχολὴ (ἡ σχολὴ τῆς προσωπικῆς κυβερνήσεως) εὐρίσκεται ἤδη ἐν τῷ ἐκλείπειν. Δύο δὲ Σχολαὶ ἀκμαῖζουσι, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἐπιστημονικὸς πόλεμος, ἡ σχολὴ τοῦ Συνταγματικοῦ πολιτεύματος (ἐν τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως σημασίᾳ), δηλονότι τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ὑπὸ Βασιλέα, καὶ τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ὧν ἑκάτερα θεωρεῖ τὸ ἕτερον τῶν πολιτευμάτων τούτων ὡς συμφωνότερον πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ δημοσίου φρονή-

ματος ἐν τῇ κυβερνήσει καὶ ὡς μᾶλλον ἐφαρμόσιμον. Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι τὸ μὲν δημοκρατικὸν πολίτευμα, (τὸ ἀγνόν, τὸ ἀληθὲς δημοκρατικὸν πολίτευμα), καθ' ὃ δὲν ὑπάρχει δηλονότι μονάρχης προσωρινὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Προέδρου, εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐφαρμοστέον (καὶ θέλομεν ἐξετάσει παρακατιόντες διατί), τὸ δὲ ἀνοικεῖως καλούμενον ἡδὴ δημοκρατικὸν πολίτευμα, τὸ Προεδρικόν, οὐ μόνον εἶναι διαβατικόν, διὰ τῆς ἀνωθεν ἢ κατωθεν ἐπιβουλῆς καὶ ἐπιθέσεως κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἥμιστα φιλελεύθερον, διότι ἡ ἐλλείπει ἡ κοινοβουλευτικὴ ἐνθὺνη τῶν ὑπουργῶν καὶ τὰ τυπικῶς ἀπονεμόμενα εἰς τὸν συνταγματικόν ἥγεμόνα δικαιώματα, (ὧν τὴν πρᾶγματι ἐνάσκησιν ἐξουδετεροῖ ἡ κοινοβουλευτικὴ εὐθύνη τῶν ὑπουργῶν), ἀσκούνται πρᾶγματι ὑπὸ τῶν μοναρχῶν προέδρων, τὸ δὲ δημόσιον φρόνημα οὐδεμίαν ἔχει ἀύσων διὰ τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπεύσεως πῃν εἰς τὰς κυβερνητικὰς πράξεις, ἡ καθιερούται μὲν αὕτη, ὡς ὑπὸ τὰ συνταγματικά, ἀλλ' ἐκδιάζεται τότε ὁ ἐπὶ κόμματος ἀπορρέων πρόεδρος νὰ συνεργασθῇ πολλῶς μετ' ἐχθρῶν ὑπουργῶν, ἀνηκόντων εἰς τὸ κατισχύσαν ἐν τῇ βουλῇ ἀντίθετον πολιτικὸν κόμμα, καὶ ἐντεῦθεν ἐπιβουλὴ κατ' ἀνάγκην τοῦ πολιτεύματος, προδοσίᾳ τῶν ἐλευθεριῶν, καταλήγουσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἐμφύλιον πόλεμον.

Οὐχ ἥττον ὑπάρχει Σχολὴ, καὶ Σχολὴ μεγάλη, φέρουσα τὴν σημαίαν τῆς ψευδοῦς προεδρικῆς δημοκρατίας, παλαιούσα πρὸς τὴν συνταγματικὴν σχολὴν, ἑκατέρω δὲ τούτων νομίζει, ὅτι μᾶλλον ἀσφαλίζονται αἱ πολιτικαὶ ἢ πολιτευσκαὶ καὶ αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι διὰ τοῦ ὑποστηριζομένου ὑπ' αὐτῆς πολιτεύματος. Ἐπιφυλάττομαι ἄλλοτε νὰ πραγματευθῶ ἰδίαι αἰτέρως ἐν μείζονι ἐκτάσει περὶ τοῦ τίς τῶν δύο διαπαλαιουσῶν σχολῶν ἔχει

κατ' ἐμὲ δίκαιον καὶ διατὶ. Ἐν μόνον νομίζω παρατηρητέον ἐνταῦθα, χρησιμεύον εἰς τὰ συμπεράσματα τῆς παρούσης πραγματείας. Τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἐκλήθη ὑπὸ πολλῶν πολλὰκις ψευδὲς καὶ νόθον. Τὸ δόγμα τοῦτο ἦν ἄλλοτε ἀληθέστατον, διότι τῷ ὄντι τὸ Σύνταγμα καθιεροῖ τὸ ἀνεύθυνον Ἀρχόντος, εἰς ὃν κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀπονέμεται πᾶσα ἡ ἐξουσία, ἡ ἐξουσία τοῦ διαρρίξαι καὶ παύειν, τοῦ διαλύειν τὴν Βουλὴν, τοῦ κυροῦν τοὺς νόμους κτλ. Ἄλλ' εἶναι λογικῶς, εἶναι ἀληθῶς ἀνεύθυνος ὁ διαχειριζόμενος ἐξουσίαν καὶ ἐξουσίαν κολοσσαίαν; Οὐχὶ βεβαίως. Ἐπομένως τὸ ἀνεύθυνον ἦν ψεῦδος καθιερωμένον ὑπὸ τοῦ Συντάγματος, καὶ τὸ πολίτευμα τὸ στηριζόμενον ἐπὶ ψεύδους δικαίως δύναιται νὰ κληθῇ νόθον καὶ ψευδές. Ἄλλως, τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἐπενηχῆθη οὐχὶ πρὸς ἐκμηδένισιν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἢ καὶ πρὸς σπουδαίαν καὶ τρόπον τινὰ ριζικὴν ἐξασθένεισιν αὐτῆς, ἀλλὰ πρὸς περιορισμὸν τῶν ἡγεμονικῶν καταχρήσεων καὶ αὐθαριστιῶν, ὡς πολίτευμα de juste milieu αμεταξύ, οὕτως ἐπέτυ, τῶν καταχρήσεων τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ὑπερβολῶν τῆς λαϊκῆς δυναμείας, ἀλλὰ πᾶν πολίτευμα de juste milieu εἶναι ἀναγκαιῶς ψευδὲς καὶ νόθον, διότι φύσει ἀδύνατος ὁ προσδιορισμὸς τοῦ juste milieu· διὰ τοῦτο δὲ οἱ μεγάλοι πολιτευόμενοι καὶ πολιτικοὶ συγγραφεῖς ἐν ταύτῃ τῆς Γαλλίας Guizot, Thiers, Odilon Barrot, καίπερ τὸν μετρίσφρονα πολιτικῶς ἐπαγγελλόμενοι καὶ διασώται τοῦ juste milieu διατελοῦντες, ἔθηκαν ἕκαστος ἀλλαχοῦ τὸν μῦθον τοῦτον ὅρον. Ἄλλ' ἂν τὸ δόγμα τοῦτο ἦν ἀληθέστατον ἄλλοτε, ἐν τῇ ταύτῃ κοινοβουλευτικῇ ἀναπτύξει τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, τὸ δόγμα τοῦτο εἶναι πεπλανημένον κατὰ πάντα, ἀντικρὺ σφαλερόν, διότι τὸ ψεῦδος τοῦ Συν-

τάγματος περὶ τοῦ ἀνευθύνου ἐγένετο πραγματικῇ, πραγματικωτάτῃ ἀλήθειᾳ. Ὁ δὲ ὅρος τοῦ Συνταγματικοῦ πολιτεύματος *juste milieu* ἐξέλιπε παντελῶς. Ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ τὰ συνταγματικὰ πολιτεύματα, (ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἄλλοι νόμοι συνετῶς συντεταγμένοι, ἢ φρόνησις τῶν πολιτευομένων καὶ τὰ ἥθη τοῦ λαοῦ ἀποσσοῦσι τὰς ἐκλογικὰς ἐπεμβάσεις), διατελεῖ τανῦν ἀνεύθυνος, οὐ μόνον νομικῶς ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς, διότι πᾶσα σχέδὸν αὐτοῦ ἡ ἐξουσία διὰ τοῦ ἀνευθύνου τῶν ὑπουργῶν καὶ τῆς ἐτησίως ψηφίσεως τῶν προϋπολογισμῶν ἀπερροφήθη ὑπὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας, δὲν δύναται δὲ νὰ ἔχῃ εὐθύνην ὁ οὐδεμίαν ἔχων ἐξουσίαν. Καὶ δύναται μὲν ὁ Ἡγεμὼν διὰ τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ ὄγκου καὶ τῶν τυπικῶν αὐτοῦ καταστασῶν προνομίων νὰ ἀσκήσῃ ἐπίδρασιν τινα ἐπὶ τὰ δημόσια πράγματα πολιτείας τινός, ἀλλὰ μόνον ἐπ' ἀγαθῷ, οὐδέποτε δὲ ἐπὶ κακῷ, διότι ἀπαιτεῖται ἡ ἀρωγὴ τοῦ δημοσίου φρονήματος καὶ τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας, ὥς ὁ Ἡγεμὼν δὲν δύναται νὰ παρασύρῃ ὑπὲρ βλαβεράς τινος εἰς τὸ ἔθνος πράξεως.

Ἐκ τοῦναντίου τὸ ὑποστηριζόμενον ὑπὸ Ὑγολῆς ὅλης προεδρικῆς δημοκρατικῶν πολίτευμα εἶναι ψευδὲς καὶ πλαστὲν, διότι ὑποβάλλεται μὲν εἰς ἐκλογὴν ὁ προσωρινὸς μόναρχος, καὶ ὑποτίθεται ἐπομένως ἀντιπροσωπεύων τὸ ἔθνος, ἀλλ' ἂν μὲν κυβερνᾷ οὗτος παντοδυναμῶς, ἐν ασκῶν πράγματι τὰ ἀπονεμόμενα αὐτῷ ἡγεμονικὰ δικαίωματα, τῶν ὑπουργῶν διατελοῦντων ἀνευθύνων, τὸ πολίτευμα ἐὶδ' ἐδ' πλάσμα τῆς παρ' αὐτοῦ ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ λαοῦ καθίσταται μοναρχικὸν ὅλως, ἂν δὲ προεδρεύῃ μόνον, ἐκτελῶν τὰ καθήκοντα Συνταγματικοῦ Ἡγεμόνος τῶν ὑπουργῶν ὄντων ὑπευθύνων, περιάγεται εἰς δεινὴν θέσιν, ὅλως ψευδῇ, διότι συγχροῦται μὲν ἡ ποινικὴ αὐτοῦ

ἄλλοι ἐν τῇ ὑδρογείῳ σφαίρᾳ, ἐνταῦθα ἢ ἔκει· ἢ δὲ εἰρήνῃ διὰ πᾶν ἔθνος δὲν εἶναι ἢ ἀνάπαυλα». Ἀλλ' οὐδεὶς ἀπεδέξατο τὸ γνωμικὸν τοῦ De maistre. Πάντες οἱ φιλόσοφοι, ἔθνικοι καὶ Χριστιανοί, προγενέστεροι καὶ μεταγενέστεροι, ἀνεκήρυξαν ὁμογνώμονως τὸν πόλεμον ὡς τὴν ἐσχάτην τῶν ἀδικιῶν. Ἀπὸ τῶος δὲ καὶ συστηματικοὶ ἀγῶνες κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται εἰς τῶν πολέμων τὴν ἐξάλειψιν. Πρῶτος ἡγεμὼν μέγας καὶ ἔμπροσθεν, ὁ Ἑρρίκος Δ', εἶχε συλλάβει τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον τῆς ἐπὶ τῶν βασιλείων τῆς εἰρήνης ἀνοργανώσεως τῆς Εὐρώπης διὰ τῆς καθιερώσεως πολιτικοῦ συστήματος, ἐρειδομένου εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν λαῶν καὶ τὴν πραγμάτων τῆς ἀρχῆς τῶν ἐθνότητων, καὶ τῆς τοιαύτης τρόπῃ ἐξοντώσεως τοῦ πολέμου, καὶ εἶχεν ἐπιληφθῇ τῶν δευσιῶν πρὸς τοῦτο ἐνεργειῶν, ὅτε τὸ δολοφόνον ἐγχείρημα τοῦ ψευδευλαβοῦς Ravellac ἐβλήθη πέρα εἰς τὴν πολυτίμον αὐτοῦ ζωὴν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἦν δυσεπίτευκτος ὁ σκοπὸς τοῦ φιλανθρωποῦ ἡγεμόνος ἢ μᾶλλον ἀνεπίτευκτος, καθ' ὃν χρόνον διανοήθη νὰ διώξῃ αὐτόν, διότι δὲν ἔχεν ἀναπτυχθῇ ἔτι ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ἡ μεγαλόφρων προαίρεσις αὐτοῦ περιποιεῖ ὁθόνατον τιμὴν εἰς τὸν αἰετήμοναν ἄνδρα. Εἴτα ἐγένοντο πολλὰ καὶ διάφορα ἐνέργειαι καὶ συσσωματώσεις πολιτικῶν φιλοσόφων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοπομένου, ἀλλ' οὐτ' ἐπετεύχθη, οὔτε δύναται ἔτι νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ ποθούμενον, διότι ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτου νὰ παραγματοῦσθῃ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων, νὰ πέσῃ πανταχοῦ ἡ κατάρτησις, ἣν ἀνέγραψεν ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1821. Ἀνώνυμος Ἰταλὸς συγγραφεὺς, ἐκδοὺς τῷ ἔτει 1824 σπουδαῖον σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *L'Italie au dix neuvième siècle*

λέγει τὰ ἑξῆς περὶ τῆς πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν ὁρμῆς τῶν λαῶν. «Τὸ αἶσθημα τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας εἶναι ἔτι γενικώτερον καὶ βαθύτερον ἐγκεχαραγμένον εἰς τὰς καρδίας τῶν λαῶν ἢ ὁ ἔρως τῆς συνταγματικῆς ἐλευθερίας. Τὰ ἔθνη, τὰ ἀσμενέστατα ἀνεχόμενα τὴν δεσποτείαν, αἰσθάνονται τὸ αἶσθημα τοῦτο μετὰ τηλικαύτης ζωηρότητος, μετ' ἡλικίας τὰ ἐλεύθερα ἔθνη. Οἱ βαρβαρώτεροι λαοὶ αἰσθάνονται μάλιστα ἔτι ζωηρότερον αὐτὸ ἢ οἱ παπολιτισμένοι». Τοῦτο δὲ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἐκ καθαρᾶς φιλοπατρικῆς καὶ φιλοξενίας, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐκ τῶν καταπίστεων, ἃς συνήθως ὑφίστανται οἱ ὑποβληθέντες εἰς ξενικὴν κατάρτησιν λαοί. «Ὅθεν πρὸς παῦσιν τῶν πολέμων ἀπαραίτητος ἀνάγκη νὰ ἐνσαρκωθῇ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐθνότητων· πρὸς τοῦτο δὲ πάλιν ἀπαιτεῖται νὰ μορφωθῇ μᾶλλον τὸ Εὐρωπαϊκὸν δημόσιον φρόνημα διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ἐκπαίδεψεως καὶ τῆς ἔτι μείζονος ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων τῆς συγκοινωνίας καὶ ἐπαφῆς τῶν λαῶν. ἣν θέλει ἀφεόκτως ἐπενέγκῃ ἡ πάροδος τοῦ χρόνου καὶ ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης, προηγουμένης πιθανῶς καὶ εἰς τὴν ἐφεύρεσιν ἔτι τελειοτέρων μέσων συγκοινωνίας. «Ὅταν τοῦτο κατορθωθῇ, θέλει ἐξαλειφθῇ ὁ μαστιζὼν τὰ ἔθνη τανῦν ἀνιερὸς πόλεμος, τῆς ἐξαλειψέως δὲ ταύτης ἐπακολούθημα ἄφευκτον ἔσονται ἀνυπολόγιστοι ὠφέλειαι, οὐ μόνον ἠθικαὶ καὶ πολιτικαί, ἀλλὰ καὶ οἰκονομικαί, διότι ἄμεσον τῆς καταργήσεως τῶν πολέμων ἀποτέλεσμα ἔσται ἡ κατάργησις τῶν στρατῶν καὶ ἡ ἐπίδοσις τῶν στρατιωτῶν εἰς παραγωγικὰ ἔργα.

Μία τῶν μεγάλων ἰδεῶν, ὧν τὴν πραγμάτων διώκει καὶ διώξει συστηματικώτερον καὶ δραστηριώτερον ὁ προβαίνων πολιτισμός, ἔσται ἡ κατάργησις τῆς κατάρτησεως καὶ ἡ κατάργησις τοῦ

ρολογία πρὸς ἀντακούφισιν τῶν θέσιν εἰλω-
τος ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πολιτείαις κα-
τεχόντων ἐτιγεωργῶν.—Καὶ τοῦτο ἔστα-
ν ἐν τῶν εὐγενῶν μελλημάτων τῆς οἰ-
κονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμης.—
Ἡ αὐξήσις τοῦ ἐπιβαλλομένου εἰς τὰς
κληρονομίας φόρου (ὅπου οὗτος ἐπιβάλλ-
εται ἤδη), ἡ ἐπιβολὴ μετρίου φόρου εἰς
τὴν μεταδίδασιν τῶν μεγάλων προικῶν,
ἡ ἐπιβολὴ βαρέος φόρου εἰς τὰ ἀντικει-
μένα τῆς πολυτελείας (*impôt sur le luxe*)
καὶ ἡ αὐξήσις ἐν πολλοῖς τῶν ἐμμέσων
φόρων δύνανται μεγάλως νὰ χρησιμεύ-
σωσιν εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐλλείμ-
ματος τοῦ προκύψοντος ἐκ τῆς ἐλαττώ-
σεως τῶν φορολογικῶν βαρῶν τῆς γεωρ-
γικῆς τάξεως.

Πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε ἀποτελέσματα τῆς
ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης ἀποβλέπων,
οὐδαμῶς θεωρῶ ἀμφισβητητέον, ὅτι ὁ χρό-
νος θέλει ἐπενέγκει βαθμηδὸν ἀφεύκτως
τὴν ἀναγόρευσιν ἁληθῶς δημοκρατικῶν
πολιτειῶν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δεδου-
λωμένων λαῶν, πρὸς ἣν συνδέεται ἡ κα-
τάργησις τοῦ πολέμου καὶ ἡ καθιέρωσις
διαρκούς εἰρήνης, καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ
ὠικτὴν ἀνύψωσιν τῆς γεωργικῆς τάξεως.
Ὁ χρόνος τῆς ἐπιτελεύσεως τῶν ἀποτελε-
σμάτων τούτων φαίνεται ἴσως εἰς τοὺς
ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἀπέχων πολύ, ἀλλὰ πι-
θανὸν νὰ πλανώμεθα, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλ-
μῶν τὸ σημεῖον ἐν ᾧ ἡδὴ διατελεῖ ἡ ἐ-
πιστήμη, τὸ σύνολον δηλονότι τῶν ἐπι-
στημῶν. Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη θέλει ἀναμ-
φισβητήτως προοδεύσει, ἐκ δὲ τῆς προό-
δου ταύτης ἄγαν πιθανὸν νὰ ἐπιταχυνθῇ
ἡ ἐπιζητούμενὴ ὑπὸ τοῦ προβαίνοντος
πολιτισμοῦ πραγμάτωσις τῶν ἀνωτέρω
πολιτικῶν ἀρχῶν. Ἡ ἀνακάλυψις τελε-
σσοτέρων μέσων ταχείας καὶ ἀκινδύ-
νου συγκοινωνίας, ἡ ἐφευρέσις μηχανῶν
καλλιεργητικῶν πληρεστέων, ἀπαλλα-
τῶν τῶν καλλιεργητῶν τῶν κατα-
βαλλομένων ὑπ' οὐτῶν ἀγωνιωδῶν μό-

χθων, καὶ μυρία ἄλλα ἐνδεχόμενα ἐ-
φευρέσεις, ὥς μῆτε νὰ προῖδῃ τις δύνα-
ται, δύνανται νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν πραγ-
μάτων τῶν ἐν τῇ σημαίᾳ τῆς νέας
πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀναγεγραμμένων
ἀρχῶν.

Ἐκ τῆς εἰρημένης βραχυτάτης ἐκθέ-
σεως τῆς προόδου τῆς ἐνεργοῦς πολιτικῆς,
σχετικῶς βαινούσης πρὸς τὴν πρόδον τῆς
πολιτικῆς ἐπιστήμης, συνδεδεμένην οὖσαν
ὡναποσπάστως πρὸς τὴν πρόδον τῶν λοι-
πῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἀδιστακτως,
νομίζω, συνάγεται, ὅτι ἡ πρόδος τῶν ἐ-
πιστημῶν, (ἣν οὐδεὶς διανοήθη ποτὲ νὰ
ἀμφισβητήσῃ), φαίνεται διαυγῶς ἐν τῇ
ἐπικρατούσῃ τανῦν καὶ βαθμιαίως προο-
δεύουσῃ ἀναπτύξει τῆς ἐλευθερίας τῶν
λαῶν, ἥ, ὅπερ τὸ αὐτό, ὅτι ἡ κατάστα-
σις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ γῇ βελτιοῦται
διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου, ἐδρευού-
σης τρόπον τινὰ ἐν τῇ πληρεστέρᾳ καὶ
ἐλευθερωτέρᾳ ἀναπτύξει τῶν φυσικῶν τοῦ
ἀνθρώπου δυνάμεων. Ἡ πρόδος τῆς ἐ-
πιστήμης ἡ ἀποκαλύπτουσα ἐπιστημονικὰ
μυστήρια, δι' ὧν βελτιοῦται ἡ κατάστα-
σις τοῦ ἀνθρώπου, ρυθμίζουσα καὶ προά-
γουσα τὸ ἀνθρωπίνον λογικὸν διὰ τῆς αὐ-
ξήσεως μὲν ἐξ ἐνός τῶν γνώσεων αὐτοῦ
καὶ ἐπομένως τῆς ἐξαλείψεως τῶν ἀν-
θρωπίνων πλανῶν, ἐξ ἄλλου δὲ τῆς ἀ-
σκήσεως τοῦ παρατηρητικοῦ αὐτοῦ, γε-
νικεύουσα τὰς κτηθείσας γνώσεις εἰς εὐ-
ρύτερον ἐκάστοτε κύκλον, ἀπαλλάττουσα
τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ
νοητικοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου τῶν ταπεινοτέ-
ρων καὶ ἀγενεστέρων αἰσθημάτων, γλυ-
καίνουσα τὰ ἥθη, ἀναπτύσσουσα τὴν
συγκοινωνίαν κτλ., ἐπήνεγκε τὴν κατάρ-
γησιν τῆς δουλείας, τὴν ἐλευθερίαν τῆς
συνειδήσεως καὶ τοῦ λόγου, τὴν νομικὴν
κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσότητά καὶ
πάντα τὰ ἐκτεθέντα ἤδη ἠθικὰ ἀγαθὰ,
θέλει δὲ ἐπιτελεῖσαι βαθμηδὸν καὶ ἄλλα
μέγιστα, συντελοῦντα ἐτι μᾶλλον εἰς τὴν

πρόδον τῆς εὐημερίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ νόμος τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ὁ νόμος τῆς πρόδου, ἐπιστημονικῆς τε καὶ πολιτικῆς, καὶ, ὡς ὀρθῶς εἶπεν ὁ Michelet (ἐν τῇ εἰσαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν), «ἐκαστος σταθμός, (ἱστορικὸς δηλονότι), εἶναι πρόοδος» αἱ δυνάμεις τῆς διανοίας ὑποκαθίστανται εἰς τὰς δυνάμεις τῆς ὕλης, ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἐλευθερώτερος καὶ ἡ ἀρχαία εἰμαρμένη ἤττον βαρύνει διὰ τοῦ ζυγοῦ αὐτῆς τὴν ἀνθρωπότητα».

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πολιτικὴ Δικονομία. Τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἀναγράφει τὰ ἰδιωτικὰ δικαιώματα, ὧν προσβαλλομένων ἔχομεν δικαίωμα νὰ ἐξιώμεν τὴν ὑποστήριξιν παρὰ τοῦ δικαστοῦ· ἀλλὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὀφείλομεν ἐπικαλέσασθαι τὴν ὑποστήριξιν ταύτην, καθ' ὃν ἐπομένως ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἀνήκοντός τινι δικαιώματος καὶ νὰ ἀποκρούσῃ τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἐξαιτουμένου νάναγκωρικῶς αὐτῷ δικαίωμα μὴ ἀνήκον αὐτῷ, προσδιορίζει ἡ ἀστικὴ ἢ πολιτικὴ δικονομία, ἀποτελοῦσα οἷον ἐναπόθετον συμπλήρωμα τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Ἀσκοποῦν θεωροῦμεν νὰ ἐξετάσωμεν τίνες εἰσὶν αἱ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπικρατήσασαι δικονομικαὶ ἀρχαί. Βέβαιον εἶναι ὅτι ἐνῷ τὸ οὐσιαστικὸν ἰδιωτικὸν δίκαιον τῶν Ῥωμαίων, ὡς εἶχεν ἰδίως ἀναπτυχθῆ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ, προήχθη εἰς τοιαύτην τελειότητα, ὥστε πᾶσαι αἱ νεώτεραι ἀστικαὶ νομοθεσίαι ἐστηρίχθησαν εἰς τὰς βάσεις αὐτοῦ ἢ μᾶλλον εἶναι αὐτὸ τοῦτο κατὰ τὰ πλεῖστα τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐπιστημονικώτερον διατετυπωμένον, τὸ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων δικονομικὸν σύστημα εἶναι ἀναμφισβητήτως ἀσυχρότερον ἀκριβέστερον, ὁρθότερον καὶ τελειότερον συνωδᾷ πρὸς τὴν ὅλην πολιτικὴν, κοινωνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν διοργάνωσιν τῶν καθ' ἡμᾶς χρό-

νων. Τὸ νεώτερον δικονομικὸν σύστημα στηρίζεται ὡς ἐπὶ ἀκραδάντου κρηπίδος εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι ὁ μὲν δικαστὴς εἶναι παντελῶς ἀνεξάρτητος τῆς κυβερνητικῆς ἀρχῆς, ἐξ ἧς ἀπορρέει, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἀφαιρεῖται ἄκων τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀφισμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ, αἱ δὲ δικαστικαὶ συνεδριάσεις εἶναι δημόσιαι καὶ αἱ ἀποφάσεις ἡτιολογημέναι καὶ δημοσίως ἀπαγγελλόμεναι.

Ἀπασαί αἱ νῦν ἐν Εὐρώπῃ ἰσχύουσαι δικονομικαὶ νομοθεσίαι ἐρείδονται εἰς τὸ σύστημα τοῦτο· ἀλλὰ διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ πολὺ ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Εἰς τὸ σύστημα τοῦτο ἐρείδεται καὶ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, περὶ τῆς ὁποίας νάγκῃ καὶ νὰ πραγματευθῶμεν εἰδικώτερον ἐν τῇ δυνατῇ συντομίᾳ.

Ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία παρήχθη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς Γαλλικῆς πολιτικῆς δικονομίας, ἀλλὰ παρέλαβε καὶ πολλὰς διατάξεις ἐκ τῶν γερμανικῶν δικονομιῶν καὶ μάλιστα τῆς Βαυαρικῆς. Καὶ εἶναι μὲν ἔργον ἄλλως δοκιμῶν, ἀλλ' οὐχ ἤττον, ὡς καὶ αἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν δικονομιῶν, περιέχει ἀτελεῦτητον σωρεῖαν τύπων, ἐν οἷς παρέκεται ἐπ' ἄπειρον ἡ οἰκὴ, ἔστιν ὅτε δὲ ἀπόλλυται καὶ αὐτὸ τὸ πράγματι δίκαιον· διὰ δὲ τὸ μακρὸν καὶ πολυπλόκον τῆς διαδικασίας ἐπέρχεται καὶ ἐξάντησις οἰκονομικῆς τῶν ἀτυχῶν διαδίκων. Ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ πολλοῦ κακίζεται τὸ ἐκεῖ δικονομικὸν σύστημα ὡς ἄγαν πολυτελές. Ἐν Αὐστρίᾳ δὲ καὶ ὑπεβλήθη κατὰ τὸ 1894 νομοσχέδιον εἰς τὴν ὅλῃν περὶ ριζικῆς μεταρρυθμίσεως τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, κανονίζον ἐπὶ νέων βάσεων τὴν διαδικασίαν ἐν ταῖς ἀστικαῖς δίκαις. Πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐπιφέρει ἡ ἀπλοποίησις τῆς δικονομίας παρ' ἡμῖν, ἐνθα διὰ τὸ φυγοπονώτερον τῶν δικαστῶν καὶ τὸ στρεψοδικώτερον τῶν δικηγόρων πρρατείνονται ἔτι μᾶλλον αἱ

ή και ἡ ἀλλαγὴ. Διὰ τῶν κατωτέρω παρατηρήσεων ἡμῶν (αἵτινες εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπανάληψις τῶν καὶ ἄλλοτε πολλάκις διατυπωθεισῶν ὑπ' ἐμοῦ παρατηρήσεων ἐν πραγματείαις καὶ ἐν νομοσχεδίοις), προτείνεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ προχειροτέρα δυνατὴ ἀπλοποίησις τῶν δικονομικῶν διατυπώσεων πρὸς εἰσικονόμησιν δαπανῶν καὶ χρόνου.

Σημειωτέον ἐν πρώτοις ὅτι ἡ Πολιτικὴ Δικονομία διὰ τοῦ 3 αὐτῆς ἄρθρου (συμπληρωθεῖσα κατὰ τοῦτο καὶ διὰ μεταγενεστέρων ἰσχύον νόμου ἐχόντων διατάγμάτων τῆς μοναρχικῆς ἐποχῆς) ἐξήρσε τῆς ἀρμοδιότητος τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ὑποθέσεις τινάς, φερούσας χαρακτηρὰ ἰδιωτικῆς δίκης, ὑποβαλοῦσα αὐτάς εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχήν. Ἀλλὰ διὰ τοῦ Συντάγματος τῆς 3 Σεπτεμβρίου καὶ τοῦ 5' ψηφίσματος τῆς α'. Ἐθνικῆς ἐν Ἀθῆναις συνελεύσεως α) ὑπεβλήθησαν εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια αἱ ὑπὸ τῶν καταργηθέντων διοικητικῶν δικαστηρίων δικαζόμεναι διαφοραὶ καὶ β') τὸ 5' ψήφισμα ἔταξεν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων πάσας τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ τὰς διαφοράς, ἐκτὸς τῶν περὶ φόρου οἰκοδομῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων, τῶν περὶ στρατευσίμων, περὶ χαρτοσήμου, λαθρεμπορίου καὶ παντὸς ἐμμέσου ἡμοσίου φόρου κτλ., περὶ τούτων δὲ διὰ τοῦ 101 ἄρθρου αὐτοῦ τὸ Σύντ. τῆς 3 Σεπτεμβρίου ὑπεχρέωσε τὴν Βουλὴν τῆς Α' Περιόδου νὰ ἐκδώσῃ νόμον ἰδιαίτερον, ὑποβάλλοντα καὶ αὐτάς εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια καὶ κανονίζοντα τὴν διαδικασίαν· ἄλλ' ὅμως, καίπερ ἔκτοτε ὑπερσυμπληρωθείσης ἤδη πεντηκονταετίας, οὐ μόνον ἐξακολουθοῦσιν εἶτι ὑπαγόμεναι εἰς ἄλλα παρὰ τὰ νόμιμα τακτικὰ δικαστήρια, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι τινὲς διαφοραὶ ὑπέχθησαν εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν (βλ. Ἀμφισβητούμενον διοικητικόν). Ἐνεκα δὲ τούτου τὰς ὑπο-

θέσεις ταύτας διέπει ἐν πολλοῖς ἡ αὐθαρεσία τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἡ μᾶλλον τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας (ἥς αὐταὶ διατελοῦσι κατ' ἀνάγκην τυφλὰ ὄργανα) ὑπερετούσης φατριαστικῶς τὰ συμφέροντα τῶν κομματικῶν αὐτῆς φίλων, μεθ' ὧν συνδέεται διὰ δεσμοῦ παρούσης ἡ μελλούσης ἐξαρτήσεως. Ἀναμφισβητήτου τανῦν ὄντος, ὅτι οἱ τακτικοὶ δικασταὶ καὶ κάτοχοι τῶν ἀναγκάων γνώσεων διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοιούτων ὑποθέσεων εἶναι, ὡς μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου μαθημάτων σπουδάζοντες καὶ τὸ διοικητικόν δίκαιον, καὶ ἐξ ἔξω ἡσκημένοι εἰς ἐντιμωτέραν ἢ οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι διαχειρίσιν τῆς δικαιοσύνης, νομίζομεν ὅτι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον ὑπάρχει νὰ ὑπαγάγωμεν πάσας τὰς στοιχεῖα ἰδιωτικῆς δίκης φερούσας ὑποθέσεις εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια, μιμούμενοι κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἄλλων ἀληθῶς συνταγματικῶν ἐπικρατειῶν. Οἱ δικαιοκούντες ὑπὲρ τῆς διοικήσεως τὸ δικαίωμα τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς, δηλονότι τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἐκδικάσεως τῶν ἀμφισβητήσεων, τῶν προερχομένων ἐκ τῶν πράξεων τῆς καθαρᾶς διοικήσεως, ἰσχυρίζονται, ὅτι αὕτη οὔτε τελῇ, οὔτε ἀνεξάρτητος δύναται νὰ διατελῇ. εἰν ἀναγκάζηται νὰ διακόπῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς, ὡς ἀμοιροῦσα τῆς ἐξουσίας νὰ ὑπερνικήσῃ τὰ εἰς τὴν νόμιμον αὐτῆς πᾶρειαν παρεμβαλλόμενα προσκόμματα. Ἀλλ' ἐν πρώτοις νομίζομεν ὅτι τοιούτου εἶδους τελειότης καὶ ἀνεξαρτησία τῆς διοικήσεως εἶναι ἀνατρεπτικὴ τῆς συνταγματικῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν, καθ' ἣν ἡ μὲν διοίκησις, ἥς ἔργον τὸ ὀρίζειν ἀπλῶς περὶ μερικῶν ἢ γενικῶν συμπεφορῶντων διὰ πράξεων ἐπιταγῆς ἢ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου καὶ τῶν κυβερνητικῶν κανονισμῶν, ὑπάγεται εἰς τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν, τὸ δὲ ἐπ-

ανορθοῦν ἐπὶ τῇ προσφυγῇ ἰδιώτου τὰ προσβληθέντα δικαιώματα (εἴτε διὰ πράξεως τῆς διοικήσεως, εἴτε διὰ πράξεως ἄλλου ἰδιώτου) ἀνάγεται εἰς τὰ καθήκοντα τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας. Ἄλλως προτιμότερα καὶ αὐτῇ ἢ ἐνδεχομένη βραδυπορία εἰς τὴν κίνησιν τῆς διοικητικῆς μηχανῆς τῆς αὐθαιρέτου διαλύσεως τῶν ἐκ τῆς προσβολῆς δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν πηγατασῶν διαφορῶν.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 13 ὥρισεν ἡ Πολιτικὴ Δικονομία «πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων δικαστήρια εἰρηνοδικῶν, πρωτοδικῶν, ἐμποροδικῶν καὶ ἐφετῶν» καὶ καθιέρωσε δύο βαθμοὺς δικαιοδοσίας δι' ἐκάστην πολιτικὴν ἀγωγὴν. Ἐν τῷ περὶ τῶν εἰς τὸν ὄργανισμὸν τῶν δικαστηρίων ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων κεφαλαίῳ τῆς ἐν ἔτει 1876 ἐκδοθείσης πραγματείας ἡμῶν περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν, ὡς καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ τοῦ παρόντος λεξικοῦ «Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων ἀναγκαῖαι μεταρρυθμίσεις», ὑποστηρίζαντες τὴν ἰδέαν τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἀξιώματος τῶν εἰρηνοδικῶν, ὑποβαλόντες δὲ καὶ τὰ προσήκοντα νομοσχέδια ἄλλοτε περὶ τούτου εἰς τὴν Βουλὴν, ἀπτόμεθα τοῦ ζητήματος τούτου καὶ κατωτέρω. Ἐνταῦθα δὲ περιοριζόμεθα νὰ χαράξωμεν ὀλίγας γραμμὰς περὶ τοῦ ζητήματος τῶν δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας. Ὑπὸ τὸ ἐπικρατοῦν δικονομικὸν σύστημα ἡ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν δικονομικὴν ἀκρίβειαν ὑπὸ τοῦ πρωτοβάθμου δικαστηρίου ἐκδοδικασμένη διαφορὰ φέρεται διὰ τῆς ἐφέσεως εἰς ἀνώτερον δικαστήριον, ὅπερ, ἀνακρίνον ἐκ νέου αὐτήν, δύναται νὰ μηδενίσῃ ὅλως τὴν πρωτοδικὸν ἀπόφασιν. Τί δὲ ἤγαγεν εἰς τὴν καθιέρωσιν τοῦ συστήματος τούτου, ὅφ' ὃ οὐδεμία σχεδὸν σημασία ὑπονέμεται εἰς τὰ πρωτόδικα δικαστήρια καὶ τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν; Ἡ πεποίθη-

σις, ὅτι τὰ Ἐφετεῖα εἶναι τελειότερα δικαστήρια, ἐξ ἐμπεριότερων καὶ νομομαθεστέρων δικαστῶν συγκείμενα, ὁρῶντες δ' ἐπομένως δύνανται νὰ διαγνώσωσι τὰς διαφοράς. Ἀλλὰ τότε διατί οὐ μὴ καταργηθῶσιν οἱ δύο βαθμοὶ δικαιοδοσίας, νὰ καταρτισθῶσι δὲ πρωτόδικα δικαστήρια, ἰσάξια πρὸς τὰ Ἐφετεῖα, ἥτοι ἀποτελούμενα ἐκ δικαστῶν ἴσων τῇ διανοητικῇ ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἱκανότητά καὶ τριτὴν πρὸς τοὺς ἤδη Ἐφετάς; Τοῦτο ἤθελεν ἐπὶ νέγκει πολλὴ μείζονα ταχύτητα εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν δικῶν, ἤθελε περὶ κρίσει μεγάλως τὴν καταστρεπτικωτάτην στρεφодиκίαν καὶ ἐλαττώσει κατὰ πολλὰς δικαστικὰς δαπάνας τῶν διαδικασιῶν. Ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι πολλοὶ τῶν δικονομολόγων καὶ μάλιστα ὁ περιώνυμος Boncenne, παλαιὸς καθηγητὴς τῆς πολιτικῆς δικονομίας ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων, ἡμισβήτησαν ἐπιμόνως καὶ ἰσχυρῶς τὴν χρησιμότητα τῶν δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας καὶ ὑπεστήριξαν τὴν κατάργησιν τοῦ ἐνδίκου τῆς ἐφέσεως αὐτοῦ. Ἄλλοι ἀντετάχθησαν κατὰ τῆς γνώμης ταύτης, ἰσχυρίζομενοι α') μὲν διὰ τὰ Ἐφετεῖα δὲν συνέστησαν μόνον πρὸς διόρθωσιν τῶν σφαλμάτων τῶν πρωτοβάθμων δικαστηρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπονομὴν ἐν γένει τελειοτέρας δικαιοσύνης διὰ τοῦτο δὲ ἐπιτρέπεται πολλάκις καὶ αὐτοῦ τοῦ διαδικικοῦ τῶν σφαλμάτων ἢ αὐτοῦ τοῦ διαδικικοῦ τῶν σφαλμάτων. β') δὲ ὅτι, ὅσον τέλεια καὶ ἀντικαταστήσῃ τὰ Πρωτοδικεῖα, δύναται διὰ τὸ ἀτελὲς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νὰ παρειαφροῇ σφάλματα ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν αὐτῶν, ἰδίως δὲ νὰ ἐγκαταλείψῃ ποτε αἰτησίς ἀδίκαστος ἢ νὰ ἐπιτημῶσιν κακῶς τὰ πράγματα δι' ὑπερχειρὴ ἀνάγκη δευτέρων δικαστηρίων, ἀπὸ καθοδηγούμενα ὑπὸ τοῦ ἀδίκηθέντος δικού, καταδικνύοντος τὰ εἰς ἃ περιέπεσον τὰ Πρωτοδικεῖα σφάλματα, εὐχέρως

δύνανται νά διορθώσωσι τὰς ἑλλείψεις τῶν πρωτοδικῶν ἀποφάσεων. Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι λίαν πειστικά τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὑπὸ τὸ ἐπικρατοῦν δικονομικὸν σύστημα δύναται κατ' ἐξαιρέσιν ὁ διάδικος καὶ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἁμαρτήματα νά θεραπεύσῃ διὰ τῆς ἐφέσεως ἐνίοτε· ἀλλ' εἶναι ἄρα γε τοῦτο ὀρθὸν καὶ ἐπιδοκιμαστέον; Δυσὸν ὅθιτον, ἢ ὁ νόμος θεωρεῖ τὸν διάδικον ἀνίκανον νά προστατεύσῃ προσηκόντως τὰ δικαίωματα αὐτοῦ ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ, ἢ ἱκανόν. Ἀλλ' ἂν μὲν τὸ πρῶτον, διατί αὐτὸς οὗτος ὁ νόμος ὑποχρεοῖ τοὺς διαδίκους κατὰ τὴν πρώτην τὸ βραδύτερον συνεδρίαν νά υποβάλλωσιν ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ πάσας τὰς προτάσεις καὶ ἐναγὰς αὐτῶν, ἀπαγορεύων τὴν εἰς δευτὴραν συνεδρίαν διορθώσιν τῶν ἡμαρτημάτων; διατί ἄλλως κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπει τινῶν μόνον τοῦ διαδίκου πρωτοδικῶν σφαλμάτων τὴν διὰ τῆς ἐφέσεως διορθώσιν καὶ οὐχὶ πάντων; ἂν δὲ τὸ δεύτερον, δὲν εἶναι ἄντικρυς παράλογον τὸ ἀπονεμόμενον εἰς τὸν ἰδιώτην δικαίωμα τῆς διὰ τῆς ἐφέσεως διορθώσεως πρωτοδικῶν ἁμαρτημάτων; Σπουδαιότερον εἶναι τὸ δεύτερον τῶν ἀντιγνωμονούντων ἐπιχείρημα, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ τελειότατοι δικασταὶ δύνανται ἐνίοτε νά ὑποπέσωσιν εἰς σφάλματα, ἅπερ οἱ δεύτερον δικάζοντες εὐκολώτερον διαγινώσκουσιν. Ἀλλ' ἐν πρώτοις δὲν δύνανται καὶ νά διαστρεβλώσωσιν ἐνίοτε, ὅτι ὀρθῶς ἐβουλεύσαντο οἱ πρωτόθασμοι δικασταὶ; ἄλλως διὰ μὲν τὴν παραβίασιν δικονομικῶν διατάξεων καὶ τὴν ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν τοῦ νόμου αὐτοῦ ὁ νόμος καθιεροῖ καὶ ἕτερον ἐνίκον μέσον, οὗ ἡ κατάργησις δὲν προτείνεται, τὴν αἵτησιν ἀναιρέσεως, διὰ δὲ τὴν ἐγκατάλειψιν αἰτήσεως ἀδικάστου καὶ τὴν προφανῇ παρανόησιν τοῦ πραγματικοῦ τῆς ὑποθέσεως δύναται νά ὀρισθῇ, ὅτι δύναται νά διορθωθῇ ἡ ἀπόφασίς τοῦ

Πρωτοδικείου καὶ ὑπ' αὐτοῦ πάλιν τοῦ Πρωτοδικείου ἀνευ ἐφέσεως, ὅπερ νῦν συμβαίνει (κατὰ τὰ ἄρθρα 753 § 1 καὶ 756 § 2 τῆς Πολ. Δικον.) ἐπὶ λογιστικῶν σφαλμάτων, ἃ διορθοῖ αὐτὸ τὸ δικάσαν Πρωτοδικεῖον. Ἀποφαινόμεθα οὐχ ἥττον ὑπὲρ τῶν δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας μέχρι τοῦλάχιστον τῆς εἰσαγωγῆς καταλληλοτέρου συστήματος διορισμοῦ δικαστῶν, ἀσφαλίζοντος παντελῶς τὴν εἰσοδὸν τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς πείρας εἰς τὰς δικαστικὰς θέσεις καὶ προσέτι τὴν παντελῇ ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν. Φρονοῦμεν οὐχ ἥττον ὅτι πρέπει πρῶτον μὲν νά περιορισθῇ μεγάλως ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποκειμένων εἰς ἔφεσιν ἀποφάσεων, δεύτερον δὲ, τὸ καὶ σπουδαιότερον, νά περιορισθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως εἰς μόνας τὰς ὀριστικὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων (συνεκκαλουμένων, ἐννοεῖται, μετ' αὐτῶν καὶ τῶν προλαβόντων ἐκδοθεισῶν)· οὕτω δὲ 1) θέλει στειρεύσει μία τῶν ἀφθονωτάτων πηγῶν τῆς στρεψοδικίας, 2) θέλει συντομευθῇ σπουδαιότατα ἡ διάρκεια τῶν δικῶν, ἡ ἐξαντλοῦσα ἐν τῇ νῦν οἰκονομικῶς τοὺς πτωχοὺς διαδίκους καὶ διατηροῦσα πολλάκις ἀργὰ σημαντικὰ κεφάλαια ἢ ἀκαλλιεργήτα σπουδαῖα κτήματα, 3) μέγα μέρος τοῦ χρόνου τῶν Ἐφετῶν, ἀπορροφώμενον νῦν ὑπὸ ἀχρήστων καὶ περιττῶν δικῶν, θέλει καταναλίσκεσθαι εἰς τὰς χρήσιμους δίκας, διὸ θέλουσι καταστῇ ἐνήμερα τὰ Ἐφετεῖα, ὧν τὰ πινάκια εἶναι τανῦν καταπεφορτωμένα.

Διὰ τοῦ 38 ἁρθρου τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ἀριθμοῦντος τοὺς λόγους, δι' οὓς οἱ διάδικοι δύνανται νά αἰτήσωνται τοῦ δικαστοῦ τὴν ἐξαίρεσιν, ὀρίζεται ὅτι λόγος ἐξαίρεσεως εἶναι μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ συγγένεια μὲν μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ ἐκ πλαγίου, ἡ κηδεστία δὲ μέχρι τοῦ δευτέρου. Νομίζομεν κατάδηλον ὅτι καὶ ἡ ὀλιγώτερον στενὴ συγγένεια (ἐξ αἵματος καὶ ἐκ κηδεστίας), προκαλοῦ

σα συνήθως στενὰς σχέσεις καὶ οἰκειότητα, πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος ἐξαιρέσεως.

Διὰ τῶν ἄρθρων 56—59, τροποποιηθέντων ἐν μέρει διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Ἰουλίου 1838 Διατάγματος, καθιεροῖ ἡ Πολιτικὴ Δικονομία τὴν τῆς κακοδικίας διαδικασίαν, ἐπιτρέπουσα εἰς τοὺς διαδίκους νὰ ἐνάγωνσιν ἐπὶ ἀποζημιώσει τοὺς δικαστὰς καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ δικαστικοῦ τάγματος πρόσωπα διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐκ δολιότητος ἢ ἀσυγγνώστου παραδρομῆς προξηνηθεῖσαν τοῖς διαδίκους ζημίαν· ἀλλὰ σύνεμα περιβάλλει αὐτὴν διὰ τῶν ἐξῆς δυσχερεστάτων καὶ βαρυτάτων διατυπώσεων, ἧτοι α') ὑποχρεοῖ τὸν ζημιωθέντα νὰ αἰτῇ παρὰ τοῦ ζημιώσαντος δικαστικοῦ προσώπου θεραπείαν τοῦ πράγματος, β') ἀποτυχὼν, νὰ ζητῇ δι' ἀναφορᾶς παρὰ τοῦ δικάσαντος τὴν ἀγωγὴν δικαστηρίου ἄδειαν τοῦ εἰσαγγαγεῖν αὐτὸ εἰς δίκην, γ') νὰ κινή ἑντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἀδείας τὴν ἀγωγὴν, δ') ὑποβάλλῃ τὸν ἡττηθέντα διὰδίκον εἰς χρηματικὴν ποινὴν 50—300 δραχμῶν, εἰς ἐτέραν χρηματικὴν ποινὴν ἄλλων 200 δραχμῶν καὶ εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ζημιῶν καὶ ἐξόδων, διὰ τῶν διατυπώσεων δὲ τούτων καθίστησι σχεδὸν ἀνέφικτον τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς. Ὡς καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐδηλώσαμεν, πρὸς τελεσφόρον ἐνέργειαν τῆς διαδικασίας κακοδικίου ὑπάρχει ἀναγκαῖον νὰ τροποποιηθῶσιν ἐν μέρει αἱ ἐν τοῖς ἄρθροις 56—59 διατάξεις, καταργουμένων τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων καὶ ποινῶν. (Ἴδε καὶ τὰς Σκέψεις ἡμῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελ. 48, καὶ Σκέψεις περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν σελ. 28).

Διὰ τοῦ ἄρθρου 91, συνδυαζομένου πρὸς τὸ 76 ἐδ. 3, ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν Δικονομία (τροποποιήσασα κατὰ τοῦτο τὸ Πρωμαϊκὸν Δίκαιον, καθ' ὃ, ἐκτός τινων ἐξαι-

ρέσεων, πᾶς τις ἠδύνατο νὰ διορισθῇ δικαστικός πληρεξούσιος), περιορίζει τὴν πρὸς δικαστικὴν ἀντιπροσώπευσιν τοῦ διαδίκου ἱκανότητα εἰς μόνους τοὺς στενοὺς συγγενεῖς, ὁμοδίκους καὶ δικηγόρους. Τὴν διάταξιν ταύτην τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, τείνουσαν νὰ προλάβῃ τὰ ἐπιβλαβῆ πολλάκις ἐποκολουθήματα τῆς ἀνεπιτυχοῦς ἐκλογῆς πληρεξουσίου, ἐπιδιοικιζόμενα κατὰ πάντα, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι διασαφητέα δι' ἐπίτηδες ἀφ' ὅρου τὰ μὴ ἐπιτρεπόμενα εἰς ἕτερον πληρεξουσιακὰ ἔργα, περιοριζόμενα εἰς μόνον τὴν ἐπὶ δικαστηρίου παράστασιν ἀπὸ τοῦ κυρίου διαδίκου, ἐπιτρεπτόν ἐπομένως εἰς πάντα πολίτην νὰ υπογράψῃ ἀντ' ἄλλου δικόγραφα. Ὡς ἡρμηνεύθη τανῶν τὸ ἄρθρον τοῦτο τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας μετὰ τῶν σχετικῶν ἄρθρων, οὐ μόνον ἀπαγορεύεται ἡ εἰς τὸ δικαστήριον παράστασις τοῦ μὴ συγγενοῦς, ὁμοδίκου ἢ δικηγόρου, ἀλλ' οὔτε ἡ υπογραφή δικογράφων ἢ ἀγωγῶν ὑπὸ ἄλλου ἐπιτρέπεται· τοῦτο δὲ ἐπιφέρει ζημίαν μεγίστην, καὶ πολλάκις καταστρεπτικὴν, εἰς τοὺς μὴ κατοικοῦντας ἐν τῇ καθέστῃ τοῦ Πρωτοδικείου ἀγραμμάτους διαδίκους, ἔχοντας ἀνάγκην τὴν εἰς δικηγόρον προσφυγῆς, στερουμένους δὲ πολλάκις τοῦ ἀναγκαίου ὀλίκου καιροῦ.

Ἀντὶ τῆς διὰ τῶν ἄρθρων 138—147 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας δριζυμένης ἐπιδόσεως, ἐξ ἧς πολλά πολλάκις παρῆλθον ἄτοπα, προτιμωτέρα εἶναι ἢ ἐχθρὰ τὸ γραφεῖον τοῦ δικαστηρίου παράσσει καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ταχυδρομικὴ ἀποστολὴ τοῦ ἐγγράφου ἐπὶ ἀποδείξει, ἣν υἰοθέτησε καὶ τὸ Αὐστριακὸν νομοσχέδιον περὶ Πολιτικῆς Δικονομίας. Αἱ ἐπιδόσεις τῶν δικογράφων εἶναι σπουδαιότατον δικαστικὸν καθήκον, ὃ πρέπει νὰ τελεῖται τῇ συνεργίᾳ τοῦ δικαστηρίου, ἐν ᾗ οἱ τάξει καὶ ταχύτητι λειτουργεῖ τανῶν ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία (κατὰ τὴν αἰτίαν

λογικήν ἔκθεσιν τοῦ Αὐστριακοῦ νομοσχεδίου) ἔνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῆς συγκοινωνίας, ἄσκοπος ἢ διὰ τῶν δικαστικῶν κλητῶν ἐνέργεια τῶν ἐπιδόσεων.

Διὰ τῶν ἀρθρῶν 201—207 ὁρίζονται τὰ περὶ ἀκυρότητος. Κατ' αὐτά, ὁσάκις ἡ ἀκυρότης διατάσσεται ῥητῶς παρὰ τοῦ νόμου ἢ ἡ παρελείψεως διατύπωνσις ἀφ' ὧν εἰς οὐσίαν μέρος τῆς πράξεως, ὁ διάδικος, εἰς οὗ τὰ συμφέροντα προσκρούει ἡ ἀκυρότης, δικαιούται, προτείνων ἑνστασιον ἀκυρότητος, νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἐνεργηθείσης πράξεως, ἥτις ἔκτοτε θεωρεῖται ὡς οὐδέποτε ὑπάρχασα. Ἐπειδὴ δὲ ἔνεκα παραδρομῶν τῶν διαδίκων, τῶν δικηγόρων καὶ τῶν ἄλλων δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἢ καὶ πολλάκις ἔνεκα τῆς ἀμαθείας αὐτῶν συμβαίνουν συχνὰ ἀκυρότητες, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπέρχεται πολλάκις ἄδικος ζημία εἰς τοὺς παραβιάσαντας τὰς ὁριζομένους ὑπὸ τοῦ νόμου δικονομικὰς διατυπώσεις δικαστικούς ὑπαλλήλους ἢ διαδίκους ἢ, συνθέτερον, εἰς μόνους τοὺς διαδίκους, κτωμένους μόνον δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τῶν προξενησάντων τὰς ἀκυρότητας δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ἀναγκαῖον νομίζομεν, ὡς ἀπὸ πολυετῆς ἐδηλώσαμεν, νὰ βρισθῇ ῥητῶς, ὅτι ἀκυρότης ἐπέρχεται μόνον ἐκ τῆς παραβιάσεως δικονομικῆς διατάξεως, ὁσάκις ὑπέστη προφανῶς ἐξ αὐτῆς ἡ κινδυνεύει νὰ ὑποστῇ ἄδικον κατ' οὐσίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων αὐτοῦ ζημίαν ὁ προτείνων τὴν ἀκυρότητα διάδικος· κατὰ τὰς περιστάσεις δὲ τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ μόνον ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως εἰς τὸν προτείναντα τὴν ἀκυρότητα διάδικον. Τὰ ἐκ τῶν ἰσχυουσῶν περὶ ἀκυρότητος διατάξεις καταφαίνονται συχνότατα ἰδίως ἐν ταῖς ἐπιδόσεσι. Νῦν πολλάκις ὁ εἰς ὃν ἐκοινοποιήθη λίαν ἐμπροθέσμως τὸ δικόγραφον, ἐξ οὗ ἡ δίκη, ἐπομένως δὲν ὑπέστη βλάβην τινὰ ἐκ τῆς

ἀκύρου ἐπιδόσεως, προτείνει πρὸς ἀπλὴν παρέλκυσιν τῆς δίκης ἢ καὶ πρὸς ἄδικον ζημίαν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (προκαίμενου λ. χ. περὶ ἐφέσεως), ὅτι εἶναι ἄκυρος ἡ ἐνεργηθεῖσα κοινοποίησις, διότι, μὴ εὐρὼν συγγενεῖς ἢ ὑπηρετὰς αὐτοῦ, ἐπέδωκεν εἰς ἄλλον τινὰ σύνοικον αὐτοῦ ὁ κλητὴρ, δὲν ἀναφέρει δὲ ῥητῶς ἐν τῇ ἐπιδιοτηρίῳ τὴν ἔλλειψιν συγγενῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἢ διότι, τοιχακολλήσας τὸ ἔγγραφον, δὲν προσέλαβε τοὺς ἐγγυτέρους, ἀλλὰ τοὺς ἀπωτέρους γείτονας. Ἐὰν ἔνεκα τῆς παρανόμου κοινοποιήσεως τοῦ ἐγγράφου δὲν ἐλάβαντο γνῶσιν αὐτοῦ ὁ διάδικος, ἐντεῦθεν δὲ προήρχετο ζημία τῶν συμφερόντων αὐτοῦ, οὐδὲν βεβαίως δικαιώτερον ἢ νὰ ἀκυρωθῇ ἡ ἀκύρως ἐνεργηθεῖσα ἐπίδοσις, ἀλλ' ἂφ' οὗ ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιδόσεως ἐπετεύχθη, δηλονότι περιῆλθεν εἰς γνῶσιν αὐτοῦ τὸ πρὸς ἐπίδοσιν ἔγγραφον, διὰ τοῦτο δὲ καὶ παρίσταται ἐν τῇ δικαστηρίῳ, τίς ἢ χρεῖα τῆς ἀκυρώσεως τοῦ ἐπιδιοτηρίου;

Διὰ τῶν ἀρθρῶν 421 καὶ ἐπ. ὁρίζονται τὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν ἐγγράφων. Κατὰ τὸ Αὐστριακὸν νομοσχέδιον, ἐὰν τὸ δικαστήριον θεωρήσῃ πιθανὸν τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ ἐτέρου τῶν διαδίκων, ὅτι εἰς χεῖρας τοῦ ἀντιδίκου εὕρεται ἔγγραφον, ἔχον ῥοπὴν εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς δίκης, διατάσσει παραχρῆμα ἄνευ περαιτέρω διαδικασίας τὸν κάτοχον τῶν ἐγγράφων εἰς τὴν ἐπιδείξιν αὐτοῦ, ὅστις ἀπαλλάσσεται μόνον τῆς ὑποχρέσεως ταύτης, ἐὰν ὁμολῇ ὅτι δὲν κατέχει αὐτό. Τοῦ Αὐστριακοῦ νομοσχεδίου τὴν ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον μεταβολὴν τῶν περὶ ἐπιδείξεως διατάξεων προσήκον νὰ παραδεχθῶμεν καὶ ἡμεῖς.

Διὰ τῶν ἀρθρῶν 489—520 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἀναγράφεται ἡ παρὰ τοῖς Βίρηνδικαίοις διαδικασία. Ἡ ἀποστολὴ τῶν εἰρηνοδικῶν, ἀποσκοποῦσα οὐ μόνον εἰς τὴν ἀκριβῆ τῶν νόμων ἐπαρ-

μογήν. ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν εἰρηνοποίησιν τῶν πολιτῶν, εἶναι ἀληθῶς ἄγαν σπουδαία. Εὐσυνείδητοι καὶ ἱκανοὶ εἰρηνόδικαι, ἐρχόμενοι εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὸν λαόν, συντελοῦσι τὰ μάλιστα οὐ μόνον εἰς τὸ εἰρηνικῶς καταπαύειν τὰς τε δικαστικὰς καὶ κομματικὰς διαφοράς, ἀλλὰ καὶ τὸ σπουδαιότερον εἰς τὸ κρατύνειν παρὰ τῷ λαῷ τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης. Ἀλλὰ δυστυχῶς νῦν ὁ ἔξοχος τῶν εἰρηνοδικῶν προορισμὸς ματαιοῦται ὅλως διὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος συστήματος τοῦ διορισμοῦ, τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς μισθοδοσίας τῶν εἰρηνοδικῶν. Ἐκλεγόμενοι οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μέχρι ἐσχάτων μεταξὺ ἀμαθῶν παρὰ τοῖς δικαστηρίοις γραφέων (διότι μόλις ἐπ' ἐσχάτων ἀπητήθησαν διὰ τὴν θέσιν τοῦ εἰρηνοδικικοῦ ἀκαδημαϊκῆ παιδείας καὶ δοκιμασίας), ἐξαρθρώμενοι δέ, τὸ φοβερώτερον, ἥκω τῆς ἀβιθαίρεσιν τῶν κατὰ καιροὺς ἰσχυόντων κομματαρχῶν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ συντηρούμενοι διὰ γλίσχρας καὶ ἀνεπαρκοῦς ἀποζημιώσεως, μεταβάλλονται συχνάκις εἰς φατριαστικὰ ὄργανα τῶν παρὰ τῇ κεντρικῇ ἐξουσίᾳ ἄλλεπαλλήλως ἰσχυόντων, ἐκτρέπονται δ' ἔνιοι καὶ εἰς παντοειδεῖς καταχρήσεις πρὸς εὐτελεῖ κερδοσκοπίαν, οὕτω δὲ παρέχουσιν εἰς τὸν λαόν τὸ καταστρεπτικώτατον παράδειγμα τῆς ἀνομίας, τῆς κακοηθείας, καὶ τῆς διαφθορᾶς. — Καταδείξαντες ἐπανελημμένως ἀπὸ πολυετίας τὰ μέσα τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἀξιωματοῦ τῶν εἰρηνοδικῶν, νομιζόμεν πρέπον νὰ ἐπενέγκωμεν ἐν ταῦθα καὶ παρατηρήσεις τινὰς περὶ τῆς παρ' αὐτοῖς διαδικασίας. Καὶ ἐν πρώτοις φρονούμεν, ὅτι, ἐξισουμένης τῆς θέσεως τοῦ Εἰρηνοδικικοῦ πρὸς τὴν τοῦ Πρωτοδικικοῦ κατὰ τὸν μισθόν, τὸν βαθμὸν καὶ τὰ προσόντα, ὡς ἐπανελημμένως ἄλλοτε εἴχομεν προτείνειν, δύναται ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πολιτῶν νὰ ἐκταθῇ καὶ ἡ δικαιοδοσία αὐτῶν, ἀνατιθεμένων εἰς τὸν Εἰρηνοδικὸν

πασῶν τῶν περὶ κατοχῆς ἀγωγῶν, ὡς ἐπίσης τῶν μὴ ὑπερβαίνουσιν τὴν ἀξίαν τῶν χιλίων δραχμῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, περιοριζομένου δὲ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐφέσεως εἰς μόνας τὰς ὑποθέσεις, ὧν τὸ ἀντικείμενον εἶναι μείζον τῶν 200 ἢ 300 δραχμῶν. Συνωδᾷ πρὸς τὴν γνώμην ταύτην, διατυπωθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν καὶ ἐν νομοσχεδίῳ, καὶ τὸ πρὸ τίνος ὑποβληθὲν ἐν Αὐστρίᾳ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς πολιτικῆς δικονομίας, ὑπάγει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Εἰρηνοδίκου πᾶσαν ἀγωγὴν μὴ ὑπερβαίνουσαν τὸ ποσὸν χιλίων φιορινίων, ἥτοι 2500 δραχμῶν.

Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 580 ὁρίζονται μὲν κατὰ ἄλλως τὰ τῶν ὑπὸ τῶν διαδίκων ὑποβαλλομένων εἰς τὸ δικαστήριον ἐργαζομένων προτάσεων, ἀλλὰ δὲν ὁρίζεται δυστυχῶς καὶ τύπος προτάσεων, ὅλος ἐννοηθεῖται ἀπὸ πολλοῦ ἐν Γαλλίᾳ. — Ἡ πρότασις προϋποτίθεται φυσικῶς τὴν συνδρομὴν τῶν στοιχείων συλλογισμοῦ ἐντελοῦς, ὅθεν σύγκειται ἐκ τῶν τριῶν ἀκολουθῶν: *μείζονος προτάσεως* (δηλονότι τῆς νομικῆς διατάξεως, εἰς ἣν στηριζόμενος ὁ διάδικος προβάλλει εἰς τὸ δικαστήριον τὴν ἐν τέλει τῆς προτάσεως σημειουμένην αἰτησιν αὐτοῦ), *ἐλάσσονος προτάσεως* (δηλονότι τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ὑποθέσεως, ἐξ οὗ δηλοῦται εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτι συμβαίνουσι τὰ προκαλοῦντα τὴν ἐφαρμογὴν τῆς νομικῆς διατάξεως γεγονότα) καὶ *συμπεράσματος* (δηλονότι τοῦ αἰτητικοῦ, δι' οὗ ὁ διάδικος ζητεῖ τὴν εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν κατὰ συλλογιστικὸν λόγον, ἥτοι συμπερασματικῶς, ἐφαρμογὴν τῆς νομικῆς διατάξεως). μακρὰ ὅμως δικαστικῆ πείρα ἐμαρτύρησεν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν δικηγόρων ἀντὶ νὰ διατυπώσιν τὰς προτάσεις αὐτῶν κατὰ τὸν ἀνωτέρω φυσικὸν συλλογιστικὸν τρόπον, ἐκτιθέμενοι κατὰ πρῶτον μὲν τὰ δόντα ἀφορμὴν εἰς

γίνεσιν τῆς διαφορᾶς καὶ αὐτὴν τὴν διαφοράν (τὸ ἱστορικόν), εἶτα δὲ τοὺς νόμους εἰς οὓς ἐρεῖδουσι τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν, δηλοῦντες δ' ἐκάστοτε τὴν στάσιν τῆς υποθέσεως, συμφύρουσι πάντα ταῦτα ἐν ταῖς προτάσεσιν αὐτῶν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἐπειδὴ καὶ λήγοντες εἰς τὸ διὰ ταῦτα οὕτω δὲ περιάγουσι τὸν δικαστὴν εἰς τὴν δυσχερῆ ἀνάγκην τῆς καταδραστηρίως ἱκανοῦ χρόνου πρὸς ἀπλὴν κατανόησιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς υποθέσεως καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν συλλογὴν (ὅπερ εἶναι ἔργον τοῦ δικηγόρου) τῶν πραγματικῶν τῆς δίκης καὶ τῶν νομικῶν ζητημάτων. Ἔνεκα δὲ τούτου ἡ τοσοῦτο συμβάλλουσα εἰς τὴν πρόσδον τῶν συναλλαγῶν καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ πολίτου ταχέως τῶν ἀποφάσεων ἐκδόσις καί, εἰ δυνατόν, αὐθημερὸν ἀπαγγελία αὐτῶν καθίσταται ἀνέφικτος, ὅσον ἄλλως καὶ ἀνδιατελῶσιν οἱ δικασταὶ φιλόπονοι καὶ ἡσυχασμένοι. — Ἡ καθιέρωσις ὠρισμένου τύπου προτάσεων (οἷος ὁ ἐν Γαλλίᾳ καθιερωθεὶς τύπος τῶν *qualités*), δύναται νὰ περιορίσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν κακὴν ἐξ τῶν δικηγόρων τῆς τῶν πάντων συμφύσεως ἐν ταῖς προτάσεσιν αὐτῶν, διευκολύνῃ δὲ οὕτω τὴν ταχυτέραν καὶ ὁρὸν ἔνεστιν ἀναμάρτητον λύσιν τῶν διαφορῶν. — Ἐν παρόδῳ παρατηρήτεον ὅτι καὶ ἄλλοτε παρετήρησα ὅτι ἴσως πρέπον εἶναι νὰ ἐξαναγκασθῇ νομοθετικῶς καὶ ἡ ἀμοιβαία τῶν ἐγγράφων προτάσεων κοινοποιήσῃ πρὸ τῆς παρὰ τῷ γραμματεῖ καταθέσεως αὐτῶν διὰ τε ἄλλους λόγους καὶ πρὸ πάντων διότι νῦν πολλάκις, ὡς γνωστόν, προστείνονται διαρκούσης τῆς συζητήσεως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐτέρου τῶν διαδίκων ἰσχυρισμοί, οἵτινες, μὴ ἀντικρουόμενοι, ἐκλαμβάνονται ὡς ἀληθεῖς, ἐντεῦθεν δὲ προκύπτουσι σπουδαῖα ἀποσπᾶ πρὸς ζημίαν τῆς δικαιοσύνης καθιερουμένου δὲ τοῦ προτεινομένου μέτρου, ἀσφαλίζονται ὁλοτελῶς οἱ διά-

δικοὶ ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς κακοήθων ἀντιδίκων.

Νομοθετοῦσα διὰ τῶν ἄρθρων 640—694 ἡ Πολιτικὴ Δικονομία τὰ κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν, περιλαμβάνει εἰς αὐτὴν καὶ τὰς συνθέτους δίκας περὶ χωρισμοῦ κτημάτων, περὶ διαζυγίου, καὶ περὶ ἐκστάσεως ὑπαρχόντων, συγκειμένας ἐκ δύο τμημάτων τῆς τε ἐπ' ἀναφορᾷ καὶ τῆς κατ' ἀντιδικίαν διαδικασίας. Ἄλλ' ἐν πρώτοις, ὡς καὶ ἄλλοτε πολλάκις παρατηρήσαμεν, ἡ ὑπαγωγή τῶν δικῶν τούτων εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίας εἶναι πάντῃ ἀτοπὸς ἐπιστημονικῶς, διότι κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῇ ἀπλῇ προτάσει τοῦ ἐνδιαφερομένου, δικάζονται (κατ' αὐτὸν τὸν ὅρισμόν τοῦ 640 ἁρθρου τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας) αἰτήσεις μὴ περιέχουσαι στοιχεῖα ἀγωγῆς (δηλονότι δικαστικῆς ἀνορθώσεως δικαιώματος ὑπὸ ῥήτοῦ προσώπου προσβληθέντος), αἱ δὲ περὶ χωρισμοῦ κτημάτων, διαζυγίου καὶ δίκαις περιέχουσαι προφανῶς στοιχεῖα ἀγωγῆς καὶ ἀπευθύνονται καθ' ὅρισμένων προσώπων. Ἄλλως ἢ ἐκ δύο τμημάτων συγκρότησις τῆς διαδικασίας, ἥτοι ἐκ τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ καὶ τῆς κατ' ἀντιδικίαν, εἶναι πρακτικῶς ἐπιβλαβεστάτη, διότι καὶ βραδύτητας καὶ ζημίας πολλὰς ὧς παραλόγως συνεπάγεται ἐν τῇ ἐφαρμογῇ. Διὰ τοῦτο τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν θεωροῦμεν πρέπουσαν τὴν ἀπλοποίησιν τούτων τῶν δικῶν διὰ τῆς καταργήσεως τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίας, τῆς διατηρήσεως δὲ μόνης τῆς κατ' ἀντιδικίαν. Διὰ τί νὰ μὴ κινή ἡ σύζυγος, ἥς τὴν προικῶν περιουσίαν ἐμβάλλει εἰς κίνδυνον ἢ ἐλάττωσις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ἀπ' εὐθείας ἀγωγὴν κατὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς (δημοσιευομένην καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος πρὸς γνωστοποίησιν τοῦ ζητουμένου χωρισμοῦ εἰς τοὺς δανειστὰς τοῦ ἀνδρός), ἀλλὰ νὰ ὑποχρεῶται νὰ εἰσάγῃ προη-

(ἦτοι ὁ τρίτος) νέμεται διανοίᾳ κυρίου τὰ κατασχεθέντα κινήτα. Περιοριζομένου κατὰ τὰ εἰρημμένα τοῦ δικαιώματος τοῦ προέδρου εἰς τὸ ἀναστέλλειν τὴν ἐκτέλεσιν, θέλει ἐκλείψει ἡ ἀπειροπληθὴς σωρεία τῶν στρεψοδικῶν ἀνακοπῶν κατὰ τῶν ἐκτελέσεων, αἵτινες ἐπὶ τέλους κατὰ τῶν πτωχῶν ὀφειλετῶν ἀποδύνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. — Κατὰ τὸ ἄρθρον τέλος 957 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ὁ δικαστικὸς κλητὴρ ὀφείλει νὰ περιγράψῃ ἀκριβῶς τὸ κατασχετὸν κτήμα κατὰ τὴν θέσιν, τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μέρη, τὴν ἔκτασιν, τὰ ἐπικείμενα αὐτῷ βάρη καὶ ἐν γένει κατὰ πάσας τὰς διὰ τὸν ἀγοραστὴν λόγου ἀξίας περιστάσεις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ λεπτομερὴς περιγραφή εἶναι δυσκολωτάτη, καὶ ὥς ἀνέφικτος ἄλλως δέ, καὶ ἀκριβεστάτην οὖσαν, ἡ στρεψοδικία δὲν διστάζει νὰ προσβάλῃ ὡς ἐλαττωματικὴν πρὸς κατόρθωσιν τῆς ἀναστολῆς τοῦ πλειστηριαμοῦ, γεννᾶται ἐκ τοῦ ἔργου τούτου σωρεία δικῶν, δαπανηροτάτων μὲν αἰετοτε εἰς τε τοὺς δανειστάς καὶ τοὺς ὀφειλέτας, καταστρεπτικωτάτων δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τοὺς πτωχοὺς ὀφειλέτας καὶ ζημιωδεστάτων εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν. Νομίζομεν ὅτι ἡ περιγραφή εἶναι μὲν ἀπολύτως ἀναγκαία πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ κατασχεθέντος κτήματος, διὸ προσῆκον ἀληθῶς νὰ μνημονεύηται ἐπὶ ποινῇ ἀκούστητος ὁ δῆμος καὶ τὰ ὅρια αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ τῶν λεπτομερειῶν ἀνταγραφὴ εἶναι παντελῶς περιττή, διότι οἱ κατὰ τὸν πλειστηριασμὸν παρουσιαζόμενοι ἀγορασταὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνδημόται ἢ συνεπαρχιώται, ὅθεν γινώσκουσιν ἢ δύνανται εὐχερῶς νὰ μάθωσι τὴν ἀληθὴ ἀξίαν τοῦ πλειστηρησαμένου, εἰς καταργητέα κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ ἐν ταῖς ἐκθέσεσι κατασχέσεως περιγραφή τῶν συστατικῶν μερῶν τοῦ ἀκινήτου, ἐξ οὗ ἐμποδισθόνται μὲν αἱ στρεψοδικίαι τῶν ὀφειλετῶν

δίκαι, ὧν βρῖθουσι τανῶν τῶν δικαστηρίων τὰ πινάκια, ἐν ταύτῳ δὲ κατασταθῇσονται πολλῶν βραχυλογώτεροι αἱ κλητορικαὶ ἐκθέσεις ἐπὶ σμικρύνσει τῶν δαπανῶν τῆς ἐκτελέσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πολιτικῶν καὶ ἀστικῶν δικαιωμάτων ἀσκήσεως ἀντίπραξις. Ὑπὸ τὸν τίτλον ἀπὲρ πράξεων κατὰ τῆς ἐνεργείας τῶν πολιτικῶν καὶ δημοσίων δικαίων τὸ κεφάλαιον ἐβόδωμον τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου περιλαμβάνει τέσσαρα ἄρθρα (138-141), ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον (139) τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως μὲν τοὐλάχιστον ἐξαμήνου καὶ στερήσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων (ἄπερ ἐν τῷ Ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ ὀνομάζονται *δημόσια*) ἐπὶ πέντε — δέκα ἔτη τὴν διὰ συναθροίσεως ἢ διὰ βίας ἢ ἀπειλῆς παρεμποδίσιν ἢ προσπάθειαν εἰς παρεμποδίσιν ἐνὸς ἢ πλείωνων πολιτῶν νὰ ἀσκήσωσι τὰ πολιτικά αὐτῶν δικαιώματα, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐξαμήνου (ἀλλ' οὐχὶ καὶ στερήσεως δικαιωμάτων) τὴν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παρεμποδίσιν ἢ προσπάθειαν εἰς παρεμποδίσιν τινος νὰ ἀσκήσῃ τὰ ἀστικά αὐτοῦ δικαιώματα (ἄπερ ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἀποκαλεῖ *πολιτικά* ἢ *ιδιωτικά*).

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ μετὰ τὴν Ὀκτωβριανὴν μεταπολίτευσιν ψηφισθέντι ἐκλογικῷ ἡμῶν νόμῳ (Νόμου ΧΜΗ' τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1877 ἄρθρ. 89) ἐπανακαθιερώθη ἡ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου τούτου τοῦ Ποιν. νόμου τιμωρία τῶν πράξεων κατὰ τῆς ἐνεργείας τῶν πολιτικῶν καὶ δημοσίων δικαίων. Τὸ δὲ τρίτον κατὰ σειράν ἄρθρον (ἄρθρ. 141) καταγινώσκει φυλάκισιν ἐξ μηνῶν — ἐπὶ ἐτῶν εἰς τὸν ἐν καιρῷ ἐκλογῶν ποθεύοντα, κρύπτοντα, ἀφανίζοντα, ἢ μεταλλάσσοντα ψηφοδέλτιόν τι ἀρχαιρεσιακὸν ἢ ἐγγράφοντι ἄλλο ὄνομα παρὰ τὸ δοθέν εἰς αὐτόν. Ἀλλὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀπώ-

λεσε τὴν ἰσχύν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ καταργήσαντος τὴν διὰ ψηφοδελητίων ψηφοφορίαν ἐκλογικοῦ ἡμῶν νόμου καὶ ἀντικαταστήσαντος αὐτὴν διὰ τῆς διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίας. Ταῦν ὁ ἀρπάζων ἢ καταστρέφων ὅπωςδήποτε κάλπην ἢ τὰ πρακτικὰ τῆς ψηφοφορίας ἢ τῆς διαλογῆς, ὡς ἐπίσης ὁ ρίπτων ἐν κάλπῃ σφαιρίδια (εἴτε ψηφοφορῶν πλείονα τοῦ ἐνὸς εἴτε καθ' οἰονδήποτε ἄλλον τρόπον) τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον διημέρου καὶ διὰ πενταετοῦς στερήσεως πολιτικῶν δικαιωμάτων (Νόμου ΑΥΓ' τῆς 26 Μαρτίου 1887 ἀρθρον 4 μεταρρυθμίσαν κατὰ τι τὴν προηγούμενὴν διάταξιν τοῦ νόμου ΧΜΒ').

Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ εἰσαγαγόντος τὴν διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίαν ἐκλογικοῦ νόμου καθιερώθησαν καὶ πλείστα ἄλλαι ποινικαὶ διατάξεις εἰς τιμωρίαν τῶν παραβαίνοντων τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν ἐννομον τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων κατάρτισιν διατάξεις αὐτοῦ, τῶν παρεκτετασμένων ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὀργάνων τῆς δημοσίας δυνάμεως (Ἰδε νόμον ΧΜΒ' κεφάλαιον 11 (ἀρθρ. 70—72) καὶ κεφ. 12 (ἀρθρ. 73—95). Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ὁ νόμος ΧΜΒ' περιέλαβε καὶ κεφάλαιον περὶ ἐκτίσεως χρηματικοῦ τιμήματος ἐνεκεν ἐκλογικῶν παραβάσεων, δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι ὁ ἐκλογεὺς ἢ ἐκλέξιμος, οὗ προσεβλήθη οἰονδήποτε ἄμεσον δικαίωμα, πηγάζον ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, καὶ ἂν ἔτι δὲν ἐζημιώθῃ ἐκ τούτου, δικαιούται νὰ ἐγείρῃ ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων κατὰ τοῦ προσβαλόντος αὐτὸ ἀγωγὴν ἱκανοποιήσεως πρὸς ἔκτισιν χρηματικοῦ τιμήματος, μηδαμῶς ἀποκλείουσιν τὴν ποινικὴν τοῦ ὑπαίτιου καταδίδωσιν καὶ τὰς πολιτικὰς κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις (ἀρθρ. 67—69). Τὸ δὲ τέταρτον ἀρθρον (ἦτοι τὸ ἀρθρ. 192 τοῦ Ποινικοῦ νόμου), οἰ-

νεὶ ἀναρμόστως πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κεφαλαίου περιληφθὲν ἐν αὐτῷ, τιμωρεῖ τὴν ἀνίστασιν, στάσιν ἢ ἐξυβρίσιν κατὰ τῶν τοπικῶν συμβουλίων καὶ τῶν μελῶν αὐτῶν, ὡς ἐπίσης κατὰ τῶν ἀρχαιοκρατικῶν ἢ ἄλλων χάριν δημοσίων ὑποθέσεων κληθεισῶν συνελεύσεων.

Τὸ δευτέρον τέλος ἀρθρον τοῦ περὶ οὗ πρόκειται κεφαλαίου ἐβδόμου τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου τιμωρεῖ τὴν κατὰ τὰς ἐκλογὰς δωροδοκίαν διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἴσης πρὸς τὴν διπλασίαν ἀξίαν τοῦ δώρου, ἄλλ' οὐδέποτε κατωτέρας τῶν πεντακοσίων δραχμῶν. Ἀλλὰ τί ἐστὶν ἐκλογικὴ δωροδοκία; Ὁ ἡμέτερος νόμος (ὡς καὶ πάντες σχεδὸν οἱ λοιποὶ νόμοι τῆς Ἑπειρωτικῆς Εὐρώπης) δὲν περιλαμβάνει ὁρισμὸν τινὰ τῆς ἐκλογικῆς δωροδοκίας. Ἐνεκα τούτου ἐγείρεται τὸ ἐρητημα παρ' ἡμῖν ἢ ἐν Γαλλίᾳ ἂν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ δωροδοκία ἡ πρόσκλησις εἰς γεῦμα ἐκλογέων ἢ ἡ καταβολὴ τῶν πρὸς προσέλευσιν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκλογῆς δαπανῶν ἢ ἡ παραίτησις ἀπαιτήσεως χρηματικῆς (τῆς ἀξιώσεως πρὸς εἰπεῖν τόκων) ὑπὲρ ἐκλογέως, καὶ διαφόρως περὶ τούτου ἀπεφάναντο τὰ δικαστήρια. Μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπετεύχθη πρό τινων ἐνιαυτῶν ἡ ψήφισις νόμου οὗ ἦτον λεπτομεροῦς ἡ αὐστηροῦ, καθ' ὃν κολάζεται ὡς δωροδοκία οὐ μόνον ἡ διὰ χρημάτων διαφθορά, ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ γεύματος ἢ κεράσματος, ἢ διὰ τὴν χρονοτριβὴν τοῦ μεταβαίνοντος εἰς ψηφοφορίαν ἐκλογέως ἀποζημίωσις, ἢ δι' ἀπειλῆς περὶ ζημίας ἂν καταψηφίσῃ, ἢ διὰ πληρωμῆς πρὸς μεταπορὰν ψηφοφόρου, ἢ διὰ πληρωμῆς πρὸς ἀμοιβὴν τῶν τοιχοκολλησάντων ἐκλογικὰ προγράμματα, ἢ διὰ πληρωμῆς πρὸς μίσθωσιν λεωφορείων ἢ ἀγοραίων ἀμαξῶν, ἵππων ἢ ἄλλων ζώων, ἢ διὰ δαπάνης πρὸς ὕψωσιν σημαίων, λαμπραδιοφορίαν, κοκαρδιοφορίαν, ἢ διὰ μισθώσεως καφενεῖου ἢ οἶνοπωλείου κα-

λάζεται· δὲ ἡ δωροδοκία διὰ στερήσεως ἰσοβίου τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, προστίμου βαρυτάτου καὶ πολλάκις προσέτι διὰ μονοτοῦς φυλακίσεως μετὰ κατανγκαστικῶν ἔργων. *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Ποταμοπλοΐα. Ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχουσιν, ὡς ἀλλαχοῦ, πλευστοὶ ποταμοί, ἐπομένως οὐδὲ νομοθεσία ἀφορῶσα εἰς τὴν ποταμοπλοΐαν, πλὴν τῆς περὶ τῶν ἐν Ἰστροῦ καὶ Προῦθῳ ἑλληνικῶν ποταμοπλοΐων, περὶ ὧν διαλαμβάνουσιν ὁ *ΔΕ'* νόμος τῆς 25 Ἀπριλίου 1880 καὶ ὁ *ΑΦΔΕ'* τῆς 28 Μαΐου 1887. Κατὰ τοὺς νόμους τούτους τὰ ἐν Ἰστροῦ καὶ Προῦθῳ παντοειδῆ ποταμόπλοια, τὰ ἀνήκοντα τοῦλάχιστον κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ εἰς ὑπηκόους ἑλλήνας, ἀναγνωρίζονται ὡς ἐλληνικά καὶ ὑπόκεινται εἰς τοὺς περὶ ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἑλληνικοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς.

Καθιέρωται δὲ ἡ ἐλευθεροπλοΐα τοῦ Δουνάβεως διὰ τῆς ἐν Παρισίοις συνθήκης τοῦ 1856, δι' ἧς ἐφηρμόσθησαν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ οἱ περὶ ποταμοπλοΐας ὅροι τῆς ἐν Βιέννῃ συνθήκης τοῦ 1815. καθιερώθη τοῦτέστιν ἡ ἐλευθερία τοῦ ποταμοῦ τούτου ναυσίπλοια εἰς ἀπάσας τὰς σημαίας, μὴ δυναμένη νὰ υποβληθῇ εἰς οὐδὲν κώλυμα ἢ φορολογίαν, ἐκτὸς τῶν διὰ τῆς εἰρημένης συνθήκης τοῦ 1856 καὶ τῶν εἰς αὐτὴν στηριζομένων κανονισμῶν ἐπιβαλλομένων τελῶν διὰ τὴν ἐκβάθυνσιν τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν γένει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀναγκαίων ἔργων πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἀσφαλοῦς τοῦ ποταμοῦ ναυσίπλοιας, ἀνατεθείσης τῆς περὶ τοῦ ἐπιμελείας εἰς μικτὴν ἐπιτροπὴν, *ἑβρωπαϊκὴν* ἐπικληθεῖσαν, ἔχουσιν δὲ καὶ τὴν ἀρμοδιότητα νὰ ἐκδίδῃ τοὺς ἀναγκαίους κανονισμοὺς περὶ ἀστυνομίας τῆς ναυσίπλοιας τοῦ ποταμοῦ, περὶ τῶν ληπτέων μέτρων καὶ ἀποφυγῆς συγκρούσεων κτλ.

Ἡ δὲ ἐν Βερολίνῳ συνομολογηθεῖσα τῇ 1878 ἀλληλεθνῆς συνθήκη ὥρισε πρὸς μείζονα ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθεροπλοΐας τοῦ ποταμοῦ τούτου, ὅτι πᾶν τὰ φρούρια καὶ τὰ ὄχυράματα, τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τῶν λεγομένων σιδηρῶν πυλῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ, κατεδαφίζονται, μὴ ἐπιτρεπομένης εἰς τὸ μέλλον τῆς ἀνεγέρσεως τοιούτων ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις.

Γενικώτερον περὶ τῶν ἀλληλεθνῶν συνθηκῶν καὶ κανόνων περὶ ἐλευθεροπλοΐας τῶν πλευστῶν ποταμῶν ἐν Εὐρώπῃ, Ἀφρικῇ, καὶ Ἀμερικῇ ὅρα Ἀλληλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου σελ. 205 ἕως 207.

Π. Χρυσανθοπούλος

Πράγματα. Πρᾶγμα καλεῖται κατὰ Ρωμαίους 1) μὲν πᾶσα οὐσία ὕλική αὐθύπαρκτος καὶ ἀπρόσωπος, 2) δὲ πᾶν ἐπὶ περιουσίας δικαίωμα, πλὴν τῆς κυριότητος· καὶ αἱ μὲν αὐθύπαρκτοι καὶ ἀπρόσωποι ὕλικοι οὐσὶαι καλοῦνται εἰδικώτερον *σωματικά* ἢ *ἐνσώματα* πράγματα (*res corporales*), τὰ δὲ ἐπὶ περιουσίας δικαιώματα ἀσώματα πράγματα (*res incorporeales*). (Ν. 1 § 1 Πανδ. (1. 8), ὁ τίτλος Εἰσηγ. (2. 2).

Τὰ πράγματα διηροῦντο παρὰ Ρωμαίοις εἰς πράγματα τοῦ *θείου δικαίου* (*divini juris*), ἐκρηγμένα τῆς ἰδιωτικῆς κτήσεως ἀπολύτως, καὶ πράγματα τοῦ *ἀνθρωπίνου δικαίου* (*humani juris*) (Ν. 1 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (1. 8), Ν. 1 Βασιλ. (46. 3)· καὶ τοῦ *θείου* μὲν δικαίου ἐκαλοῦντο τὰ *ιερά* (*sacra*), ἧτοι τὰ διὰ θρησκευτικῆς τελετῆς τῇ Θεῷ καθιερωμένα (ὅποια αἱ ἐκκλησίαι, τὰ μαρτύρια, τὰ εὐκτήρια καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ προσερχόμενα τίμια καὶ μνηστικά), τὰ *ἀγία* ἢ *ῥεῖα* (σεπτὰ κατὰ Οἰκονομίδην), ἧτοι τὰ ἀπὸ πάσης ἀνθρωπίνης προσβολῆς ἡσφαλισμένα, (ὅποια τὰ τεῖχη καὶ αἱ πόλεις τῶν πόλεων), καὶ τὰ

θηροσκευτικά ἢ ἐνθηροσκα, ἐν οἷς κατε-
τέθη ἀνθρώπινον λείψανον, ἤτοι οἱ τάφοι.
Ἡ διαίρεσις αὕτη ἐν οὐδενὶ τῶν νεωτέ-
ρων Εὐρωπαϊκῶν κωδίκων περιελήφθη,
οὐδ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ τῆς 21 Ἰου-
νίου 1837 περὶ διακρίσεως κτημάτων.
Ἐκ τούτων τὰ μὲν ἱερὰ ἀνήκον τῇ
Ἐκκλησίᾳ (ὧν ἡ πώλησις ἐπατρέπετο
μόνον πρὸς ἐξαγορὰν αἰχμαλώτων), τὰ
δὲ σεπτὰ τῇ Πολιτείᾳ, τὰ δὲ ἐνθηροσκα
τῷ ἰδιώτῃ, ἐν οὗ τῷ κτήματι ἔκειντο. Νῦν
δὲ τὰ μὲν ἱερὰ καὶ τὰ ἐνθηροσκα ἀνήκου-
σιν εἰς τοὺς οἰκείους δῆμους (Δημοτ. νό-
μου ἄρθ. 114. Διατ. τῆς 28 Μαρτίου
1834 περὶ νεκροταφείων ἄρθ. 2), τὰ δὲ
σεπτὰ εἰς τὴν Πολιτείαν (Ν. περὶ διακρ.
κτημάτων ἄρθ. 17). Σημειωτέον ὅμως
ὅτι δὲν ἐξαίρουνται τῆς ἰδιωτικῆς κτήσεως
τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν κυριότητα ναοῦ τι-
νος ὡς νομικοῦ προσώπου καὶ μὴ χρή-
σιμα εἰς τὴν θείαν λατρείαν, καὶ αὐτὰ
ἔτι τὰ ἀναποσπάστως τῷ ναῷ ἡνωμένα,
οἷα καὶ αἱ ἐν τῷ κενῷ τῶν ὑπογείων θό-
λῃ ἀποθῆκαι, αἱ χρησιμεύουσαι ὡς ἐμ-
πορικὰ καταστήματα εἰς τοὺς ἐνοικιά-
ζοντας αὐτάς (Α. Π. 171 τοῦ 79).

Τὰ πράγματα ὡσαύτως διηροῦντο ὑπὸ
τῶν Ρωμαίων εἰς δημόσια καὶ ἰδιωτικά·
τὴν διαίρεσιν δὲ ταύτην ἀπεδέξαντο καὶ
πάντες οἱ νεώτεροι ἀστικοὶ νόμοι. Κατὰ
τὴν διαίρεσιν ταύτην δημόσια πράγ-
ματα εἶναι πάντα τὰ εἰς τὸ Κράτος
ἀνήκοντα, ἤτοι 1) τὰ εἰς κοινὴν τῶν
πολιτῶν χρῆσιν διωρισμένα (δημοσίας
χρήσεως) ἢ εἰς ὑπεράσπισιν τῆς χώ-
ρας συντελοῦντα καὶ 2) τὰ εἰς πλήρω-
σιν τῶν χρειῶν τῆς πολιτείας ὡς προ-
σώπου χρησιμεύοντα ἢτοι ἀπαρτίζοντα
τὴν περιουσίαν αὐτῆς τὰ εἰδικώτερον
δημόσια κτήματα). Καὶ ὑπὸ τὴν πρώτην
μὲν ἔννοιαν δημόσια εἶναι αἱ δημοσίαι
δαπάνη διατηρούμεναι ὁδοί, οἱ ποταμοὶ
καὶ αἱ ὄχθαι, οἱ αἰγίαλοί, αἱ ἄκται, οἱ
λιμένες (ἄρα καὶ οἱ πυθμένες τῶν λιμέ-

νων κατὰ τὴν Α. Π. 493 τοῦ 52), τὰ ἰ-
πνεια, οἱ ὅρμοι, αἱ πόλαι, τὰ τέλη, αἱ
τάφροι, αἱ ἐπάλλξεις καὶ ἐν γένει τὰ ὅλη
ρώματα τῶν φρουρίων καὶ πολεμικῶν
χωρίων (Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. (43. 7), Ν. 1
2 § 21 καὶ 22 Πανδ. (43. 8), Ν. 1 καὶ
2 Βασιλ. (56. 8), ὁ μοναδ. Ν. § 2
Πανδ. (43. 10), Ν. 1 Πανδ. (43. 11),
Ν. 1 Πανδ. (43. 12), Ν. μοναδ. Πανδ.
(43. 13), Ν. μοναδ. Πανδ. (43. 15), Ν.
1 § 15 καὶ ἐπ. Πανδ. (43. 23), Ν. τὴν
Πανδ. (43. 6), § 2 καὶ 10 Εἰσηγ. (2. 1)
Γαλλ. Κωδ. 538 καὶ 540) Σχ. ἑλλ.
Κώδικος ἄρθ. 550. Νόμου περὶ διακρ.
κτημάτων ἄρθ. 15 καὶ 17). Ὑπὸ δὲ τὴν
δευτέραν τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν δημοσίαν
περιουσίαν κτήματα καὶ νομήματα (ἢ
Δημόσια κτήματα καὶ νομήματα), ὡς καὶ
τὰ γῆπεδα ὀχυρωμάτων, ἐπάλλξεων καὶ
πολεμικῶν χωρίων, τὰ μὴ ἔχοντα πλέον
τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν προορισμόν (Ν. 2,
Πανδ. (43. 8), μοναδ. Πανδ. (43. 10),
Ν. 4 Κωδ. (7. 39). Γαλλ. Κωδ. 511,
Σχ. ἑλλ. Κώδ. 552, Ν. περὶ διακρ.
κτημάτων ἄρθ. 18). Καὶ τὰ μὲν ὑπὸ
τὴν πρώτην ἔννοιαν εἶναι ἀναπαλλο-
τρίωτα καὶ ὡς τοιαῦτα ἀνεπίδεκτα τῆς
ἀποκλειστικῆς νομῆς προσώπου τινὸς (ἄρα
καὶ οἱ αἰγίαλοί, τουτέστιν ἡ περιστοιχι-
ζουσα τὴν θάλασσαν γῆ, καθ' ὅσον μέ-
ρος βρέχεται ὑπὸ τῶν μεγίστων πλὴν
συνήθων ἀναβάσεων τῶν ὑδάτων ἀνι-
στάντων πλημμυρῶν, (Α. Π. 205 τοῦ
80, 56 τοῦ 83, 14 τοῦ 90, 425 τοῦ 93).
Ἄλλ' ἅμα παυσάσης τῆς περιστοιχιζού-
σης τὴν θάλασσαν γῆς διὰ χειροποίητου
ἔργου ἢ καὶ διὰ φυσικῆς ἐνεργείας νὰ
ἀποτελῇ αἰγίαλόν, τὸ μέρος τοῦτο οὐ
ἀπαρτίζον μέρος τῆς δημοσίας περιου-
σίας, ἀλλ' οὐχὶ δημοσίον κατὰ τὴν
πρώτην ἔννοιαν, εἶναι δεκτικὸν ἰδιω-
τικῆς κτήσεως καὶ νομῆς (Ἀρείου Πά-
γου 235 τοῦ 86, 248 τοῦ 91). Τὰ δὲ
ὑπὸ τὴν δευτέραν ἀπαλλοτριούνται κατὰ

τοὺς κειμένους νόμους (N. 6 πρ. καὶ N. 72 § 1 Πανδ. (18. 1), N. 83. 45 Πανδ. (45. 1) Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 553. N. περί διακρ. κτημάτων 521). Δημόσια δὲ κτήματα γίνονται καὶ τὰ σχολάζοντα καὶ ἀδέσποια πράγματα, τὰ τῶν ἀποθανόντων ἄνευ κληρονομίου καὶ τὰ τῆς ἐγκαταλιμπανομένης κληρονομίας (N. 1 καὶ N. τελ. Κώδ. (38. 9) καὶ N. 1 καὶ 4 Κωδ. (10. 10). Γαλλ. Κωδ. 539, N. περί διακρ. κτημάτων 520. 16). Ἰδιωτικά δὲ πράγματα τὰ δεκτικὰ συναλλαγῆς πράγματα, ὧν τὴν κυριότητα δύναται νὰ ἔχῃ πᾶς ἰδιώτης· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ μὴ ἐξηρημένα τῆς συναλλαγῆς, οἷα κατὰ Ῥωμαίους τὰ τοῦ θείου δικαίου, οἷα κατὰ πᾶσας τὰς νομοθεσίας τὰ ἀναπαλλοτρίωτα δημόσια πράγματα, τὰ πάγκοινα (res communes omnium), ἥτοι ὁ ἄῃρ, τὰ ὕδατα, καὶ ἡ θάλασσα (§ 1 Εἰσηγ. (2. 1), N. 2 § 4 Πανδ. (1. 8), N. 3 § 1 Πανδ. (43. 8). Ἐπίσης τὸ ῥέον ὕδωρ, πλην ἐὰν ὑπάρχῃ κεκτημένον προνομίον (Α. Π. 196 τοῦ 67), καὶ τὸ δημοτικὸν ὕδωρ (Α. Π. 3 τοῦ 87).

Τὰ πράγματα διαιροῦνται τέλος κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους εἰς κινητὰ καὶ εἰς ἀκίνητα· καὶ ἀκίνητα μὲν εἶναι τὰ ἐκ φύσεως τοιαῦτα ἢ τὰ ἀποτελοῦντα παρακολούθημα ἀκινήτου (N. 1 Πανδ. (13. 3), N. 13 § τελ. καὶ N. 14 καὶ 17 § 7 (19. 1), N. 3 § 5 Πανδ. (27. 9), N. 86 Πανδ. (50. 16), N. 12 Πανδ. (18. 6), N. πρ. τελ. § 1 Κωδ. (3. 33), N. 14 Κωδ. (1. 2), Γαλλ. Κωδ. 517. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 537. N. περί διακρ. κτημάτων 520. 5 καὶ 6). Ἀκίνητα ἔρα εἶναι τὸ ἔδαφος καὶ αἱ οἰκοδομαὶ (N. 1 Πανδ. (13. 3). Γαλλ. Κωδ. 518. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 538).

Παρακολούθημα δὲ ἀκινήτου εἶναι πᾶν τὸ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένον· τοιοῦτον εἶ-

ναι τὸ τε προσαύξημα αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἀποχωρισθῇ, καὶ πᾶν παράρτημα. οὐ ἄνευ δὲν δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις τοῦ ἀκινήτου, ἢ ὁ δὲ νόμος ἢ ὁ ἰδιοκτήτης προσδιώρισεν εἰς διαρκὴ ὑπηρεσίαν αὐτοῦ (N. 13, 14 καὶ 15 καὶ 17 § 7 Πανδ. (19. 1) καὶ N. 242 § τελ. Πανδ. (50. 16). Γαλλ. Κωδ. 520 καὶ 524. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 539 N. περί διακρ. κτημάτων 7). Τοιαῦτα δὲ παρακολούθημα ἀκινήτου εἶναι ἰδίως τὰ ἐξῆς : α') Πᾶν τὸ συμπεπηγμένον μετ' αὐτοῦ διὰ γύψου, ἀσβέστου ἢ ἀμμοκονίας ἢ μὴ δυνάμενον νὰ ποσπασθῇ ἄνευ βλάβης, ὡς κάτοπτρα ἢ εἰκόνες, ὧν τὸ περίζωμα εἶναι ἐντεταχισμένον (N. 13, 14, 15, 17 § 3, 8, 9 Πανδ. (19. 1), N. 12 § 25 καὶ N. 21 Πανδ. (33. 7), Γαλλικοῦ Κώδικος 525, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 540, N. περί διακρ. κτημάτων 8 ἀριθ. 1), β') φυτὰ, δένδρα, ὀπωρὰι, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὅσα ἢ γῇ παράγει, ἐν ὅσῳ δὲν ἐκκοπῶσιν ἀπ' αὐτῆς ἢ δὲν ἀποσπασθῶσι (N. 18 § 10 Πανδ. (19. 1), N. 13 καὶ 16 Κώδ. (4. 49), N. 44 Πανδ. (6. 1), N. 12 § 11 Πανδ. (33. 7), N. 64 § 8 Πανδ. (47. 2), Γαλλ. Κώδ. 520, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 540, N. περί διακρ. κτημάτων 8 ἀριθ. 2 Α. Π. 269 τοῦ 75). Ὡσαύτως παρακολούθημα ἀκινήτου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀκίνητα εἶναι κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους καὶ τὰ ἐξῆς : 1) σπόροι, ξυλεία, φορτὴ καὶ πᾶν ἄλλο προϊόν, καίτοι συνειλεγμένον, ζῶα, γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ ὁ ἐξοπλισμός, οἷον πίθοι, κάδοι, ἀλύσεις, πυροσβεστήρες, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν τακτικὴν διοίκησιν καὶ χρῆσιν ἀκινήτου ἢ ἐργοστασίου, καὶ 2) αἱ κυψέλαι τῶν μελισσῶν, αἱ περιστερὰι τῶν περιστερῶν, καθ' ὅσον εἶναι προσδιωρισμένοι εἰς κτήματά τι, καὶ οἱ ἐν λίμναις ἰχθύες (Γαλλ. Κωδ. 524, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 540, Νόμου περί διακρ. κτημά-

των ἄρθ. 8 ἄρθ. 3 καὶ 4). Τοῦναντίον δὲ κατὰ Ρ. Δ. πάντα ταῦτα εἶναι κινητὰ (Ν. 4, 8, 10, 11, 12 καὶ 19 Πανδ. (33. 7), Ν. 15, 16 καὶ 17 Πανδ. (19. 1), Ν. 23 Πανδ. (50. 16). Ὡσαύτως τὰ ἐν ἐπὶ τούτῳ κοιλωματι ἱδρυμένα ἄγαλματα κατὰ μὲν τὸν Γαλλ. Κώδικα (ἄρθ. 525) καὶ Σχ. Ἑλλ. Κώδ. (541) θεωροῦνται ἀκίνητα, καὶ ἐὰν δύνανται νάποσπασθῶσιν ἐκείθεν ἄβλαβῶς, τοῦναντίον δὲ κατὰ Ρ. Δ. θεωροῦνται ἀκίνητα μόνον ἐὰν δὲν δύνανται νάφαιρθῶσιν ἄβλαβῶς (Ν. 12 § 23 Πανδ. (33. 7), Ν. 245 Πανδ. (50. 16). Κατὰ τε δὲ τὸ Ρ. Δ. (Ν. 17 § 15 καὶ Ν. 18 § 1 Πανδ. (19. 1), Ν. 5 § 2 Πανδ. (10. 4) καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κώδ. 532, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 542, Νόμου περὶ διακρ. κτημάτων ἄρθ. 9) ἡ οἰκοδομικὴ ὕλη, ἡ ἐκ τῆς κατεδαφίσεως κτιρίου προερχομένη, λογίζεται ἀκίνητος, ἐν ὅσῳ εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ κατεδαφισθέντος κτιρίου* ἡ δὲ πρὸς κατασκευὴν ἢ ἐπισκευὴν κτιρίου πρόσσχεττα εἶναι κινήτη, ἐν ὅσῳ δὲν ἐγένετο γρηῃσις εἰς τὴν οἰκοδομήν. Ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. Ν. 3 § 15 Πανδ. (13. 16), Ν. 3 § 4 εἰς τὴν λέξιν *simili modo* Πανδ. (27. 9) καὶ Ν. τελ. Κώδ. (7. 33) καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικoὺς νόμους (Γαλλ. Κώδ. 530, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 543, Ν. περὶ διακρ. κτημάτων 12) εἶναι ἀκίνητα ὡς ἐπὶ ἀκινήτου πράγματος προσηρμοσμένη ἢ ἐπικαρπία ἀκινήτου καὶ αἱ πραγματικαὶ δουλεῖαι. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἀκίνητα εἶναι καὶ ἡ ἐμφύτευσις, ἡ ἐδαφονομή καὶ ἡ ἐπιφάνεια, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὸν Γαλλ. Κώδικα, κατὰ δὲ τὸν Γαλλικὸν Κώδικα καὶ νόμον περὶ διακρ. κτημάτων ἀκίνητα εἶναι καὶ αἱ διεκδικητικαὶ ἀκινήτων ἀγωγαί, τοιαῦται δὲ θεωρεῖται καὶ κατὰ τὸ Ρ. Δ. δυνάμει τοῦ ἁξιώματος ὅτι ὁ ἔχων ἀγωγὴν περὶ τινος πράγματος θεωρεῖται ὅτι ἔχει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα (Ν.

15 Πανδ. (50. 17), Ν. 49 καὶ 149 (50. 16), Ν. 52 Πανδ. (41. 1), ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι κινήτων μὲν πρᾶγμα θεωρεῖται ἡ ἀγωγὴ περὶ διεκδικήσεως κινήτου, ἀκινήτου δ' ἡ ἀγωγὴ περὶ ἀκινήτου. (Κινήτων δὲ πρᾶγμα θεωρεῖται κατὰ τὴν Α. Π. 304 τοῦ 73 καὶ τὸ δικαίωμα τῶν ἀναδεξαμένων κατασκευὴν σιδηροδρόμου, ὅτε τοῦ σιδηροδρόμου ἀνέκοντος εἰς τὸ δημόσιον, μόνης δὲ τῆς ἐφ' ὧρισμένου χρόνου ἀπολαύσεως τῶν κερδῶν αὐτοῦ παραχωρουμένης εἰς ἰδιώτας, διό ἡ πρὸς ἄλλους παραχώρησις ρυθμίζεται κατὰ τὰς περὶ συναλλαγῶν τῶν κινήτων διατάξεις τοῦ νόμου). Κινήτὰ δὲ εἶναι πάντα τὰ ἐνσώματα τὰ δυνάμενα νά μετακινήθωσιν ἰδίᾳ ἢ ἄλλοτρίᾳ δυνάμει ἀνεβλάβης τῆς οὐσίας αὐτῶν (Ν. 79 § 1 Πινδ. (3. 32), Ν. 53 Πανδ. (2. 2), Ν. 93 Κώδ. (50. 16), Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. (33. 10), Ν. τελ. Πανδ. (48. 17), Ν. 18 Πανδ. (19. 1), Ν. 52 καὶ 60 Πανδ. (41. 1), Γαλλ. Κώδ. 527 καὶ 528, Σχ. Ἑλλ. Κώδικος 544, Ν. περὶ διακρίσεως κτημάτων 5). Ὡσαύτως κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρον 545) εἰς τὴν τάξιν τῶν κινήτων ἀνήκουσι παντός εἴδους ἀπαιτήσεις, μετοχαὶ οἰασδήποτε ἐταιρείας, πρόσοδοι ἐτήσιαι ἢ διηνεκεῖς, κατὰ δὲ τὸν Γαλλ. Κώδ. (529) αἱ περὶ κεφαλαίων ἀπαιτητῶν ἢ κινήτων πραγμάτων ἀγωγαί, (ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἱ διεκδικητικαὶ ἀκινήτων), αἱ μετοχαὶ ἐταιρείας (ὡς πρὸς τοὺς συνεταίρους) καὶ αἱ πρόσοδοι ἐτήσιαι ἢ διηνεκεῖς, κατὰ δὲ τὸν Νόμον περὶ διακρίσεως κτημάτων (ἄρθ. 12) παντός εἴδους ἀπαιτήσεις, πλην τῶν σχετικῶν πρὸς δουλείας ἐπὶ ἀκινήτων καὶ τῶν περὶ διεκδικήσεως ἀκινήτων ἀγωγῶν.

Κατὰ δὲ τὸ Ρ. Δ. κατὰ τὴν εὐλογώτεραν γνώμην αἱ μὲν ληξιπρόθεσμοι πρόσοδοι θεωρεῖται ὡς κινήτὰ, ὡς καὶ πρὸς συνελεγμένους καρπὸς (Ν. 12 § 11 Πανδ. (33. 7), Ν. 17 § 1 Πανδ. (19. 1), αἱ

δὲ ἔλλαι, ἂν ἔχωσι μακρὰν διάρκειαν, θεωρεῖται ὡς ἀκίνητα, (ὡς ἀπαγορευμένης εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐκποιήσεως αὐτῶν ἐξ ἴσου πρὸς τὴν τὴν ἀκινήτων. (N. 14 Κώδ. (2. 1), N. τὴν Κώδ. (11. 32), Νεαρά 7 ἐν προοίμῳ).

Προσθετέον ὅτι κατὰ τοὺς νεωτέρους ἱστοικούς νόμους εἰς τὴν λ. ἔπιπλα (δηλονότι οἰκοσκευὴ) περιλαμβάνονται μὲν τὰ συντείνοντα εἰς χρῆσιν ἢ καλλωπισμὸν οἰκημάτων κινήτᾳ, οἷον τάπητες, καθίσματα, κάτοπτρα, τράπεζαι, εἰκόνες, ἀγάλματα κλπ., ἀλλ' οὐχὶ ὅσα ἐξ αὐτῶν ἀποτελοῦσι συλλογὴν, ἀποτεθνήσκον ἐν ταμείοις ἢ ἐν θαλάμοις (Γαλλ. Κώδ. 534, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 546, N. περὶ διακρ. κτημάτων 10)· ἡ δὲ πώλησις ἢ δώρησις οἰκίας μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ περιλαμβάνει ἅπαντα τὰ κινήτᾳ, ἀλλ' οὐχὶ τὰ χρήματα, τὰς ὁμολογίας ἢ ἄλλα δικαιοῦγραφα ἐν αὐτῇ εὐρισκόμενα (N. περὶ διακρ. κτημάτων 11, Γαλλ. Κώδ. 536, Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 547).

Τὰ κινήτᾳ ὑποδιαίρουνται καὶ εἰς ἀντικαταστατὰ ἢ μὴ ἀντικαταστατὰ (ἀντικαταστατὰ κατὰ τὸν περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμον), ἥτοι πράγματα καθιστάμενα ἀντικείμενον συναλλαγῆς κατὰ γένος (in genere), δηλονότι κατὰ ποιότητα καὶ ποσότητα, ἢ καθιστάμενα ἀντικείμενον συναλλαγῆς κατ' αἶτομον (in specie). Ἐπίσης δὲ εἰς ἀναλωτὰ (φθαρτὰ) καὶ μὴ ἀναλωτὰ ἥτοι πράγματα ἐξαφανιζόμενα παντελῶς ἐν τῇ χρήσει (οἷον τὰ ἐδώδιμα καὶ ποτά, αἱ φωτιστικαὶ ὕλαι) καὶ πράγματα τριβόμενα μὲν καὶ κατὰ μικρὸν φθειρόμενα ἀλλὰ μὴ παντελῶς ἐξαφανιζόμενα, οἷα αἱ τράπεζαι, αἱ ἔδραι, τὰ ἱμάτια κτλ. (Ἴδε καὶ τὸς λ. Ἀντικαταστατόν, Ἀναλωτόν).

Τὰ πράγματα διαιροῦνται προσέτι εἰς διαίρετά (τουτέστι τὰ πράγματα, ἅπερ καὶ εἰς διακεκριμένα τεμάχια χωρισθέντα

διατηροῦσι τὸ εἶδος καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ὅποια οἱ ἄγροι καὶ τὰ οἰκόπεδα (συνήθως), τὰ ρευστά, τὰ ὑφάσματα κτλ.) καὶ εἰς ἀδιαίρετα (τουτέστι τὰ μὴ θυνάμενα νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τεμάχια, διατηροῦντα τὸ εἶδος καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῶν, οἷον οἱ βόες, οἱ ἵπποι καὶ πάντα τὰ ζῷα, τὰ ὀρολόγια, τὰ ἀγάλματα, αἱ τράπεζαι κτλ.). Ἐπίσης διαιροῦνται εἰς σύνθετα (τὰ διὰ τῆς ἐνώσεως πλείονων πραγμάτων παραχθέντα) καὶ εἰς ἀπλᾶ (τὰ μὴ σύνθετα).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πραγματογνωμοσύνη. (Ποιν.

Δικ.). Ὅσακις αἱ γνώσεις τοῦ ἀνακρίνοντος ἢ δικάζοντος τὴν ὑπόθεσιν δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν διεξαγωγὴν τῆς αὐτοφίας, αἵ ἀναγκαιοῦσιν καὶ γνώσεων, ὧν στερεῖται ὁ δανειστής, οἷον γνώσεων ἱατρικῶν, χειρουργικῶν, χημικῶν, συμπληροῦνται ἡ αὐτοφία διὰ τῆςπραγματογνωμοσύνης, προκαλουμένων εἰς ἐνέργειαν αὐτῆς εἰδικῶν ἀνδρῶν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 98 καὶ 99). Τὸ ἀποδεικτικὸν μέσον τῆςπραγματογνωμοσύνης ἀσχεῖ ἀναμφηρίτως σπουδαίαν ἐπιρροὴν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, ἀλλ' ὅμως ὁ νόμος δὲν ὑποχρεοῖ τὸν δικαστὴν νὰ κύψῃ εἰς τὴν κρίσιν τοῦπραγματογνώμονος, ἢ καθ' ἴσον προκειται περὶ ὀρισμένου προδικαστικοῦ ζητήματος, οὗ ἡ λύσις ἐξηρτήθη ἀπὸπραγματογνωμοσύνης. Ἐν τῷ συνόλῳ ὅμως ὁ δικαστὴς εἶναι ἐλεύθερος, διότι δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀκολουθῇ νομικοὺς κανόνας ἀποδείξεων (Ποιν. Δικ. ἄρθρον 92). Ἀλλως ὁ μὲνπραγματογνώμων γνωμοδοτεῖ περὶ ἡδεδομένου ζητήματος ἐπὶ τῇ ἀπλῇ αὐτοφίᾳ, ὁ δὲ δικαστὴς ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν πολλὰ πολλάκις ὁποδεικτικὰ μέσα καὶ τὸ σύνολον τῶν ζητημάτων τῆς δίκης. Πρὸς ἔγκυρον διεξαγωγὴν τῆςπραγματογνωμοσύνης ἀναγκαῖον νὰ ὁρμισθῇ ὁπραγματογνώμων

ὅτι θέλει εἶπει ἀπαθῶς καὶ ἀφόβως ὅλην τὴν ἀλήθειαν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 101 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 121). Παρὰ Γάλλους οἱ πρᾶγματογνώμονες κυροῦσι τὴν γνώμην αὐτῶν, ἐπικαλούμενοι πτὴν τιμὴν καὶ συνειδῆσιν αὐτῶν» (Ποιν. Δικον. ἄρθρον 44).

Σημειωτέον ὅτι γνωμοδοτήσεις ἀναιτιολόγητος ἢ ἀτελῆς καὶ ἀβρίστως (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 103) δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ, διὸ ἐπιστρέφεται πρὸς συμπλήρωσιν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 106).

Θ. Ν. Φιλογαῖτης

Πραγματογνωμοσύνη. (Πολιτ. Δικονομία). Καὶ ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ πρᾶγματογνωμοσύνη διατάσσεται, ὡς ἂν τὰ ζητήματα, ἐξ ἧν ἤρτηται ἡ ἐκθεσις τῆς δίκης, εἶναι τοιαῦτα, ὥστε ἀπαιτοῦσιν ἰδιαζούσας γνώσεις (ἐπιστημονικὰς ἢ τεχνικὰς), αἷ δὲν ἔχει καὶ δὲν εἶναι ὑπόχρεος νὰ ἔχῃ ὁ δικαστής (Πολιτ. Δικον. ἄρθρ. 291). Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ πρᾶγματογνώμονες δὲ μὲν διὰ τῆς ἀμέσου αὐτῶν ἀντιλήψεως, δὲ διὰ τῆς ἐκφραζομένης ὑπ' αὐτῶν κρίσεως, ἀντλουσας τὸ κύρος αὐτῆς ἀπὸ τῶν εἰδικῶν γνώσεων, αἷ κέκτηνται, ὑποβοηθοῦσι τὸν δικαστὴν εἰς τὴν λύσιν τῆς ὑποθέσεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μόνος ἀρμόδιος νὰ κρίνῃ ἂν ἐν τῷ δεῖνι ἢ δεῖνι θέματι ὑπάρχῃ ἀνάγκη τῆς ἀρωγῆς ἐμπειροτεχνῶν, κατεχόντων τὰς ἀναγκαίας εἰδικὰς γνώσεις, εἶναι ὁ δικαστής τῆς οὐσίας, ἔπεται ὅτι δὲν δύναται νὰ παραχθῇ λόγος ἀναιρέσεως ἐκ τοῦ ὅτι ὁ δικαστής διετάξεν ἢ οὐ πρᾶγματογνωμοσύνην (Α. Π. 146 τοῦ 50, 98 καὶ 388 τοῦ 66, 68 τοῦ 73, 187 τοῦ 76, 92 τοῦ 90). Ἄλλ' ἂν κρίνῃ ὅτι ἀπαιτοῦνται εἰδικαὶ γνώσεις, ὀφείλει μὲν νὰ καλέσῃ ἐτέρους πρᾶγματογνώμονας καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ὁ δικαστής εἶναι κάτοχος τῶν γνώσεων τούτων, κατ' Οἰκονομίδην [οὗ ἡ ὁρὴ καὶ καθ' ἡμᾶς γνώμη ἐκτίθε-

ται ἐν ἐγχειριδίῳ Πολ. Δικον. § 132 σελ. 147 σημ. 6 δευτ. ἐκδόσεως), δὲν ὀφείλει δὲ δυνάμενος νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὰς ἐκθεσεὶς τοῦ εἰδικῆς γνώσεως κατὰ Ρουσσόπουλον. Κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἀρειὸν Πάγον (ἀποφ. 293 τοῦ 53, 266 τοῦ 88), τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐλέγξῃ τὴν γνησιότητα ἐγγράφου ἄνευ πρᾶγματογνωμοσύνης, ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως τῆς γνησιότητος δυνάμενης κατὰ τὸ 440 ἄρθρον τῆς Πολιτ. Δικον. νὰ γίνῃ διὰ τῶν συνήθων ἐκδοτικῶν μέσων, ἐν οἷς καὶ ἡ αὐτοψία. Κατ' ἄλλας ἀποφάσεις δύνανται τὰ δικαστήρια οἰκοθεν νὰ ὀρίζωσι τὸ ποσὸν τῆς ἀντιμισθίας ἄνευ πρᾶγματογνωμοσύνης, αἷ μὴ ἀπαιτουμένων πρὸς τοῦτο εἰδικῶν γνώσεων (Α. Π. 280 τοῦ 50, 57 τοῦ 57, 170 τοῦ 58). Ὡσαύτως νὰ ἐμνηνύσωσι λέξιν ἢ φράσιν περιχομένην ἐν ἐγγράφῳ (Α. Π. 23 τοῦ 42). Ἄλλ' ἐν τῷ θέματι τῆς συντάξεως ἀπογραφῆς τῆς δικαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως καὶ τῆς δικαστικῆς διανομῆς διορίζονται ὑποχρεωτικῶς κατὰ τὰς ῥητὰς διατάξεις τοῦ νόμου πρᾶγματογνώμονες (Πολ. Δικον. ἄρθρ. 1066, 1067, 1084, 1091).

Μὴ ὀρίζοντας τοῦ νόμου ὡς προσὺν πρᾶγματογνώμονας τὸ νὰ ᾔναι ἡμεδαπὸς ἢ ἀνὴρ, ἔπεται ὅτι καὶ ἄλλοδαπὸς ἢ γυνὴ δύναται νὰ διορισθῇ πρᾶγματογνώμων, διότι εἴτε ἄλλοδαποὶ καὶ αἱ γυναῖκες ἀπολαύουσι τῶν ἀσικῶν δικαιωμάτων. (Διαφωνεῖ ὁ Carré quest. 1163). Ἄλλ' ἀποκλείονται ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 23) οἱ καταδικασθέντες εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, αἷ μὴ ἐμπνέοντες πίστιν, ὅτι διεξάξουσιν εὐσυνειδήτως τὴν πρᾶγματογνωμοσύνην. Διορίζονται δὲ οἱ πρᾶγματογνώμονες ἐν τῇ ἀσικῇ διαδικασίᾳ ὑπὸ τῶν διαδίκων, μόνον δ' ἐν διχογνωμίᾳ αὐτῶν διορίζονται αὐτοὺς τὸ δικαστήριον διορίζονται τρεῖς, ἐὰν οἱ διάδικοι δὲν συμφωνήσωσι περὶ ἐνὸς καὶ μόνου· ἄλλ' ὁ δικαστής

οὐδέποτε δύναται νὰ προβῇ εἰς τὸν διορισμὸν ἐνὸς καὶ μόνοῦ (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 292). Ἄλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται νὰ σταθεῇ ὑπὸ τοῦ δικάζοντος δικαστηρίου εἰς ἄλλο δικαστήριον ὁ διορισμὸς πρᾶγματογνωμόνων, (ἄτε τοῦ ἄρθρου 15 τῆς Πολ. Δικον. ρητῶς ὀρίζοντος, ὅτι μόνον ἡ ἐπιχείρησις μερικῶν δικαστικῶν πράξεων οἶαι ἢ χωροφίλια, ἐξέτασις μαρτύρων κτλ. δύναται νὰ σταθεῇ εἰς ἄλλο δικαστήριον), ἐκτὸς ἂν οἱ διάδικοι συναινέσωσιν εἰς τοῦτο ἀντιθέτοντες ρητῶς εἰς τὸ δικαστήριον ὡς τρεῖς τὴν ἐκλογὴν τῶν πρᾶγματογνωμόνων (Α. Π. 146 τοῦ 73). Ὑποτίσθαι οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται νὰ σταθεῇ τῇ Εἰσηγητῇ ὁ διορισμὸς τῶν πρᾶγματογνωμόνων, οὐδ' αὐτὸ τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ διορίζῃ (Α. Π. 230 τοῦ 72). Δύναται δ' ὁ εἰσηγητὴς νὰ διορίσῃ μόνον ἀναπληρωτικὸν πρᾶγματογνώμονα, ἐὰν τις τῶν διορισθέντων καὶ κλητευθέντων δὲν ἐδέχθῃ ἢ δὲν ἐνεφανίσθῃ, ἐὰν μὴ συμφωνῶσιν οἱ διάδικοι περὶ τοῦ διορισθσομένου (Πολ. Δικον. ἄρθρον 294), ὅθεν ἀναπληρωτικῶς καὶ πάντας τοὺς πρᾶγματογνώμονας, ἐὰν πάντες οἱ διορισθέντες καὶ κλητευθέντες δὲν ἐδέξατο ἢ δὲν ἐνεφανίσθησαν (Α. Π. 93 τοῦ 49, 249 τοῦ 83). Ἀλλὰ δύναται νὰ διορίσῃ πρᾶγματογνώμονα ἢ πρᾶγματογνώμονας, ἐὰν ὁ διορισθεὶς δὲν ὑπῆρχε ποσὺς ἢ ἀπέθανεν ἐν τῷ μεταξύ; Ἡ νομολογία ἀποφαίνεται ἀρνητικῶς, ἐμμένουσα εἰς τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου, χρωμένον ταῖς λέξεσι «μὴ ἐμφανισθέντος». Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι, ἀπονεμηθέντος τῇ Εἰσηγητῇ τοῦ δικαιώματος τοῦ διορισμοῦ ἀναπληρωτικοῦ πρᾶγματογνώμονος χάριν τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ἀποφυγῆς δαπανῶν, δύναται νὰ ὑποστηρίχῃ καὶ ἡ γνώμη ὅτι, καὶ ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ ὁ πρᾶγματογνώμων, ὡς ἀδυνάτου οὕσης τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ (διὰ τὴν ἀνυπαρξίαν αὐτοῦ), ἐπιτρέ-

πεται ὁ ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ διορισμὸς ἐτέρου πρᾶγματογνώμονος.

Προσθετόν ὅτι, εἰ μὲν ὁ κλητευθεὶς πρᾶγματογνώμων δὲν ἐνεφανίσθῃ πρὸς ὅρκισιν, οὐδαμῶς ἀναγκάειν νὰ κλητευθῇ ὁ ἀπολιπόμενος τυχὸν διάδικος ἵνα διορισθῇ ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ ὁ ἀντικαταστάτης, διότι κλητευθεὶς ἅπαξ (ὁ διάδικος) καὶ μὴ ἐμφανισθεὶς ὑποτίθεται ὅτι παραιτεῖται τὸ δικαίωμα νὰ προτείνῃ ἕτερον· εἰ δὲ ὁ πρᾶγματογνώμων παραιτεῖται μετὰ τὴν ὅρκισιν αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται νὰ κλητευθῇ ὁ διάδικος, διότι μὴ ὄντος αὐτοῦ ὑποχρέου νὰ προσέλθῃ δὲν ὑποτίθεται ἡ παραίτησις τοῦ δικαιώματος τῆς προτάσεως ἐτέρου (Α. Π. 179 τοῦ 40, ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 353 τοῦ 52).

Παρατηρητέον νῦν, ὅτι ἡ πρᾶγματογνωμοσύνη εἶναι διὰ τὸν διοριζόμενον παντελῶς προαιρετικὴ· ἄλλ' ἐὰν ὁ διορισθεὶς ἀνεδέξατο ἅπαξ τὴν τῆς πρᾶγματογνωμοσύνης λειτουργίαν, δὲν δύναται ἐφεξῆς νὰ πόσῃ ἀζημίως. Ὑπολαμβάνεται δὲ δεξιόμενος οὐ μόνον ἐὰν δηλώσῃ τοῦτο ρητῶς, ἀλλὰ καὶ ἐὰν παρουσιασθῇ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων καὶ δώσῃ τὸν νενομισμένον ὅρκον. Ὅθεν, ἐὰν διὰ τῆς βραδυτέρας διεξαγωγῆς τῆς πρᾶγματογνωμοσύνης μετὰ τὴν ἀποδοχὴν ἀπόλῃται τὸ ἐπίδικον δικαίωμα, ὁ διάδικος δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ βραδύναντος, ἐξαιτούμενος ἀποζημίωσιν ἐφ' αἷς ὑπέστη ἐκ τῆς βραδυτέρας ζημίαις, ἐκτὸς ἂν ἐκωλύθῃ ἐξ ἁσθενείας ἢ ἄλλης ἀποχρώσεως αἰτίας. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὑπόκειται μὲν εἰς ἐξαίρεσιν δι' οὐς λόγους καὶ οἱ μάρτυρες οἱ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ διοριζόμενοι καὶ οὐχὶ οἱ ὑπὸ τῶν διαδίκων, ἐκτὸς ἂν ὁ λόγος τῆς ἐξαίρεσεως ἐπεφάνῃ μετὰ τὸν διορισμὸν, ἀγνοοῦμενος πρότερον ἢ κατόπιν ἀνακύψας. (Πολ. Δικ. 295). Δείον δὲ ἡ πρότασις περὶ ἐξαίρεσεως νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸ δι-

καστήριον δι' ἀναφορᾶς, μνημονευούσης τοὺς τε λόγους τῆς ἐξαίρεσεως καὶ τὰς ἀποδείξεις, εἰς ἃς στηριχθήσονται οὗτοι (Πολ. Δικ. 296). Ὁφείλει δὲ ὁ διοριθεὶς πραγματογνώμων, πρὶν ἢ ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου, νὰ ὀρκισθῇ, ἐκτὸς ἂν οἱ διάδικοι παραιτήσωνται τὴν τοιαύτην διατύπωσιν (Πολ. Δικ. 297). Ἡ δὲ ὀρκισίς τοῦ πραγματογνώμονος, τυχὸν ἀμφισβητηθεῖσα, δύναται μόνον νὰ ποδεχθῇ διὰ τῆς προσαγωγῆς τῆς περὶ τοῦτου ἐκθέσεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ δι' ἐπακτοῦ ὀρκου, ἅτε μὴ ἐπιτροπομένου ὀρκου εἰς ἀπόδειξιν τοῦ κύρους ἐγγράφου. (Α. Π. 210 τοῦ 73).

Διεξάγεται δὲ ἡ πραγματογνωμοσύνη εἴτε διὰ τῆς αὐτοψίας, ἣν τελεῖ αὐτὸς ὁ δικαστὴς ἢ ὁ ἐντεταλμένος παρὰ τοῦ δικαστοῦ, (καὶ τοῦτο συμβαίνειν δσάκις εἶναι δυνατὴ ἡ θεωρησις τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς), εἴτε καὶ ἄνευ αὐτοψίας (Πολ. Δικ. 297). Δέον δὲ νὰ συντάσσεται ἡ ἐκθεσις τῆς πραγματογνωμοσύνης ἐγγράφως, μόνον δὲ ἐν ταῖς συνοπτικαῖς ὑποθέσεσι καὶ ἐνώπιον τῶν Εἰρηνοδικῶν δύναται καὶ προφορικῶς νὰ δηλωθῇ ἡ πραγματογνωμοσύνη. Σημειωτέον δ' ὅτι, εἰ ἡ ἐκθεσις εἶναι ἀμφίβολος καὶ χασματική, διατάσσεται ἡ ἐπανάληψις τῆς πραγματογνωμοσύνης, εἴτε διοριζομένων νέων πραγματογνώμωνων, εἴτε αὐτῶν τούτων τῶν πρώτων καλουμένων εἰς ἀκριβεστέραν καὶ σαφεστέραν ἐκθεσιν τῶν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς πραγματογνωμοσύνης συνταχθέντων συμπερασμάτων (Α. Π. 159 τοῦ 52).—Τῶν πραγματογνώμωνων διαφωνησάντων ἐπικρατεῖ ἡ πλειονοψηφία· ἂν δὲ τυχὸν μὴ ἀπαρτίζηται πλειονοψηφία, διότι ἕκαστος τῶν διορισθέντων ἔχει ἴδιαν γνώμην, τότε ἡ πραγματογνωμοσύνη ἰσχύει ὡς ἀπλὴ γνώμοδοτις, δηλονότι χρησιμεύει εἰς τὸν δικαστὴν ὡς ἀπλοῦν βοήθημα (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 298 ἐκ.) Σημειωτέον δὲ, ὑπαρχούσης διαφωνίας, ὁ νόμος ἀπαιτεῖ νὰ

ἐκτεθῶσιν οἱ ὑπὲρ καὶ κατὰ λόγοι· ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ μνημονευθῶσι κατ' ἴδιαν τὰ ὀνόματα τῶν οὕτως ἢ ἄλλως γνωμοδοτησάντων πραγματογνώμωνων. Ἀπαιτούτος δὲ τοῦ ἄρθρ. 133 τῆς Πολ. Δικ. ἡ ὑπογραφὴν πάσης δικαστικῆς ἐκθέσεως ἐπιτεταί ὅτι καὶ τῶν πραγματογνώμωνων ἡ ἐκθεσις προσῆκον νὰ ὑπογράφηται. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον ἡ ἔλλειψις τῆς ὑπογραφῆς τινος τῶν πραγματογνώμωνων οὐκ καθίστησιν αὐτὴν ἄκυρον, δσάκις πτωχῶς ἀναφέρεται ἐν αὐτῇ ὅτι δὲν ἦν ἡ λησε νὰ ὑπογράψῃ ('Απόφ. 200 τοῦ 49) ἢ δὲν ἐδύνάτο νὰ ὑπογράψῃ, ὡς ἀγρόματος ('Απόφ. 72 τοῦ 46, 59 τοῦ 53, 184 τοῦ 59). Ὅθεν κατὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον 1) μὲν ἡ ἄρνησις τινος τῶν πραγματογνώμωνων νὰ ὑπογράψῃ, δὲν ἀναιρεῖ τὸ κύρος τῆς ἐκθέσεως, εἰ θεβαιούται διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ἄλλων, 2) δὲ δύνανται νὰ διορισθῶσι καὶ ἄγράμματοι πραγματογνώμονες. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἧμιν νομίζομεν εἶναι, δσάκις ἡ ἐκθεσις πρέπει νὰ ἦ ἐγγράφος (δηλ. ἐπὶ τῶν συνήθων ὑποθέσεων), οὐδαμῶς ἰσχύει μὴ φέρουσα πᾶσας τὰς ὑπογραφὰς τῶν πραγματογνώμωνων ἡ ὁ ἄρνησις πρὸς ὑπογραφὴν προδήλως ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ἄρνησάμενος ἐνέχεται εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἐκ τῆς δυστροπίας αὐτοῦ ἐπελθουσῶν ζημιῶν (Πολ. Δικ. 294)· μόνον δ' ἐπὶ τῶν συνοπτικῶν καὶ εἰρηνοδικαικῶν ὑποθέσεων, ὅτε ἐπιτρέπεται καὶ ἡ διὰ ζώσῃ ἐκθεσις τῆς πραγματογνωμοσύνης, δύναται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πραγματογνώμονες καὶ ἀγράμματοι. Προσθετόν δὲ, ἐπειδὴ μετὰ τὴν κατάθεσιν τῆς ἐκθέσεως τῆς πραγματογνωμοσύνης παύεται ἡ ἐντολὴ τῶν πραγματογνώμωνων, ὁρθῶς ἡ Γαλλικὴ νομολογία ἀπεφάνητο ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπενέγκωσιν εἰς τὴν ἀπαξ κατατεθεῖσαν ἐκθεσιν τροποποιήσεις.

Εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἀποδεικτικῆς δυνάμεως τῆς ἐκθέσεως τῶν

πραγματογνωμόνων ρητέον ὅτι, ὁσάκις μὲν πρόκειται περὶ θέματος, καθ' ὃ ἀπατιοῦνται ἰδιόζουσαι ἐπιστημονικαί, τεχνικαί ἢ ἐμπειρικαί γνώσεις, αὕτη δεσμεύει ἀπολύτως τὸν δικαστὴν, ὁσάκις δὲ πρόκειται περὶ θέματος, καθ' ὃ ἐπαρκεῖς φαίνονται πρὸς λύσιν τοῦ ἀμφισβητουμένου ζητήματος καὶ αἱ γενικαὶ γνώσεις, ἡ ἔκθεσις τῶν πραγματογνωμόνων θεωρεῖται ὡς ἀπλὴ γνωμοδότησις (Πολ. Δικ. ἄρθ. 268). "Ὅθεν, ὁσάκις τὸ ποσὸν τῆς ζητίας δύναται μόνον νὰ ἐξυευθεῖ ὑπὸ πραγματογνωμόνων ἕνεκα τῶν εἰδικῶν αὐτῶν γνώσεων, εἶναι ὑποχρεωτικὴ (Α. Π. 153 τοῦ 50, 14 τοῦ 62 κτλ). Τοῦτο δὲ τὸ ζήτημα, ἀνῆκον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας, διαφεύγει τὸν ἐλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 68 τοῦ 73, 187 τοῦ 76). Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ θέματι ἡ ἔκθεσις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ, 1) ἐὰν εἰσεχώρησε μὲν ἄλλειψίς τις περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς πραγματογνωμοσύνης, ὡς φέρ' εἰπεῖν πορελείφθη ἡ ὁρκωμοσία αὐτῶν, ἡ ἐὰν, καίπερ μὴ ἀποφαινομένων παμφηφεί τῶν πραγματογνωμόνων, ἡ γνωμοδότησις αὐτῶν τυγχάνῃ ἀναιτιολόγητος (Α. Π. 150 τοῦ 76), 2) δὲ ἐὰν ἐπῆλθεν ἰσοψηφία, τριχασθέντων τῶν πραγματογνωμόνων, 3) δὲ ἐὰν ἡ πραγματογνωμοσύνη διεξαχθῇ ὑφ' ἐνὸς πραγματογνωμόνου (Πολ. Δικ. ἄρθ. 298). Κατὰ τὰς ἀποφάσεις μάλιστα τοῦ Ἀρείου Πάγου 6 τοῦ 53 καὶ 69 τοῦ 64 καὶ ὡς γνωμοδότησις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παντελῶς ἄκυρος ἡ μὴ συνταχθεῖσα κατὰ τοὺς νομίμους τύπους.

Καλουμένων τῶν διαδίκων δύναται τῶν διατάξεων τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (ἄρθρ. 129, 261 καὶ 377) εἰς τὰς ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου διαδικαστικὰς πράξεις, ἔπεται δὲ, μὴ κλητευθέντος τινὸς τῶν διαδίκων, ἡ διεξαχθεῖσα πραγματογνωμοσύνη δὲν ἔχει κῦρος (Α. Π. 263 τοῦ 75), κλῆν ἐὰν παρίστατο εἰς τὸ ἀκροατήριον

κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς περὶ πραγματογνωμοσύνης ἀποφάσεως, ὅτε ἡ κλητεύσις δὲν εἶναι ἀναγκαία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρακτικά. Τὰ πρακτικά, συντασσόμενα ὑπὸ τοῦ γραμματέως, διαλαμβάνουσι τὰ ὀνόματα τῶν δικασάντων δικαστῶν, τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ Γραμματέως, τὰ ὀνόματα τῶν ἐμφανισθέντων διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, τὴν περιγραφὴν τῆς περὶ ἧς συντάσσονται δίκης, περίληψιν τῶν οὐσιωδαιτέρων μερῶν καὶ περιστατικῶν τῆς συζητήσεως, κυριώτατα δὲ τῶν ἐν ταῖς προφορικαῖς προτάσεσι τῶν διαδίκων διορθώσεων καὶ μεταβολῶν τῶν ἀρχικῶν αἰτήσεων καὶ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων (Πολ. Δικ. 175). Ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις τὰ πρακτικά περιλαμβάνουσιν οὐ μόνον ἐν συντομίᾳ τὰς προτάσεις καὶ αἰτήσεις τῶν δικαζομένων καὶ τοῦ εἰσαγγελέως, ἀλλὰ καὶ τὰς καταθέσεις τῶν μὴ ἐξετασθέντων ἐν τῇ προδικασίᾳ μαρτύρων, ὡς καὶ τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν καταθέσεων τῶν προεξετασθέντων ἢ δὴ μαρτύρων, ἐπίσης δὲ τὸ περιεχόμενον τῆς προφορικῶς ἀπαγγελλομένης ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀποφάσεως. (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 80).

Ὑπογράφονται δὲ τὰ μὲν πρακτικά συνεδριάσεων τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων μετὰ τῶν ἐπὶ τοῦ περιθωρίου σημειώσεων καὶ μεταβολῶν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου, ἐπιβαλλομένης ἄλλως εἰς ἀμφοτέρους μὲν τοὺς παραβάτας πειθαρχικῆς ποινῆς, προσέτι δὲ εἰς τὸν ἀμελήσαντα γραμματέα χρηματικῆς ποινῆς πεντήκοντα μέχρι διακοσίων δραμῶν (Πολ. Δικ. 174). τὰ δὲ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν ὑπὸ πάντων τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως καὶ ἀποφάσεως δικαστῶν καὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ

προστίμω ἑκατὸν μέχρι διακοσίων δραχμῶν, ἐπιβαλλομένῳ εἰς τὸν γραμματέα καὶ ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ κατὰ πάντων τῶν παραβατῶν (Ποιν. Δικ. 88).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πράκτορες πτωχεύσεως. "Ιδε Πτωχεύσεις.

Προαγωγή ἢ προαγωγή καλεῖται οὐ μόνον ἡ πρὸς ἀσέλειαν μεσολάβησις ἀλλὰ γενικώτερον καὶ ἡ παροχὴ πρὸς ἀσέλειαν τόπου διατριβῆς ἢ οἰαδῆποτε ἄλλη συντέλεις εἰς αὐτήν. Τιμωροῦνται δὲ οἱ περιπίπτοντες εἰς αὐτὴν διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριημέρου ἢ προστίμου τοῦλάχιστον δεκαπενταδράχμου. Διὰ δὲ τοὺς ξενοδόχους τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν θεωρεῖται καὶ ὡς ἰδιαίτερα ἐπιβαρυντικὴ αἰτία (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 660).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πράξεις ἐμπορικαί. Πρὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ νόμου ΑΥΝΖ' τῆς 28 Μαΐου 1887 τὰς μὲν ἀστικές ὑποθέσεις (τὰς μὴ ἐξαιρετικῶς ὑπαγομένας εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον) ἐδίκαζε πρωτοβάθμιος τὸ Πρωτοδικεῖον, τὰς δὲ ἐμπορικὰς ἰδιαίτερον ἐμπορικὸν δικαστήριον, Ἐμποροδικεῖον καλούμενον, ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΥΝΖ' κατηργήθησαν τὰ ἐμποροδικεῖα, δικάζουσι δ' ἔκτοτε καὶ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις τὸ Πρωτοδικεῖον. Εἶναι ὁμῶς καὶ τανῦν ἀναγκαῖα ἡ διάκρισις τῶν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων ἀπὸ τῶν ἀστικῶν, διότι καὶ τανῦν ἐγγράφονται αἱ ἐμπόρικαι δυνάμει τοῦ εἰρημένου νόμου ἐν ἰδιαίτερω πινακίῳ, χωρεῖ δὲ καὶ τανῦν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς ὑποθέσεσι προσωπικὴ κράτησις ὡς μέσον ἐκτελέσεως τῶν περὶ αὐτῶν ἀποφάσεων. Ὅθεν ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ δηλωθῇ τίνες αἱ ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις.

Ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις εἶναι αἱ ἐξ ἐμπορικῶν πράξεων ἀναφυόμεναι. Ἐμπορικαὶ δὲ πράξεις καλοῦνται εἴτε αἱ ὑπὸ

ἐμπόρων ὡς τοιοῦτων ἐπιχειροῦμεναι νομικαὶ πράξεις (ἄρα οὐχὶ ἡ ὑπὸ ἐμπόρου παροχὴ ἢ λήψις ὠρεῶς, προικὸς ἢ χρητισθανείου), εἴτε αἱ καθ' ἑαυτὰς φέρουσαι ἐμπορικὸν χαρακτῆρα. Ὡς τοιαύται νομικαὶ χαρακτηρίζεται ῥητῶς ὁ περὶ ἀρμοδιότητος τῶν ἐμποροδικείων νόμος τῆς 2/14 Μαΐου 1835 1) τὴν ἀγορὰν (ἢ ἀνταλλαγῆν) προϊόντων γῆς ἢ τέχνης, ἣν ἤθελον ἐνταγῆσαι τις, εἴτε ὅπως μεταπωλῇ ταῦτα ἀκατέργαστα, ἢ καὶ κατεργασμένα καὶ μεταπεποιημένα εἰς χειροτεχνήματα, ἢ ὅπως μισθώσῃ ἀπλῶς τὴν χρῆσιν αὐτῶν (ὅθεν δὲν ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐμπορικὴν ἢ ἀγορὰ ἀκινήτου. Α. Π. 387 τοῦ 61, 213 τοῦ 63). Ἐπίσης δὲν ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐμπορικὴν ἡ ἀγορὰ κινήτων χρησιμεύοντων εἰς ἐξάσκησιν τέχνης ἢ ἐπαγγέλματος μὴ ἐμπορικοῦ, οἷον ἡ ἀγορὰ πῖθων ὑπὸ ἀμπελουργοῦ, προσιθεμένου νὰ ἀποθέσῃ ἐν αὐτοῖς τὴν συγκομιδὴν αὐτοῦ, ἢ ἡ ἀγορὰ ἐδωδίων ὑπὸ τοῦ διατηροῦντος οἰκοτρόφους διευθυντοῦ παιδαγωγείου πρὸς διατροφήν τῶν παρ' αὐτῷ μαθητευόντων, ἐνῶ τούναντίον ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐμπορικὴν ἡ ἀγορὰ ἐδωδίων κλπ. ὑπὸ τῶν ὀφωπωλῶν καὶ πανδοχείων. Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὴν κρίσιν τῶν συγγραφέων ἀντικείμενον ἐμπορικῆς ἀγοραπωλῆς εἰσὶν ἀνάγκη νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ καρποῦσθαι τὰ ὠφελήματα προνομίου ἐφευρέσεως, τὸ δικαίωμα αἱ ἐπὶ δημοσιεῦσαι ἐπιστημονικὸν ἔργον, αἱ ἐπὶ τοῦ Κράτους χορηγοῦμεναι ἐνιστάσεις, πρόσδοδοι (rentes), αἱ πιστώσεις, εἰδικῶς δὲ αἱ χρεωστικαὶ ὁμολογίαι τῶν πόλεων, αἱ τῶν ἐταιρειῶν σιδηροδρόμων (Lyons, Caen καὶ Renault) (Ἐμπ. Δ § 72) 2) τὴν ἐπιχείρησιν χειροτεχνιῶν (ἢ τοι τῆς διὰ χειροτεχνῶν ἢ μηχανῶν καταργασίας τῆς μεταβολῆς τῶν πρώτων ὑλῶν, οἷον τὴν ἐπιχείρησιν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σακχάρου ἐκ τῶν τεύτλων ἢ τοῦ ἐλαίου ἐκ τῶν ἐλαιῶν ἢ τῶν ραφανοσπόρων, τῆς μετα-

ποιήσεως τοῦ μεταλλίνου εἰς σίδηρον κτλ.), ὡς ἐπίσης τὴν ἐπιχείρησιν ἐμπορικῆς παραγγελίας ἢ τὴν ἐπιχείρησιν μετακομίσεως διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης· 3) τὴν ἐπιχείρησιν προμηθείας, πρακτορίας (ἥτοι τῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ἀναλήψις τῆς φροντίδος τῆς διευθύνσεως ἢ διεξαγωγῆς ἀλλοτρίων ὑποθέσεων), πλειστηρίσεως καὶ δημοσίων θεαμάτων (ἥτοι παραστάσεων παντὸς εἶδους, συναυλιῶν, θηριαμαχιῶν)· 4) τὰς κολλυβιστικὰς, τραπεζικὰς καὶ μεσιτικὰς ἐργασίας, τὰς ἐργασίας τῶν δημοσίων τραπεζῶν, τὰς μεταξὺ ἐμπόρων καὶ τραπεζιτῶν ὑποχρεώσεις· 5) τὰς συναλλαγματικὰς (πλὴν ἐὰν λογίζονται ἀπλᾶ ὑποσχετικὰ) καὶ ἐν γένει τὰς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποστολὰς χρημάτων, οἰοδήποτε καὶ ἂν ᾖσιν αἱ συναλλασσόμενοι· ἔτι δὲ τὰ γραμματίαια εἰς διαταγὴν, ὅσας τις φέρουσιν ὑπογραφὴν ἐμπόρου ἢ ἀνάγονται εἰς ἐργασίας ἐμπορικὰς, κολλυβιστικὰς, τραπεζικὰς, ἢ μεσιτικὰς· 6) τὴν ἀγορὰν, πώλησιν ἢ μεταπώλησιν πλοίων χρησίμων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ἐπιχείρησιν κατασκευῆς τοιούτων, ὡς ἐπίσης πᾶσαν θαλασσίαν ἀποστολὴν καὶ πᾶσαν τῆς ναυτικῆς ἐμπορίας πρᾶξιν, ὅσον τὴν ἀγορὰν ἔρμινων καὶ ἐξαρτίων, τὴν ναύλωσιν, τὸ ναυτοδάνειον, (ἔστω καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τῶν κινδύνων κατὰ τὴν Α. Π. 86 τοῦ 58), τὴν θαλασσίαν ἀσφάλειαν, τὰς περὶ μισθώσεως τοῦ πληρώματος συμφωνίας καὶ συμβάσεις καὶ τὰς πρὸς ὑπηρεσίαν ἐμπορικῶν πλοίων μισθώσεις ναυτικῶν· 7) τὰς συναλλαγὰς παντὸς εἶδους τοῦ ἐμπορίου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐμπορικῶν ἐπιστατῶν, ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν. (Νόμος περὶ ἀρμοδιότητος ἐμποροδικείων ἀρθ. 1—7). Πῆγως δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς νόμος (ἀρθ. 8) ἀποφαίνεται (ὡς ἐκ περισσοῦ τρόπον τινά) ὅτι ὅν ἔχουσι χαρακτῆρα ἐμπορικόν αἱ κατὰ ἰδιοκτητῶν κτημάτων, γεωργῶν καὶ ἀμ-

πελουργῶν ἀγωγαὶ περὶ πωλήσεως τῶν ἀπὸ τῶν κτημάτων αὐτῶν προϊόντων, οὐδὲ αἱ κατ' ἐμπόρων περὶ πληρωμῆς προϊόντων γῆς ἢ πραγματειῶν ἡγορασμένων πρὸς ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν.

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι κατὰ τὴν ὀρθὴν γνώμην τῶν συγγραφέων ἐνοχῇ τις ἀρχικῶς ἀστικῇ δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐμπορικὴν καὶ τὰν ἀπάλιν ἐνοχῇ ἀρχικῶς ἐμπορικῇ νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀστικὴν δι' ἀναγεώσεως. Οὕτως ὁ μεταξὺ ἐμπόρων ὑφιστάμενος ἀλληλόχρεως λογαριασμοὺς συμβάλλεται εἰς τὸ καθιστάναι ἐμπορικὰ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ περιλαμβανόμενα χρέη, οἰοδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ καταγωγὴ αὐτῶν (Molinier τόμ. 1 n° 96, Dalloz ἐν λ. Actes de Commerce n° 363 κτλ. Α. Π. 340 τοῦ 53). Δὲν ἔπεται ὁμως ὅτι καὶ πᾶσα ἐνοχῇ λαμβάνει ἀναγκαιῶς τὸν χαρακτῆρα ἐκείνης, ἣ παρέπεται. Οὕτως ἡ ἐγγύτης, καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ ἀλληλόχρεος, χρέους ἐμπορικοῦ ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν ὑποχρέωσιν ἀστικῆς φύσεως ἔστω καὶ ἂν ὁ ἐγγυητὴς ᾖ ἐμποροί, πλὴν ἐὰν ἐνδιαφέρηται αὐτὸς οὗτος εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ὑπὲρ οὗ ἐγγυᾶται (Lyon-Caen § 128 Α. Π. 65 τοῦ 52, 199 τοῦ 72, 67 τοῦ 77). Βύνόητον ὁμως ὅτι ἐξαίρεται ἡ περίπτωση, καθ' ἣν ὁ τύπος, καθ' ὃν ἡ ἐγγύτης ἐδόθη, εἶναι καθ' αὐτὸν ἐμπορικὸς, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἡ δοθεῖσα ἐπὶ συναλλαγματικῆς ὑπογραφῇ.

Τῆς διατάξεως τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (ἀρθ. 732), καθ' ἣν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις ἀπαγγέλλεται ἀείποτε προσωπικὴ κράτησις κατὰ τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου ἕνεκα τοῦ τε ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς καὶ τῶν δικαστικῶν δαπανημάτων, μὴ καταργηθείσης διὰ τοῦ νόμου ΑΥΝΖ' περὶ καταργήσεως τῶν ἐμποροδικείων, ἔπεται ὅτι καὶ τανῦν ἐπιβάλλεται προσωπικὴ κράτησις εἰς τὸν ἡττηθέντα διάδικον ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς

μετά τῶν τέκνων μοῖραν ἔκ τε τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς λοιπῆς τοῦ ἀνδρός περιουσίας. Καὶ εἰ μὲν ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρός ἀποτελεῖται ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ταύτης καὶ μόνον κτᾶται ἡ γυνὴ παιδὸς μοῖραν κατὰ κυριότητα, ἐπὶ δὲ τοῦ λοιποῦ μέρους καὶ τὴν ἐπικρίσιν, εἰ δὲ τούναντίον ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρός, ἐλαττωθεῖσα, εἶναι σμικροτέρα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, τὸ ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα τῆς γυναικὸς ὁρίζεται οὐχὶ κατὰ λόγον τῆς ἐλαττωμένης ταύτης περιουσίας, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ὑποσχεθείσης προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ ἂν μηδὲν ὑπολείπηται διὰ τὰ τέκνα. Ὁ δὲ ἐπιζήσας ἕτερον ἀνὴρ σὺν τῇ ἐπικαρπῇ λαμβάνει κατὰ κυριότητα καὶ παιδὸς μοῖραν ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς λοιπῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς (προικὸς καὶ ἐξωπροικίων). Ἀλλὰ κατὰ μεταγενέστεραν Νεαρὰν τοῦ Λέοντος (τὴν Νεαρὰν 85), εἰ τὸ ἐκ τούτου τέταρτον εἶναι ἔλασσαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ἀμειώσων δ' ἀνὴρ διασφίξει τὴν προγαμιαίαν δωρεάν, οὐδὲν ἐκ τῶν ἰδίων διδοὺς καὶ οὐδὲν ἐκ τῶν τῆς γυναικὸς λαμβάνων.

Σημειωτέον ὅτι ἡ τοιαύτη τοῦ Λέοντος διάταξις ἐτροποποιήθη κατὰ τοῦτο ἀκολουθῶν δι' ἐθίμων, ὅτι ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἐθεωρήθη ὡς ὑποχρέωσις τοῦ ἀνδρός, διὸ καὶ κατὰ τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἂν δὲν ἐγένετο συμφωνία τις περὶ τούτου, ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἰσοῦται πρὸς τὸ τρίτον τῆς προικὸς· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀπαίτηθῇ ἢ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου καὶ ἂν οὗτος προαποθάνῃ τῆς γυναικὸς, διότι, ἂν προαποθάνῃ ἡ γυνή, οὐδεμία περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς ἀπαίτησις ὑφίσταται. Ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἰσχύουσιν παρ' ἡμῶν μόναι αἱ ἐν τῇ Ἐξάβιβλῳ αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις, ἡ δὲ περὶ τοῦ τοιοῦτου ἔθους διάταξις εἶναι αὐτοκρατορικὴ, ἔπεται ὅτι νῦν ἡ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς σύστασις δὲν

ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἀνδρα ὡς ὑποχρέωσις, ἀλλ' ἐξαρτᾶται παντελῶς ἐκ τῆς θελήσεως αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ ὁμως τῇ προικῇ καὶ δὲν δύναται ἐπομένως νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ προικὸς. (Α. Π. 343 τοῦ 75).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προδικασία (Ποιν. Δικον.). Ἡ προδικασία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: 1) εἰς τὴν ἀπλὴν συλλογὴν τῆς ἀποδεικτικῆς ὕλης καὶ 2) εἰς τὴν ἐκτίμησιν, τὴν κρίσιν, τὴν ἀπόφασιν ὅτι ἡ γενομένη συνδρομὴ τῆς ἀποδεικτικῆς ὕλης ἀρκεῖ εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς, δηλονότι τὴν τελευταίαν διαδικασίαν. Τὰ δύο ταῦτα μέρη ὑπάρχουσι μὲν ἀείποτε, ἀλλὰ δὲν διακρίνονται καὶ πάντοτε ἐν τῷ νόμῳ. Ἐν ταῖς ἐγκληματικαῖς δίκαις ἡ διάκρισις εἶναι ρητῶς ἀναγεγραμμένη ἐν τῷ νόμῳ, διότι δὲν δύναται νὰ ἀνοιχθῇ ἡ τελευταία διαδικασία ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἢ μετὰ τὴν ἐκδοσὶν βουλευμάτος ἢ βουλευμάτων ἀποφαινομένων ὅτι ἡ ἀποδεικτικὴ ὕλη εἶναι ἀποκρῶσα εἰς στήριξιν κατηγορίας. Ἐπὶ πλημμελημάτων ἢ περὶ τούτου ἐκτίμησις καὶ ἀπόφασις ἀπόκειται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Εἰσαγγελέως. Ἐπὶ δὲ πταισμάτων ἢ ἀνάκρισις δὲν διακρίνεται τῆς ἀποφάνσεως περὶ εἰσαγωγῆς εἰς δίκην.

Ἡ προδικασία παρασκευάζει τὴν τελειωτικὴν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασίαν, ἥτις εἶναι καὶ ἡ κυρία διαδικασία. Ἐὰν ἐν τῇ προδικασίᾳ συλλεχθῶσιν αἱ ἀναγκαῖαι ἀποδείξεις τοῦ ἀδικήματος, ἐπέρχεται ἡ τελευταία, ἥτις ἀποφαίνεται περὶ τῆς καταδίκης ἢ ἀθώωσης τοῦ κατηγορουμένου. Ἄλλως, περατοῦται ὀριστικῶς ἡ ὑπόθεσις ἐν τῇ προδικασίᾳ καὶ δὲν παρίσταται ἀνάγκη ἄλλης διαδικασίας.

Ἀποβλέπει δὲ ἡ προδικασία 1) πρὸς τὴν διὰ τῆς ἀνακρίσεως βεβαίωσιν τῆς κλοασίμου πράξεως, 2) πρὸς τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐνοχῆς τοῦ προσώπου, εἰς δ' ἀπο-

Είδονται ἡ καλῶσιμος πρῶξις, 3) εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπιβολῆς ποινῆς εἰς τὸν κατηγορούμενον καὶ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ νὰ ἐμφανισθῇ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου εἰς τὸ ἀκροατήριον, καὶ 4) εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅτι ἡ κατηγορία πιθανολογεῖται διὰ τῶν συλλεχθεῖσων ἀποδείξεων.

Σημειωτέον ὅτι ἡ προδικασία διαιρεῖται εἰς δύο, τὴν προεισαγωγικὴν ἀνάκρισιν καὶ τὴν κυρίαν ἀνάκρισιν ἢ ὀριστικὴν ἀνάκρισιν. Καὶ τῆς μὲν προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως σκοπὸς εἶναι ἡ κατεπείγουσα συλλογὴ πληροφοριῶν καὶ λήψις ἀσφαλιστικῶν μέτρων, τῆς δὲ ὀριστικῆς ἡ συλλογὴ πλήρων ἀποδείξεων καὶ ἡ ἀσφάλεια, διατήρησις καὶ ἐξακρίβωσις ἐν ὅλῃ τῇ λεπτομερείᾳ τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ ἄδίκημα γεγονότων.

Ἡ προεισαγωγικὴ ἀνήκει ἐν μέρει μόνον εἰς τὴν δικαστικὴν ἀρχήν, διότι καὶ ἕτεροι ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλοι δύνανται νὰ ἀνακρίνωσιν. Ἡ ἀνάκρισις τοῦναντίον ἀνήκει ὅλοσχερῶς εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ἀρχήν, δηλονότι τὴν τακτικὴν ἀνάκρισιν. Παραλείπεται δ' ὅμως ἡ κυρία χάριν οἰκονομίας τοῦ καιροῦ καὶ τῶν δαπανῶν ἐπὶ τῶν πλημμελημάτων καὶ πταισμάτων.

Κατὰ γενικὸν κανόνα ἡ κυρία ἀνάκρισις ἔρχεται μετὰ τὴν προεισαγωγικὴν, ἀλλ' ἐνδέχεται ἡ προεισαγωγικὴ ἀνάκρισις νὰ ἀποπερατωθῇ τὸ ὅλον τῶν ἀναγκαίων ἐξετάσεων εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς, ὡς φέρ' εἰπεῖν κατὰ τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἄδικήματα. Τοῦναντίον ἐνίοτε παραλείπεται ὅλως ἡ προεισαγωγικὴ ἀνάκρισις, ὡς φέρ' εἰπεῖν κατὰ τὰ ἄδικήματα τοῦ τύπου.

Δὲν συνυπάρχουσι λοιπὸν πάντοτε τὰ δύο στάδια, τό τε τῆς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως καὶ τὸ τῆς τακτικῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ἂν συνυπάρχουσι, δὲν διακρίνονται πάντοτε. Οὕτως ἐπὶ πταισμάτων ὁ νόμος ἀφῆκε τὸ βούλευμα

περὶ τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς εἰς τὸν καταδιώκοντα δημόσιον κατήγορον. Ὁθεν δὲν διακρίνεται ποσῶς ἡ προεισαγωγικὴ ἀνάκρισις τῆς κυρίως ἀνακρίσεως. Ἐπὶ δὲ πλημμελημάτων ὁ νόμος διακρίνει τὴν προεισαγωγικὴν ἀνάκρισιν τῆς κρίσεως περὶ τῆς εἰσδικῆς εἰσαγωγῆς, ἀλλ' ἀφῆκε τὸν Εἰσαγγελεῖα ἐλεύθερον νὰ ἀποφασίσῃ πότε ἡ ὑπόθεσις εἶναι εἰσακτέα δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως καὶ πότε ἀνάγκη νὰ προκληθῇ ἡ ἐκδοσις βουλεύματος, διότι ὅτε μὲν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Εἰσαγγελέως αἱ ἐκ τῆς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως προκύψασαι πληροφορίες εἶναι πλήρεις, ὅθεν καθίσταται περιττὴ ἡ κυρία ἀνάκρισις, εἰσάγει τὸν κατηγορούμενον δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὅτε δὲ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἡ προεισαγωγικὴ ἀνάκρισις εἶναι ἀνεπαρκής, ἀνάγκη νὰ ἐπακολουθήσῃ ἀνάκρισις πρὸς διασάφησιν τῆς ὑποθέσεως, ἐφ' ᾗ παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν ἀνακριτὴν, μεθ' ἧς τὸ πέρας ὁ Εἰσαγγελεὺς ὑποβάλλει τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστικὸν συμβούλιον, ἀποφαινόμενον διὰ βουλεύματος. Σημειωτέον δ' ὅμως ὅτι, καὶ ὅτε τὸ πραγματικὸν μέρος τῆς δίκης εἶναι ἐξηγλημένον, ὅθεν εἶναι περιττὴ ἡ ἀνάκρισις, δύναται ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ συμβούλιον, ὅπότεν ἐγείρωνται σπουδαῖα νομικὰ ζητήματα, περὶ ὧν διστάζει νὰ ἀποφηνηται ὁ Εἰσαγγελεὺς (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 160, 161 καὶ 186).

Ἡ ἀνακριτικὴ ἀρχὴ δὲν ἐπιλαμβάνεται τῆς ἀνακρίσεως εἰμὴ κατὰ παραγγελίαν τοῦ Εἰσαγγελέως· κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως δύναται νὰ ἐπιληφθῇ καὶ ὁ ἀνακριτὴς αὐτεπαγγέλτως, ὁσάκις ἐπίκειται κίνδυνος ἢ ὁ κατηγορούμενος συνελήφθῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ.

Τῆς προδικασίας ἀφορῶσης, ὡς εἶρηται ἀνωτέρω, εἰς τὴν βεβαίωσιν τῆς κολασίμου πράξεως, εἰς τὴν ἀνακάλυψιν

τοῦ ἐνόχου καὶ εἰς τὴν ἀσφάλειν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποινῆς, ἐξεταστέα λεπτομερέστερον ἢ τῆς προδικασίας ἐνέργεια χάριν ἐκάστου τῶν εἰρημένων σκοπῶν.

Ὁ Εἰσαγγελεὺς, πληροφορούμενος περὶ τῆς τελείσεως ἀδικήματος, ἔχει δικαίωμα καὶ καθήκον νὰ διατάξῃ τοὺς ἀρμοδίους ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους νὰ βεβαιώσωσι τὴν πρᾶξιν, συλλέγοντες τὰς ἀπαιτούμενας ἀποδείξεις, δικαιούται δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος νὰ βεβαιώσῃ τὴν πρᾶξιν καὶ συλλέξῃ τὰς ἀπαιτούμενας ἀποδείξεις. Ἀρμοδιοὶ δὲ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι πρὸς βεβαίωσιν τῆς πράξεως καὶ συλλογὴν τῶν ἀπαιτούμενων ἀποδείξεων εἶναι οἱ εἰρηνοδίκαι, δῆμαρχοι καὶ δημαρχικοὶ πάρεδροι, ἀστυνόμοι, ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς. Γίνεται δὲ ἡ βεβαίωσις τῆς πράξεως δι' αὐτοφίας, δι' ἧς αὐτὸς ὁ ἀνακριτικὸς ὑπάλληλος, μεταβαίνων αὐτοστιγμὴ ἐπιταπύως, βεβαιούται διὰ τῶν ιδίων αὐτοῦ αἰσθησίων περὶ τῆς πράξεως· ἔτι δὲ καὶ διὰ πραγματογνωμοσύνης, δι' ἧς ὁ ἀνακριτικὸς ὑπάλληλος δύναται φωτισόμενος νὰ κρίνῃ ὀρθῶς. Ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἡ παρουσία μαρτύρων, ἐγγυωμένη τὴν εἰλικρίνειαν τῶν ἀνακριτικῶν ἐνεργειῶν, ἢ τοῦλάχιστον ἐνὸς δικαστικοῦ γραμματέως· δέον δὲ νὰ λαμβάνωνται τὰ προσήκοντα ἀσφαλιστικὰ μέτρα, ὅπως διατηρῶνται ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει τὰ ἀντικείμενα τῆς κολασίμου πράξεως, ὅποια λ. χ. ἡ ἐπιθεσις σφραγίδων προκειμένου περὶ κινήτων πραγμάτων. Ἐτι δὲ ἀναγκαῖον νὰ γίνῃται ἐξέτασις λεπτομερῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν μαρτύρων. Συντάσσεται δὲ περὶ πάντων τούτων ἔκθεσις ἀκριβής.

Πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνόχου (ὁσάκις οὗτος εἶναι ἀγνώστος) καὶ πρὸς συλλογὴν καὶ διατήρησιν τῶν ἀναγκαίων ἀποδείξεων χρησιμεύουσι δύο εἰδῶν μέσα, καταναγκαστικὰ καὶ μὴ καταναγκαστικά. Καὶ διὰ μὲν τὰ πρῶτα ἀρμοδία κυρίως εἰπεῖν εἶναι μόνῃ ἡ ἀνακριτικὴ ἀρχή, οἷον:

τρίτῃ ἀρχῇ μεταξὺ τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ὡς ἐλαυνομένη ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἀσφαλισθῶσι τὰ τε συμφέροντα τῆς κατηγορίας καὶ τὰ τοῦ κατηγορουμένου. Ἐπικειμένου ὅμως κινδύνου ἐκ τῆς ἀναβολῆς, ἔχει δικαίωμα καὶ ὁ κατήγορος νὰ ἐπιχειρήσῃ προσωρινῶς τοιαῦτα μέτρα.

Ἐν τῶν ἀναγκαιότητων μέσων εἶναι καὶ τῶν πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἐπιστολῶν ἢ ἀναγνωσις. Τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εἶναι ἀπαρabisαστον· ὅθεν ἀναμφισβητῆτως ἀποσφράγισις αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπεται. Ὡς ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ Βένετιμ, αἱ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἢ τρίτον τινὰ παραδιδόμεναι ἐνσφράγιστοι ἐπιστολαὶ εἶναι οἷον αἱ τις παρακαταθήκη διδομένη εἰς αὐτόν, ὅθεν δὲν δύναται νὰ δοθῇ εἰς ἄλλον, οὐδ' ἐπιτρέπεται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν αὐτῆς ἢ ἐκείνος πρὸς ὃν ἐπιγράφεται. Ἐκτὸς τούτου αἱ ἐπιστολαὶ περιέχουσι πολλάκις ἡθικά καὶ χρηματικά συμφέροντα, ἀπόρρητα οἰκογενειακά, ἀνακαλύψεις ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνικὰς καὶ οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νὰ παραβιάξῃ αὐτάς. (Ἴδε καὶ λ. Ἀπόρρητον ἐπιστολῶν).

Ἄλλον μέσον εἰς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνόχου εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 151) καθιερούμενον. Ὁσάκις ἂν τὸ πλημμέλημα ἢ κακούργημα διαφέρῃ ἰδίως τὸ Κράτος, δύναται πᾶς ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλος νὰ καλέσῃ ἐπὶ ὑποσχέσει ἀμοιβῆς τὸ κοινὸν πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνόχου, λαβὼν προηγουμένως τὴν ἄδειαν τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργοῦ. Τὸ μέσον τοῦτο, καθιερωμένον καὶ ἐν ἄλλαις νομοθεσίαις, ἐψέχθη δικαίως ὑπὸ τῶν συγγραφέων, διότι ἀπευθύνεται οὐχὶ εἰς αἰσθημά τι εὐγενές, ὅποτον τὸ αἰσθημα τῆς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπης, τῆς φιλοπατρίας, τῆς φιλονομίας, ἀλλ' εἰς ρυπαρὸν χρηματικὸν συμφέρον. τούτου δ' ἕνεκεν οὐ μόνον βλάπτει ἠθικῶς τὰς κοινωνίας, ἀλλὰ

καὶ αὐξάνει τὸν κίνδυνον τῆς συκοφαντίας κατὰ λόγον τοῦ προσφερομένου ποσοῦ. — Ἄλλοτε ἦσαν ἐν γενικῇ χρήσει παρ' ἡμῖν τε καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης τὰ ἐκκλησιαστικά ἐπιτίμια ὡς δικονομικά μέσα ἀνακαλύψεως τοῦ ἐνόχου. Ἄλλ' ἀπὸ τινος ἐξωρίσθησαν ἐκ τῶν δικονομικῶν νομοθεσιῶν ὡς ἐπικίνδυνα.

Ἔτερον μέσον εἶναι ἡ ὑπόσχεσις ἀτιμωρησίας μέρους τῶν συνενόχων πρὸς καταδίκην τῶν συνεργατῶν αὐτῶν. Τὸ μέσον τοῦτο, ὅπερ καθιεροῖ ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἐν ἄρθ. 131, ἐθεωρήθη ὡς ἐπιτρεπόμενον ἠθικῶς, ὅτε γίνεται πρὸς παρεμπόδισιν μόνον τῆς εὐδοκίμησεως ἀδικήματος, δυναμένου νὰ κλονήσῃ ἐκ θεμελίων τὴν ἔννομον πολιτικὴν τάξιν. Κατὰ τὸ μνησθὲν ἄρθρον τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου «ὁ περιπλεχθεὶς εἰς ἔνωσιν ἐσχάτης προσδοσίας, ἐὰν πρὸ τῆς ἐκρήξεως αὐτῆς ἀναγγεῖλῃ τὴν ἐγκληματικὴν ἔνωσιν εἰς τὴν ἀρχήν, ἀπαλλάσσεται μὲν τῆς ποινῆς, ἐὰν ᾖ ἀπλῶς ὑπαίτιος, τιμωρεῖται δὲ μόνον δι' εἰρκτικῆς, ἐὰν ᾖ ἀρχηγός».

Μέσον καταναγκαστικὸν εἶναι ἡ κατ' οἶκον ἐρευνα, ἧς γίνεται χρήσις πρὸς εὑρεσιν πραγμάτων ἢ ἐγγράφων συντείνοντων εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας. Ἡ οἰκία τοῦ πολίτου ἐθεωρήθη πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὡς τὸ ἀπαράβιαστον αὐτοῦ ὄσουλιν, παρὰ δὲ τοῖς Ἀγγλοῖς καὶ ἐπικρατεῖ παροιμία αἰ οἰκία μου εἶναι τὸ φρούριόν μου». Διὰ τοῦτο οὐ μόνον ἀναγράφεται ἐν τοῖς Συνταγματικοῖς χάρταις ὡς συνταγματικὸν δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ποινικοῖς νόμοις (Ἑλλ. Ποιν. Νόμου ἄρθρον 201) ἀναγράφονται ποιναὶ κατὰ τοῦ εἰσβάλλοντος εἰς ἄλλου οἰκίαν ἢ κατάλυμα καὶ σπουδαίως ταρασσόντος ἢ παρενοχλοῦντος τὸν κάτοικον. Ἄλλ' οὐχ ἥττον δὲν εἶναι δικαίον καὶ νὰ ἀπολαύῃ

τοῦ δικαιώματος νὰ καλύπτῃ τὸ οἶκον κτήμα. Διό, ὡς ἂν ὑπάρχωσι πραγματικά διδόμενα ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ κρύπτεται ἔνοχος ἢ πειστήρια, ἐπιτρέπεται ὁ νόμος εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν εἰσχώρησιν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν οἰκίαν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἀνακριτὴς πρέπει νὰ συνοδεύηται καὶ ὑπὸ δικαστικοῦ γραμματέως, ὅτι πρέπει νὰ τελεῖται αὕτη ἐν ἡμέρᾳ καὶ οὐχ ἐν νυκτί, ὅτι πρέπει νὰ ᾖ ὁ οἰκοδεσπότης παρὼν καὶ, ἂν ἐλλείπῃ, νὰ προσκαλήται, ὥστε, ἂν δὲν ἔλθῃ νὰ καλῶνται μάρτυρες. Ἀρχὴ δ' ὅμως ἀρμοδία δὲν εἶναι ἡ καταδιωκτικὴ ἀρχή, ἀλλ' ἡ ἀνακριτικὴ, ὡς ἐμπνέουσα πίστιν περὶ τῆς ἀμεροληψίας αὐτῆς. Οὐχ ἥττον κατὰ τὴν ἡμετέραν Ποινικὴν δικονομίαν ἐπιτρέπεται δυστυχῶς καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνακριτοὺς ὑπαλλήλους ἡ ἐνέργεια κατ' οἶκον ἐρεύνης.

Ἐπίσης καταναγκαστικά μέσα εἶναι ἡ κατάσχεσις ὑπόπτων πραγμάτων ἢ ἐγγράφων, ἧτις παρακαλουθεῖ αὐτῇ ὥς κατ' οἶκον ἐρεύνη· ἐπίσης δὲ ἡ ἐπίσχεσις ὑπόπτων προσώπων, τῶν προσώπων δηλονότι, ὅπερ ἐνοχοποιεῖται εἰς τὸ ἀδικήμα, ἢ ἐνδιαφέρονται ὑπὲρ τῶν ἐνόχων καὶ, θέλοντα νὰ ἀποτρέψωσι τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, προτίθενται νὰ ἀπομακρύνωσι πειστήρια (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 176 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 181 καὶ 182).

Μέσον κυριώτατον πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνόχου εἶναι ἡ ἐξέτασις τῶν μαρτύρων ἧτις ἐνεργεῖται οὐχὶ μόνον ὑπὸ τακτικοῦ ἀνακριτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων προεπισταγμένων. Ἐπίσης δὲ ἡ ἐξέτασις τοῦ κατηγορουμένου. Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ μὲν μάρτυρες ὀφείλουσιν ἀκαταθέτωσιν ὅ,τι ἂν γινώσκωσιν, ἐνῷ ὁ κατηγορούμενος ἀπλῶς ἐρωτᾶται καὶ ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαντήσῃ ἢ νὰ σιωπήσῃ. Εἶναι δὲ ἀληθὺς ἔλλογον ὁ μὲν μάρτυς νὰ καταναγκάζεται εἰς

μαρτυρίαν, ὃ δὲ κατηγορούμενος νὰ μὴ καταναγκάζεται, διότι οὐδὲν συμφέρον ἀτομικὸν νόμιμον κωλύει τὸν μάρτυρα νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ συμφέροντος τῆς ἀνακαλύψεως καὶ τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων, ἐνῷ τούναντιον τὸ ὑπέρτατον συμφέρον τῆς αὐτοσωτηρίας ἀναγκάζει τὸν κατηγορούμενον νὰ κρύπτῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἤθελεν εἶναι ἥκιστα χρηστόθεος νὰ ἀναγκάζῃ αὐτὸν ἡ Πολιτεία νὰ ψεύδεται. ("Ἴδε καὶ Προφυλάξεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προδοσία τῆς πατρίδος.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαυαρικοῦ νόμου τοῦ 1813 (καὶ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων ὡς προδοσία τῆς Πατρίδος χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 132) αἱ πράξεις, αἵτινες γίνονται μὲν κατὰ τῶν συμφερόντων τῆς Πατρίδος, ἀλλὰ δὲν ἀπτονται τῆς υποστάσεως αὐτῆς τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος, ὡς αἱ ἐν τοῖς ἄρθροις 123 τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν καὶ ἐπ. ἀναγραφόμεναι ὡς πράξεις ἐσχάτης προδοσίας ἢ παραπλήσιαι πράξεις. Τοιαῦται δὲ πράξεις (ἐν τοῖς νεωτέροις Γερμανικοῖς νόμοις ἀποτελοῦσαι τὴν διπλωματικὴν ὀνομαζομένην προδοσίαν) εἶναι 1) ἢ ἐκ προθέσεως πρὸς βλάβην τῆς Ἑλλάδος διεξαγωγή πολιτικῆς διαπραγματεύσεως πρὸς τινὰ ἐξωτερικὴν δύναμιν (ἔστω καὶ ἂν ἡ βλάβη ἀποτραπῇ). 2) ἢ ἐπιχειρήσεις οἰκισθῆναι πράξεως ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ μετακινήσῃ ἢ καταστήσῃ ἀθέτητα τὰ ὅρια τῆς Ἑπικρατείας. 3) ἢ ἀπόκρυψις ἢ πλαστογράφησις τίτλων ἢ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων τῶν δικαιωμάτων ἢ ἀξιώσεων τῆς Ἑπικρατείας. 4) ἢ αὐθαίρετος παράδοσις ἢ προδοσία εἰς ἐξωτερικὴν τινὰ δύναμιν ἐπιστολῶν, ἐγγράφων ἢ ἀπορρήτων τοῦ Κράτους, ἀναγομένων εἰς τὰ δικαιώματα ἢ τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ ἢ διαπραγμάτευσιν ἢ πο-

λεμικὴν ἐπιχείρησιν ἢ τὰ σχέδια πολιμικῶν κινημάτων, ὀχυρωμάτων, ὀπλοθηκῶν, λιμένων καὶ ὁρμῶν, ὁσάκις ἂν μὴ δύναται ἐκ τούτου νὰ διαδράμῃ κίνδυνον ἢ αὐτονομία καὶ ἀνεριαιότης τῆς Ἑπικρατείας (διότι ἄλλως ἀποτελεῖ αὕτη τὸ ἀδικήμα τῆς ἐσχάτης προδοσίας). Τιμωροῦνται δ' αὐταὶ διὰ προσκαίρων δεσμῶν. Δύναται δὲ νὰ ἦναι ὑποκείμενον τοῦ ἀδικήματος οὐ μόνον ἡμεδαπός, ἀλλὰ καὶ ἄλλοδαπὸς διατρίβων προσκαίρως ἢ μονίμως ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, ("Ἴδε καὶ Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους; προσβλητικὰ ἀδικήματα καὶ Ἑσχάτη Προδοσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρόεδρος

(Ὁργανισμὸς δικαστηρίων). Εἶναι ὁ δικαστικὸς ἐκείνος λειτουργός, ὅστις εἰς τὰ πολυμελῆ δικαστήρια ὡς πρῶτος ἐν ἰσοῖς (primus inter pares) χάριν τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ἐνότητος ἐν ταῖς ἐργασίαις διευθύνει τὰς συνεδριάσεις καὶ τὰς διασκέψεις τῶν δικαστῶν.

Οἱ πρόεδροι ἐπίσης ὡς οἱ εἰσαγγελεῖς εἶναι ἀναντιρρήτως οἱ ἀκρογωνιοὶ λίθοι τοῦ μεγάρου τῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς ἱκανότητος, τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως καὶ τῆς καλῆς αὐτῶν θελήσεως λύονται τὰ δυσχερέστερα τῶν ζητημάτων, αἵτινα μάλιστα ἀπασχολοῦσι τὸν ὑπουργὸν καὶ αὐτὸν τὸν νομοθέτην, ἐν ᾗ περιπτώσει θραύεται πᾶν καλὸν μέτρον αὐτῶν πρὸ τῆς ἀμαθείας, τῆς ἀδραναίας, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τῆς κακῆς πίστεως τῶν διὰ τὴν εὐρυθμόν κίνησιν τῆς δικαστικῆς μηχανῆς κυριωτέρων μοχλῶν.

§ 1.—Ἱστορικῶς. Ἀπὸ τῆς πρώτης συστάσεως πολυμελῶν δικαστηρίων ἀναφύη ἢ ἀνάγκη τοῦ προεδρικοῦ θεσμοῦ; α') Παρ' Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δίκαιον δικασταὶ ἦσαν οἱ ἱερεῖς· ἢ δὲ τούτων—λέγει δ' Αἰλιανὸς (Ποικ. ἱστ. ιδ' 34)—ἄρχων ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐδικαζεν ἅπαντας. Ἐδεῖ δὲ αὐτὸν εἶναι

δικαιότατον ἄνθρωπον καὶ ἀπειδέστατον. Ἐίχε δὲ καὶ ἄγαλμα περὶ τὸν αὐχένα ἐκ σαπφείρου λίθου καὶ ἐκαλεῖτο τὸ ἄγαλμα *Ἀλήθεια*. Ἐγὼ δὲ ἤξιουν, μὴ λίθου πεποιημένην, καὶ εἰκασμένην, τὴν Ἀλήθειαν περιφέρειν τὸν δικαστήν, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἔχειν αὐτήν». — 6.) Κατὰ τὸν δικαστικὸν ὀργανισμὸν τῶν Ἑβραίων πρόεδρος ἦτο ὁ κατὰ τὴν ἡλικίαν πρεσβύτερος (Pastoret, B' ch. 11. Γ' ch. 9). — 7.) Οἱ Σπαρτιάται Βιδιαῖοι εἶχον τὸν προϊστάμενον (Ραγκαβῆ, 15. σ. 262). — 8.) Κατὰ τὸ *Ἀττικὸν Δίκαιον*, ἀπάντων τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων τὴν ἡγεμονίαν εἶχον οἱ Ἀρχοντες, οἵτινες ἦσαν καὶ οἱ πρόεδροι αὐτῶν (Perrot, σ. 250. — Ραγκαβῆ 1Ε' σελ. 333 καὶ Λεξικὸν Ἰδίου. — Ρουσοπούλου § 251. — Οἰκονομίδου § 26 σημ. 11. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 24)· ἀλλὰ κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἐποχὴν ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκαλεῖτο ἐπιστάτης (Πλουτάρχου περὶ Ἀρχῶν XX § 1). — 9.) Κατὰ τὸ *Ρωμαϊκὸν Δίκαιον* εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς αὐτοκρατορίας ἐν ταῖς ποινικοῖς τακτικοῖς δικαστηρίοις ὁ αὐτοκράτωρ ἐδίκαζε μετὰ τοῦ consilium (Daloz, Org. jud. n° 50). — 10.) Εἰς τὸ *Βυζαντινὸν Δίκαιον* εὐρίσκομεν τὸν προκαθήμενον τῶν δημοσίων δικαστηρίων (Montreuil, γ' σ. 88) καὶ τὸν πρωτασηκρίτην (Αὐτόθι σ. 88—9) «πρῶτος γὰρ τῶν κριτῶν λέγεται» (nempe dicitur, primes inter iudices). — 11.) Ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις ἄλλοτε μὲν ὁ πατριάρχης, ἄλλοτε οἱ μητροπολίται, καὶ ἄλλοτε οἱ ἐπίσκοποι προεδρεύουσι τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 57 καὶ 58).

§ 2. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν προέδρων εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν πολυμελῶν τακτικῶν δικαστηρίων. Οὕτω πρόεδροι πρωτοδικῶν εἶναι 22, εἰς δι' ἑκάστον πρωτοδικεῖον (ἄρθ. 6 Ὁργ. Δικ.)

ἐφετῶν 5, εἰς δι' ἑκάστον τῶν ἐφετῶν (ἄρθ. 8 Ὁργ. Δικ.) καὶ εἰς πρόεδρον διὰ τὸν Ἀρείον Πάγον.

Τῶν πλημμελειοδικείων προεδρεύουσιν οἱ πρόεδροι τῶν πρωτοδικῶν, τῶν συμβουλίων δὲ παρὰ τοῖς πλημμελειοδικαῖς οἱ πρόεδροι τῶν πρωτοδικῶν, παρ' ἐφέταις δὲ οἱ πρόεδροι τῶν ἐφετῶν.

Τῶν δικαστηρίων συνόδων δύναται νὰ προεδρεύῃ ὁ πρόεδρος τῶν ἐφετῶν, ὡς καὶ ἡ σύγκλητος τοῦ ἀναγκαστοῦ (ἄρθ. 8 ν. ΒΚΗ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892).

§ 3. — Ἡ ἀναπλήρωσις τῶν προέδρων γίνεται ἐν μὲν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ ὑπὸ τοῦ τακτικοῦ ἀντιπροέδρου (ἄρθ. 9 Ὁργ. Δικ.), τοῦτο δὲ κωλυομένου—ἐπίσης ὡς τῶν λοιπῶν δικαστηρίων—κατὰ τὸ ἄρθ. 27 τοῦ Ὁργ. Δικ., «ὁ κατὰ τὴν βαθμὴν, ἥτοι τὰ πρεσβεία τοῦ διορισμοῦ, ἀνώτερος δικαστής».

Ἐν τοῖς κακουργιοδικείοις διὰ τοῦ διατάγματος τοῦ ὀρίζοντος τὴν συγκρότησιν αὐτῶν, ὡς καὶ μὲν ταῦτα ἐδρεύουσιν ὅπου καὶ τὸ ἐφετεῖον, διορίζεται πρόεδρος τῶν συνόδων εἰς ἑκ τῶν ἐφετῶν, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς ἢ ἐκ τῶν ἐφετῶν ἢ καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν, εἰς τὴν ἐδραν τοῦ ὁποῦ συνεδριάζει τὸ κακουργιοδικεῖον. Τὸν προέδρον κωλυομένου ἀναπληροῦν ἐν μὲν τοῖς κακουργιοδικείοις, τοῖς ἐδρεύουσιν ὅπου καὶ τὸ ἐφετεῖον, ἑτέρας ἐφέτης, διορίζεται, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς κακουργιοδικείοις, ἐάν ὁ πρόεδρος εἶναι ἐφέτης καὶ συγχρόνως καὶ συνέδριος ἐφέταις, ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐφετῶν, ἄλλως ὁ πρόεδρος τῶν πλημμελειοδικῶν, καὶ τοῦτο κωλυομένου, ὁ ἀρχαιότερος τῶν πλημμελειοδικῶν κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τῶν δικαστηρίων (ἄρθ. 2, 6 καὶ 8 ν. ΒΚΗ' 20 Ἰουλ. 1892).

§ 4. — Διορισμὸς καὶ προδικασμὸς προέδρου, ἅμα δὲ καὶ διορισμὸς ἀρκυαρχοῦ εἰς τὴν θέσιν προέδρου ἐφε-

τῶν γίνονται κατὰ τὰ ἄρθ. 10—16 τοῦ νόμου ΧΕΣ' τῆς 31 Δεκ. 1877 περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ὡς μετερρυθμίσθησαν καὶ ἐτροποποιήθησαν διὰ τῶν νόμων: α') ΑΦΝΓ' 30 Ἰουνίου 1887 (Φλογαίτου, Συμπλ. α' σ. 41)· β') ΑΩΟΔ' 31 Δεκ. 1890 (αὐτόθι γ' σ. 379)· γ') ΒΗΗ' 1 Ὀκτ. 1892 (αὐτόθι δ. σ. 276)· δ') ΒΡΠΘ' 20 Ἀπριλίου 1893 (αὐτόθι ε' σ. 249). Κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ ν. ΑΩΟΔ' τοῦ 1890 ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει τοῦ γράφοντος, ἡ βουλὴ παρεδέχθη, ὅτι ὁ ἀρεοπαγίτης δὲν δύναται νὰ διορισθῇ πρόεδρος ἐφετῶν ἄνευ τῆς συναινετικῆς τοῦ (*Εφημερίς Συζ. Βουλῆς 22 Δεκ. 1890 σ. 300). Ἐθεωρήθη ὅμως περιττὸν ν' ἀναγραφῇ ἡ ἐρμηνεία αὕτη καὶ εἰς τὰ ἐπίτημα πρακτικὰ ὡς ἐννοουμένου τούτου ἐκ τῆς συνταγματικῆς διατάξεως περὶ ἀμεταθέτου τῶν ἀρεοπαγιτῶν, ἐπαρκῇ δὲ τὰ ἐν τοῖς στενογραφικοῖς πρακτικοῖς ἀναπτυχθέντα.

§ 5. — Τὰ νόικα προσόντα παντὸς προέδρου πολυμελοῦς σώματος, εἶναι ἑξῆς: λόγου καὶ φωνῇ ἰσχυρά, ταχύτης ἀντιλήψεως, ὑπομονή, ἄκρα ἀμεροληψία, ὁρθότης κρίσεως καὶ χαρακτὴρ εὐπροσήγορος μετὰ σοβαρότητος. Ὁ τοῦ δικαστηρίου πρόεδρος ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ ὅσα προσόντα πᾶς δικαστὴς (Πρὸλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. Εἰσαγ. § 121 περὶ τῶν ἠθικῶν προσόντων παντὸς δικαστοῦ).

§ 6. — Ὁ πρόεδρος προΐσταται τοῦ δικαστικοῦ συλλόγου, ἦτοι τῆς ὁλομελείας τῶν δικαστῶν τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ εἶναι διωρισμένοι (δ1 Ὀργ. Δ.). Εἶναι μὲν προϊστάμενος τῶν συναδέλφων του, ἀλλ' ὡς δικαστὴς εἶναι ἴσος πρὸς τοὺς λοιποὺς δικαστάς (Φέδερ σ. 138. — Οἰκονομ. § 15. — Heffter. Inst. σ. 58)· πρὸς τὸν Εἰσαγγελεᾶ; (λέξιν Εἰσαγγελεῶς § 29).

§ 7. — Ὁλομελὲς τὸ δικαστήριον

συγκαλεῖται εἰς συμβούλιον ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἐὰν πρόκειται διάσκεψις ἀπερὶ σημαντικῶν πραγμάτων διαφερόντων τὸ κοινὸν ἢ τοὺς ἰδιώτας. Αἰτούντος τοῦ εἰσαγγελεῶς, ὁ πρόεδρος ὑποχρεοῦται νὰ καλῇ τὴν ὁλομέλειαν τοῦ δικαστηρίου (81 καὶ 82 Ὀργ. Δ.).

Ἡ ἀπαρτία τῆς ὁλομελείας ὁρίζεται μόνον ὡς πρὸς τὸν Α. Π. διὰ τοῦ ἄρθ. 9 τοῦ νόμου 28 Ἰουλ. 1877, καθ' ὃ ἐν περιπτώσει νομίμων καλυμμάτων ἐπιτρέπεται νὰ συγκροτηθῇ ὑπὸ ἀριθμοῦ κατωτέρου τοῦ ὀλικοῦ, ἀλλ' οὐδέποτε κάτω τῶν 11. Περὶ τῶν πρωτοδικείων καὶ τῶν ἐφετειῶν ὁ νόμος σιωπᾷ. Εἰδικῶς μόνον διὰ τὴν γνωμοδότησιν τῶν ἐφετειῶν πρὸς διορισμὸν ἀντεισαγγελέως πρωτοδικείου ἢ πρωτοδικοῦ ὁρίζει τὴν ἀπαρτίαν ἢ 3 § τοῦ ἄρθ. 7 τοῦ ν. 1 Ὀκτ. 1892. Κατὰ τὸν γαλλικὸν ν. (ἄρθ. 10 τῆς 11 Ἀπρ. 1838) πρὸς ἀπαρτίαν ἀπαιτεῖται ἡ πλειοψηφία τῆς ὁλομελείας τῶν τακτικῶν δικαστῶν· οἱ πάρεδροι ψηφιοφθοῦσι μόνον ὁσάκις ἀναπληροῦσι τακτικὸν δικαστήν, ἔχουσιν ὅμως ψῆφον συμβουλευτικὴν.

§ 8. — Ἡ ἀρμοδιότης τῶν διαδικάσεων τῆς ὁλομελείας συνίσταται ἐκ γνωμοδοτήσεων καὶ ἐξ ἀποφάσεων, ἦτοι:

α') Ἡ ὁλομέλεια γνωμοδοτεῖ, ὁσάκις εἰδικῶς ὁ νόμος ἢ διάταγμα ὁρίζει τοῦτο ἢ ὁσάκις δι' ὑπουργικῆς διαταγῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἄρθ. 81 τοῦ Ὀργ. Δ. προκαλοῦνται πρὸς τοῦτο οἱ δικαστικοὶ σύλλογον π. χ. 1) διὰ τὴν εἰς τμήματα διαίρεσιν δικαστηρίου τινὸς ἢ διὰ τὸν κανονισμὸν τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ κατὰ τὸ ἄρθ. 262 Ὀργ. Δ. 2) διὰ τὸν διορισμὸν παρέδρου παρ' ἐφέταις ἢ παρὰ πρωτοδικαῖς κατὰ τὸ ἄρθ. 8 τοῦ ν. 31 Δεκ. 1877· 3) διὰ τὰς πρὸς διορισμὸν δικαστικῶν ὑπαλλήλων γνωμοδοτήσεις τῶν ἐφετειῶν καὶ τοῦ Α. Π. κατὰ τὸν ν. 1/7 Ὀκτ. 1892. 4) διὰ τὰ,

γνωματεύσεις τῶν δικαστικῶν συλλόγων, ὅσῳις προκαλοῦνται δι' ὑπουργικῆς διαταγῆς ἐπὶ νομοσχεδίων ἢ ἄλλων θεμάτων γενικοῦ ἐνδιαφέροντος. Πᾶσα γνωμοδότησις γενομένη πέραν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρίων εἶναι ἄκυρα (Dalloz org. jud. n° 194.—Τὰ κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας τοῦ ἐν ὀλομελείᾳ (in plenum) δικαστηρίου, ὅρα εἰς Dubarle, 6' 40).

6') Ἡ ὀλομέλεια ἐκδίδει ἀποφάσεις κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενας περιπτώσεις : οὕτω 1) ὁ ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλίου 1877 (ἄρθ. 4—7) ἐκάνομισε τὴν δικονομίαν τοῦ Α. Π., δικάζοντος περὶ ἁστικῆς διαφορᾶς ἐν ὀλομελείᾳ. 2) τὸ ἄρθ. 8 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὥρισεν, ὅτι εἰς τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Α. Π. ὑπόκειται ἡ ἀπόφασις περὶ παύσεως ἢ μὴ ἰσοστίου δικαστοῦ ἢ μέλους τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουνίου 1871 νόμου τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐν τῷ ἄρθ. 88 τοῦ συντάγ. ρήτρας ψηφισθέντος περὶ ἀποχωρήσεως τῶν ἰσοστίων δικαστῶν.

Μυστικαὶ γίνονται αἱ διασκέψεις τῆς ὀλομελείας, — ἐκτὸς τῶν περὶ ἁστικῆς διαφορᾶς — πρὸ τῆς ἀποφάσεως δὲ αὐτῶν ἀκούεται ὁ εἰσαγγελεὺς, ἀποχωρῶν κατὰ τὴν συζήτησιν (82 Ὀργ. Δ.) καὶ δὲν ψηφοφορεῖ, ἐκτὸς ἐὰν δι' εἰδικῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἐπιτράπη τοῦτο: π. χ. προκειμένου περὶ διορισμοῦ δικαστικῶν ὑπαλλήλων κατὰ τὸν ν. 1 Ὀκτ. 1892.

Αἱ ἀποφάσεις καὶ αὐταὶ αἱ γνωμοδοτήσεις τῆς ὀλομελείας πρέπει νὰ ᾔναι ἡτιολογημέναι καὶ νὰ παγγέλλωνται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (93 σύνταγ., 84 Ὀργ. Δ.).

§ 9. — Ὁ πρόεδρος διαρκούσης τῆς συνεδριάσεως (83 Ὀργ. Δ.):

α') διευθύνει τὴν συζήτησιν (Ποιν. Δ. 364. Πολ. Δ. 164). Ἐπίσης ἐν τῇ ὀλομελείᾳ (81 Ὀργ. Δ.) ἢ ἐν συμβουλίῳ

Ποιν. Δ. 247) καὶ καθ' ὅλας τὰς διασκέψεις (84 Ὀργ. Δ.).

6') διατάσσει τὸν κλητῆρα νὰ παραγγεῖλῃ τὰς πρὸς συζήτησιν ὑποθέσεις, καὶ νὰ ἐπιτελῇ πᾶσαν ἄλλην διαταγὴν, ἀναγομένην εἰς τὴν διευθύνσιν τῆς συνεδριάσεως καὶ τὴν ἐν αὐτῇ εὐταξίαν (156 Ὀργ. Δ. Πολ. Δ. 576).

γ') ἀκροᾶται τοὺς διαδίκους καὶ τοὺς μάρτυρας.

δ') κηρύττει τὴν λήξιν τῆς συζήτησεως, ἐὰν ἡ ὑπόθεσις ἀνεκρίθη προσήκοντως, διότι ἡ προφορικὴ συζήτησις, ἐργάζουσα ἐκ τοῦ τῆς ὑπερασπίσεως φασματικοῦ δικαιώματος καὶ ἐκ τοῦ συνταγματικοῦ περὶ δημοσιότητος τῶν συνεδριάσεων (Συντ. 92), ἀνεγράφη ρητῶς ἐν ἀπάντηταῖς νομοθεσίαις καὶ δὴ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διὰ τε τὰς ἁστικὰς καὶ μάλιστα διὰ τὰς ποινικὰς ὑποθέσεις (Ὀργ. Δ. 131 καὶ ἐπ. — Πολ. Δ. 94. 162. 173. — Ποιν. Δ. 25. 26. 458 § 6. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 195 § § 10—11).

ε') δημοσιεύει μετὰ τὴν διάσκεψιν τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δ. 161—169. — Ποιν. Δ. 364—370).

ς') φρονεῖται περὶ τῆς εὐταξίας τῆς συνεδριάσεως (Πολ. Δ. 130, 165—169. Ποιν. Δ. 366 ἐν συνδ. πρὸς τὰρθ. 181. 182. 189. 367—370. 417).

Πρὸς τοῦτο ἔχει καὶ τὰ ἀκόλουθα δικαιώματα: τὸ αἰτήσασθαι ἔνοπλον δύναμιν πρὸς φρούρησιν τοῦ δικαστηρίου, τὸ προσδιορίσαι θέσεις τοῖς κατηγορουμένοις καὶ τοῖς μάρτυσι, τὸ ἀπαγορεύσαι τὴν μεγάλην τῶν ἀκρατῶν συνάθρῃν, καὶ τὸ ἀραιοῦσαι τὸ ἀκρατήριον ἂντικειναι ὅμως εἰς τὸ ἄρθ. 92 τοῦ Συντ. ἐπιτρέψαι τὴν εἴσοδον δι' εἰσιτηρίων (Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 193 § 6).

Ὁ πρόεδρος δίδει καὶ ἀφαιρεῖ τὸν λόγον, ὁ δὲ μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ λόγου δικαιούται νὰ προκαλέσῃ ἀπόφασιν ὀλοκληρίου τοῦ δικαστηρίου ἐν

ποινική δίκη (Ποιν. Δ. 365) ἐν δὲ τοῖς ἀστικοῖς δικαστηρίοις, τὸ δικαστήριον αὐτεπαγγέλτως ἀπαγορεύει τὴν περαιτέρω συζήτησιν (Πολ. Δ. 172).

§ 10. — Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ προέδρου πρὸς τήρησιν τῆς εὐταξίας κατὰ τὰς συνεδριάσεις εἰδικώτερον εἶναι κατὰ τὸ ἄρθ. 81—3 Ὀργ. Δ.—130—1. 164. 169. Πολ. Δ.—181—2. 210. 304. 370. 417. Ποιν. Δ., αὕτη : ὁ μὲν πρόεδρος πλημμελειοδικείου ἢ συνέδρων ἔχει τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνακριτοῦ κατὰ τὰ ἄρθ. 131—2 Ποιν. Δ., ὁ δὲ τῶν πρωτοδικῶν τὰ ἐν τῷ ἄρθ. 130 Πολ. Δ., ἢ τοῖς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν ἐπὶ 24 ὥρας εἰς κράτησιν ἀπαγωγὴν τοῦ ὑπορουσόντος ἢ τοῦ ἀντιπράττοντος εἰς τὰ λεγόμενα μέτρα· τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νὰ πράξῃ προφορικῶς, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἐκδώσῃ ἐντάλμα φυλακίσεως ὑπογεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ γραμματέως (Ποιν. Δικ. 210), περιέχον τὰ ἐν τοῖς ἄρθ. 214 καὶ 229 Ποιν. Δ., καὶ ἐκτελεστέον τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ εἰσαγγελέως (216 Ποιν. Δ.), νὰ διατάξῃ δὲ τὴν ἐν τοῖς πρακτικοῖς μνείαν περὶ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας του.

Κατὰ τῶν δικηγόρων, καὶ μάλιστα τῶν ἐκτελούντων καθήκοντα ἐν τῇ συνεδρίᾳ, ὁ πρόεδρος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἀποβολῆς ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου, οὐδὲ τῆς κρατήσεως ἐπὶ 24 ὥρας· ἀλλὰ τὸν ὑπορουσόντα δικηγόρον ἐνεκα διαπράξεως πταισματος ἢ πλημμελήματος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ κρίνει ἐλόκληρον τὸ δικαστήριον (ἄρθ. 370 Ποιν. Δ.), ὑπερέκτος τῆς ποινῆς δύναται νὰ παύσῃ τὸν δικηγόρον καὶ ἐπὶ 1—6 μῆνας (Κωνσταντοπούλου, ἐρ. Ποιν. Δ. § 930.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σλ. 195 § 9).

§ 11. — Ἡ ἀπόφασις πρέπει νὰ δημοσιεύηται κατὰ κανόνα παρακρίματα, ἢτοι ἀμέσως μετὰ τὴν συζήτησιν (Ποιν. Δ. 376. Πολ. Δ. 501.

581 καὶ 610. ν. 28 Μαΐου 1887 περὶ τροποποιήσεως τῶν νόμων περὶ προδικῶν ἄρχων ἄρθ. 155)· ἐξαιρετικῶς δ' ἐπέτρεψεν ὁ νομοθέτης, προκειμένου μὲν περὶ εἰρηνοδίκου, τὸ βραδύτερον εἰς τὴν ἀμέσως ἐπομένην συνεδρίαν, περὶ δὲ τῶν πολυμέλων δικαστηρίων τὸ ταχύτερον.

Ὁ πρόεδρος ἀπαγγέλλει πάντοτε ἡτιολογημένην ἀπόφασιν, κατὰ κανόνα καὶ ἑγγράφον, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ καὶ προφορικῇ, ὡς ἂν δημοσιεύεται κατὰ τὴν ἰδίαν τῆς συζητήσεως συνεδρίαν, ὅτε ὁ μὲν τὸ περιεχόμενον σημειοῦται ἐν τοῖς πρακτικοῖς καὶ καταρτίζεται ἐγγράφως ἐν τὸς τριῶν ἡμερῶν (Σύντ. 93.—Ὀργ. Δ. 83—84. 86.—Πολ. Δ. 173. 174. 182. 183. 204. 581.—ν. 65—66. Βασ. 94).

Ἐὰν δὲ ἡ ἀπόφασις δὲν δημοσιευθῇ κατὰ τὴν ἰδίαν συνεδρίαν, ὁ πρόεδρος διορίζει τὸν εἰσηγητὴν, διευθύνει τὴν διάσκεψιν, ἐρωτῶν κατὰ σειράν τὴν γνώμην τῶν δικαστῶν, συλλέγων δὲ τὰς ψήφους, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ προχωρεῖ ἀπὸ τοῦ νεωτέρου εἰς τὸν ἀρχαιότερον, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ ἐσχάτως μέχρι τοῦ κατὰ πρῶτον διορισθέντος. αὐτὸς δὲ ψηφοφορεῖ τελευταῖος, ἵνα μὴ προκαταλαμβάνῃ διὰ τῆς ἡθικῆς αὐτοῦ ὑπεροχῆς τὴν γνώμην τῶν νεωτέρων καὶ μᾶλλον συνεσταλαγμένων (84. 85 Ὀργ. Δ.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 202 § 2).

Ὁ πρόεδρος εἶναι ἰσοψήφος μετὰ τοὺς λοιποὺς δικαστάς. Περὶ καταρτισμοῦ τῶν ἀποφάσεων καὶ περὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν ψήφων, ἐὰν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνωμῶν ἢ ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, βλ. Πολ. Δ. 177—179. — Οἰκονομικοῦ § 86. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 200 § 7.

Περὶ τῆς διασκέψεως καὶ ψηφοφορίας συντάσσεται πρακτικὸν κατὰ τὸ ἄρθ. 86 Ὀργ. Δικ. (Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 203 §§ 2—5). Περὶ λόγων ἀμφιβολίας ἢ

μειονοψηφίας ὅρα Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. σ. 203 § 3.

§ 12. — 'Ο πρόεδρος θεωρεῖ τὰ εὔρετήρια καὶ τὰ ἄλλα κατάστιχα καὶ βιβλία τῶν ἐν τῷ ἄρθ. 87 'Οργ. Δικ. ἀναφερομένων ὑπαλλήλων, ἥτοι τὰ εὔρετήρια τῶν συμβολαιογράφων (200 'Οργ. Δ.) καὶ κλητῆρων (164 'Οργ. Δ.), τὰ εὔρετήρια καὶ τὰ κατάστιχα τῶν δικαστικῶν γραμματέων (128 'Οργ. Δ.), καὶ τῶν δικηγόρων (150 'Οργ. Δ.). 'Επίσης τὰ ληξιαρχικά βιβλία θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ προέδρου, τὰ δὲ ἐμπορικὰ κατὰ στίχα ὑπὸ τοῦ προέδρου ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου (Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. σ. 205 §§ 2—6).

§ 13. — 'Ο πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν ὀφείλει νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς ὑπογραφάς, ὡσάκις τοῦτο ζητεῖται παρά τινος, ἢ ὡσάκις κατὰ νόμον εἶναι ἀναγκαῖον (88 'Οργ. Δ.—Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. σ. 206 § § 1—5).

§ 14. — 'Ο πρόεδρος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑπομνησῇ μὲν εἰς τοὺς δικαστὰς περὶ τοῦ ἀπρεποῦς τῶν πράξεων αὐτῶν, νὰ ἐπιβάλλῃ δὲ τὴν ποινὴν τῆς ἐπιπλήξεως εἰς τοὺς δικηγόρους, γραμματεῖς, κλητῆρας καὶ γραφεῖς. Τ' ἀνωτέρω δικαιώματα ἔχει ὁ πρόεδρος τοῦ Α. Π. μόνον ὡς πρὸς τοὺς ἐν τῷ Α. Π. δικαστικοὺς ὑπαλλήλους καὶ ὑπῆρέτας, ὁ δὲ τῶν ἐφετῶν ἐπίσης· ὁ τῶν πρωτοδικῶν ὅμως ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ ὡς πρὸς τοὺς συμβολαιογράφους τῆς περιφέρειας του (Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. σ. 208 § § 1—5).

§ 15. — Τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τοῦ προέδρου κατὰ τὰ λοιπὰ προσδιορίζονται εἰδικώτερον ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ ποινικῇ δικ. καὶ τοῖς λοιποῖς νόμοις π. χ. ὁ πρόεδρος.

I. Διτάζει α'. περὶ προσωρινῶν μέτρων εἰς λίαν κατεπείγουσας ὑποθέσεις — β'. περὶ δυσχερειῶν, συμβασῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως τινος, ἢ ἄλλου ἐκ-

τελεστέου ἐγγράφου — περὶ τῆς φυλάξεως φυγόντος ἢ ὑπόπτου φυγῆς ἡμιδαποῦ ὀφειλέτου ἢ τινος ἐν τῇ ἡμεδαυῇ καταληφθέντος ξένου χρεώστου (Πολ. Δ. 634—9.—Οἰκονομίδου § 153). δ'. περὶ ἐξώσεως τῶν δυστροπούντων μισθωτῶν (ν. ΥΑΖ' 9 'Ιουν. 1874).

II. Κηρύττει ἐκτελεστούς α'. τοὺς πρὸς νακας κατατάξεως (Πολ. Δ. 945—6 καὶ 994). — β'. τὰς διαιτητικὰς ἀποφάσεις (Πολ. Δ. 118) — γ'. τοὺς ἐνώπιον συμβιβαστῶν γενομένους συμβιβασμούς (Πολ. Δ. 124). — δ'. τὰ κατὰ τῆς λογοδοσίας ἐν τῇ προδικασίᾳ ὁμολογηθέντα (Πολ. Δ. 700 ἐδ. 6'). — ε'. τὰς ἀποφάσεις τῶν πραγματογνωμόνων εἰς τὰς περὶ τὴν ἐφορμὴν τοῦ σχεδίου τῶν πόλεων ἀποφάσεις (ἄρθ. 27 τοῦ δ. 12 Νοεμ. 1836). — ζ'. τὰς ἀποφάσεις τῶν ἀλλοδαπῶν δικαστηρίων ἐνίοτε (Πολ. Δ. 659 § 1).

III. Κηρύττει εἰσπράξιμα τὰ δικαίωματα τινῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων (Πολ. Δ. 242—3).

IV. Ἀποφαίνεται ἐπὶ ἐρίδων διὰ τὴν εἰς τὸ πινακίον ἐγγραφὴν ὑποθέσεων (Πολ. Δ. 570. 727).

V. Συντέμνει τὰς προθεσμίας τῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον εἰσαγωγῆς αὐτῶν, ἥτοι διὰ πράξεώς του διατάττει τὴν κατὰ προτίμησιν συζήτησιν τῶν υποθέσεων (Πολ. Δ. 722. 735), εἰς δὲ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικυσίαν ὀρίζει εἰσηγητὴν καὶ δικασμον (Πολ. Δ. 643 καὶ 1076. 1083).

VI. Διατάττει τὴν ἀρσιν τῆς ἐγγνώσεως κατὰ τὸ ἄρθ. 844 Πολ. Δ. ἢ ἀποφαίνεται περὶ τῆς καταπτώσεως αὐτῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 845 Πολ. Δ.

VII. Ἀποφαίνεται α'. περὶ τῶν διαταγῶν ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐξόδων τῆς ἐκτέλεσεως (Πολ. Δ. 877). β'. περὶ τῶν ἀντιρρήσεων καὶ διαταγῶν τοῦ προσωποκρατομένου ὀφειλέτου (Πολ. Δ. 1008). ἄλλὰ μετὰ τὴν κάθειρξιν οὐτε ὁ πρόεδρος, οὔτε ἡ διοικητικὴ ἀρχή, μὴ

των δὲ τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν ἐν οἴκῳ φύλαξιν ἐν περιπτώσει ἀσθενείας κατὰ τὴν ἀπὸ 26 Ἀπρ. 1882 γνωμοδότησιν τοῦ εἰσαγ. Α. Π. ὧς, ἐπὶ τῶν διαφωνιῶν κατὰ τὴν ἐπίστασιν ἀπαράγιδων (Πολ. Δ. 1060) ἢ κατὰ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῶν (Πολ. Δ. 1066).

VIII. Ἐπιτρέπεται συντηρητικὰς καταρχαίως (Πολ. Δ. 921—2, 1028, 1035) ἐπὶ ἐγγυήσει (Πολ. Δ. 1030) ἢ καὶ προσωποκρατήσεσι (Πολ. Δ. 1015).

Εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν κοινοποιεῖται ὑπὸ τοῦ παρὰ τῷ Α. Π. εἰσαγγελέως ἢ κατὰ τὸ ἄρθ. 48 Ποιν. Δ. ἀποδείξαι ἐν περιπτώσει κακοποιήσεως ἀποδοτικῆς.

Τὸ ἔνταλμα συνλήψεως ἢ φυλακίσεως τίθεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνεδριάσεως ὑπογράφει ὁ πρόεδρος μετὰ τοῦ γραμματέως (Πολ. Δ. 210).

Τὰ πρακτικὰ καὶ τὸ πρωτόκολλον τῆς διαλογῆς κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς καθιερβάζονται ἀσφαλῶς καὶ ἐξφραγισμένα εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ πρωτοδικείου, ἀποσφραγίζονται δ' ἐνώπιόν τοῦ πρωτοδικείου ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ προέδρου.

Εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἐκδικάσεως τῶν ἐνοστάσεων τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἐπιτροπὴν λαμβάνει μέρος ὁ πρόεδρος τοῦ πρωτοδικείου ἢ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ὀριζόμενος πρωτοδικὴς καὶ, ἐὰν μὴ ἐδρεύῃ ἐν τῇ πόλει πρωτοδικεῖον, ὁ εἰρηνοδίκης (ἄρθ. 9 τοῦ ν. ΒΟΕ' 5 Αὐγ. 1892).

§ 16. — Βιβλιογραφία. — Οἰκονομίδου, § 15. 153. — Φέδερ σ. 138. — Πάρα λ. Πρόεδρος σ. 3288. — Carré-Pouchet α' 361. ἢ 30. 93. 185. — Γ. Φιλάρτου, Δικαστικὸς Ὀργανισμὸς σ. 186—212.

Γ. Φιλάρτου

Προθεσμίαι (Ἀστικὸν δίκαιον). Ἐν ταῖς νομικαῖς πράξεσιν ὀρίζεται πολ-
λάκις ἡ ἐναρξὶς ἢ ἡ διάρκεια συνωμολο-

γούμενου δικαιώματος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δὲν ἄρχεται τὸ δικαίωμα κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς νομικῆς πράξεως, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν προθεσμίαν. Ἡ προθεσμία καλεῖται ἀόριστος (dies incertus), ὡς ὅτις τὸ σημεῖον τῆς ἐναρξέως ἢ τῆς λήξεως αὐτῆς δὲν διασφαρίζεται· καλεῖται δὲ εἰδικώτερον ἀόριστος περὶ τὸ πότε (dies incertus quando), ὡς ὅτις ἡ ἀδελότης ἀνάγεται εἰς τὸ πότε ἄρχεται ἢ λήγει, ἀόριστος δὲ περὶ τὸ ἄν (dies incertus an), ὡς ὅτις ἡ ἀδελότης ἀνάγεται εἰς τὸ ἄν ἄρξηται ἢ λήξῃ· δύναται δὲ νὰ τυγχάνῃ καὶ κατ' ἀμφοτέρω ἀόριστος, ὅτε περιέχει ἀναγκασίως αἵρεσιν, ὅθεν ἐφαρμύσσεται εἰς αὐτὴν καὶ οἱ τῶν αἱρέσεων κανόνες.

Σημειωτέον ὅτι ἡ μὲν ἀναβλητικὴ προθεσμία, ἢ μὴ περιέχουσα τὴν αἶρεσιν, κωλύει μόνον τὴν ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος ὥς τῆς ἀφίξεως τοῦ τεταγμένου χρόνου· ἡ δὲ διαλυτικὴ προθεσμία καταλύει, ἀμὰ ἐλλοῦσα, τὸ τε δικαίωμα καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ. Ὅθεν τὸ ὑπὸ προθεσμίαν ὀφειλόμενον δὲν δύναται νὰ παιτηθῇ πρὸ τῆς παρελεύσεως αὐτῆς, καταβληθὲν δὲ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς προθεσμίας ἀναλαμβάνεται. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο ἐνεωτέρισε τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθ. 1316), ὀρίσαν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1174) ὅτι τὸ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς προθεσμίας καταβληθὲν δὲν ἀναλαμβάνεται. Προσθετέον ὅτι εἰκάσεται ἐν γένει ἡ προθεσμία διδομένη ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου, ὡς ὅτις ἐκ τῆς συμβάσεως ἢ τῶν περιστάσεων δὲν συνάγεται ὅτι συνωμολογήθη ὑπὲρ τοῦ δανειστοῦ. Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας αἱ ἄνευ προθεσμίας ἐποχαὶ ἐκτελεστέαι παραχρῆμα. Ἀλλ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ Σχεδίῳ (ἄρθ. 1319) καὶ ὠρίσθη ῥητῶς κατὰ τὸ ἄρθ. 904 τοῦ Αὐστριακοῦ Κώδικος καὶ τὸ ἄρθρον 1173 τοῦ Ἰταλικοῦ ὅτι, ἐὰν τὸ εἶδος

τῆς υποχρέωσης, ὁ τρόπος ἢ ὁ τόπος τῆς ἐκτελέσεως ἐπάγωσι τὴν ἀνάγκην προθεσμίας, προσδιορίζει αὐτὴν τὸ δικαστήριον. Ἐὰν δ' ὁ χρόνος τῆς ἐκτελέσεως ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τοῦ ὀφειλέτου, μόνον θανάτῳ αὐτοῦ ἐκδιάζεται ἡ ἐκτέλεσις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προθεσμίες (Πολ. Δικον.). Δι' προθεσμίας ὑπολογίζονται κατὰ μῆνας ἢ καθ' ἡμέρας ἢ καθ' ὥρας. Λογίζεται δὲ ὁ μὴν συγκείμενος ἐκ 30 ἡμερῶν. (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 194). Ὅθεν, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ὀρίξῃ προθεσμίαν δύο μηνῶν πρὸς εξέτασιν τῶν μαρτύρων τοῦ ἀποδεικνύοντος καὶ ἐπιδοθῇ αὐτῷ σήμερον ἡ ἀπόφασις, ἔχει προθεσμίαν ἐξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὴν πάροδον τῆς σήμερον ἡμέρας. Σημειωτέον, ὅτι, ἐὰν μὲν πρόκηται περὶ προθεσμίας, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως δικογράφου, ἰσχύει τὸ ἀξίωμα ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιδόσεως δὲν συνυπολογίζεται ἐν τῇ προθεσμίᾳ (Π. Δ. ἀρθρ. 193), ἐὰν δὲ περὶ προθεσμίας ἀρχομένης ἀπὸ ἄλλου γεγονότος ὠρισμένου (οἷον ἀπὸ τῆς συντάξεως ἢ ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς ἐγγράφου), ὑπολογίζεται τούναντίον καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ ὠρισμένου γεγονότος (οἷον τῆς συντάξεως ἢ τῆς προσαγωγῆς τοῦ ἐγγράφου (Α. Π. 238 τοῦ 68). Ὑπολογίζεται δὲ καὶ ἡ τελευταία ἡμέρα, πλὴν ἐὰν συμπίπτῃ εἰς ἡμέραν ἐορτάσιμον, ὅτε λήγῃ τὴν ἐπιούσαν τῆς τελευταίας ἡμέρας· ἀλλ' ἢ ἐν τῷ μεταξύ ἐορτάσιμος ἡμέρα ὑπολογίζεται. (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 193). — Δι' προθεσμίας ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τάσσονται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ. Ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομέναις χωρεῖ ἐπέκτασις λόγῳ ἀποστάσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, διότι εἰκάζεται ὅτι ὁ δικαστὴς ὥρισε τὴν προθεσμίαν, ὑπολογίσας καὶ τὸ ἀναγκαῖον λόγῳ τῆς ἀποστάσεως χρονικὸν διάστημα.

Εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς λόγῳ ἀποστάσεως ἐπέκτασεως δεόν νὰποβλέψωμεν

πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ διαδίκου, μάρτυρος ἢ πραγματογνώμονος. Σημειωτέον ὅτι δυνάμει τοῦ νόμου ΒΕΚΥ τῆς 21 Φεβρουαρίου 1894 περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν ἀρθρῶν 195 καὶ 196 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας αἰὲν μάρτυς, πραγματογνώμων ἢ διάδικος κατοικῇ εἰς τόπον ἄλλον παρὰ τὸν τοῦ δικαστηρίου ἢ τοῦ ἀντιδίκου, προστίθενται κατὰ τὸν λογισμὸν τῶν προθεσμιῶν (δασάκις ῥητῶς ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ ἐπέκτασις τῆς προθεσμίας) δεκαπέντε μὲν ἡμέραι, ἂν κατοικῇ οὗτοι ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ αὐτοῦ Πρωτοδικείου, εἰκοσιπέντε δὲ ἡμέραι, ἂν κατοικῇ ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐτέρου Πρωτοδικείου ὑπαγομένου εἰς τὸ αὐτὸ Ἐφετεῖον, τριᾶκοντα δὲ ἡμέραι ἂν κατοικῇ ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐτέρου Ἐφετείου. Ἄν δὲ πλείονα πρόσωπα κατοικῶσιν εἰς διαφόρους τόπους, ἡ ἁπλωτέρα ἀπόστασις ρυθμίζει κοινῶς πρὸς πάντα τὴν ἐπέκτασιν τῆς προθεσμίας.

Δι' τε νόμμοι καὶ αἱ δικαστικαὶ προθεσμίας παρατείνονται ἀμοιβαίᾳ συναίνεσιν τῶν διαδίκων. (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 197). Κατ' ἐξαίρεσιν ὅμως δὲν παρατείνεται ἡ πρὸς ἑφесιν προθεσμία, ἅτε τοῦ ἀρθροῦ 755 τῆς Πολ. Δικ. ὀρίζοντος ὅτι τὸ Ἐφετεῖον ἐξ ἐπαγγέλματος ἐξετάζει τὸν ἐκπροθέσμον τῆς ἐφέσεως. Ἐκ τούναντι αἱ προθεσμίας δὲν παρατείνονται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ. Κατ' ἐξαίρεσιν ὁ Εἰρηνοδίκης δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν πενθήμερον προθεσμίαν πρὸς ἀνακοπὴν εἰρηνοδικειακῆς ἀποφάσεως μέχρι δεκαπενθήμερου, δασάκις ἐπέστηθ' ὅτι ἐκ νόσου ἢ ἀπορίας δὲν ἐδυνήθη νὰ ἀνακόψῃ αὐτὴν ἐμπροθέσμως ὁ ἐρήμην δικασθεὶς (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 505). Ὡσαύτως ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ τῆς τοῦ διαδίκου, ὑποβληθείσης, δύναται ἐκπνεῦσθαι ἡ ταχθεῖσα προθεσμία, ὅταν ὁ δικαστὴς κατὰ τὴν σύμφωνον νομολογίαν τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων νὰ παρατείνῃ τὴν διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀπο-

τάσως ταχθεῖσαν προθεσμίαν, ἐὰν πεισθῇ, ὅτι ἰσχυροὶ λόγοι ἐπιτάσσουσι τὴν περάτασιν.

Σημειωτέον, ὅτι ἡ παρατάσεως αἵτησις δὲν θεωρεῖται ἐκπρόθεσμος, ὡς ἂν ἐγένετο μετὰ τὴν ἔκπνευσιν τῆς προθεσμίας ἐκ περιστατικῶν ἀκαταμαχλήτων, ἅτε τῶν ἀρθρῶν 193 καὶ 197 τῆς Πολ. Δικον. προϋποτιθέμενων, ὅτι ὑπαιτιῶς ὠλιγόρηται ὁ διάδικος, καὶ ὅτι ἐφικτὴ ἦν ἡ πρὸ τῆς λήξεως τῆς πρώτης προθεσμίας, ἐπίδοσις τῆς περὶ παρατάσεως αὐτῆς προθεσμίας. (Α. Π. 231 τοῦ 54, 6 τοῦ 68, 262 τοῦ 70). Τούτου δὲ τεθειμένου, ἔπεται ὅτι τοῦ δικαστηρίου μὴ τυχὸν ἀποφνημαμένου ἐπὶ αἰτήσεως περὶ παρατάσεως προθεσμίας, ὁ διάδικος ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν αἵτησιν αὐτοῦ (Α. Π. 108 τοῦ 56). Ἄλλ' ὅ ἐισηγητῆς ἐπ' οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς πρὸς ἐξέτασιν μαρτύρων προθεσμίας ἀνευ τῆς συναίνεσεως τῶν διαδίκων (Α. Π. 138 τοῦ 47). Τοῦ ἀρθροῦ δὲ 138 τῆς Πολ. Δικ. ὁρίζοντος, ὅτι αἱ δικαστικαὶ ἐποράσεις δεόν νὰ κοινοποιῶνται τοῖς διαδίκοις ἢ ἀντικλήτοις αὐτῶν, ὡς ἂν ἐν παρέστησαν κατὰ τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν, ἔπεται ὅτι ἡ διεξαχθεῖσα ἀπόδειξις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν διάδικον, καθ' οὗ ἐξεδόθη ἡ περὶ παρατάσεως προθεσμίας ἀπόφασις, ὡς ἂν ἡ ἀπόφασις αὕτη δὲν ἐκοινοποιήθη (Α. Π. 60 τοῦ 60). Προσθετέον ὅμως, ὅτι μόνῃ ἡ περὶ παρατάσεως προθεσμίας αἵτησις δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς ἐτάχθη ἡ πρώτη προθεσμία, οὔτε τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῆς· ὅτι ὁ καθ' οὗ ἡ αἵτησις δύναται ἀκωλύτως νὰ ἐξετάσῃ ἐντὸς τῆς πρώτης προθεσμίας τῆς πρώτης ἀποφάσεως τοὺς μάρτυρας αὐτοῦ (Α. Π. 32 τοῦ 53).

Συνεπῶς δὲ τῆς προθεσμίας ἐπιτρέπεται ἐν τοῖς ἐξῆς θέμασιν. Ὁ μὲν Εἰρηνοδίκης ἔχει δικαίωμα καθυποβληθείσης εἰς

αὐτὸν τῆς προσηκούσης βεβαιώσεως κινδύνου νὰ συντέμῃ τὴν πρὸς συζήτησιν τῆς ἀγωγῆς προθεσμίαν, προσδιορίζων εἰς ῥητὴν ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐὰν ἡ ἐπίδοσις τῆς κλήσεως καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ διαδίκου ἦναι εἰσέτι δυνατὴ (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 498). ὁ δὲ πρόεδρος νὰ προτιμήσῃ τὴν τυχόν κατεπεύγουσαν ὑπόθεσιν καὶ νὰ ὀρίσῃ σύντομόν τι χρονικὸν σημεῖον πρὸς ἐκδίκασιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 621). Προσθετέον ὅτι ἐπὶ ναυτικῶν ὑποθέσεων, ὅτε πλοῦν τι ὁρμαῖται πρὸς ἀπόπλου, συγχωρεῖται καὶ εἰς αὐτὸν τὸν διάδικον νὰ συντέμῃ τὴν νόμιμον προθεσμίαν, ἀπευθύνων κλήσιν ὡς οἷόν τε βραχυπρόθεσμον πρὸς ἐκδίκασιν τῆς διαφορᾶς.

Προσθετέον, ὅτι ἡ προθεσμία οὐδέποτε τρέχει κατὰ τοῦ κοινοποιήσαντος τὴν δικογραφον, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὲρ αὐτοῦ. Οὕτως ἐκδόσεως ἀποφάσεως, δι' ἧς διατάσσονται ἀποδείξεις ὡς πρὸς τε τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς καὶ ὡς πρὸς τὴν βάσιν τῆς ἐνστάσεως, ἐὰν μὲν ὁ ἐνάγων κοινοποιήσῃ τὴν ἀπόφασιν, δὲν τρέχει κατ' αὐτοῦ ἡ ἀφορῶσα εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς προθεσμία, τρέχει δὲ τούναντίον ἡ προθεσμία τῆς ἀποδείξεως τῆς ἐνστάσεως, ἥτις βαρύνει τὸν ἐναγόμενον. Ὅθεν ὡς πρὸς τὸν ἐνάγοντα οὐδαμῶς λογίζεται ἀρξαμένη ἡ προθεσμία, ἥς ἐντὸς ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀπόδειξιν. Ἀλλὰ τρέχουσα ἡ προθεσμία ὑπὲρ τοῦ κοινοποιήσαντος δὲν τρέχει καὶ ὑπὲρ τῶν μὴ κοινοποιήσαντων ἑμοδίκων αὐτοῦ, διότι, ὡς ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Berriat, ἀδὲν δύναται τις νὰ ὤρμηθῃ ἐκ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἄλλου. Ὅθεν ὁ ἐναγόμενος δύναται νὰ καταστή ἑκπρόθεσμος μόνον ὡς πρὸς τὸν ἕνα τῶν ἐναγόντων, ὅστις ἐκοινοποίησεν αὐτῷ τὴν ἀπόφασιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐνάγοντας, οἵτινες δὲν ἐκοινοποίησαν αὐτῷ. Ἐπὶ μαρτυρικῆς ὁμῶς ἀπο-

νόμους είναι ἡ ὑπὸ τῆς γυναίκος ἢ ἀλλοῦ, εἴτε πρὸ τοῦ γάμου, εἴτε συνεισώ-
 τας τοῦ γάμου, παρεχομένη τῷ ἀνδρὶ πε-
 ρουσία, ῥητῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸς
 ἀνακοῦφαισι τῶν βραίων τοῦ γάμου. Ἐκ
 τοῦ ῥητισμοῦ τούτου τῆς προίκος συνάγε-
 ται ὅτι οὐ μόνον πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλ' ἔτι
 καὶ συνεισώτως αὐτοῦ, δύναται νὰ συ-
 σταθῇ προίξ ὑπ' ἄλλων τε συγγενικῶν
 προσώπων καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς γυναίκος,
 εἴτε συνεισφύνησεν εἴτε μὴ τοιαύτη προη-
 γουμένης (N. 4 Πανδ. (23. 4), N. 12 §
 2 καὶ (N. 41 § 2 Πανδ. (20. 3) καὶ
 ἀποφ. A. Π. 84 τοῦ 48, 20 τοῦ 51,
 250 τοῦ 60 καὶ 120 τοῦ 90). ἐπίσης
 ἐξ αὐτοῦ προκύπτει ὅτι ἡ σύζυγος, δυνα-
 μένη νὰ διαμολογήσῃ προίκα πρὸς τὸν
 ἄνδρα καὶ συνεισώτως τοῦ γάμου, ἰσχυ-
 ρῶς ἀναγκάζει καὶ τὴν ὑπὸ ἄλλου γε-
 νομένην πρὸς αὐτὸν προίκισιν περιουσίας
 αὐτῆς. Ἄν δ' ἐπριοκοδοτήθῃ ἄλλοτριον
 ῥαγμα, μόνος ὁ κύριος αὐτοῦ θάναται
 καὶ προσβάλλῃ τὴν προίκισιν, ἀλλ' ὡς πρὸς
 πάντα τρίτον εἶναι ἰσχυρὰ (A. Π. 92
 τοῦ 69). Ἐπίσης δι. καὶ ἡ ἰδίᾳ πραι-
 κολοτουμένη, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος, δύνα-
 ται νὰ συστήσῃ προίκα ὑπὲρ αὐτῆς (A.
 Π. 84 τοῦ 48, 20 τοῦ 51, 250 τοῦ 60,
 5 τοῦ 66). Ἐπίσης δι. προίξ συνίσταται
 καὶ ὅταν μετὰ τὸν γάμον ἐν συμβολαιο-
 γραφικῷ ἐγγράφῳ ὁμολογῆται ὑπὸ τῶν
 συζύγων ἡ προικὴν ἰδιότητος τῆς εἰς προίκα
 πρὸ τοῦ γάμου εἰς ὄνοματος τῆς γυναίκος
 ὑπὸ ἄλλου τινὸς δοθέντων τῷ ἀνδρὶ πραγ-
 μάτων (A. Π. 412 τοῦ 68). Ἐπίσης ἐκ
 τοῦ ἀνωτέρω ὁρισμοῦ συνάγεται ὅτι ἡ
 ἔννομος ὑποχρέωσις τοῦ πατρὸς εἰς σύ-
 στασιν προίκος ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ
 κατέσται μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, διότι
 ἀνεγκλίαια τῆς προίκος προϋπόθεσις εἶναι
 ἡ ὑπαρξίς ἐγκύριου γάμου. Ἄρα μετὰ τὴν
 λύσιν τοῦ γάμου δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ
 ἀγωγή κατὰ τοῦ πατρὸς πρὸς σύστασιν
 προίκος (A. Π. 200 τοῦ 87). Ἀλλὰ

κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (ὡς ὁ
 Γαλλικόν, Ἱταλικόν, Σχ. Ἑλλ. Κώδ.
 ἀρθρ. 249) καὶ διερπνοῦντος τοῦ γάμου
 προίξ οὔτε νὰ συσταθῇ, οὔτε νὰ αὐξηθῇ
 δύναται ὑπὸ τῶν συζύγων.

Σημειωτέον ὅτι εἰς προίκισιν ὑποχρε-
 οῦται μόνος ὁ πατήρ (* Ἀρμ. § 44 Δ.
 ἡ'), ἡ δὲ μήτηρ μόνον ἀπὸ μεγάλης
 καὶ δοδοκιμασμένης ἢ νόμῳ εἰδικῶς εἰρη-
 μένης αἰτίας. Συνίσταται δὲ ἡ προίξ οὐ
 μόνον διὰ παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ δι' ὑ-
 πόσχέσεως (N. 44 πρ. Πανδ. (23. 3)
 συνεισφέρεται δὲ καὶ ἡ τοιαύτη προίξ,
 εὖν ἡ λαβοῦσα αὐτὴν θυγάτηρ θελήσῃ
 νὰ μετᾶσχῃ τῆς πατρικῆς κληρονομίας,
 ἀλλὰ πάντοτε αὕτη θεωρεῖται κατὰ νό-
 μον προικισθεῖσα ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ
 γάμου καὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προίκος (N.
 ΔΒ' Βασιλ. (4', 7').

Ἡ προίξ δύναται νὰ συσταθῇ καὶ ὑπὸ
 αἵρεσιν (N. 7 Πανδ. (23. 4) κτλ. Ἄς δ' ἐπὶ
 πάσης συμβάσεως ὑπὸ ἀναβλητικὴν αἵ-
 ρεσιν, ἡ ἔκθεσις τῆς αἵρέσεως ἀνατρέχει
 εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ σύμβα-
 σις, οὕτως ὥστε ἡ μέχρις ἐκθέσεως τῆς
 αἵρέσεως προβληματικὴ νομικὴ σχέσις
 γίνεται μετὰ τὴν ἔκθεσιν βεβαία, ἀπὸ
 τῆς συστάσεως τῆς συμβάσεως, ὡσεὶ τὴν
 ἔκδοσιν τοιαύτης, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μεταξὺ
 προικοδοτοῦ καὶ προικολήπτου πρὸ τῆς
 τοῦ γάμου τελέσεως συνομολογήσεως προί-
 κος μετὰ μεταγραφῆς τῶν εἰς προίκα χο-
 ρηγουμένων ἀκινήτων ὑπὸ τὴν αἵρεσιν
 τῆς τοῦ γάμου τελέσεως, ἡ τοῦ γάμου
 τέλεσις, ἀνατρέχουσα μέχρι τῆς μετα-
 γραφῆς, καθίσταται βεβαίαν τὴν ἐπὶ τῶν
 ἀκινήτων εἰς τότε ἀβέβαιον κυριότητα,
 οὕτως ὥστε ὁ εἰς ὃν ἐὰν τῆς συμβάσεως,
 παρακαλουθουμένης ὑπὸ τῆς μεταγραφῆς,
 μετεβιβᾷσθαι τὸ ἀκίνητον θεωρητέον ἀπὸ
 τῆς μεταγραφῆς κύριος τοῦτο δ' ἐπα-
 κολούθηκα ἀναγκαῖον ὅτι τὸ ἀκίνητον
 τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐπιβαρυνθῇ ἐν τῷ
 μεταξὺ τῆς μεταγραφῆς καὶ τελέσεως

τοῦ γάμου χρόνῳ διὰ πράξεως τοῦ προικοδότου (Α. Π. 169 τοῦ 76). Δοθέντος δὲ εἰς προῖκα κτήματος ὑπὸ αἵρεσιν διαλυτικὴν, ἐὰν ἢ ἀφ' ἧς ἢ αἵρεσις ἐξηρηθή περὶ πτωσις πραγματοποιηθῇ, τὸ κτῆμα τοῦτο καταδῆλως ἀποβάλλει τὴν προτέραν αὐτοῦ ιδιότητα καὶ ἐπανερχεται ἄνευ νέας παραδόσεως εἰς τὸν προικοδότον, ὅθεν ὁ προικολήπτης ἔχει ἐφεξὺς ἀπλῶς προσωπικὴν ἀπαίτησιν κατὰ τοῦ προικοδότου περὶ ἀποτίσεως τοῦ ποσοῦ τῆς συσταθείσης προικῆς (Α. Π. 36 τοῦ 74).

Ἐπίσης κατὰ τὸν νόμον ἡ προίξ δύναται νὰ συσταθῇ καὶ ὑπὸ ὄρον (Ν. 7 § 1 Πανδ. 23. 1). ἄλλ' αὐτόδηλον ὅτι δύναται νὰ συσταθῇ ὑπὸ ὄρον μὴ ἀντικείμενον εἰς τὸν προορισμὸν τῆς προικῆς· ὅθεν δὲν εἶναι δεκτὸς ὁρος, καθ' ὃν ἡ προίξ δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου (Α. Π. 159 τοῦ 64).

Προίξ δύναται νὰ δοθῇ οὐ μόνον ὑπὸ συγγενικοῦ προσώπου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐξωτικοῦ· ὅθεν πᾶσα νομίμως γενομένη ὑπόσχεσις προικῆς, ἔστω καὶ ὑπὸ ἐξωτικοῦ, παράγει δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος (Ν. 19 Πανδ. (44. 7)· δὲν ὑπόκειται δ' ἡ τοιοῦτου εἶδους ὑπόσχεσις εἰς ἀνάκλησιν λόγῳ ἀχρηστίας, ὡς μὴ ἔχουσα χαρακτηριστὴν καθαρᾶς δωρεᾶς (Α. Π. 186 τοῦ 60, 169 τοῦ 72).

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὸν περὶ χαρτοσήμου νόμον (Ν. ΑΧΚΕ' ἀρθρ. 48) μόνον δι' ἐπισήμου συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου δύναται νὰ συσταθῇ προίξ, διὸ καὶ ἂν ἄλλως ἀπεδείχθη ἡ σύστασις τῆς προικῆς, δὲν ἔχει αὐτὴ νόμιμα ἀποτελέσματα, ἂν δὲν συνετάθη διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου.

Ἀνήκει δὲ ἡ τῆς προικῆς διαχείρισις διαρκούντος τοῦ γάμου εἰς μόνον τὸν ἄνδρα, ὅστις καταδιώκει τοὺς ὀφειλῆτας ἢ τοὺς κατόχους αὐτῆς, λαμβάνει τοὺς καρ-

ποὺς καὶ τοὺς τόκους καὶ ἀπαιτεῖ τὰ κτῆματα κατὰ Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἀρθρ. 256· κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 23 Κωδ. (5. 13) καὶ Ν. 24 Κωδ. (8. 54) οὐχὶ μόνον ἡ διαχείρισις, ἀλλὰ καὶ ἡ κυριότης τῆς προικῆς μεταδίδεται εἰς τὸν σύζυγον, ἀλλ' ἂν ἡ προίξ ᾖ ἀδιατίμητος, δὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ αὐτήν, ὡς οὐδὲ νὰ ὑποθηκεύσῃ, ἔστω καὶ ἂν ἡ σύζυγος αὐτοῦ συναινῇ (Ν. μοναδ. § 15 Κωδ. (5. 13) Α. Π. 30 τοῦ 47, 49 τοῦ 50, 158 τοῦ 90), ἄρα οὐδὲ νὰ μετατρέψῃ αὐτήν εἰς χρήμα (Α. Π. 5 τοῦ 66, 158 τοῦ 90). Δύναται δ' ἐκποιήσας προικῶν ἀκίνητον σύζυγος καὶ νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ παντὸς κατόχου, εἰς δὲν ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐξοποιήθῃ, ὡς κύριος τῆς προικῆς καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ νὰ ζητήσῃ παρεμπιπτόντως τὴν ἀκύρωσιν τοῦ πωλητηρίου (Α. Π. 112 τοῦ 77). Ὅσακις δ' ἡ προίξ εἶναι διατιμῆται, κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. ἀρθρ. 255 καὶ 259) ὁ ἀνὴρ καθίσταται κύριος μὲν τῶν κινήτων δικαιούμενος νὰ ἐκποιῇ αὐτήν, καθιστάμενος δ' ὀφειλέτης τῆς ἐν τῷ συμβολαίῳ ὀρισμένης αὐτῶν ἀξίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν ἀκινήτων, πλην ἐὰν ὑπάρχῃ ῥητὴ περὶ τούτου δήλωσις, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον δύναται νὰ ἐκποιῇ τὰ τε κινητὰ καὶ τὰ ἀκίνητα, ἐὰν ἡ διατίμησις γίνηται λόγῳ πωλήσεως· ἄλλ' ἐπὶ τῇ ἀξίᾳ αὐτῶν ἀκινήτων ἡ ἀξία ἐκτιμᾶται καὶ ἀπαιτεῖται ὡς ἀντίθετος διάνοια (Ν. 6 § 4 Βασίλ. (28. 1) Α. Π. 20 τοῦ 63, 28 τοῦ 69, 62 τοῦ 88). Ἰσχύει δὲ καὶ νῦν ἡ διατίμησις αὐτῆς, μὴ μεταβληθεῖσα διὰ τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου, διότι οἱ συμβαλλόμενοι δύνανται νὰ δηλώσωσιν ὅτι ἡ διατίμησις ἐγένετο ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τῆς ἀποτίσεως τοῦ τέλους (Α. Π. 214 τοῦ 75). Θεωρεῖται δ' ὁ ἐπὶ διατίμη-

αι λαβὼν τὴν προίκα καὶ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ὡς ἀγοραστὴς τῶν προικῶν πράγ-
ματων καὶ ὡς ὀφειλέτης πρὸς τὴν γυ-
ναῖκα τῆς ὀρισθείσης αὐτῶν ἀξίας, ἐάν
ρηθῶς δὲν συνωμολογήθῃ ἄλλο τι με-
ταξὺ αὐτῶν (Ν. 3 Πανδ. (19. 2), Ν.
50 (24. 3)). Ἐχει δὲ δικαίωμα ἡ σύζυ-
γος κατὰ τὸν περὶ ὑποθηκῶν νόμον
(ἐρρρ. 11, 16 καὶ 61) καὶ κατὰ τὸν
περὶ μεταγραφῆς τῆς 29 Ὁκτ. 1856
(ἐρρρ. 12 § 2) νὰ ἐγγράψῃ ὑποθήκην
πρὸς ἀσφάλειαν τῆς προικὸς αὐτῆς ἢ ἐπ'
αὐτῶν τῶν διατετιμημένων προικῶν ἢ
ἐπ' ἄλλων κτημάτων τοῦ συζύγου αὐτῆς,
ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ματαιώσῃ τὰ τῶν δα-
νυστῶν τοῦ συζύγου δικαιώματα πρὸς
κατάσχεσιν καὶ πλειστηριασμὸν τῶν κτη-
μάτων τῆς διατετιμημένης προικὸς (Α.
Π. 212 τοῦ 62).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ., ἐάν
κατὰ τὴν διατίμησιν τῆς προικὸς περι-
γραφῇ ἡ γυνή, δύναται μὲν αὕτη νὰ αἰ-
τήσῃ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἡ τὴν δικαίαν
διατίμησιν ἢ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ προι-
κίου (Ν. 12 § 1 Πανδ. (23. 3), Ν. 5
Κωδ. (5. 12)), ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο
εἶναι ἀπλῶς προσωπικὸν κατὰ τοῦ συζύ-
γου καὶ, ἂν σφύζῃται ἐπὶ τὸ προικῶν ἐν
τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς, δύναται νὰ
προστατευθῇ καὶ διὰ πραγματικῆς ἀγω-
γῆς (Ν. 30 Κωδ. 5. 72 καὶ σχόλιον
ὑπὸ τὸν Ν. 92 Βασιλ. 29. 1) ὅθεν, ἀπ-
αλοτριώσαντος τοῦ συζύγου τὸ διατετι-
μημένον ἀκίνητον ἢ παραχωρήσαντος
ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα ὑποθήκης, ἡ γυνή
ἐνδύναται νὰ ἐνασκήσῃ κατὰ τῶν τρίτων
τὸ εἰρημένον αὐτῆς δικαίωμα τῆς ἀξιώ-
σεως περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πράγματος ἢ
τῆς δικαίας διατίμησης αὐτοῦ (Α. Π.
214 τοῦ 66).

Ἐπὶ δὲ τῆς ἀδιατιμήτου προικὸς ἡ τε
αἰτήσις καὶ ἡ μείωσις ἀφορῶσιν εἰς τὴν
γυναῖκα· ἐὰν ἀνὴρ ἐνέχεται μόνον ἕνεκα
δόλου ἢ ῥαθυμίας (Ν. 10 καὶ 17 Πανδ.

(23. 3), ὅθεν ἡ διὰ φθορᾶς ἡ τυχαίου συμ-
βάντος ἐπελθοῦσα ζημία βαρύνει τὴν γυ-
ναῖκα (Α. Π. 55 τοῦ 48).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων ἔπεται
ὅτι κατὰ 'Ρ. Δ. μόνος ὁ ἀνὴρ κατὰ τὴν
διάρκειαν τοῦ γάμου δικίχεται περὶ τῆς
προικὸς (Ν. 11 Κωδ. (5. 12)). 'Α. Π.
21 τοῦ 45, 267 τοῦ 69). Ἰδίῳ ὀνόματι
ἐνασκῶν τὰς περὶ αὐτῆς ἀγωγὰς, ὅποια
καὶ ἡ περὶ διεκδικήσεως προικῶν ἀκί-
νήτου (Ν. 7 § 3 Πανδ. (23. 3), Ν. 13
§ 2 Πανδ. (23. 5)). Ὅθεν ὁρθῶς ὁ 'Α-
ρείος Πάγος (ἀποφ. 279 τοῦ 78) εἶπεν
ὅτι οὐδαμῶς ἀναγκαῖον ἀλλ' οὐδὲ σκόπι-
μον νὰ μνημονεύηται ἐν τῇ ἀγωγῇ ὅτι
ἐνασκέῃ αὐτὴν ὡς διαχειριστὴς τῆς προι-
κῆς περιουσίας. Ὅταν δ' ὡς προίξ
ληφθῇ ἡ ὅλη κληρονομικὴ μερίς τῆς συ-
ζύγου, πρόδηλον ὅτι ὁ ἀνὴρ δύναται νὰ
ἀσκήσῃ πᾶσαν περὶ αὐτῆς ἀγωγὴν, ἄρα
καὶ τὴν κατὰ τῶν κηδεμόνων περὶ λογο-
δοσίας (Α. Π. 122 τοῦ 71). Ἐπίσης
πρόδηλον ὅτι δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν
εἰς ἐξάλειψιν τῆς βαρυνούσης τὸ προι-
κῶν αὐτοῦ κτῆμα ὑποθήκης (Α. Π. 221
τοῦ 67). Τοῦναντίον δὲ ἡ γυνή δὲν δύ-
νεται νὰ διεκδικήσῃ τὰ δοθέντα εἰς προίκα
πράγματα, ὡς ἀνήκοντα τῷ ἀνδρὶ συνε-
στῶτος τοῦ γάμου, ὅθεν οὐδὲ νὰ παρα-
στῇ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἐνάγουσα
εἰς διεκδικήσιν αὐτῶν (Α. Π. 314 τοῦ
40, 3 τοῦ 50, 155 τοῦ 62). Ἐὰν ὁμως,
καίπερ ἐγεθθείσης τῆς ἀγωγῆς ἐν ὀνόματι
τῆς γυναικός, πρὸ τῆς συζητήσεως τῆς
ὑποθέσεως ἀποθάνῃ ὁ σύζυγος τῆς ἐνα-
γούσης, δύναται κατὰ τὰς ἀποφάσεις 858
τοῦ 78 καὶ 151 τοῦ 80 τοῦ 'Αρείου Πά-
γου ἡ περὶ προικῶν ἐνάγουσα νὰ συμ-
πληρώσῃ κατὰ τὴν συζήτησιν τῇ ἀγωγῇ
αὐτῆς, ἐπικαλουμένη τὸν πρὸ τῆς συζη-
τήσεως ἐπελθόντα θάνατον τοῦ συζύγου
αὐτῆς, ὡς μεταδόντα τὸ προικῶν πρᾶγμα
εἰς τὴν κυριότητα αὐτῆς, ἅτε τοῦ βασι-
μοῦ ἢ μὴ τῆς ἀγωγῆς κρινομένου κατὰ

τὸν χρόνον τῆς προκατάρξεως τῆς δίκης κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. (N. 27 § 1 Πανδ. (6. 1), ἀποδιδόμενων δὲ ὑπὸ τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου τῶν μὲν ἐπικολουθημάτων τῆς προκατάρξεως καὶ εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἐναγομένου, καὶ ἐπιτροπομένων βελτιώσεων ἐν τῇ ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίᾳ, ὅθεν τοῦ ἐνάγοντος δυναμένου νὰ τροποποιήσῃ καὶ συμπληρώσῃ νέα γεγονότα, δι' ὧν ἐκτίσαστο τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα. Ἀντιθέτως ὁμοίως κατὰ τὴν Α. Π. 138 τοῦ 76, ἣν ἐπιδοκιμάζομεν, ἀνακοπὴ τῆς συζύγου, δι' ἣς διεκδικεῖ προικῶν ἀκίνητον, εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ ἂν διαρκούσης τῆς δίκης ἀπέθανεν ὁ σύζυγος αὐτῆς, τοῦ μεταγενεστέρου γεγονότος μὴ καλύπτοντος τὴν ἀρχικῶς ὑπάρξασαν ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. (§§ 25 καὶ 33 Ἀρμ. Δ. 10) τὸ διὰ προικῶν χρημάτων ἀγοραζόμενον ἀκίνητον δὲν λογίζεται προικῶν, ὡς οὐδὲ τὸ ἀγοραζόμενον διὰ χρημάτων, προερχομένων ἐκ τῆς πωλήσεως προικῶν, πλὴν ἂν ἡ πώλησις αὐτοῦ ἐγένετο, ὅπως τὸ ἀγορασθὲν κατασταθῇ προικῶν (Α. Π. 167 τοῦ 51, 166 τοῦ 58). ἄλλ' ὅπως ἐγκύρως πωληθῇ ἐπὶ ταιούτῳ σκοπῷ τὸ προικῶν ἀκίνητον, ἀπαιτεῖται καὶ ἡ συναίνεσις τοῦ συζύγου (N. 25, 25 καὶ 27 Πανδ. (23. 3). Ἀλλὰ δύναται ὁ σύζυγος αὐτοῦ νὰ ἀνταλλάξῃ τὸ προικῶν πρὸς ἄλλο, ὡς ἐπίσης καὶ νὰ μετατραπῇ εἰς διατετιμημένην ἢ ἀδιατίμητος προίξ, ἐὰν ἡ ἀνταλλαγὴ ἢ μετατροπὴ συμφέρῃ ἀποδοδεϊγμένως τῇ γυναικί (N. 26 καὶ 27 Πανδ. (23. 3). Ἄρα τὸ δικαστήριον ὁφείλει νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἐκθέσῃ ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ τοὺς λόγους, οἵτινες ἐπεισαν αὐτὸ ὅτι ἡ μετατροπὴ ἢ ἀνταλλαγὴ ἐγένετο πρὸς ὠφέλειαν τῆς συζύγου (Α. Π. 355 καὶ 466 τοῦ 66), πρὸς ἐξακρίβωσιν δὲ τοῦ ἐπιωφελοῦς τῆς ἀνταλλαγῆς ληπτέα ὑπ' ὅψει ἡ ἀξία ἀμφοτέρων τῶν ἀνταλλασ-

σομένων, ἄλλως ἢ ἀνταλλαγὴ εἶναι ἔκτρος (Α. Π. 152 τοῦ 70, 114 τοῦ 78). Καταδεικνύεται δὲ καταδήλως τὸ ἐπιβλαβές, ἐὰν τὸ προικῶν ὑπερβαίῃ πρὸς τὴν τοῦ πρὸς αὐτὸ ἀνταλλαγέντος τὴν ξίαν (Α. Π. 62 τοῦ 62, 412 τοῦ 86). Δύναται δὲ ἡ σύζυγος νὰ προτείνῃ τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀνταλλαγῆς ἢ μετατροπῆς τῆς ἀδιατιμήτου προίκος εἰς διατετιμημένην καὶ κατὰ τῶν καλῇ τῇ πίστι συνάλλαξαμένων πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς τρίτων, ἐπικαλουμένη τὴν βλάβην (Α. Π. 256 τοῦ 81).

Ἐπιτρέπεται κατὰ τὸ 'Ρωμ. δίκαιον ἢ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀπαλλοτριῶσι: τῶν προικῶν (ἐγγειρίζοντος ὑποχρεωτικῶς τοῦ συζύγου ταῦτα εἰς αὐτὴν ἢ καὶ μόνον συμπράττοντος μετ' αὐτῆς τῆς συζύγου) εἰς περιθάλψιν καὶ ἀντίληψιν τοῦ συζύγου ἢ παιδῶν, ἀδελφῶν ἢ γονέων καὶ γίνεται μὲν χρῆσις ἐν τῷ νόμῳ (N. 20 Βασιλ. (28. 8), N. 69 § 1 Βασιλ. (29. 1) τῆς λείξεως προνοήσασθαι, ἄλλ' ὥς συνάγεται ἐκ τῶν ῥωμαϊκῶν κειμένων (N. 20 Πανδ. (24. 3) καὶ N. 73 § 1 Πανδ. (23. 3), διὰ τῆς λείξεως ταύτης δηλοῦται οὐ μόνον ἡ διατροφή, ἀλλὰ καὶ ἡ περιθάλψις. Ὅθεν ἐπιτρέπεται καὶ πρὸς ὑπανδρεῖαν κοινῆς θυγατρὸς, ὁπόταν μάλιστα κινδυνεύῃ νὰ διαλυθῇ προὔπρ-χουσα μνηστεία (Α. Π. 230 τοῦ 53, Contra Α. Π. 112 τοῦ 92). Ἐὰν δὲ παραλειφθῇ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἡ ταύτης χρῆσις τῆς τοῦ προικῶν ἀξίας, ἔχει κατ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ τὴν ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ δοθέντος ἀγωγὴν (condictio ob causam datorum) (Α. Π. 230 τοῦ 53). Ἐπίσης ἐπιτρέπεται καὶ πρὸς ἐπαγγελματικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ τέκνου, ἂν ἀποθῇ ἄλλως αὕτη ἀνέφικτος (Α. Π. 256 τοῦ 56). Ἐπιτροπομένης δὲ τῆς ἐκποίησεως, ἐπεται ὅτι ἐπιτρέπεται καὶ ἡ σύναψις δανείου ἐπὶ ὑποθήκῃ τῆς προίκος οὐσίας πρὸς ἀπότισιν χρεῶν τοῦ συζύγου,

ἡ οὖν ἐπίκειται ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ κρά-
τησις, καὶ πρὸς διατροφήν καὶ ἐκπαίδευ-
σιν τῶν τέκνων αὐτοῦ (Α. Π. 24 τοῦ
65, 267 τοῦ 71, 384 τοῦ 80). Ἐπι-
τρέπεται δὲ εἰς τὸν δανειστὴν κατὰ τὴν
Α. Π. 225 τοῦ 81 νάποδειξῃ τὸν ἰσχυ-
ρισμὸν αὐτοῦ ὅτι τὸ δάνειον συνήφθη ἐπὶ
ταύτῳ σκοπῷ, καὶ ἔνν ὅτοι δὲν περι-
λαμβάνεται ἐν τῷ δανειστικῷ, ὡς οὐδε-
νός ὑποχρεομένου εἰς προαποδείξιν τοῦ
ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ.

Περὶ τόκου σημειωτέον ὅτι μετὰ
τὴν πάροδον ἐνὸς ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς τε-
λευτῆς τοῦ συζύγου ὀφείλεται εἰς τὴν σύ-
ζυγον (ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς) ὁ ὑπὸ
τοῦ νόμου θεσπισμένος τόκος ἐπὶ τῆς
προκῆς, εἴτε αὕτη εἶναι διατετιμημένη
ἢτε ἀδιαιτήτος (Α. Π. 136 τοῦ 68)
Τόκος δὲ νόμιμος εἶναι ταῦν ὁ πρὸς 8
τοῖς ἑκατὸν γενικὸς τόκος δυνάμει τοῦ
νόμου 620Ε' τῆς 22 Μαΐου τοῦ 1882.

Ἐπανέρχεται δ' ἡ προίξ μετὰ τὴν
τελευτήν τῆς συζύγου εἰς τὸν προικοδότην
πατέρα καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ
(Ἀρμ. βιβλ. δ', τίτλ. 8 § 48 καὶ τίτλ.
9 § 5). Δὲν δικαιούται ἄρα αὕτη πρὸ τοῦ
θανάτου αὐτῆς νὰ διαθέσῃ αὐτήν, πλὴν
ἂν κατέστη ἀπόλυτος κυρία τῆς προκῆς
(Α. Π. 105 τοῦ 58)· ὅθεν οὐδ' ὑπὲρ τοῦ
συζύγου αὐτῆς (Α. Π. 4 τοῦ 59). Ἀλλ'
ἂν ἡ θανούσα θυγάτηρ κατέλιπε τέκνα,
δὲν περιέρχεται κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν Βυζαν-
τίνων αὐτοκρατορῶν ἰσχύοντα εἰς τὸν πα-
τέρα (*Ἰδε τὸ ἐν ἐδ. 63 Βασιλ. (28, 8)
σχόλιον τοῦ νομοδιδασκάλου Θεοδώρου).
Ἄλλ' εἰς τὰ τέκνα (Α. Π. 254 τοῦ 50).

Περὶ δὲ τῶν ἐπὶ τοῦ προικῶς ἀκινή-
του δαπανῶν σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ
P. Δ (N. 5 καὶ 15 Βασιλ. (28, 10) καὶ
N. 52 § 2 Βασιλ. (29, 1) ἔχει δικαίωμα
ὁ σύζυγος νάξιωσῃ τὰς διὰ καταβολῶν
καὶ ἐργασίας τρίτου γενομένας καὶ νὰ
ἐκποιήσῃ πρὸς τοῦτο τὸ προικῶν ἀκινή-
τον μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου (Α. Π.

225 τοῦ 56), ἔτι δὲ νὰ ἀσκήσῃ ὡς πρὸς
τὰς ἐπωφελεῖς δαπάνας τὴν περὶ διαχει-
ρίσεως ἀλλοτριῶν ἀγωγὴν, καθ' ἣν καὶ
οἱ τόκοι ὀφείλονται κατὰ τὸν N. 52
Βασιλ. (29, 1) ἀπὸ τῆς καταβολῆς τῶν
δαπανῶν ἄνευ ὀχλήσεως (Α. Π. 237
τοῦ 61). Ἐχει δὲ δικαίωμα νάξιωσῃ τὰς
ἀναγκαίας καὶ ἐπωφελεῖς δαπάνας ὁ σύ-
ζυγος κατὰ τὴν ἀπόδοσιν μόνον τῆς προί-
κῆς (N. 7 § 10 Πανδ. (41, 1), N. 56
§ 3 Πανδ. (23, 3), N. μοναχ. § 5 Πανδ.
(5, 13). Ἐχει δὲ καὶ ὁ δανειστής τὸ
δικαίωμα τῆς ἐπισχέσεως τοῦ προικῶς
ἀκινήτου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τῆς ἐκποιή-
σεως, ὡς χωρὸς τῆς μόνον ἀγωγῆς κατὰ
τῆς γυναικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου
ἐπὶ καταβολῇ τῶν ἐπωφελῶν δαπανῶν
(Α. Π. 62 τοῦ 69). Ἀλλ' ἔαν ὁ σύζυγος
δανεισθεὶς ἀπέτισεν ἄλλα δάνεια, ἔι' ὡν
εἶχεν οἰκοδομήσει οἰκίαν ἐπὶ τοῦ προικῶς
οἰκοπέδου, ἐξ ἧς τοῦτο ἀνενδοιάστως ὡ-
φελήθη, ὁ τε πρὸς τοῦτο δανείσας δανει-
στής καὶ ὁ σύζυγος ἔχουσι δικαίωμα νάπ-
αλλοτριώσωσι τὴν πρόσθετον οἰκοδομήν
(§ 56 Ἀρμεν. Δ', η'). (Α. Π. 48 τοῦ
51). Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν συνεφωνήθη μετὰ
τοῦ συζύγου καὶ τοῦ δανειστοῦ νὰ χρη-
σιμεύσῃ τὸ δάνειον αὐτοῦ εἰς ἀνακαινί-
σιν προικῶς κτήματος ἢ ἀπότισιν τῶν
δι' ὧν τοῦτο κατεσκευάσθη δανείων, ἔχει
ὠφέλιμον ἀγωγὴν κατὰ τῆς γυναικὸς κατ'
ἐνστάσιν κατὰ τὸν νόμον 23 Πανδ. (19,
5), καθ' ὅσον ἡ σύζυγος ἐκ τοῦ δανείου
τούτου ἤρξασκε τὴν προίκα αὐτῆς διὰ τῆς
ἀνακαινίσεως τοῦ κτήματος αὐτῆς καὶ
δὲν δύναται νὰ καταστήῃ πλουσιωτέρα ἐπὶ
ζημίᾳ ἄλλου (Α. Π. 130 τοῦ 50).

Τέλος ρητέον ὅτι ὁ σύζυγος μόνον δια-
χειρίζεται καὶ χρηποῦται τῇ προικῇ
κτῆματα, δικαιούμενος νὰ ἐγείρῃ τὰς περὶ
διεδικήσεως καὶ δικαιοσύνης περὶ αὐτῶν
ἀγωγὰς, τῶν δ' ἐξωπροικῶν τὴν ἀπο-
κλειστικὴν κυριότητα κέκτηται ἡ γυνὴ, ἔ-
χουσα δικαίωμα νὰ διαθέτῃ αὐτὰ κατ' ἀρέ-

σκειαν ἄνευ ἀδείας ἢ συγκαταθέσεως τοῦ συζύγου αὐτῆς (*Αρμ. βιβλ. δ'. τίτλ. η' § 26 καὶ 21 καὶ βιβλ. δ' τίτλ. θ' § 9 καὶ 23—27. Α. Π. 37 τοῦ 45, 210 τοῦ 48, 16 τοῦ 80).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προκἀταρξις (litis contestatio). Ἡ ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος παρὰ Ῥωμαίοις διαδικασία σκοπὸν εἶχε νὰ λάβῃ οὗτος περίληψιν τῆς καταστάσεως τῆς ὑποθέσεως καὶ τῶν ἐχόντων ροπῇν εἰς τὴν ἀπόφασιν ζητημάτων, καθ' ὅσον ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν προδικασίαν. Ὁθεν οἱ διάδικοι ὤφειλον νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος, ὅπως ἐκφράσωσι τὰς ἀξιώσεις καὶ ἀνταξιώσεις των, καθ' ὅσον αὗται εἶχον σχέσιν πρὸς τὴν δίκην. Ὁ ἄρχων μετὰ τὴν ἰκρόασιν αὐτῶν ἐξέδιδε τὴν ῥήτραν, τὰς πρὸς τὸν δικαστὴν δηλαδὴ δηγίτας αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἐγένετο ἡ μετὰβασίς ἀπὸ τοῦ jus εἰς τὸ judicium. Ταῦτα ἀπετέλουν τὴν litis ordinatio, ἣτοι τὴν προπαρασκευὴν τῆς δίκης. Ἡ τελευταία τοῦ jus πρᾶξις ἦν ἡ litis contestatio, προκἀταρξις, ἣτις συνίστατο κυρίως εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν μαρτύρων πρὸς ἀπόδειξιν, ἐξ οὗ ἡ ὀνομασία contestatio.

Καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ ordo iudiciorum privatorum ἡ προκἀταρξις διετηρήθη οὐχ ἥττον ἐν ταῖς judicia extra ordinaria ὡς σπουδαία τῆς δίκης φάσις, ὡς ἡ στιγμή δηλ. καθ' ἣν ὁ ἐναγόμενος ἀπαντᾷ ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ εἰς τὰς νέας τοῦ ἐνάγοντος προφορικὰς προτάσεις ἀναφέροντα τὰ συντείνοντα μέσα ὅσα θεωρεῖ πρόσφορα. Ἡ στιγμή αὕτη τῆς προκατάρξεως ἦτο σπουδαία, οὕσα κυρίως ἡ ἔναρξις τῆς διαδικασίας, δι' ἣς res sive lis in iudicium deducebatur καὶ εἰς ἣν συνηρτῶντο διάφορα ἰδιαιτέρα καὶ αὐστηρὰς ὑποχρεώσεως ἐποκολουθήματα πρὸ πάντων κατὰ τοῦ ἐναγομένου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρόκλησις εἰς ἀγωγὴν.

Ἔχει δικαίωμα νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς ἐναντίον τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ εἰς ἐγερσιν ἀγωγῆς, καὶ νομοίων αὐτῷ τὴν καλουμένην πρόκλησιν εἰς ἀγωγὴν. Τοῦτο κατὰ τὴν πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν συγχαρεῖται 1) ὅσῳκι προκαλούμενος, καίπερ μὴ διακατέχων τὴν περὶ οὗ ἡ πρόκλησις κτήμα, καυχᾶται, ὅτι ἔχει ἀξίωσιν ἐπ' αὐτοῦ, χορηγοῦσιν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ κινηθῇ δικαστικῶς κατὰ τοῦ προκαλοῦντος, 2) ὅσῳκι ἐπὶ κείνῳ κίνδυνος νὰ ματαιωθῇ τανταλὰ διὰ τοῦ χρόνου ἐνστάσις τις ἢ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς (Πολ. Δικ. 81). Ὅθεν τὴν πρόκλησιν ἐν τῷ πρώτῳ θέματι καὶ εὐθύνει ὁ κατέχων· κατ' ἀκολουθίαν δὲ δύναται ὁ μὴ κατέχων κτήμα τι νὰ εἰργεῖ ἡ πρόκλησιν περὶ αὐτοῦ, ἅτε ὑποκατάστατος οὗτος δύναται τοῦ ἀστικῶς νόμου (9 Βασιλ. (15. 4) 9 Πανδ. (6. 4) κατὰ τοῦ μὴ κατέχοντος τῆς περὶ διεκδικήσεως τοῦ μὴ κατέχοντος εἰς τὸν 73). Ἐκ τούναντι οὗ ὁ κατέχων δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀείποτε πρόκλησιν περὶ αὐτοῦ. Ὅθεν καὶ ὁ κάτοχος δάσους δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δημόσιου, καυχώμενου ὅτι εἶναι κύριον αὐτοῦ (Α. Π. ἀποφ. 175 τοῦ 74). Ἀλλ' ἐὰν τὸ δημόσιον ἐν τῇ ἐναγῇ σκῇ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ προβῇ εἰς πρᾶξιν ἐπιτρεπομένην αὐτῷ ὑπὸ τοῦ νόμου, ἄσχετον δὲ πρὸς καύχησιν περὶ δικαστικοῦ δικαιώματος ἐπὶ τοῦ κτήματος, δὲν χωρεῖ πρόκλησις εἰς ἀγωγὴν. Ὅθεν φέρ' εἰπεῖν δὲν χωρεῖ πρόκλησις, ἂν τὸ δημόσιον ἐκδῶσῃ διάταγμα περὶ ἀπαλλοτριώσεως ἰδιωτικοῦ κτήματος ἐνεκα δημοσίας ἀνάγκης.

Σημειωτέον ὅτι τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν δικαστηρίων τῆς Γερμανίας (ὅθεν παρελτῆθη ἡ περὶ προκλήσεως νομοθεσία) παρεδέξαντο κατὰ τὸ πλεῖστον ὅτι πρόκλησις εἰς ἀγωγὴν χωρεῖ οὐ μόνον κατὰ τοῦ καυχώμενου ὅτι ἔχει ἀξίωσιν ἐπὶ κτήματος.

διακατέχει ὁ προκαλῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ καυχωμένου ὅτι ἔχει προσωπικὰς ἀξιώσεις κατὰ τοῦ προκαλοῦντος, τοῦ καυχωμένου φέρ' εἰπεῖν ὅτι εἶναι δανειστὴς τοῦ προκαλοῦντος. (Α. Π. 220 τοῦ 1850, 175 τοῦ 62. Ἐφετῶν ἀποφάσεις ἀεῖται). Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντίθετοι ἀποφάσεις, οἷον ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 236 τοῦ 1850 τοῦ Ἀρείου Πάγου, καθ' ἃς μόνον ἐπὶ πραγματικῶν δικαιωμάτων χωρεῖ ἡ πρόκλησις.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ θέματι σκοπὸν ἔχει νὰ διασωθῇ ὁ προκαλῶν τὴν ἔνστασιν αὐτοῦ, ἣν ἤθελεν ἀπολέσει, ἐπιβραδυνομένης τῆς ἀγωγῆς. Οὕτως ὁ ἐγγυητὴς προκαλεῖ, ὅπως, ἐγειρομένης ταχέως τῆς ἀγωγῆς, προτείνῃ τὴν ἔνστασιν τῆς δικήσεως, πρὶν ἢ καταστῇ ὁ ὀφειλέτης ἄπορος, ὅπερ ὠφελεῖ αὐτόν, διότι ἄλλως, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ὑποχρέσεως, θὰ ἦν ὑπόχρεως κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον νὰ ποδείξῃ ὅτι ἐρράθυμυσεν ὁ δανειστὴς καὶ ἔνεκα τῆς ῥαθυμίας αὐτοῦ περιῆλθεν εἰς ἀπορίαν ὁ ὀφειλέτης.

Ἡ πρόκλησις δέον νὰ περιέχῃ α') ἀκριβοῦς σημειώσεις τῆς ἀξιώσεως. ἢν καυχᾶται ὅτι ἔχει ὁ προκαλούμενος, ἡ τῆς ἐνστάσεως τῆς κινδυνεύουσας νὰ ματαιωθῇ καὶ β') προθεσμίαν πρὸς ἧραςιν τῆς ἀγωγῆς. ἥτις δὲν δύναται νὰ ᾔναι βραχυτέρα τῶν 30 ἡμερῶν, παρατείνεται δ' ἔνεκεν ἀποστάσεως κατὰ τὸ ἄρθρ. 195 (Πολ. Δικ. 83). Ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ὀρισθῶσι τὰ γεγονότα, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ἡ καύχησις, οὔτε τὸ εἶδος τῶν τῆς κυριότητος ἀξιώσεων τοῦ προκαλομένου, ἀεὶ νόμος οὗτος δύναται νὰ ὀρίσῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς. (Α. Π. ἀποφ. 204 τοῦ 75 καὶ 12 τοῦ 78). Ὁ Ἀρείος Πάγος εἶπεν ὅτι, εἰάν μὴ ὀρίζεται ῥητῶς ἡ προθεσμία εἰς ἧραςιν τῆς ἀγωγῆς, εἶναι ἄκυρος ἡ πρόκλησις (ἀποφ. 105 τοῦ 62). ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἐπλανήθη ὁ Ἀρείος Πάγος, διότι, ἰσοδυναμεῖ πρὸς ῥητὴν προθε-

σμίαν ἡ φράσις ἐμπροθέσμως ἢ ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας (Πολ. Δικ. 82).

Ὁ δὲ προκαλούμενος δύναται ἢ νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν, περὶ ἧς προκλεῖται, ὅτε ἔχει πάντα τὰ δικαιώματα ἐνάγοντος, ἢ νὰ προσβάλλῃ δι' ἀπολογητηρίου ἐντὸς τῆς τριακονθημέρου προθεσμίας τὸ παράδεκτόν τῆς προκλήσεως, ἀμφισβητῶν τὴν τῆς προκλήσεως βάσιν ἢ προβάλλων ἔνστασιν ἀκυρότητος τῆς προκλήσεως (Πολ. Δικ. 83). Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ προκαλούμενος ὀφείλει ἐπὶ ποιῶν μὲν ἀποκλεισμοῦ νὰ προτείνῃ διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου αὐτοῦ ἐντὸς τριακονθημέρου προθεσμίας ἀπὸ τῆς προκλήσεως τὰς κατὰ τοῦ παραδεκτοῦ αὐτῆς ἐνστάσεις αὐτοῦ, νὰμφισβητήσῃ δ' ἂν τὴν τῆς προκλήσεως βάσιν. Ὅθεν πᾶσα μεταγενεστέρα ἀντιρρῆσις, ἀναγομένη εἰς τὴν τῆς προκλήσεως βάσιν, ἐστὶν ἀπαράδεκτος (Α. Π. 204 τοῦ 75). Ἄλλ' ἔνστασιν περὶ ἀκυρότητος τῆς προκλήσεως διὰ τὴν μὴ προσήκουσαν περιγραφὴν τοῦ ἀντικειμένου ἢ περὶ ἀκυρότητος τῆς ἐπιδόσεως τῆς προκλήσεως δύναται νὰ προσβάλλῃ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει τῶν Πρωτοδικῶν δυνάμει τοῦ γενικοῦ δικονομικοῦ κανόνος, καθ' ὃν αἱ ἐνστάσεις προτείνονται καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου τὸ πρῶτον. Μὴ οὕτως ὅμως τῆς τοῦ νόμου διατάξεως περὶ ἀκριβοῦς σημειώσεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς προκλήσεως ἐν τῇ προκλήσει δημοσίας τάξεως, ὡς ὀρισθείτης ἀπλῶς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ προκαλομένου, δὲν δύναται νὰ προβληθῇ ἡ ἀκυρωτικὴ ἔνστασις τὸ πρῶτον ἐνώπιον τῶν ἐφετῶν (Α. Π. 76 τοῦ 75). Ἐχει δ' ὁ προκαλούμενος κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τῶν δικαστηρίων καὶ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἐναγομένου κατὰ τοῦτο, ὅτι εἰς τὸν προκαλοῦντα ἐπίκειται ἡ ἀπόδειξις, ὅθεν ἀπορρίπτεται ἡ πρόκλησις, εἰάν ὁ προκαλῶν μὴ δυνηθῇ νὰ ποδείξῃ τοὺς λόγους τῆς προκλήσεως.

Προσθετέον ὅτι ἡ κατὰ τοῦ παροδικοῦ τῆς προκλήσεως ἔνστασις ὡς δικαστικῇ πράξει ἀνάγκη νὰ ὑπογράφηται ὑπὸ δικηγόρου, ὁμοδίκου ἢ ἀδελφοῦ (Α. Π. 204 τοῦ 75).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προμνηθευταί καὶ ἐπιστάται ἢ πράκτορες αὐτῶν, μετέχοντες προμηθειῶν οἰουδήποτε εἶδους διὰ λογαριασμὸν τοῦ κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θάλασσαν στρατεύματος, τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς, ἐὰν μὴ ἐκπληρώσωσιν ἐν γένει ἢ ἐν μέρει ὡς ἀνέλαβον ὑποχρεώσεις. καίπερ μὴ παρεμποδισθέντες ὑπὸ ἀνυπερβλήτου κωλύματος (Ποιν. νόμου ἄρθρα 441 καὶ 442). Ὁ δὲ τυγχὼν ἐξ ἀμελείας, ἀπροσεξίας ἢ ἀπρονοησίας ἀναβαλὼν μόνον ἦν ἀνεδέχτο προμήθειαν ἢ ἄλλην ἐργασίαν τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 443).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρόξενοι. Οἱ πρόξενοί εἰσι δημόσιοι λειτουργοί, διοριζόμενοι ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως εἰς ἐμπορικὰς ἢ παραλίους πόλεις ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ἐμπορικῶν, ναυτιλιακῶν καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων τοῦ κράτους καὶ τῶν ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ διαμενόντων ὑπηκόων αὐτοῦ.

Κατὰ τοὺς νῦν κρατοῦντας κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, πάντα τὰ κράτη ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ διατηρεῖν εἰς τὰς ἐμπορικὰς καὶ παραλίους πόλεις τῶν ἄλλων κρατῶν ἰδίους προξένους. Ἀναγνωρίζεται ὁμοίως ἂν ἑτέρου εἰς ἕκαστον κράτος τὸ δικαίωμα νὰ μὴ ἐπιτρέπη τὴν ἱδρύσιν προξενείων εἰς μέρη τῆς ἰδίας χώρας ἐνθα θεωρεῖ ἀσύμφορον ἑαυτῷ τὴν διαμονὴν ξένων πρακτόρων.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν προσώπων, εἰς ᾧ ἀνατίθεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν προξενικῶν καθηκόντων, ἀνάγκη πάντως ἵνα τὰ πρόσωπα ταῦτα ὦσιν ἀρεστὰ εἰς

τὴν κυβερνήσιν τοῦ κράτους, ἐν ᾧ ἂν λουσιν ἐδρεῦει οἱ διοριζόμενοι πρόξενοι. Δὲν ἀπαιτεῖται ὁμοίως ἵνα ὁ διοριζόμενος τυγχάνῃ ὢν ὑπήκοος τοῦ διορίζοντος αὐτὸν κράτους δυνάμενος νὰ ᾖ ὑπήκοος καὶ ἐν οὐδὲποτε ἄλλου κράτους, ὡς καὶ τοῦ κράτους παρ' ᾧ διορίζεται, ὅτε ζητεῖται καὶ ὡς πρὸς τοῦτο συγκατάθεσις αὐτοῦ.

Εἰθίσται ἐν τούτοις νὰ ἀναγράφεται ἐν ταῖς συνομολογουμέναις μεταξὺ τῶν κρατῶν συνθήκαις τὸ δικαίωμα τῆς ἱδρύσεως καὶ ἐπομένως ἡ ὑποχρέωσις τῆς παραδοχῆς προξένων τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων κρατῶν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ ἑτέρου κατ' ἀμοιβαίότητα, ὡς καὶ ἡ ἀναγνωρίσις δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος εἰς τὰς ἱδρυόμενας προξενικάς ἀρχάς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εὐρείας. Ἀλλὰ καὶ μὴ ὑπαρχουσῶν συνομολογημένων τοιούτων συνθηκῶν, δὲν ἔπεται ὅτι ἡ κυβερνήσις κράτους τινὸς δύναται νὰ ἀπαγορεύσῃ αὐθαίρετως καὶ ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου εἰς τὰ λοιπὰ κράτη ἢ εἰς τινὰ τούτων τὴν ἱδρύσιν προξενείων ἐν τῇ ἐξουτοῦ χώρᾳ. Ἡ ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου ἀρνήσις παραδοχῆς προξένου κράτους τινὸς δύναται νὰ χαλαρώσῃ οὐ μόνον τὰς φιλικὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς εἰρηνικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν, ὅσκις μάλιστα εἰς τινὰ μὲν κράτῃ ἐπιτρέπεται ἡ ἱδρύσις προξενείων, εἰς ἄλλα δ' οὐχί, διότι τότε παραβιάζεται κατὰ φῶρος ἡ ἀρχὴ τῆς μεταξὺ τῶν κρατῶν ἰσότητος ὡς πρὸς τὰ δικαίωματα τὰ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερωμένα καὶ ἐπομένως γεννᾶται εἰς τὸ ἀδικουμένων κράτος τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ ἴδια συμφέροντα διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἐπιτρεπομένων μέσων, ἐν οἷς καὶ τὰ ἀνταδικήματα.

Οἱ πρόξενοι διορίζονται ὑπὸ τοῦ ἀσχοῦντος τὴν ὑπερτάτην ἐν τῷ κράτει ἐξουσίαν. Ἀλλὰ μόνον τὰ κυρίαρχα κράτη

ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦτο, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ὑποτελῆ, ἅτε μὴ κεκτημένα ἀλλη-
λήνῃ προσωπικότητι. Καὶ αὐτὰ δὲ τὸ
ἡμισπονδιακῶς ἡνωμένα κράτη δὲν ὀυ-
νται νὰ διορίζωσιν ἰδίους προξένους. ὁ-
τὴν ἐστέφησαν ἐαυτὰ τοῦ δικαίωματος
τοῦτου, παραχωρηθέντας διὰ τῆς συνθή-
κης τῆς ἡμισπονδιακῆς ἐνώσεως τῇ κεν-
τρικῇ τῆς ἡμισπονδίας ἐξουσίᾳ.

Οἱ πρόξενοι ὑπάγονται εἰς τὸ ὑπουρ-
γίον τῶν ἐξωτερικῶν. Καὶ εἶναι μὲν τὰ
καθήκοντα αὐτῶν ποικιλώτατα, εἰς δια-
φόρους κλάδους τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας
καὶ ἐπομένως εἰς διάφορα ὑπουργεῖα ἀνα-
γόμενα, ἀλλ' ἐν κεφαλῇ ἡ ὑπαγωγὴ
αὐτῶν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν
ὑπαγορεύεται ἐξ αὐτῆς τῆς λογικῆς τῶν
πραγμάτων ἀνάγκης, διότι οἱ πρόξενοι,
καίπερ μὴ φέροντες τὸν χαρακτῆρα τῶν
διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων. (ὅρα περὶ
τοῦ θέματος τοῦτου Χρυσανθοπούλου ἀλ-
ληλεθὺς δὴμ. δίκαιον § 121), τυγχάνου-
σιν ὅμως ὄντες ὑπὸ πολλὰς ἐπὶ φεῖς πολι-
τικοὶ πράκτορες ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὑπαγό-
μενοι φυσικῶς ὡς τοιοῦτοι εἰς τὸ ὑπουρ-
γεῖον τῶν ἐξωτερικῶν. Ἐκτὸς δὲ τοῦτου
ἡ ὑπὸ τῶν προξένων ἀσκουμένη ἐν τῇ
ἐξωτερικῇ ἐξουσίᾳ καθορίζεται καὶ προ-
στατεύεται ὑπὸ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν
κανόνων τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἐπὶ δὲ
τῶν τοιούτων σχέσεων ἀναμφιβόλως ἀρ-
μόδιον τυγχάνει ὃν τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξω-
τερικῶν.

Οἱ διοριζόμενοι πρόξενοι παρὰ μὲν τῆς
ἰδίας κυβερνήσεως λαμβάνουσι τὸ ἐπίση-
μον τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ἐγγράφον, φέ-
ρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν
ἐξωτερικῶν, παρὰ δὲ τῆς κυβερνήσεως τοῦ
κράτους, εἰς οὗ τὴν χώραν διορίζονται,
διὰ τοῦ λεγόμενου ἐκτελεστηρίου, ἐκτε-
λουμένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερι-
κῶν καὶ ἀπευθυνόμενου πρὸς τὰς ἐγγω-
γίους ἀρχὰς τοῦ μέρους, ἐνθα ἀσκήσει
τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ διοριζόμενος, εἰς

ὅς διδοται δια τοῦ ἐγγράφου τοῦτου ἡ πα-
ρχηγελία νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν διορι-
σθέντα πρόξενον καὶ παρέχωσιν αὐτῷ
τὴν ἰδίαν συνδρομὴν ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν
καθηκόντων αὐτοῦ.

Οἱ πρόξενοι διακρίνονται κατὰ τὰ γε-
νικῶς καθιερωμένα ὑπὸ τῶν νομοθεσιῶν
τῶν διαφόρων κρατῶν εἰς γενικούς προ-
ξένους, προξένους, ὑποπροξένους καὶ προ-
ξενικούς πράκτορας. Προσέτι δὲ οἱ τὸν
αὐτὸν φέροντες βαθμὸν ὑποδιαιροῦνται εἰς
τάξεις, ἧτοι γενικοὶ πρόξενοι ἢ πρόξενοι
α' τάξεως, β' τάξεως κτλ. Ἐκάστη δὲ
προξενικὴ ἀρχὴ ἄσκει τὰ ἴδια καθήκοντα
ἐν ὀρισμένη ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ περιφε-
ρείᾳ, ἧς τὴν ἔκτασιν ὀρίζει ἡ διορίζουσα
τὸν πρόξενον κυβέρνησις. Κατὰ τὸν ἡμέ-
τερον προξενικὸν νόμον ἡ δικαιοδοσία ἐ-
κάστης προξενικῆς ἀρχῆς ἐκτείνεται εἰς
ἅπασαν τὴν χώραν, εἰς ἣν ἐκτείνεται ἡ
δικαιοδοσία τῆς ἐγγωγίου διοικητικῆς
ἀρχῆς τῆς ἐδρευούσης ὅπου καὶ ἡ προ-
ξενικὴ. Ἐξαιρεταί α' αὐτῆς ἡ ἐν τῇ
αὐτῇ περιφερείᾳ χώρα ἡ ὑπαγομένη εἰς
τὴν δικαιοδοσίαν ὑποδεεστέρας ἐγγωγίου
διοικητικῆς ἀρχῆς, ἐχούσης τὴν ἐδραν
αὐτῆς ἐν ᾧ τόπῳ ἐδρεύει ἐτέρα ἐλληνικὴ
προξενικὴ ἀρχὴ. Κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον
πᾶσα ἐλληνικὴ προξενικὴ ἀρχὴ εἶναι
αὐτοτελής, ἰδίαν ἔχουσα περιφέρειαν καὶ
δικαιοδοσίαν ἐν αὐτῇ ἀνεξάρτητον πάσης
ἄλλης προξενικῆς ἀρχῆς, πλὴν τῶν προ-
ξενικῶν πρακτόρων, περὶ ὧν εἰδικώτερον
κατωτέρω.

Τὴν ἀνωτάτην δ' ἐπιτήρησιν τῶν ἐν
τῇ ἐπικρατείᾳ προξενικῶν ἀρχῶν τοῦ
αὐτοῦ κράτους, τῶν ἀποτελουσῶν τὴν λε-
γομένην ἐν τῷ ἀλληλεθνοῦ δικαίῳ προξεν-
ικὴν ἐγκαθίδρυσιν, ἔχει ἡ οἰκεία πρε-
σβεία, πρὸς ἣν ἀναφέρονται αἱ ἐν τῇ ξένῃ
ἐπικρατείᾳ προξενικαὶ ἀρχαί.

Οἱ πρόξενοι διακρίνονται πρὸς τούτους
εἰς τακτικούς ἢ ἐμπίστους καὶ εἰς ἐκτά-
κτους ἢ ἀμίσθους. Οἱ πρῶτοι, ὄντες ἀεί-

ποτε ὑπήκοοι τοῦ διορίζοντος αὐτοῦς κράτους καὶ ἐκλεγόμενοι μεταξύ τῶν κεκτημένων τὰ νόμιμα προσόντα ἀπολαύουσιν ἀπάντων τῶν τοῖς δημοσίοις λειτουργοῖς τοῦ κράτους ἀπονεμομένων πλεονεκτημάτων. Οἱ δὲ ἄμισθοι πρόξενοι, οἱ καὶ ἔμποροι λεγόμενοι πρόξενοι, οὐδὲν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν κτώμενοι προσὸν ἢ δικαίωμα ἐκλέγονται κατὰ προτίμησιν κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον μεταξύ τῶν ἀσκούντων τὸ ἐμπόριον ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ ὑπήκων τοῦ κράτους καὶ ἐγκατεστημένων ἐν ᾧ διορίζονται τότε ἢ καὶ μεταξύ ἄλλων ἐλλήνων ὑπήκων διατελεσάντων εἰς τὴν διοικητικὴν ἢ δικαστικὴν τοῦ κράτους ὑπηρεσίαν. Ἐν ἐλλείψει δὲ ὑπήκων τοῦ κράτους, ἱκανῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν προξενικῶν καθηκόντων, διορίζονται καὶ ἄλλοδαποί, καὶ δι' ὑπῆκοοι τοῦ κράτους. ἐν οὗ τῇ χώρᾳ διορίζονται. Οἱ ἄμισθοι πρόξενοι δύνανται νὰ ἀπώσῃ καὶ τὸ ἐμπόριον ἢ ἄλλο ἐλευθέριον ἐπάγγελμα, εἰσπράττοντες προσέτι πρὸς ἴδιον ὄφελος ἐκτὸς τινῶν ἐξαιρέσεων τὰ κεκανονισμένα προξενικὰ τέλη, ἐνῷ οἱ ἑμμίσθοι πρόξενοι εἰσπράττουσιν ἅπαντὰ τὰ τέλη ταῦτα ὑπὲρ τοῦ δημοσίου.

Ἵπάρχουσι πρὸς τούτοις καθιερωμένοι ἐν ταῖς νομοθεσίαις τῶν διαφόρων κρατῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἐπίτιμοι προξενικοὶ βαθμοὶ ἀπονεμόμενοι εἰς τοὺς εὐδοκίμως ὑπηρετήσαντας ὑπὸ τὸν ἀμέσως κατώτερον προξενικὸν βαθμὸν ἐφ' ὧρισμένον χρόνον. Οἱ ἐπίτιμοι δ' οὗτοι βαθμοὶ, ὅντε προσωπικοί, δὲν μεταβάλλουσι τὴν βαθμολογικὴν τάξιν τῆς ἑδρας, οὐδὲ προσδίδασιν τῷ λαμβάνοντι τὸν τοιοῦτον τιμητικὸν τίτλον, ὡς ὀρίζει ὁ ἡμέτερος νόμος, δικαίωμα εἰς ἀνώτερον μισθὸν καὶ σύνταξιν.

Παρὰ ταῖς προξενικαῖς ἀρχαῖς, πλην τοῦ προϊσταμένου αὐτῶν, διορίζονται καὶ ἄλλοι ὑποδεέστεροι ὑπάλληλοι, γραμμα-

τεῖς, γραφεῖς, διερμηνεῖς κλπ. ἀναλόγῃ τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν καθηκόντων ἐκάστης προξενικῆς ἀρχῆς.

Καὶ τὸ μὲν παρὰ ταῖς ἐμμίσθοις προξενικαῖς ἀρχαῖς ὑποδεέστερον προσωπικὸν μισθοδοτεῖται, ὡς καὶ ὁ προϊστάμενος ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου, τὸ δὲ παρὰ ταῖς ἄμισθοις μισθοδοτεῖ αὐτὸς ὁ προϊστάμενος τῆς ἀρχῆς ἐκ τῶν πρὸς ὄφελος αὐτοῦ εἰσπραττομένων προξενικῶν τελῶν.

Ἐκάστη τέλος προξενικὴ ἀρχὴ ἔχει ἴδιον γραφεῖον ἢ κατὰστήμα, εἰς ὃ ἀνατίθεται ἡ ἐθνικὴ σημαία καὶ ὁ θυρεὸς τῶν ἐμβλημάτων τοῦ κράτους, εἰς ὃ αὐτὴ ἀνήκει.

Οἱ δὲ προξενικοὶ πράκτορες, μὴ καταλεγόμενοι μεταξύ τῶν κυρίως προξενικῶν ἀρχῶν, εἰσὶν ἀείποτε ἄμισθοι, ἀμοιβούντες πάσης βαθμολογικῆς τάξεως μεταξύ τῶν δημοσίων λειτουργῶν. Ὅντες δὲ κυρίως εἰπεῖν βοηθοὶ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν, δὲν ἔχουσιν ἴδιαν ἀνεξάρτητον δικαιοσύνην ὑπαγόμενοι εἰς τὴν προξενικὴν ἀρχήν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιτετραμμένη αὐτοῖς ἀρμοδιότης ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν προξενικῶν καθηκόντων εἶναι περιωρισμένη. Ἵπαγόμενοι δὲ εἰς τὰς ἀμέσως ἀνωτέρους ἀρχὰς, εἰς τὴν διαταγὰς τῆς προξενικῆς ἀρχῆς, εἰς τὴν περιφέρειαν ἐδρεύουσι, μετ' αὐτῆς κατὰ γενικὸν κανόνα ἀλληλογραφεοῦσιν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν προξενικῶν πράκτορων.

Ἐν τοῖς ἐφεξῆς δ' ἐξετάζομεν τὰ καθήκοντα τῶν κυρίως προξενικῶν ἀρχῶν, ἥτοι τῶν γενικῶν προξένων, προϊστάμενων καὶ ὑποπροξένων.

Τὰ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν καθήκοντα εἰσι πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ σπουδαιότατα πολλάκις. Ἀσυγκρίτως δὲ μείζονα αὐτοῖς κατὰ τὴν σπουδαιότητα τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐν ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις καὶ κατὰ πολὺ εὐρύτερος ὁ κύκλος τῆς ἡμετέρας γνωρισμένης αὐτῶν δικαιοδοσίας. Τῇ τοιαύτῃν οὐσιώδῃ διαφορᾷ ἔχον ὑπὸ

ψι ὁ ἡμέτερος νομοθέτης, διακρίνει τὰ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν καθήκοντα εἰς γενικά, περιλαμβάνοντα τὰ κοινὰ πᾶσι τοῖς προξένοις καθήκοντα, καὶ εἰς εἰδικά, προσδιόζοντα εἰς τὰς ἀνά τὸ ὅθωμανικόν κράτος καὶ ἐν γένει τὰς μὴ χριστιανικὰς χώρας ἐλληνικὰς προξενικὰς ἀρχάς.

Τὰ γενικά τῶν προξένων καθήκοντα κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον εἰσὶ τὰ ἐξῆς. α') Ἐπαγρυπνοῦσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συνωμολογημένων συνθηκῶν καὶ τῶν συμβάσεων, ὡς καὶ εἰς τὴν τήρησιν τοῦ πρὸς τὴν ἐθνικὴν σημαίαν ὀφειλομένου σεβασμοῦ. β') Ἀνακοινοῦσιν ἐκάστοτε εἰς τὴν κυβέρνησιν πᾶν ἀντικείμενον χρήσιμον εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους καὶ ἰδίως τὴν ναυτιλίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν δημοσίαν ὑγίειαν. γ') Συντρέγουσι τοὺς ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ διαμένοντας ὑπηκόους τοῦ κράτους, ἀσχοῦντες ἐπ' αὐτῶν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὴν ναυτιλίαν. δ') Τηροῦσι μνητῶρον τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν διαμενόντων ὑπηκόων. ε') Ἐκτελοῦσιν ὡς πρὸς αὐτοὺς καθήκοντα συμβολαίου γράφου καὶ ληξιαρχοῦ. ς') Ἐκδίδουσιν ὑπὲρ αὐτῶν διαβατήρια καὶ ἐπιθεωροῦσι τὰ προταγόμενα αὐτοῖς πρὸς ἐπιθεώρησιν ἐλληνικὰ καὶ ξένα διαβατήρια κατὰ τοὺς περὶ τούτων κανονισμούς. ζ') Ὑνεργοῦσι κατὰ τὰ διὰ τῶν ἐθίμων ἢ τῶν συνθηκῶν καθιερωμένα πάντα τὰ συντηρητικὰ μέτρα ἐν περιπτώσει ἀπουσίας, ἀποβιώσεως ἢ προφυλακίσεως τῶν ἐλλήνων ὑπηκόων ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ. η') Ἐπικυροῦσι τὰ ἐντὸς τῆς περιφερείας αὐτῶν ἐκδιδόμενα ἔγγραφα, μέλλοντα νὰ προσταθῶσιν ἄλλαχού, καὶ χορηγοῦσιν ἐπικεχωρισμένα ἀντίγραφα τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδόμενων ἔγγράφων. θ') Δικάζουσιν ὡς δικαιοῦσι τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑπηκόων ἀνατιθεμένας αὐτοῖς διαφοράς, καὶ δικάζουσιν ἀνεκκλήτως τὰς μεταξὺ τῶν πλοιοῦρχων τῶν ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων

καὶ τῶν πληρωμάτων αὐτῶν περὶ μισθοῦ διαφοράς. ι') Ὑνεργοῦσι πᾶσαν αἴτησιν καὶ παραγγελίαν τῶν ἐν Ἑλλάδι δικαστηρίων ἢ εἰσαγγελέων ἐντὸς τῆς ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τῶν ἐθίμων ἢ τῆς ἐγγωρίου νομοθεσίας ἀνεγνωρισμένης αὐτοῖς ἀρμοδιότητος. Ὅσα περὶ τούτων εἰδικώτερον Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπελλήλων Φλογαίτου § 166. Περὶ δὲ τοῦ σπουδαίου θέματος, ἐὰν οἱ πρόξενοι ἔχωσι δικαίωμα νὰ ἐνεργήσωσιν ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν ἀπόντων αὐτῶν ὁμοεθνῶν δικαστικὰς πράξεις, ὅρα Ἀλληλεθνὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 127.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ εἰδικὰ τῶν προξένων καθήκοντα ἐν ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις καὶ ἰδίᾳ ἐν Τουρκίᾳ.

Ἐν ταῖς χώραις ταύταις οἱ πρόξενοι τῶν χριστιανικῶν κρατῶν ἐσκοῦσιν ἰδιόζουσαν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἣτις ἐπερεάζει μὲν τὴν ἐγγώριον κυριαρχίαν, δικαιολογεῖται δ' ὅμως ἐκ τῆς ριζικῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ μὴ χριστιανικοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ μουσουλμανικοῦ πολιτισμοῦ πρὸς τὸν χριστιανικὸν πολιτισμόν, τοῦ Κορανίου ἀπαγορευόντος τὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσότητος σχέσεις μεταξὺ τῶν λατρευόντων τὸν Μωάμεθ καὶ τῶν ἀπίστων, καὶ μηδεμίαν ἄλλην ἐπιτρέποντος πρὸς αὐτοὺς σχέσιν ἢ τὴν τοῦ πολέμου, καὶ ἀνεχομένου ἀπλῶς τὰς ἑνακωχὰς ἢ τὰς εἰδικὰς μεταξὺ τῆς Πύλης καὶ τῶν κυβερνήσεων τῶν χριστιανικῶν συνθήκας, ἐν αἷς δηλοῦται, ὡς λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς, ἡ θέλησις τῆς μουσουλμανικῆς κυριαρχίας τοῦ μὴ ἐπεμβαίνειν εἰς τὰς μεταξὺ ἁλλοδαπῶν διαφοράς, ἀριμενέτης εἰς τὰς χριστιανικὰς δυνάμεις τῆς φροντίδος νὰ ρυθμίσωσιν αὐταὶ τὴν δικαιοδοσίαν ἐνώπιον τῶν ὑπ' αὐτῶν ἰδρυμένων προξενείων ἢ προξενικῶν δικαστηρίων ἐν τῇ τουρκικῇ χώρᾳ.

Ὡς τὰς τοιαύτας συνθήκας, δι' ὧν ὁναγνρίζεται τοῖς μὲν ἐν Τουρκίᾳ πρόξενοι

τῶν χριστιανικῶν κρατῶν δικαστικὴ δικαιοδοσία ἐπὶ τῶν ὁμοθνήδων αὐτῶν, τοῖς δὲ ἐν τῇ ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ διαμένουσιν ὑπηκόοις τῶν κρατῶν τούτων τὸ δικαίωμα τῆς ἐτεροδικίας, δίδεται τὰ ὀνόματι capitulations, περὶ ὧν ὅρα λεπτομερέστερον Ἀλληλεθνής Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 130.

Ἐξετάζοντες ἐνταῦθα μετὰ συντομίας τὰ τῆς δικαστικῆς τῶν προξένων καὶ τῶν προξενικῶν δικαστηρίων δικαιοδοσίας ἐν τῷ ὀθωμανικῷ κράτει κατὰ τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν, πραγματευόμεθα ἐν πρώτοις περὶ συνθέσεως τῶν προξενικῶν δικαστηρίων καὶ κατόπιν περὶ τῆς ἀστικῆς καὶ ποινικῆς αὐτῶν δικαιοδοσίας.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρῃ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ ἴδρυνται ἐλληνικὰ προξενικά δικαστήρια ἀνεξάρτητα τῆς κυρίως λεγομένης προξενικῆς δικαιοδοσίας, ἀποτελούμενα ἕκαστον ἐκ τριῶν δικαστῶν, δύο ἐμείσθων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐνὸς ἀμείσθου λαμβανομένου ἐν ἐκάστῃ δίκῃ ἐκ καταλόγου κατ' ἑὸς συντασσμένου ὑπὸ τῆς οἰκείας προξενικῆς ἀρχῆς καὶ περιλαμβανόντος τοὺς ἐγκριτωτέρους τῶν ἐν τῷ τόπῳ παρεπιδημούντων Ἑλλήνων καὶ ἁλλοδαπῶν ὑπηκόων τῶν χριστιανικῶν κρατῶν, προτιμωμένων πάντοτε τῶν Ἑλλήνων.

Ἐν τοῖς λοιποῖς ἀνὰ τὸ ὀθωμανικὸν κράτος καὶ τὰς μὴ χριστιανικὰς χώρας Ἑλληνικοὺς προξενεῖς τὰ προξενικά δικαστήρια ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ προϊσταμένου τῆς προξενικῆς ἀρχῆς καὶ δύο ἀμείσθων παρέδρων λαμβανομένων ἐκ καταλόγου συντασσμένου κατὰ τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα.

Τὰ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως καθήκοντα ἀνατίθενται εἰς τὸν γραμματέα τοῦ προξενείου, καὶ τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος ἢ κωλυομένου, εἰς τινα ταχικὸν γραφέα τοῦ προξενείου ἢ ἄλλον ὑπὸ τὸν ἐλ-

ληνα ὑπὸ τοῦ προξένου ἐκλεγόμενον. Ὁ αὐτὸς προξένος διορίζει ἐγκρίσει τὸν ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν ἓνα ἢ πλείονας δικαστικούς κλητῆρας, ὄντας πάντοτε ἀμείσθους καὶ λαμβάνοντας ἀντὶ μισθοῦ τὰ κεκανονισμένα διὰ τῆς προξενικῆς διατιμῆσεως δικαιώματα. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀστικὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τῶν προξενικῶν δικαστηρίων εἶναι παρεδεδεγμένη ἡ ἀρχὴ ὅτι εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ ἐμπορικὰς ὑποθέσεις μεταξὺ ἁλλοδαπῶν τῆς αὐτῆς ἐθνικότητος ἀμείσθους εἶναι ὁ οἰκεῖος προξένος, μεταξὺ ἁλλοδαπῶν διαφόρου ἐθνικότητος ὁ προξένος εἰς ὃν ὑπάγεται ὁ ἐνχόμενος. Ἐν δὲ ὁ ἕτερος τῶν διαφερομένων ἴσως γενῆς, ἀρμόδιά εἰσιν αἵποτε τὰ ἐγγράμματα δικαστήρια, παρισταμένου δ' ὁμοῦ ἀπαραιτήτως εἰς τὴν δίκην τοῦ διερμηνεύου ἁλλοδαποῦ. Ἡ δὲ ἐκδίκασις τῶν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων ἐν πολλὰς τῆς τουρκικῆς πόλεσιν ἀνατίθεται εἰς μικτὰ δικαστήρια λειτουργοῦντα ἀπὸ τοῦ 1847 καὶ ἀποτελούμενα ἐκ τριῶν ὀθωμανῶν τακτικῶν δικαστῶν ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως ἐκλεγομένων καὶ δύο ἐκτάκτων ἁλλοδαπῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ προξένου, εἰς ὃν ὑπάγεται ὁ ἁλλοδαπὸς κατὰ τὴν δίκην καὶ τοῦ διερμηνεύου τοῦ αὐτοῦ προξενείου. Εἰδικώτερον περὶ τούτων, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐνώπιον τῶν προξενικῶν δικαστηρίων διαδικασίας, ὅρα Ἀλληλεθνής Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 132 καὶ Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου § 169.

Ἐν Αἰγύπτῳ ἰδρύθησαν ἀπὸ τοῦ 1876 μικτὰ πολιτικά δικαστήρια, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ἰδιαιτέρως ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Ὡς πρὸς δὲ τὰς ποινικὰς ὑποθέσεις κατὰ τοὺς προξενικοὺς ἡμῶν νόμους αἱ προξενικαὶ ἀρχαὶ ἐν Τουρκίᾳ δικάζουσιν ἀνεκκλητήτως τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν

διαπραττόμενα ὑφ' ἑλλήνων πταίσματα, ἐπ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται τὰ ἐγχώρια ἔθιμα καὶ αἱ συνήθειαι. Τὰ δὲ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐλληνικοῦ δικαστηρίου, εἰς αὐτὴν περιφέρειαν ὑπάγεται ἡ τελευταία ἐν Ἑλλάδι κατοικία ἢ ἡ πρόσκαιρος διαμονὴ τοῦ κατηγορουμένου. Ἐξαιρετικὴν δ' ὅμως ἐπὶ τῶν πλημμελημάτων ἀσκοῦσι δικαιοδοσίαν τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ, Ἀλεξανδρείᾳ προξενικὰ δικαστήρια κατὰ τὸ ἄρθρον 189 τοῦ προξενικοῦ ἡμῶν νόμου. Ὅρα δὲ περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας τῶν προξενικῶν δικαστηρίων Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθοπούλου § 133 καὶ Ὁδηγὸν δημοσίων καὶ ὁμοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου § 196.

Ἐν Αἰγύπτῳ ιδρύθη κατὰ τὸ ἔτος 1893 κακουργιοδικεὶον ἐλληνικόν, περὶ οὗ παραμαρτυροῦμεν ὑπὸ τὰς λ. Κακουργιοδικεῖον Ἑλληνικόν.

Ἐν Τύνιδι, χώρα μὲν θοομανικῇ, ἀλλὰ διατελούσῃ νῦν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Γαλλίας, κατηργήθη προσκαίμως διὰ τοῦ νόμου τῆς 20 Φεβρουαρίου 1884 ἡ δικαστικὴ προξενικὴ δικαιοδοσία, διὸ ἱδρύσεν αὐτόθι ἡ Γαλλία δικαστήρια λειτουργοῦντα ὡς τὰ ἐν χριστιανικαῖς χώραις δικαστήρια.

Τουναντίον δὲ ἐν Κύπρῳ, καίπερ διατελούσῃ προσκαίρως ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν κυριαρχίαν, διατηρεῖται ἡ προξενικὴ δικαστικὴ δικαιοδοσία ὡς ἦν ἀνεγνωρισμένη ἐπ' ὅσον ἡ νῆσος διετέλει πράγματι ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου.

Ἡ αὐτὴ προξενικὴ δικαστικὴ δικαιοδοσία διατηρήθη προσκαίρως δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 καὶ ἐν Ρουμανίᾳ, Σερβίᾳ καὶ Μαυροβουνίῳ, ἤτοι ταῖς χριστιανικαῖς χώραις, αἵτινες διατελοῦσαι μέχρι τοῦ ἔτους ἐκείνου ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Τουρκίας ἀνεγνωρίσθησαν διὰ τῆς εἰρημένης συνθήκης ανεξάρτητοι ἡγεμονίαι. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον

Ἀλληλεθὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 138.

Ταῖς παρὰ τοῖς μὴ χριστιανικοῖς κράτεσιν ἱδρυμέναις προξενικαῖς ἀρχαῖς τῶν χριστιανικῶν κρατῶν ἀναγνωρίζονται ἐξαιρητικὰ προνόμια παρεμφερῆ πρὸς τὰ τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, περὶ ὧν ὅρα λ. Ἑτεροδικία καὶ ἑτεροχθονία, ἐστὶ δὲ εἰδικώτερον Ἀλλήλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 140 καὶ 141.

Τὰ τῶν προξένων καθήκοντα ἢ διακόπτονται προσκαίρως ἀπόντος ἢ ἀσθενούντος τοῦ προξένου, ἢ λήγουσιν ὁριστικῶς ἀποθανόντος τούτου, μετατεθέντος, ἀντικατασταθέντος ἢ ἀνακληθέντος ὑπὸ τῆς ἰδίας κυβερνήσεως ἢ ἀνακληθέντος τοῦ ἐκτελεστηρίου ὑπὸ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως. Ἀνακαλούμενος ὁ προξενος ἀνατίθῃ τὴν προστασίαν τῶν ὁμοσυνῶν αὐτοῦ ἐν τῇ χώρᾳ εἰς τὸν πρόξενον ἐτέρου φίλης Δυνάμεως τῇ ἀδείᾳ τῆς αἰκίας Πρεσβείας ἢ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ ἰδίου κράτους.

Π. Χρυσανθοπούλος

Προπεμπτήριον. Ἐν μὲν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ καλεῖται ἡ πρᾶξις τοῦ δικαστηρίου, δι' ἧς ἀναβάλλεται ἐπ' ἐγγυήσει, καταβαλλομένη εἰς μετρητὰ ἢ δι' ἐνεχύρου ἢ δι' ἀποχερῶντων ἀκινήτων κτημάτων παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δίκον. ἄρθρ. 840 καὶ ἐπ.), ἡ ἐκτέλεσις ἀποφάσεως περὶ προσωποκρατήσεως ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τοῦ κατ' οὐτὴν ἀπόφασις, ὅπως οὗτος δυνήθῃ νὰ παραστή ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς μάρτυς. Ἐν τῇ πράξει ταύτῃ προσδιορίζεται ἀκριβῶς ἡ διάρκεια τῆς ἐνεργείας τοῦ περὶ οὗ πρόκειται εἰς προσωπικὴν κράτησιν καταδικασμένου, περιλαμβανούσα οὐ μόνον τὴν ἡμέραν τῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐμφανίσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς ἀφίξιν καὶ ἐπάνοδον τοῦ μάρτυρος, ὡς καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐγγυήσεως (Πολιτ. Δίκον. ἄρθρ. 1004

καὶ 1005). (*Ἴδε καὶ Προσωπικὴ κράτησις). Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ καλεῖται προπεμπτήριον ἡ πρᾶξις τοῦ συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν, δι' ἧς τοῦτο ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τοῦ φυλακισθέντος κατηγορουμένου διατάσσει τὴν δι' ἀξιοχρέου ἐγγυήσεως προσωρινὴν αὐτοῦ ἀπόλυσιν. Δικαιοῦται δὲ τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν νὰ παρέχῃ τοιοῦτο προπεμπτήριον μετ' ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως ἐν οἰκδμήποτε καταστάσει τῆς προδικασίας, ἀλλὰ μόνον καθ' ἃς περιπτώσεις ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῆς ποινικῆς δικονομίας προσωρινὴ δι' ἐγγυήσεως ἀπόλυσις, δηλονότι ἐπὶ πλημμελημάτων καὶ οὐχὶ ἐπὶ κακουργημάτων καὶ δσάκις ὁ κατηγορούμενος δὲν παρέχει τὴν ὑπόνοιαν ἐκ τῶν προηγουμένων αὐτοῦ ὅτι θέλει παρεκτραπῇ εἰς κατάχρησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ (Ποιν. Δικον. ἄρθρ. 236 καὶ ἐπ.). Θ. Ν. Φιλογάτης

Προπεμπτήρια καὶ Δελτία (sauf-conduits) καὶ cartels). Προπεμπτήρια καὶ εἰδικώτερον στρατιωτικὰ προπεμπτήρια ὀνομάζονται τὰ ἔγγραφα, δι' ὧν ἐν καιρῷ πολέμου οἱ ἄρχηγοὶ τῶν ἐκατέρωθεν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐφοδιάζουσιν ὡς τοιοῦτοι ὠρισμένα πρόσωπα, καὶ δὴ πρόσωπα ἀνήκοντα εἰς τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν ἐπιτρέποντες αὐτοῖς νὰ διέρχωνται ἀσφαλῶς καὶ ἀνενοχλήτως τὰς ὑπὸ τοῦ ἰδίου στρατοῦ κατεχομένους θέσεις. Ἰσχύουσι δὲ μόνον διὰ τὰ πρόσωπα ἐπ' ὀνόματι τῶν ὁποίων εἰσὶν ἐκδοθέντα ἢ καὶ διὰ τοὺς ἀκολουθούντας αὐτοῖς, ἐν ὁρίζεται τοῦτο ρητῶς ἐν τῷ ἐγγράφῳ καὶ μόνον διὰ τοὺς τόπους τοὺς κατεχομένους ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῶν διατελουσῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἐκδόντος τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἀρχηγοῦ.

Εἰσὶν ἐν τούτοις παραδεχθέντα καὶ τὰ γενικὰ λεγόμενα προπεμπτήρια, ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος τοῦ ἐμ-

πολέμου κράτους, ἢ τοῦ περιβεβλημένου εἰδικῆν ἐπὶ τούτῳ ἐντολῆν ἢ πληρεξουσιότητα τοῦ ἡγεμόνος· τὰ γενικὰ προπεμπτήρια ἰσχύουσιν εἰς πάντα τὰ μέρη τὰ κατεχόμενα ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐκδόντος ταῦτα ἡγεμόνος. Διὰ τοιούτων προπεμπτηρίων ἐφοδιάζονται συνήθως ἀνταποκριταὶ ξένων ἐφημερίδων, ἀξιωματικοὶ οὐδετέρων κρατῶν ἢ διπλωματικοὶ τῶν κρατῶν τούτων ἢ τιπρῶσσοι μετὰ τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἀκολουθίας αὐτῶν.

Τὰ προπεμπτήρια ἐκδίδονται δι' ὠρισμένον χρόνον ἢ ἐπ' ἀόριστον ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὁ πόλεμος. Ληξάσης τῆς ἰσχύος τοῦ δι' ὠρισμένον χρόνον ἐκδομένου προπεμπτηρίου ὁ διὰ τούτου ὠρισμένος δὲν δύναται ἐρεξῆς νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἐλευθέραν διόδον διὰ τῶν ἐκδοθέντων στρατιωτικῶν δυνάμεων κατεχομένων τόπων. Ἐὰν δ' ὅμως ἔνεκα ἀνωτέρας βίας παρεκωλύθῃ νὰ ἐξέλθῃ ἐμπροσθέντος τῶν τόπων τούτων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ παραλαβὴ τῶν διὰ τοῦ προπεμπτηρίου κατὰ ρηγυμένων αὐτῷ προνομίων μέχρι τῆς ἐξόδου αὐτοῦ ἐκ τῶν εἰρημνένων τόπων ἐφ' ὅσον ὁμοῦ ἐπιτρέπουσι τοῦτο αἱ περιστάσεις.

Τὰ προπεμπτήρια δύνανται νὰ ἀνακληθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐκδόντων ταῦτα ἀρχηγῶν ἢ τῶν διαδόχων αὐτῶν, ἢ καὶ τῶν ἀνωτέρων αὐτῶν, δσάκις παρίσταται τοιαύτη ἀνάγκη. Ἀλλ' ἡ ἀνάκλησις γίνεται πάντοτε καλῇ τῇ πίστει· οὐχὶ δηλονότι πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν προσώπων δυνάμεων ὁποῦντα εἰς τὰ τοιαῦτα ἔγγραφα εὐρέθησαν ἐκτεθειμένα εἰς τὴν διακρίσιν τοῦ ἐκδόντος ταῦτα πολέμου.

Ἀφ' ἑτέρου δ' ὅμως καὶ τὰ ἐφοδιασθέντα διὰ τοιούτων ἐγγράφων πρόσωπα δὲν δύνανται ἀτιμωρητῇ παραβιάζοντα τὴν κανονικὴν πίστιν νὰ καταχρασθῶσιν αὐτοῖς, ἀλλὰ δὲ νομοθεσίαι τῶν διαφόρων κρατῶν τιμωροῦσιν αὐστηρῶς τοὺς κακῆς πίστεως.

ινόντας, ἐκτός ἐάν ἀποδείξωσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐγένοντο θύματα δόλου ἢ ἐξεβιάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

Εἰς δὲ τὰ πλοῖα χορηγοῦνται τὰ λεγόμενα *δελτία* (*cartels*), δι' ὧν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὰ διαπλέοντα τὰ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν πολεμικῶν πλοίων κατεχόμενα θαλάσσια ὕδατα νὰ κομίζωσιν εἰς τὸν ἐγγρὸν προτάσεις ἐχούσας εἰρηνικὸν χαρακτῆρα. Τὰ πλοῖα ταῦτα, ὀνομαζόμενα γαλλιστὶ *navires de cartel*, ὡς καὶ τὰ πληρώματα αὐτῶν, θεωροῦνται ὡς οὐδέτερα, ὑπὸ τὸν ὅρον δ' ὅμως τοῦ νὰ μὴ φέρωσιν ἐμπορεύματα, πολεμεφόδια, ὅπλα, ἢ ἑτέρα ὅπλα, πλὴν τῶν ἀπαιτούμενων πρὸς ἐκτέλεσιν σημάτων.

Τὰ διὰ δελτίων ἐφωδιασμένα πλοῖα ἢτε πολεμικά, εἴτε ἐμπορικά, ἀπολαύουσι τῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτῶν ἀναγκαιῶν προνομίων, θεωρούμενα ὡς οὐδέτερα. Δύνανται ἐν τούτοις νὰ ἀπαρροῦν αὐτοῖς ὁ εἰσπλοὺς εἰς στρατικούς λιμένας ἢ λιμένας ναυστάθμων. εἰ δὲ τούτων ἐπιβαίνοντες ὀφείλουσι νὰ περιορίζωνται αὐστηρῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἰδίας ἐντολῆς καὶ νὰ ἀποφεύγωσιν ἐπιμελῶς πᾶσαν πρᾶξιν ἀποστεροῦσαν αὐτοὺς ὡς κήρυκας, ἢ τὸ πλοῖον οὐ ἐπιβαίνουσι, τῶν ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἢ τῆς συνθήκης καθιερωμένων προνομίων. Ὅσα δ' ἐρρήθησαν ἀνωτέρω περὶ τῶν καταχωρῶμενων τοῖς πολεμικοῖς προπεμπτηρίοις, ἐφαρμόζονται καὶ ἐν τῇ καταχρῆσει τῶν δελτίων.

Περὶ τῶν κατὰ τὰς ναυμαχίας περιουλλεγόντων τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν πλοίων ὅρα αὐτοδεσφύτης στρατιωτικῶν νοσοκομείων.

Εἰδὼς προπεμπτηρίων εἰσὶ καὶ αἱ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν ἐκδιδόμεναι ἀδείαι πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων διὰ τῶν ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καταχωρῶμενων τόπων. Αἱ τοιαῦται ἀδείαι ὀνομαζονται γαλλιστὶ *sauvegardes*.

Παρατηρητέον μάλιστα ὅτι ὁ *Calvo* (*droit int. tom. 4 n° 2413*) τὰ ὑπὲρ προσώπων ἐκδεδομένα ἔγγραφα χαρακτηρίζει διαβατήρια, χρώμενος τῷ ὅρῳ προπεμπτήρια εἰς δήλωσιν τῶν εἰς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων ἐκδιδομένων ἐγγράφων.

Διὰ τοῦ γαλλικοῦ ὅρου *sauvegardes* χαρακτηρίζονται καὶ αἱ ἀδείαι ἢ μᾶλλον διαταγαὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν, δι' ὧν ὠρισμένα πράγματα ἢ τόποι ἐξαιροῦνται τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων τοῦ πολέμου, καὶ ἀπολαύουσιν ἰδιαιτέρας προστασίας. Διὰ τῶν διαταγῶν τούτων ὠρισμένα δημόσια καταστήματα, ἀρχεῖα, βιβλιοθήκαι ἢ ἄλλα ἱδρύματα κοινῆς ὠφελείας, περιουσίαις οὐδετέρων ἢ καὶ ἐχθρικαὶ περιουσίαι διατελοῦσιν ἀπρόσβλητα ἢ ἀσύδοτα ὡς καὶ τὰ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῶν τεταγμένα πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ τεταγμένων τυχόν εἰς τὴν προύρῃσιν αὐτῶν, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ χρηρῶνται αἰγμάλῳ τοῦ πολέμου, ἀλλ' ἀποπεμπόμενοι ἐφοδιζονται διὰ προπεμπτηρίων ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὸν στρατὸν εἰς ὃν ἀνήκουσιν.

Π. Χρυσανθόπουλος

Προσάρτησις χωρῶν.

Τὰ κράτη, ὅντα δημιουργήματα ἱστορικῶν γεγονότων, δὲν παραμένουσιν ἐσαεὶ ἀμετάβλητα, ὕφιστάμενα ἑδαφικός αὐτομειώσεις εἴτε μετὰ πόλεμον εἴτε καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰρήνης, καὶ ὅτε μὲν διὰ μερικῆς συνθήκης μεταξὺ τῶν δύο ἀμέσως ἐνδιαφερομένων κρατῶν, ἥτοι τοῦ παραχωροῦντος τὴν χώραν καὶ τοῦ πρὸς δ αὕτη προσαρτᾶται, ὅτε δὲ διὰ γενικῆς συνθήκης μεταξὺ τῶν μεγάλων ἐυρωπαϊκῶν δυνάμεων, οἷα ἡ συνθήκη τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878.

Γενομένης τῆς προσαρτήσεως ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν ὁρθοτέραν γνώμην ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς προσαρτήσεως εἰς τὴν προσαρτηθεῖσαν χώραν αὐτοδικαίως τό

τε δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν δίκαιον τοῦ κράτους εἰς ὃ ἐγένετο ἡ προσάρτησις, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἀσκῶν τὴν κυριαρχίαν ἐν τῷ κράτει, ἐπομένως καὶ ἐν τῇ προσαρτηθείσῃ χώρᾳ, δηλώσῃ ἐναντίαν θέλησιν, ἢ ἐὰν ἡ περὶ παραχωρήσεως συνθήκη ὀρίσῃ ἄλλως τὰ περὶ τούτου. Οὐδεὶς ἄρα ἀπαιτεῖται, ὅπως ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, νόμος, οὐδεμία διακήρυξις εἰς τὰς προσαρτηθείσας χώρας, οὐδεμία δημοσίευσις ἐν ταῖς χώραις ταύταις τῆς ἰσχυροῦς ἐν τῇ παλαιᾷ ἐπικρατείᾳ νομοθεσίας, ὁτιοῦν αὕτη ἡ κυριαρχία τοῦ κράτους, ἐπεκτεταμένη εἰς τὰς προσαρτηθείσας χώρας, συνεπάγεται μεθ' αὐτῆς ἰσχύον ὁλόκληρον τὸν νομοθετικὸν ὁργανισμὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν.

Περὶ τῆς διαφορᾶς ἀρχῆς, ἣν ἐσφαλμένως καθιέρωσε παρ' ἡμῖν ἡ τε νομοθεσία καὶ ἡ νομολογία, ὅρα Ἀλληλεθνές Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 23.

Οἱ κάτοικοι τῆς προσαρτηθείσης χώρας, οἱ τέως ὑπήκοοι τοῦ παραχωρήσαντος τὴν χώραν κράτους, καθίστανται αὐτοδίκαιως ὑπήκοοι τοῦ κράτους εἰς ὃ ἐγένετο ἡ προσάρτησις, ἐκτὸς ἐὰν διὰ συνθήκης παρεχωρήθῃ αὐτοῖς τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξωσι μεταξὺ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας ἐθνικότητος, ὅτε οἱ δηλώσαντες ὅτι προτιμῶσι τὴν παλαιὰν ἐθνικότητα διατηροῦσι μὲν ταύτην, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐξαναγκασθῶσι νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν χώραν, ἐὰν μὴ ὀρίξῃ ἄλλως ἢ περὶ παραχωρήσεως συνθήκη.

II. Χρυσανθόπουλος

Προσαύξημα. Ἰδε Παρεπόμενα.

Προσαύξεις. Ἡ προσαύξις κατατάσσεται ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων μεταξὺ τῶν τρόπων κτήσεως κυριότητος· κατὰ τὸ παράδειγμα δ' αὐτῶν κτεταγῆ καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων κωδίκων, οἷον τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ, μεταξὺ αὐτῶν. Οἱ τε Ῥωμαῖκοι νόμοι δηλονότι καὶ οἱ νεώτεροι κώδικες ὡ-

ρίζον ὅτι δικαίωμα προσαυξήσεως λέγεται τὸ δικαίωμα, οὗ δυνάμει ὁ κύριος τοῦ πράγματος καθίσταται κύριος καὶ τοῦ αὐτοῦ παραγομένου καὶ τοῦ εἰς αὐτὸ ἀντιλαμβανόμενου φυσικῶς ἢ τεχνητῶς. Ὅθεν τῇ γενικῇ πάσης νομοθεσίας ἀρχὴν οἶτις φυσικῇ ἢ τεχνητῇ καρποὶ τῆς γῆς, οἱ ἀστικοὶ καρποὶ, ἢ γονὴ τῶν ζώων ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον αὐτῶν, εὐεώρουν ἀπορρέουσιν ἐκ τοῦ δικαίωματος τῆς προσαυξήσεως, ὅπερ εἶναι σύμφυτον δικαίωματι τῆς κυριότητος. Πολλῶ ὁρῶμεν τὸ Σχ. τοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος (ὡς εἶχε μεταβιβασθῇ, ὅτε ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν τῷ ἔτει 1874) διέγραψαι τὸ περὶ προσαυξήσεως κεφάλαιον ὡς περιττόν, περιορισθὲν νύναγράφῃ τὴν ἐπὶ τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος κτήσιν τῶν αὐτοῦ καρπῶν ὡς ἄμεσον ἐπακολούθημα τοῦ δικαίωματος τῆς κυριότητος. (Ἰδε Κυριότης).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσαυξεις συγκληρονόμων καὶ συγκληροδοχῶν. Κατὰ τὸ Ῥωμ. Δίκαιον ἐὰν πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου ἐκλίπη τις τῶν κληρονόμων ἢ ἐὰν δὲν θέλῃ ἢ δὲν δύνηται νὰ δεχθῇ κληρονομίαν τινὰ, τὸ μέρος αὐτῶν προσαυξάνει τὰς μερίδας τῶν συγκληρονόμων (N. 3 § τελ., 4 καὶ 5 Pand. de honorum (37, 4) N. 5 Pand. de test. juris (50, 17). Σημειωτέον δὲ ὅτι χωρὶς τὸ δικαίωμα τῆς προσαυξήσεως ἐπὶ τῶν κληρονόμων κατ' ἀνάγκην, ἀπορρέουσιν ἐκ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου τῶν Ῥωμαίων 1) ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποθάνῃ ἐν μέρει ἀδύνατος καὶ ἐν μέρει ἐνδιάθετος καὶ 2) ἐὰν δύναται τις ἐν μέρει μὲν νὰ ἀποδεχθῇ καὶ ἐν μέρει νὰ ἀποποιηθῇ τὴν κληρονομίαν, ὅθεν ὁ κληρονόμος, ὅστις μένει μόνος ἐν τῇ κληρονομίᾳ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀνάγκης, δὲν δύναται νὰ ἀποποιηθῇ τὰς μερίδας τῶν ἐκλιπόντων συγκληρονόμων αὐ-

τῇ, κτίπερ βεβαρημένως διὰ χρεῶν καὶ κληροδοτημάτων (N. 31 καὶ ἐπ. Πανδ. de adq. vel om. heret. (29. 2). N. 9 Πανδ. de suis et legit. (38. 6). Ἐπὶ δὲ τῶν κληροδοσιῶν τὸ δικαίωμα τῆς προσαυξήσεως χωρεῖ οὐχὶ κατ' ἀνάγκην, ἀλλὰ κατ' εἰκαζομένην θέλησιν τοῦ διαθέτου, ὅστις κατ' ἀκολουθίαν δύναται καὶ νὰ ἀπαγορεύσῃ αὐτὴν (N. 31 § τελ. Πανδ. εκτὼν de leg. (1. 30). Χωρεῖ δὲ τὸ δικαίωμα τοῦτο ὅτῳ οἱ κληροδοτοὶ καλοῦνται σύναμα (εἴτε διὰ τοῦ κληροδοτηθέντος πράγματος, καταλειπομένου εἰς πολλοὺς ἐν αὐτῷ, εἴτε διὰ τῆς ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει κλήσεως ἐν αὐτῷ τῶν κληροδόχων) (N. 1 καὶ N. 3 Πανδ. de usufr. accresc. (7. 2) § 8 Εἰσηγ. de legat. (2. 20). Ἄλλως τὸ μέρος τοῦ ἐκλιπόντος κληροδόχου μεταβιβάζεται εἰς τὸν κληρονόμον ἢ μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ συγκληροδόχου, εἰάν οὗτος ἐπέζησεν ἐπὶ στιγμήν τῷ διαθέτῃ (N. μοναδ. Κωδ. de Caduc. toll. (6. 51). Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ἂν τις τῶν κληρονόμων τελευτήσῃ πρὸ τοῦ διαθέτου ἢ παραιτήσῃ τὴν κληρονομίαν ἢ ᾖ ἀνίκανος πρὸς τὸ κληρονομεῖν ἢ μεταβιῇ ἢ αἰρέσις τῆς ἐγκαταστάσεως, χωρεῖ τὸ τῆς προσαυξήσεως δικαίωμα μεταξὺ τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ καλουμένων συνημμένων εἰς τὴν κληρονομίαν (ὅσῳκις ὁ διαθέτης ἐν ἑταρῷ ρητῶς τὴν ἐπιβάλλουσαν ἐκαστῷ μερίδι, τότε δὲ ἡ κληρονομικὴ μερίς τοῦ ἐκλιπόντος κληρονόμου ἐπάγεται εἰς τοὺς συγκληρονόμους· ἄλλως ἢ μερίς τοῦ ἐκλιπόντος ἐπάγεται εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος, ὑπεισερχομένους εἰς τὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὰ βάρη, ἃ ᾔθελεν ὑποστῆναι ὁ ἐκλιπὼν κληρονόμος (Σχ. Κωδ. ἀρ. 1098 καὶ ἐπ.). Ἐάν ἐπίσης τις τῶν κληροδόχων προαποβῇ τοῦ διαθέτου ἢ παραιτήσῃ τὸ κληροδοτήμα ἢ ᾖ ἀνίκανος νὰ κτήσῃται τὸ καταλειφθὲν ἢ

εἰς μεταβιῇ ἢ αἰρέσις, ὅπ' ἦν κατελείβῃ αὐτῷ τὸ κληροδοτήμα, χωρεῖ καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸ τῆς προσαυξήσεως δικαίωμα, εἰάν καλῶνται εἰς τὴν κληροδοσίαν συνημμένως. Ἄλλως ἢ μερίς τοῦ ἐκλιπόντος μένει εἰς ὄφελος τοῦ κληρονόμου ἢ τοῦ ἰδίου βεβαρημένου τῷ κληροδοτήματι κληρονόμου ἢ εἰς ὄφελος πάντων τῶν κληρονόμων καὶ κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς μοίρας ἐκάστου, ὅτῳκις τὸ κληροδοτήμα ἐπεβλήθη ἐν γένει εἰς τοὺς κληρονόμους. Οἱ δὲ προσκτώμενοι τὴν μερίδα τοῦ ἐκλιπόντος κληροδόχου ὑπεισερχονται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις, εἰς ἃς οὗτος ᾔθελεν ἐνέχσασθαι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσημείωσις καλεῖται ἡ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν (βλ. Ὑποθήκη) προσωρινὴ καταχώρισις ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ δικαιώματος ὑποθήκης, ὃ οὗτος δὲν ἐκτίσασα ἔτι ἢ ἐλλιπῶς ἐκτίσασα. Ἐπιτρέπεται δὲ κατὰ τὸν ἡμέτερον περὶ ὑποθηκῶν νόμον (ἄρθ. 23) ἡ τοιοῦτου εἶδους καταχώρισις, α') ὅσῳκις ὁ ὑποθηκικός τίτλος εἶναι ἐλλιπὴς διὰ τυπικὰς ἑλλείψεις τοῦ ἀποτελοῦντος αὐτὸν δημοσίου ἐγγράφου, β') ὅσῳκις ἡ ἀπαίτησις ἐπεδικάσθῃ πρωτοδικῶς ἢ τοῦλάχιστον, ἐμπρόθεσμος οὖσα καὶ δι' ἐγγράφων βεβαιωμένη, κατέστη ἐπίδικος, κινηθείσης περὶ αὐτῆς ἀγωγῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὅθεν ἂν, ὅτε γένητο ἡ προσημείωσις, δὲν εἶχε κινηθῇ περὶ τῆς ἐμπρόθεσμου ἀπαίτησεως ἀγωγή, ἡ προσημείωσις εἶναι ἄκυρος (Α. Π. 358 τοῦ 53.) Ἐπίσης εἶναι ἄκυρος, εἰάν ἐνεγράφῃ μόνον δυνάμει τῆς ἀγωγῆς ἄνευ ἐγγράφου ἢ τίτλου τινός· τὴν ἔνστασιν δὲ ταύτην τῆς ἄκυρότητος δύναται νὰ προτείνῃ καὶ ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος τοῦ καθ' οὗ ἐνεγράφη ἡ τοιαύτη προσημείωσις (Α. Π. 283 τοῦ 78). Κατάδηλον δ' ὅτι ἡ ἐμπρόθεσμος ἀπαίτησις προσήκον νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὴν ἐγγρα-

φὴν τῆς προσημειώσεως, ἥ δὲ μετ' αὐτὴν ἐπελθοῦσα ἀπαιτήσις διὰ τῆς τελεσιδικίου ἀποφάσεως δὲν καθίστησι τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔκκυρον ἐγγράφην ἔκκυρον, οὐ δ' ἐμπρόθεσμον τὴν ἀπαιτήσιν κατὰ τὴν κοινοποίησιν τῆς ἀγωγῆς (*Αρείου Πάγου 52 τοῦ 91). Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπιδικασθεῖσα πρωτοδικῶς ἡ ἀπαιτήσις ἡ ἐπιδικασθεῖσα δι' ἐρήμην ἀποφάσεως, ὅτε τῆς ἀποφάσεως ταύτης οὕτως μετακλητῆς, πλὴν ἐάν ἔλθῃεν ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία (*Αποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 88 τοῦ 90 Α. Π. 37 τοῦ 82). Ὑπέρθεσις δὲν ἀποτελεῖ τίτλον πρὸς ἐγγράφην προσημειώσεως ἡ διὰ τῆς ἀποφάσεως ἀναγνώρισις κοινῶν τινῶν ὡς ἐγγραπτῶν ἐν τῇ σχετικῇ στήλῃ τῆς πιστώσεως ἢ τῆς χρεώσεως τοῦ ἀλλοχρεοῦ, διότι μόνον διὰ τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς ἐξακριβοῦται τελειωτικῶς τὸ ἑκατέρωθεν ποσὸν τῆς πιστώσεως, ἐκκαθαρίζεται τὸ τογὸν ὑπερβάλλον τῆς πιστώσεως ἢ χρεώσεως διὰ τοῦ προσήκοντος συμψηφισμοῦ τῶν μερίδων (Α. Π. 37 τοῦ 82).

Σημειωτέον ὅτι ἡ πρώτη περίπτωσις τῆς δι' ἑλλείψιν ἐνόμου τύπου τῶν δημόσιων ἐγγράφων ἐγγραφῆς προσημειώσεως, πηγάζουσα ἐκ τοῦ ἄρθρ. 453 τοῦ Αὐστριακοῦ Κώδικος (καθ' ὃν ἐντὸς ὀρισμένου χρόνου προσήκον νὰ συμπληρωθῇ τὸ ἑλλίπες), ὡς ἐλλείπει εἰκότως ἐκ τοῦ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ὅτε τοῦ ἑλλίπους δημόσιου ἐγγράφου ἐξισουμένου κατὰ τὴν ἰσχὺν κατὰ τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν πρὸς ἰδιωτικὸν ἐγγράφον (ὃ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς προσημειώσιν, ἀν' ἐν ταύτῃ δὲν κινήθῃ ἀγωγή).

*Απαιτεῖται δ' εἰς ἐγγράφην προσημειώσεως ὅ,τι ἀπαιτεῖται καὶ εἰς ἐγγράφην ὑποθήκης, δηλονότι ὑποβολὴ αἰτήσεως μετὰ περιλήψεως καὶ δικαιολογητικῶν ἐγγράφων· ἀλλ' ἐν τῇ ἐγγραφῇ τῆς προσημειώσεως δὲν ἀπαιτεῖται ἐπὶ ποινῇ

ἀκυρότητος ἡ κνεία τοῦ βεβαιωτικοῦ τῆς ἐμπροθέσου ἀπαιτήσεως ἐγγράφου· ἀπαιτεῖται δ' οὐχὶ ἐγγράφον ἀποδεικτικὸν τῆς ἐμπροθέσου ἀπαιτήσεως, ἀλλ' ἄλλο βεβαιωτικὸν ἐγγράφον πιθανολογῶν τὴν ὑπαρξιν τῆς ἀπαιτήσεως (Α. Π. 364 τοῦ 66). Παραχωρεῖται δ' ὡς καὶ ἐπὶ ὑποθήκης φύλλον ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν. Ἐχει δ' ἡ προσημειώσις δύναμιν ἐγγραφῆς ὑποθήκης ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τῆς συμπληρώσεως τῶν ἀπαιτούμενων εἰς τοὺς στοιχείων, δηλονότι τῆς διορθώσεως μὲν τῶν ἐλλείψεων τοῦ ἑλλίπους τίτλου (ὁσάκις δυνάμει αὐτοῦ ἐνεγράφη ἡ προσημειώσις), τῆς ἐκδόσεως δὲ τελεσιδικίου ἀποφάσεως ἐπιδικαζούσης τὴν ἐπίδικον ἀπαιτήσιν (ὁσάκις ἐνεγράφη δυνάμει ἀγωγῆς ἢ ἀποφάσεως πρωτοδικίου). Διό, ἐάν μὲν πληρωθῇ ἐγκαίρως ἡ αἵρεσις, μετατρέπεται αὕτη εἰς ὑποθήκην, ὀφείλοντος ἐντὸς προθεσμίας τριάνοντα ἡμερῶν ἀπὸ χρομένης ἐπὶ τοῦ πρώτου μὲν θέματος τῆς προθεσμίας τῆς προσημειώσεως, ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου θέματος ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς τελεσιδικίου ἀποφάσεως, παρεκτεινομένης δ' ἔνεκεν κωλύματος φυσικοῦ ἢ νομικοῦ ἐν τῷ πρώτῳ θέματι. Ἐνεκεν δ' ἀποστάσεως ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ προσημειώσαντος νὰ προσαγγίξῃ εἰς τὸ γραφεῖον τῶν ὑποθηκῶν τὰ ἀποδεικνύοντα τὴν πλήρωσιν τῆς αἵρέσεως ἐγγράφα καὶ νὰ αἰτήσῃ τὴν μετατροπὴν τῆς προσημειώσεως εἰς ἐγγράφην ὑποθήκης. Ἀλλῶς ἐξαλείφεται (Ν. περὶ ὑποθ. 77, 78, 82, 83). Πρόδηλον δ' ὅτι τοῦ νόμου ἀναγράφοντος ὡς ἀποδεικνύον τὴν πλήρωσιν τῆς αἵρέσεως ἐγγράφον τὸ τελεσιδικιον ἀπόφασις, ἀποκλείεται τὸ συμβεβαστικὸν συμβόλαιον. δι' οὗ ὁ συμβεβαστικὸς συναίνει εἰς τὴν μετατροπὴν τῆς προσημειώσεως εἰς ὑποθήκην, ἐπὶ βλάβῃ τῶν δικαιωμάτων τρίτων δανειστών τοῦ ὀφειλέτου (Α. Π. 177 τοῦ 82, 67 τοῦ 88). Θ. Ν. Φλογοαίτης

Προσεπίκλησις. Ὁ ἀρχικὸς διάδικος ἔχει δικαίωμα νὰ προσεπικαλέσῃ εἰς τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα τὸν μεταβιβάζοντα εἰς αὐτὴν τὸ δικαίωμα ἢ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, ὅπως ἀποδείξῃ τὸ ἔννομον αὐτοῦ συμφέρον πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος ἢ τὸν ἀληθῆ δικαιοῦχον, οὗ ἐν ὀνόματι κατέχει τὸ πρᾶγμα. Ἄλλ' ἔχει δικαίωμα νὰ προσεπικαλέσῃ καὶ τὸν μὴ θελήσαντα νὰ συμπράξῃ εἰς τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς ὁμοδίκον αὐτοῦ, ὅσῳκις εἶναι ἀνέφικτος ἢ διεξαγωγὴ τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος ἢ τῆς ἐκδόσεως ἀποφάσεως ἀνευ τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ, προκειμένου λ. χ. περὶ ἀντιπρόσωπου δικαίματος κυριότητος ἢ δουλείας θεωρεῖται δὲ τότε ὁ μὴ ἐμφανισθεὶς ὡς ἐνούμενος μετὰ τοῦ προσεπικαλέσαντος αὐτὸν ἀρχικοῦ διαδίκου, ὅθεν βλάπεται ὡρεληθῇ οὗτος, εἰὰν ἡ ἀπόφασις ἀποβῇ ὑπὲρ τοῦ ὁμοδίκου αὐτοῦ. Οὐχ ἥτιον, εἰὰν ὁ ἐμφανισθεὶς μετέλθῃ δόλον ἢ συμπαιγνίαν πρὸς βλάβην τοῦ μὴ ἐμφανισθέντος, ἔχει δικαίωμα ὁ μὴ ἐμφανισθεὶς νὰ ἀνακόψῃ τὴν τυχὸν ἐκδοθεῖσαν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 610). — Ἄλλ' ἔχει δικαίωμα ὁ ἀρχικὸς διάδικος καὶ νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν δίκην εἰς ἐνέινον, ὅστις ἐνέχεται εἰς ἀποζημιώσεις πρὸς αὐτόν, εἰὰν ἡττηθῇ δικαστικῶς ἔχει δικαίωμα φέρ' εἰπεῖν, προκειμένης ἐκνικήσεως, ὁ ἐναγόμενος ὑπὸ τοῦ διεκδικούντος τὸ πτῆμα, ὃ ἡγόρασεν οὗτος, ἀνακοινώσῃ τὴν δίκην εἰς τὸν πωλητὴν, αἰτούμενος παρ' αὐτοῦ ἀποζημίωσιν ἐν ἡ περιπτώσει ἤθελεν ἀποδοθῇ τὸ πτῆμα εἰς τὸν ἐνάγοντα ἔχει δικαίωμα ἐπίσης ὁ ἐνάγων ὡς ἐκδοχὸς χρηματικῆς ἀπαιτήσεως νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν δίκην εἰς τὸν ἐκχωρήσαντα αὐτήν, ὅπως ἀντιπροσῇ τὸν ἐναγόμενον, ἰσχυρίζομενον τυχὸν ὅτι ἐξεχωρήθη αὐτῷ ἀπαιτήσις ἀνυπάρκτος. Πρόδῃλον δὲ ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις εἶναι περιττή, ὅσῳκις ὁ ἔχων δι-

καίωμα εἰς ἀνακοίνωσιν διάδικος ἔχει πεποίθησιν εἰς τὴν αἰσίαν ἔκδοσιν τῆς δίκης.

Ἄλλ' ἔχει δικαίωμα καὶ αὐτοκλήτως νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν δίκην, ὑπ' οὐδετέρου τῶν διαδίκων καλούμενος, ἐν ὅσῳ αὐτὴ διατελεῖ ἐκκρεμῆς, ὁ ἔχων ἔννομον συμφέρον εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς δίκης, ὁ θεωρεῖ δυνάμενον νὰ παραβλαφθῇ, εἰὰν μὴ μετὰσχῇ τῆς δίκης. Ὅθεν πρόδῃλον ὅτι ὁ παρεμβαίνων ὀφείλει ἀποδείξῃ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἐννόμου αὐτοῦ συμφέροντος. Σημειωτέον ὅτι ὁ παρεμβαίνων ἢ ἐπιδιώκει αὐτοτελὲς δικαίωμα, ὅποτε μάχεται κατ' ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων, (ὅτε ἡ παρέμβασις καλεῖται *κυρία*), ἢ ὑποστηρίζει ἀπλῶς τὰς προτάσεις τοῦ ἐτέρου τῶν διαδίκων (ὅτε ἡ παρέμβασις καλεῖται *πρόσθετος*). Καὶ ἡ μὲν κυρία παρέμβασις εἶναι δυνατὴ μόνον μέχρι τοῦ πέρατος τῆς συζητήσεως ἐνώπιον τοῦ πρωτοδίκου δικαστηρίου. Ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξάίρεσιν καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐφεσίμως δικάζοντος δικαστηρίου, ὅσῳκις ὁ δυνάμενος νὰ παρεμβῇ ἔχει καὶ δικαίωμα τριτανάκοπης (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 232 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 747) ἀνάγκη δὲ νὰ φέρῃ ἡ κυρία παρέμβασις πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, δηλονότι ἱστορικὴν αἰτίαν, νόμιμον λόγον ἢ αἰτιολογικὸν καὶ αἵτησιν, ὡς κατ' οὐσίαν μὴ διαφέρουσα τῆς ἀγωγῆς. Ἡ δὲ πρόσθετος εἶναι δικτὴ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρόσκλησις ἢ πρόσχωσις.

*Ἰδε Συνάφεια καὶ ἔνωσις.

Πρόδοσις. Σύμβασις περὶ προσόδου καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὑποχρεοῦται τις ἐπὶ ἀνταλλάγματι ἢ καὶ ἀνευ ἀνταλλάγματος νὰ χορηγῇ ἐτέρῳ κατὰ περιοδικὰς δόσεις ποσὸν τι ἀντικαταστατῶν πραγμάτων διὰ παντός (ὅτε ἡ πρόσδοσις καλεῖται *δινηκὴς*) ἢ ἰσοδίας (ὅτε ἡ πρόσδοσις καλεῖται *ισόδοσις*) (Σχλ-

διον 'Ελλ. Κωδ. ᾠθρ. 1904 Γαλλ. Κώδ. ᾠθρ. 1909 καὶ 1910]. Κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀγρικοὺς νόμους ὁ διηγετικὴν πρόσδοσιν ὀφείλων ἐπ' ἔνταλ-
λάγματι δύναται πάντοτε, ὑποδίδουσι τὸ ἀντάλλαγμα, νὰ ἀπαλλαγῇ αὐτῆς, εἶναι
δηλονότι οὐσιωδῶς ἐξωνήσιμος (Ν. 2 Κωδ. (5. 23). Ν. 20 Βασίλ. (29. 6).
'Ἀλλ' ἐπιτρέπεται συμφωνία ἀπαγορεύουσα
τὴν ἐξώνησιν πρὸ τῆς παρελεύσεως δέκα
ἐτῶν ἢ ὀρίζουσα ὅτι πρέπει πρότερον νὰ
εἰδοποιηθῇ ὁ δικαιούχος καθ' ὅρισμέ-
νην προθεσμίαν. (Γαλλ. Κωδ. 1914 Σχ.
'Ελλ. Κωδ. 1905). 'Ο Ρωμ. νόμος οὐδὲν
παρεμβάλλει πρόσκομα εἰς τὴν ἐκποίησιν
διηγετικῆς προσόδου (Ν. 4 ἐν τέλει Πανδ.
(44. 4) Ν. 4 Πανδ. (8. 1). Ν. 58
Πανδ. (3. 14). 'Αναγκάζεται δὲ ὁ ὀφει-
λέτης διηγετικῆς προσόδου εἰς ἐξώνησιν
ἂν ἐπὶ δύο ἔτη συνεχῇ δὲν ἐκπληρώσῃ
τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ ἢ δὲν παράσχῃ τῷ
δικαιούχῳ ὡς ὑπεσχέθη ἀσφαλείας ἢ πε-
ριπέσῃ εἰς ἐλάττωσιν περιουσίας (Γαλλ.
Κωδ. 1912 καὶ 1913 Σχ. 'Ελλ. Κωδ.
1906). 'Η δὲ ἰσόβιος πρόσδος, ἥς τὸ μέ-
γεθος ὀρίζονται κατ' ἀρέσκειαν οἱ συμ-
βαλλόμενοι, δύναται νὰ συσταθῇ ὑπὲρ
τῶν συμβαλλομένων ἢ καὶ ὑπὲρ
τρίτου· ἐπίσης ἡ διάρκεια αὐτῆς δύναται
νὰ ὀρισθῇ εἴτε ἐκ τῆς ζωῆς τινος τῶν
συμβαλλομένων εἴτε ἐκ τῆς ζωῆς τρίτου·
ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ ἐκ τῆς ζωῆς πολ-
λῶν προσώπων (Ν. 5 καὶ Ν. 12 Κωδ.
περὶ ἐπικαρπίας Ν. 4 καὶ Ν. 37 Πανδ.
περὶ ἐπικ. Γαλλ. Κωδ. 1974 καὶ 1972
Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1907 καὶ 1908). 'Ἀλλ'
ὅπως ἔχῃ κῆρος ἡ σύμβασις περὶ ἰσοβίου
προσόδου, ἀναγκαῖον τὸ πρόσωπον ἐξ
οὗ τῆς ζωῆς ἡρτήθη ἡ διάρκεια αὐτῆς.
οὐ μόνον νὰ ζῇ κατὰ τὴν σύναψιν αὐτῆς
(Ν. 21 Πανδ. de oblig.), ἀλλὰ καὶ εἴ-
κοσι τοὐλάχιστον ἡμέρας ἀπὸ τῆς χρο-
νολογίας αὐτῆς (Γαλλ. Κωδ. 1974 καὶ
1975 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 2909 καὶ 1910).

Τῆς ἐπ' ἀνταλλάγματι συσταθείσης ἰσο-
βίου προσόδου δύναται νὰ αἰτηθῇ ἡ διά-
λυσις, ἂν ὁ ὀφειλέτης αὐτῆς δὲν παράσχῃ
τὸς συνομολογηθείσας ἀσφαλείας (Γαλλ.
Κωδ. 1977 Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1911).
'Εὰν ἡ καταβολὴ τῆς ἰσοβίου προσό-
δου καθυστερήσῃ ἐπὶ ἓν ἔτος, ὁ δικαι-
ούχος ἔχει δικαίωμα νὰ κατάσχῃ καὶ
ἐκποίησιν μέρος τῆς τοῦ ὀφειλέτου περι-
ουσίας, ἵνα ἐκ τοῦ τιμήματος καταπλη-
ρῇ τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀνταλλάξιν
(ὀριζομένην ἐν τῇ ἀνταλλάξει) ὑπὸ τοῦ ἰκαστηρίου
τὸ ἀναλογεῖν εἰς τακτικὴν καταβολὴν τῆς
προσόδου ποσὴν (Γαλλ. Κωδ. 1978 Σχ.
'Ελλ. Κωδ. 1913). 'Η πρόσδος ἐκλεί-
πει ἅμα ἀποθανόντος τοῦ ἐξ οὗ ὠρίσθη
ἡ διάρκεια αὐτῆς, ἀλλ' ἂν ὁ θάνατος
προεκλήθῃ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου, ὀφείλει
οὗτος ν' ἀποδώσῃ τὸ τῆς προσόδου κεφάλαιον
(Σαξονικοῦ Κώδικος 1455. Σχ.
'Ελλ. Κωδ. 1915). Σημειωτέον ὅτι κατὰ
τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κωδ. 529
Σχ. 'Ελλ. Κωδ.) κατατάσσονται εἰς
τὰ κινητὰ αἱ διηγετικῆς ἢ ἰσόβιοι πρόσ-
δοι, κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. αἱ μὲν ληξιπρό-
θεσμοὶ ἐνιαυσίαι μεταξὺ αὐτῶν περιλαμ-
βάνονται εἰς τὰ κινητὰ, ὡς πᾶς συνελεγ-
μένος καρπός (Ν. 12 § 11 Πανδ. (33. 7)
Ν. 17 § 1 Πανδ. (19. 1) Ν. τελ. ἐν
τέλ. Πανδ. (49. 14), αἱ δὲ ἄλλαι, ἐὰν
ἔχωσι μακρὰν διάρκειαν, θεωροῦνται ἀκι-
νήτα, ὡς ἀπαγορευμένης τῇ πώλει καὶ
τῇ 'Εκκλησίᾳ τῆς ἐκποίησεως αὐτῶν ὡς
καὶ τῆς τῶν ἀκινήτων (Ν. 14 Κωδ. (2.
1), Ν. τελ. Κωδ. (11. 32), Νεορρ.
7 ἐν προοίμῳ).

Θ. Ν. Φλογοαίτης.

**Προσβολή κατά τῶν ἡ-
θῶν.** Ὑπὸ τὴν τίτλιν βλάβη τῶν ἡθῶν
ἢ προσβολή κατά τῶν ἡθῶν περιλαμβάν-
ναι ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος κατὰ μί-
μησιν τοῦ παλαιοῦ Βαυαρικοῦ νόμου καὶ
τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων ἐλόκληρον
κεφάλαιον, τὸ κεφάλαιον δέκατον πέμ-

πον, ἐν ᾧ ἀναγράφονται τὰ κατὰ τῶν οἰκογενειακῶν ἡθῶν ἐκ τοῦ πόθου σαρκικῶν ἡδονῶν ἀδικήματα. Ὡς τοιαῦτα δὲ χαρακτηρίζονται ὁ βιασμός, ἡ ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλγεια, ἡ αἰμομιξία, ἡ παρὰ φύσιν ἀσέλγεια, ἡ διγαμία καὶ ἡ μοιχεία καὶ ἡ εἰδικώτερον καλουμένη προσβολὴ κατὰ τῶν ἡθῶν. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων κατὰ τῶν ἡθῶν ἀδικημάτων ἐγράφησαν ἡδὴ τὰ εἰκότα. (Ἴδε τὰς λέξεις βιασμός, ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλγεια, αἰμομιξία, διγαμία καὶ μοιχεία). Ὑπολείπεται δὲ ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν τίς ἡ εἰδικώτερον καλουμένη ἐν τῇ ποινῇ ἡμῶν νόμῳ προσβολὴ κατὰ τῶν ἡθῶν, καὶ τίνες αἱ κατ' αὐτῆς ὀριζόμεναι ποιναί. Κατὰ τὸ ἄρθρον 272 τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ὡς προσβολὴ κατὰ τῶν ἡθῶν ἐν τῇ στενωτέρᾳ τῆς λέξεως ἰνουλὰ τιμωροῦνται 1) ἡ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον ἢ ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ παρασπῶσιν ἄλλοι εἰς βίον ἀκόλαστον διὰ ὁποῖα ἀκολάστον συγγραμμάτων ἢ συμβολικῶν παραστάσεων, εἰς ἣν ἐπιβάλλεται ποινὴ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνός ἔτους (ἄρθρ. οὐχὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ διάδοσις ἀκόλαστον συγγραμμάτων ἢ συμβολικῶν παραστάσεων, ἀλλ' ἡ προσερχομένη ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς προκλήσεως κοινοῦ σκανδάλου ἢ ὠθήσεως ἄλλων εἰς ἀκολάστον πράξεις) καὶ 2) ἡ προσβολὴ τῆς αἰδοῦς δι' ἀκολάστον πράξεων, μὴ περιλαμβανομένων εἰς τὰ λοιπὰ κατὰ τῶν ἡθῶν ἀδικήματα τὰ ρητῶς κατονομαζόμενα, δηλονότι πράξεων μὴ ὑποτελουμένων ἀδικήματα ἀποπλανήσεως εἰς ἀσέλγεια, παρὰ φύσιν ἀσελγείας, βιασμοῦ αἰμομιξίας κλπ. Ἐπιβάλλεται δ' εἰς τὴν τοιαύτην προσβολὴν ποινὴ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν.

Ἐπίσης ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ὑπὸ τὸν τίτλον προσβολῆς κατὰ τῶν ἡθῶν τιμωρεῖ ὡς πταίσμα τὴν παράνομον συν-οίκησιν, δηλονότι τὴν ἐπ' ἀσελγείᾳ συν-

οίκησιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ὁπότις ἡ ἀσελγὴς αὐτῶν συνοίκησις διεξάγεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε προκαλεῖται ἐκ τούτου κοινὸν σκάνδαλον (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 658), (Ἴδε καὶ Παράνομος συνοίκησις), 6') τὴν προσβολὴν τῆς δημοσίας αἰδοῦς δι' ἀκολάστον πράξεων γενομένων δημοσίως, ὁποῖαι φέρ' εἰπεῖν ἡ ἐν δημοσίᾳ μέρει καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν συνουσία ἡ ἄσμενοι ἐναγκαλισμοί (ἄρθρ. 659). γ') τὴν προσφυρὰν εἰς ἀσέλγειν τόπου πρὸς ἄσκησιν αὐτῆς ἢ συντέλειαν εἰς αὐτὴν διὰ προαγωγίας ἢ διαπραγματεύσεως (ἄρθρ. 660), περὶ ἧς ἐπρωχματεύθημεν ἐν τῇ λέξει Προαγωγὴ ἢ Προαγωγή.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσωπικὴ κράτησις (ὡς μέσον ἐκτελέσεως). Ἡ προσωπικὴ κράτησις εἶναι μέσον ἐκτελέσεως ἐξαιρετικόν. Καὶ πρῶτον διὰ συμφωνίας εὐνάζεται νὰ ὑποβληθῇ εἰς προσωπικὴν κράτησιν μόνος ὁ δικαστικὸς ἐγγυητὴς καὶ ὁ ἐκμισθωτὴς ἀγροτικοῦ κτήματος (Πολ. Δικ. 998). Ὅθεν πᾶσα ἄλλη συμφωνία περὶ προσωπικῆς κρατήσεως εἶναι ἄκυρος.

Δυνάμει δὲ τοῦ νόμου ἐπιβάλλεται μὲν ὑποχρεωτικῶς προσωπικὴ κράτησις (Πολ. Δικ. 999) 1) ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διὰ τε τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς καὶ τὰς δικαστικὰς δαπάνας. Ἀλλὰ, τοῦ ὀφειλέτου ἐν πτωχεύσει διατελοῦντος, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς κατ' ἴδιον δανειστάς νὰ καταδιώκωσιν αὐτὸν διὰ προσωποκρατήσεως (Ἐμπ. Νόμου ἄρθρ. 453), ὅθεν δύναται μὲν νὰ παγγελοῖ κατὰ τοῦ πτωχεύσαντος προσωπικὴ κράτησις, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ (Α. Π. 408 τοῦ 86). 2) κατὰ τῶν ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς ἡμεδαποὺς ἁλλοδαπῶν, τῶν ἀμοιροῦντων ἀποχρώσεως περιουσίας πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἀντιδικῶν αὐτῶν 3) κατὰ τοῦ πωλοῦντος ἢ ὑποθηκεύοντος ἀκίνητον, οὗ γινώσκει ὅτι δὲν εἶναι κύριος ἢ παρασιτωπῶς

τὸ μετακλήτων τῆς κυριότητος ἢ τὰς ἐπιβαρυνούσας τὸ πρᾶγμα ὑποθήκας ἢ ἄλλα βάρη, δασίαις ἐπὶ ἦλθεν ἐκ τούτου ζημία, (50εν οὐχὶ κατὰ τοῦ ἀγνοοῦντος τὴν ἀπουσίαν ἢ ἀπώλειαν τῆς κυριότητος αὐτοῦ ἢ τὴν ὑπαρξίν βαρῶν) 4) κατὰ τοῦ παραβιάσαντος τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως (ἐπὶ ἐκουσίας παρακαταθήκης) ἢ ἀρνηθέντος τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος (ἐπὶ κατηναγκασμένης ἢ δικαστικῆς παρακαταθήκης) θεματοφύλακος, Ἐξομιοῦται δ' εὐλόγως πρὸς τὸν θεματοφύλακον καὶ ὁ ὑπὸ δικαστικῆς ἀρχῆς διοριζόμενος μεσεγγυοῦχος (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 961). Εἰς δὲ τὸν τρίτον, παρ' ᾧ ἐγένετο κατάσχεσις, ἐπιβάλλεται μόνον ὅπου κατὰσχέωσι παρ' αὐτῷ πράγματα μὴ ἀντικαταστατὰ ἢ ἀποκεχωρισμένα τῆς λοιπῆς τοῦ τρίτου περιουσίας, διότι τότε μόνον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παρακαταθήκη τὸ κατασχεθὲν ποσὸν (Α. Π. 112 τοῦ 88, 6 τοῦ 62, 169 τοῦ 80). Δὲν ἐπιβάλλεται ἐπομένως εἰς τὸν κατ' ἐντολὴν ἄλλου εἰσπράξαντα χρήματα ὁφειλόμενα τῷ ἐντεταλμένῳ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ κατακρατήσαντα αὐτά, αἵτε μὴ δυνάμενον νὰ χαρακτηρισθῇ θεματοφύλακα (Α. Π. 158 τοῦ 80). 5) κατὰ τοῦ ταμίου ἢ δικαστικοῦ γραμματέως, ὅστις ἀρνεῖται τὴν ἀπόδοσιν χρηματικῆς καταθέσεως, γενομένης δυνάμει τοῦ νόμου παρ' αὐτῷ ὡς ἐντεταλμένῳ τὴν παραλαβὴν καταθέσεων. 6) κατὰ τῶν ὑποχρέων εἰς ἐπίδειξιν καὶ ἀρνούμενων τὴν θεωρήσιν ἢ ἀντιγραφὴν τῶν παρ' αὐτοῖς εὐχισκομένων ἐγγράφων, 7) κατὰ τῶν εἰρηνοδικῶν, δικαστικῶν γραμματέων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων καὶ κλητῆρων, οἵτινες ἀρνοῦνται τὴν ἀπόδοσιν ἐγγράφων ἢ χρημάτων, ἐμπιστευθέντων αὐτοῖς ὡς τοιοῦτοις ἢ ληρθέντων ὑπ' αὐτῶν διὰ τὸν διάδικον. 8) κατὰ τῶν μισθωτῶν ἀγροτικοῦ κτήματος, τῶν μὴ ἀποδιδόντων ἐν τέλει τῆς μισθώσεως ἢ

παρέλαβον πρὸς καλλιέργίαν αὐτοῦ γήωρικά σκεύη, σπόρους, κόπρον καὶ κτήνη ἐκτὸς ἂν ἀποδείξωσιν ὅτι τῆς ἐλλείψεως αὐτῶν ὄν ἐἶναι αὐτοὶ αἰτίοι. 9) κατὰ τῶν καταδικασθέντων ὑπὸ τοῦ πολιτικῆς ἢ ποινικοῦ δικαστηρίου εἰς χρηματικὴν ποινὴν ἢ πρόστιμον. 10) κατὰ τῶν καταδικασθέντων εἰς ἀπόδοσιν ἀκινήτου ἢ ἄλλου ἰσοτίμου πραγματικοῦ δικαιώματος. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ προσωπικὴ κράτησις εἶναι δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ πρὸ τῆς παραλείψεως δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως. 11) κατὰ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου. 12) κατὰ τῶν μὴ ἀποδόντων τὰ ληφθέντα ὑπ' αὐτῶν παρὰ τοῦ ἀντιδίκου ἐγγράφα ἐντὸς τῆς ὁρισμένης ὑπὸ τοῦ νόμου προθεσμίας (Πολ. Δικ. 155 καὶ 557). 13) κατὰ τοῦ μὴ καταβολῆς τὴν τιμὴν τῆς κατακυρώσεως πρὸς τὸν ὑπερθεματιστοῦ πρὸς καταβολὴν τοῦ ἐλλείποντος, ἐὰν κατὰ τὸν ἀναπλειστηριασμόν τοῦ κατακυρωθέντος προσεγγθῇ ποσὸν ὀλιγώτερον (Πολ. Δικ. 903 καὶ 983). 14) κατὰ τοῦ ἐπιζημίως διαβέσαντος τὸ κατασχεθὲν ἀκίνητον ὀφειλέτου μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς εἰς αὐτὸν ὀφλ. ποιήσεως τῆς κατασχέσεως (Πολ. Δικ. 963). 15) κατὰ τοῦ μὴ παρατηρήσαντος τὴν νομὴν τοῦ πλειστηριασθέντος πράγματος μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς περὶ πλειστηριασμοῦ ἐκθέσεως (Πολ. Δικ. 980). Δύναται δὲ τὸ δικαστήριον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ νὰ ἀπαγγεῖλῃ προσωπικὴν κράτησιν 1) εἰς κατανάγκασιν τοῦ μὴ πειθομένου νὰ λογοδοτήσῃ ὑπολόγου εἰς λογοδοσίαν, ἔτι δὲ καὶ εἰς καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων, ἀποδόσεων καὶ 2) εἰς καταβολὴν τῆς προσηκούσης ἀποζημιώσεως πρὸς ἀνθρώπῳ τῆς εἰς τὸν ἐνάγοντα προσηνεθείσης ζημίας (Πολ. Δικ. 1000).

Σημειωτέον ὅτι ἐξηρημένοι ἀπολύτως τῆς προσωπικῆς κρατήσεως εἰσὶν αἱ μὴ

ἐμπορευόμεναι γυναῖκες, οἱ μὴ ἐνεργή-
σαντες ἐμπορικὰς πράξεις ἀνήλικοι, οἱ
ἀπηγορευμένοι, οἱ ἀκινόντες καὶ ὁ σύζυ-
γος τοῦ ἐνέχοντος, οἱ συμπληρώσαντες
τὸ ἐβδωμνηστὸν ἔτος, ἔστω καὶ ἂν ὀφεί-
λουν εἰς τὸ δημόσιον (Πολ. Δικ. 1003).
Κατὰ βουλευτῶν δὲ δὲν ἐνεργεῖται προ-
σωπικὴ κράτησις διαρκούσης τῆς βου-
λευτικῆς Συνόδου, τέσσαρας ἐβδομάδας
πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ τρεῖς μετὰ τὴν
λήξιν αὐτῆς. Ἀπολύεται δ' ὁ βουλευτής,
καὶ διατελὼν τυχὸν ὑπὸ προσωπικὴν
κράτησιν, τέσσαρας ἐβδομάδας πρὸ τῆς
ἐνάρξεως τῆς Συνόδου (Συντάγματος
ἄρθρον 63).

Οὐχ ἦτον καὶ ὅπου διὰ συμφωνίας ἢ
δυνάμει ρητῆς διατάξεως τοῦ νόμου χω-
ρεῖ προσωποκράτησις, δὲν δύναται νὰ ἐκ-
τελεσθῇ ἄνευ προηγουμένης περὶ τούτου
ἀποφάσεως, διατασσούσης, ρητῶς αὐτὴν
(Πολ. Δικ. 1002). Ἀλλὰ δὲν δύναται
καὶ νὰ διαταχθῇ προσωπικὴ κράτησις,
ἂν μὴ υποβληθῇ ρητὴ περὶ τούτου αἴτη-
σις διὰ τῆς ἀγωγῆς ἢ τῶν προτάσεων,
ἅτε τοῦ δικαστηρίου μὴ δοθέντος νὰ
δικάσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος (ἄρθρ. 870), ἢ
δ' ἐναντία περὶ τούτου ἀπερχαίωμένη νο-
μολογία (Α. Π. 314 τοῦ 40, 17 τοῦ
46). καθ' ἣν καὶ ἄνευ αἰτήσεως ἀπαγ-
γέλλεται ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς ὑποθέσεσι
προσωπικὴ κράτησις, εἶναι καταδῶλως
πεπλανημένη. Δύναται ὅμως, νομίζομεν,
νὰ υποβληθῇ καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς
ὀριστικῆς ἀποφάσεως αἴτησις περὶ προσω-
πικῆς κρατήσεως, ἂν πρότερον δὲν εἶχεν
υποβληθῇ (Contra ἀποφ. Α. Π. 88 τοῦ
68). Ὑποτίθεται, εἰ καὶ ἐπιτρέπη διὰ δι-
καστικῆς ἀποφάσεως τελεσιδικίου προσω-
πικῆς κράτησις, ὡς αἰς ἐπιτρέπη αὕτη ἐν
θέματι, καθ' ὃ δὲν ἐπιτρέπει αὐτὴν ὁ νόμος.
ὁ ὀφειλέτης ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήσῃ
τὴν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ἀπαλ-
λαγὴν αὐτοῦ διὰ κλήσεως, δικιζομένης
συνοπτικῶς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 908 ἐν

συνδυασμῷ πρὸς τὸ 1001). Ἔχει δικαί-
ωμα δ' αὖτε πότε ὁ πρὸς κράτησιν ἀπα-
γόμενος νὰ ἀπαιτήσῃ, τὴν ἐνώπιον τοῦ
προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν ἐμφάνισιν αὐ-
τοῦ πρὸς υποβολὴν τῶν κατὰ τῆς ἀπα-
φάσεως ἐναστάσεων αὐτοῦ· ἔχει δικαίωμα
δὲ καὶ καθῆκον ὁ πρόεδρος νὰ διατάξῃ τὴν
ἐλευθέρωσιν αὐτοῦ, εἰάν εὔρη βάσιμον ὡς
ἀνδρήποτε τῶν ἀντιρρήσεων αὐτοῦ.

Αἱ διατάσσονται τὴν προσωπικὴν κρά-
τησιν τοῦ ὀφειλέτου πρωτοδικοὶ ἀποφά-
σεις ὑπάρχοντες εἰς ἔφεσιν καὶ ὁσάκις εἶ-
ναι ἀνέκκλητοι· λόγῳ τοῦ ποσοῦ. Τοῦτο
δ' ἐφαρμόζεται κατὰ τὰς ὁρᾶς ἀποφά-
σεις 379 τοῦ 55 καὶ 73 τοῦ 57 τοῦ
Ἀρείου Πάγου καὶ ὅταν ἡ περὶ προσω-
πικῆς κρατήσεως αἴτησις ᾖναι παρεπο-
μένη κυρίᾳ αἰτήσῃ μὴ ὑποκειμένη
εἰς ἐκκλήσιν. Ἀλλ' ὡς αἰς ἡ δίκη στατέ-
φεται εἰς μόνην τὴν ἀποζημιώσιν, τοῦ
προσωποκρατηθέντος διὰ τὴν προσωπο-
κράτησιν, τῆς ἀπὸ ἀλλαγῆς, δὲν χωρεῖ ἔφε-
σις, εἰάν τὸ ποσὸν τῆς αἰτουμένης ἀπα-
ζημιώσεως ᾖναι κατώτερον τῶν 500
δραχμῶν (Α. Π. 13 τοῦ 62). Σημειω-
τέον ὅτι κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην καὶ
ἡ ἀποδοχὴ τῆς πρωτοδικαίας ἀπορίσεως
δὲν καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὸ πρῶτον
περὶ κακῆς ὑπ' αὐτῆς ἐπιβολῆς προ-
σωπικῆς κρατήσεως, διότι οὐδέποτε ἡ
προσωπικὴ κράτησις δύναται νὰ γίνῃ ἄν-
τικείμενον, ἀποδοχῆς (ἀποφ. Ὑφετέριου
Ἀθηνῶν 74 τοῦ 90).

Σημειωτέον δὲ τῆς ἐκτελέσεως τῆς
προσωπικῆς κρατήσεως προηγεῖται ἡ ἐπί-
θεσις τῆς διατασσούσης αὐτὴν ἀποφάσεως
μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν εἰς τὸν
κρατηθισόμενον, καθ' ὃ. εἰ μὲν πρόκειται
περὶ συναλλαγματικῆς, ἐκτελεῖται ἁ-
μέσως, ἄλλως μετὰ 24 ὥρας (Πολ. Δικ.
848). Ἀνάγκη δὲ αὕτη νὰ ᾖ τελεσιδικίος
ἢ καὶ προσωρινῶς ἐκτελεστέῃ· ἄλλ' ἢ ἐμ-
ποδίζει οὐχ ἦτον τὴν ἐκτέλεσιν, ὃ ἐστὶ
τὴν ἐνεργηθησομένην κράτησιν, ἡ παρ-

οχή προπεμπτηρίου υπό πολιτικού ή ποι-
νικού δικαστηρίου, εις ό καλείται ως
μάρτυς (Πολ. Δικ. 1004 και 1005).

Δυνάμει έντολής του ένδιαφερομένου
διαδίκου ή του Ειρηνοδίκου ή προέδρου
ό κλητήρ ενεργεί τήν σύλληψιν του όφει-
λέτου επί παρουσίᾳ δύο μαρτύρων ή του
Ειρηνοδίκου, συμβολαιογράφου, δημάρ-
χου ή δημαρχικού παρέδρου, έν οίωδή
ποτε τόπω και χρόνῳ και αν εύρεθῇ
(Πολ. Δικ. 1007). Κατ' εξαίρεσιν άπ-
αγορεύεται ή σύλληψις αυτού α') έν νο-
κτι εις ιδιωτικήν οίκον. (Έν ήμέρᾳ δέ
συλλαμβάνεται μέν, αλλά μόνον επί
παραυσίᾳ του Ειρηνοδίκου, δημάρχου ή
δημαρχικού παρέδρου, ούχι δέ άλλων
μαρτύρων), β') έν οίκοδομήματι αφιερω-
μένῳ εις τήν θείαν λατρείαν κατά τήν
διόρκειαν έκκλησιαστικῆς τελετῆς, γ')
έν τῷ δικαστικῷ καταστήματι κατά δη-
μοσίαν του δικαστηρίου συνεδρίασιν, δ')
του πλοιάρχου ή ναύτου εύρισκομένου
επί του πλοίου ή και έντός λέμβου, όποτε
τό πλοϊον πρόκειται νά εκπλεύσῃ (Πολ.
Δικ. 1006. Έμπ. νόμου 231). Συν-
τάσσει δέ ό κλητήρ περί τῆς συλλήψεως
έκθεσιν, ήν ύπογράφουσιν ού μόνον ό κλη-
τήρ αλλά και οι λοιποί παραστάντες
(δηλονότι μάρτυρες ή Ειρηνοδίκης, συμ-
βολαιογράφος κτλ.), έτι δέ και ό δανει-
στής, εάν ήναι παρών (Πολ. Δικ. 1007).
Έν τῇ ένθέσει ταύτῃ περιλαμβάνεται
και ό διορισμός αντικλήτου του δανει-
στού έν τῷ τόπῳ τῆς φυλακίσεως, ίνα
δύνηται ό φυλακισθείς όφειλέτης νά κοι-
νοποιῇ αὐτῷ τήν περί άκυρώσεως τῆς
φυλακίσεως ένδεχουμένην αὐτοῦ αίτησιν
ή άλλην τινά πρότασιν πληρωμῆς, συμ-
βιβασμοῦ κτλ. Πρόδηλον ότι περιτεύσει
ό διορισμός αντικλήτου, αν περιελήφθῃ
ήδη τοιοῦτος έν τῇ πρὸς πληρωμὴν έπι-
ταγῇ.

Μετά τήν σύλληψιν άπάγεται ό όφει-
λέτης εις τήν πολιτικήν φυλακήν και

παραδίδεται τῷ δεσμοφύλακι, όστις κα-
ταχωρίζει τήν περί παραλαβῆς αὐτοῦ
άπόδειξιν έν τῷ βιβλίῳ τῆς φυλακῆς
ύπογραφομένην υπό τε του κλητήρος
και του δεσμοφύλακος· περιέχει δ' αὐτῇ
τό όν.μ.χ του δανειστοῦ και του όφειλέ-
του και τήν κατοικίαν αὐτῶν, τό όνομα
του διορισθέντος αντικλήτου, τήν ήμέ-
ρημηνίαν τῆς άποφάσεως και σημειώσιν
τῆς κατατεθείσης διατροφῆς (Πολ. Δικ.
1012). 'Αλλ', ως έλέχθη, έχει δικαίωμα
νά άξιώσῃ ό συλληφθείς όφειλέτης νά
προσάχθῃ εις τόν πρόεδρον των Πρωτο-
δικῶν· έχει δικαίωμα δέ και κατά τήν
διάρκειαν τῆς φυλακίσεως νά άποτίμῃ
αίτησιν πρὸς τό δικαστήριον του τόπου
τῆς έκτελέσεως, αρμόδιον τυγχάνον νά
άποφαίνηται επί πασῶν των διαρκούσῃ
τῆς φυλακίσεως άντιδικιῶν μεταξύ όφει-
λέτου και δανειστοῦ (έρεϊδομένῳ, εις τήν
άκυρότητα τῆς διαδικασίας ή τήν αίτη-
σιν του όφειλέτου περὶ μετοικήσεως λόγῳ
άσθενείας), μεταξύ δανειστῶν πρὸς άλλ-
λήλους (ως πρὸς τό ζήτημα τῆς καταβο-
λῆς τῆς διατροφῆς), μεταξύ δεσμοφύλα-
κος και όφειλέτου (διατεινομένου ότι πα-
ρανόμως ό δεσμοφύλας παρέλαθεν αὐτόν,
ως μή προσάχθῆις τῆς άποφάσεως περί
προσωποκρατήσεως ή ως μή προκατα-
βληθέντων των δαπανημάτων τῆς δια-
τροφῆς), ή δεσμοφύλακος και δανειστοῦ
(ζητοῦντος του δευτέρου τήν έπιστρο-
φήν τῆς διατροφῆς δι' αίτήσεως δικα-
ζομένης κατά τήν συνοπτικήν διαδικα-
σίαν).

Παρατηρητέον ότι αἱ άνωτέρω διατά-
ξεις δέν εφαρμόζονται εις τοὺς δυνάμει
όφειλῆς πρὸς τό δημόσιον συλλαμβανο-
μένους, ατε του άρθρου 43 του νόμου
Υ'ΔΣ' περί είσπράξεως των δημοσίων
έσόδων όρίσαντος είδικῶς τόν τρόπον τῆς
έκτελέσεως κατά των όφειλετῶν του δη-
μοσίου (Α. Π. 108 του 90).

Σημειωτέον ότι ό έν φυλακῇ διαμεί-

ων ὡς προσωποκρατούμενος ἢ ὡς ὑπό-
 ἄκτος ἢ κατάδικος δύναται νὰ ἐπιτρεθῇ
 ὑπὸ τοῦ ἔχοντος κατ' αὐτοῦ δικαίωμα
 προσωπικῆς κρατήσεως· δηλονότι δύνα-
 ται νὰ αἰτηθῇ ἢ ἐν τῇ φυλακῇ διατή-
 ρησις αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ
 λόγου τῆς πρώτης φυλακίσεως. Πρόδη-
 λον ὅτι ἀπαιτεῖται καὶ πρὸς ἐπίσχεσιν
 ἀπόφασις διατάσσουσα προσωπικὴν κρά-
 τησιν, ἐπιταγὴ πρὸς πληρωμὴν καὶ παρέ-
 λυσις τῆς νομίμου προθεσμίας, ἐπίσης
 ἢ ἐν προσαγωγῇ τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὸν
 προῖδρον τῶν πρωτοδικῶν (ἂν ζητήσῃ
 νὰ προσαχθῇ). Οὐδεμία ὁμως ἀνάγκη
 τῆς προσλήψεως μικτῶρων πρὸς ἐπίσχε-
 σιν ἢ τῆς προκαταβολῆς διατροφῆς, ἂν
 ὑπέρχῃ ἡδὴ προκαταβλημένη. Δύνα-
 ται ὁμως ὁ πρῶτος δανειστής νὰξιώσῃ,
 ὅπως καὶ ὁ τῆν ἐπίσχεσιν ἐνεργήσας δεύ-
 τερὸς δανειστής συνεισενέγκῃ εἰς ἡμισείας
 εἰς τὴν δαπάνην (Πολ. 1015).

Σημειωτέον, ὅτι ἡ πρὸς ἀνακοπὴν ἢ
 ἔρρεσιν τῶν κατὰ τὰς προσωπικὰς κρα-
 τήσεις ἐκδιδομένων ἀποφάσεων προθεσμία
 ἵναμι τριήμερος (Πολ. 1019)· ἐφαρμόζεται
 δ' ἡ προθεσμία αὕτη πάντοτε, εἴτε κατ-
 οἰκᾷ ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκτελέσεως ὁ ἀνα-
 κώπων εἴτε οὐ, ἅτε τῆς περικοπῆς τοῦ
 ἀρθροῦ 1019 ἀφ' οὗ ἡ ἀπόφασις παρα-
 ἔσθῃ πρὸς τὸν ἀντίκλητον ἢ πρὸς τὸν
 ἀντίδικον αὐτὸν κατοικοῦντα εἰς τὸν τό-
 πον τῆς ἐκτελέσεως ὀριζούσης προδήλως
 τὸν χρόνον, ἀφ' οὗ ἄρχεται ἡ προθεσμία,
 καὶ οὐχὶ τὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς χωρεῖ
 (Α. Π. 25 τοῦ 57).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ μὲν τὴν
 ἀπόφασιν Α. Π. 379 τοῦ 55 προκύπτει
 ἐκ τῶν ἄρθρων 1017, 1018, 621 ἐπ. καὶ
 588 τῆς Πολ. Δικον. ὅτι οἱ ἀντίδικοι
 μεταξὺ τοῦ προσωποκρατουμένου καὶ τοῦ
 δανειστοῦ περὶ ἀκυρότητος τῆς φυλακί-
 σεως ἢ τῆς ἀπολύσεως αὐτοῦ ἐν γέει
 ὑπάγονται εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον τῆς κρα-
 τήσεως αὐτοῦ (ἀπαιτεῖται δὲ καὶ ἀγό-

ρευσις τοῦ Εἰσαγγελέως πρὸς τῆς ἀπο-
 φάσεως) καὶ ἐπομένως οὐχὶ εἰς τὸ Εἰρη-
 νοδικεῖον, ἔστω καὶ ἐὰν ἡ κράτησις διε-
 τάρχθῃ πρὸς ἀπότισιν ποσοῦ ἐλάσσονος
 τῶν 300 δραχμῶν (Α. Π. 379 τοῦ 55)·
 ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 163 τοῦ 78 ἡ
 ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐκτελέσεως προσω-
 ποκρατήσεως ὑπάγεται εἰς τὸ Εἰρηνοδι-
 κεῖον, ἂν διετάρχθῃ πρὸς ἀπότισιν ποσοῦ
 ἐλάσσονος τῶν 300 δραχμῶν, ἅτε τοῦ
 ἀρθ. 1017 ἐφαρμοζομένου μόνον εἰς τὰς
 περιπτώσεις παρεμπιπτόντων κεφαλαίων
 καὶ λοιπῶν ἀντιδικῶν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς
 τὴν κατὰ τῆς ἐκτελέσεως τῆς προσωπο-
 κρατήσεως περίπτωσιν.

Προσθετέον ὅτι, ἀσθενήσαντος τυχόν
 τοῦ προσωποκρατουμένου, δύναται νὰ
 ἐπιτραπῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ φύλαξις
 αὐτοῦ ἐν νοσοκομείῳ ἢ ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ
 (Α. Π. 251 τοῦ 77).

Προσθετέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τοῦ δη-
 μοσίου (θῶεν καὶ κατὰ τοῦ ταμίου, παρ'
 ᾧ ἐγένετο κατάσχεσις, ὡς ἀντιπροσώπων
 τοῦ δημοσίου) δὲν ἀπαιτῆται προσω-
 πικὴ κράτησις, οὐ μόνον διότι ἐλλόγως
 ὑποτίθεται ὅτι δὲν θέλει ἄρνηθῇ τὴν ἐξό-
 φλησιν τελειοδικῶν ἀποφάσεων, ἀλλὰ
 καὶ διότι αἱ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀνα-
 γραφεῖσαι πρόσοδοι τοῦ Κράτους προσωρί-
 σθησαν εἰς θεραπείαν ῥητῶν τῆς πολι-
 τείας χρεῶν, ἡ δὲ τυχὸν ἐξαναστατικὴ
 ἐν τῷ ὅμα ἀπόσπασις αὐτῶν ἥθελεν ἐπ-
 ενέγκει προσκόμματα εἰς τὴν τακτικὴν
 κίνησιν τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς (Α.
 Π. 389 τοῦ 52).

Ὁ ὀφειλέτης ἀπολύεται τῆς φυλακῆς,
 1) ἐὰν καταβῇ τῶν δανειστῶν ἢ κατα-
 θέσῃ παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ πρωτο-
 δικείου ὁλόκληρον τὸ χρέος μετὰ τῶν
 τόκων τοῦ τε ἐνεργήσαντος τὴν πρώτην
 φυλάκισιν δανειστοῦ καὶ τῶν μεταγενε-
 στέρων δανειστῶν, ἔτι δὲ τὰς ἐκκαθα-
 ρισμένους δαπάνας τῆς κατὰ τὴν φυλάκι-
 σιν διαδικασίας καὶ τὰ πρὸς διατροφήν

αὐτοῦ δαπανηθέντα (Πολ. Δικονομίας ἄρθρον 1020 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. 10 Νοεμβρίου 1836), 2) ὁ προκαλέσας τὴν φυλάκισιν ἢ ἐπίσχεσιν αὐτοῦ δανειστής συγκατατεθῇ ἐγγράφως εἰς τὴν ἀπόλυσιν αὐτοῦ, 3) ἐὰν παραλειφθῇ ἢ πρὸ ἐνὸς μηνὸς καταβολὴ τῶν πρὸς διατροφήν, 4) ἐὰν συνεπλήρωσεν ὁ ὀφειλέτης τὸ ἐβδομηχοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, 5) ἐὰν ἐδόθη τῷ ὀφειλέτῃ ἡ ἄδεια τῆς παραχωρήσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, 6) ἐὰν οὗτος μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ ἐπὶ διετίαν. Εὐνόητον δ' ὅτι ἡ διετία θεωρεῖται συμπληρωθεῖσα καὶ κατ' ἀκολουθίαν παρέχουσα ἀφορμὴν εἰς ἀπόλυσιν καὶ ἂν ἡ φυλάκισις διακόπτεται κατὰ διαλείμματα.

Καὶ ὅποτε μὲν ἡ ἀπόλυσις ἐπέρχεται, διότι συγκατατεθῇ ὁ φυλακίσας ἢ ἐπισχὼν δανειστής, ἢ διότι ἐκηρύχθῃ ἡ τῆς φυλακίσεως ἢ τῆς ἐπίσχεσεως διαδικασία ἄκυρος δι' ἀποφάσεως, ἢ διότι ἐπετράπη τῷ ὀφειλέτῃ ἡ παρὰχωρήσις τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὀφείλει ὁ ἐπιστάτης τῆς φυλακῆς νάπολύσῃ αὐτὸν ἅμα λαβὼν γνῶσιν τῶν ἐγγράφων, ὅποτε δ' ἐπέρχεται δι' ἄλλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων, ἀναγκαῖον νὰ διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 1021 καὶ 1022).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προσωπικὴ κράτησις (ὡς συντηρητικὸν μέτρον). Ἰδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Προσωρινὴ ἐκτέλεσις. Ἀποφασίς ὀριστική, ἔστω καὶ μὴ τελεσίδικος, ἀναγομένη εἰς διατάραξιν τῆς νομῆς ἢ ἀποβολὴν ἐξ αὐτῆς ἢ τὴν κατὰ παράκλησιν νομὴν, ἐκτελεῖται προσωρινῶς, καὶ περ μὴ διατασσομένης τῆς προσωρινῆς ἐκτελέσεως (Πολιτικῆς Δικονομίας 187), ὡς πρὸς τὸ εἰς τὴν νομὴν ἀναφερόμενον διατακτικόν, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸ περὶ ἀποζημιώσεως ('Αρείου Πάγου

86 τοῦ 59). Ἀλλὰ 1) δύναται μὲν νὰ διαταχθῇ προσωρινὴ ἐκτέλεσις κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ δικαστῇ δι' ἐγγυήσεως ἢ νέου ἐγγυήτεως καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν καταπειγουσῶν υποθέσεων, ἰδίως ἐπὶ τῶν περὶ συντάξεως καὶ διατροφῆς, περὶ καταπειγουσῶν ἐπισκευῶν κτλ. καὶ ἐν γένει ἐπὶ πασῶν τῶν υποθέσεων, καθ' ἃς ἐπικινδυνεύει ἐκ τῆς ἀναβολῆς. 2) ὅποτε χρεοῦται δ' ὁ δικαστὴς νὰ διατάξῃ προσωρινὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐπὶ τῶν υποθέσεων τῶν προερχομένων ἀπὸ ἀγωγῆς, στηριζομένης εἰς ἐπίσημον δημοσίον ἔγγραφο ἀναμνησθέντων, δηλονότι συντεταγμένων ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων του καὶ ἔργον πάντας τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους δημοσίου ἐγγράφου, ἢ ἰδιωτικὸν ἔγγραφο, οὐ οὐ μόνον τὴν γνησιότητα τῆς ὑπογραφῆς ἀλλὰ καὶ τὴν γνώρισιν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς ἐπὶ δικαστηρίου ὁ ἀντίδικος ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνέθενται τοῦ περιεχομένου, ἢ εἰς τελεσίδικον ἀπόφασιν (χρησιμεύουσιν δηλαδὴ ὡς ἐκτελέσειν τῆς δίκης περὶ ἧς ἡ ἀγωγή). Σημειωτέον ὅτι αἱ περὶ προσωρινῶν μέτρων δικαστικαὶ ἀποφάσεις δὲν ὑπόκεινται, ἀλλὰ τοδικαίως εἰς προσωρινὴν ἐκτέλεσιν, αὐτῶν δύναται νὰ διαταχθῇ ἡ προσωρινὴ αὐτῶν ἐκτέλεσις ὡς καταπειγουσῶν κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ δικαστῇ (Πολ. Δικ. 186) ἀλλ' οὐδέποτε συγχωρεῖται νὰ διαταχθῇ περὶ τῶν δικαστικῶν δαπανῶν, καὶ ἂν ἔτι αὕτη διατάσσεται ὡς πρὸς τὴν νομίαν δίκην (Πολ. Δικ. 187). Προσωρινῶς ἐκτελεσταὶ εἶναι τὰ ἀνάπαλιν ἀίτησις αἱ ἐμπορικαὶ ἀποφάσεις.

Ἡ προσωρινὴ ἐκτέλεσις ἐν ταῖς ὑποθέσεσι, καθ' ἃς δεῖν νὰ ὀρισθῇ ῥητῶς διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, δὲν διατάσσεται εἰμὴ κατ' αἴτησιν τοῦ δικαίου τοῦ μόνου διὰ τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ πρωτοβάθμου δικαστοῦ. Ἄν δὲ ὁ πρῶτος βαθμὸς δικαστῆς παρέλιπε νὰ διατάξῃ τὴν προσωρινὴν ἐκτέλεσιν, καίτοι ζητή

ἦσαν ὑπὸ τοῦ διαδίκου, ἔχει τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ ὑποβάλῃ εἰδικὴν αἴτησιν περὶ τούτου ἐνώπιον τοῦ δευτεροβάθμου δικαστηρίου, δικαιουμένου πρὸ τῆς ὁριστικῆς καὶ τελεσιδίκου λύσεως τῆς διαφοράς νὰ χορηγήσῃ τὴν αἵεσιν τῆς προσωρινῆς ἐκτελέσεως. Ὅσακις δὲ ὁ πρωτοβάθμιος δικαστὴς παρέλιπε νὰ κηρύξῃ καθ' ὃ εἶχε χρέος ἀνέκλητον καὶ κατ' ἀκολουθίαν προσωρινῶς ἐκτελεστέην τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ δευτεροβάθμου δικαστηρίου τὴν προσωρινὴν ἐκτέλεσιν τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως, καίπερ δηλοῦν μὴ ὑποβαλὼν τοιαύτην αἴτησιν ἐνώπιον τοῦ πρωτοβάθμου δικαστοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ἔχει δικαίωμα μὲν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ ἔχων ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσωρινῶς ἐκτελεστέην ἀπόφασιν νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν γινομένην κατ' αὐτῆς ἔφεσιν (Πολ. Δικ. 733 καὶ 735). Ἡ ἀσκησις ὅμως τοῦ δικαιώματος τούτου γίνεται κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἐπὶ κινδύνῳ τοῦ ἐκτελούντος, ὅστις ὀφείλει, ἂν ἡττηθῇ ἐφεσίν, νὰ διορθώσῃ τὴν ἐκ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς ἐπελθοῦσαν τυχὸν εἰς τὸν καθ' οὗ ἡ ἐκτέλεσις ζημίαν συνωδὰ πρὸς τοὺς ἀστικούς ἡμῶν νόμους, καθ' οὗς ὁ αἰετος ἀδίκου ζημίας ὀφείλει νὰ ἀνορθώσῃ αὐτήν. (Συνάδει καὶ ἡ ἀπόφασις Δ. Π. 196 τοῦ 81). *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Προφυλάκισις καὶ σύλληψις. Ὅπως ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπὸς τῆς προδικασίας, δηλονότι ἡ βεβαίωσις τοῦ ἀδικήματος καὶ ἀνακάλυψις τοῦ ἐνόχου, απαιτεῖται νὰ ἐξετασθῇ αὐτοπροσώπως ὁ κατηγορούμενος· ἐφ' ᾧ καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ συλληφθῇ, μὴ ἐθελουσίως προσερχόμενος ἢ παρέχων τὴν ὑπόνοιαν μὴ ἐθελουσίας προσελεύσεως, εἰ δὲ πολὺς νὰ προφυλαχθῇ μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως. Οὐδὲν ἄλλῳ ἢ ἀδικώτερον τῆς προφυλακίσεως,

ὁσάκις ὁ κατηγορούμενος εἶναι ἀθῶος καὶ ὅπως ὑπόνοιαι γεννηθεῖσαι περὶ τῆς ἐνόχης αὐτοῦ παρήγαγον τὴν ἀνάγκην τῆς προφυλακίσεως αὐτοῦ, οὐ μόνον εἰς ὅτι ὑφίστανται καίριον βλάβην ἢ τιμὴ καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ καὶ διότι ἀδίκως ἀλγεῖ, ἀποβάλλων αὐτὸ τὸ ὕπατον τῶν ἀτομικῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων, τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν· ἀλλὰ δυστυχῶς, ὁσάκις τὸ ἀδίκημα εἶναι βαρὺ, καθίσταται ἀναγκαῖαν τὴν προφυλάκισιν ἢ ἀνάγκη τῆς Πολιτείας εἰς τιμωρίαν τοῦ ὑπόπτου, δυναμένου ἄλλως νὰ δραπετεῦσῃ.

Σημειωτέον ὅτι ἡ μὲν σύλληψις, ἀποβλέπουσα εἰς μόνην τὴν ἐξέτασιν τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὴν διαφώτισιν τῆς ἀνακρίσεως, εἰ δὲ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προφυλακίσεως, εἰδὼς αὕτη κρίθῃ ἀναγκαῖα, εἶναι παντελῶς προσωρινὴ καὶ λίαν μικρὰ τὴν διάρκειαν, ἢ δὲ προφυλάκισις δύναται πολλάκις νὰ παραταθῇ ἐφ' ἱκανόν. Καὶ σύλληψις μὲν ἐνεργεῖται δυνάμει ἐντάλματος συλλήψεως, ἐκδομένου ὑπὸ τῆς ἀνακριτικῆς ἀρχῆς, ὁσάκις πιθανολογεῖται ἡ μετὰ τὴν ἐξέτασιν προφυλάκισις, ἄλλως κλητεῦται ἀπλῶς ὁ κατηγορούμενος καὶ μόνον, εἰδὼς ἀπειθῆσθαι, προσάγεται διὰ τῆς βίας, ἐκδομένου κατ' αὐτοῦ κλητηρίου ἐπικρίματος. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἐντάλματος συλλήψεως ἐνεργεῖται σύλληψις τοῦ κατηγορουμένου, δύναται δὲ νὰ ἐκδοθῇ καὶ ἐνταλμα συλλήψεως, ὑπὸ παντὸς ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπαλλήλου, ὁσάκις ὁ κατηγορούμενος φωρᾷται διαπράττων πλημμέλημα ἢ κακούργημα ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς πράξεως, ἢ εὐρέθῃ ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου αὕτη ἐτελέσθη ἄρτίως φέρων ἐγκαλεῖα, ὅπλα καὶ ἄλλα πειστήρια, ἢ κατεδιώχθη διὰ δημοσίας κραυγῆς· ὁσάκις μάλιστα ὁ κατηγορούμενος φωρᾷται τελῶν τὸ ἀδίκημα ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς πράξεως ἢ ἐγγὺς τοῦ τόπου τῆς τελέσεως μετὰ πειστηρίων, ἔχει δικαίωμα

καὶ πᾶς πολίτης νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σύλληψιν (Ποιν. Δικον. ἄρθρ. 163 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 209).

Ἡ προφυλάκισις εἶναι συνοπτικὴ ἐπὶ πταισμάτων. Ἐπιτρέπεται μὲν καὶ ἐπὶ πταισμάτων, τιμωρουμένων διὰ κρατήσεως, ἢ σύλληψις τοῦ κατηγορουμένου ὑπὸ τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ μόνον ὁσάκις συνελήφθησαν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἄπαιτεῖται ὁ ἐντὶς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον ἢ νὰ ἀπελυθῶσιν ἐκ τῆς φυλακῆς (Πολ. Δικ. 140). Ἐπίσης ἐπιτρέπεται νὰ διαταχθῇ προφυλάκισις ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου ἐπὶ τῶν πταισμάτων, ὅσα ἀνάγονται εἰς ἀθεμίτους σχέσεις πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ πρὸς ξένας δημοσίας ἀρχάς ἢ εἰς ἀθέμιτον ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ἢ εἰς ἐπαίτησιν ἢ ἀγυρτίαν ἢ ἀπάτην ἢ αἰκίας ἢ κλοπὴν καὶ ὑπεξαίρεσιν, ἀλλὰ μόνον ὁσάκις ὑπάρχει φόβος ἐντεύξεως μετὰ ἄλλων συνενόχων ἢ οἱ κατηγορούμενοι εἶναι ἀγύρται ἢ ξένοι (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 111).

Ἐπὶ πλημμελημάτων εἶναι πολλῶν συχνοτέρα, διότι ἐπιτρέπεται, ὁσάκις ὁ κατηγορούμενος κατεδικάσθῃ καὶ ἄλλοτε ἐπὶ πλημμελήματι ἢ κακουργήματι ἢ εἶναι ἀγύρτης ἢ ὀλοδοχὸς ἢ ὁσάκις, ἀρξαμένης τῆς ἀνακρίσεως, ἐπειράχθῃ νὰ ἀπομακρυνθῇ, ἢ εἶναι ὑποπτος ὡς συναιτίας κακουργήματος, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος ἐντεύξεως μετ' ἄλλων συναιτίων, ἢ ἦναι ὑποπτος πλημμελήματος ἀναγομένου εἰς τὴν χρῆσιν ἀθεμίτων μέσων, ὅπως λάβῃ γνώσιν σπουδαίων ἀπορρήτων τοῦ Κράτους, ἢ εἰς τὴν παραποίησιν καὶ κιβδηλείαν ἀπληροειμένων νομισμάτων, ἢ τὴν κατοχὴν ἐργαλείων προσφῶρων εἰς νομισματοκοπίαν ἢ τὴν κατασκευὴν τοιούτων ἢ τὴν κυκλοφορίαν κιβδηλῶν νομισμάτων ἢ εἰς κλοπὴν ἢ ὑπεξαίρεσιν ἢ ἀπάτην, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος ἐντεύξεως μετ' ἄλλων συναιτίων. Ἐπὶ δὲ κακουργήματι διατάσσεται ἁείποτε προφυλάκισις. (Ποιν. Δικ.

ἄρθ. 207 ἐ.). Καὶ εἶναι μὲν ἔλλογον ὅτι καθ' ὅσον τὸ ἄδίκημα εἶναι βαρύτερον καὶ δεινότερον ἢ ἐπιβαλλομένη εἰς αὐτὴν ποινή, ἢ προφυλάκισις εἶναι μᾶλλον τοῦ δικαιολογημένη, διότι αὐξάνει ὁ φόβος τῆς δραπετεύσεως τοῦ ἐνόχου· ἀλλ' ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία, ὡς παρητηρήσαμεν, ἐπιτρέπει ἢ καὶ διατάσσει τὴν προφυλάκισιν καὶ ἐπὶ ἀδικημάτων ἡμῶν βαρέων. Ἐν πρώτοις ὁ νομοθέτης ἡμῶν ἐθεώρησεν ὡς λόγον ἐπιτρέποντα τὴν προφυλάκισιν τὸν τῆς ἐνδεχομένης ἐντεύξεως πρὸς ἄλλους συναιτίους· ἀλλ' ἐν τῇ νῦν ἐποχῇ ὁ λόγος οὗτος θεωρητέος ὡς ἐντελὴς παράλογος. Ἐν ἡ χροникῇ περιόδῳ ἐπεκράτει ἡ λεγομένη ἐξεταστικὴ διαδικασία, ἥτις ἐθεώρει ὡς βασιλίσσαν τῶν ἀποδείξεων τὴν ὁμολογίαν τοῦ κατηγορουμένου, ἣν κατεγίνοντο νὰ ἀποσπᾷσιν διὰ βασάνων, ἣν βεβαίως ἀναγκασιάζον ἢ προφυλάκισις, ὅπως κατορθωθῇ ἡ διὰ τῆς ἀποσπῆσεως τῆς συνεννοήσεως τῶν κατηγορουμένων ὁμολογία τῆς ἐνοχῆς· ἀλλὰ νῦν οὐδένα ἔχει λόγον, διό καὶ ἡ πρὸς ἐντεύξεω ἢ ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ προφυλάκισις ἐκ πατῶν σχεδὸν σήμερον τῶν Εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ πολλὰκις ἐπιβολὴ προφυλακίσεως ἐπὶ τῶν πλημμελημάτων καὶ ἡ πάντοτε ἐπιβολὴ προφυλακίσεως ἐπὶ τῶν κακουργημάτων ὑπερβαίνουν τὸν ὅρον τοῦ πρὸς πόντος.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ὁσάκις ἐπὶ ἐλλέεται δυνάμει τοῦ νόμου προφυλάκεισιν διὰ τὸν φόβον τῆς μετ' ἄλλων συναιτίων ἐντεύξεως, πρόδηλον εἶναι ὅτι ἐὰν κατόπιν τῆς προφυλακίσεως ἀποδείχθῃ ὅτι δὲν ὑπῆρχε συνενόχη ἢ ἀποδεικνύον οἱ συνένοχοι, παύεται ἡ προφυλάκισις· δὲν χωρεῖ δὲ ποσῶς, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ὁμολογήσῃ τὸ ἄδίκημα.

Τὸ ἐνταλμα τῆς προφυλακίσεως ἔχει δικαίωμα νὰ ἐκδῶται ἐπὶ πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων (ἔστω καὶ ἐπ' αὐτοῖς).

πρὸς συλληφθέντων) μόνος ὁ ἀνακριτής, ἀκούσας πρῶτον τὸν εἰσαγγελέα, οὐχὶ δὲ ἄλλος ἀνακριτικὸς ὑπάλληλος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 228), ἐν ᾧ τὸναντίον τὸ ἐντάλμα τῆς συλλήψεως δύναται νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ παντὸς ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου. Τὸ ἐντάλμα τῆς συλλήψεως ἔχει ὅλους διαβατικά αποτελέσματα, διότι ὁ ἀνακριτής ἔχει δικαίωμα ἅμα τῇ ἐμφανίσει καὶ τῇ ἐκτέλει τοῦ κατηγορουμένου νὰ μηδενίσῃ τὴν κατηγορίαν ἀπολύων τὸν κατηγορουμένον, πλην ἐὰν εὗρισκων πιθανότητας ἰσχυρῆς ἐκδόσῃ ἐντάλμα προφυλακίσεως. Τὸ ἐντάλμα ὅμως τῆς προφυλακίσεως ἢ ἀποτελέσματα διαρκέστερα καὶ μόνιμότερα· ὅθεν ὁ νόμος ἀπένειμε τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ εἰς μόνον τὸν ἀνακριτὴν, παρέχοντα τὴν ἐγγυήσιν ἀπροσωπολήπτου καὶ πεφωτισμένης ἐκπληρώσεως τῶν δικαστικῶν καθηκόντων. Τὸ ἐντάλμα τῆς συλλήψεως περιέχει κατὰ τὸν νόμον (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 214) τὸ ὄνομα τοῦ κατηγορουμένου, τὴν ἐπίσημον σφραγίδα καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐκδίδοντος ὑπαλλήλου καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Σύνταγματος πρέπει νὰ ᾖ καὶ ἡτιοσημένιον τὸ ἐντάλμα τῆς συλλήψεως. Ἄλλ' ἢ αἰτιολογία ἀναγκαιῶς θέλει περιεῖσθαι εἰς τὴν ἔγερσιν ὑπονοιῶν κατ' αὐτοῦ περὶ ἐνοχλῆς εἰς ἀδίκημα, διότι πολὺν κατὰ τὴν σύλληψιν ἀγνοεῖται τὸ ἀδίκημα. Ἀλλὰ τὸ ἐντάλμα τῆς προφυλακίσεως προσήκον νὰ περιέχῃ καὶ ἀκριβῆ σημειώσιν τοῦ ἀδικήματος καὶ τῆς ἐφαρμοζομένης διατάξεως τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 229).

Τῆς προφυλακίσεως σκοπὸν ἔχουσης τὴν ἀποτροπὴν τῆς δραπέτευσως τοῦ ἐνόχου, ἔπεται ὅτι, ὡς ἂν ἐκλείπει ἡ περὶ δραπέτευσως ὑπόνοια διὰ τῆς καταθέσεως ἀποχρώσεως χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς ἐγγυήσεως, ἡ προφυλάξις πρέπει νὰ παύσῃ. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν δυστυχῶς

ἐπὶ κακουργήματι μὲν οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ ἀποφυλάξις· ἐπὶ δὲ καὶ ἐπὶ πλημμελήματι διαρκεῖ ἡ προφυλάξις, ὡς ἂν ὁ κατηγορούμενος θεωρεῖται ἐπικίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ἢ ἀποφυλακισθεὶς ἄλλοτε κατεχρήσατο τῇ ἐλευθερίᾳ αὐτοῦ, ἢ ὑπάρχει κίνδυνος συνεισφορῆς. Κατὰ πᾶσαν ὁμῶς ἄλλην περίπτωσιν ἐπὶ πλημμελημάτων τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν κατ' αἰτησιν τοῦ προφυλακισθέντος δύναται νὰ διατάξῃ τὴν δι' ἐξιοχρεῶν ἐγγυήσεως ἀπόλυσιν (Ποιν. Δικ. 236 καὶ 237). Ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καθιερώθη δι' ἐπὶ πάντων ἐν γένει τῶν ἀδικημάτων δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἢ δι' ἐγγυήσεως ἀπόλυσιν, ἂν τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν θεωρήσῃ τοῦτο ἀπρόβλεπτον.

Τὸ μέγεθος τῆς ποσότητος καὶ τὸ ἀξιοχρεῶν τῆς ἐγγυήσεως, διαφωνίας γεννηθείσης μεταξὺ τοῦ κατηγορουμένου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως, ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ συμβουλίου· ἀλλ' οὐδέποτε δύναται νὰ ᾖ ἡ ἐλασσὸν τῶν τετρακοσίων δραχμῶν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 240). Κατατίθεται δ' ἡ ἐγγυήσις παρὰ τῷ γραμματεῖ τῶν Πρωτοδικῶν (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 241).

Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ᾖ ἀπὸν καὶ ἡ διαμονὴ αὐτοῦ ἀγνωστος, ἀντὶ ἐν ἐλαττωσὶ συλλήψεως ἐκδίδεται κατασχετηριον (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 226)· προφυλάξις ὅμως δὲν δύναται νὰ διαταχθῇ δι' ἐντάλματος, ἅτε ἀπαιτουμένης πρὸς τοῦτο τῆς ἀπολογίας τοῦ κατηγορουμένου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθρ. 159) ὁ συλληφθεὶς ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπὶ πλημμελήματι ἢ κακουργήματι προσάγεται ἐντὸς 24 ὥρων εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ὀφείλοντα ὡς τάχιστα νὰ παραπέμψῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἀνακριτὴν ἢ νὰ ἀπολύσῃ, κατὰ δὲ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρ. 5) καὶ ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθεὶς, ὡς καὶ πᾶς ἄλλος, προσάγεται

ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀνακριτὴν, ὀφείλοντα ἐντὸς τὸ πολὺ τριῶν ἡμερῶν νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτοῦ ἔνταλμα φυλακίσεως ἢ νὰ ἀπολύσῃ αὐτόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ κατὰ τὸ γράμμα ἐφαρμογὴ τῆς συνταγματικῆς διατάξεως ἤθελεν ἐπενέγκει τὴν ἀνατροπὴν τῆς ὅλης οἰκονομίας τῆς ποινικῆς ἡμῶν δικαιοδοσίας (Κωνσταντοπούλου Ποιν. Δικον. τόμ. 1 § 569), ἡ πρακτικὴ παρεδέξατο ὅτι καὶ νῦν προσактёος ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθεὶς ἐντὸς 24 ὥρων εἰς τὸν Εἰσαγγελεῖα, ὅστις ὀφείλει τὰ χεῖρα νὰ ἐξετάσῃ αὐτόν καὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ ἀπολύσῃ ἢ παραπέμψῃ αὐτόν εἰς τὸν ἀνακριτὴν. Ἄν δὲ τυχὸν ἀναβάλῃ τὴν ἐξέτασιν ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας ἐπέκεινα τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων, καταδικάζεται ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐπὶ ἀδικαιολογητῶ ἀναβολῇ τῆς ἐξετάσεως τοῦ κατηγορουμένου, εἰς τὴν τὸ 471 ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐπιβάλλει ποινὴν φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν.

Ὁ δὲ δι' ἐντάλματος συλληφθεὶς κατὰ μὲν τὴν Ποινικὴν δικονομίαν (ἄρθρ. 212) ἐξετάζεται ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων καὶ μετὰ τοῦτο ἢ ἀπολύεται ἢ ἐκδίδεται κατ' αὐτοῦ ἔνταλμα φυλακίσεως, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ Συντάγματος προσάγεται ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὸν ἀνακριτὴν, ὀφείλοντα νὰ ἀπολύσῃ αὐτόν ἢ νὰ ἐκδώσῃ ἔνταλμα φυλακίσεως ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν. Ἐκ δὲ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διατάξεων τούτων προκύπτει ὅτι, εἰ μὲν κατελήφθη ὁ καθ' οὗ τὸ ἔνταλμα τῆς συλλήψεως ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ ἀνακριτοῦ, ἐξεταστέος μὲν οὗτος ἐντὸς 24 ὥρων, ἐντὸς δὲ τριῶν ἡμερῶν τὸ βραδύτερον ἀπολυτέος ἢ προφυλακιστέος δι' ἐντάλματος φυλακίσεως, εἰ δὲ συνελήφθη ἐκτὸς τῆς ἑδρας αὐτοῦ, προσактёος ἄνευ ἀναβολῆς, ἐξεταστέος δὲ ἐντὸς 24 ὥρων ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς αὐτοῦ καὶ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπολυτέος ἢ προφυλακιστέος δι' ἐντάλματος φυλακίσεως

(Κωστῇ ποιν. νόμου § 111 τρίτου μου σελ. 380). Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν ῥητὴν διατάξιν τοῦ Συντάγματος (ἀρθρ. 5) ἐὰν ἐντὸς τριημέρου ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἀνακριτὴν προσαγωγῆς του δὲν ἀπολύσῃ ἢ δὲν προφυλακισθῇ δι' ἐντάλματος φυλακίσεως ὁ ἐπωσδῆποτε συλληφθεὶς (ὁπλ. ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ δι' ἐντάλματος), ὁ δὲ δεσμοφύλαξ ἢ ἄλλος ἐπιτετραμμένος τῇ κράτει αὐτοῦ, στρατιωτικὸς ἢ πολιτικὸς, ὀφείλει νὰ ἀπολύσῃ αὐτόν παρ' ἐξουσίας, ἄλλως τιμωρεῖται ἐπὶ παρανόμῳ καὶ τακράτῃ. Ὡσαύτως ἐπὶ παρανόμῳ καὶ τακράτῃ τιμωρεῖται καὶ ὁ μὴ ἐν τῇ τριημέρῳ ἐνεργήσας τὴν ἀπόλυσιν ἢ τὴν ἐκδοσιν ἐντάλματος προφυλακίσεως ἀνακριτῆς.

Σημειωτέον ὅτι, ἐνῶ κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν μετὰ τὴν ἐκδοσιν ἐντάλματος φυλακίσεως ὁ κατηγορούμενος διέμενεν ὑπὸ προφυλάκισιν, ὥς αὐτὸς αἰτήσῃ αὐτοῦ διέτασσε διαρκούσης τῆς ἀνακρίσεως τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν τὴν δι' ἀξιοχρέου ἐγγυήσασθαι προσωρινὴν ἀπόλυσιν (ἄρθρ. 237) ἢ δι' ἀξιοχρέου τὸ συμβούλιον ἀπεφαινετο ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ πρὸς κατηγορίαν καὶ παύεται προσωρινῶς ἡ περαιτέρω κατὰ τὸν νόμον, ΒΙΕ' τῆς 11 'Ιουλίου 1892 περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ ἄρθρου 228 τῆς Ποινικῆς δικονομίας δυνάμει νὰ ἀποφυλακισθῇ δι' ἀποφάσεως τοῦ συμβουλίου ὁ κατηγορούμενος καὶ αἰτήσῃ τῶν εἰσαγγελέων καὶ ἀνακριτῶν, ἐὰν οὗτοι πεισθῶσιν ὅτι ἐξέλιπεν ἡ ὑπόνοια τῆς ἐνοχλίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν οὕτως ἀποφυλακισθέντος δύναται ἐπὶ τῇ αὐτῇ πράξει νὰ ἐκδοθῇ νέον ἔνταλμα συλλήψεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Πρότασις νόμων. Οἱ νόμοι κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα καὶ τὰ λοιπὰ τῶν νεωτέρων Συνταγμάτων προτείνονται εἴτε ὑπὸ τοῦ βασιλέως (διὰ τῶν

υπουργῶν), εἴτε ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν Βουλῶν, ὁλοκλήρως τῶν κυρίως νομοθετικῶν σωμάτων, (παρ' ἡμῖν τῆς Βουλῆς ἑνὸς), διότι ἀπὸ τῆς μεταπολιτευσιαστικῆς τοῦ 1862 ἢ ἑλλογῆς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀλλὰς ἀντιπροσωπικὰς ἐπικρατείας ἔχει μίαν καὶ μόνην Βουλὴν). Τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν νόμων δὲν εἶναι κυρίως νομοθετικὸν δικαίωμα, ἀρμόζον δηλαδὴ μόνον εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ὡς τοιαύτην, (δηλονότι δικαίωμα, δι' οὗ ἐνασχεῖται νομοθετικὴ ἐξουσία), ἀλλὰ δικαίωμα διαφόρων ὅλων, δι' οὗ παρέχεται ἡ εὐκαιρία εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς. Πᾶς πολίτης δικαιούται θανάτου τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀναφεῖσθαι νὰ ἀποτείνῃ ἀναφορὰν πρὸς τὰ νομοθετικὰ σώματα καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν μεταβολὴν Νόμου ἢ τὴν εἰσαγωγὴν Νέου, ἅτε ἐνδιαφερόμενος ὑπὲρ τῆς κρείττονος διαβιβρώσεως τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας καὶ ἀποτελῶν μέλος ὁλοκληρωτικῆς τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας. "Αν δὲ πᾶς πολίτης, πολλῶν μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ὡς ἐκτελ. ἐξουσία καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ βουλευτικὰ σώματα ἀναγκάζον καταδύλως νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο. "Εν τοῖς τοῖς μὲν Ἀγγλικὸν πολίτευμα ἡρῶν τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὸν βασιλέα, τὸν αὐτὸν δὲ τὸ Γαλλικὸν Σύνταγμα τοῦ 1814 καὶ πολλὰ παλαιὰ Γερμανικὰ Σύνταγματα, ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἡγεμονικῆς μονοβουλίας, δὲν ἐπέτρεψαν τοῦτο εἰς τὰς Βουλὰς θυναμίνας μόνον νὰ παρακαλέσωσι δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν τὸν βασιλέα νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸς πρότασιν νόμου ἢ ἀρισμένου τινὸς ἀντικειμένου. "Αλλ' ἡ ἀπολύτως καὶ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν ἐπαύριον τοῦ 1830, ἀναθεωρηθέντος τοῦ Συντάγματος τοῦ 1814, καὶ ἐν ταῖς διαφόροις Γερμανικαῖς ἐπικρατεῖαι κατὰ τὸ 1848, (ἔτος γενικῶν σχεδὸν ἐν ταῖς ἡπειρωτικαῖς ἐπικρατεῖαι ἐπαναστάσεων), ἀ-

πενεμήθη ταῖς Βουλαῖς τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν νόμων. "Ὅθεν τανῦν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατεῖαι περιέβληνται αἱ Βουλαὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο μένει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνεκσκήτων ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν Βουλῶν, πολλῶν συχνότερον ἐνασκούμενον ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, καθὼς πρωτίτως συννοήσεως τὴν ἀνάγκην τῶν νομοθετικῶν μεταβολῶν καὶ εὐχερέστερον θυναμίας νὰ ἀντλήσῃ τὰς δεούσας εἰς ἀνακαίνισιν τῆς νομοθεσίας πληροφροῦς παρὰ τῶν ὑπ' αὐτὴν πολυαριθμῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, θπου μάλιστα, ὡς ἐν ταῖς ἡπειρωτικαῖς ἐπικρατεῖαι, αἱ Βουλαὶ δὲν ἔρχονται εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὰ κατώτερα ὄργανα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προϋπολογισμός και ἀπολογισμός. Αἱ ἐνιαύσιοι πρόσδοι καὶ δαπάναι τοῦ Κράτους προσδιορίζονται ἐτησίως διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅστις ὑποβάλλεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ καὶ ψηφίζεται ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, κυροῦται δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως θυναμίας τῆς συνταγμάτων διατάξεως, εἰσάγεται δὲ μετὰ τὴν δαπάνησιν τῶν προϋπολογισθῶν διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ δαπανῶν ὁ ἀπολογισμός, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀποφαίνονται τὰ νομοθετικὰ σώματα. Καὶ προϋπολογισμός μὲν λέγεται ὁ πίναξ ἡ μᾶλλον ὁ ἐν εἰδῇ πίνακος νόμος, ἐν ᾧ περιέχονται τὰ κατὰ προσέγγισιν ὑπολογισθέντα ἔσοδα τοῦ Κράτους, ὧν τὸ κυριώτατον οἱ φόροι τῶν πολιτῶν, καὶ τὰ προϋπολογισθέντα ἔξοδα, συνίσταται δ' ἐκ δύο πινάκων, δύο ἐπομένως νόμων, τοῦ νόμου τῶν ἔσδων καὶ τοῦ νόμου τῶν ἔξδων. "Απολογισμός δὲ ὁ πίναξ τῶν συνωδῶ πρὸς τὰς διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπολογισθείσας καὶ ἐχρεωθείσας δαπάνας τελεσθῶντων ἢ δὲ δαπανῶν, δι' οὗ ἡ ἐκτε-

λεστική ἐξουσία λογοδοτεῖ εἰς τὰ νομοθετικὰ σώματα περὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτῆς. Εἰσάγεται δὲ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 60) ὁ προϋπολογισμὸς εἰς τὴν Βουλὴν κατ' ἑτος ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν ἐκάστης βουλευτικῆς συνόδου, ἥ δὲ ἐξέτασις αὐτοῦ γίνεται παρ' εἰδικῆς ἐπιτροπείας τῆς Βουλῆς, συντασσούσης ἑκθεσιν· μετὰ ταῦτα δὲ ὑποβάλλεται εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῆς Βουλῆς, συζητεῖται καὶ ψηφίζεται ἅπαρ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ λοιπὰ νομοθετήματα, ψηφιζόμενα τρίς. Μετὰ δὲ τὴν ψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ (τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν ἐκάστης χρήσεως), ἡ ἐκτελ. ἐξουσία δαπανᾷ τὰ προϋπολογισθέντα ποτὰ κατὰ τὸν ὁριζόμενον ἐν τῷ περὶ λογιστικοῦ τοῦ Κράτους Νόμῳ διὰ τὰς χρείας τῆς πολιτείας καὶ διὰ τοῦ ἀπολογισμοῦ, ὑποβαλλομένου ἐπίσης εἰς τὴν ψήφισιν τοῦ νομοθ. σώματος, λογοδοτεῖ περὶ τῆς κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν εἰσπράξεως καὶ δαπανήσεως αὐτῶν.

Καταρτίζεται δὲ ὁ ἀπολογισμὸς ὡς ἑξῆς κατὰ τὸν λογιστικὸν ἡμῶν νόμον. Ἐκαστὸν Ὑπουργεῖον ὀφείλει νὰ συντάσῃ μετὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου ἐνιαύσιον λογαριασμὸν κατὰ τὰς ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ ἐπισήμους ἐγγραφάς, περιλαμβάνοντα ἔνθεν μὲν ἀπολογισμὸν τῆς πρὸ διμήνου κλεισθείσης χρήσεως, ἔνθεν δὲ προσωρινὴν κατάστασιν τῆς σὺν τῷ ἔτει ληξάσης διαχειρίσεως (Λογ. νόμου ἄρθρ. 112). Ὑποβάλλονται δὲ οἱ λογαριασμοὶ τῶν Ὑπουργείων εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον καὶ ἐξελέγχονται ἐν ἀντιβολῇ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν πρὸς τὸ καθολικὸν τούτου.

Τοὺς λογαριασμοὺς τούτους ἐλέγχει εἴτα Ἐπιτροπὴ, διοριζομένη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἐν ἀντιβολῇ πρὸς τὰ καθημερινὰ καὶ τὸ καθολικὸν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, βεβαιοῦσα οὕτως ὅτι αὐτοὶ συμφωνοῦσι κατὰ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν

πρὸς τὰς ἐγγραφάς τοῦ λογιστηρίου, καὶ συντάσσουσα πρωτόκολλον περὶ τούτου ὑποβαλλόμενον διὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὴν Βουλὴν (λογ. νόμου ἄρθρ. 112 καὶ 113). Τὸ δὲ Γενικὸν Λογιστήριον, περιλαμβάνον τὰ στοιχεῖα τῆς ληψοδοσίας τῶν διαφορῶν ὑπολόγων, ἐλέγχει, συγκεφαλαιοῖ καὶ ἐγγράφει αὐτὰ ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ καὶ, ὡς ἂν σκον τοὺς ἐνιαυσίους λογαριασμοὺς τῶν ὑπολόγων ὁρθῶς ἔχοντας, διαβιβάζει αὐτοὺς εἰς τὸ Ἐλεγκτικόν Συνέδριον μετὰ γενικῶν ἀνακεφαλαιώσεων καὶ ὑπολογισμῶν καὶ κατ' εἶδος ὑπηρεσίας. Ὡς περὶ δὲ ὁ γενικὸς λογαριασμὸς τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, οὕτω καὶ ὁ ἀπολογισμὸς τῆς χρήσεως καὶ οἱ συναδεύοντες αὐτοὺς ἐξηγητικοὶ πίνακες συντάσσονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐγγραφῶν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Ἀναλυτικοὶ δὲ πίνακες τῶν γενικῶν τούτων ἀποτελεσμάτων ὑποβάλλονται εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ὅπως δυνήθῃ τοῦτο νὰ βεβαιώσῃ τὴν συμφωνίαν αὐτῶν πρὸς τὸς αὐτοῦ ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν λογαριασμῶν τῶν ὑποαλλήλων (Λογ. Ν. ἄρθρ. 210). Ὡς περὶ τοῦτο δὲ τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργεῖον διαβιβάζει εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ἐντὸς τοῦ Ἀπριλίου μετὰ τοῦ γενικοῦ λογαριασμοῦ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως καὶ ἀναλυτικούς καθ' ὑπολόγους πίνακας τῶν ἐν αὐτῷ περιλαμβανόμενων ἐσόδων καὶ ἐξόδων πάσης φύσεως οὗς ἀντιβάλλον τὸ συνέδριον πρὸς τοὺς ἐξελεγχθέντας λογαριασμοὺς τῶν ὑποαλλήλων ἐκδίδει, ὡς ἐπὶ τοῦ γενικοῦ λογαριασμοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ διαδήλωσιν ὅτι συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ καὶ διευθύνει αὐτὴν εἰς τὸ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν, ὅπερ ὑποβάλλει αὐτὴν εἰς τὴν Βουλὴν (λογ. Ν. ἄρθρ. 220—223). Ὁ ἀπολογισμὸς ὑποβάλλεται πρῶτον εἰς ἐλεγχον καὶ ὑπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ

Βασιλέως κατὰ τὰ εἰρημένα διοριζομένης ἐπιτροπῆς, διὰ διδασκίαν τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ δι' ἀναφορὰς εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν, ὅστις ὑποβάλλει καὶ ταύτην εἰς τὴν Βουλὴν. Μετὰ τοῦτο δ' ἐπέρχεται ὁ κατὰ τὸ Σύνταγμα κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος, ὑποβαλλομένου ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ ἀπολογισμοῦ μετὰ νομοσχεδίου περὶ κυρώσεως αὐτοῦ ἐντός τῶν τριῶν πρώτων μηνῶν τοῦ ἀμέσως μετὰ τὴν λήξιν τῆς χρήσεως ἐπιόντος ἔτους καθ' ἣν τὰς καὶ τύπον ὑποβάλλεται καὶ ὁ προϋπολογισμὸς (λογ. Ν. ἀρ. 54—56). Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τὸν λογιστικὸν νόμον· ἀλλ' ἄτυχως οὐδέποτε ἐτηρήθησαν μέχρι τοῦ νῦν αἱ διατάξεις αὐτοῦ. Οὕτως συντάσσεται ὑπὸ τῶν Ὑπουργείων ἐνιαύσιος λογαριασμὸς πρὸς ὑποβολὴν αὐτοῦ εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον, οὔτε διορίσθη ποτὲ ἐπιτροπὴ πρὸς ἐλέγχον τῶν λογαριασμῶν τῶν Ὑπουργῶν ἐν ἀντιπροβολῇ πρὸς τὰ βιβλία τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, οἱ δὲ ἀπολογισμοὶ συντάσσονται μόνον ἄχρι τοῦδε ἐπὶ τῇ βῆσει μόνον τῶν τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου βιβλίων, ἐλέγχονται δὲ μόνον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συνεδρίου, καὶ τοῦτο μετὰ πολλὰ ἔτη. Ὅθεν ἡ διάταξις τοῦ Συντάγματος, καθ' ἣν ὑποβάλλεται ἐνιαύσιος εἰς τὴν ψήφισιν τῆς Βουλῆς ἀπολογισμὸς, εἶναι παντελῶς γράμμα νεκρὸν. (Παλινα βλεπε ἐν ἡμετέρῳ Συντ. Δικαίῳ § 58 καὶ ἐπ. καὶ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτ. ὑπαλλήλων § 309).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προφυλακτικὰ μέτρα (Πολ. Δικ.). Προφυλακτικὰ μέτρα πρὸς ἀσφάλειαν δικαιωμάτων εἶναι αἱ ἐγγυήσεις, κατασχέσεις, ἐπιθέσεις σφραγίδων κτλ. (Πολ. Δικ. 1029). Δύναται δὲ νὰ ζητήσῃ προφυλακτικὰ μέτρα ὁ διατρέχων τὸν κίνδυνον νὰ ζημιωθῇ διάδικος ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀντιπρόσωπος (οἷον ὁ ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου, οἱ

σύνδικοι τῆς πτωχεύσεως ὑπὲρ τοῦ πτωχεύσαντος). Ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνίκανος τοῦ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου ἀνήλικος (Πολ. Δικ. ἀρ. 74). Δύνανται δὲ νὰ ζητήσῃ οὐ μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κυρίας δίκης, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δίκης. (Ὡς πρὸς τὴν σύζυγον, εἰς ἣν ἀρνεῖται τὰ μέσα τῆς διατροφῆς ὁ σύζυγος, καθιεροῖ ῥητῶς τοῦτο τὸ ἀρθρον 683 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Ἄλλ' ἡ διάταξις αὕτη δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου καὶ εἰς ἄλλα θέματα, ὡς ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Berriat Saint—Prix). Ἐτι δὲ καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν δικαιώματος διατελοῦντος ὑπὸ αἵρεσιν ἢ προθεσίαν (Πολ. Δικ. 1025). Δὲν δύναται ὅμως χάριν δικαιώματος προσδοκώμενου καὶ μέλλοντος νὰ προσβάλῃ διὰ προφυλακτικῶν μέτρων τὰ δικαιώματα τρίτου ἢ νὰ λάβῃ μέτρα δυνάμενα νὰ θεωρηθῶσιν ὡς εἰσήγγησις ἀγωγῆς (Πολ. Δικ. ἀρ. 1026). Ἀρκεῖ δὲ πρὸς αἵτησιν προφυλακτικῶν μέτρων ἀπλὴ βεβαίωσις τοῦ ἀπειλουμένου δικαιώματος καὶ οὐχὶ ἀπόδειξις (Πολ. Δικ. 1028). Αὐτοδὴλον ὅμως ὅτι, θεωρηθείσης ἀνγκαίως τῆς χορηγήσεως προφυλακτικοῦ μέτρου, προσήκον νὰ χορηγητῇ τὸ ὀλιγώτερον ἐπαχθὲς (Α. Π. 81 τοῦ 37). Δὲν πρέπει δὲ νὰ μεταβάλληται ἡ διακατοχὴ διὰ τῶν προφυλακτικῶν μέτρων (Πολ. Δικ. ἀρ. 633)· δύναται ὅμως νὰ περιορισθῇ ἡ διακατοχὴ, διατασσομένης τῆς μεσεγγυήσεως τοῦ διεκδικουμένου κτήματος, δηλονότι τῆς ἀφαιρέσεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ παραδόσεως εἰς χεῖρας τρίτου, ὑποχρεωμένου νὰ ἐπιμελῇται αὐτοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης (Νόμ. § 7 Πανδ. 2. 8 Νόμ. 17 Πρ. Πανδ. 16, 3. Ν. 110 Πανδ. 50, 16).

Σημειωτέον ὅτι προφυλακτικὸν μέτρον δύναται τις νὰ ζητήσῃ οὐ μόνον παρὰ τοῦ δικαστηρίου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ προ-

έρου ἐν λίαν κατεπειγούσαις ὑποθέσεσιν, ὡς παρατηρήσαμεν καὶ προηγουμένως. Ἀρμόδιον δὲ δικαστήριον εἶναι καταδήλως τὸ διὰ τὴν κυρίαν δίκην ἀρμόδιον· ἀλλ' ὁρθῶς ἡ γαλλικὴ νομολογία παρεδέξατο ὅτι ἐν στιγμιαίῳ κινδύνῳ, καθ' ὃν ἡ βραδύτης ἰσοδυναμεῖ τῇ καταστροφῇ, ἀρμόδιον εἶναι τὸ ἐγγύτερον.

Ὁ ζητῶν συντηρητικὸν τι μέτρον καὶ μὴ ἔχων ἀποχωρῶσαν περιουσίαν, ὅπως ἀσφαλίσῃ τὸν ἀντίδικον διὰ τὰς ζημίας καὶ δαπάνας αὐτοῦ (εἰ ποτε ἤθελεν ἡττηθῆ), ὀφείλει νὰ προκαταβάλλῃ τὴν προσήκουσαν ἐγγύησιν, ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καθ' οὗ τὸ ζητούμενον μέτρον· δύναται δὲ καὶ ἄνευ αἰτήσεως νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐπιτρέποντος τὸ μέτρον δικαστηρίου ἢ προέδρου (Πολ. Δικ. 1030). Ἐὰν δὲ τὸ μέτρον τοῦτο αἰτῇται κατὰ πλοίου ἢ πλοιάρχου, καταβλητέα ἀπαιτήτως ἐγγύησις πεντακοσίων μέχρι χιλίων δραχμῶν, εἰς τὴν καταδικάζεται ὁ ἡττώμενος ἐνάγων καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολιτ. Δικ. 1031). Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐγγύησις αὕτη εἶναι συντηρητικὸν μέτρον, οὐ μόνον ὁ ὡς ὀφειλέτης παριστάμενος δύναται νὰ αἰτήσῃ ἐγγύησιν, ὅπως ἀσφαλισθῇ ἐν αἷς ζημίαις καὶ δαπάναις ἣθελεν ὑποστῆ ἐκ τοῦ αἰτηθέντος συντηρητικοῦ μέτρου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ὡς δανειστής παριστάμενος δύναται νὰ ζητήσῃ ἀντὶ ἄλλου μέτρου τὴν καταβολὴν ἐγγυήσεως ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 1031).

Ἡ κατάσχεσις (περὶ τῆς ἀλλαγῆς διελθόμεν ὡς μέσου ἐκτελέσεως) χρησιμεύει καὶ ὡς μέσον προφυλακτικὸν εἰς ἀσφάλισιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκτελέσεως, ὅτε καλεῖται συντηρητικὴ. Ἀποτέλεσμα δ' ἄμεσον ἔχει καὶ ἡ συντηρητικὴ κατάσχεσις, ὡς καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ, τὸ στερῆσαι τὸν ὀφειλέτην τῆς ἐξουσίας τοῦ νὰ καλλοτριώσῃ τὰ κατασχεθέντα πράγματα ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπ' αὐτῶν ἐπιζημιῶν

τινα μεταβολὴν (Πολ. Δικ. 890, 927, 963, 964, 1039). Ὡς δ' ἀναγκαστικῶς καὶ συντηρητικῶς δύναται νὰ κατασχεθῇ παντὸς εἶδους κινήτῃ ἢ ἀκίνητος περιουσία τοῦ ὀφειλέτου, εἴτε εἰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦτο εἴτε καὶ εἰς χεῖρας τρίτου. Διὸ δύναται κατ' ἐξαιρέσιν νὰ κατασχεθῇ ὁ μισθὸς τῶν ὑπαλλήλων, ὡς καὶ τὰ παρὰ τοῦ δημοσίου ὀφειλόμενα εἰς ἐργολάβου· δύναται τῶν νόμων ΑΡΜΑ' καὶ ΑΡΜΒ' τοῦ 1884. Ἐπεκράτησε δ' εἰκότως ἡ γνώμη ὅτι οὕτε κατὰ τοῦ δημοσίου ἐπιτρέπεται συντηρητικὴ κατάσχεσις, οἷον κατὰ τὸ ῥῆμα τῶν πηγῶν ἐπὶ δημοσίου διὰ παντὸς εὐπορόν ἐστι» (Ν. § 1 Παρ. 23. 5).

Διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους δύναται νὰ ἐπιχειρηθῇ παρ' ἡμῖν συντηρητικὴ κατάσχεσις κατὰ τὸ ἄρθρον 1034 τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας: 1) Ὁ προτιθέμενος νὰ διεκδικήσῃ εἴτε διὰ κυρίας διεκδικητικῆς ἀγωγῆς εἴτε καὶ διὰ προσώγου ἐκδικητικῆς ἀγωγῆς εἴτε καὶ διὰ προσωποπικῆς, βάσειν ἐχούσης τὴν κυριότητα, οἷα ἡ τῆς παρακαταθήκης, ἡ τῆς μισθώσεως καὶ τοῦ χρησιδανείου, τὸ εἰς χεῖρας ἄλλοτρίας εὐρισκόμενον ἰδιόκτητον αὐτοῦ πρᾶγμα (κινήτῳ ἢ ἀκίνητον), ἔχει δικαίωμα νὰ κατάσχῃ αὐτὸ συντηρητικῶς. 2) Τοῦ προνομίου, ὃ ἔχουσιν αἱ ἐν τοῖς ἀριθ. 1 καὶ 4—7 τοῦ ἁρθρου 911 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἀπαιτήσεις ἐπὶ ῥητῶν κινήτων τοῦ ὀφειλέτου, διαρκούντος ἐπ' ὅσον τὰ πράγματα ταῦτα μένουσι παρὰ τῷ δανειστῇ ἢ παρὰ τῷ ὀφειλέτῃ, εἰ μὴ ἄκοντος τοῦ δανειστοῦ μετατοπισθῶσιν, ἔχει δικαίωμα νὰ κατάσχῃ αὐτὰ ἐν τῷ ἑβδομάδῳ ἀπὸ τῆς μετατοπίσεως ταύτης. 3) Ὅτε ὁ δανειστής καὶ ὁ ὀφειλέτης κατοικοῦσιν ἐν διαφόροις τόποις, οὐ ζῶντες ὁ δανειστής ἀδυνατεῖ νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν διαγωγὴν τοῦ ὀφειλέτου περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, δύναται ὁ δανειστής νὰ ἐπιχειρήσῃ συντηρητικὴν κατάσχεσιν. 4) Ὅμοιος δὲν ὁ

οφείλῃς ἔχει ἀλλοδαπὸς ἢ ἡμεδαπὸς μὲν ἀλλὰ φυγὰς ἢ φυγῆς ὑποπτος. 5). "Ὅτε τῆς περιουσίας τοῦ οφειλέτου οὐσας ἡλαττωμένης ἢ βαινούσης εἰς ἐλάττωσιν διὰ τὴν κακὴν αὐτῆς διαχείρισιν, δὲν ὑπάρχει πιθανότης ὅτι εὐρεθῇσεται ἀπορῶσα περιουσία κατὰ τὸ πέρας τῆς ἐγερθεομένης δίκης πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανιστοῦ. 6) "Ὅτε ἐπικεῖται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς.

Πρὸς ἐνέργειαν συντηρητικῆς κατασχέσεως ἀπαιτεῖται ἄδεια τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ καὶ τοῦ ἐρηνοδίκου (Πολ. Δικ. 1035), προκαλουμένη δι' ἀναφορᾶς, εἰς ἣν δέον νὰ ἐπισυνάπτονται ἔγγραφοι ἀποδείξεις ἢ τοῦλάχιστον ἐν ἑλλείψει τοιούτων ἔγγραφος βεβαιώσις ἀξιοπιστῶν ἀνθρώπων. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι καὶ ἡ ἄνευ ἁδείας τελεσθεῖσα κατάσχεσις δὲν εἶναι κατὰ τὴν ἐν λόγῳ τέραν γνώμην ἄκυρος, ἅτε τοῦ νόμου ῥητῶς μὲν ὀρίζοντος, ὅτι ἡ ἑλλείψει αὐτῆς ἐπιφέρει τὴν εἰς ἀποζημίωσιν καταδίκην, μηδαμῶς δ' ἀποφαινομένου περὶ ἄκυρότητος (Πολ. Δικ. 1035). Ἀλλ' ἀντιθέτως ἀποφαίνεται ἡ νομολογία. — Τελεῖται δ' ὡς ἐξῆς ἡ συντηρητικὴ κατάσχεσις. Ὁ λαβὼν τὴν ἄδειαν πρὸς κατάσχεσιν παραγγέλλει δικαστικὸν κλητῆρα (ἢ κατ' αἵτησιν αὐτοῦ παραγγέλλει ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν δικαστικὸν κλητῆρα) νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κατάσχεσιν. οὗτος δὲ προβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν ἐπιβολὴν αὐτῆς, οὐδεμιᾶς κοινοποιήσεως προηγουμένης, οὐδὲ προθεσμίας τινὸς μετολαβούσης (Πολ. Δικον. 1037, 1038). Ἀλλ' ὁ δανιστῆς ὑποχρεοῦται ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως (ὕπολογιζομένης εἰς τὴν προθεσμίαν ταύτην καὶ τῆς ἡμέρας τῆς κατασχέσεως δυνάμει τοῦ ἀρθρου 108 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας) νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτὴν τῷ οφειλέτῃ καὶ ἐγερῇ ἀγωγὴν πρὸς τοῦ δικαιώματος, δι' ὃ ἐνέργησε τὴν κατάσχεσιν.

Προσθετέον, ὅτι τὸ νόμιμον τῆς συντηρητικῆς κατασχέσεως ἤρτηται ἐκ τοῦ νόμιμου τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως, ἅτε τοῦ νόμου ὀρίζοντος ὅτι μόνος ὁ ἔχων πραγματικὴν ἀπαιτήσιν ἔχει δικαίωμα νὰσφαλίσῃ αὐτὴν διὰ συντηρητικῆς κατασχέσεως (Πολ. Δικ. 1025). "Ὅθεν, ἀπορρίπτεται ἀναγκαιῶς καὶ ἡ συντηρητικὴ κατάσχεσις· εἰ δ' ἐκ ταύτης ἐπὶ πλὴθος ζημίαι εἰς τὸν διὰδίκον, οὗ ἡ περιουσία κατεσχέθη, οφείλει ὁ κατασχὼν νὰνερθώσῃ τὴν ζημίαν, ὡς εἰς παράνομον πᾶξιν τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἔχουσιν (Α. Π. 285 τοῦ 53).

Ὡς εἶπομεν καὶ ἄνωτέρω, ὁ παρ' ᾧ ἐγένετο ἡ κατάσχεσις τρίτος ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς περὶ κύρους τῆς κατασχέσεως ἀγωγῆς δὲν δύναται νὰ καταβίλῃ τὰ κατασχεθέντα ἢ νὰ συμψηφίσῃ αὐτά, ἤτοι νὰ προτείνῃ εἰς συμψηφισμὸν ἀνταπαίτησιν μετὰ τὴν κατάσχεσιν παραχθεῖσαν· δύναται ὅμως βεβιαίως ἐντὸς τῆς προθεσμίας τῆς δηλώσεως νὰ προτείνῃ κατὰ τοῦ κατασχόντος δυνάμει τοῦ ἰσχύοντος ἀστικοῦ νόμου πᾶσαν ἔνστασιν κατηγμένην πρὸ τῆς κατασχέσεως, ὅθεν οὐ μόνον τὴν ἔνστασιν τῆς πρὸ τῆς κατασχέσεως γενομένης πληρωμῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ συμψηφισμοῦ, οὗ οἱ ὅροι προϋπῆρχον τῆς κατασχέσεως (Α. Π. 132 τοῦ 58).

Εἶπομεν ἤδη ἐπίσης ὅτι ἡ κατάσχεσις κινητῶν (ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ αἱ πρόσοδοι τῶν ἀκινήτων) εἰς χεῖρας τρίτου δύναται νὰ γίνῃ οὐ μόνον δυνάμει δημοσίου ἐγγράφου, ἀλλὰ καὶ δυνάμει ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου, ἔτι δὲ καὶ ἄνευ ἐγγράφου ἐπὶ ἀπλῇ βεβαιώσει, ἀλλὰ μόνον δυνάμει ἁδείας τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν τῆς κατοικίας τοῦ οφειλέτου ἢ τοῦ τρίτου, εἰς οὗ τὰς χεῖρας πρόκειται νὰ γίνῃ κατάσχεσις, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ἐν λίαν καταπειγούσῃ περιστάσει καὶ δυνάμει ἁ-

δείας τοῦ εἰρηνοδίκου, ὅτε οὗτος ὀφείλει νὰ πληροφορηθῇ περὶ τοῦτου ἀνυπερθέτως τὸν πρόεδρον, δικαιούμενον τότε νὰ ἐπικυρώσῃ ἡ ἀρχὴ παραυτίκα τὴν κατάσχεσιν (Πολ. 921 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 1035). Ἡ δὲ περαιτέρω ἐνέργεια τῆς κατασχέσεως δὲν ὑποβάλλεται εἰς ἄλλας διατυπώσεις εἰμὴ τὴν διὰ κλητῆρος κοινοποίησιν τοῦ κατασχετηρίου εἰς τὸν τρίτον (Πολ. Δικ. 923). ὅθεν καὶ ὅτε δυνάμει δημοσίου καὶ ἐκτελεστοῦ ἐγγράφου τελεῖται ἡ κατάσχεσις, οὐδεμία ἀνάγκη τῆς προσπιδόμεως αὐτοῦ εἰς τὸν ὀφειλέτην (Α. Π. 401 τοῦ 52). Ἐν τῷ κατασχετηρίῳ δέον νὰ ἀναφέρηται ἀκριβῶς τὸ ἐγγράφον ἢ καὶ μόνον ἡ ἀδεία τοῦ προέδρου, εἰς ἣν στηρίζεται ἡ κατάσχεσις, διορίζεται δ' ἀντίκλητος ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατασχέσεως (ἐὰν ὁ αἰτῶν τὴν κατάσχεσιν δὲν κατοικῇ αὐτόθι) (Πολ. Δικ. 924). Σημειωτέον ὅτι, ῥητῶς ὀρίζοντος τοῦ νόμου τὸν τύπον τοῦ κατασχετηρίου, ἔπεται ὅτι ἡ κατὰ παράθεσιν τοῦ τύπου τοῦτου κατ' ἄλλον τρόπον ἐνεργηθεῖσα κατάσχεσις δὲν ἔχει κῦρος, ἅτε ἀντικειμένη εἰς τὴν δικονομικὴν ἀρχήν, ὅτι οἱ δικαζόμενοι δὲν δύνανται νὰ τροποποιησῶσι δικονομικοὺς τύπους, εἰ μὴ ὅπου ῥητῶς ὁ νόμος συγχωρεῖ τοῦτο (Α. Π. 323 τοῦ 55).

Εἰπομεν ἐπίσης ὅτι ὁ μὴ ποιήσας ἐν τὸς ὁκτὼ ἡμερῶν τὴν δῆλωσιν αὐτοῦ θεωρεῖται κατὰ τεκμήριον μὴ ἐπιδεχόμενον ἀνταποδείξιν ὡς ὀφειλέτης τῆς εἰς χεῖρας αὐτοῦ κατασχεθείσης ποσότητος (Πολ. Δικ. 931), ὅθεν κηρύσσεται κατ' εὐθείαν ὑπόχρεως εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτῆς, εἴτε γρεωστὲι εἴτε μὴ αὐτὴν εἰς τὸν ὀφειλέτην τοῦ κατασχόντος. Ἐπερχονται ὁμοῦ τῷ τρίτῳ τὰ ἐπιβλαβῆ ταῦτα ἐπακολουθήματα μόνον ἐὰν ἡ κατάσχεσις τελεσθῇ ἐγκύρως, δηλονότι διὰ κατασχετηρίου φέροντος τοὺς ὠρισμένους τύπους, διότι ἐξ ἀκύρου πράξεως οὐδὲν προέρχεται ἀπο-

τέλεσμα ('Αρείου Πάγου 191 τοῦ 1858).

Ἡ προσωπικὴ κράτησις ἐπιτρέπεται ὡς συντηρητικὸν μέτρον κατ' ἄλλοδαπῶν μὲν πάντοτε, καθ' ἡμεδαπῶν δὲ ἐὰν ἦναι φυγάδες ἢ φυγῆς ὑποποιοὶ καὶ ὀφειλέται ποσῶν τοῦλάχιστον ἑκατονταδράχμου· ἄλλοι δύνανται οἱ τε ἡμεδαποὶ καὶ ἄλλοδαποὶ νὰ ἀποφύγωσιν αὐτήν, χορηγοῦντες ἀποχρῶσαν ἀσφάλειαν ἢ βεβαιούμενην, ὅτι κλητῆνται ἀποχρῶσαν ἀκίνητον περιουσίαν ἢ ἐμπορικὸν κατάστημα ἀσφαλίζοντες τὸν δανειστήν (Οἶκον. Πολ. Δικ. § 63 σημ. 6, Dalloz ἀρ. 576). Τοῦ δὲ ἄρθρου 1045 οὐδεμίαν ποιομένου διάκρισιν μεταξὺ ἡμεδαποῦ καὶ ἄλλοδαποῦ, ἔπεται ὅτι ποῦ ἡμῖν δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν προσωπικὴν κράτησιν οὐ μόνον ὁ ἡμεδαπὸς ἀλλὰ καὶ ὁ ἄλλοδαπός. Σημειωτέον, ὅτι ὁ αἰτῶν ὀφείλει νὰ ἐπισυνάψῃ ἐν τῇ πρὸς τὸν πρόεδρον ἀναφορᾷ ἀποδείκνυντά τὴν ἀπαίτησιν αὐτοῦ ἐγγράφα ἢ καὶ ἀπλῆν βεβαίωσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἔδωκεν ἤδη ἀσφάλειαν ἢ ὅτι ἔχει ἰκανὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀκίνητον περιουσίαν ἢ κατάστημα, ἀσφαλίζοντα τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ διὰ τὰς ἐκ τῆς δίκης δαπάνας καὶ ζημίας αὐτοῦ· ἀλλὰ δύναται ἐν ἀνάγκῃ ὁ πρόεδρος νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ αἰτοῦντι τὴν προσωπικὴν κράτησιν ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ νὰ δώσῃ εἴτα ἐγγύησιν ἢ νὰ ἐπενέγκῃ κατόπιν τὴν ἀπόδειξιν τῆς παρηγοῦντος αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 1947). Πρόδηλον, ὅτι ἡ προσωπικὴ κράτησις καὶ ὡς συντηρητικὸν μέτρον ἐπιτρέπεται μόνον ἐπὶ τῶν ἀπαιτήσεων, ἐν αἷς ὁ νόμος ἐπιτρέπει αὐτὴν ὡς μέσον ἐκτέλεσεως. Ὁ δανειστής δ' ὑποχρεοῦται νὰ γείρῃ παραυτίκα τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ πρὸς τῆς ἀπαιτήσεως, ἥς χάριν ἐνήργησε τὴν προσωπικὴν κράτησιν (Α. Π. 187 τοῦ 681). Ὁ δυνάμενος νὰ αἰτήσῃ σφράγιον, δικαιούται νὰ αἰτήσῃ καὶ ἀπογραφὴν. Ἄλλ' οἱ ἐπίτροποι (Ν. περὶ ἐπιτρ. 59), οἱ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμοι (Πολ.

Δικ. 1074 καὶ ἐπ.) καὶ οἱ ἀναδεχόμενοι ἄλλοτερας περιουσίας τὴν διαχειρίσιν, ἰδίως δὲ οἱ σύνδικοι (Ἐμπ. Ν. ἀρθ. 469) ὀφείλουσι νὰ αἰτήσῃσι τὴν ἀπογραφὴν, ἐν ἀπαλλάσσονται δ' οἱ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμοι τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης καὶ ὅτε ἐν κατέχουσι τὴν ἀπογραφτέαν περιουσίαν, διότι, ὡς ὁρθῶς παρετήρησε καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 77 τοῦ 55, δύνανται καὶ τότε, παραλαμβάνοντες τὸν ἀρμόδιον πρὸς σύνταξιν ἀπογραφῆς ὑπάλληλον, νὰ ἐνεργήσωσιν αὐτήν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος ἀντιπροσωπεύει τὴν κληρονομίαν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, χορηγεῖται δ' αὐτῷ ἐκ τῆς ἀπογραφῆς τὸ ὠφέλημα, ὅτι ἐν ἐνέχεται πρὸς ἐξόφλησιν τῶν δανεισμάτων τῆς κληρονομίας ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας· ἂν δὲ προηγηθῇ σφράγις, ἡ ἀπογραφὴ γίνεται ἅμα τῇ ἀποσφραγίσαι καὶ μετ' αὐτῆς. Ἐνεργεῖ δὲ τὴν ἀπογραφὴν ὁ ἀρμόδιος συμβολαιογράφος (δηλονότι εἴτε ὁ συμφωνίᾳ τῶν μερῶν ἀπὸ κοινοῦ προσληφθεὶς εἴτε ἐν διαφωνίᾳ αὐτῶν ὁ ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν διορισθεὶς) ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐνδιαφερομένων, ἀλλὰ πάντοτε κατ' αἰτήσιν καὶ κλητευσόμενων τῶν κατὰ τὴν σφράγισιν ἢ ἀποσφράγισιν παρευρεθέντων μερῶν. Ἐὰν δ' οἱ κλητευόμενοι ἀπολείπονται, ὁ συντάσσων τὴν ἀπογραφὴν διαβίβη πρὸς ἀντιπροσώπουσιν αὐτῶν ἕνα ἑτερον συμβολαιογράφον ἢ δύο μάρτυρας, τῆς πρὸς τοῦτο δαπάνης βαρυνούσης τὸν ἀπολειπόμενον (Πολ. Δικ. 1065, 107). Τοῦτο προδήλως γίνεται καὶ ἐὰν ὁ ἀπολειπόμενος ᾖ ἡλικίᾳ ἐπίτροπος ἢ κηδευών. Συντάσσεται γὰρ περὶ τῆς ἀπογραφῆς ἐκθεσις περιλαμβανούσα οὐ μόνον ὅ,τι κατὰ νόμον περιλαμβάνει πᾶν συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, ἀλλὰ καὶ προσέτι τὴν πρὸς σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς ἀφορμήν, τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς συντάξεως μετὰ τῆς σημειώσεως τῶν διακοπῶν, τῶν ἐπα-

νειλημμένων ἐπιθέσεων τῶν σφραγίδων κατ., τὸ ὄνομα, τὴν τάξιν, τὴν κατοικίαν καὶ τὰς προτάσεις τῶν ἐμφανισθέντων διαδίκων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν, τὴν μνείαν τῆς κλήσεως τῶν διαδίκων, τὸν διορισμὸν ἐκτιμητῶν καὶ πραγματογνωμόνων, ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν ἀντικειμένων (καὶ ἐπὶ μὲν μετρητῶν χρημάτων, τὴν περιγραφὴν τοῦ εἶδους τῶν νομισμάτων ἐπὶ δὲ μὴ σεσημασμένου χιουσοῦ καὶ ἀργύρου, τὴν δὴλωσιν τῆς ποιότητος καὶ τοῦ βάρους· ἐπὶ δὲ ἄλλων ἀντικειμένων, ἀκριβῆ ἐκτίμησιν κατὰ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν, (ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη νὰ περιγράφωνται τὰ ἀκίνητα καὶ ὅρια καὶ κατ' ἔκτασιν κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 160 τοῦ 77), ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν εὐρεθέντων ἐγγράφων, οἰκιακῶν καὶ ἐμπορικῶν βιβλίων ἢ ἄλλων γραμμάτων (ἀπερ' μάλιστα δεόν ἐν ταῦτῳ νὰ συρράπτονται, σημειῶνται κατὰ σελίδα καὶ μονογραφῶνται ἐφ' ἐκάστου φύλλου ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου), τὴν μνείαν τοῦ εἰς τὸν παρεδόθησαν πρὸς φύλαξιν τὰ ἔγγραφα καὶ ἄλλα κινητὰ τῇ κοινῇ συμφωνίᾳ, ἢ, μὴ ἐπιτευχθεῖσης τοιαύτης, τῇ ἐντολῇ τοῦ προέδρου, τὸν ὅρκον ὃν ὀφείλουσι νὰ δώσωσι πρὸς τοῦ τέλους τῆς ἀπογραφῆς ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου πάντες οἱ παρόντες καὶ οἱ προσκεκλημένοι σύνδοκοι, ὅτι οὐδὲν ὕψηρεθῇ ἢ ὑπεξήχθῃ ὑπ' αὐτῶν ἢ ἐν γνώσει αὐτῶν, καὶ τέλος σύγκρισιν τῶν παρόντων καὶ τῶν ὀφειλομένων καὶ ὀφλῶσιν τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῆς περιουσίας (Πολ. Δικ. 1071). Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς ἀναφωῶσιν ἐριδές, ἰδίως περὶ διαχειρίσεως τῆς ἀπογραφόμενης περιουσίας, καταγράφονται αὐταὶ ἐν τῇ ἐκθέσει καὶ ὑποβάλλονται εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν πρὸς ἐκδίκασιν (Πολ. Δικ. 1073), εἴτε ἐπιμελεῖται τῶν ἐνδιαφερομένων κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ δικαιοσύνην εἴτε αὐτοῦ τοῦ συμ-

βολαιογράφου παρουσιάζοντος ἐν πρωτοτύπῳ τῷ προέδρῳ τὰ πεπραγμένα, ὅτε οὗτος δύναται νὰ διατάξῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν τῶν μελῶν πρόσκλησιν (Cairé quest. 3153). "Ἐχει δικαίωμα δ' ὁ πρόεδρος νὰ ἀποφῇνηται πρὸς ὥραν καὶ τίς τῶν ἐχόντων ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς ἀπογραφόμενης περιουσίας θέλει φυλάττει καὶ κατέχει αὐτὴν (Πολ. Δικ. 634 καὶ ἐπ. καὶ 1071 § 8).

Διὰ τῆς σφραγίσεως σκοπεῖται ἡ ἀποτροπὴ ὑφαίρεσεως, ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς, καταστροφῆς ἢ ἄλλης βλάβης τοῦ σφραγιστέου πράγματος, λίαν πιθανῆς ἐν καιρῷ θανάτου, ἀπουσίας, ἢ ἀνικανότητος περὶ τὸ πράττειν τοῦ κυρίου ἢ νομίμου διακατόχου αὐτοῦ. Δικαιοῦνται δὲ νὰ ζητήσωσι τὴν σφράγισιν οἱ ἔχοντες ἔννομον συμφέρον, ὅθεν ὁμάδος μὲν περιουσίας οἱ ἔχοντες ἐννόμους ἀξιώσεις ἐπ' αὐτῆς, ὅποιοι οἱ κληρονόμοι καὶ οἱ κληροδόχοι ἢ οἱ δανεισταὶ αὐτῶν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1025), ἢ οἱ δανεισταὶ τῆς κληρονομίας ἢ τῆς πτωχεύσεως, πραγμάτων δὲ ζῶντος ὀφειλέτου οἱ ἔχοντες ἐκτελεστὸν τίτλον ἢ ἐφωδιασμένοι δι' ἀδείας τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν δανεισταὶ αὐτοῦ, πραγμάτων δὲ ἀπόντος οἱ σύνοικοι καὶ ὑπηρέται αὐτοῦ, περιουσίας δὲ τῶν ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελούντων αὐτοὶ οὗτοι, οἱ ἐπιμελῆται ἢ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν, πραγμάτων δὲ τοῦ δημόσιου (ἀποθανόντος ἢ ἀπόντος τοῦ κατέχοντος αὐτὰ) ἢ τῶν ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελούντων ἢ καὶ ἀπόντος δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν σφράγισιν καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ ὁ δήμαρχος, νὰ ἐνεργήσῃ δὲ αὐτεπαγγέλτως καὶ ὁ εἰρηνοδίκης (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1051). Ὁ εἰρηνοδίκης εἶναι ἀρμόδιος νὰ ἐκτελέσῃ τὴν σφράγισιν, ἀλλ' ἐπὶ πραγμάτων κειμένων ἐκτὸς τῆς ἑδρας τοῦ εἰρηνοδικείου δύναται νὰ ἐπιθέσῃ προσωρινῶς σφραγίδας καὶ ὁ δήμαρχος τοῦ τόπου, ἔνθα τὰ σφραγιστέα εὐρίσκονται. Ὅθεν, ἂν ὁ εἰρηνοδίκης εὕρῃ

μὴ βάσιμον τὴν περὶ σφραγίσεως αἴτησιν, δύναται νὰ πορίσῃ τὴν αἴτησιν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1049 καὶ 1050), ἀλλὰ μεδίως ἢ ἀποφασίς αὐτοῦ ἔχει μόνον πρόσκαιρον ἀποτέλεσμα (Πολ. Δικ. 1060). Σημειωτέον ὅτι, ἀπόντος ἢ κωλυομένου τοῦ εἰρηνοδίκου, δύναται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σφράγισιν ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτὴς (ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 120 τοῦ 47). Ἡ πίστις δ' ἀπόντος ἢ κωλυομένου τοῦ δημάρχου οἱ δημαρχικοὶ πάρεδροι (Α. Π. ποιν. ρυθ. τοῦ 37). Πρόδῃλον δ' ἐστὶν ὁ καλούμενος νὰ διατάξῃ ἢ λάβῃ τὸ μέτρον τῆς σφραγίσεως ἔχει δικαίωμα νὰ ἐκτιμήσῃ ἂν ὁ αἰτῶν τὴν σφράγισιν ἔχῃ νόμιμον συμφέρον, (ὃ δύναται νὰ συναγάγῃ καὶ ἐκ γεγονότων, περὶ ὧν δὲν ὑπάρχει ἔγγραφον), ἀντιρρήσεων δὲ γενομένων ἀποφαίνεται ὁ ἀρμόδιος Πρόεδρος ἢ τὸ ἀρμόδιον Πρωτοδικεῖον κατὰ τὸ ἀρθ. 624 δυνάμει τοῦ ἀρθρου 1060 (Α. Π. 51 τοῦ 70).

Ἐξαιροῦνται τῆς σφραγίσεως, ἀπογραφόμενα μόνον, πράγματα ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἢ μὴ ὑποκείμενα εἰς σφράγισιν, οἷον ζῶα (Πολ. Δικ. 1055). αἱ δὲ διαθῆκαι ἢ ἄλλα σπουδαῖα ἔγγραφα δίδονται εἰς διαιτῆραν φύλαξιν (Πολ. Δικ. 1057, 1058).

Σημειωτέον ὅτι ἡ σφράγισις γίνεται κτηματομένης τῆς πτωχεύσεως, ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῶν εὐρίσκομένων ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ πτωχεύσαντος, οὐχὶ δὲ τρίτου, ὅθεν προβάλλοντος τυχὸν τρίτου δικαίωμα κατοχῆς ἐπὶ τῶν σφραγισθέντων πραγμάτων, συζητητέα ἢ ὑπόθεσις ὡς συνοπτικὴ δίκη, προβάλλοντος δὲ δικαίωμα κυριότητος, εἰσακτέα διὰ διεκδικητικῆς ἀνακοπῆς κατὰ τὸ ἀρθ. 1061. Ἄν ἔξ τυχὸν οἱ σύνδικοι προέβαλον τὸ τῆς κυριότητος ζήτημα, εἰσακτέα διὰ κυρίας ἀγωγῆς (Α. Π. 41 τοῦ 81, 207 τοῦ 82).

Καὶ ἔχουσι μὲν δικαίωμα νὰ παρασώσῃ

κατὰ τὴν σφράγισιν οἱ δικαιοῦμενοι καὶ ἐν αἰτήσασιν αὐτὴν, ἀλλὰ προσκαλοῦνται ὑποχρεωτικῶς μόνον οἱ σύνοικοι ὡς ἀναγκαῖοι εἰς ἐξακρίθωσιν τῆς καταστάσεως τῶν σφραγιστέων πραγμάτων. — Συντάσσεται δὲ περὶ τῆς σφραγίσεως ἔκθεσις κατὰ τὰ περὶ ἐκθέσεων ὠρισμένα καὶ διορίζεται φύλαξ τῶν σφραγισθέντων ὁ κριτῆσώμενος ἐπιτήδειος εἰς φύλαξιν. Ἐννοεῖται οἱ, ἐὰν μὴ εὐρεθῶσι πράγματα πρὸς σφράγισιν ἢ τὰ εὐρεθέντα ἦναι ἐκ τῶν ἐξηρημένων κατὰ νόμον τῆς σφραγίσεως, σημειοῦται τοῦτο ἐν τῇ ἐκθέσει (Carré quest. 3080). Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν σφραγίδων ἀναφυῶσι διαφωνίαι (λ. χ. ἀμφισβητηθῇ τὸ ἔννομον συμφέρον τοιαύτησάμενου τὴν σφράγισιν ἢ τὸ νόμιμον καθ' ἑαυτὸ τῆς σφραγίσεως) ἀποφαίνεται προσακρίως μὲν ὁ Εἰρηνοδίκης ὀριστικῶς δὲ ὁ πρόεδρος ἢ τὸ πρωτοδικεῖον (Πολ. Δικ. 1057—1061 Dalloz Recueil ἀρ. 74 καὶ ἐπ.).

Ἐκλιπούσης τῆς αἰτίας τῆς ἐπιθέσεως τῶν σφραγίδων (περὶ οὗ ἀποφαίνεται αὐτὸς μὲν ὁ Εἰρηνοδίκης, ἀν οἱ διάδικοι συμφωνῶσιν, ἄλλως δὲ ὁ ἀρμόδιος πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν), αἰρῶνται αἱ σφραγίδες ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου συντασσόμενης ἐκθέσεως. Σημειωτέον, ὅτι ὁ πρόεδρος δικαιούται νὰ παραπέμψῃ τὴν περὶ ἄρσεως τῶν σφραγίδων αἴτησιν εἰς τὸ δικαστήριον, ἵνα ἀποφῇνηται τοῦτο περὶ αὐτῆς. Ἐννοεῖται δ' ὅτι τοῦτου γενομένου οὐδεμία ἀνάγκη ἐτέρου δικογράφου πρὸς τὸ Πρωτοδικεῖον, οἷον ἀγωγῆς κτλ. (Ἀπόφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν τῆς 11 Ἰουλίου 1841). Εἰς τὴν ἀποσφράγισιν δὲ παρευρίσκονται αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου πάντες οἱ ἔχοντες ἔννομον συμφέρον ἀλλὰ πρέπει νὰ προσκαλῶνται πάντες οἱ κατὰ τὴν σφράγισιν παρευρεθέντες.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Προωνήσεως δίκαιον (droit de préemption). Ἐ, καὶρῳ πολέμου γί-

νεται χρῆσις ἐνίοτε ὑπὸ τῶν κρατῶν τοῦ λεγομένου δικαιώματος προωνήσεως, καθ' ὃ ἐμπορεύματα μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος, μὴ ὑπαγόμενα ἐπομένως εἰς λείαν καὶ μεταφερόμενα ὑπὸ τῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν εἰς λιμένας τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπολέμων κρατῶν ἢ καὶ κράτους οὐδετέρου, κατακρατοῦνται ὑπὸ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἐπὶ ἀποτίσει τῆς τιμῆς τῶν ἐμπορευμάτων τούτων, ὧν ἔχει ἀνάγκην τὸ καταλαβόν ταῦτα κράτος. Τοιαῦτα δ' ἐμπορεύματά εἰσι συνήθως σιτηρά, ἄλευρα, ἔλαιον ἢ ἄλλα τρόφιμα.

Οἱ συγγραφεῖς ἐπικρίνουσι ὀριμῶς τὴν τοιαύτην πράξιν, οὐ μόνον ὡς αὐθαίρετον, ἀλλὰ καὶ ὡς παραβλάπτουσαν σπουδαίως τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, αἵτε συναποτελούσας, σύνολον ἐμπορικῶν πράξεων συνεχομένων ἀλλήλαις κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ προσέχθις μιᾶς τούτων δύναται σπουδαίως νὰ παραβλάψῃ ἀπάσας τὰς λοιπὰς.

Ἐν τούτοις ἐν κατεπιγούτῃ καὶ ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ θεωρεῖται ἐν τῇ πράξει θεμιτὴ ἡ χρῆσις τοῦ τοιαύτου μέσου, προκειμένου ἰδίᾳ περὶ ζωοτροφῶν, ὧν στεροῦνται οἱ κάτοικοι τῆς χώρας, δικαιολογουμένου τότε οὐχὶ κυρίως ὡς δικαιώματος προωνήσεως ἀλλ' ὡς δικαιώματος αὐτοσυντηρήσεως, ὑπὸ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης ὑπαγορευομένου. Πάντως ὅμως ὀφείλει τὸ κράτος, τὸ ποιοῦντων χρῆσιν τοιοῦτου δικαιώματος, νὰ παράσχω τελείαν ἀποζημίωσιν εἰς ὅσους τοὺς ἐνδιαφερομένους εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν ἐμπορευμάτων, αἵτινα παρεκράτησεν. Τὸ δὲ ἐμπόλεμον κράτος, ὅπερ ποιεῖται χρῆσιν τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος ἀνεὺ ἀπολύτου ἀνάγκης, ἢ χωρὶς νὰ παράσχω τοῖς ἐνδιαφερομένοις τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν, ἐκτίθεται εἰς τὰς εὐθύνas,

εἰς αὐτὴν ἤθελεν ὑπόκεισθαι εἰ ἐπελαμβάνετο ὡς πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος πραγμάτων μεταφερομένων δι' οὐδετέρων πλοίων καὶ ἀποτελούντων θεμιτὴν ἐμπορίαν καὶ ἐν καιρῷ πολέμου. Περὶ τοῦ πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος γίνεται λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Π. Χρυσανθόπουλος

Πταίσματα ἀποκαλεῖ ὁ ποινικός νόμος τὰς ἐλαφροτάτας τῶν ἀξιοποιῶν πράξεις, τὰς τιμωρουμένας κατὰ τὸν ὅρον τοῦ αὐτοῦ νόμου δι' ἀστυνομικῶν ποινῶν (ἄρθ. 2 ποιν. νόμου). Τοιαῦται δὲ ποινὰ ἢ κράτησις καὶ τὸ πρόστιμον (ἄρθ. 4), ὧν ἡ μὲν ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρι μηνός, τὸ δ' ἀπὸ μιᾶς δραχμῆς μέχρις ἑκατόν, εἰμὴ κατ' ἐξαίρεσιν ἐν εἰδικαῖς περιπτώσεσιν ὀρίζονται μείζονα (ἄρθ. 14 καὶ 15 τοῦ αὐτοῦ νόμου).

Ἄλλ' ἀστυνομικαὶ ποινὰ οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ ποινὰ προληπτικαί· τουτέστιν ἀπαγορεύσεις καὶ περιορισμοὶ τοῦ νόμου, παρακολουθούμενοι ὑπὸ ἀπειλῆς ποινῆς ἐπὶ παραβάσεων, σκοπὸν ἔχοντες οὐχὶ νὰ τιμωρήσῃσι προσβολὴν ἄλλοτρίων δικαίων, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ἐμποδίσῃσι πιθανὰ ἐκ τῶν ἀπαγορευομένων πράξεων δυστυχήματα ἢ ἀδικήματα. Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον ὅτι τὰ πταίσματα κυρίως εἰσὶ πράξεις οὐδὲ πρόθεσιν προσβολῆς ἄλλοτρίων δικαίων ἔχουσαι, οὐδὲ προϋποτιθέμεναι βλάβην τινὰ εἰς ἄλλότρια δίκαια ἐξ αὐτῶν ἐπελθοῦσαν, καὶ ἐπομένως οὐδ' ἀδικήματα, κυρίως εἰπεῖν, συνιστῶσαι, ἀπηγορευμένοι δὲ μόνον διὰ τὸν κίνδυνον, ὃν ἐπάγονται, καὶ ἀξιόποινον διὰ μόνην τὴν παράθεσιν τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ νόμου, διὸ καὶ ἀστυνομικαὶ παραβάσεις καὶ ἄλλως καλοῦνται.

Τοιαῦται δὲ πράξεις ἐπὶ παραδείγματι τὸ ὀπλοφορεῖν ἄνευ ἀδείας, τὸ πυροβολεῖν ἐντός πόλεως, τὸ τρέχειν ὁρμητικῶς ἐν ταῖς ἀγυαῖς ἀμάξας ἢ ἐφίππους, τὸ ρίπτειν εἰς τὰς ὁδοὺς σώματα σκληρὰ ἢ

βαρέα ἐπὶ ὄψεως, τὸ παραβιάζειν ὕψην νομικοὺς κανονισμούς, τὸ κατασκευάζειν ἢ πωλεῖν δηλητήρια παρὰ τὰ κεκρυμμένα καὶ καθεξῆς. Αἱ τοιαῦται δὲ πράξεις, ἀπαγορευόμεναι τὸ μὲν διὰ τὰ ὅσα τυχήματα, ἅτινα ἀπειλοῦσι, τὸ δὲ καὶ ὡς ἱκαναὶ νὰ προκαλέσωσιν, ἢ καὶ νὰ διευκολύνωσιν ἢ νὰ καλύψωσιν ἀδικήματα, εἰσὶ τιμωρηταὶ διὰ μόνην τὴν παράθεσιν τῆς ἀπαγορεύσεως, ὡς εἴρηται, σκοπὸν ἔχουσας οὐχὶ τὴν διαφύλαξιν ὠρισμένου ἄλλοτρίου δικαιώματος ἀλλ' ἀπλῶς τὴν ἀποσόδησιν πιθανῶν κινδύνων, οὗ δειμῆς πράγματι βλάβης ἐξ αὐτῶν οὐδ' ἐν γένει κακοῦ τινος ἐπερχομένου, προτιμωμένης δὲ τούναντίον βλάβης ἀποδόλουσι τὸν χαρακτηρὰ τοῦ ἀστυνομικοῦ πταίσματος, συνιστῶσαι κοινὰ ἀδικήματα ἐξ ἀμελείας ἢ ἐκ προθέσεως κατὰ τοὺς περιστάσεις. Παρεπόμενον δ' ὅτι αἱ τοιαῦται τυπικαὶ παρανομίαι, μηδενὸς κακοῦ ἐξ αὐτῶν ἐπερχομένου, εἰσὶν ἐλαφρῶς τιμωρηταὶ λόγῳ ἀπλῆς, ὡς εἴρηται, προληψέως.

Ὁ ἡμέτερος ὅμως ποινικός νόμος κατὰ τὸ σύστημα αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρίζει τὰς πράξεις ἐκ τοῦ εἶδους τῆς ποινῆς (ἢ κακούργηματα) δὲν ἀκολουθεῖ τὸν ἀνωτέρω περὶ πταισμάτων κανόνα, ἀλλὰ περιλαμβάνει εἰς ταῦτα καὶ πολλὰς ἄλλας πράξεις ἀποτελούσας προσβολὴν ἄλλοτρίων δικαίων, καὶ ἐπομένως κοινὰ ἀδικήματα, ὅσας ἐνεκα τοῦ ἐλαφροῦ αὐτῶν χαρακτηρὸς λογίζει ἐλαφρῶς ἐπίσης τιμωρητέας, καὶ ὑποβλητέας εἰς τὰς μνημονευθείσας ἐπὶ πταισμάτων ποινάς, καὶ τάνάπαλιν δὲ πολλὰς τυπικὰς παρανομίας, ὥσπερ λογίζει βαρύτερον τιμωρητέας, καταλέγει εἰς τὰ πλημμελήματα, τινὰς δὲ καὶ εἰς τὰ κακούργηματα, δεινῶς ὅμως οὕτω παραβαλὼν τὴν περὶ προληπτικῶν ποινῶν ἀρχήν· διότι δυνατόν μὲν καὶ ἐπὶ προληψέως νὰ εἶναι εὐλόγητος ποινὴ βαρύτερα τοῦ ἑκατονταδράχμου

προτίμου καὶ τῆς μηνιαίας κρατήσεως, ἅπερ ὅμως καὶ αὐτὸς ὁ ποινικὸς νόμος ἀντιβάζει πολλάκις εἰς ἄνωτερον ὅρον, ὡς ἐν τοῖς ἄρθροις 521—2, 526—527, 552, 557, 645—7, 665—6 καὶ πλείστοις ἄλλοις, ἀλλ' οὐδέποτε ἀρμίζει λόγῳ ἀπλῆς προλήψεως πολυετῆς φυλάξεως καὶ μάλιστα εἰρκτῆ. ("Ἰδε ἐτι Πλημμελήματα).

Ἄλλ' ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος καὶ ὅλως τὴν τεθεῖσαν περὶ πταισμάτων ἀρχὴν παραβαίνει, μὴ ἄρκούμενος εἰς μόνας ἀπαγορεύσεις καὶ περιορισμούς, ἀλλὰ καὶ εἰς θετικὰς πράξεις, ὑποχρεῶν καὶ τιμωρῶν τὴν παράλειψιν ὡς πταῖσμα, ἐνίοτε δὲ καὶ βαρύτερον· διότι ἡ πρόληψις τῶν κακῶν ἀποχὴν μόνον παρὰ τῶν ἀτόμων προὔποιθῃσι, τῆς θετικῆς ἐνεργείας συνιστάσης καθῆκον τῶν δημοσίων ἀρχῶν, καὶ ἐν γένει δὲ τὸ ποινικὸν δίκαιον ἀπαγορευτικὸν μόνον εἶναι.

Τοιαῦται δὲ διατάξεις θετικὴν ἐνέργειαν ἐπιβάλλουσαι πολλάκις, ὡς ἐν τοῖς ἄρθροις 558, 634—5, 638 καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ 130· παράλογος δ' ἐστὶ ὁ περὶ ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως, ἀρχῶν ὅμως ἔργῳ, θημῆς (ἄρθ. 33—7 καὶ 79^α—9). ἄλλ' οὐ τοῦ παρόντος πλείονα περὶ τούτων.

Πταῖσμα δ' ἐστὶ ἀποκαλεῖ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀσύγνωστον ἀμέλειαν, ἐπαγομένην πολλάκις οὐ μόνον ἀστικὴν εὐθύνην πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ βλαφθέντος, ἀλλὰ καὶ ποινικὴν· αἱ τοιαῦται ὅμως ἀξιοπονοίαι πράξεις ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ὅλως κατηγορίαν ἐκ τῆς ἐπάψεως τοῦ ἐξ ὑποκειμένου ναταλογισμοῦ λαμβανόμεναι. Μεγίστη δὲ καὶ φανερά ἡ διαφορὰ τῶν ἀστυνομικῶν πταισμάτων ἀπὸ τῶν ἐξ ἀμελείας, ἐπὶ μὲν τῶν πρώτων σκοπούμενης ἀπλῶς τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου, ὡς εἰδείσθῃ, ἐπὶ δὲ τῶν ἐξ ἀμελείας τοῦ ἐπείθεοντος ἀποτελέσματος (ἴδε Ἀμέλεια). Καὶ ἐκ τούτων ὅμως κατὰ τὴν ποινικὴν

νόμον περιλαμβάνονται εἰς τὰ πταίσματα αἱ δι' ἀστυνομικῶν ποινῶν τιμωρούμεναι.

Πταίσματα ἐπίσης συνιστῶσιν αἱ παραβάσεις τοῦ καθήκοντος ὑπὸ τῶν δημοσίων λειτουργῶν, καὶ πειθαρχικά πταίσματα καλοῦνται, δοθέντες δι' αὐτῶν δὲν σκοπεῖται οὐδ' ἐπέρχεται προσβολὴ ἀλλοτρίου δικαίου· ἀλλὰ καὶ αὐταί, καίπερ ἀνάλογοι πρὸς τὰ κοινὰ ἀστυνομικὰ πταίσματα, συνιστῶσι τάξιν ἰδίαν τιμωρητῶν πράξεων, ἧτις καὶ τοῦ κύκλου τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐξέρχεται, ἀναγομένη μαῖλλον εἰς τοὺς διοικητικούς κανονισμούς. Καὶ ὁ ἡμέτερος δὲ ποινικὸς νόμος παραλείπει ταύτας, περιοριζόμενος κυρίως εἰς μόνας τὰς ἐξ ἰδιοτελείας κατ' εὐρείαν ἐννοίαν παραβάσεις τοῦ καθήκοντος, ὅτε αὐταὶ ἀποβάλλουσιν, ὡς εἶκος, τὸν πειθαρχικὸν ἀπλῶς χαρακτήρα, κτώμεναι ποινικόν· τὸν κανόνα ὅμως τοῦτον δὲν τηρεῖ ἀπαρεγκλίτως (ἴδε Καθιζόντων παράβασις).

Περὶ πταισμάτων δὲ πραγματεύεται ὁ ἡμέτερος νόμος ἐν ἰδίᾳ αὐτοῦ βιβλίῳ τῷ τρίτῳ ἀπὸ τοῦ 500 ἄρθρου καὶ ἐφεξῆς, προτάττων τινὰ τῶν γενικῶν τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀρχῶν, ἅπερ ἀνήκον κυρίως εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον, διὰ τὸ προχειρότερον, προϋποθετιμένης ἰσως ἀτελοῦς γνώσεως τοῦ δικαίου ὑπὸ τῶν πταισματοδικῶν· ἣν δ' εὐλόγως τοιαύτη προϋπόθεσις κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νόμου, δυστυχῶς ὅμως ἐξακολουθεῖ· ἔτι καὶ νῦν, καίτοι ἡ νομικὴ σχυλὴ κατὰ δεκάδας διδάκτορας τοῦ δικαίου προχειρίζει.

Προληπτικὸς ἀπαγορευτικὸς καὶ περιορισμὸς καθιστῶσι, καὶ γενικώτερον ἀστυνομικὰ πταίσματα χαρακτηρίζουσιν· ἐστὶ αἱ ἰδίως ἀστυνομικαὶ διατάξεις καλούμεναι, τοιούστιν αἱ ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἀστυνομικῶν ἀρχῶν ἐκδιδόμεναι, καὶ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἰσχύουσai, ἅπερ πλὴν τῶν ἀστυνομικῶν νόμων καὶ ὁ ποινικὸς νόμος ῥη-

τῶς ἀναγνωρίζει, ὀρίζων ἅμα τὴν ποι-
νὴν τῆς παραβάσεως αὐτῶν (ἄρθρ. 697).

Ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς προχείρου τοπικῆς νομοθετήσεως πρὸς ἀποφυγὴν ἀτυχημάτων καὶ ἀτακτημάτων εἶναι ἀναμφισβήτητος, ὁ τρόπος ὅμως τῆς ἐνασκήσεως τῆς ἐξουσίας ταύτης εἶναι πλημμελής, διὸ ἀναμφισβήτητον ἐπίσης, ὅτι πρόχειρος ἅμα ἡ κατάχρησις. Κατάδηλον δ' ἐστὶν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξουσία ἀνῆκεν εἰς τὰ τοπικὰ συμβούλια κατὰ πρότασιν τῶν δημοτικῶν ἢ διοικητικῶν ὀρχῶν ἀποφαινομένων, μόνον δ' ἐπὶ ὅλως ἐφημέρου ἀνάγκης ἦν δεδικοιολογημένον τὸ νῦν ἰσχύον, ὀριζομένης ὁ-
μως ἐπὶ ῥητὰς ἡμέρας τῆς ἰσχύος τῆς τοιαύτης διατάξεως ὑπὸ τοῦ νόμου (ἴδε Δῆμος).

Α. Γλαράκης

Πτώχευσις κατὰ τὸν ἡμέτερον Νόμον καλεῖται, ἐν γένει, ἡ κατάστασις ἐκείνη τοῦ ἐμπόρου, καθ' ἣν οὗτος ἀδυνατεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς χρηματικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις, εἴτ' ἐξ ἀπορίας πραγ-
ματικῆς, εἴτε καὶ ἐκ στενοχωρίας προσ-
καίρου.

Ἡ παθητικὴ αὕτη κατάστασις, ἥτις περιλαμβάνει τὴν κυρίαν τῆς πτωχεύσεως ἔννοιαν, ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 437 ὡς παῦσις τῶν πληρωμῶν τοῦ ἐμπόρου· αἱ περὶ αὐτῆς δὲ διατάξεις ἀναγράφονται ἐν τῷ Γ' τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου βιβλίου, ὡς ἐτροποποιήθη τοῦτο, διὰ τοῦ νῦν ἰσχύοντος ὑπὸ τοῦ ΨΔΣ' νόμου τῆς 13 Δεκεμβρίου 1878, δι' οὗ κατηργήθησαν οὐ μόνον τὰ ἄρθρα 69 καὶ 5 τοῦ περὶ ἀρμοδιότητος τῶν Ἐμποροδικίων Νόμου, ἀλλὰ καὶ αἱ τοῦ ἄρθ. 437 καὶ ἐπ. διατάξεις ἀντικατασταθεῖσαι διὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγεγραμμένων τοιούτων.

Ὅποτε ἐνταῦθα περιλαμβάνονται κατ' ἀνάγκην, οὐ μόνον τὰ περὶ πτωχεύσεως ἐν γένει, ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς πᾶσαι αἱ πρὸς αὐτὴν στενῶς συνδεόμεναι πολυάριθμοι λέξεις, ὧν δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ γίνῃ

ἀλλάχου μνεῖα, καὶ αἱ ὁποῖαι δέον ἵσταν-
τέρως ν' ἀναπτυχθῶσι.

Περὶ πτωχεύσεως ἐν γένει. Ἡ περὶ τὴν ἀπρόσκοπτον τῶν διαφόρων ἐμπορικῶν ὑποχρεώσεων ἀκριβεία κατέστη ἔκτα τῆς μεγάλης τοῦ ἐμπορίου ἀναπτύξεως τοσοῦτον σπουδαία καὶ τοσοῦτον χρήσι-
μος, ὥστε ὁ ἔμπορος δὲν δύναται βε-
βαίως νῦν νὰ παύσῃ τὰς πληρωμὰς αὐ-
τοῦ ἀρνούμενος ληξιπροθέσμων χρεῶν τὴν ἐκπλήρωσιν, χωρὶς συγχρόνως νὰ ἐξαφαι-
σισθῇ καὶ ἡ ἐμπορικὴ τοῦτου ὑπαρξίς, διὰ τὴν ἄμεσον τῆς ὑποστηριζούσης αὐτὴν γενικῆς πίστεως στέρησιν· ὑπὸ τῶν ἰδίων δὲ τούτων, ὡς ἀποδέχονται πᾶσαι αἱ νε-
ώτεραι Νομοθεσίαι, ἐμπνεόμενος καὶ ὁ ἡμέτερος Νομοθέτης, ὡς ἀρχὴν τίθησι, διὰ τῆς ἐπιτακτικῆς τοῦ ἄρθ. 437 δια-
τάξεως, ὅτι ἐν καταστάσει πτωχεύσεως πε-
ριέρχεται ὁ ἔμπορος μόνον διὰ τῆς παύ-
σεως τῶν πληρωμῶν.

Ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, δύο εἰσὶ τῆς πτωχεύσεως οἱ κύ-
ριοι χαρακτῆρες καὶ δύο στοιχείων ἀπαι-
τεῖται, πρὸς τοῦτο, ἡ συμβολή, ἥτοι τοῦ ἐμπόρου ἢ ἰδιώτης καὶ τῶν πληρωμῶν ἢ παῦσις· ἐκ τοῦ πρώτου δὲ τοῦ καὶ ὅλως προσωποπικῶ ἔπονται, κατ' ἀνάγκην, αἱ ἀκόλουθοι συνέπειαι. Α') Ὅτι ἐναντίον τῶν παραδεδεγμένων ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ Νό-
μου (τῆς 6 Αὐγ. 1861), τοῦ Αὐστριακοῦ (τοῦ 75) καὶ τοῦ Γερμανικοῦ (τῆς 2 Δε-
κεμβρίου 1876) ὁ ἡμέτερος κατὰ μέλησιν τοῦ Γαλλικοῦ (437) καὶ Ἰταλικοῦ (683) ἀποφαίνεται ὅτι εἰς κατάστασιν πτωχεύ-
σεως κηρύσσεται μόνον ὁ ἔμπορος, ὁ ὑπα-
γόμενος τῇ ἐμπορικῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ τοῖς τοῦ ἐμπορικοῦ Νόμου περιοριστικοῖς μέτροις, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ ἰδιώτης, ὅστις καὶ ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητα καὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ὑπόκειται τῷ κοινῷ δι-
καίῳ καὶ τῶν Πολιτικῶν Δικαστηρίων τῇ δικαιοδοσίᾳ. Β') Ὅτι ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῶν ἐκ σχέσεων ἀστικῶν χρηματικῶν

τοῦ ἑμπορίου ὑποχρεώσεων δὲν ἐπάγεται κατὰ κανόνα, τοῦλάχιστον, τὴν πτώχευσιν αὐτοῦ, ἐὰν μὴ παρακολουθῇται καὶ ὑπὸ τῆς παύσεως ἐμπορικῶν πληρωμῶν (Hall, Journ. Dict. gen. V^o faillite n° 43 καὶ 44. — Bédar. T. 1 ἀριθ. 19. — Massé T. 2 ἀρ. 1151. — Renouard, des ill, T. 1 σελ. 274. — Pardessus, ἀρ. 1104. — Alauz. ἀρ. 2404). Γ') "Ὅτι ὁ ἐνεκὸν ὑποχρεώσεων τινῶν, κατὰ σύμπτωσιν, ὑπαγόμενος τῇ δικαιοδοσίᾳ τῶν ἐμπορδικῶν δὲν δύναται διὰ τὴν μὴ ἐκπληρώσιν αὐτῶν νὰ κηρυχθῇ εἰς κατεστάσιν πτωχεύσεως, ἐὰν δὲν ᾖ καὶ ἑμπορος καὶ ἐὰν ἡ ἰδιότης αὐτοῦ δὲν ἐπικληθῇ καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐζητήθη δικαστικῶς τῶν τοιούτων χρεῶν ἢ καταβολῇ (Alauz. αὐτ.). Δ') "Ὅτι ὁ ἀνήλικος, ὁ μὴ ἐκπληρώσας τὰς ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 2 ἐπιβαλλομένας νομίμους ὑποχρεώσεις, ὡς καὶ ἢ ἐνεκὸς τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς ἐνεργούσα γυνή, δὲν δύνανται, καὶ ἐμπορίαν ἐὰν μετῇλθον, νὰ κηρυχθῶσιν εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, καὶ Ε') "Ὅτι ἐὰν τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, οἱς λόγῳ τῶν πρὸς τὸ τοιοῦτον ἐπάγγελμα ἀσυμβιβάστων δημοσίων αὐτῶν καθηκόντων ἀπαγορεύεται τῆς ἐμπορίας ἢ ἐνάσκησις, ἐξήσκησάν τοι αὐτὴν, δύνανται οὐ μόνον νὰ κατηγορηθῶσιν ἐπὶ παραβάσει καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ νὰ καταδιωχθῶσιν ἐπὶ δολίᾳ ἢ ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ καθ' ὅτι οὗτοι δὲν στεροῦνται, ὡς οἱ ἀνήλικοι καὶ αἱ ὑπανδρὸι γυναῖκες, τῆς πρὸς τὸ μετέρχεσθαι τὴν ἐμπορίαν ἀπολύτου ἱκανότητος.

Διὰ τοῦ Ε' καὶ Γ' ἐδαφ. τοῦ ἀρ. 437 ἀναπληροῦται σπουδαιότης τοῦ προηγουμένου Νόμου ἑλλειψίς. Ἰκαί τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ Βελγικοῦ Νόμου ληφθὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ὅτι καὶ ὁ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἑμπορευθεὶς δὲν συγχωρεῖται, παραιτούμενος μετὰ τὴν παύσιν τῶν πληρωμῶν τῆς ἐμπορίας, νὰ στερήσῃ αὐτοβούλως τοὺς πιστωτὰς τοῦ νομίμου

δικαιώματος, ὅπως ἐπιδιώξῃσι δικαστικῶς τῆς πτωχεύσεως αὐτοῦ τὴν κήρυξιν διὰ δὲ τοῦ δευτέρου καθιεροῦται καὶ τοῦ ἀποβιώσαντος ἑμπορίου ἢ πτωχεύσεως, ὅπερ καὶ τῶν δικαστηρίων ἡ Νομολογία εἶχεν ἤδη κυρώσει δι' ἀποφάσεων, τὰ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Βελγίᾳ κρατοῦντα ἀκολουθοῦσα. Τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος στερίσκονται ἐν τούτοις οἱ πιστωταί, ὅταν ὁ ὀφειλέτης ἀποβιώσῃ πρὶν ἢ ἐκδηλωθῇσι σημεῖα διαταράξεως τῆς ἐμπορικῆς αὐτοῦ πίστεως ἢ κατέστη ἀπλῶς ἀφερέγγυος, μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπαγγέλματος ἢ ἐνάσκησις δ' αὐτοῦ συγχωρεῖται ἐντός ἔτους, καθ' ὃ δέον οὐ μόνον νὰ προκληθῇ ἀλλὰ καὶ νὰ κηρυχθῇ ἅμα ἡ πτώχευσις.

Ὁ τοιοῦτος περιορισμὸς δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ καὶ δίκαιος καὶ εὐλογος, διότι διὰ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως πιθανὸν νὰ ἐπέλθῃ οὐ μόνον διαφῶρων τοῦ ἑμπορίου συμβάσεων ἢ ἐκμηδένισις, ἀλλὰ καὶ τῶν, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, λαβουσῶν χώραν πράξεων ἢ ἀνάκλησις, ὡς ἐπὶ παραδείγματος διανομῆς τῆς οὐσίας αὐτοῦ μεταξύ τῶν κληρονόμων, παραχωρήσεως πραγματικῶν, ἐν γένει, δικαιωμάτων, ὑποθήκης καὶ ἄλλων.

Ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τῇ ἐπομένῃ §, τὸ ἀρθρον 440 μεταξύ τῶν προσώπων, ἅτινα ἔχουσι δικαίωμα νὰ ζητήσωσι τῆς πτωχεύσεως τὴν κήρυξιν, δὲν μνημονεύει καὶ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποβιώσαντος, καὶ παύσαντος τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ· ἐντεῦθεν δὲ γεννᾶται, ὡς εἰκόσ, ἡ ἀπορία, ὁ Νομοθέτης ἐνδοεῖ ἄρα νὰ στερήσῃ αὐτοὺς τῶν τοιούτων δικαιωμάτων ἢ ἐσιώπησεν ὑπολαμβάνων τὸ πρᾶγμα ὡς ἐξυπακουόμενον; Ὁ Alauz. (ἀρ. 2422) διὰ λόγου βραχέος ὑποστηρίζει τὸ πρῶτον, δογματίζει ὅτι οὐδὲν ἀπολύτως ἔχουσι πρὸς τοῦτο συμφέρον οἱ κληρονόμοι, ἐκτὸς ἐὰν φέρωσι τῶν πιστωτῶν τὴν ἰδιότητα ἀν-

τιθέτως φρονούμεν ὡς ὀρθότεραν τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν. Ἐκ πρώτης ὀψεως δὲν φαίνονται ὄντως οἱ κληρονόμοι ὡς ἔχοντες συμφέρον ἀφοῦ δύνανται νὰ παραιτηθῶσι τῆς κληρονομίας ἢ ν' ἀποδεχθῶσιν αὐτὴν διὰ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς, ἐν τούτοις μᾶλλον ἐπισταμένη τοῦ ζητήματος μελέτη εἰς ἀντίθετα ὅλως ἄγει συμπεράσματα. Ἡ ἐκκαθάρισις τῆς κληρονομίας διὰ τρόπου ταχείας καὶ ἀσφαλοῦς, ἢ μὴ χρῆσις παραιτήσεως ἢ ἀπογραφῆς καὶ ἢ ἀπίκτασις συμβιβασμοῦ δικασικοῦ, δὲν δύνανται ἄρα νὰ θεωρηθῶσιν, ὡς ἀποτελοῦντα συμφέρον σπουδαῖον. Εἶναι δὲ δικαίον τοῦ Νόμου ἢ τοιαύτη σιωπὴ νὰ καταλογισθῇ εἰς βάρος τῶν κληρονόμων, ὅταν ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ γ' ἐδαφ. τοῦ ἄρθ. 437 ἐκφράσεως προδήλως συνάγῃται τὸ ἐναντίον: (παραβ. Bédar, de faillites ἀρ. 25).

Ὅτι οἱ πρόσθεν ἀναπτυσσόμενοι ὀρισμοὶ ἐφαρμόζονται οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἡμεδαπῶν ἀλλὰ καὶ τῶν νομίμως ἐν Ἑλλάδι ἀσκούστων τὴν ἐμπορίαν ἁλλοδαπῶν, οὐδεμία γεννᾷται ἀμφισβόλια, ἀφοῦ τὸ δικαστήριον ὀφείλει κατὰ νόμον νὰ κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν καὶ ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ πτωχεύσαντος (Alauz. ὁρ. 2427.—Tr. de la Seine 28 Φεβρουαρίου 1856.—Cass. 24 Νοεμβρίου 1854.—Vidari Corso diritto commerciale T. 8 ἀρ. 1310). παρ' ἡμῶν μάλιστα ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ ὑποστηρίζεται ἔτι μᾶλλον καὶ ἐκ τοῦ λόγου, ἐξ ἐνὸς μὲν ὅτι ὁ περὶ πτωχεύσεως Νόμος ποινὰς ἀπαγγέλλων ἐναντίον τῶν ἐνόχων δολίας ἢ ἀπλῆς χρεωκοπίας λογίζεται ὡς τὴν δημοσίαν τάξιν ὁρῶν, καὶ ἐπομένως ἐφαρμόζεται συμφώνως πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ σχετ. Ἀστ. Νόμου ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ οἰκούντων, καὶ ἐξ ἑτέρου, ὅτι αἱ περὶ πτωχεύσεως διατάξεις καὶ εἰς προστασίαν ἀναξιοπαθοῦντος ἐμπορίου τείνουσαι δὲν δύνανται βεβαίως νὰ θεωρηθῶσιν

ὡς ἀποτελοῦσαι δικαίωμα ἀστικὸν τοῦ ἡμεδαποῦς μόνον προσιδιάζον (Gal. T. Γ', σελ. 11).

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται ἕτερον πρᾶγμα τικὸν ζήτημα σπουδαιότητος μεγάλῃ. Ἀπόφασις τοιαύτη παρ' ἁλλοδαπῶν ἐκδοθεῖσα δικαστηρίου δύνανται νὰ ἐκτελεσθῇ ἐν Ἑλλάδι. Ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τὸ πρᾶγμα τοῦ διατάξεων ὁμοίων καὶ οἱ συγγραφεῖς καὶ τῶν Δικαστηρίων ἢ Νομολογία ἀποφαίνονται, ὅτι καὶ αἱ περὶ πτωχεύσεως ἀποφάσεις τῶν ἁλλοδαπῶν δικαστηρίων, ὡς καὶ πάντα ἄλλη ἐκτελεστὴ κρυσταλλομένη, παρὰ δικαστηρίου Γαλλικοῦ ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἰσχὺν καὶ τὰς αὐτὰς νομίμου συνεπειάς (Alauz. 2426 καὶ 2431.—Colmar, 10 Φεβρ. 64 (S. 64, T. 122).—Paris 14 Δεκεμ. 1875, (S. 76, 270)). φρονούμεν δὲ ὅτι ὁρθῶς καὶ τὰ ἑγχώρια δικαστήρια ὁμοίαν ἀπεφάναντο γνώμην, ἀφοῦ ἐκ τῆς γενικότητος, καθ' ἣν ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 859 τῆς Π. Δ., δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς δικαιολογούμεναι ὅπωςδῆποτε ὁ τῶν περὶ πτωχεύσεων ἀποφάσεων ἀποκλεισμός.

Τρεῖς ἦσαν κυρίως αἱ κατὰ τῆς τοιαύτης λύσεως ἀντιταχθεῖσαι ἀρχικῶς ἀντιρρήσεις. Ἡ πρώτη ἡξίου ὅτι οὐκ οἱ ἡμεδαποὶ στερίσκονται τῆς πρὸς ἐνέργειαν ἰκανότητος ἐν δίκαις μεταγενεστέροις, ὑποβαλλόμενοι ἀτόπως τῇ δικαιοδοσίᾳ δικαστηρίων ἁλλοδαπῶν, ἀλλ' ὅτι, ἐὰν ἡ πτώχευσις ἐκηρύχῃται καλῶς, θὰ ἐπιέλθωσι κατ' ἀνάγκην πάσαι αἱ τοῦ Νόμου συνέπειαι κατὰ τὴν δευτέραν, ἡ πτωχευσις εἶδει νὰ κηρυχθῇ παρὰ διαφόρων δικαστηρίων, ὡς μὴ ἔχοντες τοῦ πρώτου ἐνεργήσαντος ἀρμοδιότητα ἐπὶ τῶν ἐν ἄλλῃ ἐπικρατείᾳ κειμένων ἀκινήτων, ὅπερ ἐκμηδενίζεται ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι οὐδεμίαν ὁ Νόμος ποιεῖται διαστολήν καὶ διὰ τῆς τρίτης, ὑποβάλλεται ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἀκίνητα ἐν Ἑλλάδι

αίμενα θὰ ὑπῆγοντο οὕτω τῇ δικαιοδο-
τιᾳ τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ ἀνυπόστα-
τον ἐπ' ἰσχύος ἀφοῦ τὰ ἐπὶ τούτων δι-
καιώματα τῶν πιστωτῶν κανονίζονται
πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἡμεδαποῦ Νόμου (Α. Π. 118 τοῦ 50—133 τοῦ 61). Αἱ τοιαῦ-
ται ἄρα ἀποφάσεις κηρυσσόμεναι κατὰ
τὸν ἐν τῷ ἄρθ. 857 τῆς Π. Δ. τύπον
τελεσιταί, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς
ἀπαγορευτικούς Νόμους, ἢ εἰς ἀποδεδειγ-
μένα γεγονότα, (ἢ περὶ τῶν ὁποίων ἔ-
μενα ἀνήκει πάντοτε τῇ διακριτικῇ τῶν
ἐγκριτῶν δικαστηρίων ἐξουσίᾳ), ἔχουσι
τὴν αὐτὴν ἰσχύον καὶ τὰς αὐτὰς νομί-
μους συνεπειάς, (Α. Π. 4 τοῦ 1842—
108 τοῦ 1869.—Renouard, 1 σ. 230.—
Pargol. καὶ Mitterm ἐν 'Αρχ. ἀστ. Πρ
1, Δ'. 54).

Ὡστε ὑπὸ τὸν τοιοῦτον ὅρον ἢ ἐν τῇ
ἡμεδαπῇ δοθεῖσα ἐντολὴ ἰσχύει καὶ ἐν
τῇ ἡμεδαπῇ καὶ οἱ δι' ἀποφάσεως ἄλλο-
δαποῦ δικαστηρίου διορισθέντες τυχὸν σύν-
δικοι ἔχουσι δικαίωμα νὰ εἰσπράξωσιν ἐν
ἐλλάδι τοῦ πτωχεύσαντος τὰς πιστώ-
σεις, προβαίνοντες ἅμα καὶ εἰς τῆς οὐ-
πίας αὐτοῦ τὴν ἐκποίησην.

Ἄλλ' ἐν δὲν τηρηθῶσιν αἱ ἀνωτέρω
ἐκτεθειμέναι διατυπώσεις, ποῖα ἢ ἀξία
καὶ ἡ ἰσχύς τῶν ἐν λόγῳ ἐγγράφων, καὶ
ποῖαι αἱ ἐκ τῆς τοιαύτης παραδίσεως
ἀντικεινόμεναι ὡς πρὸς αὐτά; Νομίζομεν ὅτι
ὡς τοιαύτας δεόν νὰ δεχθῶμεν τὰς ἐξῆς,
ἢ ἀνεγνώρισε τῶν πλείστων συγγραφῶν
ἢ γνώμη, καὶ ἐκύρωσε τῶν δικαστηρίων
ἢ νομολογία, ἥτοι α' ὅτι ἡ τοιαύτη
ἀπόφασις, διὰ τὴν μὴ τήρησιν τῶν τοῦ
ἄρθ. 859 διατυπώσεων, ἀποβαίνει μὲν
ἀνεπίδεκτος ἐκτελέσεως, πλην δὲν στερεῖ-
ται καὶ τοῦ κύρους αὐτῆς, ὡς δημοσίου
ἐγγράφου, δυναμένου, ἐπὶ παραδείγματι,
νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ὁ
ἐκπαισθεὶς ἀπὸ τῆς ἰκανότητος τοῦ
ἐκπαισθεῖν ἐπὶ δικαστηρίου ἐν ταῖς τὴν
ὁμάδα τῶν πιστωτῶν ἀφορώσαις δικαίαις,

ὡς σχετιζομέναις πρὸς τὴν περιουσίαν, ἢ
ἢ διαχείρισιν ἀφηρεῖται. (Α. Π. 175 τοῦ
1861) καὶ β' ὅτι ἡ μὴ κηρυχθεῖσα ἐκ-
τελεστὴ ἀπόφασις δὲν κωλύει τὴν τῶν
ἡμεδαπῶν διὰ κατασχίσεως ἢ πρ. κρα-
τήσεως καταδίωξιν (Bravard-Demangeat
5 σ. 13. ἐν σημ. 2.—Caes. 30 'Ιανουα-
ρίου 1858). Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ
τοῦ ἐμπορίου τὴν ιδιότητα, μεταβαίνομεν
δ' ἤδη εἰς τοῦ δευτέρου στοιχείου, ἥτοι
τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, τὴν ἔ-
ρευαν.

Τὸ ἀντικατασταθὲν 441 ἄρθρ. Ε. Ν.
ὑποπεσὼν εἰς τὸ σφάλμα τοῦ διατάγμα-
τος τοῦ 1673 (Tit. 11 ἄρθρ. 1) καὶ τοῦ
Γ. Κώδικος τοῦ 1808 καὶ ἐπιδιώκον δῆ-
θεν τοῦ δικαστοῦ τὴν εὐκαλίαν, ἠθέλησε
νὰ ὑποδείξῃ σημειὰ τινὰ δηλωτικὰ τῆς
πτωχεύσεως, καὶ προέβη εἰς ἐπιπολαίαν
ἀνάλυσιν τοῦ συνθέτου καὶ πολυπλόκου
τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν γεγονότος
ἀλλ' ἀντὶ τοῦ σκοπομένου ἀποτελέσμα-
τος, ὡς παρατηρεῖ καὶ τοῦ νεωτέρου νο-
μοσχεδίου ἢ οἰκαιολογητικῇ ἔκθεσις, ἐπ-
ῆλθε πλήρης τῶν δικαστηρίων ἀποπλά-
νῃσις, εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ὁποίων δια-
φαίνονται πολλάκις οἱ δισταγμοὶ καὶ ἡ
ἀντίφασις.

Ὁ προσδιορισμὸς σημείου ἀσφαλούς,
δι' οὗ ν' ἀναγνωρίζεται ἡ τὴν πτώχευ-
σιν ἐπαγομένη παύσις τῶν πληρωμῶν,
ἀποτελεῖ ὄντως δυσχέρειαν σκουδαίαν,
περὶ ἧς εἰκότως οἱ ἀρχαῖοι νομοδιδάσκα-
λοι. ἐδογματίζον, ὅτι ad probandam de-
coctionem certa regula non est in jure
determinata (Cassageris disc. 479 ἀριθ.
88)· εὐτυχῶς δὲ καὶ ὁ νομοθέτης τοῦ 1878
κατιδὼν, ὅτι πρακτικώτερον εἶναι νὰ πα-
ραιτηθῇ τοῦ τοιοῦτου προσδιορισμοῦ, ἀ-
φῆθη τελείως εἰς τοῦ δικαστοῦ τὴν κρίσιν
καὶ δικαίως, διότι τῆς παύσεως τῶν πλη-
ρωμῶν ἡ ὑπαρξίς δὲν δύναται νὰ ἐξε-
λεγχθῇ ἀσφαλῶς, ἢ μόνον διὰ τοῦ συνόλου
τῶν διαφόρων γεγονότων καὶ τῶν ἐκά-

στοτε ἀναφαινομένων περιπτώσεων, ἡ περὶ τῶν ὁποίων ἀπόφασις δεόν νὰ ἐφαρτῇται πάντοτε ἀπὸ τῆς κυριαρχικῆς τοῦ δικαστηρίου ἐξουσίας.

Μεθ' ὅλας ἐν τούτοις τὰς ἀς παρέχεται τὸ ζήτημα δυσχερείας, οἱ συγγραφεῖς ἐπεχείρησαν νὰ καθιερώσωσι καὶ καθιέρωσαν ἀρχὰς τινὰς γενικὰς, αἵτινες ἐγένοντο κοινῶς δεκταὶ καὶ περὶ τῶν ὁποίων δεόν ἰδιαίτερος νὰ γίνῃ λόγος.

Καὶ ἐν πρώτοις, ὡς διατυπύεται, παρ' ἡμῖν, τὸ ἄρθρον 437, οὐδεμία ἀπολύτως δύναται νὰ χωρήσῃται μεταξὺ παύσεως καὶ ἀναστολῆς πληρωμῶν διαστολῇ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐπειράθησάν τινες (Locré ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 437. — Vincens 1 σ. 439) νὰ ὑποστηρίξωσιν ὅτι ἡ ἀπλὴ ἀναστολὴ δὲν ἐπάγεται τὰς αὐτὰς τῆς παύσεως ἐννόμους συνεπείας, καὶ συνέστησαν τὴν παραδοχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Ὁλλανδικοῦ Νόμου ποιουμένης σχετικῆς διακρίσεως, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἀποκρούεται βεβαίως ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι, ἂν θεωρῇται δυσχερὴς ἡ ἐξεύρεσις σημεῖου ἀσφαλούς, δι' οὗ νὰ ὁρισθῇ ἡ παύσις τῶν πληρωμῶν, ἀδύνατος ὧς ἀποβαίνει ἡ μεταξὺ παύσεως καὶ ἀναστολῆς τελεία διάκρισις· τὸ ζήτημα δὲ τῆς φερεγγυότητος, ἐφ' οὗ στηρίζεται ἡ ἀντίθετος ἐκδοχή, ὡς καὶ ἡ πρόσκαιρος τοῦ ἀναστείλαντος τὰς πληρωμὰς ἐμπορίου χρηματικὴ ἀμηχανία, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς λόγος ἀποχρῶντως δικαιολογῶν αὐτὴν· καθότι ἡ τοιαύτη φερεγγυότης ἐξελέγχεται μόνον διὰ τῆς πίστεως τοῦ ἐμπορίου, ἥς μέτρον δύναται νὰ θεωρηθῇ τοῦ κοινοῦ ἢ πίστες καὶ πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς ὁποίας ἀπαιτεῖται ἡ ἐνέργεια τῶν κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς πτωχεύσεως προκαπιτουμένων λεπτολόγων ἐρευνῶν (Ὅρα καὶ αἰτιολ. ἐκθεσιν Νομοσχεδίου). Ὑπὸ τοιοῦτον ὁμῶς σύστημα, καθ' ὃ θὰ παρεχωρεῖτο ὑπὸ τινων μόνον δανειστῶν προθεσμία πρὸς ἄρσιν

τῆς προσαίρου δὴθεν τοῦ ἐμπορίου τῶν χιναί, οὐ μόνον θὰ ἐγεννῶντο αἱ ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν παρὰ τὴν ῥηθεῖσαι καταχρήσεις, ἀλλὰ καὶ ἡ δημιουργηθῇ δευτέρα τῆς πτωχεύσεως κρίσις, καθ' ἣν ὁ ὀφειλέτης δὲν θὰ ἀπολλοτριούτο τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἣν ἐπὶ βλάβῃ τῶν λοιπῶν δανειστῶν ἡ δύνατο νὰ καταναλώσῃ.

Κατὸ τὴν ἀληθῆ ἄρα τοῦ ἐρηνησμένου ἄρθρου ἐννοίαν, αἱ ἀφορμαὶ καὶ αἱ αἰτία τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ὡς σχέσει πρὸς τὴν βεβαίωσιν τῆς παθητικῆς καταστάσεως, εἰσὶν ἀδιάφορα ὧς ὁ δικαστὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἐξετάζῃ μόνον εἰς τὴν ὑφίσταται ὄντως ἀδυναμία πρὸς πληρωμὰς τῶν ἐμπορικῶν ὑποχρεώσεων (Houard T. 1 σελ. 23) καὶ ὁ ἐμπορὸς ἐφ' ὅσον δὲν παρουσιάζει τῶν τοιοῦτων αὐτοῦ ὑποχρεώσεων σημεῖα διατηρεῖται δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καὶ ἐὰν τὸ παθητικὸν τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἦναι τυχὸν ὑπέρτερον τοῦ ἐνεργητικοῦ· διότι ἡ πτώχευσις δὲν ἐπαρτᾶται οὔτε ἐκ τῆς πραγματικῆς καὶ ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς ἀφερεγγυότητος τοῦ ἐμπορίου οὔτε ἐκ τῆς ἐπαρκείας τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν (Παραβλ. Bravard - Voysard Man. du dr. comm. ἀριθ. 517—Alau de faillites 2404—Aix 13 Jan. 1872 S 73, 1. 891.

Ἡ πραγματικὴ ἐπομένως τῆς περιουσίας κατάστασις δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὡς κριτήριον πρὸς τὴν ἀποφασίαν ὡς ὁποῦν ἐπὶ τῆς πτωχεύσεως ὡς λόγος κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἐφ' ὅσον ὁ ἐμπορὸς διευθύνει ἀπροσκόπτως τὰς ὑποθέσεις καὶ ἐξακολουθεῖ τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ἐργασίας· ὁ δικαστὴς μάλιστα στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ἐξετάσῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐὰν αἱ πληρωμαὶ, δι' ὧν ὁ ἐμπορὸς διετήρησεν ὅσον πλεον τοῦ δημοσίου τὴν ἐμπορικὴν αὐτοῦ

παρὲν καὶ τὴν πίστιν, ἐγένοντο τῇ βουλαῖα δανείων ἐπὶ πιστώσει, ἢ τοῖς μετρητοῖς, δι' ἀνενεώσεως ἢ ἐκδόσεως συναλλαγματικῶν, ἢ καὶ δι' ἐμπορευμάτων παραχωρηθέντων καὶ ἐπὶ εὐτελεστάτῃ ἔστω τιμῇ. Τοιαύτην τοῦλάχιστον λύσιν καθιέρωσεν ἡ σχεδὸν ὁμοιόμορφος τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων Νομολογία, ἐφαρμόζουσα τὸν ἐν λόγῳ κανόνα μέχρι καὶ τῶν ἐκουσιωδεστέρων αὐτῶν καὶ ὅταν εἴη ὁ πτωχεύσας περιτῆλθεν εἰς τὸ σημείον ἐπιχειρήσεως ἀξιοποίνων πράξεων, ἢ καὶ πλαστογραφήσεως γραμματίων. (Alauz. 2407) οὕτως δὲ δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἐντελής καὶ πρὸς τὸ γράμμα καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἄρθρ. 437 σύμφωνος, διότι, εἰν ὁ ἔμπορος ἐξακολουθῇ παραμένων ἀπόλυτος τῆς πίστεως αὐτοῦ κύριος, ὁλίγον ἐνδιαφέρει, κατὰ τὸν σκοπὸν ὃν προέβλετο ὁ Νομοθέτης, τὸ εἶδος τῶν μέσων δι' ὧν ἡδυνήθη νὰ τηρήσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ ν' ἀποφύγῃ τὸ ἐπιβλαβὲς τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν γεγονός.

Κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως πάντες οἱ συγγραφεῖς ἀναγνωρίζουσιν ὅτι τῶν πληρωμῶν ἡ παύσις δέον οὐ μόνον πραγματικῇ καὶ οὐσιώδεις νὰ ᾔηται, ἀλλὰ καὶ νὰ συνοδεύηται ὑπὸ τῆς ἀπωλείας τῆς πίστεως, ὡς συνέπειαν δὲ τῆς τοιαύτης ἀρχῇ ὀφειλόμεν κατ' ἀνάγκην νὰ δεχθώμεν τὰ ἐξῆς. Α' ὅτι ἐνεκεν τομίμου αἰτίας, μὴ ἐκπλήρωσις ὑποχρεώσεων τινῶν εἶναι δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παύσις πληρωμῶν ὡς τοιαύτη δ' αἰτία ἐννοητέα οὐχὶ μόνον ἔνστασις στηριζομένη ἐπὶ δικασμένου, ὡς λ. χ. ἐξοφλήσεως, παραγραφῆς κλπ. ἀλλὰ καὶ πᾶς ὅρος εὐλόγως στηριζόμενος ἐπὶ τῆς καλῆς πίστεως καὶ μὴ δυνάμενος νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπλή πρόθεσις, ὅπως ἐπιβραδυνθῇ ἢ ἀναπόφευκτος τῆς πτωχεύσεως καταστροφῇ (Cass. 29 Μαρτίου 1865.—Remes, 22 Σεπτ. 1810.—Dal., Rep., ἀρ. 74).

Ἐπομένως ἡ ἄρνησις ἐξοφλήσεως γραμματίων ἢ συναλλαγματικῶν προσβληθείσων ὡς πλαστῶν, ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ, ἢ τιμολογίου, περὶ τῶν κονδυλίων τοῦ ὁποῦο δὲν συμφωνοῦσιν, οἱ συμβαλλόμενοι, ἢ ὑποσταλέντων ἐμπορευμάτων, ὧν ἀμφισβητεῖται τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιόν, δὲ δύναται βεβαίως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος κηρύξεως πτωχεύσεως (Παρὰβλ. Pardessus, ἀριθ. 1101 — Boulay Paty, ἀριθ. 20). Β' ὅτι καὶ κατὰ τὸ γράμμα καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἄρθρ. 437 δὲν ἀπαιτεῖται πασῶν τῶν πληρωμῶν παύσις, ἐξ οὗ ἔπεται, ὅτι οὔτε πληρωμαὶ τινες εὐάριθμοι καὶ πιθανῶς δόλαιοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αὐτοδικαίως κωλύουσαι τῆς πτωχεύσεως τὴν κατάστασιν, οὔτε ἡ στιγμιαία ἀνάγκη, εἰς ἣν περιτῆλθε τυχὸν ὁ ἔμπορος νὰ μὴ ἱκανοποιήσῃ ὑποχρεώσεις τινὰς καὶ ὑποκύψῃ εἰς μεμονωμένας διαμαρτυρήσεις, χρησιμεύει πάντοτε ὡς λόγος ἰσχυρός, ὅπως θεωρηθῇ ὡς παύσας τὰς ἐαυτοῦ πληρωμὰς.

Ἐὰν ἡ ἀμνηχανία παρῆλθε καὶ ἐπανελάθε τὰς πληρωμὰς ἐπανευρῶν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ, δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ ὑποτιθῇ ὡς στιγμιαίως ἀμνηχανήσας, καὶ ἀντιθέτως καὶ μία μόνη διαμαρτυρία δυνατὸν, κατὰ τὰς περιστάσεις, ν' ἀρρίσκη πρὸς κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως, εἰν ἀπετέλει πλήρη τῶν πληρωμῶν παύσιν καὶ τὴν πρώτην ἐκδήλωσιν καταστροφῆς συμπεπληρωμένης ἥδη (Cass. 3 πλυν. αὐ. X.—Dal., Rep. n° 153, 64 καὶ 65, 155, 67, 187 καὶ 238). Ἐὰν ἐν τούτοις καὶ ἡ τοιαύτη πληρωμὴ δὲν ἡμφισβητήθῃ διὰ τινος πράξεως, ὑποτίθεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ὑπῆρξε συναινέσις τῶν πιστωτῶν καὶ ἐκουσία τῆς προθεσμίας παράτασις καὶ Γ' ὅτι καὶ ὁ εἶνα μόνον δανειστὴν ἔχων ἔμπορος δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, ὅταν συντρέχουσιν οἱ ὅροι τοῦ ἄρθρ. 437,

ἐν τῇ διακριτικῇ ἐξουσίᾳ τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ δικαιούται κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἰδιὰς περιπτώσεις νὰ ὀρίξῃ τίς εἶναι ὁ τόπος ὅπου εὐρίσκεται τὸ κύριον κατάστημα καὶ ἡ κατοικία τοῦ ἐμποροῦ ἢ τῆς ἐταιρείας, ἢ τίς πιθανὸν νὰ διαφέρῃ τοῦ τόπου ἐνθα τὸ ἐμπορικὸν συμβόλαιον τίθησι τὴν ἔδραν αὐτῆς.

Τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν ἐπ' ἴσης ὅτι πρέπει νὰ δεχθῇ τίς καὶ δασαίς, πρόκειται περὶ ἐμποροῦ πλανοῦσι καὶ διευθυντοῦ ἐπιχειρηματίου, ὡς καὶ παντὸς ἐτέρου μετακινήτου δημόσιου θεάματος· διότι ἁμφότεροι διαρκῶς κινούμενοι καὶ ταξειδεύοντες ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, κύριον κατάστημα καὶ κατοικίαν ὅσον νὰ θεωρηθῶσιν ὅτι ἔχουσιν ἐκεῖ ἐνθα ἀποκαθίσταται ἔστω καὶ προσωρινῶς τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν τὸ κέντρον.

Ὅταν ὑπάρχῃ κατάστημα κύριον καὶ ἐπιδοθητικὸν τοιοῦτον, τὸ δεύτερον δὲν θεωρεῖται ἔχον ἰδίαν ὑπαρξιν, καὶ ἐπομένως μία μόνον κηρύσσεται πτώχευσις, ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ κυρίου καταστήματος, ἠδὲ κινουμένου ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων, τοῦ ἐταιρικοῦ συμφώνου ἢ καὶ ἄλλων τυχαίων περιστάσεων μὴ διαρκούντων νὰ ἰσχυθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων. Ὡσαύτως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὔτε ὡς ἐμπαιρικός οἶκος οὔτε ὡς κύριον ἢ ἐπιδοθητικὸν κατάστημα τὸ ἐργοστάσιον ἢ τὸ μηχανουργεῖον, δι' ὧν παρασκευάζονται ἅπλως τὰποτελοῦντα τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐμπορίου τοῦ πτωχεύσαντος προϊόντα.

Κύριον ἐπομένως κατάστημα δύναται νὰ θεωρηθῇ μόνον ἐκεῖνο, ἐνθα πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται τὰ προϊόντα, ἐνθα δύναται ν' ἀποταθῶσιν οἱ τρίτοι, ὅπου δίδονται καὶ ἀφ' ἑποῦ ἀπορρέουσιν αἱ διάφοροι παραγγελίαι, καὶ ἐνθα πραγματοποιοῦνται αἱ πράξεις, αἵτινες συνιστῶσι τὸ ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος μετερχόμενον ἐμπόριον (Dal. Rép. ἀριθ. 79—Alauz.

2430—Cass., 4 Μαΐου 1857 (S. 57. 1. 451). ἢ ἀνεῖν δὲ τῆς συνδρομῆς τῶν τρίτων γενομένην τυχὸν τροποποίησιν τοῦ ἐταιρικοῦ συμβολαίου, δι' ἧς μετατίθεται τῆς ἐταιρείας ἡ ἔδρα πρὸς τὸ συμφέρον μόνον καὶ τὴν εὐκολίαν τῶν μετόχων, δὲν ἄρκει ὅπως μεταβάλλῃ αὐτοδικαίως τὴν συστατικὴν τῶν πραγμάτων κατάστασιν καὶ νομιμοποίησιν ἐκλογὴν κατοικίας, δυνάμεν νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεταβολὴν τῆς ἀρμοδιότητος (Cass. 28 Νοεμ. 1842. S. 43 1. 49).

Ὅπως δὲ ποτε εἰν δύο δικαστήρια, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τὸ τοῦ κυρίου καταστήματος καὶ τὸ τοῦ ἐργοστασίου, ἐπιληφθῶσι συγχρόνως σχετικῶν αἰτήσεων, θεωροῦντα ἐκὐτὰ ἀρμόδια, ἢ ἐντεῦθεν ἀμφισβήτησις δὲν δύναται, φρονοῦμεν, ἢ νὰ λυθῇ διὰ κανονισμοῦ τῆς ἀρμοδιότητος (Παραβ. Alauz. ἀριθ. 9430). Τὸ αὐτὸ ἐν τούτοις πρόσωπον δύναται νὰ κηρυχθῇ δις εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως ὑπὸ δύο διαφόρων δικαστηρίων, εἴταν πρόκειται περὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἐντελῶς διακεκριμένων, ὡς λ. χ. ἐν τῇ περιπτώσει καθ' ἣν ὁ πτωχεύσας ἀπετέλει μέρος δύο διαφόρων ἐταιρειῶν.

Ἐννοεῖται οὖν ὅτι, εἰν δὲν εἶναι ἐφικτὸν νὰ διακριθῇ τὸ κύριον κατάστημα, ὡς ἀρμόδιον δικαστήριον ὅσον νὰ θεωρηθῇ τὸ τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου καὶ ὅτι ἐν περιπτώσει μεταβολῆς, πρὸ τῆς δηλώσεως γενομένης, ὡς κατοικία αὐτοῦ θεωρεῖται καὶ εἶναι ἡ κατὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν τοιαύτη.

Ἐν τέλει εἰν ὁ ἀποβιώσας ἔμπορος ἀπετέλει μέλος ἐταιρείας μὴ διαλυθείσης ἐκ τούτου, ἢ ἐταιρεία δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καὶ μετὰ παρέλευσιν ἐνδὲς ἀπὸ τοῦ θανάτου ἐκείνου ἔτους (Cass. 26 Ἰουλ. S. 43. 1. 88). Οἱ ἀνωτέρω ἐν τούτοις ἐκτιθέμενοι κανόνες ἀναγκάζουν προϋπόθασιν ἔχουσι βεβαίως, ὅτι τὸ καὶ κύριον καὶ τὸ ἐπιδοθη-

τικόν κατάστημα· κεῖται ἐν Ἑλλάδι, ἐὰν ὅμως ἐνταῦθα μὲν κεῖται τὸ ἐπιβοηθητικόν καὶ τὸ κύριον εὐρίσκεται ἐν ἄλλοδαπῇ, οἱ τοιοῦτοι ὁρισμοὶ εἰσιν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐφαρμοστέοι ;

Περὶ τοῦτου σιωπᾷ ὁ νόμος, νομίζομεν ὅμως ὅτι καταφατικῶς δεόν· νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα· διότι, ἀφοῦ οὐδεὶς δύναται εἰ καὶ παύσας τὰς πληρωμὰς νὰ ἐξακολουθῇ ἐμπορευόμενος ἐπὶ βλάβῃ τῶν τρίτων καὶ τὸ ἀρθ. 438 ὁρίζει ὡς ἀρμόδιον δικαστήριον τὸ τοῦ κυρίου καταστήματος, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ὅτι κεῖνται ἐν Ἑλλάδι τὰ τε κύρια τοιαῦτα καὶ τὰ ἐπιβοηθητικά, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι καὶ τὸ ἐπιβοηθητικὸν δεόν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ μόνον τοῦ πτωχεύσαντος ἢ τῆς ἐταιρείας ὑπάρχον, ἥτοι ὡς κύριον καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ ἐφαρμοσθῶσι πᾶσαι αἱ περὶ πτωχεύσεως σχετικαὶ διατάξεις, ἐκτὸς ἐὰν ἡ πτώχευσις τοῦ ἐμπόρου ἢ τῆς ἐταιρείας ἐγένετο δεκτὴ ἐν ἄλλοδαπῇ δι' ἀποφάσεως κηρυχθείσῃ ἐκτελεστικῇ, ὅποτε ἡ ἐπανάληψις αὐτῆς περιλαμβανούσης ἀναγκαστικῶς καὶ τὸ ἐν Ἑλλάδι ὑποκατάστημα δὲν εἶναι ἀναγκαῖα.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἀρμόδια ὅπως ἀποφινθῶσι περὶ πτωχεύσεως εἰσὶ τὰ δικάζοντα κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν δικαστήρια, ἐν τούτοις οἱ πλείστοι τῶν συγγραφέων ἐν Γαλλίᾳ, βασιζόμενοι ἐπὶ τοῦ λόγου ὅτι ἡ παῦσις τῶν πληρωμῶν εἶναι ἀπλοῦν πραγματικὸν γεγονὸς, οὐ τὴν ὑπαρξιν δύναται νὰ θεσπισθῇ πᾶν δικαστήριον, ἀποφαινόμενα ὅτι οὐ μόνον τὰ πολιτικά, ἀλλὰ καὶ τὰ ποινικὰ δύνανται ν' ἀπαγγέλλωσιν αὐτὴν καὶ νὰ ἐφαρμόζωσι τὰς νομίμους τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἀκολουθίας. Οἱ ἄνωτέρω συγγραφεῖς ὑποστηρίζουσιν ὅτι τὴν τοιαύτην γνώμην, ἐν τούτοις εἰς τὸ γράμμα τοῦ Νόμου λέγοντος « Ἐμποροδικεῖα καὶ οὐχὶ δικαστήρια » στηριζόμενος

ὁ ἐρμηνευτὴς καὶ στενῶς ἐφαρμόζων αὐτό, ἡδύνατο νὰ θεωρήσῃ ὡς ὀρθοτέραν τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν, δι' ἧς ὁμολογουμένως ἤθελον ἄρθῃ διάφοροι ἀνωμαλίας γεννόμεναι κατ' ἀνάγκην ἐξ ἐκείνης (Parab. Massé 1167. — Delamarre et Lepoitteux T. 5. ἀριθμ. 50 καὶ ἐπ. καὶ 68 καὶ ἐπ.).

Ἡ δὲ λύσις τοῦ ἐμπόρου θεωρεῖται ὡς ληθῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς ἀσφαλές τῆς παθητικῆς αὐτοῦ καταστάσεως ἀπὸ πόδεξις, ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ τοιοῦτη τὸ δικαστήριον δὲν κωλύεται ὅπως ἐπὶ γεγονότων ἐτέρων στηριζόμενον προβῇ εἰς τὴν λήψιν τοῦ τοιοῦτου μέτρου. Βεβαίως δὲν εἶναι οὐδὲ ὀρθὸν οὐδὲ δίκαιον νὰ διατάξῃ τὴν εξέτασιν μαρτύρων, οἵτινες ἤθελον κλονήσῃ τοῦ ἐμπόρου τὴν πίστιν καὶ ἀφαιρέσει ἀπ' αὐτοῦ τὰ μέσα τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος του, δύναται ὅμως καὶ ὀφείλει μάλιστα νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν οὐ μόνον τὰς γενομένας τυχόν διαμαρτυρίας, τὴν ἀπομάνρυσιν τοῦ ἐμπόρου καὶ τὴν παῦσιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ γεγονότα ἕτερα, ἐκ τῆς ἀκριβοῦς τῶν ὁποίων σταθμίσσεως νὰ προκύπτωσιν ἀναμφισβήτηται ἢ διατάραξις τῆς πίστεως τοῦ ἐμπόρου καὶ ἢ μὴ τῶν δανειστικῶν ἱκανοποιήσεως. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ πτωχεύων παρῆλπε νὰ ὑποβάλλῃ τοιαύτην δήλωσιν, σπανίως καὶ ῥύσσεται ἡ πτώχευσις ἄνευ προηγουμένης κλητεύσεως αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι καὶ ἐν τοιαύτῃ ἔτι περιπτώσει ὑποτίθεται πάντοτε ὅτι προηγείται ρητὴ ἢ σιωπηρὰ ὁμολογία αὐτοῦ (Bravard — Domanget 5. σ. 42.).

Ἡ δὲ λύσις (ἥτις κατὰ τὸ ἀρθ. 438 προκείμενου περὶ ὁμορρυθμοῦ ἢ ἑτερορρυθμοῦ ἐταιρείας δεόν νὰ περιέχῃ τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, ὡς καὶ τὸν τόπον τῆς κατοικίας ἢ διαμονῆς πάντων τῶν ὑπευθύνων ἐταίρων), καταχωρίζεται εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ ἐν τῇ δικαστηρίῳ τηρούμενον βιβλίον, ἢ δὲ παράλειψις αὐτῆς συμφωνοῦται

πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἐδ. 3 τοῦ ἀρθ. 594 δύναται νὰ ἐκθέσῃ τὸν πτωχεύσαντα εἰς τὴν ἐπὶ χρεωκοπία ἀπλὴν καταδίωξιν.

Καὶ αὕτη μὲν ἐστὶ τῆς παραλείψεως ἡ μόνη συνέπεια, ἐξεταστέα δὲ ἦδη τὰ ἐν οἷσιν πρὸς τὴν δήλωσιν δικαιώματα τῶν τρίτων.

Ὅπως ὁ πτωχεύσας δόλῳ φερόμενος ἀποκρύπτει ἐνίοτε διὰ λόγον τινὰ οἰονδήποτε τὴν παθητικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, οὕτω δύναται εἴτε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀπειλοῦσας αὐτὸν προσωπικῆς κρατήσεως ἢ ἐπὶ ἐλπίδι μερικῆς τῶν ὑπαρχόντων χρεῶν ἀφέσεως καὶ νὰ δηλώσῃ ὅτι ἔπαυσε τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ χωρὶς πράγματι καὶ νὰ ἐπέλθῃ τὸ γεγονός τοῦτο ἐν τοιαύτῃ ὁμῶς περιπτώσει ἐρωτᾶται, δικαιούνται οἱ πιστωταὶ ν' ἀποκρούσωσι τὴν τοιαύτην δήλωσιν ὡς ψευδῆ καὶ ἐπὶ ἀνυπότακτων ἐπειδομένην περιστατικῶν. Συγγραφεῖς τινες ὑποστηρίζουσιν ὅτι τὴν θεωρίαν ταύτην, ἐπειδομένοι ἐπὶ τοῦ λόγου ὅτι, ἵνα κηρυχθῇ ἡ πτώχευσις, δεόν ὁ μόνον νὰ δηλωθῇ ὅτι ἔπαυσαν αἱ πληρωμαί, ἀλλὰ καὶ νὰ βεβαιωθῇ δικαστικῶς καὶ ὅτι, ἐὰν τοιαύτη δὲν ἔλαβε χώραν, ἡ δήλωσις δύναται ν' ἀποκρουθῇ· ἡ γνώμη ὁμῶς αὕτη εἶναι προδήλως ἐσφαλμένη. Ἐκαστος εἶναι ἐλεύθερος οὐ μόνον νὰ μετέλθῃ ἐμπορίαν ἀλλὰ καὶ νὰ παύσῃ εἰ καὶ εὐπορῶν τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ ἐκ τῆς γενικῆς δὲ ταύτης ἀρχῆς ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ἡ παῦσις εἶναι γεγονός καθαρῶς ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐμποροῦ ἐξαρτώμενον. Ὅθεν καὶ ἂν τὸ γεγονός τοῦτο δὲν προϋπῆρξεν, ὡς παραγόμενον ὁμῶς ἐκ τῆς δηλώσεως τοῦ ὀφειλέτου θεωρεῖται λαμβάνον σὺν αὐτῷ ὑπόστασιν καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ δικαστήριον δύναται καὶ ὀφείλει ἐπὶ τῇ βράσει αὐτῆς νὰ κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν (Harradl. καὶ Bravard—Demangeat. 5. σ. 51). Οἱ πιστωταὶ ἐπομένως δικαιούνται μὲν νὰ ἀποκρούσωσι τὴν δήλωσιν, ἐπὶ τῷ λό-

γῳ ὅτι ὁ ὀφειλέτης, δὲν μετέρχετο τὸν ἔμπορον, οὐχὶ ὁμῶς καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρξε παῦσις πληρωμῶν.

Ὁ προσδιορισμὸς ἐν τούτοις τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔπαυσαν αἱ πληρωμαί καὶ ἡ ὁποία εὐσιωδιστάτην ὄντως ἀσχετὴ ἐπὶ τῆς ἄλλης πτωχεύσεως ἐπιρροήν, ἀποκείται πάντοτε τῇ κυριαρχικῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Δικαστηρίου, ὅπερ μὴ δεσμευόμενον ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης τοῦ πτωχεύσαντος δηλώσεως ἀσφαίνεται, ἀπολύτως καὶ μόνον, κατὰ τὰ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐταγόμενα συμπεράσματα. (Bédar. 1 αρ. 39—Alauz. 2445).

Ὡς διατυπύεται τὸ ἀρθ. 438, οὐσιῶδες γεννᾶται καὶ παρ' ἡμῶν ζήτημα, ἐὰν δῆλα δὴ τῆς ἐταιρείας ἡ πτώχευσις παρὰ οὐρεὶ καὶ τοὺς ὑπευθύνους ἐταίρους προσωπικῶς. Ἐν τῷ ζήτημα τοῦτο, ἀμφισβητηθὲν καὶ ἀμφισβητούμενον ἔτι, κατέστη ὄντως περιμάχητον.

Συγγραφεῖς τινες ἐν Γαλλίᾳ (ὡς καὶ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων εὐαριθμοί), προεξάρχοντος τοῦ Bravard-Vayrier καὶ τοῦ Pardessus (σελ. 525—Dr. comm. ἀριθ. 1111), λύουσιν αὐτὸ ἀποφατικῶς, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν ἐξῆς κυρίως ἐπιχειρημάτων· ὅτι τοῦ νομικοῦ προσώπου ἡ πτώχευσις δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν ἀναγκαίαν καὶ τοῦ ἐντελῶς ἀπ' αὐτοῦ διακεκριμένου μέλους τὴν πτώχευσιν, ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι ἐταῖροι δυνατόν καὶ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τῆς ἐταιρείας οὐδὲ νὰ ἔπαυσαν οὐδὲ νὰ παύσωσι τὰς πληρωμὰς αὐτῶν, ἐπιτυχάνοντες τὴν ικανοποίησιν τῶν ἐταιρικῶν πιστωτῶν ἢ τὴν νομίμῳ ἐρώσῳ ἀποκρούσιν τῶν ἀπαιτήσεων αὐτῶν, καὶ ὅτι ἡ σφράγις τῆς ἀτομικῆς κατοικίας τῶν μελῶν, ἡ ἐπιβολὴ πτωχεύσεως καὶ ἡ ἀτέρησις τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, διὰ τὴν τῆς ἐταιρείας πτώχευσιν, ἀντίκειται προφανῶς οὐ μόνον εἰς τὸ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν σκοπὸν ὃν εἰδωκεν ὁ νομοθέτης.

(Deville neuve καὶ Massé v. Société αρ. 48—Malepeyre et Jourdain αρ. 29—Paris 26 Μαρτ. 1840, (S. 40. 2, 217 Orleans 27 Νοεμβρίου 1850, S. 51. 2, 23)

Οἱ τοιοῦτοι ὁμως λόγοι ὑποχωροῦσιν ὑμολογουμένως πρὸ τῶν ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ ἀντίθετος γνώμη, ἥτις καὶ ἐπεκράτησε γενομένη κοινῶς δεκτῇ. Ἐὰν ἡ ἐταιρεία ἀθετῇ τὰς ἑαυτῆς ὑποχρεώσεις, εἰς οὐδὲν ἄλλο ὀφείλεται τοῦτο ἢ εἰς τὸ ὅτι τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν μέλη ἀθετοῦσι τὰς ἰδίαις, καὶ ἐὰν ἐκείνη παύσῃ τὰς πληρωμὰς, δῆλον ὅτι οἱ ἐταῖροι ἔπαυσαν νὰ πληρῶνσι. Τὰ μέλη ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς ἐταιρείας καλοῦνται, ὅπως ἱκανοποιηθῶσι τὰς συμφωνηθείσας ὑποχρεώσεις, καὶ ἂν κωφεύσωσιν ἐταιρεία καὶ ἐταῖροι, δὲν δύνανται ἢ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς διατελοῦντες ἀπὸ κοινοῦ ἐν καταστάσει πτωχεύσεως. Καὶ τοῦναντίον ἐὰν ἐν τῶν μελῶν ἐκπληροῖ τὰς ὑφισταμένας ὑποχρεώσεις, ἔστω καὶ διὰ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ περιουσίας, ἡ πτώχευσις τῆς ἐταιρείας ἀποσοβεῖται (Alauz, 2436—Renouard 2 σ. 443—Laine, σ. 23—Esnault, 2 αρ. 485—Bédar, 33 δις καὶ 194—Tropl., Sociétés, αρ. 68 κ. ἐ.).

Οὐδεὶς ἄρα ὑφίσταται λόγος, ἵνα τὰ μέλη διακρίνωται ἐν τούτῳ τῆς ἐταιρείας, ἐκτὸς ἐὰν φέρωσιν ἀπλῶν χρηματοδοτῶν τὴν ιδιότητα, ὡς ἐπὶ ἑτερορρυθμῶν ἢ ἀνωνύμων ἐταιρειῶν.

Ἄλλως δὲ τῆς τοιαύτης θεωρίας τὸ ὕγιες καταδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τῶν ἀρθ. 438, 445, 457 καὶ 539. Ἡ πρώτη ἀπαιτοῦσα νὰ περιλαμβάνηται ἐν τῇ δηλώσει ἡ ἐπωνυμία καὶ ὁ τόπος τῆς κατοικίας ἢ διατριβῆς ἐκάστων τῶν ὑπευθύνων ἐταῖρων (πρὸς τὸν σκοπὸν βεβαίως τοῦ νὰ καθίσταται εὐχερὴς τῶν σφραγίδων ἢ ἐπίθεσις) ὑποδεικνύει ἀποχρῶντως τοῦ νομοθέτου τὸν σκοπὸν, καθ'

δὲν τῆς ἐταιρείας ἡ πτώχευσις συμπαράσῃ καὶ τὰ ὑπεύθυνα μέλη χωρὶς νὰ ἴναι ἀνάγκη νὰ βεβαιῶται δικαστικῶς καὶ τῶν ἀτομικῶν πληρωμῶν τῶν ἰταίων ἢ παύσις. Αἱ λοιπαὶ ὀρίζουσιν, ὅτι αἱ σφραγίδες ἐπιτίθενται καὶ εἰς τὴν ἐκδιαιτέραν ἐκάστων ἀλληλεγγήου ἐταῖρου κατοικίας, καὶ ἀπαιτοῦσι τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ τῶν ἄλλων ἀναγραφόμενων ἐν αὐταῖς διατυπώσεων, δι' ὧν ἵνι σχύονται ἔτι μᾶλλον αἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμεναι παρατηρήσεις. Τοιαύτην δὲ γνώμην ἀποδέχεται ἐν μέρει καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος, ἀποφηνάμενος ἄλλοτε, ὅτι τοῦ νομικοῦ προσώπου ἡ πτώχευσις συνεπάγεται αὐτοδικαίως καὶ τὴν τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ ὑπευθύνων (246 τοῦ 1884).

Ἄλλ' ἀντιστρόφως τοῦ μέλους ἡ ἀτομικὴ πτώχευσις συμπαράσῃ καὶ τῇ ἐταιρείᾳ; Βεβαίως ὄχι· ἐνταῦθα δὲν συντρέχουσι πλέον οἱ αὐτοὶ λόγοι καὶ ἐπομένως ἡ παύσις τῶν προσωπικῶν τοῦ ἐταῖρου πληρωμῶν δὲν δύναται, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἐμπορικοῦ Νόμου, νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπηρεάζουσα ἐπιβλαδῶς τὸ δικαίωμα καὶ τῆς ἀνελλιπῶς ἐκπληρώσεως τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς ἐταιρείας. (Παραβλ. Lyon-Caen 4119—Cass. 26 Δεκεμβρίου 83 καὶ Α.Π. 76 τοῦ 1885).

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι κατὰ τὸ ἐκ τῆς ἀνωτέρω θεωρίας παραγόμενον σύστημα, δύο πάντοτε διεξάγονται πτωχεύσεις, ἡ μὲν ἐν τῇ ἐταιρικῇ, ἡ δὲ ἐν τῇ ἀτομικῇ τοῦ μέλους κατοικίας, ὅτι ἐκαστὴ τούτων ἔχει ἴδιον ἰσολογισμόν, εἰσηγητήν, συνδίκους κλπ., καὶ ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἀναγγέλλονται τῆς ἐταιρείας μόνον οἱ πιστωταί, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ οἱ τοῦ μέλους ἀτομικοὶ τοιοῦτοι (Renouard, T. 2 σ. 184—Boistel σ. 611).

Καὶ ὁμως συγγραφεῖς τινες ἀποκρούουσι τὴν διπλὴν ταύτην τῆς πτωχεύσεως διεξαγωγὴν, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι οὕτως ἐπέρχεται τελετὴ τῆς ἐνόητος αὐτῆς διάσπασις

(Bédar. 44—Περίτση 1 σ. 372). "Απορον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ στηρίζουσι τὰς περὶ τῆς τοιαύτης ἐνότητος ἀξιώσεις. Ὁ νόμος δὲ ῥηθῆναι, ὅτι τῆς ἐταιρείας ἡ πτώχευσις ἐπάγεται καὶ τὴν τῶν συνεταίρων, ἵναί ᾧρα ὅτι μίξ καὶ μόνη ἔδει νὰ διέλθῃται πτώχευσις; Καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνότητος δὲν ἤθελε προκύψει ἀναγκαίως σύγχυσις ἐπιβλαβὴς εἰς τῆς ὁμάδος τῶν θανειστῶν τὰ συμφέροντα; "Αλλως δὲ πῶς διὰ τῆς τοιαύτης θεωρίας ἡ δύνατο νὰ ἱκανοποιηθῇ ἡ ἐπιτακτικὴ τοῦ ἄρθ. 138 ἀπαίτησις, καθ' ἣν ἀρμόδιον, ὅπως κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν δικαστήριον, εἶναι τὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἰδρύεται τὸ κύριον τοῦ ἐμπορίου κατάστημα, καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀμύχλον ἐναντίον τῆς τοιαύτης γνώμης ἐπιχείρημα; Τὸ ἄρθρον τοῦτο, λέγουσι, δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἐξεταζόμενον ζήτημα. Συμφωνοῦμεν ἀλλὰ δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ δὲν λύει ad hoc τὸ ζήτημα ὁποῖον τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον, ὅπως ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἀτομικῆς τοῦ ἐμπορίου πτωχεύσεως; Ἀφοῦ δὲ κατὰ τὸν νόμον ἡ μὲν πτώχευσις τῆς ἐταιρείας ἔδει νὰ κηρύσσῃται ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ, εἰς αὐτὴν τὴν περιφέρειαν κεῖται ἡ ἔδρα αὐτῆς ἡ δὲ τοῦ ἀτόμου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἔνθα ὑπάρχει τὸ κύριον αὐτοῦ κατάστημα, δὲν ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι δὲν νὰ ὑπάρχωσι διπλαῖ πτωχεύσεις, καὶ ἴδιος εἰσηγητῆς, ἰσολογισμὸς κλπ. Μὴ ὑπαρχούσης ἄρα παρ' ἡμῶν ἀντιστοιχοῦ διατάξεως τῆς τοῦ ἄρθρου 347 τοῦ Ἰταλικοῦ Ε. Κ., ἥτις ρητῶς καθιεροῖ μίαν μόνον ἀποφάσεως τὴν ὑπαρξίν, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ θεωρήσωμεν ὁρμητέραν τὴν ἀντίθετον ἐκδοχὴν, ἣν καὶ οἱ ἀντιφρονούντες ἀναγκάζονται ν' ὑποβληθῶσιν ἐν μέρει ὁμολογούντες, ὅτι ὁρμητὴν εἶναι νὰ ὑπάρχῃ ἴδιος ἰσολογισμὸς καὶ ἴδια ἐκκαθάρισις εἰς πρόληψιν ἀμφιβολιῶν, ἣ ὅτι ἐν τῇ παροχῇ τῶν ἐξελεγχθεῖσων ἀπαιτήσεων ἀνάγκη ρητῶς νὰ

διαστελλῇται τὸ παθητικὸν τῆς ἐταιρείας ἀπὸ τοῦ ἐταίρου, ἐν ᾧ δέον νὰ κατατάσσονται μόνον οἱ ἀτομικοὶ αὐτοῦ δανεισταὶ (Bédar., 34 τρίς).

Ὅπως δὲ ποτε ἐν περιπτώσει ἀκυρότητος ἐταιρείας τινὸς τὰ μέλη αὐτῆς, δὲν ἀποτελοῦσιν ἀπέναντι τῶν τρίτων, πρόσωπον ἠθικὸν καὶ ἡ πτώχευσις τοῦ ἐνὸς τῶν ἐταίρων δὲν ἐπηρεάζει τοὺς λοιπούς; ἐντεῦθεν ἢ ἔπεται ὅτι τῆς ἐταιρείας οἱ πιστωταὶ θύναται μὲν εἰν ὅλως νὰ ἐπιβιώσωσι τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως τῆς ἐταιρείας, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ ἀτομικοὶ τῶν μελῶν δικαιούνται ἐπίσης, καθ' ὃ τρίτοι, ν' ἀντιτεχθῶσι δυνάμει τοῦ ἄρθρου 42 τοῦ Ε. Ν. ἐπικαλούμενοι τὴν ἀκυρότητα καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν δὲν θὰ εἶναι ἀναγκαίως ἡ αὐτὴ διὰ πάντα τὰ μέλη (Boistel σ. 612.—Nemurs. cod. de comm. Belg. T. 3, ἀρ. 1808—Alauzet ἐριθ. 2433).

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω ὁ νεώτερος νόμος αἶρων κυριαρχικῶς τὰς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ ἐγειρομένας ἀναγκαίως ἀμφιβολίας καὶ ἀμφισβητήσεις ὀρίζει (κατὰ μίμησιν τοῦ Γερμανικοῦ, Βελγικοῦ καὶ Ἰταλικοῦ) ρητῶς διὰ τοῦ 3 ἔδαφ. τοῦ ἄρθ. 438 ὅτι καὶ ἀνώνυμος ἐταιρεία δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καὶ ὅτι ἡ διαδικασία ἀπευθύνεται ἐναντίον τῶι διαχειριστῶν αὐτῆς, ὑποχρεομένων αὐ μόνον νὰ παρέχουσι πρὸς τὸν εἰσηγητὴν καὶ τοὺς συνδίκους τὸς ἀναγκαίας πληροφορίες, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμφανίζωνται ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς αἱς ζητηθῶσιν· οὕτω δὲ αἶρονται παρ' ἡμῶν αἱ προϋπάρχουσαι ἐν τῇ Νομολογίᾳ ἀμφιβολίαι, αἵτινες ἐν Γαλλίᾳ ὤφιστανται ἐτι ὡς ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ ἀντιστοιχοῦ 348 ἄρθ. καὶ τῆς ἐπιμονῆς τινῶν ἐκ τῶν συγγραφέων (Renouard 1, σ. 260).

Ὅπως δὲ ποτε εἰάν ἡ ἐταιρεία τελεῇ ὑπὸ ἐκκαθάρισιν, τῶν διαχειριστῶν τὰ ἔργα

ἀναλαμβάνουσιν οἱ ὑπάρχοντες ἐκκαθαρίσταί.

Περὶ μετοχικῶν ἐταιρειῶν σιωπᾷ ὁ ἡμέτερος Νόμος, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς βεβαίως ἠδύνατο νὰ γίνῃ λόγος, διότι, κατ' αὐτά, οἱ μέτοχοί εἰσιν ἐντελῶς ἄγνωστοι καὶ μόνος ὁ διαχειριστὴς ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσεις, ὅστις καὶ δύναται ἀτομικῶς νὰ κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως.

Ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐταιρείας ἐνὸς μόνον ζητήματος ὑπολείπεται ἡ ἐξέτασις, τίνας δὴλα δὴ εἰσιν ἀρμόδιοι, ὅπως ποιήσονται τὴν πρὸς τοῦτο δὴλωσιν

Παρ' ἡμῖν δὲν λύεται νομοθετικῶς τὸ ζήτημα, ὅπως ἐν Γερμανίᾳ (ἀρ. 194 καὶ 195), ἐκ τῶν κρατουσῶν ὅμως γενικῶν ἀρχῶν δυνάμεθα εἰς ἀσφαλῆ νὰ καταλήξωμεν περὶ τοῦτου συμπεράσματα. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς ἀντιπροσωπεύοντας τὸ νομικὸν πρόσωπον διαχειριστάς, τὰ ὑπεύθυνα μέλη τῶν τε ὁμορύθμων καὶ ἑτερορρύθμων ἐταιρειῶν, ἅτινα ὡς ἐνεχόμενα προσωπικῶς ἔχουσι καὶ ἀτομικὸν συμφέρον, ὡς καὶ τοὺς ὁμολογιούχους (obligateurs), οἵτινες φέρουσι τοῦ δανειστοῦ τὴν ιδιότητα, οὐδεμίᾳ ἀπομένει ἀμφιβολία· ἐρωτᾶται ὅμως, δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχοντες τοιοῦτον δικαίωμα καὶ οἱ ἀπλοὶ χρηματοδότης ἢ οἱ μέτοχοι;

Τὸ ζήτημα λύεται ἀποφατικῶς καὶ δικαίως, διότι οὗτοι, ἐφ' ὅσον δὲν παρίστανται ὡς δανεισταί, ὅπως ζητήσωσι τὴν πτώχευσιν δυνάμει τοῦ ἀρθ. 440, μὴ ἐνεχόμενοι πέραν τῆς ἰδίας καταβολῆς, οὐδὲν ἀπολύτως ἔχουσι συμφέρον (Lyon Caen 3119—L. σελ. 3 § 13). Ἀλλὰ ἡ παρ' ἐνὸς τῶν ἐταίρων γενομένη δήλωσις δύναται ν' ἀποκρουθῇ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ὡς στερουμένη ὑποστάσεως; Νομίζομεν ὅτι ὀρθότερα εἶναι ἡ καταφατικὴ τοῦ ζητήματος λύσις, διότι τὸ τοιοῦτον δικαίωμα ἐξυπακούεται ἀναγκαίως ἐν τῇ ἀναμφισβητήτῳ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ, ὅπως

ποιῆται τὴν περὶ πτωχεύσεως δὴλῶσιν. Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἡ περὶ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἀπόδειξις δύνανται βαρύνῃ οὐχὶ τοὺς ἐνισταμένους, ἀλλὰ τὸν δηλοῦντα πάντοτε, ἀφοῦ τὸ ἀποδεικτέον γεγονός ἀποτελεῖ μέρος τῆς βεβαίως τῆς περὶ πτωχεύσεως αἰτήσεως.

Συμφώνως πρὸς τὰνωτέρω ἀνατινόμενα, ἡ περὶ τῆς παθητικῆς αὐτῆς καταστάσεως ἐξομολόγησις τοῦ ἐμπορίου εἶναι ἀναμφισβητήτως ἡ ἀσφαλιστικὴ βεβαίωσις, τὴν ὅποιαν ἠδύνατό τις νὰ ἐπιθυμήσῃ, ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι κατὰ τεκμήριον οὐδεὶς δύναται νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν ὡς πτωχεύσαντα, ἐὰν δὲν εἴναι ὄντως· ἀλλ' ἐκ τούτου συνάγεται καὶ ὅτι ἡ δὴλωσις εἶναι ὑποχρεωτικὴ καὶ τὸν δηλώσαντα, καὶ ὅτι ἅπαξ γενομένη δὲν ἀνακαλεῖται;

Ἡ καταφατικὴ ἀπάντησις ἤθελεν εἶναι βεβαίως ἐναντία καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νομοθέτου καὶ πρὸς τὸν σκοπιόν αὐτό. Ὡς θὰ ἴδωμεν, ἡ πτώχευσις καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς ἐπέρχονται οὐχὶ διὰ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἀλλὰ διὰ τῆς κυρούσης αὐτὴν ἀποφάσεως· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι πρὸ τῆς βεβαίως τῆς ὡς εἴρηται ἀποφάσεως δύναται ν' ἀνακληθῇ ἡ δὴλωσις ὑπὸ τοῦ ἐμπορίου, ὅστις ἀπέκτησεν ἐν τῇ μετεπὶ διὰ κληρονομίας, δωρεᾶς, ἢ ἄλλως ἐκ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν δανειστῶν μέλει καὶ ἐξοφλῶν καθιστησιν αὐτὴν ἄνεν ὧν κειμένου (Vidari 4322. — Pardessus 1097). Τὸ αὐτὸ δέον νὰ δεσθῶμεν καὶ ὅταν οἱ δανεισταὶ παρέχῃσι τῶν ὀφειλῶν λήτην προθεσμίαν, διότι μετ' αὐτὴν δύνανται βεβαίως νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ὕφισται παῦσις πληρωμῶν, καὶ ἐπόμενός ἐστι δικαστήριον θεωρεῖται ἐν τοιαύτῃ πτώσει ὡς στερούμενον ὕλικου γεγονότος ἐφ' οὗ νὰ πτηρίξῃ τὴν περὶ πτωχεύσεως ἀπόφασιν.

Ἰσολογισμός. Κατὰ τὸ ἀρθ. 440

μετὰ τῆς δηλώσεως ὀφείλει ὁ πτωχεύσας νὰ ὑποβάλῃ καὶ τὸν ἰσολογισμόν ἢ τοῦλάχιστον ν' ἀναφέρῃ τοὺς λόγους, ὧν ἔνεκεν ἐκωλύθη εἰς κατάθεσιν αὐτοῦ· καλεῖται δὲ οὕτως ἔγγραφος ἔκθεσις ἐμφαίνουσα τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ τῆς οὐσίας τοῦ πτωχεύσαντος τὴν κατάστασιν, καὶ διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον περιέχει λεπτομερῆ ἐκθεσιν τῆς ἐνεργητικῆς περιουσίας μετ' ἀκριβοῦς ἐκτιμῆσεως τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων, ἀπαριθμησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ πτωχεύσαντος, τὰς πιστώσεις καὶ τὰ κέρδη αὐτοῦ, συμφώνως δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν, ὃν δίδωκε τοῦ ἰσολογισμοῦ ἡ κατάθεσις, ῥητὴ δέον νὰ γίνῃται ἐν αὐτῷ μνεία καὶ περὶ τῶν ἐπὶ ἀκινήτων ἄξιουμένων τυχόν ἐκ μέρους τρίτου δικαιωμάτων, εἰς παραγραφῇ, ἢ διὰ λόγον τινὰ ἕτερον ἀποβαίνα ἀδύνατος ἢ καὶ δυσχερὴς ἢ εἰσπραξις αὐτῆς, ἐν ὑπάρχωσιν ἐν τῷ ταμείῳ μετρητὰ καὶ ἄνεκράτῃ μέρος αὐτῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πτωχεύσαντος ἢ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Τὸ δεύτερον περιέχει πίνακα τῆς παθητικῆς περιουσίας, ἐμφαίνοντα τὰ ὀνόματα τῶν πιστωτῶν, τὰ ὀφειλόμενα ποσὰ καὶ τοὺς μεταξὺ πτωχοῦ καὶ δανειστῶν ὕψισταμένους τυχόν δεσμοὺς συγγενείας ἢ κληδεσίας. Τὸ τρίτον ἀπαριθμῇ τῶν κερδῶν ἢ ζημιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐνασκηθείσης ἐμπορίας, ἐπὶ δεκαετίαν τοῦλάχιστον, πέραν τῆς ὁποίας δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ἔμπορος νὰ τηρῇ βιβλία.

Ἐν γένει δὲ οἱ πίνακες οὗτοι πρέπει νὰ ὦσι τοσοῦτον ἀκριβῶς συντεταγμένοι, ὥστε νὰ συνάγῃται ἐξ αὐτῶν ἀριθμητικῶς καὶ παθητικῶς τοῦ πτωχοῦ κατάστασις (Bédarride 30).

Συγγραφεῖς τινες ὑπεστήριξαν ἄλλοτε ὅτι ἢ ἐν τῷ ἰσολογισμῷ περιεχρῆναι, διηλωσας φέρει δικαστικῆς ὁμολογίας χαρακτηρὰ, καὶ ὅτι ἀπέναντι τῆς ὁμάδος

εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν πτωχεύσαντα, ἐκτὸς εἰς ἐπικαλεσθῇ πλάνην (Loi de esprit de code de comm. 6 σ. 21—22)· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ θεωρηθῇ ἀποκρουστία διότι αἱ τοιαῦται δηλώσεις μὴ γινόμεναι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν δικῆς τινὸς καὶ μὴ οὔσαι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ὑποχρεωτικαὶ διὰ τοὺς πιστωτὰς, δύνανται μὲν, εἰς εἰλικρινεῖς, νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐπαγόμεναι ἀναγνωρίσιν χρεῶν καὶ διακρίψωσι τὴν παραγραφῇ, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ ἐξομοιωθῶσιν ἐν πᾶσι πρὸς δικαστ. ὁμολογίαν (Παραβ. Alauz ἀριθ. 2111.—Dal. ἀρ. 102. — Nemours 1814.—Pénouard 1 σελ. 270).

Ὅπως δὲ ὁ ἰσολογισμὸς δέον νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἔμπορου, τὴν βεβαιώσιν ὅτι εἶναι εἰλικρινὴς, καὶ χρονολογίαν, ὁ δὲ γραμματεὺς ἐπὶ τῆς δηλώσεως καὶ παντὸς ἄλλου ἔγγραφου εἰς τὴν πτώχευσιν ἀφορῶντος ὀφείλει, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ μεταβολὴ τις, νὰ σημειώσῃ τὸν ἀκριβῆ τῆς καταθέσεως χρόνον.

Συνήθως συντάσσεται οὗτος καὶ ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ, δύναται ἐν τοῦτοις νὰ γίνῃ καὶ παρὰ τρίτου εἰδικῆν ἔχοντος ἐντολὴν (qui mandat ipse fecisse videtur) προκειμένου περὶ πράξεως εἰς στέρησιν τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας ἑρώσης. (Nemours 1811, Vidari 4322—4325) Ἐὲν ὑπάρχωσι λόγοι δικαιολογοῦντες τὴν μὴ ἐν τρισὶν ἡμέραις κατάθεσιν τοῦ ἰσολογισμοῦ, τὸ δικαστήριον δύναται νὸ ἐπιτρέψῃ καὶ τὴν βραδύτεραν αὐτοῦ ὑποβολὴν (Vidari 4324, Παράβ. Bedar. 38).

Ἀρμοδιώτερος προσέτι πρὸς σύνταξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ εἶναι ὁ πτωχεύσας, ὅστις γινώσκει καὶ ἀκριβέστερον τὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, ἀλλ' ἐν παραλείψει τοιούτου ἔνεκεν ὁμειλείας τοῦ πτωχοῦ καὶ ἑτεροὶ δικαιοῦνται ν' ἀναλάβωσι τὴν σύνταξιν αὐτοῦ. Οὕτω κατὰ τὸ ἀρθρ. 478, ἐὲν ὁ

πτωχεύσας δὲν ὑποβάλλῃ ἰσολογισμόν, προβαίνουσιν εἰς σύνταξιν αὐτοῦ, οἱ πρὸ συνδικοὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βιβλίων τῶν ὑπαρχόντων ἐγγράφων καὶ ἄλλων πληροφοριῶν.

Κηρυττομένης τῆς πτωχεύσεως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐμπόρου, ἢ ἀποθνήσκοντος αὐτοῦ, πρὸ τῆς καταθέσεως ἰσολογισμοῦ, τὴν σύνταξιν ὕναιται ν' ἀναλάβῃ ἢ χήρᾳ, τὰ τέκνα, ἢ καὶ ἕτεροι κληρονόμοι τοῦ ἐμπόρου.

Οἱ μὴ παρέχοντες πρὸς τὸν εἰσηγητὴν τὰς πρὸς σύνταξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ ἀναγκαίους πληροφορίες ὑπόκεινται ταῖς τοῦ ἄρθρου 314 τῆς Π. Δ. ποιναῖς τῆς τοιαύτης δ' ὑποχρεώσεως δὲν ἀπαλλάσσεται οὐδὲ ἡ σύζυγος ἢ τὰ τέκνα τοῦ πτωχεύσαντος, ἀφοῦ ἢ ἐν τῷ παλαιῷ νόμῳ ἀναγραφομένη σχετικὴ ἐξαίρεσις δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ νέῳ.

Ἀπόφασις κηρύττουσα τὴν πτώχευσιν. Καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρ. 440, τὴν κατάστασιν τῆς πτωχεύσεως ἐπάγεται οὐχὶ τῶν πληρωμῶν ἢ παύσις, ἀλλ' ἢ βεβαιούσα αὐτὴν καὶ ἀπαγγέλλουσα τὴν τοιαύτην κατάστασιν πρᾶξις τοῦ δικαστηρίου, ἥτις ἐπομένως δεῖν νὰ φέρῃ πάσας τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως τὰς νομίμους διατυπώσεις καὶ ἡ ὁποία κηρύσσεται προσέκτελεσθῇ, (Alauz. 2442 — Nemours, 1616) ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δ' ἄρθρου ὁρίζεται ἅμα καὶ τὸ ἀρμόδιον ὅπως προκαλέσῃ τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς πρόσωπον.

Κατ' αὐτό, ἐὰν ὁ πτωχεύσας δὲν δηλώσῃ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν, δύνανται νὰ ζητήσωσι τῆς πτωχεύσεως τὴν κήρυξιν Ἀ' οἱ πιστωταί. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐμπορικοῦ ἢ μὴ χαρακτῆρος τοῦ χρέους καὶ τοῦ ληξιπροθέσμου ἢ μὴ αὐτοῦ, οἱ δανεισταὶ ἅμα ὑπάρχει παῦσις πληρωμῶν εἰς ἐμπορικὰς ἀφορώσας ὑποχρεώσεις, δικαιοῦνται πάντοτε νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν πτώχευσιν ὡς τοιοῦτους δὲ

πρέπει κατ' ἀκολουθίαν νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς πιστωτὰς πολ. χρεῶν καὶ τοὺς ὑπὸ προθεσμίαν τοιοῦτους καὶ τοὺς ἐπὶ νυχύρου, ὑποθήκης ἢ προνομίων ἐξασφαλισμένους, διότι πρόκειται περὶ προϋλακτικοῦ ἀπλῶς μέτρου εἰς διαφύλαξιν τῆς περιουσίας τοῦ πτωχοῦ τεινόντος καὶ ὁ νόμος οὐδεμίαν ἀπολύτως ποιεῖται διαστολὴν (Nemours 1615. — Alauz. 2442. — Pardeus 1099. — Rénouard 1 σ. 2^ο — 279).

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία ὑφίσταται ἀμφιβολία, διαταγμοὶ ὅμως ἐγείρονται, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς διὰ συγγενείας πρὸς τὸν πτωχὸν συνδεομένους. Καὶ τινες μὲν συγγραφεῖς (Alauz. 2442 — Dal., faillite ἀριθ. 3. 109. Bravard — Demangeat 1 σ. 57. 'Ο Boileux sur Boulay — Paty. 1 σ. 67 καὶ ὁ Nemours ἀριθ. 1662) ἀνφράζουσι διαταγμούς. Παράβ. καὶ Vindari 4329) λύουσι καταφατικῶς τὸ ζήτημα, ἐπὶ τοῦ λόγου στηριζόμενοι, ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον ν' ὀρνηθῇ τις κατὰ τὰς περιστάσεις εἰς τοὺς τοιοῦτους πιστωτὰς τὸ δικαίωμα τῆς διασώσεως τῆς κινδυνεύουσας αὐτῶν περιουσίας, ὁρθότερα ὅμως φαίνεται ἡ ἐναντία γνώμη, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι τῆς πτωχεύσεως ἐνεχούσης κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπαιτιότητα, ἐξικνουμένην ἐνίοτε καὶ μέχρις ἐγκλήματος, ἤθελεν εἶναι ἄτοπον νὰ καθιερωθῇ καίτοι σιωπῶντος τοῦ νόμου τοιοῦτον δικαίωμα ὑπὲρ λ. χ. υἱοῦ ἢ γυναικὸς τινος πατρὸς ἢ συζύγου, ἢ τοιαύτης ἀπαίτησις πολλὰκις ὑποκρύπτει καὶ συμπαιγνίαν, σπουδαίως δυναμένην νὰ παραβλάψῃ τῶν ἀληθινῶν δανειστῶν τὰ συμφέροντα. Τὸ ὑπὸ τοῦ Ῥάλλη δὲ λεγόμενον, ὅτι κατὰ τὸν Ποιν. Νόμον συγχωρεῖται ἡ καταδίωξις καὶ τῆς μεταξὺ συγγενῶν τελουμένης ὑπαρρέσεως, δὲν νομιζομεν ὡς ἀμύχανον ἐν πᾶσι τοῦ ἐναντίου ἔρεσμα, διότι ἡ ἐπικαλουμένη περίπτωσις προβλέπεται ρητῶς ὑπὸ τῶν ὡς εἰρήται.

κατέβησαν καὶ ἄλλως δὲν συνδέεται ὡς ἐν προαίματι καὶ πρὸς συμφέροντα τρίτων. (Par. 66. Pardessus ἀριθ. 1099 — Boulay-Paty 67. Rénouard T. 1 σ. 272). Β'. Καὶ τὸ δικαστήριον ἐξ ἐπαγγέλματος.

Διὰ λόγους δημοσίου συμφέροντος ἤτο βλαβερός ἀναγκασμός, ὅπως παρασχεθῇ τοιαύτου δικαίωμα κατὰ τὴν ἐν -ᾧ εἶ ἔδαφ. τοῦ ἄρθρ. 155 τῆς Π. Δ. προνοουμένην ἐξίτησιν, καὶ τοῖς δικαστηρίοις, εἰς πρόληψιν πάσης διαρπαγῆς καὶ ἀπάτης, ὥς δύναται τις νὰ ὑποπτεύηται πάντοτε, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν δανειστών, οἱ δανεισταὶ ὅμως ὀφείλουσι νὰ προβαίνωσι κατ' ἐσκεμμένης βραδύτητος καὶ πολλῆς περιστάσεως, διότι δυνατόν τῆς εὐλόγου τῶν πιστωτῶν σιωπῆς ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀναπλήρωσις ν' ἀποβῇ ἐνίοτε ἀνεπαρκῶς ζημιῶν πρόξενος. (Alauz. 2412. Α.Π. Ῥ.Π. Ἀθηνῶν 232 τοῦ 1812). Σημειώσαντες πρὸς τοῦτοις ὅτι, ἐὰν ἡ σχετικὴ αἰτήσις ἀπορριφθῇ καὶ ἡ ἀπόφασις καταστῇ τελεσίδικος, τὸ δικαστήριον δὲν δύναται πλέον ἐξ ἐπαγγέλματος ἢ καὶ κατ' αἴτησιν νὰ κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν καὶ ὡς παρίστανται νέοι δανεισταί, οἵτινες λογιζόμενοι ἐκπροσωποῦντες πάντας τοὺς διαφερομένους, ἐκτός ἐὰν συντρέχωσι λόγοι μεταγενεστέρως παύσεως τῶν πληρωμῶν. (Rénouard 1 σ. 280. — Bravard-Demangeat σ. 60 σημ. 1. Dal., Paillet ἀριθ. 112).

Πότε ὑπάρχει παύσις πληρωμῶν, ἐρῶν ἢ ἀνυπόληπτος, ἢ ἐποχὴ δ' αὐτῆς ὀρίζεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Ἐὰν ὁ δικαστὴς ἀπερῶμενος τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαιῶν στοιχείων δὲν προσδιορίσῃ τὴν ἐποχὴν διὰ τῆς πρώτης ἀποφάσεως, δύναται νὰ τὸ πράξῃ βραδύτερον ἢ καὶ νὰ τροποποιήσῃ τὴν ἀπ᾽ ἀποφάσεως προσδιορισθεῖσαν ἐποχὴν τῆς ἐξελέγξεως τῶν πιστώσεων (Α. Π. 170 τοῦ 84). Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει ἐὰν δὲν προσδιορισθῇ ὑπὸ τοῦ δικα-

στηρίου τῆς παύσεως ὁ χρόνος, λογίζεται αὐτὴ ὡς λαθούσα χώραν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως· ἐπὶ ἐμπορίου δὲ προαποβιάσαντος ὡς ἡμέρα παύσεως τῶν πληρωμῶν λαμβάνεται ἡ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ὀρισθῇ ἑτέρα (ἄρθρ. 141 ἔδαφ. 2).

Διὰ κατὰ τὸ ἄρθρ. 440 καὶ 441 ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις δημοσιεύονται διὰ τοιαυτοῦ ἡμερολογίου καὶ δημοσιεύσεως, καθ' ὃν τὸ ἄρθρ. 444 διαγράφει τρόπον, ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν τοιούτων δὲ δημοσιεύσεων ἐπιμελεῖται ὁ γραμματεὺς τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου. Οἱ δανεισταὶ ἐν τέλει δύνανται μὲν νὰ προσβάλλωσι δι' ἀνακοπῆς τὰς προσδιορίζουσας τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἀποφάσεις, ἀλλ' ὁφείλουσι ν' ἀπευθύνωνται ἐναντίον τῶν συνδίκων (Α. Π. 86 τοῦ 1871) καὶ ἡ ἀπόφασις εἶναι πάντοτε πρ. ἐκτελεστική· εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸ ἄρθρ. 440 ἡ τοιαύτη ἀπόφασις ἐκδίδεται ἐπ' ἀναφορᾷ, ἐὰν θέλωσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ δικαστήριον φρονοῦμεν ὀφείλει ἐκτός ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων ν' ἀπαιτῇ πάντοτε καὶ τοῦ πτωχεύσαντος τὴν ἐμφάνισιν (Delamarre καὶ Lepointevin 6 σελ. 27).

Πτωχεύσεως ἀποτελέσματα. Ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἀστ. Δικαίου, καθ' ἣν λογίζεται ἄκυρος πᾶσα πράξις, πρὸς καταβολὴν τῶν δανειστικῶν γενομένη, δὲν ἡδύνατο, ὡς εἰκόσ, ἢ νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ δὴ αὐστηρότερον ἐπὶ πτωχεύσεως, ἀφοῦ, ὡς παρατηρεῖ ὀρθῶς καὶ ἡ δικαιολογητικὴ τοῦ Νόμου ἔκθετις, ἐν τῷ κοινῷ τοῦτοις δικαιοματίων καὶ ὑποχρεώσεων ναυαγίῳ ἐπιπροστίθεται καὶ ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη εἰσαγωγῆς καὶ ἑτέρας σωτηρίου ἀρχῆς, τῆς πλήρους δηλαδὴ τῶν πιστωτῶν ἰσότητος. Τούτου ἐνεκεν ὡς ἀρχὴν μὲν γενικὴν τίθησιν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς σχετ. ἀποφάσεως ὁ πτωχεύσας ἀπαλλοτριούται τῆς διαχειρίσεως ἀπάσης

τῆς περιουσίας συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς κατὰ διάρκειαν τῆς πτωχεύσεως κτωμένης, καὶ ὡς συνέπειαν τὸ ἄκυρον ἢ ἄκυρωτέον τῶν ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου ἐνεργηθεισῶν πράξεων. Αἱ συνέπειαι αὗται ἐπέρχονται ἀνεξαρτήτως τοῦ εἶδους καὶ τῆς φύσεως τῆς περιουσίας τοῦ πτωχοῦ καὶ ἀδιαφόρως ἐνίοτε τῆς καλῆς ἢ κακῆς τῶν τρίτων πίστεως, ἢ δὲ ἀπαλλοτριώσεως, ἅφ' ἧς δὲν δύναται ν' ἀπαλλάξη τὸν πτωχεύσαντα τὸ δικαστήριον, ἄρχεται ἀπὸ τῆς πρώτης ὥρας τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐξεδόθη ἡ τὴν πτώχευσιν κηρύττουσα ἀπόφασις, καὶ δὲν εἶναι ποσῶς ἀναγκαῖον ν' ἀπαγγελῇ ρητῶς καὶ διὰ τύπου πανηγυρικοῦ, οὕτως εἰπεῖν.

Διττὴ εἶναι ἡ μορφή, ὅφ' ἣν ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ νομοθεσίᾳ ἡ πτώχευσις, δηλαδή ὡς κατάστασις τοῦ προσώπου ὅπερ κηρύσσεται δικαστικῶς ἐν πτωχεύσει καὶ ὡς κατάστασις τοῦ ἐμπόρου, ὅστις ἄθετῶν τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις παύει τὰς πληρωμὰς· διπλᾶ δὲ ὡς εἰκὸς καὶ τὰ ἐντεῦθεν ἐπερχόμενα ἀποτελέσματα. Κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν, ἡ κατάστασις αὕτη καθίστισι τὸν ὀφειλέτην ἀπλῶς ὑποπτον ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ καὶ ἐπιβάλλει αὐτῷ, κατ' ἀκολουθίαν, τὴν προσωρινὴν στέρησιν δικαιωμάτων τινῶν πρὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ σχετιζομένων. Ἡ δευτέρα ἔνεκεν τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν στερεῖ τὸν ἔμπορον πάσης πίστεως καὶ προσδίδωσιν αὐτῷ τὸν χαρακτῆρα φερεγγύου. Αἱ συνέπειαι ἐπομένως τῆς πτωχεύσεως ἀφορῶσι τοῦτο μὲν τὸ πρόσωπον, τοῦτο δὲ τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος.

Περὶ τῶν τὸ πρόσωπον ἀφορῶσιν.

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι, ἀποφεύγουσαι τὴν ἄτοπον ὄντως σύγχυσιν τοῦ δόλου μετὰ τοῦ ἀπλοῦ δυστυχήματος, εἰς ἣν περιέπεσον αἱ ἀρχαιότεραι καὶ καταργῶσαι τὴν ἐπιβαλλομένην τότε ποινὴν τῆς

ἀτιμίας (E. Pasquier Recherches βιβλ. 4 Κεφ. 10.—Baldus, cons. 400 ἀρθ. 1 βιβλ. 4) ἠκολούθησαν μὲν ἡπιώτερον καὶ μᾶλλον λογικὸν σύστημα, ἀλλὰ περσούθησαν λεληθότως εἰς παραπλήρη ἀτόπημα, ἐπ'βάλλουσαι περιορισμοὺς καὶ στέρησεις, αἵτινες ἐνίοτε καταδείκνυνται ὡς ὑπεράγαν αὐστηραί· τῆς τοιαύτης ὑπερβολῆς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀμείτοχος καὶ ὁ ἡμέτερος Νόμος, ὅστις πολὺ λῆξις εἰκνυσὶ πρὸς τὸν εἰς τοιαύτην κατάσταση περιελθόντα ἔμπορον δυσπιστίαν μὴ δικαιολογουμένην μεγάλως. Οὐδὲν παρ' ἡμῖν οἱ πτωχεύσαντες, ὡς καὶ ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς περιουσίας αὐτῶν διαχειρίσιν, στεροῦνται τοῦ δικαιοῦ καὶ αἰώματος τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι κατὰ τὰς δημοτικὰς καὶ βουλευτικὰς ἐκλογάς, τοῦ νὰ ὦσιν ἐπίτροποι ἢ νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς συγκρότησιν συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ γυναικὸς ὡς πρὸς τοὺς ἰδίους κατόνους (ἄρθρ. 30 καὶ 49 ἐδ. γ' τοῦ περὶ ἀνηλίκων Νόμου) τοῦ νὰ διορίζωνται κομιστὰς ἢ μεσίται (E. N. ἄρθρ. 88), τοῦ ν' ἀναλαμβάνωσι τὸ ἐμπορικὸν αὐτῶν πάγγελμα, τοῦ νὰ ἐνεργῶσιν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ πράξεις ἐμπορικὰς καὶ τοῦ νὰ παραγρῶσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν. ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ συμβιβαστικῆς ἐγκυκλίου κατὰ τὸ ἄρθρ. 526.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐν τούτοις δικαιώματι τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἀτόπως ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ νὰ ἐξομοιωθῶσι τὴν τοιαύτην κατάστασιν πρὸς τὴν τῆς ἀπαγορεύσεως διότι ὁ πτωχεύσας οὐ μόνον δὲν ἀποκλείεται τῆς ἐνασχέσεως τῶν ἀστικῶν ἐν γένει δικαιωμάτων (ἐξαιρουμένης μόνον τῆς περιπτώσεως τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων 30 καὶ 49 ἀρθρ.), ἀλλὰ καὶ διατρέχει τὰ δικαιώματα τῆς πατρικῆς καὶ συγγενικῆς ἐξουσίας, διαχειριζόμενος καὶ τοὺς ὀρισμοὺς τοῦ Ἀστικ. Νόμου τὴν περιουσίαν τῶν ἀχειραφῆτων τέκνων ὡς καὶ

τὴν προικὴν καὶ ἐξώπρουν καὶ συν-
αἰνῶν εἰς γάμον ἢ υἱοθεσίαν παίδων. (Α.
II 391 τοῦ 1876. Παραβ. καὶ 55 τοῦ
1881 καὶ 293 τοῦ 1884) ¹.

Ὅπως δὲ ποτε ὁμοῦ τὴν τοιαύτην κα-
τάστασιν, εἰσαγθεῖσαν ὑπὲρ τῶν πιστω-
τῶν μόνον, δὲν δικαιούται βεβαίως νὰ ἐ-
πιναλισθῇ ὁ ὀφειλέτης καὶ κατ' ἀκολου-
θίαν αἱ κατὰ τὸν χρόνον τῆς πτωχεύσεως
λαβοῦσαι χώραν πράξεις δὲν δύνανται
μὲν ν' ἀντιταχθῶσιν ἐναντίον τῆς ὁμάδος,
ἰσχύουσιν ὁμοῦ ὡς πρὸς τοὺς μετ' αὐτοῦ
συναλλαξαμένους.

Β'. Περὶ τῶν πρὸς τὴν οὐσίαν συνδεο-
μένων ἀποτελεσμάτων.

Εἰς πέντε κυρίως διακροῦνται αἱ εἰς
τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος ἀφο-
ρῶσαι συνέπειαι: εἴτι δὲ αἱ ἀκόλουθοι:

Ιον. Ἀπαλλοτριώσεις. Ἡ ἀπαλλο-
τριώσις τῆς διαχειρίσεως, ἥτις ὡς ἐρρήθη
ἐπέρχεται αὐτοδικαίως, εἶναι οὐ μόνον
γενική ἀλλὰ καὶ ἀπόλυτος, περιλαμβά-
νουσα πᾶσαν ἐν γένει κινήτην καὶ ἀκίνη-
τον περιουσίαν τοῦ ἐμπόρου, ἐνεστῶσαν
ἢ μέλλουσαν, ὑπαγομένην ἢ μὴ εἰς τὴν
ὀφειλόμεν ἔμπορίαν, ὑπάρχουσαν ἢ κτη-
θείσαν κατὰ τὴν διάκρισιν τῆς πτωχεύ-
σεως καὶ ἀνήκουσαν κατὰ κυριότητα ἢ
καὶ ἀπλὴν ἐπικαρπίαν τῷ ὀφειλέτῃ ἐντεῦ-

θεν δ' ἐπεταί, ὅτι ἐν αὐτῇ περιλαμβάνεται
κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ἐκ δωρεᾶς μεταξὺ ζών-
των ἢ αἰτία θανάτου ὡς καὶ ἡ ἐκ κλη-
ρονομίας κτηθεῖσα καὶ ὅτι ὠφελεῖται καὶ
ἐξ αὐτῆς ἡ ὁμάς (Bédar, ἀρ. 8). — Alauz.
2462. — Pardessus 1117. — Renouard
T. 1 σ. 294 καὶ ἐπ. Massé 1184 — Ne-
mours 1637). Ἀλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται
φυσικῶς ἡ ἀπορία τοῦ ἀνωτέρω τεθέντος
κανόνος, δὲν πρέπει νὰ δεχθῇ τις οὐδε-
μίαν ἐξαιρέσιν, καὶ τὰ δικαιώματα τῶν
πιστωτῶν ἐπὶ τῆς ἐκ δωρεᾶς ἢ κλη-
ρονομίας κτηθείσης περιουσίας εἰσὶν ἐπ'
ἴσης ἀπόλυτα; Ἡ καιαφατική τοῦ ζη-
τήματος λύσις ἤθελεν εἶναι οὐ μόνον
πρὸς τὴν λογικὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς
τὸ δίκαιον ἐναντία, καὶ διὰ τοῦτο ὀρθό-
τερον βεβαίως εἶναι νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ
ἀποφατική. Πάντες ἄρα οἱ βαρύνοντες
τὴν τοιαύτην δωρεάν ἢ κληρονομίαν ὅροι
οὐ μόνον ὡς ἰσχύοντες δεόν νὰ θεωρη-
θῶσιν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποχρεοῦντες τοὺς
πιστωτάς, οἵτινες καὶ λογίζονται πάντοτε
ὡς ὑποδεέστεροι τῶν τῆς κληρονομίας
τοιοῦτων. Ὁ δωρητὴς εἶναι ἐλεύθερος νὰ
δωρῇσθαι ἢ μὴ καὶ οὐδεὶς βεβαίως δύ-
νεται νὰ μηδενίσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ,
ὅπως λ. γ. ἡ δωρεὰ περιορισθῇ εἰς προ-
σωπικὴν τοῦ πτωχεύσαντος χρῆσιν.

Ἐπ' ἴσης εἰάν ἡ κληρονομία βαρῇται
διὰ χρεῶν, δίκαιον εἶναι νὰ προτιμηθῶσιν
οἱ δανεισταί, εἰάν πρὸ τοῦ ζητηθέντος χωρι-
σμοῦ δὲν ἐπῆλθε σύγχυσις αὐτῆς μετὰ τῆς
τοῦ πτωχεύσαντος (Παραβ. Ραλ. σ. 39).

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρ-
θρον, ἡ ἀπαλλοτριώσις τῆς διαχειρίσεως
φαίνεται καθαρῶς ὅτι εἰσῆχθη πρὸς τὸ
συμφέρον τῆς ὁμάδος καὶ ὅτι ἐπάγεται
μόνον τὴν στέρησιν τῆς διαχειρίσεως τῆς
πρὸς τοὺς πιστωτάς ὑπεγγύου περιουσίας,
ἐκ τούτου ὁμοῦ δύνανται νὰ συναχθῇ ὡς
συμπέρασμα καὶ ὅτι ὁ πτωχεύσας στε-
ρεῖται τῆς κυριότητος τῆς τοιαύτης πε-
ριουσίας ἢ ὅτι ἀπαγορεύεται αὐτῷ καὶ ἡ

Ἐν Γαλλίᾳ (ἐνθα κρατεῖ ἡ ἀρχή,
καθ' ἣν ἡ ἀνικανότης εἶναι συνέπεια
οὐχὶ τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἀλλὰ τῆς
πτωχεύσεως) οὐ μόνον ὁ ἐν τοιαύτῃ κα-
τάστασι ἔμπορος στερεῖται καὶ τῶν πο-
λιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, οὐ ἔνεκα
καὶ δὲν δύνανται ν' ἀναλάβῃ δημοσίαν
ὕλην ἢ ν' ἀναδευχθῇ ἐνορκος, ἀλλὰ
κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων ἡ
τοιαύτη ἀνικανότης δεόν νὰ ἐκτελεσθῇ
καὶ ἐπὶ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ τῶν κα-
τεχόντων μέρος τῆς περιουσίας ἐκείνου
(Παραβ. Renouard 2 σ. 507).

ἐνάσκησις τέχνης τινός ἢ βιομηχανίας ; Βεβαίως ὄχι. Ὁ πτωχεύσας ἐξομοιοῦται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρὸς τὸν παραχωρούντα τοῖς ἰδίοις δανεισταῖς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὀφειλέτην καὶ κατ' ἀκολουθίαν, διότι στερεῖται τῆς διαχειρίσεως, δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἀπολέσας καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς κυριότητα· ἐφ' ὅσον δὲ τὸ συμφέρον τῶν δανειστῶν δὲν ἐπηρεάζεται ὅπως οὐδέποτε, ὁ πτωχεύσας λογίζεται ὡς ἔχων πλήρη τὴν ἱκανότητα καὶ πρὸς τὸ συναλλάττεσθαι καὶ πρὸς τὸ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου, ὑποχρεούμενος μόνον προσωπικῶς διὰ τὰς συναπτομένας ὑπ' αὐτοῦ συμβάσεις καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀπαλλαγῇ τῶν ἐντεῦθεν ὑποχρεώσεων λόγῳ τοῦ ὅτι τελεῖ ἐν καταστάσει πτωχεύσεως, ἐξ ὧν ἐπεταὶ ὅτι δὲν στερεῖται καὶ τοῦ δικαιώματος ὅπως διὰ κεφαλαίων ξένων μετέλθῃ βιοποριστικόν τι ἔργον, διότι ὅπως οἱ πιστωταὶ οὕτω καὶ ὁ πτωχεύσας ὀφείλει νὰ ζήσῃ, ὁ δὲ Νομοθέτης δὲν εἶναι λογικὸν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἐνδεὶς νὰ στερήσῃ αὐτὸν τῶν πρὸς τοῦτο μέσων.

Ὡστε ἡ ἀπαλλοτριώσις σχετίζεται ἀπολύτως καὶ μόνον πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς ὑπεγγύου περιουσίας. (Παραβ. Bédar., 82.—Nemours, ἀρ. 1641).

Ἐτερον μεγάλης ἀπουδαιότητος ζήτημα γινώσκειται καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ 2 ἐδ. τοῦ ἀρθ. 145. Κατ' αὐτὸ ἀπαγορεύεται, ὡς ἔρρηθῇ, τῷ πτωχεύσαντι ἡ ἐνάσκησις ἐμπορίας πρὶν ἢ κατὰ τὴν διάταξιν τῶν ἀρθ. 125 καὶ 126 συμβιβασθῇ μετὰ τῶν πιστωτῶν αὐτοῦ· ἐρωτᾶται δὲ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει ὁποῖα ἡ θέσις τῶν παλαιῶν καὶ νέων τοῦ πτωχεύσαντος δανειστῶν καὶ ὁποῖα τὰ ἐπὶ τῆς νεωστὶ κτηθείσης περιουσίας δικαιώματα αὐτῶν.

Ἐὰν οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ Νομολογία τῶν τε Γαλλικῶν καὶ Βελγικῶν Δικαστηρίων συμφωνῶσι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς

τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἀρχήν, καθ' ἣν ἡ ἀπαλλοτριώσις δὲν ἐξομοιοῦται πρὸς τὸν νόμιμον ἀπαγόρευσιν, ἐρίζουσιν ὅμως τὸν ἀφορρᾶ εἰς τῆς τοιαύτης ἀρχῆς τὴν νομίμως συνεπίαιον. Οὕτως ἀμφισβητεῖται ἐὰν ἡ μετὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν κτηθεῖσα περιουσία εἶναι ἀποκλειστικῶς ὑπάρχουσα τοῖς παλαιοῖς δανεισταῖς ἢ συντρέχουσιν ἐπὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς καὶ οἱ νεώτεροι.

Καὶ τινες μὲν διδάσκουσιν ὅτι οἱ νέοι ἔχουσιν ἴσα πρὸς τοὺς παλαιούς δικαιώματα, ἕτεροι ἀποφαίνονται μᾶλλον ὑπὲρ τῶν παλαιῶν (Boileux et Boulay-Pat., 146) καὶ ἄλλοι ὑποστηρίζουσιν ὅτι προτιμῶνται οἱ νεώτεροι καὶ ἄνευ ἰδιαίτης συμφωνίας ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ ὁμάς τῶν πιστωτῶν δὲν δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς νέας περιουσίας χωρὶς νὰ ὑποχρεωθῇ καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν βαρυνουσῶν αὐτὴν ὑποχρεώσεων.

Καθ' ἡμᾶς ὀρθότερον εἶναι νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι ἡ προτίμησις ἀνήκει ἀποκλειστικῶς τοῖς παλαιοῖς πιστωταῖς συμφωνῶς πρὸς τὴν ἀρχήν καθ' ἣν τῆς διαχείρισεως ἡ ἀπαλλοτριώσις περιλαμβάνει καὶ τὴν μέλλουσαν περιουσίαν· διότι συνέπεια τῆς ὡς εἴρηται ἀρχῆς φυσικῇ εἶναι βεβαίως ὅτι ἡ μέλλουσα περιουσία ὡς καὶ ἡ ἐνεστώσα ἀνήκει κυρίως τῇ ὁμαδίᾳ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἐννοεῖται τῶν βαρυνουσῶν αὐτὴν ὑποχρεώσεων κατὰ τὸν κανόνα· Bona non intelliguntur nisi ab aliis alieno deducto. Οὕτως ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Nemours (ἀριθ. 1641) ἐπικαλουμένῳ παραδείγματι τῆς συμμετοχῆς πτωχεύσαντος εἰς ἐταιρείαν ἐμπορικὴν, οἱ διαχειρισταὶ δὲν δύναται νὰ διαμφισβητήσωσιν τὴν ἐπὶ τῶν κερδῶν μερίδα ἐκείνου ἢ μόνον ὑπὸ τοὺς ὅρους καὶ τὰς συνθήκας τοῦ ἐταιρικοῦ συναλλάγματος, ἥτοι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν χρεῶν καὶ τῶν κοινῶν ὑποχρεώσεων. Ἐπ' ὅσης ἐπὶ κληρονομίας οἱ πιστωταὶ δὲν δύναται νὰ ἐπι-

ληθῶσι τοῦ ἐνεργητικοῦ χωρὶς νὰ ἐξο-
πλισῶσι τὰ βεβύοντα αὐτὴν χρῆν καὶ
ἐπὶ τωρεᾶς οἱ ἐπιβληθέντες παρὰ τοῦ
κορτοῦ ὅροι δέον νὰ τηρηθῶσι αὐτῇ
ὥς ἐρρήθη καὶ ἂν δι' αὐτῶν μὲν
ἐκ ἀποκλειστικὸν τοῦ πτωχοῦ ὄφελος
τῆς δωρεᾶς τὸ ἀντικείμενον. (Massé αρ.
1191.—Renouard 1 ἀριθ. σ. 294 καὶ
ἐπ.—Pareb. καὶ Alaug., ἀριθ. 2642).

Ὅπως οὐδέποτε τῆς ἀπαλλοτριώσεως αἱ
νόμοι συνέπειαι περιλαμβάνουσι γενικῶς
πᾶσας τοῦ πτωχεύσαντος τὰς πράξεις καὶ
ὀφειλοῦσι τὴν ὁμάδα ἐν συνόλῳ, ἐξ ὧν ἐ-
πεται ὅτι μόνον οἱ σύνδικοι δικαιοῦνται
νὰ ἐκικαλεσθῶσι αὐτάς. Ὡς δὲ γίνεται
ἐλλοὶν ἐκ τοῦ τελευταίου ἐδ. τοῦ ἄρθρ.
443 συνδυαζομένου καὶ πρὸς τὸ 448 οἱ
πιστωταὶ ρητῶς δέον νὰ διακρίνονται
ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ ὀφειλέτου καὶ
κατ' ἐκκολουθίαν καὶ τὰ πρὸς τὴν ὁμάδα
δικαιώματα αὐτῶν δύνανται νὰ διαφέρω-
ν ἀπὸ τὰ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, τῆς ἀπαλλοτριώσεως
αἱ συνέπειαι ἀρχοῦν ἀπὸ τῆς ἀπλῆς
ἐκκαταστάσεως τῆς ἀποφάσεως χωρὶς ν'
ἀπαιτῆται καὶ τῶν ἐν τῷ ἄρθρ 444 δια-
τάξεων ἢ ἐκπληρώσεως· τούτου ὁ ἔνκεν
καὶ οὐδεμία πλέον ὀφίσταται μεταξὺ τῆς
νομικῆς καὶ τῆς πραγματικῆς ἀπαλλο-
τριώσεως διαφορά. Ἀλλ' ἐὰν ὁ Νόμος
κρησθαῖ ὑπολύτως ἀκύρους τὰς πράξεις
τοῦ πτωχεύσαντος, δέον ἐν τούτοις νὰ
προσθεθῇ ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρέσεις
ταῖς, καθ' ἃς ἡ ἀπαλλοτριώσις δὲν ἐκ-
τείνεται καὶ ἐπὶ περιουσίας ἢ δικαιωμά-
των, ὧν ὁ πτωχεύσας δὲν ἦτο κύριος
κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀ-
ποφάσεως. (Dalloz, Rép., ἀριθ. 190—
Massé, 20 Αὐγ. 1898). Ἐπίσης ἡ πτώ-
χευσις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μηδε-
νίσουσα τὴν διαιτησίαν καὶ ἐπομένως δὲν
ὀφίσταται λόγος, ὅπως ἀναμιχθῶσι οἱ
σύνδικοι, ὅταν κατὰ τὴν κήρυξιν τῆς
πτώχευσεως ἡ ὑπόθεσις εἴχεν ἤδη ὑπο-

βληθῇ τοῖς διαιτηταῖς (Paris 20 Mart.
1873—S. 71. 2. 285).

Κατὰ τὸ ἄρθ. 413 ἡ ἐνάσκησις τῶν
πρὸ καὶ μετὰ τὴν πτώχευσιν ἐγερθεῶν
ἀγωγῶν ὅπως καὶ ἡ ἐπιχειρήσις ἢ ἐξακα-
λούθησις ἐκτελέσεως μέτρων μεταβαίνει
αὐτοδικαίως εἰς τοὺς συνδίκους, οἵτινες οὐ
μόνον διὰ τριτανακοπῆς δικαιοῦνται νὰ
προσβάλωσι πᾶσαν τυχὸν ἐκδοθεῖσαν ἀ-
πόφασιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσι
τὰς ἐκκρεμείς δίκας χωρὶς ν' ἀπαιτῆται
ἡ παρ' αὐτῶν κοινοποίησις τῆς νομίμως
ἐκδοθείσης ἀποφάσεως ἢ κλήσις περὶ ἐ-
παναλήψεως ἐκ μέρους τῶν τρίτων ὑπο-
χρεούμενοι μόνον εἰς λιαν κατεπειγουσας
περιστάσεις νὰ συμβουλευῶνται τὸν εἰση-
γητὴν, τοὺς πιστωτὰς καὶ τὸν πτωχεύ-
σαντα (Boileux s. Boulay—Paly ἄρθ.
154). Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ πτω-
χεύσας κωλύεται νὰ παρέμβῃ εἰς τὰς
τοιούτας δίκας, ἐὰν δὲν τὸ ἐπιτρέψῃ
τὸ δικαστήριον, ἀλλ' ὡς διατηρῶν τὴν
κυριότητα δὲν στερεῖται καὶ τῆς ἐξου-
σίας ὅπως ἐνεργήσῃ πράξεις εἰς διατήρη-
σιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς τεινούσας,
ὡς λ. χ. διακοπῆς παραγραφῆς, διεκδι-
κώσεως παρανόμως ὑπὸ τρίτων κατεχο-
μένων ἀκινήτων, κοινοποιήσεως τῶν ὑπὲρ
τῶν συνδίκων ἐκδοθεῖσων ἀποφάσεων κλπ.

Ὅσακις ὁμως τὰ συμφέροντα τοῦ
πτωχεύσαντος συγκρούονται πρὸς τὰ τῆς
ὁμάδος, ἔχει δικαίωμα οὗτος νὰ κινηθῇ
καὶ δικαστικῶς ἐναντίον τῶν συνδίκων

Περὶ τῶν στενῶς πρὸς τὸ πρόσωπον
τοῦ πτωχεύσαντος συνδεομένων ἀγωγῶν,
οὐδεμία γεννᾶται ἀμφιβολία ὅτι ἀπευθύ-
νονται κατ' αὐτοῦ μόνον, διότι οὗτος μὴ
τελῶν ἐν καταστάσει ἀπαγορεύσεως δὲν
στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως διεξάγῃ
μόνος τὰς ἐπὶ μοιχείᾳ λόγου χάριν, ἀμφι-
σθετήσῃ προσ. καταστάσεως ὡς καὶ
πάντα τὰ προσωπικὰ καὶ οἰκογενειακά
ἐν γένει δικαιώματα αὐτοῦ ἀφορώσας ἀ-
γωγάς. Ἀλλ' ἐὰν πρόκειται περὶ δίκης

σχετιζομένης πρὸς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐπὶ διαζεύξεως ἢ χωρισμοῦ κτημάτων, ὁρθότερον βεβαίως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἡ ἀγωγή αὕτη ἀπευθύνεται κατὰ τε τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τῶν συνδικῶν· διότι οὗτοι ἔχοντες συμφέρον οὐ μόνον πρέπει νὰ καλῶνται ἀλλὰ καὶ νὰ παρέμβωσι δικαιουῦνται εἰς πρόληψιν δοῦλης ὑπὲρ τῆς γυναικὸς παραχωρήσεως ἢ ἀναγνωρίσεως δικαιωμάτων πρὸς βλάβην τῶν δανειστών.

Ὁ πτωχεύσας μὴ τελῶν ἐν νομίμῳ ἀπαγορεύσει δὲν κωλύεται, ὡς ἐρρήθη νὰ συναλλάσσεται, ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλεται ἡ ὑπέγγυος τῇ ὁμάδι περιουσία, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐρωτᾶται ἐὰν ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτων συναλλαγῶν ἀναδειχθῇ ὁ πτωχεύσας δανειστής, δικαιούται νὰ ἐπιδιώξῃ μόνος τῶν ὀφειλομένων τὴν πληρωμὴν:

Τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας πολλὰκις ἀπεφάνετο καταφατικῶς (Cass. 8 Μαρτίου 1854—29 Φεβρ. 1859—25 Ἰουν. 1861—12 Ἰαν. 1864—2 Φεβρ. 1876), ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι συνέπεια ἄμεσος τῆς ἐκ μέρους τοῦ πτωχεύσαντος ἐξασκήσεως ἐπαγγέλματος δέον κατ' ἀνάγκην νὰ θεωρηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς δικαστικῆς ἐπιδιώξεως τῶν ἐντεῦθεν ὀφειλομένων καὶ τὴν γνώμην ταύτην ἀπεδέξαντο καὶ συγγραφεῖς τινεὶ εὐάριθμοι (Bédar, 84 δις), ἰσχυριζόμενοι ὅτι, ἐὰν ὑφίσταται τὸ τοιοῦτον δικαίωμα, δὲν δύνανται ν' ἀτονήσωσιν αἱ συνέπειαι αὐτοῦ, διότι ὁ θέλων τὸ τέλος ὑποχρεοῦται ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ τὰ μέσα.

Νομίζομεν ὅτι ἡ θεωρία αὕτη ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς ἐν τούτῳ ἀληθείας τοῦ πτωχεύσαντος θέσεως. Βεβαίως οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ πτώχευσις δὲν ἀποτελεῖ κώλυμα, ὅπως ὁ ὀφειλέτης δι' ἐργασίας προσωπικῆς πειραθῇ νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν

ἐπεται ποσῶς καὶ ὅτι ἀπαλλάσσεται τῇ ἀπαλλοτριώσεως, ἥτις ἐκτείνεται ἐφ' ἀπέσσης τῆς τε ἐνεστώσης καὶ μελλούσης περιουσίας, διότι τοῦ ἀρθρ. 145 ἡ ἀτάξις εἶναι τοσοῦτον γενικὴ καὶ τοσοῦτον ἀπόλυτος, ὥστε περιλαμβάνει ἀναμφισβητήτως καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τοῦ οὗτου ἐπαγγέλματος τοῦ πτωχεύσαντος κτώμενα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἐξουσία τοῦ συμβιβάζεσθαι ἢ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου, περὶ τῶν ἐντεῦθεν ἀπορρέοντων δικαιωμάτων ἀνήκει τῇ ὁμάδι μόνον, ἐκτὸς ἐὰν τὸ δικαστήριον ἔκρινεν λόγων ἰδιαιτέρων ἀναγνωρίσῃ, ὅτι ἀπολύτως ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ παρ' ἄλλων ἐνασκήσις τῶν τοιούτων ἀγωγῶν ἢ ἐπὶ ἀπρακτικῶν οἱ σύνδικοι.

Ἡ ἀντίθετος ἐπομένως γνώμη δὲν δύναται φρονεῖν ὅτι νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποκρουσμένη ὑπὸ τε τοῦ γράμματος καὶ πνεύματος τοῦ Νόμου, ὅστις προδίδει ἐννοίαν ν' ἀπαγορεύσῃ καὶ ἀπαγορεύσῃ κατὰ τρόπον ἀπλότον τὴν ἀνευ ἐξουσιαστικῆς ἀνάγκης ἀπόστασιν τοῦ πτωχεύσαντος ἐπὶ δικαστηρίου (Παραβ. Renouard 1 σ. 309. — Alauz. 2474).

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ πτωχεύσαντος ἀπέναντι τῆς ὁμάδος, ἐπειταστῆαι δὲ ἤδη καὶ αἱ πρὸς αὐτὴν σχέσεις τῶν πιστωτῶν.

Περὶ τούτου ἔτι μόνον γεννᾶται ζήτημα, ἐὰν δηλαδὴ δικαιούται ἕκαστος τῶν δανειστών νὰ καταδιώξῃ ἀτομικῶς τὴν πτωχεύσεως τοὺς ὀφειλέτας. Συγγράφει τινεὶ (Ραλ. 27), ἐπὶ τῆς σωπῆς κυρίως τοῦ Νόμου στηριζόμενοι, ἀποφαίνονται ὅτι αἱ καταφατικῶς καὶ συμπεραίνουσιν ὅτι αἱ πιστωταὶ δικαιούνται οὐ μόνον νὰ παρεμβώσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοτελῶς νὰ παραστήσωσιν ἐπὶ δικαστηρίου.

Καθ' ἡμᾶς ὁρθότερα εἶναι ἡ ἀντίθετος γνώμη. Κατ' ἀρχὴν γενικὴν, σαφὴς ἐστὶν τῷ Νόμῳ ἐκφραζομένην, τὴν ὁμάδα τῶν συνόλων ἐκπροσωπεῖν οἱ σύνδικοι καὶ αὐτοὶ

ινόντες καὶ ὡς ἐναγόμενοι· ἐντεῦθεν ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι αὐτοῖς μόνον ἀνήκει καὶ πάσης ἀτομικῆς τῶν δανιστῶν ἀγωγῆς ἢ ἐνάσκησις. Διὰ τῆς ἰνάντιας ἐκδοχῆς, ὡς ἐκ τῆς παραλύσεως τοῦ ἐνιαίου τῆς διευθύνσεως, ἤθελεν ἀναμφισβητήτως ἐπέλθει μεγάλη τῶν συμφορῶν τῆς ομάδος βλάβη, ἐνεκεν τῆς παρακαίρου ἢ καὶ δολίας ἐνίστα τῶν πιστωτῶν ἐνεργείας, ὅπερ ἀναγκάζονται καὶ οἱ ἀπειφρονούντες νὰ ὁμολογήσωσιν.

Ἄλλως δὲ ὅποιον τὸ ὄφελος τὸ ἐκ τοῦ τοιοῦτου συστήματος, καθ' ὃ ὁ πιστωτὴς ἐνεργεῖ οὐχὶ ἰδίῳ δικαίῳ, ἀλλὰ ὡς διαχειριστῆς ἄλλοτρίων; Σύγχυσις μόνον ὡς ἐκ τῆς μεγάλης τῆς διαδικασίας περιπλοκῆς, ἀνευ πρακτικοῦ ἀποτελέσματος, ἅψ' οὐ κατ' αὐτό, ἢ τοιαύτη μνημονωμένη ἐνέργεια δὲν ὑποχρεοῖ τὴν ομάδα, καὶ οἱ συνδικοί δὲν κωλύονται ὅπως ἐγείρωσι καὶ ἐτέραν ἀγωγὴν.

Ὡς μία τῶν σπουδαιοτέρων τῆς κηρυττουμένης τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως συνεπειῶν θεόν ἐπίσης νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ ἀναστολὴ καταδιωκτικῶν ἢ ἐκτελέσεως μέτρων α' (ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ β') ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὀφειλέτου.

Ἐπὶ τοῦ πρώτου γεννᾶται ἰδίως τὸ ζήτημα, πῶς αἱ πρὸς τοὺς πιστωτὰς ἐργον, ἐπιτρέπονται αὐτοῖς τοιαύτης ἐκτελέσεως μέτρα; Συγγραφεῖς τινες ἐκφράζουσι δυσταγμούς ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως ρητῆς διατάξεως· παρ' ἡμῖν ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ ἐγερθῇ τοιαύτη ἀμφισβόλη· διότι ἐκτὸς τοῦ ἀρθρ. 542, δι' οὗ τοῖς συνδικοῖς ἀνατίθεται ἡ ἐνέργεια πάντων τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἐπὶ τῆς περιουσίας ἀναγκαίων μέτρων, μεγάλην παρέχεται εἰς ἀποφατικὴν λύσιν συμβολήν, καὶ τὸ 2 ἐδάφ. τοῦ ἀρθρ. 549 καθ' ὃ ἐπεξηγημένης παύσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς πτωχεύσεως οἱ πιστωταὶ ἀναλαμβάνουσι τὴν ἐνάσκησιν τῶν κατὰ τῆς περιουσίας καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πτωχεύσαν-

τος ἀτομικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων. Οἱ ἀνέγγυοι ἄρα πιστωταί, οἱ καὶ τὴν ομάδα ἀποτελοῦντες, κυρίως δὲν δύνανται κατὰ τὸν Νόμον οὐδὲ νὰ ἐνεργήσωσιν ἀτομικῶς μέτρα ἐκτελέσεως, οὐδὲ νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰ πρὸ τῆς πτωχεύσεως τυχόν ἀρξάμενα.

Τοιαύτην ὁμως στήρσιν δὲν ὕρισται βεβαίως καὶ οἱ ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν ἐγγυήσεων συναλλαγέντες μετὰ τοῦ ὀφειλέτου, οἵτινες ὑπὸ τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην ἰδιότητα τηροῦσιν ἀναμφισβητήτως καὶ μετὰ τὴν πτώχευσιν τὴν ἣν εἶχον καὶ πρὸ αὐτῆς θέσιν (ἀρθρ. 557, 559 καὶ 577).

Ὅ,τι ἐρρήθη διὰ τὴν ἐπὶ τῆς περιουσίας ἐκτέλεσιν ἰσχύει ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῆς προσωπικῆς τοῦ πτωχεύσαντος καταδωξέως· διότι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως ἀπεροῦνται τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος οἱ πιστωταί. Ἡ πρ. κράτησις ἐπιτρέπεται, ὅπως ὁ ὀφειλέτης ἐξαναγκασθῇ εἰς ἐκτέλεσιν, ἐννοεῖται δ' οἰκοθεν ὅτι ἡ ἀτομικὴ ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν καταδωξὴς ἤθελεν εἶναι τελείως ἄσκοπος, ἅψ' οὐ ὁ πτωχεύσας, ἀπαλλοτριούμενος τῆς διαχειρίσεως, ἀδυνατεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ.

Ἐπιόρασις πτωχεύσεως ἐπὶ ἀνεπιπροθέσμων χρεῶν. Ἐκ τοῦ κυρίου ἀποτελέσματος τῆς πτωχεύσεως σκοποῦντος ὡς ἐρρήθη ἀποκλειστικῶς τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τὴν ἐξ ἴσου μετὰ τῶν πιστωτῶν διανομὴν ὀφειλόμενος ὁ Νομοθέτης, ὀρίζει διὰ τοῦ ἀρθρ. 447 ὅτι διὰ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως καθίστανται ἀπαιτητὰ καὶ τὰ μὴπω ληξιπρόθεσμα χρεῖα· ὡς λόγος δὲ φέρεται τὸ ὅτι τῷ πτωχεύσαντι ἐλλείψει φερεγγυότητος δὲν δύναται πλέον νὰ χρηρηθῇ προθεσμία. Ἡ συνέπεια αὕτη ἐκτείνεται ἐπὶ πάσης πολιτικῆς ἢ ἐμπορικῆς καὶ ὑπεγγύου ἢ προνομίουχου ἀπαιτή-

σεως, καὶ ὡς ἀποτέλεσμα ἔχει ἀπλῶς τὴν εἰς τὰς γενησομένας διανομὰς συμμετοχὴν καὶ οὐχὶ τὴν ἄμεσον εἰσπραξίν. Pardessus 5 ἀρ. 1257.—Alauz. 4 ἀρ. 2485 καὶ ἐπ. Bédar., 1 ἀρ. 89). ἔντεϋθεν δ' ἐπεταὶ ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαιτήσις δὲν παρέχεται συμφητισμοῦ δικαίωμα τῷ πιστωτῇ, ὅστις ἐὰν ἦναι συγχρόνως καὶ ὀφειλέτης ποσοῦ ἴσου, πρὸς τὸν πτωχεύσαντα δὲν δικαιούται ν' ἀντιτάξῃ τὴν τοιαύτην ἔνστασι, οὐδὲ παραιτούμενος τῆς ἥς ἀπολαύει τυχόν πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας, ἐκτὸς ἐὰν ἀμφότερα τὰ χρέη ᾧσι σύγχρονα καὶ πηγάζουσιν ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας, ἢ ἐὰν ἡ συμφητιστέα ἀπαιτήσις κατέστη ἀπαιτητὴ πρὸ τῆς πτωχεύσεως. (Pardessus ἀριθ. 1127.—Pal. σ. 53) καὶ 6') ὅτι ἡ συνέπεια αὕτη δὲν ἐκτείνεται ἀναγκαιῶς καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος ἀλληλεγγύως συνυποχρεωθέντων καὶ τῶν ἐγγυητῶν αὐτοῦ, οἵτινες, μὴ τελοῦντες ἐν πτωχεύσει, δὲν δύνανται βεβαίως νὰ στερηθῶσι τοῦ πλεονεκτήματος τῆς συνωμολογημένης προθεσμίας.

Περὶ τῶν ἐπὶ ἐμπορικῶν γραμματίων ὑποχρέων προσώπων πραγματεύεται τὸ ἄρθρον 447, κατὰ τὴν ἀληθῆ δ' αὐτοῦ ἔννοιαν ἐπὶ πτωχεύσεως τινῶν τῶν αὐτόσε ἀναγραφόμενων προσώπων οἱ λοιποὶ δύνανται νὰ ματαιώσωσι τὴν πρὸς ἐξόφλησιν ἀγωγὴν, ὅταν προσενέγκωσιν ἑαυτοὺς εἰς ἐγγύησιν ἀποκρουθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κομιστοῦ (A. Π. 42 τοῦ 1863.—Nemours ἐπὶ τοῦ ἄρθ. 450.—Alauz., ἐπὶ τοῦ ἄρθου 444).

Τούναντίον ἐπὶ πτωχεύσεως ὑποσηγογράφου δὲν ζητεῖται κατὰ νόμον ἀσφάλεια ἢ ἄμεσος πληρωμὴ παρὰ τῶν λοιπῶν ὑπογραφέων, διότι ἡ συνέπεια αὕτη ἐπέρχεται μόνον ἐπὶ πτωχεύσεως τοῦ κυρίως ὀφειλέτου.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως, ἂν ὁ πληρωτὴς ἀποδεχθῇ τὴν συναλλαγματικὴν, εἰ καὶ

μετὰ τὴν πτώχευσιν τοῦ ἐκδότη, ὅπισθογράφοι δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς κατὰ βολὴν ἐγγυῶν. (Boilauz s. Bulay-Pol) ἀρ. 183).

Ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἡγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐὰν ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ μισθωμένου καθίστανται ἀπαιτητὰ τὰ ἀναλογούντα ἐν ὅλῳ τὸν χρόνον τῆς μισθώσεως ἐνοίκια καὶ ὅποια τὰ ἐντεῦθεν δικαίωματα τοῦ μισθώσαντος, ἐλύθη δὲ διαφορετικῶς. Ὁρθότερον νομίζομεν εἶναι, ὡς πρὸς τὰ πρῶτα τῶν ἀνωτέρω ἐρωτημάτων, νὰ δεχθῇ τις, ὅτι πάντα τὰ μέχρι τέλους τῆς μισθώσεως ὀφειλόμενα ἐνοίκια καὶ τὰ μὴ ληξιαρχησμένα καθίστανται ἀπαιτητὰ. Ἡ πτώχευσις, αὕτη καθ' ἑαυτήν, δὲν ἐπάγει αὐτοδικαίως τὴν ἐκμηδένισιν ἢ τὴν λύσιν τῆς μισθώσεως, ἥτις κατὰ τὸ κοινὸν δικαίον δὲν λύεται οὐδὲ διὰ τοῦ θανάτου τῶν συναλλαξαμένων, ἢ εὐθύνῃ δὲ τοῦ μισθωτοῦ πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐφ' ὅλων τῶν συμφωνηθέντων χρόνων ἀναλογούντων ἐνοικίων δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ, ἢ ὡς χρέος ὑπὸ προθεσμίας ἀναβλητικῆν (in diem), ὅπερ θεωρεῖται ὑφιστάμενον ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ μισθωτοῦ ἐπὶ τῇ γράφῃ, καὶ τοῦ ὁποῦ ὑπόκειται ἐπὶ ἀναβολῇ ἢ ἐκτέλεσις μόνον· διότι τὸ διαδοχικὸν τῶν πληρωμῶν δὲν ἀρκεῖ βεβαίως, ὅπως προσδῶσθαι εἰς τὸ τοιοῦτον χρέος τὴν ιδιότητα ἀπαιτήσεως ἐξαρκούντος ἀπὸ αἰρέσεως ἀναβλητικῆς, ὅπου θεωρηθῇ ἡ περὶ αὐτῆς σύμβασις ὡς μὴ δέποτε συναφθεῖσα λόγῳ ὅτι ἐξέλιπον αἱ αἰρέσεις. Ὅτι δὲ τοιαύτη λύσις, ὅρθρῃ, γίνεται ὀφλὴν καὶ ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι καὶ ὁ E. N. καθιεροῦ ἐμμέσως αὐτὴν ἀφ' οὗ διὰ τοῦ ἄρθ. 53 ἀναγνωρίζεται ὁ μισθωτὸς πᾶσαν συμφωνίαν, καθ' ἣν ὁ μισθώσας δύναται ν' ἀναλάβῃ τὸ πρᾶγμα ὡς ἐὰν ἔληθεν ἤδη ὁ χρόνος, ἐξ ὧν ἐκτείνεται ὅτι ἡ μίσθωσις θεωρεῖται ὑφιστάμενη.

καί μετὰ τὴν πτώχευσιν ὡς καὶ τὰ ἐνοί-
κια ὑπερβόρεια, εἰ καὶ δὲν ἐπὶ ἔλθεν ἐν
ἐπιτελέσει αὐτῶν.

Τὰ τοιαῦτα ὅμως μὴ τοκοφόρα καὶ
μὴ ληξιαρχία χρῆν, ὁτάκις ὀφείλον-
ται ὑπὸ προθεσμίας ἐπέκεινα τοῦ ἔτους,
ὡς λ. χ. εἴαν ἡ μισθωσις συνεφωνήθη
πολυετής καὶ ἡ πτώχευσις ἐπὶ ἔλθεν ἐν
ἀρχῇ αὐτῆς, δύνανται μὲν νὰ καταταχθῶ-
σιν ἐν τῷ παθητικῷ τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλ'
ἀφοῦ συμφώνως πρὸς τὸ γ' ἐδ. τοῦ ἀρθ.
147 προαφαιρεθῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς κηρυτ-
τούσης τὴν πτώχευσιν ἀποφίσεως μέ-
λοι τῆς λήξεως αὐτῶν νόμιμοι τόκοι. Καί
ταῦτα μὲν, ὡς πρὸς τὰ ἀναλογούντα εἰς
τὰς μήκω ληξίας χρόνους τῆς μισθώ-
σεως περιόδου ἐνοίκια, ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς
τῶν καθυστερουμένων τὴν εἰσπραξίν, λο-
γικωτέρα προδήλως εἶναι ἡ γνώμη, καθ'
ὅν τὸ ἐνεκεν τῆς πτωχεύσεως ὀφειτε-
τῶν τῶν χρεῶν δὲν πρέπει νὰ παρέχῃ
τῷ κυρίῳ τοῦ μισθοῦ δικαίωμα, ὅπως
εἰ' ἀμέσῳ ἐκτελέσει ἐπὶ τῶν ἐν τῷ
μισθωθέντι εὑρισκομένων κινητῶν τοῦ ὀ-
φειλέτου ἐπιδιώξῃ τὴν κατὰ προτίμησιν
πληρωμὴν, παρεμποδίζων οὕτω τὴν ἐν
τῷ συμφέροντι τῆς ὁμάδος ἐξακολουθήσιν
τοῦ ἐμπορίου· τούτου δ' ἐνεκεν καὶ τὸ
ἀρθ. 153 τοῦ ἡμετέρου νόμου ἀναγνω-
ρίζει μὲν ὡς ἰσχυρὰν πᾶσαν ἰδιαιτέραν
συμφωνίαν, ὁρῶσαν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν
τῆς κατοχῆς τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἀπα-
γορεύει τὴν ἐντὸς 30 ἀπὸ τῆς πτωχεύ-
σεως ἡμερῶν ἐκτέλεσιν εἰσάγον οὕτως
ἀναστολὴν μὴ παραβιάπτουσαν ὅμως τὸν
μισθώσαντα, ἀφοῦ δύναται ἐν τῷ με-
ταξὺ νὰ λάβῃ συντηρητικὰ μέτρα, ἐξα-
φαιρῶντα τὴν ἀπαιτήσιν.

Ἀλλ' ἡ ἀναστολὴ αὕτη ἐκτείνεται καὶ
ἐπὶ τῶν εἰς προσωπικὴν τοῦ πτωχοῦ χρῆ-
σιν ἀναγκασιούτων ἀντικειμένων· Ὁ νό-
μος ὁμιλεῖ ἀληθῶς μόνον περὶ τῶν πρὸς
ἐκτέλεσιν τοῦ ἐμπορίου χρησιμευόντων
πραγμάτων, ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι ἄξιον

ἦσεν εἶναι νὰ μὴ θεωρηθῇ ἡ διά-
ταξις τοῦ ἀρθ. 153 ὡς ἐνδεικτικὴ ἀ-
πλῶς ἀφοῦ καὶ ἐνταῦθα οἱ αὐτοὶ συντε-
χουσιν λόγοι καὶ ὁ μισθώσας τῶν αὐ-
τῶν ἀπολαύει προνομίων (Renouard. 2,
σ. 30).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐννοεῖται οἰκο-
θεν, ὅτι οἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενοι κανόνες,
ὡς ἐκ τῆς γενικότητος μεθ' ἧς ἐαργάε-
ται τὸ ἀρθ. 147, ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ
διωρεῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαν-
τος· διότι ὑποχρέωσις, προερχομένη ἐκ
διωρεῶς νομίμως καταρτισθείσης, ἀποτελεῖ
κατὰ τὴν ἐννοιαν τοῦ νόμου χρέος, ὅπερ
καίτοι μὴ ληξιαρχία καθίσταται οὐ-
δὲν ἦτον ἀπαιτητὸν.

Περὶ παύσεως τῶν τόκων. Κατὰ
τὸ ἀρθ. 148 ἡ πτώχευσις, ἥτις μετέχει
καὶ τῆς φύσεως τῆς *datio in solutum*
καὶ ἀποτελεῖ εἶδος πληρωμῆς, ἐπάγεται
συγχρόνως καὶ ἀναστολὴν τῆς πληρωμῆς
τόκων, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀναστολὴ α')
ἀρχεται ἀπὸ τῆς κηρυττούσης τὴν πτώ-
χευσιν ἀποφάσεως καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς παύ-
σεως τῶν πληρωμῶν, καὶ ἂν ἀνεβιβάσθῃ
αὕτη εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν, β') ὥρε-
λεῖ τὴν ὁμάδα μόνον καὶ οὐχὶ τὸν πτω-
χεύσαντα, ἥτις, ὅπως ἀποκατασταθῇ,
ὀφείλει κατὰ τὸ ἀρθ. 808 νὰ καταβάλλῃ
τοὺς ὀφειλομένους τόκους μετὰ τοῦ κε-
φαλαίου (Renouard. 1 σ. 311. — Bédar.
1 ἀρ. 93) καὶ γ') δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ
τῶν δι' ἐνεχύρου, ὑποθήκης ἢ προνομίου
ἀσφαλιζομένων, οἵτινες καὶ πληρώνονται
τοὺς τόκους ἐκ τῆς ἀξίας τοῦ εἰς τὴν ἀ-
σφάλειαν ἢ τὸ προνόμιον ὑπεγγύου πράγ-
ματος, καὶ ἂν ἡ ἀπαιτήσις αὕτη, ὅσας
πρόκειται περὶ ὑποθήκης, ἔχει ἐγγραφῇ
κατὰ τὸ ἀρθ. 32 τοῦ περὶ ὑποθ. νόμου·
καθότι ἄλλως ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις τοῦ
ἀρθ. 31. Ἐάν δὲ δὲν ἱκανοποιῶνται ἐν-
τεῦθεν, τὰ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῆς ὁμάδος
πραγμάτων δικαιώματα αὐτῶν εἰσισϋν-
ται πρὸς τὰ τῶν κοινῶν δανειστῶν, διότι

ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις εἶναι σαφὴς καὶ οὐδεμία γεννᾶται ἀμφισβόλια περὶ τοῦ ὅτι ἡ πτώχευσις δὲν αὐξάνει τὰ τοῦ κοινου δικαίου προνόμια.

Ἄλλ' ἐὰν πρόκειται περὶ ἀπαιτήσεως τόκων μόνον ἢ εἰσοδήματος, ὡς συμβαίνει λ. χ. ἐπὶ ἰσοβίου ποσόδου ἢ ἐγγυήσεως ἀσφαλιζούσης τόκους; Ποικίλλουσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος αἱ γνώμαι, ἀλλ' ὁρθότερον εἶναι νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ αὐστηρὰ ἐφαρμογὴ τοῦ ἄρθρου 448 ἤθελε χρησιμεύσει ἀπλῶς ὡς μέσον ἁδίκου ἀποσβέσεως τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου, διότι ἐνταῦθα οἱ τόκοι καὶ ἡ πρόσδοδος ἐπέχουσι κεφαλαίου θέσιν.

Ἀναγκαῖον ἐπομένως νομίζομεν εἶναι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρὸς ἀποκατασιν τελείας μεταξὺ πάντων ἰσότητος νὰ θεωρηθῶσιν αἱ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως καὶ μέχρι τῆς διανομῆς λήγουσαι δόσεις τῆς ἰσοβίου προσόδου ἢ τῶν τόκων, ὡς ἀποτελεῦσαι μέρος τοῦ κεφαλαίου, ὅπερ ἐκπροσωποῦσι, καὶ ἰδίαν ἀπαίτησιν καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι ὁ δανειστὴς δικαιούται νὰ γίνῃ δι' αὐτὰς δεκτός. Ἐὰν ἡ τοιαύτη κεφαλαιοποίησις ἐγένετο ἐκ τῶν προτέρων, ὡς λ. χ. διὰ τῆς ἐκδόσεως γραμματίου, ἐν ᾧ συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ μέχρι τῆς λήξεως τόκοι, δέον ν' ἀφαιρεθῶσιν οἱ ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως μέχρι τῆς συμφωνηθείσης λήξεως τοιοῦτοι, διότι ἡ μὴ ἀφαίρεσις αὐτῶν ἤθελεν εἶναι νέου προνομίου παροχὴ ἐπὶ βλάβῃ τῶν λοιπῶν δανειστῶν καὶ ἐναντίον τῆς ἐννοίας τοῦ ἄρθ. 448.

Ἄλλ' ὁ πωλητής, ὅστις ὑπεσχέθη μείωσιν τοῦ τιμήματος, ἐὰν τοῦτο κατεβάλῃ ἐντὸς ὁρισμένου χρόνου, δὲν δύναται βεβαίως, ἐὰν ἡ πτώχευσις ἐπέλθῃ πρὸ τῆς ταχθείσης προθεσμίας, νὰ ὑποστῇ ἐλάττωσιν τινα, διότι ἐνταῦθα πρόκειται καθαρῶς περὶ δικαιώματος ἐξαρτωμένου ἀπὸ αἰρέσεως ἀτονησάσης (Dal. Rép.

ἄρ. 262 καὶ 264. Bruxelles 26 Μαΐου 1844.—Nemours ἄρθ. 1681-1682.—Alauz. 2494—2495). Τὴν μὴ ἀφαίρεσιν τῶν τόκων ἀπὸ τῆς προηγουμένης συγκεφαλαίωσης ὑποστηρίζει ὁ Alauz., ἄρθ. 2494.—Demangeat, 5.—Bravard, T. 1, p. 5. 183 σημ. 3.—Vidari ἄρθ. 4441.—Borsari ἄρθ. 1757—Cuzzeri ἄρ. 158).

Πράξεις πτωχεύσαντος ἄκυροι. Ἀκυρότης ἐν γένει λέγεται ἡ τὰς πράξεις τοῦ ἐμπόρου μετὰ τὴν πτώχευσιν παρακολουθοῦσα ἐκμηδένισις ἐπέρχεται, ὅτε μὲν αὐτοδικαίως ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἀπόδειξιν ὄρων τινῶν ρητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένων.

Α'. Αὐτοδικαίως ἄκυροι.

Ἄκυροι ἐπολύτως καὶ ἄνευ ἀποτέλλεσματος ὡς πρὸς τὴν ὁμάδα εἰσίν, ἐὰν ἐγένοντο μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ ἐντὸς 10 πρὸ αὐτῆς ἡμερῶν. αἱ ἐν τῷ ἄρθρῳ 449 ἀπαριθμούμεναι συμβάσεις ὡς τοιαῦται δὲ θεωροῦνται κατὰ πρῶτον αἱ εἰς μείωσιν τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος τείνουσαι. Ὡς πράξεις ἐπομένως τοιαύται δέον νὰ ἐννόησωμεν οὐ μόνον τὰς ἀμφοτεροβαρεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐτεροβαρεῖς συμβάσεις τὰς μειούσας ὅπωςδὴποτε τὴν κινήτην ἢ ἀκίνητον περιουσίαν ἢ κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀξία τοῦ δοθέντος ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου πράγματος ὑπερβαίνει σπουδαίως τὴν τοῦ ληφθέντος (Βελγ. Ν. 445). Ἐντεῦθεν ἄρα ἔπεται, ὅτι καὶ ἐπὶ δωρεᾶς ἐπέρχεται ἄκυρότης, ἐὰν τοῦ δωρεοδόχου ἢ συναίνεσις ἐπῆλθε μετὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἢ δέκα ἡμέρας πρὸ αὐτῆς καὶ ὅτι ἐὰν ἐγένετο ὑπὸ διελυτικῶν ὄρων, ἐξερχόμενον μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, οἱ πιστωταὶ (ὡς ἀντιπροσώπεύοντες τὸν οφειλέτην) δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσιν αὐτόν, ὅστις ἐπάγεται κατάργησιν τῆς δωρεᾶς καὶ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ ὁ πτωχεύσας. (Alauz. ἄρ. 2501.—Loché 5 σ. 183.—Rédar. 108).

ἂν ὁμοῦς συνέστη ὑπὸ ἀναβλητικὸν ἔρον γεινόμενον δεκτὸν πρὸ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἢ ἐγκύρως ἀποδεχθεῖσα μεταγάρη μετὰ τῆς παύσεως, ἀλλὰ πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως, θεωρεῖται καὶ εἶναι ἰσχυρὰ, διαφυλαττομένῳ ὁμοῦς ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει τῶν ὑπὲρ τρίτων κτηθέντων ἐπὶ τῶν ἀκινήτων δικαιοματίων. (Boileux sur Boulay - Paty. αρ. 197. — Bédar. 108. — Renouard 1 πελ. 370).

Ὡς αὖτως ἄκυρος θεωρεῖται καὶ ἡ διὰ τελευταίας βουλήσεως διαθεσις κινητῆς ἢ ἀκινήτου περιουσίας καὶ ἂν ἡ διαθήκη συνταγῇ πρὸ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, διότι κατὰ τὸν Νόμον πάντοτε ταπεινέται ὁ χρόνος τοῦ θανάτου, λαβάν- τοις χώραν μετ' αὐτήν.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι τῶν ἑτερο- θερῶν πράξεων ἢ ἀκύρωσις, ὑπὲρ τῆς ἡμέρας μόνον εἰσαχθεῖσα, δὲν ὠφελεῖ οὔτε τοὺς κληρονόμους, οὔτε ἄλλους τοῦ πτω- χύσαντος δικαιοδόχους.

Τὸ 6 ἐδ. τοῦ ἀρθρ. 449 δὲν ποιεῖται μὴν διαστολὴν τινα μεταξὺ ἐμπορικῶν καὶ ἀστικῶν χρεῶν, ῥητῶς ὁμοῦς ἀνα- γιγρῖζει δύο κατηγορίας τοιούτων, ἥτοι λήγων ληξιπροθέσμων καὶ μὴ.

Τῶν δευτέρων ἢ πληρωμὴ εἶναι βε- βαιῶς ἄκυρος ὡς αὐτὴν ποτε καὶ ἂν ἐπραγ- ματοποιήθῃ.

Συγγραφεῖς τινες ὑποστηρίζουσιν ἀν- τιθέτως, ὅτι δεόν νὰ γίνῃ διάκρισις με- ταξὺ τῆς φύσεως τῶν χρεῶν, καὶ ἀποφαί- νεται ὅτι ἡ προεξόφλησις ἰδίου γραμ- ματίου ἢ τιμολογίου, δὲν δύναται νὰ θεω- ρηθῇ ὑποπτος. (Locré 5 σ. 192 — Luin- αὐ σ. 61. — Massé αρ. 1222)· ἀλλ' ὁ Νόμος ἐκφράζεται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε ἀποδεχθῆναι χωρεῖ διαστολὴν ἢ τοιαύτη δὲ προεξόφλησις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀκυρηγούσα δόλον παρὰ τῷ ὀφειλῆτι, καὶ ἐπομένως ὅτι εἶναι ἄκυρος, ἀφοῦ τὸ ἀρθρ. 449 ὀρίζει ῥητῶς ὅτι τοιοῦτον ἐ-

πέρχεται ἀποτέλεσμα καὶ ἄλλως ἂν ἐγένετο ἡ πληρωμὴ. (Pardessus ἀρθ. 1140).

Ὡσαύτως ὑποστηρίχθη ὅτι δὲν ἐφαρ- μόζεται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις καὶ ὅταν πρόκειται περὶ γραμματίου πλη- ρωτέου οὐχὶ εἰς χρόνον ῥητόν, ἀλλ' εἰς τόσας ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως, καὶ ἡ ἐξόφλησις ἐγένετο πρὸ τῆς ὀρισθείσης προθεσμίας, πλὴν δικαίως ἀποκρούεται ὑπὸ τῶν κλείστων συγγραμμάτων. (Bédar. 192. — Orléans 26 Ἰουλίου 1859 (I. P. 60, 1012).

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μὴ ληξιπρο- θέσμων τῶν δὲ ληξιπροθέσμων ἢ πλη- ρωμὴ ἀποβαίνει ἄκυρος, ἂν ἐγένετο ἄλ- λως ἢ διὰ μετρητῶν καὶ ἐκδόσεως γραμ- ματίων ἐμπορικῶν.

Περὶ τῆς τύχης τῶν ὑποθηκῶν πραγ- ματεύεται εἰδικῶς τὸ ἀρθρ. 451, δι' αὐ- τοῦ δὲ ὁ Νομοθέτης ὑπ' ὅψιν ἔχων οὐχὶ τὸ ἀρθρ. 446 τοῦ Γαλ. Νόμου, δὲν κατὰ τὸ πλείστον ἀκολουθεῖ, ἀλλὰ τὸ 555 τοῦ Ἰταλικοῦ Ε. Κ., ὀρίζει ὅτι ἐνὸς μὲν, ὅτι εἰσὶν ἄκυροι μόνον αἱ ἐκ συμβάσεως ἢ δι- καστικῆς ἀποφάσεως πηγάζουσαι καὶ ὅτι ἐτέρου ὅτι ἡ ἀκυρότης ἐπέρχεται, ἂν ἡ ὑπόθηκη ἐκτίθῃ οὐχὶ ἐντὸς δέκα πρὸ τῆς δηλώσεως τοῦ πτωχεύσαντος ἡμέ- ρων, ἀλλὰ πρὸ τῆς παύσεως τῶν πληρω- μῶν. Ἐὰν ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ τί- τλου μέχρι τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ παρῇθε πλεόν τῶν δέκα καὶ πέντε ἡμερῶν, ὁ Νό- μος ἀφίησιν εἰς τοῦ δικαστηρίου τὴν κρί- σιν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ἂν πρέπει ν' ἀκυρωθῇ ἢ μετὰ τὴν παύσιν τῶν πληρωμῶν ἢ ἐντὸς 10 πρὸ αὐτῆς ἡμε- ρῶν γενομένη ἐγγραφῇ.

Ἡ προθεσμία αὕτη παρατείνεται λόγῳ ἀποστάσεως, οἱ δὲ μὴ ἐγγράψαντες τὴν ὑπόθηκην ἐντὸς αὐτῆς, συντρέχουσι κατὰ τὸ ἀρθρ. 49 τοῦ περὶ Ἰποθηκῶν Νό-μου ἀπλῶς μετὰ τῶν χειρογραφικῶν τοι- ούτων.

Κατὰ τὸ τελευταῖον ἐδάφ. τοῦ ἀριθ. 449 καὶ ἡ προσημείωσις κτηθεῖσα κατὰ τὸ ἀρθ. 23 τοῦ περὶ ὑποθηκῶν Νόμου, ἀκυροῦται ἐπ' ἑσθς, ἐὰν δὲν ἐγγραφῇ πρὸ τῆς ἀνωτέρω ὀριζομένης προθεμίας.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν ὑποθήκην· ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ ἐνέχυρον (ἀρ. 449 ἐξ. 3.)· ὁ νομοθέτης, ἀποδεξάμενος τὴν ὑπὸ τοῦ Γαλλ. Νόμου ποιουμένην διαστολήν, ἀποφαίνεται αὐτὸ ἄκυρον μόνον ὅταν τεινῇ εἰς ἐξασφάλισιν ὀφειλῆς προγενεστέρας οὐχὶ δὲ καὶ ἐνεστώτως συνολογούμενης, ὁπότε θεωρεῖται ἰσχυρὰ ἡ περὶ αὐτοῦ σύμβασις, ἐὰν ἐγένετο πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως.

Β') Πράξεις δυνάμεναι ν' ἀκυρωθῶσιν. Ὑπὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω πράξεων ὑπάρχουσιν, ὡς ἐρρήθη, καὶ ἕτεραι αἰτίαι δυνάμεναι ἀπλῶς ν' ἀκυρωθῶσι.

Περὶ αὐτῶν ὁμιλεῖ τὸ ἀρθ. 450, κατὰ τὴν ἀληθείαν τοῦ ὁποῦ ἐννοίαν ἡ ἀκυρότης ἐπέρχεται μόνον ἐπὶ τῇ ἀποδείξει ὑπάρξεως δόλου παρὰ τοῖς συναλλαξαμένοις μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις γινώσκων τὴν ταῦσιν τῶν πληρωμῶν λογίζεται πάντοτε τελῶν ἐν δόλῳ, ὅν ἀνατρέχει πέραν τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ἀντιτάσσεται καὶ κατὰ τοῦ ἐν γνῶσει διατελοῦντος δικαιοῦχου καὶ ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς διακριτικῆς τοῦ δικαστοῦ ἐξουσίας. Ὡστε κατ' ἀντίθεσιν τῆς πρώτης κατηγορίας ἡ τοιαύτη ἀκυρότης εἶναι σχετική.

Ὅποιαί εἰσιν αἱ πράξεις αὗται, δὲν εἶναι εὐκόλον βεβαίως νὰ προσδιορισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων, γενικῶς ὅμως δύναται τις εἰπεῖν ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγεται πᾶσα πρᾶξις ἀπαλλοτριώσεως τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος μὴ δυναμένης νὰ θεωρηθῇ αὐτοδικτικῶς ἀκύρους.

Ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἡγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐὰν ἐπὶ ἐκποιήσεως πράγματος πωληθέντος ἐν τῇ ἀ-

ληθεῖ αὐτοῦ ἀξία δύναται νὰ στηριχθῇ ἀκυρότης ἐπὶ τῇ ἀπλῇ τοῦ τρίτου γνώσει τοῦ γεγονότος τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ὅταν ὁ πτωχεύσας διὰ τοῦ ἀντιπρωμοῦ ἡγόρασε πρᾶγμα ἕτερον σφζόμενον αὐτοῦσιον· τὸ Ὑπερτίον δὲ τοῦ Lyon (1 Φεβρ. 1860) καὶ τῆς Angers (25 Ἀπριλίου 1861) ἀπεφάνετο ἀρνητικῶς.

Νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη παρέχεται τὴν ὀρθὴν τοῦ ζητήματος λύσιν· διότι ὑπάρχουσιν ἐνίοτε περιπτώσεις, καὶ ἡ οὐδεμία εἰς τὴν ὁμάδα ἐπέχεται ζημία καὶ ἡ ἀκυρότης ἤθελεν εἶναι αὐτόχρημα ἀδικία πλουτίζουσα τοὺς πιστωτὰς ἐπὶ ζημίᾳ τῶν τρίτων. Αἱ ὑπὸ τοῦ ἐμπορίου Νόμου ἀπαγγελλόμεναι ἀκυρότητι προστίθενται ἢ δι' ἀγωγῆς ἢ καὶ κατ' ἐνστάσιν ἀπλῶς ἢ ἐκδίκασιν δ' αὐτῶν γίνεται κατὰ τὴν ἐμπορικὴν μὲν διαδικασίαν ἐὰν πρόξεται περὶ πράξεων ἐμπορικῶν, καὶ κατὰ τὴν κοινὴν ἐὰν προσβάλλωνται δι' αὐτῶν τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου συμβάσεις. Ἀλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ἡ ἀπορία· τὰ Ποινικὰ δικαστήρια ἔχουσιν ἄρα τὸ δικαίωμα ὅπως ἀποφασίσωσι περὶ τῶν συνεπειῶν τῶν τοιούτων ἀκυροτήτων; Ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι πᾶσα κατὰ παράβασιν τοῦ Νόμου γενόμενη πρᾶξις ὑποκρύπτει δόλον, ὁ ἐρμηνηύτης δὲν δύναται ἢ καταφατικῶς νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα, οὐχ ἥττον ὅμως, ὡς παρατηρεῖ ὁρθῶς ὁ Ράλλης, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ γίνηται διάκρισις μεταξὺ τῶν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κατηγορίας ἀκυροτήτων· καθότι τὰς μὲν τεκμαίρεται ἀπλῶς ὁ Νόμος ἄνευ περαιτέρω ἀποδείξεως, αἱ δὲ ἄλλοι ἀπαγγέλλονται μόνον ἐπὶ τῇ ἀποδείξει τοῦ ἐπικαλουμένου δόλου. Αἱ ἀκυρότητι ἄρα, αἵτινες ἐπέρχονται πάντοτε τεκμαίρως ὡς ἐξ ἀπλοῦ πηγάζουσαι τεκμηρίου (ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποῦ δὲν δύναται νὰ καταδικασθῇ τις κατὰ τὰς γενικὰς τοῦ Νόμου ἀρχάς), δὲν χρησιμεύουσιν εἰς ποιν. καταδίωξιν ὑποστήριξιν καὶ ἐπὶ

ήτουνται πολιτικῶς πάντοτε ὥστε μό-
νον ἐπὶ τῶν σχετικῶν ὁ χαρακτήρ τῆς
πράξεως δύναται κατὰ τὰς ἐκδόσεις πε-
ριπτώσεις νὰ ἐκθέσῃ τὸν πτωχεύσαντα
ἐπὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἄρθρων 599—604 ὀρι-
ζομένην καταδίωξιν (Ραλ. σ. 79).

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, τοῦ ἄρθρ.
450 μὴ ποιομένου τὴν ὑπὸ τῶν ἄρθρ.
445 καὶ 440 τοῦ παλαιοῦ Νόμου καθιε-
ρουμένην διαστολὴν τῆς πράξεως, ἡ φύσις
αὐτελείαν ἱκανοῦτως ἀσκεῖ ἐπιρροὴν καὶ
ὅτι ἐπομένως ἡ ἀκυρότης ἐφαρμόζεται, ὡς
ἐρρήθη, καὶ ἐπὶ ἐμπορικῶν καὶ ἐπὶ ἀστι-
κῶν συμβάσεων.

Ὡς πρῶξις δυναμένη ν' ἀκυρωθῇ θεω-
ρεῖται ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ ἡ μετὰ τὴν
παῦσιν τῶν πληρωμῶν γενομένη κατα-
βολὴ τοῦ ἀντιτίμου ἐμπορευσίμων γραμ-
ματίων ληξιπροθέσμων, ἀλλ' ἐνταῦθα τί-
θεται ὡς εἰκὸς τὸ ἐρώτημα τῶν τοιούτων
ἐγγράφων κυκλοφορούντων πάντοτε ἀντί-
μετρητῶν ἡ ἐξοφλήσις εἶναι δίκαιον νὰ
διωρηθῇ γενικῶς καὶ ἄνευ διαστολῆς ὡς
ἀκυρωτέα :

Βεβαίως ἂν καθιερωτο ὡς ἀρχὴ ὅτι ὁ
κομιστὴς τοιούτου δικαιογράφου ἢ δύνατο
νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέν-
των. Ὡς ἐκωλύετο ἐπὶ μεγάλῃ τοῦ ἐμπο-
ρίου ζημίᾳ ἢ ἀπρόσκοπτος αὐτῶν δια-
πραγματεύσις· τοῦτο δ' ἔνεκεν καὶ τὸ
ἄρθρ. 152 ἀναπληροῦν τὴν κατὰ τοῦτο
πρωτὴν τοῦ παλαιοῦ Νόμου, ὅστις συνέ-
χευε τὸν κομιστὴν ἐμπορευσίμου γραμμα-
τίου πρὸς τὸν πωλητὴν πράγματος ὑπο-
χρεούμενον νὰ ἐπιστρέψῃ τῇ ὁμάδι τὸ
ληφθὲν τίμημα, ὁρίζει ὅτι ἐὰν ὁ πτωχεύ-
σας μετὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν καὶ
πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως πλη-
ρώσῃ συναλλαγματικὴν ἢ γραμμάτιον, ἢ
πρὸς ἀνάκλησιν τῆς πληρωμῆς ἀγωγή κιν-
εῖται ἐπὶ συναλλαγματικῶν μὲν κατὰ
τοῦ ἐκδότου ἢ τοῦ ἐντεταλμένου, τὴν ἐκ-
δόσιν διατάκτου καὶ ἐπὶ γραμματίων ἐ-
ναντίον τοῦ πρώτου ὀπισθογράφου, μόνον

καὶ μόνον ἐὰν ἀποδείχθῃ ὅτι ἐγίνω-
σκον οὗτοι τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν
κατὰ τὴν ἐκδόσιν τῆς συναλλαγματικῆς
ἢ τὴν ὀπισθογράφου τοῦ γραμματίου,
ὅπερ ὁμολογουμένως συμφωνεῖ πρὸς τὴν
ἀρχὴν τῆς καλῶς ἐννοουμένης ἰσότητος,
ἂπου ἐκδίδοντες ἢ ὀπισθογραφούντες ὡφε-
λήθησαν ὄντως τὸ ἐξοφληθὲν ἀντίτιμον
αὐτοῦ.

Σφραγίδων ἐπίθεσις. Τὸ ἄρθρ. 440
ὑποδεικνύον ὅτι ἡ τὴν πτώχευσιν κη-
ρύττουσα ἀπόφασις· δεόν νὰ διατάσσῃ
πρὸς τὸ γενικὸν τῆς ὁμάδος συμφέρον δὲν
περιέχει ἢ κανονιστικὰ μόνον μέτρα, ἐν-
τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ σφράγις· καλεῖ-
ται δ' οὕτως ἡ ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς
δυνάμει τῆς ὡς εἴρηται ἀποφάσεως εἶτα
καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδί-
κου ἐπίθεσις σφραγίδων ἐπὶ τοῦ κατα-
στήματος τοῦ πτωχεύσαντος· διότι ἡ δι-
καιοσύνη, καθ' ἣν, στιγμὴν παρεμβαίνει
ὅπως κηρύξῃ τὴν πτώχευσιν, ὀφείλει νὰ
λάβῃ πᾶν ἀναγκαῖον μέτρον ὅπως ἀσφα-
λίῃ διὰ τῶν δυνατῶν μέσων τὰ ὑπέγρυα
τοῖς πιστωταῖς πράγματα.

Τὸ συντηρητικὸν τοῦτο μέτρον, ὅπερ
ἐκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς περιουσίας τοῦ
πτωχεύσαντος, δύναται μὲν κατὰ τὸ ἄρθρ.
450 νὰ ληφθῇ ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου ἐπὶ
τῇ αἰτήσῃ πιστωτῶν τινῶν ἢ καὶ ἐξ ἐ-
παγγέλματος καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς
κηρυκτοῦσας τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως
ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται πάντως νὰ
προσηχθῇ ἡ φυγὴ τοῦ ὀφειλέτου ἢ κα-
θολικὴ ἢ μερικὴ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀπό-
κρυψις.

Ὁ εἰρηνοδίκης τῆς κατοικίας τοῦ
πτωχεύσαντος, εἰδοποιούμενος ὑπὸ τοῦ
γραμματέως τίθησι τὰς σφραγίδας εἰς πᾶν
μέρος καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰ ἐν τῷ ἄρθρ. 458
μνημονεύμενα, ἅτινα περιέχουσι τὴν πε-
ριουσίαν τοῦ πτωχεύσαντος μὴ ἐξαιρου-
μένων οὐδὲ τῶν αἰσχυντικῶν αὐτοῦ ἐγ-
γράφων· οὐδενὶ δὲ δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ

τὴν ἀφαίρεσιν σφραγισθέντων ἀντικειμένων, καὶ ἂν ἢ ἐπ' αὐτῶν κυριότης τῶν τρίτων δὲν ἀμφισβητεῖται, διότι μόνον οἱ σύνδικοι δικαιοῦνται ἀδεῖα τοῦ εἰσηγητοῦ νὰ ἐνεργήσωσι τὴν πρὸς τοὺς δολογούμενους κυρίους ἀπόδοσιν.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἡ σφράγις ἐκτείνεται ἐφ' ἀπάσης τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος. ἐν τούτοις ὁ εἰσηγητὴς τῇ αἰτήσει τῶν συνδίκων δύναται νὰ ἐξιέρῃσῃ α' τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 458 ἀναγραφόμενα ἀντικείμενα, β' τὰ φθορὰ ἢ ὑποτιμήσει ὑποκείμενα ἐμπορεύματα ἢ προϊόντα, γ' τὰ εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἐμπορίου ἀναγκαῖα πράγματα (ἐκτιμώμενα παραχρῆμα ὑπὸ τῶν συνδίκων παρόντος καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου) δ' τὰ ἐμπορικά βιβλία, ἅτινα, ἀφοῦ θεωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου παραδίδονται τοῖς συνδικοῖς, καὶ ε' τὰ ἐμπορεύσιμα γραμμάτια, ἐφ' ὧν δεόν νὰ ἐνεργηθῶσι συντηρητικαὶ πράξεις.

Ἐπ' ἴσης ἡ σφράγις ἀποβαίνει περιττή, ὡς μὴ ὑπάρχοντος κινδύνου ὑφαιρέσεως, ἐν συνετάχῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πτωχεύσαντος ἢ συνεπέξ κατασχέσεως ἐνεργηθείσης τῇ αἰτήσει πιστωτῶν ἀπογραφῇ, ἢ ἐὰν ἡ ἀπογραφὴ κατὰ τοῦ εἰσηγητοῦ τὴν κρίσιν δύναται νὰ ἐνεργῇ ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ (Alauz., ἄρ. 2556.—Bédar., ἀριθ. 172.—Dal., Rép. v^o Faillites ἄρ. 360), ὁπότε καὶ ἡ παρυσία τοῦ εἰρηνοδίκου δὲν εἶναι ἀναγκαία, ἀφοῦ αὕτη ἐνεργεῖται ὑπὸ τῶν προσωρινῶν συνδίκων (Renouard, 1. σ. 400). Ἐὰν ἡ ἀπογραφὴ δὲν περατωθῇ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, οὐδεμία ἐπέρχεται ἀκυρότης (Cass. 13 Φεβρ. 1855 (J. P. 16 1. 57).—Alauz., αὐτόθ. — Renouard, 1. σ. 21).

Ἐπ' ἐταιρειῶν ὅμως ἐφαρμόζονται ἄλλοι κανόνες.

Ἐὰν οἱ πτωχεύσαντες εἶναι μέλη ὁμορρυθμοῦ ἐταιρείας, αἱ σφραγίδες ἐπιτίθενται

ἐπὶ τε τοῦ καταστήματος τῆς ἐταιρείας ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἰδιαιτέρας ἐκάστου τῶν συνυπευθύνων ἐταίρων κατοικίας ἐπ' ἴσης ἐπὶ ἑτερορρυθμοῦ, ὡς πρὸς τὰ ὁμορρυθμα μέλη, τὸν διαχειριστὴν ὅστις φέρει πάντοτε ὁμορρυθμοῦ ἐταίρου ἰδιότητα καὶ τὰ μετασχόντα τυχόν τῆς διαχείρισεως ἑτερορρυθμα μέλη, τὰ κηρυχθέντα τούτου ἕνεκεν ὁμορρυθμα.

Ἐπὶ ἀνωνύμου ἐταιρείας σφραγίζονται μόνον τὰ εἰς αὐτὴν ἀνήκοντα πράγματα, ἐπὶ δὲ μετοχικῆς τὰ τοῦ ἐνεργήσαντος μετόχου.

Ἐὰν οἱ ὁμορρυθμοὶ ἐταῖροι ἀναδεχθῶσι τὴν ἐξόφλησιν τῶν ἐταιρικῶν χρεῶν, ἀπαλλάσσονται τῆς σφραγίσεως, διότι οὐδὲν ἔχει μετὰ τοῦτο ἡ ὁμὰς συμφέρον νόμιμον. (Hardsessus ἄρ. 1146. Pers. τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων δρ. καὶ Vidari 4543—4555).

Περὶ Εἰσηγητοῦ. Εἰσηγητὴς καλεῖται ἐνταῦθα ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ δικαστηρίου καὶ διὰ τῆς πρώτης ἀποφάσεως διοριζόμενος δικαστής, ὑπὸ τὴν ἐπιβλέψιν τοῦ οὐοῦ ἐνεργεῖται πᾶσα τῆς πτωχεύσεως ἡ δικαιοδοσία τὰ καθ' ἑαυτοῦ διαρκοῦσι μέχρι τῆς δευστερικῆς ἐκκαθαρίσεως ἢ τοῦ τετρατιστοῦ τὴν ὅλην διαδικασίαν συμβιβασμοῦ. Ὁ δικαστής οὗτος δὲν εἶναι ἐπιφορτισμένος ὡς ἡδύνατο νὰ ὑποτεθῇ δι' ἔργων διοικητικῆς ἢ διαχειρίσεως, ἢ ἐνέργειας δ' αὐτοῦ τοῦ περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ ἐπιταχύνῃ τὰς ἐργασίας τῆς πτωχεύσεως καὶ ἐπιβλέπῃ τῶν συνδίκων τὴν διαχείρισιν. Ὁ κανὼν εἶναι γενικὸς καὶ ὁ Νόμος παρητήθη ἐκ προθέσεως τῆς τῶν καθ' ἑαυτοῦ ἐκείνου λεπτομεροῦς ἀπαριθμήσεως, ἥτις δὲν ἡδύνατο ν' ἀποβῇ γρήγορος καὶ θὰ παρείχετο βεβαίως βλάβη. ἐν ἧτις πλήρης.

Ὁ Εἰσηγητὴς ἄρα, εἰς τὸν ἀνετίθηται χρηματικὰ μόνον συμφέροντα, στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἐνεργῇ ἐν

περιπτώσεσιν ἄλλαις (Pardessus ἀριθ. 1142), ἐντεῦθεν δ' ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι δικαιούται μὲν ν' ἀντιτείνη εἰς πράξεις, ἃς ὑπολαμβάνει ἐπιζημίους, ἀλλ' οἱ σύνδικοι οὐδεμίαν φέρουσιν ὑποχρέωσιν, ὅπως θέσωσιν ὑπὸ τὸν ἔλεγχον αὐτοῦ τὰς εἰς τὴν πτώχευσιν ἀφορώσας ἐνεργείας των, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεων, καθ' ἃς ἐξαιρετικῶς ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ Νόμου τοῦ Εἰσηγητοῦ ἡ ἄδεια. (Alauz. αὐτό.).

Ἐν τούτοις, κατὰ τὸν ἡμέτερον Νόμον, ἔχει καὶ ὁ εἰσηγητὴς ἰδιόχουσαν τινα δικαιοσύνην, αἱ περιπτώσεις δὲ καθ' ἃς αὐτὴ ἐφαρμόζεται εἰσὶν αἱ ἑξῆς: Α'. Αἰτιάσεις τῶν πιστωτῶν κατὰ τῆς τοιαύτης τῶν συνδίκων ἐνεργείας (ἄρθρ. 457), ἡφ' ὧν ἀποφαίνεται δι' ἀποφάσεως, προσωρινῶς μὲν ἐκτελεστέας, ἀλλὰ κατὰ τῆς ἰσχύος συγχωρεῖται προσωπῇ εἰς τὰ δικαστήρια. — Β'. Αἱ περὶ τοῦ χορηγητέου τῷ πτωχῷ καὶ τῇ οἰκογενεῖᾳ αὐτοῦ τοῦ ἀμφισβητήσεως (ἄρθρ. 538), ἡ περὶ τῶν ὁποίων ἀπόφασις δύναται ν' ἀνακοπῇ ὑπὸ τῶν συνδίκων, ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. — Γ'. Αἱ ἀντιρρήσεις, περὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν κατὰ τὰς διανομὰς ποσοτήτων, αἵτινες δεόν νὰ διαφυλαχθῶσιν ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμενόντων πιστωτῶν (ἄρθρ. 573). Αἱ τοιαύται τοῦ Εἰσηγητοῦ διατάξεις προσβάλλονται, ὡς ἐρρήθη, δι' ἀνακοπῆς εἰσαγομένης κατὰ τὴν ἐμπορικὴν διαδικασίαν, αἱ ἀποφάσεις δὲ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ὑπόκεινται μόνον εἰς ἀναιρέσιν, οὐχὶ ὅμως καὶ τῷ ἐνδίκῳ τῆς ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως μέσῳ (ἄρθρ. 584).

Ἄλλ' ἐντεῦθεν ἐγείρεται ἡ ἀπορία, δύναται ὁ εἰσηγητὴς νὰ λήθῃ μέρος εἰς τὰς ἐντεῦθεν παραγομένας δίκας; Συγγράφετε τινες ἀποφαινόμενοι ἀποφατικῶς, ὑπολαμβάνοντες τὴν ἔκδοσιν τῆς προσβαλλομένης διατάξεως ὡς λόγον ἐξαιρέσεως, (Boileux sur Boulay—Paty ἄρθρον

247.—Ῥαλ. σ. 69), καθ' ἡμᾶς ὅμως ὁρθότερα φαίνεται ἡ ἀντίθετος γνώμη. Οὐδεμία τοῦ Νόμου διάταξις κωλύει τὸ δικαστήριον ὅπως ἀναθεωρήσῃ τὰς αὐτοῦ ἀποφάσεις· ἀφοῦ δὲ ὁ Εἰσηγητὴς ἐνεργεῖ ἐν προκειμένῳ ὡς ἀντιπρόσωπος καὶ μέλος αὐτοῦ, ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι οὐδεμία ὑφίσταται ἐξαίρεσεως περιπτώσεως, διότι τὸ δικαστήριον ὑποτίθεται ἐν ταύτῃ περιπτώσει ὅτι ἀναθεωρεῖ τὴν ἰδίαν ἀπόφασιν. (Παράβλ. Renouard. 1. σελ. 384).

Ὅπως δὲ ὁ Εἰσηγητὴς ὀφείλει κατὰ τριμηνίαν νὰ υποβάλλῃ ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πτωχεύσαντος πρὸς τὸ Ὑφετέλιον, ὅπερ ἐν περιπτώσει ὀλιγωρίας, ραθυμίας ἢ ἀμελείας, δύναται καὶ νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν πειθαρχικῶς.

Πτωχεύσαντος κράτησις. Προπεμπτήριον. Κηρυχθείσης τῆς πτωχεύσεως ἀπολύτως ἀναγκαῖα καθίσταται, ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος, ἡ λήψις προφυλάξεων τινῶν ἀπαραιτήτων καὶ ἐπιβαλλομένων, οὕτως εἰπεῖν, ἕνεκεν τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως, ἐν ἣ εὐρίσκεται αἰφνιδίως ὁ ἔμπορος· αἱ προφυλάξεις δ' αὗται ἀφορῶσιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πτωχεύσαντος ἐξ ἑνὸς καὶ ἐξ ἑτέρου τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ ἔχουσιν ὡς σκοπὸν μοναδικὸν νὰ ἐκασφαλίσῃσι μὲν περὶ ἐκείνου καὶ νὰ διαφυλάξωσι τὸ ἐνεργητικόν, ὅπως περιέλθῃ ἀμείωτον εἰς χεῖρας τῆς ἐμάδος.

Εἰς τὸ δεύτερον ταίνει ἡ περὶ τῆς ἐγένετο λόγος σφράγισης· μεταβαλλόμενον δ' ἦν εἰς τὸ πρῶτον, ἦται εἰς τὰ ἐναντίον τοῦ προσώπου τοῦ πτωχεύσαντος λαμβανόμενα μέτρα, ἅτινα δύνανται νὰ ὦσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον σοβαρὰ, ἀναλόγως τῶν εὐνοικῶν ἢ δυσμενῶν περιστάσεων, ὅφ' ἃς παρίσταται ἡ πτώχευσις.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνήθῃ, ὅτι προκειμένου περὶ ἐμπορίου, περιελθόντος

εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἔνεκεν γενικῆς οἰκονομικῆς δυσκρασίας, ἣ ἐξ ἐτέρων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτοῦ περιστάσεων ἢ ἐπιβολῇ προσωπικῆς κρατήσεως εἶναι καὶ ἐπαχθῆς καὶ ἀδικος ὑπὸ τινος ἐπόψεως, ἀλλ' ὡς βέβαιον ἐπίσης δεόν νὰ θεωρηθῇ καὶ ὅτι ἡ λήψις τοιούτων μέτρων παρίσταται ἀπολύτως ἀναγκαῖα κατὰ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως, διότι, ἀγνώστων ὄντων τῶν προκαλεσάντων αὐτὴν αἰτίων, ὁ Νομοθέτης δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἀπαίτησῃ λογαριασμὸν τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις καὶ οὐδεμίαν ὑφίσταται ἐντεῦθεν πραγματικὴν βλάβην, ἐὰν ᾖ καλῆς πίστεως καὶ ἀμέτοχος ὁλοῦ, δυνάμενος ν' ἀπαλλαγῇ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως διὰ προεμπτηρίου.

Ὁ νεώτερος Νόμος, ἀποφεύγων εὐλόγως τὰς ἐπιβλαβεῖς καὶ ἀδικούς, ἐν πολλοῖς, συνεπειὰς τοῦ καταργηθέντος ἄρθρου 485, καθ' ὃ τὸ δικαστήριον ὤφειλε πάντοτε νὰ διατάσῃ τὴν προσωπικὴν κράτησιν ἢ τὴν φύλαξιν τοῦ πτωχεύσαντος, (ἥτοι νὰ λαμβάνῃ μέτρον, ἥδε περ, στηριζόμενον ἐπὶ προκαταλήψεως περὶ ὑπάρξεως ἐγκλήματος ἢ ὁλοῦ, ἢν βεβαίως καταπιστικὸν ἐν τῇ γενικότητι αὐτοῦ), ἀνέθηκε διὰ τοῦ ἄρθρου 441 τὴν περὶ τούτου κρίσιν εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπερ διατάσσει τοῦ μέτρου τούτου τὴν λήψιν, σταθμίζον τὰς ἐκάστοτε ὑποβαλλομένας αὐτῷ περιστάσεις ἢ ἰσχὺς δ' αὐτοῦ ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ ἀλλοδαπῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὑπερβάντων ἐπὶ τὸ 70 ἔτος τῆς ἡλικίας· διότι πρόκειται περὶ διατυπώσεως ἀφορώσης τὸ γενικὸν τῆς ἑμάδος συμφέρον καὶ ἐνδιαφερούσης τὴν δημοσίαν τάξιν, οὗ ἔνεκεν καὶ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 1003 τῆς Πολ. Δικ. ἢ διατάξεις.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 442 ἀσφαλίξῃ ὑπὸ τινα ἐποψιν τῶν πιστωτῶν τὰ συμφέροντα, μεγάλην οὐδὲν ἦτον

παρέγεται ὠφέλειαν καὶ τῷ πτωχεύσαντι, ὅστις ἀπαλλάσσεται πλέον ἄφ' ἐνὸς μὲν τῆς μελλούσης τῶν πιστωτῶν ἀτομικῆς καταδιώξεως καὶ ἄφ' ἐτέρου τῶν συνειπειῶν τῆς προηγουμένης ἐνεργηθείσης τυχόν προσωπικῆς κρατήσεως. Ὡς γνωστόν, τὸ ἀσφαλέστερον μέσον ὅπως ἐπ' ἀναγκασθῇ ὁ δυστροπῶν ὀφειλέτης πληρωμὴν εἶναι ἀναμφισβητήτως ἡ προσωπικὴ κράτησις. Ὅλλ' ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τεκμαίρεται πάντοτε τοιαύτη δυστροπία καὶ δικαιολογεῖται τοῦ τοιούτου μέσου ἡ χρῆσις; Βεβαίως ὀχι, διότι ὁ πτωχεύσας καὶ ἂν ᾔθελε δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ ἔνεκεν τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῆς διαχειρίσεως. Σκληρότης ἐπομένως ἀδικαιοσύνης ἦθελον εἶναι τὸ νὰ ἐπιτρέπηται πάντοτε, ἐν τοιαύτῃ ἀδυναμίᾳ, ἡ προσωπικὴ τοῦ ὀφειλέτου κράτησις ἢ καὶ ἐξακολούθησις τῆς ἥδη ἀρξαμένης τοιαύτης.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἡ περὶ μὴ καταδιώξεως τοῦ ὀφειλέτου ἀπαγόρευσις δὲν ἐξικνεῖται καὶ μέχρι τῆς ἐκτελέσεως τοῦ τοιούτου τῶν πιστωτῶν διενέσεως, οὗ ἡ ἐνάσκησις μόνον ἐργεῖται ἔφ' ὅσον διαρρῖι τῆς πτωχεύσεως ἢ κατὰ τὰς ἐκτελέσεις, καὶ τὸ ὅποῖον καταλύεται μόνον, ἐὰν, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τῇ ἐνστάσει, ὁ πτωχεύσας κηρυχθῇ συγγνωστός.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ τοιαύτη ἀπαγόρευσις εἶναι μὲν γενικὴ, ἀλλ' οὐκ καὶ ἀπόλυτος· διότι κατὰ τὸ ἀ.β. 449 ἐπιτρέπεται, ὡς ἐρρήθη, τῷ δικαστηρίῳ ν' ἀπαλλάξῃ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως τὸν ὀφειλέτην, ὅστις δὲν ἀπεκρύβῃ καὶ προσήγαγε τὸν ἰσολογισμὸν αὐτοῦ· ἡ τοιαύτη δ' ἐξαιρέσις διπλοῦν ἔχει σκοπὸν, α') νὰ παρεμποδίσῃ τὴν φυγὴν τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις βεβαίως θὰ ἐμὰνρύνετο τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ, ἐὰν ἐπετρέπετο ἡ ἀτομικὴ τῶν πιστωτῶν καταδίωξις, καὶ β') νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν ὀφειλέτην εἰς ὑποβολὴν δηλώσεως καὶ κατάθεσιν τοῦ ἰσολογισμοῦ,

ἢ ὡς ἐπεται ὅτι μεγάλην ὁ νομοθέτης ἀποδίδωσι σημασίαν εἰς τὴν συνδρομὴν, ἣν παρέχεται ὁ ἔμπορος κατὰ τὰς πρώτας τῆς πτωχεύσεως στιγμῆς.

Ὅπως δὲ ποτε τὸ σχετικὸν τοῦ ἄρθρου 412 ἐνεργήμα, παρεχόμενον ἐπὶ τῇ τακτοποιουμένῃ τοῦ πτωχεύσαντος καλῇ πίστει, εἶναι μετακλητὸν πάντοτε. Ἐὰν ἐπομένως κατὰ τὴν πρόδον τῶν ἐργασιῶν ἀνακαλυφθῶσιν ὑπόνοιαι δόλου ἢ ἡ ἐκκαθάρισις ἐνδεικνύῃ ἔλλειψιν καλῆς πίστεως, τὸ δικαστήριον δὲν κωλύεται, ὅπως τῇ αἰτήσῃ τῶν συνδίκων διατάξῃ καὶ βραδύτερον τὴν προσωπικὴν κράτησιν τοῦ ὀφειλέτου.

Ἐκ τῆς γενικίτητος, μεθ' ἧς ἐκφράζεται τὸ ἄρθ. 412, οὐδεμία γεννᾶται ἀμφιβολία, ὅτι ἡ διάταξις αὐτοῦ ἐφαρμόζεται γενικῶς καὶ ἄνευ διαστολῆς οἰασθήποτε μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων τὴν ὁμὰ πιστωτῶν ἐντέθεν δ' ἐπεται, α') ὅτι ἡ προσωπικὴ κράτησις δύναται νὰ ἐπιβληθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου πάντοτε καὶ ἀνεξαρτήτως τοιοῦτου ἢ τοιοῦτου εἶδους τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ πτωχεύσαντος· διότι αὕτη ἀπαγγέλλεται μόνον ἐνεκεν τῆς πτωχεύσεως, οὐδεὶς δὲ δύναται ἀρνήσθαι ὅτι ἡ τοιαύτη κατάστασις οὐ μόνον εἶναι κινδυνώδης τῶν ἐμπορικῶν συμφερόντων διατάραξις, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ σπουδαῖον γεγονός ἐνέχον γενικῶς καὶ προσβολὴν τῆς πρὸς τὸν ὀφειλέτην παρεχόμενης ὑπὸ τοῦ κοινοῦ πίστεως, οὗ ἔνεκεν καὶ ὅπως ἐξευρεθῇ, ἐὰν ὁ ὑπαίτιος τῆς τοιαύτης ἀνωμαλίας εἶναι ἔνοχος ἢ ὅμα ἀθῶον περιστάσεων ἀτυχῶν, δικαιολογεῖται, ὡς ἐρρήθη, τοῦ μέτρου τοῦτου ἢ χρήσις, καὶ β') ὅτι διὰ τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως αἰρεται ἡ ἐκ τοῦ ἀντικατασταθέντος ἄρθρου 455 προκύπτουσα ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ἂν ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀτομικῆς ἐκ μέρους τῶν δανειστῶν καταδιώξεως εἶναι γενικὴ ἢ περιορίζεται μόνον ἐπὶ ἀπαιτήσεων ἐπι-

δικαζομένων δι' ἀποφάσεων τοῦ ἐμποροδικείου· καθότι, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθ. 412, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι μετὰ τὴν πτώχευσιν ἡ ἐκ μέρους τῶν δανειστῶν κράτησις τοῦ ὀφειλέτου, ὡς καὶ ἡ αἰτησις περὶ παρατάσεως τῆς ἀρξαμένης τοιαύτης, ἀπαγορεύεται οὐ μόνον ἐπὶ ἐμπορικῶν ἐνοχῶν, ἀλλὰ καὶ καταψήφισαι· ἐξ ἀπαιτήσεως ἀστικῆς καὶ ἐπὶ δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου καὶ ἐπὶ ἀποζημιώσεως ἐπιβληθείσης διὰ ποινικῆς ἀποφάσεως (Dal. T. 8, σ. 88, ἀρ. 8.—Bédar., ἀρ. 176).

Ἡ ἐκτέλεσις τῆς διατάξεως περὶ προσωπικῆς κράτησεως, (ἣτις εἰσῆλθον οὐ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὁμᾶδος, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἱκανοποιήσεως), ἀνετέθη τοῖς προσωρινοῖς συνδίκοις, τῷ εἰσαγγελεῖ καὶ τῷ εἰσηγητῇ (Α. Π. 412 ἐδ. 3).

Προπεμπτήριον δὲ καλεῖται, κατὰ τοῦ ἡμετέρου Νόμου τὴν ἐννοίαν, ἡ πράξις δι' ἧς τὸ δικαστήριον διατάσσει τὴν ἐκ τῶν φυλικῶν προσωρινὴν τοῦ πτωχεύσαντος ἀπόλυσιν.

Ἐὰν τὸ δικαστήριον μὴ ποιησάμενον χρῆσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρ. 412 παρεχομένου αὐτῷ δικαιώματος, τοῦ ν' ἀπαλλάξῃ τὸν πτωχεύσαντα τῆς κράτησεως ἢ φυλάξεως, διέταξεν ἢ διὰ τῆς πρώτης ἀποφάσεως ἢ καὶ μεταγενεστέρως τὴν φυλάκισιν αὐτοῦ, δύναται βραδύτερον προτάσει τοῦ εἰσηγητοῦ ν' ἀποφῇται ὑπὲρ τῆς διὰ προπεμπτηρίου ἀπολύσεως. Τὸ τοιοῦτον ὁμοῦς μέτρον ἔχει χαρακτῆρα ὅπως προσωρινόν, διότι ἀκριβεστέρα τῶν πραγμάτων δοκιμασία δύναται ν' ἀποδείξῃ ἂν τοπον τὴν τοιαύτην εὐνοίαν· τοῦτου δ' ἔνεκεν καὶ δὲν ἀπαγορεύεται ἡ βραδύτερα αὐτοῦ ἀνάκλησις. Ἀλλ' ἐὰν ἡ πτώχευσις ἀποδειχθῇ ὡς ἀπλὴ σύμπτωσις δυστυχημάτων πραγματικῶν, ὁ καλῆς πίστεως ἔμπορος δέον νὰ μὴ ἀναμείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ τὸ τέλος τῆς ἐκκαθαρίσεως ἢ

ρετηρείται καὶ ἐν τῇ αἰτιολογικῇ τοῦ Νόμου τοῦ ἐκθέσει, δὲν δεικνύει ἄρα διὰ τῆς χάριτος τῆς τοιαύτης λέξεως δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν εὐχὴν, ἀλλ' εἰς τὸ ὅτι ὁ Νομοθέτης ἐθεώρει ἰσχύουσαν τὴν διὰ τὰς ἐν τοῦ ἀρ. 1105 τῆς Πολ. Δικ.

Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἐμποροδικίων ἡ σχετικὴ αἴτησις δὲν εἰσάγεται κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς διαδικασίαις.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει δικαίωμα ὅπως πῶλη τοιοῦτου χაίρει μὲν καὶ ὁ διατελὼν ἥδη ὑπὸ προσωπικὴν κράτησιν ἔμπορος, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐκεῖνος, περὶ οὗ ὁ ἀπαγγελεὺς ὑποτίθεται ὅτι παρέχεται δολίας ἢ ἀπλῆς χρεωκοπίας ὑπονοίας ἢ καθ' οὗ ἐξεδόθη ἔνταλμα προσαγωγῆς ἀλλήλῃς ἢ φυλακίσεως ('Αρ. Π. 445. Belg. N. K.).

Προκαταβολὴ δαπανῶν. Πολλάκις ἐλλείπει ἐνεργητικοῦ, ἐπαρκῶς ἱκανοποιούντος τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὴν πτώχευσιν δαπάνας, οἱ πιστωταὶ εἰς οὐμίαν προέβαινον ἐνέργειαν καὶ ὁ ἐν καταστάσει πτωχεύσεως διατελὼν ἔμπορος ἔμενεν ἐλεύθερος, διαθέτων δ, τι ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπελείπετο. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐντεθεν ἀποπημάτων, ὁ νῦν Νόμος διὰ τοῦ ἀρ. 460, οὗ ἡ διάταξις περιοριστικὴ οὕσα δὲν θύναται νὰ ἐκταθῇ ἐπὶ περιπτώσεων ἄλλων, ὅρτι καὶ εἰάν δὲν ὑπάρχωσι πρόχειρα χρήματα πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγκαζομένων πράξεων, αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι προκαταβάλλονται, ἀποφάσει τοῦ εἰσηγητοῦ, ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου καὶ ἀποδίδονται προσωρινῶς ἐκ τῶν πρώτων εἰσπράξεων.

Ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ὡς εἴρηται ἀνωθεν ἐγεννήθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, εἰάν ὅσκις ἢ περὶ προσωπικῆς κράτησεως διατάξεις τῆς ἀποφάσεως ἐκτελεῖται ὑπὸ τοῦ ἀπαγγελέως ἢ τοῦ εἰσηγητοῦ, ὑπο-

χρεῦται τὸ Δημόσιον νὰ προκαταβάλῃ τὴν πρὸς διατροφὴν τοῦ κρατουμένου ἀναγκαίαν δαπάνην, ἐλύθη δὲ καταφατικῶς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῶν συντηρητικῶν τούτων μέτρων ἐνδιαφέρει καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ὅτι οἱ ἄποροι προσωποκρατούμενοι δεόν νὰ διατρέφονται, ὅπως καὶ οἱ ἐνεκεν ἐγκληματικῶν πράξεων προφυλακίζόμενοι (Bravard-Damangeat, 5 σ. 146. — Ραλ. σ. 98).

Περὶ συνδίκων. Σύνδικοι κατὰ τὸν ἡμέτερον Νόμον καλοῦνται τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, ἅτινα προσωρινῶς ἢ ὀριστικῶς ἀναλαμβάνουσι μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως τὴν διεύθυνσιν τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν συμφερόντων τῆς ὁμάδος τῶν πιστωτῶν διακίρουνται δὲ εἰς προσωρινούς (διοριζομένους ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἄνευ συμπράξεως τῶν πιστωτῶν) καὶ εἰς ὀριστικούς.

Τῶν πρώτων τὰ καθήκοντα δὲν καθαρίζονται ἐν τῷ νόμῳ, εἰς τὸν σκοπὸν ἐν τούτοις τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ἀφορῶντες, δικαιοῦμεθα νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ταῦτα περιορίζονται ἐν γένει εἰς τὴν ἐνέργειαν πράξεων προσωρινῶν καὶ τὴν λήψιν μέτρων ἐπειγόντων, ἅτινα δὲν ἠδύναντο ἄνευ βλάβης ν' ἀναβληθῶσι μέχρι τοῦ διορισμοῦ τῶν ὀριστικῶν συνδίκων, ὧν τὴν ἐκλογὴν ἐπισπεύδει κατὰ τὸ δυνατόν ὁ Νόμος.

Κατὰ τὸ ἀρ. 410 ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου, συνμένοιο κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ διορίσῃ ἕνα ἢ καὶ πλείονας.

Οἱ ὀριστικοὶ σύνδικοι κατ' ἀντίθεσιν ἐκλέγονται μετὰ τῶν πιστωτῶν πάντοτε. Κατὰ τὸ ἀρ. 462, ὁ εἰσηγητὴς ἐντὸς τῆς δια τῆς πρώτης ἀποφάσεως ὀριζομένης προθεσμίας, ἣτις εἶναι ὑποχρεωτικὴ, συγκαλεῖ ἐν συνελούσει (καθ' ἣν δὲν κλητεύεται ὁ πτωχεύσας, οὗ ἡ παρουσία εἶναι ὅλως περιττὴ) τοὺς εἰκα-

ζομένους πιστωτάς, ὅπως ἐμφανισθῶσιν αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίων πρὸς σύνταξιν τοῦ τῶν πιστωτῶν καταλόγου, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται οὐ μόνον οἱ ἀνέγγυοι ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ προνομίου ἢ ὑποθήκης ἀσφαλιζόμενοι δανεισταὶ καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου τὸ δικαστήριον, ἐπὶ τῇ βίσει τῆς συνταχθείσης παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐκθέσεως (ἐν ᾗ ἀναγράφονται πᾶσαι αἱ κατὰ τῶν ἐμφανισθέντων καὶ τῶν ἀπαίτησεων αὐτῶν ἀντιταχθεῖσαι τυχὸν ἀντιρρήσεις), ἐκλέγει κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ τοὺς ὀριστικούς συνδίκους, μὴ δεσμευόμενον ἐκ τῶν ἀντιταχθεῖσων τυχὸν ὑπὸ τῶν πιστωτῶν παρατηρήσεων· διότι οὗτοι κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ Νόμου ἔννοιαν δὲν ἔχουσι δικαίωμα οὔτε νὰ ὀνομάσωσιν οὔτε νὰ ὑποδείξωσι τοὺς συνδίκους (Alauz., 2567. — Pardessus ἀρ. 1150).

Κατὰ τοῦ ἐμφανιζομένου μὴ ἀληθοῦς πιστωτοῦ τὸ ἄρθρ. 602 ἐπιβάλλει· ποινάς· ἡ δὲ πρόσκλησις τῶν δανειστῶν σιωπῶντος τοῦ Νόμου δύναται νὰ γίνῃ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ εἰσηγητοῦ ἢ δι' ἐπιστολῶν ἢ διὰ προγραμμάτων, δημοσιευομένων ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ὀρίσθεισῃ ἐφημερίδι.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ἡ μὴ ἀκριβὴς τῶν περὶ προσκλήτεως διατυπώσεων τήρησις δὲν ἐπάγεται ἀκυρότητα οἰανδήποτε, ἀφοῦ δὲν ἐπιβάλλεται διὰ ρητῆς διατάξεως. Ὁ χαλαρὸς ἄλλως τοῦ εἰσηγητοῦ τίθησιν αὐτὸν, ὡς εἰκόσ, ὑπεράνω πάσης ὑπονοίας καὶ ἡ παράλειψις μιᾶς τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποδεικνύουσα, ὅτι ἡ συνέλευσις δὲν ἦτο γυνική (Bédur., ἀρ. 219. — Alauz., 2566. — Pardessus, 1469. — Dal. Rép. n^o Faillites ἀρ. 403).

Ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων συνδίκων (οἵτινες, εἰ καὶ ὀριστικοί, συγχωρεῖται οὐχ ἥττον κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθρ. 465 καὶ 468 ἀναγραφόμενας περιπτώσεις ν' ἀν-

τικατασταθῶσιν) ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς σπουδαιότητος τῶν παρουσιάζομένων ἔργων καὶ δύναται νὰ ὀρισθῇ μὲν ἐν τριῶν, ἐκλέγονται δὲ συνήθως μὲν ἐκ τῶν πιστωτῶν (ἡμεδαπῶν ἢ ἀλλοδαπῶν) ἐνίοτε ὁμοῦς ὑπαρχόντων λόγων ἰδιωτῶν, ὧν τὴν σπουδαιότητα ἐκτιμᾷ καὶ ἀρχικῶς τὸ δικαστήριον καὶ μετεξῆς ἐκ τῶν ἄλλων τῇ ὁμάδῃ προσώπων. Τῆς τοιαύτης ὁμοῦς ἐκλογῆς ἀποκλείονται οὐ μόνον οἱ συγγενεῖς καὶ κηδεσταὶ τοῦ πτωχέου, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῦ τετάρτου βαθμοῦ (ἐκείνοι οὗτοι θὰ παρείχοντο πάντοτε ὑπονοίας περὶ τοῦ ὅτι αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν θὰ ἦσαν εὐνοῦστεραι τῷ πτωχέυσαντι ἐπὶ βλάβῃ τῆς ὁμάδος), ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς ἀποδότην ἐντολῆς ἀνίκανα κατὰ τὸν Νόμον πιστωπα. Περὶ τῶν ἐμπορευομένων γυναικῶν καὶ ἀνηλίκων ὡς καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν, σιωπᾷ ἐντελῶς ὁ Νόμος, οὐδεὶς ὅμως ὑπάρχει λόγος δικαιοδοτικῶν τῶν τοιούτων ἀποκλεισμῶν, ἐὰν τὸ δικαστήριον, ὅπερ σπάνιον (ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τοὺς πρώτους) ἐκλέξῃ αὐτοὺς ὡς συνδίκους· διότι καὶ οἱ πρῶτοι (γυναικες καὶ ἀνήλικοι), ὅταν ἐμπορεύωνται νομίμως καὶ ἡ περὶ τούτων ἐξουσία αὐτῶν εἴναι γυνική, καὶ οἱ δεῦτεροι, οἵτινες ἐπὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων ἐνεργῶντες ἰδίᾳ ἐνομόματι, εἰς οὐδένα ὑπόκεινται περιορισμῶν, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνίκανοι πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων καθηκόντων (Boileux sur Boulay—Paly ἀρ. 283. — Alauz. ἀρ. 2568. — Loucré 6. σ. 71).

Καὶ περὶ τῆς περιπτώσεως, κατὰ τὴν ἢ συνέλευσις ματαιωθῇ διὰ τῆς μὴ προνοηθείσης τῶν πιστωτῶν, σιωπᾷ ἐπίσης ὁ Νόμος, ἐπεκράτησεν ἐν τούτοις ἡ ἀπλήρης γνώμη, ὅπως ὁ εἰσηγητὴς ἀναγγέλλει ἀπλῶς τὸ γεγονός τοῦτο δι' ἐκθέσεως πρὸς τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἢ διατάσσεται τὴν ἐκ νέου τῶν πιστωτῶν πρόσκλησιν ἢ διορίζει ἀπ' εὐθείας συνδίκους (Pardessus

1160 καὶ 117. — Αἰαντ., 2567). Οἱ πάντες ἐν τούτοις πιστῶται λογίζονται πάντοτε ἀναπληροῦντες τοὺς ἀποζημιώσαντας ὅσοιδήποτε καὶ ἂν ᾖσιν (Bédar., ἀρ. 219).

Οἱ σύνδικοι, εἰδοποιούμενοι ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου περὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν δικαιοῦνται μὲν καὶ ἄντι δικαιολογίας οἰασθήποτε νῆσιμοι-θῶσιν ἐντὸς 24 ὥρων τὸν τοιοῦτον διορισμόν, ἀλλ' ἀποδεχόμενοι οὐ μόνον δὲν δύνανται πλέον νὰ παλλαγῶσιν (ἢ μόνον ἐνταῖνον λόγων σπουδαίων, περὶ ὧν κρίνει τὸ δικαστήριον), ὡς καὶ νὰ ὑποκαταστήσωσιν ἑτέρους, ἀλλ' ὑπέχουσι καὶ εὐθύνην δι' ἐνέργειαν ἢ παράλειψιν ἐπιζητήμιον, ὡς καὶ διὰ πᾶσαν βραθυμίαν ἢ ὀλιγωρίαν, δυνάμενοι μάλιστα καὶ πειθαρχικῶς νὰ καταδικωχθῶσι κατὰ τὸ ἀρ. 468.

Ὁ εἰσηγητὴς ἐν τούτοις εἶτε ἐξ ἐπαγγέλματος εἶτε καὶ κατ' αἰτήσιν τοῦ πτωχεύσαντος δύνανται νὰ προτείνῃ τὴν ἀνάγκησιν αὐτῶν καὶ βραδύτερον· εἰς τὴν δευτέραν περιπτώσει ἀμελήσει οὗτος νὰ τὸ πράξῃ, δικαιοῦται ἕκαστος τῶν πιστωτῶν, ὅπως μετὰ παρέλευσιν 8 ἡμέρας πρὸς τὸν εἰσηγητὴν ὑποβληθεῖσθαι αἰτήσεως ἡμερῶν φέρῃ αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ ἀποφαίνεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἂν οὐκ ἔσται πρὸς τὴν ἀποφαινεμένην ὑπ' αὐτοῦ ἐν συμβουλίῳ τῶν ἑκθεσίων τοῦ εἰσηγητοῦ ὡς καὶ τὰς σχετικὰς τῶν συνδίκων ἐξηγήσεις.

Ὡς πρὸς τὴν καθολικὴν τῆς πτωχεύσεως διοίκησιν, οἱ σύνδικοι δύνανται μὲν ἀδελφ. τοῦ εἰσηγητοῦ νὰ ἐνεργῶσι κεχωρισμένως, ἐφ' ὧρισμένον τῆς διαχειρίσεως κλάδον (ὅποτε καὶ προσωπικὴν ἕκαστος ὑπέχει εὐθύνην), ἀλλὰ συνήθως ὡς ἐκπροσωποῦντες τὴν ὁμάδα καὶ τὸν πτωχεύσαντα ἐνεργοῦσιν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἡ διοίκησις αὐτῶν λογίζεται ἀδιαίρετος· ἐν ταύτῃ δ' ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι ἡ ἀπουσία τοῦ ἑνὸς δὲν στερεῖ μὲν τοὺς λοι-

πούς, τοῦ πρὸς ἐνέργειαν δικαιώματος, ἀλλ' ὁ ἐνεργήσας λογίζεται ὡς ἐντολόδοχος τῶν μὴ ἐνεργούντων καὶ καθίστασιν αὐτοὺς κατὰ κανόνα συνυπευθύνους ἀπέναντι τῶν τρίτων διὰ τὰ γενόμενα.

Ἐν περιπτώσει ἀμφισβήτησεως ὑπερισχύει τῆς πλειονοψηφίας ἡ γνώμη· οἱ δὲ μειονοψηφούντες δικαιοῦνται μόνον νὰ ὑποβάλλωσι τὰς ἀντιρρήσεις αὐτῶν πρὸς τὸν εἰσηγητὴν, ὅστις ἀποφαίνεται ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν.

Ἐν τῶν πρώτων ἔργων τῶν συνδίκων εἶναι φυσικῶς ἡ ἀποσφράγισις καὶ ἡ σύνταξις τῆς ἀπογραφῆς. Ἐνεργεῖται δ' αὕτη κατὰ τοὺς συνήθεις τύπους ὑπὸ τῶν συνδίκων, λυομένων τῶν σφραγίδων παρόντος τοῦ πτωχεύσαντος, τοῦ ἐιρηνοδίκου, καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις, καὶ τῶν κληρονόμων τοῦ προαποθιώσαντος τυχὸν ἐμπόρου. Ἐν περιπτώσει ἀνακοπῆς τῆς σφραγίδεως, καλοῦνται καὶ οἱ ἀνακόψαντες, εἰς ἀξιώσει κυριότητος δικαιώματα ἐπὶ τινῶν τῶν σφραγισθέντων ἀντικειμένων.

Ἡ σχετικὴ ἐκθεσις, εἰς διπλοῦν συντάσσομένη, πρέπει νὰ περιέχῃ λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν κινητῶν εὐπορευμάτων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐμπνευσίμων ἐγγράφων, ἅτινα παριστῶσι τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος τὸ ἐνεργητικόν.

Πολλὰ καὶ διάφορα εἰσι τὰ μετὰ τὴν ἀπογραφὴν ἔργα τῶν συνδίκων, συνοψίζονται δὲ κεφαλαιωδῶς εἰς τὰκόλουθα.

Α'. Εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ὑπὸ τῶν προσωρινῶν τοιοῦτων ἀρξαμένης τυχὸν εἰσπράξεως τῶν πιστωτῶν.

Β'. Εἰς ἀποσφράγισιν τῶν πρὸς τὴν ἐμπορίαν σχετιζομένων καὶ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἀπευθυνομένων ἐπιστολῶν, αἱτινες καταχωρίζονται ἐν τῇ πρὸς τοῦτω τηρουμένῃ βιβλίῳ. Τὸ τοιοῦτον δικαίωμα δὲν δύναται μὲν νὰ ὑποτεθῇ ὡς ἀντικείμενον πρὸς τὸ ἀρθ. 14 τοῦ Συντάγματος, διότι οἱ σύνδικοι (οἵτινες μάλι-

στα ἐνεργοῦσι τὴν ἀποσφράγισιν παρόντος καὶ τοῦ πτωχοῦ) θεωροῦνται ὡς ἐνασκαῶντες τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ ἐπιστολῶν ἀπειθυνομένων πρὸς τὴν σύζυγον ἢ τὰ τέκνα τοῦ πτωχεύσαντος (Alauz., 25P1).

Γ'. Ἡ ἐξέτασις τῶν παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου παραδιδομένων αὐτοῖς βιβλίων, ἢ βεβαιώσις τοῦ περιεχομένου καὶ ἡ περὶ αὐτῶν παρουσίᾳ τοῦ πτωχοῦ κλητευμένου, ὅπως ἐφανισθῇ ἐντὸς 43 ὥρων καὶ δυναμένου νὰ παρασταθῇ αὐτοπροσώπως ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ διὰ πληρεξουσίου. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ὑποβαίνει χρήσιμος διὰ τὴν ἐξέλεξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ ἢ καὶ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, καθ' ἣν περίπτωσιν δὲν ὑπεβλήθη τοιοῦτος ἐγκαίρως.

Δ'. Ἐκποιήσιν τῶν εἰς φθορὰν ὑποκειμένων πραγμάτων.

Πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖται νέα ἄδεια τοῦ εἰσηγητοῦ, ἐνεργεῖται δὲ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πτωχεύσαντος καὶ καθ' ὃν τύπον ὁρίζει τὸ ἄρθ. 488.

Ε'. Ἐξακολούθησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας.

Κατὰ τὸ ἄρθ. 471, ἐὰν ἐκ τῆς διακοπῆς τοῦ ἐμπορίου ἐπέρχεται ζημία, δύνανται οἱ σύνδικοι ἄδειαν τοῦ εἰσηγητοῦ νὰ εξακολουθήσωσιν αὐτὸ προσωρινῶς καὶ ἐντὸς στενωπῶν ὁρίων (Alauz., αὐτόθι. —Rénouard, 1. σ. 478), ἡ διάταξις δ' αὐτοῦ ἐγένετο δεκτὴν, ὅτι ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ βιομηχανικῶν τοῦ πτωχοῦ ἐργασιῶν. Ἐννοεῖται οἷσθεν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (καθ' ἣν δὲν σκοπεῖται ὅμως μετὰ τὴν ἐνωσιν ἢ ἐκκαθάρσις τῆς περιουσίας, ἀλλ' ἡ ἀπλὴ διατήρησις αὐτῆς) οἱ πιστωταὶ οὐδεμίαν φέρουσιν εὐθύνην διὰ τὰς ἐντεῦθεν ἀναλαμβανόμενας ὑπὸ τῶν συνόκων ὑποχρεώσεις, διότι ἐντολοδόχοι τοῦ ἐνεργοῦντος δὲν εἶναι κυρίως αὐτοὶ ἀλλ' ἡ ὁμάς (Boileux sur Boulay-Paty ἀριθ. 356).

Ζ'. Πώλῃσιν ἐμπορευμάτων καὶ ἀκινήτων.

Κατὰ τὸ ἄρθ. 488 οἱ σύνδικοι ἄδειαν τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ ἀκουσθέντος ἢ κατ' ἐκποίησιν ἐμπορεύματα καὶ ἄλλα κινητὰ πράγματα ἢ τοιαύτη ὅμως ἐνέργεια κατὰ τὸν νέον Νόμον συγχωρεῖται ἔξαιρητικῶς καὶ μόνον, ἐὰν ἀνυπερβλήτος τῆς διαχειρίσεως ἀνάγκῃ ἢ σπουδαίῳ τῆς ἐπιμέλειας μάρδος συμφέρον συντηρηθῇ. Ἀποδοῦναι τούτου εἶναι ὅτι ὁ νομοθέτης, παρακαταστήσας τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 436 τοῦ Γαλλ. Νόμου, ὅπερ ἀποφαίνεται ἀπρόσβλητον τὴν τοιαύτην τοῦ εἰσηγητοῦ ἀπόφασιν, ἠκολούθησε τὴν τοῦ ἄρθ. 694 τοῦ Γαλλ. Κώδικος, ἐπιτρέψας τὴν εἰς τὸ δικαστήριον προσφυγὴν ἐντὸς τριημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς προσβαλλομένης ἀπαφάσεως (Περὶ τῆς ἐννοίας τῆς διατάξεως ὁρ. Vidari ἐπὶ τοῦ ἄρθ. 694). Ἡ ἐκλογὴ τοῦ τόπου τῆς πωλήσεως ἀφίεται τῷ εἰσηγητῇ.

Ζ'. Δῆψιν συντηρητικῶν μέτρων καὶ ἔγερσιν ἀγωγῶν.

Οἱ σύνδικοι, ὀφείλοντες κυρίως νὰ μεριμνῶσι περὶ συντηρήσεως καὶ διασώσεως τῆς περιουσίας τοῦ πτωχοῦ, ὑποχρεοῦνται, ὡς εἰκόσ, νὰ μετέλθωσι καὶ τὸ κατάλληλα πρὸς τοῦτο μέσῃ. Οὕτω κατὰ τὸ ἄρθ. 493 δεόν πρωτίστως νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰς κατὰ τῶν τρίτων ἀπαιτήσεις κατορθοῦνται δὲ τοῦτο οὐ μόνον διὰ μέτρων τεινόντων εἰς συντήρησιν τῶν ἀκινήτων, ὡς ἐγγραφῆς ὑποθηκῶν κλπ., ἀλλ' ἐξασφαλίζόντων καὶ τὰ κινητὰ καὶ τὰς πιστώσεις.

Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὑποχρεοῦνται ἐπ' ἱγῆς ὅπως ἀσκῶσι καὶ τὰς εἰς τὴν πτώχευσιν ἀφορώσας ἀγωγάς.

Ἐνταῦθα ὅμως γεννᾶται τὸ ζήτημα, δύνανται οὗτοι καὶ νὰ συμβιβάζωνται;

Βεβαίως οἱ σύνδικοι, διαχειριστικὴν ἐκτελοῦντες ἀπλῶς ἐξουσίαν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν

λευθέραν τοῦ εἰς δ' ἀνάγεται ὁ συμβιβασμὸς ἀντικειμένου διάθεσιν, ἑρπύονται κατ' ἄρ-
χὴν τοῦ τοιοῦτου δικαίωματος, ἐν τούτοις
τὸ ἄρθρ. 484 συγχωρεῖ αὐτοῖς νὰ συμβι-
βάζονται ἀδεία τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ κλη-
θέντος τοῦ πτωχοῦ, περὶ πάσης διαφορᾶς
ἐκπορώσης εἰς τὴν ὁμάδα ὡς καὶ περὶ ἀγω-
γῆς ἢ δικαιωμάτων πρὸς ἀκίνητα ἀνα-
φομένων, ἀλλ' ὅταν ἡ ἀξία τοῦ ἀντι-
κειμένου ὑπερβαίνει τὰς 300 δραχ. ἡ
ἀξία ἀόριστος ἢ ἡ ὑπόθεσις ἀφορᾷ εἰς
πραγματικὰ ἐπὶ ἀκινήτων δικαιώματα,
ἐκπεριτείνεται πάντοτε δικαστικὴ κύρωσις,
καθ' ἣν σκοπεῖται οὐχὶ τὸ διὰ τοῦ συμ-
βιβασμοῦ ἀφαιρούμενον ποσόν, ἀλλ' ἡ
ἀξία τοῦ δικαίωματος. (Παραβ. Bru-
nard—Demangeat 5 σ. 334). Ἡ περὶ
ἐπικυρώσεως αἰτήσεις εἰσάγεται κατὰ τὴν
ἐν ἐμπορικῇ μὲν δίκαις διαδικασίᾳ,
ἐν πρόκειται περὶ προσωπικῆς εἰς κινή-
τὰ ἀφορώσης ἀγωγῆς, καὶ εἰς τὸ πρῶ-
τον καίον, ἐὰν πρόκειται περὶ ἐμπραγμα-
τικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἀκινήτων· τὸ δὲ
δικαστήριον ἀποφαίνεται ἐπὶ τῇ ἐκθέσει
τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ μετὰ προηγουμένην
κλήτευσιν τοῦ πτωχεύσαντος, οὗτινος ὁ-
μως ἡ ἀπουσία δὲν λυλὺει τὴν ἐπικύρω-
σιν τοῦ συμβιβασμοῦ.

Εἰς δικαιοσύνην ἐν τούτοις δὲν δύνανται
οἱ σύνδικοι νὰ ὑποβάλλωσι διαφορὰς ἀ-
φορώσας εἰς τὴν πτώχευσιν, ἐκτὸς ἐὰν
πρόκειται περὶ ὑποθέσεως, ἥτις δυνάμει
τοῦ Νόμου, ἢ ἰδιαίτερας, πρὸ τῆς πτω-
χέως συμφωνίας, ὑπάγεται εἰς διαι-
τητὰς.

Παῖσις ἐργασιῶν τῆς πτωχεύ-
σεως, ἔνεκεν ἐλλείψεως ἐνεργητι-
κοῦ. Ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου,
ὡς ἐκ τῆς περὶ τούτου σιωπῆς αὐτοῦ,
πολλοὶ τῶν κηρυττομένων πτωχεύσεων
ἀπέμεινον ἐκκρεμεῖς, ἔνεκεν μερικῆς ἢ καὶ
παντελοῦς ἐλλείψεως περιουσίας, οἱ πι-
στωταὶ μὴ δυνάμενοι βεβαίως ν' αὐξά-
νωσι τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν καὶ διὰ

προσθήκης δαπανῶν, ἄνευ ἐλπίδος ἀπο-
λήψεως ἔστω καὶ μέρους ἐλαχίστου, πα-
ρηγοῦντο τῆς ἐξακολούθησεως τῶν ἐργα-
σιῶν, ὁ πτωχεύτας ἀπηλλαγμένος μὲν
τῆς ἀτομικῆς τῶν δανειστικῶν καταδιώ-
ξεως, ἀλλὰ προσωρινῶς μόνον καὶ πάν-
τοτε φέρον τὰς βαρεῖας τῆς πτωχεύσεως
πέδας, οὐδεμίαν κατέβαλε πρὸς ἐξόφλη-
σιν τῶν ὀφειλομένων προτίδρα, καὶ ἡ
κηρύττουσα τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἀ-
πόφασις παρείχετο ἀπλῶς τὰ πρὸς ἀπαλ-
λαγὴν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως μέσα
καὶ ἐχρησίμευε μόνον ὡς κόσμημα τῶν
πινακίων, χωρὶς νὰ κατορθοῦται· καὶ ἡ
κατὰ τρόπον νόμιμον ἄρσις τῶν ἐξ αὐτῆς
ἀπορρέοντων ἀποτελεσμάτων. Ἐντεῦθεν
δὲ ἐδημιουργεῖτο κατάστασις πραγμάτων
ἥκιστα εὐάρεστος, ἣν ὁ νεώτερος νόμος
δὲν ἠδύνατο βεβαίως ν' ἀνεχθῇ, καὶ τού-
του ἔνεκεν, ἐν ᾧ διὰ τοῦ ἄρθρ. 460 ὁ-
σάκις τὸ ἐνεργητικὸν φαίνεται ἡλαττω-
μένον μόνον καὶ δὲν ὑπάρχουσι πρόχειρα
χρήματα διὰ τὰς πρώτας τῆς πτωχεύ-
σεως δαπάνας, ἐπέτρεψεν ὅπως προκατα-
βάλλωνται αὐταὶ ὑπὸ τοῦ δημοσίου τα-
μεῖου, διὰ τοῦ ἄρ. 549, ὅταν δὲν ὑπάρ-
χῃ παντάπασις ἐνεργητικόν, παρέσχε τῷ
δικαστηρίῳ τὸ δικαίωμα ὅπως ἐπὶ τῇ
ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ ἀκουσθέντων
τῶν συνδίκων κηρύττῃ τὴν παῦσιν τῶν
ἐργασιῶν, ὅποτε καὶ οἱ πιστωταὶ ἀνα-
λαμβάνουσιν ἐλευθέραν τὴν ἐνάσκησιν
τῶν ἀγωγῶν αὐτῶν, καὶ ὡς πρὸς τὸ πρό-
σωπον τοῦ ὀφειλέτου, ἐκτὸς ἂν ἡ ἀπό-
φασις ἐθεώρησεν αὐτὸν σύναμα ὡς συγ-
γνωστόν.

Ὅτι ἡ κηρύττουσα τὴν παῦσιν τῶν
ἐργασιῶν ἀπόφασις ἐκδίδεται οὐ μόνον
ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου,
ἀλλὰ καὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν συνδίκων καὶ
τῶν πιστωτῶν, οὐδεμία βεβαίως δύναται
νὰ γεννηθῇ ἀμφισβήτησις, καθ' ὅσον, ὁ-
πως διατυπώσεται ἡ ἐρμηνευομένη διάτα-
ξις, πᾶς ὅπως δὴποτε διαφερόμενος δι-

καιούται νὰ προκαλέσῃ τὴν παῦσιν, ἐρωτάται ὁμοίως ποῦ εἰσι τὰ νόμιμα αὐτῆς ἀποτελέσματα ;

Νομίζομεν ὅτι τὸ ἄρθ. 549 ἐκφράζεται ἀρκούντως σαφῶς καὶ οὐδένα δικαιολογεῖ δισταγμόν, ὅτι δι' αὐτοῦ ἀπαγγέλλεται οὐχὶ ἡ παῦσις τῆς πτωχεύσεως, ἀλλὰ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ὧν ἡ ἐξακολούθησις ἐλλείπει ἐνεργητικοῦ ἥθελεν εἶναι ὄντως ματαιοπονία ἄσκοπος, καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἐκ τῆς κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως παραγομένη κατάστασις παραμένει πάντοτε μεθ' ὅλων τῶν ἀνικανότητων, αἵτινες παρακολουθοῦσιν αὐτὴν καὶ διὰ τῶν ὁποίων βρεῖται μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως ὁ πτωχέυσας.

Ἄλλ' ἡ κατάστασις αὕτη, συνοδευμένη ὑπὸ τῆς γενικῆς ἀπαλλοτριώσεως τῆς διαχειρίσεως, ἥτις, ἐν ᾧ καθίστησι τὸν ὀφειλέτην τελείως ἀνίκανον, ὅπως ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς διαφόρους τῶν πιστωτῶν ἀξιώσεις, ἀσφαλίζει συγχρόνως αὐτὸν ἐναντίον πάσης ἐκ μέρους ἐνεργῶν ἀτομικῆς καταδιώξεως, δὲν ἡδύνατο βεβαίως οὐτε νὰ παραταθῇ ἐπ' ἄπειρον, οὐτε νὰ θεωρηθῇ ἀνεκτή, ὅταν ἐλλείπει ἐνεργητικοῦ ἀπεκλείετο ἡ κατὰ τρόπον τινὰ νόμιμον ἄρσις αὐτῆς, καὶ καθίσταται ἀνέφικτος, εἴτε ἡ κατόρτισις συμβεβησμοῦ, εἴτε ἡ ἐπέλευσις τοῦ σταδίου τῆς ἐνώσεως, τοῦτου δ' ἐνεκεν καὶ δὲν ἡδύνατο βεβαίως νὰ ἐπιτραπῇ μετὰ τὴν παῦσιν τῶν ἐργασιῶν ἡ ἀτομικὴ ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν καταδιώξις ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πτωχεύσαντος, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἐνέει νὰ πράξῃ ὁ νομοθέτης διὰ τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως, καθορίζων τὴν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀληθῆ θέσιν καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου καὶ τῶν πιστωτῶν.

Ἡ παῦσις ἄρα τῶν ἐργασιῶν ὁμοιάζει μὲν πρὸς τὴν παῦσιν τῆς ἐνώσεως, ἀλλὰ μόνον καθ' ὅσον ἐν ἀμοτέραις συγχωρεῖ-

ται ἡ ἀτομικὴ ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν καταδιώξις καὶ δύναται τὸ δικαστήριον νὰ κηρύξῃ τὸν ὀφειλέτην συγγνωστόν, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ διαφέρει οὐπω δὴ οἷον, διότι, ἐν ᾧ ἐν τῇ δευτέρᾳ καταλύεται ὀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως ἡ πτώχευσις, ἐν τῇ πρώτῃ ἀντιθέτως ὀφίσταται μεθ' ὅλων τῶν συνεπειῶν αὐτῆς καὶ ἡ ἀνικανότης τοῦ πτωχεύσαντος ἐξακολουθεῖ παραμένουσα οὐχὶ ἡθικὴ, ὅπως ἐν τῇ δευτέρᾳ, ἀλλὰ πραγματικὴ.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ὡς νομίμως τῇ σχετικῇ ἀποφάσεως συνεπείας δέον ἡ δεχθῶμεν τὰς ἀκολουθοῦσας α') ὅτι δι' αὐτῆς δὲν παύουσιν οὔτε ἡ ἀπαλλοτριώσις τῆς διαχειρίσεως τοῦ ὀφειλέτου, οὔτε τὰ καθήκοντα τῶν συνδίκων, οἵτινες μένουσι πάντοτε θεματοφύλακες τῆς περιουσίας ἐκείνου, στερούμενοι μόνον προσωπικῶς ὡς ἐκ τῆς παύσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐνεργῶσιν ἐπ' ὀφελὸς τῆς ομάδος β') ὅτι ὁ πτωχέυσας δὲν δύναται ν' ἀποκεῖται καὶ κληρονομήσῃ ἐφ' ὅσον δὲν πληρωθῇ τὰ βαρύνοντα αὐτοῦ πτώχευσιν χρεῖ, νὰ διαθέτῃ νομίμως αὐτοῦ τῆς συνδρομῆς τῶν συνδίκων ἢ νὰ μεταβιβάσῃ ἀπαιτήσεις, ἀφοῦ δὲν ἡδύνατο νὰ τὸ πράξῃ καὶ πρὸ τῆς παύσεως τῶν ἐργασιῶν γ') ὅτι οἱ νέοι πιστωταὶ τῇ συντρέχουσι μετὰ τῶν παλαιῶν, ἐπὶ τῇ βραδύτερον κτωμένης οὐσίας δ') ὅτι ὁ ὀφειλέταις δὲν ἀπαλλάσσονται νομίμως καταβάλλοντες πρὸς τὸν πτωχεύσαντα δανειστὴν αὐτῶν, καὶ ὅτι οἱ μετ' αὐτοῦ συναλλασσόμενοι τρίτοι ὀφείλουσι τὸ γνωρίζωσιν ὅτι οὗτος στερεῖται τῆς ἐλευθέρως διαχειρίσεως, καὶ εἶναι ἐντελὴς ὁ θέρως διαχειρίσεως, καὶ εἶναι ἡδύνατο νὰ παραβλέψῃ τοὺς πιστωτάς, ὧν τὰ δικαιώματα καὶ ἡ θέσις κανονίζονται ἀποφάσεως, ἐκτὸς δὲ τοῦτου ὁ ὀφειλέτης δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἔκδοσιν προπεμπτηρίου, καὶ στερεῖται μάλιστα

τοῦ ἰκδοθέντος τυχὸν τοιοῦτου, ἐάν τὸ δικαστήριον δὲν ἐθεώρησεν αὐτὸν συγγνωστόν. (Alauz., ἀρ. 2720.— Rouen. 24 Μαρτ. 1854. — Paris 18 Δεκεμβρίου 1858).

Ὅτις ἡ τήν παῦσιν τῶν ἐργασιῶν κηρύττουσα ἀπόφασις οὐ μόνον δὲν βελτιοῖ ἀλλὰ τοῦναντίον καθίστησιν, ἐπαχθεστέραν τήν θέσιν τοῦ ὀφειλέτου ἐκτεθειμένου τούτουθεν καὶ εἰς τὰς ἀτομικὰς τῶν ἀναιστών καταδιώξεις· ἡ πτώχευσις ἰσχύει μὲθ' ὅλων αὐτῆς τῶν συνεπειῶν, ἰκτὸς τῆς μὴ ἀτομικῆς καταδιώξεως, ἣν ρητῶς ἐξαίρει τὸ ἀρθ. 549 καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀπορρέουσα ἀνικανότης τοῦ ὀφειλέτου ἐκλείφεται, οὐχὶ διὰ τῆς ὅλης προσωρινῆς παύσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς πτωχεύσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ὀριστικῆς ἐκκαθάρσεως καὶ τῆς παύσεως τῆς ἐρώσεως, ἐάν δὲν κατορθωθῇ προηγουμένως συμβιβασμός, καθ' ὅσον ἡ ἐξακολούθησις τῆς πτωχεύσεως καὶ συγχρόνως ἡ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀνάγκησις τῆς πλήρους ἱκανότητος, ἣτις προϋποτίθῃσιν ἀναγκαιῶς τὴν ὀριστικὴν καὶ ἀμετάκλητον παῦσιν ἱκίτης, δὲν δύνανται βεβαίως οὐδὲ νὰ ἰννοηθῶσιν οὐδὲ νὰ συνυπῆρξωσιν.

Καὶ εἶναι μὲν ἄληθές, ὅτι αἱ συνέπειαι αὐταὶ εἰσι βαρεῖαι καὶ καταπιστικαί, ἀλλὰ δικαιολογοῦνται ἐκ σκέψεων διαφόρων· ἐάν ὁ ἔμπορος ἐξήντηλσε πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πρὶν ἢ δηλώσῃ τὴν πτώχευσιν, εἶναι βεβαίως ἀνάξιος προστασίας· ἐάν δὲ διετήρησεν οὐσίαν τινὰ ἄγνωστον τοῖς πιστωταῖς, ὅπως ἀποφύγῃ τὰς τοιαύτας συνεπείας, θέλει ἀναγκασθῇ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γνωστὴν.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων νομίζομεν, ὅτι ἡ παροχὴ δικαιωμάτων (προσιδισκόντων ἐκείνῳ, οὕτινος ἡ περιουσία ἐξακαθρίσθη πραγματικῶς καὶ διενεμήθη) πρὸς ἔμπορον, ὅστις καταβροχθίσας δολίως ἐλόκληρον τὸ ἐνεργητικὸν αὐτοῦ ἐδήλωσε τὴν πτώχευσιν πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν δα-

ναιστών, καθ' ἣν στιγμήν οὐδὲν τῷ ἀπέμενεν, ἤθελεν εἶναι οὐ μόνον παραγνώρισις τοῦ σκοποῦ, ὃν προέθετο ὀνομοθέτης, ἀλλὰ καὶ ἀδικαιολόγητος ἐνίσχυσις τοῦ δόλου ὃν μετέλλθεν ὁ πτωχεύσας· τοιοῦτον δὲ ὑπολογουμένως χαρακτηρὰ θὰ ἔφευρεν ἡ τοῦ ἀρθ. 549 ἐρμηνεία, καθ' ἣν μετὰ τὴν πτώσιν τῶν ἐργασιῶν ὁ τοιοῦτος ἔμπορος οὐ μόνον ἀναλαμβάνει ἐλευθέραν τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἀγωγῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱκανότητα πρὸς ἐνάσκησιν, διαχειρίσιν καὶ διάθεσιν τῆς περιουσίας, καὶ ἡ ὁποία (λαμβανομένου μάλιστα ὑπ' ὅψι, ὅτι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, ὅπως καταστήσῃ ἐναργεστέραν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ πτώχευσις παραμένει μὲθ' ὅλων τῶν συνεπειῶν ἀποκαλεῖ τὸν ἔμπορον, οὐχὶ ὀφειλέτην ἀλλὰ πτωχεύσαντα), εἰκότως δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ, ὡς πλήρης κατὰ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς θελήσεως τοῦ νομοθέτου ἀνταρσία, ἡ ὁυστυχῶς ἐνεθάρρυνε παρ' ἡμῖν καὶ ἡ ἀνυπότακτος γνώμη τοῦ Πάλλη (§ 131 καὶ 133.— Παρβ. καὶ Bédar., ἀρ. 701).

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ ἡμέτερος νόμος κατὰ μίμησιν τοῦ Ἰταλ. (ἀρθ. 854 τοῦ Ἐμπ. Κώδ. τοῦ 1865) ἐβέβατο διὰ τοῦ ἀρθ. 549, ὅτι ὁ πτωχεύσας δύναται ἐνεκεν ἰδιαιτέρων λόγων καὶ νὰ κηρυχθῇ συγγνωστός, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται, ἵλλοιοῦνται ἐντεῦθεν αἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμεναι συνέπειαι; Βεβαίως ὀχι. Ἡ ἀνικανότης τοῦ ἐμπόρου εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πτωχεύσεως, ἐφ' ὅσον δὲ ἡ δευτέρα ὑφίσταται, παρακολουθεῖ πάντοτε καὶ ἡ πρώτη ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ὁ πτωχεύσας ἐκηρύχθῃ ἢ μὴ συγγνωστός. Ἡ μόνη ἄρα συνέπειαι, ἣτις ἐπέρχεται ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ δικαστηρίου κρίσεως, εἶναι, ὡς συμβαίνει καὶ ἐπὶ παύσεως τῆς ἐνώσεως, ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ πτωχεύσαντος ἀπὸ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, διὰ τὰ πρὸ τῆς πτωχεύσεως χρεῖα, ὅπερ γίνεται ὁῖλον καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐκφρά-

ζεται τὸ ἄρ. 549, διότι ἡ διάταξις περὶ τοῦ συγγνωστοῦ τοῦ ὀφειλέτου εὐρίσκειται ἀμέσως μετὰ τὸ ἐπιτρέπον τὴν ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ καταδίωξιν ἐδάφιον καὶ φέρει, ἀλλ' ἐνεκεν ἰδιαιτέρων λόγων δύναται τὸ δικαστήριον ν' ἀποφανθῇ, ὅτι ὁ πτωχεύσας εἶναι «συγγνωστός» ἐξ οὗ δικαιούται τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἡ τοιαύτη συγγνώμη ἔχει κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Νόμου ἀποτελέσματα, ἅτινα ἐπάγεται καὶ ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἄρθ. 546.

Ὅπως οὐδέποτε ἡ τοιαύτη ἀπόφασις (ἥς ἡ ἐκτέλεσις ὡς ἐκ τῶν δεινῶν αποτελεσμάτων, ἅτινα ἐπάγεται, ἀναστέλλεται ἐπὶ ἕνα ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς μῆνα) εἶναι δεκτικὴ ἀνακλήσεως, ζητουμένης παρὰ παντός διαφορομένου δι' ἀναφορὰς εἰσαγομένης πρὸς τὸ δικαστήριον καὶ ἄνευ κλητεύσεως τοῦ πτωχοῦ ἢ ἀνάκλησις δ' αὐτῆς ὡς συνέπειαν ἔχει, ὅτι οἱ πιστωταὶ στεροῦνται καὶ αὖθις τοῦ δικαιώματος, ὅπως προῶσιν εἰς ἀτομικὴν τοῦ ὀφειλέτου καταδίωξιν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα δύναται νὰ γεννηθῇ ἡ ἀπορία, τὰ παρὰ τῶν πιστωτῶν ἐν τῷ μεταξύ εἰσπραχθέντα μένουσι παρ' αὐτοῖς καὶ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν. ἡ ἐπιστρέφονται πρὸς τὴν ὁμάδα;

Τὸ ἐφετεῖον τῶν Παρισίων (8 Μαρτίου 1856), ἐπὶ σχετικοῦ ζητήματος κρίνον, ἀπεφάνητο ὅτι ὁ πτωχεύσας δύναται μὲν νὰ πληρώσῃ τοῦτον ἡ ἐκεῖνον τὸν πισωτήν, ἀλλὰ τὰ ληφθέντα ἀποδίδονται μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῇ ὁμάδῃ, νομιζομένη δὲ ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐκτιθεμένας ἀρχὰς ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ὀρθότερα.

Ἀφ' οὗ ἡ πτώχευσις ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη μεθ' ὅλων τῶν συνεπειῶν αὐτῆς, ἐπεὶ ὅτι ἡ ἀτομικὴ καταδίωξις κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ Νόμου ἔννοιαν συγχωρεῖται προσωρινῶς καὶ μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μὴ ἀνακλήσεως τῆς παύσεως

τῶν ἐργασιῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὕτως ἐὰν ἐπέλθῃ τοιαύτη, οἱ πιστωταὶ ὀφειλόμενοι νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ ληφθέντα θεωροῦνται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡς ἐντολοδόχοι, ἐνεργήσαντες ἀπλῶς διὰ ληγαριασμόν τῆς ὁμάδος, ὅπερ ἐνισχύεται ἐτι μᾶλλον καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἐπομένου ἄρθρου (Bravard — Demangeat 5, σ. 450. — Pardessus, ἄρ. 1260. — Alauz., 2. 21. — Renouard. 2, σ. 193. — Ἐναντίοι Bédar., ἄρ. 702. — Pal. σελ. 134).

Πιστώσεων ἐξέλεγχεις. Ἐν τῷ κη' παλαιῷ τούτῳ ὀλιγίστας ὄντως εἰσήγαγεν ὁ νεώτερος νόμος καινοτομίας καὶ τοῦτο διότι αἱ περὶ αὐτοῦ διατυπώσεις τοῦ παλαιοῦ δὲν ἠδύναντο ἐν πολλοῖς ἢ νὰ τύχωσι γενικῆς ἐπιδοκιμασίας.

Ὅ τὸ γράμμα μελετῶν τοῦ Νόμου καὶ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀφορῶν παρατηρεῖται ὅτι ἀντικείμενον τῆς ἐπαληθεύσεως εἶναι κυρίως ἡ εἰς τὰς γεννησομένας διαφορὰς συμμετοχὴ τῶν ἀληθῶν δανειστῶν καὶ ὁ ἀποκλεισμός τῶν στερουμένων τίτλου πραγματικοῦ, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς εἰλικρινοῦς συνεργασίας πτωχεύσαντος καὶ ὁμάδος ὁμολογουμένως δὲ ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπληροῦτο κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ καταργηθέντος Νόμου λαμβανόμενων μέτρων, ἀφοῦ δι' αὐτῶν ὁ μόνον οἱ νόμιμοι πιστωταὶ ἠσφαλίζοντο, ἀλλὰ καὶ ἀπεσοβαίτο πᾶς κίνδυνος δόλου ἢ πλάνης περὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀληθοῦς τῆς πτωχεύσεως παθητικοῦ.

Ὁ νεώτερος ἐπομένως, μὴ δυνάμενος νὰ καταργήσῃ τὰς ὁρὰς ἐκείνου διατυπώσεις, περιωρίσθη μόνον εἰς ἀπλᾶς βελτιώσεις, ἃς ὑπεδείκνυνεν ἡ πείρα καὶ τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι περιστρέφονται εἰς τῶν προθεσμιῶν τὸν περιορισμόν.

Ὅπως οὐδέποτε ἐξέλεγχεις καλεῖται ἡ ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ διεξαγομένη διαδικασία πρὸς ἐξουρσίαν τῶν βαρυνουσῶν τὸ ἐνεργητικὸν ποσῶν καὶ ἀκριβῆ ὑπο

λογισμὸν τῆς ἀναλογίας, καθ' ἣν ἑκα-
στὸς τῶν ἀλλῶν πιστωτῶν δικαιοῦται
νὰ μετὰσχῃ τῆς ἐκκαθαρισθησομένης
παιουσίας· ἀποτελεῖ δὲ τὸ σπουδαιότερον
τῆς πτωχεύσεως μέρος καὶ ἐκτείνεται ἐπὶ
πάσης ἀστικῆς ἢ ἐμπορικῆς ἀπαιτήσεως,
μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τῶν διὰ προνομίου
ἢ ὑποθήκης ἀσφαλιζομένων, ὅσκι· μά-
λιστα οἱ δικαιοῦχοι ἐν ἀνεπαρκείᾳ τοῦ
τιμῆματος τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀσφα-
λείας ζητοῦσι νὰ πληρωθῶσι τὸ ὑπόλοι-
πον ἐκ τῶν εἰς τὴν ὁμάδα ἀνηκόντων
ἐνυμμάτων, ὅποτε κατὰ τὸ ἄρθ. 580 καὶ
υποβάλλονται εἰς πάσας τῆς ἐξελέξεως τὰς
ἐκτενώσεις (Παραβ. Alaiz et 2606,
καὶ ἐπ.—Bédar. 426. — Renouard 1,
τ. 559. — Pardessus 118.). — Ἐναντίοι
δὲ Bravard—Demangest 5, σ. 342. —
Cass. 8 Ἀπριλίου 1852 (J. P. 63 p.
399). — Paris 21 Μαρτίου 33).

Κατὰ τὸ ἄρθ. 491 οἱ δανισταὶ ἀπὸ
τῆς ἐκδόσεως τῆς κηρυκτοῦσης τὴν πτώ-
χην ἀποφάσεως, δικαιοῦνται, ἐὰν θέ-
λωσι, νὰ καταθέσωσι παρὰ τῇ γραμμα-
τεῖ τοῦ δικαστηρίου τὰ δικαιόγραφα αὐ-
τῶν μετὰ σημειώσεως περὶ τοῦ ὀφειλο-
μένου ποσοῦ· ἐπειδὴ ὅμως ἡ διάταξις
αὕτη εἶναι προδήλως δυνητικὴ, ἡ τοι-
αυτὴ κατάθεσις δύναται νὰ γίνῃ (αὐτο-
προσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου) καὶ μετὰ
τὴν διορισμὸν τῶν ὀρ. συνδίκων παρ' αὐ-
τοῖς ἢ τῷ δικαστικῷ γραφεῖω ἐντὸς
προθεσμίας ἡμερῶν 20 ἀπὸ τῆς δημο-
σίευσως τῶν πρὸς τοῦτο εἰδοποιήσεων.

Ἡ προθεσμία αὕτη εἶναι ὑποχρεωτικὴ
καὶ ἐπάγεται τὸν ἐκ τῶν γενησομένων
δανιστῶν ἀποκλεισμὸν τῶν ὑπερήμερων
ἐκτενώσεων, ἐκτὸς ἐὰν οὗτοι ἰδίαις θαπά-
ναις ζητήσωσι, δι' ἀνακοπῆς, κατὰ τὸ
ἄρθ. 508 τὴν μέχρι τῆς διανομῆς ἐξε-
τάξιν τῶν πιστώσεων αὐτῶν.

Ἐὰν οἱ πιστωταὶ κατοικῶσιν ἐν ἑτέρᾳ
δικαστικῇ περιφερείᾳ, ἢ ἐν ἄλλοδαπῇ, ἐν
τῇ πρώτῃ περιπτώσει εἰς τὴν ἀνω-

τέρω προθεσμίαν προστίθεται μία ἡμέρα
ἀνὰ τέσσαρα μυριάμετρα, ἐν δὲ τῇ δευ-
τέρᾳ παρατείνεται αὕτη κατὰ τοὺς ὅρους
τοῦ ἄρθ. 541 τῆς Πολ. Δικ., χωρὶς ὅμως
ν' ἀναστέλλωνται ἐντεῦθεν καὶ αἱ ἐργα-
σίαι τῆς πτωχεύσεως (ἄρ. 508). Γίνεται
δὲ ἡ ἐξελέγξις κατὰ τὸ ἄρθ. 496 ἐνώπιον
τοῦ εἰσηγητοῦ τῶν ἐξελεγχομένων πι-
στωτῶν (παρισταμένων ἀντιπροσώπων ἢ
διὰ πληρεξουσίου) καὶ τῶν συνδίκων, ἐνερ-
γεῖται ἐντὸς 3 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παρε-
λεύσεως τῶν διὰ τοὺς ἐν τῇ ἡμεδαπῇ οἰ-
κοῦντας πιστωτάς, διατασσομένων προ-
θεσμιῶν καὶ ἐξακολουθεῖ ἄνευ ὁ ἀκοπῆς
κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ὁρισθέντα
τόπον καὶ χρόνον. Οἱ δανισταὶ ὧν αἱ
πιστώσεις ἐξηλέγχθησαν ἢ ἀναγράφονται
ἐν τῷ ἰσολογισμῷ, δύνανται νὰ παρίσταν-
ται καὶ νὰ φέρωσιν ἀντιρρήσεις κατὰ τῶν
γενομένων ἢ γενησομένων ἐξελέξεων· αἱ
δὲ τῶν συνδίκων ἀπαιτήσεις, ἐξελέγχον-
ται ὑπὸ ὧν τῶν ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἀνα-
γραφομένων μείζονος ποσότητος δανει-
στῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ.

Περὶ τῆς ἐξελέξεως συντάσσεται ἐκθε-
σις μνημονεύουσα τὰ ὀνόματα καὶ τὴν
κατοικίαν τῶν πιστωτῶν καὶ πληρεξου-
σίων, περιγράφουσα συνοπτικῶς τὸ εἶδος
τῶν τίτλων καὶ τὰς αἰς παρουσιάζουσιν
οὗτοι διορθώσεις, διαγραφὰς καὶ παρα-
γραφὰς, ἀναφέρουσα ἂν ἐγένετο ἢ μὴ δε-
κτὴ ἡ πίστωσις καὶ ὑπογραφομένη κατὰ
πᾶσαν συνεδρίασιν ὑπὸ τε τοῦ εἰσηγη-
τοῦ καὶ τῶν συνδίκων· πᾶσα δὲ εἴτε ἐκ
μέρους τοῦ πτωχεύσαντος ἢ τινος τῶν πι-
στωτῶν ἀντίρρησης καθίστησιν ἀμφισβη-
τουμένην τὴν ἀπαιτήσιν, μέχρις οὗ ἀπο-
φανθῇ τὸ δικαστήριον. Καὶ ἀποδεικνύον-
ται μὲν αἱ ἀπαιτήσεις διὰ τῶν κατατε-
θέντων δικαιογράφων, ἀλλὰ καὶ αἱ στε-
ρούμεναι τοιαύτων δύνανται νὰ βεβαιω-
θῶσι διὰ τῶν βιβλίων τοῦ πτωχεύσαντος
ἢ ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ παντὸς νομίμου
μέσου.

ἡμῶν, δὲν ἤδυναντο βεβαίως ἢ νὰ κατα-
τάξω μερίμνης νομοθετικῆς ἀντικείμενα
καὶ δὲν παρελήφθησαν μὲν τὰ πρὸς συν-
τηρῆσιν τῶν ἐπίσης προστατευτῶν δι-
καιωμάτων τῶν δανειστῶν ἀναγκαῖα
προφυλακτικὰ μέτρα, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ἐκ-
τρέφῃ ταύτῃ τῆς οἰκογενείας καταστάσει
ὅπως τῆς γυναικὸς ἐρρυθμίσθη κατὰ τὸ
πᾶν σύμφωνον καὶ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ
πρὸς τὴν ἐπιείκειαν.

Τῆς κοινῆς ἀναγνωρισθείσης ἀρχῆς,
καθ' ἣν ὁ δίκαιον ἤθελεν εἶναι νὰ ὑπόκει-
ται τῇ ὁμάδῃ καὶ περιουσία ἄλλοτρία, ὅ-
ταν κατασφίγγεται αὐτοσυνίως, οὐ μόνον δὲν
ἐπακρύνθη ὁ Νομοθέτης ἰλλὰ καὶ ἐρ-
γάζουσιν αὐτὴν λογικώτερον, ὅσον ἀφορᾷ
ὡς λεπτομερείας τινάς, ὧν τὴν ἀνάγκην
ὑποδεικνύει ἡ καθημερινὴ χρῆσις οὕτω
καὶ ὁ ἀληθὴς κύριος δὲν στερεῖται τοῦ δι-
καιώματος, ὅπως διεκδικήσῃ τὰ αὐτου-
τῆς σωζόμενα ἐμπορεύματα ἢ γραμμά-
τια. Ἐπ' ἴσης σπουδαιότητι δύναται νὰ
ἀντιβῇ καὶ ἡ διὰ τοῦ ἀρθ. 577 εἰσα-
γόμενα καινοτομία. Οὐδεὶς βεβαίως δύνα-
ται ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι ἐν τῶν μέτρων,
ὧν τὸ χρησίμικον καὶ ὠφέλιμον ἀνεγνώρι-
σεν ἡ κοινὴ πεῖρα, εἶναι ἡ ἐνιαίως παρὰ
τῶν συνδίκων ἐνεργουμένη ἐκτέλεσις καὶ
ἐκκαθάρισις τῆς περιουσίας, ὡς ἐπίσης
καὶ ὅτι τὸ ἐνιαῖον τοῦτο θὰ κατεστρέφετο
ἐν πρᾶγμα τῆς ὠφελείας, ἐὰν ἡ ἀναγκα-
στικὴ ἐκτέλεσις ἐπετρέπετο καὶ ἐν ἐκ-
σῶν τῶν πιστωτῶν, ὧν ἡ ἄκαιρος ἐπέμ-
βασις ἤδυναντο, ὡς παρατηρεῖται καὶ ἡ αἰ-
τιολογικὴ ἐκθεσις, καὶ τῆς ὁμάδος νὰ πα-
ρελάβῃ τὰ ἐν συνόλῳ συμφέροντα, ὡς
καὶ τῆς ἐνδεχομένης νὰ προκύψῃ ἐντεῦθεν
ὑποκατάστασις τῶν ἀκινήτων.

Ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι δὲν δύναται ὡς
ἴσως νὰ θεωρηθῶσι δικαιολογούντες ὁ-
πωσδήποτε καὶ τὸ ἀπόλυτον, δι' οὗ πε-
ριέχεται τὴν ἀρχὴν ταύτην τὸ ἀρθ. 564
τοῦ παλαιοῦ Νόμου· τούτου δ' ἕνεκεν
συμφορώτερον πρὸς τε τὸ δίκαιον καὶ τὴν

λογικὴν εἶναι ὁμολογουμένως ἡ διὰ τοῦ
ἀρθ. 574 τοῦ νεωτέρου Νόμου εἰσαχθεῖσα
ἐξαίρεσις, καθ' ἣν οἱ διὰ προνομίου ἢ ὑ-
ποθήκης ἀσφαλιζόμενοι πιστωταί, οἵτι-
νες καὶ λογίζονται ἕνεκα τοῦ λόγου τού-
του ὡς ἐκτὸς τῆς πτωχεύσεως τελούντες,
δικαιοῦνται νὰ προβῶσιν ἀτομικῶς εἰς
τοιαύτην ἐκτέλεσιν, ἐκτὸς ἂν ἡ πίστωσις
αὐτῶν δὲν κατέστη ἔτι ληξιπρόθεσμος.

Διάφορα βεβαίως εἰσὶ τῶν τοιούτων
πιστωτῶν τὰ ἐν πτωχεύσει δικαιώματα
καὶ ποικίλα τὰ ἐξ αὐτῶν παραγόμενα
ζητήματα, ἀλλ' ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος, ἡ ἐν
λεπτομερείᾳ ἔρευνα αὐτῶν δὲν ἀνήκει
ἐνταῦθα καὶ κεφαλαιωδῶς μόνον ὅσον
ν' ἀναπτυχθῶσι τὰ περὶ τούτου.

Συνοφειλέται καὶ ἐγγυηταί. Ἐν
πάσῃ πτωχεύσει ὑπάρχουσιν, ὡς γνωστόν,
διάφοροι πιστωτῶν τάξεις, διαιροῦνται δ'
αὐταί ἐκ τοῦ εἶδους τῶν τίτλων, ἐφ' ὧν
στηρίζουσι τὰς ἐαυτῶν αξιώσεις οἱ ἐμφα-
νιζόμενοι καὶ δυνάμει τῶν ὁποίων ἐπιδι-
ώκουσι τὴν εἰς τὰς γεννησομένας διανο-
μὰς συμμετοχὴν. Τοιοῦτοι ἐπομένως εἰ-
σὶν οἱ ἐνυπόθηκοι οἱ διὰ προνομίου ἐπὶ
κινήτων ἢ ἀκινήτων ἀσφαλιζόμενοι, οἱ
ἐνεχυροῦχοι, αἱ γυναῖκες ὡς πρὸς τὰ ἀ-
ναγνωρίζόμενα ὑπὲρ αὐτῶν δικαιώματα,
οἱ ἀνέγγυοι καὶ οἱ κομισταὶ δικαιογρά-
φων φερόντων τὴν ὑπογραφὴν πλειόνων
ὀφειλετῶν ἀλληλεγγύως εὐθυνομένων ὡς
καὶ ἐγγυητῶν. Ὁ ἡμέτερος Νόμος περὶ
τοῦ τελευταίου τούτου πραγματεύεται τὸ
πρῶτον.

Διὰ τοῦ ἀρθρου 551 ὁ νεώτερος Νομο-
θέτης ἐν σχέσει πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν
δανειστῶν ὡς ἀρχὴν μὲν γενικὴν τίθησιν
ὅτι ὁ πιστωτὴς ὅστις ἔχων δικαιογράφα ὑπο-
γεγραμμένα, ὡπισθογραφημένα ἢ ἡσφα-
κισμένα δι' ἐγγυήσεως ἀλληλεγγύως ὑπό-
τε τοῦ πτωχεύσαντος καὶ ἄλλων ἐν πτω-
χεύσει διατελούντων συνοφειλετῶν, μετέ-
χει τῶν διανομῶν ἀπατῶν τῶν ὁμάδων,
ὡς συνέπειαν δὲ ὀρίζει ὅτι οἱ τοιοῦτοι

πιστωταὶ δικαιούνται νὰ ἐμφανισθῶσι διὰ τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τῶν δικαιογράφων μέχρις ὁλοσχεροῦς πληρωμῆς αὐτῶν.

Ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ ὡς εἴρηται ἀρθροῦ διατυπώσεως οὐδεμία βεβαίως ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Νομοθέτης ἀπεμακρύνθη ἐν μέρει τῶν σχετικῶν τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀρχῶν (καθ' ὅς παρὰ τοῦ ἐτέρου τῶν ἀλληλεγγύως εὐνοημένων ὀφειλετῶν καταβαλλόμενον ποσὸν ἐπάγεται ἀνάλογον τοῦ ἀρχικοῦ χρέους μείωσιν καὶ ὁ δανειστής στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν λοιπῶν τὸ ὅλον) καὶ οὐσιώδη εἰσῆγαγον καινοτομίαν ἢ διάταξις ὅμως αὐτοῦ (ἥτις διαφέρει καὶ τῆς τοῦ καταργηθέντος 531) οὐ μόνον διότι ἀπαριθμεῖ ἀναλυτικώτερον τὰς διαφόρους ἀλληλεγγύως ὑποχρεώσεις, ἀλλὰ καὶ διότι καθιεροῖ νομοθετικῶς τῆς δι' αὐτοῦ τιθεμένης γενικῆς ἀρχῆς τὰς νομίμους συνεπείας, διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ὁποίων σπουδαῖοι ὑπάρχον ἄλλοτε δισταγμοί), δὲν δύναται οὔτε ὡς αὐθαίρετος οὔτε ὡς ἀδικαιολόγητος ὁπωσδήποτε νὰ θεωρηθῇ, διὰν ἀναλογισθῇ τις τὰς ποικίλας καὶ σπουδαιότητας ἀλλοιώσεις, αἱ τῶν ὀφειλετῶν ἢ πτώχευσις ἐπάγεται εἰς τὰς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν δανειστῶν αὐτῶν μεταγενεστέρως σχέσεις. Τοῦ Ἀστικοῦ δικαίου ἡ τροποποιηθεῖσα ἀρχὴ ὡς λόγον ἔχει βεβαίως τοῦ ὀφειλέτου τὸ ἀξιοχρεον, οὐ ἔνεκεν καὶ ὁ δανειστής δικαιούται νὰ ζητῇ παρὰ τοῦ ἐνὸς τῶν συνοφειλετῶν μόνον, ὅ,τι δὲν ἔλαβε παρὰ τοῦ ἐτέρου, διότι ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει θὰ κατεβάλλετο πάντοτε πλεόν τοῦ ὀφειλομένου. Ἄλλ' ἐν πτωχεύσει εὐρίσκεται ἄρα ὁ πιστωτής ἀπέναντι τοιαύτης βεβαιότητος περὶ πληρωμῆς τοῦ χρέους ἢ καὶ πρό φερεγγυότητος ἀπλῆς;

Βεβαίως ὄχι, καὶ ἤθελεν εἶναι ὄντως ἔλλειψις σεβασμοῦ πρὸς τὸ δίκαιον αὐτό, εἰάν ὁ νομοθέτης παρέδιδε τὸν κίνδυνον,

ὅστις ἠπείλει τὰ συμφέροντα τῶν πιστωτῶν, οἵτινες δὲν δικαιούνται καὶ ἐνταῦθα, ὅπως πληρώνονται ἀπὸ τῶν ἀπαιτήσεων, παρ' ἐνὸς ἐκ τῶν τῶν πτωχευσάντων συνοφειλετῶν, ἀλλὰ στεροῦνται τοῦ μέτου ὅπως εἰσπράττονται ἀσφαλῶς τὴν ἀπαιτήσιν. Ἡ τοιαύτη ἀπομένους τῶν κοινῶν ἀρχῶν τροποποίησις δὲν ἡδύνατο ἄνευ προφανοῦς τῶν δικαιωμάτων τῶν πιστωτῶν βλάβης νὰ παραληφθῇ, διότι, εἰάν οὗτοι δὲν ἐγένοντο κατὰ τὴν τὸ ἀρ. 551 διαγράφει τρόπον ὅπως εἶναι πλέον ἢ βέβαιον, ὅτι οὐδέποτε εἰσέπραττον ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον ποσόν. Ἄλλως δὲ καὶ οὐδεμία πραγματικὴ βλάβη ἐπέρχεται ἐντεῦθεν καὶ τοῖς ὀφειλέταις· καθότι, ἀποῦ ἕκαστος τῶν εὐθύνεται εἰς πληρωμὴν τοῦ ὅλου, ἐπεταὶ ὅτι οὐδόλως παραβιάζονται, ἐάν τὸ ὅλον ζητηθῇ τυπικῶς παρὰ πάντων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι νομοδιδάσκαλοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Pothier, παραγνωρίζοντες τὰς ἀνωτέρω ἐκταμίνας ἀρχάς, ἀπέκρουον τὴν τοιαύτην θεωρίαν, ἀλλ' αὕτη ἐπεκράτησεν ἐπὶ πλείονος καὶ ἀναγνωρισθεῖσα κοινῶς ὡς ὀρθή καὶ θεωρήθη καὶ νομοθετικῶς (Γαλλ. Ε. Ν. 515 42). ¹

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος ἢ ἀσκήσις ἐξαρτᾶται πάντοτε κατὰ τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τοῦ ἐρμηνεύου ἐκ τῆς διακριτικῆς κρίσεως τοῦ πιστωτοῦ, ὅστις δικαιούται οὐ σίμῃς τοῦ πιστωτοῦ, ὅπως ἐκταμίως δεσμευόμενος ὁπωσδήποτε νὰ προσέλθῃ εὐθερῶς εἰς ταύτην ἢ εἰς ἐκείνην τῶν πτωχεύσεων, καὶ ὁ ὁποῖος οὐδεμίαν φέρει

¹ Ὁ Savary (Γνωμοδ. 13 καὶ 18) ἐδογματίζεν ὅτι ὁ πιστωτής ἐμφανίζων ὅτι εἰς μίαν - τῆς ἰδίας ἐκλογῆς πτώχευσιν δέον ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὸ ἐξ αὐτῆς ληφθῆν ποσὸν καὶ στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως παρουσιασθῇ εἰς ἐτέραν.

αι ὑποχρέωσιν ὅπως ἀπειθουθῇ κατ' ἀρχὰς ἐναντίον τοῦ πρωτοφειλέτου ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι ὁ ἐγγυητὴς ἐναγόμενος βραδύτερον στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἀποκρούτῃ τὴν ἀγωγήν, διὰ τὴν μὴ ἐνάσκησιν τοῦ διὰ τοῦ ἄρθρου 551 παρεχόμενου τῷ ἐνάγοντι ἐξαιρετικοῦ προνομίου· διότι οὗτος μὲν εἶχεν ἐκλεκτικὴν ἰνεργείας δικαίωμα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἡδύνατο καὶ σφείλειν ἐὰν ᾔθελε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ κινδυνεύοντα συμφέροντα αὐτοῦ, διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐπιτρεπομένων αὐτῷ μέσων. (Boileux s Boulay — Paty. ἄρ. 804).

Ὁσαύτως οἱ ὀφειλόμενοι τόκοι παύονται μὲν, ἐὰν πάντες οἱ ὀφειλῆται τελώσιν ἐν καταστάσει πτωχεύσεως, τρέχουσι δὲ ἐναντίον τῶν φερεγγύων (ἐὰν τινες μόνον ἐπτώχευσαν) μέχρις ὁλοσχεροῦς αὐτῶν πληρωμῆς.

Ἐννοεῖται οἰκοθεν, ὅτι ὡς συνέπειαν τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων ἀρχῶν δεόν νὰ διηχθῶμεν πρὸς τούτους καὶ ὅτι οἱ πιστωταὶ δὲν στεροῦνται ἀντιθέτως τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐμφανισθῶσι τὸ πρῶτον εἰς τὴν πτώχευσιν, οὔτε δύνανται ν' ἀπυκρουθῶσιν ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν συνδίκων, οἵτινες τὴν αὐτὴν πάντοτε θὰ ὑπέχον εὐθύνην, καὶ ἀπέναντι τῶν φερεγγύων συνφειλετῶν, καθ' ἣν περίπτωσιν οὗτοι ἐξοφλοῦντες τοὺς ὑπάρχοντας δινειστάς ἐνεφανίζοντο ὅπως καταταχθῶσι.

Ἐὰν ἐν τούτοις ὁ πιστωτὴς πληρωθῇ, ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει μέρος τῆς ἀπαιτήσεως ὑποχρεοῦται πάντως νὰ ἐκπέσῃ τὸ ληφθὲν διὰ τῆς ἐναντίον τῶν μὴ πτωχευσάντων ἀσκουμένης βραδύτερον ἀγωγῆς.

Συ ελόντι εἰπεῖν, ἐν περιπτώσει συνεχῆς ὑφισταμένης, εἴτε κατὰ συναίνεσιν τῶν μερῶν εἴτε ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ τίτλου, τὸ δικαίωμα τῶν πιστωτῶν τοῦ νὰ ἐνεργῶσιν οὕτως ἢ οὕτως καὶ νὰ γίνωνται δεκτοὶ ἐν τῇ παθητικῇ τῶν δια-

φόρων πτωχεύσεων διὰ τὸ ὅλον τοῦ ἀρχικοῦ χρέους εἶναι ἀπόλυτον καὶ εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται ἐξαίρεσιν, δυνάμενον μάλιστα ν' ἀσκηθῇ καὶ ὅταν, ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τινῶν μόνον τῶν ἐγγυητῶν, καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, ὅτε πρωτοφειλέτης καὶ οἱ λοιποὶ συνεγγυηταὶ εἰσι τελείως ἀξιάχρηστοι, ὅποτε μόνον ἡ κατάταξις εἶον νὰ ἐνεργῇται προσωρινῶς· διότι κατὰ τὴν λῆξιν οἱ ἀξιάχρηστοι συγοφείλονται δυνατόν νὰ ἐξοφλήσῃσι τὴν ἀπαιτήσιν.

Ἄλλ' ἐὰν πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας διαταχθῇ διανομή, δικαιοῦνται νὰ συμμετάσχωσιν αὐτῆς καὶ οὕτως ἐπροσωρινῶς γινόμενοι δεκτοί. Καταφατικῶς λύεται ὑπὸ τῶν πλείστων συγγραφέων τὸ ζήτημα, καὶ ἡ ὀρθότης τῆς τοιαύτης λύσεως δὲν δύναται φρονούμεν ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως, ἀφοῦ ὁ ἐν τῇ κατάταξει γινόμενος δεκτὸς ἀποκτᾷ ἀναμφισβήτητον ἐπὶ τῆς διανομῆς δικαίωμα· ἐπειδὴ ὅμως οἱ δικαιολογούντες τὸ προσωρινὸν τῆς κατατάξεως λόγοι δὲν ἐξέλιπον ἔτι, δίκαιον βεβαίως εἶναι τὸ ἀναλογοῦν τῷ τοιοῦτῳ πιστωτῇ μέρος νὰ παρακρατῇται μέχρι λήξεως τῆς προθεσμίας, ἢ νὰ πληρῶνῃται ἐπὶ καταβολῇ ἀναλόγου ἐγγυήσεως. (Παραβλ. Bödgar. 859. Ἐναντίας ὁ Aisenz, ἄρ. 2715).

Κατὰ τοὺς εἰδικούς τοῦ κοινοῦ δικαίου ὁρισμούς, τοὺς διέποντας τὰς ἀλληλεγγύους ἐνοχάς, μεταξὺ τῶν συνυπευθύνων ἐπέρχεται πάντοτε καὶ δὴ αὐτοδικαίως διαιρέσις τῆς κοινῆς ὀφειλῆς καθ' ἣν ἕκαστος τῶν ὀφειλετῶν ὑποχρεοῦται μόνον ἐνεκεν τοῦ εἰς τὴν μερίδα αὐτοῦ ἀναλογούτου μέρους τοῦ χρέους· ἀλλ' οἱ ὁρισμοὶ οὗτοι ἀντικείμενοι εἰς τὴν βάσιν αὐτῆς τῶν κανονικοῦσων τῶν πτωχεύσεων ἀρχῶν δὲν ἡδύναντο βεβαίως καὶ νὰ ἐχωσιν ἐνταῦθα ἐφαρμογὴν· τούτου δ' ἐνεκεν καὶ τὸ ἄρθρ. 542 κανονίζον λεπτομερῶς τὸ πρὸς ἀγωγήν δικαίωμα τῶν

διαφόρων ομάδων τῶν πτωχευσάντων συνοφειλετῶν ἔνεκεν πληρωθέντων μερισμάτων καὶ αἰρῶν εὐτυχῶς τὰς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἀναφρομένης ἐκάστοτε ἀμφισβητήσεις, ἅφ' ἐνὸς μὲν ὀρίζει ὅτι τοιοῦτον δικαίωμα ἔχουσιν οἱ ομάδες μόνον, ὅταν τὸ σύνολον τῶν δοθέντων μερισμάτων ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τῆς πιστώσεως κατὰ κεφάλαιον, τότε καὶ ἐξοδα, ὅποτε καὶ τὸ ὑπερβάλλον ἀνήκει εἰς τὰς ομάδας κατὰ λόγον τῶν παρὰ τούτων πληρωθέντων ποσῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς πτωχεύσαντας (καθ' ὃ συνοφειλέτας) ἐπιβάλλοντος μέρους τῆς ὀφειλῆς καὶ ἅφ' ἑτέρου ὅτι, ἐάν τινες τῶν συνοφειλετῶν εὐθύνωνται εἰς ἀποζημίωσιν πρὸς τοὺς λοιπούς, τὸ ὑπερβάλλον περιέρχεται κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὑποχρῶσεων εἰς τὰς ομάδας τῶν πτωχευσάντων συνοφειλετῶν, τῶν δικαιουμένων ν' ἀποζημιωθῶσι παρὰ τῶν λοιπῶν. Κατὰ τὸ ἄρθρον ἄρα 552 λύεται ἀποφατικῶς τὸ ζήτημα, ἂν ἢ κατὰ τὸ προηγούμενον καταλαβοῦσα ὁμάς ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν ομάδων τῶν πτωχευσάντων συνοφειλετῶν καὶ ὅταν τὰ παρ' ἐνὸς ἐκάστου πληρωθέντα ποσὰ διαφέρωσιν, ἔκτος ἐὰν συντρέχῃ ἡ ἐν αὐτῷ ἀναγραφομένη ἐξαιρετικὴ περίπτωσις.

Ὅστε ἐὰν ὁ κομιστὴς ἀπαιτήσεως ὀφειλομένης ἀλληλεγγύως παρὰ τῶν πτωχευσάντων Α καὶ Β ἔλαβε λ. χ. διὰ τῶν συμφωνηθέντων μερισμάτων, παρὰ μὲν τοῦ πρώτου 20 τοῖς 100, παρὰ δὲ τοῦ δευτέρου 80, ὁ Β δὲν δικαιούται ν' ἀναζητήσῃ παρὰ τοῦ Α λόγῳ δῆθεν ἐξισώσεως τῶν γενομένων καταβολῶν, τὰς 30 δραχμὰς ἃς ἐπλήρωσεν ἐπὶ πλεόν, εἰ καὶ τὸ χρέος διαιρεῖται κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μεταξὺ αὐτῶν, ἀναλόγως τῆς μερίδος ἐκάστου. Καὶ ἐπέρχεται μὲν οὕτως ἀνατροπὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ κοινοῦ δικαίου, ἀλλ' ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ μὴ εἰσάγῃται ἐν τῇ

παθητικῇ τῆς πτωχεύσεως δις τὸ αὐτὸ χρέος, ὅπερ ἀναμφισβητήτως ἦν συμβῇ, ἐὰν ἡ ἀπαιτήσις εἰσαχθεῖται ὑπὸ τοῦ ἀρχικοῦ πιστωτοῦ εἰς τὴν πτώχευσιν τοῦ Α δι' ὁλόκληρον τὸ ποσὸν εἰσῆλθον καὶ αὖθις ὑπὸ τοῦ Β πρὸς πληρωμὴν ἑτέρον τῶν ὑπὲρ τὴν ἀναλογίαν αὐτοῦ καταβληθειῶν δραχ. 30, ὅποτε ὁ Α καὶ θεωρούμενος ὡς ἐξοφλήσας ὁλόκληρον τὸ χρέος διὰ τῆς καταβολῆς τούτου μέρισματος, θὰ ὑπερρεῖτο νὰ πληρώσῃ ἐπὶ πλεόν καὶ δραχ. 30.

Ἐννοεῖται ὁμοίως εἰκόθεν, ὅτι διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοιούτων ἀρχῶν δὲν ἐννοεῖται ὁ νομοθέτης νὰ ἐπιτρέψῃ τοῖς πιστωταῖς, ὅπως πλουτίζωνται ἐπὶ βλάβῃ τῶν πτωχευσάντων, τούτου δ' ἔνεκεν καὶ τὸ ἐρμηνεύμενον ἄρθρον ἐπιτρέπει, ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἐξαιρετικῶς τὴν ἀναγωγὴν, ὅσῃ καὶ τὸ διὰ μερισμάτων πληρωθέν ποσὸν ὑπερβαίνει ἐν συνόλῳ τὴν ἀρχικὴν ἀπαιτήσιν, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι ἐὰν ὁ κομιστὴς πιστώσεως πληρωτέας ἀλληλεγγύως παρὰ πλειόνων ἐγγυητῶν ἢ συνοφειλετῶν πτωχευσάντων, λάβῃ παρ' ἐνὸς μὲν τούτων ὡς μέρος 20 τοῖς 100, παρὰ τοῦ ἑτέρου 30 παρὰ τοῦ τρίτου 40 καὶ παρὰ τοῦ τετάρτου 50, ἤτοι δρ. 40 ὑπὲρ τὴν ἀρχικὴν ἐκ κεφαλαίου, τόκων καὶ ἐξόδων ἀπαιτήσιν (ὅποτε καὶ συγχωρεῖται κατὰ τὴν εἰσαγομένην ἐξίρεσιν ἀναγωγὴ) τὸ ὑπερβάλλον ἀνήκει εἰς τὰς ομάδας καὶ διανέμεται ἀναλόγως τῶν παρ' αὐτῶν πληρωθέντων ποσῶν καὶ τοῦ πρὸς τοὺς πτωχεύσαντας καθ' ὃ συνοφειλέτας, ἐπιβάλλοντος μέρους τῆς ὀφειλῆς.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία ἐγείρεται ἀμφισβησία, δισταγμοὶ ὁμοίως δύνονται νὰ γεννηθῶσι περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ 61 ἐδ. τοῦ ἄρθρου 552, καθ' ὃ, ἐὰν ὑπάρχωσιν ὀφειλέται εὐθυνόμενοι εἰς ἀποζημίωσιν ἀπέναντι ἄλλων, τὸ ὑπερβάλλον ἀνή-

καὶ τοῖς τελευταίοις κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὑποχρεώσεων νομίζομεν ἐν τούτοις, ὅτι καὶ οἱ τοιοῦτοι δισταγμοὶ αἰσρονται, ἐάν ληφθῇ ὑπ' ὄψεϊ οὐχὶ ἡ χρονολογικὴ τῶν υποχρεώσεων τάξις, ἀλλὰ τὸ εἶδος καὶ ἡ φύσις αὐτῶν. Οὕτως ἐπὶ ἐμπορικῶν λ. χ. γραμματίων, ἀδιαφόρως τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγένετο ἀποδοχὴ, τὸ ὑπερβάλλον κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐμνηνυμένου ἄρθρου ἀνήκει τοῖς ὀπισθογράφαις προτιμωμένοις τοῦ ἀποδέκτου, ὅστις ἐγγυᾶται ἀπέναντι αὐτῶν ὑπὲρ τῆς πληρωμῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν λογιζέται ὡς εὐθύνόμενος εἰς ἀποζημίωσιν· ἐάν πρόκειται περὶ ὀπισθογράφων, τὸ ὑπερβάλλον ἀνήκει τῷ τελευταίῳ, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου εὐθύνονται οἱ λοιποὶ καὶ ὅταν ἀκόμη δύο ὀπισθογραφῆσαι ἔλαβον χώραν τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

Ἄλλ' ἐάν πρόκειται περὶ συνοφειλετῶν, ὧν οἱ μὲν δὲν εὐθύνονται ἀπέναντι τῶν λοιπῶν καὶ πάντες ὑποχρεοῦνται ἐξ ἴσου, τὸ ὑπερβάλλον ἔχει διανεμηθῇ κατὰ τὴν ἀναλογίαν, καθ' ἣν ἕκαστος τούτων συνέτρεξεν εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ κοινοῦ χρέους ὑπὲρ τὴν μερίδα αὐτοῦ.

Ἐπὶ πλείονων ἀλληλεγγύων συνοφειλετῶν ὁ πιστωτὴς οὐδὲν βεβαίως ἔχει συμφέρον ὅπως μανθάνῃ ὁποία ἡ μεταξὺ αὐτῶν εὐθύνη, ἀλλ' οὗτοι ἐν τούτοις δυνατόν ἢ νὰ ὑποχρεῶνται διὰ ποσὸν ἴσον ἕκαστος ἢ καὶ τὰν ἀπαιτῶν τινὲς τούτων νὰ εὐθύνονται εἰς ἀποζημίωσιν ἀπέναντι τῶν λοιπῶν δι' ἐλόκληρον τὸ ποσόν, δι' ὃ ἕκαστος ὑποχρεοῦται πρὸς τὸν πιστωτὴν, ὡς λ. χ. ἐπὶ συναλλαγματικῆς ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ Α τῇ διαταγῇ τοῦ Β, ὀπισθογραφηθείσης ὑπὸ τούτου πρὸς τὸν Γ καὶ παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Δ καὶ ἀποδεχθείσης ὑπὸ τοῦ Ε, περίπτωσις ἣν εἶχε κυρίως ὑπ' ὄψεϊ τὸ ἄρθ. 202 καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ κομιστὴς ἔχει ὡς ἀλληλεγγύους συνοφειλέτας τὸν Α ὡς ἐκδότην, τοὺς Β καὶ Γ ὡς ὀπισθο-

γράφους καὶ τὸν Ε ὡς ἀπ.δέκτην. Ἄλλ' ἐνίοτε δυνατόν, ὡς ἐννοεῖ ἕκτος, νὰ παρουσιασθῶσι καὶ ὑποθέσεις ἑτεραί. Ὁ Α ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Β καὶ ὁ Γ ἀποτελοῦντες ἑταιρίαν ὁμόρρυθμον ὀφείλουσι πρὸς τὸν Δ ποσὸν 4 χιλ. δρ. Ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει δὲν ὑφίσταται βεβαίως εὐθύνη ἐγγυήσεως τῶν μὲν πρὸς τοὺς δὲ καὶ ἕκαστος ὑποχρεοῦται κατ' ἀκολουθίαν μόνον διὰ τὸ 4]3, ἥτοι διὰ δραχ. 3 χιλ., ἐάν ἐπομένως ὁ εἰς καταβάλη ποσὸν τι πέραν τῆς μερίδος αὐτοῦ ὑποχρεωθείς πρὸς τοῦτο ἐνεκα τῆς ἀλληλεγγύης εἰς ἣν συνήνεσε πρὸς ὄφελος τοῦ πιστωτοῦ, οἱ λοιποὶ εὐθύνονται ἀναμφισβητήτως εἰς ἀποζημίωσιν ἀπέναντι αὐτοῦ. Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἀναφερομένων παραδειγμάτων, ὅποτε οἱ ἀλληλεγγυοὶ ὀφειλέται θεωροῦνται ἐγγυώμενοι οἱ μὲν πρὸς τοὺς δὲ, ἐάν τὰ παρ' ἑνὸς ἐκαστοῦ αὐτῶν πληρωθέντα μερίσματα ὑπερβαίνωσιν ἐν συνόλῳ τοῦ πιστωτοῦ τὴν ἀπαιτήσιν, τὸ ὑπερβάλλον ἀνήκει τῷ τελευταίῳ ὀπισθογράφῳ (ὑπὲρ οὗ ἐγγυῶνται οἱ προηγούμενοι, ὁ ἐκδότης καὶ ὁ ἀποδέκτης) μέχρι τοῦ παρ' αὐτοῦ δοθέντος μερίσματος, εἴτα τῷ ἁμέσως προηγούμενῳ ὀπισθογράφῳ καὶ οὕτω κατ' ἐξακολουθίαν μέχρι τοῦ ἐκδότης.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑποθέσει, ὅποτε οἱ ὀφειλέται εὐθύνονται ἐξ ἴσου, τὸ ὑπερβάλλον θέλει διανεμηθῇ κατὰ τὴν ἀναλογίαν καθ' ἣν ἕκαστος συνέτρεξεν εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους ὑπὲρ τὴν μερίδα αὐτοῦ. Οὕτω κατὰ τὸ ἕτερον τῶν ἀνωτέρω παραδειγμάτων, ἐάν ἀπέναντι τῶν ὀφειλομένων 4 χιλ. δρ. ὁ Α. καταβάλη 4 καὶ οἱ Β καὶ Γ. ἀνὰ 3, τὸ ἐκ 1000 δρ. ὑπερβάλλον ἀνήκει τῷ πρώτῳ καὶ ἐπομένως ἕκαστος θὰ ἔχῃ πληρώσει ἀνὰ 3 χιλιάδας, ἥτοι ὅ, τι πράγματι ὄφειλε. (Rénouard, 2 σ. 183—184.—Alauz., ἄρ. 2760).

Ἀντιθέτως ἐάν ὁ Α καταβάλη δρ.

μοῦ παρεχόμεναι ἀφέσεις γίνονται οὐχὶ λόγῳ δωρεᾶς, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καὶ ἡ φυσικὴ ἐπομένως ἐνοχλῇ ἀπομένει ἀκεραία, καταστρεφόμενης μόνον τῆς ἀστικῆς (Pothier des oblig. ἀριθ. 380). τούτου δ' ἐνεκεν καὶ τὸ ἀρθρ 555 ρητῶς καθιεροῖ τὴν ἀρχήν, καθ' ἣν ἡ συμβιβασθεὶς πιστωτὴς διατηρεῖ καὶ μετὰ τούτου τὴν ἀγωγήν αὐτοῦ διὰ τὸ ὅλον τῆς πιστώσεως ποσόν, ἐναντίον τοῦ τε ἐγγυητοῦ καὶ περ συνοφειλετῶν τοῦ πτωχεύσαντος, εἰ καὶ συναιτέσις εἰς τοῦ δικαστικοῦ συμβιβασμοῦ τὸν καταρτισμόν.

Ἀλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ἕτερον σπουδαῖον ζήτημα, οἱ ἐνυπόθηκοι δανεισταί, οἵτινες μετασχόντες τῆς πρὸς συμβιβασμὸν ψηφοφορίας ἐστερηθῆσαν τῶν ἐντεῦθεν προνομίων, διατηροῦσι τὸ τοιοῦτο δικαίωμα; Ὁ Ῥάλλης, τὴν γνώμην τοῦ Boileux. (sur Boulay-Paty. ἀρ. 816) συμμεριζόμενος, ὑποστηρίζει ὅτι ἐν τοιοῦτῃ περιπτώσει δεόν νὰ ἐφαρμόζονται πάντοτε αἱ τὴν ἐγγύησιν διέπουσαι ἀρχαὶ τοῦ κοινοῦ δικαίου, νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἡ τοιαύτη λύσις δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ αὐθαίρετος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀποκρουστέα. Βεβαίως οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὁ πιστωτὴς διατηρῶν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν κατὰ τῶν ἐγγυητῶν ἀγωγήν, εἰ καὶ στερούμενος πλέον τῶν μέσων ὅπως ὑποκαταστήσῃ αὐτοῦς εἰς τὰ ἐκλείψοντα τῆς υποθήκης πλεονεκτήματα, οὐ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν νὰ μεταβάλῃ αὐτοβούλως τὰς πρὸς αὐτὸν υποχρεώσεις τῶν τρίτων, ἀλλ' ὁ ἐρμηνευτὴς ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει δύναται νὰ ποιῇται αὐθαίρετως τὰς διαστολάς, αἱ δὲν καθιεροῖ δ' νόμος, τὸ ἀρθρὸν δὲ 555, ὅπερ εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸ ἀπερίοριστον δικαίωμα τῶν πιστωτῶν, ὅπως ψηφοφορῶσι κατὰ τὸν συμβιβασμόν, ἐπὶ ἀπωλείᾳ τῶν υποθηκικῶν πλεονεκτημάτων, οὐ μόνον γενικῶς ἐκφράζεσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα πᾶσαν τοιαύτης δια-

κρίσεως ἰδέαν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι οἱ ἐγγυηταὶ ζημιούνται τοιοῦτοτρόπως, ἀλλ' ἐαυτοὺς μόνον δύνανται νὰ αἰτιῶνται, διότι ἐγγυώμενοι ὑπὲρ ἐμπόρων καὶ ἀπέναντι πιστωτῶν ἐχόντων τοιοῦτον δικαίωμα, ἡδύναντο καὶ ὤφειλον νὰ μεριμνήσωσιν ἄλλως, κατὰ τὴν παροχήν τῆς ἐγγυήσεως, περὶ ἐξασφάλισις τῶν δυνάμεναι νὰ κινδυνεύσωσιν ἐντεῦθεν συμφορόντων αὐτῶν.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, οἱ πιστωταὶ δικαιούνται οὐ μόνον νὰ ἐμφανίζονται εἰς τὴν ὁμάδα ἐκάστου τῶν ἐν πτωχεύσει διατελούντων ὀφειλετῶν, ἀλλὰ καὶ ν' ἀπαίτωσι τὴν ὀλοσχερῇ τῆς ἀπαίτησεως κατάταξιν, ἐν τοιαύτῃ ὁμῶς περιπτώσει ἔχουσι τοιοῦτο δικαίωμα καὶ οἱ συνοφειλέται πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ πληρωθησμένου τυχόν παρ' αὐτῶν ποσοῦ, ἐνεκεν ἀναξιοχρεώτητος τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν; Βεβαίως ὄχι, διότι οὐδεμία συντρέχει ἐν ταύτῃ ὑπὲρ αὐτῶν νομίμου ὑποκαταστάσεως περίπτωσις, καὶ ἂν ἡ ἀπαίτησις αὐτῶν ἐγένετο δικτὴ, ἡ ἡμᾶς ἡδύνατο νὰ διατρέξῃ τὸν κίνδυνον νὰ πληρώσῃ δις τὸ αὐτὸ ποσόν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ συνοφειλετῶν, μεταβαίνομεν δ' ἤδη ἐπὶ τῆς ἐγγυήσεως, συνεπειᾶς τῆς πτωχεύσεως.

Ὅτι καὶ οἱ ἐγγυηταὶ δικαιούνται εἰς κατάταξιν, δι' ὅσον ποσὸν ἐπλήρωσαν ἢ ὃς ὑποχρεωθῶσι νὰ πληρώσωσι, πρὸς ὄφελος τοῦ πτωχεύσαντος, εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ πτώχευσις, ἐξαναγκάζει αὐτοὺς εἰς τήρησιν τῶν ἀπέναντι τῶν δανειστῶν ἀναληφθεισῶν υποχρεώσεων ὡσάκις δ' ἐμφανίζονται τοιοῦτοι, ἐξετάζεται κυρίως εἰς τοῦ πιστωτοῦ ἡ ἱκανοποίησις ἐπὶ πλῆρῃς ἢ μερικῇ.

Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, νομίμως ὑποκαθιστάμενος εἰς τοῦ ἱκανοποιηθέντος τὰ δικαίωματα, κατατάσσεται, ὡς ἤθελε καταταχθῇ καὶ ἐκεῖνος.

ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, αὐτὶς μὲν διὰ τὸ πληρωθῆν ποσὸν ἰδίῳ ὀνόματι καὶ ὡς ὑποκατασταθεὶς, διὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον ὁ πιστωτής, ὅστις ὁμοῦ διατηρεῖ καὶ τὸ δικαίωμα ὅπως ἀπευθυνθῇ καὶ πάλιν κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ.

Ὁσάκις πρόκειται περὶ ὑποχρεώσεως ἐκ γραμματίου πρὸς κατάταξιν, ἐμφανίζεται μόνον ὁ ἐξοφλήσας αὐτό· ἐὰν ὁμοῦ δὲν ἐπῆλθεν ἐξοφλήσις καὶ ἐμφανίζονται πλείονες ὑπογραφαί, ἔνεκεν ἀμελείας τοῦ κομιστοῦ, ὅπως λάβῃ τὰ νόμιμα μέτρα, κατατάσσεται μὲν εἰς ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἡ πληρωμὴ τοῦ ἀναλογούντος μερίσματος γίνεται πρὸς τὸν δικαιούμενον πράγματι, εἰς ἀπόληψιν τοῦ ἀντιτίμου τοῦ δικαιογράφου.

Ἐν τέλει, ἐπὶ πτωχεύσεως ἐγγυητοῦ τε καὶ ὀφειλέτου, ὁ δανειστής, ἐὰν μὲν ἡ εὐθύνη τοῦ πρώτου εἶναι ἀλληλέγγυος, δικαιούται νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν πτώχευσιν αὐτοῦ δι' ὀλόκληρον τὸ ποσόν· καθ' ἣν περιπτώσιν ἔχει γίνει δεκτὸς καὶ ἐν τῇ τοῦ πρωτοφειλέτου, διότι ἐν ταύτῃ περιπτώσει ἐξομοιοῦται ἐν πᾶσι πρὸς συναφειλέτην ἀλληλέγγυον, ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ ἀπλῆς ἐγγυήσεως, κατατάσσεται διὰ τὸ ὑπόλοιπον μόνον.

Πιστωταὶ δι' ἐνέχυρου ἀσφαλιζόμενοι. Ἰς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐν οἰκείῳ τόπῳ ρηθέντων, ἡ πτώχευσις οὐδεμίαν κατὰ κανόνα ἀσκαῖ ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν τοιούτων δανειστῶν, οἵτινες λογιζονται ὡς ἐκτὸς τῆς πτωχεύσεως τελούντες, ἐνίστε ὁμοῦ ἡ ἀξία τοῦ ἀντικειμένου τοῦ προνομίου ἢ ἐνέχυρου δυνατόν νὰ ᾖ μείζων ἢ ἐλάσσων τῆς δι' αὐτῶν ἀσφαλιζομένης ἀπαιτήσεως καὶ τότε καθίσταται ἀναγκαία ἡ περὶ τούτου ἔρευνα.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν κτᾶται ἐγκύριος τὸ ἐνέχυρον, διαγράφεται ὑπὸ τοῦ Νόμου τῆς 1 Δεκεμβρίου 1836, ὥστε ἐνταῦθα ἀνήκει μόνον ἡ ἐξέτασις τῶν ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως νομίμων αὐτοῦ συνεπειῶν.

περὶ οὗ πραγματεύονται εἰδικῶς τὰ ἄρθρα 556—559, γίνεται δὲ ἰδιαίτερος περὶ ἐνέχυρων λόγος, διότι μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν εἰδικῶν προνομίων ὑφίσταται ἡ οὐτιώδης διαφορά, ὅτι ἐπὶ τῶν πρώτων τὸ προνόμιον ἰσχύει μόνον ἐφ' ὅσον τὸ πρᾶγμα ὑπάρχει εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ, ὅπερ δὲν ἀπαιτεῖται ἐπὶ τοῦ δευτέρου.

Ἀλλὰ τὸ ἄρθ. 556 δὲν κανονίζει μόνον τὰς ὑποχρεώσεις τῶν πιστωτῶν, καθ' ἣν περιπτώσιν τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ἐνέχυρου ἡ ἀξία εἶναι ἴση ἢ ἐλάσσων τῆς ἀπαιτήσεως, διαγράφει ἐπ' ἴσης καὶ τὰ δικαιώματα τῶν συνδίκων, ὅταν τοῦ ἐνέχυρου ἡ πραγματικὴ ἀξία ὑπερβάλῃ τῆς πιστώσεως τὸ ποσόν. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει οἱ δανεισταὶ ὑποχρεοῦνται πάντοτε νὰ ἐμφανίζονται πρὸς ἐξέλεξιν, ἀπὸ τῆς πιστώσεως ἢ ὑπαρξίης καὶ τὸ κύρος εἰσὶ δεκτικὰ ἀμφισβήτησεως, ὡς καὶ ἐπὶ πάσης αἵλης τοιαύτης· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ οἱ σύνδικοι δικαιούνται καταβάλλοντες ἀδεία τοῦ εἰσηγητοῦ τὸ χρέος μετὰ τῶν τόκων καὶ ἐξόδων νὰ παραλάβωσι τὸ ἐνέχυρον καὶ πωλήσωσιν αὐτὸ πρὸς ἴδιον τῆς ομάδος ὄφελος.

Ἐὰν τὸ ἐνέχυρον δὲν συνέστη νομίμως, ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ ζητεῖται καὶ ἀνεῷ ἀμέσου καταβολῆς τῶν ὀφειλομένων πρὸς τὸν πιστωτήν, ὅστις δικαιούται μόνον νὰ ἐμφανισθῇ ὡς ἐγγχειρόγραφος, ἐὰν δὲ, ἐν περιπτώσει μὴ ἐνασκήσεως τῶν τοιούτων δικαιωμάτων ἐκ μέρους τῶν συνδίκων, ἐκποιηθῇ νομίμως τὸ ἐνέχυρον, εἰ μὲν ἡ ἀξία αὐτοῦ εἶναι μείζων τῆς ἀπαιτήσεως, τὸ ὑπερβάλλον καταβάλλεται τοῖς συνδίκους, ἐὰν δὲ ἐλάσσων, ὁ πιστωτής κατατάσσεται ἀπλῶς διὰ τὸ ὑπόλοιπον, ὡς καὶ πάντες οἱ λοιποὶ δανεισταί.

Προνομιούχοι δανεισταί. Ἐνῶ, ὡς ἐρρήθη καὶ ἄνωτέρω, ὁ νομοθέτης τὴν μεταξὺ τῶν διαφόρων τῶν πιστωτῶν κατηγοριῶν ἀποκατάτασιν ἀπολύτου καὶ πληρεστάτης ἰσότητος προέθετο πάντοτε

ὡς κύριον αὐτοῦ σκοπόν, διαφαινόμενον ἐν ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς διατάξεσι τοῦ νεωτέρου Νόμου, ἐν τούτοις ὑπὸ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς τῶν πραγμάτων πιεζόμενος, ἡναγκάσθη ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ τὴν ὑπαρξίν προνομίων τινῶν· καλεῖται δ' ἐν γένει προνόμιον κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν σχετικῶν διατάξεων τὸ ὡς ἐκ τῆς ἐξαιρετικῆς φύσεως τῆς ἀπαιτήσεως παρεχόμενον τῷ πιστωτῇ δικαίωμα, ὅπως πληρώνηται κατὰ προτίμησιν τῶν στερούμενων τοιοῦτου θανειστών καὶ διαίρουται τὰ ἐντεῦθεν πηγάζοντα δικαιώματα εἰς γενικά καὶ εἰδικά.

Γενικά εἰσι τὰ ἐν τῷ ἄρθρ. 940 τῆς Ποιν. Δικον. ἀναγραφόμενα, ἅτινα ἐκτείνονται ἐφ' ἀπάσης τῆς ἀξίας τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου τοῦ ὀφειλέτου οὐσίας, καὶ ἀπολαύουσιν αὐτῶν α') τὰ δικαστικά ἔξοδα, β') τὰ τῆς κηδείας, γ') τὰ τῆς τελευταίας ἀσθενείας, δ') οἱ μισθοὶ ὑπηρετῶν τε καὶ ἐμπορικῶν ὑπαλλήλων, ε') ἀπαιτήσεις ἔνεκα παροχῆς τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ς') συνεισφοραὶ εἰς τὰ βάρη νομῶν, ἐπαρχιῶν καὶ δήμων ὡς καὶ φορολογικαὶ τοῦ Δημοσίου ἀπαιτήσεις καὶ ζ') τὰ τῷ ὀφειλέτῃ ὑπὸ ποινικοῦ δικαστηρίου ἐπιβληθέντα ἔξοδα.

Ἐπὶ τῶν διαφόρων τούτων τάξεων σχετικῶς πρὸς τὴν κατὰ τὸν Ἐμπ. Νόμον ἰσχύον καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν κινητῶν θεῶν αἱ ἐξῆς ἐν γένει νὰ γίνωσι πρωτηγήσεις.

Ἐπὶ τῆς πρώτης.

Ὁ λόγος, δι' ὃν αἱ τοιαῦται ἀπαιτήσεις ἐθεωρήθησαν προνομιακαὶ καὶ μάλιστα προηγούνται πάσης ἄλλης, εἶναι βεβαίως τὸ ὅτι ἄνευ τῶν δαπανῶν, ἐφ' ὧν στηρίζονται αὐταί, δὲν ἡδύνατο νὰ καθορθῇ εἴτε ἡ συντήρησις εἴτε ἡ εἰς χρῆματα μετατροπὴ τῆς περιουσίας, ἐξ οὗ ὠφελεῖται προφανῶς ἡ ὁμάς, καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἤθελεν εἶναι ὅλως ἀδίκος ἡ διὰ τῶν τοιούτων δαπανημάτων ἀποκλει-

στικὴ ἐπιβάρυνσις τοῦ προκαταβαλόντος αὐτά· ἐκ τῶν τοιούτων δὲ ὄρων, οὔτινες καταδεικνύουσι τῶν ἐν λόγῳ ἔξοδων τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα καὶ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν ὁποίων ἀποκρούεται τοῦ σχετικοῦ προνομίου ἢ ἐφαρμογῇ. ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι ὡς δαπανήματα ἀπολαύοντα αὐτοῦ θεῶν ἐν γένει νὰ θεωρηθῶσι τὰ δικαστικά ἔξοδα, ἄνευ τῆς καταβολῆς τῶν ὁποίων δὲν ἡδύνατο νὰ παραχθῇ τὸ ἀντίτιμον τῶν πλειστηριασθέντων τῆς πτωχεύσεως πραγμάτων, ὡς εἶναι λ. χ. ἐν προκειμένῳ τὰ πρὸς κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως, συντήρησιν, ἢ ἐξαφάλῃσιν τοῦ πράγματός καὶ ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς ἐκκαθάρσιν ἀπαιτουμένων διατυπώσεων, ἀναγκαῖα ἀναλώματα, παρ' οἰουδήποτε καὶ ἂν προκαταβληθῶσιν εἰς ἐν δὴλα δὴ ἐκ μέρους πιστωτῶν, εἴτε καὶ παρὰ τοῦ Δημοσίου ταμείου ἀπ' εὐθείας. Ὡστε ὅπως, κατὰ τὸ Ρωμ. Δίκαιον (Βασίλ. 7, 41.1) προαφῆρειτο πάντοτε τῆς κληρονομίας τὸ εἰς πρᾶσιν αὐτοῖς δαπανώμενον, οὕτως ἐξ ἀναλογίας καὶ ἐπὶ πλειστηριασμοῦ ἐθεωρήθη καὶ ὁρὸν καὶ δίκαιον νὰ πληρώνωνται κατὰ προτίμησιν αἱ δαπάναι, αἵτινες ἔπρεπεν ἀναγκαστικῶς νὰ γίνωσιν, ὅπως παραχθῇ τὸ διανεμητέον ἐκπλειστηρίασμα.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι προνομίον τοιοῦτου στεροῦνται τὰ παρὰ τοῦ πιστωτοῦ πρὸς τὸ ἀτομικὸν αὐτοῦ συμφέρον καταβαλλόμενα ἔξοδα, ὡς εἶναι ἐπὶ παραδείγματος, αἱ πρὸς δικαστικὴν τῆς ἀπαιτήσεως ἀναγνώρισιν γενόμεναι δαπάναι, αἵτινες καὶ παρακολουθοῦσι τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως τὴν τύχην.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης.

Ἐνταῦθα οὐσιώδεις ὄντως γεννᾶται ζητήματα καὶ σπουδαῖαι ἐγείρονται ἀμφιβολίαι περὶ τοῦ ἂν τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας ἢ τῆς ἀσθενείας τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν, ὡς βαρύνοντα τῆς πτωχεύσεως τὴν

οὐσίαν, ἣ ἀπολύοντα τοῦ γενικοῦ τούτου προνομίου.

Συγγραφεῖς τινες (Benouard, 2, σελ. 253.—Ραλ. σ. 233) τὸ ὑποστηρίζουσι κατ' ἀρχὴν προβαίνοντες μάλιστα ἐπὶ περαιτέρῳ, ἀποφαίνονται, ὅτι το οὗτον φέρουσι χαρακτηῖρα καὶ καὶ μετὰ τὴν πτώχευσιν γινόμεναι ἐνεκεν αἰτίας τοιαύτης δαπάναι, ὡς λόγον δὲ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτῶν προβάλλουσιν ἐξ ενός μὲν ὅτι, ἀποῦ φιλανθρωπῶς βοηθεῖται ἐν ὅσῳ ζῇ ὁ πτωχεύσας, δεόν νὰ δεχθῶμεν ἐπ' ἴσης, ὅτι λόγῳ φιλανθρωπίας καὶ δημοσίας εὐσχημοσύνης ὀφείλει ἡ ἡμᾶς ἐγκρίσει τῶν ἀντιπροσωπεύοντων αὐτὴν συνδικίων ν' ἀναλάβῃ καὶ τὰς διὰ τὴν ταφὴν τοῦ πτωχεύσαντος ἀπολύτως ἀναγκαίας δαπάνας καὶ ἐξ ἐτέρου ὅτι δεκτικὴς γενομένης τῆς *ιερότης* καὶ τῆς ἀνάγκης τῶν τοιούτων ἀναλωμάτων, δὲν δύναται ν' ἀφαιρεθῇ ἀπ' αὐτῶν ἢ ἐν γένει ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγνωριζομένη προνομιοῦχος τῶν τοιούτων χρεῶν ἰδιότης, εἰς οὗς ὁ Dalloz (Rép. vo Fail, ἀρ. 1094) προστίθεται, ὅτι οὐ μόνον τὸ δημόσιον συμφέρον, ἢ ἡθικὴ καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπιβάλλουσι τὴν ἀναγνώρισιν τῆς τοιαύτης δαπάνης, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς δανειστὴς θὰ σκεπθῇ ποτὲ ν' ἀπαιτήσῃ τὴν παρ' ἄλλων πληρωμὴν ὑπεκφεύγων οὕτως αὐτήν.

Νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη, πεπλανημένη κατὰ τε τὴν βάσιν καὶ τὰς ἀποδομένους αὐτῇ συνεπείας, δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ἐν πολλοῖς ἀποκρουσμένη ὑπὸ τε τοῦ Νόμου καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

Ἐὰν ὁ πτωχεύσας βοηθῇται ἐν ὅσῳ ζῇ χρηματικῶς, ὀφείλεται τοῦτο καὶ μόνον εἰς τὸ ὅτι ρητὴ τοῦ Νόμου διάταξις (ἄρθρ. 476) τὸ ἐπιτρέπει καὶ ἡ ἐπιείκεια αὕτη δικαιολογεῖται ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ὁ πτωχεύσας στερούμενος ἄφω τῆς διαχειρίσεως τῆς ἰδίας περιουσίας, εὐρίσκει κατὰ τὰς πρώτας τῆς πτωχεύ-

σεως ἡμέρας ἐνώπιον ἀμηχανίας ὄντων ἐξιδεξέσθαι, ἐνῷ ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν συντρέχουσι βεβαίως περιστάσεις προσομοιαι, καὶ οὕτε εἶναι δυνατόν τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου ἢ ὅλως ἐξαιρετικὴ διάταξις νὰ θεωρηθῇ ὡς δεκτικὴ ἀναλόγου ἐφαρμογῆς καὶ ἐπὶ περιστάσεων μὴ προβλεπομένων ὑπ' αὐτῆς.

Ὅτι δ' οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, γίνεται ὀφλὴν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ νεώτερος νομοθέτης, ἀντικαθιστῶν τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 130 τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καθ' ἣν ἡ παροχὴ τοιοῦτου βοηθήματος ἐπετρέπετο μετὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς ἐνώσεως καὶ μόνον ἐὰν δὲν ὑπῆρχε κατὰ τοῦ πτωχεύσαντος χρεωκοπίας τεκμήριον, ἐκόλλασε μὲν ἐν μέτρῳ τινὶ τὴν αὐστηρότητα αὐτῆς ἐπιτρέπων τὴν τοιαύτην χρηματικὴν ἀντίληψιν, ἀλλ' ἐσιώπησεν ἐντελῶς περὶ ἐξόδων ταφῆς, ἐξ οὗ δικαίως οὐταὶ νὰ συναγῇ τις ὡς συμπεράσμα, ὅτι ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ ἐπεκράτει ἡ ἰδέα, ἐμφαντικῶς διὰ τῆς σιωπῆς ἐκδηλωθεῖσα, ὅτι μετὰ τὴν παροχὴν τοῦ τοιοῦτου βοηθήματος, ὡς καὶ τῶν κατὰ τὸ ἄρθρ. 458 ἀπολύτως ἀναγκαίων πρὸς χρῆσιν τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐνδομάτων καὶ ἄλλων κινητῶν πραγμάτων, ἐξηγνέτο πλέον πᾶσα ἡ ἐπιείκεια καὶ *φιλανθρωπία* αὐτοῦ ὑπὲρ ἀνθρώπου, ὅστις δυνατόν μάλιστα ν' ἀποδειχθῇ βραδύτερον καὶ χρεωκοπίας ἐνοχός.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου ἀποῦ, ὡς δηλοῦται ἐκ πασῶν τῶν σχετικῶν διατάξεων, ἡ πτώχευσις ὀρίζει ἀμετακλήτως τὴν κατάστασιν τῶν ἐκ τῶν πράξεων τοῦ ἐμπόρου πηγαζουσῶν ἀπαιτήσεων καὶ ἀπασα ἡ περιουσία αὐτοῦ χρησιμεύει ἀποκλειστικῶς πρὸς ἐξόφλησιν τῶν πρὸ τῆς πτωχεύσεως ὑφισταμένων χρεῶν, ἐρωτᾶται, δύναται τὰ ἐξόδα τῆς κηδείας νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πίστωσης ἐκ τῶν πρώτων τοῦ ὀφειλέτου πηγαζούσα καὶ εἶναι δικαίον ἢ νόμιμον μετὰ τὴν πτώχευσιν

ἐσθῆς καὶ ἡ οἴκησις περιέχεται ἀπαρ-
νεται ὑπὲρ τοῦ ἐναντίου, νομίζομεν, ὅ-
μως ὅτι διαφέρει ἡ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀφει-
λομένη διατροφή ἀπὸ τῶν ἐν προκει-
μένῳ παρὰ τρίτων παρεχομένων προμη-
θειῶν, ἃς ὁ Νόμος περιορίζει ῥητῶς εἰς
τὰ πρὸς τροφὴν ἀναγκαῖα, ὡς δηλοῦται
ἐκ τῆς ἐπεξηγήσεως «ἄρτοπωλῶν, κρεο-
πωλῶν καὶ ξενοδόχων». Καὶ εἶναι μὲν
ἄληθές ὅτι τὸ ἄρθρ. 940 προστίθῃσι καὶ
«ἐμπόρων», ἀλλ' ἡ λέξις αὕτη ἀντιτιθε-
μένη πρὸς τὰς ἀμέσως προηγούμενας ἐν-
νοεῖ προδήλως ἐμπόρους τοιούτων πάν-
τοτε εἰδῶν, ἧτοι παντοπωλῶν καὶ ἄλ-
λων. (Renouard., 2 σ. 260. — Tropl.,
ἄρθ. 146. — Pont. hypot. ἄρθρ. 62).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἵνα οἱ χορη-
γῇται ἀπολαύσαι τοιούτου προνομίου,
δέον νὰ ἐνεργῶσι κατ' ἐπάγγελμα τὴν
πώλησιν πραγμάτων χρησίμων πρὸς τὸ
ζῆν (Παραβλ. Dal., ἀριθ. 207, 213 καὶ
214), ὁ προσδιορισμὸς δὲ τοῦ ἀναγκαίου
τῶν τοιούτων προμηθειῶν μέτρου ἐξαρ-
τᾶται πάντοτε ἀπὸ τῆς διακριτικῆς ἐξ-
ουσίας τοῦ δικαστοῦ ἀποφαινομένου οὐχί
κατὰ τὴν κοινωνικὴν τοῦ πτωχεύσαντος
θέσιν, ἀλλὰ κατὰ τὰς πραγματικὰς καὶ
ἀπολύτους τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἀ-
νάγκας.

Ἐπὶ τῆς τετάρτης.

Ἐνταῦθα ὁ νεώτερος Νόμος εἰσήγαγε
καινοτομίας τινάς, αἵτινες ὑπηρετήθησαν
ὑπὸ τῆς κοινῆς πείρας καὶ περὶ τῶν ὀ-
ποιῶν δέον ἰδιαίτερος νὰ γίνῃ λόγος.

Κατὰ τὸ δ' ἐδ. τοῦ ἄρθρ. 940 τοῦ
Π. Δ. γενικοῦ προνομίου ἀπολαύει ὁ
τοῦ τελευταίου καὶ τοῦ τρέχοντος ἔτους
μισθὸς ὑπηρετῶν, ἐργατῶν καὶ ἡμερομι-
σθίων, ἀλλ' οἱ ἐργάται καθ' ἡμέραν ἢ
καθ' ἐβδομάδα πληρωνόμενοι πάντοτε οὐ-
δέποτε ἢ καὶ σπανίως θὰ εὐρεθῶσιν ἔ-
χοντες ἀπαιτήσεις ὑπερβαίνουσας τὸ εἰς
τὸν χρόνον τοῦτον ἀναλογεῖν ποσόν.
Τοῦτου δ' ἔνεκεν ὀρθῶς διὰ τοῦ ἄρθρ.

558 ἐπῆλθεν οὐσιώδης τοῦ δι' ἐκείνου
δριζομένου χρόνου περιορισμός· διότι, ἔν-
ως ἐκ τῆς μεγάλης τοῦ τε ἐμπορίου καὶ
τῆς βιομηχανίας ἀναπτύξεως, ἐξ ἧς ἐπὶ
λεται κατ' ἀνάγκην τῶν ἐργασιῶν ἡ ὁ-
περαύξησης, δικαιολογεῖται τοῦ προνομίου
ἢ ἐξακολούθησις, ἢ ἄσκησις ὅμως αὐτοῦ
λογικὸν ἦτο νὰ περιορισθῇ εἰς ἓνα μόνον
πρὸ τῆς πτωχεύσεως μῆνα καθ' ὅτι ἐν δια-
στήματι χρόνου μαζικοῦ τὰ ἡμερομίσθια
θ' ἀνῆρχοντο ἀνεγκλίως εἰς ποσόν, οὐ κατὰ
μέγεθος ἡδύνατο καὶ δικαίως νὰ ἐμβαλεῖ
τὸ κοινὸν εἰς ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀκρι-
ας τῶν τοιούτων ἐμπορικῶν ἢ βιομηχα-
νικῶν ἐπιχειρήσεων πίστεως.

Τὸ ἄρθρ. 940 τῆς Π. Δ. οὐδὲν ἀπο-
λύτως προνοεῖ ἐπ' ἴσῃ καὶ περὶ τῶν ἐμ-
πορικῶν ὑπαλλήλων, οἵτινες ἐν τούτοις ἐκ
τῆς πτωχεύσεως κινδυνεύουσιν εἰς ἓνα
εἰ μὴ πλείοτον τῶν δι' αὐτοῦ ἐξαφα-
λισθέντων ἐργατῶν, τὴν ἑλλειψιν δὲ ταύ-
την ἀναπληρῶν ὁ νεώτερος Νόμος κατα-
τάσσει καὶ τοὺς μισθοὺς τῶν τοιούτων
ὑπαλλήλων ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ προνομίου
τάξει.

Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ὅμως τῆς σχετικῆς
διατάξεως δύναται νὰ γεννηθῇ, ὅσον ἀφορᾷ
εἰς τοὺς μισθοὺς τῶν ἐργατῶν ἢ ἐξ ἧς ἀπορία
ἀπαιτήσεις τοιαῦται εἰς οἰανδήποτε προ-
ἂν ἀνέρχωνται ἐπαχὴν θεωροῦνται προ-
νομιοῦχοι, ὅταν τὸ σύνολον ἢ μέρος αὐ-
τῶν ἀναλογῇ πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐνὸς
λοκλήρου μηνός;

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἄρθρον 558, νομίζο-
μεν ὅτι πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ δύο ἀπαι-
ταιτῆτως πρέπει νὰ συντρέχωσιν ἄνω-
ἐξακολούθησις τῆς ἐργασίας μέχρι τῆς
ἡμέρας τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως καὶ
καθυστέρησις τῶν μισθῶν κατὰ τὸν ὑπὸ
τῆς σχετικῆς διατάξεως δριζομένον χρό-
νον, ἧτοι μόνον, κατὰ τὸν προηγούμενον
τῆς πτωχεύσεως μῆνα, ὅστις ἐκρίθη διὰ
ἀποτελεῖ τὸ μακρότερον χρονικὸν διά-
στημα, καθ' ὃ συμφώνως πρὸς τὰς ἐμπε-

ρικός συλήθειας δύνανται νὰ καθυστερηθῶσιν οἱ τοιοῦτοι μισθοὶ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων θεωρήθη δίκαιον νὰ ταχῇ τὸ προνόμιον· ἐντεῦθεν δ' ἐπεταί, ὅτι ὁ ἀποπεμφθεὶς τῆς ἐργασίας χωρὶς νὰ πληρωθῇ, πολλοὺς πρὸ τῆς πτωχεύσεως μῆνας, καὶ μὴ κατορθώσας νὰ ἐξαπληθῇ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως, δὲν δικαιούται νὰ ζητῇ προνομιακὴν κατάταξιν, διὰ ποσὰ ἀναλογούτα εἰς τὴν πρὸ τῆς πτωχεύσεως μῆνα. Ὁ νομοθέτης ἐνόησε προδήλως νὰ προστατεύσῃ ἐκεῖνον, ὃν αἱ κατὰ τόπους ἐμπορικαὶ συνήθειαι ὑπεχρέουν νὰ πιστώσῃ τῆς ἐργασίας τὸν κύριον ἐπὶ ἓνα μῆνα· ἢ ἐναντία δὲ τοῦ ἐξεταζομένου ζητήματος λύσει· θ' ἀπέδιδεν ἀτόπως εἰς τὴν ἐμνηνευομένην διάταξιν τὴν ἔννοιαν ὅτι ἱσχύει νὰ κανονίσῃ καὶ τὰς ἀρχαιοτέρας τῶν ἐργατῶν ἀπαιτήσεις.

Ἡ ὁρθότης τῆς τοιαύτης γνώμης νομίζομεν, ὅτι δὲν δύναται ν' ὀμφισβητηθῇ, ἐισαχθεὶς δὲ καὶ ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι πρότερον εἰσαχθεῖσα ἐν τῇ συντακτικῇ τῶν Γάλλων συνελύσκει τὴν 8 Ἰουνίου 1848, καὶ ζητοῦσα ν' ἀποφασισθῇ νομοθετικῶς, ὅτι τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν πρέπει νὰ κατατάσσωνται προνομιακῶς ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀπερρίφθη ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξέτασεως (Alauz., ἀρ. 2778).

Ὅπως δὴ ποτε, ἵνα οἱ τοιοῦτοι ἐργάται ἀπολαύσῃ προνομίου, δεόν πάντως νὰ συνεβλήθησαν ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος, διότι, ἐὰν ἐμισθώθησαν παρ' αὐτοῦ, μόνον δικαιούνται καὶ νὰ ζητήσωσι τὰ ὀφειλόμενα.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἵνα τὸ σχετικὸν προνόμιον παρέχεται ἀπαικτικῶς εἰς πάντας τοὺς ἐμπορικῶς ὑπάλληλους, ἢ μόνον εἰς τοὺς ἐφ' ὧρισμένῳ μισθῷ ὑπηρετοῦντας, αἱ γινώμαι δὲ ἀνιέρθησαν καὶ ἀνειφατικαὶ ἐδόθησαν εἰς αὐτὸ λύσεις.

Νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἡ ὁρθότης τῆς

πρώτης ἐκδοχῆς, δὲν δύναται ν' ὀμφισβητηθῇ σπουδαίως, καὶ δεῖ ἡ τοιαύτη διαστολή, μὴ δικαιολογούμενη ὑπὸ τῆς σχετικῆς διατάξεως, ἐτελῶς περὶ τούτου σιωπῶσης, δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ἀποκρουστέα· διότι ἀντικείμενον τοῦ προνομίου, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ Νόμου, εἶναι οὐχὶ τὸ εἶδος τῆς ἁμοιβῆς, ἀλλὰ ἡ ὡς ὑπάλληλον ιδιότης τοῦ ἀξιοῦντος τὸ προνόμιον· ὡς ὑπάλληλος δὲ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ βεβαίως μόνον ὁ ἐργαζόμενος, ἐφ' ὧρισμένῳ μισθῷ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος, ὅστις ὑπηρετῶν διαρκῶς παρὰ τῷ ἐμπόρῳ, ὡς πάντες οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι, ἀμείβεται δι' ἐκάστην τῶν παρεχομένων ὑπηρεσιῶν, ὡς λ. χ. οἱ ἐργαζόμενοι ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὑπὲρ ἐμπορικῶ ἢ βιομηχανικοῦ καταστήματος, ὡς μεῖνται, ταχυδρόμοι ἢ παραγγελιοδόχοι, ὧν ἡ ὡς ὑπάλληλων ιδιότης παραγομένη ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐκ τῆς συμφωνίας περὶ διαρκούς καὶ ἀποκλειστικῆς προσφορᾶς τῆς ἐργασίας πρὸς ὠρισμένον πρόσωπον, δὲν ἄλλοιοῦται βεβαίως ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἱκανοποίησις αὐτῶν ἐπέρχεται δι' ἁμοιβῆς τυχερᾶς καὶ ὑποκειμένης εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὰς μεταβολὰς τοῦ ἐμπορίου.

Ἐννοεῖται ὅμως οἰκοθεν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζομένους μῆνας θὰ ὑπάγῃται ἡ ἁμοιβὴ τῶν κατ' αὐτὴν παρασχεθεισῶν ὑπὸ τῶν τοιούτων ὑπάλληλων ἐργασιῶν, διότι μόνον οὕτω δύναται νὰ κανονισθῇ ἡ μεταξὺ τῶν τοιούτων ἁμοιβῶν καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου προνοουμένων μισθῶν ὀφισταμένη ἀναλογία.

Τὸ ἐπὶ τῆς ἑκτῆς καὶ ἐβδόμης τάξεως προνόμιον δικαιολογεῖται καθαρῶς δημοσίου συμφέροντος λόγοι, εἰς τὴν δευτέραν δὲ δὲν συμπεριλαμβάνονται καὶ πρόστιμα ἢ χρηματικαὶ ποιναί, ἐκτὸς ἂν ρητῶς διατάσσεται τοῦτο ὑπὸ τοῦ Νόμου. Ὡστε ἐνταῦθα ὑπάγονται μόνον ἀπαιτήσεις ἐνεκα δημοσίου σκοποῦ ὀφειλόμενων κατὰ

τὰ ἀνωτέρω δικαιωμάτων καὶ ἐμμέσων ἢ ἀμέσων φόρων.

Προνόμια ειδικά. Τὴν δευτέραν ταύτην τῶν προνομίων κατηγορίαν, περὶ ἧς πραγματεύεται εἰδικῶς τὸ ἄρθρ. 941, ἀποτελοῦσι κυρίως τὰ ἐπὶ ρητῶν τοῦ ὀφειλέτου πραγμάτων προνόμια, μετὰ δ' αὐτῶν οὐδεμία δύναται νὰ ἐννοηθῇ προτίμησις, διότι ἐκάστη τῶν σχετικῶν ἀπαιτήσεων, ἐξαιρετικῶς βαρύνουσα τὸ πρᾶγμα, παρέχεται φυσικῶς καὶ δικαίωμα προτιμήσεως ἐπὶ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ εἰς τὸν δικαιοῦχον.

Ἐπὶ τῶν διὰ τοῦ ἄρθρ. 941 τῆς Πολ. Δικον. καθιερουμένων διαφόρων τάξεων δύνανται νὰ γίνωσιν ἐν γένει αἱ ἐξῆς παρατηρήσεις.

Εἰς τὴν πρώτην ὑπάγονται παντός εἶδους δαπάναι, αἵτινες κατὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν κρίσιν ἐχρησίμευσαν ὄντως πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος ἐπομένως ἀνήκουσιν ἐνταῦθα τὰ πρὸς ἀνθρώποις, ἀποκατάστασιν, σωτηρίαν ἢ καὶ προφύλαξιν τοῦ πράγματος δαπανηθέντα (Ponl. ἄρ. 140.—Aubry § 261. — Trop. ἄρ. 475). "Ὅτι μετὰ αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ περιλαμβάνωνται καὶ τὰ πρὸς βελτίωσιν γινόμενα δαπανήματα, οὐδεμία γεννάται ἀμφισβόλια, διαταγμοὶ ὁμοῦς ἡγέρθησαν παρ' ἡμῶν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν δάνειον γενόμενον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐνεργηθῶσι τοιαῦται δαπάναι, ἀπολαύει τοῦ σχετικοῦ προνομίου. Ὁ Οἰκονομίδης καὶ ὁ Καλλιγᾶς λούουσιν αὐτὸ ἀποφασικῶς στηριζόμενοι τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ διάταξις ἐξαιρετικὴ οὕσα δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ περιπτώσεων ἄλλων, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν δυσχερειῶν, ἃς ἤθελε παρουσιάζει ἡ ἀποδείξις, ἐν περιπτώσει ἀμφισβήτησεως τοῦ γεγονότος, ὅτι διὰ τοῦ δανείου ἐγένετο ἡ τὴν διατήρησιν τοῦ πράγματος ἐπενεγκούσα δαπάνη, ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι τὰ κατὰ τῆς γνώμης ταύτης δυ-

νάμενα ν' ἀντιταχθῶσιν ἐπιχειρήματα ἐνέχουσι σπουδαιότητα μείζονα καὶ πιθανοὺς πλείοτερον κυρούμενο μάλιστα καὶ ὑπὸ συγγραφῶν, ὧν ἡ γνώμη δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐξ ἴσου σεβαστὴ (Alauz. § 261, σημ. 51.—Trop. ἄρθ. 174 καὶ ἐπ.—Dalloz, ἄρθ. 310 καὶ ἐ.)· διότι ἐκτὸς διαφόρων τοῦ Ἰ. Δικαίου νόμων (5.120. 4) 1. (42. 3) καὶ 24 § 1 (42. 5) τῶν Πανθ. καὶ Βασ. 1. 9, 5), οἵτινες ἀποφαίνονται καταφατικῶς καὶ τοὺς ὁποίους εἰκότως ἐπικαλοῦνται οἱ ὡς εἴρηται συγγραφεῖς ἐξ ἀναλογίας, φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις εἶναι μὲν ἐξαιρετικὴ, ἀλλ' οὐδεὶς συντρέχει λόγος, ὅπως δεχθῇ τις καὶ ὅτι περιλαμβάνει ἢ οἶμαι ἐνδοὶ νὰ περιλάβῃ τὰς ἀμέσους δαπάνας. Ὁ προκαταβαλὼν τοιαύτας πρὸς ἐπισκευὴν ἢ καὶ συντήρησιν πράγματος ἀνεῖ τῆς ὁποίας ἤθελεν ἐπέλθει καταστροφή ἢ σπουδαία τῆς ἀξίας αὐτοῦ μείωσις, ἀπολαύει τοιοῦτου προνομίου, ἀλλὰ διατὶ νὰ στερῇται τῆς κατὰ προτίμησιν πληρωμῆς καὶ ὁ δανείσας τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα χρήματα, ἀφοῦ κατὰ τὸ ἔρμη νεόμενον ἄρθρον, (ὅπερ ὀρίζει ἀπλῶς ὅτι προνομιακὴν κατάταξιν χαίρουσιν ἐξ ὧν γεγόμενα πρὸς διατήρησιν, οὐδεμίαν ποιεῖ οὐκ οὐκ διάκρισιν καὶ περὶ τῆς πηγῆς ἐκ τῆς προηλθον) τὸ προνόμιον ἔγκειται ἐν τῇ φύσει αὐτῇ τῆς δαπάνης τῆς συντελούσης εἰς διατήρησιν τοῦ κινδυνεύοντος πράγματος καὶ οὐχὶ ἐν τῇ τοῦ πραγματοποιούντος αὐτὴν προσώπῳ; Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι οὐδεὶς ὑφίσταται οὐσιώδους λόγος, ὅπως τὸ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν γεγόμενον καὶ χρησιμεύσαν δάνειον μὴ θεωρηθῇ ὑπὸ τῆς πτωχεύσεως ὡς ἀμέσως πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος δαπανηθέν, διότι ἡ παρεμβολὴ ἐτέρου προσώπου πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὡς εἴρηται σκοποῦ δὲν δύναται βεβαίως ν' ἀλλοίωσιν τὴν φύσιν τοῦ ἐν λόγῳ δανείου, ὅπερ καὶ μετὰ τοῦ

το εξακολουθεῖ οὐδέν ἦττον νὰ φέρῃ τῆς ποστικῆς τοῦ πράγματος δαπάνης τὸν χαρακτήρα, ὅπως καὶ ὁ δανειστὴς ἐξομολογεῖται πάντοτε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρὸς τὸ ἀμέσως δαπανῆσαν πρόσωπον.

Εἰς τὴν τετάρτην τάξιν τοῦ ἐν λόγῳ εἰδικοῦ προνομίου ὑπάγονται ἐν γένει κατὰ τὸ 4 ἐξ. τοῦ ἀρθρ. 941 ἀπαιτήσαις πηγάζουσαι ἐξ ἐνοικίων τοῦ τελευταίου καὶ ἐνεστώτους ἔτους, ἀλλὰ τὸ ἐπ' αὐτῶν προνόμιον μὴ ἔχον ὡς διατυπώται τὸ ὡς εἴρηται· ἀρθρον τὴν παρὰ Ρωμαίους (Πανδ. 20.2. 2) καὶ Γάλλοις εὐρεῖαν ἔκτασιν, περιορίζεται ἀπολύτως καὶ μόνον εἰς τὸ ἐνοίκιον καὶ οὐχὶ εἰς ἄλλας ἐκ τῆς μισθώσεως πηγαζούσας τυχὸν ἀπαιτήσεις, περιλαμβάνει δ' ἐν γένει οὐ μόνον τὰς πρὸς διατριβὴν ἀνθρώπων χρησίμους οἰκίας, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς ἀνθρωπίνην χρεῖαν ἀναγκαῖα οἰκοδομήματα, ὅλον ἐργαστήρια, ἀποθήκας καὶ ἕτερα τοιαύτου εἶδους κτήματα (Tropl. ἀριθ. 153 Παριεβλ. καὶ Lehner σ. 166).

Ἡ Π. Δ. ἐν τούτοις τὴν διάταξιν τοῦ Νόμου 4. (20. 2.) τῶν Πανδ. ἐπαναλαμβάνουσα παρέχεται ἁορίστως τὸ τοιοῦτον προνόμιον ἐπὶ πάντων τῶν εἰσκαμθέντων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μένῃσι διαρκῶς ἐν τῷ μισθίῳ· ἐντεῦθεν δὲ γεννᾶται κατ' ἀνάγκην τὸ ζήτημα, εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται πάντα ἐν γένει τὰ οὕτως εἰσκαμθέντα ἀντικείμενα καὶ ἀδιαφόρως τοῦ ἀν' ἀνήκουσι ταῦτα τῷ μισθωσαμένῳ, τῷ ὑπομισθωτῇ ἢ καὶ ἄλλῳ τρίτῳ. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων ἐρωτημάτων ὁ Πάλλης ἀποφατικῶς δίδωσιν ἀπάντησιν στήριζόμενος ἐπὶ τοῦ λόγου ὅτι ὡς ὑπέγγνα δύνανται νὰ θεωρηθῶσι μόνον ὅσα χρησιμεύουσιν εἰς κομόν δωματίων ἢ ἀνάγκας τῶν ἐνασκούστων καὶ δύνανται νὰ ὑποπέμωσιν εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ ἐπισκεπτομένου τὴν οἰκίαν κυ-

ρίου, νομίζομεν ὅμως δεῖν δὲν ὑποστηρίζεται ἐπαρκῶς ἡ γνώμη αὕτη, καθ' ἣν ἀπομένει πάντοτε ἡ ἀπορία, τί γίνεται ἐπὶ ἀντικειμένων πολυτελείας, ἅτινα δύνανται μὲν νὰ χρησιμεύωσι πρὸς διακόσμησιν δωματίων ἢ εἰς ἀνάγκας τῶν ἐνοίκων (ὡς λ. χ. ἀρχαίων πολυτίμων ἀγγείων καὶ χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν τραπεζίων σκευῶν ἢ ἄλλων τοιούτων), ἀλλ' ἔνεκα τῆς μεγάλῃς αὐτῶν ἀξίας δὲν ἐκτίθενται συνήθως καὶ τὰ ὑποῖα κατ' ἀκολουθίαν δὲν δύνανται νὰ εἶδῃ ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν οἰκίαν κύριος.

Ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ὁ Νόμος ἀποφαίνεται ὅτι τὸ προνόμιον ὑφίσταται μόνον ἐπὶ τῶν κοσμοῦντων τὴν οἰκίαν πραγμάτων (tout ce qui garnit la maison louée), ἡ δύνατο ἴσως νὰ δικαιολογηθῇ ἡ τοιαύτη διαστολή καὶ νὰ ἐξαιρῶνται οὐ μόνον πολῦτιμοι λίθοι, χρήματα ἢ καὶ χρεώγραφα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα βαρύτιμα πολυτελείας εἶδη, παρ' ἡμῖν ὅμως ἡ γενικότης, μεθ' ἧς τὸ ἀρθρ. 941 ἐκφράζεται, ἀποκρούει τελείως πᾶσαν τοιαύτης διακρίσεως ἰδέαν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὀρθότερον εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἐπὶ πάντων ἐν γένει τῶν εἰσκαμθέντων ἀντικειμένων ἀπολαύουσιν οἱ κύριοι τοῦ σχετικοῦ προνομίου, ὅπερ εἶναι καὶ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸ ὀρθὸν σύμφωνον· διότι ἄδικον βεβαίως ἦτολεν εἶναι, ἐν ᾧ ὁ μισθωσάμενος εἶναι κάτοχος πολυτιμοτάτων ἀντικειμένων εἰσκαμθέντων καὶ εὐρισκομένων ἐν τῇ οἰκίᾳ ὁ μισθώσας νὰ ἔχῃ δικαίωμα μόνον ἐπὶ ἐπιπλῶν ἢ σκευῶν, ὧν ἡ ἀξία ἐν συνόλῳ δὲν ὑπερβαίνει ἴσως οὐδὲ ποσοστὸν τῶν ἀφειλομένων ἐνοικίων μέρος.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως δύνανται μὲν ἐπὶ παραδείγματι νὰ ἐξαιρῶνται τοῦ προνομίου τὰ πρὸς τεχνίτην ἢ πρὸς βιομηχανικόν τι κατάστημα πρὸς διόρθωσιν, καταργασίαν ἢ μεταποίησιν δοθέντα ἀντικείμενα, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ εἰσκαμθέντα

τα ἔν τινι ἐργαστηρίῳ ἔμπορεύματα καὶ ἐπιπλα ἢ εἰσαχθέντα ἐντὸς οἰκίας σκευή, ἐπιπλα, πολύτιμα εἶδη, ἐνδύματα, βιβλία κλπ., ὅταν κατὰ τὸν χρόνον τῆς εἰσχωγῆς οὐδεμία μεταξὺ μισθώσαντος καὶ μισθωσαμένου ἐγένετο διάκρισις.

Κατ' ἀντίθεσιν ἐπὶ τοῦ β' καὶ γ' μέρους τοῦ ἐξεταζομένου ζητήματος δεόν ἀποφατικῇ μᾶλλον νὰ δοθῇ ἀπάντησις. Ἀφοῦ ὁ Νόμος παρέχεται, ὡς ἐρρήθη, τὸ προνόμιον ἐπὶ μόνον τῶν παρὰ τοῦ μισθωτοῦ εἰσχομισθέντων, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς τρίτης περιπτώσεως ὁ κύριος τῆς οἰκίας στερεῖται τοῦ τοιούτου προνομίου καὶ δύναται μόνον νὰ ποιήσῃται χρῆσιν αὐτοῦ οὐχὶ ἀμέσως καὶ ἰδίῳ δικαίῳ, ἀλλ' ἐμμέσως καὶ ὡς ὑπεισέρχόμενος εἰς τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ τὰ δικαιώματα δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 1025 τῆς Π. Δ. (Οἶκ. Ἐγγ. § 217. Παραβ. καὶ Tropl. ἀρθ. 151 δις. Vanger § 378)· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ὅτι τὸ προνόμιον ἐκτείνεται ἐπίσης ἐπὶ πάντων ἐν γένει τῶν εἰσαχθέντων, ἐκτὸς ἂν κατὰ τὴν εἰσκόμισιν ὁ κύριος τοῦ μισθίου ἐγίνωσκεν ἢ ἐδηλώσῃ αὐτῷ ρητῶς ὅτι τὰ εἰσαχόμενα ἢ τινα τούτων δὲν ἀνήκουσι τῷ μισθωσαμένῳ, διότι ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει δύναται, νομιζόμενος, νὰ ὑποστηρίχῃ ὅτι ὁ μισθωτὴς ἐπιτρέψας καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τοῦ μισθίου τὴν κατάληψιν λογίζεται ὡς ἀναγνωρίσας τὴν ἐπὶ τῶν εἰσχομιζομένων δηλωθεῖσαν κυριότητα τῶν τρίτων καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὡς παραιτησάμενος τὴν ἐπὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἄσκησιν τοῦ σχετικοῦ προνομίου.

Μεταξὺ τῶν χαϊρόντων τοιαύτην, κατὰ προτίμησιν πληρωμὴν, κατατάσσει ὁ Νόμος καὶ τοὺς ξενοδόχους, ἐπὶ τῶν εἰσαχθέντων καὶ εἰσχομιζομένων ἔτι ἐν τῷ ξενοδοχείῳ πραγμάτων τῶν ὁδοιπόρων. Καὶ ὅτι μὲν τὸ προνόμιον τοῦτο ἐκτείνεται καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ πάντων ἐν γένει

τῶν εἰσχομισθέντων, (ἐκτὸς ἂν συντρέχῃ ἢ ἐν τῇ ἡγουμένη παραγράφῳ ἀναγραφόμενῃ περίπτωσις ἐξαιρέσεως), οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ἐρωτᾶται ὅμως, ἡ ξενοδόχος χαίρει τοιοῦτο δικαίωμα ἐπὶ πάντων ἀνεξαίρετως τῶν πραγμάτων τοῦ ὁδοιπόρου, ἢ πρὸς ἐξόφλησιν καὶ προνοεστέρας ἐκ τοιαύτης αἰτίας ὀφειλῆς. Ἐπὶ τοῦ πρώτου συγγραφεῖς τινες ποιοῦνται ὠρισμένως διαστολὰς καὶ καταλήγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ προνόμιον δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ τῶν ἱματίων τοῦ ὁδοιπόρου. (Renaud 2 σ. 410.—Tropl. ἀρ. 207. — Pal. σ. 243)· νομιζόμενος ὅμως, ὡς ὀρθότερον τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν. Βεβαίως ἡ δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὅτι ὁ ὄφου κατὰ τὸ ἄρθρ. 885 τῆς Π. Δ. ἀπαγορεύεται ἢ κατὰ γκεσις τῶν ἀπελύτως ἀναγκαίων τοῦ ὀφειλέτου πραγμάτων, δὲν εἶναι ὀρθόν νὰ συγχωρεῖται ἢ ἐπίσχεσις αὐτῶν, καὶ ὅτι ὁ ζημιούμενος ἐντεῦθεν ξενοδόχος ἐαυτὸν μόνον πρέπει νὰ αἰτιᾶται, ὡς δεξιόμενος ἐπὶ πιστώσει ὁδοιπόρον στερούμενον ἐτέων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν γεννησόμενων ἀπὸ τῶν πραγμάτων, οὐχ ἥττον ὅμως ἢ διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 941 εἶναι τοιοῦτον γενικὴ καὶ τοσεῦτον ἀπόλυτος, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ γεννηθῇ δισταγμὸς ἐπὶ τοῦ ὅτι ὁ Νομοθέτης ἐνόησε ὡς ἀργούσαν, ἐν προκειμένῳ, τὴν τοῦ ἄρθρ. 814 ἐξαιρείσιν, ὅπερ δικαιολογεῖται οὐ μόνον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν διάταξιν αὐτοῦ τὸ ἄρθρ. 941, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὅλων ἰδιαζουσῶν περιπτώσεων αἰτίας παρακολουθοῦσι τὴν τοιαύτην ἐπίσχεσιν, διότι πολλάκις οἱ εἰς ξενοδοχεῖα καταλύοντες δὲν φέρουσι μετ' ἐαυτῶν ἢ τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα, περίπτωσις ἣν βεβαίως εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Νόμος. Ὅτι δὲ ἡ ἀντίθετος γνώμη ἀποτελεῖ οὐχὶ ἐρηνηνεχιστικὴν ἀλλ' ἀπλήν τοῦ ἄρθρ. 941 διόρθωσιν, γίνεται ὀρθόν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἀντιφρο-

νῦντες περιορίζουσιν αὐτὴν ἐπὶ μόνον τῶν ἱματίων, ἐὰν ἦτο ὁρῶν κατ' ἄρχην, εἰδει πάντως νὰ περιλαμβανῇ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 885 ἀναγραφόμενα πράγματα ἦτοι, σιρώματα, βιβλία, ἐργαλεῖα κλπ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς πρώτης περιπτώσεως, περὶ δὲ τῆς δευτέρας ὀρθότερον εἶναι ἀποφατικὴ νὰ δοθῇ ἀπάντησις. διότι, ἀφοῦ τὸ προνόμιον ἀποσβέννυται, ἅμα καὶ ἐξαγωγῇ τῶν ὑπεγγύων πραγμάτων, ἔπεται λογικῶς, ὅτι ὁ ξενοδόχος στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ζητῇ διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἐξόφλησιν ὀφειλῆς προγενεστέρως, ἐπὶ πραγμάτων εἰσκομισθέντων μεταγενεστέρως.

Ἵνα οἱ παραγγελιοδόχοι ἐνεργῶσιν ἐν ἀσφαλείᾳ, ἄνευ τῆς ὁποίας ἀτελῶς θὰ ἐτελεῖτο ἡ ἀνατεθεῖσα αὐτοῖς ἐντολή, εἰς βεβαίως νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς συνδρομῆς τῶν δανειστῶν τῆς παραγγελίας, ἐξ ἧς ἡδύνατο νὰ στερηθῶσιν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει τῶν πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῶν μέσων· τοῦτο δ' ἐπραξεν ὁ νομοθέτης καθιερώσας ὑπὲρ αὐτῶν διὰ τὰς πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παραγγελίας γενομένας προκαταβολὰς οὐ μόνον δικαίωμα ἐπισχέσεως καὶ διεκδικήσεως τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ προνόμιον ἐπὶ τοῦ ἀντιτίμου τῆς πωλήσεως αὐτῶν.

Τὸ προνόμιον τοῦτο κανονίζεται διὰ τῶν ἄρθρ. 93—95 τοῦ Ε. Ν., κατὰ τὴν ἐνάσκησιν δ' αὐτοῦ δύναται μὲν νὰ γεννηθῇ ἐπίσης τὸ ζήτημα ἂν ἀπολαύσῃ τοῦ ὡς εἴρηται προνομίου καὶ εἰ δανείσαντες τὰ πρὸς ἐνέργειαν τῶν γενομένων προκαταβολῶν ἀνγκαῖα χρήματα, ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι ἀπ' αὐτῶν πάντες δέον νὰ λυθῇ, διότι ἐνταῦθα τὸ προνόμιον ἀνήκει οὐχὶ εἰς τὴν φύσιν τῆς ἀπανήκης, ἀλλ' εἰς τὴν ιδιότητα τοῦ ἐνεργούντος αὐτὴν προσώπου καὶ πρὸ πάντων τὸν ἰδιόχοντα τοῦ συναλλάγματος τῆς παραγγελίας χαρακτῆρα.

Συγγραφεῖς τινες, συγχέοντες τὰς ἐπὶ τῆς παραγγελίας κρατούσας ἀρχάς, ἐδογματίζον ἄλλοτε, ὅτι ὁ παραγγελιοδόχος ἔχει μόνον δικαίωμα ἐπισχέσεως, οὐχὶ δὲ καὶ προνόμιον εἰδικόν, ἀλλὰ τὸ ἄρθρ. 93 ἐκφράζεται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἡδύνατο ἢ νὰ ἀποκρουσθῇ ὑπὸ τῶν πλειοτέρων.

Ὡς διατυπῶνται τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου ἡ διάταξις, οὐδεμίαν ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ προνόμιον τοῦτο ἀνήκει εἰς πάντα τῶν παραγγελιοδόχων τὰ εἶδη, (ὁπωσδήποτε δηλαδὴ καὶ ἂν ἐνῆργησαν οὗτοι ἢ ἰδίῳ ὀνόματι εἴτε ἐπ' ὀνόματι τοῦ παραγγελέως) ἐφαρμοζόμενον καὶ ἐπὶ μεμονωμένων ἐπὶ πράξεων παραγγελίας· ἀμφισβήτησις ὅμως ἐγεννήθη περὶ τοῦ ἂν περιλαμβάνει καὶ προκαταβολὰς ἐπὶ ἐμπορευμάτων, μὴ ἀποτελούντων ἀντικείμενον παραγγελίας πωλήσεως, ὡς ἐννοεῖ αὐτὴν τὸ ἄρθρ. 93.

Συγγραφεῖς τινες ἐν Γαλλίᾳ (Maresb., ὁ ἄρθρ. 612.—Vincens, 1 σ. 115), συγχέοντες τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου τὴν διάταξιν πρὸς τὰς τοῦ ἐμπορικοῦ ἐνεχύρου ἀρχάς, καταφατικῶς λύουσι τὸ ζήτημα, ἀλλ' ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ὁρθῆς ἐρμηνείας τῶν ἄρθρ. 93—95 τοῦ Ε. Ν. μεγίστη μετὰ τοῦ προνομίου τοῦ ἄρθρ. 93 καὶ τοῦ ἐπὶ ἐνεχύρῳ δανείου ὑφίσταται διαφορὰ· διότι, ἐὰν αἱ περὶ τοῦ δευτέρου διατάξεις ἀναγράφονται ἐπίσης ἐν τοῖς περὶ παραγγελίας ὁρισμοῖς τοῦ Νόμου, ἐν τούτοις κατὰ τὸ ἄρθρ. 95 ἐν περιπτώσεσιν ἄλλαις παρὰ ταῖς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 93 προβλεπομέναις παρέχεται προνόμιον μόνον ἐὰν ἐκπληρωθῶσι προηγουμένως αἱ περὶ ἐνεχύρου διατυπώσεις τοῦ Ἀστ. Νόμου, ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι, καθ' ἣν περίπτωσιν ὅτε παραγγελέως καὶ παραγγελιοδόχος διαμένουσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἦτοι ὅταν πρόκειται περὶ ἐμπορευμάτων μὴ ἀποσταλέντων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μὲ παραγγελίαν πω-

λήσεως, δὲν ὑφίσταται περίπτωσις ἐφαρμογῆς τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 93 προνομίου, καθότι οἱ τοιοῦτοι παραγγελιοδόχοι ἢ θεματοφύλακες ἀπολαύουσιν οὕτως εἰπεῖν προνομίου ἐτέρου καὶ μόνον ἐὰν συνεμorfώθησαν προηγουμένως πρὸς τὰς περὶ δανείου ἐπὶ ἐνεχύρῳ διατάξεις τοῦ κοινοῦ δικαίου. Ὅτι δὲ ὁ νομοθέτης ἐνόησε νὰ διακρίνῃται πάντως τὰ δύο ταῦτα τοῦ προνομίου εἶδη γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τοῦ ὅτι πρὸς κτήσιν τοῦ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου προνομίου ἀπαιτεῖται ἢ συμβολὴ διατυπώσεων, ὧν ἡ τήρησις, εὐχερὴς διὰ τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διατρίβοντας, ἤθελεν εἶναι δυσχερεστάτη, εἰ μὴ ἀδύνατος, διὰ τοὺς ἐν διαφόρῳ τόπῳ οἰκοῦντας, ἕνεκα τοῦ ὁποίου καὶ ὁ νόμος εἰς μὲν τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθ. 93 θεωρεῖ ὑφιστάμενον τὸ προνόμιον αὐτοδικαίως, ἐνῶ ἐν περιπτώσεσιν ἄλλαις, μετὰ τὴν προηγουμένην τήρησιν τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 93 ἀπαιτεῖται τῶν ἐξῆς ὁρων ἢ συνδρομῇ. α') ἀποστολὴν πραγματειῶν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, β') διαφορὰ κατοικίας παραγγελέως καὶ παραγγελιοδόχου, καὶ γ') ὠρισμένος σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἥτοι ἡ πώλησις τῶν πραγματειῶν, αἵτινες δεόν νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ παραγγελιοδόχου πάντοτε.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα, πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ σχετικοῦ προνομίου ἀπαιτεῖται ἄρα αἱ προκαταβολαὶ νὰ ἐγένοντο μετὰ τῶν ἐμπορευμάτων τὴν παραλαβὴν; Συγγραφεῖς τινες τοιαύτην ἀληθῶς ἀποκρίνουσιν εἰς τὸ ἄρθρ. 93 ἐννοίαν, νομίζομεν ὅμως ὅτι ὀρθότερον εἶναι νὰ δεχθῇ τις τὸ ἐναντίον, ὑπὲρ οὗ ἀποφαίνονται καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἐν Γαλλίᾳ συγγραφέων. Ὁ Νόμος οὐδεμίαν ἀπολύτως ποιεῖται διαστολήν ὁ ὅρος δ' αὐτοῦ «ὅστις ἔκαμε προκαταβολὰς ἐπὶ

πραγματειῶν ἀποσταλείσων ἀπὸ ἄλλης πόλεως», εἰκότως φρονοῦμεν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπὶ προκαταβολῶν γενιμένων πρὸς τὸν σκοπὸν πρὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ ἀντικειμένου τῆς παραγγελίας· διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Troplong (ἢ Λ. nantissement), τὸ ἂν προηγῇται ἡ καταβολὴ τοῦ ἐνεχύρου ἢ τὸ ἐνέχυρον τῆς προκαταβολῆς, οὐδεμίαν ἐπέρχεται τοῦ κανόνος ἀλλοίωσις, ὅφου διὰ τῆς συμβάσεως συνάπτονται τὰ χρήματα μετὰ τοῦ ἐνεχύρου διὰ δεσμοῦ ἐνοῦντος τοῦ πρὸς τὸ ἄλλο· τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἀντιδοσίων τῶν ἐπικαλούμενον ἐπιχείρημα, ὅτι τοιοῦτοτρόπως δύναται ν' ἐπείθῃ δολία μεταξὺ δανειστῶν καὶ ὀφειλετῶν συνεννοησις πρὸς δημιουργίαν τοιοῦτου προνομίου, δὲν νομίζομεν ὡς ἀμύηκτον τῆς ἐναντίας ἐκδοχῆς ἔρεισμα· διότι ὁ ἐντεῦθεν κίνδυνος εἶναι τοσοῦτον ἀμφίβολος, ὥστε δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἀναγκάσῃ τὴν ἐρμηνευτήν, ὅπως μακρυνθῇ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς σχετικῆς διατάξεως.

Ὅμοιον προνομίου ἀπολαύουσιν ὡσαύτως κατὰ Νόμον καὶ οἱ ἀγωγιάται· ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν ὁ διὰ προκαταβολῶν συντελῶν ὅπωςδὴποτε εἰς διατήρησιν ἢ διαφύλαξιν τοῦ πράγματος ὀφείλει πέντας τοὺς περὶ αὐτοῦ διαφερομένους καὶ δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι τὸ πρᾶγμα διὰ τῶν ἐκ μέρους τοῦ ἀγωγιάτου καταβαλλομένων προνομιῶν μετακομιζόμενον σῶον καὶ ἐν καλῇ κατάστασει, ἀποκτᾷ ἄξιαν μείζονα, ἐξ ἧς κερδαίνει βεβαίως καὶ ὁ κύριος καὶ τῶν δανειστῶν ἢ ὁμῶς ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως. Ἐνταῦθα ὅμως δύναται νὰ γεννηθῇ τὸ ζήτημα, τὸ προνόμιον τοῦτο ὑφίσταται καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν πραγμάτων, ἢ ἰσχύει μόνον, ἐφ' ὅσον τὰ μετακομισθέντα ἀντικείμενα εὑρίσκονται εἰς χεῖρας τοῦ ἀγωγιάτου; Συγγραφεῖς τινες λύουσιν αὐτὸ καταφατικῶς, ἀλλὰ πρ

ἡμῖν κατὰ τὴν ὁρθὴν τοῦ Πάλλη παρα-
τήρησιν δὲν δύναται βεβαίως νὰ ὑπο-
στηνῇ ἡ τοιαύτη γνώμη, διότι κατὰ
τὸ ἄρθρ. 941 τῆς Πολ. Δικον. τὸ προ-
νόμιον ἰσχύει μόνον ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω
περιορισμόν, ἥτοι ἐφ' ὅσον τὰ εἰσχομι-
σθέντα τελοῦσιν ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ ἀγω-
γιάτου. Ὡστε καὶ οὗτοι ὑποβάλλονται
κατὰ Νόμον εἰς τὸν περιορισμόν, ὃν τὸ
ἄρθρ. 93 τοῦ Ἐμπ. Νόμ. ἐπιβάλλει ἐν
τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς τοὺς παραγγελο-
ύμενους.

Κατ' ἀντίθεσιν τὸ πρὸς τὸν πλοίαρχον
παρεχόμενον πρόνομιον ἰσχύει καὶ μετὰ
τὴν παράδοσιν, διότι, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ
ἄρθρ. 507 τοῦ Ἐμπ. Νόμ., ἐφ' ὅσον τὰ
ἐμπορεύματα δὲν μετέστησαν νομίμως εἰς
χείρας τρίτου, προτιμᾶται οὗτος διὰ τὴν
πληρωμὴν τοῦ ναύλου ἐπὶ δέκα καὶ πέντε
ἡμέρας μετὰ τὴν παράδοσιν αὐτῶν ἐν
περίπτώσει μάλιστα πτωχεύσεως πρὸ
τῶν 15 ἡμερῶν προηγείται πάντων τῶν
δανεισμάτων, ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τῶν
ναύλων καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν ἐξ ἀβαριῶν
ὀφειλομένων.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 559 οἱ σύνδικοι ὑπο-
χρεοῦνται νὰ παραδώσωσι τῷ εἰσηγητῇ
κατάλογον τῶν ἀντιποιοιμένων πρόνό-
μιον οἰονδήποτε ἐπὶ κινητῶν· ἐὰν δὲ
ἀναφυῶσιν ἐντεῦθεν διενέξεις, ἀποφασί-
ζονται αὗται παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ ἢ ὑπὸ
τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 502 ἀρμοδίου δικα-
στηρίου (Α. Π. 204 τοῦ 63).

Πιστῶται ἐνυποθήκοι. Τὰ δικαιώ-
ματα τῶν δι' ὑπόθήκης ἀσφαλιζομένων
δανεισμάτων κανονίζονται ἐν γένει διὰ τοῦ
ἄρθρ. 560· αἱ περὶ αὐτοῦ δὲ διατάξεις,
οἷσιν οὖσαι, σπανίως ἐν τῇ ἐφαρμογῇ
παρέχονται δυσχερείας, ὡς ἀποτελοῦσαι
ἀπλὴν σχεδὸν ἐπανάληψιν τῶν ἄρθρ.
539—543 τοῦ παλαιοῦ Νόμου, ὧν τὴν
ἀληθῆ ἔννοιαν εἶχε κυρώσει τῶν δικα-
στηρίων ἡ Νομολογία καὶ διότι ἡ πτώ-
χευσις, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀλλαχοῦ, οὐδεμίαν

ἐπάγεται εἰς τὰ σεβαστά τῶν προνομιού-
χων καὶ ἐνυποθήκων δανειστῶν δικαιώ-
ματα μεταβολήν. τούναντίον μάλιστα,
ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι κατὰ τὸν Νόμον
ἡ τε κινητὴ καὶ ἀκίνητος τοῦ πτωχεύ-
σαντος περιουσία διτελεῖ ὑπὲρ τοῦ
πιστωταῖς, ἢ ἐκ τῆς ὑποθήκης πηγάζουσα
ἐπὶ τῇ ἀξίας τοῦ εἰδικῶς βεβαρημένου πράγ-
ματος προτίμησις δὲν στερεῖ τὸν ἐνυπόθη-
κον δανειστήν καὶ τῶν ἐπὶ τῆς λοιπῆς τοῦ
ὀφειλέτου οὐσίας δικαιωμάτων, τῶν κοι-
νῶς ἀνηκόντων εἰς ἅπαντας τοὺς δανει-
στάς, ἐξ ὧν ἐπεται ὅτι ὁ ἐνυπόθηκος πι-
στωτής, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξωφλήθη, δικαιού-
ται νὰ λάβῃ ἐκ τῆς διανομῆς τῆς ἀξίας
τῶν κινητῶν μέρος μὲν ἀνάλογον πρὸς τὸ
ὀφειλόμενον αὐτῷ ποσόν, ὑπερ καὶ μει-
οῦται κατὰ τὸ ληφθὲν μέρος. Ἡ διάτα-
ξις δὲ τῶν ὡς εἴρηται ἄρθρων, ὑπ' ὧν
ἔχουσα ἀκρίβως τοῦ τοιοῦτου δικαιώμα-
τος τὴν ἐνέσκησιν, προβλέπει καὶ κανο-
νίζει εἰδικῶς τὰς δυναμένας ν' ἀναφυῶ-
σιν ἐντεῦθεν διαφόρους περιπτώσεις.

Τὸ πρῶτον πραγματεύεται περὶ διανο-
μῆς τοῦ τιμήματος τῶν ἀκινήτων πρὸ ἢ
μετὰ τοῦ τῶν κινητῶν καὶ ἀποφρίνεται
συμφώνως πρὸς τὴν ἀνωτέρω τιθεμένην
ἀρχήν.

Τὸ δεύτερον καὶ τρίτον προβλέπουσι
τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ διανομὴ τῆς
ἀξίας τῶν κινητῶν προηγείται τῆς τῶν
ἀκινήτων καὶ ὀρίζει, ὅτι, ἐὰν κατὰ τὴν
διανομὴν τοῦ τιμήματος τῶν δευτέρων
οἱ ἐνυπόθηκοι δανεισταὶ καταταχῶσιν
ἐπωφελῶς διὰ τὸ ὅλον τῆς ἀπαιτήσεως
αὐτῶν, τὰ δυνάμει τῶν προηγουμένων
διανομῶν ληφθέντα ἐπιστρέφονται τῇ ὁ-
μάδῃ ὥστε τὸ ὑπόλοιπον δὲν ἀνήκει τῇ
ἐπομένῃ κατὰ τάξιν ἐνυποθήκῃ, ὅστις
ἐδικαιούτο νὰ καταταχῇ ἐν τῇ ἀπομέ-
νοντι, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀπαιτή-
σεως τῶν προηγουμένων, ἀλλὰ τῇ ὁμαδί-
ῃτις λογίζεται οἷον προκαταβαλοῦσα τὰ
ἐκ τῆς πρώτης διανομῆς ποσά, καὶ ἐπο-

μένως ὡς δικαιουμέν ηῖς ἀπόληψιν αὐτῶν, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος θεωρεῖται λαβὼν ἀκριβῶς τὸ ὀφειλόμενον αὐτοῦ.

Ἐὰν ὅμως καταταχθῶσι διὰ μέρος μόνον τῆς ἀπαιτήσεως αὐτῶν ἐπὶ τοῦ τιμήματος τῶν ἀκινήτων τὰ ἐπὶ τῶν προηγούμενων διανομῶν δικαιώματα αὐτῶν, κανονίζονται ἀναλόγως τοῦ ὑπολειπομένου πρὸς τελείαν ἐξόφλησιν μέρος, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐκ τῆς ἀξίας τῶν ἀκινήτων ληφθέντων, καὶ τὰ ὑπὲρ τὸ μέρος τοῦτο πληρωθέντα ἐπιστρέφονται τῇ ὁμάδι.

Ἐν τέλει ὅσοι δὲν τύχωσιν ἐπιωφελοῦς κατατάξεως, θεωροῦνται ὡς ἀνέγγυοι πιστωταὶ καὶ ὑπόκεινται εἰς τὸν συμβιβασμὸν ὡς καὶ εἰς πάσας τῆς ἀνεγγύου ὁμάδας τὰς ἐργασίας.

Πιστῶται ἐξ ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ. Ἡ πτώχευσις, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀλλαχοῦ, ἐκτὸς τῶν λοιπῶν αὐτῆς συνεπειῶν, ἐπάγεται καὶ τῶν ὑπαρχόντων τυχόν ἀλληλοχρέων λογαριασμῶν τὴν παῦσιν, ἐντεῦθεν δὲ ἐπεται, ὅτι οἱ ἀναδεικνύμενοι δανισταὶ δικαιοῦνται κατ' ἀκολουθίαν νὰ μετὰσχῶσιν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν γενησομένων διανομῶν. Καὶ ἂν μὲν ἡ τοῦ λογαριασμοῦ διαφορὰ ἀποβαίη ὑπὲρ τῆς ὁμάδος, ἡ πίστωσις εἰσπράττεται ὑπὸ τῶν συνδίκων, ἂν δὲ ὑπὲρ τοῦ μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος συναλλαγέντος ἐμπόρου, δύναται οὗτος ἐμφανιζόμενος νὰ ζητήσῃ τῆς πιστώσεως αὐτοῦ τὴν ἐξέλεξιν, ὅποτε καὶ ἐξετάζεται ἰδίως ἂν αἱ ἀμειβαταὶ χορηγήσεις ἐπραγματοποιήθησαν ἄλλῳ.

Δικαιώματα συζύγων ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως. Ὡς ἐρρήθη καὶ ἐν εἰκαιῇ τότῃ, ἡ γυνὴ νομίμως ἐμπορευομένη δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ κατὰστάσεως γεννῶνται φυσικῶς καὶ διάφοροι ὑποχρεώσεις καὶ δικαιώματα, ὧν

ὅμως ὁ κανονισμὸς ἐξαρτᾶται πάντῃ ἀπὸ τοὺς τοιούτους ἢ τοιούτους τοῦ γαμικοῦ συμφώνου ὅρους. Καὶ ἂν μὲν μετὰ τῶν συζύγων ὁρίσται κοινὴ κτήμοσυνη, τότε κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἔμπ. Νόμ. αἱ ἐκ τῆς ἐναγῆσεως τῆς ἐμπορίας ἀπορρέουσαι ὑποχρεώσεις τῆς γυναικὸς βαρύνουσι καὶ τὸν ἄνδρα, ἂν δὲ ὁ γάμος δὲν ἐγένετο ὑπὸ τοιοῦτον ὅρον, θεωρεῖται ὡς τελείως ἀπέναντι αὐτῆς ἀνεύθυνος.

Ἐν τῇ πρώτῃ ὅμως περιπτώσει γινώσκται ἡ ἀπρία, ὁ ἐντεῦθεν εὐθυνόμενος ἄνθρωπος ὑπόκειται καὶ εἰς τὴν διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἐκτέλεσιν τῶν κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἐμπορίας ἀναδεχόμενων ὑποχρεώσεων; Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ μακρὸν χρόνον διάστημα, καὶ οἱ τυγχάνοντες καὶ τῶν δικαστηρίων ἢ νομολογῶντες κατὰφατικῶς ἔλυσαν τὸ ζήτημα, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ ἄνθρωπος συναινέσας εἰς τὴν πρὸς τῆς γυναικὸς ἐνάσκησιν τοῦ ἐμπορίου ὑποχρεοῦται νὰ συμμετάσχη ἀπασῶν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς (Ferrière, Coutume de Paris ἀρ. 234 καὶ ἐ. — Pothier, puissance marit., ἀριθ. 22)· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, δι' ἧς παραγνωρίζεται τῇ λείῳς ἡ θέσις τοῦ ἀνδρὸς ἀπέναντι τῆς ἐμπορευομένης γυναικὸς καὶ τῆς ὁποίας καὶ τότε ἡμφισβητεῖτο ἡ ὀρθότης, ἐξηρσησεν μικρὸν κατὰ μικρὸν, μέχρις οὗ ἐγκυκλιεῖτο ὅτι ὁ ἄνθρωπος, εἴτε ὡς ἐγγυητὴς τῆς δύναται νὰ θεωρηθῇ τῆς γυναικὸς, εἴτε ὡς συνέταιρος, δὲν εὐθύνεται ὑπὸ τοιούτους ὅρους, ἐκτὸς ἂν συνεβλήθη ῥητῶς ἀπ' ἐυθείας, ἢ ὡς ἐγγυητὴς ὑπεβλήθη ῥητῶς εἰς προσωπικὴν κράτησιν (O'Neil v. Vincourt (Dr. civ. T. 1, σ. 167) θεωρεῖται αὐτὸν συνέταιρον).

Ἀλλ' ἂν τῆς πτωχεύσεως τῆς γυναικὸς ἡ ρύθμισις δὲν παρέχεται, ὡς παρατηρεῖ ἕκαστος, δυσχερεῖς μεγάλας, δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ὡς ἐκ τῆς εὐλόγου ἐν πολ

λαίς δυσπιστίας, ἣν δείκνυσιν ὁ νομοθέτης ἐν τῷ κανονισμῷ τῶν χρηματικῶν τῆς γυναικὸς συμπεριόντων καὶ δυσχερῇ περὶ τὴν ὀρθὴν λύσιν γεννῶνται πολλὰ καὶ ζητήματα.

Μεταξὺ τῶν δικαιωμάτων, ἅτινα κατὰ τὸν νεώτερον Νόμον χαίρει ἡ γυνὴ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ ἀνδρός, εἶναι καὶ ἡ ἀνάληψις τῶν αὐτοῦσιν σωζομένων καὶ ἐν τοῖς ἄρθρ. 565 καὶ 566 ἀπαρθωμένων ἀκινήτων· περὶ τῶν τοιούτων δὲ δικαιωμάτων ἰσχύουσιν οἱ ἐξῆς κανόνες· α' ὅτι ἡ διεκδίκησις αὐτῶν συγχωρεῖται μὲν, ἀλλ' ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου, εἶχεν ἡ σύζυγος τὴν κυριότητα ἢ καὶ τὴν νομήν· β' ὅτι ἐν περιπτώσει ἐκποίησης τῶν ὡς εἴρηται κτημάτων ἢ διεκδίκησις τῶν δι' ἀντικαταστάσεως ἐκείνων ἀγορασθέντων κτηθέντων, ἐπιτρέπεται μόνον ἐὰν ὁ ὅρος τῆς ἀντικαταστάσεως περιληφθῇ ἐν τῷ τῆς κτήσεως ἐγγράφῳ καὶ ἀποδειχθῇ παρὰ τῆς γυναικὸς δέκα τοῦλάχιστον πρό τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἡμέρας καὶ γ' ὅτι ἡ χρῆσις τῶν χρημάτων, περὶ ὧν πραγματεύεται τὸ ἄρθρ. 560, δύναται ν' ἀποδειχθῇ δι' ἀπογραφῆς ἢ καὶ παντὸς ἄλλου ἐγγράφου βεβαίαν φέροντος χρονολογίαν.

Ἰνα ὅμως ἡ γυνὴ ποιήσῃται χρῆσιν τῆς περὶ ἀναλήψεως τῶν ἀκινήτων ἀγωγῆς, ὀφείλει προηγουμένως κατὰ τὸ ἄρθρ. 569 ν' ἀναλάβῃ ὑποχρεώσεις τινας, αἱ ὑποχρεώσεις δ' αὗται συνίστανται εἰς τὴν ἀναδοχὴν ἀπασῶν τῶν νομίμως βαρυνουσῶν τὸ πρᾶγμα ἀπαιτήσεων καὶ ὑποθηκῶν, ἐξ ὧν ἐπεται ὅτι ἡ γυνὴ ἀπαλλάσσεται μὲν τῆς τοιαύτης ὑποχρεώσεως, ὅταν ὁ ἀνὴρ βαρύνῃ παρὰ τὸν Νόμον δι' ὑποθήκης κτῆμα ἀδιατίμητον, οὐκ ὅμως καὶ ὅταν τὸ πρᾶγμα ὡς διατετιμημένον δοθῇ ἐβαρύνῃ νομίμως δι' ὑποθήκης, ὅποτε ἡ γυνὴ, ἐὰν δὲν ἐνέγραψεν ἐγκρίτως ὑποθήκην ἐπὶ τῶν κτημά-

των τοῦ ἀνδρὸς πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐντεῦθεν ὀφειλομένης αὐτῇ ἀποζημιώσεως, θέλει καταταχθῇ ἀπλῶς διὰ τὴν τοιαύτην ἀπαίτησιν.

Ἐννοεῖται οἷοθεν ὅτι τὴν ἐρμηνευομένην διάταξιν πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐνυποθηκῶν δανειστῶν εἰσπαχθεῖσαν δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἡ ὁμάς.

Ἡ σύζυγος κατὰ τὸ ἄρθρ. 568 δικαιούται πρὸς τούτους ν' ἀναλαμβάνῃ αὐτοῦσια καὶ τὰ ἐν τῷ γαμικῷ συμφώνῳ ἀναφερόμενα κινήτὰ προικῶ καὶ ἐξώπροικα, ὡς καὶ τὰ διὰ δωρεᾶς ἢ κληρονομίας κτηθέντα τοιαῦτα· ὅλλὰ πρὸς τοῦτο δέον ἡ ταυτότης αὐτῶν ν' ἀποδεικνύηται μόνον δ' ἀπογραφῆς ἢ πράξεως ἐτέρας βεβαίαν ἐχούσης χρονολογίαν, διότι ἄλλως κατὰ τεκμήριον τὰ τοιαῦτα κινήτὰ θεωροῦνται ἀνήκοντα τῷ ἀνδρὶ καὶ περιέρχονται πάντοτε τῇ ὁμαδί· ἐκ τῶν πραγμάτων δὲ τούτων δύναται μὲν δέισθηγῃ τῆς τῇ προτάσει τῶν συνδίκων νὰ ἐπιεπιτρέψῃ τὴν πρὸς τὴν γυναῖκα παράδοσιν τῶν πρὸς χρῆσιν αὐτῆς ἀναγκαίων ἱματίων καὶ ὀθονίων, ἀλλὰ διατηρουμένων πάντοτε τῶν ὄρων τοῦ ἄρθρου 458.

Δωρεαὶ μεταξὺ συζύγων. Ἐξ ὅλων τῶν διατάξεων τοῦ νέου νόμου τὸ ἄρθρ. 574 εἶναι ὁμολογουμένως τὸ πλεῖστον τροποποιήσαν τὰς ἐπὶ τούτου ἀρχὰς τοῦ τῶς ἰσχύοντος Νόμου, αἱ διατάξεις ὅμως αὐτοῦ εἰ καὶ εὐνούτεραι τῶν καταργηθεισῶν πρὸς τὴν γυναῖκα δὲν δύναται οὐδὲν ἦσαν ἢ νὰ θεωρῶνται πάντοτε ὡς ἐπαχθεῖς καὶ ἐν μέτρῳ τινὶ καὶ ὡς ἀδικοί.

Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρήθῃ ὅτι ἡ ἐν τῇ γαμικῷ συμφώνῳ ἀναγραφῇ ἐπωφελῶν διὰ τὴν γυναῖκα ὥρων δημιουργεῖ ὑπὲρ αὐτῆς δικαίωμα κεκτημένον καὶ ἐν τοῖς τοῖς ὁ Νόμος ἐξ ὑπερμέτρου πρὸς τὰς χρηματικὰς τῶν συζύγων σχέσεις δυσπιστίας, καθιερωθὲν διὰ τοῦ ἄ. ὁρ. 571 τὴν ἀρχήν, ὅτι ἡ γυνὴ τῆς ὁ ἀνὴρ ἦν ἔμπορος

κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου ἢ μὴ ἔχων τότε ἔργον μετῆλθεν ἐμπορίαν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους, στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐπιδιώξῃ δι' ἀγωγῆς τὴν ἀπόληψιν τῶν ἐν τῷ γαμικῷ συμβολαίῳ διαλαμβανόμενων ὑπὲρ αὐτῆς κερδῶν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ οἱ πιστωταὶ ὅπως ἀναζητήσωσι τὰς παρὰ τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἀναγραφόμενας ἐν τῷ προικῷ συμφωνίᾳ ὀφειλές.

Ἐὰν ἡ ἀπαγόρευσις ἴσχυε μόνον ἐπὶ ἀνδρὸς ἐμπορευομένου κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου καὶ ἡ ἀκυρότης ἐπήρχετο ὅταν ἡ πτώχευσις ἐλάμβανε χώραν ἐντὸς τοῦ πρώτου ἢ τοῦ δευτέρου ἀπὸ τῆς συντάξεως τοῦ συμβολαίου ἔτους, ἡδύνατο ἴσως νὰ ἐννοηθῇ, ἡ ἐπέκτασις ὅμως αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ὁ σύζυγος δὲν εἶχεν ἔργον ἢ μετῆλθε τὴν ἐμπορίαν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους, θεωροῦνται ὡς πρὸς τοὺς πιστωτὰς αὐτοδικαίως ἄκυροι αἱ ὀφειλὲς ὡς γενομένης δῆθεν πρὸ τῆς πτωχεύσεως μὲν ἀλλ' ἐπὶ προβλέψει αὐτῆς, νομίζομεν ὅτι δὲν δικαιολογεῖται ἀποχρώντως· διότι εἶναι λίαν κινδυνώδες νὰ δεχθῇ τις καὶ δὴ ἄνευ ἀποδείξεως ὅτι διὰ ὀφειλῶν γενομένων λ. χ. εἰκοσιν ἢ καὶ δέκα πρὸ τῆς πτωχεύσεως ἔτη ἐσκοπεῖτο καὶ παρεσκευάζετο ἡ περιγραφή τῶν συμφερόντων τῶν δανειστών πρὸς ὄφελος τῆς γυναικὸς.

Ὅπως δὲ ἴσως διατυπώται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, εἰς δύο περιπτώσεις ἐστὶν ἐφαρμοστέα, ὅταν ὁ ἀνὴρ ἦν ἔμπορος κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου καὶ ὅταν μὴ ἔχων τότε ἐπάγγελμα μετῆλθεν ἐμπορίαν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους, ἐκ τούτων δὲ αἱ ἀκόλουθοι ἔπονται νόμιμοι συνέπειαι· α' ὅτι αἱ ἐν τῷ προικῷ συμφωνίᾳ σχετικαὶ δηλώσεις δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως προσδώσωσι τῷ συζύγῳ, ἢ ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ιδιότητα τοῦ ἐμποροῦ, εἴαν δὲν συντρέχωσι καὶ αἱ περιπτώσεις, αἵτινες χαρακτηρίζουσιν αὐτὸν

κατὰ νόμον ὡς τοιοῦτον καὶ κατ' ἐκκολούθῃαν ἐάν μὲν ἐν τῷ συμβολαίῳ μνημονεύηται, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἦν ἔμπορος, ἢ γυνὴ βαρεῖται διὰ τῆς περὶ τοῦ ἐναντίου ἀποδείξεως, εἰ δὲ ὅτι ἐξήσκει ἕτερον λόγον ἢ ὅτι δὲν εἶχε τοιοῦτον, οἱ πιστωταὶ δικαιοῦνται καὶ ὀφείλουσι μάλιστα ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ἦν ἔμπορος· β' ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἀρθ. 1571 ἐφαρμόζεται καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ ἐξήσκει καὶ ἔντρονον ἐπάγγελμα, ἐνθόγει ἐν τούτοις συνθήκῃ καὶ πράξει ἐμπορικῆς· γ' ὅτι ἐάν κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου εἶχεν ἔργον ἕτερον, οὐδεμίαν ὑφίσταται ἀκυρότητα· εἴαν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους μετῆλθεν ἐμπορίαν· διότι ἡ καλὴ πίστις τῆς γυναικὸς καὶ αἱ οἰκονομικαὶ προϋποθέσεις αἱ γενομένης ὑπὸ τῆς ἰδίας οἰκονομίας ὅταν ἐνυμφευσεν αὐτήν, ἤθελον βεβαίως εὐρεθῇ ἐκτεθειμέναι, ἐάν ἡ σύζυγος, καίτοι μὴ νυμφευθεῖσα ἔμπορον, ὑπέκειτο ἐν τούτοις εἰς τοὺς σχετικούς τοῦ Ἐμπ. Ν. μου περιορισμούς. (Renouard, 2^η σελ. 309), καὶ δ' ὅτι πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως ἀπαιτεῖται ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον νὰ ἦναι ἔμπορος, ἀλλὰ καὶ νὰ παύσῃ τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ, ἥτοι νὰ τελῇ ἐν καταστάσει πτωχεύσεως.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ἡ τοῦ ἀρθ. 571 διάταξις, πρὸς τὸ συμφέρον τῶν πιστωτῶν εἰσαχθεῖσα, δὲν ὀφείλει τὸν ἄνδρα ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ· τούτου δ' ἕνεκεν ἡ γυνὴ δικαιούται, εἴαν μετὰ τὴν κύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ ὁ ἀνὴρ ἀποκτήσῃ νέαν περιουσίαν, νὰ ποιηθῇται χρῆσιν τῆς ταιαύτης ἀγωγῆς κατὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν.

Ἐὰν τοιοῦτο δικαίωμα δέον ὡσαύτως νὰ δεχθῶμεν ὅτι χαίρουσι δυνάμει τοῦ ἀρθ. 1025 τῆς Π. Δ. καὶ οἱ προσοικτικοὶ τῆς γυναικὸς δανεισταί, οἵτινες δικαιούται μάλιστα καὶ νὰ προσβάλλωσιν ὡς βολίαν καὶ πᾶσαν τυχὸν ἐκ μέρους τῆς γυναικὸς πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ συμβιβασμοῦ.

γενομένην παραίτησιν ἀπὸ τῶν τοιούτων τοῦ συμβολαίου ὁρων, καὶ ἂν δὲν ἀνέκοψαν ἐμπροσθέντος τὸν περιέχοντα τὴν τοιαύτην παραίτησιν συμβιβασμόν. (Parliament Act. 1924).

Ἐννοεῖται οὐκοῦθεν ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἀκυρότης ἰσχύουσα ἐπὶ τῶν πρὸ τῶν γάμων ἡμερῶν ἐφαρμόζεται, εἰ καὶ σιωπᾷ περὶ τούτου τὸ ἄρθ. 571, κατὰ μερίζονα λόγον ἐπὶ τῶν μετὰ τὸν γάμον συνομολογούμενων τοιούτων μεταξὺ τῶν συζύγων, ὅπερ ἀναμφισβητήτως εἶναι καὶ δικαιότερον.

Διεκδικήσις ἐμπορικῇ. Ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ Ὁ. Ν. ἀρχῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν, οὕτως εἰπεῖν, ἀπασῶν τῶν τῆς πτωχεύσεως ἐργασιῶν καὶ κατὰ τὴν ὁρίσαν μόνον τὰ τῷ ὀφειλέτῃ ἀναμφισβητήτως ἀνήκοντα πράγματα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναισθητῶν, ἀπορρέει πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντων δικαιωμάτων καὶ τὸ τῆς παρὰ τρίτων διεκδικήσεως ἀντικειμένων, ἵνα ὧν οὗτοι ἐγείρουσι κυριότητος ἐνόμου ἀξιώσεις· διεκδικητῆς δ' ἐν γένει καλεῖται ἐνταῦθα ὁ διὰ πραγματικῆς ἀγωγῆς δυνάμενος ν' ἀξιώσῃ κυριότητος δικαίωμα, ἐπὶ πραγμάτων μὲν εὕρισκόμενον ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλὰ μὴ ἀνηκόντων αὐτῷ.

Ἡ διεκδικήσις αὕτη καθ' ἑαυτὴν δὲν παρέχεται ἐκ πρώτης ὄψεως οὐδεμίαν δυσχερίαν διότι οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀξίωσις πρᾶγματός. οὗτινος ὁ εἰς ἔχει τὴν κυριότητα καὶ ὁ ἕτερος τὴν κατοχήν, ἀλλ' ὁ ἀκριβὲς τῶν ἀληθῶν ὁρίων τοῦ δικαιώματος τούτου προσδιορισμὸς καὶ αἱ περὶ τῆς ἀνασκήσεως αὐτοῦ συνθήκαι μεγάλως πάντοτε καὶ σπουδαίας ἀπεργάζονται ἀμφισβητήσεις· διότι, ἐὰν κατὰ τὸν ὁρισμένον ὁρίσταν παρίσταται ὡς ἀπλοῦν δικαίωμα ἀναμφισβητήτου δικαιοσύνης καὶ ἀκροατικῆς ἐφαρμογῆς, ἡ συνθήκαι ἐν Γαλλίᾳ μὴ περιορισθεῖσα ἐν τούτῳ

ἐξέτεινε τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν τὰ ὅρια δεχομένη ἐπὶ παραδείγματι δεῖ καὶ ὁ μὴ πληρωθεὶς πωλητῆς δικαιούται ὑπὸ τινος ὁρους ν' ἀμφισβητήσῃ κατ' ἐνστάσιν τὸ πρᾶγμα, οὗτινος εἶχε στερηθῇ νομίμως τὴν κυριότητα (δρ. Alauz. 2849). Ἄλλ' αἱ ἀρχαὶ αὗται, αἵτινες θὰ εἶχον ἐνίοτε ὡς ἀσφαλὲς ἀποτέλεσμα τὴν σύγχυσιν τῶν ὁρίων καὶ δικαίων συνθηκῶν, ὑφ' ὧν διέπεται ἡ ἐνάσκησις τοῦ τοιούτου δικαιώματος πρὸς ἄλλας πλημμελεῖς καὶ πολλαπλῶς ἀμφισβητηθείσας, δὲν ἡδύνατο βεβαίως νὰ υἱοθετηθῶσιν ἐν πᾶσι πρὸς τοῦ νομοθέτου καὶ διὰ τοῦτο τᾶρθρα τοῦ Γ. Κ., ἐξ ὧν ἐλήφθησαν καὶ αἱ σχετικαὶ τοῦ ἡμετέρου Νόμου διατάξεις, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀπλὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἀληθῶν καὶ ἀναμφισβητήτων τῆς καθαρῶς διεκδικήσεως ἀξιωμάτων.

Ὅπως δὲ ποτε ἡ ἐμπορικὴ διεκδικήσις τρία κυρίως περιλαμβάνει κατὰ τὸν ἡμέτερον Νόμον εἶδη, ἐμπορεύματα παρακατατεθέντα ἢ ἀποσταλέντα πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἐπὶ σκοπῷ πωλήσεως, ἐμπορεύσιμα γραμμάτια, καὶ ἐμπορεύματα ἅτινα ἐπελήφθησαν μὲν νομίμως, ἀλλὰ τῶν ἐποίων τὴν ἀξίαν δὲν κατέβαλεν ἔτι ὁ ἀγοραστὴς πτωχεύσας.

Διὰ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἀποστολὰς τῶν ἐν τῷ ἄρθ. 580 καὶ ε. ἀριθμουμένων ἀντικειμένων γινόμενα πρὸς σκοπὸν ὠρισμένον, δὲν δύνανται βεβαίως νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀπόδειξις, ὅτι ὁ διεκδικῶν ἐνόμι νὰ στερηθῇ ὑπὲρ τοῦ πτωχεύσαντος τῆς ἐπὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων κυριότητος ἢ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πίστιν αὐτοῦ, ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι, ἐὰν ἐνίοτε εἶναι πιθανὸν νὰ ἐγερθῶσι δυσκολίαι τινές, ὡς λ. χ. ὅταν δὲν ἐδηλώθῃ σαφῶς ὁ σκοπός, δι' ὃν ἐγένετο ἡ ἀποστολὴ ἢ ἡ παρακατάθεσις, ἢ ἀμφισβητήσῃ ἐν τούτοις θέλει περιορισθῇ πάντοτε ἐντὸς τῶν στενῶς τούτων ὁρίων, μὴ δυνάμενη νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπολύτου τῆς δικα.

δικήσεως δικαιώματος, ὅπερ ῥητῶς καθιεροῦται ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 580 καὶ ἐπ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει κατὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῶν σχετικῶν διατάξεων, ἥ περὶ διεκδικήσεως ἀγωγῇ, δεκτὴ οὖσα λόγῳ τῆς προνομιακῆς οὗτης ιδιότητος, ἐφ' ὅσον τὸ πρᾶγμα σφίζεται ὡς ὁποῦντε αὐτοῦσαν, ἐγείρεται ἐναντίον τῶν προσωρινῶν ἢ ὀριστικῶν συνδίκων ὑπὸ τοῦ κυρίου (ἀδιαφόρου τοῦ ἀν ἦναι ἢ μὴ ἐμπορος, καὶ ἀλλοδαπὸς ἢ ἡμεδαπός), ὡς καὶ παρὰ παντὶς εκπροσωποῦντος τὸν διεκδικητὴν λ. χ. κληρονόμου, ἐκδοχέως, πιστωτοῦ, ἐκκαθαριστοῦ ἐταιρείας κλπ. Ὡς ἀντικείμενον δὲ δύναται νὰ ἔχῃ τὰ ἐν τῷ ἀρθ. 580 καὶ ἐπ. ἀναγραφόμενα εἶδη καὶ εἰσάγεται πάντοτε εἰς τὸ κατὰ τὴν φύσιν τῆς πράξεως καὶ τοῦ συναλλόγηματος ἀρμόδιον δικαστήριον κατὰ τὴν πολιτικὴν ἢ ἐμπορικὴν διαδικασίαν.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ἡ ἐμπορικὴ διεκδικήσις συγγαγρεῖται μὲν ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἀντικείμενον οὗτης θὰ ᾖ τὰ πράγματα εὐρίσκαμενα παρὰ τῷ ὀφειλέτῃ καθ' ἓνα τῶν ὑπὸ τῶν σχετικῶν διατάξεων διαγραφόμενων τρόπων καὶ μόνον ἐπὶ ἀποδόσει τῶν βαρυνόντων τὸ πρᾶγμα ἐξόδων ἀγωγίου ναύλου κλπ. Ὡστε ἀντικείμενα κατεχόμενα ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος ἐπὶ τίτλῳ ἐτέρῳ δύνανται νὰ διεκδικηθῶσι μόνον κατὰ τὰς κοινὰς τοῦ δικαίου ἀρχάς, ὑπὸ τοῦ κυρίου, ὑποχρεωμένου ὅμως ν' ἀποδείξῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν κυριότητα αὐτοῦ καὶ τὴν νομικὴν σχέσιν, ἐξ ἧς τὸ διεκδικούμενον εὐρίσκεται παρὰ τῷ πτωχεύσαντι.

Α'. Ἐμπορεύσιμα γραμμάτια. Ἐνεκεν τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης γενικῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν οἱ τρίτοι ἐξακολουθοῦσι, καὶ μετὰ τὴν πτώχευσιν, θεωρούμενοι κύριοι τῶν ἀνηκόντων αὐτοῖς πραγμάτων ἐφ' ὅσον ταῦτα σφίζονται παρὰ τῷ πτωχεύσαντι αὐτοῖς, ὁ νομοθέτης δὲν ἡδύ-

νατο βεβαίως νὰ παρίδῃ τὰ γραμμάτια ἅτινα οἱ ἐμπορεύμενοι συνηθέστατα ἀποστέλλουσι πρὸς τοὺς ἀνταποκριτὰς αὐτῶν ὡς καὶ πρὸς μεσίτας καὶ κολλοβιστὰς πρὸς ἐξαργύρωσιν διαπραγματεύσεων, ἥ διὰ λόγον τινὰ ἕτερον καὶ τῶν ὁποίων ὁ τοιοῦτος σκοπὸς ματαιοῦται ἀναγκαιῶς διὰ τῆς ἐπερχομένης πτωχεύσεως· τοῦτο δ' ἔνεκεν καὶ πρῶτον ἐμερίμνησε περὶ αὐτῶν, ἐξομοιωθέντων πρὸς ἀποσταλέντα ἐμπορεύματα.

Τὰ περὶ τοῦτο κανονίζονται εἰδικῶς διὰ τοῦ ἀρθρου 580, πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποίου τριῶν ὁρῶν ἀπαιτεῖται κυρίως ἡ συμβολή· ἥτοι α') ὅτι τὰ γραμμάτια δὲν ἐπληρώθησαν, β') ὅτι σφίζονται αὐτοῖς ἐν τῷ χαρτοφυλάκιῳ τοῦ πτωχεύσαντος καὶ γ') ὅτι ἀποστέλλονται μὲ ἐντολὴν ὀρισμένην πρὸς σκοπὸν ἀργυρώσεως καὶ φυλάξεως τοῦ ἀντίτιμου εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀποστολέως ἢ πρὸς ἐξόφλησιν ληξιπροθέσμων χρεῶν εἰς τὴν διάταξιν δ' αὐτοῦ ὑπάγονται οὐ μόνον ἐμπορεύσιμα καὶ μὴ γραμμάτια, ἀλλὰ καὶ τιμολόγια, ὁμολογίαι, συναλλάγματα τοῦ Δημοσίου κλπ. (Alauz 2820). Κατὰ ταῦτα ἄρα, εἰς τριτὸς κατὰ τὴν καλὴν τὴν πίστιν κύριος τοιούτων γραμματίων, διεκδικήσις βεβαίως δὲν χοιρεῖται, διότι ὁ ἀποστολεὺς θεωρεῖται ἕκαστε ὡς ἀπολέσας τὴν ἐπ' αὐτῶν κυριότητα. Ἐπίσης ἡ διεκδικήσις ἀπαγορεύεται, εἰς τὸ ἀντίτιμον τῶν γραμματίων κατεβλήθη τῷ πτωχεύσαντι ἔστω καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, καθ' ὅσον καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ κύριος δικαιούται μὲν ὡς ἐμφανισθῇ ὡς καὶ πᾶς κοινὸς ὀφειλέτης, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ διεκδικήσῃ ἀφοῦ τὸ πρᾶγμα δὲν θεωρεῖται ὡς σφζόμενον αὐτοῦσιον. Ἀντιθέτως δὲ ἐν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς χεῖρας ὑπαλλήλων ἢ ἐντολοδόχων τοῦ πτωχεύσαντος πρὸς σκοπὸν διαπραγματεύσεως, ἢ μεταβιβασθῶν τρίτῳ τινὶ δι' ἀνάγκου ὅπ-

σθογραφήσεως, λογίζονται ὡς εὐρισκόμενα εἶναι ἐν τῷ τοῦ πτωχεύσαντος χαρτοφυλακίῳ καὶ κατ' ἀκολουθίαν συγχωρεῖται πάντοτε διεκδίκησις, ἥτις δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἂν μετὰ τὴν πτώχευσιν ἐπέλθῃ τυχόν τακτοποιήσεως τῶν ὀπισθογραφητέων.

Καὶ περὶ τούτων μὲν δὲν δύναται νὰ ἰγερθῇ ἀμφισβήτησις, σπουδαῖται ὁμῶς ἀμφιβολίαι γεννῶνται ἐπὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν τὰ γραμμάτια μετεβιβάσθησαν τῷ πτωχεύσαντι διὰ τακτικῆς ὀπισθογραφήσεως. Πολλὰκις τῶν γραμματίων οἱ κύριοι, ὅπως ἀποφύγῃσι τὴν ὑποβολὴν ἐνστάσεων συμψηφισμοῦ ἢ προσομοίων ἄλλων, ἀναγκάζονται νὰ μνημονεύσωσιν ἐν τῇ ὀπισθογραφῇ ψευδῶς, ὅτι ἐπληρώθησαν τὸ ἀντίτιμον τοῖς μετρητοῖς, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἐρωτᾶται ὁ παραγγελιοδόχος, ὃς ἀνετέθη ἅπλως ἢ εξαργύρωσις, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κύριος καὶ ν' ἀποκρούσῃ τὴν διεκδίκησιν.

Ὁρθότερα βεβαίως εἶναι ἀποφατικὴ τοῦ ζητήματος λύσις· διότι, ὡς διατυπύεται ἡ ἐμψυχνομένη διάταξις, τὸ παραδεκτὸν ἢ μὴ τῆς διεκδικήσεως ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τῆς ἐκ μέρους τοῦ ἀποστολέως προσδιορισθείσης χρήσεως καὶ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως αὐτῆς, οὗ ἵκεν καὶ θεωροῦνται ὅτι διασφύζονται τὰ ἀποσταλέντα αὐτούσια· ἐντεῦθεν δ' ἐπεὶ καὶ ἐπὶ γραμματίων ὅπως δὴποτε καὶ ἂν ἐγένετο ἡ ὀπισθογράφησις, ὁ παραλήπτης, ἀποδεικνυομένης ἔστω καὶ διὰ μαρτύρων τῆς χρήσεως δι' ἣν ἀπεστάλησαν καὶ τῆς μὴ πραγματοποιήσεως αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς ἅπλους παραγγελιοδόχος μεθ' ὅλον τὸν φαινομενικὸν τίτλον αὐτοῦ (Cass. 12 Μαρτίου 1867. — Αἰαυ. ἀρθρ. 2823. — Pardessus ἀρθρ. 1285).

Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ ὅταν τὸ διὰ τακτικῆς ὀπισθογραφήσεως ἀποσταλὲν πρὸς τὸν πτωχεύσαντα γραμματίον μετεβιβά-

σθῇ μὲν τρίτῳ τινί, κατὰ τρόπον ὁμοιον, ἀλλ' ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ μεταβίβασις ἐγένετο ἐκ συμπαιγνίας, ὅτι δὲν καταβλήθη τίμημα καὶ ὅτι ὁ τρίτος εἶναι ἅπλους τοῦ πτωχεύσαντος παραγγελιοδόχος.

Ἐπίσης ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ἐπλήρωσε μέρος μόνον τοῦ τιμήματος καὶ τὸ γραμματίον εὐρίσκεται παρὰ τῷ πτωχεύσαντι· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν δύναται μὲν νὰ διεκδικηθῇ ἡ καταβληθεῖσα ποσότης, ἀλλ' οὐδεὶς βεβαίως ὑπάρχει λόγος, ὅπως ἀπαγορευθῇ καὶ τοῦ τίτλου ἡ διεκδίκησις (Bédar., ἀρθρ. 1113. — Dal., Rép. ἀρθρ. 1182).

Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι ἡ διεκδίκησις συγχωρεῖται κατὰ μείζονα λόγον, ὅταν τὰ γραμμάτια ἀπεστάλησαν μετὰ τὴν πτώχευσιν, ὅποτε ὁ πτωχεύσας δὲν ἠδύνατο μάλιστα οὔτε νὰ δεχθῇ ἐντολήν.

Διεκδικήσεως ἐμπορευμάτων. Αἱ ἄνωτέρω ἐκτεθεῖσαι ἀρχαὶ ἐφαρμόζονται ἐπίσης καὶ ἐπὶ διεκδικήσεως ἐμπορευμάτων, ἅτινα παρεδόθησαν τῷ πτωχεύσαντι, λόγῳ παρακαταθήκης ἢ πρὸς σκοπὸν πωλήσεως· διότι καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ εἶδη ταῦτα μὴ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς τοῦ κατόχου περιουσίας δὲν δύναται βεβαίως καὶ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὑπέγγυα τοῖς πιστωταῖς. Κανονίζονται δὲ τὰ περὶ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 583, ὅπερ ὡς καὶ τὸ προηγούμενον περιέχει ἅπλῃν ἐφαρμογὴν τῶν ἀλλῶν περὶ διεκδικήσεως ἀρχῶν.

Διὰ τοῦ α' ἐδ. τοῦ ἀρθρου τούτου προβλέπεται ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν τὰ παρακατατεθέντα ἢ ἀποσταλέντα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἀντικείμενα σφύζονται αὐτούσια· τὸ δεῦτερον προνοεῖ περὶ ἐτέρας κατὰ τὴν ὁποῖαν πωληθέντων τῶν ἐμπορευμάτων μένει ὀφειλόμενον πρὸς τὸν πτωχεύσαντα παραγγελιοδόχον τὸ τίμημα· ἐν ἀμφοτέροις δὲ οὔτε τὸ πρᾶγμα οὔτε τὸ πα-

ριστῶν αὐτὸ τίμημα δύναται νὰ συγχυθῇ μετὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς πτωχεύσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν συγχωρεῖται πάντοτε ἡ διεκδίκησις αὐτῶν. Ὡς νομίμως ἐπομένως τῶν τοιούτων ἀρχῶν συνεπείας δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν τὰς ἀκολουθοῦσας· α' ὅτι ἡ ὑποκατάστασις δὲν συγχωρεῖται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν διεκδικήσεις δὲν δύναται ν' ἀσκηθῇ ἐπὶ ἀντικειμένων, ἅτινα ὁ θεματοφύλαξ ἡγόρασε διὰ τοῦ τιμήματος τῆς παρανόμως ἐκποιηθείσης παρακαταθήκης ἢ τίτλων πληρωτέων τῷ κομιστῇ, διότι αἱ σχετικαὶ διατάξεις ἐφαρμόζονται στενῶς καὶ οὐδὲν τῶν ἀνωτέρω δικαιωμάτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐμπόρευμα διεκδικητέον, καὶ β' ὅτι, ἐὰν ὁ πτωχεύσας ὡς θεματοφύλαξ ἀπλοῦς εἴτε ὡς ἐφωδιασμένος μὲ τὴν πρὸς πώλησιν ἐντολὴν δὲν ἔχῃ ἔτι παραδώσει τὸ ἄνευ δικαιώματος πωληθέν ἀντικείμενον τῆς παρακαταθήκης ἢ τὰ κατὰ τὴν εἰκονιζομένην τοῦ ἀποστολέως; θέλῃσιν ἐκποιήθοντα, ὁ παραγγελεύς δικαιούται διεκδικῶν νὰ παρεμποδίσῃ τὴν πρὸς τὸν ἀγοραστὴν παράδοσιν, διότι κατὰ τὰς παρ' ἡμῖν κρατούσας ἀρχὰς ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἱσχύοντα ἐν Γαλλίᾳ (ἐνθα ἡ κυριότης μεταβιβάζεται ἅμα τῇ ὑπογραφῇ τοῦ συναλλάγματος) ὁ τρίτος δὲν λογίζεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὅτι κατέστη κύριος καὶ ἐπομένως ἡ διεκδίκησις ἐπιτρέπεται.

Ὡστε, ἐὰν τὰ πωληθέντα παραδοῦσιν, δικαίωμα διεκδικήσεως δὲν ὑφίσταται πλέον καὶ ὅταν ἔτι τὰ ἐμπορεύματα διετέθησαν χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐντολὴ πρὸς πώλησιν, ἐκτὸς αὖ τοῦ ἀγοραστοῦ τὸ δικαίωμα εἶναι πλημμελὲς ὅπωςδήποτε ἡ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τινος ὁρου, ὅποτε ὁ ἀποστολεὺς ὑποκαθιστάμενος εἰς τὰ ὑπάρχοντα τυχόν τοῦ πωλητοῦ δικαιώματα δύναται νὰ προσβάλλῃ τὴν πώλησιν ἢ νὰ ζητήσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν πληρωμὴν τοῦ ὀφειλομένου ἔτι τιμήματος. Καθ' ὅσον ἐ-

ναντίον τοῦ ἐν καλῇ πίστει ἀγοράσαντος τὸ ἀντικείμενον τῆς παρακαταθήκης διεκδικήσις δὲν χωρεῖ.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ἐὰν τὰ ἐμπορεύματα ἐνεχυρασθῶσι, συγχωρεῖται μὲν καὶ πάλιν διεκδίκησις, ἀλλὰ μόνον μετὰ τὴν ἐκ μέρους τοῦ διεκδικητοῦ ἐναδοχὴν πασῶν τῶν βρυνουσῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων.

Ὡς διατυπώται τὸ ἐρμηνεύμενον ἀρθρον, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ διεκδίκησις ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τῆς ἀποδείξεως α' τῆς κυριότητος τοῦ ἀποστολέως καὶ β' τῆς τοῦ διεκδικουμένου πράγματος ταυτότητος, ἀλλ' ἐρωτᾶται, ἵνα θεωρηθῇ πλήρης ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις, πρέπει τὸ πρᾶγμα νὰ ᾖ ἐντελὲς καὶ ναλλοίωτον καὶ νὰ διασφύζεται ὅπως ἀπεστάλη; Βεβαίως ἡ περὶ τούτου ἐκτιμήσις ἀπόκειται πάντοτε τῇ διακριτικῇ τοῦ δικαστηρίου ἐξουσίᾳ, ἐν τῇ προδεδωμένη ὁμως ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 581 περιπτώσει νομίζομεν ὅτι ἀρκεῖ ν' ἀναγνωρίζωνται ὅπωςδήποτε τὰ ἀντικείμενα, διότι ἡ ἐπελθούσα τυχὸν εἴτε εἰς τὴν συσκευὴν εἴτε εἰς τὴν οὐσίαν τῶν ἐμπορευμάτων ἀλλοίωσις ὡς καὶ ἡ ἀνάμειξις μετ' ἄλλων ὁμοειδῶν δὲν δύναται νὰ τροποποιήσῃ τῆς κυριότητος τὸ δικαίωμα, ὅπερ δίδωσι χώραν εἰς τὴν διεκδίκησιν, ὅταν τῶν ἀλλοιωθέντων ἢ ἀναμειχθέντων εἰδῶν ἡ ἀναγνώρισις ἢ ἡ διαχωριστικὴ εἴνε πάντως ἐφικτὴ (Rennes 29 Μαρτίου 1858. Cass. 11 Ἰουν. 1872. (S. 72. 1284). Pardessus ἀριθ. 1273. Ἐναντίας ὁ Bédar., 1149 δὲς).

Διὰ τῆς β' παραγράφου τοῦ ἀρθ. 581 καθιεροῦται, ὡς ἔρρηθῃ, καὶ ἡ διεκδίκησις τοῦ τιμήματος τῶν παρακατατεθέντων ἢ πρὸς πώλησιν ἀποσταλέντων ἐμπορευμάτων, ὥστε εἰς τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας ὁρους δεῖν νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἀπόδειξις τῆς μὴ καταβολῆς τοῦ τιμήματος· διότι ὁ νεώτερος Νόμος, αἶρων τὰς ἐκ τῆς ἀ-

παφίας τοῦ καταργηθέντος 576 ἄρθρ. δυναμένης νὰ ἐγερωθῶσιν ἀμφιβολίας, ὀρίζεται ὅτι ἡ εἰς χεῖρας τῶν ἀγοραστῶν διεκδικησις συγχωρεῖται μόνον, ἐὰν τὸ τίμημα δὲν ἐπληρώθῃ τοῖς μετρητοῖς ἢ ἄλλως δὲν περιελήφθῃ ἐν λογαριασμῷ ἀλληλογράφῳ καὶ ἂν δὲν συνεψηφίσθῃ.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἄρνηθῇ ὅτι τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως ἡ διατύπωσις, δι' ἣς κυροῦται τὸ ἐμπορικὸν ἄξιωμα, καθ' ὃ δ' *κατονόωνται* τὰς υποχρεώσεις αὐτοῦ *λογίζονται* πληρώσας, εἶναι κατὰ τὸ ἐφικτὸν καὶ σαφὲς καὶ πλήρες, καὶ ὅμως ἡ λέξις ἀτίμημα, ἥ ἐχρήσατο ὁ Νομοθέτης, δύναται πάντοτε νὰ γεννήσῃ ἀμφιβολίας τινὰς καὶ πράγματι ποικίλαι ὑπεστειρίχθησαν περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς λέξεως, ὡς καὶ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν δύναται νὰ θεωρηθῇ μεταβληθὲν τὸ τίμημα, θεωρεῖται αἰτινες ὅμως ἀπεκρούθησαν ἐπικρατησάσης κοινῶς τῆς γνώμης, ὅτι ὡς ἀντίτιμον δύναται νὰ θεωρηθῇ μόνον τὸ *ἰσότιμον* τῶν πωληθέντων ἰσῶν ἢ τοῦλάχιστον τὸ παράγον *πρόν* δικαίωμα ὑπὲρ ἐκείνου εἰς ὃν ἐδόθη ὁ τίτλος καθ' ἣν περιπτώσιν τὸ τίμημα δὲν καταβλήθῃ τοῖς μετρητοῖς. Ὡστε κατὰ ταῦτα δύνανται μὲν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τίμημα καταβληθὲν γραμμάτια ἐκδοθέντα καὶ παραδοθέντα ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ τῷ πτωχεύσαντι, ἐφ' ὅσον διασώζονται αὐτοῦσια ἐν τῷ τοῦ παραγγελιοδόχου χρεοφυλακίῳ ἢ εὐρίσκονται εἰς χεῖρας τρίτων μὴ ἀξιοῦντων κυριότητος δικαίωμα, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐπιταγή, δι' ἣς λ. χ. τραπεζίτης τις ἐντέλλεται ἀπλῶς νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν τιμολογίου, διότι ὁ πωλήσας παραγγελιοδόχος δὲν δύναται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, οὔτε προσωπικῶς δικαίωματι ν' ἀπειθυνθῇ ἐναντίον τοῦ τραπεζίτου, οὔτε ν' ἀξιώσῃ ἐπὶ τῶν πωληθέντων δικαίωμα πραγματικόν, ἀπομένον πάντοτε πιστωτῆς τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ τοιαύ-

τη ἐπιταγή, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ *κατονόωνσα* τὸ ἀντίτιμον, ὡς ἐννοεῖ ὁ Νόμος. (Cass. 27 'Ιουλίου 1858. (I. P. 59 p. 649). Alauz., 2828).

Ἀντιθέτως ὅμως δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποκρουστέα, λόγῳ καταβολῆς τιμήματος ἢ διεκδικήσεως, στὰν ὑφισταμένου μεταξὺ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ παραγγελιοδόχου ἀλληλογράφου πιστοχρεώσεων λογαριασμοῦ, ὁ δεύτερος ἀνεδεικνύετο ἀληθῶς, κατὰ τῆς πωλήσεως τὸν χρόνον, ὀφειλέτης καὶ ἔλαβε χώραν συμψηφισμὸς διὰ τῆς ἐν τῷ τοιούτῳ λογαριασμῷ ἀναγραφῆς τῆς ἀπαιτήσεως, ἣτις ὡσαύτως ἀποτελεῖ τρόπον ἐξοφλήσεως. Ἡ ἀπλή ἄρα ἐν ἀνοικτῷ λογαριασμῷ ἐγγραφὴ τῆς ἀξίας τῶν πωληθέντων ἐμπορευμάτων, ἣν ὁ ἀγοραστὴς ὀφείλει, ἐὰν δὲν ἐπέρχεται συμψηφισμὸς ἀμοιβαίων ἀπαιτήσεων, δὲν ἀναπληροῖ τὴν ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενην καταχώρισιν, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡς δέχεται καὶ τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἡ νομολογία, ἐρμηνεύουσα τὴν περὶ τούτου διάταξιν τοῦ παλαιοῦ ἐν Γαλλίᾳ ισχύοντος Νόμου (ἄρθρ. 581 τοῦ ἡμετέρου παλαιοῦ Νόμου), οὐδέποτε θὰ ἦτο ἐφικτὴ τῆς διενδικήσεως ἡ χρῆσις, ὅπου ὁ παραγγελιοδόχος οὐ μόνον ἐνεργεῖ σχεδὸν πάντοτε ἰδίῳ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ δσάκις πωλεῖ ὑπὸ προθεσμίαν ὀφείλων πάντως ν' ἀνοίξῃ λογαριασμόν, ἐν ᾧ χρεοῦται ὁ ἀγοραστὴς (Toulouse 7 'Ιανουαρίου 1825. — Alauz. 2898).

Ἐν Γαλλίᾳ ἡγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐὰν ὁ παραλήπτης δύναται αὐτοβούλως καὶ μονομερῶς νὰ καταστῇ ἀγοραστὴς τῶν ἀποσταλέντων αὐτῷ ἐμπορευμάτων, μεταβάλλων τὴν ὡς παραγγελιοδόχου ιδιότητα, καὶ ἂν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συγχωρεῖται τῶν οὕτως πωληθέντων ἢ διεκδικήσεως ποικίλαι δὲ ὑπεστειρίχθησαν γνώμαι, καὶ διαφοροτρόπως ὠρίσθησαν αἱ νόμιμοι τῆς τοιαύτης μεταβολῆς συνέπειαι.

μάτια ἢ τὰς συναλλαγματικὰς ἀνευ τοιαύτης δηλώσεως, καὶ κατὰ τὴν πτώχευσιν δὲν εἶχεν ἐπέλθει ἡ λήξις ἢ ἡ ἐξόφλησις αὐτῶν δικαιούται, ἀποδίδων τὰ ὡς εἴρηται γραμμάτια πρὸς τοὺς συνδίκους, ἢ ἔγγνωμενος περὶ τῆς μὴ ἐμφανίσεως τῶν ἔχοντων αὐτὰ τρίτων πρὸς κατάταξιν, ἢ διεκδικήσῃ τὸ τίμημα, διότι ἡ ἀπλὴ παραλαβὴ τῶν τοιούτων δικαιογράφων γινομένη ὡς ρηθῆσεται καὶ περαιτέρω ὑπὸ τὸν ἐξυπακούεμενον ὅρον τῆς πληρωμῆς αὐτῶν, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦσα ἀνανώσειν (Alauz. ἀριθ. 2829. — Pardessus Dr. comm., ἀριθ. 1282. — Bédar. ἀρ. 1134).

Διεκδικήσις πωληθέντων καὶ ἀποσταλέντων κατὰ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως ἐμπορευμάτων. Κατ' ἀντίθεσιν τῶν προηγουμένων διατάξεων, ὁ νομοθέτης διὰ τοῦ ἀρθροῦ 582 καθιερεῖ ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ δικαίωμα, ὅπερ καὶ εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ παραδεδεγμέναις ἀρχαῖς ἀντικειται προδήλως καὶ τοῦ κοινοῦ δικαίου τοὺς κανόνας ἀναιρεῖ, καὶ κατὰ τὸ ὅποσον ὁ ἀποστολεὺς, εἰ καὶ στερηθεὶς νομίμως διὰ τῆς πωλήσεως τῆς ὡς κυρίου ιδιότητος αὐτοῦ καὶ ἀπομένους ἀπλούς τοῦ τιμήματος δανειστής, διατηρεῖ οὐδὲν ἥτιον τὴν εὐκολίαν τῆς διεκδικήσεως.

Ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα τὸ διάταγμα τοῦ 1673 ἀφίεται, ὅσον ἀφορᾷ τῶν τοιούτων δικαιωμάτων τὸν κανονισμόν, εἰς τοῦ κοινοῦ δικαίου τοὺς ὁρισμούς, ἡ μεροληπτικὴ αὕτη εὐνοία (ἣτις ἀποτελεῖ ὁμολογουμένως ἀνατροπὴν τῆς βάσεως αὐτῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς πτωχεύσεως στηριζομένης ἐπὶ τῆς πλήρους καὶ τελειότητος τῶν πιστωτῶν ισότητος) ἐπολεμήθη μετ' ἐπιμονῆς μεγάλης, ἀλλ' ὁ φόβος βόλου, κινδύνου διὰ τοὺς πωλητὰς, μένοντας μακρὰν τοῦ τόπου, ἔνθα ἡ πτώχευσις, ἡδύνατο νὰ ἐνεργῇ ἐπιβλαβῶς, καὶ ἡ ἀποκρίσις, ὅτι θὰ ἦτο ἔλλειψις ἐμ-

πιστοσύνης, εἰς ἀφῆραίτο ἀπὸ τῶν πωλητῶν τὸ δικαίωμα τοῦ ν' ἀναλάβωσι τὰ ταξειδεύοντα καθ' ὅν χρόνον ἔχει κηρυχθῇ ἡ πτώχευσις ἐμπορευμάτων, ἐκρησίμευσαν ὡς σπουδαῖοι παράγοντες εἰς παραδοχὴν τῆς ἀντιστοίχου τοῦ ἡμετέρου ἀρθροῦ 581 διατάξεως, ἐνῶ δὲ δι' αὐτοῦ ἀφ' ἐνὸς καθίσταται ἐπωφελεστέρα ἡ θέσις πιστωτῶν τινων, ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι τὰ ἐμπορεύματα δὲν περιτλήθον εἰς χεῖρας τοῦ παραλήπτου, ἀρ' ἐτέρου εἰσάγονται περιορισμοί, δι' ὧν κατὰ τινας περιπτώσεις ἀναιρεῖται ἡ παρεχόμενη εὐνοία, καὶ διὰ τῶν ὁποίων ὁ νομοθέτης ἐπανερχεται λεληθὸς εἰς τοῦ κοινοῦ δικαίου τοὺς ὁρισμούς, καθ' οὓς, ὅταν τὸ τίμημα ἐπιστῶθῃ, ἡ πώλησις λογίζεται πλήρης καὶ δὲν δύναται ν' ἀνατραπῇ. (Alauz. ἀρ. 2832. — Bédar. ἀρ. 1136).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐρμηνευμένη διάταξις παρὰ τοὺς σχετικούς τοῦ κοινοῦ δικαίου ὁρισμούς, τίθησιν ὡς ἀρχήν, ὅτι ἡ διεκδικήσις χωρεῖ καὶ ὅταν τὸ τίμημα ἐπιστῶθῃ, διότι ἡ παρὰ τὴν προθεσμίαν πρὸς πληρωμὴν προῦποτιθῆσιν ἀναγκαιῶς φερεγγυότητά, ἣτις δὲν ὑφίσταται μετὰ τὴν πτώχευσιν· ἐξ αὐτῆς δὲ ἔπονται αἱ ἀκόλουθοι νόμιμοι συνέπειαι, α') ὅτι ἡ διεκδικήσις περιορίζεται ἐνταῦθα ἐπὶ μόνον τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 582 προβλεπομένων εἰδικῶν περιπτώσεων καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ ἐπὶ ἄλλων· β') ὅτι τὸ δικαίωμα παρίχεται πάντοτε τῷ πωλητῇ ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ἦται ἐμπορος ἢ μὴ, καὶ γ') ὅτι ἡ διάταξις τῶν ὡς εἴρηται ἀρθρῶν ἐφαρμόζεται μόνον ἐπὶ πτωχεύσεως, ἐν ᾗ θεωρεῖται τελὼν ὁ ἀγοραστής ἀπὸ τῆς κηρυττούσης αὐτὴν ἀποφάσεως. (Pardessus, ἀρ. 1288).

Ὅθεν τεκμήριον τῆς καθηκτικῆς τοῦ ἀγοραστοῦ χυκατάσεως, ὅση καὶ ἂν ὑποθεθῇ σπουδαία, χρηματικὰ αὐτοῦ

στενοχωρία, ἢ προστόμοιαι τοιαῦται περιστάσεις, δὲν δύνανται βεβαίως νὰ προκαλῶσι τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως τὴν ἐφαρμογὴν. (Douai 5 Δύγ. 1818. — Paris 20 Τουλ. 1831. — Ἐναντίας ὁ Dal. Rep., 1237).

Ὡς ἐρρήθη ἄνωτέρω, ἵνα ἐπιτραπῇ ἡ διεκδίκησις, δεόν τὸ ἀντίτιμον τῶν πωληθέντων ἐμπορευμάτων, περὶ ὧν πραγματεύεται τὸ ἄρθ. 587, νὰ ἔχῃ πιστωθῇ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ· ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται πότε δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἔλαβε χώραν τοιαύτη πίστωσις;

Ἐὰν μεταξύ τῶν συμβαλλομένων ὑπῆρξεν ἀλληλόχρεως λογαριασμός, ἐν ᾧ ὁ πωλητὴς ἐχρέωσε, καθ' ὃν ἄνωτέρω διεγράψαμεν τρόπον, τὸν ἀγοραστὴν ἢ ὁ πωλητὴς ἐδέχθη πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐπὶ μετρητοῖς πωληθέντων γραμμάτια παρὰ τρίτου ὑπογεγραμμένα, οὐδεμία, νομίζομεν, δύνανται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι δὲν χωρεῖ διεκδίκησις, διότι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσιν ὑπῆρξεν ἀληθὲς τοῦ τιμήματος καταβολή, ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἔλαβε χώραν ἀπλὴ πρὸς εἰσπραξίν πιστώσεως ἐντολή· ζήτημα ὅμως γεννᾶται ὅταν ὁ ἀγοραστὴς πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ τιμήματος παρέσχε συναλλαγματικὰς, ἢ γραμμάτια, ὧν ἡ προθεσμία ἔληγε μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ τὰ ὅποια ἔνεκεν αὐτῆς δὲν ἐπληρώθησαν.

Ἐνταῦθα δεόν νὰ γίνῃ ἡ ἐξῆς διαστολή. Ἐὰν μὲν τὰ γραμμάτια ἢ αἱ συναλλαγματικαὶ δὲν ἦσαν ὑποδεγεμέναι πρὸ τῆς πτωχεύσεως, ἢ ἔληγον μετ' αὐτήν, ὁρρότερον βεβαίως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι τὸ τίμημα ἐπιστῶθη, διότι ἡ ἀπλὴ τῶν τοιοῦτων δικαιογράφων παραδόσις δὲν ἐπάγεται, ὡς ἐρρήθη καὶ ἄνωτέρω, ἀνανέωσιν ἀποσβεννύουσαν τὴν ἀπαίτησιν, ἀφοῦ ὁ πιστωτὴς τὰ δέχεται ὑπὸ τὸν

ἐξυπακουόμενον πάντοτε ὅρον τῆς ἐξεργωσέως. Ἐὰν ὅμως ἡ τε ἀποδοχὴ καὶ ἡ λήξις τῶν γραμματίων ἐπῆλθε πρὸ τῆς πτωχεύσεως, τὸ χρέος δεόν κατ' ἡνάγκην νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξοφληθὲν καὶ ἡ διεκδίκησις ἀποκρουστέα. (Pal. σελ. 272).

Ἐπὶ πληρωμῆς ὅμως γενομένης δὲ ἐκχωρήσεως, διάφοροι ὅλως ἰσχύουσιν ἄρχαι.

Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς ἐνετείλατο ἀπλῶς τῷ πωλητῇ, ὅπως εἰσπράξῃ ἀπαίτησιν ὀφειλομένην παρὰ τρίτου καὶ καταλογίσῃ αὐτὴν ἀπέναντι τοῦ τιμήματος, ἡ πρᾶξις φέρει βεβαίως τὸν χαρακτῆρα ἀπλῆς ἐκτολῆς, ἥτις δὲν ἐξαλείφει κατὰ νόμον τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅπως πληρώσῃ τὸ ἀντίτιμον τῶν πωληθέντων, ἐὰν δὲν εἰσπραχθῇ ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις καὶ ἡ διεκδίκησις χωρεῖ πάντοτε· ἐὰν ὅμως πρὸς πληρωμὴν τοῦ τιμήματος ἐκχωρηθῇ ἀπαίτησις τρίτου καὶ ὁ πωλητὴς δεχθῇ αὐτήν, ὁ ἀγοραστὴς ἀπαλλάσσεται αὐτοδικαίως πάσης περαιτέρω εὐθύνης, καὶ ἐὰν ὁ ἐκδοχὴς δὲν δηλώσῃ, ὡς φαίνεται δεχόμενος ἐμμέσως ὁ Γάλλος (σ. 272 ἐν τέλει) ὅτι παραιτεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἀναγωγῆς· διότι ἡ σύμβασις αὕτη ἀποτελεῖ ἐκχώρησιν ἀντὶ καταβολῆς, καὶ ἐπ' αὐτῆς κατὰ τὸν Νόμον (96 § 2 (46. 3) τῶν Πανδ. ὁ ἐκχωρητὴς δὲν εὐθύνεται διὰ τοῦ ὀφειλέτου τὴν εὐπορίαν, ἐκτός ἐὰν ἀνεδέχθη ῥητῶς τοιαύτην ὑποχρέωσιν. (Mühlenbruch ἀριθ. 64).

Ὅστε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, καὶ ἐν δὲν εἰσπραχθῇ ἡ ἐκχωρηθεῖσα ἀπαίτησις, διεκδίκησις τῶν πωληθέντων ἐμπορευμάτων δὲν χωρεῖ.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ γέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα· ἐὰν ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τῶν ἐμπορευμάτων δικαιούται ὁ πωλητὴς ν' ἀπαίτησιν τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ συνομολογηθεῖσαν ἀσφάλειαν, ὑπεστηρίχθησαν δὲ

ἀφοροι γινώμαι, ὧν ἡ ὀρθότερα βεβαίως εἶναι ἢ τὴν ἀποφατικὴν ὑποστηρίζουσα ἴσως, διότι ἡ ἐντεῦθεν ὀφειλομένη ἀποζημίωσις, συνέπειά οὕσα κυρίως τοῦ σχετικοῦ μεταξύ ἀγοραστοῦ καὶ ἀσφαλιστοῦ συμβολαίου, καὶ μὴ ἐκπροσωποῦσα τὸ ἀσφαλισθὲν ἀντικείμενον ἢ μόνον ὡς πρὸς τὰς μεταξύ ἀσφαλιστοῦ καὶ ἀσφαλισθέντος σχέσεις, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀνήκουσα τῷ πωλητῇ καὶ τούτῳ ἢ ἐκείνῳ πῶν πιστωτῶν, ἀλλ' ὡς προσσυνάουσα τοῦ κοινοῦ ὀφειλέτου τὴν περιουσίαν τὴν διανεμητέαν μεταξύ πάντων τῶν πιστωτῶν. (Pardessus 4 ἀρ. 594 καὶ 2 ἀρθ. 1294).

Κατὰ τὰ ἀρθ. 584 καὶ 585 οἱ σύνδικοι ἀδεία τοῦ εἰσηγητοῦ δικαιοῦνται οὐ μόνον ν' ἀπαιτήσωσι τὴν παράδοσιν τῶν πωληθέντων ἐπὶ καταβολῇ τοῦ συμφωνηθέντος ἀντιτίμου πρὸς τὸν πωλητὴν (ὅς τις κατὰ τὸ ἀρθρον 583 δύναται καὶ νὰ παρακρατήσῃ τὰ μὴ πω ἀποσταλέντα), ἀλλὰ καὶ νὰ διεκδικῶσι τὰς περὶ διεκδικήσεως αἰτήσεις· ἐὰν δ' ἐγερθῇ εἴτε ἐκ μέλους αὐτῶν, εἴτε ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν, ἀμφισβήτησις οἰαδήποτε, ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ, οὗ ἡ ἔγκρισις (ἐν περιπτώσει μὴ ὑποβολῆς ἀντιρρήσεων, ἐὰν πρόκειται περὶ ποσοῦ μείζονος τῶν 6000 δρ.) καθίσταται ὑποχρεωτικὴ μόνον μετὰ δικαστικὴν τοῦ δικαστηρίου ἐπικύρωσιν ἀποφαινομένου ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ ἰδίου εἰσηγητοῦ, καὶ μετὰ προηγουμένην τοῦ πτωχεύσαντος κλήτευσιν.

Τὸ ἀρθρον 585 προβλέπον τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν τοιαύτη διεκδικήσις ἡδύνατο νὰ πλαστογραφηθῇ μεταξύ τοῦ ὡς πωλητοῦ ἐμφανιζομένου καὶ τῶν συνδίκων ἢ τοῦ πτωχεύσαντος, ἀπαιτεῖ ὅπως ἡ πρὸς τὸν τελευταῖον κοινοποιουμένη κλήσις δημοσιεύηται διὰ τῆς ἐφημερίδος, ἐξ ἧς οἱ πιστωταὶ λαμβάνοντες γνῶσιν καὶ παραδίδοντες ἐν τῇ δίκῃ δύνανται νὰ μα-

ταιώσωσι τὴν ὑπάρχουσαν τυχόν συμπαγνύαν.

Πιστῶται ἀνέγγυοι. Ἀνέγγυοι ἢ χειρογραφικοὶ πιστῶται καλοῦνται ἐκεῖνοι, ὧν αἱ ἀπαιτήσεις δὲν ἐξασφαλίζονται διὰ προνομίων ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης· ἀποτελοῦσι δὲ κυρίως τὴν ὁμάδα τῶν δυνειτῶν καὶ τὸ δικαίωμα αὐτῶν, στηριζόμενον ἐπὶ τῆς γενικῆς τοῦ Νόμου ἀρχῆς, καθ' ἣν τοῦ πτωχεύσαντος ἡ περιουσία χρησιμεύει εἰς ἐξόφλησιν ἀπασῶν τῶν πρὸ τῆς πτωχεύσεως αὐτοῦ ὑπαρχουσῶν ὑποχρεώσεων, περιορίζεται εἰς σύμμετρον τοῦ κατελθόντος αὐτοῖς ἐνεργητικοῦ διανομῆν.

Περὶ πτωχεύσεως κατὰ τὸ ἰδιωτικὸν ἀλληλεθιὲς δίκαιον, ὅρα T. Carlo del fallimento secondo il diritto privato internazionale. — Μετάφρασιν αὐτῆς ὑπὲρ E. Davois, Paris 1875. — Μετάφρασιν τῆς ἰδίης ὑπὸ 'Ράλλη, — Traité de faill. de banquer., et des sursis des paiements, par L. Humblet, Bruxelles 1880, καὶ Rocco diritto civile internazionale 1889.

Α. Ποταμιῶτος

Πῦρ. Αἱ διὰ πυρὸς ζημία ἀποτελοῦσι τὸ ἀδίκημα τοῦ ἐμπρησμοῦ, ὃ ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος τιμωρεῖ διὰ τῶν ἀρθρων 408—418), διατελλῶν 1) μὲν τὸν ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐμπρησμόν τοῦ ἐξ ἀμελείας, 2) δὲ τὸν ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐμπρησμόν ἀλλοτρίων πραγμάτων τοῦ ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐμπρησμοῦ ἰδιοκτῆτων πραγμάτων. Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐξ ἀμελείας ἐμπρησμοῦ πραγματεύεται τὸ ἀρθρ. 417, ἐπιβάλλον ἐἰς τὸν ἔνοχον φυλάκισιν τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 2 τοῦ νόμου τῆς 10 Αὐγούστου 1881 περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν ὁκτῶν δύναται ἡ ποινὴ αὐτῇ καὶ νὰ ἐπιταθῇ μέχρι ἐνὸς ἔτους, ἐὰν ἐκ τῆς ἀμελείας συνέβῃ ἐμπρησμός δάσους καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ ζημία ὑπερβαίῃ τὰς τετρακοσίας δραχμάς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὑπό-

κειται εἰς τὴν ποινὴν τοῦ ἄρθρ. 417 οὐχὶ μόνον ὁ ἐξ ἁμελείας ἐμπρησας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποκρύψας τὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ τυχαῖον ἐμπρησμόν, ἔνεκα δὲ τούτου συντελέσας εἰς τὴν ἐπιβλαβῆ διάδοσιν. Ἐξ ἄλλου δ' ἀπαλλάσσεται πάσης ποινῆς ὁ ἐξ ἁμελείας ἐμπρηστής, ἐὰν δι' αὐτοπροσώπου ἐνεργείας ἢ διὰ ταχείας πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀγγελίας συντελέσῃ εἰς τὴν κατάσβεσιν τοῦ πυρός.

Περὶ δὲ τοῦ ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐμπρησμοῦ ἁλλοτρίων μὲν πραγμάτων πραγματεύονται τὰ ἄρθρ. 408—411, διακρίνοντας αὐτὸν εἰς ἐμπρησμόν κατωκημένων κτιρίων, ἐμπρησμόν ἀκατοικητῶν κτιρίων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων καὶ ἐμπρησμόν δασῶν καὶ ἀθερίστων δημητριακῶν καρπῶν.

Καὶ κατωκημένα μὲν κτίρια χαρακτηρίζει ὁ νόμος τὰ κατοικοῦμενα ἢ πρὸς κατοίκησιν ἢ κατασκήνωσιν ἀνθρώπων χρησιμεύοντα οἰκήματα, ναυπηγήματα φέροντα πλῆρωμα, ἀποθήκας ἢ ναυπήγια φέροντα ἀνθρώπους καὶ ἐν γένει πᾶν ὁτιδήποτε μέρος, ἐν ᾧ διαμένουσιν ἄνθρωποι. ἔτι δὲ καὶ τὰ μὴ χρησιμεύοντα εἰς κατοίκησιν ἀνθρώπων παραστήματα αὐτῶν, οἷον ἀχυρῶνας ἢ σιτοβολῶνας ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, ἐὰν δύναται νὰ μεταδοθῇ τὸ πῦρ εἰς αὐτὰ (τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐνδοικτήματα). Τιμωρεῖται δὲ ὁ ἐμπρησμός τῶν κατωκημένων κτιρίων διὰ προσκαιρίων μὲν δεσμῶν, ἐὰν δὲν ἐξερράγῃ τὸ πῦρ, διὰ δεσμῶν ἰσοβίων ἐὰν ἐξερράγῃ, διὰ θανάτου δὲ, α') ἐὰν διὰ τοῦ ἐκτραγέντος πυρός ἐφονεύθῃ ἢ ἐπικινδύνως ἐβλάβῃ τις (οὐ μόνον δηλονότι διὰ καυτηριάσεως τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ὅπωςδήποτε ἄλλως, ἥτοι δι' ἀσφυξίας ἢ διὰ πτώσεως, προσελθούσης ἐκ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πυρός), καθ' ὅσον ὁ ἐμπρηστής ἐδύνατο νὰ προΐδῃ τὸ συμβάν τοῦτο, β') ἐὰν τὸ πῦρ ἐξερράγῃ ἐν ᾧ χρόνῳ συνήθως οἱ κάτοικοι ὑπνώττουσι, γ') ἐὰν ὁ

ἐμπρησμός συνέβῃ ἐν πόλεσιν ἢ χωρίοις ἐν ᾧ καιρῷ τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων εὐρίσκετο ἐκτὸς αὐτῶν, δ') ἐὰν ὁ ἐμπρηστής ἔβαλε πῦρ εἰς πόλεις ἢ χωρία κατὰ διαφόρους τόπους συγχρόνως καὶ τὸ πῦρ ἐξερράγῃ τοῦλάχιστον εἰς ἓνα τῶν, ε') ἐὰν τὸ πῦρ ἐβλήθῃ εἰς τοιαύτους συναθροίσεως τόπους, ὅπου πολλοὶ ἀριθμοὶ ἀνθρώπων ἐξετέθῃ εἰς τῆς βλάβης τὸν κίνδυνον, ἥτοι εἰς ἐκκλησίας, θίατρα, λέσχας, δημόσια καταστήματα συναχόμενα, ἐν ᾗ ὥρᾳ γίνεται ἢ εἰς ἀνέκδοτον συβροήν, ς') ἐὰν ὁ ἐμπρησμός ἐγένετο ἐν ὥρᾳ κοινῆς ἀνάγκης, στάσεως, πολέμου, πλημμύρας κτλ., ζ') ἐὰν τὸ πῦρ ἐβλήθῃ εἰς κτίρια ἢ τόπους, ἐν οἷς ἢ παρ' αὐτῶν ὑπῆρχον ἐν γνώσει τοῦ ἐμπρηστοῦ ἱερὰ πρηστικά ὕλαι, οἷον πυρῆτις κτλ., ἢ ἐὰν ὁ ἐμπρηστής ἔβαλε τὸ πῦρ θέλων τὴν εὐκολοῦν ἐαυτὸν ἢ ἄλλους εἰς ἐκτέλειαν ἄλλου κακοουργήματος, οὐ καὶ ἐγένετο τὸ ἄλλου τουλάχιστον ἀπόπειρα (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 408 καὶ 409). Τῶν δ' ἀκατοικητῶν κτιρίων (ἥτοι οἰκοδομῶν, ἀποθηκῶν, ναυπηγημάτων, ἀποθηκῶν καὶ ναυπηγίων μὴ κατοικουμένων, μὴδὲ προσγγιζόντων εἰς κατοικίας καὶ κατασκευαί (ἀνθρώπων) καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων, οἷον κεχωρισμένων σωρῶν ξύλων, συγκεκομισμένων καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ὄντων κειμένων ἀγρῶν, λειμῶνων καὶ κτηνῶν κτλ., μὴ οὗσης πιθανῆς τῆς μεταδόσεως τοῦ πυρός καὶ διακινδυνεύσεως τῆς ζωῆς ἀνθρώπου, τὸν ἐμπρησμόν τιμωρεῖ ὁ Π. Ν. (ἄρθρ. 410) διὰ φυλακίσεως μὲν τοῦλάχιστον τριμήνου, ἐὰν τὸ πῦρ δὲν ἐξερράγῃ, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον εξαμήνου, ἐὰν ἐξερράγῃ. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ τῶν δασῶν ἢ τῶν ἀθερίστων δημητριακῶν καρπῶν τιμωρεῖ (ἄρθρ. 411) διὰ εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν δὲν ἐξερράγῃ, τὸ πῦρ διὰ προσκαιρίων δὲ δεσμῶν, ἐὰν ἐξερράγῃ.

Ὁ δὲ ἐμπρησμός ἰδιοκτητῶν πραγμάτων τιμωρεῖται μόνον α') ἐὰν συμβῇ ἐν

κινδύνῳ ἀνθρώπων ἢ ξένης ιδιοκτησίας, εἴτε καὶ ἐπιβάλλεται ἢ ποινὴ ἢ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ἐμπρησμὸν ἀλλοτρίων πραγμάτων, 6') εἰς συμβῆν ἐπὶ σκοπῷ ἀπάτης, 7) εἰ μὲν δὲν ἐπιτεύχῃ ὁ σκοπὸς τῆς ἀπάτης, ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἐμπρηστὴν ἢ ποινὴ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐξ μηνῶν, εἰ δὲ ἡ γενομένη βλάβη ὑπερβαίνει τὰς τετρακοσίας δραχμὰς ἢ πυνὴ εἰρκτῆς (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 412).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Ποινικὸν νόμον (ἄρθρ. 413) τότε θεωρεῖται ὅτι ἐξέρραγη ὁ πῦρ, ὅταν μεταδοῖ τὸ πῦρ εἰς ἄλλα πράγματα ἐκτός τῶν ἐμπρηστικῶν ὑλῶν.

Πρέπει ἤδη νὰ προστεθῇ ὅτι κατ' ἐξαιρέτην τοῦ γενικοῦ περὶ τιμωρίας τῆς ὑποτροπῆς καὶ συρροῆς κανόνος κατὰ τοὺς ἐμπρησμοὺς ἡ ὑποτροπὴ ἢ συρροὴ ἐπισύρει ἑαυτὴς τὸ βρύτερον εἶδος τῆς ποινῆς, ὡς ἵσχυς πρόκειται νὰ καταγνωσθῇ εἰς τὸν ὑποτροπὸν ποινὴ ταυτοειδῆς, πρὸς τὴν οὖν ὑπέστη πρότερον, ἢ ὡς ἵσχυς ἐκ τῶν ἀφαιρούμενων ἐμπρησμῶν οἱ τρεῖς ἀξιοποιοῦντο ἤθελον τιμωρεῖσθαι διὰ ποινῆς τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Δὲν συμβαίνει ὅμως ἡ ταυτοὶ ἐπὶ τὴν ἀμέσως βρύτεραν ποινὴν μετάβασις ὡς πρὸς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, εἰς τὴν πρῶτον καὶ ἐαυτὴν δὲν ἐπισύρει τὴν ποινὴν ταύτην (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 414).

Ἀναγκαῖον ἔτι νὰ ρηθῇ ὅτι, ὡς ἵσχυς ἐκ τῶν ἀφαιρούμενων ἐμπρησμῶν οἱ τρεῖς ἀξιοποιοῦντο ἤθελον τιμωρεῖσθαι διὰ ποινῆς τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Δὲν συμβαίνει ὅμως ἡ ταυτοὶ ἐπὶ τὴν ἀμέσως βρύτεραν ποινὴν μετάβασις ὡς πρὸς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, εἰς τὴν πρῶτον καὶ ἐαυτὴν δὲν ἐπισύρει τὴν ποινὴν ταύτην (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 414).

Ἀναγκαῖον ἔτι νὰ ρηθῇ ὅτι, ὡς ἵσχυς ἐκ τῶν ἀφαιρούμενων ἐμπρησμῶν οἱ τρεῖς ἀξιοποιοῦντο ἤθελον τιμωρεῖσθαι διὰ ποινῆς τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Δὲν συμβαίνει ὅμως ἡ ταυτοὶ ἐπὶ τὴν ἀμέσως βρύτεραν ποινὴν μετάβασις ὡς πρὸς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, εἰς τὴν πρῶτον καὶ ἐαυτὴν δὲν ἐπισύρει τὴν ποινὴν ταύτην (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 414).

ἀλλὰ, προλαμβάνων τὴν περαιτέρω διάδοσιν τοῦ πυρός, κατάρθρωσεν ἢ αὐτὸς οὐ-
τες νὰ σβέσῃ αὐτὸ ἢ δι' αὐθορμητοῦ
προσπαθείας νὰ συντελεσθῇ εἰς τὴν ἀπό-
σβεσιν αὐτοῦ, τιμωρεῖται δι' ἐλαφροτέ-
ρας ποινῆς, ὑποκαθισταμένης εἰς μὲν τὴν
ποινὴν τοῦ θανάτου τῆς τῶν προσκαίρων
δεσμῶν (πλὴν εἰς τὸν ἐκραγέντος
πυρός ἐφονεύθη ἢ ἐβλάφθη τις ἐπικιν-
δύνως), εἰς δὲ τὴν τῶν ἰσοδύναμων δεσμῶν τῆς
εἰρκτῆς, εἰς δὲ τὴν τῆς εἰρκτῆς τῆς φυ-
λακίσεως ἐνός ἔτους, εἰς δὲ τὴν τῆς πο-
λυμήνου ἢ πολυετοῦς φυλακίσεως τῆς
ποινῆς τῆς φυλακίσεως τριμήνου κατ' ἀ-
νώτατον ὅρον.

Σημειωτέον ὅτι ὡς πταίσμα τιμωρεῖ-
ται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ νόμου καὶ ἡ
ἀπερίσκεπτος ἢ ἀμελής περὶ τὴν χρῆσιν
τοῦ πυρός, τοῦ φωτός καὶ τῶν ἄλλων
καυστικῶν ἢ εὐπρηστων πραγμάτων συμ-
περιφορὰ καὶ ἰδίως ἡ παράβασις τῶν
πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τοῦ ἐμπρη-
σμοῦ τῶν οἰκίων ἢ κτιρίων ἀστυνομικῶν
διατάξεων διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον
τριῶν ἡμερῶν ἢ διὰ προστίμου δέκα μέ-
χρι διακοσίων δραχμῶν, διὰ κρατήσεως
δὲ τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προστίμου
τοῦλάχιστον τριῶν δραχμῶν ἢ παράβασις
τῶν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τοῦ
ἐμπρησμοῦ ἀγρῶν καὶ δασῶν (Ποιν. νό-
μου ἄρθρ. 592 καὶ ἐπ.), ἔτι δὲ διὰ κρα-
τήσεως ἢ προστίμου ἢ ἑλλειψίς τῆς δεού-
σης προσοχῆς εἰς τὰ χημικὰ πειράματα
καὶ ἔργα ἢ εἰς τὴν κατασκευὴν ἢ τὴν δια-
τήρησιν τῆς πυρίτιδος (ἄρθρ. 595), προ-
σέτι διὰ κρατήσεως τριῶν ἡμερῶν ὅχις
ἐξ ἐβδομάδων ἢ διὰ προστίμου εἰκοσι μέ-
χρι διακοσίων δραχμῶν ἢ ἀνευ ἕξεως
ἐμπορίας τῆς πυρίτιδος (ἄρθρ. 624, 1) (1) καὶ
Ἄφορμὴ δημοσίων δυστυχημάτων).

Θ. Ν. Φιλοράτης

**Πυρίτιδος ἀπρόσεκτος χρῆ-
σις, κατασκευὴ κατὰ 1) καὶ
Ἄφορμὴ δημοσίων δυστυχημάτων.**

Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου Ἰστορία.

Ὅτι οἱ νομοδιδάσκαλοι ἐφιλοσόφησαν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν περὶ τῆς φυσικῆς προόδου, τοῦ ἀρχικοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς κατὰ βαθμὸν τελειοποιήσεως παντὸς ἐν γένει θετικοῦ Δικαίου, ἐφαρμόζεται βεβαίως καὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Πηγῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου· ἀλλ' ἐν τούτοις, τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν περιστάσεων ἠκολούθησε διεύθυνσιν κατ'ἐξαίρεσιν ἐξειδικασμένην. Ὅθεν ἡ ἰδιαιτέρα φύσις τῶν Πηγῶν αὐτοῦ, ἀκριβῶς ἀνάλογος πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ καὶ τινὰ συμβεβηκότα τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ ὀργανισμοῦ, ἐξηγοῦσι τίνι τρόπῳ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ἐδυνήθη προϊόντος τοῦ χρόνου νὰ ἀναχθῇ εἰς τοιοῦτον ὑψηλὸν βαθμὸν τελειότητος· διότι αἱ περιστάσεις αὗται ἦσαν εὐνοϊκώταται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δύο ἰδιοτήτων, αἵτινες χαρακτηρίζουσιν αὐτὸ ἰδίως, καθ' ὃν χρόνον διέχευε τηλικαύτην λάμψιν, τουτέστι τῆς ἐνότητος καὶ τῆς λογικῆς ἀκολουθίας τῶν διαφορῶν θεωριῶν του.

Οἱ λόγοι, δι' οὓς οἱ πραγματευθέντες περὶ τῆς ἱστορίας τῶν πηγῶν αὐτοῦ, οἱ ἀκολουθοῦμεν καὶ ἡμεῖς, διήρesan τὴν ἱστορίαν ταύτην εἰς τέσσαρας περιόδους, συνέχονται ἐξαιρέτως καὶ ἀπ'εὐθείας πρὸς τὴν τῶν Πηγῶν, καὶ θέλουσιν ἀφ' ἐαυτῶν ἀποδειχθῇ δι' αὐτοῦ τοῦ ἀποτελέσματος των· διότι ὅλαι αἱ χρονολογικαὶ

αὗται διαίρεσεις ἐρεῖδονται εἰς σπουδαίαν μεταβολὰς τῶν θεσμοθεσιῶν καὶ τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας, μεταβολὰς, αἵτινες παρήγαγον εἰς ὅλως νέας πηγάς, εἴτε τροποποιήσαν τῶν ὑπαρχουσῶν ἤδη πηγῶν.

Πρώτη περίοδος. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς συντάξεως τῆς δωδεκαθέλου, συμπεριλαμβανομένης καὶ ταύτης. Εἰ καὶ εἰς τὰς εἰδήσεις, ὡς ἔχουσιν περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης πολιτικῆς καὶ νομικῆς θεσμοθεσίας τῆς Ῥώμης, περιλαμβάνονται πολλοὶ δημώδεις μῦθοι καὶ ἔνθα τοῦτου ἡ θεσμοθεσία αὕτη καθίσταται ἱστορικὸν πρόβλημα δύσλυτον, δυσδιάκριτον δὲ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ἀπὸ τοῦ φεύδους οὐχ ἦντον ἀνευρίσκονται καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην θεμελιώδη τινὰ συμβεβηκότα ἀναμφισβήτητα.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ Πολιτεία ἦτο μοναρχικὴ ἐν ὅσῳ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς ὡς ἡγεύς ἔβασίλευε (Rex) ἰσόβιος, εἰς οὗ τὰς χεῖρας συνεκεντροῦντο αἱ σπουδαιόταται πολιτικαὶ ἐξουσίαι, ἀλλ' ὅμως ἡ ἰδίᾳ ὅτι ἡ ὑπᾶτή τροπον τινὰ δύναμις ἀνῆκε εἰς τὸν λαόν, οὐ ὁ βασιλεὺς ἦν τῶν τινὰ ἀντιπροσώπων, ἐνέκειτο καταδύσας εἰς τὴν ἀστικὴν τῶν χρόνων ἐκείνων θεσμοθεσίαν, διότι οὐ μόνον ὁ Βασιλεὺς ἐβασίλευε, ἀλλὰ καὶ ἡ βουλὴ λέγετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ βουλὴ ἐξουσία αὐτοῦ περιορίζετο αὐτῶς ὑπὸ τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ λαοῦ ἀσκούντων τὴν ἀνωτάτην νομοθετικὴν ἐξουσίαν.

ρυσίαν καὶ ἰσως καὶ τὴν ἀνωτάτην δικαστικὴν ἐξουσίαν.

Ἡ αἰτία τῆς μακρῆς μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων, τοῦ ἀριστοκρατικοῦ καὶ τοῦ δημοτικοῦ, τῆς δημοκρατικῆς κυβερνήσεως, πάλη ἦτο ἀρχαιοτάτη. Ἡ ἀρχικὴ θεσμοθεσία ἀνεχάιτιζεν ἀναμφιβόλως κατ' ἀρχὰς τὴν ἰσχυρὰν ἀντιπολιτευσιν, ἥτις μετὰ ταῦτα διήρσεν εἰς δύο σχεδὸν συμμορίας, τοὺς Πατρικίους καὶ τοὺς πλεβήτους, ἐξ ὧν οἱ πρῶτοι, ἰσχυρότεροι καὶ πλουσιώτεροι, ἐπειρῶντο νὰ ἰδιοποιήσωσιν ἀποκλειστικῶς πᾶσαν τῆς δημοκρατίας τὴν δύναμιν. Ἐν τούτοις τὰ σπέρματα τῆς ἀντιπολιτευσεως ταύτης ἐνυπῆρχον βεβαίως εἰς τὸν πρῶτον τῆς Πολιτείας διοργανισμὸν καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου ἀνεπτύχθησαν ἐπὶ πλέον. Ἐξ ἄλλου ἡ νομικὴ σχέση τῶν δύο κλάσεων δὲν ἤδυνάτο εἰμὴ νὰ ταλαντεύηται καὶ κλονηταὶ ἀενάως, διότι οἱ βασιλεῖς ὑπεστήριζον κατὰ τὰς περιστάσεις ὅτε μὲν τὰς ἀξιώσεις τῶν πατρικίων, ὅτε δὲ καὶ ἰσως συχνότερον ἐπειρῶντο νὰ ἐνισχυθῶσι κατὰ τῆς ὀχληρᾶς τῶν πατρικίων φιλοδοξίας ἐννοοῦντες τοὺς δηλοτάς.

Εἰ καὶ στερούμεθα πολλῶν ἀκριβῶς ἰσχυρῶν περὶ τούτων, τὸ θετικὸν δίκαιον οὐχ ἦντον, τὸ κατ' ἀρχὴν ἐν ἰσχύϊ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Πολιτείαν, φαίνεται ὅτι δὲν εἶχεν ἐνότηता, ἥτις ἐπομένως ἀνεφάνη ὡς ἔσχατον αὐτοῦ προτέρημα, διότι ἡ ἐξ ὑπαρχῆς ἑλλειψις τῆς ἐνότητος, τὸ σχῆμα τῆς ἀπακείας ὑφ' ὃ ἡ Ῥωμαϊκὴ Πολιτεία ἐθεμελιώθη καὶ ὁ τρόπος, δι' οὗ ἠυξήθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ξένων καὶ τῆς συσσωματώσεως τῶν γειτονιάζουσων πολιτειῶν, ἐπήνεγκαν ὡς ἀκολουθίαν σχεδὸν βεβιασμένην τὴν συνάθροισιν πλείστων ἐξωτικῶν στοιχείων ἡντηλημένων ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου δικαίου διαφόρων φυλῶν καὶ λαῶν, στοιχείων αὐξηθέντων ἐτι μᾶλλον διὰ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἰδιάζοντος δικαιώματος τῶν πατρικίων πρὸς τὸ

ἰδιάζον δικαίωμα τῶν δημοτῶν εἰς ἐν ὅλον ὁμογενές, ἡ δὲ συγχώνευσιν αὐτῶν, ἦν ἤδη βλέπομεν, ἐγένετο κατὰ μικρὸν.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ Πολιτεία διέμεινεν οὕτως ὑπὸ ἐπτά βασιλεῖς ἐν περιόδῳ 250 ἐτῶν, ὅτε κατ' ἀκολουθίαν ἐπαναστάσεως, ἥς τὰ αἰτία καλύπτονται ὑπὸ σκότος βαθύτατον, ὁ ἑβδομος βασιλεὺς ἐξωρίσθη μετὰ τῆς οἰκογενείας του, ἡ πολιτικὴ δὲ θεσμοθεσία ἡ παραδεχθεῖσα τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν κατηργήθη διὰ παντός. Ἀντὶ τοῦ βασιλέως κατεστάθησαν ἐφεξῆς δύο ἕταροι, ἐκλεγόμενοι μεταξὺ τῶν πατρικίων, οἵτινες, ἐξαιρέσει ἀσημάτων τινῶν περιορισμῶν, συνεκέντρωσαν ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἀρχαίαν βασιλικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ ὅτι ἡ λειτουργία αὐτῶν ἦν ἐνιαύσιος, ἐπειδὴ δὲ ἀμφότεροι ἦσαν ἰσοδύναμοι, ἡ ἰσχύς τοῦ ἐνός παρελύετο πολλᾶκις ὑπὸ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἐτέρου.

Ὅθεν, εἰ καὶ ἡ νέα αὕτη θεσμοθεσία ἐπωνομάζετο Ἐλευτέρα Πολιτεία (libera respublica) καὶ ἐξωτερικῶς παρίστανε κυβερνήσιν δημοκρατικὴν, κατ' οὐσίαν οὐχ ἦντον ἀπέτελει καθαρὰν ἀριστοκρατίαν καὶ τὸ χερίσταν ἀριστοκρατίαν δυναστικωτάτην.

Οἱ Πατρικιοὶ, εἰς ὧν τὰς χεῖρας συνεκέντρωτο ὅλη ἡ πολιτικὴ δύναμις, κατεχρῶντο αὐτῇ σκανδαλωδῶς πρὸς καταπίεσιν τῶν δημοτῶν. Ἐντεῦθεν, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπαναστάσιν, αἱ δυσαρέσκαιαι τῶν πλεβηίων, οἵτινες μὴ ὠφελήθentes ποσῶς ἀπώλεσαν μᾶλλον ἐν τῇ προσωπικῇ τοῦ βασιλέως τὸν φυσικὸν αὐτῶν προστάτην κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῶν Πατρικίων. Ἐντεῦθεν προσέτι ἀπ' αὐτῆς ἐτετῆς καθιδρύσεως τῶν ὑπάτων, ἤρξατο σειρὰ διαρκoῦς ἐσωτερικοῦ πολέμου μεταξὺ τῶν φιλοδοξῶν Πατρικίων καὶ τῶν πιεζομένων πλεβηίων, οἵτινες κατὰ τὴν πάλιν ταύτην ἐγνώρισαν κατ' ὀλίγον τὴν ἰσχύιν αὐτῶν καὶ ἐπειράθησαν νὰ

χειραφετηθῶσι πολιτικῶς τε καὶ ἀστικῶς καὶ νὰ τεθῶσιν ἐν τάξει ἀνεξαρτήτως ἀπέναντι τῶν Πατρικίων. Ὁ πρῶτος καρπὸς τῆς διαμειψθείσης πάλης ἦν ἡ ἀπόσπασις ἀπὸ τῶν πατρικίων κατὰ τὸ 260 ἔτος ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης τῆς συστάσεως τῆς Δημαρχίας, διότι ὑπὸ τὸ ὄνομα tribuni plebis, plebei magistratus οἱ πλεθῆνι ἐπέτυχον τῆς καθιερώσεως ἀρχόντων τινῶν ἐκλεγόμενων μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὑπ' αὐτῶν, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ὑπερήσπιζον αὐτοὺς κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῶν πατρικίων, κατὰ τὴν ἐπομένην δὲ περίοδον ἔθιζαν τὰς βάσεις νέας πηγῆς τοῦ Δικαίου.

Ἡ ἱστορία τῆς συντάξεως τῆς Δωδεκαδέλτου καλύπτεται ὑπὸ σκοτούς, εἶναι οὐχ ἤττον βέβαιον, ὅτι ἡ κυρία αἰτία τῆς δημιουργίας αὐτῆς ἦτο πολιτικὴ καὶ συνεδέετο στενῶς πρὸς τὴν πάλιν τῶν ἀντιθέτων συμφερόντων τῶν πατρικίων καὶ τῶν πλεθῆνι, διότι οἱ τελευταῖοι προφανῶς προὔκαλεσαν τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον διὰ τοῦ Δημάρχου των. Οὗτοι εἶχον διπλοῦν σκοπὸν, πρῶτον τὴν ἐπικύρωσιν διαφόρων τοῦ δημοσίου δικαίου σχέσεων, μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ταλντευομένων, αἵτινες τοῦ λοιποῦ ἔπρεπε νὰ ἀσφαλισθῶσι κατὰ πάσης αὐθαρέτου ἐρμηνείας, διὰ καθαρὰς καὶ ἀκριβοῦς συντάξεως μιᾶς νομοθεσίας τὸ πᾶν περιλαμβανούσης καὶ εἰς πάντα προσιτῆς, συγχρόνως δὲ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην νὰ κατασταθῶσι σεβασταὶ καὶ ἀσφαλεῖς διάφοροι ἀξιώσεις τοῦ δήμου, αἵτινες μέχρι τοῦδε ἀπερίπτοντο. Δὲν ὑπάρχει ἀντίρρησης ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος σκοπὸς ἐπετεύχθη ἐντελῶς, διότι οἱ πατρικιοὶ, καίπερ μὴ δυνήντες νὰ ἐμποδίσωσιν ὀλοσχρῶς τὴν ἐπιχείρησιν, ἐπειράθησαν φυσικῶς εἰς τὴν ἐνέργειαν νὰ ὑπερασπίσωναι καθ' ὅσον ἡρῶναντο τὰ ἰδιαιτέρα τῆς ἐκτῶν τάξεως συμφέροντα. Μόνῃ ἡ ἀμοιβαία παραχώρησις ἐδύνατο

νὰ φέρῃ εἰς πέρας τοιοῦτον συμβιβασμὸν. Τοιαύτη ἦτο ἐπίσης ἡ αἰτία τοῦ μίτρου δι' οὗ πρὸς πρόσκαιρον κατεύναντο πᾶν τῶν τῶν πολιτικῶν διαφορῶν ἀνίστασιν. Ὡς προσωρινῶς τὴν καθεστῶσαν θεσμοθεσίαν καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς διατάξεις. Οἱ ὕπατοι καὶ οἱ δῆμαρχοι ἀντικαταστάθησαν διὰ δέκα ἀνδρῶν ἐκλεγέντων τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος μεταξὺ τῶν Πατρικίων decemviri legibus scribendis ἐχόντων διπλὴν ἀποστολήν, τὴν τῆς κυβερνήσεως δηλ. τῆς δημοκρατίας κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο καὶ τὴν ἐκπόνησιν τοῦ σχεδίου τοῦ νέου θεμελιώδους νόμου. Ἡ δεκαδρία αὕτη ἐδημοσίευσεν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους τούτου δέκα πίνακας Νόμων, οἵτινες ἐπεκυρώθησαν παρὰ τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῆς συγκλήτου. Δύο πίνακες πρόσθετοι ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μετὰ ταῦτα. Ἐπὶ τέλους ἐπειδὴ ἡ δεκαδρία μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτῆς ἠθέλησεν νὰ διατηρηθῇ αὐτῶν ῥέτως εἰς τὴν κατοχὴν τῆς κυβερνήσεως ἀνεστράφη διὰ τῆς βίας δι' ἐπαναστάσεως τοῦ λαοῦ καὶ τὸ ἀρχαῖον πολιτεῖμα ἐτέθη πάλιν εἰς ἐνέργειαν.

Αἱ πληροφορίαι, ἃς ἔχομεν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Δωδεκαδέλτου, τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, τῆς προπαρασκευῆς τῆς ὑπὸ τῶν πρὸς τοῦτο ἀποσταλέντων προσώπων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐξωτικῆς νομοθεσίας καὶ κατ' ἐξαιρέσιν τῆς ἐλληνικῆς εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῆς καὶ τῆς διατηρηθείσης τάξεως τῆς ὕλης εἶναι ἀντιφατικαὶ ἢ τοῦλάχιστον ἀμφίβολοι. Ἀγνοοῦμεν ἐπίσης κατ' ἐντέλειαν τὰς διατάξεις αὐτῆς ὡς πρὸς τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς τύπον καὶ τὴν γλῶσσαν, διότι οὐδὲν ἀντίγραφον τοῦ κειμένου τοῦ νόμου τούτου διεσώθη. Τούτοις καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας πρὸς τοὺς διαφοροὺς ἰδιαιτέρους νεωτερισμοὺς

θεωρηθέντας ἀναγκαίους εἰς τὰ συμφέροντα τῶν πλεθρῶν, ἥτοι περιεῖχον πρὸ πάντων τὰς ἀρχαίας ἀρχὰς τοῦ δημοσίου ἢ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, αἵτινες ἐνεκα τῆς ἀρχαιότητός των, τῶν διαφορῶν ἐρημιῶν εἰς τὰς ὁποίας ὑπέπεσον ἢ τῆς βεβιασμένης ἐννοίας, ἣτις ἐκ προθέσεως ἀπεδόθη αὐταῖς, ἐνίοτε καθίστανται ἀδεσβαίαι καὶ αἵτινες προσδιωρίσθησαν αὐτῶ διὰ τὸ μῆλλον.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ Δωδεκάδελτος ἐνομοκρομένη προσέτι *lex XII Tabularum* ἢ *lex decemviralis*, ἣν ὁ Τίτος Λίβιος ἀποκαλεῖ *corpus omnis romani juris, ius publici privatiqne juris* καὶ ὁ Τάκιτος *finis aequi juris*, παρίσταται ἡμῖν ὡς τὸ μοναδικὸν ἐν τῇ εἰδει αὐτοῦ μνημῖον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου· ἐν αὐτῇ ἔμεινε πάντοτε μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ μόνον σῶμα Νόμων περιλαμβανόν τὸ σύνολον τοῦ θετικοῦ Δικαίου. Καὶ ἀπ' οὗ ἔτι πράγματι τὸ πλεῖστον τῆς Δεκανδρίου ταύτης νομοθεσίας κατηργήθη διὰ τοῦ νεωτέρου Δικαίου, αὐτῇ οὐκ ἦττον ἐξακολουθεῖ εἰσέτι θεωρουμένη ὡς ὑπάρχουσα κατ' ὄνομα καὶ θεωρητικῶς ὡς βάσις πάντων τοῦ μεταγενεστέρου δικαίου εἰς δὲ συνηρτήθη τεχνητῶς καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα εἰσῆχθη ὡς ἀπλῶν τροπολογιῶν ἢ ἀνάπτυξιν. Διὰ μόνης δὲ τῆς μετέλλης Ἰουστινιανείου συλλογῆς ἡ πρακτικὴ ἰσχὺς τῆς Δωδεκαδέλτου κατηργήθη.

Σημειωτέα περὶ τῆς περιόδου ταύτης τὰ ἑξῆς. Ἐν γένει τὰ ἔθιμα ἀπαρτίζουσι τὴν πρώτην βᾶσιν παντὸς θετικοῦ δικαίου, πρὸ πάντων δὲ ἐν ταῖς πολιτείας ταῖς μικταῖς προκίχνηται εἰς τὸν πολιτισμὸν. ὅθεν μέχρι τῆς Δωδεκαδέλτου καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου συνίστατο σχεδὸν ἐκ μόνου τοῦ συνόλου τῶν ἐθίμων, ἐξ ὧν τὰ μὲν εἰσῆχθησαν πιθανῶς ἔξωθεν εἰς τὴν ἀρτίπαγὴν πολιτείαν, τὰ δὲ ἐγεννήθη-

σαν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς. Ἐπὶ τῶν βασιλέων ἐν ταῦτοις ὑπῆρχον ἐν Ῥώμῃ ἀληθεῖς Νόμοι (*leges*), διότι ὁ βασιλεὺς προέβαλλεν εἰς τὸν λαὸν συνηγμένον πρότάσεις, αἵτινες γινόμεναι ὑπὸ μὲν τοῦ λαοῦ δεκταί, ὑπὸ δὲ τῆς συγκλήτου ἔγκρινόμεναι, ἐλάμβανον ἰσχὺν Νόμου. Ὁ λιγίστας ἔχομεν δὲ γνώσεις περὶ τῶν βασιλικῶν λεγομένων Νόμων, διότι εἰ καὶ πιθανῶς οἱ νόμοι οὗτοι δὲν κατηργήθησαν διαρρηδῆν· εὐδὺς μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν βασιλέων, ἔπασον πρὸ πάντων εἰς λήθην κατὰ τοσοῦτον εὐκολώτερον, καθ' ὅσον ἐξ αὐτῶν ὅσοι ἤρμοζον εἰς τὴν παρούσαν ἐποχὴν κατεχωρίσθησαν πιθανῶς εἰς τὴν Δωδεκάδελτον καὶ ἔμειναν ἐν χρήσει ὑπὸ τῷ ὀνόματι οὗτοι. Δὲν δυνάμεθα προσέτι νὰ διακρίνωμεν ἐν τῇ μέσῃ τῶν ἀντιφατικῶν πληροφοριῶν, εἰ ἔχομεν, εἰς τί συνίστατο ἡ συλλογὴ τῶν Βασιλικῶν Νόμων (*Leges regiae*), ἣν ὁ Ποπίφιξ Παπίριος κατήγαγε καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα *jus papirianum* ἐδημοσίευσεν. Ἐκ τῶν Βασιλικῶν τούτων Νόμων δὲν διεσώθη τι μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῶν σχήματι. Εἰς μόνας τὰς μεταγενεστέρας πληροφορίας, κατὰ μέγα μέρος ἀδεσβαίους καὶ συγκεχυμένας, στηρίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι γενομένη συλλογὴ τῶν νόμων ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *leges regiae*.

Ὑπῆρχον προσέτι νόμοι εἰσαχθέντες ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῶν ὑπᾶτων, οἵτινες ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περίοδον ταύτην, ἐπειδὴ δὲ ἡ ὁλοσχερὴς αὐτῶν ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἀξία, ἣν οὗτοι ἐκτήσαντο, ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπομένην περίοδον, αὐτοὶ θελομένην πραγματευθῆ περὶ αὐτῶν μετὰ τῶν δογματίων τοῦ Νόμου (*plebiscita*) καὶ τῶν θεσπισμάτων τῆς Συγκλήτου (*Senatus consulta*).

Περίοδος δευτέρα. Ἀπὸ τῆς Δωδεκαδέλτου μέχρι τῆς μοναρχικῆς κυβερ-

νήσεως ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Λυγούστου Ἡ μεταξὺ τῆς δημοκρατικῆς καὶ τῆς ἄριστοκρατικῆς ἀρχῆς πάλῃ, ἥτις κατὰ τὴν προλαβούσαν περίοδον ἤρξατο, διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν περίοδον, μέχρις οὗ τέλος ἡ τελευταία ὑπέκυψε. Ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς δημοσιεύσεως τῶν νόμων τῆς δωδεκαδέλτου ἔτων ἐκ τῶν συμβάντων δείκνυται ὅτι οἱ πλεῖστοι ἤκιστα ἠρκέσθησαν εἰς τὰς παραχωρήσεις, αἱ ἀπέσπασαν ἀπὸ τῶν πατρικίων μέχρι τοῦδε, ὑποστηριζόμενοι ἀπ' ἐναντίας καὶ παροτρυνόμενοι ὑπὸ τῶν προτάσεων τοῦ δημάρχου των, κατεγίνοντο ν' ἀποκαταστήσωσι πλήρη πολιτικὴν καὶ ἀστικὴν ἰσότητα exaequalio μεταξὺ τῶν δύο τάξεων, ἰσότητα εἰς ἣν ἔτεινε κατ' ἀλήθειαν ἡ νομοθεσία τῆς Δωδεκαδέλτου, ἀλλ' ἡ δὲ ἡζιώθησαν ἐπὶ πολὺν ἔτι χρόνον, αἱ δὲ πρὸς τοῦτο προσπάθειαι των κατὰ τοσούτον ἦσαν ἐπίμονοι, καθ' ὅσον ἕνεκα τῶν προλαβουσῶν ἐρίδων συνεῖδον τὴν δύναμιν αὐτῶν. Ὅθεν ὅλη ἡ ἔντονος ἀντίστασις τῶν πατρικίων οὐδὲν ἐδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ ἢ ν' ἀποτρέψῃ κίνημα ὑπαγορευόμενον ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τάσεως τῶν καιρῶν· ὅθεν ἔπεσαν ἀλλεπαλλήλως οἱ φραγμοί, οἵτινες μέχρι τοῦδε διέκρινον τὰς δύο τάξεις καὶ διετήρουν τὴν διαίρεσιν εἰς τὴν Πολιτείαν, ἐκ ταύτης δὲ τῆς ἐμφυλίου πάλης, διακοπείσης μόνον ὑπὸ ἐξωτερικῶν πολέμων, προέκυψε τὸ πλεῖστον τῶν ἀξίων λόγου μεταβολῶν τῆς πολιτικῆς θεσμοθεσίας καὶ ἰδίως ὁ σχηματισμὸς νέων δυνάμεων νομοθετικῶν καὶ ἡ καθίδρυσις νέων ἀρχόντων σχόντων σημαντικὴν ροπὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δικαίου κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. Ἐνταυτῷ ἄλλως ἡ Ῥωμαϊκὴ Πολιτεία αὐξανόμενη διὰ τῶν κατακτήσεων ἐκτεινομένων οὐ μόνον ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολλῶν χωρῶν ἐκτὸς αὐτῆς, κατέστη κρά-

τος ἰσχυρὸν καὶ ἤρξατο νὰ ρίπτῃ τὰ θεμέλια αὐτῆς τῆς παγκοσμίου δυνάμεως ἐκ τούτου μετὰ ταῦτα ἐκτέθησαν τὴν πρῶτην μὴν τοῦ orbis terrarum romanus.

Ἡ πρώτη ἀκολουθία τούτου ἦτον ἐξ ἀνάγκης καθ' ἡμέραν προβαίνουσα ἀξία τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ πολίτου Ῥωμαίου, ἰδιότητος ἥτις ἐσφάλιζεν εἰς αὐτὸν μέρος τῆς δυνάμεως τῆς καὶ πλὴν τούτου τὴν παρακολουθοῦσαν δόξαν, ἀφ' ἑτέρου δραστικαὶ προσπάθειαι τῶν ὑποτελῶν ἢ συμμάχων ἐθνῶν τοῦ νὰ κτήσωνται τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ἢ τοῦλάχιστον νὰ συνάψωσι μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς Πολιτείας συμμαχίαν πολιτικὴν ὅσον οἶόν τε ὠφέλιμον· πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου καὶ πόλεμοι ἀνεφύησαν.

Ἡ δευτέρα ἀκολουθία ἦν ἡ ἀνάπτυξις εὐρείων ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν Ῥωμαίων πρὸς ὅλον τὸν γνωστὸν τότε κόσμον, ἐξοῦ προέκυψεν ἀναγκαιῶς ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πλούτου, ἐπενεγκοῦσα δυστυχῶς τὴν ἐπίτασιν τῆς πολυτελείας καὶ τῆς φιλοδοξίας, αἵτινες ἡλλόιωσαν κατ' ὅλην καὶ ἐπὶ τέλους ἐξήλειψαν παντελῶς τὴν ἀρχαίαν ἀπλότητα τῶν ἡθῶν καὶ τῆς συναφείας αὐτῇ ἀρετῆς. Ἐντεῦθεν ἐρητηματοῖται ἡ περὶ τὰ τέλη πρὸ πάντων τῆς πύξης οἰκονομίας τῆς διαφθορᾶς τῆς πολιτικῆς θεσμοθεσίας καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, οἵτινες ἐπὶ τέλους ἐπήνεγκαν τὴν πτώσιν τῆς λευθέρας Πολιτείας.

Σημειωτέον ὅτι ὁ κατ' ἐξαίρεσιν δικαίος κριμένος χαρακτήρ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου κατὰ ταύτην τὴν περίοδον εἶναι ἐξ ἑνὸς μὲν ἡ ἀπλοποίησις τοῦ δικαίου τούτου διὰ τῆς διαδοχικῆς συγχωνεύσεως διαφόρων στοιχείων διαφόρου φύσεως· ἐξ ἑτέρου δὲ ἡ σημαντικὴ ἔκτασις, ἥτις ἐγένετο εἰς τὰ ἀντικείμενα ἐκεῖ, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφῆγε μόζετο καθ' ὅλην τὴν τάσιν αὐτῆς.

Εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον λόγον ἀναφέρεται ἡ τεθεῖσα κατὰ ταύτην τὴν περίοδον διάκρισις μεταξὺ τοῦ jus civium καὶ τοῦ jus gentium, διάκρισις, ἥτις

Κικέρων εἶχεν ἤδη ἀποδώσει εἰς τοὺς προ-
γόνους maiores. Τὸ *jus civile* τοῦτο ὑ-
πῆκεν πράγματι ἢ ὀνόματι πρὶν ἢ ἔτι
σχηματισθῇ ἡ ἰδέα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ *jus*
gentium, ὅπερ μετὰ ταῦτα ἀνέταξαν εἰς
τὸ *jus civile*, διότι ἀνέκαθεν ὠνομάζετο
jus civile τὸ ἐν ἰσχύϊ παρὰ Ῥωμαίοις θε-
τικὸν Δίκαιον καὶ ὅσον ἡ ἐδαφικὴ ἔκτα-
σις τῆς Ῥωμαϊκῆς Πολιτείας ἦτο μᾶλλον
συνεσταλμένη, τοσοῦτο μᾶλλον ἢν αὐ-
στηρῶς συνεσταλμένη, ἡ δὲ ἰδέα τοῦ *jus*
civile παρίσταται καθαρῶς ὡς ἡ ἰδέα ἐ-
νὸς δικαίου διέποντος μοναδικῶς καὶ ὡ-
ρισμένως τὴν Ῥωμαϊκὴν Πολιτείαν. Πᾶ-
σα διάταξις στηριζομένη ἐπὶ τοῦ δι-
καίου τούτου δὲν ἀφείρω αἰμὴ τοὺς Ῥω-
μαίους πολίτας καὶ οὐδεὶς ἄλλος μετε-
χεν αὐτῆς.

Ἀναλόγως τῆς μεγεθύνσεως τοῦ κρά-
τους καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς προσδο-
τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ μετὰ τῶν ἄλλο-
δαπῶν ἐμπορίου, οἱ Ῥωμαῖοι ἐνόησαν
ὅτι οἱ κανόνες, οἵτινες παρ' αὐτοῖς εἶ-
χον ἰσχύϊ θετικοῦ δικαίου, δὲν ἦσαν ἀ-
ποκλειστικῶς ἴδιοι εἰς αὐτοὺς μόνον,
ἀλλ' ἀνεύρισκον ἐπίσης ὡς ἔγγιστα τοὺς
αὐτοὺς παρ' ἔθνεσι πεπολιτισμένοις. Οἱ
Ῥωμαῖοι ἠπθάνθησαν συγχρόνως ὅτι ἡ
ὑπ' αὐτῶν καθιερωθεῖσα ἕως τότε αὐ-
στηρὰ ἀρχὴ τοῦ νὰ θεωρῶνται οἱ pe-
regrini ἄνευ δικαιωμάτων δὲν εἶδοντο
νὰ διατηρῇται ἀπολύτως, ἀφ' οὗ εὐρέθη-
σαν μετ' αὐτῶν εἰς σχέσεις οὐ μόνον
πολεμίας, ἀλλὰ καὶ φιλικὰς καὶ ἐμπορι-
κὰς καὶ προσέτι κοινῆς συμβιώσεως καὶ
συνδιηγιῶντο.

Ἐντεῦθεν ἡ ἰδέα τοῦ ὀνόματος τοῦ
jus gentium ὡς δικαίου, ὅπερ ὡς πρὸς
τινας γενικὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς εὐρί-
σκετο ὡσαύτως εἰς ὅλας τὰς Πολιτείας
παραδεδεγμένον, τουλάχιστον κατὰ τὴν
χρῆσιν τοῦ Ῥωμαίου *quod apud omnis*
gentes peraeque custoditur, οὐ κατὰ
συνέπειαν, οἱ peregrini ἐθεωροῦντο ἐπί-

σης ἱκανοὶ νὰ μετέχωσι, διότι εἰς τὸ
Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐδικάζοντο οὗτοι κατὰ
τὸ δίκαιον τοῦτο κατὰ τὰς σχέσεις τὰς
μεταξὺ αὐτῶν ἢ τὰς μεταξὺ αὐτῶν καὶ
τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν. Κατὰ φυσικὴν
συνέπειαν μέγα τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου μέ-
ρος, τὸ ὅποῖον ἕμέχρι τοῦδε πραγματικῶς
ἦτο ἀλλότριον εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον
κατὰ τὸν ἀρχικὸν αὐτοῦ τύπον κατ-
ήνητ' ἔντός μικροῦ νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸ
Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ὡς ἀναγκαῖον συμ-
πλήρωμα, διότι ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπεκτά-
σεως ταύτης ἐγένετο ἐπαισθητή, πρὸ
πάντων ἀφ' οὗ ἐφαρμόζοντες τὰς δια-
τάξεις του εἰς τοὺς peregrinos ἤρξαντο
ἐκτιμῶντες τὴν ὠφέλειαν. Ἐντεῦθεν ἡ
γνώσις τοῦ *jus gentium* οὐ μόνον ὡς
δικαίου τῶν peregrini, ἀλλὰ καὶ ὡς δι-
καίου τῶν Ῥωμαίων, προῦκάλεσε τὴν
ἐφεξῆς ἀπάρτισιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου
ἐκ δύο συστηματικῶν μερῶν, ἧτοι τοῦ *jus*
civile καὶ τοῦ *jus gentium*, τὰ ὅποια
συνεπληροῦντο ἀμοιβαίως. Εἶναι ἐν τού-
τοις βέβαιον ὅτι ὁλόκληρον τὸ *jus gen-*
tium δὲν εἰσῆχθη ἔκτοτε εἰς τὸ Ῥωμαϊ-
κὸν Δίκαιον. Ἀπ' ἐναντίας τὸ ἰδίως
δικαίον τῶν peregrini ἔμεινε διὰ παντὸς
αὐστηρῶς διακεκριμένον.

Τίς ἡ ἔννοια, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπένεμον
εἰς τὸ *jus naturale*, δὲν εἶνε διηκριβω-
μένον, διότι δὲ μὲν τοῦτο παρίσταται
ὡς συνώνυμον τῷ *jus gentium*, δὲ δὲ
δὲ ὡς μέρος τοῦ δικαίου τούτου, στη-
ριζόμενον τρόπον τινὰ εἰς τὸ ἔνστικτον,
ἧτοι τὴν φυσικὴν ὁρμὴν, κοινὴν εἰς τε
τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ λοιπὰ ζῷα, ἐνῷ τὸ
ὑπόλοιπον τοῦ Δικαίου στηρίζεται μᾶλ-
λον εἰς τὸν ὁρθὸν λόγον καὶ εἰς τὴν ἄν-
θρωπίνην φύσιν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν
ἰδίαν αὐτῶν ἔκφρασιν παρέλαβον ἀπὸ
τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς τὴν νομικὴν αὐ-
τῶν γλῶσσαν μετένεγκον διάκρισιν τοῦ
θετικοῦ δικαίου εἰς δικαίον γραπτὸν *jus*

Scriptum, quod ex scripto venit, καὶ δίκαιον ἄγραφον jus non scriptum, quod ex non scripto venit. Ἡ διάκρισις αὕτη συνεγεννήθη ἀληθῶς τῇ ἐπικρατήσῃ τοῦ δικαίου καὶ τῇ ἀναπτύξει αὐτοῦ διὰ νόμων δημοσιευθέντων καὶ δι' ἐθίμων, ἀλλ' ὁμοίως δὲν πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν αὐτὴν ὡς τεχνικῶς ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς τὴν διάκρισιν δικαίου ἐκ νόμου προσελθόντος καὶ δικαίου ἐξ ἐθίμου προσελθόντος, διότι, εἰ καὶ πάντες οἱ δημοσιευθέντες νόμοι ἀνῆκον κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν Ῥωμαίων εἰς τὸ γραπτὸν δίκαιον, ὁλόκληρον τὸ δίκαιον τῶν ἐθίμων οὐχ ἦτον δὲν ὑπέγετο ἀδιακρίτως εἰς τὸ ἄγραφον δίκαιον· ἐτελείτο μᾶλλον ἢ ἔρευνα ἂν ταύτης ἢ ἐκείνης τοῦ δικαίου πηγῆς ἢ αἰτίας τῆς θετικῆς αὐτοῦ ἰσχύος ἐθμελιούτο ἢ μὴ ἐπὶ ἐγγράφῳ ἀποδείξως.

Μία ἄλλη διάκρισις, θεμελιωμένη ἐπὶ ὅλως διαφόρου αἰτίας καθαρῶς ἱστορικῆς, καὶ ἣτις οὐδεμίαν περιλαμβάνει σχεδὸν τοῦ δικαίου πηγὴν, αὕτη εἶναι ἡ διάκρισις μεταξὺ τῆς ἰδίως Lex καὶ τοῦ id quod legis habet vigorem, ὡς ἐπίσης id quod legis vicem oblinet. Ὅθεν χωρὶς νὰ προσηλωθῶμεν κατὰ προτίμησιν ἢ ἐξαιρετικῶς εἰς μίαν τῶν διακρίσεων τούτων, ἣτις οὐδεμίαν ἐν γένει παρέχει πρακτικὴν ὠφέλειαν, θέλομεν πραγματευθῆ κατὰ τὴν φυσικωτέραν τάξιν περὶ τῶν ἰδιαιτέρων πηγῶν τοῦ δικαίου τῆς περιόδου ταύτης.

Παρατηρητέον· ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εὐρίσκομεν τρία πολιτικὰ σώματα περιβεβλημένα διαρρήδην διὰ τῆς νομοθετικῆς δυνάμεως, ὧν αἱ σχέσεις ἦσαν μέχρι τινὸς ἀβέβαιαι καὶ εὐμετάβολοι, ὡς ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁλόκληρος ἡ πολιτικὴ θεσμοθεσία.

Ἡ μᾶλλον ἀναμνηστικὸς νομοθετικὴ δύναμις ἐξησκέτο παρὰ τοῦ λαοῦ (populus), πάντων ὁληθῶν τῶν πολι-

τῶν Ῥωμαίων, πατρικίων καὶ πλεθρίων εἰς τὰς λοχίτιδας συνόδους ἢ ἐκκλησίας centuriata comitia. Ἡ περὶ τούτου διάταξις τῆς ἐλευθέρας πολιτείας (libera res publica) δὲν ἦτο νέα, διατηρηθεῖσα ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Βασιλείων ὡς ἀρχαίων συνεισέειν τῆς ἀρχικῆς ἐλευθέρας θεσμοθεσίας ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι οἱ νέοι νόμοι, ἐπὶ ὧν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ ψηφοφορήσωσιν, ἐπρωτεινόντο ἤδη ὑπὸ τῶν ὑπάρχοντων ἢ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ (magistratus populi). Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ magistratus ἔχοντες οὗτοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς περιόδου ταύτης ἀνῆκον εἰσέτι εἰς τοὺς πατρικίους, ἐπειδὴ προσέτι ὅλος τῆς λοχίτιδος ὁ διοργανισμὸς ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ census, τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ λαμβάνωσι κατὰ τῶν δημοτῶν τὴν ὑπεροχὴν. Ἐπειδὴ τέλος, κατὰ τὴν τότε θεσμοθεσίαν αἱ κατὰ πλειονοψηφίαν ἀποφασίσαι τοῦ λαοῦ, πρὶν ἢ λάθωσιν ἰσχὺν νόμου, ὡς νόμοι τοῦ λαοῦ leges populi, populi scita, εἶχον χρεῖαν τῆς ἐγκρίσεως τῆς συγκλήτου, συγκειμένης ἐκ πατρικίων, προκύπτει προφανῶς, ὅτι ἡ νομοθετικὴ αὕτη τοῦ λαοῦ δύναμις ἦτον ὑποβεβλημένη εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐπίρροον τῶν πατρικίων.

Τὸ ἀσημάντον τῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῇ ῥοῇ τῶν πλεθρίων κατὰ τὰς λοχίτιδας ἐκκλησίας, ἦν κυρίως ἡ αἰτία, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης περιόδου, ἣτις ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἰδέαν νὰ λάθωσιν ἰδίαν καὶ ἀνεξάρτητον νομοθετικὴν δύναμιν. Οἱ δὲ μαρχοί, καίτοι μὴ παριβεβλημένοι τοιαῦτα καθήκοντα, ἤρξαντο εὐθὺς τῶν προτάσεων νέων νόμων πρὸς τοὺς πλεθρίους συνηγμένους εἰς ὅλην ἀντικείμενα τοῦ κοινοῦ συμφέροντος εἰς φυλετικὰς συνόδους ἢ ἐκκλησίας (tributa comitia). Ἐὰν αἱ προτάσεις τῶν ἐγίνοντο παραδεχταὶ διὰ τῆς πλειονοψηφίας, τότε αὗται ὠνομάζοντο δόγματα τοῦ δήμου (plebiscita). Δι' ἀποφάσεις αὐ-

ται, μὴ χρῆζουσαι τῆς περαιτέρω ἐγκρί-
σεως τῆς συγκλήτου, ἦσαν ἀνεξάρτη-
τοι πάσης ἀμέσευ ἐπιρροῆς τῶν πατρι-
κίων καὶ διὰ τοῦτο οἱ πατρίκιοι ἤρνη-
θησαν κατ' ἀρχὰς νὰ ὑποβάλλωσιν ἐαυ-
τοὺς εἰς τὰ δόγματα τοῦ δήμου. Ἦσαν
ἱπομένως μέχρι τινὸς ἀμφίβολοι ἢ ἐπὶ
τῶν πατρικίων ἰσχύς τῶν δογμάτων
τοῦ δήμου, μέχρις οὗ διὰ τῶν ἀλλη-
λοδιαδόχων προσπάθειων ὑπερίσχυσε τὸ
ἔξιμα ut plebiscita universum po-
pulum tenerent καὶ ἕνεκα τούτου ἐξ-
ομοιωθῆσαν ἐντελῶς οἱ Νόμοι τοῦ
λαοῦ μετὰ τῶν δογμάτων τοῦ δήμου,
ὑπερ ἔλαβον ἐπίσης ἰσχύν νόμου.

Ὁ διακεκριμένος ἀρχικῶς χαρακτηρ-
τῶν δογμάτων τοῦ δήμου ὡς ἀπλῶς νό-
μων τῶν δημοτῶν ἐξέλιπε περὶ τὰ μέσα
τῆς προκειμένης περιόδου ὡς ἐκ τῆς
ἐνώσεως ἢ ἐξομοιώσεως τῶν πατρικίων
καὶ δημοτῶν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ
προκύπτῃ πλέον τὸ ζήτημα τῆς ὑπεροχῆς
τῶν πατρικίων κατὰ τὰς λοχίτιδας ἐκ-
κληρίας ὥστε ἢ μετὰ τῶν δύο τούτων
εἰδῶν τῶν νόμων διακρίσις ὡς πρὸς τὴν
πολιτικὴν ἰσχύν των ἔπαισε τοῦ λοιποῦ
καὶ δὲν διεκρίνοντο εἰμὴ ὡς ἐκ τοῦ
τύπου των. Ἄν δὲ τὰ δόγματα τοῦ δήμου
σηματίζωσι πηγὴν ἀφρονωτέραν τοῦ
ἰδιωτικοῦ δικαίου τῆς τῶν Νόμων τοῦ
λαοῦ, τοῦτο προῆλθεν εἴτε ὡς ἐκ τῆς θέ-
σεως τῶν δημάρχων ἀπέναντι τῶν ma-
gistratus juri dicundo εἴτε ἐξ ἄλλων
τυχαίων περιστάσεων.

Εἰς τὰς ἀποφάσεις ὀλοκλήρου τοῦ λα-
οῦ, τοὺς ἰδίως λεγομένους νόμους (Leges)
ἀποδείκνυνται αἱ τεχνικαὶ ἐκφράσεις Legem
ferre, rogare, promulgare, suadere, per-
ferre, abrogare, legi derogare, subro-
gare, obrogare.

Ἡ νομοθετικὴ τέλος τῆς συγκλήτου
δύναμις, ἥτις ἀναμφισβητήτως ἀνεφύη
κατὰ μέρος τοῦλάχιστον ἐπὶ τῶν βασιλέων,
ἀνεπτύχθη ἰδίως ἀφ' οὗ εἰς τὴν θεσμοθε-

σίαν τῆς ἐλευθέρας πολιτείας εἰσεχώρησεν
ἡ ἀριστοκρατικὴ τάσις. Αἱ ἀποφάσεις αὐ-
τῆς εἶχον ἐπομένως ἐνίοτε καίτοι ἀπα-
νίως σπουδαιότητα εἰς τὸ ἰδιωτικὸν δικαί-
ον, ὀνομάζονται δὲ δόγματα ἢ θεσπίσματα
τῆς συγκλήτου (senatus consulta). Ἐάν
οἱ πλεθῆνιοι ἀπέφευγον ἐπὶ τινα χρόνον
νὰ παραδεχθῶσι τὰ δόγματα ταῦτα ὡς
ἔχοντα ἰσχύν ὑποχρεωτικὴν ἐφ' ὀλοκλή-
ρου τοῦ λαοῦ, διότι ἐξηρτάντο ἀπολύτως
ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν πατρικίων, εἰάν
ὑπατάχθησαν εἰς ταῦτα, ἀφ' οὗ αὐτοὶ οἱ
πατρίκιοι παρεδέχθησαν ὅτι τὰ δόγματα
τοῦ δήμου ὑποχρεοῦσι τὸν κόσμον ὅλον,
τοῦτο δὲν προέκυψεν εἰμὴ ἐκ τῶν σιγμα-
τικῶν ἐρίδων τῶν δύο τάξεων. Βραδύτερον,
ὅτε ἡ πολιτικὴ ἰσότης ἐπεκράτησε μετὰ
τῶν πατρικίων καὶ τῶν πλεθνίων, ἡ
σύγκλητος ἐφάνητο ὡς μία δύναμις ἀντι-
προσωπικὴ καὶ νομοθετικὴ ἴση πρὸς ὀλο-
κλήρον τὸν λαόν, ἥς αἱ ἀποφάσεις εἶχον
ἰσχύν νόμου.

Δὲν εἶναι τῆς προκειμένης διατριβῆς
ἡ εἰδικὴ μνεῖα τῶν διαφορῶν νόμων καὶ
τῶν διαφορῶν δογμάτων τῆς συγκλήτου,
οἵτινες κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἦσαν
σπουδαῖοι ἐν τῇ ἰδιωτικῇ δικαίᾳ, ὧν
τὸ πλεῖστον ἀναφέρεται εἰς τοὺς τε-
λεσταίους τῆς ἐλευθέρας Πολιτείας χρό-
νους.

Σημειωτέον μόνον ἡγοῦμεθα ὅτι δι-
σώθησαν τοῦλάχιστον κατὰ τεμάχια
διάφοροι νόμοι εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν
τύπον καὶ σύνταξιν, π. χ. ἡ Lex Ser-
vilia, ἡ Lex Thoria, ἡ Tabula her-
acleensis, ἡ Lex de Gallia cisalpinga, ἀλλὰ
τὰ πλεοῦστα τούτων γινώσκουμεν ἐξ ἄλ-
λων ἐγγράφων, ἐν οἷς ἀναφέρεται τὸ περι-
χόμενον τῶν νόμων τούτων ὅτι μὲν γενι-
κῶς, ὅτε δὲ ἐν λεπτομερείᾳ.

Ῥητέον ἥδη ὅτι οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες
λεγόμενοι magistratus populi romani
ἔλαβον ἐν καιρῷ τῆς ἐλευθέρας Πολι-
τείας θέαιν ὅλως διάφορον τῆς τῶν συ-

νήθων ἀρχόντων καίτοι ἀνωτέρων τὴν τάξιν.

Τῷ ὄντι καθ' ὅσον ἡ λειτουργία των περιωρίζετο ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν αὐτῆς, καθότι κανονικῶς εἰσῆρχοντο μετὰ ἐνιαύσιον διάστημα εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, κατὰ τοσοῦτον κατὰ τὴν διάρκειαν ταύτην ἦν ἀπεριόριστος ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν καθηκόντων της, διότι οἱ ἄρχοντες οὗτοι ἦσαν περιβεβλημένοι μὲν τὴν δύναμιν τοῦ κυβερνᾶν ὁμοῦ τὴν Πολιτείαν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἦσαν ἐντελῶς ἀνεξόρτητοι ἀλλήλων ἐνεργοῦντες δυνάμει τῆς προσωπικῆς των παντοδυναμίας καὶ μὴ ἀναγκαιζόμενοι εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν καθηκόντων των εἰμὴ ἀπὸ δικαίωμα ἀντίθετον ἄλλων ἀρχόντων ὥσων ἢ ἀνωτέρων. Καὶ μόνον ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν ἰδιωτικὴν των κατὰστασιν, ἡδύναντο νὰ προσκληθῶσι νὰ δώσωσι λόγον καὶ νὰ κηρυχθῶσιν ὑπεύθυνοι.

Εἰς τὴν προσωρινὴν ταύτην λειτουργίαν τῶν ἀρχόντων τῆς κυβερνήσεως δὲν περιλαμβάνετο μὲν εἰδικὴ νομοθετικὴ δύναμις ἀνεξάρτητος τοῦ νὰ καθιστῶσι νέους κανόνας ἔχοντας νόμου ἰσχὺν διαρκουσαν μετὰ τὴν παῦσιν των καὶ ὑποχρεωτικὴν εἰς τοὺς διαδόχους των, εἶχον ἐν τούτοις ἐκ τοῦ πολιτεύματος τὸ *jus edicendi*, τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς μὲν δὲν τοῖς ἐχορηγήθη ὑπ' οὐδενὸς θεμελιώδους ὁρισμένου νόμου, ἐπερειδομένου ὅμως ἐπὶ ἀναμφισβητήτῳ ἀρχαίου ἐθίμου ἀναγνωρισθέντος διὰ νόμων μεταγενεστέρων, ἡδύναντο ἐπομένως (τινὲς μάλιστα ἐξ ὧν φαίνεται ὡφείλον τοῦλάχιστον ἐν ἐποχῇ μεταγενεστέρᾳ) ἀναλαμβάνοντες τὸ ἔργον αὐτῶν νὰ δημοσιεύωσι διὰ προγραμμάτων ἀρχάς τινας, αἱ προϋτίθεντο ν' ἀκολουθῶσιν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῶν καθηκόντων των. Οἱ *magistratus juri dicundo* εἶχον πρὸ πάντων τὴν ἀνάγκην νὰ προκοινοποιήσωσιν ἐν σχήματι διατάγματος ἀρχὰς δικαίου πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ὑπα-

γομένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν των δίκων. Οἱ κυριώτατοι μεταξὺ τῶν ἀρχόντων τῆς Ῥώμης ἦσαν ὁ πραιτωρ τῆς πόλεως (*praetor urbanus*) καὶ ὁ πραιτωρ τῶν περὶ ἐπιδήμων (*praetor peregrinus*), οἵτινες εἶχον τὴν γενικὴν δικαιοδοσίαν, ἐξαιρέσει ὑποθέσεων τινῶν ἀστυνομικῶν καὶ ἐμπορικῶν, ὑπαγομένων εἰς τοὺς ἀστυνομικούς. Ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἦσαν οἱ ἀνθύπατοι (*proconsules*) καὶ ὑποπραιτωρες (*propraetores*).

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τὸ πολιτικὸν δίκαιον δὲν εἶχεν ἔτι ἐντελῶς ἀναπτυχθῆ. Αἱ νομοθετικαὶ ἐξουσίαι ἔμενον ἐνίοτε ὁπίσω ὡς πρὸς τὸ δίκαιον· μικρὰ ὅλη ὑπῆρχεν εἰσέτι τοῦ δικαίου τῶν ἐθνῶν, ὅπερ κατ' ἐξαιρέσιν τότε ἦτον ἀναπόφευκτον ἕνεκα τῆς εὐρείας ἐμπορικῆς ἐπιμιξίας τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς ξένους. Οἱ *magistratus juri dicundo* ὡς ἐκ τῆς λειτουργίας αὐτῶν ἡσθάνθησαν τὸ κατεπείγον τῆς ἀνάγκης πρὸς ἐκδίκασιν τῶν εἰσαχθεῖσων εἰς τὴν δικαστήριάν των ὑποθέσεων νὰ ὑποδίδωσιν εἰς τὸ δίκαιον τελειότητά τινα δραστηριοτέραν, μᾶλλον ἀνταποκρινομένην πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ χρόνου. Ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις τὸ *jus edicendi* παρ' ἰστατο εἰς τοὺς ἄρχοντας τούτους ὡς τὸ φυσικώτερον καὶ ὑγιέστερον μέσον.

Ἄν δ' ἦτο εἰσαχθῇ εἰς τὸ διάταγμα νεωτερισμὸς ἀπερίσκεπτος, ἀρχὴ ἥς ἡ ἀντιθέσις δὲν ἐπικυροῦται ὑπὸ τῆς πείρας, οὐδέμια ἐκ τούτου ἐδύνατο νὰ προκύψῃ βλάβη αὐτῆς, διότι, ὡς ἀπλοῦς νόμος ἐνιαύσιος, τὸ διάταγμα μὴ διαρκεῖ πλεον τῆς ἀρχῆς δὲν συνέδεεν, ὡς κανὼν νομικός, εἰ μὴ τὸ πρόσωπον τοῦ ἐκδιδόντος αὐτὸ ἄρχοντος. Τὰ σφάλματα ἐπομένως οὐκ προκατόχου εὐκόλως ἐπληροῦντο ὑπὸ τοῦ διαδόχου, ἀφαιρούντος ἡ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συντασσομένου διατάγματος τὴν ἐσφαλμένην ἀρχὴν ἢ ἐπιδιορθοῦντος καταλλήλως. Ἀμοιβαίως κατὰ

ρωαϊκὴν τῶν πραγμάτων ἀκολουθίαν ὁ αἰσῶχος ἐπωφελοῦμενος ἐκ τῆς πείρας τῶν προκατόχων τοῦ διετήρει τὰς διατάξεις τοῦ διατάγματός του, αἵτινες δοκιμασθεῖσαι ἀνεγνωρίσθησαν καλὰ καὶ κατάλληλοι καὶ κατεχώριζεν αὐτὰς ἐν τῇ διατάγματι του.

Τοιοιουτρόπως ἐσχηματίσθη κατὰ μικρὸν σωρεία διαταγματικῶν διατάξεων, αἵτινες μεταβιβάσθησαν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον ἄρχοντα ἀμετάβλητοι κατεστάθησαν κατὰ παράδοσιν διαρκεῖς καὶ ἔλαβον διὰ τοῦτο τὸ ὄνομα *edicta tralatitia* κατ' ἀντίθεσιν ἱκελῶν, ὧν ἡ εἰσαγωγή ἦτο μεταγενεστέρα καὶ ὅπως νῦν αἱ διατάξεις αὐταὶ διέμενον ἀμετάβλητοι, κατὰ τοσοῦτον ἐκτῶντο μείζονα βεβαιότητα, ἀπαρτίσαντα οὕτω νέαν καὶ ἀσπασίαν πηγὴν τοῦ δικαίου, ἥτις ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς κατεῖχε τὸν μέσον ὅρον μεταξὺ τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθίμων· ὥστε, εἰ καὶ ἡ νομοθετικὴ δύναμις τῶν ἀρχόντων περιωρίζετο εἰς τὴν διάρκειαν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, τὸ *jus edicendi* αὐτῶν ἤτο ὑπὲρ τῆς βάσεως τῶν νέων τούτων ἀρχῶν τοῦ δικαίου, αἵτινες συνετηροῦντο καὶ ἐπανελαμβάνοντο εἰς τὴν μακρὰν ἀλληλουχίαν τῶν διαταγμάτων, ἀπὸ ἑκάστης ἀρχῆς αὐτὰ ὡς κανόνας τοῦ δικαίου ὥρισμένους καὶ μονίμους. Ὡς δ' αὐταὶ ὑπάγονται εἰς τὸ *jus honorarium*, τούτου αἰτία ὁ τύπος τοῦ διατάγματος, ἐκδομένου ἐγγράφως, καὶ οὕτω δημοσιευμένου.

Κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας τὰ *edicta magistratum* καὶ ἰδίως τὰ τῶν πραίτωρων ἐξήσκησαν εὐτυχῇ ἐπιρροὴν παρέρχοντα τὰ μέσα πρὸς τὴν ἐγκαιρὴν ἐκμύνησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ δικαίου, διαγομένων ἀλλήλας τότε διὰ ταχύτητος ἐκτάκτου, καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν πορείας σταθερᾶς καὶ ὁμοιομόρφου εἰς τὴν οὐλομένην.

Ὅτι ἄλλως διέκρινεν εἰδικῶς τὴν πηγὴν ταύτην τοῦ δικαίου καὶ παρείχεν ἰδιάζοντα χαρακτηριστὰ εἰς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἦτον ἡ προσοχή. ἦν καταβάλλον οἱ ἄρχοντες εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν διαταγμάτων αὐτῶν, καθ' ἣν ἐπειρῶντο νὰ θέσωσιν ἐν ἁρμονίᾳ τὸ καθεστὼς δικαίον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς εὐθύτητος καὶ τῆς ἐπιεικείας, ἀντιτάσσοντες τρόπον τινὰ τὸ ἐπιεικὲς δικαίον εἰς τὰς αὐστηρὰς ἀρχὰς τοῦ ἀρχικοῦ δικαίου· διὰ τοῦ μέσου τούτου οἱ πραίτωρες ἔλυσαν τὸ δύσκολον πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτικοῦ δικαίου, συντρέχοντες εἰς τὴν χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος ἀναπλήρωσιν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ πολιτικοῦ δικαίου καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην τὸ πραιτῶρειον δικαίον ἀντιτάσσεται πολλάκις εἰς τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ δικαίου, τὸ κυρίως πολιτικὸν δικαίον (*jus civile*).

Τοιοιουτρόπως προσέτι ἐτέθησαν αἱ βάσεις τοῦ *jus gentium* ὑπὸ τοῦ *praetor peregrinus* πρὸ πάντων, ἐπασχολουμένου εἰς τὰς δικὰς τὰς μεταξὺ τῶν παρεπιδόμων καὶ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν Ῥωμαίων. Ὁ *praetor urbanus* ἤντλει πολλὴν ὠφέλειαν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ *jus civile* ἰδίως λεγομένου ἐκ τοῦ *jus gentium*.

Προσθετέον νῦν, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δὲν ἀπῆρτιζεν εἰσέτι τὸ ἐπαγγέλμα τῶν νομομαθῶν σῶμα προνομιοῦχον, ὁποῖον ἀποκατέστη κατὰ τὴν ἐπομένην περίοδον. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦδε ἂν οὐδ' ἑνὸς ἢ ὅλης τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἠδύθη διὰ τοῦ συνδυασμοῦ πρὸ πάντων τοῦ *jus gentium* μετὰ τοῦ *jus civile* καὶ ἂν ἑτέρου ἢ ἀνάγκη τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς τελειοποιήσεως δι' ἐρμηνείων τοῦ συστήματος τοῦ δικαίου, παριστῶντος εἰσέτι μεγάλα χάσματα, ἐγένετο αἰσθητὴ, δὲν ἔλειψαν ἄνθρωποι, διακεκριμένην πολλάκις κατέχοντες θέσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ, οἵτινες μετὰ ζήλου

ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου, ἵνα καταστῶσιν ἄξιοι νὰ παρέχωσι συμβουλὰς εἰς τοὺς προσερχομένους συμπολίτας των· ἕνεκα τούτου ἐλέγοντο οὗτοι *juris consulti, jura consulti, consulti, juris prudentes, prudentes*. Ἀλλὰ μέχρι τοῦ τέλους τού-
λάχιτον τῆς παρούσης περιόδου τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον δὲν ἦτο τὸ ἀντικείμενον ἐπιστημονικῆς ἰδίως ἐπεξεργασίας, τεινούσης εἰς τὴν συστηματοποίησίν του. Τὸ κύριον ἔργον τῶν νομοδιδασκάλων τούτων δὲν ἀπετέλει ἔτι ἡ ἐπαγγελματικὴν δραστηριότητα πρακτικοῦ συμβούλου ἢ δικηγόρου παρέχοντας εἰς τὸν προσερχόμενον ὁδηγίαν ἐπὶ τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων καὶ νομικὰς γνώμας ἐφαρμοστέας εἰς τὰς ἰδιαιτέρας περιπτώσεις, περὶ ὧν ἐζητεῖτο ἡ γνώμοδοτήσις. Ἐν τούτοις ὡς ἐκ τῆς πρακτικῆς τῶν ἐργασίας οἱ νομικοὶ ἐμελλον ἀναγκάτως νὰ καταπληθῶσιν ὑπὸ τῶν χασμάτων, ἀπερ παρεῖχε τότε τὸ θετικὸν δίκαιον. Ἐπειράθησαν νὰ πληρώσωσιν αὐτὰ κατὰ τὸ ἐφικτὸν διὰ τε τῆς ἐρμηνείας τοῦ ὑπάρχοντος θετικοῦ δικαίου καὶ διὰ συλλογισμῶν συμφώνων πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ἡ γέννησις διαφόρων νέων ἀρχῶν τοῦ δικαίου, ὧν τὸ κύριον ἡρέιδετο προσέτι καὶ εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπόληψιν τῶν νομοδιδασκάλων, οἵτινες παρήγαγον αὐτάς, καὶ εἰς τὸ ὅτι αὐταὶ δὲν περιεῖχον κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος νέον τι, ἀλλὰ ἀνάπτυξιν ἀπλῆν τοῦ *jus civile*, παραδεδεγμένου ἤδη, καὶ λογικὰ τοῦ δικαίου τούτου ἐπακολουθήματα.

Ἐντεῦθεν ἡ ὀνομασία τοῦ *jus civile* ἐν τῇ στενῇ αὐτοῦ ἐννοίᾳ, ἐφαρμοσθεῖσα κατ' ἐξαίρεσιν εἰς τὸ πρῶτον τῶν ἐργασιῶν τούτων, τὰς γνώμοδοτήσεις τῶν νομομαθῶν (*responsa prudentium*). Αὐταὶ ὡς πρὸς τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἦσαν τότε ὅ,τι τὰ *edicta magistratum* ἦσαν ὡς πρὸς τὸ δίκαιον τῶν

ἐθνῶν. Ὁ λόγος οὗ ἕνεκεν αἱ γνώμοδοτήσεις τῶν νομομαθῶν, θεωρηθεῖσαι πηγὴ τοῦ δικαίου, συγκατελέχθησαν ἰσομένως εἰς τὸ *jus scriptum*, εἶναι ἰδιαιτέρα διεύθυνσις, ἢν βραδύτερον ἐκβεν ἡ πηγὴ αὕτη τοῦ δικαίου, καὶ ἐν τῇ ἐφεξῆς ἔγγραφον ἔκθεσιν αὐτῶν, ἐπὶ ὅτι κατὰ τὴν παρούσαν ἐποχὴν αὐταὶ ἐνῆγον εἰς τὸ *jus non scriptum*.

Οἱ νομοδιδασκαλοὶ, ὧν τὰ ὀνόματα ἰ-
πονται, εἶναι ἄξιοι μνείας καὶ ὡς συγγραφεῖς νομικῶν συγγραμμάτων. Ἀπὸ τῶν Κλαύδιος, Κ. Φλάβιος, Τιβέριος, Κορνήλιος, Αἰγύπιος Κάτος, Πόρτ. Κάτων (ὁ ἀρχαῖος ἢ κήνσωρ) καὶ Πόρτ. Κάτων (ὁ υἱὸς αὐτοῦ), Π. Μούκιος Σκαιβόλας, Μ. Ἰούλιος Βρούτος, Μέντιλιος, Ὀστίλιος, Δ. Κράσσος, Σέρβιος Σουλπίτιος κτλ. Ἐν τούτοις τὰ συγγράμματα αὐτῶν, ὡς τοιούτων, περιωρσθησαν σχεδὸν μοναδικῶς εἰς τὴν συλλογὴν, κατὰ τινος καὶ δημοσίευσιν τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς ὑποθέσεις πάντος ἐπιδόου. Ἐλέχθη μόνον περὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν, ὅτι ἐπειράθησαν νὰ καταστήσωσι τὸ δίκαιον ἐν σύνολον συστηματικόν, ἐργασθέντες οἷον ἐπιστημονικῶν. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτων εἶναι οἱ Κ. Μούκιος Σκαιβόλας, Σέρβιος Σουλπίτιος, Ὀπίλιος. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν οὐδὲν διετηρήθη καὶ δὲν ἔχομεν καὶ περὶ αὐτῶν καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν συγγραμμάτων τῶν ἡ εἰρηστικῶν ἐμμέσους. Τὴν φήμην αὐτῶν ἐξήφάνισε καταδῶλως τὸ πολλὰ ἀνώτερον κύριον τῶν μεταγενεστέρων νομοδιδασκάλων.

Ἐξ ὧν εἵπομεν συνάγεται ὅτι τὸ *jus honorarium*, ὡς καὶ αἱ γνώμοδοτήσεις τῶν νομοδιδασκάλων, ἦσαν ἐν ἰδίᾳ τὸν εἶδος τοῦ δικαίου τῶν ἐθίμων, περὶ τούτου τὸ *jus honorarium* ἦτο δίκαιον τῶν ἐθίμων σχηματισθὲν ὑπὸ τῆς ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐπαγρύπνησιν τῶν ἀρ-

λόντων, τὸ δὲ πολιτικὸν δίκαιον ἐν τῇ στήνῃ αὐτοῦ σημασίᾳ δίκαιον ἐθίμων σχηματισθὲν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐπιτήρησιν τῶν νομοδιδασκάλων. Ἀλλ' ἐν τοῖς νέοις κανόνες τοῦ δικαίου ἀνεπτύχθησαν μεγάλως, τὸ μὲν διὰ τῆς χρήσεως καὶ τῶν δικαστικῶν προηγουμένων, τὸ δὲ ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, πολλὰ ἀκούοντων εἰς τοῦτο ἐπιρροὴν τῶν νομοδιδασκάλων.

Περίοδος τρίτη. Ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. Αἱ μέχρι τέλους τῆς προλαβούσης περιόδου συνεχεῖς ἐμφύλιοι διχόνοιαι καὶ πόλεμοι περιήγαγον τὴν Ῥώμην εἰς κατάστασιν ἀληθοῦς ἀνarchyας. Ἐνεκα τούτου τρεῖς ἄνδρες ἐξελήβθησαν ὑπὸ τὸ ὄνομα triumviri reipublicae constituendae, ἵνα ἀποκαταστήσωσι τὸ κλονηθὲν πολίτευμα, ἦτοι Ὁκτάβιος, Ἀντώνιος καὶ Λέπιδος. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου τούτου καὶ τὴν ἦτταν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντωνίου μόνος ὁ Ὁκτάβιος ἔμεινεν ἐκ τῆς τριανδρίας, ὅστις διὰ τῆς ἰκανότητός του κατώρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν πολιτικὴν δύναμιν, τὴν ἄλλοτε μεταξὺ τριῶν διηρημένην. Ἀποπερατωθείσης τῆς ἀνοργνωσείας τῆς Πολιτείας ἐδυνήθη διὰ τῆς αὐτῆς πολιτικῆς συνέσεως νὰ διατηρήσῃ αὐστηρῶς τὴν ὑπεράττην ἐξουσίαν, κατορθῶν νὰ ἐπαναχορηγῇται εἰς αὐτὸν δι' ὠρισμένον χρόνον, ἐκυβέρνησε δὲ τοιοῦτοτρόπως μόνος μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐπελθόντος βραδέως, καταλιπὼν κατὰ τὸ φαινόμενον ὑφισταμένους τοὺς ἀρχαίους τῆς ἐλευθέρας πολιτείας θεσμούς. Ἡ αὐτὴ φρόνησις ὠδήγησε τὴν διαγωγὴν τῶν πρώτων αὐτοῦ διαδόχων, εἰ καὶ μετ' ὀλιγωτέρας προσοχῆς. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνεπαίσθητος μετάβασις ἀπὸ τῆς δημοκρατικῆς εἰς τὴν μοναρχικὴν κυβέρνησιν. Αὕτη δὲν ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοσχεδιάσμα-

τος προχείρου καὶ τολμηροῦ τοῦ Ὁκταβιανοῦ Αὐγούστου. Εἰς ταύτην δὲν βλέπομεν οὐδὲ τὸ ἀποτέλεσμα ἔργου τῆς ἐλευθέρας τοῦ λαοῦ θελήσεως παραδόντος εἰς ἓνα μόνον τὴν ὑπεράττην ἐξουσίαν. Καθ' ὅσον προκύπτει ἐξ ἐγγράφων τινῶν μεμονωμένων καὶ ἀσυναρτήτων περὶ τοῦ νόμου lex regia, νόμου δι' οὗ ὁ λαὸς ἀπέδωκεν ἐπιστήμως εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, δὲν δυνάμεθα ὀριστικῶς νὰ συναγάγωμεν μετὰ ἱστορικῆς τρόπον τινὰ βεβαιότητος, ὅτι ὁ Αὐγούστος ἀπέλαυσε διὰ τοῦ μέσου τούτου τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, διότι δυσκόλως συμβιβάζεται αὕτη πρὸς τὸ ἱστορικὸν γεγονός, ὅτι ὁ Αὐγούστος δὲν εἶχε μέχρι τέλους τὴν ἐξουσίαν τοῦ κυβερνᾶν τὴν πολιτείαν εἰμὴ διὰ τῆς εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ συγκεντρώσεως καὶ τῆς κατὰ τοὺς καθιερωθέντας θεσμοὺς ἐξασκήσεως τῶν καθηκόντων τῶν σπουδαιωτέρων ἀρχῶν τῆς ἐλευθέρας πολιτείας, αἵτινες ἐνεργεῖν αὐτοῦ τῷ ἐχορηγοῦντο ὅτε μὲν πρὸς καιρὸν, ὅτε δὲ ἐπὶ χρόνον μακρότερον, ὅποια ἡ tribunitia potestas, imperium, αἱ λειτουργίαι τοῦ imperator, τοῦ praefectus morum, τοῦ pontifex maximus κλπ. Ἐκ τούτου ἐρμηνεύεται ἡ διοργάνωσις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, διότι ὁ λαός, οἱ δημόται καὶ ἡ σύγκλητος ἐξηκολούθουν νομοθετοῦντες κατὰ τὸν δημοκρατικὸν τύπον ἄνευ καταφανοῦς μεταβολῆς, παρεκτὸς τοῦ ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ὡς ὁ μόνιμος θεματοφύλαξ ὅλων τῶν καθηκόντων τῶν προεκτεθεισῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν ἐξήσκει σημαντικὴν ἐπιρροήν.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἤδυνάτο προσέτι ἀναμφιλέκτως ὡς ἀρχὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ (magistratus populi romani) νὰ προτείνῃ ἀμέσως καὶ ἐξ ὀνόματός του διατάγματα (edicta), ἅπερ ἔμελλον νὰ λάβωσιν ἰσχὺν νόμου διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὁ

δημιουργοὶ ἄρχων ἔμενον εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπὶ ζωῆς.

Τοιαύτη διέμεινεν ἡ διοργάνωσις τῆς πολιτείας διὰ τινὰ χρόνον καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων προσέτι τοῦ Αὐγούστου· ἀλλ' αἱ δημοκρατικαὶ αὗται θεσμοθεσίαι παρελύοντα βαθμιαίως ὑπὸ τῆς αὐθεντίας τοῦ μονάρχου, ἥτις ὁσημέραι ἐκραταιοῦτο, καὶ ταχέως κατέστησαν ἀπλοὶ τύποι, οἵτινες κατὰ μικρὸν ἐξηλείφθησαν ὁλοσχερῶς ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον. Ἡ αὐστηρὰ τέλος μοναρχικὴ ἄρχή, παραγομένη πολλάκις ὑπὸ τύπους δεσποτικωτάτους, ἔμεινε μόνη κίτοχος τοῦ ἐδάφους.

Τὸ κράτος διετήρησεν εἰσέτι καθ' ὅλην τὴν περίοδον ταύτην τὴν πρὸς αὖξιν αὐτοῦ τάσιν, ἀλλ' ἐσωτερικῶς ἔφερεν ἥδη τὸ σπέρμα τῆς πτώσεως. Θανόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, διετρανώθησαν τὰ τρομακτικώτατα σημεῖα διὰ τῶν ἐσωτερικῶν κλονήσεων καὶ τῆς κατεσπευσμένης διαδοχῆς τῶν αὐτοκρατόρων. Αἱ ταραχαὶ αὗται αἱ διαρκέσασαι μέχρι τοῦ Διοκλησιανοῦ ἐξήλειψαν καὶ τὰ τελευταῖα ἔχνη τῆς παλαιᾶς δημοκρατίας, ἀπερ εἶχον διατηρηθῆ εἰς εἰδικούς τινας θεσμούς, καὶ τὸ πᾶν τοῦ λοιποῦ ἔλαβε χαρακτῆρα στρατιωτικοῦ δεσποτισμοῦ.

Εὐρίσκομεν μέχρι τοῦ Ἀδριανοῦ, κατὰ τὴν ἀρχὴν πρὸ πάντων τῆς παρούσης περιόδου, ἱκανὸν ἀριθμὸν νόμων τοῦ λαοῦ καὶ δογμάτων τοῦ δήμου. Ὁ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος διὰ τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸ σπουδαῖον τῶν περιλαμβανομένων ἀντικειμένων ἦτον ἡ Lex Julia et Papia Poppaea ἐπὶ Αὐγούστου. Ἀλλ' ἡ πρότασις τῶν νόμων τούτων ἐγένετο σχεδὸν πάντοτε ἀμέσως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἀπαντῶσι πολυάριθμα καὶ τὰ θεσπίσματα τῆς συγκλήτου. Ταῦτα ὅπο τοῦδε ἐγένοντο σπουδαιότατα ἐν τῷ ἰδιωτικῷ δικαίῳ. Ἐξέλιτον δὲ μόνον μετὰ τὸν Σέπτιμον Σεβήρον καὶ τὸν Καρακάλλαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ αὐτοκράτωρ προῆδρευε

τῆς συγκλήτου, ὠνόμαζε δὲ καὶ τοὺς συγκλητικούς, ἀπετέλει δ' οὕτως ἡ συγκλητος συμβούλιον ἐξηρτημένον ἐντελῶς ἐπὶ αὐτοῦ, ἀναγκαίως τὰ θεσπίσματα τῆς συγκλήτου κατέστησαν ἀπλὰ αὐτοκρατορικὰ διατάγαι.

Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία μετέβη εἰς ὁλόκληρος καὶ καθ' ὄνομα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο αἱ διατάξεις αὐτοῦ φαίνονται ἀπὸ τοῦδε ὡς πηγὴ δικαίου κατὰ τοσοῦτον ἀπαστολόγου, καθ' ὅσον ἡ νομοθεσία ἀπαστολῶν συνεκεντροῦτο εἰς αὐτὰ καὶ ἡ περαιτέρω πρόοδος τοῦ δικαίου ἐξηρτᾶτο κατὰ μίαν μέρος ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος.

Αἱ αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις διέφερον μεγάλως ἀλλήλων οὐχ ἥττον κατὰ τὸν ἐξωτερικὸν αὐτῶν τύπον ἢ κατὰ τὴν ἀντικείμενον αὐτῶν. Τοῦτο ἦτο ἐπακτοῦς φύσεως τοῦ πολιτικοῦ καὶ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς αὐτοκρατορίας ὅστις ἐπέτρεψεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὸ ἐνεργητικώτατον μέρος τῆς νομοθετικῆς, δικαστικῆς καὶ διοικητικῆς διευθύνσεως. Ὅθεν ὁ αὐτοκράτωρ ἐδύνατο ἀπὸ τοῦ γραφείου αὐτοῦ οὐ μόνον νὰ ἀποφασίζῃ περὶ τῶν δικασθεῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἤδη πρωτοδικῶς δικῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ αἰρεσιδικῇ καθ' ἀρέσκειαν τὰς ἐκπρεπεῖς ἐνώπιον οἰουδήποτε δικαστηρίου δικαί. Ἀπὸ τοῦ δικαστικοῦ τοῦ ἔλυνε ἐπίσης τὰ ὑποβαλλόμενα εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἢ τῶν ἰδιωτῶν ζητήματα. Πᾶν ὅτι ἐξεδίδετο οὕτως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἔφερε τὸ ὄνομα Ἡγεμονικῆς αὐτοκράτορος (constitutio principis), ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ αὐτοκρατορικαὶ αὗται διατάξεις δὲν εἶχον τὸν χαρακτῆρα ἀληθοῦς δημοσιευθέντος νόμου, ἐφαίνοντο δὲ συγχρότερον ὡς δηγίαι, λύσεις ζητημάτων ἀποφάσεις δικῶν. Αὗται δὲν περιεῖχαν ὅλως νέους κανόνες δικαίου, ἀλλ' ὑπερῖσθον πολλὰς τὴν διατήρησιν τοῦ ὑπάρχοντος δικαίου καὶ τὴν ἐφαρμογὴν

τῶν νόμων, εἰς οὓς οὗτος παρέπεμπε. Συνεπὶ πρὸς τὸν ἐπικρατοῦντα ὀργανισμόν τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὅσακις ὁ αὐτοκράτωρ χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς τύπους νέου νόμου ἐπισήμως δημοσιευομένου, ἤθελεν ἐκράσσει κατ' ἰδιαιτέρας περιπτώσεις νέαν τινα ἀρχὴν ἐφαρμοστέαν καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, αἱ ἀρχαὶ αὗται γεγόμεναι γνωσταὶ εἰς τὸ κοινὸν καὶ τὰ δικαστήρια, ἐδύναντο νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐχόντων συμφέρον εἰς τὰς ἐφεξῆς παρυσιαζομένας ὁμοίας περιπτώσεις.

Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται τὸ ποικίλον τῶν αὐτοκρ. διατάξεων. ἤτοι 1) Κυρίως νόμοι δημοσιευόμενοι γενικῶς (edicta, edictales leges, generales leges, constitutiones ad omnes) καὶ προσέτι κατὰ ἐπομένην μάλιστα περίοδον leges perpetuo validae ἢ perpetuae. 2) Ἀντιγραφαὶ (rescripta) ἢ στενῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, δηλαδὴ ἀπλαῖ ἀποκρίσεις εἰς ὑπομνήματα. Αὗται ὑποδιηροῦντο εἰς sanctiones pragmatiae, epistolae, ἀπλῶς subscriptiones, subnotationes et abnotationes. 3) Ἐντολαὶ (Mandata) ἤτοι δδηγίαι πρὸς τοὺς δημοσίους λειτουργούς. 4) Ψηφίσματα (Decreta) ἐκδιδόμενα ἐπὶ δικῶν φερομένων ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος.

Τὰ διατάγματα τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδίως τῶν πραιτῶρων (edicta magistratum) καὶ μετὰ τὰς νέας αὐτοκρατορικὰς διατάξεις οὐ μόνον ἐξηκολούθουν ἡσύχως τὴν πορείαν των, ἀλλὰ καὶ κατεστάθησαν σπουδαιότερα, εἴτε διότι ἐξετάθησαν τασούτον, ὥστε περιελάμβανον πᾶσαν ὕλην, εἴτε διότι διὰ τῆς συγχωνεύσεως τῶν τριῶν διαταγμάτων urbanum, peregrinum καὶ provinciale ἢ διακρίσις τοῦ jus civile καὶ τοῦ jus gentium ἐξηλείφετο κατ' ἡμέραν καὶ ἐκ τούτου τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἔλαβε βαθμυδὸν χαρακτηριστὴν ὁμοιοδῆ.

Καὶ τῶν ὄντι ἐως τότε ὅλα τὰ διατάγ

ματα ταῦτα διακρίνοντο κατὰ τὸν τύπον, εἰ καὶ κατ' οὐσίαν προσῆγγιζον ἀλλήλοις. Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ ἡ τυπικὴ αὕτη διακρίσις ἐξέλιπεν. Ὁ νεωτερισμὸς οὗτος συμπίπτει ἱστορικῶς πρὸς τὴν σπουδαίαν μεταβολήν, ἣν ὁ Ἀδριανὸς ἐπήνεγκεν εἰς τὰς σχέσεις τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Ἰταλίας. Οὗτος διήρσε τὴν Ἰταλίαν εἰς δύο μοίρας, τὴν τῆς πόλεως τῆς Ῥώμης καὶ τῶν περιοικιῶν αὐτῆς καὶ τὴν τεσσάρων ἐπαρχιῶν. Ἡ ἐνέργεια τῶν ἀρχόντων τῆς Ῥώμης περιωρίσθη ἐντὸς αὐτῆς καὶ τῶν περιοικιῶν τῆς, ἐντὸς δ' αὐτῶν περιωρίσθη καὶ ἡ δικαιοδοσία τῶν πραιτῶρων, ἐνῶ δημόσιοι λειτουργοί, λεγόμενοι Consulares καὶ ἀπὸ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου Juridici, διωρίσθησαν εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας. Παρὰ τὴν διαίρεσιν ταύτην ὁ Ἀδριανὸς ἔλαβε πιθανάτατα μέτρον παραγωγῶν ἐπακολουθημάτων ὡς πρὸς τὰ διατάγματα τῶν πραιτῶρων, οὐ ὅμως ἄγνωστοι κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ λεπτομέρειαι. Βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπέβαλεν εἰς τὸν Σέλλιον Ἰουλιανόν, τότε πραιτῶρα, νὰ συνάψῃ εἰς ἓν κατὰ τὴν τάξιν τῆς ὕλης τὸ διάταγμα τοῦ πραιτῶρος τῶν παρεπιδήμων καὶ τὸ διάταγμα τοῦ πραιτῶρος τῆς πόλεως, ἀφοῦ ἀναθεωρήσῃ αὐτά, ἀφανίσῃ πολλὰς τῶν διατάξεων ἀπηρχαιωμένας καὶ συμβιδᾶσθαι πολλὰς ἀντιφατικὰς. Τὸ οὕτω συμπληρωθὲν διάταγμα, ὅπερ ἀκολούθως ὠνομάσθη κατ' ἐξαιρέσιν Edictum perpetuum (διάταγμα αἰδίου), ἐξετέθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀδριανοῦ οὐ μόνον ἐν Ῥώμῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὡς δδηγία παντὸς δικαστικοῦ λειτουργοῦ, διὰ διατάξεως μὲν ἐκδοθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπ' εὐθείας ἐν ταῖς αὐτοκρατορικαῖς ἐπαρχίαις, διὰ θεσπίσματος δὲ τῆς συγκλήτου προκληθέντος παρ' αὐτοῦ ἐν ταῖς συγκλητικαῖς ἐπαρχίαις.

Οὕτως ἐπῆλθεν ἀπλοποίησις μὲν τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας, ἐνδότης δὲ μετῴω

εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον. Ἡ ἐξήγησις αὕτη, ἥτις στηρίζεται, εἶναι ἀληθής, εἰς εἰκασίας, δὲν ἀναιρεῖται ὑπὸ τοῦ περιστατικού ὅτι ἐγένοντο προσθήκαι εἰς τὸ διάταγμα τοῦτο μετὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ Ἰουλιανοῦ, διότι καὶ μετὰ τὴν συγχώνευσιν τῶν ἀρχαίων διαταγμάτων τὸ δικαίωμα τῆς δημοσιεύσεως νέων διαταγμάτων δὲν ἔπαυσεν ὑφιστάμενον καὶ διὰ τὸ μέλλον ἔν τε τῇ Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις, πολλῶ μᾶλλον καθ' ὅσον κατὰ ῥητὴν τοῦ Ἀδριανοῦ διαταγὴν τὰ γάσματα, ἅπερ τυχὸν ἤθελον εὐρίσκεισθαι, ἔδει νὰ πληρῶνται κατὰ τὸν συνῆθη τρόπον. Ἀλλ' εὐνόητον ὅτι ἀπὸ τοῦδε ἕνεκα τῆς τοιαύτης σημαντικῆς σωρείας τῶν διαταγμάτων καὶ μετὰ τοσοῦτο μεγάλην μεταβολὴν τῆς θέσεως τοῦ πραιτωρος τῆς Ῥώμης ὡς πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς αὐτοκρατορίας μέρη, ἡ ἔκδοσις νέων διαταγμάτων κατέστη μᾶλλον καὶ μᾶλλον σπανία καὶ ἡ πηγὴ αὕτη τοῦ δικαίου ἡλαττώθη καὶ βαθμηδὸν ἐξητλήθη ὁλοσχερῶς.

Ὅθεν τὸ διάταγμα τοῦτο τοῦ Ἀδριανοῦ ἀπέκτησε τοῦ λοιποῦ σπουδαιότητα μεγάλην καὶ θεωρεῖται ὡς ἡ βάσις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον οὐ μόνον ἡῤ-ξησε κατὰ τὴν ὕλην, ἀλλὰ καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ἔντεχνος συναρμογὴ τῶν ἀρχαίων καὶ νέων πηγῶν, ἥτις δὲν εἶχεν ὁλοκλήρως τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπέρρευσε ὁλοκλήρως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον σχηματίζει τοιοῦτοτρόπως ἐν σύνολον, ὅπερ ἦτο ἀδύνατον νὰ περιλάβωμεν διὰ μιᾶς ὀψεως, ἡ δὲ ἀποποίησης του, ὅτι ἐργασίας ἐπιστημονικῆς πρὸς συστολὴν καὶ συναρμολόγησιν τοῦ εὐρέος τούτου ἀφθόνου συνόλου κατήντησεν ἀνάγκη κατεπεύγουσα. Εἰς τὴν ἐπίρροισιν ἐπομένως τῆς ἀνάγκης ταύτης καὶ εἰς τὴν συνδρομὴν διαφόρων ἄλλων αἰτιῶν, παραχθεῖσιν ἀπὸ τῶν περιστάσεων τῆς

ἐποχῆς, ὠφείλετο ἡ λαμπρὰ ἀνάπτυξις ἣν ἔλαβε τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον κατὰ τὸν πρῶτον ἡμῶν τῆς περιόδου ταύτης. Ἡ διαστήματι χρόνου, ἀναλόγως βραχυτάτου, ἡ ἐπιστήμη τοῦ Δικαίου ὑψώθη εἰς βαθμὸν ὑπέρτατον κατὰ τε τὴν οὐσίαν καὶ κατὰ τοὺς τύπους, βαθμὸν εἰς ὃν δὲν ἀφίκετο παρ' οὐδενὶ μέχρι τοῦδε λαφ.

Καθ' ὅσον τὸ ἔργον τῶν νομοδιδασκάλων ἦτο σπουδαῖον καὶ δύσκολον, κατὰ τοσοῦτον ἡ θέσις, εἰς ἣν ἐκαλοῦντο ἡ τῇ πολιτείᾳ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας, θεωρεῖτο τιμητικὴ. Ἐπὶ Αὐγούστου καθιερώθη ἡ ἐξ ἀρχῆς ὅτι δὲν ἔδυνάτο ἑαυτοὺς νὰ γνωμοδοτῇ ἐπιστήμῳ περὶ νομικῶν ζητημάτων, ἀλλ' ἀπηγεῖτο πρὸς τοῦτο εἰδικὴ τοῦ αὐτοκράτορος συνελεύσεις. Τοιοῦτοτρόπως ἐσχηματίσθη τὰς ἰδιαιτέρας νομοδιδασκάλων ἐν τῇ στενῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, τουτέστι νομοδιδασκάλων ἐχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἀπαντῶσιν ἐς ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἔχομεν ἱστορικὴν τεκμηριότητα περὶ τῶν πλεονεκτημάτων ὅσα περιέβαλον τὴν ἐξουσίαν ταύτην.

Ἐπὶ Ἀδριανοῦ δι' ἀντιγραφῆς καθιερώθη ἡ σπουδαία ἀρχή, καθ' ἣν αἱ διδασκαλικοὶ γνωμοδοτήσεις τῶν νομοδιδασκάλων τούτων, ἐκτιθέμεναι ἐγγράφως καὶ φέρουσαι τὸν τύπον τῆς σφραγίδος αὐτῶν, ἔχουσιν ἰσχύον νόμου καὶ ὑποχρεοῦσιν ἐπομένως τὸν δικαστήν. Ὅταν δὲ οἱ νομοδιδασκαλοὶ εἶχον γνώμην διάφορον ἀπὸ τῆς ἡδύνατο νὰ ἀποφανθῇ κατ' ἑαυτοὺς πεποιθῆσιν, ἐκλέγων πάντοτε μὴ ταῦτ' ὅτι τῶν διαφόρων γνωμοδοτήσεων. Ἐνταῦθα αἱ γνωμοδοτήσεις ἔλθουν χαρακτῆρα ὅπως νέον καὶ σχεδὸν νομοθετικὸν ἀπέτεθη δηλονότι σπέρμα, οὐ τὴν πλατεῖαν ἀνάπτυξιν θέλομεν εἶδε ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ Γ' καὶ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης οἱ νομοδιδασκαλοὶ, ὀνομασθέντες ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην *juris auctores, conditores*, ἔλα-

δὴν διὰ τῶν ἀποφθεγμάτων καὶ γνωμῶν ἄλλων καὶ ἐνεργῶν μέρος εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ Δικαίου οὐχὶ μόνον τοῦ πολιτικοῦ, οὐδ' ὁ κύκλος σχεδὸν ἐκλείσθη περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης περιόδου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου (jus gentium), διότι ἐξέτειναν τὰς ἐργασίας αὐτῶν μετ' ἰδιόζοντος ζήλου εἰς τὸ jus honorarium καὶ κατ' ἐξαιρέσειν εἰς τὰ πραιτωρικά διατάγματα ὡς τὴν ἀφρονωτέραν πηγὴν τοῦ δικαίου.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλως διετρανώθη ἔμμεσος ἐπίρροη τῶν νομοδιδασκάλων οὐχ ἥττον σημαντική, διότι ἐνωρίσι οἱ αὐτοκράτορες ἐθεώρησαν ἀναγκαίαν τὴν συγκρότησιν μονίμου συμβουλίου ἐκ τῶν ἐπιστημοτάτων νομοδιδασκάλων, εἰς οὓς ὑπέβλεπον πλῆθος νομικῶν ζητημάτων, πολλάκις δυσκόλων, ὧν τὴν λύσιν ὀφείλον οὗτοι ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν. Ὅθεν κατέστη δύσκολος ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος παραδοχὴ σπουδίας διατάξεις ἀνευ τῆς προτίρας γνωμοδοτήσεως τῶν νομοδιδασκάλων. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται πῶς καὶ τίνι τρόπῳ αἱ διατάξεις τῶν αὐτοκρατόρων ἦσαν κατὰ γενικὸν κανόνα τοσοῦτον δίκαιαι καὶ λογικαί.

Ἐπάρχει προσέτι σχέσις στενὴ μετὰ τῆς πρακτικῆς ταύτης θέσεως τῶν νομοδιδασκάλων καὶ τῆς πορείας, ἣν ἀπὸ τοῦδε ἐτράπη ἡ ἐπιστημονικὴ τοῦ δικαίου ἐξεργασία. Πρὸ τοῦ Αὐγούστου ἤδη ὑπῆρχόν τινες νομοδιδάσκαλοι, οἵτινες ἐπαράβησαν εἴτε νὰ γράψωσι συγγράμματα περὶ τινων θεμάτων τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, εἴτε νὰ ἀντικαταστήσωσι τὰ ἀπλῶς πρακτικὰ μαθήματα, τὰ διδόμενα πρὸς τοὺς νέους σπουδαστὰς τοῦ δικαίου, διὰ θεωρητικῆς καὶ κανονικώτερας διδασκαλίας.

Ἐπὶ Αὐγούστου δύο νομοδιδάσκαλοι ἰδίως εἰλκυσαν μέγαν ἀριθμὸν μαθητῶν, ὁ Λαβίων μαθητὴς τοῦ Τρηβατίου καὶ ὁ Καπίτων μαθητὴς τοῦ Ὀφιλίου. Ἐπειδὴ

δὲ οἱ δύο οὗτοι καθηγηταί, ἀντιθέτων πολιτικῶν ἀρχῶν, ἔλαβον διεύθυνσιν ὅλως διάφορον ὡς πρὸς τινὰ ἀντικείμενα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν πηγῶν καὶ εἰς τὴν διαπραγματεύσειν τῆς ἐπιστήμης τοῦ Δικαίου, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτῶν σεβόμενοι αὐτοὺς καὶ προσηλυτισθέντες εἰς τὰ δόγματα αὐτῶν, ἐξέτειναν αὐτὰ ἀπώτερον κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἐπήγασαν ἔντεθεν δύο σχολαὶ καὶ δύο αἱρέσεις νομοδιδασκάλων. ἅφ' ἐνὸς οἱ μαθηταὶ τοῦ Λαβίωνος, οἱ Προκουλιανοί, λεγόμενοι προσέτι καὶ Πηγασιανοί, ἅφ' ἐτέρου οἱ μαθηταὶ τοῦ Καπίτωνος, οἱ Κασσιανοί, καλούμενοι προσέτι καὶ Σαβινιανοί. Αἱ δύο αὗται σχολαὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον διετέλουν ἐν ἄκρῃ ἀντιθέσει, καὶ τὰ ἔγνη τῶν ἐρίδων καὶ ἀμφισβητήσεων τῶν προσηλύτων ἔμειναν καταφανῆ, ἐν ὧσιν τὸ ἐπιστημονικὸν πνεῦμα ἐξηκολούθει ἐμφυχούμενον ἐν ταῖς ἐργασίαις τῆς Νομικῆς. Ἐν τούτοις προΐόντος τοῦ χρόνου νομοδιδάσκαλοι τινες μᾶλλον ἀνεξάρτητοι προσεπάθησαν νὰ ἀποσπασθῶσι τῶν αἱρέσεων τούτων καὶ νὰ βαδίσωσιν ἑδὼν καταλληλοτέραν.

Ἡ διάστασις αὕτη τῶν δογμάτων διηγήσατο οὐ μόνον ἐν ταῖς προφορικαῖς παραδόσεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πολυπληθεῖσι συγγράμμασι τῶν τότε χρόνων. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἅπαντες εἶχον διεύθυνσιν ἄκρως πρακτικὴν, ἀλλ' οὐχ ἥττον διέφερον κατὰ τὴν ἄμεσον τάσιν των καὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς χαρακτῆρας. Ὅτε μὲν τὰ συγγράμματα αὐτῶν ἦσαν ἐπιτομαὶ στοιχειώδεις τῶν εἰσηγήσεων, οἷον εἰ περὶ τῶν ἀκριβεῶς καὶ περιεκτικῶν, ἐπὶ δὲ πονήματα ἐκτενῆ περιλαμβάνοντα πολὺ ὕλικόν καὶ μεγάλας λεπτομερείας. Ὅτε μὲν ἠκολούθουν, πρὸς ἀνάπτυξιν πρὸ πάντων τῶν στοιχειωδῶν ἀρχῶν, συστηματικὴν τάξιν καθαρῶς ἐπιστημονικὴν, ἐπὶ δὲ παρεδόντο τὴν τάξιν τῆς ὕλης τοῦ πραιτωρικοῦ διατάγματος, ὅπερ ἐθεωρεῖτο καταλλήλοτερον, ὡς πρὸς τὴν πρακτικὴν τοῦ

Δικαίου. Ὅτε μὲν ἐξετείνοντο ἐφ' ὅλου τοῦ συστήματος τοῦ ἰδιωτικοῦ Δικαίου, δὲ δὲ περιωρίζοντο εἰς ἰδιαίτερόν τι θέμα καὶ ἀπετέλουν μονογραφίας. Ὅτε μὲν περιεῖχον ἔρευναν ζητημάτων ἀμφισβητηθέντων σὺν τῇ λύσει αὐτῶν, ὅτε δὲ ἀποφάσεις ἐπὶ ἰδιαιτέρων περιπτώσεων, ὅτε δὲ τέλος ἐπὶ ποικίλων ἀντικειμένων.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον δὲν διετερήθη εἰς τὸν ὑψηλὸν τοῦτον βαθμὸν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας ἣ μέχρι τοῦ τέλους τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου ἢ τὸ πολὺ μέχρι τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ἐκτοτε ἡ βαρβαρότης, ἥτις πρὸ πολλοῦ ἐφάνη ἐν ταῖς ἄλλαις σφαίραις τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας, ἤρξατο εἰσβάλλουσα καὶ εἰς τὴν κυριαρχίαν οὕτως εἰπεῖν τῆς νομικῆς. Ἐκτοτε πᾶσα ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξις καὶ δραστηριότης ἔπαυσε φαινομένη καὶ μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων νομοδιδασκάλων. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ συγγραμμάτων, ἅπερ ἐξεπήγασαν ἐκ τῆς δραστηρίας καλλιέργειας τοῦ ἐπιστημονικοῦ νομικοῦ ἐδάφους κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν, ὀλίγιστα διετερήθησαν ἐν τῷ ἀρχικῷ αὐτῶν σχήματι καὶ χαρακτηρί, ὧν τὰ σπουδαιότερα τὰ ἑξῆς: τεμάχια τοῦ Οὐλπιανοῦ, ἀνήγοντα κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην εἰς τὸ liber regulatum, συνήθως σήμερον λεγόμενον Ulpiani fragmenta· ἐπίσης τὸ σύγγραμμα τοῦ Γαίου ἐπιγραφόμενον Institutionum commentarii quatuor, ἀνακαλυφθέν τῷ ἔτει 1816.

Συγγράμματα δ' ἥττον σπουδαῖα εἶναι τὸ τοῦ νομοδιδασκάλου Οὐλολυσίου Μακρινανοῦ ἐπιγραφόμενον Assis distributio κτλ., τὸ τεμάχιον συγγραφῆς ἀγνώστου τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν fragmentum de jure fisci εὑρεθὲν μετὰ τοῦ Γαίου καὶ διάφορα ἄλλα τεμάχια νομοδιδασκάλων, τῶν πλείστων ἀνωνύμων καὶ ἀγνώστων.

Τὰ λοιπὰ συγγράμματα δὲν τυγχάνου-

σιν ἡμῖν γνωστὰ· εἰμὶ μεταβεβλημένα καὶ ἀποκεκομμένα παρ' ἐρασιστῶν.

Τετάρτη περίοδος. Ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἡ βασιλεία τοῦ Κωνσταντίνου διεκρίθη διὰ διαφορῶν πολιτικῶν συμβάντων ἀσκησάντων σημαντικὴν ἐπίρροσιν εἰς τὸ δίκαιον.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐτέθησαν τὰ θεμέλια τῆς διαίρεσεως τῆς αὐτοκρατορίας, ἥτις ἐν ἐβράδυνε νὰ συμπληρωθῇ, εἰς δύο διακριμένα μέρη, τὸ οὐτικόν, ἔχον μητρόπολιν τὴν Ῥώμην, καὶ τὸ ἀνατολικόν, ἔχον πρωτεύουσάν τὴν Κωνσταντινούπολιν· αἱ δύο αὗται Ῥωμαϊκαὶ αὐτοκρατορίαι, ἡνωμέναι διὰ τινων δεσμῶν, διετερήθησαν προσκαίρως δι' ἀμειψίας ἀντιλήψεως· μετὰ Οὐαλεντινιανὸν ὅμως τὸν Γ' αἱ γερμανικαὶ φυλαὶ ἤρξαντο εἰσβάλλουσαι εἰς τὴν δυτικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ πορθήσασαι διαδοχικῶς διαφόρους αὐτῆς χώρας, ὑπέταξαν αὐτὴν τέλος κατὰ τὸ 476 ἔτος μ. Χ. καὶ ἔπαυσεν ὑπάρχουσα καὶ κατ' ὄνομα κἄν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Ῥώμη καὶ ἡ Ἱταλία ἔχωρίσθησαν ἀπὸ τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἥτις ἐξηκολούθει ὑφισταμένη ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἐκ τούτου τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, μεταβιβασθὲν εἰς χώραν καθαρῶς σχεδὸν ἐλληνικὴν, ἔπρεπεν εἶναι αὐτῆς ἔτι τῆς γλώσσης, ἐν ᾗ ἡτο γεγραμμένον τὸ κείμενον, νὰ καταστῇ ἐπὶ μᾶλλον ξένον εἰς τὸν λαὸν καὶ νὰ ἀπολέσῃ μέγα μέρος τοῦ ἰδιάζοντος χαρακτήρος του, στενῶς συνεχομένου πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἔθνους καὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ.

Αἱ σημαντικαὶ μεταβολαί, ἃς ὁ Κωνσταντίνος ἐπήνεγκεν εἰς πολλὰ τῆς πολιτικῆς οργανώσεως αὐτῆς μέρη, εἶλον ἀποτέλεσμα οὐχ ἥττον σπουδαῖον. Ἐκ πρώτης ἀφετηρίας ἡ χριστιανικὴ θρησκεία κατέστη ἡ ἐπικρατοῦσα τοῦ κράτους, καὶ ἰδοὺ νέον στοιχεῖον τοῦ πολιτικοῦ καὶ νομικοῦ βίου. Ἐτέθησαν ἐπὶ

οἱ αἱ βάσεις διαφόρων θεσμῶν, οἵτινες ἀναμφιβόλως ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ προαιρέσεως ἀγαθῆς, ὑπηρετοῦνταν μάλιστα ἐν μέρει ὑπὸ τῆς καταστάσεως τῆς πτώσεως τοῦ αἵματος, ἀλλ' αἵτινες διὰ τῶν περαιτέρω ἀποτελεσμάτων αὐτῶν ἐμελλον νὰ καταρρίψωσι τὸ δίκαιον εἰς πλήρη σὺντρισεῖαν.

Ἡ Γραικορρωμαϊκὴ ἐπομένως αὐτοκρατορία ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Κωνσταντίνου ἐλάμβανεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνατολικοῦ δεσποτισμοῦ.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, ὅπερ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἡμίσεος τῆς τελευταίας περιόδου ἤρατο τῆς παρακμῆς του, μετεῖχεν ἤδη ἐπαισιωτέρον καθ' ἡμέραν τῆς παρακμῆς τοῦ ἐν γένει πολιτισμοῦ, ὅπερ ἦν κυρίως τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ δεσποτισμοῦ. Ἰνα μάθωμεν τὴν ἐπελθοῦσαν εἰς τὴν νομικὴν ἐπιστήμην σύγχυσιν, ἀρκεῖ νὰ ρίψωμεν βλέμμα ἐπὶ τῶν πηγῶν τοῦ δικαίου τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν δυσκολιών, αἵτινες ἀπῆντων εἰς τὴν ἀντλησιν αὐτῶν.

Οὐδεμία ἐκ τῶν ἀρχαίων πηγῶν τοῦ δικαίου ἦτο μὲν ῥητῶς ἐκτὸς χρήσεως, τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀποτελέσματα διετήρουν πάντοτε κατ' ἐννοίαν τὴν πρακτικὴν αὐτῶν ἀξίαν, ἀλλ' αἱ πλεῖσται τῶν πηγῶν τούτων πρὸ πολλοῦ ἔπαυσαν ρέουσαι διὰ τὸ μῆλλον.

Ἐπαύσαν τὰ διατάγματα τῶν ἀρχόντων, καθ' ὅσον οἱ magistratus juris dispendio, ἢ ὅτε ἐντελῶς μετεβλήθη, καὶ οἵτινες, μὴ ὄντες πλέον ἄρχοντες τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, ἀλλὰ λειτουργοὶ αὐτοκρατορικοῦ ἐλάμβανον ἀμέσως ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων τοῦ αὐτοκράτορος τὰς ὁδηγίας πρὸς τὸ κυριώτερον καθῆκον τῶν πραιτῶρων, τὸ δικαίωμα δηλονότι τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν σχέσεων τοῦ αὐστηροῦ δικαίου πρὸς τὸ ἐπεικὲς δίκαιον, ῥητῶς ἀφῆρηθ' ἀπὸ τῶν δικαστῶν ὑπὸ τοῦ

Κωνσταντίνου, διότι οὗτος διέταξεν, ὥστε ἐν ταῖς δίκαις, εἰς ἃς ἀνεφύετο διαταγὰς περὶ τῶν ὀρίων τῆς ἐρευνητικῆς καὶ περὶ τοῦ ζητήματος μέχρι τίνος ἔπρεπεν ἐκ τῶν λόγων τῆς ἐπεικείας νὰ ἀπομακρύνηται τοῦ αὐστηροῦ δικαίου ὁ δικαστής, ὡφείλε νὰ ἀπόσχη νὰ ἀποφασίσῃ καὶ ἀναφέρῃ εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Ἰστέλιπον ὡσαύτως αἱ γνωμοδοτήσεις τῶν νομοδιδασκάλων, διότι ὑπῆρχον μὲν πάντοτε νομοδιδασκαλοὶ κατὰ τινὰ ἐννοίαν, ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ αὐτῶν ἐπιρροή ἡφανίσθη ἐξ ὀλοκλήρου, διότι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ γίνωσιν ἐρευνᾶ ἐπιστημονικαί καὶ ἀνεξάρτητοι, οὐδὲ τελειοποιήσεις τοῦ δικαίου διὰ συγγραφῶν καὶ δογματικῶς, καθ' ὅσον τὸ δικαίωμα τῆς γνωμοδοτήσεως ἡσκέτο ἤδη ἀμέσως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ἐν εἰδὲ ἀντιγραφῶν καὶ ψηφισμάτων.

Ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων ἐξετάθη ἀναγκαιῶς κατὰ τοσοῦτον, καθ' ὅσον πᾶσα περαιτέρω ἀνάπτυξις τοῦ δικαίου διὰ τοῦ jus scriptum συνεκτροῦτο τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου αἱ διατάξεις ἔλαβον βαθμυδὸν τὸν χαρακτῆρα ἀληθῶς τῶν leges edictales, ἐνῶ πρότερον ἐξεδίδοντο ἐν εἰδὲ ἀντιγραφῶν. Ὁμολογητέον δὲ αἱ αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις ἐμαρτύρουν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὴν παρακμὴν τοῦ δικαίου ὡς πρὸς τε τὸν τρόπον τῆς συντάξεώς αὐτῶν καὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτῶν, πολλάκις οὔσαι αὐθαίρετοι. Ὅτι ἐξηκολούθει νὰ σχηματίζεται παρὰ ταύτας τὰς διατάξεις τὸ δίκαιον τῶν ἐθίμων κυρίως λεγόμενον, οὐδαμῶς πρέπει νὰ ἀμφισβῆλωμεν, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τότε τὸ δίκαιον τοῦτο εἶχε μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τῶν τοπικῶν ἢ ἐπαρχιακῶν ἐθίμων, διότι δὲν ὑπῆρχεν ἴδιος βίος εἰς τὸν λαόν καὶ δὲν εἶχε κέντρον. Πραγματικῶς ἐν τῇ μέσῃ τῆς ἀφθονίας τῆς νομικῆς

ὕλης, ἐπισωρευθείσης ἤδη, ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ἦτο μικροτέρα παρὰ τὴν τῆς συγκεντρώσεως καὶ ἀπλοποιήσεως αὐτῆς πρὸς διευκόλυνσιν τῆς πρακτικῆς χρήσεώς της. Παρεκτὸς τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων, κυρίως πηγαὶ τοῦ νέου δικαίου ἐθεωροῦντο αἱ ἰσχύουσαι, τοῦλάχιστον κατ' ὄνομα, πᾶσαι αἱ ἀρχαῖαι πηγαὶ τοῦ δικαίου, οἱ νόμοι τῆς Δωδεκαδέλτου, οἱ νόμοι τοῦ λαοῦ, τὰ δόγματα τοῦ δήμου, τὰ θεσπίσματα τῆς συγκλήτου, τὰ διάφορα διατάγματα τῶν ἀρχόντων, κτλ., ἀλλ' ἀπώλετο πρὸ πολλοῦ ἡ ἐξίς τῆς ἐκ τῶν πηγῶν τούτων ἀμέσου ἀντλήσεως· δὲν προσέερχον πρὸς ταῦτα εἰμὴ ἐμμέσως εἰς τὸ νέον εἶδος, ἀπλούστερον καὶ μεθοδικώτερον, ὅπερ ἔλαβον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν νομοδιδασκάλων, οἵτινες εἶχον καλλιεργήσει τὴν ἐπιστήμην λαμπρῶς. Ἄλλ' εἰ καὶ τὸ μνημεῖον τοῦτο τοῦ ἀρχαίου δικαίου ἔλαβε τοιαύτην ἐπεξεργασίαν, ἦτο οὐχ ἤτιον εἰσέτι ὑπεράνω τῆς ἱκανότητος τῶν δικαστῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, οἵτινες δὲν ἐδύναντο νὰ κατέχῃσι τὸ σύνολον καὶ νὰ νοῶσι τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Ἡ περαιτέρω δυσκολία, ἣν εὗρισκεν ἡ διαχειρίσις τῆς δικαιοσύνης, ἦτον ἀφ' ἑνὸς ἡ μεγίστη σωρεία τῶν νομικῶν συγγραμμάτων, ἅπερ οἱ δικασταὶ εἶχον νὰ συμβουλευθῶσι καὶ νὰ συγκρίνωσιν, ἵνα διακρίνωσι πολυπότως τὸ ἐν ἰσχύϊ δίκαιον, ἀφ' ἑτέρου αἱ πολυπληθεῖς ἀμφισβητήσεις καὶ ἡ διαφορὰ τῶν γνώμων, ἃς ἐξέφερον τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων νομοδιδασκάλων. Οἱ δικασταὶ κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀδριανοῦ ὤφειλον νὰ ἐρευνῶσι τὰς διαφορὰς ταύτας γνώμας καὶ νὰ παραδέχωνται τὴν κατὰ τὴν ἰδίαν πεποίθησιν εὐλογωτέραν ἐξ αὐτῶν. Ἄλλ' αἱ προσπάθειαι, ἃς ἀπῆγει ἡ ἐσχευμένη καὶ ἀνεξάρτητος αὐτὴ ἐρευνα, ὑπερέβαινον τοῦ λοιποῦ τὴν ἱκανότητα τῶν δικαστῶν, ὧν εἶχε σθεσθῇ πᾶσα ἐπιστημονικὴ αἰ-

σθησις, καὶ διὰ τοῦτο ἐσπούδαζον νὰ ἐκρῶσι γνώμην τινὰ νὰ ἀπομνημονεύσῃσι πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀνάγκης νὰ ἀπορρῶσιν ἀφ' ἐαυτῶν.

Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἤδη συλλάβει τὴν ἰδέαν νὰ πληρώσῃ τὴν ἰδέαν ταύτην διὰ νομικῆς συλλογῆς, ἀλλὰ μέχρι τίνος καὶ κατὰ τίνα τρόπον ἐξετέλεσε τὸ συλληφθὲν σχέδιον δὲν εἶναι ἱστορικῶς ἐξηκριβωμένον.

Θεοδόσιος ὁ Β' καὶ ὁ Οὐαλεντινιανὸς ὁ Γ' πρῶτοι προέβησαν εἰς δημοσίευσιν διατάξεως γνωστῆς ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τὸ ἀκατάλληλον ὄνομα ἀπομνημονεύματα νόμων. Τοῦτο ἦτο ἐπέκτασις καὶ συμπλήρωσις τοῦ μέτρου, ὅπερ ἔλαβεν ὁ Ἀδριανὸς τοῦ νὰ μὴ καταλίπῃ εἰς τὴν πρᾶξιν εὐρύχωρον στάδιον νομικῶν ἀμφισβητήσεων. "Ὅλα τὰ συγγράμματα πέντε συγγραφέων τῆς παρελθούσης περιόδου, Παπινιανοῦ, Παύλου, Γαίου, Οὐλπianoῦ καὶ Μοδεστίνου ἔπρεπε νὰ λάβωσι διαρκήσαν ὀριστικὴν ἰσχύιν νόμου, ἀπ' ἑνὸς τῆς τῶν ἄλλων συγγραφέων δὲν εἶχον ἰσχύιν νόμου εἰμὴ καθ' ὅσον ἀνεφέροντο εἰς τὰ συγγράμματα τῶν προρρηθέντων πέντε. Ἀλλὰ τὰ συγγράμματα ταῦτα, ἅπερ ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ ἡλλοιωθῶσιν ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἔπρεπε νὰ ὑποβληθῶσι πρὸς τὸν Ἀδριανὸν, ἵνα ἐκείνους ἐκρίνῃ καὶ ἐκείνους ἐκρίνῃ καὶ τὴν αὐθεντικότητά αὐτοῦ. Ἄν οἱ συγγραφεῖς οὗτοι, περιβεβλημένοι οὕτω νομοθετικῇ ἐξουσίᾳ, ἤθελον διχογνωμεῖν, ἡ γνώμη τότε τῶν πλείων ἤθελεν ὑπερισχέει, ἐν περιπτώσει δὲ γυνικῆς διχογνωμίας, ἡ γνώμη τοῦ Παπινιανοῦ, καὶ μόνον ὅτε ὁ Παπινιανὸς δὲν ἐξέφρασε γνώμην, τότε ὁ δικαστὴς ὤφειλε νὰ ἀσπασθῇ μίαν τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων συγγραφέων γενομένων λύσεων. Ἦτο εὐχερέτερον πρὸς στιγμὴν νὰ πληρωθῇ ἄλλη ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς, προκύπτουσα ἐκ τῆς δυσχερείας τῆς γνώσεως ὅλων τῶν

διαπαρμένων πολυπληθῶν αὐτοκρατορ.
διατάξεων. Ἐνταῦθα παρίστατο ἡ ἀνάγκη
τῇ συλλογῇ. Κατ' ἀρχὰς ἐπληρώθη
ἡ ἀνάγκη αὕτη διὰ συλλογῶν ἰδιωτικῶν,
μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ μᾶλλον ἐν χρήσει
ἦτο ἡ ὑπὸ τοῦ Γρηγοριανοῦ δημοσι-
εύσασα καὶ Γρηγοριανὸς ἡ Γρηγο-
ριανέως κώδιξ ἐπικληθεῖσα, ἥτις ἐκ-
δόθησα περὶ τὰ μέσα τοῦ τετάρτου
αἰῶνος συνίστατο κυρίως ἐξ ἀντιγραφῶν
γενομένων πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου· εἰς
δὲ τὴν συλλογὴν ταύτην προσηρητήθη
καὶ ἡ τοῦ Ἑρμογενιανοῦ πρὸς συμπλή-
ρωσιν τοῦ Γρηγοριανοῦ· κώδικος ἐκδο-
θεῖσα καὶ Ἑρμογενιανέως κώδιξ ὀνομα-
σθεῖσα.

Βραδύτερον ὁμοῦ Θεοδοσίος δ' Β' διέ-
ταξε νῆαν τῶν διατάξεων συλλογὴν, ἥτις
ἐκδημοσιεύθη τῷ 438 ἔτος μ. Χ., ὀνομα-
σθεῖσα Θεοδοσιανὸς κώδιξ καὶ προτιθε-
μένη τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Γρηγοριανείου
καὶ τοῦ Ἑρμογενιανείου κώδικος.

Αἱ ἐκδοθεῖσαι διατάξεις μετὰ τὸν Θεο-
δοσιανέον κώδικα καλοῦνται *Novellae*
constitutiones εἰς ἀντίθεσιν τῶν συνηγ-
μένων ἤδη ἐν τῷ κώδικι τοῦ Θεοδοσίου.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ἔμεινεν εἰς τὴν
κατάστασιν ταύτην μέχρι τοῦ αὐτοκρά-
τορος Ἰουστινιανοῦ, ἐνῷ ἡ αὐτοκρατορία
πρόβαινε μᾶλλον παρακμάζουσα ἐσωτε-
ρικῶς καὶ ἐξωτερικῶς. Ἡ βχιστεία τοῦ Ἰου-
στινιανοῦ σπουδαία καὶ πολιτικῶς, διότι
αὗτος κατῴρθησε, τοῦλάχιστον μέχρι τινός,
νὰ ἀσφαλίσῃ διὰ μέτρων ἐμφρονῶν καὶ
ἀποτελεσματικῶν τὴν αὐτοκρατορίαν, κατ-
έστη διάστημος καὶ διὰ τὴν μεγάλην
τῇ νομοθεσίας ἀνάπλασιν. Οὗτος εἰσή-
γαγεν οὐ μόνον σπουδαίας νομοθετικὰς
μεταβολάς, ἀλλὰ καὶ ἐπραγματοποίησε
τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου διανοηθὲν σχέδιον
τοῦ νὰ περικλείσῃ τὸ σύνολον τοῦ ἰσχύ-
οντος δικαίου εἰς μικρὸν ἀριθμὸν γενικῶν
καὶ πλήρων συλλογῶν.

Ἡ συνετὴ ἰδέα τοῦ σχεδίου, περὶ οὗ

εὐρίσκομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες εἰς τὰ
σχετικὰς διαταγὰς πρὸς τὴν δημοσίευσιν
ἐκάστης τῶν συλλογῶν τούτων καὶ εἰς τὴν
ἐπιτηδεῖαν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου τούτου
ἔργου, μαρτυροῦσι τὸ ἀσύνθηες διορατικὸν
τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τὴν προσήκουσαν
ἐκτίμησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐποχῆς.
Ἐπομένως, εἰ καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσι
κατ' ἄλλας σχέσεις αἱ Ἰουστινιανέως συλ-
λογαὶ ἄξιαι ἐν πολλοῖς κατακρίσεως, δὲν
δυνάμεθα ὅμως νὰ κρίνωμεν αὐτὰς ἀμε-
ρολήπτως, ἀν μὴ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν
αἰῶνα, τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς δυνάμεις αὐ-
τοῦ. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας αὐτῶν
πρέπει πρὸ πάντων νὰ συγκρίνωμεν αὐ-
τὰς πρὸς ἄλλας συλλογὰς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ
Δικαίου γενομένας σχεδὸν συγχρόνως περὶ
τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου αἰῶνος πρὸς χά-
ριν τῶν ὑποτεταγμένων ὑπὸ τοῦ Γερ-
μανοῦς Ῥωμαίων. Οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ
ἀμφισβητήσῃ ὅτι πᾶσαι αἱ συλλογαὶ αὐ-
ταὶ εἶναι πολὺ κατώτεραι τὴν ἀξίαν,
κατὰ τε τὸ σχέδιον καὶ τὴν ἐκτέλεσιν
αὐτοῦ, τῶν ἐν τῇ Γραικορρωμαϊκῇ αὐτο-
κρατορίᾳ ἐκδοθεῖσων Ἰουστινιανέων συλ-
λογῶν.

Τὸ σχέδιον τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἦτο νὰ
συντάξῃ δύο μεγάλας πλήρεις συλλογὰς
(codices), τὴν μίαν περιλαμβάνουσαν
ὅ,τι ἐδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐκ τοῦ ἀρ-
χαίου δικαίου, ὅπως ἦτο ἐκτεθειμένον ἐν
τοῖς πονήμασι τῶν νομοδιδασκάλων, τὴν
δ' ἑτέραν περιλαμβάνουσαν τὸ νέον δι-
καιον, ὅποῖον προέκυπτεν ἐκ τῶν αὐ-
τοκρατορικῶν διατάξεων, καὶ τοιοῦτο-
τρόπως νὰ κατορθώσῃ τὴν συγκέντρωσιν,
καθ' ὅσον ἦτο τοῦτο ἐφικτόν, τῆς ἀπε-
ράντου τοῦ ὑπάρχοντος δικαίου ὅλης, τοῦ
συνόλου τῆς ὁποίας ἡ γνώσις ἦτο δυσέ-
φικτος, τὴν μετ' ἐπιστασίας ἐξαίρεσιν
παντὸς ἀπηργαιωμένου καὶ τὴν ἄρσιν
παντὸς ἀντιφατικοῦ πρὸς εὐκόλουναι τοῦ
δικαστοῦ εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν
τοῦ δικαίου. Πρὸς σύνταξιν καὶ ἐκδοσιν

τῶν κωδίκων τούτων ὁ Ἰουστινιανὸς κατέστησεν εἰδικὰς νομοθετικὰς ἐπιτροπὰς, ἐν αἷς ἦν ὡς πολὺ καταλλήλως νομικοὺς πρακτικοὺς καὶ θεωρητικούς, ὅπως διὰ τῆς προσεγγίσεως τῆς θεωρίας πρὸς τὴν πράξιν καὶ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν συνδρομῆς προκύψῃ ἡ ἐπιτυχὴς τῶν συλλογῶν τούτων κατάρτισις. Τὸ ἐνεργητικώτερον μέρος τοῦ ἔργου τούτου εἶχεν ὁ Τριβωνιανός, ἀνὴρ ἱκανός, διακρινόμενος τότε ἐπὶ νομομαθείᾳ καὶ ἐκ τῶν πρώτων τῆς αὐτοκρατορίας λειτουργῶν, εἰς ὃν πρέπει ἴσως νὰ ἀποδοθῇ καὶ αὐτῇ ἡ ἰδέα τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπιχειρηθείσης ἀναπλάσεως τῆς νομοθεσίας.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἤρξατο τῆς ἀναπλάσεως ἀπὸ τοῦ εὐχερεστεροῦ ἔργου, τοῦ ἐτοιμασθέντος ἤδη διὰ τῶν προηγηθέντων δοκιμῶν τῶν κωδίκων Γρηγοριανείου, Ἑρμογενιανείου καὶ Θεοδοσιανοῦ, δηλονότι τῆς συντάξεως τοῦ Codex constitutionum, συλλογῆς πλήρους πασῶν τῶν προγενεστερῶς ἐν ἰσχύϊ διατάξεων, ὅπου ἄνευ διακρίσεως τῶν ἀντιγραφῶν καὶ τῶν διαταγμάτων τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν διατάξεων, διότι ἅπασαι ἔπρεπε νὰ περιληφθῶσιν ὡς νόμοι ἀληθεῖς, ἔπρεπε νὰ συναχθῇ πᾶν ὅ,τι ἦτο εἰσέτι ὠφέλιμον. Ἡ διορισθεῖσα ἐπιτροπὴ κατὰ τὸ ἔτος 528 συνεκροτεῖτο ἐκ δέκα νομοδιδασκάλων, ἐν αἷς καὶ ὁ προμνησθεὶς Τριβωνιανός, ἐπὶ δὲ κεφαλῇς αὐτῶν ὁ Ἰωάννης (ex quaestor sacri palatii). Αὕτη ἔλαβε πλήρη τὴν ἐξουσίαν τῆς συντάξεως καὶ προσέτι τῆς χρείας τυχούσης μεταβολῆς παντὸς ὅ,τι ἀπηρτεῖτο διὰ τὴν παντελῆ συμφωνίαν τῶν διατάξεων. Μετὰ ἐν ἔτος τὸ ἔργον ἐπερατώθη καὶ ὁ κώδιξ ἐδημοσιεύθη.

Ἐν τούτοις ὁ κώδιξ οὗτος δὲν ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἐν χρήσει, διότι μετὰ τινα ἔτη, δημοσιευθεῖσων ἄλλων συλλογῶν, αἵτινες συνετάχθησαν ὡς συμπλήρωμα αὐτῶν (τουτέστι τῶν Πανδέκτων καὶ τῶν

Εἰσηγήσεων), ὁ Ἰουστινιανὸς τῷ 529 διώρισε νέαν ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ τεσσάρων νομοδιδασκάλων, τῶν Δωροθέου, Μηνᾶ, Κωνσταντίνου καὶ Ἰωάννου, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Τριβωνιανοῦ, καὶ ἀνέβηκεν εἰς αὐτὴν τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ κώδικος. Εἰς τοῦτον ἔπρεπε ῥητῶς νὰ καταχωρίσῃ τὰς πολυαριθμοὺς διατάξεις τὰς ἐκδοθείσας ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ σὺν τούτοις τὰς πεντήκοντα ἀποφάσεις, δι' ὧν ὁ Ἰουστινιανὸς ἔλασε αἰσθητὰν πρακτικὴν ἀμφισβητήσασιν τῶν ἀρχαίων νομοδιδασκάλων, αἵτινες εὐρίσθησαν κατὰ τὴν συλλογὴν τοῦ ἀρχαίου δικαίου, καὶ νὰ θέσῃ τοιοῦτο ῥητῶς τὸν κώδικα εἰς πληρεστέραν ἐκμονίαν πρὸς τοὺς Πανδέκτας. Ὁ νέος οὗτος κώδιξ ὀνομασθεὶς Codex repellendus praelectionis, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Κώδικος (velus Codex), ἀπεπερατώθη καὶ ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ ἔτος 534. Ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ κώδικος εἶχεν αὐστηροῦς ἀπαγορευθῇ ἡ παρὰ τοῖς δικαστηρίοις χρῆσις τῶν προγενεστέρων συλλογῶν τῶν διατάξεων καί, ἵνα προληφθῇ πᾶσα σύγχυσις, μόνῃ ἡ νέα συλλογὴ ἔμεινεν ἐν ἰσχύϊ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Codex repellendus praelectionis ἡ πρώτη ἐκδοσις κατηργήθη ἐντελῶς.

Ὡς πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ σχῆμα καὶ τὴν διάταξιν τῆς ὕλης, ὁ κώδιξ ἀναιρεῖται εἰς δώδεκα βιβλία, ὧν ἕκαστος εἰς τίτλους, ἕκαστος δὲ τίτλος συντίθεται ἐξ ἀριθμοῦ τινος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἑλάττωτον μεγάλων αὐτοκρατορικῶν διατάξεων τῶν μὲν ὀλοκλήρων, τῶν δὲ περιεκτικῶν, τεταγμένων κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεώς των. Αἱ διαφοροὶ οὗτοι διαπραγματεύονται κεχωρισμένως καὶ τεταγμένοι κατὰ τὴν οἰκειοτέραν εἰς τοὺς πρακτικοὺς τάξιν τοῦ πραιτωρικοῦ διατάγματος, οὗ δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα πάντοτε νὰ διακρίνωμεν τὰς προχωροῦσας

ἔργα. Ἐκάστη διάταξις φέρεται ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκδόντος αὐτὴν αὐτοκράτορος, πρὸς δὲ καὶ τὸ πρόσωπον πρὸς ὃ αὐτὴ ἀπετίνατο ὡς ἀντιγραφὴ ἢ ὡς ἐπίσημος δῆγμα, ἢ ὡς διάταγμα, ἢ ἀνερρηθῇ ἡ δημοσίευσίς του, καὶ τοῦτο ἐλέγεται inscriptio. Εἰς τὸ τέλος εὐρίσκεται πάντοτε ἡ μνεῖα τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, ὀνομαζομένη subscriptio.

Τὸ δεύτερον τῶν κυριωτάτων συγγραμμάτων τοῦ σχεδίου τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἦσαν οἱ Πανδέκται, οἵτινες προσηρτήθησαν εἰς τὴν κώδικα, ὡς συμπλήρωμα τῆς συλλογῆς τοῦ ἀρχαίου δικαίου, περιεχομένου εἰς πεντάριθμα μικρὰ ἢ μεγάλα συγγράμματα τῶν συγγραφέων τῶν κλασικῶν τῆς ῥωμαϊκῆς ἐπιστήμης αἰώνων, καθ' ὅσον τὸ ἀρχαῖον τοῦτο δίκαιον διτηρεῖτο ἐν ἰσχύϊ καὶ ἐφαίνετο κατάλληλον εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου, ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπεφορτίσθη κατὰ τὸ ἔτος 529 νὰ σχηματίσῃ νέαν νομοθετικὴν ἐπιτροπὴν ἐκ δεκαῆς ἐπιλέκτων διδασκάλων, προεδρευομένην ὑπ' αὐτοῦ. Τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης τὸ ἔργον εἶχε πολλὰς ἄλλας δυσκολίας παρὰ τὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς συλλέξεως τὰς διατάξεις, πρὸ πάντων διότι οὐδὲν ἦτο ἐκ προσιμίων παρεσκευασμένον καὶ δὲν προῦπηρχε παράδειγμα. Ἡ διάνοια κατ' ἀλήθειαν τοῦ νὰ δοθῇ διαρρήδη ἡ ἰσχὺς νόμου εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων νομοδιδασκάλων δὲν ἦτο νέα καὶ εἶχεν ἤδη κατὰ μέρος ἀνερρηθῇ εἰς τὴν διάταξιν τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ τρίτου. Τὸ σχέδιον ὅμως τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἶχε σκοποὺς μᾶλλον εὐρεῖς, διότι κατὰ τὰς δοθείσας ὑπ' αὐτοῦ δηγίας εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ἡ ἰσχὺς αὐτῆς τοῦ νόμου δὲν ἔμελλε νὰ δοθῇ μόνον εἰς τὰ συγγράμματα τινῶν νομοδιδασκάλων, ἀλλ' εἰς πάντα τὰ συγγράμματα πάντων τῶν νομοδιδασκάλων, καθ' ὅσον ταῦτα

περιεῖχον τὸ ἰσχυὸν καὶ ἀρμόζον ἀνευπρὸς τοῦτο τῆς προτιμήσεως νομοδιδασκάλου τινός. Ἐπρεπε προσέτι νὰ ἀναγνωσθῇ εἰς ἓν ὅλον ὁ σωρὸς οὗτος τεχνιγέντως κατηρτισμένον δι' ἐπιμελοῦς ἐκλογῆς καὶ κατατάξεως ἀποσπασμάτων καθ' ὁρισμένον σύστημα, ἀποβαλλομένου παντὸς τοῦ ἀπληραιομένου, ἀποφευγομένων τῶν ἀναλήψεων καὶ ἀποτεμνομένων τῶν ἀρχαίων ἀμφισβητήσεων.

Ἡ νομοθετικὴ αὕτη ἐπιτροπὴ ἐπεράτωσε τὸ ἔργον τῆς, καταρτίζουσα ἐξ ἀποσπασμάτων πολυπληθῶν συγγραμμάτων τριάκοντα ἐννέα νομοδιδασκάλων συλλογὴν συστηματικὴν, ἐρείδομένην ἐν γένει εἰς τὴν τάξιν τοῦ πραιτωρικοῦ διατάγματος καὶ συνεχομένην οὕτω πρὸς τὸ σύστημα τοῦ κώδικος. Αὕτη ἐπραγματεύθη μετὰ πολλῆς ἐλευθερίας τὰ πρωτότυπα συγγράμματα, ἀπαρ' ἀπὸ τῆς ἀπαιτήσεως, ἀπερ' ἃς ἔνδε ἦτον ἀναγκαῖον ἐπακολουθῆμα τῆς ἀποστολῆς ἣν εἶχε τοῦ νὰ ἀφαιρῇ πᾶν τὸ ἀπληραιομένον καὶ τοῦ νὰ ἀποτέμνῃ τὰ ἀληθῶς ἀμφισβητούμενα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἦτο ρητῶς ἐπιτετραμμένον ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, "Ὅθεν τὰ ἀποσπάσματα δὲν εἶναι πάντοτε πιστά, ὅτε πολλάκις συντετμημένα, κῆζημένα, ἡλωιωμένα ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ὑπάρξῃ συμφωνία εἰς τὸ σύνολον. Τὸ σύγγραμμα τέλος διαιρεῖται εἰς πεντήκοντα βιβλία, διανεμόμενα εἰς ἑπτὰ μεγάλα μέρη, ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὰ ἑπτὰ τοῦ διατάγματος μέρη καὶ ἔχοντα προσέτι εἰδικὴν σχέσιν πρὸς τὸ σχέδιον τὸ ἀκολουθούμενον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ δικαίου.

Ἐκαστον βιβλίον διαιρεῖται, ἐξαιρέσει τινῶν, εἰς διαφόρους τίτλους, ἕκαστος δ' αὐτῶν περιλαμβάνει διάφορα ἀποσπάσματα διαφόρου ἐκτάσεως. Ἐπὶ κεφαλῆς ἑκάστου τεμαχίου φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ νομοδιδασκάλου καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ συγγράμματος εἰς ὃ ἀνήκει.

Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐξηγεῖ τὸ ἰδιαίτερον

σχῆμα τῆς συλλογῆς ταύτης, ὅπου δὲν ὁμιλεῖ ὁ νομοθέτης, ἀλλ' οἱ νομοδιδάσκαλοι, παρ' ὧν ἐπορίσθη τὰ ἀποσπάσματα. Ἡ μέθοδος, ἣν ἡ νομοθετικὴ ἐπιτροπὴ ἐτήρησεν ἐν τῇ τάξει καὶ τῇ θέσει τῶν τεμαχίων εἰς ἕκαστον τίτλον, ἔχει ἐπίσης εἰδικὸν χαρακτήρα· καὶ πραγματικῶς ὅλα τὰ συνεισενεγκόντα συγγράμματα διηρέθησαν εἰς τρεῖς σειράς, ὧν ἐκάστη ἦτο τὸ ἀντικείμενον κεχωρισμένης ἐργασίας καὶ πᾶν ὅ,τι ἐξ ἐκάστης προέκυψε σχετικῶς πρὸς τὸν δεῖνα ἰδιαιτέρως τίτλον εὐρίσκεται ἡνωμένον κατὰ μέρος τῶν ὅσα προέκυψαν ἐκ τῶν ἐτέρων δύο. Τὰ συγγράμματα, ἐξ ὧν ἤντηλιναν τὸ πλεῖστον, εἶναι τὰ τοῦ Qύλπιανου καὶ ἔπειτα τὰ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Παπινιανου. Τὰ ἐλληνιστὰ γεγραμμένα ἀποσπάσματα ἐτηρήθησαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη τὸ ἔτος 533, ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς *Digesta*, *Pandectae*, *codex juris antiqui enucleati*. Ἰνὰ προλάβῃ ὁ Ἰουστινιανὸς πᾶσαν σύγχυσιν, δημοσιεύων τοὺς Πανδέκτας, ἀπηγόρευσε τοῦ λοιποῦ τὴν χρῆσιν παντὸς ἄλλου νομικοῦ συγγράμματος ἐκ τῶν ἕως τότε ἐν χρήσει οὐχ ἦτον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡ καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

Ἀπηγόρευσεν ἐπίσης πρὸς παρεμπόδισιν νέων τοῦ λοιποῦ ἀμφισβητήσεων τὴν ἐκτενῆ ὑπομνημάτισιν τῶν Πανδέκτων. Δὲν ἐπέτρεψεν εἰμὴ τὴν κατὰ γράμμα μετάφρασιν αὐτῶν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν καὶ τὰ λεγόμενα παράτιτλα, τούτεστι τὴν εἰς τὰ παράλληλα χωρία παραπομπὴν μετὰ συνοπτικῆς τοῦ περιεχομένου αὐτῶν μνείας.

Αἱ δύο αὗται μεγάλαι συλλογαὶ συμπλήρουν τοῦ Ἰουστινιανου τὸ σχέδιον. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ δύο μεγάλαι συλλογαὶ ἦσαν ὑπὲρ τὸ δεόν ἐκτενεῖς διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς σπουδῆς τοῦ δικαίου, ὁ αὐτοκράτωρ διενεργήθη νὰ συντάξῃ καὶ τρίτην

συλλογὴν παντελῶς διάφορον κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸν χαρακτήρα ὄντως δὲ διέταξε τὴν σύνταξιν τῶν εἰσηγήσεων ὑπὸ τῶν καθηγητῶν τοῦ δικαίου Θεοφίλου καὶ Δωροθέου, προσδρευομένων ὑπὸ τοῦ Τριβωνιανου. Τὸ συγγράμμα τοῦτο κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ χαρακτήρα δὲν φαίνεται προσωρισμένον εἰς τὴν δικαστικὴν πράξιν, ἀλλ' ὡς ἐπιτομὴ στοιχειώδους κατὰληπτος ἐξ αἰτίας τῶν ἐν αὐτῇ πολλῶν παραδειγμάτων εἶναι τὰ μάλιστα κατὰλληλος εἰς τὴν μεθοδικὴν εἰσαγωγὴν τῆς σπουδῆς τῶν δύο μεγάλων συλλογῶν. Ἐν αὐταῖς ὁ αὐτοκράτωρ παρίσταται ὡς ἀποτείνων αὐτὸς τὸν λόγον πρὸς τοὺς σπουδαστάς. Ὡς βᾶσις αὐτῶν ἐχρησίμευσεν συγγράμμα ὁμοίον πρὸς τὸ τοῦ Γαίου, ὅπερ ἀναχωνευθὲν διηυθετήθη κατὰ τὴν τότε κατάστασιν τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου.

Αἱ εἰσηγήσεις διαιροῦνται εἰς τέσσαρα βιβλία, ἕκαστον δὲ τούτων εἰς τίτλους, ἕκαστος δὲ τίτλος εἰς μικρότερα τμήματα. Διενεμήθη δὲ ἡ ὅλη ἐν ταῖς εἰσηγήσεσι κατὰ τὰς ὅλως διάφορον τῆς τῶν Πανδέκτων καὶ τοῦ Κώδικος. Ἐν αὐταῖς ἀκολουθεῖται σύστημα καθάρως ἐπιστημονικόν, ὅπου ὅλοι οἱ νόμοι ὑπάγονται εἰς τοὺς ἐξῆς τρεῖς κλάδους: *jus personarum*, *jus rerum* καὶ *jus actionum*.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἤρξατο τοῦ ἔργου τῆς ἐνῷ εἰργάζετο εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Πανδέκτων καὶ αἱ εἰσηγήσεις ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὸ ἔτος 533 συγχρόνως τοῖς Πανδέκταις.

Καὶ μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ *codex repetitae praelectionis* ὁ Ἰουστινιανὸς ἐξήκολούθη διὰ τῆς ἐκδόσεως πολλῶν σπουδαίων διατάξεων νὰ ἀναπλάτῃ ἐν πολλοῖς τὴν νομοθεσίαν. Αἱ διατάξεις αὗται, αἱ μὲν ἐκδιδόμεναι ἐλληνιστί (καὶ τοιαῦται εἶναι αἱ πλεῖστοι), αἱ δὲ Λατινιστί, ἔναι δὲ ἐν ἀμφοτέροις ταῖς γλώσσαις, ὠνομάσθησαν *Novae constitutiones*.

νόμους (novellae constitutiones) ὡς μεταγενέστεραι τοῦ κώδικος καὶ ἐπομένως μὴ συμπεριλαμβανόμεναι ἐν αὐτῷ. Ἐκ πολλῶν τεκμαίρεται ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχε διανοηθῆ τὴν ἐκ νέου ἀναθεώρησιν τοῦ κώδικος, ὅπως καταχωρισθῶσιν ἐν αὐτῷ καὶ αἱ Νεαραί αὗται, τὸ σχέδιον ὅμως αὐτοῦ τοῦτο δὲν ἐξετελέσθη καὶ οὕτως αἱ Νεαραί δὲν συνηφῆσαν εἰς ἓν.

Σημειωτέον ὅτι αἱ συλλογαὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔμειναν σταθερῶς ἐν χρήσει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Αὐτοκρατορίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, οὐ μόνον ὡς συλλογαὶ νόμων, ἀλλὰ καὶ ὡς θεωρητικὰ συγγράμματα διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου. Ὡς συμφώνως πρὸς εἰδικὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τοὺς καθηγητὰς τοῦ δικαίου, καὶ ἐξαίρετως τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Βηρυττῷ, ἡ διδασκαλία τοῦ δικαίου ἔπρεπε νὰ γίνηται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συλλογῶν τούτων, διηρημένων εἰς διάφορα μαθήματα καθ' ὃ διέγραψεν αὐτοῖς σχέδιον.

Ἐν τούτοις καθ' ὅσον ἐξησθένει καθ' ἡμέραν ἡ αὐτοκρατορία, κατὰ τοσοῦτον ἡ πεῶσις τοῦ δικαίου ἐγένετο ἐπαισθητὴ τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσον ἡ Ῥωμαϊκὴ γλῶσσα, βασίς τοῦ κυρίως Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ἀπεχώρει βαθμηδὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἣν ἐλάλει ὁ λαός. Ἡ σύνταξις νομικῶν συγγραμμάτων, καίπερ ἀπαγορεύσαντος τοῦ Ἰουστινιανοῦ αὐτὴν, ἐξηκολούθησεν ἄλλ' ἐγράφοντο, ἐξαίρουμένων ὀλιγίστων, Ἑλληνιστῶν. Μεταξὺ τῶν ἀξιωτέρων σημειώσεως, ὅπερ ὠφελίμως δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν εἰς ἐμνησίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίου, πρέπει νὰ συγκαταλέγωμεν μίαν παράφρασιν ἑλληνικὴν τῶν εἰσηγήσεων, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Θεοφίλου ἐνός τῶν συντακτῶν τῶν εἰσηγήσεων· ἐστὶ δὲ ἐπιτομὴν λατινιστῶν γεγραμμένην μετὰ μέρους τῶν Νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, συντεταγμένην ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ ὀνομαζομένην epitome

me novellarum, ἧς ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξε μεγάλη ἐν τῇ Δύσει. Καὶ τέλος πολλὰς ἑλληνικὰς μεταφράσεις τῶν Πανδέκτων καὶ τοῦ Κώδικος, γενομένας ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ μετὰ σχολίων ἐρμηνευτικῶν ὑπὸ Στεφάνου, Θεοδώρου, Κυρίλλου καὶ Θεοδοσίου.

Δὲν πρέπει νὰ συγχύσωμεν πρὸς τὰ ἰδιωτικὰ ταῦτα ἔργα τὰς νομοθετικὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίου μεταφράσεις. Τῷ ὄντι, ἐπειδὴ αἱ προβληθεῖσαι μεταφράσεις τῶν συλλογῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲν περιεβάλλοντο δημόσιον χαρακτῆρα, οὐδ' ἦσαν πάντοτε σύμφωνοι πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἡσθάνθησαν βαθμηδὸν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιστήμης μεταγλωττίσεως αὐτῶν. Τὸ σχέδιον συνελήφθη καὶ τὸ ἔργον ἀρξάμενον κατὰ τὸν ἑνατον αἰῶνα ἐπὶ τοῦ αὐτοκρ. Βασιλείου ἀπαπερατώθη ἐπὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λεόντος τοῦ Σοφοῦ. Πρὸς εὐκολίαν τῆς χρήσεως τῶν πηγῶν διὰ τῆς ἐτι μᾶλλον συγχωνεύσεως αὐτῶν συνεκωνεύθησαν αἱ Εἰσηγήσεις, οἱ Πανδέκται, ὁ Κῶδιξ καὶ αἱ Νεαραί εἰς ἓν σύγγραμμα, συγχείμενον ἐξ ἐξήκοντα βιβλίων, διηρημένων εἰς τίτλους. Ἡ νέα αὕτη συλλογὴ, ὀνομασθεῖσα Βασιλική, κατήργησεν ἐντελῶς κατὰ μικρὸν ἐν Ἀνατολῇ τὴν χρῆσιν τῶν πρωτοτύπων συλλογῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, εἰ καὶ ἡ ἔκδοσις αὐτῆς σκοπὸν εἶχε μόνον τὴν διευκόλυνσιν τῆς χρήσεως αὐτῶν.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου αἰῶνος ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἐξέδοτο νέαν τῶν Βασιλικῶν ἔκδοσιν, ἐγένοντο δ' ἐπίσης διάφοροι αὐτῶν ἐπιτομαί, αἱ πλεῖσται κατὰ διατάγην τῆς ἀρχῆς.

Κατὰ τὸν δωδέκατον δὲ τέλος αἰῶνα αἱ πρωτότυποι συλλογαὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ διετελοῦν ἐν παντελεῖ ἀχρηστῆς, ὥς ποσκελισθεῖσαι ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν μεταφράσεων.

Ἄλλως εἶχον τὰ πράγματα ἐν τῇ

Δόξει. Εἰ καὶ πολὺν πρὸ τοῦ Ἰουστινιανου χρόνον ἡ Ἑσπερία αὐτοκρατορία εἶχε πείσει καὶ ἡ Ἰταλία οὐδένα διετήρησε πολιτικὸν δεσμὸν πρὸς τὴν ἀνατολικὴν αὐτοκρατορίαν, ἐπὶ Ἰουστινιανου ἐν τούτοις διὰ τῶν κατακτήσεων τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ μέγα τῆς Ἰταλίας μέρος συμπεριελήφθη ἐκ νέου εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν ὡς ἐπαρχία αὐτῆς. Οἱ νέοι ἐπομένως κώδικες τοῦ Ἰουστινιανου δημοσιεύοντες δι' ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν ἔλαβον ἐπίσης ἰσχὺν καὶ ἐκεῖ. Ἀληθῶς ἡ Ἰταλία ταχέως ἀπεσπάσθη καὶ πάλιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατέστη λεία τῶν Γερμανικῶν φυλῶν, ἀλλ' ἐν τούτοις τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον διετηρήθη ἐν αὐτῇ καθ' ὅλον τὸν μεσαίωνα ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Λομβαρδῶν καὶ τῶν Φράγκων, ὡς τοῦτο δηλοῦται πρὸ πάντων ἐκ τῶν δημοτικῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων, διατηρηθέντων αὐτόθι.

Προσέτι ἡ ἐπιστημονικὴ σπουδὴ τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου ἀνηγέρθη ἀπὸ τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος ἐν τοῖς Ἰταλικῶς Πανεπιστημίοις καὶ ἰδίως ἐν Βολωνίᾳ, καὶ ἐντεῦθεν ἐξηπλώθη βαθμηδὸν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς θεωρητικῆς αὐτοῦ γνώσεως καὶ ἡ πρακτικὴ αὐτοῦ χρῆσις.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐδιδάσκετο καὶ ἤρμηνεύετο τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν χρόνων ἐκείνων, ἔσχε πολλὴν ἐπιρροὴν εἰς τὴν περαιτέρω τύχην τοῦ δικαίου τούτου· δι' ὃ χρεῖα νὰ προβῶμεν ἐνταῦθα εἰς φιλολογικὰς τινὰς παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

1ον Τὸ ἐξηγητικὸν εἶδος, ὅπερ ὁ Ἰρνεριος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐν Βολωνίᾳ ἠκολούθησαν, ἔδωκε γέννησιν εἰς τὰς γλώσσας (glossas). Οὕτως ἐλέγοντο αἱ σύντομοι σημειώσεις, αἱ σχηματίζουσαι σχόλια ἐπὶ τοῦ κειμένου τῶν βιβλίων τοῦ Ἰουστινιανου, δι' ὧν οἱ καθηγηταὶ κατεγίνοντο νὰ ἐρμηνεύσωσι τὸ Ῥωμ. δίκαιον δι' αὐτοῦ τοῦ

ἰδίου, διὰ μέσου πρὸ πάντων τῆς παρὰ πομπῆς εἰς τὰ παράλληλα χωρία καὶ τῆς συνδιαλλαγῆς τῶν ἐν ἀντιθέσει κατὰ τὸ φαινόμενον χωρίων. Αἱ γλώσσαι αὐταί, ἐξ ὧν οἱ καθηγηταὶ οὗτοι ὠνομάζοντο, ὡς γλωσσογράφοι, κατεχωρίζοντο κατ' ἀρχὰς μὲν μεταξὺ τῶν στίχων τοῦ κειμένου (glossa interlinearis, παρεγγραφή), βαθύτερον δὲ ἐν τῇ περιθωρίῳ. Ἀποφασισθεῖσαν τῶν γλωσσῶν τῶν διαφόρων γλωσσογράφων καὶ αὐξηθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τούτου βαθμηδὸν ὑπερέμετρου, Ἀκκούρσιος περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος κατήρτισεν ἐκλογὴν αὐτῶν, ἣτις νῦν λέγεται γλῶσσα κατ' ἑξοχὴν (glossa ordinaria), διετηρήθη ἕως ἐκείνου καὶ ἐν τῇ αὐτῇ σχήματι, ἕως ἔφθασε τινῶν μεταγενεστέρων προσθηκῶν μικροῦ λόγου ἁξίων.

Αἱ πολυάριθμοι αὗται αὐθεντικαὶ τοῦ Κώδικος δὲν εἶναι εἰμὴ ἰδιαίτερον τῶν γλωσσῶν εἶδος. Ὀνομάσθησαν δ' οὕτω κατὰ προτίμησιν, τοῦλάχιστον βαθύτερον, τιποτιπλάσματα τῶν νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανου ἐν τῇ λατινικῇ, ὅπερ ἀνατρέχουσι ἐν μέρει μέχρι αὐτοῦ τοῦ Ἰρνερίου, σκοπεῖν ἔχοντα νὰ θέσωσιν ὑπ' ὄψιν τῶν διδασκομένων τοὺς κώδικας τὰς σπουδαίας μεταβολὰς, ἃς ὑπέστη τὸ αὐτοκρατορικὸν δίκαιον διὰ τῶν νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανου. Κατὰ τίνα χρόνον αἱ αὐθεντικαὶ αὐταὶ ἐχωρίσθησαν τῶν λοιπῶν γλωσσῶν, καὶ ἔπαυσε κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τῆς ἐκείνων μέρους, καὶ ἔπαυσε νὰ σημειώνται ἀπλῶς ἐν περιθωρίῳ συσσωματωθεῖσαι εἰς αὐτὸ τὸ κείμενον μετὰ τὰ χωρία, εἰς ἃ αὗται ἀνεφέροντο, δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν.

2ον. Ἰδιόζον τῶν γλωσσογράφων πλεονέκτημα εἶναι ὅτι ἐσχημάτισαν διὰ τὴν παραθέσεως διαφόρων χειρογράφων τὸ πληρέστερον κείμενον, τὸ ἀκριβέστερον καὶ τὸ μᾶλλον ὁμοιόμορφον πρὸς τὰς αὐτὰς λογὰς τοῦ Ἰουστινιανου (τὸ καλούμενον lectio vulgata).

3ον. Ἐν ταυτῷ τὰ ἑλληνικὰ χωρία,
ἀπερ εὐρίσκονται ἐν ταῖς συλλογαῖς ταύ-
ταις, μετεφφράσθησαν εἰς τὸ λατινικόν.

4ον. Ὡς πρὸς τὰς νεαρὰς ἀντὶ τῆς
λατινικῆς ἐπιτομῆς, ἦν ἕως τότε ἀπο-
κλειστικῶς μετεχειρίζοντο, οἱ γλωσσο-
γράφοι ἀποκατέστησαν τὴν χρῆσιν τῶν
πρωτοτύπων νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὡς
ἔωρον διαδοχικῶς καὶ συνῆψαν ὑπὸ τὸν
τίτλον authenticum ἢ liber authen-
ticorum. Ἀλλὰ μετεχειρίσθησαν τῶν ἐλ-
ληνικῶν Νεαρῶν οὐκ ἂν τὸ πρωτότυπον ἐλ-

ληνικὸν κείμενον, ὅπερ ἴσως ἡγνόουν εἶ-
σέτι, ἀλλὰ λατινικὴν μετάφρασιν ἀ-
γνώστου ἐσφαλμένην ἐποχῆς καὶ ἐλατ-
τωματικὴν. Ἐκ τῶν γνωστῶν εἰς τοὺς
γλωσσογράφους νεαρῶν ἐξελέξαντο οὗτοι
97, αἱ ἡρμηνεύσαν διὰ γλώσσης. Κα-
ήρτισαν ἐννέα αὐτῶν συλλογὰς, αἵτινες
ἀπετέλεσαν τὸ *liber ordinarius*, καὶ
κατ' ἀντίθεσιν ὠνόμασαν τὰς ἄλλας νεα-
ρὰς ἐκτάκτους ἀθενετικάς (*authenticae
extraordinariae*). (1)

Στάσις. Ἰδε Ἀπειθεία.

Στέρησις ιδιοκτησίας ἐπὶ ἀποζημιώσει.

Ὁ ἀπαραίτητος ὁ-
ρος τῆς προαγωγῆς τῶν δημιουργικῶν
ἡμῶν δυνάμεων καὶ ἡ ἀφετηρία τῆς βιο-
μηχανικῆς ἡμῶν δραστηριότητος εἶναι
ἡ ἐλευθερία περὶ τὴν κτῆσιν καὶ τὴν κί-
νησιν τῶν παραγωγικῶν ὀργάνων καὶ ἡ
μετ' αὐτῆς ἀναποσπάστως συνδεομένη
ἀναγνώρισις τῆς ιδιοκτησίας. Ὅθεν ἡ
ιδιοκτησία εἶναι τὸ ἀπαύγασμα τῆς ἡ-
μετέρας ἐλευθερίας, ἅμα δὲ τὸ ὁμητήριον
καὶ ἡ κυριωτάτη βᾶσις τοῦ πολιτισμοῦ.
Ἀλλὰ λόγοι γενικοῦ συμφέροντος ἐπιβάλ-
λουσιν ἐνίοτε τὸν ἄνευ ζημίας τοῦ ιδιο-
κτήτου περιορισμὸν τοῦ δικαιώματος τῆς
κυριότητος. Τοιοῦτος δὲ εἶναι πρὸ παντὸς
ἄλλου ὁ τῆς ἀφαίρεσεως τῆς ιδιοκτησίας
λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης ἐπὶ τῇ δεούσῃ
ἀποζημιώσει. Ὅποταν ᾖναι ἀναμφισβή-
τητον ὅτι τοῦ ιδιώτου τὸ κτῆμα δύναται
νὰ συντελέσῃ εἰς ἐπίτευξιν σπουδαίου τῆς
Πολιτείας σκοποῦ, δυστροπῇ δὲ ὁ κύριος
αὐτοῦ νὰ παραδώσῃ αὐτὸ ἐπὶ τῇ προση-
κούσῃ ἀποζημιώσει, οὐδὲν ἔχει ἄτοπον ἡ
ἀναγκαστικὴ αὐτοῦ ἀφαίρεσις. Ἄνευ τοῦ
δικαιώματος τούτου, οὔτε δημόσια ἔργα
ἤθελόν ποτε ἐκτελεσθῇ, οὔτε πόλεις ἢ
δῆμοι ἤθελον ὠραισθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ.

Ἀναγκαῖον ὅμως οὐ μόνον νὰ ὀρίζη-
ται ὑπὸ νόμου τὸ ἔργον, οὐ χάριν ἀφαι-
ρεῖται ἡ ιδιοκτησία, ἀλλὰ καὶ νὰ προσ-
φέρηται προκαταβολικῶς τὸ ἀπαιτούμε-

νον τίμημα τῷ ιδιοκτήτῃ, ὀριζόμενον
ἐν διαφωνίᾳ ὑπὸ πραγματογνομένων.

Κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων Συνταγμά-
των καὶ τὸ ἐλληνικὸν Σύνταγμα (ἄρθρον
17) καθιέρωσεν ὅτι αὐδαίς στερεῖται τῇ
ιδιοκτησίας τοῦ εἰμὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγ-
κην, προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὅταν
καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσῃ, πάντοτε καὶ
προηγουμένης ἀποζημιώσεως». Ἀλλ' ὁ
νόμος ἕως τοῦ νῦν δὲν ἐξεδόθη μὲν γενικό-
ν νόμος, ὀρίζων τίνι τρόπῳ θέλει πιστοποιη-
σθαι ἡ δημοσία ἀνάγκη καὶ τίνι τρόπῳ
θέλει ὀρίζεσθαι καὶ καταβάλλεσθαι ἡ ἀ-
παιτούμενη ἀποζημίωσις· ἀλλ' ἐξεδόθη-
σαν οἱ νόμοι ΑΨΧΙΗ' τῆς 24 Δεκεμβρίου
1887 περὶ ἀπαλλοτριώσεως κτημάτων
καταλαμβανομένων πρὸς ἐκτέλεσιν ἐ-
ργῶν δημοσίας ὠφελείας, ΑΧΜΒ' τῆς 1
Ἰανουαρίου 1888 συμπληρῶν τὸν προη-
γούμενον περὶ ὁδοποιΐας νόμον ΣΕΓ' τῆς
18 Δεκεμβρίου 1867 περὶ ὁδοποιΐας
ΑΨΕΗ' τῆς 21 Ἀπριλίου 1889 περὶ
ἀπαλλοτριώσεως κτημάτων ἐπὶ καταρτι-
σμῷ πεδίων πρὸς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις
καὶ ΒΡΕΖ' τῆς 16 Φεβρουαρίου 1890
περὶ ἀπαλλοτριώσεως ἀκινήτων πρὸς ἀ-
νεύρεσιν ἢ συντήρησιν ἀρχαιοτήτων (πι-
ριλαμβανόμενοι πάντες ἐν ἡμετέροις Συνα-
πληρώμασιν), οἵτινες διαλαμβάνουσι τὰ
πλεῖστα τῶν θεμάτων, ἐν οἷς ἡ Πολιτεία
ἔχει συμφέρον νὰ ἀπαλλοτριῇ ιδιωτικὰ
κτῆματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σήματα βιομηχανικά καὶ έμπορικά. Παρ' ήυν διὰ τοῦ νόμου ΒΡΝΣ' τῆς 15 Φεβρουαρίου 1893 τὸ πρῶτον ὠρίσθη κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις Εὐρωπαϊκαῖς Πολιτεῖαις συμβαινόντων ὅτι δικαιοῦται ἕκαστος νὰ διατηρήσῃ τὰ βιομηχανικά καὶ έμπορικά αὐτοῦ προϊόντα διὰ σήματος τιθεμένου ἐπ' αὐτῶν τούτων τῶν προϊόντων ἢ ἐπὶ τῶν περικαλυμμάτων αὐτῶν, ὅς ἡ παραποίησις τιμωρεῖται ποινικῶς. Ἰδὲ τὸν μὲν νόμον ΒΡΝΣ' ἐν ἡμετέρῳ πέμπτῳ Συμπλ. σελ. 135, τὸ δὲ εἰς ἐκτελεσιν αὐτοῦ ἐκδοθὲν Διάταγμα τῆς 18 Δεκεμβρίου 1893 ἐν ἡμετέρῳ Συμπλ. σελ. 127).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Στρατιωτικά ἀδικήματα.

Ἰδὲ Στρατιωτικὴ δικαιοσύνη.

Στρατιωτικά καταλύματα.

Τὸ Διάταγμα τῆς 20' Ιουλίου 1893 ὑποχρεοῦ τοὺς δήμους νὰ χορηγῶσιν εἰς τοὺς σταθμεύοντας ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς καὶ χωροφυλῆκας οἰκῆμα καὶ σταύλους, ἱπποφορβὴν δὲ πρὸς 48 λεπτά τὴν μερίδα· ὁ δὲ δημοτικὸς νόμος (ἔθρ. 37) καθαρὸν εἰς τὰς δημοτικὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὴν χορήγησιν καταλυμάτων εἰς τοὺς διερχομένους (δοιοπορῶντες ὀηλαδῆ καὶ καταλύοντας ἐν τινὶ ἔθρμῳ) ἢ σταθμεύοντας (ὀηλονότι μονίμως ἢ προσωρίως διαμένοντας) στρατιώτας (ὀπάκις, ἐννοεῖται, ἔχουσιν ὀδοπορικὰ φύλλα)· τὸ δὲ Δ. τῆς 15' Ιουλίου 1894 ὠρίσεν εἰκότως, ὅτι ἡ κατάλυσις ἀνδρῶν καὶ ἱππῶν βεβρύνει πάντας κατὰ τὸ μέγεθος τῆς κατοικίας ἐκάστου, προσέτι ὅτι ὀφείλουσιν οἱ δημόται νὰ παρέχουσιν δωρεάν αὐτοῖς καὶ τὰ διὰ τὸ μαγείρεμα ἀναγκαῖα ξύλα καὶ ἔλαιον διὰ φωτισμόν· ἀλλὰ τὸ Διάταγμα τοῦτο, μὴ δημοσιευθὲν διὰ τῆς Ἐφ. τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ἰσχύει καὶ κακῶς ἐπομένως ἡ πρακτικὴ ἐθεώρησεν αὐτὸ ἰσχύον· ἰσχυεν

ὅμως ἡ § 8 τοῦ Διατάγματος, ἅτε μὴ δὲν ἀναγράφουσα δικαίωμα ἀρχῆς, οὐδ' ἐπιβάλλουσα ὑποχρεώσεις, ὀρίζουσα δ' ἀπλῶς ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργεῖον δέον νὰ καινοποιῇ εἰς τοὺς νομάρχας τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν δρόμον τῶν δοιοπορῶντων στρατιωτῶν (ὀπάκις πρόκειται κινήσεις στρατευμάτων), οἵτινες ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γνωρίζουσι τοῦτο ἐγκρίτως τοῖς δημάρχois. Δι' ἐγκυκλίου δὲ τῆς 18' Ἀπριλίου 1840 διετάχθη μὲν ὅτι, ὅπου ὑπάρχουσιν ὀψοπωλεῖα, οἱ στρατιῶται ὀφείλουσι νὰ ἀγοράζωσιν ἐξ αὐτῶν τὰ ἀναγκαῖα τρόφιμα, ὅπου δὲ δὲν ὑπάρχουσι ζητοῦσι παρὰ τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ εἰδικοῦ παρέδρου τὰ ἀναγκαῖα ἐπὶ καταβολῇ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῶν εἰς τὰς τρεχούσας τιμὰς, ἐὰν δὲ ἀρνηθῶσι τὴν καταβολήν, ἀναφέρεται ὁ δήμαρχος ἢ πάρεδρος εἰς τὸν νομάρχην, ἐπιμαρτυρούμενος δύο ἢ τρεῖς δημόται, καὶ ὁ νομάρχης προκαλεῖ τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν, καὶ ἡ διαταγὴ αὕτη, κατ' οὐδὲν ἀντικειμένη εἰς τὸν νόμον, ἐνισχύουσα τοῦναντίον αὐτόν, ἦν προφανῶς ἰσχυρά· ἀλλὰ διετάχθη προσέτι, ὅτι οἱ δημόται ὀφείλουσι νὰ προμηθεύωσι τὰ ἀναγκαῖα φορητὰ ζῶα λαμβάνοντες τρεῖς δραχμὰς δι' ἕκαστον τὴν ἡμέραν εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῆς ὀδοπορίας, ὑπόκεινται δὲ πάντα κατὰ σειράν τὰ ζῶα εἰς τὴν ὑποχρεώσιν, διὰν δὲ συμπέσῃ τὰ ζῶα, ὧν ἦλθεν ἡ σειρά, νὰ ὦσιν ἀπόντα, οἱ ἰδιοκτητῆται τῶν ἀποστελλομένων ἀποζημιοῦνται πρὸς μίαν δραχμὴν τὴν ἡμέραν· ἀλλ' ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑποχρεωτικὴ, διότι ὑποχρεώσεις εἰς πολίτην δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ δι' ἐγκυκλίου. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς νεώτερος νόμος, νομίμως δημοσιευθεὶς καὶ ἐπομένως ἰσχύων κατὰ πάντα, ὁ ΟΚΗ' τῆς 18' Ἀπρ. 1880 περὶ στρατιωτικῶν καταλυμάτων, καθ' ὃν οἱ δημοὶ ὑποχρεοῦνται εἰς παροχὴν καταλυμάτων εἰς τὰ στρατιωτικά ἀποστήματα

ἐν ἐλλείψει στρατώνων, χορηγοῦνται δὲ ταῦτα τῇ φροντίδι τοῦ δημάρχου ἢ εἰδικοῦ παρέδρου κατὰ σειρὰν καὶ ἐκ περιτροπῆς εἰς πάσας τὰς οἰκίας, τὰ δὲ τρόφιμα προμηθεύονται τὰ ποσάσματα ἐπὶ πληρωμῇ κατ' εὐθείαν παρὰ τῶν ἀψοπωλείων καὶ μόνον, ὅπου ταιαῦτα δὲν ὑπάρχουσιν, ἀρεῖλει ὁ δήμαρχος ἢ εἰδικὸς πάρεδρος, λαμβάνων παρὰ τῶν κατοίκων, νὰ προμηθεύῃ ἐπὶ ἀμέσῳ καταβολῇ τοῦ τιμήματος κατὰ τὴν τιμὴν, ἣν κατὰ τριμηνίαν ὀρίζει διὰ τὴν περιφέρειαν ἐκάστου δήμου ὁ νομάρχης μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ Ἐφόρου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Στρατιωτικαὶ ποιναί. *18ε
Στρατιωτικὴ δικαιοσύνη.

Στρατιωτικὴ δικαιοσύνη.
Ἐν παντὶ κλάδῳ δημοσίας ὑπηρεσίας ἀνάγκη πρὸς ἀκριβῆ καὶ ἐνήμερον ἐκπλήρωσιν τῶν εἰς ἕκαστον ἀνατεθειμένων ὑπηρεσιακῶν καθηκόντων ἰδιαιτέρας πειθαρχικῆς δικαιοδοσίας, καθ' ἣν οἱ προϊστάμενοι ἐπιβάλλουσι πειθαρχικὰς ποινὰς ἢ προκαλοῦσι τὴν ὑπὸ εἰδικῶν πειθαρχικῶν δικαστηρίων ἐπιβολὴν πειθαρχικῶν ποινῶν εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους διὰ τὰ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν παραπτώματα αὐτῶν (*18ε ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 12).
"(Ὅθεν καὶ ἐν τῷ κλάδῳ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ πρὸ πάντων μάλιστα ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ, ἐνθα ἡ ἀμέλεια ἢ ἡ ἀπειθεία δύνανται νὰ ἐπενέγκωσι τὰ μέγιστα τῶν δεινῶν, καὶ μάλιστα ἐν ὧρα πολιτικῶν κρίσεων ἢ ἐχθροπραξιῶν πρὸς ἐξωτερικοὺς ἐχθρούς, ἀνάγκη τῆς καθιερώσεως πειθαρχικῆς δικαιοδοσίας, καθ' ἣν οἱ ἀνώτεροι δικαιοῦνται νὰ ἐπιβάλλωσι ταχέως ποινὰς ἐπιπλήξεως, προστίμου ἢ κρατήσεως εἰς τοὺς ὑφισταμένους ἐπὶ παραβάσει τῶν στρατιωτικῶν κανονισμῶν. Ἄλλ' ἄλλο ἢ πειθαρχικὴ δικαιοδοσία, εἰς ἣν ὑπάγονται ἐλλόγιμος

πάντα τὰ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν παραπτώματα, καὶ ἄλλο εἰδικὴ ποινικὴ δικαιοδοσία. καθ' ἣν ἐξαίρουνται ἐν γένει τῆς κοινῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας οἱ στρατιωτικοὶ καὶ ὑποπίπτοντες εἰς κοινὰ ἄδικήματα, ὑπαγόμενοι καὶ ἐπὶ τούτοις εἰς δικαστήρια ἐκ στρατιωτικῶν συγκαίμενων. Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ στρατιώτης δεόν νὰ πειθαρχῇ εὐπειθῶς εἰς τοὺς προϊσταμένους αὐτοῦ, πᾶσα δὲ ἀπειθεία ἢ ἀμέλεια ἐπάναγκες νὰ τιμωρῆται αὐτοῦ στερῶς καὶ ταχέως ὑπὸ στρατιωτικῶν δικαστῶν, διότι ἄλλως δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἀπαραιτήτως ἡ ἀναγκασία ἐπιτυχῇ διοίκησιν στρατοῦ δραστηριοῦ καὶ εὐπειθεία τῶν ὑφισταμένων πρὸς τοὺς προϊσταμένους. Ἀλλὰ τί κοινὸν μεταβῶντων προσκρούοντων εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἱεραρχίαν ἁδικημάτων καὶ τῶν κοινῶν ἁδικημάτων τοῦ στρατιώτου, τῆς ἀνθρωποκτονίας, τῆς κλοπῆς ἢ τῆς ψευδορκίας, τῶν ἁδικημάτων τουτέστιν, ἅτινα διαπράττει οὐχὶ ὡς στρατιώτης, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος. — Ἐν τούτοις ἄχρι τοῦ νῦν παρ' ἡμῶν ἐπικρατεῖ ἰδίᾳ στρατιωτικὴ ποινικὴ δικαιοσύνη, εἰς ἣν ὑπάγονται κατὰ τὸν ἡμέτερον περὶ στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας Φ. 14 Β' νόμον τῆς 10 Μαΐου 1860 (προποιεθέντα μόνον ἐν τῇσι διὰ τοῦ νόμου ΑΥΣΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 καὶ τοῦ νόμου ΒΣΕΒ' τῆς 20 Ἰανουαρίου 1895) α) διὰ πάντα μὲν τὰ ὑπὸ αὐτῶν διαπραττόμενα ἁδικήματα (πλὴν τῆς ναυταπάτης καὶ πειρατείας καὶ τῶν παραβάσεων τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου καὶ τῶν νόμων περὶ τελωνείων, φηρῶν, δασῶν καὶ δημοσίων ὁδῶν) 1) καὶ παντὸς βαθμοῦ ὀξτωματικοί, ὑπαξιωματικοί, μουσικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς, οἱ τῶν στρατιωτικῶν σχολείων μαθηταὶ καὶ οἱ διὰ νόμου πρὸς στρατιωτικοὺς ἐξομοιούμενοι ἐφ' ὅσον διατελοῦσιν ἐν ἐνεργείᾳ ἢ εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς ἐλέγχους τοῦ στρατοῦ ὡς

παρόντες ἢ εἶναι ἀπεσπασμένοι εἰς εἰδικήν τινα ὑπηρεσίαν ἢ κρατοῦνται ἐν φυλακαίᾳ ἢ νοσηλεύονται ἐν νοσοκομείοις (ἔσθον 43 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥΘΕ'). Ὡς παρόντες δὲ θεωροῦνται οὐ μόνον οἱ ὑπὸ τὰς σηκίας, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνευ ἀδείας ἀπόντες προσκαίρως, δηλονότι οἱ μὴ κηρυχθέντες λιποτάκται, ὡς μὴ παρελθούσης τῆς πρὸς μεταμέλειαν προσημίας ('Αρείου Πάγου ποιν. ἀποφ. 81 τοῦ 1870), ἔτι δὲ καὶ οἱ λαβόντες μὴ ἀδειαν ἀπουσίας ἢ φύλλον πορείας, μὴ ἀναχωρήσαντες δ' ἔτι ἄλλα διατρίβοντες ἐν τῇ στρατῶνι αὐτῶν ('Ακυρωτικοῦ ἀποφ. τῆς 17 'Ιουνίου 1854), πρὸς δὲ οἱ καταδικασθέντες εἰς ποινὴν ἀπολείουσαν αὐτοὺς τοῦ στρατοῦ, ἐν ὅσῳ μὴ ἤρξαντο ἐκτίνοντες αὐτήν ('Ακυρωτικοῦ ἀποφ. 13 Νοεμβρίου 1852), 2) οἱ ἐν ἀκριστοῦ ἀδείᾳ, διαθεσιμότητι, ἐφεδρεία καὶ ἐθνοφρουρᾷ διατελοῦντες, ἀφ' ἧς προσκληθέντες παρουσιασθῶσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ ἢ πρὸς ἐκτελέσιν ἀσκήσεων, 3) οἱ αἰχμάλωτοι πολέμου ξένοι· 6') διὰ δὲ τὰ περὶ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν μόνον ἡδικοήματα αὐτῶν 1) οἱ λιποτάκται καὶ φυγόστρατοι, 2) οἱ ἀπόντες ἐπ' ἀδείᾳ στρατιωτικοὶ παντὸς βαθμοῦ καὶ οἱ ἐν διαθεσιμότητι καὶ ἐν ἀργίᾳ διατελοῦντες, 3) οἱ στρατιωτικοὶ οἱ ἐν τῷ ἐνεργῶν στρατῷ ὑπηρετοῦντες ἢ ἀναλαβόντες ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ἀπολυθέντες δὲ ἢ διαγραφέντες, ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς διαγραφῆς αὐτῶν, 4) οἱ ἐν ἀκριστοῦ ἀδείᾳ, διαθεσιμότητι, ἐφεδρείᾳ καὶ ἐθνοφρουρᾷ διατελοῦντες, ἀφ' ἧς ἡμέρας λάβουσι διαταγὴν πορείας ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐμφάνισως αὐτῶν εἰς τὰ στρατιωτικὸν πῶμα, ἐν ᾧ κατετάχθησαν, ἢ τῆς συνενώσεως αὐτῶν εἰς ἴδιον στρατιωτικὸν ἀσπασμα (διότι ἔκτοτε ὑπάγονται διὰ πάντα αὐτῶν τὰ ἡδικοήματα), 5) οἱ ἀξωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ τῆς χω-

ροφυλκῆς καὶ οἱ χωροφύλακες. Περὶ τῶν τελευταίων τούτων ὁμοως σημειώτεον, ὅτι διὰ τοῦ νόμου ΑΥΘΕ' ὠρίσθη ὅτι ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοσύνην καὶ δι' ἅπαντα τὰ ἡδικοήματα αὐτῶν κατὰ στρατιωτικῶν οἰουδήποτε ὅπλου ἢ σώματος. — Σημειωτέον ὁμοως δὲ, ὅποταν οἱ στρατιωτικοὶ κατηγοροῦμενοι συμπράξωσι μετὰ πολίτου, καθίστανται μόνον ἀρμόδια εἰς ἐκδίκασιν πάντων τῶν κατηγορουμένων τὰ τακτικά ποινικὰ δικαστήρια, τιμωρουμένων βέλαια τῶν στρατιωτικῶν κατὰ τὸν στρατιωτικὸν νόμον· ἀλλὰ διὰ τὰ ἐν τοῖς ἀρθοῖς 193—219 τοῦ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου ἀναφερόμενα ἡδικοήματα (δηλονότι προδοσίαν, κατασκοπίαν καὶ ἀποπλάνησιν στρατιωτῶν, παράδοσιν φρουρίου, ἐγκατάλειψιν θέτους, στάσιν, ἀνευ ποταξίαν καὶ ἀντίστασιν, κατάχρησιν τῇ στρατιωτικῇ ἐξουσίᾳ) δικάζονται κατ' ἰδίαν οἱ στρατιωτικοὶ ἐνώπιον τῶν στρατιωτικῶν δικαστηρίων, χωριζομένης τῆς δίκης. Δικάζονται δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν δικαστηρίων ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ μετὰ πολιτῶν συγκατηγορούμενοι στρατιωτικοί, ἐὰν ἀποθάνωσιν οἱ μετ' ὧν συνέπραξαν πολῖται, ἅτε ἐκλιπόντος τοῦ λόγου ἐφ' ᾧ οὗτοι ἐμελλον νὰ δικασθῶσιν ὑπὸ τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων ('Ακυρωτικοῦ ἀπόφασις τῆς 10 Μαΐου 1851 καὶ 23 Αὐγούστου 1855, Foucher γαλλικῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας σελ. 217). Ρητέον προσέτι, ὅτι τὰ στρατιωτικά δικαστήρια εἶναι ἀρμόδια εἰς ἐκδίκασιν τοῦ ἀπολέσαντος μὲν ἀκολούθως τὴν ἰδιότητα τοῦ στρατιωτικοῦ, στρατιωτικοῦ ὁμοως ἐν ἐνεργείᾳ διατελοῦντος κατὰ τὴν διάπραξιν τοῦ ἡδικοήματος ('Ακυρωτικοῦ ἀπόφασις τῆς 7 'Ιουνίου 1843), ἅτε τῆς τῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἀρμοδιότητος ρυθμιζομένης ὑπὸ τῆς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς διαπράξεως τοῦ ἡδικοήματος ἰδιότητος τοῦ

υποδίκου ('Ακυρωτικοῦ ἀπόφασις τῆς 18 'Ιουνίου 1824, *Legraverand traité de la légis. crim.* κεφ. 9 τόμ. 4 τῆς τρίτης ἐκδ. τοῦ Βελγίου σελ. 227).

Ἀπονέμεται δ' ἡ στρατιωτικὴ ποινικὴ δικαιοσύνη α') ὑπὸ στρατοδικειῶν, β') ὑπὸ ἀναθεωρητικοῦ δικαστηρίου καὶ γ') ὑπὸ ἀστυνομικῶν δικαστηρίων. Καὶ τὰ μὲν στρατοδικεῖα δικάζουσι τὰ ἀδικήματα τὰ διαπραττόμενα ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν τῆς ξηρᾶς, τὸ δὲ ἀναθεωρητικόν, οἶονεῖ ἐπέχον τόπον Ἀρείου Πάγου ἐν τῇ στρατιωτικῇ δικαιοσύνῃ, ἀκυροῖ τὰς κατὰ παρερμηνείαν τοῦ ποινικοῦ νόμου (τοῦ τε κοινοῦ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ) καὶ παραβίασιν τῶν οὐσιωδῶν διατάξεων τῆς ποινικῆς δικονομίας (τῆς τε κοινῆς καὶ στρατιωτικῆς) ἐκδοθείσας ἀποφάσεις ἐπὶ τῇ προσφυγῇ τῶν καταδικασθέντων (ἄρθρ. 57 καὶ 58), τὰ δὲ ἀστυνομικὰ δικαστήρια, ἀποτελούμενα ἐκ τοῦ ἀνωτέρου διοικητοῦ τῆς χωροφυλακῆς καὶ τοῦ ἀνωτέρου κατὰ βαθμὸν ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς, συνίστανται μόνον ἐν ὧρα πολέμου ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ δικάζουσι τοὺς ἐδωδιμοπώλας, καπήλους, ἐμπόρους, ὑπηρέτας καὶ λοιποὺς ἀκολούθους τοῦ στρατοῦ, τοὺς τυχοδιώκτας ἢ φερεοίκους, (περὶ ὧν προβλέπουσι τὰ ἄρθρα 661—666 τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ νόμου) καὶ τοὺς μὴ ἀξιωματικούς αἰχμαλώτους πολέμου μόνον διὰ πταίσματα ἢ πλημμελήματα τιμωρούμενα ὑπὸ τοῦ νόμου κατ' ἀνώτατον ὅρον δι' ἐξαμήνου φυλακίσεως ἢ χρηματικῆς ποινῆς διακοσιοδράχμου (ἄρθρον 38 καὶ 39· ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 59)· ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπεται προσφυγὴ εἰς τὸ Ἀναθεωρητικόν (ἄρθρ. 59). —Καὶ λειτουργοῦσι μὲν παρ' ἡμῖν δύο διαρκεῖ στρατοδικεῖα, ἀλλ' ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις ἐτέρων δύο, εἰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, ἀλλ' ἡ λήξις αὐτῶν ἐρίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἅμα τῇ παύσει τῆς ἀνάγκης.

Ἐκστρατεύοντος δ' ἐκτὸς τοῦ Κράτους τοῦ στρατοῦ, κίταρτίζει δύο στρατοδικεῖα καὶ ἐν ἀναθεωρητικὸν ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ὡς καὶ πᾶς ἀρχηγὸς σώματος ἐνεργούντος μεμονωμένον (ἄρθρον 29). Συγκροτεῖται δ' ἑκάστον στρατοδικεῖον ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ νόμου κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ στρατοποιήσιν διὰ τοῦ νόμου ΑΥΘΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887· ἀλλ' ὁσάκις πρόκειται νὰ δικασθῇ ἀξιωματικὸς ἀνώτερος τοῦ ὑπολοχαγοῦ, ἡ σύνθεσις τοῦ στρατοδικείου μεταβάλλεται κατὰ λόγον τοῦ βαθμοῦ τοῦ κατηγορουμένου, οὕτως ὥστε ὁ πρὸς βυθὸν κατώτερος οὐδέποτε δικάζει ἀνώτερον (ἄρθρ. 8—14), πλὴν μόνον ἐξαίρετικῶν τινῶν περιστάσεων, καὶ ὅς ὑπαγορεύει τοῦτο ἡ ἀνάγκη, οἷον ἐν ἐπιαντιστρατήγῳ ('Ἰδε ἄρθρα 8, 9, 10, 11, 12, 32, 110, 111, 120). Παρ' ἡμᾶς δὲ διαρκεῖ στρατοδικεῖον ἐδρεύει ἐν ἐπιτροπέῳ (ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ Βασιλέως καὶ ἐπιτρόπου, τῶν ἀντεπιτρόπων, τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ τῶν ἀντεισιγητῶν) καὶ ἐν γραφεῖ (ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ γραμματέως, τῶν υπογραμματέων καὶ τῶν γραφέων) (ἄρθρ. 1 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥΘΕ'). Καὶ τὰ μὲν καθήκοντα τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ὁρίζονται ὑπὸ τῶν ἄρθρων 5, 40, 58, 72, 73, 86, 88-100, 102, 104, 119, 124, 124, 125, 132-137, 142, 143, 151, 152, 157, 161, 166-170 εἰς παρεμφερῆ πρὸς τὰ τῶν παρ' ἐφέταις καὶ παρὰ πρωτοδικαῖς εἰσαγγελέων· στερεεῖται δὲ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος τῆς τῶν Εἰσαγγελίων πρωτοβουλίας τῆς ποινικῆς καταδίκης, ἥτις ἐν τῇ δικαιοσύνῃ ἀνήκει κατὰ δυστυχίαν ὁλοσχερῶς εἰς τὸ ὑποπυργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν (ἄρθρον 82), ὁ δὲ εἰσηγητὴς κέκτῃται ἀπασαν σχεδὸν τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ ἀνακριτοῦ (ἄρθρα 5, 67, 82—98). Οἱ δὲ ἀντεπι-

τροποι καὶ ἀντεισηγηται ἀναπληροῦσι πλήρως τοὺς προϊσταμένους αὐτῶν, ὅπως ἄλλως τὴν διεύθυνσιν διατελοῦσιν. Ὁ γραμματεὺς δὲ συντάσσει τὰ ἀναγκαῖα τῆς διαδικασίας ἔγγραφα καὶ διευθύνει τὸ γραφεῖον, ἔχων ὑφισταμένους τοὺς ὑπογραμματοῖς καὶ γραφεῖς (*Ιδε Β. Δ. τῆς 7 Μαρτίου 1886 ἀρθρ. 7 καὶ 8). Σημειωτέον, ὅτι οἱ στρατοδίκαι λαμβάνονται ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μαχίμων ἀξιωματικῶν (ἀρθρον 6), πλὴν ἐξαιρετικῶν εἰρων περιπτώσεων (ἐν πολιορκίᾳ ἢ ἀποκλεισμῷ). καθ' ὅς δύναται νὰ ἐκτελέσῃ καθήκοντα στρατοδίκου καὶ ἀξιωματικῆς ἐν διαθεσιμότητι, ἀδείᾳ, ἀποστρατεία ἢ ἀργίᾳ, πλὴν τῶν δι' ἀπολύσεως ἢ προσκαίρου παύσεως ἐν ἀργίᾳ τεθέντων (ἀρθρον 35). οἱ δὲ Βασιλικοὶ ἐπίτροποι καὶ εἰσηγηταὶ ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν (ἀρθρ. 7)· ἄλλ' ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ὡς ἔχων ὑπέρτερα καθήκοντα (ἀρθρ. 96) δέον νὰ ᾖ κατὰ βαθμὸν ἀνώτερος τοῦ εἰσηγητοῦ ἢ τοῦλάχιστον ἀρχαιότερος αὐτοῦ· διὸ καὶ ὥριπύ, ὅτι ὁ μὲν Βασιλικὸς ἐπίτροπος δέον νὰ ἔχῃ βαθμὸν ἀντισυνταγματάρχου ἢ ταγματάρχου, ὁ δὲ εἰσηγητὴς ταγματάρχου (Νέμου περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ τοῦ 1887 ἀρθρον 5). Σημειωτέον, ὅτι ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ἀρκεῖ νὰ ᾖ ὁμοεξουσίᾳ τῷ κατηγορουμένῳ (πλὴν ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ᾖ ἀντιστράτηγος, ὅτε δύναται καὶ ὑποστράτηγος νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ καθήκοντα τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου) ὁ δὲ εἰσηγητὴς καὶ κατώτερος τὸν βαθμὸν (ἀρθρ. 10 καὶ 14). Ὁ δὲ λόγος τῆς τοιαύτης διατάξεως εἶναι, ὅτι ὁ μὲν εἰσηγητὴς εἶναι ἐπιτετραμένος μόνον τὰ τῆς ἀνακρίσεως, ὁ δὲ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ἐκπληροῖ γρηγορῶς ἀναγγελέως, ἐθεωρήθη δ' ἀπαθὲς εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἱεραρχίαν νὰ κατηγορῇ δημοσίως κατώτερος τὸν ἀνώτερον. Ἀλλὰ πάντως ἄλλου ἀγώτερα καθήκοντα ἐν τῇ

τῇ μορφώσει τῶν στρατοδικείων καὶ ἐν τῇ καταδικαστικῇ ἐνεργείᾳ ἔχει δυστυχῶς κατὰ τὸν κείμενον νόμον ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργός, ὅστις τὸ μὲν ἐκ τῶν ὑπεβιλλομένων αὐτῷ κατὰ τὸ ἀρθρ. 17 ὑπὸ τῶν διοικητῶν τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων καταλόγων σχηματίζει γενικὸν πίνακα, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται οἱ δυνάμενοι νὰ ἐκπληρώσωσιν ἔργα στρατοδίκου, σημειοῦμενος αὐτοὺς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ὑποβάλλει αὐτὸν εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Βασιλέως, διαίρει δὲ τὸν πίνακα τοῦτον εἰς ἰσαριθμοὺς τοῖς στρατοδικείοις καὶ διορίζει τοὺς στρατοδίκας, λαμβάνων αὐτοὺς διαδοχικῶς ἐκ τῶν ἰδιαίτερων πινάκων κατὰ τὴν σειρὰν τῆς σημειώσεως τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς ἀρχαιότητος ἐκάστου τῶν ἀξιωματικῶν, τὸ δὲ ἔχει δικαιοδοσίαν, περιλαμβάνουσιν τὴν τε τοῦ παρ' ἐφέταις εἰσαγγελέως (πλὴν τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου παραστάσεως) καὶ τῶν δικαστικῶν συμβουλίων (*Ιδε στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας ἀρθρα 6 8, 17-27, 30, 31, 66, 67, 80 83, 93 100, 102, 121, 133, 135, 142-149, 157, 161, 162, 168, 204).—Τὸ δὲ ἀναθεωρητικὸν δικαστήριον συγκροτεῖται ἀείποτε ἐξ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν (ἀρθρ. 25 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥΓΕΙ'), διατελεῖ δὲ παρ' αὐτῷ εἰς γραμματεῖς, ὅστις μεθ' ἐνὸς γραφέως ἀποτελεῖ τὸ παρ' αὐτῷ γραφεῖον (Δ. τῆς 7 Μαρτίου 1886 ἀρθρον 3), τὰ δὲ παρ' αὐτῷ καθήκοντα τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ὅστις μόνος ἀποτελεῖ τὸ παρὰ τῷ ἀναθεωρητικῷ ἐπιτροπεῖον, ὀρίζονται ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 151, 152, 155 161, τὰ δὲ τοῦ εἰσηγητοῦ καθήκοντα ἐν ἐκάστῃ ὑποθέσει ἐκτελεῖ εἰς τῶν δικαστῶν, μὴ ὑπάρχοντος τακτικοῦ εἰσηγητοῦ (ἀρθρ. 153, 155, 156). Σημειωτέον, ὅτι κατ' ἀρχὴν ἡ σύνθεσις τοῦ ἀναθεωρητικοῦ δὲν μεταβάλλεται ὡς ἡ τοῦ στρατοδικείου κατὰ λόγον τοῦ βαθμοῦ

τοῦ κατηγορουμένου· ἀλλὰ γίνεται ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος, ὡς ὅτις ὁ πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου, οὗ ἡ ἀπόφασις προσβάλλεται διὰ προσφυγῆς εἰς τὸ ἀναθεωρητικόν, τυγχάνει ὢν κατὰ βελὸν ἀνώτερος τοῦ προέδρου τοῦ ἀναθεωρητικοῦ, διότι τότε ἀντικαθίσταται οὗτος προσκαίρως δι' ἀξιωματικοῦ τοῦ στρατοῦ ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιούτου, δι' ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ ὁμοιοβάθμου πρὸς τὸν τοῦ στρατοδικείου (ἄρθρ. 27). Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἀναθεωρητικοῦ (τοῦ τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης τούτου Ἀκυρωτικοῦ) ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς καταδικασθέντας προσφυγῇ δι' αἰτήσεως ἀναίρεσεως εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον μόνον δι' ὑπέρβασιν καθηκόντων καὶ ἀναρμοδιότητος τῶν στρατοδικῶν· ἐξαίρουνται δὲ πάλιν τῆς προσφυγῆς καὶ ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐν ἐκστρατείᾳ στρατοδικείων, οἱ ἐν ἐχθρικῇ χώρᾳ καταδικασθέντες, οἱ ἀλλοδαποὶ καὶ ἐν γένει οἱ καταδικασθέντες ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, ἀλλὰ τοῦ στρατοῦ ὄντος ἀπέναντι τῶν πολέμιων, καὶ οἱ καταδικασθέντες ὑπὸ τῶν ἐν ἀποκεκλεισμένοις ἢ πολιτορχουμένοις φρουρίοις στρατοδικείων (ἄρθρ. 63).

Τὰ δὲ ἄρθρα 66—81 τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας πραγματεύονται περὶ τῆς στρατιωτικῆς προανακρίσεως καὶ τὰ ἄρθρα 82—97 περὶ τῆς τακτικῆς ὑπὸ τῶν εἰσηγητῶν τῶν στρατοδικείων ἐνεργουμένης ἀνακρίσεως. Γνωστὸν διατελεῖ, ὅτι ἡ ἀνάκρισις εἶναι τῇ ψυχῇ οὕτως εἰπεῖν τῆς ποινικῆς δίκης, διότι ἐκ τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς ἤρτηται ἡ τῆς ποινικῆς δίκης ἐκθεσις, διὸ δέον νὰ ἐνεργῇται οὐ μόνον μετὰ θρησκευτικῆς ἀμεροληψίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς διαγεγραμμένους ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ κανόνας, ἐφαρμοζομένους ἀπαραλλάκτως καὶ εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀνάκρισιν. Ὅθεν καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀνακριτικὴ πράξις δέον νὰ

τελῇται ἐν ὠρισμένῳ δημοσίῳ καταστήματι (Ποιν. Δικονομ. ἄρθρον 71), πλὴν ἐὰν τὸ ἀδίκημα ἐτελέσθῃ ἐπ' αὐτοφώρῳ (Ποιν. Δικονομ. ἄρθρ. 168 στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 69) ἢ οἱ μάρτυρες ἢ οἱ κατηγορούμενοι ἄδυνατοῦσι νὰ προσέλθωσι δι' ἀσθένειαν ἢ ἄλλον λόγον (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 199, στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 85). Ἡ εἰς τὴν οἰκίαν κατηγορουμένου ἢ μάρτυρος παράνομος καὶ παράτυπος εἰσόδος καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀνακριτοῦ ἀταγορεύεται· συγχωρεῖται δὲ κατ' ἐξαιρέσειν μόνον ἢ κατ' οἶκον ἔρευνα, ὅπου μετὰ λόγου τεκμαίρεται ὅτι δύναται νὰ βεβαιωθῇ ἡ μηνυομένη πράξις ἢ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀπόδειξις τῶν ἐνόχων (Ποιν. Δικονομ. ἄρθρ. 167 καὶ στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 69) κατὰ τὰς ἐν τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ ὠρισμένας περιπτώσεις (ἄρθρ. 170), ἀλλ' ἀπαιτεῖται τότε πλὴν τοῦ γραμματέως ἢ συμπαραλαβῆ καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου ἢ τοῦ δημάρχου ἢ ἀστυνόμενου τοῦ τόπου τῆς ἀνακρίσεως ἢ τοῦ νομίμου ἀναπληρωτῶν αὐτῶν (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 72 καὶ 74)· τελεῖται δὲ καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀνάκρισις μυστικῶς (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 72 στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 84, 85 καὶ 103), ὅθεν οἱ μάρτυρες ἐξεταστέοι κατ' ἕκαστον, ὁ δὲ κατηγορούμενος πᾶρεστι μόνον ὅποτε τοῦτο εἶναι ἀπαραιτητῶς ἀναγκαῖον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς δίκης (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 126)· ἐπιτρέπεται δὲ μόνον ἡ τοῦ κατηγορουμένου παρουσία καὶ τῶν λοιπῶν διαδίκων ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτῶν ἐν ταῖς κατ' οἶκον ἐρεύναις καὶ ταῖς κατασχέσεσι (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 173 καὶ 186 νομισμοῦ Χωροφ. ἄρθρ. 103)· ἀλλ' οὐδὲ μὴς δικαιούται νὰ λάβῃ ἀντιγράφον τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων πρὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς διαταγῆς τῆς δίκης· εἰσαγωγῆς αὐτοῦ (στρατιωτικῆς ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 103), ἀλλ' ἀρκεῖ ὁ εἰσηγητῆς νὰ ἀναγνώσῃ αὐτῷ μετὰ τοῦ

τοὺς λόγους τῆς κατηγορίας (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθ. 84 καὶ ποιν. δικον. ἄρθ. 111), ἢ ἐπιδείξη αὐτῶ πάντα τὰ ἔγγραφα καὶ πεισιθήρια καὶ προκαλέσῃ νὰ δηλώσῃ ἂν ἀναγνωρίσῃ αὐτά, μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἀναγνώσῃ αὐτῶ τὰς ἀνακριτικὰς ἐκθέσεις καὶ τότε νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν συνηγόρον νὰ προσέλθῃ αὐτῶ (στρατ. ποιν. νόμου 92). Ὅφειλε δὲ καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἀνακριτὴς νὰ καταβάλλῃ ἰδιαίτουςαν προσοχὴν εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐκθέσεων, ὧν ἐν τῇ κεφαλίδι μὲν μνημονεύετο ὁ τόπος, ὅπου συντάσσεται ἡ ἡμερομηνία καὶ τὸ ἔτος (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 140), ἡ δὲ ἡμερομηνία σημειωτέα καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς ἐκθέσεως, ὅτε αὕτη ἀρξαμένη τῇ προειραΐα, ἐπερατώθη τῇ ἐπιούσῃ, σημειωτέα δὲ κατὰ πᾶσαν τυχόν διακοπὴν τῆς ἐκθέσεως καὶ ἡ διακοπὴ καὶ ὁ λόγος αὐτῆς, ὁπότε ἡ ἡμετέλης αὕτη ἐκθεσις δεόν νὰ υπογράφηται ὑπὸ πάντων τῶν συμπραττόντων καὶ νὰ σφραγίζηται (Πολιτ. Δικ. ἄρθ. 4071). Μνημονεύετον δ' ἐν πάσῃ ἐκθέσει τοῦ βιβλιοῦ, τῆς κατοικίας καὶ τοῦ ὀνοματεπωνύμου τοῦ τε συντάσσοντος αὐτὴν καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως καὶ τῶν ἄλλων συμπραττόντων προσώπων. Ὡσαύτως δὲ ὀφείλει καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἀνακριτὴς νὰ συμπεριλάβῃ πραγματογνώμονας, ὡσάκις πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ ἀδικήματος καὶ διάγνωσιν τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ καθίσταται ἀναγκαῖα ἡ ἀρωγὴ εἰδικῶν ἀνδρῶν (Ποιν. Δικον. ἄρθ. 98 καὶ 157, Κανον. Χωροφυλακῆς ἄρθ. 107), οἵτινες ὀρκίζονται ὅτι θέλουσι γνωμοδοτήσαι εὐσυνειδητῶς (Ποιν. Δικον. ἄρθ. 101), ἐν διαφωνίᾳ δὲ μεταξὺ αὐτῶν, νὰ καλῇ καὶ ἐνα ἢ δύο ἄλλους περιπλέον (Ποινικὴ Δικ. ἄρθ. 104 καὶ ἐπ.), νὰ ἐπιστρέψῃ δὲ εἰς τοὺς αὐτοὺς τὴν τυχόν ἀόριστον, ἀτελεῖ καὶ ἀναιτιολόγητον ἐκθεσιν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 106). Ὅφειλε οὖν ἥτιον νὰ διο-

ρίξῃ ἐν ἀνάγκῃ ἐρμηνεῖα (Ποι. Δικ. ἄρθ. 131) ἐγκρατῇ τῆς τε ἐλληνικῆς καὶ τῆς διερμηνευθησομένης γλώσσης, μὴ ὄντα δὲ νεώτερον τῶν 14 ἐτῶν (Ποιν. Δικον. ἄρθ. 122), ὃν ὅμως οὐδέποτε δύναται νὰ προσλαμβάνῃ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἐκ τῶν κατηγορουμένων, συνηγόρων τοῦ κατηγορουμένου, μαρτύρων ἢ δικαστῶν (Π. Δικ. ἄρθ. 133): ὡσαύτως δὲ ὀφείλει νὰ διορίξῃ μεταφραστὴν, ὡσάκις ὑπάρχουσιν ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἐπιστολαὶ ἢ σημειώσεις γεγραμμέναι ἐν γλώσσῃ ξένη, νὰ υποβάλλῃ δὲ τοῦτον εἰς ὅρκισιν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 109). Παρατηρητέον δὲ εἰδικώτερον ὅτι τὴν μὲν προανάκρισιν ἐν τῇ στρατιωτικῇ δικαιοσύνῃ ἐνεργοῦσιν ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν διεύθυνσιν τοῦ Ἰπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν 1) οἱ παρὰ τοῖς ἀρχηγείοις καὶ φρούραρχείοις εἰσηγηταὶ καὶ τοιούτων μὴ ὑπαρχόντων, οἱ ὑπασισταὶ αὐτῶν, 2) οἱ παρὰ τοῖς στρατιωτικοῖς σώμασιν ὑπασισταὶ, 3) οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς καὶ, τοιούτων μὴ ὑπαρχόντων, οἱ ὑπαξιωματικοὶ αὐτῆς, 4) οἱ διοικηταὶ στρατιωτικῶν σταθμῶν ἢ ἀποσπασμάτων καὶ 5) οἱ παρὰ τοῖς διαρκέσι στρατοδικείοις εἰσηγηταὶ καὶ ἀντεισηγηταὶ κατὰ τὰ ἐπ' αὐτοφῶρ κακοεργήματα ἢ πλημμελήματα (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθ. 67 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου Α' Υ' Ε' Ε'). Δικαιοῦνται δὲ καὶ οἱ ἀρχηγοί, φρούραρχοι καὶ διοικηταὶ νὰ ἐνεργῶσιν αὐτοπροσώπως τὰς πρὸς βεβαίωσιν ἀξιοποιοῦναι πράξεις καὶ ἀνακάλυψιν τῶν ἐνόχων ἀπαιτούμενας ἀνακριτικὰς πράξεις, ἔτι δὲ νάνατιθῶσιν αὐτοὺς κωλυόμενοι εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἀξιωματικούς (στρατ. ποινικοῦ νόμου ἄρθ. 68 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου Α' Υ' Ε' Ε'). Τὴν κυρίως δὲ ἀνάκρισιν ἐνεργοῦσιν οἱ εἰσηγηταί.

Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι τὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀδικήματα διαιροῦνται εἰς ἀδικήματα στρατιωτικὰ, τιμωρούμενα κατὰ

τὸν στρατιωτικὸν ποιν. νόμον, καὶ ἀδικήματα κοινά, τιμωρούμενα κατὰ τὸν κοινὸν ποινικὸν νόμον. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰ κακουργήματα ὅτε στρατιωτικὸς νόμος (ἄρθρ. 88) καὶ ἡ ποινικὴ δικονομία (ἄρθ. 207) ὁρίζουσιν, ὅτι διατάσσεται ἀείποτε προφυλάκισις· ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ πλημμελήματα ἡ μὲν ποιν. δικον. ὁρίζει πότε δέον νὰ διατάσσεται ἡ προφυλάκισις, ὁ δὲ στρατιωτικὸς νόμος ἐδῶκε τὸ δυνητικὸν δικαίωμα τῷ εἰσηγητῇ νὰ προφυλακίῃ, μετὰ προτέραν γνωμοδότησιν τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου. Ἄρα ἐπὶ μὲν τῶν κακουργημάτων ὁ εἰσηγητὴς ὑποχρεοῦται νὰ προφυλακίῃ τὸν κατηγορούμενον, ἐπὶ δὲ τῶν πλημμελημάτων ἐξουσιοδοτεῖται νὰ ἐκδίδῃ ἢ μὴ ἔνταλμα φυλακίσεως κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ. Προσθετόν, ὅτι μετὰ τῆς προφυλακίσεως συνδέεται καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς πρὸς τὸν κατηγορούμενον συγκοινωνίας (στρατιωτ. ποιν. νόμου ἄρθ. 92), διατασσομένη εἰς πρόληψιν τῆς συνεννοήσεως τῶν ὑποδικῶν πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτοῖς πρὸς ἀπόκρυψιν ἢ διαστροφὴν τῆς ἀληθείας, ὅσας ἐπικρατεῖται κίνδυνος νὰ ἐπέλθῃ τοιαύτη.

Ἰστέον ὅμως ὅτι τὰ σχετικὰ πρὸς ἀνάκρισιν στρατιωτικῶν ἔγγραφα καὶ αἱ ἐκθέσεις τῶν μὲν ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως στρατιωτικῶν διαβιβάζονται διὰ τῶν προϊσταμένων εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν, τῶν δὲ τακτικῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων διαβιβάζονται εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ παρ' ἐφέταις εἰσαγγελέως, καὶ εἰ μὲν ὁ ἐκ τῆς προανακρίσεως ἐνοχοποιούμενος ὑπάγῃται εἰς τὰ τακτικά ποινικά δικαστήρια, ὁ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργὸς ὀφείλει ν' ἀποστείλῃ τὰ ἔγγραφα εἰς τὸν ἀρμοδίον εἰσαγγελέα, ἀλλὰ τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰ στρατοδικεῖα πράξεων ἡ καταδίωξις οὐδέποτε συγχωρεῖται ἐπερχομένης ἄλλως ἀκυρότητος, εἰμὴ κατὰ ρητὴν τοῦ Ὑπουργοῦ διαταγὴν πρὸς ἀνάκρισιν, ἢ

οὗτος ἐκδίδωσιν ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὸν ὑποβολῇ τῶν ἐγγράφων ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἡ πρὸς ἀνάκρισιν διαταγὴ εἶναι ἡ νόμιμος βᾶσις πάσης καταδίωξεως· ὁ δὲ πρὸς ἀνάκρισιν πρὸς ἀνάκρισιν νὰ εἴπῃ· ὅθεν δὲν δικαιούται ἡ ἀνάκρισις νὰ εἴπῃ· ληθῇ νέας πράξεως, μὴ περιλαμβανόμενης ἐν τῇ πρὸς ἀνάκρισιν διαταγῇ ἢ ἄλλῃ διαταγῇ συμπληρωματικῇ. Τὸ δικαίωμα τῆς πρωτοδικείας τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ ποινικῇ καταδίωξει τῶν στρατιωτικῶν εἶναι· παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ἀπύλτον (ἐντιθέτως πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ, ὅπου ἄλλος ἀνώτερος ἀξιωματικὸς ἐνεργεῖ τὰ τῆς ὀριστικῆς ἀνακρίσεως καὶ διατάσσει τὰ τῆς ἐκτελέσεως), ἐνασκούμενον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ εἴτε ἡ πράξις ἀνικαλύθη ὑπὸ τοῦ Εἰσηγητοῦ (ἄρθρ. 93) εἴτε ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου (ἄρθ. 121 καὶ 135), κατὰ εὖος δὲ μόνον περιπτώσεις ἀργεῖ τοῦτο, ἂν δηλονότι τελεσθῇ θόρυβος ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ πρὸς παρεμποδίσειν τῆς πορείας τῆς διαδικασίας (ἄρθ. 110) ἢ διαπραχθῇ ἐξούβρισις ἢ βιαιοπραγία κατὰ τῶν μελῶν τῶν στρατοδικείων (ἄρθρ. 111). Δὲν ὑποχρεοῦται δὲ φυσικῶς τῷ λόγῳ νὰ ἐκδίδῃ πάντοτε διαταγὴν πρὸς ἀνάκρισιν (ἐπάγουσιν τὴν ποινικὴν καταδίωξιν), ἀλλὰ καὶ δύναται ἐκ τούτου νὰ ἀποφανθῇ διὰ διαταγῆς ἡπολογημένης, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ πρὸς καταδίωξιν (ἥτις ὀνομάζεται ἐν τῇ πρακτικῇ *prohibendum*). Ἡ τῆς ἀνακρίσεως διαταγὴ ἀποστέλλεται μετὰ τῶν ἐκθέσεων, ἐγγράφων κτλ. εἰς τὸν Βασιλικὸν ἐπίτροπον τοῦ ἀρμοδίου στρατοδικείου, ὅστις διευθύνει ταῦτα ἀνυπερθέτως εἰς τὴν εἰσηγητὴν, ἀναπληρούμενον ὑπὸ τοῦ ἀντεισηγητοῦ, ἂν ἐξαιρῇται, ἢ ἐξαιρουμένου καὶ τούτου, ὑπὸ ἄλλου ὁριζομένου ἐξεπόμενου ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ (καὶ, ὅπου οὗτος δὲν εἶναι παρών, τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ), ὅστις ἐνεργεῖ τὴν ἀνάκρισιν, ἐξετάζων κατὰ πρώτον τὸν κατηγορούμενον (ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ ἐξετασθῇ κατὰ

ἐκπαινεῖται συμπληρωματικῶς, ἐάν τοῦτο ἀπαιτῆται πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας) καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς μάρτυρας κατὰ τὰ περὶ ἀνακρίσεως ὁριζόμενα ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ. Ὁφείλει δὲ ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος νὰ γνωρίζῃ τῷ ὑπουργῷ πάντα τὰ ἐκδιδόντα ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐντάλματα συλλήψεως καὶ φυλακίσεως καὶ κατασχετήρια ὡς καὶ πᾶσαν τυχόν ἀπόλυσιν (ἄρθρον 91). Ἐπειδὴ δέ, ὡς προείπομεν, ὁ εἰσηγητὴς οὐδεμίαν ἀνακριτικὴν πράξιν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἄνευ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργοῦ, ἀναγκαστικῶς ὀφείλει, ὅταν κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀνακρίσεως αὐτοῦ ἀνακαλύψῃ καὶ συνεργούς, ἢ ἀνακαλύψῃ ἄλλας ἀξιοποίνους πράξεις ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ διαταγῇ διαλαμβανομένων, νὰ ὑποβάλῃ διὰ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου ἀναφορὰν ἐν εἰδῇ ἐκδόσεως διὰ τοὺς συνεργούς, ὧν ἀνεκάλυψε τὴν συνενοχὴν ἢ διὰ τὰς ἄλλας ἀξιοποίνους πράξεις (ἄρθρ. 93)· δὲν δύναται δὲ νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτῶν ἔνταλμα, εἰμὴ ἐάν τὸ ἀδίκημα ἐτελέσθῃ αὐτόπωρον (ἄρθρ. 97 ἐδ. ε'). Ὁ ὑπουργὸς διακρίνεται νὰ ἐκδώσῃ διαταγὴν πρὸς ἀνάκρισιν συμπληρωματικὴν. Μετὰ τὴν εξέτασιν τοῦ κατηγορουμένου (στρατ. ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 84 § 1) καὶ τῶν μαρτύρων (ἄρθρ. 85—87) καὶ τὴν εἰς τὸν κατηγορούμενον ἀνάγνωσιν τῶν ἐγγράφων τῆς ἀνακρίσεως (ἄρθρ. 84 § 6) ὁ εἰσηγητὴς συντάσσει τὴν περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκθέσιν αὐτοῦ, ἣτις τὸ μὲν προωθῆται διὰ τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου ὑποβληθεὶς εἰς τὸν ὑπουργόν νὰ φωτίσῃ αὐτὸν περὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς ὑποθέσεως, τὸ δὲ, εἴν διαταχθῇ ἢ εἰς δίκην εἰσαγωγῆς τοῦ κατηγορουμένου, ἀναγιγνώσκεται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ (ἄρθρ. 116) ἐπὶ χροῦσα τόπον κατηγορητηρίου. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ δέον ἀναφέρονται 1) τὸ ἴδιον τοῦ ἀδικήματος, 2) τὰ γεγονότα καὶ πᾶσαι αἱ ἐπαυξάνουσαι ἢ μετριά-

ζοῦσαι τὴν ποινὴν περιστάσεις καὶ 3) ἡ τοῦ εἰσηγητοῦ γνώμη. Ὁ δὲ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ λάβῃ γνώσιν πάσης τῆς δικογραφίας (ἄρθρ. 97) καὶ νὰ ὑποβάλῃ αὐτὴν εἰς τὸν ὑπουργόν μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ γνώμης. Ὁ δὲ ὑπουργὸς ἐκδίδωσι διαταγὴν πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ δίκην τοῦ κατηγορουμένου, ἐάν δημοφώνως προτείνωσιν αὐτὴν ὁ τε Βασιλικὸς ἐπίτροπος καὶ ὁ εἰσηγητὴς, ἢ διατάσσει περαιτέρω ἀνάκρισιν, ἐάν ἡ γενομένη ᾖ ἐλλειπής, ἀποφαίνεται δὲ κατ' ἴδιον γνώμην ἡτιολογημένως, ἐάν διαφωνῶσιν ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος καὶ ὁ εἰσηγητὴς (ἄρθρ. 98). Ἀλλὰ δικαιούται νὰ παραπέμψῃ τὸν κατηγορούμενον εἰς δίκην καὶ ὅταν ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος καὶ ὁ εἰσηγητὴς ἀποφαινόμενοι ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς (ἄρθρ. 99). Σημειωτέον, ὅτι ὁ ἀπαλλασσόμενος, εἴτε θέλων ν' ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν τῆς δυσφημίας ὅτι κατὰ χάριν ἀπηλλάγη, εἴτε ἐπιδιώκων ὀριστικὴν ἀπαλλαγὴν πάσης ἐν τῷ μέλλοντι καταδιώξεως, δικαιούται νὰ ζητήσῃ ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τὴν εἰς δίκην εἰσαγωγὴν αὐτοῦ, ὅτε ὁ Ὑπουργὸς ὀφείλει νὰ διατάξῃ αὐτὴν (ἄρθρ. 99 § 3). Ἐάν ὁ Ὑπουργὸς διατάξῃ τὴν εἰσαγωγὴν εἰς δίκην, ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος κοινοποιεῖ εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐν ἀντιγράφῳ 1) τὴν διαταγὴν τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς, 2) τὸ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διαταγῆς ταύτης συντασσόμενον ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου ἐγκλητήριον, ἐν ᾧ σημειοῦνται τὰ κυριώτατα περιστάτικα καὶ παρατίθεται τὸ κείμενον τοῦ ἐφαρμοστέου ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ 3) τὸν κατὰλογον τῶν ἐξετασθησμένων μαρτύρων, ἀποστέλλει ἐξ αὐτῶ κλησιν πρὸς ἐμφάνισιν αὐτῇ γνωστοποιήσας, ὅτι, εἴν δὲν ἐκλέξῃ ὑπερασπιστήν, ὁ πρόεδρος θάλει διορίσει αὐτῷ ἐξ ἐπαγγέλματος (ἄρθ. 100). Δέον δὲ αἱ κοινοποιήσαι

αὐταὶ νὰ γίνωνται τρεῖς τοῦλάχιστον ὁλοκλήρους ἡμέρας πρὸ τῆς δίκης. Διαμβάνεται δὲ ὁ ὑπερασπιστὴς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ἢ τῶν δικηγόρων· ἀλλὰ τῇ ἀδείᾳ τοῦ προέδρου δύναται νὰ διορισθῇ ὑπερασπιστὴς καὶ εἰς τῶν συγγενῶν ἢ τῶν φίλων τοῦ κατηγορουμένου (ἄρθρ. 101). Σημειωτέον, ὅτι διὰ τῆς διαταγῆς τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς διατάσσεται ἅμα καὶ ἡ σύγκλησις τοῦ στρατοδικείου, κοινοποιεῖται δὲ ἡ διαταγὴ αὕτη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ εἰς τὸν πρόεδρον, ὅστις συγκαλεῖ ἐπὶ τούτῳ τὸ στρατοδικεῖον, ὅταν εἰδοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου περὶ τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας, καθ' ἣν ἐκλητεύθῃ ὁ κατηγορούμενος νὰ δικασθῇ (ἄρθρ. 102).

Ἡ δὲ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασία τελεῖται ὡς ἑξῆς: Συνεδριάσεως προκειμένης, καταλαμβάνουσι τὰς θέσεις αὐτῶν οἱ στρατοδίκαι, ὁ δὲ πρόεδρος, κηρύττων τὴν ἑναρξιν τῆς συζητήσεως, διατάσσει τὴν προσαγωγὴν τοῦ κατηγορουμένου, ὅστις μετὰ τοῦ συνηγόρου αὐτοῦ καταλαμβάνει τὴν προσήκουσαν θέσιν, καλεῖ δ' εἴτα τοὺς μάρτυρας, οἵτινες ὡσύτως καταλαμβάνουσι τὰς ὁρισθείσας αὐτοῖς θέσεις (ποιν. δικον. ἄρθρ. 374)· μετὰ τοῦτο διατάσσει τὴν ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἀνάγνωσιν τῆς διαταγῆς περὶ ἀναπληρώσεως ἢ διορισμοῦ δικαστοῦ, (ἂν ὑπάρχῃ τοιαύτη), καὶ τῶν περὶ χαρίτων Διαταγμάτων. Ἀκολουθῶς ἐρωτᾷ τὸν κατηγορούμενον περὶ τοῦ ὀνόματος, ἡλικίας, ἐπαγγέλματος, τόπου γεννήσεως καὶ κατοικίας, βαθμοῦ καὶ σώματος αὐτοῦ· (ἂν δ' οὗτος σιωπᾷ ἢ ὅπωςδήποτε ἀποποιῇται νὰ αποκριθῇ, ἡ διαδικασία προβαίνει, (στρατ. ποιν. νομ. ἄρθρον 112), μεθ' ὃ ὁ γραμματεὺς τῇ ἐντολῇ τοῦ προέδρου ἀναγινώσκει τὴν περὶ τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς διαταγὴν, τὴν ἔκθεσιν τοῦ εἰσηγητοῦ, τὸ ἐγκλητήριον καὶ πᾶν ἄλλο ἀναγκαῖον ἐγγράφον (στρατιω-

τικῷ ποινικοῦ νόμου ἄρθρον 116), καὶ μετὰ τοῦτο καλεῖ τὸν κατηγορούμενον, ὃν ἀνακοινῶν ὅτι κατηγορεῖται, προσκαλεῖται καὶ διορίζει αὐτῷ συνήγορον, ἂν δὲν ἔχῃ οὗτος συνήγορον τῆς ἰδίας ἐκλογῆς, χορηγεῖ τὸν λόγον εἰς τὸν Βασιλικὸν ἐπιτρόπον, ὅστις ἀπαγγέλλει συνοπτικῶς τὴν ἔννοιαν τῆς κατηγορίας καὶ ἐγγυητικῶς τῷ προέδρῳ τὸν κατάλογον τῶν κληθέντων καὶ τῶν κατηγορουμένων, γνωστῶν καὶ ποιεθέντων μαρτύρων, ἐκφωνοῦνται δὲ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τυχόν ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου κληθέντων, καλοῦνται δὲ οἱ μάρτυρες τῇ ἐντολῇ τοῦ προέδρου κατ' ὄνομα ὑπὸ τοῦ κλητῆρος καὶ διατάσσεται ἡ εἰς τὸ δι' αὐτοὺς παρεσκευασμένη δωμάτιον ἀποχώρησις αὐτῶν (ἄρθρ. 317 καὶ 370 ποιν. δικονομίας). Ὁρίζεται δὲ ὑπὸ τοῦ προέδρου ἡ τάξις τῆς τῶν μαρτύρων ἐξετάσεως καὶ καταβάλλεται ἡ δεῖναι οὐσα προσοχή, ὅπως σχηματισθῇ πεποιτισμένη δικαστικὴ πεποίθησις περὶ τῆς δικασθησάμενης πράξεως (Ποιν. δικονομίας ἄρθρ. 378). Καλεῖ μετὰ ταῦτα ἑνὰ ἑκάστην τοὺς μάρτυρας, εἰσερχομένους ἀσπλους καὶ ἀσκεπῆς, καὶ ἐξετάζει αὐτοὺς διὰ ζώσης περὶ τοῦ ὀνόματος, ἡλικίας, κατοικίας αὐτῶν κτλ. (μεθ' ὃ ὁρκίζει αὐτοὺς) καὶ μετὰ τοῦτο περὶ τῆς ὑποθέσεως ἣτις δικάζεται (ποιν. δικον. ἄρθρ. 381, στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 85 καὶ 122), προκαλεῖ κατὰ πᾶσαν μαρτυρίαν τὸν κατηγορούμενον ἢ τὸν συνήγορον αὐτοῦ νὰ παγγέλῃσι κατὰ τοῦ μάρτυρος ἢ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ, ὅτι δύναται νὰ ὁρίσῃ ἀκριβέστερον τὸ ἀξιόπιστον αὐτοῦ, νὰ ποτείνωσιν ἐρωτήσεις (ποιν. δικον. ἄρθρον 385, 386). Δικαιοῦται δὲ καὶ ὁρεῖσθαι ὁ πρόεδρος νὰ ζήσῃ παρὰ τοῦ μάρτυρος πᾶσας τὰς εἰς διευκρίνησιν τῆς ἀληθείας ἀναγκαῖας διασαφήσεις· οὐχ ἥττον καὶ δικαιοῦνται καὶ ὁ Βασιλικὸς ἐπιτρόπος καὶ οἱ στρατοδίκαι (ποιν. δικον. ἄρθρον 388). Διαμένει δὲ ἕκαστος μάρτυς καὶ

μετὰ τὴν εξέτασιν αὐτοῦ μέχρι τέλους τῆς συζητήσεως ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ· ἄλλ' ὁ πρόεδρος δικαιούται αὐτεπαγγέλτως ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ συνηγόρου αὐτοῦ νὰ διατάξῃ τὴν ἀποχώρησιν τινων μαρτύρων ἢ καὶ πάντων καὶ τὴν ἐκ νέου εξέτασιν αὐτῶν εἴτε κατὰ μόνας εἴτε ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων μαρτύρων. Διστάζοντες δὲ τυχόν τοῦ προέδρου, ἀποφαίνεται περὶ τούτου τὸ δικαστήριον, προκαλούμενον ὑπ' αὐτοῦ (ποιν. δικον. ἄρθρ. 392). Μὴ δὲ τυχόν ἐμφανισθέντος τινὸς τῶν μαρτύρων, ἀναγινώσκεται ἡ κατὰ τὴν ἀνάγκησιν ἐξομολόγησις αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις, ἀποφαινομένου τοῦ δικαστηρίου, ἀναβάλλεται ἢ οὐ ἡ δίκη, καθ' ὅσον ἡ ἐξομολόγησις αὕτη θεωρεῖται ἢ οὐ ἀναπληροῦσα τὴν αὐτοπρόσωπον τοῦ μάρτυρος προσέλευσιν (στρατ. ποιν. νομοθ. ἄρθρον 120). Σημειοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἐν τοῖς πρακτικοῖς αἱ οὐσιώδεις διαφοραὶ καὶ μεταβολαὶ μεταξὺ τῶν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ μαρτυριῶν καὶ τῶν ἐν τῇ ἀνακρίσει δοκίμων (στρατιωτ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 121, ποιν. δικον. ἄρθ. 80 καὶ 390). Τέλος μετὰ τὴν εξέτασιν τῶν μαρτύρων τῆς τε κατηγορίας καὶ ὑπερασπίσεως, εξέτάζει ὁ πρόεδρος τὸν κατηγορούμενον. (Ὑπαρχόντων δὲ τυχόν πλειόνων, ὁ πρόεδρος ὀρίζει τὴν τάξιν τῆς εξέτασεως αὐτῶν) [στρατιωτ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 124]. Κατὰ τε δὲ τὴν εξέτασιν ταύτην καὶ κατὰ πᾶσαν κατάστασιν τῆς συζητήσεως ὁ πρόεδρος, οὐχ ἥτιον δὲ ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος καὶ οἱ στρατοεῖς, δικαιούνται νὰ ζητῶσι παρὰ τοῦ κατηγορουμένου τὰς ἀναγκαίας ἀνακοινώσεις περὶ τῶν αἰτιάσεων, ἐνδείξεων καὶ γεγονότων καὶ ἀποτείνωσι περὶ τούτων ἐρωτήσεις πρὸς αὐτὸν (ποιν. δικον. ἄρθρον 399). Ἐς δὲ, ἐὰν οἱ μάρτυρες ἐξηγήσαν ἐν τῇ ἀνακρίσει περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ὁ πρόεδρος ἐφίστησι τὴν

προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὰς παρατηρηθείσας ἀσυμφωνίας καὶ ζητεῖ διασαφήσεις, εἰ δὲ μάλιστα προκύπτουσιν οὐσιώδεις ἀσυμφωνίαι, ὁ πρόεδρος διατάσσει τὸν γραμματέα αὐτεπαγγέλτως ἢ ἐπὶ τῇ αἰτήσιν τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κατηγορουμένου νὰ σημειῶται αὐτάς ἐν τοῖς πρακτικοῖς (Ποιν. δικονομ. ἄρθρον 390), οὕτω καὶ παρὰ τοῦ κατηγορουμένου δύναται νὰ ζητήτῃ διασαφήσεις. — Μετὰ τὴν τοῦ κατηγορουμένου εξέτασιν ὁ πρόεδρος καλεῖ τὸν Βασιλικὸν ἐπίτροπον νὰ παγγεῖλῃ τὰ συμπεράσματα καὶ τὰς προτάσεις αὐτοῦ (ποιν. δικον. ἄρθρον 394 καὶ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου ἄρθρον 124), μεθ' ὃ παρέχει τὸν λόγον εἰς τὸν συνήγορον τοῦ κατηγορουμένου· καὶ δύναται μὲν νὰ δευτερολογήσῃ ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος, ἀλλ' ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ συνήγορος αὐτοῦ ἔχουσι πάντοτε τελευταῖαι τὸν λόγον. Μετὰ τοῦτο ὁ πρόεδρος ἐρωτᾷ τὸν κατηγορούμενον ἂν ἔχῃ νὰ προσθέσῃ τι ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀκούσας δὲ τὴν ἀπόκρισιν κηρύττει τὴν συζήτησιν ἀποπερατωμένην καὶ διατάσσει τὴν ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου ἀποχώρησιν τοῦ κατηγορουμένου καὶ λοιπῶν (στρατιωτ. ποινικοῦ νόμου 125), τὸ δὲ δικαστήριον προβαίνει εἰς διάσκεψιν, ἥς πέρας θέσσης, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ προέδρου νὰ ἀγεθῇ ἐλευθέρᾳ ἢ εἰς τὸ ἀκροατήριον εἰσοδὸς εἰς πάντας τοὺς ἄλλους (πλὴν τοῦ κατηγορουμένου), μεθ' ὃ οὗτος ἀναγινώσκει τὴν ἀπόφασιν, τῶν δικαστῶν ἰσταμένων καὶ τῆς ἐνόπλου φυλακῆς παρυσιαζούσης τὰ ὄπλα. Ὅθεν ὁ κατηγορούμενος δὲν παρίσταται κατὰ τὴν ἀνάγκησιν τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀναγινώσκει αὐτῷ αὕτη κατόπιν ὑπὸ τοῦ γραμματέως, παρόντος τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου (ὅστις καὶ ἀνακοινῶν αὐτῷ, ἂν κατεδικάσθῃ, ὅτι δικαιούται νὰ ζητήσῃ ἀναθεώρησιν ἐντὸς 24 ὥρων) καὶ ἐνώπιον τῆς στρατιωτικῆς φυλακῆς ἐν ὅπλοις

τελούμενα ὑπὸ στρατιωτικῶν, καὶ συν-
δύνανται πρὸς τὴν τοῦ στρατοῦ διοίκησιν,
εἰς εἶναι ἡ κλοπὴ καὶ ὑπεξαίρεσις, ἡ
λυσταγή, ἡ δόλοισι δημοσίων κτιρίων, ἡ
πλαστογραφία, ἡ δωροδοκία, ἡ κατάχρη-
σις, ἡ ἀπιστία καὶ ἡ ἀντιποίηση στρα-
τιωτικῆς στολῆς, παρασήμων κλπ. Καί
ὡς πρὸς μὲν τὴν πρώτην κατηγορίαν ὁ
στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος οὐδέ-
ποτε παραδέχεται ἐλαφρυντικὰς πε-
ριστάσεις εἰς μετρίασμόν τῆς τασσομέ-
νης ποινῆς. Ὡς πρὸς δὲ τὴν δευτέραν
παραδέχεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐλαφρυν-
τικὰς περιστάσεις, (ὅρα στρατιωτ. ποινι-
κοῦ νόμου ἄρθρα 238, 240, 241, 242,
244, 245, 246, 250, 252 καὶ 254). —
Ἐξεταστέον ἤδη ἐν συντόμῳ τὰ διάφορα
στρατιωτικὰ ἀδικήματα. Διὰ τῶν ἄρθ. 193
καὶ 194 τιμωρεῖται ἡ προδοσία, περιλαμ-
βάνουσα τὸν φέροντα ὅπλα κατὰ τῆς
Ἑλλάδος, τὸν παρὰ τῆς ὑποχρέωσιν
αὐτοῦ συλληφθέντα ἐκ νέου ἐν ὅπλοις
εἰρημάζοντα, τὸν παραδόντα εἰς τὸν ἐχθρὸν
ἢ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐχθροῦ θέσιν ἢ
ὅπλα ἢ συνεννοηθέντα μετ' αὐτοῦ ὅπως
ἔστω ἐπὶ σκοπῷ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν
ἐπιχειρήσεων αὐτοῦ (δι' ἀποκαλύψεως
ἢ εἰπεῖν ἀπορρήτων τοῦ Κράτους κτλ.)
ἢ μετασχόντα συνωμοσίας ἐπὶ σκοπῷ πα-
ράδοσεως φρουρίου ἢ συνθηκολογήσεως ἢ
προκαλέσαντα τὴν φυγὴν τοῦ στρατεύμα-
τος ἢ κωλύσαντα τὴν ἀνασυνάθροισιν
αὐτοῦ. Ἐν τῷ σχετικῷ ἄρθρῳ τοῦ ποινι-
κοῦ νόμου (ἄρθρον 123) μνημονεύονται
λεπτομερῶς καὶ ἄλλα εἶδη προδοσίας,
παραλειπόμενα ἐκ τοῦ ἄρθρου 193· πρό-
βλεπον δέ, ὅτι τιμωροῦνται συνιδὴ πρὸς
τὸ ἄρθρον 123 τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ οἱ
στρατιωτικοί, οἱ διαπράξαντες τὰ εἶδη
ταῦτα τῆς προδοσίας, διότι ὁ εἰδικὸς νό-
μος κατισχύει μὲν τοῦ γενικοῦ, ὅταν ὡ-
ρισμένως διαφωνῇ πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ πάν-
τοτε ἄλλοτε διατηρεῖ τὸ κύρος αὐτοῦ,
χρησιμεύων εἰς συμπλήρωσιν τοῦ εἰδι-

κοῦ. — Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 195, 196
καὶ 197 τιμωρεῖται ἡ ἐπὶ βλάβῃ τῶν
ἐλληνικῶν συμφερόντων στρατιωτικῇ κα-
τασκοπείᾳ τῶν τε ἡμετέρων καὶ τῶν
ἐχθρῶν καὶ ἡ δι' οἰουδήποτε τρόπου
πρόσκλησις Ἑλλήνων ὀπλιτῶν εἰς αὐτο-
μολήσιν ἢ διευκολύνειν αὐτῶν εἰς τοῦτο
καὶ ἡ στρατολόγησις ὑπὲρ δυνάμεως πο-
λεμίας. — Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 198—205
τιμωροῦνται τὰ κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ
καθήκοντος ἀδικήματα· τοιαῦτα εἶναι ἡ
συνθηκολόγησις στρατιωτικοῦ διοικητοῦ
πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ παράδοσις φρουρίου
πρὸ τῆς ἐξαντλήσεως πάντων τῶν πρὸς
ἄμυναν δυνατῶν μέσων καὶ τῆς ἐκπλη-
ρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῆς τιμῆς καὶ
τοῦ καθήκοντος, ἡ ἐν ἀνοικτῷ τόπῳ
συνθηκολόγησις, ἡ ἐγκατάλειψις ὑπὸ σκο-
ποῦ ἢ προόπτου τῆς θέσεως αὐτοῦ ἄνευ
τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐντολῆς ἣν ἔλα-
βεν, ἡ ὕπνωσις τοῦ στρατιωτικοῦ σκοποῦ
ἢ προόπτου (καίτοι πολλάκις προερχο-
μένη ἐκ τῆς κοπώσεως ἢ τῆς δριμύτητος
τῆς θερμότητος), ἡ ἐγκατάλειψις ὑπὸ
στρατιωτικοῦ τῆς πολεμικῆς αὐτοῦ θέ-
σεως, ἔστω καὶ ἂν τάχιστα ἐπανήλθεν, ἡ
μὴ προσέλευσις ἐν ὥρᾳ πολέμου ἢ πολι-
ορκίας εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν θορύβῳ ἢ
μετὰ τὴν σήμανσιν τοῦ πολεμικοῦ, ἡ μὴ
προσέλευσις τοῦ παρὰ τῷ στρατοδικεῖ
ἢ ἀναθεωρητικῷ δικαστοῦ εἰς τὴν συνε-
δρίασιν τοῦ δικαστηρίου ἄνευ νομίμου
κωλύματος (περὶ ἧς ὁ πρόεδρος ὀφείλει
νὰ συντάσῃ παραιτίκα διὰ τοῦ γραμ-
ματέως ἐκθεσιν), ἡ ἐλευθέρωσις πεφυλα-
κισμένων (τιμωρουμένη κατὰ τὰ ἄρθρα
182 καὶ ἐπόμενα τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ
νόμου). Σημειωτέον, ὅτι οἱ ὑπὸ κράτη-
σιν (λόγῳ καταδίκης ἢ λόγῳ διαταγῆς
πρὸς ἀνάκρισιν κατ' αὐτῶν τοῦ Ὑπουρ-
γείου τῶν Στρατιωτικῶν) στρατιωτικοί
δὲν διαπράττουσιν ἀδίκημα δραπετεύον-
τες, πλὴν ἐὰν δραπετεύσωσιν ἢ ἀποπει-
ραθῶσι νὰ δραπετεύσωσι διὰ ρήξεως καὶ

βίας, ὅτε τιμωροῦνται διὰ τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 185 τοῦ ποινικοῦ νόμου ποινῆς κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 257 τοῦ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου, ἢ καταγινωσκομένη δ' ἐπὶ τούτῳ ποινὴ ἐκτελεῖται κατ' αὐτῶν ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἄλλης αὐτῶν ποινῆς. Προσθεθείσθω, ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Γαλλικοῦ ἀκυρωτικοῦ τῆς 3 Ἰουλίου 1858 ὁ ἐν ποινικαῖς φυλακαῖς κρατούμενος στρατιωτικὸς διατηρεῖ τὴν τοῦ στρατιώτου ιδιότητα, ὅθεν ἀποδιδράσκων ἐξ αὐτῶν δεόν νὰ κηρύσσεται λιποτάκτης μετὰ τὸ πέρας τῆς πρὸς μεταμέλειαν προθεσμίας. Φρονοῦμεν δ' ὅτι ἀπαράλλακτως δεόν νὰ θεωρῶνται λιποτάκται καὶ οἱ διὰ πειθαρχικὰ παραπτώματα κρατούμενοι ἢ οἱ ἐν νοσηκομείῳ νοσηλευόμενοι, ἀποδιδράσκοντες, ἐὰν μὴ ἐπανέλθωσι πρὸ τοῦ πέρατος τῆς πρὸς μεταμέλειαν προθεσμίας.

Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 206—215 τιμωροῦνται ἡ στάσις, ἀνυποταξία καὶ ἀντίστασις. Καὶ τί μὲν ἐστὶ στάσις ὁρίζει σαφῶς τὸ 206 ἄρθρον, διακρίνον ἅμα ἀκριβῶς τὰς ἀπαρτιζούσας αὐτὸ διαφορὰς περιστάσεις. Ὁρθῶς δὲ κολάζει βαρυτέρον τὸν ἀρχηγὸν ἢ ὑποκινήσαντα τὴν στάσιν καὶ τὸν κατὰ βαθμὸν ἀνώτερον στρατιωτικόν, ἅτε διὰ τῆς ὑπερόχου αὐτοῦ θέσεως δυνάμενον νὰ προλάβῃ ἢ νὰ κωλύσῃ τὴν πρᾶξιν, ἐλαφρότερον δὲ τοὺς λοιπούς. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἄρθρον θεωροῦν στασιαστὰς τοὺς λαμβάνοντας τὰ *δπλα ἀνευ ἀδείας* ἢ *πράττοντας βαιοπραγίας δι' ὅπλων* καὶ ἀντιτιθεμένους εἰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων αὐτῶν, νοεῖ προδήλως τὰ χάριν ὑπηρεσίας ἐμπειστευμένα τοῖς στρατιωτικοῖς ἀνδράσιν *δπλα*, ὅσον ξίφη, σπάθας, περιστροφὰ κλπ. Ἡ ἀνυποταξία δέ, ἣν κολάζει τὸ ἄρθρον 207, συνίσταται εἰς τὴν μὴ ἐκτέλεσιν διαταγῆς σχετικῆς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν δοθείσης παρ' ἀνωτέρου, ὁλοσήμερον καὶ ἂν ἢ ὁ βαθμὸς αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ ἄρνησις

τῆς εἰς τὴν φυλακὴν εἰσόδου δὲν ἀποτελεῖ ἀνυποταξία, ἅτε τῆς μὲν διαταγῆ ταύτης μὴ οὔσης διαταγῆς ὑπηρεσίας δυνατῆς δὲ οὔσης τῆς διὰ τῆς βίας εἰς σαγωγῆς εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ στρατιώτου ἀπειθήσαντος. Συνισταμένης δὲ τῆς στρατιωτικῆς ἐντολῆς (*consigne*) εἰς ρητὴν παραγγελίαν ἢ ὁδηγίαν σχετικὴν πρὸς θέμα τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, διδομένην εἰς τὸν ἀρχηγὸν στρατιωτικῆς θέσεως, ἀξιωματικὸν ἢ ὑπαξιωματικὸν ἢ τὸν φρουρὸν θέσεως στρατιώτην καὶ ὑπὸ τούτων μεταδιδυμένης πρὸς τοὺς διαδοχικοὺς μέχρις ἀνακλήσεως, ἔπεται ὅτι παράβασις μὲν στρατιωτικῆς ἐντολῆς ἐκτελεῖται ἢ μὴ συμμόρφωσις τοῦ ἀρχηγοῦ στρατιωτικῆς θέσεως ἢ τοῦ σκοποῦ πρὸς τὰς δοθείσας αὐτῷ ρητὰς παραγγέλιας, ἐκβίαισις δὲ τῆς στρατιωτικῆς ἐντολῆς ἢ σχετικῇ αὐτῇ παράβασις ἀπευθυνομένη ὑφ' οἰουδήποτε στρατιωτικοῦ κατὰ τινος τῶν ἀνωτέρου (ἀρχηγοῦ ἢ σκοποῦ) ρητῶν ἐντεταλμένου τὴν παρακώλυσιν αὐτῆς. Οὕτως ὁ ἀρχιφύλαξ ὁ μὴ συμμορφούμενος πρὸς τὰς περὶ φυλακῶν ὁδηγίας τοῦ φρουραρχείου παραβαίνει τὴν στρατιωτικὴν ἐντολήν, πᾶς δὲ στρατιωτικὸς δοτικὸς προσκληθεὶς ὑπὸ σκοποῦ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν δοθείσαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀρχιφύλακος παραγγελίαν, παραβαίνει αὐτήν, ἐκβιάζει τὴν στρατιωτικὴν ἐντολήν.

Τὴν παράβασιν καὶ ἐκβίαισιν τῆς στρατιωτικῆς ἐντολῆς τιμωρεῖ τὸ ἄρθρον 208 ποικίλως κατὰ λόγον τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ αὐτουργοῦ. Τὸ δὲ ἄρθρον 209 τιμωρεῖ τὰς ἀόπλους ἢ ὀπλοὺς βαιοπραγίας κατὰ σκοποῦ, ἀπανταχόθεν καὶ ἀνέκαθεν οἱ στρατιῶται καὶ νόμοι κολάζουσιν αὐστηρῶς. Τὰ δὲ ἄρθρα 210—212 τιμωροῦσι τὰς κατὰ τὸ ἀνωτέρου βαιοπραγίας. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐν τῇ λέξει βαιοπραγίας δηλοῦνται οὐχὶ μόνον αἱ κακίαι, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτοὶ ποτε βία τείνουσα εἰς ἐξανάγκασιν καὶ

ἐκτελέσιν αὐτοῦ, οἷον ἡ ἀφαίρεσις τῶν δικηρικῶν αὐτοῦ σημείων, ὁ τιναγμός αὐτοῦ μετὰ βίας κτλ. Θεωρεῖται δὲ ἀνώτερος οὐ μόνον ὁ φέρων ἀνώτερον βαθμὸν ἀλλὰ καὶ ὁ περιθυλλόμενος διὰ προσωρινῆς διοικήσεως. Οὕτως ὁ στρατιώτης ἐκτελῶν καθήκοντα δεκανέως θεωρεῖται ὡς ἀνώτερος τῶν συστρατιωτῶν αὐτοῦ, τῶν διατελούντων προσωρινῶς ὑπὸ τὰς διατάγας αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἄρθρον 218 τιμωρεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ κατωτέρου προφορικῆς ἢ ἐγγραφῶν ἐξυθρίσιν τοῦ ἀνωτέρου ἐπὶ παρομοίᾳ αὐτοῦ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἢ ἐνεκὸν ὑπηρεσίας καὶ ἐκτός ὑπηρεσίας· καὶ ἐξυθρίσιν μὲν ἀποτελεῖ πᾶσα εἰρωνεία ἢ λαισρία τείνουσα εἰς προσβολὴν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως. Τιμωρεῖται δ' εἰκότως πολλῶ βαρύτερον ἢ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐξυθρίσις, ἀλλ' ὅπως θεωρηθῇ ὡς γενομένη ἐν ὑπηρεσίᾳ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτελεῶσιν ἀμφότεροι ἐν ὑπηρεσίᾳ, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ τυγχάνῃ ὁ πρῶτος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ καὶ ἀπλῶς ἡ συνάφεια τῶν δύο νὰ ἐπέλθῃ ἐνεκὸν τῆς ὑπηρεσίας. Τὸ δὲ ἄρθρον 214 διαλαμβάνει περὶ τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῆς ἐνόπλου δυνάμεως. Σημειωτέον, ὅτι ἀνεῦ μὲν βίας δὲν ὑπάρχει ἀντίστασις, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κατενέγκῃ τις κτυπήματα, ὅπως χαρακτηρισθῇ ὡς ὑπαίτιος ἀντιστάσεως, οἷα ἀντίστασιν ἀποτελεῖ πᾶσα βία πρᾶξις σκοποῦσα ν' ἀποτρέψῃ τὸν δημόσιον λειτουργὸν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀνατεθειμένης αὐτῷ ἐντολῆς ('Ακυρωτικῶν ἀποφάσεις τῆς 3 'Απριλίου 1847 καὶ τῆς 30 Αὐγούστου 1819). Καὶ τέλος τὸ ἄρθρον 215 τιμωρεῖ τὸν ἀξιοματικόν, ὅστις δὲν πράττει τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς κατὰ τὴν τῆς στάσεως ἢ ἀντιστάσεως. — Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 216-219 τιμωρεῖται ἡ κατάχρησις ἐκείτῃ τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας, καθ' ἣν ὁ στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς αὐτοκλήτως ἐνεργεῖ ἐνοπλὸν ἐπίθεσιν κατὰ στρατοῦ συμμαχικοῦ ἢ εὐθετέρου

ἢ παρατείνει τὰς ἐχθροπραξίας ἐπελθούσης εἰρήνης ἢ ἀναγκῶς ἢ μὴ ὦν τις ἀρχηγὸς ἀναλαμβάνει αὐτοκλήτως ἀρχηγίαν ἢ τύπτει ἀνεῦ νομίμου ἀνάγκης ὑποδεέστερον. Πᾶσα δὲ ἄλλη κατάχρησις τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας (καθ' ἣν ὁ κάτοχος στρατιωτικῆς ἐξουσίας ἐκτρέπεται τοῦ νομίμου αὐτοῦ καθήκοντος), τιμωρεῖται πιθαρχικῶς. — Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 220-233 κολάζεται ἡ φυγοστρατία (ἄρθρ. 220), ἡ λιποταξία (ἄρθρ. 221-229), καὶ ἡ αὐτομολία (ἄρθρ. 228 καὶ 229)· καὶ φυγοστρατία μὲν καλεῖται ἡ μὴ ἐμφάνισις τοῦ καταταχθέντος ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὀρισθείσης αὐτῷ πρὸς παρέλευσιν, λιποταξία δὲ ἡ παράνομος ἐγκατάλειψις τῶν τοῦ στρατοῦ τάξεων ἐπὶ χρονικὸν διάστημα ὑπερβαῖνον τὴν πρὸς μεταμέλειαν προθεσίαν, ὀριζομένην ἐν τοῖς ἄρθρ. 221-233, αὐτομολία δὲ ἡ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον μετᾶσις. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἔγκλημα τῆς λιποταξίας, καίπερ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀπουσίας, δὲν θεωρεῖται τετελεσμένον ἢ μετὰ τὴν πάροδον τῆς νομίμου προθεσμίας, ἕως δὲ τῆς παρόδου αὐτῆς θεωρεῖται ἀπλῶς παράνομος ἀπουσία, κολαζομένη πειθαρχικῶς. Ἡ δὲ παραγραφή τοῦ ἀδικήματος τῆς λιποταξίας καὶ φυγοστρατίας ἄρχεται ἀφ' ἧς ὁ αὐτουργὸς συμπληρώσῃ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς στρατιωτικῆς αὐτοῦ ὑποχρέωσως (στρατ. ποιν. νόμου ἄρθρ. 174). Ἐφαρμόζεται δὲ ἡ λιποταξία κατὰ κανόνα ἐν εἰρήνῃ μόνον εἰς τοὺς ὁπλίτας, οἱ δὲ ἀξιοματικοὶ κηρύσσονται λιποτάκται μόνον ἐν ταῖς περιπτώσεσι τῶν ἄρθρων 223 § 2, 225, 227 (δηλονότι ἐὰν παραιτήσῃσι τὸ σῶμα αὐτῶν ἐν φρουρίᾳ ἐν ὧρα πολέμου ἢ ἐνόπλου στάσεως ἢ ὑπερβῶσι τὰ ἑλληνικὰ ὅρια ἀνεῦ ἡδείας ἢ παραιτήσεων ἐξω τῶν ὁρίων τὸ σῶμα εἰς ὁ νήκουσι) πᾶσα δὲ ἄλλη ἐγκατάλειψις

τοῦ σώματος αὐτῶν θεωρεῖται παράνομος ἀπουσία. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ μὲν τὸ 1 ἄρθρον τοῦ περὶ καταστ. τῶν ἀξιωματικῶν νόμου τῆς 7 Μαρτίου 1851 ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἀξιωματικὸν ἡ ποινὴ τῆς ἐκπτώσεως δι' ἀπουσίαν ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἄνευ ἀδείας διαρκέσασαν ὑπὲρ τὰς 15 ἡμέρας, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 227 τοῦ στρατ. ποιν. νόμου ἐπιβάλλεται μόνον εἰς ἀν καταγνωσθῇ αὐτῷ ποινὴ φυλακίσεως ἂνωτέρα τῶν τριῶν ἐτῶν. Πρόδηλον, ὅτι κατισχύει ἡ διάταξις τοῦ στρατ. ποινικοῦ νόμου ὡς εἰδικῆς καὶ μεταγενεστέρας. Ἀρχεται δὲ ἡ πρὸς μεταμέλειαν προθεσμία (συνισταμένη ἐν εἰρήνῃ εἰς 2 ἡμέρας διὰ πάντα ὁπλίτην ἔχοντα ὑπηρεσίαν ἐπέκεινα τῶν τριῶν μηνῶν) τὴν ἐπαύριον τῆς ἀπουσίας τοῦ στρατιωτικοῦ. Ὅθεν στρατιώτης ἀπὼν ἐκ τῆς ἐωθινῆς προσκλήσεως τῆς 1 τοῦ μηνὸς φέρεται ἀπὼν εἰς τὰς προσκλήσεις τῆς 1ης καὶ 7ης, ἀλλὰ κηρύσσεται λιποτάκτης μόνον τὴν νύκτα τῆς 7ης πρὸς τὴν 8ην μετὰ τὴν σήμανσιν τοῦ μεσονυκτίου. Θεωρεῖται δὲ ἐπιβαρυντικὴ μὲν περίπτωσις ἡ ὑπὸ τοῦ λιποτάκτου παραλαβὴ τοῦ ὅπλου ἢ τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ κτλ. Ἀλλ' ἂν ὁ λιποτάκτης ἀφωβῇ τῆς κατηγορίας ἐπὶ λιποταξίᾳ, δύναται νὰ καταδικασθῇ ἐπὶ σφετερισμῷ ἢ καταναλώσει τῶν ληφθέντων πραγμάτων κατὰ τὸ ἄρθρον 235. Ἐν ὑπηρεσίᾳ δὲ τελεσθεῖσα δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐγκατάλειψις θέσεως ἐν φρουρᾷ ἢ μὴ καὶ νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὰ ἄρθρα 200 καὶ 202. — Μεταξὺ δὲ αὐτομολίας καὶ λιποταξίας ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐχθροῦ διακρίνει εἰκότως ὁ νόμος (ἄρθρ. 228 καὶ 229), τιμωρῶν πολλῷ βαρύτερον τὴν αὐτομολίαν. Σημειωτέον ἐν τέλει, ὅτι διὰ τῶν ἄρθρων 230-233 καθιεροῦνται γενικαί τιες διατάξεις, καθ' αἷς λιποταξία ἢ αὐτομολία γενομένη ἐκ συστάσεως τιμωρεῖται βαρύτερον τῆς ἀπλῆς λιποταξίας ἢ αὐτομολίας, τιμωρεῖται δὲ καὶ ἀπόκρυψις

παραλαβὴ ὑπὸ ἀξιωματικοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ὑπηρεσίᾳ φυγοστράτου. Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 234-237 ἐκολάζεται ἡ πώλησις, κατανάλωσις, ἐνεχύρασις καὶ ἀπόκρυψις πραγμάτων στρατιωτῶν, δηλονότι πραγμάτων ἐμπιστευμένων τοῖς στρατιωτικοῖς χάριν τῆς ὑπηρεσίας, οἷα τὰ τοῦ στρατιώτου ὅπλα, ἀποσκευή, ἵπποι, ἄρματα κτλ. καὶ πραγμάτων χορηγούμενων πρὸς ἀτομικὴν χρῆσιν, οἷα ὁ ἱματισμὸς ἢ ὁ ὅπλισμός αὐτῶν κτλ. Αὐτόδηλον, φρονούμεν, εἶναι ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγορασταὶ ἢ καταναλωταὶ θεωροῦνται συντελεχοί, εἰς ὃν γινώσκει ἡγόρασαν ἢ κατηνάλωσαν ταῦτα. Ἐπίσης δὴλον ὅτι ἡ κατανάλωσις προέρχεται πολλὰκις ἐξ ἀμελείας ἄνευ προθέσεως ἐγκληματικῆς καὶ τότε τιμωρεῖται μόνον πειθαρχικῶς. — Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀδικημάτων τῶν εἰδικῶν τιμωρουμένων ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου θεωροῦμεν περιττὸν νὰ πραγματευθῶμεν, διότι τιμωρεῖ μὲν ταῦτα βαρύτερον ὁ στρατιωτικὸς νόμος τοῦ κοινοῦ ἢ δυνάμενα νὰ συγκλονήσωσι τὴν στρατιωτικὴν τάξιν καὶ νὰ διαφθερίωσι τὸν στρατόν, ἀλλ' εἶναι κατὰ τὰλλα κοινὰ ἀδικήματα, περὶ ὧν ἐπομένως γίνεται ἀνέπτυξις ἐν τοῖς οἰκείοις ἄρθροις. Σημειωτέον μόνον, ὅτι τιμωρεῖται καὶ ὁ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρμοδίας στρατιωτικῆς ἀρχῆς γάμος τοῦ στρατιωτικοῦ οὐ μόνον διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξαμήνου, ἀλλὰ καὶ στερήσεως τῆς χήρας τῶν ὀρφανῶν αὐτοῦ τοῦ τῆς συντάξεως δικαιώματος (στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου ἄρθρ. 250 ἐν συνδ. πρὸς τὸν περὶ συντάξεων νόμον τῆς 19 Αὐγούστου 1852). (*186 καὶ Στρατοδικεῖα).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Στρατιωτικὴ ἐκπαίδευσις.
*186 Σχολεῖα Στρατιωτικά.

Στρατιωτικὴ ποινικὴ νομοθεσία. *186 Στρατιωτικὴ δικαιοσύνη.

Στρατιωτικοὶ προβιδοασμοί. Ἴδε Στρατοῦ ὁργάνωσις.

Στρατολογία. Τὰ τῆς στρατολογίας ἐξετάζονται ἐκτενῶς ἐν τῇ ἡμετέρῃ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων (§ 324 καὶ ἐπ.). Περιερίχθηκα δ' ἐνταῦθα κατ' ἀνάγκην εἰς περιλήψιν τῶν ἐκεῖ διὰ μακρῶν ἐκτιθεμένων.

Τὰ τῆς στρατολογίας διέπει τανῦν παρ' ἡμῖν ὁ νόμος ΑΦΚΗ' τῆς 26 Μαΐου 1887 (τροποποιηθεὶς ἐν τισὶ διατάξεσι διὰ τῶν μεταγενεστέρων νόμων ΑΦΟΑ' τῆς 8 Δεκεμβρίου 1887, ΑΦΠΑ' τῆς 11 Δεκεμβρίου 1887, ΑΧΉ' τῆς 2 Φεβρουαρίου 1889, ΑΩΖ' τῆς 23 Μαρτίου 1890, ΑΉ' τῆς 28 Φεβρουαρίου 1891, ΑΩΜΓ' τῆς 27 Μαρτίου 1891 καὶ ΜΙΣ' τῆς 11 Ἰουλίου 1892), ὅστις, ἀπορρέουσας ἐκ τοῦ προλαβόντος ἡμῶν στρατολογικοῦ νόμου ΨΙΣ' τοῦ 1879 μετὰ πολλὰς τροποποιήσεις αὐτοῦ, ἔχει βάλει τὸν γαλλικὸν περὶ στρατολογίας νόμον τῆς 27 Ἰουλίου 1872 (τροποποιηθέντα καὶ ἐκεῖνον ἀλλεπαλλήλως ἐν Γαλλίᾳ, ἐν ἔτει δὲ 1881 καὶ ἐξ ὁλοκλήρου ἀντικατασταθέντα διὰ νόμον, συγχωνεύσαντος τὸν ἀρχικὸν νόμον μετὰ τῶν ἀλλοπαλλήλων τροποποιήσεων αὐτοῦ).

Τὸν νόμον τοῦτον ἐκτενῶς ἐξετάζοντες πρὸ τῶν τελευταίων αὐτοῦ τροποποιήσεων ἐν τῇ ἡμετέρῃ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων (§ 331 καὶ ἐπ.) περιερίχθηκα νὰ ἐξετάσωμεν συνοπτικώτερον ἐνταῦθα, ἔχοντες ὅμως ἤδη πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1890 διὰ τῶν προμνημονευθέντων νόμων τροποποιήσεις αὐτοῦ.

Καὶ δὴ ἐν πρώτοις κατὰ τὸν στρατολογικὸν ἡμῶν νόμον ἡ στρατολογία εἶναι ὑποχρέωσις καὶ δικαίωμα ἐν ταύτῃ τῶν μὴ στερηθέντων τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων πολιτῶν ἑλλήνων, διὸ ἐπιβάλλεται μὲν ὡς

ὑποχρέωσις εἰς πάντας τοὺς πολίτας Ἕλληνας, τοὺς ἄγοντας ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 21ου ἔτους πεπληρωμένου ἕως ὡσαύτως τοῦ 51ου πεπληρωμένου, οὐδαμῶς ἐπιτρεπομένης τῆς ἀντικαταστάσεως (Νόμου ΑΦΚΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἀρθ. 1, 2 καὶ 5)· ἀλλ' ἀποκλείονται τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας οἱ ἄλλοδαποὶ (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 7), ἄλλοδαποὶ δὲ εἶναι πάντες οἱ ἐστερημένοι τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας. Ὅθεν καὶ οἱ ἐγγεγραμμένοι ἐπὶ εἰς τὸ δημοτολόγιον ἐλληνικοῦ δήμου ἄλλοδαποὶ, ἐὰν ἄλλως δὲν βεβαιούται ἡ νόμιμος κτήσις τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, καὶ οἱ Ἕλληνες, οἱ νομίμως κτησάμενοι ξένην ὑπηκοσύνητα. Ἀποκλείονται δ' ὡσαύτως τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας οἱ καταδικασθέντες εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν καὶ οἱ ἐπὶ τῇ βίσει καταδικηθεὶς εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν φυλακίσεως ἐνιαυσίου στερηθέντες διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως καθόλου ἢ ἐν μέρει τῶν πολιτικῶν καὶ ἀστικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων συνωδᾶ πρὸς τὸ ἀρθρον 22 τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ κατάστασις αὕτη (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθρον 7). Λογίζεται δὲ ἡ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους ὡς χρόνος γεννήσεως πάντων τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἔτει γεννηθέντων (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 3).

Τελεῖται δὲ ἡ ἀπογραφὴ ὡς ἐξῆς: Κατ' ἔτος καὶ ἐν ἰδίῳ δι' ἑκάστον σινακόλου-θον ἔτος μηερῶν τῶν ἀρρέων, συντασσόμενῳ εἰς τριπλοῦν, ἐγγράφονται ἐν ἐκάστῳ δῆμῳ, διακεκριμένως δι' ἑκάστον χωρίον, τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο γεννηθέντα ἄρρενα τέκνα κατὰ τοὺς ἐξῆς ὁρισμούς: Ὡς δὲ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως (ἢ, ἂν ἐπισυμβῇ ἀνυπερβλήτων κώλυμα, ἅμα τῇ παύσει τοῦ κωλύματος) τὰ ἄρρενα τέκνα δηλοῦνται ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός ἢ ὑπὸ τῆς μητρός καὶ τῆς μητρός καὶ, ἐν ἐλλείψει μητρός, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός εἰς τὸν τῆς ὀρ-

σκειάς αὐτῶν ἱερέα ἢ εἰς ἓνα τῶν ἱερέων τῆς ἐνορίας, ἂν ᾖ ἤναι πολλοί. "Αν δ' ἐκ περιστάσεως συμβῇ ἑλλείψει μὲν πατὴρ καὶ μαίᾳς, θάνατος δὲ τῆς μητρός μετὰ τὸν τοκετόν, ἢ πρὸς τὸν ἱερέα δῆλωσις τελεῖται ὑπὸ παντός ἀνθρώπου, παραστάντος κατὰ τὸν τοκετόν. Τὰ δ' ἔκθετα δηλοῦνται ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ὑπὸ τῶν ἀνευρόντων ἢ διατρεφόντων αὐτὰ ἢ ὑπὸ τῶν διευθυντῶν τῶν βρεφοκομείων. ἐν εἰς ταῦτα διατρέφονται. Ὁ δ' ἱερεὺς ἅμα τῇ δηλώσει συντάσσει ἐν διπλοτύπῳ βιβλίῳ τὴν γεννητήριον πράξιν, ἐν ᾗ διαλαμβάνεται τὸ ἔτος, ὁ μῆν, ἡ ὥρα καὶ ὁ τόπος τῆς γεννήσεως τοῦ παιδός, τὸ ὀνοματεπώνυμον, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ κατοικία τῶν γονέων αὐτοῦ, εἰς ἣν προσυπογράφει ὁ δηλώσας (ἂν γινώσκῃ γράμματα) καὶ δύο μάρτυρες, ἂν δ' ἄγνωστὸν γράφειν ὁ δηλώσας, μόνον οἱ μάρτυρες, ρητῶς μνημονευμένης τῆς τοῦ δηλώσαντος ἀμαθείας, τῆς πράξεως δὲ ταύτης παραδίδωσιν ἀπόσπασμα εἰς τὸν δηλώσαντα. Ἐν ἐνδεχομένῃ δ' ἀσυμφωνίᾳ μεταξὺ γεννητηρίου πράξεως καὶ ληξιαρχικῆς, ἰσχύει ἡ τελευταία. Τὸ δὲ βάπτισμα τελεῖται ὑπὸ τοῦ ἱερέως μόνον, ὅταν ἐπιδειχθῇ αὐτῷ πρότερον ἢ ἀποδείξει περὶ δηλώσεως τῆς γεννήσεως, οὗτος δὲ συντάσσει ἰδιαιτέραν περὶ τῆς βαπτίσεως πράξιν, ἐν ᾗ μνημονεύεται ἡ ἡμερομηνία τῆς γεννητηρίου πράξεως, τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ ἐνορία τοῦ συντάξαντος αὐτὴν ἱερέως, τὸ εἰς τὸ παιδίον δοθέν ὄνομα καὶ τὸ ὀνοματεπώνυμον, καὶ ἡ κατοικία καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀναδεξαμένου αὐτὸ ἐκ τῆς κολυμβήθρας, ὅστις καὶ υπογράφει τὴν πράξιν αὐτήν. Μόνον δ' ὁσάκις ὁ τὴν γεννητήριον συντάξας εἶναι αὐτός ὁ τὴν βάπτισιν τελέσας, ἢ τῆς βαπτίσεως πράξις συντάσσεται ἐν τῇ περιθωρίῳ τῆς γεννητηρίου. "Αν δὲ δὲν ἐγένετο πρότερον δῆλωσις περὶ τῆς γεννήσεως, ὁ τελὼν τὴν βάπτισιν ἱερεὺς συν-

τάσσει συγχρόνως τὴν τε πράξιν τῆς γεννήσεως καὶ τὴν τῆς βαπτίσεως. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ ἐπομένου ἔτους ὁ ἱερεὺς ὀφείλουσι νὰ παραδώσωσιν ἐπὶ ἀποδείξει τὰ βιβλία τῶν τῆς ἐνορίας αὐτῶν πράξεων γεννήσεως καὶ βαπτίσεως εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρχον, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν καταρτίζει εἰς τριπλοῦν τὸ ἐνιαύσιον μητρώον τῶν ἐν τῷ δήμῳ αὐτῶν ἑκκαθεστῶν θεστώτων ἄρρενων καὶ ἀποστέλλει διὰ τὰ μὴ ἐν τῷ δήμῳ αὐτοῦ ἐκκαθεστῶτα ἄρρενα ἀντίγραφα τῶν γεννητηρίων πράξεων τῶν ἱερέων εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρχον, ἵνα οὗτος ἐνεργήσῃ τὰ κατ' αὐτὸν ἐν τῇ συντάξει τοῦ ἐτησίου μητρώου τοῦ δήμου αὐτοῦ. Στέλλεται δὲ ἀνυπεθέτως κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τὸ εἰς τριπλοῦν συνταχθὲν μητρώον ὑπὸ τοῦ δημάρχου μετὰ τῶν βιβλίων τῶν ἱερέων ἐν τὸν οἰκεῖον νομάρχην, ὅστις κατὰ τὸν Μάρτιον τὸ βραδύτερον ἐξελέγχει τὰ μὴ τρωπὶ καὶ μετὰ τὴν ἐνυπόγραφον αὐτῶν ἐν βιβλίῳ τῇ τὴν προσήκουσαν αὐτῶν ἐν ὁρθῶσιν ἀποστέλλει τὸ ἐν μὲν τῶν μητρώων σὺν τοῖς βιβλίοις τῶν γεννητηρίων πράξεων τῶν ἱερέων πρὸς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, παρακατατίθεται τοῦτο πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ πρωτοδικείου, ἐπιστρέφει δὲ τὸ ἔτερον εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρχον, ὀφείλοντα ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ εὐθύνῃ νὰ φυλάξῃ αὐτὸ, παραδίδωσι δὲ τὸ τρίτον εἰς τὸν νομαρχιακὸν γραμματέα ἀναλαμβάνοντα ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ φυλάξῃ αὐτὸ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς νομαρχίας. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἡ βάπτισις τελεσθῇ ἐν διαφόρῳ τοῦ τῆς γεννήσεως δήμῳ, ὁ ἱερεὺς ὀφείλει νὰ παραδώσῃ ἐν τῷ μέσῳ ἐπὶ ἀποδείξει ἀντίγραφον τῆς τοῦ βαπτίσματος πράξεως εἰς τὸν δήμαρχον τοῦ δήμου τούτου, ὀφείλοντα ἐνὶ ἐκ τῶν ἡμερῶν ν' ἀποστείλῃ αὐτὸ ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν τοῦ τῆς γεννήσεως τόπου δήμαρχον, ὅστις συνυποβάλλει αὐτὸ εἰς τὸν προϊστάμενον νομάρχην μετὰ τῶν βιβ-

δίων των ἱερέων δι' ἐκάστην δὲ γεννη-
τήριον πρᾶξιν λαμβάνει ὁ ἱερεὺς ἐκ τοῦ
δημοσίου ταμείου λεπτὰ 75 (Ν. ΑΦΚΗ'
ἄρθρον 8), ἔκτιθενται δὲ τὰ οὕτω συν-
τασσόμενα μητρώα εἰς ἀνάκρισιν κατὰ
πᾶσαν δεκαετίαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1889
καὶ κατὰ τὴν 1 Ἀπριλίου τοῦ ἐπομένου
τῆς δεκαετίας ἔτους ὡς ἐξῆς: Κατὰ τὴν
1 Ἀπριλίου ἐπὶ τῇ προσκλήσει τοῦ ἀρ-
μοδίου δημάρχου πάντες οἱ τῆς περιφε-
ρίας δήμαρχοι διὰ δηλοποιήσεως δημο-
σιωμένης ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις, δι' ἐπ'
ἐκκλησίας ἀναγνώσεως κατὰ τὴν Κυρια-
κὴν καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως ἐπὶ τῶν θυ-
ρῶν τοῦ δημαρχείου, παρεδρείων, εἰρη-
νοδικῶν καὶ πασῶν τῶν τοῦ δήμου παν-
τὸς δόγματος ἐκκλησιῶν συντασσομένης
περὶ τούτου ἐκθέσεως, γνωστοποιούσι τὴν
ὡς ἀνάκρισιν ἔκθεσιν τῶν ἐτήσιων τῆς
δεκαετίας μητρώων, ἀποστέλλοντες ἐν
ταύτῃ εἰς τὰ τοῦ δήμου αὐτῶν παρεδρεῖα
ἐντετυγμένα τῶν τμημάτων τῶν ἐνιαυ-
τίων μητρώων τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ
ἐν αὐτῷ χωρία διαρκεῖ δὲ ἡ ἀνάκρισις
δεκαπέντε ἡμέρας, λογιζομένης ἀπὸ τῆς
ἀνακοίνωσής τῆς δηλοποιήσεως, καθ' ἃς
τὰ σχετικὰ τμήματα τῶν ἐνιαυσίων μη-
τρώων μένουσιν ἐκτεθειμένα ἐν τῇ δη-
μαρχείῳ καὶ τοῖς παρεδρείοις πρὸς γνῶ-
σιν πάντων (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρον 10).
Κατ' αὐτὰς δὲ πᾶς νομίμως ἐγκαθε-
στὼς ἐν τῷ δήμῳ δικαιοῦται νὰ ὑποβά-
λῃ ἔγγραφον ἑνστάσιν ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου
ἐπὶ ἐγγραφῆς παραλειφθέντων ἢ
ἐγγραφῆς ἐγγεγραμμένων μὴ ἰθαγενῶν
ἢ μὴ ἐγκαθεστῶτων ἐν τῷ δήμῳ εἴτε
πρὶν τῆς ἐν τοῖς μητρώοις σημειου-
μένης ἡλικίας παιδὸς τινος. (Ν. ΑΦΚΗ'
ἄρθρον 11). Ὑποβάλλονται δ' αἱ ἐνστά-
σεις ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου εἰς ἐπι-
τροπὴν, συγκειμένην ἐκ τοῦ δημάρχου ἢ
τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ καὶ
τοῦ εἰρηνοδίκου ἢ, ἐὰν τὸ εἰρηνοδικεῖον
ἰσχυρῆται εἰς πλείονας δήμους, τοῦ ἀρ-

μοδίου εἰρηνοδικεακοῦ παρέδρου ἢ συμ-
βολαιογράφου, παρ' ἧς γραμματεὺς ὁ
γραμματεὺς τοῦ εἰρηνοδικείου ἢ δικαστι-
κὸς ὑπογραμματεὺς νομίμως διωρισμένος.
(Νόμος ΑΦΚΗ' ἄρθρον 12), αὕτη δὲ
συλλέγουσα ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ
πληροφορίας, ἐκφέρει γνώμην ἡτιολογη-
μένην περὶ ἐκάστης αὐτῶν (ἄρθρον 13),
ὕποβάλλονται δ' αἱ ἐνστάσεις μετὰ τῶν
εὐληροφοριῶν καὶ τῆς γνώμης τῆς ἐπιτρο-
πῆς ἅμα τῇ λήξει τῆς προθεσμίας ὑπὸ
τοῦ δημάρχου εἰς τὸν νόμαρχον ἀπο-
φαίνεται δὲ περὶ τῶν ἐνστάσεων καθ' ἃς
παντὸς τοὺς δῆμους ἐντὸς τεσσαράκοντα
ἡμερῶν ἐπιτροπῇ, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ
νομαρχιακοῦ γραμματέως, (ὅστις καὶ συγ-
καλεῖ τὴν ἐπιτροπὴν ὡς πρόεδρος αὐτῆς
κατὰ τὸ τελευταῖον δεκάήμερον τοῦ Ἀ-
πριλίου διὰ προσκλήσεων, ἐπιδιδομένων
πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη διὰ δικαστικοῦ κλη-
τῆρος), τοῦ προέδρου τοῦ νομαρχιακοῦ
συμβουλίου καὶ τοῦ προέδρου τοῦ δημο-
τικοῦ συμβουλίου ἢ, τούτων κωλυομέ-
νων, ἐκ τῶν πλειονοψηφούντων νομαρχια-
κοῦ ἢ δημοτικοῦ συμβούλου, παρ' ἧς γραμ-
ματεὺς εἰς τῶν ὑπαλλήλων τῆς νομαρ-
χίας, διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ νομάρχου. (Ν.
ΑΦΚΗ' ἄρθρον 14 ἐν συνδυασμῷ πρὸς
τὸν νόμον περὶ νομαρχιακῶν συμβουλί-
ων). Καταχωρίζονται δ' αἱ ἀποφάσεις
τῆς ἐπιτροπῆς ἐπιμελεῖα τοῦ δημάρχου,
πρὸς ὃν ἀποστέλλονται ὑπὸ τοῦ νομάρχου
ἐν πίνακι, ὅστις ἐκτίθεται διὰ δημαρχι-
κοῦ προγράμματος ἐν τῇ δημαρχείῳ
καὶ τῷ εἰρηνοδικείῳ ἐπὶ δέκα συνεχεῖς
ἡμέρας (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρον 15). Ὑπι-
τρέπεται δὲ ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ταύτης προσ-
φυγὴ κατὰ τῶν ἀποφάσεων τούτων εἰς
τὸ ἀρμόδιον πρωτοδικεῖον, ἥτις ἐπιβίδο-
ται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰς τὸν παρ'
αὐτῷ εἰσαγγελέα, ὀφείλοντα νὰ ὑποβάλῃ
πάσας τὰς ἐπιδοθείσας αὐτῷ προσφυγὰς
ἅμα τῇ λήξει τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν εἰς τὸ

δικαστήριον, ὅπερ δικάζον αὐτὰς ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἀποφαίνεται περὶ οὐτῶν ὀριστικῶς καὶ τελεσιδίκως ἐντὸς μηνὸς τὸ βραδύτερον (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρον 16 καὶ 17). ὀρίζει δὲ τὴν δικάσιμον τῶν ἐξ ἐκάστου δήμου προσφυγῶν ὁ εἰταγγελεύς διὰ πράξεως ταχυκολλωμένης ἐν τῇ τῇ αἰθούσῃ τοῦ δικαστηρίου δέκα πρὸ τῆς συζητήσεως ἡμέρας· δικαιούται δ' ἕκαστος τῶν προσφυγόντων νὰ παραστῇ κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου, νομίμως διοριζομένου· ἄλλὰ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ προσφυγόντος τὸ δικαστήριον δικάζει τὴν προσφυγὴν αὐτεπαγγέλτως μηδενὸς ἐνδίκου μέσου ἐπιτρεπομένου κατὰ τῆς ἀποφάσεως (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 18). 'Επὶ τῇ βάσει δὲ τῶν ἀποφάσεων συντάσσει ὁ παρὰ πρωτοδικαίᾳ γραμματεὺς πῖνακα ἴδιον δ' ἕκαστον δήμον, ἐμφαίνοντα τὰς εἰς τὰ ἐνιαύσια μητρώα ἐπενεχτέας μεταβολάς, καὶ ἀποστέλλει ἐντὸς 8 ἡμερῶν πρὸς τὸν εἰσαγγελέα, ὅστις ἀποστέλλει αὐτοὺς τῷ νομάρχῃ, ὅστις πάλιν, διορθώσας τὰ παρ' αὐτῷ ἐνιαύσια μητρώα κατὰ τὰς τοῦ δικαστηρίου ἀποφάσεις, ἀποστέλλει ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἕκαστον τῶν πινάκων εἰς τὸν οἰκετὸν δήμαρχον (ἄρθρ. 19). Σημειώτεον δ' ὅτι ὑπόκειται εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ 133 ἄρθρου τοῦ νόμου ΑΦΚΗ' ὁ γραμματεὺς, ἐὰν τροποποιήσῃ ἐν τῇ καταρτίσει τοῦ δι' ἕκαστον δήμον πίνακος τὰ δεδογμένα τῷ δικαστηρίῳ. Λαβὼν ὁ δήμαρχος τὸν ἀποσταλέντα αὐτῷ κατὰ τὰ ἀνωτέρω πῖνακα, προβαίνει ἐντὸς 8 ἡμερῶν μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου, (πολλῶν δὲ τυχὼν ὑπαρχόντων, μετὰ τοῦ ἀρχαιοτέρου ἐξ αὐτῶν) εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων διόρθωσιν τῶν εἰς ἀνάκρισιν ἐκτεθέντων ἐνιαυσίων μητρώων· τιμωρεῖται δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 131, ἐὰν παραλλάξῃ ὅπωςδὴποτε τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τῶν ἀποφάσεων (Νόμ. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 20). 'Επὶ τῇ βάσει δὲ

τῶν ὑπὸ ἀνάκρισιν τεθέντων καὶ διορθωθέντων ἐνιαυσίων μητρώων καταρτίζεται τὸ μητρώον τῆς δεκαετίας τῶν ἀρρένων ἐκάστου δήμου· πρὸς τοῦτο δ' ἐντεῖν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς διορθώσεως τῶν ἐνιαυσίων μητρώων, ὁ δήμαρχος ἐγγράφει ἰδίον δι' ἕκαστον συνακόλουθον ἔτος τμήμα βιβλίου τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο γεννηθέντα ἄρρενα διακεκριμένως δι' ἕκαστον χωρίον· ἀντιγράφεται δὲ τὸ οὗτο κατὰ τισθὲν μητρώον τῆς δεκαετίας εἰς τὸ πλοῦν ἐπιμελείᾳ τοῦ δημάρχου, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἀριθμεῖται καὶ μονογραφεῖται ἐφ' ἑαυτοῦ τῶν φύλλων ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων καὶ τυποῦται δαπάνῃ τοῦ δήμου ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Τῶν τριῶν δὲ τούτων πρωτογράφων τὸ μὲν ἀποστέλλεται τῷ τὸν νομάρχῃν ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν δήμαρχον ἀποστολῆς τῆς ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ γραμματεὺς συνταχθέντος πίνακος τῶν εἰς τὰ ἐνιαύσια μεταβολῶν, τὸ δεύτερον ἀποστέλλεται τῷ εἰσαγγελεῖ, τὸ τρίτον ἀποστέλλεται τῷ εἰρηνοδίκῳ κατὰ τὴν ἀρχαίαν τοῦ ἀρμόδιου πρωτοδικείου καὶ τὸ τρίτον ἀποστέλλεται ἐν τῷ δημαρχικῷ γραφείῳ φυλάσσον· ὁ νόμος, ὅτι ἕκαστον τῶν τριῶν ἀποστέλλεται τῷ εἰρηνοδίκῳ ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 21). (Εἰρηνοδικεῖν δὲ ὅτι ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἐλλειπής, ὅτι ἐνδεχόμενον εἶναι νὰ εὐρεθῇ μεταξὺ τῶν διαφορᾶ, ὅτε ἐγερθήσεται φυσικῶς τὸ ζήτημα τίνος τῶν τριῶν πρωτογράφων ἰσχύει ἡ μαρτυρία). 'Εχει δικαιοσύνη δὲ πᾶς δημότης δι' αἰτήσεως, ἡ δὲ δομένη διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος τὸν δήμαρχον, νὰ λάβῃ ἰδίᾳ δαπάνῃ αὐτοῦ τῶν τριῶν πρωτογράφων ἐπὶ ἀπλοῦ χάρτου τοῦ μητρώου τῆς δεκαετίας κατὰ τὸ ἄρθρον 21 τοῦ νόμου¹. Σημειώτεον δ' ὅτι οἱ μὲν μὴ

¹ Αἰρετώτερον ἤθελεν εἶναι, νομίμως, ἐὰν διετάσσεται, ὅτι τὰ μητρώα τῶν

ἔγγεγραμμένοι ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων δύνανται νὰ αἰτήσωνται τὴν ἐν αὐτῷ ἔγγραφὴν αὐτῶν παρὰ τοῦ οἰκείου νομάρχου, ἀποφαινομένου τελεσιδικίας ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν περὶ τούτου· πᾶς δὲ πολίτης δικαιούται νὰ αἰτησῇ τὴν ἔγγραφὴν παντὸς μὴ ἔγγεγραμμένου ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων δι' αἰτήσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν οἰκείον νομάρχην, προσάγων τὰς πρὸς ὑποστήριξιν τοιαύτης ἔγγραφης ἀποδείξεις, ὅτε ὁ νομάρχης ὀφείλει, πρὶν ἢ ἀποφύνηται, νὰ καλέσῃ διὰ τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου τὸν καθ' οὗ ἐγένετο ἡ περὶ ἔγγραφης αἴτησις εἰς ὑποβολὴν τῶν κατ' αὐτῆς ἐνστάσεων αὐτοῦ ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν, καθ' ἃς ὀφείλει καὶ ὁ δήμαρχος νὰ συλλέξῃ καὶ ὑποβάλῃ πρὸς τὸν νομάρχην πᾶσαν σχετικὴν πρὸς τὴν περὶ ἔγγραφης αἴτησιν πληροφορίαν· κατὰ δὲ τὴν πάροδον τῆς τριακονθημέρου προθεσμίας ἀποφαίνεται ἀμετακλήτως περὶ τῆς πρὸς ἔγγραφὴν αἰτήσεως, καὶ ἐπεὶ ὑποβλήθῃ εἴτε μὴ ἐνστάσις ὑπὸ τοῦ ἀλλοθέντος καθ' οὗ ἡ περὶ ἔγγραφης αἴτησις (Νόμου ΑΦΚΗ' ἀρθρ. 22 καὶ 23)· ἐπεὶ οὖν καὶ οἱ κτησάμενοι τὴν ἐλληνικὴν, (θαγένειαν ἀλλοδαποὶ νὰ ὑποβάλουσιν ἐπὶ ἀποδείξει δῆλωσιν πρὸς ἔγγραφὴν ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων εἰς τὸν δήμαρχον τοῦ δήμου, ἔνθα προτίθενται νὰ ἐγκαταστῶσιν, ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κτήσεως τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας (ἀρθ. 163). Γράφονται δὲ αἱ πρὸς τὸν νομάρχην αἰτήσεις ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου (ΑΦΚΗ' ἀρθρ. 175). Ὁ νόμος σιωπᾷ δὲ αἱ αἰτήσεις αὐταὶ ὑποβάλλονται πρὸς

τὸν νομάρχην δι' ἔγχειρίσεως ἢ ἀποστολῆς ἀπ' εὐθείας πρωτοκολλούμεναι ἀπλῶς ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἔγγράφων, ἢ ἐπιδίδονται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος. Ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀποκλειθῇ καὶ ἡ δι' ἐπιδόσεως ὑποβολὴ αὐτῶν, ἅτε τοῦ στρατολογικοῦ νόμου εὐνοικῶς ἐν γένει διακειμένου εἰς τὸ μέσον τῆς διὰ κλητῆρος ἐπιδόσεως. Σημειωτέον ὅτι ὁ Νομάρχης δύναται νὰ διατάξῃ καὶ αὐτεπαγγέλτως (ἄνευ δηλονότι τῆς αἰτήσεως ἄλλου πολίτου) τὴν ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων ἔγγραφὴν παντὸς μὴ ἔγγεγραμμένου ἐν αὐτῷ, εἰς πείσθη ὅτι οὗτος κέκτῃται τὰ προσόντα, καλῶν ὅμως πρότερον αὐτὸν κατὰ τὰ ἄρτι εἰρημένα, ὅπως ὑποβάλῃ τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ καὶ προκαλῶν τὸν δήμαρχον νὰ συλλέξῃ καὶ ὑποβάλῃ αὐτῷ πᾶσαν σχετικὴν πληροφορίαν (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθρ. 24). Πάντες δὲ οἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἔγγεγραμμένοι κατ' ἀπόφασιν τοῦ νομάρχου εἰς τὸ μητρώον τῶν ἀρρένων ὑποβάλλονται εἰς ἃς υποχρεώσεις ὑπῆλθον, καθ' ὅν χρόνον ἤγον τὴν πρὸς στρατεύσειν νόμιμον ἡλικίαν, οἱ ὁμηλικες αὐτοῖς (ἀρθρ. 25). Ἀλλ' ἡ ἔγγραφὴ ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων δήμου τινοῦ τοῦ ἔγγεγραμμένου ἐν τῷ μητρώῳ ἑτέρου δήμου εἶναι ἄκυρος, ἀποφαίνεται δὲ περὶ τούτου κατὰ τὸν νόμον (ἀρθρ. 26) ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν μεταμορφούμενος καὶ εἰς δικαστὴν στρατολογικῶν ὑποθέσεων!

Σημειωτέον ὡσαύτως, ὅτι κατὰ πᾶσαν σύνοδον τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου (περὶ οὗ κατωτέρω ῥηθῆναι τὰ δέοντα) δύναται οἱ μὴ ἔγγεγραμμένοι νὰ αἰτήσωνται τὴν ἐν τῷ μητρώῳ ἔγγραφὴν αὐτῶν, ἥτις καὶ διατάσσεται ὑπ' αὐτοῦ, εἰς οἱ ἐξαίτουμένοι ἔχουσι τὰ απαιτούμενα προσόντα· δύναται δ' ἐπίσης οἱ συμπληροῦντες τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, μὴ ἔγγεγραμμένοι δὲ ἐν τῷ

πρὸς αὐτὸν ἀντίτυπα ἀνάλογα τῷ πληθυσμῷ τοῦ δήμου, πωλούμενα πρὸς ὄφελος τοῦ δημοτικοῦ ταμεῖου ἀντὶ τιμῆς μικροῦ ἀναλόγου, ὅπερ ἀναγκαιῶς ἤθελεν εἶναι κατώτερον τῆς δαπάνης τῆς ἀντιγραφῆς.

μητρῶν τῶν ἄρρένων, νὰ αἰτῶνται κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ στρατολογικοῦ καταλόγου, τὴν ἐν αὐτῷ ἐγγραφὴν αὐτῶν, ἣν ἐνεργεῖ ὀριστικῶς ὁ νομάρχης, εἰς τὸν ἔχουσιν οὗτοι τὸ νόμιμον προσόντα (ἄρθρ. 27), ἀπενεμήθη δὲ τὸν δὲ τὴν στρατολογικῶν συμβουλῶν ἡ ἐξουσία τῆς ἐν τῷ μητρῶν ὀριστικῆς ἐγγραφῆς τῶν αἰτησάμενων τὴν ἐγγραφὴν αὐτῶν, δὲν ἀπενεμήθη δὲ ἡ ἐξουσία τῆς ὀριστικῆς ἐγγραφῆς ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ τῶν μὴ ἐγγεγραμμένων ἐν τῷ μητρῶν. Προσθετέον ὅτι οἱ ἄγοντες ἡλικίαν κατωτέραν τοῦ 51 ἔτους, μὴ ἐγγεγραμμένοι δὲ ἐν τῷ μητρῶν τῶν ἄρρένων οἰουῦν ποτε δῆμου τοῦ Κράτους, εἰς οὐδενὸς δῆμου τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον δύνανται νὰ ἐγγραφῶσιν, εἰς τὸν δὲ τυχόν ἐγγεγραμμένοι, διαγράφονται κατὰ τὴν ἐτήσιαν ἀναθεώρησιν αὐτῶν κατὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου, στερούμενοι ἐνταυτῷ καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκλεξιμότητος· πρὸς ἔλεγχον δὲ τούτου προστίθεται ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ στήλη ἐμφαίνουσα ὀλογράφως τὸν ἀριθμὸν τοῦ μητρῶν, εἰς ὃν ἐγγέγραπται ὁ ἐκλογεὺς. Ὡσαύτως δὲ ἀποκλείονται τοῦ δικαιώματος νὰ καταλάβωσιν ἢ διατηρήσωσιν οἰανδήποτε δημοσίαν ἢ δημοτικὴν θέσιν. Βεβαιοῦται δὲ ἡ ἐν τῷ μητρῶν τῶν ἄρρένων ἐγγραφή διὰ πιστοποιήσεως ἐφ' ἁπλοῦ χάρτου τοῦ οἰκείου δημάρχου (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 28 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρ. 175). Καταρτίζονται δὲ οἱ στρατολογικοὶ κατάλογοι ὡς ἑξῆς: Μέχρι τῆς 15 Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους ἡ διοικητικὴ ἀρχή, ἀντιγράφουσα ἐκ τοῦ παρ' αὐτῇ κατατεθειμένου μητρῶν τῶν ἄρρένων ἐκάστου δῆμου τὸ τμήμα τοῦ μητρῶν, τὸ περιέχον τοὺς κατὰ τὸ ἐπίον ἔτος συμπληροῦντας τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, συντάσσει ἴδιοι δι' ἐκάστον δῆμον πίνακα, ὃν ἀποστέλλει εἰς τὸν οἰκεῖον δῆμαρχον, ὅστις ὀφείλει νὰ ση-

μειώσῃται: ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἐπ' αὐτὸν τοὺς τυχόν θανόντας, τοὺς ἀπολίσσαντας τὸ δικαίωμα τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, τοὺς νομίμως μεταγαγόντας εἰς ἄλλον δῆμον τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν καὶ τὸν λόγῳ καταδίκης ἀποκλειομένους τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐγγράφῃ τοὺς ἐκ τὸν ὑπ' αὐτὸν δῆμον νομίμως μεταγαγόντας τὴν ἐαυτῶν ἐγκατάστασιν, νὰ ἐκδοθῇ δὲ τὸν κατάλογον τοῦτον εἰς ἀνακρίσει ἀπὸ τῆς 1 μέχρι τῆς 20 Ἰανουαρίου τοῦ ἐπόμενου ἔτους. Διαρκούσης τῆς ἀνακρίσεως ταύτης, ἕκαστος δύναιται νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν ἀρμόδιον εἰρηνοδίκην αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου ἔναυσιν ἐφ' ἁπλοῦ χάρτου περὶ ἐγγραφῆς τῶν παραλειφθέντων ἢ περὶ διαγραφῆς τῶν μὴ νομίμως ἐγγεγραμμένων. Κατὰ τῶν ἐναύσεων καὶ πάσης ὑπὸ τοῦ δημάρχου διαγραφῆς δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν ἀντιρρήσεις πρὸς τὸν αὐτὸν εἰρηνοδίκην μέχρι 31 Ἰανουαρίου. Ἀπορρίπτεται δὲ ἀνεκκλήτως περὶ ταύτων ἐναύσεων καὶ τῶν ἀντιρρήσεων ἐντὸς εἰκοσιῶν ἡμερῶν ἐπιτροπῇ, συγκειμένη ἐκ τοῦ δημάρχου (εἰς ὃν ὁ ἐπαρχος καὶ εἰρηνοδίκης ὑποβάλλουσι τὰ σχετικὰ ἐγγράφα) τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ ἀρχαιότερου πρωτοδίκου. Κατὰ τὰς ἀποφάσεις δὲ ταύτας ἡ διοικητικὴ ἀρχή καταρτίζει τὸν στρατολογικὸν κατάλογον ἐκάστου δῆμου καὶ ἀποστέλλει αὐτὸν ἐπικεχωρωμένον ἐντὸς δέκα ὁκτὼ ἡμερῶν εἰς τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον τοῦ δῆμου (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 29 ὡς ἐπὶ τοῦ νόμου ΑΧΚΕ' τῆς 27 Μαΐου 1889). Οἱ δὲ παραλειφθέντες ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων παρελθόντων ἐτῶν, μὴ ἐξαίτησάμενοι δὲ νὰ ἐγγραφῶσιν ἐν αὐτῷ, ἐγγράφονται ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐπόμενου πινάκος τοῦ ἐπόμενου ἔτους μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς παραλειφθείσης, πλὴν εἰς τὸν πεπληρωμένον

τὸ 41 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἐν ᾧ χρόνῳ τελεῖται ἡ κλήρωσις τῶν στρατευομένων τοῦ ἔτους ἐκείνου. Ὡσαύτως ἐγράφονται οἱ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καταδίκης αὐτῶν εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν φυλακίσας τοῦλάχιστον ἐνιαυσίου στερηθέντες καθόλου ἢ ἐν μέρει τῶν ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἅμα τῇ παύσει τῆς καταστάσεως ταύτης (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 30). Σημειωτέον τέλος οὗτο κατὰ τοῦ κατὰ τὰνωτέρω συντασσόμενου ἐνιαυσίου στρατολογικοῦ καταλόγου οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἔνστασις (ἄρθρον 31).

Ἐξετάσωμεν ἤδη τίνες οἱ ἐξαιρετέοι καὶ οἱ ἀπαλλακτέοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Ἐξεκρίνεται τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας (τῆς τε τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφυλακίας) οἱ ἕνεκα σωματικῆς βλάβης ἀνίκανον διὰ πᾶσαν ἐνεργὸν ἢ βοηθητικὴν τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίαν (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 32). Ὡς δὲ τελευταῖον τὰς σωματικὰς βλάβας, ὧν ἕνεκα ἐπέρχεται ἡ τοιαύτη ἀνικανότης, τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 3 Ἰουλίου 1887, εἰς ὃ παραπέμπουν τὸν ἀναγνώστην. Ἀποφαίνονται δὲ περὶ τῆς σωματικῆς ικανότητος τὰ στρατολογικὰ συμβούλια (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 67). Ἀπαλλάσσονται δὲ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας κατὰ τὸ ἄρθρ. 33 (ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ τελευταίου νόμου ΒΤΟΗ' τῆς 21 Μαρτίου 1896, περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ "Ἐκτῷ Συμπληρωματικῷ, 713).

Α') ὁ πρεσβύτερος τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς ὁργανῶν.

Β') ὁ πρεσβύτερος τῶν ἐκ πατρὸς μόνων ὁργανῶν, ὅπου ἢ ἡ μήτηρ αὐτῶν, ἐλλοπούσῃ εἰς δευτέραν γάμον, ἀποτελεῖ ἑλπίαν κατωρισμένην οἰκογένειαν μετὰ τοῦ νέου αὐτῆς συζύγου.

Γ') ὁ μόνος υἱὸς ἢ ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν γυναικὸς ἐν χηρείᾳ διατελούσης ἢ

ὁ μόνος ἔγγονος ἢ ὁ πρεσβύτερος τῶν ὁργανῶν μάλιστα ἐν χηρείᾳ διατελούσης, μὴ ἐχούσης δὲ μήτε υἱὸν μήτε γαμβρόν.— Ἄν κατὰ τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν τύχη ὦν τυφλὸς ἢ φέρῃ ἀνίατον σωματικὴν βλάβην, καθιστώσαν αὐτὸν ἀνίκανον πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ ἢ ἂν ἔχη ἰδίαν οἰκογένειαν, ἀπαλλάσσεται ὁ ἀμέσως ἐπόμενος ἀδελφός, ὑπαγομένου δὲ καὶ τοῦτου εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις, ὁ μετ' αὐτὸν καὶ οὕτω καθεξῆς.

Δ') ὁ μόνος υἱὸς ζῶντος πατρὸς.

Ε') ὁ πρεσβύτερος υἱὸς ζῶντος πατρὸς, ἂν δ' ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τύχη ὦν τυφλὸς ἢ ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν ἐκ παθῆσεως σωματικῆς, ἀπαλλάσσεται ὁ δευτέρος, ὑπαγομένου δὲ καὶ τοῦτου εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις, ὁ μετ' αὐτόν, καὶ οὕτω καθεξῆς. ἂν δ' ὁ πατήρ ᾖ οὐκ ὀλοτελῶς ἀνίκανος εἰς πᾶσαν ἐργασίαν καὶ ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱὸς ἀποτελῇ ἰδίαν οἰκογένειαν, ἀπαλλάσσεται ὁ ἐπόμενος τῶν ἀδελφῶν. Τὰ τέκνα τοῦ προηγουμένου συζύγου γυναικὸς ἐν χηρείᾳ διατελούσης, ἀποτελοῦσιν ἰδίαν οἰκογένειαν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον τῶν ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς ὁργανῶν, ἂν ἔχη ἀδελφὴν ἄγαμον ἢ ἀδελφὸν ἀνήλικον, τὰ δὲ τέκνα τὰ γεννηθέντα ἐκ τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ τοῦ ἀποθανόντος συζύγου τῆς ἀποτελοῦσιν ἐπίσης ἰδίαν οἰκογένειαν καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον ὡς πρεσβύτερος υἱὸς γυναικὸς ἐν χηρείᾳ διατελούσης. τὰ ἐκ διαφόρων συζύγων τέκνα γυναικὸς ἐν χηρείᾳ διατελούσης ἀποτελοῦσι μίαν ἀδιαίρετον οἰκογένειαν καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον. Τὸ αὐτὸ δ' ἐφαρμόζεται καὶ ἂν ἀνὴρ τις ἐκτῆσται ἐκ διαφόρων συζύγων τέκνα, ὅπου ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον. Ὅταν ὁ μὲν ἐκλείψωσιν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, τὰ ἐξ ἐκάστου γάμου τέκνα ἀποτελοῦσιν

ἰδίαν οἰκογένειαν, καὶ ἀπαλλάσσεται τὸ πρεσβύτερον ἐξ ἐκάστης τῶν οὕτω χειωρισμένων οἰκογενειῶν, εἰς ἑκὴν ἀδελφὴν ἄγαμον ἢ ἀδελφὸν μὴπω ἐνηλικιωθέντα.

Γ') ὁ πρεσβύτερος δύο ἀδελφῶν ἀνηκότων εἰς τὴν αὐτὴν ἀπογραφὴν, εἰς ὃν νεώτερος κριθῇ ἱκανὸς διὰ τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ οὕτω κριθεὶς ἱκανὸς δὲν δύναται νὰ αἰτήσῃ ἀπαλλαγὴν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἕτερος ἀδελφὸς αὐτοῦ ὑπηρετεῖ ἐν τῷ στρατῷ. Ἀλλ' ἐξαιροῦνται τῆς διατάξεως ταύτης οἱ παραλειφθέντες καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἱ ἐν ἄρχῃ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος ἐγγραφεύς.

Δ') ὁ ἔχων ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης. Ἀλλ' ἡ ἀπαλλαγὴ αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὸν ἔχοντα ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα ὡς ἀνυπότακτον ἢ ὡς μαθητευόμενον μουσικὸν ἢ τεχνίτην ἢ ὡς νυκτοπαιδα ἢ ὡς μαθητὴν τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων ἢ τῶν ναυτικῶν δοκίμων.

Η') ὁ ἀδελφὸς τοῦ θανόντος ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ ἢ ἐν ἀναρρωτικῇ ἀδείᾳ ἢ τοῦ γεθέντος εἰς ἀπώλειαν ἢ ἀποστρατεῖαν διὰ τραύματα ἐπετευχθέντα αὐτοῦ ἐν διατεταγμένῃ ὑπηρεσίᾳ ἢ διὰ βλάβας σωματικὰς ἐπισυνθῆσας αὐτοῦ ἐν τῷ στρατῷ ἔνεκα διατεταγμένης ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 33 ἐδάφ. 5' ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΓ').

Σημειωτέον ὅτι, ἐπιτροπόντων τῶν στρατιωτικῶν κανονισμῶν, ὅπως καὶ κατ' οἶκον νοσηλεύονται οἱ πᾶσχοντες, ἐπομένως καὶ τοῦ ἐν ἀναρρωτικῇ ἀδείᾳ διατελούντος μὴ παυομένου νὰ ποτελῇ μέρος τῆς δυνάμεως τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, ἂν καθ' ὃν χρόνον ἔλαβεν αὐτὴν ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεως, ἥτοι διετέλει ἐν ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ, ἔπεται, ὅτι καὶ ὁ σχὼν ἀδελφὸν θανόντα ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ, ἐν ᾧ διετέλει ἐν ἀναρρωτικῇ ἀδείᾳ, ἀπαλλάσσεται ἄλλα δὲν ἀπα-

λάσσεται ὁ σχὼν ἀδελφὸν θανόντα ἐν τῷ φυλακαίᾳ ὡς στρατιωτικὸν κατὰ δίκον, ἐπὶ ὅτι κατὰ τὸν στρατολογικὸν νόμον (Νόμον ΑΦΚΗ' ἄρθρον 170) ἡ μὲν διάρκεια τῶν λόγῳ πλημμελήματος καταγινώσκων μένων ποινῶν δὲν λογίζεται ὡς χρόνος στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἡ δὲ εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν καταδίκη κατὰ τὸν κανὸν καὶ τὸν στρατιωτ. ποιν. νόμον ἐπάγει τὴν καθάρισιν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὸν χαρακτηρὰ τοῦ στρατιώτου προσδίδουσης καὶ ἀφαιρούσης μόνον τῇ ἐν τοῖς σχετικοῖς στρατιωτικοῖς μητρώοις ἐγγραφῆς ἢ διαγραφῆς, ἔπεται ὅτι ἀπαλλάσσεται καὶ ὁ σχὼν ἀδελφὸν θανόντα μετὰ τὴν ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀπόλυσιν αὐτοῦ, εἰς οὗτος δὲν εἶχε διαγραφῇ ἐκ τῶν οἰκείων μητρώων. Προσθετόν, ὅτι ἡ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσία ἀδελφοῦ ἢ ἐν τῇ ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ θάνατος τοῦ ἑαυτοῦ δὲν δύναται νὰ παλλάσῃ πλείονας τοῦ ἐν ἀδελφῷ ἀδιαφοροῦν δὲ πάντῃ ἂν ἡ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσία ἐπαναλαμβάνηται κατ' ἀκολουθίαν ἀνακατατάξεως, αἵ οὗτοι ὑπηρεσία τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ. Ἐπαναλαμβάνεται ὅμως ἡ ἀπαλλαγὴ ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ὅσάκις ἂν ταῦτα δικαιώματα παρουσιασθῶσιν ἐκ νέου ἐν αὐτῷ. Διὸ δύναται ἐκάστοτε ἀδελφοῦ τινος ἡ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσία ἢ ὁ ἐν τῇ ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ θάνατος νὰ παλλάσῃ ἕτερον ἀδελφόν· ὅθεν ὁ ἔχων ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ δικαιούται νὰ παλλαγῇ, ἔστω καὶ ἂν ἀπηλλάχῃ ἕτερος ἀδελφὸς πρότερον, ὅστις ὅμως ἀπίσταν διότι ὁ θάνατος αὐτοῦ ἔματαιώσε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ λόγου τούτου ἀπαλλαγῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν τοῦτον, ἡ δὲ ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ ὑπηρεσία τοῦ ἄλλου ἀδελφοῦ, ἐξακολουθοῦσα ὑφισταμένη νομίμως παράγει δικαίωμα ἀπαλλαγῆς ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ζ') Οἱ διὰ βοηθητικὰς ὑπηρεσίας τοῦ στρατοῦ θεωροῦμενοι ἱκανοί, ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἐσπερημένοι τοῦ

πρὸς κατάταξιν ἀπαιτουμένου ἐλαχίστου ἀναστήματος, ὅπερ ὀρίζεται εἰς 1,54. Τὰς βοηθητικὰς τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίας ὄρισε παρ' ἡμῖν τὸ Β. Διάταγμα τῆς 19 Μαΐου 1868, εἰς ὃ παραπεμπτός ὁ ἀναγνώστης.

Η') Οἱ ἐθελουσίως ἐπὶ διεξίαν ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ ὑπηρετήσαντες. — Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 34) ὁ παραλειφθεὶς νέος, μὴ παρουσιασθεὶς δὲ ὀκτοβρὶν μῆτε δηλωθεὶς ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων κατὰ τὴν ἐξέλεξιν τοῦ στρατολογικοῦ καταλόγου τῆς ἀπογραφῆς, εἰς ἣν ἀνήκει, ἵνα ἐγγραφῇ ἐν αὐτῷ, δὲν δύναται νὰ ἐπικαλέσῃται ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντα εὐσεργετήματα τῆς ἀπαλλαγῆς, ἐὰν οἱ τῆς ἀπαλλαγῆς λόγοι ἐπῆλθον, ἀφ' οὗ κατέστη ὀριστικὸς ὁ περὶ οὗ θέλομεν διαλάβει ἀκολουθῶς στρατολογικὸς ἐλεγχοί, καὶ δὲν ὑπῆρχον ἐν ἡ ἡμέρᾳ τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ἐκλήθη νὰ αποφηγήται. Δηλονότι ἀποστερεῖται μὲν ὁ παραλειφθεὶς ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων καὶ μὴ ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου τοῦ εὐσεργετήματος τῆς ἀπαλλαγῆς διὰ τὸν κατόπιν ἐπελθόντα νόμιμον λόγον ἀπαλλαγῆς, δὲν ἀποστερεῖται δὲ αὐτοῦ αὐτὸς οὗτος, ἂν ὁ λόγος τῆς ἀπαλλαγῆς ὑφίστατο πρότερον! Ἀκατανόητον ἀποβαίνει ἄλλῃως διατὶ ἡ τοιαύτη διάκρισις — Ἄλλ' ὁ ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ στρατολογικῷ ἐλέγχῳ ἢ ὁ ἀναλαβὼν ἐθελουσίαν ὑποχρῶσιν, εἰς ὃν, εἴτε μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου εἴτε μετὰ τὴν κατάταξιν αὐτοῦ, ἤθελον ἐπέλθει οἱ ἐν τοῖς ἐδαφίοις α', β' καὶ γ' τοῦ 33 ἁρθροῦ τοῦ στρατολογ. νόμου διαλαμβάνοντο λόγοι ἀπαλλαγῆς, οὗς καὶ ἡ μετὰ εὐσημειωσάμεθα ἀνωτέρω διὰ τῶν στοιχείων Α', Β', Γ', ἀποπέλλεται ἐπὶ τῇ εἰσῆ αἰτήσῃ δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν εἰς τὴν τοῦ

ἐνεργοῦ στρατοῦ ἐφεδρείαν καὶ δι' ὅσον χρόνον ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὀφείλει νὰ διαμείνῃ ἐν αὐτῇ, πλην ἐὰν διὰ τῆς ἐν τῷ στρατῷ κατατάξεως αὐτοῦ ἀπηλλαγῆ τῆς ὑπηρεσίας νεώτερος αὐτοῦ ἀδελφός, ζῶν ἔτι κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρον 34 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΉΕ'). Δέον ἔστι νὰ προστεθῇ, ὅτι κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 35) πᾶσαι αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀπαλλαγῆς δὲν ἐοχθούσι διὰ τὰ θετὰ τέκνα. Προδήλως ὅμως ἡ διάταξις αὕτη ἀφορᾷ εἰς ἀπαλλαγὰς ἐκ λόγων πηγαζόντων ἐκ τῆς πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ πατρὸς οἰκογένειαν θεῆς διὰ τῆς υἱοθεσίας σχέσεως, ὅθεν δὲν καλύπτει τὰ θετὰ τέκνα νὰ ἐπικαλέσωνται ὑπὲρ ἑαυτῶν λόγους ἀπαλλαγῆς πηγαζοντας ἐκ τῆς συγγενικῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν ἐξ αἵματος οἰκογένειαν, ἥς μέλη δὲν παύονται διατελοῦντα διὰ τῆς γενομένης υἱοθεσίας. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι οἱ προτεινόμενοι κατὰ τὰνωτέρω λόγοι ἐξαίρεσεως καὶ ἀπαλλαγῆς δέον νὰ ὑπάρχωσιν ἐν ᾧ χρόνῳ τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον καλεῖται νῖκαφανθῇ, πλην τοῦ ἀρτίως προσεκτεθέντος λόγου, ἐν ᾧ ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ στρατολογικῷ ἐλέγχῳ ἢ ἀναλαβὼν ἐθελουσίαν ὑπηρεσίαν δύναται νὰ προβάλλῃ. Οἱ διὰ πᾶσαν ὅμως ὑπηρεσίαν (ἐνεργὸν ἢ βοηθητικὴν) καταστάντες ἀνίκανοι ἐκ σωματικῆς βλάβης ἐξαιροῦνται τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ μετὰ ταῦτα προσερχόμενοι, ἀλλ' ὑποβάλλοντες εἰς ἐκατοντάδραχμον πρόστιμον, (ἔστω καὶ ἂν ἡ μὴ προσέλευσις αὐτῶν προῆλθεν ἐξ ἀνικανότητος!) (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 36 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΉΕ'). Ἀπαλλάσσονται δ' ὡσαύτως τῆς στρατείας οἱ μαθηταὶ τῶν στρατιωτικῶν σχολῶν (τῆς τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης), ὡς προπαρασκευαζόμενοι εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Ἄλλ' ἂν ἀποβληθῶσι τοῦ σχολείου πρὸ τοῦ πέρατος τῶν σπουδῶν αὐ-

τῶν ἢ μὴ καταταχθῶσιν ἐν τῷ στρατῷ, ἐγγράφονται ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου ἔτους (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 37, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). Ἀπαλλάσσονται ὡσαύτως τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας οἱ λειτουργοὶ παντὸς βαθμοῦ τῆς τε Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ πάσης ἄλλης ἀνεγνωρισμένης θρησκείας καὶ ἐκεῖνοι τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὧν ἄνευ κατὰ βεβαίωσιν τοῦ βῆθβίνου δὲν δύναται νὰ τελεσθῇ ἱεροτελεστία, οἵτινες ὅμως δὲν δύνανται νὰ ὑπερβαίνωσι τοὺς πέντε διὰ πᾶσαν συναγωγὴν, οὐδὲ ἀντικαθίστανται πρὸ τῆς παρελεύσεως δεκαετίας ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ τῶν (ἄρθρ. 38, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). Ἀπαλλάσσονται ὡσαύτως οἱ διατελοῦντες μαθηταὶ τῶν ἱερατικῶν σχολείων τῶν ἀνεγνωρισμένων θρησκειῶν, τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ῥιζαρείου σχολῆς καὶ οἱ φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς σχολῆς, ἐὰν πρὸ τῆς κληρώσεως ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διηχθῶσι τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, ἅμα συμπληροῦντες τὴν ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ὀριζομένην ἡλικίαν (ἄρθρ. 39). Προέβηλον ὅμως, ὅτι ἡ ὑποχρέωσις αὕτη δεόν νὰ ἐμφαίνεται διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, οὐχὶ δὲ δι' ἀπλῆς ἀναφορᾶς, ὅτε τῆς δι' ἀπλῆς ἀναφορᾶς ὑποσχέσεως μὴ τιτλούσης νόμιμον ὑποχρέωσιν. Ἀλλ' ἐὰν διακόψωσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἢ ἀποπερατώσωσι μὲν αὐτάς, ἀλλὰ συμπληρώσαντες τὴν νενομισμένην ἡλικίαν ἀβετήσωσι τὴν ὑποχρέωσιν αὐτῶν περὶ τῆς ἐπιδόσεως αὐτῶν εἰς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, ἢ ἐπιδοθέντες εἰς αὐτὸ ἀποβίλωσι πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς δεκαετίας, ἐγγράφονται εἰς τὸν πρῶτον συνταχθησόμενον στρατολογικὸν κατάλογον, ἵνα ἐκπληρώσωσι τὴν ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ καὶ τῇ ἐφεδρείᾳ ὑποχρέωσιν αὐτῶν, οἰανδήποτε ἡλικίαν καὶ ἂν ᾗ γῶσι (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 39). Σημει-

ώτεον, ὅτι πάντες οἱ ἄρτίως μνημονεύοντες, ἦτοι μαθηταὶ τῶν στρατιωτικῶν σχολῶν, ἱερεῖς καὶ μαθηταὶ τῶν ἱερατικῶν σχολῶν ὀφείλουσιν ἐντὸς δύο μηνῶν, ἀφ' ἧς ἐπαυσαν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπαλλασσόμενοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας (διότι διέκοψαν λ. χ. τὰς σπουδὰς αὐτῶν, παρητήσαντο τὸ ἱερατικὸν σχῆμα κτλ.), νὰ δηλώσωσι τοῦτο εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρχον ἐπὶ ἀποδείξει καὶ ὑποβάλωσιν ἐντὸς μηνὸς τὴν ἀπόδειξιν ταύτην εἰς τὴν τοῦ νομάρχου θεώρησιν. Ἐλλως τιμωροῦνται διὰ προστίμου δραχμῶν 30—300. Δὲν ἐκπίπτεται δὲ ἐκ τοῦ χρονοῦ, ὃν πᾶς Ἕλλην ὀφείλει νὰ διανύσῃ ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ, ὃ ἐν τῇ μεταξὺ τῆς ἐποχῆς, ἀφ' ἧς ἐπαυσαν αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας μέχρι τῆς εἰς τὸν νομάρχην δηλώσεως χρόνος (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 40 καὶ 138).

Ἐπραγματεύθημεν ἤδη περὶ τῆς ἐξαιρέσεως καὶ ἀπαλλαγῆς τῶν κατὰ νόμον ἐξαιρετέων καὶ ἀπαλλακτέων. Ἀλλ' ὁ νόμος ἐπιτρέπει ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς τινὰς κατηγορίας πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ ἀναβολὴν κατατάξεως. Τοιοῦτοι εἶναι κατὰ τὸ 41 ἄρθρ. τοῦ νόμου (ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'):

Α') Οἱ διανύοντες τὸ δεύτερον, τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον ἔτος τῶν σπουδῶν αὐτῶν ἐν τῷ Σχολείῳ τῶν Βιομηχανικῶν τεχνικῶν, ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἢ τινὶ τῶν ἁλλοδαπῶν πανεπιστημίων, προσάγοντες δὲ περὶ τούτου αὐθεντικὴν ἀπόδειξιν (δηλονότι πιστοποιητικὸν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σχολείου τῶν τεχνικῶν ἢ πιστοποιητικὸν τοῦ ἁρμοδίου Πρυτάνεως) καὶ εἰς μὲν τοὺς διανύοντας τὸ δεύτερον ἔτος τῶν σπουδῶν αὐτῶν ἐπιτρέπεται ἀναβολὴ κατατάξεως τριῶν ἐτῶν, εἰς δὲ τοὺς διανύοντας τὸ τρίτον ἀναβολὴ δύο ἐτῶν, εἰς δὲ τοὺς τὸ τέταρτον ἐνός ἔτους.

Β') Οἱ μαθηταὶ τῶν διδασκαλείων καὶ τῶν γυμνασίων σχολεῖν ἐφ' ὅσον διατελοῦσι μαθηταί.

Γ') Οἱ ἐσωτερικοὶ μαθηταὶ (δηλονότι τακτικοὶ μαθηταὶ καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἀκροαταί) τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ στρατιωτικῶν ἢ τεχνικῶν σχολῶν· ἀναβάλλεται δ' ἡ κατάταξις αὐτῶν ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη κατὰ λόγον τῆς διαρκείας τῶν ἐν ἐκείτῃ σχολῇ σπουδῶν ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ ἐπιστήμων πιστοποιητικῶν, νομίμως κεχωρημένων. — Ὑποβάλλονται δ' αἱ περὶ ἀναβολῆς αἰτήσεις μετὰ τῶν ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ἀποφαινόμενον ἀνεκκλήτως περὶ τῆς παραδοχῆς ἢ μὴ τῆς αἰτήσεως· διατηρεῖ δ' ὁ τυχὼν ἀναβολῆς τὸν ἀριθμὸν τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος καὶ ἐντός 40 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως αὐτῆς ἀνεῖ ἐτέρας εἰδοποιήσεως ὁφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ ἀπάσας τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένας αὐτῷ ὑποχρεώσεις κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ ἐν τῷ κληρωτικῷ πινάκι. Καλοῦνται ὁμῶς πρὸς ὑπηρεσίαν καὶ οἱ ἀπαλλαγέντες τῆς ἐνεργουῦς ὑπηρεσίας καὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἐφεδρείαν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, εἰὰν οἱ λόγοι τῆς ἀπαλλαγῆς ἐκλείπωσι πρὶν ἢ οἱ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρετοῦντες ἄνδρες τῆς αὐτῆς ἀπογραφῆς συμπληρώσωσι δεκαεπτάμηνον ὑπηρεσίαν, ὑποχρεοῦνται δὲ νὰ ὑπηρετήσωσιν ἄχρι τῆς εἰς τὴν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ ἐφεδρείαν μεταβάσεως τῆς ἀπογραφῆς αὐτῶν, πλὴν ἂν ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ, οὗ ἔτυχον κατὰ τὴν κλήρωσιν, ὑπάγῃν εἰς τὴν τῶν διαθεσίμων κατηγορίαν, ὅτε ὀφείλοισι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ τρίμηνον. Ἄλλ' ἐξαιροῦνται τῆς πρὸς ὑπηρεσίαν κλήσεως αἰετοτε οἱ ἀπαλλαγέντες μετὰ τὴν κατάταξιν αὐτῶν ὡς πρεσβύτεροι τῶν ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς ὀρφανῶν, ὡς μόνοι υἱοὶ ἢ ὡς πρεσβύτεροι τῶν υἱῶν ἢ μόνοι ἐγγονοὶ ἢ πρεσβύτεροι τῶν ἐγγόνων γυναικὸς χή-

ρας ἢ ὡς πρεσβύτεροι υἱοὶ τυφλοῦ πατρὸς ἢ ἀν.κάνου πρὸς ἐργασίαν ἢ ὡς μόνοι υἱοὶ ζῶντος πατρὸς. Ἄλλ' ἐν ὧρα πολέμου ἢ ἐπιστρατεύσεως καλοῦνται εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ οἱ τε ἀπαλλαγέντες καὶ οἱ τυχόντες ἀναβολῆς κατατάξεως (Ν. ἈΦΚΗ' ἀρθρον 43). Προσθετέον δὲ ὅτι οἱ μὲν διατελοῦντες ἐν τῇ διαθεσιμότητι τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, ὡς καὶ οἱ εἰς τὴν ἐφεδρείαν μεταβάντες στρατεύσιμοι, ἀνήκοντες δὲ εἰς κλάσεις αὐτῆς κληθείσας, κατατάσσονται, πλὴν τῶν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κενῶν τηρουμένων διαθεσίμων, μέρος μὲν αὐτῶν εἰς τὰ διάφορα συντάγματα τοῦ πεζικοῦ καὶ τὰ εὐζωνικά τάγματα, μέρος δὲ εἰς τὰ ἔμπεδα τάγματα τοῦ αὐτοῦ ὀπλοῦ· οἱ δὲ ἀπαλλαγέντες τῆς ἐνεργουῦς ὑπηρεσίας καὶ οἱ τυχόντες ἀναβολῆς κατατάξεως κατὰ τὴν εὐθείαν εἰς τὰ ἔμπεδα τάγματα τοῦ πεζικοῦ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ὄπλα κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας (Ν. ἈΦΚΗ' ἀρθρ. 43 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 82). Δύνανται δὲ νὰ κληθῶσιν ἐν ἐπιστρατεύσει οἱ ἀπαλλαγέντες, ἢ τυγχόντες ταῖς ἀπογραφαῖς, εἰς αἰ. ἀνήκουσιν, ἢ κατόπιν αὐτῶν καὶ τμηματικῶς, καλουμένης δηλονότι μιᾶς ἢ πλείονων ἡλικιῶν ἀπαλλαγέντων (ἀρθρ. 43).

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ τῆς κατάρτισεως τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων καὶ στρατολογικῶν ἐλέγχων. Ἐν ἐκάστῳ νομῷ καθίσταται *στρατολογικὸν συμβούλιον*, συγκείμενον* ἐξ ἐνὸς ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ, τοῦ ἐν τῷ νομῷ διευθυντοῦ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου, τοῦ διευθυντοῦ τῆς νομαρχίας ἢ, τοῦτου κωλυμένου, ἐνὸς τῶν νομαρχιακῶν γραμματέων ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ νομάρχου, τοῦ ἀρχαιοτέρου πρωτοδίκου καὶ ἐνὸς ὑγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ, ἔχοντος τοὐλάχιστον βαθμὸν ὑπιάτρου. Διορίζονται δὲ ὅτε ἀνώτερος ἀξιωματικὸς καὶ ὁ ὑγειονομικὸς κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτι-

κῶν κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Μαρτίου· ἀλλ' ἐφαρμόζονται καὶ εἰς αὐτούς, ὡς καὶ τὸν διευθυντὴν τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου, αἱ διατάξεις τοῦ ΦΜ' νόμου τῆς 11 Νοεμβρίου 1875 περὶ ἐντοπίων ὑπαλλήλων, δηλονότι δὲν δύνανται νὰ ὑπηρετήσωσιν ὡς τοιοῦτοι ἐν τῷ νομῷ, ἐξ οὗ κατὰγονται ἢ ἐν ᾧ ἐξακουσῇ ἢ ἐξήσκησαν κατὰ τὰ ἀμέσως προηγούμενα τρία ἔτη τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν τὰ πολιτικά αὐτῶν δικαιώματα ἢ ἐξ οὗ ἔλαβον σύζυγον. Προεδρεύει δὲ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ὁ κατὰ βῆθρον ἀνώτερος ἀξιωματικός, καὶ ἐν δημοσθαμίᾳ ὁ ὀρχαιότερος. Γραμματεὺς δὲ παρὰ τῷ στρατολογικῷ συμβουλίῳ διορίζεται εἰς τῶν ὑπαλλήλων τῆς νομαρχίας, ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ νομάρχου (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθ. 44 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧ'ΗΒ' καὶ τοῦ ἀκολουθῶντος πάλιν τροποποιήσαντος αὐτὸν ΑΓΜΙ' τῆς 27 Μαρτίου 1891). Ἀρχονται δὲ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου αἱ ἐργασίαι τῇ 1 Ἀπριλίου, περατοῦμεναι τὸ βραδύτερον τῇ 30 Ἰουνίου· καὶ πρῶτον μὲν ἐπιλαμβάνεται τοῦτο τῶν στρατολογικῶν ὑποθέσεων τοῦ δήμου τῆς τοῦ νομοῦ πρωτευούσης, ἀκολουθῶν δὲ μεταβαίνει, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ νομάρχου διὰ προκηρύξεως ὁρισθεῖσαν πρότερον σειρὰν τῶν κατὰ δήμους ἐργασιῶν αὐτοῦ, εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν διὰ Βασιλικῷ Διατάγματος ὀριζομένων δήμων, ἔνθα δέον νὰ προσέρχωνται οἱ ἐν τοῖς στρατολογικοῖς καταλόγοις ἐγγεγραμμένοι νέοι. Συνεδριάζει δὲ τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ἐν μὲν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ νομοῦ ἐν τῷ νομαρχιακῷ καταστήματι, ἐν δὲ ταῖς πρωτευούσαις τῶν δήμων ἐν τῷ δημοτικῷ καταστήματι (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 45 καὶ 46). Ὅφειλει δὲ κατὰ πρῶτον ἐν ἐκάστῃ δήμῳ νὰ κληρώσῃ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει τοὺς ἐν τοῖς στρατολογικοῖς καταλόγοις ἐγγεγραμμένους κατὰ τὴν ὑπὸ

τοῦ νομάρχου ὁρισθεῖσαν διὰ προκηρύξεως σειρὰν αὐτῶν· κατὰ τὴν κλήρωσιν δ' ἐκάστου δήμου ὡς καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν σχετικῶν πρὸς ἑκάστην δὴμον ἐργασιῶν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου παρίσταται ὁ οἰκεῖος δήμαρχος (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 74).

Ἐχουσι δικαίωμα δὲ καὶ ὑποχρέωσιν νὰ προσέλθωσι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθ. 48) κατὰ τὴν πρὸς κλήρωσιν τῶν στρατευσίμων ὠρισμένην ἡμέραν ἐνώπιον αὐτοῦ πάντες οἱ ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ ἐγγεγραμμένοι· ἂν δὲ μὴ προσέλθωσι, τὸ συμβούλιον προβαίνει ὥστε ἦσαν παρόντες. Καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ διατάξει παρέλιπε δυστυχῶς ὁ νομοθέτης νὰ προνοήσῃ τὴν περιπτώσιν νομίμων κωλυμάτων τῶν στρατευσίμων εἰς ἐμφάνισιν ἐνώπιον τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων. Καὶ ἐπέτρεψε μὲν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὅψει πιστοποιητικὰ ἱατρῶν δεόντως κεκυρωμένα, ἀλλ' οὐδ' αὖ μὴς ἡ ἐγκύκλιος αὕτη ἀναπληροῖ τὴν ἔλλειψιν τοῦ νόμου, ἅτε τῶν πολιτῶν ὑφελόντων καὶ δυναμένων νὰ γινώσκωσι μόνον τὸν νόμον. Συντάσσεται δὲ πρὸς ἐνέργειαν τῆς κληρώσεως πῖναξ κατ' ἀριθμὸν ἀριθμὸν, περιέχων ὅτους ἀριθμοὺς καὶ ὁ στρατολογικὸς τοῦ δήμου κατάλογος, πλεον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παραλειφθέντων ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων παρελθόντων ἐτῶν καὶ μὴ ἐξαιτησάντων νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὴν προσωρινὴν στήρῃσιν πολιτικῶν δικαιωμάτων καταδικασθέντων ἐπὶ τῇ καταδίκῃ εἰς ἐπανορθωτικὴν ποινὴν ἅμα τῇ ἐπαναλήψει αὐτῶν, (οἵτινες, ὡς παρετηρήσαμεν ἤδη ἐν § 333, κατὰ τὸ ἄρθρον 30 ἐγγράφονται ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἐν ἀρχῇ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος, πλην ἂν συνεπλήρωσαν τὸ 41 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν) καὶ 2) τῶν διὰ δόλου κατορθώσαντων γὰρ παραλειφθῶσιν ἐκ τῶν στρα-

τολογικῶν καταλόγων, τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος ἢ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἢ νὰ ἐξαιρεθῶσιν ἢ ἀπαλλαγῶσιν ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου (οἷτινες τιμωρούμενοι πρότερον κατὰ τὸ ἄρθρον 189 ἐγγράφονται οὐχ ἡττον ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ)· προηγείται δ' ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι ἡ ἐγγραφή τῶν τελευταίων καὶ ἔπεται ἀμέσως ἡ τῶν παραλειφθέντων καὶ μὴ ἐξαίτησάντων νὰ ἐγγραφῶσι, διδομένων εἰς αὐτοὺς ὑποχρεωτικῶς τῶν πρώτων ἀριθμῶν τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος· διὸ καὶ οἱ φέροντες τοὺς ἀριθμοὺς τούτους κληροὶ οὐδαμῶς ἐν τῇ κληρωτίδι κατατιθέμενοι ἐξαφανίζονται (N. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 41). Σημειωτέον δέ, ὅτι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρώσεως οἱ κληροὶ μονογραφοῦνται ὑφ' ἀπάντων τῶν μελῶν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου, αἵτα δὲ ἀριθμοῦνται δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ κατατίθενται εἰς τὴν κληρωτίδα, ἀφοῦ βεβαιωθῇ ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἔστιν ἴσος πρὸς τὴν τῶν κληρωθησάντων, ὅπερ ἀπαγγέλλει μεγάλη τῇ φωνῇ ὁ πρόεδρος. Μετὰ τοῦτο δὲ ἕκαστος, καλοῦμενος, κατὰ τὴν σειρὴν τῆς ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ ἐγγραφῆς αὐτοῦ, ἐξάγει ἐκ τῆς κληρωτίδος ἓνα κληρὸν, ὃ δ' ἐν αὐτῷ ἀριθμῷ ἐκφωνεῖται ἀμέσως καὶ ἀπέναντι τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι ἐγγράφεται τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ λαβόντος αὐτόν. Διὰ τοὺς ἀπόντας ἐξάγουσι τὸν κληρὸν οἱ γονεῖς ἢ οἱ ἀνεγνωρισμένοι συγγενεῖς αὐτῶν καὶ ἐν ἀπουσίᾳ ἢ ἀνήσει αὐτῶν ὁ δήμαρχος. Ὡς δὲ λέγει τις τυχὼν ἐκ τῆς κληρωτίδος κληρὸν μὴ φέροντα τὴν μονογραφὴν τῶν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου μελῶν θεωρεῖται οὗτος ὡς μὴ ὑπάρχας καὶ ἐξαφανίζεται, λαμβάνεται δ' ἕτερος ἐκ τῆς κληρωτίδος. Προσθετέον, ὅτι περαιτωθεῖσα ἡ κληρώσις καθίσταται ὀριστική καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπαναλαμβάνεται. Τηρεῖ δ' ἕκα-

στος τὸν κληρὸν οὐ ἔλαχεν. Ἐάν δὲ μετὰ τὴν κληρώσιν συμπέσῃ νὰ ὑπολειφθῶσιν ἐν τῇ κληρωτίδι κληροὶ διὰ τινος, ἐγγράφονται οὗτοι ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι ὡς ἔπεται: 1) Εἰ μὲν, ἐξαχθέντων ἀπάντων τῶν κληρῶν τῶν περιεχόντων τοὺς ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ ἀριθμούς, δὲν ὑπελείφθῃ δι' αὐτοὺς κληρὸς καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδὲν διάκενον ὑπάρχει ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι, ἐγγράφονται οὗτοι εἰς τὸ τέλος τοῦ πίνακος, ὀριζομένης τῆς πρὸς ἀλλήλους σχετικῆς σειρᾶς δι' εἰδικῆς κληρώσεως, ἐνεργουμένης κατὰ τὰ ἀνωτέρω. 2) Εἰ δέ, ἐξαχθέντων ἀπάντων τῶν κληρῶν, ὑπάρχουσι διάκενα ἐν τῇ ἀριθμητικῇ σειρᾷ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος, τίθενται ἐν τῇ κληρωτίδι μόνον οἱ μὴ διατεθέντες ἀριθμοί, οὓς λαμβάνουσιν οἱ μέιναντες ἄνθρωποι κληροῦ, προσερχόμενοι εἰς τὴν κληρωτίδα, κατὰ τὴν σειρὰν τῆς ἐν τῷ στρατολογικῷ καταλόγῳ ἐγγραφῆς αὐτῶν. Ὁ κληρωτικὸς πίναξ, οὕτω καταρτισθεὶς καὶ μεγαλοφῶνως ἀναγνωσθεὶς, ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 50). Μετὰ δὲ τὴν κατάρτισιν τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ὑποβάλλει εἰς ἐξέτασιν τοὺς ἐν αὐτῷ ἐγγεγραμμένους, ὅπως βεβαιωθῇ ἂν κέκτηται τὴν πρὸς στράτευσιν σωματικὴν ἱκανότητα, καὶ οἱ μὲν κρινόμενοι ὑπὸ τοῦ ὑγειονομικοῦ ἱερωματικοῦ ἱκανοὶ πρὸς στράτευσιν θεωροῦνται ὀριστικῶς ὡς τοιοῦτοι (ἔατοι καὶ ἂν τὰλλα τοῦ συμβουλίου μέλη ἐναντιφωνῶσιν), οἱ δὲ κρινόμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἀνίκανοι ἐξαιροῦνται μόνον, ἔάν τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ἀποφήνηται ὁμοφώνως ὑπὲρ τῆς ἐξαίρεσεως· ἄλλως θεωροῦνται ἱκανοί, ¹ (N. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 51

¹ Διὰ τοῦ Διατ. τῆς 23 'Ιουλίου 1887 ὠρίσθησαν τὰ τῆς σωματικῆς ἱκανότητος τῶν στρατευσίων.

ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). 'Αλλ' ἂν ἐγγεγραμμένοι δὲν προσέλθωσιν εἰς τὸ συμβούλιον, τούτων ἡ σωματικὴ ἱκανότης ἐξετάζεται, όταν προσέλθωσιν εἰς τὸ οἰκτεῖον στρατολογικὸν γραφεῖον πρὸς κατατάξιν ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτῷ ὕγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ, καὶ κατατάσσονται μὲν οἱ θεωρούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἱκανοί, παραπέμπονται δὲ ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ γραφεῖου εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐκτάκτως συνεδριάζοντος στρατολογικοῦ συμβουλίου δι' ἱατρικῆς ἐνδείξεως οἱ ὑπ' αὐτοῦ κρινόμενοι ἀνίκανοι ἢ χρήσιμοι διὰ βοηθητικὰς ὑπηρεσίας. 'Εὰν δὲ τοῦτο τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον ὁμαφώνως ἀποδέξηται τὴν γνώμην τοῦ ὕγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ, ἐξαιροῦνται (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 63)· ἐὰν δὲ τοῦτο ἀργῇ δι' ἑλλειψιν ἀξιωματικοῦ τινος, παραπέμπονται εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου τοῦ ἐγγυτέρου νόμου (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 69). Δύναται δὲ τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον (ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ἑκτακτα στρατολογικὰ συμβούλια) νὰ διορθώσῃ τὴν ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἄρρένων σημειουμένην ἡλικίαν τοῦ στρατευομένου, ἐὰν αὕτη ἀπᾶδῃ πρὸς ἣν τυχὸν προσάγει νομίμως συντεταγμένην ληξιαρχικὴν πρᾶξιν (ἄρθρ. 52). Βεβαίως δὲ δύναται νὰ διορθώσῃ αὐτήν, ἐὰν ἐκ τυπογραφικοῦ σφάλματος ὠρίσθῃ ἐν τῷ ἐντύπῳ καταλόγῳ διάφορος τῆς ἐν τῷ χειρογράφῳ ἀναφερομένης, διότι ἄτοπον εἶναι νὰ κατισχύῃ τὸ τυχαῖον σφάλμα τῆς σημειουμένης ἀληθῶς ἡλικίας. 'Εὰν δὲ κατὰ τὴν τῆς πρὸς στρατεύειν σωματικῆς ἱκανότητος ἐξέτασιν ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἐνεκεν ἐσφαλμένης ἐν τοῖς μητρώοις ἀναγραφῆς τῆς ἡλικίας αὐτῶν παῖδες ἄγοντες καθ' ὁμόφωνον γνώμην τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἡλικίαν προφανῶς κατωτέραν τῆς νομίμου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀδυνατοῦντες νὰ ὑπομείνωσι τὰ στρατιωτικὰ βάρη, δὲν

ἐξαιροῦνται μὲν οὗτοι ὡς σωματικῶς ἀνίκανοι, ἀλλὰ διὰ πράξεως τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ὁρίζεται ἡ διαγραφὴ αὐτῶν ἐκ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος καὶ ἐκ τοῦ μητρώου τῶν ἄρρένων, ἐν οἷς εἶναι πλημμελῶς ἐγγεγραμμένοι, καὶ ἡ διαγραφὴ αὐτῶν εἰς τὸ τῶν ἄρρένων μητρώον τοῦ ἔτους, τοῦ ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου θεωρουμένην ὡς πραγματικὴν αὐτῶν ἡλικίαν· ἀλλὰ κατὰ τῆς πράξεως ταύτης ἐπιτρέπεται ἔφσει ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς τοιχοκολλήσεως αὐτῆς ἐνώπιον τῆς κατ' ἔφσειν δικιζούσης ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν ἐν Ἀθήναις ἑφετῶν καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς στρατολογίας τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ἥτις ἀποφαίνεται ὁμοφώνως μόνον ἂν τὸ Συμβούλιον ἐκ παρερμηνείας τοῦ νόμου ἀπερρίψῃ ἢ ἐδέξατο τὴν αἰτήσιν ἐντὸς ὅκτω ἡμερῶν ἀπὸ τῆς διαβίσεως τῶν σχετικῶν ἐγγράφων εἰς τὸν δικαστικὸν σύμβουλον (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 53 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 60 ὡς ἐτροποποιήθη τὸ τελευταῖον διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). 'Αλλ' οἱ καθ' ὁμόφωνον γνώμην τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ὑπερβάντες τὴν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὑπόχρεων ἡλικίαν ἀπολύονται, διαγραφόμενοι ἐκ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος. Δύναται δὲ καὶ μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου νὰ ὑποβληθῇ αἰτήσεις ἀπολύσεως δι' ὑπέρβασιν τῆς στρατευομένου ἡλικίας ἐνώπιον τοῦ ἐκτάκτου στρατολογικοῦ συμβουλίου, ὅπερ ἐδρεύει ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐκάστου νομοῦ, συγκροτούμενον ἐξ ὧν προσώπων καὶ τὸ περιου ἐπαρακατεῦθμεν τακτικόν, (ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν δύναται νὰ κατασταθῇ ὁ ἀνώτερος ἀξιωματικὸς διὰ λοχαγοῦ ἐν τῷ ἐκτάκτῳ συμβουλίῳ) λεγόμενον δ' ἑκτακτον, διότι ὑπερέβησαν

ἐν αὐτὸ μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ στρατο-
 λογικοῦ ἐλέγχου τὰς περὶ ἀπαλλαγῆς αἰ-
 τήρεις αὐτῶν οἱ ὀλίγοι τυχόν μὴ ὑποβα-
 λόντες αὐτὰς πρὸ τῆς συντάξεως αὐτοῦ
 ἐν τῶν ἐχόντων δικαίωμα ἀπαλλαγῆς,
 καταβάλλοντες πρότερον εἰς τὸ δημόσιον
 ταμεῖον ἑκατὸν μὲν δραχμάς, ἐὰν δὲν
 κατετάχθησαν ἔτι εἰς τὸν στρατόν, ἑκα-
 τὸν πενήκοντα δὲ ἐὰν κατετάχθησαν ἢ
 παρῆλθον ἢ πρὸς κατάταξιν αὐτῶν ὥρι-
 σμένη ἡμέρα. Σημειώσαν, ὅτι εἰς τοῦτο
 τὸ ἔκτακτον στρατολογικὸν συμβούλιον
 παραπέμπονται καὶ οἱ τυχόν κατατα-
 χθέντες ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ δι' ἐνεργὸν
 ὑπηρεσίαν, καίπερ μὴ ἔχοντες τὴν δέου-
 σαν εὐρύτητα τοῦ ὄρακος ἢ τὸ πρὸς
 κατάταξιν ἐλάχιστον ἀνάστημα, συνιστά-
 μενον εἰς 1,56 (N. ΔΦΚΗ' ἄρθρ. 54 καὶ
 56). Πᾶσαι δὲ αἱ περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ
 ἀναβολῆς κατατάξεως ἀποφάσεις καὶ αἱ
 περὶ ἀποκλεισμοῦ ἐκ τῆς στρατιωτικῆς
 ὑπηρεσίας τελοῦνται ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ
 ἑκτέρων ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν ἄρμο-
 ῶν ἀρχῶν. Ἄλλ' ὁ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας
 ἀποκλεισμός τῶν λόγῳ καταδίκης στε-
 ρηθέντων διαρκῶς ἢ προσωκαίρως τῶν πο-
 λιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἐπὶ παρα-
 βάσει τοῦ ποινικοῦ νόμου διατάσσεται
 καὶ αὐτοδικαίως, οὐ ἔνεκα ὑποχρεοῦνται
 οἱ παρ' ἐφέταις εἰσαγγελεῖς νάποστέλ-
 λωσι κατ' ἔτος εἰς τὰ στρατολογικὰ συμ-
 βούλια πίνακα τῶν καταδικαζομένων
 (N. ΔΦΚΗ' ἄρθρον 55). Μετὰ δὲ τὴν
 κατάρτισιν τῶν ἀποφάσεων τοῦ στρατο-
 λογικοῦ συμβουλίου (τοῦ τακτικοῦ δη-
 λοντὶ στρατολογικοῦ συμβουλίου) περὶ
 τῶν ἐξαίρεσεων, ἀπαλλαγῶν καὶ ἀποκλει-
 σμῶν, καταρτίζεται ὁ στρατολογικὸς ἑ-
 λεγχοῦς ἐκάστου δήμου καὶ ὑπογράφου-
 νος ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου
 καθίσταται ὁριστικός. Διηρημένος δὲ οὗτος
 εἰς πέντε μέρη, διαλαμβάνει κατὰ τὴν ἐν
 τῷ κληρωτικῷ πίνακι ἀριθμητικὴν σειρὰν
 1) πάντας τοὺς διὰ τὴν στρατιωτικὴν

ὑπηρεσίαν θεωρηθέντας ἱκανοὺς (πλὴν
 ἐὰν ὑπάγωνται εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας κα-
 τηγορίας), σημειοῦται δ' ἀπέναντι τὸ
 ὄνομα ἐκάστου αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει
 ἐγκύρων ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν ἄρμο-
 δίων ἀρχῶν καὶ προσέτι τὸ ἔγγαμον ἢ
 ἄγαμον αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν
 ζώντων τέκνων, 2) πάντας τοὺς ἀπαλλα-
 γέντας ὡς πρεσβυτέρους ἢ μονογενεῖς υἱοὺς
 καὶ ἀδελφοὺς, 3) πάντας τοὺς ἀπαλλα-
 γέντας ὡς μαθητὰς στρατιωτικῶν σχο-
 λῶν, τοὺς ὑπηρετήσαντας ἐθελουσίως ἐπὶ
 διετίαν, καὶ τοὺς ὡς ἐθελοντὰς ὑπηρε-
 τοῦντας, 4) τοὺς ἀπαλλαγέντας ὡς λει-
 τουργοὺς θρησκείας ἢ ὡς μαθητὰς ἱερατι-
 κῶν σχολείων καὶ 5) πάντας τοὺς θνω-
 ρηθέντας ἱκανοὺς διὰ τινὰ τῶν βοηθητι-
 κῶν τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσιῶν. Ἐκ τῶν ἐν
 τῷ πρώτῳ δὲ μέρει ἐγγεγραμμένων, ἤτοι
 τῶν κριθέντων ἱκανῶν, χορηγοῦνται πρὸς
 συμπλήρωσιν τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τοῦ
 ναυτικοῦ κατὰ τὰ ἄλλαχοῦ ἐκτενέστερον
 διαληφθυσόμενα οἱ ἐκ ναυτικῶν δῆμων
 δηλώσαντες τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κατατα-
 χθῶσιν εἰς τὸ ναυτικὸν ἢ, ἐν ἐλλείψει τοι-
 οῦτων, οἱ ὑπὸ τοὺς μικροτέρους ἀριθμοὺς
 σημειούμενοι, γενομένης μνείας ἐν τῇ
 στήλῃ τῶν παρατηρήσεων (N. ΔΦΚΗ'
 ἄρθρ. 57). Ὅταν δὲ καταστῶσιν ὀρι-
 στικοὶ οἱ στρατολογικοὶ ἔλεγχοι συνδού-
 λων δῆμων, τὸ στρατολογικὸν συμβού-
 λιον ἀποφαίνεται περὶ τῶν αἰτήσεων ἀ-
 ναβολῆς κατατάξεως (N. ΔΦΚΗ' ἄρθρ.
 58). Σημειώσαν ὅτι αἱ ἀποφάσεις πᾶσαι
 τῶν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων στρατολογι-
 κῶν συμβουλίων δημοσιεύονται ἐπιμελῆς
 τοῦ νομάρχου ἐντός τριάκοντα ἡμερῶν
 ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν διὰ τοιχοκολ-
 λήσεως ἐν τῷ δημαρχεῖῳ τοῦ οἰκείου δή-
 μου (N. ΔΦΚΗ' ἄρθρ. 59). Ἐπιτρέπεται
 δ' ἔφσεις κατ' αὐτῶν ἐντός εἰκοσιν ἡμε-
 ρῶν ἀπὸ τῆς τοιχοκολλήσεως αὐτῶν ἐ-
 νώπιον ἐπιτροπῆς, ἀπαρτιζομένης ἐκ τοῦ
 δικαστικοῦ συμβουλίου, τοῦ ἀρχαιοτέρου

κατὰ τὸν διορισμὸν ἐφέτου Ἀθηνῶν, καὶ τοῦ ἀρμοδίου τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ἥτις ἀποφαίνεται ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν, ἀφ' ἧς διαβιβασθῶσιν εἰς τὸν δικαστικὸν σύμβουλον τὰ σχετικὰ ἔγγραφα. Ἐπιβιβάζεται δὲ ἡ ἔφεσις διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰς τὸν εἰρηνοδίκην τῆς κατοικίας τοῦ ἐκκαλοῦντος, ὀφείλοντα νὰ ὑποβάλῃ αὐτὴν διὰ τοῦ παρὰ πρωτοδικαίας εἰσαγγελέως εἰς τὸν δικαστικὸν σύμβουλον. Καὶ τὰς μὲν ἀποφάσεις, δι' ὧν ἀπερρίφθῃ ἡ περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ ἀναβολῆς κατατάξεως αἴτησις, δικαιοῦται νὰ ἐκκαλῇ κατὰ τὸ εἰκοσαήμερον διάστημα μόνος ὁ αἰτησάμενος τὴν ἀναβολὴν ἢ ἀπαλλαγὴν, τὰς δὲ λοιπὰς ἀποφάσεις πᾶς πολίτης. Ὁ δὲ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκκαλῇ ἐντὸς ἔτους ὁλοκλήρου ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς πᾶσαν ἔκτασιν ἐκ παρερμηνείας τοῦ νόμου ἐκδοθεῖσαν. Σημειώτεον ὅμως, ὅτι ἡ κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων ἔφεσις εἴτε τῶν πολιτῶν εἴτε τοῦ Ὑπουργοῦ δὲ. ἔχει ἀνασταλτικὴν δύναμιν (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 60 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΧΕ'). Ἐνερگوῦσι δὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν καταλλήλων δι' ἑκάστον ὅπλον κληρωτῶν οἱ κατ' ἑκάστην στρατολογικῇ συμβουλίᾳ δύο ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ μετὰ τοῦ ὑγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διὰ Β. Διατάγματος ὀριζομένων προσόντων (οὐ μόνον σωματικῆς καταστάσεως, ἀλλὰ καὶ τοπικῶν ἔξεων καὶ χαρακτήρων) (ἄρθ. 61). Σημειώτεον, ὅτι τὸ τανῦν ἰσχύον περὶ προσόντων Διάταγμα εἶναι τὸ τῆς 12 Φεβρουαρίου 1888. Οἱ δὲ καταταχθέντες ἥδη ἐν τῷ στρατῷ, ἐάν, προφανῶς ἀνήλικοι ὄντες, δὲν δύνανται νὰ ὑπομείνωσι τὰ στρατιωτικὰ βάρη, παραπέμπονται εἰς τὴν ἀνωτάτην ὑγειονομικὴν ἐπιτροπὴν, καί, ἐὰν αὕτη κρίνῃ αὐτοὺς πράγματι νεωτέρους κατὰ πολὺ, δια-

γράφονται τῶν ἐλέγχων τοῦ στρατοῦ, τῶν στρατολογικῶν ἐλέγχων καὶ τῶν μητρώων τῶν ἀρρένων, ἐνθα εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι, καὶ ἐγγράφονται εἰς τὰ τῶν ἀρρένων τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως αὐτῶν μητρώα, ὅπερ ὀρίζεται ἐκ τῆς ἐν τῇ γυναικοδοτῆσει τῆς ἀνωτάτης ἐπιτροπῆς σημειουμένης ὡς πραγματικῆς αὐτῶν ηλικίας (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 65). Ἀλλὰ δύνανται νὰ αἰτήσωνται δι' ἐνστάσεως ν' ἀποδείξωσι τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἡλικίαν ἐνώπιον τοῦ οἰκείου στρατολογικοῦ συμβουλίου, ἐὰν φρονῶσιν ὅτι ἡ ἡλικία αὐτῶν κακῶς προσδιορίσθη διὰ τῆς ἀνωτάτης ἐπιτροπῆς (ἄρθρ. 66). Ὁ φερεγγεῖται δηλονότι εἰς τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον (ἐνα περιλαμβάνον ὑγειονομικὸν ἀξιωματικόν, καὶ τοῦτο ὑποδύσασθαι τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀναθεωρῇ τὰς περὶ ἡλικίας ἀποφάσεις τῆς ἀνωτάτης ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς! Τὸ τε δὲ τακτικὸν στρατολογικὸν συμβούλιον καὶ τὸ ἐκτελεστικὸν ἀποφίνονται ἀνεκκλήτως περὶ σωματικῆς ἀνικανότητος τῶν ἐν αὐτοῖς διαλαμβανομένων, ὡς καὶ τῶν κατὰ τὸν ἄρθρ. 33 ἀνικάνων πατέρων καὶ ἀδελφῶν, ὧν πόντων τὴν ταυτότητα βεβαιῶν ἐνώπιον μὲν τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων ὁ παριστάμενος οἰκέτης δῆμαρχος ἐνώπιον δὲ τῶν ἐκτόκτων πιστοποιητῶν τοῦ οἰκείου δημάρχου διαλαμβανούσας καὶ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν καὶ τὰς οἰκονομικὰς αὐτῶν περιστάσεις, σημειοῦσας καὶ προσέτι ἂν ἔχωσι σωματικὴν τινα βλάβην καὶ ὁποῖαν. Ἐπιτρέπεται οὐχ ἡττοτέραις ἔφεσις καὶ κατὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἐνώπιον τῆς ἐκδικαζούσης τὰς ἐφείσας ἐπιτροπῆς διὰ λόγους μὴ ἀφορῶντας εἰς τὴν σωματικὴν ἀνικανότητα τῶν κληρωτῶν (Νόμου ΑΡΚΗ' ἄρθρ. 67 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). Ἀναγνωρίζονται δηλονότι ὡς ἀνεκκλήτως ἐξετασθέντων στρατευομένων ἀποφά-

τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου. Παράδο-
ξον τοῦτο. Συγκρούεται δ' ἄλλως ἢ διά-
ταξις αὐτῇ πρὸς τὴν ἐκτεθεῖσαν διάταξιν
τοῦ ἀρθροῦ 65, καθ' ἣν οἱ χριθέντες ἰκα-
νοὶ ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου,
ἐν θεωρηθῶσιν ἀνίκανοι κατὰ τὴν κα-
τάταξιν αὐτῶν, παραπέμπονται εἰς τὴν
ἐνωτάτην Ὑγειονομικὴν ἐπιτροπὴν.

Ἐξεταστὸν ἦδη τὰ περὶ στρατολογι-
κοῦ μητρώου καὶ στρατολογικῶν γρα-
φείων, περὶ ὧν πραγματεύεται τὸ τμήμα
τέταρτον τοῦ στρατολογικοῦ νόμου. Ἐν
ἐκάστῳ νομῷ ἐδρεύει στρατολογικὸν γρα-
φεῖον, οὗ ἔργον ἡ τήρησις καταλόγων
μητρώου καὶ στρατολογικοῦ μητρώου,
συντάσσεται δὲ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν
στρατολογικῶν ἐλέγχων, ἐν ᾧ καταγρά-
φονται πάντες οἱ ἐν αὐτοῖς ἐγγεγραμμέ-
νοι (πλὴν ἐκείνων, οἵτινες, ἐκ ναυτικῶν
δύμων ὄντες ἢ ὑπὸ τοὺς μικροτέρους ἁ-
ριθμούς σημειούμενοι ἐν τῷ πρώτῳ μέρει
τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου, ἐχορηγήθη-
σαν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὀργανικῆς
δυνάμεως τοῦ ναυτικοῦ), καὶ οἱ ἀναλα-
βόντες ἐνώπιον τοῦ στρατολογικοῦ γρα-
φείου ἰθελουσίαν ὑποχρέωσιν, σημειοῦται
δ' ἐν αὐτῷ παρὰ τὸ ὄνομα ἐκάστου ποῦ
κατετάχθη. τίς ἢ εἰς ἣν ὑπήχθη κατη-
γορίᾳ καὶ πᾶσαι ἀλλεπαλλήλως αἱ με-
ταβολαί, αἵτινες ἐπέρχονται εἰς τὴν κα-
τάστασιν αὐτοῦ, μέχρις οὗ ταχθῇ εἰς τὴν
ἐφεδρείαν τῆς ἐθνοφυρουᾶς (Ν. ΑΦΚΗ'
ἀρθ. 68). Εἰς τὰς διατάγας δὲ τοῦ δι-
ευθυντοῦ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου ὑ-
πάγεται καὶ ὁ ἐν ἐκάστῳ νομῷ σχημα-
τιστός ἐκ τοῦ πηρετοῦντος εἰς τὸ στρα-
τολογικὸν γραφεῖον προσωπικοῦ ἑμπέδου
λόγος, ἔργον ἔχων τὴν τήρησιν αἰδικῆς
ἀποθήκης ὀλικοῦ στρατοῦ καὶ προσωρι-
νός ἐκείνος νὰ ἐροδιάξῃ διὰ τῶν κεκανονι-
σμένων εἰδῶν ὀπλισμοῦ, ἀποσκευῆς καὶ
ἰνδουμασίας καὶ νὰ ἐκγυμνάξῃ, δασάκις
ἡμέτερε διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρα-
τιωτικῶν Ὑπουργοῦ, τοὺς ὑπὸ τὰ ὀπλα

καλουμένους χάριν ὑπηρεσίας ἢ ἀσκή-
σεων ἄνδρας (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθ. 71). Οὐ-
δεμίαν ὁμοίως ἔχει ἐξουσίαν ἐκ τοῦ νόμου
νὰ ἀρνήται τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφά-
σεων τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ὡς
μὴ δῆθεν ὀρθῶν· διότι, ὡς προείπομεν,
κατὰ τὸν νόμον τὰς ἀποφάσεις τοῦ στρα-
τολογικοῦ συμβουλίου ἔχει τὸ δικαίωμα
νὰ μεταρρυθμίσῃ ἐπὶ ἐφέσει μόνον ἡ κατ'
ἐφesis δικάζουσα ἐπιτροπὴ. Πᾶς δ' ἐγγε-
γραμμένος ἐν τῷ στρατολογικῷ μητρώῳ,
προτιθέμενος μὲν νὰ μεταλλάξῃ κατοι-
κίαν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὀφείλει νὰ δηλώ-
σῃ τοῦτο εἰς τε τὸν δήμαρχον τοῦ δή-
μου, ἐν καταλιμπάνει, καὶ εἰς τὸν δή-
μαρχον τοῦ δήμου, εἰς δὲν προτίθεται νὰ
ἐγκαταστή, προτιθέμενος δὲ νὰ μετοικήσῃ
εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, νὰ δηλώσῃ τὸν τό-
πον ἐνθα μέλλει νὰ κατοικήσῃ οὐ μόνον
εἰς τὸν δήμαρχον τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἦν
ἐγκατεσταμένος, ἀλλ' ἅμα ἀφικόμενος
ἐκεῖ καὶ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς τοῦτον εἰς
τὴν προξενικὴν ἀρχὴν τῆς Ἑλλάδος, ἐν
ὧν ὑπάρχει τοιαύτη ἐκεῖ. Καὶ δασάκις μὲν
μετοικεῖ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ἐκάτερος τῶν
δημάρχων ὀφείλει ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν
νὰ διαβιβάσῃ ἀντίγραφον τῆς δηλώσεως
εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον τοῦ νο-
μοῦ, εἰς δ' ἀνήκει ὁ δήμος, δασάκις δὲ με-
τοικεῖ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ὁ μὲν δήμαρ-
χος ἀποστέλλει μὲν ὡσαύτως ἐντὸς ὀκτὼ
ἡμερῶν ἀντίγραφον τῆς δηλώσεως εἰς τὸ
τοῦ νομοῦ στρατολογικὸν γραφεῖον, ἡ δὲ
προξενικὴ ἀρχὴ ἐντὸς 8 πάλιν ἡμερῶν
ἀποστέλλει ἀντίγραφον εἰς τὸν Ὑπουργὸν
τῶν Στρατιωτικῶν. Ὁ δ' εἰς τὴν ἁλ-
λοδαπὴν μεταβάς ὀφείλει, μεταλλάσσων
τυχὸν κατοικίαν, νὰ δηλώσῃ τοῦτο εἰς τε
τὴν προξενικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου τῆς μέ-
χρι τοῦδε διαμονῆς αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν
τοῦ τῆς νέας αὐτοῦ κατοικίας. Ἐκατέρα
δὲ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν ὑποβάλλει ἐν-
τὸς 8 ἡμερῶν ἀντίγραφον τῆς δηλώσεως
εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν.

Ὁ δ' ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπανερχόμενος ὀφείλει νὰ δηλώσῃ τὴν εἰς τὴν ἡμεδαπὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ εἰς τὴν προξενικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου τῆς μέχρι τοῦδε διαμονῆς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν δήμαρχον τοῦ δήμου, ἐν ᾧ μέλλει νὰ κατοικήσῃ, ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸ κράτος ἀφίξεως αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν προξενικὴ ἀρχὴ ὑποβάλλει ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀντίγραφον τῆς δηλώσεως εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργόν, ὁ δὲ δήμαρχος πέμπει ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀντίγραφον εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον τοῦ νομοῦ (Νόμ. ΑΦΚΗ' ἀρθρον 70).

Πραγματευθῶμεν ἤδη περὶ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, περὶ ἧς διαλαμβάνει τὸ γ' μέρος τοῦ στρατολογικοῦ νόμου. Πᾶς Ἕλλην, μὴ κριθεὶς ἀνίκανος διὰ πᾶσαν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, διανύει ἐν μὲν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ δύο ἔτη, ἐν δὲ τῇ ἐφεδρείᾳ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ δέκα ἔτη (πλὴν τῶν ἐν εἰρήνῃ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ἀπαλλασσομένων οἵτινες διανύουσι δώδεκα ἔτη) ἐν τῇ ἐθνοφρουρᾷ ὁκτώ ἔτη, καὶ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ τῆς ἐθνοφρουρᾶς δέκα ἔτη. Ὅθεν ὁ μὲν ἐνεργὸς στρατὸς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐθελουσίως κατατασσομένων ἢ ἀνακατατασσομένων καὶ ἐκ πάντων τῶν κριθέντων ἱκανῶν καὶ ἀνηκόντων εἰς τὴν ἀπογραφὴν τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν, ἡ δὲ ἐφεδρεία ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς δέκα ἀπογραφὰς τὰς ἀμέσως προηγούμενας τῶν δύο τελευταίων, ἐξ ὧν συγκροτεῖται ὁ ἐνεργὸς στρατός· 2) ἐκ τῶν ἀπαλλαγέντων τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας, ἀνηκόντων δὲ εἰς τὰς τελευταίας δώδεκα ἀπογραφὰς ἢ δ' ἐθνοφρουρὰ ἐκ πάντων τῶν ἀνδρῶν τῶν διανυσάντων τὸν ὠρισμένον διὰ τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐφεδρείαν χρόνον, ἡ δὲ τῆς ἐθνοφρουρᾶς ἐφεδρεία ἐκ πάντων τῶν ἀνδρῶν τῶν δια-

νυσάντων τὸν ὠρισμένον διὰ τὴν ἐθνοφρουρὰν χρόνον. Ὁργανοῦται δ' ἡ ἐθνοφρουρὰ κατὰ διαμερίσματα περιφερειῶν, περιλαμβάνουσα ἐν ἐκάστη περιφερείᾳ τοὺς ἐγκαθεσταμένους ἐν τῇ περιφερείᾳ ἄνδρας, οἵτινες διήνυσαν τὸν διὰ τὴν ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ καὶ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ ὑπηρεσίαν ὠρισμένον χρόνον. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι οἱ μὲν τῆς ἐθνοφρουρᾶς ἄνδρες δὲν δύνανται νὰ κινήσονται ποιεθῶσιν ἢ ἐν ὥρᾳ πολέμου, οἱ δὲ εἰς τὴν τῆς ἐθνοφρουρᾶς ἐφεδρείαν ἀνήκοντες δὲν καλοῦνται ἢ ὅτε ὁ ἐχθρὸς εἰσῆλθαι εἰς τὴν χώραν ἢ ἐπίκειται ἢ εἰσβολὴ αὐτοῦ (Ν. ΑΦΚΗ' ἀρθρ. 74) ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΓ' καὶ ἀρθρ. 75 καὶ 76). Καλοῦνται δ' οἱ εἰς τὴν ἐθνοφρουρὰν ἀνήκοντες κατὰ τὸ τέταρτον καὶ ὄγδοον ἔτος τῆς ἐν τῇ ἐθνοφρουρᾷ ὑπηρεσίας αὐτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἀσκήσεων, ἀλλ' ἡ διάρκεια αὐτῶν δὲν δύνανται νὰ ὑπερβῇ τὰς 15 ἡμέρας (ἀρθρ. 77).

Ὑπάγονται δὲ οἱ τε ἐφεδροὶ καὶ οἱ ἐθνοφρουροί, διατελοῦντες ὑπὸ τὰ ὅπλα ἢ ἐν ἀσκήσεσιν, εἰς ἀπάσας τὰς τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου πειθαρχικὰς καὶ ποινικὰς διατάξεις (ἀρθρον 6 καὶ 78). Ἀποτελοῦσι δὲ μέρος τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν καλουμένην ἀπογραφὴν, οἱ μὴ ἐξαιρεθέντες λόγῳ σωματικῆς βλάβης, μὴ ἀπαλλαγέντες, μὴ τυχόντες ἀναβολῆς κατατάξεως καὶ μὴ προορισθέντες διὰ τὸν κατὰ θάλασσαν στρατόν· ὅθεν ἐγγράφονται εἰς τὰ μητρώα τῶν διαφόρων σωματίων καὶ τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν κατὰ τοὺς ἐξῆς ὁρισμούς· 1) μὲν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ πρὸς πλήρη στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν κατατάσσονται ἱσχυροὶ πρὸς τοὺς ἀπαιτούμενους ἐκτέλεσιν αὐτοῦ δυνάμεις, οἱ δὲ λοιποὶ, περὶ ὧν θέλομεν διαλάβει ἀκολουθῶς, ἀποστρί-

λονται εἰς τὴν διαθεσιμότητα, εἰς ἀνακατασκευὰς εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ὡς ἀντιστάθμισμα τίμημα δραχμῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα (ἄρθρ. 79 καὶ 80, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου 'ΒΙΣ') ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 121 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου 'ΒΤΟΗ'. Στέλλονται δὲ εἰς τὴν διαθεσιμότητα οἱ ἔγγαμοι κατ' ἀναλογίαν ἐπὶ τῶν στρατολογικῶν ἐλέγχων ἐκάστου ἡμέου, ὀριζομένην ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ 'Υπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, μὴ δυναμένην ὅμως νὰ ὑπερβῇ τοὺς 10 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἐλέγχοις τούτοις ἠγγεγραμμένων. Κατὰ προτίμησιν δὲ τίμονται εἰς διαθεσιμότητα ἐξ αὐτῶν οἱ ἔχοντες τέκνα καὶ ἐκ τούτων πάλιν οἱ ἔχοντες πλείονα ἀρχῆς γεννησομένης ἀπὸ τοῦ ἠγγεγραμμένου ἐν τῇ πρώτῃ μέρει τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου τοιοῦτου ὑπὸ τὸν μέγιστον ἀριθμὸν, 2) μετ' αὐτοῦ οἱ λοιποὶ πλεονάζοντες, ἠγγεγραμμένοι δὲ ὑπὸ τοῦ μέγιστου ἀριθμοῦ ἐν τῇ πρώτῃ μέρει τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ ἔχοντος τὸν μέγιστον ἀριθμὸν (ἄρθρ. 81). Διατελοῦσιν οὖν ἡ τὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διετούς αὐτῶν διαθεσιμότητος εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ 'Υπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, εἴτε καλούμενοι, εἰς ἀνακατασκευὰς, πρὸς ὑπηρεσίαν ἐν τῇ ἐνεργῇ στρατῷ, εἴτε τηρούμενοι πρὸ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν εἰς τὰς τάξεις αὐτοῦ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῇ ὁργανικῇ δυνάμει τοῦ πεζικοῦ καὶ πυροβολικοῦ ἀναφερομένων ἐνεκα τῶν ἀνυποτάξιων κενῶν τηροῦνται δὲ πρὸς τοῦτο ἐξ ἐκάστου χωρίου, προτιμωμένων τῶν ἀγάμων, οἱ ἔχοντες τὸν μικρότερον ἀριθμὸν ἐν τῇ στρατολογικῇ ἐλέγχῃ διαθεσίμοι καὶ ἰσάριθμοι πρὸς τοὺς ἀνυποτάκτους τοῦ αὐτοῦ δήμου ἢ χωρίου. Ὑπηρετοῦσι δὲ οἱ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κενῶν τηρούμενοι διαθεσίμοι ἕως τῆς εἰς τὴν ἐφεδρείαν αὐτοῦ λόγῳ

τῆς ἡλικίας αὐτῶν μεταβάσεως, καὶ ὡς ἐφεδρὸι ἀνήκουσιν εἰς τὸ ὅπλον ἀφυπηρέτησαν (ἄρθρ. 82). Δυνατὸν ὅμως οἱ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐξ ἀνυποτάξιων προερχομένων κενῶν καλούμενοι διαθεσίμοι νὰ ποσταλῶσιν ἐκ νέου εἰς διαθεσιμότητα ὑπὸ τοῦ 'Υπουργοῦ, ἅμα τῇ παραγωγῇ ἢ τῇ προστελεύσει τῶν ἀνυποτάκτων, εἰς ὧν τὴν ἀντικατάστασιν ἐκλήθησαν (ἄρθρ. 170). Χρόνος δὲ κατατάξεως ὀρίζεται ἡ 1 Ὀκτωβρίου, ἀφ' ἧς λογίζεται καὶ ὁ χρόνος ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 83 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου 'ΒΙΣ'). Προσθετόν, ὅτι οἱ πεζοὶ χωροφύλακες μετὰ τὴν λήξιν τῆς θητείας αὐτῶν μεταβαίνουν ἀναλόγως τῆς ἡλικίας αὐτῶν εἰς τὴν ἐφεδρείαν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ ὡς ἐφεδρὸι τοῦ πεζικοῦ, οἱ δὲ ἑπιπλοὶ χωροφύλακες ὡς ἐφεδρὸι τοῦ ἵππικοῦ, ἀνήκοντες ὡς ἐφεδρὸι εἰς τὰ συντάγματα, ἐξ ὧν μετατέθησαν εἰς τὴν χωροφυλακὴν (ἄρθρ. 169). Σημειωτέον, ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν υποχρέων γνωστοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ νομάρχου ἅμα τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῶν τακτικῶν στρατολογικῶν συμβουλίων (ἄρθρον 88). Κατ' ἔτος δὲ ἐν καιρῷ ἐκείνης σημειοῦται ἐν τῇ οἰκίᾳ φύλλῳ τοῦ ἀτομικοῦ βιβλιαρίου ἐκάστου ἀνδρὸς ἐκ τῶν διανυσάντων τὸν ὠρισμένον χρόνον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, τῆς ἐφεδρείας αὐτοῦ, τῆς ἰθνοφρουρᾶς, τῶν μὲν διανυσάντων τὸν διὰ τὴν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίαν χρόνον ἢ εἰς τὴν ἐφεδρείαν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ μετὰ τῆς (σημειοῦται δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ σχετικοῦ σώματος), τῶν δὲ διανυσάντων τὸν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἰθνοφρουρᾶς χρόνον ἢ εἰς τὴν ἐφεδρείαν αὐτῆς μετὰ τῆς, τῶν δὲ διανυσάντων τέλος καὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἢ ὀριστικὴ ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἀφ᾽ ἧς αὐτῶν. (Σημειοῦται δὲ πέντων τούτων ἢ εἰς τὴν ἄλλην κατά-

στασιν μετάβασις καὶ ἡ ἄφρασις ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου, ἐν οὗ τῷ μη-
τρῷφ εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι). Πρὸς τοῦτο
δὲ ἡ μεταβαίνουσιν αὐτοπροσώπως εἰς
τὴν τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου ἔδραν
ἢ παραδίδουσιν ἐπὶ ἀποδείξει τὰ ἀτομικὰ
αὐτῶν βιβλιάρια εἰς τὸν οἰκείον δήμαρ-
χον, ὁφείλοντα νὰ ἀποστείλῃ ταῦτα ἀ-
μέσως εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον,
ὅπερ πάλιν ἐπιστρέφει ταῦτα εἰς αὐτόν,
ἵνα ἐγχειρίσῃ ταῦτα τοῖς δικαιούχοις ἐπὶ
ἐπιστροφῇ τῆς δοθείσης αὐτοῖς ἀποδεί-
ξεως αὐτοῦ (ἄρθρα 89 καὶ 90). Σημειω-
τέον, ὅτι οἱ ἐν διαθεσιμότητι διατελοῦν-
τες οὐχ ἦττον ἢ οἱ ἐν ἐφεδρείᾳ τοῦ ἐνερ-
γοῦ στρατιῷ δύνανται νὰ συνέρχωνται
εἰς γάμον ἄνευ ἄδειας (ἄρθρ. 92). Οἱ
τυγχάνοντες δ' ἐξ αὐτῶν πκτέρες 4 τέ-
κνων ἐκ νομίμου γάμου μεταβαίνουσιν
αὐτοδικαίως εἰς τὴν ἐθνοφρουρὰν ἐπὶ τῇ
βεβαιώσει τούτου (ἄρθρ. 93). Προσθετέον
δὲ, ὅτι οἱ τὴν ἐτήσιαν ἀπογραφὴν ἀπο-
τελοῦντες, ἐπίσης δὲ καὶ οἱ πρὸς ὑπηρε-
σίαν ἢ ἀσκήσεις καλούμενοι ἑφεδροὶ καὶ
ἐθνοφρουροὶ, καλοῦνται ὑπὸ τὰ ὅπλα εἴτε
διὰ γενικῆς προσκλήσεως, δημοσιευμένης
διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως
καὶ ὁριζούσης ἀπλῶς τὴν κατηγορίαν τῶν
ὑπὸ τὰ ὅπλα καλουμένων, ἀναγινωσκομέ-
νης δὲ καὶ ἐπ' ἐκκλησίας ἐν ταῖς πόλεσι
καὶ τοῖς χωρίοις, εἴτε διὰ προκηρύξεως
ἀναγινωσκομένης ἐν ταῖς πρωτεύουσαις
τῶν δήμων καὶ τοιχοκολλωμένης εἰς τὰς
θύρας τῶν δημαρχείων καὶ παρεδρείων
καὶ δηλοῦσης ἐπίσης τὴν καλουμένην ὑπὸ
τὰ ὅπλα κατηγορίαν, ἀναγινωσκομένης
δ' ὡσαύτως καὶ ἐπ' ἐκκλησίας, εἴτε διὰ
προσκλήσεως κατ' ἄτομον, δημοσιευμέ-
νου ὀνομαστικοῦ καταλόγου ἐν τῇ Ἐφη-
μερίδι τῆς Κυβερνήσεως τῶν ὑπὸ τὰ ὅ-
πλα καλουμένων, ἀναγινωσκομένου δ'
ὡσαύτως καὶ ἐπ' ἐκκλησίας, εἴτε δι' ἁ-
τομικῶν διαταγῶν πορείας κοινοποιουμέ-
νων ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς εἰς τὴν

οἰκίαν τῶν καλουμένων. Αἱ διαταγαὶ δὲ
αὗται πορείας εἰς τοὺς ἀπόντας ἐκ τῆς
κατοικίας αὐτῶν ἢ ἀγνώστου διαμονῆς
ἄνδρας κοινοποιοῦνται εἰς τὸν δήμαρχον
τοῦ δήμου, ἐν οὗ τῷ στρατολογικῷ ἔλγ-
χῳ εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι (ἄρθρα 95 καὶ
96). Σημειωτέον, ὅτι οἱ τε ἀπαρτίζοντι
τὴν ἐτήσιαν ἀπογραφὴν καὶ οἱ καλούμε-
νοι πρὸς ἀσκήσεις ἑφεδροὶ καὶ ἐθνοφρουροὶ
εἰδοποιοῦνται περὶ τῆς μελλούσης αὐτῶν
κλήσεως τεσσαράκοντα ἡμέρας πρὸ τοῦ
χρόνου, καθ' ὃν ὁφείλουσι νὰ προσέλθωσι
(ἄρθρον 97). Προσθετέον ἔτι, ὅτι ὡς χρέ-
νος πραγματικῆς ὑπηρεσίας λογίζεται ἡ
μηνιαία κανονικὴ ἄδεια ἢ ἀναρρωτικὴ ἄ-
δεια ἢ χορηγούμενη τοῖς ὁπλίταις κατὰ
τὴν διάρκειαν τῆς εἰκοσαμήνου ἐν τῷ ἐνεργῷ
στρατῷ πραγματικῆς ὑπηρεσίας. ὅταν ἡ
στρατῷ πραγματικῆς ὑπηρεσίας. ὅταν ἡ
ὕπερ αὐτὴν δὲν λογίζεται χρόνος πραγ-
ματικῆς ὑπηρεσίας. Ἀλλ' οὐχ ἦττον δι-
καιούται ὁ Ἵπουργός τῶν Στρατιωτι-
κῶν νὰ χορηγῇ εἰς τοὺς διανύοντας πρὸς
δεύτερον τῆς θητείας αὐτῶν ἔτος, ἀναλό-
γως τῶν χρεῶν τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐν ἀ-
ναλογίᾳ μὴ ὑπερβαίνουσα τοὺς 20 τοῖς
ἐκατὸν ἐπὶ τῶν ἐν ἐκάστῳ ὁπλῷ ὑπηρε-
τούντων ὡς τοιοῦτων, καὶ ἐνός ἔτι μηνὸς
κανονικὴν ἄδειαν λογιζομένην ὡς χρόνον
ὑπηρεσίας. Ἀπαγορεύεται δὲ παντελῶς
ἡ χορήγησις κανονικῶν ἰαδίων κατὰ
τοὺς μῆνας Ἀπρίλιον καὶ Μάιον (ἄρθρ.
165). Οὐδέποτε δὲ λογίζεται ὡς χρόνος
ὑπηρεσίας ὁ ἐν τῇ φυλακῇ λόγῳ
ἐπανορθωτικῆς διανύμενος χρόνος, ὡς
οὐδ' ὁ ἐν πριφυλακίᾳ, πλὴν ἐὰν ἀθῶν
θῇ ὁ κατηγορηθεὶς (ἄρθρον 166). Ἀπα-
γορεύεται δ' ἐπίσης ἡ χορήγησις κανονι-
κῆς ἰαδείας εἰς τοὺς διανύοντας τὸ πρῶτον
ἔτος τῆς θητείας αὐτῶν πρὶν ἢ ὑπηρε-
τήσωσιν ἐπὶ ὀκτῷ τουλάχιστον μηνέ-
σι (ἄρθρον 167). Προσθετέον ἐπίσης, ὅτι οἱ
ὡς ἀνθυπατισταὶ ἢ ὑπαξιωματικοὶ ἀφ' ὧν
πληρετήσαντες ἐκ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ
καὶ ἀνέχοντες εἰς τὴν ἐφεδρείαν ἢ τὴν

ὠνοφρουράν, καλούμενοι πρὸς ὑπηρεσίαν ἢ πρὸς ἀσκήσεις, ἐπανέρχονται ὑφ' ὃν βαθμὸν ἀφυπηρέτησαν (ἄρθρον 173).

Ἡ ἐξεταστέον ἤδη τὰ τῆς ἐθελουσίας κατατάξεως, ἀνακατατάξεως καὶ ὑπὸ ἑρὸν κατατάξεως, περὶ ὧν διαλαμβάνει τὸ τέταρτον μέρος τοῦ στρατολογικοῦ νόμου. Ἰᾶς Ἑλλην συμπληρώσας τὸ 18 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, κεκτημένος τὴν πρὸς στράτευσιν φυσικὴν ἱκανότητα καὶ ἀπολαύων τῶν ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, εἶναι δεκτὸς κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρον 98) εἰς ἐθελουσίαν κατατάξιν ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ, ἐὰν εἴη χρηστὰ ἤθῃ καὶ ἀνεπίληπτον διαγωγὴν¹. Ἀλλ' ἐὰν δὲν συνεπλήρωσε τὸ 21 ἔτος, ἀπαιτεῖται πρὸς κατατάξιν αὐτοῦ καὶ ἡ ἔγγραφος συναίνεσις τῶν γονέων αὐτοῦ ἢ τοῦ πρὸς τοῦτο ἐξουσιοδοτηθέντος ὑπὸ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ. Ὅριζεται δὲ ἡ διάρκεια τῆς ἐθελουσίας κατατάξεως τῶν μὴ κατατασσομένων εἰς τὸ πεζικὸν καὶ τὰ εὐζωνικά τάγματα ἀπὸ 1—4 ἐτῶν, τῶν δὲ κατατασσομένων εἰς τὰ εἰδικὰ σώματα, τὸ ὅπλοστάσιον καὶ τὰς στρατιωτικὰς μουσικὰς ἀπὸ 2—6 ἐτῶν, τῶν δὲ εἰς τὴν χωροφυλακὴν κατατασσομένων ἀπὸ 3—4 ἐτῶν² καταλογίζονται δὲ τὰ ἔτη τῆς ἐθελουσίας κατατάξεως εἰς τὸν χρόνον, ὃν διανύει πᾶς Ἑλλην ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ (ἄρθρον 99). Εἶναι

δὲ δεκτοὶ εἰς ἐθελουσίαν κατατάξιν εἰς μὲν τὸ ὅπλοστάσιον καὶ τὰς στρατιωτικὰς μουσικὰς οἱ ἄγοντες ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 18 ἔτους πεπληρωμένου μέχρι τοῦ 30 πεπληρωμένου, εἰς δὲ τὰ σώματα (πλὴν τῆς χωροφυλακῆς) οἱ ἄγοντες ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 18 ἔτους πεπληρωμένου, μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου ἐπὶ τριετὶ ἢ μικροτέρᾳ ἐθελουσίᾳ ὑποχρεώσῃ, ἂν γινώσκωσι γραφὴν, ἀνάγνωσιν καὶ τὰς τέσσαρας πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς, εἰς δὲ τὴν χωροφυλακὴν οἱ ἄγοντες ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 23 μέχρι τοῦ 35 πεπληρωμένου, οἱ δευτεροεῖς, τριτοεῖς καὶ τεταρτοεῖς φοιτηταὶ καὶ οἱ διδάκτορες ἢ προλῦται οἱ ἀναλαμβάνοντες ἐθελουσίαν τριετὴ ἢ μικροτέραν ὑποχρέωσιν, περὶ ὧν προβλέπει εἰδικῶς τὸ 109 ἄρθρον τοῦ στρατολογικοῦ νόμου. Ὑποτρέπεται δὲ εἰς τοὺς ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ διαμένοντας καὶ ἐξετασθέντας ὑπὸ τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων κληρωτοὺς νὰ καταταχθῶσι μετὰ τὴν κλήρωσιν καὶ ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῶν διαμονητηρίων αὐτῶν ἢ ἐπισήμων πιστοποιητικῶν τῆς ἀρμοδίας προξενικῆς ἀρχῆς ὡς ἐθελονταὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεως αὐτῶν εἰς τὸ ὅπλον ἢ σώμα, δι' ὃ ἐκρίθησαν κατάλληλοι (ἄρθρον 100). Ὑπὸ ἐνιαύσιον δὲ θητείας γίνονται δεκτοὶ ὡς ἐθελονταὶ ἐν τοῖς τάγμασι τοῦ πεζικοῦ καὶ τῶν εὐζωνίων μόνον οἱ ὑπηρετήσαντες ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ καὶ οἱ κατὰ τὸν νόμον ἀπαλλαγέντες τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας (ἄρθρον 101). Σημειωτέον, ὅτι ἐν εἰρήνῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω σώμασι κατατασσομένων ἐθελοντῶν ὀρίζεται ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἐπὶ πλεον τῆς ἐν τοῖς πίναξι τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ ἐμφαινομένης δυνάμεως τῶν λόχων, ἰλῶν καὶ πυρεβολαρχιῶν, δὲν δύναται ὅμως νὰ ὑπερβῇ τοῦ χιλίου, ἐν οἷς περιλαμβάνονται καὶ οἱ κατὰ τὸν περὶ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ νόμον ἐθε-

¹ Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἐλλιπὴς μὲν, διότι δὲν ὀρίζει τίνι τρόπῳ βεβαιοῦται ἡ χρηστέτης τῶν ἡθῶν καὶ τὸ ἀνεπίληπτον τῆς διαγωγῆς· ἄτοπος δ' ἄλλως, διότι ἐπιτρύχει τὴν ἐθελουσίαν κατατάξιν καὶ εἰς τοὺς ἑγγάμους ἢ τοὺς χηρεύσαντας πατέρας ζώντων τέκνων, οὗς εἰκότως ἀπέκλειεν ὁ προγενέστερος νόμος 1115', ὡς ἀναγκαίους εἰς προστασίαν τῆς οἰκογενείας αὐτῶν.

λουσίως κατατασσόμενοι εἰς τὰ σώματα ἐπὶ τῷ βαθμῷ τοῦ ὑπαξιωματικοῦ (ἄρθρ. 102). Ἄλλ' ἐν ἐπιστρατεύσει ἢ ἐν πολέμῳ διὰ Β. Διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἢ εἰς πάντα τὰ σώματα κατάταξις οἰουδήποτε ἀριθμοῦ ἐθελοντῶν καὶ μὴ ὑπαγομένων εἰς κλήρωσιν ἡλικιῶν ἢ τῶν ἀνηκόντων εἰς σειρὰς μὴ προκληθείσας ἐφέδρων ἢ ἐθνοφρουρῶν, οἵτινες ὁμῶς ὑπηρετοῦσιν ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ἐπιστράτευσις ἢ ὁ πόλεμος (ἄρθρον 103). Οἱ προϋπηρετήσαντες ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ ὡς ὑπαξιωματικοὶ ἐπὶ διαγωγῇ ἐξαιρέτως ἢ ἀμέμπτως δύνανται ν' ἀναλάβωσιν ἐθελουσίαν διετὴ τοῦλάχιστον ὑποχρέωσιν, εἰὰ αἰτήσωνται τοῦτο πρὶν ἢ παρέλθωσι τρία ἔτη, ἀφ' ἧς ἀρυπηρέτησαν κατατάσσονται δ' ἐπὶ τῷ βαθμῷ, ὃν εἶχον ἀφυπηρετοῦντες, καὶ εἰς δ' ἀνήκον σώμα ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει ἐπιτροπῆς τοῦ σώματος τούτου, σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ σώματος καὶ συγκειμένης ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μελῶν, ἧτις πέμπεται ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ εἰς τὸ οἰκεῖον στρατολογικὸν γραφεῖον (ἄρθρον 104 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΣ'). Συντάσσεται δὲ περὶ τῆς ἐθελουσίας κατατάξεως πρᾶξις, περιλαμβανούσα καὶ τὴν διάρκειαν τῆς ἐθελουσίας ὑποχρέωσης, ἐν τινι τῶν στρατολογικῶν γραφείων (ὅπερ ὀφείλει νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τούτου τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον τοῦ οἰκείου νομοῦ) κατὰ τὸν τύπον τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων (ἄρθρ. 41—47 ἀστ. νόμου) πρὸ τῆς ὑπογραφῆς ὁμῶς τῆς πράξεως δεόν ν' ἀναγινώσκωνται εἰς τὸν ἀναδεχόμενον τὴν ἐθελουσίαν ὑποχρέωσιν αἱ ἀφορῶσαι εἰς τοὺς ἐθελοντὰς διατάξεις τοῦ στρατολογικοῦ νόμου (ἄρθρ. 98—127) καὶ νὰ γίνηται βῆτη μνεία τῆς ἀναγνώσεως ταύτης ἐν τέλει τῆς πράξεως ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος (ἄρθρ. 106). Κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτρέπεται

αἱ περὶ ἐθελουσίας κατατάξεως εἰς τὰ ἐθελοντικὰ τάγματα πράξεις νὰ συνταχθῶσι καὶ ἐνώπιον τῶν διοικητῶν τῶν ταγμάτων τούτων (ἄρθρ. 107). Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐκ τῶν ἀναλαμβανόντων ἐθελουσίαν τριτῇ ἢ μικροτέραν ὑποχρέωσιν δύνανται νὰ καταταχθῶσιν ἐπὶ τῷ βαθμῷ μὲν τοῦ ἐκάνεως ἐν τοῖς διαφοροῖς σώμασι (πλὴν τῆς χωροφυλακῆς) οἱ λαβόντες γυμνασιακὴν ἀπολυτήριον, οἱ πρωτοετείς καὶ δευτεροετείς φοιτηταὶ τῆς νομικῆς, οἱ διακούσαντες τὰ μαθήματα τῶν δύο πρώτων τάξεων τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου καὶ οἱ πυγχιούχοι τοῦ σχολείου τῶν βιομηχανῶν τεχνῶν, ἐπὶ τῷ βαθμῷ δὲ τοῦ λοχίου οἱ τριτοεταὶ καὶ τεταρτοετείς φοιτηταί, οἱ ἀπόφοιτοι καὶ διδάκτορες ἢ προλῦται τοῦ Πανεπιστημίου καὶ οἱ διανύσαντες τὰ μαθήματα τῶν τριῶν πρώτων τάξεων τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου. ἐν δὲ τῇ χωροφυλακῇ δύνανται νὰ καταταχθῶσιν ἐπὶ τῷ βαθμῷ μὲν τοῦ ἐπενωμοτάρχου μόνον οἱ δευτεροετείς καὶ τριτοετείς φοιτηταὶ τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ἐπὶ τῷ βαθμῷ δὲ τοῦ ἐνωμοτάρχου δ' τάξεως οἱ τεταρτοετείς φοιτηταὶ καὶ ἀπόφοιτοι τῆς σχολῆς ταύτης, ἐπὶ δὲ τῷ τοῦ ἐνωμοτάρχου α' τάξεως οἱ διδάκτορες ἢ προλῦται αὐτῆς (ἄρθρ. 108 καὶ 109). ἄλλ' οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς τούτοις σώμασι κατατασσόμενων ὡς ὑπαξιωματικῶν νὰ ὑπερβῇ ἐν ἐκείτῳ ὅπλῳ ἢ σώματι τὸ ἥμισυ τῶν χηρυσσῶν καθ' ἕκαστον βαθμὸν θέσεων (ἄρθρ. 110). Ὡσαύτως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διαταχθῇ κατάταξις πρὸν ὑπαξιωματικῶν ἐπὶ τῷ βαθμῷ αὐτῶν εἰμὴ μόνον πρὸς πλήρωσιν χηρυσσῶν θέσεων ἐκ τῶν κατὰ τὴν ἀνωτέρω διάταξιν (κατὰ τὸ ἄρθρ. 110) διατεθεισῶν εἰς τὴν διὰ κατατάξεως πλήρωσιν (ἄρθρ. 111). Δύνανται ὁμῶς νὰ καταναχθῶσιν ἐπὶ τῷ βαθμῷ τοῦ δεκανέως ἢ λοχίου οἱ ἀναλαμβανόντες δι' ἡ τοῦλάχιστον ἐθελου-

εἶναι υποχρέωσιν ἰδιῶται τεχνῖται ἀνα-
 ῥήως τῆς ἱκανότητος αὐτῶν ὡσαύτως
 ἐπὶ τῷ βαθμῷ μουσικοῦ δ', γ', β' καὶ
 α' τάξεως, ἀναλαμβάνοντες διετὴ ὑπο-
 χρέωσιν, οἱ εἰδήμονες τῆς μουσικῆς, ἔτι
 ἢ καὶ ἐπὶ τῷ βαθμῷ ἀρχιμουσικοῦ (ἀλλ'
 ἐπὶ τῇ προτάσει ἐπιτροπῆς καὶ μετὰ τὴν
 δοκιμασίαν) οἱ διαπρέποντες ἐπὶ μουσικῇ
 ἱκανότητι (ἄρθρ. 111 καὶ 112). Κατὰ
 τὸν ἡμέτερον στρατολογικὸν νόμον οἱ ὑπο-
 χρεωματικοὶ καὶ οἱ σαλπικταὶ ἀπάντων
 τῶν σωμάτων τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς χωρο-
 φυλακῆς, οἱ ἐλάται, οἱ χωροφύλακες
 καὶ οἱ νοσοκόμοι, δύνανται κατὰ τὸν τε-
 λευταῖον μῆνα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν νά-
 νακατατάσσωνται ἐπὶ ἓν ἔτος, οἱ μὲν ὑπο-
 χρεωματικοὶ μέχρι τῆς συμπληρώσεως
 τοῦ 50 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, οἱ δὲ
 λοιποὶ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἀ-
 παιτουμένου πρὸς κτῆσιν δικαϊώματος
 συντάξεως χρόνου, ἐφ' ὅσον κέκτηνται
 τὴν πρὸς τοῦτο σωματικὴν ἱκανότητα,
 προστηκόντως βεβαιουμένην, καὶ τὰ λοιπὰ
 διὰ Β. Δ. ὀριζόμενα πρὸς ἀνακατάταξιν
 προσόντα. Οἱ δὲ μουσικοὶ, οἱ τεχνῖται
 τῶν ὀπλοστασίων καὶ οἱ κατέχοντες ὄρ-
 γανικὴν θέσιν τεχνῖται ἓν τινι τῶν στρα-
 τωτικῶν σωμάτων ἢ καταστημάτων δύ-
 νανται νάνακατατάσσωνται μέχρι συμ-
 πληρώσεως τοῦ 55 ἔτους τῆς ἡλικίας
 αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἐπίσης κέκτηνται τὴν
 πρὸς τοῦτο σωματικὴν ἱκανότητα καὶ τὰ
 ἡμῶντα τὴν περὶ τὴν τέχνην αὐτῶν
 ἱκανότητα κατὰ τὰ διὰ Β. Δ. ὀριζόμενα
 (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθρ. 113 ὡς ἐτροποποιήθη
 διὰ τῶν Νόμων ΒΙΣ' καὶ ΒΤΟΗ').

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἀνακατάταξιν ὑπο-
 χρεωματικῶν ἀπαιτεῖται οὐ μόνον νὰ βε-
 βαιωθῇ ἡ σωματικὴ ἱκανότης, ἀλλὰ καὶ
 νὰ ἀποφανθῇ δι' ἐγγράφου γνωμοδοτή-
 σεως αὐτῆς, ὅτι κέκτηνται τὰ λοιπὰ
 προσόντα. ἐπιτροπῇ, ἐξεπίτηδες σχημα-
 τισμένη ἐν τῷ σώματι, εἰς ὃ ἀνήκουσιν,
 ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ αὐτοῦ καὶ συγκατεμένη

ἐκ τριῶν τούλάχιστον μελῶν προκειμέ-
 νου δὲ περὶ ὑπαξιωματικῶν τῆς χωρο-
 φυλακῆς, ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη σχηματίζε-
 ται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρα-
 τωτικῶν ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τῆς σχετικῆς
 μοιραρχίας (ἄρθρ. 116). Λαμβάνουσι δὲ
 καὶ χρηματικὴν ἀμοιβὴν ἐκ τῶν ἀνα-
 κατατασσόμενων οἱ μὲν ἐπιλοχαῖ καὶ
 λοχαῖ 40 λεπτὰ καθ' ἐκάστην ἡμέραν,
 οἱ δὲ ἐπιπλοὶ χωροφύλακες λεπτὰ τριά-
 κοντα (ἄρθρ. 117). Οἱ δὲ σαλπικταί,
 ἐλάται καὶ νοσοκόμοι ἀνακατατασσόμενοι
 διὰ δύο ἔτη λαμβάνουσιν, ἂν ἐπιθυμῶσι,
 τετράμηνον ἄδειαν, ἥτις λογίζεται ὡς
 χρόνος πραγματικῆς ὑπηρεσίας (ἄρθ. 118).
 Σημειωτέον ὅτι ἐπιτρέπεται *θελοῦσα*
κατάταξις ὑπὸ *θρον* εἰς τοὺς φέρον-
 τας ἀποφοιτητήριον τοῦ ἡμετέρου ἢ ἀλ-
 λοδαποῦ Πανεπιστημίου ἢ πύχιον τοῦ
 τῶν τεχνῶν σχολείου ἢ ἀποφοιτητήριον
 ἀλλοδαπῆς πολυτεχνικῆς ἢ δασονομικῆς
 σχολῆς ἢ γυμνασιακὸν ἡπολυτήριον (ἄρθ.
 119 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Νόμου
 ΑΧΨΕ' καὶ ἄρθρ. 120). Εἰσὶ δὲ δεκτοὶ
 οὗτοι ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκά-
 του ἐνάτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἀλλ'
 οἱ συμπληρώσαντες τὸ εἰκοστὸν πρῶ-
 τον ἔτος αὐτῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀνή-
 κοντες εἰς τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἔτους ἐκεῖ-
 νου ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσι τοῦτο πρὸ
 τῆς ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου
 κληρώσεως τῶν στρατευσίμων τῶν δῆμων
 αὐτῶν. Ἐκ τούτων οἱ μὲν δηλώσαντες
 πρὸ τῆς κατατάξεως αὐτῶν, ὅτι βούλου-
 νται κτήσασθαι τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπίδρου
 ἡμιμουσικοῦ, κατατάσσονται ἐπὶ ἓν καὶ
 ἡμισυ ἔτος, οἱ δὲ μὴ δηλώσαντες κατα-
 τάσσονται ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ ἐπὶ καταβολῇ
 χρηματικοῦ τιμήματος διπλασίου τοῦ
 ποσοῦ, ὃ ἤθελον καταβάλλει κατὰ τὰς
 διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 121, ὅπως ἀπαλλά-
 γωσι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, εἰὰν
 ὑφίσταντο λόγοι ἀπαλλαγῆς, καὶ προσέτι
 δραχμῶν 800. Ἐπιτρέπεται δὲ ὅπως μετὰ

τὴν κλήρωσιν καὶ μέχρι 1 Αὐγούστου ἐκ τῶν τυχόντων διετοῦς ὑποχρεώσεως, τῶν διαθεσίμων καὶ τῶν ἀπαλλαγέντων τῶν ἔχοντων τὰ ἀνωτέρω προσόντα, οἱ μὲν πρῶτοι δηλώσωσιν, ὅτι ποθοῦσι νὰ ἀναλάβωσιν ἐθελουσίαν ὑπὸ ὅρον ἐπὶ ἓνα ἐνιαυτὸν ὑποχρεώσιν, ὅτε καταβάλλουσι τὸ ἀνωτέρω τίμημα, οἱ δὲ τῶν ἐτέρων δύο κατηγοριῶν δηλώσωσιν, ὅτι ποθοῦσι νὰ κτησῶνται τὸν βαθμὸν τοῦ ἐφέδρου ἀξιωματικοῦ, ὅτε εἰς οὐδεμίαν χρηματικὴν καταβολὴν ὑποβαλλόμενοι, ἀκολουθοῦσι τὰ τῆς σχολῆς τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν μαθήματα, ἐπανέρχονται δὲ μετὰ τὸ πέρασ τῶν τῆς σχολῆς ἐξετάσεων οἱ μὴ κτησάμενοι τὸν βαθμὸν τοῦ ἐφέδρου ἀξιωματικοῦ εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπῆγοντο κατηγορίαν. Ἐκ δὲ τῶν τυχόντων διετοῦς ὑποχρεώσεως οἱ ἔχοντες μὲν τὰ ἐκτεθέντα προσόντα, ἀλλὰ μὴ δηλώναντες, ὅτι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀναλάβωσιν ἐθελουσίαν ὑπὸ ὅρον ἐπὶ ἓν ἔτος ὑποχρεώσιν, ἀκολουθοῦσι τῇ διαταγῇ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν τὰ μαθήματα τῆς σχολῆς τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν. Κατατάσσονται δ' οἱ ἀναλαβόντες ἐθελουσίαν ὑποχρεώσιν μόνον εἰς τὸ πυροβολικόν, ἱππικόν καὶ πεζικόν, ἔχοντες δικαίωμα νὰ ἐκλέξωσι τὸ ὅπλον καὶ τὸ σύνταγμα, εἰς δὲ καταταχθῇσονται.

Ἐπολείπεται ἤδη νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τοῦ τιμήματος, δὲ καταβάλλουσιν οἱ ἐξαιρούμενοι, οἱ ἀπαλασσόμενοι, οἱ διαθέσιμοι καὶ οἱ ἐν εἰρήνῃ ἀνυπότακτοι. Καὶ πρῶτον κατὰ τὸ ἄρθρον 121 τοῦ Ν. ΑΦΚΗ', ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Ν. ΒΤΟΗ', οἱ ἀπαλασσόμενοι ὡς μόνον υἱοὶ ζῶντος πατρὸς ἢ ὡς πρεσβύτεροι τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν αὐτὴν ἀπογραφὴν ἀδελφῶν ἢ ὡς ἔχοντες ἀδελφὸν ὑπηρετοῦντα ἢ ὡς ἀδελφοὶ ἀποθανόντος ἀποτίνουσιν ὡς ἀντιστήκωμα χρηματικὸν τίμημα ἐκ δραχμῶν ἑκατὸν πέντε, οἱ δὲ ἀπαλασσόμενοι ὡς πρεσβύτεροι υἱοὶ ζῶν-

τος πατρὸς ἀποτίνουσιν ὡς ἀντιστήκωμα χρηματικὸν τίμημα δραχ. ἑκατὸν πενήνηκοντα πέντε ἅμα τῇ ὑποβολῇ τῆς αἰτήσεως περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ καὶ βραδύτερον μέχρι τῆς 30 Σεπτεμβρίου. Καθίσταται δ' ἄκυρος ἡ ἀπόφασις τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου μὴ κατατεθέντος τοῦ ἀντιστήκωματος. Οἱ δὲ εἰς τὴν διαθεσίμητα πεμπόμενοι ἀποτίνουσιν ὡς ἀντιστήκωμα χρηματικὸν τίμημα ἐκ δραχμῶν ἑκατὸν ἐξήκοντα, οἱ μὲν κατὰ τὰς διατάξεις τῶν παραγράφων 1 καὶ 2 τοῦ ἄρθρ. 81 πρὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου, οἱ δὲ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς § 3 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἅμα τῇ κοινοποιήσει αὐτῆς τῇ διαταγῇ περὶ τῆς εἰς διαθεσιμότητα ἀποστολῆς των. Ὡσαύτως ἀντιστήκωμα χρηματικὸν καταβάλλουσι καὶ οἱ ὡς ὀφρῶν ἀπαλασσόμενοι, ἀλλὰ μόνον 50 δραχμῶν (ἄρθρ. 122 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΟΗ'). Κατὰ δὲ τὸν μεταγενέστερον νόμον ΒΥΟ' τῆς 5 Φεβρουαρίου 1897 ἀποτίνουσιν ὡς ἀντιστήκωμα χρηματικὸν τίμημα δρ. 50 ἅμα τῇ ὑποβολῇ τῆς αἰτήσεως περὶ ἀπαλλαγῆς ἢ καὶ βραδύτερον ἄχρι τῆς 30 Σεπτεμβρίου (ἢ μὴ κατάθεσις καθίσταται ἄκυρον τὴν περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπόφασιν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου) οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ἐδαφίων α', β' καὶ γ' τοῦ ἄρθρου 33 προβλεπομένας περιπτώσεις ἀπαλλαγῆς. Διὰ τοῦ ἄρθρου 123 ἐπιτρέπεται ἡ ἐξαγορὰ τῆς ἐν εἰρήνῃ προσθέτου στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας εἰς τοὺς καταβαλόντας δι' ἑκάστον μῆνα ἀπαλλαγῆς προσθέτου ὑπηρεσίας χρηματικὸν τίμημα 50 δραχμῶν! Ἀληθῶς οὐ μόνον βαρύντατον εἶναι τὸ ἐριζόμενον ἐν τῇ νόμῳ ἀντάλλαγμα τῆς προσθέτου ὑπηρεσίας κατὰ μῆνα, ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμιον εἰς τὸ δημόσιον, ὅπερ ἀναγκάζεται νὰ τηρῇ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ στρατευσίμους οὐχὶ λόγῳ ἀνάγκης τῆς πολιτείας ἀλλὰ πρὸς ἑκτεῖσιν ποινῆς. Διὰ δὲ

τοῦ ἄρθρου 124 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΉΕ' ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς μὴ προσελθόντας ἐνώπιον τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων μέχρι τῆς ὁρισθείσης ὑπ' αὐτῶν ἡμέρας πρὸς ἔρρευναν τῆς σωματικῆς αὐτῶν ικανότητος, τοὺς ἐν ὥρᾳ ἰργήνης ἀνυποτάκτους καὶ τοὺς προσελθόντας μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τεταγμένης ἡμέρας οὐ μόνον ἢ περὶ ἧς ἀκοιούσως ἐρῶμεν πρόσθετος ὑπηρεσία, ἀλλὰ καὶ χρηματικὸν τίμημα δραχμῶν εἰκοσιπέντε. Ὅρίζεται δὲ προσέτι δι' αὐτοῦ, ὅτι τῆς κατοβολῆς ταύτης ἀπαλλάσσονται οἱ ὑπὸ τῶν τακτικῶν στρατολογικῶν συμβουλίων ἀπαλλαγέντες καὶ οἱ τυχόντες ἀναβολῇ· κατατάξεως. Παρατηρητέον νομίζομεν, ὅτι τὸ ἄρθρον εἶναι ἐλαττωματικόν, διότι ἡ ποινὴ δίκαιον μὲν νὰ ἐπιβάλληται εἰς τοὺς ἀπειθοῦντας, ἀλλὰ ἐν δυνάμει νὰ θεωρηθῶσιν ἀπειθοῦντες οἱ μὴ προσελθόντες ἐξ ἀσθενείας κωλυούσης τὴν ἔγκαιρον ἐμφάνισιν αὐτῶν εἰς τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον, ἢ δὲ τῶν ἀπαλλαγέντων ὑπὸ τῶν τακτικῶν στρατολογικῶν συμβουλίων ἀπαλλαγῇ τῆς κατοβολῆς περιττῶς παντάπασι σημειοῦται, ὅτι οὔτοι οὔτε ἀνυπότακτοι ἐφεξῆς δύνανται, νὰ ὦσι, οὔτε ὑπόχρεοι νὰ προσέλθωσιν ἐνώπιον τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων, ὡς ἀπαλλασσόμενοι διὰ λόγους οἰκογενειακοῦς. — Διὰ τοῦ ἄρθρου 125 (ὡς ἐτροποποιήσεν αὐτὸ ὁ νόμος ΑΧΉΕ') ὁρίζεται, ὅτι οὐδεὶς ἀπαλλάσσεται τῆς κυρίας ἢ προσθέτου στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἢ πέμπεται εἰς διαθεσιμότητα πρὸς τῆς κατοβολῆς (εἰς ἐπαρχιακὸν ταμεῖον ὑποτακτεῖν ἢ δημόσιον εἰσπράκτορα) τοῦ χρηματικοῦ ἀντιστηκώματος, εἰ δὲ πρόκειται καὶ περὶ ἐκπροθέσεων αἰτήσεων ἀπαλλαγῆς, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 56 προστίμου, τῶν 100 ἢ 150 δραχμῶν. ὁ ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσιν οἱ ἐνώπιον ἐκτάκτου στρατολογικοῦ συμβουλίου ὑποβάλλοντες αὐτάς.

Ἀλλὰ τὰ τε περὶ ὧν διελάβομεν ἀντιστηκώματα καὶ τὰ πρόστιμα, καταβληθέντα εἰς τὸ δημόσιον, ἐπιστρέφονται εἰς τοὺς καταβαλόντας ἅμα τῇ ἀπορρίψει τῆς αἰτήσεως πρὸς ἐξαίρεσιν ἢ ἀπαλλαγῇ (ἄρθ. 126). Ἐπιστρέφεται δὲ καὶ τὸ ἀναλογεῖν πρὸς ὃν ἤθελον διανύσει ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ στρατοῦ χρόνον μέρος τοῦ καταβληθέντος ποσοῦ ὑπὸ τῶν διαθεσίμων, ἐὰν κληθῶσι πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ ἐνεργῶ στρατῷ κενῶν. Ἐπίσης δὲ καὶ εἰς τοὺς καλουμένους κληρωτοὺς, ὧν οἱ λόγοι τῆς ἀπαλλαγῆς ἐκλείπουν, πρὶν ἢ οἱ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρετοῦντες τῆς αὐτῆς ἀπογραφῆς ἄνδρες συμπληρώσωσιν εἰκοσάμηνον ὑπηρεσίαν (ἄρθ. 127 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΣ').

Ἐν τῷ Σ' μέρει τοῦ στρατολογικοῦ νόμου ἀναγράφονται 1) αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἰς τοὺς δημοσίους καὶ δημοτικούς ὑπαλλήλους, ἱερεῖς, ἀξιωματικούς, ἢ τοὺς πρὸς δῆλωσιν τῆς γεννήσεως ὑποχρεοῦς, οἵτινες παρέβιασαν τὰς διὰ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένας αὐτοῖς ὑποχρεώσεις, ἃς ἐξέθεμεν ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε παραγράφαις, 2) αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἰς τοὺς στρατευσίμους, οἵτινες ἀπέφυγον τὴν ἐκκλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. Καὶ περὶ μὲν τῶν πρώτων θεωροῦμεν περιττὸν νὰ διαλάβωμεν τι, ὡς καθαρῶν ποινῶν, περιοριζόμενοι νὰ παραπέμφωμεν εἰς τὰ πραγματευόμενα περὶ αὐτῶν ἄρθρα 128-137 καὶ 141-142. Ἀναγκαῖον ὅμως ὑπολαμβάνομεν νὰ ἐξετάσωμεν τὰς εἰς αὐτοὺς τοὺς στρατευσίμους ἐπιβαλλομένας ποινάς. Καὶ ἐν πρώτοις τιμωροῦνται δικαστικῶς διὰ προστίμου 30—300 δραχμῶν οἱ μαθηταὶ τῶν πολεμικῶν (τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης) σχολῶν, οἱ τῆς ἐκκλησίας λειτουργοὶ καὶ οἱ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν μαθηταὶ, οἵτινες, καὶ περ παύσαντες διατελοῦντες τοιοῦτοι, καὶ

ὑποχρεούμενοι κατ' ἀκολουθίαν εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, δὲν ἐδήλωσαν ἐγγράφως τοῦτο εἰς τὸν οἰκεῖον δήμαρχον (ἄρθρ. 138). Διὰ φυλακίσεως δὲ ἐνὸς μηνὸς μέχρι ἐνὸς ἔτους τιμωροῦνται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν οἱ κατορθώσαντες διὰ δόλου νὰ παραλείψωσιν ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος ἢ τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου ἢ νὰ ἐξαίρεθωσιν ἢ ἀπαλλαγῶσιν ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου, ἀναγραφόμενοι προσέτι ἐν ἀρχῇ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος τοῦ συνταχθέντος μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς παρὰ νόμου παραλείψεως, ἐξαίρεσεως ἢ ἀπαλλαγῆς (ἄρθρ. 139). Διὰ φυλακίσεως δὲ δύο μηνῶν ἄχρι ἐνὸς ἔτους τιμωροῦνται οἱ καταστήσαντες ἑαυτοὺς προσκαίρως ἢ διαρκῶς ἀνικάνους εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων, καταδικαζόμενοι ἐνώπιον τῶν στρατοδικείων τῇ μὲν νύσει τῆς προέσταμένης αὐτῶν ἀρχῆς (ἄρθρ. 140), ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΣ'. Τιμωροῦνται δὲ συνωδᾶ πρὸς τὸ ἄρθρον 251 τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας σὺν τοῖς ὑγειονομικοῖς ἀξιωματικοῖς καὶ οἱ προσενεχόντες δῶρα ἢ ὑποσχέσεις εἰς αὐτούς, ὅπως ἐξαίρεθωσιν ἢ ἀπαλλαγῶσιν ὡς ἀνίκανοι ¹ (ἄρθρ.

143). Τιμωροῦνται δὲ ἐν εἰρήνῃ μὲν διὰ χρηματικῆς ποινῆς δραχμῶν εἴκοσι μέχρι διακοσίων, καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ εἰς φυλάκισιν 8 ἡμερῶν ἄχρι τριῶν μηνῶν, ἐν πολέμῳ δὲ διὰ χρηματικῆς ποινῆς πεντήκοντα μέχρι πεντακοσίων δραχμῶν καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις εἰς φυλάκισιν ἐνὸς μηνὸς ἄχρι ἐξ μηνῶν οἱ ἐν τῷ στρατολογικῷ μητρώῳ ἐγγεγραμμένοι, μὴ δηλώσαντες τὴν ἀλλαγὴν τῆς κατοικίας αὐτῶν εἰς τὸν δήμαρχον ἢ (μεταβαίνοντες εἰς ἄλλοδαπὴν καὶ τὸν πρόξενον) κατὰ τὰ ἐν τῷ στρατολογικῷ νόμῳ (ἄρθρ. 69 καὶ 70) ὠρισμένα (ἄρθρ. 144). Τιμωροῦνται δὲ δικαστικῶς διὰ φυλακίσεως ἐνὸς ἔως ἐξ μηνῶν καὶ προστίμου 28 δραχμῶν μέχρι 200 οἱ δολίως παρακωλύσαντες ἢ ἐπιβράδυναντες τὴν ἀναχώρησιν τῶν στρατευομένων, διπλοαἰσιζομένης τῆς ποινῆς, ἐὰν ὑπῆρξε σύσταση πρὸς τοῦτο, ἐὰν δὲ ἄνευ συστάσεως πλείονος τοῦ ἐνὸς τὴν παρακώλυσιν ἢ ἐπιβράδυσιν, συνομολογήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαίαν συνδρομῆς (ἄρθρ. 145). Ὑπόκεινται δὲ εἰς πρόσθετον ὑπηρεσίαν τριῶν μηνῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 146 οἱ μὴ ἐμφανισθέντες ἐγκαίρως ἐνώπιον τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου ἐκ τῶν πληρωσάντων τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλι-

¹ Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ 251 ἄρθρον τοῦ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ νόμου οἱ μὲν ὑποσχεθέντες ἢ δόντες δῶρα καταδικάζονται εἰς φυλάκισιν ἐνὸς ἄχρι πέντε ἐτῶν καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ διπλοῦ τοῦ δοθέντος ἢ προσεσχθέντος δώρου, οἱ δὲ δεξάμενοι τὰς ὑποσχέσεις ἢ δῶρα ὑγειονομικοὶ ἀξιωματικοὶ τιμωροῦνται δι' εἰρκτικῶς κατὰ δὲ τὸ 143 ἄρθρον καὶ οἱ ὑποσχεθέντες ἢ δωρησάμενοι εἰς τοὺς ὑγειονομικοὺς ἀξιωματικοὺς τιμωροῦνται δι' ἡς ποινῆς καὶ οἱ ὑγειονομικοὶ ἀξιωματικοί.

φαίνεται λοιπὸν ὑπάρχουσα ἀντίφασις μεταξὺ τοῦ 251 ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου (εἰς ὃ ἐν τοῖς τοῖς παραπέμπουσι τὰ ἄρθρα 142 καὶ 143) καὶ τοῦ ἄρθρ. 143. Φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι ἡ ἀντίφασις προέρχεται ἐκ τῆς κακῆς ἐκφράσεως τοῦ ἄρθρ. 143, ὅπερ ἐσκόπει ἀπλῶς νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν περὶ ποινῆς διάταξιν τοῦ ἄρθρου 251 καὶ οὐχὶ νὰ καθιερώσῃ νέαν ποινήν. Σημειωτέον, ὅτι ὁ διοριστὴς, ἐὰν μὴ τὴν γὰρ ὡς στρατιωτικὸς, παραπέμπεται ἐνώπιον τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων.

κίας καὶ ἐγγραφέντων ἐν τῷ στρατο-
 λογικῷ καταλόγῳ. Ἀπαλλάσσονται δὲ αὐ-
 τῇ οἱ ἀπαλλαγέντες ὑπὸ τῶν τακτικῶν
 στρατολογικῶν συμβουλίων ἢ τυχόντες
 ἀναβολῆς κατατάξεως καὶ οἱ κατὰ τὸν
 τῆς κληρώσεως χρόνον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ
 διατρίβοντες καὶ προσάγοντες εἰς τὸ στρα-
 τολογικὸν γραφεῖον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κα-
 τατάξεως αὐτῶν διαμονητήρια ἢ ἐπίσημα
 πιστοποιητικὰ τῆς ἀρμοδίας προεξικῆς
 ἀρχῆς (ἄρθρ. 146). Κατὰ ταῦτα δὲν ἀ-
 παλλάσσονται παραδόξως τῆς προσθέτου
 ὑπηρεσίας οἱ ἀπαλλαγέντες ὑπὸ τῶν ἐκ-
 τέκτων στρατολογικῶν συμβουλίων. Ἀλλ'
 οἱ βραδύτερον τὴν αἴτησιν ἀπαλλαγῆς
 υποβαλόντες κατέβαλον διὰ τοῦτο προ-
 καταβολικῶς τὸ ὀριζόμενον πρόστιμον,
 οὗτο δὲ ἐτέθησαν μετὰ τοῦτο ἐν ἴσῃ μοί-
 ρῃ πρὸς τοὺς ἐμπροθέσμως υποβαλόντας
 αὐτὴν καὶ ἀνέλαβον ταῦτά τοις δι-
 καιώματα. Ὅθεν πάντῃ ἀθέμιτος ἡ ὑπο-
 βολὴ αὐτῶν εἰς ἄλλην πάλιν τιμωρίαν,
 τὴν τῆς προσθέτου ὑπηρεσίας, ἐπὶ προ-
 τανὶ παραβιάσει τῆς νομικῆς ἀρχῆς νομι-
 μῆς in idem. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι
 αὐτοὶ μὲν ὁ νόμος, ἐάν οἱ περὶ ὧν πρό-
 κειται ἀπαλλάσσόμενοι τῆς προσθέτου
 ὑπηρεσίας συναπαλλάσσωνται καὶ τῶν
 ποινῶν ἀνυποταξίας ὡς μὴ προσελθόντες
 ἐμπροθέσμως πρὸς κατάταξιν ἄλλ' ἀναμ-
 φισθῆναι κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν εἶναι,
 ὅτι δέον νὰ θεωρηθῶσι συναπαλασσόμε-
 νοι καὶ τῶν τῆς ἀνυποταξίας ποινῶν, διότι
 ἡ ἀπαλλαγὴ αἶρει τὴν ιδιότητα τοῦ ἀ-
 νυποτάκτου. — Οἱ δὲ προσερχόμενοι ἢ
 προσαγόμενοι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς
 τεταγμένης πρὸς προσέλευσιν ἡμέρας καὶ
 πρὶν ἢ παρέλθῃ ἡ κατωτέρω ὀριζομένη
 ἡμέρα, μεθ' ἣν κηρύσσονται ἀνυπότακτοι,
 εἰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀπογραφὴν,
 ὑποχρεοῦνται νὰ ὑπηρετήσωσι προσδέτως
 ἐπὶ ἑνα μῆνα, εἰ δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὴν
 ἐφεδρείαν ἢ τὴν ἐθνοφρουράν, τιμωροῦ-
 νται πειραχικῶς, ὡφιστάμενοι τὴν ποινὴν

αὐτῶν μετὰ τὸ πέρας τῆς ὑποχρέσεως
 αὐτῶν ἢ τῶν ἀσκήσεων (ἄρθρ. 137) ¹.
 Κηρύσσονται δὲ ἀνυπότακτοι ἐκ τῶν ἀ-
 ποτελούντων τὴν ἐτησίαν ἀπογραφὴν,
 τῶν ἐφεδρῶν καὶ τῶν ἐθνοφρουρῶν καὶ τι-
 μωροῦνται κατὰ τὰς περὶ ἀνυποταξίας
 κατωτέρω διατάξεις οἱ μὴ ἀφικνούμενοι
 εἰς τὸν πρὸς ἕν ὅρον : ὅν ὥρα μὲν εἰρή-
 νης ἐντὸς δεκαπενθήμερου ἀπὸ τῆς ὀρι-
 σθείσης εἰς προσέλευσιν ἡμέρας, ἐν ὥρᾳ δ'
 ἐπιστρατείας ἐντὸς ὀκταημέρου, ἐν ὥρᾳ δὲ
 πολέμου ἐντὸς τριημέρου (ἄρθρ. 145). Πα-
 ρατείνεται ὅμως ἡ διορία εἰς δύο μὲν μη-
 νῶν, ἐὰν διαμένωσιν οὗτοι ἐν Εὐρώπῃ,
 Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ τοῖς βο-
 ρεῖοις παραλίοις τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τεσσα-
 ρων δὲ ἐὰν διαμένωσιν ἀλλοδαπῶς τῆς ἁλ-
 λοδαπῆς (ἄρθρ. 150). Λογίζονται δὲ ὡς
 κηρυχθέντες ἐν ὥρᾳ ἐπιστρ. ἢ πολέμου οἱ
 κηρυχθέντες ἀνυπότακτοι ἐν ὥρᾳ εἰρή-
 νης καὶ τιμωροῦνται διὰ τῶν ποινῶν, αἰ-
 τινες ἐπιβάλλονται κατὰ τὰς περιπτώσεις
 ταύτας, ἐὰν ἐξακολουθήσωσι διατελοῦντες
 ἐν ἀνυποταξίᾳ μετὰ τὴν ἐπιστράτευσιν ἢ
 τοῦ πολέμου τὴν ἐναρξιν καὶ δὲν προσέλ-
 θωσιν ἐντὸς τῶν τασσομένων ὡς ἀνωτέ-

¹ Ἀλλ' ἐάν τις δὲν προσῆλθεν ἐξ ἀ-
 σθενείας; Ὁ νόμος εἶναι κατὰ τοῦτο ἐλ-
 λιπτής. Καὶ ἐξεδόθη μὲν πρὸς πληρωσιν
 τοῦ κενοῦ ἡ ὑπ' ἀριθ. 72 τοῦ 1882 ἐγ-
 κύκλιος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιω-
 τικῶν, καθ' ἣν οἱ ἐξ ἀσθενείας ἀδυνα-
 τοῦντες νὰ προσέλθωσιν ἐμπροθέσμως ὀ-
 φείλουσιν, ἵνα διὰ τῆς κατὰ τόπους χω-
 ροφυλακῆς υποβάλλωσιν ἐγκαιρῶς ἰατρι-
 κὴν ἐνδείξιν κεκυρωμένην ὑπὸ τῆς δημο-
 σίας ἀρχῆς· οὕτω δὲ ἀπαλλάσσονται τῆς
 προσθέτου ὑπηρεσίας· ἀλλ' οὐδόλως ἡ
 ἐκδοσις συμπληρωτικῆς ἐγκυκλίου θερα-
 πείει τὸ κακόν, ὅτε τῶν πολιτῶν μὴ ἀ-
 φειλόντων καὶ μὴ δυναμένων νὰ γινώ-
 σκωσι τὰς ἐγκυκλίους.

ρῶν διορισμῶν, λογιζομένων ἀπὸ τῆς ἐνάριθμοις τῆς ἐπιστρατεύσεως ἢ τοῦ πολέμου (ἄρθρ. 149). Δικάζονται δὲ πάντες οἱ ἀνυπότακτοι ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου στρατοδικοῦ· ἄρα καὶ οἱ ἐν ὥρᾳ εἰρήνης ἀνυπότακτοι, εἰς οὓς, ὡς κατωτέρω ὁψόμεθα, ἐπιβάλλεται ἀντὶ ἄλλης ποινῆς πρόσθετος ὑπηρεσία. Ἐν τούτοις ἡ πρόσθετος ὑπηρεσία ἐπιβάλλεται καθ' ἐκάστην παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν στρατολογικῶν γραφείων ἀνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, κατὰ παράβασιν προφανῆ τοῦ νόμου· καὶ ὁμως ἀληθῶς ἀτελεύτητοι θά ᾔσαν αἱ δίκαι τῶν ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀνυποτάκτων, ἂν ἐφηρμόζετο ὁ νόμος. Διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ μεταβληθῇ κατὰ τοῦτο ὁ νόμος, καταργουμένης νομοθετικῶς τῆς ἀνάγκης τῆς διὰ ποινικῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπιβολῆς τιμωρίας εἰς τὴν ἐν ὥρᾳ εἰρήνης ἀνυποτάξιαν ἐμφαινομένην αὐταποδείκτως. — Τιμωροῦνται δὲ οἱ μὲν ἐν ὥρᾳ πολέμου ἀνυπότακτοι διὰ φυλακίσεως δύο ἕως πέντε ἐτῶν, οἱ δ' ἐν ὥρᾳ ἐπιστρατείας διὰ φυλακίσεως ἐνὸς ἕως δύο, οἱ δ' ἐν ὥρᾳ εἰρήνης ἀνυπότακτοι ὀφείλουσι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἅμα προσελθόντες ἢ προσαχθέντες, εἰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐτησίαν ἀπογραφὴν, ὅσον χρόνον ὀρίζει ὁ νόμος, ἀλλ' ἐπὶ πλεον τρεῖς μὲν μῆνας, εἴαν καθυστέρησαν μέχρι ἐνὸς μηνός, ἕξ δὲ μῆνας, εἴαν καθυστέρησαν μέχρι τριῶν μηνῶν, ἐννέα δὲ μῆνας, εἴαν καθυστέρησαν μέχρι ἕξ μηνῶν, ἐν δὲ ἕτος, εἴαν καθυστέρησαν ὑπὲρ τοὺς ἕξ μῆνας, εἰ δὲ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐφεδρείαν ἢ τὴν ἐθνοφυράν, ἐπὶ τρίμηνον (ἄρθρ. 152). Εἰς πάντας δὲ τοὺς ἀνυποτάκτους ἐπιβάλλεται προσέτι καὶ ἡ ποινὴ τῆς μὴ ἐγγραφῆς εἰς τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον καὶ, ἂν τυχὸν διατελῶσιν ἐγγεγραμμένοι, τῆς διαγραφῆς αὐτῶν κατὰ τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ ἀναθεώρησιν, καὶ τῆς στέρξεως τοῦ δικαίωματος τοῦ τε ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι (ἄρθρον 153). ἔτι δὲ τῆς στε-

ρήσεως τοῦ δικαίωματος τοῦ κατέχειν δημοσίαν ἢ δημοτικὴν ὑπηρεσίαν (ἄρθρ. 155 καὶ 155). Ἐν ὥρᾳ δὲ πολέμου δημοσιεύονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνυποτάκτων διὰ τοιχοκλήσεως ἐν τῇ δῆμῳ τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ μένουσι τοιχοκλήσιμα καθ' ὅλον τὸν πόλεμον (ἄρθρ. 154). Καὶ ἡ μὲν ἐπερχομένη ἀνικανότης τῆς καταλήψεως θέσεως, ἀρχομένη ἅμα τῇ ἀπράκτῳ παρελεύσει τῆς τελευταίας ἡμέρας τῶν πρὸς ἐμφάνισιν προθεσμῶν, λήγει μετὰ τὴν ἀπότισιν πασῶν τῶν ἐκ τῆς ἀνυποταξίας ὑποχρεώσεων καὶ ποινῶν καὶ προσέτι μετὰ πάροδον ἐνὸς ἔτους ὡς πρὸς τοὺς ἐν εἰρήνῃ ἀνυποτάκτους, δύο δὲ ὡς πρὸς τοὺς ἐν ἐπιστρατείᾳ καὶ πέντε ὡς πρὸς τοὺς ἐν πολέμῳ· ἡ δὲ ἐκλογικὴ λήγει ἅμα τῇ προσελεύσει τοῦ ἀνυποτάκτου, ἀλλὰ παρατείνεται κατ' ἀνάγκην, ἂν ἐπὶ τῇ διαγραφῇ, ἕως τῆς κατὰ τὴν ἐτησίαν ἀναθεώρησιν τοῦ καταλόγου νέας ἐγγραφῆς (ἄρθρ. 156). Προσθετέον ὅτι ἡ τε ἐκλογικὴ ἀνικανότης καὶ ἡ τῆς καταλήψεως θέσεως ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τοὺς ἐκπεσόντας, τοὺς ἀνευ νομίμου κωλύματος μὴ ἀφικομένους εἰς τὸν πρὸς τὸν ὅρον ἐν τῇ ἐν τῷ φύλλῳ πορείας ὀριζομένην προθεσμίᾳ (ἄρθρ. 157). Ῥητῶς δὲ ἐντέλλεται ὁ νόμος (ἄρθρ. 162) ὅτι τὰ ἀποσπασματα τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων ἀποστέλλονται τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ εἰσαγγελέως εἰς τὸν οἰκεῖον νομάρχην καὶ τὸ οἰκεῖον στρατολογικὸν γραφεῖον, ὅπως διαρρυθμῶσι κατὰ τὰς ἀποφάσεις οἱ στρατολογικοὶ ἔλεγχοι καὶ τὸ στρατολογικὸν μητρώον. Σημειωτέον προσέτι ὅτι δὲν καταλογίζεται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ στρατολογικοῦ νόμου ὀριζόμενα ἔτη ὑπηρεσίας ὁ χρόνος, καθ' ὃν ὁ ἐν τῷ στρατολογικῷ μητρώῳ ἐγγεγραμμένος διετέλεσεν ἐν ἀνυποταξίᾳ (ἄρθρ. 158).

Ὁ στρατολογικὸς νόμος περιλαμβάνει ἐν τῷ τέλει καὶ κεφάλαιον ἐπιγραφόμε-

των ειδικῶν διατάξεις. Ἀλλὰ κατὰ τὸ πλείστον ἐν τούτῳ περιλαμβάνονται ἐξ ἀσυγγνώστου ἀπροσεξίας διατάξεις, οὐδὲν εἰδικαί, περὶ ὧν ἡμεῖς διαλάβομεν ἤδη ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει, ὅποια φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ τοῦ ἄρθρου 163, θέσιν προβλῆσαι ἐχούσα ἐν τῷ περὶ ἐγκατεστημένων, ἡ τοῦ ἄρθρου 164 θέσιν ἐχούσα ἐν τῇ σειρά τῶν ἄρθρων περὶ συντάξεως τῶν ἡγετῶν ἀρρένων, αἱ τῶν ἄρθρων 165-167 θέσιν ἐχούσαι ἐν τῷ περὶ στρατιωτικῆς ἀπηρεσίας μέρει. Ὀλίγαι ἐπομένως εἶναι αἱ εἰδικαὶ διατάξεις, περὶ ὧν ὑπολείπεται νὰ πραγματευθῶμεν. Καὶ πρῶτον διὰ τοῦ ἄρθρου 168 ἀπαγορεύεται ἡ χορήγησις ἐξωτερικῶν διαβατηρίων εἰς τοὺς ἀνυποτάκτους· ὁρίζεται δέ, ὅτι οἱ ἄγοντες ἡλικίαν ἄχρι τοῦ 51 ἔτους καὶ μὴ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων ἐγγράφονται ἐν αὐτῷ ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ αὐτῶν περὶ ἐκδόσεως διαβατηρίου. Ὑπὲρταπῆται δὲ νὰ δηλώσωμεν τὴν ἡμετέραν ἐκπλήξιν ἐπὶ τῇ παρεισαγωγῇ τῆς περὶ ἀνυποτάκτων διατάξεως ταύτης ἐν τῷ νόμῳ. Τῶν ἀνυποτάκτων διατάσσεται εἰκότως ἡ σύλληψις καὶ βιαία παραγωγή πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν στρατολογικῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων. Οὐδεμίαν ἐπομένως ἔννοian ἔχει ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰς αὐτοὺς χορηγήσεως διαβατηρίων διὰ τὴν ἀλλοδαπήν. Τοιαύτη διάταξις ὑπὸ τινι περιορισμῷ ἤθελεν εἶναι νοητή, ἔτι δὲ καὶ πρέπουσα, δι' ἐκείνους, ὧν ἐπίκειται ἡ πρὸς κατάταξιν ὑποχρέωσις, ἀπαγορευμένης δηλονότι αὐτοῖς τῆς χορηγήσεως διαβατηρίων ἄνευ τῆς παροχῆς ἀποχρέου ἐγγυήσεως, ὅτι θέλουσιν ἐγκαίρως ἐπανακάμψαι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς στρατολογικῆς αὐτῶν ὑποχρεώσεως. — Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 171 ὁρίζεται, ὅτι οἱ ἐν τῷ στρατῷ κατατασσόμενοι διδάσκονται ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν, πλὴν τῆς ἀναγκαιούσης πρακτικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδευ-

σεως, τὰ μαθήματα, ἅπερ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἤθελεν ὀρίσει δι' εἰδικοῦ κανονισμοῦ. — Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 172 ὁρίζεται, ὅτι ὁ διανύσας ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ δέκα ἔτη, ἐξ ὧν τέσσαρα ὡς ὑπαξιωματικός, λαμβάνει παρὰ τοῦ διοικητοῦ τοῦ σώματος ἀποδεικτικόν, οὗ δυνάμει δικαιούσαι νὰ διορισθῇ ἐν τινι τῶν δι' εἰδικοῦ νόμου ὁρισθησομένων πολιτικῶν, στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν θέσεων. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἕως τοῦ νῦν δὲν ἐξεδόθη ὁ ὁρίζων αὐτὰς εἰδικὸς νόμος. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 174 ὁρίζεται ὅτι οὐδεὶς συμπληρώσας τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας δύναται νὰ διορισθῇ ἐν πολιτικῇ, στρατιωτικῇ ἢ ναυτικῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ νὰ ναυτολογηθῇ ἐπὶ πλοίου ἐμπορικοῦ, ἐὰν μὴ προσαγάγῃ πιστοποιητικὸν ἐμφαίνον, ὅτι ἐξεπλήρωσε τὰς στρατολογικὰς αὐτοῦ ὑποχρεώσεις. Διὰ δὲ τοῦ 175 ἄρθρου, ὅτι πᾶσαι αἱ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ στρατολογικοῦ νόμου τελούμεναι πράξεις γράφονται ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου καὶ οὐχὶ ἐπὶ χαρτοσήμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Στρατολογία ναυτική. Τὰ

τῆς ναυτικῆς στρατολογίας ὁρίζεται ὁ νόμος Α'Υ'ΗΘ' τῆς 28 Μαΐου 1887, οὗ 6-μος ἐτροποποιήθη μὲν τὸ 14 ἄρθρον διὰ τοῦ νόμου Α'ΧΔ' τῆς 19 Δεκεμβρίου 1887, συνεπληρώθη δὲ τὸ 12 ἄρθρον διὰ τοῦ νόμου ΒΣΔ' τῆς 9 Μαρτίου 1894, κατηργήθη δὲ τὸ ἄρθρον 36. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ὑπηρετοῦσιν ἐν τῷ ναυτικῷ α') πάντες οἱ ἀπογεγραμμένοι ἐν τοῖς τηρουμένοις ἐν τῷ ναυτικῷ ἀπομαχικῷ ταμείῳ μητρώοις ἐργάται θαλάσσης, β) φεilonτες νὰ διανύσωσι δετὴ ὑπηρεσίαν, γ') οἱ ἀσκούντες ναυτικὰ ἐπαγγέλματα, δ') ἀριθμὸς τις στρατευομένων τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, ὁρίζομενος ἐνιαυσίως, ε') οἱ δηλώσαντες ὅτι θέλουσι νὰ κτήσωνται τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν ἀλλοδαποὶ ἐργάται θαλάσσης, ς') οἱ ἀνακατασσόμε-

μενοι καὶ ζ') οἱ εἰς ὠρισμένους κλάδους τοῦ ναυτικοῦ προσλαμβανόμενοι (Νόμου ΑΥΨΘ' ἄρθρ. 1 καὶ 2). Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν τοῖς μητρώοις ἐργατῶν θαλάσσης καταρτίζονται ἐνιαυσίως ἕως τῆς 15 Ἰανουαρίου τῇ φροντίδι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν κατάλογοι τῶν συμπληρούντων τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος αὐτῶν, οἵτινες ἀποπέλλονται ἐν πρωτοτύπῳ μὲν εἰς τὰ στρατολογικὰ συμβούλια, ὀφείλοντα νὰ διαγράψωσιν ἐκ τῶν γενικῶν στρατολογικῶν καταλόγων τοὺς ἐν τοῖς καταλόγοις τούτοις διαλαμβανόμενους, ἐν ἀντιγράφῳ δὲ εἰς τοὺς οἰκείους δημάρχους, δημοσιεύοντας αὐτοὺς κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Φεβρουαρίου. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ παραλειφθέντες ἐκ τῶν καταλόγων τούτων ἐργάται θαλάσσης ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσι τοῦτο δι' ἀναφορὰς αὐτῶν πρὸς τὸν λιμενάρχην τῆς κατοικίας αὐτῶν ἢ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν, τοῦτο δὲ ἐντέλλεται τὴν μεταγραφὴν αὐτῶν εἰς τοὺς ναυτολογικοὺς καταλόγους, διαγραφομένων ἐκ τῶν στρατολογικῶν (ἄρθρον 3). Ἄν δὲ παραλίπωσι τοῦτο, καλοῦνται εἰς ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ἕως τοῦ 33 ἔτους αὐτῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς διεισοῦς αὐτῶν ὑποχρέωσης, μὴ συνυπολογιζομένου τοῦ χρόνου, ὃν τυχὸν διήνυσαν ἐν τῷ τῆς ξηρᾶς στρατῷ (ἄρθρον 10). Κατὰ δὲ τὰλλα (δηλονότι ἀπαλλαγὰς, ἐξαίρεσεις, προσκλήσεις τῶν ὑποχρέων κτλ.). ὑπάγονται καὶ οἱ ναυτικοὶ στρατευόμενοι εἰς τὰς σχετικὰς διατάξεις τῶν περὶ στρατολογίας τῆς ξηρᾶς νόμων (ἄρθρον 4). Δέον ὅμως νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὰ στρατολογικὰ συμβούλια μετὰ τὸ πέραν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν καταρτίζουσι καὶ ὑποβάλλουσιν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν Ὑπουργεῖον τοὺς ναυτολογικοὺς ἐλέγχους συνωδᾶ πρὸς τὰ περὶ στρατολογικῶν ἐλέγχων κεκαγονισμένα (ἄρθρον 5), διατιροῦνται δ' οἱ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῶν

ναυτολογικῶν ἐλέγχων ἐγγεγραμμένοι εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη κατὰ τὴν τάξιν τοῦ αὔξαντος ἀριθμοῦ τῆς ἀπογραφῆς αὐτῶν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον μέρος ἐκ τούτων καλεῖται πρὸς κατάταξιν τῇ 1 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τὸ δὲ δεύτερον τῇ 1 Ἰανουαρίου τοῦ κατόπιν ἔτους, τὸ τρίτον τῇ 1 Ἀπριλίου αὐτοῦ καὶ τὸ τέταρτον τῇ 1 Ἰουλίου, μόνον δ' ἐκτάκτως ἐν ἀνάγκῃ δύναται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν νὰ καλέσῃ καὶ πρότερον τὰ τρία τελευταία μέρη τῶν στρατευσίμων ἐργατῶν θαλάσσης (ἄρθρον 6), κατατάσσονται δὲ πάντες οἱ στρατεύσιμοι ὡς μαθητευόμενοι (ἄρθρον 8). Ὡσαύτως σημειωτέον ὅτι οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διατρίβοντες στρατεύσιμοι ὡς ναυτιλλόμενοι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς προσκλήσεως τῶν στρατευσίμων τῆς κλάσεως, εἰς ἣν ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτῶν ὑπάγονται, ὀφείλουσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς ἑλληνικὸν λιμένα ἀφίξεως αὐτῶν νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὴν λιμενικὴν ἀρχὴν καὶ αἰτήσωσι τὴν κατάταξιν αὐτῶν θεωροῦνται δὲ τότε μόνον ὡς ἀνυπότακτοι, ἂν παρατείνωσι τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐπέκεινα τῆς πενταετίας ἀπὸ τῆς προσκλήσεως τῶν στρατευσίμων τῆς κλάσεως αὐτῶν (ἄρθρ. 12).—Ἐκ δὲ τῶν καταγομένων ἐκ ναυτικῶν δῆμων ὑπάγονται εἰς τὴν ναυτικὴν στρατολογίαν, καίπερ μὴ ὄντες ἀπογεγραμμένοι ἐργάται θαλάσσης, οἱ ἀσκούντες ναυτικὰς τέχνας, ἥτοι οἱ ναυπηγοί, μηχανικοὶ ἀτμοκινήτων μηχανῶν, μεταλλουργοὶ (δηλονότι σιδηροργοί, κλειθοροποιοί, ἐφαρμοσταί, δότοποιοί καὶ χαλκουργοί), θερμασταί, δόκται, ξυλουργοί, ἰστιοποιοί καὶ διανέκται, ὧν πάντων αἱ οἰκεταὶ λιμενικαὶ ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν ἰδιαίτερον καταλόγους, ἐμφαίνοντας τὸ ὄνομα, ἐπάγγελμα καὶ ὄμιον αὐτῶν, τὸ τῆς γενήσεως αὐτῶν ἔτος καὶ τὸν αὔξαντα ἀριθμὸν τοῦ τῶν ἀρρένων μητρώου, εἰς ὃν εἶναι

ἡγεγεραμένοι, ἐξ ὧν κατ' ἔτος κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Δεκεμβρίου καταρτίζουσιν εἰδικούς καταλόγους, δηλοῦντας τὸ ἐπόμενον ἔτος πληροῦντας τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτοὺς εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργεῖον, ὅπερ περιλαμβάνει αὐτοὺς εἰς τοὺς ἀνωτέρω μνημονευόντας οἰκείους ναυτικούς καταλόγους (ἄρθρ. 14—16). Ἐὰν δ' ὁ οἰκὸς ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος στρατευομένων ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν ναυτικὴν ἀπογραφὴν καὶ τῶν ἀσκούντων ναυτικὰ ἐπιτηδεύματα ᾖ κατώτερος τοῦ πρὸς πληρωσιν τῆς ὀργανικῆς δυνάμεως τοῦ κατὰ βάλασαν στρατοῦ ἀριθμοῦ, συμπληροῦται ὁ ἀριθμὸς οὗτος διὰ στρατευομένων τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς τῆς αὐτῆς ἀπογραφῆς, τῶν κριθέντων ἰκανῶν καὶ μὴ ἀπαλλαγέντων, λαμβανομένων ἐξ ἀπάντων τῶν ναυτικῶν δῆμων τοῦ Κράτους (ἴσμεν διαλαμβανόμενοι ἐν πίνανι, συννημένῳ τῇ περὶ ναυτικῆς στρατολογίας νόμῳ), ὃν ὀρίζει ἐνιαυσίως συνῶδᾳ πρὸς τὴν περὶ ναυτικῆς δυνάμεως νόμον ὁ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργὸς (ἄρθρ. 17-20). Σημειωτέον δὲ ὅτι, διαρκούντος μὲν τοῦ προηγουμένου τῆς κληρώσεως ἔτους, οἱ ἐπιθυμούντες νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ διατίαν ἐν τῇ ναυτικῇ ἐκ τῶν ναυτικῶν δῆμων δύνανται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἕως τῆς 1 Δεκεμβρίου εἰς τὸν οἰκεῖον δῆμαρχον, ὅστις ὑποβάλλει κατάλογον τῶν τοιοῦτων δηλώσεων εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν ναυτικῶν ἐν τῇ πρώτῃ δεκαμέρῳ τοῦ Δεκεμβρίου, ἀποστέλλει δὲ τοὺς καταλόγους τούτους τῷ Ὑπουργεῖον εἰς τὰ στρατολογικὰ συμβούλια, ἅτινα ἐνεργοῦσι διὰ τοὺς νέους τούτους ὅ,τι ἐνεργοῦσι διὰ τοὺς ἐκ τῆς ναυτικῆς ἀπογραφῆς ἐκπίπτοντας δὲ οἱ προτιμῶντες τὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω λαμβανομένων διὰ τὸν κατὰ βάλασαν στρατὸν στρατευομένων, τάσσον-

ται δὲ ὡς μαθητευόμενοι ναῦται (ἄρθρ. 23). Καὶ εἰ μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν προσφερομένων νὰ ὑπηρετήσωσι ναυτικῶς ᾖ ἀνωτέρος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποχρεωτικῶς λαμβανομένων, διαγράφονται οἱ πλεονάζοντες διὰ κληρώσεως, τελουμένης ἐν τῇ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ναυτικῶν ἂν δὲ ᾖ κατώτερος, ὁ ἀριθμὸς τῶν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὀριζθέντος ἀριθμοῦ ἀπαιτούμενων διανέμεται εἰς πάντας τοὺς ναυτικούς δῆμους κατὰ λόγον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀποτελούντων τὴν ἑτησίαν στρατολογίαν, πλὴν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ναυτικὴν ἀπογραφὴν καὶ τῶν προσφερομένων νὰ ὑπηρετήσωσι ναυτικῶς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν ἐπὶ τῇ βάσει ἀριθμητικῆς σημειώσεως τῶν ἐξ ἐκάστου ναυτικοῦ δῆμου στρατευομένων τῆς ξηρᾶς, ὑποβαλλομένης αὐτῇ ὑπὸ τῶν νομαρχῶν. Λαμβάνονται δ' οἱ ὑποχρεούμενοι εἰς ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ἐκ τῶν ἐν τῇ πρώτῃ μέρῃ τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου ἐκάστου ναυτικοῦ δῆμου ἡγεγεραμένων, προτιμωμένων τῶν ἐνώπιον τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων δηλούντων τὴν ἐπιθυμίαν νὰ καταταχῶσιν εἰς τὸ ναυτικόν· ἄλλως λαμβάνονται οἱ φέροντες τοὺς μικροτέρους ἀριθμοὺς τοῦ στρατολογικοῦ ἐλέγχου (ἄρθρον 24 καὶ 25). Ὑπηρετοῦσι δὲ καὶ οἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω λαμβανόμενοι ἐπὶ διατίαν, τασσόμενοι ὡς μαθητευόμενοι ναῦται (ἄρθρον 25). —Γίνονται δὲ δεκτοὶ μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐξήκοντα εἰς ἐλευσίαν κατὰτάξιν ὡς ναυτοπαῖδες μὲν παῖδες ναυτικῶν οἰκῶν, ἄγοντες ἡλικίαν 15—18 ἐτῶν ἐκ τῶν ἔχοντων τὴν σωματικὴν κατασκευὴν, ἐνάστημα καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα προσόντα, τὰ ὀριζόμενα διὰ τοῦ ἄρθρου 35 τοῦ περὶ γενικοῦ ὄργ. τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου Δ.α.τ. τῆς 14 Ἀπριλίου 1888· κατατάσσονται δὲ τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου καὶ τῇ πρώτῃ Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους (ἄρθρον 28—30). Ὑποχρε-

οὔνται δ' οὗτοι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἄχρι τῆς 1 'Οκτωβρίου τοῦ ἔτους, καθ' ὃ συμπληροῦσιν ἡλικίαν 21 ἐτῶν, ὅποτε ἄρχεται ἡ ὑποχρέωσις αὐτῶν νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ διετίαν. Γίνονται δὲ δεκτοὶ εἰς ἐθελουσίαν κατὰταξιν ὡς μαθητευόμενοι ναῦται οἱ ἀπογεγραμμένοι ἐν τοῖς μητρώοις τῶν ἐργατῶν θαλάσσης ἀπὸ τῆς ἡλικίας τοῦ 18 ἔτους καὶ ἕως τῆς πρώτης 'Οκτωβρίου τοῦ ἐνιαυτοῦ, καθ' ὃν ὑποχρεοῦνται εἰς διετὴ ναυτικὴν ὑπηρεσίαν, εἰάν γινώσκωσιν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν καὶ ἔχωσι τὴν προσήκουσαν σωματικὴν κατασκευὴν καὶ ἀνάστημα οὐχὶ κατώτερον τοῦ 1 μ. 504 (ἄρθρ. 32 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. τῆς 14 'Απριλίου 1888 ἄρθ. 45). Δυνάμει δὲ τοῦ νόμου, ΒΥΟΒ' τοῦ 1897 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμένων τοῦ στόλου οἱ ἐθελονταὶ ναῦται γίνονται δεκτοὶ πρὸς κατὰταξιν καὶ ἀνακατὰταξιν μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 40 ἐτῶν, εἰάν ἔχωσι διετὴ θαλασσίαν ὑπηρεσίαν, ἐξαγομένην ἐκ τῶν μητρώων τοῦ ἀπομαχικοῦ ταμείου ἢ τοῦ διευθυντηρίου τοῦ ναυστάθμου, ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ὀριζόμενος διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ, δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνει τοὺς χιλίους. Λαμβάνουσι δὲ οἱ μὲν ἐκπληροῦντες τὴν στρατολογικὴν αὐτῶν ὑποχρέωσιν ναῦται δραχμὰς 25 μηνιαῖον μισθόν, οἱ δὲ ἐθελονταὶ ναῦται δραχμὰς 50, πλὴν εἰάν κληθῶσι καὶ οὗτοι ὡς ἑφεδροὶ, ὅτε ἔχουσι καὶ οὗτοι μισθὸν μόνον 25 δραχμῶν.

Καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐργάται θαλάσσης οἱ δηλώσαντες ὅτι βούλονται κηρύσσασθαι τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν γίνονται δεκτοὶ εἰς ὑπηρεσίαν, ἔχοντες τὴν διὰ Διατ. ὀριζομένην σωματικὴν κατασκευὴν καὶ ἀνάστημα. Κατατάσσονται δ' οἱ τοιοῦτοι ἀπὸ μὲν τοῦ 18 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, εἰάν γινώσκωσι γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, ἕως τῆς πρώτης 'Οκτωβρίου τοῦ ἔτους, καθ' ὃ πληροῦσιν ἡλικίαν 21 ἐτῶν ἕως καὶ τῆς ἡλικίας τοῦ 33 ἔτους, καὶ

ἀγράμματοι ὄντες, κατατάσσονται ἐπὶ διετὴ θητεία, ἥτις λογίζεται ὡς ὑποχρεωτικὴ αὐτῶν ὑπηρεσία. Προσλαμβάνονται δὲ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πολιτικοῦ ναυτικοῦ οἱ μὲν ἐξ ἐπαγγέλματος ὀπλοδιωρθῶται ὡς δίοποι ὀπλοποιοὶ 6' ἢ α' τάξεως, ὑποβαλλόμενοι εἰς δοκιμασίαν. εἰάν ἔχωσιν ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν τριῶν κοντα ἐτῶν, ἐξεπλήρωσαν δὲ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν ἐν τῷ στρατῷ τῆς ἑπαιτίας τῆς θαλάσσης (ἄρθρ. 43), οἱ δὲ ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικοὶ ὡς δίοποι α' τάξεως εἰς τὴν ναυτικὴν μουσικὴν, εἰάν κριθῶσιν ὕγιεις καὶ εὐρεθῶσιν ἱκανοὶ δοκιμαζόμενοι ἐνώπιον ἐπιτροπῆς, ἥς μετὰ χειρὸς ὁ ἀνώτερος κατὰ βαθμὸν μουσικὸς τοῦ ναυτικοῦ ἀξιωματικὸς ἢ ὑπαξιωματικὸς (ἄρθρ. 44 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. τῆς 14 'Απριλίου 1888 ἄρθρ. 53), ὡς ὑποχρεοῦνται δὲ μηχανικοὶ 6' τάξεως δύναται ἀμέσως νὰ καταταχθῶσιν οἱ κεκτημένοι τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα καὶ εὐδοκίμου ἐκπαιδευθέντες ἐν διαγωνισμῷ (ἄρθρ. 42 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΑΡΟΗ' τοῦ 1884 καὶ ἄρθρ. 21 τοῦ νόμου ΑΦΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887), ὡς ὑπολογισταὶ δὲ οἱ κεκτημένοι τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα καὶ εὐδοκίμου ἐκπαιδευθέντες ἐν διαγωνισμῷ (ἄρθρ. 45 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΑΡΕΒ' τῆς 29 Μαΐου 1884 καὶ Διατ. τῆς 3 'Οκτωβρίου 1888 περὶ ἐκτ. τοῦ νόμου ΑΡΕΒ') γίνονται δὲ δεκτοὶ εἰς τὸν διαγωνισμὸν διὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπολογιστοῦ οἱ κελευστοὶ διανομῆς καὶ ἀποθηκοφύλακες κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἐδαφίου 6' τοῦ ἄρθρ. 31 τοῦ νόμου ΑΦΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἀπόκεινται νὰ ὀρίξῃ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας τὰ περὶ παραδοχῆς εἰς ἐκουσίαν κατὰταξιν καὶ ἀνακατὰταξιν εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ναυτικῆς ὑπηρεσίας δι' ἀποφάσεων δημοσιευομένων ἐν τῇ 'Εφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως καὶ κοινῶν ποιομένων εἰς τοὺς ναυτικοὺς δήμους διὰ

τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν καὶ εἰς τοὺς κυβερνήτας τῶν πολεμικῶν πλοίων καὶ τὰς ναυτικὰς ἀρχάς (ἄρθρον 46). Σημειώ-
 τιν ὡσαύτως ὅτι, εἰν ὁ ὀλίκος ἀριθμὸς
 τῶν ἐπὶ τῶν στρατευομένων ἐκ τῶν ἀπο-
 τελούντων τὴν ναυτικὴν ἀπογραφὴν καὶ
 τῶν ἀσκούτων ναυτικὰς τέχνας ὑπερτερῶ-
 ὶν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐν εἰρήνῃ ὀρ-
 γενικῆς δυνάμεως τοῦ κατὰ θάλασσαν
 στρατοῦ ἀριθμόν, οἱ πλεονάζοντες ἐκ τῆς
 ἐπὶ τῆς ἀπογραφῆς μετὰ τρίμηνον πραγ-
 ματικὴν ὑπηρεσίαν ἐν τῷ πολεμικῷ ναυ-
 τικῷ, καθ' ἣν συμπληροῦνται ἡ τῆς ἐκ-
 γυμνάσεως αὐτῶν περίοδος, πέμπονται
 εἰς διαθεσιμότητα ὡς ἐξῆς: α') μὲν οἱ
 ἐγγαμοὶ κατ' ἀναλογίαν ἐπὶ τῶν ναυτο-
 λογικῶν ἐλέγχων ἐκάστου ὄχμου, ὀριζο-
 μένην ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν
 Ναυτικῶν, προτιμωμένων μὲν μεταξὺ
 αὐτῶν πάλιν τῶν ἐχόντων τέκνα καὶ
 μεταξὺ τούτων πάλιν τῶν ἐχόντων πλεί-
 ον τέκνα, ὀριζομένων δὲ διὰ κλήρου τῶν
 εἰς διαθεσιμότητα ἀποστελλομένων μεταξὺ
 τῶν ἐχόντων τοὺς αὐτοὺς λόγους, β') δέ,
 ἐκ τῶν ἐγγάμων ὁ ἀριθμὸς ὑπερῶν τοῦ
 ἀριθμοῦ τῶν εἰς διαθεσιμότητα ἀποσταλ-
 τῶν, ὀρίζεται διὰ κλήρου τίνες οἱ εἰς
 διαθεσιμότητα μεταξὺ τῶν ἀγάμων ἀπο-
 σταλτοὶ (ἄρθρ. 47 καὶ 48). Ὁφείλουσι
 οἱ πεμπόμενοι εἰς διαθεσιμότητα πρὸ
 τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν νῆπιέσθαι τὴν
 αἰτίαν τοῦ δοθέντος αὐτοῖς ἱματισμοῦ καὶ
 τὸ χρηματικὸν τίμημα, ὃ κατὰ τὸν στρα-
 τολογικὸν νόμον καταβάλλουσιν οἱ εἰς
 διαθεσιμότητα πεμπόμενοι στρατεύσιμοι
 τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, ἀποβάλλοντες
 ἄλλως τὸ δικαίωμα τῆς εἰς διαθεσιμότη-
 τητά θέσεως αὐτῶν, μεταβαίνον εἰς τοὺς
 λοιποὺς τῆς αὐτῆς ἀπογραφῆς στρατευ-
 οίμους κατὰ τὴν τάξιν τοῦ κλήρου, προ-
 τιμωμένων τῶν λαβόντων τοὺς μικρο-
 τέρους ἀριθμοὺς (ἄρθρ. 49). Αὐτοδύλον
 δὲ, ὅτι οἱ εἰς διαθεσιμότητα ἀπελθόμενοι
 κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διετοῦς αὐτῶν

διαθεσιμότητος ὑποχρεοῦνται, ἅμα τυχὸν
 προσκαλούμενοι, νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν
 ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ὅποτε καὶ ἐπιστρέ-
 φεται εἰς αὐτοὺς ἀνάλογον πρὸς ὃν δια-
 νόουσι χρόνον ἐν τῇ ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ μέ-
 ρος τοῦ ὑπ' αὐτῶν καταβληθέντος χρη-
 ματικοῦ ποσοῦ (ἄρθρ. 50).

Τάσσονται δὲ εἰς τὴν ἐφεδρείαν τοῦ πο-
 λεμικοῦ ναυτικοῦ κατὰ τὴν ἡλικίαν αὐ-
 τῶν πάντες οἱ τὰς στρατολογικὰς αὐτῶν
 ὑποχρεώσεις ἐκτέλεσαντες, ἔτι δὲ οἱ κατὰ
 τὰς διατάξεις τοῦ γενικοῦ στρατολογικοῦ
 νόμου ἡπαλλαγέντες τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρε-
 σίας καὶ οἱ τυχόντες ἀναβολῆς κατατά-
 ξεως ἐργάται τῆς θαλάσσης. Καὶ οἱ μὲν ἐκ
 τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς ταχθέντες εἰς τὸν
 στρατὸν τῆς θαλάσσης διατελοῦντες ἐν τῇ
 ἐφεδρείᾳ ἕως τοῦ 39 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐ-
 τῶν πεπληρωμένου, οἱ δὲ ἐκ τῆς ναυτικῆς
 ἀπογραφῆς στρατευθέντες καὶ οἱ ἀσκούν-
 τες ναυτικὰς τέχνας ἕως τῆς ἐνάρξεως τοῦ
 35 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Καλοῦνται
 ὁ' εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν ἐν καιρῷ
 ἐπιστρατείας οἱ ἐφεδροὶ, ἀρχῆς γινόμενης
 ἀπὸ τῶν νεωτέρων (ἄρθρ. 51—53). Κα-
 τατάσσονται δ' οἱ ἐπίστρατοι εἰς τὰς δια-
 τάξεις ὑπηρεσίας κατὰ τὰς ὑφισταμένας
 ἀνάγκας ἐπὶ τῷ βεθμῷ, ὃν ἔφερον κατὰ
 τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἀπόλυσιν (ἄρθρ.
 54). Οἱ δὲ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων πλοί-
 αρχοὶ καλοῦνται οὖν τῇ κλήσει τῶν ἐφέ-
 δρων, εἰς ἣν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας αὐτῶν
 ἀνήκουσι, γινόμενοι δεκτοὶ καὶ ἐκουσίως
 προσερχόμενοι τάσσονται δὲ κατὰ κανόνα
 μὲν ὁλοποιεῖ τὰς θέσεις, καθ' ἣν ἔχουσιν
 εἰδικότητα, ἥ καὶ ἐπὶ ἀνωτέρῳ βαθμῷ
 ὑπαξιωματικῶν, εἰ εἶχον τιοῦτον κατὰ
 τὴν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ πολεμικοῦ ναυ-
 τικοῦ ἀπόλυσιν αὐτῶν διατελέσαντες δὲ
 τυχὸν πλοίαρχοι ἐπὶ πενταετίαν, κατα-
 τάσσονται καλούμενοι ὡς κελευσταὶ ἢ ἀρ-
 χικελευσταὶ (ἄρ. 55). Θ. Ν. Φλογαίτης.

Στρατολογία ἀθέμιτος
 καλεῖται ἡ ἀνευ ἀδείας τῆς κυβερνήσεως

συλλογῇ ἢ ἀπογραφῇ στρατιωτῶν πρὸς χρῆσιν αὐτῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἢ ἐξωτερικῷ. Τιμωρεῖται δὲ ἡ μὲν πρώτη ὡς ἐσχάτη προδοσία, ὡς καὶ ἡ ἄνευ νομίμου λόγου ἀνάληψις οἰκισθῆναι στρατιωτικῆς ἀρχηγίας, πρὸς ἣν ἐξισοῦται ἡ διατήρησις τῆς ἀρχηγίας εἰς τὸ πείσμα τῆς κυβερνήσεως. Τιμωρεῖται δὲ διὰ φυλακίσεως δύο τοῦλάχιστον ἐτῶν καὶ ἡ στρατολογία πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἐξένης δυνάμει (Ποιν. Ν. 427 καὶ 436).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Στρατοῦ ἀξιωματικῶν κατάστασις. Ἰδε Στρατοῦ ὀργάνωσις.

Στρατοῦ ὀργάνωσις. Τὴν ὀργάνωσιν τοῦ στρατοῦ, ἀλλεπαλλήλως μεταβληθεῖσαν καὶ μεταβαλλομένην παρ' ἡμῖν ἐν ταῖς λεπτομερείαις, διέπει τανῦν κυρίως ὁ νόμος ΑΨΖ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, τροποποιηθεὶς ἐν μέρει διὰ τῶν νόμων ΑΡΨΑ' τῆς 30 Μαρτίου 1884, ΑΤΚΓ' τῆς 23 Δεκεμβρίου 1885, ΑΦΔΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ΑΩΖ' τῆς 23 Μαρτίου 1890. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον, ὡς ἐτροποποιήθη, τὸ μὲν Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἀποτελεῖται ἐκ δεκατριῶν τμημάτων (Νόμου ΑΦΔΓ' ἀρθρ. 1). Ὁ δὲ κυρίως στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς σωμάτων: τοῦ πεζικοῦ (ἀπαρτιζομένου ἐκ δέκα αὐθιπάρχων συνταγμάτων τοῦ πεζικοῦ καὶ ἐξ ὀκτὼ αὐθιπάρχων ταγμάτων τῶν εὐζώνων), τοῦ ἑλικοῦ (ἀποτελουμένου ἐκ τριῶν αὐθιπάρχων συνταγμάτων), τοῦ πυροβολικοῦ (ἀπαρτιζομένου ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ τεχνικοῦ συμβουλευτικοῦ τμήματος, τριῶν αὐθιπάρχων συνταγμάτων, τοῦ ὀπλοστασίου καὶ τῆς γενικῆς διευθύνσεως τοῦ ὕλικου τοῦ πολέμου), τοῦ μηχανικοῦ (ἀπαρτιζομένου ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ τεχνικοῦ συμβουλευτικοῦ τμήματος, ἐνὸς συντάγματος

μηχανικοῦ μετὰ τῆς σχολῆς αὐτοῦ, ἐνὸς τοπογραφικοῦ τμήματος, τεσσάρων διυθύνσεων τοῦ μηχανικοῦ, ἐνὸς λόχου τηλεγραφητῶν καὶ ἐνὸς πυροσβεστικοῦ λόχου, ἀπάντων αὐθιπάρχων), τῶν γενικῶν ὑπηρεσιῶν (ἧτοι τῶν ὑπαρξουσῶν τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν βασιλοπαίδων, ὧν ὁ ἀριθμὸς, τὸ σῶμα καὶ ὁ βαθμὸς ὁρίζεται διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος, καὶ τῶν φρουραρχείων, στρατολογικῶν γραφείων, ἀναθεωρητικοῦ δικαστηρίου καὶ στρατοδικείων), τῆς οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας (ἀποτελουμένης ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχηγείοις στρατοῦ στρατιωτικῶν ἐπιμελητηρίων, 16 διατακτηρίων, 4 γενικῶν αὐθιπάρχων τοῦ ὕλικου, 3—4 στρατιωτικῶν ἀρτοποιείων καὶ ἐκ τοῦ μετοχικοῦ ταμείου), τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας (ἀποτελουμένης ἐκ τῆς ἀνωτάτης ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν δευτερευόντων ὑγειονομικῶν ἐπιτροπῶν, τῶν ὑγειονομικῶν ἐπιθεωρητῶν (ἧτοι τῶν παρὰ τοῖς ἀρχηγείοις στρατοῦ ἀρχιζήτρων), τοῦ παρὰ τοῖς σώμασι καὶ καταστήμασιν ὑγειονομικοῦ προσωπικοῦ, τῶν κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας ἰδρυομένων στρατιωτικῶν νοσοκομείων καὶ θεραπευτηρίων, τῶν τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας ἀποθηκῶν, τῆς κεντρικῆς φαρμακαποθήκης τοῦ φαρμακείου τῆς φρουρᾶς Ἀθηνῶν καὶ τῆς διλοχίας τῶν νοσοκόμων), τοῦ προσωπικοῦ τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαίδεψεως καὶ τῶν μουσικῶν (ἐνδεκα τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν αἱ μὲν δέκα ἀνήκουσιν εἰς τὰ τοῦ πεζικοῦ συντάγματα, ἡ δὲ ἐνδεκάτη εἰς ἓν τῶν συνταγμάτων τοῦ πυροβολικοῦ) (Νόμου ΑΦΔΓ' ἀρθρ. 2 καὶ ἐπόμεν. ἐν συνδυασμῷ πρὸς νόμου ΑΤΚΓ' ἀρθρ. 5 καὶ ἐπόμεν.). Ἡ δὲ χωροφυλακία ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ἐπιθεωρητῶν, τῶν μισραρχιῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐξαρχικῶν ὑπομισραρχιῶν, 210 πεζῶν ἐνωμοτικῶν καὶ δεκαεὶ ἐφίππων (Νόμου ΑΩΖ' ἀρθρ. 15). Καταρτίζεται δὲ ἡ πεζὴ χω-

αυτοκλή ἐκ τῶν εἰς αὐτὴν δι' ὑπου-
 γης διαταγῆς μετατιθεμένων τῇ 1 'Ιου-
 λίου ἐκάστον ἔτος ἐκ τοῦ πεζικοῦ 2,200
 κληρωτῶν, ἐχόντων τὰ διὰ Βασιλικοῦ
 διατάγματος ὀριζόμενα προσόντα, ἐκ τῶν
 ἀκατατασσόμενων, καί, μὴ τυχὸν συμ-
 πληρουμένης αὐτῆς δι' αὐτῶν μόνον, καί
 ἐκ τῶν διανυσάντων ἐν τοῖς διαφόροις
 ἑλοῖς τοῦ στρατοῦ εἰκοσάμηνον πραγ-
 ματικὴν ὑπηρεσίαν καὶ κεκτημένων τὰ
 ἄλλα τοῦ προμνησθέντος διατάγματος προ-
 σόντα, οἵτινες ἔχουσι δικαίωμα νὰ κατα-
 ταχθῶσιν ἅμα τῇ λήξει τῆς εἰκοσμη-
 νου αὐτῶν ὑπηρεσίας εἰς τὸ τῆς χωροφυ-
 λακῆ σώμα, ἀναλαμβάνοντες ἐθελουσίαν
 ἀπορρέουσιν οὐχὶ βραδυτέραν τῆς διετούς
 (N. ΔΦΔΓ' ἄρθρον 10), διανύσωσι δὲ ἐν
 τῇ χωροφυλακῇ οἱ ἐκ τοῦ πεζικοῦ μετα-
 τιθέμενοι τὸ ὑπόλοιπον τῆς τοῦ κληρω-
 τοῦ θητείας αὐτῶν, ἥτοι 16 μῆνας πλέον
 ἢ εἰσὶ τῶν ἡμερῶν (N. ΔΦΔΓ' ἄρθρον
 11), ἡπεῖς δὲ διανύσαντες τὴν ἐν τοῖς
 τοῦ ἱππικοῦ συντάγματι εἰκοσάμηνον
 πραγματικὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἔχοντες τὰ
 ὀριζόμενα διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος
 προσόντα δύνανται νὰ καταταχθῶσιν ἐν
 τῇ εἰσέπιπῳ χωροφυλακῇ ἐπὶ διετεῖ ἢ ἑ-
 νωτέρῳ θητείᾳ (ἄρθρον 12).

Τὴν δὲ ἐφεδρείαν τοῦ στρατοῦ διέπου-
 σιν οἱ νόμοι ΔΨΚΕ' τῆς 22 Μαΐου 1889
 περὶ ἐφεδρείας τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ
 καὶ ὁ νόμος ΔΦΔΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887
 περὶ στελέχους ἀξιωματικῶν τῆς ἐφε-
 δρείας. Καὶ κατὰ μὲν τὸν ΔΨΚΕ' νόμον
 ἡ ἐφεδρεία καλεῖται ὑπὸ τὰ ὄπλα χάριν
 ὑπηρεσίας πρὸς αὐξήσιν τῆς τοῦ ἐνεργοῦ
 στρατοῦ δυνάμεως ἢ χάριν ἀσκήσεων,
 καὶ χάριν μὲν ὑπηρεσίας καλεῖται εἴτε
 διὰ μιᾶς, εἴτε καὶ διαδοχικῶς κατὰ κλά-
 σεις μὲν ἐπιστρατεύσεως (ἐνάρξεως γενο-
 μένης ἀπὸ τῆς νεωτέρης), ὅσας οἱ κα-
 λόμενοι ἀνήκουσιν εἰς ἀπογραφάς, δι'
 ἃς κατεγρῆσθαι στρατολογικὰ μητρώα,
 καὶ αὐξουσαν ὃν ἡλικίαν (ἐνάρξεως γενο-

μένης ἀπὸ τῆς νεωτέρας), ὅσας ἀνή-
 κουσιν εἰς ἀπογραφάς, δι' ἃς δὲ κατηρ-
 τίσθησαν στρατολογικὰ μητρώα, χάριν
 δ' ἀσκήσεων καλεῖται κατ' ἔτος, μετε-
 χόντων αὐτῆς τῶν διανυόντων τὸ τέταρ-
 τον καὶ τὸ ὄγδοον ἔτος τῆς ὑπηρεσίας
 αὐτῶν ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ τοῦ στρατοῦ. Διὰ
 δὲ τοῦ νόμου ΔΦΔΗ' ὀρίζονται τὰ πρὸς
 κατάρτισιν στελέχους ἀξιωματικῶν, προ-
 ωρισμένου νὰ παρέχῃ τὸ διὰ τὴν ἐπιστρά-
 τευσιν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ ἀναγκαῖον
 προσωπικόν.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ στρατοῦ ὁργάνω-
 σιν (ἐν τῇ ἐκτενεστέρᾳ τῆς λέξεως ἐν-
 νοίᾳ) συνδέονται ἀμέσως καὶ οἱ τὴν κα-
 τάστασιν τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὰ κατὰ
 τοὺς στρατιωτικοὺς προβιβασμοὺς ὀρίζον-
 τες νόμοι. Καὶ τὴν μὲν κατάστασιν τῶν
 ἀξιωματικῶν ὀρίζει παρ' ἡμῖν ὁ νόμος
 ΡΟΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 (ᾧ ἐπηκο-
 λούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος
 τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1852), συμπλη-
 ρωθεὶς καὶ τροποποιηθεὶς ἐν τισὶ διὰ
 τῶν νόμων ΣΚΒ' τῆς 27 'Ιανουαρίου
 1853 (οὗ τὸ πρῶτον ἄρθρον κατήργη-
 σεν ὁ ἐπὶ τούτῳ ἐκδόθεὶς μονάρθρως νό-
 μος Μ' τῆς 9 Μαρτίου 1864), ΔΒ' τῆς
 5 'Ιουνίου 1882, ΔΥΜΩ' τῆς 28
 Μαΐου 1887. Κατὰ τὸν νόμον τούτον
 (στηριζόμενον εἰς τὸν Γαλλικὸν νόμον τῆς
 19 Μαΐου 1834) αἱ καταστάσεις τῶν ἀ-
 ξιωματικῶν εἶναι αἱ ἐξῆς πέντε: α') ἡ
 τῆς ἐνεργείας κατάστασις, ἥτοι ἡ τοῦ
 διωρισμένου ἐν θέσει τινὶ τοῦ στρατοῦ ἢ
 προσκαίρως ἐν εἰδικῇ ὑπηρεσίᾳ ἢ ἀπο-
 στολῇ, β') ἡ τῆς διαθεσιμότητος, ἥτοι ἡ
 τῶν στρατηγῶν, συνταγματάρχων ἢ τῶν
 ἐπιτελῶν, διαμενόντων προσκαίρως ἄνευ
 θέσεως, γ') ἡ τῆς ἀργίας κατάστασις,
 ἥτοι τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ μὴ ἀνήκοντος
 εἰς τινὰ θέσιν τοῦ στρατοῦ λόγῳ διαλύ-
 σεως σώματος, καταργήσεως θέσεως, ἐ-
 πανόδου ἐξ αἰχμαλωσίας (εἰάν ἡ θέσις
 αὐτοῦ ἐπληρώθη), χρονίας νόσου ἢ ἀπο-

λύσεως ἢ προσκαίρου παύσεως ἐκ τῆς θέσεως, δ') ἢ τῆς ἀποτάξεως ἤτοι ἢ τοῦ ἀξιωματικοῦ ἄνευ μὲν θέσεως διατελοῦντος καὶ διατελέσοντος ἰσοβίως, μὴ ἔχοντος δὲ δικαίωμα πρὸς σύνταξιν ἀποστρατείας. Ἐπέρχεται δὲ ἡ κατάστασις αὕτη ἔνεκεν ἀνιάτου νοσήματος ἢ πειθαρχικοῦ παραπτώματος (δηλονότι ἀπρεποῦς διαγωγῆς, βαρέων πταισμάτων περὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ παραπτωμάτων περὶ τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν) καὶ ε') ἢ τῆς ἀποστρατείας, τουτέστιν ἡ τελευταία τοῦ ἀξιωματικοῦ κατάστασις, ἔπανερχομένου εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ ἀπολαύοντος τῆς νενομισμένης συντάξεως (N. POH' ἄρθρ. 2 καὶ ἐπ.). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ μὲν τῆς διαθεσιμότητος κατάστασις εἶναι παραπλησία τῇ τῆς ἐνεργείας κατὰ τοῦτο, ὅτι οἱ εἰς αὐτὴν ἀνήκοντες ἀξιωματικοί, τεταγμένοι μὲν ἐν τῷ στρατῷ ἄλλ' ἄνευ θέσεως, εἰσὶ πάντοτε ἑτοιμοὶ καὶ πρόχειροι ἄνευ διακρίσεως νάναπληρώσωσι τοὺς ἐλλείποντας ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ, ἄλλ' ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας παντελῶς ἄρτωμένης τῆς ἀπὸ τῶν στρατηγῶν καὶ συνταγματάρχων ἀφαιρέσεως ἧς κατεῖχον θέσεως ἐν τῷ στρατῷ καὶ ἐπομένως τῆς διαθέσεως αὐτῶν εἰς διαθεσιμότητα, δὲν δικαιοῦται ὁ ἐν διαθεσιμότητι ἀξιωματικὸς νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ δικαστήριον, εἰς τυχὸν νεώτεροι αὐτοῦ ἐκλήθησαν εἰς ἐνέργειαν ἢ κατώτεροι αὐτοῦ προὐβιβάσθησαν εἰς ὃν βαθμὸν κατέχει οὗτος πρὸς πλήρωσιν χρεουσῶν θέσεων, μένοντος αὐτοῦ ἐν διαθεσιμότητι (*Αρείου Πάγου ἀποφάσεις 143 καὶ 220 τοῦ 1880). Ἡ δὲ εἰς τὴν κατὰστασιν τῆς ἀργίας μετὰθεσις τοῦ ἀξιωματικοῦ τελεῖται διὰ Βασ. Διατάγματος ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένη εἰς δικαιολογητικὰς ἐκθέσεις τῶν ἀρμοδίων στρατιωτικῶν ἀρχῶν, εἰ πρόκειται περὶ μετὰθεσεως εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως ἀπὸ τῆς θέσεως. Προσθε-

τέον δὲ, ὅτι ἡ μὴ λόγῳ προσκαίρου παύσεως ἀπὸ τῆς θέσεως ἀργία δὲν διαρκεῖ πλέον τοῦ ἔτους, ἡ δὲ λόγῳ ἀπολύσεως δὲν διαρκεῖ πλέον τῆς τριετίας (N. Α' ἄρθρ. 1 περὶ ἀργίας). Ἀπαιτεῖ δὲ καὶ ἡ εἰς ἀπόταξιν μετὰθεσις Βασ. Διατάγματι, ἐρειδόμενον εἰς ἐκθεσιν τοῦ Ὑπουργοῦ, στηριζομένην εἰς τὴν γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου (N. POH' ἄρθρ. 13). Εἰς ἀποστρατείαν δὲ μεταβαίνει τὸ εἴτε ἐθελουσίως, συμπληρώσας τὰ εἰς συντάξεως αὐτοῦ δικαίωματα, εἴτε ἀναγκαστικῶς ἔνεκεν ἀποδεδειγμένης νικανότητος περὶ τὴν ὑπηρεσίαν συντάξας πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Διατ. τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1852 διατυπώσεως (N. POH' ἄρθρ. 14) ἢ ἔνεκεν συμπληρώσεως ἐν τῷ νόμῳ ΑΔΣ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 (οὗ τὸ 4 ἄρθρον ἀντικατέστη διὰ τοῦ μονοῦρου νόμου ΑΟΙΕ' τῆς 11 Μαρτίου 1883) ὀριζομένου ὁρίου ἡλικίας. Καταρτίζεται δὲ τὸ γνωμοδοτοῦν περὶ ἀργίας (δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως) περὶ ἀποτάξεως ἀνακριτικὸν συμβούλιον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ κεφαλαίου τοῦ Διατ. τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1852 (μεταρρυθμισθέντος ἐν μέρει διὰ τῶν Διατ. μάγων τῆς 9 Νοεμβρίου 1854 καὶ τοῦ 29 Φεβρουαρίου 1884), βέσιν ἔχοντος τὸ Γαλλικὸν Διάτ. τῆς 21 Μαΐου 1882. Τοὺς δὲ στρατιωτικοὺς προβιβασμοὺς διέπει μέχρι τοῦ νῦν ὁ νόμος ΧΨΕ' τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1861 περὶ στρατιωτικῶν προβιβασμῶν συμπληρωθεὶς καὶ τροποποιηθεὶς διὰ τῶν νόμων Α'Α' καὶ Α'Η' τῆς 26 Μαρτίου 1883, ΑΣΔΣ' τῆς 21 Ἰουλίου 1885, ΑΔΔ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 καὶ ΑΤΠΘ' τῆς 12 Ἰουνίου 1882 περὶ προσμετρήσεως ἢ μὴ προσμετρήσεως τοῦ ὀριζομένου πρὸς προβιβασμὸν χρόνου (ὅστις ὅμως κατηργήθη ἀκολούθως τοῦ ΑΡΟΓ' τῆς 31 Μαρτίου τοῦ 1884 περὶ τῶν ἀποφοιτῶντων ἐκ τοῦ σχολείου τῶν ὑπαξιωματικῶν, καὶ πλείστον ὅσων π.

Ἑλλήνων Β. Διαταγμάτων, ὧν κυριώτατον τὸ ἐκδοθὲν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου Χ'Ε' Διάταγμα τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1861. Παραπέμποντες τὸν βουλούμενον νὰ γνῶναι τὰς λεπτομερείας ἀναγνώστην εἰς τὰς ἐν τῷ κείμενῳ τῶν νόμων, παρατηρούμεν μόνον, ὅτι τὸ δυσχερὲς καὶ πομπώδες ζήτημα τῶν στρατιωτικῶν προβιβάσεων, ὅπερ ἀπασχόλησε καὶ ἀπεσχολεῖ τὴν διάνοιαν τῶν στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τοῦ κόσμου, ἂν δηλαδὴ προσήκον νὰ τελώνται οἱ προβιβάσεις κατ' ἀρχαιότητα ἢ κατ' ἐκλογὴν ἢ κατὰ μικτὴν σύστησιν, ἐλύθη κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν κείμενα διὰ τῆς ἀποδοχῆς μικτοῦ συστήματος, καθ' ὃ τῶν μὲν κατωτέρων ἀξιωματικῶν (ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑπολοχαγοῦ ἕως τοῦ λοχαγοῦ) τὰ μὲν δύο τρίτα προβιβάζονται κατ' ἀρχαιότητα, τὸ δὲ ἕτερον τρίτον κατ' ἐκλογὴν, τῶν δὲ ταγματάρχων τὸ ἥμισυ κατ' ἀρχαιότητα καὶ τὸ ἥμισυ κατ' ἐκλογὴν, οἱ δὲ ἀνώτεροι τοῦ ταγματάρχου ἀξιωματικοὶ μόνον κατ' ἐκλογὴν· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ προβιβαθῇ, ἂν μὴ ὑπηρετήσῃ ἐφ' ὧν ἡμεῖς διάστημα χρόνου ἐν τῷ κατωτέρῳ βαθμῷ. Σημειώτεον ὅτι ἕως τέλους τοῦ προλαβόντος αἰῶνος οἱ στρατιωτικοὶ προβιβάσμοι ἐτελοῦντο ἐν Γαλλίᾳ κατ' ἐκλογὴν τοῦ Βασιλέως, ἀλλ' ἔνεκα τῶν πολλῶν περὶ τὴν ἀναχτορικὴν ἐκλογὴν καταχρήσεων τὸ στρατιωτικὸν πρόβλημα κατέπεσεν, οὗ ἔνεκεν ἐπῆλθε τῷ ἔτει 1791 ὁ περιορισμὸς τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκλογῆς καὶ ἡ ἐν μέρει καθιέρωσις τῆς ἀρχαιότητος, ἐξ οὗ τὸ μικτὸν σύστημα, ὃ καὶ τανῦν ἐπικρατεῖ ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ αἰτία τῆς καταπτώσεως τοῦ χρόνου ἐν τῷ στρατῷ, ἔλεγεν ὁ στρατηγὸς de Broglie, εἶναι ὅτι δὲν ἀπονέμονται οἱ ἀνώτεροι βαθμοὶ κατ' ἀρχαιότητα, ἔνεκα δὲ τούτου ἡ σπουδαιότης, αἱ συγγενικαὶ σχέσεις καὶ ἡ εὐνοία ὑποδεικνύονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν περὶ τὴν

ἀπονομὴν τῶν βαθμῶν ἐκλογὴν, οἱ ἀνδρεῖοι ἄνδρες ἀποβάλλουσι τὴν πρὸς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον κλίσιν αὐτῶν, καταλιμπάνουσι τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπηρετεῖται ἀδοκίμως». Ἐν Γερμανίᾳ ἐπικρατεῖ τανῦν ἀποκλειστικῶς ἡ ἀρχαιότης. «Ἐν τῷ πρῶσινῳ στρατῷ, γράφει ὁ συνταγματάρχης Stofel, οἱ προβιβάσεις χωροῦσι κατ' ἀρχαιότητα μόνον. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ βασιλεὺς δύναται νὰ προβιβάσῃ κατ' ἐκλογὴν οἰονδήποτε ἀξιωματικὸν θέλει· ἀλλὰ λίαν σπανίως ποιεῖται χρῆσιν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ τούτου. Ὡς περὶ δὲ ἡ ἀναλογία τῶν κατ' ἐκλογὴν προβιβαζομένων δὲν ὑπερβαίνει τὸ $\frac{1}{30}$ ἢ τὸ $\frac{1}{40}$, δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ὁ προβιβασμός τῶν ἀξιωματικῶν ὀφείλεται γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαιότητα». Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ἀξιωματικοὶ μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ταγματάρχου (συμπεριλαμβανομένου) προβιβάζονται ἀποκλειστικῶς κατ' ἀρχαιότητα, ἀπὸ δὲ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου κατ' ἐκλογὴν. Σημειώτεον ὅμως, ὅτι οἱ ὑπολοχαγοὶ δὲν δύνανται νὰ προβιβαθῶσι λοχαγοί, ἂν μὴ ὑποστῶσιν εὐδοκίμως ἐντὸς πενταετίας, ἀφ' ἧς ἀνωμασθήσαν ὑπολοχαγοί, ἐξετάσεις πρακτικὰς, ἀποβαλλόμενοι ἄλλως τοῦ στρατοῦ ἐπὶ μικρᾷ ἀποζημιώσει χρηματικῇ. Οἱ δὲ λοχαγοὶ δὲν δύνανται νὰ προβιβαθῶσι ταγματάρχαι, ἂν μὴ εὐδοκίμησωσιν εἰς τὰς πρακτικὰς ἐξετάσεις. Ἐν Ἰταλίᾳ, παρεμφερῶς σχεδὸν πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν καὶ ἐν Γαλλίᾳ, οἱ προβιβάσμοι εἰς μὲν τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπολοχαγοῦ τελοῦνται κατὰ τὰ $\frac{1}{10}$ κατ' ἀρχαιότητα καὶ κατὰ τὸ $\frac{1}{10}$ κατ' ἐκλογὴν, εἰς δὲ τὸν τοῦ λοχαγοῦ κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ κατ' ἀρχαιότητα καὶ κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$ κατ' ἐκλογὴν, εἰς δὲ τὸν τοῦ ταγματάρχου κατὰ τὸ ἥμισυ κατ' ἐκλογὴν καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ κατ' ἀρχαιότητα, εἰς δὲ τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς μόνον κατ' ἐκλογὴν. Ὑπερβαίνει τὴν ἀνα-

τὰς ὀφειλομένας ἀποζημιώσεις δ' Ἀκουφ-
λος νόμος.

Διακρίνει δὲ τὴν θαλασσοπλοῖαν τῆς
ποταμοπλοῖας οὐχὶ τὸ εἶδος τῶν πλεόν-
των πλοίων, ποταμοπλοίων ἢ θαλασσο-
πλοίων, ἀλλὰ τὰ διαπλεόμενα ὕδατα.
Ἐπομένως καὶ αὐτὰ τὰ ποταμόπλοια,
πλέοντα ἐν θαλάσῃ καὶ συγκρουόμενα
αὐτόθι πρὸς θαλασσοπλοῖα ἢ καὶ ἕτερα
ποταμόπλοια διέπονται ὑπὸ τοῦ ἐμπορι-
κοῦ νόμου.

Ὁ ἐμπορικὸς ἡμῶν νόμος πραγματεύε-
ται περὶ τῶν ἐκ τῆς συγκρούσεως πη-
γαζουσῶν ἀγωγῶν ἐν ἄρθρῳ 407, ὅπερ
ὅμως ἐπικρίνεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων
ὡς ἀτίλκις ἅμα καὶ πλημμελής.

Ἵπάρχει δὲ καὶ εἰδικὸς κανονισμὸς
περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀποφυ-
γὴν συγκρούσεως, φέρων ἀλληλεθνή χα-
ρακτήρα, ἅτε παραδεδεγμένους ὑπ' ἀπάν-
των τῶν ναυτικῶν κρατῶν. Ὁ δὲ μὴ
τηρῶν τὰς διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ τού-
του πλοίαρχος θεωρεῖται ὑπαίτιος τῆς
συμβάσεως συγκρούσεως, καὶ ἐπομένως
ὕποχρεως εἰς ἀποζημιώσεις. Λεπτομερὲς
τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀνάλυσις γίνεται
ἐν τῇ περὶ Ναυτικοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου
Πραγματεῖᾳ Φλογαίτου καὶ Χρυσανθο-
πούλου § § 515 — 536. Παραπέμποντες
ἐκεῖ τοὺς βουλομένους νὰ ἀσχοληθῶσιν
εἰς τὴν μελέτην τοῦ κανονισμοῦ τούτου,
περιοριζόμεθα ἐνταῦθα εἰς τὴν ἐξέτασιν
τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συγκρούσεως ὡς
πρὸς τὰς ὀφειλομένας ἀποζημιώσεις.

Τρεῖς περιπτώσεις συγκρούσεως ὡς πρὸς
τὰς αἰτίας αὐτῆς διακρίνει τὸ ἄρ-
θρον 407, καθ' ὅς διαφώρα ἐπέρχονται
νομικὰ ἀποτελέσματα, ἥτοι τὴν ἐκ τυ-
χαίου συμβάντος ἐπελθούσαν, τὴν ὑπαί-
τιον, καὶ τὴν τῆς ἀμφιβόλου αἰτίας.

Καὶ τυχαία μὲν σύγκρουσις θεωρεῖται
ἢ προερχομένη εἴτε ἐξ ἀπροόπτου ὅλως
γεγονότος εἴτε ἐξ ἄνωτέρας βίας, ἣν ἄδυ-
νατὶ νὰ προλάβῃ ἐκάτερος τῶν πλοίαρχ-

ων τῶν συγκρουσθέντων πλοίων. Τυχαία
ὡσαύτως θεωρεῖται ἡ σύγκρουσις, ἥς τὰ
αἷτια οὐδ' ἐμμέσως δύνανται νὰ ἀπο-
δοθῶσιν εἰς σφάλμα ἢ ἀμέλειαν ἐκατέρου
τῶν πλοίαρχων. Ὡς τυχαία σύγκρουσις
λογίζεται καὶ ἡ προελθούσα ἐκ τοῦ ὅτι
πλοίαρχος τις ἐν ἀπορίᾳ εὐρεθεὶς ἐτέρου
μέσους σωτηρίας, ἤναγκάσθῃ νὰ κόψῃ τὰ
πρυμνήσια ἐτέρου πλοίου, ὅπως ἀποφύγῃ
ἐπικείμενον ναυάγιον.

Ἐν τῇ τυχαίᾳ συγκρούσει ἐκάτερον
τῶν συγκρουσθέντων πλοίων ὑφίσταται
τὴν προσγενομένην αὐτῷ ζημίαν. Ὑπαί-
τιος δὲ σύγκρουσις λογίζεται ἡ προελθούσα
ἐκ σφαλμάτων ἀμελείας ἢ ἀπρονοησίας
τοῦ ἐτέρου τῶν πλοίαρχων τῶν συγκρου-
σθέντων πλοίων ἢ καὶ ἀμφοτέρων. Πότε
ὑπάρχει ὑπαίτιος σύγκρουσις, εἶναι ζή-
τημα πραγματικόν, οὐ ἡ λύσις ἥρτηται
ἐκ τῶν περιστάσεων. Εἴρηται δὲ ἤδη,
ὅτι ὁ μὴ τηρήσας τοὺς πρὸς ἀποφυγὴν
συγκρούσεως παραδεδεγμένους κανόνας
θεωρεῖται κατὰ τεκμήριον ὑπαίτιος τῆς
συμβάσεως συγκρούσεως. Δὲν ἀποκλείεται
ὅμως ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἐναντίου ὑπὸ τοῦ
θεωρουμένου ὑπαίτιου, ἢ ὅτι ἡ σύγκρουσις
εἶναι ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸ γεγονός, εἰς
ὃ κατὰ τεκμήριον ἀποδίδεται αὐτή.

Ἡ ἐκ τῆς ὑπαίτιου συγκρούσεως βλάβη
βαρύνει ὀλοκλήρως τὸν ὑπαίτιον, εἰς
οἰονόηποτε τῶν συγκρουσθέντων πλοίων
ἢ καὶ οἰονόηποτε τῶν ἐπιβαίνοντων αὐ-
τῶν ἐπὶ τὸν ζήμιαν. Περιλαμβανόμενοι
δὲ εἰς τὰς ζημίας οὐ μόνον αἱ ὕλικαι
βλάβαι καὶ αἱ δαπάναι, ἀλλὰ καὶ αἱ ὠ-
φέλειαι ὧν ἐστερήθησαν ἐκ τοῦ γεγονότος
οἱ πλοιοκτῆται, οἱ φορτωταὶ καὶ οἱ τῶν
πλοίων ἐπιβαίνοντες.

Τοῦ ἄρθρου 407 μὴ προνοοῦντος τὴν
περίπτωσιν, καθ' ἣν ἐκατέρωθεν ὑπάρχει
ὑπαιτιότης, διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς
περὶ τοῦ καταλογισμοῦ τῶν ἐπακολουθη-
σασῶν ἐκ τῆς τοιαύτης συγκρούσεως ζη-
μιῶν. Κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀκυρωτι-

κοῦ τῆς Γαλλίας καθιερωθεῖσαν νομολογίαν, ἐκάτερος τῶν πλοιάρχων ὀφείλει νὰ ὑποστῇ τὴν ζημίαν κατὰ λόγον τοῦ ἰδίου πταιίσματος. Παρατηρητέον ὁμῶς ὅτι τὰ τῆς ἀναλόγου διανομῆς τῆς ζημίας ἐκ τῆς ἐκατέρωθεν ὑπαιτίου συγκρούσεως ἀφορῶσιν εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο πλοίων. Οἱ δὲ φορτωταὶ καὶ οἱ ἐπιβάται ἐκατέρου τῶν πλοίων τούτων ἔχουσιν ὑπευθύνους εἰς ἑαυτοὺς τοὺς ὑπαίτιους τῆς συγκρούσεως πλοιάρχους καὶ ἀλληλεγγύως, ἐπομένως καὶ τοὺς πλοιοκτῆτας, μὴ στερουμένους ὁμῶς τοῦ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 216 Ἐμπ. νόμου παρεχομένου αὐτοῖς δικαιώματος τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς περαιτέρω εὐθύνης διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου.

Τελευταία περίπτωσις εἶναι ἡ ἐξ ἀμφιβόλου αἰτίας προελθοῦσα σύγκρουσις, καθ' ἣν δὲν ἀποδεικνύεται ἐκατέρωθεν ὑπαιτιότης, οὐδὲ δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸ ἕτερον τῶν συγκρουσθέντων πλοίων, καὶ περὶ ἧς προνοοῦν τὸ ἄρθρον 407 καθιεροῦν τὸν ἀνώμαλον κανόνα ὅτι αἱ πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς ἐπελθούσης βλάβης δαπάναι εἰσὶ κοιναί, ἐξ ἡμισείας καταβαλλόμεναι ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν προξενησάντων καὶ ὑποστάντων αὐτὴν πλοίων. Εἰς τὴν τοιαύτην σύγκρουσιν περιλαμβάνεται κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην οὐ μόνον ἡ καθ' ἣν τὰ αἰτία τῆς συγκρούσεως δὲν ἐξηκριβώθησαν, ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ἣν δὲν ὑπάρχουσι μὲν ἀμφιβολίαι περὶ αὐτῆς ὡς προελθούσης ἐξ ὑπαιτιότητος καὶ οὐχὶ ἐκ τυχαίου συμβάντος, ἀμφιβάλλεται ὁμῶς ὁ αἴτιος αὐτῆς. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐφαρμόζεται ὁ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 407 καθιερούμενος κανὼν τῆς ἐπιβολῆς τῆς προσγενομένης ζημίας ἐξ ἡμισείας εἰς ἀμφοτέρω τὰ συγκρουσθέντα πλοία.

Παρατηρητέον δὲ ὅτι καὶ ὁ κανὼν οὗτος ἐν οἰκδηρῇ τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων ἐφαρμόζεται μόνον εἰς τὰς μεταξὺ τῶν δύο πλοίων σχέσεις. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς

φορτωτὰς καὶ τοὺς ἐπιβάτας, μὴ ἀποδοκιμωμένης ὑπαιτιότητος, αἱ ἐπελθούσαι ζημίαι βαρύνουσι τοὺς ὑποστάντας αὐτὰς κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ δικαίου περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν τυχαίων γεγονότων. Καὶ αὐτὸς ὁ πλοιοκτῆτης δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἰδίου πλοιάρχου ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, καίπερ ὑποχρεοῦται πρὸς τὸ ἕτερον τῶν συγκρουσθέντων πλοίων εἰς ἀποζημιώσεις ἥτοι εἰς τὴν ὑποχρέωσιν ἣν ἐπιβάλλει αὐτῷ ἡ ἀνώμαλος διάταξις τοῦ ἄρθρου 407, ἥτις ὡς τοιαύτη ἐφαρμόζεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ρητῶς ἐν τῷ νόμῳ ὀριζόμενας περιπτώσεις.

Ἡ ἐκτίμησις τῶν ἐκ τῆς συγκρούσεως προξενηθεισῶν ζημιῶν γίνεται κατὰ τὴν τελευταίαν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 407 ὑπὸ δοκιμαστῶν.

Ἐκτενέστερον περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συγκρούσεως καὶ τῶν ἀναφορῶν τῶν ζητημάτων πραγματεύεται τὸ Ναυτ. Ἐμπ. Δίκ. Φλογαῖτου καὶ Χρυσανθοπούλου § § 544—553. Ἐνταῦθα δὲ προβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐτέρου σπουδαιοτάτου θέματος τοῦ περὶ δικαστικῆς ἀρμοδιότητος καὶ τοῦ ἐφαρμοστέου νόμου ἐν ταῖς συγκρούσεσιν.

Συμβάσης συγκρούσεως εἴτε ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἢ ξέναις θαλάσσαις εἴτε ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει μεταξὺ ἐλληνικοῦ πλοίου καὶ ἀλλοδαποῦ, ἀρμόδιαι εἰσὶ τὰς ἐλληνικὰς δικαστηρία, εἰ μὴ ἐναγόμενος εἶναι ἡμεδαπός. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ἐναγόμενος εἶναι ὁ ἀλλοδαπὸς ὑπὸ τοῦ ἡμεδαποῦ, ὀριζούσης τῆς Πολιτ. δικονομίας (ἄρθρον 28) ὅτι ὁ ἀλλοδαπὸς δύναται νὰ καταδιωχθῇ ὑπ' ἡμεδαποῦ ἐνώπιον παντὸς ἐλληνικοῦ δικαστηρίου ἐνεκα πάσης ὑποχρεώσεως συνομολογηθείσης ἐντὶ ἡ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, συγκαταλεγόμενων δὲ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις καὶ τῶν ἐξ οἰονεὶ συμβάσεων ἢ οἰονεὶ ἀδικημάτων ἐνοχῶν, ἔπεται ὅτι δύναται νὰ ἐναχθῇ

ένωπιον παντός ελληνικοῦ δικαστηρίου ἢ ἄλλοδαπός καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ ἀνοικτῇ ἢ ἐν τῇ θαλάσῃ συμβᾶσιν σύγκρουσιν.

Συμβάσης δὲ συγκρούσεως μεταξύ ἄλλοδαπῶν πλοίων διακρίτεται αἱ ἐξῆς περιπτώσεις ὡς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ελληνικῶν δικαστηρίων.

α') Εἰ ἡ σύγκρουσις συνέβη ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, εἰσὶν ἀρμόδια τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια, ὅσας ἀμφοτέροι οἱ ἄλλοδαποὶ διάδικοι υποβάλλονται ἔκουσις εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τούτων. Δύνανται ἐν τούτοις πάντα τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια νὰ διατάξωσι συντηρητικὰ μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς γενομένης βλάβης.

β') Εἴναι ὡσαύτως ἀρμόδια κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην τὰ δικαστήρια, τοῦ κράτους, εἰς ὃ μετὰ τὴν ἐν τῇ ἀνοικτῇ πελάγει σύγκρουσιν κατέφυγε τὸ πλοῖον τὴν βλάβην πλοῖον πρὸς βεβαιώσιν ἢ ἱκανόρρωσιν τῆς προσηνεθείσης αὐτῷ ζημίας.

γ') Ἐὰν ἡ σύγκρουσις συνέβη ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ὕδασι, θεωροῦνται καὶ τότε ἀρμόδια τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια δυνάμει τῆς ἐν τῷ τελευταίῳ ἐδαφίῳ τοῦ άρθρου 7 τοῦ ἀστικοῦ νόμου καθιερουμένης ἀρχῆς, εἴτε εἰς τὴν αὐτὴν, εἴτε εἰς διαφόρους ἐθνικότητας ὑπάγονται τὰ συγκρουσθέντα ἄλλοδαπα πλοῖα. Ἀλλ' οὐδὲν ἤτοιν τὸ διαφερόμενα μέρη δύνανται νὰ ἐνασκήσωσι τὰς ἰδίας ἀγωγὰς ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τοῦ κράτους, εἰς ὃ ὑπάγονται.

Ἐὰν τῆς συγκρούσεως συμβάσης εἴτε ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ, εἴτε ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ὕδασι, ὑπαίτιον ᾗναι ξένον πολεμικὸν πλοῖον, δὲν εἶναι ἀρμόδια τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια νὰ δικάσωσι τὴν κατὰ τοῦ κυβερνήτου τοῦ ξένου πολεμικοῦ ἀπευθυνομένην ἀγωγὴν ἕνεκα τοῦ ἀπολύτου δικαιώματος τῆς ἐτεροδικίας, οὗ ἀπολαύουσι τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐν τοῖς θαλάσσις ὕδασι ξένου κράτους εὐρισκό-

μενα. Ὅρα περὶ τούτου τὴν λ. Πλοίων. Ἐὰν ὅμως τὸ ξένον πολεμικὸν πλοῖον ᾗθελεν ἐγείρει αὐτὸ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ μεθ' οὗ συνεκρούσθη ἐμπορικοῦ πλοίου ὡς ὑπαίτιον, ἡ ἀρμοδιότης τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων εἶναι ἀναμφισβήτητος, ὥστε ἔκουσιν ὑπαχθέντος εἰς αὐτὴν τοῦ ξένου πολεμικοῦ πλοίου.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐφαρμοστέον νόμον νόμον κρατοῦσιν οἱ ἐξῆς κανόνες.

Συμβάσης συγκρούσεως ἐν τοῖς θαλάσσις ὕδασι κράτους τινός, ἐφαρμοστέος ὁ τοῦ κράτους τούτου νόμος, ἐὰν τὰ μὲν συγκρουσθέντα πλοῖα ὡς διαφόρου ἐθνικότητος, ἡ δὲ διαφορά δικάζεται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τοῦ κράτους, εἰς οὗ τὰ ὕδατα ἐγένετο ἡ σύγκρουσις. Ἐὰν δὲ τὰ ἐν ξένῃ θαλάσῃ συγκρουσθέντα πλοῖα ὑπάγονται εἰς τὴν αὐτὴν ἐθνικότητα, φέρηται δὲ ἡ διαφορά ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς ἐθνικότητος ταύτης, ἐφαρμόζεται ἡ ἐγχώριος νόμος.

Ἐὰν δὲ τὰ συγκρουσθέντα πλοῖα, εἰς διαφόρους ἀνήκοντα ἐθνικότητας, ὑπῆλθον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν δικαστηρίων ἑτέρας πολιτείας ἢ ἐκίνησε, εἰς ἧς τὰ ὕδατα συνεκρούσθησαν, ἀμφισβητεῖται τίς ὁ ἐφαρμοστέος νόμος. Καθ' ἡμᾶς διακρίτεον μεταξύ τῶν ξένων πλοίων τῶν πλεόντων ἐν τῶν θαλάσσις κράτους τινός καὶ τῶν διαπλέοντων ἀπλῶς τὰ θαλάσσια ὕδατα αὐτοῦ, τῶν προερχομένων τουτέστιν ἐκ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης καὶ διευθυνομένων εἰς λιμένα ἑτέρου κράτους, ὅτε τὰ πλοῖα ταῦτα θεωροῦνται ὡς διαπλέοντα τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, ὡς ἀναπίπτει εἰς τὸν ἐξῆς κανόνα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐφαρμοστέος ὁ νόμος τοῦ κράτους, οὗ τὰ ὕδατα διαπλέουσι τὰ συγκρουσθέντα πλοῖα. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἐφαρμοστέοι οἱ ἀμείνων κατωτέρω ἐκτεθέμενοι κανόνες περὶ τῆς ἐν ἀνοικτῇ θαλάσῃ συγκρούσεως.

Συμβάσης συγκρούσεως ἐν ἀνοικτῇ θαλάσῃ διακριτέον καὶ τὰς ἐξῆς περιπτώσεις. Εἰ τὰ συγκρουθέντα πλοῖα εἰσὶ τῆς αὐτῆς ἐθνικότητος, ἐφαρμοστέος κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην ὁ νόμος τοῦ κράτους, εἰς ὃ ὑπάγονται τὰ συγκρουθέντα πλοῖα· εἰ δ' εἰσὶ διαφόρου ἐθνικότητος, ἐφαρμοστέος ὁ νόμος τοῦ κράτους εἰς ὃ ὑπάγεται τὸ παθὸν πλοῖον, εἰς ὃ ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀφίνηται ὡς ἐνάγον τὸ δικαίωμα νὰ προτιμήσῃ τὴν νομοθεσίαν τοῦ κράτους, εἰς ὃ ὑπάγεται τὸ ἐναγόμενον πλοῖον, οὕτως τυχὸν εὐνοϊκωτέραν ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ τῆ τοῦ ἰδίου κράτους νομοθεσία.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸ κατ' οὐσίαν δίκαιον. Ὡς πρὸς δὲ τὰς δικονομικὰς διατυπώσεις τὰ δικαστήρια ἐφαρμόζουσι πάντοτε τὴν ἐγγύριον νομοθεσίαν. ("Ὁρα εἰδικώτερον περὶ τούτων Ναυτικὸν Ἑμπορικὸν Δίκαιον Φλογαῖτου καὶ Χρυσανθοπούλου § 571-578).

Π. Χρυσανθοπούλου

Συγκυριότης. Ἰδὲ Συνιδιοκτησία

Συγκυριότης πλοίων.

Τὸ πλοῖον δύναται νὰ ἀνήκῃ εἰς πλείονας συνιδιοκτητὰς, ὧν ἕκαστος εἶναι κύριος ὠρισμένης μερίδος περιελθούσης αὐτῷ τῆς κυριότητος καθ' ἓνα οἷονδῆποτε τῶν τρόπων, καθ' οὓς κατὰ αὐτὴ. Παράγονται δὲ ἐκ τῆς τῶν πλοίων συγκυριότητος ἰδιάζουσαι νομικαὶ σχέσεις, αἱ ἐξετάζομεν ἐνταῦθα.

Ἡ συγκυριότης πλοίων ἀποτελεῖ εἶδος ἑτερορρυθμίου ἐταιρείας, ὑπὸ ἰδίων διεπομένης κανόνων. Εἶναι ἐταιρεία ἀπορρέουσα οἷον ἐκ τοῦ νόμου, καὶ οὐχὶ προαιρετική, παρζωμένη ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς συνιδιοκτησίας. "Ὁρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ναυτικὸν Ἑμπορικὸν Δίκαιον Φλογ. καὶ Χρυσανθοπ. § 172.

Ὅριζον ὁ ἐμπορικὸς νόμος τὰ τῆς δικαιοσύνης τοῦ εἰς πλείονας ἀνήκοντος πλοίου (ἄρθρον 220), ἐπιφυλάττει πρὸ παντὸς εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ κα-

νονίσωσι τὰ περὶ τούτου. Ἡ πλειονοψυφία ἀποφασίζει τὰ τῆς διοικήσεως καὶ ἀποστολῆς τοῦ πλοίου συμφώνως τῷ προορισμῷ αὐτοῦ. Ἀποτελεῖται δὲ ἡ πλειονοψυφία, παρὰ τοὺς κοινούς περὶ ἐταιρειῶν κανόνας, οὐχὶ ἐκ τοῦ μείζονος ἀριθμοῦ τῶν συνιδιοκτητῶν, ὅλλ' ἐκ τοῦ ἀθροίσματος τῶν μερίδων τῶν ὑπερβαίνουσιν τὸ ἡμισυ τοῦ πλοίου, ἐπομένως καὶ ἐξ ἑνὸς μόνον ἐκ τῶν συνιδιοκτητῶν, ἔχοντος μερίδα ὑπερβαίνουσαν τὸ ἡμισυ τοῦ πλοίου.

Ἐὰν διαφωνούντων τῶν συνιδιοκτητῶν ἐπέλθῃ ἰσοψηφία, δύναται ἑκάτερος τῶν ἰσοδυνάμων μερίδων νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν δικαστικὴν τεῦ πλοίου ἐκποίησιν.

Αἱ ἀποφάσεις τῆς πλειονοψυφίας τῶν συνιδιοκτητῶν ὑποχρεοῦσι μὲν τὴν μειονοψυφίαν, ἀλλὰ μόνον καθ' ὅσον ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ εἰς τὸν προορισμὸν τῶν πλοίων. "Ὅθεν καὶ πλοῖον τὸ προσωρισμένον διὰ τὴν ἐμπορίαν δὲν δύναται τῇ θελήσει τῆς πλειονοψυφίας νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὴν ἀλιεΐαν. Κανονίζει ὅμως ἡ πλειονοψυφία, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία, τὴν ναυλώσεως τοῦ πλοίου, ἐκλέγει τὸν πλοίαρχον, τοὺς ναύτας καὶ τοὺς λοιποὺς τοῦ πληρώματος ἄνδρας, ὁρίζει τοὺς μισθοὺς αὐτῶν καὶ προνοεῖ περὶ τῶν ἐπιναγκαίων δαπανῶν διὰ τὴν πρὸς πλοῖον ἐτοιμασίαν τῶν πλοίων καὶ τῶν ἐπισκευῶν αὐτοῦ, ὑποχρεομένης τῆς μειονοψυφίας νὰ συνεισφέρῃ τὴν ἀναλογούσαν αὐτῇ μερίδα τῶν δαπανῶν, μηδὲ ζυγισμένης νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς περαιτέρω ἀποχρέωσεως διὰ τῆς παραχωρήσεως τῆς ἀναλογούσης αὐτῇ μερίδος ἐπὶ τὸν πλοῖον καὶ τοῦ ναύλου. Ἐχει δὲ ἕκαστος τῶν συνιδιοκτητῶν τὸ δικαίωμα νὰ πωλῇ εἰς τρίτον τὴν ἀναλογούσαν αὐτῷ μερίδα ἐπὶ τοῦ πλοίου κατ' ἰδίαν θέλησιν καὶ κατὰ τὰ ἴδια συμφέροντα, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία.

πόκειται ὡσαύτως εἰς τὴν θέλησιν ἐκ-
στου τῶν συνιδιοκτητῶν νὰ ἀσφαλίσῃ ἢ
μὴ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ ἐπὶ τοῦ πλοίου
μερίδα.

Αἱ ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας ληφθεῖσαι
ἀποφάσεις δύνανται νὰ ἀνακληθῶσι, μὴ
δικαιουμένης νὰ ἀντιταχθῇ τῆς μειονο-
ψηφίας ὑποστηριζούσης τὴν προτέραν
τῆς πλειονοψηφίας ἀπόφασιν. Ὑποχρε-
οῦται ὅμως ἡ πλειονοψηφία μόνῃ ἀπέ-
ναντι τοῦ τρίτου διὰ τὰ ἐκ τῆς προηγου-
μένης αὐτῆς ἀποφάσεως παραχθέντα ὑ-
πὲρ ταύτης δικαιώματα.

Τῇ πλειονοψηφίᾳ ἀπόκειται νὰ ἀπο-
φασίσῃ καὶ περὶ τῆς ὀλικῆς τοῦ πλοίου
ἐκποιήσεως, τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου
220 μὴ οὗτης περιοριστικῆς ὡς πρὸς τοῦ-
το, ὡς ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος
(281 τοῦ 1862).

Ἐξαφανισθέντος τοῦ πλοίου, πωληθέντος
ἢ δημευθέντος νομίμως, λύεται φυσικῶς ὁ
τῆς συνιδιοκτησίας δεσμός· τὸ αὐτὸ ἐπά-
γεται ἀποτέλεσμα καὶ ἡ νομίμως βεβαιω-
θεῖσα ἀπόλυτος ἀνικανότης τοῦ πλοίου
πρὸς πλοῦν.

Πραγματευθέντες περὶ ἰδιοκτητῶν τῶν
πλοίων, εἵπομεν ὅτι ἀπόλυτον ἔχουσιν
οὗτοι δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ ἀπο-
λύειν τὸν πλοίαρχον, μηδενὸς χωροῦν-
τος περιορισμοῦ τοῦ δικαιώματος τούτου,
τῆς περὶ τούτου διατάξεως οὗτης δημο-
σίας τάξεως. Ὁ αὐτὸς ἰσχύει κανὼν καὶ
ὁσάκις ὁ πλοίαρχος εἶναι συνιδιοκτήτης
κατὰ μερίδα ἐννοεῖται ἐλάσσονα τοῦ ἡ-
μίσεος τοῦ πλοίου, ὅτε ἀπολλύμενος
οὗτος δικαιούται κατὰ τὸ ἄρθ. 219 νὰ
παραιτήσῃται τὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου μερίδα
συνιδιοκτησίας καὶ νὰ ἀξιώσῃ τὸ ἀντί-
τιμον αὐτῆς παρὰ πάντων τῶν λοιπῶν
συνιδιοκτητῶν, ἐκτιμωμένης ὑπὸ δοκιμα-
στῶν, διοριζομένων ὑπὸ τῶν συνιδιοκτη-
τῶν ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Δὲν στε-
ρεῖται δὲ τοῦ δικαιώματος νὰ πωλήσῃ
καὶ εἰς τρίτον τὴν ἰδίαν μερίδα, εἰ μὴ

ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Δύναται, ἐν-
νοεῖται, καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν συνιδιο-
κτησίαν, μὴ δικαιουμένων τῶν ἄλλων συν-
ιδιοκτητῶν νὰ ὑποχρεώσων ἀντὶ νὰ πα-
ραχωρήσῃ τὴν ἰδίαν μερίδα καὶ λάβῃ τὸ
ἀντίτιμον αὐτῆς. Πωλήσας ὅμως ἀπαξ
εἰς τρίτον τὴν ἰδίαν μερίδα, καὶ εἰς ἄ-
νακτήσῃται ταύτην μεταγενεστέρως, δὲν
δικαιούται νὰ ἐπιβάλῃ αὐτὴν τοῖς λοι-
ποῖς συνιδιοκτηταῖς, ἅτε καταναλώσας
ἤδη διὰ τῆς γενομένης πωλήσεως τὸ κε-
χωρηγμένον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ νόμου δι-
καίωμα.

II. Χρυσανθοπούλος

Σύγχυσις (confusio) κατὰ τὸ
P. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Σχ.
Ἑλλ. Κώδ. 1386) καλεῖται ἡ ἐν τῷ
αὐτῷ προσώπῳ ἑνωσις τῆς ἰδιότητος δα-
νειστοῦ καὶ ὀφειλέτου, ἐπιφέρουσα ἀναγ-
καίως τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ἐνοχῆς. Ἡ
σύγχυσις ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐπέρχεται
κατ' ἀκολουθίαν καθολικῆς διαδοχῆς. Οὕ-
τως εἰς τὸ δανειστής κληρονομήσῃ τὸν ὀ-
φειλέτην, ἡ ἐνοχὴ λύεται, διότι ἡ ὑπο-
χρέωσις τοῦ ὀφειλέτου μεταβιβάζεται εἰς
τὸν ἔχοντα τὸ δικαίωμα δανειστήν. Ἐὰν
πάλιν ὁ ὀφειλέτης κληρονομήσῃ τὸν δα-
νειστήν, ἡ ἐνοχὴ λύεται, διότι τὸ δικαί-
ωμα τοῦ δανειστοῦ μεταβιβάζεται εἰς τὸν
ἔχοντα τὴν ὑποχρέωσιν ὀφειλέτην. Ἀλλ' ἐ-
πέρχεται ἐνίοτε ἡ σύγχυσις καὶ δι' εἰδι-
κῆς διαδοχῆς. Οὕτως, εἰς τὸ ζῶον τὸ ἐ-
πιγενεχὸν ζῆμιον εἰς τὴν περιουσίαν τι-
νός (ἐφ' ἣ ἐνέχεται ὁ κύριος τοῦ ζῴου)
περιέλθῃ εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ (τοῦ
ζημιωθέντος), διότι ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ
συναντῶνται τὸ δικαίωμα τῆς αἰτήσεως
ἀποζημιώσεως καὶ ἡ ὑποχρέωσις εἰς πα-
ροχὴν αὐτῆς.

Ἡ σύγχυσις ἐξισοῦται κατὰ τὰ ἀπο-
τέλεσματα πρὸς τὴν καταβολήν. Ὅθεν,
εἰς τὸ δανειστής ὀφείλῃ τυχὸν νὰ ἀπο-
δώσῃ εἰς τρίτον πρόσωπον τὸ ἀντικείμε-
νον τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, ὅμα καὶ

ταβαλλόμενον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου, ὑποχρεῖται νὰ ποδώσῃ αὐτὸ εἰς τὸ τρίτον πρόσωπον ἅμα ἐπερχομένης συγχύσεως, δι' ἧς καθίσταται αὐτὸς οὗτος καὶ ὀφειλέτης. Ἐπίσης ἐν ὁ ὀφειλέτης ἔχῃ δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τρίτου, ἅμα καταβάλλον τὸ ὀφειλόμενον εἰς τὸν δανειστήν, ἔχει ἐπίσης δικαίωμα ἀναγωγῆς κατ' αὐτοῦ καὶ μὴ καταβάλλον, ἐπερχομένης συγχύσεως, δι' ἧς καθίσταται αὐτὸς οὗτος καὶ δανειστής. Πρὸς ὑπολογισμόν δὲ τοῦ φαλκιδίου τετάρτου πᾶν ὅ,τι ὤφειλεν ὁ κληρονόμος εἰς τὸν κληρονομούμενον προστίθεται εἰς τὴν κληρονομίαν, ἐξ οὗ αὕτη αὐξάνει, καὶ τὴν ἀπάλιν ὅ,τι ὤφειλεν ὁ κληρονομούμενος εἰς τὸν κληρονόμον ἀφαιρεῖται, ὅθεν ἡ κληρονομία ἐλαττοῦται.

Ἐκ τῆς συγχύσεως καταδήλως προέρχεται ὅτι, ἐὰν μὲν συμβῇ αὕτη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὀφειλέτου (καθισταμένου καὶ δανειστοῦ) ὀφείλεται ὁ ἐγγυητής, ἀπαλλασσόμενος πάσης ὑποχρεώσεως, ἐὰν δὲ συμβῇ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐγγυητοῦ, καταργεῖται ἡ ἐγγύησις, διατηρουμένης τῆς κυρίας ὀφειλῆς, ἐὰν δὲ εἰς τὸ πρόσωπον τινος εἰς ὁλόκληρον ὀφειλέτου, ὠφελοῦνται οἱ λοιποὶ κατὰ τὸ εἰς αὐτοὺς ἀναλογοῦν μέρος τοῦ χρέους. Θ. Ν. Φιλομάτης

Συζήτησις κατ' ἀντιμολίαν. Ἐμφανισθέντων ἐνώπιον ἀστικού δικαστηρίου τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, συζητεῖται ἡ ὑπόθεσις κατ' ἀντιμολίαν, ὑποβάλλοντος ἐγγράφους προτάσεις πρῶτον μὲν τοῦ ἐνάγοντος καὶ τοῦ ὁμοδίκου αὐτοῦ, εἶτα δὲ τοῦ ἐναγομένου καὶ τοῦ κοινωνοῦ τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ αὐτοῦ. Πρὸ δὲ αὐτῶν δ' ὅτι ἀναγκαῖον αὐταὶ ὡς δικόγραφα νὰ φέρωσι τὴν ὑπογραφήν τοῦ ὑποβάλλοντος αὐτάς διαδίκου ἢ πληρεξουσίου, μὴ λαμβανόμενα ἄλλως ὑπ' ὅψει (Πολ. Δικ. 136 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 580. Α. Π. 22 τοῦ 53, 120 τοῦ 63,

47 τοῦ 64, 171 τοῦ 70). Ἀναγινώσκονται δ' αὐταὶ ὑπὸ τοῦ ὑποβάλλοντος αὐτάς διαδίκου, καὶ μετὰ τοῦτο δύναται νὰ ἀπαυχθῶσι καὶ προφορικῶς ὑπ' αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 581). Ἄλλ' ἡ προφορικὴ αὐτῶν ἀνάπτυξις δὲν εἶναι ἀναγκαῖον προσὸν τῆς συζητήσεως (Α. Π. 251 τοῦ 52). Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ ἐγγράφοι προτάσεις στηρίζονται μὲν εἰς τὴν ἐγγράφον προδικασίαν (τουτέστιν αἱ τοῦ ἐνάγοντος εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ τὸ ἀνταπολογητήριον, αἱ τοῦ ἐναγομένου εἰς τὸ ἀπολογητήριον κλπ.), ἀλλὰ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων δύναται νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τοῦτο μεταβολή, ὅτι δύναται νὰ συμπληρωθῶσι καὶ βελτιωθῶσιν αἱ ἐν τῇ προδικασίᾳ προτάσεις, προστιθεμένων νέων προτάσεων, εἴτε ἀπλῶς ἐπιβοηθητικῶς, εἴτε καὶ μὴ ἐπιβοηθητικῶν, καθ' ὅσον αὐταὶ περιείχοντο σιωπηρῶς ἢ ἐκ πλαγίου εἰς τὰς τῆς ἐγγράφου προδικασίας (Πολ. Δικ. 580 ἐν συνδ. πρὸς 158). Μὴ ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου ὅτι τὰ δικαστήρια ὑποχρεοῦνται νὰ ἀνατρέχωσιν εἰς προτάσεις προηγουμένων συνεδριάσεων, ἔπεται κατὰ τὴν ἐβραϊαν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅτι ὀφείλουσιν οἱ διάδικοι νὰ ὑποβάλλωσιν ἐν ἐκαστῇ συζητήσει πλήρεις ἐγγράφους προτάσεις, ἀλλ' οὐδόλως βεβαίως κωλύεται τὸ δικαστήριον νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτιμῇ προτάσεις προγενεστέρας. Ἐκ τῆς νομολογίας ταύτης προέκυψεν ὅτι ἐν δίκῃ, ὑφισταμένη πολλὰς συζητήσεις, μὲν δικηγόροι καταναλίσκουσιν ἐπὶ ματαίῳ πλεῖστον ὅσον χρόνον εἰς ἀντιγραφὴν τῶν προγενεστέρων προτάσεων, οὐχὶ δ' ὀλιγώτερον ταλαιπωροῦνται καὶ οἱ δικασταὶ ἀναγκάζονται νὰ διέλθωσι τὰς τελευταίας προτάσεις (περιλαμβανοῦσας ἀντίγραφα τῶν προλαβουσῶν) καὶ προσέτι τῶν προλαβουσῶν συζητήσεων τὰς προτάσεις, ὅπως ἐξακριβώσωσι τίνες τῶν προτάσεων ὑπεβλήθησαν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ

ἐπανεληφθῆσαν πάντοτε, τίνες δ' ἀπεκρούσθησαν καὶ πότε. Τὴν νομολογίαν ταύτην θεωροῦμεν ἐσφραγμένην, οὐ μόνον διότι οὐδαμοῦ ὁ δικονομικὸς ἡμῶν νόμος ὁρίζει, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ δικαστὴς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὰς προηγουμένας προτάσεις, ἀλλὰ καὶ διότι αἱ προτάσεις προδήλως ἀποτελοῦσι μέρος ἀναπόσπαστον τῶν πρακτικῶν τῶν δικαστηρίων, ἅπερ οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ ὑποβάλλωνται κατὰ τὴν αὐτὴν εἰκὴν ἐν πολλαπλοῖς ἀντιγράφοις. — Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, τοῦ νόμου μὴ διατυπώοντος τύπον τινὰ προτάσεων (ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν Γ' αλληλοσχέοντα), ἔπεται ὅτι αἱ ἐν ταῖς προτάσεσιν αἰτήσεις δὲν εἶναι ἀπαραίτητως ἀναγκαῖον νὰ περιλαμβάνωνται ἐν τῇ αἰτητικῇ ἢ συμπερασματικῇ μέρει τῶν προτάσεων, ἀλλὰ δύνανται νὰ περιλαμβάνωνται καὶ ἐν τῇ ἱστορικῇ ἢ αἰτιολογικῇ, ἀλλ' οὐχ ἥττον δεόν νὰ ᾔναι ὀφθαί, οὐχὶ δὲ ἀπλῶς εἰκαζόμεναι ἢ υπονοούμεναι. (Συνωδὰ ἀπεφθῆναι καὶ ὁ Ἀρείος Πάγος).

Κατατίθενται δὲ αἱ προτάσεις μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων εἰκοσιτέσσαρας, εἰς διατόν, ὥρας πρὸ τῆς συζητήσεως (Πολ. Δικ. 559 καὶ 580). Ὅθεν, παραλειφθείσης ἢ βραδέως γενομένης τῆς καταθέσεως αὐτῶν, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως κατ' αἴτησιν ἐνὸς τῶν διαδίκων ἢ τοῦ εἰσαγγελέως καὶ νὰ καταδικάσῃ τὸν τῆς ἀναβολῆς αἴτιον εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν ἐκ τῆς ἀναβολῆς δαπανῶν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 66 τοῦ 10 κτλ.).

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐγγράφων προτάσεων ἀγορεύει ὁ εἰσαγγελεὺς, μεθ' ὃ παραδίδονται τὰ ἔγγραφα εἰς τὸ δικαστήριον, μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς συνεδριάσεως, διορίζεται ἐισηγητὴς πρὸς μελέτην τῶν ἐγγράφων καὶ σύνταξιν τοῦ σχεδίου τῆς ἀποφάσεως καὶ μετὰ τοῦτο ἐν διασχέψει ἐκδίδεται ἢ

ἀπόφασις, δημοσιευμένη ἐν ἄλλῃ συνεδριάσει. Κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἄρθρον 584) ἡ ἀπόφασις ἢ ἐκδίδεται παραχρῆμα (ἅμα δηλονότι τῇ συζητήσῃ τῆς υποθέσεως) ἢ ἀναβάλλεται, εἰς περαιτέρω διάσκεψιν ἢ, ἐὰν ἡ ὑπόθεσις ᾔναι πολὺ περιπεπλεγμένη καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἄγαν δυσχερὴς ἢ ἐκδοσις ἀποφάσεως, διατάσσεται ἄλλη ἔγγραφος διαδικασία. Ἀλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ οὐδέποτε σχεδὸν ἐκδίδεται παραχρῆμα ἢ ἀπόφασις ἢ διατάσσεται ἄλλη ἔγγραφος διαδικασία. Ἀλλ' ἐὰν ἐκδοθῇ παραχρῆμα, ἀπαγγέλλεται μὲν αὕτη ἐν τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ προφορικῶς, σημειουμένου τοῦ περιχομένου αὐτῆς ἀμέσως ὑπὸ τοῦ παρισταμένου γραμματέως ἐν τοῖς πρακτικοῖς, ἐντὸς δὲ τριῶν ἡμερῶν συντάσσεται ἢ ἔγγραφος ἀπόφασις κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, δηλονότι ἀπόφασις συγκεκριμένη ἐξ ἱστοικοῦ, αἰτιολογικοῦ ἢ σκεπτικοῦ καὶ διατακτικοῦ (Πολ. Δικ. 584 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 173 καὶ 174). Ἄν δὲ τυχὸν παραμειθῇ ἢ ἐκτέλειαι τῶν διατυπώσεων τούτων, ὑποβάλλονται μὲν οἱ παραβάται δικαστικοὶ λειτουργοὶ εἰς πειθαρχικὴν τιμωρίαν κατὰ τὸ ἄρθρον 174 τῆς Πολ. Δικονομίας, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις καὶ τὸ πρακτικὸν διατηροῦσι τὸ κύρος αὐτῶν (Α. Π. 805 τοῦ 77).

Ὁ εἰαγόμενος δύναται νάντικρούσῃ τὴν ἀγωγὴν, 1) ἀρνούμενός ἀμέσως τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος, ἰσχυριζόμενος δηλονότι, ὅτι δὲν ἐτελέσθησαν τὰ γεγονότα, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ ἀγωγή, ἢ ἐτελέσθησαν μὲν κατ' ἄλλον τρέπον, ὅστις δὲν δικαιοῖ τὸν ἐνάγοντα νάξιοι, ὅτι ἀξιοῖ (οἷον ὅτι ἔλαβε μὲν τῶν ὄντι ὁ ἐναγόμενος παρὰ τοῦ ἐνάγοντος τὰς πεντακοσίας δραχμὰς, ἀλλ' οὐχὶ ὡς δάνειον ἀλλὰ πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους τοῦ ἐνάγοντος πρὸς αὐτόν), ἢ ἐτελέσθησαν μὲν ὡς ἐκτίθενται ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἀλλὰ τὰ γεγονότα δὲν ἀρκοῦσιν εἰς πα-

αγωγὴν τοῦ δικαιώματος, ὅπερ ἄξιόν ἐ ἐνάγων, 2) ἀρνούμενος ἐμμέσως τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος (ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐτελέσθησαν μὲν τὰ γεγονότα ὡς ἐκτίθενται ἐν τῇ ἀγωγῇ καὶ παράγουσι ταῦτα τὸ ἀξιούμενον δικαίωμα, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐξέλιπεν ἀκολούθως (π.χ. δι' ἐξοφλήσεως, συμψηφισμοῦ κτλ.), 3) παραδεχόμενος ὅτι τὸ δικαίωμα δὲν ἐξέλιπε μὲν, ὕφισταμένον ἔτι καὶ νῦν, ἀλλ' οὐχ ἤττον καθίσταται ἀδρανὲς ἔνεκεν ἄλλου ἀντιθέτου δικαιώματος ἀντιπροτεινόμενου κατ' αὐτοῦ, π. χ. ὅτι ὑπῆρξε βία ἢ ὁδός. Τὰ δύο τελευταῖα εἶδη τῆς ἀντικρούσεως τῆς ἀγωγῆς συνίστανται ἐπομένως εἰς ἑνотασιν, δηλονότι τὴν πρότασιν νέων πραγματικῶν γεγονότων ἀλλοτρίων πρὸς τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς γεγονότα.

ὑποβάλλονται δὲ αἱ ἐνστάσεις κατὰ τὴν ἐφεξῆς τάξιν : 1) μὲν ἡ περὶ ἐξαιρέσεως αἰτήσις, 2) ἡ ἐνστάσις τῆς ἀναρμοδιότητος, 3) ἡ τῆς ἀκυρότητος, 4) ἡ τῆς ἐγγυοδοσίας, 5) ἡ τῆς ἀπογραφῆς, 6) αἱ λοιπαὶ ἀναβλητικαὶ ἐνστάσεις καὶ 7) αἱ ἐνστάσεις αἱ ἀνατρεπτικαί. Σημειώτεον ὅτι ἡ περὶ ἐξαιρέσεως αἰτήσις καὶ αἱ ἐνστάσεις τῆς ἀναρμοδιότητος καὶ τῆς ἀκυρότητος εἶναι ἀπαράδεκτοι, γινόμεναι βραδύτερον (Πολ. Δικ. ἄρθρον 582). Συζητεῖται δ' ἐκάστη τῶν ἐνστάσεων κατὰ μέρος. Καὶ ἐὰν τὸ δικαστήριον θεωρήσῃ μὴ βασίμους πάσας τὰς ἐνστάσεις, ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ὅλου διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, ἂν δὲ θεωρήσῃ μίαν ἐξ αὐτῶν βάσιμον, γίνεται παραυτίκα ἀπόφασις περὶ τῆς ἐνστάσεως ταύτης, ἀπαγορευομένης τῆς περαιτέρω συζητήσεως (Πολ. Δικ. 583)· ἡ δὲ τυχὸν παραβίασις τῶν διατάξεων τούτων ἐπιφέρει ἀναίρεσιν (Α. Π. 13 τοῦ 51, 207 τοῦ 75). Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑποβάλλονται καὶ αἱ ἀντενστάσεις καὶ ἐπαντενστάσεις (Πολιτ. Δικον. 581).

Ὁ Εἰσαγγελεὺς ἔχει δικαίωμα νὰ ἐκφράξῃ προφορικῶς τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ πάσης ἀστικῆς διαφορᾶς. Διὸ ἔχει δικαίωμα καὶ νὰ λαμβάνῃ γνώσιν τῶν ἐγγράφων πρὸ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδριάσεως, νὰ ζητῇ δὲ καὶ τὴν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως, ἐὰν δὲν παρακατετέθησαν τὰ ἔγγραφα εἰκοσιτέσσαρας ὥρας πρότερον (Πολ. Δικ. ἄρθρον 586 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 551). Μετὰ δὲ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ εἰσαγγελέως δύναται μὲν ὁ διάδικος νὰ ἐγχειρίσῃ ἐγγράφους παρατηρήσεις περὶ τῶν τυχόν παρανοηθέντων ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως πραγμάτων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἀγορεύσῃ (Πολ. Δικ. 587). Ἀλλὰ δικαζομένων ὑποθέσεων ἀντικείμενον ἔχουσιν 1) συμφέροντα δημόσια ἢ δημοτικά ἢ συμφέροντα δημοσίων καταστημάτων ἢ καθιδρυμάτων ἢ τῆς δημοσίας τάξεως, 2) συμφέροντα ἀνηλίκων ἀπηγορευμένων ἢ ἄλλων ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελούντων, 3) τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπων, κηδεμόνων καὶ ἐπιμελητῶν, 4) ἀγωγὴν κακοδικίου κατὰ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, 5) χωρισμὸν τῶν κτημάτων, 6) διαζύγιον, 7) ἀγωγὴν περὶ ἀποδοκιμάσεως πράξεων δικηγόρου ἢ ἄλλου δικαστικοῦ ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρετοῦ, 8) προσβολὴν πίνακος κατατάξεως, ἢ ἔχουσιν οἰονδήποτε μὲν ἀντικείμενον, καθ' ὃν ὁμοῦ τὴν συζήτησιν διηγέρθησαν δισταγμοὶ περὶ δικαστηρίου ἢ δικαστοῦ, περὶ μάρτυρος ἢ ἐμπειροτέχου, ἢ ὑπόνοια κολασίμου πράξεως, ἢ προσεβλήθησαν ἔγγραφα ὡς μὴ γνήσια ἢ πλαστά, δὲν δύναται νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδοσιν ἀποφάσεως τὸ δικαστήριον, ἂν μὴ ἀγορεύσῃ ὁ Εἰσαγγελεὺς (Πολ. Δικ. ἄρθρον 588). Ὅθεν κατὰ τὰς ὑποθέσεις ταύτας οὐχὶ μόνον δικαιούται, ἀλλὰ καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἀγορεύσῃ ὁ Εἰσαγγελεὺς· ἂν δὲ τὸ δικαστήριον προβῇ εἰς ἐκδοσιν ἀποφάσεως, μὴ ἀγορεύσαντος τοῦ Εἰσαγγελέως, χωρεῖ ἀναψηλάφησις (Πολ. Δικ. 785 ἄρθρ. 7). Μὴ ἐριζομένου ὁμοῦ

ἰν τῷ νόμῳ χρονικοῦ δικαστήματος εἰσαγγελίας ἀγορεύσεως, ἐπεται ὅτι ἤρτηται ἀπὸ τῆς κρίσεως τοῦ εἰσαγγελέως νὰ ἀγορεύσῃ διὰ μακρῶν ἢ διὰ βραχείων. Ὁ Ἄρειος Πάγος μάλιστα εἶπεν (ἀποφ. 1 τοῦ 55, 312 τοῦ 63) ὅτι ἀρκεῖ καὶ μόνον νὰ δοθῇ αὐτῷ ὁ λόγος. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονούμεν ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ πληρωθεὶς ἐκ τοῦ ὅτι ἐδόθη ὁ λόγος εἰς αὐτόν, διότι ὁ νόμος ἀπῆλθε ρητῶς τὴν ἀγορεύσειν αὐτοῦ τινὸς ὅρου ἢ περιορισμοῦ ἐν ταῖς κρίσεσι ταύταις, δοξάζων ὅτι τὰ περὶ ὧν αὐταὶ συμφέροντα δὲν δύναται νὰ τύχωσιν ἀποχρώσεως ὑπερασπίσεως, ἐγκαταλιμπανόμενα εἰς μόνην τὴν ἰδίαν τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν ὑπεράσπισιν. Προκείμενης δὲ ὑπονοίας κολασίμου πράξεως, οὐ μόνον νὰ ἀγορεύσῃ ὀφείλει ὁ Εἰσαγγελεὺς, ἀλλὰ καὶ νὰ προνοήσῃ περὶ βελιώσεως αὐτῆς, ἔτι δὲ καὶ συλλήψεως τοῦ ἐγκαλουμένου, ἂν κατὰ νόμον ἢ συλλήψεως, νὰ ζητήσῃ δ' ἐπὶ τούτῳ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν ἀναστολὴν τῆς πολιτικῆς διαδικασίας (Πολ. Δικ. 519) Σημειωτέον προσέτι ὅτι, τοῦ νόμου (ἄρθρ. 688) ὁρίζοντος ὅτι, προσβαλλομένων ἐγγράφων ὡς μὴ γνησίων ἢ πλαστών, ὀφείλει ὁ εἰσαγγελεὺς νὰγορεύσῃ, ἐμφανὲς εἶναι ὅτι δὲν ὀφείλει, προσβαλλομένων ἐγγράφων ὡς εἰκονικῶν (Λ. Π. 17 τοῦ 42). Ἀλλ' ὀφείλει ν' ἀγορεύσῃ προκείμενης διαφορᾶς περὶ προικίων ἀντικειμένων; Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀπεφάνετο καταφατικῶς, στηριζόμενος εἰς τὴν διάταξιν τοῦ τεμαχίου 2 Πανδ. de jure dotalis (23. 3) κτλ., καθ' ἣν αἱ περὶ τῶν προικίων ἀντικειμένων διαφοραὶ εἰσι δημοσίας τάξεως (ἀποφ. 475 τοῦ 66). Ἀλλ' αὐτὸς οὗτος δι' ἑτέρας προγενεστέρας αὐτοῦ ἀποφάσεως (τῆς 27 τοῦ 46) εἶπεν ὅτι, ὅσακις ἡ γυνὴ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ συζύγου αὐτῆς παρίσταται ἐν τῇ δίκῃ ὡς κυρία ἀπόλυτος τῆς προικίας, δὲν

ἀπαιτεῖται ἀγόρευσις τοῦ εἰσαγγελέως, ὡς μὴ ἐνδιαφερούσης τῆς ὑποθέσεως τὴν δημοσίαν τάξιν.

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν Πολ. Δικον. (ἄρθρ. 588) ἀγορεύει ὁ εἰσαγγελεὺς καὶ ἐν ταῖς διαφοραῖς περὶ χωρισμοῦ ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη εἶναι τανῦν παντελῶς ἄχρηστος, μὴ ἀναγνωρίζοντος παρ' ἡμῖν τοῦ ἁστικού νόμου χωρισμὸν ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συζήτηση κατ' ἐρήμην.

Ἐμφανισθέντων τῶν διαδίκων συζητεῖται ἡ ὑπόθεσις κατ' ἀντιμολίαν (ἴδε ἄνω τέρω ἄρθρον). Ἀλλ' ἐὰν μὴ ἐμφανισθῶσιν οἱ διάδικοι; Εἰ μὲν μήτε ὁ ἐνάγων, μήτε ὁ ἐναγόμενος ἐνεφανίσθησαν, διαγράφεται ἡ ὑπόθεσις ἐκ τοῦ πινακίου ὅθεν, ὅπως συζητηθῇ, ἀνάγκη νὰ ἐγγραφῇ ἐκ νέου εἰς τὸ πινακίον καὶ νὰ ἔλθῃ ἐκ δευτέρου ἡ σειρά τῆς συζητήσεως αὐτῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 200 καὶ 540). Εἰ δὲ ἐνεφανίσθῃ μὲν ὁ ἐναγόμενος, δὲν ἐνεφανίσθῃ δὲ ὁ ἐνάγων, συζητεῖται ἐρήμην τοῦ ἐνάγοντος ἡ ὑπόθεσις, ὅθεν ἀπορρίπτεται ἡ ἀγωγή τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἐπιδικάζονται πᾶσαι αἱ προτάσεις τοῦ ἐναγομένου (Πολ. Δικ. 591). Εἰ δὲ ἐνεφανίσθῃ μὲν ὁ ἐνάγων, δὲν ἐνεφανίσθῃ δὲ ὁ ἐναγόμενος, συζητεῖται ἡ ὑπόθεσις ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ γίνεται δεκτὴ ἡ ἀγωγή τοῦ ἐνάγοντος καὶ λοιπαὶ προτάσεις αὐτοῦ, ἐὰν στηρίζωνται εἰς τὸν νόμον καὶ δὲν προβλήθῃ κατ' αὐτῶν δι' ἀπολογητηρίου τοῦ ἐναγομένου ἔνστασις ἢ ἀνταγωγή ἀποδεδειγμένη ἢ δὲν εἶναι προβλητέα κατ' αὐτῶν ἔνστασις τις ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολ. 595). Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δικασθῇ τις ἐρήμην, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐκλητεύθῃ ὑπὸ τοῦ ἀγτιδίκου αὐτοῦ νομίμως, τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ πρότερον αὐτεπαγγέλτως, ἐὰν ὁ μὴ ἐμφανιζόμενος ἐκλητεύθῃ προσηκόντως καὶ

μόνον μετὰ τοῦτο νὰ δικάσῃ αὐτὸν ἐρήμην ὡς ἀπειθήσαντα (Α. Π. 261 τοῦ 68). "Ὅθεν ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ πρῶτον ἐὰν ἡ ἀγωγή ἢ ἄλλη κλήσις (δι' ἧς ἐκλήθη) ἐπεδόθη κατὰ τὸν προσήκοντα χρόνον καὶ τύπον (ὅπερ ἐλέγχεται ἐκ τοῦ ἐπιδοτηρίου) (Πολ. Δικ. 594) καὶ δεύτερον ἐὰν νομίμως ἔρχεται πρὸς συζήτησιν, δηλονότι ἐὰν ἐνεγράφη προσηκόντως ἐν τῷ πινακίῳ καὶ ἐν τῇ ἐκ τοῦ πινακίου ἐξαγομένη περιλήψει ('Αρείου Πάγου 261 τοῦ 63). 'Ἄλλ' ὀφείλει ἔτι νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν ἦναι ἀρμόδιον νὰ ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως τῆς διαφορᾶς, διότι, ἐὰν ἦναι ἀναρμόδιον, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ δικάσῃ. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν μάλιστα 254 τοῦ 64 τοῦ 'Αρείου Πάγου ἡ ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου, δι' ἧς τοῦτο ἐκηρύχθη ἐρήμην ἀρμόδιον εἰς ἐκδικασιν διαφορᾶς τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Εἰρηνοδικείου, ὑπόκειται καὶ εἰς ἀναίρεσιν. 'Ἄλλ' ὀρθότερα, νομίζω, ἡ ἀπόφασις 'Αρείου Πάγου 39 τοῦ 70, καθ' ἣν, ὑπερβάσει λόγῳ ἀρμοδιότητος ὑπαρχούσης μόνον ὁσάκις δικαστήριόν τι εἶναι ἀναρμόδιον ἕνεκα τῆς εἰδικῆς ιδιότητος τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς, δὲν χωρεῖ ἀναίρεσις κατ' ἐρήμην ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου, κηρυχθέντος ἀρμοδίου εἰς ἐκδικασιν διαφορᾶς, ὑπαγομένης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Εἰρηνοδικίου, ἅτε τῆς τοιοῦτου εἶδους ἀναρμοδιότητος δυναμένης νὰ προταθῇ μόνον ἐνώπιον τῶν Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφετῶν, ὧν αἱ ἀποφάσεις δὲν ὑπόκεινται κατὰ τοῦτο εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ 'Αρείου Πάγου.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐκλήθησαν πλείονες διάδικοι, καθ' ὧν ὑπάρχουσιν διαφοροὶ κλήσεως προθεσμίας, γίνεται ἐρήμην δίκη μόνον μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς μακροτάτης προθεσμίας καὶ ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον κατὰ πάντων διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 593). 'Ἄλλ' ἡ διάταξις αὕτη σκοποῦσα τὴν οἰκονο-

μίαν τῶν δαπανῶν, δὲν εἶναι οὐσιώδης, ὅθεν ἡ παραβίασις αὐτῆς δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα (Α. Π. 52 τοῦ 53).

Κατὰ τῆς ἐρήμην ἐκδοθείσης ἀποφάσεως ἐπιτρέπεται ἀνακοπὴ ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς εἰς τὸν διάδικον ἢ τὸν ἀντίκλητον οὗτου, ἐὰν ὁ διάδικος κατοικῇ ἐν τῇ καθέδρᾳ τοῦ δικαστηρίου ἢ ἔχῃ αὐτόθι διωρισμένον ἀντίκλητον, ἄλλως (ἐν δηλαδὴ ὁ διάδικος κατοικῇ ἀλλοδαπῶν καὶ δὲν ἔχῃ καὶ ἀντίκλητον) προστίθενται εἰς τὰς ὁκτὰ ἡμέρας καὶ ἄλλαι ἡμέραι λόγῳ ἀποστάσεως κατὰ τὰ ἄρθρα 195 καὶ 196 (Διατ. τῆς 18 Σεπτεμ. 1836, ἀντικαταστήσαν τὴν 596 ἄρθρ. τῆς Πολ. Δικονομίας). "Ὅθεν ὅταν οἱ διάδικοι κατοικῶσι μὲν ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπόφασις ἐπιδόθη εἰς αὐτὸν τὸν διάδικον, ἡ δὲ κατ' αὐτῆς ἀνακοπὴ εἰς τὸν ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου πληρεξούσιον, λογίζεται ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τούτου μέχρι τῆς κατοικίας τοῦ διαδίκου (Α. Π. 342 τοῦ 52, 119 τοῦ 53). "Ἄν δὲ ὁ διάδικος, πρὸς δι' ἐπεδόθη ἡ ἀπόφασις, ἦναι στρατιωτικὸς, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς κοινοποιήσεως ἐκ αὐτὸν τοῦτον, ἄρχεται ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία ἀπὸ τῆς εἰς τὸν φρούραρχον ἐπιδόσεως αὐτῆς (Α. Π. 282 τοῦ 82).

'Ἄλλ' ἐν ὁ ἀντίδικος κατοικῇ εἰς τὴν ἁλλοδαπήν; "Ἐως τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου ΑΥΝΘ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἡ νομολογία ἐταλαντεύετο. Κατὰ μὲν τὴν παλαιότεραν νομολογίαν τοῦ 'Αρείου Πάγου εἰς τὴν πρὸς ἀνακοπὴν ἀκατήμερον προθεσμίαν ἔδει νὰ προστιθῇ καὶ ἡ διὰ τοῦ ἁρθρου 542 παρεχόμενη προθεσμία εἰς τὸν ἐναγόμενον πρὸς ἀπάντησιν, δηλονότι τρίμηνος μὲν προθεσμία, ἐὰν ὁ ἀνακόπων κατοικῇ ἐν Εὐρώπῃ, Τουρκίᾳ ἢ Αἰγύπτῳ, ἑξάμηνος δέ, ἐὰν κατοικῇ ἀλλοδαπῆς, ἅτε τῆς ἀνακοπῆς μὴδὲν ἄλλο οὐτως ἢ ἀπαντήσας κατὰ τῆς ἀγωγῆς (ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ

συνδυασμοῦ τῶν ἄρθρων 598, 237, 506, 507, 513, 516, 580 καὶ 585 τῆς Πολιτ. Δικ.)· κατὰ δὲ τὴν νεωτέραν νομολογίαν ἡ ἀνακοπὴ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατρίβοντων οὐθόλως περιωρίζετο ὑπὸ προθεσμίας, δὲν ἐδύναντο οὗτοι ἐπεδῆποτε ἡρεσκεν αὐτοῖς νάνακόψωσι τὴν κατ' αὐτῶν ἐκδοθεῖσαν ἐρήμην ἀπόφασιν. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΛΥΝΘ' ὥρισθη ῥητῶς ὅτι, ἐὰν ὁ ἐρήμην δικασθεὶς διαμείνῃ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἢ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία συνίσταται εἰς ἕξ μὲν μῆνας, ἂν οὗτος διαμείνῃ ἐν Εὐρώπῃ ἢ ἐν Τουρκίᾳ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ, δώδεκα δὲ μῆνας, ἐὰν διαμείνῃ ἑλ्लाχοῦ. Ἀρχεται δὲ ἡ προθεσμία αὕτη μετὰ τὴν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπίδοσιν τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως καὶ προσέτι τὴν ἐπιμελείαν τοῦ παραγγέλλοντος τὴν ἐπίδοσιν διαδίκου διπλὴν δημοσίευσιν ἐν δυσὶν ἡμερίαις τῶν Ἀθηνῶν, ὀριζομέναις ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κάτωθι τοῦ ἐπιδοτηρίου, περιλήψεως, περιεχοῦσης τὸ διατακτικὸν τῆς ἀποφάσεως, ἐπὶ δὲ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν χρονολογίαν αὐτῆς, τὸ ἐκδόν αὐτὴν δικαστήριον καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων, ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ φύλλου τῆς ἡμερίδος, τοῦ περιέχοντος τὴν τελευταίαν τῶν τεσσάρων δημοσιεύσεων τῆς περιλήψεως. Σημειωτέον ὅτι περιλήψις τοιαύτη δημοσιεύεται καὶ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ἐπιμελεία τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ, ἀποστέλλεται δὲ τῇ φροντίδι αὐτοῦ εἰς τὸ ἑξωτερικὸν ἢ ἀπόφασιν, προκαταβάλλοντος τοῦ παραγγέλλοντος διαδίκου τὴν δαπάνην, ἣν ἐπίσης ὀρίζει ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργός.

Σημειωθῆτω ὅτι τὸ ἔγγραφον τῆς ἀνακοπῆς πρέπει 1) νὰ διαλαμβάνῃ ὅ,τι πρέπει νὰ διαλαμβάνῃ πᾶν δικόγραφον, δηλονότι τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἀνακόπτοντος· καὶ τοῦ καὶ οὐ ἡ ἀνακοπὴ, τὴν προσβαλλομέ-

νην ἀπόφασιν, τὸ δικαστήριον οὐ ἐνώπιον συζητηθῆσεται ἡ ἀνακοπὴ, τὴν προσήκουσαν τοῦ τόπου καὶ χρόνου τῆς συντάξεως αὐτοῦ σημειώσιν, τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἀνακόπτοντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, καὶ 2) τοὺς λόγους τῆς ἀνακοπῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 598 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 136). Ἀλλ' ἂν ἡ κατοικία παραλείπηται ἢ ἐσφαλμένως μνημονεύηται, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης, ὁσαύτως γνωστῆς οὐσῆς αὐτῆς ἐκ τῶν προτέρων δικηγράφων, δὲν γεννᾶται ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος τῶν διαδίκων (Ἀρείου Πάγου 197 τοῦ 71 κτλ.). Ἡμέρα δὲ τῆς συζητήσεως τῆς ἀνακοπῆς εἶναι κατὰ νόμον ἡ ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως αὐτῆς τρίτη, καὶ ἢ ἐπομένως ὀφείλει νὰ ἐμφανισθῇ ὁ καὶ οὐ ἡ ἀνακοπὴ. Πρόδηλον ὅμως ὅτι ἡ προθεσμία αὕτη παρατείνεται ἐπὶ μακροτέρων ἀποστάσεων κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 195—196 τῆς Πολ. Δικ. ὠρισμένα (Πολ. Δικον. ἄρθρον 598 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 505 καὶ 507, Α. Π. 228 τοῦ 53, 291 τοῦ 75). -Ἐπιτιδομένου δὲ πασιφανῶς εἰς τὸν καὶ οὐ ἡ ἀνακοπὴ τοῦ τῆς ἀνακοπῆς ἔγγραφου, ὅπως ἐμφανισθῇ ἐμπροθέσμως εἰς συζήτησιν, ἐπαταῖ ὅτι οὐδεμία ἐπέρχεται ἀκυρότης, ἂν μὴ περιέχῃ ἡ ἀνακοπὴ ῥητὴν κλήσιν πρὸς ἐμφάνισιν (Α. Π. 58 τοῦ 44, 444 τοῦ 56). Λόγους δὲ ἀνακοπῆς δύναται νὰ προβάλλῃ καὶ ἄλλους διὰ μεταγενεστέρου ἔγγραφου ἢ διὰ τῶν προτάσεων. Ἐγγράφεται δὲ ἡ ἀνακοπὴ ἐντός δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως, ἐπὶ καταβολῇ τοῦ νενομισμένου τέλους, ἐν τῷ ἐπίτηδες διατηρουμένῳ ἐν ἐκάστῳ δικαστικῷ γραφεῖῳ ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ τῶν ἀνακοπῶν, σημειουμένων ἐν αὐτῷ τῶν ὀνομάτων τῶν διαδίκων καὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐκδοθείσης ἐρήμην ἀποφάσεως καὶ τῆς ἀνακοπῆς. Δὲν δύναται δὲ νὰ εἰσαχθῇ πρὸς συζήτησιν ὑπὸ τοῦ ἀνακόπτοντος, ἐὰν μὴ συνάπτηται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς

συζητήσεως τὸ βραδύτερον πιστοποιήσας ἐφ' ἅπλου χάρτου τοῦ δικαστικοῦ γραμματεῖως, ὅτι ἐνεγράφη ἐν αὐτῷ μετὰ καταβολῆς τοῦ νομίμου τέλους, ἔτι δὲ μετὰ καταβολῆς εἰκοσιπενταδράχμου προστίμου (εἰσπραττομένου διὰ κινητοῦ ἐπιστήματος), ἐὰν ἐνεγράφη μετὰ διμηνίαν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως. Ἀλλὰ προσέτι εἰς τὸν μετὰ διμηνίαν προσελθόντα εἰς ἐγγράφην τῆς ἀνακοπῆς αὐτοῦ δύναται τὸ ἐπιλαβόμενον τῆς δίκης δικαστήριον νὰ ἐπιβάλῃ χρηματικὴν ποινὴν πεντήκοντα μέχρι δικασίων δραχμῶν (Πολ. Δικ. 599 ἐν συνδ. πρὸς νόμου ΑΧΚΕ' περὶ χαρτοσήμου ἄρθρον 52 καὶ πρὸς νόμου ΑΨ'ἡΒ' ἄρθρα 1 καὶ 2).

Ὅσακις ἐμφανίζονται τινες μόνον τῶν δημοδίκων, ὁ δικαστὴς δικάζει μὲν ἐρήμην κατὰ τύπον τοῦς ἀπολιπομένους, ἀλλὰ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ νόμου θεωροῦνται οὗτοι ὡς ἀντιπροσωπεύμενοι ὑπὸ τῶν ἐμφανισθέντων, ὧν αἱ προτάσεις θεωροῦνται ὡς προτάσεις καὶ τῶν ἀπολιπομένων, δικαιοῦνται ὁμοῦς οὗτοι εἰς ἀνακοπὴν, ἐν θέλωσιν. — Ὅσακις δ' ἐκλήθῃ ἐγγυητής, ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν, εἰ μὲν οὔτε ὁ ἀρχικὸς διάδικος ἐνεφανίσθη, οὔτε ὁ ἐγγυητής, ὁ μὲν διάδικος δικάζεται ἐρήμην, ἡ δὲ κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ περὶ ἀποζημιώσεως παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν, εἰ δὲ ἐνεφανίσθη μὲν ὁ ἀρχικὸς διάδικος, ἀλλ' οὐχὶ ὁ ἐγγυητής, δικάζεται μὲν κατ' ἀντιμολίαν ἢ κυρίᾳ δίκῃ, ἀλλ' ἡ κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἐμφανίζηται μὲν ὁ προκαλέσας τὸν ἐγγυητὴν ἀρχικὸς διάδικος, ἐμφανίζηται δ' ὁ ἐγγυητής, εἰ μὲν ὁ ἐγγυητής περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν ἀμειψήτησιν τῆς πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρεώσεως αὐτοῦ, δικάζεται ἐρήμην μόνος ὁ ἀρχικὸς διάδικος, εἰ δὲ ἀνέλαθεν ὁ ἐγγυητής τὸν ἀγῶνα, θεωρεῖται ὡς πληρεξούσιος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἥτεον ἔχει

δικαίωμα ν'ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν. — Ὅσακις τις προσεπικληθεὶς ὑπὸ τοῦ δι' ἐκδικητικῆς ἀγωγῆς ἐναγομένου ὡς ὁ ἀληθὴς διακάτοχος δὲν ἐμφανίζεται, θεωρεῖται ἀντιπροσωπεύων αὐτὸν ὁ ἐναγόμενος, ἡ δ' ἀπόφασις ἔχει κατ' αὐτοῦ νομίμα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ δικαιούται νὰ ἀνακόψῃ αὐτήν. Ὅσακις δὲ προσεπικληθεὶς τις ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ὡς διακάτοχος αὐτοῦ δὲν ἐμφανίζεται, υποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ζημιῶν, αἱ δ' ἐνάγων ὑπέστη, ὅπως δι' ἄλλου ἀποδικοτικού μέσου νομιμοποιήτῃ ἐν τούτῳ, ἀλλ' ἔχει δικαίωμα ὁ ἐνάγων καὶ νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ προσεπικληθέντος στραφεῖσαν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 602 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συκοφαντία καλεῖται ἡ ἐγγυη-

φως ἢ προφορικῶς, δημοσίως ἢ μυστικῶς, ἐπιχειρουμένη ὑπὸ τινος ἀπόδοσις εἰς ἄλλον πράξεως ποινικῶς καταδικαστέας ἐν γνώσει τοῦ μὴ ὑπαρκτοῦ αὐτῆς. Ὅθεν καὶ ἡ συκοφαντία, ὡς καὶ ἡ ἐξέδρα, τῆς τιμῆς, δι' ἧς ἐπίσης προσβάλλεται ἡ τιμὴ τοῦ καθ' οὗ αὕτη στρέφεται, καὶ ἡ ψευδὴς καταμηνύσις, δι' ἧς ἐπίσης προσβάλλεται ἡ τιμὴ τοῦ καθ' οὗ αὕτη, εἶναι ἀδίκημα προσβολῆς κατὰ τὴν τιμῆς. Διαφέρει δὲ τῆς μὲν ἐξουδρίσεως, ὅτι διὰ τῆς συκοφαντίας οὐ μόνον προσβάλλεται ἡ τιμὴ, ὡς διὰ τῆς ἐξουδρίσεως, ἀλλὰ παρίσταται ἐνταυτῷ ὁ καθ' οὗ αὕτη καὶ ὡς διαπράξας πρᾶξιν, ἐφ' ἣ γινώσκῃ ἀνάκρισις, τῆς δὲ ψευδοῦς καταμηνύσεως, ὅτι δι' αὐτῆς οὐ μόνον παρίσταται ὡς διαπράξας ἀξιόποινον πρᾶξιν, ἀλλὰ καὶ ζητεῖται ἡ εἰσαγωγή αὐτῆς ἐν τούτῳ εἰς ποινικὴν δίκην. Τιμωρεῖται διὰ τοῦτο ἡ συκοφαντία βαρύτερον μὲν τῆς ἐξουδρίσεως, ἐλαφρότερον δὲ τῆς ψευδοῦς καταμηνύσεως, ἐπιβαλλομένης εἰς αὐτὴν φυλακίσεως τριῶν μὲν μηνῶν, μέχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν ἡ προσαφθεῖσα συκο-

φαντικῶς πράξις ἀποτελῇ κακούργημα, δύο δὲ ἐβδομάδων ἄχρις ἐνὸς ἔτους, εἰν αὐτῇ ἀποτελῇ πλημμέλημα, τριῶν δὲ ἡμερῶν ἄχρις ἐνὸς μηνός, εἰν αὐτῇ ἀποτέλῃ πταίσμα ἢ παιθαρχικὴν παράδασιν (Νόμου περί ἐξουθρίσεως καὶ περί τύπου ἄρθρ. 28).

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὁρισμοῦ τῆς συκοφαντίας προκύπτει ὅτι, εἰν ἡ προσεκτομένη εἰς τινα πράξις ἐτελέσθη ἀληθῶς ὑπὸ τοῦ εἰς ὃν προσήβη, δὲν χωρεῖ καταδίκῃς κατ' αὐτοῦ ἐπὶ συκοφαντία. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ὁ κατηγορηθεὶς ὡς συκοφαντήσας δικαιούται νὰ ἀξιώσῃ ὅπως μὴ εἰσαχθῇ εἰς δίκην, πρὶν ἢ ἀποδείξῃ δι' ἀνακρίσεως, ὅτι ἡ γενομένη πρόσφασις εἶναι ψευδής· μέχρι δὲ τῆς ἀποπερατώσεως τῆς ἀνακρίσεως ταύτης ἀναστέλλεται ἡ πρόσδος τῆς κατηγορίας (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 307 καὶ 313).

Β. Ν. Φιλοκαίτης

Συμβάσεις. Σύμβαισις (conventio, γαλλ. convention) καλεῖται ἡ συμφωνία δύο ἢ πλείονων (δηλονότι διμερῆς δικαιοπραξία), δι' ἧς παράγεται, μεταβάλλεται ἢ καταργεῖται ἐνοχή. (Ν. 1 § 2 Πανδ. (2. 14) Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1444 Γαλλ. Κωδ. 1101) Οὕτω σύμβαισις εἶναι ἡ ἐταιρεία, δι' ἧς δύο ἢ πλείονες ἐνοῦνται ἵνα διὰ κοινῆς συνεισφοράς πορισθῶνιν ὠφέλειαν, ὅθεν συνολογοῦσιν ἀμοιβαίως ἐνοχικὰς σχέσεις κατ., παράγεται ἄρα διὰ τῆς ἐταιρείας ἐνοχή. Ὑπίσης σύμβαισις, εἶναι ἡ ἀνανέωσις, δι' ἧς διὰ νέας συμβάσεις συνολομολεῖται νέον χρέος πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ παλαιοῦ ἢ ἀντικαθίσταται ὁ δανειστής ἢ ὁ ὀφειλέτης· καταργεῖται ἄρα ἡ προὑπάρχοντα ἐνοχή. Ὑπίσης σύμβαισις εἶναι ἡ μερικὴ ἀφαισις τοῦ χρέους, δι' ἧς ἀπαλλάσσεται ὁ ὀφειλέτης μέρους τοῦ χρέους· μεταβάλλεται ἄρα προὑπάρχοντα ἐνοχή. Ὅθεν πρὸς σύστασιν συμβάσεως ἀπαιτεῖται ἐπὶ τὸ αὐτὸ σύμπτωσις δύο ἢ πλείονων βουλήσεων.

Σημειωτέον ἐν παρόδῳ ὅτι ὑπὸ τοῦ Σχ. νόμου κατετάχθη ὁρθῶς μεταξὺ τῶν συμβάσεων καὶ ἡ ἐπικηρύξις ἀμοιβῆς, ῥητῶς ὁρίσαντος ὅτι ὁ ἐπικηρύττων ἀμοιβὴν εἰς ὅτινα πράξῃ ἢ παράσχῃ τι, ἐνέχεται πρὸς τὸν ἐκτελέσαντα τὸ ἐπικηρυχθέν (Σχετικοῦ νόμου § 771). Μὴ ὑπαρχούσης τοιαύτης διατάξεως παρὰ Ῥωμαίοις, ἀμφοισθητεῖται ἂν οὗτος ἐνέχεται. Ὁ Ἀρειος Πάγος (ἀπόφ. 14 τοῦ 18) ἔλυσε τὸ ζήτημα ἀποφατικῶς.

Αἱ συμβάσεις διαιροῦνται εἰς ἀμφοτεροβαρεῖς, τὰς παραχούσας δηλονότι ἀμοιβαίας ὑποχρεώσεις (οἶαι ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις, ἡ ἐταιρεία) καὶ εἰς ἑτεροβαρεῖς τὰς παραχούσας μόνον ἑτερομμερεῖς ὑποχρεώσεις (οἶαι ἡ ἐντολή, ἡ παρακαταθήκη, τὸ δάνειον, τὸ χρησιδάνειον). Καλοῦνται δὲ αἱ ἀμφοτεροβαρεῖς καὶ εὐχρηαί, εἰν ἡ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια, εἰτε ἀμφοτέρων εἰτε τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων, ἥρηται ἵπὸ τυχαίου γεγονότος (οἶαι τὸ παίγνιον, ἡ περίδοσις καὶ ἡ πώλησις ἐλπίδος). Αἱ δ' ἑτεροβαρεῖς καλοῦνται καὶ χαριστικαὶ ἢ εὐπονητικαὶ εἰν παρέχουσιν ὠφελείας εἰς τὸν ἑτερον τῶν συναλλαττομένων ἄνευ ἀνταλλάγματος (οἶαι ἡ δωρεά, ἡ παρακαταθήκη, τὸ χρησιδάνειον, ἡ κατὰ παράκλησιν δόσις) (Οἰκονομικοῦ Στοιχείου Ἀστικοῦ Δικαίου § 35 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 1416 καὶ ἐπ.). (Ἴδε καὶ λέξιν Ἀμφοτεροβαρὲς σύμβαισις).

Παρὰ Ῥωμαίοις δὲν ἔτικτον πᾶσαι αἱ συμβάσεις καθ' ἑαυτὰς ἀγωγὴν. Καὶ αἱ μὲν τίκτουςαι ἀγωγὴν εἰδικώτερον ἐκαλοῦντο συναλλάγματα (contractus), αἱ δὲ μὴ τίκτουςαι σήμωνα (pacta). Τὰ δὲ συναλλάγματα διηροῦντο εἰς ἐπώνυμα τὰ φέροντα ἴδιον ὄνομα καὶ προστατευόμενα δι' ἰδίας ἀγωγῆς, ὅποια ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις κατ., καὶ εἰς ἀνώνυμα τὰ μὴ φέροντα ἴδιον ὄνομα καὶ μὴ προστατευόμενα δι' ἰδίας ἀγωγῆς, ἀλλ' ὑπο-

στηριζόμενα διὰ τῆς ἄγωγῆς περὶ τῶν προγεγραμμένων ρημάτων (λατ. actio praescriptis verbis). ("Ἴδε καὶ Ἀνώνυμα συναλλάγματα). Ὅθεν ἡ παροχὴ ὑπηρεσίας ἀποτελεῖ ἀνώνυμον συνάλλαγμα, ὑποχρεοῦν τὸν δεχόμενον τὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἰσάζιον αὐτῆς (N. 21 Πανδ. (19 5), διὸ ὁ παρασχὼν τὴν ὑπηρεσίαν δύναται νὰ ἀξιῶσθαι ἀποζημίωσιν, πλὴν ἂν ἡ ὑπηρεσία προστηνέχθῃ δωρεάν (A. Π. 180 τοῦ 81). Διὸ ἐάν τις ἀναλάβῃ ὑπηρεσίαν οὐχὶ δωρεάν, οὐδὲ ἐπὶ ἀμέσῳ δώσει ἢ συμφωνίᾳ μισθοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ προθέσει νὰ δοθῇ αὐτῷ μετὰ ταῦτα ἀμοιβὴ ἢ μισθὸς ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ, χωρεῖ ἡ περὶ προγεγραμμένων ρημάτων ἄγωγή πρὸς ἐπιζήτησιν τοῦ ὀφειλομένου (N. 22 Πανδ. (19, 5) A. Π. 11 τοῦ 76).

Τὰ δ' ἐπώνυμα διηροῦντο α') εἰς συναλλάγματα καταρτιζόμενα συναιρέσει (consensu), εἰς ὧν τὴν ἔγκυρον κατάρτισιν ἤρκει μόνον ἡ συναίνεσις. Τοιαῦτα δὲ ἦσαν ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις, ἡ ἐντολὴ καὶ ἡ ἑταιρεία· β') συναλλάγματα καταρτιζόμενα πράγματι (re), ὧν πρὸς ἔγκυρον κατάρτισιν ἀπῆρτετο πλὴν τῆς συναιρέσεως καὶ ἡ χορήγησις πράγματος ὑπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν συμβαλλομένων ἐπὶ τῷ ὄρῳ τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ ἢ ἄλλου τῆς αὐτῆς ποσότητος καὶ ποιότητος. Τοιαῦτα δὲ ἦσαν τὸ δάνειον, τὸ χρησιδάνειον, ἡ παρακαταθήκη καὶ τὸ ἐνέχυρον· γ') συναλλάγματα καταρτιζόμενα ῥήμασι (verbis). Τοιοῦτο δὲ ἦν ἡ καλουμένη ἐπερώτησις (stipulatio), ἣτοι σύμβασις καταρτιζομένη μετὰ τῶν συμβαλλομένων διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἀποτελοῦσα μᾶλλον τύπον, ὅστις ἐδύνατο νὰ περιβάλῃ οἰανδήποτε σύμβασιν, ἣτις οὕτω καθίστατο ὑποχρεωτικὴ καὶ ἐπρωστατεύετο διὰ τῆς ἐξ ἐπερωτήσεως ἄγωγῆς· δ') συναλλάγματα καταρτιζόμενα γράμμασι (litteris), ἣτοι τὰ καταρτιζόμενα διὰ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὰ

οἰκιακὰ βιβλία. Ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν συναλλαγμάτων ἡ μᾶλλον ὁ τύπος αὐτός, ἐξέλιπε πολὺ πρὸ τοῦ Ἰουστιν. ("Ἴδε καὶ λ. Ἀνώνυμα συναλλάγματα). Τὰ δὲ σύμφωνα διηροῦντο εἰς ἐνδεδυμένα ἢ ἀσθητοφόρα (vestita) καὶ γυμνὰ ἢ ἀσθητοφύρα (nuda), ἐξ ὧν ἐνδεδυμένα ἐλέγοντο τὰ ἀναγνωρισθέντα βραδύτερον ὡς ὑποχρεωτικά, ὑποδαιρούμενα εἰς νόμιμα (legittima) καὶ πραιτωρία ἢ πραιτωρικὰ (praetoria), καθ' ὅσον τὸ ὑποχρεωτικὸν αὐτῶν ἀνεγνωρίσθη δι' αὐτοκρατορικῆς διατάξεως ἢ διὰ πραιτωρικοῦ διατάγματος· γ) ὑποχρεωτικά δ' εἶναι καὶ τὰ παρεπόμενα (adjuncta), δηλονότι αἱ συμβάσεις αἱ προστιθέμεναι εἰς συνάλλαγμα καλῆς πίστεως, ἣτοι ἀγοραπωλησίαν, μίσθωσιν, ἐντολὴν κτλ. Ἀλλὰ πᾶσαι αὗται αἱ ρωμαϊκαὶ καὶ διαιρέσεις τῶν συμβάσεων, ὡς εἰρησμέναι περὶ τοὺς τύπους τῆς καταρτίσεως, ἔχουσι παρ' ἡμῖν μόνον ἱστορικὴν ἔννοιαν, ἅτε ἀντικείμεναι εἰς τὸ νεώτερον δημόσιον καὶ δικονομικὸν ἡμῶν δίκαιον, πλὴν μὲν καὶ μόνης τῆς εἰς συμβάσεις διὰ μόνῃ τῆς συναιρέσεως καὶ εἰς συμβάσεις διὰ δόσεως εἰς τὸν ὀφειλέτην πράγματος ἀντικαταστατοῦ ἐπὶ τῷ ὄρῳ τῆς ἀποδόσεως ἄλλου πράγματος τῆς αὐτῆς ποιότητος καὶ ποσότητος, ἣτις ὡς οὐσιαστικὴ ἰσχὺς καὶ νῦν. Ὅθεν καὶ νῦν δὲν δύναται νὰ τελεσθῇ σύμβασις δανείου ἢ παρακαταθήκης, ἂν δὲν ἐδόθῃ τῷ ἐκ δανείου ὀφειλέτῃ ἡ τῷ θεματοφύλακι πρᾶγμα τι.

Οὐσιώδεις ὅροι τῆς ἐγκύρου συμβάσεως κατὰ τὸ P. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1450 καὶ ἐπ.) εἶναι 1) ὠρισμένη, σπουδαία καὶ ἐλευθέρᾳ δόλῳσις τῆς συναιρέσεως τῶν συμβαλλομένων. Ὅθεν ἐὰν ἡ συναιρέσις ἦναι ἀπόρροια βίας ἢ δόλου, ἡ σύμβασις εἶναι ἀνίσχυρος ("Ἴδε Βία καὶ Δόλος). Ἐπίσης εἶναι ἀνίσχυρος ἡ παιδία χάριν ἢ κατὰ προσποίησιν γενομένη σύμ-

σεις, ἥτις καὶ ὀνομάζεται *εἰκονικὴ* (N. 55 Πανδ. (18. 1), N. 21 Κωδ. (2. 4) Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1452). Δὲν παραβλάπτονται ὅμως τὰ ἐξ αὐτῆς παραγόμενα δικαιώματα τρίτων. 'Εὰν δ' εἰκονικῶς συνομολογηθῇ ἄλλη ἀντ' ἄλλης συμβάσεως, ἡ πρᾶξις κρίνεται κατὰ τοὺς ὁρίσματος τοὺς διέποντας τὴν ἀληθῶς συναφθεῖσαν σύμβασιν (N. 5 § 5 καὶ N. 7 § 6 Πανδ. (24. 1) N. 46 Πανδ. (19. 2), Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1453). 2) 'Ικανότης τοῦ διὰ τῆς συμβάσεως ὑποχρεομένου. 'Ὅθεν ἀνίκανοι μὲν παντελῶς εἰσιν εἰς συνομολόγησιν συμβάσεων οἱ διανοητικῶς πάσχοντες (οἷον βλαῖκες, παράφρονες καὶ μανικοὶ) καὶ οἱ ἄνηθοι, περιωρισμένην δὲ ἰκανότητα ἔχουσιν οἱ ἔφηβοι, οἱ ἄσωτοι καὶ οἱ ἐστερηνέμοι τοῦ πρὸς δόλῳ τῆς θελήσεως ἀναγκαίου ὀργάνου. ('Ἰδε Ἀνγλικότης, Ἀπαγόρευσις, Ἐπιτροπεία). 3) Ἀντικείμενον ὠρισμένον. 'Ὅθεν ἡ παροχὴ δὲν πρέπει νὰ ᾖ καὶ ἐξηρημένη ἀπὸ τῆς ἀπολύτου θελήσεως ὁστέρου τῶν συμβαλλομένων, οὐδὲ φυσικῶς ἢ νομικῶς ἀδύνατος ('Ἰδε Παροχὴ). 4) Αἰτία θεμιτὴ. 'Ὅθεν σύμβασις ἔχουσα ἀθέμιτον αἰτίαν, δηλονότι ἀπαγορευμένην ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῆς ἠθικῆς, εἶναι ἀνίσχυρος.

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν συμβάσεων ζητεῖται ἡ θέλησις τῶν συμβαλλομένων καὶ προτιμᾶται τῆς γραμματικῆς τῶν λέξεων σημασίας (N. 83 Πανδ. (45. 1), N. 12 Πανδ. (2. 15), Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1474). 'Ὅθεν προτιμᾶται ἡ ἀλήθεια τῆς κατὰ παραδρομὴν ἢ ἐξ ἀπροσεξίας θεθειμένης λέξεως (N. 38 Πανδ. 45. 1). 'Επὶ εἰρηγόντων δὲ λέξεων προτιμᾶται ἡ ἐν τῷ τόπῳ τῆς καταρτίσεως τῆς συμβάσεως εἰθισμένη ἐκδοχὴ (N. 34 Βασίλ. (2. 3). Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1476)· ἔπειτα δὲ ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα τῇ συμβάσει ἢ φέρουσα εἰς ἀποτέλεσμα (N. 9 καὶ 67 Βασίλ. (2. 3),

N. 11 Βασίλ. (44. 18), N. 3 καὶ N. 21 Πανδ. (34. 5), N. 77 Βασίλ. (43. 1). Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1475). Προσθετέον διὰ ἐν ἀμφιβολίᾳ ἢ σύμβασιν ἐρμηνεύεται κατὰ τοῦ δανειστοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου· ἐπὶ δὲ πωλήσεως ἢ μισθώσεως κατὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ ἐκμισθωτοῦ (N. 39 Πανδ. (2. 14), N. 21 καὶ 33 Πανδ. (18. 1), N. 38 § 18 καὶ N. 99 πρ. Πανδ. (45. 1). Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1479). 'Επὶ δὲ συμβιβασμοῦ πᾶσα παρὰ αἰτήσιν δικαιωμάτων θεωρεῖται ἀναφερομένη εἰς τὴν προκλήσασαν αὐτὸν διαφορὰν (N. 5, 9 καὶ 12 Πανδ. (2. 15) Α. Π. 64 τοῦ 36). Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι αἱ συμβάσεις δύνανται νὰ ἰσχυροποιηθῶσι διὰ τῆς συνομολογήσεως ποινικῆς ρήτρας ἢ χρηρηγήσεως ἀρραβῶνος ('Ἰδε λέξεις).

Ἀναγκαῖον τέλος νὰ διασαφθῇ ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις πρὸς κατάρτισιν συμβάσεως (φέρ' εἰπεῖν ἀγοραπωλησίας) δὲν ἀποτελοῦσι σύμβασιν, ἐὰν μὴ συμφωνηθῶσι πάντες οἱ ὄροι αὐτῆς. Δύναται δὲ καὶ ὀφείλει τὸ δικαστήριον, καὶ ἐὰν ἄμφω οἱ διάδικοι ἐγκαταστήσιν τὴν ἀπλὴν διαπραγματεύσειν ὡς κατηρητισμένην σύμβασιν, νὰ δώσῃ αὐτεπαγγέλτως τὸν νόμιμον χαρακτηρισμὸν (Α. Π. 325 τοῦ 79). Προσέτι δὲ ὅτι, ἐὰν κατὰ τινα σύμβασιν συνομολογηθῇ ὅτι συνταχθήσεται περὶ αὐτῆς δημόσιον ἔγγραφον, ἡ σύμβασις θεωρεῖται καταρτισθεῖσα μόνον μετὰ τὴν σύνταξιν τοῦ συνομολογηθέντος ἔγγραφου (N. 17 Κωδ. (4. 21) Α. Π. 113 τοῦ 50).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Συμβιβασμός. Ὁ συμβιβασμός (transactio) εἶναι σύμβασις ἐξ ὅπως συναλλαγματικὴ, ἥς ἡ χρησιμότης καὶ αἱ λίαν ὀφείλμοι συνέπειαι δὲν ἠδύναντο βεβαίως ἢ ν' ἀναγνωρισθῶσιν ἐν πάσῃ ἐποχῇ· ἐν τούτῳ δὲ ἔγκειται κυρίως καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν αἱ Νομοθεταὶ πᾶσαι ἀνε-

γνώρισαν ἐκ παλαιοτάτου ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλέστερον μέσον, δι' οὗ λύονται εὐτυχῶς αἱ ἐκάστοτε ἀναφυόμεναι πολυάριθμοι διαφοραὶ καὶ ἀμφισβητήσεις. καὶ διὰ τὸν ὅποιον ὁ συμβιβασμός περιεβλήθη κοινῶς δι' εὐνοίας, ἥς αὐτὸς ὁ Νόμος (Κωδ. (2. 4.) 41) παρέχεται καὶ παρ' ἡμῖν δεῖγμα.

"Ὅταν ἀναλογισθῇ τις τὴν ἀδεσβαίότητα, τὴν ἀγωνίαν, τὴν βάσανον καὶ τὴν ἔχθραν ἧς τὰ μίση, ἅτινα δημιουργεῖ πᾶσα δίκη, δὲν δύναται πλέον νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ, ὅτι ὁ συμβιβασμός ὡς ἀποτελεσματὶς τῶν τοιούτων ἀτοπημάτων τὴν ἄρσιν, εἴτε διὰ προλήψεως τῶν δικῶν, εἴτε διὰ φιλικῆς αὐτῶν διαλύσεως, εἶναι τὸ μόνον ἐκ τῶν συναλλαγμάτων, οὗτινος ἐπιθυμεῖ τις συχνωτάτην τὴν πραγματώσιν (Marcadé 9 ἄρ. 242).

Συμβιβασμός, λέγει ὁ Ἀρμενόπουλος (Γ' 14), ἐστὶν ἀμφιβαλλομένου χρέους διάλυσις, καὶ κατὰ τὰ Βασιλικά (I α', β') τομῇ ἀμφιβαλλομένου πράγματος. Ὁ συμβιβασμός ἐπομένως δύναται κατὰ ταῦτα νὰ ὀρισθῇ, ἐπ' ἀκριβείας, ὡς νέα περὶ ὑπαρχούσης ἐνοχῆς συμφωνία, σκοποῦσα τῶν ἐξ ἐκείνης προκυπτουσῶν ἀμφιβολιῶν τὴν ἄρσιν διὰ προσδιορισμοῦ ὑποχρεώσεων σαφεστέρων. Τρεῖς ἄρα εἰσὶν οἱ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενοι ἀναγκαίως ὅροι, συναίνεσις τῶν μερῶν, ἀδεσβαίότης προὑπαρχούσης ὑποχρεώσεως καὶ ἐπομένως πραγματικῇ ἢ καὶ πιθανῇ ὑπαρξίς τοιαύτης ἢ τοιαύτης μεταξὺ τῶν διαφορομένων ἀμφισβητήσεως καὶ προσδιορισμός ρητῶν τοιούτων ὑποχρεώσεων διότι ἄνευ τοῦ ἀμφιβόλου τῶν ἀξιώσεων θὰ ὑπῆρχε ὁρῶν καὶ εὐχὴ φιλικῇ περὶ διαφορᾶς διαλλαγῇ τῆς τοιαύτης δ' ἀδεσβαίότητος ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμός δὲν εἶναι μὲν ἐκ τῶν εὐχερεστέρων, οὐχ ἥττον ὅμως δύναται νὰ ρηθῇ, ὅτι αὕτη ἀφορᾷ ἐν γένει εἰς τὴν ἐνεσῶσαν ἢ καὶ μέλλουσαν (N 1), Κωδ. 2, 4) ὑπαρξίαν ὑποχρεώσεως, τὴν

ἔκτασιν αὐτῆς, ἢ τὴν ἔνεκεν ἀφερεγμένης τοῦ ὀφειλέτου ὑφισταμένην ἀμφιβολίαν, περὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἱκανοποιήσεως τῆς ἀπαιτήσεως (Windscheid § 413.—Arndts § 269).

"Ὅταν ὁ συμβιβασμός γίνηται ἐπὶ δικαιοματίων προδήλων καὶ στηριζομένων ἐπὶ ἐγγράφων, ἅτινα παρέχονται ἀπόδειξιν οὐ μόνον ἰσχυρὰν ἀλλὰ καὶ ἀπρόσβλητον, ἢ ἐπὶ ἀντιρρήσεων στερουμένων ἐντελῶς βέσεως οἰασθήποτε, ἢ πρᾶξις δὲν δύναται βεβαιῶς ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἑλλιπὴς κατ' ἀντικείμενον, ἢ ὡς ἀνυπαίτιας (Pont. 2, 569.—Zachariae 418, texte et not. 3). ἀλλὰ φόβος εὐλογητῆς νῆς περὶ μελλούσης δίκης ἢ καὶ ἐπὶ στηρίξῃ ἀμφιβολία περὶ τῆς ἐκβίβσεως ἐνεστώσης τοιαύτης, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις ἐγκύρου συμβιβασμοῦ, καὶ ἂν οἱ διαφερόμενοι στέρωνται λόγων ἐπαρκῶν, ὅπως πιστεύωσιν, ὅτι αἱ ἀξιώσεις ἢ τὰ δίκαια τοῦ ἐνὸς τούτων δύναται ν' ἀποκρουσθῶσιν ἢ νὰ γίνωσι δεκτά, μετὰ τινος ἐλπίδος ἐπιτυχίας. Ὅστις ἐὰν αἱ συνοδεύουσαι τὴν ἀξίωσιν περιστάσεις πρόκεινται ἀσαφεῖς, ἐὰν ἡ παραδοχὴ αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ μαρτυρικῆς ἀποδείξεως, ἥς ἡ ἐπιτυχία προβλέπεται ἀμφίβολος, ἢ τὰ ἐφ' ᾧ στηρίζεται ὁ δίκαιος δικαιοῦν ἀσθενῇ μόνον καὶ δεκτικὴν προσβολῆς περιέχουσιν ἀπέδειξιν, ὑφίσταται πάντοτε λόγος ἐπαρκῶς δικαιολογῶν τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν χρῆσιν (Παραβλ. Marcadé σ. 240).

Ἡ ἀδέχαιος ἄρα ἀξίωσις ἀποτελεῖ ἄνευ κείμενον συμβιβασμοῦ, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ᾗται ἢ μέλλει νὰ καταστῇ ἐπιδίκος, ἢ ἐὰν τελεθῇ ἐκτὸς πάσης δικαστικῆς ἀμφισβήτησεως, ὡς συμβαίνει λ. χ. ἐπὶ ὑποχρεώσεως πρὸς παροχὴν ἰσχύου προσδίου ἢ ἐπὶ τῆς ἐπικαρπίας, ἣν ἔχει τις ἐφ' ὅρου ζωῆς, ὅποτε ὡς ἐκ τοῦ ἀδεσβαίου τῆς διαρκείας τῆς ζωῆς τοῦ λαμβάνοντος, ὑπάρχει καὶ ὁδεχτικότητα περὶ τοῦ ἴν

συνὸν ὀφειλομένου ποσοῦ, οὐ ἔνεκα καὶ συγχωρεῖται συμβιβασμός, καθ' ὃν ἐπὶ τῇ λήψει ποσοῦ ὀρισμένου ὁ δικαιοῦχος πραιτεῖται τὴν περὶ παροχῆς τῆς προσόδου ἢ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς ἐπικαρπίας ἀξίωσιν αὐτοῦ.

Οὕτως ὅμως προσδιοριζομένου τοῦ ἀντικειμένου τοῦ συμβιβασμοῦ γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία, μετὰ τὸ δεδικασμένον συγχωρεῖται συμφωνία τοιαύτη; Ἀναχωρῶν ὁ ἐρμηνευτὴς ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι μετὰ τὴν τελεσιδικίαν δὲν ὑπάρχει πλέον ἀμφιβολία, ἥθελε περιέλθῃ ἀναγκαίως εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οὔτε ἐπιτρέπεται συμβιβασμός, οὔτε γινόμενος τοιοῦτος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἰσχυρός· ἐνίοτε ὁ μὲν ἀναφαίνονται καὶ λόγοι ἰδιαίτεροι, οἵτινες δικαιολογοῦσι τὴν ἀντίθετον ἐκδοχὴν. Ἐὰν λ. χ. ἡ ἀπόφασις εἶναι δεκτικὴ προσβολῆς διὰ τακτικοῦ ἢ ἐκτάκτου ἰδιόκου μέσου, ἐὰν δύναται νὰ ᾖ ἐπὶ ἐκείνῃ, ἡ ὑπαρξὶς τοῦ δεδικασμένου (quia adhuc lis subesse possit), ἡ ἀμφισβητεῖται ὁπωσδήποτε ἡ ἰσχὺς ἢ ἡ ἐκτασις τῆς τελεσιδικίης δικαίου τινός, οὐδεὶς βεβηλῶς ὑπάρχει λόγος, ὅπως μὴ ἐπιτρέπεται συμβιβασμός περὶ αὐτῶν, ὡς περὶ πραγμάτων μηκέτι κεκριμένων· ἀρκούντως δὲ σαφεῖς συνηγοροῦσιν εἰς τοῦτο διατάξεις τοῦ νόμου (N. 7. πρ. § 1 καὶ 11. (2. 15) Πανδ.—Κωδ. (2. 4) 32. Παραβ. Arndts § 269.—Windscheid 11, § 4. 14.—Sindenis 11 § 107).

Τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης ταύτης μακρὰ ἐπεδοκίμασε πείρα, ἐκύρωσε δὲ παρ' ἡμῶν καὶ τῶν δικαστηρίων ἡ νομολογία. Οὕτως ἐκεῖς τῶν κατωτέρων δικαστηρίων, καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπεφάνητο ἕλλοτε ἐπὶ περιπτώσεως ὁμοίας τὰ αὐτὰ (169 τοῦ 69) δεξιόμενος μάλιστα, ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην λύσιν δὲν ἀντίκεινται οἱ περὶ ἐκτελέσεως διατάξεις τῆς Π. Δ., διότι κατ' αὐτὴν ὁ διάδικος ὑποχρεοῦται νὰ προβῇ εἰς ἐκτέλεσιν, ἐὰν νομίζῃ τὴν

ἀπόφασιν δεκτικὴν τοιαύτης. Ἐπ' ἱσῆς ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ τῶν συγγραφέων, ὅτι καὶ λόγῳ ἀναξιοχρεώτητος τοῦ ὀφειλέτου, συγχωρεῖται μετὰ τὴν τελεσιδικίαν καὶ μερικὴ τοῦ χρέους ἀφαισις, πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ὑπολοίπου, (Sindenis 11 § 107, σημ. 36.—Windscheid, 2 § 41. 4), ἀφοῦ καὶ ἡ ὁρωρὰ δὲν κωλύεται μετ' αὐτὴν ἂν ἐγένετο ἐν γνώσει καὶ ἐπὶ τούτῳ.

Περὶ τοῦ ὅτι συμβιβασμός δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ ἀπωλείας μέρους τινός τῆς ἀδικοῦ ἀπαιτήσεως, οὐδὲως δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ, διότι ἄλλως θὰ ὑπῆρχεν ἀπλὴ ἀμφιβολία δικαίου ἐπίγνωσις καὶ οὐχὶ συμβιβασμός (Κωδ. (2. 4) 38.—Ἀρμ. Α. ι' 1), τινὲς ὅμως ἀδικαιολογητῶς τὴν ἀρχὴν ταύτην περιορίζοντες ἀποφαίνονται συγχρόνως, καὶ ὅτι δὲν εἶνε ἀναγκαῖον, ὅπως ἡ ἐν λόγῳ θυσία ὑπάρχῃ ἐκατέρωθεν, διότι οὐδεμία δῆθεν τοῦ νόμου διάταξις, προσκυροῦ τὴν τοιαύτην ἀμφοτέρων τῶν διαφερομένων ὑποχρέωσιν. Ὁρθότερα νομίζομεν εἶναι ἡ ἀντίθετος γνώμη. Ὅταν λύηται φιλικῶς διαφορά τις, πάντοτε ὑπάρχουσιν ἅμοιβαῖαι θυσίαι καὶ παραχωρήσεις, διότι ὁ μὲν δανειστὴς συναίνει ὅπως ἀντὶ τοῦ ὄλου τῆς ἀδικοῦ ἀπαιτήσεως λάβῃ μέρος μόνον, ὁ δὲ ὀφειλέτης περιορίζων τὴν ἀντετασσομένην ἀμφισβήτησιν μόνον ἐπὶ μέρους τοῦ ἀξιουμένου δικαίου, ἀναγνωρίζει τὸ ὑπόλοιπον, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς περὶ μείζονος ὑποχρεώσεως ἀμφιβολίας· ἀλλ' ἐκτός τούτων, ἅτινα καθαρῶς ἀποτελοῦσι θυσίων ἁμοιαιότητα, ὑπάρχουσι, νομίζομεν, καὶ διατάξεις τοῦ Νόμου ἀρκούντως σαφεῖς, δι' ὧν ὑποστηρίζεται ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ, ὡς εἶναι αἱ τῶν Ν. 1, (2. 15) τῶν Πανδ.—2 καὶ 38, (2. 4) τοῦ Κωδ. ΙΑ' 6' 1. 20 καὶ 55. Βασιλ. ἐκ τῆς ὀρθότης τῶν ὁποίων ἐρμηνείας διακρίνεται τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ὁ συμβιβασμός καταρτίζεται δι' ἁμοιβαίας παραχωρήσεως μέρους τοῦ πραγματικοῦ ἢ

νομιζομένου δικαιώματος (Keller, Pand. § 284. — Arnds. § 269). Τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπεδέξατο ἄλλοτε καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος, ἀποφηνάμενος ὅτι ὁ συμβιβασμὸς ἀποτελεῖται ἐξ ἀμοιβαίων θυσιῶν καὶ παρὰχωρήσεων.

Κατὰ γενικὴν τοῦ Ῥωμ. Δικαίου ἀρχὴν ὁ συμβιβασμὸς ἐπετρέπετο περὶ παντὸς δικαιώματος, οὗ ἔχει τις τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν, μὴ ἐξαιρουμένων μηδὲ τῆς οἰκογενειακῆς τάξεως (10 (2. 4) Κωδ.) ὡς καὶ διαφορῶν ἀφορῶσιν εἰς κατάστασιν δουλικὴν (Κωδ. αὐτ. 43). Τοῦ κανόνος ὅμως τούτου, διαφοροὶ ἰσχύουσιν ἐξαιρέσεις, ὧν τινες μὲν ἀναγράφονται ἐν διατάξεσιν ἐκείνου καὶ ἄλλαι ἐν ταῖς τῆς Πολ. Δικ. Οὕτω κατὰ τὸν Ν. 10 (4. 2) τοῦ Κώδικος, ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν προσώπων ἢ τῆς οἰκογενειακῆς τάξεως ὁ συμβιβασμὸς συγχωρεῖται μὲν ἀλλὰ μόνον ὅταν εἶναι ὠφέλιμος (Κωδ. (2. 4) 10. — Παραβλ. Troplong, συμβιβασμὸς ἀρ. 63 καὶ 67), οὗ ἕνεκα καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐκηρύχθη ἄλλοτε ἄκυρος ἢ ἀπὸ τῆς ἰθαγενείας διὰ συμβιβασμοῦ παραίτησις (Tropl. αὐτοθ. ἀρ. 66).

Ὡσαύτως θεωρεῖται ἀνίσχυρος καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος συμβιβασμὸς ἀφορῶν α') εἰς κληρονομίαν, πρὶν ἢ ἀνοιχθῇ ἡ διαθήκη κατὰ τὴν διάταξιν ἀπὸ τοῦ ἀνοιγῆναι τὴν διαθήκην οὐ δύναται τις διαλύεσθαι (6 (2. 15) τῶν Πανδ.)· διότι ἡ τοιαύτη συμφωνία συγχωρεῖται, ὡς ἐρρήθη, ὅπου ὑφίσταται ἀβεβαιότης, ἢ ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ ἐνυπάρχουσα ἄγνοια δὲν δύναται βεβαίως νὰ μεταβληθῇ αὐθαίρετως εἰς ἀβεβαιότητα (Πρβ. Puchta § 294. — Sintenis § 107 ὑποσ. 37)· β') περὶ μέλλοντος ἀδικήματος, καθ' ὅσον ἐν τούτῳ ὁ συμβιβασμὸς τεκμαίρεται, ὅτι ὑποκρύνει δόλον καὶ μεταβάλλει τὸ ἀδίκημα εἰς δικαίωμα (Troplong, Transact. 60)· γ') περὶ πάσης γαμικῆς διαφορᾶς (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 107)· δ') περὶ

καθολικῆς ἢ μερικῆς ἀναίρεσεως, μελλόνσης διατροφῆς καταλειφθείσης αἰτία θανάτου, ἐὰν δὲν προηγηθῇ δικαστικὴ ἐκρευνα περὶ τῆς αἰτίας τοῦ τρόπου καὶ τῶν προσώπων, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι ἔποικλῆς τῷ ὠρεοδόχῳ, ὅποτε ἰσχύει καὶ ἄνευ δικαστικῆς συμπράξεως (Κωδ. (2. 15) 8, § 6, 24 καὶ 25)· ε') (κατὰ τὸ ἀρθρ. 107 τῆς Πολ. Δικον.) περὶ δικῶν, καθ' ἃς δέον ν' ἀκουσθῇ ὁ εἰσαγγελεύς, ὡς καὶ περὶ πάσης ἐν γένει γαμικῆς ἢ περὶ διατροφῆς διαφορᾶς· σ') περὶ ἀνηλίκων διὰ τὸν συμβιβασμὸν τῶν ὁποίων, ἐὰν πρόκηται περὶ ποσοῦ ἡττονος μὲν τῶν 500 δρ., ἀπαιτεῖται γνωμοδότησις δικηγορικῆ καὶ ἄδεια οἰκογενειακοῦ συμβουλίου, ἐπὶ δὲ μείζονος καὶ ἐπικυρωτικὴ τοῦ δικαστηρίου ψήφος (ἀρθρ. 77 τοῦ περὶ ἀνηλίκων νόμου), καὶ ζ') ὅταν καὶ ὁ συμβιβασμὸς ἀφορᾷ εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἀπαγορεύεται ἡ τοιαύτη συμφωνία, ἐὰν δὲν ἐτηρήθησαν διατυπώσεις ὡρισμέναι (ἀρθρ. 116 καὶ 119 τοῦ περὶ δόμων Ν. Πλείονα περὶ τούτου ὅρα ἐν τοῖς ἀρθρ. 171—172 τῆς λέξεως *acquissement*, τοῦ Dal. Περί τῆς πρὸς τὸ συμβιβάζεσθαι ἱκανότητος τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὅρα Dalloz Trésor public 781).

Ὡς ἐρρήθη ἥδη καὶ περὶ πάσης δικῆς ἐκκρεμοῦς διατελούσης, δύνανται οἱ διάδικοι νὰ συμβιβάζωνται, ἐὰν ἔχωσι τὴν πρὸς τοῦτο ἱκανότητα καὶ ἡ διαφορὰ εἶναι δεκτικὴ τοιαύτης φιλικῆς διαλύσεως· τὰ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως δὲ τοῦ τοιούτου συμβιβασμοῦ κρατοῦντα κανονίζουσιν εἰδικαῖα τὰ ἀρθρ. 477 καὶ 478 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, περὶ ὧν ἰδιαίτερος δέον νὰ γίνῃ λόγος.

Ὁ Ἀρειος Πάγος πολλάκις ἐπιλήφθεις τῆς ἐξετάσεως τοῦ τοιούτου ζητήματος ἀπεφώνητο ὅτι σκοπὸς τῶν ἐρηνηνευομένων ἀρθρῶν εἶναι ἡ δι' ἐπισήμων καὶ ἀνεπιδέκτων ἀμφισβητήσεως ἐγγυητικὴν ἀπόδειξιν τῆς συμβιβαστικῆς καταρ-

γίσεως τῆς δίκης καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ διάταξις αὐτῶν περιοριστικὴ οὕσα δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ ἀποδεικτικῶν μέσων ἄλλων.

Τὴν γνώμην ὅμως ταύτην ἀπέκρουσεν ὁ Οἰκονομίδης καὶ δι' ἐπιχειρημάτων, ἀ-
τινα δυσκόλως, νομίζομεν, δύνανται ν' ἀ-
νασκευασθῶσιν.

Ὁρθότερον ἄρα εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐρμηνευμένη διάταξις ἐνδεικτικὴ ἂν πλὴν οὕσα ὑποδεικνύει μόνον τὸν συντη-
τέριον ἴσως δὲ καὶ ἀσφαλέστερον τοῦ
τοιούτου συμβιβασμοῦ τύπον καὶ ὅτι κατ'
ἄκολουθίαν ἡ ἀπόδειξις αὐτοῦ συγχω-
ρεῖται νὰ γίνη δι' ὅλων τῶν ὑπὸ τοῦ
Νόμου ἐπιτρεπομένων ἀποδεικτικῶν μέ-
σων, διότι ἄλλως, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ ὡς
ἐρῆται συγγραφεύς, καὶ ὁ ἐν ἄλλοδαπῇ
καταρτιζόμενος συμβιβασμός ἔδει διὰ τὸν
αὐτὸν λόγον νὰ ᾖ ἄκυρος, ἐνῷ ὁ Ἄρειος
Πάγος ἀντιθέτως ἐθεώρησε καὶ αὐτὸν
ἰσχυρὸν, στηριχθεὶς μάλιστα ἐπὶ ἀσθενε-
σάτου ἐρείσματος, ἥτοι τοῦ ἄρθρου 7
τοῦ Ἀστικοῦ Νόμου, ὅπερ ἤκιστα βεβαίως
ἰνισχύει τῆς ἀποφάσεως τὴν ὀρθότητα
ὡς ἀνατρέπον τὴν δι' αὐτῆς τιθεμένην
ἀρχήν.

Κατὰ ρητὴν τοῦ Ἀρμενοπούλου διά-
ταξιν (Α. ε'. 2. 5) ὁπωσδήποτε καὶ ἂν
κατηρτίκετο ἡ σύμβασις, δὲν ἐθεωρεῖτο ἄ-
κύριος, ἀλλὰ κατὰ τὸ Ρ. Δ. ἐκ φιλοῦ
συμφώνου παρήγετο μὲν ἐνστάσις οὐχὶ
ὅμως καὶ ἀγωγὴ, δι' ἣν ἀπηρτίετο ἐπε-
ρώτησις ἢ τοῦλάχιστον ἡ συνδρομὴ τῶν
τῆς περι προγεγραμμένων συμφώνων ἀ-
γωγῆς προσόντων καὶ προηγουμένη ἐκ
μέρους τοῦ ἀνάγοντος ἐκτέλεσις τῆς βλ
ρηνούσης αὐτὸν ὑποχρέωσις (Κωδ. (2.
1) Β. 24), ὅποτε ὅμως ὁ ἐκτελέσας δὲν
ἤδυνάτο νὰ ἐπιδιώξῃ τῶν δοθέντων τῇ
ἀνάγκῃ ὅπως ἰσχύωσι τὰ πρὸ τοῦ συμβι-
βασμοῦ ἐκ μεταμελείας (Windscheid
11 § 413 ὑποσ. 11). Σήμερον κατ'ἀν-
τίθεσιν παράγονται μὲν καὶ ἐκ φιλοῦ

συμφώνου ἀγωγαί, πλὴν τῆς συμβάσεως
ἢ σύστασις χρήζει ἀποδείξεως, ἥτις ὅμως
ἐπὶ ποσοῦ μείζονος τῶν 50 δραχμ. δὲν
συγχωρεῖται νὰ γίνη διὰ μαρτύρων.

Ἐπὶ συμβιβασμοῦ ἰσχύουσιν ἐν γένει
αἱ ἐξῆς ἀρχαί· ὅτι ὑποχρεοῖ μὲν τοὺς
συμβαλλομένους καὶ τοὺς καθολικοὺς ἢ
εἰδικούς αὐτῶν διαδόχους (ἄρ. κατὰ
τὸν Ν. 8 (12. 2 τῶν Πανδ. ὁ ἐπιβαλ-
λόμενος ὅρκος, ὅστις ἀποτελεῖ συμβιβα-
σμόν, δεσμεύει τοὺς τελευταίους), ἀλλ'
οὐδεμίαν ἔχει διὰ τοὺς τρίτους βλάβην
καὶ ὅτι ἔνεκα τῆς καταργήσεως τῆς
προϋπαρξάσης ἐνοχῆς ἀπαλλάσσονται οἱ
ὑπὲρ αὐτῆς ἐγγυηθέντες πάσης περαιτέρω
εὐθύνης (7 § 1. (12. 2) Πανδ.)· προ-
βάλλεται δὲ εἴτε ἐνεκεν βίας, εἴτε ἐνε-
κα δόλου, οὐχὶ ὅμως ἰδίου τοῦ ἐπικα-
λευμένου αὐτὸν (Πανδ. (2. 4) 30).

Ὁ συμβιβασμός δύναται ἐπίσης νὰ
διαρρηχθῇ ἐνεκεν πλάνης, ἀλλὰ περὶ αὐ-
τῆς ὡς ἐκ τοῦ ἰδιάζοντος τοῦ συμβιβα-
σμοῦ χαρακτῆρος ἰσχύουσιν εἰδικαί τινες
διατάξεις, περὶ ὧν ἰδιαίτερος δεόν νὰ γίνη
λόγος.

Ἐὰν ἡ πλάνη ἀφορᾷ εἰς τὰ τῆς διαφο-
ρᾶς αὐτῆς, περὶ ὧν ἐγένετο φιλικὴ διάλυ-
σις, ἥτοι ἐὰν τινες ἢ καὶ πάντες ἐν γένει
οἱ συμβληθέντες ἐπλανήθησαν περὶ τὴν
φύσιν τῆς ἀξιώσεως, ἥτις ἀποτελεῖ τοῦ
συμβιβασμοῦ τὸ ἀντικείμενον ἢ τὸ ποσόν,
οὐδόλως ἐπηρεάζεται ἐντεῦθεν ἡ ἰσχὺς
καὶ αἱ ἐννομοὶ τῆς πράξεως συνέπει-
αι· διότι ἡ τοιαύτη πλάνη ἀποτελεῖ
ἀκριβῶς τὸ οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς ἀβε-
βαιότητος, ἥς ἄνευ δὲν θὰ ὑπῆρχε συμ-
βιβασμός, ἀλλὰ πρᾶξις ἐτέρη· ἐὰν ὅμως
ἡ πλάνη ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τὴν ἀμοιβαίαν
ἀπαίτησιν, περὶ ἥς γίνεται συμβιβασμός,
ἀλλ' εἰς γεγονὸς ἕτερον, ὅπερ οἱ συμβαλλό-
μενοι προϋπέθετον ἀναμφισβήτητον (ὡς
ἐπὶ παραδείγματι ἐὰν ὁ εἰς ἐθεώρει τὸν
ἕτερον κληρονόμον χωρὶς νὰ ᾔναι, οὐ ἔ-
νεκα καὶ προῆλθεν ὁ συμβιβασμός (Κωδ.

1 (2. 5.) καὶ (2. 4) 42), ἡ ἀμφοτέρω ἡμφισβήτητον μόνον τὴν ἔκτασιν ὑποχρεώσεως θεωροῦντες γνήσιον τὸ ἀποδεικνύον αὐτὴν ἐγγραφοῦν, ὁ γενόμενος συμβιβασμός δύναται νὰ προσβληθῇ ὡς ἄκυρος καὶ διὰ τῆς περὶ ἄχρεωστέτου (Παραβ. Puchta § 294. — Bähr. Annerkenung § 32. — Ένκντίον δ Brinz σελ. 139 καὶ ἐπ. — Regelsberger, ἐν τινι Arch., XLVII σελ. 100). Ἀλλὰ γεγὼς, ὅπερ δὲν ἀποτελεῖ μέρος τῆς συμβίσεως ἡ δὲν συμπεριλαμβάνεται ἐντὸς τῶν ὅρων αὐτῆς, διηγηματικῶς μόνον ἀναφερόμενον δύναται τὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχον τὴν δύναμιν ν' ἀλλοιώσῃ τοῦ συμβιβασμοῦ τὰποτελέσματα; Συγγραφεῖς τινες τὸ ἀμφισβητοῦσιν ἀληθῶς, νομίζουεν ὅμως ὅτι ἡ τοιαύτη ἀντίρρηση δὲν δικαιολογεῖται ἀποχρώντως, διότι τὰ τοιαῦτα γεγονότα ἀποτελοῦσιν ὅπωςδὴποτε τὴν βῆσιν αὐτὴν τῆς ἀξιώσεως, περὶ ἧς ἐγένετο συμβιβασμός, καὶ ἐπομένως λογίζονται οὐ μόνον ὡς ἐξυπακούμενα ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ὡς περιεχόμενα ἐν τῇ πράξει.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ βραδυτέρα ἀνακάλυψις ἐγγράφων δύναται νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως τὴν ἐκμηδένισιν, ἐν ταῦτα ἀπεκρῦθησαν ὑπὸ τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων δολίως, ὅπως κατορθωθῇ ὁ συμβιβασμός ('Αρμ. Α. ε'. 12.) ἀλλ' εἰς τὸν κανόνα τοῦτον δὲν ὑπάγονται δικαιώματα, περὶ ὧν δὲν διέλαθεν ἡ περὶ αὐτοῦ σύμβασις καὶ τὰ ὅποια βεβαιούνται δι' ἐγγράφων κατ'ὅπιν ἀνακαλυπτομένων (N. 3 § 1 καὶ 12 (2. 15) τῶν Πανδ.).

Κατὰ ρητὴν τοῦ Νόμου διάταξιν τοῦ συμβιβασμοῦ ἡ ἰσχὺς ἐξισοῦται πρὸς τὴν τοῦ δεδικασμένου, ἐκ τῆς τοιαύτης δ' ἀρχῆς ἐπονται αἱ ἀκόλουθοι συνέπειαι· ὅτι καὶ ἡ ἀμέσως ἐπέρχομένη μεταμέλεια δὲν ἰσχύει πρὸς ἀνάκλησιν, ὅτι ἡ ἐκ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀπορρέουσα τυχὼν ὑπεροχὴς

ζημία ἀποκρούεται ὡς λόγος προσβολῆς αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ ἐκνίκησις τοῦ διὰ τῆς συμβίσεως δεδομένου πράγματος δὲν ἰσχύει νὰ ἀνατροπῇ (Πανδ. 39 (2. 1) 78 § 16. (36. 1) καὶ 65 § 1 (12. 1) καὶ Βασιλ. (Α'. 6'. 56 καὶ ΚΔ'. σ' 65).

Τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ συμβιβασμοῦ ἐν γένει ὡς καὶ ἡ ἔκτασις αὐτοῦ ἀποτελοῦσι βεβαίως ζήτημα ἐρμηνείας καὶ ὅσον ὅμως ἡ πρᾶξις περιέχει καθολικὴν ἢ μερικὴν ἀπὸ τῆς ἀπαιτήσεως παραίτησιν, ἐπάγεται καὶ ἀνάλογον ἀπαλλαγὴν τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις δικαιούται πάντοτε νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὴν χρώμενος τῇ exceptio transactionis, ἂν ὁ γενόμενος συμβιβασμός δὲν ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐνοχῆς τὴν ἀπόσβεσιν· ὁ ἀκριβὴς δὲ τῶν συνεπειῶν τῆς πράξεως προσδιορισμός περὶ τοῦ ἂν δηλαδὴ ὁ καταρτισθεὶς συμβιβασμός παρέχεται ἀπλῶς ἐνστάσιν ἢ ἐκμηδένισιν τὴν ἐνοχὴν, ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τοῦ σκοποῦ ἐν ᾧ δίδωκεν οἱ συμβληθέντες καὶ ὁ ὅποιος δίδεται νὰ συναχθῇ ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ τῆς πράξεως. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει λόγῳ ἐντελοῦς τῆς ἐνοχῆς καταργήσεως ἐπέρχεται καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τῶν λοιπῶν ἐκ τῆς πράξεως ἐνεχομένων δανειστικῶν καὶ ὀφειλετικῶν ἢ ἀπαλλαγῇ (Savigny, obl. 1 σελ. 179. — Arndts, § 263).

Κατὰ τοὺς N. 25. §. 24—69. § καὶ 31 (12. 2) τῶν Πανδ. ὡς συμβιβασμός δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ τῆς ἀμφισβητήσεως διάλυσις διὰ συμπεφωνημένου ὅρκου, ὅστις παράγει ὑπὲρ τοῦ συμβαλλομένου ἀγωγὴν τε καὶ ἐνστάσιν (jurisjurandi)· τὰς αὐτὰς δὲ συνεπείας ἀποδίδουσι συγγραφεῖς τινες καὶ ἐκ τοῦ ἀποδεκτοῦ γενομένου ὅρκου τὴν ἀρεσκίαν (Arndts, § 269 σελ. 8).

Τὸ ἀρθρ. 349 τῆς Πολ. Δικ. ἀναγινώρκει ρητῶς τὸν ἐξωδικὸν ὅρκον ὡς ἀποτελοῦντα εἶδος συμβιβασμοῦ καὶ τοῦτον

ἐκεῖνοι οἱ τοιοῦτοι ὅροι κρίνονται κατὰ τὰς διεπούσας ἐκεῖνον ἀρχάς.

Συμβιβασμοῦ ἀπόπειρα. Ἡ προ-
παρασκευαστικὴ αὐτῇ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς
δικῆς πράξης κατηγγήθη διὰ τοῦ Νόμου
ΔΥΝΗ, τῆς 28 Μαΐου 1887. Τὰ περὶ
αὐτῆς πρότερον ἰσχύοντα ὅρ. ἐν ἐγγ.
Οικ. ἐκδ. 4 § 96.

Συμβιβασμός ἐν πτωχεύσει καὶ
πιστωτῶν ἐνωσίς. Ὅταν τῶν δανείων
ἢ ἐπαλήθευσι περατωθῇ καὶ τὸ δικα-
στήσιον ἀποφανθῇ περὶ τῶν ἐντεῦθεν πα-
ραχρυσίων διενέξεων, οἱ πιστωταὶ καλοῦν-
ται ὅπως σκεφθῶσι περὶ τῶν ὑποθέσεων
τῆς πτωχεύσεως καὶ συζητήσωσι τοῦ
πτωχοῦ τὰς προτάσεις, ὅποτε, ἂν ἐπέλθῃ
συνεννόησις μεταξύ τοῦ ὀφειλέτου καὶ τῆς
ἐμάδος, παράγεται ὁ λεγόμενος συμβι-
βασμός· ὀνομάζεται οὕτως ἡ συμφωνία,
καθ' ἣν οἱ δανεισταὶ ἀποδεχόμενοι τὰς
ὑποβληθείσας προτάσεις συναινέουσιν ὅ-
πως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συνομολογηθέντων
ὅρων τεθῇ ὁ πτωχὸς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐ-
αυτοῦ ὑποθέσεων καὶ παρασχεθῇ οὕτως
ἄρτις μέρους τῶν χρεῶν αὐτοῦ.

Ὁ συμβιβασμός ἐπομένως ἀποτελεῖ
τὴν πρώτην ὁδόν, δι' ἧς οἱ πιστωταὶ
καταρτοῦσι νὰ περατώσωσι τῆς πτωχεύ-
σεως τὰς ὑποθέσεις, τὴν δευτέραν ὁμι-
μορφεῖ ἡ κατάστασις τῆς ἐνώσεως, ἣτις
ἐπάγεται τῆς πτωχεύσεως τὴν ὀριστικὴν
ἐκκαθάρισιν καὶ περὶ τῆς ὁποίας ρηθῆσε-
ται περαιτέρω.

Πρὸ τῆς κηρύξεως ἐν τούτοις τῆς πτω-
χεύσεως καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀπο-
ταγῆς ἐκείνης οἱ πιστωταὶ ἐδικαιοῦντο
ἄλλοτε νὰ ἔλθωσι μετὰ τοῦ ὀφειλέτου εἰς
ἰδιαιτέραν συμφωνίαν, ἣτις ἐκαλεῖτο συμ-
βιβασμός προληπτικός, καὶ ἡ ὁποία ἀπε-
τέλει ἀντίθεσιν πρὸς τὸν συμβιβασμόν,
ὅστις ἐκολουθεῖ τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύ-
σεως. ὁ περὶ τούτου ὁμοῦ Νόμος κατήρ-
γηθη καὶ οὐδεὶς ἐπομένως δύναται νὰ
γίῃ πλὴν περὶ αὐτοῦ λόγος.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν δύο τούτων συμβιβα-
σμῶν ἐρωτᾶται, ἀπαγορεύεται κατὰ τὸν
ἡμέτερον Νόμον καὶ ἑτέρα περὶ τούτου
μεταξὺ τοῦ πτωχοῦ καὶ τῶν πιστωτῶν
σύμβασις; Βεβαίως ὄχι, διότι ὁ ὀφειλέ-
της, μὴ τελῶν ἐν καταστάσει ἀπαγορευ-
σεως (ὅρ. Πτώχευσις), δὲν στερεῖται τοῦ
δικαιώματος ὅπως συνάπῃ καὶ τοιοῦτους
μερικὸς συμβιβασμούς.

Ἐκ τῶν ὅρων τοῦ ἄρθρ. 512 προκύ-
πτει μὲν ὅτι ἀπαγορεύεται πᾶσα ἰδιαι-
τέρα σύμβασις, ἀλλὰ μόνον μεταξύ δια-
σκεπτομένων πιστωτῶν καὶ μόνον ὅταν
πρόκειται περὶ συμβιβασμοῦ, ἀποφασίζο-
μένου μετὰ προηγουμένην διάσκεψιν αὐ-
τῶν· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι, ὅταν δὲν συν-
τρέχωσι τῆς τοιαύτης ἀπαγορεύσεως οἱ
ὅροι, ὁ πτωχεύσας δύναται οὐ μόνον εἰς
τοιαύτας μερικὰς καὶ ἀτομικὰς συμβά-
σεις νὰ προβαίνει, ἀλλὰ καὶ ὁλοσχερῶς
νὰ συμβιβασθῇ δι' αὐτῶν μεθ' ὅλων τῶν
πιστωτῶν ἡλληλοδιαδόχως. Ἐννοεῖται ὁ-
μως, ὅτι αἱ τοιαῦται ἰδιαιτέραι συμβά-
σεις ὑποχρεοῦσι μόνον τοὺς συναλλαζομέ-
νους, ὅτι ὁ πρὸς τὸν ὀφειλέτην συμβιβα-
σθεὶς πιστωτὴς ὑποχρεοῦται διὰ τὴν ἐκ-
τέλεσιν τῆς συμβάσεως ἀπέναντι τῆς ἐ-
μάδος, ἣν ἐν τούτοις δὲν ὑποχρεοῖ ὁ πα-
ρὰ τοῦ πτωχεύσαντος συνομολογηθεὶς με-
ρικός συμβιβασμός καὶ ὅτι ὁ πτωχὸς ἐξα-
κολουθεῖ διατελῶν ἐν τῇ αὐτῇ καταστά-
σει καὶ μετὰ τὰς ἀτομικὰς συμφωνίας μὴ
ἐχούσας τὴν δύναμιν νὰ παρεμποδίσωσι
καὶ τὴν ποιν. αὐτοῦ καταδίωξιν, καὶ ὅτι
αἱ ἰδιαιτέραι αὗται συμφωνίαι, εἰς ἐγέ-
νοντο ὁλοῦς πρὸς βλάβην πιστωτῶν ἄλ-
λων, οὐ μόνον ἄκυροί εἰσιν ἀλλὰ καὶ κω-
λύουσι τὴν δικαστικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ
κύρωσιν (ἄρθρ. 603 καὶ 604).

Πρὸς καταρτισμὸν ἐγκύρου συμβιβασμοῦ
δύο ὅρων ἀπαιτεῖται κυρίως ἡ συμβολή,
ἥτοι α') τήρησις τῶν οὐσιωδεστέρων ἐκ
τῶν προεκτεθεισῶν διατυπώσεων (ὅρα
Πτώχευσις) καὶ β') συμφωνία περὶ τοῦ

προτεινομένου συμβιβασμοῦ ἐκ μέρους πιστωτῶν, οἵτινες κατ' ἀριθμὸν νὰ ὦσι πλείονες τοῦ ἡμίσεος, καὶ οἱ ὅποιοι ν' ἀντιπροσωπεύωσι τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν ἐξελεγχθεισῶν καὶ ὁριτικῶς ἢ προσωρινῶς γενομένων δεκτῶν πιστώσεων.

Τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως τῶν ὡς εἴρηται ὄρων μακρὰ ἐπεδοκίμασε πεῖρα. Διὰ τοῦ πρώτου ὁ ὀφειλέτης στερεῖται τῶν μέσων, ὅπως διὰ τῆς ἐμφανίσεως πιστωτῶν ἀνυπάρχων ἐπιτυχάνῃ ἐκάστοτε εὐνοϊκὴν ὑπὲρ αὐτοῦ συμβιβασμόν, ἐπὶ βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῶν ἄλλων, διότι τῆς ἐξελέξεως ἢ διαδικασίας ὡς ἀποτέλεσμα ἔχει πάντοτε τὸν καταρτισμόν τοῦ συμβιβασμοῦ διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν ἄληθων μόνον πιστωτῶν. Διὰ τοῦ δευτέρου αἴρονται τὰ δυνάμενα νὰ προέλθωσιν ἐκ τοῦ τοιούτου ἢ τοιούτου τῆς πλειονότητος σχηματισμοῦ ἀτοπήματα, ὅποτε ἡ προσωπικὴ ἡδύνατο εὐχερῶς νὰ πιέζῃται ὑπὸ τῆς κατὰ ποσὸν πλειονοψηφίας, ἢ ἡ δευτέρα νὰ ὑποκύπτῃ ἐν μέτρῳ ἀνίσω εἰς τὰς ἀδικίας ἐκείνης ἀποφάσεις.

Ἡ παράλειψις τῶν κατὰ τὴν πτώχευσιν δευτερευουσῶν διατυπώσεων δὲν ὑπάγεται μὲν, ὡς ἐρρήθη, ἀκυρότητα τοῦ συμβιβασμοῦ, ἐκτίθῃσιν ὅμως πάντως τὸν ὑπαίτιον τῆς τοιαύτης τῶν τύπων παραδίσεως εἰς ἀποζημίωσιν· διότι ἡ τοιαύτη παράλειψις, ὡς λ. γ. ἢ μὴ ἐνάσκησις τῶν ἀγωγῶν τοῦ πτωχεύσαντος, ἢ μὴ ἐκποίησις τῶν εἰς φορὰν ὑποκειμένων πραγμάτων, ἢ πώλησις αὐτῶν κατὰ τρόπον διάφορον τοῦ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ὁρισθέντος, ἢ ἄλλαι προσόμοιαι περιστάσεις δύνανται ἐνίοτε νὰ ὦσιν ἐπιζήμιοι, καὶ νὰ παραβλάπτωσι τῆς ὁμάδος τὰ συμφέροντα.

Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀρθροῦ 507, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κατ' αὐτὸ ἀπαιτουμένης προσωπικῆς πλειονότητος, διάφορα δύνανται νὰ γεννηθῶ-

σι ζητήματα, περὶ ὧν δέον ἰδιαίτερως νὰ γίνῃ λόγος.

Καὶ ἐν πρώτοις γεννᾶται ἡ ἀπορία, ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ πρόσωπον γενομένη πλειων ἀπαιτήσεων ἐκχώρησις ὅποια παραχεται πρὸς τὸν ἐκδοχέα δικαιώματα. Περὶ τούτου ἰσχύει ἐν γένει ὁ ἐξῆς κανὼν, οὗ ἡ ὀρθότης ἀνεγνωρίσθη κοινῶς καὶ κατὰ τὸν ὅποῖον ὁ ἐκδοχὲς πολλῶν ἀπαιτήσεων δὲν δύναται ἢ ἐφ' ἀπαξ μόνον ν' ἀσκήσῃ τῆς ψήφου τὸ δικαίωμα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι συγγραφεῖς τινες, ἐξ ἁλλοίων ὁρμώμενοι σκέψεων, ὅπως στηρίζουσι τὸ ἐναντίον, ἀλλ' ἡ ὑπ' αὐτῶν ποιουμένη διαστολὴ μεταξὺ ἐκχώρησεως, πρὸ ἢ μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ τῇ ἐξελέγεσθαι τῶν πιστώσεων λαβούσης χώραν (Renouard, 2 σ. 19), μὴ στηρίζεται ἐπὶ διατάξεως τινὸς τοῦ Νόμου δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ αὐθαίρετος καὶ ἀδικαιολόγητος βλῶς· διότι τῆς ψήφου τὸ δικαίωμα εἶναι καθαρῶς ἀτομικὸν καὶ ἀπομένως ἀνεπίδεκτον πολλαπλασιασμοῦ οἰουδήποτε (Alauz. ἀριθ. 2652.—Pardeussus, ἀριθ. 1236.—Bédar. 534.—Cass. 24 Mart. 1840. Δ.Ρ. 404. 1881). Ἐὰν ὅμως ἡ αὐτὴ ἀπαιτήσις ὑποδιαιρεθῇ εἰς πλείους· καὶ ἀποδειχθῇ εἰλικρινῆς καὶ σπουδαία, ἕκαστος τῶν πολλῶν ἐκδοχέων ὡς ἀτομικὸν τῆς ψήφου δικαίωμα ἀσκῶν δέον πάντως νὰ θεωρηθῇ ὡς δανιστῆς διακεκριμένος (Dal. Περὶ ν. Fail, ἀρ. 600.—Alauz., 2653.—Παραβ καὶ Nemours 1833).

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ζήτημα σχηματισμοῦ ἑτέρου. Δύναται δι' ἐπιχειρήσεως καὶ καταστῆ τις κύριος ἀπαιτήσεων, ἀποβουλομένων ἐν συνόλῳ τὴν διὰ τὸν συμβιβασμόν ἀπαιτουμένην πλειονοψηφίαν τῶν $\frac{3}{4}$; Τὸ ζήτημα ἐγεννήθη ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα τὰ δικαστήρια ἀπεφάνησαν ὁμοφώνως ὅτι ἡ περὶ τούτου σύμβασις καὶ ἔγκυρος εἶναι καὶ ἀπρόσβλητος· τὴν αὐτὴν δὲ λύσιν νομίζομεν ὀρθοτέραν.

τι ἐφ' ὅσον κατὰ τῆς ἐκχωρήσεως δὲν ἀντιτάσσεται καὶ δὲν ἀποδεικνύεται ὁ λόγος, οὐδὲς βεβαιοῦς λόγος δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα (Borlaux 26 Ἀπρίλ. 1836. — Amiens 2 Ἰουλίου 1822).

Περὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ. καθ' ὃν εὐρίσκεται ἡ κατ' ἀριθμὸν προσωπικὴ ἐπιεικὴς, δὲν ἐκφράζονται σαφῶς οἱ σχετικαὶ διατάξεις, οὐχ ἥττον ὅμως ἐκ τῆς ὅλης οἰκονομίας τοῦ Νόμου, καὶ ὡς σύμφωνον πρὸς τὴν λογικὴν ὀρθότερον εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ τοιοῦτος ὑπολογισμὸς γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παρόντων δανειστῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἐξελεγχθέντων καὶ ἀριστικῶς ἢ προσωρινῶς γενομένων δεκτῶν, ὅπερ ἐν Ἰταλίᾳ λύεται καὶ νομοθετικῶς, καὶ τὸ ὁποῖον ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῆς τῶν πιστώσεων πλειονότητος.

Τοὺς πρὸς καταρτισμὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ἀποκλειστέους δανειστὰς ἀπαριθμοῦναι τὸ ἄρθρον 507· κατ' αὐτὸ δὲ στεροῦνται τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος οἱ μὴ ἐξελεγχθέντες ἢ ὀρκισθέντες ἐκεῖνοι, ὧν αἱ πιστώσεις ἡμφισβητήθησαν, ἐκτὸς ἂν ἐγένοντο προσωρινῶς δεκταί, οἱ ἐκτὸς τοῦ Κράτους διαμένοντες πιστωταί, (δι' οὓς ὅμως φυλάσσεται τὸ ἀναλογεῖν αὐτοῖς μέρος ἐκ τῶν γενομένων διανομῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 573 καὶ 574) καὶ οἱ δι' ὑποθήκης ἐνεχύρου ἢ προνομίου ἀσφαλιζόμενοι, οἵτινες ἐπομένως δὲν συντρέχουσιν εἰς συζητησὶμὸν τῆς διττῆς πλειανοψηφίας, ἐκτὸς ἂν παραιτηθῶσι τῶν τοιούτων ἀσφαλειῶν, ἀποδείξωσιν ὅτι δὲν ἀρκοῦσιν αὐταὶ πρὸς καθολικὴν ἢ μερικὴν τοῦ κράτους ἐξόφλησιν ἢ ἐὰν ψηφίσωσι κατὰ τοῦ συμβιβασμοῦ, ὅπερ αὐτοδικαίως ἐπάγεται παραιτήσιν.

Ἐν τούτοις ὁ ἡμέτερος Νόμος κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Βελγικοῦ (ἄρθ. 513) ἐδέξατο πλειονικῶς διὰ τοῦ ἄρθρου 513 ὅτι καὶ οἱ τοιοῦτοι πιστωταὶ δικαιοῦνται παραιτού-

μενοι τῶν προνομίων καὶ ἀσφαλειῶν καὶ ὡς πρὸς τὸ ἡμισυ τῶν πιστώσεων αὐτῶν, ν' ἀπαιτήσωσιν ὅπως ψηφίσωσι περὶ συμβιβασμοῦ, ὁπότε καὶ τὸ παραιτηθὲν μέρος ὑπολογίζεται ἐπὶ τῶν εἰς τὸν συμβιβασμὸν ἀναγομένων πράξεων. Ἐννοεῖται ὅμως οἰκθρον, ὅτι, ἀτονήσαντος τοῦ ὅρου ὑφ' ὃν ἐγένετο ἡ παραιτήσις διὰ ματαιώσεως ἢ ἀκυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ, ἢ τε ὑποθήκη καὶ τὰ προνόμια ἀναχῶσιν ἐξ ὁλοκλήρου.

Ὁ συνεινῶν ἐν τούτοις τοῦ τε ἀσφαλιζομένου καὶ ἀνεγγίου πιστωτοῦ τὴν ἰδιότητα οὐδεμίαν ἔνεκα ψηφοφορίας ὑφίσταται στέρησιν ἀνευ ῥητῆς περὶ παραιτήσεως δηλώσεως, οἱ ἔχοντες δὲ ἀλληλεγγύους μετὰ τοῦ πτωχοῦ συνοφειλέτας πιστωταί, διατηροῦσι κατὰ τὸ ἄρθ. 551 καὶ 555 τὴν κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν, καίτοι μετασχόντες τῆς περὶ συμβιβασμοῦ ψηφοφορίας.

Ἀλλὰ τῆς τοιαύτης ψηφοφορίας ἀποκλείονται οἱ συγγενεῖς καὶ ἡ σύζυγος: Καίτοι σιωπῶντος τοῦ Νόμου, ἀρνητικὴ δέον νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπάντησις, διότι ἔνεκα τῆς ἐξελέγξεως τῶν πιστώσεων οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρῃ περὶ τῆς εἰλικρινείας αὐτῶν ἀμφισβησία. (Boileux Sur Boulay Paty ἀριθ. 562).

Ἐμφανισθέντων τῶν δανειστῶν, ἐὰν ἐγένοντο δεκταὶ κατὰ τὸ ἄρθ. 512 αἱ ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ υποβληθεῖσαι προτάσεις, ὁ εἰσηγητὴς ἀναγγέλλει τοῦ συμβιβασμοῦ τὸν καταρτισμὸν, συντάσσει ἔκθεσιν, ἣ προσαρτᾶται ἡ συμβιβαστικὴ πρᾶξις νομίμως ὑπογεγραμμένη, καὶ κατατίθουσιν αὐτὴν παρὰ τῷ γραμματεῖ ἀρμοδίου δικαστηρίου· ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ψηφοφορίαν συνέτρεξε μόνον ἡ πρ. πλειονότης, ἢ ἡ τῶν 3/4 τῶν πιστώσεων μόνη, ἔχει δικαίωμα ν' ἀναλάβῃ ἐφ' ἑαυτὴν τὴν διάσκεψιν καὶ συγκαλέσῃ ἐκ νέου τὴν συνέλευσιν, καθ' ὃν ὀρίζει τράπον τὸ ἄρθ. 509 ἐντὸς δεκαπενθημέρου

προθεσμίας, ἥτις πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὁμάδος εἰσυχθεῖσα δὲν τρέχει καὶ κατὰ τῶν πιστωτῶν, δικαιουμένων ἐὰν θέλωσι νὰ μὴ ἐπικαλεσθῶσι τὴν γενομένην τυχὸν ὑπέρβασιν, ἥτις τοῦτου ἕνεκα δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος ἀκυρώσεως τοῦ ἐμπροθέσμως συνομολογηθέντος συμβιβασμοῦ (Gadrat de Faillites σελ. 231).

Καὶ ἡ τοιαύτη μὲν τῆς διασκέψεως ἀναβολὴ εἶναι προφανῶς ὑποχρεωτικὴ, διὰ τὸν εἰσηγητὴν, ὁ ἡμέτερος ὁμῶς νόμος τὰς ἐπὶ τούτῳ ἐπεικεῖς τοῦ Ἰταλ. Κωδ. (ἄρθρ. 621) ἀρχὰς ἀκολουθῶν παρέχει αὐτῷ ὁμοιον περὶ ἐπαναλήψεως τῆς διασκέψεως δικαίωμα καὶ ὅταν δὲν συντρέξῃ μὲν πλειονότης τῶν προσώπων ἢ τῶν πιστώσεων, ἀποδεχθῇ ὁμῶς τὰς περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεις σπουδαῖος ἀριθμὸς δανειστών.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 514 αἱ ἐν τῇ ἀναβληθείσῃ συνεδριάσει γινόμεναι ἀποφάσεις καὶ δοθεῖσαι συγκαταθέσεις, ἀποβαίνουσιν ἄνευ ἀποτελέσματος· οἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ συμβιβασμοῦ ψηφίζοντες ὀφείλουσι νὰ ὑπογράψωσιν αὐτὸν καθ' ἣν ἀποφασίζεται συνεδρίασιν, ἐκτὸς ἂν ὁ εἰς τὸν συμβιβασμὸν συναινῶν ἐπικαλῆται ἄγνωτον γραμμάτων ἢ ἀδυναμίαν, περὶ ὧν γίνεται ἰδιαιτέρα ἐν τῇ ἐκθέσει μνεία.

Κωλύματα συμβιβασμοῦ. Τοὺς κωλύοντας τὸν συμβιβασμὸν λόγους ἀναγράφει τὸ ἄρθρ. 515, ὅπερ ὡς τοιαῦτα κωλύματα ἀναγνωρίζει μόνον δύο, ἥτοι ἀνάγκρην ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ καὶ καταδίκην ἕνεκα τούτου· οὕτω δὲ ῥητὴ γίνεται μετὰ δολίας καὶ ἀπλῆς χρεωκοπίας διάκρισις, ἐνῶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ δὲν ἔγινετο τοιαύτη διὰ τοῦ καταργηθέντος 521, ὅπερ ὥριζεν ἀδιακρίτως ὅτι ὁ συμβιβασμὸς ἀπαγορεύεται, ἐὰν ἐκ τῶν πράξεων τῆς πτωχεύσεως παράγεται τεκμήριον χρεωκοπίας.

Συμφώνως πρὸς τὰν αὐτῶν ἀναπτυσ-

σόμενα, ὁ συμβιβασμὸς ὡς λόγον μὲν ἔχει τὴν ἀναγνώρισιν, ὅτι ὁ ἔμπορος ὑπὲρ τῆς συρροῆς ἀκουσίων ἀτυχημάτων θέλει καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν. Ἐντεῦθεν δ' ἐπεὶ οὐδεὶς ἐκεῖνος περὶ οὗ ὑπάρχει ἐγκληματικότητος ὑπόνοια, ἢ τοῦ ὁποίου ἀποδεχθῇ ἡ δολιότης δικαστικῶς, δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ἄξιος οὐδὲ τῆς ἐπεικειᾶς οὐδὲ τῆς ὑπολήψεως τῶν πιστωτῶν, ὧν ὑπενόμεισε τὰ συμφέροντα, καὶ τούτου ἕνεκεν ἢ ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ ἀνάγκρην ὡς καὶ ἡ καταδίκη οὐ μόνον ὡς κωλύμα πρὸς συμβιβασμὸν θεωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα ἐπερχομένη μετὰ τὴν ἐκχώρησιν τοῦ συμβιβασμοῦ ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα αὐτοῦ.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἐν τούτοις περιπτώσει οἱ πιστωταὶ συγκαλοῦνται πάντοτε, καὶ ἀποφασίσωσιν, ἐὰν ἐπιφυλάσσωνται καὶ ἀποφασίσωσιν περὶ συμβιβασμοῦ μετὰ τῆς πτωχοῦ τὴν ἀθώωσιν· αἱ περὶ τούτου δ' ἀποφάσεις τῆς συνελεύσεως καταρτίζονται, καθ' ὅν τὸ ἄρθρ. 592 ὁρίζει τὸν τρόπον.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα δύναται οἱ πιστωταὶ ν' ἀποφασίσωσιν ἀριστικῶς ἀπὸ τοῦδε, ὅτι θὰ δεχθῶσιν μετὰ τὴν ἀθώωσιν τοῦ ὀφειλέτου τὰς ἐννομένας περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεις; Ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 514, καταφατικῶς μίζομεν δέον νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἐρώτημα ἀπάντησις· διότι ἐκ τῆς φράσεως «καὶ ἐπομένως ἀναβάλλεται ἡ ἀπόφασις αὐτῶν μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀνακρίσεως» καταδεικνύεται πρόδηλος ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου, ὅπως παρ' ἄσχη τοιοῦτο δικαίωμα τοῖς πιστωταῖς, καὶ οὐχὶ νὰ περιορίζωσιν αὐτὰς εἰς μόνην τὴν ἀπὸ ἐπιφυλάξεως δόξαν.

Ἐννοεῖται οἰκῶθεν, ὅτι ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ὁ συμβιβασμὸς θεωρεῖται ἀντιδικαίως ὡς ματαιωθείς.

Ἀνακοπή. Ὁ νομοθέτης ἐξαρτήσας τὸν καταρτισμὸν καὶ τὸ κύρος τοῦ συμβιβασμοῦ ἐκ τῆς συνδρομῆς τῆς διττῆς πλειονότητος καὶ προστατεύσας οὕτω τὰ συμφέροντα αὐτῶν, δὲν ἠδύνατο, ὡς εἰκόσ, νὰ παρίδῃ καὶ τὰ ἐπ' ἴσης προστατευτέα τῶν μειονοψηφούντων πιστωτῶν δικαιώματα· τούτου δ' ἕνεκεν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς, ὅπως προσβάλλωσι τὰ γενόμενα διὰ προσφυγῆς εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον. Ὁ τοιοῦτος συμβιβασμὸς δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς συνάλλαγμα ἀπλοῦν, εἶναι πρᾶξις ἰδιαζούσης ὅλως φύσεως καὶ ἐπομένως δεκτικὴ προσβολῆς ἐκ μέρους τῶν μὴ συνομολογησάντων αὐτὸν πιστωτῶν· ἐκ τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης ὁρμώμενος καὶ ὁ ἡμέτερος νόμος, ἀπ' ἐνὸς μὲν ἀπεφῆναιτο, ὅτι ὁ συμβιβασμὸς καθίσταται ὑποχρεωτικὸς μόνον, ἀφοῦ κυρωθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἀπ' ἐτέρου ἐπέτρεψε τὴν χρῆσιν ἀνακοπῆς ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης, καλουμένης ὅπως ἀποφανθῇ περὶ τῆς νομίμου τοῦ συναλλάγματος κυρώσεως (Alauz. 2674). Κατὰ τὸ ἄρθρ. ἐπομένως 517 οἱ ἐξελεγχθέντες ἢ καὶ βραδύτερον ἀγνωρισθέντες πιστωταί, ἐναντιούμενοι εἰς τοῦ γενομένου συμβιβασμοῦ τὸ κύρος, ὀφείλουσι νὰ κοινοποιήσωσιν, ἐντὸς 8 ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως αὐτοῦ ἡμερῶν πρὸς τε τοὺς συνδίκους καὶ τὸν πρωχέουσιντα, ἀνακοπὴν· μετὰ τὴν παρέλευσιν δὲ τῆς προθεσμίας αὐτῆς (ἥτις δὲν παρατείνεται οὐδὲ λόγῳ ἀποστάσεως, Boileux sur Boulay-Paty ἀριθ. 690) καὶ ἡ ὁποία ὑποχρεοῖ πάντας μηδὲ τῶν ἀπηγορευμένων ἢ ἀνηλίκων ἐξαιρουμένων, (οἵτινες διατηροῦσι μόνον ἀποζημιώσεως δικαίωμα ἐναντίον τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος) ὁ συμβιβασμὸς δὲν δύναται πλέον νὰ προσβληθῇ. Τοῦ δικαιώματος τούτου δὲν στεροῦνται καὶ οἱ συνδικοί, ἐὰν δὲ ἀνακόπτωσι πάντες, καθίσταται ἀναγκαῖος ὁ διορισμὸς ἐτέρων,

πρὸς οὓς κοινοποιεῖται ἡ ἀνακοπὴ ἐντὸς ἡμερῶν τριῶν.

Ἄλλ' ἢ παρ' ἐνὸς γενομένη ἀνακοπὴ, ἥτις δέον διὰ παντὸς νὰ περιέχῃ τοὺς ἐφ' ὧν στηρίζεται λόγους ἢ ν' ἀναφέρηται εἰς τὰς ἐν τῇ ἐκδόσει ἀναγραφομένας ἀντιρρήσεις, ὠφελεῖ καὶ τοὺς λοιποὺς πιστωτάς; Συγγραφεῖς τινες καταφατικῶς λύουσι τὸ ζήτημα, ἀλλ' ἡ ὀρθότερα βεβαίως εἶναι ἡ ἀντίθετος γνώμη ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι τῆς τοιαύτης ἐναντιώσεως αἱ συνέπειαι εἰσι καθαρῶς προσωπικαὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνακόψαντος. Οἱ μὴ ἀνακόψαντες ἄρα δὲν δύνανται οὔτε νὰ παρέμβωσιν ἐν τῇ δίκῃ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ὀκταημέρου προθεσμίας, ἐπωφελοῦμενοι τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἐνεργήσαντος, οὔτε νὰ ἐπιμείνωσιν εἰς τὴν συζήτησιν τῆς παρ' ἄλλου γενομένης καὶ ἐγκαταλειφθείσης τυχὸν ἀνακοπῆς (Alauz., 2679—Bédau., 72—Pardessus, 1246).

Ἐπὶ τῶν διαφορῶν ἀνακοπῶν ἀποφαίνεται διὰ μιᾶς μόνον ἀποφάσεως τὸ δικαστήριον, δεκτικὴ δὲ γενομένης μιᾶς τούτων, ἀκυροῦται ὁ συμβιβασμὸς ὡς πρὸς πάντας τοὺς πιστωτάς. Ὡστε διὰ τῆς τοιαύτης τοῦ νεωτέρου Νόμου καινοτομίας αἴρονται πλέον αἱ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ ὡς ἐκ τῆς περὶ τούτου σιωπῆς αὐτοῦ ἀναφερόμεναι ἐκάστοτε ἀμφισβητήσεις.

Ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἄρθρ. 518, ἀρμόδιον πρὸς ἐκδίκασιν τοιούτων ἀνακοπῶν δικαστήριον εἶναι τὸ Πρωτοδικεῖον δικάζον κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν καὶ, ἐὰν ἐντεῦθεν παράγωνται ζητήματα διαφεύγοντα λόγῳ ὕλης τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ, ἡ ἀπόφαισις ἀναβάλλεται καὶ χορηγεῖται τῷ ἀνακόπτοντι σύντομος προθεσμία, ὅπως εἰσαγάγῃ τὸ παρεμπίπτον ζήτημα ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου διὰ τοῦ πινακίου τῶν πολιτικῶν δικῶν· κατὰ δὲ τὸ ἄρθρ. 519 τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ δύναται

νά ζητήσῃ ὁ ἐπιμελέστερος τῶν διαδίκων, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον δὲν ἀποφαίνεται πρὶν ἢ παρέλθῃ ἡ πρὸς ἀνακοπὴν ἐριζομένη προθεσμία.

Ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου μεγάλως ἡμφισβητεῖτο ἐν Γαλλίᾳ (Cass., 21 Δεκεμβρίου 1840. § 41. 1. 313) ἐὰν οἱ δι' ἐνεχύρου, προνομίου ἢ ὑποθήκης ἀσφαλιζόμενοι πιστωταὶ ἐδικαιοῦντο νὰ προσβάλλωσι δι' ἀνακοπῆς τὸν γενόμενον συμβιβασμόν, παρ' ἡμῖν ὅμως οὐδεμία τοιαύτη ἡμφισβολία δύναται νὰ γεννηθῇ, διότι, ἀφοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 513 οἱ δανεισταὶ οὗτοι δὲν συντρέχουσιν εἰς τὸν καταρτισμόν τῆς προσβλητέας πράξεως, θεωροῦνται ὡς τελούντες ἐκτὸς τῆς πτωχεύσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν στεροῦνται τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος. Ἐὰν ὅμως παρατηρῶσι ρητῶς τῶν εἰδικῶν αὐτῶν ὠφελειῶν ἔστω καὶ μετὰ τὴν ψήφισιν τοῦ συμβιβασμοῦ, ἢ μετέχωσι καὶ τῆς ιδιότητος τοῦ ἀνεγγύου πιστωτοῦ, νομίζομεν ὅτι οὐδεὶς συντρέχει λόγος ὅπως μὴ ἐπιτραπῇ τοῖς τοιοῦτοις πιστωταῖς τῆς ἀνακοπῆς ἢ χρῆσις· τὸ αὐτὸ δὲ ρητέον κατὰ τὸ ἄρθρον 564 καὶ περὶ ἐκείνων τῶν προνομιοῦχων ἢ ἐνυποθήκων, οἵτινες δὲν ἔτυχον ἐπωφελοῦς ἐπὶ τοῦ τιμήματος τοῦ πράγματος θέσεως. καθ' ὅσον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐξομοιοῦνται πρὸς ἐγχειρογράφους πιστωτὰς καὶ ἐπομένῳ ἀπολαύουσι πάντων τῶν σχετικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων.

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ἡ ἀπορία, οἱ δανεισταὶ, ὧν αἱ πιστώσεις δὲν ἐξηλέγχθησαν οὔτε ἐβεβαιώθησαν, ὡς καὶ οἱ μὴ γενόμενοι δεκτοὶ προσωρινῶς, δικαιοῦνται νὰ προσβάλλωσι δι' ἀνακοπῆς τὸν συμβιβασμόν; ὁ Alaizet (ἀριθ. 2675) ἀποφατικῶς λύει τὸ ζήτημα, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ὡς λίαν αὐστηρὰ νομίζομεν ὅτι δὲν δύναται νὰ τύχῃ γενικῆς ἐπίδοξιασίας. Ἐὰν οἱ πιστωταὶ οὗτοι ζητήσωσιν ἐντὸς τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας τὴν ἐπα-

λήθουσιν τῆς πιστώσεως, δὲν θὰ εἶναι δίκον τὸ δικαστήριον νὰ μὴ ἀναβάλλῃ τὴν ἐπικύρωσιν μέχρι τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ἐκ τῆς ἐπαληθεύσεως παραγομένων ἀντιρρήσεων καὶ ἐπερχομένης αὐτῆς νὰ στεροῦνται οἱ τοιοῦτοι πιστωταὶ τοῦ πρὸς ἀνακοπὴν δικαιώματος.

Διὰ τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς, λέγουσιν οἱ ἀντιπρονοῦντες, παρέχεται προνόμιον, ὅπερ κατὰ τὸν νόμον ἀνήκει μόνον τοῖς ἔχουσιν δικαίωμα ὅπως συντρέξωσιν εἰς τὸν συμβιβασμόν τὸν καταρτισμόν, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα στεροῦνται σπουδαιότητος· μεγάλη. Ἡ μεταξὺ τούτου καὶ ἐκείνου ὑφισταμένη διαφορὰ δὲν εἶναι ἢ παρὰ τοῖς δευτέροις ἑλλειψίς δικαιώματος, ὅπως συντρέξωσιν εἰς τὸν συμβιβασμόν, ἀλλὰ τῆς ἐπαληθεύσεως, ἥτις ὅμως κατὰ τὸ ἄρθρ. 508 δύναται νὰ ζητηθῇ μέχρι τῆς τελευταίας διανομῆς καὶ ταύτης συμπεριλαμβανομένης, διότι, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ἄρθρου 517, καθ' ὃ δόξανται ν' ἀνακόψωσιν «οἱ δικαιοῦνται νὰ συντρέξωσιν εἰς τὸν συμβιβασμόν ἢ ὅσων τὰ δικαιώματα ἀνεγνωρίσθησαν μεταγενεστέρως», τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακοπῆς δὲν ἐξαρτᾶται πάντοτε ἐκ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀνακόπτοντος, ὅπως ψήφισεν εἰς τὸν συμβιβασμόν· ἀφοῦ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφεὰ οἱ μὴ τοχύντες κατὰ τὸ ἄρθρ. 564 ἐπωφελοῦς θέσεως ἐπὶ τοῦ τιμήματος ὡς καὶ οἱ δι' ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης ἀσφαλιζόμενοι ὅταν παραιτηθῶσιν ἀπὸ τῶν τοιοῦτων εἰδικῶν ἀσφαλειῶν, δικαιοῦνται καὶ μετὰ τὴν ψήφισιν τοῦ συμβιβασμοῦ (εἰ καὶ ὡς ἐκ τῆς προνομιοῦχου αὐτῶν ιδιότητος δὲν συντρέχουσιν εἰς τὸν καταρτισμόν αὐτοῦ) νὰ ποιῶνται χρῆσιν ἀνακοπῆς, νομίζομεν ὅτι οὐδεὶς ἀντίκειται λόγος, ὅπως συνεπεί τῆς ἐπερχομένης ἔστω καὶ βραδείας ἐπαληθεύσεως ἐξομοιωθῶσι καὶ οἱ ἐκπρόσωποι ἐξελεγχόμενοι πιστωταὶ πρὸς ἐγχειρογράφους τοιοῦτους καὶ ὅπως ἐκεῖνοι.

λρώνται καὶ οὗτοι τῷ δικαίωματι τῆς ἀνακοπῆς.

Ἐπικυρώσεις. Ὀλίγας ἀληθῶς καινοτομίας εἰσήγαγεν ὁ νεώτερος Νόμος ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ, ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ εἰκότως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς σπουδαῖται· διότι ἐκτός τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ πρὸς συμβιβασμὸν δικαίωματος καὶ παρὰ τῷ ἐπὶ ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ καταδικασθέντι, δι' ἧς ἀποσοβεῖται ἡ ἐν πολλοῖς ἐπαχθῆς τῆς ἐνώσεως κατάστασις καὶ ὁ ἐπικυρωθεὶς συμβιβασμός, καθίσταται δι' αὐτοῦ ὑποχρεωτικός, ὡς πρὸς πάντας ἐν γένει τοὺς δανειστάς, ἐξ οὗ αἴρονται τὰ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου γεννόμενα ἐκάστοτε ἀτοπήματα, ὡς ἐκ τῆς ὑφισταμένης τότε ἀβεβαιότητος περὶ τῶν ἀληθῶν τῆς ἐπικυρώσεως ἡ ἀκυρώσεως τῆς τοιαύτης συμβιβαστικῆς πράξεως συνεπειῶν· τὰ περὶ τούτου δὲ ἀναγιγνίσκονται εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 519 κ. ἑ. Ὁ νομοθέτης, μὴ ὀρχούμενος εἰς τὰς μίχρῃ τοῦδε ἀναπτυχθείσας ἐγγυήσεις, δι' ὧν ἀσφαλιζέται ἡ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ὑποχρεουμένη μειονοψηφία, προσέθηκε καὶ ἐτέραν, ἐξητήσας τὸ ὑποχρεωτικὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ἐκ μόνης τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ κυρώσεως· ἀρμόδιον δὲ πρὸς τούτῳ δικαστήριον εἶναι κατὰ τὸ ἄρθρ. 519 τὸ πρωτοδικεῖον, ἀποφανόμενον κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν.

Ἡ ἐπικύρωσις, ὡς διατυπύεται ἡ ἐρηγνυομένη διάταξις, δύνανται νὰ ζητηθῇ παρὰ παντὸς διαφορομένου, ἥτοι τοῦ πτωχέως τοῦ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ, ἐὰν προαβίβασε (Paris 23 Φεβρουαρίου 1839 S. 39, 2, 135), τῶν συνδίκων ὡς καὶ παρὰ παντὸς δανειστοῦ ἀτομικῶς ἐνεργούντος· οἱ σύνδικοι δὲ οὐ μόνον ἀπὸ κοινοῦ δύνανται νὰ ὑποβάλλωσι τοιαύτην αἴτησιν, ἀλλὰ καὶ δι' ἑνὸς μόνον ἐξ αὐτῶν, ἐπ' ὀνόματι καὶ τῶν λοιπῶν περιλαμβανόμενων, χωρὶς μάλιστα ν' ἀπαιτῆται

πρὸς τούτῳ καὶ τοῦ εἰσηγητοῦ ἡ ἔγκρισ· Ἄλλ' ὁ εἰσηγητὴς δύνανται νὰ ζητήσῃ τὴν τοιαύτην ἐπικύρωσιν; Τὸ ζήτημα ἡγέρθη ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ καὶ τὰ δικαστήρια ἀποφατικῶς ἔλυσαν αὐτὸ (Paris 25 Ἰουλίου § 55. 2. 716) νομίζομεν δὲ ἔτι ἡ τοιαύτη γνώμη εἶναι καὶ ὀρθότερα, διότι ὁ νόμος παρέχεται τὸ τοιοῦτον δικαίωμα «τῷ ἐπιμελεστέρῳ διαδίκῳ» καὶ ὡς τοιοῦτος δὲν δύνανται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὁ Εἰσηγητής.

Ἄλλ' ἵνα τὸ δικαστήριον ἐπιληφθῇ τῆς κατ' οὐσίαν ἐρεύνης τοῦ συμβιβασμοῦ, προαπαιτεῖται ἡ τήρησις καὶ ἐτέρων διατυπώσεων, περὶ ὧν δέον νῦν νὰ πραγματευθῶμεν.

Τὸ ἄρθρ. 520 οὐδὲν ἕτερον περιέχει ἢ ἀπλῆν ἐπανάληψιν ἐν εἰδικωτέρᾳ ἐφαρμογῇ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 454 περὶ τῶν καθιγόντων τοῦ εἰσηγητοῦ, ἡ δι' αὐτοῦ δ' ἀπαιτουμένη νὰ ἔκθεσις εἰκότως δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐγγήσεις πρόσθετος δεικνύουσα ὅτι τὸ δικαστήριον δὲν δύνανται νὰ καταληφθῇ αἰφνιδίως ἢ νὰ εὐρεθῇ ἀπροπαρασκευάστον ὅπως ἀποφασίσῃ ἐν τῷ συμφέροντι πάντων ἐν γένει τῶν δανειστῶν περὶ τοῦ κύρους ἢ μὴ τοῦ συμβιβασμοῦ.

Ὅτι τῆς ἐρηγνυομένης διατάξεως ὡς οὐσιώδους ἢ παράλειψις καθίστησιν ἀκυρωτέαν τὴν ἀπόφασιν, δὲν δύνανται ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως, ἀμφιβολία ὅμως ἐγείρεται, ἐὰν ἡ τοιαύτη ἔκθεσις δύνανται ν' ἀναπληρωθῇ διὰ τῆς ἐν τῷ ἀπαγγέλλοντι τὴν ἐπικύρωσιν δικαστηρίου προλήψεως τοῦ Εἰσηγητοῦ. Συγγραφεῖς τίνες καὶ ἡ νομολογία τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων (Alauz. ἀριθ. 2618—Besançon 29 Νοεμβρίου 1843—Montpellier, 10 Ἰουλίου 1858. T. P. 44. 1. 619 καὶ 59 σελ. 171) καταφρτικῶς λύουσιν αὐτό, νομίζομεν ὅμως ὅτι ὀρθότερα εἶναι ἡ ἀντίθετος γνώμη, διότι, ἂν καὶ ὁ εἰσηγητὴς δικαιούται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει

νά λάβῃ μέρος εἰς συγκρότησιν τοῦ δικαστηρίου, ἀφοῦ ὁ Νόμος ἀπαιτεῖ ἐπὶ ποι- νῇ ἀκυρότητος τὴν προϋποβολὴν ἐκθέσεως, ἣ ἔλλειψις αὐτῆς δὲν δύναται βεβαίως ν' ἀναπληρωθῇ διὰ τῆς ἀπλῆς παρουσίας τοῦ εἰσηγητοῦ, ὅστις μάλιστα πιθανὸν εἶναι, καθ' ὃν χρόνον ἐκδικάζεται ἡ ὑπόθεσις, νὰ μὴ ἐνθυμῆται ἀπάσας τὰς λεπτομερείας, αἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς μόρφωσιν τῆς πεποιθήσεως τοῦ δικαστηρίου περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς πτωχεύσεως καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ συμπεριελαμβάνοντο ἀναγκαίως ἐν ἐκθέσει γραπτῇ.

Τὸ δικαστήριον, λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὴν ὡς εἴρηται ἐκθεσιν, τὴν περὶ τῆς ἐπικυρώσεως ἀναφορὰν τοῦ αἰτοῦντος, (ὅστις οὐδεμίαν φέρει πρὸς κλήτευσιν τῶν πιστωτῶν ὑποχρέωσιν), ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἔγγραφα, τρία τινὰ κυρίως ἐρευνᾷ· ἐὰν ἐτηρήθησαν αἱ οὐσιώδεις ἡ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἀπαιτούμεναι διατυπώσεις, ἐὰν ἡ ψευδογραφία διεξήχθη ἀνεπηρέαστος καὶ ἂν ὑπέρμετρος τῆς πλειονοψηφίας ἐπιείκεια δὲν ἐγένετο τυχὸν ἀφορμὴ οὐσιώδους τῶν μειονοψηφούντων πιστωτῶν βλάβης, κατὰ τὴν διαφορὰν δὲ τῶν ἐκάστοτε περιπτώσεων ἐπικυροῖ ἢ ἀκυροῖ τὸν συμβιβασμόν, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ δύναται καὶ νὰ τροποποιῇ ἄλλως τοὺς ὅρους αὐτοῦ (Alauzet ἀριθ. 2686), οὔτε νὰ ἐπιβάλῃ τῷ πτωχεύσαντι μείζονας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνηθέντων ὅρων ἐγγυήσεις.

Ὅπως δὲ ποτε ἡ περὶ τούτων ἐκτίμησις κυριαρχικὴ οὖσα δὲν ὑπόκειται εἰς τοῦ Δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸν ἔλεγχον. (Cass., 14 Μαΐου 1839).

Ὁ ἡμέτερος νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ συμβιβασμοῦ ἀφορῶντος εἰς ἀλλοδαποὺς ἢ ἡμεδαποὺς καὶ καταρτισθέντος ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· ὁρθότερον ἐν τούτοις εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἄνευ νομίμου ἀπαγορευτικῆς διατάξεως δὲν πρέπει νὰ καθιερωθῇ ἐξαίρεσις διὰ τὰ συναλλάγματα καὶ τὰς ἐν πτωχεύσει ἐκδιδομένας ἀποφάσεις καὶ ὅτι

ἀνάγκη καὶ ἐνταῦθα νὰ ἐφαρμόζονται αἱ γενικαὶ ἀρχαί, καθ' ἃς ἀπόφασιν ἐγγυηρίου δικαστηρίου δύναται νὰ καταστήτῃ ὑποχρεωτικὸν τὸν τοιοῦτον συμβιβασμόν, ὅταν τηρηθῶσιν αἱ εἰδικαὶ τοῦ Νόμου διατάξεις, ὑπὸ τὸν ὅρον τούτεστι νὰ μὴ διαταχθῇ ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ ἄνευ ἐρεῦνης τοῦ περιεχομένου (Παραβλ. Roellie dr. intern. σελ. 417. — Lainné σελ. 954 καὶ ἐπ. Dal., Rép. ἀριθ. 777. — Εὐναντίος Renouard, Fait 2. σελ. 65. — Massé, ἀριθ. 3 καὶ 814. — Boileux n. Boulay—Paty ἀριθ. 618).

Ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ ἐδ. 4 τοῦ ἀρθ. 589, ἡ ἐναντίον τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως χρῆσις ἐνδίκων μέσων ἐπιτρέπεται γενικῶς, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι τοῦ σχετικοῦ δικαιώματος ἡ ἐνάσκησις ἀπαγορεύεται μόνον ὅταν τὸ Δικαστήριον ἀποφαίνεται περὶ ἀναβολῆς τοῦ συμβιβασμοῦ ἢ παραδοχῆς ἀμφισβητουμένων πιστώσεων· ζήτημα ὅμως δύναται νὰ γεννηθῇ ὡς πρὸς τὸ εἶδος αὐτῶν, ὅπερ ἐν τούτοις κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην δέον νὰ περιορίζεται εἰς μόνην τὴν ἔφασιν. Renouard, 2 σελ. 25. — Boileux n. Boulay—Paty ἀριθ. 614. — Alauzet, ἀριθ. 2685· διότι, ἐὰν οἱ δανεισταὶ (οἵτινες λογίζονται πάντες ὡς κληθέντες διὰ τῶν γενομένων εἰδοποιήσεων καὶ δημοσιεύσεων) ἡδύναντο νὰ προσβάλωσι τὴν ἀπόφασιν εἴτε δι' ἀνακοπῆς εἴτε διὰ τριτακοπῆς τοῦ συμβιβασμοῦ, ἡ ἐπικύρωσις θ' ἀνεβάλλετο ἐπ' ἄπειρον ἐπὶ μεγίστη βλάβῃ τῶν συμφερόντων τῆς ἐμάδος.

Ἐπὶ ἐφέσεως ἀναγκαῖον νομιζόμεν εἶναι νὰ γίνωσιν αἱ ἐξῆς διακρίσεις, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ Δικαστήριον καλεῖται πάντοτε ν' ἀποφανθῇ ἡ ἐπὶ ἀπλῇ αἰτήσῃ περὶ ἐπικυρώσεως ἢ ἐπὶ ἀνακοπῇ ἀπευθυνομένη κατὰ τοῦ συμβιβασμοῦ.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ἐὰν δὲν ὦ-

πάρχωσι παντάσασιν ἀνακοπαὶ καὶ τὸ Δικαστήριον ἐπικυρώσῃ τὸν συμβιβασμόν, οὐδεὶς βεβήτως ἔχει δικαίωμα νὰ ἐγκαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν. Ἐὰν ἐπιτρέπτο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ χρῆσις ἐφέσεως, ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι θ' ἀπέμενε κατὰ ἐννοίαν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 517, δι' ἧς ἀπαγγέλλεται ἀπαράδεκτον μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ὀκταήμερου προθεσμίας, ὅταν οἱ πιστωταὶ ἡδύναντο χρωμένοι τῷ ἐνδίκῳ τῆς ἐφέσεως μέσῳ νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ. Τοῦ κανόνος δὲ τούτου δύο μόνον δυνάμεθα νὰ ἐκχωρήσωμεν ἐξαιρέσεις· α') ὅταν ὁ ἐγκαλῶν ἐπικαλεῖται ἀπάτην ἢ δόλον ἀνακαλυφθέντα βραδύτερον καὶ β') ὅταν στηρίζεται ἐπὶ λόγων ἀταξίας τῆς διαδικασίας ἢ ἀναρμοδιότητος, στερούμενος ὅμως καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τοῦ δικαιώματος, ὅπως προσβάλῃ ἀπ' εὐθείας τὸν συμβιβασμόν ἢ ἀπομακρύνῃ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτοῦ.

Ἐὰν τοῦναντίον τὸ δικαστήριον ἀρνήσῃ τὴν ἐπικύρωσιν, ἡ ἔφεσις εἶναι δεκτὴ ἐκ μέρους οὐ μόνον τῶν συνδίκων καὶ τοῦ πτωχεύσαντος γενομένη, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑταίρων ἐν γένει, οἵτινες λογιζονται ὡς συναϊνέσαντες εἰς τὸν συμβιβασμόν καὶ ἐπομένως βλαπτόμενοι ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἀκυρώσεως. Ἐν τῇ β' ὅμως περιπτώσει, ἴαν μὲν ἐγένετο ἀνακοπὴ καὶ τὸ Δικαστήριον ἐπεκύρωσε τὸν συμβιβασμόν, μόνοι οἱ ἀνακόψαντες δικαιοῦνται νὰ ἐκκαλέσωνται, καθ' ὅτι οἱ μὴ ἀνακόψοντες θεωροῦνται δικαίως ὡς ἐπιτυχόντες ἐκείνου ὅπου ἐπέδωκον· ἐὰν δὲ τὸ Δικαστήριον ἀρνήσῃ τὴν ἐπικύρωσιν, μόνος ὁ πτωχεύσας καὶ ὁ μὴ ἀνακόψας πιστωτής, ὅστις θεωρεῖται ὡς συναϊνέσας εἰς τὸν συμβιβασμόν, δικαιούται νὰ ποιησῇται χρῆσις ἐφέσεως. οὐχὶ δὲ καὶ οἱ ἀνακόψαντες, ὡς οὕτως ἐγένοντο δεκταὶ αἱ προτάσεις (Α λαζ. ἀριθ. 2685).

Ἐὰν ἡ ἀνακοπὴ ἐγένετο ὑπὸ τῶν συν-

δίκων, λογιζονται οὗτοι, ὡς ἐκπροσωποῦντες πάντας τοὺς πιστωτάς, ἐκτὸς τῶν συναϊνόντων ῥητῶς εἰς τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν κύρωσιν (Renouard, 2 σ. 62, κ. ε. — Pardessus, ἀρ. 1245. — Α λαζ. αὐτ.).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἀπλὴ μεταρρυθμίσις δὲν ἐπάγεται καὶ τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν ἀκύρωσιν, διότι δύναται οὗτος, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν παραλειφθέντων τύπων, νὰ ἐπικυρωθῇ διὰ μεταγενεστέρως ἀποφάσεως· ἐὰν ὅμως ἀπορριφθῇ ὀριστικῶς ἡ περὶ ἀκυρώσεως αἴτησις, ὁ συμβιβασμός δὲν θεωρεῖται πλέον ὑφιστάμενος. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀπόφασις εἶναι προδήλως ἐκτελεστή.

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἄρθρ. 524, ὁρθότερα προδήλως φαίνεται ἡ ἀποφικτικὴ τοῦ ζητήματος λύσις· διότι κατ' αὐτὸ τῶν συνδίκων τὰ καθήκοντα παύουσι μόνον, ἀφ' ἧς καταστῇ τελειοδίκος ἡ κυροῦσα τὸν συμβιβασμόν ἀπόφασις, ἐνταῦθεν δ' ἔπεται ὅτι ἡ ἔφεσις ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν, ἀφοῦ ἡ ἐξακολούθησις τῶν ἔργων τῶν συνδίκων ἀναγκαίαν προϋποθεσιν ἔχει τὴν παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος ἐπανάληψιν τῆς ἀπαλλοτριωθείσης διαχειρίσεως (Ραλ. σ. 173).

Συμβιβασμοῦ ἀποτελέσματα. Δύο κυρίως εἰσὶ κατὰ τὸν ἡμίτερον Νόμον τῆς δικαστικῆς τοῦ συμβιβασμοῦ κυρώσεως αἱ συνέπειαι, ἥτοι α') ἡ ἀπὸ τῶν χρεῶν ἀπαλλαγὴ τοῦ πτωχεύσαντος, μέχρι τοῦ συνομολογηθέντος μέρους, καὶ β') ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀπαλλοτριωθείσης διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἄρθρ. 522, δὲν δύνανται πλέον νὰ ἐγερθῶσιν αἱ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἀναφυόμεναι ἐκάστοτε ἀμφισβητήσεις περὶ τοῦ ἐν γένει ὑποχρεωτικοῦ τοῦ συμβιβασμοῦ χαρακτήρος· ὥστε οὐδεμίαν γεννᾶται σήμερον ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι ἡ ἐπέρχομένη δικαστικὴ κύρωσις καθίσταται τὸν συμβιβασμόν ὑποχρεωτικόν, διὰ πάντας ἀνε-

ξαιρέτως τοὺς πιστωτάς, εἰς οἰανδήποτε καὶ ἂν ἀνήκωσιν οὗτοι τάξιν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι συγγραφεῖς τινες (Pardessus, ἀριθ. 1249.—Παρ καὶ Dal., Rép., ἀριθ. 785) ὑπεστήριζον τὸ ἐναντίον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς δανειστάς, ὧν αἱ πιστώσεις παρελείφθησαν βολίως ἐκ τοῦ ἰσολογισμοῦ, ἀλλ' ἡ παρατήρησις αὕτη δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦσα ἐξαιρέσιν, διότι οἱ τοιοῦτοι πιστῶται δύνανται μὲν, ὡς ἐρρήθη ἤδη, νὰ προσβάλωσι τὸν συμβιβασμὸν δι' ἀνακοπῆς ἢ καὶ νὰ ποιήσωσιν αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 527 παρεχομένης αὐτοῖς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὁ συμβιβασμὸς μένει ἀπρόσβλητος δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποχρεῶν πάντας ἐν γένει τοὺς πιστωτάς. Ἡ ἔκφρασις μάλιστα τοῦ ἐρμηνευομένου ἀρθρου εἶναι τοσοῦτον γενικὴ καὶ ἀπόλυτος, ὥστε δικαιούται τις νὰ μὴ ἐξαίρεση, μηδὲ τοὺς προσωπικοὺς δανειστάς ἐκείνου, ὅστις ἀποτελῶν μέρος πρωχυσάσης δημορρύθμου εταιρείας, ὑπέκυψεν ἀναγκαιῶς εἰς τὴν αὐτὴν κατὰστασιν.

Ἐπ' ἴσης οἱ βραδύνοντες πιστῶται στεροῦνται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι δύνανται νὰ συμφωνήσωσιν ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν διαχείρισιν πτωχεύσαντος ἀποκρῶσιν τὸν συμβιβασμὸν διότι ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἐπιφύλαξιν δύνανται μὲν ν' ἀνανεώσωσιν αἰτήσιν ἀπορριφθεῖσαν, ἔνεκεν ἑλλείψεως ἐπαρκῶν ἀποδείξεων, εἰδὼς δὲν ὑφίσταται δεικασμένον, οὐχὶ θμως καὶ ν' ἀποφύγῃ τοῦ κυρωθέντος συμβιβασμοῦ τὰς συνετείας (Alauz., 2688.—Σπανίως Dal. Rep. ἀρ. 787).

Ὡς συνέπειαν ἄρα τῶν ἀνωτέρω ἐκτιθεμένων κανόνων εἰκότως δύναται τις νὰ δεχθῇ ἅψ' ἐνός μὲν, ὅτι ὁ ἐπικυρωθεὶς συμβιβασμὸς ἀποτελεῖ εἶδος ἀνανεώσεως διὰ πάντας ἐν γένει τοὺς πιστωτάς, μὴ ἐξαίρουμένων μηδὲ τῶν γενομένων

προσωρινῶς δεκτῶν, ὡς καὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ κράτους οἰκούντων, καὶ ἅψ' ἑτέρων, ὅτι οὔτε οἱ δανεισταὶ δικαιούνται νὰ ἐπιδιώκωσι τὴν ἐν συνόλῳ εἰσπρατίν τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν ἀπαιτήσεως, οὔτε ὁ πτωχεύσας ν' ἀρνηθῇ τὰς ἰδιὰ τοῦ συμβιβασμοῦ συνομολογηθείσας ὑποχρεώσεις, ἀπεναντι πάντων ἐπίσης τῶν πιστωτῶν, εἴτε ἐνεφανίσθησαν πρὸς ἐξέλεξιν εἴτε μὴ.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι οἱ τρίτοι οὐδεμίαν ἀπέναντι δανειστῶν, μὴ ἐξελγῶν καὶ διατελούντων ἀγνώστων, φέρουσιν ὁπωσδήποτε εὐθύνην, διότι ἡ περὶ τῆς ἀπροσκόπτου τοῦ συμβιβασμοῦ ἐκτελέσεως δοθεῖσα παρ' αὐτῶν ἐγγύησις ἀφεώρα μόνον τοὺς ἐξελγθέντας ἢ καὶ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἀναγραφομένους, οὓς καὶ εἶχον ὑπ' ὄψει τὴν σχετικὴν ἀναλαμβάνοντες ὑποχρεώσεις (Alauz., 2688.—Bédar., 605.—Pardessus 1249). Οἱ λόγοι δέ, ἐφ' ὧν οἱ ἀντιφρονούντες ἐρείδονται (Boileux s. Boulay — Pailh. ἀριθ. 626.—Dal., Rép. 788), ὅτι τὴν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ συμβιβασμοῦ ὑποχρεώσεις δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσι πάντες οἱ πιστῶται, δὲν νομίζομεν ὅτι δικαιολογῶσιν ἐπαρκῶς τὴν ἀντίθετον ἐκδοχὴν διότι ἐγγύησις περὶ ποσοῦ ἀγνώστου καὶ ἀπροσδιόριστου δὲν δύναται νὰ ἐνοηθῇ, ὁ δὲ ἐγγυητὴς ἀναλαμβάνων τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὀρων τοῦ συμβιβασμοῦ ὑπ' ὄψει εἶχε πάντοτε τὸ σύνολον τῶν γνωστῶν αὐτοῦ χρεῶν.

Ἀλλὰ τὸ ὑποχρεωτικὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ χρεῶν συνομολογηθέντων ὑπὸ τῆς ομάδος καὶ τῶν συνδικῶν, ἢ ἐπὶ τῶν ἀτομικῶν τῆς συζύγου τοῦ πτωχεύσαντος πιστωτῶν; Ἡ καταφατικὴ λύσις ἤθελεν εἶναι προφανὴς ἐναντία καὶ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ περὶ τὴν λογικὴν. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει οἱ πιστῶται συνεβλήθησαν οὐχὶ μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν συνδικῶν, οἵτινες ἀντιπροσωπεύουσι τὴν

ἀλλά, ὡς λ. χ. ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν αὕτη ἐξακολουθεῖ τὸ ἐμπόριον, ὅπερ μετῆρχετο ὁ πτωχεύσας, ἐν τῇ δευτέρᾳ οἱ τρίτοι μὴ συναίνεσαντες εἰς τὰς ὑπὸ τῆς ὀφειλετρίας αὐτῶν συνομολογηθείσας τυχόν ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τῶν δανειστῶν τοῦ πτωχεύσαντος συζύγου, δὲν δύνανται βεβαίως ἢ ὡς καὶ οἱ πρῶτοι νὰ θεωρηθῶσι ξένοι καὶ ὅλως πρὸς τὸν κατὰ τὰς ἐνστάσεις συμβιβασμὸν ἀσχετοί (Cass. 11 Φεβρουαρίου 1845. — 2 Ἰανουαρίου 1839. (D.P. — 45, 1.158 καὶ 49, 1.85), 6 Ἰουλίου 57 (S. 59, 1.704), 19 Ἰανουαρίου 1820. — Παραδλ. καὶ Dal., Rém., ἀριθ. 745).

Ἐνταῦθα ὅμως ἐγείρεται ζήτημα ἕτερον. Ἡ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἐπερχομένη μείωσις τῆς ἀρχικῆς ἀπαιτήσεως ὑποχρεοῖ πάντας τοὺς εἰς αὐτὴν ἐνεχομένους; Βεβαίως ὄχι.

Ἡ τοιαύτη τοῦ χρέους μερικὴ ἄφεςις δὲν δύναται ὡς εἰκὲς νὰ ὑποταθῇ ὡς ἐκ τῆς ἐλευθέρως τῶν πιστωτῶν θελήσεως ἀπορρέουσα καὶ κατ' ἀκολουθίαν προῖδον ὡρεῶς ὡς ἀναγκαστικὴ δὲ καὶ τοῦ ὀφειλέτου τὴν φερεγγυότητα μόνον λόγον ἔχουσα, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀφορᾷ οὐχὶ εἰς τοὺς συνομίλητας καὶ ἐγγυητοὺς (οἵτινες σπεροῦνται φυσικῶς τοῦ ὅλως προσωπικοῦ τοῦ τοῦ προνομίου), ἀλλὰ τὸν πτωχεύσαντα καὶ τοὺς δ. καιοδόχους αὐτοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου (ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης εἰς ἣν ὑποκύντουσιν οἱ πιστωταί) οὗτ' ἐξαλείφει τὴν κατὰ τὸ φυσικὸν δίκαιον ὑποχρέωσιν τοῦ ὀφειλέτου, οὔτε ἀπαλλάσσει αὐτὸν ἐν περιπτώσει ἀποκαταστάσεως τῆς πρὸς τὸν ὀφειλέτην ὅλης ζημίας εὐθύνης.

Ἄλλ' ἐν τῷ θέματι τούτῳ γεννᾶται ἡ ἀμφιβολία εἰς τῶν δανειστῶν τις ἀποβιώσας κληρονομηθῇ παρὰ τρίτου, δύναται οὗτος νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πληρωμὴν ὅλου κλήρου τῆς ἀπαιτήσεως ἢ εἰς τὸν ὀφειλέτην περιέλθῃ μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν τινός

τῶν πιστωτῶν αὐτοῦ, δικαιούται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἀπέναντι τῶν δανειστῶν τοῦ κληρονομηθέντος τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ μερικὴν ἄφεςιν; Νομίζομεν ὅτι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσιν ἀποφατικὴ δέον νὰ δοθῇ ἀπάντησις. Ἐν τῇ πρώτῃ ὁ κληρονόμος δὲν δύναται κατὰ νόμον νὰ ἔχῃ πλείονα τοῦ ἀποβιώσαντος δικαιώματα, ἐν τῇ δευτέρᾳ τοιαύτη σύγκυσις ἰδιοτήτων δὲν ἐπιτρέπεται βεβαίως· τὸ μὲν διότι δὲν πρόκειται περὶ χρέους ἀπατελοῦντος μέρος τοῦ παθητικοῦ τῆς πτωχεύσεως, τὸ δὲ διότι ἡ τῷ ὀφειλέτῃ παρεχομένη μείωσις τῆς πιστώσεως ἀποτελεῖ οὐχὶ ἐλευθεριότητα ἐπιβαλλομένην ὑποχρεωτικῶς παντὶ δικαιουμένῳ νὰ λάβῃ τι παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλὰ φιλικὴν τῶν προϋπαρχουσῶν τῇ πτωχεύσεως ἀτομικῶν τοῦ ὀφειλέτου ὑποχρεώσεων διδύσιν, καὶ ἐπομένως οἱ δανεισταὶ τοῦ κληρονομηθέντος, οἵτινες οὔτε ἔλαβον μέρος οὔτε συνήνεσαν εἰς αὐτὴν, δὲν δύνανται ὡς εἰκὲς νὰ θεωρηθῶσιν ὑποχρεούμενοι διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ. Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ἡ καθολικὴ ἢ μερικὴ τοῦ χρέους ἄφεςις, ἐφ' ὅσον δὲν ζητεῖται ἀποκαταστάσεις, ἀπαλλάσσει τὸν πτωχεύσαντα ἀπὸ πάσης περαιτέρω ἀπαιτήσεως τοῦ συμβιβασθέντος δανειστοῦ, ὅστις στερεῖται τοῦ δικαιώματος οὐ μόνον νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν καταβολὴν τοῦ ἀφιεθέντος μέρους τοῦ χρέους, ἢ καὶ νὰ συμψηφίσῃ καὶ αὐτό, εἰς μετὰ τὴν πτώχευσιν κατέστη τυχόν καὶ ὀφειλέτης τοῦ πτωχεύσαντος (Cass. 24 Νοεμβρίου 1811), ἀλλὰ καὶ νὰ ποιηθῇ πρὸς τοῦτο χρῆσιν πρ. κρατήσεως καὶ εἰς αὐτὴν πρὸ τοῦ συμβιβασμοῦ τοιοῦτο δικαίωμα.

Ἐνταῦθα ὅμως τίθεται φυσικῶς τὸ ἐρώτημα, ἐν περιπτώσει ὑποθηκείσεως κτήματος μὴ ἀνήκοντος εἰς τὸν ὀφειλέτην ἢ ἀποκρύψεως τῶν ἐπὶ ἰδίῳ πράγματος ὑπαρχόντων τυχόν βαρῶν, ὅποιά εἰσι τὰ ἐκ τοιούτων πράξεων ἀπορρέοντα ὑπὲρ

τοῦ ἐξαπατηθέντος πιστωτοῦ δικαιώματα ; Ὁ Ῥάλλης ὑποστηρίζει ὅτι ὁ τοιοῦτος δανειστής στερούμενος τῶν ἐκ τῆς ὑποθήκης προνομίων δέον κατ' ἀνάγκην νὰ θεωρηθῇ ὡς τηρῶν τὴν ἐξουσίαν τῆς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἐνασχήσεως τῆς πρ. κρατήσεως δυνάμει τοῦ ἐδ. 3 καὶ 4 τοῦ ἄρθ. 999 τῆς Π. Δ., ἡ γνώμη ὅμως αὐτῇ δὲν δύναται, φρονούμεν, ἢ νὰ θεωρηθῇ ἀποκρουστέα. Ὅτι ἐκ τῆς τοιαύτης δολίας τοῦ ὀφειλέτου ἐνεργείας ὁ πιστωτὴς ἐστερήθη τῆς ἐκ τῆς ὑποθήκης προσδοκώμενης νομίμου ὠφελείας, οὐδεμία ἀπ' αὐτῆς ἀμφισβολία, ἀλλ' ἡ οἰκονομικὴ αὕτη ἀντικατάστασις τῶν ἐκ τοῦ στερηθέντος προνομίου πηγαζουσῶν ἐγγυήσεων διὰ τοῦ δικαιώματος τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, νομίζομεν ὅτι καὶ ἀδικαιολόγητος εἶναι καὶ ἐναντία τῶν σχετικῶν τοῦ Νόμου διατάξεων. Κατὰ τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου, ἡ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιβαλλομένη προσωπικὴ κράτησις δὲν ἔγκειται πῶς ἐν τῷ δικαιώματι τῆς ὑποθήκης, ἀλλ' ἀπαγγέλλεται ἐξαιρετικῶς ὡς ζημία τοῦ δολιευθέντος ὀφειλέτου· ἐντεῦθεν δ' ἐπεταὶ ὅτι διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀποσβέννεται καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη συνέπεια τοῦ δόλου, ἐν μετῴθιεν ὁ πτωχεύσας, ἄφου κατὰ γενικὴν καὶ εἰς οὐδεμίαν ὑποκειμένην ἐξαίρεσιν ἀρχὴν τοῦ Ε. Ν. ὁ κυρωθεὶς συμβιβασμὸς παράγει εἶδος ἀνανεώσεως ὡς πρὸς τοὺς δανειστάς, μὴ ἐξαιρουμένων μηδ' ἐκείνων, οἵτινες ἐδικαιοῦντο πρὸ τῆς πτωχεύσεως νὰ ἐνεργήσωσι καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως, καὶ οἱ ὅποιοι ὑποχρεοῦνται νὰ ὑποκύψωσι εἰς τὰς διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ συνομολογηθεῖσας νέας συμβάσεις. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ δὲν ἀποσβέννεται ἡ ὑποθήκη, ἐν γὰρ οὕτως δ' ὅμως δὲν πρόκειται περὶ ἐπάρξεως ὑποθήκης, ἀλλὰ περὶ ἀνυπαρξίας τοιαύτης, καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ ὀφισταμένου τοῦ δικαιώματος δὲν δύνα-

ται νὰ ὑποστηριχθῇ ἀσφαλῶς, ὅτι ὀφίσταται ὅπωςδὴποτε καὶ ἡ διὰ τὴν δολίαν ἀνυπαρξίαν αὐτοῦ ἀπαγγελλομένη ζημία, ἥτις οὐσιαστικῶς οὐδὲν ἄλλο σκόπεῖ, ἢ τὸν ἐξαιγαγκασμὸν τοῦ ἀδυνατοῦτος ὀφειλέτου πρὸς πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων (Παράβ. Boileux ἀριθ. 623) Ἔτερον σπουδαῖον ζήτημα, περὶ οὗ ποικίλλουσιν ὡσαύτως τῶν συγγραφέων αὐτῶν γινώμαι, εἶναι ἡ ἀμφισβήτησις ἡ ὑπὸ τινων τούτων ὑποστηριχθεῖσα, περὶ τοῦ ἂν ὁ πτωχεύσας δύναται μετὰ τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν ἐπικύρωσιν ν' ἀρνηθῇ πρὸς τινὰ τῶν πιστωτῶν τὴν πληρωμὴν τοῦ μερίσματος.

Ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἀναγκαῖον εἶναι ἡ ἐξῆς νὰ γίνῃ διαστολή : Ἐὰν προκεῖται περὶ πιστώσεως ἐξελεγχθείσης, καθ' ἣς δὲν ἀντιτάσσεται πλάνη περὶ τοῦ προσώπου ἢ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς, ἡ τοιαύτη ἀρνήσις εἶναι προδήλως ἀποκρουστέα, ἀφ' οὗ ὁ συμβιβασμὸς ἀποτελεῖ, ὡς ἐρρήθη, διάλυσιν τῶν μεταξὺ πτωχεύσαντος καὶ δανειστῶν ὀφισταμένων διαφορῶν, ὧν ἕνεκα καὶ δὲν συγχωρεῖται πλέον ἡ προσβολὴ ἀπαίτησεως συμπεριληφθείσης ἐν τῇ τοιαύτῃ συμφωνίᾳ· εἶναι δὲ ἀδιάφορον ὅπως τὸ ὅτι ὁ πτωχεύσας δὲν παρέστη κατὰ τὴν ἐπαλήθευσιν, ἢ ὅτι ἐμφανισθεὶς ἀπέκρουσε καὶ τότε τὴν πίστιν· διότι, τοῦ ἐπελθόντος καὶ κυρωθέντος συμβιβασμοῦ ἀποτελοῦντος ἀναγκαιῶς συνάλλαγμα ὑποχρεωτικόν, ἐπεταὶ ὅτι δὲν συγχωρεῖται κατὰ Νόμον εἰς τὴν πτωχεύσαντα, ὅστις θεωρεῖται ὡς συμβληθεὶς, νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τῆς ἐλευθέρως δοθείσης συναινέσεως αὐτοῦ καὶ ἄφου πάντες οἱ πιστωταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ὑποκύψωσι ἀπροφασίστως εἰς τῆς τοιαύτης συμβάσεως τοὺς ἄνους, πάντες ἐπ' ἴσης δικαιοῦνται καὶ ν' ἀπολαύσωσι τῶν αὐτῶν προνομίων.

Ἀλλως δέ, καθ' ἃ ἀνεπτύχθη καὶ ἐν τῇ λήξει «πτωχεύσις», ὁ συμβιβασμὸς

στηρίζεται ἐπὶ τῆς πλειονότητος προσώπων καὶ πιστώσεων, ἐξ ὧν καὶ δημιουργεῖται ἡ πλειονότης δ' αὕτη ὑπολογίζεται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξελεγχθεισῶν καὶ δεκτῶν γενομένων ἀπαιτήσεων καὶ, ἐὰν ἐπομένως ὁ πτωχεύσας ἰδικαιοῦτο καὶ μετὰ τὴν κύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ ν' ἀμφισβητῇ τὴν ὑπαρξιν ἢ καὶ τὸ μέγεθος τῶν συνδραμουσῶν εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς τοιαύτης πλειονότητος ἀπαιτήσεων, ἤθελε καταστραφῇ ὅπως ἡ ἁρμονία αὕτη τῶν μεταξὺ τῶν διασκεπθέντων γενομένων ὑπολογισμῶν (Cass, 38 Ἀπριλίου 1834. — Douai 26 Ἀπριλίου 1843. — Dal, Rép. Fail, ἀρ. 607. — Alauz 2694. — Ἐναντίος Bédar, 2 ἀρ. 594 καὶ ἐπ. Ῥελ. σ. 178). Ἐν τῇ ἐναντίᾳ ὁμως περιπτώσει νομίζομεν ὅτι ὁ πτωχεύσας δὲν πρέπει νὰ στερῇται τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἀρνήται τὴν πληρωμὴν μερίσματος ἀμφισβητῶν τὴν ἀληθεῖαν πιστώσεως μὴ ἐξελεγχθείσης ἢ μὴ παραλειφθείσης ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συνταγέντι ἰσολογισμῷ, διότι ἡ ἐπικύρωσις καθίσταται μὲν ὑποχρεωτικὸν τὸν συμβιβασμὸν καὶ διὰ τοῦς μὴ ἐξελεχθέντας καὶ τοὺς μὴ ἀναγραφέντας ἐτι ἐν τῷ ἰσολογισμῷ, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὸν ἐξυπακουόμενον ὅρον τοῦ ὅτι αἱ τοιαῦται πιστώσεις εἰσὶν ἀληθεῖς καὶ πραγματικά, ὅπου δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ καὶ μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν, ἐὰν ἡ ἀπαιτήσις δὲν ἐξηλεγχθῇ, ἢ περιέχεται ἐν ἰσολογισμῷ μὴ συνταγέντι ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ, ἂφ' οὗ οἱ ἐκπροσωποῦντες αὐτὰς μὴ συνδραμοντες εἰς τοῦ συμβιβασμοῦ τὸν καταρτισμὸν, δὲν θεωροῦνται ὡς συμβληθέντες δι' αὐτοῦ. (Bordeaux, 27 Ἰαν. 1846 D. P. 40. 2 287). Ἀλλὰ δύναται ὁ πτωχεύσας ν' ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν πραγματικῆς ἀπαιτήσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι αὕτη δὲν ἐξηλέγχθη; Βεβαίως οὐχι.

Τῆς ἐπαληθεύσεως ἡ διατύπωσις ὡς συνάγεται ἐκ πασῶν τῶν σχετικῶν διατά-

ξεων, εἰσῆχθη κυρίως καὶ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ομάδος ἐνταῦθεν δ' ἔπεται ὅτι ὁ πτωχεύσας, ἐὰν δὲν ἀμφισβητῇ τὴν ὑπαρξιν τῆς ἀπαιτήσεως, δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ τὴν πληρωμὴν αὐτῆς. (Boileux s. Boulay-Paty ἀρ. 688—9).

Νέα ἐγγραφὴ ὑποθήκης. Ὡς τρίτη τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ οὐσιώδης συνέπεια ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Νόμου διὰ τοῦ άρθρου 523, ἡ διατήρησις τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον 493 ἐγγραφείσης συντηρητικῆς ὑποθήκης. Ἡ τοιαύτη ἐγγραφή, ὡς ἔννοεῖ ἕκαστος (μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν, ἥτις ἐπάγεται τὴν διάλυσιν τῆς ομάδος), ἤθελεν ἀτονῆσαι φυσικῶς, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι δὲν ὑφίσταται πλέον τὸ περιληπτικὸν πρόσωπον, ὑπὲρ οὗ ἐνεγράφη, ἐὰν ὁ Νόμος δὲν ἐλάμβανε τὴν πρόνοιαν νὰ διατηρήσῃ τὰ ποτελέσματα αὐτῆς ὑπὲρ ἐνδὲς ἐκάστου τῶν πιστωτῶν· τούτου δ' ἐνεκεν κατὰ τὸ ἄρθρον 523 θεὸν ἀπέναντι τῆς τοιαύτης ἐγγραφῆς νὰ σημειῶται ἡ ἐπικυρούσα τὸν συμβιβασμὸν ἀπόφασις δι' ἑτέρας ἐγγραφῆς ἀτομικῆς ὑπὲρ ἐκάστου τῶν ἐν τῇ περὶ παραδοχῆς τῶν πιστώσεων ἐκθέσει ἀναγραφομένων δανειστῶν (Pardessus ἀριθ. 1248 Ἐναντίος ὁ Alauz. ἀριθ. 2798). Ὡστε ἡ ἐπικύρωσις εἰκότως δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ μεταβάλῃ καὶ τοὺς χειρογραφικοὺς εἰς ἐνυποθήκους δανειστάς.

Ἡ τοιαύτη ἐγγραφή γίνεται κατὰ κανόνα ὑπὸ τῶν συνδίκων, ἀλλ' ἐν ἀμελείᾳ αὐτοῦ οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ πᾶς δανειστὴς ἔχει ἐν τῷ ἰδίῳ συμφέροντι τὸ τοιοῦτο δικαίωμα, ἐξ οὗ ὁμως οὐδεμίαν ἀπολαμβάνει προτίμησιν. (Lainné σ. 257. — Alauz, αὐτ.). Ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων τῶν δανειστῶν ἐπιμέλεια δὲν δημιουργεῖ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἰδιαιτέραν ὠφέλειαν, καὶ τούτου ἐνεκεν ἡ δύναμις τῆς ἀποφάσεως κτωμένη ὑπο-

θήκη θὰ ἔχῃ τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν διὰ πάντας τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ομάδα τῶν δανειστῶν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐρωτᾶται : ὁποία τῆς τοιαύτης ὑποθήκης ἢ ἑκτασίς καὶ αἱ συνέπειαι ; Ὅτι ἐξ αὐτῆς δὲν ὠφελοῦνται οἱ μὴ ἐξελεγχθέντες ἢ μὴ ἐν τῷ ἰσολογισμῷ ἐγγεγραμμένοι πιστῶται δὲν δύναται βελτίως ν' ἀμφισβητηθῇ ὁπωσδήποτε, διότι οἱ σύνδικοι ἐν ἀγνοίᾳ περὶ τῆς ὑπερβίας τῶν τοιούτων δανειστῶν τελοῦντες, ἡδυνάτουν καὶ νὰ ἐνεργήσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν, ἀμφισβολία ὅμως δύναται νὰ ἐγερθῇ περὶ τοῦ ἀν' ἣ ἐν λόγῳ ὑποθήκη ἐκτείνεται αὐτοδικαίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀκινήτου τῶν ἐγγυητῶν περιουσίας.

Περὶ τοῦτου ἐγεννήθη ἄλλοτε ζήτημα καὶ συγγραφεῖς τινες καταφατικῶς ἔλυσαν αὐτό, παρ' ἡμῖν ὅμως ὀρθότερα πάντως φαίνεται ἡ ἀποφατικὴ λύσις. Κατὰ τὸ ἀρθρ. 4 τοῦ περὶ Ὑποθηκῶν Νόμου ἐγγραφῆς δικαίωμα οὐδέποτε κτᾶται ἄνευ τῆς ρητῆς τοῦ κυρίου συναινέσεως· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι τοιούτῃ ἐγγραφῇ δύναται μὲν νὰ ἐνεργηθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀλλὰ μόνον ἐὰν συμφωνήσωσι περὶ τοῦτου ἰδιαιτέρως οἱ ἐγγυηταὶ μετὰ τῆς ομάδος (Ῥάλλ. σελ. 181).

Συμφώνως ἐπίσης πρὸς τὰς ἀνωτέρω θεθείσας ἀρχὰς δεόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ὑποθήκη δὲν παρέχεται τοῖς ὑπὲρ οὗ ἐνεργαζῇ τὸ δικαίωμα, ὅπως συντρέχουσιν μετὰ τῶν προϋπαρχόντων τυγχόν ἐνυποθηκίων δανείων· διότι ἡ τοιαύτη ἐγγραφὴ ἐκασφαλίζει μὲν τὴν κατὰ προτίμησιν πληρωμὴν τοῦ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ συμφωνηθέντος ποσοῦ, ἀλλὰ μόνον ἀπέναντι τῶν μεταγενεστέρων τῆς πτωχεύσεως δανειστῶν, οὐχὶ καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς τοιούτων, οἵτινες πάντοτε προηγούνται (Cass. 22 Ἰουνίου 1850).

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ἡ διὰ τῆς επικυρωτικῆς ἀποφάσεως κτωμένη ὑποθήκη ὠφελεῖ μόνον τοὺς γενομένους δεκτοὺς

πιστῶτας τοὺς ἐν τῷ ἰσολογισμῷ μὴ μονομερῶς καὶ ἔχοντας ἐπὶ τὰς πρὸς ἐπαλήθευσιν προθεσμίας καὶ τοὺς ἐμμενισθέντας καὶ γενομένους δεκτοὺς προσωρινῶς διὰ τὸ παρ' αὐτῶν ἀξιούμενον ποσόν, ὅπερ δύναται νὰ περιορισθῇ βραδύτερον δυνάμει τῆς περὶ τοῦτου ἐκδοθησέμενης ἀποφάσεως, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ μόνον τῶν ἀκινήτων τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ, ἐὰν ὅμως οὗτος συνήνεσεν εἰς τὴν τοιαύτην ἐγγραφὴν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ὑποθήκη αὐτῇ ὁπωσδήποτε καὶ ἀν' ἀκινήτῳ, εἴτε τοιαύτην ὡς ἐκ τοῦ νόμου πηγάζουσα εἴτε ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐκτείνεται ἐπὶ πάσης τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος, λαμβάνουσα τὰς ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς· δύναται δὲ νὰ διαγραφῇ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν πάντων τοῦ συμβιβασμοῦ τῶν δ' ὄν.

Ἄλλ' ἐὰν καὶ μετὰ τὴν τήρησιν τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων ὑφίσταται ἐπὶ τῇ ἐγγραφῇ ὑποθήκη, δύναται νὰ διαγραφῇ τῇ αἰτήσει τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ κατὰ ποίαν διαδικασίαν δεόν νὰ ζητηθῇ ἡ τοιαύτη διαγραφὴ ;

Περὶ τοῦτου σιωπᾷ ἐντελῶς ὁ Νόμος· ὁ ἄλλος ὅμως εἶναι νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ὁ πτωχεύσας μὴ δυνάμενος ν' ἀπευθυνθῇ ἐναντίον πάντων τῶν ἐνυποθηκίων, οἷον ἡθέλει εἶναι ἀφορμὴ καὶ ἀπωλείας χρεώτου καὶ δαπάνης σπουδαίας, δικαιούται νὰ αἰτησῇ τὴν διαγραφὴν ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ὑποθηκοφύλακος, ὅστις ἐν ἀρνήσει δύναται καὶ νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς τὴν τοιαύτην ἐξάλειψιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἀποφασίζοντος συνεπεῖς αἰτήσεως, ἣς τὰ ἐξῆς ἐπιβάλλονται τῷ αἰτοῦντι, πρὸς ὃν φελος τοῦ ὁποίου διατάσσεται πάντοτε ἡ τοιαύτη ἐνέργεια. (Alauz., § 698).

Διαχειρίσεως ἀνάγκης. Τὴν ἀπαλλοτριωθεῖσαν τῆς περιουσίας αὐτοῦ διαχειρίσιν ἀναλαμβάνει ὁ πτωχεύσας κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἀφ' ἧς στιγμῆς

παύει τῶν συνδίκων ἡ ἐξουσία, ὥστε πρωτίστως δεόν τὸ χρονικὸν τοῦτο σημείον νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς.

Μετά τὴν παρέλευσιν τῆς πρὸς ἔφεσιν τασσομένης προθεσμίας ἡ ἐὰν γίνῃ χρησὶς τοιαύτης, ἀφ' οὗτο καταστῇ τελεσίδικος ἡ ἀπορρίπτουσα ἢ δεχομένη αὐτὴν καὶ ἐπικυροῦσα τὸν συμβιβασμὸν ἀπόφασις, τὰ καθήκοντα τῶν συνδίκων παύουσιν αὐτοδικαίως (ἐκτός ἐὰν συντρέχῃ ἡ ἐξαιρετικὴ περίπτωσις τοῦ ἀρθρ. 527 καὶ 528) καὶ ὁ πτωχεύτης ἀναλαμβάνει καὶ αὐτὸς τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐλευθέραν διαχειρίσιν τῆς περιουσίας (ἣν δὲν ἐγκατέλειπε διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ) ὡς καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀγωγῶν. Κατὰ συνέπειαν ὁ πτωχεύσας (ἐὰν δὲν ἀντίκειται ἰδιαιτέρα συμφωνία) δικαιούται νὰ ἐξακολουθῇ τὰς παρὰ τῶν συνδίκων ἐγερθεῖσας ἀγωγάς, ὡφελεῖται ἐκ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ὑπαρχουσῶν τυχόν ἀποφάσεων, ὑπόκειται εἰς τὰς συνέπειας τῶν ἐναντίον τῆς ἐμάδος ἐκδοθεισῶν τοιούτων καὶ ὀφείλει νὰ ὑποκύβῃ εἰς τὰς κατὰ τῶν συνδίκων ἀρξαμένας ἐκτελέσεις, ἐξ ὧν ἔπεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι δικαιούται οὐ μόνον νὰ ἐκτελέσῃ τὰς πρώτας, ἀλλὰ καὶ νὰ προτεβῇ τὰς δευτέρας δι' ἐφέσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου α' ὅτι ἡ πρὸς τοὺς συνδίκους κοινοποιήσις τῶν τελευταίων δὲν κινεῖ τὰς πρὸς ἔφεσιν προθεσμίας, ἐκτός ἂν αὐταὶ εἶχον συμπληρωθῇ πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ β' ὅτι παραδίδονται αὐτῷ ὑπὸ τῶν Συνδίκων κατὰ τοὺς ἐν τῷ συμβιβασμῷ ἀναγραφόμενους ὅρους πάντα ἀνεξαρτήτως τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, τὰ βιβλία, τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ ἔπιπλα ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς· συντάσσεται δὲ περὶ τούτου λεπτομερὴς ἐκθεσις ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ, ὅτις ἀπ' αὐτῆς φαίνεται ὅτι τῶν καθηκόντων αὐτοῦ καὶ περὶ πάσης ἐκ τῆς κατὰ τ' ἀνωτέρω ἐντολῆς προκύπτουσας διενέξεως ἀποφασίζει τὸ ἄρμόδιον Πρωτοδικεῖον κατὰ τὴν

ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικασίαν. Οἱ σύνδικοι ὑποχρεοῦνται πρὸς τούτοις ὅπως δώσωσι τῷ πτωχῷ λεπτομερῆ τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν λογαριασμὸν, περὶ οὗ συντάσσεται ὑπὸ τοῦ παρασταμένου εἰτηγητοῦ ἐκθεσις, μετὰ τὴν ὁποίαν οἱ λογοδοτοῦντες ἀπαλλάσσονται πάσης περαιτέρω εὐθύνης· ἡ ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος δὲ παρεχόμενη ἀπόδειξις παραλαβῆς, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν δοθῇ στρεφί αὐτὸν τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐπ' ἀνέλθῃ καὶ πάλιν ἐπὶ τούτου, πᾶσα ὁμῶς τοιαύτη διδομένη πρὸ τῆς ἐπικυρώσεως λογίζεται ἄκυρος καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος. (Paris, 13 Ἰουνίου 1825.—Dal., Rép., κ. 849).

Κατὰ τὸ ἐρμηνευόμενον ἀρθρον ἡ λογοδοσία προηγείται πάντοτε τῆς παραδόσεως τῶν ἐν αὐτῇ ἀναφερομένων πραγμάτων, ἐντεῦθεν δὲ δύναται νὰ γεννηθῇ ἡ ἀπορία· ὁ ἀμφισβητῶν τὴν λογοδοσίαν πτωχεύσας ἐπιτρέπεται ν' ἀξιώσῃ τὴν ἐκ τῶν προτέρων παραδόσεων τῶν ἐγγράφων ἢ τῶν βιβλίων τῆς πτωχεύσεως;

Ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ διάφοροι ἐγεννήθησαν ἀντίθετοι θεωρίαι, νομίζομεν ὁμῶς ὅτι ὀρθότερα προδήλως εἶναι μίσθις τὴν γνώμη ἀρμονικῶς συμβιβάζουσα τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα τῶν τε συνδίκων καὶ τοῦ πτωχεύσαντος. Βεβαίως οἱ πρῶτοι ἀπόλυτον ἔχουσιν ἐκ τοῦ Νόμου δικαίωμα, ὅπως κατέχωσι τὰ μέσα δι' ὧν δικαιολογεῖται ἡ ὑπαρξὶς καὶ ἀκρίβεια τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν καὶ οὐδεὶς ἐπομένως δύναται νὰ τοὺς ἐξαναγκάσῃ εἰς παράδοσιν τῶν σχετικῶν ἐγγράφων πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς λογοδοσίας, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ ὁ δεύτερος σπουδαίως ἐπίσης ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν κατοχὴν αὐτῶν, διότι ἄνευ τούτου δὲν δύναται νὰ διεύθυνῃ τὰς ὑποθέσεις, ὧν ἀνέλαβε τὴν διαχείρισιν. Ἐν τοιαύτῃ ἐπομένως περιπτώσει σύμφωνα καὶ πρὸς τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὴν λογικὴν εἶναι νὰ τεθῇ ὡς ἀρχὴ ὅτι οἱ

συνδικοί δικαιοῦνται μὲν νὰ κατέχωσι τὰ ὡς εἴρηται βιβλία καὶ ἔγγραφα, ὑποχρεοῦνται ὅμως νὰ ἐπιτρέπωσι τῷ πτωχῷ ὅπως συμβουλευῆται αὐτὸν ἐκάστοτε (Bédar., ἀριθ. 528. — Alauz., ἀριθ. 2700).

Αἱ διὰ τοῦ ἄρθρ. 523 καθιερούμεναι ἀρχαὶ ὡς συνέπειαν ἀναγκαίαν ἔδει βεβαίως νὰ ἔχωσιν, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀνωτέρω, ὅτι ὁ πτωχεύσας ἀναλαμβάνει πλήρη τῶν ἐνεργητικῶν καὶ παθητικῶν αὐτοῦ ἀγωγῶν τὴν ἐνάσκησιν, ἀλλὰ σκέψεις πρακτικώτεραι ἐπικρατήσονται κατέστησαν ἀναγκαίαν τὴν ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῆς ἀναλαμβανομένης περιουσίας παραδοχὴν περιορισμῶν τινῶν, οἵτινες, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, δὲν δύνανται ἢ νὰ ἰσχύωσιν, ἢ τοῦ αἰ συνέπειαι τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως ἐπέρχονται μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ, τὴν παραδοχὴν δὲ τούτου οἱ συμβαλλόμενοι ἐξήρησαν ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγραφόμενων ὅρων.

Δι' ἰδιαίτερων ἐπομένως συμφωνιῶν, οἱ συμβαλλόμενοι δικαιοῦνται νὰ τροποποιῶσι τὰς νομίμους τοῦ κυρωθέντος συμβιβασμοῦ συνεπείας· ἡ τοιαύτη δὲ τροποποίησις εἶναι μὲν ἐκάστοτε διάφορος, ἐν τούτοις ὡς τὰ πολλὰ σχετίζεται πρὸς τὴν διοίκησιν τῆς περιουσίας, ἣν οἱ δανεισταί, ἔνεκεν ἐλλείψεως ἐμπιστοσύνης, δύνανται νὰ περιορίσωσιν ἢ διὰ τοῦ διορισμοῦ συμβούλου, ἄνευ τῆς συμπράξεως ἢ γνωματεύσεως τοῦ ὁποίου νὰ μὴ ἐπιτρέπηται ἢ ἐνέργεια σπουδαίων τινῶν πράξεων, ἢ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἐνὸς ἢ πλειόνων δανειστῶν, ἀποκλειστικῶν ἐχόντων ἔργον τὴν ἐκκαθάρισιν ὑποθέσεων ὠρισμένων καὶ τὴν διανομὴν τῶν ἐξ αὐτῶν ὠφελειῶν, ἢ καὶ διὰ συμφωνίας ἐτέρας, ἢς ἡ φύσις καὶ ἡ ἔκτασις ὁρίζεται πάντοτε διὰ τῆς συμβιβαστικῆς πράξεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἀντετάχθη ὑπὸ τιν-

ων ἢ ἀντίρρῳσις, ὅτι οὕτω δύνανται νὰ ζημιωθῶσιν οἱ τρίτοι, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἀπεκρούσθη, καὶ δικαίως· διότι οὗτοι ὑποχρεοῦμενοι πάντως νὰ πληροφωρῶνται περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ μεθ' οὗ συμβαλλονται, στεροῦνται τοῦ δικαιώματός, ὅπως προτείνωσιν ἀκυρότητα, ἐπικαλούμενοι ἄγνοιαν ἢ καλὴν πίστιν.

Ἐννοεῖται ὅμως οἴκοθεν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἐπιτροποι, ὧν ἡ ἐξουσία δὲν ἀπορρέει ἐκ τοῦ Νόμου, ἢ ἐξ ἐπιταγῆς δικαστικῆς καὶ οἱ ὅποιοι ἐνεργοῦσι θυνάμει ἐντολῆς καθαρῶς ἰδιωτικῆς, διατίθενται ὑπὸ τῶν περὶ ἐντολῆς καὶ ἐντολοδόχου ἄρχῶν τοῦ κοινοῦ δικαίου, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτῶν, περιοριζομένη πάντοτε διὰ τοῦ συμβολαίου, περιορίζεται κατὰ νόμον εἰς ἀπλὴν τοῦ ὀφειλέτου ἐπιτήρησιν, σπανίως μετατρέπομένην εἰς πραγματικὴν ἐν τῇ διευθύνσει ἀνάμειξιν· ἐπὶ πάσῃ δὲ περιπτώσει καὶ ἂν δοθῇ τοῖς τοιοῦτοις ἐπιτρόποις καὶ δικαίωμα παραστάσεως ἐπὶ δικαστηρίου, ὁ πτωχεύσας οὐ μόνον δικαιοῦται ν' ἀξιώσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνακοίνωσιν τῶν κατ' ἐκείνων ἐγερμένων ἀγωγῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ παρέμβῃ εἰς τὰς ἐντεῦθεν ἀναφερόμενας δίκας καὶ νὰ ἐκκαλέσῃ τὰς ἐκδιδομένας ἀποφάσεις, ἐξασκῶν ἐν γένει πάντα τοῦ ἀλλοῦς κυρίου τὰ δικαιώματα (Ραλ. 182).

Ἄλλ' ὁ πτωχεύσας, ἀνακτῶν διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὴν διαχείρισιν, δικαιοῦται ἄρα νὰ ἐπιδιώξῃ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεων, αἵτινες ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν συνδίκων εἶχον κηρύξει θυνάμει τῶν ἄρθρ. 449—451 ἀκύρους πράξεις ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀναφερομένων, ὡς λ. χ. πληρωμὰς γενομένης ἐν ὑπόπτῳ χρόνῳ, ἢ καὶ ἐπικαλούμενος τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα ἀπ' εὐθείας, νὰ ζητήσῃ δικαστικῶς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ παρ' αὐτοῦ πληρωθέντος ποσοῦ; Συγγραφεῖς τινες ἀποκλίνουν μᾶλλον εἰς καταφατικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν (Alauz., ἀρ. 2703).

κ.έ.), νομίζομεν ὅμως ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν δύναται, ὅπωςδὴποτε ἐξεταζομένη, νὰ θεωρηθῇ εἴτε πρὸς τὸ γράμμα, εἴτε πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου σύμφωνος· ἀπ' ἐνός μὲν διότι, ἀφοῦ ἡ ἀκυρότης τῶν ὡς εἰρηται ἄρθρων εἰσέχθη ἀναμφισβητήτως πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν τῆς ὁμάδος συμφέρον, ἔπεται κατ' ἀνάγκην, ὅτι ὁ πτωχεύσας στερεῖται ἀπολύτως τοῦ δικαίωματος καὶ τῆς ιδιότητος, ὅπως προβῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων ἀποφάσεων, ἢ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀκύρωσιν ἐτέρων τοιούτων πράξεων, ν' ἀρνηθῇ ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὴν πληρωμὴν, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν πληρωθέντων, ἵναπερχόμενος οὕτως εἰς πράξεις ἐγκύρους καὶ ἰσχυρὰς ὡς πρὸς αὐτόν, ὡς συνυπολόγησεν ἐλευθέρως καὶ ἐν πληρεστάτῃ τοῦ ἀδούλου τῶν προκαλεσασῶν αὐτὰς ὁφορμῶν γνῶσει, ὅπως ἀπαγορεύεται ἐν γένει ὑπὸ τοῦ Νόμου (Cass., 17 'Ιουλίου 1857.—18 Μαρτίου 1861 καὶ 30 'Ιουλίου 1866.—Aix 7 Αὐγούστου 1856.—Douai 17 Φεβρουαρίου 1859)· καὶ ἀπ' ἐτέρου, διότι διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ, ὅστις κυρούμενος τίθησι τὸν πτωχεύσαντα ἐπὶ κεφαλῇ τῶν ἑαυτοῦ υποθέσεων, λογίζονται κυρωθεῖσαι ὡς πρὸς αὐτὸν καὶ αἱ τοιαῦται πράξεις, ἐφ' ὅσον ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῆς ὁμάδος, ἢ δὲν ἐπερατώθη ἡ ἀρξαμένη δίκη καὶ δὲν ἐξετελέσθησαν ἐκ μέρους τῶν συνδίκων αἱ περὶ ἀκυρώσεως αὐτῶν ἐκδοθεῖσαι τυχόν ἀποφάσεις.

Οὕτως, ἐὰν ἐν τῷ ἐνεργητικῷ τῆς περιουσίας, ἥτις διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀφέθη τῷ πτωχεύσαντι, ὑπάρχῃ καὶ ἀπαιτήσεις περὶ ἐπιστροφῆς ποσοῦ πληρωθέντος ἀκύρους, οἱ ἦν ἡγέρθη παρὰ τῶν συνδίκων δίκη, ὁ πτωχεύσας ἐνεργῶν ἤδη ἀτομικῶς καὶ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, δὲν δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ αὐτήν, ὡς ἐπίσης στερεῖται τοῦ δικαίωματος νὰ ἐκτελέσῃ τὰς περὶ τούτου ἐπιδοθείσας ἀποφάσεις, ν' ἀξιώσῃ

παρὰ τινος πιστωτοῦ τὴν ἐπιστροφὴν ποσοῦ πληρωθέντος ἐν χρόνῳ ὑπόπτῳ, λόγῳ προκαταβολῆς ἐπὶ ἀπαιτήσεως μὴ ἀμφισβητουμένης, ἢ ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ κύρος ὑποθήκης ἀναγνωρισθείσης ὑπὸ τῶν δανειστῶν ἢ καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν διαγραφὴν τοιαύτης δυνάμει ἀκυρωτικῶν ἀποφάσεων ἐκδοθεισῶν ὑπὲρ τῶν συνδίκων· ἢ ἀντιτασσόμενη· δ' ἀντίρρησης, ὅτι ἡ ὁμάς δὲν θεωρεῖται, πρὶν ἢ συμπληρωθῶσι πάντες τοῦ συμβιβασμοῦ οἱ ὅροι, ὡς ἐκλείψασα, καὶ ὅτι ὁ ὀφειλέτης ὑποκαθίσταται εἰς τὰ δικαίωματα αὐτῆς, στερεῖται ἐπίσης σπουδαιότητος.

Μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ, δι' οὗ ἐπέρχεται ἀνανέωσις, δὲν ὀφίσταται πλέον ὁμάς, ἀλλὰ διάφοροι ἀτομικοὶ δανεισταὶ τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου, ἀπολαύοντες μόνον τῶν διὰ τῆς πράξεως παρεχομένων αὐτοῖς δικαιωμάτων, ἢ δὲ εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν συνδίκων ὑποκατάστασις, γίνεται ὑπὸ ὅρους ὅλως ἀλλοίους, καθ' οὓς ἀντὶ τῆς παρ' ἐκείνῳ ὀφειλομένης λογοδοσίας, ὁ συμβιβασθεὶς ὑποχρεοῦται μόνον εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ὑποσχεθέντος μερίσματος. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐὰν ἐπῆλθεν ἀκύρωσις ἢ διάρρηξις, ἢ πτώχευσις ἀναξῆ καὶ ἡ ὁμάς ἀνασυνιστᾶται, ἐντεῦθεν ὅμως δὲν ἔπεται, ὅτι καὶ πρὸ τούτου δύναται αὕτη νὰ θεωρηθῇ ὀφισταμένη καὶ ἔχουσα δικαίωματα ἄλλα ἐκτὸς τῶν διὰ τῶν, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἰσχύοντος συμβιβασμοῦ, παρεχομένων εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας πρότερον αὐτὴν πιστωτὰς.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀντιτάσσεται ἡ ἐξῆς ἀντίρρησης, ἥτις καὶ ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν τῆς ἀντιθέτου θεωρίας βῆσιν, ὅποια δὴλα ἐῖς ἔσται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ τύχη τῶν ἀντικειμένων τῶν ἐκυρωθεισῶν ἢ ἀκυρωτῶν ὑπὲρ τῆς ὁμάδος πράξεων καὶ υποθηκῶν.

Ἰδὲν, λέγωσιν οἱ ἀντιφρονούντες, ὁ πτωχεύσας δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὰς περὶ

τῆς ἀκυρώσεως αὐτῆς ἐκδοθεῖσας ὑπὲρ τῶν συνδίκων ἀποφάσεις, ἣ νὰ ζητήσῃ τὴν διαγραφὴν τῶν ἀκύρων ὑποθηκῶν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν παρανόμως πληρωθέντων ποσῶν, τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος στεροῦνται ἐπ' ἑξῆς, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὁ συμβιβασμός, καὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὴν προϋπάρξασαν ὁμάδα δανεισταί, καὶ κατ' ἀκολουσίαν οὔτε αἱ ἀκυρωθεῖσαι ἢ ἀκυρωτέαι πληρωμαὶ δύνανται νὰ εἰσαχθῶσιν ἐν τῷ ἐνεργητικῷ οὔτε καὶ τὸ ἀντίτιμον τῶν ἀκύρων βυρνοθέντων δι' ὑποθηκῶν ἀκινήτων, ἅτινα, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται αὐταί, δὲν δύνανται βεβλῆως νὰ ἐκποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ συμβιβασθέντος, ὅποτε οὗτος δυνατόν νὰ περιέλθῃ εἰς ἀδυναμίαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὄρων τοῦ συμβιβασμοῦ, ὡς στερούμενος δῆθεν τῶν μέσων, ἐφ' ὧν ἐβασίζετο καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ὁμὰς ἀπέκτητε δικαιώματα, τὰ ὁποῖα συνήνεσε νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ (Almaz., 2703).

Νομίζομεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἀντίρρησης, ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς δῆθεν γεννώμενα ἀτοπήματα, εἰσὶ φαινομενικὰ ὅλως καὶ ὅτι ἡ ἀντίθετος γνώμη πλανᾶται ἐν τούτῳ κυρίως, ὅτι νομίζει ὡς δυνάμενα καὶ νὰ παραχωρηθῶσι τὰ τοιαῦτα δικαιώματα καὶ ν' ἀσκηθῶσιν ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου, ἐν ᾧ οὗτος κατὰ ῥητὴν τοῦ Νόμου διάταξιν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς πράξεις, αἱ συνωμολόγησεν ἐλευθέρως καὶ κατὰ τῶν ὁποίων δὲν ἀντιτάσσει βίαν ἢ πλάνην.

Ἡ δυσχέρεια αὕτη (ἥτις σπανίως ἐν τούτοις ἀπαντᾷ ἐν τῇ πρακτικῇ) εἰς δύο μόνον δύναται ν' ἀνφανῇ περιπτώσεις, ἐν ἐπαρκείᾳ χρηματικῶν μέσων πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ὄρων τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ ἐν ἀνυπαρξίᾳ τοιούτων ἐξεταστέον ὅθεν κατὰ τί εἴσι δῆθεν ἐπιβλαβῆ τὰ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὑποστηριζομένου συστήματος ἐν ἀμφοτέροις τῶν περιπτώσεων ἐπερχόμενα ἀποτελέσματα.

Ἐν τῇ πρώτῃ, ἐὰν τὸ ὑπάρχον ἐνεργητικὸν ἀρκῇ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀναληφθεισῶν ὑποχρεώσεων, οὐδεμίαν ὑφίστανται πραγματικὴ βλάβην οἱ δανειταί, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἰσχυρισθῶσιν, ὅτι, ἐνῶ αὐτοὶ στεροῦνται μέρους τῶν νομίμων ἀπαιτήσεων, οἱ ἀκύρως μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος συμβληθέντες τηροῦσι τὸ ὅλον, ἀφοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἐδικαιοῦντο νὰ λάβωσι μόνον τὸ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ συμφωνηθέν μέρος. ὅπερ δὲν θὰ ἡῤῃσεν καὶ ἂν ἐπυλοῦντο τὰ ἐνυπόθηκα ἢ ἀπεδίδοντο τὰ παρανόμως πληρωθέντα ποσά· οὔτε δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὡς διατεινόνται οἱ ἀντιδοξοῦντες, ὅτι οὕτω παρέχεται βραβεῖον ἐνισχύσεως ὁδίου (Prime d'encouragement donnée à la fraude), ὁῖοι οὖν ἀπονομή τοιοῦτου βραβεῖου ἡδύνατο λογικώτερον νὰ θεωρηθῇ ἢ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα παροχὴ δικαιώματος, ὅπως ἐπανερχεται ἐναντίον ῥητῶν τοῦ Νόμου διατάξεων εἰς πράξεις ἐγκύρους καὶ ἰσχυράς, αἱ συνωμολόγησεν ἐλευθέρως.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ, οἱ δανεισταί δὲν δύνανται ὡσαύτως νὰ θεωρηθῶσι βλαπτόμενοι ὅπωςδήποτε, καθότι, ἐὰν ἐνεκὴν ἀνεπαρκείας τοῦ ἐνεργητικοῦ δὲν ἐκπληρωθῶσι τοῦ συμβιβασμοῦ οἱ ὅροι, δικαιοῦνται νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν διάρρηξιν αὐτοῦ, ὅποτε ἀναγκῶσι τὸ δικαίωμα οὐ μόνον νὰ ἐνασκήσωσι τὰς ἐκ τῶν ἀρθρ. 449—451 ἀπορρεούσας ἀγωγάς, ἀλλὰ καὶ τὸς ἐκρεμεῖς περὶ αὐτοῦ δίνας νὰ ἐξακολουθήσωσι καὶ τὰς ἐκδοθεῖσας ἀποφάσεις νὰ ἐκτελέσωσι.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ περιτομή αὐτῆς ἐνέργεια (κατὰ τὴν ἐκφρασὴν τῶν ἀντιδοξοῦντων) δὲν εἶναι εὐάρεστος, ἀλλὰ τοιαύτη ἡ θέλησις τοῦ Νόμου ἢ δ' ἐναντία ἐκδοχὴ ἀποτελεῖ οὐχὶ ἐρμητεύειν, ἀλλὰ διόρθωσιν αὐτοῦ.

Ἐκτὸς ὁμῶς τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυσσόμενων δικαιωμάτων, ὁ πτωχεύσας, ἐὰν ὅτι

καταδιώκεται ἐπὶ ὁλίγῃ χρεωκοπίᾳ, δια-
κρίνεται πρὸς τοῦτοις νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ
τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος τὰ
ἔργα, ὅποτε καὶ σημειοῦται τῇ αἰτήσῃ
τοῦ ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν πτωχεύσαν-
των καὶ ἔναντι τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ὁ
γενόμενος συμβιβασμός μετὰ τῆς κυρούσης
αὐτὴν ἀποφάσεως· ἀλλ' ἐὰν δὲν ἐκπλη-
ρῶσιν πάντας τοὺς ἐν τῷ συμβιβασμῷ
ἀναγραφόμενους, ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ.
ὁ 5 ὀριζομένης προθεσμίας, οὐ μόνον ἐκ-
πίπτει τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος, ἀλλὰ
καὶ διαγράφεται ἡ γενομένη τυχὸν κατὰ
τὰ ἄνωτέρω σημείωσις.

Οἱ σύνδικοι, ὡς ἐρρήθη, μετὰ τὴν
πᾶσιν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν ὀφείλουσι πάν-
τως (κλητευόμενοι ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαν-
τος, ὅστις μάλιστα ὑποχρεοῦται νὰ κοι-
νωποιῇ αὐτοῖς καὶ τὴν ἀπόφασιν) νὰ
ἐκφράσωσιν ἀκριβῆ τῆς ληξιάσης διαχειρί-
σεως λογοδοσίαν, ἥτις δέον βεβαίως (ἐν
καὶ σιωπᾷ περὶ τούτου ὁ Νόμος) νὰ δια-
τυπῶται, ἐγγράφως καὶ καθ' ὃν ἡ II.
Δ. ἀναγράφει τρόπον· καὶ ἐὰν μὲν ἀνα-
τυπῶσιν ἔριδος ἢ διαφορὰς, τῇ αἰτήσῃ τῶν
ἐπιμελεστέρων διαδίκων, ἀποφασίζει περὶ
αὐτῶν πάντοτε τὸ Πρωτοδικεῖον κατὰ
τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις διαδικα-
σίαν ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰσηγητοῦ, ἐὰν
δὲ τούναντίον ἐγκριθῇ ἡ δοθεῖσα λογο-
δοσία, ἐπέρχονται αἱ ἀνωτέρω ἀναπτυ-
χθεῖσαι συνέπειαι τοῦ ἄρθρ. 524.

Ἐὰν ἐν τῇ διαχειρίσει εὐρεθῶσιν ἐλ-
λείμματα ἢ καταχρήσεις ἄλλαι, οἱ σύν-
δικοι οὐ μόνον ὑποχρεοῦνται ἀλληλεγ-
γῶς καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως
ἐπὶ ἀνθρώπων πάσης ἐντεῦθεν ζημίας,
ἀλλὰ δύνανται καὶ ποινικῶς νὰ κατα-
διωγῶσι (Bédar. 618).

Ἀντιθέτως ὁμοῦ δικαιοῦνται οὗτοι,
ὅπως ἐν τῷ λογαριασμῷ περιλάβωσι καὶ
τὴν κατὰ τὸ ἄρθρ. 468 ὀφειλομένην αὐ-
τοῖς ἀντιμισθίαν, ἣν μάλιστα δύνανται
καὶ φιλικῶς οἱ διαφερόμενοι νὰ κανονί-

σωσι· διότι, ὡς διατυπῶται τὸ ὡς εἴρη-
ται ἄρθρον, ὁ παρὰ τοῦ δικαστηρίου
προσδιορισμός τοῦ ποσοῦ δὲν εἶναι ὑ-
ποχρεωτικός πάντοτε καὶ καθίσταται
ἀναγκαῖος μόνον ἐν περιπτώσει διαφορᾶς.

Συμβιβασμός ἐπὶ ἐγκαταλείψει
περιουσίας. Ὁ παρ' ἡμῶν ἰσχύων τῶς
Νόμος, ὡς καὶ ὁ ἀπὸ 28 Μαΐου 1838
Γαλλικός, δύο μόνον ἀνεγνώριζον ἐν τούτῳ
στάδιᾳ ἐνεργείας, τὸν συμβιβασμόν, δι' οὗ
οἱ πιστωταὶ τῆς ἐκκαθαρίσεως τὰς ἐργώ-
δεις λεπτομερείας φεύγοντες παραιτοῦν-
ται ἐκουσίως μέρους τῶν αὐτῶν ἀπαι-
τήσεων, καὶ τὴν ἔνωσιν, δι' ἧς ματαιου-
μένου ὀριστικῶς ἐκείνου, τῆς περιουσίας
τὸ ἐνεργητικὸν διενέμετο μεταξὺ τῶν
ἀποτελούντων τὴν ὁμάδα, καὶ ὁ πτω-
χεύσας εἰ καὶ συγγνωστὸς κηρυττόμενος
(ἐὰν δὲν ὑπῆρχον κακῆς πίστεως τεκμή-
ρια) ὑφίστατο αὐδὲν ἤττον πᾶσαν ἐπὶ
τῆς οὐσίας αὐτοῦ καταδίωξιν.

Τὰ ἐντεῦθεν ἀτοπήματα εἰσὶ βεβαίως
κατάδηλα, ἅφου οὕτως ὁ πτωχεύσας ἐκ
δυστροφίας τῶν πιστωτῶν ἄρνούμενων
τὰς ὑποβληθείσας προτάσεις θὰ ὑπέκυ-
πτε βίᾳ εἰς τῆς ἐνώσεως τὴν ὄντως ἐπ-
αχθὴν κατάστασιν· πρὸς ἄρσιν δ' αὐτῶν,
ὁ νομοθέτης κατὰ μίμησιν τοῦ ἀπὸ 17
Ἰουλίου 1856 εἰσαχθέντος ἐν Γαλλίᾳ
Νόμου, καθιέρωσε τὸ νέον τοῦτο σύστημα,
ὅπερ ἀποτελεῖ μέτρον συμβιβασμοῦ καὶ
ἐνώσεως ὅρον ἀρμονικῶς μετριάζοντα τὴν
μεταξὺ ἐκείνων ὑφισταμένην ἀπότομον
διαφορὰν· διότι δι' αὐτοῦ ἡ μὲν περιου-
σία τοῦ πτωχεύσαντος διαχειρίζεται ὡς
ἂν εἴχεν ἐπὶ ἐλευθερίᾳ ἔνωσις, ὁ δὲ ὀφειλέτης
ἀπολαύει ὅσων σχεδὸν καὶ ὁ τυχὼν
συμβιβασμοῦ πλεονεκτημάτων.

Ὅτι καὶ τὸ σύστημα τοῦτο ἐνέχει τι
τὸ ταπεινωτικὸν διὰ τὸν ἀτυχῆσαντα
ὀφειλέτην, οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ἀμφιβολία.
ἀλλ' ὡς βέβαιον ἐπ' ἰσῆς δύναται νὰ
θεωρηθῇ καὶ ὅτι ὁ πτωχεύσας τῶν ὀλε-
θρίων τῆς ἐνώσεως ἀποτελεσμάτων προ-

τιμῇ πάντοτε τὴν ὀλιγωτέραν καταστροφὴν καὶ ταπεινώσιν ἐπαγομένην ἐγκατάλειψιν τῆς περιουσίας, οὗ ἕνεκεν καὶ ἐνεργητικὸς κρίνεται ὁ θεσμός.

Τοὺς ὅρους καθ' οὓς καταστίζεται ὁ τοιοῦτος συμβιβασμὸς διαγράφει ἐν λεστομερείᾳ τὸ ἄρθρ. 526, κατ' αὐτὸ δὲ τὸ περὶ μερικῆς ἢ ὀλικῆς ἐγκαταλείψεως τῆς περιουσίας συνάλλαγμα γίνεται συμφώνως πρὸς τοὺς τοῦ ἄρθρ. 512—525 ὁρισμούς. Ὡστε καὶ ἡ ἐν λόγῳ σύμβασις ὑπόκειται εἰς τὰς αὐτὰς διατυπώσεις, καὶ ἔχει προσόμοια τῶν λοιπῶν συμβιβασμῶν αποτελέσματα.

Ἡ διαχείρισις καὶ ἐκκαθάρισις τῆς ἐγκαταλιμπανομένης περιουσίας ἐνεργεῖται ὑπὸ διαχειριστῶν ὑποκειμένων εἰς ἀνάκλησιν καὶ ἀντικατάστασιν καὶ ἐκλεγόμενων κατὰ τὴν αὐτήν, εἰ δυνατόν, συνεδρίασιν διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 512 ἀπαιτούμενης διπλῆς πλειονοψηφίας ἢ ἀνεφίκτου οὔσης τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς· παρὰ πιστωτῶν ἀντιπροσωπευόντων τὰς κατὰ τὸ ἄρθρ. 497 μειζονας ποσότητας καὶ ἐνεργούντων προσωρινῶς μέχρι τῆς ἐκλογῆς διαχειριστοῦ ὁριστικοῦ· ὁ διοριζόμενος εἰσηγητὴς ἀπολαύει τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 454 ἀναγραφόμενων δικαιωμάτων, καὶ λογίζεται ἀποβάλλον τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἐκκαθαρίσεως καὶ οἱ ἐκλεγόμενοι ἐκκαθαρίζονται μετὰ τῆς ἐκκαθαρίσεως τὴν ἀποπεράτωσιν διδουσι τὴν ὁριστικὴν αὐτῶν λογοδοσίαν, ἣτις διεξάγεται ἐνώπιον τῆς ἐπὶ τούτῳ καλουμένης συνελεύσεως (καθ' ἣν ἀδείξαι τοῦ εἰσηγητοῦ δύναται νὰ παραστῇ αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου καὶ ὁ πτωχεύσας) καὶ περὶ τῆς ὁποίας συντάσσεται ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἢ ἐκθεσις, περιλαμβάνουσα τὰς κατ' αὐτῆς γενομένας τυχόν ἀντιρρήσεις. Ἐπίσης ἐφαρμοστέοι εἰσὶ καὶ ἐνταῦθα οἱ ὁρισμοὶ τοῦ ἄρθρ. 448 καὶ 491 καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἱ διαχειρίζονται δικαιούνται μὲν νὰ συμβιβάζ-

ζωνται περὶ πάσης διαφορᾶς τῆς ἐμάδος, μὴ ἐξαιρουμένων μηδὲ τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ κίνητα τῆς ἐγκαταλειφθείσης περιουσίας, ἀλλ' ὀφείλουσι συγχρόνως νὰ καταθέσωσι τὰ ἐκ τῆς πωλήσεως ἐσπραττόμενα χρήματα (μετὰ τὴν ἰφαίρσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ὀριζομένου διὰ τὰ δικαστικά καὶ διαχειρίσεως ἔξοδα ποσοῦ) παρὰ τῷ ταμείῳ τοῦ Δημοσίου, ἢ τῷ τῆς Ἑθνικῆς, Ἰονικῆς ἢ Πιστωτικῆς Τραπεζῆς.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως μεταξὺ τῆς τοιαύτης ἐπὶ ἐγκαταλείψει περιουσίας διαλλαγῆς καὶ τοῦ κυρίου συμβιβασμοῦ, οὐδὲ μία ὅσον ἀφορᾷ εἰσὶν τὴν τηρητέαν διαδικασίαν ὑφίσταται διαφορὰ, ἐκτὸς μόνον τῆς μειζονος ἐλευθερίας, ἣν ἔχουσιν ἐνταῦθα οἱ πιστωταὶ περὶ τὴν διαχείρισιν καὶ ἐκκαθάρισιν τῆς πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν ἀφιεμένης ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος περιουσίας.

Συμβιβασμοῦ ἀκύρωσις καὶ διάρρηξις. Ἐὰν μετὰ τὴν δικαστικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ κύρωσιν ἐπετρέπετο ἡ ἐννοία καὶ παραβιάσεως τύπων προσβολῇ αὐτοῦ, εὐρυτάτη ὄντως ὅα ἡνοίγετο πρὸς στρεφодиκίαν ὁδόν, ἐπὶ προφανεῖ τῶν συμφερόντων τοῦ τε πτωχεύσαντος καὶ τῆς ἐμάδος βλάβῃ ὅπερ ἤθελεν εἶναι καὶ ἀδικον αὐτὸ καθ' αὐτὸ καὶ ἐναντίον τοῦ προδήλου σκοποῦ τοῦ Νομοθέτου, ὅστις παρσχὼν τοῖς δανεισταῖς τὴν ἐξουσίαν οὐ μόνον νὰ ἀποκρούσῃ τοῦ πτωχοῦ τὰς προτάσεις, ἀλλὰ καὶ νὰ προσβάλλῃ δι' ἀνακοπῆς τὸν παρὰ τὴν γνώμην αὐτῶν συντελεσθέντα συμβιβασμὸν ἕνεκα παραβιάσεως τύπων ἢ παραμελήσεως τῶν πρὸς καταρτισμὸν αὐτοῦ προχρησιμοποιημένων ὅρων, ἡννοεῖ βεβαίως νὰ καταστήσῃ τὴν πρᾶξιν μετὰ τὴν ἐπέλευσιν ἐπικύρωσιν ἀπρόσβλητον κατὰ τοῦτο καὶ ἀμετάβλητον ὅλως· ἀλλ' ἐνίοτε ὑπάρχουσι περιστάσεις οὐσιαστικῶς τε καὶ δικαιολογούσαι ἀποκρώντως τὴν τοιαύτην

ἀκυρώσιν, καὶ τὸ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀπρόσβλητον τῆς πράξεως ἤθελε μετέχει τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς ἀτοπημάτων. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμώμενος καὶ ὁ νεώτερος Νομοθέτης ρητῶς ἀποφαινεται διὰ τοῦ ἀρθρου 527, ὅτι μετὰ τὴν τελεσιδικίαν τῆς ἀποφάσεως καὶ ὅταν ἀπαγορεύεται τῆς ἀνακοπῆς ἡ ἐφέσεως ἡ χρῆσις ἐπ' οἰονδήποτε καὶ ἂν στηρίζωνται λόγον, ὁ συμβιβασμός δύναται ν' ἀκυρωθῇ καὶ νὰ διαρρηχθῇ ὡς λόγους δ' ὀρίξει τοῦτο μὲν τὴν ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ καταδικην, τοῦτο δὲ τὴν μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν ἀνακαλυπτομένην τυχὸν ἀπόκρυψιν τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ ἐξόγκωσιν τοῦ παθητικοῦ, οἱ περὶ τῆς χρήσεως τῶν ὁποίων ὅροι εἰσὶν ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι τοῦ κατὰ τ' ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντος δικαίωματος τῆς ἀνακοπῆς καὶ ἐφέσεως, οὐ δὲν δύναται νὰ γίνῃ διπλῇ χρῆσις· διότι τοῦ ἀρθρου 527 ἡ διάταξις ἐστὶν ἐφαρμοστέα ἀπολύτως καὶ μόνον ὅταν ἀποκλείεται τὴν μίαν προσφυγὴν ἐκ τῶν διὰ τοῦ ἀρθρου 517—519 καθιερουμένων.

Ὁ Νόμος προβλέπει, ὡς εἶδομεν, κοί κανονίζει, ἀπὸ κοινοῦ οὐ μόνον τῆς ἀκυρώσεως τὴν περίπτωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς διαρρηξέως, ἐπειδὴ ὅμως οὐσιμῶς διαφέρουσι τὰ δύο ταῦτα τῆς ἐκμηδενίσεως τοῦ συμβιβασμοῦ εἶδη οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰ προκαλοῦντα αὐτὰ αἴτια, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς παραγομένας ἐντεῦθεν συνεπείας, ὁδὸν ἰδιαίτερος περὶ ἐνὸς ἐκάστου τούτου νὰ γίνῃ λόγος.

Ὡς διατυπῶται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, τριῶν κυρίως ὁρων ἀπαιτεῖται ἡ συνδρομὴ πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῆς: α') ὁ δόλος εἰδικῶς σχετιζόμενος πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ ἐξόγκωσιν τοῦ παθητικοῦ, ὅστις ἐθωρήθη σπουδαιότερος καὶ δυνάμενος νὰ ἔχῃ τοιαῦτα ἀποτελέσματα: β') ἀνακάλυψις αὐτοῦ, μετὰ τὴν ἐπελευθύναν κύρωσιν, καθ' ὅτι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει οἱ πιστωταὶ μὴ ποιήσαντες

ἐμπροθέσμως χρῆσιν τοῦ δικαίωματος τῆς ἀνακοπῆς, δὲν δύνανται ἢ νὰ θεωρηθῶσιν ὡς παραιτηθέντες τῆς ἐπὶ τούτῳ πρόσβλητος τοῦ συμβιβασμοῦ, καὶ γ') καταδίκη ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ. Ὡστε κατὰ ταῦτα ἡ βία, ἡ πλάνη ἢ ὁ κατὰ τὸ κοινὸν δίκαιον δόλος, αἵτινα ἡδύνατο νὰ προταθῶσιν ἐγκλίρωσι, εἴτε ἐνώπιον τῆς συνελύσεως τῶν πιστωτῶν, εἴτε ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δι' ἀνακοπῆς, δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις ἀγωγῆς περὶ ἐκμηδενίσεως τῆς κυρωθείσης πράξεως.

Ἐὰν ὁ συμβιβασμός προσβάλληται διὰ τὸν πρῶτον λόγον, ἡ ἀγωγή περὶ ἀκυρώσεως (ἥτις ὡς οὐτα τάξεως δημοσίας δὲν καλύπτεται διὰ ρητῆς ἢ σιωπηρᾶς τῶν διαφορομένων συναινέσεως) ἀπευθύνεται ἐναντίον τοῦ πτωχεύσαντος αὐτοῦ, μὴ ὑπαρχόντων πλέον συνδίκων καὶ ἡ ἀκυρώτης ἀπαγγέλλεται πάντοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου πολ. δικαστηρίου· καθ' ὅτι ὁ Νόμος ἠθέλησε νὰ διαφυλάξῃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν πολιτικὴν ἀγωγὴν διὰ τοὺς δανειστάς, οἵτινες θὰ ἤρουντο νὰ καταδιώξωσι ποινικῶς τὸν πτωχεύσαντα ἐὰν ὅμως λάβῃ χάραν καταδίκη ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ, ἡ περὶ αὐτοῦ ἀπόφασις μηδενίζει αὐτοδικαίως τὸν συμβιβασμὸν χωρὶς νὰ ἀπαιτῆται νὰ κηρυχθῇ καὶ δικαστικῶς, διότι ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου δὲν δύναται βεβαίως νὰ καταστή καὶ αὐθις ἀντικείμενον συζητήσεως ζήτημα, ὅπερ ἐκρίθη ἤδη ἀρμοδίως καὶ τὸ ὅποσον κατὰ ρητὴν τοῦ Νόμου διάταξιν καθίστησιν ἀδύνατον τῆς κυρωθείσης συμβάσεως τὴν ὑπαρξιν. (Pardessus ἀρ. 1250. — Renouard, 2 σ. 99. — Bedar, ἀρ. 631. — Ἐναντίος ὁ Lainné Dal. Rép. ἀρ. 264).

Ἐν ἀμφοτέροις ἐν τούτοις ταῖς περιπτώσεσι τ' ἀποτελέσματα εἰσὶ παρόμοια. Ἀμα διὰ τῆς ἐπελευθύνσεως ἀκυρώσεως ὁ συμβιβασμός παύει ὑπάρχων, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ἡ πτώχευσις ἀναζητῇ, τὸ

δικαστήριον διορίζει, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ πρῶτον κηρυττομένης τοιαύτης, εἰσηγητὴν καὶ συνδίκους καὶ εἰ ἐγγυηταὶ οὐ μόνον ἀπαλλάσσονται πάσης εὐθύνης, ἀλλὰ δικαιοῦνται ν' ἀναζητήσωσι τὰ δοθέντα.

Ἐὰν κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐναντίον τῆς λόγῳ δόλου ἀκυρώσεως τὸν συμβιβασμὸν ἀποφάσεως γίνῃ χρῆσις ἐφέσεως, τὸ δικαστήριον οὐ μόνον δύναται ἀλλὰ καὶ ὀφείλει μέχρι οὗ ἀποφανθῇ τὸ ἐφετεῖον νὰ λάβῃ πάντα τὰ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀναγκαῖα συντηρητικὰ μέτρα.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀκυρώσεως, μεταβαίνομεν δὲ νῦν εἰς τὴν διάρρηξιν.

Ὁ Νομοθέτης, ἀσχοληθεὶς εἰδικῶς περὶ ἀκυρώσεως, ἥτις προϋποτίθῃσι ἀναγκαίως τὴν ἐν τῷ συναλλάγματι ὑπαρξίν ἐλαττώματος οὐσιώδους, δὲν ἤδυνατο, ὡς εἰκόσ, νὰ περιῶχῃ τὴν περίπτωσιν τῆς μὴ ἐκτελέσεως τῶν συμφωνηθεισῶν ὑποχρεώσεων ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ὀχυρούμενος ὀπισθεν τῆς ἐπικινδύνσεως ἡδύνατο νὰ μῃταιοῖ αὐτοβούλως τὴν νόμιμον τοῦ συμβιβασμοῦ ἐνέργειαν· τούτου δ' ἔνεκεν ὁ νεώτερος Νόμος τὰ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ ἀναφυόμενα ἐκάστοτε κενὰ ἀναπληρῶν ἐδέξατο ὅτι, ἐὰν ὁ πτωχεύσας δὲν ἐκπληρώσῃ ἀνελλιπῶς πάντας τοῦ συμβιβασμοῦ τοὺς ὅρους, δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διάρρηξις, ὡς καὶ ἐπὶ πάσης συμβάσεως, καθ' ἣν ἐξυπακούεται πάντοτε ὁ ὅρος τῆς διαλύσεως διὰ τὴν μὴ ἐκμέρους τοῦ ἐνὸς τῶν συμβαλλομένων ἐκπλήρωσιν τῶν ἐπιβληθεισῶν αὐτῷ ὑποχρεώσεων.

Ἀλλ' ἡ διάρρηξις ἐπάγεται μὲν ὡς καὶ ἡ ἀκύρωσις τοῦ συμβιβασμοῦ τὴν ἀνυπαρξίαν, διαφέρει δ' ὅμως ἐκείνης, καθ' ἣ ἀνεπύχθη καὶ ἀνωτέρω, κατὰ τοὺς λόγους, ὧν ἔνεκεν δύναται νὰ ζητηθῇ, καὶ κατὰ τὰς συνεπείας.

Ὡς λόγος αὐτῆς, καθ' ἣ ἐρρήθη ἤδη, χρησιμεύει ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῶν ὁρων

τοῦ συμβιβασμοῦ, δύναται δὲ νὰ ζητηθῇ ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν ἐν τῇ περί τοῦ συμβιβασμοῦ συνελεύσει συνελθόντων πιστωτῶν, σχηματιζομένης καθ' ὅν τὰ ἄρθρα 512 καὶ 528 διαγράφουσι τρόπον, καὶ πραγματοποιεῖται δι' αἰτήσεως εἰσαγομένης ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου παρὰ τῶν συνδίκων ἐπ' ὀνόματι τῶν ὡς εἴρηται πιστωτῶν ἢ καὶ παρ' αὐτῶν τούτων ὑποχρεωμένων ὅμως νὰ καλέσωσι τοὺς συνδίκους, τὸν πτωχεύσαντα καὶ τοὺς ὑπάρχοντας τυχὸν ἐγγυητάς.

Ὡστε ὁ Νόμος, ὡς παρατηρεῖ ἕκαστος, ἠθέλησε νὰ περιβάλλῃ τὴν διάρρηξιν διὰ τῶν τύπων τῶν θεωρηθέντων καὶ περὶ τὸν καταρτισμὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ἀναγκαίων, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι δύναται νὰ ἐπηρεασθῶσιν ἐντεῦθεν πάντων τῶν πιστωτῶν τὰ συμφέροντα.

Ἀλλ' ἡ τήρησις τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὅν ζητεῖται ἡ διάρρηξις δύναται ἄρα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀναγκαία καὶ ὅτι κατ' ἀκολουσίαν ἀπαιτεῖται καὶ ὅταν δὲν ἐπηρεάζονται ἐντεῦθεν πάντων τῶν δανειστῶν τὰ συμφέροντα; Βεβαίως ὅχι. Ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει εἶναι ἀνάγκη ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐπιβαλλομένη, ἐν τῇ δευτέρᾳ θὰ ἦτο ἀπώλεια χρόνου καὶ πολυτέλεια δαπάνης ματαίᾳ· ἄλλως δὲ καὶ ἄδικον ἦθελεν εἶναι ἡ ἐγωιστικὴ τῶν ἱκανοποιηθέντων δανειστῶν ἄρνησις νὰ καθιστᾷ ἀδικαιολογῆτως ἀδυνατον τῶν μὴ ἱκανοποιηθέντων τὴν τοιαύτην νόμιμον ἐνέργειαν. Ὁ θόρον εἰπομένης εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ὅσκις κατὰ τὸ ἄρθρ. 528 εἰς μόνον δανειστῆς ἢ καὶ περισσότεροι μὴ ἀποτελοῦντες ὅμως τὴν ἀναγκαίαν πλειονότητα αἰτοῦνται ἀτομικῶς τὴν διάρρηξιν, ἡ τήρησις τῶν τοιούτων διατυπώσεων δὲν ἐπιβάλλεται.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον ἐδάφ. τοῦ ἄρθρ. 528 ὅπερ ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἄρθρ. 663 τοῦ παλαιοῦ

Ιταλικού Ικώδικος, ἡ τοιαύτη ἐνέργεια θ-
λων ἀτομικῇ οὕτῃ ὠφελεῖ μόνον τοὺς ἐ-
νεργοῦντας καὶ ὅτι οἱ τοιοῦτοι πιστῶται
ἀναλαμβάνουσι μὲν τὴν ἐνάσκησιν τῶν
δικαιωμάτων αὐτῶν ἐπὶ τῇ τῆς περιου-
σίας καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πτωχεύσαν-
τος, πληρὴν δὲν δύνανται ν' ἀπαιτήσωσι τὸ
περιπλέον τῶν ἐν τῷ συμβιβασμῷ ση-
μιουμένων ποσοτήτων εἰμὴ μετὰ τὴν
λήξιν τῶν πρὸς καταβολὴν τῶν τελευ-
ταίων δόσεων τασσομένων προθεσμιῶν.
Ὡς πρὸς τοὺς ἐγγυητάς, ἐναντίαι ἐπε-
κράτησαν παρὰ τῷ νομοθέτῃ σκέψεις.

Βεβαίως ἐὰν συντρέχωσι λόγοι δικαιο-
λογοῦντες τὴν μετὰ τὴν ἀκύρωσιν ἀπαλ-
λαγὴν τῶν ἐγγυητῶν, ἔτι μᾶλλον ἔδει
νὰ κηρύσσωνται οὗτοι ἀνεύθυνοι μετὰ
τὴν διάρρηξιν, διότι ἤθελεν εἶναι ἄδικον,
ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ἀπογυμνοῦται πάντων
ἐν γένει τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ συμ-
βιβασμοῦ, νὰ ὑποχρεῶται νὰ πληρώσῃ
ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἐγγυητής, ὅστις παρενέβη
ἀπλῶς καὶ μόνον ὅπως ἀπολαύσῃ ἐκεῖ-
νος τῶν ὡς εἴρηται πλεονεκτημάτων καὶ
ἀποπῶν νὰ ἐκμηδενίζηται μὲν ἡ σύμβα-
σις καὶ ν' ἀπομένῃ ἐν ἰσχύϊ ἡ πρόσ-
θετος ἀσφαλιζούσα αὐτὴν ἐγγύησις. Καὶ
ὅμως ἡ ἐκ τῆς ἐγγυήσεως εὐθύνη τῶν
τρίτων θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 528 ὡς
μὴ ἀλλοιουμένη ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.
ὀνοεῖται δ' οἰκθρον εἶναι εἰς ἐπαύξεισιν
τῶν ἐντεθῶν ἀτοπημάτων τοῦ ἐγγυητοῦ
ἡ εὐθύνη συμφωνίας πρὸς τὴν τοιαύτην
τοῦ Νόμου ἄρχῃν ἀπομέναι ἀκέραιος καὶ
ὅταν ἐπέλθῃ δευτέρα πτώχευσις, καθ' ὃ
πὺν ἐκεῖ μὲν ἡ διάρρηξις κηρύσσεται ἀπ'
ὀφείας ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου, τὸ δὲ δι-
καστήριον κηρύσσον τὴν πτώχευσιν συν-
αποφαινεται ἐμμέσως καὶ περὶ τῆς τοῦ
συμβιβασμοῦ διαρρήξεως ἥτις δὲν ἐπ' ὀγε-
ται, ὡς ἐρρήθη, τοῦ ἐγγυηθέντος τὴν ἀ-
παλλαγὴν.

Καὶ ἐπειράθησαν μὲν συγγραφεῖς τινες
(Ραλ. σελ. 191) ὅπως δικαιολογήσωσι

τὴν τοιαύτην εὐθύνην, ἀλλὰ δι' ἐπιχει-
ρημάτων ἀσθενεστάτων καὶ ἥκιστα πει-
θόντων· τὸ λαγόμενον δὲ ὑπ' αὐτῶν ὅτι
ἐπὶ ἀκύρωσεως οἱ ἐγγυηταὶ δὲν πρέπει νὰ
ἐνέχωνται εἰς ἐκτέλεσιν ὑποχρέωσεως ὀ-
φειλέτου ἐξελεγχομένου βολίου καὶ κατ'
ἀκολοῦθίαν ἀναξίου συμβιβασμοῦ, νομίζο-
μεν ὅτι ἀνατρέπει τὴν βάσιν αὐτῇ τῆς
ἐπικαλουμένης δικαιολογίας· διότι κατὰ
μερίζον λόγον δὲν πρέπει νὰ ὑποχρεῶνται
οὗτοι εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἐγγυήσεως δοθεί-
σης ὑπὲρ ὀφειλέτου, ὅστις ἐξελέγχεται κα-
κῆς πίστεως ὡς ἀθετῶν ἀμέσως μετὰ τὸν
συμβιβασμὸν τὰς δι' αὐτοῦ ἀναληφθείσας
ὑποχρέωσεις· καὶ ἂν οἱ πιστῶται δικαιο-
σύνται νὰ ζητήσωσι τὴν διάρρηξιν ὡς
γενόμενοι θύματα τῆς εὐπιστίας αὐτῶν
διὰ λόγον προσόμοιον, δὲν πρέπει νὰ βα-
ρύνωνται καὶ οἱ ἐγγυηταί, οἵτινες ἐπίσης
θεωροῦνται ἀπατηθέντες, ἀφοῦ ἀνέλαβον
ὑποχρέωσιν ἰσχύουσαν καὶ μετὰ τὴν δι-
άρρηξιν ἐπὶ τῇ προϋποθέσει πάντοτε ὅτι
ὁ ὀφειλέτης ἤθελεν ἐκτελέσει, ὡς ὑπεσχέ-
θη, τοῦ συμβιβασμοῦ τοὺς ὅρους.

Ἀπαγγελθείσης τῆς ἀκύρωσεως ἡ δι-
αρρήξεως ἡ πτώχευσις ἀναζητῇ καὶ τὸ δι-
καστήριον λαμβάνον ὑπ' ὄψεϊ (κατὰ τὸ
ἄρθρ. 232) τὴν ἐπὶ βολίᾳ χρεωκοπίᾳ κα-
ταδίκην ἢ τὴν κηρυχθεῖσαν ἀκύρωσιν ἢ
διάρρηξιν τοῦ συμβιβασμοῦ διαρρίζει δι'
ἀποφάσεως (ἥτις ὡς καὶ ἡ κηρύτιουσα
τὴν πτώχευσιν εἶναι ἐπίσης προσωρινῶς
ἐκτελεστή) Εἰσηγητὴν καὶ ἕνα ἢ πλεί-
ους συνδίκους, οἵτινες θεωροῦνται ὁρεστι-
κοὶ καὶ τῶν ὁποίων τὸ ἔργον καθορίζεται
ὑπὸ τῶν ἄρθρων 532 καὶ ἐπομένων· τὰ
δικαιώματα δὲ τῶν παλαιῶν καὶ νέων
πιστωτῶν κανονίζει εἰδικῶς τὸ ἄρθρον
533, καθ' ὃ οἱ πρὸ τῆς πτωχεύσεως τοι-
οῦτοι ἀναλαμβάνουσι τὴν ἐνάσκησιν τῶν
δικαιωμάτων αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πτωχεύσαν-
τος μόνον καὶ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὀριζομένην ἀ-
ναλογίαν.

Πρὶν ἢ προῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν διαφόρων τῶν συνδίκων ἔργων ἀναγκάζον εἶναι νὰ ἐξετασθῇ, ἐὰν αἱ μεταξὺ τῆς κυρώσεως καὶ τῆς διαρρήξεως ἡ ἀκυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ ἐνεργηθεῖσαι πράξεις ἰσχύουσι καὶ κατὰ πόσον.

Ὁ Γαλλικὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 525 ἀποφαίνεται μὲν ἀκύρους πάσας ἐν γένει τὰς τοιαύτας πράξεις, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ἀποδείχῃσιν ὅτι εἰσὶν ἀπότοκοι δόλου· ἐνῷ ὁ Βελγικὸς (ἀριθ. 526) θεωρεῖ κατ' ὀντίθεσιν ἀκύρους μόνον τὰς ἐν τῷ ἄρθρῳ 445 αὐτοῦ (449 τοῦ ἡμετέρου), πάσας δὲ τὰς λοιπὰς ἀποφαίνεται ἀκυρωτέας, ἐὰν ἐγένοντο κατὰ παραβίασιν τῶν ὅρων τοῦ συμβιβασμοῦ ἢ πρὸς καταδολίευσιν τῶν δικαιωμάτων τῶν πιστωτῶν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δευτέρου ποιουμένην διαστολὴν ἀπεδέξατο καὶ ὁ ἡμέτερος (ἐν ἄρθρῳ 535) ὑπολαμβάνων ἴσως ὅτι αἱ ζημίαν τοῖς πιστωταῖς ἐπαγόμεναι πράξεις δὲν χρήζουσιν ἐπιεικεστέρας ἐκτιμήσεως τῶν πρὸ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν τοιούτων.

Βεβαίως ἡ ἀνωτέρω διαστολὴ ἐπὶ ρητῆς τοῦ Νόμου διατάξεως στηριζομένη ἐστὶν ἰσχυρὰ καὶ ἐφαρμοστέα, ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἔπεται ὅτι δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀρθή· διότι ἀφοῦ τοῦ συμβιβασθέντος ἡ ἱκανότης μέχρι τῆς διαρρήξεως ἡ ἀκυρώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ εἶναι τελεία καὶ ἀναμφισβήτητος, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι οὗτος ἡδύνατο ἐλευθέρως καὶ ἄνευ περιορισμοῦ οἰουδήποτε νὰ διαθέσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἢς τὴν διτχεῖρισιν ἐπανάλαβε νομίμως καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν αἱ πράξεις αὐτοῦ ἔδει νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχυραί, ἐκτὸς ἐὰν ἀπεδεικνύετο ἡ ὑπαρξὶς δόλου.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ περὶ τῆς τοιαύτης ἀκυρώσεως ἀγωγὴ κινεῖται ὑπὸ τῶν συνδίκων καὶ εἰσάγεται ἐνώπιον τοῦ διὰ τὴν πτώχευσιν ἀρμοδίου δικαστηρίου (Cass. 7 Δεκεμ. 1874—Alauz., ἀριθ. 2175), ὅσα δ' ἐρρήθησαν ἀνωτέρω

περὶ τῶν δικαιουμένων νὰ προταίνουσι τὴν τοιαύτην ἀκυρότητα ἢ νὰ ἐκτελέσωσι τὰς περὶ αὐτοῦ ἐκδοθείσας ἀποφάσεις· ἐφαρμόζεται καὶ ἐνταῦθα ἐν περιπτώσει καταρτίσεως νέου συμβιβασμοῦ.

Οἱ μετὰ τὴν ἐκμηδένισιν τοῦ συμβιβασμοῦ διοριζόμενοι σύνδικοι ἀναλαμβάνοντες τὰ καθήκοντα αὐτῶν δύνανται μὲν νὰ προκαλέσωσι τὴν σφράγισιν τῆς περιουσίας, νὰ προῶσιν ἐνώπιον τοῦ γραμματέως τοῦ εἰρηνοδικοῦ ἐπὶ τῇ βίσει τῆς παλαιᾶς ἀπογραφῆς εἰς γενικὸν ἐλεγχὸν τῶν κεφαλαίων πιστώσεων καὶ ἐγγραφῶν καὶ νὰ συντάξωσιν ἰσολογισμόν, ἀλλὰ μόνον ἐὰν τῶν τοιούτων ἐργασιῶν ἡ ἐπανάληψις εἶναι κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν ἀναγκαία· διότι, ἐννοεῖται οἰκοθεν, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐν τῇ πρώτῃ πτωχεύσει τηρήσεως τῶν ἐν λόγῳ διατυπώσεων οὐδεὶς ὑφίσταται πλέον κίνδυνος ἀφαίρεσεως ἢ ἀποκρύψεως τῆς περιουσίας, ἥτις ἐξελεγχομένη κατὰ τὰν ἀνωτέρω παραλαβὴν γίνεται ὑπὸ τῶν ἐνεργησάντων συνδίκων· μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἐκκαθάρισιν καὶ βεβαίωσιν τοῦ τε ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ δημοσιεύουσιν οὗτοι διὰ τῆς ἐπιστάσεως ἐφημερίδος ἀπόσπασμα τῆς διοριζούσης αὐτὴν ἀποφάσεως ὡς καὶ πρόσκλησιν (κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ ἄρθρου 495—6) πρὸς τοὺς νέους δανειστάς, οἵτινες ἐμφανίζονται ἐντὸς εἴκοσιν ἀπὸ τῆς τοιαύτης δημοσιεύσεως ἡμερῶν καὶ τῶν ὁποίων αἱ πιστώσεις ἐξελέγχονται καθ' ἐνταῦθα 494 καὶ ἐπόμενα διαγράφουσι τρόπον.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι οἱ νέοι δανεισταὶ ὡς χαίροντες τὰ αὐτὰ δικαιώματα δὲν κωλύονται ὅπως ἀποκρούωσι καὶ κατὰ τὴν πρώτην πτώχευσιν ἐξελεχθῶσι τὰς ἀπαιτήσεις τῶν παλαιῶν.

Μετὰ τοῦτο καλεῖται ἡ συνέλευσις τῶν πιστῶν ὅπως κατὰ τὰς διατυπώσεις τῶν ἄρθρων 512 καὶ ἐκ. σκεφθῶσι περὶ νέου συμβιβασμοῦ ἐκτὸς ἐὰν ἡ

κύρωσις ἐγένετο ἕνεκα καταδίκης, ὁπότε οἱ πιστῶται καλοῦνται μόνον ὅπως γνωματεύσωσι περὶ διατηρήσεως ἢ ἀντικαταστάσεως τῶν συνδίκων· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρότασις περὶ νέου συμβιβασμοῦ δὲτ συγχωρεῖται.

Καὶ ἐὰν μὲν κατορθωθῇ τοιοῦτος, ζητεῖται ἡ ἐπικύρωσις αὐτοῦ καθ' ὃν ὠρίσασμεν ἄνωτέρω τρόπον, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει οἱ δανεισταὶ περιέρχονται αὐτοδικαίως εἰς κατὰστασιν ἐνώσεως.

Περὶ ἐγγυητῶν ἐρρήθησθαι ὅτι εὐθύνονται καὶ ἐν περιπτώσει δευτέρας πτωχεύσεως· ἐνταῦθα δὲ δεόν νὰ προστεθῇ, ὅτι ἡ εὐθύνη αὐτῶν ὠφίσταται μόνον ἀπέναντι τῶν συμβιβασθέντων πιστωτῶν καὶ ὅτι περιορίζεται εἰς πληρωμὴν τοῦ ὑποσχεθέντος μερίσματος, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὅμως τοῦ πληρωθέντος ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος ποσοῦ.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα· ἐὰν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δικάζοντος ἐπὶ αἰτήσῃ περὶ διαρρήξεως οἱ ἐγγυηταὶ προτείνωσι τὴν παρ' αὐτῶν ἐκπλήρωσιν τῶν μὴ ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος ἐκτελεσθεῖσων ὄρων ἢ τοιαύτην προσφορά εἶναι διὰ τοὺς δανειστὰς ὑποχρεωτική;

Ὁ Bédarride (ἄρθρ. 644) ἀπορριπτῶς λύει τὸ ζήτημα, ἰσχυρίζομενος ὅτι ἀντίκειται πρὸς τοῦτο τὸ γράμμα τοῦ Νόμου ἀπαιτοῦντος, ὅπως ἡ ἐκτέλεσις γίνη ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου μόνον, τοιαύτη ὅμως γνώμη ἐκ παρερμηνείας τῶν σχετικῶν διατάξεων προερχομένη δὲν δύναται βεβαίως νὰ τύχῃ γενικῆς ἐπιδοκιμασίας· πολλοὶ δὲ εἰσὶν οἱ δυνάμενοι ν' ἀντιταχῶσι κατ' αὐτῆς λόγῳ.

Καὶ ἐν πρώτοις ἐρωτᾶται εἰς τί χρησιμεύουσιν οἱ ἐγγυηταὶ, ὧν τὴν εἰς τὸν συμβιβασμὸν συμμετοχὴν ἀπήτησεν ἡ ἐμάς, ὅπως ἀναδεχθῶσι μόνον τὰς ἐκ τῆς διαρρήξεως ἐνδεχομένας νὰ προκύψωσι ζημίαις ἢ καὶ νὰ προλαμβάνωσιν αὐτὰς διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ

ὀφειλέτου συμφωνηθέντων ὄρων; Ἐὰν τὸ πρῶτον, βεβαίως ἡ ἐξεταζομένη γνώμη εἶναι ὀρθή, ἐὰν ὁμως τὸ δεύτερον, δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ πλημμελής καὶ ἀποκρουστή.

Ἄλλ' ἐὰν ἀποδεχθῇ τις τὴν πρώτην ἐκδοχὴν, γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία πρὸς τί τὸ ἄρθρ. 528 ἀπήτησεν νὰ καλῶνται ἐν τῇ συζητήσῃ τῆς περὶ διαρρήξεως αἰτήσεως καὶ οἱ ὑπάρχοντες τυχόν ἐγγυηταί, ἐὰν μὴ, ὅπως ἐνοσχῆται τὸ ὅπερ ἡ νόμιμος νὰ παράσχῃ αὐτοῖς ὁ Νόμος δικαίωμα τοῦ νὰ προτείνωσι τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ συμφωνηθέντος πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐντεθέντων ἐπερχομένων ἐπιβλαβῶν ἀποτελεσμάτων; Ποία δὲ θὰ ἦτο ἡ ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ θέσις τῶν ἐγγυητῶν, ἐὰν ἐστεροῦντο τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος καὶ ἂν ἡ περὶ αὐτῶν γενομένη προσφορά δὲν ἦτο ὑποχρεωτική;

Νομίζομεν ἐπομένως ὅτι δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως, ὅτι τὸ ἄρθρ. 528 ἀπέβλεπεν οὐχὶ εἰς τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἐκπληροῖ τὰς ἀποδεχθείσας ὑποχρεώσεις ἄλλ' εἰς τὴν ἀπλὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν, διότι θὰ ἦτο παράτολμον νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι, ἐνῷ κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ἐπέρχεται ἐκεῖνο, ὅπερ κυρίως ἐσκοπεῖτο, ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ μὴ παράσχῃ τοιοῦτο δικαίωμα εἰς τοὺς ἐγγυητὰς καὶ μάλιστα ἀφοῦ διὰ τῆς διαρρήξεως ἀφαιρεῖται ἀπ' αὐτῶν ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ ικανοποιηθῶσι δι' ὅσα πληρώσωσιν ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου, οὐ μόνον διότι τὸ ἐνεργητικὸν περιέρχεται ἐκ νέου εἰς τοὺς πιστωτάς, ἀλλὰ καὶ διότι ἀναγκάζεται καὶ ἡ ἐνάσκησις τῶν ἔργων τοῦ συμβιβασθέντος καὶ ἐκλείπει ἡ ἐλπίς περὶ ὑπάρξεως ἐν τῷ μέλλοντι χρηματικῶν μέσων. Ἡ ὑποχρέωσις τῶν ἐγγυητῶν ἀρχεται κυρίως, ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως τοῦ συμβιβασθέντος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀρνήσις αὕτη δὲν θεωρεῖται πλήρης, κατὰ τὴν ἀληθῆ

έννοιαν τοῦ Νόμου, ἥ μόνον ἐὰν παρακολουθῇται καὶ ὑπὸ τῆς τῶν ἐγγυητῶν ἀρνήσεως τὰ τῆς διαρρήξεως ἄρα ἀποτελέσματα τοῦ ἄρθρου 528 δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἐπερχόμενα, ἥ μόνον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐξ ὧν ἐπεται λογικῶς καὶ ὅτι οἱ δανεισταὶ ὑποχρεοῦνται, ὅπως ἀποδεχθῶσιν τὴν γενομένην τυχὸν ἐκ μέρους τῶν τελευταίων προσφορὰν.

Ἄλλως δέ, ὡς ἀναγκάζονται νὰ ἀνομολογήσωσι καὶ οἱ ἀντιπρονοῦντες, ἡκιστα ἐνδιαφέρει τοὺς πιστωτὰς ἡ πραγματοποιεῖσα τὴν πληρωμὴν χεῖρ, ἐὰν δι' αὐτῆς ἐκπληρῶνται πᾶσαι αἱ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀποδεχθεῖσαι ὑποχρεώσεις (Παραβ. Alauz., 2708.—Dal., Rép., no Fail. ἀρθ. 830).

Τελευταία τῆς διαρρήξεως τοῦ συμβιβασμοῦ συνέπειαι εἶναι, ὅτι διατηρεῖται ἡ τοῦ ἄρθρου 493 ὑποθήκη· διότι σκοπὸς τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς ἦν κυρίως ἡ ἐξασφάλισις τῶν παλαιῶν πιστωτῶν ἀπὸ τῆς συνδρομῆς νέων.

Πιστωτῶν ἔννοσις. Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ὁ νεώτερος νόμος, εἰσέγγαγε μὲν σπουδαίως κατὰ τὸν τύπον καὶ τὰ ἐκ τῆς νέας ταύτης καταστάσεως ἐπερχόμενα ἀναγκαιῶς ἀποτελέσματα καινοτομίας, ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται ἐπεβλήλοντ' ὁμολογουμένως τῷ νομοθέτῃ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς τῶν πραγμάτων.

Ἡ μέχρι τοῦ συμβιβασμοῦ πορεία τῆς πτωχεύσεως, ἀφορᾷ ὡς ἐρρήθη τὴν πλήρη τῆς οὐσίας τοῦ ὀφειλέτου ἐξασφάλισιν, τὴν ἐξέλεγξιν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ καὶ τὴν κατὰ προσέγγισιν βεβαίωσιν τοῦ ἐκκαθαριστέου ποσοῦ, ἤτοι τὴν λήψιν μέτρων, σκοποῦντων ἀνάλογον τῶν χρεῶν ἄφαισι, ὅπως δυνθῇ ὁ πτωχεύσας ν' ἀσφαλίσῃ τοὺς πιστωτὰς καὶ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· ἡ ἔννοσις ὅμως σκοπεῖ κυρίως καὶ μόνον τὴν διὰ τῆς ἀξίας τοῦ ὑπάρχοντος γνωστοῦ πλέον ἐνεργητικοῦ ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν, καὶ

τούτου ἕνεκεν ἡ ὅλως τυχαία καὶ ὑποχρεωτικὴ αὕτη κατάστασις δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ, ὡς ἀποτελούσα, ἀπλὴν μεταξὺ τῶν δανειστῶν τῆς πτωχεύσεως κοινοπραξίαν, σχηματιζομένην ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ κοινοῦ ὀφειλέτου ἀδιαιρέτων αὐτῶν δικαιωμάτων Ὅρθως ἐπομένως καὶ συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς τῶν πραγμάτων ὁ νεώτερος νόμος, αἴρων τὰς ἐκ τοῦ παλαιοῦ προκύπτουσας δυσχερείας, ἀποφαίνεται, ὅτι, ἐὰν δὲν κατορθωθῇ συμβιβασμός, ἡ ὀφειλόμενος ματαιωθῇ, οἱ πιστωταὶ τελοῦσιν αὐτοδικαίως ἐν καταστάσει ἐνώσεως, κατὰρτήσας οὕτω τὴν τέως ἰσχύουσαν διατάξιν τοῦ ἀρθ. 537, καθ' ἣν ἡ ἔννοσις ἀπετέλει συνάλλαγμα συνομολογούμενον δι' ἀπλῆς μεταξὺ τῶν ἐξελεγχθέντων πιστωτῶν πλειονοψηφίας, ἕνεκεν τοῦ ὁποῦ, ἐὰν δὲν ἐσχηματίζετο ἡ ἀπαιτουμένη πλειονότης, ἡ ἡ ὑπὸ τῆς Νομολογίας ἐπεικῶς καθιερωθεῖσα συμφωνία ἐξ μόνον πιστωτῶν, δὲν ὑπῆρχε πλέον οὕτε πτώχευσις οὕτε ἔννοσις, καὶ ἐδημιουργεῖτο κατάστασις ἀδιέξοδος.

Συμφώνως ἄρα πρὸς τὰν ἀνωτέρω ἀναπτυσσόμενα, ἡ ἔννοσις δύναται νὰ ὁρισθῇ, ὡς κατάστασις ἐν ἣ διατελοῦσιν οἱ πιστωταὶ μετὰ τὴν ὁριστικὴν τοῦ συμβιβασμοῦ ματαίωσιν καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐπιτυχάνεται ἡ τελεία τῆς περιουσίας τοῦ πτωχεύσαντος ἐκκαθάρισις, διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τῆς ἀναλόγου τοῦ εἰσπραχθέντος ἀντικειμένου διανομῆς· καλεῖται δ' οὕτω, διότι οἱ πιστωταὶ, ἀπὸ τοῦδε κυρίως, πείρστανται ἡνωμένοι, ὅπως ἐκκαθαρίσωσιν ἀπὸ κοινοῦ, τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ ὀφειλέτου καὶ ὠφελθῶσιν ἐντεῦθεν πλειότερον.

Ὡστε τῆς νέας ταύτης ομάδος τὰ μέλη, ἀποτελοῦντα κοινοπραξίαν ἀπλὴν καὶ μὴ συνδεόμενα διὰ δεσμοῦ ἐταιρικοῦ, δὲν δύνανται βεβαίως νὰ θεωρηθῶσι καὶ ὡς ἀλληλεγγύως ὑποχρεούμενα, ἐκ τῶν

πράξεων τῶν ἀντιπροσωπεύοντων αὐτούς, ἀπέναντι τῶν τρίτων εὐθύνόμενα μόνον, μέχρι τοῦ ληφθέντος ποσοῦ ἢ τὸ πολὺ ἀναλόγως τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν πιστώσεως.

Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν πρόκειται περὶ προσώπων ἀτομικῶς πτωχεύοντων, οὐδεμία βεβαίως ὑφίσταται ἀμφιβολία περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνωτέρω ἐκτιθεμένων κανόνων, ἐὰν ὅμως πτωχεύσῃ ἐταιρεία τις, δύναται νὰ ἐγερωθῇ τὸ ζήτημα: τῆς ἐνώσεως αἱ συνέπειαι ἐκτείνονται καὶ ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς τῶν συνυπευθύνων ἐταίρων περιουσίας;

Ὡς ἐρρήθη ἤδη (βλ. Πτώχευσις) ἡ ἐταιρεία δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως χωρὶς νὰ συμπεριλάβῃ ἐν αὐτῇ καὶ τοὺς ἀλληλεγγύως εὐθυνόμενους ἐταίρους, ἀφοῦ οἱ πιστῶται δι-
κοιῶνται κατὰ Νόμον νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων καὶ ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς τῶν ἐταίρων οὐσίας: αἱ ἀρχαὶ δ' αὗται δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ ἔχωσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πλήρη τῶν ἀτόμων μετὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου, ὅ-
περ ἀποτελεῖ ἡ ἐταιρεία, σύγχυσιν. Ἀλλὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ἐὰν δικαιολογῆται ἐν τῇ περιπτώσει ἐκείνῃ, δὲν ἤθελεν εἶ-
ναι ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος ἀπολύτως πρὸς τὸ δικαίον σύμφωνον, ὅσον ἀφορᾷ καὶ εἰς τὴν ἐνώσειν, διότι οὕτως ὁ ἀθῶρος ἐταῖρος θὰ ὑφίστατο ἐξ ἑσῶ τὰς ἐπιβλαβεῖς τῆς κα-
κῆς τοῦ νομικοῦ προσώπου διαχειρίσεως συνέπειας: τοῦτου δ' ἐνεκεν καὶ ὁ νόμος διατελλεῖ ἐνταῦθα ἐπιμελῶς τῶν προσώ-
πων τὴν εὐθύνην, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπιτρέ-
πων δια τοῦ ἀρθροῦ 593 τοῖς πιστωταῖς ὅπως δεχθῶσι τὸν συμβιβασμὸν ὑπὲρ ἐνὸς ἢ καὶ τινῶν μόνον συνυπευθύνων ἐταίρων καὶ ἀφ' ἐτέρου κανονίζων ἐπ' ἀκριβεῖα τῆς τοιαύτης καταστάσεως τὰς νομίμους συνέπειας, καθ' ὅς ὁ συμβιβασθεὶς ἐταῖ-
ρος ἀπαλλάσσεται τῆς ἀλληλεγγύης, ἢ προσωπικῇ αὐτοῦ περιουσίᾳ δὲν ὑπόκει-

ται εἰς τῆς ἐνώσεως τὰ ἐπιβλαβῆ ἀποτε-
λέσματα καὶ τὰ κατὰ τὸν εἰδικὸν τοῦτον συμβιβασμὸν πληρωτέα παρ' αὐτοῦ μερί-
σματα δὲν δύναται νὰ ληφθῶσιν ἐκ τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας. Ὡστε ἀφοῦ διὰ τῶν τοιούτων μερικῶν συμβιβασμῶν ἐπέρχεται κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ Νόμου ἀληθῆς τοῦ χρέους διαίρεσις, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι τὸ ἐταιρικὸν χρέος ἐλαττοῦται κατὰ τὸ εἰς τὸν συμβιβασθέντα ἀναλογεῖν μέ-
ρος καθ' ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἐταιρεία, ὡς καὶ τὰ μὴ συμβιβασθέντα ἀλληλέγ-
γυα μέλη, εὐθύνονται διὰ τὸ ὑπόλοιπον μόνον ἀπέναντι τῶν πιστωτῶν, οἵτινες ὅμως δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσι παρὰ τοῦ συμβιβασθέντος καὶ τὴν καθυστεροῦ-
σαν τυχὸν εἰσφοράν, ἐὰν δὲν συμφωνηθῇ ἰδιαίτερος, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἀπαλλαγὴ, πραγματοποιουμένη πάντοτε δι' ἀναλό-
γου ἐλαττώσεως τοῦ χρέους τῶν λοιπῶν ἐταίρων.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἡ νέα αὕτη τῆς πτω-
χεύσεως περίοδος ἐπέρχεται σήμερον αὐ-
τοδικαίως καὶ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν πιστωτῶν, οἵτινες καταλαμβάνονται οὐ-
τως εἰπεῖν ὑπ' αὐτῆς δασείας ὑπάρχει ἀρνήσεις ἀποδοχῆς τῶν περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεων τοῦ πτωχοῦ ἐκ μέρους τῶν κληθέντων ὅπως ψηφίσωσι, δανεισθῶν καὶ ἀκύρωσις ἢ διάρρηξις τοῦ συντελεσθέντος τυχὸν συμβιβασμοῦ· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι ἡ ἐνώσις ἀφ' ἧς ὁ εἰσηγητὴς κηρύ-
ξῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, ἦτις κατὰ τ' ἀ-
νωτέρω εἶναι ἡ ἄμεσος καὶ εὐθεῖα τῆς ματαιώσεως τοῦ συμβιβασμοῦ συνέπεια, καθίσταται ὡς πρὸς πάντας τοὺς δανει-
στάς τοσοῦτον ὑποχρεωτικῇ, ὥστε οὐ μόνον οὐδεμία πλέον συμφωνία δύναται νὰ προταθῇ καὶ ἀποδεχθῇ μετ' αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ ἡ γενομένη θεωρεῖται ριζικῶς ἄκυρος (Bédar. ἀριθ. 718 ἐν τέλει, ἐναν-
τίον ὁ Alauz ἀριθ. 2726).

Ἐν τῇ ἐρικηρείᾳ τοῦ ἀρθροῦ 512 ἐξε-
τάζοντες τὸ ζήτημα, ἐὰν ὁ ὀφειλὴν ἔχων μετὰ

τὴν πτώχευσιν ἄλλὰ πρὸ τῆς τήρησεως τῶν διατυπώσεων, αἵτινες δέον νὰ προη-
γῶνται τῆς πρὸς ψήφισιν τοῦ συμβιβα-
σμοῦ καλουμένης συνελεύσεως δύναται
νὰ προβῇ ἐγκύριως μετὰ τῶν πιστωτῶν
αὐτοῦ εἰς τοιαύτην συμφωνίαν, εἰπομεν
ὅτι ὅσον ἐπιτακτικὴ καὶ ἂν φαίνεται
ἡ ἔκφρασις τοῦ Νόμου δὲν δύναται νὰ ὑ-
ποτεθῇ ὅτι ἡθέλησε ν' ἀπαγορεύσῃ ἢ μό-
νον τὸν συμβιβασμόν, ὅστις πραγματευό-
μενος μετὰ τὴν ἐν τῇ συνελεύσει τῶν πι-
στωτῶν διάσκεψιν καὶ ὑποχρεωτικὸς ὢν
διὰ πάντας τοὺς πιστωτάς, ἔδει νὰ περι-
εληθῇ διὰ τοιούτων διατυπώσεων, οὐχὶ
δὲ καὶ πᾶσαν ἰδιαιτέραν περὶ μερικοῦ
συμβιβασμοῦ συμφωνίαν, δι' ἧς κανονί-
ζονται τὰ ἰδιωτικά αὐτῶν συμφέροντα
καὶ ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ἰσχυρὸς ὑπὸ τοῦ
ἐκεῖ ἀναγραφομένου περιορισμοῦ.

Ἄλλ' ἐνταῦθα οἱ ὅροι ἀναστρέφονται
βεβαίως καὶ οὐδεμία μεταξὺ τῶν δύο πε-
ριπτώσεων ὑφίσταται ἀναλογία.

Ἐκεῖ ὑπάρχει ἀπλῶς ἀμφιβολία περὶ
τοῦ ἂν εἰς τὸ κύρος τῆς τοιαύτης συμφω-
νίας ἀντίκειται ἡ μὴ τήρησις τῶν ὡς εἴ-
ρηται διατυπώσεων· ἐνταῦθα ὑπάρχει
κατ' ἀντίθεσιν βεβαιότης ὅτι μετὰ τὴν
ματαίωσιν τὴν ἀκύρωσιν ἢ τὴν διάρρηξιν
τοῦ συμβιβασμοῦ, εἰς τὴν σύστασιν τοιού-
των συμφωνιῶν ἀντιτίθεται ἡ φύσις αὐτῇ
τῆς αὐτοδικαίως ἐπερχομένης ἐνώσεως,
ἥτις εἶναι μὲν τυχαία, ἀλλὰ συγχρόνως
καὶ ὑποχρεωτικὴ διὰ μόνης τῆς ἰσχύος
τοῦ νόμου, καὶ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν
πιστωτῶν οὐ ἔνεκεν καὶ οἱ διαφερόμενοι
δὲν δύνανται πλέον ν' ἀποφύγῃσι τὰς
συνεπείας αὐτῆς.

Κατὰ ταῦτα ἄ.α ὁ εἰσηγητὴς ὑποχρε-
οῦται πάντως, ὅπως ἐν τῇ ἐπιβαλλομένῃ
σχετικῇ ἐκθέσει ποιήσῃται ρητὴν μνείαν
τῶν ἀφορμῶν, αἵτινες ἀπετέλεσαν τὸ
πρὸς καταρτισμόν τοῦ συμβιβασμοῦ κώ-
λυμα, ὡς καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν ἔνωσιν ὅ-
πως αἱ ὑπὸ τῶν συνδίκων γενόμεναι βρα-

δύτερον ἐργασίαι καταστῶσιν ἀνεπίδεκτοι
προσβολῆς. Ἡ ἐκθεσις ἐπομένως δέον ν'
ἀναφέρῃ ὅτι ἐτηρήθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ Νό-
μου ἀπαιτούμεναι διατυπώσεις, ὁποῖον
ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας,
τὴν ματαίωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τὴν
παρὰ τοῦ εἰσηγητοῦ πρὸς τὴν συνέλευσιν
γενομένην διακρήρυξιν, περὶ τοῦ ὅτι οἱ
δανειστὰι τελοῦσιν τούτουθεν ἐν καταστά-
σει ἐνώσεως.

Ἡ ἀκριβὴς τῶν διατυπώσεων τήρησις
συνδέεται ἀναποσπάτως πρὸς τὸ κύρος
τῶν ἐπιγιγνομένων πράξεων, ἡ περὶ αὐ-
τῶν δὲ σιωπὴ ἢ ἀσάφεια τῆς ἐκθέσεως
ἡδύνατο ἐπομένως νὰ παράσχη εἴτε τῇ
πτώχευσαντι εἴτε τοῖς δανεισταῖς τὰ μέ-
σα ὅπως ἐπιδιώξῃσι τῆς ἐνώσεως τὴν ἀ-
κύρωσιν. (Alauz., 2724. — Bédar ἀριθ.
719).

Αἱ συνέπειαι ἐν τούτοις τῆς ματαίω-
σεως τοῦ συμβιβασμοῦ, ὡς καὶ τῆς πα-
ρακολουθούσης αὐτῇ ἐνώσεως, ἐπιβάλ-
λουσι τῷ τε εἰσηγητῇ ὡς καὶ τοῖς πι-
στωταῖς διαφόρους νέας ὑποχρεώσεις, περὶ
αὐτῶν δὲ δέον ἤδη ἰδιαίτερος νὰ γίνῃ
λόγος.

Ἐν τῇ συνεδρίᾳ, καθ' ἣν κηρύσσεται
τῆς ἐνώσεως ἡ κατάστασις, ὁ εἰσηγητὴς
ὀφείλει κατὰ τὸ ἄρθρον 537 νὰ λάβῃ
τὴν γνώμην τῶν παρευρισκομένων πιστω-
τῶν, οὐ μόνον περὶ τῆς ἐν γένει διαχεί-
ρισεως ἀλλὰ καὶ περὶ διατηρήσεως ἢ ἀν-
τικαταστάσεως τῶν ὑπαρχόντων συνδίκων.
Ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ δὲ σχετικῇ ψη-
φοφορίᾳ εἰσὶ δεκτοὶ ἐν γένει πάντες οἱ
πιστωτὰι μὴ ἐξαιρουμένου μηδὲ τῶν διὰ
προνομίων ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης ἀφα-
λιζομένων. Περὶ τῶν ὑπὸ τῶν πιστωτῶν
γενομένων παρατηρήσεων συντάσσεται
ἐκθεσις, ἐφ' ἧς στηριζόμενον τὸ δικαστή-
ριον ἀποφαίνεται περὶ τοῦ διορισμοῦ νέων
συνδίκων ἢ τῆς διατηρήσεως τῶν πα-
λαιῶν κατὰ τὰ ἐν τῇ ἁρθ. 462 εἰδι-
κώτερον διατεταγμένα.

Ὡστε ἡ μόνη κατὰ τὴν ψηφοφορίαν παρατηρουμένη διαφορά εἶναι ὅτι καὶ οἱ προνομιοῦχοι καὶ οἱ ἐνυπόθηκοι πιστωταὶ ψηφίζουσιν, ὡς καὶ οἱ χειρογραφικοὶ καὶ τοῦτο διότι προκειμένου ἐνταῦθα οὐχὶ περὶ συμβιβασμοῦ, ἀλλὰ περὶ τοῦ τρόπου ἀπλῶς τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ, δι' ἣν τὸ αὐτὸ ἔχουσι πάντες συμφέρον, δὲν ἡδύνατο βεβαίως ν' ἀπατηθῇ παρ' ἐκείνων ἡ θυσία τῆς ἀπωλείας τῶν εἰδικῶν αὐτῶν ἀσφαλειῶν. (Cass. 5 Φεβρ. 1899.—Dal. Rép. αρ. 420.—Alauz. 2725).

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπ' ἴσης συνεδριάσει οἱ πιστωταὶ ἐρωτῶνται ἐὰν πρέπει νὰ παραιοθῇ τῷ πτωχεύσαντι χρηματικὸν τι βολήμα, ἐὰν δ' ἡ πλειονότης συγκατατεθῇ τὸ βολήμα χορηγεῖται, οἱ σύνδικοι προτείνουναι τὸ κατὰ τὴν κρίσιν των ἀναγκαῖον ποσόν, καὶ ὁ εἰσηγητὴς προσδιορίζει αὐτὸ ἐπιφυλαττομένης τῆς εἰς τὸ δικαστήριον προσφυγῆς ἐκ μέρους τῶν συνδικῶν μόνον.

Ἐὰν οἱ σύνδικοι διατηρηθῶσιν ἐν τῇ διοικήσει, ἐξακολουθοῦσι μὲν διειθύνοντες, ἀλλὰ καθ' ὅν ἡ συνέλευσις διέγραψε τρόπον τὰ δὲ καθήκοντα αὐτῶν ταυτιζόμενα πρὸς τὰ τῶν ὀριστικῶν τοιούτων, περὶ ὧν ἐρρήθη ἡδὴ (βλ. Πτώχευσις), ἀφορῶσιν ἐνταῦθα εἰς τὴν ταχείαν ἐκκαθάρισιν καὶ διανομὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ περιλαμβανοῦσιν τὴν βεβαίωσιν τῶν μῆπω ἐξελιγθεῖσιν πιστώσεων, τὴν εἰσπραξιν τῶν καθυστερουμένων τοιούτων, τὸν κατὰ τὸ ἄρθρον 489 συμβιβασμὸν περὶ παντὸς εἶδους δικαιωμάτων (χωρὶς μάλιστα νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὅψει αἱ τυχόν ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος ὑποβαλλόμεναι ἀντιρροήσεις), τὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 542 ἐκποίησιν κινητῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἀκινήτων πραγματοποιουμένην μὲν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ εἰσηγητοῦ, ἀλλ' ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πτωχεύσαντος, καὶ τὴν ἀδείαν τῆς συνελεύσεως ἐξακολουθήσιν τοῦ ἐμπορίου τοῦ ὀφειλέτου.

Ἄλλ' ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ τελευταίου καθήκοντος πολλά, ὡς εἶκός, δύνανται νὰ γεννηθῶσι ζητήματα.

Τὸ ἄρθρον 540 ἀφ' ἐνὸς μὲν τίθησι τὴν ἀρχὴν ὅτι οἱ σύνδικοι ἐκπροσωποῦσι τὴν ὁμάδα καὶ ἀφ' ἑτέρου προσδιορίζει τὴν ἔκτασιν τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ τὰκριθῇ ὅρια τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὴν ἐκκαθάρισιν ἐργασιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἀδεία τῆς πλειονοψηφίας ἐξακολουθήσεως τοῦ ἐμπορίου. Βεβαίως, ἐφ' ὅσον τὸ ὡς εἴρηται ἄρθρον ὑφίσταται, ἡ διάκριξις αὐτοῦ εἶναι καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἐφαρμοστέα, ἀλλ' ἡ δι' αὐτῆς καθιερωμένη ἀρχὴ δικαίως κατακρίνεται καὶ δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς εἰσάγουσα μέτρον καὶ ἄδικον καὶ καταπιστικόν, δι' οὗ ἡ μειονοψηφία ἀναγκάζεται νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὸν ὑπὸ τῆς πλειονότητος ἐπιβαλλόμενον νόμον, ἐνῶ ἐντολὴ δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐννοηθῇ ἄνευ τῆς ἐλευθέρως τοῦ ἐντολῆως συνεισέσεως.

Ἡ μειονοψηφία ἐπομένως, ὡς λέγουσι καὶ οἱ τὴν διάταξιν ταύτην μεμφόμενοι συγγραφεῖς, δεσμεύεται οὕτω δι' ἐντολῆς ἣν ἀποκρούει, ὑποχρεοῦται νὰ ὑποστῇ τὰς συνεπεῖς ἐπιχειρήσεως, ἣν ἀρνείται καὶ θυσιάζει ἀκουσίως τὰ ἱερὰ τῆς ἰδιοκτησίας δικαιώματα, ἀναγκαζομένη νὰ ὑφίσταται τὰς κινδυνώδεις τοῦ ἐμπορίου μεταβολάς, εἰ καὶ μὴ συναινοῦσα εἰς τὴν ἐνάσκησιν αὐτοῦ τὰ ἐντεῦθεν δὲ ἀποπήματα καὶ ὁ πιθανὸς κίνδυνος, τῆς ἐν τῇ αὐτῇ ἀβύσσῳ καταστροφῆς τῶν ἐκ τῆς πτωχεύσεως ὑπολειφθέντων λειψάνων, δὲν προλαμβάνεται οὔτε διὰ τοῦ τρόπου, καθ' ὅν σχηματίζεται ἡ πλειονότης, (ἀφου καὶ κατ' αὐτὸν ἀπομένουσι πάντως θανέσται δυνάμενοι νὰ ζημιωθῶσιν), οὔτε διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἐὰν ἐτηρηθῇσαν αἱ νόμιμοι διατυπώσεις δὲν δύναται, ὡς τὰ πολλά, ἢ ν' ἀπορρίπνηται ὡς πρόσφορον τὸ ληφθὲν μέτρον,

παρασυρόμενον ἐκ τῆς τυχματισθείσης πλειονότητος.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ κοινῇ συμφερόντων ἡ πλειονότης δικαιοῦται πάντοτε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησιν αὐτῆς, ἀλλ' ἐν τῇ ἐνώσει, ἣτις παράγεται ἐκ τῆς πτωχεύσεως καὶ ἡ ὁποία εἶναι διὰ τοὺς δανειστὰς τυχαία ὅπως καὶ ὑποχρεωτική, ὁ κανὼν οὗτος δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἔχῃ ἐφαρμογὴν.

Ὅπως δὲ ποτε ἀφοῦ ἡ διάταξις ἰσχύει, ἐξεταστέοι εἰσὶν οἱ ὅροι, ὑπ' οὓς οἱ σύνδικοι δύνανται ἐν τούτῳ νὰ ἐνεργήσωσι. Τοὺς τοιοῦτους ὅρους διαγράφει τὸ ἄρθρ. 540· κατ' αὐτὸ δέ, ἡ μὲν συνέλευσις ὀφείλει νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν διάρκειαν τῆς διδομένης ἐντολῆς, νὰ συνενώσῃ τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν δανειστῶν κατ' ἀριθμὸν καὶ πιστώσεις, καὶ νὰ κανονίσῃ τὸ ποσόν, ὅπερ θὰ κρατήσωσιν οἱ σύνδικοι διὰ τὰς ἀναγκαίας δαπάνας, ἡ δὲ περὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ ἐμπορίου ἀποφασίς δέον νὰ λαμβάνηται ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ νὰ υπογράφηται παρὰ πάντων τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ψηφισάντων.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐρωτᾶται, εἰς τὴν τοιαύτην ψηφοφορίαν δύνανται νὰ λάβωσι μέρος καὶ οἱ διὰ προνομίου ἢ ὑποθήκης ἀσφαλιζόμενοι πιστωταί; Συγγραφεῖς τινες ἀποφατικῶς λύουσι τὸ ζήτημα (Bédar, ἀριθ. 766), νομίζομεν ὅμως, ὅτι ὀρθότερα δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀντίθετος γνώμη.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ ἄρθρον 540 σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου, ἀλλ' ἡ τοιαύτη σιωπὴ δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἐξηγηθῇ ἐναντίον τῶν ὡς εἴρηται δανειστῶν· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅ' ἀπέμενε κενὴ ἐννοία ἢ καὶ δυσεξηγήτος, ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 537, ἣτις τίθησι τὰς γενικὰς, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐνώσεως ἀρχὰς καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἐνυπόθηκοι καὶ οἱ προνομιοῦχοι δὲν ἀποκλείονται τῆς ἡρ' φορίας περὶ τῆς ἐν γένει διαχειρί-

σεως, εἰς ἣν δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ βεβαίως, ὅτι ὑπάγεται καὶ ἡ περὶ ἐξακολουθήσεως τοῦ ἐμπορίου ἀπόφασις.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, αἱ ἐντεθεν προκύπτουσαι συνέπειαι δὲν εἶναι πάντοτε αἱ αὐταί, ἀφορῶσι δὲ ὅτε μὲν εἰς τὸν πτωχέυσαντα, ὅτε δὲ εἰς τοὺς πιστωτάς. Καὶ ἐὰν μὲν ἐπιτυγχανούσης τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς κομισθῶσιν ὠφελήματα, οὐδεμίαν τῶν τοιούτων κερῶν ὁ κανονισμὸς παράγεται δυσχέρειν· διότι ἐννοεῖται οἰκόμεν, ὅτι πάντες ἀνεξαιρέτως εἰ πιστωταί, ψηφισαντες ἢ μὴ τὴν δοθεῖσαν πρὸς τοῦτο ἐν-λήν, δικαιούνται νὰ μετᾶσχωσι τῶν διαταχθησομένων διανομῶν ἀναλόγως τῆς πιστώσεως αὐτῶν, τοῦ ὑπολοίπου μετὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν κατερχομένου αὐτοδικαίως τῷ πτωχέυσαντι· ἐὰν ὅμως τὴν ἐπιχειρήσιν παρηκολούθησαν ζημίαι, ἄλλοιαι ὅπως ἐφαρμόζονται ἀρχαί.

Ὅτι οἱ δανεισταὶ συμμετέχουσιν ἐῖς τοῦ καὶ τῶν ζημιῶν, οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀμφιβολία, τῆς τοιαύτης ὅμως συμμετοχῆς ἡ ἀναλογία εἶναι διάφορος, ὅταν αἱ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐπιχειρήσεως ἀνελθούσιν ὑποχρεώσεις ὑπερβαίνουσιν ἢ μὴ τὸ ἐνεργητικὸν τῆς ἐνώσεως.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ἐὰν τὸ ἐνεργητικὸν ἀρκῇ πρὸς ἐξόφλησιν, ἕκαστος τῶν πιστωτῶν λογίζεται συνεισφέρων διὰ τῆς ἀπωλείας τοῦ εἰς τὴν ἀπαίτησιν ἀναλογούντος μερίσματος.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ οἱ ἀποκρούσαντες τὴν ἐπιχειρήσιν εὐθύνονται μὲν ἀλλὰ μόνον ἀναλόγως τῆς ἐπὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ μετοχῆς αὐτῶν, ἐνῷ ἀντιθέτως οἱ ὑπὲρ αὐτῆς ψηφίσαντες ὑποχρεοῦνται ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐνεργητικοῦ νὰ πληρώσωσιν ἐξ ἑῶν πᾶν τὸ ὀφειλόμενον (Bédar, ἀριθ. 770 καὶ ἐπ.—Alauz., 2736 — Renouard 2. 151). Ἐννοεῖται οἰκόμεν ὅτι οἱ μὲν πιστωταὶ δὲν εὐθύνονται ἀλληλεγγύως, ἀφοῦ δὲν συνδέονται διὰ δεσμοῦ ἐταιρικοῦ, ὁ δὲ πτωχέυσας ὑποχρεοῦται καὶ χρεὼν τοῦ

ἐνεργητικοί, μόνον όταν συνήνεσεν εἰς ἱεροκλούθην τοῦ ἐμπορίου, οὐχὶ δὲ καὶ όταν ἀντίστη εἰς τοῦτο, ὅποτε ἡ εὐθύνη του περιορίζεται μόνον μέχρι τῆς ἀξίας τοῦ ἐνεργητικοῦ.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι οἱ τε πιστῶται καὶ ὁ πτωχεύσας οὐδεμίαν φέρουσιν εὐθύνην ἀπέναντι τρίτων, ἐὰν οἱ σύνδικοι ὑπερέβησαν τὴν δοθείσαν αὐτοῖς ἐντολὴν ἢ ἐνήργησαν ἄνευ τοιαύτης (Bédar., ἀριθ. 774).

Συμφώνως ἄρα πρὸς τὰνωτέρω ἀναπτυσσόμενα, ὅσας οἱ σύνδικοι ἐνεργήσωσιν ὑπὸ τὴν ιδιότητα τῶν ἐκκαθαριστῶν τῆς πτωχεύσεως, δὲν ὑποχρεοῦσιν ἢ τὴν ὁμάδα μόνον ἐξομοιούμενοι πρὸς ἐκκαθαριστὰς διαλυθείσης ἐταιρείας, ἐκτός ἐὰν ὑπερέβησαν τῆς δοθείσης ἐντολῆς τὰ ὅρια, ὅποτε εὐθύνονται προσωπικῶς, ἐφαρμοζόμενων τῶν γενικῶν περὶ ἐντολῆς ὀρισμῶν, χωρὶς ὅμως νὰ βλάπτωνται ἐκ τούτου καὶ οἱ δανεισταί· ἐντεῦθεν δ' ἐπεταί ὅτι ἀπόφασις καταδικάζουσα τοὺς συνδίκους ὑπὸ τὴν τοιαύτην ιδιότητα δὲν ἔχει ἰσχύον δεδικασμένου ἐναντίον τῶν δανειστῶν ἀτομικῶς καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ ἢ ἐπὶ τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς πτωχεύσεως.

Κατὰ τὴν διανομὴν, ἐὰν ὑπάρχωσι κινήτὰ καὶ ἀκίνητα, σχηματίζονται πάντοτε δύο ὁμάδες, ὧν ἡ μὲν περιλαμβάνει τὰ τῶν πρώτων, δι' ὧν ἐξοφλοῦνται οἱ ἐνυπόθηκοι δανεισταί, ἡ δὲ τὰ τῶν κινήτων.

Ἐκ τοῦ ἀντιτίμου τοῦ δευτέρου προαφαιροῦνται τὰ δικαστικὰ ἔξοδα, αἱ διὰ τὴν διοίκησιν τῆς πτωχεύσεως καταβληθεῖσαι δαπάναι, τὰ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ βοηθήματα καὶ τὰ πρὸς τοὺς διὰ προνομίου ἐκασφαλισμένου, πιστωτὰς τυχὸν πληρωθέντα, τὸ δὲ ὑπόλοιπον διανέμεται συμμετρῶς μεταξὺ τῶν ἐγγχειρογράφων δανειστῶν ἄνευ διακρίσεως καὶ τῶν προ-

νομιούχων ἢ ἐνυποθηκίων, ἐὰν δὲν ἐξοφλήθησαν διὰ τοῦ τιμήματος τῶν ὑπεγγύων αὐτοῖς πραγμάτων.

Αἱ ἐντεῦθεν παραγόμεναι τυχὸν ἀντιρρήσεις ὑποβάλλονται ὑπὸ τῶν πιστωτῶν πρὸς τὸ δικαστήριον, αἱ δὲ διανομαι δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνωσιν ἄνευ ἀδείας τοῦ εἰσηγητοῦ. Ἡ καταβολὴ ὅμως τοῦ μερίσματος ἐνεργεῖται πάντοτε ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν συνδίκων σημειούντων ἐπὶ τῶν δικαιογράφων τὴν διαταχθεῖσαν πληρωμὴν πρὸς τὸν δικαιοῦχον, ὅστις ἐξοφλεῖ ὑπογραφόμενος ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ περὶ τῆς διανομῆς συντασσόμενου καταλόγου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκκαθαρίσεως οἱ πιστῶται συγκαλοῦνται καὶ αὐθις κατὰ τὸ ἄρθρ. 544, ὅπως ἀποφανθῶσι παρόντος καὶ τοῦ πτωχοῦ, α') περὶ τῆς ὀριστικῆς τῶν συνδικῶν λογοδοσίας καὶ β') περὶ τοῦ ἂν πρέπη νὰ κηρυχθῇ ὁ πτωχεύσας συγγνωστός. Καὶ ἐὰν μὲν δὲν ἐγερθῶσι περὶ τῆς λογοδοσίας ἀντιρρήσεις, οἱ σύνδικοι ἀπαλλάσσονται πάσης ἐκ τῆς διαχειρίσεως εὐθύνης, ἐὰν δὲ ὑπεβλήθησαν τοιαῦται εἴτε ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν εἴτε παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος, εἰσάγονται εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δι' ἀπλῆς τοῦ εἰσηγητοῦ ἐκθέσεως καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δι' ἀνακοπῆς· ἐν ἀμφοτέrais δὲ ἀναστελλεται τῆς ἐνώσεως ἡ παῖσις.

Τὸ ἕτερον τῆς τοιαύτης συνελεύσεως ἀντικείμενον εἶναι, ὡς εἶδομεν, ἡ περὶ τοῦ συγγνωστοῦ ἢ μὴ τοῦ ὀφειλέτου γνώμη, ἀλλ' ἡ τοιαύτη γνώμη μὴ ὑποτελοῦσα ἀπόφασιν, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρον 544, δὲν λαμβάνεται ἐν πλειονοψηφίᾳ καὶ δύναται κατὰ τὴν θέλησιν τῶν πιστωτῶν νὰ ἐκφρασθῇ ἢ περιληπτικῶς ἢ καὶ ἰδιαιτέρως παρ' ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν, ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων δὲ ἄτινα προσδίδωσι τῇ τοιαύτῃ διατυπώσει, ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις τίθεται δι' αὐτῆς ἐμμέσως τοῦ πτωχεύσαντος τὸ μέλλον.

ὑπὸ τὴν δοκιμασίαν τῆς παρελθούσης διαγωγῆς· διότι ἢ ἐν λόγῳ γνωμοδοτήσας, εἰ καὶ συμβουλευτικὴν ἔχουσα ἀξίαν δὲν δύναται, ἅμα προέρχεται ἐκ πάντων τῶν δανειστῶν ἢ καὶ τῶν πλειοτέρων, παρὰ τὰ ἐπιδράσῃ, ὥς τὰ πολλά, ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πεποιθήσεως τοῦ δικάζοντος δικαστηρίου, ὅτι ἕνεκα καὶ ὁ ὀφειλέτης μέγα ὄντως ἔχει συμφέρον, ὅπως καλὴν δεικνύων διαγωγὴν καταστήσῃ εὐνουτέραν τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόληψιν τῆς ἐμάδος. (Renouard, 2. σελ. 159. — Bédar. 818).

Ἡ σπουδαιότης τῆς περὶ τοῦ συγγνωστοῦ τοῦ ὀφειλέτου διακηρύξεως καταδείκνυται καὶ ἐκ τῶν φροντίδων, δι' ὧν ὁ νομοθέτης, περιέβαλε τῆς τοιαύτης γνωμοδοτήσεως τὴν ἀπόδειξιν. Ἐὰν αὕτη εἶναι καταφατική, ἀναγράφεται ἐν τῇ περὶ τούτου ἐκθέσει καὶ δὲν χρῆζει ἐτέρας δικαιολογίας. Ἐὰν τοῦναντίον εἶναι ἀρνητική ἢ μικρὰ καὶ ἀποφαίνεται ὑπὲρ αὐτῆς μειονότης, οἱ δανεισταὶ ἢ ἑκαστος τούτων ἰδίᾳ, ἐκτίθησιν ἐν ἐκθέσει εἰδικῇ τὰς παρατηρήσεις καὶ τοὺς λόγους, ἕνεκα τῶν ὁποίων ψηφίζουσιν ἀρνητικῶς καὶ ὑπολαμβάνουσιν ὡς μὴ συγγνωστὸν τὸν ὀφειλέτην.

Μετὰ τοῦτο ὁ εἰσηγητὴς διαλύει τὴν συνεδρίαν καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐπέρχεται αὐτοδικαίως τῆς ἐνώσεως ἢ ἀποσύνθεσις, ἥτις ὡς συνέπειαν ἄμεσον ἔχει τὴν ὀριστικὴν τῆς πτωχεύσεως παῦσιν καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ συγγνωστοῦ κηρυχθέντος πτωχεύσαντος ἀνάκτησιν τῆς ἱκανότητος τοῦ συμβάλλεσθαι πρὸς τε τοὺς παλαιοὺς πιστωτὰς ὡς καὶ πρὸς πᾶν ἕτερον πρόσωπον. Ὅθεν τῆς ἐνώσεως ἢ διάλυσις αἶρει τὴν πρὸς ἐνάσκησιν τῶν τε ἐνεργητικῶν καὶ παθητικῶν ἀγωγῶν ἀνικανότητα τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις τοῦντεῦθεν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ κοινοῦ δικαίου τελῶν ὡς πρὸς τὴν γῆαν περιουσίαν δύναται νὰ συμβάλλῃται

ἐλευθέρως καὶ ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἐξόφλησιν τῶν ὀφειλομένων εἴτε ἐκ κεφαλαίου, τῶν καὶ ἐξόδων πρὸς τοὺς πιστωτὰς.

Αἱ ἐπόμεναι τοῦ Νόμου δικτάξεις κανονίζουν τὰς ἐκ τῆς ἐνώσεως μεταξὺ τοῦ ὀφειλέτου καὶ τῶν δανειστῶν συνεπείας, αἵτινες διαφέρουσιν οὐσιωδῶς ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν, ἐὰν ὁ πτωχεύσας ἐκηρύχθῃ ἢ δὲν ἐκηρύχθῃ συγγνωστός· τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ὑπόθεσιν κανονίζει τὸ ἄρθρ. 546.

Ἐκτὸς ὅμως τούτων ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις, καθ' αἷς οἱ δανεισταὶ δὲν δύνανται ν' ἀποφανθῶσι συγγνωστὸν τὸν πτωχεύσαντα καὶ περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται εἰδικῶς τὸ ἄρθρον 547.

Ἐν τῇ ἐνώσει κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἐπὶ συμβιβασμοῦ κρατούντων, ὁ πτωχεύσας ἀπαλλάσσεται, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντων ἀπέναντι τῶν πιστωτῶν, ἢ μὴ, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ ληφθέντος ποσοῦ, εὐθὺς νόμενος πάντοτε καὶ δυνάμενος νὰ καταδιωχθῇ διὰ τὸ ὑπόλοιπον· ἐὰν δὲ τοιαύτη καταδίωξις δὲν λαμβάνῃ χώραν ἐν ἀρχῇ, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι μέχρι τῆς τελείας ἐκκαθαρίσεως ὁ ὀφειλέτης λογίζεται τελῶν ἐν πτωχεύσει, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολαύει τῶν εὐεργετημάτων, ἅτινα ἢ κατὰστασις αὐτῇ δημουργεῖ καὶ ἰδίᾳ τῶν ὀφειλῶν ἐκ τῆς στέρξεως ἣν ὑφίστανται οἱ πιστωταὶ ὅπως ἐπιδιώξωσιν ἀτομικῶς τὴν πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων. Ἄμα ὅμως τὸ κώλυμα τοῦτο ἐκλείψει, οἱ πιστωταὶ οὐδεμίαν βεβίαιως ὑφίστανται πλέον στέρξιν καὶ ἐν τούτῳ ἔγκειται κυρίως ὁ λόγος, δι' ὃν μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐνώσεως τοῦ ὀφειλέτου ἢ καταδίωξις δύναται νὰ ἐνεργηθῇ ἐλευθέρως· διότι ἡ διάλυσις ἐκείνης ἄμεσον ἀποτέλεσμα ἔχει τὴν ἀμετάκλητον τῆς πτωχεύσεως παῦσιν καὶ ἐπομένως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς.

Τοιαύτη είναι ἡ ἀληθὴς ἐννοία τοῦ δὲ τοῦ ἄρθρου 546, ὅπερ σφριζόμενον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς διὰ τῆς διαλύσεως τῆς ἐνώσεως συγκαταστρέφεται· καὶ ἡ κοινωμία τῶν συμφερόντων, ἥτις συνδέουσα τοὺς πιστωτὰς ἀνεδείκνυε τὴν διάλυσιν, οἱ δανεισταὶ ἀναλαμβάνουσιν ἀπεριόριστον τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ τὴν ἐνάσκησιν ἐπὶ τῆς περιουσίας ὡς καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πτωχεύσαντος· διότι ἡ πτώχευσις οὔτε μεταβάλλει οὔτε τροποποιεῖ τὰ εἰς τὴν ιδιότητα τοῦ δανειστοῦ ἀνήκοντα δικαιώματα καὶ ἐπομένως ὁ πῶς πρὸ τῆς πτωχεύσεως οὕτω καὶ μετ' αὐτὴν συγχωρεῖται τῷ κομιστῇ ἐμπορικῶν τίτλων ἢ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδιώξεις.

Εἰς μερικὴν ἐν τούτοις τῶν ἐκλειψάντων εὐεργετημάτων τῆς πτωχεύσεως ἀντικατάστασιν ὁ νεώτερος νόμος εἰσῆγαγε τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 546, καὶ ὁ τὸ συγγνωστὸν τοῦ ὀφειλέτου ἀπαλλάσσει αὐτὸν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ὡς πρὸς πάντα τὰ προγενέστερα τῆς πτωχεύσεως χρέη· ἐκ τούτων δὲ καταδεικνύεται ὅτι ἡ περὶ τοῦ συγγνωστοῦ διακήρυξις δὲν εἶναι πλέον κενὴ ἐννοίας διατύπωσις, ὅταν ἀντὶ τῆς δι' αὐτῆς προερχομένης ἀμοιβῆς λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὴν ποινήν, ἣν ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὀφίσταται ὁ πτωχεύσας ὑποκείμενος διὰ παντὸς εἰς τὴν διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδίωξιν, καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν σπουδαίαν αὐτῇ ἀσκεῖ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἐνεκα τῶν σχετικῶν ἀποτελεσμάτων θὰ πειράται πάντοτε νὰ καθίσταται ἄξιος τῆς ἐν λόγῳ ἐννοίας. Ἄλλ' ὅποια ἢ ἔκτασις τῆς τοιαύτης ἀπαλλαγῆς;

Ἐκ τῆς γενικότητος τῆς σχετικῆς διατάξεως πλανώμενος τις ἡδύνατο πρὸς στιγμὴν νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ ἀπαλλαγὴ ἰσχύει ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀκριβεστέρως ὅμως μελέτη, εἰς ὅλως ἀντίθετα ἄγει

συμπεράσματα· διότι ἐκ τῆς ἀμέσως ἐπομένης ρήτρας «πλὴν τῶν δι' εἰδικῶν νόμων προνοουμένων ἐξαιρέσεων» συνάγεται ὅτι κατὰ τὸν σκοπὸν, ὃν προέθετο ὁ Νόμοθέτης, ἡ ἀπαλλαγὴ λαμβάνει χώραν μόνον ὅταν ἡ προσωπικὴ κράτησις ἀπορρέῃ ἐξ ὑποχρέσεων συνήθων. Οὕτως, ὁ ἀλλοδαπὸς δύναται μὲν, ὡς θὰ ἴδωμεν, νὰ κηρυχθῇ ἐν Ἑλλάδι συγγνωστός, ἀλλὰ δὲν ἀπαλλάσσεται ἐντεῦθεν τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ἐνεκα τῆς εἰδικῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 999 τῆς Π. Δ., ἥτις ἐπιβάλλει ἐξαιρετικῶς τοιαύτην κράτησιν.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, οἱ πιστωταὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐνώσεως ἀναλαμβάνουσιν τὴν ἐλευθερίαν ἐνάσκησιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, ἐντεῦθεν ὅμως γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία, ἂν συγχωρηταῖος εὐθὺς μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐνώσεως οἱ πιστωταὶ πρεσβῶσιν εἰς καταδίωξιν καὶ χωρὶς ν' ἀποδείκνυσιν ὅτι ἐκτῆθῃ νέα περιουσία, ἢ νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδιώξεως πρὶν ἢ τὸ δικαστήριον ἀποφανθῇ, ἂν ὁ ὀφειλέτης εἶναι ἢ μὴ συγγνωστός.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ μὲν νομολογία τῶν δικαστηρίων κυμαίνεται ἐπὶ τοῦ ζητήματος, διότι τινὲς ἀποφάσεις δέχονται ὅτι ἡ καταδίωξις εἶναι δεκτὴ, ἂν ἢς διὰ τῆς λογοδοσίας ἐπέλθῃ ἡ διάλυσις τῆς ἐνώσεως (Colmar, 31 Δεκεμβρίου 1830) καὶ ἄλλαι, ἂν ὁ καταδιώκων ἀποδείξῃ ὅτι ὁ πτωχεύσας ἀπέκτησε νέα περιουσίαν (Paris, 17 Ἰουλίου 1894.—25 Φεβρουαρίου 1833), οἱ δὲ συγγραφεῖς ὑπὲρ τῆς ἀποφατικῆς μᾶλλον ἀποκλίνουν γινώμης.

Ὁ Νόμος δὲν ἐκφράζεται μὲν σαφῶς περὶ τούτου, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ δυνάμεθα ν' ἀνεύρωμεν τὴν διευκρίνησιν τῆς ἀσφαλείας, ἣν τοχὸν παρουσιάζει ἡ πλοκὴ τοῦ λόγου τοῦ ἄρθρου 546.

Ἐὰν ἀναζητήσῃ τις τοὺς λόγους, οἵτι

νες δικαιολογοῦσι τὴν τε εἰσαγωγὴν ὡς καὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου παρεχόμενων ἐκδιαστικῶν μέτρων, θὰ ἴδῃ ὅτι ὁμότεραι ὡς ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν ἔχουσι τὴν πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ ἀναγνωρισθέντος δικαίου ἀπειθείαν τοῦ ὀφειλέτου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν παρ' αὐτῷ ὑπαρξίν τῶν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίων μέσων.

Ἄλλ' ἐν προκειμένῳ εἶναι λογικὸν νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ὁ νομοθέτης παρασχὼν τοῖς δανεισταῖς τὸ δικαίωμα τῆς ἐκτέλεσεως ἐνδεὶ νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτὴν ἄνευ λόγου δικαιολογοῦντος τὸ ἀτόπημα τοῦτο καὶ ἐν πληρεστάτῃ καὶ βεβαίᾳ ἀνυπαρξίᾳ περιουσίας, ὅποτε ἡ καταδίωξις οὐ μόνον ἤθελεν εἶναι κενὴ πρακτικῆς ἐννοίᾳ ἀλλὰ καὶ θὰ ἔφερε καθαρῶς τὸν χαρακτῆρα ἱκανοποιήσεως σκληρᾶς ἐμπαθείας, ἣν ὁ Νόμος οὔτε ἐνδεὶ οὔτε ἡδύνατο νὰ προσκυρώσῃ;

Τοιαύτη δὲ δὲν θὰ ἦτο ὁμολογουμένως ἡ ἐκτέλεσις ἡ πραγματοποιουμένη ἀμέσως μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐνώσεως, καθ' ἣν εἶναι βεβαιωμένον τῇ συνδρομῇ αὐτοῦ τοῦ τοῦ δανειστοῦ ὅτι ὁ ὀφειλέτης στερεῖται ἀπολύτως τῶν μέσων, ὅπως ἀποδῶσῃ τὸ ἀναγνωρισθὲν δικαίον καὶ ἱκανοποιήσῃ τὸν καταδιώκοντα; Νομίζομεν ἄρα ὅτι δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως τῆς ἀρνητικῆς λύσεως ἡ ὀρθότης καὶ ὅτι ἐπομένως δεόν. νὰ δεχθῶμεν ὅτι πρὸς πᾶσαν καταδίωξιν ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως κτῆσις νέας περιουσίας καὶ ὅτι ἡ ἐπὶ τε τῆς οὐσίας ὡς καὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὀφειλέτου ἐκτέλεισις δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπηται παρὰ μόνον ἐὰν ὁ καταδιώκων προαποδεικνύῃ ὅτι ὁ ὀφειλέτης ἀπέκτησε τὰ πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτοῦ ἀπαιτούμενα μέσα.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω εἰς τὴν καταφατικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν ἀντίκειται προφανῶς καὶ τὸ συμφέρον αὐτὸ τῶν πτωχῶν, οἵτινες ἐνδιαφέρονται πάντως,

ὅπως ὁ ὀφειλέτης ἐξασκῶν ἐλευθέρως τὸν ἐπαγγέλματος αὐτοῦ τὰ ἔργα κατορθώσῃ νὰ δημιουργήσῃ περιουσίαν νέαν δυναμένην νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ὑφισταμένας ἐν ὑποχρεώσεις, ἐξ οὗ καταδικνύεται ἐν μᾶλλον ὅτι ἡ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδίωξις ὀφειλέτου στερουμένου τῶν ἀναγκαίων χρηματικῶν μέσων καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ ἀπειθοῦτος ἤθελεν εἶναι δικαίωμα καὶ ἀπεχρὲς καὶ ἀνήθικον. (Bédar. ἀριθ. 831 — Boileux, ἀριθ. 792. — Παραβ. καὶ Alauz, ἀριθ. 2748).

Ἐπίσης νομίζομεν ὅτι ἡ αὐτὴ ἀρνητικὴ ἀπάντησις δεόν νὰ δοθῇ καὶ εἰς τὸ δεύτερον τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων ἐρωτημάτων· διότι, ὡς συνάγεται ἐκ τε τῶν ὅρων καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ α' ἐδαφ. τοῦ ἀρθρ. 546, ὁ δανειστὴς καὶ ὁ ἀποδεικνύων τὴν ὑπαρξίν νέας περιουσίας, στερεῖται τοῦ δικαίωματος τοῦ νὰ καταδιώξῃ τὸν ὀφειλέτην καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς περὶ τοῦ συγγνωστοῦ ἢ μὴ αὐτοῦ ἀποφάσεως, ἀφ' ἧς ἐξαρτᾶται πάντοτε τῶν τοιούτων ἐκδιαστικῶν μέτρων ἡ χρῆσις. (Bravard—Demangeat, 5, σελ. 645).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅσον ἀφορᾷ τὰς περὶ τούτου ἀποφάσεις ὀρθότερον βεβαίως εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι αὗται ἐκδίδονται οὐχὶ ἐν συμβουλίᾳ, ὡς ὑπεστήριζον ἄλλοτε συγγραφεῖς τινὲς (Boileux s. Boulay-Paty ἀριθ. 786), ἀλλ' ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ὁ Νόμος σιωπᾷ μὲν περὶ τούτου, ἀλλ' ἡ τοιαύτη σιωπὴ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύτῃ ὡς λόγος καταφατικῆς λύσεως, δι' ἣν πάντως ἀπαιτεῖται ρητὴ διάταξις.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία ἡγήθη παρ' ἡμῖν ἀντίρρησης, σπουδαῖται ὅμως γεννῶνται ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὴν ἐκκλητὸν ἢ μὴ τῶν τοιούτων ἀποφάσεων. Ὁ Ράλλης στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ λόγου ὅτι πρόκειται περὶ ἀποφάσεως ὁρώσης εἰς σπουδαιότατον ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἀπορ-

ἔιν ζήτημα καὶ τὴν γνώμην τοῦ Boi-
lay (sur Boulay-Paty ἀριθ. 786) ἀκο-
λουθῶν καταφατικὴν δίδωσι τῷ ζήτηματι
λόγους, ἐν τοῦτοις δύναται τις εἰπεῖν ὅτι
ἡ γνώμη αὕτη δὲν στηρίζεται ἀποκρῶν-
τως, ὅσον καὶ ἂν κριθῶσιν ἐπεικῶς οἱ
δικαιολογῶντες αὐτὴν λόγοι.

Ὁ Νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου,
ἡ τοιαύτη δὲ σιωπὴ ἤθελεν εἶναι ἄδι-
κον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐγένετο ευχαλῶς καὶ
ἐπὶ ἐπομένως ἐφαρμόζονται καὶ ἐνταῦθα
αἱ περὶ τῶν ἐν πτωχεύσει ἐκδιδομένων
ἀποφάσεων διατάξεις, καὶ μάλιστα προ-
κειμένου περὶ τῆς τοιαύτης λαμβανούσης
ἐπαρξίν, μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἀρθρ. 544,
ἐνέλευσιν τῆς ἐνώσεως, δι' ἧς περατοῦται
ἀριστικῶς καὶ ἀμετακλήτως ἡ πτώχευσις,
οὗ ἔνεκεν καὶ ἀποβαίνει ἔτι μᾶλλον αὐ-
ταίρετος ἡ τοιαύτη ἀναπλήρωσις τῆς σιω-
πῆς τοῦ Νόμου, ὅστις ἐὰν ἀπέφυγε διὰ
τοῦ ἀρθρου 545 νὰ παραπέμψῃ εἰς τοῦ
688 τὴν διάταξιν, τὸ ἔπραξε βεβαίως ἐκ
προβλεψῆς καὶ διότι κατὰ τὴν κρίσιν αὐ-
τοῦ δὲν ὑπῆρχε περίπτωσις, ὅπως ἡ ἀπό-
φασις θεωρηθῇ ἐκκλητή.

Οὕτως βεβαίως ἀρνεῖται ὅτι, ὡς δια-
τείνονται οἱ ἀντιφρονούντες, ἡ τε πα-
ράδοξι καὶ ἀρνησις τῆς περὶ τοῦ συγ-
γνηστοῦ ἢ μὴ τοῦ ὀφειλέτου γνώμης τῆς
συνελεύσεως ἐπηρεάζει σπουδαίως καὶ τῶν
πιστωτῶν καὶ τοῦ ὀφειλέτου τὰ συμφέ-
ροντα.

Ἡ πρώτη ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῶν δανειστών
τὴν ἐκ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως ἐγ-
γύσιν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν πιθα-
νοτέραν ἐλπίδα περὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον
ἐκνοποιήσεως αὐτῶν.

Ἡ δευτέρα ἀποτελεῖ διηνηκέδς τῆς ἐ-
λευθερίας τοῦ ὀφειλέτου φόβητρον, καὶ
περιορίζει ἐλόκληρον τὸ μέλλον αὐτοῦ.
Ἀλλὰ ταῦτα ἀρκοῦσιν ἄραγε, ὅπως δε-
χθῇ τις, ὅτι, εἰ καὶ σιωπᾷ ὁ Νόμος, αἱ
σχετικαὶ ἀποφάσεις εἰσὶ δεκτικαὶ προσθα-
λῆς διὰ τοῦ ἐνδίκου τῆς ἐφέσεως μέσου;

Νομίζομεν, ὅτι προκειμένου περὶ ζητή-
ματος τοσοῦτον σπουδαίου, οὐδεμία δύνα-
ται νὰ ὑπάρῃ ἀμφιβολία, ὅτι ὁ νομο-
θέτης μὴ σχετίζων τὰς περὶ τῶν τοιού-
των ἀποφάσεων διατάξεις πρὸς τὴν τοῦ
ἀρθρ. 588, καὶ οὐδένα ποιούμενος περὶ
ἐφέσεως λόγον, ἐνόει νὰ καταστήσῃ κυ-
ριαρχικὴν τὴν περὶ τούτου ψῆφον τοῦ δι-
καστηρίου καὶ νὰ στερήσῃ τοῦ δικαιοῦ-
ματος τῆς εἰς τὸ ἐφετεῖον προσφυγῆς
τοὺς δικαιουμένους, οἵτινες μάλιστα δὲν
δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν (καθ' ὃ διατείν-
ονται οἱ ἀντιδοιοῦντες), ὡς δικαζόμενοι
χωρὶς ν' ἀκουσθῶσιν· διότι τὸ δικαστή-
ριον ἀποφαίνεται ὑπ' ὀφει ἔχον πάντοτε
τὰς παρ' ἐκείνων ἐν λεπτομερείᾳ ἀνα-
γραφόμενας ἐν τῇ σχετικῇ ἐκθέσει παρα-
τηρήσεις περὶ τοῦ παραδεκτοῦ ἢ μὴ τῆς
γνώμης τῆς συνελεύσεως.

Τὸ λεγόμενον δὲ ὑπὸ τινων συγγρα-
φῶν (Bedar. ἀριθ. 838), ὅτι, ἐὰν ἡ τοι-
αύτη ἀπόφασις θεωρηθῇ ἀνέκκλητος, τὸ
δικαστήριον δύναται ἐναντίον τοῦ ἀρθρου
547 νὰ κηρύσῃ συγγνωστὸς καὶ τοὺς
στερουμένους τοῦ τοιούτου δικαιώματος
ὀφειλέτας, νομίζομεν ὅτι δὲν δύναται νὰ
χρησιμεύσῃ ὡς ἀμήχανον τῆς ἐναντίας
ἐκδοχῆς ἔρεσμα· διότι ἡ τοιαύτη ἀπόφα-
σις, οἰανδὴποτε καὶ ἂν ἔγῃ ἀφορμὴν, εἴτε
δύλον, εἴτε πλάνην ἐκ μεγάλῃς τοῦ δι-
καστοῦ ῥαθυμίας προελθοῦσαν, θ' ἀπετέ-
λει πάντοτε παράθεσιν κολήκοντος, ἣν
τὸ τε δικαστήριον δύναται, ὅταν, θέλῃ νὰ
ἐπιδείξῃ ἐπὶ πάσης ἐν γένει διαφορᾷ,
ἀνεκκλήτως δικαζομένης καὶ ἔνεκεν τῆς
ὁποίας οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὸ δικασταὶ
δύνανται νὰ ὑποχρεωθῶσιν εἰς ἀνόρθωσιν
τῆς ἐντεῦθεν προελθούσης ζημίας.

Τὰ μέχρι τοῦδε ἐν τοῦτοις ἀναπτu-
χθέντα περὶ τοῦ παραδεκτοῦ ἢ μὴ τῆς
μετὰ τὴν ἔνωσιν καταδιώξεως, ἀφορῶσιν,
ὡς εἶδομεν, τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν δὲν
ὑπάρχει νέα περιουσία, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν
ἐκτῇθῃ τοιαύτη, ἐφ' ἧς συμφώνως πρὸς

τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου 546, ἐπιτρέπεται ἐλευθέρως ἢ ἐκτέλεις, ἀδιαφύρως τοῦ ἂν ὁ πτωχεύσας ἐκηρύχθῃ ἢ μὴ συγγνωστός. Ἄλλ' ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ περιπτώσει δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὡς ἀναζῶσα αὐτοδικαίως ἢ πτώχευσις, ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι διὰ τῆς ἀποκτῆσεως νέας περιουσίας, ἐξαλείφεται ὁ πρὸς ὄρσιν τῆς καταστάσεως τῆς ἐλώσεως χρησιμεύσας λόγος, ἥτοι τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ ἐξάντηλσις.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, πολλάκις ἐγείρεται ἐν τῇ πρακτικῇ, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι διὰ τοὺς ἀμέσως ἀνωτέρω ἐκτιθεμένους λόγους δεόν ἀποφατικῇ ὡσαύτως νὰ δοθῇ ἀπάντησις* διότι κατὰ τὸ ἄρθρ. 544 μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς συνελεύσεως, ἢ ἔννοσις παύει αὐτοδικαίως, ἐξ οὗ, ὡς ἐρρήθη, ἐπέρχεται καὶ τῆς πτωχεύσεως ἢ ἀμετάκλητος ἐξαφάνισις.

Ἐὰν ὅμως μετὰ τοῦτο γεννηθῶσιν ἑτέραι ὑποχρεώσεις, οἱ νέοι δανεισταὶ δικαιοῦνται ἀναμφισβητήτως νὰ ζητήσωσιν ἐκ δευτέρου τὴν πτώχευσιν τοῦ ὀφειλέτου, τῆς συμμετέχουσι καὶ οἱ πελαιοὶ πιστωταὶ ὑποκείμενοι εἰς τὴν ἐντεῦθεν διαδικασίαν, ὡς καὶ οἱ νέοι, ἐκτὸς μόνον τῆς ὑπὲρ αὐτῶν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 493 ἐγγραφείσης γενικῆς ὑποθήκης (Bravard—Demengeat 5 σ. 642).

Ὅτι καὶ ὁ ἁλλαδατὸς δύναται σήμερον νὰ κηρυχθῇ συγγνωστός, οὐδεμία ἀπομείνει ἀμφιβολία, ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ τοιαύτη ἰδιότης δὲν μνημονεύεται ἐν τῷ ἄρθρ. 548, ὡς ἀποκλείουσα τοῦ σχετικοῦ εὐεργετήματος τὴν ἐφαρμογὴν, δισταγμοὶ ὅμως δύνανται νὰ ἐγερθῶσιν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν ἀπαλλάσσονται οὗτοι, ὅπως καὶ οἱ ἡμεδαποὶ, καὶ τῆς διὰ προσωπ. κρατήσεως καταδιώξεως. Ἐκ τῆς φαινομενικῆς τῶν σχετικῶν ἄρθρων γενικότητος πλανώμενός τις ἡδύνατο καταφατικῶς νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπισταμένη μελέτη νομίζομεν ὅτι ἄγει ἀναγκαίως εἰς τὸ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευθέν ἐναν-

τίον συμπέρασμα· διότι, ἀφοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 547 ὁ πτωχεύσας ἀπαλλάσσεται τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, πλὴν τῶν δι' εἰδικῶν νόμων προνοουμένων ἐξαίρεσεων, ἔπεται ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαλλαγὴ συμφώνως πρὸς τὸ 6' ἐλάφιον τοῦ ἄρθρου 999 ἰσχύει μόνον ὅταν οἱ καταδιώκοντες δανεισταὶ εἶνε ἁλλοδαποί, οὐχ ὅμως καὶ ὅταν πρόκειται περὶ ἡμεδαπῶν καταδιωκόντων δυνάμει τῆς γενικῆς τοῦ Νόμου διατάξεως, ὅποτε συγχωρεῖται ἡ προσωπικὴ κράτησις, ἐκτὸς ἐὰν συντρέχῃ ἢ ἐξαιρετικὴ περίπτωσις τῶν ἄρθρων 78 καὶ 79.

Περὶ τῶν ἐν τῇ πτωχεύσει ἐνδίκων μέσων. Ὁ παλαιὸς νόμος ἐν τῷ θέματι τούτῳ δὲν ἠσχολεῖτο ἢ μόνον περὶ ἀνακοπῶν, αἷς ὑπέκειντο αἱ τὴν πτώχευσιν κηρύττουσαι καὶ αἱ προσδίδουσαι τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἀποφάσεις, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ ἀνεφέρετο εἰς τὰς σχετικὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου διατάξεις, ὅπερ καθίστα ὁμολογουμένως δυσχερῆ τὴν μέθοδον τοῦ Νόμου καὶ περιπλέκει τὴν σπουδὴν αὐτοῦ.

Ὁ νῦν ἰσχύων κατ' ἀντίθεσιν, ὁρμώμενος ἐκ τῆς ὀρθῆς σκέψεως ὅτι τῆς πτωχεύσεως ἢ διαδικασίας πρέπει νὰ συντελεσθῇ κατὰ τὸ δυνατόν, εἰσήγαγε σπουδαίους ἐν τῷ νόμῳ τροποποιήσεις εἰς περιρριμὸν τῶν ἀσκοπῶν προθεσμιῶν ἀφορώσας.

Καὶ ἀντὶ νὰ ἀναγράψῃ τὰς περὶ τοῦ διατάξεως ἐνδὲν κἀκείθεν ὡς ἐπραττὴν ὁ καταργηθεὶς, συνήνωσεν αὐτὰς ἐν εἰς κεφαλαίῳ, ὅπερ βεβαίως ἐπάγεται οὐσίᾳ τῶν ἀναγκαίων διατυπώσεων ἀπλοποιήσας.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ δὲ τούτῳ δύο τινὲς ὁρίζονται κυρίως, ἥτοι ἅπ' ἐνὸς μὲν αἱ προθεσμίαι ἐντὸς τῶν ὁποίων συγχωρεῖται τῶν ἐνδίκων μέσων ἡ χρῆσις καὶ ἅπ' ἐν τέρῳ τὸ εἶδος τῶν ἀποφάσεων, αἵτινες εἰσὶν ἐφέσεως ἢ ἀνακοπῆς ἀνεπίδεκτοι.

Καὶ ἐν πρώτοις ἐναντίον ἀποφάσεων κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἡ δριμύτης

τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἐπιτρέπει μὲν τὴν χρῆσιν ἀνακοπῆς τῶν πτωχεύσαντι καὶ παντὶ ἐνδιαφερομένῳ. ἄλλ' ἐντὸς τῆς δι' αὐτοῦ ὀριζομένης συννόμου προθεσμίας, ἥτοι ὅκτω μὲν ἡμερῶν ὡς πρὸς τὸν πτωχεύσαντα καὶ τριάκοντα μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐν τῷ ἀρθρῷ 444 διαλαμβανομένων διατυπώσεων ὡς πρὸς τοὺς λοιπούς· ἐνῷ διὰ τοῦ καταργηθέντος ἢ τοιαύτης ἐνέργειας ἐπετρέπετο ἄνευ λόγου παντὶ ἐνδιαφερομένῳ μέχρι τῆς πρὸς βεβαίωσιν τῶν πιστωτῶν γενομένης ἐκθέσεως.

Αἱ ἀποφάσεις αὗται, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι, δύναται κατὰ τὸν νόμον ἢ νὰ γίνωσιν ἀποδεχταὶ ἢ νὰ καταστῶσιν ὀριστικαὶ καὶ μέχρι τοῦ σημείου τούτου δύο τακτικῶν ἐνδίκων μέσων συγχωρεῖται ἡ χρῆσις, ἥτοι ἀνακοπῆς, εἰς ἑλθεῖν χώραν ἐρημοδικία, καὶ ἐφέσεως, ὅταν ἡ ἀπόφασις ὑπόκειται εἰς δύο δικαιοδοσίας βεθμοῦς τοῦ γενικοῦ δὲ τούτου κανόνος οὐδεμίαν ἢ ἐρμηνευομένην διάταξιν (εἰ καὶ δὲν ποιεῖται ῥητὴν μνησίαν τῆς ἐφέσεως) ἐσθῆγγε τροποποιήσιν καὶ ἡ μόνη παρατηρουμένη διαφορὰ εἶναι ὅτι αἱ τοιαῦται ἀποφάσεις, εἰ καὶ ἐκδιδομένην χωρὶς νὰ κλητευθῶσιν οἱ πιστωταί, λογίζονται πάντοτε ὡς ἐκδοθεῖσαι ἐρήμην μὲν τῶν πιστωτῶν, ὅταν προκαλῶνται ὑπὸ ὀφειλέτου ἐρήμην αὐτοῦ, ὅταν ᾗτήσαντο τὴν πτώχευσιν οἱ δανεισταί, καὶ ἐρήμην ἑμφοτέρων, ὅταν ἀποφαίνηται ἐξ ἐπαγγέλματος τὸ Δικαστήριον.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις, ὅτι, εἰς ἑκαστος πιστωτῆς δύναται ν' ἀνακύψῃ προσωπικῶς τὴν ἀπόφασιν, στερεῖται ὅμως τοῦ δικαιοῦματος ὡς ἰσχυρίζομενος ὅτι ἀντεπροσωπεύθῃ ἐπαρκῶς ὑπὸ τῶν συνδίκων καὶ δὲν ᾗτο ἀναγκαῖον νὰ ἐμφανισθῇ προσωπικῶς ἐνώπιον τοῦ ἀποφανθέντος δικαστηρίου. (Cass., 30 Ἰαν. 1867, — *Alauz.*, ἀρ. 284').

Ἡ ἀνακοπὴ (ἀφοῦ ὁ νόμος ὅπως προσδιορίσῃ τὰ ἐν τῇ δίκῃ πρόσωπα ἀναφέρονται εἰς τὰς γενικὰς περὶ τούτου διατάξεις) ἀπευθύνεται πάντοτε ὡς ἰσχυρίζομενος ἐκ μέρους τοῦ πτωχεύσαντος ἐναντίον τῶν συνδίκων· δύναται δὲ νὰ γίνῃ χρῆσις αὐτῆς οὐ μόνον ἐκ μέρους παντός ἐνδιαφερομένου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πτωχεύσαντος αὐτοῦ, ὅστις καὶ ἐν ἐδήλωσέ μόνος τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν δύναται οὐδὲν ἥττον ἀποδεικνύων *πλάνην* ἢ τὴν *ἔκδοσιν* γεγονότων *νεωτέρων* καθιστάντων τὴν γενομένην ἐδήλωσιν περιττὴν καὶ ἄσκοπον νὰ ζητήσῃ τῆς ἀποφάσεως τὴν ἀνάκλησιν (Rouen, 2 Μαρτίου 1848 — *Bravard-Demangeat*, 5, σελ. 646 σημ. 1 — *Bédar.*, ἀρ. 1182. — *Alauz.*, ἀρ. 2847 — *Dal.*, *Rép.*, *Fail.*, ἀρ. 1335. — *Εναντίος* *Lovré* 5 ἀρ. 458).

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία εἰς ἡ ἐκδοσις τῆς ἀποφάσεως προεκληθῇ τῇ αἰτήσῃ πιστωτῶν, κατὰ τίνος δέον ν' ἀπευθυνθῇ ἡ ἀνακοπὴ.

Τὸ ἐφετεῖον τοῦ *Agen*, προσόμοιον ἐξετάζον ἄλλοτε ζήτημα, ἀπεφάνητο (4 Ἰουλίου 1851, *s.* 52 2. 31), ὅτι οἱ σύνδικοι δικαιοῦνται μὲν νὰ παρεμβάλωσιν ἐν τῇ δίκῃ, ἀλλ' ἡ ἀνακοπὴ δύναται ν' ἀπευθυνθῇ κατὰ τοῦ προκαλέσαντος τὴν προσβαλλομένην ἀπόφασιν πιστωτῶν, διότι τὸ ἀρθρ. 580 (585 τοῦ ἡμετέρου) οὐδένα περιέχει ἐναντίον κανόνα. Νομίζομεν ὅτι ἡ θεωρία αὕτη εἶναι πλημμελής κατὰ βάσιν καὶ ὅτι ὀρθότερον εἶναι νὰ γίνῃ δεκτὸν τὸ ἀντίθετον.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόφασις θίγει οὐσιαστικῶς οὐ μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἐν γένει τὴν ὀλικὴν αὐτοῦ ὑπαρξίν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐκδομένη οὐχὶ ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ αἰτούμενος ἀλλ' ἐν τῷ γενικῷ συμφέροντι τῶν τε γνωστῶν καὶ ἀγνωστῶν πιστωτῶν, ἥτοι ὑπὲρ τῆς ὁμά

δος. Προκειμένου όμως περί των εργασιών της πτωχεύσεως και των συμφερόντων της ομάδος, σαφώς όρίζει ο νόμος τά τε μέσα και τά πρόσωπα, ατίνα θά προστατεύωσιν αὐτάς και έπιτακτικώς αποφαίνεται ότι πᾶσαι έν γένει αί τήν πτώχευσιν όρῶσαι άγωγαί πρέπει ν' άπευθύνωνται έναντίον τών εκπροσωπούντων αὐτήν' έκ τούτων δέ, φρονούμεν, έπεται κατ' άνάγκην και ότι ή άνακοπή δέον ν' άσκήται έναντίον τών συνδίκων πάντοτε.

Τό άκυρωτικόν έν τούτοις της Γαλλίας δέχεται αντίθετως ότι έν τη έντεϋθεν προκαλουμένη δίκη πρέπει νά καλῶνται και οι προκαλέσαντες τήν άπόφασιν πιστωταί, (16 Δεκεμ. 1850—15 Μαΐου 1871) και τήν γνώμην ταύτην ύποστηρίζει και ο Ράλλης (σελ. 284).

Έν πάσῃ περιπτώσει, εάν ο άνακόπων δέν άπευθυνθῇ έναντίον τών συνδίκων ή δέν καλέσῃ αὐτούς, στερεΐται τοῦ δικαιώματος ὅπως προσβάλῃ δι' έφέσεως τήν άπόφασιν επί τοῦ λόγου τούτου στηριζόμενος. (Cass., 18 Αύγ. 1863. Δ. Ρ. 64 1 39). Όσαύτως δέον νά δεχθῶμεν ως πρὸς τοὺς πιστωτάς ότι, εάν ή άπόφασις έκδοθῇ κατ' άντιμολίαν αὐτῶν, δέν τοῖς έπιτρέπεται πλέον ή χρήσις έφέσεως. Άλλ' αντίθετως ή έμπροθέσμως παρ' ένός γενομένη άνακοπή, ώφελεῖ πάντας τοὺς διαφερομένους οὕτως, ώστε και ή βραδύτερον γενομένη τυχόν έκ μέρους τοῦ άνακόποντος παραίτησις δέν βλάπτει τοὺς παρεμβάντας έν τῇ δίκῃ, έστω και μετά τήν παρέλευσιν της νομίμου προθεσμίας, έκτός εάν ήται πιστωταί και μετ' αὐτήν εἶχε περατωθῇ ή εξέλεξις. Και περί τούτων μὲν δέν δύναται νά ύπάρξῃ άμφισβήτησις σπουδαία ὡς πωδήποτε, διαταγμοί όμως δυνατόν νά έγερῶσιν ως πρὸς τήν αλήθειάν οὖν τής φράσεως «περί παντός άλλου ένδιαφερομένου».

Τά έφετεία Laen και Bordeaux ένώ-

πιον τών ὁποίων ύπεβλήθη άλλοτε τῇ ζήτημας ατίνας εἰσιν ένδιαφερόμενοι άπεφήναντο ὁμοιομόρφως (26 Ιουν. 1813—16 Ιουλίου 1814), ότι ως τοιοῦτοι δέον νά θεωρηθῶσιν εκείνοι, οίτινες κατὰ τήν κήρυξιν της πτωχεύσεως δέν έφεραν τήν ιδιότητα πιστωτοῦ και ήδύνατο νά έχωσι συμφέρον ὅπως προσβάλωσι τήν έκδοθεΐσαν, άπόφασιν άλλ' ή γνώμη αὐτή σφαλερά οὖσα προδήλως άπεκρούσθῃ ὑπό πάντων σχεδόν τών συγγραφένων.

Οὐδεῖς, νομίζομεν, δύναται ν' άμφισβητήσῃ, ότι τὸ πρὸς άνακοπήν συμφέρον τών πιστωτῶν εἶναι πολλάκις μέγιστον, και τὸ νά ὑποτεθῇ έπομένως, ότι ο νομοθέτης ένόει άνευ δικαιολογητικοῦ τινα λόγου ν' άποκλείσῃ αὐτούς, ήθελεν εἶναι πλέον ή τολμηρόν' άλλως δέ ή έκφρασις τοῦ έρμηνευομένου άρθρου εἶναι τοσοῦτον γενική, ώστε άποκλείεται πᾶσα διαστολής ιδέα, και ως μόνον πρὸς εφαρμογήν αὐτοῦ ὁρον, δν δύναται ν' άπαιτησῇ τὸ δικαστήριον, δέον νά δεχθῶμεν τήν δικαιολόγησιν τοῦ συμφέροντος, ὅπερ έχουσιν οἱ άνακόποντες πιστωταί (Réponard. 2 σ. 382.—Alauz., άρθρ. 2848).

Εάν τὸ δικαίωμα της άνακοπῆς άνήκῃ τῷ πτωχεύσαντι, οὐδεμία ὑπάρχει άμφισβολία, ότι άπολαύουσιν αὐτοῦ και πάντα τὰ ὁμόρρυθμα μέλη πτωχεύσεως έταιρείας, ζήτημα όμως δύναται νά γεννηθῇ, όταν πρόκειται περί έτερόρρυθμου έταίρου, ὅστις δέν μετέχει της διαχειρίσεως και αντιπροσωπεύεται ὑπό τών ὑπευθύνων. Πάντες βεβαίως άναγνωρίζουσιν, ότι τὰ έτερόρρυθμα μέλη της έταιρείας δέν θεωροῦνται ως πτωχεύσαντα, εἰ και φέρουσι τοῦ έταίρου τήν ιδιότητα, και ότι δέν δύναται μάλιστα νά χαρακτηρισθῶσιν ως πιστωταί, άλλ' έκ τούτου έπεται ὅρα άναγκαίως, και ότι στεροῦνται συμφέροντος, ὅπως προσβάλλωσι δι' άνακοπῆς τήν άπόφασιν. Νομίζομεν ότι άποφαστικῶς δέον νά λυθῇ.

ἡ ζήτημα· ὅτι, ἂν ὁ νόμος ἐποιή-
σεται χρῆσιν γενικῆς ἐκφράσεως, ἐπιτρέψας
τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος τὴν ἐνάσκησιν
ἐν πάντα ἐνδιαφερόμενον, δὲν εἶναι δι-
καιον νὰ στερηθῇ αὐτοῦ καὶ ὁ ἀποδει-
κνύων τὸ πρὸς τοῦτο συμφέρον ἐτερόρ-
ρυθμος ἐταίρος. ('Εναντίος ὁ Βέδμτ. ἀριθ.
1178).

Συμφώνως ὅθεν πρὸς τὰνωτέρω ἀνα-
πτυσσόμενα, ὁρθέτερον εἶναι νὰ γίνῃ δε-
κτόν, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 586 ἐφαρ-
μόζεται οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ πτωχεύσαντος
καὶ τῶν πιστωτῶν, ἀλλὰ καὶ παντός προ-
σώπου, ὅπερ εἶχε συναλλαγὰς μετὰ τοῦ
ἐμπόρου, καὶ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ὑπαρ-
ξιν τῆς πτωχεύσεως αὐτοῦ, ἢ διὰ τὸν
χρόνον, εἰς ὃν δέον ν' ἀνέλθῃ τῶν πλη-
ρωμῶν ἢ καὶ αὐτοῖς.

Ὁ νεώτερος νόμος, μὴ ἀπαγορεύσας
ῤῥῆτως τὴν χρῆσιν ἐτέρων πλην τῶν ἐν
αὐτοῖς ἀναγραφόμενων ἐνδίκων μέσων,
ἔωκεν ἀφορμὴν εἰς γένεσιν ζητήματος
ὅπερ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παλαιοῦ ἀνε-
φύετο πολλάκις, ἐὰν ὤηλα δὴ συγχω-
ρεῖται ἐναντίον τῶν περὶ πτωχεύσεως
ἀποφάσεων ἡ χρῆσις καὶ τριτανάκοπης.
Τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας (15 Μαρ-
τίου 1830) ἐπειράθη ἄλλοτε νὰ ὑποστη-
ρῇ διαστολὴν τινα μεταξὺ τῶν κηρυτ-
τουσῶν τὴν πτώχευσιν καὶ τῶν ὀριζου-
σῶν τὴν παῦσιν ἀποφάσεων, ἀλλὰ προ-
δῆλως οὕτε ἡ τοιαύτη διαστολή, οὕτε
ἀμφιβολία ἄλλη οἰσδῆποτε δικαιολογεῖ-
ται κατὰ τὸν νέον νόμον, ὅστις ἐξωμοίω-
σεν ἐν πᾶσι τὰς τοιαύτας ἀποφάσεις καὶ
ὁ ὅποιος καὶ ὅπως ἐκφράζεται αἶρει
πάντα περὶ τοῦτου διαταγόν. Κατὰ τὰ
ἄρθρ. 235 καὶ 238 τῆς Πολ. Δικ. ἐπι-
τρέπεται μὲν πάντοτε καὶ ἄνευ περιορί-
σμου προθεσμίας ἡ χρῆσις τριτανάκοπης,
πλην μόνον ὅσας οἱ ἐντεῦθεν βλαπτό-
μενος δὲν συνήργησιν ἢ δὲν προσεκλήθῃ
εἰς τὴν δικαστικὴν ἢ ἐξώδικον πράξιν, οἱ
ὅρισμοι ὅμως οὗτοι στηριζόμενοι μάλι-

στα ἐπὶ τοῦ λόγου, ὅτι ὁ προσβάλλων
τὴν μεταξὺ ἄλλων ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν
λογίζεται ὡς ἄγνων πρότερον τὴν ὑπαρ-
ξιν αὐτῆς, δὲν δύναται βεβαιῶς νὰ ἔχω-
σιν ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου,
ἂν ἡ ἐρμηνευμένη εἰδικὴ διάταξις,
ἐκανόνισεν ἄλλως τὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώ-
σει δικαιώματα τῶν τρίτων, περιορίσασα
τὴν ἐνάσκησιν αὐτῶν ἐντὸς προθεσμίας
ὠρισμένης, καὶ ὅταν πρόκειται περὶ ἀπο-
φάσεων, αἵτινες τοιχοκολλούμεναι καὶ
δημοσιεύόμεναι, καθίστανται γνωσταὶ
τοῖς πᾶσιν, ἄρα καὶ τοῖς διαφερομένοις,
οἵτινες δύναται ἀνακοπτοντες ἐγκαίρως
νὰ ζητήσωσι τὴν διόρθωσιν τῆς βλαπτού-
σης αὐτοῦ πράξεως.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, αἱ τοῦ ἄρθρ. 586
προθεσμίας εἰσὶν ἀνατρεπτικαὶ καὶ οὐ-
δέποτε συγχωρεῖται νὰ ἐπεκταθῶσι λόγῳ
ἀποστάσεως· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι μετὰ
τὴν παρέλευσιν αὐτῶν πάντες οἱ ἐνδια-
φερόμενοι θεωροῦνται ὡς συναινέσαντες
καὶ ἀποδεχθέντες τὴν ἀπόφασιν.

Σημειωτέον πρὸς τοῦτοις, ὅτι αἱ προ-
θεσμίαι αὗται τρέχουσιν οὐχὶ ἀπὸ τῆς
ἐπίδοσεως τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς
συμπληρώσεως ἀμφοτέρων τῶν ἐν τῷ ἄρ-
θρῳ 444 ἀναγραφόμενων διατυπώσεων,
ἤτοι τῆς τοιχοκολλήσεως καὶ δημοσιεύ-
σεως· διότι ὁ Νόμος καθιερῶν ὡς πρὸς
τὴν κήρυξιν τῆς πτωχεύσεως διαδικασίαν
ὅλως εἰδικὴν τίθησιν ὡς κανόνα, ὅτι ἡ
τοιχοκόλλησις καὶ δημοσίευσις, ἀναπλη-
ροῦσιν ἐνταῦθα τὴν ἐν ἄλλαις περιπτώ-
σεσις ἀπαιτουμένην κοινοποίησιν. Καὶ
σιωπᾷ μὲν ἡ σχετικὴ διάταξις περὶ τοῦ
τρόπου, καθ' ὃν ἀποδεικνύεται τῶν ὡς
εἴρηται διατυπώσεων ἢ ἐκπληρώσεως, ἀ-
σφαλέστερον ὅμως πάντοτε εἶναι νὰ βε-
βαιῶνται δι' ἐπιστῆμων ἐκθέσεων ἢ πά-
σης ἄλλης πράξεως, βεβιαία ἐχούσης
χρονολογίαν, τῶν ἐνεργούντων δημοσίων
ὕπαλλήλων, διότι ἀπ' αὐτῆς ἀρχόνται
τρέχουσαι αἱ νόμιμοι προθεσμίας καὶ ἐπο-

μένως ἢ σχετικῇ ἀπόδειξις μεγάλην ἐνέχει σπουδαιότητα. Ὡστε ἡ πλήρωσις τῶν ὡς εἴρηται διατυπώσεων δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποδεικνυομένη ἐπαρκῶς ἐξ ἄλλων περιστάσεων, ὡς καὶ τῶν ἐν τῇ δικογραφίᾳ ὑπαρχόντων ἐγγράφων.

Ἄλλ' ἡ προθεσμία, ἐν σχέσει πρὸς τὴν δημοσίευσιν, ἀπὸ πότε λογίζεται τρέχουσα; Ἐν Γαλλίᾳ μετὰ πολλὰς ἀμφισβητήσεις ἐπεκράτησεν ἡ ἀρχὴ νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ἡ χρονολογία, ἣν φέρει τὸ φύλλον τῆς ἐφημερίδος, καὶ ἂν ἀκόμη, κατὰ τὰς τυπογραφικὰς συνηθείας, τὸ φύλλον ἐτυπώθῃ τὴν παραμονὴν τῆς ἡμέρας, ἣτις σημειοῦται ἐν τῇ φαινομένῃ χρονολογίᾳ, φρονούμεν δὲ ὅτι ὁ κανὼν οὗτος εἶναι καὶ μᾶλλον προτιμητέος, διότι ἐξασφαλίζει τὰ συμφέροντα πάντων κατὰ τρόπον καὶ δίκαιον καὶ βέλτιον (Bordeaux 20 Φεβρουαρίου 1866).

Ὡς ἀνεπύχθη ἀνωτέρω, τὸ ἄρθρον 586 ἐξομοῖ τὰς κηρυττούσας τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεις πρὸς τὰς ὀρίζουσας τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἐντελῶς καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι ἐπὶ ἀμφοτέρων ἐφαρμόζονται οἱ αὐτοὶ κανόνες, καὶ ὅτι ἐν τῷ ὅρῳ «διαφερόμενος» περιλαμβάνονται καὶ οἱ πιστωταὶ ἄλλ' εἰάν ταῦτα εἶναι ἀκριβῆ, γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία, διατί κατὰ τὸ ἄρθρ. 587 εἰσάγεται κανὼν εἰδικὸς διὰ τὴν ὀρίζουσαν τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἀπόφασιν καὶ γίνεται δεκτόν, ὅτι ὁ κανὼν οὗτος ἐφαρμόζεται μόνον ἐπὶ δανειστῶν;

Πρὸς ἄρσιν τῆς ἐντεῦθεν δημιουργουμένης ἀντιθέσεως, δύο ἀνέκαθεν ὑπεστηρίχθησαν συστήματα διαφέροντα ὁλλήλων.

Κατὰ τὸ πρῶτον, οἱ μὲν φέροντες τὴν ιδιότητα πιστωτοῦ διαφερόμενοι ὑπάρχονται μόνον εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἁρθρου 586 καὶ κατ' ἀκολουθίαν οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ ἐποχὴ τῆς ἐξελέγχσεως καὶ βεβαιώσεως τῶν πιστώσεων πρὸς χρήσιν

ἀνακοπῆς, ἔχουσι πάντοτε προθεσμίαν ἐνὸς μηνὸς ἀρχομένου (ἀνεξαρτήτως τοῦ εἶδους τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως) ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς τοιχοκλήσεως καὶ δημοσιεύσεως, ἐνῷ οἱ πιστωταὶ δασκικὴ πρόκειται περὶ ἀποφάσεως ὀρίζουσης τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν δὲν ἀπολαύουσι τῆς αὐτῆς προθεσμίας, ἐκτὸς ἐν ἡ ἐξελεγχῇ δὲν εἶχε περατωθῇ πρὸ τῆς παραδρομῆς τοῦ μηνός (Renouard, *Pal.* 2 σ. 395. — Bravard, *Veyrière*, σελ. 619 καὶ ἐπ.).

Ὡστε κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, διαρῶς ὑποστηρίζει καὶ ὁ Πάλλης, πρὸς ὁρὴν ἐν μνησίαν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν ἁρθρῶν 586 καὶ 587 δεόν νὰ γίνῃ δεκτόν.

Δὸν ὅτι τὸ πρὸς ἀνακοπὴν δικαίωμα ἐναντίον ἀποφάσεως κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἀσκειται ὑπὸ τε τῶν πιστῶν καὶ τῶν διαφερομένων ἐντὸς μηνός ἀρχομένου ἀπὸ τῆς πληρώσεως τῶν τοῦ ἁρθρ. 444 διατυπώσεων.

Βὸν ὅτι δασκικὴ πρόκειται περὶ τοῦ χρόνου τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἰσχύει ἡ αὐτὴ προθεσμία διὰ πάντα ἐνδιαφερόμενον ἐκτὸς τῶν πιστωτῶν καὶ

Γόν ὅτι ὡς πρὸς τοὺς πιστωτάς ἰδιαίτερος καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἡ ἀνακοπὴ δύναται νὰ ἐγερθῇ, εἰάν μὲν ἡ ἐξελεγχῇ δὲν ἐπερατωθῇ πρὸς τὸν μηνός, ἐντὸς τῆς αὐτῆς προθεσμίας τῶν 30 ἡμερῶν, εἰάν δὲ ἡ περὶ τῆς βεβαιώσεως τῶν πιστώσεων ἔκθεσις συμπληρωθῇ πρὸς τὸν μηνός, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θέλει περατωθῇ ἡ τοιαύτη ἔκθεσις, ἐξ ὧν ἐπεται ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τοὺς πιστωτάς ἐν σχέσει πρὸς τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, τὸ ἄρθρον 587 σκοπεῖ κυρίως καὶ μόνον νὰ περιορίσῃ τὰς προθεσμίας ἐν περιπτώσεσιν αἰδικαῖς, πέρα τῶν ὁποίων δὲν ἐκτείνονται αὐταὶ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι τὸ μὲν ὑπέρτατον ὅριον τῆς προθεσμίας περιορίζεται ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐντὸς τριᾶκον.

τα ἡμερῶν, ὁ μοναδικὸς δὲ τοῦ ἄρθρου 587 σκοπὸς εἶναι ὁ κανονισμὸς τῆς περὶ τῆς 586 καθ' ἣν ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου τασσομένη προθεσμία δύναται νὰ ἐλαττωθῇ. Ἐκ τοῦ δευτέρου συστήματος ἀλλοῖα ὅλως ἐπέρχονται ἀποτελέσματα. καὶ εἰκότως χαρακτηρίζουσιν ὑπὸ τινων ὡς ἀποτελοῦν τὸν ἀντίθετον τοῦ πρώτου πόλον.

Κατ' αὐτὸ ὁ ὀφειλέτης καὶ πᾶς τρίτος μὴ φέρων τὴν ιδιότητα τοῦ πιστωτοῦ δὲν δύνανται νὰ ἐνεργῶσιν ἐν προκειμένῳ, ἡ μόνον δι' ἀνακοπῆς καὶ ἐφέσεως, ὅτι κατ' ἀντίθεσιν διὰ τοῦ ἄρθρου 587 παρέχεται ἰδιαιτέρως τοῖς πιστωταῖς καὶ τρίτον μίσον ἐνεργείας ἐπιτρεπόμενον αὐτοῖς ὅπως ζητῶσι δι' ἀγωγῆς κυρίως, νέον προσδιορισμὸν τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ὅτι ὁ τρόπος τῆς προσβολῆς τῆς κηρυτεύσεως τὴν πτώχευσιν ἀποφάσεως κανονίζεται πάντοτε ὑπὸ τῶν ὁρισμῶν τοῦ ἄρθρου 586 καὶ ὅτι οἱ δανεισταὶ στεροῦνται τοῦ δικαιώματος, ὅπως χρήσωνται τῇ κυρίᾳ ἀγωγῇ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς πρὸς ἐξέλεγχιν τασσομένης προθεσμίας. (Bédar. ἀρ. 1488. — Esnault. ἀρ. 670. — Orleans 5 Μαρτ. 1850).

Νομίζομεν ὅτι ἀμφοτέρω τὰ ἀναπτυχθέντα συστήματα μετέχουσι τῶν αὐτῶν μειονεκτημάτων, ἀπαρρεόντων ἐκ τῆς παραγνωρίσεως τοῦ σκοποῦ, ὃν προέθετο ὁ Νομοθέτης.

Τὸ πρῶτον θεωρεῖ, ὡς ἐρρήθη, ἀτόπως, ὅτι μοναδικὸς τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἀρ. 587 λόγος εἶναι ἡ διαρρῦθιμις τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ἡ ὑπὸ τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ὁριζομένη προθεσμία ἡδύνατο νὰ περιορισθῇ, ὥστε εἰν ἡ προσβλητέα ἀπόφασις ἐκδοθῇ τὴν παραμονὴν τοῦ πέρας τῆς ἐξελέγχσεως ἢ ὀλίγας πρὸ αὐτοῦ ἡμέρας, ἢ διὰ τοῦ ἄρθρου 586 παρεχομένη προθεσμία θὰ ἐλαττωθῇ ἀναλόγως ἢ καὶ θὰ ματαιωθῇ ἐξ ὁλοκλήρου. Ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει, ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος,

ἀδύνατος ὅλως ἀποβαίνει ἡ ἐξεύρεσις τῶν αἰτίων, δι' ἃ ὁ νόμος ἠθέλησε νὰ παρῇσχῃ τοῖς τρίτοις μείζονα δικαιώματα (ἂν οὐ καὶ οἱ πιστωταὶ ἔχουσι τὸ αὐτὸ συμφέρον, ὅπερ θεωρεῖται ὡς δικαιολογητικὸς τῆς παρεχομένης προθεσμίας λόγος) καὶ διὰ τὰ ὅποια ἀπήτησαν οἱ δεῦτεροι νὰ ὑφίστανται ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ματαιώσιν ἢ καὶ μείωσιν τῆς προθεσμίας, ἐνῷ τὰ δικαιώματα αὐτῶν κινδυνεύουσιν ἐντεῦθεν πλείοτερον ἴσως.

Τὸ δεύτερον κατ' ἀντίθεσιν ὑπολαμβάνει τὸ ἄρθρον 587 ὡς σκοποῦν ἀπολύτως τὴν ἐν ὀρισμέναις περιπτώσεσιν ἐπίκτασιν τῶν δικαιωμάτων τῶν πιστωτῶν διὰ τῆς παροχῆς νέου μέσου ἐνεργείας, ἥτοι κυρίως ἀγωγῆς μετὰ νέας καὶ ἀνεξαρτήτου προθεσμίας, καθ' αὐτὸ ἐπομένως ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 586 τασσομένη ὑπὲρ τῶν πιστωτῶν τριακονθήμερος προθεσμία ἀφορᾷ μόνον τὴν χρῆσιν τῆς ἀνακοπῆς, τὸ ἄρθρον δὲ 587 καθιεροῦν νέον ἐνεργείας μέσον, οὗ ἡ ἐνάσκησις συγχωρεῖται μέχρι τοῦ κανονικοῦ πέρατος τῆς ἐξελέγχσεως.

Ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τοῦτο, ὅσῳ καὶ ἂν κριθῇ ἐπιεικὲς, δὲν δύναται ὡσαύτως νὰ τύχῃ γενικῆς ἐπίδοξιασίας. Ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρέλειπεν (ὡς διατείνεται ὁ Alauzet, ἀριθ. 2856) ἀποδεχόμενος ἐν συγκεκριμένῃ περιπτώσει τὴν τοιαύτην θεωρίαν νὰ ὁρίσῃ εἰδικῶς τὸν χρόνον τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν, ὁ πιστωτὴς ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήσῃ προσδιορισμὸν ἕτερον, ἀλλὰ μόνον δι' ἀνακοπῆς καὶ οὐχὶ διὰ νέας αἰτήσεως διότι κατὰ τὸ ἄρθρον 441 (ὅπερ ἐσκόπει νὰ κανονίσῃ οὐχὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ζητεῖται ἡ μεταβολὴ τῆς ἐποχῆς καὶ ὁ ὅποιος ὀρίζεται εἰδικῶς διὰ τοῦ ἄρθρου 586 καὶ ἐπ., ἀλλὰ τὸν χρόνον μόνον μετὰ τὸν ὅποιον δὲν δύναται νὰ ζητηθῇ), εἰν ἡ ἐποχὴ δὲν ὁρισθῇ ρητῶς, ἡ παύσις τῶν πληρωμῶν θεωρεῖται γενομένη, κατὰ τὴν ἡμέ-

ραν τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἢ περὶ αὐτῆς ἀπόφασις περιέχουσα ὡπωσδήποτε προσδιορισμὸν παύσεως τῶν πληρωμῶν, δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ ἢ δι' ἀνακοπῆς μόνον, ὡς ἐξ-αντληθέντος τοῦ πρὸς τοῦτο δικαιώματος τῶν ἐχόντων συμφέρον διὰ τῆς γενομένης ἤδη αἰτήσεως, ἐφ' ἧς ἀπεφάνητο τὸ δικαστήριον καθ' ὅσον, ἐὰν τῶν τοιούτων ἀποφάσεων ἢ διόρθωσις συνεχωρεῖτο, ὡς δέχεται ὁ "Αρειος Πάγος (170 τοῦ 1884), νὰ γίνῃ ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν δι' αἰτήσεως, μέχρι τοῦ κανονικοῦ πέρατος τῆς ἐξελέξεως, περιττὴ νομιζομένη καὶ ἀνεξηγήτητος ὅλως θυπέβαινε ἢ ὑπαρξίς τῶν ἄρθρων 586 καὶ 587, τῶν κανονιζόντων τὸν τρόπον καθ' ὃν δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἡ μεταβολὴ τῶν ὁριζουσῶν τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἀποφάσεων καὶ μάλιστα ἀφοῦ τὸ ἄρθρον 441, ὅπως ἐκφράζεται, φαίνεται ἐπιτρέπον τὴν χρῆσιν αἰτήσεως οὐχὶ εἰδικῶς ἐπὶ παραλείψεως προσδιορισμοῦ χρόνου παύσεως τῶν πληρωμῶν, ἀλλὰ τούναντίον ἐπὶ ἀποφάσεων ὁρίζουσιν τοιοῦτον. Ἐν πάσῃ ἐπομένῳ περιπτώσει ἢ ἐν λόγῳ θεωρία ἀποβαίνει ἀνεφάρμαστος, διότι ἤβλεν εἶναι ἐναντίον τοῦ προδήλου σκοποῦ τοῦ νομοθέτου τὸ νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι συγχωρεῖται νέα αἰτήσις χωρὶς νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν ἡ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις, ἣτις, ἐὰν δὲν προσβληθῇ δι' ἀνακοπῆς, κτᾶται δεδοκιμασμένου ἰσχύος.

Καθ' ἡμᾶς αἱ ἐρμηνευόμεναι διατάξεις διαφόρους καὶ τελείως ἀνεξαρτήτους κανονίζουν περιπτώσεις μὴ ἐχούσας σχέσεις μῆτε πρὸς τὸν περιορισμὸν τῶν διὰ τῆς πρώτης τασομένων προθεσμιῶν μῆτε πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν νέου μέσου ἐνεργείας.

Τὸ ἄρθρ. 586 πραγματεύεται περὶ ἀποφάσεων κηρυττουσῶν τὴν πτώχευσιν καὶ ὁρίζουσιν ὡπωσδήποτε τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν, ἀποφαίνεται αὐτὰς προσβλητέας διὰ τοῦ ἐνδίκου τῆς ἀνακοπῆς

μέσου, ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν αὐτοῦ τῶν πτωχεύσαντι, τοῖς πιστωταῖς καὶ παντὶ ἔχοντι συμφέρον, καὶ τάσσει ὑπὲρ τοῦ πρώτου μὲν προθεσμίαν ὀκταήμερον καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν τριακοντήμερον, χωρὶς ὅμως νὰ ὀρίξῃ τὴν ἔκτασιν τῶν νομίμων συμπειῶν, δὲς ἐπάγεται ἢ μὴ τήρησις τῶν ἐν λόγῳ προθεσμιῶν ἢ λεπτότης δ' αὐτῆς, ἣτις διέλαθε τὴν προσοχὴν τῶν ὡς εἰρηται συγγραφέντων, εἶναι καὶ ἡ ἀφορμὴ τῆς πλάνης εἰς τὴν περιέπεσε. Κανονίσας ὁ Νομοθέτης τὸν τρόπον καθ' ὃν δύναται νὰ μεταβληθῶσιν αἱ ἐν τῷ ἄρθρῳ 586 ἀναγραφόμεναι ἀποφάσεις καὶ ὥρισε τὰς πρὸς τοῦτο τηρητέας προθεσμίας, ὥφειλε ν' ἀσχοληθῇ καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς παραμελήσεως αὐτῶν· τοῦτο δ' ἔπραξε διὰ τῆς ἐπομένης διατάξεως.

"Ὅθεν τὸ ἄρθρ. 587 δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς προβλεπὸν τὴν περίπτωσιν τῆς ἐκ μέρους τῶν πιστωτῶν παραμελήσεως τῶν προθεσμιῶν. Ὅριζει δὲ ὡς πρὸς τοὺς πιστωτάς, ὅτι ὁ γενόμενος προσδιορισμὸς καθίσταται μὲν ἀμετάκλητος καὶ δὲν δύναται μετὰ τὸ πέραν τῆς ἐξελέξεως τῶν πιστώσεων νὰ ζητηθῇ νέος τοιοῦτος, ἀλλὰ μόνον ἢ διὰ τοῦ ἄρθρ. 586 παρεχομένη προθεσμία ἔχει παρέλθει κατὰ τὴν λήξιν τῆς τοιαύτης ἐξελέξεως καὶ ὡς ἀναγκαίαν συνέπειαν τοῦ εὐνοικοῦ τούτου διὰ τοὺς πιστωτάς ἀποτελέσματος ἀναγνωρίζει ὑπὲρ αὐτῶν τὸ δικαίωμα, ὅπως ἐὰν θέλωσιν ἀνακοπῶσι τὴν ἀπόφασιν καὶ μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ἐξελέξεως ὡσάκις ἢ συμπλήρωσις τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένων διατυπώσεων ἤθελεν ἀπαιτῆσαι χρονικὸν διάστημα ὑπέρτερον τῆς διὰ τοῦ ἄρθρ. 586 παρεχομένης προθεσμίας. (Παραβ. καὶ Cass., 4 Ἰανουαρ. 1842—24 Δεκεμβρ. 1858—8 Μαΐου 1860—23 Ἀπριλίου 1861, αἵτινες ἀποφαινόμενοι ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ πιστωτοῦ, ὅπως ἐνεργῇ μὴ χρεὶ τῆς ἐξελέξεως, ὑφίσταται, ἐὰν αἱ πρὸς

τοῦτο διατυπώσεις παραταῶσιν ὑπὲρ τὸν μῆνα).

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ αἰτιολογικὴ ἔκθεσις τῆς ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου ἐπιτροπῆς ἀναφέρει ἐπὶ λέξει «τὸ ἄρθρ. 586 τίθῃσιν ὡς τελευταῖον ὅριον πρὸς χοῆσιν τοῦ δικαίωματος τούτου τὴν λήξιν αὐτῆς πρὸς ἐξέλεξιν τῶν πιστώσεων ὀριζομένης προθεσμίας» καὶ ὡς συμπέρασμα ἀτομικὸν (μὴ δικαιολογούμενον ὅλως μῆτε ἐκ τῶν ἀμέσως προηγουμένων μῆτ' ἐκ τοῦ ἄρθρ. 585) ἐπάγεται αὐττε ἀνελθὲν ἀπὸ τῆς συντομωτέρας τῶν 30 ἡμερῶν τὸ πρὸς ἀνακοπὴν δικαίωμα πρὸς τὸν διαληφθέντα εἰδικὸν σκοπὸν ἐκπνεῖ καὶ πρὸ τῆς τριακονθημέρας, ἀλλ' ἡ ἐν λόγῳ διάταξις συνδυαζομένη πρὸς τὴν τοῦ ἄρθρ. 586 δὲν δύναται, ὡς διατυπῶνται, νὰ ἐρμηνευθῇ ἄλλως καὶ μάλιστα ἀπὸ κατὰ τὴν ψήφισιν αὐτῆς οὐδεμία ἐν τοῖς πρακτικαῖς ἐγένετο μνεία ἢ διαφάνειας περὶ τοῦ ὅτι ἔχει τὴν ἑννοίαν ἣν ἀπέδιδεν αὐτῇ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ περὶ τῆς ὁποιᾶς οὐδένα ποιοῦνται λόγον αἱ ἐκθέσεις τῶν ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ἐπιτροπῶν τῆς Βουλῆς.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως φρονοῦμεν ὅτι ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ ἄρ. 586 καὶ 587, ὡς διατυπῶνται, προκύπτουσι τὰ ἑξῆς:

Αὐτὸν "Ὅτι τὸ πρὸς ἀνακοπὴν δικαίωμα ἀνήκει τῷ πτωχεύσαντι, τοῖς πιστωταῖς καὶ παντὶ ἄλλῳ ἔχοντι συμφέρον.

Βον "Ὅτι ἡ πρὸς τοῦτο προθεσμία εἶναι 8 μὲν ἡμερῶν διὰ τὸν πτωχεύσαντα καὶ τρέκοντα ὡς πρὸς τοὺς λοιπούς, καὶ

Γον "Ὅτι οἱ πιστωταί, ἐὰν μὲν ἡ ἐξέλεξις τῶν πιστώσεων παραταθῇ πλεον τοῦ μηνός, δικαιοῦνται νὰ ποιήσωνται χοῆσιν ἀνακοπῆς καὶ μέχρι τοῦ πέρατος ἐκείνης, ἐὰν δὲ λήξῃ πρὸ τοῦ μηνός ἀπολύουσι τῆς διὰ τοῦ ἄρθρου 526 ὀριζομένης προθεσμίας, καὶ ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἐπῆλθε τὸ πέρας τῆς ἐξελέγξεως.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐξέλεξις θεω-

ρεῖται περατωθεῖσα ἅμα τῇ παρελεύσει τῶν πρὸς τὸν τελευταῖον πιστωτὴν παρεχομένων ὀκτὼ ἡμερῶν διὰ τὴν ὀρκοδοσίαν καὶ περατωθῇ ἡ περὶ τῆς ἐξελέγξεως τῶν πιστωτῶν γενικὴ ἔκθεσις.

Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι, ἐὰν διὰ νεωτέρας ἀποφάσεως μεταβληθῇ ὁ ἀρχικῶς προσδιορισθεὶς χρόνος τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν καὶ ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐκδοθῇ μετὰ τὴν παρέλευσιν ἐνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς τροποποιουμένης τοιαύτης μηνός, πάντες οἱ διαφερόμενοι ἀπολαύουσι νέας πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας, διότι οἱ πιστωταὶ δικαιούμενοι ν' ἀνακόψωσι μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ἐξελέγξεως οὐδεμίαν ὑφίστανται βλάβην, ἐνῷ οἱ λοιποὶ διαφερόμενοι ἤθελον βεβελίως ζημιωθῇ ἐὰν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ μεταγενεστέρα ἀπόφασις ἰσχυροῦτο οὐχὶ ὡς ἡ νέα, ἀλλ' ὡς συγχεομένη μετὰ τῆς δι' αὐτοῦ τροποποιουμένης καὶ δὲν παρίχετο εἰς τοὺς ἔχοντας συμφέρον τῆς ἀνακοπῆς τὸ δικαίωμα.

Ἀντιθέτως ὅμως, ἐὰν ἡ δευτέρα ἀπόφασις ἐμμένῃ εἰς τὸν πρότερον ὀρισθέντα χρόνον, δὲν παρέχεται νέα προθεσμία, διότι οὐδεμία ἐπῆλθεν ἐντεῦθεν μεταβολὴ εἰς τῶν διαφερομένων τὴν θέσιν.

Ὡς συνεπείας τῶν ἀνωτέρω τιθεμένων ἀρχῶν δεόν ὡσαύτως νὰ δεχθῶμεν καὶ τὰς ἀκολουθοῦσας.

Αὐτὸν "Ὅτι τὰ πρόσωπα, ὧν τὰ ἰδιαιτέρα συμφέροντα ἀντίκεινται πρὸς τὰ τῆς δόμαδος, ἀπολαύουσι μόνον τῆς τριακονθυμέρου προθεσμίας, ἥτις παρέχεται τῷ τρίτῳ διαφερομένῳ.

"Ὅθεν ἐκείνοι ἐπὶ παραδείγματι, εἰτινες εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἄρθρ. 449 καὶ ἐπ., θεωροῦνται ἐνεργοῦντες μάλλον ὡς τρίτοι καὶ ἐπομένως δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 587 ἀπολαύοντες τῆς τριακονθυμέρου προθεσμίας.

"Ὅστε ἐν γένει ὁ δανειστής, οὗτινος

ἀκυροῦται διὰ τοῦ γενομένου προσδιορισμοῦ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν ἢ υποθήκη, λογίζεται ἐνεργῶν οὐχὶ ὡς πιστωτής, ἀλλ' ὡς τρίτος καὶ κατ' ἀκολουθίαν δύναται νὰ ἀνακόψῃ ἐντὸς τῆς παρεχομένης εἰς τοὺς διαφερομένους προθεσμίας, ἄνευ τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 587 συγχωρουμένης διὰ τοὺς πιστωτὰς παρεκτάσεως (Toulouse, 98 Αὐγ. 1858.—Cass., 23 Ἀπρ. 1861.—Bédar., 1190—1191. —Alauz. ἄρθρ. 2857)· καὶ

Bon. "Ὅτι οἱ σύνδικοι ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ὁμάδα δὲν ἔχουσι πλεονα τῶν πιστωτῶν δικαιώματα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολαύουσι τῶν αὐτῶν προθεσμιῶν (Cass. 21 Δεκεμ. 1858).

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι, ἐὰν ἡ ἀνακοπὴ γίνῃ ἐμπροθέσμως, ἡ ἀπόρριψις δύναται νὰ ἐκδοθῇ καὶ μετὰ τὴν ἐξέλεξιν, ὅτι μετὰ τὸν συμβιβασμὸν ἡ τὴν ἔνωσιν οὐδεμία συγχωρεῖται αἰτήσεις περὶ νέου προσδιορισμοῦ καὶ ἂν πρόκειται περὶ πιστωτῶν, ὧν αἱ ἀπαιτήσεις ἐξηλέγχθησαν καὶ ἐβεβαιώθησαν βραδύτερον (Poitiers, 31 Δεκεμ. 1856) καὶ ὅτι μετὰ τὴν παραδρομὴν τῶν ὀριζομένων προθεσμιῶν καὶ τὸ Δικαστήριον στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως προσδιορίσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος ἐτέραν ἐποχὴν παύσεως· διότι ἐν τιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἔκρινε περὶ πράγματος, ὅπερ δὲν ἠδύναντο νὰ ζητήσωσιν οὔτε οἱ πιστωταί.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀνακοπῆς, μεταβαίνομεν δὲ νῦν εἰς τὴν ἔφεσιν, κανονισμένην διὰ τοῦ ἄρθρ. 588.

Κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ περὶ πτωχεύσεως νόμου ἐν Γαλλίᾳ μεγάλαι κατεβλήθησαν προσπάθειαι, ὅπως ἀπαγορευθῇ ἡ χρητὴς ἐφέσεως ἐναντίον ἐρήμην ἀποφάσεων, καθ' ὧν δὲν ἐγένετο ἀνακοπὴ, ἀλλ' ἡ ἐν τῷ σχεδίῳ ἀναγραφομένη καὶ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦτον περιέχουσα διάταξις, ἣτις ὁμολογουμένως ἤθελε χρησιμεύσει ὡς ἀφετηρία καταχρήσεως καὶ δι-

καττικῶν ἐπιτυχιῶν ἐκ συνάρπαγης, διὰ γράφῃ· οὕτω δὲ ὁ Νόμος ἀναφερόμενος εἰς τοὺς κοινούς τῆς Π. Δ. ὀρισμοὺς ἐδήλωε ὅτι οὐ μόνον ὁ ἀνακόψας ἀλλὰ καὶ ὁ μὴ ἀνακόψας διάδικος δικαιούται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν ἐφέσεως, ἐντὸς ὅμοιος ἀνακαπνοῦ ἡμέρου προθεσμίας, ἣτις ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐπ' ἀνακοπῆς κρατοῦντα παρεκτείνεται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 588 λόγῳ ἀποστάσεως κατὰ τοὺς ἐν τῷ ἄρθρ. 496 ἀναγραφόμενους ὁρους καὶ ἡ ὁποία ἀρχεται πάντοτε ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι καὶ πᾶς δανειστὴς ζημιούμενος ὁπωσδήποτε ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἢ τοιοῦτου προσδιορισμοῦ τῆς παύσεως τῶν πληρωμῶν δικαιούται νὰ παρέμβῃ ἐν τῇ δίκῃ, ἣτις ὑφίσταται ἐκκρεμῆς συντεία τῆς ὑπὸ τῶν συνδίκων τοῦ πτωχεύσαντος ἢ πικτὸς ἄλλου πιστωτοῦ γενομένης ἐφέσεως, ἀλλ' οἱ σύνδικοι παριστάμενοι ἐπὶ δικαστηρίου λογίζονται ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ὁμάδα καὶ ἂν ἐπομένως αἰτήσεις αὐτῶν περὶ προσδιορισμοῦ ἡμέρας παύσεως πληρωμῶν, ἀνακοπὴ ἐναντίον ἀποφάσεως ὀριζούσης τοιαύτην ἢ καὶ ἔφεσις ἀπορρίψῃ ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου, ἡ παρ' ἐνός τῶν πιστωτῶν γενομένη ἀνακοπὴ ἢ ἔφεσις εἶναι ἀπαράδεκτος, ἐκτὸς ἐὰν ὑποστηρίχῃται ὑπὸ ἰδιωτέρου τοῦ ἐνεργοῦντος συμπερόντος.

"Ὡστε τὸ πρὸς ἔφεσιν δικαίωμα ἀνήκει γενικῶς εἰς πάντα ἐνδιφερόμενον ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ἐποιήσῃτο ἢ μὴ χρῆσιν ἀνακοπῆς.

Ἡ ἔφεσις ἀσκουμένη ἐκ μέρους τοῦ πτωχεύσαντος δέον πάντοτε ν' ἀπευθύνεται ἐναντίον τῶν συνδίκων· ἐὰν δ' ἐκαλωσιν οἱ σύνδικοι, ὅταν τὸ Δικαστήριον ἡρνήθῃ ν' ἀναβιβάσῃ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν εἰς τὸν ὑπ' αὐτῶν αἰτηθέντα χρόνον, ἡ ἔφεσις εἰσάγεται νομίμως καὶ ἄνευ κλητεύσεως τοῦ πτωχοῦ καὶ τῶν πιστωτῶν, οἵτινες δὲν εἶχον μέρος ἐν τῇ

προσβαλλομένη αποφάσει (Agen, 30 Ιουν. 1855. — Renouard., 2. σ. 376).

Ἐν ἑλλείψει ὁμοῦ ἐνεργείας ἐκ μέρους τῶν συνδίκων δύναται νὰ ἐκκαλέσῃ καὶ τὰς πιστωτῆς, μὴ ἐξαιρουμένου μηδ' ἐκείνου ὅστις δὲν ἐνεφανίσθῃ προσωπικῶς ἐνώπιον τοῦ ἀποφασισθέντος δικαστηρίου, ἵνα πάντες οἱ πιστωταὶ λογίζονται ἀντιπροσωπευθέντες ὑπ' ἐκείνων.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ἐφετέριον ἐπιλαμβανόμενον ἐφέσεως ἀπευθυνομένης ἐναντίον ἀποφάσεως κηρυττούσης τὴν πτώχευσιν ἢ ὀριζούσης τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἔχει δικαίωμα νὰ προσδιορίσῃ ἀπ' αὐτέας καὶ χωρὶς νὰ παραπέμψῃ τὴν ἡμέραν τῆς παύσεως (Dal., Rép. ἀριθ. 1635).

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ πρὸς ἐνάσκησιν τοῦ δικαιοῦτος τῆς ἐφέσεως χρόνος περιωρίσθη ὑπὸ τοῦ Νόμου εἰς δέκα καὶ πέντε ἡμέρας, μεγάλη δὲ ἀνέκαθεν ὀφίσταται ἀμφισβήτησις περὶ τῶν περιπτώσεων, ἐν ὧν ἰσχύει ἡ σύντομος αὕτη προθεσμία. Καὶ ἐκφράζεται μὲν τὸ ἀρθρ. 588 ὅσον ὅσον τε σαφῶς ἀποφαίνόμενον ὅτι ἡ διάταξις αὐτοῦ ἐφαρμόζεται μόνον ἐπὶ τῶν ἐν πτωχεύσει ἐκδιδομένων ἀποφάσεων, ἀλλ' οὐχ ἥττον ὁ ἀκριβὲς προσδιορισμὸς τῶν ἀποφάσεων, αἵτινες δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς τοιαῦται, ἀπομένει πάντοτε δυσχερὲς καὶ ἀμφισβητήσιμος.

Ὡς πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων οὐδεμίᾳ βεβαίως δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβητία, ὅτι καὶ ἂν ἐξεδόθησαν ἐπὶ δίκης ἐνδιαφερούσης τὴν πτωχευσιν, εἰσὶ πάντοτε ξέναι τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως· διότι, ἐὰν ὁ ἐπικρατῶν χαρακτηριστὴρ τῆς ἀμφισβήτησεως δὲν ᾖ φύσεως ἀστικῆς, βεβαίως ἤθελεν ἀποφανθῆναι περὶ αὐτῆς τὸ δικαστήριον κατὰ τὴν ἐμπορικὴν δικαιοδοσίαν. Αἱ μὴ ἐμπορικαὶ διαφοραὶ, λέγει ὁ Renouard (Faill. 2. σ. 349), δὲν ὑπόκεινται τῇ ἐμπορικῇ ἀρμοδότητι τῶν πτωχέσεων καὶ

ἂν ἐπηρεάζωσιν ὅπωςδήποτε τὰ συμφέροντα ἐκείνης, διότι ἡ τοιαύτη ἀνάμιξις δὲν μεταβάλλει τὴν φύσιν αὐτῶν.

Ὅθεν ἐναντίον τῆς παλαιότερου κρατούσης γνώμης δεόν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι λαμβάνονται ὑπ' ὄψει οὐχὶ οἱ προκαλίσαντες τὴν δίκην λόγοι, ἀλλ' ἡ φύσις αὐτῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἐπὶ πολιτικῶν δικῶν διαδικασίαν ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις καὶ ἐὰν ἀφορῶσιν εἰς διαφορὰς γιννηθείσας ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἢ συνδεομένας πρὸς αὐτήν, ὑποκείνται πάντοτε τῇ πρὸς ἔρεσιν προθεσμίᾳ τοῦ κοινοῦ δικαίου· διότι τὰ δικαστήρια ἀποφαινόμενα ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατ' ἐξαιρέσιν καὶ μόνον ὁσάκις ἡ ἐμπορικὴ διαδικασία ἀποκλείεται ἔνεκεν ἀναρμοδιότητος ὕλης (Cass., 6 Ἀπριλ. 1868. S. 68 1. 295. — Bédar. ἀριθ. 1191. Alauz., ἀριθ. 2851).

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμίᾳ δύναται νὰ ὑπάρξῃ σήμερον ἀμφισβήτησις, ἐάνωτέρω ὁμοῦ κανὼν μεγαλειτέρας παρέχεται δυσχερείας ἐν τῇ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀποφάσεων ἐφαρμογῇ αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐγγείρονται δισταγμοὶ περὶ τῶν ἀμφισβητήσεων, αἵτινες ὑπόκεινται τῇ ἐμπορικῇ διαδικασίᾳ, δυνάμει τοῦ νεωτέρου νόμου, ὅστις ἀποφαίνεται ὡς ὑπαγόμενον εἰς αὐτὴν πᾶν, διὰ σχετίζεται πρὸς τὴν πτώχευσιν.

Κατ' ἀρχὴν ἐν τούτοις δύναται νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι, ἵνα ἀπόφασις τις θεωρηθῇ ὡς τοιαύτη, δύο ὅρων ἀπαιτεῖται ἢ συνδρομή, ἥτοι ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐξεδόθῃ ἐπὶ διαφορᾷ παραχρῆσις ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς πτωχεύσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐνδιαφέρῃ τὴν διαχείρισιν τῆς πτωχεύσεως καὶ τὴν εἰδικὴν διαδινασίαν, ἣν καθιεροῖ ὁ νόμος πρὸς διεύθυνσιν αὐτῆς· ὡς τοιαῦται δ' ἐπομένως δεόν νὰ θεωρῶνται ἐκείναι, δι' ὧν λύονται ζητήματα ἀποφασίζοντα περὶ τῆς πτωχεύσεως, ἢ ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον περὶ ἀγο-

γῶν γεννηθειῶν ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἢ ἀσκουμένων ἐπ' εὐκαιρίᾳ αὐτῆς περὶ κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἢ παύσεως τῶν πληρωμῶν περὶ τοῦ κύρους τῶν ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος γενομένων καταβολῶν καὶ ὑποθηκῶν ἢ προνομίων κτηθέντων μετὰ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν ἢ κατὰ τὸς δέκα πρὸ αὐτῆς ἡμέρας περὶ παραδοχῆς πιστώσεων ἀμφισβητηθειῶν, περὶ ἐπικυρώσεων τοῦ συμβιβασμοῦ, περὶ λογοδοσίας συνδίκων, περὶ προνομίων ἀξιουμένων ἐπὶ κινητῶν (ἄρθρ. 559), περὶ δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς πτωχεύσαντος, περὶ διεκδικήσεως προβλεπομένης ἀπὸ τὰ ἄρθρα 580, 581, 582 καὶ 585, ὡς καὶ περὶ ἀναλόγων ἄλλων περιπτώσεων (Cass. 1 Ἀπρὶλ. 1840. — 27 Ἰουλ. 1852, S. 52 1. 624) — 10 Μαΐου 1853 (S. 53 1. 509).

Ὅθεν κατὰ ταῦτα τὸ ἄρθρ. 588 δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ ἀποφάσεως ἐκδοθείσης, α' ἐναντίον τοῦ πτωχεύσαντος εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν δυνάμει συνομολογηθέντος συμβιβασμοῦ, εἶχεν ἀναλάβει τὴν διαχείρισιν τῆς ἰδίας περιουσίας, καὶ ἂν ἡ διαφορά εἶχε γεννηθῇ ἐκ τῆς πτωχεύσεως, ἐκτὸς ἂν ἐπὶ τῆς ἀκύρωσιν αὐτοῦ, β' ἐπὶ ἀγωγῆς εἰσαγωγείσης πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως καὶ γ' ἐπὶ ἀμφισβήτησεως ἀπορρεούσης ἐκ πράξεων λαβουσῶν χώραν πρὸ τῆς πτωχεύσεως, ὡς λ. χ. ὅταν πρόκειται νὰ γνωσθῇ εἰς ἐτερόρρυθμον μέλος ἐταιρείας ἐξεπλήρωσε τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, ἢ εἰς τὴν ὀφειλῆς τοῦ ποσοῦ ἐμπροσθέντων γραμματίων ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος εἰς βῆρος αὐτοῦ πρὸ τῆς πτωχεύσεως, (Cass. 9 Ἰουλ. 1857. — Paris 13 Μαΐου 1857. — Bordeaux 27 Ἰουν. 1844).

Ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος, ὁ ἀκριβὲς προσδιορισμὸς τῶν τοιούτων ἀποφάσεων ἀποβαίνει δυσχερέστατος γενικῶς, ἐν τούτοις δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 588 ἐφαρμόζεται ἐπὶ ἀποφά-

σεων, αἵτινες ἀφορῶσι τὴν πτώχευσιν καὶ κανονίζουσι τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν, τὸν ὀργανισμόν καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν καὶ κατὰ τὰς ὁποίας τὸ γεγονὸς τῆς πτωχεύσεως χρησιμεύει εἰς γένεσιν, ἀπόσβεσιν ἢ τροποποίησιν δικαιώματος, ἀδιαφόρως τοῦ προσώπου εἰς ὃ ἀναφέρεται, εἴτε δῆλα δὴ πρόκειται περὶ πιστωτῶν εἴτε περὶ τρίτων.

Ἐν πάσῃ ὁμοῦ περιπτώσει, δόκιμα γεννῶνται ἀμφισβολοὶ περὶ τοῦ ἂν ἀποφασίς τις ἐξεδόθη ἐν πτωχεύσει, δέον μᾶλλον νὰ ἐφαρμόζηται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Renouard (Fail., 2 ἄρθ. 400) κατὰ κανόνα γενικόν, ἐφ' ὅσον ζητήματι τι παρίσταται σπουδαῖον καὶ ἐνδιαφέρει τὴν ἐπιστήμην, ἐνεκα τῶν δυσκολιῶν αὐτοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ὁ ἐρμηνευτὴς δέον νὰ προσπαθῇ ὥστε νὰ μὴ ἀναφαίνεται ἐν τῇ πρακτικῇ ὅταν μικρὰ ἐπιμέλεια ἀρκῇ, ὅπως παρεμποδίσῃ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ.

Ἡ προθεσμία τῶν 15 ἡμερῶν παρίχεται κατὰ τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τοῦ νόμου ἀκέραιος καὶ συμφώνως πρὸς τοῦς σχετικούς τοῦ κοινοῦ δικαίου ὁρισμούς, ἐνταῦθεν δ' ἐπεται ἅφ' ἑνὸς μὲν ὅτι δὲν συνυπολογίζεται ἡ ἡμέρα τῆς κοινοποιήσεως καὶ ἅφ' ἑτέρου ὅτι λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁλόκληρος ἡ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, ἥτις μάλιστα καὶ παρεκτείνεται λόγῳ ἀποστάσεως, προστιθεμένης μιᾶς ἡμέρας διὰ τὴν ἀπόστασιν τεσσάρων μυριομέτρων (ἄρθ. 495), εἰς ἣν πρόκειται περὶ ἡμεδαποῦ, ἐν ᾧ ἀντιθέτως ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατριβόντων παρεκτείνεται κατὰ τὰς σχετικὰς τῆς Πολ. Δικ. διατάξεις.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ πτωχεύσας δικαιούται πάντοτε νὰ προσβάλῃ δι' ἐφέσεως ἀποφάσιν κηρύττουσαν τὴν πτώχευσιν, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται ἀπαιτεῖται κοινοποιήσις; Νομίζομεν ὅτι καταφατικῶς δέον νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 588 ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία ἄρχεται μόνον ἀπὸ τῆς ἐπίδοσης· ἡ διατάξις δ' αὐτοῦ ἐν τῇ γενικότητι μὲν ἡς ἐκφράζεται, ἐφαρμόζεται βεβαίως καὶ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως, ὡς καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἐν πτωχεύσει ἐκδομένων, ἀφοῦ οὐδεμίαν ἀπολύτως ποιεῖται ὡς πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, ἐξ οὗ ἄρχεται τρέχουσα ἡ προθεσμία, διαστολὴν μεταξὺ ἀποφάσεων ἐκδομένων ἐν πτωχεύσει καὶ τῆς κηρυττούσης τὴν τοιαύτην κατάστασιν, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν προῆλθε. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ ἄρθρον 588 ὁρίζει, ὅτι ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀπλῆς τοιχοκλήσεως καὶ δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἡ διατάξις αὕτη ἐξαιρετικὴ ὥστε δὲν ἐφαρμόζεται βεβαίως καὶ ἐπὶ περιπτώσεων ἄλλων, ἐξ ὧν ἔπεται, ὅτι καὶ ὁλονόηποτε τρόπον καὶ ἂν ἐξεδνθῇ ἡ ἀπόφασις, εἴτε δὴ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, εἴτε καὶ τῇ αἰτήσει τῶν πιστωτῶν, κοινοποιήσῃ ἀπαιτεῖται πάντοτε (Class., 23 'Ιουνίου 1851.—Lyon 11 'Ιουλίου 1865. — Orleans 16 Δεκεμβρίου 1868. — Renouard 5 σ. 378.—Alauz. ἀριθ. 2662).

Ἀντιθέτως ὅμως ἐπὶ ἀποφάσεως ἀπορριπτέως αἰτήσιν περὶ κηρύξεως πτωχεύσεως καὶ πιστωτῶν μὴ ἐχόντων μέρος ἐν τῇ ἀπόφασιν, ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία ἄρχεται ὡς πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τῆς παραλεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν ὀριζομένης τοιαύτης, χωρὶς νὰ ἦναι ἀνάγκη καὶ κοινοποιήσεως, ἥτις οὔτε ἀπαιτεῖται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, οὔτε δυνατόν εἶναι (Lyon 11 'Ιουλίου 1865. — Boileux sur Boulay-Paty 2 ἀριθ. 1051. — Bravard. — Voyrières 5 σ. 625. — Renouard, 2 σ. 379). Τὸ ἄρθρ. 589 ἐφαρμόζεται κυρίως καὶ μόνον ἐπὶ μέτρων μὴ δυναμένων νὰ ἔχωσιν οὐσιώδη καὶ ὀριστικὴν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ πτωχέου σκευὸς καὶ ὧν συμφερόντων τῶν πιστω-

τῶν, καὶ τούτου ἕνεκεν αἱ ἐν αὐτῷ ἀναγραφόμεναι ἀποφάσεις ἐκδομέναι ἐπὶ ζητημάτων οὐχὶ ἀμφισβητούμενων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ γεγονότων ἀφορώντων εἰς τὴν διοίκησιν αὐτὴν τῆς πτωχεύσεως, ὑπὴχθησαν εἰς ἓνα βαθμὸν δικαιοδοσίας διὰ τὸν λόγον, ὅτι τὰ περὶ τούτου γινώσκει κάλλιον τὸ κατὰ πρῶτον βαθμὸν ἀποφαίνονμενον δικαστήριον, ἢ διατάξις δ' αὐτοῦ ἐκφράζεται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε σπανίως ἐν τῇ ἐφαρμογῇ δύναται νὰ γεννησῇ ἀμφισβόλιας.

Τὸ δ' ἐν τούτοις ἐδάφιον τῆς ἐρμηνευμένης διατάξεως προβλέπει δύο περιπτώσεις, α') τὴν ἀναβολὴν τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ β') τὴν προσωρινὴν παραδοχὴν πιστώσεως, καὶ ὡς ἐνέχον πρακτικὸν διαφέρον δεῖται μείζονος ἀναπτύξεως.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ προσωρινὴ παραδοχὴ πιστώσεως τινος, γίνεται ἀπολύτως καὶ μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ τοῦ συμβιβασμοῦ ἐργασίαι, ἐκ τούτου ὅμως ἔπεται ἀναγκαίως, καὶ ὅτι εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι προσβολῆς, οὐ μόνον αἱ τὴν ἀναβολὴν τῆς περὶ συμβιβασμοῦ συζητήσεως ὀρῶσαι, ἀλλὰ καὶ αἱ περὶ τῆς προόδου αὐτῆς ἀποφαίνόμεναι ἀποφάσεις. Ὁ Ρέλλης ὑπολαμβάνων, ὅτι δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἐκ τούτου ζήτημα οἰονόηποτε, ἀποφαίνεται διὰ λόγου βραχείας, ὅτι ἀμφότεραι εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι προσβολῆς· νομίζομεν ὅμως, ὅτι τῆς τοιαύτης γνώμης ἡ ὀρθότης εἶναι λίαν ἀμφίβολος. Ὅσακις διατάσσεται ἡ ἀναβολή, οὐδενὸς βεβαίως πιστωτοῦ τὰ συμφέροντα κινδυνεύουσι καὶ πάντων τὰ δικαιώματα ἀσφαλιζονται ἐξ ἴσου· τούτου δ' ἕνεκα καὶ εὐκόλῳ· ἐννοεῖ ἕκαστος τὸν λόγον, δι' ἐν ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις ἐθεωρήθη μὴ δεκτικὴ προσβολῆς· δι' ἐφέσεως ἢ ἀνακοπῆς, ἐπὶ τῆς δευτέρας ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ αὐτό.

Τὸ ἄρθρ. 589 δὲν ἐφαρμόζεται, ὡς ἐρ-

ρήθη. ἡ ἐπὶ μέτρων μὴ δυναμένων νὰ ἔχωσιν ἀποτέλεσμα οὐσιαστικὸν καὶ ὀριστικὸν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ πτωχεύσαντος καὶ τῶν συμφερόντων τῶν πιστωτῶν· ἤθελε δὲ εἶναι ἀναμφισβητήτως ἐναντίον καὶ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ νόμου τὸ νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ ἀποφάσεως διατασσούσης τὴν πρόδον τῆς συζητήσεως, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται ὡς ἀφορώσα εἰς τὰ οὐσιωδέστερα τῆς πτωχεύσεως συμφέροντα καὶ ἡ ὁποία δύναται νὰ ἀπορραίσῃ ὀριστικῶς τὴν τύχην τοῦ πτωχεύσαντος, ὡς λ. χ.: ὅταν οὗτος μὴ δυνάμενος ἕνεκα λόγων ἀνωτέρας βίας νὰ παρασταθῇ κατὰ τὴν συζήτησιν ὑπέβλεν αἰτήσιν περὶ ἀναβολῆς, ἡ ἀπορριψίς τῆς ὁποίας ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐξακολούθησιν τῆς συζητήσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὴν κήρυξιν τῆς ἐνώσεως (Alauz. 2863).

Ἀρμοδιότης. Ὁ νεώτερος νόμος, ἀντικαταστήσας τὸ ἄρθρ. 5 τοῦ περὶ ἁρμοδιότητος τῶν ἐμποροδικείων τοιοῦτου, ὥρισε γενικῶς, ὅτι πᾶσα ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἀπορρέουσα δικαστικὴ ἐνέργεια ἀνήκει τοῖς ἐμποροδικείοις, καὶ κατ' ἐξαίρεσιν μόνον ὑποθέσεις τινές, εἰ καὶ σχετιζόμεναι πρὸς αὐτήν, δύναται νὰ εἰσχωρῶσιν εἰς τὰ πολιτικὰ ἢ ποινικὰ δικαστήρια, ἀλλ' ὁ Νόμος ΛΥΝΖ' τῆς 28 Μαΐου 1887 καταργήσας τὰ ἐμποροδικεῖα ὑπήγαγεν ἀντιθέτως πάσας τὰς εἰς αὐτὰ ἀνηκούσας τέως ὑποθέσεις εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων.

Ὡς ἐπὶ σήμερον πᾶσα ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἀπορρέουσα διαφορὰ ὑπάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ Πρωτοδικείου, δικάζοντος ὅμως κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις ἐριζομένην ὑπὸ τοῦ Νόμου διαδικασίαν καὶ τηροῦντες ἴδιον πινάκιον, ἐν ᾧ ἐγγράφονται μόνον αἱ ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις. Πᾶσα ἐπομένως διαφορὰ ὑπαγομένη κατὰ

τὸν Νόμον περὶ πτωχεύσεως εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν τοῦ Ἐμποροδικείου ἁρμοδιότητα εἰσάγεται μὲν νῦν εἰς τὰ Πρωτοδικεῖα, ἀλλὰ διὰ τοῦ πινακίου τῶν ἐμπορικῶν δικῶν καὶ κατὰ τὴν ἐπ' αὐτῶν ἰσχύουσαν διαδικασίαν.

Πτωχεύσαντος ἀποκατάστασις. Διὰ τοῦ νομίμως κυρωθέντος συμβιβασμοῦ ὁ πτωχεύσας ἐπὶ τῇ ἀπλῇ τοῦ συμφωνηθέντος μερίσματος καταβολῇ ἀπαλλάσσεται, ὡς εἶδομεν, πάσης περαιτέρω ἀπέναντι τῶν δανειστῶν εὐθύνης· διὰ δὲ τῆς ἐνώσεως ἀποβάλλει μὲν τὸ τοιοῦτον δικαίωμα πρὸς ὄφελος τῶν πιστωτῶν δυνάμενων τούτεῦθεν νὰ προβῶσιν εἰς καταδίωξιν, ἀλλ' ἐὰν τὸ δικαστήριον ἀποφανθῇ ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις συγχωρήσεως, ἐκ τῶν μέσων τῆς ἐκτελέσεως ἀφαιρεῖται αὐτοδικαίως τὸ σπουδαιότερον καὶ μᾶλλον πρακτικόν, ἥτοι τὸ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως.

Ἐν ἀμφοτέραις ἐπομένως ταῖς περιπτώσεσιν αἱ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἐξέγνισιν τῶν σφαλμάτων τοῦ παρελθόντος καὶ ἀνθρώπων τῶν ζημιῶν, ὧν ἐγένετο παρὰ τὸν πτωχεύσαντα, προσφερόμεναι θυσίαι, ἐὰν ἀπὸ τῆς ἀπώλειας τῶν ἀπὸ τῶν πτωχεύσαντων ἀπορρέουσιν ἐν γένει τῶν συνεπειῶν τῆς πτωχεύσεως, δὲν ἤδυναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὑποδεέστεραι, ἐν πολλοῖς, τῶν ἀπωλειῶν, ὥς ὑπέστησαν ἐκεῖσε, οὐκ κατέστησε θύματα καὶ τὴν κατάστασιν ταύτην δὲν ἦτο βεβλῆως δικαίον νάνεχθῇ ὁ Νομοθέτης, ὅστις ὡς σκοπὸν προέθετο τὴν ἐγκατάστασιν ταύτης μεταξὺ τῶν ἐν τῇ πτωχεύσει πτωχῶν ἰσότητος· τοῦτου δ' ἕνεκα διὰ τῶν ἄρθρων 608 - 619 ὁρίζει, ὅτι ἡ τελευταία ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῆς πτωχεύσεως ἐπιβλαβῶν συνεπειῶν ἀπαλλαγὴ ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τῆς πρὸς τοὺς δανειστὰς πληρωμῆς τῶν ὀφειλομένων ἐπὶ αὐτοῖς ἐκ κεφαλαίου, τόκων καὶ ἐξόδων.

Ὡς ἐπὶ σήμερον πρὸς τίνωτέρω ἀναπτυσσόμενα, ἀποκατάστασις καλεῖται ἐν

γίνει ἡ ἀνάκτησις τῆς ἔνεκα τῆς πτωχεύσεως ἀτονησάσης ἱκανότητος πρὸς ἐν-ἀκτησιν τῶν ἐν τῷ νόμῳ ἐμπορικῶν δικαιωμάτων καὶ δύναται εἰκότως νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς δικαία ἀμοιβὴ τῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν, δι' ὧν ὁ ἔμπορος ζητεῖ νὰ ἐγερθῇ ἐκ τῆς ἡθικῆς καταπτώσεως, εἰς τὴν περιήλθεν ἀκουσίως. Ἀλλ' ἐνταῦθα δύναται νὰ τεθῇ τὸ ἐρώτημα: κατὰ ποί-ας περιστάσεις ὑπάρχει ἀνάγκη τοιαύτης ἀποκαταστάσεως; Τὸ ζήτημα ἡγέρθη ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ καὶ τὸ ἐφετέον Bordeaux (9 Ἰουλίου 1832) ἀπεφάνητο «ὅτι ἀνάγκη ἀποκαταστάσεως ὑπάρχει ἐξ ἀνάγκης τῶν πτωχεύσας ἐκκηρύχθη δικαίως (justement) καὶ οὐχὶ ὅταν ἀνεγνωρίσθῃ ὅτι οἱ θέσις τοῦ ὀφειλέτου δὲν ἦδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ σαφῶς ὡς κατάστασις πτωχεύσεως»· ἡ τοιαύτη ὁμολογία ἀποστολὴ δὲν ἔδυνατο βεβαίως νὰ τύχῃ γενικῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ τούτου ἔνεκεν ἀπεκρούσθη ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν συγγραφέων. (Bédar. 9 ἅρ. 1316. — Dal. Rép. ἅρ. 2887). ὁμοίως κατ' ἄρ. γὲν γενικῇ τῆς ἀποκαταστάσεως ἡ ἀνάγκη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κυρίως ἢ ὡς συνέπεια ὑποχρεωτικῆς αὐτῆς τῆς καταστάσεως τῆς πτωχεύσεως, διὰ δὲ τῶν ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως προαπαιτουμένων συνθηκῶν ἀνατρέπεται ἡ βῆσις αὐτῇ τῆς ὡς ἐζηταί ἄρχῃς· καθόσον τῆς ἀληθοῦς τοῦ ὀφειλέτου θέσεως ἡ διάγνωσις ἀνήκει εἰς τὸ δικάζον τὴν περὶ διακκηρύξεως τῆς πτωχεύσεως αἰτησιν δικαστήριον. οὐ ἢ ἀποφασίς ἐν περιπτώσει κακῆς τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως δύναται πάντοτε νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τοῦ ἐντεῦθεν ζητουμένου, ὅστις, εἰς δὲν ποιήσῃ τῆς χρῆσιν εἰτε ἐφέσεως εἴτε ἀνακοπῆς, λογίζεται κατ' ἀνάγκην ὡς ἀναγνωρίσας ὅτι ἡ ἀπόφασις ἐτεδόθη δικαίως.

Τὸ νὰ ἐπιτραπῇ ἄρα εἰς τὸ δικάζον ἔμποροδικεῖον ἢ καὶ εἰς ἕτερον ἀνώτερον δικαστήριον ἢ ἐκ νέου τῆς ὑποθέσεως

ἐξέτασις ἤθελεν εἶναι ἀνατροπὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεδικοσμένου καὶ ἄτοπος καθιέρωσις νέου ἐνδίκου μέσου μὴ ἀναγνωριζομένου ὑπὸ τοῦ Νόμου (Bédar. αὐτ.).

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως περιπτώσεις ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 804 καὶ ἐπ. ὀφίσταται ἀπολύτως καὶ μόνον, ὅταν ἡ διακκηρύττουσα τὴν πτώχευσιν ἀπόφασις ἐκτέτατο δεδικοσμένου ἰσχύον καὶ δὲν ὑπάρχῃ πλέον ἕτερον ἐνδίκον μέσον, δι' οὗ ὁ ἔμπορος νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἐκμηδένισιν τῶν ἐκ τῆς πτωχεύσεως ἀπορρευουσῶν συνεπειῶν.

Ἡ μόνη ὁθεν νόμιμος ὁδός, δι' ἧς ἔχει δικαίωμα μετὰ τὴν τελεσιδικίαν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν τελείαν ἐξάλειψιν τῶν συνεπειῶν τῆς πτωχεύσεως, εἶναι ἡ ἀποκατάστασις, ἥτις, ὡς ἐρρήθη, θεωρεῖται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐντελοῦς τῶν δανειστῶν ἐξοφλήσεως· ἐντεῦθεν δ' ἐπεται ὅτι τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως ἡ ἰσχύς δὲν δύναται νὰ καταργηθῇ οὐδὲ συναινέσει τῶν δανειστῶν. Οὕτως εἰς τὴν γενομένην τυχὼν ἐφθεσις ἡ ἀνακοπὴ ἐπιτυχῇ, ἡ πρώτη ἀπόφασις λογίζεται ὡς ἐκλιπούσα καὶ ἡ πτώχευσις ὡς μὴ λαβούσα χώραν, εἰς δὲ μὴ ἀποκρουσθῶσι τὰ ἐνδίκια ταῦτα μέσα, ἢ εἰς μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς πρὸς ἐνάσκησιν αὐτῶν ἐριζομένης προθεσμίας ὁ ὀφειλέτης ἐξοφλήσῃ τοὺς δανειστικὰς αὐτοῦ. ἡ ἀπόφασις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μεταβληθεῖσα καὶ ὑπάρχει πάντοτε ἀνάγκη ἀποκαταστάσεως· ὥστε ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσι καὶ ἡ πτώχευσις ἐκκηρύχθη δικαίως, καὶ ἡ θέσις τοῦ ὀφειλέτου ἀνεγνωρίσθῃ ὡς ἀποτελούσα κατὰ τας πτωχεύσεως.

Ἐν Γαλλίᾳ μεγάλη ἡγέρθη ἄλλοτε συζήτησις περὶ τοῦ ἀν, ὅπως ἐπιτραπῇ ἡ ἀποκατάστασις, ἀρκεῖ ἡ παρουσιζομένη ἐξοφλήσις, καὶ πολλοὶ ὑπεστήριζον ὅτι ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἀπόδειξις ἄλλη περὶ τῆς πραγματικῆς πτωχεύσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ πτωχεύσας ὡς ἄνθρωπος ἔ-

τυχέτας ἡδύνατο πολλάκις νὰ λαμβάνη ἐξόφλησιν καὶ θταν καταβάλῃ μέρος μόνον τῆς ὑπαιτιότητος πρὸς τοὺς δανειστάς, οἷτινες ἔνα μὴ ἀπολέσωσι τὸ ὅλον συναινοῦσιν εἰς τὴν τοιαύτην παράνομον εὐκολίαν· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, ἣν κυρίως ὑπεστήριξεν ὁ Defermon ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας. (Procès-verbaux 5 Μαΐου 1807.—Locré 19.351), δὲν εὗρεν ὑποστηρικτάς. Ἐὰν ἡ ἐξοφλητικὴ ἀποδείξις δὲν ἐπάγεται αὐτοδικαίως τὴν ἀποκατάστασιν, ἀποτελεῖ ὅμως ἀναγκαίαν πρὸς παραδοχὴν αὐτῆς προϋπόθεσιν καὶ ὁ πτωχεύσας ἀρκεῖ κατ' ἀκολουθίαν ὅπως ἐπισυνάπτῃ εἰς τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν μετὰ τῶν ἄλλων δικαιολογητικῶν ἐγγράφων καὶ τὸ τοιοῦτον ἐξοφλητικόν, ὅπερ πάντοτε κατὰ τὸν νόμον τεκμηριοῖ τὴν πληρωμὴν.

Αἱ τοιοῦται ἐν τούτοις ἀποδείξεις δέον ἐπὶ ποινῇ ἀπαρδέκτου τῆς σχετικῆς αἰτήσεως νὰ βεβαιῶσι πραγματικὴν καὶ τελείαν ἐξόφλησιν· διότι ἄφεςις τοῦ χρέους πορασχιθεῖσα ἐπιεικῶς δὲν ἀρκεῖ βεβαίως κατὰ τὴν ἀληθῆ τοῦ νόμου ἐννοίαν. Ἄλλ' ὁποία ἡ ἔκτασις τῆς ἐν τούτῳ εὐθύνης τῶν μελῶν πτωχευσάσης ἐταιρείας;

Περὶ τούτου ἀπαντᾷ τὸ 2 ἐδ. τοῦ ἄρθρου 604· κατ' αὐτὸ δὲ εἰάν τις, μέλος ὢν τῆς πτωχευσάσης ἐμπορικῆς ἐταιρείας, δὲν ἀποδείξῃ ὅτι ἐξωφλήθησαν πάντα τὰ χρέη αὐτῆς, στερεῖται τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος, καὶ τοι συνάψας ἰδιαίτερον μετὰ τῶν δανειστῶν συμβιβασμόν. Τῆς διατάξεως ταύτης ἡ ἰσχύς ἐντόνως ἡμφιοβητήθη ἄλλοτε, ἐγένετο δὲ δεκτὴ μετὰ μακρὰς συζητήσεις.

Ἡ ἀλληλεγγύη, ἔλεγον οἱ ἀντιφρονούντες, δὲν εἶναι δημοσίας τάξεως καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ λόγου, ὅτι οἱ δανεισταὶ δικαιοῦνται νὰ παραιτηθῶσι τῶν ἐξ αὐτῆς ὠφελῶν, ὑπεστήριξαν ὅτι, εἰάν ἡ διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ γενομένη ἄφεςις

ὑπῆρξε πλήρης καὶ οἱ πιστωταὶ συνήσαν, ὅπως ὁ ἐταῖρος μὴ θεωρηθῇ ὀφειλῆς ἢ ἐπὶ μέρος μόνον τῶν χρεῶν ἰσού πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν κερδῶν τῆς ἐταιρείας ἀναλογίαν αὐτοῦ, ὁ Νόμος δὲν πρέπει νὰ ἀρνήται τὴν ἀποκατάστασιν.

Ἄλλ' εἰάν λάθῃ τις ὑπ' ὅψιν, ὅτι τοῦ συμβιβασμοῦ οἱ ὅροι εἰσὶ προῖόν οὐκ ἂν τῆς ἐλευθέρως τῶν συναινόντων θελήσεως ἀλλ' ἀνάγκης, ὅτι καὶ μετ' αὐτὸν ἡ ἀρχικὴ ὑπαιτιότης ἐξακολουθεῖ οὐδὲν ἦτον ὑφισταμένη κατὰ φυσικὴν ὑποχρέωσιν, ὅτι τὸ ἐταιρικὸν χρέος εἶναι καὶ ἀτομικὸν ἐκάστου ἐταίρου καὶ ὅτι οὐδεὶς ὑφίσταται λόγος, ὅπως αἱ ἀρχαὶ αὗται μὴ ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τοῦ μερικῶν συμβιβασμοῦ, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὀρθότεραν τὴν ὑπὸ τοῦ νομοθέτου καθιερωθεῖσαν ἐκδοχὴν.

Ὅπως δὲ ποτε ἐκ τοῦ χαρακτηροῦ, ὃν ὁ Νόμος ἐνόησε νὰ προσδώσῃ τῇ τοιαύτῃ τῶν συνεταίρων εὐθύνη, ἔπονται ἀναγκῶς αἱ ἐξῆς συνέπειαι· ὅτι αὕτη εἶναι τοιοῦτον ἀπόλυτος καὶ ὑποχρεωτικὴ ὥστε πᾶσα καὶ ρητὴ ἔστω συμφωνία περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ συνεταίρου ἐκ τῆς τοιαύτης ὑποχρέωσιν δὲν ἰσχύει καὶ ὅτι εἰάν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ δανειστής αἰτησῇται τοιαύτην ἕτερος, ἡ περὶ τούτου αἴτησις εἶναι ἀπαράδεκτος, εἰάν δὲν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐξωφλήθη ὁ πρῶτος κατὰ τὸ ἀναλογεῖν τῷ δευτέρῳ μέρος ἐκ τοῦ χρέους, καθ' ὅσον μόνον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται συμφώνως πρὸς τὰν ἑτέρω ἀναπτυσσόμενα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξωφλήσας τὴν πρὸς τὸν ἀρχικὸν πιστωτὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐπὶ πτωχεύσεως τοιαύτῃ μεταξὺ συνοφειλετῶν ἀναγκῶν δὲν συγχωρεῖται κατὰ τὸν νόμον ἐν προκειμένῳ ὅμως ὡς ἐκ τῆς πραγματικῆς φυσικῆς ἐνοχῆς ὁ πτωχεύσας εὐθύνεται κατὰ τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τοῦ ἄρθρου 604 ἀπέναντι τοῦ ὑπὲρ τὴν ἰδίαν ἀνα-

ναλογίαν πληρώσαντος συνορειλήτου.

Καί περί τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν οἱ ἐξοφλητέοι πιστωταί εἰσιν ἀγνώστου δια-
μονῆς, σιωπᾷ ἐπίσης ἰδὲ ἡμέτερος Νόμος,
νομίζομεν ὅμως ὅτι ἐντεῦθεν δὲν πρέπει
ν' ἀναστέλληται τῆς σχετικῆς αἰτήσεως
ἡ ἐκδίκασις καὶ ὅτι ὁ ὀφειλέτης δικαιού-
ται καταθέτων τὸ ὀφειλόμενον ἐκ κεραι-
λαίου, τόκων καὶ ἐξόδων ποσὸν παρὰ τῶ
ταμίῳ τοῦ δημοσίου ἢ τινὸς τῶν ἀνε-
γνωρισμένων τραπεζῶν νὰ ἐπισυνάπτῃ
τὴν περί τῆς τοιαύτης καταθέσεως ἀπό-
δειξιν, διότι καὶ οὕτω θεωροῦνται πληρού-
μενοι οἱ ὑπὸ τῶν σχετικῶν διατάξεων ἀ-
πειτούμενοι ὅροι.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 609 ἡ περί ἀποκατα-
στάσεως αἰτήσις εἰσάγεται ἀπ' εὐθείας
ἐνώπιον τοῦ Ἐφετερίου ἢ ἐξουσία δὲ τῶν
Ἐφετῶν περί τὴν τῶν πραγματικῶν γε-
γονότων δοκιμασίαν εἶναι τοσοῦτον κυ-
ριαρχικὴ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ νόμου,
ὥστε δύνανται καὶ ν' ἀποφαίνωνται γενι-
κῶς ὅτι ὁ ὀφειλέτης δὲν ἐξώφλησε τὰ ὑ-
πάρχοντα χρέη χωρὶς νὰ ἐκθέτωσιν ἰδίᾳ
τὴν περί ενός ἐκάστου τούτων γενομένην
ἐκτίμησιν, ἥτις διαφεύγει καὶ τοῦ Α Π.
τὸν ἔλεγχον. Ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, ἵνα ἐ-
πὶ τῇ ἀποκατάστασις δέον νὰ καταβλη-
θῶσιν ἐκτὸς τοῦ κεφαλαίου καὶ οἱ τόκοι
καὶ τὰ ἐξόδα· ὁ νόμος ὅμως παρέλιπε νὰ
ῥηθῇ καὶ ὑπὸ ποίας ἐποχῆς τρέχουσιν οἱ
πρώτοι. Καὶ περί μὲν τῆς καταβολῆς τῶν
μέχρι τῆς κηρυκτοῦσης τὴν πτώχευσιν
ἀποφάσεως ὀφειλομένων οὐδεμίᾳ βεβλῆως
δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία· πολλὰ ὅ-
μως ἐγεννήθησαν ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς
τὸν μετέπειτα χρόνον καὶ διάφοροι εἰσι
τῶν συγγραφῶν αἱ γνώμαι. Ὁρθότερον
ἐν τούτοις εἶναι, νομίζομεν, νὰ δεχθῇ τις
ὅτι αἱ δικαστικαὶ διατυπώσεις, ὡς συνεπά-
γεται ἀναγκαιῶς ἡ πτώχευσις, ἀποτελοῦ-
σιν ἐν προκειμένῳ ἀπλὴν καθυστέρησιν
καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν οἱ τόκοι ὀφείλον-
ται καὶ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως μὲν τῆς ἀπο-

φάσεως, ἐὰν πρὸ αὐτῆς εἴχε κατασταθῇ
ληξιπρόθεσμος ἡ ἀπαίτησις. Ἄλλως· ἀπὸ
τῆς ἡμέρας τῆς πραγματικῆς λήξεως.
(Dunai 12 Mart. 1875—Alauz. ἀριθ.
2889). — Ὁ Dal. (Rér. Faill. ἀριθ.
1545) θεωρεῖ τοὺς τόκους ὀφειλομένους
μόνον ἐὰν οἱ πιστωταί ἐξαφάρισαν τὴν
ἐξακολούθησιν αὐτῶν διὰ τῆς λήξεως τῶν
ὑπὸ τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀπειτουμένων
συντηρητικῶν μέτρων.

Ὡς πρὸς τὰ ἐξόδα ἐννοεῖται οἰκοθὲν
ὅτι μεταξὺ αὐτῶν συμπεριλαμβάνονται οὐ
μόνον τὰ τομικῶς παρ' ἐνὸς ἐκάστου τῶν
πιστωτῶν γινόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς
πτωχεύσεως προξενηθέντα, ἐὰν δὲν ἐξω-
φλήθησαν διὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ αὐτῆς.

Ἡ περί τῆς ἀποκαταστάσεως αἰτήσις,
ἐν ἣ ὡς ἐρρήθη ἐπισυνάπτονται τὰ ἐξο-
φλητικά καὶ ἄλλα ὑπάρχοντα τυχόν δι-
καιολογητικὰ ἔγγραφα, εἰσάγεται οὐχὶ εἰς
τὸ Ἐφετεῖον τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέ-
του, ἀλλ' εἰς τὸ τῆς περιφερείας ἐν ἣ ἐ-
κηρύχθη ἡ πτώχευσις καὶ κοινοποιεῖται
πρὸς τὸν Εἰσαγγελεῖα τῶν Ἐφετῶν· ἐπὶ
τῇ τοιαύτῃ δὲ κοινοποιήσῃ ὁ Εἰσαγγε-
λεὺς α') ἀποστέλλει ἀντίγραφα τῆς αἰτή-
σεως παρ' αὐτοῦ κυρούμενα πρὸς τὸν
παρὰ Πρωτοδικαίᾳ Εἰσαγγελεῖα, ὡς καὶ
τὸν Πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου τῆς κα-
τοικίας τοῦ πτωχεύσαντος, καὶ ἐὰν οὗτος
μετέβηκε κατοικίαν, καὶ πρὸς τὸν Εἰσαγγε-
λεῖα καὶ Πρόεδρον τῆς περιφερείας ἐν
ἣ ἐκηρύχθη ἡ πτώχευσις, καὶ β') προσκα-
λεῖ αὐτοῦ ὅπως συλλέξωσιν ὅσας δυνη-
θῶσι πληροφορίας περί τῆς ἀκριβείας τῶν
ἐν τῇ αἰτήσῃ ἐκτιθεμένων.

Ὅστε ὁ νόμος μὴ ἀρκοῦμενος εἰς τὰς
προσκομιζόμενας ἐξοφλητικὰς ἀποδείξεις
ἀπαιτεῖ ἐκ πνεύματος δεδικαιολογημένης
δυσπιστίας ὁρμώμενος καὶ τὴν περισυλ-
λογὴν πάσης πληροφορίας δυναμένης νὰ
διαφωτίσῃ τὸ Δικαστήριον περί τῆς πραγ-
ματικότητος τῶν ἐπικαλουμένων πληρω-
μῶν τοῦ πτωχεύσαντος, ὅστις ἡδύνατο

δολιευόμενος τὰς περὶ τούτου διατάξεις καὶ νὰ παρασκευάσῃ ψευδῶς τοιαύτην ἐξόφλησιν· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τούτον καὶ αἱ ἀνωτέρω ἀρχαὶ ὑποχρεοῦνται νὰ μεριμνήσωσιν, ὅπως ἀντίγραφον τῆς αἰτήσεως τοιχοκολληθῇ καὶ μείνῃ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 611 ὁριζόμενα μέρη καὶ δημοσιευθῇ ἐν περιλήψει εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία γεννᾶται ἀμφισβησία, ἀμφισβήτησις ὅμως δύναται νὰ ἐγερθῇ ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν περὶ παραδοχῆς ἢ μὴ τῆς αἰτήσεως δικαιομάτων τῶν ἐφετῶν. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων καὶ τὴν περὶ τῆς πραγματικῆς ἐξοφλήσεως ἀπόδειξιν τὸ δικαστήριον δικαιούται ν' ἀρνηθῇ ἐπὶ λόγοις ἐτέροις τὴν αἰτουμένην ἀποκατάστασιν;

Τὸ ζήτημα τοῦτο παλλάκις ἀναφύεται, εὐρύτατον δὲ πάντοτε διανοίγει πρὸς συζητήσεις ὀρίζοντα.

Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται ὅτι ἐκ πρώτης ὀψεως ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 610 ἡδύνατο νὰ γεννήσῃ δισταγμοὺς καὶ νὰ δικαιολογήσῃ ἐν μέτρῳ τινὶ τὴν ἀπορίαν πρὸς τί ὁ Νομοθέτης ἀπῆλθε τὴν συλλογὴν πληροφοριῶν, ἀφοῦ τὴν μὲν καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων βεβαιούσι τὰ προσαγόμενα ἐξοφλητικά, πᾶς δὲ ἔχων συμφέρον δικαιούται ν' ἀνακόψῃ τὴν ἀποκατάστασιν ἀρνούμενος τὴν πραγματικότητα τῆς ἐπιχαλουμένης ἐξοφλήσεως· ἀλλὰ μᾶλλον ἐπισταμένη μελέτη ἀποδεικνύει, νομίζομεν, ὅτι αἱ πληροφορίες τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως ἐν ἀφορῶσιν, ὡς διατείνονται ἐκ πλάνης οἱ ἀντιδεδουληντες (Dal., T. 8 σελ. 288, ἀριθ. 8. — Παραβ. καὶ Boulay-Paty, ἀριθ. 655) εἰ τὴν καλὴν ἢ κακὴν τοῦ ὀφειλέτου διαγωγὴν, ὥστε νὰ ἐπιτρέπηται τῷ δικαστηρίῳ ν' ἀποφαίνηται καὶ περὶ τῆς μὴ παραδοχῆς τῆς αἰτήσεως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀλλ' εἰς τὴν πραγματικότητά των πληρωμῶν (ἣν ὁ Νομοθέτης ἠθέλησε νὰ

ἐνισχύσῃ καὶ διὰ πληροφοριῶν τῶν ἀρχῶν ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι οἱ πιστωταὶ παρασχόντες τελείαν ἐξόφλησιν, ἐν ᾧ λαβὼν μέρος μόνον τῆς ἀπαιτήσεως, ἡδύνατο νὰ μὴ ἀποκρούσῃ κατὰ τὸ ἄρθρ. 612 τὴν ἀξιουμένην ἀποκατάστασιν), καὶ ὅτι ἡ μόνη παρὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτούμενη ἐν τούτῳ ἠθικὴ εἶναι ἡ τελεία τῶν ὀφειλομένων ἐξοφλήσις καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἄγχι εὐθὺ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀποδεικνυομένης τῆς πληρωμῆς ἡ ἀποκατάστασις ἐπέρχεται αὐτοδικαίως καὶ ὅτι ἡ δικαστικὴ αὐθεντία δὲν παρέχεται τὸ τοιοῦτον δικαίωμα ἀλλ' ἀναγνωρίζει αὐτὸ ἐπελθόν.

Ὅτι δὲ τοιαύτη εἶναι τοῦ Νόμου ἡ ἁληθὴς ἐννοια, γίνεται ὁκλὸν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρ. 610 αἱ συλλεχθησόμεναι πληροφορίες δέον ν' ἀφορῶσιν εἰς τὴν ἐκλήθειαν τῶν ἐν τῇ αἰτήσει ἐκτιθεμένων, ἐν αὐτῇ δὲ, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ α' ἐδαφ. τοῦ ἄρθρ. 608, καθ' ὃ ἀδύναται ν' ἀπακατασταθῇ ὁ ἐξοφλήσας ὅλος, ἔστω καὶ παρ' αὐτοῦ ὀφειλόμενα πτωχεύσας, ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται ν' ἀναφέρῃ μόνον ὅτι ἐξόφλησε τελείως τοὺς ὑπάρχοντας πιστωτάς. Κατὰ ταῦτα ἐπομένως, ἐὰν ἡ πληρωμὴ ἀποδειχθῇ, θεωρεῖται παύσασα ἢ προκαλέσασα τὴν πτώχευσιν ἀφορμὴ καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς ἐξαλείφονται αὐτοδικαίως χωρὶς νὰ λαμβάνηται ποσὺς ὑπ' ὄψιν ἐὰν μετὰ πτώχευσιν ἐπεδείξατο ὁ ὀφειλέτης καλὴν ἢ κακὴν διαγωγὴν, ἢ ἐὰν ἦναι ἀνθρώπος ἠθικὸς ἢ τελείως διεφθαρμένος· εἰδὼς ἡ ἀπαγόρευσις δὲν εἶναι, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀνωτέρω, χάρις τῇ εὐνοίᾳ, ἀλλὰ πρᾶξις δικαιοσύνης ὀφειλομένη τῷ πτωχεύσαντι, ὅστις ἔσχε τὴν ἠθικότητα νὰ ἐξοφλήσῃ διὰ θυσίων καὶ ἀγώνων ἀπαιτήσεις ὀφειλομένας κατὰ φυσικὴν μόνον ὑποχρέωσιν. (Παραβ. Alauz., ἀριθ. 2892 — Bedar., 3 ἀριθ. 1324).

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 611 ἡ περὶ ἀποκατα-

στάσεως αἰτήσεις μένει τετοιχοκολλημένη ἐπὶ δύο μῆνας, κατ' αὐτοὺς δὲ οἱ τε Εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ Πρόεδροι δέχονται τὰς ἀποβιβαστέας αὐτοῖς ὑπὸ τῶν διαφερομένων παρατηρήσεις καὶ συλλέγουσι τὰς κατὰ τὸ ἄρθρον 110 ἀναγκαίας πληροφoρίας.

Τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακοπῆς παρέχεται ὑπὸ τοῦ νόμου κυρίως τῷ μὴτῳ ἐξοφληθέντι δανειστῇ, ἀλλ' ὅπως ἐκφράζεται τὸ σχετικὸν ἄρθρον, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ εἰσαγάγῃ ἐν τούτῳ ἐξαίρεσιν τινὰ καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος ἀπολαύουσι καὶ οἱ πιστωταί, οἵτινες ἐξηνάγκασαν νὰ δώσωσιν ἀποδείξεις τελείας ἐξοφλήσεως, εἰ καὶ μερικῶς μόνον πληρωθέντες· διότι ἡ ἀποκατάστασις ὡς τύπος ἐξέχως δημοσίας τάξεως δὲν δύναται, ὡς εἰκός, νὰ τροποποιηθῇ ὅπωςδήποτε τῇ ἰδιωτικῇ θελήσει καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ οἱ τοιοῦτοι πιστωταὶ δὲν θεωροῦνται δεσμευόμενοι ἐκ τῆς δοθείσης παρ' αὐτῶν ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως.

Περὶ τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας πραγματεύεται εἰδικῶς τὸ ἄρθρ. 612 καὶ ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν αὐτῆς, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ καὶ ἡ τοιχοκόλλησις ἥτοι ἐπὶ δύο μῆνας, ἀλλ' ὅπως διατυπῶνται ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, ἡ δι' αὐτῆς παρεχομένη προθεσμία δύναται ἄρα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀνατρεπτική;

Τὰ ἐν Γαλλίᾳ δικαστήρια (Pau, 19 Ἀπριλ. 1858) ἀπεφάναντο ἄλλοτε ὅτι ἡ ἀνακοπὴ εἶναι δυνατὴ καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν δύο μηνῶν, μέχρις ἐριστικῆς ἐδικάσεως τῆς σχετικῆς αἰτήσεως νομίζομεν δὲ ὅτι ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἀποδίδωσι τὴν ἀληθῆ τοῦ ὡς εἴρηται ἄρθρου ἐννοίαν· διότι, ὡς δικαιούται τις νὰ ἀνταποκρίνῃ ἐκ τοῦ θροῦ τῆς ὁλοσχεροῦς πληρωμῆς πάντων ἐν γένει τῶν χρεῶν, οὕτως ὁ Νόμος ἀπαιτεῖ ἀπολύτως πρὸς παραδοχὴν τῆς αἰτήσεως, καὶ οἱ βραδείως

προσερχόμενοι δανεισταὶ δὲν κωλύονται ὅπως ἀνακόψωσιν ἐγκύρως, ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑποβάλωσι τὴν ἀνακοπὴν πρὸς τὸν Εἰσαγγελεὰ τῶν Ἐφετῶν, πρὶν ἢ τὸ Δικαστήριον ἀποφανθῇ ὀριστικῶς περὶ τῆς ὑποθέσεως, ἀφοῦ οὕτω μόνον δὲν ἐπέρχεται βλάβη τις ἀλλὰ τοῦναντίον καὶ ὑποβοηθεῖται ὁ σκοπὸς τοῦ Νόμου ὅπως μὴ ἀποκαθίσταται ὁ μὴ ἐξοφλήτας ὁλοσχερῶς πάντα τὰ χρεῖα αὐτοῦ.

Ἡ ἀνακοπὴ ἐκ μέρους τῶν δανειστῶν κατὰ τὸ ἄρθρον 612 πραγματοποιεῖται δι' ἀπλῆς παρὰ τῷ δικαστικῷ γραφεῖῳ ἐκθέσεως, ὡς δικαιολογητικὰ δ' ἔγγραφα, ἐφ' ὧν ἐκείνη στηρίζεται, ἐννοεῖ βεβαίως ὁ νόμος τοὺς ἀποδεικνύοντας τὴν πίστωσιν τίτλους, κατάλογον ἐμφαινόντα τὰ πληρωθέντα ποσά, ὡς καὶ πᾶν ὑπάρχον τυχόν ἔγγραφον, δι' οὗ βεβαιοῦται ἡ μὴ πληρωμὴ.

Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν πιστωτῶν τὴν χρῆσιν ἀνακοπῆς ἐπιτρέπει ὁ Νόμος, καὶ ἅπαντι ἄλλῳ ἔχοντι δικαίωμα, τὴν ἀληθῆ δὲ τῆς φράσεως ταύτης ἐννοίαν νομίζομεν, ὅτι δύναται τις ν' ἀνεῖρῃ ἐν τῇ διατάξει τοῦ ἄρθρ. 610. Κατ' αὐτὸ ἀπαράδεκτοι εἰς ἀποκατάστασιν εἶσιν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ οἱ ὑπόλογοι, ἥτοι διαχειρισταί, ἐπίτροποι καὶ θεματοφύλακες, ἐφ' ὅσον δὲν ἔδωκαν ἢ δὲν ἐξώφλησαν τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν, ἐπομένως ὡς δικαιουμένους κατὰ τὸ ἄρθρ. 612 ν' ἀνακόψωσι δυνάμει νὰ θεωρηθῶμεν καὶ τοὺς εἰδικούς πιστωτάς τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 616 ἀναγραφόμενων ὑπολόγων, οἵτινες, ἐφ' ὅσον δὲν ἐξωφλήθησαν, δικαιούται βεβαίως νὰ ἐναντιωθῶσιν εἰς τὴν αἰτουμένην ἀποκατάστασιν.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν δύο μηνῶν οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ πρόεδροι, πρὸς οὓς ἀποστέλλεται ἡ αἴτησις, ἀποβάλλουσιν ἰδίᾳ ἕκαστος πρὸς τὸν εἰσαγγελεὰ τῶν ἐφετῶν τὰς συλλεγεῖσας πληροφορίας, τὰς γενομένας τυχόν ἀνακοπὰς, καὶ τὴν περὶ

τῆς αἰτήσεως ἀτομικὴν αὐτοῦ γνώμην ἐπὶ τῇ παραλαβῇ δὲ τῶν ἐγγράφων τούτων, ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν ἐφετῶν μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως. Καὶ ἐὰν μὲν οὐδὲν ἀντίκειται εἰς τοῦτο, ὑποβιβάζει τὴν δικογραφίαν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ἐναντίᾳ ὅμως περιπτώσει ἢ ἰσότης αὐτῇ ἀπαιτεῖ, ὅπως ἀνακοινώσῃ τῇ αἰτοῦντι τὰς δυσμενεῖς πληροφορίες, αἵτινες ὑπεβλήθησαν αὐτῷ, ὡς καὶ τὰς γενομένας τυχὸν ἀνακοπὰς.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ πτωχεύσας δύναται νὰ δώσῃ δι' ὑπομνήματος πᾶσαν ἐξηγήσιν, ἣν νομίζει ὠφέλιμον, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ νὰ καταβάλῃ αὐθαρεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ πιστωτοῦ ἀξιούμενον ποσόν, ἐὰν πράγματι ὀφείληται, ἢ νὰ ζητήσῃ ν' ἀναβληθῇ ἡ ἀποκατάστασις μέχρι τῆς παρὰ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐκδόσεως ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς ἀνακοπῆς ἐκδικαζομένης δι' ἀπλῆς πρὸς τὸ ὡς εἴρηται δικαστήριον κλήσεως τοῦ ὀφειλέτου· ἐν ἀμφοτέροις δὲ τὸ ἐφετεῖον δὲν δύναται ν' ἀπορρίψῃ τὰς τοιαύτας διὰ τοῦ εἰσαγγελεῖως ὑποβιβαστέρας αἰτήσεως τοῦ ὀφειλέτου· διότι, ἅψοῦ ὁ νόμος δὲν δέχεται τὸν ἀνακόπτοντα ὡς διὰδικον ἐν τῇ περὶ ἀποκαταστάσεως δίκῃ, ἔπειτα ὅτι οἱ ἐφέται πρὶν ἢ δικάσωσιν ἐπὶ τῆς ἀποκαταστάσεως, ὀφείλουσι κατ' ἀνάγκην ν' ἀναμεινῶσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ κοινοῦ δικαστηρίου περὶ τῆς ἀνακοπῆς, ἅψ' ἡς δὲν δύνανται οὗτοι ν' ἀποφανθῶσιν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ἐφετεῖον σταβμίζον τὰ ὑποβιβαστέρας αὐτῷ ἐγγράφα ἀποφαίνεται ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ καὶ μετὰ προηγουμένην τοῦ εἰσαγγελεῖως ἀκρόασιν περὶ τῆς παραδοχῆς ἢ μὴ τῆς ἀποκαταστάσεως· ἐὰν δὲ ἡ αἴτησις ἀπορριφθῇ, δὲν συγχωρεῖται ἐπανάληψις αὐτῆς πρὸ τῆς παρελεύσεως ἑτοῦς ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως, ἥτις, ἀποστελλομένη εἰς τοὺς κατὰ τὸ ἄρθρ. 610 Εἰσαγγελεῖς καὶ Προέδρους, ἀναγι-

νώσκεται τῇ διαταγῇ τοῦ δικαστηρίου δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ γραμματέως καὶ ἀντιγράφεται ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ.

Μετὰ τοῦτο τὸ ὄνομα τοῦ ὀφειλέτου διαγράφεται ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν πτωχευσάντων καὶ ἔκτετε λογίζεται οὗτος ὡς τελείως ἀποκατασταθείς.

Ἀλλὰ κατόπιν τῆς ἀνωτέρω διαγραφῆς μὲνης διαδικασίας ὁ οὕτως ἀποκαταθείς ὀφειλέτης δικαιούται ἄρα ν' ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν τοῦ διὰ τοῦ γενομένου τυχὸν συμβιβασμοῦ ὑποσχεθέντος μερίσματος πρὸς τινὰ τῶν ἀληθῶν πιστωτῶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ἐνεφανίσθη οὕτε διαρκουσῶν τῶν τῆς πτωχεύσεως ἐργασιῶν, οὕτε κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς ἀποκαταστάσεως· τὸ ζήτημα τοῦτο ἐγένετο νῆθη ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἡ Νομοδοσία τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ὡς καὶ συγγραφῆς τινες, ἀρνητικῶς ἔλυσεν αὐτό, (Cass. 20 Μαΐου 1840. — Renouard 2. σ. 509. — Alauz. ἀριθ. 2895). Νομίζομεν δὲ ὅτι οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ τῆς τοιαύτης λύσεως τὴν ὀρθότητά· διότι ὁ ὀφειλέτης δὲν δύναται βεβίως ν' ἀξιοῖ, ὅτι εἶναι πτωχεύσας μὲν, ἵνα μὴ πληρώσῃ, καὶ συγχρόνως ἀποκατασταθείς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἐξώφλησεν ὁλοσχερῶς πάντα τὰ ὑπάρχοντα χρέη.

Μεταβῶμεν νῦν εἰς ἐρμηνείαν τοῦ ἀρθροῦ 616 καὶ ἐπ.

Ὁ Νομοθέτης, ἀναγνωρίζων ρητῶς ὡς αὐτοδικαίως ἐπερχομένην συνέπειαν τῆς πληρωμῆς τὴν ἀποκατάστασιν, ἐπέτελλεν ὡς ἐρρήθη, ἔργον δικαιοσύνης, ἐφ' ὅσῳ ἐπρόκειτο περὶ ἀνθρώπου ἔστω καὶ ἀμφιβόλου ἠθικῆς ἢ καὶ διεφθαρμένου κατὰ βάθος, ἀλλ' ἂν ἡ τοιαύτη ἀνθηκίστης εἶναι ἀναμφισβήτητος καὶ βεβαιούται δι' ἀποφάσεων καταδικαζουσῶν τὸν αἰτοῦντα ὡς ἀντιβιβαστήν ἢ ἐπὶ κλοπῇ, ἀπάτῃ ἢ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ, δὲν δύναται βεβίως ἢ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος κωλύων τὴν παραδοχὴν τῆς ἀποκαταστάσεως καὶ δι-

κασιολογῶν τοῦ ἄρθρ. 616 τὴν ἀπαγόρευ-
σιν, δι' ἧς ἀπονέμεται ἀπλῶς ὁ ὀφειλό-
μενος πρὸς τὴν ἡθικὴν σεβασμὸς· διότι ὁ
ὀφειλέτης, ὅστις προσεχλῶν δημοσίως τὴν
χρησιμότητα διὰ τῆς ἐκτελέσεως τοιοῦτων
ἔξοποιῶν πράξεων ὑπέστη ποινὴν, καὶ
ἔδικον ἤθελεν εἶναι καὶ ἄτοπον ν' ἀπο-
καθίσταται ὡς καὶ πᾶς ἕτερος.

Ὁ καταδικασθεὶς ἐπομένως ἐπὶ δολίᾳ
χρεωκοπίᾳ, κλοπῇ ἢ ἀπάτῃ δύναται μὲν
ν' ἀποκατασταθῇ, ἀλλὰ μόνον δυνάμει
τῶν ἄρθρ. 565—568 τῆς Ποιν. Δικ.,
ὅχι δὲ καὶ τοῦ ἄρθρ. 608 τοῦ Ἐμπ.
Νόμου. Ἐπ' ἴσης καὶ ὁ ἀπλὸς χρεωκό-
πος δύναται μὲν ν' ἀποκατασταθῇ, ἀλλὰ
μόνον μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς διὰ τῆς
ἀποφάσεως ἐπιβληθείσης αὐτῷ ποινῆς ἢ
τὴν ἱκανομὴν βασιλικῆς χάριτος.

Ὅστε ἡ ἀπλὴ τῆς ποινῆς παραγραφή
οὐν ἀρκεῖ βεβαίως ὅπως γείνη δεκτὴ ἢ
περὶ ἀποκαταστάσεως πρότασις.

Ὁ Νομοθέτης, καθιερώσας διὰ τοῦ ἄρθρ.
137 τὴν ἀρχὴν ὅτι ὁ ἔμπορος κηρύσσεται
εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως καὶ μετὰ
τὸν θάνατον, δὲν ἡδύνατο βεβαίως χωρὶς
να κατακριθῇ ὡς ἀσυνεπής, νὰ μὴ ἀνα-
γνωρίσῃ ὅτι καὶ τῆς τοιαύτης πτωχεύ-
σεως αἱ συνέπειαι ἐξαλείφονται, τούτου
δ' ἐνεκεν διὰ τοῦ ἄρθρ. 618 ἐπέτρεψεν
ἐπ' ἴσης ὅπως, ὁ πτωχεύσας ἀποκαθίστα-
ται καὶ μετὰ θάνατον, ἀναγνωρίσας οὕτω
τὸ δικαίωμα τῶν τέκνων ὅπως ἐξαγνίζωσι
τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς, ἥτοι ἄξιωμα ὁ-
περ πάντοτε εὐνοϊκῶς ἐθεώρησαν πᾶσα,
ἐν γένει αἱ Νομοθεσίαι.

Περὶ συμβιβασμοῦ ἐν πτωχεύσει ἔγρα-
ψεν ὁ ἀειμνήστος Ράλλης, τὸν νέον ἐρμη-
νεύσας νόμον· τὸ νῦν ἐκδιδόμενον ἀξιό-
λογον ἔργον τοῦ Σ. Κροκιδᾶ δὲν περιέ-
λαβεν ἐτι τὰ περὶ τούτου.

Δ. Ποταμιῶτος

Συμβολαιογράφος. (Ὁργα-
νισμὸς δικαστηρίων). «Συμβολαιογράφοι
καλοῦνται λέγει τὸ ἄρθρον 166 τοῦ Ὁρ-

γανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων, οἱ δημόσιοι
ἀξιωματικοί, οἵτινες διορίζονται: — 1. νὰ
συντάττωσι καὶ νὰ φυλάττωσιν ὅλας τὰς
συμφωνίας καὶ ἄλλας ἰδιωτικὰς δηλώσεις
θελήσεων, εἰς τὰς ὁποίας οἱ συμβαλλόμε-
νοι ὀφείλουν ἢ θέλουν νὰ δώσουν κῦρος
ἐπιστήμου ἐγγράφου, νὰ ἐκδίδωσιν ἀντί-
γραφα καὶ ἐκτελέσεις ἐπιδικτικὰ ἀπό-
γραφα (grosses en forme exécutoire)
αὐτῶν, καὶ νὰ βεβαιώσιν τὴν χρονολο-
γίαν τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων.— 2. νὰ
ἐνεργῶσιν ἄλλας νομικὰς πράξεις, ἐπιτε-
τραμμένας εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν νόμων».

Σκοπὸν κύριον ἔχει ἡ σύστασις τῆς
συμβολαιογραφικῆς ἀρχῆς τὴν τῶν δι-
καστικῶν ἐρίδων προκατάληψιν, διότι
αὕτη μὲν ἐγκατέστη, ἵνα συντάσῃ καὶ
δημοσίαν παρέχῃ πίστιν εἰς τὰ συναλ-
λάγματα καὶ τὰς λοιπὰς τῶν ἰδιωτῶν
νομικὰς πράξεις, τοὺς δικαστικοὺς δὲ ἀ-
γῶνας γεννᾷ συνήθως τῶν νομικῶν σχέ-
σεων τὸ ἄσαφές καὶ ἀμφίβολον· ἄλλως
δὲ καὶ ἀναγκαῖον συμπλήρωμα τῆς δια-
τάξεως περὶ περιορισμοῦ τῆς μαρτυρικῆς
ἀποδείξεως δύναται νὰ θεωρηθῇ, μάλι-
στα διὰ τοὺς ἐκ τῶν συμβαλλομένων ἀ-
γραμμάτων ἢ ὁπωσδήποτε ἀνικάνους εἰς
τὸ γράφειν.

§ 1.— Ἱστορικῶς. α') Οἱ Αἰγύπτιοι,
οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Ἕλληνες εἶχον θεσμὸν
ἀνάλογον πρὸς τὸν σημερινὸν τῶν συμ-
βολαιογράφων, ἥτοι ὑπαλλήλους, ἐνώπιον
τῶν ὁποίων συντάσσοντο αἱ τῶν ἰδιω-
τῶν συμβάσεις.— β') Οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ
τὴν ἐποχὴν τῆς δημοκρατίας ἐνεκεν τῆς
περὶ τοὺς τύπους αὐστηρότητος τὰ συμ-
βόλαια συντάττον, πιθανῶς αὐτοὶ οἱ νο-
μικοί, κατὰ τοὺς χρόνους ὅμως τῶν αὐ-
τοκρατόρων ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ ἔργον τοῦ-
το ἡ τάξις τῶν Tabelliones ἢ Tabula-
rii, διότι ἡ λέξις notarius, σημαίνουσα
κατ' ἀρχὰς τὸν ταχυγράφον ἢ τὸν στενο-
γράφον, ἔλαβε μεταγενεστέρως τὴν σημα-
σίαν, ἣν σήμερον ἔχει.— Οἱ Tabellio-

nes, εἰς τὰς σημαντικωτέρας πόλεις διη-
ροῦντο εἰς σώματα (scholas), ἔχοντα
ἑκάστον τὸν προϊστάμενον (primicerius)
αὐτοῦ, ὅστις καὶ prototabellio ἢ major
ἐλέγετο. Τὸ ἐπάγγελμα δὲ αὐτῶν ἤσκουν
συνήθως ἐν τῇ ἀγορᾷ, διὸ καὶ forenses,
ἀγοραῖοι, ἐνίοτε καὶ amanuenses ἢ ro-
gati ἐλέγοντο, παντὶς εἴδους νομικὰς
πράξεις συντάσσοντες, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ
δικόγραφοι. — γ') Κατὰ τὸ Βυζαντινὸν
Δίκαιον ἐπὶ τούρκοκρατίας συμβολαιογρά-
φους ἰδίους εἶχον οἱ ἐπίσκοποι, καλουμέ-
νους κατασιλιέρους ἢ νοτάρους, οἵτινες βρ-
χύτερον, ἐν ταῖς νήσοις ἰδίως, ἐξελέγοντο
ὑπὸ τοῦ λαοῦ. — δ') Ἐν Γερμανίᾳ διὰ
δ. Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ἐκδοθέντος ἐν
ἔτει 805, ἐπετρέπη ὁ διορισμὸς τῶν συμ-
βολαιογράφων ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ
βραδύτερον διωρίζοντο ὑπὸ τοῦ αὐτοκρά-
τορος, ἐπὶ Λοθάρου δὲ ὑπεχρεώθησαν νὰ
ὀρκίζονται: «quod nullam scriptum
falsum faciant». ἔκτοτε ἑξαρχητοί-
σθησαν ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι, τὰ δὲ
παρ' αὐτῶν συντασσόμενα ἔγγραφα δη-
μοσίαν παρεῖχον πίστιν. — ε') Ἐν Ἰτα-
λίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ ὁ τῶν συμβο-
λαιογράφων θεσμὸς ἔλαβεν μεγάλην ἀνά-
πτυξιν, τὸν δὲ ὀριστικὸν αὐτοῦ τύπον ἔ-
δωκεν ὁ ν. ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου 1791
καὶ ἀπὸ 25 Ἰανουαρίου 1791 τῆς
γαλλικῆς δημοκρατίας, ὃν ὁ «Ἑλλην νο-
μοθέτης ἔλαβεν ὡς βάσιν κατὰ τὴν σύν-
ταξιν τῶν ἰσχυουσῶν περὶ συμβολαιο-
γράφων διατάξεων» ἀλλὰ πρὸ τούτου ὁ
Κυποδιστρίτης εἶχεν ἐκδώσει περὶ μνημό-
νων τὸ ἀπὸ 15 Αὐγ. 1830 δ. (Γ. Φι-
λαρέτου Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. §§ 51, 80,
94, 100 καὶ σελ. 413 § 1).

§ 2.— Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἑκάστῳ
δικαστηρίῳ διορισθησμένων συμβολαιο-
γράφων, καὶ ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος καθέδρα
ἐκάστου αὐτῶν προσδιορίζεται παρὰ τῆς
κυβερνήσεως κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἀρ-
μοδίου δικαστηρίου, καὶ κοινοποιεῖται

διὰ τῆς ἐφημερίδος (167 Ὁργ. Δικαστ.).

Πρὸς σύστασιν ἢ κατάργησιν συμβο-
λαιογραφείου ἀπαιτεῖται ἡ γνωμοδότησις
τοῦ Πρωτοδικείου καὶ οὐχὶ τῆς ὁλομέ-
λειας αὐτοῦ, ἀρμόδιον δὲ πρὸς τοῦτο εἶ-
ναι ἐκεῖνο, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁ-
ποίου πρόκειται νὰ συσταθῇ ἢ ὑπάγεται
τὸ καταργηθῆσμενον συμβολαιογραφεῖον.

Εἰς τοῦλάχιστον συμβολαιογράφος καθ-
εδρεύει ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐκάστου εἰρηνο-
δικείου (168 Ὁργ. Δικ.).

§ 3.— Ἡ ἀναπλήρωσις τοῦ συμ-
βολαιογράφου γίνεται ὑπὸ τοῦ εἰρηνο-
δίκου, ὅστις κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύ-
την ἔχει ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑ-
ποχρεώσεις τακτικοῦ συμβολαιογράφου
(168 Ὁργ. Δικ. 492 § 2 Πολ. Δικον).

Εἰς ὅσα μέρη εἶναι διωρισμένοι εἰς καὶ
μόνος συμβολαιογράφος, ἐν περιπτώσει κοι-
λύσεως ἢ ἐξαίρεσεως ἀναπληροῦται οὗτος
ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, τοὺς δὲ συμβολαιο-
γραφοῦντας εἰρηνοδικίας ἀναπληροῦσιν οἱ
πάρεδροι. — Ὅσακις ἡ ἀναπλήρωσις γί-
νεται ἐνεκὸν ἀσθενείας, τὰ καθαρὰ δικαιώ-
ματα διανέμονται μεταξὺ τοῦ ἀσθενοῦ-
τος καὶ τοῦ ἐκπληροῦντος τὰ ἔργα αὐ-
τοῦ. Ἐν περιπτώσει δὲ ἄλλων καλυμάτων
ἢ ἐξαίρεσεων ὅλα τὰ δικαιώματα ἀνή-
κουσιν εἰς τὸν ἀναπληρωτὴν (ἄρθρ. 1—
3 Δ. 21 Μαρτίου 1836). Ὅταν ἐντὶ
τῆς εἰρηνοδικειακῆς περιφέρειας ὑπάρχω-
σιν εἰδικοί συμβολαιογράφοι, μὴ διωρι-
σμένοι ὅμως ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ εἰρηνοδι-
κείου, ὁ εἰρηνοδικὴς δύναται νὰ ἐκπλη-
ρῇ ἔργα συμβολαιογράφου (ν. 24 Ἰου-
λίου 1843).

Αἱ προξενικαὶ ἀρχαὶ ἐκπληροῦσι κα-
θ' ἑκάστην συμβολαιογράφου κατὰ τὸ ἄρθρ.
119 τοῦ ν. 31 Δεκ. 1877, ὡς ἐτροπο-
ποιήθη διὰ τοῦ ν. 8 Μαΐου 1891 Αἰ. Οὐ.

§ 4.— Διορισμὸς συμβολαιογράφου
ἐγίνετο συμφώνως πρὸς τὰ ἄρθρ. 169
καὶ 170 τοῦ Ὁργ. Δικ. Πρὸς ἐξέτασιν
ὑποψηφίων εἶχεν ἐκδοθῇ τὸ ἀπὸ 6 Ἰου-

ίου 1874 διάταγμα. Τὰ περὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν συμβολαιογράφων ἐκανονίσθησαν βραδύτερον διὰ τοῦ ἄρθρ. 5 τοῦ ν. ΧΕΦ' τῆς 31 Δεκ. 1877, ὅπερ ὅμως ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. ΒΡΠΘ' τῆς 20/24 Ἀπριλίου 1893. Οὕτω κατὰ τὰ νῦν ἰσχύοντα διορίζεται συμβολαιογράφος ὁ συμπληρώσας τὸ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας του, βεβαιουμένης διὰ ληξιαρχικῆς πράξεως ἢ διὰ τοῦ μητρώου τῶν ἀρρένων, καὶ ἔχων : 1) ἄδειαν τοῦ δικηγορεῖν· 2) ὁ διατελέσας εἰς δικαστικὴν θέσιν ἀπὸ τοῦ ἀντισαγγελῆως παρὰ πρωτοδικαῖς καὶ ἐνω· 3) ὁ ἔχων πτυχίον εἰρηνοδίκου μὲ τὸν βεβηλὸν ἀρίστα ἢ καλῶς κατὰ τὸ ἀπὸ 26 Ἰουλίου 1866 Β. διάταγμα, καὶ σύναμα ὑπηρεσίαν εἰρηνοδίκου τοῦλάχιστον διετῆ ἢ ὑπηρεσίαν συμβολαιογράφου τοῦλάχιστον τριετῆ· 4) ὁ μετελθὼν ἐπὶ ἐξαετίαν τὸ ἔργον τοῦ συμβολαιογράφου· 5) ὁ διατελέσας γραμματεὺς πολυμελοῦς δικαστηρίου ἢ γραμματεὺς εἰρηνοδικείου ἐπὶ δέκα ἔτη· 6) ὁ διατελέσας ἐπὶ πενταετίαν εἰς ἔμισθον προξενικὴν θέσιν, ὡς προϊστάμενος ἢ γραμματεὺς. Οἱ κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ν. ΒΡΠΘ' τοῦ 1893 συμβολαιογράφοι διοιρηθήσαν εἰς τὴν θέσιν των, καὶ περ μὴ ἔχοντες τάνωτέρω προσόντα· ἀλλ' ἐὰν ἀπολυθῶσι, δὲν δύνανται νὰ διορισθῶσιν ἐκ νέου.

Εἰς τὰς ἐπισήμους παμπὰς οἱ συμβολαιογράφοι παρακολουθοῦσι τοὺς πρωτοδικας (229 Ὀργ. Δικ.).—Εἶναι ἀσυμβίβαστος ἡ θέσις των πρὸς τὸ βουλευτικὸν βέβαιον ; (Γ. Φιλαρέτου Δικαστ. Ὀργ. πλ. 600 § 6).

§ 5.—Ἡ παῦσις τοῦ συμβολαιογράφου γίνεται κατὰ τὰ ἄρθρα 13 καὶ 14 τοῦ ν. ΒΗΗ' τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1892.—Μὴ καταργηθείσης τῆς τελευταίας § τοῦ ἄρθρ. 174 τοῦ Ὀργ. Δικ. οἱ συμβολαιογράφοι παύονται, καὶ ἐὰν παρέλθωσιν ἑξήμισιν ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ των χω-

ρὶς νὰ ἐκτελεσθῶσι τὰ ἐν τῷ ἄρθρ. 174 τοῦ Ὀργ. Δικ. διατασσόμενα (καταγ. § 10).—Πρωτῶρινῃ παύσις ἐπιβάλλεται κατὰ τὸ ἄρθρ. 293 ἐδ. 4 Ὀργ. Δικ.—Καταψήφισις πρὸς ἀποζημίωσιν κατὰ τ' ἄρθρα 296 καὶ 297. Ὀργ. Δικ.

§ 6.—Ἡ ἐκτασις τῆς ἐξουσίας τοῦ συμβολαιογράφου ὀρίζεται ἐκ τῆς περιφέρειας τοῦ εἰρηνοδικείου, παρ' ᾧ καθιᾶρύεται, αὕτη δὲ κανονίζει τὴν τε ἀρμοδιότητα καὶ τὸ ἔγκυρον τῶν πράξεων αὐτοῦ (171 Ὀργ. Δικ.).—Οἱ συμβολαιογράφοι δύνανται, ἐξερχόμενοι τῆς ἐδρας των, νὰ ἐνεργῶσι τὴν ὑπηρεσίαν των καθ' ἅπασαν τὴν εἰρηνοδικεακὴν περιφέρειαν, παρ' ἣ διορίσθησαν· ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ μεταφέρωσι τὴν διαρκῆ διαμονὴν των καὶ τὰ γραφεῖά των ἐκτὸς τῆς ἐδρας των.

§ 7.—Πλείονες συμβολαιογράφοι, διορισμένοι ἐντὸς τῆς περιφέρειας εἰρηνοδικείου τινός, ἀρμοδίως καὶ ἐγκύρως ἐνεργοῦσι πάντες καθ' ὅλην τὴν εἰρηνοδικεακὴν περιφέρειαν (πρβλ. Ὀργ. Δ. 108). «Καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐνθα ὑπάρχουσι πλείονα εἰρηνοδικεῖα (8. 5 Μαρτ. 1878), ἐπειδὴ ἕκαστος ἔχει ἰδίαν περιφέρειαν, ἡ ἀρμοδιότης ἐκάστου συμβολαιογράφου ἐκτείνεται—γράφει ὁ Οἰκονομίδης (§ 19 σημ. 2)—ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἐκείνου μόνον τοῦ εἰρηνοδικείου, παρ' ᾧ καθιᾶρύεται, ἐσφαλμένως» δὲ εἶπον—προσθετεῖ ὁ αὐτός—τὸ ἐναντίον ἐν ταῖς προηγουμέναις ἐκδόσεσιν. Ἀφ' ἐτέρου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐνθα ὑπάρχουσι δύο εἰρηνοδικεῖα, ἡ ἀρμοδιότης τοῦ συμβολαιογράφου ἐκτείνεται ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἀμφοτέρων τῶν εἰρηνοδικείων». Ἡμεῖς μόνον εἰς τὸ τελευταῖον συμφωνοῦμεν—ἀδιαφόρως ἐὰν πρόκειται περὶ δύο ἢ πλείωνων συμβολαιογραφείων—μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωμεν ποῦ βασιζέται ἡ ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίδου γενομένη διάκρισις, καὶ ὅσον ἐκ τοῦ μνημονευομένου δ. 8

Μαρτ. 1878 δὲν συνάγεται τοιαύτη λύσις.

Ἄκυρος εἶναι πᾶσα πρᾶξις, γιγνομένη ἐκτὸς τῆς περιφέρειας τοῦ συμβολαιογράφου, ὃ δὲ παραβάτης καταδικάζεται εἰς πειθαρχικὸν πρόστιμον δέκα μέχρις ἑκατὸν δραχμῶν ἢ εἰς πρόσκαιρον παῦσιν δεκατεσσάρων ἡμερῶν μέχρις ἑξ μηνῶν (171 Ὁργ. Δ.).

§ 8. — Οἱ συμβολαιογράφοι ὀφείλουσι τὰ παρέχουσιν εἰς πάντα καὶ περὶ πώσης πράξεως τὴν ἐαυτῶν συνδρομήν, νᾶρνῶνται δὲ αὐτὴν εἰς σύνταξιν πράξεων παρανόμων ἢ ἀντιβαίνουσῶν εἰς τὰ χρηστά ἥθη. Ἀρνούμενοι τὴν συνδρομήν των εἰς πρᾶξιν ἀξιόποινον, πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι παραχρῆμα τὸν ἀρμόδιον εἰσαγγελέα (172 Ὁργ. Δ.).

Βεβαίως οἱ συμβολαιογράφοι δὲν κρίνουν περὶ τοῦ κύρους τῶν ἐγγράφων, καὶ πᾶσα συνέπεια τοῦ κατ' οὐσίαν μὴ νομίμου τοῦ ἐγγράφου βαρύνει τοὺς διαδίκους· ἀλλ' οἱ συμβολαιογράφοι ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ὀφείλουσι νᾶρνῶνται τὴν συνδρομήν των, π.χ. συνομολόγησιν παρανόμου ὑποχρέωσης προσωπικῆς κρατήσεως (Πολ. Δ. 1001) ἢ σύμβασιν περὶ συναινέσεως πρὸς διάζευξιν συζύγων (πρβλ. Ὁργ. Δ. 173). — Ἐπὶ εἰκονικῶν ἐγγράφων, εἰς οἱ συμβολαιογράφοι εἶναι ἐν καλῇ πίστει, οὐδεμίαν φέρουσιν εὐθύνην, ἀλλως εἰς ἐν γνώσει τῆς εἰκονικότητος ἢ τοῦ ὁλόου τῶν συμβαλλομένων παράσχωσι τὴν ἐκ τῆς θέσεως συνδρομήν των, εἶναι τιμωρητέοι.

Ἀρνούμενοι ἢ βραδύνοντες τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας των, καίπερ μὴ ὑπάρχοντος κωλύματός τινος (πρβλ. Ὁργ. Δ. 177. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 428 § 6), οὐδὲ περιπτώσεώς τινος ἐκ τῶν ἐν τῷ ἄρθρ. 172 τοῦ Ὁργ. Δ. ἀναφερομένων, ἐπέρχονται αἱ συνέπειαι τοῦ ἄρθρ. 141 τοῦ Ὁργ. Δ., ἥτοι, εἰς καὶ μετὰ

τὰς ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως γενομένας ἐπιταγὰς ἐπιμένωσι, καταδικάζονται παρὰ τοῦ δικαστηρίου εἰς ὅλας τὰς ζημίας καὶ τὰ ἐξόδα, προσέτι δὲ εἰς πειθαρχικὸν πρόστιμον 10—100 δραχμῶν καὶ εἰς πρόσκαιρον δεκατεσσάρων ἡμερῶν παῦσιν τῶν ἔργων των μέχρις ἑξ μηνῶν, καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἀφορμὴ ποινικῆς καταδιώξεως (480 Ποιν. Ν.).

Ἐργὴν κακοδικίας ἐγείρεται κατὰ συμβολαιογράφου, εἰς ὑπάρχει περίπτωσις κατὰ τ' ἄρθρα 56 ἐπ. Πολ. Δ.

§ 9. — Κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν συμβολαίων ὀφείλουσιν οἱ συμβολαιογράφοι νὰ πληροφορῶνται ἀκριβῶς, οὐ μόνον τὴν θέλησιν τῶν συμβαλλομένων, ἀλλὰ καὶ τὴν γνώσιν αὐτῶν περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ὑποχρεώσεων, ἃς ἀναδέχονται· νὰ συντάττωσι δ' εὐσυνειδήτως καὶ ἀμερολήπτως τὰ ἐγγράφα, ἐξαπαλλίσσοντες κατὰ πάντα τὸν ποινὸς συμβαλλομένους (173 Ὁργ. Δ.).

§ 10. — Πᾶς συμβολαιογράφος πρὶν ἀναλάβῃ τὰ ἔργα του ὀφείλει: — 1 νὰ δώσῃ ἐγγυησιν, καὶ νὰ ἀποδείξῃ δι' ἐπιστήμον ἀποδεικτικῶν τὴν ἐν τάξει γενομένην παρακατάθεσιν αὐτῆς. — 2 νὰ παραδώσῃ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ ἐιρηνοδείου, εἰς τῶν ὁποίων τὴν περιφέρειαν καθοδεύει, τὴν ὑπογραφήν καὶ μονογραφὴν του (174 Ὁργ. Δ.).

Τὸ ποσὸν τῆς ἐγγυήσεως ὀρίζεται τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ εἰσαγγελέως ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου, δὲν δύναται δὲ νὰ εἶναι οὔτε κατώτερον τῶν διακοσίων, οὔτε ἀνωτέρου τῶν πεντακοσίων, καὶ δίδεται κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολ. Δ. (ἄρθρ. 840 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. τῆς 11 Ἰουλίου 1892).

Ἐὰν ἡ ἐγγυήσις ἐξαντληθῇ ἐκ τῆς πληρωμῆς προστίμων, ἀποζημιώσεων καὶ ἐξόδων, παύονται προσωρινῶς οἱ συμβολαιογράφοι καὶ οἱ συμβολαιογραφοὶ

τες εἰρηνοδίαιται. — Ἐὰν δὲ παρέλθῃ ἐξάμνηνον, χωρὶς νὰ συμπληρωθῇ τὸ ποσὸν τῆς ἐγγυήσεως ἢ νὰ δοθῇ νέα τοιαύτη, πᾶντοι ὀριστικῶς οὗτοι (ἀνωτ. § 5).

§ 11. — Ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποινητῇ ἀκυρότητος ἡ σύνταξις ἐγγράφου, εἰς τὸ ὅποιον εἶναι συμβαλλόμενος αὐτὸς οὗτος ὁ συμβολαιογράφος ἢ οἱ συγγενεῖς ἢ κηδεσταὶ αὐτοῦ, κατὰ μὲν εὐθείαν γραμμὴν εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς, ἐκ πλαγίου δὲ μέχρι τοῦ τρίτου βαθμοῦ συμπεριλαμβανομένου, ἢ εἰς τὰ ὅποια περιέχεται τι ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ τῶν εἰρημένων συγγενῶν του (177 καὶ 180 Ὁργ. Δ.).

§ 12. — Ἐνώπιον δύο συμβολαιογράφων ἢ ἐνώπιον ἐνὸς μὲν συμβολαιογράφου, ἀλλ' ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ δύο μαρτύρων, συντάσσεται ἐγκύριος πᾶν συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον κατὰ κανόνα (178 Ὁργ. Δ.), διότι εἰς τινες περιπτώσεις ὁ νομοθέτης ἐξήγησε μείζονας ἐγγυήσεις, π. χ. ἄρθρ. 3.19 ψηφ. διαθηκῶν.

Οἱ δύο συμβολαιογράφοι δὲν δύνανται νὰ εἶναι (179 καὶ 180 Ὁργ. Δ.) πρὸς ἀλλήλους συγγενεῖς ἐξ αἵματος ἢ ἐκ κηδεστίας ἐντὸς τῶν παρὰ τοῦ ἄρθρ. 177 ἀπαγορευομένων βαθμῶν (ἀνωτ. § 11).

Οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ εἶναι πολῖται Ἕλληνες, νὰ μὴ ἔχωσι μήτε μετὰ τῶν συμβαλλομένων, μήτε μετὰ τοῦ συμβολαιογράφου συγγένειαν ἐξ αἵματος ἢ ἐκ κηδεστίας κατὰ βαθμὸν ἀπαγορευόμενον παρὰ τοῦ ἄρθρ. 177, νὰ μὴ εἶναι ὑπηρέται ἢ γραμματεῖς τοῦ συμβολαιογράφου καὶ νὰ δύνωνται νὰ υπογράψωσι (179 καὶ 180 Ὁργ. Δ.).

Διὰ παύσεως προσωρινῆς (178 καὶ 293 Ὁργ. Δ.) πειθαρχικῶς τιμωρεῖται ὁ συμβολαιογράφος, ἐὰν μὴ ἐκδώσῃ τὸ ἔγγραφον αὐτοπροσώπως ἐκ ραθυμίας, ὀκνηρίας ἢ κουφότητος (292 Ὁργ. Δ.), ἐπὶ πλαστογραφίᾳ δ' ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις τις τῶν ἐν τοῖς ἄρθρ. 247 καὶ ἐπ. Ποιν. Ν. — Δὲν ἀπαγορεύεται βεβιαίως ἡ πρόσ-

ληψὶς βοηθῶν ἐν τοῖς συμβολαιογραφείοις.

§ 13. — Ἀκυρον εἶναι τὸ συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων τῶν ἄρθρ. 177—180 τοῦ Ὁργ. Δ., καὶ προσέτι (181 Ὁργ. Δ.), ἐὰν μὴ περιέχῃ : α') τὸ ὄνομα καὶ ἐπίθετον τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τὴν κατοικίαν του· β') τὸ ὄνομα, τὸ ἐπίθετον, τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν κατοικίαν τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων. Μὴ ὑφισταμένου ἐπαγγέλματος, δὲν συνάγεται ἀναγκαιῶς ἀκυρότης· γ') τὴν ἡμέραν, τὸν μῆνα, τὸν τόπον καὶ τὴν κατοικίαν, ἐν ᾗ συντάχθη τὸ ἔγγραφο.

Ὁ παραβάτης συμβολαιογράφος τιμωρεῖται ἢ πειθαρχικῶς κατὰ τὰ ἄρθρα 292, 293 Ὁργ. Δ., ἢ ὡς πλαστογράφος, ἐὰν συντρέχωσιν αἱ ἐν τοῖς ἄρθρ. 247 ἐπ. 255 Ποιν. Ν. περιπτώσεις.

Ἐὰν ὁ συμβολαιογράφος δὲν γνωρίζῃ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τὸ ὄνομα, τὸ ἐπάγγελμα, ἢ τὴν κατοικίαν τῶν συμβαλλομένων, ὑποχρεοῦται νὰ βεβαιώσῃ ταῦτα διὰ τῆς προσλήψεως δύο μαρτύρων, γινόμενης περὶ τοῦτου μνείας (182 Ὁργ. Δ.).

Ποινὴν τοῦ συμβολαιογράφου καὶ οὐχὶ ἀκυρότητα ἐπάγεται ἡ παράβασις αὕτη διότι πειθαρχικῶς διὰ προστίμου ἢ ἐπὶ παράβασι τοῦ ἄρθρ. 253 τοῦ Ποιν. Ν. τιμωροῦνται οἱ παραβάται τοῦ ἄρθρ. 182 συμβολαιογράφοι· ἐὰν δ' ἐνῆργησαν ἐν δόλῳ, καθίστανται ἔνοχοι πλαστογραφίας.

Ἐὰν ὁ συμβολαιογράφος ἀγνοῇ τὴν γλῶσσαν τῶν συμβαλλομένων, διορίζει ἐρμηνέα, ὃν ὀρκίζει, γινόμενης περὶ τοῦτου μνείας ἐν τῇ ἐγγράφῳ.

Εἰς συμβολαιογραφικὰ πράξεις διὰ πληρεξουσίου συντασσόμενας, ἐπισυνάπτεται τὸ πληρεξούσιον ἔγγραφο, ἐὰν δὲ τοῦτο εἶναι ἐν ξένῃ γλώσσῃ, καὶ μετάφρασις αὐτοῦ (183 Ὁργ. Δ.).

Πᾶσα συμβολαιογραφικὴ πράξις γράφεται χωριστά, ἥτοι ἐπὶ ἰδιαίτερου χαρτοσήμου ἐνὸς ἢ πλείων φύλλων (184)

Ὁργ. Δ. — πρβ. καὶ ἄρθρ. 10 Ν. 30 Δεκεμβρίου 1887 ΑΧΚΕ)· ὅθεν δὲν δύναται νὰ συνταχθῇ π. χ. πληρεξουσιότης εἰς δικηγόρον καὶ πωλητήριον· ἀλλὰ πράξεις μεταξὺ τῶν αὐτῶν συμβαλλομένων συναφῆς ὅπωςδὴποτε συντάσσονται ἐν ἐνὶ ἐγγράφῳ, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνῶμην, τηρουμένων τῶν περὶ τελῶν χαρτοσήμου διατάξεων κατὰ τὸν ὑπολογισμόν αὐτῶν.

Ἀναγινώσκεται μεγαλοφῶνως καὶ εὐκρινῶς τὸ συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο καὶ ἰδίως πᾶσα διαθήκη μετὰ τὴν σύνταξιν, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου γίνεται μνεία τῆς ἀναγνώσεως. — Ἡ παράθεσις ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς συμβολαιογραφικὰς πράξεις τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἄρθρ. 184 Ὁργ. Δ., ἄλλ' ὡς πρὸς τὰς διαθήκας πρέπει νὰ συνδυασθῇ ἡ διάταξις τοῦ ὀργανισμοῦ πρὸς τὰ ἄρθρ. 6 καὶ 8 τοῦ ψήφισματος.

Ἡ ὑπογραφή πάντων τῶν συμβαλλομένων, τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ συμβολαιογράφου διετάχθη ἐπὶ ποινῇ ἀκυρώσεως τοῦ ἐγγράφου ἢ τῆς διαθήκης καὶ ἐπὶ πειθαρχικῇ τοῦ συμβολαιογράφου, ὅστις ὀφείλει νὰ ὑπογράφῃται καὶ εἰς τὸ τέλος ἐκάστης σελίδος. Ἡ τελευταία ὁμῶς αὕτη παράλειψις δὲν διετάχθη ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἀλλ' ἐπὶ πειθαρχικῇ τιμωρίᾳ τοῦ συμβολαιογράφου. — Μὴ δυναμένων ἢ μὴ θελόντων τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων νὰ ὑπογράψωσι, προστίθεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου ἡ περὶ τούτου δήλωσις τῶν ἰδίων (185 Ὁργ. Δ. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 447).

Τὰ συμβολαιογραφικὰ ἔγγραφα γράφονται κατὰ συνέχειαν εὐκρινῶς, χωρὶς παρεισγραφάς, συγκοπάς, χάσματα ἢ διεστήματα, καὶ ὅλαι αἱ ἐνδιαλαμβανόμεναι ποσότητες, χρονολογίαι καὶ ἄλλοι ἀριθμοὶ γράφονται ὁλοκλήρως μὲ ἀλφαβητικὰ στοιχεῖα. — Αἱ παρεισγραφαὶ θεωροῦνται ὡς μὴ οὔσαι· ἂν δὲ ἀφορῶσιν εἰς οὐσιώδη μέρη τῆς συμβάσεως ἢ τῆς

θελήσεως τῶν συμβαλλομένων, ὅλη ἡ πράξις θεωρεῖται ὡς ἄκυρος καὶ μὴ οὕσα (186 Ὁργ. Δ.). Καίπερ μὴ ἀναγραφόμενης εἰδικῆς διατάξεως, εἶναι ἀναμφιβόλῳ, ὅτι εἰς γλῶσσαν ἐλληνικὴν πρέπει νὰ συντάσσεται πᾶσα συμβολαιογραφικὴ πράξις (Γ. Φιλ. σ. 95 καὶ 449).

Τὰ ἔξομα καὶ αἱ ὅλως ἀκατάλληλοι διαγραφαὶ ἀπαγορεύονται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρώσεως ὅλου τοῦ ἐγγράφου. — Πᾶσα ἀναγκαία διαγραφή μιᾶς ἢ πλείονος λέξεων γίνεται εἰς τρόπον ὥστε αἱ διαγεγραμμένα λέξεις νὰ φαίνονται εὐκρινῶς· συγχρόνως δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν σημειοῦται εἰς τὸ περιθώριον, καὶ ἡ σημείωσις αὕτη βεβαιοῦται ῥητῶς ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ τοῦ παραβίου συμβολαιογράφου (187 Ὁργ. Δ.).

Αἱ προσθήκαι, μεταβολαὶ καὶ διορθώσεις γίνονται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρώσεως, μόνον εἰς τὸ περιθώριον ἢ ὅταν τὸ μόνον τούτων δὲν τὸ ἐπιτρέπη, εἰς τὸ τέλος τῆς πράξεως. Κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις ἀπαιτεῖται ρητὴ βεβαίωσις. — Τὰ μεσοστιχὰ (interlignes) ἢ ἄλλαι προσθήκαι ἢ μεταβολαὶ, γενόμεναι εἰς τὸ ἔγγραφο, θεωροῦνται ὡς ἄκυροι καὶ μὴ οὔσαι. — Ἐκτὸς τῆς ἀκυρώσεως τιμωρεῖται ὁ παραβάτης καὶ μὲ πειθαρχικὸν πρόστιμον (188 Ὁργ. Δ. — πρβ. καὶ ἄρθρ. 5 Ν. ΑΧΚΕ' 30 Δεκ. 1887. Γ. Φιλ. Κωδὶξ χαρτ. σ. 83—86 καὶ Δικ. Ὁργ. σ. 451). — Τὰ περιθώρια καὶ τὰ ὑστερόγραφα ὑπογράφοντα κατὰ τὸ ἄρθρ. 185 Ὁργ. Δ.).

Τριῶν κατηγοριῶν εἶναι αἱ διατάξεις περὶ τῆς ἀσφαλεστέρας συντάξεως τῶν συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων: α') Αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὰ δρῶντα εἰς τὴν κατάρτισιν αὐτῶν πρόσωπα (Ὁργ. Δ. 177—179), ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὀρισθεῖσαι (Ὁργ. Δ. 180). — β') αἱ ἀφορῶσαι εἰς οὐσιώδεις διατυπώσεις ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος

ἐπίσης κανονισθεῖσαι (Ὁργ. Δ. 184, 185 § 1, 186, 187 § 1, 188, 189), καθ' ὅς δ δικαστῆς, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν δικαιουμένων νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα, ὀφείλει νὰ κηρύξῃ ἄκυρον τὸ συμβόλαιον — γ') αἱ ὁφειλόμεναι εἰς ἐπουσιώδεις διατυπώσεις, ἢ παράβασιν τῶν ὁποίων δὲν ἐπάγεται μὲν ἀκυρότητα τῶν ἐγγράφων, ἀλλὰ τιμωρίαν τοῦ συμβολαιογράφου (π. λ. 182, 184, 185 § 2, 187 § 2. — Πρβ. Φέβερ, σ. 219—220).

§ 14. — Ἐκ τῆς ἀκυρότητος τοῦ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἐπέρχονται (190 Ὁργ. Δ.) τὰ ἀκόλουθα ἀποτελέσματα: α') ἄκυρον ἐγγράφον, μὴ ὑπογραφέν ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων δὲν ἰσχύει οὔτε ὡς δημόσιον, οὔτε ὡς ἰδιωτικόν· β') ἐγγράφον, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν συμβεληθέντων, ἀλλ' ἄκυρον ἐνεκεν ἰλλείψεως οὐσιώδους διατυπώσεως, ἰσχύει ὡς ἰδιωτικόν, καίπερ μὴ συντεταγμένον κατὰ τὸ ἄρθρον 410 Πολ. Δ., εἰς φέρη τὴν ὑπογραφήν τοῦ συμβολαιογράφου· γ') ἐγγράφον ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου ἢ ὑπογεγραμμένον ὑπὸ μὴ διορισθέντος συμβολαιογράφου, δὲν ἔχει οὐδὲ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν δημοσίου ἐγγράφου· ὅθεν ἰσχύει μὲν ὡς ἰδιωτικόν, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς πάσας τὰς περὶ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων διατυπώσεις (Πολιτ. Δ. 410).

§ 15. — Πᾶν συμβολαιογραφικὸν ἐγγράφον, ἐκδοθὲν κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις, παρέχει πλήρη πίστιν ἐν δικαστηρίῳ περὶ ὅλων τῶν ἐν αὐτῷ διαλαμβανομένων καὶ ἐκτελεῖται, καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν, ἂν φέρῃ τοὺς πρὸς ἐκτέλεσιν ἀπαιτούμενους τύπους. — Τότε μόνον ἀναβάλλεται ἡ ἐκτέλεσις καὶ τὸ ἐγγράφον παύει τοῦ νὰ παρέχῃ πίστιν, ὅταν κατηγορηθῇ ὡς πλαστόν, ἢ ὡς νενοθευμένον κατὰ τὰ ἀκριβέστερον παρὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικο-

νομίας] ὠρισμένα] (191 Ὁργ. Δ. Δικ.).

§ 16. — Μὴ χαρτοσημανθὲν προσκόντως συμβολαιογραφικὸν ἐγγράφον κατὰ τὸ ἄρθρ. 31 τοῦ Ν. 31 Δεκεμβρ. 1887 ΔΧΚΕ' (Νόμ. Βιβλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 215) δὲν εἶναι ἄκυρον, ἀλλ' ὑποβάλλεται εἰς τέλος δεκαπλοῦν, βαρύνον τὸν συμβολαιογράφον ἄνευ δικαιώματος ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ ἰδιώτου διὰ ποσὸν ἂνωτερον τοῦ ἀπλοῦ τέλους, ὅστις τιμωρεῖται καὶ πειθαρχικῶς κατὰ τὸ ἄρθρ. 56 τοῦ αὐτοῦ Ν. περὶ τελῶν χαρτοσήμου (αὐτόθι σ. 276 σημ. 6 καὶ σελ. 330—333).

§ 17. — Πᾶς συμβολαιογράφος ὀφείλει νὰ φυλάττῃ παρ' ἑαυτοῦ, ἐπὶ ποινῇ προσκαίρου παύσεως καὶ πειθαρχικοῦ προστίμου, τὰ πρωτότυπα τῶν ἐγγράφων, ὅσα αὐτὸς συνέταξεν ἢ παρέλαβε πρὸς φύλαξιν. — Ἐξαιρέσεις τότε μόνον γίνεται, ὅταν συγχωρῇται παρὰ ρητῆς τοῦ νόμου διατάξεως, ἢ διατάχῃ παρὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως. — Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τῆς ἐξαιρέσεως τὴν περίπτωσιν πρὶν παραδοθῇ τὸ πρωτότυπον, γίνεται κατὰ γράμμα ἀντίγραφον αὐτοῦ, τὸ ὑποῖον ὑπογραφόμενον παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου καὶ ἐπικυρούμενον παρὰ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν, εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν περιφέρειαν καθεδορίσει ὁ συμβολαιογράφος, ἰσχύει ὡς πρωτότυπον καὶ ὡς τοιοῦτο φυλάττεται, μέχρις οὗ ἀποδοθῇ τὸ πρωτότυπον (192 Ὁργ. Δ.).

Δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ ἐν περιπτώσει ἐπιδείξεως ἐγγράφου (Πολ. Δ. 430 § 4), ἢ βεβαίως ὁ νόμος ρητῶς διατάσσει (πρβ. Ὁργ. Δ. 194), ἐπιτρέπεται ἡ παράδοσις τοῦ πρωτοτύπου, ἀφοῦ προηγουμένως ἐνεργηθῶσι τὰ ἐν τῇ § 3 τοῦ ἄρθρ. 192 διατασσόμενα, ὅτε τὸ ἀντίγραφον ἰσχύει ὡς πρωτότυπον (Πολ. Δ. 426).

§ 18. — Μόνος ὁ διακατέχων τὰ

πρωτότυπα συμβολαιογράφος έχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐκδίδειν ἀντίγραφα ἢ ἐκτελεστὰ ἀπόγραφα (193 Ὁργ. Δικ.).

§ 19.—Δικαίωμα πρὸς παραλὺσιν ἀντιγράφου ἢ πρὸς ἀνακοίνωσιν τῶν ἐν τοῖς ἐγγράφοις περιεχομένων ἔχουσι κατὰ τὸ ἄρθρ. 193 τοῦ Ὁργ. Δ. μόνον: α') οἱ συμβαλλόμενοι β') οἱ κληρονόμοι αὐτῶν καὶ γ') ἄλλοι ἔχοντες συμφέρον. Ὡς διευκρινήθη ἡ γ' περίπτωση, εἶναι τόσον ἄριστος, ὥστε νομίζομεν, ὅτι πᾶς δικαιολογῶν ὅπωςδήποτε συμφέρον—ἄμεσον ἢ ἔμμεσον—δικαιοῦται νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ περιεχομένου τῶν ἐγγράφων, ἐκτὸς βεβαίως τῶν διαθηκῶν (Ὁργ. Δ. 194) ἢ καὶ ἀντίγραφον αὐτῶν.—Ἐν ἀρνήσει τοῦ συμβολαιογράφου προκαλεῖται ἄδεια τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν.—Τὰ παρὰ Γάλλοις ἰσχύοντα εἰς Dalloz, Notaire, Rép. 324—342. Sup. 95—103.

Ἡ παραβάσις τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρ. 193 τιμωρεῖται διὰ προστίμου ἢ διὰ προσκαίρου παύσεως τοῦ συμβολαιογράφου (Ὁργ. Δ. 291—293) καὶ διὰ πάσης ἀποζημιώσεως τοῦ ζημιωθέντος.

Ἡ παραβάσις τῆς ἐχεμυθίας τοῦ συμβολαιογράφου τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἄρθρ. 447 Ποιν. Ν. καὶ ἐὰν ἡ ἀνακοίνωσις τῶν ἀπορρήτων ἐγένετο πρὸς ἰδιοτελῆ σκοπὸν ἢ ἐὰν ἐκ ταύτης ἐβλάβη τὸ Κράτος ἢ τις τῶν ἰδιωτῶν, κατὰ τὸ ἄρθρ. 452 Ποιν. Ν. (πρὸς Ὁργ. Δ. 291).

§ 20.—Παντὸς εἰς χεῖρας συμβολαιογράφου τινὸς εὐρισκομένου πρωτοτύπου ἐγγράφου ἢ ἄλλου ἔχοντος πρωτοτύπου κύρος, δίδεται ἐπὶ ποινῇ προσκαίρου παύσεως ἢ πειθαρχικοῦ προστίμου ἐν καὶ μόνον ἐκτελέσει ἐπιτακτικὸν ἀπόγραφον εἰς ἕκαστον τῶν ἐχόντων συμφέρον, καί, παραδιδόμενου τοῦ ἐγγράφου, σημειοῦται ἐκάστοτε ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου, ὅτι ἐγένετο ἢ παράδοσις (196 Ὁργ. Δ.).

Δεύτερον ἐκτελεστὸν ἀπόγραφον ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τοῦ πρώτου ἢ ἔνεκεν ἄλλου λόγου δεδικαιολογημένως δίδεται δυνάμει ἀδείας τοῦ προέδρου, ἐκδιδομένης συνεπεῖς αἰτήσεως τοῦ ἐνδιαφερομένου καὶ προσχρωμένης εἰς τὸ πρωτότυπον ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ (197 Ὁργ. Δικ.).

Περὶ τρίτου ἀπογράφου δὲν προνοεῖ ὁ νόμος· ἀλλ' οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, ὅπως ὀρθῶς ἡ πρόεδρος τὴν ἄδειαν πρὸς τοῦτο, ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσης τοῦτο δ' ἐφαρμόζεται καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ.

Ὁ ἐκτελεσθῆναι τύπος ἐπὶ τῶν συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων, ὑπὸ τῶν συμβολαιογράφων γενόμενος, εἶναι ἀπαράλλακτος ὡς ὁ ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 867 Πολ. Δ., ἥτοι συντάσσεται ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως καὶ περιέχει εἰς τέλος τὴν πρὸς ἅπαντας τοὺς δικαστικοὺς ἐπαλλήλους καὶ δημῆτας διαταγὴν (198 Ὁργ. Δ.). Ὁ τύπος οὗτος ἐκانونίσθη διὰ τῆς ἀπὸ 16 Ἀπριλίου 1835 ἐγκυκλίου τοῦ ὑπουργείου τῆς δικαιοσύνης, συναρθεῖς συμφώνως πρὸς τὸ ἀπὸ 16 Αὐγούστου 1830 γαλλικὸν διάταγμα (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ., σελ. 464).

Πᾶν ἀντίγραφον ἢ ἀπόγραφον πρέπει ἐπὶ ποινῇ πειθαρχικοῦ προστίμου νὰ ἐπικυρῶται κατὰ τὸ ἄρθρ. 88 τοῦ Ὁργ. Δικ. παρὰ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου καὶ νὰ σφραγίζηται διὰ τῆς συμβολαιογραφικῆς σφραγίδος (199 Ὁργ. Δ.). Ἐν τῇ πρακτικῇ ἡ παρὰ τοῦ προέδρου ἐπικύρωσις ἐφαρμόζεται μόνον ὡς πρὸς τὰ ἀπόγραφα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ τοιαύτη παράλειψις δὲν συνεπάγεται ἀκυρότητα.

§ 21.—Πᾶς συμβολαιογράφος πρέπει νὰ ἔχῃ εὐρετήριο μονογραφημένον κατὰ τὸ ἄρθρ. 88 παρὰ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν.—Εἰς τοῦτο καταχωρίζονται καὶ ἑκάστην, ὑπὸ

αύξοντα ἀριθμόν, σημειούμενον συγχρό-
ως καὶ ἐπὶ τῶν πρωτοτύπων, ὅλα τὰ
παλιὰς εἶδους ἔγγραφα τὰ παρὰ τοῦ συμ-
βολαιογράφου συντεταγμένα ἢ παρ' αὐτῶ
παρακατατεθειμένα ἤχοντα βεβαίαν χρο-
νολογίαν, προσέτι δὲ ἀναφέρονται συνο-
πτικῶς τὰ ὀνόματα καὶ τὸ ἐπάγγελμα
τῶν συμβαλλομένων μετὰ τῆς χρονολο-
γίας καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῶν ἐγγράφων.

—Εἰς χωριστὴν στήλην σημειοῦται ἡ
ποσότης τῶν τελῶν καὶ τῶν δικαιωμά-
των ἐκάστου ἀπογράφου ἢ ἄλλου ἐγγρά-
φου ἢ ἄλλης συμβολαιογραφικῆς πράξεως.
—Ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ
κατὰ τοῦ παραβάτου συμβολαιογράφου.
—Περὶ τοῦ τύπου τῶν εὑρετηρίων τοῦ-
των ἢ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης γρηματεία
ἐσχεδίασεν ὑποδείγματα, καὶ ἐκποινοῦ-
σιν αὐτὰ διὰ τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυ-
βερνήσεως» (200 Ὀργ. Δ.).

Οὐδεμίαν ἔχει πρακτικὴν σημα-
σίαν ἡ 1 § τοῦ ἄρθρ. 201 ἐνεκα τῶν
ἄρθρ. 1—2 τοῦ ν. 14 Αὐγ. 1835 καὶ 30
Δεκ. 1887 (Νομ. βιβλ. Κώδ. Χαρτ. σ.
71—77.—Πρὸς Ὀργ. Δ. 127 σημ. 2
καὶ Ὀργ. Δ. 144 σημ. 2).

Τὰ δικαιώματα τῶν συμβολαιο-
γράφων κανονίζει τὸ ἐδ. γ' τοῦ ἄρθρ.
11 τοῦ ν. ΑΧΚΕ' 31 Δεκ. 1887 περὶ
τελῶν χαρτοσήμου (Ὀργ. Δ. 234 σημ.
13). Διὰ πᾶσαν δὲ πλέον τῆς ἐν τῷ
σφραγιστῷ χάρτι δοθείσης ἢ καθομολο-
γηθείσης ἀντιμισθίας ἐφαρμόζονται αἱ
διατάξεις τῶν ἄρθρ. 144 καὶ 145 Ὀργ.
Δικαστηρίων.

§ 22.—Πᾶς συμβολαιογράφος ὁ-
φείλει ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ καὶ ἐπὶ ἀ-
ποδοῦ τῶν ζημιῶν νὰ ἐνεργῇ διὰ τοι-
σοκλήσεως εἰς τόπον, ἐπίτηδες διωρι-
σμένον ἐντὸς τοῦ γραφείου τοῦ παρὰ
τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου καὶ τῆς πολιτικῆς
δικονομίας ὀριζομένης κοινοποιήσεις τῶν
ἀναφορῶν καὶ ἀποφάσεων, ἀμα διευθυ-
νῶσιν εἰς αὐτὸν (202 Ὀργ. Δ.).

23.—Τὸ ἀρχεῖον τοῦ συμβολαιο-
γράφου καὶ τὸ εὑρετήριον φυλάττει ὁ
συμβολαιογράφος (203 Ὀργ. Δ.).

Ἐν διαδοχῇ εἰς τὴν συμβολαιο-
γραφικὴν θέσιν, ὁ νόμος ἐκανόνισεν ἐν
ἄρθρ. 203—210 Ὀργ. Δ. τὰ περὶ τοῦ
τρόπου τῆς φυλάξεως καὶ παραδόσεως
τοῦ ἀρχείου, ἐπίσης περὶ τῆς ἀντικατα-
στάσεως καὶ ὑποκαταστάσεως τῶν συμ-
βολαιογράφων, διότι οἱ ἰδιῶται διηνεκῇ
ἔχουσι χρεῖαν τῶν ἐγγράφων. Αἱ διατά-
ξεις τῶν μνημονευθέντων ἄρθρων ἐλήφθη-
σαν ἐκ τῶν ἄρθρ. 54—61 τοῦ γαλ. ν.
ἀπὸ 25 ἀνερῶδους 11 ἔτους.

§ 24.—Οἱ εἰσαγγελεῖς ἔχουσι τὸ δι-
καίωμα νὰ ἐπιθεωρῶσιν, ὁσάκις θέλου-
σιν, εἰς τὸ συμβολαιογραφεῖον ὅλα τὰ ἔγ-
γραφα καὶ τὰ εὑρετήρια, ἐξαιρουμένων
μόνον τῶν διαθηκῶν, ζῶντος τοῦ διαθέτου.

—Κατὰ πᾶσαν δὲ τριμηνίαν ὑποχρεοῦν-
ται νὰ ἐξετάζωσι τακτικῶς ὅλα τὰ γρα-
φεῖα τῶν ἐντὸς τῆς περιφέρειας τῶν συμ-
βολαιογράφων, νὰ βεβαιώσιν δὲ δι' ἐκθέ-
σεως πᾶσαν παράβασιν, καὶ νὰ ἐνεργῶσι
τὰ τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς, ἐπιφυλατ-
τομένης τῆς περαιτέρω καταδιώξεως, ἂν
ἤθελε συμβῇ ὑπεξαίρεσις ἐγγράφου, πλα-
στογραφία, ἢ ἄλλο κακούργημα ἢ πλημ-
μέλημα (211 Ὀργ. Δ.).

Τὰ τῆς εἰσαγγελικῆς ἐπιθεωρή-
σεως τῶν συμβολαιογραφείων κανονίζει
τὸ ἄρθρ. 96 Ὀργ. Δ. ἐν συνδυασμῷ
πρὸς τὸν ν. 28 Μαΐου 19 Ἰουν. 1887
καὶ ἰδίᾳ τὸ ἄρθρ. 2 αὐτοῦ.

§ 25.—Δικαίωμα πειθαρχικῆς τι-
μωρίας τῶν συμβολαιογράφων εἰς βαθμὸν
ἐπιπλήξεως καὶ προστίμου 30 δραχμῶν
ἔχουσιν οἱ εἰσαγγελεῖς (Ὀργ. Δ. 97 §
4).—Διὰ πράξιν, συνεπάγουσαν πειθαρχικὴν ποινὴν ἀνωτέραν, ἀποφαίνεται τὸ
συμβούλιον (αὐτοῦ σημ. 4 σ. 242.—
Ὀργ. Δ. 292, 293) τὸ τῶν προέδρων
τῶν πρωτοδικείων ἐπὶ τῶν συμβολαιο-
γράφων δικαίωμα ἐπιπλήξεως κανονίζει

τὸ ἄρθρ. 89 'Οργ. Δ.—'Η πλαστογραφία ἢ ἡ ὑπεξαίρεσις ἢ ἄλλο κακούργημα ἢ πλημμέλημα τιμωρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ποιν. Ν. (247 ἐ. 385 ἐ.).

§ 26.—Περὶ τῆς συντάξεως τῶν διαθηκῶν προνοεῖ τὸ εἰδικὸν περὶ διαθηκῶν ψήφισμα ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1830 καὶ τὸ παράρτημα αὐτοῦ ἐκδοθέντα ἐπὶ Κυβερνήτου, ἰδίως δὲ τὰ ἄρθρα 1—8, 13—25 καὶ 27—30, διότι διὰ τοῦ ἄρθρ. 213 τοῦ 'Οργ. Δ. κατηργήθησαν μὲν τὰ ἄρθρ. 9—12 καὶ 26, ἐτροποποιήθησαν δ' ἐν μέρει τὰ ἄρθρα 3, 20, 24 καὶ 30 τοῦ ψηφίσματος. Προσετέθησαν δὲ διατάξεις τινὲς σχετικαὶ διὰ τῶν ἄρθρ. 194 καὶ 195 τοῦ 'Οργ. Δ. ὡς πρὸς τὴν δημοσίευσιν τῶν διαθηκῶν (Γ. Φιλ. σ. 460—462 καὶ 477—484).

§ 27.—Συγκριτικὴ νομοθεσία.—'Εν Γαλλίᾳ ἰσχύει ἔτι ὡς ὀργανικὸς νόμος περὶ συμβολαιογράφων ὁ ν. ἀπὸ 25 ἀνεμώδους 11 ἔτους, ἐξ οὗ ἤντησεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης (ᾧρα αὐτὸν καὶ ὁλοὺς τοὺς μεταγενεστέρους ν. ἢ δ. εἰς Dalloz, Notaire ἀριθ. 17 σ. 576—597. Sup. Notaire ἀριθ. 1—4). Ἀξία πολλῆς μελέτης εἶναι ἡ ἀπὸ 26 Φεβρουαρ. 1891 ὑπουργικὴ ἐγκύκλιος περὶ κανονισμοῦ τῆς συμβολαιογραφικῆς ὑπηρεσίας (Bul. Off. Min. Justice, 1891 p. 9 — Dalloz, Sup. Not. 278).—'Εν Πρωσίᾳ εἰς τινὰς μὲν περιφερίας ἐφετείων ἰσχύει ἡ γαλλικὴ νομοθεσία, εἰς τὰς πλείστας ὁμως ἐξ αὐτῶν τὰ συμβολαιογραφικὰ καθήκοντα ἐκπληροῦσιν οἱ δικηγόροι (Block. Polit. Notaire).—'Εν Βαυαρίᾳ ἰσχύει τὸ γαλλικὸν σύστημα (αὐτόθι). Εἰς τὸ μέγα Δουκάτον τῆς Βάδης καὶ τὴν Βυρτεμβέργην οἱ συμβολαιογράφοι εἶναι ἐμισθοὶ ὑπάλληλοι (αὐτόθι). Περὶ τῆς ἐποπτείας τῶν γερμανικῶν συμβολαιογραφείων ᾧρα Dubarle, α' CXXXVII. GLXI. CCXLI.—'Εν Αὐστρίᾳ ὁ ν. ἀπὸ 25 'Ιουλ. 1871 ἐρρῶμισε τὸν συμβο-

λαιογραφικὸν θεσμόν.—'Εν Ρωσίᾳ εἰς ἡχθῆ διὰ τοῦ κανονισμοῦ τῆς 14 'Απρ. 1866, τὰ δὲ συμβολαιογραφικὰ δικαίωματα ὠρίσθησαν διὰ τοῦ ἀπὸ 27 'Ιουλίου 1867.—'Εν 'Ισπανίᾳ ἐρρῶμίσθησαν τὰ περὶ συμβολαιογραφείων κατὰ τὸ γαλλικὸν σύστημα διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Μαΐου 1862 ν. (Block. αὐτόθι).—'Εν Δανίᾳ καὶ ἐν Σουηδίᾳ δὲν ὑπάρχουσι συμβολαιογράφοι ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία αὐτῶν δὲν εἶναι ἐπισημητή, διότι ἐπιτρέπεται πάντοτε τὸ ἀποδεικτικὸν τῶν μαρτύρων μέτον (Block. αὐτόθι).—'Εν Βελγίῳ ἰσχύει τὸ γαλ. σύστημα διὰ τοῦ ν. 12 Σεπτ. 1832· τὰ δικαιώματά των ἐκανονίσθησαν διὰ τῶν ἀπὸ 16 καὶ ἀπὸ 20 Δεκ. 1851 ν.—'Εν 'Ολλανδίᾳ εἰσῆχθη τὸ γαλλικὸν σύστημα.—'Εν Ἀγγλίᾳ κρατεῖ ὅλως διάφορον σύστημα, διότι τόσῃ τὰ συμβολαιογραφικὰ ἔγγραφα, ὅσῃ καὶ τὰ ἰδιωτικὰ τὴν αὐτὴν ἔχουσι ἀποδεικτικὴν ἰσχύον· ὑπάρχουσιν οἱ public notary, ἀσχολούμενοι εἰς ἐμπορικὰ κυρίως ὑποθέσεις, π. χ. διαμαρτυρητικὴ συναλλαγματινῶν ἢ εἰς ἄλλας περιπτώσεις τοῦ ναυτικοῦ δικαίου· τὰ ἔγγραφα αὐτῶν παρέχουσι κῦρος ἐπίσημον, ἐὰν πρόκειται νὰ γείνη χρῆσις αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν (Εὐθυμίου § 135). Ἐπιτρέπεται δὲ ἡ ἐνάσκησις τοιούτων καθήκοντων ὑπὸ τῶν attorney ἢ τῶν solicitor (Block. αὐτόθι).—'Εν ταῖς 'Ηνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ἰσχύει τὸ ἀγγλικὸν σύστημα (Block. αὐτόθι).

§ 28.—Βιβλιογραφία περὶ συμβολαιογράφων καὶ συμβολαιογραφείων.—Οἶκος νομίδου § 19.—Φέδερ σελ. 244 ἐ.—Εὐθυμίου. Περὶ ἀποδείξεως § 134 ἐπ.—Γεωργίου Ν. Φιλαρέτου, Δικαστικὸς Ὀργανισμός, σελ. 413—484.—Ν. 'Ιωαννίδου, Πεῖρα καὶ Εὐρετήριον λ. Συμβολαιογράφοι. Ὑπομνήματα.—Χ. Παναγοπούλου, Ὁδηγὸς τῆς συμβολαιογραφικῆς ὑπηρεσίας.—Ι. Γιαννοπούλου Ἡπειρώ-

του, Τύποι τῶν συναλλαγῶν, ἀναθεωρηθέντες ὑπὸ Γ. Πάλλη, 1865. Dalloz. Rép. et Sup. λ. Notaire—Notariat.—Block Polit. et Administr. αἱ αὐταὶ λέξεις.—Encyclopédie du Notariat: τόμοι δημοσιευθέντες 1—17, 1879—1886.—Vavasseur. Examen de la jurisprudence au point de vue de la pratique sur l'institution du notariat.—Pralines, Etude comparative sur l'institution du notariat dans les divers pays 1871.—André, Dictionnaire du notariat, τόμ. 3, 1887.—Aubertin, Des honoraires et frais d'actes des notaires 1885.—Dalloz et Vergé, Manuel théorique et pratique 1881.—Nouveau Dictionnaire: α') de notaires 1836—1852, τόμοι 5·6') du notariat 1856—1880, τόμοι 13. Supplément, 1887, τόμοι 13* γ') Supplément, 1887, τόμοι 5.—Gagneraux, Commentaire de la loi du 25 vendôse an XI (16 Μαρτίου 1803) sur le Notariat, 1834, τόμοι 2. Γ. Φιλάρετος

Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας. Ἐν ταῖς Συνταγματικαῖς ἐπικρατεῖαις ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐνσχεῖται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, διὰ τοῦ δικαιώματος τῆς κυρώσεως ἢ ἀρνησικυρίας τῶν νόμων, καὶ ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων (δύο ἢ ἐνός) διὰ τοῦ δικαιώματος τῆς μετὰ προηγουμένην συζήτησιν ψηφίσεως τῶν νόμων. — Ἄλλ' ἐν πολλοῖς Συντάγμασι (συνταγματικοῖς τε καὶ δημοκρατικοῖς) ἐν τῇ περὶ νομοθετικῆς ἐξουσίας κεφαλαίῳ ἢ ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ ἀνγράφεται ἡ καθιέρωσις καὶ ἄλλου σώματος, ὅπερ μὴ ἔχον μὲν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' οὐχ ἤτοιο συμβάλλον εἰς τὴν καθάρτησιν τῶν νόμων γνωμοδοτικῶς, ὀνομάζεται Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας. Ὡς οὕτως ἐν Γαλλίᾳ οὐ μόνον διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1848, ὑπάρχοντος ἐνός καὶ μόνου νομοθετικοῦ σώματος, ὥς τε

νῦν ἐν Ἑλλάδι, καθιερώθη ὡς ἀναγκαῖα καὶ ἡ ὑπαρξίς γνωμοδοτικοῦ ἢ προνομοθετικοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, ὅπερ καὶ πρότερον ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ, ἐκεῖ μάλιστα τὸ πρῶτον παραχθέν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατόπιν Συνταγμάτων (τοῦ τε αὐτοκρατορικοῦ Συντάγματος τοῦ 1852 καὶ τοῦ νῦν δημοκρατικοῦ Συντάγματος) ἀνεκχεύχθη ὡς συνταγματικὸς θεσμός ἡ ὑπαρξίς Συμβουλίου Ἐπικρατείας. Ἀπετέλει δ' ἐν Γαλλίᾳ ἀνεκάνεν, καὶ ἀποτελεῖ καὶ νῦν, τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας οὐχὶ μόνον γνωμοδοτικὸν ἢ προνομοθετικόν σῶμα, ἀσχολούμενον δηλονότι περὶ τὴν παρασκευὴν τῶν νόμων καὶ τῶν γενικῶν ἢ κανονιστ. διαταγ., ἀλλὰ καὶ ὑπατον διοικητικὸν σῶμα, ἐπιφορτισμένον τὴν ἐπιμέλειαν διαφόρων ἔργων τῆς ἐν τῇ διοικητικῇ δικαίᾳ καλουμένης καθαρᾶς διοικήσεως (administration pure), ἀσχοῦν δὲ προσέτι τὸν ἀνώτερον τῆς δικαιοδοσίας βιβλὸν ἐπὶ τῶν πλείστων ὑποθέσεων τοῦ ἀμρισητουμένου διοικητικοῦ, ὧν πάλιν αἱ πλείσται μὲν δικάζονται ὑπ' αὐτοῦ ὡς Ἐφετείου, ἔτι δὲ ὡς Ἀκυρωτικοῦ, ὀλίγαι δὲ τινες καὶ ὡς ἐνιαίου καὶ ἀνεκκλήτου δικαστηρίου. Ἐκτός δὲ τούτου ἦν ἀπονεμεμένη τῇ γαλλικῇ Συμβουλίᾳ τῆς Ἐπικρατείας καὶ ἑτέρα σπουδαία δικαιοδοσία, ἡ τῆς ἀρσεως τῶν συγκρούσεων δικαιοδοσία μεταξὺ τῶν διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἀρχῶν. Καὶ ἄλλοτε μὲν διείποντο ἄλλως τὰ κατὰ τὴν συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν αὐτοῦ τανῦν δὲ διεπονται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Συνταγματικοῦ νόμου τῆς 25 Φεβρουαρίου 1875 (καθ' ὃν ἐξιορίζονται μὲν ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ βλοκλήρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου οἱ ἐν τακτικῇ ὑπηρεσίᾳ σύμβουλοι, παύονται δὲ δι' ἀποφάσεως τῆς Γερουσίας) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν προγενέστερον νόμον τῆς 24 Μαΐου 1872 περὶ ἀναδιοργανώσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἐν παρόδῳ δὲ εἰρή-

σθω, ὅτι τοσοῦτον δόκιμος ἐθεωρήθη ἡ διοικητικὴ ἰδίως δικαιοδοσία τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὥστε οὐ μόνον ἐξοχοί ἐν Γαλλίᾳ συγγραφεῖς, ἀλλὰ καὶ διάσημοι Γερμανοὶ νομοδιδάσκαλοι καὶ πολιτειολόγοι ἐδήλωσαν ἀνεπιφυλάκτως τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὃ δὲ ἐν μάκρῳ ἤδη κατατεταγμένος κλεινὸς Mohl καὶ συνηγορεῖ πεποιοῦτως ὑπὲρ τῆς ἐν γένει συστάσεως ὁμοίων διοικητικῶν δικαστηρίων πρὸς ἐκδικασιν τῶν διαφορῶν τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ. — Ἡ Πρωσία, ἡ Βαυαρία, ἡ Σουηδία, ἡ Δανία, αἱ Κάτω Χῶραι, τὸ Βέλγιον, ἡ Πορτογαλλία, ἡ Βρασιλία καὶ ἡ Ἰταλία ἐπολιτογράφησαν ἀπὸ πολλοῦ ἐν τοῖς θεσμοῖς αὐτῶν τὸ σῶμα Συμβουλίου Ἐπικρατείας ὡς ἀνώτατον διοικητικὸν σῶμα, πρὸς δὲ ὡς γνωμοδοτικὸν ἐν τῷ σταθμῷ τῆς παρασκευῆς τῶν νόμων καὶ τῶν κανονιστικῶν διαταγμάτων. Ἀπὸ πολλοῦ ὁμοῦ ἐν Πρωσίᾳ ἀπέβαλε τὴν μεγάλην αὐτοῦ σημαντικότητα ὡς γνωμοδοτικὸν σῶμα, διότι ὁ βασιλεὺς δύναται μὲν νὰ ζητήσῃ τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τοῦτο, τὸ δὲ Σύνταγμα τοῦ 1850 οὐδεμίαν κλῆν ποιεῖται μείζαν τοῦ συμβουλίου. Ἐν Ἰταλίᾳ δ' ὡσαύτως, καταργηθέντος διὰ τοῦ νόμου τῆς 20 Μαρτίου 1865 τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ, αἱ ἀναθετιστῶν ἀπασῶν τῶν διοικητικῶν ὑποθέσεων εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια, τὸ συμβούλιον ἔχει μόνον συμβουλευτικὴν ψῆφον ἐν ταῖς ὑποθέσεσιν, ὥς ἀνέθηκεν αὐτῷ τὸ ὑπουργεῖον, καὶ τὴν ἄρσιν τῶν συγκρούσεων δικαιοδοσίας. Ἀλλ' ἐν ταῖς Κάτω Χώραις, ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Πορτογαλίᾳ διατηρεῖ τὴν ἐκέκτητο ἀρχὴν πολιτικὴν καὶ νομοθετικὴν σημασίαν. Ἐκεῖ τὸ Συμβούλιον οὐ μόνον γνωμοδοτεῖ ὑποχρεωτικῶς ἐν τῇ καταρτίσει τῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ

κηρύξει πολέμου ἢ συνομολογήσει εἰρήνῃ καὶ τῇ διαπραγματεύσει πρὸς ἐξωτερικὴν τινα δύναμιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ διορισμῷ τῶν γερουσταστῶν, τῇ συγκλήσει τῶν Βουλῶν, τῷ διορισμῷ τῶν ὑπουργῶν, τῇ ἀπονομῇ χαρίτων κτλ. Σημειώτεον ὅτι καὶ ἐν τῇ μοναρχικῇ Ρωσίᾳ ἐθνικὴ πολυμελὲς Συμβούλιον Ἐπικρατείας, διηρημένον εἰς τρία τμήματα (τὸ τῆς παρασκευῆς τῆς νομοθεσίας, τὸ τῶν ἀστικῶν καὶ θρησκευτικῶν ὑποθέσεων καὶ τὸ τῆς οἰκονομικῆς ἐπιβλέψεως), οὗ αὐτοῦ καίως ἀποτελοῦσι μέρος οἱ Ὑπουργοί.

Πολλοὶ συγγραφεῖς, ἐν οἷς καὶ ὁ φιλελευθερώτατος J. Stuart Mill, ὑπεστήριξαν τὸ πρέπον τῆς θεμελιώσεως Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, φρονούντες, ὅτι συχνότατα λείπουν ἐκ τῶν Βουλῶν ἡ νομομάθεια, ἡ εἰδικότης καὶ ἡ πείρα, διὸ συμβούλιον ἐξ ἀνδρῶν δατημένων μὲν ἐξ ἐνὸς συγγενόντων τῆς τε ἐγγχωρίου νομοθεσίας καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν, μαρτυρούντων δ' ἐξ ἐτέρου ἰδίᾳ τῆς ἀπαύστου πρὸς ἀλλήλους συναφείας δοξασίας καὶ σκέψεις κοινὰς καὶ διατυπούντων οὕτω σχέδιον νομοθετικὸν κοινόν, δύναται νὰ προλαμβάνῃ τὰ ἐνδεχόμενα νομοθετικὰ ἀσπλήματα καὶ νὰ διατηρῇ ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς ἀλλήλους τοὺς διαφόρους τῆς πολιτείας νόμους. — Τῶν ἰδεῶν τούτων ἐμφοροῦμενος καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀναξ Γεώργιος δ' Α' κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πολιτεύματος ἐξήτησε διὰ διαγγέλματος τὴν καθιέρωσιν Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ὡς γνωμοδοτικοῦ σώματος πρὸς παρασκευὴν καὶ βάσανον τῶν νόμων· ἀλλὰ τὸ μὲν διότι ἤκει κακῶς τὸ ὄνομα τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἐνεκα τῆς δουλοπρεποῦς διαγωγῆς, ἣν εἶχε τηρήσει ἐπὶ Ὁθωνος πρὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου τὸ φέρον μὲν τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἀλλ' ἔχον εὐρυτέραν καὶ ὅλως διάφορον δικαιοδοσίαν καὶ καθήκοντα συμβουλίου, τὸ δὲ διότι ἀπητήθη ἐπιτακτικῶς καὶ ἐπιβλητικῶς

ἔτι δὲ μᾶλλον διότι ἐπεκράτησεν ἡ περὶ τοὺς συμβούλιον τοῦτο ἔμελλε νὰ ἀποτελέσῃ πρυτανεῖον πρὸς αἰτησιν πολιτικῶν ἀπομάχων ἢ ἄλλων εὐνοουμένων, ἐξηγέρθη ἡ δημοσία συνειδήσις κατ' αὐτοῦ, ἡ δ' Ἑθνικὴ Συνέλευσις τοῦ 1862 ἀνέγραψε μὲν ἐν τῷ Συντάγματι τὸν θεσμὸν τοῦ Συμβουλίου, ἀλλ' ἐνταύτῳ διὰ τοῦ 108 ἄρθρου αὐτοῦ ἐπέτρεψε τὴν ἀναθεώρησιν τῶν περὶ Συμβουλίου ἄρθρων, ἡ δὲ πρώτη μετὰ τὴν Ἑθνικὴν Συνέλευσιν σχηματισθεῖσα Βουλὴ ἐν αὐτῇ ἐτι τῇ πρώτῃ βουλευτικῇ Συνόδῳ κατήργησε τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας διὰ τοῦ νόμου τῆς 25 Νοεμβρίου 1865.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συμμαχία, Έπιμαχία, Όμαιχμία.

Συμμαχία. Συμμαχία μὲν κυρίως ὀνομάζεται ὁ μεταξὺ δύο Ἐπικρατειῶν σύνδεσμος, οὗ δυνάμει ἐπικρατεῖαί τις χορηγεῖ συνδρομὴν στρατοῦ, ὅπλων, πλοίων ἢ χρημάτων ἢ θέσεων ὀχυρῶν ἢ ἐπικυρίων (οἷον φρουρίων ἢ λιμένων) εἰς ἐτέραν Ἐπικράτειαν, ἐπιχειροῦσαν πόλεμον ἐπιθετικόν. Ἐπιμαχία δὲ ὁ σύνδεσμος οὗ δυνάμει χορηγεῖ συνδρομὴν εἰς Ἐπικράτειαν, διεξάγουσαν ἀμυντικὸν πόλεμον. Όμαιχμία δὲ (ἥτοι συμμαχία καὶ ἐπιμαχία ἐνταύτῳ) ὁ σύνδεσμος δύο ἢ πλείονων ἐπικρατειῶν κατὰ κοινὸν ἔχθρου. Σημειωτέον ὅτι ἐν ταῖς συμμαχίαις καὶ ἐπιμαχίαις ἡ χορηγοῦσα τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἐπικουρίαν Ἐπικράτεια οὐδεμίαν ἄλλην ὀφείλει παροχὴν δυνάμει τῆς περὶ συμμαχίας ἢ ἐπιμαχίας συνθήκης εἰς τὴν εὐπόλεμον Ἐπικράτειαν (διευθύνουσαν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς πολεμικὰς ἐνεργείας) καὶ κατ' ἀκολουθίαν δύναται κατὰ τὰ λοιπὰ νὰ διατελῇ ἐν οὐδετερότητι πρὸς τὰ πολέμια Κράτη, ἅπερ δύναται νὰ θεωρῶσιν ὡς πολέμια μόνον τὰ ὑπ' αὐτῆς παρσχεθέντα τῷ πολεμίῳ αὐτῶν ἐπικουρικῶς στρατεύματα ἢ πλοῖα. Ἐν δὲ τῇ ὀμαι-

μίᾳ τὰ δι' αὐτῆς συνδεόμενα Κράτη αὐτίχως παντελῶς τὰ ἐν τῷ διεξαγομένῳ πολέμῳ συμφέροντα καὶ τὰς τύχας αὐτῶν. Διὸ ἐν τῇ ὀμαιμίᾳ ἀπὸ κοινοῦ διεξάγονται αἱ πολεμικαὶ ἐνεργεῖαι καὶ ἀπὸ κοινοῦ ὀρίζεται ἡ τῶν ἐχθροπραξιῶν παῦσις, ἡ ἀνακωχὴ καὶ ἡ συνομολόγησις τῆς εἰρήνης, τὰ δ' ἐκ τῶν πολέμων ὠφελήματα διανεμονται μεταξὺ αὐτῶν κατὰ λόγον τῶν ὑπ' αὐτῶν καταβληθεῖσάν διὰ τὸν πόλεμον εἰσφορῶν. — Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν δύο Ἐπικράτειαί διεξάγωσιν ἴδιον πόλεμον, ἑκατέρα κατὰ μίαν καὶ τῆς αὐτῆς Ἐπικρατείας, οὐδαμῶς ἐκ τούτου δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι συνεδέθη μεταξὺ αὐτῶν ὀμαιχμία, διὸ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὅφ' ἑκατέρας αὐτῶν διεξαγομένου πολέμου οὔτε πρὸς ἄλλος οὔτε πρὸς ζημίαν τῆς ἐτέρας λογίζονται.

Ἐν τῷ ἄλλῳ λαμβανέῃ δικαίῳ ἀνεγνωρίσθη ὅτι ἡ τὴν ἐπικουρίαν συνομολογήσασαι Ἐπικράτεια (διὰ συνθήκης συμμαχίας) δικαιούται νὰ ἄρνηθῇ αὐτήν, 1) ἐὰν ὁ ἐπιχειρούμενος ἐπιθετικὸς πόλεμος ᾖ ναὶ προφανῶς ἄδικος, 2) ἐὰν ἡ ἐκτέλεσις τῆς συνθήκης ἀποβάνῃ φυσικῶς ἢ ἠθικῶς ἐξυμνατός (*Ἴδε τῆς λ. Συνθήκαι), 3) ἐὰν ὁ σύμμαχος ᾖ ναὶ κοινὸς σύμμαχος ἀμφοτέρων τῶν εἰς πόλεμον περιελθουσῶν ἐπικρατειῶν. Ἡ δὲ διὰ συνθήκης ἐπιμαχίας, ὅσῳκις ἡ Ἐπικράτεια, ἡ διεξάγουσα ἀμυντικὸν πόλεμον, ἤρξατο χειρῶν ἁδίκων.

Εὐνόητον ὅτι ἡ ἐτέρα τῶν ἐμπολέμων Ἐπικρατειῶν, καθ' ἧς ἡ συμμαχία, ἐπιμαχία ἢ ὀμαιχμία, δικαιούται νὰ θεωρήσῃ ὡς ἐχθροὺς τὰ κατ' αὐτῆς σύμμαχα κράτη, καὶ κατ' ἀκολουθίαν προσενεχθῇ αὐτοῖς ἐχθρικῶς, πλην ἐὰν ἡ συμμαχικὴ ἢ ἐπιμαχικὴ ἐπικουρία ᾖ ναὶ παντάπασιν μερικὴ, ὅτε τότε μόνον δικαιούται νὰ προσενεχθῇ ἐχθρικῶς πρὸς τὰ σύμμαχα κράτη, ὅποτε συνομολογήθῃ αὕτη κατὰ τὸν πόλεμον ἢ πρὸ μὲν τοῦ

πολέμου, ἀλλ' ὠρισμένως διὰ τὸν ἐπικείμενον καὶ διεξαγόμενον πόλεμον. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ἡ παρεχόμενη μερικὴ ἐπικουρὶς πηγάζει ἐξ ἀρχαιοτέρας συνθήκης, δικαιοῦται κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ὁ καθ' οὗ αὕτη ἐμπόλιμος νὰ προκαλέσῃ τὸν εἰς ἐπικουρίαν ὑπόχρεον νὰ ἐκλέξῃ ἐν τῶν δύο, ἡ νὰ ἀρνηθῇ τὴν χορηγήσιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπικουρίας ἡ νὰ ἀναδεχθῇ τὸν πόλεμον. Θ. Ν. Φλογαίτης

Συμμετοχή ὑπαλλήλου εἰς ὠφελήματα ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ, τιμωρουμένη ὡς πλημμέλημα διὰ φυλακίσεως καὶ χρηματικῆς ποινῆς ἐν ταύτῳ, ἡ κατ' εὐθείαν ἢ διὰ πλαγίου τρόπου, ἐν τῷ φανερῷ ἢ ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀπόλαυσις ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου ὠφελείας χρηματικῆς ἢ ἄλλης παρεμφεροῦς κατὰ τὴν διεξαγωγὴν πλειστηριασμῶν, μισθώσεων ἢ ἄλλων ἐργολαβιῶν, ὧν οὗτος εἶχε τὴν διοίκειν, ἐφορεῖαν, διεῦθυσιν ἢ τὴν ὅπως δῆποτε μέριμναν ἐκ τῶν ὑπαλληλικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἢ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν ὑποθέσεως, καθ' ἣν οὗτος ὠφελεῖ νὰ καταβάλλῃ χρήματα ἢ νὰ διαγράψῃ τὴν καταβολὴν χρημάτων, νὰ καταστρωνύῃ ἢ ἐπιθεωρῇ τοὺς λογαριασμοὺς ἢ νὰ συνεργῇ εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν αὐτῶν (Ποινικοῦ νόμου ἄρθρα 464 καὶ 465). **Συμμετοχή** εἶτι εἰς ὠφελήματα καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ, τιμωρουμένη ὁμοῦς μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς, καὶ ἡ ἰδιαιτέρα συμμετοχή (φανερά ἢ μυστική, κατ' εὐθείαν ἢ πλαγίως) τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ ἢ τοῦ πολιτικοῦ διοικητοῦ (νομάρχου, ἐπαρχου) εἰς ἐμπόριον σίτου, ἀλεύρου, ὀσπρίων, ὀρύζης, οἴνου, ἢ ἄλλων ποτῶν, τελούμενον ἐν ᾧ τόπῳ ἐκτελεῖ τὰ δημόσια αὐτοῦ καθήκοντα (Ποιν. Νόμου ἄρθρον 466). Θ. Ν. Φλογαίτης

Συμμορία καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ἡ μεταξὺ τριῶν ἢ πλείονων προσώπων ἔνωσης, ἥτοι ἐκ κοινοῦ συμφέροντος ὁμόφωνος ἀπόφασις καὶ συνομολογήσις ἁμοιβῆς συνδρομῆς, πρὸς ἐκτέλεσιν πολλῶν εἰσέτι μὴ ἰδίως ὠρισμένων πράξεων γένους ἢ εἶδους τινός. Διακρίνεται δὲ καὶ μεταξὺ τῶν μελῶν συμμορίας, ὡς μεταξὺ τῶν μελῶν συστάσεως, ὁ νόμος τοὺς ἀρχηγοὺς (δηλονότι τοὺς πρώτους δόντας ἀφορμὴν εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς συμμορίας) καὶ ὁδηγοὺς (τοὺς αὐτοπροσώπως διευθύναντας τὴν ἐγκληματικὴν ἐπιχείρησιν), τιμωρῶν αὐτοὺς ἐντὸς τῶν νομίμων ὁρίων τῆς καταγνωστέας ποινῆς αὐστηρότερον τῶν ἀπλῶν συναιτιῶν, ἐὰν ἡ ἐκτελεσθεῖσα πράξις περιείχετο εἰς τὴν συμφωνίαν τῆς συμμορίας καὶ ἐὰν συνῆν πράξαν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς ἢ ἐν τῇ ἐκτελέσει ἡ παρευρέθησαν τοῦλάχιστον κατ' αὐτὴν ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει τιμωρεῖ ὡς ἀπλοῦς αὐτουργοὺς (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 66).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν διεπράχθῃ ἄλλη ἀξιοποινος πράξις παρὰ τὰς ἐνυπαρχούσας εἰς τὴν συμφωνίαν τῶν συμμοριτῶν, τιμωροῦνται οὗτοι διὰ πλήρους μὲν ποινῆς 1) διὰ πᾶν κακούργημα ἢ πλημμέλημα, ὅπερ ἦν ἀναγκαῖον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς μελετηθείσης πράξεως καὶ δὲν ἐξηρόθη ρητῶς τῆς συμφωνίας, 2) διὰ πᾶν κακούργημα ἢ πλημμέλημα, ὅπερ ἐπῆγεν σεν ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῆς μελετηθείσης πράξεως ὡς ἐπακολούθημα ἀφευκτον ἢ τοῦλάχιστον σὺν ηθικῆς καὶ εὐπρονόητον κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην πεῖραν ἢ τὴν ἰδιαιτέραν πεῖραν τῶν συμμοριτῶν καὶ οἱ μὲν ἀπλοὶ συμμοριταὶ κολάζονται ἡπιώτερον, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ αὐστηρότερον ἐντὸς τῶν νομίμων ὁρίων τῆς καταγνωστέας ποινῆς· ἄλλως δὲ τιμωροῦνται διὰ τῆς ποινῆς τῆς ἀποπειράς. Ἐὰν δὲ διεπράχθῃ μὲν ἡ συμφωνηθεῖσα πράξις, ἀλλὰ μετὰ περὶ ριστάσεων ἐπιβαρυνουσῶν τὴν εὐθύνην

τῶν αὐτουργῶν, εἰς τοὺς μὴ μετασχόντας αὐτοπροσώπως τῆς ἐκτελέσεως συμμορί-
τας ἐπιβάλλεται ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρι-
σμένη ποινὴ ἄνευ τῆς ἐπιτάσεως, ἥτις
ὀρίζεται διὰ τοὺς μετέχοντας αὐτῆς
(Ποιν. νόμου ἄρθρ. 67 ἐν συνδυασμῷ πρὸς
ἄρθρα 58 καὶ 59).

Σημειώτέον ἐπίσης ὅτι, ἐάν τις τῶν
συμμοριτῶν εἰς οὐδεμίαν τῶν διαπραχθει-
σάν ἀξιοποιῶν πράξεων συνήρῃσιν πρὸ
τῆς ἐκτελέσεως ἡ κατ' αὐτήν, τιμωρεῖ-
ται ὡς ἄπλοῦς μὲν αὐτουργός τοῦ βρυ-
τιοῦ ἐκ τῶν πραχθέντων ὑπὸ τῶν λοιπῶν
συμμοριτῶν ὁ ἀρχηγός, διὰ τῆς ποινῆς δὲ
τῆς ἀποπείρας ὁ ἄπλοῦς συμμορίτης.

Μηδὲμιᾶς δ' ἐκτελεσθείσης πράξεως,
οἱ συμμοριταὶ τιμωροῦνται μὲν διὰ τῆς
ποινῆς τῆς ἀποπείρας τῆς βαρυτέρας ἐκ
τῶν συμφωνηθεῖσάν πράξεων, ἐάν ἡ πα-
ράλειψις τῆς ἐκτελέσεως προέκυψεν ἐξ ἐ-
ξωτερικῶν καλυμάτων ἢ ἄλλων τυχαίων
περιστάσεων καὶ οὐχὶ τῆς ἐλευθερίας αὐ-
τῶν βουλήσεως, ἢ ἐάν τις τῶν συμμορι-
τῶν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως οἰαδῇποτε πρά-
ξῃς ὑπὸ τῶν λοιπῶν συμμοριτῶν δηλώ-
σῃ αὐτοῖς ὅτι ἀφίσταται τῆς συμμορίας·
ἄλλως μένουσιν ἀτιμώρητοι (Ποιν. νόμου
ἄρθρ. 69 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 61 καὶ
63). Ἀτιμώρητοι μένουσιν ἐπίσης οἱ
συμμοριταὶ καὶ ἐὰν ἀναγγείλωσιν αὐτὴν
τοσοῦτον ἐγκαίρως εἰς τὴν ἀρχήν, ὥστε
νὰ ἀποβῇ ἐφικτὴ ἡ πρόληψις πάσης ὑπ'
αὐτῆς μελετωμένης ἀξιοποιήσεως πράξεως
(Ποιν. νόμου ἄρθρ. 70). (*Ἴδε καὶ Σύ-
στασις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συναλλαγή πραγμάτων
ὑπόπτων καὶ λυσικλειθρῶν
ἐργαλείων. Ἴδε Ὑπόπτων πραγμά-
των συναλλαγή, Λυσικλειθρῶν ἐργαλείων
συναλλαγή.

Συναίνεσις. Διὰ τῆς συναινέ-
σεως ἀποπερατοῦται καθ' ὅλου ἡ κατὰ μέ-
ρος ὡς πρὸς τὸν συναινοῦντα ἢ δίκην καὶ

καθίσταται ἀπρόσβλητος, καθ' ὅσον ἡ
συναίνεσις ἀναφέρεται εἰς τὴν ὅλην δίκην
ἢ τινὰς μόνον πράξεις τῶν αἰτούντων.
Ὅπως θεωρηθῇ ἔγκυρος ἡ συναίνεσις, ἀ-
νάγκη 1) νὰ ἔχῃ τὴν ικανότητα ὁ συν-
αινῶν νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως τὴν αὐτοῦ
περιουσίαν, 2) νὰ δηλώσῃ αὐτὴν αὐθορ-
μήτως, 3) νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴν αὐτοπρο-
σώπως ἢ δι' εἰδικοῦ πληρεξουσίου ρητῶς
ἢ σιωπηρῶς, ἀλλὰ διὰ πράξεων σαφῶν
καὶ ἀναμφισβόλων (Πολ. Δικ. 486). Μὴ
ὀριζομένων δὲ εἰδικῶς τῶν πράξεων, ἐξ
ᾧ συνάγεται ἀναγκαιῶς ὁ τῆς συναινέ-
σεως σκοπός, ἔπεται ὅτι τὸ ζήτημα ἐν
πρᾶξίς τις ἐμφαίνει συναίνεσιν ἦναι πραγ-
ματικόν, διαφεύγον τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀ-
ρείου Πάγου (Α. Π. 109 τοῦ 52, 107
τοῦ 56, 171 τοῦ 65, 5 τοῦ 78). Ἀλλὰ
δὲν ἐμφαίνει τὴν συναίνεσιν ἀποδοχῆς τῆς
ἐκδοθείσης προδικαστικῆς ἢ παρεμπιπτού-
σης ἀποφάσεως ἢ κοινοποιήσεως αὐτῆς,
διότι πολλάκις ἡ κοινοποίησις γίνεται ἐπὶ
τῷ σκοπῷ νὰ αποκλεισθῇ ὁ ἀντίδικος τῆς
χρήσεως τῶν ἐνδίκων μέσων (Α. Π. 289
τοῦ 55, 155 τοῦ 58). ὥσαυτως δὲν ἐμ-
φαίνει ἀποδοχὴν αὐτῆς ἡ ἐκτέλεσις τῶν
διατάξεων παρεμπιπτούσης ἀποφάσεως,
διότι δὲν εἶναι προαιρετικὴ, ἀλλ' ἀναγκα-
στικὴ, ὡς μὴ δυναμένου τοῦ δικαστηρίου
ἄνευ αὐτῆς νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς
ὀριστικῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 48 τοῦ 47,
43 τοῦ 48, 167 τοῦ 51, 87 τοῦ 54, 131
τοῦ 65, 273 τοῦ 68, 249 τοῦ 77, 57
τοῦ 89). Πολλῶν δὲ μᾶλλον δὲν ἐμφαίνει
ἀποδοχὴν ἡ ἐκτέλεσις ὀριστικῆς καὶ τε-
λεσιδίκου ἀποφάσεως, διότι γίνεται πρὸς
ἀποφυγὴν τῆς ἐκτελέσεως (Α. Π. 3 τοῦ
47, 37 τοῦ 49, 280 τοῦ 50, 180 τοῦ
53, 35 τοῦ 56, 141 τοῦ 75, 123 τοῦ
77, 36 τοῦ 80, 342 τοῦ 83). Ἐξ ἐναν-
τίας ἐμφαίνει ἀποδοχὴν ἡ κοινοποίησις
ἀποφάσεως μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρω-
μὴν (Α. Π. 90 τοῦ 96, 17 τοῦ 71),
πλὴν ἐὰν ρητῶς ὁ κοινοποιῶν ἐπεφυλά-

ζατο τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλῃ αὐτὴν διὰ τῶν ἐνδίκων μέσων (Α. Π. 150 τοῦ 57, 139 τοῦ 69 5 τοῦ 71).

Ἀποπερατομένης τῆς δίκης διὰ τῆς συναινέσεως, ἔπεται ὅτι ὁ ρητῶς ἢ σιωπηρῶς ἀποδεχόμενος ἀπόφασιν, ἀποβάλλει τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλῃ αὐτὴν δι' ἐνδίκου μέσου (Α. Π. 9 τοῦ 46, 31 τοῦ 49, 525 τοῦ 52, 15 τοῦ 56). Ὁθεν ἡ ὑπὸ τοῦ ἐρήμην δικασθέντος διαδίκου ἀποδοχὴ τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν κατ' αὐτῆς ἀνακοπὴν (Α. Π. 231 τοῦ 64, 95 τοῦ 75), ἡ δ' ὑπὸ τοῦ ἡττηθέντος πρωτοδίκως ἀποδοχὴ τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν κατ' αὐτῆς ἔφεσιν (Α. Π. 233 τοῦ 77). Ἐπίσης ἡ ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἀποδοχὴ τῆς εἰς ἀναίρεσιν ὑποκειμένης ἀποφάσεως καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν κατ' αὐτῆς αἴτησιν ἀναίρεσεως (Α. Π. 23 τοῦ 48, 57 τοῦ 66, 259 τοῦ 70). Ἄλλ' ἡ ἀποδοχὴ ἐν μέρει τῆς ἀποφάσεως δὲν καθίστησιν ἀπαράδεκτον τὴν τῆς ἀναίρεσεως αἴτησιν ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ κεφάλαια, ἀτινα δὲν ἀπεδέχτο ὁ αἰτούμενος τὴν ἀναίρεσιν (Α. Π. 72 τοῦ 65).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συναλλάγματα. Ἰδε Συμβάσεις.

Συναλλαγή. Ἀτόπως ὑπὸ τινων συγγέεται ἡ συναλλαγματικὴ πρὸς τὴν συναλλαγὴν, ἐνῷ μεγίστη καὶ οὐσιώδης ὑφίσταται μεταξύ αὐτῶν διαφορὰ. Ἡ πρώτη δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι ἀποτελεῖ κυρίως τὸ αἶτιον ἢ τὸν σκοπὸν, ἡ δευτέρα τὸ μέσον καὶ τὴν νόμιμον ἐκείνης συνέπειαν. Δι' ἐκείνης παράγεται ἡ σύμβασις, ἐνῷ δι' αὐτῆς δημιουργεῖται ἀπλῶς τὸ πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ ἀπόδειξιν τῆς συναλλαγῆς μέσον.

Εἰκότως ἄρα δύναται νὰ ρηθῇ ὅτι ἡ ἐκδοσις συναλλαγματικῆς προϋποτίθῃσι μὲν τὴν ὑπαρξιν τῆς συμβάσεως, ἀλλὰ

δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως καὶ τὴν σύμβασιν αὐτὴν (Pothier, Contr., de ch., ἀρ. 3). Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ κανόνα, σύμβασις τοιαύτη δὲν καταργεῖται μετὰ τῶν συναλλαττομένων, ἀφοῦ ὁμοῦ ἐξυπακούεται αὕτη ἀναγκαιὸς ἐν τῇ ἐκδόσει καὶ παραδόσει τῆς συναλλαγματικῆς, δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ διαστῆλῃται ῥητῶς τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς μέσου καὶ νὰ θεωρῆται πάντοτε ὡς ἀποκρουστέα ἡ ἔνεκεν τοῦ λόγου τούτου ἐπ' ἐρχομένη φαινομενικὴ σύγχυσις.

Καλεῖται δ' οὕτως ἡ πρᾶξις, δι' ἧς καταλλάττεται νόμισμά τι πρὸς ἕτερον ἢ διὰ τῆς ὁποίας ὁ εἷς τῶν συμβαλλόντων δίδωσιν ἢ ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ χρηματικόν τι ποσόν, ἀπὸ τῆς ὁποίας χρεώσεως ἢ ἀναδέχεται ὁ ἕτερος, ὅπως παράσχω αὐτῷ ἐν τότῳ ἑτέρῳ τὰ μέσα, καὶ λάβῃ ποσὸν ἴσον διὰ τοῦ κατὰ τὴν σύμβασιν ὁρισθέντος νομίσματος καὶ τὸ συνάλλαγμα, ὡς δείκνυσιν ἐπαρκῶς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. δὲν δύναται νὰ θεωρῇ ἢ πραγματοποιούμενον ἢ δι' ἀνταλλαγῆς, ἥτις ἀρχικῶς θὰ εἶχε βεβαίως ὡς ἀντικείμενον ἱζῆσαν νομισματικὴν πάντοτε.

Περὶ τοῦ πρώτου εἶδους τῆς συναλλαγῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τῶν ἀργυραμοιβῶν τὴν κυρίαν ἀσχολίαν, οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ, τὸ δεύτερον ὁμοῦ εἶναι σπουδαιότερον, διότι πραγματοποιεῖται πάντοτε διὰ τῆς ἐκδόσεως συναλλαγματικῆς ἢ γραμματίου καὶ δέον κατ' ἀνάγκην ἰδιαιτέρος περὶ αὐτοῦ νὰ γίνῃ λόγος 1.

Διάφορα συναλλαγματῶν εἶδη παρουστάζουσιν ὁμολογουμένως ἀναλογίας τι-

¹ Secundum genus est cambium quod fit de pecunia praesenti cum pecunia absentia, ideoque cum fiat de loco ad locum, fit per litteras. Secus est perib. καὶ συναλ. § 1 qu. 5 ἀρ. 3.

πρὸς τὸ τῆς συναλλαγῆς, ὡς εἶναι ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἐντολή, ἡ πώλησις ἢ τὸ δάνειον, ὅταν ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι ἀπλὴ ὑπόσχεσις καὶ δὲν κατεβῇ ληται ἀμέτῳ, ἀλλὰ μεταξὺ αὐτῶν ὑφίστανται ἕτεραί καὶ δὴ οὐσιωδέσταται διαφοραί, οὗ ἕνεκα ρητῶς δεόν νά διατελλῶνται (Alauzet 1286). διότι ἡ συναλλαγή ἀποτελεῖ ἀμοτεροβαρῆ σύμβαση, ἐξ ἧς συναλλαγματικήν, ἥτις, ὑπὸ ἐκκρίνουσιν διεπομένη κανόνων, δεόν νά ἐξηγῇται κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν καὶ τοῦ διακριμένου αὐτῆς χαρακτῆρας, χωρὶς ν' ἀνατρέχῃ ὁ ἐρμηνευτὴς εἰς ἀναλογία ἡ κατηλῆς καὶ ἡ ἡίστα ὡς τὰ πολλὰ ἀσφαλεῖς.

Ὅτι ἐρρήθη ἡ ὁ, ἡ συναλλαγματική προϋποτίθῃσιν ἀναγκαιῶς τὴν ὑπαρξίν συμβάσεως καὶ καθιστᾷ, ὡς εἰπεῖν, αὐτὴν, τὰ συστατικὰ ἄρα στοιχεῖα καὶ αὐτὴν, τὴν πρῶτην ἀρχὴν συμπίπτουσιν ὡς τὰ πολλὰ καὶ πρὸς τὰς τῆς ἐξυπακουμένης συμβάσεως, ἐν τούτοις ἀναγκαῖον, νομίζομεν, εἶναι νά ὑποδείξωμεν καὶ ἐνταῦθα κεφαλαιωδῶς ὡς πρὸς τὴν συναλλαγήν τὰ ἑξῆς:

Α'. "Ὅτι τοῦ ἐξεταζομένου συναλλάγματος ἀντικείμενον εἶναι οὐχὶ ἐμπορεύματα ἢ ἕτερα κινήτὰ πράγματα, ὧν ἡ ἐξία παραλλάσσουσα κατὰ τόπους, ἤθιλε μεταιοῖ ἀσφαλῶς τὸν ὑπὸ τῆς συναλλαγῆς διωκόμενον σκοπόν, καὶ ἀποτελεῖ μᾶλλον κοινὴν ἀγοραπωλησίαν, ἀλλὰ τὰ χρήματα ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸν κυριώτερον τῆς κινήσεως παράγοντα καὶ τὰ δοκῶν ἐνταῦθα δεόν νά συνίστανται (ἐκ τῶν ὑπάρχον ἰδιαιτέρως περὶ τούτου συμφωνία) εἰς νομίσματα κυκλοφοροῦντα ἢ ἐν τῷ τόπῳ τῆς παραδόσεως ἢ ἐν τῷ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν, διότι οὗτ' εὐχερὲς εἶναι πάντοτε, ὡς φρονοῦσι τινες, ἢ εἰς κυκλοφοροῦντα ἀναγωγῇ τῶν τοιοῦτων νομισμάτων, οὕτε ὁ διδοὺς νομίσματα κυκλοφοροῦντα ἐν τῷ τόπῳ τῆς κατάρ-

τίσεως τῆς συμβάσεως ὡς καὶ τῆς πληρωμῆς δύναται νά θεωρηθῇ ἄνευ ρητῆς περὶ τούτου συμφωνίας ὑπόχρεως εἰς παραδοχὴν νομισμάτων μὴ κυκλοφορούντων.

Β'. "Ὅτι ὁ τόπος τῆς πληρωμῆς πρέπει νά ᾖ πάντοτε διάφορος τοῦ τῆς κατάρτισεως τῆς συμβάσεως, διότι μόνον οὕτως ὑπάρχουσιν αἰσπετελοῦσαι τοῦ εἶδους τούτου τῆς συναλλαγῆς τὰς ἀναγκαῖας προϋποθέσεις, ἥτοι τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταφορᾶς οἱ κίνδυνοι, αἱ περὶ εὐρέσεως νομίσματος ἀμριβολίαι καὶ ἡ ἐντεῦθεν προκύπτουσα δαπάνη, αἵτινες συνιστῶσι κυρίως τὴν ἰδιόζουσαν τοῦ συναλλάγματος φύσιν καὶ διακρίνουσιν αὐτὸ ἀπὸ τὸ πρῶτον εἶδος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν πρόχειρον ἀναλλαγήν ἐνεργουμένην ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι τὰ ἐμπορικὰ ἔθιμα τῆς Ἀγγλίας καὶ διάφοροι ἄλλοι νομοθεσίαι (ὡς λ. χ. ἡ τῆς Ρωσίας, ἄρθρ. 295, τῆς Οὐγγαρίας ἄρθρ. 14—19 καὶ ἄλλαι) ἀναγνωρίζουσιν ὡς ἱσχυρὰν καὶ τὴν ἐν τῷ τόπῳ τῆς πληρωμῆς ἐκδομένην συναλλαγματικήν.

Γ'. "Ὅτι ἡ σύμβασις λογίζεται πλήρης εὐθὺς ὡς συμπῆσις ἡ ἐλευθρία καὶ ἀμοιβλία τῶν μερῶν συναίνεσις, χωρὶς ν' ἀπαιτῇται καὶ ἡ τήρησις ὠρισμένης τινὸς δικτυώσεως (Pardessus, περὶ συναλ. ἄρ. 60.—Nouguier, § 8.—Παραβλ. καὶ Dallois de com.).

Δ'. "Ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρ. 2 τοῦ περὶ Ἀρμ. Ν. οἱ οὕτως ὑποχρεωμένοι ὑποκαίονται τῇ ἐμπορικῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ εὐθύνονται εἰς πληρωμὴν τῶν ἀρτιομένων καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἀνεξαρτήτως τῆς ἐμπορικῆς ἢ μὴ αὐτῶν ἰδιότητος.

Ἐνταῦθα ὅμως γεννᾶται ἀπορία τῆς χρήσεως πάντως ἰδιαιτέρας ἐρεῦνης.

Ἐνίοτε οἱ κοινωνικοὶ ὅροι, ὁ ὁρθὸς λόγος ἢ καὶ ἡ δημοσία τάξις ἀντιτίθενται εἰς τὴν ἐνέτακσιν τοῦ τούτου

δικαιώματος ἐκ μέρους προσώπων τινῶν, ὧν ὁ ἰδιόζων χαρακτήρ ἢ τὸ ἀξίωμα δὲν ἐπιτρέπει αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν ἐμπορικῶν κερδοσκοπιῶν, αἵτινες δύνανται νὰ παρὰσύρῳσιν αὐτοὺς λεληθότως οὐ μόνον εἰς παραμέλησιν ἀλλὰ καὶ εἰς παράδασιν τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων, ἐρωτᾶται δὲ ὁποῖα θὰ ᾖναι ἡ ἰσχὺς τῆς ἐκ μέρους προσώπων τοιούτων ἀσκουμένης συναλλαγῆς; Ὁ Νόμος σιωπᾷ περὶ τοῦτου, ἀκριβῶς ὅμως ἐνεκα τῆς τοιαύτης σιωπῆς δεῖν νὰ δεχθῶμεν ὅτι οὐδεμία ἐπέρχεται ἐντεῦθεν ἀκυρότης. Οὐδεὶς βεβαίως ἀμφισβητεῖ ὅτι τοῦ ἐμπορίου ἡ ἐνάσκησις ἐστὶν ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰ ἰδιαίτερα τῶν τοιούτων προσώπων καθήκοντα, ἀλλὰ τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦτο δὲν δύναται ἄνευ ρητῆς διατάξεως νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς ἀπαγόρευσιν ἢ ἀνικανότητα τῶν οὕτως ἐνεργούντων, οἵτινες κατ' ἀκολουθίαν ὑπόκεινται ἀπλῶς ὡς καὶ πᾶς ἕτερος τῇ ἐμπορικῇ δικαιοδοσίᾳ μεθ' ὅλων αὐτῆς τῶν συνεπειῶν, καὶ νὰ καταδιωχθῶσι μάλιστα δύνανται πειθαρχικῶς κατὰ τοὺς εἰδικούς περὶ τοῦτου ἰσχύοντας ὁρισμούς.

Ἀφοῦ ἄρα ὁ νόμος οὐδεμίαν ἐν σχέσει πρὸς τὴν συναλλαγὴν καθιεροῖ ἀνικανότητα, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι τοῦ προσώπου ἡ ἱκανότης κρίνεται κατὰ τὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀρχάς, καὶ ὅτι ὡς ἀνίκανοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσι μόνον οἱ ἀπηγορευμένοι, οἱ ἀνήλικες καὶ αἱ ἐγγαμοὶ ἢ ἀγαμοὶ γυναῖκες, ἐξ ὧν ὅμως οἱ δύο τελευταῖοι ἔχουσι σχετικὴν μόνον ἀνικανότητα, ὡς δυνάμενοι μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν διατυπώσεών τινων νὰ ἐμπορεύωνται καὶ ἐπομένως καὶ νὰ ἐνεργῶσι νομίμως συναλλαγὴν. Ὡστε κυρίως ὡς ἀνίκανοι ἐντελῶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν οἱ ἀπηγορευμένοι καὶ οἱ κολλυβισταὶ καὶ μεσῖται, οἵτινες κατὰ τὴν ρητὴν τοῦ ἀρθρ. 85 τοῦ Ε. Ν. διάταξιν, οὐδέποτε καὶ ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφάσει δύνανται νὰ ἐπιχειρῶσι δι-

ἴδιον λογαριασμὸν ἐμπορικὰς ἢ τραπεζικὰς ἐργασίας.

Τὰς νομίμους συνεπείας τῆς τοιαύτης ἐκ μέρους γυναικῶν ἐγγάμων ἢ ἀγάμων καὶ ἀνηλίκων παραβιάσεως τῶν ὡς εἰρηται ἀρχῶν κανονίζουσι ρητῶς τὰ ἀρθρ. 113 καὶ 114. Κατὰ τὸ πρῶτον ὁρθῶς ἐρμηνευόμενον ἡ παρὰ γυναικὸς μὴ ἐμπαρευομένης δημοσίως καὶ ἐμπορίου ἀλλοῦ ὑπογεγραμμένη συναλλαγματικὴ εἰσάγεται μὲν κατὰ τὴν ἐμπορικὴν διαδικασίαν, ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς ἰσχυροῦσθαι μόνον ὡς ἀπλῆς ὑποσχέσεως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν γυναῖκα ἐφαρμόζονται τοῦ κοινοῦ δικαίου αἱ ἀρχαί, δυνάμενης τῆς γυναικὸς καὶ ἀνεκκαθαρίστους τὰ προτείνῃ ἐνστάσεις, κατὰ δὲ τὸ δευτέρον ἡ ἐκ τοῦ λόγου τοῦτου πηγάζουσα ἀκυρότης μὴ περιοριζομένη ἡπέναντι ὠρισμένου προσώπου δύνανται ν' ἀντιταχθῇ καὶ ἐναντίον τρίτου ἐπιστογράφου (Α. Π. 293 τοῦ 1859—217 τοῦ 1873).

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ ἀνηλίκους, ἐξεταστέον δὲ νῦν ὅποια εἰσὶν αἱ νόμιμοι τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀρθρ. 85 τοῦ Ε. Ν. συνέπειαι. Ὅτι ἐντεῦθεν ἐπέρχεται ἀκυρότης οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ἐρωτᾶται ὅμως, ἡ τοιαύτη ἀκυρότης εἶναι σχετικὴ ἢ ἀπόλυτος;

Συγγραφεῖς τινες (Bédar. ἀρθ. 34) υποστηρίζοντες ὅτι ἡ ἐπιβλαβὴς αὕτη συνέπεια δικαία ὡς πρὸς τὴν ὑπαίτιον τῆς παραβιάσεως δὲν εἶναι τοιαύτη καὶ ὡς πρὸς τὸν μετ' αὐτοῦ συναλλαγόντα ἀποφαίνονται ὑπὲρ τοῦ σχετικοῦ τῆς ἀκυρότητος, νομίζομεν ὅμως ὡς ὀρθοτέρων τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν, διότι, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἐρμηνευόμενον ἀρθρον, ἡ τοιαύτη παραβίασις δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἀπαγόρευσιν ρητὴν καὶ οὐτιῶδη, ἀλλὰ περιέχει καὶ ἐγκληματικὴν οὕτως εἰπεῖν πρᾶξιν, οὗ ἐνεκα καὶ ἡ ἐπερχομένη ἐντεῦθεν ἀκυρότης δεῖν νὰ ᾖ ἀπόλυτος. Καί

εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ζημιοῦνται οἱ τρίτοι, ἀλλ' οὗτοι ἑαυτοὺς μόνον δύνανται νὰ αἰτιῶνται, διότι ἐνεργούντες ἐμπορικὰς πράξεις μετὰ τινος, γινώσκουσιν ἀντιμεθόως ἢ καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ γνωρίζωσι καὶ τὸ ἔργον, ὅπερ ἐκεῖνος μετέρχεται δημοσίως· τὸ λεγόμενον δὲ ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης ἐκδόχης ἤθελεν ἀμειβεσθαι ὁ ἐνεργήσας δολῶς ἀποφεύγων πολλάκις τὰ δι' αὐτὸν ὑπάρχοντα τυχόν μειονεκτήματα τῆς συμβάσεως, δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀμήχανον τοῦ ἐναντίου ἔρεισμος, διότι πολλάκις ἐπ' ἴσης ἢ ἐπιχειρήσεις θέλει εἶναι δι' αὐτὸν ἐπικερδὴς ἢ καὶ μὴ ἐπιζήμιος.

β'. "Ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ χρησιμεύει μὲν συνήθως πρὸς ἀποδείξιν καὶ ἐκτίλει τῆς συμβάσεως, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ καὶ τὸ μόνον πρὸς τοῦτο μέσον, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι δικαιιοῦνται νὰ καταρτίσωσι τὴν μεταξὺ αὐτῶν συμφωνίαν καὶ διὰ συμβολαίου ἰδιαιτέρου, ἐν τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει γεννᾶται τὸ ζήτημα: τὸ τοιοῦτον συμβόλαιον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς συναλλαγματικὴ ἢ ὡς ἔχον τὰς νομίμους αὐτῆς συναπειάς; Ἐὰν τὴν σύνταξιν αὐτοῦ δὲν ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις συναλλαγματικῆς βεβαίως ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν οὐ μόνον ὅτι τοῦ τοιοῦτου ἐγγράφου αἱ συνείπειαι ρυθμίζονται πάντοτε κατὰ τὰς γενικὰς τοῦ Δικαίου περὶ συμβολαίων ἀρχάς, χωρὶς νὰ ἐπέρχυνται καὶ τῆς συναλλαγματικῆς ἐκτελέσματα, ἀλλὰ καὶ ὅτι δὲν ἐφαρμόζεται ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ τοῦ ἀρθρ. 189 τοῦ Ε. Ν. πενταετῆς παραγραφῆς (Nougiar ἀριθ. 8.—Pardessus ἀριθ. 321), ἥτις ἰσχύουσα ἐπὶ ἐμπορευσιμῶν ἐν γένει γραμματίων δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐγγράφων, ἢ ἐκ τῶν ὁποίων ὑποχρέωσις ὑπόκειται τῇ κοινῇ παραγραφῇ πάντοτε.

Ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντων στοιχείων, πολλὰ καὶ διὰ-

φοροὶ εἶσι τῆς ἐκτελέσεως τῆς συναλλαγῆς αἱ νόμιμοι συνείπειαι, ὧν κυριώτεραι δέον νὰ θεωρηθῶσιν αἱ ἐπόμεναι. Ἐκεῖνος ὅστις ἀναδέχεται νὰ καταβάλῃ ἐν τόπῳ ἄλλῳ ποσὸν τι ἀντὶ τοῦ διδομένου αὐτῷ ἀντιτίμου, ὑποχρεοῦται πρῶτον νὰ ἐκδώσῃ νομίμως καὶ ἐγχειρίσῃ πρὸς τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων συναλλαγματικὴν πληρωτέαν διὰ τοῦ συμφωνηθέντος νομίσματος καὶ κατὰ τὸν συνομολογηθέντα χρόνον καὶ τόπον· ἡ συναλλαγματικὴ δ' αὕτη, ἐὰν δὲν συνεφωνήσῃ τι ἰδιαιτέρον, δύναται νὰ ἐκδοθῇ καὶ παρὰ προσώπου τρίτου, παρεχομένου ὅμως τὰς αὐτὰς ἀσφαλεῖς ἐγγυήσεις, καὶ προθεσμίαν καταβολῆς ἀνάλογον, ὅπως ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως πληρωμῆς ἐνεργούνται ἀποσκοπτικῶς αἱ ἀπαιρητικῶς ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμεναι διατυπώσεις, καὶ δεύτερον νὰ μεριμνήσῃ περὶ ἀποδοχῆς τῆς ἐκδοθείσης συναλλαγματικῆς καὶ ἐγκαίρου αὐτῇ· πληρωμῆς ὡς εὐθυνόμενος ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει εἰς καταβολὴν ἀποζημιώσεως ἀποτελουμένης ἐκ κεφαλαίου, τόκων καὶ τῶν ἐντεῦθεν προξηνηθέντων ἐξόδων ὡς καὶ τοῦ διαφέροντος ἐν γένει.

Ἐκτὸς ὁμως τούτων, ὁ τὴν πληρωμὴν τοῦ ἀντιτίμου τῆς ἐκδοθείσης συναλλαγματικῆς ἀναδεχόμενος συμβαλλόμενος ὑποχρεοῦται καὶ νὰ καταβάλῃ αὐτὸ ἐγκαίρως, εὐθυνόμενος μάλιστα ἐὰν πρόκειται περὶ ἐμπορευμάτων ἢ ἀντικειμένων ἀξίας καὶ περὶ πάσης ἐκνικήσεως ὡς καὶ ὁ πωλητὴς αὐτῆς· ἐν γένει δὲ δέον νὰ ἐνεργηθῇ πᾶν ὅ, τι ἀπαιτεῖται πρὸς πληρωμὴν τῆς συναλλαγματικῆς, διότι ἄλλως ὑπόκειται ὁ εὐθυνόμενος κατὰ Νόμον εἰς ἀνόρθωσιν πάσης ζημίας, ἣν ὑπέστη τυχὸν ἐντεῦθεν ὁ μετ' αὐτοῦ συναλλαξάμενος.

Μέχρι τοῦδε ἐγένετο λόγος περὶ δύο μόνον εἰδῶν συναλλαγῆς, ἥτοι α') τῆς προχείρου καταλλαγῆς (cambium mutuum seu minus), ἥτις εἶναι ἡ πα

λαιοτέρα, καὶ ἥτις παρ' "Ελλησι, καθ' ἃ μαρτυρεῖται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων (Δημοσ. π. Καλιπ. 1236 — Παρθ. καὶ Πολυδ. Γ' 84) ὡς καὶ παρὰ Ῥωμαίοις ἐνησκειτο ὑπὸ τῶν *Τραπεζίτων* καὶ *Κολυμβιστῶν*, οἵτινες οὐ μόνον ἐπώλουν καὶ ὠνοῦντο τὸν χρυσόν, ἀλλὰ καὶ πηχτήλαττον τὰ νομίσματα ὡς ἱμοιβὴν λαμβάνοντες ποσοστὸν τι καλούμενον *καταλλαγήν* ἢ *ἐπικαταλλαγήν* ἢ *κόλλυθον*, καὶ εἰς τῆς πραγματοποιημένης διὰ τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἐκδόσεως συναλλαγματικῆς· καὶ εἶναι μὲν βέβαιον ὅτι παλαιότερον ὑπῆρχον πλείονες αὐτῆς διαίρεσεις, ἀλλ' αὐταὶ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχουσαι ἀξίαν οἰανδῆποτε, καθ' ὅσον ἡ ἀνάγκη ὑπάρξεως δύο μόνον κατηγοριῶν συναλλαγῆς, ἥτοι τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυσσομένων, εἶναι ἀλήθεια, ἥτις δὲν δύνανται ν' ἀμυθισθητῇ καὶ ἡ ὁποία ἀνεγνωρίσθῃ κοινῶς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις.

Οὕτως ἡ Ἱταλικὴ Σχολὴ διέκρινε τὴν *συναλλαγήν* εἰς *πραγματικὴν* καὶ *εὐθετάν*, εἰς *πληρίαν* καὶ εἰς *ἀθέμιτον* καὶ ἀπηγορευμένην. Ἡ πρώτη ὅμως οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ σύμβασις, δι' ἧς ἡ συναλλαγή ἡσκειτο ὄντως πραγματικῶς καὶ εὐθέως διὰ τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποστολῆς χρημάτων· ἡ τρίτη ἀποτελοῦσα κυρίως δάνειον τοκογλυφικόν, ἦτο ἡ σύμβασις, ἣν οἱ Γάλλοι Νομοδιδάσκαλοι ἐκάλουν *sec* ἢ *adulterin*, ἥτις ἀπεκρούετο ὑπὸ τῆς καλῆς τίστειος καὶ περὶ τῆς ὁποίας ὁ Dupuys de la Serra (κεφ. 1, ἀριθ. 5) ἔλεγεν· εἶναι ἄγνωστος ἐν Γαλλίᾳ καὶ πρὸς οὐδὲν περὶ αὐτῆς, ἵνα μὴ τὴν καταστήσῃ γνωστήν, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡ ἐπιστήμη διέκρινεν οὐχὶ ἐν ἀλλὰ τρία διάφορα συναλλάγματα, ἥτοι τὴν ἐντολήν, τὸ δάνειον καὶ τὴν συναλλαγήν· εἰς προσδιορισμὸν δὲ τοῦ χαρακτῆρος ἀκριβῆ καὶ ἐξέυρυσιν τῶν διακρινουσῶν αὐτὴν συνθηκῶν ἠναγκάζοντο νὰ καταφεύγωσιν

εἰς ἀναλύσεις λεπτολόγους μὲν ἄλλ' ἢ καὶ στα ἀσφαλεῖς καὶ πειθούσας, ὧν τὴν ἐξήγησιν δίδωσιν ὁ Cassegeris¹ (*disc.*, 218 ἀρθρ. 3 καὶ ἐπ. 28 ἀρθρ. 9-10) καὶ ὁ De Luca (*de cambio*, βιβλ. 5, ἀριθ. 9) καὶ αἱ ὁποῖαι καταδεικνύουσι τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τούτῳ σύγχυσιν.

Οἱ ἀρχαιότεροι ἐν τούτοις Γάλλοι Νομοδιδάσκαλοι ἀπεδέχθησαν ἐπ' ἴσης τὴν τοιαύτην διαστολήν καὶ εἰσαγαγόντες ἐδικὴν τινα μόνον καὶ ὅλως τοπικὴν περὶ πτωσιν διήρσαν ὡς τούτως τὴν συναλλαγήν εἰς *πρόχειρον καταλλαγήν* (*minutim* ἢ *manusale*) εἰς τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον πραγματοποιουμένην διὰ τῆς ἐκδόσεως συναλλαγματικῆς, τὴν *ιδιόζουσαν* καὶ *ἐπιτροπομένην* ἐν τῇ πόλει τῆς Lyon, καθ' ἣν συνεχωρεῖτο ἡ συνομολόγησις τόκου $2\frac{1}{2}$ ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{10}$ διὰ τὸ μεταξὺ τῆς μίαις μέχρι τῆς ἐτέρας ἀγορᾶς διάστημα, οὐ ἔνεκα καὶ οἱ ἐτήσιοι τόκοι ἀνῆρχοντο εἰς 10 ἐπὶ τοῖς $\frac{0}{10}$ (Marechal, *Tr. de ch.* κλπ. κεφ. 1, σελ. 18. Bédar., ἀρ. 17), καὶ τὴν ἀθέμιτον.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν κατηγοριῶν τούτων, ὡς παρατηρεῖ ἑκάστος, ἡ μὲν τρίτη ὡς ὅλως τοπικὴ οὐδεμίαν ἀπολύτως ἔχει ἀξίαν καὶ ἡ τετάρτη συμπίπτει τελείως πρὸς τὴν τρίτην τῆς Ἱταλικῆς Σχολῆς καὶ ἀποτελεῖ καθαρῶς τοκογλυφίαν ἐνεργουμένην ὑπὸ τὴν πρόφασιν τῆς συναλλαγῆς. Ἐν τούτῳ δὲ ἔγκειται καὶ ὁ λόγος, δι' οὗ ἡ θεωρητικὴ αὕτη διαίρεσις ἀπεκρούσθῃ μεταγενεστέρως καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα ἡ κοινὴ γνώμη ἀναγνωρίζει ἐκ παλαιότητας δύο μόνον συναλλαγῆς εἶδη.

¹ Quando summa non est realiter transmissa, ad nundinas, vel quando campsor non habet in loco solutionis cambiorum correspondens habentem proprias vel alienas pecunias quibus saltem virtualis solutio fieri possit.

τὴν θεωρίαν τοῦ Dupuis de la Serra ἀποδεχομένη· διότι, ὡς παρατηροῦσιν ὀρθῶς καὶ οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς, ἐπιχείρησις χαρακτηριζομένη ὡς συναλλαγή καὶ μὴ δυναμένη νὰ ὑπαχθῇ οὐσιαστικῶς εἰς τινὰ τῶν δύο ἀνωτέρω κατηγοριῶν, οὐδὲν ἄλλο θὰ ἦναι ἢ πρᾶξις τοκογλυφικῆ καλυπτομένη διὰ προφάσεως ἠθικῆς (Παρ. Bédar., σ. 23).

Ἐνταῦθα ὁμως τίθεται φυσικῶς τὸ ἐρώτημα· τὸ συνάλλαγμα τοῦτο εἶναι ἐντελῶς ἀπηλλαγμένον ἀπὸ πάσης ιδέας καὶ πάσης μομφῆς τοκογλυφίας καὶ τὸ τίμημα τῆς συναλλαγῆς, ἥτοι ἡ χρηματικὴ ὠφέλεια, ἣν παρέχεται ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων πρὸς τὸν ἕτερον ἐπὶ ἀνταλλαγῆς χρημάτων ἀντὶ γραμματίων ἱκανοποιουμένων πληρωτέων ἀλλαχοῦ, δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀθίμιτος; Ἐν πρώτοις δεόν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἔτι ἡ λήψις τόκων παρὰ δυνάμει καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ ἀμφισβήτησις δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἢ μόνον ἐπὶ δανείου· ἐξεταστέον ὅθεν καθίσταται κυρίως, ἐὰν διὰ τῆς συναλλαγῆς καθιστᾶται δάνειον ὅπως ἐφαρμόζονται καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀρχαὶ ὁμοίαι.

Ἐν Ἱταλίᾳ ὑπῆρχον τέσσαρες διαφορογενῶμαι περὶ τοῦ τοῦ φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ τῆς συναλλαγῆς (Scaccia de comm., § 1 ζητ. 4 ἀριθ. 4 καὶ 37). Ἡ πρώτη θεωρεῖ τὴν συναλλαγὴν ὡς ἐνέχουσαν καθαρὸν καὶ ἀπλοῦν δάνειον καὶ κατεδίδεκε τὸ ἀντίτιμον αὐτῆς ὡς δημιουργοῦν συμφέρον, διότι οἱ τῆς τοιαύτης θεωρίας ὑπερμαχοῦντες ἠθικολόγοι καὶ θεολόγοι ἐθεώρουν ἀξιόμιστον πᾶσαν πέρα τοῦ κεφαλαίου ὠφέλειαν· ἡ δευτέρα ἀνεγνώριζεν ἐν αὐτῇ συνάλλαγμα ἀνώνυμον *do ut des* καὶ *do ut facias*, ἡ τρίτη δτι ὑφίσταται ἐν τούτῳ ἀπλῇ, καταλλαγῇ (*Permutatio pecuniae pro pecunia*)· καὶ ἡ τετάρτη ἐδέχετο δτι ἡ συναλλαγή οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ συνάλ-

λαγμα ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως ποσότητος χρηματικῆς ἢ πιστώσεως ὀφειλομένης πρὸς τὸν ἕτερον τῶν συναλλαξαμένων· αἱ θεωρίαι δ' αὗται οὐδεμίαν ὑπόστησαν οὐσιαστικὴν ἀλλοίωσιν καὶ διὰ τῆς μεταγωγῆς αὐτῶν ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα οἱ σπουδαιότεροι αὐτῆς νομοδιδασκαλοὶ παραπλησίως ἐδέχθησαν ἀρχὰς καὶ τὰς αὐτὰς περίπου σύνεπειας.

Ὁ Scaccia ἐν τούτοις (αὐτοθ. ἀρ. 37) ἐξετάζων τὰς διαφορὰς ταύτας θεωρίας, ἀποδεικνύει δι' ἐπιχειρημάτων ἀκαταμαχῆτων, ὅτι αἱ τρεῖς πρώται πόρρω ἀπέχουσι τῆς ἀληθείας καὶ ἀποδέχεται μᾶλλον τὴν τετάρτην, σχετικὰς μόνον ἐπαγόμενος παρατηρήσεις καὶ ὁ Cassaregis, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι ἀποφαίνεται, ὅτι συναλλαγή καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἀγοράζεται ἐν τινι τόπῳ πίστως τις καταβλητέα ἐν ἄλλῳ (*Cambio dicessi la operatione, con la quale, si compra in un luogo, un credito esigibile in un altro*. Παρ. B. καὶ de Luca de camp., di. c., 24 ἀριθ. 2). Ὡστε κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, τὴν διατυπωθεῖσαν ὡς ἐρρήθη καὶ ὑπὸ τινων τῶν ἀρχαίων νομοδιδασκάλων (Παρ. B. Soussu ἐπὶ τοῦ 5 Tit. τοῦ διατάγματος τοῦ 1675. — De Bornier, ἐπὶ τοῦ 1 ἀρθρ. Tit. τοῦ αὐτοῦ διατάγματος) καὶ κοινῶς σήμερον κρατοῦσαν, ἡ συναλλαγή οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἐφ' ὀρισμένῳ τίμῳ πρᾶγματευσμένη ἀγορὰ καὶ πώλησις χρηματικοῦ ποσοῦ παραδοτέου ἐν τόπῳ ἄλλῳ· ἐντεῦθεν δ' ἐπεται, ὅτι, ἀφοῦ τὸ τοιοῦτον περὶ τόκων ζήτημα γεννᾶται μόνον ἐπὶ δανείου, οὐδεμίαν τοῦτο ἔχει θέσιν ἐν τῇ περὶ συναλλαγῆς συμβάσει, ἥτις κατ' ἀκολουθίαν καὶ δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ ἐπὶ τούτῳ βρασίμως, ὅσονδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὸ ληφθὲν τῆς συναλλαγῆς ἀντίτιμον, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ καλυφθῇ δι' αὐτῆς πρᾶξις ἐτέρα (Fremery, étude s. le dr. Rom. κεφ. 15. — Pardessus

ἀριθ. 22. — Noug, 1 κεφ. 3 σελ. 60. — Troplong, du Prêt, ἀριθ. 370 καὶ ἐπ. — Bédar, ἀριθ. 25).

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐν τούτοις ἀπέκρουσάν τινες τὰς τοιαύτας ἀρχὰς δογματίζοντες, ὅτι ἡ συναλλαγή ἀποτελεῖ συνάλλαγμα ἰδιότυπον μετέχον μὲν καὶ πωλήσεως πλὴν σύναμα καὶ ἀνταλλαγῆς ἐγγυήσεως δανείου καὶ ἐντολῆς, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἡδύνατο βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς προῖον πλάνης καὶ συγχύσεως ἰδεῶν· διότι οἱ τὴν τοιαύτην θεωρίαν ὑποστηρίζοντες ζητοῦσιν ἀτόπως νὰ ἐξαγάγῃσι τοὺς συστατικούς τῆς συμβάσεως χαρακτηριστὰς ἐκ τοῦ συνηθεστέρου τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς τύπου, ὅστις καθιστῶν ἀναγκαίαν τὴν συνδρομὴν πλειόνων προσώπων πολλαπλασιάζει, ὡς εἰκός, τὰς ὑποχρεώσεις καὶ δίδωσι χώραν εἰς τὴν γένεσιν συναλλαγμάτων διαφόρων· ἡ συναλλαγή ὅμως, αὕτη καθ' ἑαυτήν, δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς μετέχουσα τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων, ἀτινὰ εἰσι πάντοτε μεταγενέστερα αὐτῆς καὶ τὰ ὅποια λαμβάνουσιν ὑπαρξιν ἀπολύτως καὶ μόνον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως.

Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἀνεπτύχθη, ἡ συναλλαγή δέον ρητῶς νὰ διαστελλῇται τῆς συναλλαγματικῆς, ἥτις ἀποτελεῖ μὲν τὸ συνηθεστέρον πλὴν οὐχὶ καὶ τὸ μόνον τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς μέσον· ἐντεῦθεν δὲ συνάγεται ἀναμφισβητήτως, ὅτι ἡ συναλλαγή ὑφίσταται κυρίως καὶ μόνον, ὥσπερ ποσὸν χρηματικὸν δίδοται ἐν τινὶ τόπῳ, ὅπως ἀναληφθῇ ἐν ἐτέρῳ καὶ ὅτι οὐδὲν κωλύει τὸν δίδοντα, ὅπως ἀρκεσθῇ εἰς τὴν προφορικὴν ἢ καὶ ἑγγράφον τοῦ λαμβάνοντος ἀναγνώρισιν τοῦ ληφθέντος ποσοῦ καὶ ὑπόσχεσιν περὶ ἐπιστροφῆς τῶν καταβληθέντων. Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν ἐξεδόθη μὲν συναλλαγματικὴ, ὑφίσταται ὅμως συναλλαγή, ἡ περὶ αὐτῆς σύμβασις δύναται νὰ ὑπο-

στηριχθῇ ἐπαρκῶς, ὅτι μετέχει καὶ συναλλάγματος ἐτέρου, ὡς λ. χ. ἐντολῆς· βεβαίως ὅχι, διότι συμφῶνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐκτιθεμένας ἀρχὰς, ὁ χαρακτηριστὴρ καὶ αἱ νόμιμοι τῆς συναλλαγματικῆς συνέπειαι δὲν πρέπει ν' ἀποδίδωνται καὶ εἰς τὸ προκαλοῦν τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς αἰτίον (Bédar, αὐτόθ.).

Ἐρρήθη ἀνωτέρω, ὅτι ἡ συναλλαγή δὲν πρέπει νὰ συγχέεται πρὸς τὸ δάνειον, ἐνταῦθα δὲ δέον νὰ προστεθῇ, ὅτι ὑπάρχουσιν ἐνίοτε καὶ περιπτώσεις τινεῖς, καθ' αἷς ἡ πρώτη δὲν ἀποτελεῖ μὲν δάνειον, δύναται ὅμως νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς γένεσιν τοῦ δευτέρου.

Οὕτως ὁ λαμβάνων συναλλαγματικὴν τιμὴν ὑπὸ συνηθείας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακράς, δύναται μὴ καταβίλλων ἀμέσως τὸ ἀντίτιμον νὰ συμφωνήσῃ μετὰ τινος τῶν προσώπων αὐτῆς, ὅπως ἡ καταβολὴ γίνη εἰς χρόνον συμπίπτοντα μετὰ τὴν διὰ τοῦ ἑγγράφου ὀριζομένην λῆξιν.

Ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει οὐδεμία βεβαίως δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀμφιβολία περὶ τοῦ ὅτι ὑπάρχουσιν οὐχὶ ἐν ἀλλ' ἑνὶ δύο διακεκριμένα συναλλάγματα, ἥτοι συναλλαγή καὶ δάνειον, ὧν τὸ πρῶτον δίδωσιν ἀφορμὴν εἰς γένεσιν τοῦ δευτέρου, χωρὶς ἐν τούτοις, ν' ἀπολέσῃ καὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ χαρακτηριστὴρα, ἐρωτᾶται ὅμως· δύναται νὰ συμφωνηθῇ τόκος; Οἱ πλείστοι τῶν Γάλλων συγγραφέων λύουσι κατὰ πρακτικῶς τὸ ζήτημα, ἡ γνώμη δ' αὕτη ἐθεωρήθη καὶ δικαίως ὡς ὀρθοτέρα, διότι ὁ τόκος εἶναι ἡ συνέπεια τοῦ δανείου, ἐν τῷ ἀντίτιμον τῆς συναλλαγῆς ὀφείλεται ἅψ' ἥς καταβληθῶσι τὰ χρήματα, ἐν τόπῳ διαφόρῳ ἐκείνου, καθ' ὃν συνέστη ἡ σύμβασις (Bédar, ἀριθ. 26).

Εἰ καὶ κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε ἀναπτυχθέντα ἡ συναλλαγματικὴ χρησιμεύει οὐ μόνον πρὸς ἐκτέλεσιν ἀλλὰ καὶ ὡς ἑγγράφον περὶ τῆς καταρτίσεως τῆς ἐξου-

κουμένης συμβάσεως ἀποδείξει, ἐν τούτοις ἐν ἑλλείψει τοιαύτης, τῆς συναλλαγῆς ἡ ὑπαρξίς ἐπιτρέπεται ν' ἀποδειχθῇ καὶ ἄλλως· ἡ ἀπόδειξις δ' αὕτη δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ μαρτύρων.

Ἐπὶ συναλλαγματικῆς, ἥς ἡ πραγματοποίησις ὑπόκειται εἰς συνθήκας καὶ ὁρους τῶν ὁποίων ἡ ἐκπλήρωσις ἔχει ἀναγκαιῶς συνέπειαν τὴν παραγωγὴν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐγγράφου, δὲν ἡδύνατο βεβαίως νὰ ἐπιτραπῇ τῶν μαρτύρων ἡ χρῆσις, ἀλλ' ἐπὶ συναλλαγῆς, ἥτις ἐπὶ πᾶσης ἀγοραπωλησίας λογίζεται πλήρης ὅταν συμπέσῃ ἡ περὶ τοῦ πράγματος (τῆς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως τῆς χρηματικῆς ποσότητος) ὡς καὶ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ ἐλευθέρᾳ τῶν μερῶν συναίνεσις, δὲν συντρέχει ὡς εἰκὸς ὁ αὐτὸς λόγος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐφαρμόζεται ἡ γενικὴ περὶ τούτου διάταξις τοῦ Ε. Ν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡμφισθετήθη τῆς γνώμης ταύτης ἡ ὁρθότης, ἀλλ' οἱ ἀντιφρονούντες προῆλθον εἰς τοιοῦτον συμπέρασμα συγχέοντες προφανῶς τὴν συναλλαγὴν πρὸς τὴν συναλλαγματικὴν καὶ ἀτόπως ἀναμιγνύοντες τὰποτελέσματα ἀμφοτέρων· διότι ὡς λόγον ἐπικαλοῦνται τὸ ὅτι ὁ νομοθέτης διαγράφας ἐπιτακτικῶς τοὺς τύπους, οὐς δέον νὰ φέρῃ ἡ συναλλαγματικὴ, ἐνδοίει ν' ἀπαγορεύσῃ ἀπολύτως πᾶν ἕτερον ἀποδείξεως εἶδος, ὅπερ ἐφαρμόζεται μὲν ἀληθῶς ἐπὶ τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς συναλλαγῆς καθιερουμένου μέσου, ἥτοι τῆς συναλλαγματικῆς, οὐχὶ ὅμως καὶ τῆς συμβάσεως, ἥτις αὕτη κατ' ἐαυτὴν λογίζεται πλήρης καὶ ἄνευ ἐκείνης καὶ ἡ ὁποία ὡς ἀγοραπωλησία ἐμπορικὴ δύναται ν' ἀποδειχθῇ διὰ παντὸς νομίμου μέσου.

Δ. Ποταμίανος

Συναλλαγματικά. Ἐὰν τὸ ἔμπορικὸν Δίκαιον ἀναγνωρίζεται, ὑπὸ πάντων ὡς σπουδαῖος τῆς ὅλης ἐπιστήμης κλάδος, αἱ συναλλαγματικά εἰκότως δύ-

νανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελοῦσαι τὸν ἰσχυρὸν ἄξονα, περὶ ὃν στρέφεται εὐχερέστερον τὸ τε ἔμποριον καὶ ἡ βιομηχανία, ἵνα δὲ κατανοήσῃ τις, ὅπως ὁ θεσμός οὗτος συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν θαυμασίαν τοῦ ἔμπορίου προκοπὴν, ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ βλέμμα ἐπὶ τῇ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτοῦ ὑπαρχούσης καταστάσεως. Ἡ συναλλαγματικὴ, λέγει ὁ Nougier (Le tr. de ch. t. 1 σελ. 34) εἶναι ὁ κινῶν τὸ βαρὺ τοῦ ἔμπορίου φορτίον μοχλός. Δι' αὐτοῦ τὰ ὄρη ταπεινοῦνται, ἡ θάλασσα ξηραίνεται, αἱ ἀποστάσεις σμικρύνονται καὶ τὰ ἑκατομύρια διατρέχονσι τὸ διάστημα μετὰ τῆς ταχύτητος τοῦ ταχυδρομείου καὶ τῆς πορείας τοῦ πλοίου. Καὶ ἀληθῶς χάρις εἰς τὸ τεμάχιον τοῦτο τοῦ χάρτου ὁ ἔμπορος δύναται σήμερον ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου μετατοπισμοῦ νὰ κινή τὰ κεφάλαια αὐτοῦ καὶ νὰ συναλλάσσῃται ἐν ταῖς ἀπωτάταις τοῦ κόσμου ἀγοραῖς.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀγαθῶν τούτων ἀποτελεσμάτων οὐδεμία ὑφίσταται ἀντίρρησης, ἀλλ' ὅμως ἐρίζουσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν περιστάσεων, καθ' ὅς ἐγεννήθη ὁ θεσμός, καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς χώρας ἐνθα εἶδε κατὰ πρῶτον τὸ φῶς.

Τινεῖς εἰς τοὺς ἀπωτάτους ἀνελθόντες χρόνους ὑπεστήριξαν, ὅτι ἀνεῖπον τῆς συναλλαγματικῆς τὴν χρῆσιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῆς Κερκχρδόνος, τῆς Τύρου, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου, τῶν Συρακουσῶν καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας (Alauz., 1222 καὶ ἐπ. — Πικραβ. καὶ Dupont de Nemours, de la Banque de France σ. 9)· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δικαίως φρονοῦμεν, ἀπεκρούσθῃ (Seaccia, de comm. et camb., 5 σ. 99. — Dupuis de la Serra, Let., dech., κεφ. 2 ἀριθ. 1 σελ. 30. — Nougier αὐτ. σελ. 40)· διότι ἐν Ἑλλάδι καὶ Ῥώμῃ ἀπαντῶσι μὲν ἴσως συναλλαγῆς καὶ ἀποστολῆς χρημάτων

ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ('Ισοκρ. Τραπεζ. § 39. — Pardessus, Lois mar., 1 σελ. 39) ὥχρ' ἔχνη, οὐχὶ ὅμως καὶ γεγονότα ἐνδεικνύοντα τὴν διὰ συναλλαγματικῆς πραγματοποιήσιν τῆς τοιαύτης ἀποστολῆς¹. Ἡ ἰταλικὴ σχολὴ προεξάρχοντος

¹ Ὁ Alauzet ἐπικαλεῖται δύο ἐπιστολὰς τοῦ Κικέρωνος πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι τὰ ἐμπορικὰ συναλλάγματα τῆς Ἑλλάδος (περὶ ὧν μνείαν ποιεῖται ὁ Pardessus, καὶ τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις πόρρω ἀπέχουσι τοῦ νὰ θεωρῶνται ὡς φέροντα συναλλαγματικῆς τύπον) μετηνέχθησαν βραδύτερον καὶ ἐν Ῥώμῃ. Ἡ πρώτη ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Caminius Saluste (ad famil., lib. 2 ἐπιστ. 17), ὁρῶς δ' ἐρμηνευομένη, φαίνεται ὁμιλοῦσα οὐχὶ περὶ συναλλαγῆς, ὡς διατείνεται ὁ ὡς εἴρηται συγγραφεύς, ἀλλὰ περὶ ἀσφαλείας. Ἡ δευτέρα ἐγγράφη πρὸς τὸν Ἀττικὸν (lib. 12 ἐπιστ. 24) καὶ δι' αὐτῆς ὁ γράφων, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὁμιλῶν, διαπυρρύνεται ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ μετρηθῇ ἐν Ῥώμῃ χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως τὸ λάβῃ ἐκεῖνος ἐν Ἀθήναις (Sed quaero quod illi opus erit Athenis permutari ne possit), ἐξ ὧν ἐπεται, ὅτι ἦν μὲν γνωστὴ ἡ χρῆσις πιστωτικῶν ἐπιστολῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ συναλλαγματικῆς, δι' ἧς ἐπραγματοποιεῖτο τῶν χρημάτων ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ ὁποία διαφέρει ἐκείνης, οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸ ποσόν, ὅπερ ἐν τῇ πρώτῃ δύναται νὰ ᾖ ἢ ἀπροσδιόριστον, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἀπαιτήσεως, ἥτις εἶναι προσωπικὴ ὅλως καὶ ἀνεπίδεκτος μεταβιβάσεως, ὅταν προέρχεται ἐκ πιστωτικῆς ἐπιστολῆς· διότι ἡ λέξις permutatio παρὰ Ῥωμαίοις, ὡς προκύπτει καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων τοῦ Κικέρωνος, ἐδήλου τὴν ἀντιμικρὰς ἀμοιβῆς (collybus) καταλλαγὴν ξένων νομισμάτων διὰ Ῥω-

τοῦ Casaregis (disc. 218 ἀριθ. 1) ἀποδίδωσιν ἀντιθέτως τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νομίσματος εἰς τοὺς Φλωρεντίνους, εἴτινες, διὰ κόμενοι ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν, εἴτε ὡς Γκουέλφοι εἴτε ὡς Γιβελίνοι, κατέφευγον εἰς τὸ μέσον τοῦτο, ὅπως λαμβάνωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν, πλην καὶ ἡ θεωρία αὕτη, ὅσον καὶ ἂν δικαιολογηθῇ ἐκ τοῦ φυλετικοῦ τῶν Ἰταλῶν ἐγωϊσμοῦ, ἐπ' ἀκριβὲς ἐξελεγχομένη, ἀποδεικνύεται ἀπορρέουσα μᾶλλον ἐκ τῶν πατριωτικῶν αἰσθημάτων τῶν ὑπὲρ αὐτῆς μαχομένων, ἢ ἐκ τῆς ἀληθείας· διότι ἡ ἐξορία τῶν Γκιβελίνων καὶ Γκουέλφων ἔλαβε χώραν περὶ τὰ τέλη τοῦ 14 αἰῶνος, ἐνῷ εἶναι ἱστορικῶς μεμαρτυρημένον, ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ ἦν γνωστὴ ἀπὸ τοῦ 13ου ἐν Ἰταλίᾳ, ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τῆς Avignon τοῦ 1243 καὶ τοῦ Ἑνετικοῦ Νόμου τοῦ 1272¹. Ὁρθῶς ἄρα νομίζομεν ὁ Nougier (αὐτ.) ἐπὶ τῆς μαθηματικῆς ταύτης ἀληθείας στηριζόμενος ἀπέκρουσε τὰς τοιαύτας ἀξιώσεις τῶν Φλωρεντίνων, ἀτόπως ἐπικαλουμένων ὑπὲρ ἑαυτῶν ἐφευρέσιν προηπάχουσιν, καὶ ἐθεώρησε τὴν ἐπινόησιν τῆς συναλλαγματικῆς ὡς ἀνήκουσαν μᾶλλον εἰς τοὺς ἐκ Γαλλίας διωχθέντας Ἰουδαίους, ὧν αἱ δύο πρώται ἐξορίαι ἦσαν ἀναμνησθητέως καὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς Αὐνιωνῶν καὶ τοῦ Ἑνετικοῦ Νόμου προγενέστεραι, λαβοῦσαι χώραν κατὰ τὸ

μαϊκῶν, ὡς καὶ τὴν ἐν Ῥώμῃ λῆψιν χρημάτων, πληρωτέων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις διὰ πιστωτικῶν ἐπιστολῶν (Παραβ. Παλ. 1 σ. 36. — Despreaux ἀριθ. 435).

¹ Ὁ κανονισμὸς τῆς Αὐνιωνῶν περὶ εἶχεν ὁλόκληρον κεφάλαιον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν de litteris cambii, τὸν δὲ δεύτερον ἀναφέρει ὁ Nicolaide Passeribus, de scripta privata de litteris cambii

610 καὶ 1186· διότι, ἐὰν εἰς ταῦτα προσ-
τεθῶσι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Nougier ἐπιχα-
λούμενα σπουδαῖα ἐπιχειρήματα, ἡ ὑπο-
στηριζομένη περὶ τῶν Ἰουδαίων ὑπόθε-
σις καθίσταται πλέον ἢ πιθανή.

Κατὰ τὰς ἀνωτέρω μνημονευόμενας
ἐποχὰς οἱ Ἰσραηλῖται ἦσαν μὲν κύριοι
καὶ ἐπὶ κεφαλῆς οὕτως εἰπεῖν τοῦ παγ-
κοσμίου ἐμπορίου, ἀλλ' ἀσυχρόνως ἄρ-
χοντες καὶ ἀρχόμενοι μίαν εἶχον πάντοτε
ἐπιθυμίαν καὶ ἓνα τοῦ βίου σκοπόν, τὸ
να πλουτῶσι διὰ τῆς ἀπογυμνώσεως ἐ-
κείνων, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ τῶν πραγμά-
των καταστάσεως φυσικὸν ἦτο· ν' ἀνα-
πτυχθῇ παρὰ τοῖς διωκομένοις ζωηρο-
τάτη τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποστο-
λῆς τῆς κινδυνευούσης αὐτῶν περιουσίας
ἐπιθυμία καὶ ἀποῦ ἡ αὐτούσιος τοῦ με-
ταλλικοῦ ἐξαγωγῆς, κινδυνώδης διὰ πάντα,
καθίστατο ἀδύνατος διὰ τοὺς Ἰουδαίους,
ὡς βέλαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι δι-
αρκῶς κατεγίνοντο οὗτοι εἰς ἐξεύρεσιν
τῶν πρὸς ἐξαγωγὴν ἀναγκαίων μέσων
καὶ ὅτι ἐκ τῶν τοιούτων πρσπαθειῶν
ἐγεννήθη ἰσως τῆς συναλλαγματικῆς ὁ
θεσμός.

«Οἱ Ἰουδαῖοι, λέγει ὁ Montesquieu
(*esprit des lois* lib. 21 κεφ. 20) διωκό-
μενοι ἀλληλοδιαδόχως ἐκ πάσης χώρας,
εὗρον τὸ μέσον, ὅπως σώζωσι τὴν οὐσίαν
αὐτῶν. Ἐπενόησαν τὴν συναλλαγματι-
κὴν καὶ δι' αὐτῆς ἠδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ
τὸ ἐμπόριον τῆς βίβης καὶ νὰ διατηρηθῇ
πανταχοῦ· διότι καὶ ὁ πλουσιώτερος ἐμ-
πορος, ἄορατον ἔχων περιουσίαν, ἠδύνατο
νὰ ἐκπέμπῃ αὐτὴν εἰς διάφορα μέρη, χω-
ρὶς ν' ἀφίγῃ οὐδαμοῦ τῆς τοιαύτης ἀπο-
στολῆς ἔχρη».

Ὅτι δὲ ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἡ ὀρθο-
τέρα, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῆς Μωσαϊκῆς
νομοθεσίας, ἥτις ἀναγνώριζε καὶ ἀγοραπω-
λησίας καὶ δωρεὰς καὶ συναλλαγὴν, κα-
ταρτιζομένης δι' ἐπιστολῶν, αἰτινες, ὡς
παρatreῖ ὁ Salvador (*Institutions de*

Moyse, 1 σ. 337), μικρὸν βεβαίως δια-
φέρει τῆς συναλλαγματικῆς, ἥς ἡ ἐμφά-
νησις θὰ ἐπεταχύνθη, ὡς ἐρρήθη, ἥδη ἐκ
τοῦ λόγου ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἔνεκα τῆς
συστηματικῆς αὐτῶν καταδιώξεως εἶχον
ἀπόλυτον τοῦ μέσου τούτου ἀνάγκην.
Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ De Ruby
(*Histoire de la ville de Lyon* σ. 289
καὶ ἐπ.), ἀποφαίνεται ὅτι ἔνεκα τῶν
κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκδοθέντων
αὐστηροτάτων περὶ καταδιώξεως τῶν Ἰ-
ουδαίων διαταγμάτων δὲν εἶναι πιθανὸν
ὅτι θὰ εὕρισκοντο ἄνθρωποι ἀνταλμαβί-
νοντες τῆς περιουσίας τῶν ἐξορίστων τὴν
φύλαξιν, ἀλλ' ἡ κοινὴ πεῖρα διδάσκει ὅτι
τὸ ὅλεον συμφέρον εἶναι ὑπέρτερον πάν-
τοτε καὶ ὅτι τοιούτου συμφέροντος ἡ ὑ-
πόσχεσις ἠδύνατο νὰ διευκολύνῃ καὶ τὴν
φύλαξιν καὶ τὴν ἀποστολήν.¹ Ἐκδοθή
ἥδη, τῆς συναλλαγματικῆς ἡ ἔκδοσις
προϋποτίθην ἀναγκάτως τὴν ὑπαρξὶν
συμβάσεως, καθ' ἣν ὁ εἰς τῶν συμβαλ-
λομένων ἀναδέχεται ἀπέναντι τοῦ ἑτέρου

¹ Εἰς τοὺς Ἰσραηλῖτας ἀποτίδουσι τὴν
συναλλαγματικὴν ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω κα-
ὶ Bernier *Conférences* ἀριθ. 547—
Gayot lib. 20 κεφ. 21. — Isambert,
Ἄρχαῖοι Νόμοι Γαλλίας, T. 4. σ. 171.
Bédar., ἀριθ. 11.—Ὁ Wagner (Δι-
καιον συναλλαγματικῶν ἐν Αὐστρίᾳ § 6
καὶ 7) καὶ ὁ Marten (Ἀρχὴ τοῦ δι-
καίου τῆς συναλλαγῆς ἀριθ. 2 καὶ 3),
θεωροῦσι τὴν συναλλαγματικὴν προὶόν
τῶν κατὰ τοὺς σταυροφορικοὺς πολέμους
γενομένων πανηγύρεων, ἀλλ' αἱ σταυρο-
φορίαι ἀρξάμεναι ἀπὸ τοῦ 1096 τῇ ἐ-
νεργείᾳ Πέτρου τοῦ Ἐρημίτου ἔληξαν τῷ
1270, ἐνῶ ἐπὶ 147 ἔτη μετὰ τὸ 1096
οὐδὲν ἀπανεῖχ ἔχνος τῆς συναλλαγματι-
κῆς, ἥς μνησθαι ποιεῖται, ὡς ἐρρήθη, τὸ
πρῶτον ὁ κανονισμὸς τῆς Δύνηωνος ἐν
ἔτει 1243.

ἀντὶ τῆς ἀξίας ἣν ἔλαθεν ἢ ὀφείλει νὰ λῶθῃ τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως καταβάλλῃ ἐν ὠρισμένῳ χρόνῳ καὶ τόπῳ, διαφόρῳ τοῦ τῆς κατάρτισεως τοῦ συναλλαγματος. χρηματικὸν ποσὸν ὠρισμένον· ἐντεῦθεν δ' ἐπεται ὅτι τῆς συναλλαγματικῆς ἢ ἐκδοσὶς ἀπαιτεῖ γενικῶς τεσσάρων προσώπων τὴν συνδρομήν, ἥτοι α') τοῦ λαμβάνοντος τὴν ἀξίαν καὶ ἐκδίδοντος τὴν συναλλαγματικήν, β') τοῦ παρεχομένου τὴν ἀξίαν καὶ καθισταμένου κυρίου τοῦ ἐκδοθέντος δικογράφου, γ') τοῦ λαμβάνοντος τὴν πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἀντιτίμου ἐντολὴν καὶ δ') ἐνδὲς τῆς πλειόνων προσώπων, εἰς ἃ μεταβιβάζονται δι' ὀπισθογραφῆσεως τοῦ κυρίου τὰ δικαιώματα καὶ τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς εἶναι ὁ προσδιόριστος. Ὡστε ἀρχικῶς ἡ σύμβασις ὑφίσταται μεταξύ τοῦ ἐκδότη καὶ τοῦ λαμβάνοντος τὴν συναλλαγματικήν μόνον· εἰς ὅμως αὕτη τεθῇ εἰς κυκλοφορίαν, παράγεται νέον συναλλαγμαμα μεταξύ τοῦ κυρίου καὶ τοῦ ἀμέσου ἐκδοχέως αὐτοῦ, πρὸς ὄφελος τοῦ ὁποῦ ἐγένετο ἡ ὀπισθογραφῆσις, ἐνῶ ὁ πληρωτὴς ὡς ἐντολοδόχος ἀπλοῦς παρεμβαίνει πάντοτε πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἀπεδείξατο τὴν συναλλαγματικήν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι δυνατόν νὰ παρεμβληθῶσι καὶ ἕτερα ἀκόμη πρόσωπα, ἀλλ' ἡ ἀνάμιξις αὐτῶν εἶναι ἐπιβουλητικὴ ὅλως καὶ ἡ παρεντίθενται ὡς ἐγγυηταὶ τοῦ ἐκδότη τοῦ πληρωτοῦ ἢ ὀπισθογράφου τινὸς ἢ ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς λαμβάνουσιν ἀπλῶς τὴν θέσιν τοῦ πληρωτοῦ πρὸς ἀποδοχὴν ἢ πληρωμὴν.

Συμφώνως πρὸς τὰνωτέρω ἀναπτυσσόμενα ἡ συναλλαγματικὴ, ἵνα θεωρῇται νομίμως ἐκδεδομένη δέον νὰ φέρῃ τοὺς τοῦ ἀρθρ. 110 τύπους· ἀναγκαῖον ἐπομένως εἶναι νὰ συντάσσεται ἐγγράφως, νὰ φέρῃ χρονολογίαν καὶ νὰ ποιῇται ρητὴν μνείαν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως, τοῦ ὀνόματος τοῦ πληρωτοῦ τοῦ χρόνου ἢ τόπου,

καθ' ὃν πρέπει νὰ γίνῃ ἡ πληρωμὴ καὶ τοῦ δοθέντος ἀντιτίμου, συγχρόνως δὲ νὰ ἐκδίδωνται εἰς διαταγὴν τρίτου τινὸς ἢ τοῦ ἐκδότη.

Ὁ Νόμος, ὡς βλέπομεν, ἀπαιτεῖ ἀπλῶς τὴν γραφὴν ὡς ἀναγκαῖον τῆς συναλλαγματικῆς τύπον, ἐντεῦθεν δ' ἐπεται ὅτι οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἐνώπιον συμβολαιογράφου σύνταξις (Cass. 30 Ἰουλίου 1828—18 Νοεμβρ. 1833—Dal., Rép., ἀριθ. 38) ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ ἐγγράφον ἔχει πλήρη ἰσχύν, εἰαν περιβλήθῃ τὰς κατὰ νόμον ἀναγκαίας διατυπώσεις, διότι ὁ τύπος εἶναι πάντοτε ὁ αὐτὸς ἐκτὸς τῆς παρεμβλῆς τοῦ συμβολαιογράφου, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ συντάσσεται τὸ ἐγγράφον καὶ ὅστις δύναται μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ νὰ υπογράψῃ ἀντὶ τοῦ ἐκδότη, εἰς ἣν οὗτος ἀγράμματος ἢ ἀδυνατῇ διὰ λόγον ἕτερον νὰ υπογράψῃ. Καὶ ἡμφισθητήρῃ μὲν τὸ πρῶτον ἡ θεωρία αὕτη ὑπὸ τινων ὑποστηριζόντων ὅτι ἡ οὕτως συντεταγμένη συναλλαγματικὴ δὲν φέρει ὅν χαρακτῆρα τίτλου ἐμπορευσίμου, ὅτι δὲν δύναται νὰ τεθῇ εἰς κυκλοφορίαν δι' ἀπλῆς ὀπισθογραφῆσεως καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἡ μεταβίβασις αὐτοῦ δέον νὰ ἐνεργῇται δι' ἐκχωρήσεως, πλὴν οἱ πλείστοι τῶν συγγραφέων ὡς καὶ ἡ νομολογία τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἀπεφάνησαν ὅτι ἡ ἐνώπιον συμβολαιογράφου συντασσόμενη συναλλαγματικὴ δὲν θεωρεῖται ἀποκρουστέα, ἀφοῦ ἡ συνδρομὴ τοῦ συμβολαιογράφου οὐ μόνον δὲν μεταβάλλει τὴν φύσιν τοῦ συναλλαγματος, ἀλλὰ τούναντίον καὶ ἀφαιρεῖ πᾶσαν ὑπόνοιαν περὶ ὑποβολῆς τόπου (Bédar, ἀριθ. 45.—Alauz., ἀριθ. 4228.—Grenoble, 17 Νοεμ. 1836.—Cass., 15 Μαρτίου 1825.—10 Δύγ. 1831.—21 Φεβρ. 1838. Ὁ Nougier ἐν τούτοις (αὐτ. ἀριθ. 72) καὶ ὁ Dal., Rép., Effets de com., ἀριθ. 40) ἐπὶ τοῦ ἀρθρ. 1326 τοῦ Ἀστ. Κώδ. ἐρειδόμενοι ἐκφράζουσιν ἀμφίβο-

λίαν περί τοῦ ἄν συναλλαγματικῇ μὴ γραφεῖσα ἐξ ὀλοκλήρου διὰ χειρὸς τοῦ ἐκδότης καὶ μὴ φέρουσα τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ μετὰ τῆς ρήτρας εἶχει κκλώς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχυρά, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δικαίως ἀπεκρούσθῃ.

Τὸ ἄρθρ. 110 ἀπαριθμοῦν τῆς συναλλαγματικῆς τὰ προσόντα οὐδεμίαν, ὡς εἰδόμεν, ποιεῖται μνεῖαν περί ὑπογραφῆς· ἐντεῦθεν δὲ ἐγεννήθη φυσικῶς ἡ ἀπορία, ἡ τοιαύτη τῆς ἐρμηνευομένης διατάξεως οἰωτῇ ὀηλοῖ ἄρα ὅτι ἡ ἐν λόγῳ διατύπωσις δὲν ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Νομοθέτου οὐσιώδης; Οὐδεμία, νομίζομεν, δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία περί τοῦ ὅτι ἀποφατικῇ δέον νὰ δοθῇ εἰς τὸ ζήτημα λύσις. Κατὰ γενικὸν κανόνα τὰ ἔγγραφα παράγουσιν ὑποχρέωσιν μόνον ἐφ' ὅσον εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι προέρχονται ἐκ τῆς ἐλευθέρως τῶν μερῶν συναινέσεως, ἥτις συνάγεται πάντοτε ἐκ τῆς ὑπογραφῆς ἣν ὁ ὑποχρεούμενος τίθησιν ἐπὶ τοῦ ἔγγραφου· τοῦ τοιοῦτου δὲ κανόνος οὐδεὶς βεβλῶως συντρέχει λόγος, ὅπως ἀποτελέσῃ ἐξαιρέσιν ἡ συναλλαγματικῇ, ἥτις ἄνευ ὑπογραφῆς οὐδῶς ὑποχρεοῖ τὸν ἐκδόντα καὶ ἄν τὸ ἄρθρ. 110 παρέλιπε νὰ ποιησῇται περί τοῦτου μνεῖαν ἡ τοιαύτη παρέλειψις δέον ἀναμφισβητήτως ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸ ὅτι ὁ Νομοθέτης τὸ οὐσιώδες τῆς σχετικῆς δια ὑπόσεως ἐθεώρει ὡς ἐξυπακουόμενον.

Ὡς πρῶτον ὅρον ἐγκύρου συναλλαγματικῆς τὸ ἄρθρ. 110 ἀπαιτεῖ, ὡς ἐρρήθη, τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ τῆς πληρωμῆς, ἡ τοιαύτη δὲ διατύπωσις εἶναι ἄμεσος καὶ ὑποχρεωτικῇ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἔγγραφου συνέπεια.

Σκοπὸς καὶ τέλος τῆς συναλλαγματικῆς εἶναι, ὡς εἶδομεν καὶ ἀλλαγῇ (ὅρα Συναλλαγῇ), ἡ ἀπόδοσις καὶ ἐκτέλεσις τῆς περί τῆς προηγηθείσης συναλλαγῆς

συμβάσεως, ἡ τοιαύτη δὲ σύμβασις συνιστᾶται ἀπολύτως καὶ μόνον διὰ τῆς ἐν τινι τόπῳ παραλαβῆς χρηματικοῦ ποσοῦ καταβλητέου ἐν ἐτέρῳ· ὥστε καὶ ἡ συναλλαγματικῇ δέον κατ' ἀνάγκην νὰ ὑπόκειται πάντοτε εἰς τὴν τοιαύτην τοῦ ἄρθ. 110 διατύπωσιν. Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ὁ νόμος ἐπιβάλλει μόνον τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀποστολὴν τῶν χρημάτων, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται συγχρόνως ἵνα ὁ μὲν ἐκδότης κατοικῇ ἐν τῇ τῆς ἐκδόσεως τόπῳ, ὁ δὲ πληρωτὴς ἐν τῇ τῆς ἐπιστροφῆς.

Ὡς διατυπώσῃ τὸ ἄρθρ. 110 καὶ συμφώνως πρὸς τὰ ἐν τῇ συναλλαγῇ ρηθέντα, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ συναλλαγματικῇ δέον νὰ συμπληρωταὶ ὑπὸ τοῦ ἐκδότης καὶ πλήρης καθ' ὅλα νὰ παραδίδῃται τῷ καταβλόντι τὴν ἀξίαν αὐτῆς· πολλᾶκις ἐν τούτοις ἐν τῇ ἐνασχῆσει τοῦ ἐμπορίου ὁ δανειζὼν ἀσφαλίζεται ἀπλῶς διὰ τῆς ἐν λευκῷ ὑπογραφῆς τοῦ δανειζομένου καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται ὁ κομιστής, δικαί· οὔτι νὰ περιβάλῃ τὸ τοιοῦτον ἔγγραφον διὰ τοῦ τύπου τῆς συναλλαγματικῆς; Ἐὰν ἀρχικῶς συνέστη δάνειον ἀπλοῦν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ παρεδόθη τὸ ἔγγραφον, ἡ ἀπλὴ τοῦ κομιστοῦ θέλησις δὲν ἀρκεῖ βεβλῶως ὅπως μεταβληθῇ ἡ φύσις αὐτοῦ καὶ δικαίως κατεκρίθῃ ἡ περί τοῦ ἐναντίου γνώμη, ἣν καθιεροῖ ἀπόφασίς τις τοῦ Ἐφετερίου Ἀγῆν (16 Μαΐου 1853, — Αἰαν., 1231). Ἐὰν ὅμως ἔλθοι χώραν συναλλαγῇ καὶ ἀποστολῇ τοῦ δοθέντος ποσίου ἐξ ἑνὸς τόπου εἰς ἕτερον, νομίζομεν ὅτι δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ ὅτι ὁ κομιστής δικαιούται νὰ συμπληρώσῃ εἰς διαταγὴν αὐτοῦ τὸ ἔγγραφον, εἴαν δὲν ἀμφισβητηθῇ ὅτι ἔδοθη πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν· διότι, ὡς ρηθήσεται καὶ περαιτέρω, ἀποῦ τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφον ἐγένετο πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν τοῦ λαβόντος αὐτὸ συμφέρον, ἔπεται κατ' ἀνάγκην καὶ

ὅτι δικαιούται οὗτος ἐν παντὶ χρόνῳ νὰ προβῇ εἰς τὴν τοιαύτην συμπλήρωσιν μὴ κωλυόμενος νὰ τὸ πράξῃ καὶ μετὰ τὴν πτώχευσιν ἢ καὶ τὸν θάνατον τοῦ ὑπογράφως.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεμία, φρονουμένῃ, δύναται νὰ ὑπάρξῃ σπουδαία ἀμφισβόλια, δισταγμοὶ ὅμως ἐγείρονται ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὑφίσταται ἀληθῶς διαφορά τόπου. Ὁ νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ σιωπῆς (ἥτις βεβαίως ἔχει ὡς λόγον τὸς περὶ τὸν ἐκ τῶν προτέρων ἀκριβῆ τοῦ πράγματος προσδιορισμὸν δυσχερείας), εἰκότως δικαιούται τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις ἀνετέθη τῇ δικαστικῇ ἐξουσίᾳ τοῦ δικαστοῦ δυναμένου ν' ἀποφαίνηται ἐκάστοτε πότε ὑπάρχει ἀποστολὴ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ποία ἀπόστασις δέον νὰ χωρίζῃ αὐτούς, ὥπως θεωρῶνται διαφερόντες.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ἐν τούτῳ εἰσαγωγὴ ἀρχῆς γενικῆς καὶ ὁμοιομόρφου εἶναι δυσχερεστάτη, τὰ δικαστήρια οὐδὲν ἤττον εἰς ἐν κυρίως δέον νομιζόμεν νὰ ἐφιστῶσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν, ἐὰν δηλαδὴ αἱ περιστάσεις, καθ' ἃς ἐξεδόθη ἡ συναλλαγματικὴ, ἡδύναντο νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ὠφέλιμον καὶ ἂν ἀποδιδύνωσιν ὅτι ἡ ἐκδοσις τοῦ τοιούτου ἐγγράφου εἶναι εἰλικρινὴς καὶ δὲν ὑποκρύπτῃ σκοπὸν πλάγιον, ὡς λ. χάριν τὴν αὐστάσιν δανείου ἀπ.λοῦ.

Οὕτως ὁ ἐν τῷ θέματι τούτῳ ὑπολογισμὸς τῶν ἀποστάσεων ἐξαρτᾶται μὲν πάντοτε ἐκ τῆς ἀνάγκης ἢ τῆς θέσεως τῶν διαφερομένων μερῶν, ἀλλὰ συναλλαγματικὴ ἐκδοθεῖσα λ. χ. ἐκ χωρίου εἰνὸς ἐπὶ συνορευούσης ἢ ἐγγυτάτῳ κειμένης πόλεως ἢ καὶ ἀνάπαλιν δὲν ὑμιαται βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ ὑποπτος. (Caen, 5 Ἰαν. 1848. — Αἰαν. ἀριθ. 1232).

Ἀντιθέτως ὅμως συναλλαγματικὴ ἐκ-

δοθεῖσα εἰς βάρος προσώπου οἰκοῦντος ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ ἐκδότη τόπῳ λογίζεται ὡς ἔγκυρος, ἐὰν ἡ ἀποδοχὴ δεικνύῃ τόπον πληρωμῆς διάφορον.

Ἐπίσης ὡς ἰσχυρὰ δέον νὰ θεωρηθῇ καὶ ὅταν ἐκδοθῇ μὲν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀλλ' ὁ ἀποδέκτης σημειοῖ ἐν τῇ ἀποδοχῇ ὡς τόπον πληρωμῆς τὸν τῆς ἐκδόσεως, διότι τὸ ἔγγραφο ἦν ἀρχικῶς ἔγκυρον καὶ τὰ κατόπιν λαβόντα χωρὶν δύναντι νὰ ὦσι συνέπεια συμφωνίας μεταγενεστέρως. (Paris 8 Αὐγ. 1833. — Pardessus, ἀριθ. 332. — Nougier, 1, ἀριθ. 83). Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἡ τοιαύτη περίπτωσις ἐθεωρήθη ἐνίοτε ὡς ὑποκρύπτουσα ὑποβολὴν τόπου καὶ ἐπαγομένη τῆς συναλλαγματικῆς τὴν ἀκυρότητα (Paris 29 Μαρτ. 1864. — Εφ. τῶν Δικαστηρίων, 6 Ἀπριλ. 1864).

Μεταξὺ τῶν οὐσιωδῶν διατυπώσεων, εἰς ἃς ὑπόκειται ἡ συναλλαγματικὴ, εἶναι ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ κατὰ τὰνωτέρω δεθέντος αὐτῇ ὁρισμοῦ καὶ τῆς ἀξίας τῆς συναλλαγματικῆς, ἡ καταβολὴ, ἥτις γίνεται πρὸς τὸν ἐκδότην, ἐντεῦθεν ὅμως εὐναι νὰ ἐγερθῇ τὸ ἐξῆς ζήτημα ἡ τοιαύτη ἀξία συγχωρεῖται νὰ καταβληθῇ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν πληρωτὴν; Τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπεβλήθη ἄλλοτε ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων καὶ ἐλύθη ἀποφατικῶς (Cass., 16 Ἰουνίου 1807. — Dal., Rép., ἀριθ. 60) ἡ τοιαύτη δὲ λύσις δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀρθή· διότι συναλλαγματικὴ φέρουσα ἐπὶ παραδείγματος πληρώσαστε μετὰ μῆνας δύο τῷ Α. ἢ τῇ διαταγῇ αὐτοῦ δραχ. 1000, ἃς ἐλάβετε παρὰ τοῦ ἰδίου τοῦ μετρητοῦς δὲν περιέχει, ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος, ἀποστολὴν χρημάτων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀφοῦ οὐδὲν κατετέθη τῷ ἐκδότην οὐ μάλιστα καὶ δύσκολον εἶναι νὰ ὀρισθῇ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀληθὴς θέσις.

Ὁ νόμος ὡς δευτέρον ὅρον τοῦ κύρους τῆς συναλλαγματικῆς ἀπαιτεῖ τὴν χρονο-

λογίαν, τὸ ἄρθρον ὅμως 110 τὴν πληρω-
σιν τῆς τοιαύτης διατυπώσεως ἐπιβάλλον
δὲν ὀρίζει σύναμιν καὶ ὁποῖά εἰσι τῆς τοι-
αύτης χρονολογίας τὰ συστατικά στοι-
χία, τοῦτου δ' ἕνεκα καὶ διαταγῶν ἡ-
γώθησαν παρά τισι συγγραφεῦσιν, ἐὰν καὶ
«τοῦ τόπου» ἡ μνεία ἀπαιτῆται ὡς καὶ
ἡ τοῦ χρόνου ἐπὶ ποιῇ ἀκυρότητος καὶ
ἀποκλίνουσι μᾶλλον εἰς τὴν ιδέαν ὅτι ἡ
ἐν λόγῳ παράλειψις δύναται νὰ καλυφθῇ
κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ ἐπομένως ἡ
συναλλαγματικὴ δέον νὰ θεωρῆται ὡς
ὑπογραφίσα ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ ἐκδό-
του (Pardessus, ἀριθ. 333. — Alauz,
ἀριθ. 1234).

Νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη ἀντίκει-
ται εἰς τὴν βίσιν αὐτὴν τῆς ἐρμηνευο-
μένης διατάξεως καὶ ὅτι κατ' ἀκολου-
θίαν ὀρθότερον εἶναι νὰ δεχθῇ τις τὴν
ἐντέθετον (Bédar, ἀριθ. 58 καὶ ἐπ. —
Nouguier ἀριθ. 88).

Ὁ νομοθέτης, ἐξαρτήσας τῆς συναλ-
λαγματικῆς τὴν ὑπαρξιν ἀπολύτως καὶ
μόνον ἐκ τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀπο-
στολῆς, δὲν ἠδύνατο βεβαιοῦν νὰ σιωπήσῃ
καὶ περὶ τῆς χρονολογίας, ἥς στοιχείον
ἀπαραίτητον, ὅπως κριθῇ ἡ τοιαύτη ἀ-
ποστολὴ, εἶναι καὶ ὁ τόπος τῆς ἐκδόσεως.
ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι τὸ ἄρθρ. 110 ἐν
τῇ χρονολογίᾳ περιλαμβάνει ἀναγκασίως,
οὐ μόνον τὸ ἔτος, τὸν μῆνα καὶ τὴν ἡ-
μέραν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον· καθ' ὅσον
μόνον διὰ τῆς συμπαραβολῆς αὐτοῦ πρὸς
τὴν πληρωμῆς δύναται ν' ἀποφα-
σισθῇ ἀποχρώντως, ἐὰν ὑπῆρξεν ἢ μὴ ἀ-
ποστολὴ.

Τῆς διατυπώσεως τῆς χρονολογίας τὸ
οὐσιώδες ἐννοεῖται οἰκοθεν καὶ δὲν χρή-
ζει εὐρείας ἀναπτύξεως· διότι δι' αὐτῆς
θὰ κριθῇ ἡ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδό-
σεως ἱκανότης τῶν συμβληθέντων προ-
σώπων, δι' αὐτῆς ἐν περιπτώσει πτω-
χεύσεως θὰ παρεμποδισθῇ ὁ ἐκδότης, ὅ-
πως δολιευθῇ τῶν πιστωτῶν αὐτοῦ τὰ

συμφέροντα, καὶ δι' αὐτῆς θὰ προσδιρι-
σθῇ ἡ λήξις, ἡ ἀνάγκη διαμειωτέσεως
καὶ ἡ παραγραφή, δεῦν μάλιστα ἡ συν-
αλλαγματικὴ εἶναι πληρωτέα μετὰ μίαν
ἢ πλείοτέρας ἡμέρας ἢ μῆνας ἀπὸ τῆς ἐκ-
δόσεως.

Ὅτι ἡ παράλειψις τῶν ἀνωτέρω δια-
τυπώσεων ἐπάγεται ἀκυρότητα, οὐδεμία
ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἔλλ' ἡ τοιαύτη ἀκυ-
ρότης ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς πράξεως
αὐτῆς;

Πάντες οἱ συγγραφεῖς συμφωνοῦσιν ὅτι
ἐκ τῆς ἐν λόγῳ παραλείψεως ἐπέρχεται
ἀκυρότης, ἀλλὰ τινες τούτων ἀποφαί-
νονται τοιοῦτον γενικῶς, ὥστε ἡ γενι-
κότης αὕτη χρήζει πάντως μετριασμοῦ.
Ἐὰν ἡ ἀκυρότης περιορισθῇ ἐν τῷ τύπῳ
τοῦ τίτλου καὶ τῇ ἐμπορικῇ αὐτοῦ ἰδιό-
τητι, οὐδεμία βεβαιοῦν δύναται ν' ἀντι-
ταχθῇ ἀντίρρησης. Ἐὰν ὅμως ἐκταθῇ
καὶ ἐπὶ τοῦ τίτλου αὐτοῦ θεωρουμένου
ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἑλλείψεως ὡς ἄνευ
ἀποτελέσματος καὶ ἀνεπιδέκτου ἐκτελέ-
σεως, ἡ περὶ τούτου γνώμη δὲν δύναται
νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς ἀποτελοῦσα παρεμην-
εῖαν καὶ παραβίασιν τῶν συνεπειῶν τοῦ
ἄρθρ. 110, ὅπερ ἐνδεὶς νὰ κανονίσῃ οὐχί
τὴν ἰσχύϊν τῆς ἀπαχρώσεως, ἀλλὰ τὸν
τύπον τῆς συναλλαγματικῆς, ἐξ ὧν συν-
έπεται, ὡς παρατηρεῖ ὀρθῶς καὶ ὁ Mer-
lin (Rép., n. date, no 8), ὅτι ἐν ἑλ-
λείψει χρονολογίας δὲν ὑπάρχει μὲν
συναλλαγματικὴ, ὑφίσταται ὅμως ὑπό-
σχεσις ἀπλή.

Καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐπομένως
ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ, καθ' ἣν δὲν ἐτη-
ρήθησαν οἱ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενοι
τύποι, ἡ συναλλαγματικὴ ἰσχύει ὡς ἀ-
πλή ὑπόσχεσις, καὶ δικαίως, διότι γενι-
κῶς τῆς χρονολογίας ἡ ἑλλείψις δὲν ἐπά-
γεται τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων τὴν ἐκ-
μηθένεισιν. Ὡστε, ἐὰν τὸ ἔγγραφο στε-
ρῇται χρονολογίας ἢ σημειῶ ἀτελῆ τοι-
αύτην, ἰσχύει μὲν ὡς περιέχον ὑποχρέω-

σιν, ἀλλὰ δυνάμει ἀρχῶν ὅπως ξένων πρὸς τὰς συναλλαγματικές.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ἐὰν ἡ ἐκ τῆς ἐλλείψεως χρονολογίας ἀκυρότης δύναιται ὡς καταφανῆς ν' ἀντιταχθῇ παρὰ πάντων ἐναντίον πάντων, τὴν περί ψευδοῦς χρονολογίας ἔνστασιν ὁ ἐκδότης διακαίεται μὲν νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ ἀποδείξῃ ἐναντίον τοῦ λήπτου, οὐχὶ ὅμως καὶ κατὰ τῶν ἐν καλῇ πίστει διατελούντων τρίτων (ὁ Pothier contrat de change, 36, ἀρνεῖται ἀπολύτως τὸ τοιοῦτον δικαίωμα τοῦ ἐκδότου)· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὅα κατεστρέφετο ἡ πίστις αὐτῇ τῶν συναλλαγματικῶν, παρεμποδιζομένης τῆς ἐλευθέρας αὐτῶν κυκλοφορίας.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἀπόδειξις τῆς ὡς εἴρηται ἐνστάσεως δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ τῶν τύπων τῆς περί πλαστότητος κατηγορίας, καθ' ὅσον, ἐὰν τὸ ἄρθρ. 139 τοῦ Ἑμπ. Νόμου τιμωρῇ ὡς πλαστογραφίαν τὴν προχρονολόγησιν, ἡ συναλλαγματικὴ ἐν τούτοις ἀπομένει πάντοτε ἰδιωτικὸν ἔγγραφον, ἐφ' οὗ οἱ τοιοῦτοι ὅρισμοι δὲν ἐφαρμόζονται ὑποχρεωτικῶς.

Πληρωτέα ποσότητες. Κατὰ τὰς ἐνοχάς, ὧν ἀντικείμενον εἶναι ἡ πληρωμὴ χρηματικοῦ ποσού, διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ὀφειλομένων καθορίζεται ἡ ὑποχρέωσις αὐτῇ ὑπὸ τοιαύτην δ' ἐποψιν τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος δὲν ἡδύνατο βεβαίως νὰ ἐξαιρεθῇ ἡ συναλλαγματικὴ, ἣτις ἔδει πλείονον πάσης ἄλλης ἐνοχῆς νὰ ὑπαχθῇ εἰς ὁμοίαν συνέπειαν, ἀφοῦ περιέχει ἀληθῆ πώλησιν χρημάτων, συνιστᾶται ἐν ἐνὶ τόπῳ ὅπως ἐκτελεσθῇ ἐν ἐτέρῳ καὶ κυκλοφορεῖ ὡς νόμισμα. Ὡστε ἡ πληρωτέα ποσότης δὲν ἔστω δυνατόν ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς διατύπωσις οὐσιώδους, καὶ ὅπως τὸ ἄρθρ. 110 ἀνεγνώρισεν τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ διάταξις τοῦ ἐν λόγῳ ἁρθρου, ὅσον καὶ ἂν πρόκειται σαφές, δύναται

οὐδὲν ἦντο νὰ γεννήσῃ δυσταγμούς τινες, περὶ τοῦ ἂν συγχωρῇται ἡ συναλλαγματικὴ νὰ ἔχῃ ὡς ἀντικείμενον ἐκτὸς χρημάτων καὶ τὴν παράδοσιν πράγματος ἄλλου ἢ ἐμπορεύματος οἰουδὴποτε ἢ ἀπαντησῇ ὅμως δὲν δύναται νὰ ἦναι ἡ ἀρνητικὴ καὶ τοῦτο ἐδέχθησαν οἱ πλείοντεροι τῶν συγγραφέων (Bédar. ἀριθ. 60 — Alauz ἀριθ. 1235. — Ρίλ. 1. 436)· διότι, ἐὰν ὁ νομοθέτης ἐνόει νὰ καταστήσῃ τῆς συναλλαγματικῆς ἀντικείμενα καὶ πράγματα ἕτερα, βεβαίως δὲν ἤθελε χρησθῇ τῇ λέξει «ποσότης», ἣτις δαίκνυσι πλέον ἢ σαφῶς τὴν ἀνάγκην τῇ διὰ χρημάτων ἐπιστροφῆς τῶν δοθέντων.

Περὶ τοῦ εἴδους ὅμως τῶν πληρωτέων νομισμάτων οὐδένα ὁ νόμος ποιεῖται λόγον· ἐντέθεν δ' ἔπεται, ὅτι δύνανται μὲν οἱ συμβαλλόμενοι ἐὰν θέλωσι νὰ προσδιορίζωσι τοιοῦτο, ἀλλ' ἡ παράλειψις αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔχει συνέπειαν· διότι καὶ ἄνευ τοιοῦτου εἰδικοῦ προσδιορισμοῦ ἡ περί τῆς πληρωτέας ποσότητος μνεῖα θεωρεῖται καὶ εἶναι πλήρης.

Καὶ ἐὰν μὲν ἡ συναλλαγματικὴ περιέχῃ μνεῖαν καὶ τοῦ εἴδους τῶν καταβλητέων νομισμάτων, ὁ τοιοῦτος τῆς πληρωμῆς τρόπος εἶναι πάντως ὑποχρεωτικός· ἐὰν ὅμως οὐδὲν ἰδιαίτερον συμφωνηθῇ, ἡ πληρωμὴ ὡς ἐρρήθη καὶ ἀλλαγῇ, ὅα γίνῃ ἀπλῶς διὰ νομισμάτων κυκλοφορούντων ἐν τῷ τόπῳ.

Ἐν Γαλλίᾳ μακρὰ ἡγέρθη συζητήσις καὶ πολλοὶ ὑπεστήριζον, ὅτι ἡ ποσότης τῆς συναλλαγματικῆς ἔπρεπε ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ τίθεται ὁλογράφως καὶ οὐχὶ δι' ἀριθμῶν (Observations τ. 1 σ. 310 καὶ 2 μέρος 1 σ. 224 καὶ 281), ὅπερ καὶ ἐδέξαντο μάλιστα νομοθεταί τινες (Russe, ἀριθ. 298 § 1), τὸ ἐρμηνεύον ἐν τούτοις ἄρθρον σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου· ἔνεκα δὲ τῆς τοιαύτης σιωπῆς δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι οὐδέμία ἐπέρχεται ἀκυρότης ὅπως ὁποῦν καὶ ἂν

γίνη ἢ περὶ τῆς πληρωτέας ποσότητος μνεία, εἰ καὶ ἡ συνθήκη παρ' ἡμῖν τε καὶ παρὰ Γάλλοις καθιερώσαν ὡς ἀρχὴν τὸ νὰ γράφηται δλογράφως καὶ δι' ἀριθμῶν.

Ὅπωςδὲποτε εἰν μεταξὺ τοῦ ἐν τῷ νόμῳ τῆς συναλλαγματικῆς σημειούμενου ποσοῦ καὶ τοῦ δι' ἀριθμῶν ἄνωθεν αὐτῆς γραφόμενου τοιοῦτου ὑπάρχει διαφορά; Ὑπερισχύει πάντοτε τὸ πρῶτον (Bédar., αὐτ.—Alauz 1235.—Nougier 1. ἀριθ. 93—Παραβ. καὶ Persil, σελ. 23—24, v. 12 καὶ 13 ἐτέραν ἀσπαζόμενον γνώμην).

Ὅνομα πληρωτοῦ. Τῆς τοιαύτης διατυπώσεως ἡ ἐκπλήρωσις ἐπεβλήθη οὐτως εἶπεῖν ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ συναλλαγματος καὶ τοῦ τρόπου τῆς πληρωμῆς ὅν ἐπάγεται· περὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς μακρὸς διετέχθη ἐν Γαλλίᾳ ἄγων ὡς ἐκ τῶν ἀρχῶν ὅς εἶχε καθιερωθεῖ ἡ συνθήκη καὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἦν ἀναγκαία ἡ μνεία τοῦ ὀνόματος, τοῦ ἐπωνύμου καὶ τῆς ιδιότητος τοῦ ἀποδέκτου, εἰς οὗ τὴν κατοικίαν ἔδει νὰ γείνη ἡ πληρωμὴ· οἱ συγγραφεῖς ἐν τούτοις ὡς καὶ ἡ νομολογία τῶν Δικαστηρίων κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ νόμος οὐδένα ὡς πρὸς τοῦτο ἐνόει νὰ καθιερώσῃ ὁρισμένον τύπον (Bédar., 69.—Nougier ἀριθ. 95.—Dal., Rép., ἀριθ. 69. Alauz. 1236.—Cass., 14 Μαΐου 1827).

Ἐκ τῆς τοιαύτης γνώμης, ἥτις βεβαίως εἶναι καὶ ἡ ὀρθότερα, συνάγεται ὅτι τῆς συναλλαγματικῆς τὸ κύρος εἶναι ἀπρόσβλητον, ὡσάκις ἡ περὶ τοῦ πληρωτοῦ μνεία γίνεται κατὰ τρόπον μὴ δυνάμενον νὰ ἐγείρῃ διασαγμὸν οἰοδῆποτε περὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Ὡστε ἡ ταυτότης πρέπει μὲν νὰ συνάγεται σαφῶς καὶ ὠρισμένως ἐκ τοῦ ἐγγράφου, ἀλλ' εἰν παραλειφθῇ καὶ τὸ ὄνομα ἔτι τοῦ ἀποδέκτου, εἰν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ἀκυρότης οἰοδῆποτε, ὅταν ἡ περὶ αὐτοῦ μνεία εἶναι

κατὰ τὰ λοιπὰ σαφῆς καὶ οὐδεμία γεννάται ἀμφιβολία ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει αἱ ἐκ τῶν τοιούτων ἐλλείψεις ἀταξίαι καλύπτονται διὰ τῆς γιγνομένης ἀποδοχῆς.

Ἄλλ' ἐνταῦθα καὶ ἕτερον δύναται νὰ γεννηθῇ οὐσιῶδες ζήτημα, ὁποῖα δηλ. δικαιώματα ἔχει ὁ κομιστής, καθ' ἣν περιπτώσει ὁ ἐκδότης ἐπλανήθη περὶ τοῦ προσώπου τοῦ πληρωτοῦ.

Ὅτι αἱ ἐκ τούτου συνέπειαι εἰσι βαρύνταται, οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρῃ ἀμφισβήτησις, ἀφοῦ ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐπέρχεται καὶ πλήρης πρὸς ἔγκυρον σύνταξιν διαμαρτυρικοῦ ἀδυναμία, ἀλλὰ νομιζομεν ὅτι καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν θέλει ἀποζημιωθῇ ὁ ἐντεῦθεν βλαπτόμενος δὲν δύναται νὰ γεννηθῶσι διαταγμοὶ σπουδαῖοι, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ ἐκθεσις ἡ συνταγῆσα περὶ τῆς γενομένης ἐρεύνης πρὸς εὐρεσιν τοῦ πληρωτοῦ ἰσοδυναμοῦσα πρὸς διαμαρτυρικὴν διαφυλάττει τὰ κατὰ τῶν ὁπισθογράφων δικαιώματα τοῦ κομιστοῦ, ὁ τελευταῖος οὗτος δικαιούται ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ στραφῇ καὶ ἐναντίον τοῦ ἐκδότη, ὅστις εἶναι ὁ μόνος παραίτιος τῆς τοιαύτης πλάνης καὶ ὁ ὁποῖος εὐθύνεται εἰς ἀποζημιώσιν καὶ ἂν ὑπῆρχε πρόβλεψις, ἀφοῦ ἡ περὶ τοῦ πληρωτοῦ πλάνη ἐξακολουθεῖ πρὸς ἔλλειψιν μνείας περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ κομιστής δὲν εἶναι βεβαίως δίκαιον νὰ ζημιωθῇ ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἀπηυθύνθη εἰς πρόσωπον, ὅπερ ἤγγονε.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ μνεία τοῦ μέλλοντος καταβαλεῖν τὸ δοθὲν ἀντίτιμον τίθεται πάντοτε κάτωθεν τῆς συναλλαγματικῆς καὶ πρὸς τᾶριστέρά· εἰν δὲ ὁ τοιοῦτος πληρωτὴς δὲν κατοικῇ ἐν τῷ τῆς καταβολῆς τόπῳ, σημειοῦται τρίτος τις, ὅστις διατίθει αὐτόσε καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου θέλει ζητηθῇ ἡ πληρωμὴ.

Τὸ ζήτημα, εἰν ὁ ἐκδότης δύναται νὰ φέρῃ σόναμα καὶ τοῦ πληρωτοῦ τὴν ιδιότητα, διήρει ἀρχῇθεν τοὺς συγγραφεῖς

καὶ ἐξακολουθεῖ ἔτι νὰ διαίρη αὐτούς.

Τινὲς ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ ἀπαιτεῖ ὑποχρεωτικῶς τριῶν διαφύρων προσώπων τὴν συνδρομὴν, ὑποστηρίζουσιν, ὅτι τοιαύτη ἰδιότητων σύγχυσις δὲν συγχωρεῖται, ὅτι ὁ μέλλων νὰ καταβάλλῃ τὸ ἀντίτιμον δέον νὰ διαφέρῃ τοῦ ἐκδότου καὶ ὅτι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, τὸ ἔγγραφον δυνατόν μὲν νὰ χαρακτηριθῇ ὡς γραμματίον εἰς τὴν κατοικίαν, οὐχὶ ὅμως καὶ ὡς συναλλαγματικὴ (Pardessus, ἀριθ. 335. — Bravard — Veyriers, σελ. 195 καὶ ἐπ. — Alauz. ἀριθ. 1237. — Nongier, ἀριθ. 24. — Agen 4 Φεβ. 1852).

Νομίζομεν, ὅτι ἡ καταφατικὴ τοῦ ζητήματος λύσις δικαιολογεῖται πλείοτερον καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐμπορίου εἶναι πάντως προτιμότερα.

Οἱ ὑπὲρ τῆς ἐναντίας γνώμης συνηγοροῦντες συγγραφεῖς (Alauz. ἀριθ. 1236. — Bédar. ἀριθ. 73) ἀποδέχονται τὴν ἐν τοῖς πρόσθεν τεθεῖσαν ἀρχήν, ὅτι τῆς συναλλαγῆς ἡ σύμβασις δὲν ἀπαιτεῖ ἡ δύο μόνον προσώπων τὴν συνδρομὴν, ἤτοι τοῦ διδόντος τὸ ἀντίτιμον καὶ τοῦ ἐκδότου καὶ ὅτι ἡ παρεμβολὴ τοῦ πληρωτοῦ καθίσταται ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ μόνον, ἐὰν κατ' αὐτὴν υπάρξῃ ἀμφισβήτησις, ἀλλ' ἐὰν ἡ παροχὴ εἶναι ὀρθὴ καὶ εἰς τὰς εἰς αὐτῆς ἀπορροῦσας νομίμους συνεπειὰς προστεθῇ, ὅτι τὸ ἀρθρ. 110 ἀπαιτεῖ μὲν τὴν μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ πληρωτοῦ, χωρὶς ὅμως ν' ἀπαγορεύῃ καὶ τὴν ἀνάμιξιν τῆς ἰδιότητος ἐκδότου καὶ ἀποδέκτου, ἀναγκαῖως καταφαίνεται ἀσθενεστέρα ἢ ἀποφατικὴ λύσις. Κατὰ τὸν νόμον, λέγουσιν, ἀπαιτεῖται ὑποχρεωτικῶς ἡ ὑπαρξίς τριῶν προσώπων, ὧν τὸ ἐν δέον νὰ ᾖ πληρωτῆς· εὐδαίρως βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ τὴν τοιαύτην ἀλήθειαν, ἀλλὰ συναλλαγματικὴ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Α ὑπὲρ τοῦ Β καὶ πληρωτέα ὑπὸ τοῦ Α δύναται νὰ

ὑποτεθῇ ὡς περιέχουσα δύο μόνον πρόσωπα; καὶ δὲν εἶναι ἀδίκον, καὶ τοι φέρουσα πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ περιέχουσα ἀποστολὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ὄνομα πληρωτοῦ, νὰ θεωρηθῇ, ἐνεκὰ τοῦ λόγου τούτου, ἀκυρωτέα, ἐνῷ τὸ ἀρθρ. 110 καθιεροῖ τὴν μνείαν τοῦ μέλλοντος νὰ ἐνεργήσῃ τὴν πληρωμὴν χωρὶς νὰ ὁρίσῃ καὶ ὅτι πρέπει νὰ διαφέρῃ οὗτος τοῦ ἀποδέκτου; Ἄλλως δὲ ἡ συνδρομὴ τριῶν διαφύρων προσώπων ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποχρεωτικῶς ἀναγκαῖα, ἐὰν ἕκαστον τούτων εἶχεν ὅμοιον ἐν τῇ πράξει συμφέρον, ἐνῷ τούναντιον καὶ αὐτοὶ οἱ ἀντιδοχοῦντες ὁμολογοῦσιν, ὅτι δὲν συμβάλλονται ἡ δύο μόνον καὶ ὅτι ὁ πληρωτῆς μένει συχνότατα ξένος ἐν τῇ συναλλαγματικῇ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ Bédarride ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ ἀποτελεῖ διαγραφὴν τοῦ ἀρθρ. 110, ἀλλ' ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εὐνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν, πῶς ἡ σύγχυσις τῆς ἰδιότητος ἐκδότου καὶ ἀποδέκτου οὐκ ἐστὶν τοιαῦτα ἀποτελέσματα, ὅταν ὁ νόμος ἀπαιτῇ, οὐχὶ τρία διάφορα πρόσωπα, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ μέλλοντος νὰ πληρώσῃ.

Ἀπομένει τὸ ζήτημα τῆς ἀποδοχῆς. Ἡ ἀποδοχὴ, λέγουσι, δὲν δύναται νὰ εἴη σκοπὸν ἄλλον ἢ τὴν αὐξήσιν τῶν ἐγγυήσεων τοῦ πιστωτοῦ, ἐὰν δὲ ὁ ἐκδότης ᾖ συγχρόνως καὶ πληρωτῆς, ἡ ἀποδοχὴ θὰ ᾖ κενὴ ἐννοίας καὶ ἀνωφελὴς τέλος, διότι ὁ ἐκδότης δὲν θὰ διστάσῃ ποτὲ ν' ἀποδεχθῇ τὴν πληρωμὴν, ὅταν καὶ μετὰ τοῦτο ἡ ἀρχικὴ αὐτοῦ εὐθύνῃ δὲν ὑφίσταται ἀλλοίωσιν οἰανδήποτε. Ἀλλ' εἰς ταῦτα εἰκότως νομίζομεν δύναται ν' ἀντιταχθῇ ἡ ἐρώτησις, ἀφοῦ ὁ νόμος δὲν ποιεῖται, ὡς ἐρρήθη, διαστολὴν τινα, εἶναι ὀρθὸν ἢ νόμιμον ὁ λαμβάνων τὴν συναλλαγματικὴν νὰ στερεῖται τοῦ δικαιώματος, ὅπως δέχεται πλη-

ρωτῆν τὸν ἐκδότην, ἐὰν νομίζῃ ὅτι οὕτως αὐτῶν αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀποδοχῇ εὐρίσκει μείζονας ἀσφαλείας;

Ἐν πάσῃ ἐπομένως περιπτώσει δικαίωτερον εἶναι νὰ δεθῇ τις, ὅτι τὸ ἀρθρ. 110 δὲν καθιεροῦ διαφοράν προσώπων καὶ ὅτι ἅμα ὑπάρχουσι τρία τοιαῦτα, καὶ ὅν ἄνωτέρω ἀνεπιτύχαιεν τρόπον, ἡ συναλλαγματικὴ εἶναι πάντοτε ἰσχυρά. Ὅτι δὲ ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ὀρθότερα, γίνεταί οἱ ἄλλοι καὶ ἐκ τοῦ ὅτι καὶ οἱ ἄνωτέρω μνημονευόμενοι συγγραφεῖς εἰσάγουσι διαστολὰς, ἐξ ὧν καταφαίνονται οἱ περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ὑπ' αὐτῶν τιθεμένης ἀρχῆς διαταγμαί. Οὕτως ὁ Bedarride, ἀρθ. 75, εἰ καὶ θεωρεῖ μὴ νόμιμον τὴν σύγκρουσιν τῶν ἰδιοτήτων, ἀποφαινέται ἐν τούτοις, ὅτι δύναται νὰ σημειωθῇ ὡς πληρωτῆς ὁ παραγγελισθὸς, ὁ ὑπάλληλος ἢ ἡ σύζυγος τοῦ ἐκδότη, καὶ ὁ Pardessus (ἀρθ. 335) δέχεται ὡσαύτως, ὅτι ἐὰν ἔμπορος τις ἔχῃ δύο διαφόρους οἴκους ἐμπορικοῦς, δὲν κωλύεται νὰ ἐκδώσῃ ἐκ τῆς μιᾶς εἰς βάρους τῆς ἄλλης συναλλαγματικὴν, ἐνῶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι δὲν δύναται νομίζομεν ν' ἀμφισβητηθῇ σπουδαίως, ὅτι ὑπάρχει ταυτότης προσώπου καὶ ὅτι ἐπομένως κλονίζεται ἡ βᾶσις αὕτη τῆς ἀρχῆς ἣν ὑποστηρίζουσιν ὁ δὲ Alauzel (αὐτ.), ὅτι δύναται μὲν νὰ σημειώσῃ αὐτὸν καὶ πληρωτὴν ὁ ἐκδότης, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ὑπάρχῃ καὶ τρίτος, μέλλων ἐπίσης νὰ ἐνεργήσῃ τὴν πληρωμήν, ἐξ ὧν ἔπεται, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ δὲν ἀπαγορεύεται ἀπολύτως τῷ ἐκδότη ὅπως σημειοῦ αὐτὸν ὡς πληρωτὴν.

Ἐνώπιον τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων ἐπεβλήθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἐὰν ἐν τῇ συναλλαγματικῇ συγχωρῆται νὰ σημειωθῶνται δύο ὡς πληρωταί, ἐλύθη δὲ ἀποφατικῶς (Bordeaux 17 Νοεμ. 1843). Ἄλλ' ἡ ἀπόφασις αὕτη δικαίως κατεκρί-

θη (Alauz. ἀρθ. 1237). διότι, ἀφοῦ ὁ νόμος σιωπᾷ, ἡ τοιαύτη συναλλαγματικὴ δὲν δύναται βεβαιῶσε, οὔτε ὡς ἄτακτος οὔτε ὡς ἄκυρωτά νὰ θεωρηθῇ.

Τόπος καὶ χρόνος πληρωμῆς. Οἱ λόγοι, ὧν ἐνεκεν ἐπεβλήθη ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς προηγουμένης διατυπώσεις ἡ τήρησις, κατέστησαν ἐξ ἴσου ἀναγκαίαν καὶ τὴν ἐπομένην διότι ἡ περὶ τοῦ πληρωτοῦ μνησὶς, θὰ ἦτο βεβαιῶς ἄνευ ἐννοίας, ἐὰν δὲν παρηκολούθει καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου καὶ τόπου, καὶ ὅν ἔδει νὰ γίνῃ ἡ πληρωμὴ καὶ διὰ τοῦ ὁποῖου κανονίζεται πάντοτε τοῦ ἐγγράφου ἡ λήξις ὥστε ἡ τοιαύτη διατύπωσις, οὐ μόνον οὐσιώδης εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἡ παράλειψις αὐτῆς ἀφαίρει ἐκ τοῦ τίτλου, τὸν χαρακτῆρα τῆς συναλλαγματικῆς, καθιστῶσα αὐτὴν ἀπλουστήν ὑπόσχεσιν (Rothier, Chanc. ἀρθ. 32).

Ἡ ἐποχὴ ἐπομένως τῆς πληρωμῆς δίδει νὰ ᾖ σαφὴς, ὠριμμένη καὶ ἀκριβὴς, διότι ἡ ἐξέτησις τοῦ χρόνου ἀρ' οἰοῦν δῆποτε ἔρρου, ὡς καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀβεβαιότης, ἥθειεν εἶναι προφανῶς ἐναντία τοῦ σκοποῦ, ὃν προέβλετο ὁ νομοθέτης, καὶ θὰ καθίστα τὴν συναλλαγματικὴν ἄτακτον, ἐξομοιουμένη πρὸς τελείαν παράλειψιν. Οὕτως, ἐὰν ὁ ἐκδότης ἐνηλώσῃ, ὅτι ἐπιφυλάσσεται κατὰ τὴν λήξιν ν' ἀνανεώσῃ τὸν τίτλον, ἀποβάλλει τὸ ἔγγραφο τὸν ἰδιότυπον αὐτοῦ χαρακτῆρα. Ὑπάρχει συναλλαγματικὴ, ἐν ἣ ἡ περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς πληρωμῆς μνησὶς συνοδεύεται ὑπὸ τῆς φράσεως «ἐὰν καὶ ὕστερ» ἢ ὀρίζεται μετὰ τὸν θάνατον προσώπου τινός ἢ εἰς χρόνον μεταγενέστερον τῆς ἀποδοχῆς, οὐδὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς ἀπλὴ ὑπόσχεσις (Paris, 29 Ἀπρ. 1829 καὶ 2 Φεβρ. 1830. — Toulouse, 6 Μαΐου 1837. — Pardessus, ἀρθ. 336. — Nouguier ἀρθ. 100. — Alauz. ἀρθ. 1238). Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι συγγραφεῖς τινες (Orillard, ἀρθ.

402. — Delvincourt, 2 σ. 105 σμ. 5) τὰς ἀρχὰς τοῦ ΡΔ ἐπικαλούμενοι (Πανδ. 41 § 1 de Verbor. Oblig.) ὑπεστήριζον ἄλλοτε, ὅτι αἱ ἐν λόγῳ συναλλαγματικά θεωροῦνται ὡς πληρωτέαι ἀμέσως, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ τύχῃ γενικῆς ἀποδοκιμασίας· διότι, πρὸς τοῦτο, ἔδει νὰ ὑπάρχῃ ρητὴ διάταξις, ὡς περὶ τῶν ἐν ὄψει πληρωτέων συναλλαγματικῶν, ἐνῶ τοιαύτη δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῷ Ἑμπ. Νόμῳ.

Ἐνταῦθα ὁμως γεννᾶται φυσικῶς τὸ ζήτημα, αἱ ἀνωτέρω ἐκτιθέμεναι ἐλλείψεις ἀναπληροῦνται, ἰὰν ὁ σημειούμενος ὡς πληρωτῆς ὁρίσῃ διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς πληρωμῆς τὸν χρόνον; Τὸ Ἐφετεῖον τῶν Παρισίων (14 Μαΐου 1827) ἀπήντησε καταφατικῶς καὶ τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ ὑποστηρίζουσιν ὁ Nougier (Τ. 1 ἀριθ. 111) καὶ ὁ Alauzet (ἀριθ. 123), ἀλλ' ὁρθότερα βεβαίως παρίσταται ἡ ἀποφατικὴ λύσις· διότι διὰ τῆς ἐναντίας ἐκδοχῆς παρέχεται τῷ ἀποδέκτῃ τὸ δικαίωμα ὅπως ἐπιβάλλῃ αὐτοβούλως καὶ διὰ μόνης τῆς ἀποδοχῆς τῷ ἐκδότη καὶ ὅταν ἐν εἴνῃ ἔμπορος ἢ δὲν ἐνήργησεν πρᾶξιν ἐμπορικὴν τὴν πρ. κράτησιν, εἰς τὴν δὲν ὑπέκειτο πρὸ τῆς ἀποδοχῆς. (Παραβ. Dal. Rép., ἀριθ. 75). Δικαιότερον ἐπομένως εἶνε νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ἡ τοιαύτη συμπλήρωσις δύναται μὲν νὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα, ὡς πρὸς τὸ μέλλον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν καὶ ὁ ἐκδότης καὶ αὐτοὶ οἱ ὀπισθογράφοι, ὧν ἡ ὑπογραφή εἶναι προγενεστέρᾳ τῆς ἀποδοχῆς, δικαιούνται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συναιρέσεως αὐτῶν ὑπάρχουσαν τυχὸν ἀταξίαν τῆς συναλλαγματικῆς.

Ἀντιθέτως ὁμως, ἡ περὶ τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς μνεία, ἣν ὁ νόμος ἀπαιτεῖ, οὐν τῷ χρόνῳ τῆς καταβολῆς εἶναι μὲν ἀναγκαία, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ

ὡς ἔχουσα τῆς δευτέρας τὴν σπουδαίοντα, διότι ἡ πληρωσις οὕτως καθίσταται ἀπαραίτητος μόνον ὅταν πρόκειται ἡ πληρωμὴ νὰ ἐνεργηθῇ ἐκτὸς τῆς κατοικίας τοῦ ἀποδέκτου· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι, ἐν ἐλλείψει τοιαύτης ἀντιθέτου δηλώσεως, ἡ καταβολὴ τεκμαίρεται, ὅτι θὰ γίνῃ ἐν τῇ τοῦ πληρωτοῦ κατοικίᾳ, ἥτις σημειοῦται πάντοτε ἐν τῇ διευθύνσει μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἡ πληρωμὴ κατὰ τὸ ἄρθρ. 123 πρόκειται νὰ γίνῃ ἀλλοῦ, ὅποτε καὶ ὁ ἀποδέκτης δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ σημειώτῃ, ἐν τῇ ἀποδοχῇ, τὴν διάφορον τόπον.

Ἐν τέλει, ὅτι ἐλέγχθῃ περὶ τῆς ἐν τῇ προηγούμενῃ διατυπώσει ἐμφιλοχωρησάσης πλάνης ἐφαρμόζεται καὶ ἐνταῦθα ἐπομένως πᾶσαι αἱ συνέπειαι τῆς πλάνης, τῆς προερχομένης ἐξ ἀτάκτου ἢ ἀνεπαρκoῦς μνείας τοῦ χρόνου καὶ τόπου τῆς πληρωμῆς, ἐπιβαρύνουσι πάντοτε τὸν ἐκδότην ἢ καὶ τοὺς ὀπισθογράφους. (Horsion j 47 καὶ 48. — Persil σ. 31).

Ἐὰν τῆς συναλλαγματικῆς ἡ λήξις ὠρίσθῃ μετὰ τῆς πλείους μῆνας ἢ προθεσμίας, οἱ μῆνες ὑπολογίζονται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἀδιαφόρως τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης διαρκείας αὐτῶν, ὥστε συναλλαγματικὴ ἐκδοθεῖσα τὴν 5 Δεκ. λ. χ. καὶ πληρωτέα μετὰ 5 μῆνας θεωρεῖται λήγουσα τὴν 5 Μαΐου, συνήθεια δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 132, λέγεται τριακονθήμερον χρονικὸν διάστημα, ὅπερ ὑπολογίζεται ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς λήξεως τῆς συναλλαγματικῆς καὶ τὸ ὅποσον δύναται νὰ ᾖ διάφορον, ἀναλόγως τῶν κατὰ τόπους ἰσχυρόντων ἐμπορικῶν ἐθίμων. (Περὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ συνθηθῶν, ὅρ. Ράλ. — 1 σ. 29).

Καταβάνθον ἀντίτιμον. Ἡ ὁλως προνομιακὴ θέσις, ἥτις ἀπεδόθη ἀρχῇθεν τῇ συναλλαγματικῇ, ἐπέβαλε κατ' ἀνάγκην τὴν ἀκριβεστέραν ἐξέλεξιν τῆς

πραγματοποιήσεως καὶ ἀληθείας τῆς πράξεως, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς. ἡ τοιαύτη δὲ ἐξέλεξις, καθίσταται ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀντιτίμου, ὅπερ κατεβλήθη ἀντὶ δοθείσης συναλλαγματικῆς· διότι, εἰς τὸ λαμβάνων κατέβλεπε πρᾶγμα ἐκτὸς συναλλαγῆς, θὰ ὑπῆρχε πρᾶξις ἑτέρα, ὡς λ. χ. δάνειον, περιβληθὲν τῆς συναλλαγῆς τὸν τύπον, ὅπως ληφθῇ τόκος ὑπερογκος, ἢ διὰ τὴν ἀποχρεωθῇ ὁ ὀφειλέτης παρανόμως εἰς τὴν διὰ πρ. κρατήσεως πληρωμὴν. Τὸ ἄρθρον ἐπομένως 110 δὲν ἡδύνατο ἢ ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐν τῷ ἐγγράφῳ μνείας τοῦ εἶδους τοῦ ἀναβληθέντος ἀντιτίμου, ὅπως καθίσταται εὐχερὴς ἡ περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ ἐξέλεξις· τοῦτου δ' ἔνεκεν καὶ ἀπαιτεῖ οὐ μόνον τὴν καταβολὴν ἀντιστοίχου ἀξίας, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τῆς συναλλαγματικῆς ἀκριβοῦς διασάφεισιν τῶν δοθέντων πρὸς τοῦτο εἰδῶν, ὅπως κρίνῃ ὁ δικαστὴς ἐκείνους, εἰς ταῦτα ἡδύνατο ἢ μὴ ν' ἀποτελέσωσι τῆς προηγηθείσης συναλλαγῆς ἀντικείμενα.

Ὁ κανὼν ἄρα οὗτος ἀναγνωρίζει μὲν τὸ ἀξίωμα τοῦ κοινοῦ δικαίου, καθ' ὃ ἐνοχῇ ἄνευ αἰτίας δὲν δύναται νὰ ἐνοχῇ, ἀλλὰ συγχρόνως τροποποιεῖ καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενα ἀποτελέσματα καθ' ὃ ἡ αἰτία τεκμαίρεται ὑπάρχουσα καὶ ὁ προσάγων τὸ ἔγγραφον ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἀπόδειξιν αὐτῆς, ἡ τοιαύτη δὲ μετὰ τῶν κρινῶν ἀρχῶν καὶ τῶν εἰδικῶς ἐπὶ συναλλαγματικῶν ἐφαρμοζομένων κανόνων ὑφισταμένη διαφορά δικαιολογεῖται βεβλῶς ἐκ τῶν πρόσθεν ἀναπτυχθέντων, ἧτοι ἐκ τοῦ λόγου τοῦ νὰ μὴ καλύπτονται συμβάσεις, ἔσται διὰ τῆς προράσεως τῆς συναλλαγῆς.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως, εἰς δὲν κατεβλήθη ἀντίτιμον, ἡ συναλλαγματικὴ εἶναι ὀκυροὶ δι' ἔλλειψιν αἰτίας, ὡς ἐπ' ἑαυτοῦ καὶ ὅταν ἡ αἰτία εἶναι ἀθέμιτος.

ἔαν ὅμως ὑπάρχῃ τοιαύτη πραγματικὴ καὶ νόμιμος, ἡ συναλλαγματικὴ θεωρεῖται ἰσχυρά καὶ εἰς τὴν περὶ ἐκείνης μνείαν εἶναι ἀνακριβὴς ἢ ψευδὴς (Par. 11 Νοεμ. 1834. — Dal., Rép. ἀριθ. 79)· τοῦτου δ' ἔνεκεν καὶ τὸ ἄρθρ. 112 οὐδένα περὶ ὑποβολῆς ἀντιτίμου ποιεῖται λόγον. Ὡς τὸ σχετικὸν τοῦ Nouguier χωρίον (ἀριθ. 207), καθ' ὃ εἰς καὶ τὸ ἄρθρ. 112 σιωπᾷ, ἐν τούτοις ἡ ὑποβολὴ τῆς ἀξίας (supposition de valeur) καθίσταται τὴν συναλλαγματικὴν ἀπλὴν ὑπόθεσιν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἄρθρ. 110· δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς συγκεχυμένους ἐκφραζόμενον, διότι, εἰς διὰ τῆς ὑποβολῆς ἐνοχῇ εἰλεῖσθαι ἀξίας, ἡ ἀκυρότης εἶναι πλήρης καὶ ἀπόλυτος περιλαμβανούσα οὐ μόνον τὸν τύπον, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς τοῦ ἐγγράφου· εἰς δ' ἐννοητὴ πλὴν ἀνακρίβειαν χωρήσασαν ἐν τῇ περὶ τοῦτου μνείᾳ, ὡς λ. χ. ὅταν ἀναφέρῃ ὅτι ἡ ἀξία ἐλήφθη τοῖς μετρητοῖς, ἐνῶν πρᾶγματι κατεβλήθη δι' ἐμπορευμάτων, ὁ τίτλος ἰσχύει οὐ μόνον ὡς ἀπλὴ ὑπόθεσις, ἀλλὰ καὶ ὡς συναλλαγματικὴ, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὔτε τὸ ἄρθρ. 110 οὔτε τὸ 112 ἀπαγγέλλει ἀκυρότητα οἰανδήποτε. Ἐκ τοῦτου ἄρα συνάγεται ὅτι πρέπει νὰ διαστέλληται πάντοτε ἡ ὑποβολὴ τῆς ἀξίας ἀπὸ τῆς περὶ τῆς πραγματεύεται τὸ ἄρθρ. 112. (Alauz. αὐτόθι).

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ὡς ἂν ὑπάρχει πραγματικὴ καὶ σπουδαία μεταβίβασις ἐμπορευμάτων, ἐν γένει, γραμματίων, ἡ ἀξία ἀνεξαρτήτως τοῦ δοθέντος ποσοῦ θεωρεῖται χρηρηγηθεῖσα συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον· ἐντεῦθεν δ' ἐπεὶ ὅτι ὁ κομιστὴς συναλλαγματικῆς, νομίμως ἐκδοθείσης, δὲν κωλύεται ὅπως μεταβίβῃ αὐτήν, ἀντὶ τιμῆματος ἰλάσσονος τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας, παρέχων ἅμα τῷ ἐκδοχῇ πάντα τὰ ἐαυτοῦ προνόμια.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἢ ἔλλειψις αἰτίας ἢ τὸ ἀθέμιτον αὐτῆς δὲν δύναται νάντιταχθῆ κατὰ τῶν ἐν καλῇ πίστει τελούντων τρίτων, ὡς καὶ πάντα ἔνστασις ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ καταβληθεῖσα ἄξια ἢ ἔλλειψις ἢ ἀνεπαρκής, ἢ ὅτι ἔπαυσεν ὑρισταμένη, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν μεταβίβασιν ἐγίνωσκεν ὁ ὅτος τὸ ὑπάρχον τυχὸν ἐλάττωμα. Ὡστε, ἐὰν ὁ κομιστὴς διετέλει ἐν γνώσει τοῦ ὅτι ἡ ὑποχρέωσις ἦν ἀνὰ αἰτίας, εἴτε ὅτι περὶ ἔχεν ἀθέμιτον τοιαύτην, ἢ ἐὰν ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου ἐξήγετο, ὅτι δὲν κατεβλήθη τῷ ὀφειλέτῃ ἢ ἄξιᾳ, ὑπόκειται εἰς πᾶσαν ἐντεῦθεν ἀπορρέουσαν ἔνστασιν (Horsen j. 49. — Massé ἀριθ. 1254. — Nougier T. 1 ἀριθ. 121. — Persil σ. 68. — Cass., 4 Δύγ. 1852 καὶ 2 Φεβρ. 1853).

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 110 ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς δέον, ὡς ἐρρήθη, νὰ συνάγῃται ὠρισιμῶς τὸ εἰς χρήματα, πραγματείας, διὰ λογαριασμοῦ ἢ καὶ οἰονόηποτε ἄλλον τρόπον δοθὲν ἀντίτιμον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον καὶ δεῦτερον εἶδος δὲν χρήζει περαιτέρω ἐξηγήσεως (δίδει, ἐὰν μὴ ἡ ἄξια κατεβλήθη τοῖς μετρητοῖς, ἀδιάφορος ἀποβαίνει ὁ τρόπος, καὶ ὅν θὰ διατυπωθῇ ἢ περὶ τούτου δὴλωσις), τὸ δὲ δεῦτερον ὑποδεικνύον ἀπλὴν πώλησιν ὡς αἰτίαν τῆς συναλλαγματικῆς, οὐδεμίαν ἐπίσης παρέχεται δυσχερείαν. Ὅθεν μόνον περὶ τῶν λοιπῶν δύο πρέπει νὰ γείνηται κατ' ἀνάγκην λόγος.

Ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως ἡμφισβητήθη ἡ ὁρθότης τῆς ῥήτρας «διὰ λογαριασμοῦ» (valeur en compte), ἐκκαίσθη ὡς ἄκαιρος καὶ ὑπεδείχθη ἐν τῷ συμβουλίῳ, ὅτι ὑποβληθεὶς τὸν δόλον καὶ ὅτι δέον ἢ ἄξια νὰ περιουρισθῇ εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεῦτερον μόνον εἶδος αἱ ἀντιρρήσεις ὅμως αὐται ἀπεκρούσθησαν καὶ ἡ πολεμηθεῖσα φράσις διετηρήθη (Procès—Verbeaux 29 Ἰαν. καὶ 21 Φεβ. 1807, Observ. des

Tribunal. Lacré, T. 18 σ. 63—64 καὶ 124), κατὰ τὴν ἀληθῆ δ' αὐτῆς ἔννοιαν ὡς πρὸς μὲν τὸν ἐκδότην καὶ λήπτην τὰ ἐν τούτῳ δικαιώματα κανονίζονται πάντοτε ἐκ τῆς πληρωμῆς τοῦ μετὰ τὴν ἐξίσωσιν τοῦ λογαριασμοῦ ὀφειλομένου. ἐνῷ ὁ τρίτος δικαιούται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν πληρωμὴν, ἀδιαφόρως τοῦ ὅν ὁ λογαριασμός, ἰσολογηθείς, ἀνέδειξεν ὀφειλέτην τὸν πληρωτὴν ἢ καὶ ἂν δὲν ἐκανονίσθη ἔτι· καὶ ὅτι ὡς πρὸς αὐτοὺς λογίζεται πάντοτε ὡς ἐκκαθαρισθεὶς καὶ ὡς ἀναδεικνύων ὀφειλέτην τὸν ἐκδότην. Ὡστε ὁ ὑπογραφείς ἐναγόμενος σπερεῖται τοῦ δικαιώματος ν' ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὀφειλέτης πρὶν ἢ ἀποδειχθῇ τοιοῦτος διὰ τῶν βιβλίων τοῦ λήπτου ἢ νὰ ἐπικαλεσθῇ πλάνην χωρήσαντα δῆθεν ἐν τῇ γενομένῃ ἐκκαθάρισται. Καὶ ἡμφισβητήθη μὲν τῇ γνώμῃ ταύτης ἡ ὁρθότης (Pardessus ἀριθ. 340) ἀλλ' ἀτόπως, διότι, ἐὰν ὁ κανονισμὸς τῶν λογαριασμῶν ἢ ἑτέρα ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέουσα ἔνστασις ἤρκει ὅπως ἐκμηδενίσῃ τὰ ἐναργῆ τῆς συναλλαγματικῆς ἀποτελέσματα, (ἐνῷ τοῦ ἐκδότης τὰ δικαιώματα οὐδένα διατρέχουσι κίνδυνον διατηρούμενα ἀμείωτα), ἡ συναλλαγματικὴ θὰ μετεβλάσθη εἰς *tit. lor. idanikón*, ὅπερ ἤθελεν εἶναι τελεία τοῦ ἁρθροῦ 110 παραβίασις. (Dal., Rép., ἀριθ. 95. — Nougier ἀριθ. 125. — Alauz. ἀριθ. 1242).

Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῇ τις, ὅτι ἡ περὶ τούτου μνεῖα ἀποτελεῖ ὅσον ἀφορᾷ τὴν πληρωμὴν αὐτῆς δὴλῶσιν τοῦ ἐκδότης ὀριστικῇ, ὅτι ἔχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν ἄξιαν καὶ δικαίως αὕτη δύναται νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς τὴν διὰ μετρητῶν καταβαλλομένην.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ νόμος ἀδυνατῶν νὰ προβλέψῃ καὶ ἀπαριθμήσῃ πάντα τὰ εἶδη τῆς ἄξιας, ἣτις συγχωρεῖται νὰ δοθῇ ὡς ἀντίτιμον συναλλαγματικῆς, προσέ-

ἔχει καὶ καθ' οἷονδὴποτε ἄλλον τρόπον, ὅλλ' ἐννοεῖται εἰσθεὶν ὅτι, ὅσον γενικῶς καὶ ἂν ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 110, πάντοτε ὑπάρχει ἀνάγκη ἀκριβοῦς περὶ τοῦτου ἐκγλώσσας. Οὕτως ἡ ἔκφρασις «ἀξία συμφωνηθεῖσα» «γνωστὴ μεταξὺ ἡμῶν» «ἐκανοποιούσά με» ἢ «ληφθεῖσα κατὰ τὴν σημερινὴν συμφωνίαν» δὲν πληροῖ βιβλίσως τοῦ νόμου τὰς ἀπαιτήσεις, ἐνῶ ἀντιθέτως, ἡ ρήτρις ἀξία ληφθεῖσα κατ' ἀναλλαγὴν», θεωρεῖται ὡς ἐκφράζουσα πραγματικὴν καὶ θετικὴν αἰτίαν καὶ καθιστώσα τὴν συναλλαγματικὴν ἰσχυράν. Καὶ δύναται μὲν πᾶς ἐνδιαφερόμενος ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ τίτλος στερεῖται αἰτίας ἢ καὶν θεμιτῆς τοιαύτης, ἀλλ' ὁ κομιστὴς ἀπαλλάσσεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τοῦ βάρους τῆς ἀποδείξεως (Orléans 7 Δεκεμβρίου 1858).

Ὅπωςδὴποτε ἀντικείμενον τῆς καταβλητέας ἀξίας δύναται νὰ ᾔηται οὐ μόνον ἐμπορεύματα, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα ξένον τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, μὴ ἐξαιρουμένων οὐδὲ τῶν ἀκινήτων.

Ἐν τῇ συναλλαγματικῇ δὲν γίνεται μνεῖα τῆς παραδεχθείσης ἀξίας, οὐδεὶς βιβλίσως δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ὑφίσταται ἀταξία, ἀλλ' ἐρωτᾶται ὁποῖα θὰ ᾧσι τῆς τοιαύτης ἀταξίας τὰ ἐννοηκ ἀποτελέσματα;

Δύο ἀποφάσεις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Ἐρετείου Bordeaux (30 Αὐγούστου 1826 — 16 Μαρτίου 1849) ἐθεώρησαν τὰς ἐν λόγῳ συναλλαγματικὰς ὡς ἀπλᾶς ὑποσχέσεις, νομιζόμεν δὲ ὅτι δυσκόλως δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ τῆς τοιαύτης γνώμης ἡ ὀρθότης. Ὁ Νόμος εἶναι ἀληθὴς, ὅτι οὐδεμίαν ἀπαγγέλλει ἀκυρότητα, ἀλλ' ἡ παραδοχὴ τῆς τοιαύτης ἐρμηνείας ἤθελεν ἔχει ὡς συνέπειαν τὸ νὰ θεωρῆται συναλλαγματικὴ καὶ ἔγγραφον μὴ περιέχον τὰς τοῦ ἄρθρ. 110 διατυπώσεις.

Ἡ ἐνοχὴ ἐπομένως δύναται μὲν ν'

θεωρηθῇ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (ἐὰν ἀποδειχθῇ) ὡς ἰσχύουσα, ἀλλὰ λαμβανομένου ὑπ' ὧσι, ὅτι ὁ τύπος ἐνταῦθα ἐνέχει σημασίαν ἐξαιρετικὴν ὅλως, δεόν κατ' ἀνάγκην νὰ γίνῃ δεκτόν. ὅτι αἱ ἰδιαιτεრაὶ προνομίαι συνδέονται οὐγὶ πρὸς τὴν σύμβασιν τῆς συναλλαγῆς, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀποδεικνύον αὐτὴν ἔγγραφον.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 110, ἡ συναλλαγματικὴ ἐκδίδεται εἰς διαταγὴν ἢ τρίτου τινὸς ἢ τοῦ ἐκδότη. ἐκ τούτου δ' ἐπεταὶ ὅτι ἐν τῷ ἔγγράφῳ δεόν πάντοτε νὰ σημειώται καὶ τὸ πρόσωπον, εἰς αὐτὴν διαταγὴν μέλλει νὰ γίνῃ ἡ πληρωμή. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα, ἡ διατύπωσις αὕτη εἶναι οὐσιώδης καὶ ἡ γενομένη τυχὸν παράλειψις ἢ ἡ ἀνεπαρκὴς μνεῖα δύναται ν' ἀναπληρωθῇ ἄλλως;

Ὁ Pothier (Contr. de ch. ἀριθ. 31) ἐδίδασκεν ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ συναλλαγματικῇ δὲν μνημονεύηται τὸ πρόσωπον, πρὸς ὃ θὰ πληρωθῇ αὕτη, ὁ ἐκδότης ὑποτίθεται ὅτι ἐνδοεῖ νὰ γίνῃ ἡ καταβολὴ πρὸς ἐκεῖνον, παρ' οὗ ἐλήφθη ἡ ἀξία, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη (ἀποκρουομένη μάλιστα σήμερον καὶ ὑπὸ τοῦ παροῦς γράμματος τοῦ ἄρθρ. 110) δὲν ἠδύνατο νὰ τύχῃ γενικὴ ἐπιδοκιμασία καὶ δικαίως, ἀφοῦ ὁ πληρωνόμενος εἶναι πολὺλάκις διάφορος τοῦ καταβολόντος τὸ ἀντίτιμον αὐτῆς.

Οἱ νεώτεροι διάφοροι ἐπὶ τοῦ ζητήματος προτείνουναι γνώμας, καθ' ἡμᾶς ὅμως ὁ τίτλος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ πλήρης ἢ μόνον ὅταν περιέχῃ καὶ ἐνταλὴν. ὅπως ἡ πληρωμὴ γίνῃ πρὸς ἐκεῖνον ὑπὲρ οὗ ἐξεδόθη, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, ἐὰν μὲν ἡ περὶ τούτου μνεῖα εἶναι ἀσαφής, δύναται νὰ κρίνῃ τὸ δικαστήριον περὶ τοῦ κύρους τοῦ ἔγγραφου ὡς καὶ τοῦ προσώπου παρ' οὗ θὰ γίνῃ ἡ καταβολή, ἐὰν δὲ παρελείφθῃ ἐντελῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τὸ ἔγγραφον δὲν ἐπάγεται τὰς νομίμους τῆς συναλλαγματικῆς συν-

επίας καὶ ἡ περὶ τούτου ἔλλειψις δὲν δύναται ν' ἀναπληρωθῇ διὰ τεκμηρίου (Pardessus ἀριθ. 338. — Πυραβλ. καὶ Bédar, ἀριθ. 98).

Ὡς εἶδομεν, ἡ συναλλαγματικὴ δύναται κατὰ νόμον νὰ γίνῃ καὶ εἰς διαταγὴν τοῦ ἐκδότη, ἐν τοιαύτῃ ὅπως περιπτώσει δὲν θεωρεῖται πλήρης, παρὰ μόνον ἐὰν διὰ τακτικῆς ὁπισθογραφῆσεως μεταβιβασθῇ πρὸς τρίτον τινά, ὅστις καταβάλλων τὴν ἀξίαν καθίσταται ἔκδοτε τοῦ τίτλου ὁ λήπτης.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι ὁ ὅρος εἰς διαταγὴν δὲν εἶναι μὲν πανηγυρικὸς καὶ δύναται ν' ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου τὴν αὐτὴν ἔχοντος σημασίαν, ἀλλὰ πάντως δεόν νὰ καταβῇ μεγίστη προσοχὴ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀρμοζύτης ἐκφράσεως· διότι ἡ μὴ χρῆσις τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου καθιερωμένου τύπου δύναιται νὰ καταστήτῃ προβληματικὸν τὸ κύρος τῆς συναλλαγματικῆς, ὡς λ. χ. ὅταν ἀντικαθίσταται διὰ τῆς φράσεως «πληρώσατε τῷ Α' ἢ πρὸς ὄφελος αὐτοῦ», ἥτις βεβίως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπαρκὴς (Nougier ἀριθ. 141. — Bédar, ἀριθ. 99. — Alauz, ἀριθ. 1245).

Πρὸς εὐκολίαν τῆς κυκλοφορίας τῆς συναλλαγματικῆς ὑπῆρχεν ἐκ παλαιότητος παρὰ τοῖς ἐμπορευμένοις λαοῖς ἡ συνήθεια, ὅπως ὁ ἐκδότης παραδίδῃ τῷ λήπτῃ πολλὰ ἀκριβῆ ἀντίγραφα τῆς ἐκδιδόμενης περ' αὐτοῦ συναλλαγματικῆς (Scaccia § 2 gl. 6. — Pothier ἀριθ. 39). τὴν ἀρχαίαν δὲ ταύτην συνήθειαν καθιέρωσε καὶ τὸ ἀρθ. 110, οὗτινος ὁμοίως ἡ διάταξις εἶναι προαιρετικὴ ὅλως.

Ὁ ἐκδότης ἐπομένως δικαιούται, ἐὰν θέλῃ νὰ ἐκδῇ πλείονα ἀντίγραφα, σημειῶν ἐν ἐκάστῳ «διὰ τῆς πρώτης ταύτης» ἀδιὰ τῆς δευτέρας» καὶ οὕτω καθελῆς· ἐννοεῖται ὅμως οἷοθεν, ὅτι πάντα ταῦτα τὰ ἀντίγραφα ἀντιπροσωπεύουσιν ἓν μόνον χρέος καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν

ἐξοφλουμένου τοῦ ἐνὸς τὰ λοιπὰ θεωροῦνται αὐτοδικαίως ὡς ἄκυρα καὶ μηδεμίαν ἔχοντα ἀξίαν· εἰ δὲ καὶ τὰ διάφορα ταῦτα ἀντίγραφα ἀποτελοῦσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν συναλλαγματικὴν, ὁ νόμος ἐν τοῖς ἀπαιτεῖ, ὅπως ἕκαστον τούτων ὑποβάλλεται ἰδιαίτερώς εἰς τὸ αὐτὸ τέλος.

Ἄλλ' ὁ τοιοῦτος πολλαπλασιασμὸς συγχωρεῖται νὰ γείνη καὶ ἐκ μέρους τοῦ κομιστοῦ ;

Ὁ Νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐκ τῆς τοιαύτης σιωπῆς ὠρεθόμενοι οἱ ἔμποροι ἐπεξέτειναν τοῦ ἐκδότη τὰ δικαιώματα καὶ εἰσῆγαγον ἔθιμον, καθ' ὃ τῆς κυκλοφορίας συναλλαγματικῆς δύνανται νὰ γίνωσιν ἀντίγραφα καὶ ὑπὸ τοῦ κομιστοῦ, ὅστις ἀντὶ ν' ἀκολουθῇ τὸν ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 154 καθιερωμένον τύπον διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς παραπιπτούσης συναλλαγματικῆς, (ἥτοι ν' ἀπέρχηται ἀπὸ ὁπισθογράφου εἰς ὁπισθογράφον μέχρι τοῦ ἐκδότη πρὸς λήψιν ἀντιγράφου), ἐκδίδωσιν ἅπ' αὐθιγὰς τοιοῦτον τὴν τοιαύτην δὲ συνήθειαν ἐκύρωσεν ἐν Γαλλίᾳ, ὡς μὴ ἀπαγορευμένην ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν δικαστηρίων ἡ νομολογία καὶ τῶν συγγραφέων ἡ γνώμη, ὑπὸ περιορισμοῦς ὅμως ἀναγκάσιους, δι' ὧν προφυλάσσεται τὸ δυνάμενον νὰ βλαθῇ ἐντεῦθεν ἐμπόριον καὶ τῶν ὁποίων οὐσιωδέτεροι εἶναι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς μετὰ τὴν διαπραγματεύσεσιν τῆς συναλλαγματικῆς ἐκδόσεως τοιοῦτου ἀντιγράφου (Paris 14 Ian. 1830. — Nougier ἀριθ. 152. — Bédar, 109. — Alauz, ἀριθ. 1417).

Τὰ ἐν λόγῳ ἀντίγραφα (ἅτινα δεόν νὰ διαστέλλωνται ρητῶς τῶν πολλαπλῶν ἀντιτύπων, δι' ὧν ἐκδίδεται ἡ συναλλαγματικὴ καὶ περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται τὸ ἀρθ. 110) περιέχουσι, ἢ τὸ ἀκριβὲς τοῦ τίτλου κείμενον μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκδότη καὶ τοῦ πληρωτοῦ, ἢ) σημειῶσιν περὶ τοῦ ὅτι εἶναι ἀντί-

γράφον, καὶ τὰς ὑπαρχούσας τυχόν ὑπογραφῆσεις, μὴ ἐξαιρουμένης μηδ' ἐκείνης, δι' ἧς ὁ κομιστὴς κατέστη κύριος καὶ τελευταῖον βεβηλώσιν περὶ τῆς ἀληθείας πασῶν τῶν ἐν τῷ ἀντιγράφῳ περιεχομένων δηλώσεων τῶν ἐκφραζομένων ἢ διὰ τοῦ συνήθους τύπου, ἢ διὰ τῆς φράσεως «ἀντίγραφον τῶν μέχρι τοῦδε», ἣτις ἔχει τὴν σημασίαν «ἰσχυρὸς ἀντίγραφον τοῦ περιεχομένου τοῦ πρωτοτύπου». ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ἅφ' ἑνὸς μὲν διὰ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης τὸ πρωτότυπον δὲν δύναται πλέον νὰ τεθῇ εἰς κυκλοφορίαν, κατατιθέμενον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ἀντιγράφου ὑποδεικνυόμενον μέρος, ὅπως μείνῃ εἰς τὴν διάθεσιν ἐκείνου, ὅστις ἤθελεν εὐρεθῇ κατὰ τὴν ληξὶν κομιστῆς τοῦ ἐγγράφου καὶ ἅφ' ἑτέρου ὅτι μετὰ τὴν διαπραγματεύσιν τοῦ πρωτοτύπου, ἡ ἔκδοσις ἀντιγράφου ἀνήκει τῷ νέῳ μόνον κυρίῳ· διότι σκοπὸς ἐνιαυτοῦ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας εἶναι τὸ νὰ δύναται ὁ κομιστὴς νὰ διαπραγματεύηται τὸ ἀντίγραφον ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πρωτοτύπου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀποσταλῇ πρὸς ἀποδοχὴν καὶ ἐπομένως ὁ ἐκδίδων τοιοῦτον ἀντίγραφον βεβαίῳ ὅτι κατέχει τὸ πρωτότυπον, ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ διαπραγματευθῇ τὴν συναλλαγματικὴν καὶ ὑπόσχεται νὰ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν διὰ νομίμου ὀπισθογραφῆσεως τοῦ ἀντιγράφου ἀναδεχθέντα κύριον, ἐνῷ ἂν μετὰ τὴν τοιαύτην διαπραγματεύσιν τῆς συναλλαγματικῆς ἐπιτρέπετο ἡ ἔκδοσις ἀντιγράφου, ὁ ἐκδίδων αὐτὴν παραλείπων νὰ σημειώσῃ καὶ τὴν ἰδίαν ὀπισθογράφῃ· ἡ δὲ δύνατο ν' ἀφήσῃ τοὺς τρίτους νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἑτέρα τοιαύτη πλὴν τῶν ἐν τῷ ἀντιγράφῳ μνημονευομένων καὶ καθ' ἄκολουθίαν ὅτι ἔχει εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ πρωτότυπον δημιουργῶν οὕτω δύο τίτλους καὶ διαπραττων ἀσυνεσίαν, ἧς τ' ἀποτελέσματα ἡδύνατο νὰ βεβηλώσιν αὐτόν, καθ' ἣν

περίπτωσιν ἤθελε γίνεαι δολερά χρῆσις ἀφοτέρων τῶν τίτλων. Ὡστε ὁ κομιστὴς δικαιούται μὲν κατὰ ταῦτα νὰ ἐκδίδῃ ἀντίγραφα, ἀλλὰ πρὸ τῆς διαπραγματεύσεως· ἐὰν δὲ μετ' αὐτὴν ὑποχρεωθῇ εἰς παράδοσιν τοιοῦτου ἀντιγράφου, πρέπει ν' ἀποφύγῃ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ, ἥτοι ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου καὶ τοῦ ἀντιγράφου, σημειῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τὴν ἰδίαν ὀπισθογράφῃ πρὸ τῆς φράσεως, «ἀντίγραφον τῶν μέχρι τοῦδε», διότι μόνον τοιοῦτοτρόπως οἱ τρίτοι ἡδύνατο νὰ μανθῶσιν εἰς εἶνος χεῖρας πρέπει νὰ εὐρίσκωνται οἱ δύο τίτλοι καὶ ποῖος εἶναι ὁ ἀληθὴς κύριος.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ πρόσωπα, ὧν ἀντεγράφησαν αἱ ὑπογραφαί, οὐδεμίαν φέρουσιν εὐθύνην διὰ τὰς παραλείψεις τοῦ ἀντιγράφου, εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ ὁποίου δὲν συνέτρεξαν.

Ὁ Νόμος ἐπιτρέφει τὴν ἔκδοσιν πολλῶν ἀντιτύπων, δὲν ἡδύνατο βεβηλῶς ἢ νὰ προνοήσῃ καὶ περὶ τῶν ἀνεγκαίων πρὸς ἀποφυγὴν τῆς διπλῆς πληρωμῆς μέτρων· τούτου δ' ἕνεκεν, ἐνῷ διὰ τοῦ ἄρθρ. 147 ὁρίζει, ὅτι ἅφ' ἑνὸς ἐκάστου ἀντιτύπου ἑξὼς νὰ σημειῶται, οὐ μόνον ἐὰν εἶναι πρῶτον, δευτέρον κλπ. ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ ἐξόφλησις τοῦ ἐνὸς ἐκμηδενίζει αὐτοδικαίως τὰ λοιπὰ, διὰ τοῦ ἄρθρου 151 δὲν ἐπιτρέπει τῷ κομιστῇ ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τοῦ ἀποδεχθέντος ἀντιτύπου νὰ ἐπιδιώξῃ ἐπὶ τῇ βῆσει ἑτέρου τοιοῦτου τὴν πληρωμὴν, δυναμένην νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς καταβολῆς ἐγγυήσεως.

Ἀντιθέτως ὅμως, ἐὰν ἀπολεσθῇ ἡ συναλλαγματικὴ, ὁ κομιστὴς δύναται μὲν νὰ ἐκδίσσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ δικαστ. ἀποφάσεως ἐκδόσιν κατ' ὃν τὸ ἄρθρ. 152 διαγράφει τρόπον, ἀλλὰ δὲν στερεῖται καὶ τοῦ δικαιώματος, ὅπως αἰτήσῃται τὴν ἰδίαν ἐκπέναι· ἔκδοσιν νέου ἀν-

τιτύπου (150)· πρὸς τοῦτο δὲ κατὰ τὸ ἄρθρ. 154 ὀφείλει ἀπὸ ὀπισθογράφου εἰς ὀπισθογράφον ν' ἀναδράμῃ μέχρι τοῦ ἐκδότου, ὅστις ἐκδίδων τὸ νέον ἀντίτυπον ὀφείλει πρὸς ἀποφυγὴν ἀποζημιώσεως νὰ σημειώσῃ ἐν αὐτῷ, ὅτι ἡ ἐξοφλήσις θὰ γίνῃ ἐὰν δὲν ἐπληρώθῃ ἡ πρώτη.

Ἄρθρ. 111. Τὸ α' ἐδ. τοῦ ἄρθρ. 111 ἐπιτρέπει τὴν ἐκδοσιν συναλλαγματικῆς εἰς βῆρος ὠρισμένου προσώπου καὶ τὴν πληρωμὴν αὐτῆς ἐν τῇ κατοικίᾳ τρίτου τινός· τὸ δευτερον προβλέπει περίπτωσιν ἐτέραν.

Πολλάνις οἱ ἐμπορευόμενοι θέλοντες νὰ καταστήσωσιν εὐ/ερεστέραν τὴν ἀποδοχὴν διὰ παρεμβολῆς προσώπου ἄλλου, εἴτε ν' ἀποκρύψωσι τὴν παθητικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, ἢ καὶ διὰ λόγον ἑτερόν ἀπευθύνονται πρὸς τρίτον τινὰ καὶ οὗτος ἐκδίδωσι συναλλαγματικὴν, διὰ λογαριασμὸν μὲν τοῦ διατάκτου ἀλλ' ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, ἐκτὸς ἂν κωλύεται πρὸς τοῦτο, ἐκ τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς, ὅποτε καὶ δηλοῖ τὸ ὄνομα ἐκείνου, εἴτε ἐν τῷ ἐγγράφῳ, εἴτε καὶ δι' ἰδιαιτέρας πρὸς τὸν πληρωτὴν ἐπιστολῆς.

Ἡ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐκδοσις συναλλαγματικῆς, τροποποιεῖ μὲν ἐν τισι τὰς σχέσεις τῶν συμβαλλομένων προσώπων, πλην δὲν μεταβάλλει καὶ τὰς νομίμους συνεπείας. Οὕτως ἐάν, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Α' ὀφείλων χρηματικόν τι πᾶν πρὸς τὸν Β' γράψῃ πρὸς αὐτόν, ὅπως ἐκδῶσιν εἰς ἐξοφλήσιν τῶν ὀφειλομένων συναλλαγματικὴν ἐπὶ τοῦ ἰδίου Τραπεζίτου κατὰ διαταγὴν καὶ λογαριασμὸν αὐτοῦ, ὁ Τραπεζίτης θὰ χρεώσῃ μὲν τὸν Α', ἀλλ' ὁ Β' ἀπέναντι τοῦ λήπτου τῆς συναλλαγματικῆς καὶ τῶν τρίτων διαφερομένων θὰ ὑπέχῃ τὴν εὐθύνην ἣν ἤθελε φέρει καὶ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν καὶ ἂν ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὑποδεικνύηται ἢ καὶ ἀναφέρεται ρητῶς ὁ διατάκτης, ὅπερ οὐδεμίαν ἀσκεῖ ἐπιρ-

ροήν, ἐκτὸς ἂν ἡ συναλλαγματικὴ ἐξεδόθῃ οὐ μόνον διὰ λογαριασμὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, ὅποτε ὁ ὑπογραφεὶς ὡς ἀπλοῦς ἐνεργῶν ἐντολοδόχος δὲν θεωρεῖται βεβίαιως ἐκδότης καὶ οὐδεμίαν ἀνταλαμβάνει εὐθύνην.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἐκεῖνοι, διὰ λογαριασμὸν τοῦ ὁποίου ἐξεδόθῃ ἡ συναλλαγματικὴ, εὐθύνεται μόνον ἐὰν παρέσχε νομίμως τὴν πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενην ἐντολήν· ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, ἥτοι ὅταν ἡ συναλλαγματικὴ ἐλθῇ διὰ λογαριασμὸν μὲν αὐτοῦ ἀλλ' ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐντολοδόχου, διὰ μὲν τὴν ἐκδοσιν ὑποχρεοῦται πρὸς τὸν ἐκδότην, οὐ νᾶμει τῶν περὶ παραγγελίας ἀρχῶν, διὰ δὲ τὴν πληρωμὴν ἀπέναντι τοῦ ἀποδέκτου, πρὸς δὲ ὅφειλε καὶ νὰ πέμψῃ τὴν πρέβλεψιν. Ὡς τε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ὁ μὲν διατάκτης εὐθύνεται ἀπέναντι τοῦ πληρωτοῦ οὐχὶ ὅμως καὶ τῶν τρίτων, ὁ δὲ ἐνεργήτης διὰ λογαριασμὸν αὐτοῦ ὑποχρεοῦται μόνον ἀπέναντι τῶν τρίτων. (Paris, 7 Ἀπριλ. 1821 καὶ 11 Μαρ. 1832 — Nougier, ἀριθ. 49 — Locre T. 18 σ. 39 — Alauz., 1230).

Ἐν τέλει ἡ συναλλαγματικὴ δύναται νὰ περιέχῃ κατὰ προσθήκην μνείαν καὶ ἐτέρου προσώπου, εἰς ὃ ὁ ἀπευθυνθὲς ὁ κομιστὴς ἐν ἀνάγκῃ, ἥτοι καθ' ἣν περίπτωσιν ὁ σημειούμενος ὡς πληρωτὴς ἀρνηθῇ ν' ἀποδεχθῇ ἢ νὰ ἐξοφλήσῃ, σημειοῦται δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ κάτωθεν τοῦ ὀνόματος τοῦ πληρωτοῦ καὶ ὁ λήπτης τῆς συναλλαγματικῆς δὲν δύναται ν' ἀποκρούσῃ τὴν τοιαύτην προσθήκην, ἐὰν ὁ μέλλων ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἀποδέκτην κατοικῇ ἐν τῷ τόπῳ, ἐνθα συνειφωνήσῃ νὰ γίνῃ ἡ πληρωμὴ.

Ἐὰν ὅμως ὁ ἐν ἀνάγκῃ οὗτος πληρωτὴς διατρίβῃ ἀλλεχοῦ, εἰ ὅροι τῆς συμβάσεως ἀλλοιοῦνται οὐσιωδῶς καὶ ὁ λήπτης τῆς συναλλαγματικῆς, ἀδυνατῶν ἐν το αὐτῇ περιπτώσει νὰ διαμαρτυρηθῇ

ἰσχυρῶς, δικαιούται βεβαίως καὶ ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν τοιαύτην κατὰ προσθήκην μείζαν, (Dal., Rép., ἀριθ. 150.—Pardessus ἀριθ. 341).

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 173, ἐὼν ὅ, τε κύριος καὶ ὁ ἐν ἀνάγκῃ πληρωτὴς ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν τῇ πληρωμῇ τῆς συναλλαγματικῆς, ὁ κομιστὴς ὑποχρεοῦται νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐναντίον ἀμφοτέρων, διότι μόνον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἡ πληρωμὴ ἐξήχθη νόμιμως παρ' ἐκείνων, οἵτινες ὑπεχρεῶντο νὰ ἐνεργήσωσιν αὐτὴν καὶ ἀπεκρούσθῃ (Nougier ἀριθ. 52.—Pardessus αὐτ.).

Συναλλαγματικά ὑποδοκιμαῖαι.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου, ἡ βία, ὁ δόλος καὶ ἡ πλάνη ἐπηρεάζουσι πάντοτε τῶν συμβάσεων τὸ κύρος καὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέοντος γενικοῦ κανόνα· δὲν ἡδύναντο βεβαίως ν' ἀποτελέσωσιν ἐξαίρεσιν αἱ συναλλαγματικά.

Συναλλαγματικὴ ἐπομένως λαβούσα ὑπαρξὲν δυνάμει βίας ἀσκηθείσης ἐπὶ τινος τῶν δι' αὐτῆς συμβληθέντων προτύπων προσλοῦσα ἐκ δόλου ἢ ὑπογραφῆς κατὰ πλάνην θεωρεῖται καὶ εἶναι ὁ κύρος ἀπέναντι τῶν συμβαλλομένων καὶ αἰρούνται αἱ νόμιμοι αὐτῆς συνέπειαι δικαιομένων μόνον τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐν καλῇ πίστει διατελούντων τρίτων, καθ' ὧν ἡ τοιαύτη ἀκυρότης δὲν δύναται ν' ἀντισταθῇ.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 110 ἀκυρότης, ὡς εἰρημέν, ἐτέρχεται ἐνεκὸν ἐλλείψεως τύπων, ἢ παραλείψεως ἄλλης ἀκουσίας, ἐνῷ τὸ ἄρθρ. 112 ἐφαρμόζεται ἀντιθέτως, ἐπὶ ὀνόματος ἐτέρου, προβλέπει δηλαδὴ εἰδικῶς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν εἰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενοι οὐσιώδεις τύποι ἐτηρηθῶσιν μὲν, ἀλλὰ περιέχουσιν ὑπαίτιον ἀνακρίβειαν, ἥτις καλεῖται ὑποβολὴ καὶ ἡ ὁποία περιλαμβάνει πάσας τὰς ἀναγκαίας ἐπιταγώσεις, πλὴν τῆς πρὸς λήψιν

τῆς συναλλαγματικῆς καταβλλομένης ἄξιας, περὶ ἧς ἐγένετο ἡρῆ λόγος, εἰκότως ἄρα δύναται νὰ ρηθῇ, ὅτι ἡ μὲν διάταξις τοῦ ἄρθρου 110 ἀφορᾷ εἰς τὸν τύπον μόνον τῆς συναλλαγματικῆς, ἡ δὲ τοῦ 112 ἀρμόζει καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς.

Ἡ πρώτη κατὰ τάξιν ἀναγραφόμενη ἐν τῷ νόμῳ ὑποβολὴ εἶναι ἡ τοῦ ὀνόματος ὑφίσταται δὲ ὁσάκις δι' ὀνόματος ψευδοῦς παρεμβάλλεται ἐν τῇ συναλλαγματικῇ πρόσωπον ἀνύπαρκτον, ὅπως συμπληρωθῇ ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς τῶν δι' αὐτῆς συμβαλλομένων ἢ καὶ διὰ προσώπου ὑπαρκτοῦ μὲν πλὴν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς πράξεως τελοῦντος. Ἔστι κατὰ τὴν ἐρμηνευομένην διὰ τὰς ἡ τοιαύτη ὑποβολὴ (ἥτις εἶναι δολογούμενως ἢ λεπτοτέρᾳ καὶ μᾶλλον κινδυνώδους) πραγματοποιεῖται διὰ τῆς παρεμβολῆς οὐ μόνον φανταστικοῦ προσώπου ὡς ἐκδότου, πληρωτοῦ, ἢ λήπτη, ἀλλὰ καὶ προσώπων ὑπαρκτῶν, ὧν ὁ ἐνεργῶν τὴν ὑποβολὴν εἰκαιοποιεῖται τὸ ὄνομα καὶ ἀπομιμνῆται τὴν ὑπογραφὴν.

Καὶ αὕτη μὲν εἶναι ἡ συνθετοτέρα ἔποψις, ὅφ' ἣν δύναται νὰ ἐννοηθῇ τοῦ ὀνόματος ἢ ὑποβολὴ καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐξετάζει αὐτὴν κυρίως ὁ Νόμος, ἀλλ' ἐν τοῦτοις ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις ἄλλαι, αἵτινες δύναται ὡσαύτως νὰ φέρωσι χαρακτῆρα τοιαύτου, ὡς λ. χ. ὅταν πρὸς συμπλήρωσιν συναλλαγματικῆς προσφεύγῃ τις εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα καὶ οὗτος εἴτε ἐνεκὸν φιλοφροσύνης ἀπλῆς, εἴτε λόγῳ χρηματικοῦ συμφέροντος παρέχεται τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ, ἥτις ἀναλόγως τῶν περιστάσεων δύναται νὰ παρίσθῃ τὸν ἐκδότην, τὸν ἀποδέκτην, ἢ τὸν λήπτην.

Βεβαίως τὸ μέσον τοῦτο δὲν παρίσταιται τοσοῦτον κινδυνώδες καὶ ὡς μὴ ἐνέχον τί τὸ ἀπατηλόν, δὲν θεωρεῖται καὶ ἀξιόποιον, εὐχ' ἥττον ὅμως ἀποτελεῖ πάντοτε ὑποβολὴν, ὡς ἐννοεῖ αὐτὴν ὁ Νόμος, καὶ ὑπάγεται ἐπομένως εἰς τὴν

ὡπὸ τοῦ ἄρθρου 112 προβλεπομένην περίπτωσιν.

Ἐλαττωματικὴν ἐπίσης κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον καθίσταται τὸ ἔγγραφον καὶ ἡ ὑποβολὴ ἰδιότητος. ἥτις φέρει τὸν αὐτὸν ἀνόμεμπτον χαρακτήρα καὶ ἡ ὁποία ἐπάγεται προτομοίους κινδύνους.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς πρόσωπον ὑπαρκτόν, οὗ ἡ ὑπογραφή εὐρίσκεται ἐν τῇ συναλλαγματικῇ, ἀποδίδεται ἰδιότης μὴ ἀνήκουσα αὐτῷ· οὕτω δὲ ὁ τὴν ὑποβολὴν ἐνεργῶν, στερούμενος πίστεως ἢ καὶ ἐπαρκούς τοιαύτης, ἀντιποιεῖται τὴν ἰδιότητα ἄλλου ὁμωνύμου προσώπου, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, τραπεζίτου τινὸς ἢ σπουδαίου βιομηχάνου σημερινότος· ἐν τῷ ἐμπορικῷ κόσμῳ καὶ μεγάλην περιχομένην ἀπράλειαν, ὑπογράφει ὑπὸ τοιαύτην ἰδιότητα τὴν συναλλαγματικὴν, τὴν ἀποδοχὴν ἢ τὴν ὑποσημασίαν καὶ προσδίδωσιν οὕτως εἰς τὴν πρᾶξιν σημασίαν, ἣν δὲν ἔχει καὶ διὰ τῆς ὁποίας παγιδεύονται οἱ τρίτοι. Ὅρθως ἄρα ἡ τοιαύτη ἐνέργεια χαρακτηρίζεται καὶ καταδικάζεται ὡς ἀπάτη καὶ δικαίως ἀνεγνωρίσθη ὡς ἔχουσα τὰς αὐτὰς τῆς ὑποβολῆς τοῦ προσώπου συνεπειάς.

Τρίτη ὑποβολή, περὶ ἣν πραγματεύεται ὁ νόμος, εἶναι ἡ τῆς κατοικίας ἢ τοῦ τόπου ἐνθα ἐξεδόθη ἢ μέλλει νὰ πληρωθῇ ἡ συναλλαγματικὴ, ἢ ἐξ αὐτῆς δὲ ἀπορρέουσα παραβίασις, ὡς ἀφορῶσα γενικῶς εἰς τὸ νὰ καλυφθῇ ἡ ἔλλειψις τῆς πραγματικῆς ἀποστολῆς χρημάτων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, εἶναι ἢ συνθηστέρα καὶ θεωρεῖται δικαίως καὶ ὡς σπουδαιοτέρα. Ὡστε, ἐάν, καίτοι ὁ ἐκδότης καὶ ὁ πληρωτὴς οἰκοῦσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἢ συναλλαγματικὴ βεβαίωσις ἐναντίον τῆς ἀληθείας, ὅτι ὁ εἰς τούτων διατρίβει ἀλαχού, ὅπως ἐκανοποιηθῇ ἢ περὶ ἀποστολῆς χρημάτων ἀξίωσις τοῦ νόμου, δὲν δύναται βεβαίως ἢ νὰ θεωρηθῇ ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις ὑποβολῆς ἀκουσίας

καὶ κατ' ἀκολουσίαν ὅτι ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 112.

Σημειώτεον ἐν τούτοις ὅτι, ἐάν ὁ ἀποδέκτης ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ ἐκδότη οἰκῶν τόπῳ ὑποχρεωθῇ νὰ καταβάλῃ ἐκτὸς τῆς κατοικίας αὐτοῦ τὸ ληφθὲν ἀντίτιμον, ἢ περὶ τούτου δήλωσις ἀποτελοῦσα μᾶλλον ἐκλογὴν ἢ ἀμειβὴν κατοικίας οὐδόλως ἐπηρεάζει τοῦ ἐγγράφου τὸ κύρος.

Συμφώνως πρὸς τὰνωτέρω ἀναπτυσσόμενην ἢ συναλλαγματικὴν περίεχον ἐν τῶν ὡς εἰρήται τριῶν ἐλαττωμάτων, τούτέστιν ὑποβολὴν προσώπου, ἰδιότητος ἢ κατοικίας, λογίζεται ἄκυρος, ἀπόλλοι τὸν ἰδιαίτερον αὐτῆς χαρακτήρα καὶ ἀδιαφόρως τοῦ ἀν εἶναι κανονικὴ κατὰ τοὺς καὶ φέρῃ πάντα τὰ ἐξωτερικὰ τοῦ ἐγγράφου γνωρίσματα, καθίσταται ἀπλὴ ὑπόσχεσις, ἥς αἱ συνέπειαι ὡς πρὸς τὴν ἐμπορικὴν δικαιοδοσίαν δύνανται νὰ ᾖσιν ἢ ἀνάγκη τῆς ἐν τῷ προσήκοντι πινάκῳ ἐγγραφῆς τῆς διαφορᾶς, ἐάν ἡ ἐμπορικὴ ἀρμοδιότης δὲν ἐπιβάλληται ὑπὸ τῆς ἰδιότητος τῶν πρακτικῶν ἢ τοῦ χαρακτήρος τῆς πράξεως. Καὶ περὶ τούτου μέν οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφισβήτησις, δισταγμοὶ ὁμῶς ἠγέρθησαν περὶ τοῦ ἀληθοῦς χαρακτήρος τοῦ ἄρθ. 112, σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δικαιοματά τοῦ δικαστηρίου.

Ἡ ἔκπτωσις, ἣν ἀπαγγέλλει ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, εἶναι ἀπόλυτος καὶ θεωρεῖται ὡς ἀναγκαία συνέπειαι τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ὑπάρχοντος ἐλαττωματος ἢ εἶναι σχετικὴ καὶ τὸ δικαστήριον ἐπομένως δὲν κωλύεται νὰ ἐρευνᾷ, ἐάν καὶ παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν καὶ ἀποδεχθεῖσαν ὑποβολὴν, ἢ συναλλαγματικὴ ἔχη ἢ μὴ τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα στοιχεία, ὅπως θεωρῆται τοιαύτη;

Ὁ Nougier (ἀριθ. 208) συγχύων προφανῶς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄρθρου 112 μετα τῆς ὑποβολῆς τῆς ὑπὸ τοῦ λήπτου καταβαλλομένης ἀξίας, ὑποστηρί-

ἢ τὸ μὴ ἀπόλυτον τῆς ἐκπτώσεως καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι, ὅπως ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 110 προκειμένου περὶ τῆς ἀξίας, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 112 ὁ δικαστὴς δικαιούται ν' ἀναζητῇ ἐκάστοτε τὴν ἀληθεῖαν καὶ ὑποκαθιστᾷ αὐτὴν εἰς τὸ διὰ τῆς συναλλαγματικῆς δημιουργηθὲν ψεῦδος· ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξομώσις περιπτώσεων τελείως ἀνομοίων δικαίως ἀπεκρούσθῃ ὑπὸ τῆς νομολογίας τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, ὡς ἐναντία εἰς τε τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου· διότι τὸ ἄρθρ. 112, ὅπως ἐκφράζεται, καθιεροῦ προδήλως τεκμήριον *juris et de jure*, καὶ οὐ οὐδεμία ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις. Ὡστε συναλλαγματικὴ περιέχουσα λ. χ. ὑποβολὴν κατωικίας δέον νὰ θεωρῇται πάντοτε ὡς ἀπλή ὑπόσχεσις καὶ ἂν ἀποδεικνύηται ἄλλως, ὅτι περιέχει πραγματικὴν ἀποβολὴν χρημάτων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Ἐπίσης τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ δεχθῇ τις καὶ ὅταν παρὰ τὴν ἀποδεχθεῖσαν ὑποβολὴν προσώπου ὑπάρχει ἐκδότης πληρωτῆς καὶ λήπτης· κίβητι, ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ νόμος τεκμηριοῖ τὸν δόλον ἀπλῶς καὶ μόνον, ὅτανκίς ὑπάρχει ψεῦδος, ἡ τοιαύτη δ' αὐτεγρήτης δικαιολογεῖται συμφώνως πρὸς τὰνωτέρω ἀναπτυσσόμενα πληρεστάτα (Colmar 15 Ἰουν. 1813. — Motz, 1 Δεκεμ. 1830. — Alauz. ἀριθ. 1261. — Bédar. 124).

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές· ὅτι ὁ Nougier πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐπικαλεῖται καὶ χωρὶν τι τοῦ Locré, ἀλλ' οὗτος ἀποφίνεται ῥητῶς (*Espr. du C. comm.* 2 σελ. 32—33) ὅτι ἐὼς νομοθέτης ἐθέλησε ν' ἀφαιρέσῃ ἐκ τοῦ ἐγγράφου ἐτὸν χαρακτήρα τῆς συναλλαγματικῆς, ἔξ οὗ καταδείκνυται, ὅτι ὑποστηρίζει ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, κατὰ τὴν γενικὴν τοῦ δικαίου ἀρχήν, καὶ ἢ ἐπὶ ἐμπορικῶν διαφορῶν συγχωρεῖται ἡ διὰ

μαρτύρων ἀπόδειξις, αἱ τοῦ ἄρθρ. 112 ὑποβολαί, ἐὰν δὲν προκύπτωσιν ἐξ αὐτῆς τῆς συναλλαγματικῆς ἢ δὲν ὑπάρχῃ ἔγγραφον, δύνανται ν' ἀποδειχθῶσι καὶ διὰ μαρτύρων· διότι ὁ κανὼν, ὅτι ἀπαγορεύεται ἐναντίον τοῦ περιεχομένου ἐγγράφων ἡ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐφαρμοζόμενος καὶ ἐπὶ συναλλαγματικῶν (*Pardessus, ἀριθ. 459*) καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ πρόκειται περὶ πώξεως, ἥτις κατὰ τὸ 2 ἐδ. τοῦ ἄρθρ. 305 τῆς Π. Δ. ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν τοῦ περὶ ἀποκλεισμοῦ τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως κανόνα. (Ἐνυντίαν γνώμην ἀποφίνεται ὁ *Persil. lettr. de chang.*, σελ. 93 ἄρθρ. 8 καὶ *Dal., Rép.* ἀριθ. 138. — *Rion* 5 Ἰουλίου 1813).

Ὡστε κατὰ ταῦτα, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσιν ἔγγραφα, ἡ ὑποβολὴ δύναται ν' ἀποδειχθῇ διὰ μαρτύρων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τεκμηρίου καὶ ὅρκου.

Ἄλλ' ἡ ἐκ τῆς ὑποβολῆς ἀπορεύουσα ἐνστάσις παρὰ τίνων καὶ ἐναντίον ποίου δύναται νὰ προταθῇ; Νομίζομεν ὅτι ὡς ἀρχὴ γενικὴ δέον νὰ τιθῇ, ὅτι πᾶς ἔχων συμφέρον δικαιοῦται νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὴν κατὰ παντὸς λαθόντος μέρους εἰς τὸν δόλον ἢ συντρέξαντος εἰς αὐτὸν καὶ τοῦ κινόντος τούτου δὲν πρέπει ἐπομένως νὰ ἐξαιρεθῇ οὔτε ὁ ὑπάιτιος τοῦ πταίσματος ὑπογραφίως, ὅστις δύναται ν' ἀντιτάξῃ τὴν ὑποβολὴν ἐναντίον τοῦ συνενόχου αὐτοῦ οὔτε καὶ ὁ πληρωτής· διότι οὗτοι κυρίως ἔχρουσι σπουδαῖον πρὸς τοῦτο συμφέρον· τὸ νὰ δεχθῇ δὲ τις ὅτι ἡ ὑποβολὴ δὲν πρέπει νὰ ἀντιτάσσῃται κατὰ τοῦ λήπτου παρὰ τοῦ γινώσκοντος καὶ μετασχόντος τοῦ δόλου, ἤθελεν εἶναι π' ἑρμῆς τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 112 ἀναίρεσις (*Cass.* 22 Ἰουν. 1825. — *Agén.* 4 Φεβρ. 1866. — *Boideaux* 21 Φεβρ. 1821).

Ἐννοεῖται εἰσθῆναι ὅτι ἐναντίον τοῦ τρίτου κομιστοῦ τοῦ ἐν καλῇ πίστει δικ-

τελοῦντος δὲν δύναται ν' ἀντιταχθῇ ἡ τοιαύτη εἰκονικότης, ἐκτὸς ἐὰν διετέλει ἐν γνώσει τῆς ὑποβολῆς, ὅποτε ἐξομοιοῦται πρὸς τὸν λήπτην τῆς συναλλαγματικῆς (Λ. Π. 50 τοῦ 1843. — Bruxelles 20 Αὐγ. 1812 καὶ 10 Δεκεμ. 1814).

Καὶ ὑποστηρίχθη μὲν παλαιότερον καὶ θεωρία ἀντίθετος (Bruxelles, 7 Ὀκτωβρίου 1811), καθ' ἣν ἀπὸ τοῦ ἄρθρ. 112 οὐδεμίαν ποιεῖται διαστολὴν, ἡ ὑποβολὴ ἀντιτάσσεται ὑπὸ τοῦ ἐνδότου κατὰ παρτὸς κομιστοῦ, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ τύχῃ ὑποστηρίξεως καὶ δικαίως ἐγκατελείφθη· καθ' ὅτι ἐπὶ συναλλαγματικῶν ὁ κομιστὴς δὲν μεταβιβάζει μόνον τὰ ἴδια δικαιώματα ἀλλὰ καὶ τὴν πλήρη, ἀκεραίαν καὶ ἀπόλυτον κυριότητα τῆς ἀπαιτήσεως, ἣτις δὲν καταργεῖται ἢ ἐνεκα πράξεων δυναμένων ν' ἀντιταχθῶσιν αὐτομικρῶς κατὰ τοῦ κυρίου αὐτῆς (Cass. 26 Δεκεμ. 1804. — Paris 22 Μαΐου 1828), ὁ κανὼν δ' οὗτος, ἐφαρμοζόμενος ἐν περιπτώσει δόλου, ἀπάτης κλπ. ἀρμυζει βεβαίως καὶ ἐπὶ τῆς περὶ ὑποβολῆς ἐνστάσεως (Bédar. 158). Ἄλλ' ἀντιθέτως δύνανται οἱ τρίτοι δταν ἔχωσι συμφέρον νὰ ἐπικαλεσθῶσι τοιαύτας ἐνστάσεις καὶ ὠρελγῶσιν ἐξ αὐτῶν; ὁ Dalloz (Rér. ἀριθ. 146) φαίνεται ἀποδεχόμενος τὴν τοιαύτην ἐκδοχὴν, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ ὁρθότης αὐτῆς εἶναι ἀμφίβολος· διότι τὸ ἄρθρ. 112 εἰσέχθη ἀναμφισβήτητως πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ὀφειλέτου καὶ ἂν ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν τρίτων ἐγένετο δεκτόν, ὅτι λογίζεται ἰσχυρὰ, πρῶξις ἄτακτος, μάτην, ἤθελε μοχθήσει, τις, νὰ εὐξη λόγον δικαιολογοῦντα ἀντίθετον ὑπὲρ αὐτῶν προνόμιον, ὅπερ δὲν θὰ εἶχε βεβαίως εὐζὲς ὁ κομιστὴς ἀληθεῶς συναλλαγματικῆς.

Ἰκανότης τῶν διὰ συναλλαγματικῆς ὑποχρεομένων. Τὰ περὶ ἰκανότητος τῶν διὰ συναλλαγματικῆς ὑποχρε-

ομένων προσώπων, ἀνεπτύχθησαν ἤδη ἀνωτέρω· ἐρρήθη δέ, ὅτι ὁ εἰκασιζόμενος νὰ συμβάλλῃται ἐλευθέρως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινοῦ δικαίου δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ καὶ διὰ συναλλαγματικῆς. Δίδει δὲν θὰ ἦτο βεβαίως λογικὸν τὸ νὰ εἴη τραπεζὴ ἡ ἐνέργεια πράξεως ἐπαγομένης προσωπικὴν κράτησιν εἰς τὸν κωλυόμενον ν' ἀναλάβῃ ὑποχρέωσιν συνήθη. Τὰς ἀρχὰς ταύτας δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ παρίδῃ ὁ Ε. Ν., καὶ τοῦτου ἐνεκεν εὐμόνον διετήρησε τὸς ὑπὸ τοῦ κοινοῦ δικαίου καθιερωμένους ἀνικανότητας, ἀλλ' ἐδημιούργησεν ἐν σχέσει πρὸς τὴν συναλλαγματικὴν καὶ τὰ πρὸς ἐκτέλειαν αὐτῆς μέσα νέας τοιαύτας (Bédar. ἄρθρ. 124).

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι διὰ τοῦ ἄρθρ. 113 δὲν εἰσάγεται νέα ἀνικανότης, ἀλλὰ σκοπεῖται κυρίως ἡ μείωσις τῆς ἐν γένει ἰκνότητος τῶν γυναικῶν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς περιορισμῶν τινῶν ἀναγκαιῶν καὶ δικαιολογουμένων ἐξ ἐνός μὲν ὑπὸ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ἣν ἐπάγουσι αἱ ἐκ συναλλαγματικῆς ὑποχρεώσεις, καὶ ἐξ ἐτέρου ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ φύλου· διότι ἡ εὐκολία, μεθ' ἣς δύναται νὰ παρασυστῇ ἡ γυνή, ἡ ἑλλειψὶς πείρας καὶ οἱ κίνδυνοι τῆς ἐπιτεργείας ἄλλων, εἰς τὴν θὰ ἐξετίθεται, ἐπέβαλον, οὕτως εἰπεῖν, τὴν κατὰ κανόνα ἀπαγόρευσιν ἀναδοχῆς ὑποχρεώσεων, ἐχουσῶν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν περιορισμὸν τῆς προσωπικῆς αὐτῆς ἐλευθερίας.

Τὸ ἄρθρ. ἐπομένως 113, ὅπερ οὐδεμίαν ποιεῖται διαστολὴν μεταξὺ ὑπάντων, χιρῶν ἢ ἀγάμων, δέον πάντοτε νὰ συνδυάζεται πρὸς τοὺς κανόνες τοῦς διόποντας τὰς πράξεις τῶν γυναικῶν κατὰ τὴν διάφορον αὐτῶν θέσιν. Οὕτως ἡ ἔγγραφος γυνή, ἐὰν μὲν ἔχῃ τὴν πρὸς τὸν ἑμπορεύεσθαι ἀδείαν, δικαιεῖται καὶ νὰ ὑπογράψῃ ἐγκύρως συναλλαγματικὴν, ἐὰν ὅμως στερεῖται τοιαύτης, πᾶσα πράξις

Τὸ ἄρθρ. 114 πραγματεύεται εἰδικῶς

Ἐννοεῖται ὁμῶς οὐκ ὀφείναι, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις μὴ ἔχουσα μετὰ τῆς συναλλαγματικῆς τὴν ἀκύρωσιν αἰτίαν ἐμπορικὴν δὲν δύναται νὰ εἰσθλῇ διὰ τοῦ πινακίου τῶν ἐμπορικῶν διαφορῶν.

Συμφώνως πρὸς τὸνωτέρω ἀναπτυσσόμενα ὁ ἀνήλικος, ὅπως καὶ ἡ μὴ ἐμπευομένη γυνή, δύναται κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν τοῦ ἄρθρου 114 ἀκυρότητα· ἡ περὶ αὐτῆς δ' ἔνστασις ἀντιτάσσεται οὐ μόνον ἐναντίον τοῦ ἀρχικοῦ τῆς συναλλαγματικῆς λήπτου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ τρίτου κομιστοῦ· διότι ἡ καλὴ αὐτοῦ πίστις δὲν ἀρκεῖ βεβαίως, ὅπως καλύψῃ ἀκυρότητα ὑπάρχουσαν ἐν ἐγγράφῳ παρ' ἀνικάνου προσώπου ὑπογραφέντι καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ Νέμου δὲν περιορίζει τὴν ἐκ ταύτης ἔνστασιν ἐναντίον προσώπων ὠρισμένων. (Α. Π. § 93 τοῦ 53).

Ἀλλ' ἐνταῦθα δύναται νὰ ἐγερθῇ τὴ ἐξῆς ζήτημα, ἐὰν ὁ τρίτος εἶχεν εὐλόγους ἀφορμὰς νὰ νομίζῃ τὸν μετ' αὐτοῦ συμβληθέντα ὡς ἀνήλικον ἢ ἐπείσθη περὶ τούτου δι' ἀπατηλῶν περιστάσεων, ἀκυροῦται ἡ συναλλαγματικὴ;

Νομίζομεν ὅτι πάντως καταφατικῇ δέον νὰ δοθῇ εἰς τὸ ζήτημα λύσις. Ὅπως ἐκφράζεται ὁ νόμος, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ ἀκυρότης οὐ μόνον γενικὴ καὶ ἀπόλυτος εἶναι, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖται ὡς ἀναγκαία καὶ ὑποχρεωτικὴ συνέπεια τοῦ γεγονότος αὐτοῦ τῆς ἀνηλικιότητος, τὸ νὰ δεχθῇ δὲ τις, ὅτι ἐν τῇ ἀνωτέρω μνημονευομένη περιπτώσει, δὲν ἐπέρχεται τῆς συναλλαγματικῆς ἡ ἀκυρότης, ἢ ἔβλεν εἶναι παραγνώρισις τοῦ σκοποῦ ἐν ἐδίωκεν ὁ νομοθέτης καὶ πλήρης ἀναίρεσις τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 114, ἥτις ὡς εἰδικὴ εἶναι καὶ ἐπικρατεστέρα καὶ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀποδειχθῇ ἡ ἀνηλικιότης, ἡ συναλλαγματικὴ ἀκυροῦται αὐτοδικαίως καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν λόγων, ἔνεκεν τῶν ὁποίων ἐπείσθη νὰ συμβληθῇ ὁ ἀντίδικος τοῦ ἐπικαλουμένου τὴν ἔνστασιν.

Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ἐὰν ἐγένετο χρεῖσις δόλου, ὑποχρεοῦται μὲν κατὰ τὸ ἄρθρ. 4 τοῦ Νό-

μου 1^{ος} 61 ὁ ὑπερδὶς τὸ 18 ἔτος ἀνήλικος νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ καταβληθέντα αὐτῷ, ἀδιαφόρως τοῦ ἀν' ὠρελῆθῃ ἢ ὄχι ἐντεῦθεν, ἀλλ' ὅτι ἡ συναλλαγματικὴ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται καὶ εἶναι ἄκυρος.

Ὁπωσδήποτε ἡ ἐν λόγῳ ἀκυρότης πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνηλίκου εἰσαχθεῖσα προτείνεται μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὄχι καὶ κατ' αὐτοῦ.

Πρόβλεψις. Πρόβλεψις ἐν γένει καλεῖται τὸ χρηματικὸν πιστόν, ἢ ἑτέρον ἄξιον ἀντικείμενον, ὅπερ εἶναι προσωρισμένον διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῆς συναλλαγματικῆς καὶ τὸ ὅποιον ἐν τῇ λήξει αὐτῆς ὅσον πάντοτε νὰ εὑρίσκηται εἰς τοῦ ἀποδέκτου τὴν διάθεσιν καὶ ἐν τῷ συμφωνηθέντι τῆς πληρωμῆς τόπῳ.

Ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς τοιαύτης χρησιμοποίησεως τῆς προβλέψεως δὲς λογικῶς ἐπονται συνέπειαι. Ἡ πρώτη εἶναι, ὅτι ἡ καταβολὴ τοῦ πρὸς ἐξόφλησιν ἀναγκαιοῦντος ποσοῦ θεωρεῖται ἀπαραίτητος μόνον κατὰ τὴν λῆξιν, οὐτὼ δὲ ὁ κομιστὴς στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ἐρευνᾷ πρὸς τούτοις, ἐὰν ὑπάρχῃ ἢ μὴ πρόβλεψις, ἥς μάλιστα ἡ ὑπαρξίς καθίσταται ἀναμφισβήτητος ἐν περιπτώσει ἀποδοχῆς. Ὡστε ἂν ἡ συναλλαγματικὴ γίνῃ δεκτὴ, θεωρεῖται ἀποδεδειγμένη ἀπέναντι τοῦ κομιστοῦ, ὅτι καταβλήθη ἡ πρόβλεψις· ἐὰν ὅμως ἀποκρουσθῇ ἡ ἀποδοχὴ, ὁ λήπτης καὶ οἱ δικαιούχοι αὐτοῦ ὀφείλουσι μόνον νὰ διαμαρτυρηθῶσι.

Δευτέρα συνέπεια, ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτοῦ τῆς προβλέψεως, εἶναι, ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑποχρεώσεως ἐπιβάλλεται πάντοτε τῷ ὀφειλέτῃ τὴν ἀναγκαίαν δὲ ταύτην συνέπειαν καθιεροῦσιν ὅτι τῶς τὸ ἄρθρ. 115, ὅπερ ὀρίζει, ὅτι ὁ μόνος καὶ πραγματικὸς ὀφειλέτης εἶναι ὁ ἐκδότης, ἢ ἐδοῦς τὴν πρὸς ἐκδοσὶν διαταγὴν καὶ διὰ λογαριασμὸν τοῦ ὁποίου ἐκδίδεται ἡ συναλλαγματικὴ. Διὰ τῆς

διατάξεως αὐτοῦ ἐπομένως ἐπαναλαμβάνεται καὶ προσκυροῦνται αἱ ἀνωτέρω περὶ πιστώσεως ἐκτεθεῖσαι ἀρχαί, ἥτοι ὅτι ὁ ὡς λογαριασμὸν ἄλλου ἐκδίδων συναλλαγματικὴν εὐθύνεται μὲν πρὸς τὸν κομιστὴν καὶ τοὺς ὀπισθογράφους, ἐὰν δὲν ἰσχυρῇ καὶ ἐπ' ὀνόματι ἐκείνου, οὐχὶ ὅμως καὶ πρὸς τὸν ἀποδέκτην, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου διὰ τὴν πρόβλεψιν ὑποχρεοῦται πάντοτε ὁ διατάκτης μόνον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ πρόβλεψις πραγματοποιεῖται κατὰ διαφόρους τρόπους, ἥτοι δι' ἀποστολῆς χρημάτων, δι' ἀπαιτήσεως ὀφειλομένης ὑπὸ τοῦ πληρωτοῦ πρὸς τὸν ἐκδότην, δι' ἀποστολῆς ὑπομνημάτων, δι' ἀξιών ἢ ἐμπορευμάτων ἐν γένει γραμματίων, εἰσπρακτέων διὰ τῶν πιστοχρεώσεων ἀλληλογρέου λογαριασμοῦ καὶ δι' ἀπλῆς πιστώσεως, παρεχόμενης ὑπὸ τοῦ ἀποδέκτη πρὸς τὸν ἐκδότην.

Ὁ δεύτερος τῶν ἀνωτέρω τρόπων προβλεψῆς ἐκτελεσθῆναι ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 116, εἶναι δὲ καὶ ὁ μᾶλλον ἐν χρήσει κατὰ τὰς ἐμπορικὰς συνθηκὰς. Ἐξ ἑνὸς μὲν μέρους, λέγει ὁ Bédarride (ἀριθ. 141), ἡ συναλλαγματικὴ εἶναι τὸ μέσον, δι' οὗ ἀναλαμβάνονται κεφάλαια καταβληθέντα καὶ εἰσπραττόμενα ἐν τόπῳ μεμακρυσμένῳ, καὶ τὸ μέσον τοῦτο ὠφέλιμον διὰ τὸν πιστωτὴν δὲν θὰ ἦναι βεβηλὴς ἐπιβλαβὴς διὰ τὸν ὀφειλέτην, ὅστις δι' ἐν κυρίῳ ἐνδιτφύεται, τοῦτέστι ν' ἀπαλλαγῇ τῆς βεβηλότητος αὐτὸν ὑποχρεώσεως νομίμως. Ἡ πρὸς τὸν κομιστὴν ἄρα ἐξόφλησις τῆς συναλλαγματικῆς δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπαγομένη τὴν νομίμου ταύτης ἀπαλλαγὴν διότι καὶ αὕτη ἀποτελεῖ ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς, ἣν διέταξε ὁ πιστωτής, καὶ τὴν ὅποιαν δύναται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἐκτελέσῃ ὁ ὀφειλέτης.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ἵνα ἡ ἐν γὰρ ἀπαιτήσις θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦσα

πρόβλεψιν ἀρκοῦσαν, εἶον κατὰ τὸ ἄρθρ. 116 τὸ χρέος α') νὰ ὑφίσταται κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς λήξεως καὶ β') νὰ ᾖ τοῦλάχιστον ἴσον κατ' ἀξίαν πρὸς τὸ ποσὸν τῆς συναλλαγματικῆς.

Οὕτως ἡ κατὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ τίτλου ὑπαρξίς ἀπαιτήσεως, ἀναδεικνυούσης τὸν πληρωτὴν ὀφειλέτην, δὲν ἀρκεῖ ὅπως θεωρηθῇ ὅτι ἐγένετο πρόβλεψις καὶ ἐὰν αἱ μεταξὺ ἐκδότου καὶ πληρωτοῦ σχέσεις ἀλλοιωθῶσι καὶ τὸ χρέος παύσῃ ὑφιστάμενον κατὰ τὴν λήξιν, ὁ ἀποδέκτης οὐδεμίαν φέρει εὐθύνην, ἐκτός ἐὰν ἡ ἀποδοχὴ ἐγένετο ρητῶς καὶ ἄνευ ἐπιφυλάξεως οἰασύποτε.

Αἱ ἀρχαὶ αὗται εἰσιν ἐπ' ἴσης ἐφαρμοστέαι καὶ ὅταν ὁ ἐκδότης καθίσταται πιστωτής μετὰ τὴν λήξιν τῆς συναλλαγματικῆς, ὅταν προκειμένου περὶ προβλέψεως, δι' ἀλληλογρέου λογαριασμοῦ πραγματοποιουμένης, ὁ λογαριασμός ἰσολογισθῇ κατὰ τὴν λήξιν, δὲν ἀναδεικνύει πιστωτὴν τὸν ἐκδότην καὶ ὅταν ἡ πρὸς τοῦτο χρησιμοποιουμένη ἀπαιτήσις διαφέρῃ κατὰ ποσὸν τῆς συναλλαγματικῆς.

Ἀλλὰ διὰ τὴν κανονικὴν τῆς προβλέψεως ὑπαρξίν ἀπαιτεῖται ἄρα νὰ ἦναι τοῦ πληρωτοῦ τὸ χρέος ἀπαιτητὸν κατὰ τὴν λήξιν τῆς συναλλαγματικῆς;

Ὁ Νόμος σιωπᾷ ἐντελῶς περὶ τούτου, ἐνεκα δὲ τῆς σιωπῆς πολλοὶ ἐγεννήθησαν δισταγμοὶ καὶ διάφοροι ὑπεστήριχθησαν γνώμαι.

Ἡ νομολογία τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, ἣν ἀκολουθοῦσι καὶ διάφοροι συγγραφεῖς (3 Αὐγ. 1835, 2 Φεβρ. 1836. — Bédar, ἀριθ. 142. — Nouguier T. 1 σ. 190. — Dal. Rép. ἀριθ. 205), ἐξετάζουσι τὸ ζήτημα ὡς τὴν ἔποψιν τοῦ ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται κατὰ νόμον ἡ ἐκχώρησις ἀπαιτήσεως μὴπω ληξιπροπίστου καὶ στηριζόμενοι κυρίως ἐπὶ τῆς σιωπῆς τοῦ ἄρθρου 116, ἀποφαινόμενοι ὅτι τὸ χρέος, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ἦναι ἢ μὴ ἀ-

παιτητόν, ὅπερ οὐδεμίαν ἀσκέῃ ἐπιρροήν, ἀποτελεῖ πάντοτε πρόβλεψιν ἅμα ὑφίσταται κατὰ τὴν λήξιν καὶ ὅτι ὁ κομιστὴς καθιστάμενος διὰ τῆς συναλλαγματικῆς κύριος πάντοτε τοῦ ὑπὸ τοῦ πληρωτοῦ ὀφειλομένου πασοῦ δικαιοῦται ἢ νὰ προβῇ εἰς διζμαρτύρησιν ἐμμένων ἐν τῇ συναλλαγματικῇ ἢ νὰ κεραισθῇ εἰς τὴν ἐγγύησιν καὶ νὰ δελεῖ τὴν ὀφειλομένην καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς προβλέψεως ἀποτελοῦσαν ἀπαιτήσιν, ὅπως ἔχει, ἥτοι μετὰ τῆς μακροτέρας αὐτῆς προθεσμίας.

Μ' ὅλον τὸν εἰς τὴν γύμνην τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων ὀφειλόμενον σεβασμὸν, νομίζομεν ὅτι ἡ καταφατικὴ τοῦ ζητήματος λύσις δικαιολογεῖται πλείοντερον. Κατὰ κανόνιν, ὁ ὑπὸ προθεσμίαν ὀφείλων δὲν ἐκβιάζεται εἰς πληρωμὴν ἢ κατὰ καὶ μετὰ τὴν λήξιν καὶ ἐπομένως πρὸς τῆς ἐξόδα αὐτῆς λογίζεται ὡς οὐδὲν ὀφείλων· ἐντεῦθεν δ' ἐπεὶ τὸ ἄρθρον 116, ὅπερ δὲν ἡδύνατο βεβαιῶς νὰ παρίδῃ τὴν γενικὴν ταύτην ἀρχήν, ἐνόει προδήλως νὰ ἐξαρτήτῃ τὸ κανονικὸν τῆς προβλέψεως οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως χρέους, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἀπαιτητοῦ αὐτοῦ, ἄνευ τοῦ ὁποίου σχετικῶς πρὸς τὴν πρόβλεψιν, δὲν ὑφίσταται χρέος· διότι ἐὰν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς λήξεως τῆς συναλλαγματικῆς, καθ' ἣν δέον ἀπαραιτήτως νὰ εὐρίσκηται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀποδέκτου ἡ πρόβλεψις, ὁ πληρωτὴς ὀφείλει μὲν, ἀλλ' ὑπὸ προθεσμίαν, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς καταβολήν, λογίζεται κατ' ἀνάγκην, ὡς μὴ ὀφείλων καὶ ἐπομένως, οὔτε ὁ κομιστὴς δύναται ν' ἀπαιτήτῃ τὴν καταβολήν τῆς τοιαύτης προβλέψεως παρὰ τοῦ πληρωτοῦ, ὅστις λόγῳ τῆς προθεσμίας, ἣν ἔχει πρὸς καταβολήν τῆς ἰδίας ἀπαιτήσεως, δικαιούται καὶ ν' ἀρνηθῇ ἀζημίως τὴν τε ἀποδοχὴν ὡς καὶ τὴν πληρωμὴν.

Ὁ νόμος σιωπᾷ ὡς πρὸς καὶ περὶ τοῦ ζητήματος, ἐὰν ἡ ἀπαίτησις, δι' ἣς

δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ πρόβλεψις, συγχωρεῖται ν' ἀποσβεσθῇ διὰ συμφωνήσῃ, ἀλλ' ἡ σιωπὴ αὕτη δείκνυσιν ἄρθρως, ὅτι ὁ νόμος δὲν ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ποιήσῃται περὶ αὐτοῦ λόγον ὡς περὶ πράγματος ὑπεννοουμένου. Τὸ ἀκυρωτικὸν μάλιστα τῆς Γαλλίας πολλάκις ἀπεφάνητο, ὅτι ὁ πληρωτὴς δικαιοῦται νὰ συμφηφίσῃ ἀπαίτησιν ὀφειλομένην αὐτῷ καὶ πρὸς τὴν ἀξίαν ἐμπορευμάτων, ἅτινα τῷ ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ὅποια δυνάμει ἰδιαιτέρας μεταξὺ ἐκδοτοῦ καὶ κομιστοῦ συμφωνίας ἔδει νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀντικείμενον προβλέψεως (Cass, 9 Ἰουλ. 1840.—9 Ἰουν. 1841)· νομίζομεν δὲ ὅτι ἡ ἐξόφλησις τοιαύτης ἀπορρήσεως εἶναι ἀναμφισβήτητος, διότι ὁ κομιστὴς δὲν δικαιούται βεβαιῶς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἐγείρῃ ἀξίωσιν οὐκ ἀδύνητον ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐμπορευμάτων, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πληρωτοῦ, ὅστις εἶναι ἐπίσης ὀφειστής καὶ κατὰ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται κατὰ νόμον ν' ἀντιταχθῇ συμφωνία, εἰς ἣν δὲν ἔλαβεν μέρος.

Τὰ ἐμπορεύματα ἀποτελοῦντα ὡσαύτως ἀξίαν πραγματικὴν δύναται, ὡς ἐρρήθη, νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μέσον προβλέψεως· ὁ κύριος δὲ ἀποστέλλει συνήθως τὰ ἀντικείμενα ταῦτα εἴτε ὡς πωλητήν, εἴτε ὡς καταθέτην, εἴτε ὡς παραγγελεύοντα ἀπλοῦς.

Ἐκάστη τῶν ὑποθέσεων τούτων ἔχει πάντοτε συνεπείας διαφερούσας καὶ δέον ἰδιαιτέρας περὶ αὐτῶν νὰ γίνῃ λόγος. Ἐπὶ πωλήσεως οὐδεμία δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀμφισβήτησις περὶ τῆς πραγματικότητος τῆς προβλέψεως, διότι ὁ πληρωτὴς ὀφειλέτης τοῦ τιμήματος καὶ ἔχων πρὸ ἡμετέρων τὴν ἐκδοσιν τῆς συναλλαγματικῆς εἰς χεῖρας αὐτοῦ ποσὸν ὠρισμένον δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὑπαγόμενος εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 117· ἡ μετὰ τὴν νόμιμον δὲ παράδοσιν ἐπελθοῦσα τυχὴν

πώλεια ἢ καὶ ἀλλοίωσις τῶν πωληθέντων ἀντικειμένων βαρύνει κατὰ νόμον οὐχὶ τὸν πωλητὴν ἀλλὰ τὸν ἀγοραστὴν. Ὡσαύτως πρόβλεψις ἀρκοῦσα θεωρεῖται ὅτι ὑπάρχει καὶ ἐπὶ ππρακατατεθέντων ἔμπορευμάτων ὡς καὶ ἀποστολῆς αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἐντολὴν πωλήσεως. Ἐν τῇ πρώτῃ, διότι κατάθεσις δυναμένη νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν πληρωμὴν, εἰς τὴν θὰ ὑποχρεωθῇ ὁ ἀποδέκτης, ἰσοδυναμεῖ πρὸς πρόβλεψιν ἱκανοποιούσαν πάντας τοὺς διαφερομένους, ἀφοῦ καὶ ὁ κομιστὴς διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς τοιαύτης παρακαταθήκης περιέρχεται εἰς θέσιν ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ πληρωτοῦ τῆς συναλλαγματικῆς τὴν ἐξόφλησιν καὶ ὁ ἀποδέκτης ἐξασφαλίζεται ἀποχρώντως. Ἐν τῇ δευτέρᾳ δέ, διότι τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως εἰσπραχθὲν ποσὸν δημιουργεῖ γνωστὸν πληρωμῆς μέσον καὶ κατ' ἐκβολὴν τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐκδότη.

Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι, ἵνα ἐπέλθωσι τὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς δευτέρας περιπτώσεως, δεόν νὰ συντρέχωσι καὶ οἱ ἐξῆς ὅροι, ἥτοι α') πληρωτὴς νὰ παραλῶσῃ τὰ ἔμπορεύματα καὶ ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἐντολὴν, διότι ἄντι τούτου ἐπισταλέντα ἤδη ἐξακολουθοῦντα ν' ἀνήκωσι τῷ ἐκδότη δὲν δύναται πλέον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὄντα προωρισμένα εἰς ἐξόφλησιν τῆς συναλλαγματικῆς καὶ β') ἡ ἀποστολὴ τῶν ἔμπορευμάτων νὰ ᾖ πρὸς γενεστέρα τῆς ἐπιβούσης τυχόν πτωχεύσεως καὶ τῶν ἄλλων πρὸς αὐτῆς ἡμερῶν, ὅπερ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ πάσης ἐν γένει ἀποστολῆς χρηματικῶν κεφαλαίων, ἁξίων κλπ. προωρισμένων νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀντικείμενα προβλέψεως.

Ἄλλ' ἐνταῦθα γεννᾶται ἕτερον ζήτημα, σπουδαιότατον διὰ τε τὸν ἀποδέκτην καὶ τοὺς δανειστὰς τοῦ ἐκδότη, ἐὰν δηλ. ὁ τοιοῦτος τῶν ἀποστελλομένων εἰδῶν προωρισμὸς πρέπη νὰ δηλωθῇ ὑπὸ τοῦ

δευτέρου καὶ γίνῃ δεκτὸς ὑπὸ τοῦ πρώτου.

Νομίζομεν ὅτι πρὸς κανονικὴν ὑπαρξίν τῆς προβλέψεως ὑπαιτεῖται πάντοτε τοιαύτη δήλωσις, διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ ὁ γινόμενος τῆς χρήσεως τῶν ἀποσταλέντων προωρισμὸς.

Οὕτως ἐκεῖνος λ. χ., διὰ λογαριασμὸν τοῦ ὁποίου ἐξεδόθη συναλλαγματικὴ, δὲν δύναται, ἐὰν ᾖ καὶ ὀφειλέτης τοῦ πτωχεύσαντος πληρωτοῦ, νὰ ἱσχυρισθῇ ὅτι αἱ παρ' αὐτοῦ γινόμεναι προκαταβολαὶ ἔδει ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ χρησιμοποιοῦνται πρωτίτως εἰς ἐξόφλησιν τοῦ ἰδίου χρέους (Cass., 25 Mart. 1839), ὁ δὲ πληρωτὴς στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ χρησιμοποίησιν τὰς ὑπὸ προωρισμὸν εἰδικῶν ληφθείσας ἁξίας εἰς πληρωμὴν ὀφειλῆς ἄλλης ἢ εἰς ἐξόφλησιν τῆς ἰδίας ἀπαιτήσεως ἣν ἔχει τυχόν κατὰ τοῦ ἐκδότη, ὅστις ἐπεμψεν αὐτῷ λόγῳ προβλέψεως ἔμπορεύσιμα ἐν γένει γραμμάτια, καθότι ἄλλως διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ πληρώσῃ εἰς τὸ αὐτό.

Δισταγμοὶ ἐπομένως ἡδύναντο νὰ ἐγερθῶσι μόνον περὶ τοῦ ἂν ὁ τοιοῦτος εἰδικὸς προωρισμὸς δεόν νὰ προκύπτῃ πάντοτε ἐκ ρητῆς καὶ ἀναμφισβητήτου ἀποδοχῆς γεινομένης ὑπὸ τοῦ πληρωτοῦ· ἀλλ' ἡ αὐστηρότης αὕτη δὲν θὰ ἰδικαιολογεῖτο προκειμένου μάλιστα περὶ ἔμπορικῶν διαφορῶν· τούτου δ' ἕνεκα καὶ αἱ ἐγερθείσας σχετικαὶ ἀμφιβολίαι δὲν ἰδεωρῆθησαν σπουδαῖαι (Liauz., ἀριθ. 1283).

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι δεόν νὰ προῦπάρχῃ περὶ τούτου συμφωνία, ἀλλ' ἐνταῦθεν δὲν ἔπεται ποσῶς καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη τῶν μερῶν συνεννόησις ἀπαγορεύεται ν' ἀποδεχθῇ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἢ ὅτι ὁ δικαστὴς στερεῖται τοῦ δικαιώματος ὅπως, ἐκτιμῶν τὰς ἐκαστοτε ὑποβαλλομένας αὐτῷ περιστάσεις, ἀποφαίνεται ὅτι τὴν εἰδικὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀποσταλέντων εἰδῶν ἀ-

εδέξατο καὶ σιωπηρῶς ὁ πληρωτής.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς μεταξὺ ἐκδότου καὶ ἀποδέκτου σχέσεις, ἐρρήθη ἤδη ὅτι κατὰ νόμον ζέν θεωρεῖται ὑπάρχουσα πρόβλεψις ἢ μόνον ὅταν αἱ ἀποσταλείσαι πρὸς τοῦτο ἄξια ὧσιν ἐκκαθαρισμέναι καὶ ἀπαιτηταί· ἐὰν ἐπομένως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ πληρωτοῦ εὐρίσκωνται τίτλοι μὴ ληξιπρόθεσμοι ἢ ἐμπορεύματα ἀνεπίδεκτα πωλήσεως, δικαιούται οὗτος ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐκ τῶν προτέρων ἀποδοχὴν τῆς συναλλαγματικῆς.

Ἐὰν δύο ἐν ἐμπορικαῖς τελουῦντες σχέσεσιν ἐκδώσωσιν ἀμοιβαίως συναλλαγματικάς, ἐκεῖνος ὅστις ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τὴν κατὰ πρῶτον λήγουσαν δὲν θεωρεῖται ὡς ἔχων πρόβλεψιν ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ἡ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσα εἶχε γίνεαι ἀποδεκτή. Ἡ τοιαύτη ἀποδοχὴ, ἐξομοιούμενη ἀπλῶς πρὸς μὴ ληξιπρόθεσμοις τίτλοις ἀποσταλέντας πρὸς ἀσφάλειαν, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄξια ἐκκαθαρισμένη καὶ ἀπαιτητή. (Paris, 20 Μαρτίου 1828—καὶ 20 Δεκ. 1837).

Κατὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον (308 τοῦ 1884) ἡ πρόβλεψις δύναται νὰ συνίσταται καὶ εἰς ἀπαίτησιν ἐκ συναλλαγματικῆς κατὰ τοῦ πληρωτοῦ ἀνήκουσαν εἰς τὸν ἐκδότην ὡς κομιστήν.

Περὶ τῶν ἐπὶ τῆς προβλέψεως δικαιωμάτων τοῦ κομιστοῦ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ ἐκδότου ἢ τοῦ πληρωτοῦ, βρα Πτώχευσιν καὶ Συμβιβασμόν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀρθρ. 116, μεταβαίνομεν δὲ νῦν εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἐπομένου.

Ὁ Νομοθέτης, ὁρίσας διὰ τοῦ ἀρθρ. 117 ὅτι ἡ ἀποδοχὴ ὑποθέτει τὴν πρόβλεψιν, οὔτε ἐνόει νὰ καθιερώσῃ οὔτε καθιερωτὸ κανόνα γενικόν καὶ ἀπόλυτον, ἀλλὰ τεκμήριον ἀπλοῦν ὑπὲρ τῶν τρίτων μόνον οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ ἐκδότου, ὅστις ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει δικαιούται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἐναντίον τοῦ πληρωτοῦ τὴν ἀποδο-

χὴν ἢ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς εἰς τὴν συνήνεσεν.

Οἱ κανόνες ἐπομένως οἱ τὰς συναλλαγματικάς διέποντες ἐπιβάλλονται εἰς τὸν ἀποδεχθέντα πληρωτὴν τὴν ὑποχρίωσιν ὅπως ἐξοφλήσῃ ἐν τῷ συμφωνηθέντι τόπῳ καὶ χρόνῳ τὴν ἀπαίτησιν, ἐν ἀρνήσει δὲ πληρωμῆς ὁ κομιστὴς δικαιούται ἐὰν ἐξεπλήρωσε τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένας αὐτῷ ὑποχρεώσεις νὰ στερηθῇ ἐναντίον τοῦ τε ὀπισθογράφου καὶ τοῦ ἐκδότου. Ὁ κύριος ὅθεν διατηρεῖ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐναντίον οὐ μόνον τῶν ὀπισθογράφων καὶ τοῦ ἐκδότου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποδέκτου, ὅστις εἶναι ὁ κατ' ἐντολὴν ὀφειλέτης καὶ ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἑλλείψιν προβλέψεως, διότι ἡ ἀποδοχὴ κατὰ τὸ ἀρθρ. 117 ἀποτελεῖ ὡς πρὸς αὐτὴν τεκμήριον, ὅπερ δὲν δύναται νὰ πολεμηθῇ. Ὡς ἐρρήθη ἤδη καὶ ρηθῆσεται καὶ περαιτέρω, ὁ κομιστὴς ἐν ἀρνήσει ἀποδοχῆς ἢ πληρωμῆς ὀφείλει νὰ συντάξῃ διαμαρτυρικόν· τὰ ἐκ τῆς ἑλλείψεως δ' αὐτοῦ ἐπερχόμενα ἀποτελέσματα εἰσι διάφορα ὡς πρὸς τοὺς ὀπισθογράφους καὶ διάφορα ὡς πρὸς τὸν ἐκδότην.

Οἱ πρῶτοι ἀπαλλάσσονται πάσης εὐθύνης, ὅταν ἡ διαμαρτυρία δὲν ἐγένετο ἐγκαίρως καὶ ὁ κομιστὴς στερῇται τοῦ δικαιώματος ὅπως πρὸς ἄρσιν τῆς ἐντολῆς ἐπερχομένης ἐκπτώσεως ἐπικαλεσθῇ ἐναντίον αὐτῶν τὴν παρὰ τῷ ἀποδέκτῃ ἑλλείψιν προβλέψεως, ἀντιθέτως ὅμως ὁ ἐκδότης παύει μὲν ὡσαύτως εὐθυνόμενος διὰ τὴν παράλειψιν τῆς τοιαύτης διαπτώσεως, ἀλλὰ μόνον ἐν περιπτώσει προβλέψεως, ἐὰν δὲ τοιαύτη δὲν ὑπῆρξεν, ὁ κομιστὴς διατηρεῖ ἐν πάσῃ περιπτώσει τὰ δικαιώματα αὐτοῦ.

Ὁ ἐκδότης οὐδεμίαν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑφίσταται βλάβην, ἀφοῦ, λαβὼν τῆς συναλλαγματικῆς τὸ ἀντίτιμον, ὀφείλει πάντως ν' ἀποδώσῃ αὐτὰ, ἐνῷ ἂν ὁ

τῇδε πρόβλεψις, ἢ μὴ ἔγκυρος διαταγή στερουσα αὐτὸν τῶν μέσων ὅπως στραφῇ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἐπάγεται ἀναγκάτως ζημίαν.

Ὁ ἐκδότης οὐδέποτε ἀπαλλάσσεται τῆς ἐν λόγῳ ἀποδείξεως, προσαχθείσης ὁμοίως τοιαύτης πᾶσα εὐθύνη ἀπέναντι τοῦ κομιστοῦ αἰρεται (Α. Π. 32 τοῦ 1842).

Ὅστε συμφώνως πρὸς τάνωτέρω ἀναπυσιζόμενα οἱ ὀπισθογράφοι, καίτοι τὴν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐκδότης ὑπέχοντες εὐθύνην, οὐδεμίαν ὁμῶς φέρουσιν ὑποχρέωσιν ὅπως χορηγήσωσι καὶ πρόβλεψιν, ἀφοῦ κατέβαλον ἐφάπαξ τὴν ἀξίαν τοῦ τίτλου· τούτου δ' ἕνεκα καὶ τὸ ἄρθρον 117 ὁρίζει ὅτι ὡς πρὸς αὐτοὺς ἡ ἀποδοκίμη γενησὶ τὴν πρόβλεψιν.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ὁ κομιστὴς μὴ ἀποδεχθείσης συναλλαγματικῆς στρεφίται μὲν τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἐγείρῃ ἀπ' εὐθείας τὴν ἐκ τῆς συναλλαγῆς ἀγωγὴν ἐναντίον τοῦ πληρωτοῦ, ἀλλὰ συνεπεί τῆς δι' ὀπισθογραφῆσεως μεταβιβάσεως τῆς μὴ ἀποδεχθείσης συναλλαγματικῆς καθίσταται ἐκδοχὴς τῶν κατὰ τοῦ πληρωτοῦ ἀπαιτήσεων τοῦ ἐκδότης ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης προβλέψεως, ἵνα οὕτως οἱδῇ ὀνόματι τὴν ἀγωγὴν ἐκείνου δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 170.

Ὅν τοιαύτη ὁμοῦ περιπτώσει δικαιοῦται ὁ ὀφειλέτης ν' ἀντιτάξῃ κατ' αὐτοῦ πᾶσαν ἔνστασιν, ἣν ἔχει κατὰ τοῦ ἐκχωρηθέντος ἐκδότης (Α. Π. 187 τοῦ 78).

Ὅπισθογράφοις. Ἐναντίον τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῶν διεπουσῶν τῶν ἀπαιτήσεων τὴν ἐκχώρησιν, ὁ Ἐμπ. Νόμος ἀποφαίνεται ὅτι ἡ τελεία καὶ πλήρης τῆς συναλλαγματικῆς κυριότης μεταβιβάζεται δι' ἀπλῆς μνείας τούτου ἐπὶ τοῦ τίτλου ἂνεν ἑτέρας διατυπώσεως καὶ ἂνεν γνωστοποιήσεως πρὸς τὸν ὀφειλέτην· ὅστε ὀπισθογράφοις καλεῖται ἡ ὀπισθεν τοῦ ἐγγράφου γραφομένη δήλωσις τοῦ κομιστοῦ, δι' ἧς ἐκχωρεῖ τὴν συναλλα-

ματικὴν τρίτῳ τινί, ἐγγυώμενος περὶ τῆς ἐγκαίρου αὐτῆς ἐξοφλήσεως· τῆς τοιαύτης δὲ μεταβιβάσεως ἡ ὥφελεια εἶναι σύνοπτος, διότι ἀπαλλάσσεται τὸ ἐμπόριον ἐν τῇ τῶν κεφαλαίων μετακινήσει τῶν πολυπλόκων τῆς πολιτικῆς ἐκχωρήσεως τύπων καὶ τῆς ἀναγκάως συνακολουθοῦσης βραδύτητος.

Ὡς εἰπομεν ἤδη, ἡ σχετικὴ πρᾶξις δέον ν' ἀναγράφηται ἐπὶ τοῦ τίτλου, ἐντεῦθεν δὲ γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἐρώτησις δύναται νὰ γίνη καὶ ἰδιαιτέρως;

Ὁ Alauret (ἀριθ. 1344) τὴν τοιαύτην φαίνεται ἀποδεχόμενος γνώμην, ἀλλὰ βεβαίως ὁρθότερον εἶναι νὰ δεχθῇ τις τὸ ἐναντίον· διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι οὐσιώδης καὶ ἀναγκαῖα τῆς τοιαύτης μεταβιβάσεως προϋπὸθεσις εἶναι, ὡς δείκνυσιν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἡ ὀπισθεν τοῦ τίτλου ἀναγραφὴ τῆς περὶ τούτου δηλώσεως καὶ ἡ πρακτικὴ οὐδέποτε θὰ παύσῃ χωρισμένης ὀπισθογραφῆσεως δείγματα, εἶναι πλέον ἢ βίβαιον ὅτι ἡ διὰ πράξεως ἰδιαιτέρας (ἔστω καὶ συμβολαιογραφικῆς) πραγματοποιήσεως τῆς τοιαύτης ἐνεργείας ἡ δύνατο νὰ ὑποβληθῇ τὸν δόλον, εἰάν οἱ συμβαλλόμενοι ἢ ὁ συμβολαιογράφος δὲν ἐλάβανον πάσας τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις ὅπως μὴ ἀπατηθῶσιν οἱ τρίτοι, ἐξ οὗ δηλοῦται ὅτι ὁ νόμος ἐννοεῖ ν' ἀξιώσῃ ὡς οὐσιωδεστάτην τῆς ἐν τῷ τίτλῳ ἀναγραφῆς τὴν διατύπωσιν, ἣς ἐπομένως ἡ παράλειψις ἐπάγεται ἀκυρότητα.

Ἡ ὀπισθογραφῆσις διαιρεῖται γενικῶς εἰς τακτικὴν καὶ ἰερατικὴν, τὰ ἀναγκαῖα δ' αὐτῆς προσόντα ἀναγράφει τὸ ἄρθρ. 187, καθ' ὃ ἡ πρᾶξις πρέπει νὰ ᾖ χρονολογημένη καὶ νὰ μνημονεύῃ τὴν παρασχεθεῖσαν ἀξίαν καὶ τοῦ ἐκδοχῆως τὸ ὄνομα.

Ἡ πρώτη τοῦ νόμου ἀπαιτήσις εἶναι, ὡς βλέπει τις, ἡ χρονολογία, καὶ τοῦτο ἵνα προληφθῇ ὁ δόλος καὶ παρακωλυθῇ ἡ μετὰ τὴν πτώχευσιν τοῦ κυρίου μετα-

βίβασις ἢ διατύπωσις δ' αὐτῆς τοσούτον θεωρεῖται σπουδαία, ὥστε δὲν δύναται ν' ἀναπληρωθῇ ἄλλως οὔτε νὰ καλυφθῇ. Πᾶν ἐπομένως πρόσωπον, ἔχον ἐν τούτῳ συμφέρον, δικαιούται νὰ ὡφεληθῇ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως, ἥτις ἀνακόπτει τῆς κυριότητος τὴν μεταβίβασιν.

Κατὰ δεύτερον λόγον ἀπαιτεῖται ἡ ληφθεῖσα ἀξία, ἀλλὰ τὰ περὶ τούτου δὲν χρήζουσι πολλῆς ἐξηγήσεως, διότι καὶ ἐνταῦθα ἰσχύουσιν αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἄρθρου 110 ἐν σχέσει πρὸς τὴν παράλειψιν τῆς ἀξίας.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀπαιτεῖται, ὡς ἐρρήθη, καὶ τοῦ ἐκδοχέως τὸ πρόσωπον.

Ἐὰν ὑπάρξῃ πλάνη περὶ τὸ πρόσωπον (οὗ ὁ νόμος δὲν ἠξίωσε καὶ τὸ ἐπάγγελμα ἢ τὴν κατοικίαν), ἡ πλάνη αὕτη δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄνευ συνεπειῶν, ἄλλ' ἢ βεβαίως τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἀπόκειται πάντοτε τῇ διακριτικῇ τοῦ δικαστηρίου ἐξουσίᾳ, ὅπερ καὶ δικαίωμα καὶ ὑποχρῶσιν ἔχει νὰ κρίνῃ, ἐὰν ἐντεῦθεν κατέστη οὐσιωδῶς ἐλαττωματικὴ ἢ πρᾶξις. (Cass., 16 Ἰουν. 1846).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἔλλειψις τοῦ ὀνόματος καθιστῶσα τὴν ὀπισθογράφησιν ἄτακτον ἤθελεν ἐξομοίωσι αὐτὴν πρὸς ἀπλοὺν ἐπιτροπικὸν, ἐνῷ ἡ παράλειψις τῆς ρήτηρας «εἰς διαταγὴν» θὰ εἶχε μὲν προσόμοιον ἀποτέλεσμα, ἄλλ' ἢ ἐντολὴ θὰ περιωρίζετο εἰς τὸ λαμβάνειν καὶ ἐντάγειν οὐχὶ δὲ καὶ τὸ μεταβιβάζειν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ ὀπισθογράφος δι' ἐνὸς γραμματίου εἰς διαταγὴν δημιουργεῖ γραμμάτιον εἰς πρόσωπον κατονομαζόμενον, εἰς τοῦτο δὲ οὐδὲν νομίζομεν, ὅτι ἀντίκειται. (Dal., Rép., Effets de comm. 404. — Alauz., ἀριθ. 1358). Ἀντιθέτως ὁμοίως ὁ ὀπισθογράφος δὲν στερεῖται τοῦ δικαίωματος, ὅπως εἰς τὰς πρὸς μεταφορὰν τῆς κυριότητος ἀναγκαίας δη-

λώσεις προσθήσῃ καὶ ὄρους ποικίλους, οἵτινες εἰσιν ὑποχρεωτικοὶ διὰ τοὺς ἐκδοχεῖς, ὡς λ. χ. ἐπὶ παραδείγματος, νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς ἐπομένους χρηστέας εἰς ὑποχρῶσεις ἄλλοιαις ἐκείνων, αἵτινες συνπονται φυσικῶς εἰς τὴν συναλλαγματικὴν, ἀλλ' οἱ ὄροι οὗτοι, ἐὰν ἐν προκύπτειν ἐκ τοῦ σώματος τῆς συναλλαγματικῆς ἀναγραφόμενοι ἐν πράξει κεχωρισμένη, δὲν δύναται βεβαίως νὰ δεσμεύσιν ἢ μόνον τὸν ἀμέσως ἐπόμενον ἐκδοχέα.

Ἐννοεῖται ὁμοίως οἰκοθεν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ὀπισθογράφος ὑποχρεοῦται νὰ ἐκφράζηται ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς καὶ νὰ ἀσφαλισθῇ ἐναντίον τῆς ἐρμηνείας, ἥτις ἤθελεν εἶναι ἀσύμφορος δι' αὐτὸν, ὅταν πρόκειται νὰ μεταβάλῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν φύσιν συναλλαγματός, ὅπερ ἐκάνόνισεν ἄλλως ὁ νόμος. (Παραβ. Alauzet ἀριθ. 1359).

Ὡς συνέπειαν νόμιμον τῶν τοιούτων ἀρχῶν ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν κατ' ἀνάγκην, ὅτι ἡ κάτωθι τῆς συναλλαγματικῆς ἀπλῆ τοῦ κυρίου ὑπογραφή δὲν ἀρκεῖ, ἥτοι ὅτι ἡ ἐν λευκῷ ὀπισθογράφησις εἶναι ἀνίκανος ὅπως μεταγάγῃ τῷ ἐκδοχῇ τῆς συναλλαγματικῆς τὴν κυριότητα καὶ ὁμοίως καὶ ἡ νομολογία τῶν Γαλ. Δικαστηρίων καὶ οἱ συγγραφεῖς πάντες συμφωνοῦσιν ὅτι ὁ κάτοχος συναλλαγματικῆς ἐν λευκῷ ὀπισθογραφηθείσης δικαιούται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν συμπλήρωσιν καὶ καταστήσῃ τὴν πρᾶξιν ἰσχυράν καὶ ἔγκυρον, πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἄρθρου 137 συμμορφούμενος· ἐὰν δὲ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι οὐδεὶς συντρέχει λόγος, ἀπαιτῶν ὅπως ὁ ὀπισθογράφος γράφηται διὰ χειρὸς τοῦ ἐκχωρητοῦ, θέλει βεβαίως φθάσει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ὀρθότερα, ἀρκεῖ μόνον ὁ τὴν συμπλήρωσιν ἐνεργῶν νὰ εἶναι νόμιμος τοῦ τίτλου κάτοχος (Alauz., αὐτ.) ἢ τοιαύτη ὁμοίως συμπλήρωσις ἀπαγορεύεται κατὰ γενικὴν ἀρχήν, μετὰ τὸν θάνατον

τὴν ἢ τὴν πτώχευσιν τοῦ ὑπογραφέως· διότι ὁ κομιστὴς δὲν ἐνεργεῖ ἢ μόνον ἐν ὀνόματι τοῦ ἐκχωρητοῦ, πράττων δυνάμει τῆς δοθείσης ἐντολῆς, ὅτι ἐδικαιούτο νὰ πράξῃ καὶ ἐκεῖνοι. (Pardessus, ἀριθ. 346. — Nougier, 459 — 2. — Vinet, 2 σελ. 223 καὶ ἐπ. — Cass. 6 Ἰουν. 1845).

Ἄλλ' ὁ κομιστὴς δύναται νὰ ποιήσῃται ἀλλοίαν τῆς ἐν λευκῷ ὑπογραφῆς χρήσιν; Βεβαίως ὄχι. Ἐπομένως κωλύεται, ὅπως κατὰ τὴν συμπλήρωσιν παρατηρήθῃ λ. χ. τῶν περὶ διαμαρτυριοῦ διατυπώσεων, ἢ ποιήσῃται δῆλων ἐν ἐτέρᾳ δι' ἧς ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ ὑπογραφέως τὸ δικαίωμα τῆς υποβολῆς τῶν ἐνστάσεων, ἃς παρέχεται αὐτῷ ὁ νόμος. (Limoges, 10 Μαΐου 1844 καὶ 25 Μαρ. 1866).

Ὁ Alauzet ἐν τούτοις (ἀριθ. 1361) ἐκτιμάων τὸ ζήτημα, ἐάν δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἀτελής ὀπισθογράφῃσι ἔτιθεν ἐλλείψεως τῆς χρονολογίας ἢ τῆς ὑποθέσεως ἀξίας, ἀποφαίνεται καταφατικῶς. στηριζόμενος περιέργως ἐπὶ τοῦ άρθρ. 138. Νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη δὲν δύναται ἢ νὰ τύχῃ γενικῆς ἀποδοχῆς, διότι ὁ ὑπογράφων ἐν λευκῷ ἐπιτρέπεται νὰ γράφῃ ἄνωθεν, ὅτι δὴ ποτε θελήσῃ ὁ κομιστὴς, ἐνῶ ποιοῦμενος ἀτελῆ δῆλωσιν ἢ γράφων τοιαύτην ἢ τοιαύτην ὀπισθογράφῃσιν ἐνόμι βεβαίως νὰ μὴν αὕτη ὡς ἔχει ἐν τῷ πνεύματι δὲ τούτῳ καὶ ὁ Pardessus (ἀριθ. 316) διατάσκει, ὅτι ἡ συμπλήρωσις δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὴν διόρθωσιν.

Ἡ ὀπισθογράφῃσι, ἐν τέλει, δύναται νὰ ἐκθῇ κατ' ἐπιτροπὴν, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔχει τὰς κοινὰς συνεπείας, ἀποκρεοῦσα τὸν ἐντολὰ μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πρὸς τὸν ἐντολοδόχον δοθείσης ἐξουσίας.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ τύπου τῆς πράξεως. Ἐξεταστέον δὲ νῦν, ὅποιά εἰσι τὰ

ἐξ αὐτῆς ἐπερχόμενα ἀποτελέσματα.

Ὑπεστηρίχθη ἄλλοτε ὑπὸ τινῶν ὅτι ἡ ὀπισθογράφῃσι ἀποτελεῖ καθαρῶς νέον συνάλλαγμα μεταξὺ ὀπισθογράφου καὶ κομιστοῦ, ἀλλ' ἀκαίθετρά τῆς πράξεως διάγνῳσις ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπόκρουσιν τῆς τοιαύτης θεωρίας, διότι, ἀφοῦ ὁ ὀπισθογράφος ἐπέχει ἀπέναντι τοῦ νέου κομιστοῦ τὴν θέσιν ἐκδότου, ἡ πράξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς πρόσθετος τῇ ὑφισταμένῃ τοιαύτῃ σύμβασιν. Ἐκ τούτου ἐπομένως συνάγεται, ὅτι ἐνός μὲν ὅτι ἡ ὀπισθογράφῃσι δύναται νὰ ὑπογραφῇ καὶ ἐν τῷ τόπῳ τῆς πληρωμῆς καὶ ὅτι ἡ μὴ τήρησις τῶν περὶ διαμαρτυρίας διατυπώσεων ἀπαλλάσσει (ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐπὶ ἐκδότου παραδεχόμενα) πάσης εὐθύνης τὸν ὀπισθογράφον καὶ ἀπ' ἐτέρου ὅτι διὰ τῆς κατὰ τοὺς ἐκτεθέντας ὁρισμοὺς γενομένης ὀπισθογραφῆσεως, α') ὁ κομιστὴς ἀποκτᾷ πάντα τὰ ἐναντίον τοῦ ἐκδότου δικαίωματα, ὡς καὶ τὰς ἀγωγὰς τοῦ λήπτου, κατασταθέντος ὀπισθογράφου, δυνάμενος ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς ἢ πληρωμῆς νὰ στραφῇ κατὰ τε τῶν ὀπισθογράφων καὶ τοῦ ἐκδότου καὶ β') ὁ πληρωτὴς δὲν δύναται ν' ἀντιτάξῃ κατ' αὐτοῦ τὰς ἐναντίον τοῦ πρῶτον κατόχου τῆς συναλλαγματικῆς ἀξιόσεως, ἐπιφυλασσομένου μόνον τῷ ὀπισθογράφῳ τοῦ δικαίουματος, ὅπως ἀποδείξῃ, ὅτι ἐδόθη ἀπλῆ πρὸς ἐπαγγύρωσιν ἐντολή, ὅτι ἄγραφος ἢ ἀτελής ὀπισθογράφῃσι συνεπληρώθη κανονικῶς καὶ ὅτι ἡ πράξις εἶναι προῖον βίας ἢ βόλου.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐνστάσις δὲν δύναται νάντιταχθῇ ἐναντίον τῶν καλῆς πίστews κατόχων (Cass. 5 Αὐγ. 1807).

Ἐφ' ὅσον ἡ συναλλαγματικὴ δὲν καθίσταται ληξιπρόθεσμος, ἡ διαπραγματεύσις αὐτῆς εἶναι βεβαίως ἀπρόσκοπτος, ἀλλ' ἀφοῦ διὰ τῆς ὀπισθογραφῆσεως με-

ταφέρεται ἡ κυριότης μεθ' ὅλων τῶν προνομίων τῆς συναλλαγματικῆς, γεννᾶται φυσικῶς ἡ ἀπορία, ἡ τοιαύτη μεταβίβασις συγχωρεῖται καὶ μετὰ τὴν λήξιν;

Πολλοὶ τῶν νομοδιδασκάλων ἀποφαιτικῶς λύουσι τὸ ζήτημα (Savary, par., 75. — Noug., 155. — Pardessus 351. — 'Ράλ. σελ. 464), ἀλλὰ μεθ' ὅλων τὸν πρὸς τὴν τοιαύτην γνώμην ὀφειλόμενον σεβασμόν, νομίζομεν ὅτι ἡ θεωρία αὕτη στηρίζεται ἐπὶ συγχύσεως ἀδικαιολογήτου τῶν ὀφειλετῶν τῆς συναλλαγματικῆς πρὸς τοὺς ὀπισθογράφους. Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται, ὅτι ἡ μετὰ τὴν λήξιν ὀπισθογράφσις δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐναντίον ἐκείνων ἀναβλῶσιν δικαιωμάτων ἀποσβεσθέντων, ἄλλ' εἶναι λογικόν νὰ δεχθῇ τις, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα παρακωλύει καὶ τὴν μεταγωγὴν τῶν δικαιωμάτων τοῦ κομιστοῦ ἐναντίον ὑπογραφένων, τριτεγγυητῶν ἢ πληρωτοῦ, ὅταν μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς λήξεως δὲν ἀριθμῆται καὶ ἡ συνέπεια αὕτη; Ἄλλως δὲ ἀφ' οὗ τὸ ἄρθρ. 136 ἐκφράζεται τοσούτο γενικῶς καὶ ἀπολύτως, δικαιούμεθα ἄρα νὰ καθιερώσωμεν διαστολὴν, ἣν ἀποκρούει τοῦ νόμου ἡ σιωπὴ; (Παραβ. Cass. 28 Νοεμβ. 1821 καὶ 28 Ἰαν. 1838. — Persil ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 136 § 6. Bédar. 296 καὶ ἐπ.).

Ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει οὐδεὶς συντρέχει λόγος, ὅπως ἡ ὀπισθογράφσις θεωρηθῇ ἀμετάκλητος. Ὁ κομιστής ἐπομένως, ἐφ' ὅσον ὁ τίτλος εὐρίσχεται εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δικαιούται νὰ διαγράψῃ τὴν ἐκ πλάνης προελθούσαν ὀπισθογράφσιν, χωρὶς ἐξ αὐτῆς ὠφελούμενος νὰ δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὴν νέαν τῆς συναλλαγματικῆς μεταβίβασιν (Pardes. 349 Noug. 1 ἀριθ. 445. — Bédar. 299. — Παραβ. καὶ Alauz. 1348).

Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τοῦ ἄρθρ. 138 τὴν ἐρμηνείαν.

Ἡ ἐν λευκῇ ὀπισθογράφσις, ὡς καὶ

ἡ ἀτελὴς τοιαύτη, ἡ μὴ πληροῦτα τινὰ τῶν διατυπώσεων τοῦ ἄρθρ. 137, ἀνομάζεται ἀτακτος καὶ κατατάσσεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἐν ἰσῇ μορφῇ, διότι ἀμφότεροι δὲν μεταγρῶσι τὴν κυριότητά, ἐξομοιούμεναι πρὸς ἀπλοῦν ἐπιτροπικόν.

Ἄλλ' ὁ κομιστής οὕτως ἐπισθογραφῶν φηθείσης συναλλαγματικῆς δύναται ν' ἀποδείξῃ τὴν καταβολὴν τῆς ἄξιας καὶ ἐπομένως τὴν νόμιμον τοῦ τίτλου κατοχὴν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἡμφισβητήθη οπουδαιῶς καὶ αἱ γνώμαι πρὸς ἄλλουσι. Οὐτὼ μερικὴ μὲν νομολογία τῶν Γαλλικῶν δικαστηρίων, ὡς καὶ συγγραφεῖς τινες (Pardes, 355. — Noug. 1 ἀριθ. 460) ἀποφαινόνται, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις δύναται μὲν ν' ἀντιτυχῇ ἐναντίον τοῦ ἐργάτου τῆς τοιαύτης ὀπισθογραφώσεως, οὐχὶ ὁμως καὶ τοῦ ἐκδότου ἢ τῶν λοιπῶν ὑπογραφένων, ἕτεροι δὲ ὡς ὁ Alauzet (ἀριθ. 1363) ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας ὑποβληθεισῶν σκέψεων στηριζόμενοι διδάσκουσι τὰ ἐναντία. Νομίζομεν ὅτι κατὰ τὴν οἰκονομίαν τῶν διαφορῶν αὐτοῦ διατάξεων, δικαιολογεῖται πλεόντερον ὁ δεχόμενος ὅτι τὴν τοιαύτην ἀπόδειξιν δικαιούται νὰ ἐπικαλεσθῇ ὁ κομιστής ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ ἐναντίον πάντων τῶν ὑπογραφένων λαμβανομένου ὑπ' ὅψει ὅτι σκοπὸς τῆς ὀπισθογραφώσεως ἐνιαῖος εἶναι ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος καὶ ὅτι τὸ ἄρθρον 138 στενῶτατα ἐρμηνευόμενον ὡς εἰσαγόν ἐξαιρέσιν δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνηται καὶ ἐπὶ περιπτώσεων ἄλλων.

Ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἀτακτος ὀπισθογράφσις δὲν ἐπάγεται τὴν μεταγωγὴν τῆς κυριότητος, δὲν ἔπεται ἀναγκαιῶς καὶ ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ ἀπόδειξις περὶ τοῦ οἰσυνεφωνήθη ἡ μεταβίβασις ἐπὶ συντηρησει τῶν μερῶν ἢ ἐπὶ καταβολῇ τῆς ἄξιας, αἵτινες συνοδεύουσι τοῦ τίτλου τὴν παράδοσιν οὐδεμία δ' ἐξ ἐτέρου ὑφίσταται

συγγένεια μεταξύ τῆς ἐντολῆς καὶ τῆς ὀπισθογραφῆσεως, ἥτις περιέχει ἐν ἑαυτῇ τῆς μεταφορᾶς τὴν ἰδέαν, καὶ ἡ ὁποία ἰσομοιοῦται πρὸς ἐπιτροπικόν, *εξαιρετικῶς* ἄνθρωπον καὶ συνεπείᾳ ἀπλῆς παραλείψεως (Παραβ. Fremery σελ. 126. — Horson ἰστ. 84 καὶ ἐπ.).

Ὅπως δὲ ποτε καὶ ἡ ἀτακτος ὀπισθογραφῆσις λόγῳ τοῦ ἀπεριορίστου τῆς ἐντολῆς παρέχεται τῷ κομιστῇ τὸ δικαίωμα οὐ μόνον νὰ μεταβιβάσῃ, διαπραγματευθῇ καὶ ἐξοφλήσῃ τὴν συναλλαγματικὴν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ πᾶσαν γενικοῦ καὶ εἰδικοῦ πληρεξουσίου πρᾶξιν μὴ κωλυόμενος νὰ ποιήσῃται χρῆσιν διαμαρτυρίας ἢ ἐγέρσεως ἀγωγῆς.

Ἀποδοχή. Ὡς συνάγεται, ἐκ τῶν προθεν ἀναπτυχθέντων, ὁ νόμος ἐκτός τῶν λοιπῶν συνεπιβάλλει τῷ ἐκδότη καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, ὡς προμηθεύσῃ ἐγκαίρως τῷ κομιστῇ τὴν τοῦ τίτλου ἀποδοχὴν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἀτομικὴν τοῦ πληρωτοῦ ὑποχρέωσιν.

Ἄλλ' ὁ ἀποδέκτης μὴ ἀναμιχθεὶς εἰς τὰ μεταξὺ τῶν διὰ τῆς συναλλαγῆς συμβαλλόντων προσώπων συμφωνημένα καὶ ἕως μέχρι τοῦδε πρὸς τὴν ἐκδοθεῖσαν συναλλαγματικὴν καὶ τὰς ἐντεῦθεν ἀπορρεούσας ὑποχρεώσεις, οὐδεμίαν, ὡς εἰκός, ὑπέχει ἀπέναντι τοῦ κομιστοῦ εὐθύνην· ἀναλαμβάνει δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν παρὰ τοῦ ἐκδότη δοθεισῶν ὑποσχέσεων διὰ μόνης τῆς ἀποδοχῆς, ἥς ἐνεκα καὶ καθίσταται ὁ πρῶτος καὶ κυριώτερος ὀφειλέτης, ἂν ἔνός μὲν διότι ἀποδεχόμενος ὑπολαμβάνεται ὡς κατέχων τὴν ἀναγκαίαν πρόβλεψιν καὶ ἂν ἑτέρου διότι πρὸς αὐτὸν ὁ ἀπευθυνθῇ κυρίως ὁ δικαιούχος αἰτούμενος τῶν ὀφειλομένων τὴν πληρωμὴν.

Κατὰ ταῦτα ἐπομένως ἀποδοχὴ καλεῖται ἡ ἐκ μέρους τοῦ πληρωτοῦ διδομένη περὶ τῆς ἐν τῷ συμφωνηθέντι χρόνῳ καταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου ἔγγραφος ὑ-

πόσχεσις, δι' ἧς βεβαιοῦται ἡ ἀπροσάριστος ἐκτέλεσις τῆς ἐν τῷ τίτλῳ περιεχομένης ἐντολῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν ὄντως πρᾶξιν διὰ πάντα τὰ ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ἐνεχόμενα πρόσωπα.

Ὡς ἐρρήθη καὶ ἀνωτέρω, κατὰ γενικὴν τοῦ δικαίου ἀρχήν, ὁ πληρωτὴς ὡς ἐντολοδόχος δικαιοῦται νὰ δεχθῇ ἢ ν' ἀποκρούσῃ τὴν ἐν τῇ συναλλαγματικῇ περιεχομένην ἐντολήν καὶ ὁ κομιστὴς δὲν δύναται νὰ τὸν ἐκδιᾷ εἰς τοῦτο, ἐκτός ἐὰν ὑπάρχῃ λόγος παρέχων αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐνεργήσῃ ὡς δανειστής τοῦ ἐκδότη ἢ τοῦ διατάκτου καὶ ὡς ἐνασκῶν τὰ δικαιώματα αὐτῶν ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεσι, καθ' ἃς ὁ πληρωτὴς δὲν δύναται ν' ἀρνηθῇ ἀζημίως τὴν ἀποδεχὴν.

Οὕτως ἐὰν ὁ πληρωτὴς ὀφείλῃ τῷ ἐκδότη πᾶσαν τι ἀνώτερον ἢ τοῦλάχιστον ἴσον πρὸς τῆς συναλλαγματικῆς τὸ ἀντίτιμον καὶ ἂν ἰσχυρίσῃ προηγουμένως αὐτὸν περὶ τῆς κατὰ τὴν ἐμφάνισιν ἀποδοχῆς ἢ ἐδῶκεν ὅτι τὴν πρόβλεψιν ἣν ἔχει θὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ μέλλοντος κομιστοῦ, ἢ ἀρνήσῃ αὐτοῦ δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἦναι ἀζημίως οὐδ' ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει· διότι ἀπὸ τῆς τοιαύτης εἰδοποιήσεως ἡ ὑποχρέωσις κατέστη ἀμετάκλητος καὶ ἡ εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὑπάρχουσα πρόβλεψις θεωρεῖται ἀνήκουσα τούντεθεν τοῖς κομισταῖς.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα, δύναται ὁ πληρωτὴς νὰ ἰσχυρισθῇ ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει ὅτι ἡ μετὰ τοῦ ἐκδότη ἀλληλογραφία δὲν ὑποχρεοῖ αὐτὸν ἢ μόνον ἐναντίον ἐκείνου, ἐν ἄλλαις λέγειν ὅτι ἡ οὕτως ἐκδοθεῖσα ὑπόσχεσις εἶναι διὰ πάντα ἕλλον *res inter alios acta*· Τὸν κανόνα τοῦτον δικαιοῦται βεβαίως νὰ ἐπικαλεσθῇ ὁ ὀφειλέτης ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀλλ' ἐν προκειμένῳ νομιζομεν ὅτι ἐνεκα τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ τῆς ἐμφο-

ρίας συμφέροντος ἢ ἐφαρμογῇ τοῦ σχετικοῦ ἀξιώματος δὲν πρέπει νὰ γείνη ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ γνώμῃ φαίνεται ἀποδεχόμενη ἐμμέσως καὶ τῶν Γαλ. Δικαστηρίων ἢ νομολογία. (Paris 10 Νοεμβρ. 1847—Montpellier 29 Ἰουλίου 1836—Cass., 20 Ἀπρ. 1847).

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρα μνημονευομένοις θέμασιν ὁ πληρωτὴς ὑποχρεοῦται νὰ μὴ ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν, ἐκτὸς ἐὰν συντρέξωσι περιπτώσεις δικαιολογοῦσαι τὴν ἀρνησιν, ὡς λ. χ. ἐὰν ἀπὸ τῆς ὑποσχέσεως μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῆς συναλλαγματικῆς ὁ ἐκδότης κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως, ἢ ὅταν τὸ παρ' αὐτοῦ ὀφειλόμενον χρέος δὲν εἶναι ἐμπορικόν, ὅποτε δικαιούται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν. ἀφοῦ οὕτω θὰ ὑποβληθῇ τῇ ἐμπορικῇ δικαιοδοσίᾳ καὶ τῇ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως πληρωμῇ (Pothier, ἀριθ. 92).

Τῆς ἀποδεχῆς τὸν τύπον ἀναγράφει τὸ ἄρθρ. 122, κατ' αὐτὸ δὲ τῆς πράξεως τὸ κύρος πολλῶν καὶ διαφόρων στοιχείων ἀπαιτεῖ τὴν ἐγκλίρον συνδρομὴν.

Οὕτως ἡ ἀποδοχὴ δέον οὐ μόνον γραπτὴ νὰ ᾖ, ἀλλὰ καὶ νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ μέλλοντος καταβαλεῖν, διότι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις ἐκφράζεται τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε οὐδεμία φρανοῦμεν, ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ κατὰ τοῦτο παραβίασις αὐτῆς ἐπάγεται ἀκυρότητα. Ἀπλῇ ἐπομένως ὑπογραφῇ τιθεμένη ἄνωθεν τῆς ἀποδοχῆς ἡ κεχωρισμένως, δύνανται μὲν νὰ θεωρηθῇ ὡς τριτεγγύησις, οὐχὶ ὅμως καὶ ὡς ἀποδοχὴ.

Ἡ λέξις «δεκτή», δι' ἧς κατὰ νόμον δηλοῦται ἐγκύριος ἡ ἀποδοχὴ, πρέπει μὲν νὰ ὑπάρχῃ καὶ πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου, ὅλλ' οἱ συγγραφεῖς πάντες πλὴν τοῦ Vincens (2. σ. 252) συμφωνοῦσιν ὅτι δὲν ἀποτελεῖ πανηγυρικὸν τύπον, δυνάμενη ν' ἀναπληρωθῇ καὶ δι' ἐτέρας ἀναλόγου φράσεως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές

ὅτι ἀποβαίνει δυσχερεστάτη τῶν ἐν λόγῳ ἐκφράσεων ἢ ἀπαρίθμησις, ὡς τοιαύταις ὅμως δυνάμεθα νὰ ὑποδείξωμεν τὰς ἐξῆς: «θὰ τιμῶσω» «θὰ πληρώσω» «θὰ ἐκπλήσω» «θὰ τύχῃ καλῆς ὑποδοχῆς πρὸς πληρωμὴν» κλπ. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει εἰς τὸ δικαστήριον ἀπόκειται πάντοτε νὰ ἐκτιμήσῃ τῶν λέξεων τὴν ἕξιαν καὶ ἀποφανθῇ, ἐὰν ὑπῆρξεν ἢ μὴ ἀποδοχὴ.

Ἄλλ' ἡ προφορικῶς γενομένη ἀποδοχὴ πρέπει ἄρα νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα καὶ δύναται νὰ ἔχῃ τὰς αὐτὰς συνεπείας.

Ὁ Pardessus (dr. com. ἀριθ. 385) φαίνεται ἀποδεχόμενος τὴν γνώμην ὅτι τῷ πληρωτῇ δύναται νὰ ἐπιβληθῇ καὶ ὅρκος περὶ τοῦ ὅτι ὑπεσχέθη νὰ καταβῇ (Παραβ. καὶ Noug. ἀριθ. 321), νομίζομεν ὅμως ὅτι ἡ ἐκδοχὴ αὕτη (ἥτις συνεπάγεται ἀναγκαιῶς καὶ τὴν διὰ μαρτύρων ἀπόδειξιν) δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ νομοθέτου· διότι, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 122, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι διὰ τὸ κύρος τῆς πράξεως κατ' ἐξαιρέσιν τοῦ περὶ ἀποδείξεως ἰσχύοντος κανόνος ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς ἡ γραπτὴ αὐτῆς διατύπωσις. Ὡστε ἡ προφορικὴ ὑπόσχεσις, ἣν τυχὸν δίδωσιν ὁ πληρωτὴς, δύναται μὲν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπλὴ περὶ γενησομένης ἀποδοχῆς δήλωσις καὶ νὰ παραγάγῃ ἀποτελέσματά τινα μεταξὺ ἐκδότης καὶ πληρωτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ ἰσχύῃ ὡς ἀποδοχὴ.

Ἐπίσης, ἐὰν ἡ συναλλαγματικὴ πρὸ τῆς λήξεως περιέλθῃ κατὰ σύμπτωσιν εἰς τοῦ πληρωτοῦ τὴν κυριότητα καὶ οὕτως ὀπισθογραφῶν αὐτὴν τὴν θέσιν εἰς κυκλοφορίαν, ἡ τοιαύτη ὀπισθογράφησις δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως ἀποδοχὴν· διότι, ἀφοῦ, ὡς ἐρρήθη, στερεῖται τῆς τοιούτης ιδιότητος ἢ προφορικῆς, πολλῶν μᾶλλον δὲ δύναται ἢ σιωπηρὰ νὰ ἔχῃ τῆς γραπτῆς τὰς ἐννόμους συνεπείας καὶ τὴν δύναμιν

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων τὸ ἄρθρ. 122 ἐπιβάλλει καὶ τὴν χρονολόγησιν τοῦ ἐγγράφου, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ διατύπωσις αὕτη ἀπαιτεῖται μόνον ἐπὶ συναλλαγματικῆς μεθ' ὠρισμένων χρόνων ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως πληρωτέας, συνέπεται ὅτι ἡ σχετικὴ ἔλλειψις ἀναπληροῦται ἐγκύρως διὰ τῆς χρονολογίας τοῦ τίτλου (Α. Π. 29 τοῦ 63).

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι, ἐὰν συναλλαγματικὴ τίς ἐκδοθεῖσα τὴν 1 ἑβραίου λ. χ. καὶ πληρωτέα ἐντὸς 10 ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως ἡμερῶν παρουσιασθῇ τὴν 15 τῇ πληρωτῇ καὶ οὗτος ἀποδεχθῇ ἅνω χρονολογίας, ὁ κομιστὴς, ὅστις δὲν θά ἤδυνάτο νὰ διαμαρτυρηθῇ ἡ τὴν 5 ἀπὸ τῆς λήξεως ἡμέραν, δὲν στερεῖται τῆς ἀγωγῆς [λόγῳ βραδυτέρας διαμαρτυρίας ἀγνοῖ ὁ νομοθέτης ἐνίοτε προδήλως νὰ προστατεύσῃ καὶ οὐχὶ νὰ ζημιώσῃ αὐτόν· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 122 δέον νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς σκοπούσα ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοῦ κομιστοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεργεῖν, μόνον ὅταν ἡ ἀποδοχὴ ἐχρονολογήθῃ συμφώνως πρὸς τὸν νόμον καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι αὐτὸς δικαιούται ἐν τιαύτῃ περιπτώσει ὡρῶν τὴν ἀτελῇ ἀποδοχὴν ὡς ἀνὸς παρκεῖν νὰ διαμαρτυρηθῇ οὐχὶ ἐπὶ μὴ πληρωμῇ, ἀλλ' ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ· καθότι ἡ λήξις κατὰ τὸ ἄρθρ. 131 προσδίδεται οὐ μόνον διὰ τῆς χρονολογίας τῆς ἀποδοχῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ διαμαρτυρικοῦ ἄνευ ἀπωλείας τοῦ ὑπὲρ τοῦ ἄρθρ. 120 παρεχομένου πρὸς ἀνάγωγὴν δικαιώματος (Alauz., ἀριθ. 1909. — Παραβ. ἐν τούτοις καὶ *Par. des de com* ἀριθ. 420).

Ὁ πληρωτὴς, καλούμενος, ὅπως δηλώθη ἐάν δέχεται τὴν συναλλαγματικὴν, ἡτεὶ βαρύνει αὐτόν καὶ τῆς ὁποίας δυνάμεως ν' ἀγνοῇ πολλάκις τὴν ὑπαρξίν, ἐν εὐρίσκαται βεβίως εἰς θέσιν νὰ γινῇ προχείρως τὰς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ

τοῦ ἐκδότης ἡ διατάκτου χρηματικῆς σχέσεις καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπολύτως ἀναγκαῖον ἦτο νὰ παρασχεθῇ προθεσμία ἀνάλογος, ὥπως ἐξακριβώσῃ πρὸς τῆς ἀποδοχῆς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν ἐντολέων θέσιν. Ὡσαύτως ἔδει νὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ ζήτημα, ὁποία πρέπει νὰ ἦναι ἡ εὐθύνη τοῦ μὴ δηλοῦντος ἐκτὸς τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας, ἐὰν ἀποδέχεται ἡ μὴ· ἐκρίθη δὲ ὅρθον ἐξ ἐνός μὲν ν' ἀφεθῇ τῇ διακριτικῇ τοῦ δικαστοῦ ἐξουσίᾳ ἡ ἐκτίμησις γεγονότος, ἥς δὲν ἠδύνατο ὁ νομοθέτης νὰ ἐπιληφθῇ ἐκ τῶν προτέρων, καὶ ἄφ' ἑτέρου νὰ ὑποκύψῃ ὁ πληρωτὴς ταῖς ἐντεῦθεν προκύπτουσιν τυχὼν ζημίαις.

Ἀκριβῆ τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν διατύπωσιν περιέχει τὸ ἄρθρ. 125, ὁρῶν δὲ ὅτι ἀποδοχὴ δέον νὰ ἐνεργῇται ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῆς συναλλαγματικῆς ἡ ἐντὸς εἴκοσι καὶ τεσσάρων ἀπὸ αὐτῆς ὥρων καὶ ὅτι ἐὰν μετὰ τούτου δὲν ἐπιστραφῇ ὁπωσδήποτε ὁ τίτλος ὁ ἐπισγῶν αὐτὸν ὁρεῖται πάντως ν' ἀνορθώσῃ τὰς ἐπελθούσας ζημίας.

Ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, ἥς ἡ ὁρῆ ἡ διατύπωσις μεγάλας παρήγαγεν ἐν Γαλλίᾳ συζητήσεις (Prosser—Verbaux 29 Ἰαν. 1807, *Loché* T. 18, σ. 54), ἀποκλείει βεβαίως, ὡς ἐρρήθη καὶ ρηθίσεται περαιτέρω, τὴν σιωπηρὰν ἀποδοχὴν· ἀλλ' ἐνταῦθα ἐρωτᾶται, ὑπάρχουσιν ἐνίοτε καὶ περιπτώσεις, καθ' ὅς ἡ σιωπὴ δέον νὰ ἐξηγητῇ ὡς ἀποδοχὴ;

Τινὲς τῶν ἀρχαιοτέρων Νομοδιδασκάλων ἐφρόνουν ὅντως, ὅτι, ἐὰν ὁ πληρωτὴς δόλῳ φερόμενος ἀποπλανήσῃ τὸν κομιστήν, διὰ *propositum fraudis*, πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ διαμαρτυρίας καὶ ἐν τῇ μεταξὺ πτωχεύσει, ὁ ἐκδότης δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποδεχθεὶς, ἀλλ' ἐν τῷ παραδείγματι τούτῳ, ὅπερ ἐπικαλεῖται ὁ *Pothier* (ἀριθ. 16), ὁ πληρωτὴς ἐξομοιοῦται μόνον πρὸς τὸν

ποδεχθέντα, διότι ἡ εὐθύνη αὐτοῦ παρέγεται οὐχὶ ἐξ ἀποδοχῆς ἀλλ' ἐκ δόλου ὃν μετέηθε, καὶ τούτου ἕνεκα φρονοῦμεν ὅτι, ἐὰν ἡ σιωπὴ ᾖ ἀπότοκος ἀμελείας ἀπλῆς ἢ λόγων ἐτέρων μὴ ἐχόντων δόλον, ἢ ἐὰν, ὡς δέχεται καὶ ὁ Alauret, ἡ βραδύτης μόνον ἀποτέλεσμα ἔσχε τὸ νὰ στερήσῃ τὸν κομιστὴν τῆς εὐκολίας, ὅπως διαπραγματευθῇ τὸν ἀνήκοντα αὐτῷ τίτλον, οἱ δικασταὶ τῇ διακριτικῇ τῶν ὁποίων ἐξουσίᾳ ἀνήκει πάντοτε ἡ ἐκτίμησις, δὲν δύνανται βεβαίως ν' ἀποδεχθῶσι τὴν τοιαύτην ἐρμηνείαν.

Ὅπως δὲ ποτε, ἐὰν ἡ συναλλαγματικὴ δὲν ἐπιστραφῇ ἐγκαίρως, ἢ ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 125 ὀριζομένη ἀποζημίωσις θ' ἀποτελεῖται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐξ ὀλοκλήρου τοῦ ἀντιτίμου τῆς συναλλαγματικῆς, ἐπιφυλασσομένου ὅμως τῷ πληρωτῇ τοῦ δικαιώματος, ὅπως στραφῇ ἐναντίον ἐκείνου, οὗτινος ἐπλήρωσε τὸ χρέος.

Ἡ προθεσμία ἐν τούτοις τοῦ ἀρθρου 127 παρέχεται μὲν τῷ πληρωτῇ ὀλοκληρῶς, ἀλλ' ἐὰν θέλῃ, δικαιούται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀποδοχὴν καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως αὐτῆς ἐν περιπτώσει δὲ μὴ ἀποδοχῆς ἡ ὥρα τῆς ἐμφανίσεως, ὡς καὶ ἡ παράδοσις αὐτῇ τῆς συναλλαγματικῆς, δύναται ν' ἀποδεχθῇ δι' ὅλων τῶν νομίμων μέσων μὴ ἐξαίρουμένου μηδὲ τοῦ ὀρκου.

Ἄλλ' ἐνταῦθα δεόν νὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ ἕτερον ζήτημα· ἡ ἀποδοχὴ δύναται νὰ δοθῇ διὰ πράξεως ἰδιαίτερας;

Ἡ ὁρμὴ αὐτοῦ λύσις μεγάλως ἀπασχόλησεν ἐν Γαλλίᾳ τὸν νομικὸν κόσμον. Ὁ Merlin ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας ἐζήτησεν ἐπιμόνως, στηριζόμενος ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων τῶν Ὁλλανδῶν, Γερμανῶν καὶ Ἰσπανῶν νομοδιδασκάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπως τὸ σχετικὸν ἄρθρον διατυπωθῇ ἀκριβέστερον καὶ λύσῃ διὰ τρόπου κατηγορηματικοῦ τὸ ζήτημα, ἀλλ' ἡ αἵτησις αὐτοῦ ἀπεκρυσθῇ ὑπὸ τοῦ

Cambacérés, ἐπὶ τῷ λόγῳ δι' αὐτοῦ τὸ ἄρθρον δὲν ἀποκλείει τὴν δι' ἐπιστολῆς ἀποδοχὴν, ἔπεται φυσικῶς δι' αὐτὴν τὴν δεκτόν, δι' αὐτὴν ἐπιτρέπει, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀπερρίφθη (Procès—Verbaux 27 Ἰαν. 1807, Locre, T. 18, σ. 46 καὶ 47), πράγματι δὲ, εἰ καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ συμβουλίου σκέψις δὲν ἦτο, ὡς ρηθῆσεται ἱκανῇ, ὅπως ἐμποδίσῃ πᾶσαν ἀμφισβήτησιν, οἱ πλείότεροι ἐν τούτοις τῶν συγγραφέων, ὡς ὁ Merlin, ὁ Locré, ὁ Vincens, ὁ Nougier, ὁ Dalloz καὶ ὁ Alauret, υἱοθέτησαν τὴν γνώμην αὐτὴν καὶ ἀποφαινόμενοι ὁμοφώνως ὑπὲρ τοῦ ἐγκύρου τῆς δι' ἐγγράφων χωριστῶν καὶ δι' ἐπιστολῆς καταρτιζομένης ἀποδοχῆς.

Βεβαίως τοιμηρὸν θέλει θεωρηθῇ τὸ ν' ἀποκρούσῃ τις γνώμην, ἥτις περιβάλλεται διὰ τοιαύτης νομικῆς αὐθεντίας, καὶ ὅμως μελέτῃ μᾶλλον ἐπισταμένη ἄγει ἀναγκαιῶς εἰς συμπέρασμα ἀντίθετον, ἥτοι ὅτι ἡ ἀποδοχὴ πρέπει ἀναγκαιῶς καὶ ἐπὶ ποιετῇ ἀκρότης νὰ γράφηται ἐπὶ τῆς συναλλαγματικῆς, ὅπερ ὑπὸ σπουδαιότητων ἐνισχύεται λόγων.

Ἡ ὑπὲρ τῆς ἀταφαιτικῆς λύσεως γνώμη στηρίζεται κυρίως καὶ μόνον ἐπὶ τῆς σιωπῆς, ἣν ἐτήρησε τὸ ἄρθρον 122, ὅλως τὸ ἀρνητικὸν τοῦτο ἐπιχείρημα πῶρ-ρῶ, νομίζομεν, ἀπέχει τοῦ νὰ δικαιολογῇ τὴν ἀποκρουσμένην θεωρίαν καὶ δεικνύσι πεπλανημένην τὴν ὑπὸ τοῦ Cambacérés γενομένην πρόρρησιν· διότι ἡ σιωπὴ τοῦ νόμου ἀφίνουσα τὰ πράγματα ὑπὸ τὸ κράτος τῶν κοιτῶν ὀρισμῶν χρησιμεύει μᾶλλον εἰς στηρίξιν τοῦ ἐναντίου.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν βᾶσιν αὐτῆς τῆς καταφατικῆς λύσεως, μεταβαίνομεν δὲ νῦν εἰς τοὺς δικαιολογοῦντας τὴν ἀντίθετον λόγους.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ὀρνηθῇ, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ ἀποτελεῖ ἀναγκαιότατον τῆς συναλλαγματικῆς συμπλήρωμα, δι' αὐτῆς καθίσταται κύριος ὀφειλέτης

πληρωτῆς καὶ ὅτι θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου τοσούτον οὐσιώδης, ὥστε ἡ περί αὐτῆς ἄρνησις δίδωσι χώραν εἰς διαμαρτυρίαν καὶ παρέχεται τῷ κομιστῇ τὸ δικαίωμα, ὅπως ἀπαιτήσῃ ἐγγύησιν ἢ τὴν ἡμεσαν πληρωμὴν· ἐντεῦθεν δ' ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ἡ ἀποδοχή, ἥτις συντελεεῖ ἀπαραιτήτως εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τίτλου, δὲν εἶναι οὔτε λογικόν, οὔτε νόμιμον ἢ ἀποδεικνύεται ἄλλως ἢ διὰ τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ. Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῇ τις ὅτι, ἂν ὁ νομοθέτης ἐνδοί νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν δι' ἐπιστολῆς καταρισμὸν τῆς πράξεως, ἤθελε πάντως πρὸς ἄρσιν τῶν δυναμένων νὰ προκύψωσιν ἐντεῦθεν δισταγμῶν νὰ ἐκφρασθῇ ῥητότερον, ὡς ἔπραξε καὶ διὰ τὴν τριετησίαν, ἥτις κατὰ τὸ ἄρθρ. 148 ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ καὶ δι' ἐγγράφου χωριστοῦ καὶ ὅτι ἡ ἀποδοχή ὡς ἀποτελοῦσα ἀναπόσπαστον τῆς συναλλαγματικῆς μέρας δὲν δύναται ἢ νὰ ὑπάρχῃ ἐπὶ τοῦ τίτλου καὶ νὰ ὑπόκειται εἰς τὰς διατυπώσεις, εἰς ἃς ὑποβάλλεται καὶ τὸ ἐγγράφον αὐτό. (Παραβλ. Massé ἀριθ. 2559. — Persil, ἐπὶ τοῦ ἄρθρ. 122 σ. 152 ἀριθ. 7. — Bédar., ἀριθ. 215).

Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθῇ τις, ὅτι ἐπιστολὴ φέρουσα τὸν ὑπὸ τοῦ Alaizet (ἀριθ. 1310) ὑποδεικνύμενον τύπον, περιέχει τὰς πανηγυρικὰς τοῦ νόμου ἐκφράσεις καὶ ἀναπληροῦ εὐπικρῶς τὴν πράξιν, ἐρωτᾶται, ἡ συναλλαγματικὴ δύναται νὰ κυκλοφορήσῃ ἀπολύτως ἢ καὶ εὐχερῶς, ὅταν ἡ ῥήσις τῆς ἀποδοχῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἀνέναντι τῶν τρίτων ἀτομικὴν τοῦ πληρωτοῦ ὑποχρέωσιν, δὲν προκύπτῃ ἐξ αὐτῆς; Ἀλλως δὲ πῶς δύναται νὰ συμβεβῆσθῃ πρὸς τὸν τοιοῦτον τῆς ἀποδοχῆς τύπον ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 125; Κατ' αὐτὸ ἡ ἀποδοχή πρέπει νὰ γίνηται ἔμφανίσει τῆς συναλλαγματικῆς καὶ ἂν μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν 24 ὥρων δὲν ἀποδοθῇ ἀποδεσγμένη ἢ ἀναπόδε-

κτος, ὁ ἐπιστῶν αὐτὴν ὑπόκειται εἰς ἀποζημιώσιν· ἀλλ' ἐκ τούτων ἀπομένει ἀμφιβολία εἰσαδήποτε, ὅτι πρὸς ἀποδοχὴν ἔγκυρον ἀπαιτεῖται ἢ εἰς χεῖρας τοῦ πληρωτοῦ παράδοσις καὶ ἢ ἐπὶ τοῦ τίτλου ἀναγραφὴ τῆς πράξεως;

Ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις, λέγει ὁ Alaizet, περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ θέσῃ προθεσμίαν, ἐντὶς τῆς ὁποίας πρέπει νὰ δεθῇ ἡ ἀποδοχή, ὅταν ὁ τίτλος ἐμφανίζεται, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ γνώμη αὕτη στερεῖται τελείως βάσειος· διότι τὸ ἄρθρ. 122, ὅπως ἐκφράζεται, ἐκδέχεται οὐχὶ νὰ κανονίσῃ περιπτώσιν εἰδικήν, ἀλλὰ νὰ ὀρίσῃ γενικῶς τὴν παράδοσιν τῆς συναλλαγματικῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἀναγραφὴν τῆς πράξεως ὡς τὸν μόνον τῆς ἀποδοχῆς τύπον.

Ὁ συνδυασμὸς ἄρα τῶν ἄρθρ. 122 καὶ 125 καὶ ἡ συσχέτισις αὐτῶν πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 142 ἐξηγοῦσι, νομίζομεν, πλέον ἢ σαφῶς τὸν σκοπὸν τοῦ Νομοθέτου, ὅστις προέθετο νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ, καὶ δὴ ἐπέτρεψε, διὰ τῆς ἀποδοχῆς τὴν ἐκκολίαν ἣν παρέσχε τῇ τριετηγύσει.

Ἡ ἀποδοχή ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς δὲν ἡδύνατο βεβαίως νὰ διατυπωθῇ δι' ἐκφράσεων ἀμφιβόλων, διφορευμένων ἢ ἀπατηλῶν, δι' ὧν θὰ ἐκλονίζετο ἢ ἐξ αὐτῆς προσδοκώμενη ἀσφάλεια καὶ θὰ ὑπεδοκῆτο ἡ χρῆσις δόλου δυναμένου νὰ παραβλάψῃ μεγάλως τὴν ἐμπορίαν· τούτου δ' ἕνεκα καὶ τὸ ἄρθρ. 124 ὀρίζει ὅτι ἡ ἐν λόγῳ πράξις δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνῃ ὑπὸ συνθήκας. Ἡ ἀποδοχή ἐπομένως πρέπει νὰ ᾖ σαφὴς καὶ ἀπλὴ μὴ δυναμένη νὰ γίνῃ ὑπὸ τὸν ὅρον αἰτίας ὑπὸ τοῦ ἐκδότου καταβολῆς προσημείας ἢ νὰ μεταβάλλῃ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας ἢ τὸν τρόπον καὶ τόπον τῆς πληρωμῆς, διότι οἰσodήποτε τοιαύτης φύσεως ὁρος ἐξισούται τέλειον πρὸς ἀνυπαρξίαν ἀποδοχῆς

καὶ παρέχεται κατ' ἀκολουθίαν δικαίωμα διαμαρτυρίας, ἐκτὸς ἂν συναινέσῃ εἰς τὴν τοιαύτην τροποποίησιν ἢ μεταβολὴν ὁ κομιστής, πρὸς οὗ τὸ συμφέρον εἰσῆχθη ἢ ἐρμηνευομένη διάταξις.

Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι, ὅτι ὁ κομιστής προβαίνει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ καὶ εὐθύνῃ, διότι οὕτως ἐνεργῶν περιορίζει ἢ καὶ ἐκμηδενίζει τὰ δικαιώματα τοῦ τε ἐκδότου καὶ τῶν ὀπισθογράφων, οἵτινες ὠφελοῦνται ἐκ τοῦτου δικαιούμενοι νὰ ἐπικαλεσθῶσι τοῦ διαμαρτυρικοῦ τὴν ἔλλειψιν.

Ἄλλ' ἐντιθῆναι δυνατόν νὰ ἐγερθῇ ἡ ἐξῆς ἀπορία, ἐὰν ὁ ὅρος ἀφορᾷ εἰς τὸν κομιστὴν μόνον, ὡς λ. γ. ὅταν ἡ ἀποδοχὴ φέρῃ «ἔχειναι διὰ νὰ πληρώσω εἰς ἐαυτόν», θεωρεῖται ὡς νόμιμος καὶ ἀποκλείει τῆς διαμαρτυρίας τὴν χρητίν;

Οἱ ἀρχαιότεροι συγγραφεῖς ἐᾶσαν τοιοῦτον, ὅτι, ἐὰν ὁ πληρωτὴς εἴναι καὶ δανειστής τοῦ κομιστοῦ, δικαιούται νὰ διατυπώσῃ τὴν ἀποδοχὴν κατὰ τὸν ἀνωτέρω ὀριζόμενον τρόπον. Οὕτως ὁ Rothier (ἔριθ. 47) διδάσκει, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ὅρος θεωρεῖται νόμιμος καὶ δεκτός, ἐὰν τοῦ πληρωτοῦ ἡ ἀντιτασσόμενη πίστις εἴναι ἀπαιτήτῃ καὶ ληξιπρόθεσμος ἢ πρόκειται καὶ νὰ λήξῃ συγχρόνως μετὰ τῆς συναλλαγματικῆς, καὶ ὁ Dupuy de la Serra, περαιτέρω προβαίνων, οὐδεμίαν ἵκνειτο διαστολὴν μεταξὺ τοῦ τελευταίου κομιστοῦ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, οἵτινες ἦσαν τυχόν ὀφειλέται (ch. 8).

Ὡσαύτως καὶ πάντες σχεδὸν οἱ νεώτεροι τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν ἀκολουθοῦντες δέχονται, ὅτι, ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις συμφηψισμοῦ, ἡ τοιαύτη ἀποδοχὴ δὲν παρέχεται δικαίωμα διαμαρτυρίας καὶ ἀναγωγῆς, ὡς οὕσα ρητὴ καὶ καθαρὰ. Locré 2 σελ. 103—104. — Bédar, 233—234. — Noug, ἀριθ. 340). Ὁ ἐκδότης, λέγει ὁ Pardessus (ἔριθ. 372), οὕτε ἠθέλησεν, οὕτε ἐνόησε ν' ἀναλάβῃ ὑπο-

χρέωσιν ἄλλην, ἐκτὸς τῆς καταβολῆς τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἔλαβε καὶ διὰ τὴν μὴ πληρωμὴν τοῦ ὁποίου θεωρεῖται ὑπεύθυνος μόνον ἐὰν προῆλθεν ἐξ αἰτίας δυναμένης νὰ καταλογισθῇ αὐτῷ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως.

Εἰς τὴν τοιαύτην ὁμως θεωρίαν εἰκότως, νομίζομεν, δύναται ν' ἀντιτάξῃ τις, ὅτι ὁ τύπος αἶνα πληρώσω εἰς ἐαυτόν, ἀφοῦ ὁ πληρωτὴς κατὰ τὴν δοθείσαν ἐντολὴν ἔδει νὰ καταβάλῃ ὀρισμένως καὶ πραγματικῶς τῷ κομιστῇ, οὐδὲν ἄλλο ἤθελεν εἶναι ἢ ἀρνήσις ρητὴ ὑπὸ τὴν πρόφασιν ἀποδοχῆς.

Ἐὰν κατὰ νόμον ὑπάρχῃ συμφηψισμοῦ αἰτία, ἡ πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ περίπτωσηίς θὰ παρουσιασθῇ μόνον κατὰ τὸν χρόνον τῆς πληρωμῆς, ὅτε ὁ κομιστής προαερχόμενος νὰ λάβῃ τὸ ἀντίτιμον, στερεῖται βεβηλώσεως τοῦ δικαιώματος ν' ἀποκρούσῃ τὴν τοιαύτην ἐνστάσιν, διότι ὁ συμφηψισμὸς ἐξομοιοῦται πρὸς πληρωμὴν, ἡ ἀποδοχὴ ὁμως αὕτη, οὕτε ὡς συμφηψισμὸς οὕτε ὡς πληρωμὴ δύραται νὰ θεωρηθῇ, φέρουσα ἀπλῶς, ὡς παρατηρεῖ ὁ Alaauzei, τὸν χαρακτηῖρα τροποποιημένης ἀρνήσεως (Παραβ. Vincens, 2 σ. 264. — Dal., Rép. ἀριθμὸς 303).

Ὡς εἶπομεν ἤδη, δικαιούται ὁ κομιστὴς νὰ συναινέσῃ ἐπὶ εὐθύνῃ ἰδίᾳ εἰς τὴν κατὰ τὸν ἀνωτέρω τύπον δοθείσαν ἀποδοχὴν, ἐλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται, ἐὰν ἡ συναλλαγματικὴ μεταβιβάσθῃ δι' ὀπισθογραφήσεως, ὅποιά εἴσι τὰ δικαιώματα τοῦ νέου κομιστοῦ;

Ὁ Nougier (ἀριθ. 340) μετὰ πολλοὺς δισπαγμοὺς ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ ἐκδοχὴς δὲν ἔχει δικαιώματα πλείονα τῶν ἀνηκόντων τῷ ἐκχωρητῇ, ὅστις μὴ διαμαρτυρηθεὶς ἀνεγνώρισε τὴν νομιμότητα τοῦ ἀντιταχθέντος αὐτῷ χρέους καὶ ὅτι ὁ τρίτος κομιστὴς ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ταύτῃ τοῦλάχιστον περιπτώσει δύναται ν' ἀποκρουθῇ δι' ἐνστάσεως προσωπικῆς ἀρ-

μοζούσης ἐνὶ τῶν ὀπισθογράφων αὐτοῦ

Ἐὰν διὰ τοῦ χωρίου τούτου ἐννοῇ ὅτι κωλύεται καὶ ἡ δι' ὀπισθογραφήσεως μεταβιβάσις συναλλαγματικῆς, ἥς ἡ ἀποδοχὴ φέρει τὸν ἀνωτέρω τύπον, διναιῶς ἡ γνώμη αὐτοῦ κατεκρίθη (Παραβ. Αἰαυ. 1322). Ὁ κομιστὴς τοῦ τίτλου μὴ διαμαρτυρηθεὶς διὰ τὴν κατὰ τοιοῦτον τρόπον γενομένην ἀποδοχὴν, ἦτοι, ὡς ἐρρήθη, ἀποτελεῖ καθαρῶς ἄρνησιν, στερεῖται μὲν τοῦ δικαιώματος, ὅπως στραφῇ κατὰ τοῦ ἐκδότη, πλὴν δὲν κωλύεται καὶ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν συναλλαγματικὴν δι' ὀπισθογραφήσεως, διότι ὁ ἀντιπλεῖς τυχὸν συμψηφισμὸς παραλύων τὴν πρὸς πληρωμὴν ὑποχρέωσιν μόνον, δὲν μεταβάλλει καὶ τὸν φυσικὸν τοῦ ἐμπορευομένου ἐν γένει τίτλου προορισμὸν, ἥτοι τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν.

Οὐδεὶς βεβιαίως ἀρνεῖται, ὅτι συναλλαγματικὴ φέρουσα ἀδεκτὴ ὅπως πληρωσθῇ εἰς ἑαυτὸν, πιθανὸν εἶναι ν' ἀπαντᾷ ἀσχερείας τινὰς ἐν τῇ ἀπρσκόπῳ αὐτῆς διαπραγματεύσει, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἐπεται ποσῶς καὶ ὅτι καθίσταται ἀνεπίδεκτος συναλλαγῆς. Ὑνεται δὲ ν' ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον διαπραγματεύσεως, εἴτε διότι ὁ ὀπισθογράφος χαίρει τοσαύτην πίστιν, ὥστε ἡ ὑπογραφή αὐτοῦ θεωρεῖται ὡς ἀρκοῦσα ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐγγύησις, εἴτε διότι ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξοφλήσῃ πρὸ τῆς λήξεως τὸν πληρωτὴν καὶ ἀποδῶσθαι οὕτω τῇ προβλήσει τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς προορισμὸν.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ ὀπισθογραφῆσις συγχωρεῖται, δὲν δύναται ὅμως νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς παρεχόμενη τῷ νέῳ κυρίῳ πλεονεξία ἐν σχέσει πρὸς τὴν πληρωμὴν δικαιώματα. Ἐὰν οὗτος, εἰ καὶ συμβουλευθεὶς τὸν τοιοῦτον φέροντα ἀποδοχὴν τίτλον, κατέστη κύριος, τὸ ἐπραξὲ βεβιαίως ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ καὶ εὐθύνῃ καὶ κατ' ἀκολουθίαν δικαιούται μὲν νὰ στραφῇ ἐναντίον τοῦ ὀπισθογράφου, οὐχὶ ὅμως καὶ

κατὰ τοῦ πληρωτοῦ, ὅστις ἐδήλωσε ῥητῶς τὴν περὶ συμψηφισμοῦ πρόθεσιν αὐτοῦ, ἣν καὶ θεωρεῖται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὡς ἀναγνωρίσας καὶ ὁ νέος κομιστῆς.

Σημειωτέον πρὸς τοῦτους ὅτι ἡ ἀποδοχὴ δύναται μὲν κατὰ νόμον νὰ περιέχῃ ἐπιφύλαξιν ἢ τροποποίησιν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πληρωτέον ποσόν, οὐχὶ ὅμως καὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς καταβολῆς, διότι, ἐὰν ἐπὶ παραδείγματος χάριν ἐποχὴ συμπίπτουσιν μετὰ τὴν λήξιν, ὅπερ δίδωσιν ἐπίσης χώραν εἰς διαμαρτύρησιν, ὁ κομιστὴς συναινέσας εἰς τὴν τοιαύτην παράτασιν στερεῖται συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρισμους τοῦ ἄρθρου 168 τοῦ δικαιώματος ἐν περιπτώσει μὴ πληρωμῆς, ὅπως στραφῇ ἐναντίον τοῦ ἐκδότη.

Ἐννοεῖται ὅμως οἰκοθεν ὅτι, ἐὰν ἡ συναλλαγματικὴ θεωρηθῇ ὡς ἀπλὴ ὑπόσχεσις, ἐφαρμόζεται οὐχὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 124, ἀλλ' οἱ γενικοὶ περὶ ἐνοχῶν ὅρισμοί, καθ' οὓς δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ὑπὸ διαφόρους αἰρέσεις ἀναδοχὴ ὑποχρέωσις.

Ὅσακις ὁ πληρωτὴς ἔνεκεν λόγου οἰουδὴποτε ἀρνήθη τὴν ἀποδοχὴν καθόλου ἢ ἐν μέρει, ὁ κομιστὴς δικαιούται μετὰ τὴν ἐμπρόθεσμον διαμαρτυρίαν νὰ ἀπευθυνθῇ οὐ μόνον κατὰ τοῦ ἐκδότη, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ὀπισθογράφου, αἰτούμενος ἀσφάλειαν περὶ τῆς ἐγκαιροῦ πληρωμῆς, ὅπερ δικαιούται νὰ πράξῃ καὶ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως τοῦ πληρωτοῦ (βραπτώχουσι), ἐὰν ὅμως ἡ ἀποδοχὴ δοθῇ, ὁ πληρωτὴς στερεῖται πλέον τοῦ δικαιώματος ὅπως ἀνακαλέσῃ αὐτὴν ἐφ' οἷου δὴποτε καὶ ἂν στηρίζεται λόγου.

Ἐάνωτέρω περὶ ἱκανότητος πρὸς ἐκδοσιν συναλλαγματικῆς ἀναπτοχθέντα ἰσχύουσιν ἐπίσης καὶ ἐνταῦθα οἱ μὴ ἐμπορευόμενοι ἄρα νομίμως ἀνήλικοι καὶ γυναῖκες δὲν ὑποχρεοῦνται διὰ τῆς ἀναδοχῆς ὡς καὶ διὰ πάσης ἄλλης συμβάσεως,

Ἀποδοχή κατὰ παρέμβασιν. Ἡ πρὸς ἀποδοχὴν ἄρνησις δίδουσα χάραν εἰς διαμαρτυρίαν ἀποτελεῖ, ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος, σπουδαιότατον διὰ τοὺς ὑπογραφεῖς τῆς συναλλαγματικῆς γεγόνος, διότι ἐκτὸς τῆς ὕλικῆς ζημίας, ἣν ἐπάγεται ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν δαπανῶν, δυνατόν νὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα καὶ ἡθικὴν βλάβην βαρυτάτην καὶ τούτου ἐνεκεν ὁ νόμος δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ τοῦ ἐξεταζομένου μέτρου τὴν χρῆσιν, δι' οὗ αἴρονται αἱ ἀνωτέρω συνέπειαι, καλεῖται δ' οὕτως ἡ παρὰ τρίτου διδομένη αὐθόρμητος ὑπόσχεσις, ὅπως καταβίλῃ ἐμπροσθέντος τῆς ἐκ μέρους τοῦ ὑποχρέου ἀποκρουσθείσης συναλλαγματικῆς τὸ ἀντίτιμον.

Ἀφού, ὡς ἐρρήθη, ἡδὴ τοῦ πληρωτοῦ ἡ ἄρνησις βεβαιοῦται διὰ τοῦ διαμαρτυρικοῦ μόνον, ἔπεται ὅτι ἡ σύνταξις αὐτοῦ δέον ἀναγκαίως νὰ προηγητῇ τῆς κατὰ παρέμβασιν ἀποδοχῆς· τὸ διαμαρτυρικὸν δὲ δὲν χρεῖται μὲν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κοινοποιήσεως, ἀπαιτεῖται ὁμως ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ παρεμβάλλοντος· διότι ἡ περὶ τῆς γενομένης παρεμβάσεως ἀπλὴ τοῦ βεβαιούντος τὴν ἄρνησιν ὑπαλλήλου μνεία δὲν ἀρκεῖ κατὰ νόμον (Pardessus, ἀριθ. 353.—Procès—Verbeaux, 29 Ἰανουαρίου. 1807.—Loché 18 σελ. 62).

Τὸ ἀρθ. 126, ὁρίζον ὅτι ἡ τοιαύτη ἀποδοχὴ γίνεται παρὰ τρίτου κινός, ἀπαιτεῖ βεβαίως τὸν τε ἐκδότην καὶ τοὺς ὀπισθογράφους, ἡ παρέμβασις τῶν ὁποίων ὑποχρεομένων ἀρχικῶς κατὰ νόμον οὐ μόνον νὰ πληρώσωσιν ἀλλὰ καὶ νὰ μεριμνήσωσι περὶ ἀποδοχῆς, οὐδεμίαν θὰ εἶχεν ἐννοίαν· ἀλλὰ καὶ ὁ πληρωτὴς στερεῖται τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος·

Ὁ Touhert, λογικᾶς θεωρῶν τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου παρατηρήσεις δικαστηρίων τινῶν (Observations, T. 2. Mερ. 1. σελ. 169—169 καὶ 328: Pro-

cès—Verbeaux, 29 Ἰαν. 1807. Loché, 18 σελ. 61), ὑπεστήριξεν ἐν τῷ συμβουλίῳ ὅτι ἡ σχετικὴ διάταξις πρέπει νὰ διατυπωθῇ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἀποτελῇ κώλυμα εἰς τοῦ πληρωτοῦ τὴν παρέμβασιν, ἡ γνώμη δ' αὕτη ἐγένετο δεκτὴ ἀνευ ἀντιρρήσεων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ ἀρθρον 126 ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενομένων παρατηρήσεων συνταγὴν δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἢ ὡς ἀγνωρίζον τὸ τοιοῦτον δικαίωμα. Ὁ πληρωτὴς ἐπομένως διακαίεται μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν νὰ παρέμβῃ εἴτε ὑπὲρ τοῦ ἐκδότης εἴτε ὑπὲρ τινος τῶν ὀπισθογράφων καὶ ἡ μὲν διαφορά μεταξὺ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ τῆς παρὰ τρίτου γενομένης παρεμβάσεως εἶναι ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδοτικῇ ἀπολαμβάνων οὕτως τὸ ὑπόχρεόν αὐτῷ στερεῖται πλέον τοῦ δικαιώματος, ὅπως ποιήσῃται χρῆσιν τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει παρεχομένων ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 126 πλεονεκτημάτων.

Ὡς διατυπῶνται τὸ ἀρθρον 126, ἡ διάταξις αὐτοῦ εἶναι τοσοῦτον γενικὴ καὶ τοσοῦτον ἀπόλυτος, ὥστε δύναται τις νὰ παρέμβῃ οὐ μόνον ἐν ἀγνοίᾳ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν ἐπὶ ἐκείνου, ὑπὲρ οὗ ἐνεργεῖ ἐντεῦθεν δ' ἔπεται ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ παρέμβασις πολλῶν, ὁπότε ὁμως δέον νὰ προτιμᾶται ἐκεῖνος, οὗ ἡ ἀποδοχὴ ἐγγυᾶται ὑπὲρ πλειοτέρων ἐκ τῶν ὑποχρέων προσώπων. Ἐὰν ἄρα εἴ ἀναλόγου ἐφαρμογῆς τοῦ ἀρθρου 159 ὑπάρχῃ κατ' ἀνάγκην πληρωτῆς, ἡ ἑτέρος εἰδικὴν λαβὼν πρὸς τοῦτο ἐντολήν, βεβαίως προτιμῶνται οὗτοι. (Pardessus, ἀρθρ. 385—Nougier ἀριθ. 377).

Ρητέον ἐν τούτοις ὅτι ὁ παρεμβαίνων δὲν ἐξομοιοῦται ἐν πᾶσι πρὸς πληρωτὴν ἀποδεχθέντα. Ἡ κατὰ παρέμβασιν ἐνεργεία εἶναι μὲν ὀριστικὴ (οὕτως ὥστε ὁ παρεμβαίνων δὲν ἀπαλλάσσεται καὶ ἐν ὁ πληρωτῆς ἀποδεχθῇ βραδύτερον τὴν συναλλαγματικὴν) καὶ

ἀπαγορεύεται μάλιστα νὰ ἐξαρτᾶται ἀφ' ὅρου οἰοῦντο, ὅπως καὶ ἡ κυρία, ἀλλ' ὅ ὡς ἐστὶν ἐνεργῶν εἶναι ἀπλοῦς, διοικητῆς ἀλλοτρίων καὶ οὐχὶ ὀφειλέτης κύριος, ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ ἐξομοιοῦται μᾶλλον πρὸς τριτεγγυήσιν καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀπορρίπτουσα εὐθύνη λήγει μετὰ τῆς τοῦ ὀφειλέτου διαφέρει δὲ πρὸς τοῦτους καὶ κατὰ τὰ ποτελέσματα, α' διότι, παρεμβάσεων ἀντιθέτως πρὸς τὸν πληρωτὴν, ἐὰν πληρωσῇ δὲν στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς κατὰ τοῦ ὀπισθογράφου ἀναγωγῆς (Par-dessus, ἀριθ. 387. — Dab., Rér., ἀριθ. 357 — 358. — Noug., T. 1 σ. 381), καὶ β' διότι, ἐνῶ ἐπὶ τῆς κυρίας ἀποδοχῆς ὁ κομιστὴς δὲν δύναται ν' ἀπειθυνθῇ ἐναντίον τοῦ ἐκδότη ἐπὶ τῆς κατὰ παρεμβάσεων συμφωνίας πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρ. 128 διατηρεῖ πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ κατὰ τε τοῦ ἐκδότη καὶ τῶν ὀπισθογράφων, ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει δὲν θεωρεῖται λαθὼν πᾶν ὅτι ὑποσχέθη ἐκεῖνος.

Ἐν Γαλλίᾳ ἠγέρθη ἄλλοτε τὸ ζήτημα, ἂν ὁ πληρωτὴς συναλλαγματικῆς διὰ λογαριασμὸν τρίτου ἐκδοθείσης, διακαυτᾶται ἀρνούμενος ν' ἀποδεχθῇ αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ διατάκτου, νὰ παρέμβῃ καὶ ἀποδεχθῇ ὑπὲρ τοῦ ἐκδότη, καὶ ἐὰν ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ἀπαιτῆται νὰ προηγηθῇ διαμαρτυρία, ἐλύθη δὲ καταφατικῶς μὲν τὸ πρῶτον αὐτοῦ μέρος καὶ ἀποφατικῶς τὸ δεύτερον ἐπὶ τῷ λόγῳ, α' ὅτι, ὅταν συναλλαγματικὴ τις ἐξεδοθῇ διὰ λογαριασμὸν τρίτου μὴ εἰδοποιήσαντος τὸν πληρωτὴν, δικαιουται οὗτος ν' ἀποδεχθῇ ὑπὲρ τοῦ ἐκδότη καὶ ὅπως τιμήσῃ τὴν ὑπογραφὴν αὐτὴν εἰδοποιῶν ὅμως τὸν τελευταῖον τοῦτον δι' ἐπιστολῆς πρὸς τοῦ σκοποῦ, εἰς δὲ ἀφῶρα ἡ ἀποδοχὴ καὶ β' ὅτι, ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει πρὸς διατήρησιν τῶν ἐναντίον τοῦ ἐκδότη δικαιωμάτων τοῦ κατὰ παρεμβάσεων ἀποδεχθέντος δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ προ-

κληθῇ διαμαρτυρία καὶ νὰ μνημονευθῇ ἐν τῇ περὶ αὐτῆς ἐκθέσει, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ γίνεται κατὰ παρέμβασιν καὶ πρὸς τιμὴν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ διὰ λογαριασμὸν τοῦ διατάκτου ἐκδῶσαντος.

Ὅτι τὸ πρῶτον τοῦ ζητήματος μέρος ἐλύθη ὀρθῶς, οὐδεμία δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, διότι ὁ πληρωτὴς μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ὑπὸ τοῦ διατάκτου δοθείσαν αὐτῷ ἐντολὴν καθίσταται ξένος πρὸς τὴν συναλλαγματικὴν καὶ ἐπομένως δικαιουται νὰ παρέμβῃ, ἡ ἀποφατικὴ ὁμολογία τοῦ δευτέρου λύσις ἀντίκειται, νομίζομεν, τελείως πρὸς τὸ ἄρθρον 126, οὗ ἡ διάταξις εἶναι, ὡς ἐρρήθη, οὐ μόνον γενικὴ ἀλλὰ καὶ ἀπόλυτος καὶ κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ διὰ παρεμβάσεως ἀποδοχὴ δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνῃ ἢ μετὰ τὴν σύνταξιν διαμαρτυρικοῦ.

Καθ' ὃ ἀνεπτόγη ἀντιῶρα, ὁ κατὰ παρεμβάσεων ἀποδεχόμενος δὲν εὐθύνεται ἢ μόνον ἐφ' ὅσον εὐθύνεται καὶ ὁ κύριος ὀφειλέτης, ὡς συνέπειαν ἐπομένως τῆς ἀρχῆς ταύτης δεόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ἐὰν ἡ πληρωμὴ δὲν ζητηθῇ ἐγκαίρως, ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ παύει μετὰ τῆς τοῦ ὀφειλέτου, ὅπερ οὐ θεωρεῖται ἐγγυηθεῖς (Noug., ἀριθ. 159).

Ἐνταῦθ' ἐστὶν ἐξεταστέον καὶ τὸ ἐξῆς ζήτημα, ἡ πρὸ τῆς συντάξεως διαμαρτυρικοῦ ἀποδοχὴ δύναται νὰ ἔχῃ συνέπειας νομίμους; Ὅτι ἡ τοιαύτη συμφωνία εἶναι ἰσχυρά, δὲν δύναται βεβαίως ν' ἀμφισβητηθῇ, νομίζομεν ὅμως ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει δεόν νὰ θεωρηθῇ μᾶλλον ὡς φέροντα τριτεγγυήσεως ἢ ἀποδοχῆς χαρακτῆρα.

Ἐν τέλει ὁ παρεμβάσεων ὑποχρεοῦται κατὰ τὸ ἄρθρον 127 νὰ εἰδοποιήσῃ ἀνευ ἀναβολῆς ἐκείνον, ὑπὲρ οὗ ἐνήργησεν ἢ τοιαύτη δὲ εἰδοποίησις γίνεται ἢ διὰ τῆς κοινοποιήσεως ἀντιγράφου τοῦ διαμαρτυρικοῦ ἢ καὶ ἄλλως. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ νόμος ὅπως δειχθῇ ἀπαρρέ-

στερον τὸ ἐπεῖγον τῆς τοιαύτης εἰδοποιήσεως δὲν ἔταξε προθεσίαν, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ποσῶς καὶ ὅτι ἡ περὶ τὴν πληρωτὴν τῆς τοιαύτης διατυπώσεως ἀμέλεια εἶναι ἀζημίως· διότι ὁ παρεμβαίνων δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀνθρώπῳσιν πάσης ἐντεῦθεν προξενηθείσης ζημίας, περὶ ἧς ἀποφαίνεται ἐκάστοτε τὸ δικαστήριον.

Ὁρθητέρον ἐπομένως εἶναι καὶ ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ ἐνεργοῦντος νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι ἄνευ ἀναβολῆς λέγων ὁ νόμος, ἐννοεῖ προδήλως ὅτι ἡ εἰδοποίησις πρέπει νὰ γίνῃ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔλθῃ χώραν ἡ παρέμβασις· διότι ἐν τῇ ἐνασχόσει τῆς ἐμπορίας ἀπώλεια καὶ ὠρῶν μόνον εἶναι ἡ φερεγγυότης ἢ ἡ πώχευσις, ἥτοι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου.

Περὶ τοῦ ἀλληλεγγύου. Ἡ διὰ τοῦ ἄρθρου 140 καθιερούμενη ἀλληλεγγύη, (αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ συνέπειαι τῆς ὁποίας ἦσαν γνωσταὶ καὶ τῇ Ἰταλικῇ Σχολῇ) ἀποτελεῖ τὴν τρανότεραν ἀπόδειξιν τῆς εὐνοίας, δι' ἧς ἠθέλησεν ὁ νομοθέτης νὰ περιβιχῇ τὴν πληρωμὴν τῆς συναλλαγματικῆς, καὶ τῶν προθέσεων αὐτοῦ, ὅπως ἐκμηδενίσῃ πᾶν ἐμπόδιον δυνάμενον νὰ ἀνακόψῃ τοῦ σπουδαίου τούτου τῆς δημοσίας πίστεως παράγοντος τὴν ἐνεργεῖαν· περὶ τῆς εὐθύνης δὲ ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐν αὐτῷ μνημονευομένων προσώπων ἐγένετο ἡδὴ καὶ γενήσεται καὶ περαιτέρω λόγος (Bédar. ἀριθ. 341).

Τριτεγγύησις. Ἐκτὸς τῶν λοιπῶν ὑπὲρ τοῦ κομιστοῦ ἀσφαλειῶν, ὧν ἐμνήσθημεν ἐν τοῖς πρόθεσι, ὁ νόμος ἐπιτρέπει διὰ τῶν ἄρθρων 141 καὶ ἐπ. καὶ τὴν τριτεγγύησιν· καλεῖται δ' οὕτως ἡ παρὰ τρίτου ἀναδοχῇ τῆς καταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου ἐμπορευσίμου τίτλου, ὅταν αἱ πρωτοτύπως εὐθυνόμενοι ἀθετῶσι τὴν πρὸς ἐξόφλησιν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν. Ἡ τριτεγγύησις ἐπομένως σκοπὸν ἔχουσα κύριον τὴν πρὸς τὰς ὑπαρχούσας νέαν ἀσφάλειαν δὲν ἡδύνατο, ὡς εἰκόσ, νὰ δοθῇ

ὑπὸ τῶν ἐνεχομένων ἡδὴ προσώπων καὶ τούτου ἕνεκα τὸ ἄρθρον 12) ρητῶς δι' εἰδομένην ἐπιτάσσει τὴν διὰ τρίτου πραγμάτων αὐτῆς.

Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀσφάλεια αὕτη, εἰτε γραφομένη ἐπὶ τοῦ τίτλου διὰ τῶν λέξεων «ἐπὶ τριτεγγύησει» ἢ καὶ δι' ἄλλων προσομοίων εἰτε κεχωρισμένως δι' ἐγγράφου ἰδιαίτερου· καὶ ἐπειδὴ ὁ νόμος δὲν καθιεροῖ πανηγυρικὰς περὶ αὐτῆς ἐκφράσεις, ἐγένετο κοινῶς δεκτὸν ὅτι ἀπαιτεῖται μὲν πάντοτε ἡ ἐγγραφή τῆς πρὶν διατύπωσις, ἀπαγορευομένου τοῦ πορορικοῦ λόγου, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ ἀπλὴ ὑπογραφή ἄνευ ἰδιαίτερας προσθήκης ἔρκει κατὰ τὰς περιστάσεις.

Σημειωτέον ἐν τούτοις, ὅτι ἐν ἀμφιβολίᾳ περὶ τοῦ ἀν' ὑπογραφή τις εὐρισκόμενη ἐπὶ τοῦ τίτλου ἀποτελεῖ τριτεγγύησιν ἢ ὁπιασδήποτε ἄτακτον, ὃ ἀλλοθὴ αὐτῆς πορορισμὸς δέον νὰ συνάγῃται ἐκ τῶν συνοδευουσῶν τὴν πρᾶξιν περιστάσεων, ὧν ἡ ἐκτίμησις ἀπόκειται πάντοτε τῷ δικαστηρίῳ, καὶ ὅτι ἐν ἐλλείψει χρονολογίας ἢ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐδόθη ἡ τριτεγγύησις δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ δι' ὅλων τῶν ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἐπιτρεπομένων μέσων.

Ὅταν ἡ τριτεγγύησις διδῇται κεχωρισμένως, ἢ πρᾶξις δέον νὰ περιέχῃ ἀντιγραφὴν ἀκριβῆς τῆς συναλλαγματικῆς καὶ κάτωθεν τὴν ἐξῆς· δηλώσιν ἀγγυῶμαι τὴν πληρωμὴν· τὸ σχετικὸν δ' ἐγγραφον δύναται καὶ δημοσίον νὰ ᾖ καὶ ἰδιωτικόν, εἰς οὐδένα μάλιστα ὑποκείμενον ἰδιαίτερον τύπον, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι ἡ πορορικῶς γενομένη ἀναδοχὴ ὑποχρεώσεως περὶ πληρωμῆς συναλλαγματικῆς οὐτ' ἐπιτρέπεται, ὡς ἐρρήθη, οὔτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τριτεγγύησις· διότι κατὰ νόμον οὐ μόνον τοῦ παρεχομένου τὴν ἐγγύησιν ἢ βούλησιν δέον νὰ ᾖ ρητῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντικείμενον εἰς τὸ ἀναγέρεται ὡρισμένον ὅπερ δὲν κατορθοῦται ἢ

ἢ ἐγγράφῳ τῆς πράξεως διατυπώσεται.

Ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἄρθρ. 142, οὐδένα ὑφίσταται ἀμφιβολία ὅτι ἡ δοθεῖσα τριτεγγύησι συγχωρεῖται νὰ τροποποιηθῇ διὰ συμφωνίας ὑστέρας.

Ἡ πράξις αὕτη (ἔλεγεν ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας ὁ Berlier), ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἐγγύησις ἀπλουστάτη, δύνανται νὰ ὑποβληθῇ εἰς περιορισμὸς (Procès-Verbaux, 21 Φεβρ. 1807.—Loire 18, σελ. 108) ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι καὶ ὁ Pardessus (dr. comm. ἀριθ. 397) διδάσκει ὅτι ἡ τριτεγγύησις συγχωρεῖται νὰ δοθῇ περὶ τοῦ ὅλου ἢ καὶ μέρους τῆς ἀπαιτήσεως ἐπὶ χρόνῳ τινὶ μόνον ὑπὲρ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ προσώπου καὶ ὑπὸ συνθήκας ποικίλης.

Ἡ ἐν γένει τῶν προστεθέντων τυχόν περιορισμῶν διάγνωσις ἀπόκειται, ὡς ἐρρήθη, τῷ δικαστῇ· ἀλλ' ἑλκεῖται ρητῆς περὶ τοῦ ἐναντίου συμφωνίας ἢ τριτεγγύησις λογίζεται ὠφελοῦσα ἐκείνου, εἰς οὗ θὰ περιέλθῃ τῆς πιστώσεως ἡ κυριότης. Ὅσάκις ἐν τούτοις ἡ πράξις περιορίζεται ἐν τῇ ἀποδοχῇ, ὁ τριτεγγυητὴς εὐθύνεται μόνον διὰ τοῦ τοιοῦτου τύπου τῇ πληρωμῇ καὶ οὐχὶ διὰ τὴν φερεγγυότητα τοῦ ἀποδέκτου· καὶ ἂν μὲν ὁ εἰς ἀποδοχὴν εὐθυνόμενος ἀρνηθῇ αὐτήν, ὁ τριτεγγυητὴς θὰ ὑποχρεωθῇ εἰς πληρωμὴν ἢ εἰς παροχὴν ἀσφαλείας, ἂν δὲ δοθῇ τοιαύτη, ἀπαλλάσσεται πάσης περαιτέρω εὐθύνης. Ἀπεναντίας ὅταν ἡ τριτεγγύησις γράφηται ἄνωθεν τῆς υπογραφῆς τοῦ ἐκδότης ἢ τοῦ δέκτου, ὁ δίδους αὐτὴν εὐθύνεται ἐναντι πάντων τῶν κομιστῶν.

Καὶ περὶ τούτου μὲν οὐδεὶς βεβήως δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, διαταγμαι δμως ἐγείρονται, ὅταν ἡ τριτεγγύησις τεθῇ κάτωθεν τῆς υπογραφῆς ἐνός τῶν υποπογράφων.

Ὁ Alauzet (ἀριθ. 1337) ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δέχεται ὅτι ὠφελοῦνται μόνον

οἱ ἐπιγενόμενοι ἐπισθογράφοι καὶ δι' ἀντιθέτως οἱ προηγούμενοι ἐκχωρηταὶ θὰ εὐρεθῶσιν εὐθυνόμενοι ἀπέναντι αὐτοῦ ἀπολύτως καὶ μόνον ὅταν ἐπέλθῃ πληρωμὴ νομίζομεν δὲ ὅτι καὶ ὁ κανὼν οὗτος (εἰ καὶ τὸ ἄρθρ. 142 πραγματεύεται περὶ τῶν ὑποχρεώσεων ὅς ἐπιβάλλει καὶ οὐχὶ περὶ δικαιωμάτων τὰ ἡκοῖα παρέχεται) δικαιολογεῖται ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων· διότι ὁ τριτεγγυητὴς καταβάλλων δικαιούται βεβαίως ν' ἀπενθυνοθῇ ἐναντίον πάντων τῶν προηγούμενων, ὅπερ ἰσχύει καὶ καθ' ἣν ἔτι περὶπτωσιν ἡ πράξις κατηρτίσθῃ δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἡ ἐρμηνευομένη διατάξις ρητῶς διαγορεύει ὅτι ἄνευ συμφωνίας ἰδιαιτέρως ὑπόκειται ταῖς αὐταῖς τοῦ τε ἐκδότης καὶ ἐπισθογράφου ὑποχρεώσεσι καὶ ὅτι εἶναι πρὸς τὸν κομιστὴν ἀλληλεγγύως ὑπεύθυνος· ἐνταῦθεν δ' ἔπεται ὅτι ὁ τὴν τοιαύτην ἐγγύησιν παρεχόμενος εὐθύνεται κατὰ κανόνα οὐ μόνον ἐμπορικῶς ἀλλὰ καὶ ἀλληλεγγύως, ὅτι ἀναδέχεται προσωπικῶς τὴν βαρύνουσαν τοὺς ὀφειλέτας εὐθύνην καὶ ὅτι δύναται μὲν νὰ ποιήσῃται χρῆσιν ἀπασῶν τῶν τῷ κυρίῳ ἀρμόζουσῶν ἐντάσεων ὀφειλῆται, ἀλλ' ὡς ἐνεχόμενος εἰς δολοχθρον στερεῖται τοῦ δικαιώματος νὰ ἐπικλεσθῇ τὰ τὸ κοινὸν δίκαιον παρακολουθούντα πλεονεκτήματα, ἥτοι τὸ εὐεργέτημα τῆς διαιρέσεως καὶ διζήσεως, ὑποχρεούμενος ἅμα καὶ ἀπέναντι τοῦ πληρωτοῦ, ὅς ἐξώφησεν τὴν συναλλαγματικὴν χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ πρόβλεψις. (Cass., 27 Ἀπριλ. 1870).

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι τινὰ τῶν ἐν Γαλλίᾳ δικαστηρίων ἀπεφάνησαν ἅλ-λοτε ὅτι μεταξὺ πολλῶν τριτεγγυητῶν διαιρεῖται ἀναλόγως τὸ χρέος, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δικαίως κατακρίθη ὑπὸ τῶν συγγραφέων (Dal., Rép., Effets de com. 521)· διότι κατὰ τὸ ἄρθρ. 142 ἡ διαι-

ρεσις συγχωρεῖται μεταξύ τῶν συνεγγυητῶν κατ' ἀλλήλων, οὐχὶ ὅμως καὶ ἑναντι τῶν διὰ τῆς πράξεως ἀσφαλισθέντων προσώπων.

Ἄλλ' ἀντιθέτως ὡς πρὸς τὰς νομίμους τῆς ἐλλείψεως διαμαρτυρικοῦ συνεπειάς, οἱ συγγραφεῖς παρακολουθοῦσι πιστῶς τὴν νομολογίαν. Οὕτως, ἐὰν ὁ παρεμβαινὼν ἐγγυηθῇ ὑπὲρ τοῦ ἐκδότη, δὲν ὠφελεῖται ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς διαμαρτυρίας, ἐκτὸς ἐὰν ὑπῆρξε πρόβλεψις, καὶ ἐὰν ἡ ἐγγύησις ἐδόθη ὑπὲρ ὀπισθογράφου, τὸ διαμαρτυρικὸν δέον ἐπὶ ποιῇ ἀκυρότητος ν' ἀνακοινωθῇ τῷ ἐγγυηταμένῳ ὅπως καὶ τῷ ὀπισθογράφῳ αὐτοῦ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐὰν ἡ ἐγγύησις ἐδόθη ὑπὲρ τοῦ δέκτου, ὅστις εὐθύνεται ἀπέναντι πάντων τῶν ὑπογραφέων, ὁ ἐγγυητὴς οὐδεμίαν ἔχει ἀναγωγὴν (Alauzet 1391).

Ἐὰν ἡ ἐγγύησις γραφῇ ἐπὶ τοῦ τίτλου, πάντες οἱ συγγραφεῖς συμφωνοῦσιν ὅτι ἐπάγεται καὶ τὴν προσωπικὴν τοῦ ἐγγυητοῦ κρᾶτησιν, ἐκτὸς ὅταν πρόκειται περὶ γυναικῶν μὴ ἐμπορευομένων, ἢ ὅταν ἡ συναλλαγματικὴ θεωρηθῇ ὡς ὑπόσχεσις ἀπλῇ (Dal., Rép., 508—509). ἐὰν ὅμως ἐδόθη κεχωρισμένως, αἱ γνώμαι ποικίλλουσιν. Ἀποφάσεις τινές, ὡς καὶ μέρος τῶν συγγραφέων, ποιοῦνται διαστολὴν μεταξύ ἐμπόρων καὶ μὴ, νομίζομεν ὅμως ὅτι, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἀρθρ. 142, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ τριτεγγύησις μετέχει τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ἀρχικῆς ὑποχρεώσεως καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν καὶ ὅταν ἡ ἐγγύησις ἐδόθη κεχωρισμένως, τὰς αὐτὰς ἐπάγεται συνεπειάς, ἂν οὐδεὶς συντρέχει λόγος, ὅπως ἡ μὴ ἐπὶ τοῦ τίτλου ἀναγραφὴ θεωρηθῇ ὡς ἀλλοιοῦσα τὸν χαρακτῆρα τῆς πράξεως.

Ο Nougier (4., ἀριθ. 518. Παραβ. καὶ Dal., Rép., 531) ἐν σχέσει πρὸς τὸν

χρόνον καθ' ὃν δίδεται ἡ τριτεγγύησις διδάσκει ὅτι ἡ μετὰ τὴν λήψιν παρασχεθεῖσα ἵκτελει μὲν ἐγγύησιν πλὴν ἀπλῇ καὶ στερουμένην τῶν πλεονεκτημάτων τῆς τριτεγγύησεως, ἀλλ' ἂν οὐ ἡ πράξις, εἰ καὶ βραδέως διδομένη, θεωρεῖται οὐδὲν ἦττον καὶ εἶναι ἰσχυρά, οὐδὲν νομίζομεν δικαιολογεῖ τὴν ἀξιουμένην τῶν ἐννόμων συνεπειῶν τροποποίησιν τοιαύτην δὲ γνώμην φαίνονται ἀποδεχόμενοι καὶ ἀποφάσεις τινες τοῦ Γαλλ. Δικαστηρίου. (Poitiers 16 Ὀκτωβρ. 1817).

Ὅπως δὲ ποτε ὁ τριτεγγυητὴς καταβάλλων ὑποκαθίσταται εἰς πάντα τοῦ κομιστοῦ τὰ δικαιώματα καὶ δύναται νὰ στραφῇ ἐναντίον τῶν ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ἐνεργουμένων, ὅπως διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἐπιδιώξῃ τῶν δοθέντων τὴν ἀνάληψιν ἀπαλλάσσεται δὲ πάσης εὐθύνης καθ' ἃς περιστάσεις καὶ ὁ κύριος ὀφειλέτης.

Τινὰς τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν ἀποδέχεται καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος, καθιερωὺν αὐτὰ διὰ δύο ἀποφάσεων, ἡτοι τῆς 181 τοῦ 1855 καὶ 37 τοῦ 82, δι' ὧν προσομοίας ἀπερήνато συνεπειάς περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων, ἃς παρέχεται ἡ τριτεγγύησις ἡ διὰ τοῦ τίτλου δὲ παρεχομένη τοιαύτη λογίζεται (ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι περιορισμοί) ὡς αὐτοδικαίως διὰ τῆς ὀπισθογραφῆσεως μεταβιβαζομένη.

Περὶ πληρωμῆς. Διάφοροι εἰσιν οἱ τρόποι, καθ' οὓς ἀποσβέννυνται ἡ ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ὑποχρεώσεως, ἀλλ' ἐνῷ ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς ὁ Νόμος ἀναφέρεται εἰς τοὺς τοῦ κοινοῦ δικαίου ὁρισμοὺς περὶ τῆς διὰ πληρωμῆς καταλύσεως τῆς ὀφειλῆς καθιερώθησαν διατάξεις ἀνόμοιαι.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ πληρωτοῦ ὡς καὶ τῶν δικαιουμένων νὰ αἰτήσωνται τὴν ἐξόφλησιν προσώπων, τοῦ τρόπου καθ' ὃν δέον νὰ ἐνεργῇται ἡ ἐξόφλησις τοῦ εἶδους

τοῦ πληρωτέου νομίσματος, τῶν περιπτώσεων καθ' ὧς ὑφίσταται ἄρνησις πληρωμῆς καὶ τῆς ἐξοφλήσεως συναλλαγματικῆς παραπεσοῦσης, ἐγένετο ἤδη λόγος ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ἀναπτύξει ἐνὸς ἐκαστοῦ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων· νῦν δὲ ἀπομένει νὰ ἀναπτυχθῇ περὶ ἄλλων σχετικῶν ζητημάτων.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 144 ὁ πρὸ τῆς λήξεως ἐξοφλῶν συναλλαγματικὴν καθίσταται ὑπεύθυνος διὰ τῆς πληρωμῆς τὸ κύρος τῆς διατάξεως ταύτης ἢ σπουδαιότης εἶναι νομίζομεν, σύντοπος. Ἐν δὲ ἡ

συναλλαγματικὴ ἔχῃ ἐπὶ παραδείγματι κληπῇ, ὁ ὀφειλὴς θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ πληρώσῃ ἐκ δευτέρου καὶ τῷ νομίμῳ κυρίῳ, διότι ἡ καλὴ πίστις καὶ τέλος ἐὰν ἦτοίαι ἀποδειχθῇ. Ἐν θὰ ἦτοίαι βεβίως ὥπως ἀπαλλάξῃ αὐτόν, ἀφοῦ διὰ τῆς προῦρου καταβολῆς κατέστησεν ἄλλον τὴν ἐνστάσιν, ἣν ἡδύνατο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ν' ἀντιτάξῃ ὁ ἀληθὴς κύριος. Ὁ πληρωτὴς ἄρα ὀφείλει ἢ ν' ἀναμείνῃ τὴν λήξιν ἢ ἐὰν ἐξοφλήσῃ πρὸ ταύτης ν' ἀνορθώσῃ πᾶσαν προελθοῦσαν ἐντεῦθεν ζημίαν.

Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἐπῆλθεν ἡ λήξις, ὁ ἀποδέκτης δὲν δύναται κατὰ νόμον νὰ καταβῇ πρὶν ἢ πεισθῇ περὶ τῆς γνησιότητος τῶν ὑπαρχουσῶν ὑπογραφῶν· διότι, ἐὰν ἀνακαλύψῃ πλαστότητα οἰανδήποτε, ὀφείλει ν' ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν, ἀφοῦ ἡ γενομένη τοιαύτη δὲν ἀνακαλεῖται ὡς ἐκ τῆς ζημίας ἣν ὑφίσταται ἐντεῦθεν ὁ κομιστής, ὅστις λόγῳ τῆς γενομένης πληρωμῆς δὲν ἐποιήσατο διαμαρτυρικῶς χρῆσιν. Ἐὰν ὅμως ἡ πλαστότης πρεσβυτέρῃ τῆς ἀποδοχῆς, ὑποχρεοῦται νὰ ἐξοφλήσῃ ἀπροφασίστως καταβέβλων τῷ τρίτῳ, ὅστις ἐγένετο κομιστής μετὰ τὴν ἀποδοχὴν, ἐξ ἧς παρεπείσθη ὥπως ἀγοράσῃ τὸν τίτλον.

Ἡ αὕτη διαστολὴ ἐφαρμόζεται ἐπὶ αὐτῆς καὶ ἐπὶ νοθεύσεως· διότι δύναται μὲν

ν' ἀπαλλαγῇ ἐκ τούτου ὁ πληρωτὴς, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ἡ νοθεία ἔλαβε χώραν μετὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ἀποδοχὴν.

Ἀντιθέτως ὅμως ὁ πληρωτὴς, ἐὰν ἐξοφλήσῃ ἐγκαιρῶς συναλλαγματικὴν γνησίαν, ἢ δοθεῖσιν αὐτῷ ἐντολὴ περαιοῦται καὶ ἐπέρχεται πλήρης ἀπέναντι τοῦ κομιστοῦ ἀπαλλαγὴ, οὐ μόνον τοῦ ἐκδότου ἀλλὰ καὶ τῶν ὀπισθογράφων καὶ ἐγγυητῶν. Ἐνταῦθα ὅμως δεόν νὰ γεννηθῇ ἡ ἀσπίς: ὁ ἄνευ ὑποχρεώσεως ἐξοφλήσας συναλλαγματικὴν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὸ καταβληθὲν παρὰ τοῦ πιστωτοῦ; τὸ ζήτημα ἐλύθη καταρατικῶς ἐν Γαλλίᾳ (Cass., 3 Ἰαν. 1812—Dal., Rép.,) Νομίζομεν δ' ὅτι δὲν δύναται ν' ἀμφισβητηθῇ τῆς τοιαύτης λύσεως ἡ ὀρθότης· ὁ δὲ, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ γνησιὴ ἢ πολιτικὴ ἐνοχὴ καὶ ἡ πληρωμὴ δὲν ἐγένετο κατὰ παρέμβασιν, οὐδεμίαν συντρέχει περίπτωσις νόμιμος, ὅπως ὁ ἕτερος ἀναμφισβητήτου πλάνης καταβελὼν ὑποστῇ πρὸς ὠφείλειον ἄλλον τὴν τοιαύτην ζημίαν.

Ἐν τέλει ὁ κομιστής τῆς συναλλαγματικῆς δὲν δύναται κατὰ τὸ ἄρθρ. 146 νὰ ὑποχρεωθῇ ἄκων εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς πρὸ τῆς λήξεως ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους.

Πληρωμὴ κατὰ παρέμβασιν. Κατὰ γενικὴν τοῦ ἐμπορικοῦ Νόμου ἀρχὴν πᾶν πρόσωπον δικαιούται παρεμβῆναι ἐκούσιως νὰ ἐξοφλήσῃ συναλλαγματικὴν διαμαρτυρηθεῖσαν, ἢ περὶ τούτου δὲ ἐνέργεια καλεῖται πληρωμὴ κατὰ παρέμβασιν, ἣτις κανονίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 158 καὶ 159 καὶ τῆς ὁποίας οἱ κανόνες συμπίπτουσι πρὸς τοὺς διέποντας τὴν κατὰ παρέμβασιν ἀποδοχὴν, εἰ καὶ αἱ ρῆτραι τοῦ ἄρθρου 156 εἰσὶν ἀνόμοιαι.

Τοῦ ἄρθρου 158 ἡ διάταξις ἀπαιτοῦσα ἀναγκαιῶς νὰ προηγηθῇ τῆς παρεμβάσεως καὶ πληρωμῆς ἡ σύνταξις διαμαρτυρικῶς εἶναι τοσούτον σαφὴς, ὥστε δὲν χρήζει περαιτέρω ἐξηγήσεως. ἐν τούτοις εἰκότως ἡδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι

ἀκυρολεκεῖτ' ὁ νομοθέτης χρώμενος τῇ λέξει «πληρωμῇ» ἐν τῷ β. ἐδ., ἀφοῦ πρόκειται ἀπλῶς περὶ «προσφοράς πρὸς πληρωμὴν».

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία, ὅτι τοῦ τοιούτου δικαιώματος δύναται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν πᾶν πρόσωπον, μὴ ἐξαιρευμένου μηδὲ τοῦ ἀποδέκτου, καὶ ὅτι ἡ περὶ τῆς πληρωμῆς προσφορά δέον νὰ ὑπογράφηται ὑπὸ τοῦ παρεμβαίνοντος.

Τὸ ἄρθρον 159 κανονίζει τὰ διάφορα τῆς πληρωμῆς ἀποτελέσματα, ὅταν ἡ παρέμβασις γίνηται ὑπὲρ τοῦ ἐκδότης ἢ τινος τῶν ὀπισθογράφων· ἐκ τούτων δ' ἔπεται, ἅψ' ἐνός μὲν ὅτι εἶνε ἐλεύθερος ὁ παρεμβαίνων νὰ πληρώσῃ ὑπὲρ οὗδενος θέλει καὶ ἅψ' ἐτέρου, ὅτι ἐν περιπτώσει ἐλλείψεως τῆς τοιαύτης δηλώσεως (ἥτις δὲν εἶναι ἀναγκαίη) ἡ παρέμβασις τεκμαίρεται γενομένη πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ κομιστοῦ ἐναντι πάντων τῶν ὑπογραφῶν. (Cass., 9 Δεκ. 1812. — Παραβ. Pardes, 405).

Τὰ ἄρθρα 158 καὶ 159 ἐμιλοῦσιν, ὡς εἶδομεν, περὶ ἐκδότου καὶ ὀπισθογράφου, ἐκ τούτου ὅμως δὲν ἔπεται καὶ ὅτι παρεμβαίνων κωλύεται ὅπως ἐνεργήσῃ καὶ ὑπὲρ τοῦ δέκτου ἢ τοῦ τριτεγγυητοῦ (Bédar., 454. — Noug., 588 — 590), ὁπότε καὶ ἄλλῃ ὑποκαθίσταται εἰς πάντα τοῦ κομιστοῦ τὰ δικαιώματα.

Περὶ τῆς προτιμήσεως μεταξὺ πλειόνων προσφορῶν ἐφαρμόζονται ὅσα ἐλέγχθησαν ἐν τῇ κατὰ παρέμβασιν ἀποδοχῇ. (Παραβ. Dal., Rép., 595), ὥστε περιτὸν νὰ γίνῃ καὶ ἐνταῦθα λόγος.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ὁ παρεμβαίνων ὑπεισέρχεται αὐτοδικαίως εἰς τοῦ κομιστοῦ τὰ δικαιώματα, ἀλλὰ καταβαλὼν στερεῖται ἀπολύτως τοῦ δικαιώματος, ὅπως ἀναζητήσῃ τὸ πληρωθῆν. Ὁ Fousse (ord. de 1673 X. 5 ἀριθ. 3.) ἐκ τῶν ἀρχαιοτέ-

ρων νομοδιδασκάλων καὶ ὁ Locré (τ. 1 σ. 441) ἐκ τῶν νεωτέρων ὑπεστήριξαν ὅτι συγχωρεῖται ἡ ἀναζήτηση, εἰς μετὰ τὴν πληρωμὴν ἀνακαλυφθῇ, ὅτι ὁ πληρωτὴς εἶχε νομίμους πρὸς ἄρνησιν λόγους, ἀλλ' ἡ θεωρία αὕτη δικαίως, νομιζομένη, ἀπεκρούσθη διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁρθῶς ὁ Alauzet (ἀριθ. 1439), πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ὁ δέκτης νὰ εἶχε λόγους δικαιολογούντας, οὐ μόνον τὴν ἄρνησιν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάληψιν τοῦ παρ' αὐτοῦ (τοῦ πληρωτοῦ) καταβληθέντος, ὡς λ.χ. ἐν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ ὑπογραφή ὑπὲρ ἧς ἐγένετο ἡ παρέμβασις εἶναι πλαστή.

Ρητέον ἤδη περὶ τῆς ἐν τοιαύτῃ ἐνεργείᾳ τηρητέας διαδικασίας.

Ἡ κατὰ παρέμβασιν πληρωμὴ προὔποτιθησιν, ὡς ἐρρήθη, ἀναγκαιῶς τὴν σύνταξιν διαμαρτυρικοῦ, ἀναγράφεται δὲ ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἢ ὑπ' αὐτό. Ἡ περὶ τούτου διάταξις εἶναι τοσοῦτον εὐληπτος καὶ τοσοῦτον σύμφωνος πρὸς τὰ νυντιέονα νὰ πτυσσόμενα, ὥστε εἰκότως ἡ δύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι οὐδέποτε ἦθελεν ἐγερθῇ ἀμφιβολία οἰκδῆποτε, καὶ ὁμοίως ὁ Alauzet (1436) στηριζόμενος ἐπὶ ἀποφάσεώς τινος τοῦ Ἐφετείου Παρισίων (29 Μαρ. 48) ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ κλητὴρ δὲν δύναται νὰ καταχωρίσῃ τὴν προφορικῶς ληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ παρεμβαίνοντος ὑποχρέωσιν· ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου τούτου εἶναι ὁμολογουμένως ἥκιστα σαφής, ἀλλ' εἰς τὴν εἰρηται συγγραφὴν ἐννοῇ δι' αὐτοῦ, ὅτι ἡ σχετ. δὴλως δέον ἀναγκαιῶς νὰ συντάσσῃται δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου, ἀντίκειται προφανῶς εἰς τὸ ἄρθρον 158, ὅπερ ρητῶς διαγορεύει, ὅτι ἡ παρέμβασις καὶ ἡ πληρωμὴ πρέπει νὰ σημειώωνται ἐν τῷ διαμαρτυρικῷ ἢ ὑπ' αὐτό.

Ἡ μόνη ἄρα τοῦ παρεμβαίνοντος ὑποχρέωσις συνίσταται εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ διαμαρτυρικοῦ, εἰς τὴν δὴλως ἐγένετο προφορικῶς.

Ὁ Νόμος δὲν ποιεῖται, ὡς βλέπομεν, ῥητὴν περὶ τοῦ χρόνου τῆς παρεμβάσεως μινεῖαν, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ σιωπῆς ὡφελόμενοι τινες (Noug. 587) διδάσκουσιν ὅτι ἡ τοιαύτη ἐνέργεια δὲν περιορίζεται ὑπὸ προθεσμίας. Νομίζομεν ὅτι καὶ ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἐπ' ἴσης ψεκτέα· διότι, ὅταν ὁ Νόμος ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ παρέμβασις καὶ ἡ πληρωμὴ πρέπει νὰ σημειῶνται ἐν τῷ διαμαρτυρικῷ, ἐννοεῖ βεβαίως, ὅτι δέον νὰ ἐνεργῇται κατὰ τὴν λήξιν καὶ τὴν σύστασιν τοῦ διαμαρτυρικοῦ καὶ ὅτι ἡ βραδύτερον πραγματοποιουμένη πρέπει νὰ θεωρῇται ὡς ἀποτελούσα ἀπλῶν διὰ λογισμὸν τοῦ πληρωτοῦ γενομένην ἐξόφλησιν καὶ ὑποκειμένην κατ' ἀκολουθίαν, εἰς τοῦ κοινοῦ δικαίου τοὺς ὅριμους.

Μετά τὴν πληρωσιν τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων ὁ παρεμβαίνων καταβάλλει τὸ ὀφειλόμενον καὶ λαμβάνει τὸ ἔγγραφον.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἐγείρεται τὸ ζήτημα, ἂν κομιστὴς δύναται ν' ἀποκρούσῃ τὴν παρέμβασιν; Ἀντιθέτως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Alauzel (ἄρθρον 1441) ὑποστηριζομένην γνώμην φρονοῦμεν ὅτι στερεῖται τοῦ τοιοῦτου δικαίωματος. Ὁ ἐκδότης μίαν μόνον ἀνέλαβεν ὑποχρέωσιν, τὸ νὰ γίνῃ ἀποδεχτὴ καὶ ἐξοφληθῇ ὁ ἐμπορευόμενος, ἡ χεὶρ δὲ ἥτις πραγματοποιεῖ αὐτὴν ἤκιστα βεβαίως ἐνδιαφέρει τὸν κομιστήν, ὅστις ἄνευ συμφέροντος καὶ δι' ἀρνήσεως ἀδικαιολογήτου δὲν δύναται νὰ γίνῃ παραίτιος ζημίας τῶν ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ἐνεχομένων προσώπων, παραλῶν τὸ δικαίωμα τοῦ παρεμβαίνοντος, ὅπερ ρητῶς ἀναγνωρίζει ὁ Νόμος. Τὸ καίμα αὐτοῦ περιορίζει ἀπολύτως καὶ μόνον εἰς τὴν ἐξόφλησιν καὶ οὐχὶ τοῦ ἐξοφλοῦντος τὸ πρόσωπον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ παρεμβαίνων δὲν δύναται βεβαίως νὰ μεταβιβάσῃ δι' ὀπισθογραφῆσεως τὴν ληφθεῖσαν συναλλαγματικὴν οὐ μόνον διότι ἡ τοιαύτη

ἐξουσία ἀνήκει τῷ εἰς διαταγὴν κομιστῇ, ἀλλὰ καὶ διότι ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις αὐτῆς μετὰ τὴν ἐξόφλησιν, δι' ἧς περατοῦται ὀριστικῶς ἡ δοθεῖσα διὰ τοῦ ἐγγράφου ἐντολὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἐλευθέρια αὐτοῦ κυκλοφορίας.

Περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθυκόντων τῶν ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς ἐνεχομένων προσώπων ἐπραγματεύθημεν ἤδη ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ἀναπτύξει ἐκάστου τῶν τοιοῦτων θεμάτων καὶ ἐπομένως περὶ τὸν νὰ γίνῃ καὶ ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν λόγος.

Περὶ διαμαρτυρικοῦ. Διαμαρτυρικὸν καλεῖται ἐν γένει ἡ ἐξώδικος πράξις, δι' ἧς βεβαιοῦται νομίμως ἡ ἄρνησις ἀποδοχῆς ἢ πληρωμῆς τῆς συναλλαγματικῆς, τὰ περὶ τῆς τοιαύτης δὲ πράξεως κανονίζονται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 173.

Ὅπως ἐκφράζεται ὁ Νόμος, τὸ διαμαρτυρικὸν συντάσσεται καὶ ὑπογράφεται ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ πληρωτοῦ, ἐν ἀπουσίᾳ ὅμως αὐτοῦ δύναται νὰ γίνῃ καὶ πρὸς συνοίκους ὑπηρέτας ἢ θυρωροὺς. (Cass., 23 Nov. 1829. — Dal., Rép., 751. — Alauz., 1507). Ἐὰν ὁ πληρωτὴς ἀποβιώσῃ, ἡ διαμαρτυρία πρέπει νὰ γίνῃ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ κατοικίᾳ, ἐὰν δ' ἔχῃ τὸ ταμεῖον ἢ τὸν ἐμπορικὸν αὐτοῦ οἶκον ἐν τόπῳ διαφόρῳ, ἡ πρᾶξις γενήσεται ἐν τῷ διὰ τῆς ἀποδοχῆς ὑποειχθέντι τόπῳ, ἄλλως ἐν ἀρνήσει ἀποδοχῆς ἐν τῇ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον κατοικίᾳ.

Ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως, ἡ νομολογία τῶν Γαλλικῶν Δικαστηρίων ὡς καὶ οἱ πλείστοι τῶν συγγραφέντων ἀποφαίνονται, ὅτι ἡ πρᾶξις ἐνεργεῖται ἐγκύριως ἐν τῇ κατοικίᾳ καὶ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ πληρωτοῦ, ἀλλ' ὡς παρατηρεῖ ὁρθῶς ὁ Alauzel (1506) καὶ ἡ πρὸς τοὺς νομίμους ἀντιπροσωπεύοντας τὸν πτωχεύσαντα συνδίκους γενομένη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ παράτυπος ὁποῦδήποτε

(Noug., fet., de ch., 2 ἄριθ. 779).

Ἐν τέλει ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν, διὰ ἑὰν τῆς πληρωμῆς ὁ τόπος ἐσημειώθη ἀνεπαρκῶς (ὡς λ. γ. ὅταν ὑπάρχωσι πολλαὶ ταυτάνυμοι πόλεις) εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἐντεῦθεν προξενηθεισῶν ζημιῶν, (ἐὰν δὲν συντρέχωσιν ἰδιαιτέραι περιπτώσεις ἐναντίον τοῦ κομιστοῦ), εὐθὺς νεται γενικῶς ὁ ὑπογραφεύς.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὸν τρόπον τῆς συντάξεως τῆς πράξεως. Τὴν διαμαρτυρίαν ἐνεργοῦσιν, ὡς εἶδομεν κατὰ τὸ ἄρθρον 173, ὁ συμβολαιογράφος ἢ κλητὴρ, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν ἔλαβεν ἢ μὴ χώραν ἀποδοχῇ· ἐὰν δὲ ἡ κατοικία ἐσημειώθη ψευδῶς, οφείλουσι καὶ πάλιν νὰ συντάσσωσιν ἐρευνητικὸν ἔγγραφο, ἐν ᾧ νὰ σημειῶνται περιληπτικῶς πᾶσαι αἱ ληφθεῖσαι περὶ τούτου σχετικαὶ πληροφορίες.

Κανονικῶς ὅμως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τὸ διαμαρτυρικὸν δέον νὰ συντάσσεται ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τῆς λήψεως, νὰ περιέχῃ α') τὴν μνηστὴν περὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐνεργοῦντος τὴν διαμαρτυρίαν πρὸς πάντα τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 173 ἀναγραφόμενα πρόσωπα, καὶ β') τὰς διατυπώσεις τοῦ ἄρθρου 174 καὶ νὰ φανερῶν τὴν παρουσίαν ἢ ἀπουσίαν τοῦ πληρωτοῦ καὶ τοὺς λόγους τῆς πρὸς πληρωμὴν ἀρνήσεως, ὡς καὶ τῆς μὴ ὑπογραφῆς τῆς πράξεως. Καὶ ἡ μὲν προθεσμία δύναται νὰ παραταθῇ, ἐνεκα περιστάσεων ἀνωτέρας βίαις, περὶ ὧν ἀποφαίνεται τὸ Δικαστήριον πάντοτε καὶ αἱ ὁποῖαι πρέπει ν' ἀναφέρονται ἐν τῷ ἔγγραφῳ (Pardes., 422. — Noug., 788), ἢ παράλειψις δὲ τινος τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων σιωπῶντος τοῦ Νόμου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπαγομένη ἀκυρότητα, ἐκτὸς ἂν εἶναι οὐσιώδης (Pardessus 422. — Noug., 788. — Locré, ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 174).

Ἐὰν ὁ πληρωτὴς καταβάλῃ μέρος

μόνον τῆς ἀπαιτήσεως, ὁ ἐνεργῶν ὑπάλ-
ληλος οφείλει μὲν νὰ λάβῃ τὸ προσφερό-
μενον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ νὰ διαμαρτυ-
ρηθῇ διὰ τὸ ὑπόλοιπον.

Ἐπισυνάλλαγή. Τὰ ἄρθρα 177—
186 πραγματεύονται εἰδικῶς περὶ ἐπι-
συνάλλαγῆς· καλεῖται δ' οὕτως ἡ συναλ-
λαγματικὴ, ἣν ὁ κομιστὴς δικαιούται
μετὰ τὴν σύναξιν τοῦ διαμαρτυρικοῦ νὰ
ἐκδώσῃ εἰς θάρος εἴτε τοῦ ἐκδότης εἴτε
τινὸς τῶν ὀπισθογράφων καὶ ἡ ὁποία συνο-
δεύεται ὑπὸ τῆς μὴ ἐξοφληθείσης πράξεως
τοῦ διαμαρτυρικοῦ καὶ μὲ σημειώσιν λο-
γαριασμοῦ ἐπιστροφῆς.

Ἡ ἐπισυνάλλαγῃ θεοχιοῦται ὑπὸ τι-
νος τῶν κολλυβιστῶν, ἢ ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι
τοιοῦτοι, παρὰ δύο ἐμπόρων, καὶ ἐν περι-
πτώσει δὲ ἐκδόσεως τοιαύτης ὁ κομιστὴς
δὲν ἀπαλλάσσεται τῶν τοῦ ἄρθρου 168
διατυπώσεων.

Κατὰ τὰ λοιπὰ αἱ ἐρμηνευόμενα δια-
τάξεις εἰσὶ τοσοῦτον σαφεῖς, ὥστε δὲν
χρῆζουσι περαιτέρω ἐξηγήσεως.

Δ. Ποταμιῶνος

Συνάφεια καὶ ἑνώσις. Κατὰ
τὸ Π. Δ. (N. 7 § 40 καὶ 42 καὶ
N. 28 Πανδ. (41. 1), N. 7, 12 καὶ 28
Βασίλ. (50. 1), § 29 καὶ 30 Εἰσηγ.
(2. 4), N. 2 Κωδ. (3. 32) καὶ κατὰ
τοὺς νεωτέρους ἀστικoὺς νόμους (Γαλλ.
Κωδ. 551, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 592)
πᾶν ὃ τι ἐνοῦται πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ
συσσωματοῦται μετ' αὐτοῦ ἀνήκει εἰς
τὸν κύριον αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ τὴν κυριό-
τητα τῆς γῆς ἔχων ἔχει ἐπίσης τὴν κυ-
ριότητα τῶν ἐπιγινομένων ἐπὶ τῇ
ἐπιφανείᾳ καὶ ὑπ' αὐτὴν (N. 4 § 4 καὶ
N. 2 Πανδ. (43. 18), N. 28 Πανδ.
(41. 1), N. 28 Βασίλ. (50. 1), N. 3
καὶ 6 Κωδ. (11. 7), Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ.
552 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 593). Διὸ
δύναται καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς
αὐτοῦ οἰανδήποτε φυτοουργίαν καὶ οἰκο-
δομήν, καθ' ὅσον ἐκ τῆς οἰσεως τῶν

κτημάτων δὲν ἐπιβάλλεται περιορισμός ἢ δὲν ἀντίκειται δουλεία τις (N. 1 καὶ N. 24 Πανδ. (8. 2), N. 1 Βασιλ. (58. 2), N. 1, 8 καὶ 9 Κωδ. (3. 34). Γαλλ. ἀρθρ. 552 § 2). Πᾶσα δὲ φυτεία, οἰκοδομή ἢ ἔργον ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ὑπὸ τὴν γῆν λογίζεται γενομένη ὁπὸ τοῦ κυρίου θάπανη αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἀνήκουσα μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως, μὴ παραβλαπτομένων τῶν δικαιωμάτων, ἀ τυχόν τρίτοι νομίμως ἐκτήσαντο (N. 2 Πανδ. (43. 18), § 4 Εἰσηγ. (1. 15), τελ. N. Πανδ. (6. 1), N. 79 Βασιλ. (15. 1), N. 2 Κωδ. (4. 19), Γαλλ. Κωδ. ἀρθρ. 553. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθρ. 592).

Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (Γαλλ. Κωδ. 554, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 593) ὁ κύριος τῆς γῆς, ὁ ἐπιχειρήσας οἰκοδομᾶς, φυτείας ἢ ἄλλα ἔργα δι' ἄλλοτρίου ὕλικου, ὀφείλει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ εἶναι ὅτι ἦναι κακῆς πίστεως, καταδικάζεται καὶ εἰς ἀποζημίωσιν, ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ ὕλικου δὲν δύναται νὰ ἀφαιρήσῃ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ κτήματος, μεθ' οὗ οἰκοδομήσεως ἢ ριζώσεως συνηνώθη. Κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. ὁ μὲν δι' ἄλλοτρίου ὕλικου οἰκοδομήσας ἐπὶ ἰδίας γῆς παρακρατεῖ μὲν τὸ οἰκοδόμημα (N. 25 Πανδ. (16. 1), N. 23 Βασιλ. (15. 1), § 2 Εἰσ. (2. 1), ἀλλὰ δὲν καθίσταται καὶ ἀπόλυτος αὐτοῦ κύριος. "Ὅθεν, κρημνιζομένου τοῦ οἰκοδομήματος ἢ ἄλλως καταστροφόμενου, ὁ κύριος τοῦ ὕλικου δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ, ἐνῷ ἐν τούτοις δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ κυρίου τῆς γῆς τὸ διπλάσιον τῆς ἀξίας αὐτῆς, εἰ ἐνήργησε κακῇ πίστει (N. 59 Πανδ. (6. 1), N. 59 Βασιλ. (15. 1), § 2 Εἰσηγ. (2. 1), N. 2 Πανδ. (47. 3) εἰ ἐνήργησε καλῇ πίστει, δύναται ν' ἀξιώτῃ μόνον τὸ διπλάσιον τῆς ἀξίας τοῦ ὕλικου ἢ αὐτὸ τὸ ὕλικόν αὐτὸ οἰκοδόμημα καταπέσῃ (§ 29 Εἰσηγ. (2. 1)

N. 6 § 10 Πανδ. (10. 4). ὁ δὲ ἐπὶ ἰδίου ἐδάφους φυτεύσας φυτὸν ἀλλότριον καθίσταται κύριος αὐτοῦ, εἰ ἐνήργησε καλῇ πίστει (§ 31 Εἰσηγ. (2. 1), N. 7 § τελ. καὶ N. 9 καὶ 26 § 2 Πανδ. (41. 1). "Ὁ δὲ κύριος τοῦ φυτοῦ ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν ἢ τὴν διεκδικητικὴν ἢ τὴν πρὸς παράστασιν (ad exhibendum) ἀγωγὴν, εἰ ἐνήργησε κακῇ πίστει (§ τελ. Εἰσηγ. (4. 1), N. 1 ἐν τέλει καὶ N. 2 Πανδ. 47. 3). ἔχει δὲ κατ' αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν in factum περὶ τῆς ἀξίας τοῦ φυτοῦ, εἰ ἐφύτευσε καλῇ πίστει (N. 23 § 5 Πανδ. (6. 1). Μὴ ριζωθέντος δὲ τοῦ φυτοῦ, ἔχει κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην τὴν ἀφελίμον in rem ἀγωγὴν πρὸς διεκδίκησιν τοῦ φυτοῦ (N. 5 § 3 Πανδ. (6. 1)).

Ὡσαύτως κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (Γαλλ. Κωδ. 555, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 593) ἂν τὰς οἰκοδομὰς ἢ φυτείας ἢ ἄλλα ἔργα ἐπιχειρήσας τρίτος ἐπὶ τοῦ κτήματος δι' ἰδίου ὕλικου, ὁ τοῦ κτήματος κύριος δικαιοῦται ἢ νὰ κρατήσῃ αὐτὰ ἢ νὰ υποχρεώσῃ τὸν ἐπιχειρήσαντα εἰς τὴν ἀφαίρεσιν αὐτοῦ. Καὶ εἰ μὴν κρατήσῃ αὐτὰ, ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ὕλικου καὶ τῆς ἐργασίας, ἢ τὴν ποσότητα, καθ' ἣν ἐκ τοῦ ἐπιχειρήσαντος ἔργου ἐμεγεθύνθη ἡ ἀξία τοῦ κτήματος. Ἀλλως ἢ ἀφαίρεσις αὐτῶν γίνεται διὰ θάπανης τοῦ ἐπιχειρήσαντος δύναται μάλιστα ὁ τὸ ἔργον ἐπιχειρήσας νὰ καταδικασθῇ καὶ εἰς ἀποζημίωσιν ἐπὶ τῇ ἐπελθούσῃ τυχόν εἰς τὸ κτῆμα βλάβῃ, ἀφαιρέσις ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται, εἰ ἐπὶ ἐπιχειρήσεως ἐνέμετο τὸ κτῆμα καλῇ τῇ πίστει. Κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. ὁ μὲν οἰκοδομήσας ἐπὶ ἄλλοτρίᾳ γῆσι κατεχομένης ὑπ' αὐτοῦ, εἰ μὲν ἐνήργησε καλῇ τῇ πίστει, δικαιοῦται νὰ διατηρήσῃ τὴν κατοχὴν ἕως οὗ καταβληθῶσιν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἡ ἀξία τοῦ ὕλικου καὶ αἱ ἄλλαι

δαπάναι (§ 20 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 7 § 12 Πανδ. (41. 1), εἰ δὲ ἐνήργησε κακῇ πίστει, στερεῖται τῆς κυριότητος τοῦ ὕλικου καὶ πάσης ἀγωγῆς εἰς ἀπαίτησιν τῆς ἀξίας τῆς ὕλης καὶ τῶν γενομένων δαπανῶν, ὡς δι' ἰδίας πράξεως ἀρκοῦντως δηλώσας τὴν θέλησιν αὐτοῦ νὰ δωρηθῇ τῷ κυρίῳ τῆς γῆς τὸ ἐπ' αὐτῇ ἀνεγεγρεν ὑπ' αὐτοῦ οἰκοδόμημα (§ 30 Εἰσ. (2. 1), Ν. 7 § 12 Πανδ. (41. 1) ὁ δὲ οἰκοδομήσας ἐπιἀλλοτρίας γῆς μὴ κατεχομένης ὑπ' αὐτοῦ καὶ καλῇ πίστει ἐνεργήσας οὐδεμίαν ἔχει ἀγωγὴν εἰς ἀπαίτησιν τῆς ἀξίας τοῦ ὕλικου καὶ τῶν δαπανῶν αὐτοῦ. Ἐπίσης ὁ φυτεύσας ἀλλότριον ἄγρον δὲν ἔχει δικαίωμα ἀπαιτήσεως τῆς ἀξίας τῆς φυτείας, εἰς δὲν ἐνέμετο αὐτὸν ἐν καλῇ πίστει (Ν. 11 Κωδ. (3. 32), Ν. 91 Βασιλ. (15. 1), Ν. 9 Πανδ. (41. 1), Ν. 14 Πανδ. (39. 5), § 31 καὶ 32 Εἰσηγ. (2. 1).

Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμ. Δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας αἱ προσχώσεις αἱ γενομένης κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαίσθητως εἰς τὰ παρὰ τοὺς ποταμούς ἢ τοὺς χειμάρρους κτήματα, αἱ ἄλλως καλούμεναι προσκλύσεις (alluviones), ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον αὐτῶν, ὀφείλοντα, εἰς δὲ ποταμίς καταστῇ πλώϊμος, νὰ ἀφήρῃ ἐλευθέραν τὴν ἀναγκαίαν ἀποβέθραν καὶ τὸν πρὸς ἀνέλευσιν τῶν πλοιαρίων ἀπαιτούμενον τόπον κατὰ τοὺς περὶ τούτου κανονισμοὺς τῆς χρήσεως τῶν τοιούτων ποταμῶν (Ν. 7 § 1 Πανδ. (41. 1), Ν. 1 καὶ 3 Κωδ. (7. 41), § 20 Εἰσηγ. (2. 1), Γαλλ. Κωδ. 556, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 598). Ὡσαύτως ἡ γῆ, ἣν ἀποκαλύπτει τὸ ρέον ὕδωρ ἀποσυρμένον ἀνεπαίσθητως ἀπὸ τῆς ἐτέρας ὁχθῆς καὶ φερόμενον εἰς τὴν ἄλλην, ἀνήκει εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ παροχθίου κτήματος, παρ' ὃ ὑπάρχει ἢ ἀποκαλυφθεῖσα γῆ, ὁ δὲ τῆς ἀντιπέραν ὁχθῆς κύριος οὐδὲν δικαιούσιν νὰ ἀπαιτήσῃ ἐξ αὐτοῦ ἀντὶ τῆς γῆς, ἥς ἐστε-

ρήθη (Ν. 7 § 2 Πανδ. (41. 1), Ν. 7 Βασιλ. (50. 1), Ν. 1 Κωδ. (7. 41), Γαλλ. Κωδ. 557, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 599).

Τοῦτο ὅμως δὲν συμβαίνει ἐπὶ λιμνῶν ἢ ὑδροστασιῶν. Ὁ κύριος αὐτῶν διατηρεῖ πάντοτε τὴν ἰδιοκτησίαν τῆς ὑπὸ τῶν ὑδάτων καλυπτομένης γῆς, καὶ εἰς δὲ ἄγκος τοῦ ὕδατος ἐλαττωθῇ, ἀλλ' οὐδέποτε κτάται δικαίωμα ἐπὶ τῶν παρὰ κειμένων γαιῶν, ὥς τὸ ὕδωρ αὐτῶν καλύπτει ἐν ἐκτάτῳ πλησμῶν (Ν. 69 Πανδ. (18. 1), Ν. 24 ἐν τέλει Πανδ. (39. 3), Ν. 12 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (41. 1), Γαλλ. Κωδ. 557, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 600). Ἐὰν δὲ ποταμός τις πλώϊμος ἢ μὴ ἀποσπάσῃ αἰφνης ἄξιον λόγου καὶ εὐδίκριτον μέρος παρακειμένης γῆς καὶ ἀγάγῃ αὐτὸ εἰς ἕτερον κτῆμα κατωτέρω κείμενον εἰς τὴν ἀντικρὺ ὁχθὴν, ὁ κύριος τοῦ ἀποσπασθέντος δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτό, ἐν ὅσῳ τὰ δένδρα δὲν ἐρριζώθησαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ μένει ἐπομένως εὐδιάκριτον (Ν. 7 § 2 Πανδ. (41. 1), Ν. 7 Βασιλ. (50. 1), § 21 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 9 § 2 Πανδ. (39. 2), Ν. 8 Πανδ. (47. 9), Γαλλ. Κωδ. 559, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 601). Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους (Γαλλ. Κωδ. ἀεθρ. 560, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 602) αἱ νῆσοι, αἱ κατὰ μικρὸν διὰ προσκλύσεως παραγόμεναι ἐν τῷ ρεῖθρι ποταμοῦ πλώϊμου διὰ πλοιαρίων ἢ ξύλων, ἀνήκουσιν εἰς τὸ Κράτος, εἰς δὲν κατέστησαν ἰδιωτικαὶ διὰ παραχωρήσεως ἢ χρησιδεδιοποιτίας, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διίσταται τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον (Ν. 7 § 3 καὶ Ν. 29, 65 § 2 καὶ 3 Πανδ. (41. 1), Ν. 1 § 6 Πανδ. (43. 12), § 22 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 30 § 2 Πανδ. (41. 1)). Ἀλλὰ κατὰ τε τὸ Ῥ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους αἱ νῆσοι, αἱ τινες παράγονται εἰς ποταμούς μὴ πλώϊμους διὰ πλοιαρίων ἢ ξύλων, ἀνήκουσιν εἰς τοὺς παραποταμίους ἰδιοκτῆτας τῆς ὁχθῆς, παρ' ἣ παρήχθη ἢ νῆσος, εἰς

αὕτη κεῖται ἔνθεν ἢ ἐκεῖθεν τῆς γραμμῆς τῆς τεμνούσης κατὰ μέσον τὸν ποταμόν· εἰ δ' ἢ νῆσος παρήχθη ἐν μέσῳ τῷ ποταμῷ, ἀνήκει εἰς τοὺς παραποταμίους ἰδιοκτητὰς ἑκατέρας τῶν ὀχθῶν ἀπὸ τῆς τεμνούσης κατὰ μέσον τὸν ποταμὸν νοητῆς γραμμῆς (§ 22 Εἰσηγ. (2. 1) Ν. 7 § 3 καὶ Ν. 29, 56 § 2 καὶ 3 Πανδ. (41. 1), Ν. 1 § 6 Πανδ. (43. 12), Ν. 30 § 2 (41. 1). Ν. 30 Βασιλ. (50. 1). Γαλλ. Κωδ. 561. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 609). Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥομ. Δίκαιον (Ν. 7 § 4 καὶ Ν. 30 § 2 Πανδ. (41. 1), § 22 Εἰσηγ. (2. 1) καὶ τοὺς νεωτέρους νόμους (Γαλλ. Κωδ. 562, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 609) εἰάν ποταμὸς ἢ χεῖμαρρος διὰ νέου θραχίονος ἀποκόψῃ καὶ κυκλώσῃ κτῆμα παρακειμενον καὶ σχηματίσῃ νῆσον, ὁ κύριος αὐτοῦ διατηρεῖ τὴν κυριότητα αὐτοῦ. Ἐπίσης εἰάν ποταμὸς, πλώϊμος ἢ μὴ, καταλιπὼν τὴν παλαιὰν κοίτην, σχηματίσῃ νέον ρεῖθρον, ἢ ἐγκαταλειφθεῖσα κοίτη ἀνήκει εἰς τοὺς παρ' ἑκατέρᾳ τῶν ὀχθῶν αὐτῆς ἰδιοκτητὰς κατὰ λόγον τοῦ μήκους ἑκάστου τῶν κτημάτων τούτων (§ 23 Εἰσηγ. (2. 1), Ν. 7 § 5 καὶ Ν. 59 § 1 (41. 1) Ν. 7 καὶ 56 Βασιλ. (50. 1), Ἰταλ. Κωδ. 461, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 606). Τούναντίον κατὰ τὸν Γαλλικὸν Κώδικα (ἀριθ. 563) οἱ κύριοι τῶν κατακλυσθέντων κτημάτων λαμβάνουσι πρὸς ἀποζημίωσιν αὐτῶν τὴν κοίτην τοῦ ἐγκαταλειφθέντος ποταμοῦ ἕκαστος ἀναλόγως τοῦ τόπου οὗ ἐστερήθη διὰ τοῦ νέου ρεῖθρου. Παρ' ἡμῖν τῶν νῦν ἰσχύουσιν αἱ ἀνωτέρω διατάξεις τοῦ Ῥ. Δ. καθ' ὅσον ἐν μετεβλήθησαν διὰ τοῦ περὶ διαιρέσεως κτημάτων νόμου (ἄρθρ. 15), καθ' ὃν ἡ κοίτη καὶ αἱ ὀχθαὶ τῶν δυναμένων νὰ καταγῶσι πλωίων ποταμῶν εἰσι δημόσια κτήματα (Α. Π. 40 τοῦ 80, 47 τοῦ 81). Ἐάν δὲ κινητὰ, ἀνήκοντα εἰς διαφόρους κυρίους, ἐνωθῶσιν ἀλλήλοις, ἐπικρατοῦσιν οἱ ἐξ ἑκτῆς κανόνες. Ἐάν μὲν ἐνωθῶσιν εἰς

ἓν σύνολον, ἀλλὰ δύνανται νὰ χωρισθῶσιν ἄνευ βλάβης ἁξίας λόγου, ἕκαστος τῶν κυρίων, διατηρῶν τὴν κυριότητα αὐτοῦ, δύναται νὰ ζητήσῃ τὸν χωρισμόν. Ἄλλ' εἰάν ὁ χωρισμὸς δὲν ᾔναι ἐφικτός, ἄνευ βλάβης ἁξίας λόγου τινὸς ἐξ αὐτῶν, ὁ κύριος τοῦ κυριωτέρου ἐκ τῶν ἐνωθέντων πραγμάτων γίνεται κύριος τοῦ ἐκ τῆς ἐνώσεως παραχθέντος συνόλου, ἀποτίνων τῷ κυρίῳ τοῦ παραποταμίου πράγματος τὴν ἁξίαν αὐτοῦ (Ν. 23 § 2, 4 καὶ 5 Πανδ. (6. 1), Ν. 23 Βασιλ. (15. 1), Ν. 19 § 13 καὶ ἐπ. (34. 2), Ν. 26 καὶ 27 Πανδ. (41. 1), Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 607 καὶ 608 Γαλλ. Κωδ. ἄρθρ. 565 καὶ 566). Ὡς κυριώτερον δὲ θεωρεῖται τὸ πρᾶγμα, οὗ τὴν χρησιμοποίησιν, κόσμησιν ἢ συμπλήρωσιν σκοπεῖ ἢ εἰς αὐτὸ προσθήκη τοῦ ἐτέρου (Ν. 19 § 13 καὶ ἐπ. καὶ Ν. 20 καὶ 29 Πανδ. (34. 2), Ν. 26 Πανδ. (41. 1) Γαλλ. Κωδ. 567, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 609). Ἐάν ὅμως τὸ προστεθὲν πρᾶγμα ᾔναι τοιούτου μόνον τοῦ κυριωτέρου, ἢ δὲ ἐνῶσις ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἰδιοκτητοῦ, οὕτως κατὰ μὲν τὸν Γαλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 568) καὶ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 610) δύνανται νὰ αἰτηθῇ ἢ νὰ ἐπιδικασθῇ αὐτῷ τὸ ὅλον ἐπὶ ἀποτίσει τῆς ἁξίας τοῦ κυριωτέρου πράγματος ἢ νὰ ἀποχωρισθῇ τὸ ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ συνόλου καὶ εἰάν ὁ χωρισμὸς ᾔναι ἐπιβλεπόμενος εἰς τὸν ἕτερον· κατὰ δὲ τὴν Ῥωμαϊκὴν νομοθεσίαν, εἰ μὲν ὁ ἐνώσας ἐνέζησεν καλῇ πίστει, ὁ κύριος τοῦ προστεθέντος πράγματος ἔχει τὴν πρὸς παράστασιν (ad exhibendum) ἀγωγὴν πρὸς χωρισμόν τοῦ πράγματος, εἰ δὲ ἐνέζησεν κακῇ πίστει, ἔχει τὴν τε περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν πρὸς τιμωρίαν τοῦ κατόχου, ἔτι δὲ τὴν καλουμένην conditionem furtivam πρὸς λήψιν τοῦ πράγματος αὐτοῦ (Ν. 23 § 5 Πανδ. (6. 1) καὶ Ν. 23 Βασιλ. (15. 1) § 26 Εἰσηγ. (2. 1).

Ἐὰν δ' ἐκ τῶν συναφθέντων πραγμάτων οὐδέτερον δύναται νὰ θεωρηθῇ παρεπόμενον τοῦ ἄλλου, ὡς κυριώτερον θεωρεῖται τὸ τὴν μείζονα ἔχον ἄξίαν, ἐν ἴσῃ δὲ ἄξιᾳ τὸ ὀγκωδέστερον (N. 27 § 2 Πανδ. (41. 1), Γαλλ. Κωδ. 569, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 611). Ἐὰν δὲ τις παραγῇ νέον εἶδος ἐξ ἁλλοτριᾶς ὕλης (ὅτε ἡ ἀποτελεσθεῖσα ἔνωσις καλεῖται εἰδικώτερον εἰδοποιία ἢ εἰδοποίησις (λατίν. *specificatio*, γαλλ. *specification*), τότε κατὰ μὲν τὰ παρὰ Ῥωμαίοις νενομισμένα, ἐὰν τοῦτο δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς τὴν προτέραν μορφήν, τὸ νέον εἶδος ἀνήκει εἰς τὸν κύριον τῆς ὕλης, ἄλλως ἀνήκει εἰς τὸν καλῇ τῇ πίστει μετασχηματίσαντα (§ 25 Εἰσηγ. (2. 1), N. 7 § 7 καὶ N. 24 Πανδ. (41. 1), ὑποχρεούμενον εἰς ἐπανάρθωσιν τῶν ἐπελθουσῶν εἰς τὸν κύριον τῆς ὕλης ζημιῶν (N. 23 § 5 Πανδ. (6. 1) καὶ N. 11 Πανδ. (19. 5)· ἀλλ' ἂν οὗτος ἐνήργησε κακῇ πίστει, ἐκδιάζεται διὰ τῆς ἀγωγῆς *condictio furtiva* εἰς ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος (§ 26 Εἰσηγ. (2. 1), N. 52 § 11 Πανδ. (47. 10)· κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους νόμους εἴτε τοῦτο δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν προτέραν μορφήν, εἴτε μὴ, ὁ κύριος τῆς ὕλης κτῆται τὴν κυριότητα τοῦ παραχθέντος, κατοβίωνων τὴν ἄξίαν τῆς ἐργασίας (Γαλλ. Κωδ. 507, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 612). Σημειώ-
τέον ὅτι, ἐὰν ὁ εἰς παραγωγὴν τοῦ νέου εἶδους καταβληθεῖσα ἐργασία ὑπερέχῃ πολὺ τῆς ἄξιας τῆς ὕλης, τότε αὕτη θεωρεῖται ὡς τὸ κυριώτερον αὐτοῦ μέρος, ὃ δὲ καταβάλων αὐτὴν δικαιοῦται νὰ παρακρατήσῃ αὐτὸ καταβάλλων τὸ τίμημα τοῦ ὕλικου εἰς τὸν πρῶτον κύριον (N. 9 § 2 Πανδ. (21. 1), Γαλλ. Κωδ. 571, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 613). Ἀλλ' ἐὰν τὸ νέον εἶδος παραχθῇ ἐξ ὕλης ἀνεκρούσης εἰς τὸν παραγωγόντα καὶ ἐξ ὕλης ἁλλοτρίας, δὲν εἶναι δὲ ἐφικτὸς ἄνευ βλάβης ὁ χωρισμὸς τῶν δύο ὕλων, τότε κατὰ μὲν

τὸ Ρ. Δ. εἰ μὲν οὗτος ἐνήργησε καλῇ πίστει γίνεται κύριος αὐτοῦ, ἀποζημιῶν τὸν κύριον τῆς ὕλης (N. 25 § 5 Πανδ. (6. 1) καὶ N. 11 Πανδ. (19. 5), εἰ δὲ κακῇ πίστει ἐνάγεται εἰς ἀπόδοσιν διὰ τῆς *condictio furtiva* (§ 26 Εἰσηγ. (2. 1), N. 52 § 14 Πανδ. (47. 10), κατὰ δὲ τὸν Γαλλικὸν Κώδικα (ἄρθρ. 572) καὶ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθρ. 614) τὸ παραχθὲν νέον εἶδος καθίσταται κοινὸν τῶν δύο κυρίων τῆς ὕλης, τοῦ μὲν κατὰ λόγον τῆς ἄξιας τοῦ ὕλικου αὐτοῦ, τοῦ δὲ κατὰ λόγον τῆς ἄξιας τοῦ τε ὕλικου καὶ τῆς ἐργασίας. Ἐὰν δὲ πρῶτά τι ἐσχηματίσθῃ διὰ τῆς συμμιξεως διαφόρων ὕλων, ἀνηκουσῶν εἰς διαφόρους, οὐδεμία δὲ τούτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μείζων ἐπικρατέστερον, τότε εἰ μὲν αἱ ὕλαι εἶναι δεκτικαὶ χωρισμοῦ, ὃ μὴ συναινεσας εἰς τὴν σύμμειξιν ἰδιοκτητῆς δύναται νὰ αἰτήσῃ τὸν χωρισμὸν, εἰ δὲ ὁ χωρισμὸς εἶναι ἀνέφικτος ἄνευ βλάβης, πάντες καθίστανται συγκύριοι τοῦ μίγματος κατὰ λόγον τῆς ἄξιας τῆς ἐκάστης ἀντικρύσεως ὕλης (§ 27 καὶ 28 Εἰσηγ. (2. 1), N. 7 § 8 καὶ 9 καὶ N. 12 § 1 Πανδ. (41. 1), N. 3 § 2 καὶ N. 5 § 1 Πανδ. (6. 1), Γαλλ. Κωδ. 573, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 615).

Σημειώτέον ὅτι, ὅσας τις τὸ πρῶτον κατέστη κοινόν, διανέμεται παρ' ἑαυτὸν κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (ἄρθρ. 1038 καὶ ἐπ.), δηλοῦνται ζητεῖται δι' ἀγωγῆς παρὰ τῶν δικαστῶν τῶν Πρωτοδικῶν ἢ δικαστικῆ διανομῆς, διορίζονται δὲ ἐν τῇ περιδιανομῇ δικαστικῇ ἀποφάσει πραγματογνώμονες γνωμοδοτήοντες περὶ τοῦ ἐφικτοῦ τῆς διανομῆς καὶ περὶ τῶν γενησομένων μερίδων καὶ κληρῶν, μεθ' ὃ γίνεται ἡ διανομή, ἢ ἂν αὕτη ᾖ ἀνέφικτος, διατάσσεται ἡ πώλησις, διοριζομένου πρὸς τοῦτο συμβαλλιογράφου (*ἴδε καὶ Ἀπαλ-
λοτριώσις). Θ. Ν. Φλογαίτης

Συνενοχή καλεῖται ἡ ἐνοχή ἡ ἀναγομένη εἰς πλείονας δανειστάς (ἐνεργητικὴ συνενοχή) ἢ εἰς πλείονας ὀφειλέτας (παθητικὴ συνενοχή) ἢ εἰς πλείονας δανειστάς καὶ ὀφειλέτας (ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ). καθ' ἣν ἕκαστος μὲν τῶν ὀφειλετῶν ὀφείλει νὰ παράσῃ τῷ κοινῷ δανειστῇ ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον, ἕκαστος δὲ τῶν δανειστῶν δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον παρὰ τοῦ κοινῷ ὀφειλέτου. Ἐκ τούτου πηγάζει, εἰ, εἰς τῶν ὀφειλετῶν καταβάλλῃ, εἰ, εἰς τῶν ὀφειλόμενων, ἀποσβέννεται ἡ παθητικὴ συνενοχή. ὅθεν ἀπαλλάσσονται πάντες οἱ ἄλλοι ὀφειλέται, εἰς δ' εἰς τῶν δανειστῶν λάβῃ ὁλόκληρον τὸ ὀφειλόμενον, ἀποσβέννεται ἡ ἐνεργητικὴ συνενοχή, ὅθεν ἀποκλείονται πάντες οἱ λοιποὶ δανεισταί. Ἀλλὰ συνενοχή δὲν παράγεται ἄφ' ἑαυτῆς. Ὡς καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ ἐνοχ. ἡ παρετηρήσομεν, κατὰ κανόνα, ὁσάκις ὑπάρχουσι πλείονες δανεισταὶ ἢ πλείονες ὀφειλέται ἢ πλείονες δανεισταὶ καὶ ὀφειλέται, ὑπάρχουσι τσαυταὶ ἐνοχαί, ὅσοι δανεισταὶ ἢ ὀφειλέται. ὅθεν ἕκαστος μὲν τῶν ὀφειλετῶν ὑποχρεοῦται ἐξ ἴσου, ἕκαστος δὲ τῶν δανειστῶν δικαιοῦται ἐξ ἴσου. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν παράγεται συνενοχή, ὑποχρεοῦσα εἰς ὁλόκληρον ἕκαστον τῶν ὀφειλετῶν, δικαιοῦσα εἰς ὁλόκληρον ἕκαστον τῶν δανειστῶν, κατὰ τὰς ἐφεξῆς περιπτώσεις: Α') ὁσάκις διὰ δικαιοπραξίας μεταξὺ ζώντων ἢ αἰτίᾳ θανάτου (δηλονότι διὰ συμβάσεως ἢ διὰ τελευταίας βουλήσεως) ὥρισθῇ ὅτι ὑπάρχει συνενοχή (Νεαρά 99 κεφ. 1), Β') ὁσάκις διὰ δικαιοπραξίας ἀποφάσεως ὥρισθῇ ρητῶς ὅτι ἕκαστος τῶν δι' αὐτῆς καταδικαζομένων ἐνέχεται εἰς ὁλόκληρον (Ν. 10 Πανθ. (4. 9) Ν. 1 Κωδ. (7. 56), Γ') ὁσάκις ὁ νόμος διατάσσει ρητῶς ὅτι ἐκ τίνος περιπτώσεως παράγεται συνενοχή: Οὕτω φέρ' εἰπὲν εἰς κοινὸν ζῶν ἐπενοχ. ζημίαν, οἱ συνδιοκτῆται αὐτοῦ

εὐθύνονται ἀλληλεγγύως εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ζημιωθέντος, Δ') ὁσάκις τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐνοχ. ἢ παροχ. εἶναι ἀδιαιρέτος. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, εἰς ἕνα τινος χρεωστικοῦ ἐγγράφου δὲν προκύπτῃ ὁποῖον ποσὸν ὀφείλει ἕκαστος τῶν ὀφειλετῶν, ἐπιβαρύνεται ἕκαστος κατὰ τὸ ἀναλογικὸν μέρος τῆς ὀλικῆς ποσότητος (Α. Π. 292 τοῦ 61). Πολλοὶ δὲ ὁμοῦ εἰς ἓν ποσὸν καταδικασθέντες ἐνέχονται συμμέτρως, καὶ εἰς διὰ τῆς ἀποφάσεως ἀπηγγέλη ρητῶς ἡ ἀλληλεγγύς αὐτῶν ὑποχρέωσις (Α. Π. 2 τοῦ 67). Ὅθεν δὲ τὸ τοιχοκόλλητον γραμματίον περιέχῃ πλημμελίαν ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς ἐκπλειστηριαζομένης οἰκίας, ἕνεκα δὲ τοῦ τοῦ ἀκυρωθῆ ὁ πλειστηριασμός, ἕκαστος τῶν διαφόρων δανειστῶν εὐθύνεται ἐπιμεριστικῶς εἰς ἀποζημίωσιν πρὸς τὸν ἐνάγοντα ὑπερβηματιστὴν κατὰ λόγον τοῦ ποσοῦ, δι' ὃ κατεδικάσθη καὶ ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ (Α. Π. 263 τοῦ 76). Σημειωτέον ὅτι ἡ μὲν ἐκ δικαιοπραξίας, ἐξ ἀποφάσεως δικαστικῆς καὶ ἐκ τοῦ νόμου συνενοχή καλεῖται καθαρά, ἡ δὲ ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸ ἀδιαιρέτον τῆς ἐνοχ. καλεῖται ἐκτροποποιημένη ("Ἰδετὰς, λέξεις Ἐνοχή καὶ Παροχή).

Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατ' ἐξαιρέσιν πάλιν ἐπὶ ἐνεργητικῆς μὲν συνενοχ. 1) εἰς εἰς ἐκ τῶν δανειστῶν συνάψῃ ἀντιφώνησιν μετὰ τοῦ κοινῷ ὀφειλέτου (δηλονότι εἰς ὃ κοινὸς ὀφειλέτης ὑποσχεθῇ εἰς ἓν ἐκ τῶν δανειστῶν ὅτι θέλει ἐκτελέσει τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ), ἢ συνενοχ. συγκεντροῦται ἐν μόνῳ τῷ προσώπῳ τοῦ συνάψαντος τὴν ἀντιφώνησιν δανειστοῦ, ἀποκλειομένων τῶν λοιπῶν. 2) Ὅθεν εἰς ἐκ τῶν συνδανειστῶν κινήσῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ κοινῷ ὀφειλέτου, ἢ ἐνοχ. συγκεντροῦται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ δανειστοῦ, ἀποκλειομένων τῶν λοιπῶν. Ἐπὶ παθητικῆς δὲ συνενοχ. Α') ὁ ἐναχόμενος ἐγγυητῆς δικαιοῦται νὰ ἀξιώσῃ νὰ συνεναχθῶσι

καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιόχρεοι συνεγγυηταί, προβάλλων τὴν ἐκ τοῦ εὐεργετήματος τῆς διαιρέσεως ἔνστασις (ἴδε Διαίσεις), ἐπίσης προβάλλων τὴν αὐτὴν ἔνστασις δικαιούται νὰ ἀξιώσῃ ὁ ὀφειλέτης νὰ συναχθῶσι καὶ οἱ ἐκ συνενοχῆς πρωτοφειλέται, ὅσους ἢ συνενοχὴ παρήχθη διὰ συναλλάγματος καταρτισθέντος πρὸς τὸ συμφέρον πάντων τῶν συνοφειλετῶν. Β') Δικαιούται νὰ ἀξιώσῃ νὰ ἀναχθῶσι πρῶτον οἱ λοιποὶ συνοφειλέται, καὶ ἂν δὲν ἱκανοποιηθῇ ὁ δανειστής νὰ ἀναχθῇ αὐτὸς προβάλλων τὴν ἐκ τοῦ εὐεργετήματος τῆς διζήσεως ἔνστασις (ἴδε Δίζησις), ὁ ἐγγυητὴς μὲν ὡς πρὸς τὸν πρωτοφειλέτην, ὁ ἐκ συναλλάγματος δὲ συνοφειλέτης ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους συνοφειλέτας, ὅσους ἐγένετο συνοφειλέτης πρὸς τὸ συμφέρον τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν (Nesará 19).

Ἡ συνενοχὴ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀποσβέννεται διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν καταβολῆς τοῦ ὅλου τῆς ὀφειλῆς ἢ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν δανειστῶν λήψεως τοῦ ὅλου τῆς ὀφειλῆς. Ἀλλ' οὐχ ἥττον 1) ὁ καταβαλὼν τὸ ὅλον ὀφειλῆς ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν, ὁ λαβὼν τὸ ὅλον δανειστὴς ὑπόκειται εἰς ἀναγωγὴν ἀπέναντι τῶν λοιπῶν συνδανειστῶν, ἐὰν ὑπάρχῃ ἰδιαιτέρος νομικὸς λόγος, παρὲς τῆς ἀναγωγῆς τὸ δικαίωμα, ὅπερ συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Οὕτω πρὸς εἰπεῖν ὁ καταβαλὼν τὸ ὀφειλόμενον, ἐταῖρος δύναται νὰ ἐγείρῃ κατὰ τῶν λοιπῶν συνεταίρων τὴν actionem pro socio, ὁ καταβαλὼν τὸ ὀφειλόμενον, ἐντολοδόχος δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν actionem mandati. Σημειωτέον ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ καλούμενος εἰς καταβολὴν τοῦ ὅλου ὀφειλέτης δικαιούται νὰ αἰτήσῃ παρὰ τοῦ δανειστοῦ πρὸ τῆς καταβολῆς αὐτοῦ τὴν ἐκχώρησιν τῶν ἀγωγῶν, ἃς οὗτος ἔχει κατὰ τῶν λοιπῶν συνοφειλετῶν καλεῖται δὲ τὸ εὐεργέτημα τοῦτο τοῦ ὀφει-

λέτου εὐεργέτημα τῆς ἐκχώρησεως τῶν ἀγωγῶν (beneficium cedendarum actionum), 2) ὁ καθ' οὗ ἡγείρεν ἀναγωγὴν ὁ δανειστὴς συνεγγυητῆς ἔχει ἐπίσης τὸ εὐεργέτημα τῆς ἐκχώρησεως τῶν ἀγωγῶν, καίπερ μὴ ἔχων ἀναγωγὴν κατὰ τῶν ἄλλων συνεγγυητῶν.

Τὴν ἀπόσβεσιν τῆς συνενοχῆς ἐπιφέρει οὐχὶ μόνον ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν ὀφειλετῶν καταβολὴ τοῦ ὅλου ἢ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν δανειστῶν λήψις τοῦ ὅλου, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑξῆς γεγονότα: α) ἡ ἀντὶ καταβολῆς δόσις (datio in solutum). Ἐὰν δηλονότι ὁ δανειστής συγκατατεθῇ νὰ λάβῃ παρ' ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν διάφορόν τι τοῦ ὀφειλομένου, ἀποσβέννεται ἡ συνενοχὴ, ἀπαλλασσομένων πάντων τῶν συνοφειλετῶν, β') ὁ συμψηφισμὸς (compensatio). Ἐὰν δηλονότι ὁ ἀναχθεὶς ὀφειλέτης ἀντιτάξῃ πρὸς συμψηφισμὸν τὴν ἀνταπαίτησιν αὐτοῦ, ἀπαλλάσσονται οὐ μόνον οὗτος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ συνοφειλέται. Ἐπίσης ἐὰν ἀντιτάξῃ πρὸς συμψηφισμὸν τὴν ἀνταπαίτησιν ἑτέρου συνοφειλέτου ἐν αἷς περιπτώσεσι καταβάλλει, ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατ' αὐτοῦ γ') ἡ ἀναπέσις (novatio). Ἐὰν δηλαδή ὁ εἰς τῶν συνοφειλετῶν συνάψῃ ἀνανέωσιν πρὸς τὸν κοινὸν δανειστήν, ἀπαλλάσσονται καὶ οἱ λοιποί, ὡς παραχρῆστίς νέας ἐνοχῆς. Ἐπίσης ἐὰν ὁ εἰς τῶν δανειστῶν συνάψῃ ἀνανέωσιν πρὸς τὸν κοινὸν ὀφειλέτην, ἀπαλλάσσονται καὶ οἱ λοιποὶ δανεισταί δ') ἡ ἄφρασις χρέους. Ἐὰν ὁ κοινὸς δανειστὴς δηλώσῃ ὅτι θέλει νὰ ἀποσβεσθῇ ἡ ἀξίωσις αὐτοῦ διὰ τῆς πρὸς τινὰ τῶν ὀφειλετῶν περὶ ἀφέσεως τοῦ χρέους συμβάσεως, ἀπαλλάσσονται καὶ οἱ λοιποὶ συνοφειλέται. Ἐπίσης ἐὰν εἰς τῶν δανειστῶν συνάψῃ σύμβασιν περὶ ἀφέσεως χρέους πρὸς τὸν ὀφειλέτην, ἀποκλείονται καὶ οἱ λοιποὶ συνδανεισταί. ε') Ὁ ὑπ' ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν δοθεὶς ὁρκος ὡφελεῖ καὶ τοὺς λοιπούς, ὡς ἐπίσης

ὁ ὕψ' ἐνὸς τῶν δανειστών ἐπαχθεὶς ὄρκος βλάπτει καὶ τοὺς λοιπούς (γ') ἢ ὑπὲρ ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ὠφελεῖ καὶ τοὺς λοιπούς συνδανειστάς.

Ἐνάπαλιν δὲν ἐξαλείφουσι τὴν συνενοχὴν. ἀλλ' ἀπλῶς ὡς πρὸς ὠρισμένον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τὴν ἐνοχὴν, ἀ) ἢ παραγραφῇ (praescriptio). Δηλονότι ἢ ὑπὲρ ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν ἐπελθοῦσα παραγραφὴ δὲν ὠφελεῖ καὶ τοὺς συνοφειλέτας καὶ ἢ καθ' ἐνὸς τῶν δανειστών ἐπελθοῦσα παραγραφὴ δὲν βλάπτει καὶ τοὺς συνδανειστάς, ἀλλ' ὡς πρὸς αὐτοὺς ἢ συνενοχὴ ἐξακολουθεῖ, ἕως οὐ παρέλθῃ καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς ὁ τῆς παραγραφῆς χρόνος, β') ἢ σύγχυται (confusio). Δηλονότι ἐὰν εἰς τῶν ὀφειλετῶν κτήσῃται καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ, ἢ ἐνοχὴ ἐξακολουθεῖ ὕψιστα μὴν ὡς πρὸς τοὺς συνοφειλέτας, γ') ἢ καὶ ἐκ πταίσματος ἐνὸς τῶν ὀφειλετῶν ἐπελθοῦσα ἀδυναμία τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐνοχῆς, ὅτε ὁ πταίσας μόνον ὀφείλει νὰ παράτῃ τὸ διαφέρον, ἀπαλλάσσονται δὲ οἱ λοιποὶ συνοφειλέται.

Ἀλλ' ἐπὶ τετροποποιημένης συνενοχῆς ἦτοι ἐπὶ ἀδιαίρετου ἐνοχῆς κατὰ τοῦτο τὸ ῥηθέντα παραλλάσσονται ὅτι, ἐὰν ἡ συνενοχὴ ἦναι ἐνεργητικὴ (δηλαδή οἱ δανεισταὶ ἦναι πλείονες), τὸ ἀποσθεστικὸν γεγονός ἀποκλείει μόνον τὴν δανειστήν, ὡς πρὸς τὴν συνέβη αὐτό, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς λοιπούς συνδανειστάς. Ὅθεν, ἐὰν ὁ κοινὸς ὀφειλέτης καταβάλλῃ τὸ ὀφειλόμενον, ἀποκλείεται μόνον ὁ λαβὼν δανειστής, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσης ἐὰν προβάλῃ πρὸς συμφητισμὸν ἀνταπαίτησιν, ἀποκλείεται μόνον ὁ καθ' οὗ προεβλήθη, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύνδικοι. 13ε Πτώχευσις.

Συνθῆκαι ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δι-

καίῳ ὀνομάζονται αἱ μεταξύ δύο ἢ πλεί-

ων κρατῶν συμφωνίαι, δι' ὧν παρά-

γονται, τροποποιῶνται, λύονται ἢ ἀνεοῦνται ὁμοιβαῖαι αὐτῶν ὑποχρεώσεις ἢ ἐνοχαί.

Συμφωνία μεταξύ δύο ἡγεμόνων περὶ τῶν προσωπικῶν αὐτῶν συμφερόντων δὲν καταλέγονται μεταξύ τῶν συνθηκῶν. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ μεταξύ τῶν κρατῶν συμφωνίαι ὀνομάζονται κατὰ γενικὸν κανόνα συνθήκαι, ὅσας ἐκ ἀφορῶν εἰς γενικά αὐτῶν συμφέροντα, οἷαι αἱ πολιτικαὶ λεγόμεναι συνθήκαι, αἱ περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας κλπ. Αἱ δὲ εἰς ἰδιωτικά τῶν κρατῶν συμφέροντα ἀποβλέπουσαι συμφωνίαι χαρακτηρίζονται εἰδικώτερον ὡς συμβόσεις, οἷαι αἱ περὶ τηλεγραφικῆς καὶ ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας, περὶ σιδηροδρόμων κλπ.

Διακρίνεται τῶν ἀλληλεθνεῶν συνθηκῶν καὶ τυμβάσεων αἱ λεγόμεναι διακηρύξεις, δι' ὧν ἀναγνωρίζονται γενικαί τινες τοῦ ἀλληλεθνεοῦ δικαίου ἀρχαί, ὥς τὰ ἐκδιδόντα τὰς τοιαύτας διακηρύξεις ἢ προσωποῦντα εἰς αὐτὰς κράτη ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τηρῶσιν ἐν τῇ πράξει τοιαύτη π. χ. ἐστὶν ἡ διακήρυξις τῶν Παρισίων τῆς 16 Ἀπριλίου 1816, δι' ἧς ἀναγνωρίσθησαν ἀρχαί τινες τοῦ ἀλληλεθνεοῦ θαλασίου δικαίου ἐν ὧρα πολέμου.

Αἱ συνθήκαι καὶ αἱ συμβάσεις διακρίνονται α' ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν εἰς ἴσας, δι' ὧν τὰ συμβαλλόμενα κράτη ὑπόσχονται ὁμοιβαίως τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἢ πράγματα ἰσότητι καὶ ἀνάλογα, εἰς ἀνίσους, δι' ὧν κράτη τινὰ ὑποβάλλονται ἢ ἀναδέχονται βαρυτέρας ὑποχρεώσεις ἀνὰ ἐτέρων κρατῶν, εἰς διαρκεῖς, ἢ τοις ἀπεριόριστοις ἐν χρόνῳ, καὶ εἰς προσωρινὰς ἐφ' ὠρισμένον χρόνον διαρκούσας εἰς ἐτεροβαρεῖς ἢ ἰσοετεροβαρεῖς, εἰς ἀπλὰς ἢ καθαρὰς καὶ εἰς συνθήκας ὑπὸ αἵρεσιν, εἰς προκαταρκτικὰς καὶ ὁριστικὰς, εἰς κυρίας καὶ προσθέτους κτλ. β') ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν

εἰς γενικάς καὶ εἰς μερικάς, καθ' ὅσον ἀφορῶσιν εἰς γενικά ἢ μερικά τῶν κρατῶν συμφέροντα, εἰς πολιτικάς, εἰς ἃς συμπεριλαμβάνονται αἱ περὶ συμμαχίας, περὶ δημοσπονδίας κλπ. καὶ εἰς οἰκονομικάς, οἷον τὰς περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας, τὰς τελωνιακὰς, τὰς περὶ τηλεγραφικῆς καὶ ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας, περὶ προστασίας τῆς βιομηχανικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἰδιοκτησίας κτλ.

Πρὸς ὑπαρξιν ἐγκύρου συνθήκης ἀνάγκη νὰ ἐκπληρωθῶσιν ὅροι τινὲς ἀνάλογοι πρὸς τοὺς ὅρους τῆς ὑπάρξεως ἐγκύρων συμβάσεων μεταξὺ τῶν ἀτόμων, ἧτοι 1) ἱκανότης τῶν συμβαλλομένων κρατῶν, 2) συναίνεσις τούτων ἁμοιβαία καὶ 3) θεμιτὴ αἰτία. Περὶ τῶν τριῶν τούτων ὁρων σημειωτέα ἐν συνόψει τὰ ἐξῆς :

1) Μόνα τὰ κυρίαρχα κράτη, τὰ τελείαν δηλονότι κεκτημένα ὀλληλεθνή προσωπικότητα, δύναται κατὰ γενικὸν κανόνα νὰ συνομολογῶσι πρὸς ἄλληλα ἐγκύρους συνθήκας, τὰ δὲ ἡμικυρίαρχα ἢ ὑποτελῆ κράτη δὲν ἔχουσι τὸ τοιοῦτον δικαίωμα, εἰμὴ καθ' ὅσον παρεχωρήθῃ αὐτοῖς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἀγκοῦντος τὴν ἐπ' αὐτοῦ κυριαρχίαν κράτους.

Τὰ κράτη ὡς ἠθικά ἢ νομικά πρόσωπα συνομολογοῦσι τὰς πρὸς ἄλληλα συνθήκας διὰ φυσικῶν προσώπων ἀντιπροσωπευόντων αὐτὰ εἴτε ὡς περιβεβλημένων τὴν ὑπεράστην ἀρχήν, εἴτε ὡς πληρεξουσίων ἀντιπροσώπων τῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων. Δὲν δύναται δὲ νὰ συνομολογήσῃ ἐγκύρως συνθήκην ὑποχρεοῦσαν τὸ κράτος εἰμὴ δ' ἔχων τὴν ἱκανότητα ταύτην ὡς νόμιμος τοῦ κράτους ἀντιπρόσωπος κατὰ τὸν καταστατικὸν τῆς πολιτείας νόμον, ὃν ὀφείλει νὰ γινώσκῃ ὡς πρὸς τοῦτο δ' ἀντιπροσωπεύων τὸ ἕτερον τῶν κρατῶν, οὐ ἐπ' ὀνόματι συνομολογεῖται ἡ συνθήκη.

Τὸ δὲ γεγονός, ὅτι ἡ συνομολογηθεῖσα συνθήκη ἀντίκειται ἐν τοῖς ὅροις αὐτῆς εἰς τὸν καταστατικὸν τῆς πολιτείας νόμον

δὲν ἐπάγεται μὲν τὴν ἀκυρότητα αὐτῆς δύναται ὅμως ν' ἀποβῶσιν ἀνεκτέλεστοι οἱ τοιοῦτοι αὐτῆς ὅροι, πάντως δὲ τότε εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ συνταγματικὸν δίκαιον τοῦ ὀλληλεθνοῦς, ὅπως μὴ ἀνατραπῇ τὸ πολίτευμα τῆς χώρας καὶ ἐκμηδενισθῶσιν αἱ ἐλευθερίαι τῶν πολιτῶν. Οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ ἀνταχθῇ εἰς τὸ ἕτερον κράτος, μεθ' οὗ συνομολογήθῃ ἡ συνθήκη, τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ὅροι αὐτῆς ἀντίκεινται εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς τῆς πολιτείας θεσμούς, οἵτινες ὑποτίθενται ἀπέναντι τοῦ ξένου κράτους ὡς τροποποιηθέντες διὰ τῆς συνομολογηθείσης συνθήκης. "Ὁρα περὶ τούτων ἐδινώτερον Ἀλλήλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 146.

2) Δεύτερος οὐσιώδης ὅρος πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου συνθήκης εἶναι ἡ ἁμοιβαία ἐλευθερία καὶ ρητὴ συναίνεσις τῶν συμβαλλομένων μερῶν. Ὁ δόλος καὶ ἡ ἀπάτη εἰσὶ λόγοι ἐπαγόμενοι τὴν ἀκυρότητα τῆς συνθήκης. Καὶ ἡ βία ἐπάγει τὴν ἀκυρότητα, ὁσάκις ἡσκήθῃ ὑλικῶς ἐπὶ τοῦ συνομολογήσαντος τὴν συνθήκης προσώπου, ἐκβιασθέντος δι' ἐξωτερικῶν πράξεων, δι' ὧν ἀφῆρθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ἐλευθερία τῆς κρίσεως ἢ ἡ πειλὴθῇ ἡ ζωὴ αὐτοῦ καὶ ἀπεσπάσθῃ οὕτω βίᾳ ἢ ὑπογραφῇ αὐτοῦ.

3) Τέλος πρὸς ὑπαρξιν ἐγκύρου συμβάσεως ἀπαιτεῖται θεμιτὴ αἰτία, ἧτοι ἀντικείμενον αὐτῆς νομικῶς καὶ φυσικῶς δυνατόν. Λέγοντες δὲ νομικῶς δυνατόν ἐν ταῖς συνθήκαις, νοοῦμεν τὸ μὴ ἀντικείμενον εἰς τὰ ἀνεγνωρισμένα δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος καὶ εἰς τοὺς κανόνας τοῦ ὀλληλεθνοῦς δικαίου. Πρᾶγμα δὲ φυσικῶς ἀδύνατον ἐν ταῖς συνθήκαις θεωρεῖται ἐκεῖνο, ὅπερ ἀδυνατεῖ ἀπολύτως νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἀναδεχόμενον τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην κράτος ἐλλείψει φυσικῶν μέσων ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων.

Δυνατὸν ὅμως συνθήκη τις ἀρτίως

συνομολογηθεῖσα νὰ ἀντίκειται εἰς ἄλλην προγενεστέραν. Τότε δὲ οὐδαμῶς μὲν ἐξελίσσεται ἢ προγενεστέρα ἢ ἡ μεταγενεστέρα συνθήκη, ἀλλὰ τὸ κράτος τὸ μὴ ἐνυμνόμενον νὰ ἐκτελέσῃ συγχρόνως κατὰ τὰς δύο συνθήκας ὀφείλει νὰ ἀποζημιώσῃ τὸ κράτος, πρὸς ὃ συνυμολογήθη ἡ μεταγενεστέρα συνθήκη δι' αὐτὸ τοῦτο ὑφίσταται ἡ ὑπέσθη ζημίας ἐκ τῆς μὴ ἐκτελέσεως τῆς συνθήκης ταύτης, ἐκτὸς ἐὰν τὸ κράτος τοῦτο προαίρηται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς πρὸς ἑαυτὸ ἄκυρος ἡ συνθήκη, ὅτε αὕτη θεωρεῖται ἐφεξῆς ὡς ἀνυπαρκτος.

Ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ ὑπάρχει καθιερωμένος κανὼν, καθ' ὃν ἡ ὑπερόγκος βλάβη ἐπάγεται τὴν κυριότητα τῆς συνυμολογημένης μεταξὺ τῶν ἀτόμων συμβάσεως. Ἀλλ' ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ἔν ὑπάρχει τοιοῦτος κανὼν, ἐπομένως οὐδέποτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄκυρος ἡ συνθήκη λόγῳ ὑπερόγκου βλάβης, προστινομένης ἐκ τῶν ὄρων αὐτῆς εἰς τὸ ἔταρον τῶν συμβληθέντων κρατῶν.

Ἐν τῇ συνυμολογήσει τῶν συνθηκῶν οὐδεὶς μὲν ὑπάρχει καθιερωμένος τύπος, ἀποβαίνει ὅμως ἀπαραίτητος ἐν τῇ πράξει ἡ ἔγγραφος αὐτοῦ σύνταξις. Ὀνομάζεται δὲ τὸ ἐπὶ τούτῳ συντασσόμενον ἔγγραφον *συνθήκη*, ἐκδομένη συνήθως εἰς τὴν αὐτὰ ὁμοία πρωτότυπα, ὅσα εἰσὶ καὶ τὰ συνυμολογοῦντα αὐτὴν κράτη, ὧν ἕκαστον λαμβάνει ἑνὲν ἐν πρωτότυπον.

Τῶν συνθηκῶν συνυμολογουμένων κατὰ γενικὸν κανόνα ὑπὸ εἰδικῶν πληρεξουσίων τῶν ἀνωτάτων ἄρχόντων, ἀποβάνει ἀναγκαῖα ἡ ἀποδοχὴ τῆς συνυμολογηθείσης συνθήκης. Ἡ ἀποδοχὴ αὕτη ὀνομαζομένη *ἐπικυρώσις* ἐν μὲν ταῖς ἀπολυτοῖς μοναρχίαις γίνεται ὑπὸ τοῦ μονάρχου, ἐν δὲ τοῖς συνταγματικοῖς κράτεσιν ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων.

Ἡ μὴ ὡς ἐπικυρωθεῖσα συνθήκη δὲν εἶναι ὑποχρεωτική, ἐπέχουσα τόπον ἀπὸ ὑποσχέσεως, ἐκτὸς ἐὰν συμφωνηθῇ

ἐκ τῶν προτέρων λόγῳ ἐπειγούσης ἀνάγκης ὅτι ἰσχύει αὕτη ἀπὸ τῆς συνυμολογήσεως αὐτῆς. Ἐνίοτε δὲ τὰ νομιματικά σώματα χορηγοῦσιν ἐκ τῶν προτέρων εἰς τὴν κυβέρνησιν τὴν ἀδειαν νὰ συνυμολογήσῃ συνθήκην ἐπὶ ὀρισμένου ἀντικειμένου, ὅτε δὲν χρήζει αὕτη νεωτέρας ἐπικυρώσεως.

Ἡ τῆς συνθήκης ἐπικυρώσις χορηγεῖται πλήρως, τελεία καὶ ἀνεπιφύλακτος κατ' οὐδὲν μεταβλλουσα τοὺς ὅρους αὐτῆς, οὐδὲν εἰς ταύτην προστίθεισα.

Ἡ ἄρνησις τῆς ἐπικυρώσεως τῆς συνθήκης ἐπαναφέρει φυσικῶς τὰ πράγματα εἰς τὴν πρὸ τῆς συνυμολογήσεως αὐτῆς κατάστασιν. Ἐπικυρωθεῖσα δὲ καθίσταται ὑποχρεωτική εἰς τὰ συμβληθέντα κράτη ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς ἐπικυρώσεως, ἀνταλλασσόμενη μεταξὺ τῶν κυβερνήσεων τῶν συμβληθέντων κρατῶν.

Ἡ δημοσιεύσις τῶν συνθηκῶν δὲν εἶναι μὲν ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπέναντι τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους ὡς πρὸς τὰς βαρυνούσας αὐτοὺς ὑποχρεώσεις δὲν εἰναι ὑποχρεωτική ἡ συνθήκη εἰμὴ ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς, ὡς εἶναι ὑποχρεωτικοὶ καὶ οἱ νόμοι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν.

Αἱ ἐγκύρως συνυμολογηθεῖσαι καὶ ἐπικυρωθεῖσαι συνθήκαι καθίστανται ὑποχρεωτικαὶ εἰς τὰ συμβληθέντα κράτη, ἀποτελοῦσαι εἰς τοὺς νόμον μεταξὺ αὐτῶν. Ἐκτείνονται δὲ τὰ νομικὰ αὐτῶν ἀποτελέσματα ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῶν τε δικαιομάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀποτελοῦντων τὸ κράτος πολιτῶν, ἐκτὸς ἐὰν προκύπῃ τὸ ἐναντίον εἴτε ἐκ τῶν ρητῶν τῶν συνθηκῶν ὄρων, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων. Ἐφ' ὅσον δὲ δὲν πρόκειται περὶ προσβολῆς κεκτημένων δικαιωμάτων, ἐφαρμόζονται αἱ συνθήκαι εἰς ἀπάσας τὰς νομικὰς σχέσεις, καὶ δὴ καὶ τὰς παραχθέντας πρὸ τῆς συνυμολογήσεως αὐτῶν, ἐὰν μὴ

ἄλλως ὀρίζεται ἐν αὐτῇ τῇ συνθήκῃ.

Ἐποχρεοῖ δὲ τὰ μέρη ἡ συνομολογηθεῖσα ἐγκύρως καὶ κυρωθεῖσα συνθήκη ἄσχετως πρὸς τὰ νομοθετικὰ μέτρα τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀπαραίτητα, ἅτε θεωρουμένου ἐκάστου τῶν συμβληθέντων κρατῶν ὡς ἀναλαβόντος τὴν ὑποχρέωσιν νὰ θέσῃ εἰς ἁρμονίαν τὴν ἐγγώριον νομοθεσίαν πρὸς τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης. Διαφέρει ὅμως ἡ περίπτωσις καθ' ἣν ἡ κυβέρνησις ἐν τῇ συνομολογήσει τῆς συνθήκης ὑπεσχέθη νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπιψήφισιν τῶν ἀναγκαίων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης νόμων. Ἐὰν τότε ἡ μὲν κυβέρνησις ἐνήργησεν καθ' ἣν ἔδωκεν ὑποσχέσιν, τὰ δὲ νομοθετικὰ σώματα δὲν ἐγκρίνουν τὰ προταθέντα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης νομοθετικὰ μέτρα, ἡ συνθήκη θεωρητέα ὡς συνομολογηθεῖσα ὑπὸ διαλυτικῆν αἵρεσιν.

Ὡς πρὸς τοὺς τρίτους ἡ μεταξὺ δύο ἢ πλείονων κρατῶν συνομολογηθεῖσα συνθήκη οὔτε δικαιώματα οὔτε ὑποχρεώσεις δύνανται νὰ γενήσῃ. Δύνανται ὅμως τρίτον τι κράτος νὰ προσχωρήσῃ εἰς συνθήκην καὶ νὰ ὑπαχθῇ ἐπομένως εἰς τοὺς ὅρους αὐτῆς κατὰ τε τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις. Ὁρχ. περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλληλεθνὸς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 154.

Τὰ κράτη, ὅντα ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων καὶ οὐδεμίαν ὑπεράνω αὐτῶν ἀναγνωρίζοντα ἐξουσίαν, δὲν παρέχουσι κατὰ γενικὸν κανόνα ἀλλήν ἐγγύησιν ἐξασφαλίζουσαν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διὰ τῶν συνθηκῶν ἀναληφθεισῶν ὑπ' αὐτῶν ὑποχρεώσεων εἰμὴ τὴν καλὴν πίστιν, τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν προαίρεσιν. Ἐπάρχουσιν ἐν τούτοις κατὰ τὰ νῦν ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα μέσα τινὰ ἐξασφαλίζοντα τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συνθηκῶν, ἥτοι τὸ ἐνέχυρον ἢ ἡ ὑποθήκη, ἢ στρατιωτικὴ κατάληψις μέρους τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας καὶ αἱ οἰκονομικαὶ λεγόμεναι ἐγγυ

ήσεις. Καὶ ἡ μὲν ὑποθήκη ἢ τὸ ἐνέχυρον συνίσταται εἰς τὴν δόσιν πράγματος κινήτου ἢ ἀκινήτου, δ λαμβάνον το ἕτερον τῶν μερῶν κατέχει καὶ καρποῦται μέχρι οὗ τὸ ὑπόχρεον κράτος ἐκπληρώσῃ τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ κατάληψις, ἣτις ἐστὶ καὶ τὸ συνηθέστατον μέσον, συνίσταται ὡσαύτως εἰς τὴν κατάληψιν ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ δικαιούχου κράτους ὑπὲρ οὗ ἡ συνθήκη χωρὰς τοῦ ὑποχρέου κράτους διαρκούσαν μέχρι τῆς ἐκπληρώσεως τῶν συνομολογημένων ὑποχρεώσεων. Αἱ δὲ οἰκονομικαὶ ἐγγυήσεις, συνιστάμεναι εἰς τὴν ἐνεχύρασιν δημοσίων προσόδων ἢ τὴν κατάθεσιν ἄλλων χρεωγράφων, δίδονται κυρίως πρὸς ἐξασφάλισιν χρηματικῶν ἀπαιτήσεων.

Περὰ τὰς ἐγγυήσεις ταύτας τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἐκτέλεσεως τῶν συνθηκῶν αἰτινὲς χαρακτηρίζονται ὡς ἄμεσοι, ὑπάρχουσι καὶ αἱ λεγόμεναι ἑμμεσοὶ ἐγγυήσεις, διδόμεναι ὑπὸ τρίτης τινὸς δυνάμεως, ἐγγυωμένης τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης, περὶ ὧν ὅρα εἰδικώτερον Ἀλλήλεθνὸς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 155.

Παράτηρητέον ἐν τούτοις ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῶν συνθηκῶν δύνανται ν' ὑποβῇ ἐφεξῆς ἕνεκα διαφορῶν λόγων ὑλεθρία εἰς τὸ ὑπόχρεον κράτος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀλληλεθνὸς δίκαιον, περιοριζόμενον εἰς τὸ κανονίσαι καὶ ὀργανώσαι τὴν τῶν κρατῶν συμβίωσιν, δὲν δύνανται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐξόντωσιν κράτους ἢ κοινωνίας τινός, αἱ συνθήκαι αἱ τοιοῦτον ἐπαγόμεναι ὀφείθον παύουσι κατ' ἀνάγκην νὰ ὦσιν ὑποχρεωτικαί. Ἀλλὰ τὸ φυσικῶς ἢ νομικῶς ἀδύνατον τῆς ἐκτέλεσεως συνθήκης τινός, περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται, δὲν πρέπει νὰ συγχέται μετὰ τοῦ ἀπλῶς ἐπαχθοῦς ἢ ἐπιζημιού, ὅπερ οὐδαμῶς ἐπηρεάζει τὴν ἰσχὺν τῶν συνθηκῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁσῶκις καθίσταται ἀνεκτέλεστος ἡ συνθήκη, τὸ ὑπόχρεον κράτος ὀφείλει νὰ

ἀποζημίωσι τὸ ἕτερον μεθ' οὗ συνεβλήθη, ὁσάκις ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ κατέστη ἀνεκτελέστος ἡ συνθήκη. Δὲν ἀπόκειται τέλος εἰς τὸ ὑπόχρεον κράτος νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφασίσῃ μονομερῶς περὶ ἀλλαγῆς αὐτοῦ ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων συνθήκης τινός ὡς ἀνεκτελέστου ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ ἐτέρου ἢ τῶν ἐτέρων κρατῶν, μεθ' ὧν συνεβλήθη ἡ τῆς φιλικῆς μεσολαβήσεως τρίτης τινός δυνάμως συμφώνως πρὸς τὸ ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ 1871 ὑπογραφέν πρωτόκολλον μεταξὺ τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων.

Ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν συνθηκῶν ἀναβαίνονται ἐνίοτε ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τῶν ἐν αὐταῖς περιεχομένων ὅρων. Ἀνάγκη ἐπομένως ἐρμηνείας τῶν συνθηκῶν, ἀποτελοῦσης ἐν τῶν λεπτοτάτων θεμάτων τῆς ἀλληλεθνεῦς νομολογίας. Παραλείποντες νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα τοὺς καθιερωμένους κανόνες ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν συνθηκῶν (περὶ ὧν ὁ βουλούμενος δύναται νὰ συμβουλευθῇ τὴν περὶ ἀλληλεθνεῦς δημοσίου δικαίου πραγματείαν Χρυσανθοπούλου § 157) σημειοῦμεθα μόνον ἐν κεφαλῇ ὅτι ἡ καλὴ πίστις μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν τυγχάνει ἡ ἀσφαλεστάτη ἐγγύησις οὗ μόνον ἐν τῇ προσήκοσσι τῶν συνθηκῶν ἐρμηνείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν εἰρηνικῇ τῶν κρατῶν συμβιώσει.

Αἱ ἀπαιτ. συνομολογηθεῖσαι συνθήκαι δύνανται καὶ πρὸ τῆς λήξεως αὐτῶν νὰ τροποποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν κρατῶν, νὰ ἀνανεωθῶσιν ἢ νὰ παρταθῶσιν ἐν χρόνῳ. Καθ' ἀπάσης δὲ τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἀνανεοῦται, παρτείνεται ἡ ἰσχὺς συνθήκης τινός. ἢ τροποποιεῖνται ὅροι αὐτῆς. Ἐφαρμόζονται οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες κανόνες περὶ συμπληρώσεως τῶν συνθηκῶν.

Λήγουσι τέλος ἢ καταργοῦνται αἱ συνθήκαι :

1) Διὰ τῆς ἀρμειθρίας τῶν συμβληθέντων κρατῶν θελήσεως.

2) Διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὀφειλομένης ὑποχρεώσεως.

3) Διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ συμπεφνημένου χρόνου τῆς ἰσχύος αὐτῶν.

4) Διὰ τῆς πληρώσεως τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως τῆς ἐν τῇ συνθήκῃ περιεχομένης· καὶ

5) Διὰ τῆς πλήρους καταστροφῆς, τυχαίας ἢ ὑπαίτιου, τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἀντικείμενον τῆς συνθήκης πράγματος.

Καταστραφέντος τοῦ κράτους, συγκαταργοῦνται φυσικῶς μετ' αὐτοῦ καὶ αἱ ὑπὸ τούτου μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν συνομολογηθεῖσαι συνθήκαι. Ὅρα δὲ περὶ τούτου εἰδικώτερον Χρυσανθοπούλου ἀλληλεθνεῖς δημοσίων δικαίων § § 27 καὶ 159.

II. Χρυσανθοπούλος

Συνθηκολογήσεις ἐν πόλεμῳ (capitulations de guerre). Αἱ συνθηκολογήσεις ἐν πολέμῳ εἰσι συμβάσεις περὶ παραδόσεως φρουρίου ἢ ὅχυρᾶς τινος θέσεως, ἢ στρατιωτικοῦ σώματος ἐξαντλήσαντος τὰ μέσα τῆς ἀντιτάσεως. Συνομολογοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ ἄρχηγου τοῦ παραδιδόμενου φρουρίου, ἢ τῆς ὀχυρᾶς θέσεως ἢ τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος. Ἐκτελοῦνται δ' ἐνίοτε καλῇ τῇ πίστει αἱ τοιαῦται συνθηκολογήσεις καθ' οὓς ὅρους συνομολογήθησαν καὶ μετὰ τῆς ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς ὑπαγαγευμένης εἰλικρινείας.

Οἱ συνομολογοῦντες τὰς τοιαύτας συνθηκολογήσεις ἄρχηγοὶ περιορίζονται ἐν τῇ συνομολογήσει αὐτῶν ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς κεχωρηγμένης αὐτοῖς ἐξουσίας καὶ ἀναγράφουσιν ἐν αὐταῖς ὅρους σχετικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συνθηκολογήσεως. Τοιοῦτοι δ' ὅροι εἰσὶν οἱ ἀφανῶντες εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἐνεργείας, εἰς τὰ πρόσωπα, περὶ ὧν πρόκειται, καὶ εἰς τὰ

πράγματα τὰ ἀνήκοντα τοῖς στρατιώταις ἢ τοῖς κατοικοῖς τῆς παραδιδομένης χώρας.

Πάντοτε ὁμοῦς πρέπει νὰ θεωρῇται ὡς ἀντικείμενον εἰς τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν καὶ ὡς κατὰχρησις τῆς ἰσχύος τὸ ἐπιβάλλειν εἰς τὸ φρούριον ἢ τὸ στρατιωτικὸν σῶμα τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ παραδοθῇ ὅρους ἀσυμβιάστους πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ στρατοῦ ἢ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ.

Ἐὰν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ ἔδωκε τὸν λόγον αὐτοῦ διὰ τε ἑαυτὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατιώτας, ὅτι δὲν θέλει λάβει ἐφεξῆς μέρος εἰς τὸν διεξαγόμενον πόλεμον, ὀφείλει μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν νὰ τηρήσῃ τὸν δοθέντα λόγον. Ἐν γένει δὲ πᾶσαι αἱ δοθεῖσαι ὑποσχέσεις ὑπὸ τῶν παραδοθέντων δεόν νὰ εκπληρωθῶσιν ἀκριβῶς. Πάντως ὁμοῦς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ παραδιδόμενου στρατοῦ καὶ φρουρίου δὲν δύναται ἰσχυρὰς νὰ συνομολογήσῃ ὑποχρεώσεις ὑπερβαίνουσας τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα. Ἄλλ' ἢ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κεχορηγημένης τῷ ἀρχηγῷ τοῦ παραδιδόμενου στρατοῦ ἢ φρουρίου ἐξουσίας συνομολογηθεῖσα συνθηκολόγησις ὑποχρεοῖ τὴν κυβερνήσιν ἢ τὸν ἡγεμόνα μὴ δυνάμενον ἄνευ παραβιάσεως τῶν ὁρίων τῆς τιμῆς καὶ τῆς καλῆς πίστεως νὰ ἀθετήσῃ τὰ συνομολογηθέντα, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχωσι σπουδαῖοι λόγοι ἀφορῶντες εἰς τὸ κράτος καὶ εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον.

II. Χρονισθόπουλος

Συνιδιοκτησία (κοινωνία κτημάτων κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. κώδικος) ὀνομάζεται ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ ἡ ἰδιοκτησία πολλῶν (πλειόνων τοῦ ἑνὸς) ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος κατὰ μέρη ἰδανικά (dominium plurium in eadem re pro partibus indivisis). Παράγεται δὲ ἡ συνιδιοκτησία εἴτε διὰ τῆς ἐπιχειρήσεως κοινῆς πράξεως ὑπὸ τῶν συνιδιοκτητῶν, οἷον κοινῆς ἀγορᾶς, ἢ καὶ διὰ τυχαίου

συμβεβηκότος, οἷον τῆς κληροδοτήσεως εἰς πολλοὺς τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐπὶ κοινῆς ἀγορᾶς, ἐὰν εἰς καὶ μόνος κατέβαλε τὸ τίμημα τοῦ πράγματος, οὗτος ἔχει μὲν ἀγωγὴν κατὰ τῶν συνιδιοκτητῶν πρὸς ἀπδληψίν τοῦ καταβληθέντος, ἀλλὰ δὲν δύναται νάρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῶν ὡς συνιδιοκτητῶν (Α. Π. 442 τοῦ 78). Ἐν ἑλλείψει ἐιδιχῆς συμβάσεως ἡ συνιδιοκτησία ἐπιφέρει τὸ δικαίωμα τῆς ὑφ' ἑκάστου τῶν κοινωνῶν μετοχῆς τῆς χρήσεως τοῦ κοινοῦ πράγματος, καθ' ὅσον δὲν μεταβάλλει τὸν προορισμὸν αὐτοῦ ἢ δὲν διευκολύνει τὴν χρῆσιν, εἰς τὴν οὗτοι δικαιούνται (Ν. 68, 176 καὶ 35 Πανδ. (19, 2)). Ὅθεν καὶ νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἰδανικὸν αὐτοῦ μερίδιον ἐπὶ τοῦ πράγματος, πολλῶν δὲ μᾶλλον νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τὴν ἀπλὴν χρῆσιν αὐτοῦ, δυνάμει μισθώσεως. Ἀλλὰ πρὸς ἐπιχειρήσιν δικαιοπραξίας ἀναφερομένης εἰς τὸ κοινὸν πρᾶγμα ἐν συνόλῳ ἢ κατὰ μέρος, ἡ ἐνέργειαν μεταβολῆς ἐν αὐτῷ ἀπαιτεῖται κατὰ τὸ Γ. Δ. (ἰσχύον ἐτι παρ' ἡμῖν) ἡ κοινὴ πάντων τῶν κοινωνῶν συναίνεσις. Ὅθεν δὲν δύναται ὁ εἰς τῶν κοινωνῶν καὶ ἡ πλειονοψηφία αὐτῶν νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ἢ ὑποθηκεύσῃ τὸ πρᾶγμα (Ν. 1 § 3 κωδ. (152), Ν. 1 κωδ. (8, 21), ἢ νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ κοινοῦ οἰκοπέδου ἢ νὰ κατεδαφίσῃ τὴν κοινὴν εἰσοδομὴν (Ν. 8 καὶ 27 § 1 Πανδ. (8, 2)). Διὸ ἐπὶ καινοτομίας ἢ ἄλλης πράξεως περιοριζούσης τὴν κοινὴν χρῆσιν δικαιούται ὁ τοῦ δόλου προσβάλλοντα τὰ ἴσα δικαιώματα κατοχῆς συγκύριος νὰ ζητήσῃ τὴν προσωρινὴν παρεμπόδισιν τῆς τοῦ ἔργου ἐξακολούθησεως παρὰ τοῦ ἰδίονοδίκου ἀντικαταστήσαντος κατὰ τοῦτο τὸν Πραίτωρα τῶν Ῥωμαίων (Ν. 3 Πανδ. (1, 39)) ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 490 Πολ. Δικονομ. Α. Π. 239 τοῦ 81). Ἀλλὰ δύναται νὰ ἐκμισθώσῃ καὶ μονομερῶς τὸ κοινὸν πρᾶγ'

μα κατὰ Ν. 61 § 2 Πανδ. (10. 9), ἐνεχόμενος μόνον εἰς τὴν προκύψασαν ἐκ τούτου ζημίαν. Δύναται δὲ μόνον νὰ ἀκυρωθῇ ἡ μίσθωσις λόγῳ δόλου τοῦ ἐκμισθωτοῦ καὶ τῶν μισθωτῶν κατὰ συμπεριγίαν συμβληθέντων πρὸς περιγραφὴν τῶν ἄλλων συγκοινωνῶν τοῦ μισθωθέντος πρᾶγματος (Α. Π. 139 τοῦ 76). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον (ἄρθρον 220) ἀρκεῖ ἡ πλειονοψηφία τῶν ἰδιοκτητῶν πρὸς διαχείρισιν τοῦ πλοίου (ἴδε Συγκυριότης πλοίου). Κατὰ τοῦ νεωτέρου κώδικος (οἷον Πρωσσικόν, Ἱταλικόν, Σχ. Ἑλλ. κώδικος ἐν μέρει καὶ τὸν Σαξονικόν) περὶ τῆς διαχείρισεως καὶ τῆς σκοπιμωτέρας χρήσεως τοῦ κοινού κτήματος ἀποφαίνεται ἡ πλειονοψηφία πρὸς κατάρτισιν δὲ πλειονοψηφίας απαιτεῖται νὰ συνδράμῃ ἡ θέλησις τῶν μετεχόντων τὸ μείζον μέρος τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος. Δύναται ὅμως κατὰ τὸ Πρωσ. Δίκαιον (Νόμος 41 § 2 καὶ 3 Πανδ. (10. 3) καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Ἰταλικούς κώδικας νὰ ζητήσῃ τὴν λύσιν τῆς κοινωνίας. Κατὰ τὸν Ἱταλικὸν μάλιστα κώδικα καὶ τὸ παρ' ἡμῖν Σχέδιον, (ὅπερ ἐν τῷ περὶ συνδιοικησίας κεφαλαίῳ μετέγραψεν ἄνευ τινὸς παραλλαγῆς τὰς Ἱταλικὰς διατάξεις), οὐδέποτε ἡ διάρκεια κοινωνίας δύναται νὰ συνομοσυνθῇ ὑπὲρ τὰ δέκα ἔτη. Σημειωτέον ὅτι κατὰ Ρωμαϊκὸν δίκαιον ὁ κοινωὺς δικαιοῦται, ἀμελοῦντων ἢ δυστροποῦντων τῶν λοιπῶν, νὰ ἐπισκευάσῃ ἢ ἀνανεώσῃ τὸ χρῆζον ἐπισκευῆς ἢ ἀνανεώσεως οἰκοδόμημα ἢ ρεῖθρον (Ν. 32 Πανδ. (39. 2). Ἐπίσης νὰ χρῆσῃ διὰ μαρμαροκονίας τὴν πρὸς αὐτὸν βλέπουσαν πλευρὰν τοῦ κοινού τοίχου (Ν. 13 πρ. § 1 Πανδ. (8. 2), Ν. 27 § 10 Πανδ. (9. 2). Ἐπίσης νὰ ἐπιχειρήσῃ ἔργον καταδῆλως ἀναγκαῖον ἢ ὠφέλιμον (Ν. 10 § 1 Πανδ. (3. 5) Ν. 7 § 7 Πανδ. (43. 24). Δικαιοῦται δὲ νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἀπόληψιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ

δαπανηθέντων, παρακρατῶν τὸ πρᾶγμα, ἂν κατέχῃ αὐτό, ἕως τῆς ἀπολήψεως αὐτῶν (Ν. 34 καὶ Ν. 5 § 13 Πανδ. (17. 2), Α. Π. 159 τοῦ 68, 320 τοῦ 79).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύνοδοι καὶ συνδιασκέψεις ἀλληλεθνεῖς. Τὰ κράτη ὡς μέλη τῆς ἀλληλεθνεὺς κοινωνίας, κοινὰ ἔχοντα συμφέροντα, συγκρούμενα πολιτικῶς καὶ θέλοντα νὰ προλάβωσι τὴν ρῆξιν τῶν εἰρηνικῶν σχέσεων, ἀπειλουμένων ὑπὸ τῶν ἀναφωσμένων μεταξὺ αὐτῶν διαφορῶν, συγκροτοῦσι δι' ἀντιπροσώπων αὐτῶν ἀλληλεθνή συνδρία, ἐν οἷς λαμβάνοντα μέρος πλὴν τῶν ἀμέσως διαφερομένων κρατῶν καὶ ἕτερα κράτη ἐνδιαφερόμενα οὐδὲν ἦτοον ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης, ἐξετάζουσι τὰς ὑφισταμένας διαφοράς, ἐπιδιώκοντα τὴν εἰρηνικὴν αὐτῶν λύσιν. Ἀλλὰ καὶ γενικωτέρων πολλάκις ζητημάτων ὁ κανονισμὸς ἐστὶ τὸ ἀντικείμενον τῶν διαφορῶν τῶν ἀλληλεθνεῶν συνόδων συνδιασκέσεων, ἐν αἷς ἀντιπροσωπεύονται ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα κράτη.

Ναπολεὼν ὁ Ι' ἐξήνεγκε κατὰ τὸ 1803 τὴν ἰδέαν τῆς συγκροτήσεως γενικοῦ συνεδρίου τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν χάριν τῆς εἰρηνικῆς λύσεως τῶν ἀλληλεθνεῶν διαφορῶν, μὴ γενομένην ὁμοῦ ἀποδεκτὴν ὑπὸ τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν δυσπιστησάντων πρὸς τὴν Γαλλίαν ἐκ τοῦ φόβου τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῆς ἐν τῷ τοιοῦτῳ συνεδρίῳ, ὡς λέγει ὁ Bluntschli (dr. intern. cod. regle 108 note). Ἀλλ' ἡ ἰδέα τῶν συνόδων, ἐπαινεταὶ ὁ συγγραφεὺς, ἔχει τοσούτου μᾶλλον ὑπὲρ ἐκείνης τὸ μέλλον, ὅσον ἡ ἀνθρωπότης τείνει ὁσημέραι εἰς τὴν χρῆσιν εἰρηνικῶν μέσων χάριν τῆς προστασίας τῶν κοινῶν συμφερόντων ἀπάντων τῶν λαῶν.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ναπολεόντος Ι' ἕτερος τῆς Γαλλίας μονάρχης, ὁ Ἑρρίκος

Δ' καὶ ὁ ὑπουργὸς αὐτοῦ Jullj ἐξεπόνησαν πλήρως σχέδιον κανονισμοῦ περὶ συγκροτήσεως Γερουσίας ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν χριστιανικῶν κρατῶν ὡς μελῶν τῆς «Χριστιανικῆς Δημοκρατίας». Πλείστοι προσέτι ἐπιστήμονες καὶ πολιτειολόγοι διάφοροι κατὰ διαφόρους ἐποχὰς παρουσίασαν σχέδιον ὀργανώσεως ἀλληλεθνοῦς συνεδρίου πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τῶν ἀναφυομένων μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν φαίνεται εἰσέτι ἀγαθὴ προσεγγίζουσα ἡ ἐποχὴ τῆς καθιερώσεως τοιούτων κανόνων, δι' ὧν αὐτὸ τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον περιβληθήσεται τὸν τύπον ἀλληλεθνοῦς κώδικος, κανονίζοντος τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν κρατῶν ὡς μελῶν μιᾶς μεγάλης πολιτείας ἢ ὁμοσπονδίας ἀλληλεθνοῦς.

Ἄλλ' οὐδὲν ἦτον οὐχὶ σπάνιά εἰσι, ἰδίως κατὰ τὸ παρόντα αἰῶνα, τὰ παραδείγματα τῆς δι' ἀλληλεθνῶν συνόδων ἐξομαλύνσεως τῶν ἀναφυομένων μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορῶν, ἔτι δὲ καὶ πρὸς κανονισμὸν ἀντικειμένων ἀφορώντων εἰς τὰ γενικά τῶν κρατῶν καὶ τῶν λαῶν συμφέροντα οἰκονομικά, κοινωνικά καὶ ἄλλα παρόμοια. Διὰ τοῦτο ἀποβαίνει ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν τοὺς νῦν κρατοῦντας ἢ καθιερωμένους ἐν τῇ πράξει κανόνας περὶ συγκροτήσεως τῶν τοιούτων συνεδρίων.

Ἐν πρώτοις σημειωτέον ὅτι γίνεται ὑπὸ πλείστων συγγραφέων διάκρισις μεταξὺ τῶν κυρίως λεγομένων συνόδων καὶ τῶν συνδιασκέψεων ὑπὸ τὰς ἐξῆς ἐποφύεις: 1) ὡς ἐκ τῆς ιδιότητος τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὰ κράτη· 2) ὡς ἐκ τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν τιθεμένων ἀντικειμένων καὶ 3) ὡς ἐκ τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ ἢ τῶν ἀποφασιστέων ἐκ τῶν ἀντικειμένων τούτων.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀντιπροσώπυσιν, αἱ μὲν σὺνδοι συγκροτοῦνται ἢ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων, ὅπερ σπα-

νώτατον, ἢ τῶν πρωθυπουργῶν αὐτῶν, ἢ ὑπὸ εἰδικῶν ἀντιπροσώπων περιβεβλημένων τὴν ἀναγκαίαν πληρεξουσιότητα, ὅπερ καὶ σὺνήθε, αἱ δὲ συνδιασκέψεις συγκροτοῦνται ἀείποτε ἐξ ἐντολοδόχων ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων διοριζομένων.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἐξεταζόμενα θέματα αἱ μὲν σὺνδοι ἀσχολοῦνται εἰς ζητήματα σπουδαίως ἐνδιαφέροντα τὰ κράτη, εἴτε ἰδίᾳ ἕκαστον τούτων, εἴτε ὁλόκληρον τὴν ἀλληλεθνὴ κοινωνίαν, αἱ δὲ συνδιασκέψεις ἐξετάζουσιν ὑφισταμένας ἤδη ὑποχρεώσεις, ἐπεξηγοῦσαι ταύτας ἢ παρασκευάζουσιν τὴν λύσιν δυσχεροῦς τινοῦ ἢ σπουδαίας κατ' οὐσίαν ὑποθέσεως.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν ἢ τὰς ἐκδιδομένας ἀποφάσεις κατὰ μὲν τὰς σὺνδους ἐπιζητεῖται ἡ λύσις τῶν διαφορῶν δι' ἀποφάσεων δυναμένων νὰ προλάβωσι τὸν πόλεμον καὶ ἐξομαλύνωσι τὰς ὑφισταμένας διενέξεις, ὅτε μὲν διατηρουμένης, ὅτε δὲ μεταβαλλομένης τῆς ὑφισταμένης τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Κατὰ δὲ τὰς συνδιασκέψεις μὴ καθιερουμένων νέων ἀρχῶν ἐπιδιώκεται ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἢ προκειμένων περὶ ἀμφισβητούμενων ζητημάτων παρασκευάζεται ἀπλῶς ἡ λύσις αὐτῶν.

Ταῦτα κυρίως κατὰ Martens (dr. int. Tom. 4. p. 297 et suiv.) ἀνομολογοῦντα οὐδὲν ἦτον ὅτι δὲν τηροῦνται ἀείποτε ἐν τῇ πράξει οἱ ἀνωτέρω κανόνες, διότι πολλάι σὺνδοι κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσας ἀρχὰς ἐχαρκτηρίσθησαν ὡς συνδιασκέψεις.

Ἡ σύγκλησις τῶν διασκέψεων ἢ τῶν συνόδων δύναται νὰ προέλθῃ εἴτε ἀπὸ τῶν ἀμέσως διαφερομένων κρατῶν, εἴτε ἀπὸ μεσολαβοῦσης τινὸς δυνάμεως, εἴτε καὶ ἀπὸ πάσης ἄλλης δυνάμεως πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξομαλύνσεως ἢ τοῦ κανονισμοῦ ὑποθέσεων γενικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ἐν ταῖς συνδιασκέψεσι καὶ συνεδρί-

αἱ ἐργασίαι ἄρχονται μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ προέδρου, ἐκλεγομένου συνήθως τοῦτου τοῦ πρώτου πληρεξουσίου τοῦ κράτους (ἐὰν πλείονες ὑπάρχωσιν ἐκείνου κράτους οἱ ἀντιπρόσωποι), εἰς οὗ τὴν ἰσχύαν συνήλθον ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων κρατῶν, καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν καὶ βιβαίων τῶν πληρεξουσίων τῶν ἀντιπροσώπων τούτων. Αἱ συζητήσεις διεξάγονται προφορικῶς, συντασσομένου δι' ἐκαστὴν συνεδρίαν πρωτοκόλλου κλπ.

Αἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειονοψηφίαν, μίαν ἔχοντος ψῆφον ἐκαστοῦ κράτους ἢ καὶ ὑπὸ πλείονων πληρεξουσίων ἀντιπροσωπευομένου. Ἀλλὰ καὶ τῆς πλειονοψηφίας ἢ ἀποφάσεως δὲν ἐπιβάλλεται τοῖς μειονοψηφοῦσιν. Ἐπομένως μὴ κατορθώσης τῆς πλειονοψηφίας νὰ παύῃ τὴν μειονοψηφίαν ὅπως συνταχθῇ αὐτῇ, ὁ σκοπὸς τῆς συνόδου ἢ τῆς συνδιασκέψεως θεωρεῖται ματαιωθείς.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότατον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζήτημα εἶναι τίνα κράτη προσηκόν νὰ μετέχωσι τῶν ἀλληλεθνῶν συνδιασκέψεων καὶ συνόδων. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος αἱ μεγάλαι εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ἀπετέλεσαν τὴν ἐπικληθεῖσαν *Pentarchie*, περιλαμβάνουσαν τὴν Ἀγγλίαν, Αὐστρίαν, Γαλλίαν, Πρωσσίαν καὶ Ρωσσίαν, εἰς ἃς προσετέθη κατόπιν ὡς μεγάλη εὐρωπαϊκὴ δύναμις καὶ ἡ Ἰταλία, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ κανονίζωσι κατὰ τὸ δοκοῦν αὐταῖς καὶ κατὰ τὰ ἑαυτῶν συμφέροντα τὰς τύχας τῶν μικρῶν καὶ ἀσθενῶν κρατῶν, ἀρνούμεναι αὐτοῖς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ παρίστασθαι δι' ἰδίων ἀντιπροσώπων ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν συγκροτούμεναις συνάδαις. Ὁ παλαιὸς ἀποκλεισμός, ἀφανοῦσαι διαμαρτυρούμενοι κατὰ τῆς τοιαύτης αὐταρχίας οἱ συγγραφεῖς, διατελεῖ εἰς πλήρη ἐνέργειαν, πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνώπιον τοῦ δικαίου ἰσότητος, τῆς γενικῶς τανὺν ἀρραδεδεγμένης.

Τῆς τοιαύτης αὐθαιρέσιος περιφάνεστερον δεῖγμα ἀναφέρουσιν οἱ συγγραφεῖς τὴν ἐν ἔτει 1869 συγκροτηθεῖσαν ἐν Παρίσιος συνδιάσκεψιν, προκληθεῖσαν ἐκ τῆς ἐπακολοθησάσης τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης τοῦ 1866 ἐλληνοτουρκικῆς διαφορᾶς. Ἐν τῇ συνδιασκέψει ἐκείνῃ ἐκλήθη καὶ ἡ Ἑλλάς, οὐχ ὅπως μετὰσχῇ ὡς ἐνδιαφερομένη, ἀλλ' ἀπλῶς ὅπως δώτῃ τὰς πληροφορίες, αἰτινες ἤθελον ζητηθῇ παρὰ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῆς, ἐνῷ εἰς τὴν ἀντιδικὸν αὐτῆς Τουρκίαν ἐδόθη τὸ δικαίωμα νὰ μετὰσχῇ τῆς συνδιασκέψεως μετὰ ψήφου κυρίας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἑστερξεν ὡς εἰκὸς τὴν τοιαύτην ὑπαδειστέρα ἀπέναντι τῆς Τουρκίας θέσιν διατάξασα τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτῆς μετὰ τὴν διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς τοιαύτης αὐθαιρέσιος νὰ ἀποχωρήτῃ. Ἀλλὰ ταῦτο οὐδαμῶς καὶ παρεκώλυσε τὸ νὰ λυθῇ ἡ διαφορὰ ἐκείνῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τῆς ἡ κυβέρνησις ὑπεχρεώθη κατόπιν ὑπὸ τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας νὰ ὑποκύβῃ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς συνδιασκέψεως. (Ὁρα εἰδικώτερον περὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου θέματος Ἀλλήλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου τομ. Α', σελ. 88—89 καὶ *Foderé dr. int. Tom. VI n° 2599*).

Π. Χρυσανθοπούλου

Συντάξεις. Ἰδε Δημόσια ὑπάλληλοι.

Συντηρητικὰ μέτρα. Ἰδε προφυλακτικὰ μέτρα.

Συρροὴ ἀγωγῶν καλεῖται ἡ δύναμις τοῦ ἁστικοῦ νόμου συνύπαρξιν πολλῶν ἀγωγῶν εἰς δικαστικὴν προστασίαν ἀπικτοῦ δικαίωματος συναντιωμένων καὶ ἐραπτομένων ἀλλήλοις κατὰ τοῦτο δεῖ ἐπιδιώκουσι καθόλου ἢ ἐν μέρει τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ὡς ταυτιζομένου τοῦ νομικοῦ ἀντικειμένου. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ὁ ἰδιοκτήτης εἰς ἀπαίτησιν τῆς ἀποδόσεως πράγματος αὐτοῦ ἔχει συντε-

χούσας δύο ἀγωγάς, τὴν τε διεκδικητικὴν καὶ τὴν προσωπικὴν (N. 9 § 1 Πανδ. (47. 2) N. 2 § 1 Πανδ. (27. 3) ἐν συνδ. πρὸς 9 Πανδ. 6. 1), ὁ ζημιωθείς εἰς ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως ἔχει τὴν τε ἐκ τῆς συμβάσεως ἀγωγὴν καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀκουλίου νόμου (N. 18 καὶ 27 § 11 (Πανδ. 9. 2) καὶ N. 50 Πανδ. (47. 2), N. 43 Πανδ. (49. 2) κτλ.

Συρροῆς ὑπαρχούσης ὁ ὑπὲρ οὗ αὐταὶ συντρέχουσι δικαιούται νὰ ἐγείρῃ οἰανδήποτε θέλει τῶν συντρέχουσων ἀγωγῶν· ἀλλ' ἐὰν ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς μιᾶς ὁ σκοπὸς (ὡς ἱκανοποιηθέντος καθόλου δι' αὐτῆς τοῦ ἐνάγοντος), ἡ ἐτέρα ἐκλείπει· οὐδὲ γὰρ τὸ αὐτὸ λαμβάνειν οὐ θέμις (N. 43 § 1 καὶ N. 57 Πανδ. (50. 17). Ἄν ὅμως ἡ μὴ ἐγερθεῖσα ἀγωγή περιέχῃ τι περιπλέον, δύναται δι' αὐτῆς νὰ αἰτηθῇ τὸ περιπλέον τοῦτο (N. 34 πρ. Πανδ. (9. 2), N. 41 § 1 Πανδ. (44. 7)). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν διὰ τῆς ἀπλῆς ἐκλογῆς θετέρας τῶν συντρέχουσων ἀγωγῶν ἀναιρεῖται ἡ ἄλλη ἐπὶ τῶν ἐξῆς θεμάτων: Ὁ στερηθεὶς πράγματος διὰ κλοπῆς ἐν πλοίῳ ἢ ξενοδοχείῳ δύναται νὰ ἐγείρῃ κατ' ἐκλογὴν ἢ τὴν περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ ξενόδοχου ἢ τοῦ πλοιάρχου περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγὴν ἢ τὴν περὶ ἀποδόσεως τῶν κλαπέντων κατὰ τοῦ κλέπτου (N. 1 § 3 Πανδ. (4. 9) N. 1 § 3 Πανδ. (47. 5)). Ἀλλ' ἂπαξ ἐγείρας μίαν τῶν δύο ἀγωγῶν, δὲν δικαιούται νὰ ἐγείρῃ τὴν ἄλλην. Ὡσαύτως ἀποκλείεται ἡ ἑγερσις δευτέρας ἀγωγῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐξ ἐμπορικῆς πράξεως τοῦ ἔχοντος πατρικὸν χρημάτιον ὑπεξουσίῳ τέκνου ἀπαιτήσεως κατὰ τοῦ πατρὸς ἐκ τῶν δύο ἀγωγῶν, τῆς ἀγωγῆς de pecunia καὶ τῆς ἀγωγῆς tributariae (N. 9 § 1 Πανδ. (14. 4)). Ὡσαύτως ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ ἐγγεγραμμένου κληρονόμου ἐν τῇ κωδικελλικῇ ρήτρᾳ ἐκ τῶν δύο ἀγωγῶν, τῆς ἐκ διαθήκης καὶ

τῆς ἐξ ἀδιαθέτου (N. 8 πρ. Κωδ. 1636). Αὐτόδηλον ὅτι ἐπὶ τῶν ἄλλων θεμάτων ἡ ἀπλὴ παραίτησις ἢ ἀπόρριψις τῆς μιᾶς ἀγωγῆς δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἐτέραν, πλὴν ἐὼν ἡ παραίτησις περιλαμβανὴν παραίτησιν αὐτοῦ τοῦ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἐπιδιωκομένου δικαιώματος. (*18ε καὶ Οἰκονομίδου Ἑγγ. Πολ. Δικ. § 175 σημ. 14. Wächter σελ. 468). Τὰ αὐτὰ δὲ ἰσχύουσι καὶ ὅταν αἱ συντρέχουσαι ἀγωγαὶ ἀρμόζωσι κατὰ πολλῶν ἐναγομένων. Ὅθεν ἐὰν ἐκ πολλῶν εἰς ὁλόκληρον συνυποχρέων ἐναχθῇ καὶ καταδικασθῇ εἰς οἱ λοιποὶ δὲν ἀπαλλάσσονται ἢ διὰ τῆς ἐξοφλήσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποδόσεως (N. 28 Κωδ. (8. 41).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Συρροή ἀδικημάτων. (Conviction de plusieurs crimes ou délits) καλεῖται ἐν τῷ Ποιν. Δ. ἡ ὑπὸ τοῦ προσώπου διάπραξις διαφόρων ὁμοειδῶν ἢ ἑτεροειδῶν ἀξιοποίνων πράξεων ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἢ καὶ ἄλλεπαλλήλως μὲν ἀλλὰ πρὸ τῆς ὁριστικῆς καταδίκης ἐπὶ τινι ἐξ αὐτῶν. Ἔχει δὲ σπουδαιότητα ἡ τῶν ἀδικημάτων συρροή ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ, διότι, συρροῆς ὑπαρχούσης, ἡ ἐφαρμοστέα ποινὴ εἰς τὸν κηρυχθέντα ἔνοχον κανονίζεται ἐπὶ τῇ βᾶσει εἰδικῶν ὁρισμῶν τοῦ νόμου.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὁρισμοῦ συνάγεται ὅτι, ὡσάκις ἐξετελέσθησαν μὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάφοροι ἀξιοποῖνοι πράξεις, ἀλλὰ τὸ ἀξιοποῖνον τῶν ἄλλων πράξεων ἀπεσθῆσθαι διὰ τῆς ἀποτίσεως τῆς ποινῆς ἢ διὰ παραγραφῆς ἢ ἀμνηστίας, ὅθεν ἐπὶ μιᾷ καὶ μόνῃ πράξει πρόκειται νὰ δικασθῇ ὁ κατηγορούμενος, δὲν ὑπάρχει συρροή. Ἐπίσης δὲν ὑπάρχει συρροή, ὅταν μετὰ τὴν καταδίκην ἐπὶ τινων ἀδικημάτων ἢ διαρκούσης τῆς καταγωγῆς ποινῆς ἐγένετό τις ἔνοχος ἐτέρου ἀδικήματος (Α. Π. ποιν. 8 τοῦ 1880).

Ἡ συρροή διακρίνεται εἰς τὴν συρροήν

κατ' ἰδέαν ἢ σύγχρονον, ἤτοι τὴν καθ' ἣν ἐκ μίως καὶ τῆς αὐτῆς πράξεως ἐπ' ἄλλων διάφορα ἀδικήματα (οἷον ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκπυροσχοτήσεως πυροβόλου ἐφονεύθησαν πολλοὶ ἢ ἐφονεύθη μὲν εἷς, ἐτραυματίσθη δὲ ἕτερος), καὶ τὴν συρροὴν πραγματικὴν ἢ διαδοχικὴν, ἣτοι τὴν καθ' ἣν τὸ αὐτὸ ἀδικήμα ἢ διάφορα ἀδικήματα διεπράχθησαν ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου.

Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἀκολουθῆσας τὸ σύστημα τοῦ βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τῶν βυαρικῶν νομοσχεδίων, ἐν μὲν τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ 110 ὑπέδειξε τὰς διαφόρους περιπτώσεις τῆς κατ' ἰδίαν συρροῆς, ὁρίσας ὅτι τοιαύτη ὑπίσταται α') ἐὰν ὁ κατηγορούμενος παραίτησιν διὰ τῆς αὐτῆς πράξεως πολλὰς ποινικὰς διατάξεις (λ. χ. τὴν διάταξιν ποινικὰς διατάξεις εἰς ἀπέλασιν καὶ ἐνταυτῷ τὴν διάταξιν περὶ μοιχείας ἢ τὴν διάταξιν περὶ βιασμοῦ καὶ ἐνταυτῷ τὴν διάταξιν περὶ αἰμομιξίας), β') ἐὰν ἕνεκα τῶν πολλῶν παρανόμων σκοπῶν τοῦ κατηγορουμένου συρρῶσιν ἐν τῇ αὐτῇ πράξει πολλὰ ἀδικήματα (λ. χ. ἐν τῇ βολικῇ χρήσει ἐγγράφου πλαστοῦ πρὸς ἐξαπάτησιν τινος, τὸ ἀδικήμα τῆς πλαστογραφίας καὶ τὸ ἀδικήμα τῆς ἀπάτης), γ') ἐὰν διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς (ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὰ εἰς τοῦτο μέσα) πράξεως ἐπράχθησαν ἐν ταυτῷ πολλὰ (πλείονα τοῦ ἑνός) ἀδικήματα (λ. χ. διὰ τῆς τοῦ βιασμοῦ ἐκτελέσεως βιασμός ἐν ταυτῷ καὶ μετάδοσις μολυντικῆς νόσου, διὰ τοῦ αὐτοῦ πυροβολισμοῦ ἀπόπειρα ἀνθρωποκτονίας κατὰ τοῦ Πέτρου καὶ τραῦμα κατὰ τοῦ Παύλου). Ἐν δὲ τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ 109 διευτύωσε τὴν πραγματικὴν συρροήν, ὁρίσας ὅτι τοιαύτη ὑπίσταται, ὅσάκις διέπραξέ τις πολλὰ ἀδικήματα διαφόρου εἶδους, ἢ τοῦ αὐτοῦ μὲν εἶδους, κατὰ διαφόρων ὁμῶς προσώπων ἢ ἀντικειμέ-

νων, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ περιλαμβάνεται καὶ ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ἐξηκολούθησέ τις ἐπὶ πολὺ ἢ διὰ πολλῶν μερικωτέρων πράξεων τὸ αὐτὸ ἀδικήμα, ὅπερ εἰδικώτερον καλεῖται ἀδικήμα κατ' ἐξακολούθησιν (delictum continuatum), δηλονότι ἐνήργησεν ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἀποφάσει πολλὰς ἀξιοποιοῦντας πράξεις κειχωρσμένας ἀλλήλων διὰ χρονικοῦ διελεύματος, ὧν ἕκαστη, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἐξεταζομένη, περιέχει πλήρη τὰ στοιχεῖα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀδικήματος.

Εἰς τιμωρίαν συρρέοντων ἀδικημάτων ἠκολούθησαν οἱ νομοθέται διάφορα συστήματα. Καὶ ὁ μὲν Γαλλικὸς ποινικὸς νόμος παρεδέξατο κατ' ἀρχὴν ὅτι ἐπὶ συρροῆς ἀδικημάτων ἐπιβάλλεται αἰεποτε ἢ βαρυτέρα ποινὴ. Ὁ δὲ Βαυαρικὸς τοῦ 1813 διέταξε τὴν κατ' ἰδίαν συρροὴν ἀπὸ τῆς πραγματικῆς, παραδέξάμενος ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ἀπορροφᾶται ἡ ἐλαφροτέρα ποινὴ ὑπὸ τῆς βαρυτέρας, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἐφαρμόζεται τὸ Ρωμαϊκὸν ἀξίωμα *tot delicta, tot poenae*. Ὁ δὲ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, ἐπόμενος τοῖς μεταγενεστέροις Βαυαρικοῖς νομοσχεδίοις, καθιέρωσεν ὅτι ἐπὶ τε τῆς κατ' ἰδίαν καὶ τῆς πραγματικῆς συρροῆς ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἑνοχόν ἡ καταγινωσκόμενη εἰς τὴν βαρυτέραν πρᾶξιν ποινὴ, αἱ δὲ λοιπαὶ πράξεις ἐπιμετρομένης τῆς ποινῆς προσῆκον νὰ θεωρῶνται ὡς ἰδιαιτέρας ἐπιβαρυντικαὶ περιστάσεις. Ὅθεν, εἰ καὶ ἡ ποινὴ ὁρίζεται ἐκ τῆς βαρυτέρας τῶν συρρέουσῶν πράξεων, ἡ καταδίωξις τοῦ ὑπαιτίου προσῆκον νὰ γίνῃ ἐπὶ πάσαις ταῖς πράξεσιν, ὑποθαλλομένης ὁμοχρόνως τῷ δικαστηρίῳ πρὸς ἐκδίκασιν μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς δευτέρας περὶ αὐτῶν ἀνακρίσεως. Μόνον διὰ τῆς ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ὁμοχρόνου εἰσαγωγῆς αὐτῶν δύναται νὰ ὁρισθῇ κατ' ἀκριβείαν ἡ εἰσῶσα ποινὴ.

ἐπιμετρομένη ἐκάστοτε συμφώνως πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν συρρεόντων ἀδικημάτων. Διὸ γνωστῶν τυχόν ὄντων ἐκ προοιμιῶν τῶν ἐκτελεσθέντων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου διαφόρων ἀδικημάτων ἢ ἀνακαλυπτομένων τυχόν καὶ ἄλλων ἀγνώστων κατὰ τὴν ἀνάκρισιν τινος, προσήκον μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνακρίσεως πασῶν νὰ υποβληθῶσιν ὁμοχρόνως εἰς τὸ ἀρμόδιον νὰ δικάσῃ περὶ τῆς βαρυτέρας πράξεως δικαστήριον, ὅπερ ὀφείλει, κηρύττον τὸν κατηγορούμενον ἔνοχον, νὰ ἐπιβάλῃ τὴν βαρυτέραν ποινὴν. Ἀλλ' εἰς τυχόν μετὰ τὴν ἐπ' ἀδικήματι τινι καταδίκην τοῦ κατηγορουμένου ἀνακαλυφθῇ ὅτι ἐξετέλεσε καὶ ἕτερον ἀδικήμα πρὸς τῆς καταδίκης αὐτοῦ, εἰσαχθῇ δ' ἐπ' αὐτῷ εἰς δίκην καὶ κηρυχθῇ ἔνοχος, πρὸς ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς διακριτέον ὡς ἐξῆς :

A') Ἐὰν ἡ καταγνωσθεῖσα ποινὴ ἐπὶ τῇ πράξει, ἥς ἐκηρύχθη τὸ πρῶτον ἔνοχος ὁ κατηγορούμενος, ἦναι κατ' εἶδος ἐλαφροτέρα τῆς ποινῆς τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐφ' ἣ κατεδικάσθη μετέπειτα, ἐφαρμοστέον κατ' αὐτοῦ τὴν τῆς μεταγενεστέρας πράξεως ποινὴν ὡς βαρυτέραν, συγχωνευομένης ἐν αὐτῇ καὶ τῆς προηγουμένης ἐλαφροτέρας. Καὶ εἰ μὲν οὐδαμῶς ἐφηρμόσθη ἡ προτέρα ποινὴ (εἴτε διότι ἀνεβλήθη ἡ ἐκτέλεσις τῆς ποινῆς συνωδᾷ πρὸς τὸν νόμον, εἴτε διότι ἔδωκεν ὁ κατηγορούμενος μετὰ τὴν καταδίκην), συγχωνευομένης τῆς ἐλαφροτέρας ἐν τῇ βαρυτέρᾳ ποινῇ, αἵρεται ὁλοτελῶς ἡ προτέρα ἐλαφροτέρα ποινὴ διὰ τῆς δευτέρας· ἀλλ' εἰ ἡ προτέρα ποινὴ ἐφηρμόσθη ἐν μέρει ἢ ὁλοσχερῶς, τίνι τρόπῳ συγχωνευθήσεται ἡ ποινὴ ; Ὁ Βαυαρικὸς ποινικὸς νόμος τοῦ 1851 περιέχει εἰδικὴν διάταξιν, ἰσολογίζουσαν τὰ διάφορα εἴδη τῶν ποινῶν πρὸς ἀλλήλα ἐν τῷ προκειμένῳ θέματι· ἀλλ' ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, συνωδᾷ καὶ πρὸς τὸν παλαιὸν Βαυαρικὸν νόμον καὶ

τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια, ὧν ἐπὶ τῇ βάζει συνετάχθη, οὐδεμίαν τοιαύτην διάταξιν περιλαμβάνει. Διὸ ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ μέλλων ἐπιβάλεῖν τὴν βαρυτέραν ποινὴν δικαστὴς ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν προτέραν ἐν μέρει ἢ κατὰ πάντα ἀπότισιν τῆς προτέρας ποινῆς καὶ κατὰ λόγον αὐτῆς νὰ ἐλαττώσῃ τὴν καταγνωστέαν βαρυτέραν ποινὴν, εἰς αὐτὴν δὲν ἦναι ἐκ τῶν ἀπολύτως ὠρισμένων. (Ὁμοφωνεῖ καὶ ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων ὡς καὶ Κωστῆς).

B') Ἐὰν ἡ καταγνωστέα ποινὴ ἦναι ὁμοειδῆς τῇ προτέρᾳ ἐπιβληθείσῃ, ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἀποβλέψῃ εἰς τὸ μέτρον ἐκατέρας καί, εἰς ἐπιβλήθῃ εἰς τὸν ἔνοχον διὰ τῆς προτέρας ἀποφάσεως ὁ μέγιστος τῆς ποινῆς ὅρος, δὲν καταδικάζει αὐτὸν εἰς τὴν ἐκ νέου ἀπότισιν τῆς αὐτῆς ποινῆς, ὡς ἐπιβληθείσης ἤδη τῆς βαρυτέρας ποινῆς, ἣν ἐπισύρουσι τὰ διάφορα ἀδικήματα. Ἀλλ' εἰς τὴν καταγνωσθεῖσα ποινὴ ἐξήχεται ἐπίτασιν ὡς μὴ ἐπιβληθέντος τοῦ μεγίστου ὅρου, ὀφείλει νὰ ἐπιτείνῃ αὐτὴν ἀναλόγως, προστιθεὶς εἰς τὴν ἤδη καταγνωσθεῖσαν ποινὴν τὸ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιτάσεως ἀναλογικὸν μέρος.

Γ') Ἐὰν ἡ καταγνωσθεῖσα ποινὴ ἦναι ἡπιωτέρα κατ' εἶδος, ὁ δικαστὴς ἀπέχει νὰ διατάξῃ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς ὡς συγχωνευομένης ἐν τῇ καταγνωσθείσῃ βαρυτέρᾳ, ὀφείλει ὅμως ἐπὶ τῇ βάζει τῆς ἐπιβληθείσης βαρυτέρας ποινῆς νὰ ἐπιμετρήσῃ τὴν ὑστέραν καταδίκην τοῦ κατηγορουμένου καί, εἰς τὴν προτέρα ποινὴν δέχεται ἐπίτασιν, νὰ ἐπιβάλῃ εἰς αὐτὴν τὸ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιμετρήσεως ὑπερέχον μέρος (Κωστὴ ἐρμηνεύει ποινικὸν νόμου § 232, Trébutien Dr. criminel tom. 1 σελ. 321). (Ἰδε καὶ Ὑποτροπή).

Εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι ὁ διαπραξάς πολλά ἀδικήματα τοῦ αὐτοῦ ἢ διαφόρου εἶδους ἢ ἐξαιρουμένης ἐπὶ μακρὸν τὴν διὰ

πολλῶν μεικωτέρων πράξεων τὴν διαπραξίν ἀδικήματος τιμωρεῖται κατ'ἐκείνο τὸ ἀδικήμα, εἰς ὃ καταγινώσκεται ἡ βαρυτέρα ποινή. Ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει, ὁσάκις δὲν τιμωρεῖ ὁ ποινικὸς νόμος δι' ἰδιαίτερας ποινῆς τὴν σύγχρονον συρροήν. Ὅθεν ὁσάκις τιμωρεῖ δι' ἰδιαίτερας ποινῆς τὴν συρροήν, δὲν ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις, καθ' ἣν ἐπιβάλλεται μόνον ἡ τοῦ βαρυτέρου ἀδικήματος ποινή. Τιμωρεῖ δ' ὁ νόμος δι' ἰδιαίτερας ποινῆς τὴν σύγχρονον συρροήν, 1) ὁσάκις ἡ καταδικασμένη πράξις, ἡ συρροή φαινομένη, ἀποτελεῖ αὐθόρπακτον εἶδος ἀδικήματος, κολαζόμενον εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου. Οὐ-τω λ. χ. ἡ ληστεία ἀποτελεῖ μὲν συρροήν σύγχρονον τοῦ ἀδικήματος τῆς ἐκδιδάσεως καὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς κλοπῆς, ἀλλ' ὁ ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ αὐτὴν ὡς εἰδικὸν ἀδικήμα· ἐπίσης ὁ βιασμός ἀποτελεῖ μὲν συρροήν προσβολῆς κατὰ τῶν ἡθῶν καὶ παραιήμου κατὰ προσώπου βίας καὶ προσβολῆς, ἀλλ' ὁ νόμος τιμωρεῖ αὐτὴν ὡς εἰδικὸν ἀδικήμα. Ἐπίσης ἡ διὰ ῥήξεως κλοπὴ ἀποτελεῖ εἰδικὸν ἀδικήμα, καίπερ ἀποτελουμένη ἐκ συρροῆς κλοπῆς καὶ φθοῆς ξένης (διακτεήσεως, 2) ὁσάκις ὑπάρχει ἐν τῷ νόμῳ ρητὴ εἰδικὴ διάταξις περὶ ἄλλοις τιμωρίας τῆς συρροῆς (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τοῖς ἄρθροις 157, 374 § 8, 375 § 4, 380 § 2, 390 § 2, 399 § 9, 401 § 3, 414 § 2, 456, 461 § 2, 490 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύνταγμα καὶ Πολίτευμα.

Καὶ ἂν ἡ ἐν κοινωνίᾳ διδωσικὸς τοῦ ἀνθρώπου ᾖναι ὥς ὅντι παρέκκλισις τῆς κεχαρμαγμένης ὑπὸ τῆς φύσεως τροχιάς, κατὰ τὴν πεπλανημένον ἰσχυρισμὸν τῶν φιλοσόφων τῶν προλαβυσσῶν ἑκατονταετηρίδων, ἀναμφήριστον εἶναι, ὅτι ἡ κοινωνικὴ κατάστασις εἶναι πολλῶν εὐγενεστέρα καὶ εὐδαιμονεστέρα τῆς κτηνώδους καταστάσεως τοῦ μεμενωμένου ἀν-

θρώπου. Ὑπὸ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ μεταχειρίζεται λίαν ἀνετώτερον καὶ ἀσφαλέςτερον τὰ δι' ὧν ἐπιοικίσεν αὐτὸν ἡ φύσις ἀγαθὰ, ἥτοι τὴν ὑπαρξίν, τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὴν διάνοιν, δύναται φέρ' εἰπεῖν νὰ ἀλλοιργῇ ἐν ἀνέσει καὶ ἀσφαλείᾳ τὴν γῆν καὶ νὰ δρέπῃ ἀφρόδως τοὺς καρποὺς τῶν πόνων αὐτοῦ, νὰ τελειοποιῇ τὰ φυσικὰ προϊόντα, νὰ πεφυλάσσηται ὑπὸ τῶν ἐπιθέσεων τῶν λοιπῶν ζῴων, νὰ προάγῃ ἐν γένει τὰ μῖσα τῆς ἡθικῆς καὶ ὕλικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως. Διὰ τοῦτο ἀπὸ πολλῶν χιλιετηρίδων, ἅφ' ἧς τοῦλάχιστον εἶναι γνωστὴ ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὁ ἀνθρώπος παρίσταται ἀείποτε ζῶν ἐν κοινωνίᾳ. Βεβαίως αἱ πρῶται κοινωνίαι εἰς εἶχον τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νῦν κοινωνιῶν. Αἱ πρῶται κοινωνίαι ἀποτελέσθησαν φυσικῶς ἐκ μιᾶς ἐκάστης οἰκογενείας ἢ τοῦ συναγελασμοῦ ἀριθμοῦ τινος οἰκογενειῶν χωρὶς στενοῦ τινος δεσμοῦ καὶ χωρὶς κανόνων καὶ νόμων· ἀλλὰ βαθμῆδόν ὁ πληθυσμός γυμνήθη, τοῦτου δ' ἕνεκεν αἱ σχέσεις ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ ἐξὲι ἀνάγκαι παρήχθησαν, ἡ δὲ πείρα ἀπέδειξε κατὰ μικρὸν τὴν ἀνάγκην τῆς ρυθμίσεως τῶν ἀναρρείστων σχέσεων διὰ κανόνων καὶ νόμων καὶ ἰδίως πολιτεύματος. Κοινωνία τις τότε διατηρεῖται μόνιμος, τότε τοῦλάχιστον ἱπολαύουσι πάντα τῆς κοινωνίας τὰ μέλη τῶν ἀγαθῶν τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως, ὁσάκις πρῶτον μὲν πάντα τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν κοινωνίαν μέλη, περιοριζόμενα εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀπέλαυσιν τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν καὶ τὴν ἀνενόχλητον ἀσκήσιν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων, δὲν ἐπιχειροῦσι προσβολὴν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τῶν ἄλλων τῆς κοινωνίας μελῶν, δεύτερον δὲ ἡ κοινωνία μένει ἀνενόχλητος ἀπὸ τῶν ἐπιθέσεων καὶ τῶν προσβολῶν ἄλλων κοι-

νωνιῶν. Ἄλλὰ δυστυχῶς ὁρέξεις ἀκατέργαστοι, ἔξεις διεστραμμέναι, πνεῦμα πλεονεκτικὸν καὶ κατακτητικὴν ἰδέαν ὠθεῦσι πολλὰ τῆς κοινωνίας μέλη ἢ ἄλλας ἐν συνόλῳ κοινωνίας νὰ ἐξέλθωσι τῆς ἰδίας ἐνεργητικῆς αὐτῶν σφαίρας, ὅπως ἐπιτεθῶσι κατὰ τῆς σφαίρας ἄλλου μέλους τῆς κοινωνίας, ἢ ἄλλης ἐν συνόλῳ κοινωνίας καὶ προσβάλωσιν οὕτω τὴν εὐημερίαν καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν. Ὅθεν προφανές, ὅτι κοινωνία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, νὰ ᾖ τὸ ἐλάχιστον εὐτυχίας, εἰ μὴ διὰ τῆς ἀδιαλείπτου αὐτῆς φροντίδος περὶ διατηρήσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἥτοι περὶ ἐξασφαλίσεως τῆς σωτηρίας αὐτῆς ἀπὸ τοῦ τῶν ἄλλων κοινωνιῶν καὶ ἀπὸ τῶν μελῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ ἀπασχολῇται ἀδιαλείπτως ἡ κοινωνία ὁλόκληρος εἰς τὴν περὶ διατηρήσεως αὐτῆς μέριμναν, ἀπορροφῶσιν πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν, ἀναγκαῖον ἀπολύτως ὑπάρχει νὰ ἀνατεθῇ ἡ φροντίς αὐτῇ εἰς μέλη τινὰ τῆς κοινωνίας, εἰς ἃ ἐπιβάλλει αὐτὴ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ ἅμα πληρεξουσιοδοτεῖ διὰ τοῦ δικαιώματος, ἥτοι χορηγεῖ τὴν ἐξουσίαν νὰ ἀντιπροσωπεύωσιν αὐτὴν κατὰ τοῦτο, νὰ φροντίζωσι δηλαδή περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως, προστατεύοντες πάντα τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν κοινωνίαν ἄτομα, (δηλονότι πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἅτινα ἕκαστον τῶν ἀτόμων τούτων κέκτηται ἐκ τῆς δημιουργίας). Ἐπειδὴ δὲ προσέτι ἡ φροντίς αὕτη, περισπῶσα τοὺς εἰς οὓς ἀνετέθη ἀπὸ τῆς βιοποριστικῆς ἐργασίας αὐτῶν, στερεῖ τὴν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ἐκτός δὲ τούτου πρὸς ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατιθεμένων αὐτοῖς καθήκοντων ἔχουσιν ἀνάγκην σκευῶν τινῶν, ἐργαλείων, ὅπλων, κτιρίων κτλ., ἡ κοινωνία καταβάλλει ποσοστὸν τι τῶν προσόδων αὐτῆς, ἥτοι τοῦ προϊόντος τῶν κόπων ἕκαστου τῆς κοινωνίας μέλους,

ἐξαρκοῦν εἰς τὴν διατροφὴν τῶν ἀντιπροσώπων τούτων καὶ τὴν ἐκάστοτε προμήθειαν τῶν ἀναγκαίων σκευῶν, ἐργαλείων, ὅπλων κτλ. Ἐντεῦθεν ἡ κυβερνήσις ὅθεν κυβερνήσις (κατὰ τὴν ἐκτεταμένην σημασίαν τῆς λέξεως) εἶναι τὸ σύνολον τῶν διαφόρων τῆς κοινωνίας μελῶν, εἰς ἃ αὕτη ἀνέθηκε τὴν φροντίδα περὶ διατηρήσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως κατ' ἀντιπροσωπεῖαν ἑαυτῆς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι κατὰ προλαβούσας ἐποχὰς ἐκάβισαν πολλοὶ αὐθαίρετως ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῶν κοινωνιῶν καὶ αὐτογνωμόνως ἀνέλαβον τὴν κυβερνήσιν αὐτῶν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀνατρέπει τὸν ὅρισμόν, ὃν ἐδώκαμεν εἰς τὴν κυβερνήσιν, διότι καὶ αὕτη ἡ αὐτογνωκίαν κυβερνήσις διατηρεῖται διὰ τῆς ἰσχυρῆς, ἥτοι τῆς υποτιθεμένης σιωπηρᾶς θελήσεως τοῦ ἀπαρτίζοντος κοινωνίαν τινὸς λαοῦ, δικαιουμένου ἄλλως καὶ δυνατόν νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κυβερνήσις πηγάζει ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῆς κοινωνίας, ἐπειδὴ προσέτι εἴτε διὰ τὴν ἰκανότητά αὐτῆς, εἴτε ἄλλως διὰ τὸν θάνατον τῶν ἀπαρτίζοντων αὐτὴν μελῶν, δεῖν νὰ ἀντικαθίσταται ἢ νὰ συμπληροῦται· ἐπειδὴ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν τῶν συγκροτούντων αὐτὴν φυσικῶν προσώπων καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν κυβερνητικῶν αὐτῆς ἔργων, ἥτοι πρὸς διατήρησιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἔχει ἀνάγκην τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ περὶ οὗ ὁμιλήσαμεν ποσοστοῦ, ὅπερ ἕκαστον τῆς κοινωνίας μέλος ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ, ἥτοι τῶν φόρων, ὑπάρχει ἀπαραίτητος χρεία τρόπου τινὸς ἐνεργείας, συστήματός τινος κυβερνήσεως, καὶ ὃ ἐκλέγεται, ἀντικαθίσταται, συμπληροῦται ἢ κυβερνήσις, καὶ καὶ ὃ ὀρίζεται τὸ καταβλητέον ὑπ' ἑκάστου τῶν τῆς κοινωνίας μελῶν ποσοστὸν τοῦτο. Τὸ σύστημα τοῦτο, ὑποδειχθὲν ἢ γενόμενον ἀνεκτὸν ὑπὸ τῆς κοινωνίας, ἀποτελεῖ τὸ λεγόμενον Πολίτευμα· ὃ δὲ ἔγγρα-

φως χάριτος, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται τὸ πολίτευμα/τοῦτο, (ὅν ὑπάρχει τοιοῦτος), ὁνομάζεται Σύνταγμα ἢ Συνταγματικὸς Χάρτης. Αἱ ἀρχαίονοι κοινωνίαι ἐσπερόντο βεβαίως γραπτῶ Συνταγματικοῦ Χάρτου, ἀλλ' οὐδεμία ἐτερεῖτα, οὐδὲ ἐδύνατο νὰ στερῇται Πολιτεύματος Βεβαίως τὰ πολιτεύματα ἦσαν ἀγραφα κατ' ἀρχὰς διὰ τὴν ἔλλειψιν γραφῆς, ἀτακτα καὶ ἀκανόνιστα, ἑλλειπῇ καὶ ἀτελῇ διὰ τὴν ἔλλειψιν πείρας καὶ ἀναπτύξεως, καὶ ἐν ταῖς πλείστας μετέωρα, καθ' ἐξαρκῶμενα ἐκ τῆς εὐμεταβάτου θελήσεως αἰθαιρέτων καὶ ὁμαθῶν κυβερνήσεων, ἀλλ' οὐχ ἦσαν ἦσαν πολιτεύματα.

Τὰ πολιτεύματα ἦσαν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεταίωνα ἰδίως, τοσαῦτα, ὅσοι καὶ οἱ λαοί, δηλονότι ἔναστος λαὸς εἶχε καὶ διάφορον ἐν πολλοῖς πολιτεύματι, ἀνάλογον πρὸς τὰς ἐθνολογικὰς, γεωγραφικὰς καὶ ἱστορικὰς περιστάσεις καὶ περιπετείας αὐτοῦ, πρὸς τὴν πείραν, τὰς γνώσεις καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτοῦ, πρὸς τὸν φυσικὸν τέλος αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐμφυτον νοημοσύνην. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πολιτευμάτων ἀνήκει ἡ λεπτομερὴς καὶ συγκριτικὴ ἔρευνα τῶν διαφόρων πολιτευμάτων τῶν λαῶν. Οὐχ ἦτον, ἐμβλέποντες εἰς τὴν ριζικωτάτην καὶ χαρακτηριστικωτάτην αὐτῶν διαφορὰν, δυνάμεθα νὰ ὑπαγάγωμεν πάντα τὰ πολιτεύματα εἰς δύο γενικωτάτας τάξεις, τὴν τῶν *Μοναρχικῶν* καὶ τὴν τῶν *Πολυαρχικῶν* πολιτευμάτων. Καὶ *μοναρχικὰ* μὲν πολιτεύματα εἶναι τὰ πολιτεύματα, καθ' ἃ εἰς ἐνὸς καὶ μόνου ἀρχόντος, (λεγομένου διὰ τοῦτο μονάρχου), τὰς χεῖρας συγκεντρῶνται ἅπαντα ἡ ἐξουσία, ἡ ἀπαιτουμένη διὰ τὴν φρονίδα περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ τὰ παρομαρτοῦντα αὐτῇ ἦτοι τὸ φορολογεῖν, τὸ δικάζειν κτλ., εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε καὶ δι' ἄλλων προσώπων, ὑπ' αὐτοῦ διοριζομένων καὶ

ἐμπνεομένων *πολυαρχικὰ* δὲ τὰ πολιτεύματα, καθ' ἃ κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον ἀνατίθεται ἐκ διαλειμάτων εἰς πολλὰ καὶ διάφορα πρόσωπα ἢ πρὸς διατήρησιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἀναγκαίους ἐξουσία, κατανεμομένη. Καὶ μετὰ τῶν πρώτων δὲ, ἦτοι τῶν *μοναρχικῶν* πολιτευμάτων, καὶ μετὰ τῶν *δευτέρων*, ἦτοι τῶν *πολυαρχικῶν*, δύναται νὰ συνυπάρῃ προνομιοῦχος ἀριστοκρατία, ἦτοι τάξις εὐγενῶν, διαδοχικὴ ἢ μὴ, κερτημένων προνομίᾳ· ἀλλὰ τότε περιορίζεται μὲν ἐν τοῖς *μοναρχικοῖς* ἡ δύναμις τοῦ μονάρχου, οὐχὶ πρὸς ὠφέλειαν ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς πολιτείας, τὰ δὲ *πολυαρχικὰ* γίνονται μᾶλλον *ὀλιγαρχικά*, περιεργωμένης τῆς ἐκνωτέρας καὶ σπουδαιότερας ἐξουσίας εἰς ὀλίγους, οὐχὶ πάντοτε τοὺς ἀρίστους. Πικρατηρήσει δὲ, εἴ τι μὲν *πολυαρχικὰ* πολιτεύματα ἰδιάζουσι εἰς τὰς προδευτικὰς κοινωνίας, ἐκ τοῦναντίου δὲ τὰ ἀπόλυτα ἢ ἄκρατα *μοναρχικά* καὶ τὰ προνομιακά πολιτεύματα· διάζουσι μὲν εἰς τὰς στασιμούς καὶ ὀπισθοδρομικὰς κοινωνίας, ἀλλ' οὐχ ἦτον διέπουσι πολλὰκις τὴν τύχην καὶ προδευτικῶν κοινωνιῶν. Ἐν πάσῃ μὴ προδευτικῇ κοινωνίᾳ παράγεται κατ' ἀνάγκην κυβερνήσεις *μοναρχικῆς* καὶ *προνομιακῆς*, διότι ἡ ἰκανότης, ἡ δεξιότης καὶ ἐπομένως ἡ δύναμις εἶναι τὸ προνόμιον ἐλαχίστου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων, οἵτινες κατάρθωσαν νὰ διαφύγωσιν, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, τὴν γενικὴν ἀνικανότητα· ἀλλὰ τὸ *μοναρχικὸν* πολίτευμα, πρὸς θ, ὡς παρατηρήσαμεν, συνδέεται πολλὰκις καὶ μεθ' οὗ δύναται νὰ συμβῶι καὶ *προνομιοῦχος* ἀριστοκρατία, δύναται νὰ ἰδρυθῇ καὶ ἐν τοῖς κόλποις *προδευτικῆς* κοινωνίας, εἴτε διότι ἀπέκαμιν αὐτὴ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ δικαίου κατὰ τῆς ἰσχύος, ὡς ἐν περιπτώσει κατακτήσεων καὶ ἐισβολῶν, εἴτε διότι παράσυρομένη ὑπὸ ἐργῶν ἐπιδείξεως καὶ πολυτελείας ἡ ἔξαν-

δραποδιστικοῦ χρηματισμοῦ ἀνταλλάσσει ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν πρὸς τὰς ὀλικὰς ἀπολαύσεις καὶ τὴν ἐξουσίαν πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἡδυσπάθειαν. Ἀλλὰ τὸ παραγόμενον τῆς ἰδρύσεως ταύτης ἔσται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ ἐξαφάνισις τῆς πρὸς τὴν πρόσδον ἡμῶν τῶν κοινωνικῶν τούτων.

Τὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα ὑποδιαρροῦνται εἰς ἄκρατα καὶ κεκερασμένα. Καὶ ἄκρατα μὲν λέγοντα τὰ καθ' ἃ ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος εἶναι πανίσχυρος, οὐδενὸς προσκόμματος παρεμβαλλομένου εἰς αὐτὴν ὑπὲρ γραπτῆς ἢ ἀγράφου τινὸς συντάγματος· κεκερασμένα δὲ ἡ κεκραμένα τὰ καθ' ἃ ἡ ἐξουσία τοῦ μονάρχου ὑφίσταται περιορισμοὺς ὑπὸ τινων σωματικῶν ἢ σωματείων, ὧν ἡ γνῶμη καὶ ἡ ἀπόφασις ἔχει ῥοπήν εἰς τὴν ἡγεμονικὴν θέλησιν.

Κατὰ τὴν νεωτάτην περίοδον τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας ἀνεπτύχθησαν νέα εἶδη πολιτευμάτων, τῶν ἀντιπροσωπικῶν καλουμένων. Ταῦτα δὲ εἶναι τὸ Σύνταγματικόν καὶ τὸ δημοκρατικόν, (διόφορον τοῦ ἀρχαίου δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, ὅφ' ὃ αὐτὸς ὁ δῆμος, ἦτοι ὁ λαὸς, ἀμέσως διεχειρίζετο τὰς δημοσίας ὑποθέσεις), ἀμφότερα ἰδρυμένα ἐπὶ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων καὶ κατὰ τοῦτο κυρίως διαφέροντα ἀλλήλων, ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ ὁ μονάρχης εἶναι ἰσόβιος καὶ διαδοχικός, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἐκλέγεται καθ' ὠρισμένα χρονικὰ διαλείμματα ὑπ' αὐτοῦ πάλιν τοῦ λαοῦ. — Εἰς τίνα τάξιν δεόν νὰ κατατάξωμεν τὰ πολιτεύματα ταῦτα, εἰς τὴν τῶν μοναρχικῶν ἢ τῶν πολυαρχικῶν; Τὰ πολιτεύματα ταῦτα, εἰάν ἐξιστασθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῶν ρητῶν τῶν συνταγμάτων διατάξεων, φέρουσι μᾶλλον τὸν τύπον κεκραμένου μοναρχικοῦ πολιτεύματος, διότι κατ' αὐτὰ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία διαχειρίζεται ὁλοσχερῶς καὶ ἀμερίστως ὑπὸ τοῦ

μονάρχου, κατὰ τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἔχει οὗτος τὸ δικαίωμα τοῦ καταρτισμοῦ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, μετέχει δὲ ἐν μέρει τοῦλάχιστον, τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' ἂν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν, (ὅσαςκις ὁ μονάρχης περιορίζεται εἰλικρινῶς ἐντὸς τῶν ὅρων τοῦ πολιτεύματος), φέρουσι μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τοῦ πολυαρχικοῦ πολιτεύματος. Ἐνεκα τῆς βαθμυθῶν ἀναπτυχθείσης ὑπερβαλλούσης σημαντικότητος τῆς κοινοβουλευτικῆς εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν, μεταβιβάζουσιν τὴν ἐνέργειαν τῶν δικαιωμάτων τοῦ μονάρχου εἰς τὴν πλειονοψηφίαν πολυμελῶν βουλευτικῶν σωμάτων. Ἐκλεγόμενων κατὰ βραχέα χρονικὰ διαλείμματα ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἀλλως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων συμβαίνει νόμοι ὀργανικοὶ περὶ δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ περὶ τοπικῆς διοικήσεως, περιορίζοντες μεγάλως τὴν αὐθαρεσίαν καὶ τὴν ἰσχύιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, εἴτε αὕτη ἐνασκειται πράγματι ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος (βασιλέως ἢ προέδρου δημοκρατίας), εἴτε ἐνασκειται ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ· διὸ καὶ ἔνεκα τούτου θεωρητικὰ ταῦτα ὡς πολυαρχικά. Ἐν ᾧ κατὰ τὰς διατάξεις τῶν πολιτευμάτων ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἀνήκει εἰς τὸν ἡγεμόνα, οὗτος κατὰ τοὺς ἄλλους κειμένους νόμους ἐπιβλέπει μόνον τὴν ἐνέργειαν τῆς διοικήσεως, μεταβιβάζων τὴν διοικητικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἄλλους κατὰ νόμον λειτουργοὺς, τοὺς προϊσταμένους τῆς διοικήσεως. Καὶ ὑπὸ μὲν τὰ ἀπόλυτα μοναρχικὰ πολιτεύματα ἡ τοιαύτη μεταβίβασις οὐδόλως συστέλλει τὴν ἀπεριόριστον αὐτοῦ ἐξουσίαν, διότι οὗτος αὐθαίρετως καὶ κατ' ἰδίαν βούλησιν καταρτίζει τὸ κατώτερον προσωπικόν τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ὑπέχον εὐθύνας. Ἀλλ' ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα περιορίζεται σπουδαίως ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος διὰ

τῶν ἄλλων ὀργανικῶν καὶ διοικητικῶν νόμων, τῶν παρακολουθούντων ὑπὸ τὰ πλείστα αὐτῶν τοῖς συνταγματικοῖς χάρταις, ἅτε ἐξασφαλιζόντων τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ καθιερούντων τὸ ἀνεξάρτητον καὶ ἐλεύθερον τῆς τοπικῆς διοικήσεως, διὰ τῆς ἐν τοῖς δήμοις καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς ἰδίων δημοτικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ἀρχῶν, πολλὴν ἐξουσίαν περιβαλλομένων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύστασις (Ποιν. Ν.).

Ὀνομάζεται ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ἡ μεταξὺ ἑαυτοῦ ἢ πλείστερων προσώπων ἐνωσις, ἥτις ἐκ κοινοῦ συμφέροντος ὁμόφωνος ἀποφασίς καὶ συνομολόγησις ἀμοιβαίας συνδρομῆς, πρὸς ἐκτέλεσιν ὀρισμένου πλημμελήματος ἢ κακούργηματος· ἔτι δὲ καὶ ἡ εἰς τοιαύτην μεταξὺ ἄλλων προσομοίαν συμφωνίαν μετέπειτα προσχώρησις ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ (Ποιν. νόμου ἄρθρον 57). Ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου συνάγεται οὕτως διαφέρει· ἡ σύστασις τῆς συμμορίας, διότι ἐν μὲν τῇ συστάσει ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἀπόφασις καὶ συνομολόγησις ἀμοιβαίας συνδρομῆς ἀποβλέπει εἰς τὴν διαπραξίν ὀρισμένου πλημμελήματος ἢ κακούργηματος, ὅσον ἐμπρησμοῦ, κλοπῆς, ληστείας, ἐν δὲ τῇ συμμορίᾳ ἀποβλέπει εἰς τὴν διάπραξιν μὴ ἰδίως ὀρισμένων πράξεων γένους ἢ εἴδους τινός (Ποιν. Νόμου ἄρθρον 66), πρὸς συγκρότησιν δὲ συμμορίας ἀπαιτοῦνται τοῦλάχιστον τρεῖς, ἐνῶν εἰς ἀποτελεσθῆναι συστάσεως ἀρκούσι καὶ δύο. Ἀποτελεῖται δ' εἰδικώτερον συνωμοσία ἢ σύστασις πρὸς διάπραξιν ἀδικημάτων ἐσχλητῆς προδοσίας καὶ προδοσίας τῆς Πατρίδος (Ποιν. νόμου ἄρθρον 124). Ἐπίσης ἐξ αὐτοῦ συνάγεται ὅτι πρὸς ὑπαρξίν συστάσεως ἀπαιτεῖται ἡ ἐπιζητήσις κοινοῦ συμφέροντος τῶν συστασιωτῶν (ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀφορμὴ ᾖναι διάφορος παρ' ἐκάστῳ αὐτῶν)· ὁθεν ὁ χάριν

ἰδίου συμφέροντος, διαφόρου τοῦ πηγάζοντος ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ μελετωμένου ἀδικήματος, συντρέχων τοὺς συστασιώτας πρὸς ἐπιχείρησιν αὐτοῦ δὲν εἶναι συστασιώτης, ἀλλὰ συνεργός. Ἐπίσης συνάγεται ἐξ αὐτοῦ ὅτι, ὁσάκις ἐὰν συνομολογήθῃ ἀμοιβαία συνδρομὴ (ἔστω καὶ σιωπηρῶς) πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος, δὲν ὑπάρχει σύστασις, ἀλλὰ τυχαία συναυτουργία, καθ' ἣν εἰς ἕκαστον τῶν συμπράξαντων καταλογίζεται τὸ ἐπιβλὸν ἀποτέλεσμα, καθ' ὅσον ἐνέκειτο ἐν τῷ σκοπῷ αὐτοῦ. Τιμωροῦνται δ' οἱ συστασιῶται ὡς αὐτουργοὶ διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένης πλήρους ποινῆς, ὁσάκις συνέπραξαν καθ' ὅσον ὁποῦν τρόπον πρὸ τῆς πράξεως ἢ κατὰ τὴν πρᾶξιν (οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, εἰ καὶ ἡ συνεργία αὐτῶν συνομολογήθῃ πρὸ τῆς ἐκτελέσεως) ἢ τοῦλάχιστον παρέστησαν προσωπικῶς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς (Ποιν. νόμου ἄρθρον 57).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐκτελεσθῇ ἄλλη πρᾶξις παρὰ τὴν μελετηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἡθικῶν αὐτουργῶν (ἥτοι τῶν ἐκ προθέσεως παραινυθισάντων ἄλλους εἰς ἐκτέλεσιν ἀξιολογίμου πράξεως δι' ἀπειλῆς, προσταγῆς, παραγγελίας, ὑποσχέσεως ἢ χρησθήσεως μισθῶν κτλ.) ἢ τῶν συστασιωτῶν, ἐπιβάλλεται εἰς αὐτοὺς (τοὺς ἡθικοὺς αὐτουργοὺς καὶ τοὺς συστασιώτας) πλήρης μὲν ποινὴ ἐπὶ τῇ τελεσθείσῃ ἄλλῃ πράξει (τῇ μὴ μελετηθείσῃ ὑπ' αὐτῶν), ὁσάκις δὲν ἐξηρέθῃ αὕτη ῥητῶς ἐκ τῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀποφασισθέντος ἀδικήματος γεννησομένης ἐνεργείας καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς ἀναγκαῖον μέσον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μελετηθέντος ἢ ὁσάκις ἐπὶ ἂν ὡς ἐπακολούθημα ἀναπόφευκτον τῆς πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀποφασισθέντος ἀδικήματος γενομένης ἐνεργείας ἢ τοῦλάχιστον εἶναι τὸ σὺν ηθεῖ καὶ εὐπρονοήτον ἐπακολούθημα αὐτῆς, ὅπερ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἐν γένει πείρας ἢ ἐν τῇ δε-

δομένη περιπτώσει ἐδύναντο εὐκόλως νὰ προῖδωσι (Ποινικοῦ Νόμου ἄρθρον 58): ἀλλ' ὁσάκις ἡ ἐκτελεσθεῖσα ἄλλη πράξις ἀντὶ τῆς μελετηθείσης δὲν ἔχει συνάφειαν πρὸς ἐκείνην οὔτε ὡς μέσον οὔτε ὡς ἐπακολούθημα, ἐπιβάλλεται εἰς αὐτοὺς (ἂν δὲν συνέπραξαν αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν) ἡ ποινὴ τῆς ἀποπειρας. Ἐὰν δ' ἡ μελετηθεῖσα πράξις ἐξετελέσθῃ μὲν, ἀλλὰ δι' ὑπερβάσεως τῶν τεταγμένων ὁρίων, δηλονότι ἐξετελέσθῃ μετὰ περιστάσεων ἐπιβαρυνουσῶν ἢ ἐπιτεινουσῶν τὴν ποινὴν, καταγινώσκειται εἰς αὐτοὺς (δηλονότι τοὺς ἠθικοὺς αὐτουργούς καὶ μὴ συμπράξαντας κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, τοὺς συστασιώτας) μόνῃ ἡ ποινὴ τῆς πράξεως, παραβλεπομένης τῆς ἐπιβαρυνούσης αὐτὴν ἰδιότητος (Ποιν. νόμου ἄρθρον 59).

Σημειωτέον προσέτι: ὅτι μεταξὺ τῶν συστασιωτῶν, (τῶν συναποφασισάντων δηλαδὴ ἀπὸ κοινοῦ τὴν διάπραξιν τοῦ ἀδικήματος) διακρίνει ὁ νόμος (ἄρθρ. 60) τοὺς ἀρχηγούς, τοὺς πρώτους δηλαδὴ δόντας ἀφορμὴν εἰς τὴν σύστασιν καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὴν εἰς πέρας, καὶ τοὺς ὁδηγούς, τοὺς αὐτοπροσώπως διευθύνοντας τὴν ἐγκληματικὴν ἐπιχείρησιν, ἐπιβάλλων εἰς αὐτοὺς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς νομίμου ποινῆς τιμωρίαν αὐστηροτέραν παρὰ τοὺς κοινούς συστασιώτας, οὓς καὶ ἀποκαλεῖ συναιτίους. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῆς εὐθύνης τῶν συναιτίων ἀναγνωρίζει ὁ νόμος διαφορὰν, ὀρίζων ὅτι ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος τῆς συνεισφοράς καὶ κατ' αὐτὰ νὰ διαβαθμίσῃ τὴν καταγνωστέαν ποινὴν ἐντὸς τῶν τεταγμένων ὁρίων.

Ἄλλ' ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθρον 61) ὀρίζει: ὅτι καὶ παραλειφθείσης παντελῶς τῆς ἀεισποίνου πράξεως, ἥς συμφωνήσῃ ἡ διάπραξις, τιμωρητέα ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτῶν οἱ συστασιώται (ἀρχηγός, καὶ λοιποὶ συναιτίοι) ὡς ἐπὶ ἀπο-

πείρα τῆς συμφωνηθείσης πράξεως, ἐὰν ἡ παράλειψις αὐτῆς δὲν προῆλθεν ἐξ ἐλευθερίας βουλήσεως τῶν συστασιωτῶν. ἀλλ' ἐκ τύχης ἢ ἄλλων ἐξωτερικῶν κωλυμάτων. Ὅθεν, μόνον ἐὰν οὗτοι παρητήθησαν ἐθελουσίως, ἡ σύστασις μένει ἀτιμώρητος. Τὴν περὶ τιμωρίας τῶν συστασιωτῶν καὶ παραλειφθείσης τῆς ἐκτελέσεως τῆς πράξεως διατάξιν τοῦ νόμου, ἀντιβαίνουσιν εἰς τὴν θεμελιακὴν ἀρχὴν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, ὅτι οὐδεμία πράξις εἶναι τιμωρητέα, ἐὰν μὴ ἐκτελεσθῇ καὶ ἐξωτερικῶς ἢ περὶ διαπράξεως αὐτῆς διάνοια, ἐξ οὗ θεωρεῖται ἀτιμώρητος καὶ ἡ μὴ περιέχουσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως ἀποπειρά, πηγάζουσαν ἐκ τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813, κακίζουσιν εἰκότως οἱ πλείστοι τῶν Γερμανῶν συγγραφέων.

Ἄλλ' ἐὰν ἐκτελεσθῇ μὲν ἡ συμφωνηθεῖσα πράξις, ἀλλὰ συστασιώτης τις οὕτως πρὸ τῆς ἐκτελέσεως οὔτε κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς συνήργησεν εἰς αὐτήν, τιμωρεῖται μὲν οὗτος, ἀλλ' ἐλαφρότερον (Ποιν. νόμου ἄρθρον 62), δηλονότι ὡς ἀπλοῦς αὐτουργός μὲν, ἐὰν ἦτο τῆς συστάσεως ἀρχηγός, διὰ τῆς ποινῆς δὲ τῆς ἀποπειρας, ἐὰν ἦτο ἀπλοῦς συναιτίας. τιμωρεῖται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ τῆς συστάσεως ἀρχηγός διὰ τῆς ποινῆς ταύτης, ἐὰν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως ἐδήλωσεν εἰς τοὺς λοιποὺς ὅτι ἀφίσταται τῆς συστάσεως (Ποιν. νόμου ἄρθρον 63). Μένει δὲ καὶ ἀτιμώρητος παντελῶς ὁ συναιτίας, ἐὰν ἀνήγγειλεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν σύστασιν τοσοῦτον ἐγκαίρως, ὥστε νὰ ἦναι ἐγκυρὴ ἡ πρόληψις αὐτῆς (Ποιν. νόμου ἄρθρον 64), ἢ ἐὰν, δηλώσας πρὸ τῆς πράξεως εἰς τοὺς λοιποὺς ὅτι ἀφίσταται τῆς συστάσεως, ἐπειράθῃ ἐν ταύτῃ νὰ ἀποτρέψῃ τῆς ἐκτελέσεως (Ποιν. νόμου ἄρθρον 65). Ὁ δὲ ἀρχηγός τιμωρεῖται διὰ μόνῃς μὲν τῆς ποινῆς τῆς ἀποπειρας, ἐὰν ἀποστὰς ἐγκαίρως τῆς συστάσεως, ἐπειράθῃ καὶ νὰ ἀποτρέψῃ τοὺς συστασιώτας τῆς ἐκτελέ-

τως (Ποιν. νόμου ἄρθρον 65), μένει δὲ καὶ παντελῶς ἀτιμώρητος, ἐὰν ἀνήγγει-
λιν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν σύστασιν τοσοῦτον
ἡχαίρως, ὥστε νὰ ᾔηται ἐφικτὴ ἡ πρόλη-
ψις αὐτῆς, ὡς δύναται νὰ συναγάγῃ τις
ἐκ τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 64 φράσεως πᾶς
πυλαίτιος συστάσεως, εἰς τὴν ὁ νόμος φαί-
νεται συμπεριλαμβανόντων οὐ μόνον τὸν
ἀπλοῦν συναίτιον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχηγόν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σύστημα ποινῶν. Κατὰ τοὺς
ἀρχαιοτέρους χρόνους μόνη βάσις τοῦ δι-
καιώματος τοῦ τιμωρεῖν ὑπελαμβάνετο τὸ
δικαίον τῆς ἐπίβολῆς κακοῦ εἰς τὸν κα-
κώπαντα, ἴσου καὶ ὁμοίου πρὸς τὸ ὑπ'
αὐτοῦ ἐπενεχθὲν εἰς τὸν κακωθέντα. Ἐν-
ταῦθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀντιπεπονηθῆτος (le
principe de talion). «Ψυχὴν ἀντὶ ψυ-
χῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα
ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα
ἀντὶ ποδός, κατάκαυμα ἀντὶ κατακαύ-
ματος, μῶλωπα ἀντὶ μῶλωπος», ὥριζεν
ἡ Παλαιὰ Γραφή. «Ἐὰν μὲν ἓνα ὀφθαλ-
μὸν ἔχοντος ἐκκόψῃ τις ἀντεκκόπεται
τοὺς δύο» διέτασσε νόμος ἑλληνικός,
ἀποδιδόμενος, ἴσως ἀπεικόνως, ὑπὸ Διο-
γένη τοῦ Λαερτίου εἰς τὸν σοφὸν τῶν
Ἀθηναίων νομοθέτην Σόλωνα. «Si mem-
brum ruperit, ni cum eo pascit, talio
eius» ἔλεγεν ἄλλος ἀρχαῖος ῥωμαϊκὸς νό-
μος, περιλαμβανόμενος ἐν τῇ Δωδεκα-
λόγῳ. Ὁ πεκράτησε μετὰ τοῦτο ἡ ἀρχὴ
ὅτι αἱ ποιναὶ καθιερώθησαν χάριν τοῦ
κοινῆς συμφέροντος καὶ ὅτι μόνος αὐ-
τῶν σκοπὸς εἶναι ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ σω-
τηρία τῆς πολιτείας, ἐξ οὗ ἡ θεωρία ὅτι
συμφέρει ἡ ἐξάλειψις τῶν κακούργων τῶν
πρὸς βεβαιώσιν τῆς ἀσφαλείας τῶν ἄλλων
καὶ, sublati malis, securiores caeteri
vivunt κατὰ τὴν ἐκφράσιν τοῦ Συνέκρου.
Ἐνταῦθεν ἡ δαψίλεια βαρβαρωτάτων
ποινῶν. Ἐν Ἀθήναις κατὰ τοὺς χρόνους
τοῦ Σόλωνα ἐπεβάλλοντο οὐ μόνον εἰς
τοῦ ἐνόχου ἀνθρωποκτονίας, ἀλλὰ καὶ

τῆς ἐσχάτης προδοσίας, τῆς βεβηλώσεως
τῶν μυστηρίων καὶ τῆς ἱεροσυλίας, αἱ
ποιναὶ τοῦ λιθασμοῦ, τῆς σταυρώσεως,
τῆς πυρακτώσεως, τῆς μαστιγώσεως. Ἐν
Ῥώμῃ εἰς πλεῖστα τῶν ἀδικημάτων ἐπ-
εβάλλοντο αἱ ποιναὶ τῆς κρημνίσεως ἀπὸ
τῆς Γαρυφύλλης πέτρας, τῆς σταυρώσεως,
τῆς κατακαύσεως, τῆς παραδόσεως εἰς τὰ
ἄγρια θηρία, τῆς διὰ τοῦ ξίφους διατρυ-
πήσεως, τῆς ἀπαγχονίσεως, τοῦ ἀκρωτη-
ριασμοῦ, τῆς μαστιγώσεως καὶ τοῦ στίγ-
ματος ἐπὶ τοῦ μετώπου. Ἔως δ' ἐσχά-
των, ἰδίως κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρό-
νους, αἱ καταδικαζόμενοι ὑφίσταντο παν-
ταχοῦ τῆς Εὐρώπης τὰς εἰδεχθεσάτας
τῶν κακώσεων καὶ τὰς βαρβαρωτάτας τῶν
βασάνων. Πλειστάκις κατεσχίζοντο, ἐδα-
σανίζοντο διὰ τῆς λαβίδος, ἐκαίοντο, ἐθά-
πταντο ζῶντες, ἐβυθίζοντο ἐν ζέοντι ἐλαίῳ,
ἐνεκλείοντο ἐν σιδηροῖς κλωδαῖς, καὶ τέ-
λος ἐποτίζοντο διὰ πετυρακτωμένου μο-
λύβδου ἢ πίσεως. Δὲν ἐξηλείφθησαν δ' ἔτι
πανταχοῦ καὶ κατὰ πάντα ἡ ποινὴ τοῦ
θανάτου, ἡ ποινὴ τοῦ στίγματος καὶ τοῦ
κλοιοῦ, ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως.

Μόλις κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, καὶ
ἰδίως ἀπὸ τινος, ἐπεκράτησαν ὁρθότεραι
ἰδέαι περὶ θεωρίας τῆς ποινῆς καὶ τῆς
ἀνάγκης τῆς ἡπίστευτος τῶν ποινῶν. Εἶ-
ναι δὲ γέννημα τῶν τελευταίων χρόνων ἡ
καθιέρωσις συστήματος φυλακῶν, ἀπο-
σκοποῦντος οὐχὶ κυρίως εἰς τὴν τιμω-
ρίαν, ἀλλ' εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἐνόχου.
Καὶ ἐπειδὴ ἐν πρώτοις ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς
πειρας ὅτι, ἐὰν ὁ παῖς διανύσῃ ἑπανορ-
θωτικὴν ἢ ἐγκληματικὴν ποινὴν μετ' ἄλ-
λων καταδικῶν πολυπείρων περὶ τὸ κα-
κούργειν, ἐξαχρεοῦται διὰ τῆς ἀλεθρίας
ταύτης συμβιώσεως, καὶ ἐξέρχεται τῆς
φυλακῆς φαυλότερος, πανταχοῦ τανῦν
τῆς Εὐρώπης οἱ παῖδες οὐ μόνον ἀ-
ποχωρίζονται τῶν ἄλλων καταδικῶν,
ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλονται εἰς ἰδιαιτέραν
δίαιταν καὶ πειθαρχίαν καὶ ἐπὶ τούτῳ

διοργανοῦνται ἐν ταῖς φυλακαῖς ἢ ἐν ἰδιαιτέροις σωφρονιστικοῖς καταστήμασι σχολεῖα, ἅτινα ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον τεθειμένα ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐφημερίων. Ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ σχεδὸν τανῦν αἱ φυλακαὶ στηρίζονται ἐν γένει εἰς σύστημα παντελοῦς ἢ κατὰ διαλείμματα ἀπομονώσεως, ἀποδειχθέντος ἐπιβλαβεστάτου ἥθικως τοῦ νυχθημέρου συναγέλασμοῦ τῶν κακούργων ἐν τῷ αὐτῷ ὀωματίῳ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ κοιτῶνι, καὶ προσέτι σύστημα ἡθοιοῦ ἐργασίας καὶ ἀσκνοῦ ἥθικης διδασκαλίας.

Τὰ δύο νῦν τελειότερα ἐπὶ τῆς εἰρημένης βάσεως στηριζόμενα συστήματα φυλακῶν εἶναι τὸ Ἀγγλικὸν ἢ μᾶλλον Ἰρλανδικὸν καὶ τὸ Ἀμερικανικόν, ἧτοι τὸ τῶν κεντρικῶν φυλακῶν τῆς Νέας Ὑόρκης, ἐξ ὧν τὸ μὲν Ἰρλανδικὸν στηρίζεται κυριώτατα εἰς τὴν πλήρη ἀπομόνωσιν. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ὁ κατάδικος ἐγκλείεται ἐπὶ μῆνας ἢ ἐπὶ ἔτη κατὰμονος εἰς τὸ κελλὶον αὐτοῦ, ἐξ οὗ δύναται μὲν νὰ ἐξέρχεται πρὸς κυκλικὸν περίπατον εἰς αὐλὴν λαμπράν, οὕτως ὅμως κατεσκευασμένην, ὥστε ἕκαστος τῶν καταδικῶν βλέπει τοὺς ἄλλους καταδικούς μόνον ἐκ τῶν νώτων καὶ οὐχὶ κατὰ πρόσωπον. Βλέπει δὲ μόνον κατὰ διαλείμματα τὸν ἱερέα καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ προτρέπεται εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἐργασίαν. Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα περιορίζει τὴν ἀπομόνωσιν εἰς δύο μόνον ἡμέρας, μεθ' ἧς ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν πολύωρον ἢ ὀλιγόωρον πρὸς τοὺς ἄλλους καταδικούς· ἄλλ' ἐν τούτοις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀμερικῇ συμβαίνει ἐνίοτε τὸ ὑπὸ τὸ Ἰρλανδικὸν σύστημα πολλῶ συχνότερον συμβαῖνον, ὅτι ἐπέρχονται πολλάκις φρενοπάθειαι καὶ ἰδίως παραχρούσεις (hallucinations) καὶ μάλιστα εἰς τοὺς προβεβηκότας, οὗ ἕνεκεν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ ἱατρός, εὐθὺς ὡς τυχὸν ἀντιληφθῇ τῆς ἐπελθούσης εἰς τινὰ τῶν κα-

ταδικῶν ἐλαχίστης διαταράξεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος, διατάσσει τὴν μεταβάσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀπομονωτικῆς εἰς κτῆς εἰς τὴν κοινοβιακὴν. Ἐν ταῖς φυλακαῖς ὑπάρχουσιν ἐργαστᾶσια καὶ τεχνουργεῖα, ἐν οἷς ἡ ἐργασία τῶν διανοσάντων τὴν ἀπομόνωσιν αὐτῶν εἶναι δωδεκάωρος, φυλάσσεται δὲ τὸ ἡμισυ τῶν κερδῶν διὰ τὸν μετὰ τὴν ἀποφυλάκισιν αὐτῶν χρόνον. Ὑπὸ τῆς δὲ σχολεῖα, εἰς ἃ εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ φοίτησις τῶν μὴ πω συμπληρώσαντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Σφραγίδων καὶ σημάτων νόθευσις ἢ κατάχρησις. Κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Βαυαρικοῦ τοινοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ Βαυαρικῶν νομοσχεδίων ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἐχαρακτήρισεν ὡς αὐτοτελὲς ἀδικήμα τὴν παραποίησιν ἢ νόθευσιν τῶν δημοσίων σφραγίδων. Κατὰ τὰ ἄρθρα 261—264, ὅστις ἄνευ τινὸς πρὸς αὐτὸν παραγγελίας τῆς Ἀρχῆς κατασκευάζει ἢ παραγγέλλει νὰ κατασκευάσῃ δι' ἐαυτοῦ ἢ ἄλλον τινὰ τὴν μεγάλην ἢ μικρὴν σφραγίδα τοῦ Κράτους ἢ τὴν σφραγίδα μιᾶς δημοσίας ἀρχῆς, ἢ ὅστις καταλαμβάνει ἀθεμίτως ἐν γνώσει τοιαύτην σφραγίδα, γνησίαν ἢ παραποιημένην, τιμωρεῖται ἐπὶ τούτῳ διὰ φυλακίσεως ἐξ τοῦλάχιστον μηνῶν, ἐὰν δὲ καὶ χρήσῃται αὐτῇ πρὸς ἐκτέλεσιν ἄλλου ἀδικήματος, τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς. Ὡσαύτως τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς ὁ παραποιῶν ἢ νοθεύων σήμαντρα ἢ ἄλλα σημεῖα, δι' ὧν ἐπισημαίνονται ὑπὸ τῆς ἀρχῆς πραγματεῖται, μέτρα ἢ σταθμὰ καὶ ἄλλα παρόμοια ἀντικείμενα, ὡς ἐπίσης ὁ χρώμενος ἐν γνώσει τοιούτοις παραποιημένοις ἢ νόθοις σημαίνουσιν. Διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον τριῶν μηνῶν ὁ ἄνευ παραγγελίας τῆς ἀρχῆς κατασκευάζων ἢ παραγγέλλων

λων ἄλλους νὰ κατασκευάσωσι σήμαντρα ἢ ἄλλα σημεῖα ἢ καταλαμβάνει ἐν γνώσει ἀθεμίτως τοιοῦτον σήμαντρον γνήσιον ἢ νόθον, ἐὰν ἐν ἐγένετο ἐπίσης, χρήσις αὐτοῦ. Ἰδιαιτέρα δὲ ἐπιβάρυντικὴ αἰτία εἰς τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποιότητος λογίζεται ἡ μεγάλη καὶ ἀπατώσα ὁμοιότης τῶν παραπαιποιημένων ἢ νεοθυμένων σφραγίδων καὶ σημάτων πρὸς τὰ γνήσια καὶ ἀνόθευτα.

Ἐπίσης κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Βασιρικοῦ νόμου τιμωρεῖ ὁ ἡμέτερος ποινικός νόμος ὡς πταίστην καὶ τὸν μὴ παραδιδόντα τῇ ἀρχῇ σήμαντρα ἢ δημοσίας σφραγίδας περιελθούσας εἰς χεῖρας αὐτῶν ἢ παραγγελιομένας ἐν ὀνόματι τῆς ἀρχῆς ἢ μὴ φυλάττοντα ἐπιμελῶς τοιαύτας κατὰ τῆς ὑπεξαγωγῆς ἢ καταχρήσεως.

Σημειώσεως ἄξιον ὅτι, ἐνῷ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ποινικὴν δικονομίαν (ὁμοίως καὶ πρὸς τὴν Γαλλικὴν) δὲν τιμωροῦνται ἁλλοδαποὶ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ διαπραχθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν κακούργημασι καὶ πλημμελίμασιν ἢ ὁσάκις διέπραξαν ταῦτα κατὰ τινος ἡμεδαποῦ ("Ἕλληνας"), τιμωροῦνται κατ' ἐξαιρέσιν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ κατὰ τοὺς ἐγχωρίους νόμους οἱ νοθεύσαντες ἢ παραποιήσαντες ἐθνικὰ νομίσματα ἢ τὴν σφραγίδα τοῦ Κράτους, ὡς καὶ οἱ τελέσαντες ἄδικημα ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος (Ποιν. δικ. ἄρθρον 2 ἐδάφ. 1, ἀρθ. 2).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σφράγις. (Πολ. Δικ.). Ἰδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Σχολεῖον τῶν Τεχνῶν ἢ Πολυτεχνικὸν Σχολεῖον.

Διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 23 Ὀκτωβρίου τοῦ 1843 εἶχε κατὰ πρῶτον διοργανωθῆ παρ' ἡμῖν Σχολεῖον τῶν Τεχνῶν ἢ Πολυτεχνικὸν Σχολεῖον· ἄλλὰ τὸ διάταγμα τοῦτο καὶ τὰ κατόπιν ἐκδοθέντα ἀντικατεστάθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΦΜΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ ὄργα-

νισμοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Σχολείου τῶν Βιομηχανίων Τεχνῶν, ὅστις ἐτροποποιήθη κατὰ τινὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΧΝΒ' τῆς 23 Ἰανουαρίου 1888 καὶ συνεπληρώθη ὡς πρὸς τὰ τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ διὰ τοῦ νόμου ΑΨΜΣ' τῆς 8 Ἀπριλίου 1889. Κατὰ τὸν νόμον ΑΦΜΑ' τὸ Σχολεῖον τῶν Τεχνῶν ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σχολείου τῶν καλῶν τεχνῶν (διὰ τὸν ὅρον ὡς εἶχε τὸ πρὶν) καὶ τοῦ σχολείου τῶν βιομηχανίων τεχνῶν, ἀποτελουμένου ἐκ τριῶν εἰδικῶν σχολῶν, ἧτοι τῆς σχολῆς τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, παρασκευαζούσης μηχανικοὺς ἐπιτηδέους εἰς κατασκευὴν ὁδῶν, γεφυρῶν, σιδηροδρόμων, ὑδραυλικῶν ἔργων καὶ οἰκοδομῶν, τῆς σχολῆς τῶν μηχανουργῶν, παρασκευαζούσης ἀνδρας ἐπιτηδέους εἰς τὴν χρῆσιν τῶν μηχανῶν τῶν διαφόρων κλάδων τῆς δημοσίας ὑπηρέσεως καὶ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς σχολῆς τῶν γεωμετρῶν καὶ ἐργοδηγῶν, παρασκευαζούσης ἱκανοὺς γεωμέτρους καὶ ἐργοδηγούς. Διευθύνεται δὲ τὸ Πολυτεχνικὸν σχολεῖον ὑπὸ διευθυντοῦ, φέροντος τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 20 τοῦ νόμου ΑΦΜΑ' προσόντα, καὶ περιλαμβάνει πολυπρόσωπον προσωπικὸν καθηγητῶν, ὀριζόμενον ἐν τῷ ἄρθρ. 18 τοῦ νόμου. Διαχειρίζεται δὲ τὴν περιουσίαν τοῦ πολυτεχνικοῦ σχολείου, ἐκ δωρεῶν καὶ κληροδοτημάτων συνισταμένην, τριμελὲς ἐπιτροπὴ, ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σχολείου, τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ συναδριτοῦ καὶ τοῦ παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν Ἑσωτερικῶν τμηματάρχου τῆς δημοσίας οἰκονομίας, ἧτις ὀφείλει νὰ ὑπαβάλλῃ ἐνιαυσίως προϋπολογισμὸν τῶν δαπανηθησομένων προσόδων, κατὰ τὰ ὀριζόμενα ὑπὸ τῶν διαθετῶν τῶν κληροδοτημάτων, εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργῶν, δικαιούμενον νὰ ἐλαττώσῃ ἢ διαγράψῃ τὰς πρὸς ἐγχεῖσιν προτεινομένας δαπάνας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σχέσεις ἀθέμιτοι πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν.

ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον περιλαμβάνει ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος 1) τὴν συγκοινωνίαν πρὸς ἐχθροὺς τῆς Ἐπικρατείας, 2) τὴν ἀναγνώρισιν ξένης κυριαρχίας, 3) τὴν ἀθέμιτον σχέσιν πρὸς ξένας δημοσίας ἀρχάς, 4) τὴν ἀθέμιτον ἐξοδὸν ἐκ τῆς χώρας, 5) τὴν ἀποδοχὴν μισθοῦ καὶ ἄλλων διακριτικῶν σημείων παρὰ ξένης δυνάμεως καὶ 6) τὴν ἀθέμιτον εἰσόδον εἰς ξένα εκπαιδευτικὰ καταστήματα. Καὶ ὡς ἐνόχους συγκοινωνίας μὲν πρὸς ἐχθροὺς τῆς Ἐπικρατείας κηρύσσει ὁ νόμος 1) τοὺς μεταβαίνοντας εἰς χώρας κατεχομένους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἢ ἀποστέλλοντας ἐπιστολάς γεγραμμένας διὰ μυστικῶν σημείων ἢ διὰ φανερῶν μὲν σημείων, ἀλλ' ἂν δι' ἄλλης ὁδοῦ παρὰ τὴν τοῦ ταχυδρομείου ἢ τὴν τῶν δημοσίων ἀγγελιαφόρων, 2) τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀρχῆς διαπέμποντας εἰδήσεις ἀναγομένας εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν πολεμικὴν παρασκευὴν εἰς χώρας κατεχομένους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἢ τοὺς ἄνευ κινδύνου προσωπικοῦ ἀποκαλύπτοντας εἰς τοὺς ἐχθροὺς εἰσελάσαντας ὁμοίας εἰδήσεις, 3) τοὺς δημοσιεύοντας ἢ κυκλοφοροῦντας προκηρύξεις ἢ ἄλλα ὅμοια ἔγγραφα τοῦ ἐχθροῦ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς, 4) τοὺς ἄνευ ἀδείας ἢ ἄνευ κατεπειγούσης ἀνάγκης εἰσερχομένους πρὸς τινὰ τῶν πολεμίων εἰς διαπραγματεύσεις διαφερούσας τὴν πολιτείαν χάριν κερδοσκοπίας ἢ ἀτομικῆς ἐκδίκησης (Π. ν. ἄρθ. 520, 521, 522, 523). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀναγνωρίσεως ξένης κυριαρχίας τοὺς μὴ ὑπεβάλλοντας ἀμελλητί εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχὴν τὰ ἐπισταλέντα ἢ ἐπιδοθέντα αὐτοῖς διατάγματα, ἀποφάσεις κτλ., ξένης ἀρχῆς, εἰ καὶ δὲν ὑπέκουσαν εἰς αὐτά. (Ποιν. Ν. 525). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀθέμιτων σχέσεων πρὸς ξένας δημοσίας ἀρχάς τοὺς ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἀνταποκρινομένους πρὸς ξένας δημοσίας ἀρ-

χάς περὶ σχέσεων τοῦ Κράτους μὴ δημοσίως ἐγνωσμένων ἢ δεχόμενους ἐπὶ τοιοῦτῳ σκοπῷ παραγγελίας ξένων ἄρχων. (Ποιν. Ν. 526). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀθέμιτον ἐξοδὸν ἐκ τῆς χώρας τοὺς ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς μεταναστεύοντας, τοὺς μετὰ ἐπίσημον ἀνάκλησιν μὴ ὑποστρέφοντας ἐκ ξένης ὑπηρεσίας, τοὺς ἄνευ κυβερνητικῆς ἀδείας πολιτογραφηθέντας εἰς ξένην ἐπικράτειαν, τοὺς μὴ ἐμφανιζομένους ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, καί περ ἐκδοθείσης ἐπισήμου ἀνακλήσεως (Ποιν. Ν. 527), ὡς ἐπίσης τοὺς παροτρύνοντας καὶ διευκολύνοντας τὴν μετανάστευσιν ἄλλων (Ποιν. Ν. 528). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀποδοχῆς μισθοῦ καὶ ἄλλων διακριτικῶν σημείων παρὰ ξένης δυνάμεως τοὺς ἄνευ ρητῆς ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως δεχομένους μισθοὺς, συντάξεις, τίτλους, παράσημα καὶ ἄλλα διακριτικὰ σημεῖα (Ποιν. Ν. 529). Ὡς ἐνόχους δὲ ἀθέμιτου εἰσόδου εἰς ξένα εκπαιδευτικὰ καταστήματα τοὺς παρὰ τοὺς ὅρους, οὓς τάσσουσιν οἱ νόμοι, εἰσάγοντας τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν παίδας εἰς ξένα διδακτικὰ ἢ παιδαγωγικὰ καταστήματα.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Σχέσεις τῶν πολιτικῶν πρὸς τὰ ποινικὰ δικαστήρια.

Ἡ Πολιτεία ἐταξε τὴν δημοσίαν καλουμένην ἀγωγὴν εἰς τιμωρίαν τῶν διαπραττόντων ἀδικήματα, δηλονότι παραβάσεις τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐπὶ προσβολῇ ἁμέσῃ ἢ ἑμμέσῃ τῆς δημοσίας τάξεως. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀδικημάτων προκύπτει συγχρόνως πολλάκις καὶ χρηματικὴ ζημία τῶν καθ' ὧν ἐστράφη τὸ ἀδικήμα. Διὸ πλὴν τῆς δημοσίας ἀγωγῆς, ἣν διακαίεται καὶ ὀφείλει κατὰ κανόνα νὰ ἐγείρῃ διὰ τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς ἢ Πολιτείας, δικαιούται καὶ ὁ παθὼν νὰ ἐγείρῃ ἰδιωτικὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος. Τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων δ' ὄντων ἀρμοδίων εἰς ἐκδίκασιν πάσης περὶ ἰδιω-

τικῆς ἀπαιτήσεως ἀγωγῆς, πρόδηλον ὅτι πρὸς ἐκδίκασιν καὶ τῶν ἐξ ἀδικήματος προερχομένων ἀγωγῶν ἀρμόδια εἶναι τὰ πολιτικὰ δικαστήρια. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ χρησιμεύουσαι πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δημοσίας ἀγωγῆς ἀποδείξεις χρησιμεύουσι καὶ εἰς τὴν πιστοποίησιν τῆς βέσεως τῆς ἰδιωτικῆς ἀγωγῆς τοῦ παθόντος, ἐκλήθησαν ἀρμόδια εἰς ταυτόχρονον ἐκδίκασιν καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ ποινικὰ δικαστήρια, τὰ δικάζοντα πρὸς ποινικὴν τιμωρίαν τὸν ἀδικήσαντα. (Ποιν. δίκον. ἄρθρ. 6 καὶ 85). "Ὅθεν δύναται ὁ ἐνάγων νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτῶν. Πρόδηλον ὅμως ὅτι μεταίoudται ἡ ἀρμοδιότης αὕτη, ἐὰν ἡ πολιτικὴ ἀγωγή ἐκινήθῃ, πρὶν ἢ ἐγερθῇ ἡ δημοσία ἀγωγή, ἢ ἐὰν ἐξεδῇ ἡδη ἡ περὶ τοῦ ἀδικήματος ἀπόφασις τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου. Ἐπίσης μεταίoudται κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 302 τῆς ποιν. δικονομίας, ἐὰν μὴ ἐπιδῶν ἡ πολιτικὴ ἀγωγή συγχρόνως τῇ εἰς τὸ ἀκροατήριον κλήσει τοῦ κατηγορουμένου, δηλονότι ἐὰν μὴ ἐπιδῶν, προκειμένου μὲν περὶ κακούργηματος, ὅτις ἡμέρας πρὸ τῆς δικασίμου, προκειμένου δὲ περὶ πλημμελήματος, τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς δικασίμου, προκειμένου δὲ περὶ πταίσματος, 24 ὥρας πρὸ τῆς δικασίμου.

Ἀρμοδίον ὄντος τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, ὡς εἴρηται, εἰς ἐκδίκασιν καὶ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς τοῦ παθόντος, πρόδηλον ὅτι ἀναγκασία ἡ παράστασις τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος εἰς τὸ ἀκροατήριον πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς κατὰ τὴν δικασίμον· ὅθεν μὴ τυχὸν παρασταθέντος αὐτοῦ, ἀποβάλλεται μὲν ἡ πολιτικὴ ἀγωγή, ἐπιτρέπεται ὅμως εἰς τὸν παθόντα νὰ ἐγείρῃ ἑτέραν ἀγωγὴν ἐνώπιον τοῦ ἀποκρίτου ἀρμοδίου πολιτικοῦ δικαστηρίου.

Σημειωτέον ὅτι, ὡς ἡδη ἐπὶ τῆς ἐκδίκασις τὸν παθόντα ἐκ πλαστογραφίας ἢ νοθείας δημοσίου ἐγγράφου, ὑποχρεωτι-

κῶς ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἐνάγοντα νὰ κινήσῃ τὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 456), ῥητῶς κηρυττομένων ἀναρμοδίων τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, πλὴν ἐὰν ἀπέθανεν ὁ πλαστογράφος ἢ παρεγράφη τὸ ἀδικήμα.

Προσθετόν ὅτι, καὶ ἐγερθείσης τυχὸν τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς τοῦ παθόντος ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ τὸ πολιτικὸν δικαστήριον εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῆς ποινικῆς, πρὶν ἢ τὸ ποινικὸν δικαστήριον ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ὡς ἡ ἐκδίκασις εἶναι ἐκκρεμής. Κατ' ἐξαίρεσιν δέ, καὶ μὴ ὅσης ἐκκρεμοῦς τῆς ποινικῆς υποθέσεως, τὸ πολιτικὸν δικαστήριον, οὐ ἐνώπιον ἢ ὅλε προσαχθῇ ἐγγράφον, ἐξασκοῦν ἐπιτροπὴν εἰς τὴν ἐκβασιν τῆς υποθέσεως, προσβαλλόμενον ὡς πλαστόν, ὅφειλε νὰ παραπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ποινικὸν δικαστήριον, ἀναισθητομένης τῆς πολιτικῆς δίκης, πλὴν ἐὰν ὁ ἐπικαλούμενος τὸ ἐγγράφον δηλώσῃ ὅτι παραιτεῖται τὴν χρῆσιν τοῦ ἐγγράφου ἢ ἐὰν ὁ πλαστογράφος ἀπέθανεν ἢ παρεγράφη τὸ ἀδικήμα τῆς πλαστογραφίας.

Ἀντιθέτως δὲ πάλιν δὲν δύναται τὸ ποινικὸν δικαστήριον νὰ προδῇ εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς πρὸ τοῦ πέρατος τῆς πολιτικῆς δίκης, ἐὰν τὸ πολιτικὸν δικαστήριον ἐπιδώσῃ ἡδη τῆς υποθέσεως. Οὕτως ἀναισθητοῦται ἡ ἐκδίκασις τῆς δίκης περὶ διαγαμίας, ἐὰν διατελῇ ἐκκρεμής ἐνώπιον τοῦ πολ. δικαστηρίου δίκη περὶ τοῦ κύριου τοῦ πρώτου ἢ τοῦ δευτέρου γάμου, εἰς αὐτῆς μὴ ὑπάρξεως ἡρηται ἢ ὑπαρξείας ἢ μὴ ἀδικήματος διαγαμίας. * Ὅτι δὲ μᾶλλον ἡ εἰσαγωγή ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἐπὶ ἀκουσίᾳ ἀπαγωγῇ ἢ προκλήσει γάμου δι' ἀπάτης ἢ ἐξανγκνάσει εἰς γάμον διὰ βίας ἢ συνεχῶν ἀπειλῶν (ἄρθρ. 331, 339 καὶ 360 Ποιν. νόμου)

εἶναι ὁλοτελῶς ἀπαράδεκτος, εἰ μὴ κηρυχθῇ ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου ἄκυρος ὁ κηρυχθεὶς γάμος.

Ἐξεταστέα ἦδη καὶ ἡ ἀμοιβαία ἐπιρροή τῶν ἀποφάσεων τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Κατὰ μὲν τὸ 12 ἄρθρον τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας ἀπαγορεύεται ἡ ὑπὸ τινος τῶν δύο δικαστηρίων ἀνάκρισις τοῦ λυθέντος ἀρμοδίως ὑπὸ τοῦ ἐτέρου προκαταρκτικοῦ ζητήματος. Κατὰ δὲ τὸ 12 ἄρθρον τῆς Ποιν. Δικονομίας ἡ ἀθωωτικὴ ἢ καταδικαστικὴ ἀπόφασις δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐπιδίωξιν τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου. Τὰ δύο ἄρθρα φαίνονται ἀντιφάσκοντα, διότι, ἐν ᾧ κατὰ τῆς Πολ. Δικον. τὸ 12 ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου λύσαντος ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τὸ προκαταρκτικὸν ζήτημα, ἤτοι τὸ προέχον ζήτημα, ἐξ οὗ τῆς λύσεως ἐξήρτηται ἡ ἔκθεσις ἀμφοτέρων τῶν δικῶν, ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸ πολιτικὸν δικαστήριον, κατὰ τὸ 12 ἄρθρον τῆς Ποιν. Δικον. δὲν ἐμποδίζεται ἡ ἐπιδίωξις τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων ἐνώπιον αὐτοῦ. Ὁ Οἰκονομίδης ἐθεώρησεν ὅτι αἴρεται ἡ ἀντίφασις, εἰ μὴ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἀπαγορεύεται μὲν ἡ ὑπὸ τινος τῶν δύο δικαστηρίων ἀνάκρισις τοῦ λυθέντος ὑπὸ τοῦ ἐτέρου προκαταρκτικοῦ ζητήματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ προδικαστικοῦ, καθιερώσας οὕτω διάκρισιν μεταξὺ προδικαστικοῦ καὶ προκαταρκτικοῦ ζητήματος, μὴ ἀναγραφομένην ἐν τῷ νόμῳ· τὴν γνώμην δὲ τούτου ἀπεδέξατο ἄλλοτε ὁ Ἄρειος Πάγος διὰ τινων ἀποφάσεων αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁρθότερα γενικῶς θεωρεῖται νῦν ἡ γνώμη, καθ' ἣν, λυθέντος ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου τοῦ προέχοντος ἐν ἀμφοτέραις ταῖς δίκαις ζητήματος, ἀπαγορεύεται ἡ ἐκ νέου ἀνάκρισις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐτέρου, ὅθεν ἐμποδίζεται ἡ εἰς αὐτὸ (τὸ λυθὲν ζήτη-

μα) στηριζομένη τυχὸν ἐπιδίωξις τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων, τὸ δὲ 12 ἄρθρον τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἔχει ἄλλην ἐννοίαν, σχετικὴν πρὸς τὸ παραδεκτὸν ἢ ἀπαράδεκτον τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς, ἀσχετῶς πρὸς τὸ προκαταρκτικὸν ἢ προδικαστικὸν ζήτημα. Δηλονότι ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ καθιερώσῃ ὅτι δὲν ἀποκλείεται ὁ ζημιωθείς τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ πολιτικὸν δικαστήριον ἀπλῶς διότι ἐξεδόθη ἀθωωτικὴ ἀπόφασις, πλην εἰ μὴ ἡ ἀπόφασις αὕτη στηρίζεται εἰς τὸ προέχον ἐν ἀμφοτέραις ταῖς δίκαις ζήτημα. Ὅθεν δύναται κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ 12 ἁρθρου τῆς ποιν. δικον. ὁ παθὼν νὰ καταδιώξῃ πολιτικῶς τὸν ἀθωωθέντα, εἰ μὴ στηρίζεται εἰς βάσιν ἄλλοτρίαν τῆς βásiως, ἐφ' ᾗ ἐδικάσθη ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, κηρυχθέντος λ. χ. τοῦ κατηγορουμένου ἀθῶου τῆς ἐπὶ πλαστογραφίᾳ κατηγορίας δὲν δύναται ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ νὰ ἀπορριφθῇ ἡ ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου ἀγωγή περὶ ἀκυρότητος τοῦ προσβληθέντος ὡς πλαστοῦ ἐγγράφου ἐπὶ τῇ ἐλλείψει τύπου τινός. Τὴν γνώμην ταύτην, ὑποστηρίζομένην καὶ ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς νομομαθοῦς Ξενοφάντος Ψαρρᾶ, ἀποδέχονται τανῦν καὶ τὰ δικαστήρια.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σχολεία στρατιωτικά

Ἐκ πανταχοῦ ἀλλαχού, ὑπάρχουσι καὶ παρ' ἡμῖν σχολεῖα στρατιωτικά, ἐν οἷς παρέχονται εἰς τοὺς ἐγκολπωθέντας ἐθελουσίως ἢ ἄκοντι, προσκαίρως ἢ μονίμως, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Ἄρειος. Καὶ ἐν πρώτοις ἀπὸ πολλοῦ εἶναι παρ' ἡμῖν καθιδρυμένον τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον τῶν *Εὐελπίδων*, διευθυνόμενον ἀπὸ τινος ὑπὸ τοῦ νόμου ἈΝ' τῆς 5 Ἰουλίου 1882 (μεταρρυθμισθέντος κατὰ τινα διὰ τῶν νόμων ΑΣΜΒ' τοῦ 1885 καὶ ΑΓΛΔ' τοῦ 1887 καὶ ΑΩΝΗ' τοῦ 1890, περιλαμβανομένου δὲ ἐν ἡμετέρῳ Παραρτή-

ματι τόμῳ β' σελ.) καὶ τοῦ εἰς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ Διατ. τῆς 7 Μαΐου 1893 (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Ἑκτῷ Συμπληρώματι σελ. 155). Ἀπὸ τινες δὲ λειτουργοῦσι παρ' ἡμῖν καὶ Σχολεῖον ὑπαξιωματοικῶν, διεπόμενον νῦν ὑπὸ τοῦ ΑΔΒ' τῆς 21 Ἰουνίου 1882 (τροποποιήντος κατὰ τινεὶ διὰ τοῦ νόμου ΑΣΛΖ' τῆς 11 Ἰουλίου 1885, περιλαμβανομένου δ' ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι τόμῳ 2 σελ. 406) καὶ τοῦ εἰς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ Διατ. τῆς 17 Ἰουνίου 1893 (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Ἑκτῷ Συμπληρώματι σελ. 252), οὗ τὸ μὲν ἄρθρον 101 ἐτροποποιήθη διὰ Διατ. τῆς 16 Νοεμβρίου 1896, τὸ δὲ 206 διὰ τοῦ Διατ. 21 Νοεμβρίου 1897· ἐτι δὲ Σχολεῖον Ἑφθάρων Ἀξιωματοικῶν διεπόμενον τανῦν ὑπὸ τοῦ Διατ. τῆς 22 Ἀπριλίου 1893 (ὁ ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Ἑκτῷ Συμπληρώματι σελ. 211, οὗ τὸ ἄρθρον 154 ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Διατ. 21 Νοεμβρίου 1897), πρὸς δὲ τούτοις σχολή εἰς μέρῳσιν Ἀξιωματοικῶν τοῦ οἰκονομικοῦ σώματος, περὶ ἧς προβλέπει ὁ νόμος ΑΡΟΑ' τῆς 29 Μαρτίου 1894 (ὁ ἴδε ἐν δευτέρῳ τόμῳ Παραρτήματος σελ. 462), συνδυαζόμενος πρὸς τὸ Διάταγμα τῆς 28 Ἰουλίου 1884. Ὡσαύτως ἀπὸ τινος καθίσταται παρ' ἡμῖν σχολεῖον βολῆς Ἀξιωματοικῶν τοῦ πεζικοῦ, ὃ διέπει τανῦν τὸ Διάτ. τῆς 31 Μαρτίου 1893 (περιλαμβανόμενον ἐν ἡμετέρῳ Ἑκτῷ Συμπληρώματι σελ. 135).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Σωματεμπορία. Ὑπὸ τὸ ὄνομα *σωματεμπορία* νοοῦμεν τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων ἢ ἀνδραπόδων. Ὁ περὶ *σωματεμπορίας* ἡμέτερος νόμος τῆς α' Μαρτίου 1841 ἀπαγορεύει ἐπὶ βαρεῖαις ποιναῖς τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων, ὅπερ, ὡς ὀρίζει ὁ αὐτὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 1, ἦν ἤδη ἀπηγορευμένον.

Ἡ *σωματεμπορία*, ἀκμάσασα κατὰ τοὺς

παράθοντας αἰῶνας, κατηργήθη ἐπισήμως ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων διὰ τῆς ἐν Βιέννῃ συνθήκης τοῦ 1815. Περ τοῦτου δὲ, ὡς καὶ περὶ καταργήσεως τῆς δουλείας, πραγματεύεται ἐκτενέστερον τὸ Ἀλληλεθνὲς Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου §§ 188—191.

Π. Χρυσανθοπούλος

Προσθήκη εἰς τὸ στοιχείον Σ¹.

Συμφηφισμός (compensatio)

λέγεται κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς Κώδικας (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. (ἄρθρ. 1377) ἢ ἀμοιβαία ἀπόσβεσις δύο ἀπαιτήσεων ἀντικειμένων ἀλλήλαις ἢ, ὅπερ τὸ αὐτὸ, ἢ ἀμοιβαία ἀπόσβεσις δύο ὑποχρεώσεων. Συμφηφισμός λέγεται προσέτι ἢ πρὸς ἐπέλευσιν τῆς ἀποσβέσεως ταύτης ἐνέργεια τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ δανειστοῦ.

Πρὸς συμφηφισμὸν ἀπαιτεῖται κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ τοὺς νέους ἀστικοὺς νόμους ἢ ἀνταπαίτησις τοῦ ὀφειλέτου νὰ ἦναι ἀληθής, ἥτοι ἔγκυρος καὶ ἀδιάρρηκτος. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον (κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν τοῦλάχιστον γνώμην) ἢ ἀνταπαίτησις τοῦ ὀφειλέτου δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἦναι καὶ ἀγώγιμος, ἀλλὰ τανῦν οὐδεμίαν ἔχει ἔννοιαν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ἀγωγίμου τῆς ἐπαίτησεως ἀτε πάσης ἀπαιτήσεως οὗτης ἀγωγίμου. Ἀπαιτεῖται ἐπίσης κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδ. (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1378) ἢ ἀνταπαίτησις νὰ ἦναι ἀπαιτητή. Ὅθεν ἀνταπαίτησις ὑπάειρεσιν ἢ προθεσμίαν δὲν δύναται νὰ προταθῇ εἰς συμφηφισμὸν ἄλλὰ

¹ Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην τυπώται τὸ ἄρθρον *Συμφηφισμός*, ὅπερ δὲν ἐτυπώθη ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας.

δὲν θεωρεῖται ὡς προθεσμία ἢ λόγῳ φιανθρωπίας (humanitatis causa) οἰκαιοθελῶς παρασχεθεῖσα ὑπὸ τοῦ καθ' οὗ ἡ ἀπαίτησις ἀνταπαιτητοῦ εἰς τὸν ἀπαιτητήν. "Ὅθεν ἐὰν ὁ μὲν Πέτρος ἐδικαιοῦτο λαμβάνειν παρὰ τοῦ Παύλου ποσὸν τι χρηματικὸν καὶ παρέτεινεν ἐκ φιανθρωπίας τὴν προθεσμίαν, καθ' ἣν ἡδύνατο ν' ἀξιώσῃ τὴν λῆψιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τυχαίας περιστάσεως κατέστη εἴτα ὁ Πέτρος ὀφειλέτης ἴσου ποσοῦ πρὸς τὸν Παῦλον, ὁ δὲ Παῦλος ἤγειρεν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Πέτρου, ἀξιών τὸ ποσὸν τοῦτο, ὁ Πέτρος δύναται νὰ προτείνῃ συμφηφισμὸν, εἰ καὶ ἡ ἐκ φιανθρωπίας παρασχεθεῖσα τῷ Πέτρῳ προθεσμία δὲν ἔληξεν. Ἀπαιτεῖται ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Συ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθρ. 1378) τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀνταπαιτήσεως νὰ ᾖ ὁμοιον κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ποιότητα πρὸς τὸ τῆς ἀπαιτήσεως· δηλονότι συμφηφισμὸς γίνεται μόνον μεταξὺ χρεῶν ἀντικείμενον ἐχόντων χρήματα ἢ ἕτερα ἀντικαταστατὰ τοῦ αὐτοῦ εἶδους καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος πράγματα. (Α. Π. 203 τοῦ 58). Ἀπαιτεῖται ἐπίσης κατὰ τὸ Ρ. Δ. ἡ συμφηφιστέα ἀπαίτησις νὰ ᾖ ἐκκεκαθαρισμένη (Νόμος 14 § 1 Κωδ. (4. 32)· ἀλλὰ τανῦν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ὑποβάλληται ἐκκεκαθαρισμένη ἢ ἔνστασις τοῦ συμφηφισμοῦ, ἀτε ἀποκλειστικῶς ρυθμιζούσης τὴν διαδικασίαν τῶν ἐνστάσεων τῆς Πολ. ἡμῶν Δικονομίας, ἥτις οὐδεμίαν τοιαύτην διάταξιν περιλαμβάνει (Α. Π. 352 τοῦ 57, 239 τοῦ 63, 128 τοῦ 72, 165 τοῦ 81, 183 τοῦ 84), μόνον δὲ ὅταν γρήγῃ μακρὰς διὰ τὸ πολὺ πλοκὸν διαδικασίας ἢ ἔνστασις, ἐν ᾧ ἡ ἀγωγὴ εἶναι ὥριμος, παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. (Α. Π. 267 τοῦ 58, 197 τοῦ 91).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς ἀστικοὺς Κώδικας (ἀρθρ. 1379)

ὁ συμφηφισμὸς χωρεῖ μόνον, ἐὰν τὰ μέρη ἐπικαλεσθῶσιν αὐτόν· δηλονότι ἡ ἀπαίτησις τοῦ δανειστοῦ δὲν ἀποσβέννεται ipso jure, ἀλλὰ κατ' ἐνστάσιν τοῦ ὀφειλέτου (per exceptionem). Ἡ δὲ ἐκφρασις τῶν πηγῶν ipso jure compensatio fit ἢ ipso jure compensatur ἐμφανίζει ὅτι ἅμα τῇ παραγωγῇ τῆς ἀνταπαιτήσεως παράγεται αὐτοδικαίως ἡ ἔνστασις τοῦ συμφηφισμοῦ, νῦν δὲ δηλονότι ὁ ὀφειλέτης τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ προσβῇ καὶ διαρρήξῃ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ δανειστοῦ. Ἀναίρουνται δὲ τότε αἱ ἀμοιβαῖαι ἀπαιτήσεις, ἀφ' ἧς συνυπῆρχαν καὶ κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἐκάστης αὐτῶν. (Ν. 4 Κωδ. 4. 31). "Ὅθεν ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ὑπεσχέθῃ τὴν πληρωμὴν ποινικῆς ρήτρας, ἐὰν μὴ ἐκπληρώσῃ ἐν τῇ προθεσμίᾳ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, δὲν καθίσταται ἀπαιτητὴ ἡ ποινικὴ ρήτρα, ἐὰν πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ὁ ὀφειλέτης κτήσῃται ἀνταπαιτήσιν κατὰ τοῦ δανειστοῦ· ἐὰν δ' ὁ ὀφειλέτης κατέστη ὑπερήμερος, ἡ ὑπερμερία αὐτοῦ ἐκλείπει. ἅμα κτησάμενος αὐτοῦ ἀνταπαιτήσιν κατὰ τοῦ δανειστοῦ· ἐὰν δ' ὁ ὀφειλέτης ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀνταπαιτήσεως ἔλῃ κατὰ τοῦ δανειστοῦ καταβῇ τῷ δανειστῇ τὸ ὀφειλόμενον, δικαιοῦται νὰ ἀζητήσῃ αὐτὸ διὰ τῆς περὶ ἀχρεωστέτου ἀγωγῆς. Διατυγθέντες δὲ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ συμφηφισμοῦ δύο ἀμοιβαίων ἀπαιτήσεων, κατ' ἴσον ποσόν, ἡ μεζὼν αὐτῶν θεωρεῖται ἕκτοτε ἀποσβεσθεῖσα καὶ ἐλαττωθεῖσα ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἀντιθέτου ἀπαιτήσεως (Α. Π. 416 τοῦ 52). Γίνεται δ' ἡ ἔντασις ἀπαιτήσεως αὐτοδικαίως ἄτοκος ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐκτίσαστο ἴσου ποσοῦ ἀνταπαιτήσιν ὁ ὀφειλέτης κατὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ, εἰ καὶ ὁ συμφηφισμὸς πολὺ ὑπερὸν προϋτάθῃ καὶ ἀνεγνωρίσθῃ (Α. Π. 304 τοῦ 57, 101 τοῦ 71, 3 τοῦ 73, 198 τοῦ 75, 143 τοῦ 81). Ἡ ἀνταπαιτήσις δη-

λονότι λογίζεται ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀπαιτήσεως καὶ μόνον ἐφ' ὅσον δὲν ἀποροφᾷ τοῦτο, ἐξακολουθεῖ τοκιζόμενον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ κεφαλ. (Α Π. 47 τοῦ 79). Ἕνα· δὲ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους ἀπαράδεκτος ὁ συμφητισμός α') ἐναντίον ἀπαιτήσεως ἐπὶ ἀποδόσει παρακαταθήκης, β') ἐναντίον ἀπαιτήσεως προερχομένης ἐκ παρὰ νόμου ἰδιοποιήσεως ἀλλοτρίας νομῆς (Ν 14 § 2 Κωδ. (4. 31), Α. Π. 8 τοῦ 89), γ') ἐναντίον ἀπαιτήσεως μὴ ὑποκειμένης εἰς κατάσχεσιν, αἷον ἀπαιτήσεως τοῦ δημοσίου ἢ ἀπαιτήσεως περὶ διατροφῆς. (Ν. 4 Πενδ (20. 4). 'Ἄλλ' εὐδαίμων νόμος ἀπαγορεύει τὸν συμφητισμὸν ἰδιωτικῶν χρεῶν πρὸς ἀπαιτήσεις δήμου κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν Α. Π. 177 τοῦ 68), δ') ἂν ὁ ὀφειλέτης παρητήσατο ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἔνστασιν τοῦ συμφητισμοῦ : κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους ὅστι· καὶ νόμους (Γαλλ. Κώδ. 1293, 'Ιταλ. Κωδ. 1269, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1380) εἶ· ναι ἀπαράδεκτος καὶ κατὰ ἀπαιτήσεως ἐπὶ ἀποδόσει χρησιδανείου.

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τε τὸ 'Ρ Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδ. (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1381) ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ ἀντιτάξῃ πρὸς συμφητισμὸν τὴν ἀπαίτησιν τοῦ πρωτοφειλέτου, οὗτος ὁμως δὲν δύναται νὰ ἀντιτάξῃ τὴν τοῦ ἐγγυητοῦ. 'Ο δὲ εἰς ὁλόκληρον ὀφειλέτης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ εἰς συμφητισμὸν τὴν ἀπαίτησιν τοῦ συνοφειλέτου μόνον ὡς πρὸς τὸ ἀναλογεῖν εἰς τοῦτον μέρος τοῦ χρέους. 'Ο δὲ καθ' ἑνὸς τῶν εἰς ὁλόκληρον δανειστῶν συμφητι-

σμός ἀπαλλάττει πρὸς τοὺς λοιποὺς τὸν ὀφειλέτην. 'Ρητέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1382) ἐπὶ ἐκχωρήσεως ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν ἐκδοχέα πρὸς συμφητισμὸν τὴν ἀνταπαιτήσιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ, ἅτε διὰ τῆς ἐκχωρήσεως μεταβιβαζομένης τῆς ἀπαιτήσεως μεθ' ὅλων αὐτῆς τῶν πλεονεκτημάτων καὶ μειονεκτημάτων· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐὰν ἡ ἀνταπαιτήσις παρήχθῃ πρὸ τῆς εἰς τὸν ὀφειλέτην κοινοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως, ἥτις καλεῖται εἰδικώτερον ἀναγγελία (denuntiatio). Δηλονότι μετὰ τὴν ἀναγγελίαν δὲν δύναται ὁ ὀφειλέτης νὰ προτείνῃ εἰς συμφητισμὸν τὰς μεταγενεστέρας αὐτῆς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ. 'Ἄλλ' ἐπίσης κατὰ τε τὸ 'Ρωμαϊκὸν Δίκαιον καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1384) ὁ συμφητισμός δὲν δύναται νὰ προσβῇ κεκτημένα δικαιώματα τρίτων. Διὰ τοῦτο ὁ μετὰ τὴν γνωστοποίησιν τῆς ὑπὸ τρίτου εἰς χεῖρας αὐτοῦ κατασχέσεως κτησάμενος ἀπαίτησιν κατὰ τοῦ ἰδίου πιστωτοῦ δὲν δύναται νὰ προτείνῃ αὐτὴν εἰς συμφητισμὸν πρὸς βλάβην τοῦ κατασχόντος.

Σημειωτέον ὅτι ἡ τοῦ συμφητισμοῦ πρότασις δύναται καὶ κατὰ πρῶτον ἐνώπιον τοῦ 'Αρείου Πάγου, δικάζοντος ὡς 'Εφετείου, νὰ γίνῃ, ὡς δυναμένη νὰ προταθῇ καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν (Α. Π. 357 τοῦ 53).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ταμείαι. Τὰ καθήκοντα τῶν ταμειῶν (οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων ἐπιτετραμμένων τὴν εἰσπραξίν καὶ ἀποταμίευσιν τῶν δημοσίων γρημάτων) καὶ ἡ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν τάξις ἀναγράφονται λεπτομερῶς ἐν τῷ κανονιστικῷ τῶν ταμειῶν διατάγματι τῆς 6 Φεβρ. 1834 καὶ ἐν τῷ κατὰ τινα τροποποιήσαντι αὐτὸ Λογιστ. Νόμῳ. Κατὰ τὰς διατάξεις αὐτῶν κυριώτατα χρέη ἐκάστου ταμίου εἶναι : νὰ κρατῇ ἰδιοχείρως τὸ καθημερινόν, τὸ καὶ βιβλίον ταμίου (Διατ. τοῦ 34 ἄρθρ. 78), νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἐνήμερον καὶ κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν κεκλεισμένον (ἄρθρ. 79), νὰ ἰσολογίζῃ τὸ καθημερινόν πρὸς τὸ καθολικὸν καθ' ἐκάστην, καί, ἂν τοῦτο ᾖ ἀνέφικτον, κατὰ πᾶν τοῦλάχιστον δεκαήμερον (ἄριθ. 82), νὰ στέλλῃ κατὰ μῆνα εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον τὰ λογιστικὰ ἔγγραφα (τὰ γραμμάτια παραδόσεως τῶν εἰσπράξεων καὶ τὰ ἐξωφλημένα ἐντάλματα τῶν πληρωμῶν), νὰ ἐκδίδῃ διὰ τὰ παραδιδόμενα αὐτῷ χρήματα τὸ ἀπαιτούμενον τριπλότυπον γραμμάτιον καὶ ἐγγράφῃ αὐτὸ εὐθὺς μὲν εἰς τὸ τῶν πρωτοσημειώσεων βιβλίον, ἐν τῇ αὐτῇ δὲ ἡμέρᾳ εἰς τὸ Κεθημερινόν· κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ὡς πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν εἰσπρακτῶρων ἀπέναντι τῶν εἰσπράξεων αὐτῶν παραδιδόμενα ὁ νομοθέτης ἠξίωσε διὰ τοῦ ἄρθρου 178 νὰ προηγῇται τῆς τῶν γραμματίων ἐκδόσεως ἑλεγχος ἀκριθείας τῶν εἰσπράξεων. Σημειωτέον ὅτι αἱ περὶ λογιστικοῦ ὁδηγίαι καὶ οἱ κατόπιν αὐ-

τῶν ἐκδεδωμένοι τύποι ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν καθοδηγοῦσι τοὺς ταμιακοὺς ὑπαλλήλους εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν λογιστικῶν κανόνων καὶ διαγράφουσι τὸν μηχανισμόν τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν ταμιακὴν ὑπηρεσίαν βιβλίων τοῦ Καθημερινοῦ καὶ Καθολικοῦ, ἐν οἷς καταγράφονται καθ' ἐκάστην καὶ ἀνακεφαλαιοῦνται κατὰ δεκαήμερον αἱ πράξεις τῆς ληψοδοσίας. Τὸ ἐνήμερον, ἡ κανονικότης καὶ ἡ κατὰ δεκαήμερον ἐξίσωσις τῶν δύο τούτων βιβλίων, καταφαίνοντα τὴν ἀκρίθειαν τῆς διαχειρίσεως, καθίστασιν εὐχερῇ τὴν τε ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπόδοσιν τῶν ἐνικουσίων λογαριασμῶν, πρὸς δὲ ὁ ὑπόλογος κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους τακτοποιεῖ καὶ κλείει τὰ βιβλία αὐτοῦ, μεταβιβάζων διὰ λογιστικῶν μόνον πράξεων ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ λήξαντος εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἡδὴ ἀρχομένου ἔτους τὰ περισσεύματα τῆς διαχειρισθείσης ὑπ' αὐτοῦ δημοσίας περιουσίας, καὶ τὴν ἐκάστοτε μεταβιβάζει τῆς διαχειρίσεως ἀπὸ τοῦ προκατόχου εἰς τὸν διάδοχον ταμίαν, καθ' ἣν ὁ προκατοχὸς ταμίης, πλὴν τῆς τακτικῆς κλείσεως τῶν βιβλίων, ὀφείλει καὶ νὰ μεταβιβάσῃ πράγματι εἰς χεῖρας τοῦ διαδόχου αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι εἶναι παρακατατεθειμένον εἰς χεῖρας αὐτοῦ, δηλαδὴ τὰ μετρητά, τὴν σφραγιστὸν χάρτην, τὰ παραστατικά παντός εἶδους εἰσπρακτέων προσόδων ἔγγραφα. (Εἰρησθω, ὅτι τοὺς τύπους τῆς μεταβιβάσεως τῆς διαχειρί-

σεως ἀπὸ τοῦ προκατόχου εἰς τὸν διάδοχον ταμίαν ὤρισαν αἱ ὑπ' ἀριθ. 38, 830 Ὁδηγίαι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν τῆς 15 Δεκεμβρίου 1839, ἀεζήτησον ἐν Ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 725). Ὁ δὲ περὶ τῶν εἰσπρακτικῶν κανονισμὸς τῆς 15 Ἰουλίου 1840, (περιλαμβανόμενος ἐν τῷ Ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 729 ὑποσ.), οὗ τῆς παρίσκουης μετέσχε καὶ τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, δαδουχεῖ τοὺς ταμίαις εἰς τὴν προσήκουσαν τήρησιν τοῦ βιβλίου τῶν εἰσπρακτικῶν καὶ τῶν καταδιώξεων, ἐν ᾧ, ὡς προεῖρηται, ἐγγράφονται ἀκριβῶς τὰ εἰσπρακτέα, οὐχ ἦσαν δὲ σημειοῦνται καὶ αἱ κατὰ τῶν ὑπερήμερων ὀφειλετῶν τελοῦμεναι καταδιώσεις. — Σημειωτέον, ὅτι οἱ ταμίαι ἐκδίδουσι διὰ πᾶσαν εἰσπραξίν δημοσίας προσόδου γραμμάτιον παραλαβῆς, ἐκκοπτόμενον ἐκ τοῦ τριπλότυπου γραμματίων παραλαβῆς βιβλίου ἑκάστον δὲ γραμματίον ἀνάγεται εἰς ἓν καὶ μόνον ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ ὡσαύτως δὲ διὰ πᾶσαν λήψιν χρημάτων παρὰ ταμίων ἄλλων. Ἐκδίδουσι δὲ χρηματικὸν γραμματίον, ἐκκοπτόμενον ἐκ τοῦ βιβλίου χρηματικῶν γραμματίων, διὰ τὰ ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν λαμβανόμενα χρήματα ἵνα πληρωθῶσιν εἰς ἄλλα ταμεῖα. Καταδιώκεται δὲ ποιητικῶς ὡς ἔνοχος ὑπεξαίρεσεως ὁ ταμίαις, ὅστις ᾔθελεν ἐκδῶσαι ἀποδείξιν παραλαβῆς χρημάτων κατ' ἄλλον τρόπον (Λογ. νόμου ἄρθρ. 8 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 144). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ διάταξις αὕτη, ἡ φερόσα εἰς τὸν ἄλλογον τῆς διαχείρισεως τῶν δημοσίων ὑπολόγων, ὡς διάταξις δημοσίας τάξεως, εἶναι γενικῶς ὑποχρεωτική, δηλονότι ὑποχρεοῖ καὶ τοὺς καταβάλλοντας τοῖς ταμίαις χρήματα ἰδιώτας, ὅθεν ὁ καταβαλὼν ἐπὶ παρατύπῳ ἀποδείξει εἶναι ὀφειλέτης πρὸς τὸ δημό-

σιον τῆς καταβληθείσης ποσότητος (Dalloz ἐν λέξει Trésor public ἀριθ. 331). Δύναται ὅμως ἀναμφισβητήτως ὁ καταβαλὼν νὰ ἀξιῶσθαι δικαστικῶς παρὰ τοῦ ταμίου τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐπὶ παρατύπῳ ἀποδείξει καταβληθέντων χρημάτων, παριστάμενος ἐν τῇ κατ' αὐτοῦ ἐπὶ ὑπεξαίρεσει ποινικῇ δίκῃ ὡς πολιτικῶς ἐνάγων. Θεωροῦνται δὲ τὰ τριπλότυπα παραλαβῆς γραμμάτια καὶ τὰ χρηματικὰ ἐν τῇ τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν ἐκδόσιν αὐτῶν, τὰ μὲν τοῦ κεντρικοῦ ταμίου ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ προπωρισμένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν ταμιῶν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων νομαρχῶν ἢ, ἐν ἀλλείψει τούτων, ὑπὸ τῶν ἐντεταλμένων Εἰρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων (Νόμου ΑΨΗΓ' τῆς 19 Δεκ. 1887 ἄρθρον 1). Ἀποκόπτουσι δ' ἀπ' αὐτῶν οἱ ἐπιθεωροῦντες τὰ γραμμάτια τὰ παραρτήματα, καταχωρίζουσιν αὐτὰ εἰς βιβλίον ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα συνωδευμένα διὰ καταλόγου. Γραμμάτια δὲ παραλαβῆς μηδαμῶς ἢ ἐκπροθέσμως θεωρηθέντα οὐδέποτε ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ δημοσίου (ἄρθρον 145). Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 85 μετὰ δύο μῆνας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τὰ χρηματικὰ γραμμάτια δὲν εἶναι δεκτά, ἐὰν μὴ θεωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἀπολεσθέντος δὲ τοῦχόν τοῦ πρωτοτύπου χρηματικοῦ γραμματίου, ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ταμίου ἀντίγραφον αὐτοῦ, ὅπερ τότε μόνον εἶναι δεκτόν, ὅταν προσηκόντως θεωρηθῇ ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἔπεται, ὅτι τότε μόνον τὸ Γενικὸν Λογιστήριον ὀφείλει νὰ ἐπιθεωρῇ ἀντίγραφον ἀπολεσθέντος χρηματικοῦ γραμματίου, ὅταν ἐξακριβωθῇ, ὅτι τὰ ἀπολεσθέν πρωτότυπον εἶχεν ἐμπροθέσμως θεωρηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ πωρισμένου ὑπαλλήλου ἢ τοῦ ἀρμοδίου Νομάρχου ἢ

Δημάρχου κατὰ τὰ ἄρτι ἐκτεθέντα. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ βιβλία τῶν τριπλοτύπων γραμματίων παραλαβῆς ἀριθμοῦνται καὶ μονογραφοῦνται ὑπὸ τινος τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ὃν ὀρίζει ὁ Ὑπουργὸς (ἄρθρον 146). Ὡς δὲ καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, πᾶσα πράξις τοῦ ταμίου αὐτοῦ μὲν τελεσθεῖσα ἐγγράφεται λεπτομερῶς ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν πρωτοσημειώσεων, περὶ δὲ τὸ τέλος ἐκάστης ἡμέρας καταχωρίζεται ἐν τῷ καθημερινῷ, ὃ κρατεῖ ἰδιοχείρως ὁ ταμίης, ἐν τῷ καθολικῷ καὶ ἐν τοῖς ἀνομοίοις βοηθητικοῖς βιβλίοις (ἄρθρον 147). Ἐκαστος δ' ἐπαρχιακὸς ταμίης διευθύνει κατὰ πᾶσαν πρώτην, ἐνδεκάτην καὶ εἰκοστήν πρώτην τοῦ μηνὸς ἀντίγραφον τῆς μερίδος τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου διὰ τὸ λῆξαν δεκαήμερον, ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ μηνὸς ἢ τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς εἰκοστῆς τοῦ ἐπιόντος μηνὸς μηνιαίαν κατάστασιν, ἐξαγομένην ἐκ τοῦ καθολικοῦ βιβλίου καὶ ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν εἰσπρακτέων, καὶ ἀντίγραφον τῆς ἐν τῷ καθολικῷ μερίδος τοῦ Λογιστηρίου, προσέτι δὲ καὶ πάντα τὰ λογιστικὰ ἔγγραφα τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν (ἄρθρον 149 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 5 τοῦ νόμου ΔΥΟΒ'), εἰς τὸ ἀντίγραφον δὲ τῆς μερίδος τοῦ λογιστηρίου σημειοῦνται πρῶτον τὰ ἀποσίσματα τῆς χρεώσεως καὶ τῆς πιστώσεως τοῦ προηγούμενου μηνός, εἴτα δὲ αἱ ἐν τὸς τοῦ μηνὸς μεταβιβάσθεισαι εἰς χρεώσιν καὶ εἰς πίστωσιν τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου πράξεις καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἐξίσωσις τῆς μερίδος. Μετὰ τῶν λοιπῶν δὲ λογιστικῶν ἐγγράφων ὑποβάλλουσι διὰ κατάστασιν καὶ δι' εἰδικῆς ἀναφορᾶς καὶ ὅλα τὰ γραμμάτια παραδόσεως, ἃ συντάσσουσι διὰ τὰ παραδιδόμενα αὐτοῖς ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ταμιῶν ἐκ τῶν εἰσπράξεων αὐτῶν χρήματα, ὡς καὶ διὰ τὰ λαμβανόμενα ὑπ' αὐτῶν ἐξ ἀποστολῆς ἄλλων ἐπαρχιακῶν ταμιῶν. Ὡς δὲ

τῷ τέλει τοῦ ἔτους ἀποστέλλει ὁ ταμίης εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον λογαριασμὸν, περιλαμβάνοντα ἀπᾶσας τὰς πράξεις τῆς τοῦ ἔτους διαχειρίσεως αὐτοῦ, μετὰ τῶν πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ δικαιολογητικῶν ἐγγράφων, καὶ δηλοῦντα α') τὰ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους μετρητά, τὰ ὑπολοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν ληψοδοσίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τῶν ἀνοιχθεισῶν ἐπὶ τοῦ ταμείου αὐτοῦ πιστώσεων, β') τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἀνατεθέντα αὐτῷ εἰσπρακτέα, τὰς ἀνοιχθείσας πιστώσεις καὶ τὰς πραγματοποιηθείσας προσόδους καὶ δαπάνας πάσης φύσεως, γ') τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους μετρητά, τὰ ὑπολοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν ληψοδοσίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τὰ τῶν ἀνοιχθεισῶν ἐπὶ τοῦ ταμείου αὐτοῦ πιστώσεων, δ') κατάστασιν ἀναλυτικὴν τῶν μνηκείων πληρωσῶν προπληρωμῶν διὰ δαπάνης κατασχέσεως, περιέχουσαν καὶ τοὺς λόγους τῆς καθυστέρησεως. Τοῦτον δὲ τὸν λ/σμὸν βεβαιωθὲν περὶ τῆς ὀρθότητος αὐτοῦ τὸ Γεν. Λογιστήριον ἀποστέλλει εἰς τὸ Ἐλεγ. Συνέδριον (ἄρθρ. 150—152).

Σημειωτέον ὅτι οἱ ταμίαι εὐθύνονται καὶ ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ τῇ ἐγκρίσει εἰσπράξεων τῶν ἀνατεθέντων αὐτοῖς εἰσπρακτέων δι' ὅπερ ὀφείλουσι νὰ δικαιολογηθῶσιν ἐν πάσῃ καθυστέρησει, προσάγοντες τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἐνήργησαν τὰ νενομισμένα πρὸς εἰσπράξιν (Λογ. νόμου ἄρθρ. 153 καὶ 154). Κατ' ἔτος δὲ ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον κατάστασιν τῶν καθυστερούντων τῆς χρήσεως τοῦ προηγούμενου ἔτους καὶ νὰ δικαιολογήσωσι τὴν καθυστέρησιν αὐτῶν (ἄρθρον 155). Τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ἀποφαίνεται δι' ἀποφάσεων αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου περὶ τῆς εὐθύνης τῶν ὑπολόγων, διατάσσον τὴν ἀμεσον κατάθεσιν τῶν ποσῶν, ἐρ' ὡς τῇ

καθυστερήσει δὲν προέβαλον ἀποχρώσας δικαιολογίας· ἀλλ' οἱ ὑπόλογοι δικαιούνται νὰ ἐκκαλέσωσι τὰς κατ' αὐτῶν ἀπορίαις ἐντὸς μηνὸς εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον (ἄρθρον 155).

Ὁφείλουσι δὲ οἱ ταμίαι πρὸ τῆς πληρωμῆς τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐκδομένων ἐπιτροπικῶν ἐντάλματων ἢ πρὸ τῆς θεωρήσεως αὐτῶν ἵνα καταβληθῶσιν ὑπὸ ἄλλων ὑπολόγων νὰ βεβαιωθῶσιν ὅτι εἶναι ἐπισυνημμένα τὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δαπάνης δικαιολογητικά, ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου διατάκτου, καὶ ἐξωφλημένα ὑπ' ἐκείνου, ὑπὲρ οὗ ἐξεδόθησαν (ἄρθρ. 157 ἐν συδυασμῷ πρὸς ἄρθρον 28 Διατ. πρὸς ἐκτ. τοῦ λογιστικοῦ νόμου). δεχόμενοι δὲ ἐντάλμα, στηριζόμενον εἰς ἀτάκτους ἀποδείξεις, ὑποχρεοῦνται εἰς ἀποκατάστασιν τῶν πληρωθέντων ἀτάκτως (ἄρθρ. 159). "Ἄν δὲ οἱ δικαιούχοι ὧσιν ἀγράμματοι, δεόν νὰ πιστοποιητῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐντάλματος ὑπὸ τῶν δύο μαρτύρων, ἂν μὴ ὑπερβαίνῃ τὸ πῶς τῶν 50 δραχμῶν ἢ πληρωμῇ. ἄλλως ἢ ἐξόφλησις δεόν νὰ γίνηται συμβολαιογραφικῶς (Λογ. νόμου ἄρθρ. 158). "Ἄν δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ἐντάλματι περιλαμβάνονται πολλοὶ δικαιούχοι, ἀγράμματοι τε καὶ μὴ, τότε, ἐπισυναπτεμένου ὀνομαστικοῦ καταλόγου (Διατ. ἄρθρ. 27), ἐὰν μὲν ᾖναι οὗτος συντεταγμένος οὕτως ὥστε ὑπάρχει κενὸν ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος ἐκάστου δικαίου, ἢ ἐξόφλησις δύναται νὰ γίνηται ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καταλόγου, ὑπογεγραμμένων ἰδιοχείρως τῶν μὴ ἀγράμμάτων δικαιούχων ἢ πιστοποιουμένης τῆς πληρωμῆς διὰ τῆς ὑπογραφῆς δύο μαρτύρων· ἄλλως δὲ δι' ἑκάστον δεόν νὰ γίνηται ἰδιαίτερα ἀπόδειξις. Πρόδηλον δὲ, ὅτι ἐφαρμόζεται ἢ περὶ πληρωμῆς δικαιούχων ἀγραμμάτων διάταξις αὐτῇ ἀπαρμειώτως εἰς πάσας τὰς διὰ λογαριασμὸν τοῦ δημοσίου γενομένης πληρωμὰς· δαπανῶν, εἴτε αὗται τελοῦνται ἀμέ-

σως ὑπὸ τῶν ταμίων εἴτε ἐμμέσως δι' ἄλλων ὑπαλλήλων λ. χ. τῶν δαπανῶν μεταθέσεως ὑπαλλήλων, κατασκευῆς ὑπηρεσιακῶν ἐπίπλων κτλ. (Ἐν μείζονι ἐκτάσει ἀναπτύσσονται τὰ τῶν ταμίων καθήκοντα ἐν ταῖς παραγράφαις 312—314 καὶ 322 τοῦ ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοικῶν ὑπαλλήλων).

Σημειωτέον ὅτι τὰ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ταμίων ὁρίζονται ἐν τῇ Καταστατικῇ τῶν ταμίων διατάγματι τῆς 6 Φεβρ. 1834 καὶ ἐν τοῖς μεταρρυθμίσει καὶ συμπληρώσει αὐτὸ νόμοις ΣΕΔ' τῆς 21 Ὀκτ. 1853 περὶ συστάσεως ταμίων, ΓΚΑ' τῆς 10 Ἰουνίου 1857, περὶ προσθήκης δευτέρου ὑποταμίου εἰς τὸ Κεντρικὸν ταμῖον, ΦΝΖ' τῆς 8 Δεκεμ. 1875 περὶ συστάσεως ταμίων ἐν τισιν ἐπαρχίαις, ΨΛΖ' τῆς 13 Δεκεμβρίου 1878 περὶ ὁργανώσεως τοῦ κεντρικοῦ ταμείου, ΑΡΝΒ' τῆς 20 Μαρτίου 1834 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινῶν τῶν νόμων περὶ ταμίων, ΑΥΓΔ' περὶ συστάσεως ἐπαρχιακῶν ὑποταμίων (περιλαμβανομένοις ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικαστικῶν Νόμων τόμῳ δευτέρῳ σελ. 917 καὶ ἐπ.) καὶ ΒΣΕΖ' τῆς 1 Ἰουνίου 1835 περὶ τῆς ταμιακῆς ὑπηρεσίας (περιλαμβανομένων ἐν ἡμετέρῳ ἔκτῳ Συμπληρωματικῷ Νόμῳ σελ. 528).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ταμίαι ειδικοί. Εἰδικοί ταμίαι κληροῦνται ἐν τῷ λογιστικῷ νόμῳ οἱ ἐκ τῶν εἰδικῶν αὐτῶν καθηκόντων εἰσπράττοντες εἰδικοὺς φόρους καὶ ἀποστέλλοντες αὐτοὺς εἰς τοὺς κυρίως ταμίας, τοὺς γενικοὺς ἢ ἐπαρχιακοὺς εἰδικώτερον καλουμένους. Τοιοῦτοι εἶναι φέρ' εἰπεῖν οἱ τελῶναι, οἱ ἀλαταποθήκαιοι κτλ. Οἱ ταμίαι οὗτοι ἐκκαθρίζουσι καὶ καταλογίζουσι τοὺς φόρους, ὁσάκις οὗτοι δὲν προκατελογίσθησαν ὑπ' ἄλλης ἀρχῆς, δηλοῦσιν εἰς τοὺς φορολογουμένους τὸ ὀφειλόμενον ὑπ' αὐτῶν πο-

σόν, εἰσπράττουσι τὰ χρήματα καὶ ἐκδίδουσι, χρείας τυχοῦσθαι, τὴν πληρωμὴν κατὰ τὸν νόμον περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων (ἄρθρ. 163), παραδίδουσι δὲ τὰ εἰσπραττόμενα εἰς τοὺς ἐπαρχιακοὺς ταμίαις κατὰ δεκαήμερον, πλὴν ἐὰν ἡ εἰς ἄρθρον τι τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀνήκουσα εἰσπραξις ᾖ ἐλάσσων τῶν ἑκατὸν δραχμῶν, ὅτε ἡ παράδοσις γίνεται κατὰ μῆνα (ἄρθρ. 164). Ὁφείλουσι δὲ νὰ ἐγγράφωσι τὰς πράξεις τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἐν ταῖς διὰ τῶν κανονισμῶν ἐκάστης ὑπηρεσίας ὁρισμένοις βιβλίοις· νὰ ἐκδίδωσι δ' ἐπὶ πάσῃ εἰσπράξει ἀποδεικτικόν, ἐκκοπτόμενον ἐκ βιβλίου διπλοτύπου, καὶ νὰ παραδίδωσιν αὐτὸ εἰς τὸν πληρωτὴν· νὰ λαμβάνωσι δὲ παρὰ τῶν ταμιῶν γραμμᾶτια παραλαβῆς, παραδίδόντες μὲν ἢ ἀποστέλλοντες εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα χρήματα, διπλότυπον δὲ εἰσπρακτέων, παραδίδόντες ἢ ἀποστέλλοντες ὁμολογίας φορολογουμένων (ἄρθρ. 165-167). Ἐξελέγχουσι δὲ οἱ προϊστάμενοι τὴν διαχείρισιν τῶν ὑπ' αὐτοὺς ὑπηρετούντων, ἐπιθεωροῦντες τὰ βιβλία αὐτῶν, καταμετροῦντες τὰ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν χρήματα καὶ ἐξετάζοντες τὰ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τοῦ λογαριασμοῦ αὐτῶν (ἄρθρ. 168). Εἰς δὲ τὸ ὕπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ὀφείλουσι νὰ διευθύνωσι μηνιαίως κατὰστασιν τῶν εἰσπράξεων, πληρωμῶν καὶ παραδόσεων αὐτῶν τε καὶ τῶν ὑπηρετούντων ὑπ' αὐτοὺς (ἄρθρ. 169). Οἱ δὲ προϊστάμενοι, ὑπόλογοι ὄντες ἅπ' εὐθείας εἰς τὸ Ἐλεγκτικόν Συνέδριον, ἐμφανίζουσιν ἐνιαυσίως γενικὸν λογαριασμὸν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἐπ' ὀνόματι καὶ ἐπὶ προσωπικῇ αὐτῶν εὐθύνῃ (ἄρθρ. 170). Εὐθύνονται δὲ οἱ προϊστάμενοι ἐπὶ ταῖς προσδοκίαις καὶ δαπάναις τῶν ὑπ' αὐτοὺς διατελούντων, ὡν τὴν παράδοσιν ἢ τακτικὴν χρῆσιν δύνανται νὰ ἐπιβλέπωσι (ἄρθρ. 171). Ὅθεν μόνοι οἱ προϊστάμε-

νοι τελῶναι ὀφείλουσι νὰ διευθύνωσι καὶ πρὸς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον περιληπτικὴν κατὰστασιν καὶ οὐχὶ οἱ ὑποτελώναι, σταθμάρχαι καὶ φύλακες, οἵτινες καθήκον μόνον ἔχουσι νὰ παραπέμπωσιν ἐμπροθέσμως τοὺς μηνιαίους αὐτῶν λογαριασμοὺς εἰς τοὺς προϊσταμένους αὐτῶν, ἵνα συμπεριλαμβανῶνται εἰς τοὺς λογαριασμοὺς αὐτῶν.

Ἐμφαίνει δὲ ἡ περιληπτικὴ κατὰστασις ἐνὸς μηνὸς πράξεις τελεσθείσας κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον· ὅθεν ἐν αὐτῇ ὁρᾶται νὰ καταδηλώνεται, ἔνθεν μὲν πᾶσαι αἱ εἰσπράξεις πάσης φύσεως τοῦ τε τελωνείου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ ὑποτελωνείων, τελωνιακῶν σταθμῶν καὶ φυλακείων, ἔνθεν δὲ αἱ κατὰ τὸν μῆνα γενόμεναι παραδόσεις εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ ταμεῖα, τὰ κρατηθέντα διὰ μισθοῦ καὶ δαπάνας καὶ τὰ ὑπολειπόμενα εἰς μετρητὰ ἢ εἰς ὁμολογίας ἐν τοῖς ταμεῖοις τοῦ τελωνείου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ διατελούντων. Ἄν ὁμως βραδύνη ἢ ἀποστολὴ τῶν λογαριασμῶν τῶν ὑποτελωνείων κτλ. πρὸς τοὺς τελῶνας, καὶ δὲν εἶναι ἐπομένως δυνατὴ ἢ συμπερίληψις τῶν πράξεων αὐτῶν ἐν τῇ σχετικῇ μηνιαίᾳ καταστάσει, δὲν ὑποχρεοῦνται μὲν εἰς τοῦτο, ὀφείλουσιν ὁμως νὰ ποιήσωνται μνημεῖον τοῦτου ἐν τῇ καταστάσει, ἀναβάλλοντες τὴν συμπερίληψιν τῶν πράξεων τούτων ἐν τῇ καταστάσει τοῦ ἐπομένου μηνός. Ἄλλ' ἐν τῇ περιληπτικῇ καταστάσει τοῦ μηνός Δεκέμβριος πᾶσα νὰ συμπεριληφθῶσιν ἅπαν τῶν ὑποδεεστέρων τελωνιακῶν ἀρχῶν αἱ μηνιαῖαι εἰσπράξεις καὶ πληρωμαί. (Ἐγκ. τῆς 18 Ἰουνίου 1853). Σημειωτέον ὅτι τοῦ ἔτους 183 ὁρίζοντος, ὅτι οἱ ειδικοὶ ταμίαι ἐκκαθαρίζουσι καὶ ὑπολογίζουσι τοὺς φόρους κτλ., ἔπεται ὅτι οἱ τελῶναι ὀφείλουσι νὰ συμπεριλαμβανῶσιν ἐν ταῖς μηνιαίαις περιληπτικαῖς καταστάσεσιν οὐ μόνον τὰ τελωνιακὰ δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἄλλην εἰσ-

πραξίν ἀνατιθεμένην ὑπὸ τῶν νόμων αὐτοῖς ὡς τελώναις, οἷον τὰ ὑγειονομικὰ δικαιώματα, τοὺς ἐγγείους φόρους κτλ.

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Ταχυδρομεῖα. Τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας σκοπὸς εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῆς ἀλληλογραφίας τῶν πολ.τῶν καὶ τῶν δημοσίων ἀρχῶν καὶ ἡ ἀποστολὴ ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων, δεμάτων παντὸς εἶδους καὶ χρημάτων δι' ἐπιταγῶν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ προσωπικοῦ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἐρρυθμίζοντο ἀπὸ τινος ὑπὸ τοῦ νόμου ΑΚΓ' τῆς 22 'Ιουνίου τοῦ 1882 (τροποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου ΑΣΝΒ' τῆς 26 'Ιουλίου 1885) καὶ τῶν σχετικῶν διαταγμάτων τῆς 20 'Ιουνίου 1882 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου ΑΚΓ', τῆς 25 Αὐγούστου 1884 περὶ τῶν γραφικῶν ἐξόδων τῶν ταχυδρομικῶν γραφείων, 17 Αὐγούστου 1885 περὶ κατατάξεως τῶν ταχυδρομικῶν γραφείων, 31 'Ιουλίου 1882 περὶ ἐμπίσθων διανομῶν (ὁ δὲ ὅμως ἀντικατέστη διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 1 Μαρτίου 1895) καὶ 24 Αὐγούστου 1882 περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διανομῶν (συνισχυόντων ὁμως τῷ Διατάγματι τῆς 20 Νοεμβρίου 1836 περὶ ἐμπίσθων διανομῶν) καὶ τοῦ Διατάγματος τῆς 23 Δεκεμβρίου 1842 περὶ δημοτικῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας. Σημειωτέον δεῖ κατὰ τοὺς νόμους τούτους διευθύνει μὲν τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ταχυδρομείων ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων, ὑπαγομένη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, πρὸς ἐκτελέσειν δὲ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας καθίστανται διὰ Βασιλικῶν Διαταγμάτων ἐπιστάται καὶ ὑπεπιστάται, ὧν ὀρίζεται τὸ προσωπικόν, διορίζονται δὲ ἐμισθοὶ διανομεῖς μόνον ἐν ταῖς ἐπιστάσεσιν α', β' καὶ γ' τάξεως, ἐφ' ᾧ ἀπαιτεῖται νῦν τὰ ἐν τῷ Διατάγματι τῆς 1 Μαρτ. 1895 (ἀντικαταστήσαντι τὸ Διάταγμα τῆς 31 'Ιουλίου 1882) προσόντα, παν-

ταχοῦ δ' ἄλλαχοῦ ἐμισθοὶ διανομεῖς, διακιοῦμενοι εἰς τὴν κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 20 Νοεμβρίου 1836 ἀμοιβήν. Ἐκτελεῖται δὲ ἡ μὲν μεταφορὰ ἐν γένει τῶν ταχυδρομικῶν φακέλλων δι' ἀμαξῶν, ἐφ' ἵππων καὶ πεζῶν ταχυδρόμων κατὰ πίνακα τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως ἐμφαινόντα τὸ τῆς δι' ἐκάστην γραμμὴν μεταφορᾶς μέσον, τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν τῆς συγκοινωνίας πυκνότητά, ἀναλαμβάνοντος τὴν διεύθυνσιν τῆς μεταφορᾶς ἐργολάβου διὰ δημοπρασίαις μειοληπτικῆς ἢ δὲ μετακομιστικῆς τῶν δῆμων (τοῦ ἑσωτερικοῦ τῶν δῆμων) ἀλληλογραφία ὡς ἀπὸ τοῦ 1842 δι' εἰδικῶν ταχυδρόμων πεζῶν ἢ ἐφ' ἵππων ἢ διὰ κλητῆρων τῶν ἀρμοδίων δῆμων, τῇ μερίμνῃ ἐκάστου δήμου. Ἀλλὰ διὰ μὲν τοῦ νόμου ΑΦΚΘ' τῆς 27 Μαρτίου 1887 περὶ ἐνώσεως τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας ἡ μὲν Γενικὴ Διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων ἠνώθη μετὰ τῆς διευθύνσεως τῶν τηλεγράφων εἰς μίαν διεύθυνσιν φέρουσιν τὸν τίτλον α' Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων, ἧς ὁ προϊστάμενος καλούμενος Γενικὸς Διευθυντής. ἔχων τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν καὶ τὴν ἐλεγχὸν τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων, κανονίζει μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ τῆς μεταφορᾶς τῶν ταχυδρομικῶν ἀνταποκρίσεων, ἐγκρίνων τὰς πρὸς τοῦτο μειοδοσίας, ἐὰν μὴ ὑπερβαίνειαι τὸ ποσὸν τῶν χιλίων δραχμῶν, ἔτι δὲ τὴν πορείαν τῶν ταχυδρόμων καὶ ταχυδρομικῶν πλοιαρίων (ἄρθρ. 1 καὶ 2), καταργουμένων δὲ τῶν ἐπιστasiaῶν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ τῶν ὑπεπιστasiaῶν ἐν γένει, τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα, συγχωνευθέντα εἰς τὰ τηλεγραφικὰ, καλοῦνται ὑποδιευθύνσεις ταχυδρομικαὶ καὶ τηλεγραφικαὶ (ἄρθρ. 10)· διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΦΝΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ δεμά-

των (οὗ τὰ ἄρθρα 2, 3 καὶ 6 κατηργήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΒΣΠΗ' τῆς 6 'Ιουλίου 1895; ἀνετίθη μὲν εἰς τοὺς προϊσταμένους τῶν ταχυδρομικῶν καὶ τηλεγραφικῶν γραφείων ἡ ἔκδοσις καὶ πληρωμὴ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν, (ὀφείλοντας νὰ καταθέσωσιν ἐγγύησιν εἰς χρήματα ἢ ὁμολογίας τῶν Ἑθνικῶν δανείων), ἀπενεμήθη δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ προτλήψεως βοηθῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐπιταγῶν, ἐὰν ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις ἐξακριβώσῃ τὴν ἀνάγκην τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ. Τὰ δὲ τῆς ἐσωτερικῆς διαχειρίσεως τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, ἥτοι τὰ τῆς παραδοχῆς πρὸς ἀποστολὴν καὶ διανομὴν γραμμάτων, δελταρίων, δεμάτων καὶ ἐπιταγῶν διέπονται ὑπὸ τοῦ Διατάγματος τῆς 12 'Ιουνίου 1836 περὶ συστημένης ἀλληλογραφίας, τοῦ Ν. ΧΨΓ' τῆς 24 Μαΐου 1860 περὶ γραμματοσήμου καὶ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐκδοθέντων Διαταγμάτων τῆς 10 Αὐγ. 1861, τῆς 5 Σεπτ. 1861, 31 Δεκ. 1881, 29 Ἀπρ. 1882 (περὶ κοινοῦ γραμματοσήμου), 27 Σεπτ. 1872 καὶ 23 'Ιανουαρίου 1875 (περὶ ἐναριθμοῦ γραμματοσήμου), 30 Δεκεμβρίου 1880 (περὶ διαγραφῆς τοῦ ἐναριθμοῦ γραμματοσήμου), 26 Αὐγούστου 1882 (περὶ λιανικῆς πωλήσεως τοῦ γραμματοσήμου καὶ τῆς διανομῆς τῶν ἐκ ταύτης ποσοστῶν), τοῦ Ν. ΑΔ' τῆς 12 'Ιουνίου 1882 τροποποιήσαντος τινὰς διατάξεις τοῦ νόμου ΧΨΓ' καὶ τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐκδοθέντος Διατάγματος τῆς 22 'Ιουνίου 1882, τοῦ νόμου ΑΦΜΗ' συμπληρώσαντος τὰς περὶ γραμματοσήμου διατάξεις, τοῦ νόμου ΩΜΓ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 περὶ ἐπιστολικῶν δελταρίων καὶ τοῦ πρὸς ἐκτ. αὐτοῦ ἐκδοθέντος Διατάγματος τῆς 31 Μαρτίου 1881, τοῦ Διατάγματος τῆς 5 Ἀπριλίου 1883 περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τέλους τῆς διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν, ἐκ

τυπώσεως νέου γραμματοσήμου καὶ ἐπιστολικῶν δελταρίων, καὶ τέλος τοῦ νόμου ΑΦΜΘ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ ταχυδρομικῶν δεμάτων καὶ τοῦ νόμου ΑΦΝ' τῆς 27 Μαΐου 1867 περὶ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν, οἷς ἐπηκολούθησαν τὰ Διατάγματα τῆς 7 Νοεμβρίου 1887 περὶ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ 10 'Ιουνίου 1888 περὶ ταχυδρομικῶν δεμάτων. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νόμους τούτους τὰ ταχυδρομικὰ τέλη καταβάλλονται διὰ τῆς ἐπικολλήσεως γραμματοσήμου ἐπὶ τῆς ἀποστελλομένης ἐπιστολῆς ἢ τοῦ ἀποστελλομένου ἐντύπου ἢ δέματος. Ἐπιτίθεται δὲ τὸ γραμματόσημον κατὰ τὴν παράδοσιν ἢ εἰς γραμματοκιβώτιον ἐναπόθεσιν τοῦ ἀποστελλομένου πράγματος. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ τὸ ἐνάρημον καλούμενον γραμματόσημον, οὗ κύριος σκοπὸς τῆς καθιερώσεως ἡ εἰσαγωγή ἐλέγχου πρὸς βεβαίωσιν τῶν εἰσπραττομένων ταχυδρομικῶν τελῶν ἐκ τῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφικνουμένης ἀπροπληρώτου ἀλληλογραφίας διὸ ὑπάρχονται εἰς αὐτὸ τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀπροπληρώτα ἢ ἀνεπαρκῶς προπληρωμένα γράμματα, ἀποστελλόμενα ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν ταχυδρομικῶν γραφείων εἰς τὰ ἀνταλλακτήρια Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Σόρου, Κερκύρας καὶ τὰ μεθόρια ταχυδρομικὰ γραφεῖα διὰ τυχευσῶν εὐκαιρίων κομιζόμενα ἀπροπληρώτα γράμματα, ὡς καὶ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, ἅπερ ἀπευθύνονται εἰς πρόσωπα, πρὸς ἃ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ διακιβή ἐπίσημων ἐγγράφων. Ἀποστέλλονται δὲ πλὴν γραμμάτων ἐσφραγισμένων καὶ ἐπιστολικῶν δελταρίων ἀνοικτά, ἔτι δὲ δέματα καὶ ἐπιταγαί. Προσθετέον ὅτι τὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ δεμάτων ὠρίσθησαν διὰ τοῦ Ν. ΑΦΝΔ' τῆς 27 Μαΐου 1887, οὗ τὰ ἄρθ. 2, 3 καὶ 6 κατηργήθησαν διὰ τοῦ Ν. ΒΣΠΗ' τῆς 6 'Ιουλίου 1895. Θ. Ν. Φιλοφάτης

Τεκμήρια. Ὅσακις ὁ δικαστὴς πείθεται περὶ τοῦ ἀποδεικτέου γεγονότος, οὐχὶ διὰ τῆς ἀποδείξεως αὐτοῦ τούτου, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποδείξεως ἐτέρου γεγονότος, ἐξ οὗ δύνатаι λογικῶς νὰ πιθανολογηθῇ ἡ βεβαιωθῇ καὶ ἡ τοῦ ἀποδεικτέου γεγονότος, ἡ μὲν ἀπόδειξις καλεῖται ἔντεχρος, τὸ δὲ ἐκ τοῦ γνωστοῦ γεγονότος περὶ τοῦ ἀγνωστοῦ συμπέρασμα καλεῖται τεκμήριον.

Τὰ τεκμήρια διαιροῦνται εἰς νόμιμα τεκμήρια, τὰ καθιερούμενα ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ δικαστικά τεκμήρια, τὰ ἀπορρόντα ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ, ὅταν ὁ νόμος συναγόμενα ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, ἐκτιμῶντος τὰς ἐνώπιον αὐτοῦ περιπτώσεις. Διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων ταῦτα, καθ' ὅσον ὁ μὲν προσαγών ὑπὲρ ἑαυτοῦ νόμιμον τεκμήριον δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ κομίσῃ καὶ ἐτέρας ἀποδείξεις τοῦ ἰδίου ἰσχυρισμοῦ, ὃν αὐτὸς ὁ νόμος τεκμαίρεται ὡς ἀληθῆ, τὰ δὲ δικαστικά τεκμήρια δύνатаι νὰ προσαγάγῃ κατὰ τὰς πεπραγμένους ὡς μέσα ἀποδεικτικά ὁ εἰς ὃν ἐπιβάλλονται ἀποδείξεις. Τὰ νόμιμα πάλιν τεκμήρια ὑποδιαιροῦνται εἰς τεκμήρια, καθ' ὧν δὲν ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις (ἀμάχητα καλούμενα ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίδου), καὶ εἰς τεκμήρια, καθ' ὧν ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις (ὀνομαζόμενα μαχητά). Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην τάξιν ἀνήκουσι 1) τὸ θέμα τοῦ ἐπαχθέντος ὀρκου, ὅσακις ὁ εἰς ὃν οὗτος ἐπήχθη δὲν ἔβωκεν ἐμπροθέσμους ἢ δὲν ἐξήλωσεν ἐμπροθέσμως ὅτι θέλει εἰσεῖν ἢ ἀντεπαγάγει αὐτόν, 2) ἡ δικαστικὴ ἡμολογία, 3) τὸ δεδικασμένον (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 273). Εἰς δὲ τὴν δευτέραν 1) τὸ Μουκιάνειον τεκμήριον, καθ' ὃ πάντα τὰ ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ εὐρισκόμενα πράγματα εἰκάζεται ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἄνδρα, ὅθεν ἡ γυνὴ δὲν δύνатаι νὰ ἀντιποιηθῇ αὐτῶν, ἐκτὸς ἂν δυνῇ νὰ προσαγάγῃ τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἄλλως, εἰς ἰδίαν

ἐργασίας ἢ διὰ κληροδοσίας ἢ δωρεᾶς ἐπορίσαστο ταῦτα, 2) τὸ τεκμήριον τοῦ ἄρθρου 388 τῆς Πολ. Δικον., καθ' ὃ τὰ ἐτχισμένα, διατετηρημένα ἢ διαγεγραμμένα ἔγγραφα εἰκάζεται, ὅτι ἐξεπίτηδες ἐσχίσθησαν, διετμήθησαν ἢ διεγράφησαν, ὅπως ἐξαλειφθῇ ἢ ἐν τῷ μέλλοντι ἀποδεικτικὴ αὐτῶν ἰσχύς, κατ' ἀκολουθεῖν δὲν δύνатаι νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἀποδείξιν, ἐκτὸς ἂν ἀποδειχθῇ κατ' ἄλλον τρόπον ἐντελῶς ὅτι ταῦτα ἐσχίσθησαν, διετμήθησαν ἢ διεγράφησαν ἐκ συμπτώσεως ἢ κατὰ πλάνην, 3) τὸ τεκμήριον τοῦ ἀστικοῦ νόμου καθ' ὃ, εἰς τὸν ὀφειλέτην ἀπεδόθη τὸ χρεωστικὸν ἔγγραφο, τεκμαίρεται, ὅτι συμφωνεῖται ἄρσεις τοῦ χρέους, ἀλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὸν δανειστήν ἢ τοῦ ἐναντίου ἀπόδειξις, 4) τὸ τεκμήριον ὡσαύτως τοῦ ἀστικοῦ νόμου, καθ' ὃ αἴτιος τοῦ συμβάντος ἐν τινὶ οἰκίᾳ ἐμπρησμοῦ τεκμαίρεται ὁ ἐν αὐτῇ οἰκῶν (Ν. 11 Πανδ. 18. 6) καὶ Ν. 3 § 1 Πανδ. (1. 15), ἀλλ' ἐπιτρέπεται ἡ τοῦ ἐναντίου ἀπόδειξις, 5) τὸ τεκμήριον, καθ' ὃ, εἰς γυνὴ συνυπογράφη μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς δανειστικὸν ἔγγραφο, τεκμαίρεται ὅτι συνυπέγραψεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν καὶ πρὸς ὄφελος τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἀναδεξαμένη ἐνοχλὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπιτρέπεται ἡ ἀνταπόδειξις ὅτι τὸ δάνειον ἐχρησίμευσεν εἰς ἀνάγκας τῆς γυναικὸς (§ 14 Ἀρμ. βιβλ. α' τίτλ. ιγ' καὶ κεφ. 18 τῆς 13 Νικαῆς). Σημειωτέον ἐν παρόδῳ ὅτι τὰ νόμιμα τεκμήρια εἶναι διάφορα παντελῶς τῶν νομικῶν πλαγμάτων (fictiones juris), ἀπερ ἐρείδονται οὐχὶ εἰς τεκμαιρομένην ἀλήθειαν, ἀλλ' εἰς ἀπλὴν τοῦ νόμου ὑπόθεσιν, πάλαις ἀμέσως ἀντικειμένην εἰς τὴν ἀλήθειαν). Ὡς πρὸς δὲ τὰ δικαστικά τεκμήρια ὁ νόμος ὥρισεν 1) ὅτι εἶναι παραδεκτὰ μόνον ἐν οἷς θέμασι συγχωρεῖται καὶ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις (Πολ. Δικ. 276 καὶ 305), ἔτι δὲ ὅσταν τὰ τεκμήρια

πηγάζωσιν ἐξ ἐγγράφων δυνάμει τοῦ ἄρθρου 305 (Α. Π. 31 τοῦ 54, 374 τοῦ 55, 112 τοῦ 59, 257 τοῦ 76). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δὲν εἶναι παραδεκτὸν τὸ τεκμήριον, τὸ πηγάζον ἐξ ἰδιοχειροῦ σημειώσεως τοῦ διαδίκου, μὴ φεροῦσης ὑπογραφῆς (Πολ. Δικ. 409. Α. Π. 210 τοῦ 53, 94 τοῦ 37, 124 τοῦ 66), πλὴν, ἐννοεῖται, ἐὰν λόγῳ τοῦ ποσοῦ ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις (Α. Π. 128 τοῦ 73) καὶ 2) ὅτι τὰ ὑποβαλλόμενα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ διάφορα τεκμήρια δεόν νὰ ᾧσι ἀπουδαῖα, ὠρισμένα καὶ σύμφωνα. (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 276). Ἀλλὰ δὲν χωρεῖ ἀναίρεσις ἐπὶ ἐσφαλμένῃ ἐφαρμογῇ τοῦ κανόνος τούτου, ἅτε τοῦ δικαστοῦ ἀφαιρέντος ἐλευθέρου περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν δικαστικῶν τεκμηρίων. (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 276 καὶ 256). Ἀναγκαῖον ὅμως δασάκις εἶναι κατὰ νόμον παραδεκτὰ (ὡς ἐν αἷς ὑποθέσεσιν ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις) ν' ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν, ὑποβαλλομένων ὑπὸ τοῦ διαδίκου, ἄλλως ἢ ἀφάσις τοῦ δικαστοῦ εἶναι ἀναίρετὰ (Α. Π. 285 τοῦ 57). (*Ἴδε καὶ Δεδικασμένον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Τελωνιακὴ νομοθεσία

λέγεται τὸ σύνολον τῶν εἰδικῶν νόμων, διαταγμάτων καὶ ἐγκυκλίων διαταγῶν, τῶν ἀφορώντων τὸ μὲν εἰς τὰς διατυπώσεις τὰς ἀπαιτούμενας διὰ τὴν ἐντὸς τοῦ Κράτους εἰσαγωγὴν καὶ τὴν ἐκτὸς αὐτοῦ ἐξαγωγὴν τῶν ἐμπορευμάτων, ὡς καὶ εἰς τὰ καταβλητέα καθ' ἑκατέραν τῶν περιπτώσεων τούτων τέλη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δασμολογίου ἢ εἰς τὴν λύσιν τῶν περὶ τὴν ἐπιβολὴν τῶν τελῶν τούτων ἀμφισβητήσεων, καὶ προσέτι εἰς τὸν ὀργανισμόν καὶ τὴν ἐν γένει λειτουργίαν τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας, τὸ δὲ εἰς τὴν ἐπιβολὴν ποινῶν, σκοποῦσῶν τὴν ἐξαποφάσις τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν τελωνιακῶν τελῶν καὶ τῶν τελωνια-

κῶν διατυπώσεων καὶ εἰς τὴν τηρητέαν κατὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ποινῶν τούτων διαδικασίαν. Ἀνάγεται μὲν καθόλου ἡ τελωνιακὴ νομοθεσία εἰς τὸ δημοσίον δίκαιον, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς περιλαμβάνει δύο κατηγορίας θεσμοθετημάτων, ἧτοι τοῦτο μὲν ἀστικῆ φύσεως, τοῦτο δὲ ποινικῆς. Ἐπομένως ἡ τελωνιακὴ νομοθεσία συνδέεται ἀφ' ἐνός μὲν πρὸς τὰς περὶ δασμῶν δημοσιονομικὰς θεωρίας, αἵτινες ὑπαγορεύουσιν εἰς τὸν νομοθέτην νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ παρ' αὐτοῦ καθιερωμένον τελωνιακὸν ἢ δασμολογικὸν σύστημα (λ. χ. τὸ ἀπαγορευτικὸν ἢ τὸ προστατευτικὸν σύστημα), ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ κοινῶν ποινικοῦ δικαίου, δι' ὧν συμπληροῦνται καὶ ὑποβοηθοῦνται αἱ ἐξαιρετικαὶ περὶ τελωνιακῶν παραβιάσεων διατάξεις, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικῶν τῶν τελωνείων. Ἐπιλαμβανόμενοι ἐνταῦθα νὰ πραγματευθῶμεν συστηματικῶς περὶ τῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας, — ἧτις δὲν ἐγένετο ἄχρι τοῦδε παρ' ἡμῖν ἀντικείμενον ἐπιστημονικῆς ἐργασίας — ἀναγκαζόμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὰς δημοσιονομικὰς περὶ δασμῶν θεωρίας καὶ νὰ περιορισθῶμεν ὅσον ἐνεστὶν ἐντὸς τῶν καθαρῶς νομικῶν ὁρίων. Διηρέσαμεν δὲ τὴν ὕλην εἰς παραγράφους, ὧν αἱ μὲν ὑπ' ἀριθ. I—XIV πραγματεύονται περὶ τῆς ἀστικῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας, αἱ δὲ λοιπαὶ περὶ τῆς ποινικῆς.

I. Ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος εἰλετούργουν τελωνιακοὶ σταθμοί. Αἱ ἀρχαὶ αὖθις, κεκτημέναι ἀκμάζον ἐμπορίον, εἶχον ἐπιβάλλει εἰσαγωγικὸν τέλος εἰς τὰ εἰσκομιζόμενα εἰς τὸ ἄστυ ἐμπορεύματα, ἐξ ὧν ἀπέλαυνον σπουδαίων προσόδων. Τὰ τελωνιακὰ τέλη ἐπὶ οὐκ ἐλάττω ὑποκείμενα εἰς μειώσεις καὶ εἰς αὐτῆς, ἀναλόγως πρὸς τὰ πολιτικὰ γεγονότα καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, ὡς

ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Ὅσακις δὲ κρίσις ἐπὶ ἤρχετο εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἕνεκα πολέμου ἢ ἄλλων ἐξαιρετικῶν αἰτίων, ἢ ὕψους τοῦ τέλους ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων ὑπῆρχε πρόχειρος θεραπεία (Θουκυδίδου, Πελοποννησιακὸς Πόλεμος, βιβλ. 7, 28). Ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς ἐδέχετο τοὺς εἰσκομίζοντας τὰ ἐμπορεύματα βρεθάρους (Δημοσθένους, πρὸς Λεπτίνην σελ. 369), ἀλλ' ἡ ἐξαγωγή ἐμπορευμάτων ἦτο σχεδὸν ἀλύπαρκτος, διότι ὁ Σίλων εἶχεν ἀπαγορεύσει τὴν ἐξαγωγὴν πάντων σχεδὸν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων, πλην τῆς τοῦ ἐλαίου, τὸ ὁποῖον ἀφθόνως παρέειχον οἱ ἐλαῖωνες τῆς Ἀττικῆς. Ἡ ἐξαγωγή ναυπηγησίου ὑλειᾶς μόνον ἐπὶ ἀδρῶν τελέσμετι ἦν ἐπιτετραμμένη (Θεοφράστου, Χαρακτῆρες Κεφαλ. 23). Οἰκονομικὴ διοίκησις καὶ ἰδίως τελωνιακὴ ὑπηρεσία ἦσαν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ὀργανωμένοι, κανόνες δ' ἦσαν διεσπῶν τὰ τῆς λειτουργίας αὐτῶν. Ὑπεύθυνοι εἰσπράκτορες, ἀπέναντι τῶν ὁποίων ὁ λαὸς ἐδείκνυτο εἰς ἄκρον ἐμπιστοσύνην διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν λογαριασμῶν, ἦσαν τεταγμένοι διὰ τὴν εἰσπράξιν τῶν φόρων καὶ ἰδίως τῶν τελῶν καὶ προστίμων (βλ. Baecq, Economie politique des Athéniens, et Blanqui Histoire de l'écon. polit. ch. 2). Ἐν Ρώμῃ τὸ τελώνιον ὀρίσματο ὑπὸ τὸ ὄνομα portorium καὶ ἐν Βυζαντίῳ ἐλαμβάνετο ἡ δέκατη ἐπὶ τῶν διὰ τῶν τελωνείων διερχομένων ἐμπορευμάτων. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῆς Τουρκοκρατίας δὲν ἐπαύσαν ἐπιβαλλόμενοι τελωνιακοὶ δασμοὶ ὑπὸ τοῦ Κυριάρχου.

II. Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Καποδίστριας ἐκ τῶν πρώτων μελημάτων αὐτοῦ ἐθεώρησε τὸν διοργανισμὸν τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας. Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1018 ΙΔ' ψηφίσματος τῆς 25 Μαρτίου 1830 περὶ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ, ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ αὐτοῦ ἡ εἰσπραξίς τοῦ

«τελωνείου εἶναι μία τῶν σημαντικῶν «προσόδων τοῦ Κράτους», δεικνύοντες τὰ τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ τῶν ἐξῆς μᾶσεων. Ὡς ἀρχὴν ἀνηγγέρευσε τὴν ἐλευθέραν ἐμπορίαν, ὅρισε, ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται οὐδένος ἐμπορεύματος ἡ εἰσαγωγή ἢ ἐξαγωγή. Διέταξε δὲ, ὅτι ἐν μόνον τέλος ἢ τελώνιον θέλει πληρῶνεσθαι εἰς ὅλην τὴν Ἑπικράτειαν, τόσον διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἐκ ξένης Ἑπικρατείας πραγμάτων, ὅσον διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν τῆς ἐπικρατείας. Διὰ τοῦ ψηφίσματος τούτου ἐκυρώθη ἡ πρώτη διατίμησις ἐμπορευμάτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας εἰσπράττετο τὸ τελώνιον, προσδιορισθὲν εἰς 6 0/0 διὰ τὴν ἐξαγωγὴν, ἐνῶ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τὸ τελώνιον ὀρίσθη κατὰ τὴν διάταξιν, ἥτοι κατ' εἶδος (βλ. κατωτέρω). Ὡς πρὸς δὲ τὰ μὴ συμπεριλαμβανόμενα κατὰ τὴν διάταξιν εἶδη τὸ τελώνιον προσδιορίσθη εἰς 10 τοῖς 0/0. Ἀνεγράφησαν ὁμοῦ ἐν ἰδίῳ πίνακι ἐξαιρέσεις τινὲς τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους. Ὡς πρὸς τὰς ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταβιβαζόμενας πραγματείας ὀρίσθη νὰ πληρῶνηται ἐν τοῖς 0/0. Πλην τούτων, τὸ ψήφισμα διέλαβε καὶ διατάξεις τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ. Ἀνέγραψε τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ πλοιάρχου νὰ παρουσιάζῃ ἐντὸς 24 ὥρων εἰς τὸ τελωνεῖον τὸ δηλωτικόν του (manifeste), δι' ὅτας πραγματείας ἔχει εἰς τὸ πλοῖόν του φορτωμένας, καὶ τὴν τοῦ ἐμπορίου νὰ διδῇ καθάραν διασάφην διὰ τὰς παραλαμβανόμενας πραγματείας. Ὡς ποινὴ τοῦ λαθρεμπορίου, ἐν περιπτώσει δηλ. δολιότητος, ὀρίσθη ὀκταπλοῦν τελώνιον.

Ὁ Καποδίστριας προνόησε καὶ περὶ διαμετακομίσσεως, ὅρισε ὅτι αἱ πραγματεαί, αἱ ἀπὸ ξένην Ἑπικράτειαν προσερχόμεναι καὶ στελλόμεναι εἰς ξένην Ἑπικράτειαν δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τελωνίου τῆς εἰσαγωγῆς, ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τῆς

διαμετακομίσεως τέλους, προσδιορισθέντος διὰ μὲν τὰ χειροτεχνήματα καὶ τὰ βαρέα εἶδη εἰς ἓν τοῖς 0/0, διὰ δὲ τὰ ἑλαφρά καὶ ὀγκώδη εἰς 2 τοῖς 0/0 ἐπὶ τῆς ὅλης ποσότητος τῆς ἐκτιμήσεως, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀφαιρεθῶσιν ἀπ' αὐτῶν 20 τοῖς 0/0. Ἡ νῆσος Σῶρος ὠρίσθη ὡς μόνος τόπος διαμετακομίσεως πραγματειῶν εἰς τὴν κατασταθῶσι δημόσιαι ἀποθήκαι καὶ εἰς ἄλλας ἐμπορικὰς πόλεις τοῦ «Κράτους».

Ἔτερον Ψῆφισμα τῆς 3 Νοβρίου 1830 ἐτροποποίησεν τὸ πρῶτον, ἐπιβαλὼν τέλος εἰς τὰς ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας μεταφερόμενας πραγματείας, ἕνεκεν τῆς ἀπορίας τοῦ δημοσίου ταμείου. Τὰ πρὶς γεωργίαν ὁμῶς καὶ τροφὴν ζῶα καὶ τὰ γεννήματα, μεταφερόμενα ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας, ἀπὸ πλῆλ᾽ ἄγαν τελωνίου, διδομένης ἀποχρώσεως ἐγγυήσεως, ὅτι τὰ εἶδη ταῦτα δὲν θέλουσιν ἐξαχθῆναι ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας.

III. Οἱ τελωνιακοὶ ὀργανισμοὶ τοῦ 1842 καὶ 1843. Ὑπὸ τὸν Βασιλέα Ὁθωνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν τελωνιακὴν ὑπηρεσίαν διεῖπεν ὁ ὀργανισμὸς τοῦ Κυβερνήτου τῆς 25 Μαρτίου 1830. Τὸ Δ. τῆς 25 Μαρτίου 1833 περὶ συμπαραλαβῆς τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν μερῶν τοῦ Κράτους εἰς τὸν τελωνιακὸν σύνδεσμον εἶναι τὸ μόνον ἀξιοσημείωτον νομοθέτημα ἄχρι τοῦ ἔτους 1842, ὁπότε ἦλθεν εἰς φῶς νέος τελωνιακὸς ὀργανισμὸς. Διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου συμπεριελήφθησαν εἰς τὸν Γενικὸν Τελωνιακὸν Σύνδεσμον ὅλα τὰ ἄχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διατελοῦντα ὑπὸ τὴν τουρκικὴν διοίκησιν μέρη τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἅτινα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Πλὴν τοῦ Διατάγματος τούτου, ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἄλλα τινά, ἐξ ὧν μνημονεύομεν τὸ Διάταγμα τῆς 11^{ης} 13 Μαΐου 1835 (Ἐφημερίς Κυβερνήσεως 15 τῆς

11 Μαΐου 1835), δι' οὗ κατηργήθη τὸ τελώνιον ἐπὶ ἐντελῶν ἐντοπιῶν προϊόντων, ἅτινα μετακομίζονται ἀπὸ λιμένων εἰς λιμένα τοῦ Βασιλείου ἢ ἐξάγονται ἐκ τῆς Ἐπικρατείας. Διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου ἐγένετο ἀρχὴ καταργήσεως τῶν ἐσωτερικῶν τελωνιακῶν τελῶν. Ἡ ἐν Πειραιεὶ διαμετακομίσις μόλις συνστάθη διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 28 Μαρτίου¹⁾ 1835, μετ' ὀλίγον δὲ συνεστάθη τοιαύτη ἐν Νευπλίῳ καὶ ἐν Πάτραις.

Μετὰ ταῦτα ἐμεσολάβησεν ὁ βραχὺ ἐπιζητήσας νόμος τῆς 25 Μαΐου 1842 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους (Ἐφημ. Κυβερ. 11 τῆς 20 Μαΐου 1842), ὅστις ἀντικατέστησεν τὸ Ψῆφισμα τῆς 25 Μαρτίου 1830. Ταχέως ὁμῶς ἡ πείρα ἀπέδειξεν ἀνεγκαίᾳ τινὰς μεταρρυθμίσεις, δι' ὧν καὶ ὁ νόμος τῆς 10 Μαρτίου 1843 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν τελωνείων τοῦ Κράτους ἐπῆλθεν, ὅστις καὶ σήμερον, ὕπο πολλῶν ὁμῶς μεταγενεστέρων νόμων τροποποιηθεὶς καὶ συμπληρωθεὶς, ἀποτελεῖ τὸν τελωνιακὸν ἡμῶν ὀργανισμὸν. Ὁ νόμος τοῦ 1843 κατήργησεν τὸ δυνάμει τοῦ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1830 Ψῆφισμα εἰσπραττόμενον τελωνιακὸν δικαίωμα διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μετακομιζόμενα ἐμπορεύματα. Ὄρισε δὲ, ὅτι δι' ὅλα τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταφερόμενα ἐμπορεύματα, τὰ ὅποια ἐξαγόμενα ὑπόκεινται εἰς τελώνιον, θέλει διδοσθαι ἐγγυήσις

¹ Ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ τῆς Ἐφ. τῆς Κυβερ. ἐδημοσιεύθη ὁ τελωνιακὸς ὀργανισμὸς τοῦ 1842, ἐξ ἄρθρων 1-127, διὰ τοῦ ὁποίου ἡκυρώθησαν αἱ περὶ τελωνείων ἐν ἰσχύϊ ἄχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διατάξεις, καθ' ὅσον ἀντιβαίνειν εἰς αὐτὰς, καὶ τὸ Δ. περὶ σχηματισμοῦ τῶν τελωνείων καὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὸ προσωπικὸν αὐτῶν τῆς 25 Μαΐου (6 Ἰουνίου) 1841.

περί τῆς ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταφορᾶς αὐτῶν. Ἡ κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς μεταφορᾶς ἐδικαιολογήθη, διότι τοῦ το αὐτὸν στηρίζεται εἰς δικαίαν διακομῆς καὶ συστήμα, διότι δὲν ἐπιβιβάζει ὅλους τοὺς καταναλωτάς. «Ἐτεροὶ νόμοι, ἀφορῶντες εἰς τροποποιήσεις καὶ συμπληρώσεις τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ, εἶναι κυρίως ὁ ΧΞΘ' τῆς 7 Αὐγούστου 1861, ὁ ΧΙΣ' τῆς 12 Ἰουνίου 1877, ὁ ΧΛΣ' τῆς 29 Ἰουνίου 1877, ὁ ΩΙΑ' τῆς 15 Ἀπριλίου 1880, ὁ Α' τῆς 26 Μαρτίου 1883, ὁ ΑΦΙΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ὁ ΑΨΑ' τῆς 2 Φεβρουαρίου 1889, ὁ ΑΨΛΣ' τοῦ 1889, ὁ ΑΩΚΑ' τοῦ 1891, ὁ ΑΩΗΘ' τοῦ 1892, ὁ ΒΙ' τοῦ 1892, ὁ ΒΞΔ' τοῦ 1892, ὁ ΒΡΝΘ' τοῦ 1893, ὁ ΒΥΙΖ' τοῦ 1896 (περιλαμβανόμενοι πάντες ἐν Φλογαίτου Παρατήρησι Δικαστικῶν Νόμων καὶ Συμπληρώμασιν αὐτοῦ) καὶ ἕτεροί τινες, ὧν μνεία γενήσεται ἐν τῇ αἰκίῳ τότῳ.

IV. Τὰ τελωνεῖα ὑπάρχοντα εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου, ὡς ὅργανα διατηρήσεως μιᾶς τῶν σπουδαιοτέρων δημοσίων προσόδων (Β. Δ. 3) 15 Ἀπριλίου 1883, ἀρθρ. 2, γ', ιε' καὶ 3). Ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει συσταθῆ ἰδίον τμήμα τῶν ἐμμέσων φόρων, τὸ Γ' τμήμα τοῦ ὑπουργείου, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάγεται ἡ ὑπηρεσία τῶν τελωνείων καὶ ἡ τοῦ ἐθνικοῦ τυπογραφείου καὶ λιθογραφείου. Τὸ τμήμα τοῦτο ἐπιμελεῖται οὐ μόνον τῶν ἀφορῶντων εἰς τὴν βεβαίωσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀφορῶντων εἰς τὴν εἰσπραξίν τῶν τελωνιακῶν τελῶν τῆς τε εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Τὸ τμήμα τοῦτο ἐπαγρυπνεῖ, ὥπως ἡ τε εἰσαγωγή καὶ ἡ ἐξαγωγή ἐνεργῇ συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους καὶ τὰς διατυπώσεις τῶν κατεμένων νόμων καὶ κανονισμῶν, ὥπως ἡ ἐντὸς τοῦ Κράτους με-

ταφορὰ τῶν ἐμπορευμάτων, ἡ διαμετακμίσις καὶ πᾶν ὅ, τι ἀνάγεται εἰς τὴν ἐν γένει τελωνιακὴν ὑπηρεσίαν ἐνεργῇται κατὰ τὸ προσήκον.

V. Τὴν διεύθυνσιν τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας ἀσκήσῃ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἔχων συνυπεύθυνον τὸν τμηματάρχην τοῦ τελωνιακοῦ τμήματος, ὅστις εἶναι εἰς ἓκ τῶν τμηματάρχων τοῦ Ὑπουργείου, ἐπιφορτισόμενος διὰ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ τμήματος τούτου διαταγῇ τοῦ Ὑπουργοῦ. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ τμηματάρχου ὑπηρετοῦσιν ἐν τῷ τελωνιακῷ τμήματι τέσσαρες ὑπουργοὶ γραμματεῖς Α' ἢ Β' τάξεως καὶ ἀνάλογοι γραφεῖς. Τὰ καθήκοντα τοῦ τμηματάρχου καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τοῦ τμήματος κανονίζονται ὑπὸ τῶν αἰκίων Β. Διαταγμάτων τῶν ἐτῶν 1864 καὶ 1866 περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ γραφεῖς λαμβάνονται ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου, ὁρίζόμενοι διὰ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργοῦ.

VI. Τὸ Κράτος διαιρεῖται, κατὰ τὸν νόμον ΑΨΛΣ' τῆς 3 Ἀπριλ. 1889 περὶ τελωνιακῆς διαιρέσεως κτλ., εἰς 37 τελωνιακὰ διαμερίσματα, ὅλ्ला, κατὰ τὴν τῶν νόμων ΑΩΚΑ' τοῦ 1891, ΒΡΝΘ' τοῦ 1893 καὶ ΒΤΔ' τῆς 4 Ἰουνίου 1895 ὑπάρχουσι 35 διαμερίσματα, ἧτοι 9 τελωνεῖα Α' τάξεως, 7 Β' καὶ 19 Γ', εἰς 2 ὑπάρχοντα ὑποτελωνεῖα μὲν 8 Α' τάξεως, 11 Β', 36 Γ', τελωνιακὰ σταθμοὶ 44 καὶ τελωνιακὰ φυλακεῖα 106. — Τὸ προσωπικόν τῆς ὑπηρεσίας τῶν τελωνείων διακρίνεται, τὸ μὲν εἰς τοὺς τελωνιακοὺς ἐπαλλήλους, οἵτι εἰναι ὁ τελώνης, ὁ ἐλεγκτὴς τελωνείου, ὁ ὑπελεγκτὴς, ὁ ἐπιστάτης τῆς διαμετακομῆς, ὁ τελωνιακὸς ταμίης (νόμος ΑΨΛΣ' τοῦ 1889, ἀρθρ. 5), ὁ ἀποθηκάρχης καὶ ὑποθηκάρχης, ὁ ὑποτελώνης, ὁ τελω-

νοσταθμάρχης, οἱ γραμματεῖς καὶ λοιποὶ κατώτεροι ὑπάλληλοι τῶν τελωνείων, τὸ δὲ εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς τελωνοφυλακῆς, τὸ ὅποιον κατὰ τοὺς ν. ,ΒΠΣ' τῆς 18 Αὐγούστου 1892 καὶ ,ΒΣΕΘ' τῆς 21 Ἰουνίου 1895 περιωρίσθη εἰς 520 φύλακας, 7 δεκάρχας α' τάξεως καὶ 17 δεκάρχας β' τάξεως. Ἡ τελωνοφυλακὴ διοργανώθη ὑπὸ τοῦ νόμου Χ'Δ' τῆς 15 Σεπτ. 1861 καὶ τοῦ νόμου ΑΦΑ' τῆς 28 Μαΐου 1887. ("Ορα καὶ Β. Δ. 17 Σεπτεμ. 1861, 11 Ἰουν. 1862, 16 Ἀπριλίου 1877, 16 Ἰουλίου 1887, 1 Ἰουνίου 1888 καὶ νόμος ΤΓ' τῆς 15 Δεκ. 1868). Ἐτεροὶ νόμοι ἀφορῶντες εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν τελωνείων εἶναι ὁ ΑΦΚΑ' τῆς 16 Μαρτίου 1891, ὁ ΒΙ' τῆς 7 Ἰουλίου 1892, ὁ ,ΒΡΕ' τῆς 17 Δεκ. 1892, ὁ ,ΒΡΝΘ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 καὶ ὁ ,ΒΤΑ' τῆς 4 Ἰουνίου 1895. Τὰ καθήκοντα τῶν τελωνιακῶν ὑπαλλήλων κανονίζονται ὑπὸ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 21 Ἰουνίου 1889. Κατὰ δὲ τὸ Β. Δ. τῆς 8 Ἀπριλίου 1859 τὰ τελωνιακὰ γραφεῖα ἀνοίγουσιν, ἀπὸ μὲν τῆς 9 Μαρτίου μέχρι τῆς 11 Σεπτεμβρίου κατὰ τὴν 8 ὥραν π. μ. καὶ παρατείνουσι τὴν ἐργασίαν μέχρι τῆς 6 μ. μ. γινομένης διακοπῆς κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἐπὶ δύο ὥρας, ἥτοι ἀπὸ τῆς 12 μέχρι τῆς 2 μ. μ., ἀπὸ δὲ τῆς 12 Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 8 Μαρτίου τὰ τελωνιακὰ γραφεῖα θέλουσι μένει ἀνοιχτὰ ἀπὸ τῆς 9 ὥρας π. μ. μέχρι τῆς 5 μ. μ. ἄνευ διακοπῆς.

Εἰς τὴν τελωνιακὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους ἀνήκει καὶ ἡ τῶν ἀτμοτελωνίδων, ἥτις διὰ τοῦ νόμου ΑΥΚΑ' τῆς 13 Ἀπριλίου 1887 ὑπῆχθη εἰς τὴν δικαιοσίαν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν, τῶν πληρωμάτων τῶν ἀτμοτελωνίδων συγκροτουμένων, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων τούτων, ἐξ ἀνδρῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Τὸ Β. Διάταγμα τῆς 19 Μαΐου

1887 ὠργάνωσε τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀτμοτελωνίδων.

Οἱ τελωνιακοὶ ὑπάλληλοι καὶ φύλακες πλὴν τῶν κοινῶν πρὸς τοὺς λοιποὺς ὑπαλλήλους τοῦ Κράτους ὑποχρεώσεων τῆς ὁρκοδοσίας, τοῦ μὴ ὑπηρετεῖν εἰς τόπον, ἐξ οὗ κατὰγονται, ἢ ἔλαβον σύζυγον, ἢ ἐνήσκησαν κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν τὰ πολιτικὰ δικαιώματα αὐτῶν (νόμος ΦΜ' τοῦ 1875 καὶ ΑΦΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887), τῶν περιορισμῶν τῶν προσόντων, ὡς ταῦτα κανονίζουσιν ὡς πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους οἱ νόμοι ,ΒΡΕ' τῆς 17 Δεκεμβ. 1892, ἄρθρ. 25-48, ,ΒΣΕΖ' τῆς 21 Ἰουν. 1895 καὶ ,ΒΤΣ' τοῦ 1859, ὑπόκεινται εἰς ἐξαιρετικὰς τινας διατάξεις. Οὕτως οἱ τελῶναι, οἱ ἐλεγκταί, οἱ ὑπελεγκταί, οἱ ἐπιστάται τῆς διαμετακομίσεως, οἱ ἀποθηκάριοι, οἱ ὑποτελώναι καὶ οἱ τελωνοσταθμάρχαι δίδουσιν ἐγγύησιν, εἴτε εἰς χρήματα, εἴτε εἰς χρεώγραφα, πρὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν, (νόμος ΑΨΑΣ' τοῦ 1889, ἄρθρ. 14), οἱ δὲ προϊστάμενοι τῶν τελωνείων καὶ οἱ ἐλεγκταί, ὡς καὶ οἱ ἀναπληρωταὶ αὐτῶν εἰσὶν ἄλληλοι γύως ὑπεύθυνοι πρὸς τὸ Δημόσιον διὰ πᾶσαν ἀνακαλυφθεσομένην ἑλλειψιν ἐπὶ τῆς ἐν γένει διαχειρίσεως ἐκτὸς τῆς χρηματικῆς, δι' ἣν εὐθύνονται οἱ προϊστάμενοι τῶν τελωνείων. Παρ' οἷς δὲ τελωνείοις εἰσὶ διωρισμένοι τελωνιακοὶ ταμίαι, ἣ εὐθὺν ὡς πρὸς τὴν χρηματικὴν διαχείρισιν περιορίζεται εἰς μόνους τοὺς ταμίαις (νόμος ΑΨΑΣ' ἄρθρ. 15). Ἀλλὰ καὶ ὅπου ὑπάρχουσι τελωνιακοὶ ταμίαι, οἱ τελῶναι ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπιβλέπωσι τοὺς τελωνιακοὺς ταμίαις ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν κλπ. (Β. Διάταγμα 27 Δεκεμ. 1889 περὶ καθηκόντων τῶν τελωνιακῶν ταμιῶν). Πλὴν δὲ τοῦ νενομισμένου μισθοῦ (ν. ΑΨΑΣ' ἄρθρ. 3), οἱ τελῶναι δικαιοῦνται ποσῶν, ὡς καὶ οἱ τελωνιακοὶ ταμίαι ἐπὶ

τῶν παρ' αὐτῶν εἰσπραττομένων, μὴ τελωνιακῶν εἰσόδων, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρ. 6 τοῦ νόμου ΑΨΛΣ' τοῦ 1889). Τοιαῦτα ἔσοδα εἶναι τὰ λιμενικὰ καὶ δημοτικὰ.

VII. Τὰ τελωνιακὰ ἔσοδα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν τελωνιακῶν δικαιωμάτων ἢ τελῶν, ἐκ τῶν εἰς τὰ τελωνεῖα εἰσπραττομένων ἐγγείων φόρων καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν ἰδιωνύμων δικαιωμάτων, ἔχουσι πάντα τὴν ἔννοιαν τοῦ φόρου ἢ τὴν τῆς ποινῆς, δι' ὃ δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰ μὴ διὰ νόμου (Συντάγματος ἀρθρ. 59). Ἐν τούτοις, κατὰ τὸν ἰσχύοντα νόμον Β'ΚΑ' τῆς 30 Δεκεμ. 1892 περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου (ἀρθρ. 9) ἐπιτρέπεται, ὅπως διὰ Β. Διατάγματος, ἐκδιδόμενου τῇ προέτασι τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἐπιβληθῶσι πρόσθετα τέλη, ἀνώτερα τῶν νενομισμένων κατὰ τὰ τρία δεκατημόρια ἐπὶ ἐμπορευμάτων καὶ προϊόντων προερχομένων ἐκ Κρατῶν, φορολογούντων τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἢ τὰ ἐξ Ἑλλάδος προερχόμενα ἐμπορεύματα καὶ προϊόντα βαρύνον τῶν ἐξ ἄλλων Κρατῶν προερχομένων. Εἰς ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν δὲν ἐπιβάλλεται εἰσαγωγικὸν τέλος κατὰ τὸ ἐν ἰσχύι δασμολόγιον, ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος δασμὸς μέχρι 15 τοῖς 100 ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς ἀξίας των, προσδιοριζομένης κατὰ τὸ ἀρθρ. 3 καὶ 4 τοῦ αὐτοῦ νόμου. Τὰ οὕτως ἐπιβαλλόμενα τέλη χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς διαφορικά (droits différentiels), λέγονται ῥῆ ἐν τῇ ἐπισημῇ καὶ ἀπαγορευτικὰ (prohibitifs) ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἡ ἐπιβολὴ αὐτῶν παύγει τὴν τελείαν ἀπαγόρευσιν τῆς εἰσόδου τῶν δι' αὐτοῦ βαρυνομένων ξένων ἐμπορευμάτων, τῶν προερχομένων ἐξ ἑλληνικῶν Κρατῶν, ἐνῷ τὰ αὐτὰ ἐμπορεύματα κατὰ τὸ δασμολόγιον, προερχόμενα ἐξ ἄλλων Κρατῶν, γίνονται δεκτὰ

ἐπὶ καταβολῇ μικροτέρου τέλους. Τὰ διαφορικά τέλη ἐπιβάλλονται πρὸς προστασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων, ὡς μέτρον ἐκδιχέσεως κατὰ τῶν Κρατῶν ἐκείνων, ἅτινα βαρέως δασμολογοῦντα τὰ ἡμεδαπὰ προϊόντα κατὰ τὴν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν εἰσαγωγὴν των, ἀποδιώκουσιν αὐτὰ ἐξ αὐτῆς.

VIII. Δασμολόγιον (tarif) λέγεται ὁ πίναξ ὁ προδιόριστον τὰ τέλη τὰ ἐπιβαλλόμενα ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγόμενων ἐμπορευμάτων (N. ΒΡΚΑ', ἀρ. 2 § α'). Τὸ Ψ. τῇ Κυβερνήτει μεταχειρίζεται τὸν ὅρον *diatasein* ἀντὶ *dasmoloyion*, τοῦ ὁποῖου ἐγένετο *χρησις* τὰ πρῶτον διὰ τοῦ δασμολογίου τῆς 18 Ἰουνίου 1857. Τὰ δασμολόγια ὁρίζουσιν οὐ μόνον τὰ τέλη, τὰ ἐπὶ τῶν εἰσαγόμενων ἐμπορευμάτων ἐπιβαλλόμενα,* ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων. Ἀλλὰ τέλη ἐξαγωγῆς ἔλαχιστα ὑπάρχουσιν ἐν ἰσχύι, διότι ὁ νόμος ἐνοεῖ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων, ἀπαλλάσσων αὐτὰ τριούτων τελῶν. Περὶ τούτων θίλαμεν διαλάβει κατωτέρω (XII, Β'). Ὡς ἐν ἀρχῇ εἰρηται, τὰ τελωνιακὰ τέλη ἀναφέρονται ἐπὶ τῶν ἀρχαιότερων χρόνων, δὲν ὑπάρχει δὲ Κράτος, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ προσέδραiven εἰς τὴν πηγὴν ταύτην, ὅπως ἀνέορθε ἔσοδα πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν του. Χαρακτηρίζονται δὲ τὰ τελωνιακὰ τέλη ὡς ἰδιώνυμοι (*suī generis*) φέροι καταναλώσεως. Beaulieu, *Traité de la Science des finances* t. I, p. 573 ἔκδοσις 1892. Καθὼς ὑπάρχουσι φόροι καταναλώσεως, εἰσπραττόμενοι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῇ παραγομένων καὶ καταναλισκομένων εἰδῶν, οὕτως ὑπάρχουσι φόροι καταναλώσεως, εἰσπραττόμενοι εἰς τὰ μεθόρια, δι' ὧν διέρχονται τὰ τελωνιζόμενα εἶδη. Δικαιοδοιοῦνται δὲ τὰ τελωνιακὰ τέλη ἐκ δύο ἀποφύων. Τὸ μὲν, ὡς ἀντάλλαγμα τῆς εἰς τὰ ἄλλο-

δαπὴ προϊόντα παρεχομένης προστασίας, τὸ δέ, λόγῳ συμφητισμοῦ τῶν βερῶν, ἅτινα φέρει ἡ ἐγχώριος παραγωγὴ καὶ τῶν ἐπείων τὰ ξένα προϊόντα εἶνε ἀπηλλαγμένα. Παλλάκις χρησιμοποιοῦνται τὰ τελωνιακὰ τέλη, ὅπως ἐπιβαρυνθῶσι ξένα τινὰ προϊόντα, οἷς ὅμοια δὲν παράγονται ἐν τινὶ χώρᾳ, ἐνθα τοῦτα καταναλίσκονται. Ἀλλὰ καὶ πρὸς προστασίαν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ἐπιβάλλονται τέλη εἰσαγωγῆς, ὅπως προφυλάξωσι τὴν βιομηχανίαν ταύτην ἀπὸ τοῦ συναγωνισμοῦ πρὸς τὰ ξένα προϊόντα καὶ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κατανάλωσιν τῶν ἐγχωρίων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὰ εἰσαγωγικὰ τέλη λέγονται προστατευτικὰ (droit protecteurs), παύοντα νὰ ὦσιν ἀπλῶς ταμειακὰ (droits fiscaux). Ἐνταῦθα δεόν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἐν τῇ ἐπιστήμῃ γεννῶνται σπουδαίότατα ζητήματα, τὰ μὲν καθαρῶς δημοσιονομικά, ὡς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς ἣ ἐνέασκε τὸ δασμολόγιον ἐπὶ τῆς προποδοῦ φόρου τινός, τὰ δὲ οικονομολογικά, ἥτοι πλουτολογικά, ὡς ἐκ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου διὰ τῶν προστατευτικῶν δικαιωμάτων, ζητήματα συν αὐτῇ πρὸς ἕτερον, ἐὼν δὴλ. ὃ καὶ κατὰ πόσον εἶνε ὠφέλιμον καὶ δίκαιον, ὅπως οἱ γενικοὶ φόροι, οἵτινες βαρύνουσι τοὺς γεωργούς, τοὺς βιομηχάνους καὶ τοὺς ἐμπόρους χώρας τινὲς εὐρίσκωσιν ἀντιταθμίματα εἰς τοὺς εἰσαγωγικοὺς δασμούς ἐπὶ τῶν προϊόντων τῶν ξένων χωρῶν, ἐν αἷς οἱ ἐσωτερικοὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν προϊόντων φόροι εἶναι ἡ-τον ὑψωμένοι. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων ὁ λόγος ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ νομικοῦ τούτου ἄρθρου.

Παρατηροῦμεν ὅμως, ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἀρχῇ οὖν ὁ νομοθέτης ἀπέβλεπεν εἰς τὸν ταμειακὸν χαρακτήρα τῶν δασμῶν, καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο συνετάχθησαν τὰ δασμολογία τῶν ἐτῶν 1817 καὶ 1837

(v. ΡΟΣ') καὶ μετέπειτα τὰ τῶν ἐτῶν 1884 (v. ΑΡΗ'), 1887 (v. ΑΝΚΕ') καὶ 1892 (v. ΒΡΚΑ'). Ἐν τοῖς τελευταῖς ὁμοῖς τούτοις καὶ ἐν τῷ μεταξὺ διαφύρῳ νόμῳ ἐπὶ πολλῶν τροποποιήσεως, ὡς πολλὰς, κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη, ὁφείλομεν εἰς τὸ προστατευτικὸν πνεῦμα τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ὅσαυτον κατέλαβε τὸν νομοθέτην, ἀφ' ἧς μάλιστα ὡς ἐκ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἡ ἐγχώριος βιομηχανία ἦτο ἀναπτυσσόμενη, χωρὶς ὁμοῖς ὡς ἐκ τούτων νὰ παύσῃ ἡ κυριαρχία τοῦ ταμειακοῦ πνεύματος ἐν τῷ δασμολογίῳ.

IX. Εὐρετήριο (repertoire) λέγεται ὁ γενικὸς πίναξ, ὁ περιέχων τὰς ἐνομασίας τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῇ κατὰ τὸ γράμμα καὶ πνεῦμα τοῦ δασμολογίου κατὰ τὰς ἐκείνου αὐτῶν εἰς τὰς ἐν τῷ δασμολογίῳ κλάσεις. Τὸ εὐρετήριον προσκομίζεται τῷ δασμολογίῳ καὶ κυροῦται ἢ τροποποιεῖται διὰ Β. Διατάγματος (νόμος ΒΡΚΑ', ἄρθρον 2, § β'). Ἀλλὰ τοιοῦτον εὐρετήριον δὲν συνετάχθη εἰσέτι, καὶ ἐπομένως δὲν ὑφίσταται ἐν ἰσχύϊ, τοῦ διὰ τοῦ Β. Δ. τοῦ ἔτους 1884 κυρωθέντος τοιοῦτου, μὴ ἰσχύοντος κατὰ τὴν τῆς διατάξεως τοῦ ἁρθροῦ 2 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ'. Ἐν τούτοις ἡ χρησιμότης τοῦ εὐρετηρίου ἐπιβάλλει τὴν ταχίστην σύνταξιν αὐτοῦ, διότι δι' αὐτοῦ μεγάλως θὰ διευκολύνηται ὁ τελωνισμὸς τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ὁ ὀρθῶς αἱ κατ' αὐτὸν ἀμφισβητήσεις αἵτινες σήμερον ὡς ἐκ τῆς πληθώρας αὐτῶν ἐπιβαρύνουσι κατὰ πολὺ τὴν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου.

X. Ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐπιδηπτεῦ κατὰ τὸν τελωνισμὸν τέλους ἐπὶ τῶν ἰσαγομένων ἐμπορευμάτων λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν κατατίθεται ἡ διασάφησις. Ἐὰν ὅμως τὸ ἐμπόριον δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὰς τελωνιακὰς ἀποθήκας ἢ ἐντὸς πλοίου νυκτε-

χοῦτος ἐν τῇ λιμένι, καθ' ἣν ἡμέραν παρεδόθη ἡ διασάφησις, ἢ ἂν δὲν ἐγένετο τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐναρξίς τῶν παρεπομένων τῇ διασαφῆται πράξεων (τελωνιοῦ ἢ ἀποταμιεύσεως) ἐξ ἀμελείας ἢ ἐξ ὑπατιότητος τοῦ καταθέσκοντος τὴν διατάφησιν, λαμβάνεται ὑπ' ὅσιν ἡ ἡμέρα τοῦ τελωνιοῦ ἢ τῆς ἀποταμιευτικῆς πράξεως. — Ὡς πρὸς δὲ τὰ κατὰ τὴν εξαγωγήν ἢ μεταφορὰν ὑποβάλλομενα εἰς φόρον ἢ οἰονόηποτε τέλος πρὶ ὄντα λαμβάνεται ὑπ' ὅσιν ἡ ἡμέρα τῆς φορτώσεως ὡς πρὸς τὸ ἰσχύον καὶ ἐπιβλητέον τέλος ἐπὶ τοῦ κατ' αὐτὴν φορτωθέντος ποσοῦ. — Ὡς πρὸς τὰ ἐκ κατασχέσεως ἢ ἐκ ναυαγίου προσερχόμενα ἔμπορεύματα καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐγκαταλειμμένα καὶ ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς ἐκποιούμενα λαμβάνεται ὑπ' ὅσιν ἡ ἡμέρα τῆς ἐκποίησεως (νόμος ΒΡΚΑ' ἀρ. 12). — Ὅταν εἰσάγῃται εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν σχέδιον νόμου περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ τελωνιακοῦ δασμολογίου, τὰ δι' αὐτοῦ προτεινόμενα νέα ἢ ὑψιζήμενα τέλη εἰσπράττονται εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νομοσχεδίου, ἂν καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο ἐρίχεται ἐν αὐτῷ. Ἄν ὅμως ἐπέλθῃ οἰαδήποτε μεταρρυθμίσις τοῦ νομοσχεδίου, ἐπιστρέφονται τοῖς δικαιοῦσις τὰ ἐπὶ πλέον δυνάμει αὐτοῦ εἰσπραχθέντα τέλη (Νόμος ΒΡΚΑ' ἀρθρὸν 28). Κατ' ἰσχυρότερον λόγον ἄρα ἐπιστρέφονται τὰ εἰσπραχθέντα τέλη, ἂν τὸ νομοσχέδιον δὲν ἐπιψηφισθῇ ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ δὲν γίνῃ παντάπασι νόμος τοῦ Κράτους.

XI. Τὰ εἰσαγόμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔμπορεύματα δύνανται νὰ τιθενται ἀμέσως εἰς ἀνάλωσιν, ἢ οἷς ἀποταμιεύσιν ἢ ὑπὸ διαμετακόμισιν, ἢ νὰ εἰσάγῳνται ἐπὶ προσωρινῇ ὀφειλῇ. Ἐκ τῶν οὕτως εἰσαγόμενων ἔμπορευμάτων τὰ εἰσαγόμενα εἰς ἀνάλωσιν ὑποβάλλονται ἀμέσως εἰς τὴν

πληρωμὴν εἰσαγωγικῶν τελῶν. Πρὶν πληρωθῇ τὸ τελώνιον, δὲν συγχωρεῖται νὰ σηκωθῇ τὸ ἔμπορεύμα (νόμος τοῦ 1813, ἀρθρὸν 116). Ἡ διάταξις τοῦ αὐτοῦ ἀρθροῦ, καθ' ἣν διὰ Β. Διατάγματος ἐπιτρέπεται ἡ χορήγησις προθεσμιῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ τελωνίου δὲν ἰσχύει, τοῦ περὶ προθεσμιῶν Β. Διατάγματος τῆς 30 Νοεμβρίου 1835 καταργηθέντος διὰ τοῦ ΜΗ' ψηφίσματος τῆς 1 Ἰουλίου 1863 τῆς Β' ἐν Ἀθήναις Συνελεύσεως.

— Τὰ εἰς ἀποταμιεύσιν τιθίμενα ἔμπορεύματα ὑποβάλλονται εἰς εἰσαγωγικὸν τέλος μόνον ἅμα τῇ εἰς ἀνάλωσιν εἰσαγωγῇ αὐτῶν. Τὰ δὲ ὑπὸ διαμετακόμισιν ἔμπορεύματα, ὡς καὶ τὰ ἐκ νέου ἀποστελλόμενα εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, ἀπαλλάσσονται εἰσαγωγικῶν τελῶν. Περ' ἧς μὴν δὲν ὑπάρχουσιν ἰδιαίτεροι ἀποθήκαι ἀποταμιεύσεως καὶ ἰδιαίτεροι διαμετακομίσεις. Ὑπάρχει ὅμως διαφορὰ μετὰ τὸ ἀποταμιεύσεως (entrepôt) καὶ διαμετακομίσεως (transit), ἥτις ἐναργῶς ἐνδείκνυται ἐν τοῖς ἀρθροῖς 18 καὶ 19 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' περὶ δασμολογίου, ἔθθα διακρίνονται τὰ ἀποταμιευτικὰ δικαιώματα τῶν τῆς διαμετακομίσεως. Σημειωτέον, ὅτι τὰ τιθίμενα εἰς τὰς τελωνιακάς ἀποθήκας ἢ τὸν τελωνιακὸν περιβόλον ἔμπορεύματα εἰς αὐτὴν ὑποβάλλονται δικαίωμα ἐπὶ ὧν ἡμέρας, ἐφ' ἧς ἀπεβιβάζονταν, συμπεριλαμβανομένης καὶ ταύτης (νόμος ΒΡΚΑ', 18, α'). (ὅρα κατωτέρω XIII). Τὰ δὲ ὑπὸ προσωρινῇ ὀφειλῇ εἰσαγόμενα δεόν νὰ χρησιμοποιηθῶσι δι' ὠρισμένην χρῆσιν ἢ βιοτεχνίαν, μεθ' ὃ νὰ ἐξαχθῶσιν ἐκ νέου, ἵνα μὴ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ εἰσαγωγικὸν τέλος (νόμος ΒΡΝΗ' τῆς 13 Φεβρ. 1893. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων ἔρα κατωτέρω XIII Γ'.

Πᾶν ἔμπορεύμα, εἰσαγόμενον πρὸς ἀνάλωσιν, δεόν νὰ παρουσιασθῇ καὶ νὰ δηλωθῇ εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχήν, ὃ-

πως ἐξετασθῇ καὶ ὑποβληθῇ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ νομίμου τέλους. Ἡ ἐξέτασις τοῦ ἐμπορεύματος, ἢ βεβαίωσις καὶ ἢ εἰσπραξις τοῦ τέλους ἀποτελοῦσι τὴν ἐργασίαν, ἣτις λέγεται *τελωνισμός*. Διέπεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐξῆς κανόνων. Διὰ πᾶν εἰσαγόμενον ἐμπόρευμα κατατίθεται εἰς διπλοῦν ἀκριβὲς καὶ λεπτομερὲς διασάφησις,¹ διαλαμβάνουσα τὸ εἶδος, τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἐν γένει ποιότητα τῶν ἐμπορευμάτων (Νόμος τοῦ 1843, ἄρθρον 25). Ταῦτα δέον νὰ σημειώνονται εἰς τὰς διασαφήσεις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δασμολογίου, ἣτοι ἢ μὲν ποιότητος τοῦ ἐμπορεύματος συμφώνως πρὸς τὴν κλάσιν, εἰς ἣν κατὰ τὸ δασμολόγιον ὑπάγεται τοῦτο, τὸ δὲ ποσὸν κατὰ βάρος, μέτρον ἢ ἀριθμὸν, καθ' ὅσον τὸ ἐμπορεύεται, δασμολογεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ βάρους, μέτρου ἢ ἀριθμοῦ. Συντάσσονται δὲ αἱ διασαφήσεις ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν κεκατανοσμένων ἐνσήμων² ἐντύπων, ὑποκείμεναι εἰς τέλος λεπτῶν 50 κατ' ἀκέραιον φύλλον, δυνάμει τοῦ ἁρθροῦ 20, ἐδ. ἐ, τοῦ νόμου περὶ χαρτοσήμου. Τὸ ἐν τῶν ἀντιτύπων τῆς διασαφήσεως στέλλεται ἀμέσως πρὸς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχὴν. Διασαφήσεις γεγραμμένῃ μὲ ἀορίστους λέξεις καὶ μὴ καταδεικνύουσα τὸ πρᾶγμα κατὰ τὸν ἐννοητὴν τρόπον, δὲν εἶναι δεκτὴ καὶ θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη. Ὑπάρχει δὲ ἀοριστία,

κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ¹ τοῦ 1892 (τροποποιήσαν τὸ ἄρθρον 25 τοῦ Τελων. ὁργανισμοῦ), εἴτε διότι δὲν ὠρίσθη ἐν τῇ διασαφίσει ἀκριβῶς κατὰ τὸ δασμολόγιον τὸ εἶδος τοῦ ἐμπορεύματος, εἴτε διότι δὲν ἐσημειώθη τὸ ποσὸν αὐτοῦ, κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις ταύτας, ὁ καταθέσας τὴν διασάφησιν ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ πρὸς τῷ εἰσαγωγικῷ τέλει καὶ δικαίωμα ἀγγίστου (νόμος ΧΙς² τοῦ 1877, ἄρθρον 1) 20 0/0 ἐπὶ τοῦ τέλους. Ἐὰν παραισέφησεν διαφορά εἰς τὰ ἀποτελοῦντα τὴν διασάφησιν δύο ἀντίτυπα, λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὡς πρὸς τὸν καταλογισμὸν τοῦ τέλους καὶ τῶν τυχόν παρομαρτυρῶν ποινῶν τὸ εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν ἀπομένον ἀντίτυπον. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ὁ δεχθεὶς τὴν διασάφησιν τελωνιακὸς ὑπάλληλος τιμωρεῖται διὰ τῆς ποινῆς τοῦ προστίμου δραχ. 25—100.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ¹ αἱ κατὰ τὰς οἰκίας διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ κατατιθέμεναι διασαφήσεις ἀποτελοῦσι εἴδη ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου. Ἐὰν εὐρεθῶσιν ἐμπορεύματα ἰλάσσονα ἢ ὑποκείμενα εἰς τέλος κατώτερον τῶν εἰς τὴν διασάφησιν διαλαμβανόμενων, πληρώνεται τὸ τέλος κατὰ τὴν διασάφησιν. Ἐὰν δὲ εὐρεθῶσι πλείονα ἢ ὑποκείμενα εἰς τέλος ἀνώτερον, πληρώνεται διπλοῦν τὸ ποσὸν τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, ὅπερ ἤθελε ζημιωθῇ τὸ δημόσιον, ἂν δὲν ἀνεκαλύπτετο ἡ διαφορά. Ἐν οὗτοι δὲ τῶν περιπτώσεων ταύτων τὸ πληρωτέον ποσὸν, πρὸς τῷ τέλει τῷ ὀφειλόμενῳ συμφώνως πρὸς τὸ εὐρεθέν ποσὸν τοῦ ἐμπορεύματος καὶ τὴν κλάσιν εἰς ἣν ὑπάγεται τὸ ἐμπόρευμα, δύναται νὰ ὑπερβῇ τρίακοντα ἐκατοστὰ τοῦ τέλους τούτου, ἐκτὸς τῶν περιπτώσεων τῆς § β' τοῦ ἁρθροῦ 1 τοῦ νόμου ΑΘΨΘ³, καθ' ὅς ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τοῦ λαθρεμπορίου. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ νόμου

¹ Νόμος ΧΞΘ¹ 7 Ἀυγούστου 1861, ἄρθρον 2. Οἱ φορτώνοντες ἐμπορεύματα διὰ νὰ μεταφέρωσιν αὐτὰ ἐνὸς εἰς ἄλλον τοῦ βασιλείου λιμένα ὑποχρεοῦνται νὰ παρουσιάξωσι καὶ εἰρενὴν διασάφησιν...

² Τὰ ἐνσημα ἐντυπα τῶν τελωνιακῶν διασαφήσεων, δηλωτικῶν καὶ ἄλλων ἐγγράφων γίνονται χάριν ευκολίας, χωρὶς νὰ ποικίλονται ἐκ τούτου ἢ ἐπὶ κοινῷ χαρτοσήμῳ σύνταξις αὐτῶν.

ἀποκλείει τὴν περίπτωσιν τῆς πλάνης, καλίστῳ ὑποχρεωτικῇ τὴν κατὰ τὴν διασάφησιν πληρωμὴν τοῦ τέλους, καὶ ἐκ πλάνης ἐσφαλμένως διεσαφῆθησαν τὰ ἐμπορεύματα. — Ἐὰν κατὰ τὸν τελωνισμόν ἐγεθῇ ἀμφισβήτησις μεταξύ τοῦ παραλήπτου καὶ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς ὡς πρὸς τὴν κατὰ τὴν ἐμπορεύματα, ἀποφαίνεται ἀνεκκλητῶς ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἀφ’ οὗ προηγουμένως ἀκούσῃ τὴν γνώμην ἐπιτροπῆς, συνισταμένης 1) ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου ἢ τοῦ παρ’ αὐτοῦ ὑποδεικνυμένου νομικοῦ συμβούλου, 2) ἐκ τοῦ τμηματάρχου τοῦ τμήματος τῶν μεταλλείων καὶ μονοπωλίων, ἢ τούτου κωλυμένου, ἐκ τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν ὀρυκτολόγου καὶ 3) ἐξ ἑνὸς οἰκονομικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ διοριζομένου διὰ Β. Διατάγματος. Ἐὰν ὁ παραλήπτης ζητήσῃ νὰ παραλάβῃ τὰ ἐμπορεύματα, ὧν ἀμφισβητεῖται ἡ κατὰ τὴν δύνανται νὰ παραδῶσθαι ταῦτα ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, ἀφ’ οὗ λάβῃ ἀξιώσεων προσωπικὴν ἢ χρηματικὴν ἐγγύησιν ὑπ’ εὐθύνην τῆς (νόμος ΒΡΚΑ’, ἀρθρ. 2 καὶ 10).

Κατ’ ἀρχὴν πᾶν ἐμπόρευμα, εἰσαγόμενον ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς τὴν ἐπικράτειαν, ὑποβάλλεται εἰς τέλος εἰσαγωγικόν. Τὸ τέλος τοῦτο εἶναι ἄσχετον πρὸς τὴν δι’ εἰδικῶν νόμων ἐπιβληθέντων ἢ ἐπιβληθισμένων ἐπὶ ὀρισμένων εἰδῶν φόρον καταναλώσεως (νόμος ΒΡΚΑ’, ἀρθρ. 1). Τὰ ἐν τῷ δασμολογίῳ εἰσαγωγῆς ὀριζόμενα τέλη διαιροῦνται εἰς γενικά (droits généraux) καὶ συμβατικά (conventionnels). Τὰ γενικά τέλη ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων πάσης καταγωγῆς καὶ προελεύσεως, ἐὰν διὰ τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα δὲν σημειώται καὶ τέλος συμβατικόν. Τὰ συμβατικά τέλη, ἅτινα περιλαμβάνουσι τέλη ἀναφερόμενα ἐν συμβάσει μετὰ ξένων κρατῶν, ὡς καὶ τέλη κατώτερα τῶν γε-

νικῶν τελῶν, μὴ περιλαμβανόμενα ἐν συμβάσει, ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν καταγομένων ἐκ κρατῶν, μεθ’ ὧν ἡ Ἑλλάς εἶναι συνδεδεμένη διὰ συμβάσεων παρεχουσῶν αὐτοῖς τὸ πλεονέκτημα τοῦτο ἢ πρὸς ἃ παρεχωρήθη αὐτὰ διὰ Β. Δ. συμφωνίας πρὸς τὸ ἄρθρον 29 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ’ 1. ἑτέρα κατηγορία τελῶν εἶναι τὰ κατ’ ἐκτίμησιν (droit à la valeur, ad valorem), ἅτινα κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐφαρμόζονται ἐξαιρετικῶς ἐπὶ τῶν εἰδῶν, ἅτινα λαμβανόμενα ὑπ’ ὄψιν τοῦ τε γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ δασμολογίου, δὲν δύνανται κατ’ ἀναλογίαν νὰ ὑπαρῶσιν εἰς τινα τῶν ἐν αὐτῷ ἐλάσεων 2. Τὰ κατ’ ἐκτίμησιν ἐπὶ τῶν εἰδῶν τούτων ἐπιβλλόμενον τέλος εἶναι 20 0/0 ἐπὶ τῆς εἰς τὸν τόπον τῆς εἰσαγωγῆς τρεχούσης αὐτῶν ἀξίας, εἰς τὴν δὲν περιλαμβάνεται τὸ πληρωτέον εἰσαγωγικόν τέλος. Ἐν περιπτώσει διενέξεως μεταξύ παραλήπτου καὶ τελωνιακῆς ἀρ-

1 Χῶραι ἱποταχούσαι σήμερον τοῦ συμβατικοῦ δασμολογίου εἶναι ἡ Γερμανία, ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Γαλλία, αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἱ Ἀσιατικαὶ Χῶραι, ἡ Αὐстро-Ουγγαρία, τὸ Βέλγιον, ἡ Δανία, ἡ Περσία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Τουρκία, ἡ Ἑλβετία, ἡ Σουηδία, ἡ Ὁλλανδία καὶ ἡ Ἰταλία. Ἡ διάρκεια τῆς συμβάσεως ὅμως τῆς τελευταίας ταύτης λήγει τῇ 5 Μαΐου 1899, ἂν μὴ νέα συνολοκληθῇ σύμβασις.

2 Κατὰ τὸ δασμολόγιον ἡμῶν τὰ τέλη ἔχουσι προσδιορισθῇ κατ’ εἶδη ἐμπορευμάτων (droit spécifique) ρητῶς καθοριζομένου ὑπὸ τοῦ δασμολογίου τοῦ εἰς εἶδος καὶ ποσὸν ἐμπορεύματος πληρωτέου τέλους, πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένων ἀνταρσιῶν, αἵτινες χωροῦσιν εἰς τὸν κατ’ ἐκτίμησιν (à la valeur) κανονισμόν,

χῆς ὡς πρὸς τὰ κατ' ἐκτίμησιν τελωνιζόμενα ἐμπορεύματα ἀποφαίνονται δύο πραγματογνώμονες, ὧν τὸν ἓνα διορίζει ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, τὸν δ' ἕτερον ὁ παραλήπτης. Ἐν περιπτώσει δὲ διαφωνίας καὶ τούτω, ἀποφίνεται ὁριστικῶς εἰς ἐπιθεβαιωτῆς, διοριζόμενος ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἢ ἐν ἐλλείψει ταιαύτης, ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου (νόμος ΒΡΚΑ', ἄρθρον 4). Τὰ ἐκ διαφόρων ὕλων ἢ εἰδῶ συγκείμενα ἢ συμπεπλεγμένα ἐμπορεύματα, περὶ ὧν εἰδικὸν τέλος δὲν ὁρίζεται ἐν τῷ δασμολογίῳ, ὑποβάλλονται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπικρατούσης ὕλης ἢ εἰδους. Τὰ τοιαῦτα ὅμως ἐμπορεύματα ὑποβάλλονται εἰς τὸ τέλος τῆς μᾶλλον φορολογουμένης ὕλης ἢ εἰδους, ὅταν ἡ συνθήκη αὐτῶν συνεπάγεται τὴν μεταβολὴν τῆς ἀξίας τοῦ ἐμπορεύματος πλέον τῶν 30 τοῖς 0/0 (νόμος ΒΡΚΑ', ἄρθρον 5). Τεμάχια ἢ μέρη μηχανῶν (ὑποκειμένων εἰς τέλος) καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων, εἰσαγόμενα κεχωρισμένως, ὑποβάλλονται εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ ἐμπορεύματος, ἐκτὸς ἂν εἰδικὸν τέλος ὁρίζεται δι' αὐτὰ ἐν τῷ δασμολογίῳ (v. ΒΡΚΑ', ἄρθρον 6).

Κατ' ἐξαιρέσιν ἀπαλλάσσονται τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους τὰ κατὰ τὸ δασμολογίον καὶ τὰ δυνάμει εἰδικῶν νόμων ἢ συμβάσεων ἐξηρημένα εἶδη, λ. χ. τὰ ὕλικά τοῦ ἵπποσιδηροδρόμου Ἀθηνῶν (v. ΠΠς' τοῦ 1880), τὰ τοῦ σιδηροδρόμου Π. Α. Π. (v. ΑΜς') τοῦ 1882), τὰ τοῦ σιδηροδρόμου Βόλου—Δαρίτσας (νόμος ΑΜΗ' τοῦ 1882) κλπ. Ἀπαλλάσσονται ὡσαύτως τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους καὶ παντὸς φόρου ἢ δικαιώματος, ἐπιβαλλομένου εἰς τὰ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγόμενα εἶδη, τὰ πρὸς χοῆσιν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας προωρημένα εἶδη καὶ τὰ λοιπὰ ἐν ἄρθρῳ 13 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' μνημονεύμενα εἶδη. Προσέτι ἀπαλλάσσονται τοῦ εἰσαγωγικοῦ

τέλους τὰ ἐν ἐδ. α'—ιδ' τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' ἀναφερόμενα εἶδη.

XII. Ὅσον δ' ἄφορᾷ εἰς τὰς λοιπὰς διατυπώσεις, αἰτινες δέον νὰ τηρῶνται κατὰ τὴν εἰσγωγὴν ἐμπορευμάτων, παρατηροῦμεν τὰ ἐξῆς:

Α'. Ἡ εἰσαγωγὴ διακρίνεται κατὰ τὸν τελωνιακὸν ὁργανισμόν εἰς τὴν διὰ θαλάσσης γινομένην (ἄρθρ. 13—34) καὶ εἰς τὴν διὰ ξηρᾶς (ἄρθρ. 39—41). Παντὸς πλοίου προσοριζομένου εἰς λιμένα ἢ ἄλλο μέρος τοῦ Βασιλείου, ὅπου ὑπάρχει τελωνιακὴ ἀρχή, εἴτε διὰ τὴν ἐκφορτῶσιν ὅλον τὸ φορτίον ἢ μέρος αὐτοῦ, εἴτε καὶ ἀπλῶς ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πλοῦν του, χρεωστῇ ὁ πλοίαρχος ἢ ὁ κυβερνήτης νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχὴν διπλοῦν δηλωτικὸν¹ (manifeste) τοῦ φορτίου του ἐντὸς 24 ὥρῶν μετὰ τὴν προσέλευσίν του, συγχρότως μετὰ τῆς ὑγειονομικῆς πιστοποιήσεως καὶ πρὸ τῆς ἐλευθέρας κινήσεως αὐτοῦ (νόμος τελ. ὁργ. ἄρθρ. 13 καὶ ΠΙΑ' τοῦ 1880, ἄρθρ. 10). Ἐκ τῶν δηλωτικῶν τούτων, τὸ μὲν ἀριθμηθὲν καὶ ὑπογραφέν πρὸς τοῦ ὑγειονομοῦ, στέλλεται πάραυτα πρὸς τὴν τελωνιακὴν ἀρχήν, τὸ δ' ἕτερον καταχωρίζεται εἰς βιβλίον καὶ μένει παρὰ τῷ ὑγειονομείῳ. Ὅσακις δ' ὁ πλοίαρχος δὲν ἀπετίθασεν ὁλόκληρον τὸ φορτίον καὶ διευθύνεται πρὸς ἄλλον λιμένα τοῦ Βασιλείου, ἀποδίδεται εἰς αὐτὸν τὸ εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν ὑποσταλὲν δηλωτικόν.

¹ Τὸ δηλωτικὸν συντάσσεται ἐπὶ χαρτοσήμου ὁραχμῆς ἢ ἐπὶ τοῦ ἐντήμου ἐντύπου ἢ καὶ ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου, ἀρκεῖ νὰ ἐπισημανήται διὰ κινητοῦ χαρτοσήμου, οὗ ἡ χρῆσις ἐπιτρέπεται καὶ παρὰ τοῦ συντάσσοντος τὸ δηλωτικὸν ἰδιώτου διαγράφωντος αὐτὸ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του (νόμος χαρτ. ἄρθρ. 20, ἐδ. ιδ' καὶ ιε' καὶ ἄρθρ. 38).

ἀφου σημειωθῶσιν ἐπ' αὐτοῦ παρὰ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς τὰ αὐτῶι ἀποβιβασθέντα ἢ ἐπιβιβασθέντα ἐμπορεύματα. Ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ δηλωτικοῦ ὁ πλοίαρχος ἢ κυβερνήτης ὀρεῖται νὰ δώσῃ ἰδιαίτερας σημειώσεις διὰ τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὅποια φέρουν οἱ ἐπιβίβηται ἐντὸς τοῦ κιβωτίου αὐτῶν, καθὼς, καὶ διὰ τὰς ζωοτροφίας καὶ τὰ ἐφόδια τοῦ πλοίου (νόμος ὄργ. ἀριθ. 16). Τὰ τῆς συντάξεως τοῦ δηλωτικοῦ καὶ τὰς λοιπὰς διατυπώσεις, ἢ καὶ τὰς ἐπιβαλλομένας ποινὰς διὰ πᾶσαν παρτίβειν, ὅρα ἐν ἀρθρῷ 13 καὶ ἐπομένοις τοῦ νόμου ¹. Ὁ ὅρος ὡς ἔγγραφα τίθεται ἐν τῷ δηλωτικῷ, κατὰ τὸ ἀρθρον 22 τοῦ τελων. ὀργανισμοῦ, ὅταν ὁ πλοίαρχος ἢ ὁ κυβερνήτης δὲν δύναται νὰ φανερώσῃ τὸ ἀκριβὲς ποσὸν (βέλος, ἀριθμὸν ἢ μέτρον) τῶν λυτῶν, χυτῶν ἢ στιβακτῶν ἐμπορευμάτων. Περὶ τοῦ ὅρου τούτου ὅρα ἀρθρ. 22 τοῦ τελ. ὄργ. καὶ νόμον ΧΙς' τοῦ 1877, ἀρθρον 3. Ἡ παράβασις τοῦ ὅρου ὡς ἔγγραφα, ὅστις ἐπὶ μὲν τῶν εἰσαγομένων, τῶν μὲν ἀνεπιδέκτων αὐξήσεως ἢ μειώσεως, ὀρίζεται εἰς 3 τοῖς 0/0, ἐπὶ δὲ τῶν ὑποκειμένων ² εἰς τοιαύτας εἰς 5 τοῖς 0/0 καὶ ἐπὶ τῶν ἐξαγομένων καὶ μεταφερομένων προϊόντων, τῶν μὲν ἀνεπιδέκτων εἰς 5 τοῖς 0/0, τῶν δὲ ὑποκειμένων εἰς αὐξομειώσεων εἰς 10 τοῖς 0/0. ἐπάγεται τὴν πληρωμὴν ἀπλοῦ ἢ τετραπλοῦ, λογῶ π. οστίμου, τέλους, κατὰ τὰς περιστάσεις ². Σημειωτέον, ὅτι ἡ εἰ-

σγολὴ ἐμπορευμάτων ἐπιτρέπεται μόνον διὰ τῶν τελωνείων καὶ ὑποτελωνείων, ἐφ' ὅσον εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα δὲν ἀπηγορεύθη ὡς πρὸς τινὰ ἐμπορεύματα διὰ Β' Διατάγματος. Δύναται ὁμοίως διὰ Β' Διατάγματος νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ εἰσαγωγὴ καὶ δι' αὐτῶν, ἐξαιρέσει τῶν τελωνείων α' ἢ β' τάξεως (νόμος ΒΙ'ΚΑ', 17, α').

Διασάφηναι εἶναι τὸ ἔγγραφο, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι ἡ παραλαβὴ τῶν ἀποβιβασθέντων ἐμπορευμάτων παρὰ τοῦ προσώπου εἰς ὃ ταῦτα ἀνήκουσιν, ἐπεὶ λέγεται παραλήπτης. Ἡ ἀποβίβασις αὕτη δὲν δύναται νὰ γίνῃ πρὶν ἢ δοθῇ εἰς τὸ ὑγειονομικὸν τὸ δηλωτικὸν (νόμος τελ. ὄργ. ἀρθρον 16) καὶ ἄνευ γραπτῆς ἰσχύος τοῦ προϊσταμένου τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς (ν. Α' Β' ἢ Γ' τοῦ 1892, ἀρθρ. 1). Ἡ κατατιθεμένη διασάφηναι θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ τελωνίου καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ καὶ ἀντιγράφεται, πρὸ τοῦ τελωνισμοῦ τῶν ἐμπορευμάτων, ἐν ὁλόκληρος εἰς τὸ ἐπὶ τοῦτο ὑπάρχον βιβλίον τῆς καταχωρίσεως (ν. ὄργ. 26 καὶ ΧΙς' τοῦ 1877, ἀρθρον 5). Μεθ' ὃ ὅτε τελωνίης καὶ ὃ ἐλεγκτῆς ἀνοίγουσιν ἐν τῷ τελωνιακῷ καταστήματι τὰ δοχεῖα κλπ., ζυγίζουσι

αἱ διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 39—41 ἐπιβάλλουσαι εἰς τὸν ἔμπορον ἢ ἀγωγίτην, τὸν εἰσάγοντα ἐμπορεύματα, νὰ δώσῃ διπλὴν λεπτομερῆ διασάφηναι. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζονται ἐξ ἀνάλογίας αἱ περὶ εἰσαγωγῆς διὰ θαλάσσης διατάξεις.

¹ Τὰ ἐμπορεύματα εἰσάγονται δι' τῶν δηλωτικῶν, διὰ τῆς καταχωρίσεως τῶν ὁποίων ἐν τῷ οἰκείῳ βιβλίῳ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς χρεοῦται αὕτη, ἔχουσα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἔχῃ τὸ εἰσάγειν ἐμπόρευμα ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτῆς. Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς πιστοποιεῖται ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ καὶ σχετίζουσα τὰ δηλωτικὰ πρὸς τὰς ἀντιστοίχους διασαφῆσεις ἐξῆλκε αὐτά.

² Ὡς πρὸς τὴν διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγὴν

¹ Ἡ γραπτὴ ἄδεια χορηγεῖται, ἀφροῦ προηγουμένως κατατεθῇ καὶ καταχωρισθῇ ἐν τῷ οἰκείῳ βιβλίῳ ἡ κεκανονισμένη διασάφηναι εἰσαγωγῆς ἢ εξαγωγῆς, ὅταν μάλιστα πρόκειται ν' ἀποβιβασθῶσι ἐμπορεύματα ἐξ ἰσχυφῶρων πλοίων, ἢ νὰ φορτωθῶσι ταῦτα ἐπὶ τῶν αὐτῶν πλοίων ἢ ἀτμοπλοίων (Ἐγκ. Δ. Ὑπουργ. Οἰκονομικῶν 21 τῆς 6 Μαρτίου 1892).

καὶ μετροῦσι τὸ πρᾶγμα καὶ παραβάλλουσι πρὸς τὴν διασάφησιν διὰ τὴν βεβαίωσιν τῆς ἀκριθείας αὐτῆς, ἐφαρμόζοντες κατὰ τὰ λοιπὰ τὰς ἀνωτέρω παρατεθείσας διατάξεις τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου. Ἐν περιπτώσει φθορᾶς ἐμπορευμάτων, ὑποκειμένων εἰς ὠρισμένον τέλος, γίνεται ἐκτίμησις τῆς ἐνεστώσης ἀξίας αὐτῶν παρὰ τοῦ ἐπιτετάτου τοῦ τελωνείου καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ, ἐν διχοφύγιᾳ δι' αὐτῶν, προσκαλεῖται καὶ ὁ ὑγειονόμος καὶ ἐλαττοῦται τὸ διωρισμένον τελῶνιον κατὰ λόγον τῆς ἀποδειγθείσης ἐλαττώσεως τῆς συνήθους ἀξίας αὐτῶν (ν. ὁργ. 32—34)

Β'. Ἡ ἐξαγωγή διακρίνεται, ὡς καὶ ἡ εἰσαγωγή, εἰς τὴν διὰ θαλάσσης καὶ διὰ ξηρᾶς γιγνομένην. Ἐνῷ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐμπορευμάτων πρῶτον κατατιθέμενον εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν ἔγραφοι εἶναι τὸ δηλωτικόν, προκειμένου περὶ ἐξαγωγῆς, ἀντιθέτως συμβαίνει, διότι ὁ θέλων νὰ ἐξαγάγῃ ἐμπορεύματα ἐκτὸς τοῦ Κράτους ὀρεῖται, πρὶν ἀρχίσῃ τὴν εἰς τὸ πλοῖον φόρτωσιν αὐτῶν, νὰ δώσῃ διπλὴν διασάφησιν κατ' εἶδος, ποῖον καὶ ποσὸν εἰς τὴν τελων. ἀρχὴν. Μετὰ τὴν καταχώρισιν τῆς αἰτῆς τῶν διασαφήσεων εἰς τὸ βιβλίον τοῦ τελῶνιου καὶ τὴν παραπομπὴν τῆς ἐτέρας εἰς τὸν λιμενάρχην, ὁ τελῶνις ἐπιθεωρεῖ τὰ ἐμπορεύματα καὶ παραβάλλει αὐτὰ πρὸς τὴν διασάφησιν, μεθ' ἧς δίδει τὴν ἀδειαν τῆς φορτώσεως (τελ. ὁργ. ἄρθρον 35). Ταῦτά περίπου ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῆς διὰ ξηρᾶς ἐξαγωγῆς (αὐτόθι, ἄρθρον 42). Ἐὰν παρουσιασθῇ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ περιεχομένου τῆς διασαφήσεως καὶ τῶν ἐμπορευμάτων ἐφαρμόζονται τὰ ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς κρατούμενα (τελων. ὁργαν. ἄρθρον 35).

Ἐκ τῶν ἐξαγομένων διὰ τὴν ἀλλοδαπὴν προϊόντων δὲν ὑποβάλλονται εἰς τέλος ἐξαγωγῆς, εἰμὴ μόνον οἱ ἐλασπο-

ρῆνες (ἡ ὁκτὰ λεπτ. 2, νόμος Υ'Β' τοῦ 1873), τὰ ὀρυκτάτα τῶν ὑάλων (ἡ ὁκτὰ λεπτὰ 6 νόμος Υ'Β' τοῦ 1873), τὰ ῥάκη (ἡ ὁκτὰ λεπτὰ 2 νόμος ΧΜ' τοῦ 1877) καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἑλλην. κέρματα (12 0/0 ἐπὶ τῆς ἀξίας νόμος ΧΜ' τοῦ 1877). — Ὑπάρχουσιν ὅμως ἔγγειοι τινες πόροι εἰσπραττόμενοι ἐν τοῖς τελωνείοις κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν, εἶον ἐπὶ ἐπτανησιακῶν καὶ λακωνικῶν (Οἰτύλου καὶ Γουθεῖου) προϊόντων, σύκων, κουκουλίων, προϊόντων ἐσπεριδοειδῶν δένδρων, οἴνου Ὠθῆρας καὶ Ὠθηρείας (νόμον ΒΠ' τοῦ 1892, ΑΦΨΘ τοῦ 1887), ἐπὶ καυσόξυλων διὰ θαλάσσης ἐξαγομένων (νόμος ΒΡΕΒ' τοῦ 1893). — Παρατηρητέον, ὅτι ἡ ἐξαγωγή, ὡς καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταφορά, συγχωρεῖται δι' ὅλων τῶν τελωνείων, ὑποτελωνείων, τελωνιακῶν σταθμῶν, φυλακείων καὶ ἄλλων παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ὀριζομένων θέσεων, ὡς ὅτις τὰ ἐμπορεύματα δὲν ὑπόκεινται κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν εἰς τέλος (τελ. ὁργ. 11), ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποκειμένων εἰς τοιοῦτον ἐπιτρέπεται ἡ ἐξαγωγή, οὐ μόνον διὰ τῶν τελωνείων καὶ ὑποτελωνείων, ἀλλὰ καὶ διὰ σταθμαρχείων (τελ. ὁργ. 9). — Πάντως ὅμως, πᾶσα ἐπιβίβασις ἢ ἀποβίβασις ἢ ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταβίβασις ἐμπορεύματος, δεόν νὰ γίνηται ἐπὶ παρουσίᾳ τελωνιακοῦ ὑπαλλήλου (τελ. ὁργ. 8).

Γ'. Ἡ μεταφορά ἐμπορευμάτων ἀπ' ἐνὸς εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Βασιλείου γίνεται, ἐφοδιαζομένου τοῦ πλοίου μετὰ δηλωτικὸν τελωνιακῆς ἀρχῆς, εἰς τὸ ὁποῖον καταγράφονται τὰ ἐπιβιβαθέντα ἐμπορεύματα κατ' εἶδος, ποῖον καὶ ποσὸν (τελων. ὁργαν. 43). Κατ' ἀναλογίαν δὲ ἐφαρμόζονται ἐπὶ μεταφορᾶς οἱ περὶ ἐξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς διατάξεις (τελων. 43—49). — Πρὸς μετακίνησιν τῶν ἐν τοπῶν προϊόντων τῆς γεωργίας, ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ τελωνείου ἢ ὑποτελω-

νείου, ἐπὶ λήμβων ἢ πλοιαρίων διὰ σκαλωμάτων ἢ ἄλλων θέσεων, ὅπου δὲν ὑπάρχει τελωνιακὴ ἀρχή, δὲν ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τελωνιακοῦ υπαλλήλου, ἀλλ' οἱ θέλοντες νὰ μετακομίσουν τοὺς καρπούς των ὀφείλουσι νὰ ἐφοδιασθῶσι μ' ἐγγραφον ἄδειαν τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς (τελων. 9).

Ἡ ἐγγύσις διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μεταφερόμενα ἐμπορεύματα, τὰ ὅποια ἐξαγόμενα ὑπόκεινται εἰς τελώνιον, ὥρισθη ὑπὸ τοῦ νόμου 8 Ἀπριλίου 1843 (ἄρθρον 2), τοῦ κυταργήσαντος τὸ κατὰ τὸ ἀπὸ 3 Νοεμβρίου 1830 ψήφισμα εἰσπραττόμενον δικαίωμα διὰ τὰ ἐντὸς τοῦ Κράτους μετακοιζόμενα ἐμπορεύματα. Σκοπὸς τῆς ἐγγυήσεως ταύτης εἶναι νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ πληρωμὴ τοῦ ἐξαγωγικοῦ τέλους ἢ τοῦ ἐγγείου φόρου, τοῦ πληρωνομένου ἐν τοῖς τελωνείοις κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν, ἐν ἣ περιπτώσει δὲν ἤθελε προσαχθῇ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι πράγματι τὰ ἐμπορεύματα μετηνέχθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, δυνάμει τῆς ὁποίας λύεται ἡ ἐγγύσις. Τὰς σχετικὰς διατάξεις ὅρα εἰς τὸν νόμον ΧΞΘ' τῆς 14 Αὐγούστου 1861 (ἄρθρ. 4—7).

XIII. Ἀποταμιεύσις (entrepôt), διαμετακομίσις (transit) καὶ προσωρινὴ ἀτέλεια (admission temporaire).

A'. Ἀποταμιεύσις λέγεται ἡ πρόσκαιρος ἐναπόθεσις εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ τελωνείου τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενων ἐμπορευμάτων, ὅσα οἱ ἔμποροι δὲν θέλουν νὰ εἰσαγάγουν ἀμέσως εἰς τὴν ἀνάλωσιν (τελ. 61). Ἀποταμιευτικὰ καταστήματα, ἅτινα εἶνε συγχρόνως καὶ ἀποθήκαι διαμετακομίσεως, ἔχουσι συσταθῇ ἐν τοῖς τελωνείοις Βόλου, Ζακύνθου, Καλαμών, Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Πατρῶν, Πειραιῶς, Σώρου καὶ Λαρίσης, διὰ πάντα τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προερχόμενα εἶδη, διὰ δὲ τὰ σιτηρὰ ἐν τοῖς τελωνείοις Ἰθάκης καὶ Λευκάδος, καὶ

διὰ τὰ οἰνόπνευμα ἐν τοῖς τελωνείοις Ὠήρας, Λευκάδος καὶ Κύμης (νόμος ἈΨΛΣ', ἄρθρον 2). Τὰ οὕτως ἐναποτιθέμενα ἐμπορεύματα εἶναι ἐλεύθερα τέλους εἰσαγωγῆς, δυνάμενα καὶ πάλιν νὰ ἐξαχθῶσιν ἐκ τοῦ Κράτους, χωρὶς νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς δικαίωμα ἐξαγωγῆς (τελ. 62). Θεωροῦνται δὲ αὐτοδικαίως ἐν ἀποταμιεύσει τὰ ἀποβιβασθέντα ἐμπορεύματα, τὰ ἐναποτιθέμενα εἰς τὸν τελωνιακὸν περίβολον ἢ εἰς τὰς τελωνιακὰς ἀποθήκας, εἴτε ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, εἴτε ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς προέρχονται, ὑποβαλλόμενα εἰς ἀποταμιευτικὸν δικαίωμα μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας, ἀφ' ἧς ὑπεβιβάσθησαν, συμπεριλαμβανομένης καὶ ταύτης (v. ΒΡΚΑ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 18). Ἡ ἀποταμιεύσις παύει, ἀφ' ἧς κατατεθῇ ἡ πρὸς τελωνισμόν, διαμετακομίσιν ἢ ἀποστολὴν διασάφεισι, εἴαν τὰ ἐμπορεύματα προέρχονται ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἢ παραλαμβάνονται τὰ ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς προερχόμενα. Σχετικὰς διατάξεις ὅρα εἰς τελ. ὄργ. 61—80, ΒΡΚΑ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 18, ἈΨΛΣ' τοῦ 1889, ἄρθρ. 2. — Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ νόμου ΧΙΣ' τοῦ 1877, ἄρθρ. 7, ἡ κατὰ τὸ ἄρθρ. 71 τοῦ τελ. ὁργανισμοῦ τριετὴς διάρκεια τῆς ἀποταμιεύσεως περιορίσθη εἰς δύο ἔτη. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας ταύτης, εἴαν δὲν παρουσιασθῇ ὁ κύριος τοῦ ἐμπορεύματος διὰ νὰ τὸ παραλάβῃ, τοῦτο κηρύσσεται ἀλήτηρον (ὅρα κατωτέρω). Ἀλλ' ἡ προθεσμία αὕτη εἶνε τριετὴς ὡς πρὸς τὰ δοχεῖα τὰ πρὸς ἐναπόθεσιν ἐγγωρῶν προϊόντων εἰσαγόμενα εἰς μέρη, ἔνθα ὑπάρχουσι συνεστῶτα καταστήματα διαμετακομίσεως (v. ΒΣΨΓ' τῆς 10 Ἰουλ. 1895). Μετὰ τὴν λήξιν τῆς διορίας τῆς ἀποταμιεύσεως ἢ διαμετακομίσεως, ὁ κύριος τοῦ ἐμπορεύματος, ἐμφανιζόμενος, ὅπως παραλάβῃ αὐτό, ὀφείλει νὰ τὸ εἰσαγάγῃ εἰς ἀνάλωσιν, μὴ δυνάμενος νὰ τὸ ἀποστείλῃ πλέον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, καθ' ἃ περὶ

τούτου ἀπεφάνθη τὸ ὑπουργεῖον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 43075 τοῦ 1862 ἐγκυκλίου, ἐρμηνεύον τὸ ἄρθρον 71 τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ. — Ἡ ἀποζημίωσις εἶναι δύο εἰδῶν, ἢ εἰς τὰς δημοσίας ἀποθήκας τῶν ἀποταμιευτικῶν καταστημάτων καὶ ἢ εἰς ἰδιωτικάς. Διὰ τὴν ἀποταμίευσιν εἰς ἰδιωτικάς ἀποθήκας, πλὴν τῶν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 65 καὶ ἐπ. τοῦ τελ. ὀργανισμοῦ ἀπαιτουμένων διατυπώσεων, ὀφείλει ὁ ἀποταμιευτὴς νὰ δώσῃ ἀξιοχρεῶν ἐγγυητὴν διὰ τὰ τελωνιακὰ τέλη καὶ ἄλλα δικαιώματα (ν. 214' τῆς 15 Ἀπριλίου 1880).¹ Ἐγγυήσις δίδεται προσέτι, ὅταν τις θέλῃ νὰ διαμετακομίσῃ ἐμπορεύματα ἀπὸ ἓν εἰς ἄλλο ἀποταμιευτικὸν κατὰστημα, λύεται δὲ ἡ ἐγγυήσις αὕτη διὰ τῆς ἀποδείξεως, ὅτι τὰ ἐμπορεύματα ἀποταμιεύθησαν εἰς τὸ κατὰστημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπεστάλησαν (τελ. 73 ἐπ.). — Πώλησις τῶν εἰς τὰ ἀποταμιευτικὰ κατὰστημα εὐρισκομένων ἐμπορευμάτων, ἢ καὶ εἰς ἰδιωτικάς ἀποθήκας ἀποταμιευμένων, συγχωρεῖται, ἀλλ' ὁ πωλητὴς χρεωστεῖ νὰ δηλώσῃ τοῦτο ἐγγράφως εἰς τὸν ἐπιστάτην αὐτῶν καὶ νὰ ἐμφανίζῃται ἐνώπιόν του μετὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, ἵνα ἐγγραφῶσι τὰ ἐμπορεύματα ἐπ' ὀνόματι τοῦ νέου κυρίου (τελ. 70).

Εἶδος προσωρινῆς ἀποζημιώσεως ἡ διαμετακομίσεως εἶναι ἡ κατὰ τὸ ἐδ. ε' τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' τοῦ 1892, ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΣΗΓ' τοῦ 1895, καὶ ἦν τὰ πρὸς ἐ-

ναπόθεσιν ἐγχωρίων προϊόντων εἰσαγόμενα δοχεῖα, θεωρούμενα ὑπὸ διαμετακομίσιν, παραδίδονται εἰς τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν παραληπτῶν, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξασφαλισθῇ ἡ ταυτότης τούτων διὰ προσθέτων γνωρισμάτων, τιθεμένων ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς καὶ παρασχεθῇ ἀξιοχρεῶς ἐγγυήσις διὰ τὴν ἐπανάγωγὴν αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐντὸς τῆς πρὸς διαμετακομίσιν διορίας, ἥτις ὁρίζεται εἰς ἓν ἔτος διὰ τὰ μέρη ἐνθα δὲν εἶναι συνεσταμμένον κατὰστημα διαμετακομίσεως.

Ἐγγυήσις ἀπαιτεῖται προσέτι, ὡς ἡμεῖς ζητοῦμεν εἰς τὴν ἐκ τῶν καταστημάτων τῆς ἀποταμιεύσεως ἀποστολὴν εἰς λιμένας τῆς ἡλλοδαπῆς ἐμπορευμάτων μὴ ἐξαίρεθέντων ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἰπουργοῦ τῆς τοιαύτης ἐγγυήσεως, σκοπὸς τῆς ὁποίας εἶναι ἡ προσαγωγή ἐντὸς πενταμήνου διορίας πιστοποιητικοῦ τῆς ἑλληνικῆς προξενικῆς ἀρχῆς, τῆς ἐδρεύουσας εἰς τὸν λιμένα, ἢ παρὰ τὸν λιμένα ἐνθα τὰ ἐμπορεύματα ἀπεβιβάσθησαν, ἵνα οὕτω προλαμβάνηται ἡ ἐνδεχομένη κατὰχρησις τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, καθ' ἣν περίπτωσιν τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα, ἀντὶ νὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν ἡλλοδαπὴν, ἀποβιβάζονται ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας. Τὰς περὶ τοῦ εἶδους τούτου τῆς ἐγγυήσεως διατάξεις ὅρα εἰς ἄρθρον 7—9 τοῦ νόμου ΑΦΙΓ' τῆς 18 Μαρτίου 1887. Παρατηρεῖται ὅτι ἡ τοιαύτη ἐγγυήσις ἐφαρμόζεται σήμερον μόνον ὡς πρὸς τὴν ζάκχαριν καὶ τὸ τουμπεκί, κατὰ τὸ περὶ τοῦτο Β. Δ. 1898, διότι μόνον τὰ εἶδη ταῦτα δὲν ἐξηρέθησαν τῆς τοιαύτης ἐγγυήσεως. Ἔτερον εἶδος ἐγγυήσεως εἶναι τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ νόμου ΑΦΠΕ' τοῦ 1889 διὰ τοὺς ἐξ Ἑπτανήσου, τῶν ἐπαρχιῶν Οἰτύλου, Γυθείου καὶ τῶν νήσων Θήρας καὶ Θηρασίας ἐξαγομένους οἶνους δι' ἑτέρου λιμένος τοῦ Βασιλείου. Ὅρα καὶ Β. Δ. 27 Ἀπριλίου 1893.

¹ Ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἐν ταῖς δημοσίαις ἀποθήκαις ἀποταμιεύσεις λέγεται πραγματικὴ (entrepôt réel), ἢ δ' ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς εἰκονικὴ (fictif). Bathie, traité de droit public tome 6 n. 332. Παρ' ἡμῶν, οὐδὲν δικαίωμα ἐπιβιβάζεται ἐπὶ τῶν εἰς ἰδιωτικὰς ἀποθήκας ἀποτιθεμένων εἰδῶν (ν. ΒΡΚΑ', ἄρθρ. 20, α).

Ἀζητητα λέγονται τὰ εἰς τὸ ἀποταμιευτικὸν κατὰστημα, καὶ ὅπου τοιαῦτον δὲν ὑπάρχει, εἰς τὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, παρακατατιθέμενα ἐμπορεύματα, ὅσα δὲν παρουσιάζεται οὐδεὶς νὰ παραλάβῃ ἐντὸς δύο ἐβδομάδων ἀπὸ τῆς ἐκφορτώσεώς των. Αἱ περὶ τούτων διατάξεις φέρονται ἐν ἀρθροῖς 95—99 τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ. Τὰ ἀποταμιεύμενα ἐμπορεύματα, ἅτινα μετὰ παρέλευσιν τῆς νομίμου διορίας δὲν ἐζητήθησαν νὰ παραληφθῶσιν ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν, θεωροῦνται ὡς ἀζητητα καὶ ἐκποιοῦνται πρὸς εἰσπραξιν τοῦ ἀποταμιευτικοῦ ἢ τοῦ τῆς διαμετακομίσεως δικαιώματος, ἐφαρμοζομένων τῶν περὶ ἀζητητῶν διατάξεων (ἐγκ. 43075 τοῦ 1862).

Β'. Διαμετακομίσεις λέγεται, ὅταν τὰ ἐμπορεύματα τοποθετῶνται μὲν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, χωρὶς ὅμως νὰ εἰσάγῳνται ἐντὸς τοῦ Κράτους, διερχόμενα ἅπλως δι' αὐτοῦ, ὅπως μετέπειτα ἐπαναφερῶσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν ὑποβάλλονται εἰς εἰσαγωγικὸν τέλος, καθ' ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ἀποταμιεύσει ἐμπορευμάτων συμβαίνει. Ἐν Γαλλίᾳ διακρίνουν τὴν διαμετακομίσιν εἰς συνήθη (*transit ordinaire*) καὶ εἰς διεθνῇ (*international*). Ἡ πρώτη λαμβάνει χώραν δι' ὅλων ἀδισκρίτως τῶν ὁδῶν, πλὴν τῆς θαλασσίας, ὑπ' εὐθύνην τῶν ἀποστολέων, ἡ δὲ δευτέρα πραγματοποιεῖται ἀποκλειστικῶς διὰ τῶν σιδηροδρόμων, ὑπ' εὐθύνην τῶν ἐταιρειῶν. Ἡ διαφορά εἶναι κυρίως ἐν τούτῳ· ὅτι ἐν τῇ συνήθῃ διαμετακομίσει τὰ ἐμπορεύματα ἐξελέγχονται ἐπὶ τῇ βάσει διασαφήσεως, ὡς τὰ εἰσαγόμενα πρὸς ἀνάλωσιν, ἐνῷ ἐν τῇ διεθνεί τὰ ἐμπορεύματα τοποθετοῦνται ἐντὸς σιδηροδρομικῶν ἀμαζῶν, σφραγιζομένων ὑπὸ τοῦ τελωνείου, ἄνευ ἑλλης ἐπισκέψεως (Léon - Say, Nouveau dictionnaire d' économie politique, Douanes 4).—

Παρ' ἡμῖν τὰς περὶ διαμετακομίσεως διατάξεις ὅρα ἐν ἀρθρ. 81—87 τοῦ τελων. ὄργ. Ὅπως τεθῇ ἐμπόρευμα ὑπὸ διαμετακομίσει, κατατίθεται διασαφῆσις, ἐνῷ ἄνευ τοιαύτης τὸ ἀποδιδασθὲν εἰς τελωνεῖον ἐμπόρευμα θεωρεῖται ἐν ἀποταμιεύσει, γίνεται δὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς διασαφήσεως δι' ἐπισκέψεως τῶν ἐμπορευμάτων παρὰ τῆς τελων. ἀρχῆς, ἐφαρμοζομένων τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθρου 10 τοῦ νόμου ΒΡΚΑ' διὰ πᾶσαν προκύπτουσαν διαφοράν. — Σημειωτέον, ὅτι ἡ διαμετακομίσις συγχωρεῖται εἰς μόνὰ τὰ τελωνεῖα ἢ ὑποτελωνεῖα, τὰ ὅποια πρὸς τοῦτο δι' εἰδικῶν διαταγμάτων ὠρίσθησαν.

Εἰδικαὶ διατάξεις ὑπάρχουσι περὶ τῆς ἐξαγωγῆς ἢ καταστροφῆς τῶν ἐν ταῖς ἀποθήκαις τελωνεῖων ἢ διαμετακομίσεως βεβλασμένων καὶ ἐπιβλαβῶν τῇ δημόσιᾳ υγιείᾳ ἐμπορευμάτων (Β. Διάταγμα 24 Μαΐου 1887), ὡς καὶ περὶ μεταφρᾶς ὑπὸ διαμετακομίσιν ἐμπορευμάτων διὰ τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων εἰς τὸ Ὀθωμανικόν (Β. Διάταγμα 25 Μαΐου 1884 καὶ 12 'Ιουλίου 1890).

Γ'. Προδορμὴ ἀτελείας εἶναι ὁσμέας, σκοπῶν τὴν προστασίαν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, εἰσαχθεὶς παρ' ἡμῖν γενικώτερον διὰ τοῦ νόμου ΒΡΝΗ' τοῦ 1893, κατὰ τὸ ἀρθρον 1 τοῦ ὁποίου ἀπαλλάσσονται παντὸς δημοσίου ἢ δημοτικοῦ ἢ ἄλλου οἰοῦντοτε τέλους ἢ φόρου αἱ δι' εἰδικῶν νόμων ὀριζόμεναι πρῶται ὅλαι αἱ χρησιμοῦσαι εἰς παραγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐν ἐργοστασίοις, ὅταν αὐταὶ εἰσάγῳνται ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἐργοστασίων κατ' ἐμβεῖαν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἢ ἐκ τῆς ἀποταμιεύσεως, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἀποστολῆς ἢ τῆς ἀποταμιεύσεως αὐτῶν ὑπὸ διαμετακομίσει, μεταβιβλημάτων εἰς προϊόντα τῆς βιομηχανίας αὐτῶν. Ἐν ἀρθρῳ 8 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀνομάζον-

ται τὰ εἶδη, δι' ἃ ἐπετράπη ἡ ἐπὶ προσωρινῇ ἀτελείᾳ εἰσαγωγή. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΨΚ' τοῦ 1891 ἐπετράπη τοιαύτη τῶν πρώτων ὁλῶν πρὸς παραγωγὴν στεατίνης καὶ στεατικῶν κηρίων. Ἄλλοι νόμοι, δι' ὧν ἐχορηγήθη προσωρινή ἀτέλεια εἰς ἄλλα εἶδη, εἶναι οἱ ΒΞΓ' τοῦ 1892, ΒΣΠΒ' καὶ ΒΣΨΕ' τοῦ 1895. Σημειωτέον, ὅτι πρότερον διὰ τοῦ νόμου ΥΜΒ' τῆς 27 Μαΐου 1871 εἶχε χορηγηθῇ ἀτέλεια τοῦ τε εἰσαγομένου ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἢ ἐκ τοῦ τῆς ἡμεδαπῆς μεταφερομένου πρὸς κατεργασίαν βάμβακος καὶ αἰτού, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐκκοκκισθῶσιν ἢ νὰ ἰλεσθῶσι καὶ νὰ ἐξαχθῶσι πάλιν ἐκτὸς τοῦ Κράτους. Ὅρα καὶ Β. Διατάγματα 7 Ἰουλίου 1871, 1 Φεβρουαρίου 1894, τέσσαρα τῆς 16 Μαρτίου 1893, 30 Νοεμβρίου 1893, 24 Νοεμβρίου 1893, 10 Μαΐου 1893, 15 Ἰουνίου 1891 καὶ 25 Σεπτεμβρίου 1892.

XIV. Μεταφορὰ ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον ἐπιτρέπεται, καθόσον τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ μεταφερθῶσιν, ἢ ἐφορτώθησαν εἰς τινὰ τῶν λιμένων τῆς ἐπικρατείας ἢ εἶναι ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ κομισθέντων καὶ μηκέτι τελωνισθέντων, τὰ ὁποῖα ὑπόκεινται εἰς τὸ δικαίωμα τῆς εἰσαγωγῆς (Ἐγκύκλιος 10560 τοῦ 1859). Οὐδὲν δικαίωμα ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῶν ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταφερομένων ἐμπορευμάτων, ἐφαρμοζομένων ὡς πρὸς τὰ εἰς εἰσαγωγικὸν τέλος ὑποκείμενα εἶδη τῶν περὶ εἰσαγωγῆς ἐν γένει νενομισμένων. Διασάφηται δὲ πρὸς μεταφορὰν ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον ἀπαιτεῖται μόνον, ὅταν ἐν τῷ παρουσιασθῆντι εἰς τὸν πρῶτον λιμένα τῆς προσεγγίσεως δηλωτικῶν δὲν ἐσημειώθη ρητῶς ὁ πρὸς ἕτερον λιμένα προρισμὸς τοῦ ἐμπορεύματος (νόμος ΡΒΚΑ' ἀρθρ. 20).

Εἰδικαὶ διατάξεις ὑπάρχουσιν ἐν τῷ τελων. ὀργ. (ἀρθρ. 50—54) περὶ τῶν κατ'

ἀνάγκην προσωριμίζοντων πλοίων, περὶ ἐπισκέψεων (ἀρθρ. 55—60), περὶ εἰσπράξεως τοῦ τελωνείου (ἀρθρ. 115—119), περὶ δημοτικῶν δασμῶν (ν. ΡΒΚΑ' τοῦ 1892, ἀρθρ. 21—24), περὶ ἀποδόρου (ν. ΡΒΚΑ', ἀρθρ. 25 καὶ Β. Διατάγμα 31 Μαΐου 1889).

XIV bis. Dranback εἶνε ἀγγλικὴ λέξις σημαίνουσα τὴν χάριν προστασίας τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ἐξαγωγῇ ἐμπορεύματος εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μετὰ τοῦ πλεονεκτήματος τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ καταβληθέντος διὰ τὸ ἐμπόρευμα τοῦτο τέλους (Exportation avec dranback). Ἐκτὸς τοῦ τρόπου τούτου τῆς προστασίας, ὑπάρχει καὶ ἕτερος, ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἐμπορεύματος μετὰ βραδείου (avec primes). — Περ' ἡμῖν, μόνον προκειμένου περὶ τοῦ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξαγομένου οἴνου, ὅστις εἰς οὐδένα ὑποβάλλεται δημόσιον φόρον (νόμος ΑΨΠΕ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1889, ἀρθρ. 1), ὁ διὰ τὸν οἶνον τοῦτον καταβληθεὶς ἐποδοδεξιμῶς φόρος ἐπιστρέφεται ὑπὸ τῆς τελων. ἀρχῆς τοῦ λιμένος τῆς ἐξαγωγῆς εἰς τὸν ἐξαγοντα, ἂν δὲ δὲν ἰσχυριθῇ ἔτι, ἡ φαιρῆται ἀπὸ τῶν σχετικῶν δηλώσεων καὶ ἂν βεβαιωθείς δυνάμει δηλώσεων καθυστερεῖται ὑπὸ τοῦ ἀποταμιεύσαντος ἐκπίπτει ἀπὸ τῶν χρηματικῶν καταλόγων (ὅς ἐστι νόμος ΑΨΠΕ', ἀρθρ. 2 καὶ Γ. Δ. 13 Ἰουλίου 1890). Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰσῆλθον μὲν ὁ θεσμός τῆς ἐπὶ προσωρινῇ ἀτελείᾳ εἰσαγωγῆς, χάρις προστασίας τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἀλλ' ὁ νομοθέτης ἀπέφυγε νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς βιομηχανίας ταύτης διὰ τοῦ συστήματος τῆς κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἀποδόσεως τῶν τελῶν τῶν καταβληθέντων κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν (dranback ou prime de sortie).

XV. Τελωνιακὴ παράβασις (infraction douanière) λέγεται πᾶσα ἐν γένει παράβασις τῶν ποινικῶν τελωνιακῶν

νόμων. Δυνάμεθα δὲ νὰ διακρίνωμεν τὰς τελωνιακὰς παραβάσεις εἰς δύο κατηγορίας: 1ον) Τὰς τιμωρούμενας διὰ ποινῆς σωματικῆς (κρατίσεως, φυλακίσεως κλπ.), ἣν ἐπιβάλλει ὁ πακτικὸς ποινικὸς δικαστής, συγχρόνως δὲ τιμωρούμενος διὰ ποινῆς χρηματικῆς, ἣν ἐπιβάλλει ἡ τελωνιακὴ ἀρχή. ἤτοι τὰς ποινικὰς καὶ τελωνιακὰς τιμωρούμενας καὶ 2ον) τὰς τιμωρούμενας μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς, ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, ἤτοι τὰς τελωνιακὰς μόνον τιμωρούμενας. Ἡ πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τὰς σοβαρωτέρας τῶν πράξεων, ἣτοι τὰς λαθρεμπορικὰς (κατωτέρω XVI), αἵτινες διατρέπουν τὴν δημοσίαν τάξιν ἐπιφέρουσαι ζημίαν τῇ δημοσίᾳ καὶ συνήθως διαπραττόμεναι ὑπὸ προσώπων, ἐχόντων τὴν ἐγκληματικὴν πρόθεσιν, ἣτοι ἐν δόλῳ. Ἐνῶ ἡ δευτέρα περιλαμβάνει παραβάσεις ἡττον σοβαρὰς, διαπραττόμενας συνήθως ἐξ ἀγνοίας τοῦ νόμου ἢ ἐξ ἀμελείας καὶ ἐλαφρῶς ζημιούσας τὸ δημόσιον.

Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τὸ ἐξαιρετικὸν τελωνιακὸν δίκαιον, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ, ὁρμᾶται ἐξ ἀρχῶν αὐστηροτέρων ἢ τὸ κοινὸν ποινικὸν δίκαιον. Διὰ τοῦτο, συνήθως αἱ ποιναὶ, αἱ ἐπιβαλλόμεναι κατὰ τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων, συνήθως εἶναι κατὰ πολὺ δυσανάλογοι πρὸς τὴν παράβασιν, ἣν σκοποῦσι νὰ καταστείλωσι. Διὰ τῆς αὐστηρότητος τῶν ποινῶν ἠθέλησεν ὁ νομοθέτης νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς προλήψεως τοῦ λαοῦ, θεωροῦντος ὅτι αἱ κατὰ τῶν φορολογικῶν νόμων παραβάσεις δὲν ἀποτελοῦσιν ἐγκλήματα, ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν καταρρίπτουσι τὸν ἐν-χόν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει, ὡς συμβαίνει ἐπὶ ἄλλων ἐγκλημάτων. Ἐκτὸς τούτου, ἐνῶ ἡ ἐγκληματικὴ πρόθεσις εἶναι ὁρὸς πρὸς ὑπαρξίν παραβάσεως τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου, ἀντιθέτως κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς

τελωνιακῆς ἡμῶς νομοθεσίας, ὁ ἐν-χὸς τελωνιακῆς παραβάσεως, ἔσται καὶ εἰς βαθμὸν πλημμελήματος, δὲν δύναται, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία εἰδικὴ διάταξις, νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς τελωνιακῆς καταδίκης, πρὸς τῶν πλάνην ἢ καλὴν πίστιν, ἣτις δύναται μόνον νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς ἐπιμετρήσεως τῆς καταδίκης ταύτης ἐν-τὸς τοῦ ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου ὅρου τῆς ποινῆς ¹.

Ὅπως ὑπάρχῃ τελωνιακὴ παράβασις ἀπαιτοῦνται γενικῶς τὰ ἑξῆς στοιχεῖα: 1ον) Τὴν δόλῳ στοιχείον, ἥτοι ἐξωτερικὴν πράξιν, ἐκδηλουμένην δι' ἐνεργείας ἢ διὰ παραλείψεως ὀφειλομένης ἐνεργείας τοῦ

¹ Ὅρα Ribéreau, professeur de droit commercial à la faculté de droit de Bordeaux προλεγόμενα εἰς Pabon Traité des infractions etc. σελ. IX. Ἐν Γαλλίᾳ μάλιστα ἀπαγορεύεται εἰς τὰ δικαστήρια νὰ ἀπαλλάσσωσι τοὺς κατηγορούμενους διὰ τελωνιακὰς παραβάσεις ἢ νὰ μετριάσωσι τὴν ποινὴν, λόγῳ ὅτι ἡ πράξις ἐξετέλεσθη καλῇ πίστει ἢ ἄνευ ἐγκληματικῆς προθέσεως διὰ ρητῆς διατάξεως (ν. τῆς 9 Νοῦβ. 1866, σελ. VII, τίτλος V, ἀρθρ. 16, ν. τῆς 12 Αὐγ. 1781, τίτλ. XII, ἀρθρ. 4). Τὸ Ἀκυρωτικὸν παγίως ἀπεφάνθη οὕτως (ὅρα Dalloz 81, 1, 252 καὶ 41, 1, 72 καὶ 84, 1, 416 καὶ Α, 1, 403). Ὅσκις ὁμοῦς ὁ νόμος ὁρίζει ἐλάχιστον καὶ μέγιστον ὅριον ποινῆς, ἡ ἑλλειψίς ἐγκληματικῆς προθέσεως εἶναι λόγος μετρίσματος τῆς ποινῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ νόμου. Τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ, ὅταν εἰσάγονται ἐμπορεύματα, ὧν ἡ εἰσαγωγή εἶναι ἀπηγορευμένη, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀπαγορεύσεως. Ἡ ἀγνοία ὁμοῦς (ποιν. ν. 91). Διὰ δὲ νὰ ἀσύνγνωστος (ποιν. ν. 91). Διὰ δὲ τὰ συγχατά συμβάντα, τὰ ὅπως ἀνείδωρα τῆς θελήσεως τινος, οὐδέμια ὑφίσταται εὐθύνη, κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον. 58

προσώπου 3ον Ἡθικὸν στοιχεῖον, ἥτοι ἐλευθερά βούλησις κατὰ τὴν πρᾶξιν· καὶ 3ον Νομικὸν στοιχεῖον, ἥτοι νὰ ἀποτελῇ ἡ πρᾶξις αὕτη παράβασιν τελωνιακοῦ νόμου.

Ἐξετάζομεν ἰδιαιτέρως τὰ τρία στοιχεῖα τῆς τελωνιακῆς παραβάσεως.

Α'. Ἐλκόν, ἥτοι εἰς ἀντικειμένον, στοιχεῖον. Κατὰ τὰ γενικάς τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀρχὰς ἡ διάνοια δὲν τιμωρεῖται, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκδηλοῦται δι' ἐξωτερικῆς τινος πράξεως, οὔτε αἱ προπαρασκευαστικαὶ πράξεις τιμωροῦνται. Ἐν τούτοις, τιμωροῦνται ἐνίοτε τελωνιακῶς πράξεις μόνον ὡς προπαρασκευαστικαὶ δυνάμεναι νὰ θεωρηθῶσιν, οἷον ἡ παράλειψις τοῦ πλοιάρχου νὰ σημειώσῃ ἐν τῷ δηλωτικῷ ἐμπόρευμά τι διὰ προστίμου μέχρι δραχ. 100 (ν. Α' 249) τοῦ 1892, ἀρθρ. 2), διότι ἐν τῇ πράξει ταύτῃ διαβλέπει ὁ νόμος προπαρασκευὴν εἰς λαθραίων εἰσαγωγὴν τοῦ ἐμπορεύματος. Τὴν δὲ ἀπόπειραν, ἥτοι τὴν ἀρχὴν ἐκτελέσεως τοῦ ἐγκλήματος, ὁ κοινὸς ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ διὰ γενικῆς διατάξεως (ἀρθρ. 49, 50), ἥτις διάταξις ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τελωνιακῶν παραβάσεων, ὡς αἱ αὗται τιμωροῦνται ποινικῶς, οἷον ἐπὶ λαθρεμπορίου, ὅπερ τιμωρεῖται κατὰ τὰς περὶ κλοπῆς διατάξεις τοῦ ποιν. νόμου (ν. Β' 127) τοῦ 1896, ἀρθρον 1). Ὑπὸ τελωνιακὴν ὅμως ἐποφιν δὲν εὐρεῖται γενικὴ διάταξις, τιμωροῦσα τὴν ἀπόπειραν ἐπὶ τελωνιακῶν παραβάσεων. Ἐν ἀρθροῖς ὅμως 7, 8 καὶ 9 τοῦ νόμου Α' 249 τοῦ 1892 γίνεται μνεία τῆς ἀποπείρας πρὸς λαθραίων εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν (τοῦθ' ὅπερ ἀνεφέρετο καὶ ἐν ἀρθρῷ 101 τοῦ τελων. ὄργαν. τοῦ 1843) ἐμπορεύματος. Ἡ ἔννοια τῶν διατάξεων τούτων εἶναι ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόπειρα τιμωρεῖται τελωνιακῶς ὡς τετελεσμένη πρᾶξις. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ νόμος τῆς 2 Ἰουν. 1875 (ἀρθ. 2) τιμωρεῖ τὴν ἀπόπει-

ραν τῆς διὰ θαλάσσης λαθραίας εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων, ἐνῷ ὁ νόμος τῆς 18 Ἀπριλίου 1816, ὅστις ἀφορᾷ εἰς τὴν διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγὴν, σιωπᾷ περὶ τῆς ἀποπείρας. Ἐν τούτοις τὸ Ἀκυρωτικὸν ἀπεφάνθη, ὅτι καὶ ἡ ἀπόπειρα τῆς διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγῆς τιμωρεῖται ὡς αὕτη ἡ λαθραία εἰσαγωγὴ. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐπικρίνει ὁ Pabon, n° 448. Δέον ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν τῇ τελωνιακῇ νομοθεσίᾳ ἡ ἀπόπειρα τιμωρεῖται ὅτε μὲν, χωρὶς νὰ χαρακτηρίζεται ὡς ἰδιώνυμον ἀδίκημα, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἀρθρῶν 7—9 τοῦ νόμου Α' 249, ὅτε δὲ χαρακτηριζομένη ὡς ἰδιώνυμον (sui generis) ἀδίκημα. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ὅπως τιμωρηθῇ ἡ ἀπόπειρα, ἀπαιτεῖται νὰ συντρέχῃ τὸ ἐξ ὑποκειμένου στοιχεῖον τοῦ ἀδικήματος, ἥτοι ὁ δόλος, διότι ἀπόπειρα εἰς ἀμελείας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἥτοι ἀπαιτεῖται, ὅπως ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις, ἡ ἀποτελούσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως, νὰ ἀντιστοιχῇ εἰς ἐγκληματικὴν βούλησιν τοῦ αὐτουργοῦ, καίτοι ἀντιθέτως, ὡς εἴρηται, κρατεῖ ἐπὶ τετελεσμένων τελωνιακῶν παραβάσεων, καθ' ὅς τὸ ἀξίον ποινὸν δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ δόλου. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὅμως περιπτώσει, ὡς αἱ δὴ ἡ ἀπόπειρα χαρακτηρίζεται ὡς ἰδιώνυμον (sui generis) ἀδίκημα, ὡς συμβαίνει εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἐδ. β', γ' καὶ δ' τοῦ ἀρθρου 1 τοῦ νόμου Α' 249 τοῦ 1892, καθ' ὅς ἡ ἐν τῇ διασαφῇ παραλείψει ἐμπορευμάτων, εὐρισκομένων ἐν ἰδιαιτέροις διαχωρίσμασι δοχείων ἢ ἄλλως κρυμμένων, τιμωρεῖται τελωνιακῶς ὡς ἡ τετελεσμένη λαθρεμπορία, ὡς αἱ ἀνακλύπτεται κατὰ τὸν τελωνισμὸν, δὲν ἐξετάζεται παντάπασιν ἡ τοῦ δόλου ὑπάρξις ἢ μή. Προσθετέον, ὅτι, ἐὰν ὁ πράττων παρητήθῃ τῆς ἐξακολούθησεως τῆς πράξεως ἐκουσίως, ἡ ἀπόπειρα δὲν

μορεῖται (ποιν. νόμου 51), καθ' ἃ διέ-
νυνται καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ Ἀκυρωτικὸν
ἔστιν, ὅτι ὑπάρχει ἀπόπειρα εἰσαγωγῆς
ἀντιπροσέυματος, ὅταν, ἀποῦ ἐρωτηθεῖς
πρὸς τὸν τελωνιακὸν ὑπαλλήλῳ καὶ
ἀπαντήσας, ὅτι δὲν ἔχει νὰ δηλώσῃ ἐμ-
πόρευμά τι, τὸ ἐμπόρευμα ἀνεκαλύφθῃ
ἐν τῇ ἐρεύνης κεκρυμμένον par le tallier du
cabriolet (Cass. 14 germinal an XIII,
Sirey, 4, 2, 92 καὶ Dalloz, A, 6, 444).
Β'. Ἡθικόν, ἥτοι ἐξ ὑποκειμένου
στοιχείον. Ἡ ὑπαρξὶς ἐλευθέρας βου-
λήσεως εἶναι στοιχείον ἀπαραίτητον
πάσης τελωνιακῆς παραβάσεως. Ὁ ἐ-
ργῶν ὑπὸ τὸ κράτος βίας, εἴτε σω-
ματικῆς εἴτε ψυχολογικῆς, εἴτε ἐξαναγ-
καζόμενος ἐκ φυσικῶν ἢ ἡθικῶν γεγονό-
των, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔνοχος.
Ἐν γένει δὲ ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς τὸν
καταλογισμὸν τῶν τελωνιακῶν παραβά-
σεων αἱ ἀρχαὶ τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ νόμου
(ἄρθρ. 81—107). Παρατηρητέον ὅμως,
ὅτι ὁ ἰσχυριζόμενος, ὅτι διεπράξε τὴν
τελων. παράβασιν ἐξ ἀνωτέρας βίας, π.
χ. τρικυμίας, δεόν νὰ φέρῃ τὴν ἀπόδει-
ξιν, ὅτι ἡ βία ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν
ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ κατ' αὐτῆς (Cour
de cassation, 29 Mars 1853, Sirey
53, 1, 477). Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ εἰς τὴν
ψυχολογικὴν βίαν, παρατηροῦμεν, ὅτι αἱ
τελων. παραβάσεις, αἱ διαπραχθεῖσαι
ὑπὸ τὸ κράτος φόβου, δὲν ἐτετέλεσθησαν
ἐν τελείᾳ ἑλλείπει βουλῆσεως, δι' ἃ ὁ
προτείνων τὴν βίαν δὲν ἀπαλλάσσεται
τῆς καταδίκης εἰς τὴν χρηματικὴν ποι-
νὴν ἢ εἰς τὸ ὀκταπλοῦν ἢ ἄλλο τέλος,
νὰ ἀπαγγέλλει ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, καὶ
ὅστις περιέχει καὶ τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ
θυσίου διὰ τὴν παράβασιν (Pabon
Traité des infractions dr. p. 20). Διὰ
τὸν αὐτὸν λόγον δέχονται, ὅτι ὁ συμ-
πληρώσας μὲν τὸ δέκατον, ἀλλ' ὅχι
ἐντελὲς τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡ-
λικίας του, ἀνῆλθῇ, καὶ ἀνευ διακρίσεως

ἐνεργήσας, ἀπαλλάσσεται μὲν τῆς ποι-
νικῆς διώξεως κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ποι-
νικοῦ νόμου (ἄρθρον 83), ἀλλ' οὐχὶ καὶ
τῆς χρηματικῆς ποινῆς τῆς ἐπιβαλλομέ-
νης τελωνιακῶς (Cour de Cassation du
18 Mars 1842, Sirey, 42, 1, 465 et
Dalloz 42, 1, 208). Ὑπάρχει ὁμοίως καὶ
ἐναντία γνώμη (Garraud, Traité de
droit pénal, t. I. p. 335, n° 204).

Προκειμένου περὶ νομικῶν προσώπων
(ἐταιρειῶν κλπ.), ὧν οἱ διοικηταὶ ὑποπί-
πτουσιν εἰς τελων. παραβάσεις, ἐνεργούν-
τες διὰ λογαριασμὸν καὶ πρὸς τὸ συμ-
φερον τῶν ἡθικῶν προσώπων, ἅτινα οὗ-
τοι ἐκπροσωποῦσι, μόνον οἱ διοικηταὶ δό-
ναι νὰ καταδιωχθῶσι καὶ τιμωρηθῶσι
ποινικῶς, διότι τὸ νομικὸν ἢ ἡθικόν
πρόσωπον, ἀπλοῦν τοῦ νόμου πλάσμα,
δὲν δύναται νὰ διαπράξῃ κολάσιμον πρᾶ-
ξιν, οὐδὲ νὰ τιμωρηθῇ ποινικῶς (Cour
de cassation τῆς 8 Mars 1883, Dalloz,
84, 1, 428). Ὡς πρὸς τὰς χρηματικὰς δ-
μως ποινὰς καὶ τὰ ἐξόδα ὑπεύθυνοι πρὸς
ἀποζημίωσιν εἶναι αἱ ἐταιρεῖαι, διὰ λο-
γαριασμὸν τῶν ὁποίων αἱ τελων. παρα-
βάσεις διεπράχθησαν, διότι αὗται ἀπο-
τελοῦσι τὰς ἀποζημιώσεις, δι' ἃς τὰ νο-
μικὰ πρόσωπα εὐθύνονται, ὅταν τρίτοι
ἐξημιώθησαν ἐκ πράξεων τῶν διοικητῶν
αὐτῶν, ἐνεργούντων ἐν τῷ καθη-
κόντων αὐτῶν. Ἐὰν ἄρα ὁ σκοπὸς τῆς
ἐταιρείας εἶναι ἀπολύτως ἕνός πρὸς ὑπο-
θέσεις, δυναμένης νὰ δώσῃσιν ἀφορμὴν
εἰς σχέσεις πρὸς τὰ τελωνεῖα, αἱ ἐταιρεῖαι
δὲν φέρουσιν εὐθύνην διὰ πράξεις τῶν
διοικητῶν αὐτῶν ἐξερχομένης τῶν καθη-
κόντων των. Οὕτως ὁ διοικητὴς Τραπεζῆς,
ὅστις εἶνε ἐξουσιοδοτημένος νὰ ἐνεργῇ
τραπεζικὰς ἐργασίας, προβαίνει εἰς ἀγο-
ρὰν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐμπορευμάτων, τὰ
ὅποια εἰσάγει λαθραίως. Ἡ πρᾶξις αὕτη
διαφεύγει τῆς σφαιρᾶς τῆς ἐντολῆς του
καὶ ὡς τοιαύτη δὲν ἔχει συνέπειας κατὰ
τὰς ἐταιρείας (Pabon, αὐτῆς σελ. 21).—

Παρατηρητέον, ὅτι παρ' ἡμῖν διὰ ρητῆς διατάξεως (νόμος Α' 210¹, ἀρθρον 18) ὠρίσθη, ὅτι αἱ ἀτμοπλοῖκαί ἐταιρεῖται ὑποβάλλονται διὰ συντυπένοντο εἰς τὰς καταγινωσκομένας τοῖς πλοιάρχοις αὐτῶν ἐπὶ παραβάσει τῶν τελωνιακῶν νόμων χρηματικὰς ποινάς.

Ὡς εἴρηται, ἡ ἔλλειψις ἐγκληματικῆς προθέσεως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς λόγος ἀπαλλάσσειν διὰ τῆς τελωνιακῆς ἐπιβαλλομένης ποινῆς διὰ τελων. παρά-
θασιν. Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν ἐλευθέραν βούλησιν πρὸς τὴν ἐγκληματικὴν προαίρεσιν. Δύναται τις νὰ θέλῃ νὰ ἐγκληματῇ, χωρὶς νὰ προτίθεται νὰ παραγάγῃ τὸ ἐκ τῆς πράξεώς του προ-
ελθὸν ἀποτέλεσμα. Ὡς ὅταν εἰσέρχεται τις εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἐπικράτειαν φέρων μεθ' ἑαυτοῦ προϊόν, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς εἰσαγωγῆς του. Καίτοι παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει ρητὴ διάταξις τοῦ νόμου, καθιστοῦσα τὴν ἀρχὴν ταύτην, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, δέον νὰ συναγάγω-
μεν αὐτὴν ἐκ τοῦ συνόλου τῶν διατάξεων τῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας ἡμῶν. Ἐν τούτοις, τὸ Νομικὸν Συμβούλιον, τὸ δι-
κάζον παρ' ἡμῖν ἐφέσεις κατὰ τελωνια-
κῶν ἀποφάσεων, ἐπιβαλλουσῶν τὴν ποινὴν τῆς λαθρεμπορίας, ἀπῆλλαξε τῆς καταδίκης τὸν εἰσαγαγόντα ἐμπόρευμα, ἄνευ τῶν νομίμων διατυπώσεων καὶ ἄνευ πληρωμῆς εἰσαγωγικοῦ τέλους, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἡ εἰσαγωγή, καλῇ τῇ πίστει ἐγένετο, ἀφοῦ ἐπέτρεψεν αὐτὴν ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, ἥτις παρευρίσκειτο κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν. Τὸ Ἀκυρωτικὸν ὅμως, πρὸς τὴν γνώμην τοῦ ὁποῦ συντασσόμεθα, ἄλλως ἐκρίνευ, διότι ἡ ἀνοχὴ ἢ ἡ συν-
αίνεσις τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς δὲν νομι-
μοποιεῖ τὴν παράθασιν τῶν τελωνιακῶν ὑπαλλήλων μὴ δικαιομένων νὰ συναινῶ-
σιν εἰς παράθασιν τῶν νόμων, τῶν ὁποίων εἶναι ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐκτέλεσιν (Dalloz, A. 4, 50). Οὕτε ἡ διαταγὴ τοῦ

προσταμένου, ἢ. χ. εὐπόρου, δεδομένη πρὸς ὑπάλληλον, ἀπαλλάσσει τὸν τελων-
ταῖον τοῦτον καὶ ἐν καλῇ πίστει ὄντα, τῆς τελωνιακῆς καταδίκης, ἀφοῦ οὐδὲ τῆς ποινικῆς ἀπαλλάσσεται λόγῳ τῆς προσταγῆς κατὰ τὸ ἀρθρ. 97 τοῦ ποινι-
κοῦ νόμου. Τὸ αὐτὸ δέχονται καὶ ὅταν ἡ προσταγὴ ἀπευθύνεται παρὰ δημοσίου ὑπαλλήλου εἰς ὑφιστάμενον του (Pabon, αὐτόθι σελ. 33).

Γ'. *Νομικὸν στοιχεῖον*, ἥτοι νόμος ὁρί-
ζων τὴν ἐπιβλητέαν ποινὴν (Συντάγμ. 7, Ποιν. ν. 1). Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι τελωνιακοὶ ποιν. νόμοι, ὡς πάντοτε οἱ ποιν. νόμοι, δέον νὰ ἐρμηνεύονται στε-
νῶς, ἀπαγορευομένης τῆς κατ' ἀναλο-
γίαν ἐφαρμογῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ἐν ἀμφιβολίᾳ ὁ νόμος ἐρμηνεύεται ἐπικεικῶς. Ἰσχύουσι δ' ἐν γένει αἱ ἀρχαὶ τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου.

XVI. Ποιναὶ ἐπιβαλλόμεναι διὰ τε-
λωνιακὰς παραβάσεις εἶναι τὸ μὲν αἱ δι-
νάμει τοῦ ἀρθρου 1 τοῦ νόμου ΒΥΙΖ¹ τοῦ 1896 ἐπιβαλλόμεναι εἰς τοὺς αὐ-
τουργοὺς καὶ συνεργοὺς λαθρεμπορίας² πράξεως, ἢ συμφώνως πρὸς τὰς περὶ κλο-
πῆς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἀρθρ. 371—384, 693), ἥτοι κράτησις ἢ πρόσ-
τιμον, φυλάκισις, εἰρκτὴ καὶ πρόσκαιρα δεσμά, αἱ παρέπεται ὑποχρεωτικῶς ἡ ποινὴ τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως καὶ ἡ τυχὸν ἐπιβαλλομένη στέρησις πολιτι-
κῶν δικαιωμάτων, τὸ δὲ αἱ κατὰ τοὺς τελων. ποιν. νόμους ἐπιβαλλόμεναι δι' ἀποφάσεως τῶν τελων. ἀρχῶν ποιναί.

¹ Παρατηρητέον, ὅτι ἡ κατὰ τὸ ἀρ-
θρον 53 τοῦ νόμου περὶ ἀστυν. τῆς ἐμ-
πορικῆς ναυτιλίας τοῦ 1836 ἀπαγγελία κατὰ τοῦ πλοιάρχου ἢ κυβερνήτου τοῦ καταδικασθέντος ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ παρ-
πομένη ποινῆς τῆς στέρησεως τοῦ διπλώ-
ματός του γίνεται διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ποιν. δικαστηρίου.

ἤτοι χρηματικά τοιαῦτα, πρόστιμα, ἤ μισθοὶ ὀργάνων καὶ προϊόντων τοῦ λαθρεμπορίου. Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι ἡ ἐπιβολὴ τῶν ὑπὸ τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἀπαγγελλομένων, κατὰ τὰς περὶ κλοπῆς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου ποινῶν, δὲν ἀποκλείει τὴν ἐφαρμογὴν τῆς τελωνιακῆς ποινῆς, ἥτις ἐπιβάλλεται σὺν ἐκείνῃ, χωρὶς νὰ ἀσκήσῃ πρὸς τὴν ἡ ἀπόφασις τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῆς περὶ λαθρεμπορίας ἀποφάσεως τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς (νόμος Α' 2440' τοῦ 1892, ἀρθρον 4, ὡς ἐκτετασμένη ὑπὸ ἀρθρου 1 τοῦ νόμου Β' 112' τοῦ 1896). Ἡ ἐπιβολὴ τῆς ποινῆς τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως ἐπιβάλλεται ὑποχρεωτικῶς διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἐπὶ λαθρεμπορίας ποινικῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν αὐτοῦργον καὶ συνεργόου λαθρεμπορικῆς πράξεως (νόμος Β' 112', 1.)

Παραλείποντες τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων ποινῶν εἰς τοὺς αὐτοῦργους καὶ συνεργούς λαθρεμπορικῆς πράξεως ὡς ἀναγομένων εἰς τὸ κοινὸν ποιν. δικαίον, πραγματευόμεθα δι' ὀλίγον περὶ τῶν ὑπὸ τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν ἐπιβαλλομένων ποινῶν. Ἐν Γαλλίᾳ, ἡ νομολογία τοῦ Ἀκυρωτικοῦ ἐδέχθη, ὅτι αἱ χρηματικαὶ ποιναί, αἱ ἐπιβαλλόμεναι διὰ τελωνιακῆς παραβάσεως, ἀπαρτίζουσιν οὐ μόνον τὴν ποινὴν, ἀλλὰ καὶ ταυτοχρόνως τὴν ἀποζημίωσιν. Ἀλλ' ὅτι κυμαρχεῖ ἐν αὐταῖς ἡ ἔννοια τῆς ἀποζημιώσεως, δι' ὅπερ οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς πρὸς τὰς ποινὰς ταύτας ἐμφαζόνται οἱ κανόνες οἱ διέποντες τὰς παραβάσεώς τινος ἀπορρέουσας ἀποζημιώσεις, ἐφ' ὅσον οἱ κανόνες οὗτοι δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς ποινῆς, τὸν ὅποιον ἐπὶ τῆς ἐνέχει τὸ τελωνιακὸν πρόστιμον. Ἐκ τούτου δ' ἀπορρέουσιν αἱ ἐξῆς ἀρχαί:

1ον Μία μόνη χρηματικὴ ποινὴ ἐπιβάλλεται κατ' ὅλων τῶν συναιτίων τῆς αὐτῆς τελωνιακῆς παραβάσεως, ὡς ρητῶς ἐπιτάσσει ἐν Γαλλίᾳ ὁ νόμος τῆς 5 germinai ἔτους II, τίτλ. VI, ἀρθρον 22. Ἡ ἀρχὴ αὕτη συνάγεται παρ' ἡμῶν ἐκ τῆς ἐννοίας τῶν σχετικῶν διατάξεων τῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας. Πάντες ὅμως οἱ καταδικασθέντες ἐνέχονται ἀλληλεγγύως διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ προστίμου (νόμος Α' 2440', 5). Ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη δὲν εἶναι ἀνυμπίδαστος πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποζημιώσεως (Ποιν. ν. ἀρθρ. 30). Ἐν περιπτώσει συρροῆς παραβάσεων αἱ χρηματικαὶ ποιναί ἐπιβάλλονται ἀδρυστικῶς, ὡς αἱ πολιτικαὶ ἀποζημιώσεις, διότι ὁ ποινικὸς χαρακτῆρς δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν αὐσώρευσιν τῶν χρηματικῶν ποινῶν. — 2ον Ὡς ἐκ τοῦ ποινικοῦ χαρακτῆρος, αἱ χρηματικαὶ ποιναί δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῶσι κατὰ τῶν κληρονομῶν τῶν αὐτοῦργων καὶ ἀναιτίων τῆς παραβάσεως (Dalloz Α, 1, 390). — 3ον Ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀποζημιώσεως, αἱ χρηματικαὶ ποιναί δὲν καθίστανται βαρύτεραι λόγῳ ὑποτροπῆς. Σχετικὸν ζήτημα γεννᾶται παρ' ἡμῶν, εἰὰν τὸ ὅκταπλοῦν τελώνιον (ἀρθρον 1ον Α' 2440') εἶναι ποινὴ, ἢ μόνον τὸ ὅκταπλοῦν, τὸ δὲ ἄπλοῦν ἀποτελεῖ τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ δημοσίου (τὸ εἰσαγωγικὸν τέλος). Συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 12 τοῦ νόμου Α' 2440' δεχόμεθα, ὅτι τὸ ὅκταπλοῦν ἀποτελεῖ τὴν ποινὴν, τὸ δὲ ἄπλοῦν τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ δημοσίου, ἥτοι, ὅτι τὸ ὅκταπλοῦν τελώνιον ἐνέχει ἀμφότερα ταῦτα, θεωροῦμεν δ' ἐφαρμοστέας τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἀρχάς.

Τὸ ποσὸν τῆς χρηματικῆς ποινῆς ὁρίζεται συνήθως ὑπὸ τοῦ νόμου, χωρὶς νὰ κανονίζηται ἀνώτατον καὶ κατώτατον ὅριον αὐτῆς, εἶναι δὲ, προκαίμενον περὶ λαθρεμπορίου, τὸ ὅκταπλοῦν τοῦ τέλους, τοῦ ὁποῦ οὗ ὅλ' ἴσπερ τοῦ δημοσίου, εἰὰν

νικῆς δικονομίας (ν. ΑΨΗΘ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 4, ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ν. ΒΥΙΖ', ἄρθρ. 1). Ὁ νόμος περιώρισε τὴν καταδίωξιν τοῦ λαθρεμπορίου εἰς μόνην τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλαμβάνεται τὸ λαθρεμπόριον, ὅπως μὴ χορηγήσῃ τὸ δικαίωμα εἰς τὰ ὄργανα τῆς ἀρχῆς νὰ διώκωσιν αὐτὸ ἐν τῇς τῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν καὶ ἀλλαχοῦ ὅπου τὰ ἐμπορεύματα ἵπτιθενται, ὅπως γίνωσιν ἀνεικείμενον ἀγορῶν καὶ πωλήσεων, διότι τοῦτο ἤθελεν ἐπιφέρει ἀληθῆ ἀναστάτῳσιν τοῦ ἐμπορίου, ἀναίρουσιν πᾶσαν ἀσφάλειαν καὶ ἐξαφανίζον τὴν πίστιν, ἥτις πρέπει νὰ διέπῃ αὐτό. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν εἰδικὴν διάταξιν τοῦ νόμου ΒΠ τοῦ 1892, ἄρθρ. 86, ποινὴ λαθρεμπορίου ἐπιβάλλεται, προκειμένου περὶ προϊόντων, ἀποδιδόντων τὸν ἔγγειον φόρον εἰς τὰ τελωνεῖα, εἴτε ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀνακαλυφθῇ ἢ πρᾶξις εἴτε ἀποδείχθῃ ἐξ ὀργάνων. Κατὰ δὲ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ νόμου ΑΨΑ' τοῦ 1889, ὁ κατέχων εἶδη, ὧν τὸ μονοπώλιον ἂν ἴκῃ εἰς τὸ Κράτος, μὴ προερχόμενα δὲ ἐκ τῶν δημοσίων ἀποθηκῶν, ὡς καὶ ὁ κατέχων τουμπεκίον, μὴ συσκευασθὲν ἐν δημοσίῳ ἐργοστασίῳ, θεωρεῖται ὡς συνεργὸς λαθρεμπορίου καὶ τιμωρεῖται ὅπως ὁ εἰσαγαγὼν ὡς λαθρέμπορος. Ὡς δ' ἐκρίνεν ὁ Ἀρειὸς Πάγος (ἀπόφ. 75 καὶ 180 τοῦ 1898), ἡ ἐπ' αὐτοφώρῳ σύλληψις δὲν εἶναι στοιχεῖον τῆς λαθρεμπορικῆς πράξεως, ὅπως περιλαμβανηταὶ ἐν τῇ περὶ ἐνοχῆς μέρει τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ' ἀφορᾷ εἰς τὴν δικασίαν. Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ' τῆς 29 Φεβρ. 1892, ὅστις μετὰ τοῦ τροποποιήσαντος αὐτὸν νόμου ΒΥΙΖ' τοῦ 1896 ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τῆς ποινικῆς τελωνιακῆς νομοθεσίας ἡμῶν, τιμωρεῖ ὡς λαθρεμπόριον πᾶσαν εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων ἢ ἀπλῆν ἀποδίδασιν εἰς τὴν ἑπὶ τὴν ἢ διπλίδασιν εἰς πλοῖον,

μὴ γιγνομένην ἐν γνώσει καὶ μὲ γραπτὴν ἄδειαν τῶν προϊσταμένων τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς διὰ τῶν διορισμένων θέσεων καὶ εἰς τὰς διορισμένας ὥρας. Ἡ δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν διάταξιν ἐπιβαλλομένη ποινὴ εἶναι δεκαπλοῦν τελώνιον ὥστε ἡ ἐπιβολὴ τῆς ποινῆς ταύτης προτιθέσθαι, ὅτι τὰ ἐμπορεύματα ὑποβάλλονται εἰς εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικὸν τέλος, διότι ἄλλως, μὴ ἐπιβαλλομένου ἀπλοῦ τοιοῦτου, ἄδύνατος ἡ ἐπιβολὴ δεκαπλοῦ. Ἡ αὐτὴ ποινὴ ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν εἰδ. α' — ζ', τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου. Αἱ περιπτώσεις αὗται ἀφορῶσι κυρίως εἰς τὴν κατάθεσιν ἐλλειπῶς ἢ πλημμελοῦς διασαφήσεως, μὴ περιλαμβανούσης ἅπαντα τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὴν καθ' οἷονδὴποτε ἄλλον τρόπον δολίαν στέρησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου. Ἐὰν δὲ τὰ ἐμπορεύματα εἶναι ἐλεύθερα τέλους κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν, ἐπιβάλλεται πρόστιμον μέχρι δραχμῶν 100. Ἐπομένως ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ' ποινὴ λαθρεμπορίου ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῆς διὰ θαλάσσης καὶ τῆς διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς ἐμπορευμάτων καὶ ἐπὶ τῆς μεταφορᾶς ἐντὸς τοῦ Κράτους ἐμπορευμάτων ὑποκειμένων εἰς ἔγγειον φόρον πληρωνόμενον ἐν τοῖς τελωνεῖοις κατὰ τὴν μεταφορὰν, ἡ δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἄρθρον ποινὴ προστίμου, οὗ ὁ κατώτατος ὅρος εἶναι κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον δραχμὴ μία, ἐφαρμόζεται, ὅταν τὰ ἐμπόρευμα δὲν ὑπόκεινται εἰς τέλος εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς. — Εἰδικαὶ διατάξεις διὰ τὴν διὰ θαλάσσης εἰσαγωγὴν ἀναγράφονται ἐν ἄρθροις 13—24 τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ, τὰ ὁποῖα πραγματεύονται περὶ δηλωτικοῦ, περὶ ἐμπροθέμου καὶ προσηκούσης συντάξεως αὐτοῦ, περὶ ποινῶν ἐπιβαλλομένων διὰ παραβάσεις τῶν ὑπὸ τῶν ἄρθρων τούτων ἀναγραφόμενων διατυπώσεων. Κατὰ τὸ

ἄρθρον 18 ὁρίζεται ποινὴ ἴση πρὸς τὸ τετραπλοῦν τελώνιον, ἴαν εὐρεθῶσιν ἐπὶ τῶν πλοίων κιβώτια, δέσμιαι κλπ., πλείονα τῶν διαλαμβανομένων ἐν τῷ δηλωτικῷ. Κατὰ τὸ ἄρθρον ὁμοίως 2 τοῦ νόμου ΑΨΘ', ὅστις ἐκ τῶν πλοιάρχων, κυβερνητῶν ἢ ἀγωγιατῶν παραβαίνει τὰς διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ, περὶ ἀκριβοῦς ἐηλώσεως τῶν εἰσαγομένων ἢ εξαγομένων ἐμπορευμάτων, τιμωρεῖται μὲ πρόστιμον μέχρι δραχμῶν 100, ἂν τὰ ἐμπορεύματα εἶναι ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς ἐλευθέρων τελωνίου. — 'Ο νόμος ΑΦΙΓ' τοῦ 1887, ἐν ἄρθροις 1—6, πραγματεύεται περὶ δηλωτικῶν καὶ φορτωτικῶν πλοίων καταπλεόντων εἰς ἐλληνικοὺς λιμένας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὁρίζει δὲ ποινάς, ἐν ἄρθρῳ 5, τῶν παραβάσεων τῶν παρ' αὐτοῦ καθιερουμένων ἐπιτυπώσεων. — Αἱ περὶ εἰσαγωγῆς διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ ἐφαρμόζονται ἀναλόγως καθ' ὅλα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐντὸς τοῦ Κράτους διὰ θαλάσσης μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων (τελων. ὀργαν. 43). Ποινικὰς διατάξεις ὅρα προσέτι εἰς τελων. ὀργαν. ἄρθρα 13, 14, 16, 18, 20, 25, 35, 37, 50, 52, 58, νόμον ΧΕΘ' τοῦ 1861, ἄρθρον 5, § γ, νόμον ΩΙΑ' τοῦ 1880, ἄρθρα 4 καὶ 5, νόμον ΑΦΙΓ' τοῦ 1887, ἄρθρον 5, νόμον ΑΨΑ' τοῦ 1889, ἄρθρον 5, νόμον ΒΠ' τοῦ 1892, ἄρθρ. 84 καὶ 90, νόμον ΒΡΚΑ' τοῦ 1892, ἄρθρον 15, κλπ. — 'Η λεπτομερὴς ἀνάπτυξις τῶν καθ' ἐκάστης τελων. παραβάσεων διαφεύγει τὰ ὅρια τοῦ παρόντος ἄρθρου, γεννησομένη ἀντικείμενον ἰδιαίτερας πραγματείας ἡμῶν.

XVIII. 'Η διαδικασία τῶν τελωνιακῶν παραβάσεων ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εὐθὺς ὡς κομισθῇ τὸ συλληφθὲν ἀντικείμενον εἰς τὸ τελωνιακὸν κατάστημα, συντάσσεται παρὰ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς πρωτόκολλον, ἐν ᾧ ἐκτίθενται πᾶσαι αἱ

περιπτώσεις, δι' ὧν βεβαιοῦται ὅτι τοῦτο εἰσῆγето ἢ ἐξήγето λαθραῖως ἢ ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς λαθρεμπορίαν. — Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο ὑπογράφουσιν οἱ συλληφόντες τὸ πρᾶγμα, οἱ λοιποὶ τυχόντες μάρτυρες τοῦ συμβάντος καὶ ὁ ἀρμόδιος τελωνιακὸς υπάλληλος. Τοιαῦτα πρωτόκολλα δύναται νὰ συντάξῃ πᾶσα τελωνιακὴ ἀρχή, ἔχουσι δὲ ἰσχὺν ἐνόσφ δὲν προσβληθῶσιν ὡς πλαστά (νόμος ΑΨΘ' ἄρθρον 8). 'Εὰν οἱ διαπράξαντες ἢ οἱ ἀποπειραθέντες τὴν λαθρεμπορίαν εἶνε παρόντες, προσκαλοῦνται νὰ προτείνωσι τὰ δικαιολογητικά των, ἐκθέτοντες ταῦτα κάτωθι τοῦ κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον πρωτοκόλλου ἐνυπογράφως ἀρνούμενων ὅτι τούτων, γίνεται μεία ἐν τῷ πρωτόκολλῳ (αὐτῶν, ἄρθρον 9). 'Ο προϊστάμενος τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸ πρωτόκολλον τῆς κατασχέσεως, τὰ προβληθέντα περὶ τῆς πράξεως δικαιολογήματα, τὰς τυχόν μαρτυρικὰς καταθέσεις καὶ πᾶν σχετικὸν ἔγγραφον, ἀποφαίνεται δι' ἀποφάσεώς του ἐντὸς μηνὸς περὶ αἷς ἐπιβλητέας ποινῆς. Εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀποφάσεως προέρχεται ἡ τελωνιακὴ ἀρχή καὶ ἐὰν δὲν προσέλθῃ πρὸς ἀπολογίαν ὁ δόρατης τῆς παραβάσεως ἢ καὶ ἐὰν μείνῃ οὗτος ἄγνωστος (ἄρθρον 10). — Οὕτω διὰ τῶν ἀνωτέρω διατάξεων ὁρίζεται ἀρμόδια πρὸς ἔκδοσιν τῆς ἐπιβαλλούσης τὴν ποινὴν τῆς λαθρεμπορίας ἀποφάσεως ἡ τελωνιακὴ ἀρχή. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ εἰδῶν, ὧν τὸ μονοπώλιον ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος, μὴ προσερχομένων δὲ ἐκ τῶν δημοσίων ἀποθηκῶν, τὰς κατὰ τὸν τελωνιακὸν καὶ τοὺς περὶ μονοπωλίων νόμους ἐπιβλητέας κατὰ τοῦ κατέχοντος τοιαῦτα εἰδη ποινὰς ἐπιβάλλει ὁ τὸ πρῶτον ἐπιληφθεὶς τῆς βεβαιώσεως τῆς παραβάσεως οἰκονομικὸς ἐφορὸς ἢ προϊστάμενος τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς (νόμος ΑΨΑ', ἄρθρον 5). Πᾶσαι δὲ τὰς παραβάσεις τὰς τιμωροῦ

μένους διὰ τῶν τελωνιακῶν νόμων μὲ χρηματικὴν ποινὴν δικάζουσιν αἱ τελωνιακαὶ ὄργανοι, ὅταν διὰ τῶν ἐπισκέψεων καὶ ἐξετάσεων τῶν ἀνακαλύπτουσι τοιαύτας (νόμος ΑΨΗΘ', ἄρθρον 191. 'Εν τούτοις, οἱ τελωνιακοὶ σταθμάρχαι ἐκδίδουσιν ἀποφάσεις μόνον διὰ τὰ ἐξυγόμενα ἢ μεταφερόμενα ἢ εἰς φέρον ὑποκείμενα προϊόντα ἢ ἄλλα εἶδη. Τόσον δὲ οὗτοι, καθὼς καὶ οἱ διευθύνοντες, τελωνιακὰ φυλακεῖα, βεβαίουν διὰ τοῦ πρωτοκόλλου πᾶσαν τελωνιακὴν παράβασιν, προέρχονται εἰς ἐγγράφους ἐξετάσεις, ἀποστέλλουσι δὲ τὸ πρωτόκολλον καὶ τὰ σχετικὰ ἐγγράφα σὺν τοῖς κατασχεθεῖσιν ἐμπορεύμασιν ἐπὶ τὴν προϊστάμενον αὐτῶν τελωνίην, ὅστις ἐκδίδει τὴν ἀπόφασιν (αὐτόθι, ἄρθρον 20). — Τὰ ἄρθρα 11—17 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ', ὡς ἐτροποποιήθησαν ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΥΙΖ', ἐτροποποιήθησαν περὶ κοινοποιήσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν καὶ περὶ τῆς περαιτέρω διαδικασίας καὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τούτων, ὡς καὶ περὶ ἀμοιβῆς τῶν καταμητυτῶν.

Ἐνδὲκα μέσα κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν, εἶναι ἡ ἔφεσις καὶ ἡ ἀιτησις ἀναθεωρήσεως. Ἡ ἔφεσις συντάσσεται ἐπὶ χαρτοσήμου δρχμῆς, ἐπιβιδυομένη εἰς δικαστικὸν κλητῆρος εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἢ τὴν ἐκδούσαν τὴν ἀπόφασιν τελωνιακὴν ἀρχήν, ἐντὸς τριακονθημέρου διορίας ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, ἀποφαίνεται δὲ ἐπὶ τῆς ἐφέσεως ἐντὸς τεσσαρῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς ἀνωτέρω προθεσμίας τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ ΑΚΙ' νόμου τοῦ 1882 Νομικὸν Συμβούλιον ὀριστικῶς καὶ ἀνεκκλήτως, οὐδενὸς ἐπιτροπομένου ἐν δίκῳ μέσου. Αἱ ἀποφάσεις αὗται, ὡς καὶ αἱ ἀναθεωρηθεῖσαι τοῦ ἄρθρου 15, ἀναθεωροῦνται μόνον, ἐὰν πρόκειται περὶ διορθώσεως λογιστικοῦ τῆς λήξεως ἢ ἐὰν συντρέχωσι σπουδαῖοι λόγοι, πείθον

τες τὴν βλομέλειαν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ὅτι χρῆζει ἀναθεωρήσεως ἢ ὑπὸ τοῦ τριμελοῦς Νομικοῦ Συμβουλίου προεκδοθεῖσα ἀπόφασις. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι προηγεῖται ἀποχωρῶντος ἡτις λογημένη αἰτήσις τοῦ ἐγκαλουμένου, ὑποβαλλομένη ἐντὸς ἐξ μηνῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, μεθ' ἣν, γινομένην δεκτὴν ὑπὸ τῆς βλομελείας τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ἀποφαίνεται τοῦτο κατ' οὐσίαν διὰ νέας ἀποφάσεως, ἐπικυρώσεως ἢ μεταρρυθμιζούσης τὴν εἰς ἀναθεώρησιν ἐκαστοτε ὑποβιλλομένην.

Ἡ ἀπόφασις καταρτίζεται δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας. Οἱ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ διατρίβοντες, οἱ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ οἱ μὴ γινόμενοι γνωστοὶ ὑπαίτιοι τῆς παραβάσεως καὶ πᾶς ἔχων ἔννομον συμφέρον ἐπιτίδουσιν ὡς ἀνωτέρω ἔφασιν ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» καταχωρίσεως τῆς ἀποφάσεως. Ἐὰν δὲ δὲν ἐπιδοῇ ἔφασιν, ὀφείλει ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὸ Νομικὸν Συμβούλιον ἐντὸς ὅκτω ἡμερῶν καὶ τὰς τοιαύτας ἀποφάσεις (ν. ΑΨΗΘ', 14, ὡς ἐτροποποιήσῃ ὑπὸ ν. ΒΥΙΒ', 3).

Ἐξ ἐπαγγέλματος τὸ Νομικὸν Συμβούλιον δύναται νὰ μεταρρυθμίσῃ τὰς ἀθωωτικὰς ἀποφάσεις τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν, αἵτινες ὀφείλουσι νὰ ὑποβάλλωσι ταύτας εἰς τὸ Νομικὸν Συμβούλιον ἐντὸς ὁκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἔφασιν. Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν τὸ Νομικὸν Συμβούλιον μεταρρυθμίσῃ τὴν ἀθωωτικὴν ἀπόφασιν, ἐπιτρέπεται ἀναθεωρήσις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συμβουλίου (δρα ν. ΑΨΗΘ' ἄρθρ. 15).

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐν ταῖς ἄρθροις 12 καὶ 17 τοῦ νόμου ΑΨΗΘ' καθιερωμένης διατάξεως μεταξὺ τελωνίου, ἥτοι τοῦ ἀπλοῦ τέλους, καὶ τῆς ποινῆς, ἥτοι τοῦ ἀπλοῦ τέλους, ἔπεται, ὅτι ἡ δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομι-

κοῦ Συμβουλίου, μεταρρυθμιζούσης τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, ἀπαλλαγὴ τοῦ καταδικασθέντος τῆς χρηματικῆς ποινῆς, δὲν ἐπάγεται καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀπλοῦ τελωνίου ἀπαλλαγὴν τοῦ καταδικασθέντος. Τὰ ἐντεῦθεν προκύπτοντα ζητήματα ἔλυσε τελευταῖον τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 123451/21 ἀπὸ 20 Φεβρουαρίου 1899 ἐγκυκλίου διαταγῆς τοῦ ἐχούσης ὡς ἐξῆς: α' Ὅσακις τὸ κατὰ τὸ ἀρθρ. 7 τοῦ νόμου ΔΚΑ' Νομικὸν Συμβούλιον, ἐκδικάζον ἐφέσεις κατὰ τελωνιακῶν ἀποφάσεων, καταγινωσκουσῶν ποινὴν λαθρεμπορίας, μεταρρυθμίζῃ τὰς ἀποφάσεις ταύτας καὶ αἶρῃ τὴν δι' αὐτῶν ἐπιβαλλομένην ποινὴν λαθρεμπορίας, πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὰς ἐξῆς δύο περιπτώσεις. Α') περίπτωσις. Δυνατὸν τὸ Νομικὸν Συμβούλιον νὰ ἀπαλλάσῃ τὸν καταδικασθέντα, εἴτε διότι κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἢ εἰσαγωγὴν ἐμπορεύματος, ὑποκειμένου εἰς τέλος εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικὸν ἢ εἰς ἄλλον τινὰ φόρον ἐκ τῶν εἰσπραττομένων ἐν τοῖς τελωνείοις, δὲν παρεβιάσθησαν αἱ διατάξεις τῶν οἰκείων νόμων, εἴτε διότι δὲν ὑπῆρξε σύλληψις ἐπ' αὐτοφώρῳ. Β') περίπτωσις. Τὴν ἄνωτέρω πρώτῃν περίπτωσιν δεόν νὰ διακρίνωμεν ἀπὸ ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ καταδικασθεὶς ἀπαλλάσσεται, εἴτε διότι τὸ Συμβούλιον δέχεται, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν εἰσαγωγὴ ἢ ἐξαγωγὴ, εἴτε διότι τὸ εἰσαχθὲν ἢ ἐξαχθὲν δὲν ὑπέκειτο εἰς τέλος εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικόν, καθόσον, κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν δικαιούται ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ νὰ βεβαιώσῃ καὶ εἰσπράξῃ τὸ ἀπλοῦν εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικόν τέλος ἢ τὸν ἐν τοῖς τελωνείοις εἰσπραττόμενον ἄλλον τινὰ φόρον, διότι ἡ μὴ ὑπαρξίς τῶν στοιχείων τῆς λαθρεμπορίας δὲν ἀπαλλάσσει τὸν εἰσαγαγόντα ἢ ἐξαγαγόντα ὑποκείμενον ἐμπόρευμα τῆς καταβολῆς τοῦ ἀπλοῦ τέλους, κατὰ

δὲ τὴν δευτέραν δὲν δικαιούται, διότι τοῦτο ἔθελεν ἀντίκεισθαι εἰς τὸ ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ συμβουλίου δεδικασμένον, τοιοῦτον ἀποτελοῦσης καὶ τῆς ἐν αὐτῇ αἰτιολογίας, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν εἰσαγωγὴ ἢ ἐξαγωγὴ, ἢ ὅτι τὸ εἰσαχθὲν ἢ ἐξαχθὲν δὲν ἦτο ὑποκείμενον, καθόσον αὐτὸ ἀποτελεῖ ζήτημα προδικαστικὸν διὰ τὴν ἀπαλλακτικὴν διάταξιν τῆς ἀποφάσεώς του.

β' Ἐργον δὲ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς εἶναι, ἅμα ὡς περιέρχεται εἰς αὐτὴν ἀπαλλακτικὴ, κατὰ τὰννωτέρω, ἀπόφασιν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, νὰ ἐγκύπητῃ εἰς τὴν μελέτην αὐτῆς καὶ νὰ ἀνευρίσκῃ τοὺς λόγους τῆς ἀπαλλαγῆς. ἤτοι, εἰς οὗτοι ὑπάγωνται εἰς τὴν πρώτην τῶν ἄνωτέρω μνησθεισῶν περιπτώσεων ἡ ἐκ τὴν δευτέραν καὶ εἰς ἐπομένους ὑπάρχει περίπτωση ἐπιβολῆς τοῦ ἀπλοῦ τέλους, διότι τὸ Νομικὸν Συμβούλιον, καλούμενον ἐπὶ τῇ ἐφέσει τοῦ ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς καταδικασθέντος, κατὰ τὸ ἀρθρ. 14 τοῦ Α' 216 νόμου τοῦ 1892, ὅπως ἀποφανθῇ περὶ τοῦ ὁρθοῦ ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως, τοῦτο καὶ μόνον δικαιούται νὰ κρίνῃ, ἤτοι ἂν ὑπάρχῃ περίπτωση λαθρεμπορίας πρὸς ἐπιβολὴν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου καταγινωσκομένων διὰ τοῦτο ποινῶν καὶ ἐκ τούτου εἶναι ὁρθὴ ἡ ἐκκαλουμένη ἀπόφασις ἢ ἂν τοῦναντίον εἰς ὑπάρχῃ περίπτωση λαθρεμπορίας καὶ εἰς ναι μεταρρυθμιστέα, ἀπαλλακτικὸς δὲ τῶν ποινῶν ὁ καταδικασθεὶς, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς πληρωμῆς τοῦ ἀπλοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, διότι τὸ δικαίωμα τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως αὐτοῦ ἀνετέθη ἐκ τῶν νόμων μόνῃ τῇ τελωνιακῇ ἀρχῇ κατὰ τῆς πράξεώς της ταύτης δὲν ἐπιτρέπη ἐφῆσις ἐνώπιον τοῦ εἰρημένου συμβουλίου.

α' Ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου τοῦτο τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς ἀναμεινόμενον ἐφελκύσῃ προσηκόντως τὴν προσοχὴν καὶ Δὲν ἄγνοεῖτε, ὅτι τὸ Δημόσιον ζημιούται.

ται ἐκ τῆς μὴ βεβαιώσεως τοῦ ἀπλοῦ τέλους, ὅπῃς, κατόπιν ἀπαλλακτικῶν ἀποφάσεων τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, εἰς τὴν πρώτην τῶν ἀνωτέρω μνηθεισῶν περιπτώσεων ὑπαγομένων (δῶς δὲ βλ. ὁ καταδικασθεὶς ἀπαλλάσσεται, εἴτε διότι κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἢ εἰσαγωγὴν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐμπορεύματος, ὑποκειμένου εἰς τέλος εἰσαγωγικὸν ἢ ἐξαγωγικὸν ἢ εἰς φόρον ἐκ τῶν ἐν τοῖς τελωνείοις εἰσπραττομένων, δὲν παρεβιάσθησαν αἱ δ' αὖ τάξεις τῶν περὶ τούτων νόμων, εἴτε διότι δὲν ὑπῆρξε σύλληψις ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ ὅτι ἄχρι τοῦδε αἱ πλεῖσται τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν δὲν ἐπεμελοῦντο τῆς βεβαιώσεως τῆς εἰσπράξεως τοῦ ἀπλοῦ τέλους κατὰ τὴν τοιαύτην περίπτωσιν, ἐνῷ ὀφείλουσι νὰ πράττωσι τοῦτο, διότι κατ' ἀρχὴν οὐδέποτε τὸ Δημόσιον δύναται νὰ στερηθῇ τοῦ τέλους, ὅπερ δικαιοῦται νὰ εἰσπράξῃ δι' εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν ἐμπορεύματος. Τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην ἀνευρίσκωμεν ἐν ταῖς διατάξεσι τοῦ ἄρθρου 115 τοῦ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ, ἐν τῷ ἐδαφ. α' τοῦ ἄρθρου ΒΡΚΛ' τοῦ 1832 καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ ἐδαφίῳ τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ αὐτοῦ νόμου ΒΡΚΛ' περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου.

Ἄλλοτε δὲως ζήτημα γεννᾶται ἐπὶ τοῦ προκειμένου, κατὰ τίνα τρόπον γυνήσεται ἡ βεβίωσις καὶ ἡ εἰσπραξις τοῦ ἀπλοῦ τέλους, ἀφοῦ αἱ διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ προϋποθέτουσιν, ὅτι ὑφίσταται τὸ ἐμπόρευμα ἐν τῇ κατοχῇ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, καθ' ὃν χρόνον ἐνεργεῖται ἡ βεβίωσις καὶ ἡ εἰσπραξις τοῦ τέλους (ἄρθρον 116 τοῦ νόμου περὶ τελωνιακοῦ ὁργανισμοῦ, ἄρθρον 10 τοῦ νόμου περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου). Ἀλλ' αἱ διατάξεις αὗται, ὡς παρέχουσιν τὸ δικαίωμα εἰς τὸ Δημόσιον νὰ κρατῇ ἐν τῇ κατοχῇ αὐτοῦ τὸ ἐμπόρευμα, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπληρώθῃ τὸ τελώνιον, δὲν ἐπύγονται καὶ ἀπώλειαν τῶν δικαιωμάτων

τοῦ δημοσίου ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι τὸ ἐμπόρευμα, ὑποβληθὲν ἀρχικῶς κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, διέφυγε κατόπιν ἐξ οὐοδῆποτε λόγου τῆς κατοχῆς τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, διότι π. γ. αὐτὴ παρέδωκε τὸ ἐμπόρευμα ἐπὶ ἐγγυήσει ἢ εὐρέθῃ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκποιήσῃ αὐτό, ὡς ὑποκείμενον φοροῦν, κατὰ τὸ ἄρθρον 16 τοῦ νόμου ΔΨΗΘ' τοῦ 1892, ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι ἀποδεδειγμένη ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ὑποκειμένου εἰς τέλος ἐμπορεύματος, εἶναι δὲ γνωστὰ ἐκ τοῦ οἰκείου τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς πρωτοκόλλου τὸ εἶδος, τὸ ποσὸν καὶ αἱ λοιπαὶ ιδιότητες τοῦ ἐμπορεύματος, αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ τέλους, εἰς ὃ τὸ ἐμπόρευμα ὑπάγεται. Ἐπομένως, εἴτε τὸ ὑποκείμενον ἐμπόρευμα, εἰς ὃ ἀφορᾷ ἡ ἀπαλλακτικὴ ἀπόφασις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ὑφίσταται εἰς τὴν κατοχὴν τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, εἴτε οὐ, ἐν περιπτώσει ἐκποιήσεως, ὡς εἴρηται, ἢ δι' ἄλλον λόγον, καθῆκον ἔχει ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ νὰ ἐπιμεληθῇ τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τοῦ τέλους ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου ἐμπορεύματος, ἀφοῦ περιέλθῃ εἰς αὐτὴν ἡ ἀπαλλακτικὴ ἀπόφασις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, ἢ εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας περιπτώσεων ὑπαγομένην.

Ὡς παρακολουθῶμεν τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς παρουσίας, παραγγέλλομεν, ἵνα ἐκάστη τελωνιακὴ ἀρχὴ ὑποβάλλῃ ἢ ἴν κατὰ τριμηνίαν πίνακα ἐμφαινόντα τὰς ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος περιελθούσας εἰς αὐτὴν ἀποφάσεις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, τὰς τε ἐπικυρούσας καὶ τὰς μεταρρυθμιζούσας καταδικαστικὰς ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ ἀποφάσεις τελωνιακῆς ἀρχῆς, ὡς καὶ οἱ ἐκ τῶν τελευταίας ταύτας ἀποφάσεις, τὸν λόγον τῆς ἀπαλλαγῆς, ἐν δὲ οὗτος ἀνήκῃ εἰς τοὺς λόγους τῆς πρώτης ἢ τῆς δευτέρας τῶν ἐν

ἀρχῇ τῆς παρούσης μνησθεισῶν δύο περιπτώσεων. Ἐν ἰδιαιτέρῳ δὲ στήλῃ τοῦ πίνακος θεὸν νὰ ἐμφαίνεται τὸ ποσὸν τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους, ὅπερ ἐπεβλήθη ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν ἀναφερομένων εἰς ἀποφάσεις τῆς πρώτης τῶν ἀνωτέρω δύο περιπτώσεων. Ἐναρξὶν τῆς ὑποβολῆς τοιούτων πινάκων ποιήσασθε ἀπὸ τῆς πρώτης τριμηνίας τοῦ ἔτους 1899. Μετὰ τοῦ πίνακος τούτου θεὸν νὰ ὑποβάλληται καὶ ἕτερος κατὰ τριμηνίαν πίναξ, ἐμφαίνων τὰς ἐξοφληθείσας ἐκ τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων. Τοὺς πίνακας τούτους θέλετε συντάσσει ἐπὶ ἰδίων ἐντύπων, ἅτινα θέλετε πρὸς τοῦτο λάβῃ.

Παρατηρητέον, ὅτι, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου ΔΚΑ' τοῦ 1882, ἐνώπιον συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου καὶ τῶν παρὰ τοῖς ὑπουργοῖς τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Νομικῶν Συμβούλων δικάζονται αἱ ἐφέσεις, οὐ μόνον τῶν κατὰ τῶν ἐπὶ λαθρεμπορίᾳ τελῶν, ἀποφάσεων, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάσης ἄλλης τελωνιακῆς ἀποφάσεως, ἐκδιδομένης διὰ τελωνιακὴν παράβασιν. Ὅρα καὶ νόμον ΔΦΠ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ἄρθρον 5 ἐν τέλει.

Γεώργιος Ν. Κορινθαίος

Τερατοκτονία. Ἐν τῷ περὶ ἀνθρωποκτονίας κεφαλαίῳ τοῦ Ποινικοῦ νόμου περιλαμβάνεται κατὰ τὸ παράδειγμα ἀρχαιοτάτων τινῶν γερμανικῶν ποινικῶν νόμων καὶ ἄρθρον περὶ τερατοκτονίας, καθ' ὃ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως ἕξ τὸ πολὺ ἐβδομήκδων ὁ φονεύσας αὐθαίρετως ἀνθρώπινον τέρας, τεχθὲν μὲν ὑπὸ γυναικός, ἀμοιροῦν δὲ παντελῶς ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ἀλλὰ μακρὰ ἐπιστημονικὴ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ γεννητῇ γυνή, ἀνήκουσα εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὄντα ζῶντα ἐστερημένα ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ὅθεν οὐδεμιᾷ πρακτικῇ ἐφαρμογῇ δύναται νὰ τύχῃ τὸ περὶ τερατοκτονίας ἄρθρον, ἅτε

φύσει ἀδυνάτου οὕσης τῆς τερατοκτονίας.
Θ. Ν. Φλογαίτης

Τηλέγραφος καὶ τηλεγραφεία. Περί τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, ἥς σκοπὸς ἡ ἀποστολὴ δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν τηλεγραφημάτων, ἐψηφίσθησαν διάφοροι νόμοι, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν προϋτίθεντο νὰ προσδιορίσωσι τὸν δικαιούμενον νὰ κατασκευάζῃ καὶ μεταχειρίζεται τὸν τηλεγράφον καὶ τὰς ἐπιβλητέας ποινὰς εἰς τοὺς ζημιοῦντας ἢ παρεμποδίζοντας τὴν ἐνέργειαν τοῦ δημοσίου τηλεγράφου, ἄλλοι δὲ ἐρρρυθμίζον τὰ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν καθ' ἑαυτὴν τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐπομένως καὶ τὰ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς, ἄλλοι δὲ τὰ τῆς προτιχούσης κατάρτισεως τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων. Ὅθεν πραγματευτέον περὶ πάντων τούτων, καθ' ὅσον ἰσχύουσι νῦν. Καὶ ἐν πρώτοις τὰ τοῦ δικαιώματος τῆς συστάσεως τηλεγράφου καὶ τῶν ἐπιβλητέων ποινῶν ὥρισθησαν διὰ τοῦ νόμου ΨΗ' τῆς 18 Δεκεμβρίου 1861, ὅστις ἀπαγορεύει τὴν σύστασιν ἢ χρῆσιν ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου πρὸς διαβίβασιν, ἀναποκρίσεων ἄνευ ἀδείας τῆς κυβερνήσεως, ὑποχρεῖ τοὺς κτήτορας οἰκίων ἢ ἄλλων κτημάτων ν' ἐνέχωνται ἐπὶ τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῶν ὅτι ἀναγκαῖοι εἰς σύστασιν, χρῆσιν ἢ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ τηλεγράφου, ἀποζημιούμενοι, ἂν ζημιωθῶσιν ἐκ τούτου, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ ΥΝΖ' νόμου τῆς 10 Ἀπριλίου 1858 περὶ τῶν ἐν Πάτριας οἰκοπέδων, δικαζομένης ὁμως τῆς προσφυγῆς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Πρωτοδικείου, καὶ τάσσει ποινὰς εἰς τοὺς βλάπτοντας ὅπως δῆποιε τὰς τηλεγραφικὰς γραμμὰς ἢ παρακωλύοντας τὴν ἐνέργειαν τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας. Τὰ δὲ τῆς παρασκευῆς καὶ μορφώσεως τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων ἐρρυθμίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΔΚΣ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ σχολῆς τῶν μαθημάτων τῆς τηλεγραφίας,

συμπληρωθέντος καὶ διὰ τοῦ Διατάγμα-
τος τῆς 15 'Ιουλίου 1883, καθ' οὗς ἐν
τῷ πολυτεχνεῖῳ διδάσκονται περιοδικῶς
τὰ ἀναγκαῖα εἰς μόρφωσιν τηλεγραφε-
τῶν μαθήματα ὑπὸ ἀνωτέρων τηλεγρα-
φικῶν ὑπαλλήλων ἢ ἄλλων εἰδημόνων,
(ἀπὸ δὲ τῆς ψηφίσσεως τοῦ νόμου ΑΦΚΘ' ὡς
περὶ ἐνώσεως τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τη-
λεγραφικῆς ὑπηρεσίας καὶ οἱ περὶ τῆς
ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας νόμοι καὶ κανο-
νισμοὶ καὶ ἡ πολιτικὴ γεωγραφία), μα-
θητεύοντων μόνον τῶν κεκτημένων τὸ ἐν
αὐτῷ προσόντα μαθήσεως καὶ ἡλικίας.
Τὰ δὲ τῆς καθ' αὐτὸ τηλεγραφικῆς ὑπηρε-
σίας διὰ τῶν νόμων ΦΙΔ' τῆς 30 Μαρ-
τίου 1859 περὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας
(οὗ εἰς ἐκτέλεσιν ἐξεδόθησαν τὸ Διάταγμα
τῆς 16 Σεπτεμβρίου 1861 καὶ Διάτ. τῆς
1 Σεπτεμβρίου 1861), ΑΚΕ' τῆς 22
'Ιουνίου 1882 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς τη-
λεγραφικῆς ὑπηρεσίας (οὗ εἰς ἐκτέλεσιν
ἐξεδόθησαν τὸ Διατ. τῆς 29 Δεκεμβρίου
1882 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς τηλεγραφικῆς
ὑπηρεσίας, τὸ Διατ. τῆς 28 Φεβρουα-
ρίου 1883 περὶ τροποποιήσεως τῆς διαι-
ρέσεως τοῦ τηλεγραφικοῦ συμπλέγματος
τοῦ Κράτους καὶ τὸ Διατ. τῆς 24 Σε-
πτεμβρίου 1883 περὶ χρήσεως τῆς συμ-
βολικῆς καὶ συνθηματικῆς ἀναποκρίσεως
καὶ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τηλεγραφημά-
των), ΑΙΖ' τῆς 22 'Ιουνίου 1882 περὶ
διανομῆς τῶν τηλεγραφημάτων (οὗ τὸ 4
ἄρθρον ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ μονοἰκίου
νόμου ΒΤΕΗ' τῆς 2 Μαρτίου 1896),
ΑΚΔ' τῆς 22 'Ιουνίου 1882 περὶ προσ-
όντων τῶν τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων.
'Επὶ τῶν δ' εἰτα οἱ νόμοι ΑΦΛΘ' τῆς
27 Μαΐου 1887 περὶ τηλεγραφοφυλακῆς
(οὗ τὸ ἄρθρον 13 ἐτροποποιήθη ἀκολουθῶς
διὰ τοῦ νόμου ΒΣΠΖ' τῆς 6 'Ιουλίου
1895), ΑΦΩ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ
τηλεγραφικῶν ἐργαστασίων καὶ κυριώτα-
τα δὲ νόμος ΑΦΚΘ' περὶ ἐνώσεως τῆς
ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρε-

σίας, δι' ὧν μετεβλήθησαν ἐν μέρει αἱ
διατάξεις τῶν προγενεστέρων νόμων. Πα-
ραπέμποντες τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτὰ
τὰ κείμενα τῶν μνησθέντων νόμων καὶ
Διαταγμάτων (περιλαμβανομένων πάντων
ἐν ἡμετέρῳ παραρτήματι β' τόμῳ καὶ
ἡμετέροις Συμπληρώμασι), περιορίζομεθα
νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι διὰ τῶν τελευ-
ταίων τούτων νόμων ἡ μὲν φύλαξις τῶν
τηλεγραφικῶν γραμμῶν, ἥτις ἦν πρότε-
ρον ἀνατεθειμένη εἰς εἰδικούς τηλεγρα-
φοφύλακας, ἀνετέθη εἰκότως εἰς ὑπενω-
μοτάρχας καὶ χωροφύλακας, ὑπὸ τῶν ἀρ-
μοδίων μοιράρχων προτεινομένους καὶ
μετ' ἐξετάσεως ἐπιδοκιμαζομένους, ὥρι-
σθησαν δ' ἀκριβῶς τὰ τοῦ τηλεγραφικοῦ
ἐργαστασίου, ἰδρυμένου παρὰ τῷ πολυτε-
χνεῖῳ σχολεῖν καὶ ὑποκειμένου εἰς τὴν
γενικὴν ἐποπτείαν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ
σχολείου τούτου, προσδιωρίσθησαν ἄλ-
λως τὰ τῶν καταβαλλομένων τελῶν διὰ
τὰ ἰδιωτικὰ τηλεγραφήματα καὶ διὰ τοῦ
νόμου ΑΦΚΘ' καθιερίσθη παρὰ τῇ Γε-
νικῇ Διευθύνσει τῶν ταχυδρομείων καὶ
τηλεγράφων συμβούλιον, ὅπερ, ἀποτε-
λούμενον ἐκ τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ, τῶν
παρ' αὐτῷ ὑποδιευθυντῶν, τοῦ ἐπιθεω-
ρητοῦ καὶ τοῦ ὑποδιευθυντοῦ τοῦ τηλε-
λεγραφεῖου Ἀθηνῶν, ἐκφέρει γνώμην περὶ
τῆς προαγωγῆς τῶν τηλεγραφ. ὑπαλλή-
λων, οἵτινες ἐπεφορτίσθησαν κατὰ κανόνα
καὶ τὰ τοῦ ταχυδρομ. ὑπαλλήλου καθή-
κοντα, περὶ τῶν ἀνωτέρων τῶν 50 δρ.
πειθαρχικῶν ποινῶν καὶ τῆς προσκαίρου
παύσεως αὐτῶν, περὶ τῶν τεχνικῶν καὶ
ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, περὶ τοῦ
προϋπολογισμοῦ τῶν προσόδων καὶ δαπα-
νῶν τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγρά-
φων, περὶ τῶν ὑπερβαίνουσιν τὸ ποσὸν
τῶν 200 δραχμῶν προμηθειῶν, περὶ τῶν
μειοδοσιῶν διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ταχυ-
δρομικῆς ἀλληλογραφίας καὶ διὰ τὴν
κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν τηλεγραφικῆς
γραμμῆς καὶ περὶ συνομολογήσεως συμ-

τοῦ εἰς αὐτοὺς καταλογισμοῦ τῶν τελῶν ἄλλα καὶ εἰς πειθαρχικὴν ποινὴν (Διατ. τῆς 29 Δεκεμ. 1828 ἀ.θ.ρ. 50).—Προσθετόν, ὅτι αἱ τηλεγραφικαὶ ταινίαι εἰσὶ στοιχεῖον ἀπαραίτητον τῆς ἐξελέγξαις τῶν ἐν τοῖς τηλεγραφήμασι παρεισδόντων σφαλμάτων, ὧν ἐνεκεν οὐ μόνον ζημιοῦνται καιρίως πολλάκις ἰδιωτικὰ συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ τὸ Δημοσίον αὐτὸ πολλάκις, ὡς ὑποχρεούμενον ὑπὸ τοῦ Διθυνοῦς κανονισμοῦ νὰ ἐπιστρέφῃ τὰ τέλη τῶν τηλεγραφημάτων, ὧν ὑπὸ τῶν ἐπελθουσῶν ἀλλοιώσεων ἐματαιώθη ὁ προορισμός. Ὅθεν προσήκουσα εἶναι ἡ ἀσφαλὴς ἐν τοῖς τηλεγραφεῖσι φύλαξις τῶν μὲν ταινιῶν τῶν ἐξωτερικῶν τηλεγραφημάτων ἐφ' ὅσον χρόνον ὀρίζει ὁ Διεθνὴς κανονισμός, ἤτοι ἐπὶ ἑξ μὲν μηνας τῶν τηλεγραφημάτων τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀνταποκρίσεως, δεκαοκτὼ δὲ τῶν τῆς ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, τῶν δὲ τῶν ἐσωτερικῶν τηλεγραφημάτων ἐπὶ ἓνα περίπου μῆνα. —Σημειωτέον ἔτι ὅτι, ὡς τῶν ἐπιστολῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων, ἂν δύναιτο τρίτος νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ καὶ τῶν τηλεγραφημάτων ἀντίγραφον ἐκ τοῦ διατηρουμένου πρωτοτύπου ἐν τῷ τηλεγραφεῖῳ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ λαβόντος ἢ ἀποστέλλοντος τὸ τηλεγράφημα, διότι ταῦτα θεωροῦνται ἐπιστολαὶ τηλεγραφικῶς στελλόμεναι. Τὸ ἐν τῷ τηλεγραφεῖῳ πρωτότυπον, διατηρούμενον μόνον εἰς ἀπόδειξιν τῆς ταυτότητος τοῦ δόντος τὸ τηλεγράφημα καὶ εἰς ἐξακρίβωσιν τῶν τηλεγραφικῶν εἰσπράξεων τοῦ Δημοσίου, δεόν νὰ μὴν ἀπόρρητον κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθ. 5 τοῦ ΠΙΔ' νόμου περὶ τηλεγράφων, τιμωροῦνται δὲ οἱ ἀνακοινούντες τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι. Διαφερούσης ὅμως τῆς ἐπιστολῆς τοῦ τηλεγραφήματος κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν καλύπτει αὐτὸ ἀπολύτως τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν, ἅτε τοῦ μὲν ἀποστέλλοντος τὸ

τηλεγράφημα παραδίδόντος αὐτὸ εἰς δημοσίον ὑπάλληλον (ὃν δὲν ἔξαιρετ ἡ Ποιν. Δικονομία τῆς ὑποχρεώσεως νὰ καταθέσῃ ὅ,τι γινώσκει), τοῦ δὲ Συντ. καθιεροῦντος ἀπολύτως μόνον τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν, ἔπεται, νομιζόμεν, ὅτι ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη, δικαιομένη νὰ ἐξετάξῃ ὡς μάρτυρας πάντας τοὺς εἰδότες γεγονότα συντελοῦντα εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, πλην τῶν πνευματικῶν (οἱ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνακοινῶσι τὰ μυστικά τῆς ἐξομολογήσεως), τῶν συνηγόρων ἢ δικαστικῶν ἀνελιπτέρων (ὀφειλόντων νὰ τηρῶσι μυστικά τὰ διακιστευθέντα εἰς αὐτοὺς), τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων (ὀφειλόντων ἐχεμυθίαν περὶ ὧν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας γινώσκουσι, καθ' ὅσον ἡ κυβερνήσις θεωρεῖ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῶν βλαβερὰν), καὶ ἐπομένως δικαιομένη νὰ ἐξετάξῃ καὶ τοὺς τηλεγραφικοὺς ὑπάλληλους, καθ' ὅσον δὲν πρόκειται νὰ ποκαλυφθῶσιν ἀπόρητα τοῦ Κράτους, περὶ τῶν ἀνακοινθέντων αὐτοῖς καὶ ὑπ' αὐτῶν τηλεγραφικῶς διαβιθασθέντων (Ποιν. Δικ. ἀρθρον 115), δικαιοῦται νὰ προσπορίσῃται καὶ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου τῶν τηλεγραφημάτων τὰς ἀναγκαζούσας πληροφορίες. (Ἰδε καὶ Ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 187 καὶ 188).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Τιμαὶ καὶ φιλοφρονήσεις ἀλληλεθνεῖς.

Ἡ τελεία τῶν κρατῶν ἰσότης καὶ ἰσηγορία ἐπιβάλλει εἰς αὐτὰ τὸν ἀμοιβαῖον σεβασμὸν καὶ τὴν ἀπονομὴν τῶν ὑπὸ τῆς ἀλληλεθνεὺς ἐθιμοτυπίας καθιερωμένων τιμῶν καὶ φιλοφρονήσεων, ὧν ἡ παράλειψις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐνίοτε ὡς ὕβρις καὶ προσβολὴ ἱκανὴ νὰ προκαλέσῃ οὐ μόνον τὴν διακοπὴν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν κρατῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν πόλεμον.

Ἐν πρώτοις δικαιοῦνται τὰ κράτη νὰ ἀξιώσιν ἀμοιβαίως τὸν εἰς τὰ ἔθνη

αὐτῶν σύμβολα ὀφειλόμενον σεβασμόν, ἦται τῶν σημείων, τὸ στέμμα καὶ λοιπὰ αὐτῶν ἐπίσημα ἐμβλήματα. Πᾶσα δὲ κατὰ τούτων προσβολὴ θεωρεῖται ὡς προσβολὴ κατ' αὐτοῦ τοῦ κράτους, δυναμένη νὰ καταλήξῃ εἰς πόλεμον, ἐὰν μὴ δοθῇ ἡ προσήκουσα ικανοποίησις. Δεν δύναται ὡσαύτως κράτος τι νὰ ποιήσῃται χ. ἡπιν ὡς ἰδίων συμβόλων τῶν ὑφ' ἐτέρου κράτους παραδεγμένων ἥδη. Τῆς προσωπικότητος ἐκάστου κράτους ἐκφραζομένης ἐν τοῖς ἰδίοις συμβόλοις οὐδὲν ἕτερον δύναται, λέγει ὁ Bluntschli (dr. Int. cod. règle 82), νὰ ἀντιποιηθῇ ἢ καταχρασθῇ τοῖς συμβόλοις τούτοις.

Ὁρεῖλουσι πρὸς τούτοις τὰ κράτη νὰ ἀπονέμωσιν ἀμοιβαίαις πρὸς ἄλληλα πᾶσαν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, δικαιούμενα συγχρόνως νὰ ἀποκρούωσι πᾶσαν πρᾶξιν προσβάλλουσαν καθ' οἷονδ' ἂν τρόπον τὴν ἐαυτῶν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὴν τῶν ἀνωτάτων αὐτῶν ἀρχόντων ἢ ἄλλων αὐτῶν ἀντιπροσώπων.

Ἦ πάρχουσιν ὁμοῦ καὶ ἐνδείξεις φιλοφροσύνης, ἃς δύνανται τὰ κράτη νὰ ἀπονέμωσιν ἀμοιβαίως κατ' ἀρέσκειαν ἢ νὰ παραλείπωσιν, χωρὶς ἢ τούτων παράλειψις νὰ φέρῃ χαρακτῆρα προσβολῆς ἢ παραλείψεως τῆς ὀφειλομένης ἐκατέρωθεν τιμῆς.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς δικαιούνται πρὸ πάντων τὰ κράτη νὰ ἀξιώσιν ἀμοιβαίως ἐν πλήρει ἰσηγορίᾳ τὰς προσήκουσας τιμὰς, εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι.

1) Ἐν τοῖς ἀλληλεθνεῖσι συνεδρίοις, ἐν οἷς τὰ κράτη ἀντιπροσωπεύονται ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων αὐτῶν ἀρχόντων ἢ τῶν διπλωματικῶν ἢ ἄλλων εἰδικῶν αὐτῶν ἀπεσταλμένων.

2) Ἐν τῇ διπλωματικῇ μεσάζῃ τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν ξένων διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ἀλληλογραφίᾳ.

3) Ἐν ταῖς ἐθνικαῖς ἢ αὐλικαῖς τελε-

ταῖς, ἐν αἷς παρίστανται ξένων κρατῶν ἀντιπρόσωποι.

4) Ἐν ταῖς ἰδίως λεγομέναις ναυτικαῖς τιμαῖς καὶ φιλοφρονήσεσιν.

Ἐν τοῖς συνεδρίοις, ὧν μετέχουσιν ἀνώτατοι ἄρχοντες, διακρίτεον τοὺς δικαιούμενους εἰς τὰς λεγομένας βασιλείους τιμὰς ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων. Εἰς βασιλείους δὲ τιμὰς, συσταμέναις εἰς τὴν χρῆσιν τίτλου, στέμματος καὶ παρασήμων βασιλικῶν, δικαιοῦνται οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ αὐτεκράτορες, οἱ μεγάλοι δούκες καὶ οἱ πρόεδροι τῶν μεγάλων δημοκρατιῶν. Ὁ τοῦ αὐτοκράτορος τίτλος οὐδὲν προσδίδωσι προτιμήσεως προνόμιον ἀπέναντι τοῦ βασιλέως. Προηγοῦνται δ' ἀμφοτέρω τῶν μεγάλων δουκῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν προέδρων δημοκρατιῶν.

Ἐν τοῖς ὑπὸ διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων συγκαταρούμεναι συνεδρίοις ἢ προήγησις (préséance) τῶν ἀντιπροσώπων τῶν εἰς βασιλείου τιμὰς δικαιούμενων κρατῶν κανονίζεται κατὰ τὰς κρατούσας συνθήκας. Μεταξὺ δὲ τῶν τὴν αὐτὴν τάξιν κατεχόντων ἢ προτίμησις δίδεται τῷ ἀρχαιοτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ. Ὅρα δὲ περὶ τούτων εἰδικώτερον Ἀλλήλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τόμ. Α' σελ. 92—94.

Ὡς πρὸς δὲ τὰς ναυτικὰς τιμὰς σημειωτέα τὰ ἑξῆς :

Ἀφ' ἧς ἀναγνωρίσθῃ ἡ ἀρχὴ περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, κατέπεσαν αἱ παρουσιαζόμεναι πρότερον ἀξιώσεις περὶ ἀπονομῆς ἐξαιρετικῶν τιμῶν πρὸς τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν ἀξιοῦντων ἐπὶ τῶν θαλασσῶν κυριαρχικὰ δικαιώματα κρατῶν, ὡς δειγμάτων ἀναγνωρίσεως τῆς τοιαύτης κυριαρχίας. Νῦν δὲ καὶ οἱ ναυτικοὶ χαιρετισμοὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ συναντωμένων πολεμικῶν πλοίων διαφόρου ἐθνικότητος ἀνταλλάσσονται κατὰ τὸν θεμελιακὸν κανόνα τῆς ἰσότητος τῶν κρατῶν, ὑποχρεομένου τοῦ ἀν.

ταποδιδόντος τὸν χαιρετισμὸν πλοίου καὶ ἀνταποδῶν παρόμοιον τοιοῦτον.

Ἐνεργεῖται δὲ ἢν ὁ χαιρετισμὸς καθ' ἓνα τῶν ἐξῆς τρόπων :

1) Διὰ τῆς ὑψώσεως τῆς ξέντης σημαίας.

2) Διὰ τῆς νатаβιδάσεως καὶ ἀναβιδάσεως τρις τῆς ἐθνικῆς σημαίας, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον.

3) Διὰ κανονισμοῦ.

Ἡ δὲ προτεραιότης ἐν τῷ χαιρετισμῷ τῶν συναντωμένων ἐν τῷ πελάγει πλοίων κανονίζεται οὕτως :

1) Τὸ μεμονωμένον πλοῖον χαιρετίζει πρῶτον τὴν ξένην μοῖραν.

2) Ὁ κατὰ βαθμὸν κατώτερος κυβερνήτης πλοίου ἢ ἀρχηγὸς μοίρας χαιρετίζει πρῶτος. Ἐὰν δὲ οἱ ἑκατέρωθεν κυβερνῆται ἢ μοίραρχοι ὦσιν ἰσάβητοι, χαιρετίζει πρώτη ἡ μοῖρα ἢ τὸ πλοῖον τὸ πρὸς τὴν ὑπὴνμενον.

3) Τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα χαιρετίζουν πάντοτε πρῶτα τὰ πολεμικά.

Δὲν ἀνταποδίδονται δὲ οἱ ἐπὶ ἐθνικῇ τινὶ ἑορτῇ γενόμενοι χαιρετισμοὶ ἢ δῶκας ἀπονέμονται εἰς ἡγεμόνας ἢ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, ἢ προέδρους δημοκρατιῶν, πρεσβευτάς, στρατηγούς καὶ ναυάρχους. Ἀλλ' ἐνίοτε καὶ οἱ τοιοῦτοι χαιρετισμοὶ ἀνταποδίδονται.

Ἐτέραι ἐθιμοτυπίαί ἐν τῇ ἀπονομῇ ναυτικῶν τιμῶν εἰσιν αἱ ἐξῆς :

α') Ἀνταλλαγή ἐπισκέψεων μεταξὺ τῶν κυβερνητικῶν τῶν ἐν τῷ αὐτῷ λιμένι ναυλοχούτων πλοίων ἢ τούτων καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν.

β') Πανηγυρικὴ ὑποδοχὴ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐπιτελείου ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ.

γ) Συμμετοχὴ εἰς τὰς ἐθνικὰς ἑορτάς τῶν ἐν ξένῳ λιμένι ναυλοχούτων πλοίων.

Τὰ περὶ τούτων ὀρίζονται λεπτομερῶς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ κανονισμοὶ τῆς ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων ὑπηρεσίας.

Ὅρα δὲ εἰδικώτερον περὶ αὐτῶν Ἀλλήλ. Δημ. Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τόμ. Α' σελ. 486—494.

Π. Χρυσανθοπούλος

Τοκογλυφία καλεῖται κοινῶς ἡ λῆψις ὑπερόγκου τόκου, καταχρωμένου τοῦ δανειστοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμνηχανίαν τοῦ ὀφειλέτου, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποδόσεως τοῦ δανείου, ἢ ἀπλουστερον, ἡ ὑπὲρ τοῦ δανειστοῦ ἀπηνῆς καταπίσεις τοῦ ἀπορροῦντος ὀφειλέτου.

Ἡ τοιαύτη δ' ἀπάνθρωπος πλεονεξία τῶν δανειστῶν εὐλόγως πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐξήγειρε τὸ μῖσος τῆς κοινωνίας κατ' αὐτῶν, καὶ κρίσεις ἐντεῦθεν κοινωνικαὶ καὶ πολιτικαὶ κινδυνώδεις πολλάκις ἐπῆλθον καὶ ἀφάσεις ἢ ἐλαττώσεις τῶν χρεῶν ἐπηκολούθησαν, ἐπὶ δ' ἀπαγορεύσεις τοῦ τόκου κατὰ καιροῦ ἀνεγράφησαν, καὶ συνηθέστερον περιορισμοὶ τοῦ μέτρου αὐτῶν ἢ τοῦ θεμιτοῦ ἐπιτοκίου, καὶ ποιναὶ ὅμα κατὰ τῆς ὑπερβάσεως. Οὕτω δ' ἐπλάσθη τὸ ἀδικήμα τῆς τοκογλυφίας, ἀλλὰ τυπικὸν μᾶλλον καὶ ὡς ἀπλή παρανομία, συνιστάμενον κυρίως εἰς τὴν ὑπέρβασιν τοῦ νενομισμένου τόκου.

Ἀλλ' ἵνα κατανοηθῇ ὁ ἀληθὴς χαρακτήρ τῆς τοκογλυφίας καὶ καταδειχθῇ ἀκριβῶς τὸ ἀξιοποιεῖν οὐτῆς ὅσον νὰ προταχθῇ ἡ οἰκονομικὴ ἔποψις τοῦ τόκου. Καὶ τὸ μὲν κατ' ἀρχὴν θεμιτὸν τοῦ τόκου νομίζω ἀνάξιον πολλῆς συζητήσεως· διότι, ὡς εἶναι ὠφέλιμος ἡ χρῆσις ἀλλοτρίας εἰκίας ἢ πλοίου ἢ ἵππου, ἐξ ἴσου ὠφέλιμος καὶ ἡ χρῆσις ἀλλοτρίων κεφαλαίων, ὡς δ' εἶναι πρέπουσα καὶ θεμιτὴ ἡ ἀμοιβὴ τῆς χρήσεως τῶν πρώτων, ἢ κάλλιον ἡ ἀποζημίωσις τῆς στερήσεως τῆς χρήσεως ταύτων ὑπὲρ τοῦ κυρίου, καταβαλλομένου πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν γένει τὸν χρηματοῦντα ταῦτα ἐνοικίου καὶ ναύλου καὶ ἀγωγίου, οὕτω πρέπουσα καὶ θε-

μιτή και ἡ ἀμοιβή τῆς χρήσεως τοῦ κεφαλαίου ἢ ἡ ἀποζημίωσις τοῦ χορηγοῦντος τὸ κεφάλαιον δανειστοῦ διὰ τὴν στέρησιν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁ τόκος.

Τὸ μέτρον ὅμως τῆς ἀμοιβῆς ἢ τῆς ἀποζημιώσεως δὲν εἶναι τι σταθερὸν καὶ τὸ αὐτὸ πάντοτε, ἀλλὰ κατὰ τὰς περιστάσεις ἀναγκαίως μεταβάλλεται. Καὶ ὅταν μὲν κατὰ τὸ προηγούμενον παράδειγμα εἶναι πολλαὶ αἱ προσφερόμεναι οἰκίαι, τὸ ἀπαιτούμενον ἐνοίκιον εἶναι μικρόν, αὐξάνει δ' ὅταν οἱ οἰκίαι εἶναι ὀλίγα, ἐπίσης ὁ ναύλος εἶναι μείζων ἢ ἐλάττων ἀναλόγως τῷ ἀριθμῷ τῶν ναυλωσίων πλοίων, ὡς καὶ τὰ ἀγώγια κατὰ τὸν ὄριθμὸν τῶν διαθεσίμων ἵππων καὶ καθεζῆς. Ὅθεν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ μέτρον τοῦ τόκου μεταβάλλεται, καὶ ὅταν μὲν τὰ κεφάλαια ἀφθονῶσιν, ὁ τόκος ἐλαττωταί, αὐξάνει δ' ὅταν σπανίζωσιν ἢ ἀφθονία ᾗ ἢ σπάνις εἴ-αι διάφορος οὐ μόνον κατὰ τόπον, ἀλλὰ καὶ κατὰ χρόνον, καὶ κατὰ βραχέα πολλὰκις χρονικὰ διαστήματα ἐκ παροδικῶν αἰτίων.

Ἀλλὰ τὸ μέτρον τοῦ τόκου ἐξαρτᾶται ἐτι ἐκ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἀσφαλείας, ἣν παρέχει ὁ δανειζόμενος πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ δανείου καὶ ἀπότισιν τοῦ τόκου, διό, ὅτω βεβαιοτέρα ἢ ἀπόδοσις καὶ ἀκριβεστέρα ἢ καταβολὴ τῶν τόκων, τοσοῦτω ἐλάσσων ὁ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἀπαιτούμενος τόκος, καὶ τὴν ἀπάλιν ἄνωτερος ὁ τόκος μειουμένων τῶν ἀνωτέρω ὄρων, ἀσφαλίστρου, ὡς εἶπεν, προτιθεμένου διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ κεφαλαίου. Ἡ ἔλλειψις δ' ἀσφαλείας καὶ σπάνιν ἐτι κεφαλαίων ἐπάγεται, διότι ὀλίγοι διαθέτουσι κεφάλαια εἰς ἐπισφαλῆ δάνεια· ἐπομένως ἔλλειψις ἀσφαλείας ἢ αὔξησις τοῦ τόκου αἰτίαν ἔχει ἐτι τὴν σπάνιν τῶν προσφερομένων κεφαλαίων.

Καὶ κατὰ τὸν σκοπὸν δ' ἐτι τοῦ δανείου ποικίλλει μεγάλως ὁ προσήκων ἐλάχιστος τόκος· διότι ὅταν ἐκ τῆς ἐ-

πειρησέως, δι' ἣν χορηγεῖται τὸ δάνειον, προσδοκᾶται κέρδος ἢ ὄφελος κατὰ πολὺ τοῦ συνήθους· ἀνώτερον καὶ τόκος ἀνώτερος εἶναι εὐλογος. Ἐπὶ τοιούτων δ' ἐξαιρέτως ἐπικερδῶν ἐπιχειρήσεων συνθέστερον συνιστάται συνεταιριτικὸς μεταξὺ τοῦ ἐπιχειροῦντος καὶ τοῦ χρηματοδότου, συμμεριζομένου τοῦτο τό τε κέρδος καὶ τὴν ζημίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀντί τοῦ συνεταιρισμοῦ συνομολόγησις τόκου ἀνωτέρου τοῦ συνήθους, οὐδὲν παρὰ λόγον ἔχει.

Ἐκ πάντων δὲ τούτων εἶναι φανερόν, ὅτι τόκος ὠρισμένος ὑπὸ τοῦ νόμου, ἀπαγορευομένης ἅμα τῆς ὑπερβάσεως αὐτοῦ δι' ἀκυσώσεως καὶ ποινῆς ἐτι, εἶναι ἄτοπος οὐ μόνον γενικῶς τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τόπον καὶ κατὰ χρόνον, καὶ κλῖμαξ ἐτι τοῦ θεμιτοῦ τόκου κατὰ τὰ διάφορα ἀντικείμενα· διότι ἄγνωστον ποῦ καὶ πότε θὰ ὑπάρξῃ σπάνις ἢ ἀφθονία τῶν κεφαλαίων καὶ πόση καὶ καθεζῆς.

Ἀλλὰ καὶ μάταιος καὶ ἀδύνατος καὶ ὀλέθριος ἐτι πᾶς περιορισμός, διότι τὸ μὲν θὰ φυγαδεύσῃ τὰ κεφάλαια μὴ εὐρίσκοντα ἀμοιβὴν ἀνύλογον πρὸς τὴν ζήτησιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν· ὅτω δὲ μείζων ἢ σπάνις τῶν κεφαλαίων τοσοῦτω καὶ ἡ ἀσφάλεια ἐλάσσων, διότι καὶ τῶν πραγμάτων ἡ ἀξία ὑποτιμᾶται καὶ τῶν ἀτόκων τὸ φερέγγυον ἀναλόγως μειοῦται, καὶ ὡς ἡ ἔλλειψις ἀσφαλείας εἶναι αἰτία μειώσεως τοῦ προσφερομένου κεφαλαίου, οὕτω καὶ ἡ ἔλλειψις κεφαλαίου εἶναι αἰτία μειώσεως ἐτι τῆς ἀσφαλείας· τὸ δὲ θὰ προκαλέσῃ καταβολήν αὐτοῦ τούτου τοῦ νόμου διὰ παντοίων τρόπων, ὧν ὁ ἀπλούστερος ἢ κατὰ τὴν χρηστικὴν τοῦ δανείου ἀφαίρεσις τοῦ τόκου θαυδῆστα μέγαλον, καὶ ἀνεπίδεκτος ἅμα ἀποδείξεως, εἰμὴ διὰ τῆς ὁμολογίας τοῦ δανειστοῦ, ὅπερ ὅμως παράλογον νὰ προσδοκῶμεν ἀπαγορεύσεως κειμένης καὶ ποινῆς. Ἀποτέλεσμα δὲ πρακτικὸν τοῦ πε-

ρισμοῦ ἔσται ἡ αὐτῆς ἔτι πλέον τοῦ τόκου, καὶ ὁ περισρισμὸς τοῦ δανειζέιν εἰς τοὺς φαιλοτέρους καὶ ἀπηνεττέρους κεφαλαιούχους, οἵτινες μόνοι εἰσὶν ἱκανοὶ καὶ καταπίεσιν τοῦ ὀφειλέτου νὰ μετέλθωσι, καὶ καταδολίευσιν τοῦ νόμου.

Ὅθεν ἄτοπος, ὡς εἴρηται, οὐ μόνον ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ τόκου, ἀλλὰ καὶ ὁ περισρισμὸς τοῦ ποσοστοῦ ἢ τοῦ ἐπιτοκίου, ἔτι δὲ μάταια καὶ ἀδύνατα ταῦτα, διότι οἰαζήποτε αὐστηρότης τοῦ θεοῦ δικαίου εἶναι εἴναι ἱκανὴ νὰ μεταβάλῃ τοὺς φυσικοὺς τῆς οἰκονομικῆς νόμους.

Ἄλλ' ὅμως τὸ ἄτοπον τοῦ περιορισμοῦ τοῦ τόκου καὶ τὸ κατὰ μείζονα λόγον ἄτοπον τῆς τιμωρίας διὰ τὴν ὑπέρβασιν αὐτοῦ καταδεικνύουσιν, ὅτι κακῶς ἐλογίσθη τοκογλυβία, καὶ νῦν ἔτι, ἡ λήψις ἀπλῶς μεγάλου τόκου ἢ ἀνωτέρου τοῦ συνήθους χωρὶς ἄλλου στοιχείου· διότι τὸ μέγα ἢ μικρόν τοῦ τόκου εἶναι σχετικόν, καὶ ὁ τόκος, ὅστις ἐν ἀφθονίᾳ κεφαλαίων εἶναι μέγας, ἐν τῇ σπάνει εἶναι μικρὸς· ὁ δ' ἀνώτερος τοῦ συνήθους τόκος· εἶναι πολλάκις εὐλογος, ὡς ἐδείχθη, διὰ τὸ μείζον κέρδος τοῦ δανειζομένου, ἢ τὴν ἔλλειψιν ἀποχρώσεως ἀσφαλείας τοῦ δανειστοῦ, ἢ ἄλλας παροδικὰς αἰτίας· ἡ δὲ τοκογλυβία σὺν τῷ μεγάλῳ τόκῳ προϋποτίθῃσι πλεονεξίαν καὶ αἰσχροκερδεῖαν τοῦ δανειστοῦ, ἢ δ' αἰσχροκερδεῖα κέρδος παρὰ λόγον καὶ ἀπρεπές, κέρδος ἄκαιρον καὶ ρυπαρόν· ἀλλὰ τὸ εὐλογον κατὰ τὰ προειρημένα οὐδὲ παρὰ λόγον εἶναι, οὐδ' ἀπρεπές καὶ καθεξῆς. Προσέτι ἡ τοκογλυβία προϋποτίθῃσι καταπίεσιν καὶ ἐξανάγκασιν τοῦ ἐν ἀπορίᾳ διατελοῦντος ὀφειλέτου νὰ χορηγήσῃ τὸ ἄκαιρον αὐτὸ κέρδος διὰ τῆς ὀρνήσεως τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου αὐτῷ δανείου ἢ τῆς ἀπειλῆς μετὰ ταῦτα ἀπηνεῶς καταδωῆσῃ, ἀπερὶ ἀνάλογά πως πρὸς τὴν ἐκβίασιν· ἀλλ' ἡ ἀπαίτησις παρὰ τοῦ ὀφειλόντος εὐλόγου κέρδους οὐδὲν πρὸς τὴν ἐκβίασιν πα-

ραμπερὲς ἔχει. Τούτων δὲ θεβαιμένων, ἵνα δανείον τι λογιζῇ τοκογλυφικόν, δεῖ ἀρκεῖ νὰ συνομολογηθῇ ἐπὶ μεγάλῳ καὶ παρὰ τὸ συνήθες τόκῳ, ἀλλὰ δεῖον νὰ παραμαρτυῶσιν ἔτι καὶ οἱ προεκτεθέντες ὁροὶ τῆς αἰσχροκερδεῖας καὶ καταπίεσεως· ἐπομένως ἡ τοκογλυβία δύναται νὰ ἐρισθῇ ὡς ἐξῆς:

Ἐκβίασις τοῦ ὀφειλέτου ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ νὰ καταβάλῃ τόκον ὑπέρογκον, καταχρωμένου τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην ἐκείνου κατὰ τὴν συνομολόγησιν τοῦ δανείου, ἢ τὴν ἀπορίαν τοῦ κατὰ τὴν ἀπόδοσιν.

Οὕτως ἔχουσα ἡ τοκογλυβία προφανῶς προσβάλλει ἄλλότρια δίκαια, καταπιέζουσα τὸν ἀμνηχανοῦντα ὀφειλέτην καὶ ἐπομένως συνιστᾷ πρᾶξιν ἀξιοποινον.

Ὁ ἡμέτερος δὲ νόμος ρητὴν μὲν ἀπαγόρευσιν τῆς ὑπερβάσεως νενομισμένου ἢ συνήθους τόκου δὲν περιέχει, καὶ σκοπῶν ἴσως ν' ἀποφύγῃ τὸ ἄτοπον ταῦτο ἀποκαλεῖ τοκογλυβίαν τὴν πλεονεξίαν κατὰ τὴν παροχὴν πιστώσεων διὰ συμφωνίας, ἥτις κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον λογιζεται ὡς αἰσχροκερδὴς (ἄρθρον 431). Ἀλλὰ τί ἄλλα εἶναι πιστωτικὴ ὑπόθεσις, κατὰ τὸ γράμμα τοῦ νόμου, ἢ δανειον, καὶ τί ἄλλα καθίσταται σύμβασιν τινα αἰσχροκερδῆ ἢ ἡ ἀπάτη ἢ ἡ ἐκβίασις; Ταῦτα δ' ἀντικείμενα τοῦ ποινικοῦ καὶ οὐχὶ τοῦ ἀστικοῦ νόμου, ὅστις ἐν γένει τὸ θεμιτὸν ἢ ὀφειμὲν τῶν συμβάσεων ἐξ ἐκείνου κατὰ κανόνα πορίζεται· ἀφαιρουμένων δὲ τούτων, τί εἰς τὸν ἀστικὸν νόμον καταλείπεται ἢ ὁ κανονισμὸς τοῦ τόκου; Ὅθεν ἡ ἀνωτέρω διάταξις ἀποβλέπει κυρίως εἰς περιορισμὸν τοῦ τόκου, ὃν ἀπὸ τοῦ ἀστικοῦ νόμου προσδοκᾷ. Ἡ ἐννοια δὲ αὕτη σαφέστερον ἔτι προκύπτει ἐκ τῆς λοιπῆς τοῦ προκειμένου ἄρθρου οἰκονομίας, καὶ ἰδίως τῶν ὁρῶν περὶ ἀπροκαλύπτου καὶ κεκαλυμμένης τοκογλυφίας, καὶ ἐκ τοῦ

επομένου 435 ἄρθρου, ὅπερ κεκαλυμμένον τοκογλυφικὸν συμβόλαιον ἀποκαλεῖ τὸ ἀποκρύπτειν τὴν σχέσιν τοῦ τόκου πρὸς τὸ κεφάλαιον· διότι πῶς δύναται νὰ λογισθῇ ὁ ἀνώτερος τόκος ἀθέμιτος ἄνευ νομίμου τινὸς περιορισμοῦ, καὶ τίς ὁ λόγος νὰ καλυφθῇ ὁ τόκος ἄνευ ἀπηγορευμένου ὅριου;

Προφανῶς ἄρα ὁ ἡμέτερος νόμος, καίπερ προβέβηκεν ἴσως, διὰ τῶν ἀορίστων ὅρων τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς αἰσχροκερδοῦς συμφωνίας ν' ἀποφύγῃ, ὡς εἴρηται, τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ χαρακτηρίσῃ τοκογλυφίαν τὸν ἀνώτερον τεταγμένου τινὸς ὅρου τόκον, περιέπεσεν ἀναγκαιῶς εἰς αὐτό, ἀποβλέψας, ὡς ἐδείχθη, εἰς τὸ ἀστικὸν δίκαιον, καὶ προσδοκῶν νὰ πορισθῇ παρ' αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀδικήματος.

Ἀλλὰ τὸ Ρωμαϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν δίκαιον περιέχουσι μὲν διαφόρους κατ' ἐποχὰς ἀπαγορεύσεις καὶ περιορισμοὺς καὶ μεταβολὰς τοῦ τόκου, καὶ ἀμφισβητήσιμον ἴσως τί ἐπὶ τέλους ἐκράτησε. Τοῦ Βυζαντινοῦ ὅμως δικαίου, τοῦ ἰσχύοντος παρ' ἡμῖν ὡς ἀστικοῦ νόμου, ὑπερισχύουσι τὰ τοπικὰ ἔθιμα καὶ τὰ ὑπὸ δικαστικῶν ἀποφάσεων καθιερωθέντα, πανταχοῦ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡνέκαθεν συνομολογοῦνται ἔντοκα θάνατα ἀπεριρίστως· ἐπομένως ἔθιμον ἀναμφισβήτητον περὶ τούτου γενικῶς ἐπικρατεῖ οὐδένα περιορισμὸν ἀναγνωρίζον. Παρὰ δὲ τῶν δικαστηρίων οὐδέποτε συμφωνία περὶ τόκου οἰουδὴποτε ἐκηρύχθη ἄκυρος ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὑπερβαίνει ὅρον τινὰ τοῦτου νόμιμον. Σταθερῶς δ' ἐπεδικάζον ταῦτα τόκον ὑπερημερίας ἐκ 12 ἑκατοστῶν, ὃν βραδύτερον μετέβαλον οἱ νεώτεροι χλ' καὶ 25ε' νόμοι εἰς 8 καὶ 9 ἑκατοστὰ. Ὁ τόκος ὅμως τῆς ὑπερημερίας δὲν συνιστᾷ ἀναγκαιῶς τὸν ἀνώτατον ὅρον τοῦ θεμιτοῦ τόκου, ἀλλὰ τὸν ἐπιβλητέον ἐπὶ ληξιπροθέμου ἀπαιτήσεως· ἐλλείψει συμφωνίας· ἐπομένως πε-

ριορισμὸς τοῦ τόκου ἐκ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου οὐδεὶς παρ' ἡμῖν.

Τῶν ἀνωτέρω δὲ τεθειμένων τῇ μνημονευθεῖσῃ περὶ τοκογλυφίας διατάξει τοῦ ποινικοῦ νόμου θὰ ἀργῇ, ὡς ἡγορησε μέχρη τοῦδε, οὐδαμοῦ τοῦ ἀστικοῦ νόμου ὁρίζοντος πότε πιστωτικὴ συμφωνία εἶναι αἰσχροκερδής· εὐκατεῖον δὲ ν' ἀργήσῃ καὶ διὰ παντὸς αὕτη, ὡς ἔχει, οὐχὶ διότι ἡ τοκογλυφία εἶναι τι ἀβλαβὲς καὶ θεμιτόν, ἢ καὶ κακὸν ἀνεκτὸν ἔμωσι τοῦνκντιον δὲ πρᾶξις ὀλεθρία καὶ ἀξίοποινος, ὡς προεῖρηται, διὰ τε τὴν ἀκέρειστον πλεονεξίαν τοῦ τοκογλύφου, καὶ διότι τὸ ρυπαρὸν αὐτὸ κέρδος ἀντελεῖ ἐκ τῆς δυστυχίας τῶν ἄλλων, ἣν διὰ τῆς αἰσχροκερδείας ἐπαυξάνει· ἀλλὰ διότι δὲν εἶναι τοκογλυφία μόνη ἡ αὔξησις τοῦ τόκου, ἥτις πολλάκις εὐλογος, ὡς ἐδείχθη, ἢ δὲ τοκογλυφία προϋποτίθησιν, ὡς προεῖπομεν, ἐκθιάσιν πως τοῦ ὀφειλέτου, καὶ τούτου ἕνεκα κυρίως εἶναι ἀξιοποινος.

Δυσχερὲς δ' ὁμολογητέον νὰ τεθῶσιν ἐν τῷ νόμῳ ὅροι ἀκριβεῖς καὶ ἀναμφισβήτητοι τοῦ ἀδικήματος τῆς τοκογλυφίας, στενωπὸν τὸν δικαστὴν εἰς τὸ γράμμα τοῦ νόμου περιορίζοντες, διότι αὕτη βαίνει παραλλήλως πρὸς τὸν θεμιτὸν τοκοισμόν, καὶ μόνον ἐν συγκεκριμένῳ δι' ἐλευθερίας ἐρεῦνης ἢ διαστολῇ τούτων δυνατὴ ὁ νομοθέτης ὅμως δέον νὰ ἔλῃ μείζονα ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν δικαστὴν παρέχων εἰς αὐτὸν ἱκανὴν ἐν ἀνάγκῃ ἐλευθερίαν νὰ κρίνῃ οὐ μόνον ἂν ἐγένετο ἡ πρᾶξις, ἀλλὰ καὶ τίνα χαρακτηρὰ εἶχεν αὕτη, καὶ ἂν διστάζῃ περὶ τῶν δικαστῶν του, ὡς φροντίζῃ περὶ τῆς βελτιώσεως αὐτῶν, οὐδέποτε ὅμως δικαιολογεῖται ἐκ τοιοῦτου λόγου, ἀκρωτηριαζὼν τὸ δίκαιον, καὶ δεσμεύων τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης. Ὅθεν καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου δέον νὰ ἀφεθῇ στάδιον εἰς τὸν δικαστὴν συγκεκριμένως νὰ κρίνῃ, ἂν ὁ μέγας καὶ ἀνώτερος τοῦ συνήθους τό-

κος είναι εὐλογος, ἢ τούναντίον αὐτό-
 χρημα καταθλιπτικός· ἂν ὁ ὀφειλέτης
 τὸν ἀνώτερον αὐτὸν τόκον συνωμολόγησε
 προσδοκῶν ὠφέλειαν τινα, ἢ ἐξεβιάσθη
 ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ· ἂν κατεβλήθησαν ἀ-
 φανῶς τόκοι, ἢ ἐξωγκώθη ἢ ἀπαίτησις
 δι' ἀνανεώσεων· καὶ ἐν γένει, ἂν τὸ δά-
 νειον καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς περιστάσεις
 λαμβανόμενον ἀποτελεῖ τοκογλυφίαν ἢ
 μὴ· προστιθεμένων ἔτι, ὡς εἰκός, ἐνδει-
 κτικῶν τινων διατάξεων ἐν τῷ νόμῳ περὶ
 ὑπερόγκου τόκου καὶ αἰσχροκερδείας καὶ
 καταθλίψεως, ὡς ἐπὶ μεγάλης τοῦ ὀφει-
 λέτου ἀπορίας, ἐπὶ δανείου μὴ σκοποῦν-
 τος ἐπικερδῇ ἐπιχειρήσιν, ἀλλὰ πρωτι-
 στας ἀνάγκας, ἐπὶ τόκου παρὰ λόγον
 πολὺ τοῦ συνήθους ἀνωτέρου, ἐπὶ ἐξογ-
 κώσεως τοῦ χρέους ἐπαισθητῶς δι' ἁλ-
 λεπαλλήλων ἀνανεώσεων καὶ καθεξῆς.
 Συνιστᾷ δὲ μεγάλην ἔλλειψιν ἢ κρα-
 τοῦσα νῦν ὑτιμωρησία τῆς τοκογλυφίας,
 ἣτις εἶναι εἰς ἄκρον ἀνεπτυγμένη παρ'
 ἡμῖν, καὶ κατὰ μυρίους τρόπους ἐνασχεῖ-
 ται ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Πολιτείας, κα-
 ταδωκομένου ἀδικητικῶς τοῦ ὀφειλέ-
 του ὑπὸ οἰσδῆποτε συνθήκας καὶ ἂν
 κατέστη ὑπόχρεως. Τὸ προχειρότερον δὲ
 πρὸς ἐκβίασιν τοῦ ὀφειλέτου ὄπλον παρέ-
 χει ἡ προσωπικὴ κράτης ἐπὶ τῶν γνω-
 στῶν τοῖς πᾶσιν εἰκονικῶν συναλλαγμα-
 τικῶν, ἀνατοῶς οὕτω τοῦ ἐμπορικοῦ νό-
 μου διαστρεφόμενου καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα
 τῶν δικαστηρίων· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπειλὴ
 ἀπευσμένης ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως
 τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου ἢ καὶ τῶν
 ἐκπολῶς ἀναγκαίων κινητῶν αὐτοῦ εἰ-
 ναι οὐχ ἥτιον δεινὸν ὄπλον· διότι ἡ ἀ-
 πειλὴ οὕτω καὶ ἀπὸ σκοποῦ ἐπισπεν-
 δομένη πώλησις, περιορίζουσα τὸν ἀν-
 ταγωνισμόν, καὶ ἄκρον ἐξευτελισμὸν τῆς
 ἐξέως τῶν ἐκπλειστηριαζομένων ἐπαγο-
 μένης, ἀριδύλως ἐξαναγκάζει τὸν ὀφειλέ-
 ταν εἰς καταβολὴν ὑπερόγκων τόκων, ἢ
 ἐξωγκῶσιν τοῦ δανείου δι' ἀνανεώσεως,

πρὸς ἀποφυγὴν ὡς οἶόν τε τῆς ἐκποιή-
 σεως αὐτῆς, ἣτις ὑπὸ τὰς δειχθείσας συν-
 θήκας εἶναι ἰσοδύναμος πρὸς γενικὴν τῆς
 περιουσίας του δήμευσιν. Ὅθεν τὴν δὲ
 καὶ ἀπεισίαν εἶναι, ἂν ἀναλογισθῇ τις,
 ὅτι ἡ ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, καὶ, ὡς
 εἰπεῖν, τοῦ δικαίου αὐτοῦ, καὶ ἀρωγῇ
 τῆς πολιτείας προσωπικῇ κράτησις τοῦ
 ὀφειλέτου ἢ ἡ δήμευσις τῆς περιουσίας
 του γίνεται δι' ἀπαίτησιν ἐξωγκωμένην
 ἢ ἢ εἰς κεφάλαιον πολλαπλάσιον τοῦ ἁρ-
 χικῶς χορηγηθέντος, καίτοι τμηματικῶς
 προηγουμένως, ἀλλ' ἀφανῶς, πολλάκις
 τῷ δανειστῇ ἀπεδόθη δι' ἐπανεληγμέ-
 νων ἀπειλῶν περὶ ἐκποιήσεως, ἣτις ἐπὶ
 τέλους ἐπέρχεται, ἐξαντληθέντος τοῦ ὀ-
 φειλέτου καὶ ἀνικάνου εἰς νέας θυσίας.

Ἀγαθὴ δὲ τύχη ἡ εἰατήρησις τοῦ
 θεσμοῦ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ἣτις
 εὐλογος μόνον κατὰ τοῦ ἀποδεδειγμένου
 κατόχου ἁλλοτριῦ πράγματος, ἀρνούμε-
 νου τῇ ἀπόδοσιν, παράλογος δὲ καὶ ὀ-
 λεθρία πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ δανειστοῦ,
 ὡς προϋποτιθεμένη ἀπαλλοτριωτῶν καὶ
 ἐμπορεύσιμον χρῆμα τὴν προσωπικὴν
 τοῦ ὀφειλέτου ἐλευθερίαν, καὶ οὐπερ θε-
 σμοῦ ἐδείχθη ἀνωτέρω ἡ χρησιμότης ἐν
 τῇ τοκογλυφίᾳ, εἶναι ἥδη ὑπὸ βάσανον,
 εἰ καὶ ἀμφίβολος ἡ ἐκδοσις, διότι οὐκ
 ὀλίγους ἔτι προμάχους παρ' ἡμῖν οὗτος
 ἔχει. Ἄλλ' ἄρά γε οἱ αὐτοὶ καὶ τοῦ ἀ-
 τιμωρήτου τῆς τοκογλυφίας ἔσονται πρό-
 μαχοι;

Α. Γλαράκης

Τόκος (usura) καλεῖται τὸ ἀντί-
 τιμον τῆς χρήσεως ποσότητος τινος (συ-
 νήθως χρηματικῆς), ὃ παρέχει εἰς πράγ-
 ματα τοῦ αὐτοῦ εἶδους ὁ ὀφειλὼν τὴν
 ποσότητα ταύτην. Ἄρα ἡ ὀφειλὴ τό-
 κου (εἴτε συνίστη δι' ἰδίου συμβολαίου,
 εἴτε παράγεται ἐκ τοῦ περὶ τῆς κυρίας
 ὑποχρεώσεως συμβολαίου) προϋποτίθεται
 πάντοτε κυρίαν ὑποχρέωσιν περὶ ἀποδό-
 σεως ποσότητος, ἣς εἶναι παρακολού-

θημα. Τούτου ἕνεκα παρὰ Ῥωμαίοις, ὁσάκις ἡ ὀφειλὴ τόκου προέχεται ἐξ αὐτῆς τῆς περὶ κυρίας ὑποχρέωσης συμβάσεως, ὁ τόκος ἡδύνατο νὰ ἐπιζητηθῇ διὰ μόνης τῆς ἐκ τῆς κυρίας ὑποχρέωσης παραγομένης ἀγωγῆς· ἀλλὰ τανῦν, ἀργουσῶν τῶν ρωμαϊκῶν οἰκονομικῶν διατάξεων, ἐπιτρέπεται εἰς τὸν δανειστὴν καὶ μετὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς περὶ τοῦ κεφαλαίου ἀγωγῆς νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν καὶ περὶ τοῦ τόκου, πλην ἐὰν ἐμφαίνηται ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς αἰτήσεως τόκων ἡ παραιτήσις τῆς ἀξιώσεως αὐτῶν. Διακρίνονται δὲ δύο εἴδη τόκου, ὁ τόκος ὁ διὰ συμβάσεως συννομολογούμενος καὶ κατ'ἀκολουθίαν ἀπὸ τῆς συνανέσεως τοῦ ὀφειλέτου πηγάζων, ὁ καλούμενος συμβατικὸς (*usurae ex obligatione*) καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ νόμου ὑποχρεωτικῶς ἐκπορευόμενος ἄνευ τῆς τοῦ ὀφειλέτου συνανέσεως, ὁ καλούμενος νόμιμος (*usurae legales*). ὑποδιαιρεῖται δ' ὁ νόμιμος τόκος εἰς τὸν εἰδικώτερον οὕτως εἰπεῖν νόμιμον τόκον, τὸν δυνάμει εἰδικῆς διατάξεως νόμου ὀφειλόμενον, καὶ τὸν γενικῶς οὕτως εἰπεῖν νόμιμον τόκον, τὸν ἕνεκεν ὑπερμερίας ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιτασσόμενον. Κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ τε Ῥωμαϊκοῦ νόμου καὶ τῶν νεωτέρων ἀστικῶν κωδίκων (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρ. 1442) τῶν καθυστερουσῶν προσόδων, οἷον μισθωμάτων, εἰσοδημάτων (διηνεκῶν ἢ προσκαίρων) ὀφείλεται τόκος, αὐτὸ μόνον ἐὰν ρητῶς συννομολογηθῇ (τόκος συμβατικὸς), ἀλλὰ καὶ ἐὰν καταστῇ ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης περὶ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν (τόκος ὑπερμερίας), (ἴδε Ὑπερμερία). Ὁπίσης κατὰ ρητὰς εἰδικὰς διατάξεις τοῦ τε Ῥωμαϊκοῦ νόμου καὶ τῶν νεωτέρων ἀστικῶν νόμων α') ὁ ἀγοραστὴς ὀφείλει τόκον ἐπὶ τοῦ τιμήματος ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν περιελεύσεως τῆς νεμῆς τοῦ πραγμένου, β') ὁ καταναλῶν εἰς ἴδιον ὄφελος ἄλλοτρια χρήματα ὀφείλει τόκον

ἐπ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς καταναλώσεως, γ') ὁ διαχειριστὴς ἄλλοτρίων κτημάτων ὀφείλει εἰς τὸν κύριον τόκους ἐπὶ τῶν χρηματικῶν κεφαλαίων, δ' ἐκ ραθυμίας κατέλιπε νεκρὰ καὶ ὁ κύριος τῶν κτημάτων τὰνάπαλιν εἰς τὸν διαχειριστὴν τόκους ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χρεῖν τῆς διαχειρίσεως γενομένων καταβολῶν, ε') ὁ ὁποσὸςποτε ζημιώσας ὑπαίτιος (οἷον μὴ ἐκτελέσας ἢ βραδείως ἐκτελέσας τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ) ἐνέχεται εἰς τὴν ἀνδρωσιν τῆς ζημίας, ἣτις ἐπὶ ὀφειλῆς χρηματικοῦ ποσοῦ συνίσταται εἰς τὸν νόμιμον τόκον.

Ἐπὶ Ῥωμαίων ὁ Ἰουστινιανὸς ἔταξεν ἕξ μὲν τοῖς ἑκατὸν ὡς ἀνώτατον ὅρον τοῦ τόκου τῶν συνήθων χρηματικῶν δανείων, δώδεκα δὲ τοῖς ἑκατὸν ὡς ἀνώτατον ὅρον τόκου τῶν ναυτικῶν δανείων καὶ τοῦ δανείου ἄλλων ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, ὅκτω δὲ τοῖς ἑκατὸν ὡς ὅρον τόκου τῶν ὑπὸ ἐμπόρων καὶ ἀργυροπράκτων ἐνεργουμένων δανείων. Ἐν ταύτῃ δὲ ἔταξε τοὺς ἐξῆς περιορισμούς· 1) μὲν δεῖν ὅταν οἱ καταβληθέντες τόκοι (οὐχὶ μόνον οἱ καθυστεροῦντες) ὑπερβῶσι τὸ κεφάλαιον, δηλονότι ἔταν μετὰ τοῦ κεφαλαίου ὑπερβῶσι τὸ διπλάσιον τοῦ κεφαλαίου, παύει ἡ καταβολὴ τόκου, καὶ 2) δεῖν τόκοι ἐπίτοκοι δὲν συγχωροῦνται, ἀπαγορευμένης καὶ τῆς συννομολογήσεως δανειστικοῦ συμβολαίου, δεῖ οὐ προστίθενται οἱ καθυστεροῦντες τόκοι εἰς τὸ κεφάλαιον. Ἐπειθὼν δ' ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ἀπηγόρευσε παντελῶς τὴν συννομολόγησιν καὶ καταβολὴν τόκων.

Πᾶσι δ' αὐταὶ αἱ διατάξεις συμπεριλαμβάνονται ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, δηλονότι ὅ τε τῶν τῶν περιορισμῶς τοῦ Ἰουστινιανείου τοῦ καίου καὶ ἡ ἀντιρῶσα πάντα τόκων διάταξις τοῦ Βασιλείου. Εἰσαχθέντος δὲ παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ Διατ. τῆ. 28 Φεβρ. 1835 ὡς κειμένου ἀστικοῦ νόμου τῶν ἐν

τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου αὐτοκρατορικῶν διατάξεων, ἡγείρετο εἰκότως τὸ ζήτημα τίς τῶν εἰρημένων διατάξεων πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα παρ' ἡμῖν. Ἐὰν θεωρεῖται ἰσχύουσα ἡ ἀναίρουσα πάντα νόμον διάταξις (ὡς χρονολογικῶς μεταγενεστέρη καὶ ὡς ὑστερὰ ἐν τῇ κατατάξει), θὰ ἐπὶ τοιοῦτον ἀνγκαιῶς παντελῆς παρεμπόδισις τῆς καταρτίσεως συμβάσεων καὶ ἐπομένως ἡ παρεμπόδισις τῆς παραγωγῆς, τῆς κυκλοφορίας καὶ τοῦ πολλοῦ ἀπλυσιασμοῦ τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Ἀλλὰ, τὸ σπουδαίτερον, ἐπεκράτει παρ' ἡμῖν ἀνέκαθεν, ἀπὸ τῶν Ὀθωμανικῶν δηλονότι χρόνων, ἡ συνήθεια τοῦ ἐπὶ τόκῳ δανείζειν, συνήθεια κατ' ἀνάγκην προερχομένη ἀπὸ ἐπιβλητικωτάτων ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας· ὅθεν δὲν ἤδυνάτο νὰ θεωρηθῇ αὕτη ἰσχύουσα, ὡς ἀντικειμένη εἰς γενικῶς ἀγνωρισμένον καὶ πασιδὸλον ἔθιμον. Καὶ κατὰ τοῦτο ὑπῆρξε παντελῆς ὁμοφωνία. Ἀλλ' ἐὰν αὕτη θεωρεῖται μὴ ἰσχύουσα, ὡς προσκρούουσα εἰς ἐλλογώτατον γενικὸν ἔθιμον, ἔδει νὰ θεωρηθῶσι καὶ αἱ λοιπαὶ περιοριστικαὶ διατάξεις μὴ ἰσχύουσαι;

Ἐν τῷ ζητῆματι τούτῳ ἐπῆλθε διχογνωμία. Οἱ μὲν τῶν νομομαθῶν ἐπρόβουν, ὅτι δὲν ἰσχύει μὲν ἡ ἀπαγορευτικὴ τοῦ τόκου διάταξις τοῦ Βασιλείου, ἀλλ' ἰσχύουσιν αἱ ἄλλαι τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου περιοριστικαὶ διατάξεις, αἱ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ περιεχόμεναι 1· τὴν γνώμην

δὲ ταύτην ἡπάσατο ἡ ἀρχαιοτέρα νομολογία τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων. Οἱ δὲ ἐκρόνουν ὅτι οὐδ' αἱ λοιπαὶ διατάξεις ἰσχύουσιν· τὴν γνώμην δὲ ταύτην παρεδέχτο καὶ παραδέχεται ἡ νεότερα νομολογία. Εἰς τὴν κατῆχυσιν δὲ τῆς τελευταίας γνώμης συνετέλεσεν ἡ δοξασία ὅτι εἶναι ἐπιβλαβὴς ὁ προσδιορισμὸς ἀνωτάτου ὁρίου τοῦ τόκου ὡς παρεμποδίζων πολλάκις τὰ δάνεια, κατ' οὐδὲν ἔπρεπε ταυτὸν τὰ συμφέροντα τῶν δανειζομένων, ἰδίως δ' ἐπιζήμιος ἀπεβγαίνει ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἀνατοκισμοῦ, αὐτὸ μόνον προάγουσα τὴν κακοήθειαν τοῦ ἰδιοποιεῖσθαι τὰ ὠφελήματα τῶν ἄλλοτριῶν χρημάτων ἀνευ ἀποζημιώσεως τοῦ εἰς ὃν ἀνήκουσι ταῦτα δανειστοῦ, ἢ καὶ ἐπιφέρουσα καίριον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πῆσιν τραῦμα ὡς ἀναγκάζουσα τοὺς δανειστάς νὰ ὦσιν ἀκίμποι κατὰ τὴν τῶν τόκων εἴπραξιν καὶ εἰ μᾶλλον ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐπατητήσεως τῶν υπερδαντῶν τὸ κεφάλαιον τόκων, αἵ ματαιοῦσαι πᾶν μακροπρόθεσμον δάνειον, καθιστάσθαι δ' αὐτῶς ἀνέφικτον πᾶσαν μεγάλην βιομηχανικὴν ἐπιχείρησιν.

Δὲ τοῦ νόμου 2232 τῆς 2^{ης} Μαΐου 1882 ὁρίσθη, ὅτι ὁ νόμιμος τόκος (δηλονότι ὁ ἀπὸ διατάξεως τοῦ νόμου ἀπορρέων) καὶ ὁ τόκος τῆς υπερημερίας συνίσταται εἰς ὀκτὼ μὲν τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως ἐπὶ τῶν ἀστικῶν χρημῶν, εἰς ἐννέα δὲ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν. Ὀφείλεται δὲ ὁ νόμιμος τόκος ἀπὸ τῆς υπερημερίας τοῦ

ἄριστα τὰ ὑπὲρ αὐτῆς ἐπιχειρήματα.

«Αἱ διατάξεις τῶν Βουλαιῶν αὐτοκρατόρων (ἔγραψεν ἐν ἔτει 1840), ἐντεταγμέναις ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ νόμου, ἀπώλεσαν ἅπασαν αὐτῶν τὴν ἰσχὺν καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς ὑποταχθείσης εἰς τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν Ἑλλάδος καὶ δὲν ἐπανελάβον ἰσχύϊ νόμου ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, εἰμὴ δύναται ῥητῆς ὑπὸ τῶν

ὀφειλέτου (καίπερ τοῦ πιστωτοῦ μὴ ἀπει-
δείξαντος ζημίαν), ὁσάκις δὲν ἐτετελέσθη
ἐγκαίρως ἀστική ὀφειλὴ χρηματικοῦ πο-
σοῦ (πλὴν τῶν εἰδικῶς ἐν τῷ νόμῳ ὡρι-
σμένων περὶ ἐγγυήσεως καὶ περὶ ἐται-
ρείας). Τόκος δὲ ἐπὶ τόκου ἢ ἄλλων
προσόδων ὀφείλεται, ἐὰν ρητῶς συμφω-
νηθῇ τοιοῦτος ἢ ἐὰν ζητηθῇ δι' ἀγωγῆς·
ἀλλὰ μόνον ἐὰν καθυστέρησεν ἡ ἀπόδο-
σις αὐτοῦ ἐπὶ ὁλόκληρον ἔτος. Ἄλλ'

Ἑλλήνων κυρώσεως των. Κυρωθεῖσαι δ'
αὐταὶ σύναμα, κατ' ἀναγκαίαν συνέπειαν
ἐκάστη αὐτῶν, ἔλαβον συγχρόνως ἰσχὺν
νόμου χωρὶς διακρίσεως τῆς ἐποχῆς τῆς
ἐκδόσεώς των, (ἴδε Muhlembuch I, §
70). Ἐπομένως, οἱ εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ
Ἀρμενοπούλου αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις,
αἱ κυρίως ἀπαρτίζουσιν, δυνάμει τοῦ ἀπὸ
23 Φεβρουαρίου 1835 Β. Διατάγματος
τὸ σύστημα τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐν Ἑλλάδι
δικαίου, ἰσχύουσιν ὅλοι ὁμοῦ, καὶ κατὰ
συνέπειαν τὰ τε ἄρθρα 4, 5, 12, 19, 23
καὶ 24 τοῦ βιβλ. Γ. τίτλ. Δ., τὰ ὀρίζον-
τα τὸ νόμιμον ποσὸν τοῦ τόκου, τὰ πα-
γορεύοντα τὴν ὑπέρβασίν του, καὶ τὸν
τόκον ἐπὶ τόκου καίτοι κεκαλυμμένου δι'
ἀνανεώσεων κτλ. καὶ τὸ ἄρθρον 25 τοῦ
αὐτοῦ τίτλου, τὸ περιέχον τὴν ἀπαγορευ-
τικὴν τοῦ τόκου Νεαρὲν τοῦ αὐτοκράτο-
ρος Βασιλείου, ἐσφαλμένως ἀποδιδομένην
εἰς τὸν Λέοντα. Καὶ ἡ μὲν τελευταία
αὕτη διάταξις, ὡς εἶναι πρὸς γινώστον, ἀπώ-
λεσε τὴν ἰσχύν της διὰ τῆς ἀχρηστίας,
ἀλλ' αἱ λοιπαὶ περὶ τόκου προρρηθεῖσαι
διάταξεις, ὡς σύγχρονοι παρ' ἡμῖν, ἰ-
σχύουσιν ἀπεριόριστως. Ἡ θεωρία ἄρα
ὅτι, περὶ τῆς εἰς ἀχρησίαν τῆς ἀπαγο-
ρευτικῆς τοῦ τόκου Νεαρᾶς, αἱ λοιπαὶ
περὶ τόκου διατάξεις, αἱ περιεχόμεναι εἰς
τὸν Ἀρμεν., ἀναιρεθεῖσαι ὑπὸ ταύτης, δὲν
ἔχουσιν ἰσχύν, εἶναι ἐσφαλμένη. Ἀλλὰ
καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι αἱ διατά-
ξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, αἱ

οὐδὲν περιλαμβάνονται ἐν τῷ νόμῳ ρητῶς
περὶ ἀνωτάτου ὅριου τοῦ συμβατικοῦ
τόκου. Ὅθεν καὶ νῦν γεννᾶται τὸ ζή-
τημα ἐὰν ἐπιτρέπηται ὁ τοκισμὸς χρε-
μάτων ἐπὶ ἀνωτέρῳ τόκῳ τοῦ διὰ τοῦ
νόμου τούτου ὁρισθέντος. Καὶ ἐδύνατο
μὲν τις νὰ εἴπῃ ὅτι, τιμωροῦντος τοῦ
Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου τὴν τοκογλυφίαν,
ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὁ καθ' ὑπέρβα-
σιν τοῦ ταχθέντος ἀνωτάτου ὅρου τόκος,

περιεχόμεναι εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρ-
μενοπούλου, ἔχουσι παρ' ἡμῖν οἷον ἰσχὺν
εἶχον πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Βυζαντινῆς
αὐτοκρατορίας καὶ προσέτι ὅτι, ἀχρη-
στου κατὰστάσεως τῆς ἀπαγορευτικῆς
τοῦ τόκου Νεαρᾶς, δὲν ἀνέζησαν αἱ πρὸ
αὐτῶν, οὐχ ἥτιον προηγηθεῖσαι αὐταὶ
ἔχουσι κύρος, καθ' ὅσον Νεαρὰ μεταγε-
νεστέρα, ἢ τοῦ Λέοντος 88, καταργή-
σασα τὴν τοῦ Βασιλείου, ρητῶς ἠκύρωσε
τὰς πρὸ ταύτης περὶ τόκου διατάξεις·
ὅθεν ἂν ὑποτεθῇ κατὰ τὴν θεωρίαν ταύ-
την, ὅτι αἱ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν
αὐτοκρατόρων ἀνέλαβον, ὡς εἴρηται, τὴν
ἰσχύν τὴν ὁποίαν εἶχον ἐπὶ τῆς Βυζαν-
τινῆς αὐτοκρατορίας, ἀναγκάτως αἱ περὶ
τόκου διατάξεις, αἱ περιεχόμεναι εἰς τὸν
Ἀρμενοπούλου, ἔχουσι κράτος, καὶ τὸ
ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1835 Β. Διατάγμα
δὲν ἐνόησε νὰ ἐδώσῃ ζωὴν εἰς τὴν ρη-
τῶς καταργηθεῖσαν Νεαρὰν τοῦ Βασι-
λείου (ἴδε Savigny K. IV. § XIII).
Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι δὲν ὑπάρ-
χει παρ' ἡμῖν νόμος, περιορίζων τὸν τό-
κον, οὐχ ἥτιον ἡ θεωρία, ὅτι ἐν ἑλ-
λείψει νόμου ἢ περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ τό-
κου, καίτοι ὑπερέγκου, συμφωνία τῶν
συναλλάττοντων παράγει δικαιώματα ἀ-
γωγῆς εἶναι ἐσφαλμένη, καθότι ἐν ἐλλείψει
νόμου θετοῦ οἱ συναλλάττοντες δὲν πρέπει
ν' ἀπομακρύνωνται τῶν ἀρχῶν τοῦ φυσι-
κοῦ δικαίου, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἡ-
θικῆς· κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ ταύτας πᾶσα

αναγκαζομένου να υπολάβωμεν, ότι εἰς τὸν νόμιμον τόκον ὑπάγεται καὶ ὁ συμβατικός, θεωρούμενου ἐμὴ νόμιμου τοῦ ὑπερδύντος αὐτόν. Ἄλλ' ἐτέρωθεν ἢ μὴ ἐν τῷ νόμῳ ῥητὴ ἀπαγόρευσις τοῦ τοκίζειν ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον, ἐνῷ ἐπεκράτει κατὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ γενικὴ τῶν δικαστηρίων νομολογία, ὅτι ἀργεῖ τὸ περὶ τοκογλυφίας ἄρθρον τοῦ Ποινικοῦ νόμου, ὡς μὴ ἰσχυοῦσιν τῶν τοῦ τόκου περιο-

ριστικῶν διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, εἶναι ἰσχυρὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς γνώμης, ὅτι ὁ νόμος οὗτος δὲν ἤθελε νὰ περιορίσῃ τὸν ἐκ συμβάσεως τόκον.

Σημειωτέον, ὅτι δὲν ἐλύθη ἔτι ὁριστικῶς ἐν τῇ ἐπιστημῇ τὸ ζήτημα, εἰς πρέπη ἢ μὴ νὰ ὑπάρχῃ νομοθετικῶς ὁρισμένος ἀνώτατός τις ὅρος τῶν ἐκ συμβάσεως τόκων. Ἐν Γερμανίᾳ δὲ μέχ-

συμφωνία περὶ ὑπερόγκου τόκου, καὶ τοιοῦτος εἶναι ὁ ὑπερβαίνων τὴν πραγματικὴν καὶ βεβαίαν ὠφέλειαν, τὴν ὁποῖαν ὁ δανειζὼν στερεῖται καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ δανείου προσγενομένην πιθανῶς ὠφέλειαν εἰς τὸν δανειζόμενον (ἴδε Pufendorf B. V. K. VII § IX καὶ ἐπ.), δὲν δύναται νὰ ἔχῃ νομίμους συνεπίαι· ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι ὁ ἀνώτατος ὅρος τοῦ τόκου, ὁ μὴ θεωρούμενος ὑπερόγκος, ἔνεκα τῶν περιστάσεων αὐτῆς, ὡς ἀπὸ τὰς ὁμολώσις ὅλων τῆς Ἑλλάδος τῶν Δικαστηρίων ἀποφάσεις προκύπτει, εἶναι ὁ ἑκατοσταίος.

α' Ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι, ἀκύρου δυνάμει ἐθίμου κατασταθείσης τῆς τοῦ Βασιλεῖου Νεαρᾶς, αἱ λοιπαὶ ἐν Ἀρμενοπούλῳ διατάξεις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσι πλέον ἐν ἰσχύϊ (ἔγραψεν ἐν ἔτει 1847), δὲν στηρίζεται ἐπὶ βέβαιον ἀληθῶν. Α' διότι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ Συνελεύσεως εἰσέποιήσεν ὡς νόμους τοῦ κράτους τὰς διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων· ὁ δὲ νόμος τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 ἀπέδωκεν ἰσχύϊ νόμου εἰς μόνας τὰς διατάξεις τῶν αὐτοκρατόρων, τὰς περιεχομένας εἰς τὴν Ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποφάσιν τοῦ νόμου τινὸς εἴτε διὰ νόμου μεταγενεστέρου, εἴτε δι' ἀ- χρηστίας, καὶ τιθεμένου ἐκ νέου εἰς ἐ- νέργειαν, αἱ συνέπεται αὐτοῦ κατ' ὅρον λόγον ἄγονται οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς

τῆς πρώτης ἐκδόσεώς του, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐτίθη ἐκ νέου εἰς ἐνέργειαν· ἐντεῦθεν ἀπορρεῖ συμπεράσμα ἄφευκτον, ὅτι, ὅποιανδήποτε ἰσχύϊν καὶ ἂν εἶχόν ποτε οἱ Βυζαν. νόμοι, περ' ἣν ἔλαβον ἰσχύϊν νόμου συγχρόνως καὶ συγχρόνως περιωρί- σθη ἢ ἰσχύϊ αὐτῆς εἰς μόνας τὰς ἐν τῇ Ἐξάβιβλῳ διατάξεις. Ἡ Νεαρὰ, ἡ λεγο- μένη τοῦ Λέοντος, ἡ ἀπαγορεύουσα τοὺς τόκους διὰ πᾶσαν ἀνεξαίρετως αἰτίαν, ἀν- τίκειται προφανῶς εἰς τὰς λοιπὰς διατα- ξεις τὰς περιεχομένας εἰς τὴν Ἐξάβιβλον καὶ λαβύσας ἰσχύϊν νόμου σύναμα μετ' αὐτῆς, οὐδ' ἀφορὰ ἐξαίρεσιν τινα διὰ νὰ δύνῃται ὅπως ὅποτε νὰ συγκεκριθῇ μετ' αὐτῶν, διό πρέπει ἀναγκάτως νὰ ληθῇ ὅτι ὅτιν ἢ τάξει, τὴν ὁποῖαν ἐν τῇ Ἐξάβιβλῳ κατέχει, ἢ τὸ δημόσιον συμ- φέρον ὅπερ δύναται νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς, ἢ τῶν ἄλλων περὶ τό- κων διατάξεων. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν τάξιν μετὰ τὴν εἰρημένην Νεαρὰν ὑπάρ- χει διάταξις ἐν τῇ Ἐξάβιβλῳ τῆς § 26 Βιβλ. Γ, τίτλ. ζ' ἀπαγορεύουσα εἰς τοὺς Ἱερωμένους νὰ λαμβάνωσι τόκους, ἐκ τῆς ἀπαγορεύσεως δὲ ταύτης συνάγεται ἐξ ἀντιθέτου ἐννοίας (a contrario sensu), ὅτι ἐξαίρουται οἱ λοιποὶ, ὑπάρχει ἑτέρα διάταξις τῆς § 4 Βιβλ. Γ, τίτλ. θ' ἐ- πιτρέπουσα τὸν τόκον ἐπὶ παρακαταθη- κῶν καὶ ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἐν γίνει συναλλαγμάτων, διὰ τοῦ ἐκ τῆς τάξεως (ab ordine) ἀραιεπιχειρήματος συνάγεται,

νῦν ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχή, ὅτι οὐδεὶς ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς μερίδος τῶν τόκων τῆς ὑπερβάσεως τὸν νόμιμον αὐτῶν ὄρον. Τούναντίον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ὁλλανδίᾳ ὁ ἐκ συστάσεως τόκος εἶναι ἀπεριόριστος. Καὶ ὅτι μὲν ἡ ἐλάττωσις τῶν τόκων ἐπέρχεται ἰδίως διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν κεφαλαιούχων, ὅθεν ἐλίγαν δύ-

ναι νῦν συντελέσῃ εἰς τοῦτο ὁ νομοθετικός ὀρισμὸς ἀνωτάτου τινὸς ὅρου τῶν ἐκ συστάσεως τόκων, οὐδεμία ἀμφιβολία. Ἀλλ' ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι εἰκαίον νὰ ἐπιτρέπηται εἰς τοὺς πλεονέκτας νὰ κερδοσκοπῶσιν ἐπὶ τῆς εὐθείας ἢ τῆς οἰκονομικῆς ἀμνηχανίας τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν. Τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονοῦμεν, ὅτι καὶ ἂν παραδεχθῇ τις ὅτι παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει νῦν περιοριστικὴ διάταξις τοῦ ἐκ συμ-

(ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὅψιν ἡ τάξις, τὴν ὁποῖαν ἡ καταργοῦσα τὸν τόκον Νεαρά κατέχει), ὅτι αὐτῆς ὑπερισχύουσιν αἱ διατάξεις αἱ ἐπιτρέπουσαι τὸν τόκον.

Λαμβανομένου δ' ὑπ' ὅψιν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ τόκου, τὴν ὁποῖαν ἀπαγγέλλει ἡ Νεαρά, ἐνθαρρύνουσα τὰς καθυστερήσεις, προσβάλλει τὴν κοινὴν πίστιν, τὴν βάσιν παντός συναλλάγματος, καὶ μὴ παρέχουσα εἰς τοὺς κεφαλαιούχους δανείζοντας ὠφελιάν τινα, ἔχει ἐπακόλουθον ἢ τὴν παύσιν τῆς κυκλοφορίας τῶν νομισμάτων ἐπὶ ζημίᾳ τῆς βιομηχανίας, ἢ τὴν σκανδαλώδη παραδίαισιν αὐτῆς τῆς ἀπαγορεύσεως, παραδίαισιν, ἣτις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν Πγ' Νεαράν τοῦ Λέοντος, τὴν καταργήσανσαν τὴν τοὺς τόκους ἀπαγορεύσαντα.

Τὸ ῥημέσιον ἄρα συμφέρον, ὅπερ εἰς τὴν ἐμνησίαν νόμων προφανῶς ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένων πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὅψιν, ἀπαγορεύει τὴν προτίμησιν τῶν ἐπιτρεπτοῦν τοὺς τόκους διατάξεων ἢ τοιαύτη δ' ἐρμηνεία ἐπισφραγίζεται καὶ ὑπὸ νόμων μεταγενεστέρων, παραδεχομένων τὸν τόκον, ὅχι μόνον ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δανείων. Β') Διότι καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι αἱ ἐν τῇ Ἐξοβιβλῷ διατάξεις ἰσχύουσιν κατὰ τὴν χρονολογικὴν αὐτῶν τάξιν, ἡ ἀπαγορεύουσα τὸν τόκον Νεαρά οὐχ ἥττον μένει ἀνίσχυρος. α') Διότι ἐκτός

τῆς καταργησάσης αὐτὴν Πγ' νεαρᾶς τοῦ Λέοντος, ἣτις ἀναντιρρήτως ἐλάβε ἰσχὺν νόμου καὶ διότι ἐξεδόθη παρ' αὐτοκράτορος νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἔχοντος καὶ διότι, ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπρεπε νὰ λάβῃ ἰσχὺν εἰς ἐποχὴν, ὅτε ἡ ἀπαγορεύουσα τὸν τόκον Νεαρά πολὺ εἰδῶς καὶ πολυτρόπως παρεβίβητο, ὡς ἐκ τῆς ἀνωτέρω Πγ' νεαρᾶς συνάγεται, ἐξ οὗ ἀποκλείεται ἐντελῶς ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Νεαρά αὕτη τοῦ Λέοντος δὲν ἔλαβεν ἰσχὺν καὶ ἂν ὑποτιθῇ ἀληθὲς ἡ μαρτυρία τινῶν, ὅτι αἱ Νεαράι ὅλαι τοῦ Λέοντος δὲν ἔλαβον ἰσχὺν νόμου, ἐκτός, λέγω, τῆς νεαρᾶς ταύτης, ὁ Λέων ἐν τῇ προομίῳ τῶν Βασιλικῶν ἀποφαίνεται, πᾶν δὲ ὃ μὴ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ περιττὸν εἶδοκε ἀποτεμένους τῆς συντηρήσεως καὶ ἔπειτα μηδεὶς νομοθετήματος ὀρθὴν φέροντας τὴν ψῆφον παραλειφθέντος, εἰς δὲ ταῦτα ὅχι μόνον δὲν παρελείθη ἡ καταργοῦσα τὸν τόκον νεαρά, ἀλλὰ καὶ τίτλος ὁλόκληρος, ὁ Γ' τοῦ Βιβλ. Υγ' ἀφιερώθη εἰς τὰς περὶ τόκων διατάξεις καὶ β') διότι ὁ Ἀρμενόπουλος περιλαμβάνων εἰς τὴν Ἐξοβιβλὸν τοὺς τὰς περὶ τόκων διατάξεις καὶ τὴν ἀπαγορεύουσαν τοὺς τόκους νεαράν, ἀναντιρρήτως ἐν ἐκ τῶν δύο ἀναφέρει ἐκ περισσοῦ χάριν ἀπλῆς μόνον φιλολογίας, ἐλλ' ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῶν περὶ τόκων διατάξεων ἐπὶ παντός συναλλάγματος ἀπέναντι τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος νεαρᾶς ἀπα-

βάσει τούτου, δικαιούνται καὶ ἀφείλουν τὰ δικαστήρια νὰ θεωρῶσιν ὡς ἄκυρον πᾶσαν συμφωνίαν περὶ καταβολῆς ἄγαν ὑπερέγκων τόκων, καταδηλώσαν προφανῆ αἰσχροκέρειαν, συνωδᾶ πρὸς τὴν γενικὴν διάταξιν, καθ' ἣν εἶναι ἄκυροι αἱ ἀντιβαίνουσαι εἰς τὰ χρηστὰ ἥθη ἢ στηριζόμεναι εἰς αἰσχρὰν αἰτίαν συμβάσεις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Τραύματα. Ἰδε Δίκαι.

Τριτανakoπή. Διὰ τῆς τριτανakoπῆς ὁ τρίτος προσβάλλει τελεσιδικιον ἀπόρριψιν, ἔχουσιν ὁρπὴν ἐπιζήμιον εἰς τὰ νόμιμα αὐτοῦ συμφέροντα (Πολ. Δικ. 238). Οὕτως οἱ κληρονόμοι δύνανται νὰ

γορευοῦσιν διὰ τῶν φράσεων μηδεὶν μηδαμῶς εἶναι ἐν μηδεμιᾷ ὑποθέσει τόκον εἰληγέσθαι, πάντα οἰονδήποτε τόκον συμπεφωνημένον ἢ νόμιμον ἐκ θανόντων δηλαδὴ ἢ ἐκ καλῆς πίστεως συναλλάγματος, πρόδηλον γίνεται, δι' ἐπιλογίας μὲν χάριν περιέλαβεν εἰς τὴν Ἑξαβιβλον τὴν Νεαράν, ὡς νόμους δὲ ἰσχύοντας ὅλας τὰς περὶ τόκων διατάξεις ἐκ τεύτων ὧν συνάγεται ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς δι' αἱ περὶ τόκων διατάξεις, αἱ περιεχόμεναι ἐν τῇ Ἑξαβιβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, δὲν ἰσχύουσιν, εἶναι ἀστέγητος. Κατὰ δὲ τὴν § 26 Βιβλ. Γ' τίτλ. Ζ' τῆς Ἑξαβιβλου ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὴν ἀπαίτησιν ἢ συνομολογήσιν τόκου ἐπὶ τόκων τοῦ μέλλοντος, ἢ τοῦ παρελθόντος χρόνου· πᾶν ἄρα συναλλάγμα, καλύπτον τοιοῦτους τόκους, εἶναι παράνομον.

Ὁ δὲ περ' ἡμῶν ἰσχυρὸν ἐκ συμβάσεων τόκος εἶναι κατ' ἀνώτατον ὅρον ὁ πρὸς δώδεκα τοῖς ἑκατόν, διότι τὸ ἄρθρον 24 Βιβλ. Γ' τίτλ. Ζ' τῆς Ἑξαβιβλου προσδιορίζει μὲν τὸν τόκον εἰς 4, εἰς 6, εἰς 8, καὶ εἰς 12 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, δὲν ἐννοεῖ ἐξ ἀκύρους τὰς περὶ τόκων συμφωνίας εἰμὴ καθ' ὅσον ὑπερβαίνουσι τὸν ἀνώτατον τοῦτον ὅρον, τὴν ἑκατοστὴν δηλ.

ἀνακίψωσιν ὡς τρίτοι ἀπόφασιν καταδικάζουσιν τὸν κηδεμένον τῆς ὡς σχολαζούσης θεωρηθείσης περιουσίας, ἐφ' ἧς ἔχουσιν ἀξιώσεις (Α. Π. 240 τοῦ 53). Ἐπίσης ὁ δανειστὴς δύναται νὰ ἀνακόψῃ ὡς τρίτος τὴν κατὰ τοῦ ἀφαιλέτου αὐτοῦ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἄλλου ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν (Α. Π. 122 τοῦ 48). Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀνακόψῃ τὴν μεταξὺ ἀγοραστοῦ κτήματος καὶ ἐτέρου ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν ὁ πωλητής, διότι, ἐν μὴ προσκληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅπως παρέμβῃ καὶ καταδικασθῇ τελεσιδικίως εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος, δὲν εὐθύνεται εἰς ἀποζημίωσιν ἕνεκα τῆς ἐννικήσεως, ὅθεν δὲν ἔχει τὸ πρὸς τριτανakoπὴν νόμιμον συμφέρον. Μὴ ἔχων οὕτως αὐτοτελεῖς ἀξιώσεις, δύναται μόνον νὰ παρεμβῇ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἀγοραστοῦ, ἀλλ' οὐκ καὶ νὰ ἀνακόψῃ (Α. Π. 125 τοῦ 65). Ἀλλ' ὁ τρίτος δύναται καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ ἐαυτὸν διὰ τῆς ἐνστάσεως δι' αὐτὸν ἄλλων δικασμένων δὲν βλάπτουσιν αὐτόν. Ὅθεν ἡ τριτανakoπή εἶναι προαιρετικὴ καὶ οὐχὶ ὑποχρεωτικὴ (Πολ. Δικ. 238. Α. Π. 170 τοῦ 51, 212 τοῦ 69, 205 τοῦ 88). Ἀπευθύνεται δὲ κυρίως μὲν κατὰ τοῦ ἀναδειχθέντος νικητοῦ ἐν τῇ δικαστικῇ ἀγῶνι, ἅτε τούτου ἐνδιαφερόμενον μόνον διὰ τὸ κύρος τῆς προσβαλλομένης τελεσιδικίου ἀποφάσεως, ὅλλ' οὐκ ἦτον καὶ κατὰ τοῦ ἡττηθέντος, ὁσάκις ἡ τελεσιδικία ἀπόφασιν δὲν ἐξετελέσθῃ εἰσέτι, ἅτε διατελοῦντος ἐτι ἐν τῇ κατοχῇ τῶν ἐπιδικασθέντων εἰς τὸν νικῆσαντα διὰ δικον δικαιομάτων, ἀ διεκδικεῖ διὰ τῆς τριτανakoπῆς ὁ τρίτος. (Ὁμοφωνεῖ Α. Π. 238 τοῦ 59. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 83 τοῦ 45 ἢ τοῦ τρίτου ἀνακοπὴ μὴ κοινοποιουμένη εἰς τὸν ἀφαιλέτην εἶναι ἀπαράδεκτος). Καὶ κυρίως μὲν καλεῖται ἡ τριτανakoπή, ὁσάκις ὁ τριτανakoπὴν ἀποβλέπει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀποτρο-

πὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως· παρεμπίπτουσα δὲ, ὁσάκις, ὑφισταμένης οἰκῆς μεταξύ ἐτέρων, ζητεῖται δι' αὐτῆς νὰ ἐξουδενωθῇ μόνον ἡ ἰσχὺς τῆς ἀποφάσεως ὡς πρὸς τὸν τρίτον. Καὶ ἡ μὲν κυρία τριτανakoπὴ εἰσάγεται εἰς τὸ ἐκδόν τὴν τελεσιδικίαν ἀπόφασιν δικαστήριον, οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὸ ἢ κατοικία τῶν διαδίκων. (Πολ. Δικ. 239. Α. Π. 203 τοῦ 68). Ἄν δὲ ἡ παραβιάζουσα τὰ συμφέροντα τοῦ τρίτου ἀπόφασιν ἐπεκυρώθῃ ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου, εἰσάγεται κατὰ τὴν δεσπόζουσαν γνώμην εἰς τὸ Ἐφετεῖον, παραλειπομένου τοῦ πρώτου τῆς δικαιοδοσίας βιβλιοῦ. Ἡ δὲ παρεμπίπτουσα τριτανakoπὴ εἰσάγεται ὡς παρεπομένη εἰς τὸ ἐκδικάζον τὴν κυρίαν δίκην δικαστήριον. Ἄλλ' ὁσάκις ἡ ἀντασσομένη ἐν δίκῃ τοῦ Πρωτοδικείου ὡς τίτλος ἐκτελέσεως τελεσιδικίος ἀπόφασιν ἐξεδόθῃ ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου καὶ ἡ τριτανakoπὴ εἰσάγεται εἰς τὸ Ἐφετεῖον· καὶ ὁσάκις τὸ δικαστήριον τῆς κυρίας δίκης εἶναι ἀναρμόδιον λόγῳ ὕλης, ἡ τριτανakoπὴ δὲν εἰσάγεται εἰς τὸ τῆς κυρίας δίκης δικαστήριον, ἀλλ' εἰς τὸ ἀρμόδιον κατὰ τοὺς περὶ ἀρμοδιότητος κανόνας δικαστήριον. Διεξάγεται δὲ ἡ διαδικασία ἐπὶ κυρίας μὲν τριτανakoπῆς κατὰ τοὺς κανόνας τῶν κυρίων ἀγωγῶν, ἐπὶ παρεμπίπτουσας δὲ τριτανakoπῆς κατὰ τοὺς κανόνας τῶν παρεμπίπτουσῶν ὑποθέσεων. Αὐτοδῆλον δὲ ὅτι ἡ τριτανakoπὴ δὲν ἀναστελλεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως.

Ἐκ τῶν εἰρημένων καθίσταται πρόδηλον, ὅτι, εἰ μὲν ἐπέλθῃ κατάργησις τῆς τελεσιδικίου ἀποφάσεως ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς τριτανakoπῆς, ὁ τρίτος εὐρεθῆσεται ἐν ἡ θέσει εὐρίσκειτο πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, οὐδεμία δὲ μεταβολὴ ἐπέρχεται ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου, πλην ἂν πρόκειται περὶ ὁδικοῦ δικαίου, ὅτε ἡ κατάργη-

σις τῆς ἀποφάσεως ἐπέρχεται πρὸς ὅφελος οὐ μόνον τοῦ τριτανakoφάντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου. Ἐάν δὲ ἡ τριτανakoπὴ ἀπορριφθῇ, ὁ τριτανakoπῶν ὑποβάλλεται οὐ μόνον εἰς τὸς δαπάνας τῆς δίκης· καὶ εἰς πρόστιμον ἐκ τῶν τῶν ἀνδρῶν τῆς τυχόν ἐπελθούσης ἐκ τῆς τριτανakoπῆς ζημίας εἰς τὸν νικητὴν (Πολ. Δικ. 243 Α. Π. 60 τοῦ 80).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Τριτεγγύσις. Ἡ τριτεγγύσις εἶναι ἀσφαλεία εἰς πληρωμὴν τῆς συναλλαγματικῆς, προσφερομένη ὑπὸ τρίτου, εἴτε ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς συναλλαγματικῆς, εἴτε δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου. Ὑπόκειται δ' ὁ τριτεγγυητὴς εἰς ἃς ὑποχρεώσεις οἱ ἐκδότες καὶ οἱ ὀπισθογραφῶντες, ἀλληλεγγύως ὡς ὑποχρεοῦνται πρὸς τὸν κομιστὴν, πλην εἰς ἄλλως συμφωνήσαντες οἱ συναλλαττόμενοι. (Ἰδὲ καὶ Συναλλαγματικά).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Τρόπος (modus) καλεῖται ὁ ἐπὶ χαρακτηριστικῶν πράξεων (ἥτοι δωρεῶν μεταξύ ζώντων ἢ αἰτίφθάντου ἢ κληρονομιῶν καὶ κληροδοσιῶν) πρόσθετος ὅρος, δι' οὗ ὁ εἰς ὃν γίνεται ἡ χάρις ὑποχρεοῦται νὰ δαπανήσῃ τὸ παραχωρούμενον αὐτῷ χαρακτηριστικῶς ἢ μέρος αὐτοῦ εἰς ὠρισμένον σκοπὸν ἢ ἄλλως πῶς ἐπιβαρύνεται. Καὶ ἐπὶ μὲν δωρεῶν ἔχει ἀγωγὴν ὁ χαριστής πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ τρόπου ἢ πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ δοθέντος, εἰ δὲ ὁ ὑπὲρ οὗ ὁ τρόπος τρίτος ἔχει τὴν ἀγωγὴν τῶν προγεγραμμένων ρημάτων (de praescriptis verbis) ἐπὶ δὲ κληροδοσιῶν οὐ μόνον ἔχει ἀγωγὴν ὁ κληρονόμος πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ τρόπου ἢ ἄλλως πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ δοθέντος, ἀλλὰ τὴν ἀσφάλειαν περὶ τούτου δύναται νὰ αἰτήσῃ πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ κληροδοτήματος· ἐπὶ δὲ κληρονομιῶν ἔχουσιν ἀγωγὴν οἱ συγχληρονόμοι ἢ ὁ ἐκτελεστής τῆς διαθήκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υγειονόμος. Υγειονομική Υπηρεσία. Τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς υγειονομικῆς υπηρεσίας καὶ τῶν υγειονόμων τὰ καθήκοντα ὀρίζει ὁ υγειονομικὸς νόμος τῆς 25 Νοεμβρίου 1845, συμπληρωθεὶς καὶ διασαφηνθεὶς διὰ τοῦ τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας Διατ. ἤτοι τοῦ Διατάγματος τῆς 25 Νοεμβρίου 1845 περὶ κανονισμοῦ τῶν υγειονομείων καὶ λοιμοκαθαρητηρίων τῆς Ἑλλάδος, οὗ ἀνάγκη νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰς κυριωτέρας διατάξεις. Κατ' αὐτὸν πᾶν ὅ,τι ἔρχεται ἢ μετακοιμίζεται διὰ θαλάσσης ἢ διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν δύναται νὰ κοινηθήσῃ αὐτῇ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρμοδίας υγειονομικῆς ἀρχῆς (ἄρθρον 1). Διὸ καὶ ἀπαγορεύεται εἰς τὸν κυβερνῶντα πλοῖον νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἔξοδον ἀνθρώπων ἢ πράγματος ἐκ τοῦ πλοίου, πρὶν ἢ ὁ πλοῖ-αρχος προσέλθῃ εἰς τὸ υγειονομεῖον καὶ ἐπιδείξῃ ὡς ἔλαβεν υγειονομικὰς πιστοποιήσεις (Ἀστυνομία τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἄρθρα 54 καὶ 55). Καὶ τὰ μὲν ἐρχόμενα ἢ μετακοιμζόμενα ἐκ τόπων, θεωρουμένων υγειονομικῶς ἠνόσων (δηλονότι ἀπηλλαγμένων λοιμώδους νόσου καὶ προπεφυλαγμένων διὰ τακτικοῦ υγειονομικοῦ συστήματος, παρέχοντος ἀπογνώσας περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς δημοσίας υγείας ἐγγυήσεις), ἂν συνοδεύονται δι' ἐλευθέρων υγειονομικῶν πιστοποιήσεων καὶ δὲν συνῆθῃ καθ' ὅδον συγκοινωνία ἢ ἄλλο συμβᾶν, εἰ' ὧν καθίσταται

ἡ υγειονομικὴ αὐτῶν κατάστασις ὑποπτος, λαμβάνουσιν ἀμέσως ἐλευθέραν κοινωνίαν, προηγηθείσης τῆς νενομισμένης ἐξετάσεως καὶ ἀδείας τῆς ἀρμοδίας υγειονομικῆς ἀρχῆς (ἄρθρον 2). Τὰ δὲ ἐρχόμενα ἢ μετακοιμζόμενα ἐκ τόπων, μὴ θεωρουμένων υγειονομικῶς ἠνόσων, ὑπάγονται α') εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς καθαρᾶς πιστοποιήσεως, εἰάν ἐρχονται ἐκ τόπων, οἵτινες δὲν προφυλάττονται μὲν διὰ τακτικοῦ υγειονομικοῦ συστήματος, ἀλλὰ δὲν παρέχουσιν ὑπόψιαν λοιμώδους νόσου, καὶ δὲν διατελοῦσιν εἰς ἐλευθέρᾳ κοινωνίᾳ πρὸς τόπους, ἐν αἷς ἐπιδημεῖ τοιοῦτον νόσημα, δὲν ἐκοινωνήσαν καθ' ὅδον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τόπους ὑπόπτους ἢ ἀκαθάρτους ἢ πρὸς ἀνθρώπους, πλοῖα, ζῶα ἢ πράγματα, ἐρχόμενα ἐκ μεμολυσμένων ἢ ὑπόπτων τόπων, καὶ δὲν καθίστανται ὑποπτοὶ ἔνεκεν ὁποιασδήποτε ἄλλης περιστάσεως β') εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ὑπόπτου πιστοποιήσεως, εἰάν ἐκ τόπου, ἐν ᾧ ὑπάρχει ὑπόψια λοιμώδους νοσήματος, ἢ ὅπου παρῆλθον μὲν 15 ἡμέραι ἀπὸ τοῦ τελευταίου κρούσματος, δὲν συνεπληρώθησαν δὲ εἰτέτι αἱ τεσσαράκοντα, ἢ διατελεῖ ὁ τόπος οὗτος εἰς ἐλευθέραν κοινωνίαν πρὸς τόπους, ἐνθα ἐπικρατοῦσι λοιμώδεις νόσοι, καὶ εἰάν ἐρχονται μὲν ἐκ τόπου ἠνόσου ἢ καθαροῦ, ἐκοινωνήσαν δὲ καθ' ὅδον πρὸς τόπους θεωρουμένους ὑπόπτους, ἢ ἀνθρώπους, ζῶα,

πλοῖα ἢ πράγματα, ὑπαγόμενα εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὑπόπτων γ) εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ἀκαθάρτου πιστοποιήσεως, ἂν ἐρχονται ἐκ τόπου, ὅπου ἐπικρατοῦσι λοιμώδη νοσήματα, ἢ καὶ βαρεῖται ὑποφθαί τοιούτων νοσημάτων, ἢ δὲν εἶχον παρέλθει δεκαπέντε ἡμέραι, ἀφ' ἧς προσεβλήθη ὁ τελευταῖος ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ, καὶ ἂν ᾔλθον μὲν ἐκ τόπου ἀνόσου, καθαροῦ ἢ ὑπόπτου, ἐκκινώνησαν δὲ καθ' ὅδον πρὸς ἄλλους τόπους, ἀνθρώπους, ζῶα, πλοῖα ἢ πράγματα μεμολυσμένα, ἢ καὶ ἀκάθαρτα θεωρούμενα, καὶ τέλος εἰς ἀνεφάνη ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἢ καὶ εἰς τὴν συνοδείαν νόσημα, λογιθὲν λοιμώδες (ἄρθρον 3). Τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὰς τρεῖς ταύτας κατηγορίας ὑποβάλλονται ὑπὸ καθάρσιν διαφόρου διαρκείας, ὁριζομένην ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ὑγειονομικῆς ἀρχῆς κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπαπειλουμένου κινδύνου, συμμορφουμένης ἐκάστοτε πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ διὰ Β-βασιλικῆς Διατάγματος ὁριζομένου ὑγειονομικοῦ κανονισμοῦ (ἄρθρ. 4). Κατὰ τὰ ἀνωτέρω οὐδὲν πλοῖον δύναται νὰ λάβῃ ἐλευθέραν κοινωνίαν, ἂν μὴ ἐπιτρέψῃ τοῦτο ἡ ὑγειονομικὴ ἀρχή, ἥτις κατὰ τοὺς ὁρθοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Διατάγματος περὶ κανονισμοῦ τῶν ὑγειονομικῶν (ἄρθρ. 81 καὶ 116) ὀφείλει μὲν ἀπαραβάτως νὰ διατάσῃ τὴν ἱατρικὴν ἐπίσκεψιν τῶν πλοίων, ὡσάκτις διετάχθη ἡ ὑποβολὴ αὐτῶν εἰς καθάρσιν ἢ φέρουσιν ἐν αὐτοῖς ναύτην ἢ ἐπιβάτην ἀσθενῆ, δικαιούται δὲ νὰ διατάσῃ τὴν ἱατρικὴν ἐπίσκεψιν τῶν πλοίων, ὡσάκτις ἔχει ἔλλογους ἀφορμὰς νὰ υποπτεύῃ τὴν ὑγειονομικὴν κατὰστασιν τοῦ πλοίου, εἴτε διὰ τὴν ἀταξίαν τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ, εἴτε διότι αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ πλοιάρχου παρουσιάζουσιν ἀντιφάσεις καὶ διαφωνίας. Ἀπαλλάσσονται τῆς ἐπισκέψεως ταύτης τὰ ἔχοντα ἱατρὸν πολεμικὰ πλοῖα, ἅτε προσυπογραφομένου καὶ τούτου εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ πλοι-

άρχου (Διατ. περὶ κανονισμοῦ τῶν ὑγειονομικῶν ἄρθρον 31). Διὰ τὴν ἐπίσκεψιν δὲ ταύτην τοῦ ἱατροῦ καταβάλλονται ὑπὸ τῶν πλοίων τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 5 κεφαλαίου β' τοῦ νόμου περὶ διατιμῆσεως τῶν ὑγειονομικῶν καὶ λοιμοκαθαρτικῶν διακαιωμάτων ὁριζόμενα δικαιώματα, ἅπερ εἰσπραττάντο εἰς ὄφελος τοῦ δημοσίου, ἐν ὧσιν ὑπῆρχον διωρισμένοι δημόσιοι ἱατροί, ἀφ' ἧς δὲ λόγῳ οἰκονομικῶν μέτρων ἐπαυσαν νὰ διορίζονται τοιοῦτοι, εἰσπραττάντο ὑπὸ τῶν ἐνεργούντων τὴν ἐπίσκεψιν ἰδιωτικῶν ἱατρῶν δυνάμει τοῦ Διατάγματος τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν, δι' οὗ ἀνατίθεται αὐτοῖς ἡ τῶν καθηκόντων τῆς ὑγειονομικοῦ ἱατροῦ ἐκπλήρωσις ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀπολήψει τῶν ταυτῶν δικαιωμάτων. Σημειώσεως ἄξιον κρίνομεν, ὅτι τὰ τῶν ὑγειονομικῶν ἀρχῶν καθήκον ὅσον νὰ ἐκτελεῖται μετὰ πολλῆς περισκέψεως, διότι ἔνθεν μὲν ἡ ὀλιγωρία ἢ αἰσιοδοξία αὐτῶν δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν μετάδοσιν φανερῶν λοιμωδῶν νοσημάτων, ἔνθεν δὲ ὁ ὑπερβάλλων αὐτῶν ζήλος ἐπιβαρύνει ἀδικαιολογητῶς τὰ πλοῖα διὰ δικαιωμάτων ἱατρικῆς ἐπισκέψεως καὶ παρεμβάλλει προσκομματα εἰς τὴν κίνησιν τῆς ναυτιλίας. Ἰδὲν δὲ πλοῖον ἐλληνικὸν μεμολυσμένον εἶναι ὑπόχρεον, προσορμισθὲν εἰς τινα τοῦ κράτους λιμένα, νὰ ἐκτελεῇ τὴν καθάρσιν αὐτοῦ εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ προσδιορισμένα λοιμοκαθαρτήρια (ἄρθρον 5). Οὐ μόνον δὲ τὰ μεμολυσμένα, ἀλλὰ καὶ πᾶν οἰονόηποτε πλοῖον τίθεται ὑπὸ καθάρσιν, καταπλέον ἐκ μερῶν, ἔνθα ἐπιπολάζει μεταδοτικὸν νόσημα (οἷον χολέρα, πανώλη, χίτρινος πυρετός κτλ.). Ὅσακις δ' ἐπιβάλλεται διὰ Β. Διατάγματος εἰδικὴ καθάρσις, τὸ εἶδος καὶ ἡ διάρκεια αὐτῆς ὁρίζεται διὰ τοῦ αὐτοῦ Β. Διατάγματος (ἄρθρον 12). Διὰ Διατάγματος δὲ καθαργείται καὶ ἡ ἐπιβλήθεῖσα τοιοῦτου εἴδους καθάρσις, ἐκκλιπούσης τῆς νόσου, ἥτις προῦκάλυσε τὴν

ἐπιβολήν, ἣ ἐλαττωμένη περιορίζεται εἰς ἐπιτηρητικὴν καθάρσιν. Ὅρθως δ' ἀνετέθη εἰς τὴν κυβέρνησιν ὁ διὰ Β. Διατάγματος ἐκάστοτε ὁριστὸς τῶν τόπων πρὸς οὓς διατελεῖ ἡ Ἑλλάς ἐν ἐλευθέρᾳ κοινωνίᾳ, καὶ τῆς ἐπὶ τῶν μεθαρτίων καὶ παραλίων ὑγειονομικῆς γραμμῆς καὶ ἡ ἐκδοσις εἰδικῶν ὑγειονομικῶν διατάξεων κατὰ τὰ ἐπισκεπτόμενα ἐκάστοτε νοσήματα, δι' ὧν διέζεται τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ Ἱατροσυμβουλίου τὸ εἶδος καὶ ἡ χρονικὴ διάρκεια τῆς καθάρσεως τῶν πλοίων καὶ ἐπιβατῶν (ἄρθρον 13). Κατὰ τὰ εἰρημένα πᾶν πλοῖον, ἐξ ὁποιοῦδήποτε λιμένος ἐκπλέων καὶ εἰς ὁποιοῦνδήποτε μέρος διευθυνόμενον, ὀφείλει νὰ φέρῃ πάντοτε Ἑγειονομικὴν πιστοποιήσιν· ἄλλως λογίζεται ὡς ὑποπτον καὶ ἀκάθαρτον (Διάταγμα τῆς 25 Νομβρίου 1848 περὶ κανονισμοῦ τῶν ὑγειονομικῶν ἄρθρων 1). Φέρει δὲ ἡ ὑγειονομικὴ πιστοποίησης τὸ ὄνομα, τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πλοίου, τὴν σημαίαν αὐτοῦ, τὸ ὄνομα τοῦ πλοιάρχου, τὸν ἀριθμὸν τοῦ πληρώματος συνωδὰ πρὸς τὸ ναυτολόγιον αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιβατῶν σὺν τοῖς κυριωτέροις χαρακτηριστικοῖς ἐκάστου, τὸ εἶδος τοῦ φορτίου ἐν γένει, κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον δηλωτικῶν τῶν πραγματειῶν, τὸν τόπον, εἰς ὃν διευθύνονται, τὸν τόπον ὅθεν ἀποπλεῖ, καὶ τέλος ὅσον ἔνεστιν ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν τῆς δημοσίας υγείας τοῦ τόπου, ὅθεν ἐκπλεῖ, καὶ τῶν περιχώρων αὐτοῦ. Σημειοῦται ἔπειτα ἡ ἡμερομηνία ὁλογραφῶς, υπογράφεται ὁ προϊστάμενος καὶ ὁ γραμματεὺς τοῦ ἁρμοδίου ὑγειονομοῦ, ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτος, καὶ τίθεται ἡ σφραγὶς τῆς ὑπηρεσίας. Ἐν τῇ περιθώρῳ δὲ πρὸς ἀριστερὰ σημειοῦνται ἐν συνόψει τὰ ἐν τῇ πιστοποιήσει ἐμπεριεχόμενα καὶ ἔπειτα ἀποκόπτεται ἡ πιστοποιήσις ἐκ τοῦ περιθωρίου, ὅπερ διατηρεῖται ὡς ἀτέλεχος εἰς τὰ ἀρχεῖα

τοῦ ὑγειονομοῦ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁσάκις ἡ ὑγειονομικὴ πιστοποίησις δίδεται ἐν Ἑλλάδι εἰς πλοῖα ἐλεύθερα, κατευθυνόμενα εἰς ἄλλους ἐλληνικοὺς λιμένας, δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ σημείωσις τῶν ὀνομάτων καὶ χαρακτηριστικῶν τῶν ἐπιβατῶν, ἐπαρκούσης τῆς σημειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ μόνον αὐτῶν (Διατ. περὶ Ἑγειονομικοῦ κανονισμοῦ ἄρθρ. 8). Ἐκδίδονται δὲ αἱ ὑγειονομικαὶ πιστοποιήσεις ἐν Ἑλλάδι μὲν ὑπὸ τῶν ὑγειονομῶν, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ δὲ (διὰ τὰ ἐλληνικὰ πλοῖα) ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν προσένων. Αἱ τῶν προσένων δὲ πιστοποιήσεις συντασσόμεναι κατὰ τὰ ἀνωτέρω πρέπον νὰ ἀναφέρωσιν ἔτι τὸν χρόνον τῆς ἐν τῇ λιμένι ἐκείνῃ διαμονῆς τοῦ πλοίου, τὸν τόπον τῆς προελεύσεως αὐτοῦ, τὴν ὥραν τῆς ἐκ τοῦ τελευταίου τόπου ἐλεύσεως αὐτοῦ, τοὺς τόπους εἰς οὓς κατέπλευσε πρὸ τῆς ἐκεῖ ἀφίξεως αὐτοῦ, τὸ εἶδος τῶν κομιζομένων πραγματειῶν καὶ τὸν τόπον τῆς προελεύσεως τῶν ἐπιβατῶν (ἄρθρον 4). Τὰ δὲ ἐκ ξένων λιμένων προερχόμενα ἐλληνικὰ ἢ ἀλλοδαπὰ πλοῖα ὀφείλουσι νὰ ἐφοδιαζῶνται διὰ πιστοποιήσεως ἢ ἐπιθεωρήσεως (visa) τῶν ἐκεῖ ὑγειονομικῶν ἀρχῶν (Διατ. τῆς 22 Φεβρουαρίου 1857 περὶ ἀντικαταστ. τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ ὑγειονομικοῦ κανονισμοῦ). Γίνεται δὲ ἐπιθεώρησις τῶν ὑγειονομικῶν πιστοποιήσεων κατὰ χρόνος εἰς ἕκαστον τόπον, ὅπου προσορμίζεται τὸ πλοῖον, ἵνα γνωσκηται ἡ ὑγειονομικὴ κατάστασις καὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ πλοίου αὐτοῦ (ἄρθρον 8). Μὴ ἀπαγορευομένης δὲ τῷ πλοιάρχῳ τῆς κατὰ τὸν πλὺν προσορμίσεως εἰς ἄλλους λιμένας ἢ ὁρμους παρὰ τὸν εἰς ὃν κατευθύνεται, ἐπιταί, ὅτι δύναται ἔνεκα τοῦ κακοῦ καιροῦ ἢ ἄλλης ἀνάγκης νὰ προσορμισθῇ ἄλλαχοῦ, ἀλλ' ὀφείλει ἐκεῖ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς ὑγειονομικῆς πιστοποιήσεως. Σημειωτέον δὲ, ὅτι πα

ρελουσῶν 24 ὥρων ἀπὸ τῆς πιστοποιήσεως ἐπιθεωρήσεως, ἐὰν μὴ ἀποπλεύσῃ τὸ πλοῖον, δέον νὰ προκαλέσῃ νέαν ἐπιθεώρησιν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ (ἄρθρον 9). Ὅθεν, ἂν ὁ πλοίαρχος μὴ προσέλθῃ εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἀρχήν, ὅπως ζητήσῃ τὴν ἐπιθεώρησιν ταύτην, τιμωρητέος κατὰ τὸ ἄρθρον 570 τοῦ Ποινικοῦ νόμου, ὅπερ τιμωρεῖ δι' ἀστυνομικῆς ποινῆς τοὺς παρὰβιάζοντας τὰ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς κατὰ τῶν εἰς ἀνθρώπους ἐπισκηπτόντων μολυντικῶν νοσημάτων διατεταγμένα ἀσφαλιστικὰ μέσα ἢ τοὺς ἄλλους πρὸς ἀποτροπὴν τῆς διαδόσεως τῆς νόσου κανονισμούς. Ἐν δὲ τῇ ἐπιθεώρησει (visa) τῆς πιστοποιήσεως οὐ μόνον σημειοῦται ὁ τόπος τῆς προσομίσεως τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐκοινώνησεν ἐλευθέρως ἢ ἂν διετέλεσεν ὑπὸ κάθαρσιν, ἂν ἀπεβιβάσθῃσαν πραγματεῖται, ναῦται ἢ ἐπιβάται, ἂν ἔμειναν ἔτι εἰς τὸ πλοῖον πραγματεῖται, ἐὰν ἐπιβίβασε νέας πραγματείας καὶ ἄλλους ἐπιβάτας ἢ ναύτας, τίς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ πλοίου ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληρώματος καὶ τῶν ἐπιβατῶν, σημειοῦμένων τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκάστου τῶν τελευταίων τούτων, κατὰ τὸ ἄρθρον 3, τίς ἢ κατάστασις τῆς δημοσίας υγείας τοῦ τόπου, ὅπου γίνεται ἡ ἐπιθεώρησις καὶ τῶν πέραν αὐτοῦ μερῶν, καὶ τέλος πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐνδιαφέρῃ τὴν δημοσίαν υγείαν (ἄρθρον 10). Ἐὰν δὲ πλοῖόν τι ἐνεκὰ ναυαγίου ἢ ἄλλου ἀτυχοῦς συμβάντος ἀπολέσῃ κατὰ πᾶν διάπλουν τὴν ὑγειονομικὴν πιστοποίησιν καὶ θέλῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πλοῦν αὐτοῦ δι' ἄλλαν λιμένα δύναται νὰ λάβῃ νέαν ὑγειονομικὴν πιστοποίησιν· ἀλλ' αἱ ὑγειονομικαὶ ὀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ ἐξακριβώσιν ἂν τὸ πλοῖον ἦτον ἐλεύθερον ἢ μὴ καὶ νὰ σημειώσιν αὐτὸ εἰς τὴν νέαν πιστοποίησιν, πρὸς ὃ

δηγίαν τῶν ὑγειονομικῶν ἀργῶν τῶν λιμένων, εἰς οὓς κατευθύνεται (ἄρθρον 12). Λεκτέον, ὅτι τὰ ἀλειυτικά πλοῖα καὶ ἑλ-λα μικρὰ πλοίαρκα ἀπὸ 5 τόνων καὶ κατωτέρω, τὰ παραπλέοντα τὰς ὁκτάδας τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους, δὲν λαμβάνουσιν ὑγειονομικὴν πιστοποίησιν, ἀλλ' ἀπλῆν ἄδειαν, ἣν δύναται νὰ χορηγήσῃ οὐ μόνον ὁ ὑγειονόμος ἀλλὰ καὶ ὁ σταθμάρχης, περιλαμβανούσαν τὸ εἶδος, τὴν χωρητικότητα τοῦ πλοίου, τὸ ὄνομα τοῦ πλοίαρχου, τὸν ἀριθμὸν τῶν ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν, τὸ φορτίον, τὴν διεύθυνσιν τοῦ πλοίου, τὴν ὑγεινήν κατάστασιν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐκδίδεται ἡ ἄδεια, τὸν χρόνον τῆς διαρκείας τῆς ἰσχύος αὐτῆς, καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐκδόσεως (ἄρθρον 13). Ὑποσημειώθη δὲ ὀνωτέρω, ὅτι αἱ ὑγειονομικαὶ πιστοποιήσεις διακρίνονται κατὰ τὴν τῆς υγείας τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐκδίδονται, κατάστασιν 1) Εἰς ἐλευθέρους, 2) Εἰς καθαρὰς, 3) Εἰς ἐπάπτους, 4) Εἰς ἀκαθάρτους, συνωδὰ πρὸς τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ὑγειονομικοῦ νόμου. Καὶ ἐλευθεραὶ μὲν εἶναι αἱ πιστοποιήσεις, αἱ ἐν τοῖς ἀνόσις ἐκδιδόμεναι, καθ' ἑαυτὰς δὲ ὑποπτοὶ καὶ ἀκάθαρται αἱ ἐκδιδόμεναι ἐν τοῖς ὑγειονομικῶς ἀπροφυλάκτοις, καὶ αἱ τῶν μεμολυσμένων πλοίων (διάταγμα περὶ ὑγειονομικοῦ κανονισμοῦ ἄρθρον 17) ῥητέν· ἔτι, ὅτι κατὰ τὸ διάταγμα περὶ ὑγειονομικοῦ καιομισμού πᾶν πλοῖον ὑποβάλλεται καταπλέον ὑπὸ τῶν ὑγειονομικῶν ἀρχῶν εἰς ἐφομολόγησιν ἅμα τῇ προσομίσει αὐτοῦ (ἄρθρον 19), πρὸ τῆς ὁποίας οὐδεὶς δύναται νὰ προσεγγίσῃ καὶ συνδολεῖσθῃ τῷ πλοίαρχῳ ἢ ἄλλῳ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ (ἄρθρον 22), παραλαμβάνονται δ' εἰς τὴν ἐφομολόγησιν συνήθως ὁ πλοίαρχος καὶ δύο ναῦται, ἢ, ὅταν ὑπάρχουσιν ἐπιβάται, εἰς ἐπιβάτης καὶ εἰς ναύτης, καὶ ἐφομολογούνται ἕκαστος κατ' ἰδίαν, προσκαλούμενοι ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸ διαλεκτήριον

ἢ εἰς ἄλλον τόπον τοῦ ὑγειονομείου, ἐπὶ τούτῳ διωριζόμενον. Ἐάν δ' ἐξομολογῶν παρατηρήσῃ διαφωνίαν περὶ οὐσιώδη ἀντικείμενα μεταξὺ τῶν ἐξομολογουμένων, ἢ συλλάβῃ ὑποψίαν τινά, ἢ καὶ ὅταν εἰσ-αίνονδ' ἴσῃ ἄλλον λόγον νομίῃ ἀναγκαιάν τὴν ἐξομολόγησιν καὶ ἄλλων προσώπων ἐκ τῶν τοῦ πλοίου, δύναται, καὶ ὀφείλει μάλιστα, νὰ ἐξομολογῇ καὶ ὅλους τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· δύναται δὲ νὰ ἐπαναλάβῃ δις καὶ τρίς τὴν ἐξομολόγησιν τῶν προσώπων, εἰς νομίῃ αὐτὴ ἀναγκαῖον. Ἐάν δὲ ἐν ᾧ τόπῳ προσορμίζεται τὸ πλοῖον τὸ ὑγειονομεῖον δὲν ἔχῃ ἴδιον λέμβον, ὁ πλοίαρχος ὀφείλει ἐντός ἡμισείας ὥρας μετὰ τὴν ἀγκυροβόλησιν νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸ ὑγειονομεῖον διὰ τοῦ ἰδίου λέμβου (ἄρθρον 23). Ὅρκιζονται δὲ ὅτε πλοίαρχος καὶ πάντες ἐν γένει οἱ μέλλοντες νὰ ἐξομολογηθῶσιν, ὅτι ἐροῦσιν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὑπομνησκόντες αὐτοὺς τοῦ ὑγειονόμου τὰς ἐπιβαλλομένας ταῖς ψευδομένοις ποινάς. Θεωρεῖται ὅμως περὶ τὴν κατὰ κανόνα ἢ εἰς ὅρκον ὑποβολὴ τῶν ἐξομολογουμένων, ὅταν τὰ πλοῖα ἔρχονται ἐξ ἐλληνικῶν τόπων, ἔθνα οὐδεμία διηγέσθῃ ὑπόνοια λοιμῶδους νόσου, οὐδαμῶς συγκοινωνήσαντα πρὸς πλοῖα ἢ τόπους μὴ ἐλευθέρους (ἄρθρον 26). Τελεῖται δὲ ἡ ἐξομολόγησις κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἀποτενιζόμενων εἰς τὸν ἐξολογούμενον τῶν ἀναγκαῖων ἐρωτήσεων. Τῶν ἀλιευτικῶν καὶ τῶν παρὰ τὰς ἁκτὰς δ' ἀλιευτικῶν καὶ τῶν παρὰ τὰς ἁκτὰς πλεόντων πλοιαρίων ἡ ἐξομολόγησις γίνεται μὲν κατὰ κανόνα οὐ μόνον ἀνευ ὅρκου ἀλλὰ καὶ προφορικῶς, ὅσταν ταῦτα πλέωσιν εἰς μέρη, ὅπου δὲν εἶναι ὑποψία, ὅτι ἐδύναντο νὰ κοινώσωσι πρὸς ὑπόπτους τόπους, πλοῖα, ἀνθρώπους ἢ πράγματα· ἀλλ' ἂν ἡ ὑγειονομικὴ ἀρχὴ θεωρήσῃ προσήκουσαν τὴν ὁρκον καὶ ἔγγραφον ἐξομολόγησιν, δικαιούται νὰ τελείσῃ αὐτὴν ἐνὸρκως καὶ ἐγγράφως,

ὡς τῶν ἄλλων πλοίων (ἄρθρον 30). — Προσθετέον ὅτι, ἅμα προσορμισθέντος ὁποιοῦδήποτε πλοίου εἰς λιμένα, ἐκέρχεται ὁ πλοίαρχος, μετακλούμενος ὑπὸ τοῦ λιμενάρχου, μετὰ δύο τοὐλάχιστον ἀνθρώπων τοῦ πλοίου ἐπὶ τοῦ λέμβου αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ διωριζόμενον τοῦ ὑγειονομείου τόπον, κομίζων τὰ ἔγγραφα τοῦ πλοίου, αἱ παραλαμβάνουσα μετὰ τῶν ἀνηκουσῶν προφυλάξων καὶ ἀναγινώσκουσα προβαίνει εἴτα ἡ ὑγειονομικὴ ἀρχὴ εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα (Διάταγμα περὶ Ὑγειονομικοῦ κανονισμοῦ ἄρθρον 45). Προκηψάσης δὲ τῆς βεβαιώσεως ὅτι τὸ πλοῖον εἶναι ἐλεύθερον, πέμπεται φύλαξ εἰς αὐτὸ, ἵνα παραβάλῃ τὸ πλήρωμα, τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὰς πραγματείας πρὸς τὰ ἔγγραφα τοῦ πλοίου· καὶ ὅσταν εὐρεθῶσιν ὅλα ἐν τάξει, ἐπιτρέπεται τῷ πλοίῳ νὰ ἐλευθερακοινωνήσῃ (ἄρθρον 46). Διαμένει δ' ἡ ὑγειονομικὴ πιστοποίησις τοῦ πλοίου εἰς ὅσον ἐν τῇ ὑγειονομείῳ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων, τὸ ναυτολόγιον παραπέμπεται μετὰ τὴν παραβολὴν τῶν ναυτῶν εἰς τὴν λιμενικὴν ἀρχήν, καὶ τὸ δηλωτικόν, ἐπιθεωρηθέν πρᾶκτον, ὅταν τὸ πλοῖον δὲν ᾔναι ἐλεύθερον, ἀποστέλλεται εἰς τὸ τελωνεῖον (ἄρθρον 48). Θεωροῦνται δὲ γενικῶς τὰς πλοῖα ὡς ὑπὸ καθήρσιν ὄντα, μέχρις οὐ λάβωσιν ἐλευθέρων κοινῶν παρὰ τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς· καὶ διὰ τοῦτο καθ' ὅλον τὸ μεταξὺ διάστημα διατηροῦνται ἀκριβῶς πᾶσαι αἱ ὑγειονομικαὶ προφυλάξεις, τιμωρουμένων τῶν παραβατῶν κατὰ τὸν ὑγειονομικὸν νόμον (ἄρθρον 49). Ὅσταν δὲ τὸ προσορμίζόμενον πλοῖον δὲν ᾔναι ἐλεύθερον, διατάσσεται ἡ προσορμισαὶ αὐτοῦ εἰς τὴν διωρισμένην ἀναλόγως τῆς κατηγορίας τῆς πιστοποιήσεως αὐτοῦ θέσιν (ἄρθρον 58). Ἐν δὲ προσορμισθῇ εἰς λιμένα, ὅπου δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτόν, ἡ ὁ

γειονομική ἀρχή ἐπιθεωρεῖ τὴν πιστοποίησιν αὐτοῦ, καὶ διατάσσει αὐτὸ νὰ ἀναχωρήσῃ ἁμέσως εἰς τοὺς ἀρμοδίους λιμένας (ἄρθρον 51). Τὸ δὲ πλεόν ὀφείλει νὰ ὑπακούσῃ παραυτίκα, πλὴν ἐὰν ἐναντίος ἄνεμος ἢ ἄλλη ἀκατανίκητος ἀνάγκη καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς, ὅτε δικαιούται νὰ ναβύλλῃ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ἕως οὗ παρίλθῃ τὸ κώλυμα. ἄλλ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἐπιτηρεῖται αὐστηρῶς, ἀπατρεπομένης μὲν πάσης πρὸς αὐτὸ συγκοινωνίας, εἰσαγομένων δὲ τῶν ἐδωδίων καὶ λοιπῶν ἀναγκαίων ἐπὶ ταῖς δεούσαις προφυλάξεσι (ἄρθρον 52). Καταπλέον δὲ ἐν νυκτερινῇ ὥρᾳ πλοῖον ὁ φεῖλει ἀεὶποτε νὰ προσορμίζεται εἰς ἀπόκεντρον καὶ εὐρὺ μέρος τοῦ λιμένος, μακρὰ τῶν ἄλλων πλοίων, ὅτε θεωρούμενον ὡς μὴ ἐλεύθερον μέχρι οὗ ἐξετασθῇ ὑπὸ τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς (ἄρθρον 53). — Σημειωτέον, ὅτι οἱ ἐκτελοῦντες ὑγειονομικὰ καθήκοντα ὑποχρεοῦνται νὰ βεβαιώσῃ τὰ ἐν τῷ νόμῳ ὠρισμένα ὑγειονομικὰ δικαιώματα καὶ νὰ υποβάλλωσι κατὰ τριμηνίαν πίνακα τῶν βεβαιωθέντων ὑπ' αὐτῶν ὑγειονομικῶν δικαιωμάτων, ἐὰν βεβαιώσωσι τοιαῦτα, ἢ εἰσπραξίς δὲ αὐτῶν ἀπόκειται εἰς τὰς τελωνιακὰς ἀρχάς. Τὰ δὲ λοιμοκαθαρτικά δικαιώματα βεβαιοῖ μὲν ὁ ἐπιστάτης τοῦ λοιμοκαθαρηρίου, εἰσπράττει δὲ ὁ τελώνης. Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι ὑγειονομικὰς μὲν πιστοποιήσεις δικαιούνται νὰ ἐκδίδωσι μόνον οἱ διευθύνοντες ὑγειονομεῖα α', β' καὶ γ' τάξεως· ἀδείας δὲ ἄκτοπλοίας αὐτοὶ τε καὶ οἱ διευθύνοντες σταθμαρχεῖα (ὧν οἱ δευτεροὶ ὀφείλουσι νὰ κρατῶσιν ἀντίγραφα τῶν ὑγειονομικῶν πιστοποιήσεων, νὰ διατηρῶσι δὲ τὰ στελέχη τῶν ἀδειῶν ἄκτοπλοίας), οὐχὶ δὲ καὶ οἱ διευθύνοντες φυλακεῖα, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ τηρῶσι μόνον ἀντίγραφα τῶν τελουμένων ὑπ'

αὐτῶν ἐπιθεωρήσεων τῶν ὑγειονομικῶν πιστοποιήσεων καὶ ἀδειῶν ἄκτοπλοίας. — Ὡς δὲ παρατηρήσαμεν καὶ ἐν § 107 τοῦ ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων οἱ ἐκτελοῦντες ὑγειονομικὰ καθήκοντα καὶ ὁ ἐπιστάτης τοῦ λοιμοκαθαρηρίου εἰσπράττει καὶ ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν ὡς πρὸς τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ λοιμοκαθαρηρίου ἢ ἄλλων πρὸς καθαρίσιν ὠρισμένων τόπων ἢ ὑπὸ καθαρίσιν διατελούντων πλοίων διαπραττόμενα ἀδικήματα (Ἵγειονομικοῦ νόμου ἄρθρον 34). Περὶ δὲ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἀνακριτικῆς ταύτης ἐξουσίας καὶ τῶν κατὰ τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς τηρητέων διατοπώσεων ὁ νόμος ὁρίζει ἀπλῶς ὅτι ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς τοῦτο αἱ διατάξεις τῆς Ποινικῆς δικονομίας· ὅθεν ἔχουσιν οὗτοι ἅπαντα τὰ δικαιώματα τῶν γενικῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων καὶ δύνανται κατ' ἀκολουθίαν νὰ προβαίνωσιν εἰς ὅς πάντες οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι ἀνακριτικὰς πράξεις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υιοθεσία. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον ἡ υἱοθεσία διακρίνεται εἰς τὴν ἰδίως υἱοθεσίαν, ἥτοι τὴν υἱοθεσίαν ὑπ' ἐξουσίαν, καὶ τὴν εἰσποίησιν, ἥτοι τὴν υἱοθεσίαν αὐτεξουσίαν. Καὶ τῶν μὲν ἐφ' ἑβων αὐτεξουσίαν ἢ εἰσποίησιν ἀπῆρται τὴν συναινέσιν ἀπλῶς τῶν κηδεμόνων αὐτῶν, τῶν δὲ ἀνῆθων αὐτεξουσίαν τὴν αὐθεντίαν τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν, συναίνουμένων καὶ τῶν ἐγγυτέρων συγγενῶν τοῦ ὀρφανοῦ, ἐπὶ τῇ ρητῇ ἐγγυήσεως τοῦ υἱοθετοῦντος πατρὸς περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν πραγμάτων τοῦ υἱοθετομένου, ἂν τυχὼν λάβῃ ὁ υἱοθετῶν τοιαῦτα εἰς αὐτὸν μὲν τὸν υἱοθετούμενον μεθ' ἐνὸς ἐπιτετάρτου τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἐν ἡ περὶ πτώσει ἤθελε χειραφετήσῃ αὐτὸν ἀναίτιως εἰς τοὺς νομίμους δὲ αὐτοῦ κληρονόμους, ἂν τυχὼν ἀποθάνῃ. Τῶν δὲ ὑπεξουσίαν

ἡ υιοθεσία ἀπήτει μόνον τὴν συναίνεσιν τοῦ φυσικοῦ πατρὸς (αὐτοπροσώπως παρασταμένου), ὅστις δυνάμει τῆς πατρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας παρεχάσκει διὰ πλαστῆς πράξεως τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς υιοθεσίαν. Ἄλλ' ἡ υιοθεσία ὑπεξουσίαν κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον δὲν παρεῖχε πατρικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν υιοθετήσαντα (πλὴν ἐὰν ᾗτο ἀνιὼν), ὅθεν καὶ εἰς τὸν υιοθετηθέντα τὸ δικαίωμα τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίας τῶν συγγενῶν τοῦ θετοῦ πατρὸς. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἀπηγορεύετο τὸ υιοθετεῖν εἰς τοὺς ἔχοντας τέκνα, καὶ εἰς τοὺς μὴ ὑπερβίνοντας τὸν υιοθετούμενον κατὰ δεκάροτῳ ἔτη· τὸ δὲ υιοθετεῖν αὐτεξουσίους καὶ εἰς τοὺς μὴ πω ἐξηκονταετείς (Ν. 45 § 2 Πανδ. (1. 7)). Ἄλλ' αὐδεμία τοῦ νόμου διάταξις ἀπαιτεῖ ὡς αὐσιῶδες στοιχεῖον τοῦ κύρους τῆς υιοθεσίας τὴν μετὰ τοῦ υιοθετοῦντος συν-οίκησιν τοῦ υιοθετουμένου· ἡ δὲ ὑπὸ τῆς Νεαρχῆς 27 τοῦ Λέοντος ὑποβολή τοῦ θετοῦ τέκνου εἰς ὑποταγὴν τῆς θετῆς μητρὸς ὠρίσθη ἀπλῶς ὡς σκοπὸς τῆς υιοθεσίας, οὐχὶ δὲ ὡς ὅρος αὐτῆς (Α. Π. 25 τοῦ 79).

Καὶ ἰσχύουσι μὲν καὶ νῦν αἱ διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου, ἀλλὰ τανῦν, καταργηθέντων τῶν ἐπὶ Ῥωμαίων δικονομικῶν τύπων, ἡ υιοθεσία τελεῖται διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐκδιδομένης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (Α. Π. 305 τοῦ 77, 109 τοῦ 85).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Α. Π. 218 τοῦ 86 σήμερον χωρεῖ υιοθεσία καὶ τῶν ἐκ παλλακείας τέκνων, ὡς νόθων καὶ τούτων, μὴ διαφερόντων τανῦν τῶν ἐκ πορνείας. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἡ υιοθεσία συγχωρεῖται εἰς μόνους τοὺς συμπληρώσαντας τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, τοὺς μὴ ἔχοντας νομίμους ἢ νομιμοποιηθέντας κατιόντας καὶ ὑπερβίνοντας κατὰ δεκά-πέντε· τοῦλάχιστον ἔτη τὸν υιοθετούμενον·

ἀπαγορεύεται δ' ἡ υιοθέτησις τῶν φυσικῶν τέκνων. Ἀπαιτεῖται δὲ πρὸς υιοθεσίαν ἡ συναίνεσις μὲν τοῦ υιοθετουμένου, ἀν ᾗναι χεираφίτος ἢ συνεπλήρωσε τὸ ἑκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ συναίνεσις τῶν γονέων, ἀν ὁ υιοθετούμενος δὲν συνεπλήρωσε τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἐπὶ υιοθεσίας ἐξ ἀνηλικίου, οὐ οἱ γονεῖς ἐτελεύτησαν ἢ ἀδυνατοῦσι νὰ ἀηλώσωσι τὴν θέλησιν αὐτῶν, ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν νομοθεσίαν καὶ τὸ σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος ἡ υιοθεσία ἀπονέμει εἰς τὸν υιοθετούμενον τὸ ἐπώνυμον τοῦ θετοῦ πατρὸς, ὅπερ προστίθησιν αὐτὸς εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἐπώνυμον· ἀνέκει δὲ ὁ υιοθετηθεὶς εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ οἰκογένειαν καὶ διατηρεῖ πᾶν δικαίωμα αὐτοῦ, ὅθεν δὲν παράγονται συγγενικαὶ σχέσεις μεταξὺ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ υιοθετήσαντος· ἡ τοῦτο καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ υιοθετηθέντος· καλύπτεται δὲ μόνον ὁ γάμος μεταξὺ τοῦ υιοθετήσαντος καὶ τοῦ υιοθετηθέντος· καὶ μεταξὺ τῶν κατιόντων αὐτῶν, μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου υιοθετηθέντων, μεταξὺ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τῶν ἐπιγενομένων τέκνων τοῦ θετοῦ πατρὸς, μεταξὺ τοῦ υιοθετηθέντος καὶ τοῦ συζύγου τοῦ υιοθετήσαντος καὶ τανάπαλιν μεταξὺ τοῦ υιοθετήσαντος καὶ τοῦ συζύγου τοῦ υιοθετηθέντος.

Προσπεθεῖσθαι ὅτι κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κωδ. ἀρθρ. 350 καὶ 351, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 369 καὶ 371) ὁ μὲν υιοθετηθεὶς κτᾶται καὶ τὰ κληρονομικὰ δικαίωματα νομίμου τέκνου ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ υιοθετήσαντος, ὁ δ' υιοθετήσας δικαιούται ἀποθανόντος αὐτοῦ ἀδιαθέτου ἄνευ νομίμων κατιόντων νὰ ὑξιώσῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιστροφὴν πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ δωρηθέντων, ἐν ἑλλείψει δὲ συ-

ζύγου ἢ συγγενῶν ἄλλων τοῦ υἱοθετηθέντος καὶ τὴν λοιπὴν περιουσίαν αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον ὁ υἱοθετηθεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίας τοῦ θετοῦ πατρός, ἂν οὗτος ἦναι ἀνιών, ὁ δ' ἐξωτικὸς θετὸς πατήρ δύναται νὰ ἀποσιωπήσῃ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ τὸν υἱοθετηθέντα (N. 10 Κωδ. (8. 47). Ταλαντεύεται δ' ἡ νομολογία, εἰν δύναται νὰ ἀποσιωπηθῇ καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ γυναῖκα; ὁ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετηθεὶς. Κατὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου 86 τοῦ 69 καὶ 25 τοῦ 74 ἐκ τῶν νόμων 5 Κωδ. (8. 48) καὶ N. 29 § 3 Πανδ. (5. 2) καὶ § 10 Εἰσηγ. (1. 11) προκύπτει ὅτι ὁ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετηθεὶς εἶναι ἀναγκαῖος αὐτῆς κληρονόμος, διὸ κέκτηται τὴν περὶ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τῆς θετῆς μητρὸς ἀγωγὴν, ἂν διὰ τῆς διαθήκης ταύτης οὔτε κληρονόμος ἐγκατέστη, οὔτε δι' αἰτίαν τινὰ νόμιμον ἀπεκληρώθη. Τοῦναντίον κατὰ τὴν ἀπόφασιν 211 τοῦ 69 οὔτε οἱ νόμοι 5 Κωδ. (8. 48) καὶ § 10 Εἰσηγ. (1. 11) παρέχουσι ῥητὸν δικαίωμα ἀναγκαίου κληρονόμου εἰς αὐτόν, οὔτε ὁ N. 29 § 3 Πανδ. (5. 2) ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸν σαφῶς τὸ τῆς μέμφεως δικαίωμα, ἰσχύουσας μάλιστα παρ' ἡμῶν ὡς μεταγενεστέρας τῆς ἐν Ἀρμ. Νεαρχῆς 27 τοῦ Λέοντος, διὸ ἀποφασίς, καθ' ἣν ὁ θετὸς υἱὸς γυναικὸς δὲν δικαιούται νὰ μεμφθῇ τὴν διαθήκην παραλειφθεὶς, δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναίρεσιν.

Παρατηρητέον τέλος θεωροῦμεν ὅτι διὰ τοῦ νομοσχεδίου τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος καθιεροῦνται πρὸς υἱοθεσίαν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλ. Κώδικος διατυπώσεις δυσεκπλήρωτοι, ἐπάγουσαι δαπάνας καὶ καταναλίσκουσαι χρόνον, διότι παραδόξως ἀπαιτεῖται ὅπωςδὴποτε ἀποφασίς δικαστικῇ τῶν τε Πρωτοδικῶν καὶ τῶν Ἐφετῶν, ὁρίζονται δὲ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος δημοσιεύσεις καὶ ἐγγραφαί.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υἱότης. Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ νομοσχέδιον περὶ Ἀστικοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος τοῦ ἐν γάμῳ συλληφθέντος τέκνου πατήρ εἶναι ὁ σύζυγος, λογίζεται δ' ἐν γάμῳ συλληφθὲν τὸ τέκνον, τὸ γεννηθὲν οὐχὶ πρὸ τῆς ἐκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, εὐδὲ μετὰ τὴν τριακοσιοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς λύσεως ἢ ἀκυρώσεως αὐτοῦ, τὸ δὲ ἐντὸς τῆς τριακοσιοστῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ πρώτου γάμου καὶ μετὰ τὴν ἐκατοστὴν ὀγδοηκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς συνάψεως τοῦ δευτέρου γάμου γεννηθὲν τέκνον λογίζεται τέκνον νόμιμον τοῦ δευτέρου ἀνδρός, δύναται ὁμοῦς νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν πρώτον. Ὡσαύτως κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος ἡ πατρότης τοῦ πρὸ τῆς ἐκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου γεννηθέντος τέκνου δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, καὶ τοῦτου θανόντος ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, 1) ἂν ὁ πατήρ ἐγίνωσκε πρὸ τοῦ γάμου τὴν κυφορίαν, 2) ἂν προκύπτῃ ἐκ τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως τῆς γεννήσεως ὅτι παρέστη εἰς αὐτὴν αὐτοπροσώπως ἢ δι' εἰδικοῦ πληρεξουσίου, ἄνευ ἐναντίας πρὸς τὴν πατρότητα δηλώσεως, 3) ἂν ἐν περιπτώσει ἀπαγωγῆς ἢ βιασμοῦ πραχθέντος ὑπὸ τοῦ ἀνδρός τὸ τέκνον ἐγεννήθῃ τὴν ἐκατοστὴν ὀγδοηκοστὴν ἡμέραν ἢ ἐντὸς τῶν τριακοσίων ἡμερῶν ἀπὸ τῶν εἰρημένων πράξεων.

Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ ἀνὴρ δύναται νὰ ἀποκηρύξῃ τὸ συνεστώτος τοῦ γάμου συλληφθὲν τέκνον, ἀποδεικνύς ὅτι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τῆς τριακοστῆς ἀχρι τῆς ἐκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς ἡμέρας πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου ἦν αὐτῷ φυσικῶς ἀδύνατον νὰ συνέλθῃ μετὰ τῆς

γυναικὸς αὐτοῦ ἔνεκεν ἀποδείξει ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς συμβεβηκότος. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Ἑλληνικοῦ Κώδικος ὁ αὐτοῦ, προτείνων τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀνικανότητα, δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τέκνου (ἐκτὸς ἂν αὕτη ᾖ ἀποτέλεσμα ἑξωτερικοῦ ἐλαττώματος), ἐπιτρέπεται ὅμως αὐτῷ ἢ ἀποδείξει παντὸς γεγονότος, τείνοντος εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ πατήρ, κατὰ δὲ τὸ παρ' ἡμῶν ἔτι ἰσχύον Ρωμ. Δίκαιον ἡ φυσικὴ ἀνικανότης τοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἀείποτε ἀφορμὴ νόμιμος τῆς μὴ ἀναγνώρισεως τοῦ ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τεχθέντος τέκνου. Ἐπιτρέπεται ὅμως αὐτῷ κατὰ τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος λόγῳ μοιχείας τῆς μητρὸς νύποκρυψῇ τὸ τέκνον, ἂν ἀπεκρύβῃ αὐτῷ ὁ τοκετός, τότε δὲ δύναται νὰ ἀποδείξῃ ἐν τῇ δίκῃ τῆς ἀποκρυψέως τὰ τὴν μοιχείαν ἀποτελοῦντα γεγονότα καὶ τὴν ἀποκρυψίν καὶ πᾶν ἄλλο ἀποκροῦον τὴν πατρότητα αὐτοῦ. Ἐπίσης κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ Ἀστ. Ἑλλ. Κώδ. ἡ γνησιότης τοῦ μετὰ τὴν τριακοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου γεννηθέντος τέκνου δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος συμφέρον. Κατὰ τε τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἡ υἱότης τῶν γνησίων τέκνων ἀποδεικνύεται διὰ τῆς ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις ἐγγραφείσης περὶ τῆς γεννήσεως αὐτῶν πράξεως, ἐν ἑλλείψει δὲ τοιαύτης πράξεως ἀρκεῖ ἡ διαρκὴς κατοχὴ τῆς καταστάσεως γνησίου τέκνου, συναγομένη ἐκ συνδρομῆς γεγονότων, ἐνδεικνύοντων τὴν σκέψιν τῆς υἱότητος καὶ τῆς συγγενείας προσώπου τινὸς πρὸς τὴν οἰκογένειαν, εἰς ἣν ἀξιοῖ ὅτι ἀνήκει, ὡς ὅτι ἔφερε πάντοτε τὸ ἐπώνυμον τοῦ πατρὸς, οὗ ἀξιοῖ ὅτι εἶναι υἱὸς κλπ. (Ἰδε καὶ Ἀναγνώσεις φυσικῶν τέκνων). Θ. Ν. Φιλοράτης

Ἑλλάδων Δικαστικοί.¹

(Ὁργανισμὸς Δικαστηρίων). Ἡ θέμις ἔχει τὴν λειτουργοῦ καὶ ὑπηρετίας αὐτῆς· τὰ δικαστικὰ δὲ ταῦτα πρόσωπα διαιροῦνται κατὰ τοὺς μὲν εἰς: α') οὐσιώδη, ὧν τινα μὲν (δικαστῆς, πρόεδρος) κέκληνται εἰς τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς διὰ τῆς ψήφου των, τινα δὲ (εἰσαγγελεὺς, γραμματεὺς) συνεργεῖσιν ἀπλῶς, ἵνα σαφηνισθῇ ἡ διαφορὰ β') ἐπουσιώδη (δικηγόρος, συμβολαιογράφος, κλητὴρ). Ἄλλοι ὅμως ἄλλην διαίρεσιν παραδέχονται, ταύτην δὲ καὶ ἡμεῖς νομίζομεν προτιμότεραν, ἥτοι: 1. — Δικασταὶ (judex) οἱ διὰ τῆς ψήφου των ἀποφαινόμενοι ἐπὶ ἰδιωτικῶν διαφορῶν καὶ περὶ τῆς τιμωρίας τῶν ἀξιοποίνων πράξεων. 2. — Εἰσαγγελεῖς, δικαστικοὶ γραμματεῖς καὶ δικηγόροι, συμπράττοντες, ἀλλ' ἄνευ ψήφου, εἰς τὴν ἐκδίκασιν πολιτικῶν τε καὶ ποινικῶν ὑποθέσεων. 3. — Συμβολαιογράφοι (notarii, notaires) καὶ κλητῆρες. Ἄλλ' εἰς μὲν τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀνάγκη νὰ προστεθῶσι καὶ οἱ ἐρμηνεῖς τῆς ὁδωμανικῆς

¹ Εἰδικῶς ἐξετάσθησαν τὰ τῶν ἀνακριτῶν, δικαστικῶν γραμματέων, εἰσαγγελέων, προέδρων, συμβολαιογράφων καὶ δικαστικῶν κλητῶν (δρα λέξεις α' Ἀνακριτῆς» εἰς σελ. 86, «Γραμματεὺς δικαστικός» εἰς σελ. 349, «Εἰσαγγελεὺς» εἰς σελ. 695 Αὐτοῦ τόμου, «Κλητὴρ δικαστικός» εἰς σελ. 107, «Πρόεδρος» εἰς σελ. 519 καὶ «Συμβολαιογράφος» εἰς σελ. 801 Βοῦ τόμου). Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰδικῆς ἐξετάσεως τῶν δικαστικῶν προσώπων περὶ τῶν ὑποθηκοφυλάκων δρα κατωτέρω λέξιν α' Ὑποθήκαι». Προστεθήσονται δὲ τινα γενικῶς περὶ δικαστοῦ (δρα κατωτέρω λ. Δικαστῆς) καὶ τὰ δέοντα περὶ δικηγόρων, (κατωτέρω λέξεως Δικηγόρος) μετατεθείσης τῆς λέξεως ταύτης (Τομ. Α' σ. 624).

γλώσσης, εἰς δὲ τὴν τρίτην καὶ οἱ ὑποθηκοφύλακες. Οἱ τῶν δύο πρώτων κατηγοριῶν—ἐκτὸς τῶν δικηγόρων—συνιστῶσι τὰ δικαστήρια ἢ τὰς ἀρχάς, τὰς ἐχούσας δικαιοδοσίαν ἐπὶ ἀμφισβητουμένων ὑποθέσεων (Jurisdictio contentiosa). Διὰ κρίσεως μεταξὺ ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετιῶν ρητὴ ἐν τῷ Ὁργανισμῷ δὲν γίνεται· ἐν τούτοις ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων δικαστικῶν προσώπων, δικαστικοὶ κλητῆρες εἶναι μόνον οἱ δικαστικοὶ κλητῆρες. —Τί παρὰ Γάλλοις σημαίνει ἡ λέξις Magistrat εἰς Dalloz καὶ Block, Politique, ὅρα τὴν αὐτὴν λέξιν· τί δὲ σημαίνουν οἱ officiers ministériels ὅρα Carré-Foucher β' 360 σημ. 2.

§ 1.—Στατιστικὴ τῶν ἐμμίσθων δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετιῶν κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ἔτους 1897: α') Δικασταὶ: Πρόεδροι 28, ἀντιπρόεδρος 1, Ἀρεοπαγῖται 16, ἐφέται 44, πρωτοδίκαι 130, ἐμμισθοὶ πάρεδροι 16, εἰρηνοδίκαι 234, πταισματοδίκαι 10, ἐν ὧν 478.—β') Εἰσαγγελεῖς 28, ἀντεισαγγελεῖς 12, ἐν ὧν 40.—γ') Γραμματεῖς 272, ὑπογραμματεῖς 166, γραφεῖς 61, ἐν ὧν 542.—δ') Κλητῆρες 383.—ε') Ἑρμηνεὺς τῆς ὁθωμανικῆς γλώσσης 1 (νόμος 20 Μαΐου 1882 ΠΞΓ' εἰς Φλ. ΔΝ. α' 8.—Περὶ πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῶν μωαμεθανικῶν κοινοτήτων [Μουφτήδων] ὅρα ν. 22 Ἰανουαρίου 1882, εἰς Φλ. Παρ. ΔΝ. α' 1138). Ἐν ὧν οἱ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου κατὰ μῆνα πληρώνονται δικαστικοὶ λειτουργοὶ καὶ ὑπηρεταὶ συμποσούνται εἰς 1401—μὴ συμπεριλαμβανομένων ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ μῆτε τῶν δύο Μουφτήδων, οἵτινες πληρώνονται ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῆς ἐκπαιδεύσεως, μῆτε τοῦ προσωπικοῦ τῶν φυλακῶν.

§ 2.—Στατιστικὴ τῶν ἀμίσθων δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἀκριβὲς δὲν δύναται νὰ παρατεθῇ ἕνεκεν τῆς ἁλλεί-

ψως στατιστικῶν πινάκων ἐν τῷ ὑπουργείῳ.—Ἐκτὸς τῶν ἀμίσθων παρέδρων εἰσῆχθη καὶ ὁ θεσμὸς τῶν ἐμμίσθων παρέδρων διὰ τῶν ἄρθρ. 1—6 τοῦ νόμου ΒΗΗ τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1892 Τὰ τῶν ἐνόρκων ἐκανονίσθησαν διὰ τοῦ ἄρθρ. 28 τοῦ ν. ΒΚΗ' τῆς 20 Ἰουλ. 1892.—Οἱ συμβολαιογράφοι, οἱ ὑποθηκοφύλακες καὶ κλητῆρες πληρώνονται κατὰ τὸ ἄρθρον 11 τοῦ ν. 30 Δεκεμβρίου 1887 περὶ τῶν ἡλίων χαρτοσήμου, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. 21 Δεκεμβρίου 1892 (Νομ. Βιβλ. Κωδ. Χ. σ. 97—105.—Συμπλ. σελ. 19—20), τὰ δὲ δικηγορικὰ δικαιώματα ἐκανονίσθησαν διὰ τοῦ Διαταγμ. 8 Μαΐου 1835 (κατωτέρω § 25).

§ 3.—Δικαστικὴ πειθαρχία (Πρβλ. λέξιν Πειθαρχία). Αἱ πειθαρχικαὶ περιπτώσεις πρὸς καταδίδωξιν ὑπαλλήλων δικαστικῶν εἶναι: α') Συγγένεια καὶ κηδεύσεια μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου, περὶ ἧς προνοοῦσι τὰ ἄρθρα 273—275 Ὁργ. Δικ. β') τὸ ἀσυνμύθιστον τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας πρὸς ἄλλα ὑπουργήματα (275 Ὁργ. Δικ.) γ') τὸ ἀσυνμύθιστον πρὸς τὰς τέχνας ἢ τὸ ἐμπόριον (277, 278 Ὁργ. Δικ.) δ') ἀρνησις ὑπηρεσίας ἢ βραδύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς (279 Ὁργ. Δικ.) ε') τὸ κατοικεῖν ἐκτὸς τῆς καθέδρας τῆς ὑπηρεσίας (280 Ὁργ. Δικ.) ς') ἀμέλεια περὶ τὸ ἀναλαμβάνειν τὴν ὑπηρεσίαν (281 Ὁργ. Δικ.) ζ') ἀπομάκρυνσις ἀνευ ἀδείας (282—290 Ὁργ. Δικ.) η') παράβασις τῆς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐχουμένης (291 Ὁργ. Δικ.) θ') ραθυμία, ἀκηρία, κοινότης καὶ κακοήθεια (292 Ὁργ. Δικ.). [Περὶ πασῶν τούτων τῶν περιπτώσεων ὅρα ἐρμηνεῖαν εἰς «Νομικὴν βιβλιοθήκην» Δικ. Ὁργ. σ. 592—646].

§ 4.—Αἱ πειθαρχικαὶ ποιναὶ εἶναι: 1) ἐπιπληξίς.—2) πρόστιμον τριῶν μέχρι ἑκατὸν δραχμῶν.—3) ὑποχρέωσις εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐκ τῆς ἀμελείας

των προξενθέντων δικαστικῶν ἐξόδων καὶ ἂν μὴ ᾔθελον ζητηθῇ παρὰ τοῦ ζημιωθέντος· 4) προσωρινὴ παύσις τῆς υπηρεσίας ἐκτὼς ἡμερῶν μέχρις ἐξ μηνῶν (293—297 Ὁργ. Δικ.).

§ 5. — Πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἔνασχοῦσιν οἱ πρόεδροι, οἱ ἐιρηνοδίκαι (62, 89 καὶ 298 Ὁργ. Δικ.), οἱ εἰσαγγελεῖς 47, 141, 161, 172, 179 καὶ 298 Ὁργ. Δικ.)· καθ' ὅλας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις μόνον τὰ πολυμελῆ δικαστήρια ἐν συμβουλῇ (298—300, 302 Ὁργ. Δικ.) καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης (298 καὶ 301 Ὁργ. Δικ.). Αἱ ὁθωατικαὶ ἀποφάσεις τῶν ἀρμοδίων δικαστικῶν συμβουλίων ἐπὶ πειθαρχικῶν παραπτώματων τῶν δικηγόρων δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν μεταρρυθμιστικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργείου, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν καταδικαστικῶν τοιοῦτων ἀποφάσεων δὲν δύναται νὰ ἐκτείνῃ τὴν ἐπιβληθεῖσαν πειθαρχικὴν ποινὴν. (v. ΒΡΠΘ' 20 Ἀπριλίου 1893). [Περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν καὶ περὶ πειθαρχικῆς ἐξουσίας εἰς Δικ. Ὁργ. σελ. 646—672].

Ἐν περιπτώσει βραδύτητος, ἀμελείας ἢ παραλείψεως τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν εἰς τὴν καταψήφισιν τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς, τὸ δικαστήριον τῶν ἐφετῶν κατ' αἴτησιν τοῦ παρ' αὐτῷ εἰσαγγελέως ἔχει οὐ μόνον τὸ δικαίωμα ἀλλὰ καὶ τὸ χρέος νὰ ἐπιβίλῃ αὐτ' ἐκεῖνου τὴν προσήκουσαν ποινὴν καὶ συγχρόνως νὰ παραβιῇ τοῦς ἀμελοῦντας πρωτοδικὰς κατὰ τὸ ἄρθρ. 302 § 1. Ὁργ. Δικ. — Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει ὁ Α. Π. ὡς πρὸς τὰ δικαστήρια τῶν ἐφετῶν καὶ τῶν συνέδρων (302 Ὁργ. Δικ.).

Οὐδὲν ἐνδίκον μέσον ἀνακοπῆς, ἐφέσεως, ἢ ἀναιρέσεως ἐπιτρέπεται κατὰ τῶν πειθαρχικῶν ἀποφάσεων (301 Ὁργ. Δικ.), ἐφ' ὧν ὅμως ἐνασκεῖται ἔλεγχος παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ πρὸς τοῦτο πέμπονται ἀντίγραφα αὐ-

τῶν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης (305—307 Ὁργ. Δικ.). Περὶ ἀποφάσεων, ἐκδιδόμενων κατὰ τὰ ἄρθρ. 199 καὶ 149 Ὁργ. Δικ. καὶ ἐπιβαλλουσῶν πειθαρχικὰς ποινὰς διὰ παραπτώματα, πρὸχθέντα ἢ ἀνακαλυφθέντα ἐπ' ἀκροατηρίου ὁρα Δικ. Ὁργ. σελ. 680 § 3. — Περὶ δὲ τῶν ὑπὸ ἀνάκρισιν διατελούντων δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν ἔνεκα πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων προσοῦσι τὰ ὅρθρ. 308—309 Ὁργαν. Δικαστηρίων.

§ 1. — Δικαστὴς λέγεται ὁ δυνάμενος μόνος ἢ μετ' ἄλλου νὰ ἐξαρκῇ δικαστικὴν ἐξουσίαν ἥτις νὰ δικάζῃ ὑποχρεωτικῶς καὶ ὡς δημοσία ἀρχὴ τὰς ὑποβαλλομένας αὐτῷ διαφορὰς. Διάφορα λαμβάνουσιν ὀνόματα οἱ δικασταὶ ἔνεκα δικονομικῶν λόγων καὶ ἀναλόγως τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν, π. χ. Εἰρηνοδίκαι, Πταισματοδίκαι, Πρωτοδίκαι, Πλημμελεισδίκαι, Πάρεδροι (ἐμισθοὶ ἢ ἐμισθοί), Συνέδροι, Ἐφέται, Ἀρεοπαγῖται καὶ Ἐν-αρκοὶ· οἱ δὲ προϊστάμενοι εἰς τὰ πολυμελῆ δικαστήρια πρόεδροι.

Ἡ καλὴ τῆς δικαιοσύνης ἀπονομή καὶ ἡ σωτηρία τῶν νόμων ἐπιβρασις ἤρτηται ἐκ τῆς μορφώσεως προσωπικοῦ, ἀξίου τῆς ὑψίστης ἀποστολῆς αὐτοῦ· ἄλλ' ἐκ τῶν ἐν τῷ δράματι τῆς δικαστικῆς πάλης προσώπων, οἱ διὰ τῆς ψήφου τῶν ἀποραινόμενοι ἐν τῇ δίκῃ εἶναι προδήλως καὶ οἱ πρωταγωνιστοῦντες· ὅθεν τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον καὶ προέχον ἐκ τῶν ἐν τῷ δικαστικῷ ὀργανισμῷ θεμάτων ἀνεκτιμώμενα εἶναι τὸ περὶ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δικαστῶν. Ἐκ τοῦ κανονισμοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ μόνου δύναται τὰ κριθῆναι ἢ ἀξία τῆς ἀπονεμομένης ἐν κράτει τιμῆς δικαιοσύνης. Πάντα τοῦ πολίτου τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἡρτῆνται ἐκ τοῦ ζητήματος τούτου.

«Τὸ ἐπὶ τὸν δικαστὴν εἶναι — κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην — εἶναι ἐστὶν ἐπὶ τὸ δίκαιον· ὁ γὰρ δικαστὴς βούλεται εἶναι οἷον ἐμψυχον δίκαιον». — Ὁ ῥήτωρ Λυκοῦργος εἰς τὸν κατὰ Λεωκράτους λόγον αὐτοῦ διδάσκει, ὅτι «Τρίτα ἐστὶ τὰ μέγιστα, ἃ διαφυλάττει καὶ διασφίζει τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν τῆς πόλεως εὐδαιμονίαν· πρῶτον μὲν ἡ τῶν νόμων τάξις· δεύτερον δὲ ἡ τῶν δικαστῶν ψῆφος· τρίτον δὲ ἡ τοῖς τούτοις τάδικήματα παραδοῦσα κρίσις». — Κατὰ τὸν Κικέρωνα ὁ δικαστὴς ὀφείλει πάντοτε εἰς τὰς σχέσεις καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ νὰ ἔχῃ ἔδην τὸν νόμον, τὴν οὐράνιον δικαιοσύνην, τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν εὐκρίνειαν· νὰ μὴ προσέχῃ εἰς παράκλησιν καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς προσταγήν· νὰ μὴ κινῆται ἀπὸ μίσους, ἀπὸ φθόνου, ἀπὸ φιλοδοξίας καὶ ἀπὸ φιλαργυρίας καὶ νὰ μὴ φοβῆται μήποτε δυσχερεσθῇ οἱ ἀμείβοντες τοῦ ἀνόμου κριτῆς καὶ οἱ τιμωρόντες τοῦ εὐθέως καὶ δικαίου. «Ποῦ ἀσυνίσταται λοιπὸν ἡ ἀρετὴ τοῦ δικαστοῦ; — Εἰς τὸ νὰ προσέχῃ — ἀπαντᾷ αὐτὸς Κικέρων — ὥστε νὰ μὴ ἀποφασίσῃ, ὅτι δύναται, ἀλλ' ὅτι ὀφείλει νὰ ἀποφασίσῃ καὶ νὰ ἐνθυμῆται, οὐ μόνον ἀπόσον ἐκτείνῃται ἡ ἐξουσία του, ἀλλὰ καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ πρέπει νὰ ποιᾷται χάρις αὐτῇ».

Ἐὰν ὁ δικαστὴς, εἶπεν ὁ D'Aguesseau, δὲν εἶναι ὑπόδειγμα καὶ τύπος τῆς χρηστότητος καὶ τῆς ἀρετῆς, δὲν εἶναι οὐδὲ τίμιος ἄνθρωπος. Ἄλλ' ὁπότῃν ἔχει ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων ὁ καλὸς δικαστὴς, χαρακτηριστικώτατα διδάσκει ἡμῶς ὁ Dupin: «Καὶ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κακῶν νόμων οἱ καλοὶ δικασταὶ εὐρίσκουσι τὸ μέσον νὰ πράξωσι τὸ καλόν, ἀλλ' οἱ κακοὶ δικασταὶ, καταχρῶμενοι καὶ τοῦ καλοῦ νόμου, διαπράττουσι τὸ κακόν».

§ 2. — Ἰσοδιότης. Πάντες ἀνεξαιρέ-

τως οἱ νομοδιδάσκαλοι κηρύσσονται ὑπὲρ τοῦ ἀμετακλήτου, ἤτοι ὑπὲρ τοῦ ἰσοβίου καὶ ἀμεταθέτου τῶν δικαστῶν, ὅπερ ἔγχευε μὲν ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων εἰς τὰ πλεῖστα τῶν κρατῶν, εἰς ἡχθῇ δὲ καὶ ἰσχύει ὡς πρὸς τὴν ἰσοδιότητα σχεδὸν ἀπανταχοῦ (Δικαστ. Ἀναδιорг. ἐν Ἑλλάδι σελ. 127—144).

Ἄλλ' ἡ ἀσπίς τοῦ ἀμετακλήτου ἡ ἔστω καὶ μόνος τῆς ἰσοδιότητος ἐπιβάλλει βαρείας εἰς τὸν δικαστὴν ὑποχρεώσεις, διὰ τοῦτο καὶ μεγίστη ἀπαιτεῖται προσοχὴ ὡς πρὸς τὸν τρόπον, δι' οὗ ὁ νομοθέτης ἐπιτρέπει τὴν εἴσοδον αὐτοῦ διὰ τῆς πύλης τῆς ἀθανασίας εἰς τὸν ναὸν τῆς ὀλυμπίας Θείμδος. Ὅθεν ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν διορισμὸν δικαστοῦ προσόντα παιδείας νομικῆς, ἡλικίας ὠρίμου, υγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς καὶ ὑπολήψεως ἀκεραίας· ὁ δὲ θεσμὸς τοῦ ἀμετακλήτου ἡ καὶ ἀπλῶς τῆς ἰσοδιότητος δὲν δημιουργεῖ προνόμιον ἀτιμωρησίας, διότι καὶ εἰς πειθαρχικὰς καταδιώσεις ὑπόκειται ὁ δικαστὴς καὶ εἰς παῦσιν ἔτι προσωρινῇ ἢ ὀριστικῇ, ἔνεκα λόγων, δι' οὓς ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δύναται νὰ ὀρίσῃ, ἀναγκασμένως ἰδίως εἰς τὴν παράβασιν τῶν δικαστικῶν καθ' ἑαυτῶν ἐπίσης εἰς ἀναγκαστικὴν ἀποχώρησιν ἔνεκα γήρατος.

§ 3. — Ὁ διορισμὸς καὶ ὁ προβιβασμὸς τῶν δικαστῶν γίνονται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ν. ΧΕΥ' τῆς 31 Δεκ. 1877 περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ὡς ἐτροποποιήθη: 1) διὰ τοῦ νόμου ΑΦΝΓ' 30 Ἰουνίου 1887· 2) διὰ τοῦ ν. ΑΩΟΔ' 31 Δεκεμβρ. 1890· 3) διὰ τοῦ ν. ΒΗΗ' 4 Ὀκτωβρ. 1892· 4) διὰ τοῦ νόμου ΒΡΠΘ' 20 Ἀπριλίου 1893· 5) διὰ τοῦ ν. ΒΤΚΗ' 27 Ἰουλίου 1895. (Δικαστικὴ ἀναδιοργάνωσις σελ. 172—186). Διὰ τῶν ἀρθρ. 1—5 τοῦ ν. ΒΗΗ' τῆς 4 Ὀκτ. 1892 εἰσῆχθη ὁ θεσμὸς τῶν ἐμίσθων παρόδρων. — Περὶ

μεταθέσει αὐτοῦ σελ. 187.—Περὶ ἀναπληρώσεως ἰσοβίων δικαστῶν διὰ παρόρων καὶ δικηγόρων αὐτοῦ σελ. 161—172 καὶ Δικ. Ὁργ. σελ. 609 καὶ ἐπ.).

§ 4.—Παῦσις ἰσοβίων δικαστῶν, προσωρινή μὲν, κατὰ τὸ ἄρθρον 293 § 4, ἐπιτρέπεται καὶ μετὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰσοβιότητος.

Ὅριστικὴ ὁμοῦ παῦσις, ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τῶν ἁρθρῶν 276, 280, 281 καὶ 288 τοῦ Ὁργ. Δ.—νομοθετηθέντος εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν ἴσχυεν ὁ θεσμός τῆς ἰσοβιότητος —βεβαίως ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι δύναμις τῶν μνημονευθεισῶν διατάξεων δὲν εἶναι νόμιμος, τροποποιήσεως, ὡς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ άρθρου 87 τοῦ Συντ. τοῦ 1944, καθ' ὃ, ἂν ἦς ἐποχὴς οἱ δικασταὶ κατασταθῶσιν ἰσοβιοὶ δὲν δύνανται νὰ παύσωνται ἀπὸ δικαστικῆς ἀποφάσεως διότι πρὸ τοῦ συντάγματος ὁ ὑπουργὸς ἠδύνατο νὰ προβῇ εἰς τὴν παῦσιν τῶν νῦν ἰσοβίων ἐν ταῖς περιπτώσεσι τοῦ ὁργανισμοῦ χωρὶς νὰ προηγηθῇ ἀπόφασις δικαστικὴ. Ὑγένοντο μὲν ἀπόπειραί τινες πρὸς ψήφισιν νόμου πρὸς τοῦτο, ἀποτυχούσαι (Γ. Φιλ. «Παύσις ἰσοβίου δικαστοῦ» εἰς Ἑφημερίδα Νομολ. Μπζλάνου, 19' σελ. 546), ἐπαναληφθείσης δὲ τῆς περὶ ἰσοβιότητος διατάξεως ἐν ἁρθρῷ 88 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864, ἐψηφίσθη δ' ὁ ν. ΥΜΓ' τῆς 29 Ἰουνίου 1871 περὶ ἀποχωρήσεως τῶν ἰσοβίων δικαστῶν κτλ. (Δικ. Ὁργ. σελ. 650 καὶ ἐπόμενα).

§ 5.—Περὶ εἰρηνοδικῶν καὶ εἰρηνοδικεῶν ὅρα λέξιν «Δικαστήρια ἀστικά» εἰς τόμον Α' σελ. 606.

Δικηγόρος.—Ἡ περὶ τὰς γνώσεις καὶ τὴν πνευματικὴν εὐφυΐαν ἀνίστησις τῶν δικαζομένων, ἐστὶ δὲ τῆς ἐπιστήμης τῶν νόμων τὸ εὐρὺ καὶ δύσκτητον, ἔσχον ὡς ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τὴν κατὰ μι-

κρὸν μόρφωσιν εἰδικῶν ἀνδρῶν περὶ τὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου καὶ τὴν ἐπὶ δικαστηρίου διεξαγωγὴν τῶν διαφορῶν ἰδίως ἡσχολημένων.

§ 1.—Ἡθικὰ προσόντα. Ὁ Κικέρων ὀρίζει ὡς στοιχεῖον ἀπαραίτητον τοῦ ρήτορος ἐν γένει, τὴν χρηστότητα τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν περὶ τὸ λέγειν εὐκολίαν Ὁ δὲ Boucher d'Argis διὰ τὸν δικηγόρον προσθεῖται εἰς τὰνωτέρω καὶ τὸ ποστὸν τῆς νομομαθείας. Ἀλλ' ὁ Gargé διδόνκει, ὅτι ἀπαραίτητα διὰ τὸν δικηγόρον προσόντα εἰναι ἱκανότης φυσικὴ, θάρρος, ἐχεμύθεια, ἀφιλοκέρδεια καὶ ἰδίως χρηστότης ἄκρα· προσωρισμός δὲ αὐτοῦ εἶναι νὰ βοηθῇ εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης, εἴτε συμβουλευτικῶν, εἴτε ποινικῶς ἢ ἐγγράφως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὑπερασπίζων τὸν ἀδικουόμενον, εἴτε τέλος λύων αὐτὸς αὐτὸς τὰς διαφοράς, ὅταν καὶ τῷ ἀντιτίθεται τοῦτο.

Ἡ τάξις τῶν δικηγόρων εἶναι—κατὰ τὸν d'Aguesseau—ἐπίσης ἀρχαία ὡς ἡ τῶν δικαστῶν, ἐπίσης εὐγενής ὡς ἡ ἀρετὴ, ἐπίσης ἀναγκαῖα ὡς ἡ δικαιοσύνη. «Ὅποιον ἐπάγγελμα—προσθεῖται ὁ αὐτός—ἀραιότερον ἐκείνου, τὸ ὅποιον ἔχει τὴν ἀποστολὴν νὰ προστατεύῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν, νὰ καταδιώκῃ τὴν ἀπάτην καὶ τὸ ψεῦδος, ν' ἀποθῇ τὴν συκοφαντίαν, νὰ χρημνίζῃ τὸ ἱερόμα τῆς λαιμητόμου, ἔτοιμον νὰ ὀφθῇ κατὰ τῆς ἀθωότητος; Ὁ ἐπιθυμῶν ν' ἀνυψωθῇ διὰ τῆς ἀρετῆς, νὰ δοξασθῇ δι' ὑπερηφανιών ἐντίμων, ν' ἀποκτήσῃ προσέτι περιουσίαν διὰ τῶν ἱερῶν του, δὲν εὐρίσκει ἄλλο καταλληλότερον ἐκτὸς τοῦ δικηγορικοῦ ἐπάγγελμα, φέρον αὐτὸν διὰ μέσων εὐθίων καὶ φυσικῶν, διὰ προσπαθειῶν καὶ μόχθων ἀξίαν πάσης υπολήψεως εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Ὁ ἀδύνατος τὸν ἱκετεύει καὶ ὁ ἴσχυρὸς κλίνει τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴν του· οἱ εὐνοούμενοι

τῆς τύχης καὶ τῆς δόξης εἶναι συχνὰ οἱ πελάται του.

Ποιητικώτερον ὅμως παντὸς ἄλλου ἀπεικόνισε τὸν ἰδανικὸν δικηγόρον ὁ Henrion de Pansey ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Dumoutin : « Ἐλευθέριος, εἶπεν, εἶναι ὁ δικηγόρος ἐν τῷ ἐπαγγελματικῷ βίῳ του ἐξ ὅλων τῶν αἰχμαλωτίζουσιν τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους περιπλοκῶν, ἀρκετὰ ὑπερήφανος, ὅπως μὴ ἔχῃ ἀνάγκην προστασιῶν, ἀρκετὰ ταπεινόφρων, ὅπως μὴ ἔχῃ εὐνοουμένους καὶ προστατευομένους, ἄνευ δούλων, ἀλλὰ καὶ ἄνευ κυρίων ».

Ἡ τῶν δικηγόρων ὁμιλία τῆς ἐπαγγελματικῆς ἔποψιν ἔχει καὶ τοὺς πολεμίους της, ἐν οἷς τὸν Locke καὶ τὸν J. J. Rousseau, πρὸς οὓς δὲν συμφωνεῖ ὁ Ed. Laboulaye, χαρακτηρίζων τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα ὡς κακὸν ἀναγκαῖον !

Μεταξὺ τῶν ὑπερβολικῶς ἐγκωμιαζόντων τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, διὰ τῆς φαντασίας δὲ αὐτῶν πλατύνων ἰδανικὸν πρόσωπον ἀγγέλου δικηγόρου καὶ τῶν ἐκ προκαταλήψεως πολεμίων αὐτοῦ τασσόμεθα ὑπὲρ τοῦ μέσου ὅρου, παραδεχόμενοι, ὅτι ὁ δικηγόρος σπουδαίως ἐξυπηρερεῖ τὴν ἀπονομήν τῆς δικαιοσύνης ὡς πρῶτον ἀπαραίτητον εἰς τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἱεροῦ τῆς ὑπερασπίσεως δικαιώματος. Φαντασιοκόπους δὲ θεωροῦμεν τοὺς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προτείνοντας τὴν κατάργησιν τοῦ δικηγορικοῦ θεσμοῦ.

§ 2. — Ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει τῶν θεσμῶν τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ παρελθόντος ἐν τῇ Σπάρτῃ οἱ ἐξηγηταὶ τῶν Λυκουργείων (δικαστ. ὄργαν. εἰσαγ. § 13), ἐν Ἀθήναις κατ' ἀρχὰς οἱ ἐξηγηταὶ τῶν νόμων, εἴτε δὲ οἱ ῥήτορες ἢ λογογράφοι ἢ λογοποιοὶ ἢ σοφισταὶ καὶ συνήγοροι ἢ σύνδικοι (αὐτόθι § 31), ἐν Ρώμῃ οἱ advocati (αὐτόθι § 50), ἐν Βυζαντίῳ τὸ Οὐργάκιον τῶν δικηγόρων (αὐτόθι § 58), κατὰ τοὺς γεω-

τέρους χρόνους οἱ προσετοὶ ὡς συνήγοροι τῶν χριστιανῶν ἐνώπιον τῶν Ὀθωμανῶν δικαστῶν ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἐπαρχίαις ἐπὶ τουρκοκρατίας (αὐτόθι § 79). Ἐπὶ Καποδιστρίου ἐξεδοθησαν τὰ ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου 1829 καὶ ἀπὸ 18 Μαΐου 1830 περὶ δικηγορίας διατάγματα (αὐτόθι § 94).

§ 3. — Περὶ στατιστικῆς τῶν δικηγόρων εἰς Δικαστικὸν ὀργανισμὸν σ. 324· περὶ συγκριτικῆς στατιστικῆς αὐτόθι σ. 325· περὶ συγκριτικῆς νομοθεσίας τοῦ δικηγορικοῦ θεσμοῦ αὐτόθι σ. 326, Bulletin du Congrès international des avocats, ἐνθα καὶ ἡμετέραν μελέτην εἰδικῶς περὶ Ἑλλάδος. Ἡ σειρά αὐτῇ τῶν δημοσιευμάτων ἐγένετο τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου Βρυξελλῶν κατὰ τὸ ἐν ἔτει 1897 συγκροτηθὲν διεθνὲς δικηγορικὸν συνέδριον.

§ 4. — Πρὸς διορισμὸν δικηγόρου παρὰ πρωτοδικαίς ἀπαιτεῖται : 1) ἡλικία 24 ἔτους· 2) πτυχίον πολυτοῦ νομικῆς σχολῆς· 3) ἀδεία, χορηγούμενῃ ὑπὸ ἐπιτροπῆς μετὰ ἐξετάσεις πρακτικὰς, προφορικῶς καὶ ἐγγράφως, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι δεκτοὶ οἱ προσάγοντες : α') τὸ δίπλωμα τοῦ πανεπιστημίου, πιστοποιήσιν, ὅτι ἐγυμνάσθησαν παρὰ δικηγόρου ἐπὶ ἐν τουλάχιστον ἔτος, ἢ ὅτι διετέλεσαν ἐπὶ διετίαν εἰρηνοδίκαι ἢ γραμματεῖς πολυμελοῦς δικαστηρίου ἢ εἰρηνοδικείου, καὶ β') πιστοποιητικὸν τοῦ γραμματέως τοῦ Ἀρχ. Πάγου, ὅτι κατετέθησαν 50 δραχ. πρὸς ἀμοιβὴν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς. Οἱ μὴ λαμβάνοντες οὐδὲ τὸν βεχμὸν αὐτῶν, ἀπορριπτόμενοι, ἐν εἶναι δεκτοὶ εἰς νέαν ἐξέτασιν πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ εξαμήνου. Τὰ περὶ ἐξετάσεως καὶ διορισμοῦ τῶν δικηγόρων ἐκανονίσθησαν διὰ τοῦ διατ. τῆς 27 Ἀπριλ. 1893. — Οἱ ἐκ τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας ἔξερχόμενοι ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, ἂν ἐπὶ τριετίαν διετέλεσαν εἰς θέσιν ἀπὸ τοῦ βεχμοῦ

παρά πρωτοδικαίς εισαγγελέως καὶ ἀνωτέρω ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ διορισθῶσι δικηγόροι παρὰ παντὶ δικαστηρίῳ (ἄρθρ. 6 ν., ΒΡΠΘ' 26 Ἀπριλ. 1893). Τὰ περὶ τῆς παραστάσεως δικηγόρων ἐνώπιον τῶν εἰρηνοδικεῶν καὶ τῶν πρωτοδικεῶν, προκειμένου περὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, ἐκανόνισε τὸ διάταγμα τῆς 10 Νοεμβρ. 1836 καὶ οἱ ν. 1) 27 Φεβρ. 18 2 καὶ 2) ΝΓ' τῆς 22 Φεβρ. 1847 (Δικ. Ὁργ. σ. 332). — Δικολάβους ἐπεκράτησε νὰ λέγηται ὁ ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδικείου δικηγόρος, στερούμενος δὲ πτυχίου τῆς νομικῆς σχολῆς. — Τῷ δημάρχῳ καὶ τῷ δημοτικῷ παρόδρῳ ἀπαγορεύεται νὰ μετέρχονται τὰ ἔργα τοῦ δικολάβου (Δικ. Ὁργ. σ. 334). Περὶ παραστάσεως τοῦ δημοσίου, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, τῶν δῆμων καὶ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων Δικ. Ὁργ. σ. 334 § 11.

§ 5. — Προδικασμὸς δικηγόρου παρ' ἐφέταις γίνεται μετὰ ὑπηρεσίαν δικηγорικὴν τριετὴ παρὰ πρωτοδικαίς ἢ εἰς θέσιν τοῦ ἐμμέσου παρόδρου πρωτοδίνου, ἀντεισαγγελέως ἢ εἰρηνοδίκου. — Προδικασμὸς δὲ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ μετὰ τριετὴ ὑπηρεσίαν δικηγорικὴν παρ' ἐφέταις, ἢ μετὰ ὀκταετὴ παρὰ πρωτοδικαίς ἢ εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρωτοδίκου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει προηγεῖται γνωμοδότησις τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ ὑπηρέτησεν, ἐπὶ τῇ βῆσει πιστοποιητικοῦ τοῦ γραμματέως τοῦ ἀρμεδίου δικαστηρίου κεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ προέδρου. — Εἰς ἐπισήμους πομπὰς οἱ δικηγόροι παρακολουθοῦσι κατὰ τὸ ἄρθρ. 229 Ὁργ. Δικ. τοὺς δικαστὰς τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ διατελοῦσι.

§ 6. — Αἱ γυναῖκες δὲν ἐδικηγόρουν παρ' Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις. Ἀλλ' ἡ Ἀμασία καὶ ἡ Ὁρτενσία ἐν Ῥώμῃ διέπρεψαν ὡς δικηγόροι· ἡ δὲ Ἀφρυνία τοσοῦτον ἐσκανδάλιζε καὶ παραύρα τοὺς δικαστὰς διὰ τῆς εὐφραδείας

καὶ τῶν τρόπων τῆς ἐν γένει, ὥστε τῇ ἀπηγορεύθῃ τὸ δικηγορεῖν· ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐπέτετάθη διὰ πάσας τὰς γυναῖκας (ν. 54 πρ. Πανδ. 33. — ν. 2 II. 50. 17. — ν. 18. Κώδ. 2. 13 § 11. — Εἰσηγ. 4. 13, εἰμὴ pro parentibus (ν. 41. II. 3. 3). — Ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις ἐπιτρέπεται τὸ δικηγορεῖν εἰς τὰς γυναῖκας, διὰ δὲ τοῦ ν. 15 Φεβρ. 1879 ἐπετράπη μετὰ δοκιμασίαν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου δικαστηρίου. — Εἰς Μασσαχουσέτην διὰ τοῦ ν. 10 Ἀπρ. 1882 ἐπετράπη ταῖς γυναῖξιν καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ attorney at law, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ τοῦ ἀνους τῶν Γέλλων. Ἐν Ῥωσίᾳ διὰ τοῦ ἀπὸ 7 Ἰανουαρίου 1876 διατάγματος ἀπηγορεύθη ταῖς γυναῖξιν τὸ ἐπάγγελμα τῶν μὴ ὀρκισμένων δικηγόρων. — Περὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα δὲν ἐπετράπη τὸ δικηγορεῖν εἰς τὰς γυναῖκας, βλ. Dalloz, Défense 195. — Περὶ γυναικὸς ἐν γένει ὡς πρὸς τὰ πολιτικά δικαιώματα καὶ τὰ ὀνδρικά ἐπαγγέλματα Block, Polit. λ. Femme.

§ 7. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἐκαστῷ δικαστηρίῳ δικηγόρων ὀρίζετο κατὰ τὸ ἄρθρ. 13ῃ τοῦ Ὁργ. Δικ. παρὰ τῆς κυβερνήσεως κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἀρμεδίου δικαστηρίου. Ἀλλὰ δυνάμει τοῦ ἄρθρ. βου τοῦ ν. ΧΕΣ' τῆς 31 Δεκεμ. 1877, ὡς ἐπανελήθη καὶ ἐν τῇ ἐν ἰσχύϊ νόμῳ ΒΡΠΘ' τῆς 20 Ἀπρ. 1893 ὁ ἀριθμὸς τῶν δικηγόρων δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ. Ἀνεπιφυλάκτως ἐκτελέθημεν πάντοτε κατὰ τῆς διατάξεως ταύτης, ὁ δὲ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δικηγόρων δὲν ἀντίκειται εἰς τὰς φιλοπροόδους ἀρχάς, ὡς διδάσκει καὶ ὁ Ducrocq, εἰσὶν ἡ δικηγορία δὲν παρέχει τοῖς δικηγόροις οὔτε προνόμιον, οὔτε μονοπώλιον, ἀλλ' εἶναι ἐπάγγελμα ὑποκειμενον εἰς κανονισμούς, οἵτινες καὶ νόμιμοι καὶ ἀναγκαῖοι εἰναι.

Ὁ δικηγόρος οὐδέποτε δύναται νὰ

πυθῇ ἐκτός τῶν περιπτώσεων τῶν ἀρθρῶν 21, 22 καὶ 24 τοῦ Ποιν. Νόμου. Τὰς περιπτώσεις ταύτας εἰς Δικ. Ὁργ. σ. 154. — Ἄνευ τῆς συναινέσεώς του ὁ δικηγόρος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μετατεθῇ (ἀρθρ. 6 τῶν αὐτῶν νόμων).

§ 8. — Ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων οἱ κατηγορούμενοι καὶ οἱ ἰδιῶται κατηγοροὶ ὀφείλουσι νὰ ἐμφανίζονται αὐτοπροσώπως· εἰς τὸ ἀκρατήριον κατὰ τὴν συζήτησιν, δυνάμενοι νὰ διορίσωσι δικηγόρον διὰ τὴν ἀγόρευσιν. Μόνον δ' ἐπὶ πλημμελημάτων καὶ πταισμάτων, τιμωρουμένων δι' ἀπλῆς χρηματικῆς ποινῆς ἢ προστίμου, ἐπιτρέπεται ἢ τοῦ κατηγορουμένου παράστασις διὰ συνηγόρου, ἀλλὰ καὶ τότε τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν προσωπικὴν ἐμφάνισιν (Ποιν. Δ. 25)· εἰς δίκας δ' ἐπὶ κακουργήματι ὁ κατηγορούμενος ὀφείλει νὰ ἔχῃ συνηγόρον, ἄλλως ὁ πρόεδρος διορίζει αὐτεπαγγέλτως τοιοῦτον (Ποιν. Δ. 26).

§ 9. — Ἐνώπιον τῶν ὁστικῶν δικαστηρίων τὰς δικαιοῦται νὰ διεξάγῃ τὰς δίκας αὐτοῦ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ πληρεξουσίου (Ὁργ. Δικ. 131. — Πολ. Δ. 76 ἐδ. 3. 91. — Ν. 26 Κῶδ. (5. 13). — Ν. 99 Βασ. 8. 2). Ἐξαιρετικῶς δὲ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν αὐτοπροσώπων ἐνέργειαν ὁ διάδικος (Πολιτ. Δικονομία 362. 691. ἐδ. 2. — Ν. 12 § 4 Κῶδ. 4. 1. συνδ. Ν. 9 § 6. — Ν. 42 § 2 Π. 12. 2. — Ν. 25 § 1 Π. 1. 7).

Ὁ πληρεξούσιος ἢ ὁ συνηγόρος εἰς ὅσας περιπτώσεις ὁ διάδικος ὀφείλει ἢ προτιμᾷ νὰ προσλάβῃ τοιοῦτον, εἰάν δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἐδαφ. 1—2 τοῦ ἀρθρ. 91 τῆς Πολ. Δ. μνημονευμένων προσώπων (ἤτοι σύζυγος, συγγενὴς κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἐπ' ἀπειρον, ἀδελφός καὶ ἀδελφὸς σύζυγος ἢ ὁμόδικοι), διορίζεται ὑποχρεωτικῶς μόνον ἐκ τῶν νομίμως διο-

ρυσμένων δικηγόρων (Ὁργ. Δικ. 131. — Πολ. Δ. 91 § 3).

§ 10. — Ἐν περιπτώσει παρεκτροπῶν τῶν διαδικῶν, ἐστὶς περιστάσεις αὐτοπροσώπως, ἢ διὰ τῶν ἀναπληρούντων αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἀρθρ. 91 Πολ. Δ. ὁ πρόεδρος ἔχει δικαίωμα νὰ διακόψῃ τὸν ἀγορεύοντα καὶ νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτόν, ὅπως προσλάβῃ δικηγόρον πρὸς υπεράσπισίν του (132 Ὁργ. Δ.).

§ 11. — Ἐπὶ ἀντιποινίᾳ ἐπιτιμωμένου τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἀρθρ. 133 Ὁργ. Δικ. ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθρ. 230 Ποιν. Ν., ὁ ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς πληρεξούσιος, ἢ ἀγορεύων ἐπ' ἀκρατηρίου ἢ ὁ ἐπιχειρῶν ἄλλας δικαστικὰς πράξεις, εἰάν μὴ εἶναι διωρισμένος δικηγόρος ἢ συγγενὴς ἢ ὁμόδικος κατὰ τὸ ἀρθρ. 91 Πολ. Δικ. — Ἡ ποινὴ αὕτη ἐπιβάλλεται ἐν τῇ ἰδίᾳ συνεδριάσει, ἄλλως παρὰ τοῦ ἀρμοδίου πλημμελειοδικείου (134 Ὁργ. Δικ.).

§ 12. — Ἀπαγορεύεται τὸ δικηγορεῖν ἐνώπιον παντὸς ἄλλου ὁστικῷ δικαστηρίῳ ἐκτός ἐκείνου ἢ ἐκείνων, εἰς 2 εἶναι διωρισμένος ὁ δικηγόρος. — Κατ' ἐξαιρέσιν δ' ἐπιτρέπεται ἐνώπιον πάντων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων (135 καὶ 138 Ὁργ. Δικ.). Ἐπίσης ἀπαγορεύεται ὁ διορισμὸς δικηγόρου ἐνώπιον δικαστηρίων, ἐδρευόντων εἰς διαφόρους πόλεις, διότι κατὰ τὸ ἀρθρ. 135 ἡ ἐξαιρέσις τοῦ διορισμοῦ ἐνώπιον πλειόνων δικαστηρίων ἐπιτρέπεται ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐδρεύωσι ταῦτα ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ κατὰ τὸ ἀρθρ. 280 Ὁργ. Δικ. ὁ δικηγόρος ὀφείλει νὰ κατοικῇ εἰς τὴν καθέδραν τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ εἶναι διωρισμένος.

§ 13. — Ὁ παραδότης δικηγόρος τῆς διατάξεως, καθ' ἣν ὀφείλει ν' ἀσκῇ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, ἐπὶ ὁστικῶν δικῶν, μόνον παρὰ τῷ δικαστηρίῳ, παρ' ᾧ εἶναι διωρισμένος, τιμωρεῖται πειθαρχικῶς.

Ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἡ ὀρθότερα ὡς παρατηρεῖται καὶ ὁ Οἰκονομίδης (Πολ. Δ. § 18 σημ. 13) ὑπὲρ αὐτῆς τασσόμεθα καὶ ἡμεῖς, διότι ὁ νομοθέτης διὰ τῆς ἀπαγορεύσεώς του ἠθέλησε ν' ἀπειλήσῃ πονήν πειθαρχικὴν εἰς τὸν παραβάτην, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ κηρύξῃ τὴν πρᾶξιν ἀκυροῦσαν, ὡς τοῦτο ζητῶς ἔπραξε, προκειμένου περὶ κλητήρων (ἄρθρ. 159) καὶ περὶ συμβολαιογράφων (ἄρθρ. 171). Οὕτως εἶχεν ἐρμηνευθῇ ὁ νόμος καὶ ὑπὸ τοῦ Α. Π. διὰ μακρᾶς σειρᾶς ἀποφάσεων· ἐπεκράτησεν ὁμοῦς ἐν τῇ νομολογίᾳ τοῦ Α. Π. ἡ ἀνείθετος γνώμη, καθ' ἣν ἐκ τῆς πειθαρχικῆς καταδίκης, τοῦ παραβάτου δικηγόρου καὶ αἱ παρ' αὐτοῦ ἐπιχειρηθεῖσαι πράξεις εἰδὼν ἄκυροί (ὅρα νομολ. Ἀρ. Π. εἰς Δικαστ. Ὁργαν. σελ. 353 § 7).

§ 14.—Ἡ δικηγορία εἶναι δημοσία λειτουργία, ὡς τοιαύτη δ' ἐπιβάλλει τοῖς δικηγόροις τὴν υποχρέωσιν νὰ συνηγοῦσιν ὑπὲρ παντὸς διαδίκου καὶ νὰ υπερασπίζωσι τὰ συμφέροντά του τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως, 139 Ὁργ. Δικ. 1.

Ὑποχρεωτικὴ εἶναι ἡ ἐντολή, ἡ τῷ δικηγόρῳ χορηγομένη, ἀλλ' αὐτοῦ βεβαίως δύναται ν' ἀποποιηθῇ αὐτὴν ἔκτεκεν τῆς μὴ προκαταβολῆς τοῦ ἀντιτίμου τῶν τελῶν χρησιμοῦ (ἄρθρ. 32 τοῦ ν. 30 Δεκ. 1887.—Νομ. Βιβλ. Κώδ. Χαρτ. σελ. 217 καὶ ἐπ.), καὶ πάσης ἄλλης δαπάνης, οὐχὶ ὁμοῦς καὶ τῆς ἀντιμισθίας του (Ὁργ. Δ. 145). Οὐδεμία τοῦ ὀργανισμοῦ διάταξις ὑποχρεοῖ τὸν δικηγόρον εἰς προκαταβολὰς ἐξόδων δικαστικῶν οἰκισθῆναι φύσεως ἐξ ἰδίας περιουσίας· ἄλλως μεταξὺ τῶν δικηγορικῶν προσόντων ἔδει νὰ ὀρισθῇ καὶ διαρκὲς ἀποθεματικὸν κεφάλαιον.

§ 15.—Ἐνεκεν ἀποχρῶντος δικαιοδογηματος ὁ δικηγόρος δικαιούται ν' ἀποποιηθῇ τὴν ἐντολήν, π.χ. ὅταν ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἐντελῶς ἄδικος καὶ παρά-

νομος ἢ δὲν εἶναι δεκτικὴ νομίμου υπερασπίσεως· ὁ δικηγόρος δύναται καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ ὑπόθεσιν, ἣν ἀνέλαβεν, ἰὰν μετ' ἐξέτασιν νεωτέραν ἐθεώρησεν ἄδικον. Τοῦτο καὶ κατὰ τὸ Ρ. Δ. (ν. 14 § 1 Κώδ. 3. 1.—Οἰκονομ. § 18 σημ. 9). Ἄλλ' ἐκ τῆς τούτου καὶ ἔχουσα πρὸς τὸν αἰτοῦντα διάδικον, ἢ δεσμὸς φιλίας καὶ συγγενείας πρὸς τὸν ἀντίδικον ἢ γνώμη δοθεῖσα εἰς τὸν ἀντίπαλον, (Περ. Ποιν. Ν. 490) δύναται νὰ χαρακτηρισθῶσι, ὡς διδικαιολογημένα καλύματα πρὸς μὴ ἀποδοχὴν τῆς ἐντολῆς· ἐπίσης ὑπερβολικὴ ἐργασία. — Ὁ νόμος, μὴ ὀρίσας ὅλους τοὺς λόγους τῆς ἀποποιήσεως, ἐξήρτησε τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν ἐκ τῆς κρίσεως τοῦ δικαστοῦ.

§ 16.—Δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ διὰ δικηγόρου παράστασις τοῦ διαδίκου ἐν ταῖς ἀστικαῖς δίκαις, αὐδὲ ἡ τοῦ κατηγορουμένου ἐπὶ πταίσματι καὶ πλημμελήματι. Ὅταν εἰς πολιτικὴν τινα ἢ ποινικὴν ὑπόθεσιν ὁ διάδικος ἢ ὁ κατηγορούμενος δὲν εὕρισκῃ δικηγόρον, ὁ πρόεδρος κατ' αἵτησιν αὐτοῦ ἐκλέγει τοιαύτον (140 Ὁργ. Δ.).

Ὑποχρεωτικὸς εἶναι ὁ αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνδρόμων διορισμὸς συνηγόρου, ἐπὶ κακούργηματι δικαζομένου τοῦ κατηγορουμένου ἐνώπιον τοῦ κακούργουδικείου (140 Ὁργ. Δικ.—26. 423 Ποιν. Δ.), οὐχὶ ὁμοῦς καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρ. Πάγου, καὶ τοῖς ἡ νομολογία ἄλλως ἄλλοτε εἶχε λύσει τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ἐπὶ τῶν ἀντερρήσεων τοῦ αὐτεπαγγέλτως διοριζομένου δικηγόρου ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον, τὸ ὑπὸ τοῦ διορισαντος προέδρου πρεσβεύμενον (140 Ὁργ. Δικ.).

§ 17.—Πληρῶνονται οἱ αὐτεπαγγέλτως διοριζόμενοι δικηγόροι πάντοτε μὲν τὰ δικαστικὰ ἔξοδα, τὰ δὲ δικηγορικὰ δικαίωματα (145 Ὁργ. Δικ.).

ἐὰν μὴ ἔχῃ ἐκδοθῇ ἀντικλητήριον πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ εὐεργετήματος τῆς πενίας (Πολ. Δικ. 220—224), δι' οὗ τὰ τέλη μειοῦνται κατὰ τὸ ἡμισυ (36 ν. Χαρτ.).

§ 18.—Ἐπὶ ἀρνήσει ἐκπληρώσεως τοῦ δικηγορικοῦ λειτουργήματος καταδιώκονται καὶ τιμωροῦνται κατὰ τὰς ἀρ. 144 Ὀργ. Δ. καὶ 480 Ποιν. Ν. οἱ ἠδικοιολογήτως ἀρνούμενοι ἢ ἀναβάλλοντες τὴν συνδρομὴν των δικηγόροι, παραβαίνοντες δὲ τὰς διατάξεις τῶν ἀρ. 139 καὶ 140 Ὀργ. Δικ. Κατὰ τὴν ἐννοίαν οὖτως τοῦ νόμου ἀκαί μ' ὅλας τὰς εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ ἀρθρον 97 γενομένας παρὰ τοῦ εἰσαγγελέως ἐπιταγὰς ἀπαίτεται πρὸ τῆς καταδιώξεως εἰσαγγελικὴ πρόσκλησις πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐπιβαλλομένου καθήκοντος· κατὰ τὰς αὐτὰς ὁμοως περιπτώσεις ἔχει ὁ ἀδικηθεὶς κατὰ τοῦ ἐκ προνοίας βλάψαντος αὐτὸν δικηγόρου τὸ ἐκ τῶν ἀρθρῶν 56—60 Πολ. Δ. καὶ 65—68 Ποιν. Δ. δικαίωμα πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς κακοδικίας.—Κατὰ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον ἐπαύετο εὐδὶχα προφάσεως εὐλόγου ἀποποιούμενος τὴν ἐντολὴν (ν. 16 Βασ. 8. 4 καὶ τὸ σχολιον —ν. 7 Κώδ. 2, 6.—ν. 3 § 9 Κώδ. 3, 1.). Βεβαίως παρ' ἡμῖν ἡ διάταξις αὕτη οὐ μόνον ὡς ποινικὴ δὲν ἰσχύει, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ ἀρθρου 141 ὠρίσθησαν αἱ ποιναὶ τῆς ἀδικοιολογήτου ἀποποιήσεως. Ἄλλως δὲ καὶ τὰ περὶ παύσεως τῶν δικηγόρων ἐκανονίσθησαν διὰ τοῦ ἀρθρ. 6 τοῦ ν. 81 Δεκ. 1877, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. τῆς 20 Ἀπριλίου 1893.

§ 19.—Δημόσιοι ὑπάλληλοι εἶναι οἱ δικηγόροι· τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον ἐκ τῆς σαφειστάτης ἐκφράσεως τοῦ νόμου (Ὀργ. Δικ. 142), προσπικυροῦται δ' ἐκ τῶν ἀκολουθῶν: α') διορίζονται καὶ παύονται διὰ Β. Διατάγματος (Ὀργ. Δικ. 136.—ἀρθρ. 6 ν. Προσόντων)· β') ὡς τοιοῦτοι μνημονεύονται καὶ ἐν ἀρθρ.

151 Ὀργ. Δ. γ') ὀρκίζονται ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι (Ψήφ. Ὁ τῆς 24 Ὀκτ. 1863, δι' οὗ ἐτροποποιήθη τὸ ἀρθρ. 216 Ὀργ. Δ.—Τὰ κατὰ τὸ Ρ. Δ. ὅρα εἰς Δικ. Ὀργ. σελ. 489 § 3—4)· δ') τιμωροῦνται πειθαρχικῶς (Ὀργ. Δ. 89, 97, 300)· ε') ἀναπληροῦσιν ἐξαιρετικῶς τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς εἰσαγγελεῖς (Ὀργ. Δ. 278) καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἐκλογαῖς ἀντιπροσώπους τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς (ἀρθρ. 34 ἐκλογ. νόμου—5)· τὰ ἔργα αὐτῶν εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς πᾶσαν ἄλλην δημοσίαν ἢ δημοτικὴν ὑπηρεσίαν (Ὀργ. Δικ. 276).

Ἔργον κύριον τοῦ δικηγόρου εἶναι νὰ βοηθῇ τὸν πελάτην αὐτοῦ ἐπὶ δικαστηρίου ἢ νὰ παρίσταται ἀντ' αὐτοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ὀργαν. Δικ. καὶ τῆς Πολ. Δικ.

§ 20.—Ἡ ἐχεμυθία τῶν δικηγόρων ἐπιβάλλεται χάριν τῆς ἐλευθερίας ὑπερασπίσεως, ἧς ἔνεκεν οἱ δικηγόροι ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις οὐδ' ἐξετάζονται εἴτε εἰς τὴν προανάκρισιν εἴτε ἐν τῇ ἀκροατηρίᾳ ὡς πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὑποὶ τοῖς διεπιστεῦθησαν ὡς συνηγόροις (Ποιν. Δ. 115 § 2). Εἰς αὐτοὺς δὲ ἀπόκειται ἡ εὐλόγισις περὶ τῆς ἰδιότητος, ὑφ' ἣν ἔμαθον τὰ γεγονότα, ἐν δὲ ταῖς ἀστικαῖς δίκαις οἱ πληρεξούσιοι εἶναι ἐξαιρετέοι (Πολ. Δ. 324 § 4). Ἡ παράβασις μάλιστα τῆς ὀφειλομένης ἐχεμυθίας τιμωρεῖται (Ποιν. Ν. 452, 455).

§ 21.—Ἐπὶ παραβάσει τῶν καθυκόντων τοῦ τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἀρθρ. 490 Ποιν. Ν. ὁ δικηγόρος, ὅστις, ἀκόμα ὡν τῶν ἐκμυστηρευθέντων αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πελάτου του, καπηλεύεται τὴν πίστιν ταύτην, συνεννοεῖται μετὰ τοῦ ἀντιδίκου, ἐνεργεῖ πρὸς ὄφελος μὲν τούτου, βλάβην δὲ καὶ ζημίαν τοῦ πελάτου ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὑπόθεσιν βοηθεῖ διὰ συμβουλῆς ἢ ἀντιλήψεως ἀμφοτέρους τοὺς διαδίκους, ἔνοχος δὲ καθυφίσταται

(Πολυδ. η' 143) γίνεται καὶ τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἰοῦ ἄρθρ. 490 Ποιν. Ν. ὁ διδων ἐκ προθέσεως συμβουλὰς ἐπιβλαβεῖς εἰς τὸν πελάτην του. Ἡ ποινὴ ἐπιτείνεται εἴτε διὰ τὴν ὑποτροπήν, εἴτε διὰ τὴν τρίτην συρροήν. — Ὡς δὲ δικηγόρος τις εἶναι πληρεξούσιος τοῦ ἐνὸς τῶν διαδίκων μετὰ ταῦτα δὲ γίνῃ τοῦ ἐτέρου ἐν τῇ αὐτῇ δίκῃ, ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθεῖσα δικαστικὴ πράξις δὲν εἶναι ἄκυρος, τὸ δὲ ζήτημα τῆς τιμωρίας τοῦ δικηγόρου εἶναι ἄσχετον πρὸς τὸ κύρος τῆς πράξεως.

§ 22. — Περὶ φόρου καὶ ἀδείας ἐπιτηδεύματος ὅρα εἰς Δικ. Ὀργ. σελ. 362 § § 6 καὶ 7.

§ 23. — Ἐνέχεται ὁ δικηγόρος ὡς πρὸς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς διὰ δόλον καὶ βαρεῖαν ρεθυμίαν, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρ. 94 § 3 Πολ. Δικ. καὶ δι' ἐλαφράν, οὐχὶ δὲ δι' αὐτὴν κατὰ τὸ ἄρ. 56 Πολ. Δ., ὡς παραδέχεται ὁ Οἰκονομίδης (§ 18 σημ. 15), ἐναντιοφρονεῖ δὲ ὁ Φέδερ (σ. 204).

§ 24. — Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς δικηγόρους ἐπὶ προστίμῃ νὰ ὑπογράψωσι γνωμοδοτήσεις, ὑπομνήματα, ἢ ἄλλα ἔγγραφα, μὴ συντεθειμένα παρ' αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν διεσκέφθησαν (143 Ὀργ. Δικ.). Ἡ διάταξις αὕτη, διὰ τὴν παράβασιν τῆς ὁποίας δύνανται νὰ ἐπιβληθῇ ποινὴ (292 καὶ 293 ἐδ. 2 Ὀργ. Δικ.), εἶναι συνήθως ἀνεφάρμοστος, (εἰς Δικ. Ὀργ. σ. 364 § 1).

§ 25. — Οἱ δικηγόροι ὀφείλουσι νὰ σημειώσωσιν ἐπὶ ποινῇ προστίμου ἢ προσκαίρου παύσεως τὴν ποσότητα τῶν εἰσπραττομένων τελῶν καὶ δικαιωμάτων καὶ νὰ εἰδῶσιν ἐξοφλητικὸν περὶ τῆς ἀντιμισθίας τῆς ἐκτὸς τῶν νομίμων δικαιωμάτων λαμβανομένης (144 Ὀργ. Δικ.). Τὰ περὶ τῆς σημειώσεως τῶν τελῶν δὲν ἰσχύουσι πλέον μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ θεσμοῦ τοῦ χαρτοσήμου, τὰ δὲ περὶ τῆς ἀντιμισθίας εἶναι ἀνεφάρμοστα.

§ 26. — Τὰ δικηγορικὰ δικαιώματα ἐκάνοντες τὸ διάταγμα τῆς 8 Μαΐου 1835 (Δικ. Ὀργ. σ. 525) ὅπερ μὴ ἀναθεωρηθὲν ἔκτοτε, περιῆλθεν εἰς τελείαν ἀχρησίαν, ἔχον ἤδη μᾶλλον ἱστορικὴν ἀξίαν. — Χάριν τοῦ γενικοῦ τῆς πολιτείας συμφέροντος τὰ τῶν δικηγόρων δικαιώματα δὲν πρέπει μὲν νὰ εἶναι ὑπὸ τὸ ἐξόν μεγάλα, ὅπως μὴ ἀποκλειωνταὶ αἱ ἀπορώτεραι τάξεις, ἀλλὰ βεβαίως δὲν πρέπει νὰ εἶναι καὶ εἰς ἐξουσιαστικὸν σημεῖον μικρά, διότι οὕτως ἡκίπνται ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἀπονομῆς τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος τῶν διαδίκων ἢ ἀξιοπρέπεια τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος «*Le service mal payé sera mal rendu*» λέγει ὁ Bellot. — Εἰς τινὰ κράτη πρὸς κανονισμὸν αὐτῶν ὁ δικαστὴς λαμβάνει ὡς στοιχεῖα τὴν σπουδαιότητα τῆς διαφορᾶς, τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας, τὴν ἰδιαιτέραν μέριμναν, τὸν καταναλωθέντα χρόνον καὶ τὴν περιουσίαν τῶν διαδίκων (αὐτόθι σ. 580). — Ἱστορικῶς τὰ περὶ τοῦ θέματος τούτου αὐτόθι σ. 366.

§ 27. — Ἡ σχέση μετὰ τοῦ δικηγόρου καὶ πελάτου εἶναι ἡ τῆς ἐντολῆς (Πολ. Δ. 99), ἢ δὲ εἰς τὸν δικηγόρον διδομένη ἀμοιβὴ οὐδὲως ἀπῆδει, διότι καὶ ὁ ἀπλοῦς ἐντολοδόχος δύναται ν' ἀνταμειφθῇ (ν. 6 πρ. Π. 47, 1. — ν. 1 πρ. Π. 11, 6).

Δικίωμα ἐντελοῦς ἀποζημιώσεως ἔχει πᾶς δικηγόρος πρὸς ἀπόστιν τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἐξόδων καὶ μέχρι τῆς ἀποπληρωμῆς αὐτῶν δικαίωμα ἐπισχέσεως τῶν εἰς χεῖρας του χρημάτων καὶ ἐγγράφων (Ὀργ. Δ. 240—243. — Πολ. Δ. 101. — Δικ. Ὀργ. Ὀργ. σ. 536—544).

§ 28. — Πᾶσα συμφωνία τῶν δικηγόρων περὶ ἀντιμισθίας ἢ ἀκριβέστερον ἀμοιβῆς, δοτιᾶς αὐτοῖς ἐκτὸς τῆς τοῦ νομίμου τέλους ἢ δικαιώματος ἀπαγορευομένη εἶναι ἄκυρος, τὸ ληφθὲν ἐπιστρέφεται μετὰ τόκου καὶ ὁ παραβάτης τιμω-

ρεῖται διὰ πρωτορινῆς παύσεως (145 Ὁρ. Δικ.). — Ὡς πρὸς τὴν συμφωνίαν πληρωμῆς τέλους ἤτοι χαρτοσήμου (ὁ αὐτὸς ὅμως ὑπάρχει λόγος καὶ διὰ τὸ πρόστιμον ἐφέσεως ἢ παράβολον ἀναίσεως), ἐννοοῦμεν ὡς λογικὴν καὶ δικαίαν τὴν ὑπαγγελομένην ἀκυρότητα· ἐν ἣ δὲ περιπίπτει πληρωθῇ ποσὸν ἀνώτερον τοῦ κεκανονισμένου, ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ ἄρθρ. 145 ὁριζομένων, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 461 τοῦ Ποιν. Ν. ἡ ἐπὶ καταπίεσει ποινὴ. Ὡς πρὸς τὴν συμφωνίαν δὲ πληρωμῆς ἀμοιβῆς ἀνωτέρας τῆς κεκανονισμένης, ἤτοι περὶ ἐργολαβίας δίκης, ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς διατάξεως τοῦ Ὁργ. Δικ. ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς τοῦ ρ. δ. συνάγονται τὰ κέλουθα: α') ὅ,τι ὁ διάδικος δὴσῃ αὐτοπροαιρέτως τῷ δικηγόρῳ, εἴτε ἡρτημένης εἴτε τῆς δίκης, εἴτε μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς, ἰσχύει, μάλιστα καὶ ἂν ὑπερβαίνει τὸν νόμιμον ὅρον· β') ὅ,τι ὁ διάδικος ὑποσχεθῇ αὐτοπροαιρέτως τῷ δικηγόρῳ δὲν ἰσχύει ὑπεράνω τοῦ νενομισμένου ὅρου, εἰ μὴ ὅταν ἡ ὑπόσχεσις δὲν βλάπτει τὸν διάδικον ἢ γείνη μετὰ τῆς δίκης τὸ τέλος (Δικαστ. Ὁργ. σελ. 369—375).

§ 29. — Αἱ ποιναὶ τοῦ ἄρθρ. 145 Ὁργ. Δικ. ἐπιβάλλονται καὶ ὅταν πρὸ τῆς ἀποπεραιώσεως τῆς συζητήσεως οἱ δικηγόροι ἀναγκάσωνται τὸν πελάτην των νὰ ἐῶσῃ ἢ ὑποσχεθῇ ἀντιμισθίαν. Ἡ ἀναγκαστικὴ αὕτη προκαταβολὴ τῆς δικηγορικῆς ὑπηρεσίας εἶναι ἀδικαιολόγητος, διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ ἢ διατάξει ἔμεινε γράμμα νεκρὸν.

§ 30. — Ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, ὧν καὶ ἐτάχθη πρόμαχος ὁ δικηγόρος, ὀφείλει νὰ συνηγορῇ ἀπαρεγκλίτως (Ὁργ. Δ. 139. 146). Ἄλλ' ἢ δικηγορικὴ φιλαλήθεια προχωρεῖ μέχρις ὁρίων, ἅτινα ἀιέγραψεν ἡ ἐρμηνεία τῶν συγγραφέων καὶ ἡ πρακτικὴ τῶν ἀξιοπρεπῶς καὶ εὐσυνειδήτως ἐξακούοντων τὸ

ἐπάγγελμα, χωρὶς ὅμως ἐντεῦθεν νὰ ἐκτίθονται ἐν κινδύνῳ τὰ συμφέροντα καὶ τὰ δικαιώματα τῶν διαδίκων καὶ τῶν κατηγορουμένων.

§ 31. — Πᾶν στρεψόδικον μηχανημα, πρὸς παρέλκυσιν μόνον τῆς δίκης τεῖται, ὀφείλει ν' ἀποφεύγῃ ὁ δικηγόρος. «Μηδέποτε δὲ τὸν δικολόγον ἐπιτήδες παρέλκειν τὰς δίκας» [ν. 15. Βασ. (· 1). — ν. 6 § 1. 4 Κώδ. (2. 6). — ν. 13 § 9 Κώδ. (3. 1)]. ἐπίσης ὀφείλει νὰ εἶναι κόσμιος καὶ φιλαλήθης ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐναντίους συμπεριφορᾷ του, ν' ἀλέχῃ δὲ ἀπὸ τοῦ νὰ καταπλήττῃ διὰ παραθέσεων ἤτοι διὰ κατακόρου μυνίας συγγραφέων ἢ συγγραμμάτων καὶ ἐν γένει ἀπὸ παντὸς μὴ εὐθὲως μέσου καὶ ἀπὸ περιτετῶν καὶ ἀχρήστων λόγων (146 Ὁρ. Δικ. — Περὶ δικηγορικῆς στρεψόδικου πανουργίας ἐιδικώτερον εἰς Δικ. Ὁργ. σ. 377 § 7—10).

§ 32. — Ἡ εὐπρέπεια τῶν ἐκφράσεων οὐ μόνον ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, ἀλλὰ καὶ ρητὸς ἐν τῷ νόμῳ ἀνεγράφη (Ὁργ. Δ. 147, 148. — νόμος β § 1. 4 Κώδ. 2. 6. — νόμ. 8 Π. 49 1).

Δυσδιάκριτα ὅμως εἶναι τὰ ὅρια τῶν προσθητικῶν λόγων ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων, ὥστε δύναται νὰ συμβῇ ἡ δίκαστῆς νὰ περιορίσῃ πέραν τοῦ δέοντος τὸν δικηγόρον, ἢ εὖτος εἰς ἀγχινοίας, ἐντέχνου καὶ κεκαλυμμένης νὰ ὑπερπηδῇ τῆς εὐσηχμοσύνης τὰ ὅρια χωρὶς νὰ φαίνεται ἐπιλήψιμος.

§ 33. — Μόνον εἰς τὴν ἐπὶ δικαστηρίου παράστασιν ὠρισμένης ὑποθέσεως ἀναφέρεται ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ ἄρθρ. 147 ἐπίσης ἡ τῶν ἄρθρων 146. 148 Ὁργ. Δ.

Πολλὰκις ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 147 ἀνεφύη τὸ ζήτημα, ἂν τὸ συμβούλιον (ἄρθρ. 149 Ὁργ. Δ.) δύναται νὰ τιμωρήσῃ ἐπὶ παραβάσει αὐτοῦ

δικηγόρον διὰ τὰς ἐκτὸς τοῦ δικαστηρίου πράξεις ἢ δημοσιεύσεις αὐτοῦ. Πρὶς σαφεστέραν λύσιν τοῦ ἀναφεύοντος ζητήματος ἀνάγκη νὰ υποδιακριθῇ αὐτὸ εἰς τρία μέρη:

α'. Ὁ δικηγόρος δύναται νὰ τιμωρηθῇ πειθαρχικῶς δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 292 τοῦ Ὁργ. Δ. ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐν αὐτῇ ἀναφερομένων περιπτώσεων, ἀναγομένων εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ἐπηρεσίας του, καὶ προσέτι διὰ κακοήθους διαγωγῆς καθίσταται ἀνάξιος τῆς ἐπηρεσίας του.

β'. Τὸ ἄρθρ. 147 τοῦ Ὁργ. Δ. δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν διὰ πράξεις τοῦ δικηγόρου, μὴ ἀναγομένας εἰς τὴν ἐπὶ δικαστηρίου ὑπεράσπισιν ὑποθέσεως.

γ' Πῶσα παράβασις τοῦ νόμου γινόμενη ἐπὶ δικηγόρου διὰ τοῦ τύπου ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου ἕνεκα τοῦ ἄρθρου 14 καὶ 95 τοῦ Συντάγματος.

§ 34.— Ἀπαγορεύεται κατὰ τὸ ἄρθρ. 148 Ὁργαν. Δικαστ. εἰς τοὺς δικηγόρους πᾶσα προφορικὴ ἢ ἑγγράφος προσβολὴ κατὰ τῶν ἡμελειῶδων ἀρχῶν τῆς μοναρχίας, καὶ πᾶν ὅτι ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἡσυχίαν ἢ ἀσφάλειαν τοῦ κράτους, εἰς τοὺς νόμους, εἰς τὰ διατάγματα καὶ εἰς τὰ χρηστὰ ἥθη.

§ 35.— Ἀρμόδιον δικαστήριον πρὸς ἐκδίκασιν τῶν πειθαρχικῶν παραπτωμάτων ἐπὶ παραβίασι τῶν ἄρθρων 146—148 Ὁργ. Δ. εἶναι τὸ δικαστήριον, διὰ περ ἐπέλαβετο τῆς ὑποθέσεως, καὶ ἢν ἔλαβε χώραν ἢ παράβασις ἢ ἐνώπιον τοῦ οὐοῦ ἀπηθύνετο τὸ ἐξυβριστικὸν ἑγγράφον. Ὅσακις δὲ τὰ παραπτώματα εἰσῆλθον ὑπὸ τῶν διαδίκων ἢ ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως καὶ ἐπὶ τῇ προτάσει τούτων τὰ κατὰ τὸ ἄρθρ. 300 Ὁργ. Δικ. προνοούμενα καὶ ἐπὶ τούτῳ συνερχόμενα δικαστικά συμβούλια.

§ 36.— Περὶ τοῦ ἀποκαταστήσει ἀναβολῆς εἶναι ἀνάγκη ἕ-

παράιτητος—κατὰ τὸν Μ. Χαττάκον (εἰς «Θέμιδαν», γ' 494)—νὰ κριθῇ τὸ κατὰ τὴν δημοσίαν συνεδρίαν πραχθὲν ἢ ἀνακαλυφθὲν πειθαρχικὸν παράπτωμα, δικαζόμενον καὶ τιμωρούμενον διὰ πειθαρχίας, πραχθὲν ἢ δυνάμενον ν' ἀνακαλυφθῇ μετὰ τὴν συνεδίαν, δὲν δύναται μετὰ τὸ πέρας ἀνακαλυπτόμενον ἐν τῇ διασκέσει τῆς ὑποθέσεως νὰ τιμωρηθῇ πειθαρχικῶς διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐπὶ τῆς κυρίας ὑποθέσεως ἐκδιδόμενης· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ οἱ ἐναντιοφρονούντες (Δικαστ. Ὁργ. σ. 285 § 6).

§ 37.— Βιβλία εὐρετηρίου καὶ ταμείου ὑποχρεοῦνται οἱ δικηγόροι νὰ τηρῶσι κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 150 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 87 καὶ 184 Ὁργ. Δικ. καὶ πρὸς τὰ ἄρθρα 19, 39 καὶ 54 τοῦ νόμου περὶ χαρτοσήμου ὡς ἐντροποποίηθσαν διὰ τοῦ ἀπὸ 21 Δεκεμβρ. 1892 νόμου· ἄλλα πᾶσαι οἱ διατάξεις αὗται ἔμειναν νεκραί, ὡς ἀνεφάρμοστοι (Συμπλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 28 καὶ 93).

§ 38.— Ἀντίγραφα ἐπικεκυρωμένα ἐκ τῶν εἰς χεῖρας τοῦ ἑγγράφου ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διδῇ ὁ δικηγόρος (151 Ὁργ. Δικαστ.).

Ἀντιγράφων, ἐπικεκυρωμένων προσηκόντως, κάτοχος ὢν ὁ δικηγόρος, ἐκ τῆς εἰς τὸν ἐντολῆα τοῦ κοινοποιήσεως ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου, δύναται ὡς δημόσιος ὑπάλληλος νὰ ἐκδώσῃ ἐξ αὐτῶν ἄλλα ἀντίγραφα, ἐπικυρῶν ταῦτα διὰ τὴν ἀντίβιβαν, ἢ δὲ κοινοποιήσας αὐτῶν ἔχει τὰς αὐτὰς συνεπείας πρὸς τὰ κοινοποιούμενα ἀντίγραφα, τὰ ἐπικεκυρωμένα ὑπὸ τῆς καταχούσεως τὸ πρωτότυπον ἀρχῆς (Πολ. Δ. 424, 426 § 2 καὶ 3. — Ὁργ. Δ. 151).

§ 39.— Εἰς ἐγγράφῳ δύναται νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ δικηγόροι περὶ τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπικειμένης εὐθύνης κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 152 Ὁργαν. Δικ. ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἄρθρα 129 καὶ 130 Νεκρὰ εἶναι καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου

152, οὐδέποτε ἐφαρμοσθεῖσα, ὡς ἡμεῖς γινώσκομεν. Ἄλλως δὲ αὕτη δὲν εἶναι ὑποχρεωτική, ἀλλὰ δυνητική, ὅπερ καθιστᾷ αὐτὴν ἔτι μᾶλλον περιττήν.

§ 40.—Βιβλιογραφία περὶ δικηγόρων: Π. Χοϊδᾶ, Λόγος περὶ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος. 1877.—Σ. Ἰωαννίδου, Δικηγόροι καὶ δικηγορία, 1890.—Οἰκονομίδου, Πολ. Δικ. § 18.—Σαριπλόου Ποιν. Νομθ. § 771. 1247—8. 1388.—Συνταγματ. § 664.—Κωνσταντοπούλου § 884 καὶ ἐπ.—Φέδερ, σ. 179 210.—Γ. Φιλάρτου: 1) Δικαστικὴ ἀναδιοργάνωσις ἐν Ἑλλάδι σ. 107—121 2) Δικαστικὸς Ὄργανισμός: σελ. 27. 37. 40. 87. 101. 183. 205. 233. 240. 323—390. 489. 494. 500. 525. 564. 600. 601. 606. 607. 609. 647. 661 3) Congrès International des avocats. Bruxelles, 1er Août 1897 «Grèce».—Dallos, Rép. λ. Avocat καὶ Défense —Défenseur. (Sup. αἱ αὐταὶ λέξεις), Org. Jud. 110. 113. 310. 315. 328. 340. 374. 738.—Block Politique. Barreau.—Block. Administration λ. Avocat.—Carré—Foucher γ' σ. 82—238.—Bonfils § 190—218.—Dupin aîné. Profession d'avocat. Recueil des pièces concernant l'exercice de cette profession. 1834.—Borelli. Esquisse historique de la profession d'avocat. 1866.—Bos, Les avocats au conseil du roi. 1881.—Delachenal. Histoire des avocats au parlement de Paris. 1885.—Duchaine et Picart, Manuel pratique de la profession d'avocat. 1859.—Gandry. Histoire du Barreau de Paris. 1864.—Joly. Le Barreau de Paris. 1863.—Montmoreau, Exercice de l'action de l'avocat pour honorai-

res 1880.—Berquier, Le barreau moderne français et étranger. 1882.—Mollot, Abrégé des règles de la profession d'avocat. 1883.—Rendu, Les avocats d'autrefois. 18.4.—Annales du barreau Français. 1833—1847. τόμοι 20.—Clair et Clapier: α) Barreau anglais, 1824, τόμοι 3· β) Barreau Français moderne. 1821, τόμοι 16.—Grellet.—Dumazeau, Le Barreau romain, 1858.—Allou. Discours et plaidoyers 1884 τόμοι 2.—Paignon. Eloquence et improvisation. 1887.

Γ. Φιλάρτος

Ὑπεξαιρέσις Ὅρα τὸ ἐν τέλει τοῦ παρόντος τόμου Παράρτημα.

Ὑπέρβασις καθηκόντων.

Ἐν τῷ εἰκοστῷ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου περὶ παραβάσεως τῶν καθηκόντων τῶν δημοσίων ἐπαλλήλων καὶ ὀφθητῶν περιλαμβάνεται καὶ τμήμα ἀποτελούμενον ἐκ τεσσάρων ἄρθρων (τῶν ἄρθρων 476—479, ἐξ ὧν ὅμως τὸ ἄρθρον 478 οὐδαμῶς ἰσχύει μετὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1861), πραγματευόμενον περὶ ὅπερ βάσεως καθηκόντων ὀηλονότι παραβάσεως ἀναγομένης εἰς τὴν ἀντιποίησιν ἄλλοτρίας ἐξουσίας. Κατὰ τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ περὶ παραβάσεως καθηκόντων κεφαλαίου 1) οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς μὲν, εἰάν ἐκδώσωσι διατάγματα περιεκτικὰ νομοθετικῶν ὁρισμῶν ἢ ἀναβάλῃσι τὴν ἐκτέλεσιν νόμου, διὰ φυλακίσεως δέ, εἰάν ἐκδώσωσι διατάγματα περὶ διοικητικῶν ἀντικειμένων ἢ ἀπαγορεύσωσι τὴν ἐκτέλεσιν νομίμων διαταγῶν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν (Ποιν. Νόμου ἄρθρ. 476), διὰ χρηματικῆς δὲ ποινῆς, εἰάν ἐπιμείνωσιν εἰς τὴν ἐκδίκασιν δίκης, χαρακτηρηθεῖσιν, διοικητικῆς ὑπὸ τῶν νομίμων ἀρχῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρον 477), 2) οἱ νομάρχαι, δήμαρχοι καὶ λοιποὶ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς μὲν, εἰάν ἐκδώσωσιν

¹ Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα βιβλία γίνονται διὰ τῶν συντμήσεων «δικαστ. Ἀναδιοργ.» καὶ «Δικ. Ὄργ.».

διαταγὰς περιεκτικὰς νομοθετικῶν ὀρι-
σμῶν ἢ ἀναβύλων τὴν ἐκτέλεσιν νόμου,
εἰς φυλακίσεως δέ, ἐὰν ἀπαγορεύσῃσι
διὰ γενικῶν ἢ εἰδικῶν διαταγῶν, ἀπει-
θυνομένων πρὸς τὰ δικαστήρια, τὴν ἐκ-
τέλεσιν δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ δικα-
στικοῦ ἐντάλματος προσαγωγῆς ἢ κρα-
τήσεως, διὰ χρηματικῆς δὲ ποινῆς, ἐὰν
παρενεύρῳσιν ἑαυτοὺς εἰς ἀστικὴν δίκην
(Ποιν. Νόμου ἔρθρ 179). (Ἰδε καὶ Καθη-
κόντων παρίδοσις). Θ. Ν. Φ. Λογαίτης

Υπερημερία (πορα) καλεῖται
ἡ ἐκ πταίσματος τοῦ ὀφειλέτου μὴ ἐκ-
πλήρωσις τῆς υποχρεώσεως αὐτοῦ. "Ὅθεν
ὁ ὀφειλέτης γίνεται ὑπερήμερος, ἐὰν ἐν-
τὸς ρητοῦ χρόνου δὲν ἐώτῃ ἢ δὲν πράξῃ
ἢ, τι ἀνγκαίως ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἢ νὰ
πραχθῇ ἐντὸς τοῦ χρόνου τούτου. Ἐπί-
σης δὲ ἐὰν ὀχληθῇ, ἤτοι, ἐὰν κληθῇ δι-
καστικῶς ἢ ἐξωδίνως εἰς καταβολὴν τοῦ
ὀφειλομένου καταβληθῇ (πλὴν ἐὰν ὑ-
πάρχῃ προθεσμία καὶ ἡ ἐννοία τῆς προ-
θεσμίας εἶναι ὅτι ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει νὰ
ἐπιχειρήσῃ τὴν παροχὴν ἄνευ ὀχλήσεως)
(Ν. 32 Πανδ. (22. 1), Ν. 8 § 6 (13.
26). "Ἀρα διὰ τῆς μηνύσεως καθίσταται
ὁ ὀφειλέτης ὑπερήμερος, ὑποκειμένος εἰς
τὸ διαφέρειν (Α. Π. 235 καὶ 288 τοῦ
61, 44 τοῦ 73, 4 τοῦ 88). "Ὅθεν, ἐὰν ὁ
δανειστὴς (ἢτε διὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς
πληρωμὴν, ἢτε δι' ἄλλης μεταγενεστέ-
ρας πράξεως ἡτήτατο ρητῶς παρὰ τοῦ
ὀφειλέτου τόκους ἐπὶ τῶν μέχρι τῆς ἐπι-
ταγῆς καθυστερούντων τόκων τοῦ ἀρχι-
κοῦ κεφαλαίου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ
ὁ ὀφειλέτης ὑπερήμερος εἰς καταβολὴν
τοιαύτην, ὅτε μὴ ὑπερχεύσης μηνύσεως
(Α. Π. 247 τοῦ 63). Τούναντίον γενο-
μένης ἐπιταγῆς πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ μὴ
καταβαλόντος τοῦ ὀφειλέτου, καθίσταται
οὗτος ὑπόχρεω· εἰς τὴν καταβολὴν τό-
κων τοῦ ὀφειλομένου χρέους καὶ ἂν τοῦ-
το ᾔναι ἄτοκον (Α. Π. 78 τοῦ 47, 265
τοῦ 50, 308 τοῦ 52, 107 τοῦ 64).

Διὸ καθίσταται καὶ τὸ δημόσιον ὑπερή-
μερον, ἐὰν ἡ μήνυσις γένηται, εἰς τὴν
νόμιμον ἀντιπρόσωπον τοῦ δημοσίου, ἢ-
τοι τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, ἢ
οὐκ καὶ ἐὰν γένηται πρὸς ἄλλον τινὰ (Α.
Π. 243 τοῦ 53). Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθι-
σταται πρόδηλον ὅτι, ὅπως καταστῇ ὑ-
περήμερος, ἀνάγκη 1) τὸ δικαίωμα τοῦ
δανειστοῦ νὰ ᾔναι πραγματικόν, δηλο-
νότε ἔγκυρον, ἀγώγιμον καὶ ἀδιάρρη-
κτον, διότι δικαίωμα, στηριζόμενον εἰς
ἄκυρον συμφωνίαν, ἢ συμφωνίαν διαρ-
ρηκτὴν, δὲν καθίσταται τὴν ὀφειλέτην
ὑπερήμερον, καὶ 2) ὁ ὀφειλέτης νὰ διατε-
λῃ ἐν γνώσει ὅτι ὀφείλει, ὅτι ὀφείλει νῦν
(εἶναι δηλονότι ληξιπρόθεσμος ἢ ὀφειλὴ
αὐτοῦ) καὶ ὀφείλει, ὅτι ὁ δανειστὴς ζη-
τεῖ. 3) νὰ μὴ κωλυθῇ ὁ ὀφειλέτης εἰς
τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς υποχρεώσεως αὐτοῦ
ὕπο ἀκαταμαχῆτου βίας, εἰον ὑπο λη-
στείας, πλημύρας, πυρκαϊᾶς κτλ. Ἄλλ·
ὁ δὲ ἄδικήματος καταλαβὼν πρᾶγμα
καὶ ὀφείλων ν' ἀποδώσῃ αὐτὸ εἶναι ὑπερ-
ήμερος ἀείποτε ἀπὸ τῆς καταλήψεως
(Ν. 8 § 1 Πανδ. (13.1). Ἄλλ· ἡ ἐξαι-
ρητικὴ αὕτη διάταξις δὲν ἐφαρμόζεται
εἰς τὸ δημόσιον, ὅπερ, καίπερ ἐνεχόμε-
νον ἐπὶ ταῖς παρανόμοις πράξεσι τῶν ὑ-
παλλήλων αὐτοῦ, δὲν εὐδύνεται εἰς τό-
κους ἢ ἀπὸ τῆς ὀχλήσεως, ὡς ἀγνοοῦν
πρὸ αὐτῆς τὴν ἐξ ἄλλοτρίου ἀδικήμα-
τος ἐπικειμένην αὐτῷ υποχρέωσιν (Α.
Π. 61 τοῦ 73). Σημειωτέον δ' ὅτι παρὰ
Ρωμαίοις εἰ ὀφειλέται τῶν ἀνηλίκων ἐκ
συναλλαγμάτων, ἐκ καταπιστευμάτων καὶ
ἐκ κληροδοτημάτων καθίσταντο ὑπερή-
μεροι ἄνευ οἰσodήποτε ὀχλήσεως (Ν. 3
Κωδ. (2.4). Α. Π. 140 τοῦ 93)

Τοῦ δανειστοῦ ὄντος ὑποχρεῖται νὰ
δεχθῇ ἐμπροθέσμως τὸ προσφερόμενον
αὐτῷ χρεός, ἔπεται ὅτι καθίσταται καὶ
οὗτος ὑπερήμερος, ἐὰν ἀρνηθῇ ἄνευ ἁ-
ποχρῶντος λόγου. Ἀπαιτεῖται ὁμοίως
ἡ προσφορὰ νὰ ᾔναι πραγματικὴ, δη-

λονότι ὁ ὀφειλέτης νὰ ᾔηται ἔτοιμος εἰς καταβολὴν ὀλοκλήρου τοῦ χρέους αὐτοῦ ἐν τῷ προσήκοντι χρόνῳ καὶ τόπῳ. Ὅσαίς δὲ ὁ δανειστής εἶναι ἐν ταυτῷ καὶ ὀφειλέτης, καθίσταται ὑπερήμερος, ἐὰν δέχεται μὲν τὴν παροχὴν, ἀλλ' ἀρνῆται τὴν ἀντιπαροχὴν.

Σημειωτέον ὅτι ὁ μὲν ὑπερήμερος ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται εἰς τὸ διαφέρειν, δηλονότι εἰς ὅ,τι ᾔθελεν ἔχει, ὁ δανειστής, ἂν δὲν καθίστατο οὗτος ὑπερήμερος. Ὅθεν ὑποχρεοῦται νὰ παράσχη τοὺς καρπούς, οὓς ἐδύνατο νὰ συλλέξῃ ὁ δανειστής, ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα (fructus perceptos et percipiendos), ἐπὶ ὀφειλῆς δὲ χρηματικού ποσοῦ τὸν νόμιμον τόκον ὀφειλόμενον ἀπὸ τῆς ὑπερημερίας (ἔστω καὶ ἂν ὁ δανειστής δὲν ὑπέστη ἐκ τῆς καθυστέρήσεως ζημίαν). Ἡ δὲ ὑπερημερία τοῦ δανειστοῦ ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ὀφειλέτης ἐνέχεται τοῦ λοιποῦ μόνον διὰ ὁδὸν καὶ μεγάλην ἀμέλειαν, καὶ ἐὰν ἐνείχετο πρότερον καὶ δι' ἐλαφρὰν ἀμέλειαν, καὶ προσέτι ὅτι, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ὑπέστη θυσίας ἐνεκα τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς ὑποχρέωσης αὐτοῦ, δικαιούται νὰ αἰτήσῃ ἀποζημίωσιν, ἐὰν γὰρ κατέβαλε δαπάνας πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος νὰ ἀξιώσῃ τὰς δαπάνας ταύτας, ἔχων καὶ δικαίωμα παρακατασχέσεως. Οὐδ' εἶναι δ' ἄλλως ὑπόχρεως νὰ υποβληθῇ εἰς δαπάνας, δυνάμενος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἀντικείμενον τῆς παροχῆς ἐπὶ προηγουμένη μόνον εἰδοποιήσει τοῦ δανειστοῦ. Ἐπίσης ἐπιφέρει τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ καταβλητῆν τόκους ὑπερημερίας παύεται, ὡς παυομένης τῆς ὑπερημερίας τοῦ ὀφειλέτου ἅμα τοῦ δανειστοῦ καταστάτος ὑπερημέρου, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ ἡ ἀπὸ συμβάσεως πηγάζουσα ὑποχρέωσις τοῦ ὀφειλέτου εἰς παροχὴν τόκων, ἧς δὲν δύναται νὰ παλλαγῇ ὁ ὀφειλέτης εἰμὴ διὰ δικαστικῆς παρακαταθέσεως τῶν χρημάτων.

Ἡ ὑπερημερία ἀποσβέννεται, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης προσφέρῃ ὅ,τι ὀφείλει μετὰ τὴν ὑπερημερίαν (δηλονότι οὐ μόνον τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ τοὺς τόκους καὶ τοὺς καρπούς), ἢ ἐὰν ὁ δανειστής παραχωρήσῃ προθεσμίαν ἢ ἄλλως ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν ὀφειλέτην τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέωσης αὐτοῦ, ἢ ἐὰν ἀποσβεσθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ δι' ἀνανώσεως, συμφωνισμοῦ ἢ ἄλλως πως. Σημειωτέον μάλιστα ὅτι, ἀποσβεσθέντος τοῦ δικαίωματος καὶ σὺν αὐτῷ τῆς ὑπερημερίας, ἀποσβέννεται καὶ τὰ ἐπακολουθήματα αὐτῆς οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸ μέλλον ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ παρελθόν. Ὅθεν καταβαλόντος φέρ' εἰπεῖν τοῦ ὀφειλέτου τὸ κεφάλαιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς τόκους, ὁ δανειστής δὲν δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ μετὰ ταῦτα τοὺς μὴ σὺν τῷ κεφαλ. καταβληθέντας τόκους τῆς ὑπερημερίας, πλην ἐὰν ἐπιφυλάξῃται ρητῶς ἢ σιωπηρῶς τὰ ἐκ τῆς ὑπερημερίας παρὰ τὰς δικαιώματα. (Ἰδε καὶ Παροχή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υπηρετείται καὶ ὑπηρετούμενοι. Ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 851 τοῦ Ποινικ. νόμου τιμωροῦνται διὰ προστίμου μὲν τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν οἱ παρὰ τὰς τῶν περὶ ὑπηρετῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ὑπηρετούμενοι, διὰ κρατήσεως δὲ τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων οἱ παρὰ τὰς τῶν περὶ ὑπηρετῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων πληρόνται. Ἀλλὰ, καθ' ὅσον προκύπτει ἐκ τοῦ Ἀστυνομικοῦ νόμου τῆς 34 Δεκ. 1836, ἡ ἀστυνομία δικαιούται μόνον καὶ ὀφείλει ἀνὰ ἐμποδίσιν τοῦ μὲν ἰδιοκτητῆς νὰ συνενοῶνται πρὸς ἐκπαισιν τῶν ὑπηρετικῶν μισθῶν, τοὺς δὲ ὑπηρετὰς νὰ συμφωνῶσι μεταξὺ τῶν διὰ τὰς αὐξάνουσιν ἢ προσδιόρισιν τὸ πρὸν τοῦ μισθοῦ. Ὅθεν περὶ τούτου καὶ μόνου τοῦ ἀντικειμένου παραδεχτέον ὅτι δύναται νὰ ἐκδοθῇ ἐγκυρὸς ἀστυνομικὴ διάταξις, ἧς ἡ παράβασις ἐπιφέρει τὴν ἐ-

Φαρμογήν τοῦ ἄρθρου 697 τοῦ Ποινικοῦ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Υποθήκη (hypothèque) καλεῖται τὸ πρὸς ἐξασφάλισιν ἀπαιτήσεως ἐπὶ ἀλλοτρίου ἀκινήτου πραγματικὸν δικαίωμα, κτώμενον δι' ἐγγραφῆς εἰς τὸ ἐπ' αὐτῷ τοῦτις διὰ τοῦ νόμου προσδιοριζόμενον βιβλίον ὑποθηκῶν (Νόμου περὶ ὑποθ. ἄρθρ. 1, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρ. 863, Βυζαντινοῦ νόμου περὶ ὑποθ. ἄρθρ. 1, Γαλλ. Κωδ. 2114). "Ὅθεν δεκτικὰ ὑποθήκης εἶναι κατὰ μὲν τὸν νόμον περὶ ὑποθηκῶν (ἄρθρ. 2), συνωδὰ καὶ πρὸς τὸν Γαλλ. κώδικα (ἄρθρ. 2118), 1) τὰ ὑποκείμενα εἰς ἐκποίησην ἀκίνητα μετὰ τῶν παρακολουθημάτων αὐτῶν, ὅσα λογίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἀκίνητα, 2) ἡ ἐπικαρπία τῶν αὐτῶν κτημάτων καὶ παρακολουθημάτων δι' ὅσον καιρὸν διαρκεῖ (Νόμου περὶ ὑποθ. 2, Γαλλ. Κωδ. 2118), κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 864) πλὴν αὐτῶν καὶ ἡ ἐμφύτευσις, ἡ ἔδαφονομία καὶ ἡ ἐπιφάνεια καὶ τὰ νομίμως παραχωρηθέντα μεταλλεῖα. Ἄλλ' οὐχ ἥττον παρά τε τοῖς Γάλλοις καὶ παρ' ἡμῖν ἐθεωρήθη ἀείποτε ὡς δεκτικὴ ὑποθήκης ἡ ἐμφύτευσις καὶ ἡ ἐπιφάνεια (Troplong § 405, Dalloz λ. hypothèque § 820 καὶ 822, Οἰκονομίδου Στοιχεῖα Ἀστ. Δικαίου Βιβλ. 2 § 165). Δύναται δὲ βέβαια καὶ μέρος μόνον τοῦ ἀκινήτου νὰ ὑποθηκευθῇ, οὐ μόνον χωριζόμενον ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ἀκινήτου σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ νοητικῶς (δηλονότι τὸ τοῦ συνιδιοκτητοῦ ἰδανικόν μέρος) Ν. 3 § 2 Βασιλ. (25. 5) Wachter Pand. § 225, Οἰκονομ. βιβλ. 6 § 161 σημ. 16).

Ἀπαιτοῦνται δὲ πρὸς κτήσιν ὑποθήκης κατὰ τοὺς ἀστικούς Κώδικας (Ν. περὶ ὑποθ. 8, Σχ. ἀστικοῦ Ἑλλ. Κωδ. 865) δύο ὅροι, 1) τίτλος χορηγῶν δικαίωμα ὑποθήκης καὶ 2) ἐγγραφή τῆς ἀπαιτήσεως εἰς τὸ βιβλίον τῶν ὑποθηκῶν. Ὅταν δ' ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας τοῦ ὀφει-

λέτου βλαφθῇ τὸ ἐνυπόθηκον ἀκίνητον ἢ μειωθῇ ἡ ἀξία αὐτοῦ, δύναται ὁ θανειστής ἢ νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἄμεσον ἐξόφλησιν τοῦ χρέους πρὸ τῆς προθεσμίας ἢ νὰ ἀξιώσῃ τὴν παρακώλυσιν τοῦ ὀφειλέτου ἀπὸ τῶν ἐπιβλαβῶν πράξεων ἢ τὴν καὶ ἐπὶ ἐτέρων ἀκινήτων αὐτοῦ παραχώρησιν ὑποθήκης, ἀναλόγου πρὸς τὴν ἀρνησθεῖσαν ἢ μειωθείσαν ἀσφάλειαν (Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος ἄρθρ. 865, Νόμου περὶ ὑποθ. ἄρθρ. 7).

Καὶ ὁ μὲν τίτλος πηγάζει γενικῶς μὲν ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ κυρίου τοῦ ὑποθηκευμένου κτήματος, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ διατάξεως τοῦ νόμου (Νόμου περὶ ὑποθ. ἄρθρ. 10). Καὶ ὁσάκις μὲν πηγάζει ἐκ τῆς θελήσεως, συνουσιολογεῖ τὸ περὶ ὑποθήκης συμβόλαιον (σύμβασιν ἢ τὴν πρᾶξιν τελευταίως βουλήσεως) ὁ κύριος τοῦ ὑποθηκευμένου κτήματος ὀφειλέτης ἢ τρίτος ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ πληρεξουσίου (Ν. περὶ ὑποθ. 15 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 870 καὶ ἐπ.). Καταρτίζεται δὲ τοῦτο διὰ δημοσίου ἐγγράφου (ἢτοι συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἢ ἐνώπιον ἄλλης ἀρμοδίας ἀρχῆς σύνταγμα-μένου) καὶ περιλαμβάνει ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ τε ὑποθηκευμένου πράγματος, τῆς περὶ ἧς ἡ ὑποθήκη ἀπαιτήσεως καὶ τῶν ὁρῶντων προσώπων (Νόμου περὶ ὑποθ. 19, 68 καὶ 80, Γαλλ. Κωδ. 2129 καὶ 2148). Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον περὶ ὑποθ. (ἄρθρον 19) καὶ τοὺς ἁλλοδαποὺς κώδικας (Γαλλ. ἄρθρ. 2129 καὶ Ἰταλία 1977) δὲν ἐγγράφεται ὑποθήκη ἐπὶ μελλόντων κτημάτων, ἀπαγορεύεται δὲ, τιμωρουμένη καὶ ποινικῶς, ἡ ἐν γνώσει παροχῇ εἰς ὑποθήκην ἁλλοτρίου κτήματος. Ἄλλ' ἐγείρεται ἐκ τῶν διατάξεων τούτων τὸ ζήτημα ἂν ἡ παραχωρηθεῖσα ὑποθήκη ἐπὶ ἁλλοτρίου κτήματος δύναται ἐκ τῶν ὑστέρων νὰ ἰσχυροποιηθῇ, περιερχομένης εἰς τὸν παραχωρησάντα τῆς κυριότητος. Διό

πολλῷ σαφέστερον ἐν τῷ Σχ. τοῦ Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 874) ὡρίσθη ὅτι εἶναι ἄκυρος ἡ παραχώρησις ὑποθήκης ἐπὶ ἀκινήτου, μὴ ἀνήκοντος ἤδη εἰς τὴν κυριότητα τοῦ παραχωρήσαντος.

Τίτλον δὲ πρὸς ἐγγραφὴν ὑποθήκης ἐξ ἀποφάσεως ἀποτελοῦσιν αἱ ἀναγνωρίζονται ὑποχρέωσιν πρὸς παροχὴν τινι, πρᾶξιν ἢ παράλειψιν τελεσίδικου ἀποφάσεως τῶν ἡμεδαπῶν δικαστηρίων ἢ ἀποφάσεις τῶν ἀιτητικῶν ἢ ἁλλοδαπῶν δικαστηρίων περιβεβλημέναι τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως (Νόμου περὶ ὑποθ. ἄρθρον 14).

Οἱ δὲ ἐκ τοῦ νόμου τίτλοι εἰσὶν ἡ γενικοί, ἐφ' οἷονδὴποτε τοῦ ὀφειλέτου κτῆμα ἐκτενόμενοι, ἡ εἰδικοί, ἐπὶ ὠρισμένα μόνον ἀκίνητα αὐτοῦ (Ν. περὶ ὑποθ. 11, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 868, Βασιλικοῦ νόμου ἄρθρ. 12, Γαλλ. Κωδ. 2121) Καὶ γενικὸν μὲν τίτλον ἔχουσι κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον αἱ ἀπαιτήσεις α') τοῦ δημοσίου ἐκ καθυστερουμένων φόρων ἀμέσων ἢ ἐμμέσων, ἐπὶ δὲ ἐκ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, β') τῶν δήμων (εἰς οὐδὲ συμπεριληπτέα καὶ τὰ ἀπαρτίζοντα ἴδιον νομικὸν πρόσωπον χωρὶς τοῦ δήμου), τῶν θρησκευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων (τῶν ἐχόντων δηλονότι κοινωφελῆ σκοπὸν, οὐχὶ ἐπομένως τῶν ταμειωτηρίων), καὶ τῶν ὑπὸ ἐπίτροπον διευλοῦντων ἀνγλικῶν καὶ ἀπυγορευμένων ἐκ διαχείρισεως τῆς περιουσίας αὐτῶν· οἱ δὲ ἀνγλικοί καὶ ἀπυγορευμένοι ἔχουσι πρὸς τὸν τίτλον ὑποθήκης καὶ ὑπὲρ τῆς παραβιδομένης τῷ ἐπιτρόπῳ κινήτης περιουσίας (Νόμου περὶ ὑποθ. ἄρθρον 12 καὶ 13, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 868, Βασιλ. νόμου 20). Γενωμένων δὲ κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον ἀπαιτήσεων τῆς διαχείρισεως μόνον ἂν ὁ ἐπίτροπος παραλίπη ἢ κατ' ἔτος ὀφείλει λογοδοσίαν ἢ ἐκ τῆς λογοδοσίας ταύτης προκύψωσιν ἐλλείψεις περὶ τὴν δια-

χείρισιν αὐτοῦ, ἐπεὶται δεῖ μόνον ἐν ταύτῃ περιπτώσει γεννᾶται τὸ πρὸς ἐγγραφὴν ὑποθήκης δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ἐπιτρόπου· γ') τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τῆς προικὸς καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς διαχειριζομένων ἐξωπροίκων ἢ δι' ἀποζημίωσιν ἐξ ὑποχρεώσεως, ἢ ἀνέλαβε κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ (Νόμου περὶ ὑποθ. . . Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 868), δ') τῶν ὑπεξουσίων τέκνων ὑπὲρ τῆς διαχειριζομένης ὑπὸ τοῦ πατρὸς μητρικῆς ἢ ἄλλως ἀποκτηθείσης περιουσίας αὐτῶν. Εἰδικὸν δὲ τίτλον ἔχουσιν α') ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τῆς κληρονομίας οἱ δανεισταὶ αὐτῆς καὶ οἱ κληροδόχοι, ἐπὶ δὲ οἱ συγκληρονόμοι διὰ τὰς ἐκ τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας ὑποχρεώσεις πρὸς αὐτοὺς τῶν λοιπῶν κληρονόμων (τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἐξήρσε τοὺς κληροδόχους· β') ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν οἱ ἀνεγείραντες ἢ ἐπισκευάσαντες αὐτὰς ἀρχιτέκτονες, ἐργασίαι καὶ ἐργάται διὰ τὰς ἐκ τῆς ἀνεγέρσεως ἢ ἐπισκευῆς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, ὡς καὶ οἱ χορηγήσαντες τὸ εἰς τοῦτο ὀλικόν (Ν. περὶ ὑποθ. 11, γ' καὶ δ', Βασιλ. νόμου 12, Γαλλ. Κωδ. 2, 103 καὶ Ἑλλ. Κωδ. 868 ἄρθρ. 5 καὶ 6), γ') ἐπὶ τῶν ἐνυποθήκων κτημάτων ὁ ἐνυπόθηκος δανειστὴς διὰ καθυστεροῦντας τόκους καὶ διὰ θανάτου ἐγγραφῆς τῆς ὑποθήκης, ἐκδικάσεως καὶ εἰσπράξεως τοῦ ἐνυποθήκου γρέυς (Ν. περὶ ὑποθ. 11, η' Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 868 ἄρθρ. 7, Γαλλ. Κωδ. 2151). δ') ἐπὶ τοῦ μεταλλείου οἱ δανεισταὶ χρημάτων καταναλωθέντων εἰς εὐρεσιν αὐτοῦ καὶ ἐκτέλειαν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν καὶ πρὸς μεταλλευσιν αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ ὁ εὐρετής τοῦ μεταλλείου διὰ τὴν ὀφειλομένην αὐτῷ ἀμοιβήν (Νόμου ΚΧ' τοῦ 1861 περὶ μεταλλείων ἄρθρ. 21). Κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθρ. 868 ἄρθρ. 9), ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν Γαλλ. Κώδικα (ἄρθρ. 2103 ἄρθρ. 1) καὶ τὸν Ἰταλικόν (ἄρθρ. 1969 § 1), εἰδικόν τί-

τλον ἔχει καὶ ὁ πωλητὴς ἐπὶ τοῦ ἐκποι-
θέντος ἀκινήτου διὰ τὸ τίμημα.

Ὁ τίτλος ἐκτελεῖται δι' ἐγγραφῆς,
δηλονότι καταχωρίσεως ἐν βιβλίῳ συν-
τασσομένης ὑπὸ δημοσίου λειτουργοῦ,
ὑποθηκοφύλακος καλουμένου. Ἀνάγκη
δὲ ἡ ἐγγραφή νὰ γίνῃ πρὸ τῆς εἰς εἰδι-
κὸν διάδοχον μεταβιβάσεως τοῦ ἐνυποθή-
κου κτήματος δι' ἐκποιήσεως ἢ κληρο-
δοσίας, πρὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ καὶ
πρὸ τῆς πτωχεύσεως τοῦ ὀφειλέτου. Ἐπί-
σης, ἂν οἱ κληρονόμοι δεχθῶσιν ἐξ ἀπο-
γραφῆς τὴν κληρονομίαν τοῦ θανόντος
ὀφειλέτου, δὲν δύναται, ἐφεξῆς νὰ ἐγ-
γραφῇ ὑποθήκη ἐπὶ τῶν κληρονομικῶν
κτημάτων πρὸς βλάβην τῶν ὑπαρχόντων
δανειστῶν (N. περὶ ὑποθ. 65. Βαυαρ.
N. 75, Γαλλ. Κωδ. 2146 ἐδ. 2). Πρό-
δηλον δὲ, ὅτι ἐν ἑλλείψει τίτλου χορη-
γούντος τὴν ὑπόθηκην ἡ γενομένη τυχὸν
ἐγγραφή εἶναι παράνομος καὶ ἐξαλει-
πτέα, δύναται ἄρα νὰ ζητησθῇ τὴν ἐξα-
λειψὴν αὐτῆς καὶ αὐτὸς ὁ ὠφελούμενος
ἐκ τῆς ἐξαλείψεως τρίτος κάτοχος τοῦ
ἐνυποθήκου (A. Π. 432 τοῦ 80).

Ἐκτείνεται δὲ ἡ ὑπόθηκη ἐφ' ὅλον
τὸ ἐπύγνου ἀκίνητον κατὰ τε τὸ σύνολον
καὶ καθ' ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτοῦ,
οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἐπὶ τὴν προσκόψην
καὶ εἰς τὰ παρακολουθήματα τοῦ ἀκινή-
του, κινήτῃ ἢ ἀκινήτῃ (N. περὶ ὑποθ.
26 καὶ 27, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 909, Βαυαρ.
Νόμου 33 καὶ 35). Ἐτε δὲ καὶ ἐπὶ τὸ
μετὰ τοῦ κυρίου κτήματος ἐνωθεν ἀκί-
νητον, ἂν κατὰ τὴν ἐνωσιν διετέλει ἐ-
λευθέρων ὑποθήκης (N. περὶ ὑποθ. 28,
Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 911, Βαυαρ. N. 35).
Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ἐνυποθηκὸς δανει-
στής, πυρποληθείσης τυχὸν τῆς ἐνυπο-
θήκου οἰκοδομῆς, ἡσφαλισμένης τυγχά-
νοσης, δύναται νὰ παυτῇ τὴν ἐξόφλη-
σιν τοῦ χρέους ἐκ τῆς ποσότητος, ἣν τὸ
ἀσφαλιστικὸν κατάστημα ὀφείλει νὰ
δώσῃ, ἂν αὕτη δὲν κατηναλώσῃ εἰς ἀνέ-

γερσιν τῆς οἰκοδομῆς ἐντὸς ἔτους· ἄλλὰ
μέχρι τῆς παρελεύσεως τοῦ ἔτους δύνα-
ται νὰ ζητήσῃ ἀσφάλειαν δι' ἐγγουήσεως.
Δηλονότι μετὰ τὴν πυρπολήσιν τῆς ἐνυ-
ποθήκου ἡσφαλισμένης οἰκοδομῆς δικαι-
οῦται νὰ παυτῇ ἡμέσεως μὲν παρὰ τοῦ
ὀφειλέτου ἀσφάλειαν τῆς ἀπαιτήσεως αὐ-
τοῦ δι' ἐγγουήσεως, μετὰ παρέλευσιν δ' ἐ-
νὸς ἔτους παρὰ τοῦ πυρσφαλιστικοῦ κα-
ταστήματος τὴν καταβολὴν τοῦ ἀσφα-
λισθέντος ποσοῦ διὰ κατασχέσεως εἰς
χεῖρας τρίτου (N. περὶ ὑποθ. 30, Σχ.
Ἑλλ. Κωδ. 912).

Ἀσφαλίζεται δὲ διὰ τῆς ὑποθήκης ὁ
λόκληρος ἡ ἀπαιτήσις κατὰ τε τὸ σύνολον
καὶ καθ' ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτῆς.
Ἀλλὰ τὰ παρεπόμενα τῆς ἀπαιτήσεως,
ὡς τὸκοι, δαπάνη δικαστικὴ καὶ δαπά-
νη τῆς ἐκτελέσεως, δὲν ἀσφαλίζονται διὰ
μόνης τῆς ἀρχικῆς ἐγγραφῆς ὑποθήκης.
Ὡς ἀνωτέρω εἰρήται κατὰ τὸν περὶ ὑ-
ποθηκῶν νόμον οἱ μὲν τῆς ὑπερημερίας
τόκοι καὶ αἱ δαπάναι ἔχουσι τίτλον πρὸς
ἐγγραφὴν καὶ γίνονται ἐνυποθηκοί, ἐὰν
ἐγγραφῶσι καὶ ἀφ' ὅτου ἐγγραφῶσι. (N.
περὶ ὑποθ. 32 καὶ 11 ἀρθρ. ἡ'). οἱ δὲ νό-
μιμοι καὶ οἱ συμπερανημένοι τόκοι λαμ-
βάνουσι χαρακτηριστικὸν ἐνυποθήκων, εἴαν ἡ
κυρία ἀπαιτήσις ἐγγραφῇ ἀπλῶς ὡς το-
κοφόρος (N. περὶ ὑποθ. 31), τότε δὲ τὸ
ἐνυπόθηκον κτῆμα ἐνέχεται εἰς τοὺς τό-
κους τούτους δι' ὅλον τὸν καιρὸν, ἀφ' ἧς
ἡμέρας ἐκινήθῃ ἡ ἀγωγή ἕως τῆς καθ'
ἣν ἤθελε καταβληθῇ τὸ χρεὸς ἢ δοθῇ
γυμμάσιον πληρωτέον ἐκ τοῦ ἐκπλει-
στηρίσματος ἢ καταστῇ ἀμετάκλητος ὁ
τῆς κατατάξεως πῖναξ καὶ δι' ἐν ἑτος
πρὸ τῆς ἀγωγῆς.

Σημειωτέον ὅτι ἐκ τῆς ὑποθήκης πη-
γάσσονται τὰ ἐξῆς δικαιώματα καὶ ὑπο-
χρεώσεις τοῦ ὀφειλέτου. Ὁ ἐνυπόθηκος
ὀφειλέτης ἔχει ἐν πρώτοις τὴν τε δια-
κατοχὴν τοῦ κτήματος καὶ τὴν χρῆσιν
καὶ ἐπικαρπίαν αὐτοῦ· ἔθεν δύναται οὐ

μόνον νὰ κατανλώσῃ τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκμισθοῖ εἰς ἕτερον τὸ κτῆμα. ἀλλ' εὐθύνεται ἔαν ἐκ δόλου ἢ ἁμελείας αὐτοῦ καταστραφῇ τὸ κτῆμα ἢ ἐλαττωθῇ ἢ ἄξιζ καὶ καταστῇ ἐντεῦθεν ἀνεπαρκὲς ἢ ἐξ αὐτοῦ ἀσφάλεια (N. περὶ ὑποθ. 7, Βυζαντινοῦ νόμου 18, Γαλλ. Κωδ. 2131). Δικαιοῦται δὲ προσέτι ὁ ὀφειλέτης, ἂν διατελῇ ἰδιοκτῆτης τοῦ κτήματος, νὰ ἐκποιήσῃ αὐτὸ (N. περὶ ὑποθηκῶν 38, Βυζαν. N. 45 καὶ 54), καὶ διὰ νέων ὑποθηκῶν (N. περὶ ὑποθ. 33, Βυζαν. N. 44) νὰ ἐπιβιβρύνῃ. (Ἄλλ' αἱ νέαι ὑποθήκαι κατατάσσονται προδήλως μετὰ τὴν ὑπάρχουσαν ὑποθήκην). Δικαιοῦται δὲ προσέτι νὰ αἰτήσῃ ἐλάττωσιν μὲν τῆς ἐνυποθήκου ἀπαιτήσεως, ὅσας ἐν τῇ ἐγγραφῇ τῆς ἀπαιτήσεως ὥρισεν ὁ δανειστής ποσότητα ἀνωτέραν τῆς ἀληθοῦς, ὅπερ δύναται νὰ συμβῇ ἐπὶ τῶν ὑποθηκικῶν τίτλων, τῶν μὴ ἐχόντων ὥρισμένην τὴν ποσότητα τῆς ἀπαιτήσεως, (οἷοι συνήθως εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ νόμου καὶ ἐκ τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως) (N. περὶ ὑποθ. 17, Βυζαν. N. 19, Γαλλ. Κωδ. 2163 καὶ 2164), περιορισμὸν δὲ τοῦ τῆς ὑποθήκης ἀντικειμένου, ὅσας ἐν τῇ δανειστικῇ (ὁ δυνάμει ἐπίσης νομίζουσι ἢ ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως ὑποθηκικοῦ τίτλου δικαιοῦμενος νὰ ἐγγράψῃ ὑποθήκην) ἐνέγραψεν ὑποθήκην ἐπὶ πλείονων τοῦ πρέποντος κτημάτων, ἐν ᾧ ἔρκει πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἐγγραφὴ ἐπὶ ὀλιγωτέρων. Σημειώτεον δὲ ὅτι κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (N. περὶ ὑποθ. 18, Βυζαντινοῦ νόμου 14, Γαλλ. 2161 καὶ 2162) ἀρκοῦσα λογίζεται ἡ ἐγγραφή, ὅταν ἡ ἄξις τοῦ ἐγγεγραμμένου κτήματος ἢ τῶν ἐγγεγραμμένων κτημάτων ὑπερβαίνει κατὰ ἓν τρίτον τὴν ποσότητα τῆς ἀπαιτήσεως. Ἄλλ' ὀφείλει ὁ ὀφειλέτης νὰ διατηρῇ ἡσφαλισμένον τὸ ἐνυπόθηκον κτῆμα, ἔαν κατὰ τὴν ὑποθήκην ἦν ἡσφαλισμένον,

ἄλλως δικαιοῦται ὁ δανειστής νὰ ἀπαίτησιν τὴν καταβολὴν τοῦ χρέους, καὶ περὶ μὴ ληξιπροτέμου (N. περὶ ὑποθ. 30).

Ὁ δὲ δανειστής πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἡσφαλισμένης δι' ὑποθήκης ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἔχει δύο ἀγωγάς, τὴν προσωπικὴν, ἐγειρομένην κατὰ τοῦ ἐκ τῆς ἐνοχικῆς σχέσεως ὀφειλέτου, καὶ τὴν πραγματικὴν, ἀρμόζουσαν κατὰ τοῦ ἐκ τῆς ὑποθήκης ὀφειλέτου, δὲν ἀποκλείει δ' ἡ ἄσκησις τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς τὴν τῆς πραγματικῆς (N. περὶ ὑποθ. 34, N. Βυζαντινοῦ 49). Ἐπειδὴ δ' ἐνδεχόμενον νὰ ἔχωσιν ἀντικείμενον αἱ ἀγωγαὶ αὐταὶ διάφορον ποσότητα (διότι τῆς πραγματικῆς ἀγωγῆς ποσότης εἶναι μόνον ἡ ἐγγεγραμμένη), ἔπεται ὅτι, ἔαν διὰ τῆς ἀσκήσεως τῆς πραγματικῆς ἀγωγῆς δὲν ἐξοφληθῇ ὁλόκληρος ἡ ἀπαιτήσις, ἐγείρεται ἡ προσωπικὴ ἀγωγή (N. περὶ ὑποθηκῶν 30, Βυζαντινοῦ νόμου 51 καὶ 65). Σημειώτεον δ' ὅτι ἡ πραγματικὴ ἀγωγή, καλουμένη εἰδικώτερον καὶ ὑποθηκικὴ (hypothecaria), ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ χρέους ἐπὶ τοῦ τιμήματος τῆς ἐνυποθήκου περιουσίας, ἀσκαίται συνήθως δι' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν ἢ δι' ἀναγγελίας.

Σημειώτεον ὅτι συνήθως μὲν εἶναι ἰδιοκτῆτης τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος ὁ ὀφειλέτης, ἀλλ' οὐχ ἥττον συμβαίνει νὰ ἦναι πολλάκις ἕτερός τις, εἴτε διότι περεχώρησε τὴν ὑποθήκην μὴ ὀφειλέτης, εἴτε διότι ἐγένετο κύριος αὐτοῦ μετὰ τὴν ὑποθήκευσιν αὐτοῦ. Κατὰ τοῦ ἰδιοκτήτου τούτου, ὅστις καλεῖται τρίτος σχετικῶς πρὸς τὸν ὀφειλέτην τῆς ἡσφαλισμένης ποσότητος καὶ πρὸς τὸν ἐνυπόθηκον δανειστήν, ἀρμόζει μόνον ἡ πραγματικὴ ἢ ὑποθηκικὴ ἀγωγή, δι' ἧς ὑποχρεοῦται εἰς ἐξόφλησιν τῆς ἐνυποθήκου ἀπαιτήσεως μέχρι τῆς ἄξιως ἀπλῶς τοῦ κτήματος, οὐχὶ καὶ ἐπέκεινα αὐτοῦ, ὀφείλων ἢ νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος ἢ

νὰ παραχωρήσῃ τὸ κτῆμα πρὸς ἐξόφλησιν αὐτοῦ, ὑποκαθιστάμενος ὅμως ἐξ ἄλλου ἀπέναντι τοῦ ἐφειλέτου εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ οὕτως ικανοποιηθέντος δανειστοῦ (N. περὶ ὑποθ. 40 καὶ 42) Εὐθύνεται δ' ὁ τρίτος καὶ διὰ τὴν ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας αὐτοῦ ἐπελθοῦσαν ὑποτίμησιν τοῦ κτήματος (N. περὶ ὑποθ. 43, Γαλλ. Κωδ. 2175). Ἀλλ' ἔχει δικαίωμα διζήσεως, εἰς ἣν ὑποθήκη ἐδόθη πρὸς ἰσφάλειαν ἐγγυήσεως αὐτοῦ (N. περὶ ὑποθ. 41, Βυζαντινὸν 57). Ἀσκεῖται δὲ καὶ ἡ κατὰ τοῦ τρίτου ἀγωγή τοῦ δανειστοῦ δι' ἐπιταγῆς καὶ τίθεται εἰς ἐξέρεσιαν διὰ τοῦ πλειστηριασμοῦ τοῦ κτήματος, εἰς ἐκουσίως δὲν καταβληθῇ ἐν τῇ νομίμῳ προθεσμίᾳ τὸ ἕτερον τῶν ὀφλημάτων, δὲν καταβληθῇ δηλ. αὐτὸ τὸ χρέος ἢ δὲν παραχωρηθῇ τὸ κτῆμα πρὸς ἐξόφλησιν αὐτοῦ.

Ὅντων ἐγγεγραμμένων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κτήματος πολλῶν ὑποθηκῶν, ἡ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐγγραφῆς προτέρα ὑποθήκη προηγείται τῶν μετ' αὐτήν (N. περὶ ὑποθ. 44, N. Βυζαντινὸν 59), Γαλλ. Κωδ. 2134). Ἀλλὰ λογίζονται σύγχρονοι καὶ ἰσοδύναμοι αἱ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγγεγραμμέναι ὑποθήκαι (οἷαν-δήποτε θέσιν καὶ ἂν ἔχωσιν ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν), πλην ἐν ρητῇ συμφωνίᾳ μεταξὺ τῶν δανειστῶν (ἐνόητον δὲ ὅτι καὶ μεταξὺ τοῦ παραχωροῦντος τὴν ὑποθήκην ἐφειλέτου καὶ τοῦ προτιμωμένου δανειστοῦ) ὁρίσῃ προτίμησιν τινος ἐξ αὐτῶν (N. περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 20 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 41, Βυζαντ. νόμου ἀρθρ. 23 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθρ. 60). Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως, εἰς ἐίσχυθωσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῶν ὑποθηκῶν ἐν μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τσαυταὶ αἰτήσεις περὶ ἐγγραφῆς ὑποθήκης, ὥστε ὁ ὑποθηκοφύλαξ δὲν ἤδυνήθη διὰ τὴν πληθύν αὐτῶν νὰ καταχωρίσῃ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν πάσας, αἱ μὴ καταχωρισθεῖσαι ὑ-

ποθήκαι θεωροῦνται ἔχουσαι τὴν τάξιν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ οὐχὶ τῆς ἐγγραφῆς (N. περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 73). Σημειωτέον ὅτι τοῦ ὑποθηκικοῦ τίτλου ὄντος ἰσχυροῦ, εἴτε ὑπὸ αἵρεσιν ἢ προθεσμίαν παραχωρουμένης τῆς ὑποθήκης, εἴτε ὑπὲρ ἀπαιτήσεως μελλούσης ἢ ἀπὸ αἵρέσεως ἢ προθεσμίας ἐξαρτωμένης, τὸ ὑποθηκικὸν δικαίωμα ἀρχεται ἀεὶπατε ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς (N. περὶ ὑποθ. 16, 20 καὶ 41). Κατὰ τὰνωτέρω ὑπάρχουσι τσαυταὶ τάξεις τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κτήματος ἐγγεγραμμένων ὑποθηκῶν, ὅσαι τῶν πολλῶν ἐγγραφῶν αἱ χρονολογίαι. Διὸ τὸ τίμημα τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος διανέμεται, ικανοποιουμένων ἀλληλοδιαδόχως δανειστῶν ἐκάστης τάξεως, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν (N. περὶ ὑποθηκῶν 48), τὴν κενωθείσαν δὲ τάξιν τινος καταλαμβάνουσιν οἱ δανεισταὶ τῆς ἀμέσως ἐπομένης (N. περὶ ὑποθ. 81) ἢ καὶ τὴν μὴ κενωθείσαν δικαιοῦται νὰ καταλάβῃ ἕκαστος δανειστής, ικανοποιῶν τὸν κατέχοντα αὐτήν.

Ἡ ὑποθήκη ἀποσβέννεται διὰ τῆς ἀποσβέσεως τῆς ἀπαιτήσεως, διὰ τῆς ἐξαφάνισις τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος, διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ δανειστοῦ, διὰ τῆς καταβολῆς τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ κατὰ τὸ ἀρθρ. 997 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου, δι' ἣν παρεληφθῇ ἡ ὑποθήκη καὶ διὰ τῆς παραγραφῆς (Νόμου περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 50 καὶ ἐπὶ μ. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 929 καὶ ἐπ.). Ἐξαλείφεται δὲ ἡ ὑποθήκη (ὁλοκρότῃ διαγράφεται ἡ ἐγγραφὴ τῆς ὑποθήκης), οὐχὶ μόνον διὰ τινὰ τῶν ἀνωτέρω ἀποσβεστικῶν τῆς ὑποθήκης αἰτιῶν, ἀλλὰ καὶ διότι 1) ἡ ἀπαιτήσις, δι' ἣν ἐχορηγήθη ὁ ὑποθηκικὸς τίτλος, εἶναι τυχρὸν ἀπαιτήσις καθ' ἑαυτὴν ἀνίσχυρος νομικῶς, μὴ ἔχουσα ὑπὲρ ἑαυτῆς ἑνὸς καὶ βοήθημα, 2) τὸ ὑποθηκωθὲν εἶναι τυχρὸν πρᾶγμα

ἐκτός συναλλαγῆς ἢ μέρος αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐξαιρεθῇ τῆς ἐγγραφῆς (Ν. περὶ ὑποθ. 18), 3), ἢ ὁ ὑποθητικὸς τίτλος δὲν φέρει ὅσα ὁ νόμος ἀπαιτεῖ προσόντα ἢ ἐλλείπει ὀλοτελῶς (Ν. περὶ ὑποθ. 79 § 2 καὶ 3), 4) ἐν τῇ ἐγγραφῇ ὑπάρχουσιν ἀκυρότητες ἔνεκα τῆς πλημμελοῦς περιγραφῆς τοῦ δανειστοῦ, τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος, τοῦ ἀχρονολογήτου τῆς ἐγγραφῆς ἢ τῆς ἐλλείψεως προσδιορισμοῦ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀπαιτήσεως (Ν. περὶ ὑποθ. 79 § 4 καὶ 80). Ἐξαιρίζεται δ' ἡ ὑποθήκη ἢ συναινέσει τῶν ἐχόντων ἀντίθετον συμφέρον (ἦτοι τοῦ ἐνυποθήκου δανειστοῦ ἢ τῶν δικαιούχων αὐτοῦ) διὰ δημοσίου ἐγγράφου, ἢ διὰ τινὰ τῶν ἀνωτέρω αἰτιῶν δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως τελεσιδίκου, προκαλουμένης δι' ἀγωγῆς ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου (ἦτοι τοῦ τῆς τοποθεσίας τοῦ ἀκινήτου, ἢ, ἂν ἡ περὶ ἐξαλείψεως ἀγωγή εἰσάγῃται παρεμπιπτόντως ἢ ἔχῃ συνάψειαν πρὸς ἄλλην ἐκκρεμῇ οἰκίᾳ, τοῦ τῆς δίκης τεύτης δικαστηρίου) (Ν. περὶ ὑποθ. 78 Γαλλ. Κωδ. 2159 καὶ 2156).

Σημειώτέον ὅτι τὴν ἐγγραφὴν ὑποθήκης ἐνεργεῖ ὁ ὑποθηκοφύλαξ κατ' αἶτησιν ἐγγράφον ἢ προφορικὴν τοῦ ἐνδιαφεμένου (περισταμένου αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου) δανειστοῦ ἢ ἐγγυητοῦ ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀφειλέτου ἢ ἐπιτρόπου ἢ παραεπιτρόπου ἢ συγγενικοῦ συμβουλίου (Νόμου περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 61). Παραδίδονται δὲ πρὸς τοῦτο τῷ ὑποθηκοφύλακι 1) τὰ δικαιολογητικὰ τῆς αἰτήσεως ἐγγράφα, ἦτοι ἐπὶ μὲν τῶν ἐκ συμβολαίου ἢ δικαστικῆς ἀποφάσεως τίτλων αὐτοὶ αἱ τίτλοι (Ν. περὶ ὑποθ. 67), ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ τοῦ νόμου τὰ ἐμφαινόντα τὸ χρέος ἐγγράφα (Νόμου περὶ ὑποθ. 69), δηλονότι ἐπὶ μὲν καθυστερούντων φόρων ἐγγράφων τῆς ἐπικρατούσης ἀρχῆς,

ἐπὶ δὲ λογοδοσίας ἐκ διαχειρίσεως περιουσίας νομικῶν μὲν προσώπων ἐγγράφον τῆς ἐπιτηρώσεως τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἀρχῆς, τῶν ὑπὸ ἐπιτροπείαν δὲ διατελούντων μαρτυρικὸν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (Ν. περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 67 ἀριθ. 3) ἢ τῆς δικαιουμένης νὰ ἀπαιτήσῃ λογοδοσίαν ἀρχῆς ('Ὁργ. τῶν Δικ. 402, Πολ. Δικον 492), ἐπὶ δὲ τῶν νομίμων τίτλων τῆς μὲν γυναικὸς, τὸ προικοσύμφωνον καὶ λοιπὰ ἐγγράφα δηλωτικὰ τῆς ὑπὸ τοῦ συζύγου διοικήσεως τῶν ἐξωπροίκων ἢ τῆς ἐντολῆς, τῶν δὲ κληροδόχων, ἢ διαθήκη κλπ. 2) δὲ δύο περιλήψεις, συντασσόμεναι καὶ ὑπογραφόμεναι ὑπὸ τοῦ αἰτούντος τὴν ἐγγραφήν, (ὧν τὴν μίαν κρατεῖ ὁ ὑποθηκοφύλαξ, τὴν δὲ λαμβάνει ὁ αἰτών), αἵτινες ὀρίζουσιν ἀκριβῶς τὸ εἰς ὑποθήκην παραχωρούμενον ἀκίνητον ἢ πραγματικὸν δικαίωμα (δηλονότι τὴν θέσιν καὶ τὸ εἶδος τοῦ κτήματος), τὴν ἀπαιτήσιν δι' ἣν παραχωρεῖται (ἦτοι τὸ ποσὸν αὐτῆς κατὰ τε κεφάλαιον καὶ τόκους καὶ τὸν χρόνον τῆς καταβολῆς), τὸ εἶδος καὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ τίτλου, τὸν δανειστὴν καὶ τὸν ὀφειλέτην, (ἦτοι τὸ ὀνοματεπώνυμον, τὴν κατοικίαν καὶ τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν πρὸς εὐκολοῦν αὐτῶν διάκρισιν ἀπὸ ἄλλων), ἀπαιτεῖται δὲ ταῦτα πάντα νὰ ἀναφέρονται καὶ ἐν τῇ ἐγγραφῇ τῆς ὑποθήκης. Κατὰ ταῦτα δόξαις δὲν ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐγγραφῆς τῆς ὑποθήκης περιγραφὴ τοῦ κτήματος, αἴρουσα πᾶσαν περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος ἀμφισβήτησιν, ἢ ἐγγραφὴ εἶναι ἀκυρὸς δὲν ἐπιτρέπεται δὲ ἀναπληρωθῇ τῆς ἐγγραφῆς ἢ ἀνακρίβεια δι' ἄλλων ἀνεξαρτήτων τῆς ἐγγραφῆς μέσων καὶ γεγονότων (Α. Π. 263 τοῦ 60, 91 τοῦ 61, 238 τοῦ 64). Ὅθεν μόνον, ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν τῇ ἐγγραφῇ πνιγελὴς ἑλλειψις περιγραφῆς τοῦ εἵδους καὶ τῆς θέσεως τοῦ ἐνυποθήκου ἢ ἀριστία τοιαύτη, ὥστε

δὲν δύναται νὰ γνωσθῇ ἀποχρώτως ἡ ταυτότης τοῦ κτήματος, εἶναι ἄκυρος ἡ ἐγγραφή (Α. Π. 237 τοῦ 79), 319 τοῦ 83). Ἄλλ' εἶναι ἄκυρος κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 178 τοῦ 73, ἐὰν χαρακτηρίζεται ἡ σταφιδάμπελος ὡς ἀγρός. Οὐδεμίαν ἀκυρότητα φέρει ἐπίσης εἰς τὴν ἐγγραφήν καὶ ἡ παράλειψις τοῦ ἐπαγγέλματος ἢ τῆς κατοικίας τοῦ ὀφειλέτου, πλὴν ἐὰν ἐκ τούτου γενῶνται ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος (Α. Π. 243 τοῦ 59, 173 τοῦ 66). Οὐδεμίαν ἐπίσης ἀκυρότητα ἡ ἐλλείψις λεπτομεροῦς προσδιορισμοῦ τῶν κατὰ τὸν τίτλον, ὡς αἱ μνημονεύεται τὸ εἶδος αὐτοῦ κατὰ τρόπον προφυλάσσοντα ἀπὸ παραπλάνησεως πάντα δανειστήν ἢ ἀγοραστήν (Α. Π. 208 τοῦ 88). Σημειώτέον ὅτι ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀρθρῶν 1, 8 καὶ 80 τοῦ περὶ ὑποθήκων νόμου καὶ 12 τοῦ σχετικοῦ διατάγματος προκύπτει ὅτι ἡ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐγγραφῇ ταυτότης τοῦ ὀνόματος τοῦ χρεώστου καὶ τοῦ πιστωτοῦ δύναται νάναπληρώσῃ μόνον τοῦ ὀφειλέτου τὸν χαρακτηρισμὸν καὶ τοῦ κτήματος τὴν περιγραφὴν. οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ πιστωτοῦ τὴν σημείωσιν, οὗ τὸ ὄνομα προσήκον νὰ περιλαμβάνηται ἐν πάσῃ ἐγγραφῇ, καὶ ὅταν ᾖναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ἐν τῇ πρώτῃ, καθισταμένης ἄλλως ἄκυρου τῆς ὑποθήκης διὰ τὸ ἄκυρον τῆς ἐγγραφῆς (Α. Π. 347 τοῦ 80).

Λαμβάνει δὲ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν ἴδιον χωρὸν εἴτε μερίδα πᾶν ἀκίνητον καὶ πᾶν ἐπὶ ἀκινήτου δεκτικὸν ὑποθήκης πραγματικὸν δικαίωμα, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁμινοῦμου δήμου κείμενον, εἴτε ὁλόκληρον εἴτε κατὰ τὸ μείζον αὐτοῦ μέρος. Ὁ χωρὸς δὲ οὗτος καλεῖται φύλλον καὶ ὀφείλουσιν ἐν αὐτῷ νὰ καταχωρίζωνται μόνον ἄλλα πᾶσαι ἐπὶ τοῦ ἀκινήτου αἱ ἐγγραφαὶ ἢ προσημειώσεις ὑποθήκης (*Ἰδε λέξις ὑποσημείωσις) καὶ αἱ

ἐξαλείψεις αὐτῶν, ἐτι δὲ τροπολογητικαὶ τινες σημειώσεις τῶν ἐγγραφῶν ἢ προσημειώσεων. Δικαιοῦται δὲ ὁ ὑποθηκοφύλαξ νὰ ἐξετάζῃ τὸ βάσιμον ἢ μὴ βάσιμον τῶν ὑποβαλλομένων αὐτῷ αἰτήσεων καὶ νὰ ἀποφαίνεται περὶ παραδοχῆς ἢ ἀπορρίψεως αὐτῶν.

Περιέχει δ' ἡ ἐγγραφή ὅ,τι καὶ ἡ περίληψις, διὸ καὶ συνήθως ἀποτελεῖ ἀπλὴν ἀντιγραφὴν τῆς περιλήψεως. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐγγραφῇ ἐπιτρέπεται ἡ διόρθωσις τῶν παραδρομῶν ἢ συμπλήρωσις τῶν παραλείψεων διὰ τροποποιήσεων, καταχωριζομένων ὡς σημειώσεων ἐν τῇ τετάρτῃ τοῦ φύλλου στήλῃ. Θ. Ν. Φιλογάτης

Ὑποθήκη πλοίων. Διὰ τοῦ ΑΩΕΒ' νόμου τῆς 12 Ἰουλίου 1890 περὶ ὑποθήκης πλοίων καθιερῶνται καὶ παρ' ἡμῖν τὸ σύστημα τῆς λεγομένης ναυτικῆς ἢ θαλασσίας ὑποθήκης, καθ' ἣ τὰ πλοία καὶ περὶ κινήτῃ ὑποθηκεύονται χάριν δανείου, ὡς τὰ ἀκίνητα πρὸς ἃ ἐξομοιοῦνται ὑπὸ τὴν τῷ αὐτῷ ἔπαφιν.

Τὸ ναυτικὸν δάνειον χρησιμεύει ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς ναυτικὰς ἐπιχειρήσεις, ὡς διελάβομεν πραγματευθέντες περὶ αὐτοῦ, ἐνῷ διὰ τῆς ναυτικῆς ὑποθήκης ὁ πλοιοκτήτης προμηθεύεται χρηματικὰ κεφάλαια διατιθέμενα εἰς αἰσδῆποτε αὐτοῦ ἀνάγκας ἢ ἐπιχειρήσεις.

Ὁ αὐτὸς νόμος, καταργῶν τὰς περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως τῶν πλοίων διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 201—207, ἀντικαθιστᾷ δι' ἐτέρων προεδιαζουσῶν εἰς τὸ σύστημα τῆς ναυτικῆς ὑποθήκης καὶ παρεμφερῶν πρὸς τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως τῶν ἀκινήτων.

Τοῦ εἰρημένου νόμου ἡ ἰσχὺς κατὰ τὸ 34 ἀρθρον αὐτοῦ ἄρχειται ἀφ' ἧς ἡθίκεν ὀρίσει Β. διάταγμα. Δὲν ἐξεδόθη δὲ μέχρι τοῦδε τοιοῦτον διάταγμα, εἰ καὶ περῆλθον ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου τρεῖς μῆνες.

Εἰδική περὶ τοῦ νόμου τούτου μελέτη ἐφίλοπονήθη ὑπὸ Π. Ι. Χρυσανθοπούλου δημοσιευθεῖσα τῷ 1891. Ἐν τῇ μελέτῃ ἀναλύονται διὰ μακρῶν αἱ ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον τοῦ εἰρημένου νόμου καὶ καταδείκνυται τὸ πλημμελὲς αὐτῶν ὑπὸ πολλὰς ἐπ'όψεις. Τὸ κείμενον τοῦ νόμου τούτου ὅρα εἰς τὸ τρίτον Συμπλήρωμα τῶν δικαστικῶν νόμων Φλογαῖτου σελ. 250 καὶ ἐφεξῆς.

Π. Χρυσανθόπουλος

Ὑποκατάστασις (substitutio) καλεῖται ἡ ἐγκατάστασις δευτέρου, τρίτου, τέταρτου καὶ ἐφεξῆς κληρονόμου ἐν ἑλλείψει τοῦ πρώτου (N. 1, 36 καὶ 43 § 2 Πανδ. (28. 6), N. 2 § 3 Πανδ. (37. 4). Ἐὰν ὁ διαθέτης ὑποκαταστήσῃ πολλούς, τὸν ἓνα μετὰ τὸν ἄλλον, ὁ ὑποκατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐτέρου ὑποκατασταθέντος θεωρεῖται ὑποκατάστατος καὶ τοῦ ἐγκατασταθέντος. Ὅθεν, εἰς ὁ διαθέτης εἶπεν πρὸς Πέτρον ἔστω κληρονόμος μου, μετὰ τοῦτον ὁ Παῦλος, μετὰ τοῦτον ὁ Γάιος, ἀποθάνῃ δ' ὁ Παῦλος καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Πέτρος, ὁ Γάιος ὑπαίσερχεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ Πέτρου, εἰ καὶ ρητῶς οὐκ ὑποκατέστη εἰμὴ ἀντὶ τοῦ Παύλου (N. 27 καὶ 41 Πανδ. (28. 6), § 3 Εἰσηγ. (2.15)).

Διαστέλλονται δ' αἱ ὑποκαταστάσεις ὑπὸ τοῦ Ρωμαϊκοῦ νόμου εἰς κοινήν (substitutionem vulgarem), ἣτις εἶναι ἡ κυρίως ὑποκατάστασις, εἰς ὀργανικήν, εἰς οἰονεὶ ὀργανικήν, ἣτις καλεῖται καὶ παραδειγματική (exemplaria) ἢ ἰουστινιανή, καὶ εἰς στρατιωτικήν. Καὶ ἡ μὲν κοινή εἶναι ἡ ὑποκατάστασις, δι' ἣς καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν ὁ ὑποκατάστατος, εἰς ὃν ἐγκατάστατος δὲν θελήσῃ ἢ δὲν δυνήθῃ ν' ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2.15), N. 1 § 1 καὶ 44 Πανδ. (28. 6) καὶ N. 3 Κωδ. (6. 24). Δύναται δὲ νὰ ὑποκατασταθῇ εἰς ἀντὶ πολλῶν καὶ τινάπαλιν καὶ ἀνὰ ἓνα

ἀντὶ ἐκάστου τῶν κληρονόμων, ἢ νὰ ὁ ὑποκατασταθῶσιν οἱ κληρονόμοι ἀμοιβαίως (ὅτε ἡ ὑποκατάστασις καὶ καλεῖται ἀμοιβαία) (N. 36 § 1 καὶ N. 4 § 1 Πανδ. (28. 6), § 1 Εἰσηγ. (2.15). Θεωροῦνται δ' ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει οἱ συγκληρονόμοι ὑποκατάστατοι, ἕκαστος κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς μερίδος εἰς ἣν ὑποκατέστη (42 Εἰσηγ. (2.15)). Ἡ δὲ ὀργανικὴ ὑποκατάστασις εἶναι ἡ ἀντὶ τοῦ ἀνῆθου τέκνου ἐγκατάστασις κληρονόμου, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ πατρικοῦ ἀνιόντος (N. 2 ἐν ἀρχῇ, N. 7, 41 καὶ 31 § 2 Πανδ. (28. 6), N. 8 Κωδ. (6. 26). Τῶν ἀνῆθων μὴ δυναμένων νὰ συντάσσῃσι διαθήκην κατὰ τὸν Ρωμαϊκὸν νόμον (§ 1 Εἰσηγ. (2.12), N. 5 καὶ 19 (82. 1), N. 4 Κωδ. (6. 26), ἐπιτρέπη εἰς τοὺς ἀνιόντας αὐτῶν νὰ διαθέτῃσιν ἀντ' αὐτῶν καὶ τῶν χατιόντων αὐτῶν, τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν διατελούντων, ὅπως προλαβάνηται ἡ δυσφήμησις αὐτῶν ἀποθησακόντων ἄνευ κληρονόμων. Ὅθεν ἡ ὀργανικὴ ὑποκατάστασις ἐπιτρέπεται εἰς μόνους τοὺς ἔχοντας πατρικὴν ἐξουσίαν. Ἀρα ἡ μήτηρ καὶ οἱ πρὸς μητρός ἀνιόντες δὲν δύναται νὰ ὑποκατεστήσῃσι κληρονόμον εἰς ὀργανὸν (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2.15). Τοῦναντίον ὁ θετὸς πατὴρ δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ὀργανικὴν ὑποκατάστασιν εἰς τὸ εἰσποιηθὲν τέκνον οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸ τέταρτον τῶν πραγμάτων (ὅπερ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἀντωνίου Πίου ὀφείλεται εἰς τοὺς εἰσποιηθέντας ἀνῆθους), ἀλλ' ὡς πρὸς πάντα τὰλλα πράγματα, & τυχὸν ὁ πατὴρ ἤθελε καταλίπει εἰς αὐτὸ (N. 10 § 6 Πανδ. (28. 6) ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἴδια τοῦ εἰσποιηθέντος πράγματα, & ἀνήκουσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, θανόντος ἀνῆθου (N. 22 § 1 Πανδ. (1. 7).—Χωρεῖ δ' ὑποκατάστασις ὀργανικὴ καὶ ὁσάκις ἐπῆλθεν ἀποκλήρωσις τοῦ ὀργανοῦ, διότι ἡ ἀποκλήρωσις δὲν λύει τὸν δεσμὸν τῆς πατρικῆς

ἐκουσίας (§ 4 Εἰσηγ. (2.15), Ν. 1 § πρὸτελευταία καὶ Ν. 10 § 5 Πανδ. (28. 6) ἐν συνδ. πρὸς Ν. 20 Πανδ. (37.4). Χωρεῖ δ' ὑποκατάστασις οὐ μόνον εἰς τὰ τέκνα, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα κατιόντα, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ὁ ὑποκατάστατος δὲν μεταπίπτῃ θνήσκοντος τοῦ διαθέτου εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου. Ὅθεν, ἐὰν ὁ ὑποκατάστατος ἔχῃ πατέρα ζῶντα, ὑποκατάστασις χωρεῖ μόνον, ἐὰν οὐκ εἴπωται τοῦ διαθέτου, διότι, ὑποχρεωτικῆς οὗτης δυνάμει τοῦ Ἰουλίου καὶ Βελήτου νόμου (29 § 11 καὶ 12 Πανδ. (28.2) τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κατιόντων, ἢ τῆς ἀπεκλήρωσεως αὐτῶν, ἔπεται, ὅτι δύναται νὰ χωρήσῃ καὶ ὑποκατάστασις αὐτῶν, εἴτε ἐγκαθισταμένων, εἴτε ἀποκληρουμένων (Ν. 2 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (28.6). Δὲν χωρεῖ οὖτως ὑποκατάστασις ἀποσιωπηθέντος τοῦ τέκνου, διότι τὰ ἀποσιωπηθέντα τέκνα, ἄκυρόντα τὴν διαθήκην, συνακυροῦσι καὶ τὴν ὁρφανικὴν ὑποκατάστασιν (§ 5 Εἰσηγ. (2.15), Ν. 2 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (28.6). Ἀλλ' ἂν τὰ τέκνα ἀποσιωπηθῶσιν εἰς πρῶτον βαθμὸν καὶ ἀποκληρωθῶσιν εἰς δεύτερον, τῆς εἰς πρῶτον βαθμὸν ὑποκαταστάσεως οὗτης ἀνισγύρου, ἔχει κύρος ἡ εἰς δεύτερον βαθμὸν ὑποκατάστασις εἰς τέκνον ἀποκληρωθέν. Ἐὰν λ. χ. ὁ Λούκιος, ἔχῃ τέκνα ὑπεζύγια, ἐγκαταστήσῃ κληρονόμον τὴν σύζυγον αὐτοῦ, εἰς αὐτὴν δὲ ὑποκαταστήσῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ, τὰ τέκνα λογίζονται κληρονόμοι, μὴ ἰσχυροῦς τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς συζύγου, ὅτε τῶν τέκνων ἄκυρόντων τὴν διαθήκην. οὐχὶ δολοχερῶς, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὸν πρῶτον τῆς ἐγκαταστάσεως βαθμὸν, εἰς δὲ ἀποσιωπηθήσαν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ διαθέτης ὑποκατέστησεν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἄλλον τινά, τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ ἀπεκλήρωσεν εἰς τὸν δεύτερον ταύτου βαθμὸν τῆς ὑποκαταστάσεως καὶ εἰς τὸ ἀποκληρωθέντα ταῦτα τέκνα ὑποκατέστησεν τινά,

τότε ἢ εἰς πρῶτον βαθμὸν ἐγκατατάσσεται εἶναι ἄκυρος, ἰσχύει δ' ὁ δεύτερος βαθμὸς καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἄργεται ἡ διαθήκη ἔγρουσα κύρος, ὅθεν καὶ ἡ ὑποκατάστασις (Ν. 43 § 2 Πανδ. (28. 6) ἐν συνδ. πρὸς Ν. 3 § τελ. (28. 2) Ὁ κανὼν οὕτως αὐτὸς δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰ ὀψιγωνα τέκνα, ἀποσιωπώμενα εἰς πρῶτον βαθμὸν καὶ ἀποκληρούμενα εἰς δεύτερον, διότι ταῦτα διαφορογνύουσι τὴν διαθήκην ὁλόκληρον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις πίπτει (Ν. 5 ἐν τέλει Πανδ. (28. 3). — Διαστέλλεται δ' ἡ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις εἰς ρητὴν καὶ εἰς σιωπηρὰν. Ὅσάκις ἀνιών τις, προσνοῶν τὴν ἐνδεγομένην περίπτωσιν τοῦ θανάτου τοῦ κατιόντος αὐτοῦ ἐν ἀντιθέτῃ, καλεῖ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἄλλον τινά, καλεῖται ἡ τοιαύτη ὑποκατάστασις ρητὴ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις. Ὅσάκις δὲ προβλέπει ὅτι ὁ κατιὼν αὐτοῦ δὲν θέλει διαδεχθῇ αὐτόν, ὥς μὴ δυνάμενος ἢ μὴ βουλούμενος, ἡ τοιαύτη ὑποκατάστασις καλεῖται σιωπηρὰ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις, ἐκτεινομένη καὶ εἰς τὴν περίστασιν, καθ' ἣν διαδεχθῇ μὲν οὗτος τὸν ἀνιόντα ἀλλ' ἀποθάνῃ ἄνωγος. Ἡ ἐπέκτασις αὕτη λέγεται ἐπίσης ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις σιωπηρὰ, περιεχομένη εἰς τὴν ρητὴν κοινὴν ὑποκατάστασιν (Ν. 2 § προτελ. Ν. 4 Πανδ. (28. 6) Ν. 4 Κωδ. (6. 28).

Ἡ ὁρφανικὴ ὑποκατάστασις κατὰ μὲν τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους ἀποτελεῖ μίαν μόνην διαθήκην, κατὰ δὲ τοὺς ἐσωτερικοὺς εἶναι διττὴ διαθήκη, διότι ὁ ἀνιών, διατίθει πρῶτον τὴν ἑἴαν κληρονομίαν, διατίθει οἷα τὴν τοῦ κατιόντος. Τὸ ἐναντίον δὲν ἐπιτρέπεται. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ὑποκατάστατος κληρονόμος διαδέχεται τὸν διαθέτην καθ' ὅλα τὰ ἐκ τοῦ διαθέτου προερχόμενα πράγματα, οὐχ ἡττον δὲ καὶ τὰ εἰς χεῖρας τοῦ ἀνιόντος ὑποσπόμενα, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ θιω-

ρηθῇ ὡς ἀποθανόντων ἐν μέρει ἐνδιάθετος καὶ ἐν μέρει ἀδιάθετος (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2.15), Ν. 15 § 5 Πανδ. (2.6), Ν. 7 Πανδ. (50.17), § 5 Εἰσηγ. (2.14). Δὲν δύναται δ' ὁ ὑποκατάστατος νὰ χωρίσῃ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀνήθου τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τὴν μὲν ν' ἀποδεχθῇ, τὴν δὲ ν' ἀποποιηθῇ, διότι θεωρεῖται ὡς μία καὶ ἡ αὐτὴ (Ν. 10 § 2 καὶ 3 Πανδ. (28.6), Ν. 59 Πανδ. (29.2), Ν. 28 Πανδ. (42.5).—Παύει δ' ἡ ὑποκατάστασις, ἐὰν ὁ ἀνήθος παύσῃ διατελῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαθέτου, ἐνῶ αὐτὸς ἐστὶ ζῇ (Ν. 2 ἐν ἀρχῇ, Ν. 41 § 2 Πανδ. (28.6). 'Ὡσαύτως δ' ἐὰν ἡ διαθήκη ᾖ ἀκυρὸς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐὰν ᾖ διαρρηκτέα, ὅτε ἡ διαθήκη διατηρεῖται καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη, πλην τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ κληρονόμου (Νεαρῶς 115 κεφ. 3 ἐν τέλει). 'Ὡσαύτως ἐὰν ὁ ἐγκατάστατος κληρονόμος καταστῇ ἐφηβος (ἐν ἀρχῇ καὶ § 8 Εἰσηγ. (2.15). Ν. 14 Πανδ. (26.6).

Οἰονειόρφανικὴ ἢ παραδειγματικὴ καλεῖται ἡ ὑποκατάστασις, δι' ἧς καλοῦσιν οἱ γονεῖς καὶ λοιποὶ ἀνιόντες (εἴτε ἐκ πατρὸς εἴτε ἐκ μητρός) εἰς τὴν κληρονομίαν πασχόντων διανοητικῶς ἐφήβων τέκνων ἢ κατιόντων αὐτῶν ἄλλο τι πρόσωπον (Ν. 9. Κωδ. (6.26). Χωρεῖ δ' αὕτη μόνον ἐὰν ἐγκαταστήσωσιν αὐτοὺς κληρονόμους ἐπὶ τῆς νομίμου μοίρας τοῦλάχιστον καὶ οὐχὶ ἐὰν ἀποκληρώσωσιν αὐτοὺς (§ 1 Εἰσηγ. (2.15), Ν. 9 Κων. (6.26). 'Οφείλουσι δὲ νὰ ὑποκαταστήσωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ τέκνα καὶ τοὺς κατιόντας αὐτῶν κτλ. καὶ ἐν ἐλλείψει τούτων τὰ τέκνα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν καὶ μόνον ἐν ἐλλείψει καὶ τούτων ἄλλον τινὰ τῆς ἐκλογῆς ἐαυτῶν (Ν. 9 Κωδ. (6.26). Παύει δ' ἡ ὑποκατάστασις αὕτη, ὅταν ἐκλίπῃ ἡ διανοητικὴ πάθησις τοῦ κατιόντος (Ν. 6 Κωδ. (6.26).

Ἡ δὲ στρατιωτικὴ ὑποκατάστασις, ἣτις λέγεται καὶ προνομιακὴ, εἶναι ἡ εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ἐπιτρεπομένη, δι' ἧς ὑποκαθίσταται εἰς τὸν ὑπὸ στρατιωτικῶν ἐγκαθιστάμενον κληρονόμον (ἀναγκαῖον ἢ ἐξωτικόν) ὑποκατάστατος αὐτοῦ, ἀπονήσκοντος τοῦ ἐγκαταστάτου κληρονόμου ἐν ἡλικίᾳ ὑπ' αὐτοῦ ἐρισθείσῃ παρέχει δ' ἡ ὑποκατάστασις αὕτη τῷ ὑποκαταστάτῃ τὸ δικαίωμα ἐπὶ μόνον τῶν πραγμάτων τοῦ διαθέτου (Ν. 15 Πανδ. (28.6), Ν. 6 ἐν τέλει Κωδ. (6.24), Ν. 8 Κωδ. (6.26), ('Ἴδε καὶ τὴν κατωτέρω λέξιν Ὑποκαταστάσεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὑποκαταστάσεις.

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς πολίτας νὰ καλῶσιν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν πλείονας διαδοχικοὺς κληρονόμους, ἀναλαμβάνοντας τὴν κληρονομίαν, ἐὰν ὁ ἐγκατάστατος κληρονόμος δὲν δυνήθῃ ἢ δὲν θελήσῃ ν' ἀποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν. Εἰδικώτερον παρὰ Ῥωμαίοις ἡ ὑποκατάστασις αὕτη λέγεται κοινὴ ὑποκατάστασις (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. de vulg. subs (2.15). Δύνανται δὲ νὰ ὑποκατασταθῇ εἰς ἀντὶ πολλῶν καὶ τάνάπαλιν, ἔτι δὲ νὰ ὑποκατασταθῶσιν οἱ κληρονόμοι ἀμοιβαίως (ὅτε ἡ ὑποκατάστασις τελεῖται ἀμοιβαίᾳ). Προκειμένης δὲ τοιαύτης ὑποκαταστάσεως, οἱ συγκληρονόμοι θεωροῦνται ὑποκατάστατοι, ἕκαστος ἀναλόγως τῆς κληρονομικῆς αὐτοῦ μερίδος, εἰς τὴν ὅποιαν ὑποκατέστη, ἐκτὸς ἂν ὁ διαθέσας διέταξεν ἄλλως ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς. Ἀλλὰ παρὰ Ῥωμαίοις ὑπάρχουσι καὶ ἄλλου εἶδους ὑποκαταστάσεις, (ἡ ὀρφανικὴ ὑποκατάστασις, ἡ οἰονειόρφανικὴ ὑποκατάστασις καὶ ἡ στρατιωτικὴ), καθ' ἃς οἱ ἀνιόντες ἢ οἱ στρατιωτικοὶ εὐδανταὶ νὰ διαθέτῶσιν ἀντὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, εἴ ποτε οὗτοι ᾔβελον ἀποθάνει. Καὶ ὀρφανικὴ μὲν καλεῖται ἡ ὑποκατά-

στασις, καθ' ἣν ὁ πατήρ καὶ οἱ ἐκ πα-
τρὸς ἀνιόντες δύνανται νὰ διαθέτωσιν
ἀντὶ τῶν ὑπεξουσιῶν αὐτοῖς ἀνήθων,
εἴ ποτε οὗτοι ᾔθελον ἀποθάνει πρὶν ἢ κα-
ταστῶσιν ἔνθιοι· εἶναι δὲ ὀρφανικὴ
(ὀνομαζομένη ἄλλως καὶ παραδειγματικὴ
ἢ Ἰουστινιανή), καθ' ἣν οἱ γονεῖς κα-
λοῦσιν εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν ἐφήθων
αὐτῶν τέκνων (πασχόντων διανοητικῶς)
πρόσωπόν τι, εἴ ποτε ταῦτα ᾔθελον ἀπο-
θάνει διαρκούσης τῆς πνευματικῆς αὐτῶν
νόσου· στρατιωτικὴ δὲ ἢ καθ' ἣν οἱ στρα-
τιωτικοὶ καλοῦσιν εἰς τὴν κληρονομίαν
τῶν κληρονόμων αὐτῶν (οἰκείων καὶ ἔξω-
τικῶν) ὑποκαταστάτους, εἴ ποτε ᾔθελον αὐ-
τοὶ ἀποθάνει ἐν τῇ ὀρισθείσῃ ὑπ' αὐτῶν
ἡλικίᾳ, ἥτις ὁμοῦ παρέχει εἰς τὸν ὑπο-
κατάστατον τὸ δικαίωμα ἐπὶ μόνων τῶν
πραγμάτων τοῦ διαθέτου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ
ἁστικοῦ Κώδικος οὐχὶ μόνον εἰς τὸν γε-
γοαμμένον κληρονόμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν
κληροδόχον δύναται νὰ ὑποκατασταθῇ
ἄλλος, εἰς δὲν θελήσῃ ἢ δὲν δυνηθῇ νὰ
ἀποδεχθῇ τὸ κληροδόχημα. Σημειωτέον
ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος
κηρύσσονται ἄκυροι αἱ καταπιστευτικαὶ
ὑποκαταστάσεις, διὰ τῶν ὁποίων δηλαδὴ
ὀφειλοῦται ὁ κληρονόμος νὰ διατηρήσῃ
τὸ καταλειφθὲν καὶ νὰ πεδώσῃ αὐτὸ εἰς
τρίτον, διατηρούσης ὁμοῦ τὴν ἰσχύον αὐ-
τῆς τῆς ὑπὲρ τοῦ κληρονόμου κυρίας
διατάξεως, εἰς ἣν ἡ ὑποκατάστασις προ-
σετέθη.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὑπομνήματα. Ἡ λέξις ὑπο-
μνήματα ἐν τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως ἐννοία
ἐμφαίνει πᾶν αἰσθητὸν ἀντικείμενον, ὃ
ὑποβαλλόμενον εἰς τὴν δικαστικὴν αὐ-
τοψίαν χρησιμεύει εἰς ἀπόδειξιν περι-
στατικοῦ, ἔχοντος ἐπιρροὴν εἰς τὴν δι-
κην. Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν δὲ ταύτην περι-
λαμβάνει καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀδικήματος
(corpus delicti)· εἰδικώτερον δὲ ἐμφαίνει

1) μὲν πᾶν αἰσθητὸν ἀντικείμενον ἀπορ-
κόν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ὀρισμένων προσ-
ώπων καὶ 2) στενώτερον ἐστὶ τὰ ἐγ-
γραφα (ἴδε Ἑγγραφα). Εἰς τὰ ὑπομνή-
ματα περιλαμβάνονται καὶ αἱ ἐκθέσεις,
ἧτοι τὰ δημόσια ἔγγραφα τὰ συντασσό-
μενα ὑπὸ τῶν ἐχόντων πρὸς τοῦτο δι-
καίωμα δημοσίων λειτουργῶν πρὸς βεβαί-
ωσιν πρόξεως ἢ ἀντικειμένου ἐν γένει,
ἐπιρροὴν ἔχοντος εἰς τὴν δίκην.

Αἱ ἐκθέσεις εἶναι ἐν τῶν ἰσχυροτέρων
ἀποδεικτικῶν μέσων· ἐπιτρέπεται ὁμοῦ
κατ' αὐτῶν ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ
ἀνταπόδειξις. Ὅθεν εἰς ἀνταπόδειξιν δὲν
ἡταιρεῖται ἡ ἀπόδειξις τῆς πλαστότητος
αὐτῶν. (ἴδε Ἐκθέσεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὑπόνομοι. ἴδε Οἰκοδομαί.

**Ὑπόπτων πραγμάτων συν-
αλλαγή.** Διὰ προστίμου 20—200 δρ.
μῶν τιμωροῦνται ἐπὶ συναλλαγῇ ὑπό-
πτων πραγμάτων κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡ-
μῶν νόμον (ἄρθρον 668) οἱ ἀποκτώντες
δι' ἄγορας ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ λαμβάνοντες
ὡς ἐνέχυρον παρ' ἀγνώστων μὲν προσώ-
πων χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ σκευή, πολυτίμους
λίθους ἢ ἄλλα κειμήλια, παρὰ γνωστῶν
δὲ προσώπων κειμήλιον χρυσόν ἢ
ἄργυρον, μὴ φέροντα τὸ ὄνομα χρυσο-
χοῦ ἢ ἀργυροχοῦ, ἢ ἄλλα πράγματα
διεγείροντα ἐκ τοῦ εἶδους, τοῦ ποσὸς τῆς
τιμῆς αὐτῶν κλπ. ὑποψίας παρανόμου
δικτατοχῆς. Τιμωροῦνται δὲ καὶ διὰ
προσωπικῆς ἐν ταύτῃ κρατήσεως οἱ τοι-
οῦτοι, εἰς δὲ ἐξιν αἰσχροκερδῇ διαπράτ-
τῳσι συχνάκις τοιαῦτα πταίσματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Ὑποστροφῆς ἢ ἀντεπι-
στροφῆς δίκαιον.** (Jus postli-
mini, droit de postliminie). Ὀνομά-
ζεται οὕτως ἐν τῷ ἀλληλεθενεῖ δικαίῳ ἡ
ἐπάνοδος τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγ-
μάτων τῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐχθροῦ
περιελθόντων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ

πολέμου εἰς τὴν πρὸ τοῦ γεγονότος τοῦτου κατάστασιν, ἀσχετῶς πρὸς τοὺς ὄρους τῆς περὶ εἰρήνης συνομολογηθείσης συνθήκης. Συντομώτερον κατὰ Bluntschli ἡ ὑπσττροφή ἢ ἀντεπιστροφή σημαίνει τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὑπὸ τοῦ πολέμου ἀνατραπέυσης τάξεως τῶν πραγμάτων.

Καταλιμπάνοντος ἑκουσίου τοῦ ἐχθροῦ τὸ καταληφθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἔδαρος ἢ ἐκδιωκόμενον ἐξ αὐτοῦ, ἀποκαθίσταται αὐτοδίκαιως ἢ προτέρα τῶν πραγμάτων κατάστασις.

Ἐάν ὁ τὴν χώραν καταλαβὼν ἐχθρὸς δὲν περιωρίσθῃ εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ ποίεμου ἀναγνωριζομένων αὐτῷ δικαιωμάτων, ἐπανερχοῦνται τὰ πράγματα εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν, λαμβανομένων ὅμως ὑπ' ὅψιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν τοιούτων ἐκνόμενων πράξεων ὡς περὶ τὰ ἰδιωτικὰ δίκαια, θεωρητέων ὡς πρὸς αὐτὰ ὡς πράξεων διοικητικῶν νομίμων ἐνεργηθειῶν ὑπὸ τοῦ ἀσκήσαντος τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν. Αἱ πράξεις ὅμως αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος θεωροῦνται ὡς μηδέποτε ὑπάρξαι.

Δὲν ὑποχρεοῦται κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἡ παλινόρθωτος κυβέρνησις νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ καταλαβόντος τὴν χώραν ἐχθροῦ γενομένην ἀπαλλοτριώσιν ἐθνικῶν κτημάτων ἢ τὴν συνομολόγησιν δανείων ἐπ' αὐτῶν, δυναμένη νὰ διεκδικήσῃ τὰ ἀπαλλοτριωθέντα καὶ νὰ ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν τῶν συνομολογηθέντων ὑπ' αὐτῶν δανείων, διότι ὁ ἐχθρὸς οὐδὲν ἄλλο εἶχε δικαίωμα ἢ νὰ καρποῦται ἐφ' ὅσον κατεῖχε τὰ εἰρημμένα κτήματα. Δύναται ὅμως ἡ περὶ εἰρήνης συνθήκη νὰ κυρώσῃ καὶ καταστήσῃ ἰσχυρὰς τὰς τοιαύτας πράξεις, ὥς τότε δὲν δύναται κατόπιν νὰ ἀμφισβητήσῃ ἡ παλινόρθωτος κυβέρνησις. Ἐπὶ

τῶν ἰδιωτικῶν ὅμως κτήσεων οὐδὲν ἀπολύτως ἔχει δικαίωμα ὁ καταλαβὼν τὴν χώραν ἐχθρὸς. (Ὁρα Κατάληψις ἐχθρικοῦ ἐδάφους καὶ δικαιώματα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ καταλαβόντος).

Οἱ ἐν αἰχμαλωσίᾳ διατελοῦντες πολῖται, οἱ ὡς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν μὴ δυνθέντες νὰ ἀσκήσωσι τὰ ἴδια δικαιώματα, ἀνακτῶσιν αὐτὰ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν, μηδεμίαν ἐν τῇ μεταξύ ὑπόσταντα ἐλάττωσιν.

Τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ συλληφθέντα πλοῖα, ἃν ἡ λεία δὲν ἐκυρώθῃ ὑπὸ τῶν ἐπ' αὐτῶν λειῶν δικαστηρίων, ἀποδίδονται τοῖς κυρίοις αὐτῶν ἅμα τῇ συνομολογήσει τῆς εἰρήνης καὶ ἂν νομίμως συνελήφθησαν καὶ δούνατο νομίμως νὰ ἐκμευθῶσι, διότι συνομολογηθεῖσα ἡ εἰρήνη τίθηται τέρας εἰς ἀπάτας τὰς πολεμικὰς ἐνεργείας, εἰς ἃς καταλέγεται καὶ ἡ λειτουργία τῶν ἐπὶ τῶν λειῶν δικαστηρίων. Συνήθως δ' ὁρίζεται καὶ ἐν ταῖς περὶ εἰρήνης συνθήκαις ὅτι πάντα τὰ συλληφθέντα πλοῖα τὰ μὴ πω καταδικασθέντα ἀποδίδονται τοῖς κυρίοις αὐτῶν.

II. Χρυσανθόπουλος

Ὑποτροπή καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τινι ἀξιοποιῶν πράξει καταδικασθέντος καὶ τιμωρηθέντος διάπραξις τῆς αὐτῆς ἀξιοποιήσεως πράξεως (Ποιν. Νόμου ἀρθρ. 111). Ἐκ τοῦ ὅρισμοῦ τούτου συνάγεται ὅτι πρὸς ὑπαρξιν ὑποτροπῆς ἀπαιτεῖται 1) ἡ προτέρα τοῦ κατηγορουμένου καταδική καὶ τιμωρία. Διό, εἰς διέπραξιν μὲν τῆς αὐτῆς πράξεως καὶ ἄλλοτε, ἀλλὰ δὲν καταδικασθῇ, ἢ καταδικασθῇ μὲν ἀλλὰ δὲν ἐτιμωρήθῃ (ὡς παραγραφείσης τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως ἢ ὡς ἀπνευμηθείσης αὐτῷ χάριτος), δὲν ὑπάρχει ὑποτροπή· 2) ἡ ἐκτέλεσις τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς πράξεως. Διό, εἰς ἐτιμωρήσιν μὲν ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ ἄλλῃ πράξει, ἔστω καὶ ὁμοίας φύσεως, δὲν ὑπάρχει ὑποτροπή. Ὑπάρχει ὅμως

δοσάκις τιμωρήθη ἐπὶ τῇ αὐτῇ πράξει, ἔστω καὶ εἰς διάφορον βαθμόν. Ὁ ἡμέτερος ποινικός νόμος, ἀκολουθήσας καὶ ἐν τῷ θέματι τῆς ὑποτροπῆς τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια, διαφέρει τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 κατὰ τὰ ἑξῆς: 1) μὲν ὅτι κατὰ τὸν εἰρημένον Βαυαρικὸν νόμον (παρσευερῇ καὶ πρὸς τοὺς νόμους Ἀννοβέρου, Βυρτεμβέργης, Σαξονίας) ὡς ἐν ὑποτροπῇ διαπράξας ἀδίκημα θεωρεῖται καὶ ὁ διαπράξας συγγενὲς ἀδίκημα κατὰ γένος ἢ κατ' εἶδος, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον μόνον ὁ διαπράξας τὸ αὐτὸ ἀδίκημα χαρακτηρίζεται ὡς ἐν ὑποτροπῇ διαπράξας αὐτό, 2) δὲ ὅτι κατὰ τὸν Βαυαρικὸν νόμον ἡ ὑποτροπὴ χωρεῖ μόνον ἐπὶ τῶν ἐκ δοσάκις προκρίσεως ἀδικημάτων, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἡμέτερον καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας Προδῆλον ὅμως ὅτι δὲν ὑφίσταται ὑποτροπὴ, ἐσάκις ὁ περιπεσὼν εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν περιέπεσεν ἄλλοτε ἐκ δοσάκις προκρίσεως, ἐν ᾧ ἤδη περιέπεσεν ἐξ ἀμελείας, διότι ἡ ταυτότης τῆς πράξεως εἶναι μόνον φαινομένη, ὡς ὑφισταμένη μόνον ἐν τῷ ἐπελθόντι ἀποτελέσματι, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ὁρους τοῦ ἀδικήματος, ἐντελῶς ὁ ἡλλείπουσιν οἱ ὑπαγορεύοντες ἐπὶ τῆς ὑποτροπῆς τὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς ποινῆς λόγοι.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον, ὁμοίως καὶ πρὸς τὰ βυαρικὰ νομοσχέδια, ἡ ὑποτροπὴ κατὰ τοῦτο ἐπιφέρει τὴν αὐξήσιν τῆς ποινῆς ὅτι θεωρεῖται ἐν τῇ ἐπιμετρήσει τῆς ποινῆς ὡς ἰδιαίτερα ἐπιβάρυντική περίστασις. Γίνεται δὲ ἡ ἐπιμετρομένη ποινὴ τοσοῦτον μεγαλειτέρα ἢ αὐστηροτέρα, ὅσον ἡ ὑποτροπὴ εἶναι συνεχεστέρα, ὅσον βραχυτέραν εἶναι τὴν διάστημα μεταξὺ τῆς προλαβούσης τιμωρήσεως καὶ τῆς υποτροπῆς καὶ ὅσον μεγαλειτέρα ἢν ἡ ποινὴ, ἢν ὑπεστή πρότερον (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 111). Κατ'

ἐξαίρεσιν ὅμως δὲν ἀποτελεῖ καὶ ἡ ὑποτροπὴ ἰδιαίτεραν ἐπιβάρυντικὴν αἰτίαν, δοσάκις μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς τῆς ἤδη τιμωρηθείσης πράξεως ἄχρι τῆς ἐκ νέου ἐκτελέσεως τῆς αὐτῆς πράξεως παρῆλθεν ὁ διὰ τὴν τιμωρηθεῖσαν πρᾶξιν χρόνος παραγραφῆς (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 119), διότι ἡ ὑποτροπὴ συμβῆσα μετὰ τοσοῦτον χρόνον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τεκμήριον περὶ τῆς κατ' ἐξακολούησιν ὑπάρξεως τῆς κακοθούλου προαιρέσεως ἢ ἀσυγγνώστου καὶ ἀξιοτιμωρήτου ἀμελείας τοῦ ἐνόχου, ἥτις ἐδωκεν ἄφορμὴν εἰς τὸ τότε ἐκτελεσθὲν ἀδίκημα. Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν πάλιν τῆς ἐξαίρεσεως θεωρεῖται ἡ ὑποτροπὴ ἰδιαίτερα ἐπιβάρυντικὴ αἰτία, δοσάκις ὁ νόμος ὀρίζει ἰδιαίτεραν ποινὴν πρὸς τιμωρίαν τῆς ὑποτροπῆς.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ὑποτροπὴ τιμωρεῖται πολλαχῶς δι' ἰδιαζούσης ποινῆς τοῦτο δὲ συμβαίνει δοσάκις αὐτὸς ὁ νόμος τάσσει τοιαύτην (Ποιν. νόμου ἄρθρον 112). Φέρ' εἰπεῖν εἰς τιμωρίαν κλοπῆς π.σού ὑπερβαίνοντος τὰς εἰκοσι δραχμὰς ὁ νόμος τάσσει τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς, ἐὰν ὁ κλέπτης ἐτιμωρήθη δις ἄλλοτε ἐπὶ κλοπῇ δις φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 374 § 7), τὴν ποινὴν προκαίρων δεσμών, ἐὰν ὁ κλέπτης ἐτιμωρήθῃ ἐπὶ κλοπῇ δις ἄλλοτε δι' εἰρκτῆς κτλ. (Ποιν. Νόμου ἄρθρ. 375 § 1, 389 § 1, 390 § 1, 399 § 1, 401 § 1, 414 § 1, 438, 461 § 2, 490, 491 κτλ.).

Θ. Ν. Φιλογαίτης

Υπουργείον Δικαιοσύνης.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἄσκει κατὰ τὸ Σύνταγμα ἰδιαίτερα καὶ ἀνεξάρτητοι ἀρχή, ἡ τῶν δικαστηρίων, μηδενῶς ὑποκειμένη εἰς τὴν κυβερνήσιν· πρὸς κραταίωσιν δὲ τῆς τῶν δικαστηρίων ἀνεξαρτησίας οὐ μόνον καθιερώθη το ἰσοεῖον τῆς τῶν δικαστῶν θέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκρηυχθὲν ἀτυμώβιστον

τὸ δικαστικὸν ἀίψιμα πρὸς τὰς ἄλλας ἐμμέσους τοῦ Κράτους λειτουργίας. Ἀλλ' ἀνακολούθως καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἀλλοτρίου, α') μὲν διορίζονται ἔτι οἱ δικασταὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νενομισμένων προσόντων (οἱ δὲ εἰρηνοδίκαι καὶ ἀπολύονται ἔτι) ὑπὸ τοῦ Βασιλέως· ὑπόκεινται δὲ καὶ εἰς τὴν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Υπουργοῦ (Ὁργ. τῶν Δικαστηρίων ἄρθρ. 304, 306), β') δὲ διορίζονται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νενομισμένων προσόντων, ἀπολύονται δὲ κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένης περιπτώσεις, ἔτι δὲ καὶ λαμβάνουσιν ἀμέσους διαταγὰς παρὰ τοῦ Υπουργείου οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἵτινες δὲν δικάζουσι μὲν κυρίως εἰπεῖν ἀλλὰ συντελοῦσι τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς κοινωνικῆς εὐνομίας, εἰσνεύει ἀκοίμητοι φρουροὶ τῶν νόμων καὶ ἄγρυπνοι φύλακες τοῦ δημοσίου συμφέροντος (Ὁργαν. Δικ. ἄρθρα 93 καὶ 96, Ν. ΑΥΕΔ τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ ἐποπτείας τῶν δικαστικῶν γραφείων), γ') δὲ διορίζονται ὁμοίως τὰ λοιπὰ οὐσιώδη καὶ ἐπουσιώδη δικαστικά πρόσωπα, οἷον γραμματεῖς, δικηγόροι κλπ. Ὅθεν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ νῦν ἔτι ἀπόκειται ἡ φροντίς περὶ τῆς συμπληρώσεως τῶν κενουμένων δικαστικῶν θέσεων καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν ἐπιμελῆ τοῦ δικαστικοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν διὰ τῆς προκλήσεως τῆς εἰσαγωγῆς εἰς πειθαρχικὴν δίκην τῶν ἀμελούντων δικαστικῶν λειτουργῶν καὶ τῆς ἀπ' εὐθείας ἐπιβολῆς πειθαρχικῶν ποινῶν εἰς τὰ μέλη τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τὸν παρ' αὐτῷ Εἰσαγγελεῖα (Ὁργ. τῶν Δικ. ἄρθρ. 300 καὶ 301), ἔτι δὲ διὰ τῆς παρασκευῆς τῶν ἀναγκαίων εἰς ἐνέργειαν τῶν δικαστικῶν αὐτῶν καθηκόντων καταστημάτων. Τὸ δὲ ὑπουργεῖον, τὸ μερικῶν περὶ ὑπεβολῆς τῶν ἀπαιτουμένων

εἰς διορισμὸν προτάσεων εἰς τὸν Βασιλέα ἀγρυπνοῦν εἰς τὴν ἐπιμελῆ τοῦ δικαστικοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν καὶ προνοοῦν περὶ τῆς παρασκευῆς τῶν ἀναγκαζομένων εἰς ἀπονομὴν τῆς ἀστικῆς καὶ ποινικῆς δικαιοσύνης καταστημάτων εἶναι τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργεῖον, ὅπερ, καίπερ ἀποτελοῦν ἓνα τῶν κλάδων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, οὐχ ἡτοίχισται εἰς κατὰ τὴν κειμένην νομοθεσίαν ὡς ἀναγκαῖος μοχλὸς τῆς κινήσεως καὶ ἐνεργείας τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλ. 1833 περὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας ἄρθρ. 2 ἐδ. α', β', γ' καὶ δ'). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι οἱ μὲν Πρωτοδίκαι, Ἐφέται καὶ Ἀρεοπαγῖται διορίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως (Συντ. ἄρθρον 87) ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικοῦ νόμου ὀρίζοντος τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα (Συντ. ἄρθρον 89, Ν. ΧΝΣ' τοῦ 1877 περὶ προσόντων τῶν δικαστ. ὑπαλλήλων τροποποιηθεὶς δι' ἄλλεπαλλήλων νόμων) ἀλλὰ περιβάλλονται δι' ἰσοδιότητος (Συντ. ἄρθρον 88), ἀποχωροῦντες μόνον ὑποχρεωτικῶς ἔνεκα γήραος ἢ διαρκῶν νοσημάτων (Συντ. ἄρθρ. 68, Ν. ΥΜΓ' τῆς 29 Ἰουν. 1871), οἱ δὲ εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ εἰρηνοδίκαι διορίζονται μὲν ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων, ἀλλὰ δὲν περιβάλλονται δι' ἰσοδιότητος ἀπολυόμενοι κατὰ τὰς ἐν τῷ νόμῳ ὁρισμένας περιπτώσεις (Νόμου ΧΕΣ' τοῦ 1877 καὶ Ν. ΑΝΕ' τοῦ 1882, κτλ.) οἱ δὲ δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, ὑποθηκοφύλακες καὶ κλητῆρες διορίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως (Ὁργ. τῶν Δικ. ἄρθρ. 136, 153, 169), ἀλλ' ἀπολύονται μόνον κατὰ τὰς ὁρισμένας ἐν τῷ νόμῳ περιπτώσεις (Νόμου ΧΚΣ' τοῦ 1877). Λικτέον δ' ὅτι ἐπιβάλλεται ἐξ ἄλλου εἰς τὸν ὑπουργὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὀρίζοντος τὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καθήκοντα νόμου (ἄρθρ. 2 ἐδ. α' τοῦ Διατάγματος περὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῆς Δικ.

Γραμματείας) ἡ φροντίς περὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ δικαστικοῦ ὑπουργήματος, δηλονότι περὶ τῆς ἐνεργείας εἰς παντελῆ ἀπαλλαγὴν τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν ἀπὸ πάσης κυβερνητικῆς ἐπιδράσεως.

Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης ἐπιβάλλεται κυριώτατα καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν δικαστικῶν νόμων κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς δικαστικῆς πείρας καὶ τὰς ὑποδείξεις τῆς ἐσημέραι ἀνατυσομένης ἐπιστημονικῆς θεωρίας διὰ τῆς παρασκευῆς καὶ εἰσαγωγῆς τῶν προσηκόντων νομοσχεδίων εἰς τὴν Βουλὴν (Διατ. περὶ ἀρμοδ. τῆς ἐπὶ τῆς Δικ. Γραμματείας ἀρθρὸν 3 ἐδ. ε'). Ὡσαύτως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς δικαιοσύνης ἀποκαίει ἡ εἰς τὸν Βασιλέα ὑποβολὴ τῶν προσηκουσῶν προτάσεων περὶ ἀπονομῆς χάριτος εἰς τοὺς καταδικασθέντας δι' ἀποφάσεων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων (α' κτικῶν καὶ ἐκτάκτων, δηλονότι ἐνθεν μὲν δικαστηρίων κακοουργιοδικῶν, πλημμελειοδικῶν καὶ πταισματοδικῶν, ἐνθεν δὲ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δικαστηρίων) διὰ τῆς ἀφέσεως ἢ ἐλαττώσεως τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς (Διατ. ἀρμ. τῆς ἐπὶ τῆς Δικ. Γραμματείας ἀρθρὸν 2 ἐδ. ζ' καὶ Συντ. ἀρθρ. 39). Καὶ οὐδεὶς μὲν νόμος ὀρίζει παρ' ἡμῖν τὰς περιστάσεις, καὶ ὅς ἐπιτρέπεται ἀπονομὴ χάριτος· ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶν δικαίωμα, ἀπονεμόμενον ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις πολιτείαις εἰς ἀρχήν, δὲν ἀπονέμεται πρὸς χάριν τῆς ἀρχῆς ταύτης, δηλονότι πρὸς ἱκανοποίησιν παρὰ τῶν συμπαθειῶν ἢ εὐνοῶν αὐτῆς, ἀλλὰ πρὸς χάριν αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τῆς πολιτείας, ἔπεται, ὅτι καὶ τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἀπονέμεται εἰς τὸν Βασιλέα (προτείνοντος καὶ ἐπαρμόνου καὶ εὐνοομένου τοῦ ὑπουργοῦ)· χάριν πρὸς πολιτείας συμφέρον δὲ τῆς πολιτείας εἶναι οὐχί ἡ ἀπονομή αὐτῆς.

τοῦ πληθυσμοῦ τῶν καταδίκων ἢ τῆς σαγήνευσις ἰσχυρῶν, ἐντεταγμένων εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν δικαίως πεφυλαχισμένων, ἀλλ' ἡ σωτηρία τῶν ἀδίκως τυχόν καταδικασθέντων ἀπὸ τῶν φρικτῶν ἐπακολουθημάτων τῆς καταδίκης ἢ τῆς ἀπαλλαγῆς ὑπερίχου τοινῆς τῶν βερέως (ἀναλόγως τοῦ ἀδικήματος) τιμωρηθέντων. Εὐχταῖον ἦτο νὰ ψηφισθῇ νόμος, ἀνατιθεὶς εἰς τὰ ἀρμόδια Ἐγρετεία νὰ ὑποδεικνύωσι τοὺς ἀξίους χάριτος, διεξερχόμενα μετὰ προσοχῆς τὰς παινικὰς δικογραφίας καὶ τὰς περὶ χάριτος προτάσεις τῶν ἀρμοδίων δικαστηρίων ἢ καὶ τῶν τοπικῶν σωματείων· ἀλλὰ, μὴ ὑπάρχοντος τοιοῦτου νόμου, τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης ἀρεῖλει μετὰ πολλῆς φειδωλίας νὰ προκαλῇ τὴν ἀπονομὴν χάριτων δὲν θεωροῦμεν δὲ ἐπαρκῆ εἰς ἐξασφάλισιν τοῦ δικαίου τῶν χαρίτων τὴν παρ' ἡμῖν ἐπικρατήσαντι συνήθειαν τῆς καταρτίσεως ἀπλῆς ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, τοῦ ἐπὶ τῶν χαρίτων τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου, καὶ τῶν τριῶν παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις δικαστηρίοις εἰσαγγελέων, οὗ μόνον διότι τέσσαρες ἢ πέντε ἄνδρες δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν ἀπαιτούμενην ἐμβριθῆ καὶ μεμελετημένην ἐργασίαν πρὸς ἀνέυρεσιν καὶ ὑπόδειξιν τῶν ἀξίων χάριτος, ἐν τῇ μακρῇ καταλόγῳ τῶν τῆς ἐπικρατείας ἀπάσης καταδίκων, ἀλλὰ καὶ διότι, μὴ προσηκόντως ἡσυχασμένοι ὑπὸ τοῦ νόμου, ὑπέκουσιν ἐν πολλοῖς εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τῶν ἰσχυρῶν. Ὡσαύτως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης ἀποκαίει ἡ ὑποβολὴ εἰς τὸν Βασιλέα τῶν περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν καταδίκων (οἵτινες ἀπέτισαν τὴν ποινὴν αὐτῶν ἢ ὧν ἡ ποινὴ παρεργάκη) προτάσεων μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 568 ἐν συνδ. πρὸς Ν. ΓΝΙ' τῆς 1^{ης} Μαρτίου 1856), ἡ δὲ τε-

νος δὲ χρόνου ἀνετίθη εἰς τὸ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργεῖον καὶ ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις τῶν φυλακῶν καὶ ἡ ὑποβολὴ προτάσεων περὶ διορισμοῦ ἢ ὁ ἀπ' εὐθείας διορισμὸς τῶν ὑπαλλήλων τῶν φυλακῶν.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Ὑπουργεῖον Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ ἱστορία ἐβεβαίωσεν, ὅτι τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, εἴτε ὑπὸ τοῦ Πλάστου ἐνσταλαχθὲν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν φυσικῶν φαινομένων ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀπαιδευσίας παραχθὲν καὶ πατροπαραδότως μεταδιδόμενον, ἤγαγεν τὸν ἄνθρωπον σχεδὸν πανταχοῦ τῆς γῆς εἰς κοινότητα ἐξωτερικὴν, προειθεμένην νὰ παρέχῃ ἐν κοινῇ λατρείᾳ εἰς τὸ θεοσεβὲς ἐκάστου φρόνημα κέντρον ἐνώσεως καὶ ζωῆν μόνιμον. Ἐκ τούτου αἱ διάφοροι θρησκευτικαὶ κοινότητες, λατρεύουσαι ἐκάστη τὸν Θεὸν ἀπὸ κοῖνου κατὰ τὸ ἴδιον φρόνημα, ὀνομασθεῖσαι Ἐκκλησίαι. Καὶ ἔδει μὲν ἐκάστη θρησκευτικῇ κοινότητι νὰ ρυθμίζῃ τὰ κατ' αὐτὴν κατὰ τὸ δοκοῦν, μηδὲ μὴ ἀναμιγνυμένης τῆς Πολιτείας· ἀλλ' ἀτυχῶς ἐξ ἐνὸς μὲν ὁ ὑπερβάλλων θρησκευτικὸς ζῆλος, ἐκτρέπόμενος τῶν ὁρίων τοῦ δέοντος, ἐξ ἄλλου δὲ ὁ πόθος τῆς πολιτικῆς συγκεντρώσεως, προῦκάλεσαν τὴν ἀνάμειξιν τῆς πολιτείας εἰς τὰ τῶν διαφορῶν ἐκκλησιῶν, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν, ἐποπτεύοντος τὴν πορείαν τῶν ἐν τῇ Ἐπικρατείᾳ Ἐκκλησιῶν, ἀπατρέποντος τὸν προσηλυτισμὸν καὶ τὴν ἐτεροδιδασκαλίαν, καὶ μετέχοντος μέχρι τινὸς τῆς διοικήσεως τῆς ἐπικρατοῦσης Ἐκκλησίας. — Ἡ ἱστορία ὡσαύτως κατέδειξεν, ὅτι ἡ διὰ τῆς προσηκούσης ἐκπαιδεύσεως διανοητικὴ τῶν ἔθνων προαγωγή ἐπιφέρει τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἔθνων ἀνάπτυξιν

καὶ τὴν ἰσοποίησιν τῶν κοινωνικῶν τάξεων, συμβάλλεται εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ ἔθνους πρόδον, ἐμμέσως δὲ διὰ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς πολιτικῆς προόδου συντελεῖ καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν τῶν ἔθνων βελτίωσιν. Τῷ ὄντι καθ' ὅσον ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ποδηγετούμενος ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἀνακαλύπτει νέας φυσικὰς δυνάμεις ἢ διὰ τῆς εὐρυτέρας ἐφαρμογῆς τῶν γνωστῶν δυνάμεων ἐπεκτείνει τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀπροσώπου φύσεως, κατὰ τοσοῦτο προάγεται ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐημερία τῶν ἔθνων· καθ' ὅσον δὲ πολλαπλασιάζονται τὰ μέσα τῆς εὐζωίας, κατὰ τοσοῦτον αἱ κοινωνικαὶ χεῖρες ρυθμίζονται ἐπὶ τὸ ὁμαλότερον καὶ δικαιοτέρον, ἀσφαλίζονται δὲ ἀποτελεσματικώτερον τὰ τιμαλφέστατα τοῦ πολίτου δικαιώματα, ὅποια ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία, ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, τὸ ἀπαρτίστον τῆς ἰδιοκτησίας κτλ., καθ' ὅσον δὲ ἀνοψοῦται μὲν πνευματικῶς ὁ λαός, προάγονται δ' αἱ βιομηχανικαὶ τῶν ἔθνων δυνάμεις καὶ ἡ ὕλική αὐτῶν εὐημερία, ἐλαττοῦται ἡ εἰς τὰ ἀδικήματα ροπή. Ἔνεκα τούτου αἱ Πολιτεῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον ἴδιον αὐτῶν μέλημα ἐθεώρησαν τὴν εἰς τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐνασχόλησιν, θεμελιώσασαι ἐπὶ τούτῳ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, εἰς ὃ ἀνετίθη καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς διευθύνσεως τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν συλλογῶν καὶ εἰδικώτερον τῆς διὰ φυλάξεως τῶν καλλιτεχνημάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἀναπτύξεως τῶν ἀρχαιολογικῶν μελετῶν. — Παρ' ἡμῶν δὲ καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ τὰ δύο ταῦτα Ὑπουργεῖα συνεχωνεύθησαν εἰς ἓν, ἀποτελούμενον ἐκ πολλῶν τμημάτων.

Κατὰ ταῦτα ἐν Ἑλλάδι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κυριώτατα καθήκοντα εἶναι 1) ἡ μέριμνα περὶ τοῦ περι-

ρισμοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἄρχων ἐνέτις τῶν ἱερατικῶν αὐτῶν καθηκόντων, δια- γραφομένων λεπτομερῶς ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ νόμων, καὶ τῆς ἀποτροπῆς συγ- κρούσεων μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν κοσμικῶν ἄρχων (Διάτ. περὶ ἀρμοδιότητος τῆς Γραμμ. Ἐκκλ. ἄρθρ. 2 ἐδ. α' καὶ β' Καταστ. νόμου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἄρθρ. Κ' καὶ ΛΑ'), ἡ ἐνάσκη- σις τῆς ἐποπτείας, ἣν οἱ περὶ Ἐκκλη- σίας νόμοι ἀπονέμουσιν εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν (Νόμου Καταστ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἄρθρ. 5, 7 καὶ ἐπ.), ἔτι δὲ ἡ ἐνέργεια περὶ ἀποτροπῆς τῆς ἐτεροδι- δασκαλίας καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ συνωδᾶ πρὸς τοὺς κειμένους νόμους (Συντ. ἄρθρ. 1 ἐν συνδ. πρὸς Καταστ. νόμου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἄρθρ. Θ' α' καὶ νόμου περὶ τύπου ἄρθρ. 18), οὐχ ἥττον δὲ ἡ μέριμνα περὶ συστάσεως καὶ διατηρή- σεως ἱερατικῶν σχολείων εἰς προπα- ρασκευὴν ἱερέων (Διατ. περὶ ἀρμοδ. τῆς Γραμμ. Ἐκκλ. ἄρθρ. 2 ἐδ. η') καὶ ἡ περὶ ἀνεγέρσεως τῶν ἀναγκαίουμένων ἱε- ρῶν ναῶν καὶ οἰκοδομῶν εἰς κατοικίαν τῶν ἐφημερίων (Διάταγμα ἄρθρ. 2 ἐδ. α' καὶ β' καὶ ἡ ἐποπτεία τῆς διαχειρί- σεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ μοναστη- ριακῆς περιουσίας (ἄρθρ. 2 ἐδάριον ια'). Ὡσαύτως δὲ ἡ τῆς διοικήσεως τῶν ἐκ- κλησιαστικῶν πραγμάτων μετοχὴ διὰ τῆς ὑποβολῆς εἰς τὸν Βασιλέα τῆς προτά- σεως περὶ τῆς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου καταρτίσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (νόμ. Καταστ. ἄρθρ. Γ'), τῆς προτάσεως περὶ διορισμοῦ τοῦ Βασιλικοῦ Ἐπιτρό- που παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ (ἄρθρ. 5), τῶν γραμματέων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (ἄρθ. Ε') καὶ τοῦ ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διορισμοῦ γραφέων καὶ τοῦ κλη- τήρος (ἄρθρ. Ε'), ἔτι δὲ τῆς ὑποβολῆς προτάσεως εἰς τὸν Βασιλέα περὶ κλή- σεως τῶν κανονικῶν ἐπισκόπων τοῦ Βα- σιλείου εἰς ἀνάκρισιν καὶ τιμωρίαν τῶν

ἐκκλησιαστικῶν παραβάσεων τῶν συνδι- κῶν (ἄρθρ. ΙΓ'), καὶ τῆς προκλήσεως τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Βασιλέως εἰς χειρο- τονίαν τῶν νομίμως προταθέντων ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (Νόμου περὶ ἐπισκο- πῶν ἄρθρ. Γ')· 2) ἡ ἀνωτάτη ἐποπτεία καὶ διεύθυνσις τῶν σχολείων συνωδᾶ πρὸς τοὺς κειμένους νόμους περὶ ἐκπαιδεύ- σεως καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς ὅσον ἐνε- στί τελειοποιήσεως αὐτῶν καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ προκλήσις διὰ Βασιλικῶν Δια- ταγμάτων τοῦ διορισμοῦ τῶν διδασκά- λων τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαι- δεύσεως ἔτι δὲ ἡ πειθαρχικὴ τιμο- ρία τῶν περιπιπτόντων εἰς πειθαρχι- κά παραπτώματα ἐξ αὐτῶν καὶ ἡ μέ- ριμνα περὶ καταρτίσεως τῶν ἀναγκαίων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων καὶ βιβλιο- θηκῶν (Διατάγματος περὶ ἀρμ. τῆς γραμ- τῶν Ἐκκλ. ἄρθρ. 2 ἀριθ. 2 ἐδ. α' καὶ ἐπ.)· 3) δὲ ἡ μέριμνα περὶ συντηρήσεως, ἀνακαλύψεως καὶ τῆς χρήσεως τῶν καλ- λιτεχνημάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ λοι- πῶν ἀρχαιοτήτων, ἡ ἀνωτάτη διεύθυν- σις τῶν ἀρχαιολογικῶν καὶ ἐν γένει τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν καὶ ἡ φροντίς περὶ διορισμοῦ ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς θέσεσι κατὰ τοὺς κειμένους νόμους (Νό- μου τῆς 10 Μαΐου 1884 περὶ τῶν ἐπι- στημ. καὶ τεχν. συλλογῶν ἄρθρ. 57 καὶ ἐπόμενα).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἰ. Υπουργεῖον Ἐξωτερικῶν.

Τὰ ἔθνη, κυρίαρχα καθ' ἑαυτά, δύναν- ται κατ' ἰδίαν θέλησιν νὰ διευθύνωσι τὰ ἑαυτῶν ἑσωτερικὰ πράγματα· ἄμειρος ἀ- πόρροια δὲ τοῦ κυριαρχικοῦ τούτου παν- τὸς ἔθνους δικαίωματος εἶναι ἀναγκαίως ἡ παντελής ἔλλειψις τοῦ δικαίωματος νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἑσωτερικῶν πραγμάτων τῶν ἄλλων ἔ- θνων. Δικαιοῦνται ὅμως νὰ διατελῶσιν εἰς σχέσιν ἐπικοινωνίας πρὸς τὰ λοιπὰ ἔθνη, ἐξ οὗ καὶ προέρχεται μεγίστη ὠ-

φέλεια εἰς τὴν ἀνθρωπότητα σύμπασαν. Ὡς οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ ἔθνη ἔχουσι τὴν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ βοηθῶσι καὶ υποστηρίξωσιν ἀλλήλα, ἐξ οὗ ἀπορρέει ἡ κατάρτισις ἀμοιβαίων σχέσεων. πρὸς τοὺς δικαίωματα καὶ ὑποχρεώσεις διεπομένους ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου θεωρουμένη ἐκαστὴ πολιτεία ὡς μέλος τῆς μεγάλης τῆς ἀνθρωπότητος οἰκογενείας εἶναι ἀνεξάρτητος παντελῶς πάσης ἄλλης ἐξουσίας καὶ ἐξουσίας. Ἐλλ' ἐθέλουσιν πρὸς αὐτὴν εἰς σχέσεις πρὸς τὰς ἄλλας πολιτείας ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου ἡ ἐπικοινωνία δὲ αὕτη συμβάλλεται εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς κοινῆς εὐημερίας. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν πολιτειῶν πρὸς ἀλλήλας ὡς πολιτειῶν, ὑπάρχει ἀναγκαῖα σὺν καὶ ἡ ἐπικοινωνία τῶν μελῶν ἐκαστῆς πολιτείας πρὸς τὰς ξένας πολιτείας. Πλείστοι ὅσοι μιᾶς πολιτείας πολῖται μεταβαίνουσι πρὸς παροδικὴν διαμονὴν (πολλὰκις διαρκούσαν ἰσοθίως) εἰς ἄλλην πολιτείαν πρὸς ἄσκησιν ἐπιτηδεύματος βιοποριστικοῦ ἢ πρὸς συγχωρὶκὴν προῖόντων ἢ καὶ γνώσεων ἐπιστημονικῶν, ὑποβάλλοντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς νόμους τῆς πολιτείας ταύτης. Ὑπάρχει λοιπὸν διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν κατὰ τε δὲ τὴν μίαν καὶ τὴν ἑτέραν, αἱ ἐπικοινωνοῦσαι πολιτεῖαι ἔχουσιν ἀρριθίαι δικαίωματα καὶ ὑποχρεώσεις. ἐκτελοῦσαι καὶ ἀξιοῦσαι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑφισταμένων συνθηκῶν καὶ προσφερόμεναι πρὸς τοὺς παρ' αὐταῖς ἄλλοδαποὺς κατὰ τοὺς κρατούντας ἐν αὐταῖς νόμους. Καὶ ἀντιπροσωπεύει μὲν ἕκαστον ἔθνος ἐν ταῖς πρὸς τὸ ἄλλα ἔθνη σχέσεσιν αὐτοῦ ἐν μοναρχικῷ μὲν πολιτεύματι (συνταγματικῷ ἢ μὴ) ὁ βασιλεὺς, ἐν δημοκρατικῷ δὲ ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἢ, ἂν ὑπάρχῃ πολυμελής ἐπιτροπὴ διευθύνουσα, ὁ προϊστάμενος ἢ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης. Ἀλλὰ τὸ ἀρμόδιον ὑπουργεῖον ἐν

τῇ πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη σχέσει καὶ ἐπικοινωνίᾳ τῶν ἐθνῶν, τὸ κατ' ἐντολὴν τοῦ Βασιλέως ἐνεργεῖν ἢ προκαλοῦν τὴν συμπράξιν τοῦ Βασιλέως (προέδρου κατ.) εἶναι τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργεῖον. Ὅθεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπόκειται κατ' εἰκαζομένην ἐντολὴν τοῦ Βασιλέως ἡ προπαρασκευὴ τῆς καταστάσεως ἐπιφελῶν πρὸς τὰς ἄλλας χώρας συνθηκῶν εἰρήνης συμφωνίας καὶ ἐμπορίας ἢ καὶ ἄλλων συμβάσεων καὶ ἡ κατ' ἀντιπροσωπείαν αὐτὴν τοῦ Βασιλέως ὀριστικὴ σύνοψις τῶν συνθηκῶν, ἡ προστασία τῶν διὰ συνθηκῶν ἀνεγνωρισμένων ἢ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου καθιερωμένων δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τοῦ βασιλείου ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς αὐτοῦ σχέσεσιν, ἡ μέριμνα περὶ τῆς εἰς τὴν τοιαύτην προστασίαν ἢ κατὰ τοιαύτην ἐπιφελῶν συνθηκῶν ἢ συμβάσεων ἢ καὶ ἄσιν τῶν τυχόν ἐγερθεῖσιν διεθνῶν ἀμφισβητήσεων διαπραγματεύσεων καὶ ἡ πρὸς τοῦτο ἀλληλογραφία πρὸς τοὺς παρὰ ταῖς ξέναις χώρας διπλωματικούς ἀπεσταλμένους καὶ ἐμπορικούς προξένους, διοριζομένους καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργοῦ, ἡ διὰ διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων καὶ ἐμπορικῶν προξένων προστασία τῶν νομίμων δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ παρεπιδημούντων Ἑλλήνων πολιτῶν (Δικτ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Γραμματείας ἀρθρον 3 ἐδ. α' καὶ δ'). — Δικτεῖον ἐστὶ, ὅτι ἐθεωρήθη ἐν προληβοῦσι χρόνοις συντελεστικὴ εἰς τὴν παγίωσιν καὶ ἐπὶ ῥωσιν τῆς ἰσχύος τῶν δυναστειῶν ἡ ἀπονομὴ εἰς τοὺς βασιλεῖς τοῦ δικαιώματος τῆς παροχῆς παρασῆμων πρὸς βράβευσιν δῆθεν τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσιῶν τῶν διαπρεπόντων πολιτῶν, ἀνετέθησαν δ' εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐ-

ἑσωτερικῶν τὰ τῶν παρασῆμων, ἤτοι ἡ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀναγκαζόντων παρασῆμων μέριμνα, ἡ παρασκευὴ καὶ προσυπογραφὴ τῶν περὶ παρασημοφορίας διαταγμάτων καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν διαταγμάτων τούτων. Ἐκτὸς δὲ δυστυχῶς ἐπικρατεῖ σχεδὸν πανταχοῦ, καὶ περ μεταβληθεῖσιν ριζικῶς ἀπὸ τινος πανταχοῦ σχεδὸν τῶν προκαλεσατῶν τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαιώματος τούτου περιστάσεων. Ἐκ τῶν ἄλλων δ' ἐπικρατεῖων μεταφευγούσῃ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἑξωτερικῶν γραμματείας ἄρθρ. 3 ἐδ. ι' καὶ τοῦ Διατ. τῆς 20 Μαΐου 1833 περὶ τάγματος τοῦ Συτῆρος. Τελεῖται δὲ ἡ ἀπονομὴ τῶν παρασῆμων παρ' ἡμῖν δυνάμει Βασιλικοῦ Διατάγματος, φέροντος τὴν προσυπογραφὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν (Διατ. τῆς 20 Μαΐου 1833 ἄρθρον 11 περὶ τάγματος τοῦ Συτῆρος ἐν συνδ. πρὸς Συντ. ἄρθρ. 40 καὶ 30).— Προστεθῆτω, ὅτι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑξωτερικῶν ἀνετέθη καὶ ἡ ὑποβολὴ εἰς τὸν Βασιλέα τῶν προτάσεων περὶ τῶν ἀδειῶν, δι' ὧν ἐπιτρέπεται εἰς πολίτην Ἑλλήνα ἢ εἰσόδος αὐτοῦ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀλλοδαπῆς πολιτείας καὶ ἡ παραδοχὴ ἀλλοδαποῦ παρασήμου, μισθοῦ ἢ συντάξεως, ἢ ἐκδόσεως καὶ ἐπικύρωσεως τῶν ἐξωτερικῶν διαβεβητικῶν καὶ ἡ λήψις τῶν περὶ πολυτογραφήσεως αἰτήσεων τῶν θελόντων νὰ πολιτογραφηθῶσιν ἐν Ἑλλάδι ἀλλοδαπῶν καὶ ἐνέργεια αὐτῶν (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ ἀρμ. τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Γραμματείας ἄρθρον 3, ἐδ. ζ', ς' καὶ θ').

Ὡς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑξωτερικῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ὑπάγονται 1) οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι ἢ διπλωματοκράται καὶ πρέσβεις καὶ 2) οἱ πρέσβεις (Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. 1833 ἄρτ. 2).

Ὡς τὰ καθήκοντα καὶ λοιπαὶ ιδιότητες διαλαμβάνονται ὑπὸ τὰς οἰκίας λέξεις.

Θ. Ν. Φλογαῆται.

Ὑπουργεῖον ἑσωτερικῶν.

Μέλημα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἶναι ἡ προστασία τῶν προσβληθέντων δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας καὶ χρησιμεύει μὲν ἀναγκαιῶς εἰς τοῦτο ἡ κατάστισις στρατοῦ τῆς ἐφημέρας καὶ τῆς βιλάσσης (περὶ ἧς μεριμνῶσι τὰ ὑπουργεῖα τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Νοτικῶν), ἡ βεβαίωσις καὶ εἰσπραξις καὶ τριτεύσεις τῶν χρημάτων (ἧτις τυγχάνει ἀνατεθειμένη εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν)· ἀλλ' αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἡ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας προστασία, ἀπαιτοῦσα τὴν ἐνδελεχὴ μέριμναν περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς πολιτείας, περὶ τῆς προστασίας τῆς ζωῆς, τῆς ιδιοκτησίας καὶ τῆς τιμῆς τῶν πολιτῶν, περὶ τῆς δημοσίας ὁγεινῆς καὶ περὶ τῆς προστασίας τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, εἶναι ἔργον τῆς ἀστυνομίας (ἐν τῇ ἐκτενεῖ τῆς λέξεως ἐννοία), ἧς ἡ διεύθυνσις ἀποτελεῖ κυρίως τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν. Ἐπὶ τῇ βίσει τῆς ἀρχῆς ταύτης καθιερώθη καὶ τὸ ἐν λεπτομερεῖα ὀρίζον τὰ καθήκοντα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν παρ' ἡμῖν Διάταγμα τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν γραμματείας.

Κατὰ τὸ Διατ. τοῦτο, συνδυαζόμενον καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς τῆς πολιτείας ἡμῶν νόμους, τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο ἔχει ἐν πρώτοις ἀρμοδιότητα νὰ ἐφορεύῃ καὶ διαφυλάττῃ τὰ ἀνεγνωρισμένα ὅρια τῆς Ἐπικρατείας, προκαλοῦν δι' ὁμέσου συνεννοήσεως πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἑξωτερικῶν καὶ ἐν ἀνάγκῃ καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ τὴν ἀποτροπὴν πάσης ἑλλοστρίας ἐπεμβάσεως ἐκ τῶν ἑλληνικῶν συνόρων. (Διάταγμα τοῦ 1833 ἐδ. α').

τως νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν καθεστῶτων νόμων καὶ μάλιστα τῶν ἐκλογικῶν καὶ εἰς τὴν ἀνένδοτον ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν λειτουργῶν, ἀπεβλέπον εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως, τὴν διατήρησιν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἐπίρρωσιν καὶ ζωογόνησιν τῶν δῆμων καὶ τῶν νομῶν (Διατ. τοῦ 1833 ἐδ. 6'). Ἐπεὶ δὲ νὰ προκλήῃ τὴν κατὰ τοῦς κειμένους νόμους διαίρεσιν τῆς Ἐπικρατείας εἰς νομοὺς, ἐπαρχίας καὶ δήμους (Διατ. τοῦ 1833 ἐδ. γ'). Ὡς τριμερὲς αὕτη διαίρεσις σκοπὸν προτίθεται τὴν ὅσον ἔνεστιν εὐστοχὸν διοίκησιν τῆς Ἐπικρατείας, ὀδύνατον ἀπεβαίνουσιν ἐν μεγάλῃ περιφερείᾳ. Πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς ῥώμης πολιτείας τινὸς ἀνάγκη πᾶσα νὰ εἰσδύτῃ καὶ ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη ἢ ἀγαθὰ καὶ κανονικὴ διοίκησις, οὗ ἔνεκεν ἀνάγκη διαίρεσιν αὐτῆς εἰς διοικητικὰ τμήματα, ἐξ ὧν ὁ δῆμος, τὸ σμικρότατον τῶν τμημάτων, δύναται νὰ θεωρηθῇ κοινωνικὸς πυρῆν, περιέχων τρόπον τινὰ τὰς στοιχειωδέστερας τῶν σχέσεων καὶ τῶν συμφερόντων. Ἐξ αὐτῶς καθῆκον ἔχει νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἀνωτάτην ἀσφαλιστικὴν ἀστυνομίαν, ἐπαγρυπνοῦν διὰ συμφῶνων πρὸς τοὺς νόμους διαταγῶν εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὴν προστασίαν τῆς ζωῆς, τῆς υγιείας καὶ τῶν λοιπῶν δικαιωμάτων τῶν προσώπων (Διατ. ἐδ. ε'). Ἐν χρόνοις πολιτικῶν ἰδίως ἀνωμαλιῶν ἀνάγκη ἀγρύπνου ἐπιβλέψεως διὰ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν τῶν μυστικῶν ἐταιρειῶν καὶ ἀδιαλείπτου μερίμνης εἰς πρόληψιν στασιαστικῶν συναθροίσεων· ἀείποτε δ' ἀπαιτεῖται ἄοκνος ἐπαγρύπνησις εἰς τὴν ἀποτροπὴν ἐγκληματικῶν ἐνώσεων φαύλων στοιχείων καὶ ἰδίως τὴν ἀποτροπὴν τοῦ σχηματισμοῦ ληστρικῶν συμμοριῶν, ἐξ ὧν προέκυψεν ἡ εὐτυχὴς ἀπὸ τινος

ρίζηδὸν ἐκλιποῦσα ληστεία, ἥτις ὁμῶς ἐλυμῆντο ἄλλοτε ἐπὶ πολὺ καὶ ἐδυσφύμησε τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν, ἀλλ' ἐν τῇ ἐπαγρυπνήσει ταύτῃ χρειάζεται μεγάλην προσοχὴν, ὅπως μὴ προσεγγίλωνται ἡ τιμὴ καὶ τὰ δικαιώματα τῶν φιλονόμων πολιτῶν. Ὡσαύτως ἡ καταδίωξις τῆς φугоγονίας καὶ τῆς ἀπειλητικῆς ἐπαίτησεως, ἡ περιστολὴ τῶν παραφρόνων καὶ ἡ ἐγκλείσις αὐτῶν ἐν φρενοκομείοις, ἡ περὶ τῶν ἐτοιμορρόπων οἰκῶν μέριμνα, ἡ περὶ ἀποτροπῆς τῆς διαδόσεως δηλητηριωδῶν ὑλῶν δέον νὰ πασχολῶσι συστηματικῶς τὴν προσοχὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, ὀφείλοντος νὰ προκλήῃ διὰ τῶν δεουσῶν πρὸς τοὺς νομάρχας διαταγὰν τὴν ἐγκρίσιν καὶ ἐπιμελὴ ἐνέργειαν τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. Ὀφείλει ὡσαύτως νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς συστάσεως πτωχοκομείων καὶ νὰ συνταλῇ εἰς τὴν ἐπιτυχέστεραν καὶ σκοπιμωτέραν αὐτῶν διεύθυνσιν (Διατ. ἐδ. η'). καὶ εἶναι μὲν βεβίως κυρίως ἔργον τοῦ δήμου ἡ περιθαλψὶς τῶν ἀκτημόνων, ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτεία καθῆκον ἔχει νὰ συνεργῇ εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀνακούρισιν τῶν πενιχρῶν. Οὐχ ἥττον δὲ νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς συστάσεως καὶ ἐπιτυχοῦς διοικήσεως τῶν πτωχοσφαιστικῶν καταστημάτων καὶ περὶ τῆς συνδρομῆς τῶν ἐξ ἐμπρησμοῦ ζημιωθέντων (Δ. ἐδ. θ'). Ἐργον ὡσαύτως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν κυριώτατον εἶναι καὶ ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων περὶ τῆς ἀστυνομίας τῶν οἰκοδομῶν (Διατ. ἐδ. ι'). Ὑπάτην υποχρέωσιν ἔχει πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ υποβοηθῇ παντὶ σθένει εἰς τὴν κατάρτισιν πιστωτικῶν καταστημάτων καὶ ἰδίως ἐν ποιετικῶν τραπεζῶν, δανειζουσῶν ἐπὶ ἐνεχέρει τοὺς ἐνδεεῖς, καὶ ἄλλων προνοητικῶν καθιδρυμάτων, συντελούντων εἰς ταμίευσιν χρημάτων καὶ εἰς παρασκευὴν ἀμοιβίας συνδρομῆς, οἷον δεσφαιρῶν τῆς

ἀμοιβαίας βοηθείας (δὲ ὦν διὰ τῆς καθέσεως μικρῶν ποσῶν ἀσφαλιζοῦσιν αἱ ἐταῖροι ἑαυτοῖς ἢ τοῖς ἀπορρριζομένοις αὐτῶν οἴκοις βοηθήματα ἐν ὧρα ἀσθενείας ἢ ἀνικανότητος εἰς ἐργασίαν ἢ τελευτῆς αὐτῶν), ταμειουηρίων (δὲ ὦν, ἐν ᾧ καθίσταται εὐχερὴς καὶ ἡ καταβολὴ τῶν εὐτελεστάτων περισσευμάτων, διατηροῦνται ταῦτα ἀσφαλῆ καὶ αὐξανόμενα διὰ τόκου ἀποδίδονται εἰς τὸν καταθέτην) κτλ. καὶ προσέτι νὰ ἐργάζηται εἰς τὴν ἐμφύχωσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας διὰ πάντων τῶν δυνατῶν νομίμων μέσων (Διατ. ἐδ. ια' καὶ ιβ'). Ἡ ἀστυνομία ἔχει καθήκον νὰ ἀπέχρηται παντὸς περιορισμοῦ τῶν ἐμπορίων καὶ βιομηχανίαν, ὅταν τις ῥητὸς νόμος ἐν ἐπιβάλλει αὐτοῖς τὸ καθήκον τῆς προτέρας αἰτήσεως ἀδείας ἢ τῆς χορηγήσει ἐγγυησέων τινῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ τὰς τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου διατάξεις, αἵτινες ἀφορῶσιν εἰς τὴν καταστολὴν ἢ ἀποτροπὴν καταχορήσεων, βλαπτουσῶν τοὺς ἀγοραστάς, ἀπαγορεύουσα καὶ προλαμβάνουσα ἰδίως τὴν νόθευσιν τῶν ὠνίων καὶ ἐπιτηροῦσα τὰ τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν· τὸ δὲ Ὑπουργεῖον οὐ μόνον ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν διαγωγὴν τῆς ἀστυνομίας, ἀποτρέπον τὴν παράνομον ἀστυνομικὴν κίετιν, ἀλλὰ καὶ δι' ἐνεργῶν μέτρων, ἰδίως δὲ διὰ τῆς συστάσεως ἐμπορικῶν πανηγύρεων, νὰ ὑποβάλῃ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὡσαύτως ὀφείλει νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀγρονομίαν διὰ τῶν ἐφικτῶν μέσων (Διάταγμα. ἐδ. ιγ'). Ἡ γεωργία ἐμπιστεύει τοὺς ἀγρούς, τὴν φυτείαν, καὶ πολλάκις τὰ ζῶα αὐτῆς εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν καὶ εἰς τὴν ἀγρονομίαν τῆς ἀγροφυλάκης· ὅλλὰ δυστυχῶς τὰ ἀμοιβαία πάθη, ἡ ἀφροντισία τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, ἔστιν ὅτε καὶ ἡ ἀνεπιτυχία περὶ τὸν διορισμὸν τῶν ἀγροφυλά-

κων, καταλιμπάνουσι πολλάκις τὴν γεωργίαν ἀπροσπάτετον, προστιθεῖσιν οὕτω θανατηφόρα παθήματα εἰς τὰς ἄλλας αὐτῆς παθήσεις. Ὅθεν ὕπατον καθήκον τοῦ Ὑπουργείου εἶναι νὰ προκαλῇ μὲν ἀγρύπνως διὰ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κειμένων νόμων εἰς προστασίαν τῆς γεωργίας, τῆς κυριότητος ταύτης τροφῶν τοῦ λαοῦ, νὰ συντελῇ δὲ διὰ τε ἄλλων μέτρων διοικητικῶν ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συστάσεως καὶ διατηρήσεως γεωργικῶν σχολῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς καὶ ἰδίως τῆς κτηνοτροφίας, τῆς καλλιέργειας τῶν ἐλαιῶνων καὶ ἀμπελῶνων, τῆς καλλιέργειας τῆς μετὰ τῆς κτλ. Εἰς τὸ ὕπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν ἐπιβάλλεται ἔτι τὸ χρέος νὰ μεριμνᾷ περὶ συστάσεως, συντηρήσεως καὶ ἀγαθῆς λειτουργίας χειρουργοστασίων καὶ πυρουργοστασίων, ἔτι δὲ σχολείων τῶν βιομηχανικῶν τεχνῶν (Διατ. ἐδ. ιδ'). Ὅφείλει προσέτι τὸ ὕπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν νὰ μεριμνᾷ περὶ συστάσεως, ὀργάνωσεως, συντηρήσεως καὶ ἀγαθῆς λειτουργίας ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων. Διὰ τῆς εὐχερείας τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας πολλὰ πλεονάζονται αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις καὶ αἱ παραγωγικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ χωρὶς ἀφ' ἐστῶσαι ἀλλήλων συνδέονται διὰ τῆς ἀληλουχίας καὶ τῆς ἀμοιβαιότητος τῶν συμφερόντων. Ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ, ὅπου τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία, ἡ σύστασις τηλεγράφων ἀπέβη εἰς τὴν ἰδιωτικὴν βιομηχανίαν, δηλονότι εἰς τὸν ἐλεύθερον διαγωνισμόν, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ ἐταιρεῖαι, ἐλαφρὰ εἰσπράττουσαι τέλη, οὐ μόνον τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας ὑπηρετήσαν τελειοφόρως, ἀλλὰ καὶ εἰς ἑαυτάς περιεποίησαν σημανόντα κέρδη. Παρ' ἡμῖν δ' ὁμοίως, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα, ἡ σύστασις καὶ διεύθυνσις τῶν τηλεγράφων ἐθεωρήθη τρόπον τινά ὡς τοῦ νῦν δικαί-

ωμα ἀποκλειστικὴν τῶν κυβερνήσεων, οὐχ ἥττον δὲ ἢ τῶν ταχυδρομικῶν συστάσεως καὶ διευθύνσεως. Ἔργον ἄρα τοῦ ὑπουργείου εἶναι ἢ μέριμνα περὶ τῆς ὅσον ἔνεστι μείζονος καὶ ἐτωφελεστέρας ἐπακτάσεως τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας (Διατ. ἐδ. ις). Ἐπίσης ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς κατασκευῆς δημοσίων ἔργων καὶ ἰδίως τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ὁδοποιίας, γεφυροποιίας καὶ ὑδραυλικῶν ἐργασιῶν, διευθύνον τὰς εἰς τοῦτο ἐργασίας καὶ τὴν ἐπιτετραμμένην αὐτὰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους (Διατάγματος ἐδάφ. ιζ). Οὐχ ἥττον καθήκον ἔχει νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς ποθοῦντας νὰ μεταναστεύσωσιν ἐν Ἑλλάδι, διατηροῦν ἢ καὶ προκαλοῦν τοὺς ἀναγκαίους εἰς τοῦτο νόμους (Διατ. ἐδ. ιη). Ἐπίσης ὀφείλει νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἀνωτάτην ὑγειονομικὴν ἀστυνομίαν (Διατ. ἐδ. ιθ). Ἡ δημοσία ὑγεινὴ ἀπαιτεῖ πλείστακις προνοητικὰ μέτρα διαποικιλλόμενα κατὰ τοὺς χρόνους καὶ τὰς περιστάσεις ὧν ἡ ἐκτίμησις ἀπόκειται εἰς σοφὸν ἱατρικὸν σωματεῖον, οἷον τὸ Ἱατροσυνέδριον, εἰς τὸν ὑπουργὸν δ' ἀπόκειται νὰ προκαλῇ τὴν ὑπόδειξιν τῶν μέτρων ἄλλ' οἱ κείμενοι νόμοι (οἷον ὁ περὶ ἐνταφιάσεων, περὶ φυτεύσεως ὀρύξεως, περὶ ἐκρίζώσεως φλόμου, περὶ βδελλῶν, περὶ ἐγκεντρίσεως διὰ τῆς δαυκαλίδος, περὶ καθάρσεως τῶν ἐξ ὑπόπτων κατὰ τὴν ὑγίειν τόπων ἐρχομένων πλοίων καὶ ἐπιβατῶν, περὶ καθαρίστητος τῶν τροφῶν καὶ ὠριμότητος τῶν καρπῶν) ὀρίζουσι μέτρα μόνιμα, ὧν ἡ ἐφαρμογή, ἀνατιθεμένη κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς τοπικὰς ἀρχάς, ἐπιτηρεῖται ὑπὸ τοῦ Ἑπουργείου. Ἀλλ' εἰς τὸ Ἑπουργεῖον ἀπόκειται καὶ ἡ μέριμνα περὶ συστάσεως νοσοκομείων ἐν οἷς ἰδίως τόποις ὑπάρχει συμπύκνωσις πληθυσμοῦ. Ἐστὶ δὲ ἡ πρότασις περὶ διορισμοῦ τῶν κυρίως ὑγειονομικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν κα-

ἐπαρχίας καὶ νομοῦς ἱατρῶν, ὧν ἔργον ἡ διαφώτισις τῆς πορείας τῶν διοικητικῶν ἔργων εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων καθηκόντων τῆς ἀστικῆς ὑγειονομίας. Ὀφείλει ὡσαύτως νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπιμελῶς εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐτέλεσιν τῶν διοικητικῶν νόμων καὶ ἰδίως τῶν ἐκλογικῶν νόμων, οἵτινες ἀπτεῖνται αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς πολιτείας (Διατ. ἐδ. β'). Ἡ κάληπ, ὅφ' ἧς προκρίπτει ὁ βουλευτής, ὁ δήμαρχος, οἱ δημοτικοὶ καὶ νομαρχιακοὶ σύμβουλοι, οὐ μόνον πρέπει νὰ διαμένῃ παντελῶς ἀγνή καὶ ἀνόθευτος, ὁλλὰ καὶ ὑπερτέρα πάσης ὑπονοίας ἠθικῆς ἢ ὕλικης νοθεύσεως, καὶ τότε μόνον ἀληθῶς δύναται νὰ ὁμοιωθῇ ταμεῖον τῶν πεποιθήσεων τοῦ λαοῦ, οἷον δέον νὰ ᾔσῃ πράγματι, εἰς δὲ τὸν Ἑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν ἀπόκειται κυριώτατα ἢ μέριμνα δι' ἀγρύπνου ἐπιβλέψεως νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν κάληπ ἀπὸ τῶν κομματικῶν ἐπιδρομῶν καὶ τῶν παρεκτροπῶν τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων τούναντιον ὅπως δυστυχῶς ἀπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ὑπουργείου, καὶ ἰδίως τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, προσέκυψεν αἵποτε παρ' ἡμῖν ἡ πίσσις τῶν συνειδητέων καὶ ἡ νόθευσις τῶν ἐκλογῶν. Αἱ ἐκλογαὶ ἀπὸ σταδίου θεμιτῆς φιλαρχίας τετετριπῆσαν παρ' ἡμῖν πολὺ εἰς μέσον ἡμιδολίας τῶν κομματικῶν κατὰβολιεύσεως καὶ ἡ κεντρικὴ ἐξουσία αὐθόρμητος ἢ κατὰ πρόσκλησιν μεταξὺ αὐτῶν ἐπεμβαίονσα κατέστησε συχνάκις τὸ ἐχέτης θέλημα ἐπικρατέστερον τῆς θελήσεως τῶν ἐκλογέων. Εἰς τὸ Ἑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν ἀπόκειται ἔτι νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπιμελῶς εἰς τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τοῦ δημοτικοῦ νόμου, τοῦ περὶ κοινοτήτων νόμου καὶ τοῦ περὶ νομαρχιακῶν συμβουλίων, ἰδίως εἰς τὴν εἰλικρινῆ διαχείρισιν τῆς περιουσίας τῶν κοινοτήτων, τῶν δήμων καὶ τῶν νομῶν, ἐνασκοῦν τὰ ἀνατεθειμένα

αὐτῶ δικαίωματα οὐχὶ κομματικῶς ἢ ἰδιωτικῶς ἀλλ' ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῶν (Διατάλματος ἐδάφιον κα'). Ἡ διοικητικὴ ἐπιτήρῃσις, πρὸς ὅφελος καὶ μόνον τῶν δῆμων δριζυμένα, καὶ σκοπὸν ἰδίως προτιθεμένη τὴν ἀπὸ πράξεων ἐπιβλοῶν ἀναχίτισιν καὶ τὴν ἀποτροπὴν τῆς παραβιάσεως τῶν γενικῶν νόμων, οὐδαμῶς πρέπει νὰ θεωρῇται ὡς ἀπορρέουσα ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νομοθέτου νὰ ἐνισχύσῃ τὴν αὐτονομισμένην τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας ἢ παρακωλύσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοτικῶν ἄρχων. Ὅτι δὲ ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς δι' ἀκριβοῦς ἀπογραφῆς καταστρώσεως ἐντελοῦς πολιτειογραφίας καὶ στατιστικῆς τοῦ πληθυσμοῦ πᾶς ἐπικρατείας. Ὡσαύτως αὐτῶ ἀπέκειται νὰ μεριμνᾷ περὶ ἀνακαινίσεως καὶ διατηρήσεων τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ὑποθητικῶν καὶ λοιπῶν ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τούτου ἐξαρτωμένων γραφείων καταστημάτων. Πρὸς δὲ νὰ ὑποβῇ εἰς τὸν Βασιλεῖα προτάσεις συνφῶς πρὸς τοὺς περὶ προσηνῶν νόμους περὶ διορισμοῦ, ἀπολύσεως, μεταθέσεως, ἢ ἀποδοχῆς παραιτήσεως τῶν ὑπαγομένων εἰς αὐτὸν διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ἧτοι τῶν τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου ὑπαλλήλων, τοῦ προσωπικοῦ τῆς νομαρχιακῆς ὑπηρεσίας, τοῦ προσωπικοῦ τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, τοῦ προσωπικοῦ τῆς ὀγειονομικῆς ὑπηρεσίας, τοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοσίων ἔργων, καὶ νὰ τιμωρῇ πειθαρχικῶς ἐκ τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ διοικητικῶν ὑπαλλήλων τοὺς τυχόν παρεκτρέπομένους.

Θ. Ν. Φλωγαίτης

Ἰ. Υπουργεῖον Ναυτικῶν.

Τὸ Ἰ. Υπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἔχει μέλημα τὴν περὶ τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης μερίμναν καὶ τὴν διοικῆσιν αὐ-

τοῦ (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ σχηματισμοῦ καὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμματείας), ἔτι δὲ τὴν διατήρησιν καὶ ἐπὶ ῥασιον τῆς ἐμπορικῆς νηυτικῆς (Ἰ. καὶ Λιμενικαὶ Ἀρχαί, Ναυτικοῦ πολεμικοῦ ὁργάνου, Ναυτικῆς δικαιοσύνης, Ναυτικῆς στρατολογίας).

Θ. Ν. Φλωγαίτης

Ἰ. Υπουργεῖον Οἰκονομικῶν.

Πρὸς διατήρησιν πολιτείας ἧτοι κοινωνίας ἐν πολιτικῇ καταστάσει, διατεμέντης δηλονότι ὑπὸ πολιτεύματος καὶ νόμων καὶ ἐκπλήρωσιν τοῦ νομίμου τῆς πολιτείας σκοποῦ ἀπαραίτητος ἀνάγκη τῆς δαπάνης χρημάτων καταβλητέων ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἢ εἰσπραττομένων ἐκ προσόδων τῶν ἐθνικῶν κτημάτων. Ὅθεν ἀνάγκη εἰδικῆς καὶ πολυπροσώπου διοικήσεως κλάδου πρὸς συγκέντρωσιν τῶν χρημάτων τούτων εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ διοχέτευσιν εἰς τοὺς διαφόρους ἄλλους τῆς ἐκμυσίας ὑπηρεσίας κλάδους. Τοῦ κλάδου τούτου προϊτάται τὸ Ἰ. Υπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, οὗ τὰ καθήκοντα καὶ ἡ ἀρμοδιότης καθορίζονται παρ' ἡμῖν ἐν τῷ Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῶν καθήκοντων τῆς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν γραμματείας. Ἀναγράφονται δὲ αἱ τε δημόσιαι ἀνάγκαι, ὧν χάριν αἱ δαπάναι, καὶ αἱ πρὸς περισμὴν αὐτῶν εἰσπραττόμεναι πρόσδοοι ἐν τῷ γενικῷ τοῦ Κράτους προϋπολογισμῷ, ὅστις συγκείται διὰ τοῦτο ἐκ δύο πινάκων, τοῦ πίνακος τῶν κατὰ προτέγγειν προϋπολογισθεῶν προσόδων καὶ τοῦ πίνακος τῶν προϋπολογισθεῶν δαπανῶν, οἵτινες εἰσαγόμενοι εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ Ἰ. Υπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν μεταβάλλονται εἰς νόμους, ψηφιζόμενοι ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ κηρούμενοι ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Καὶ αἱ μὲν δαπάναι, τείνουσιν ἰδίως εἰς ἀντιμισθίαν τῶν ὑπηρεσιῶν (ἢ προσφέρουσιν οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ) δυνάμει τῶν περὶ μι-

σθοδασίας αὐτῶν κειμένων νόμων καὶ κτησιν ἢ ἐνοικίαισιν τῶν ἀναγκαιούντων δημοσίων κασαστημάτων ἢ τοῦ ἄλλου χρησίμου ὕλικου. ἔτι δὲ τὴν ἀπότισιν τῶν τόκων τοῦ δημοσίου χρέους, διαιροῦνται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ κατὰ κλάδον ὑπηρεσίας, ἥτοι εἰς δαπάνας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου, τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης κλπ., συμπεριλαμβάνονται δ' εἰς αὐτὰς οὐ μόνον αἱ πρὸς θεραπείαν τῶν νῦν ὑφισταμένων ἀναγκῶν ἀναγκαιοῦσαι δαπάναι, ἀλλὰ καὶ αἱ πρὸς ἐξίφλησιν τῶν τοῦ παρελθόντος ὑποχρεώσεων καὶ αἱ πρὸς προπαρασκευὴν τοῦ μέλλοντος. Αἱ δὲ πρόσοδοι πηγάζουσαι κυριώτερον μὲν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ καταβιλλομένων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως φόρων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν δημοσίων καταστημάτων, δημοσίων κτημάτων καὶ νομημάτων, ἔτι δὲ καὶ τῆς ἐκποιήσεως ἐθνικῶν κτημάτων, ὀριζόμεναι δ' ἐν τῷ προϋπολογισμῷ κατὰ προσέγγισιν, βεβαιοῦνται καὶ εἰσπράττονται κατὰ τοὺς κειμένους νόμους. Ὅθεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἀνήκει ἡ μέριμνα περὶ διατηρήσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς περιουσίας καὶ περὶ βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων καὶ διαχειρίσεως τῆς δημοσίας περιουσίας κατὰ τοὺς λογιστικούς κανόνας καὶ νόμους καὶ ἡ κατάρτισις οὐ περιλαμβανόντος τῆς προϋπολογισμένης ἐνταύθις προσόδου καὶ δαπάνης προϋπολογισμοῦ καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι σκετικαὶ οἰκονομικαὶ ἐργασίαι. ἔτι δὲ ἡ εἰς τὸν Βασιλέα ὑπεβολὴ τῶν προσηκουσῶν προτάσεων περὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀναγκαιούντων εἰς βεβαίωσιν καὶ εἰσπράξιν τῶν δημοσίων προσόδων κτλ. οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων καὶ ἡ ἐπιτήρησις αὐτῶν. (Ἰδε Δημόσια δαπάναι καὶ Δημόσιαι πρόσοδοι, Δημοσίων προσόδων βεβαιώσεις καὶ εἰσπράξεις, Δημοσίων λογιστικὸν κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὑπουργεῖον Στρατιωτικῶν. Ὁ ἄνθρωπος ἐπρωικίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ τοῦ αἰσθηματος τῆς αὐτοσυντηρήσεως, διὸ εἶναι ἔτοιμος νὰ παλαίσῃ πάσῃ δυνάμει κατὰ πάσης ἐπιθέσεως ἄλλου ἀνθρώπου ἢ ζῴου πρὸς διατήρησιν τῆς ἰδίας ζωῆς. Λόγον δὲ κυριώτατον ἢ ἐν κοινωνίᾳ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τὸ εὐχερέστερον τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀσφαλείας τῆς ζωῆς καὶ τῶν παρομορτούντων αὐτῇ ἄλλων φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐν κοινωνίᾳ διαβιούντος τοῦ ἀνθρώπου προβληματικὴ ἀποβαίνει τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωὴ καὶ τὰ λοιπὰ δικαιώματα, ἂν μὴ ἐξασφαλισθῇ ἡ τῆς κοινωνίας ἀντίστασις εἰς τὴν ἐπιδρομὴν ἄλλων ἐχθρικῶν κοινωνικῶν ἢ μελῶν κακοποιῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας, ἔνθεν μὲν ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὴν κοινωνίαν ἐν πολιτείᾳ κατὰστάσει ἐξουσία ὀφείλει νὰ προνοῇ περὶ τοῦ ἐπικαίρου καὶ ἐπιτυχροῦς τῆς εἰς τὴν ἐπιδρομὴν ταύτην ἀντιστάσεως, ἔνθεν δὲ μέρος αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας ὀφείλει νὰ περισπᾶται περιοδικῶς εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλείας καὶ ἀντίστασιν εἰς τὰς ἀθεμίτους προσβολὰς. Ἐπειδὴ δὲ ὅρος ἀπαραίτητος τῆς ὑπάρξεως τῶν κοινωνικῶν ἐν τῇ πολιτικῇ καταστάσει, ἥτοι τῶν πολιτικῶν, εἶναι ὡρισμένον ἔδαφος, ἥτοι ἔκτασις γῆς, ἐν ἣ μονίμως διαμένουσιν αἱ τὴν κοινωνίαν ἀπαρτίζουσαι οἰκογένειαι, αἱ πολιτεῖαι ὀφείλουσιν ἀναγκαίως νὰ προστατεύουσιν οὗ, ἥττον τὴν ἰκεραιότητα τῆς ἐκτάσεως ταύτης τῆς γῆς (τοῦ ἐδάφους αὐτῶν). ἄλλ' ὅρος ἀπαραίτητος τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἐν ἣ διατελοῦσι κατασάσει, εἶναι προσέτι καὶ ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος τῶν ἀπαρτιζόντων πολιτείαν τινὰ μερικωτέρων τμημάτων καὶ τοῦ συγκαταστάντος τὴν ἐνότητα ταύτην δεσμοῦ, ὅθεν προέρχεται τὸ δικαίωμα καὶ ἡ ὑποχρέωσις ἐκάστης πο-

λιτείας εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἐνότητος ταύτης, καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῆς βιαίας ἀποσπάσεως νομαρχιακῆς τινος ἢ δημοτικῆς περιφέρειας καὶ προσκολλήσεως αὐτῆς εἰς ἐτέραν ξένην πολιτείαν. Ἐκ τούτου ἡ ἀνάγκη τῆς διατηρήσεως στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ἀποτελουμένου ἐξ ἐγγχωρίων πολιτῶν καὶ οὐχὶ μισθοφόρων ξένων, καὶ τῆς προσηκούσης αὐτοῦ μορφώσεως καὶ χρησιμοποίησεως (διὰ τῆς συστάσεως πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν σχολειῶν ἐκπαιδεύσεως, τοῦ σχηματισμοῦ στρατοπέδων, ἐγέρσεως ὀχυρωμάτων κτλ.).

Ἐκ τούτου δὲ πόλιν ἡ ἀνάγκη τῆς διατηρήσεως ἐνὸς ἢ δύο Ὑπουργείων, ἐπιστατούντων εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ στρατοῦ νόμων πρὸς κατάρτισιν καὶ χρησιμοποίησιν στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ προϊσταμένων τῆς δυνάμεως ταύτης. Ὅθεν καὶ παρ' ἡμῶν, ὡς καὶ πανταχοῦ ἄλλαχοῦ σχεδόν, διατηροῦνται δύο εἰδικὰ Ὑπουργεῖα, ὧν τὸ μὲν τῶν Στρατιωτικῶν ἔχει μέλημα τὴν περὶ τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς μέριμναν καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Γραμματείας), τὸ δὲ τῶν Ναυτικῶν ἔχει μέλημα τὴν περὶ τῶν τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης μέριμναν καὶ τὴν διοίκησιν αὐτοῦ (Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ σχηματισμοῦ καὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Γραμματείας). Σημειωτέον εἰδικώτερον, ὅτι ὁ στρατὸς (ἐν εἰδικώτερά τῆς λέξεως ἐννοίᾳ) περιλαμβάνει οὐ μόνον τὸν κυρίως στρατὸν (οὐ κυρία ἀποστολὴ ἡ προφύλαξις τῆς τοῦ ἐδάφους ἀκεραιότητος καὶ υπεράσπισις τῆς χώρας κατὰ τῶν ξενικῶν ἐπιδρομῶν), ἀλλὰ καὶ τὴν χωροφυλακίην, τῆς ἀποστολῆς ἢ φύλαξις τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας τῆς χώρας, ἐφ' ᾧ καὶ δύναται νὰ

θεωρηθῇ ἐπικουρικὴ ἀστυνομικὴ ἀρχή.
Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὑπουργοὶ καὶ ὑπουργικὸν συμβούλιον.

Οἱ Ὑπουργοὶ ἔχουσι διττὸν χαρακτῆρα, 1) μὲν χαρακτῆρα ὑπευθύνου συμπράκτορος τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κυβερνητικῶν πράξεων, 2) δὲ χαρακτῆρα ὑπάτου λειτουργοῦ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως (Διάταγμα 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν Γραμματειῶν ἀρθρ. 8 καὶ 10). Ἡ ἐξουσία αὐτῶν ὡς ὑπευθύνων συμπράκτορων τοῦ Βασιλέως εἶναι καθαρῶς συμπληρωτικὴ, ἅτε ἀπλῶς ἀποσκοποῦσα τὴν εἰς αὐτοὺς μεταδόσιν τῆς νομικῆς καὶ ἡθικῆς εὐθύνης ἐπὶ τῇ ἐκτέλει αὐτῶν· ἀλλ' ἡ ἐξουσία αὐτῶν ὡς ἀνωτάτων προϊσταμένων τῆς διοικήσεως εἶναι μὲν ἀπόσπασμα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἐνασκειῖται ὑπ' αὐτῶν δυνάμει τοῦ νόμου ὡς ἐξουσία ἰδία (Διατ. 3 Ἀπριλ. 1833 ἀρθρ. 10). Ἐχουσι δὲ παρ' ἑαυτοῖς οἱ Ὑπουργοὶ καὶ διαφόρους ὑπαλλήλους ὡς βοηθητικὸν προσωπικὸν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν πολλὰ πλῶν καὶ ποικίλων ἀντικειμένων τῆς ὑπουργικῆς ὑπηρεσίας· ἀλλ' οἱ ὑπαλλήλοι οὗτοι οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἐπιχειρήσωσι πράξιν διοικήσεως ἐξ οἰκείας ἀρμοδιότητος, ὅντις ἀπλᾶ τοῦ Ὑπουργοῦ ὄργανα πρὸς συλλογὴν καὶ παρασκευὴν τῆς ὕλης. Διαίρουσιν δὲ οἱ τῶν ὑπουργείων ὑπαλλήλοι καὶ ὑπηρετοῦνται κατὰ τὴν βαθμολογίαν εἰς 1) γενικοὺς γραμματεῖς (τοὺς ἀνωτάτους ἐν τῇ ὑπουργείῳ ὑπαλλήλους, τοὺς ἔχοντας τὴν γενικὴν ἐπιτήρησιν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ὑπουργείου καὶ δυναμένους νὰ συγκαλῶσι τοὺς λοιποὺς τμηματάρχας καὶ συσκέπτονται μετ' αὐτῶν περὶ ὧν ἤθελον νομίσει εὐλογον σχετικῶν πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὑπουργείου ὑποθέσεων), 2) τμηματάρχας α' καὶ β' τάξεως (προϊσταμένους τῶν διαφόρων τμημάτων τῶν

Υπουργείων), ὑπουργικοὺς γραμματεῖς α' καὶ β' τάξεως, γραφεῖς α', β' καὶ γ' τάξεως, καὶ κλητῆρας α' καὶ β' τάξεως (Νόμου τῆς 3 Ἰουνίου 1816 περὶ διοργ. τῶν Υπουργείων ἄρθρ. 3). Ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τούτων οἱ ἀρμοδίιοι ὑπουργοὶ διορίζονται ἐξ οἰκείας δυνάμεως μόνον τοὺς γραφεῖς καὶ τοὺς κλητῆρας· τοὺς δὲ ἀνωτέρους τὴν βαθμολογίαν διορίζει ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἀρμοδίου Υπουργοῦ (ἄρθρον 4)· ἀλλὰ καὶ οἱ διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ Υπουργοῦ ὑπάλληλοι δὲν δύνανται νὰ ἀπολυθῶσιν εἰμὴ διὰ Β. Διατάγματος, ὡς ἂν ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ὑπηρέτησαν ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτη (ἄρθρ. 5). Προσθετέον ὅτι τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν ὁ μὲν γενικὸς γραμματεὺς καὶ οἱ τμηματάρχαι ἀπαιτεῖται νὰ ᾖσιν ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ ἢ τοῦ ναυτικοῦ, οἱ δὲ ὑπουργικοὶ γραμματεῖς κατώτεροι ἀξιωματικοί, ἀλλὰ προσκαίρως καὶ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται νὰ κληθῶσι καὶ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι εἰς τὰς θέσεις τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν (Ν. 3 Ἰουν. 1816 περὶ διοργανισμοῦ τῶν ὑπουργείων ἄρθρ. 13 καὶ 14).

Σημειωτέον ὅτι εἰς ἐπτὰ κατανεμομένης κλάδους τῆς παρ' ἡμῖν κεντρικῆς διοικήσεως, εἰς ἐπτὰ ἀριθμοῦνται τὰ παρ' ἡμῖν Υπουργεῖα, ἐκάστου κλάδου διοικήσεως προϊσταμένου ἐνός Υπουργοῦ, ὅστις προκαλεῖ μὲν τὴν βασιλικὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ εὐθύνῃ, ὡς ἂν παρίσταται ἀνάγκη τῆς ἐκτελέσεως κυβερνητικῆς πράξεως (ὅποτε ἐκδίδεται Βασιλικὴ Διάταγμα), διατάσσει δὲ ἐξ οἰκείας δυνάμεως, ὡς ἂν παρίσταται ἀνάγκη ὑπουργικῆς πράξεως, (ὅποτε ἐκδίδεται ὑπουργικὴ διάταγῃ ἢ ἐγκύκλιος).

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι, ἐν ᾧ συνήθως καὶ κατὰ κανόνα εἰς μὲν τὴν ἐκτέλεσιν κυβερνητικῶν πράξεων ἀπαιτεῖται ἡ μετὰ τοῦ Βασιλέως σύμπραξις τοῦ ἀρ-

μοδίου Υπουργοῦ, ἀναδεχομένου μόνον τὴν εὐθύνην. ἀντὶ τοῦ ἀνευθύνου ἡγεμόνος, εἰς δὲ τὴν ἐκτέλεσιν διοικητικῶν πράξεων ἀπαιτεῖται ἀπλῶς ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀρμοδίου Υπουργοῦ, ἐν ὡρισμέναις κυβερνητικαῖς καὶ διοικητικαῖς πράξεσιν, ἀναγραφομέναις ὑπὸ τοῦ νόμου, ἀπαιτεῖται ἡ ἐνέργεια ἐλοκλήρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἥτοι τῆς ἐλομελείας τῶν ὑπουργῶν. Καὶ αἱ κυριώταται μὲν τῶν κυβερνητικῶν, πράξεων, ἐν αἷς ἀπαιτεῖται ἡ προσυπογραφή τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, εἶναι μὲν κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα 1) ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς (Συντάγματος τοῦ 1864 ἄρθρ. 37), 2) ἡ χορήγησις ἀμνηστίας ἐπιτρεπομένη μόνον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων (Συντ. ἄρθρ. 39), κατὰ δὲ τὸ Διατ. τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ ὑπουργικοῦ συμβουλίου (ἄρθρ. 6) συνδυαζόμενον καὶ πρὸς τὸ Σύνταγμα (ἄρθρ. 3) ἡ ἐκδοσις τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων ἀναγκαιούντων γενικῶν ἢ κανονιστικῶν διαταγμάτων, ("Ἰδε Διάταγμα). Κατὰ δὲ τὸν νόμον ΔΥΚΕ' περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου (ἄρθρ. 7, 11, 14, 20 καὶ 26) ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων ἐν γένει ἢ ὡρισμένων εἰδῶν καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐπιβιβάσεως πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων, ἡ ἐπιβολὴ προσθέτων τελῶν ἀνωτέρων τῶν νομισμένων κατὰ τρία δεκατημόρια ἐπὶ ἐμπορευμάτων, προσερχομένων ἐξ ἐπικρατειῶν φορολογουσῶν τὰ ἐλληνικὰ πλοῖα βαρέως, ἡ εἰσαγωγικὸν τέλος ἀπαλλαγῇ ἀντικειμένων χρησιμευόντων ὡς πρώτης ὕλης πρὸς παραγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων, ὁ πρὸς δρισμὸν τοῦ δημοτικοῦ δασμοῦ προσδιορισμὸς τῆς ἰξίας τῶν ὀνίων καὶ ἐμπορευμάτων, καὶ ἡ ἀδεία ἐφαρμογῆς τοῦ συμβατικοῦ δασμολογίου εἰς τὰς προελεύσεις τῶν ἐπικρατειῶν, τῶν ἐφαρμοζουσῶν τὸ συμβατικὸν αὐτῶν δασμολόγιον εἰς τὰς προ-

λεύσεις τῆς Ἑλλάδος, κατὰ δὲ τὸν νόμον περὶ στρατολογίας (ἄρθρ. 17) ἡ ἄδεια τῆς μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μηνῶν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀδείας τῶν ὁπλιτῶν ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς ἄδειαν σταλησομένων. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Σύνταγμα ἐνεργεῖται καὶ αὕτη ἡ ὅλη συνταγματικὴ βασιλικὴ ἐξουσία, τουτέστιν ἐκτελοῦνται αἱ κυβερνητικαὶ πράξεις ἄνευ συμμετοχῆς τοῦ Βασιλέως, ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ αὐτοῦ, ὅποταν, ἀποθανόντος τοῦ Βασιλέως, χηρεύσῃ ὁ Θρόνος ἢ ὁ διάδοχος ᾗται ἀνήλικος (μὴ δυνάμενος νὰ βασιλεύσῃ) ἢ ἁπῶν, ὅτε τὸ ὑπουργεῖον βασιλεύει ἕως τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ ἀντιβασιλέως ἢ τῆς ἀφίξεως τοῦ διαδόχου (ἄρθρ. 50 καὶ 12)· συγκαλεῖ δὲ τὸ Ὑπουργικὸν συμβούλιον ὡς βασιλικὴ ἐξουσία ἄνευ ὑπογραφῆς τοῦ Βασιλέως τὴν Βουλὴν πρὸς ἐκλογὴν ἐπιτρόπου ἢ ἀντιβασιλέως, ἐὰν ὁ Βασιλεὺς καταστῇ ἀνίκανος νὰ βασιλεύῃ ἐξ ἀσθενείας διανοητικῆς ἢ ἄλλης αἰτίας (ἄρθρ. 53). Διοικητικὰς δὲ πράξεις ἢ πράξεις προπαρασκευαστικὰς κυβερνητικῶν πράξεων, ὅποῃαι συσκέψεις καὶ γνωμοδοτήσεις κτλ., τελεῖ τὸ Ὑπουργικὸν συμβούλιον πολλὰς καὶ ποικίλας ἀνα-

γραφομένας ἐν τοῖς διαφόροις τῆς Πολιτείας ἡμῶν νόμοις. Ἄξια ἰδιαίτερας μνείας εἶναι ἡ ἀπόφασις ἐπὶ τῆς διαφωνίας τῶν κατὰ μέρος Ὑπουργῶν ἐν αἷς ὑποθέσεσιν ἀπαιτεῖται ἡ ἀπὸ κοινοῦ σύμπραξις διαφόρων Ὑπουργῶν καὶ ἡ ἀπόφασις ἐπὶ τῶν περὶ ἀρμοδιότητος ἀμφισβητήσεων τῶν διαφόρων ὑπουργείων πρὸς ἄλληλα (Διατ. 3 Ἀπριλίου 1833 ἄρθρ. 6 ἐδ. 5 καὶ 7), ἡ εἰς πρόκλησιν Βασιλικοῦ Διατάγματος πρὸς ἀποκατάστασιν καταδικασθέντος ἀναγκαιοῦσα γνωμοδότησις τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου (Ποιν. Δικ. ἄρ. 563 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν νόμον ΥΝΓ' τῆς 18 Μαρτίου 1858), ἡ γνωμοδότησις περὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀνωτέρων ἰσοδίων δικαστικῶν λειτουργῶν (Ν. ΧΕΣ' τῆς 31 Δεκ. 1877 ἄρθρ. 16 καὶ 17 ὡς ἐτροποποιήθησάν διὰ τοῦ νόμου ΑΦΝΙ' τῆς 30 Ἰουν. 1887), ἡ εἰς πρόκλησιν Βασιλικοῦ Διατάγματος πρὸς χορήγησιν ἐκτάκτων ἢ ἀναπληρωτικῶν πιστώσεων γνωμοδότησις (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθρον 16).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ὑφαίρεσις. Ἰδε τὸ ἐν τέλει τοῦ παρόντος τόμου παράρτημα.

Φαλκίδιον τέταρτον. Ὁ Δωδεκάδελτος νόμος ἀπένεμεν εἰς τοὺς πολίτας τὴν ἐξουσίαν τῆς κατὰ τὸ δοκοῦν διαθέσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν. Ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς ἐξουσίας ταύτης οἱ πλείστοι τῶν διαθετῶν διένεμον τὴν περιουσίαν αὐτῶν διὸ κληροδοσιῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὐδὲν ἢ μικρόν τι περιήρχετο εἰς τοὺς κληρονόμους· ἕνεκα δὲ τούτου οἱ πολλοὶ τῶν κληρονόμων δὲν ἀπεδέχοντο τὴν κληρονομίαν καὶ ἐπῆρχετο ἡ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴ ἐπὶ μηδενισμῶν τῶν διαθηκῶν, ὅπερ παρὰ Ῥωμαίοις ὑπελαμβάνετο ἐπονείδιστον. Διὸ προεκλήθη ὁ *Φούριος νόμος* (Lex Furia), κληθεὶς οὕτως ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ προκαλέσαντος αὐτόν, δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον λόγῳ κληροδοτήματος ἢ δωρεῆς αἰτίᾳ θανάτου πλέον τῶν γιγίων ἄσφαρτων ἐξαίρειται τῶν ἐξ ἀρρενογονίας συγγενῶν καὶ ἄλλων ὠρισμένων προσώπων (Ulp. Fragm. tit. 28 § 6). Ἄλλ' ἀποβάντος ἀτελεσφορήτου καὶ τοῦ νόμου τούτου, διότι οἱ πολῖται, καταλιμπάνοντες πολλὰ κληροδοτήματα, ἠνάγκαζον τοὺς κληρονόμους νὰ ἀποποιῶνται τὴν κληρονομίαν, ἐξεδόθη ὁ *Οὐρκόνιος ἢ Οὐρκώνιος* κληθεὶς νόμος, δι' οὗ ἀπηγορεύθη ἡ εἰς ἄλλου κατάλειψις ποσοῦ, ὑπερτεροῦντος τὸ περιελευσόμενον εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (Cicer. Verrin I 43). Ἄλλ' ἀποτυχόντος καὶ τοῦ νόμου τούτου, ἐξεδόθη

ὁ *Φαλκίδιος νόμος* (Lex Falcidia), κληθεὶς οὕτως ἀπὸ τοῦ προκαλέσαντος αὐτόν, δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι ὁ διαθέτης δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ λόγῳ κληροδοσίας ἐπέκεινα τῶν τριῶν τετάρτων τῆς περιουσίας αὐτοῦ, τὸ δὲ τέταρτον, ὅπερ καὶ ἐκλήθη *Φαλκίδιον τέταρτον*, πρέπει νὰ καταλείπηται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (ἐν ἀρχῇ Εἰσηγ. (2. 22), N. 73 § τελ. (35. 2)). Καὶ προϋνδύει μὲν ὁ Φαλκίδιος νόμος περὶ τῶν ἐκ διαθήκης κληρονόμων, ἐπεξετάθη ὁμοῦ καὶ εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου (N. 1 § 2 Πανδ. 35. 2) καὶ ἐκπίπτειται ἐπομένως τὸ Φαλκίδιον τέταρτον καὶ ἐκ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου διατεταγμένων εἰδικῶν καταπιστευμάτων (N. 18 Πανδ. (35. 2)), ὡς καὶ ἐκ τῶν αἰτίᾳ θανάτου δωρεῶν (N. 5 Πανδ. (35. 2), N. 77 § 2 Πανδ. (2. 31)). Ἐκπίπτειται ἐπίσης ἐκ τῶν πρὸς τὴν κληρονομίαν ὀφειλομένων ὑπὸ ὀφειλετῶν, εἰὰν ἀφέθῃσαν τῆς υποχρεώσεως αὐτῶν λόγῳ κληροδοσίας (N. 22 § 3 καὶ N. 82 Πανδ. (35. 2), N. 77 § 2 (2. 31)) ἐπίσης ἐκ τῶν λόγῳ κληροδοσίας καταλειφθεῖσων πραγματικῶν δουλειῶν, ὅποτε αὐταὶ πρέπει νὰ ἐκτιμηθῶσι καὶ υποχρεωθῇ ὁ κληρονόμος εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἐπιβάλλοντος πρὸς σχηματισμὸν τῆς Φαλκιδίου μερίδος τοῦ κληρονόμου (N. 7 καὶ 80 § τελ. Πανδ. (35. 2)). Ὑπόκεινται ἐπίσης εἰς τὴν Φαλκίδιον μερίδα ἡ ἐπικαρπία, τὰ ἐτήσια κληροδοτήματα καὶ ἡ

διατροφή (N. 1 § 7 καὶ N. 89 Παν. (35. 2)).

Ἡ Φαλκιδίος μερίς ἀφαιρεῖται ἐκ τῶν κατὰ μέρος κληροδοτημάτων ἐπιμεριστικῶς· ὅθεν δὲν δύναται ὁ κληρονόμος νὰ ἀφαιρέσῃ αὐτὴν κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκ τινῶν μόνων κληροδοτημάτων (N. 2 Κωδ. (6. 50)). Ἀφαιροῦσι δὲ τὴν φαλκιδίον μερίδα πάντες οἱ κληρονόμοι· ἂν δ' οὗτοι ἀποθάνωσι πρὸ τῆς ἀφαιρέσεως, τὸ δικαίωμα αὐτῶν μεταβαίνει εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν (N. 10 Κωδ. (6. 50)). Ὡς οὖν τὸ δημόσιον (N. 3 § τελ. Πανδ. (36. 1)), ὁ ἀγοραστής τῆς κληρονομίας (N. 71 Πανδ. (36. 1)) ἐν συνδέσει πρὸς N. 2 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (18. 4) οὐχὶ δὲ καὶ ὁ κληροδόχος ἢ ὁ εἰδικὸς καταπιστευματοδόχος (N. 32 § 4, N. 47 § 1 Πανδ. (35. 2), N. 22 Πανδ. (36. 1)).

Εἰς προσδιορισμὸν τῆς Φαλκιδίου μερίδος λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ ποσὸν τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου πραγμάτων· ὅθεν πᾶσα αὐξήσις ἢ ἐλάττωσις, συμβαίνουσα μετὰ τοῦτο, ὠφείλει ἢ βλάπτει τὸν κληρονόμον (N. 30 καὶ 56 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (35. 2), § 1 Εἰσηγ. (2. 22)). Ὅθεν ἀφαιροῦνται πρῶτον τὰ κληρονομικὰ χρεῖα, αἱ δαπάναι τῆς κηδείας καὶ τῆς ἀπογραφῆς (N. 1 § τελ. N. 2 Πανδ. (35. 2), § τελ. Εἰσηγ. (2. 22), N. 72 Πανδ. (35. 2), N. τελ. § 9 Κωδ. (6. 30)). Ἀποδίδεται δ' εἰς τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ διαθέτου εὐρεθέντα πράγματα ἡ ἄξια, ἣν ταῦτα εἶχον ζῶντι, συνωδὸν δηλονότι πρὸς τὴν κοινὴν γνῶμην καὶ τὴν ἀγαράαν τιμὴν καὶ οὐχὶ τὴν κατὰ φαντασίαν (N. 42, N. 62 § 1, N. 63 Πανδ. (35. 2)). ὅθεν δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ ἐκτίμησις τοῦ ἀποθανόντος (N. 15 § τελ. Πανδ. (35. 2)). Ὅφειλε δὲ νὰ καταλογισθῇ εἰς τὴν φαλκιδίον μερίδα ὅ,τι ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ἐξόκλητα τοῦ κληρονόμου (N. 74, 76, 91 Πανδ. (35. 2)). Καὶ εἰ μὲν κατέχει τὰ λόγῳ κληροδοτήματος καταλειπόμενα ὑπὸ

τοῦ θανόντος πράγματα, δικαιούται νὰ κρατήτῃ ἐξ αὐτῶν τὰ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Φαλκιδίου τετάρτου ἐλλείποντα· (ἂν δὲ ταῦτα ὥσιν ἀνεπίδεκτα διαιρέσεως, καὶ νὰ κρατήτῃ ταῦτα ὁλοσχερῶς, ἕως οὗ οἱ κληροδόχοι καταβάλωσι τὸ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ Φαλκιδίου τετάρτου ἀναγκασιῶν), (N. 15 § 1, N. 80 § 1, N. 26 § 1 Πανδ. (35. 2)), εἰ δὲ κατέχουσιν αὐτὰ οἱ κληροδόχοι, ὁ κληρονόμος ἔχει κατ' αὐτῶν τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγὴν (N. 26 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (35. 2)), ἢ τὸ παράγγελμα quod legatorum (N. 4 Πανδ. (43. 3)) ἢ τέλος τὴν περὶ ἀχρεωστήτου ἀγωγὴν, ἐὰν ὁ κληρονόμος, πλανώμενος περὶ τὸ πρᾶγμα, ἤθελε παραδώσει τὸ κληροδοτήμα (N. 9 Κωδ. (6. 50), N. 1 § 11 Πανδ. (35. 2), N. 9 § 5 Πανδ. (22. 6)).

Δὲν χωρεῖ ὁ Φαλκιδίος νόμος ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν διαθηκῶν (N. 92 καὶ 96 Πανδ. (35. 2)), ἐπὶ τῶν φιλανθρωπικῶν κληροδοτημάτων (N. 49 Κωδ. (1. 3)), ἐπὶ τῶν κτηθέντων ἐνεκα θανάτου πραγμάτων (N. 76 καὶ 93 Πανδ. (35. 2)), ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ὑφαιρέσεων πραγμάτων, διότι ταῦτα μεταβιβάζονται εἰς τὸ δημόσιον (N. 6 Πανδ. (34. 9), N. 24 Πανδ. (35. 2)).

Σημειωτέον ὅτι οἱ κληροδόχοι ὀφείλουσι νὰ παράσχωσιν εἰς τὸν κληρονόμον τὴν προσήκουσαν ἀσφάλειαν ὅτι ἀποδώσουσιν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ἤθελον λάβει ὑπὲρ τὰς διατάξεις τοῦ Φαλκιδίου νόμου, ἐὰν ἀνακαλυφθῶσι χρεῖα μειοῦντα τὴν κληρονομίαν τοῦ θανόντος (N. 1 ἐν ἀρχῇ καὶ § 7 καὶ 9, N. 3 § 5 καὶ τελ. Πανδ. (35. 3), N. 31 Πανδ. (35. 2)).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Φαρμακεία ἡ δηλητηρίασις δονομάζεται ἢ χορήγησις εἰς ἄλλον πρὸς χρῆσιν (εἴτε διὰ ποσεως, εἴτε δι' εἰσπνοῆς ἢ ὑποδορίων ἐνέσεων) δηλητηρίου ἢ ἄλλης οἰασθήποτε οὐσίας δυνάμενης νὰ

ἐπενέγκῃ τὸν θάνατον. Τιμωρεῖται δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ νόμου (ἄρθρ. 289 καὶ ἐπ.) ὡς ἴδιον ἄδικημα διάφορον παρὰ τὸ τοῦ ἐκ προμελέτης φόνου διὰ τὸ ἰδιόζων χαρακτήρων τινῶν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βυζυρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μεταγενεστέρων Βυζυρικῶν νομοσχεδίων, ἐνῶ κατὰ τοὺς πλείστους τῶν ἄλλων ποινικῶν νόμων δὲν διακρίνεται τοῦ ἐκ προμελέτης φόνου ἢ χαρακτηρίζεται ὡς ἐπιβαρυντική αἰτία τῆς ποινῆς τοῦ φόνου.

Καὶ ἡ μὲν ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐπὶ σκοπῷ θανατώσεως ἐτέρου φαρμακεία, εἰ μὲν ὁ παθὼν ἀπέθανεν ἢ παρεφρόνησεν ἢ ἐνόσησεν ἀνιάτως (κατὰ πᾶσαν τοῦλάχιστον πιθανότητα ἀνιάτως), τιμωρεῖται διὰ θανάτου, εἰ μὲν δὲ δὲν ἐπισυνέβη δυστύχημα, τιμωρεῖται δι' ἰσοβίων δεσμῶν ἢ δὲ ἐπὶ σκοπῷ οὐχὶ θανάτου ἀλλὰ βλάβης ἀπλῶς φαρμακεία, εἰ μὲν ὁ παθὼν ἀπέθανεν, τιμωρεῖται διὰ θανάτου, εἰ μὲν δὲ παρεφρόνησεν ἢ ἐνόσησεν ἀνιάτως (κατὰ πᾶσαν τοῦλάχιστον πιθανότητα) διὰ προσκαίρων δεσμῶν, εἰ μὲν δὲ δὲν ἐπισυνέβη δυστύχημα, δι' εἰρκτῆς. (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 289). Ἡ δὲ ἐκ δολίας προαιρέσεως φαρμακεία φρεάτων, δεξαμενῶν, ὑδραγωγείων, πηγῶν, τροφίμων ἢ ποτῶν προωρισμένων εἰς πώλησιν, ἢ ἐν γένει πραγμάτων (ὧν ἡ δηλητηρίασις δύναται γὰρ ἐπενέγκῃ ἀπώλειαν ζωῆς ἢ ὑγείας ἀνθρώπων), τιμωρεῖται διὰ θανάτου καὶ ἂν δὲν ἐπῆλθεν εἰς τινὰ βλάβη (ἄρθρ. 290) ἢ δὲ ἐξ ἀμελείας φαρμακεία, εἰ μὲν ἐφαρμακώθησαν φρέατα, δεξαμεναὶ κτλ. τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνδὲς ἔτους, εἰ δὲ ἐφαρμακώθη ἄνθρωπος διὰ φυλακίσεως τριῶν μὲν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, ἂν ἐπῆλθε θάνατος, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν, ἂν ἐπῆλθε βλάβη, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐνδὲς μηνός, ἂν δὲν ἐπῆλθε ποσῶς βλάβη.

Ἐν τῷ περὶ φαρμακείας τίτλῳ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἄρθρον 292, μὴ πραγματευόμενον ἰδίως περὶ φαρμακείας, ἀλλὰ νοθεύσεως, καθ' ὃ τιμωρεῖται ἡ ἀνάμιξις τῶν ὑπὸ τινος πωλουμένων τροφίμων ἢ τῶν φαρμάκων μετὰ ὑλῶν ἐπιζημιῶν εἰς τὴν ὑγίειαν ἢ ἢ πώλησιν τοιούτων νενοθυμένων διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριῶν μηνῶν καὶ, ἐν ὑποτροπῇ, δι' εἰρκτῆς.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Φάρμακα καὶ φαρμακεία

Τὰ μὲν τῶν φαρμάκων καὶ φαρμακείων ὀρίζουσι τὸ ἀπὸ 7 Δεκεμβρίου 1894 Διατ. περὶ ἀδείας τοῦ ἐπαγγέλλεσθαι τὴν ἱατρικὴν, τὸ ἀπὸ 29 Μαρτίου 1895 Β. Διάταγμα περὶ πωλήσεως ἱατρικῶν καὶ τὸ ἀπὸ 5 Σεπτεμβρίου 1861 περὶ κανιμοῦ τῶν φαρμακείων, μεταρρυθμισθέν διὰ τοῦ Νόμου ΩΜΒ' τῆς 25 Ἀπριλίου 1880. Κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῶν διακαίωμα πωλήσεως ἱατρικῶν μὲν παρσκευασμένων ἔχουσι μόνον οἱ φαρμακοπῶλαι, οἱ δὲ φαρμακῆμποροι μόνον εἰς μεγάλας ποσότητας καὶ ἀπαρσκευάστων φαρμάκων, οἱ δὲ εἰδοπῶλαι μόνον τῶν εἰς τὰς τέχνας χρησίμων ἱατρικῶν. Ἐκτὸς δ' αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν ἱατρῶν χειρουργῶν καὶ κτηνιάτρων οἵτινες καθ' ὥρισμένας ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις δικαιουῦνται νὰ πωλῶσιν ἱατρικά (Διατ. 24 Μαρτ. 1835 ἄρθρ. 6), ἀπαγορεύεται εἰς πάντα ἄλλον ἢ πώλησις, οἱ δὲ παραβαίνοντες τὴν ἀπαγόρευσιν τιμωροῦνται διὰ τῶν ἐν ἄρθρῳ 564 τοῦ 11ον. Ν. ὀριζομένων ἀστυνομικῶν ποινῶν. Αἱ αὐταὶ δὲ ποιναὶ ἐπιβάλλονται καὶ εἰς τοὺς ἀνευ ἐγκρίσεως τῆς ἀρχῆς κατασκευάζοντας ἢ πωλοῦντας τὰ λεγόμενα μυστήρια ἢ πανακείας ἢ διακρητύττοντας διὰ τῶν ἐφημερίδων ἢ ἄλλων συγγραμμάτων ἱατρικά ὡς θεραπευτικά τιναν νόσων.

Σημειωτέον ὅτι οἱ φαρμακοπῶλαι δ'

φείλουσι νὰ ἔχωσιν ἐν τοῖς φαρμακείοις αὐτῶν ἀγνὰ φάρμακα, μὴ ἀπολέσαντα ἐκ τοῦ χρόνου τὴν δύναμιν αὐτῶν, κολλάζομενοι ἄλλως ὡς πταῖται διὰ τῶν ἐν ἄρθρῳ 563 τοῦ Ποινικοῦ νόμου ἀστυνομικῶν ποινῶν. Ὡσαύτως τὰ σκεύη καὶ δοχεῖα αὐτῶν προτῆκον νὰ ὦσι καθαρά καὶ ἀνταποκρινόμενα εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῶν, ἄλλως κολάζονται ἐπίσης ὡς πταῖται διὰ τῶν αὐτῶν ποινῶν. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἡπίων καὶ γενικῶς ἀνεγνωρισμένων ὡς ἀβλαβῶν φαρμάκων πάντα τὰ ἄλλα ὀφείλουσι κατασκευάζειν οἱ φαρμακοποιοὶ κατὰ τὰς συνταγὰς τῶν ἀνεγνωρισμένων ἱατρῶν καὶ κατὰ τὸν ἐν αὐταῖς ἀνεγνωρισμένον τρόπον ὀφείλουσι δὲ ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἐπιλαμβάνωνται τῆς κατασκευῆς καὶ νὰ χορηγῶσι τὰ αἰτηθέντα φάρμακα μόνον εἰς τοὺς κατὰ τὴν συνταγὴν τοῦ ἱατροῦ δικαιουμένους νὰ παραλάβωσιν αὐτὰ (Ποιν. νόμου ἄρθρον 562). Σημειωτέον ὅτι τιμωροῦνται ἐπίσης ὡς πταῖται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 566 τοῦ Ποιν. Νόμου οἱ φαρμακοποιοὶ οἱ προσλαμβάνοντες βοηθοὺς ἀνικάνους, θεωροῦνται ὅς ὃς ἱκανοὶ μόνον οἱ περατώνσαντες διαιτῇ τοῦλάχιστον ἐν τῷ φάρμακῷ ἀσκησιν καὶ οἱ ἔχοντες πύχιον φαρμακευτικοῦ σχολείου (Κανονισμὸς φαρμακείων ἄρθρ. 14). Τιμωροῦνται δὲ δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 565 τοῦ ποινικοῦ νόμου ὡς πταῖται καὶ οἱ ἱατροί, οἱ παραλιπόντες τὴν ἀναγγελίαν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐλλείψεων, τῶν φαρμακοπωλείων καὶ τῶν πταισμάτων τῶν φαρμακοπωλῶν καὶ συμβοηθῶν αὐτῶν. Ὡπίσης δὲ δυνάμει τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου (ἐπεκταθείσης τῆς τῶν ἱατρῶν ὑποχρέωσης διὰ τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ Διατ. τῆς 29 Μαρτίου 1835) τιμωροῦνται καὶ αἱ παραλιπῶσαι τὴν ἀναγγελίαν ταύτην ἀρχαί. Ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ἰδίως ἔχει καθήκον νὰ ἐπιτηρῇ πάντα τὰ εἰργαστήρια ὅπου πωλοῦνται ἱατρικά» (Ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθρ. 57)

καὶ καταδιώκῃ τὰς παραβάσεις τοῦ νόμου. Σημειωτέον, ὅτι τανῦν μὲν ἄδειαν πρὸς σύστασιν φαρμακείου δύναται μόνον νὰ χορηγῇ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν εἰς τὸν εὐδοκίμησαντα μετὰ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν ταῖς πρακτικαῖς αὐτοῦ ἐξετάσεσιν ἐνώπιον τοῦ Ἱατροσυνεδρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου καὶ τοῦ ἱατροσυνεδρίου καὶ ἐπὶ τῇ βέσει τῆς ἀναλογίας, ἣν ὀρίζει τὸ ἀπὸ 5 Σεπτεμβρ. 1861 Β. Δ. περὶ κανονισμοῦ τῶν φαρμακείων (Ν. ὧμβ. τῆς 25 Ἀπριλίου 1880 ἄρθρον 1). Οὐδεμία δὲ ἀπαιτεῖται ἄδεια πρὸς σύστασιν φαρμακεμπορείου. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῖν πρακτικὴν, ἣν ἐνέκρινε καὶ ἡ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀπαιτεῖται πρὸς σύστασιν φαρμακεμπορείου ἄδεια τοῦ Νομάρχου, ἀλλ' εἰς οὐδένα νόμον στηρίζεται ἡ τοιαύτη πρακτικὴ. Οὐ μόνον τὸ Διάταγμα τῆς 7 Ὀκτωβρίου 1834, δι' οὗ ὠρίσθησαν τὰ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπαγγέλλεσθαι τὰ παντὸς εἶδους ἱατρικὰ ἐπαγγέλματα, οὐδὲν προβλέπει περὶ ἀνάγκης ἀδείας πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ φαρμακεμπορικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ Διάταγμα τῆς 29 Μαρτίου 1835 περὶ πωλήσεως ἱατρικῶν ἢ τὸ Διάταγμα τῆς 2 Ἀπριλίου 1835 περὶ πωλήσεως δηλητηρίων ἢ τὸ Διάταγμα τῆς 5 Σεπτεμβρίου 1861 περὶ κανονισμοῦ τῶν φαρμακείων ἢ ὁ περὶ μεταρρυθμίσεως αὐτῶν νόμος ὧμβ. τῆς 25 Ἀπριλίου 1880 ὠρίσαν τι ρητὴν περὶ τοιαύτης. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ Διάταγμα τῆς 5 Δεκεμβρ. 1845 περὶ τῶν καθηκόντων τῶν Νομαρχῶν, ὅπερ μεταξὺ ἄλλων προβλέπει περὶ τῆς ὑποχρέωσης τοῦ Νομάρχου νὰ προλαμβάνῃ πᾶσαν ἐνδεχομένην βλάβην ἐκ τῆς παρὰ τὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις πωλήσεως ἢ κατασκευῆς φαρμάκων καὶ νὰ προκαλῇ τὸν διορισμὸν ἐμπείρων φαρμακοποιῶν, ὠρίσῃ τι περὶ

τοιαύτης. Ἀναγκαῖον ἐν τούτοις θεωρεῖ-
μεν, πολλαπλασιασθέντων τῶν φαρμα-
κειῶν, νὰ ἀνατεθῇ εἰς αὐτοὺς ἀποκλειστι-
κῶς καὶ ἡ φαρμακεμπορία διὰ νομοθε-
τήματος. Ἐπίσης νομίζομεν ὅτι πρέπει
νάπαιτηθῶσι τινὰ προσόντα καὶ παρὰ τῶν
καλουμένων βοηθῶν φαρμακεῶν. Ἀτυ-
χῶς οὐ μόνον ἐν φαρμακείοις δευτερευου-
σῶν πόλεων ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀθηναίοις ἔτι
φαρμακείοις ὑπηρετοῦσιν ὡς βοηθοὶ παι-
δάρια οὐδὲν ἄλλο ἔχοντα προσόν ἢ τὴν
ὀλιγάρκειαν αὐτῶν περὶ τὴν ἀξίωσιν ἀ-
μοιβῆς ἐπὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν, ἐκ τού-
του δὲ προέρχονται ἐνίοτε σπουδαῖοι τα-
ταὶ παραδρομαί.

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Φθορά ἢ βλάβη ξένης
ιδιοκτησίας** καλεῖται ἡ δι' οἰουδή-
ποτε μέσου ἐκ προθέσεως φθορὰ πράγ-
ματος κινήτου ἢ ἀκινήτου, ἐμψύχου
ἢ ἀψύχου (σωματικοῦ ὅμως πάντοτε,
οὐχὶ δὲ καὶ ἀσωμάτου πράγματος, δη-
λονότι ἀπαιτήσεως), ἀποτελοῦντος μέρος
ἄλλοτρίας ιδιοκτησίας, ἀνήκοντος δη-
λονότι εἰς ἄλλον παρὰ τὸν φθείροντα
(εἴτε ὁ ἄλλος οὗτος ἀποτελεῖ φυσικὸν
πρόσωπον, εἴτε ἀποτελεῖ πρόσωπον ἡθι-
κὸν ἢ νομικόν). Ἀποτελεῖ δ' αὕτη
ἀδίκημα, κολαζόμενον ὑπὸ τῶν ἄσθρων
421 καὶ ἐπομένων τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν
νόμου, ἀντιγραφέντων σχεδὸν κατὰ λέξιν
ἐκ τῶν σχετικῶν ἄσθρων τῶν Βαυαρικῶν
νομοσχεδίων τοῦ 1827 καὶ 1831, ἅπερ
ἐν τῇ τιμωρίᾳ τοῦ ἀδικήματος τούτου
ἠκολούθησαν τὸ σύστημα, ὃ καὶ ἐν τῇ
τιμωρίᾳ τοῦ ἀδικήματος τῆς κλοπῆς.
Ὅθεν διακρίνεται καὶ κατὰ τὸν Ποι-
νικὸν ἡμῶν νόμον ἐν πρώτοις ἡ ἀπλὴ
βλάβη ἢ φθορά, ὕφισταμένη, ὡς ἀξία ἢ
ἀξία τῆς γενομένης ζημίας εἶναι ἀνωτέρα
μὲν τῶν εἰκοσι, κατωτέρα ὅμως τῶν τε-
τρακοσίων δραχμῶν, δὲν ὑπάγεται δὲ
εἰς τινὰ τῶν ἐιδικῶς προνοουμένων ἐν
τοῖς ἄστροις 422—424 τοῦ νόμου, τιμω-

ρουμένη διὰ φυλακίσεως. Βαρύτερον δὲ
(δηλονότι διὰ διετούς τοῦλάχιστον φυλα-
κίσεως) τιμωρεῖται ἡ δι' ἀναβάσεως ἢ
διὰ ρήξεως ἢ ὑπὸ πολλῶν ἡνωμένων ἢ
ὑπ' ἀνθρώπων ἐνόπλων διαπραχθεῖσα,
λογιζομένου τοῦ τοιούτου τρόπου τῆς
ἐκτελέσεως ὡς ἐπιβαρυντικῆς τοῦ ἀξιο-
ποίνου αἰτίας. Ἐπίσης τιμωρεῖται βαρύ-
τερον ἡ διαπραχθεῖσα εἰς πράγματα προ-
ωρισμένα πρὸς κοινὸν ὄφελος ἢ χρῆσιν,
ιδίως εἰς ἐργαλεῖα κατασκευαστικὰ τοῦ πυ-
ρός, γεφύρας, ὁδούς, διώρυκας, προχώ-
ματα, φρέατα, ὑδραγωγεῖα καὶ τὰ τοι-
αῦτα ἢ εἰς δημόσια ἐργατήρια ἢ ἀπο-
θήκας ἢ ἄλλα πρὸς κοινὴν χρῆσιν καὶ
ὠφέλειαν τείνοντα οἰκοδομήματα ἢ εἰς
πράγματα, ὧν ἡ συντήρησις ἰδίως δια-
φέρει τὴν πολιτείαν, ἰδίως εἰς συλλογὰς
τεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς, μηχανὰς
καὶ ταμειυτήρια ἀνήκοντα εἰς ἐργοστά-
σια, εἰς τὴν μεταλλείαν καὶ τὴν χωνευ-
τικὴν, ἢ τέλος εἰς δενδροφυτεῖας καὶ
ἄλλα φυτουργήματα. Σημειωτέον ὅτι καὶ
ἐὰν μόνον ἡ ἀξία τῆς ἐπενεχθείσης ζημίας
ὑπερβαίῃ εἰς τετρακοσίας δραχμάς, τι-
μωρεῖται ἡ πράξις διὰ διετούς τοῦλάχισ-
τον φυλακίσεως, ἐὰν δ' ὑπερβαίῃ τὰς
χιλίας, τιμωρεῖται διὰ τῆς ποινῆς τῆς
εἰρκτῆς. Προσθετέον ὅτι τὸ ἀξιοποῖνον
τοῦ αὐτοῦργου ἐπιτείνεται, ἐπιβαλλομένη
εἰς τὸν ἐνοχον τῆς ποινῆς τῆς εἰρκτῆς
ἐὰν δύο ἢ πλείονες τῶν ἀνωτέρω μνημο-
νευθειῶν περιπτώσεων συμπίσωσιν. Ἐπί-
σης λεκτέον ὅτι ἡ ποινὴ ἐπιτείνεται, ἐὰν
ἡ φθορά ἢ βλάβη διεπράχθῃ εἰς πράγ-
ματα τοῦ Κράτους, τοῦ βασιλικοῦ οἴκου,
ναοῦ ἢ ἀγαθοεργοῦ ιδρύματος ἢ εἰς πράγ-
ματα ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν χαταλιμπᾶ-
νόμενα εἰς τὴν δημοσίαν πίστιν, οἷον
καρποὺς ἀσυχομίστους, γεωργικὰ σκευῆ
κατακείμενα ἐν τοῖς ἀγροῖς, πλοῖα καί-
μενα ἐν ποταμοῖς, ὅρμοις ἢ λιμέσι κτλ.
ἢ διεπράχθῃ ἐκ μίσους ἢ ἐκδίκησης κατὰ
δημοσίου ὑπαλλήλου ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει

τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ εἰς πράγματα ἀνήκοντα εἰς αὐτὸν ἢ ἐν καιρῷ νυκτός. Παρατηρητέον προσέτι ὅτι, ἐὰν ἡ βλάβη ἢ φθορά τελεσθῇ εἰς δενδροφυτείας ἢ φυτουργήματα, ἢ πρᾶξις, καὶ εἰς βαθμὸν πλημμελήματος διαπραχθεῖσα, τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ πταισματοδικείου κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ 14 ἄρθρου τοῦ Διατάγματος τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ προφυλάξεως τῶν δενδροφυτειῶν. Ἡ δὲ φθορά ἢ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας, ἢ ἐπενεγκούσα ζημίαν κατωτέρων τῶν εἰκοσι δραχμῶν, ἀποτελεῖ μόνον πιαῖσμα, τιμωρούμενον διὰ κρατήσεως ἢ προτίμου (Ποιν. Νόμου ἄρθρον 693).

Ἐκ τῶν λέξεων τοῦ νόμου περὶ φθορᾶς ἢ βλάβης συνάγεται ὅτι πρὸς ἐπιβολὴν τῆς ὀριζομένης ἐν τῷ νόμῳ ποινῆς δὲν ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς ἡ ὀλοτελής καταστροφὴ τοῦ ἑλλοτρίου πράγματος, ἀλλ' ἄρκει καὶ μόνῃ ἡ ἐλάττωσις τῆς ἀξίας ἢ ἡ καλὸδωσις τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ, ὅθεν καὶ μόνῃ ἡ κηλίδωσις τοῦ ἐνδύματος ἢ ἡ ὑδάτωσις τοῦ οἴνου ἢ τοῦ οἴνοπνεύματος. Ἀναγκαῖον δὲ νὰ προέρχεται αὕτη ἐκ προθέσεως, ὅθεν δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἀξιώποιον φθορὰν ξένης ιδιοκτησίας ἢ ἐξ ἀμελείας, παρέχουσα μόνον τὸ δικαίωμα εἰς τὸν παθόντα νὰ αἰτήσῃται πολιτικὴν ἀποζημίωσιν.

Σημειωτέον ὅτι ὡς φθορά ἢ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας τιμωρεῖται κατὰ τὸν ἡμέτερον Ποινικὸν νόμον καὶ ἡ διαγράψις ἐγγράφου (καθ' οἷον ὅποτε τρόπον καὶ ἂν τελεσθῇ αὕτη, οἷον διὰ σχίσσεως, πυρπολήσεως, μελάνωσεως κτλ.), ὡς ἐπίσης ἡ ἐπεξαγωγή ἐγγράφου (ἀποτελοῦσα πρᾶξιν, δι' ἣς στερεῖται παρανόμως ὁ κύριος τῆς χρήσεως αὐτοῦ). Ἀλλὰ, καθά ρητῶς ὀρίζει ὁ νόμος, τὸ μὲν ἐγγράφον ἀναγκαῖον νὰ ᾖ γνήσιον, διότι ἄλλως ἢ ἀπώλεια αὐτοῦ οὐδεμίαν ἐπιφέρει βλάβην, πρὸ δηλὸς δὲ σκοπὸς τῆς ἐξαφανίσεως ἢ ἐπεξαγωγῆς νὰ ᾖ καὶ ἡ βλάβη προσώπου τινός,

ὅπερ πρόκειται νὰ στερηθῇ πλήρους ἢ καὶ ἀτελοῦς νομίμου ἀποδεικτικοῦ μέσου τῶν δι' αὐτοῦ βεβαιουμένων ἀπαιτήσεων ἢ ὑποχρεώσεων. Ἐπιβάλλονται δ' εἰς τὸ ἀδίκημα τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 424) αἱ εἰς τὴν πλαστογραφίαν ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ (ἄρθρον 247—257).

Ἐπίσης ὡς φθορά ἢ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 427 καὶ 428) καὶ ἡ ἐπὶ σκοπῷ θανατώσεως ἢ βλάβης: κτηνῶν δηλητηρίσας νομῶν, λειμῶνων, λιμνῶν ἢ ποτισμάτων καὶ διαδόσις μολυντικῶν νόσων, ὡς προκαλοῦσα τὴν φθορὰν τῶν εἰς τὴν ιδιοκτησίαν τινός ἀνηκόντων κτηνῶν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι αὕτη τιμωρεῖται καὶ ἂν τελεσθῇ ἐξ ἀμελείας.

Προσθετέον τέλος ὅτι τὸ ἔγκλημα τῆς φθορᾶς ξένης ιδιοκτησίας τιμωρεῖται κατὰ κανόνα κατ' ἐγκλησιν τοῦ παθόντος, τιμωρεῖται δ' ἐξ ἐπαγγέλματος μόνον 1) ἐὰν τελεσθῇ δι' ἀντιθέσεως ἢ ρήσεως εἰς κτίρια ἢ ὑπὸ πολλῶν ἡνωμένων ἢ ἐνόπλων, ἢ εἰς πράγματα καθιερωμένα πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου ἢ εἰς δημόσια ἐργαστήρια ἢ ἄλλα πρὸς κοινὴν χρῆσιν οἰκοδομήματα ἢ εἰς συλλογὰς ἐπιστημονικὰς ἢ τεχνικὰς ἢ ἔργα ἀνήκοντα εἰς ἐργαστάσια, ἢ τὴν μεταλλείαν καὶ τὴν χωνευτικὴν, 2) ἐὰν ἡ φθορά συνίσταται εἰς ἐπεξαγωγὴν ἢ ἐξαφάνισιν ἐγγράφου, 3) ἐὰν συνίσταται εἰς τὴν δηλητηρίασιν νομῶν κτλ. ἢ διάδοσιν μολυντικῶν νόσων πρὸς θανάτωσιν ἢ βλάβην κτηνῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Φόνος ἐξ ἀμελείας ἢ ἀνθρωποκτονία ἐξ ἀμελείας.

Διὰ τοῦ 43 ἄρθρου αὐτοῦ ὁ Ποιν. ἡμῶν Νόμος ὀρίζει ὅτι ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ νόμος τιμωρεῖ ὡς πλημμελήματα ἀμελείας πράξεις ἐπιζημιούς, καὶ περ τοῦ διαπράξαντος αὐτὰς ἐνεργήσαντος ἄνευ βολίας πραιρέσεως ἐκ μόνης

τῆς ἐλλείψεως τῆς προσηκούσης προσοχῆς. Ἐν τῶν πλημμελημάτων τούτων ἀμελείας εἶναι καὶ ἡ ἀνθρωποκτονία ἐξ ἀμελείας, ἥτοι ἡ ἐξ ἀμελείας, δηλονότι ἀπροσεξίας, ἀπερισκεψίας, ἀνεπιτηδεύτητος, ἄνευ τῆς προθέσεως τοῦ φονεῦσαι ἢ ὅπωςδὴποτε βλάψαι, ἐνεργηθεῖσα ἀνθρωποκτονία (Ποινικοῦ Νόμου ἄρθρ. 300). Ὅριζοντος δὲ τοῦ Ποινικοῦ νόμου (ἄρθρ. 107 καὶ 103) ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἄμυνα δὲν εἶναι ἀτιμώρητος, ὅσῳκις ὁ ἀμυνόμενος ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς ἀνάγκης, ὅσῳκις δηλονότι ἐδύνατο νὰ ἀποφύγῃ ἀκινδύνως τὴν παράνομον ἐπίθεσιν καὶ ὅμως δὲν ἀπέφυγεν ἐξ ὑπερβολικῆς περὶ ἑαυτοῦ προνοίας, ἢ ὅσῳκις μετεχειρίσθη ἐπικινδυνότερα μέσα αὐθυπερασπίσεως παρὰ τὰ ἀναγκαῖα, πλὴν ἐὰν ὑπερέβη τὰ ὅρια ταῦτα ἐξ ὑπερβολικοῦ φόβου ἢ διανοητικῆς ταραχῆς, ὅτε καὶ ἡ ὑπέρβασις εἶναι ἀτιμώρητος, ἔπεται ὅτι καὶ ἡ ἐν ἀμύνῃ ἀνθρωποκτονία θεωρητέα ὡς πλημμέλημα ἀμελείας, ὅσῳκις ὁ ἀπακτείνας ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς ἀμύντης, ἐδύνατο δηλονότι νὰ σώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὰ δικαιώματά αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπιθέσεως τοῦ περισβολέως ἄνευ τῆς θανατώσεως αὐτοῦ, δὲν κατέχευε δὲ αὐτὸν μεγάλη διανοητικὴ ταραχή. — Τοῦτο καὶ διασαφὲς καθαρῶς ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἐρίζων ἐν ἄρθρῳ 300 ὅτι ἀνθρωποκτονίαν ἐξ ἀμελείας ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἐξ ὀφθαλμοῦ ὑπερθέσεως τῶν ὄρων τῆς νομίμου ἀμύντης ἀνθρωποκτονία, εἰς ἣν καὶ ἐπιβάλλει ποινὴν ἐνταφιασίου τὸ πολὺ φυλακίσεως. Τὴν δὲ ἐνεκεν ἄλλων λόγων ἀμελείας, οἷον τὴν ἐξ ἀπροσεκτοῦ χρήσεως τῶν ὀπλῶν, τὴν ἐξ ἀπειρίας ἢ ἐπιπολαιότητος ἐπιστιμονικῆς ἢ τεχνικῆς (τοῦ ἱατροῦ, χειρουργοῦ, φλιβοτόμου, φαρμακοποιοῦ κτλ.), ἢ ἐξ ἐνταφιάσεως ἐγκύου γυναικὸς θανούσης πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ἢς ἡδύνατο νὰ σωθῇ τὸ ἔμβρυον, ἐὰν ἐνηργεῖτο ὅτι ἡ ἐπιστήμη διατάσσει πρὸ τῆς ἐνταφιάσεως

πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ, τιμωρεῖ ὁ ποινικὸς νόμος διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 300 ἀριθ. 2 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 301 καὶ 302).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Φόροι ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι. Τὸ μέγιστον μέρος τῶν προσόδων τῆς Πολιτείας προέρχεται ἐκ τῶν φόρων, εἰς καταβάλλουσιν οἱ πολῖται. Εἶναι δὲ οὐ μόνον ἀναγκαῖα, ἀλλὰ καὶ δίκαια ἡ τῶν φόρων καταβολὴ εἰς θεράπειαν τῶν ἀπαραιτήτων δημοσίων ἀναγκῶν, ἐὰν 1) μὲν μὴ ὑπερβαίνωσι τὴν δαπάνην τὴν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὰς ἀνάγκας ταύτας, 2) δὲ τηρῶνται ἐν τῇ ἐπιβολῇ αὐτῶν οἱ ἐξῆς κανόνες τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης: α') οἱ φόροι πρέπει νὰ πηγάζωσιν ἐκ παραγωγικῆς τινος ἐργασίας καὶ νὰ ἐπιβάλλωνται ἐπὶ τῆς καθαρᾶς προσόδου καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν κεφαλαίων, ἅτε τῆς ἐπὶ τῶν κεφαλαίων ἐπιβολῆς μειώσεως ἀναγκάτως τὰ κεφάλαια, δι' ὧν παράγονται αἱ φορολογητέαι προσοδοί, β') εἰς τὰ δημόσια βάρη πρέπει νὰ συνεισφέρωσιν ἀναλόγως τῶν προσόδων αὐτῶν καὶ ἀναλόγως τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἕκαστος ἀπολαύει ἐν τῇ Πολιτείᾳ, πάντες οἱ πολῖται, πλὴν τῶν μὴ ἐπαρκούντων ἡ μόλις ἐπαρκούντων εἰς τὴν συντήρησιν ἑαυτῶν, γ') δίκαιον πᾶς φόρος νὰ εἰσάγῃται ἐξ ὁλοκλήρου καὶ οὐχὶ μερικῶς μόνον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ὅθεν οἱ κεφαλικοὶ φόροι ἢ οἱ ἐπιβαλλόμενοι ἐπὶ τῶν οἰκοπέδων, εἰς ὧν οὐδεμία προέρχεται πρόσσόδος, ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἐν γένει κτημάτων, καθ' ὅν χρόνον μεταβιβάζονται καὶ κυκλοφοροῦνται, εἶναι φόροι ἀδικοὶ καὶ κατακριτέοι.

Διαιροῦνται δὲ οἱ φόροι εἰς ἀμέσους (τοὺς καταβαλλομένους ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ὑπὸ τῶν φορολογουμένων, γνωστῶν καὶ ὠρισμένων ἐκ τῶν προτέρων), καὶ ἐμμέσους (τοὺς καταβαλλομένους οὐχὶ ἀπ' εὐθείας, ἀλλ'

ήμέσως υπό των πολιτών εν τῇ ἀγορᾷ, τῇ μεταφορᾷ ἢ τῇ καταναλώσει ὀρισμένου πράγματος). Ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι τανῶν ἐπικρατούντων φόρων άμεσοι μὲν εἶναι α') οἱ φόροι τῶν προϊόντων τῆς γῆς (ἤτοι ὁ τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν, ὁ τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων, ὁ τῶν περιβολίων, ὁ τῶν κουκουλίων, ὁ τῶν σύκων, ὁ τῆς σταφίδος, ὁ τοῦ οἴνου, ὁ τῶν Λακωνικῶν προϊόντων, ὁ τῶν δημητριακῶν καρπῶν ἐν Θήρᾳ καὶ Θηρασίᾳ) καὶ ὁ φόρος τῶν ζώων καὶ τῶν βοσκῶν, β') ὁ φόρος τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὁ φόρος τῶν οἰκοδομῶν, ὁ φόρος τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν ἀνωήμων ἐταιρειῶν καὶ ὁ φόρος τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν καλλιεργουμένων μεταλλείων. Ἐμμεσοὶ δὲ εἶναι κυρίως μὲν ὁ τελωνιακὸς δασμὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰδικώτερον καλούμενοι φόροι ἢ δικαιώματα καταναλώσεως, ἥτοι παρ' ἡμῶν τὸ δικαίωμα καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ καὶ δικαίωμα καταναλώσεως τοῦ ζύθου καὶ τῶν οἶνοπνευματικῶν ὑγρῶν, ἔτι δὲ οἱ εἰδικώτερον καλούμενοι τέλη, ἥτοι τὰ τέλη τοῦ χαρτοσήμου (ὑποδιαριούμενα εἰς ἀντίτιμον σφραγιστοῦ χάρτου καὶ τέλη ὑπερβάλλοντα σφραγιστοῦ χάρτου, τέλη ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων μερισμάτων ἀνωήμων ἐταιρειῶν, τέλη ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων θεάτρων, ἀτμοπλοίων καὶ σιδηροδρόμων, τέλη κληρονομικὰ δι' ἀποφάσεων βεβαιούμενα) καὶ τὰ ταχυδρομικὰ καὶ τηλεγραφικὰ τέλη, ἔτι δὲ τὰ μονοπώλια, ἥτοι παρ' ἡμῶν τὸ μονοπώλιον τοῦ σιγαροχάρτου, τῶν παιγνιοχάρτων, τῶν πυρρείων, τοῦ πετρελαίου καὶ τοῦ ἁλατος. Περὶ πάντων τούτων θέλομεν διαλέξει ἐν μεγίστῃ συντομίᾳ.

α'. Φόροι τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων.

1) Φόρος ἀροτριώντων κτηνῶν. Διὰ τοῦ νόμου 111' τῆς 15' Ἀπρ. 1880 (τροποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τῶν ν. ΠΝ' τῆς 6' Μαΐου 1882 καὶ ΑΡΚΖ' τῆς 28. Δεκεμ.

1883) καθηργήθη τὸ ἕως τότε ἰσχύον φορολογικὸν σύστημα τῆς δεκάτης καὶ ἀντ' αὐτοῦ καθιερώθη φόρος ἐπὶ τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν, οἷον βοῶν, ἀγελάδων, ἵππων, ἡμιόνων, ὄνων, βουβαλίων καὶ ἐν γένει τῶν ζώων, οἷς χρῶνται οἱ γεωργοὶ ἐν τῇ ἀροτρίσει, ἔτι δὲ τῶν ἀεμοκινήτων ἀρότρων. Ἐπειδὴ δ' ὁ νόμος οὗτος, ὡς καὶ πάντες οἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν φορολογίαν τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων νόμοι, ὑπέστη ἀλλεπαλλήλων μεταρρυθμίσεις, ἐξεδόθη κατὰ τὸ ἔτος 1892 ὁ νόμος ΒΠ' περὶ φορολογίας ἐν γένει τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων, δι' οὗ ἐκωδικοποιήθησαν πᾶσαι αἱ διατάξεις τῶν ἕως τοῦ 1892 τριᾶκοντα ὀκτὼ ἀλλεπαλλήλων ἐκδοθέντων σχετικῶν νόμων διὰ τῆς συμπτύξεως αὐτῶν εἰς ἑνῆατον αὐτοτελῆ νόμον, τὸν νόμον δηλονότι ΒΠ'. Τούτου δὲ τὸ πρῶτον κεφάλαιον (ἄρθρ. 1—31) διαλαμβάνει τὰς σχετικὰς πρὸς τὸν φόρον τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν διατάξεις.

2) Φόρος τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων. Τὸ παραγόμενον ἔλαιον, ἐκ δὲ τῶν μὴ ἐκθλιβόμενων ἐλαίων αἱ διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης ἐξαγόμεναι ἢ μεταφερόμεναι ἐκ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς εἰς ἕτερον δῆμον, ὑπάκεινται εἰς ἕγγειον φόρον, διατιθέμενον δι' ἐνοικιάσεως εἰς χρήματα κατὰ τμήμα, κατὰ δῆμον ἢ καὶ κατ' ἐπαρχίαν συμφώνως πρὸς τὸ κατὰ τὸν νόμον ἐκδιδόμενον Β. Διάταγμα. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1892, ὅτε συνεχυνεύθησαν καὶ πᾶσαι αἱ περὶ φορολογίας τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων διατάξεις ἐν τῷ γενικῷ νόμῳ ΒΠ' τῆς 5. Αὐγούστου 1892, τὰ τῆς φορολογίας αὐτῶν κανονίζονται διὰ τοῦ τετάρτου κεφαλαίου τοῦ νόμου τούτου (ἄρθρ. 57—72).

3) Φόρος τῶν περιβολίων. Μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ἀμπελίων διὰ τοῦ ΑΡΚΓ' νόμου τοῦ 1883 (ὅστις ὅμως, ὡς θέλομεν παρατηρήσει, ἀνα-

καθιερώθη τελευταίον) καί τοῦ ἐπὶ τῶν γρασιδίων, τριφυλλίων, σικυώνων καί λαχανοκήπων διὰ τοῦ 2 ἄρθρου τοῦ νόμου ΑΤΚΣ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1885 μόνον τὰ ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων περιβολία, ἀπίμειναν ὑποκείμενα εἰς ἔγγειον κατὰ στρέμμα φόρον. Ἡ βεβίαιωσις τοῦ φόρου τούτου ἐγένετο ἐπὶ τῇ βίσει τῆς κατὰ τὰ ἄρθ. 34—44 τοῦ ΣΟΖ' νόμου καί ἄρθρ. 5—9 τοῦ ΔΔ' ψηφίσματος τῆς Ἑθνικῆς Συνελεύσεως κατατάξεως αὐτῶν ἐν τοῖς ὀριστικοῖς κτηματολογίοις τῶν περιβολίων. Ἀλλὰ τανῦν καί τὰ κατὰ τὴν ἔγγειον κατὰ στρέμμα φορολογίαν τῶν περιβολίων ἀναλόγως τῆς κατὰ μέσον ὅρον ἐτήσιος κατὰ στρέμμα προσόδου αὐτῶν ὀρίζει ἐν λεπτομερείᾳ τὸ δευτέρον κεφάλαιον τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892 περὶ φορολογίας τῶν προϊόντων τῆς γῆς καί τῶν ζώων, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἄρθρων 32—49, ὧν ὅμως τὰ δύο πρῶτα ἄρθρα, ἦτοι τὸ ἄρθ. 32 καί τὸ ἄρθρ. 33, ἐτροποποιήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΒΡΠΖ' τῆς 8 Μαρτίου 1893.

4) Φόροι τῶν κουκουλιῶν. Καί ὁ ἐπὶ τῶν κουκουλιῶν ἔγγειος φόρος, βεβιαιούμενος καί εἰσπραττόμενος κατὰ τὰς διατάξεις τῶν τελωνιακῶν νόμων, ὀρίζεται καί νῦν διὰ τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς 25 Αὐγούστου 1892 (πραγματευομένου ἐν τῷ ἔκτῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ περὶ φορολογίας τῆς σταφίδος, τῶν σύκων καί τῶν κουκουλιῶν).

5) Φόρος τῶν σύκων. Τὰ ξηρά σύκα φορολογοῦνται ἐν τοῖς τελωνείοις μόνον κατὰ τὴν ἐξαγωγήν, βεβιαιουμένου ἐπίσης τοῦ φόρου κατὰ τὰς διατάξεις τῶν τελωνιακῶν νόμων ὑπόκειται δὲ εἰς ἔγγειον φόρον ὁρχ. δύο κατὰ στατήρα (ἄρθρ. 81 τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς 25 Αὐγούστου 1892).

6) Φόρος τῶν βοσκησίμων γαιῶν. Διὰ τοῦ κεφαλαίου γ' τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς

5 Αὐγούστου 1892 ὠρίσθησαν τὰ τοῦ ἔγγειου φόρου ἐπὶ τῶν κοινοτικῶν καί ιδιωτικῶν βοσκῶν ἄνευ τινὸς παραλλαγῆς τοῦ καί ἕως τότε φορολογικοῦ καθεστώτος ὡς πρὸς τε τοὺς φορολογικοὺς ὅρους καί καί τὸν τρόπον τῆς βεβιαιώσεως.

7) Φόρος ἐπὶ τῶν ζώων. Ἡ φορολογία τῶν ζώων, ἄλλως ρυθμιζομένη πρότερον, ἐρρυθμίσθη πρὸ τινος διὰ τοῦ νόμου ΑΧΛΑ' τοῦ ἔτους 1887, καταργήσαντος τοὺς περὶ τούτου προλαβόντας νόμους. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ὁ ἐπὶ τῶν ζώων φόρος ὠρίσθη εἰς τὸ ποσόν, ὅπερ ἀποτελεῖ ὁ μέσος ὅρος τοῦ κατὰ τὰ τελευταῖα πέντε ἔτη βεβαιωθέντος φόρου διὰ δηλώσεως καί ἀταριθμήτως τῶν ζώων καί δι' ἐνοικιάσεως τοῦ φόρου τῶν μὴ δηλωθέντων τοιούτων, τυζήτῆμος κατὰ τὸ πεμπτημόριον (ΑΧΛΑ' νόμου ἄρθρον 1). Ἀλλ' ἀποδειχθέντος καί τοῦ διὰ τοῦ ν. τούτου καθιερωθέντος συστήματος βεβαιώσεως καί εἰσπράξεως τοῦ φόρου τούτου ἀδοκίμου, ἐπῆλθεν διὰ τοῦ νόμου ΒΠ' τοῦ ἔτους 1892 καινοτομία τινὲς εἰς μείζονα ἀσφάλειαν τῆς ἐπιτυχίας τῆς βεβιαιώσεως καί τῆς εἰσπράξεως τοῦ φόρου τούτου. (Ν. ΒΠ' τῆς 5 Αὐγ. 1892 ἄρθρ. 95—126). Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΦΘΘ' τῆς 9 Ἰουνίου 1899 καθιεργήθη ὁ ἐπὶ τῶν ζώων φόρος, ἐπεδότηθη δὲ φόρος κατὰ κεφαλὴν ἐπὶ τῶν σφαζομένων ζώων καταβαλλόμενος ὑπὸ τῶν κυρίων καί κατόχων αὐτῶν.

8) Φόρος τοῦ οἴνου. Μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου 1885 ὑπεβάλλετο ὁ λιανικῶς πωλούμενος οἶνος εἰς δικαίωμα καταναλώσεως, βεβιαιούμενον κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων ΑΡΚΡ' τῆς 27 Ἀπρ. 1883 καί ΑΣΞΗ' τῆς 26 Ἰουλ. 1885 καί τοῦ ἀπὸ 10 Ἰουν. 1893 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ πρώτου τῶν νόμων τούτων Β. Διατάγματος. Ἡ ἰσχὺς ὅμως τῶν νόμων τούτων ἐξέλιπεν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1885 καταργηθέντος τοῦ συστήματος τῆς

ἐπιβολῆς τοῦ δικαιώματος καταναλώσεως ἐπὶ τῆς λιανικῆς πωλήσεως, ὁ ἀντικατέστησεν ἡ ἐπιβολὴ ἑγγείου φόρου ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ οἴνου κατὰ τὸν ἈΤΝ' νόμον τῆς 24 'Ιανουαρίου 1886, τροποποιηθέντα ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου ΑΥΙΖ' τῆς 11 'Απριλίου 1887 καὶ τῶν νόμων ΑΨΞΕ' τῆς 18 'Απριλίου 1889 καὶ ΑΨΠΒ' τῆς 24 Δεκεμ. 1889, συνελκωνεύθησαν δὲ πάντες οὗτοι οἱ νόμοι ἐν τῷ περὶ τῆς φορολογίας τοῦ οἴνου κεφαλαίῳ τοῦ νόμου ΒΠ', ὑποστάντες καὶ τινὰ τροποποιήσιν. Ἐψηφίσθησαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ νόμοι ΒΠ' τῆς 24 Δεκεμβρ. 1892 περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ λιανικῶς πωλουμένου οἴνου, τροποποιήσας ἐνίας διατάξεις τοῦ νόμου ΑΤΝ', καὶ ΒΠΖ' τῆς 8 Μαρτίου 1893 περὶ τροποποιήσεως τῶν νόμων ΒΠ' καὶ ΒΡΓ'. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΦΟΔ τῆς 5 'Ιουνίου 1899 κατηργήθη ἡ φορολογία τοῦ οἴνου, ἀντικατασταθεῖσα διὰ τῆς κατὰ στρέμμα φορολογίας τῶν ἀμπέλων.

9) Φόρος τῶν λακωνικῶν προϊόντων. Τὰ προϊόντα τῶν ἐπαρχιῶν Γουθίου καὶ Οἰτύλου (εἰς ἃς κατὰ τοῦτο ὑπάγεται καὶ τὸ χωρίον Καστάνια τοῦ δήμου Μελιτίνης τῆς Λακεδαιμόνος) ὑποβάλλονται εἰς ἑγγεῖον φόρον βεβαιούμενον καὶ εἰσπραττόμενον κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν καὶ τὴν μεταφορὰν αὐτῶν διὰ ξηρᾶς ἢ θαλάσσης ἐν τῷ τελωνεῖῳ Ἰουθίου, ὑποτελωνεῖῳ Λιμενίου, σταθμαρχεῖῳ Ἀλμυροῦ καὶ φυλακείῳ Κιτριῶν καὶ Καρδαμύλης (Νόμου ΣΟΖ περὶ βεβιωτίσεως καὶ εἰσπράξεως ἐγγείων φόρων ἀρθρ. 49 καὶ ἐπ.). Καὶ τὰ μὲν βαλανίδια, τὰ κηκίδια, τὰ κουκούλια, τὰ ξηρὰ σῦκα καὶ ἡ σταφίς ὑπάγονται κατὰ τὸ ἀρθρον 127 τοῦ νόμου ΒΠ' εἰς τὴν γενικὴν φορολογίαν καὶ τὰς περὶ ταύτης διατάξεις αὐτοῦ, τῶν δὲ λοιπῶν προϊόντων ὁ φόρος προσδιορίζεται σὺν τῷ κατὰ τὸν ΨΠ'

νόμον τοῦ 1878 παρὰ τῇ ὁδοποιίᾳ ὡς ἐξῆς: Ἐπὶ τοῦ ἐλαίου λεπτὰ 12 καὶ 1)2 τὴν ὁκτὼ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν προϊόντων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ γλεύκου τοῦ οἴνου, 12 καὶ 1)2 τοῖς ἑκατὸν εἰς χρήματα κατὰ τὴν ἀγοραίαν τιμὴν (Ν. ΒΠ' ἀρθρ. 130).

9) Φόρος δημοτικῶν καρπῶν ἐν θήρᾳ καὶ θηρασίᾳ. Εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι, καταργηθείσης τῆς δεκάτης, εἰσῆχθη παρ' ἡμῖν ὁ φόρος ἐπὶ τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν διετηρήθη διὰ τὴν νῆσον Θήραν τὸ πρῶτον καθεστώς, μὴ ἐφαρμοζομένου ἐν ταύτῃ τοῦ περὶ ἀροτριῶντων κτηνῶν νόμου, ὡς δὲν ἐφαρμόζεται οὗτος καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἰουθίου καὶ Οἰτύλου, ὧν τὰ προϊόντα εἰς εἰδικὴν διάφορον κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὑπόκεινται φορολογίᾳ κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν καὶ μεταφορὰν ἡ δὲ διάταξις αὕτη ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὴν νῆσον Θηρασίαν (ἀρθρ. 20 τοῦ ΒΠ' νόμου τῆς 15 'Απριλίου 1880 καὶ ἀρθρ. 1 ἐπετείου διὰ τὸ 1886 ΑΤΚΣ' νόμου). Διὰ τὴν βεβιωτίνην ἐπομένως τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν δημοτικῶν καρπῶν ἐν ταῖς ἀνωτέρω νήσοις ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις τοῦ ΣΟΖ' παγίου νόμου, αἱ τῶν νόμων περὶ διαθέσεως τῶν προσόδων ΧΞΗ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1877 καὶ ΨΚΕ' τῆς 30 Νοεμβρίου 1878 καὶ τοῦ περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ΨΚΕ' νόμου Β. Διατάγματος τῆς 10 Μαρτίου 1878 καὶ αἱ τῶν ἀπὸ 30 'Απρ. 1855 καὶ 14 Φεβρουαρίου 1879 Β. Διαταγμάτων καὶ τέλος αἱ τῶν ἀρθρ. 2, 12—15 καὶ 17—19 τοῦ Γ'ηΘ' νόμου καὶ ἀρθρ. 1 τοῦ ΦΜΘ' νόμου. (Ν. ΒΠ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892 ἀρθρ. 131).

6. Φόροι τῶν οἰκοδομῶν, τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν.

1) Φόρος τῶν οἰκοδομῶν. Τὴν φορολογίαν τῶν οἰκοδομῶν διεῖπεν ἀρχικῶς παρ' ἡμῖν ὁ νόμος τοῦ 1836, ἐν ἐτροποποιήσιν

ἐν πολλοῖς ὁ νόμος ΚΨ' τῆς 2 Δεκεμβρίου 1845, ἀλλ' ἀντικατέστησεν αὐτοὺς, ἐξ ὁλοκλήρου καταργήσας, ὁ νόμος ΚΒ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1863. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ἐπὶ πασῶν ἐν γένει τῶν οἰκοδομῶν ἐπιβάλλεται φόρος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐτησίας προσόδου αὐτῶν, ὅστις ὁμοῦς προσδιορίζεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1892 ῥητῶ· διὰ τοῦ ἄρθ. 8 τοῦ ν. ΒΟΕ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892¹ ἐξαιροῦνται δὲ μόνον α') αἱ οἰκοδομαί, αἱ μὴ ἐνοικιαζόμεναι, ὧν ἡ πρόσδοδος εἶναι ἐλάσσων τῶν δραχ. 240²· ἀλλ' εἰς τὴν ἐξαίρεσιν ταύτην δὲν ὑπάγονται τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, β') αἱ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀκατοίκητοι οἰκίαι, γ') αἱ δι' ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα χρησιμεύουσαι οἰκοδομαί, ὧν δὲν ἐγένετο χρῆσις καθ' ὅλον τὸ ἔτος· Ὅθεν αἱ ἐπὶ μέρος μόνον τοῦ ἔτους κατοικούμεναι ἢ ἐνοικιαζόμεναι οἰκίαι καὶ αἱ δι' ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα χρησιμεύουσαι οἰκοδομαί φορολογοῦνται ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς κατοικίας, χρήσεως ἢ ἐνοικιάσεως, δ') αἱ ἐν τοῖς γεωργικοῖς κτήμασιν οἰκίαι, τὰ φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκ παιδευτικῶν καταστήματα, πλὴν τῶν ἰδιωτικῶν σχολείων, ε') αἱ εἰς τοὺς ναοὺς ἀνήκουσαι οἰκοδομαί, κατοικούμεναι δὲ ὑπὸ ἱερέων καὶ μοναχῶν, ς') τὰ ἀνάκτορα μετὰ τῶν παρερτημάτων αὐτῶν, τὰ δημόσια καταστήματα καὶ τὰ μὴ ἐνοικιαζόμενα δημοτικά (ἄρθ. 2). Διὰ τοῦ νόμου ΚΒ' (ἄρθ. 2) ἐξηροῦντο καὶ αἱ νεόδηκτοι οἰκίαι, ἀλλ' ἡ ἐξαίρεσις αὕτη κατηργήθη διὰ τοῦ ΑΡΑΠ' τοῦ 1884 ἐπετείου φορολογικοῦ νόμου καὶ τῶν κατόπιν ἐπετείων φορολογικῶν νόμων.

Λογίζεται δὲ ὡς ἐτησία πρόσδοδος τῶν οἰκοδομῶν τὸ ἐνοίκιον, ὅπερ ἀπολαμβάνει ὁ ἰδιοκτήτης ἢ ἡθέλεν ἀπολαμβάνει, ἐὰν ἐξεμισθοῦ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατοι-

κουμένην οἰκοδομήν¹· βέσις δὲ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐνοικίου χρησιμεύει διὰ μὲν τὰς ἐνοικιαζόμενας οἰκοδομάς ἡ μεταξὺ ἰδιοκτητῆ καὶ ἐνοικιαστοῦ συμφωνία, διὰ δὲ τὰς ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν κατοικουμένας ἢ σύγκρισις αὐτῶν πρὸς τὰς ἐνοικιαζόμενας. Ὅπου διὰ τὰς ἐνοικιαζόμενας δὲν προσάγεται ἡ συμφωνία, ἡ περὶ τῆς προσαγομένης ἐγείρονται ὑπόνοιαι· προσδιορίζεται καὶ αὐτῶν τὸ ἐνοίκιον κατ' ἐκτίμησιν (ἄρθ. 3). Ἐπιτροπεία δὲ συγχειμένη ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, τοῦ δημάρχου, ἡ τούτων κωλυμένων, ἐκ τῶν νομίμων αὐτῶν ἀναπληρωτῶν, καὶ ἐνὸς τέκτονος, διοριζομένου ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς δαπάνη τοῦ Δημοσίου συντάσσει, ἐπὶ τόπου μεταβαίνουσα, τὸν κατάλογον τῶν ἐν γένει φορολογητέων οἰκοδομῶν κατὰ δῆμον². Εἰς

¹ Ἐν Γαλλίᾳ ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φόρος διαίρεται εἰς φόρον ἔγγειον, τὸν ἐπὶ τῶν οἰκοπέδων, καὶ εἰς εἰδικὸν φόρον ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, καὶ τὰ μὲν οἰκοπέδα φορολογοῦνται ὡς αἱ καλλιεργήσιμοι γαῖαι πρώτης ποιότητος, αἱ δὲ κατοικούμεναι οἰκοδομαί ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καθαρᾶς αὐτῶν μισθωματικῆς ἀξίας· ἀλλὰ πρὸς εὐρεσιν αὐτῆς ὑπολογίζεται δεκά ἑτῶν ἐνοίκιον, ἀφαιρεῖται δὲ ἐκ τούτου τοῦ δεκάτου καὶ τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ ἐτησίου ἐνοικίου λόγω τῶν συντηρητικῶν δαπανῶν (τούτεστι τῶν δαπανῶν τῆς ἐπισκευῆς, τοῦ ποσού τῆς ἐτησίας φθορᾶς τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῶν ἀσφαλιστρῶν) καὶ ἐπὶ τοῦ υπολοίπου τίθεται ὁ τεταγμένος φόρος. Ἐν Αὐστρίᾳ ὁ φόρος τίθεται μετὰ τὴν προαίρεσιν τῶν συντηρητικῶν δαπανῶν.

² Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ ν. ΑΤΠΖ' τῆς 31 Μαΐου 1884 ὠρίσθη, ὅτι πρὸς σύνταξιν τοῦ καταλόγου τῶν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν οἰκοδομῶν δύναται ὁ ὑπουργὸς νὰ διατάσῃ τὴν διαίρεσιν τῆς πόλεως εἰς τμήματα καὶ νῦνατιθῇ τὴν προ-

δὲ τὸν δημάρχον, ἢ τὸν νόμιμον αὐτοῦ ἀναπληρωτὴν, μετὰ τακτικὴν πρόσκλησιν τοῦ ἐφόρου, μὴ ἐμφανιζόμενον, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ Νομάρχου, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, πρόστιμον 50 μέχρι 500 δραχμῶν. Ἐμφαίνεται δ' ὁ κατάλογος α') τὸ ὄνοματεπώνυμον, ἐπάγγελμα καὶ κατοικίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου, β') τὴν πόλιν ἢ χωρίον καὶ τὴν θέσιν, ἐν ᾗ ἡ οἰκοδομή, ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῆς, ἂν ᾖναι ἡριθμημένη, γ') τὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου τούτου ἐτησίαν προσδοκὸν ἐκάστης οἰκοδομῆς, σημειουμένην καὶ ὀλογράφως, καὶ δ') τὴν καθ' ὑπολογισμὸν ἔκτασιν τοῦ οἰκοπέδου, ἐν ᾗ ὑπάρχει ἡ οἰκοδομή μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἄρθρον 4). Ὁ κατάλογος οὗτος ἐκτίθεται εἰς τὸ ἄρμόδιον δημαρχικὸν κατάστημα ἐπὶ δέκα πέντε συνεχεῖς ἡμέρας, προηγουμένης ἐπὶ τούτῳ διακηρύξεως τοῦ δημάρχου, ᾗτις δημοσιευθήσεται διὰ ταχυκολλησέως καὶ δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως· πρὸ ὁκτώ ἡμερῶν. Ἐν δὲ τῷ διαστήματι τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ παραδίδονται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν δημάρχον ἢ τὸν ἄρμόδιον εἰδικὸν πᾶρεδρον αἱ κατὰ τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου. Αἱ ἐνστάσεις γίνονται καὶ ὑπὸ τρίτων, κοινοποιούμεναι τότε διὰ τοῦ ἄρμοδίου δημάρχου ἢ εἰδικοῦ παρέδρου εἰς τὸν φορολογούμενον, ὅστις δύναται νὰ προβάλῃ τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως (ἄρθρον 5). Παρελθούσης δὲ τῆς πρὸς παράδοσιν τῶν ἐνστάσεων προθεσμίας, ὁ κατάλογος μετὰ τῶν κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεων ἀποστέλλεται εἰς

καταρκτικὴν σύνταξιν τοῦ καταλόγου ἐκάστου τμήματος εἰς ἐπιτροπεῖαν ἐξ ἑνὸς οἰκονομικοῦ ὑπαλλήλου, ἑνὸς ἐπαρχιακοῦ μηχανικοῦ ἢ ἐργοδηγοῦ ἢ γεωμέτρου, καὶ ἑνὸς ἀστυνομικοῦ ἢ δημοτικοῦ ὑπαλλήλου ἢ δημοτικοῦ συμβούλου.

τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐντὸς πέντε ἡμερῶν. Ἐπιτροπὴ δὲ συγκατεμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ παρέδρου τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου, εἰς αὐτὴν περιφέρειαν κεῖται ἡ οἰκοδομή, δικάζει ἐριστικῶς καὶ ἀνεκκλητῶς τὰς δοθείσας κατὰ τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις· συνέρχεται δ' αὕτη ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐφορίας, τῇ προσκλήσει τοῦ ἐφόρου, ὅστις ὀρίζει τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς καὶ παύσεταί· κατὰ τὴν ἐκδοκασιν. Ὁ πρόεδρος τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου καλεῖται ἐπὶ ἀποδείξει, καὶ τούτου κωλυομένου, ὁ λαβὼν τὰς πλείονας ψήφους δημοτικὸς σύμβουλος (ἄρθρον 6). Ἡ ἐπιτροπὴ δ' αὕτη, περαιώσασα τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἐνστάσεων, κηρύττει τὸν κατάλογον ὀριστικῶν διὰ πράξεως αὐτῆς καταχωριζομένης κατωθὶ αὐτοῦ. Ὁ κατάλογος δ' οὗτος ἰσχύει διὰ πέντε ἔτη (ἄρθρον 7). Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς κατὰ τὸν κατάλογον ὀριστικῶς προσδιωρισμένης ἐτησίας προσόδου καὶ τοῦ διὰ τοῦ ἰσχύοντος νόμου ὀριζομένου ποσοῦ ἐγγείου φόρου, ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος συντάσσει καὶ παραπέμπει εἰς τὸν ταμίαν τὸν ἀναγκαῖον φορολογικὸν πίνακα, ἐμφαίνοντα τὸ ὄνοματεπώνυμον καὶ κατοικίαν τοῦ φορολογουμένου καὶ τὸ πᾶν τοῦ φόρου (ἄρθρον 8). Διαρκούντων τῶν πέντε ἐτῶν, τροποποιήσις τοῦ καταλόγου ἐπιτρέπεται μόνον α') ὁσάκις ἐγίνετο μεταβίβασις οἰκοδομῆς τινος, ὁπότε περὶ ταύτης παραδίδεται ὀφθαλμῶς ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου μετὰ τῶν ἀναγκαίων ἐγγράφων εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον, ὃ δὲ φόρος καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ νέου ἰδιοκτήτου ἀπὸ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου ἔτους¹, β')

¹ Σημειωτέον δὲ κατὰ τὸν ν. ΔΥΠ' τῆς 1 Ἀπριλίου 1887 (ἄρθρον 1) περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ εἰσπράξεως τῶν ἐσόδων νόμων οἱ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν κα

δασακίς οἰκοδομή τις κατηδαρίσθη ἢ ἔμει-
νεν ἀκατοίκητος, ἢ δὲ ἐγένετο χρήσις
αὐτῆς, ἂν ᾖ ἀποθήκη ἢ βιομηχανικὸν
κατάστημα· περὶ τούτου παραδίδεται ἐν-
τός τοῦ Δεκεμβρίου εἰς τὸν ἔφορον ἑνστα-
σις, δικαζομένη ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον
7 συγκροτουμένης ἐπιτροπῆς, καὶ γ' ὁ δά-
κικς ἐντὸς τοῦ ἔτους κατεστάθησαν φορο-
λογήσιμοι οἰκοδομαί, μὴ περιλαμβανόμε-
ναι εἰς τὸν κατάλογον, διὰ τὴν προσθή-
κην αὐτῶν ἐνεργοῦνται ἐπιμελεία τοῦ
ἐφόρου καὶ διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προ-
λαβόντος καταλόγου διατυπωθέντα (ἄρθ.
9). "Ἀρὰ κατάλογος συνταχθεὶς ἢ τροπο-
ποιηθεὶς παρὰ τὰς διατάξεις ταύτας δὲν
ἔχει κύρος· καὶ ἐκεῖνος, οὗ τὰ συμφέ-
ροντα ἤθελον προσβληθῇ ἐκ τῆς παρὰ
τὰς διατάξεις ταύτας συντάξεως ἢ τρο-
ποποιήσεως τοῦ καταλόγου, δικαιούται
νὰ προσφύγῃ εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια.

Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ νόμου 'ΒΟΕ'
τῆς 5 Αὐγούστου 1892 ὤρισθη ὅτι διαρ-
κούσης τῆς πενταετοῦς ἰσχύος τοῦ φορο-
λογικοῦ καταλόγου ἐπιτρέπεται προσ-
φυγὴ πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑ-
πουργείων πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ φόρου τῶν
διὰ τὴν αὐτὴν οἰκοδομήν δι: ἐγγεγραμ-
μένων ἢ δι' οἰκοδομὴν ἰνυπαρκτον ἢ δι'
οἰκοδομὴν ἀλλοτρίαν.

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ ἄρθ. 10
τοῦ νόμου ΚΒ' ὁ ἐπὶ τῆς ἐξηκριθωμένης
κατὰ τὰ ἀνωτέρω προσόδου προσδιορι-
σμός τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν ἐτελεῖτο

λοιπῶν ἀκινήτων κτημάτων ἐπιβαλλόμε-
νοι φόροι βαρύνουσι τοὺς τελευταίους ἰδιο-
κῆτας, οἰκιστὰς καὶ ἂν ᾖ ἐγγε-
γραμμένοι ἐν τῷ φορολογικῷ καταλόγῳ·
ὀφείλουσι δὲ πρὸς τοῦτο οἱ συντάσσον-
τες τὰ τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν ἐγγραφα
συμβολαιογράφοι νὰ πέμπωσι τῷ ἄρμο-
δίῳ οἰκονομικῷ ἔργῳ περίληψιν αὐτῶν
ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συντά-
ξεως αὐτῶν.

σὺν τῷ τῶν ἐγγείων φόρῳ κατ' ἔτος, ἢ
δὲ πληρωμὴ ἐγένετο τὴν 1 Φεβρουαρίου
τοῦ ἐπομένου ἔτους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ κατὰ
τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐκάστης χρήσεως βε-
θλίωσις τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν ἐπὶ
γετο σπουδαίας καθυστερήσεις περὶ τὴν
τοῦ φόρου εἰσπραξίν ὥς μὴ ὑπολειπομέ-
νων ἐντὸς τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους πρὸς
εἰσπραξίν ἢ μηνῶν ἐννέα ἢ καὶ ἔτι ὀλι-
γωτέραν διὰ τὴν πολλάκις συμβαίνουσαν
βραδείαν βεβελίσιν αὐτοῦ, ὤρισθη διὰ τοῦ
Νόμου ΑΥΠΗ' τῆς 11 Ἀπριλίου 1887
(ἄρθρ. 1) ὅτι ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν φό-
ρος βεβαιούται καὶ εἰσπράττεται κατ' ἔ-
τος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατὰ τὰς διατά-
ξεις τοῦ ΚΒ' νόμου ὁριστικοῦ καταστάν-
τος φορολογικοῦ καταλόγου τῶν οἰκοδο-
μῶν τοῦ ἀμέσως προηγουμένου ἔτους.
Ἐκ τῆς προσόδου δὲ τοῦ φόρου τῶν οἰ-
κοδομῶν 10 τοῖς 0/10 ἀνήκουσιν εἰς τὰ
δημοτικά, ταμεῖα τῶν οἰκείων δήμων
(ἄρθρ. 11). "Ὅστις διὰ τῶν δημάρχων ἢ
παρέδρων ἤθελε παραμελήσει τὴν τα-
κτικὴν τοῦ καταλόγου ἐκθεσίν ἢ δὲν ἤ-
θελεν ἀποστείλει ἐγκαιρῶς τὸν κατάλο-
γον εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφερον ἢ δὲν ἤ-
θελε δεχθῇ, παρουσιασθεῖσαν ἐντὸς τῆς
νομίμου προθεσμίας, ἑνστασιν ἢ δὲν ἤ-
θελεν ἐκδώσει εἰς τὸν παρουσιάσαντα αὐ-
τὴν τακτικὴν ἀπόδειξιν, ὑποβάλλεται
ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου αὐτοῦ νομάρχου
εἰς πειθαρχικὸν πρόστιμον 5—50 δραχ.,
ἐφαρμοζομένης ἐν ὑποτροπῇ τῆς διατά-
ξεως τοῦ ἄρθρου 487 τοῦ ποινικοῦ νό-
μου. Ἐν τούτοις μὴ γενομένης δεκτικῆς
τῆς ἐνστάσεως ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἢ πα-
ρέδρου, ἐπιδίδεται αὕτη ἐμπροθέσμως
εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον.

2) Φόρος τῶν ἐπιτηδευμάτων. Τὴν φο-
ρολογίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων διεῖπεν ὁ
νόμος τῆς 4 Νοεμβρίου 1837, ὃν ἠκύ-
ρωσεν ἐξ ἐλοκλήρου ὁ περὶ φόρου τῶν
ἐπιτηδευμάτων νόμος ΣΙΣ' τῆς 16 Ἀ-
πριλίου 1867. Κατὰ τὸν νόμον ΣΙΣ'

(άρθρον 1) πᾶς κάτοικος τῆς Ἑλλάδος, Ἑλλήν ἢ ἄλλοδαπός, ἐξασκῶν ἐν Ἑλλάδι ἐμπόριον, βιομηχανίαν, ἢ ἐν γένει ἐπάγγελμα, ὑπόκειται εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος. Ἀπαλλάσσονται δὲ τῆς καταβολῆς φόρου ἐπιτηδεύματος μόνον οἱ ἑξῆς : 1) Οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, δένδρουτείαν καὶ πᾶσαν ἄλλην γεωπονικὴν ἐργασίαν. 2) Οἱ παιμένες καὶ βοσκοὶ κτηνῶν. 3) Οἱ ἀημόσιοι καὶ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ὑπὴρέται, ὡς πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων τῆς θέσεως αὐτῶν. 4) Οἱ συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφοι. 5) Οἱ ἱερεῖς, διδασκαλοὶ καὶ καθηγηταὶ σχολείων (πλὴν τῶν διευθυνόντων ἰδιωτικῶν εκπαιδευτηρίων). 6) Οἱ ζωγράφοι, ἀγαματοποιοὶ καὶ γλύπται, θεωρούμενοι ὡς καλλιτέχναι. 7) Οἱ ἀχθοφόροι, ὕδροφόροι, ἐπιδιορθωταὶ σανδάλων καὶ ρακοςυλλέκται. 8) Οἱ ναῦται, λεμβούχοι καὶ κυβερνήται πλοίων μέχρι τόνων δέκα καὶ 9) οἱ ἐργαζόμενοι ἐπὶ μισθῷ ἢ ἡμερομισθίῳ εἰς ἐμπορικὰ ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα, ὡς καὶ οἱ μαθητευόμενοι, καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἐπιτηδεύματος, ὅταν οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν ὑπάγωνται εἰς τὴν β' καὶ τὴν γ' κατηγορίαν (άρθρ. 7). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι διὰ τοῦ ἀρθ. 6 τοῦ Διατ. 24 Ὁκτωβρίου 1877, ὅπερ ἐκυρώθη εἰτα διὰ τοῦ νόμου ΧΠΣ', ὑπεβλήθη εἰς φορολογίαν τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ὑπαλλήλου ἐμπορικοῦ ἢ βιομηχανικοῦ καταστήματος, περὶ οὗ ἐροῦμεν τὰ εἰκότα κατωτέρω. Προσθετέον, ὅτι κατὰ τὸν προκείμενον νόμον ΣΙΣ' τὰ ἐπιτηδεύματα, ὅσα δὲν ἀναφέρονται εἰς τὰ προσηρηθέντα αὐτῷ τιμολόγια καὶ δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὰς μνημονευθείσας ἐξαιρέσεις, ὑποβάλλονται ὡσαύτως εἰς φόρον, κατατασσόμενα εἰς μίαν τῶν τριῶν κατηγοριῶν ὑπὸ φόρον ὀριζόμενον διὰ σχετικὸν εἶδος ἐπιτηδεύματος δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἐκδιδομένης ἐπὶ γνω-

μοδοτήσῃ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου κατὰ τριετίαν δὲ πίναξ τῶν οὕτω προστεθέντων ἐπιτηδεύματων ὑποβάλλεται εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐπιψήφισιν (άρθρ. 8). Οἱ ἐπιτηδεύματι, ἤτοι οἱ ὑπαγόμενοι εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος, διαιροῦνται κατὰ τὸν νόμον (άρθρον 2) εἰς τρεῖς κατηγορίας : οἱ τῆς πρώτης κατηγορίας, ὧν ὁ φόρος κανονίζεται μόνον κατὰ λόγον τοῦ πληθυσμοῦ, ἐμφαίνονται ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Α' τιμολογίῳ (ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥΙΣ' τῆς 11 Ἀπριλίου 1887)· οἱ τῆς β' κατηγορίας, ὧν ὁ φόρος κανονίζεται κατὰ λόγον τοῦ τε πληθυσμοῦ καὶ τοῦ ἐνοικίου τῶν οἰκοδομῶν, ἐν αἷς ἡ ἐξασκεῖ τὸ ἐπιτήδευμα ἢ ἐνοικεῖ ὁ ἐπιτηδεύματις, ἐμφαίνονται ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Β' τιμολογίῳ (ὡς ἐτροποποιήθη ὡσαύτως διὰ τοῦ νόμου ΑΥΙΣ'). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ διάκρισις τοῦ ἐνοικίου εἰς κατὰ τὰς τῶν ἐπιτηδεύματι τῆς β' κατηγορίας, τῶν ἐξασκούντων τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν ἐν πόλεσιν, ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς πέντε χιλιάδας ψυχῶν, κατηργήθη διὰ τοῦ 3 ἀρθροῦ τοῦ νόμου ΑΨΠΗ' τῆς 1 Φεβρουαρίου 1890). Οἱ δὲ τῆς γ' κατηγορίας, ὧν ὁ φόρος ὀρίζεται ἀσχέτως πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὸ ἐνοίκιον, ἐμφαίνονται ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Γ' τιμολογίῳ. Καὶ τῶν μὲν εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπαγόμενων ἢ κατὰ τὰς οὐδεμίαν ἐπάγει δυσχέρειαν, διότι κατὰ τὸ τιμολόγιον ἐπὶ εἰσὶν αἱ διακρίσεις τοῦ πληθυσμοῦ ἤτοι, α') μέχρι 500 ψυχῶν· β') ἀπὸ 500—2000· γ') 2000—5000· δ') 5000—10000· ε') 10000—15000· ς') 15000—20000 καὶ ζ') 20000 καὶ ἐπέκεινα· ἐξ δὲ εἰσὶν αἱ κλάσεις, εἰς ἃς κατατάσσονται οἱ ἐπιτηδεύματις τῆς κατηγορίας ταύτης. Ὅθεν, συντασσόμενου κατὰ τὸ ἀρθρον 15 τοῦ καταλόγου κατὰ πόλιν ἢ χωρίον, ὁ Ἐφορὸς, γινώσκων

τὸν πληθυσμὸν τῶν πόλεων καὶ χωρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἐκ τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς (ἄρθρον 9), ἐνεργεῖ ἀπροσκόπτως τὴν κατάταξιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πληθυσμοῦ διάκρισιν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν κλάσιν. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 14 ἐδ. β' δι' ἕκαστον τῶν βοηθῶν, οἵτινες ἐργάζονται παρ' ἐπιτηδευματίας τῆς α' κατηγορίας, υποβάλλεται ὁ ἐπιτηδευματίας καὶ εἰς τὸ ἔκτον τοῦ δι' αὐτὸν ὠρισαμένου φόρου* ὥστε, ἂν συμβῇ νὰ ὦσιν ἐξ οἱ βοηθοί, θέλει καταβάλλει διπλάσιον φόρον. Ἡ τοιαύτη δὲ προσθήκη φόρου δὲν γίνεται κατὰ τὸν νόμον εἰς τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν δύο ἐτέρων κατηγοριῶν Β' καὶ Γ' διὰ τοὺς παρ' αὐτοῖς ἐργαζομένους βοηθοὺς (δρα ἐδάφιον 9 τοῦ ἄρθρ. 6). Ἐν δὲ τῇ β' κατηγορίᾳ πλὴν τοῦ πληθυσμοῦ λαμβάνεται ὡς βᾶσις κατὰ τὸν νόμον ΣΙΣ' (τροποποιηθέντα ἐν τούτῳ ὑπὸ τοῦ νόμου ΛΥΠΗ') καὶ τὸ ἐνοίκιον διὰ τὴν κατάταξιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Τὸ καταβάλλομενον ὑπὸ τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῆς κατηγορίας ταύτης ἐνοίκιον εἴτε διὰ τὸ κατὰστημα, ἔνθα ἐξασκεῖ τὸ ἐπιτηδεύμα, εἴτε διὰ τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ κατοικεῖ, ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ νομοθέτου ὡς τὸ πρακτικώτερον μέσον πρὸς τελεσφόρον κατάταξιν εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν τάξιν. Ὡς ἐν τῷ τιμολογίῳ ἐμφαίνεται, αἱ διακρίσεις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κλάσεων δὲν διαφέρουσι τοῦ διὰ τοὺς τῆς α' κατηγορίας ἐπιτηδευματίας ὑπὸ στοιχείον Α' τιμολογίου. ὅθεν ὀφείλει ὁ ἔφορος νὰ ἔχῃ καὶ ἐνταῦθα ὡς γνώμονα τὸν πληθυσμὸν τῶν πόλεων καὶ χωρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ. Διὰ τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν μερῶν, ἔνθα ὁ πληθυσμὸς δὲν ὑπερβαίνει τὰς 2,000 ψυχάς, τὸ ἐνοίκιον δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὀψις (ἄρθρ. 4 § δ'), ὅθεν ἡ κατάταξις αὐτῶν γίνεται καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ τῶν τῆς α' κατηγορίας ἐπιτηδευματιῶν· ἀλλ' ἐν

πληθυσμῷ ἀνωτέρῳ ὑπῆρχον ἐν ἐκάστῃ κλάσει δύο φορολογικαὶ βαθμίδες· οὕτως ἐν πληθυσμῷ 2,000—2,500 δύο βαθμίδες, ἐν πληθυσμῷ 5,000—10,000 βαθμίδες τρεῖς κτλ. ὁ δὲ ἔφορος, συντάσσων τὸν κατάλογον, ὤφειλε νὰ ἐξακριβώσῃ εἴτε ἐκ τοῦ ὀριστικοῦ καταλόγου τῶν οἰκοδομῶν, εἴτε δι' ἐκτιμήσεως ἢ δι' ἄλλων ἐπισήμων ἐγγράφων, ὅταν ἡ οἰκοδομή ᾖ ναι ἐκ τῶν ἐξηρημένων φόρου κατὰ τὸν νόμον, τὸ ἐνοίκιον, ὅπερ ἕκαστος ἐπιτηδευματίας καταβάλλει εἴτε διὰ τὸ κατὰστημα, ἐν ᾗ ἐξασκεῖ τὸ ἐπιτηδεύμα αὐτοῦ, εἴτε διὰ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ κατοικεῖ· ὁπότερον δὲ τῶν ἐνοικίων εἶδει νὰ ἔχῃ ἐξηκριβωμένον, δηλοῦται ἐκ τοῦ Τιμολογίου, ὅπερ ὀρίζει τοὺς ἐπιτηδευματίας, εἰς ὧν τὴν κατάταξιν λαμβάνεται ὡς βᾶσις τὸ ἐνοίκιον τῆς ἰδιαίτης κατοικίας ἢ τοῦ καταστήματος· γινώσκων δὲ τὰ ἐνοίκια, ὅπερ καταβάλλουσιν οἱ τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἐπιτηδευματίαι, δὲν ἡ γνῶσις βεβαίως τὸ ἀνώτατον ποσὸν τοῦ ἐτησίου ἐνοικίου, ὅθεν διαιρῶν τοῦτο διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φορολογικῶν βαθμίδων καὶ ἔχων ὡς βᾶσιν τὸ εὐρεθησόμενον ποσόν, ἤτοι τὸ πηλίκον, ἐτέλει εὐχερῶς τὴν κατάταξιν. Ὅσοι ἐπιτηδευματίαι καταβάλλουσιν ἐνοίκιον μὴ ὑπερβαῖνον τὸ πηλίκον τοῦτο, κατατάσσονται εἰς τὴν κατωτάτην τάξιν, ἥτοι τὴν πρώτην· ὅσοι δὲ καταβάλλουσιν ἐνοίκιον, ὑπερβαῖνον μὲν τὸ πηλίκον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ διπλάσιον αὐτοῦ, κατατάσσονται εἰς τὴν ἀμέσως ἀνωτέραν τάξιν, ἥτοι τὴν δευτέραν· ὅσοι δὲ καταβάλλουσιν ἐνοίκιον ὑπερβαῖνον μὲν τὸ διπλάσιον τοῦ πηλίκου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ τριπλάσιον αὐτοῦ, κατατάσσονται εἰς τὴν τρίτην τάξιν καὶ οὕτω καθέξῃ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ πρώτῃ ἀπεδείχθη διὰ πολλοὶ κατάρθουν νὰ ἀποφύγῃσι τὴν νόμιμον φορολογίαν μισθοῦντες οἰκοδομὰς καὶ οἰκήματα ἐπὶ μικροῖς ἐνοικίοις, διὰ τοῦ νόμου ΛΥΠΗ'

(ἄρθρ. 3) ὥρισθη ὅτι καταργεῖται μὲν ἡ διάκρισις τοῦ ἐνοικίου ἐν τῇ καταρτίσει τῶν φορολογικῶν καταλόγων τῶν ἐπιτηδευματῶν τῶν πόλεων, ὧν ὁ πληθυσμός υπερβαίνει τὰς 5 χιλιάδας, ἡ δὲ ἐν αὐτοῖς κατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν, τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Β τιμολογίῳ, τελεῖται καλουμένων τριῶν ἐπιτηδευματιῶν, οἵτινες ἔχοντες πρὸ ἀφαικμῶν τὸν τοῦ προτέρου ἔτους φορολογικὸν κατάλογον καὶ προστιθέντες εἰς αὐτὸν τοὺς τυχόν παραλειφθέντας, συντάσσει πίνακα ἀναγράφοντα κατ' αὐξήσαντα ἀριθμὸν πάντας τοὺς ἐπιτηδευματίας τοῦτους κατὰ σειράν, ἐνδεικνύουσιν τὴν μείζονα ἢ ἥττονα ἔκτασιν τοῦ ἐξασκουμένου ὑπ' ἐκάστου τούτων ἐπιτηδεύματος (τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ ἐμφαινόντος τὸν ἀνώτερον καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς), μεθ' ὃ ὁ οἶκον. ἔφορος, ὁ τελώνης καὶ ὁ ἀρμόδιος δημάρχος τελοῦσι τὴν κατάταξιν τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ ἐγγεγραμμένων ἐπιτηδευματιῶν εἰς ἐκάστην τῶν τάξεων τοῦ τιμολογίου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως εἰς ἣν ἀνήκουσιν οἱ ἐπιτηδευματῖαι· ἐκλέγονται δὲ οἱ τρεῖς οὗτοι ἐπιτηδευματῖαι ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀριστικοῖς φορολογικοῖς καταλόγοις τοῦ ἔτους, τοῦ προηγουμένου τῆς φορολογικῆς τριετίας, ἐγγεγραμμένων κατ' εἶδος ἐπιτηδευματιῶν, οἵτινες ἐκλέγουσι προσέτι καὶ τέταρτον ἐπιτηδευματιῶν ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων ἐπιτροπῆς) (Νόμου ΔΨΠΗ' ἄρθρ. 3 καὶ 4)· ἐκλέγονται δὲ καλοῦντος τοῦ Νομάρχου (ἢ, ὅπου δὲν ἔδραυε Νομάρχης, τοῦ Βιρηνοδίκου) διὰ προγράμματος ἀναγινωσκόμενου ἐπ' ἐκκλησίας καὶ τοιχοκολλόμενου ἐν τοῖς δημοσιωτέροις μέρεσιν (ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν ἀποστολῆς ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῆς περιφέρειας, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ πόλις, τῶν ὀριστικῶν τοῦ προηγουμένου ἔτους τῆς δι' ἣν συντάσσονται οἱ κατάλογοι τριετίας φορολογικῶν κα

ταλόγων τῶν ἐπιτηδευματιῶν, 2 ὑπάγονται εἰς τὸ ὑπὸ στοιχείῳ Β τιμολογίον) τοὺς ἐν αὐταῖς ἐπιτηδευματίας κατ' εἶδος ἐπιτηδεύματος ἵνα συνέλθωσι πρὸς ἐκλογὴν ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ (Διατ. 1 Φεβρ. 1890 περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἄρθρ. 3—6 τοῦ περὶ ἐπιτηδευματιῶν νόμου ΔΨΠΗ'). Ἐν δὲ τῇ γ' κατηγορίᾳ ὁ φόρος ὀρίζεται εἰδικῶς καθ' ἑκάστην ἐπιτηδευματιᾶν μεθ' αὐτῆς λογιζόμενου τοῦ πληθυσμοῦ ἢ τοῦ ἐνοικίου· ἐξαιροῦνται οἱ βυρσοδέψαι, οἱ ἔμποροι ξυλείας, οἱ ἔμποροι καπνοῦ μεγάλης ποσότητος, οἱ κεραμιδιοποιοὶ καὶ οἱ κατασκευασταὶ βαρελίων, περὶ ὧν εἰδικῇ ὥρισθῇ διάκρισις τοῦ πληθυσμοῦ, οὐδεμίαν παρουσιάζουσα εἰς τὴν κατάταξιν δυσκολίαν. Κατὰ τὸν νόμον ΣΙΓ' (ἄρθρ. 15) ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ἐκάστης ἐπαρχίας συντάττει συμπράττοντος τοῦ οἰκείου δημάρχου ἢ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ, τὸν κατάλογον τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα· ἀλλ' ἐν ὃ δημάρχος, εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ χρόνου τῆς συντάξεως τοῦ καταλόγου, δὲν παρευρεθῇ οὔτε αὐτοπροσώπως οὔτε δι' ἀντιπροσώπου, ὁ ἔφορος προβαίνει μόνος εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ καταλόγου, διαφωνίας δὲ τυχόν ἐγερθείσης μεταξὺ τοῦ ἐφόρου καὶ τοῦ δημάρχου, καταχωρίζεται ἐν ἰδιαιτέρῳ πρωτοκόλλῳ ἡ γνώμη τοῦ τελευταίου, ἣ τις τίθεται ὑπ' ὅψει τῆς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ δικάζεται ὡς ἐνστάσις. Ἀλλ' ὡς προεῖρηται ἤδη, ἡ κατάταξις τῶν ἐν τῷ ὑπὸ στοιχείῳ Β' ἐπιτηδευματιῶν καὶ κατάρτισις τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου ἀνετέθη διὰ τοῦ Ν. ΔΨΠΗ' εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον, συμπράττοντα οὐ μόνον μετὰ τοῦ δημάρχου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ τελώνου (καί, μὴ ὑπάρχοντος τοιοῦτου, ἐτέρου δημοσίου λειτουργοῦ, ἐξοριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν). Ὁ κατάλογος συντάσσεται κατὰ πόλιν ἢ χωρίον. Χρόνος συντάξεως

τοῦ καταλόγου ὠρίζετο ὁ μὴν Δεκέμβριος τοῦ ἀμέσως προηγούμενου ἔτους, ἀλλ' ὡς ὀφόμεθα παρακατιόντες, ἐνεώτερισε κατὰ τοῦτο ὁ νόμος ΧΚΗ', ὀρίσας, ὅτι ἡ σύνταξις τῶν φορολογικῶν καταλόγων ἄρχεται ἀπὸ 1 Αὐγούστου. Ἐκτίθεται δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 16 ὁ κατάλογος οὗτος εἰς τὸ ἀρμόδιον δημαρχικὸν κατάστημα καὶ εἰς τὰ παρεδρεῖα ἐπὶ δέκα συνεχεῖς ἡμέρας, προηγούμενης ἐπὶ τούτῳ διακηρύξεως τοῦ δημάρχου, δημοσιευμένης διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως πρὸ ὁκτώ ἡμερῶν. Ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ παραδίδονται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν δήμαρχον ἢ τὸν ἀρμόδιον εἰδικὸν παρέδρου αἱ κατὰ τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις. Αἱ ἐνστάσεις γίνονται καὶ ὑπὸ τρίτων κοινοποιοῦνται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ τοῦ δημάρχου ἢ παρεδρου εἰς τὸν καθ' οὗ ἡ ἐνστάσις, ἵνα προβάλῃ τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως (ἄρθρ. 16). Παρελθούσης δὲ τῆς πρὸς παράδοσιν τῶν ἐνστάσεων προθεσμίας, ὁ κατάλογος μετὰ τῶν δοθεισῶν κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεων ἀποστέλλεται εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐντὸς πέντε ἡμερῶν (ἄρθρ. 17). Ὁ νόμος ΣΙΣ' ὠρίζετο προσέτι, ὅτι τὰς ἐνστάσεις ταύτας δικάζει δριστικῶς ἐπιτροπεία, συγκειμένη ἐκ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, τοῦ προέδρου τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ ἐξασκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὡς θέλομεν παρατηρήσαι κατωτέρω, ἐπεξετάθη μὲν ὁ κύκλος τῆς δικαζούσης ἐπιτροπῆς διὰ τοῦ νόμου ΧΚΗ', μετεβλήθη δὲ ριζηδὸν ἡ συγκρότησις αὐτῆς διὰ τοῦ Ν. ΛΨΠΗ' (ἄρθρ. 8). Ἐπίσης ὠρίζεν ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ κατὰ τοῦ δριστικοῦ καταλόγου προσφυγὴ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν εἰς ἐκείνους μόνον τῶν ἐν αὐτῷ ἐγγεγραμμένων, οἵτινες αἰτοῦσι τὴν δια-

γραφὴν αὐτῶν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν μετήλθον ἐπιτήδευμά τι, ὑποκείμενον εἰς φόρον, ὁπότε τὸ Ὑπουργεῖον δύναται νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸν κατάλογον (ἄρθρ. 17) ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη κατηργήθη διὰ τοῦ τελευταῖον ψηφισθέντος νόμου ΒΦΗΔ'. Ἡ δικάζουσα ἐπιτροπὴ, περατώσασα τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἐνστάσεων, κηρύττει τὸν κατάλογον δριστικὸν διὰ πράξεως αὐτῆς, καταχωριζομένης κάτωθι αὐτοῦ. Τοῦ καταλόγου τούτου, ἰσχύοντος δι' ἐν ἑαυτῷ, ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ὀφείλει νὰ χορηγῇ ἀντίγραφον, ἐπικεκυρωμένον ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν (ἄρθρ. 18). Ἐν τούτοις δὲ στέλλεται οὗτος ὑπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου εἰς τὸν ταμίαν πρὸς ἐξπραξίν τῶν βεβαιωθέντων φόρων (ἄρθρ. 19). Γίνεται δὲ ἡ καταβολὴ τοῦ φόρου καθ' ἐξαμηνίαν, λογιζομένης ἀδαιρέτου ἐκάστης ἐξαμηνίας, κατὰ μὲν τὸν μῆνα Ἰανουάριον τοῦ τῆς α' ἐξαμηνίας, κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον τοῦ τῆς β' (ἄρθρ. 20). Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς οἱ κατάλογοι καταρτισθέντες ὑπὸ τοῦ ἐφόρου κατὰ πόλιν καὶ χωρίον, παραπέμπονται ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν δήμαρχον, ὅστις ἐκδιδὸς ἀμέσως τὴν προσήκουσαν διακήρυξιν παραπέμπει μετ' ἀντιτύπου αὐτῆς τοὺς διὰ τὰ χωρία τῆς περιφέρειας αὐτοῦ καταλόγους εἰς τὰ παρεδρεῖα ἢ δικηρυξὶς δημοσιεύεται ὑπ' αὐτοῦ μὲν τοῦ δημάρχου ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ δήμου αὐτοῦ, ὑπὸ δὲ τῶν παρέδρων εἰς τὰ χωρία δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως καὶ τοιχοκολλήσεως ὁκτὼ τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς καθ' ἣν ἄρχεται ἡ πρὸς ἐκθεσιν τοῦ καταλόγου δεκαήμερος προθεσμία. Διελάδομεν ἤδη, ὅτι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 16) αἱ ὑπὸ τρίτων γεγόμεναι ἐνστάσεις κοινοποιοῦνται εἰς τὸν καθ' οὗ ἡ ἐνστάσις, ἵνα κομίσῃ τὰς ἀντιρρήσεις αὐτοῦ ἐντὸς 8 ἡμερῶν· τοιζῶται ἐνστάσεις εἶναι αἱ γεγόμεναι διὰ τὴν ἐγγρα-

φὴν ἐπιτηδευματιῶν μὴ περιληφθέντων εἰς τὸν ἐκτεθέντα κατάλογον· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος, οὗ ἡ ἐγγραφή δι' ἐνστάσεως ἐζητήθη, δὲν δύναται νὰ γινώσκῃ αὐτό, πρέπει ἐγκαίρως νὰ γίνηται ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένη κοινοποίησις πρὸς προσαγωγὴν τῶν ἀντιρρήσεων. Σημειωτέον, ὅτι εἰς οὐδένᾳ ἐπιτρέπεται νὰ ἐξασκῇ ἐπιτηδεύματι, φορολογούμενον κατὰ τὸν προκείμενον νόμον, ἂν μὴ λάβῃ εἰδικὴν πρὸς τοῦτο φορολογικὴν ἄδειαν, ἐκδοθεμένην ὑπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καθ' ἐξαμηνίαν καὶ παραδιδόμενην εἰς τὸν ἐπιτηδευματίαν ὑπὸ τοῦ ταμίου κατὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου (ἄρθρ. 21), τὸ ἀντίτιμον δὲ ἐκάστης ἀδείας ὄρων ὑπὸ τοῦ νόμου, ΒΟΕ' τῆς 5 Ἀυγούστου 1892 εἰς λεπτὰ πεντήκοντα, συμπεριλαμβανομένη μετὰ τοῦ ἐπιτηδεύματος. Εἶναι δὲ ἡ ἀδεία προσωπικὴ καὶ ἰσχύει δι' ὃ ἐξελθὼν ἄτομον· ὅθεν ἕκαστος συνέταιρος, υποβαλλόμενος εἰς ἴδιον φόρον, λαμβάνει ἴδιαν ἄδειαν. Μόνον δὲ διὰ τοὺς βοηθοὺς δὲν ἐκδίδεται ἴδιε ἄδεια, ἀναφερομένου ἀπλῶς τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν ἐν τῇ ἄδειᾳ τῶν προϊσταμένων (ἄρθ. 22). Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ ἐπιτηδευματίας ὀφείλει νὰ ἐμφανίσῃ τὴν ἄδειαν αὐτοῦ, ἅμα ζητηθεῖσαν ὑπὸ οἰασδήποτε ἀρχῆς (ἄρθ. 22). Πᾶς δ' ἐπιτηδευματίας, μὴ ἔχων τὴν ἄδειαν ταύτην, παρεμποδίζεται διοικητικῶς εἰς τὴν περαιτέρω τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ ἄσκησιν, ὑπὸ πάσης δημοσίας ἀρχῆς, αἰτήσῃ τοῦ ταμίου ἢ τοῦ ὁμοσίου εἰσπράκτορος. Ἡ δὲ παρεμποδισὶς αὕτη γίνεται μετὰ δυο μῆνας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξαμηνίας. Ἀλλ' ἡ παρεμποδισὶς τῶν μεταβατικῶν (ἢ ἄλλως κινήτων καλουμένων) ἐπιτηδευματιῶν δύναται νὰ γίνη εὐθὺς ὡς ἤρξατο ἡ ἐξαμηνία. Ἀλλ' οἱ παρεμποδισθέντες ἐπιτηδευματίαι ἐπαναλαμβάνουσιν τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν, ἅμα καὶ ἀβαλόντες τὸν φόρον καὶ λαβόντες τὴν

ἄδειαν (ἄρθρ. 23). Εἴπομεν, ὅτι ἡ διοικητικὴ παρέμβασις γίνεται ὑπὸ πάσης ἀρχῆς δημοσίας. Διασαφητέον ὅμως νομίζομεν, ὅτι εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ταμίου ἢ τοῦ εἰσπράκτορος ἀπόκειται νὰ ζητήσῃ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παρεμποδισμοῦ τὴν συνδρομὴν τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς. Διὰ τοὺς δικηγόρους, φέσ' εἰπεῖν, δύναται νὰ ζητηθῇ παρὰ τοῦ ἀρμοδίου προέδρου δικαστηρίου ἢ εἰσαγγελέως νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς καθυστεροῦντας τοὺς φόρους αὐτῶν ἡ ἐξέταξις τοῦ δικηγορικοῦ ἐπιτηδεύματος πρὸ τῆς ἀποτίσεως τῶν φόρων παρὰ τοῦ τελωνίου δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διακοπὴ τῶν σχέσεων τοῦ τελωνείου πρὸς τοὺς καθυστεροῦντας τοὺς φόρους αὐτῶν ἐμπόρου· παρὰ τοῦ ἀστυνομικοῦ ἢ τῆς χωροφυλακῆς ἢ παρεμποδισμοῦ τοσούτων ἐπιτηδευματιῶν, ἐργαζομένων εἴτε ἐν καταστήματι εἴτε ἐν οὐκλήρῳ. Οἱ δὲ τυχόν παρεμποδισθέντες ἐπαναλαμβάνουσιν τὸ ἔργον αὐτῶν, ἅμα πληρώσαντες καὶ λαβόντες τὴν ἄδειαν. Ὑπὸ τῆς ῥητέας, ὅτι ἡ αἰτήσις περὶ διοικητικῆς παρεμποδισμοῦ δὲν κωλύει τὸν ταμίαν ἢ τὸν ἐπιτετραμμένον τὴν εἰσπραξίν εἰσπράκτορα νὰ μετέλθῃ καὶ τὰλλα ἐναγκαστικὰ μέτρα. Σημειωτέον, ὅτι ὁ θέλων νὰ διακόψῃ κατὰ τὴν δευτέραν ἐξαμηνίαν τοῦ ἔτους τὸ ἐπιτηδεύμα αὐτοῦ, ἢ νὰ μεταβῇ εἰς μέρος ἔχον μείζω ἢ ἐλάττω πληθυσμόν, ἢ νὰ ἐπιλάβηται τῆς ἐξάσκησεως ἐπιτηδεύματος, υποβαλλομένου εἰς ἀνώτερον τοῦ ἐν τῷ καταλόγῳ σημειωθέντος φόρου, ὀφείλει νὰ δηλώσῃ τοῦτο δι' ἀναφοράς, ἐπιδιδόμενης καὶ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος, εἰς τὸν ἀρμόδιον ἔφορον ἢ δήμαρχον 15 ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δευτέρας ἐξαμηνίας. Ἐπὶ ἵποφάσει δὲ τῆς ἐκδικηζούσης τὰς ἐνστάσεις ἐπιτροπῆς, συγκαλουμένης ὑπὸ τοῦ ἐφόρου, ἐπέρχεται εἰς τὸν ὁριστικόν κατάλογον ἡ προσήκουσα μεταβολή. Ἐὰν δὲ τυχόν εἰσπράχθῃ ὁ

φόρος, ἐπιστρέφεται κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν (ἄρθρ. 24). Οἱ δὲ τελευτήσαντες ἐπιτηδευματαὶ ἀπαλλάσσονται τοῦ φόρου, τοῦ ἀναλογούντος εἰς τὸ μετὰ τὸν θάνατον χρονικὸν διάστημα τῆς ἐξαμηνίας (ἄρθρ. 25). Οἱ δὲ μὴ περιληφθέντες τυχὸν ἐν τῷ καταλόγῳ ἐπιτηδευματαὶ, ὡς καὶ οἱ μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἔτους ἐπιλαβόμενοι τῆς ἐξασκήσεως ἐπιτηδεύματος, ὑποβαλλόμενοι εἰς ἀνώτερον φόρον, καταγράφονται ὑπὸ τοῦ ἐφόρου εἰς ἰδιαίτερον κατάλογον, ὅστις, ἄνευ προηγουμένης ἐκθέσεως, κηρύττεται ἐκτελεστός κατ' ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς, ἐὰν ἐπὶ δηλώσει αὐτῶν τῶν ἐπιτηδευματιῶν συνετάχθη. Ἐὰν δὲ οἴκοθεν ὁ οἰκονομικός ἔφορος ἀνεκάλυψε τοὺς ἐπιτηδευματίας τούτους, ὁ συμπληρωτικός οὗτος κατάλογος ὑποβάλλεται εἰς τὴν ὠρισμένην διὰ τὸν ἀρχικὸν κατάλογον διαδικασίαν. Προκειμένου δὲ περὶ ἄλλοδαπῶν βιομηχάνων, οὔτε σταθερὰν διαμονὴν ἔχόντων, οὔτε ἐγγύτησιν προσφερόντων περὶ τῆς καταβολῆς τοῦ φόρου, ὁ συμπληρωτικός κατάλογος δύναται νὰ κηρυχθῇ ἐκτελεστός ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς ἁμέσως, τῇ αἰτήσει τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου (ἄρθρ. 26). Προσθετέον, ὅτι πᾶσα αἴτησις περὶ ἐλαττώσεως τοῦ φόρου λόγῳ ἰσφαλμένου χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἢ λόγῳ μὴ ἀσκήσεως αὐτοῦ διὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν, εἶναι ἀπαράδεκτος μετὰ τὴν λήξιν τῆς πρὸς ἑκθεσιν τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου καὶ ὑποβολῆς τῶν ἐνστάσεων προηγουμένης. Πᾶσα δὲ αἴτησις περὶ ἐπιστροφῆς ἢ διαγραφῆς φόρου ἔνεκα διακοπῆς ἢ μεταβολῆς ἐπιτηδεύματος κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα, μὴ γενομένη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως, εἰς ἣν ὁ φόρος ἀνήκει, παραγράφεται (ἄρθρ. 27). Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 28—31 ὁρίζονται αἱ ἐξῆς ποιναὶ: Ὁ δὴμαρχος τιμωρεῖται διὰ χρηματικῆς ποινῆς δραχ. 30—200, ἐπι-

βαλλομένης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου τῶν πλημμελειοδικῶν, α') ἐὰν ἁμελήσῃ τὴν ἔγκαιρον ἐκδοσιν καὶ δημοσίευσιν τῆς περὶ ἐκθέσεως τοῦ καταλόγου διακηρύξεως καὶ τὴν εἰς τὰ παραδρεῖα ἀποστολὴν ἀποσπασμάτων τοῦ καταλόγου δι' ἕκαστον χωρίον, κατὰ τὸ ἄρθρ. 16' β') ἐὰν μὴ ἀποστείλῃ εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον τὰς κατὰ τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις σὺν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ ἐντὸς τῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 17 πενθημέρου προηγουμένης καὶ γ') ἐὰν μὴ συνδράμῃ τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον, μετέχων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ 15 ἄρθρου τῆς ἐξακριβώσεως τῶν φορολογητέων ἐπιτηδευμάτων (ἄρθρ. 28). Τὰ δὲ μέλη τῆς δικαζούσης τὰς ἐνστάσεις ἐπιτροπῆς τιμωροῦνται διὰ προστίμου δραχ. 30—200, ἐὰν, τακτικῶς προσκληθέντα, δὲν παρευρίθησαν κατὰ τὴν προσδιορισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἡμέραν ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου. Ὑποκειται δὲ καὶ εἰς πολιτικὴν ἀποζημίωσιν, ἐὰν ἐκ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν ἐπὶ πᾶσι ζημία εἰς τὸ Δημόσιον ἔνεκα κακῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου (ἄρθρ. 29). Πᾶς δ' ὑπάλληλος, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ ταμίου ἢ τοῦ δημοσίου εἰσπράκτορος εἰς διοικητικὴν παρεμπόδισιν τοῦ ἑαυτοῦ ἀδείας ἐπιτηδεύματος καὶ ἀποποιήσας τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ, ὑπόκειται εἰς πρόστιμον δραχ. 30—200· καταδικάζεται δὲ καὶ ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων ἐπὶ ἀρνήσει ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 30). Τὰ πρόστιμα δὲ ταῦτα ὑποβάλλονται ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου αὐτῶν Ὑπουργοῦ, προηγηθείσης τῆς ἀπολογίας τοῦ τιμωρουμένου ὑπαλλήλου (ἄρθρ. 31). Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΧΚΒ' τῆς 27 Ἰουνίου 1877 ἐπὶ πᾶσι αἱ ἐξῆς καινοτομίαι: α') εἰσῆχθη τὸ σύστημα τῆς δηλώσεως πρὸς σύνταξιν τῶν καταλόγων ἐν ταῖς πρωτευούσαις τῶν Νομῶν καὶ ἐπαρχίῶν, καθ' ὅπως ἐπιτηδευματίας ὀφείλει ν' ἀπευθύνῃ ἐντὸς τοῦ Ἀυγούστου

ήλωσιν έφ' άπλου χάρτου προς τον δήμαρχον (άρθρ. 2). (Σημειωτέον όμως ότι διά του τελευταίου ψηφισθέντος ν. ΒΦΉΔ' έτροποποιήθησαν εν μέρει τα της δηλώσεως) 6') ή άλλοτε μονοετής ίσχύς του όριστικού καταλόγου έκηρύχθη διαρκούσα επί τριετίαν, ου ένεκεν ου μόνον ή ύπηρεσία άπηλλάγη της κατ' έτος έκ νέου συντάξεως και έκδικάσεως αυτού δλοκλήρου, άπορροφώσης μακρόν χρόνον, αλλά και οι έπιτηδευματίαι άποφεύγουσι την άδιάλειπτον ενόχλησιν, και τό έργον της έτησίας αναθεωρήσεως, εύχερες καταστάιν, συντελεί εις την προσθήκην πολλών βελτιώσεων εις τον μόνιμον κατάλογον, αΐτινες παρελείποντο διά την έξ δλοκλήρου ανανέωσιν αυτού. γ') παρετάθη ή των ενστάσεων διορία από δέκα εις δεκαπέντε ήμέρας. δ') καθιερώθη ή πληρεστέρα συγκρότησις της δικαζούσης τας ενστάσεις έπιτροπής' σημειωτέον ουχ ήττον ότι πρό τινος διά των νόμων ΔΨΠΗ' και ΒΟΕ' μεταβλήθησαν έξ δλοκλήρου τα της καταρτίσεως της έπιτροπής, καταργηθεισών των σχετικών διατάξεων του τε άρχικού νόμου ΣΙΣ' και του νόμου ΧΚΗ' ε') εισήχθη τό σύστημα της άποζημιώσεως των μελών της έπιτροπής και του εισηγητού αυτής οικονομικού έφόρου, χορηγούμενων αυτοίς (επί δέκα μόν συνεδρίας εν γένει, επί είκοσι δέ εν Αθήναις, Σύμφ και Πάτραις) εν μόν ταίς πρωτεύουσαις των νομών δραχμών πέντε καθ' έκαστην συνεδρίαν, εν δέ ταίς των έπαρχιών τριών. Σημειωτέον όμως ότι την άποζημιώσιν ταύτην δύναται ο επί των Οικονομικών Έπουργός να περιορίση και εις μόνον τό τρίτον ένεκεν ελιγωρίας αύτών. ζ') ή προς σύνταξιν του καταλόγου διορία παρετάθη εις πέντε μήνας, λαμβανομένους πάντας εκ του προηγούμενου έτους. ζ') έπεβλήθη εις πάσας τας άρχάς του Κράτους τό χρέος

να συντρέχουσι τους έπιτετραμένους την σύνταξιν του καταλόγου και ειδικότερον ώρίσθησαν οι τό χρέος τουτο ιδίως έχοντες δημόσιοι υπάλληλοι και ύπηρέται. 'Ωρίσθη δ' άμα και ποινή ένεκεν άρνήσεως συνδρομής, ήν δ,τε δήμαρχος και ο οικονομικός έφορος άφείλουνι πάντοτε να καταγγέλλωσιν εις τον Έπουργόν των Οικονομικών, όστις ου μόνον δύναται του τελευταίου έδαφίου του άρθρου 3 του νόμου τουτου, αλλά και του άρθρου 4 του περί πειθαρχικής εξουσίας ΧΛΔ' νόμου επιβάλλει πειθαρχικάς ποινάς η') έματαιώθη ή συνήθως κατά τό πρότερον σύστημα γινόμενη άδικία έγγραφών εν άγνοία των έγγραφέντων, ής ένεκα πλείσται αιτήσεις άπαλλαγών έπλήρουν τα γραφετα της ύπηρεσίας. Κατά τον νόμον τουτον οι δηλώσαντες, και εκ των μη δηλωσάντων οι εν τω προγενεστέρω καταλόγω έγγεγραμμένοι άρκούντως γινώσκουσι την ανάγκην του να εξετάσωσι κατά την δεκαπενθήμερον προθεσμίαν τον έκτεθειμένον κατάλογον και ποιήσωσιν τα ενστάσεις αύτών. οι δέ λοιποί, οι μη γινώσκοντες τον χαρκτηρισμόν αύτών ως έπιτηδευματιών, προσήκον να είδοποιώνται διά κλητορικής έπιδόσεως ότι ενεγράφησαν. Διό του καταλόγου όριστιού καταστάνας ουδεμία πλέον ένστασις ή προσφυγή επιτρέπεται ή μόνον κατά την έτησίαν αναθεώρησιν και τας εν τω άρθρω 6 αναφερόμενας περιπτώσεις. 0') ενισχύθη ή καταβολή του φόρου διά της ποινής, ήν άπαγγέλλει τό άρθρον 8 κατά των μη άποτισάντων αυτών δι' όλου του έτους. Σημειωτέον όμως ότι διά του νόμου ΔΥΙΓ' της 1 Απριλίου 1887 (άρθρ. 2) ώρίσθη ότι πάντες οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι, εάν μη καταβληθώσιν άχρι της 31 Ιανουαρίου του έπομένου έτους, υπόκεινται εις πρόσθετον τέλος 20 τοις εκατόν, και εις τόκον ύπερμερίας πρὸς

ὅ τοις ἑκατὸν ἀπὸ τῆς νενομισμένης πρὸς καταβολὴν ἡμέρας· ὅθεν ἡ εἰδικὴ διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ νόμου ΧΚΗ' δὲν ἔχει ἐφεξῆς ἰσχύν. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι διὰ τοῦ νόμου τούτου ὠρίσθη, ὅτι ἡ πρὸς βεβλίσιν τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐργασία ἄρχεται ἀπὸ τῆς α' Αὐγούστου (ἄρθρ. 1), αἱ δὲ τῶν ἐπιτηδευματιῶν δηλώσεις τελοῦνται ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μηνός. Γίνεται δὲ ἡ δήλωσις ὡς ἑξῆς: ἕκαστος ἐπιτηδευματίας ἐπιδίδωσι τῇ δημοτικῇ ἀρχῇ ἐντὸς τοῦ μηνός Αὐγούστου εἰς διπλοῦν δῆλωσιν ἐγγράφον, ἐν ᾧ σημειοῦται τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ δηλοῦντος, τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ, ἡ τοποθεσία τοῦ γαταστήματος, τὸ ἐτήσιον ἐνοίκιον αὐτοῦ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐργαζόμενοι συνεταιριοὶ καὶ βοηθοί, τῶν δὲ μὴ ἔχοντων καταστήματα σημειοῦται ἡ τοποθεσία τοῦ οἴκου. Ἡ δὲ δημοτικὴ ἀρχὴ παραλαμβάνει τὴν δῆλωσιν ἑκάστου, κρατεῖ τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο πρωτοτύπων αὐτῆς καὶ ἐπιστρέφει τὸ ἕτερον εἰς τὸν ἐπιτηδευματίαν, τεθεωρημένον ὑπ' αὐτῆς. Καὶ ἐὰν ὁ ἐπιτηδευματίας ᾖ ἄγράφματος, ἡ δῆλωσις ὑπογράφεται ὑπὸ δύο μαρτύρων καὶ ἐγχειρίζεται τῷ δημάρχῳ, ὅστις ἀναγινώσκει αὐτὴν τῷ δηλοῦντι, θεωρεῖ αὐτὴν καὶ βεβαιῶν τὴν παράδοσιν, ἐπιστρέφειν κατὰ τὰ προεξηρημένα τὸ ἐν τῶν πρωτοτύπων. Πᾶσα δὲ δῆλωσις, δοθεῖσα εἰς ἄλλην παρὰ τὴν ἀρμοδίαν δημοτικὴν ἀρχήν, θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη. Ὁ δημάρχος τέλος κρατεῖ τὸ βιβλίον τῆς μεταγραφῆς ὑπὸ ἰδίαν εὐθύνην, ἐν ᾧ μεταγράφει τὰς δηλώσεις κατ' αὐξοντα ἀριθμὸν, σημειούμενον ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος ἑκάστου ἐπιτηδευματίου ἐν τῇ ἐπὶ τοῦτῃ στήλῃ τῶν παρατηρήσεων τοῦ βιβλίου τὰς ὑπὸ τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ ἐπιβαλλομένας παρατηρήσεις καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος καὶ τὴν ἑκτασιν αὐτοῦ. Τὸ βι-

βλίον δὲ τοῦτο κλείεται διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ δημάρχου τὸ ἐσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου καὶ παραπέμπεται πρὸς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον μέχρι τῆς δεκάτης τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου τὸ βραδύτερον μετὰ τῶν γενομένων δηλώσεων. Εἰς ἴδιον δὲ φύλλον τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἐγγράφονται ὑπὸ τοῦ δημάρχου οἱ μὴ δηλώσαντες τὰ ἐπαγγέλματα αὐτῶν ἐπιτηδευματίαι. Ὅποταν δ' οἱ δημάρχοι ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν ἐφορίαν τὰς δηλώσεις μετὰ τοῦ βιβλίου τῆς μεταγραφῆς αὐτῶν, οἱ οἰκονομικοὶ ἔφοροι καταβάλλουσι πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν παραλειφθέντων ἐπιτηδευματιῶν, ἀκολουθοῦντες ἀπαρεγκλίτως τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ εἰρημένου νόμου, μεθ' ὃ καταρτίζουσι τὸν κατάλογον κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 3 καὶ 4 τοῦ νόμου, φροντίζοντες ἅμα τῇ συντάξει τοῦ καταλόγου νὰ κοινοποιήσωσι διὰ δικαστικοῦ κλητήρος (τηρεῦντες τὰς περὶ ἐπιδόσεως διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας) τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου κανονιζομένην ἐγγραφὴν εἰδοποίησιν εἰς τοὺς ἐν τῷ προηγουμένῳ ἔδαφίῳ ἢ ἀναφερομένους ἐπιτηδευματίας περὶ τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν ἐν τῷ καταλόγῳ καὶ τοῦ ὕψοντος ἀριθμοῦ αὐτοῦ, ὅφ' ὃν εἶναι ἐγγεγραμμένοι, εἰς δὲ τοὺς συνεταιρίους ἰδίαν εἰδοποίησιν περὶ τῆς ἐν τῷ καταλόγῳ ἐγγραφῆς αὐτῶν. Ἡ ἐργασία τοῦ οἰκονομικοῦ ἔφορου ἐν τῇ τῶν καταλόγων καταρτίσει εἶναι οὐσιωδὴς, διότι αὐτὸς τρόπον τινὰ ἀντιπροσωπεύει κατὰ τοῦτο ἰδίως τὴν Πολιτείαν. Διὰ τοῦτο παραχωρεῖται αὐτῷ μακρὰ προθεσμία καὶ ἐπιβάλλεται αὐτῷ αὐστηρότερον τὸ καθήκον τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν ὁρισμῶν τῆς § α' τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ εἰρημένου νόμου. Ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος ὀφείλει νὰ πληροφορητῇ ἀκριβῶς παρὰ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς τὰ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν προμηθειῶν ἐνὸς ἑκάστου ἐμπορίου ἡ ἐπιτε-

δευματίου, παρὰ δὲ τῆς λιμενικῆς τὰ τῆς ναυτιλίας πρὸς ἐγγράφην καὶ κατάταξιν τῶν πλοίων, παρὰ δὲ τῆς ἀστυνομικῆς τὰ πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἐξακριβώσιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν, ἐπαγγελμάτων καὶ τῆς εὐρύτητος αὐτῶν, παρὰ δὲ τῆς δασονομικῆς τὰ περὶ ὕλοτόμων καὶ ξυλεμπόρων, παρὰ δὲ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν εἰσπρακτέων πᾶσαν πληροφρίην, ἣν παρέχει αὐτοῖς ἡ τῶν καθήκοντων αὐτῶν ἐκτέλεσις. Ὁ κατάλογος, οὕτω κατορτισθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶν ἐφόρων, ἀποστέλλεται πρὸς τὸν ἀρμόδιον δῆμαρχον τὴν 20 Ὀκτωβρίου τὸ βραδύτερον, ἵνα κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ νόμου ἐνεργήσῃ τὴν δημοσίευσιν καὶ ἔκθεσιν αὐτοῦ καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει τὸ ἄρθρον 16 τοῦ νόμου τοῦ 1867. Κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τοῦ νόμου τούτου ὁ κατάλογος κηρύσσεται ἐκτελεστός τὴν 20 Δεκεμβρίου τὸ βραδύτερον ἐν ἀνάγκῃ ἢ μόνον διὰ τοῦ νόμου Ψ' ἡ Δ' (ἄρθρ. 1) ἐπετρέπη τῷ Ὑπουργῷ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ νὰ παρατείνῃ τὴν προθεσίαν ταύτην. Ὅθεν ὀφείλουσιν οἱ πρόεδροι τῶν ἐπιτροπῶν νὰ μεριμνῶσιν, ὅπως ἡ ἐκδίκασις τῶν κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεων περατωτῇ ἐμπροθέως. Ἐπιβάλλεται δὲ αὐτοῖς τε καὶ τῷ οἰκονομικῷ ἐφόρῳ τὰ καθήκοντα νὰ καταγγέλλωσιν ἄμέσως τὴν ῥαθυμίαν ἢ ἄρνησιν ὑπηρεσίας τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὸν Ὑπουργόν τῶν Οἰκονομικῶν.

Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΧΠς' τῆς 27 Ἰαν. 1878, δι' οὗ ἐκυρώθη τὸ Διάταγμα τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1877, ἐξετάθη μὲν ἡ τῶν ἐπιτηδευμάτων φορολογία καὶ εἰς ἐπιτηδεύματα μὴ πρότερον φορολογούμενα, ἐκανονίσθησαν δὲ προσφορώτερον τὰ τῆς φορολογίας τινῶν ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων. Καὶ ἐπαγγέλματα μὲν, εἰς ἃ ἐπεξετάθη ὁ τῶν ἐπιτηδευμάτων φόρος, εἶναι τρία, ἥτοι: α') τὸ τῶν ἐμπορευμάτων ὀλικῶς ἢ ἡμιολικῶς, β') τὰ τῶν

μεγαλεμπόρων καὶ γ') τὸ τῶν ὑπαλλήλων καταστήματος. Συμπεριελήθησαν δὲ εἰς ταῦτα καὶ τὰ τῶν τραπεζιτῶν καὶ τοκιστῶν, διότι τοῦτου μὲν μετερρυθμίσθη ὁ ὥσιτάς, ἐκείνου δὲ καὶ ὁ φόρος. Ἡσφαλίσθη δὲ ἡ βεβίωσις καὶ ἐπιμέτρησις τοῦ φόρου τῶν παλαιῶν ἐπιτηδευμάτων.

Ὁ ΧΚΗ' νόμος ἐτροποποιήθη κατὰ τινα διὰ τοῦ νόμου Ψ' ἡ Δ' τῆς 23 Μαρτίου 1880. Ἐν πρώτοις κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ νόμου ΧΚΗ' α' πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ ἐπὶ τριετίαν ἰσχύοντος φορολογικοῦ καταλόγου τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν πρωτευουσῶν τῶν νομῶν ἢ τῶν ἐπαρχιῶν ἐνστάσεις τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἔδει νὰ γίνωνται ἐντὸς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ προηγούμενου ἔτους, ἀλλ' ἡ ἐποχὴ αὕτη ἀπεδείχθη πάνυ ἀκατάλληλος πρὸς τοῦτο, διότι ἀπὸ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου μέχρι τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου μεσολαβοῦσι πέντε μῆνες, ἐπομένως πολλοὶ ἐπιτηδευματῆαι δὲν ἠδύναντο νὰ προῖδωσιν, ἂν κατὰ τὸ ἐπὶ ἐτος θὰ ἐξακολουθήσας τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν ἢ θὰ ἐπιδροθῶσιν εἰς τὴν ἐνάσκεισιν ἑτέρου ἐπιτηδευματος, ὑποκειμένου εἰς κατώτερον φρον. Διὰ τοῦτο ὤρισθη ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 τοῦ νόμου Ψ' ἡ Δ', ὅτι αἱ πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ καταλόγου ἐνστάσεις ἐπιδίδονται μέχρι τῆς 15 Δεκεμβρίου τοῦ ἁμέσως προηγούμενου ἔτους, ἢ δὲ μεταβολὴ τῆς πρὸς ἐπίδοσιν τῶν ἐνστάσεων προθεσμίας προσέκλεσε τὸ 2 ἑδάφιον, κατ' ὃ δὲ Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 6 ὀριζομένην προθεσίαν καὶ πέρα τῆς 20 Δεκεμβρίου, διότι δὲν εἶναι εὐκολον, τοῦλάχιστον ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι, νὰ κατορθωθῇ ἡ συγκρότησις τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἡ ἐκδίκασις τῶν ἐνστάσεων ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν διὰ δὲ τοῦ 3 ἑδαφίου ἐκανονίσθη ὁ τρόπος, κατ' ὃν γίνεται ἡ διαγραφὴ τῶν

θανόντων καὶ πτωχευσάντων. Διὰ δὲ τοῦ 2 ἄρθρου ἐξωμοιώθη ἡ πόλις Πειραιῶς ὡς πρὸς τὴν βεβαίωσιν φόρου ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων πρὸς πρωτεύουσαν ἐπαρχίας, διότι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐξασκοῦνται ἐπιτηδεύματα, οἷα καὶ ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν ἢ ἐπαρχιῶν. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος Ἀττικῆς συντάσσει τὸν φορολογικὸν κατάλογον Πειραιῶς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ΧΚΗ'. Διὰ τοῦ 3 ἄρθρου ἀνεπληρώθη τὸ ἐν τῷ νόμῳ ΧΚΗ' ὑπάρχον κενὸν ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν συμπληρωτικοῦ καταλόγου καὶ τὴν διαδικασίαν αὐτοῦ· ἀναγράφεται δ' ἐν αὐτῷ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ μετὰ τὴν ὀριστικότητα τοῦ καταλόγου ἐπιδιδόμενου εἰς τὴν ἐξάσκησιν ἐπιτηδεύματός τινος ὑποκειμένου εἰς φόρον νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ μνησθέντος νόμου, καὶ ὀρίζονται τὰ ἐπακόλουθα τῆς παραλείψεως τῆς δηλώσεως. Διὰ δὲ τοῦ 4 ἄρθρου 5 καταργεῖται τὸ ἄρθρ. 10 τοῦ διὰ τοῦ νόμου ΧΠΣ' κυρωθέντος Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1877, τῆς πείρας ἀποδείξεως, ὅτι ἦν ἀπλή πολυτέλεια ἡ διάταξις τῆς παρεμβάσεως τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ὀριζόμενα ἐπιτηδεύματα, καὶ ἡ τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ὅθεν ἔκτοτε αἱ ἐνστάσεις τῶν ἐν τῷ καταργηθέντι ἄρθρῳ κατονομαζομένων ἐπιτηδευματιῶν δικάζονται ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων γενικῆς ἐπιτροπῆς. Προδήλως δὲ καὶ μετὰ τὸν νόμον ΨΗΔ' μόνον ὁ κατάλογος τῆς πρωτεύουσῆς συντάσσεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ΧΚΗ' καὶ ἔχει τριτὴν ἰσχύν, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν χωρίων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸν δῆμον τῆς πρωτεύουσῆς, διότι διὰ τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν χωρίων τούτων συντάσσεται ἴδιος κατάλογος καὶ ἰσχύει ἐπὶ ἐν μόνον ἔτος, ὡς καὶ οἱ κατάλογοι τῶν ἄλλων δῆμων ὧν ἑκτὸς τῆς πρωτεύουσῆς, ὧν ἡ σύν-

ταξις ἄρχεται ἀπὸ τῆς 1 Δεκεμβρίου.

Διὰ τοῦ νόμου εἴτα ΑΨΠΗ' τῆς 22 Δεκεμβρίου 1889 ὠρίσθη μὲν, ὡς εἵπομεν ἂνωτέρω, ὅτι πρὸς σύνταξιν τῶν φορολογικῶν καταλόγων τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν πόλεων, ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 5 γιλιάδας ψυχῶν, ἡ κατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῶν ἐν τῷ ὑπὸ στοιχεῖον Β' τιμολογίῳ ἀναφερομένων τελεῖται διὰ τῆς συμπτύξεως τοιῶν ἐξ ἐκάστου ἐπιτηδεύματος ἐπιτηδευματιῶν, καταργουμένης τῆς διακρίσεως τοῦ ἐνοικίου. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΟΕ' (ἄρθρ. 6) ὠρίσθη ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ νόμου τούτου ἐφαρμόζονται διὰ μὲν τοὺς ἀσκοῦντας ἐπιτήδευμα φορολογητέον ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν ἀσχετῶς τοῦ πληθυσμοῦ, διὰ δὲ τὰς ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, ἐὰν ὁ κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν πληθυσμὸς αὐτῶν ὑπερβαῖνῃ τὰς δέκα χιλιάδας· μετεβλήθησαν δ' ὅλοσχερῶς αἱ περὶ συστάσεως τῆς ἐκδικαζούσης τὰς ἐνστάσεις ἐπιτροπῆς διατάξεις τοῦ τε ΣΙΣ' νόμου καὶ τοῦ νόμου ΧΚΗ'. Κατ' αὐτὸν δὲ τοῦτον τὸν νόμον ΑΨΠΗ' (ἄρθρον 8) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν νόμον ΒΟΕ' (ἄρθρ. 6) ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδικάσεως τῶν ἐνστάσεων ἐπιτροπεὶα συγκροτεῖται ὡς πρὸς μὲν τὰς ἀναγομένας εἰς τὸ ὑπὸ στοιχεῖον Β' τιμολογίον ἐκ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἐνὸς οἰκονομικοῦ ἐπιθεωρητοῦ, ἢ, ἐν ἑλλείψει τοιοῦτου, ἐνὸς ἐκ τῶν οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων τῶν ἐν τῇ πόλει ἐδρεύοντων, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἐν ἀπουσίᾳ δὲ ἡ κωλύματι τούτου, τοῦ λαθόντος τὰς πλείονας ψήφους κατὰ σειρὰν δημοτικοῦ συμβούλου, τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν, ἢ ἐνὸς Πρωτοδίκου ὑπ' αὐτοῦ ὀριζομένου, ἢ, ἐν δὲν ἐδρεύῃ ἐν τῇ πόλει Πρωτοδικεῖον, τοῦ Εἰρηνοδίκου, καὶ ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 6 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐκλεγμένου ἐπιτηδευματίου ἐξ ἐκάστου εἵδους ἐπιτη-

δεύματος, ὡς πρὸς δὲ τὰς ἐνστάσεις τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰ Α' καὶ Γ' τιμολόγια συγκροτεῖται ἐκ τῶν ἄνω τεσσάρων πρώτων μελῶν.

Σημειωτέον εἰδικώτερον ἐν τέλει περὶ τῆς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ΧΚΗ' νόμου τοῦ 1877 καὶ Ψ'Δ' νόμου τοῦ 1880 ἀναθεωρήσεως ἐκάστοτε τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς ἐπαρχίας ἐξασκούντων τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν, ὅτι ἡ ἀναθεώρησις αὕτη περιλαμβάνει κατὰ τὸ ἄρθρ. 6 τοῦ ΧΚΗ' νόμου τὰς ἐξῆς τέσσαρας περιπτώσεις: α') τὴν προσθήκην νέων ἐπιτηδευματιῶν, β') τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἐγγεγραμμένου ἐπιτηδευματίου ἢ μεταθέσιν αὐτοῦ εἰς ἀνωτέρου φόρου ἐπιτήδευμα, γ') ἐπεκτένειν μετὰ τὴν ὀριστικότητα τοῦ μονίμου καταλόγου, γ') τὴν διαγραφὴν δι' ἐγκατάλειψιν ἐπιτηδεύματος ἢ μεταθέσιν εἰς κατώτερον ἐπιτήδευμα· δι' ἀμφότερα δὲ ἐπιτρέπεται μόνον κατ' ἐνστάσιν τοῦ ἐγγεγραμμένου καὶ ἂν ἡ ὑπαγορευθεῖσα αὐτὰ περίστασις συνῆθῃ μετὰ τὴν ὀριστικὴν σύνταξιν τοῦ μονίμου καταλόγου, γ') τὴν διαγραφὴν ἐνεκα θανάτου ἢ πτωχεύσεως. Καὶ κατὰ μὲν τὴν α' περίπτωση ἡ ἀναθεώρησις γίνεται διὰ τῆς συντάξεως συμπληρωτικοῦ καταλόγου τῶν νέων ἐπιτηδευματιῶν, ὑποβαλλομένου εἰς τὴν διὰ τὸν ἀρχικὸν κατὰλογον ὀριζομένην διαδικασίαν (ἄρθρ. 3 Ψ'Δ' νόμου) καὶ ἀποτελοῦντος μετὰ τὴν ὀριστικότητα αὐτοῦ ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ ἀρχικοῦ καταλόγου· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐνεργεῖται ἡ ἀναθεώρησις κατὰ τὴν β' περίπτωσιν ἐνεκὲν ἐπεκτάσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἐγγεγραμμένου ἐν τῷ ἀρχικῷ καταλόγῳ ἐπιτηδευματίου ἢ μεταθέσεως αὐτοῦ εἰς ἀνωτέρου φόρου ἐπιτήδευμα, διαγραφομένου δι' ἀποφάσεως τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς τοῦ τοιοῦτου ἐπιτηδευματίου ἐκ τοῦ ἀρ-

χικοῦ καταλόγου μετὰ τὴν κήρυξιν ὀριστικοῦ τοῦ ἐν ᾧ οὗτος συμπεριελήφθη ἐπ' ἀνωτέρῳ φόρῳ συμπληρωματικοῦ καταλόγου. Ὑπάρχει δὲ περίπτωσις ἐπεκτάσεως μὲν τοῦ ἐπιτηδεύματος τινος, ὅταν, μηδαμῶς μεταβάλλων τὸ εἶδος τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ, ἐπεκτείνῃ τοῦτο· οἷον ὁ «καφεπώλης ἄνευ σφαιριστήριου», ὑπαγόμενος εἰς τὴν Α' κλάσιν τοῦ Β' τιμολογίου τοῦ ΣΙΓ' νόμου, προσκτώμενος σφαιριστήριον, δεόν νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν Γ' κλάσιν τοῦ αὐτοῦ τιμολογίου, ἢ ὁ σπωλητὴς εἰδῶν ἐκ αἰδήρου καὶ μετάλλων μικρᾶς ἄξιας, ὑπαγόμενος εἰς τὴν Β' κλάσιν τοῦ Β' καὶ οὗτος τιμολογίου, καθιστάμενος «ἐμπορὸς σιδηρικῶν εἰς μεγάλας ποσότητας», δεόν νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν Δ' κλάσιν τοῦ αὐτοῦ τιμολογίου, ἢ ὁ λιανικῶς τῶς ἐμπορευόμενος, ἂν ὀλιγῶς ἢ ἡμιολικῶς ἤδη ἐμπορεύεται, δεόν νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ΧΠΓ' νόμου τῆς 27 Ἰανουαρίου 1878. Μετάθεσις δὲ εἰς ἀνωτέρου φόρου ἐπιτήδευμα ἐπέρχεται διὰ μεταβολῆς ἰδίως τοῦ ἐξασκουμένου ἐπιτηδεύματος. Ἐὰν λ. χ. ὁ εἰς τὴν Β' κλάσιν τοῦ Α' τιμολογίου ὑπαγόμενος «ἀπλοῦς ράπτῃς» κατὰ τὴν «ἐμπορορράπτῃς», δεόν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν Δ' κλάσιν τοῦ Β' τιμολογίου, μετατιθέμενος εἰς ἀνωτέρου φόρου ἐπιτήδευμα· ἐπίσης ἐὰν ὁ ὑπαγόμενος εἰς τὴν Β' κλάσιν τοῦ Β' τιμολογίου αἷμπαρος ἐτοίμων εὐρωπαϊκῶν ἐνδυμάτων ἢ ὁ αἷμπαρος εὐρωπαϊκῶν πύλων μεταβάλλῃ τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ εἰς τὸ τοῦ αἷμπαρου διαφόρων ὑφασμάτων, ἥτοι βαμβακερῶν, μεταξωτῶν κτλ., πρέπον νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν Γ' κλάσιν τοῦ αὐτοῦ τιμολογίου.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐνεργεῖται ἀναθεώρησις τοῦ καταλόγου ἐνεκὲν ἐπεκτάσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἐγγεγραμμένου ἐπιτηδευματίου ἢ μεταθέσεως αὐτοῦ εἰς ἀνωτέρου φόρου ἐπιτήδευμα μόνον

ὁπότε ἑκατέρα τούτων ἐπῆλθε μετὰ τὴν ὀριστικότητα τοῦ μονίμου καταλόγου, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὅτι, εἰάν τις ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ἀρχικῷ φορολογικῷ καταλόγῳ τῶν ἐπιτηδευμάτων οὐδὲν ἔπεισεν ἢ μετέβαλεν ὃ ἐξήσκει ἐπιτήδευμα καὶ δι' ὃ ἐγένετο ἡ ἐγγραφή αὐτοῦ ἐν τῷ ἀρχικῷ καταλόγῳ, ὡς πρὸς τοῦτον ὑπάρχει οἶονεὶ δεδικασμένον καὶ δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀναθεώρησις τοῦ ἀρχικοῦ καταλόγου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνασύνταξιν τούτου χρεωθῆταται δι' ἄνωτέρου φόρου ὁ τοιοῦτος ἐπιτηδεύματις. Κατὰ δὲ τὴν γ' περίπτωσιν ἐνεργεῖται ἀναθεώρησις τοῦ ἀρχικοῦ φορολογικοῦ καταλόγου, διαγραφομένου τοῦ ἐπιτηδεύματός ἢ ἐλαττουμένου τοῦ φόρου αὐτοῦ (δι' ἐγκατάλειψιν τοῦ ἐπιτηδεύματος ἢ μετάθεσιν εἰς κατώτερου φόρου ἐπιτήδευμα) δι' ἀποφάσεως τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς, μόνον εἰάν ἐξηγήτατο τοῦτο ὁ ἐνδιαφερόμενος ἐμπαροῦστος δι' ἐνστάσεως αὐτοῦ (ἄρθρ. 1 Ψ'δ' νόμου)· μετὰ τὴν δὲ εἰς κατώτερου φόρου ἐπιτήδευμα ἐπέρχεται εἴτε ἐνεκα περιορισμοῦ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐπιτηδεύματος, εἴτε ἐνεκα μεταβολῆς τοῦ ἐπιτηδεύματος, οἷον «ὃ μετὰ σφαιριστηρίου καφεπώλης» ἐγένετο «καφεπώλης ἄνευ σφαιριστηρίου», ὁ «ἔμπορος σιδηρῶν εἰς μεγάλας ποσότητας» ἐγένετο «πωλητὴς εἰδῶν ἐκ σιδήρου καὶ μετάλλου μικρᾶς ἄξιας», ὁ «ἔμπορος ῥάπτῃς» ἐγένετο «ῥάπτῃς ἀπλούς», ὁ «ἔμπορος ὑφασμάτων» ἐγένετο «ἔμπορος πλῶν» καὶ οὕτω καθέξης. Καὶ πάλιν ὁ μὲν τοῦτο δι' ἀναθεώρησεως τοῦ καταλόγου ἐλαττοῦται ἐνεκα μεταθέσεως εἰς κατώτερον ἐπιτήδευμα ὁ φόρος ἐπιτηδεύματός τινός, ὁ δὲ καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ ἐπῆλθε μετὰ τὴν ὀριστικότητα τοῦ ἀρχικοῦ καταλόγου, ὅθεν δὲν δικαιούται εἰς τοιαύτην ἐλάττωσιν φόρου ὁ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δρῶν μετερχόμενος τὸ ἐπιτήδευμα

αὐτοῦ, ὅφ' ὧς ἐξασκῶν αὐτὸ ἐνεγράφη εἰς τὸν ἀρχικὸν φορολογικὸν κατάλογον. Τέλος δὲ κατὰ τὴν δ' περίπτωσιν ἡ διὰ διαγραφῆς ἐνεκα θανάτου ἢ πτωχεύσεως ἐπιτηδεύματός ἀναθεώρησις τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου ἐνεργεῖται αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 1' τοῦ Ψ'δ' νόμου. Ἐπ' ἀνάγκας ὅμως ἐν περιπτώσει τοιαύτης διαγραφῆς νὰ προκαλῆται πιστοποίηση τοῦ ἀρμοδίου ληξιάρχου ἢ γαμματέως τῶν πρωτοδικῶν περὶ τῆς τελευτῆς ἢ πτωχεύσεως τοῦ διαγραφομένου φορολογουμένου, καὶ ἐπισυνάπτεται αὕτη εἰς τὴν περὶ διαγραφῆς ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς, ἡ δὲ δὲν πιστοποιεῖται τοιοῦτοτρόπως ὁ νόμιμος τῆς γενομένης τυχὸν διαγραφῆς λόγος νὰ γνωστοποιῆται τοῦτο εἰς τὸ Ὑπουργεῖον.

Ἐπελθὼν εἴτα ὁ νόμος BOE' τῆς 5 Αὐγούστου 1892 περὶ συμπληρώσεως καὶ μεταρρυθμίσεως τῶν παλίων φορολογικῶν νόμων προσδιώρισεν ἄλλως τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος τῶν ἐν τῷ ΧΠς' νόμῳ δοξαζομένων ὑπαλλήλων κατὰ τὴν ἀξίαν, προσέθηκε δύο δεκατημόρια εἰς τὸν φόρον ἐπὶ τῶν ἐπιτηδεύματων, μετερρύθμισε κατὰ τὰ προρρηθέντα διατάξεις τινὰς τοῦ νόμου Α'ΓΠΗ' καὶ ἐκύρωσε τὰς ἐγκυκλίους, δι' ὧν ὑπεβλήθησαν εἰς φόρον ἐπιτηδεύματα, μὴ ἔως τότε φορολογούμενα. Ἐπελθὼν δὲ τέλος ἐσχάτως ὁ νόμος ΒΦΗΔ' τῆς 30 Ἰουνίου 1894 οὐ μόνον ἐκύρωσε τὸ ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου 1898 Π. Διάταγμα, τροποποιήσας ἐν μέρει αὐτό, δι' οὗ ὑπεβάλλονται εἰς φορολογίαν ἐπιτηδεύματα τινὰ, μὴ περιλαμβανόμενα ἐν τοῖς προτέροις νόμοις, ἀλλὰ καὶ καθήργησε τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 17 § 3 τοῦ νόμου ΣΙς', τοῖς ἄρθροις 2, 3 καὶ 4 τοῦ νόμου ΧΚΗ', τῷ ἄρθρ. 4 τοῦ ν. Ψ'δ', τῷ ἄρθρ. 3 τοῦ Α'ΓΙς' καὶ τῷ ἄρθρ. 11 τοῦ BOE' νόμου διατάξεις, καθιερώσας καὶ τὴν παράβολον καὶ παράτοπον διὰ

ταξιν ὅτι οὐδεμία αἰτήσις περὶ ἀναγνώ-
ρίσεως δικαιώματος ἢ ἀπαιτήσεως, προ-
ερχομένης ἐκ δοσοληψίας κατὰ τὴν ἀσκη-
σιν τοῦ ἐπιτηδεύματος ἢ ἐχούσης σχέ-
σιν πρὸς αὐτό, ἐπιτρέπεται νὰ ὑποβληθῇ
εἰς δικαστήριον ἢ ἄλλην ἀρχήν, ἂν δὲν
ἐπισυναφθῇ ἡ ἀδεία τῆς ἀσκήσεως τοῦ
ἐπιτηδεύματος καὶ τὸ ἀποδεικτικὸν τῆς
πληρωμῆς τοῦ φόρου ὡς πρὸς τὰς δύο
τελευταίας τριμηνίας τοῦ ἔτους. Ἄλλ' αἱ
διατάξεις τοῦ νόμου ΒΨΗΔ' ἰσχύουσι μό-
νον ὡς πρὸς τοὺς ἐπιτηδευματίας τῶν
πρωτευουσῶν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν νο-
μῶν, πρὸς δὲ καὶ τῶν πόλεων, ὧν ὁ πλη-
θυσμὸς ὑπερβίνει τὰς τρεῖς χιλιάδας.

Ὑπολείπεται νῦν νὰ ἐξετάσωμεν τὸ
ζήτημα: δικαιούται ὁ πολίτης νὰ προσ-
φύγῃ εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ἐξα-
ναγκαζόμενος εἰς τὴν καταβολὴν φόρου
παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ φόρου οἰκο-
δομῶν ἢ περὶ φόρου ἐπιτηδευμάτων νό-
μου; Τὸ μὲν σ' ψήφισμα τῆς Ἰουνίου
συνελεύσεως τῆς 3 Σεπτεμβρίου εἶχε ρη-
τῶς ἐξαίρεσει τῆς δικαστικῆς δικαιοδο-
σίας τοὺς φόρους τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἐπι-
τηδευμάτων, τὸ δὲ νέον ἡμῶν Σύνταγμα
τοῦ 1864 (ἄρθρον 101) ρητῶς ὥρισεν,
ὅτι δι' εἰδικοῦ νόμου ζύνεται νὰ δημι-
ουργηθῇ διοικητικὴ δικαιοδοσία: ὅθεν οἱ
ὑφ' ἑαυτοῖς νόμοι περὶ φόρου οἰκοδομῶν
καὶ περὶ φόρου ἐπιτηδευμάτων, εἰς ἀνε-
λύσαμεν, καθιερώσαντες τὴν διοικητικὴν
δικαιοδοσίαν εἰς τὴν βεβαίωσιν τῶν φό-
ρων τούτων, ἀποκλείουσι προδήλως τὴν
τῶν δικαστηρίων ἀνάμειξιν ἐν τῇ ἐκδικά-
σει τῆς οὐσίας τῶν φορολογικῶν τούτων
ὑποθέσεων. Ὅθεν, ἂν ὁ πολίτης ὑπεχρε-
ώθῃ παρὰ τὸν νόμον εἰς πληρωμὴν φο-
ρου δι' ἀκατοίκητον οἶκον ἢ εἰς πληρω-
μὴν φόρου δι' ἐπιτήδευμα, μὴ ὑπεβαλλό-
μενον εἰς φόρον, ὅτ' τῶν νενυμισμένων
ἀρχῶν, δὲν δικαιούται νὰ προσφύγῃ εἰς
τὰ δικαστήρια, ἀντιτείνων εἰς τὴν κατα-
βολὴν τοῦ φόρου ἢ ἐξαιτούμενος τὴν ἐπι-

στροφὴν αὐτοῦ εἰς παραχθέντος, διότι εἰς
τὰς ἀρχὰς ταύτας ἀνατίθεται ἀποκλει-
στικῶς ἡ κρίσις καὶ ἀπόφασις περὶ
τοῦ ἂν ὁ πολίτης ὀφείλῃ ἢ μὴ φό-
ρον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου.
Ἀλλὰ τὴν ὁρθότητα πάσης ἀποφά-
σεως (εἴτε ἀπορρίπει ἀπὸ δικαστικῆς δι-
καιοδοσίας εἴτε ἀπὸ διοικητικῆς) ἐγγυᾶ-
ται (ἢ ὑποτίθεται ὅτι ἐγγυᾶται) μόνῃ ἡ
τήρησις τῶν νενυμισμένων διατυπώσεων.
Μόναι αἱ ὁρισμέναι ἐν τῷ νόμῳ περὶ
φόρου ἀρχαὶ ἐν τῇ πληρότητι αὐτῶν καὶ
κατὰ τοὺς νενυμισμένους τύπους ἐνεργοῦ-
σαι δικαιούται νὰ ποφῇνῶνται ἂν πρέπη
ἢ μὴ νὰ καταβληθῇ φόρος ἐν τῇ δεῖνι
ἢ δεῖνι περιπτώσει ὑπὸ τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος
φορολογουμένου: ἀλλὰ ὅθεν αἱ ἀρχαὶ αὗ-
ται νὰ καταρτίζονται ἐννόμως καὶ νὰ
τηρῶσι τὰς νενυμισμένας διατυπώσεις ἐν
τῇ ἐκδόσει τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν. Ὅ-
θεν, ἂν δὲν ἐτηρήθωσαν ἐν ταύταις αἱ δια-
τάξεις τοῦ νόμου, αἱ ἀποφάσεις αὗται
δύνανται νὰ προσβληθῶσιν ὡς ἄκυροι,
καὶ ἀρμοδία ἀρχή, ὅπως ἀποφῇνηται
περὶ τοῦ ἄκυρου αὐτῶν, εἶναι ἡ τακτικὴ
δικαστικὴ ἐξουσία, διότι αὕτη κέκληται
ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ποφῇνηται κατὰ κα-
νόνα περὶ τῆς ἀνορθώσεως τῶν ὑφ' οἰου-
δήποτε προσβληθέντων δικαιωμάτων,
ὅθεν καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὸν νόμιμον ἢ παρά-
νομον πάσης διοικητικῆς πράξεως, ἥς
τὰς προϋποθέσεις καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐν-
εργείας ὀρίζει εἰδικῶς ὁ νόμος, καθ' ὅσον
ἐξ αὐτῆς ἐζημιώθῃ ὁ πολίτης. Ἀλλως
δὲ, ἂν οὐ κατὰ νόμον ἄκυροι εἶναι ἐν
γένει ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αἱ κατὰ παρά-
βασιν τῶν περὶ τὸν τύπον διαδικαστικῶν
πράξεων διαγραφομένων διατυπώσεων
κατηρτισμένοι πράξεις καὶ π.α. τὸ ἐξ αὐ-
τῶν ἡρτημένον, διὸ θεωροῦνται ὡς μὴ
ὑπάρχοντες καὶ οὐδεμίαν ἐν γένει ἔχουσι
δύναμιν, παράλογον ἦτοίεν εἶναι νὰ ὑπο-
ταθῇ, ὅτι κατ' ἐξαίρεσιν ἀπρόσβλητοι
καὶ ἐπομένως ἰσχυραὶ τυγχάνουσιν αἱ

καθ' αὐτὰς ἄκυροι δικαστικαὶ πράξεις καὶ ἀποφάσεις τῆς διοικητικῆς δικαιοσύνης. Διὸ φρονοῦμεν, ὅτι δὲν χωρεῖ μὲν προσβολὴ κατὰ τῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς ἐνεγράφη τις ἐν τῷ ὁριστικῷ καταλόγῳ ὡς ὀφείλων φόρον, ὡςάκις ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐξεδόθη νομίμως τηρηθεῖσων τῶν νομισμένων διατυπώσεων, χωρεῖ ὅμως προσβολὴ κατ' αὐτῆς ὡςάκις παρεβιάσθη τις τῶν ὀρισεμένων διατυπώσεων, ὡςάκις λ. χ. τὴν κατάλογον τῶν φορολογητέων οἰκοδομῶν κατήρτισε διμελὲς ἐπιτροπὴ καὶ οὐχὶ τριμελὲς, ἢ ὁ κατάλογος ἐτέθη ἐπὶ πέντε μόνον ἡμέρας ἢ δέκα εἰς τὸ δημαρχικὸν κατάστημα καὶ οὐχὶ ἐπὶ δεκαπέντε ἢ ἀπεφνήματο ἐπὶ τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ ἄλλη παρὰ τὴν νομισμένην ἐπιτροπὴν ἢ δὲν ἀπεφνήματο ἐπὶ τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ.

3) Φόρος ἐπὶ τῆς καθαρῶς προσόδου τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν. Ἐπὶ τῶν ἐτήσιων καθαρῶν κερδῶν τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν (ἐξαίρουμένων τῶν ἱσχυρομένων ἀποκλειστικῶς εἰς γεωργικὰς ἢ κτηνοτροφικὰς ἐργασίας) ἐπιβάλλεται φόρος πέντε τοῖς ἑκατὸν (Νόμου ΧΚ' τῆς 21 'Ιουνίου 1877 ἄρθρ. 2 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 2 Νόμου ΩΙΘ' τῆς 18 'Απριλίου 1880 καὶ Νόμου ΑΣΚΣ' τῆς 24 'Ιουλίου 1885 ἄρθρ. 1 καὶ Νόμος ΑΨΛΘ' τῆς 31 Μαρτίου 1889). Ὁ φόρος οὗτος λογίζεται ἐπὶ τοῦ ὁλικοῦ ποσοῦ, ὃ ἡ εἰσαρεῖα διανέμει εἰς τοὺς μετόχους αὐτῆς κατὰ τοὺς ἐκυτῆς ἰσολογισμοὺς καὶ καταβάλλεται ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν· ἐφ' ᾧ πᾶσα διὰ μετοχῶν ἀνώνυμος εἰσαρεῖα ὀφείλει νὰ καταρτίξῃ ἅπαξ τοῦλάχιστον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἰσολογισμὸν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς (δὲν ὑποχρεοῦται νὰ δημοσιεύῃ διὰ τοῦ τύπου καὶ πέμπῃ τῷ ἐπαρχιακῷ ταμίᾳ καὶ τῷ Ὑπουργῷ τῶν Οἰκονομικῶν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ), παραιεθέντος δὲ τυχὸν τοῦ χρόνου τούτου

αὐτῆς δικαιοῦται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν νὰ ὀρίσῃ τὸ εἰκαζόμενον κέρδος αὐτῆς καὶ νὰ ἐγείρῃ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴν κατὰ τὰς περὶ δοσιλόγων διατάξεις τῆς Πολιτ. Διοικονομίας (Νόμου ΧΚ' ἄρθρ. 2). Δικαιοῦται δὲ ὁ Ὑπουργὸς νὰ ἐπιβάλλῃ ἀνεκκλήτως πρόστιμον ἐκ δραχμῶν 50—500 εἰς τὸν ἐν Ἑλλάδι πράκτορα ἐταιρείας ἐδρευούσης ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ, ὅστις ἤθελε παραλίπει τὴν δημοσίευσιν ἢ εἰς τὸν νομάρχην ἐγγείρισιν ἰσολογισμοῦ τῶν ἐνταῦθα ἐργασιῶν τοῦ πρακτορείου ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τοῦ γενικοῦ ἰσολογισμοῦ τῆς ἐταιρείας (Νόμου ΩΙΘ' ἄρθρον 2). Μὴ καταβαλοῦσα ἡ εἰσαρεῖα τὸν φόρον τοῦτον ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἰσολογισμοῦ, ὑπόκειται εἰς τόκον ὑπερῆμερίας ἐπὶ πᾶσι καθυστερήσει καὶ εἰς πρόστιμον ἴσον πρὸς τὸ $1/3$ τοῦ καθυστερηθέντος φόρου. Εἰς τόκον δὲ ὑπερῆμερίας καὶ εἰς πρόστιμον δραχ. 10—500 ὑποβάλλονται αἱ εἰσαρεῖαι καὶ βραδύνουσαι νὰ ἐκδώσωσι καὶ δημοσιεύσωσι τοὺς ἰσολογισμοὺς αὐτῶν πλέον τῶν τριῶν μηνῶν μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ αὐτῶν τασσομένων προθεσμιῶν· ἐπιβάλλεται δὲ τὸ πρόστιμον δι' ἀποφάσεως τοῦ ἄρμοδίου ταμίου, ὑποκειμένης εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον τοῦ νομικοῦ συμβουλίου (Ν. ΑΣΚΣ' ἄρθρ. 2).

γ.) Ἐμμεσοὶ φόροι.

1) Τελωνιακὸς δασμὸς. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1887 διέπει τὰ τοῦ τελωνιακοῦ δασμοῦ ὁ νόμος ΑΥΚΕ' τῆς 18 Μαρτίου 1887 περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον πᾶν ἐμπόρευμα, εἰσαγόμενον ἐκ τῆς ἁλλοδαπῆς, ὑποβάλλεται εἰς τέλος εἰσαγωγικόν, ὀριζόμενον ἐν τῷ προσηρητημένῳ δασμολογίῳ (ὅπερ ὅμως ἐτροποποιήθη ἐν μέρει διὰ τῶν νόμων ΑΨΑ' τῆς 2 Φεβρουαρίου 1889 καὶ ΑΥΕΒ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1889 καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων), εὐρετῆριον δὲ

διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ἐκδιδόμενον, ὁρίζει ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δασμολογίου κατ' ἄλφαβητικὴν τάξιν τὰ διάφορα εἶδη τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τὴν κατάταξιν ἐκάστου αὐτῶν εἰς τὰς ἐν τῷ δασμολογίῳ γενικὰς ἢ εἰδικὰς κατηγορίας (ἄρθρα 1 καὶ 2). Ἐγερθείσης δὲ τυχὸν ἀμφισβητήσεως ὡς πρὸς τὴν τοῦ ἐμπορεύματος κατάταξιν μεταξύ τοῦ παραλήπτου καὶ τοῦ τελωνιακοῦ ὑπαλλήλου, ἀποφαίνεται ἀνεκκλήτως ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἀκούων πρότερον τὴν γνώμην ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου, τοῦ τμηματάρχου τοῦ τμήματος τῶν μεταλλείων καὶ τοῦ τελωνσοῦ Ἀθηνῶν (ἄρθρ. 2 § 3). Ἀπαλλάσσονται δὲ μόνον τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους τὰ κατὰ τὸ δασμολόγιον καὶ δυνάμει εἰδικῶν νόμων ἢ συμβάσεων ὠρισμένα εἶδη, ἐπὶ δὲ τὰ πρὸς χρῆσιν τοῦ βασιλικοῦ ἡμῶν οἴκου ἢ ἄλλων βασιλικῶν εἰκῶν διερχομένων ἐντεῦθεν, τῶν διαπεπιστευμένων ἐν Ἑλλάδι διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων καὶ τῶν ξένων πολεμικῶν προσωρισμένα (ἄρθ. 13), καὶ τὰ πρὸς ἀτομικὴν χρῆσιν τῶν ὁδοιπορούντων εἶδη ἱματισμοῦ ἢ στολισμοῦ, τὰ διὰ τοὺς ναοὺς ἀφιερώματα, τὰ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Πανεπιστημίου ἢ ἀνεγνωρισμένων ἐπιστημενικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν συλλόγων εἰσαγόμενα κτλ. (ἄρθρ. 14). Εἰσπράττονται δὲ τὰ εἰσαγωγικά τέλη εἰς μεταλλινόν· ἂν δὲ καταβάλληται τὸ τέλος εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν ἀναγκαστικῇ κυκλοφορίᾳ, λογίζεται ἢ ὑποτίμησις αὐτῶν εἰς 15 τοῖς 100 (ἄρθρ. 25). Ἀλλ' αἱ ἀπαιτούμεναι διατυπώσεις εἰς τὴν διὰ θαλάσσης ἢ διὰ ξηρᾶς εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν τῶν ἐμπορευμάτων, ὁρισθεῖσαι ἀπὸ πολλοῦ διὰ τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ τῆς 19 Μαρτίου 1843 (ἄρθρ. 13 καὶ ἐπ.), διατελοῦσιν ἐν ἰσχύϊ, οὐδαμῶς τροποποιηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἈΥΚΕ' νόμου περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου. Ὡσαύτως

αἱ περὶ ἀποταμιεύσεως τῶν ἔξωθεν κομιζομένων ἐμπορευμάτων (ἃ ἐν περιορίζονται εἰς ἄμεσον κατανάλωσιν ἐν τῷ Κράτει) καὶ αἱ περὶ διαμετακομίσεως τῶν ξένων γενικαὶ διατάξεις τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ (ἄρθρ. 61 καὶ ἐπ.) διατελοῦσι καὶ νῦν ἐν ἰσχύϊ. Εἰδικώτερον ὅμως ὁ νόμος ΑΥΚΕ' ὥρισεν, ὅτι τὰ ἐν ταῖς τελωνιακαῖς ἀποθήκαις ἢ τελωνιακῶν περιθάλω ἀποταμιεύμενα δὲν ὑποβάλλονται μὲν εἰς δικαίωμα ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀποδιβάσεως αὐτῶν, μετ' αὐτὰς δὲ ἐπιβάλλεται δικαίωμα ἀποταμιεύσεως ἐνὸς μὲν λεπτοῦ δι' ἐκάστην ἡμέραν καὶ δι' ἕκαστον δοχεῖον ἢ δέμα, μὴ ὑπερβαίνον τὰς 50 ὀκάδας, ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας, μεθ' ὧς διπλασιάζεται τὸ δικαίωμα· τὰ δὲ ἐν ταῖς ἀποθήκαις τῆς διαμετακομίσεως εἰσαγόμενα ὑποβάλλονται εἰς δικαίωμα διαμετακομίσεως ἐνὸς τετάρτου τοῦ λεπτοῦ κατ' ὀκάαν καὶ δι' ἐκάστην τριμηνίαν σκοπομένου τοῦ ὀκαθαρίστου βάρους αὐτῶν· εἰσπράττεται δὲ τὸ δικαίωμα, κατὰ τὴν παραλαβὴν τῶν ἐμπορευμάτων ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῶν ἀποθηκῶν ἐξαγωγὴν αὐτῶν· διπλασιάζεται δὲ τὸ δικαίωμα ὡς αἰετὶ ἐν διαμετακομίσει πράγματά εἰσιν ἐλαφρὰ καὶ ὀγκώδη, ὅποια οἱ κάλαθοι, βάρηλα κενά, ἔρια ἀκατέργαστα, ἀγγεῖα πήλινα κτλ. Εἰς οὐδὲν δὲ δικαίωμα ὑποβάλλονται τὰ ἐν ἰδιωτικαῖς ἀποθήκαις ἀποτιθέμενα ἢ τὰ ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταφερόμενα, ἀλλ' οὔτε κἂν διασάφησις ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον μεταφοράν, πλην ἐὰν ἐν τῷ παρουστασθέντι εἰς τὸν πρῶτον τῆς προαγγίσεως λιμένα δηλωτικῶν δὲν ἐσημειωθῇ ῥητὴς ὁ πρὸς ἕτερον λιμένα προορισμὸς τοῦ ἐμπορεύματος (Νόμου ΑΥΚΕ' ἄρθρα 17, 18 καὶ 19). Ἀπαιτεῖται ὅμως διὰ τὴν ἐν ἰδιωτικαῖς ἀποθήκαις ἀποταμιεύσιν ἐμπορευμάτων ἢ παροχὴ ἀξιοχρεῶ ἐγγυητοῦ διὰ τὰ τελωνιακὰ τέλη, συνταγ-

σεμέντης τῆς ἀπαιτουμένης πράξεως ἐν ὅ-
πιον τοῦ τελώνου καὶ τοῦ ἐπιστάτου τῆς
διαμετακομίσεως καὶ καταχωριζομένης
κατ' αὐξοντα ῥοιθμὸν ὑπὸ τοῦ τελώνου
ἐν βιβλίῳ ἐπὶ τούτῳ διατηρουμένῳ (Νό-
μου ΩΙΑ' τῆς 15 Ἀπριλίου 1880 ἄρθρ.
εἰ) Ὁφείλει δ' ὁ ἐπιστάτης τῆς διαμετα-
κομίσεως νὰ ἐπιθεωρῇ ἀπαξ τοῦλάχισ-
τον τῆς ἐβδόμαδος τὰ ἐν ταῖς ἰδιωτι-
καῖς ἀποθήκαις ἐμπορεύματα, νὰ συν-
τάσῃ δὲ καὶ παραδίδῃ τῷ τελώνῃ πρω-
τοκόλλον ἂν εὐρὴ ἔλλειψιν τοῦ ποσοῦ ἢ
μεταβολὴν τοῦ εἶδους, ὅτε ἐπιβάλλεται
μὲν τῷ ἀποταμιευτῇ ἢ τοῦ λαθρεμπορίου
ποινὴ τοῦ ὀκταπλοῦ τέλους, καταδιώκε-
ται δὲ καὶ ἐπὶ ὑπεξαίρεται (Ν. ΩΙΑ'
ἄρθρ. 5). Ὡς οὕτως ἐν τῷ τελωνιακῷ
ὀργανισμῷ (ἄρθρ. 91) ὀρίζονται καὶ αἱ
ἐπὶ λαθρεμπορίῳ ἢ παραβάσει τῶν τε-
λωνιακῶν κανονισμῶν ὀριζόμεναι ποιναί.
Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰς τελωνιακὰς πα-
ραβάσεις δικάζουσιν ἐν πρώτῳ μὲν βαθμῇ
αἱ ἀρμοδίαι τελωνιακαὶ ἀρχαί (τελωνια-
κοῦ ὀργανισμοῦ ἄρθρ. 94), κατ' ἔφεσιν
δὲ τὸ Νομικὸν συμβούλιον (Νόμου ΑΚΑ'
τοῦ 1882 ἄρθρ. 7), ὅπερ δικαιούται καὶ
ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ μεταρρυθμίσῃ τὰς
ἀθωωτικὰς ἀποφάσεις τῶν τελωνιακῶν
ἀρχῶν, ὀφειλουσῶν νὰ ὑπεβάλλωσιν αὐ-
τὰς εἰς τὸ νομικὸν συμβούλιον ἐντός ὀκτώ
ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν (Νόμου
ΑΦΙΓ' ἄρθρον 14). Ἀλλὰ διὰ τοῦ νό-
μου ΧΙΓ' τῆς 13 Ἰουνίου 1877 (ἄρθρ.
1), συνδυαζομένου πρὸς τὸ ἄρθρον 2
τοῦ νόμου ΑΩΜΖ' τῆς 30 Μαΐου 1890,
ὥρισθη, ὅτι οἱ αὐτοῦργοι καὶ συνεργοὶ
τοῦ λαθρεμπορίου κολάζονται καὶ ποινι-
κῶς διὰ φυλακίσεως τριῶν ἡμερῶν μέχρι
τριῶν μηνῶν, ἐν ὑποτροπῇ δὲ διὰ φυλα-
κίσεως ἑξ μηνῶν, ὁσάκις ἢ ποινὴ τῆς
παραβάσεως ὑπερβαίνει τὰς ἑκατὸν δραχ-
μὰς. Δέον ἔτι νὰ προστεθῇ, ὅτι διὰ τοῦ
νόμου ΑΦΠ' (ἄρθρ. 1 καὶ ἐπ.) ὥρισθη,
ὅτι πᾶς πλοίαρχος προτιθέμενος νὰ κα-

ταπλεύσῃ ἢ προσεγγίσῃ εἰς ἑλληνικὸν
λιμένα ὀφείλει παραδίδοναι δηλωτικὸν
τοῦ φορτίου αὐτοῦ εἰς τὸν Ἑλληνα πρό-
ξενον τοῦ λιμένος, ἐνθα παρέλαβε τὰ ἐμ-
πορεύματα, προσαρτῶν δὲ τῷ δηλω-
τικῷ τὰς φορτωτικὰς, ὁ δὲ πρόξενος ὁ
φείλει νὰ ποστέλλῃ μὲν τὸ πρωτότυπον
δηλωτικὸν μετ' ἐπικεκυρωμένων ἀντιγρά-
φων τῶν φορτωτικῶν διὰ πρῶτου κα-
θυδρομείου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰ-
κονομικῶν, νὰ παραδίδῃ δὲ τῷ πλοίαρχῳ
ἀντίγραφον τοῦ δηλωτικοῦ μετὰ τῶν
πρωτοτύπων τῶν φορτωτικῶν ἐν ἐσφρα-
γισμένῳ φακέλλῳ, ὅπως οὗτος ἐγγειρίσῃ
αὐτὰ ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν ὕγειονόμον
τοῦ μέρους τοῦ κατάπλου σὺν τῇ ὕγειο-
νομικῇ πιστοποιήσει καὶ τῷ κατὰ τὸ 13
ἄρθρ. τοῦ τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ δηλω-
τικῷ εἰσαγωγῆς, οὗτος δὲ πάλιν ὀφείλει
νὰ ποστέλλῃ παραυτίκα τὸ ἐν τῷ φα-
κέλλῳ περιεχόμενον εἰς τὸν τελώνην. Βε-
βαιούσι δὲ καὶ εἰσπράττουσι τὸν τελωνια-
κὸν δασμὸν οἱ τελωνιακοὶ ὑπάλληλοι, περὶ
ὧν πραγματευθῆσόμεθα εἰδικώτερον κα-
τωτέρω (*Ἴδε καὶ Τελωνιακὴ νομοθεσία).

2) Δικαιώματα καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ
καπνοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ζύθου καὶ τῶν οἰ-
νοπνευματοῦχων ὑγρῶν. Ἐπεβλήθη τὸ
πρῶτον φόρος ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ
καπνοῦ διὰ τοῦ νόμου τῆς 27 Ἀπριλίου
1883, προσδιορισθεὶς εἰς τρεῖς δραχμὰς
κατ' ὅκλιν, τῇ προσθήκῃ δὲ δικαιωμά-
των ἄλλων, εἰσπραττομένων σὺν τῷ φόρῳ
κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ καπνοῦ εἰς τὰ
καπνοκαπητεῖα, εἰς δραχμὰς 3,80. Ἀλλ'
ἐν ἔτει 1885 καθρηγύθη ὁ φόρος οὗτος,
ἀντικατεστάς δι' ἄλλης τοῦ καπνοῦ φο-
ρολογίας. Ἐπεβλήθη δ' ἐκ νέου ὁ τῆς
καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ καὶ τουμπε-
κίου φόρος διὰ τοῦ νόμου ΑΥΚ' τῆς 12
Ἀπριλίου 1887, τοῦ τὸ μὲν 1 ἄρθρον
ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ 10 ἄρθρου τοῦ ν.
ΑΨΠΒ' τῆς 22 Δεκεμβρίου 1889, ἄλλα
δὲ ἄρθρα διὰ τῶν νόμων ΒΗ' καὶ ΒΝΒ'

τῆς 7 'Ιουλίου καὶ τῆς 28 'Ιουλίου 1892, μετ' ὃ ἐπῆλθεν ὁ ν. ΒΣΟΕ' τῆς 6 'Ιουλ. 1895, ὅς τις συνεπλήρωσε διατάξεις τινὰς τῶν περὶ καπνοῦ τούτων νόμων. Καὶ ὠρίσθη μὲν διὰ τοῦ νόμου ΑΥΚ' (ἄρθρ. 1) τοῦ 1887, εἰς τέσσαρας δραχ. κατ' ὁκάν (αἰτίνες, προστιθεμένων εἰς τὸ πρὸν τοῦτο τῶν δικαιωμάτων τῶν ταινιῶν καὶ τῆς κοπῆς, ἀνήρχοντο εἰς δραχμὰς 4 καὶ 80 κατ' ὁκάν), ἀλλὰ διὰ τοῦ 10 ἄρθρου τοῦ νόμου ΑΣΠΗ' ἀνεβιβάσθη εἰς δρ. 5 καὶ 20 κατ' ὁκάν, (ᾧδεν προστιθεμένων καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ταινιῶν καὶ τῆς κοπῆς συμποσοῦται εἰς 6 δραχμὰς). Σημειώτεον ὅτι διὰ τοῦ νόμου ΑΥΚ' ἡ μὲν ὑπηρεσία, ἡ ἀναγομένη εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ εἰς φύλλα καπνοῦ, ἀνετέθη εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους καὶ τοὺς ἐκπληροῦντας τὰ καθήκοντα ἐφόρων ταμίης τῆς Ἑπτανήσου (ἄρθρ. 27 § 1 νόμου). περὶ αὐτοῦ δὲ διαλαμβάνουσιν ἰδίως τὰ ἄρθρα 26—40, 65 καὶ 66 τοῦ νόμου καὶ 25—31 τοῦ Διατάγματος τῆς 12 'Ιουνίου 1887 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου. Διὰ τοῦ ἐλέγχου δὲ τούτου παρακαλουθεῖται ὁ εἰς φύλλα καπνός, ὅφ' ἡ μεταβιβάζεται ὑπὸ τοῦ ὁρικοῦ παραγωγῆς εἰς ἕτερον πρόσωπον ἢ μεταφέρεται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ παραγωγῆς ἐκ τοῦ τόπου, ἔνθα ἀπεταμίευσεν αὐτὸν κατὰ πρῶτον μετὰ τὴν συγκομιδὴν, εἰς ἕτερον τόπον, μέχρι τῆς καταναλώσεως αὐτοῦ ἐν τῷ Κράτει ἢ τῆς ἐξαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν. Ὅθεν μόνον ὁ κατεχόμενος ὑπὸ τῶν παραγωγῶν καπνός, καὶ οὗτος καθ' ὅσον προέρχεται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν παραγωγῆς καὶ ὅφ' ὅσον εἶναι ἀποτεταμιευμένος ἐν τῷ τόπῳ τῆς πρώτης μετὰ τὴν συγκομιδὴν ἀποταμιεύσεως, δὲν ὑπόκειται εἰς ἔλεγχον· πᾶς δ' ἄλλος καπνός ὑπόκειται εἰς τὸν ἔλεγχον. Τὰ δὲ ἐργαστάσια τῆς τοῦ καπνοῦ κοπῆς διακρίνονται εἰς ἐργαστάσια ἐσωτερικῆς καταναλώσεως καὶ εἰς ἐργαστάσια διαμε-

ταχομίσεως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πρώταις ἐργαστασίαις κόπτεται καὶ συσκευάζεται πᾶς ὁ καταναλισκόμενος, ἐν τῷ Κράτει ἐγχώριος καπνός καὶ ὁ ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς προερχόμενος καπνός, τουμπεκὶ καὶ σιγάρα, πούρα ἢ διὰ χάρτου τετυλιγμένα. Καὶ ἡ μὲν κοπή, συσκευή, περιβολή διὰ ταινιῶν, εἰσπραξίς τοῦ ἐξόδου κοπῆς καὶ τελῶν ταινιῶν καὶ ἐν γένει πᾶσα ἡ λοιπὴ ἐργασία ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ καπνοῦ εἰς τὰ ἐργαστάσια ταῦτα μέχρι τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ ἐνεργεῖται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ παντός καπνοῦ (ἐγχωρίου τε καὶ ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς προερχομένου τουμπεκίου κτλ.). Ἄλλ' ἡ εἰσαγωγή εἰς τὰ ἐργαστάσια καὶ ἡ εἰσπραξίς τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου δικαιώματος καταναλώσεως ἐνεργεῖται διαφόρως. Ἐπὶ μὲν τοῦ ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς εἰσαγομένου καπνοῦ, τουμπεκίου καὶ σιγάρων πούρων ἡ διὰ χάρτου εἰσπράττεται τὸ δικαίωμα τῆς καταναλώσεως ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, δι' ἣς εἰσάγονται ταῦτα καὶ ἀποστέλλονται ὑπ' αὐτῆς τὰ εἶδη ταῦτα εἰς τὸ ἐγγύτερον ἐργοστάσιον, μετὰ τῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν κατατιθεμένης εἰς τὴν τελωνιακὴν ἀρχὴν αἰτήσεως περὶ κοπῆς καὶ συσκευῆς καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων (ἄρθρα 3 καὶ 10 νόμου καὶ 15, 16 καὶ 17 Διατάγματος, τῆς 12 'Ιουνίου 1887, ἐν οἷς κανονίζονται λεπτομερῶς καὶ σαφῶς τὰ ἀνωτέρω. Σημειώτεον δ' ὅτι τὸ 17 ἄρθρον ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 27 'Ιανουαρίου 1895). Ὁ δὲ ἐγχώριος καπνός εἰσάγεται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ κυρίου τούτου εἰς τὰ ἐργαστάσια σὺν τῇ αἰτήσσει καὶ ὑποβάλλεται εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ δικαιώματος ἐν τῷ ἐργοστάσιῳ (ἄρθρον 5 νόμου καὶ 7 Διατάγματος). Τὰ δὲ λοιπὰ ἐνεργοῦνται ἀπαρράλλaktως διὰ τοῦ ἐγχωρίου καὶ τὸν ξένον καπνόν. Ἐκ τῶν δευτέρων δὲ ἐργοστασίων, τουτέστιν ἐργοστασίων διαμετακομίσεως, ἐν μὲν τοῖς

παρὰ ταῖς τελωνιακαῖς διαμετακομίσεσιν ἐργοστασίαις, ἑποῖα εἶναι τὰ ἐν Σύμφ. Βόλφ, Κερκνρά καὶ Πειραιεῖ, ὠρίσθη, ὅτι θέλει κόπτεσθαι ὁ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποστελλόμενος ἐγγώριος καπνός, ὡς καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προσρχόμενος, εἰς ῥύλλα, ὅπως ἐπανανεχθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κεκομμένος. Ἐν δὲ ταῖς παρὰ τῷ τνλωνεῖφ Τυρνάβου καὶ τῷ ὑποτελωνεῖφ Στυλίδος ἐργοστασίαις θέλει κόπτεσθαι μόνον ὁ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποστελλόμενος ἐγγώριος καπνός (ἄρθρ. 14 § 2 νόμου).

Ἐπεβλήθη δὲ τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν δικαίωμα καταναλώσεως ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Κράτει καταναλισκομένου ζύθου καὶ οἶνοπνευματούχων ὑγρῶν διὰ τοῦ νόμου ΔΡΙΗ' τοῦ ἔτους 1884, ἀντικατέστησε δὲ τοῦτον ἐν ἔτει 1887 ὁ νόμος ΔΦΙΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887, συμπληρωθεὶς διὰ δύο Διαταγμάτων τῆς 24 Φεβρουαρίου 1888 περὶ μηχανικῶν μετρητῶν καὶ τῆς 29 Φεβρουαρίου 1888 περὶ τῆς περὶ τῶν οἶνοπνευματῶν ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς καὶ δι' ἑξ ἄλλων Διαταγμάτων τῆς 4 Ἰουνίου 1888 περὶ οἶνοπνευματοποιῶν α' κατηγορίας, περὶ οἶνοπνευματοποιῶν β' καὶ γ' κατηγορίας, περὶ ποτοποιῶν, περὶ ζυθοποιῶν, περὶ ἀποξημιάσεως τῶν μηχανημάτων τῶν διαλυομένων οἶνοπνευματοποιεῖων καὶ τοῦ περὶ ἐνέριξεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου, ἐκδοθέντων πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, καὶ τροποποιηθεὶς ἐν μέρει διὰ τοῦ ΔΧΝΣ' τῆς 29 Φεβρ. 1888 περὶ οἶνοπνευματοποιεῖων πρώτης κατηγορίας. Ἀλλὰ καὶ τὸν ν. ΔΦΙΒ' ῥιζικῶς ἐτροποποίησεν ὁ ν. ΔΨΠ' τῆς 2 Δεκεμβρίου 1889 περὶ οἶνοπνευματοποιεῖων α' καὶ β' κατηγορίας, ὅστις καὶ ἔξ ἀλοκλήρου κατήργησε τὸν νόμον ΔΧΝΣ'. Ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον ΔΨΠ' ἐτροποποίησεν ὁ νόμος ΒΡΘ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1892. Τέλος διὰ τοῦ ν. ΒΡΗΓ' τῆς 30 Νοεμβρίου 1893 κατηργήθη παντελῶς τὸ δικαίωμα καταναλώσεως ἐπὶ

τῶν οἶνοπνευματούχων ὑγρῶν καὶ ποτῶν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἤθελεν αὐθεθῇ ἡ τιμὴ τῆς σταφίδος, ἃν ἐχρησιμοποιεῖτο μέρος αὐτῆς εἰς τὴν οἶνοπνευματοποιῶν. Ἀλλ' ἀποδειχθείσης ματαίας τῆς ἐλπίδος ταύτης, προσκλήθη κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1899 ἡ ψήφισις νέου νόμου περὶ φορολογίας ἐπὶ τῶν οἶνοπνευματούχων ὑγρῶν καὶ ποτῶν, καθ' ὃν τὸ δικαίωμα τῆς καταναλώσεως τῶν οἶνοπνευματοποιῶν α' καὶ β' κατηγορίας καὶ τῶν ποτοποιῶν ὁρίζεται δι' ἑτήσιαν περίοδον (ἀπὸ 1 Αὐγούστου μέχρι 31 Ἰουλίου) ὡς ἐξῆς : α') διὰ τοὺς οἶνοπνευματοποιοὺς α' κατηγορίας εἰς δραχμὰς 200, β') διὰ τοὺς οἶνοπνευματοποιοὺς δευτέρας κατηγορίας εἰς 3 χιλιάδας δραχμῶν — 30 χιλιάδων δραχμῶν καθ' ὅσον ἡ ἡμερησία παραγωγὴ τοῦ ἐργοστασίου ἀνέρχεται μέχρι τῶν 500 ὀκάδων ἢ 1000 ἢ 2000 ἢ ἐπέκεινα τῶν ἑξαχθῶν ὀκάδων ἀνύδρου οἶνοπνεύματος, γ') διὰ τοὺς ποτοποιοὺς εἰς δραχμὰς χιλίας καὶ διὰ τοὺς κατασκευάζοντας μόνον ἡδύποτα δραχμὰς πεντακοσίας. Τὸ δὲ δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ζύθου ὠρίσθη τελευταῖον διὰ τοῦ νόμου ΒΧΚΗ' τῆς 15 Ἰουλίου 1899, δι' οὗ ὠρίσθησαν ἐξήκοντα πέντε λεπτά ὡς δικαίωμα ἐφ' ἐκάστης ὀκάς πεφρυγμένης κριθῆς.

3) Τέλη χαρτοσήμου. Πανταχοῦ τοῦ κόσμου ὑπαρχοῦνται οἱ ἀστοὶ εἰς καταβολὴν τελῶν, ὁσάκις καλεῖται ὑπ' αὐτῶν ἀρχὴ δημοσία ἢ ὑπηρετὴς δαμόσιος νὰ ἐκπληρώσῃ λειτουργίαν ἀναγομένην εἰς νόμιμα δικαιώματα ἢ συμφέροντα αὐτοῦ. Προῆλθον δὲ εἰς τοῦτο αἱ πολιτεῖαι ἐκ τῆς ἰλλόγου ὁρχῆς ὅτι ὁ πολίτης, ὅστις καὶ εἰς τὰ ἄλλα φορολογικὰ βάρη ἀναλόγως τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπόκειται πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ νομίμου σκοποῦ τῆς πολιτείας, ὁρεῖται νὰ καταβάλλῃ καὶ ἰδίον τι τέλος, ἐκαιτούμενος τὴν νόμιμον ἐπέμβασιν τῶν ἀρχῶν, εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἐθν.

τοῦ δικαιωμάτων καὶ ἀπαιτήσεων. Καὶ δύναται μὲν ὁ φόρος οὗτος νὰ ἐπιβληθῇ καὶ ἄλλως, οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῆς καταγραφῆς τῆς ἐπικλήσεως τοῦ πολίτου ἢ τῆς πράξεως τῆς ἀρχῆς ἐν σφραγιστῷ χάρτῃ ἢ τῆς ἐπικολλήσεως κινήτου χαρτοσήμου, ὡς συνέβαινε παρ' ἡμῖν πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου· ἀλλ' εὐκολώτερον καὶ ἀπλούστερον κατορθοῦται τοῦτο διὰ τῆς νομοθετήσεως τοῦ χαρτοσήμου. Παρ' ἡμῖν ὁ φόρος τοῦ χαρτοσήμου εἰσῆχθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 14 Αὐγούστου 1836, μεταρρυθμισθέντος εἴτα δι' ἄλλεπαλλήλων νόμων, οἵτινες πάλιν συνεπληροῦντο ἐν πολλοῖς δι' ἄλλεπαλλήλων Βασ. Διαταγμάτων, ἐξ οὗ ἐπῆλθε μεγίστη δυσχέρεια περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ χαρτοσήμου διατάξεων, ἀναγκάσασα τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀντικατάστασιν πάντων τούτων τῶν νόμων διὰ τοῦ νόμου ΑΧΚΕ' τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887 περὶ τελῶν χαρτοσήμου, συγχωνεύσαντος μὲν πάσας τὰς ἰσχυρούς διατάξεις τῶν νόμων τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐπανεγόντος μικρὰς τινας μεταβολάς, ὅστις ὁμοῦ ἐτροποιοῦντο κατὰ τινὰ διὰ μεταγενεστέρων νόμων. ("Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Χαρτόσημον).

3) *Μονοπώλια*. Καὶ τὰ μονοπώλια δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τοὺς ἔμμεσους φόρους, ὅτε προτιθέμενα καὶ ταῦτα τὴν διὰ τοῦ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Κυβέρνησιν παρεχομένου δικαιώματος τῆς κατασκευῆς, εἰσαγωγῆς καὶ πωλήσεως τῶν ὑπαγομένων εἰς μονοπώλιον γενικῆς ἀνάγκης καὶ καταναλώσεως πραγμάτων νὰ αὐξήσωσι τὰς προσόδους τοῦ δημοσίου, ἀποθιθέμενα δηλονότι εἰς φορολογικὸ σκοπὸν διὰ τῆς ἐμμέσου ἐνεργείας τῆς ὑπὲρ τὴν πρέπουσαν τιμὴν πωλήσεως τῶν εἰς μονοπώλιον ὑποβαλλομένων πραγμάτων. Παρ' ἡμῖν ἐν καὶ μόνον μονοπώλιον ὑπῆρχεν ἄλλοτε, τὸ τῆς παραγωγῆς καὶ πωλήσεως τοῦ ἁλατος, μὴ ἐπι-

τροπομένης εἰς ἰδιώτην τῆς παραγωγῆς καὶ πωλήσεως ἁλατος¹. ἀλλὰ τὸ ἅλας προέρχεται ἐκ φυσικοῦ τρόπου τινὰ δημοσίου νομήματος, τῶν ἀλικίων, ὅθεν δὲν ἔμοιζεν εἰς τοὺς λοιποὺς μονοπωλῖοις². Πρῶτον δ' εἰσῆχθησαν παρ' ἡμῖν τοῖς ἔτεσι 1883 καὶ 1884 τὰ κυρίως μονοπώλια (δηλονότι πραγμάτων, μὴ ἀνηκόντων φύσει εἰς εἰς τὸ δημόσιον), ἐταρμολύμενα εἰς τὰ παιγνιόχαρτα, τὸ πεννέλαιον, τὰ χημικὰ πυρεῖα καὶ τὸ σιγαρόχαρτον. Καὶ τὸ μὲν μονοπώλιον τῶν παιγνιοχάρτων εἰσῆχθη διὰ νόμου ΑΡΕΒ' τῆς 22 Μαρτίου 1894, (ὃ ἠκολούθησεν ἡ ἐκδόσις τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Μαΐου 1884 καὶ ἡ τοῦ τροποποιήσαντος ἐν μέρει αὐτοῦ Διατάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου 1884), δι' οὗ ὠρίσθη ἡ τιμὴ τῶν παιγνιοχάρτων μέχρι τῶν δραχμῶν δύο κατὰ δεμά τῶν κοινῶν, μέχρι δὲ δραχμῶν τριῶν τῶν τῆς κρατίδος ποιότητος

¹ Οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλοις ἔθνεσι (οἷον Αὐστρίᾳ, Ἰταλίᾳ, Τουρκίᾳ) ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον τὸ μονοπώλιον τοῦ ἁλατος, ἀποφέρον σπουδαῖον πρὸς οὖν εἰς τὸ Δημόσιον. Ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ, τῇ Νορβηγίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ ἐπεκράτει μὲν ἄλλοτε τὸ μονοπώλιον, ἀλλ' ἀπὸ τινος κατηργήθη παντελῶς· φορολογεῖται δὲ καὶ τὸ ἅλας ἐμμέσως, ὡς τὰ προϊόντα τῆς γεωργίας, κτηνοτροφίας καὶ βιομηχανίας, εἰς ᾧ χρησιμεύει ὡς πρώτη ὕλη. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ῥωσίᾳ ἐπιβάλλεται φόρος ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἁλατος.

² Σημειωτέον, ὅτι ἀλικαὶ καλοῦνται οὐ μόνον αἱ παράλιοι εὐρεῖαι δεξαμεναί, εἰς ἃς εἰσερχόμενον τὸ θαλάσσιον ὕδωρ καὶ ἐξατμιζόμενον, ἀποτίθῃσι τὸ ἅλας ἐνέχει, ἀλλὰ καὶ αἱ δεξαμεναί, ἐν αἷς ἀναλύεται ἐν ὕδατι καὶ μετὰ τὴν ἐξάμισιν περισυλλέγεται τὸ ὀρυκτὸν ἅλας, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀλατωρυχεῖα αὐτά.

(ἄρθρ. 5). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ μὲν νόμος οὗτος συνεπληρώθη διὰ τοῦ νόμου ΑΣΗΣ' τῆς 14 Νοεμβρίου 1885, διατάγματα δ' ἐξεδόθησαν μεταγενέστερα ἄλλεπαλλήλως, δι' ὧν μεταβάλλεται ἡ τιμὴ κιάσεων τινων παγνιοχάρτων. Τὸ δὲ τοῦ πετρελαίου διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΣ' τῆς 19 Μαρτίου 1884 (ᾧ ἐπικολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου 1884 περὶ διακριτικῶν σημείων διαχειρίσεως καὶ πωλήσεως τοῦ πετρελαίου), δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ πετρελαίου δὲν δύνανται νὰ ὑπερβαίνει τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς τιμὴν, προσθήκη τῶν δαπανῶν τῆς συσκευῆς καὶ μεταφορᾶς τῶν νενουμοθετημένων τελῶν καὶ ἄλλων φόρων καὶ προσέτι δέκα τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ ἀθροίσματος αὐτῶν, ὑπολογίζει δὲ τὸν ὅρον τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω τιμῆς τὸ Ἑλεγκτικὸν Συνέδριον (ἄρθρ. 3). Τὸ δὲ τῶν πυρείων διὰ τοῦ νόμου ΑΡΕΗ' τῆς 27 Μαρτίου 1884 (ᾧ ἐπικολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 9 Δεκεμβρίου 1884 περὶ διακριτικῶν σημείων διαχειρίσεως, πωλήσεως καὶ τιμῆς τῶν χημικῶν πυρείων), δι' οὗ ὠρίσθη ἡ τιμὴ τῶν πυρείων μέχρι μὲν λεπτῶν δέκα καθ' ἑκατοντάδα διὰ τὰ ἐκ ξύλων, μέχρι δὲ τοῦ τριπλασίου διὰ τὰ ἐκ κηροῦ, χάρτου καὶ ἄλλων οὐσιῶν (ἄρθρον 4). Τὸ δὲ τοῦ σιγαροχάρτου διὰ τοῦ νόμου ΑΡΚΔ' τῆς 29 Ἀπριλίου 1883 (ᾧ ἐπικολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος 30 Σεπτεμβρίου 1883), δι' οὗ ὠρίσθη ὅτι τὸ σιγαροχάρτον φέρον ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐφ' ἑκάστου φύλλου ἴδιαν σφραγίδα πωλεῖται ἐν φυλλαδίοις πρὸς λεπτὰ εἴκοσι μὲν ἐὰν περιλαμβάνωσιν ἑκατὸν φύλλα, δέκα δὲ, ἐὰν περιλαμβάνωσι πεντήκοντα μόνον (ἄρθρον 3). Ἄλλ' ὁ νόμος οὗτος ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Νόμου ΑΡΝΕ' τῆς 27 Μαρτίου 1881 κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι ἐπετράπη τῷ δημοσίῳ

ἢ πώλησις καὶ ἰδιοτύπου σιγαροχάρτου ἐπὶ τιμῇ βούζομένη διὰ Διατάγματος μέχρι μὲν λεπτῶν 40 ἑκάστου φυλλαδίου ἕξ ἑκατὸν φύλλων, μέχρι δὲ λεπτῶν εἴκοσιν ἑκάστου φυλλαδίου ἐκ πεντήκοντα φύλλων. ἐπικολούθησε δὲ τῷ νόμῳ ΑΡΝΕ' ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 4 Δεκεμβρίου 1881, δι' οὗ ὠρίσθησαν τὰ τοῦ ἰδιοτύπου σιγαροχάρτου καὶ κατηργήθησαν μὲν οἱ νόμοι οὗτοι διὰ τοῦ νόμου ΑΣΚ' τῆς 19 Ἰουλίου 1885, ἀλλὰ καταργηθέντος εἶτα τοῦ καταργηθέντος αὐτοῦ νόμου διὰ τοῦ νόμου ΑΤΗΣ' τῆς 14 Μαρτίου 1887, ἐπανήλθον ἐν ἰσχύϊ ὁ νόμος ΑΡΚΔ' καὶ ὁ νόμος ΑΡΝΕ', ὠρίσθη δὲ προσέτι διὰ τοῦ νόμου ΑΤΗΣ' ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ πώλησις τοῦ σιγαροχάρτου καὶ εἰς φυλλάδια ποιέοντα πλείονα τῶν ἑκατὸν ἢ ὀλιγότερα τῶν πεντήκοντα φύλλων, ἀπαγορεύεται δὲ νὰ τίθῃται ὑπὸ διαμετακόμισιν τὸ σιγαροχάρτον, καὶ ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῇ λαθραίᾳ εἰσγωγῇ σιγαροχάρτου εἰς τὸ Κράτος πᾶσαι αἱ περὶ λαθρεμπορίων διατάξεις τῶν κειμένων νόμων. Σημειωτέον, ὅτι διὰ μὲν τοῦ νόμου ΑΣΗΣ' τῆς 14 Νοεμβρίου 1885 ὠρίσθη πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου ΑΤΗΣ' ὅτι ἐπὶ τῇ λαθραίᾳ εἰσγωγῇ πετρελαίου ἡ παγνιοχάρτων ἐφαρμόζονται αἱ περὶ λαθρεμπορίων διατάξεις, εἰς ὑπολογισμὸν δὲ τῆς καταλογιστέας χρηματικῆς ποινῆς θεωρεῖται ὡς εἰσγωγικὸν τέλος διὰ μὲν τὸ πετρελαίου λεπτὰ 50 κατ' ὄκταν, διὰ δὲ τὰ παγνιοχάρτα δραχμαὶ δύο κατὰ δέσμην. Ἐξεδόθη δὲ τῷ ἔτει 887 ὁ νόμος ΑΦΙΑ' τῆς 28 Μαΐου 1887, δι' οὗ ὠρίσθησαν ἐν μέρει ἄλλως τὰ τῶν ποιῶν, ἃς ἐπιβάλλουσιν οἱ περὶ μονοπωλίων νόμοι. Δυνάμει δὲ τοῦ ἄρθρ. 6 τοῦ Ν ΑΥΘΔ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ δανείου 150, 000, 000 κατηργήθη τῇ 3 Ἰανουαρίου 1888 μεταξύ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἑταιρίας τῶν μονοπωλίων σύμβασις ἐξ

ἄρθρων 37, δι' ἧς ἀναλαμβάνει αὐτὴ τὴν διαχείρισιν τῶν μονοπωλίων τοῦ ἁλατος, τοῦ πετρελαίου, τῶν παιγνιοχάρτων καὶ τῶν πυρείων, ἣν ἐκύρωσε τὸ Β. Διάταγμα τῆς 6 'Ιανουαρίου 1888, καταργήσαν ἅμα τὰς διατάξεις τῶν προεκδομένων Διαταγμάτων τῆς 2 Δεκεμβρίου 1884 περὶ διακριτικῶν σημείων διαχειρίσεως καὶ πωλήσεως τοῦ πετρελαίου, τῶν παιγνιοχάρτων καὶ τῶν πυρείων. ("Ἴδε καὶ Μονοπώλια).

Θ. Ν. Φιλογάτης

Φυγοπονία. Κατὰ τὸν ἀστυνομικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθρ. 45 καὶ 46) οἱ πενητεύοντες ἄργοι πρέπει νὰ προτρέπωνται ὑπὸ τῆς Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς εἰς ἐργασίαν, ὀφείλουσι δ' ὡσαύτως αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῆς Ἀστυνομικῆς νὰ μεριμνῶσι καὶ περὶ τῆς προμηθείας εἰς αὐτοὺς ἀσχολίας διὰ τῆς συστάσεως καταστημάτων ἐργασίας. Ἡ ὑποχρέωσις δ' αὐτῶν εἰς ἀνάληψιν ἐργασίας κυροῦται διὰ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθρ. 661), καθ' ὃν τιμωροῦνται διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἐπὶ φυγοπονίᾳ οἱ μὴ ἔχοντες σταθερὰν καὶ διαρκῆ διαμονὴν ἐν τινι τόπῳ, οἵτινες ἐν τούτοις, καίπερ ἐστερημένοι μέσων διατροφῆς ἀποχρώντων, συγκεχωρημένων καὶ μὴ ἐπιβλαβῶν εἰς τὰ ῥήθη, δὲν θέλουσι νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς βιοποριστικὴν ἐργασίαν μεθ' ὅλας τὰς προτροπὰς τῆς ἀρμοδίας εἰς ἐξακρίβωσιν τῆς καταστάσεως τῶν πολιτῶν Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς.

Σημειωτέον ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 214 ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν τῆς 28 Δεκεμβρίου 1848 ὠρίσθη ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὀφείλει νὰ συντάσῃ ἐγγράφον ἔκθεσιν συνωδὰ πρὸς τὸ ἄρθρον 73 τῆς Ποινικῆς δικονομίας περὶ τῆς γενομένης προτροπῆς εἰς ἐργασίαν, τασσομένην καὶ προθεσμίαις εἰς εὐρετιν αὐτῆς, μεθ' ὃ καὶ μόνον χωρεῖ εἰσαγωγή εἰς δίκην ἐπὶ φυγοπονίᾳ. Ἀλλὰ

πρόδηλον ὅτι, ἂν ὁ προτραπεί εἰς ἐργασίαν ἐπεζητήσεν ἐργασίαν ἀλλ' ἀπέτυχε, ἡ δ' ἀρχὴ δὲν ἐδυνήθη νὰ προμηθεύσῃ εἰς αὐτὴν τοιαύτην, δὲν χωρεῖ καταδίωξις.

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρ. 666 τοῦ Ποινικοῦ νόμου τιμωροῦνται ἔτι βερύτερον (δηλονότι διὰ κρατήσεως δύο ἑως τριῶν μηνῶν) οἱ φυγόπονοι, οἵτινες κατέστησαν ἑαυτοὺς ἀγνωρίστους διὰ προσωπίου, μελαινώσεως τοῦ προσώπου, ψευδοπώγωνος ἢ ἄλλων τοιούτων μέσων, ἢ φέρουσιν ὅπλα ἢ λυσίκλειθρα ἐργαλεῖα ἢ νομίσματα ἀξίας πλεον τῶν πενήτηκοντα δραχμῶν, ἢ πράγματα τοιαύτης ἀξίας, ὧν ἀγνωστος ἡ πηγὴ τῆς κτήσεως.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Φυλακαί. Ἡ ἀνωτάτη διοίκησις καὶ ἐπιτήρησις πασῶν ἐν γένει τῶν φυλακῶν ἀνετίθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης διὰ τοῦ νόμου ΑΦΚ' τῆς 28 Μαΐου 1-87, ἀφ' οὗ ἀπορρέει ἐφίξις ἐπομῶς καὶ ὁ διορισμὸς πάντων τῶν ὑπαλλήλων τῶν φυλακῶν. Διέπουσι δὲ τὴν διοίκησιν τῶν φυλακῶν 1) μὲν τὸ διάταγμα τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ σωφρονιστικῶν φυλακῶν, ὅπερ διετίλεσεν ἀεὶποτε σχεδὸν ἐν ἀργίᾳ κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τὴν δυσχέρειαν τῆς ἐφρμογῆς αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀθλίαις ἐλληνικαῖς φυλακαῖς, ἀλλ' ὅπερ οὐδαμῶς κατηργήθη, 2) δὲ ὁ νόμος ΑΣΝΖ' τῆς 6 'Ιουλίου 1885 περὶ φυλακῶν ἐν γένει καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῶν, ἀντικαταστήσας ἐξ ὁλοκλήρου τὸν ἀπὸ 19 'Απριλίου 1884 ΑΠΠΗ' νόμον περὶ διαρίσεως καὶ διοικήσεως φυλακῶν, καὶ ὁ νόμος ΑΣΝΓ' τῆς 16 'Ιουλίου 1885 περὶ πολιτικῶν φυλακῶν, 3) δὲ ὁ μονάρθρος νόμος ΑΤΑ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1885 περὶ μεταρρυθμίσεως διατάξεως τινος τοῦ ΑΣΝΖ' νόμου, 4) ὁ μονάρθρος νόμος ΑΦΠΗ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ ν. ΑΣΝΖ'

καὶ ὅ) ὁ προμνημονευθεὶς νόμος ΑΦΚ', δι' οὗ ὑποβάλλονται πᾶσαι αἱ φυλακαὶ εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργείου, συνιστᾶται δὲ καὶ θέσις γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν φυλακῶν, ἔχοντος βαθμὸν καὶ μισθὸν εἰσαγγελέως παρ' ἐφέταις, εἰς ὃν ἀνατίθεται 1) μὲν ἡ ἐποπτεία τῶν τε ποινικῶν καὶ ἐξεταστικῶν φυλακῶν τῶν τῶν διὰ χρέη κρατουμένων, ἔτι δὲ ἡ ἄμεσος καὶ διαρκὴς ἐποπτεία τοῦ ἐν Ἀθήναις σωφρονιστηρίου (τῶν δαπάνη τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρέου Συγγροῦ φυλακῶν), 2) δὲ ἡ ὑπηρεσία τοῦ ποινολογίου, ἀπονέμεται δὲ καὶ ἡ διὰ τοῦ Δ. τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836, Ποιν. Δικονομίας (ἄρθρ. 557—560) καὶ τοῦ νόμου ΑΣΝΖ' εἰς τὰς ἐφορείας τῶν φυλακῶν χορηγούμενη ἐφορευτικὴ ἐξουσία. Ἐξεδόθη δὲ προσφάτως (τῷ ἔτει 1896) καὶ ὁ ΒΥΚΒ' νόμος τῆς 16 Ἀπριλίου 1896, δι' οὗ τάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν σωφρονιστικῶν φυλακῶν τὸ δαπάνη τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Ἀδέρωφ οἰκοδομηθέν Ἐργητεῖον, ἧτοι κατὰστημα χρησιμεύον εἰς φυλάκισιν τῶν μὴ ὑπερβάντων τὸ δέκατον ὄγδον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ζώων ἐν ἀπομονώσει κατὰ τὰς νύκτας ἐκμανθανόντων δὲ ὑποχρεωτικῶς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα κατὰ τὰ προηγούμενα καὶ τὰς κλίσεις αὐτῶν.

Κατὰ τὸν νόμον ΑΣΝΖ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885 περὶ φυλακῶν, (ὅστις κατήργησεν ἐξ ὁλοκλήρου τὸν τῷ ἔτει 1884 ψηφισθέντα ΑΡΠΗ' νόμον), συνδυαζόμενον καὶ πρὸς τὸν νόμον ΑΤΛ' τῆς 24 Δεκεμβρίου 1885 καὶ τὸν νόμον ΑΦΙΗ' τῆς 27 Μαΐου 1887, αἱ φυλακαὶ διαίρουσιν α') εἰς ἐξεταστικὰς, β') εἰς ἐπανορθωτικὰς, γ') εἰς ποινικὰς, δ') εἰς σωφρονιστήρια, ε') εἰς φυλακὰς ὑποδικῶν καὶ καταδικῶν γυναικῶν. Καὶ ἐν μὲν τοῖς καταστήμασι τῶν ἐξεταστικῶν φυλακῶν κρατοῦνται οἱ ὑπόδικοι δύνανται ὅμως νὰ κρατηθῶσιν οὗτοι καὶ εἰς ἄλλην

φυλακὴν καταδικῶν ἐν γένει λόγῳ ἀσφαλείας, ἐλλείψεως χώρου, ἢ ὑγείας, τῇ ρητῇ παραγγελίᾳ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως. Ἐν δὲ τοῖς καταστήμασι τῶν ἐπανορθωτικῶν φυλακῶν κρατοῦνται οἱ ἐκτίνοντες ποινὴν φυλακίσεως μέχρι τῶν 3 ἐτῶν, δύνανται δὲ νὰ κρατηθῶσι καὶ κατάδικοι ἐκτίνοντες ποινὴν φυλακίσεως μέχρι πέντε ἐτῶν. Ἐπιτρέπεται ὅμως ἡ λόγῳ ἀσφαλείας, ὑγείας, ἢ ἐλλείψεως χώρου μεταφορὰ τῶν τοιούτων καταδικῶν εἰς ποινικὰς φυλακὰς ἢ σωφρονιστήρια, διατασσομένη ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ τόπῳ τῶν φυλακῶν Εἰσαγγελέως. Οἱ δὲ κατάδικοι, οἱ ἐκτίνοντες ποινὴν ἐγκληματικὴν (δηλονότι ποινὴν θανάτου, δεσμῶν ἢ εἰρκτικῆς) κρατοῦνται ἢ ἐν ταῖς ποινικαῖς ἢ ἐν τοῖς σωφρονιστηρίοις. Ὅθεν, ἅμα τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως καταστάσεως ἀμετακλήτου, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως ἡ μεταφορὰ τῶν τοιούτων καταδικῶν εἰς ποινικὴν φυλακὴν ἢ σωφρονιστήριον. Μεταφορὰ δὲ καταδικῶν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἑτέραν ποινικὴν φυλακὴν ἢ σωφρονιστήριον διατάσσεται μόνον ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν φυλακῶν, εἴτε τῇ πρυτάνει τῶν ἐφορειῶν τῶν φυλακῶν, ἔνθα ὑπάρχουσι τοιαῦτα, ἢ ἄλλης ἄρχης, εἴτε καὶ ἀνευ προτάσεως. (Νόμου ΑΣΝΖ' ἄρθρον 1 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΑΤΛ' καὶ Νόμου ΑΦΚ' ἄρθρον 4).

Διὰ Β. διατάγματος, μεταβαλλομένου ἐκάστοτε κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνάγκης, ὀρίζεται τίνα δημόσια καταστήματα ἢ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι χρησιμεύουσιν ὡς καταστήματα ἐκάστης τῶν κατηγοριῶν τῶν φυλακῶν. Ἐν ἀνάγκῃ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κατὰστημα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς πλείονας κατηγορίας φυλακῶν, ὅτε λαμβάνεται ἡ δυνατὴ φροντίς τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν εἰς ἐκάστην κατηγορίαν ὑπαγομένων πεφυλαχισμένων (Ν. ΑΣΝΖ' ἄρθρ. 2). Διέπονται δὲ (Νόμου ΑΣΝΖ'

ἄρθρ. 3) τὰ μὲν σωφρονιστήρια ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ περὶ σωφρονιστικῶν φυλακῶν διατάγματος τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836· ἄλλ' εἰρήσθω, ὅτι αἱ πλεῖστα διατάξεις αὐτοῦ δὲν ἐφημερεύσαν ἑω- τοῦ νῦν, ἰδίως δὲ αἱ περὶ διατροφῆς, ἐφαρμόζονται δὲ ἀντ' αὐτῶν ἐν τοῖς σωφρονιστηρίοις Κερκύρας, Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου οἱ περὶ αὐτῶν εἰδικοί κανονισμοί. Εἰς δὲ τὰς ἐξεταστικὰς, τὰς ἐπα- νορθωτικὰς καὶ τὰς ποινικὰς φυλακὰς ἐφαρμόζονται αἱ περὶ διοικησεως αὐτῶν διατάξεις τῶν ἄρθρων 553—563 τῆς Ποιν. Δικ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Διατάγματος 23 Αὐγού- στου 1858 πρὸς διατροφήν τῶν ἐνδεῶν ὑποδίκων καὶ καταδίκων χορηγοῦνται ἡμερησίως ἐκ τοῦ δημοσίου 300 δραμια ἄρτου δευτέρας ποιότητος καὶ ὄψα ἀξίας λεπτῶν δέκα· ὡσαύτως δὲ ἡ δαπάνη τῆς πλύσεως τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν, μὴ ὑπερ- βαίνοῦσα τὴν δραχμὴν κατὰ μῆνα· ἡ δὲ προμήθεια τοῦ ἄρτου καὶ ἡ ἐργασία τῆς πλύσεως διατίθενται διὰ μειοληπτικῆς δημοπρασίας· πρὸς νοσήλευσιν δὲ τῶν ἀ- σθενούντων ὑποδίκων καὶ καταδίκων ἔξ- σι δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως νὰ συ- σταθῶσι θεραπευτήρια ἐντὸς τῶν κατὰ στημάτων τῶν φυλακῶν καὶ ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ Αἰγίνης. Τὰ δὲ περὶ διατη- ρήσεως τῶν θεραπευτηρίων κανονίζοντα δι' ὑπουργικῆς ἀποφάσεως· Ὡπιτρέπεται δὲ κατὰ μὲν τὸν νόμον ΑΣΝΖ' (ἄρθρ. 3) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν νόμον ΑΤΑ' ἢ διὰ Β. Διατάγματος καὶ εἰς τὰς ἐπα- νορθωτικὰς καὶ ποινικὰς φυλακὰς εἰσα- γωγὴ τῶν διατάξεων τοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμ- βρίου 1836 Διατάγματος, εἴτε καὶ ἐν μέ- ρει κατὰ δὲ τὸν νόμον ΑΦΚ' (ἄρθρ. 1) εἰς τὸν γενικὸν ἐπιθεωρητὴν ἀπόκειται ἡ ἐκδοσις τῶν ἀναγκαίων δόγητων πρὸς με- ρικὴν ἢ ὀλικὴν ἐφαρμογὴν τῶν διατά- ξεων τοῦ Διατάγματος τῆς 31 Δεκεμ- βρίου 1836 περὶ σωφρονιστικῶν φυλακῶν.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς διεύθυνσιν ἐκάστης τῶν ἀνωτέρω φυλακῶν διορίζεται τὸ ἑξῆς προσωπικόν· Ἐν μὲν τῷ Σωφρονιστη- ρίῳ Κερκύρας, εἰς διευθυντῆς ἔχων βαθ- μὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως α' τάξεως καὶ μηνιαῖον μισθὸν δραχμῶν 240, εἰς ἱερεὺς ἔχων μηνιαῖον μισθὸν δραχ. 70, εἰς ἱατροὺς ἔχων μηνιαῖον μισθὸν δραχ. 100, εἰς γραφεὺς ἔχων βαθμὸν ὑποργ. γραφ. β' τάξεως ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 80, εἰς ἀρχιφύλαξ ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 80, 8 φύλακες τεχνίται ἐπὶ μη- νιαίῳ μισθῷ δραχ. 70, 8 φύλακες τε- χνῖται ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 60, εἰς κουρεὺς ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 20. Ἐν δὲ τῷ σωφρονιστηρίῳ Κεφαλληνίας, εἰς διευθυντῆς ἐπὶ βαθμῷ ὑπουργικοῦ γραμ- ματέως β' τάξεως καὶ μισθῷ δραχ. 150, εἰς ἱερεὺς ἐπὶ μισθῷ δραχ. 50, εἰς ἱατροὺς ἐπὶ μισθῷ δραχ. 50, 4 φύλακες ἐπὶ μι- σθῷ 55, μία γυναικοφύλαξ ἐπὶ μισθῷ δραχ. 50. Ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ Ζακύν- θου εἰς διευθυντῆς ἐπὶ βαθμῷ β' τάξεως ὑπουργικοῦ γραμματέως καὶ μισθῷ δραχ. 150, εἰς ἱερεὺς ἐπὶ μισθῷ δραχ. 50, εἰς ἱατροὺς ἐπὶ μισθῷ δραχ. 50, ὀκτώ φύλα- κες ἐπὶ μισθῷ δραχ. 55, εἰς ψάλλης ἐπὶ μισθῷ δραχ. 6, εἰς κουρεὺς ἐπὶ μισθῷ δραχ. 25, μία γυναικοφύλαξ ἐπὶ μισθῷ δραχ. 30. Ἐν δὲ ταῖς ποινικαῖς φυλα- καῖς Αἰγίνης εἰς διευθυντῆς ἐπὶ βαθμῷ ὑπουργικοῦ γραμματέως β' τάξεως καὶ μηνιαίῳ μισθῷ 150, εἰς ἱατροὺς ἐπὶ μη- νιαίῳ μισθῷ δραχ. 50, εἰς ἱερεὺς ἐπὶ μη- νιαίῳ μισθῷ δραχ. 50, εἰς ψάλλης ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 6, εἰς ἀρχιφύλαξ ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 80, 3 φύλακες α' τάξεως ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 60, 3 φύλακες β' τάξεως ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ δραχ. 50, εἰς κουρεὺς ἐπὶ μηνιαίῳ μι- σθῷ δραχ. 10. Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ φυ- λακῇ Ἰθάκης εἰς ἐπιστάτης βαθμὸν ἔχων ὑπουργικοῦ γραμῶς τρίτης τάξεως καὶ μηνιαῖον μισθὸν δραχ. 70, εἰς ἀρχιφύλαξ

ἔχων μισθὸν δραχ. 60, εἰς ἱερεὺς ἔχων ἀμοιβὴν δραχ. 20, εἰς ἰατροὺς ὡσαύτως ἔχων ἀμοιβὴν δραχ. 30, δύο φύλακες ἔχοντες ἀμοιβὴν δραχ. 40, εἰς κουρεὺς ἔχων ἀμοιβὴν δραχ. 40. Ἐν ἐκάστη δὲ τῶν λοιπῶν καθιερωμένων καὶ προσδιορισθησομένων ποινικῶν φυλακῶν, εἰς ἐπιστάτης ἔχων βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραφείως γ' ἢ β' τάξεως καὶ μισθὸν μηνιαῖον δραχμῶν 45—60—80, καὶ εἰς βοηθὸς ἔχων βαθμὴν γραφείως γ' τάξεως καὶ μηνιαῖον μισθὸν δραχμῶν 60¹, δύο ἕως 60 ἕκαστος. Ἐν ἐκάστη δὲ γυναικεῖα φυλακῇ μία ἐπιστάτης, ἣς ὁ μισθὸς θέλει προσδιορίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, οὐχὶ ἀνώτερος τῶν δραχμῶν 50. Ὅπου δὲ τὰ χρέη τῆς ἐπιστάτης ἐκτελεῖ ἡ ἰδιοκτῆτις τοῦ καταστήματος τῶν φυλακῶν, οὐδεμία ἄλλη, πλην τοῦ μισθώματος, δίδεται αὐτῇ ἀντιμισθία ἢ ἀποζημίωσις. Ἐν ἐκάστη ἐξελεαστικῇ φυλακῇ εἰς ἐπιστάτης φέρων βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραφείως γ' ἢ β' τάξεως καὶ μηνιαῖον μισθὸν δραχ. 60—80, καὶ εἰς φύλαξ ἔχων μηνιαῖον μισθὸν δραχ. 50 ὅπου δ' ὑφίσταται ἀνάγκη, διορίζεται ἱατρός καὶ ἱερεὺς δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ, καὶ ὁ μισθὸς μὲν ἱατροῦ ὀρίζεται μέχρι δραχ. 150 διὰ τὰς Ἀθήνας, καὶ μέχρι δραχ. 50 διὰ τὰ λοιπὰ μέρη, (τοῦ δὲ ἱατροῦ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ σωφρονιστηρίου μέχρι δραχ. 100),

¹ Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ὁμόφωνον γνώμην τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου (τῆς 15 Νοεμβρίου 1885) ἡ κατὰ βαθμὸν ἐξίσωσις τῶν ἐπιστατῶν καὶ βοηθῶν πρὸς τοὺς ὑπουργικοὺς γραφεῖς δὲν καθίσταται αὐτοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἀλλὰ μὴ ἀλλοιοῦσα τὸν ἐκ τοῦ νόμου ἐμφαινόμενον ὑπηρετικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, ὅθεν δὲν ὑπάγονται εἰς τὸν περὶ συντάξεων νόμον, μὴ περιλαμβάνοντα τοὺς δημοσίους ὑπηρετάς.

τῶν δὲ ἱερῶν μέχρι δραχ. 30. Ὅσαύτως, ὑπαρχούσης ἀνάγκης, διορίζεται ὑπηρετὴς ἐπὶ μισθῷ δραχ. 40 (ἄρθρ. 4 ἐν συνδ. πρὸς Νόμου ΑΤΑ' ἄρθρον μόνον καὶ νόμου ΑΦΙΗ' ἄρθρον μόνον). Ἐν οἷς δὲ μέρεσιν ὑπάρχουσι πλείονα τοῦ ἐνὸς κατστήματα φυλακῶν, δύναται νὰ διευθύνῃ πάντα ταῦτα ὁ διευθυντὴς τοῦ ὑπάρχοντος τυχὴν ἐκεῖ σωφρονιστηρίου ἢ ἐπιστάτης τῆς ποινικῆς φυλακῆς (ἄρθρον 4). κωλυμένους δὲ ἢ ἀπόντας τοὺς διευθυντὰς τῶν σωφρονιστηρίων καὶ τοὺς ἐπιστάτας τῶν φυλακῶν ἐν γένει ὑναπληροῦσιν ἕτεροι δημόσιοι ὑπάλληλοι ἢ ὑπηρετῆς, διοριζόμενοι, προκειμένου μὲν περὶ φυλακῶν καταδικῶν ἐν γένει, ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων νομαρχῶν, προκειμένου δὲ περὶ ἐξελεαστικῶν φυλακῶν, ὑπὸ τοῦ παρὰ πρῶτον τοδίκαις Εἰσαγγελέως (ἄρθρον 6). Σημειωτέον δὲ, ὅτι κατὰ τὸν διορισμὸν καὶ τὸν προβεβασμὸν τῶν διευθυντῶν, ἐπιστατῶν καὶ βοηθῶν φυλακῶν ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 1, 2, 13, ἐδ. α', 14 ἐδ. δ', 15 καὶ 15 τοῦ περὶ προσόντων τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἀπὸ 14 Μαΐου 1874 νόμου, ἐκτὸς τῶν περὶ διαγωνισμοῦ ἐν γένει διατασσόμενων (ἄρθρον 6). Δύναται δὲ νὰ διορισθῇ διευθυντὴς μὲν σωφρονιστηρίου ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν φυλακῶν ὁ ἔχων δίπλωμα πανεπιστημιακὸν καὶ ἀσκήσας ἐπὶ τρία ἔτη τὸ δικηγορικὸν ἢ ἱατρικὸν ἐπάγγελμα (Νόμου ΑΦΚ' ἄρθρον 1), φύλακες δὲ α') ἅπαντες οἱ ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρετήσαντες, εἰς φέρωσιν ἀφροσιν ἐξαιρέτου ἢ ἀμέμπτου διαγωγῆς καὶ ἄγῳσιν ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν. β') ἅπαντες οἱ διατελέσαντες φύλακες σωφρονιστηρίων ἢ φυλακῶν, ἔχοντες ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν (ἄρθρ. 6). Διορίζονται δὲ οἱ μὲν ἔχοντες τὸν βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως διὰ Β. Διατάγματος, οἱ δὲ τὸν βαθμὸν κατώτεροι, ὡς ἐπίσης οἱ ἱατροὶ

ιερεῖς, φύλακες καὶ ὑπηρεταί, δι' ἀποπέ-
σεως τοῦ ὑπουργοῦ. Ὁρκίζονται δὲ οἱ
μὲν διευθυνταὶ τῶν σωφρονιστηρίων ἐνώ-
πιον τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν,
οἱ ἐπιστάται τῶν φυλακῶν ἐνώπιον τοῦ
παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελέως, οἱ δὲ
φύλακες καὶ ὑπηρεταί ἐνώπιον τοῦ οἰ-
κείου διευθυντοῦ ἢ ἐπιστάτου (Ν. ΑΦΚ'
ἄρθρον 1). Εἰς δὲ τὴν πειθαρχικὴν κα-
ταδίωξιν ἀπάντων τῶν ἀνωτέρω ὑπαλ-
λήλων καὶ ὑπηρετῶν ἐφαρμόζονται τὰ
ἄρθρα 6, 7, 8 καὶ 10 τοῦ περὶ πειθαρ-
χικῆς τιμωρίας τῶν δημοσίων λειτουργ-
γῶν νόμου τῆς 14 Μαΐου 1884. Ἐπι-
βάλλουσι δὲ τὰς πειθαρχικὰς ποινὰς αἱ
ἐφορεῖαι τῶν φυλακῶν, ἐν αἷς πόλεσιν
εὐρίσκονται τοιαῦται, ἄλλως οἱ ἀρμοδίιοι
νομάρχαι, προκειμένου περὶ φυλακῶν κα-
ταδικῶν, καὶ οἱ εἰσαγγελεῖς, προκειμένου
περὶ ἐξεταστικῶν φυλακῶν. Τοὺς δ' ἄρ-
χιφύλακας ἢ φύλακας τῶν φυλακῶν δὴ-
νῶνται νὰ τιμωρῇται πειθαρχικῶς καὶ
οἱ προϊστάμενοι διευθύνται ἢ ἐπιστάται.
(Ν. ΑΣΝΖ' ἄρθρον 7). Ὡς πρὸς δὲ τὴν
παῦσιν τῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν
τῶν φυλακῶν ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τῶν
ἄρθρων 12, 13, ἐδ. 2 καὶ 17 τοῦ μνη-
σθέντος περὶ προσόντων κλπ. νόμου τῆς
14 Μαΐου 1884. Ἄλλ' ἐκτός τούτων δὴ-
νῶνται νὰ παυθῶσι καὶ ἐπὶ τῇ βίσει
ἡτιολογημένων προτάσεων τῶν ἐφορειῶν
τῶν φυλακῶν, ἐν αἷς ὑφίστανται τοιαῦ-
ται, ἢ τῶν ἀρμοδίων νομαρχῶν ἢ εἰσαγ-
γελέων. (Νόμου ΑΣΝΖ' ἄρθρ. 8). Ση-
μειωτέον ἐν τούτοις ὅτι διὰ τοῦ Διατ. τῆς
30 Σεπτ. 1812 ἡ ἱατρικὴ καὶ φαρμα-
κευτικὴ ὑπηρεσία τῶν φυλακῶν ἀνετέθη
εἰς τοὺς ὑγειονομικοὺς καὶ φαρμακευτικοὺς
ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ.

Τοῦ δὲ Ἐφηβίου Ἀβέρωφ τὴν μὲν
διοικητικὴν ἔχει Ἐφορεία, ἀποτελουμένη
ἐκ τοῦ παρὶ τῷ Ἀρείῳ Πάφῳ εἰσαγγε-
λέως, τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἀρείου Πά-
γου, τοῦ παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις Ἐφέταις

εἰσαγγελέως, τοῦ νομάρχου Ἀττικῆς, τοῦ
ἐπὶ τῶν φυλακῶν τμηματάρχου τοῦ
ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἐνὶς ἐτέ-
ρου μέλους, διοριζομένου διὰ Β. Διατάγ-
ματος μετὰ γνωμοδότησιν τῆς ἐν Χρι-
στοῦ ἀδελφότητος (ἥς πρόεδρος εἶναι ἡ
Βασίλισσα Ὀλγα). (Ν. ΒΥΚΒ' ἄρθρον
3). Συνίσταται δὲ τὰ προσωπικὸν τοῦ
σωφρονιστηρίου ἐξ ἐνὸς διευθυντοῦ (ἔχον-
τον βαθμὸν τμηματάρχου δευτέρας τά-
ξεως), ἐνὸς ἀρχιφύλακος, ἐνὸς λογιστοῦ,
ἐνὸς ἱερέως (ὄντος ἐν ταύτῳ καὶ διδασκά-
λου), ἐνὸς ἱατροῦ, ἐξ φυλάκων, τριῶν τε-
χνουργῶν, ἐνὸς κηπουροῦ, ἐνὸς μαγειροῦ,
ἐνὸς κουρέως, δύο νοσοκόμων ἐνὸς ἱμα-
τιοφύλακος καὶ δύο πλυντριῶν. (Νόμος
ΒΥΚΒ' ἄρθρ. 9).

Κατὰ δὲ τὸν νόμον ΑΣΝΙ' τῆς 26
Ἰουλίου 1885 περὶ τῶν φυλακῶν τῶν
διὰ χρέη κράτουμένων διὰ τὴν διοίκησιν
τῆς ἐν ἐκάστῃ ἑδρᾷ πρωτοδικείου συν-
σταμένης φυλακῆς, πρὸς κράτησιν τῶν
διὰ χρέη συλλαμβανόμενων κατὰ τὰς δια-
τάξεις τῆς πολιτικῆς καὶ δικονομίας καὶ τὰς
τῶν νόμων περὶ εἰσπράξεως τῶν δημο-
σίων ἐσόδων τοῦ Κράτους καὶ περὶ τῶν
πρὸς τοὺς δήμεους καθυστερούντων, διορί-
ζεται εἰς ἐπιστάτης ἐπὶ τῷ βαθμῷ ὑπουρ-
γικοῦ γραφέως γ' ἢ δ' τάξεως καὶ μισθῷ
60—80 δραχμῶν τὸν μῆνα. Δύνатаι
οὖν ἡττων νὰ ἀνταπεθῇ ἡ ὑπηρεσία αὕτη
εἰς τοὺς διευθυντὰς σωφρονιστηρίων ἢ τοὺς
ἐπιστάτας ποινικῶν ἢ ἐξεταστικῶν φυλα-
κῶν (ἄρθρ. 1). Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ δια-
τάξεις τῶν ἄρθρων 1, 6, 7, 8, 10, 12,
13, 15, 16 καὶ 17 τοῦ νόμου ΑΡ41'
περὶ προσόντων καὶ πειθαρχικῆς τιμω-
ρίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἰσχύουσι
καὶ ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν, τὴν πειθαρχι-
κὴν τιμωρίαν καὶ τὴν παῦσιν αὐτῶν, πλὴν
τοῦ ὅρου τοῦ διαγωνισμοῦ ὡς πρὸς τὸν
ἱερικὸν διορισμὸν (ἄρθρον 2). Ἐφαρμό-
ζονται δὲ αἱ περὶ ἐλευθερώσεως προφυλα-
κισμένων διατάξεις τῶν ἄρθρων 181 καὶ

ἐπ. τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ ἐπὶ τῶν πρωτοπικῶς κρατουμένων, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἐν τῷ ἄρθρῳ 181 (ἐδαφίῳ 1) ποινῆς τῆς εἰρκτῆς ἐπιβάλλεται φυλάκισις τοῦλάχιστον ἐνός ἔτους. Τὸ δημόσιον ὅμως οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην ἀποζημιώσεως ἐν περιπτώσει ἀποδράσεως τῶν πρωτοπικῶς κρατουμένων (ἔθρον 3). Ἀναπληροῦσι δὲ τοὺς ἐπιστάτας, ἀπόντας ἢ κωλυμένους ἢ μὴ μὲν ἐγκαταστάντας, διοικητικοὶ ὑπάλληλοι ὀριζόμενοι ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, καὶ ἐν κατεπειγούσῃ περιπτώσει ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἄνευ τινὸς προσθέτου ἐπιχορηγήσεως. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον ΔΡ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 προπληρωμαὶ ἐκ τῶν δημοσίων ταμείων ἐπιδρέπονται καὶ διὰ μεταγωγὴν ὑποδίκων, καταδίκων καὶ ὀφειλετῶν πρὸς τὸ δημόσιον ταμεῖον (ἄρθρον 1). Ὀφείλει δὲ ὁ ὑπάλληλος, πρὸς ἂν δυνάμει χρηματικῶν ἐνταλμάτων τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων τελεῖται ἡ προκαταβολὴ δαπανῶν μεταγωγῆς ὑποδίκων καὶ καταδίκων, νὰ ἐμφανίσῃ ἐνὸς μηνός, συμφώνως πρὸς τὰς περὶ προπληρωμῶν ἰσχυροῦσας διατάξεις, τὰ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τῆς χρήσεως τῶν πληρωθέντων χρημάτων. Τὰ δὲ προκαταβαλλόμενα ἔξοδα μεταγωγῆς ὀφείλουσιν τοῦ δημοσίου εἰς τὰς πολιτικὰς

φυλακὰς ἀποδίδονται τῷ δημοσίῳ κατὰ τὴν § 6' τοῦ ἄρθρου 45 τοῦ ΥΛΣ' νόμου τοῦ 871 (ἄρθρ. 2).

Ὀφείλομεν ἐν τέλει τὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τὰ τῶν φυλακῶν ἔχουσιν ἔτι παρ' ἡμῖν ἐν τῇ πράξει ἄγαν ἐλαττωματικῶς. Ἡ ἔλλειψις, κτιρίων καταλλήλων, τὸ ἀνήλιον τῶν ὑπαρχόντων δεσμοτηρίων, τὸ ψῦχος τὸ κατατρύχον τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐνδιστοιχούμενους καὶ ἡ ἄλλ' ἡ πεινροῖς, παράτης ἢ ἐν αὐτοῖς ἐπισωρευομένη, εἰσὶν ἐλλείψεις ἥκιστα σημαίνουσαι, παραβαλλόμεναι πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς ῥάχως τῶν ἐγκαθειργμένων ἐπισωρευομένων δεινοπαθήματα ὑπὸ τῶν πατριαστικῶν καταχερήσεων καὶ τῆς κομματικῆς ἰδιοτελείας. Ἡ ἀναιδὴς ἐκμετάλλευσις τῶν φυλακῶν ὑπὸ τῆς ἐκάστοτε ἰσχυροῦσας πατρίας, ἢ ἀποναμῆ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς δημοσίων θέσεων εἰς τοὺς εὐτελεστάτους αὐτῆς θεάποντας, ἢ παράδοσις ἐκατοντάδων καταδίκων εἰς τὰς χεῖρας ἀπλήστων καὶ ἄνοις κτιρμάτων διευθυντῶν ἢ ἐπιστατῶν, κυριαρχοῦται νῦν ἐν ταῖς ἡμετέραις φυλακαῖς, περιάπτουσι νύκθως αἰσχος εἰς τὴν Πατρίδα ἡμῶν. (Ἐκτενέστερα περὶ φυλακῶν καὶ περὶ πολλῶν νομικῶν ζητημάτων σχετικῶν βλέπε ἐν ἡμετέρω Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 174—179). Θ. Ν. Φλογαίτης

Χάρις. Εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἀπενεμήθη ὑπὸ τε τῶν ἡμετέρων Συνταγμάτων (νέου ἡμετέρου Συντάγματος ἄρθρον 39) καὶ τῶν ἄλλων συνταγματικῶν καὶ δημοκρατικῶν Συνταγμάτων, οὐδὲ τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐξαιρουμένου (ἄρθρ. 2 ἐδ. 2), τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπονέμειν χάριν. Τί ἐστὶ χάρις ὁρίζει ρητῶς αὐτὸ τὸ 39 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος ἡμῶν. «Ὁ Βασιλεὺς (δηλονότι ἡ ἀνωτέρα ἐκτελεστικὴ ἐξουσία) ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ χαρίῃ (ἀπαλλάσῃ δηλ. πάσης ποινῆς), μεταβάλλῃ καὶ ἐλαττώῃ τὰς παρὰ τῶν δικαστηρίων καταγινώσκομένας ποινάς». Ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου ἐμφαίνεται, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶναι ἐξόχως μέγα, διότι διὰ τῆς ἐνασκήσεως αὐτοῦ δύναται ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νὰ ἀνατρέπῃ ἄρδην ἀπάσας τὰς ποινικὰς ἀποφάσεις τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, μηδενίζουσα τὴν σημαντικωτάτην μερίδα τῆς δυνάμεως αὐτῆς. Ἄλλ' εἶναι ἔλλογος ἡ πλαστούργησις τοσοῦτον ὑψηλοῦ δικαιώματος καὶ ἡ ἀπονομὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν; Ἱστορικῶς ἐξεταζόμενον καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὡς τὸ τοῦ ἀπονέμειν παράσημα, εἶναι κληρο-

δότημα τοῦ ἀπολύτου μοναρχικοῦ πολιτεύματος, ὃν ὁ βασιλεὺς διατελεῖ πανεξουσιαστής, συγκεντρῶν εἰς χεῖρας αὐτοῦ πᾶσας τὰς ἐξουσίας, διετηρήθη δὲ ὑπὸ τὰ συνταγματικὰ πολιτεύματα μεταδοθὲν ἀκολούθως καὶ εἰς τὰ νεώτερα δημοκρατικά. Ἐπειδὴ δέ, ὡς πολλάκις παρετηρήσαμεν, ἄλλοθεν ἤρξατο τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα, (παραχθὲν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καὶ τοῦ πένθους τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἐθνους νὰ καταστήσῃ τὸν βασιλέα ἀνίκανον μόνον νὰ πράττῃ τὸ κακὸν) καὶ ἄλλαχοῦ κατέληξε (μεταβιβάσαν διὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς εὐθύνης πᾶσαν τὴν νομοθετικὴν καὶ ἐκτελεστικὴν δύναμιν εἰς τὰς Βουλὰς), ἄλλοθεν διὰ τοῦτο φαινόμενον ἐν τοῖς γραπτοῖς συνταγματικοῖς χάρταις καὶ ἄλλοθεν τυγχάνον ἐν τῇ ταύνῃ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὅπερ κατὰ τὰς γραπτὰς τῶν συνταγμάτων διατάξεις κέκτηται ὁ Βασιλεὺς, μεταδόθη εἰς τοὺς ἀπολαύοντας τῆς πίστεως τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειοψηφίας ὑπουργούς, διότι ἡ Βουλὴ ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐξελέγχειν τοὺς ὑπουργούς (καθὸ προσωπογραφούμενους καὶ εὐνοημένους) περὶ τὴν χοῆσιν καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς χάριτος, ὡς παντὸς ἄλ-

λου βασιλικού δικαϊώματος, ἤτοι δικαϊώματος τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπορρέουσιν οἱ ὑπουργοὶ ἀπὸ κομματικῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, καθιῶνται δὲ ἐπὶ τῶν ὑπουργικῶν ἐδωλίων μόνον ἐν ὧσφ ἀπολαύουσι τῆς χάριτος καὶ τῆς εὐνοίας αὐτῆς, πολλάκις τὸ δικαϊώμα τῆς χάριτος κατέστη, ἐπὶ κακοῦ θῶν μάλιστα κοινοβουλευτικῶν ὑπουργείων, μέσον ἀραιώσεως τοῦ ἐν ταῖς ποινικαῖς φυλακαῖς πληθυσμοῦ, ἐπεκτεινόμενον ὑπερμέτρως καὶ ὑβρόνος ἐνασκούμενον, τὸ δὲ χεῖριστον, ὑπὲρ ἀναξίων πολλάκις πάστις ἐπιεικείας καταδίκων πρὸς κομματικὸν σκοπόν.

Ἐπανειλημμένως διειπνήμεθα ὅτι τὸ δικαϊώμα τῆς χάριτος, δι' οὗ μηδενίζονται τελεσιδικοὶ δικαστικαὶ ἀποφάσεις, τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας μᾶλλον ἐφαπτόμενον, οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν· ἀλλ' οὐδ' ἄλλως χρήσιμον τῇ πολιτείᾳ εἶναι. Οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τοῦ δικαϊώματος τῆς χάριτος ἰσχυρίζονται, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀναγκαϊότατον ἐν ταῖς πολιτείαις. Διότι α') χορηγεῖ τὴν ἀδίκως ἀπαιρεθείσαν προσωτικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐπαναφέρει εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας πολίτας ἀθώους, γενομένους θύματα ἀδίκων καταδικαστικῶν ἀποφάσεων, β') μετριάζει τὴν αὐστηρότητα τῶν ποινικῶν νόμων, πέρα τοῦ δέοντος κολαζόντων ἀδικήματα τινὰ ἢ κολαζόντων μὲν ἐν γένει προσηκόντως, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς εἰδικῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν μέλλουσι νὰ ἐφαρμοσθῶσι, καθισταμένων ἐνίοτε αὐστηρῶν διὰ τὸ λίαν ἐλαφρὸν τῶν περιστάσεων, ὅφ' ὧς ἐτελέσθη τὸ ἀδίκημα, γ') διότι μετὰ τὴν καταδίκην δύναται νὰ μεταμεληθῇ πικρῶς κατεδικασμένος, ἀποκαθαίρων εὐτὼ τὸ διαπραχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἀδίκημα, ἢ δὲ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, ἢ ἐπισκοποῦσα, ὡς γνωστόν, διὰ τῶν κατωτέρων αὐτῆς ὀργάνων τὴν διαγωγὴν τῶν καταδίκων,

ἐκτιμῶσα τὴν μεταμέλειαν ταύτην, νὰ βώτῃ χάριν εἰς τὸν καταδίκον· ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἤκιστα πιστικοὶ εἶναι οἱ ἐκφερόμενοι λόγοι. "Οἱ δυστυχῶς καταδικάζονται πολ' ἄκις πολλοὶ ἄθῳοι, μάλιστα δ' ἐν ταῖς Ἡπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις, εἶναι ἀληθέστατον. Τοῦτου δὲ αἷτια εἶναι 1) ἡ ἀτέλεια τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἄλλα μέσα ἀσφαλέστερα, ὅπως ἀντιληθῇ τῶν ἐξωτερικῶν γεγονότων, ἢ τὴν ἄμεσον μαρτυρίαν τῶν αἰσθητῶν αὐτοῦ, ὧν δὲν ἔμμελον ἴσως πάντες νὰ ποιῶνται. Ἄπειποτε τὴν ἀρμόζουσαν χρῆσιν· ὁ δὲ δικαστὴς δὲν εἶναι τοῦλάχιστον μάρτυς αὐτὸς τῆς δικαζομένης πράξεως, ἀλλὰ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἄλλων ὁρᾷ καὶ διὰ τῶν ὠτῶν ἄλλων ἀκούει, προσφεύγων εἰς ἰνᾶκρυσιν, δι' ἧς οἶνει διὰ παραπετάσματος, ὅπερ ἐγείρουσι πολλάκις τὰ βαναυσότατα καὶ εὐτελέστατα τῶν παθῶν καὶ συμπερόντων, ὁρεῖται νὰ ῥῃ πᾶν ὅτι συνέβη, ὅπερ ἐν τοῦτοις συχνάκις ἤρπκεν ἔχνη μένον εἰς τὴν μνήμην ἄλλων ἀνθρώπων, ἰσποπτερωμένων πολλάκις ἐνεκα μυρίων αἰτίων νὰ ἀποπλανήτωσι τὴν δικαιοσύνην, 2) δὲ ἡ ἀτέλεια τῶν ἐν ταῖς Ἡπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις ἐπικρατουσῶν μέχρι τοῦ νῦν ποινικῶν δικονομικῶν νομοθεσιῶν. Ὡς ὀρθότατα παρατηρεῖ ὁ ἐξοχος νομολόγος καὶ πολιτειολόγος Rossi ἐν τῇ θαυμαστῇ αὐτοῦ συγγρᾷ περὶ ποινικοῦ δικαίου, οἱ μὲν ἀναικρταί, εἰ μὴ καταχρῶνται ἐθελοσύνης τῇ ἀπεράντῳ δυνάμει, ἣν χορηγεῖ αὐτοῖς ἡ Δικονομία, ἐκτρέπονται ὅμως ἐκ πλάνης ἐνίοτε τοῦ ὀρθοῦ καὶ δικαίου, ἢ δὲ εἰσαγγελία ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς καταδωξέως καὶ τῆς κατηγορίας τοῦ κατηγορουμένου τάσσεται ἐνεκα τῆς, δυνάμεως καὶ τῶν προνομίων, δι' ὧν περιβάλλεται, λίαν ὑπεράνω τῆς ὑπερασπίσεως, κακῇ δὲ καὶ κατακριτέᾳ ἔξει ὡθεῖ τοὺς εἰσαγγελικοὺς ὑπαλλήλους εἰς ὑπέρμετρον ζῆλον· αὐτοὶ δὲ οἱ πρόεδροι

τῶν συνέδρων εἰσὶν ὡσαύτως ἐπιτετραμμένοι τοιαύτην λειτουργίαν, οἷα εὐχερῶς δύναται νὰ παρασύρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἔκνομον προσπάρῳ ἰσχυρᾶς ἐπικουρίας εἰς τὴν κατηγοροῦσαν ἀρχήν. Ἄλλ' ἡ μὲν ἡτέλεια τοῦ ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ ἐπικρατοῦντος δικονομικοῦ συστήματος, ἐξ ἧς προέχονται πολλὰ ἀδίκαια κατὰ δίκαι, δύναται νὰ θεραπευθῇ διὰ νομοθετικῶν μεταβολῶν, ἐξισουσῶν ἀληθῶς τὴν ὑπεράσπισιν πρὸς τὴν κατηγορίαν καὶ ἐξοστρακίζουσῶν τὸ αὐθαίρετον καὶ τὸ ἄτοπον. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς οὐχ ἥττον, διὰ τὸ φύει ἀτελεῖς αὐτῆς ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη θέλει ἀέποτε περιπίπτει, κατὰ μακρὰ βεβίως διαλείμματα, εἰς σφάλματα τινὰ, ὧν θέλουσι γίνεσθαι θύματα ἄνθρωποι ἐνίοτε ἄνθρωποι. Ἀλλὰ τὰ σφάλματα ταῦτα ἐπανορθοῦ ἄρ' γε ἡ ἐκ τῶν ἀνακτόρων ἢ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἐκπεπομένη χάρις; Οὐδαμῶς, διότι οὐδὲν ἔχει μέσον εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὁ ἡγεμὼν ἢ ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργὸς νὰ ἐλέγξῃ τὸ πεπλανημένον τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ τὸ ἄτοπον τῆς καταδικῆς. Πρὸς ἄρ' οὖν τῶν ἐκ τῆς ἀτελείας τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης προερχομένων ἀδικῶν καταδικῶν ἢ ποινικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ, λίαν προσδευτική κατὰ τοῦτο, καθιεροῖ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀνακρίσεως, κληθεῖσιν ἄλλως ἀναψηλάφησιν ἢ ἀναδικίαν, ἀλλὰ μόνον 1) δ' σάκεις δύο ἄνθρωποι καταδικάσθησαν διὰ διαφορῶν ποινικῶν ἀποφάσεων διὰ τὴν αὐτὴν πρᾶξιν, ἐν ᾗ ἢ ὁ εἰς ἢ ὁ ἄλλος εἶναι ἐνοχός, ἐπομένως ὁ ἕτερος εἶναι ἀνεμφηρίστως ἄθωρος, 2) εἰάν ὁ δὴθεν φανευθεῖς, ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ ὁποίου καταδικάσθη τις, ζῇ, 3) εἰάν μάρτυς τις, μαρτυρήσας κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, ὑπεβλήτῃ εἰς δίκην ἔπειτα ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ. Ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως, ἐπεκτεινομένη καὶ εἰς ἑτέρας τινὰς περιπτώσεις, δύναται ἐπαρκῶς νὰ θεραπεύσῃ τὰ

ἐκ τῆς ἀτελείας τῆς δικαιοσύνης ἄτοπα — Τὸ δὲ ἄλλο ἐπιχείρημα τῶν θιασιτῶν τῆς χάριτος, ὅτι δηλ. κολάζεται δι' αὐτῆς ἐν πολλοῖς ἡ αὐστηρότης τῶν ποινικῶν νόμων, εἶναι παντάπασιν ἀτυχές. Ἄν οἱ ποινικοὶ νόμοι ταγχάνωσιν ὅντας λίαν αὐστηροί, ὥς καταστῶσιν ἡπιώτεροι καὶ φιλενθωπότεροι ἂν δὲ ὡς μὲν καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἐν γένει μὴ αὐστηροί, ἀλλ' εἰς εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις ἐφαρμοζόμενοι, ἀποβαίνωσιν αὐστηροί, εὐθιγέστερον τὸ κακὸν διὰ τῆς παραδοχῆς ὁμοίου πρὸς τὸ ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τινος ἐπικρατήσαν καὶ εὐδοκίμησαν σύστημα τῶν ἐλαφρυντικῶν περιπτώσεων, καθ' ὃ δύναται τὸ δικαστήριον νὰ ἐπιβάλῃ κατωτέραν ποινὴν τοῦ ἐλαχίστου θροῦ, ἐφαρμόζον τὴν ἀμέτῳς κριωτέραν ποινὴν — Ἐξετάσωμεν ἤδη καὶ τὸ τρίτον ἐπιχείρημα, καθ' ὃ ἀναγκαιὴ ἡ χάρις μετὰ τὴν βεβίωσιν τῆς μεταμελείας ἐνόχου τινός. Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἐν τοῖς κυριωτάτοις σκοποῖς τῆς ποινῆς καταλέγεται καὶ ἡ πρόκλησις τοῦ ἐξελισμοῦ ἢ, κατ' ἄλλην ἑκφρασιν, τῆς ἡθικῆς ἐπανορθώσεως, τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῆς δὲ κατορθοῦται διὰ τῆς ἐπιβολῆς θλίψεως, ἴσης πρὸς τὴν ἔαυσιν τοῦ ἀδικήματος, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐπιτυχάνεται διὰ τῶν τυφῶν τοῦ συνειδότος, διὰ τῆς μεταμελείας, δι' εἰλικρινοῦς καθάρσεως τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς. Εἶναι δὲ οὐχ ἥττον προφανές, ὅτι ἡ κοινωνικὴ ταῖς ἀποκαθίσταται καὶ ὁ ἐξελισμὸς διατελεῖ πλήρης, ὥσπερ ὁ ἐνοχὸς ἀναγνωρίζει καὶ οἰκτερεῖ τὴν ἀποπλάνησιν αὐτοῦ, ὠθούμενος δὲ ὑπὸ τῆς μεταμελείας πειράται νὰ ἐξέλειψῃ αὐτῆς τὰ ἴχνη. Ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη δὲν δύναται νὰ ἐπὶζητήσῃ τὸν ἐξελισμὸν τοῦτον, ἅτε ἀμοιροῦσα τῶν εἰς βεβίωσιν αὐτοῦ μέσων. Τοῦ ἀνθρώπου ἡ δρασι εἶναι στενὴ, περιορισμένη καὶ συγκεχυμένη, τὰ δὲ μέσα τῆς ἐρεῦνης αὐτοῦ

ἀτελῇ καὶ ἀσθενῇ· ὅθεν ἀδυνατεῖ παντάπασιν νὰ βεβαιώσῃ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς μεταμελείας, νὰ συλλάβῃ τὰς ἀγωνίας τῶν τυφῶν καὶ νὰ μετρήσῃ τοὺς σπαρταγμοὺς τῆς θλίψεως, ἀδυνατεῖ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τοῦ ἐνόχου τὴν διάνοιαν, καὶ ἔχει μόνον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὸ ὑπατηλὸν φαινόμενον τῶν ἐξωτερικῶν πράξεων, τῶν ἐνδείξεων, τῶν πιθανοτήτων. Τοῦτου ἕνεκα ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη ἐπιβάλλει ὠρισμένας ποινάς, ἐκ τῶν προτέρων γνωστάς, ὧν ἡ ἀπότισις ὑποτίθεται ὡς κατορθώσασα τὸν ἐξιλασμόν. Πολλάκις βεβαίως ἐν ἡ στιγμῇ ἐπιβάλλει ὁ δικαστὴς τὴν ποινὴν, τὸ ἀέικημα εἶναι ἡθικῶς ἐξαιρεμένον· πολλάκις ἐκ τοῦναντίου καὶ αὐτὴ ἡ πολυετής ἐγκάθειρξις, αἱ σωματικαὶ ἀλγηδόνες, αἱ ἡθικαὶ θλίψεις, ἃς ὑπέστη ὁ κατάδικος, δὲν ἐπὶνεγκον τὴν ζητουμένην διὰ τῆς ποινῆς ἐξιλέωσιν· ἀλλ' ὁ δικαστὴς, ἀδυνατῶν νὰ βεβαιωθῇ περὶ τούτου, ἐπιλαμβάνεται τοῦ κακοῦ τοῦ ἀδικήματος. ὅσον ὕλικῶς ἐξεδηλώθη, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ὕλικῆς τρόπον τινὰ βεβαιώσεως εἰκάζει τὴν ἡθικὴν αἰτοῦ ἀξίαν καὶ τὸ μέτρον τοῦ ἐξιλασμοῦ. Ἄν δὲ αὐτὸς ὁ δικαστὴς δὲν δύναται, πῶς δύναται ἐκ τῆς ἐν τῇ φυλακῇ συμπεριφορᾶς τοῦ καταδίκου νὰ εἰκάσῃ τὴν μεταμέλειαν αὐτοῦ ἢ ἐπιτελεστικὴ ἐξουσία διὰ τινος τῶν ἐπιτηρούντων ὑποδεστέρων ὀργάνων ἢ ὑπηρετῶν αὐτῆς;—Ἐν τούτοις μέχρι τοῦ τέλους σχεδὸν τῆς προλαβούσης ἑκατονταετηρίδος οὐδαμῶς ἡμφισθητήθη τὸ προσήκον τοῦ δικαιώματος τῆς χάριτος, θεωρηθέντος ἀείποτε ὡς τοῦ σπουδαιότατου καὶ αὐσιωδεστάτου συμβόλου τοῦ ἡγεμονικοῦ ἀξιώματος. Αὐτὸς ὁ βελόνους Montesquieu ἀνεκήρυξε τὴν χάριν ὡς τὸν κάλλιστον τίτλον τῆς ἡγεμονικῆς ἐξουσίας καὶ μόνον γαλινὸν τῆς ὀρθῆς καὶ σώφρονος ἐνασχήσεως τοῦ δικαιώματος τούτου παρεδέξατο τὴν ἀκεραιότητα

καὶ φρόνησιν τοῦ ἡγεμόνος. Ὁ Βενκαρίας καὶ ὁ Βλάκστιαν πρῶτοι ἐπειράθησαν νὰ διαγράψωσιν ἕρπα εἰς τὴν τοῦ δικαιώματος τούτου χρῆσιν· καὶ ὁ μὲν Ἀγγλὸς νομολόγος, καίπερ θεωρῶν τὴν χάριν ὡς τὴν καθ' ἑαυτὸ τοῦ Βασιλέως προσωπικὴν πράξιν, ἐπιδοκιμάζει οὐχ ἥτιον τὰς κοινοβουλευτικὰς συνθηκὰς, αἵτινες ὑπὲρ τῆς χάριτος τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ὑπουργικὴν εὐθύνην, ὃ δὲ ἐκ Μεδιολάνων συγγραφεύς, εὐφύεστατα καὶ κριτικώτατα ἐξετάζων αὐτήν, ἀνακηρύσσει ὡς τὴν σιωπηλὴν ἀποδοκιμασίαν τῶν ὑπαρχόντων νόμων, προτείνων διὰ τοῦτο τὸν ὀβελισμόν αὐτῆς καὶ τὴν ἀντ' αὐτῆς καθιέρωσιν ἡπιωτέρων ποινῶν· ἐλλόγως δὲ παρατηρεῖ, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἐνισχύει τὴν εἰς ἀδικπραγίαν ροπὴν, ὑποβάλλον τὴν ἐλπίδα τῆς ἀτιμωρησίας. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἔγραψαν ἀκολούθως οἱ Bentham, Barbeyrac, Filangieri, Bavoux (Leçons sur le code pénal), Bourignon de Laire (Essai sur le code pénal). Ἀπὸ μακρῶν δὲ χρόνων τὸ δικαίωμα τοῦτο ὑπέστη πολλὰ χροῦ πολλοὺς περιορισμούς. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τῆς βασιλείας ἰδίου Ἐδουάρδου τοῦ Γ', ὁ ἡγεμὼν δὲν δύναται νὰ δώσῃ χάριν εἰς πλεῖστα ὅσα τῶν κατ' ἰδιωτῶν ἀδικημάτων, μάλιστα δὲ εἰς τὰς παρανομίας κατακρατήσεις καὶ τὴν προσβολὴν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Ἐν Γαλλίᾳ ἐπίσης ὑπεβλήθη εἰς σπουδαίους περιορισμούς διὰ τῶν προλαβόντων Συνταγμάτων, διὰ δὲ τοῦ δημοκρατικοῦ Συντάγματος τοῦ 1848 ἀπενεμήθη μὲν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς δημοκρατίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἀλλὰ τανῦν ἐνασείει ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας ἐν Γαλλίᾳ τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἀπεριορίστως. Ἐν Σουηδίᾳ ὁ βασιλεὺς δὲν δύναται νὰ ἀπνεύμη χάριν ἢ τῇ ἐγκρίσει ὁλοῦ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβου-

λίου μετὰ τὴν γνωμοδότησιν τοῦ ἀνωτάτου βραβλικοῦ δικαστηρίου. Ἐν δὲ ταῖς Κάτω Χώραις, ὅσκις μὲν ἡ καταδίκη δὲν ὑπερβαίνει τὰ τρία ἔτη φυλακίσεως, δὲν δύναται νὰ ἀπονεύμῃ χάριν ἄνευ τῆς προτέρας γνωμοδότησεως τοῦ ἐχδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου, ὅσκις δ' ὑπερβαίνει αὐτὴν ἄνευ τῆς τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου. Ἐν δὲ τῇ Νορβηγίᾳ ἀπαιτεῖται ἡ γνωμοδότησις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Πας ἡμεῖς ὁ βασιλεὺς χορηγεῖ τὴν χάριν ἄνευ τινὸς περιορισμοῦ (Συντ. ἀρθρ. 39).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χαρτόσημον (timbre) εἶναι φάρμακός ἐμμεσός καὶ καλεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ κράτους ἢ ἐν ὀνόματί του ἐκτυπούμενον σήμα ἐπὶ χάρτου, προσωρισμένου διὰ τὴν ἐκτέλεσιν πράξεων τινῶν ἢ τὴν σύνταξιν ἐγγράφων, ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ νόμου.

§ 1. — Οἱ δημοσιολόγοι δικαιο-λογοῦσι τὸν φόρον ἢ τὰ τέλη τοῦ χαρτοσήμου ἕνεκα τοῦ κύρους, ὃ ἡ πολιτεία παρέχει εἰς τὰς συμβάσεις καὶ τῆς παρ' αὐτῆς χορηγουμένης προστασίας εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν κληρονομικὴν διαδοχὴν τῶν φορολογουμένων. Ἀλλὰ πάντες συμφωνοῦσιν, ὅτι ἡ τοιαύτη φορολογία πρέπει νὰ εἶναι, ἐλαφρὰ ὅσον ὁλόν τε, καὶ νὰ εἰσπράττεται διὰ τρόπου οὐχὶ πιεστικοῦ· τὰ δὲ μεγάλα ἢ δυσανάλογα τέλη τοῦ χαρτοσήμου ἐπὶ τε τῆς συντάξεως τῶν ἐγγράφων καὶ ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς χαρακτηρίζουσιν ὡς δήμευσιν τῆς ἰδιοκτησίας τῶν ἰδιωτῶν ὑπὸ τῆς πολιτείας.

§ 2. — Τὰ δικαστικά βέβαια καὶ τέλη ἀπολύτως ἢ ὑπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως δὲν δύναται νὰ δικαιολογηθῶσι.

Χάριν τῶν πολιτειακῶν ἐν γένει ἀναγκῶν πληρῶνται οἱ φόροι· ἀλλὰ δὲν ἐπιβάλλεται ὅστις φόρος διὰ τὴν συντήρησιν

τοῦ στρατοῦ, ἕτερος διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ, ἄλλος διὰ τὴν χωροφυλακίαν, διὰ ἄφορος διὰ τὴν διοικητικὴν καὶ οὕτω καθιζῆς. Ἐὰν δὲν ἐπαρκῶσιν οἱ παντοῖοι φόροι (π. γ. οἱ τελωνιακοὶ δασμοί, ὁ ἐγγειος, ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, οἱ ἐπὶ τῆς καταναλώσεως κλπ.), ὥς αὐξήσωσι κατὰ πᾶσιν· ἀλλ' ἡ πολιτεία δὲν δικαιολογεῖται, πωλοῦσα τὴν δικαιοσύνην εἰς τοὺς πολίτας, ἐπὶ τῷ λόγῳ δῆθεν τῆς πληρωμῆς τῶν δικαστικῶν μισθῶν καὶ τοῦ ἐνοικίου τῶν δικαστικῶν καταστημάτων.

Τὰ ἐκ τῆς δικαιοσύνης εἰσοδήματα — λέγει ὁ Οὐιντὸν — εἶναι θεωρητικῶς ἀπεχθῆ, πρακτικῶς δὲ ἀπεχθέστερα. Τὴν αὐτὴν, εἰ μὴ μείζονα, ἀποστροφὴν ἐκδηλοῖ ὁ St. Mill κατὰ τῆς φορολογίας διὰ τὴν ἀπονουὴν τῆς δικαιοσύνης, ἣν χαρακτηρίζει ὡς «μισοῖν πρὸς ὄφελος τῆς ἰδικίας». «Ἐνόμισαν — προσθέτει ὁ «Mill — ὅτι οἱ καρπούμενοι τὰγαθὰ τῆς δικαιοσύνης ὀφείλουσι τὴν πληρωμὴν αὐτῶν ἐξῶθεν, ἀλλ' ὁ Βένθαμ ἀνέτρεψε αὐτὴν ἐσφαλμένην ταύτην θεωρίαν, ἀπέσδειξε δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ὅτι οἱ καταφεύγοντες εἰς τὴν δικαιοσύνην ὀφείλονται ὀλιγώτερον πάντος ἄλλου». — Τὰ αὐτὰ διδάσκει καὶ ὁ διάσημος δικονομολόγος τῆς Γενεύης, παραβεχόμενος, ὅτι τὰ ἔξωθεν τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης, ἐκ τῆς ὁποίας ὀφείλονται ἐπίσης πάντες οἱ πολῖται, πρέπει νὰ βαρύνωσι τὴν πολιτείαν καὶ οὐχὶ τοὺς διαδίκους. «Υποστηρίξω — προσθέτει ὁ Ballot — ὅτι ὁ πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν νομίμων δικαιωμάτων τοῦ παλαιῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἀγνωρίζεται ἐπὶ ἰδίῳ μὲν κινδύνῳ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας ὧν καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ὅλης κοινωνίας». Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Γενεοῦ νομοδιδασκάλου ὁ Gerin. Garnier διὰ τῶν ἀπεικόνις χρωμάτων τὴν προσγινομένην ἀδικίαν εἰς τὸν προκινδυνεύοντα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς

όλης πολιτείας διχόδικον, ὅστις ἐν ταῦτοις εἰς ἀμοιβὴν τῶν κόπων τοῦ ὑποχρεοῦται νὰ συντριβῇ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

Ἐκ τῶν ἄνω ἐκτεθέντων συνάγεται, ὡς πιστεύομεν, θεωρητικῶς ἀναμφισβήτητον τὸ ἀξιῶμα, ὅτι ἡ πολιτεία ὑποχρεοῦται εἰς ἀμύθητον ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης· ἀλλὰ τοῦτο ἐν τῇ ἐφαρμογῇ θεχόμεθα, ὅτι, ὡς ἔχουσι τὰ οἰκονομικὰ ὅλων τῶν κρατῶν, παρουσιάζει δυσχερείας· διότι τὰ τε δημόσια χρέη καὶ ἡ αὐξήσις τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν εὐμερίαν αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἡ ἑνεκεν δὲ κομματικῶν συμφερόντων σπατάλη τῶν δημοσίων ἐσόδων ἀφ' ἑτέρου, πιέζουσι τοσοῦτον δεινῶς τοὺς κυβερνήτας πρὸς τὴν διὰ παντός τρόπον ἐξεύρεσιν δημοσίων προσόδων, ὥστε ὄνειρον πέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ πραγμάτωσις τῆς ἀμείψτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Τό γε νῦν ἔχον, ὅτι δύναται τις νὰ εὐχρηθῇ εἶναι ἡ μείωσις τῶν δικαστικῶν τελῶν καὶ ἰδίως τῶν εἰρηνοδικειακῶν, διότι ταῦτα καὶ ἔνεκα τῆς δικονομικῆς πολυτελείας ἐν Ἑλλάδι εἶναι βαρύντατα, τὰ δὲ ἐκπαιδευτικά, ὡς πρὸς μὲν τὴν κατωτέραν ἐκπαίδευσιν ἐπαχθῇ καὶ ἀσύμφορα πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πτωχοῦ λαοῦ, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἑνωτέραν ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸ ἄρθρον 16ον τοῦ συντάγματος. (Πλείονα περὶ τῶν θεμάτων τούτων εἰς Κώδικα Χαρτοσήμου σ. 38—43 καὶ Συμπλήρωμα Κωδ. Χαρτ. σ. 2—6). Ἀλλὰ ταῦτα πάντα καθίστανται νῦν δυσχερέστατα, διότι κατὰ τὸν νεαρώτατον νόμον ΒΦ16' τῆς 26 Φεβρουαρίου 1898 (ἄρθρ. 17) περὶ διεθνούς ἐλέγχου αἱ ἐκ τῶν χαρτοσήμων εἰσπράξεις (ἐκτός τῶν προξενικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν καὶ τοῦ τέλους εἰσιτηρίων, θεαμάτων, χορῶν συναυλιῶν κ.λ.) προκρίσθησαν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου χρέους, ἄνευ δὲ συναινέσεως τῆς διεθνούς ἐπιτροπῆς δὲν

πιτρέπεται ἡ μεταβολὴ τῶν ὑπεγγύων φόρων (ἄρθρ. 38).

§ 3. — Ἱστορικῶς τὸ χαρτόσημον εἶναι ἄγνωστον εἰς τὸ ἑλληνικὸν καὶ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον· εἰς δὲ τὸ βυζαντιανὸν εὗρηται θεσμός ἀνάλογος πρὸς τὸν ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα τοῦ enregistrement. Πρώτη διάταξις εἶ·αι ἡ τοῦ Κωνσταντίνου ἐν ἔτει 316, ἡ ἀπαιτοῦσα ἐπὶ πάσης δωρεᾆς τὴν καταχάρισιν· ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς περιώρισε τὴν τῆς ἐμφανίσεως διατύπωσιν εἰς μόνας τὰς ὑπεβαινούσας τοὺς 500 χρουσοὺς δωρεάς. Ἡ ἐμφάνισις ἐπρεπε νὰ γίνηται ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει παρὰ τῷ ἄρχοντι τῆς ἀναγραφῆς (magister census) ὅπερ ἐστὶ τῷ προϊσταμένῳ τῶν τῆς συγκλήτου πρωτοκαλλήτων καὶ διεκπεραιωτῶν, οἵτινες ἀνέγραφον τὰς περιουσίας χάριν τῆς φορολογίας, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τῷ ἰρχοντι (τῷ δικαστῇ) ἢ τῷ ἐκδίκῳ (δοικητῇ), ἢ παρὰ τῇ δημοτικῇ ἀσπ/ῃ.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ οἱ νομοθέται εἶχον προνοήσει περὶ ἐπιβολῆς δικαστικῶν ἐξόδων καὶ ἀποζημιώσεων, αἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπληρώνοντο εἰς τοὺς νικῶντας ἐν δικαστικῇ ἀγῶνι. [N. 79 προσμ. Πανδ. (5. 1)] οὐχ ἡ·τον ὑπῆρχον καὶ διατάξεις, δι' ὧν τὸ δημοσίον ταμεῖον εἰσέπραττε παρὰ τῶν δικαζομένων ἐν ταῖς δίκαις, ταῖς ἐκ τοῦ ἀστικῷ δικαίου πηγαζούσαις ἢ ἐκ τῶν καταδικαζομένων δικαιώματα, δι' ὧν ἐπληρώνοντο οἱ δικασταί.

Ἐν ἔτει 537 πρῶτος ὁ Ἰουστινιανός, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τινος δίκης εἰς ζήτημα ἀφορῶν εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ἰσχὺν ἐγγράφου, ἐξέδωκε τὴν LVI Νεαράν «Περὶ τῶν συμβολαιογραφῶν καὶ περὶ τοῦ τὰ πρωτόκολλα αὐτοῖς ἐν εἰν τοῖς χάρταις». Οὕτως ἐκ τῆς ἱστορίας ἀποδεικνύεται ἀνάδοχος τοῦ σφραγιστοῦ χάριου ὁ Ἰουστινιανός, διότι πρωτόκολλον

οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ χαρτόσημον, ἐλέγτο δὲ οὕτω, διότι ἐπεβάλλετο τὸ τέλος εἰς τὸ πρῶτον φύλλον τῶν ἐγγράφων. Ἡ περὶ τῆς καταδίκης τοῦ ἡττωμένου εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ νικῶντος διάταξις τοῦ ρωμ. δικαίου ἐπανελήφθη καὶ ἐν Βασ. VII. 5. 72 καὶ ἐν Ἀρμενοπ. Α'. 6' γ, 21. Ἐπίσης καὶ ἡ περὶ πληρωμῆς τῶν δικαστικῶν μισθῶν παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου ἔσχε καὶ ἐν τῷ βυζαντιακῷ δικαίῳ ὡς δικαίωμα. Τοῦτου ἔνεκεν ὁ Κωνσταντῖνος αὐστηρῶς καὶ ἐπὶ ἀπειλῇ ποινῆς θανάτου ἀπηγόρευσε τὴν παροχὴν παντὸς δώρου καὶ σῆας δῆποτε ἀξίας. Ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς ἐξησθένεισε τὴν αὐστηρότητα ταύτην διὰ τοὺς κατωτέρους δικαστάς, διὰ δὲ τῆς 82 Νεαρῶς ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους δικαστάς τῶν χωρίων νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν διαδίκων ἔκτακτον, ἀλλ' ὠρισμένην χρηματικὴν ὑποζημίωσιν δι' ἐκάστην ὑπόθεσιν, ἑκτὸς τοῦ τακτικοῦ μισθοῦ τῶν, ὅσοις ἐπληρώνετο ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς συνηθείας ἐπεκράτησεν ἡ παρὰ τῶν διαδίκων δεδομένη ἔκτακτος ἀντιμισθία (sportula) νὰ θεωρῇται ὡς δικαίωμα καὶ ὡς τοιοῦτο ἐπὶ τέλει ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ νόμου.

§ 4. — Τὸ χαρτόσημον ἐν Ἀραβίᾳ καὶ ἐν Εὐρώπῃ. — Ὁθεσμός τοῦ χαρτοσήμου κατὰ τὸν μεσαίωνα ὑπῆρχεν ἐν Ἀραβίᾳ περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἑκτοῦ αἰῶνος εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὰς Κάτω Χώρας, ὀλίγον δὲ βραδύτερον εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν (1671). Ἡ Ὀλλανδία παρεδόχθη αὐτὴ τῷ 1634 συνεπεία διαγωνισμοῦ, προκηρυχθέντος ὑπὸ τῶν εἰκονομολόγων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πρὸς ἐξεύρεσιν φόρου δικαίου καὶ εὐκόλως εἰσπραττομένου, διότι φαίνεται, ὅτι οἱ κριταὶ εἰς τὴν περὶ τὴν εἰσπραξίν εὐκολίαν ἐβύσισαν τὸ πρὸς τὸν δικαίου.

Ἐπὶ τοῦ ὑπουργείου Μαζαρίνου τῷ 1655 ἐγένετο ἀπόπειρα, ὅπως εἰσῆχθῃ ἡ θεσμός τοῦ χαρτοσήμου καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλ' ἡ ἐπιβολὴ νέων φόρων σφόδρα ἀπεκρούετο τότε ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ λαοῦ, μετὰ πολυετείς δὲ ἀγῶνας ἐπετεύχθη τοῦτο μάλισ διὰ τοῦ ἀπὸ 19 Μαρτίου 1673 θεσπισμάτος. Κατ' ἀρχὰς εἰσῆχθη ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ μονοπωλίου τῶν ἐντύπων ἔνευ χαρτοσήμου, τῶν πρὸς σύνταξιν ἐγγράφων χρησίμων, τὸ μὲν ὅπως δημιουργηθῇ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ ἔσδόν τι, τὸ δὲ ὅπως κανονισθῶσιν οἱ δικονομικοὶ ὅροι τῆς γαλλικῆς γλώσσης· ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς καὶ μόνου ἔτους φαίνεται λησμονηθεὶς ὁ δεύτερος σκοπὸς τοῦ νόμου (ratio legis), ἀντὶ δὲ τύπων καὶ ὑποδείγματων ἐπωλεῖτο ὑπὸ τοῦ κράτους μόνον σφραγιστὸς χάρτης (papier marqué). Χάριν τῆς εὐκολίας περὶ τὴν εἰσπραξίν ἡ κυβερνήσις ἐν ἐβρῶνι ν' αὐξήσῃ τὴν τιμὴν τοῦ χαρτοσήμου τῷ 1680, τῷ 1690 καὶ τῷ 1748, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ βραδύτερον τέλος πρόσθετον ἀεκα σολιδίων ἐπὶ ἐκάστης λίβρας νομίσματος ἰσοτιμίου τῷ σημεῖον ᾧ φράγκον.

§ 5. — Αἱ κατὰ τοῦ χαρτοσήμου ἐπαναστάσεις. — Εἰς τὴν Βρετανίαν, ὅτε ὁ 18^{ος} Λαυδοβίκος ἐν ἔτει 1675, ἤθελεν νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν τοῦ χαρτοσήμου φόρον, ἐξερράγη ἐπανάστασις, μετὰ πολλὸν κόπον κατασταλεῖσα.

Μία τῶν σπουδαιωτέρων αἰτιῶν τοῦ ἀγγλοαμερικανικοῦ πολέμου ἦτο, ὡς γνωστόν, ἡ παρὰ τῆς Μητροπόλεως κατὰ τὸ 1765 ἐπιβολὴ φόρου τοῦ χαρτοσήμου ἐν ταῖς ἀποικίαις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Μετὰ ἐνδεκαετίαν (1776) ἐπῆλθεν ἡ ἀνακήρυξις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Καὶ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1787, 5τ' ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθῇ ὁ ἀναλογικὸς φόρος τοῦ χαρτοσήμου, αἱ ἀρχαὶ τοῦ Ἐ-

θνικοῦ Συνεδρίου διεμαρτυρήθησαν κατὰ τοῦ τρόπου τῆς ἐξελέγξεως τῶν περιουσιῶν πρὸς ἐπιβολὴν φορολογίας, ἥτις ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὰς ζωηρὰς διαμαρτυρίας ἐπεβλήθη—διότι αἱ κυβερνήσεις περικυκλούμεναι συνήθως ὑπὸ τῆς ἀμίχλης τῶν αὐλοκολάκων, δὲν διακρίνουσιν εὐκόλως τὸ πῶς τῆς ἀληθείας. Ἀλλ' ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις δὲν ἐβράδυνεν, ἡ δὲ συντακτικὴ συνέλευσις διὰ τοῦ νόμου τῆς 20—27 Σεπτεμβρίου 1790 ἀνεκήρυξε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀμίσητου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης καὶ διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Φεβρ. 1791 νόμου οὐσιώδεις εἰσήγαγε μεταβολὰς εἰς τὸν θεσμὸν τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου.

§ 6. — Ἐπὶ Ἰωάννου Καποδιστρίου, ὡς προέδρου τῆς ἐλληνικῆς δημοκρατίας, ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 15 Αὐγούστου 1830 διάταγμα, δι' οὗ ἐκανονίσθησαν τὰ περὶ δικαστικῶν ἐξόδων· δι' ἑτέρου δὲ τῆς αὐτῆς χρονολογίας ὠρίσθησαν αἱ εἰσπράξεις ὑπὲρ τῶν εἰρηνοδικῶν, τῶν γραμματέων καὶ τῶν κλητόρων, ὡς πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς δικαστικοὺς λειτουργοὺς καὶ ὑπηρέτας ἐκανονίσθη τακτικὸς μηνιαίος μισθός. Δι' ἑτέρου ἀπὸ 15 Αὐγούστου 1830 διατάχ. ἐκανονίσθησαν τὰ μνημονικὰ ἔξοδα, αἱ δ' ἐξ αὐτῶν εἰσπράξεις ὠρίσθησαν πρὸς ἀντιμισθίαν τῶν μνημόνων.

§ 7—Ἐπὶ Ὁθωνος Α' ἐξεδόθη ὁ ἀπὸ 14 Αὐγούστου 1836 νόμος περὶ χαρτοσήμου συγχεόμενος ἐξ ἄρθρων 56, ὅστις ὅμως μετερρυθμίσθη καὶ ἐτροποποτήθη μέχρι τοῦ ἔτους 1883 δι' ἄλλων 20 νόμων (ὅρα αὐτοὺς εἰς Κωδ. Χαρτ. σ. 18—21). Διὰ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων τούτων διαταγμάτων καὶ τῆς σωρείας τῶν ἐγκυκλίων καὶ ὁδηγιῶν ἐπῆλθε νομοθετικὴ βαβυλωνία, ἥς ἐνεκεν ἐγένοντο ἐν ἔτει 1884 αἱ πρῶται ἀποκρίραι πρὸς κωδικοποίησιν, ἃς ὅμως κατεπολέμησεν ἡ τότε ἀντιπολίτευσις, διότι

ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς κωδικοποιήσεως προετίνοντο τερατάδεις αὐξήσεις τελῶν. Καὶ ὅμως τῇ προτάσει αὐτῆς ταύτης τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὅτε αὕτη ἐγένετο κυβερνήσις, ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΑΣΗΖ' τῆς 18 Νοεμβρίου 1885, δι' οὗ τὸ πρῶτον εἰσῆγето εἰς τὴν ἐλληνικὴν νομοθεσίαν ἡ ὄντως δημοτικὴ διάταξις περὶ στερήσεως τῆς ἀποδεικτικῆς ἰσχύος τῶν μὴ ἐμπροθέσμως χαρτοσημαινομένων ἰδιωτικῶν ἐγγράφων (αὐτόθι σελίς 24—34).

§ 8. — Κώδιξ χαρτοσήμου. Μετὰ πολλοὺς κόπους ἐπετεύχθη ἡ κωδικοποίησις τῶν περὶ χαρτοσήμου διατάξεων εἰς τὸν νόμον ΑΧΚΒ' τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887 ἐξ ἄρθρων 67, μετὰ τὴν ἐναρξιν νῆς ἰσχύος τοῦ ὁποίου—ἦτοι ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1888 (ὡς τοῦτο ὠρίσθη διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Αὐγούστου 1888 διατάγματος)—πάντες μὲν οἱ λοιποὶ νόμοι κατηργήθησαν, ἐξαιρετικῶς δὲ διετηρήθησαν ἐν ἰσχύϊ οἱ ἐν τῷ ἄρθρῳ 66 τοῦ νόμου τούτου μνημονευόμενοι (Κωδ. Χαρτ. σ. 37—8).

§ 8—Μεταγενέστεροι νόμοι. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ τελευταίου νόμου μέχρι σήμερον ἤρξατο παρασκευαζομένη νέα νομοθετικὴ βαβυλωνία, δὲν εἶναι δὲ μακρὰν ὁ χρόνος, καθ' ὃν θέλει ἐπιζητηθῇ νέα κωδικοποίησις πρὸς νεωτέραν ἀνακάθαρσιν τῆς περὶ χαρτοσήμου νομοθεσίας. Οὕτω μετὰ τὸν νόμον ΑΧΚΒ' τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887 ἐψηφίσθησαν καὶ οἱ ἀκόλουθοι νόμοι τροποποιοῦντες καὶ συμπληροῦντες αὐτόν :

1) Νόμος ΑΨΒ' τῆς 29 Δεκ. 1880 περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τοῦ νόμου περὶ χαρτοσήμου· 2) ν. ΒΒ' τῆς 15 Ἀπριλ. 1891, περὶ φορολογίας τῶν δημοσίων θεαμάτων, ἀκροαμάτων, χορῶν, λεσχῶν καὶ ὀδικῶν καφινείων· 3) ν. ΒΡΙΒ' τῆς 21 Δεκ. 1892 περὶ τροποποιήσεως τοῦ νόμου περὶ χαρ-

τοσήμου· 4) ν. ΒΤΕ' τῆς 12 'Ιουλίου 1895 περί εκπαιδευτικῶν τελῶν· 5) ν. ΒΡΑΒ' τῆς 20 'Ιαν. 1893 περί τῶν ὑπὸ τῶν δῆμων διατρουμένων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν εκπαιδευτηρίων καὶ περί τοῦ ἐν 'Αμφίσει ἑλληνικοῦ σχολείου· 6) ν. ΒΦΙΖ' τῆς 18 Δεκεμ. 1897 περί ἀπαλλαγῆς μαθητῶν τοῦ 'Εθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἀποφοίτων τῶν γυμνασίων καὶ μαθητῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων ἀπὸ τῆς καταβολῆς εκπαιδευτικῶν τελῶν· 7) ν. ΒΦΙΘ' τῆς 26 Φεβρ. 1898 περί διανοῦς ἐλέγχου· 8) ν. ΒΧΚΓ' τῆς 8 'Ιουλίου 1899 περί τροποποιήσεως τοῦ ἀπὸ 30 Δεκεμβρ. 1899 ν. ΑΧΚΕ' ἀπὸ τῶν χαρτοσήμων·.

§ 10. — Διατάγματα δ' ἐξεδόθησαν τὰκόλουθα : 1) τὸ ἀπὸ 23 Αὐγ. 1898 περί ἐκτελέσεως τοῦ περί τελῶν χαρτοσήμου ν. ΑΧΚΕ' τῆς 30 Δεκ. 1887· 2) ἀπὸ 28 Σεπτ. 1888. περί χρήσεως καὶ μαγραφῆς κινητοῦ ἐπισήματος· 3) ἀπὸ 19 Δεκεμ. 1888 περί χρήσεως κινητοῦ ἐπισήματος, σημάτων συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων καὶ χρήσεως χαρτοσήμου παλαιοῦ τύπου· 4) ἀπὸ 16 'Ιουνίου 1889, περί σημάτων συναλλαγματικῶν καὶ γραμματίων εἰς διαταγὴν καὶ χρήσεως χ. παλαιοῦ τύπου· 5) ἀπὸ 10 Φεβρ. 1890, περί τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν διατάξεων τοῦ νόμου περί τελῶν χαρτοσήμου· 6) ἀπὸ 16 'Ιαν. 1892, περί τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 3 τῆς 28 Σεπτ. 1888 Β. Δ. περί χρήσεως καὶ διαγραφῆς κινητοῦ ἐπισήματος· 7) ἀπὸ 5 Μαΐου 1892, περί ἐκτελέσεως τοῦ ν. ΒΒ' περί φορολογίας τῶν δημοσίων θεαμάτων, ἀκροαμάτων, χορῶν, λεσχῶν καὶ ὀδικῶν καφενειῶν· 8) ἀπὸ 19 'Ιουν. 1892, περί χρήσεως σφραγιστοῦ χάρτου καὶ κινητοῦ ἐπισήμου τοῦ παλαιοῦ τύπου· 9) ἀπὸ 4 Σεπτ. 1892, περί χρήσεως κινητοῦ ἐπισήματος ἐπὶ τῶν δικαιολογητικῶν

ἐγγράφων δαπανῶν τινῶν τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν διὰ τοπογραφικὰς καὶ γεωδαιτικὰς ἐργασίας· 10) ἀπὸ 24 Σεπτεμβρίου 1892, περί σφραγιστοῦ χάρτου πρὸς σύνταξιν ἀποδείξεων ἐξοφλήσεως χρηματικῶν ἐνταλμάτων· 11) ἀπὸ 20 Φεβρ. 1893, περί πωλήσεως χ. ὑπὸ τῶν ταμιῶν τῶν τελωνείων· 12) ἀπὸ 23 Αὐγ. 1896, περί κινητοῦ ἐπισήματος εκπαιδευτικῶν τελῶν· 13) ἀπὸ 5 'Οκτ. 1897, περί ἐπιθέσεως καὶ τρίτης σφραγίδος μελανοῦ χρώματος ἐπὶ τοῦ εἰς φύλλα χαρτοσήμου καὶ τῶν λοιπῶν ἐνσήμων ἐντύπων, φερούσης μόνον τὰ ἐμβλήματα τοῦ κράτους κτλ. 14) ἀπὸ 5 'Ιανουαρίου 1898 περί ἐκτελέσεως τοῦ νόμου ΒΦΙΖ' περί ἀπαλλαγῆς τῶν φοιτητῶν ἀπὸ τῶν εκπαιδευτικῶν τελῶν.

§ 11. — Ἐπιβάλλεται φόρος ὑπὸ τὸ ὄνομα τέλος χαρτοσήμου : α') ἐπὶ ἐγγράφων, ἀπευθυνομένων πρὸς δημοσίας ἀρχάς, ἢ ἀναγομένων εἰς πράξεις ἀστικές καὶ δικαστικές καὶ ἐπὶ ἐγγράφων, ἅτινα δύνανται νὰ προσαχθῶσιν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἢ πάσης ἄλλης ἀρχῆς ὡς ὑποδεικτικά· β') ἐπὶ τῶν ἐνεκα θανάτου μεταβιβάσεων τῶν περιουσιῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς συντάξεως ἐγγράφου περί αὐτῶν· γ') ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων, συμβόλων καὶ ἄλλων ὁμοίων γραμματίων τῶν ἀτμοπλοίων καὶ σιδηροδρόμων, δημοσίων θεαμάτων, ἀκροαμάτων καὶ χορῶν (ἄρθρον 1).

§ 12. — Εἰσπράττεται τὸ τέλος τοῦ χαρτοσήμου : 1) ἡ γραφομένην ἀπ' εὐθείας τῶν ἐγγράφων, πράξεων καὶ συμφωνιῶν ἐπὶ ἐπισήμου — σφραγιστοῦ — χάρτου, 2) ἡ, ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομέναις περιπτώσεσιν, εἴτε ἐξ ἀρχῆς εἴτε κατόπιν ἐπικολλωμένου ἐπὶ τοῦ χάρτου κινητοῦ ἐπισήματος καὶ διαγραφομένου κατὰ τὸν διὰ Β. διατάγματος ὀριζόμενον τρόπον, 3) ἐξαιρετικῶς δὲ ἐν

ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ταῖς διὰ Β διατάγματος ὀριζομέναις περιπτώσεσι, δι' ἐκδόσεως ὑποδείξεως πληρωμῆς τοῦ δημοσίου ταμείου (ἄρθρ. 2).

§ 13. — Εἰδικὴ ἐπισφράγις ἐπέτρéπετο διὰ τοῦ ἄρ. 2 τοῦ ν. περὶ χαρτ. ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 11 φ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἀναφερομένων ἐγγράφων. Ἀλλ' αὕτη κατηργήθη διὰ τῆς § 2 τοῦ α. 0. 300 τοῦ ν. ΒΦΙΘ' τοῦ 1898 περὶ διεθνoῦς ἐλέγχου.

§ 14. — Πωλεῖται ὁ σφραγιστὸς γάρτης καὶ τὸ κινητὸν ἐπίσημον ὑπὸ τῶν ταμείων τοῦ κράτους ἀντὶ τῆς ἐπιγεγραμμένης αὐτοῖς τιμῆς, κατασκευάζονται δὲ κατὰ τὰ διὰ Β. διατάγματος ὀριζόμενα καὶ φέρουσιν ἐν αὐτῇ τῇ χαρτίνῃ μάζῃ ἐντετυπωμένον ὑδάτινον σημεῖον (Filigrane) δηλοῦν τὸ ἔτος τῆς κατασκευῆς καὶ ἀπεικονίζον τὸ ἐλληνικὸν ἐθνόσημον (ἄρθρ. 3).

§ 15. — Διαστάσεις σφραγιστοῦ χάρτου. Ὁ σφραγιστὸς χάρτης ἔχει πλάτος μὲν 0,406 τοῦ βασιλικοῦ πήχεως, μῆκος δὲ 0,300, φέρει καθ' ἅπαν τὸ εὖρος τῆς σελίδος κεχαρμαγμένας γραμμὰς τριάκοντα κατὰ σελίδα καὶ περιθώρια δύο, ὀριζόμενα διὰ καθέτου γραμμῆς καὶ ἔχοντα πλάτος τὸ μὲν πρὸς τὰ ἔσω 0,010, τὸ δὲ πρὸς τὰ ἔξω 0,025 τοῦ πήχεως. Ἀπαγορεύεται δὲ ἢ ἐπ' αὐτοῦ γραφὴ στίχων πλείονων τῶν τριάκοντα κατὰ σελίδα καὶ ἐπὶ τοῦ ἔξω περιθωρίου ἐπιτρέπονται μόνον διαγραφαὶ καὶ διορθώσεις ἢ προσθήκαι λέξεων παραλειμμένων ἐν τῷ σῶματι τοῦ ἐγγράφου (ἄρθρον 5).

Κατὰ τὴν δ' § τοῦ ν. ΒΦΙΘ' τοῦ 1898 περὶ διεθνoῦς ἐλέγχου οἱ τύποι τοῦ χαρτοσήμου καὶ τοῦ κινητοῦ ἐπισήματος κανονίζονται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς διεθνoῦς ἐπιτροπῆς.

§ 16. — Τὰ τέλη εἶναι: Α' ἀναλογικά:

1) ἐπὶ τῶν συμβολαίων, ἧτοι τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 13 φ ἀναφερομένων ἐγγράφων κατὰ τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 12 φ ὀριζομένην κλίμακα, ὡς ἀκολούθως:

1) Διπλά	10	ἐπὶ ἀξίας μέχρι δραχ.	10
2) »	50	» » »	50
3) Τραχυλὴ	1	» » »	150
4) »	2	» » »	300
5) »	3	» » »	450
6) »	4	» » »	600
7) »	5	» » »	750
8) »	6	» » »	900
9) »	7	» » »	1,050
10) »	8	» » »	1,200
11) »	9	» » »	1,350
12) »	10	» » »	1,500
13) »	15	» » »	2,250
14) »	20	» » »	3,000
15) »	25	» » »	3,750
16) »	30	» » »	4,500
17) »	40	» » »	6,000
18) »	50	» » »	7,500
19) »	75	» » »	11,250
20) »	100	» » »	15,000
21) »	150	» » »	22,500
22) »	200	» » »	30,000
23) »	250	» » »	37,500
24) »	300	» » »	45,000
25) »	400	» » »	60,000
26) »	500	» » »	75,000
27) »	750	» » »	112,500
28) »	1000	» » »	150,000

Αἱ δὲ ποσότητες αἱ ὑπερβαίνουσαι τὰς 150,000 δραχμῶν ὑποβάλλονται εἰς τέλος δραχμῶν τετρακοσίων κατὰ πᾶσαν προσθήκην ἀπὸ κλάσματος δραχμῆς μέχρι πεντήκοντα χιλιάδων δραχμῶν, γινομένης ἐν τῷ ἐγγρᾷ φη ρητῆς νυνείας τοῦ ὑπερβάλλοντος.

2) Ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐγγράφων κατὰ τὴν κλίμακα τοῦ ἄρθρ. 11 καὶ ἐπὶ τῶν ἐγγράφων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ ἄρθρ. 15, ὡς ἀκολούθως:

1) Λεπτά	50	ἐπὶ ἀξίας μέχρι δραχ.	500
2) Δραχμή	1	» » » »	1,000
3) »	2	» » » »	2,000
4) »	3	» » » »	3,000
5) »	4	» » » »	4,000
6) »	5	» » » »	5,000
7) »	6	» » » »	6,000
8) »	7	» » » »	7,000
9) »	8	» » » »	8,000
10) »	9	» » » »	9,000
11) »	10	» » » »	10,000
12) »	15	» » » »	15,000
13) »	20	» » » »	20,000
14) »	30	» » » »	30,000
15) »	50	» » » »	50,000
16) »	100	» » » »	100,000
17) »	200	» » » »	200,000
18) »	300	» » » »	300,000
19) »	400	» » » »	400,000
20) »	500	» ἐπὶ κεῖνα τῶν 400,000	

Β') Πάγια: α') Λεπτῶν δέκα: 1 (ἄρ-
ρον 18) διὰ 1 ἐξόφλησιν Δ/σμοῦ· 2) ἄ-
τοκον κατάθεσιν· 3) ἐπιταγὴν πληρωτέαν
ἐν Ἑλλάδι· 4) ἀποδείξεις ἀτμοπλοίων ἢ
σιδηροδρόμων περὶ τῆς πληρωμῆς ἀγω-
γίου ἢ ναύλου· II (ἄρθρ. 19) κατὰ πᾶν
ἑκρέαιον φύλλον τεσσάρων σελίδων, μὴ
ὑπερβαῖνον τὸ διπλάσιον τοῦ σφραγιστοῦ
χάρτου διὰ τὰ κατὰστιχα καὶ τὰ βιβλία·—
5') (ἄρθρ. 19) λεπτῶν εἴκοσι διὰ πᾶν
μεῖζον φύλλον καταστίγων καὶ βιβλίων·—
γ') λεπτῶν πεντήκοντα (ἄρθρ. 20)·—
δ') δραχμῆς (ἄρθρ. 21)·— ε') δραχμῶν
δύο (ἄρθρ. 22)·— ς') δραχμῶν τριῶν
(ἄρθρ. 23)·— ζ') δραχμῶν πέντε (ἄρ-
θρον 24)·— η') δραχμῶν δέκα (ἄρθρ. 25)
— θ') δραχμῶν εἴκοσι (ἄρθρ. 26).

Γ') Ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἀνωνύ-
μων ἐταιρειῶν 2 0/0 (ἄρθρ. 26).

Δ') Ἐπὶ τῶν εἰσιτηριῶν (ἄρθ. 17):
α') θεάτρου λεπτὰ 10 κατὰ δραχμὴν ἢ
λάσμα δραχμῆς· β') ἀτμοπλοίων 5,50
τοῖς 0/0· γ') σιδηροδρόμων καὶ τροχιο-

δρόμων 7,50 τοῖς 0/0 (ν. ΒΧΚΓ' 8 'Ιου-
λίου 1899).

Ε') Ἐπὶ μεταβιβάσεως περιουσιῶν
διὰ τοῦ θανάτου (ἄρθρ. 27) 2 0/0 ἐπὶ
συζύγων καὶ ἀτελῶν· 3 0/0 ἐπὶ συγγε-
νῶν Γ' καὶ Δ' βαθμοῦ· 4 0/0 ἐπὶ συγ-
γενῶν Ε'—Ζ' βαθμοῦ· 5 0/0 ἐπὶ τῶν
λοιπῶν συγγενῶν, θετῶν γονέων καὶ τέ-
κνων, θετῶν ἀδελφῶν, παντὸς ἀγχιστείας
καὶ ἐν γένει παντὸς ἐξωτικοῦ.

§ 17.— Τὰ περὶ ὑπολογισμοῦ
καὶ τοῦ τρόπου καταβολῆς τοῦ τέλους
κανονίζουσι τὰ ἄρθρα 29—46 τοῦ νόμου.

§ 18.— Στέρησις ἀποδεικτικῆς
ισχύος τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων.
Ἐγγράφα ἢ ἀντέγραφα ἰδιωτικά, ἀ-
ναγόμενα εἰς ἀστικὰς ἢ ἐμπορικὰς πρά-
ξεις, πλὴν τῶν ἐν ἄρθροισι 13 ἐδί-
φρον γ' καὶ δ', καὶ 15 ἐδίφρον α',
γ' καὶ ε', μνημονευμένων, καὶ ὑπο-
καίμενα κατὰ τὸν νόμον εἰς τέλος χαρ-
τοσήμου ἀναλογικῶν, συνταχθέντα δὲ ἐν
Ἑλλάδι ἐπὶ χάρτου ἀσήμου ἢ ἐπὶ σφρα-
γιστοῦ μὲν χάρτου ἀλλὰ τιμῆς κατωτέ-
ρας τῆς νομίμου, ἢ ἐρυθρᾶς σφραγίδος ἢ
ἔχοντες τὴν σφραγίδα ἐκ παραμορφώ-
σεως ἀδιὰγνωστον, ὑποβάλλονται εἰς πλη-
ρωμὴν τοῦ τε τέλους, ἢ τῆς διαφορᾶς
αὐτοῦ, καὶ τοῦ ὀριζομένου (ἄρθρ. 53)
προστίμου, ἂν προσαχθῶσιν ἐνώπιον τῆς
ἀρμοδίας ἀρχῆς ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ
τῆς συντάξεως αὐτῶν. Παρελθούσης δὲ
τῆς διορίας ταύτης κηρύσσονται ἄκυρα
καὶ ἐστερημένα τῆς κατὰ τὸ ἄρθρον
412 τῆς πολιτικῆς δικονομίας ἀποδει-
κτικῆς ἰσχύος, πλὴν μόνον ὅτε καὶ ἐφ' ὅ-
σον χρησιμεύουσιν εἰς ὑποστήρξειν ἢ ἀ-
πόκρουσιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς.

Ὅσακις ταυτὰ ἐγγράφα, συνταχθέν-
τα ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὑπόκεινται ἐν Ἑλ-
λάδι εἰς τέλος ἀναλογικῶν, κατὰ τὰ ἐ-
κτιθέμενα ἐν ἄρθρῳ 9 ὀρισμένα, ἢ
πρὸς ἐπισήμανσιν διορίᾳ παρατείνεται εἰς
ἕξ μῆνας (ἄρθρον 47).

§ 19. — Δήμευσις ἀντὶ προδότη-
μου. — Δυστηρότερα βίων τῶν διατά-
ξεων τοῦ νέου Ν. εἶναι ἢ τοῦ ἄρθρου
47, ἄγνωστος μὲν παρ' ἡμῖν μέχρις ἐ-
σχάτων ἐκτὸς ἀναλόγου τοῦ ἄρθρου 42
τοῦ νόμου τοῦ 1836, τοῦ ἀντιστοιχοῦν-
τος πρὸς τὸ ἄρθρον 48 τοῦ νέου νόμου,
δι' οὗ οὐχὶ μόνον τὰ ἔγγραφα ἀλλὰ καὶ
αἱ συμβάσεις ἀκυροῦνται, εἰσαχθεῖσα δ'
ἐν Ἑλλάδι χάριν τῆς ἐπιστρατείας προσι-
ωρητικῶς, ἀλλὰ πολιτογραφηθεῖσα ὀριστι-
κῶς διὰ τοῦ τελευταίου νόμου ἐν τῇ ἐλ-
ληνικῇ νομοθεσίᾳ, ὅπως πικρὰ δεινότερα
τάς συναλλαγὰς ἐπὶ ζημίᾳ καὶ τοῦ δη-
μοσίου ταμείου· διότι ἐάν αὐτὸ, ἕνεκα
τῆς δρακοντείου διατάξεως τοῦ ἄρθρου
47 εἰσπραττή, εὐκολώτερον τὰ νενομι-
σμένα τέλη, ζημιούται πολλαπλασίονα
ὥς ἐκ τῶν συμβάσεων, ἃς παρεμποδίζει.
Ἐάν δὲ εἰς μέρη, εἰς ἃ ἡ ἀνάλογικὴ
κλίμαξ εἶναι ἐλαφρότερα, ἢ τοιαύτη τῶν
ἐγγράφων ἀκυρότης ἐθεωρήθη τερατώδης
καὶ ἀποκρουσθεῖσα, δὲν ἔλαβε νόμου ἰσχύν,
τί νὰ εἴπωμεν ἐν Ἑλλάδι, ἔνθα, σχετι-
κῶς μάλιστα ἐν τῇ ἐνεστώσῃ καταστάσει,
ἢ κλίμαξ κατέστη ἀφόρητος· Διότι αὖτις
τοιαύτην δὲν γνωρίζομεν ἰσχύουσαν ἄλ-
λαχοῦ ἐκτὸς τῆς Ἀγγλικῆς (Parieu,
Traité des impôts t. III p. 97). Ἐν
Γαλλίᾳ δὲν ὑπάρχει ἀνάλογος διάταξις·
ὁ δὲ διάτῃμος δημοσιολόγος P. Leroy —
Beaulieu, ἀποδρῶς κατακρίνων τὴν περὶ
τούτου διάταξιν τοῦ ἀγγλικοῦ νόμου
(Traité de la Science des Finances
I p. 504), χαρακτηρίζει αὐτὴν ὡς συν-
τελεστικὴν μὲν διὰ τὴν εἰσπραξίν τοῦ
φόρου, ἀλλὰ σκληροτάτην καὶ ἀποκρου-
στέαν. «Ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ—ἐξα-
«κολευεῖ ὁ Beaulieu—εἶναι θρασυάλο-
«τος πρὸς τὴν παράβασιν, ἀφοῦ ἰσοδυνα-
«μεῖ πρὸς δολικὴν δήμευσιν (confiscation)
αὐτοῦ ποσοῦ, αὐτίνος ἢ μὴ χαρτοσημαν-
θεῖσα πρᾶξις βεβαίῳ εἶτε τὴν παραχώ-
«ρησιν εἶτε τὴν καθ' ἑσὸν δήμευσιν τρέπον

«διάθεσιν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου διάτα-
«ξις τοιαύτη ἔχει καὶ ἀνθρώπινος συν-
«είας διότι εὐεργετεῖ τὸν ἕνα τῶν
«συμβαλλομένων διὰ παράβασιν, ἢς ὑπῆρξε
«συναυτουργός· οὕτω ἡ πολιτεία γίνεται
«ἐμμέσως συνεργός εἰς τὸν πλουτισμὸν
«αὐτοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν
«αὐτοῦ κλοπῆς καὶ τῆς ἀίσχροκερδείας, ἃς
«ἀσφείλει νὰ τιμωρῇ. Ἀντὶ στερήσεως
«αὐτοῦ ἀποδεικτικῆς ἰσχύος τῶν μὴ προσ-
«σηκόντων χαρτοσημασμένων ἐγγράφων,
«σεῖ· τὰ φιλόπληρωπα κράτη ἀρκοῦνται νὰ
«εἰπιβαλλώσιν, εἰς τοὺς παραβάτας πρό-
«στίμον ἔστω καὶ μέγα, ἀναλόγως τῶν
«περιστάσεων, διπλοῦν, τριπλοῦν, πεν-
«ταπλοῦν, ἐνίοτε δεκαπλοῦν, τοῦ ἀπλοῦ
«ατέλους, μόνον ὅταν τὸ ἔγγραφον προσ-
«αχθῇ ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης. Τὸ
«μέτρον τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν, ὅπως τὸ
«πλεῖστον τῶν συμβαλλομένων προφυ-
«ελάσσεται ἐκ τοῦ κινδύνου τοῦ προσ-
«ατίμου. Ἡ μετριότης τοῦ φόρου εἶναι
«αἰθρία ἢ ἀσφαλεστέρα ἐγγύησις πρὸς
«ἐπρόληψιν τῶν παραβάσεων τοῦ νόμου».
Εἰς τὴν σοφίαν τῶν Ἑλλήνων νομοθετῶν
τὰ διδάγματα τοῦ σοφοῦ Γάλλου οἰκονομο-
λόγου ἐθεωρήθησαν, φαίνεται, μωρίαί,
προσοχῇ ἀνάξια, διότι οὐ μόνον δὲν ἤρκε-
σθησαν εἰς τὸ δεκαπλοῦν πρόστιμον (ἄρ-
θρον 53), ἀλλὰ καὶ μάλιστα κατὰ τὸ νομο-
σχέδιον τοῦ 1884 ἦτο εἰκοσαπλοῦν (ἄρθρ.
53 εἰς Παράρτ. Στενογραφ. Περ. Θ'
συν. δ' σ. 15) καὶ εἰς τὴν κακοήθη περὶ
προδοτικῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρ. 62, ἀλλ'
ἀνέγραψαν καὶ τὴν δημευτικὴν τοῦ ἄρθρ.
47, ἥτις, τίς οἶδε, πόσα θύματα πρόκειται
νὰ καταβροχθίσῃ, ἐάν μὴ εὐρεθῇ νομο-
θέτης ν' ἀπαλλάξῃ ἐξ αὐτῆς τὸ ἐμπό-
ρισιν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν γεωρ-
γίαν (δρα μακρὰν ἀνάπτυξιν καὶ ἐρ-
μηνείαν τῆς σπουδαιότητος ταύτης δια-
τάξεως εἰς Κώδικα χαρτοσήμου σελίς
269—281).

§ 20. — Ἀκυρότης συμβάσεων. Τὸ

προικοσύμφωνα, τὰ ἔγγραφα δωρήσεως, αἱ συμβάσεις αἱ ἔχουσαι ἀντικείμενον σύστασιν, μεταθεσιν, ἀλλοίωσιν πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων — ἐξαιρουμένων τῶν ἐθνικῶν — ἡ μεταβολὴν τῆς νομῆς αὐτῶν καὶ πάντα τὰ ἔγγραφα τὰ εἰς ὑποθήκας ἀφορῶντα γίνονται πάντοτε, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἐπισήμως ἐνώπιον συμβολαιογράφου, φυλαττομένων καὶ τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 31 καὶ 56 (ἄρθρ. 48. — Κωδὶξ χαρτ. σ. 282—304).

§ 21. — Ἐκπτώσεις συναλλαγματικῶν καὶ γραμματίων. Γραμμάτια εἰς διαταγὴν ἢ συναλλαγματικά, γεγραμμένα ἐπὶ ἀσήμου ἢ ἐπὶ μὴ ἀναλόγου ἐπισήμου ἢ εἰδικῶς ἐπεσφραγισμένου χάρτου, ἢ μὴ ἔχουσαι τὰς δύο σφραγίδας τοῦ σφραγιστοῦ χάρτου ἀριστερᾷ ἢ δεξιᾷ τοῦ σώματος αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀρχὴν ἢ τὸ τέλος τῶν γεγραμμένων στίχων, θεωροῦνται ὡς κατὰ παράβασιν τοῦ νόμου ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου γεγραμμένα, καὶ ἐκτὸς τοῦ προστίμου, ὅπερ ἐπιβάλλεται, ἀλληλεγγῶς εἰς τοὺς ἐκδότας, τοὺς ὀπισθογράφους, τοὺς ἀποδέκτας καὶ τοὺς κομιστάς, ἀποβάλλουσι τὰς εἰς τὰς συναλλαγματικὰς καὶ τὰ γραμμάτια εἰς διαταγὴν ὡς ἰμπορικά ἔγγραφα παρεχόμενα πλεονεκτήματα τῶν ἄρθρων 729, 732 καὶ 886 § 1 τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, πᾶς δὲ περὶ αὐτῶν ὅρος ἢ συμφωνία ἀνέξτου ἐπιστροφῆς θεωρεῖται ἀπολύτως ἄκυρος.

Αἱ αὐταὶ ποιναὶ καὶ ἐκπτώσεις ἐκπιβάλλονται καὶ ἐπὶ παραβάσεως τῆς διατάξεως τῶν ἐδαφίων γ' τοῦ ἄρθρου 15 καὶ γ' τοῦ ἄρθρου 38 περὶ σημάνσεως τῶν ἔξωθεν εἰσαγομένων συναλλαγματικῶν ἢ γραμματίων, ἀλλ' ἡ ποινὴ τοῦ προστίμου ἐπιβάλλεται ἀλληλεγγῶς εἰς μόνους τοὺς ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ὀπισθογράφους, ἀποδέκτας καὶ κομιστάς (ἄρθ. 49).

§ 22. — Καὶ χαρτοσηοφάνται ἔ-

χουσι δημιουργηθῇ διὰ τοῦ ἄρθρου 62, καθ' ὃ πᾶς ιδιώτης, καταμηνύσας παράβασιν ιδιώτου ἢ δημοσίας ἀρχῆς περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ χαρτοσήμου, ἀμείβεται διὰ τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐπιβαλλομένου τῷ παραβάτῃ προστίμου, παραδιδόμενου μετὰ τὴν εἰσπραξίν τῷ μηνυτῇ. Καὶ ἄλλαι δὲ ὁρακόνταιαι ποιναὶ ἐν περιπτώσει παραβάσεων ἔχουσι ψηφισθῇ ἐν ἄρθροις 50—64 (Κωδ. χαρτοσήμου σελ. 307—346).

§ 23. — Βιβλιογραφία. — Γ. Φιλαρέτου «Νομικὴ βιβλιοθήκη» 1) Κωδὶξ χαρτοσήμου 1889 σ. 416+κ', ἤτοι ἐρμηνεία τοῦ νόμου ΑΧΚΕ' τῆς 30 Δεκ. 1887 μετὰ εἰσαγωγῆς πρὸς ἱστορικὴν ἐπισκόπην καὶ δογματικὴν ἔρμηνειαν (Ἡ παραπομπὴ γίνεται διὰ τῆς συντομῆσεως «Κωδ. χαρ.») 2) Συμπλήρωμα κώδικος χαρτοσήμου, 1893 σ. 113, μετὰ εἰσαγωγῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐρμηνεύονται οἱ νόμοι: α') ΑΨΛΒ' 29 Δεκ. 1889 β') ΒΒ' 15 Ἀπριλίου 1892 γ') ΒΝΔ' 24 Ἰουλ. 1892 καὶ δ') ΒΡΠΒ' 21 Δεκ. 1892.—Δ. Παπαευστρατίου. Ἑρμηνεία τοῦ νόμου περὶ τελῶν χαρτοσήμου 1898 σ. 248.—Dalloz. — 1) Répertoire, ἰδίως εἰς λέξεις Timbre, Enregistrement, Impôts directs, Impôts indirects, Frais et dépens etc. 2) Code annoté de l'Enregistrement. 3) Recueil périodique et critique. — 4) Lespinasse. — De la cherté des frais de justice, εἰς Revue critique de Législation et de Jurisprudence t. XV p. 86. — Bourgade: 1) Dictionnaire des lois et décrets codifiés sur le timbre, l'Enregistrement etc. 1876. 2) Code pratique des lois sur les droits et taxe de timbre, transmission et revenu des titres des sociétés françaises et étrangères, 1876 — Merville. — Le droit de mutation après décès, quand le «de cujus» est décédé en faillite εἰς Revue Critique de droit

Français XII D. 1—23.—E. Pierre. La Réforme des Frais de justice. Paris 1892.—A. Martinot : α') Taxe des Frais de justice Neuilly—sur—Seine 1892.—β') Supplément à la taxe des frais des justice 1892.—P. Rolland. Les Frais de justice en matière civile.—L. Salefranque : α') Code de timbre. Etude historique, statistique et économique sur l'impôt du timbre. Abbeville. 1889—1890. β') Le Timbre à travers l'histoire. 1890.

Ι' Φιλάρετος

Χειραφεσία καὶ κηδεμονία χειραφετών. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἑλλ. Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 498, ἀντιθέτως πρὸς τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον) ὁ γάμος αὐτοδικαίως ἐπιφέρει τὴν χειραφεσίαν. Ὁπίσης κατ' αὐτὸ ὁ ἀνήλικος μετὰ τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας δύναται νὰ χειραφετηθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἢ, εἰὰν διατελῇ ὑπὸ ἐπιτροπείαν, ὑπὸ τῆς μητρὸς, συναινοῦντος καὶ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Τελεῖται δὲ ἡ χειραφεσία διὰ δηλώσεως, γινομένης παρὰ τῷ εἰρηνοδίκῃ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ἐπίσης γὰρ αὐτὸ δύναται τὸ συγγενικὸν συμβούλιον νὰ χειραφετήσῃ τὸν ὑπὸ ἐπιτροπείαν διατελοῦντα ὄρφανὸν μητρός ἀνήλικον καὶ πληρώσαντα τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος, εἰὰν κρίνῃ αὐτὸν χειραφεσίας ἄξιον· καλεῖται δὲ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τῶν μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συγγενῶν τοῦ ἀνηλίκου ἢ αὐτοῦ τοῦ ἀνηλίκου. Ὁ χειραφετηθεὶς ἀνήλικος διατελεῖ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ πατρὸς· ἀνικάνου δ' αὐτοῦ καταστάσαντος, ἡ κηδεμονία περιέρχεται εἰς τὴν μητέρα ἢ ἄλλως εἰς τὸν πρὸς πατρός πάππον ἢ, ἐν ἐλλείψει τούτου, εἰς τὸν πρὸς μητρός, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ τούτου, εἰς τὴν πρὸς πατρός μάμμην ἢ τὴν πρὸς μητρός μὴ ἐλθούσαν εἰς γάμον μάμμην,

ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ αὐτῶν εἰς τοὺς ἀπώτερους ἀνιόντας· ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ τούτων ἢ, εἰὰν ὁ ὑπάρχων κηδεμὼν ἀπηλλάγη ἢ παρητήθη ἢ ἐπαύθη τῆς κηδεμονίας, διορίζεται κηδεμὼν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Δίδεται δὲ ὁ τῆς ἐπιτροπείας λογαριασμός εἰς τὸν χειράφετον, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς ἔγκρισιν αὐτοῦ ἢ συναίνεσιν τοῦ κηδεμόνος· ὅθεν, εἰ ὁ κηδεμὼν ἦν ἐπιτροπὸς τοῦ ἀνηλίκου, διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου εἰδικὸς κηδεμὼν μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Δύναται δ' ὁ χειράφετος νὰ ἐκμισθοῖ τὰ μὲν ἀσικὰ αὐτοῦ ἀκίνητα ἐπὶ τριετίαν τὸ πολὺ, τὰ δὲ ἀγροτικά ἐπὶ ἑξαετίαν, καὶ νὰ εἰσπράττῃ ἐπὶ ἐξοφλήσῃ τὰς προτάδους τῆς περιουσίας αὐτοῦ· ἔτι δὲ νὰ ἐπιχειρῇ ὡς διαχειριστὴς πᾶσαν πρᾶξιν τείνουσαν εἰς συντήρησιν ἢ βελτίωσιν αὐτῆς· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ παρασταθῇ ἐπὶ δικαστηρίου ἐπὶ διαφορῶν μὴ ἀναγομένων εἰς πράξεις διαχειρίσεως, οὔτε νὰ δεχθῇ χρηματικὰ κεφάλαια ὀφειλόμενα αὐτῷ ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνος ἢ νὰ δανεισθῇ ἢ νὰ ἐκποιήσῃ μετοχὰς ἐταιρειῶν, δημόσια χρεώγραφα ἢ ἄλλα τοιαύτης φύσεως ὁμολογὰ ἢ τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ ἢ νὰ παρχωρήσῃ ἐπ' αὐτῶν πραγματικὰ δικαιώματα ἢ νὰ μεταβιβάσῃ τοιαῦτα εἰς ἄλλους ἐπ' ἄλλοτρίων κτημάτων δικαιώματα αὐτοῦ ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ κηδεμόνος.

Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον μόνον ὁ πατὴρ καὶ οἱ ἐκ πατρὸς ἀνιόντες, οὐχὶ δὲ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἐκ μητρὸς ἀνιόντες, δύνανται νὰ χειραφετήσωσι τὰ τέκνα καὶ τοὺς κατιόντας αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ χειράφετος δὲν διατελεῖ ὑπὸ κηδεμονίαν· οἱ δὲ ἐστερημένοι πατρός ἀνήλικοι, συμπληρώσαντες τὸ ἱκοστὸν, εἰὰν ὦσιν ἄρρενες, καὶ τὸ 18, εἰὰν ὦσι θῆλεις, δύναν-

ται ἀδεία τοῦ ἡγεμόνος νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς κηδεμονίας, εἰάν βεβαιώσῃται τὴν ἱκανότητά αὐτῶν εἰς διοίκησιν τῆς περιουσίας αὐτῶν. Γίνεται δὲ ἡ αἴτησις ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀνγλικῶν εἰς τὸν Ἡγεμόνα, οἱ δὲ ἄρχοντες παρέχουσι περὶ τῆς ἡθικῆς καταστάσεως καὶ περὶ τῆς ἱκανότητος αὐτῶν πληροφορίας. Τὸν δὲ κηδεμόνα, οὗ ἡ παράστασις ἀναγκαστὶς πρὸς παράδοσιν τοῦ λογαριασμοῦ τῆς ἐπιτροπείας, διορίζει ὁ δικαστής. Δύναται δ' ὁ τυχὼν συγγνώμης ἡλικίας ἀνήλικος νὰ ἐνεργῇ πᾶσαν πράξιν, πλην τῆς ἐκποιήσεως ἢ ὑποθηκεύσεως τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ. Κατὰ τε δὲ τὸ Ρωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικῆς κώδικος ὁ μετερχόμενος τὴν ἐμπορίαν χειράφεται ἡνῆλικος θεωρεῖται ἡνῆλικος ὡς πρὸς τὰς πράξεις τὰς ἀναγομένους εἰς αὐτήν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χρεωκοπία. Ἡ πτώχευσις, ὡς εἶδομεν ἐν τοῖς πρόσθεν, εἶναι ἡ ἀνάγκη παθητικῆς κατάστασις, εἰς ἣν περιέρχεται ὁ ἔμπορος, ἐνεκὸν αὐτῶν περιστάσεων. Ἀντιθέτως ἡ χρεωκοπία ἐνέχει ὑπαίτιότητος χαρακτῆρα, ἐξικινούμενον ἐνίοτε μέχρις ἐγκληματικότητος καὶ καλεῖται οὕτως ἐν γένει ἡ κατάστασις ἐκείνου, καθ' οὗ ἐγείρονται ὑπόνοιαι διαγωγῆς ἀτάκτου ἀπερισκεψίας ἢ δόλου. Ὡστε ὁ νόμος προσεκυρῶσεν ἐν τούτῳ ἀπλῶς τὴν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ποιηθεῖσαν ἀρχῇθεν διάκρισιν (Straccka, de decocl., para 7, N. 1). Ἡ χρεωκοπία εἰς δύο κυρίως διαιρεῖται μεγάλας κατηγορίας, ἥτοι τὴν ἀπλήν καὶ δολίαν οὐσιώδη δὲ ἐπ' ἀμφοτέρων στοιχεῖα εἰσιν ἡ ἰδιότης τοῦ ἐμπόρου καὶ τὸ γεγονός τῆς πτωχεύσεως· διότι, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἡ κατάσταση αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ πτώχευσις ὑπὸ περιστάσεων ὥρισμένων συνδυασμένη καὶ μόνῃ τοῦ ἐμπόρου ἡ ἰδιότης δύναται νὰ προσδώσῃ εἰς τὰ ποδελθέντα γεγονότα τὸν τύπον τῆς ἀ-

ναγκαίας σπουδαιότητος τῆς δικαιολογήσεως τὴν ἐπιβολὴν ἐπανορθωτικῶν ἢ ἐγκληματικῶν ποινῶν, ἐνῷ αἱ αὐταὶ πράξεις, παρ' ἄλλων διενεργούμεναι, οὐδὲ παρέχονται τὴν αὐτὴν σπουδαιότητα, οὐδὲ ἐπισύρουσι ποινὴν οἰανδήποτε.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπομένως δύναται νὰ συναχθῇ ὡς ἀρχὴ γενικὴ, ὅτι πᾶς πτωχεύσας εἶναι ἔμπορος καὶ πᾶς χρεωκόπος εἶναι ἀναγκάως πτωχεύσας, ἐξ ὧν συνέπεται, ὅτι γυνὴ ἔγγαμος ἢ ἀνήλικος ἐνεργοῦντες ἄνευ τακτικῆς πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι ἀδείας καὶ ἄτομα (ἄτινα περιέρχονται εἰς καταστροφὴν ἐνεκὸν ἐπιχειρήσεων ξένων πρὸς τὴν ἐμπορίαν, καὶ ἐμπορικῶν μὲν πράξεων, ἀλλὰ μὴ προσδιδουσῶν αὐτοῖς τὸν χαρακτῆρα ἐμπορίου) δὲν ὑπόκεινται ποτὲ ταῖς περὶ χρεωκοπίας διατάξεσι. Καὶ δύνανται μὲν νὰ καταδικωθῶσι καὶ οὗτοι διὰ τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐνεργουμένας πράξεις, ἀλλὰ μόνον κατὰ τοὺς τοῦ κοινοῦ δικαίου ὁρισμοὺς (Bédar, 1203—5—Alauz. 2864.—Cass., 17 Μαρτίου 1853.—Contra Chauveau et Faustin-Hélie, T. 5 ἀρ. 1912 κ. ἐ.—Legraverand, Traité de législat., crim., § 8 καὶ 15.)

Σημειωτέον, πρὸς τούτοις, ὅτι ἡ ἐπὶ χρεωκοπίας καταδίωξις, εἰάν ὁ νόμος δὲν ορίσῃ ρητῶς τὸ ἐναντίον (ὡς λ. χ. ἐπὶ τῆς 2 § τοῦ ἀρ. 594), δύναται νὰ λάβῃ χώραν, καὶ πρὶν ἢ ὁ διωκόμενος κηρυχθῇ ὑπὸ τοῦ ἀρμ. Πολ. Δικαστηρίου ἐν καταστάσει πτωχεύσεως, καθότι τὰ ποινικὰ δικαστήρια δὲν στεροῦνται τοῦ δικαιοῦματος, ὅπως βεβαιώσῃται τὴν παύσιν τῶν πληρωμῶν, ἀποτελοῦσαν οὐσιώδεις τῆς δικαζομένης υποθέσεως στοιχεῖον, μὴ κωλυόμενα εἰς τοῦτο καὶ ὅταν οἱ πολιτικοὶ δικασταὶ ἀπεφάναντο ἄλλως (Pal. Γ'. ἀριθ. 305.—Alauz., 2865.—Α. Π. 194 τοῦ 1865 — Ortolan, Elém. du dr. pén., ἀριθ. 1779.—Ἐναντίον Delamarre καὶ Boistel, ἐπὶ τοῦ ἀρ. 584)

Κανόνες γενικῶς ἐπὶ τῆς χρεωκοπίας ἀρμόζοντες, εἰσὶν οἱ ὁκλόουθοι· ὅτι τὴν ποινικὴν καταδίωξιν ἐνεργεῖ πάντοτε ὁ εἰσαγγελεὺς, αὐτεπαγγέλτως ἢ τῇ ἐγκλήσει τοῦ εἰσηγητοῦ τῶν συνδίκων καὶ τῶν πιστωτῶν (ἀριθ 485 καὶ 596)· ὅτι δύναται νὰ προβῇ καὶ πρὸ τῆς πτωχεύσεως καὶ ἐνεκὸν μεταγενεστέρων τῆς κηρύξεως αὐτῆς γεγονότων, ὅτι ἡ ἐπὶ χρεωκοπία καταδίωξις δὲν κωλύεται ὑπὸ τοῦ γεγονότος τυχόν συμβιβασμοῦ (ἡ περὶ τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ὑπολείψαντος ἀναβάλλεται μάλιστα ἐν περιπτώσει ἀναχρίσεως ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ), καὶ ὅτι ἡ ἐπὶ ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ ὑπαλλαγή δὲν ἀποτελεῖ ἐμπόδιον τῆς ἐπὶ δολίᾳ μεταγενεστέρως καταδιώξεως καὶ τανάπαλιν.

Ἄλλ' ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει ἐρωτᾶται ἂν ὁ ἔμπορος ὑπαλλαγῇ τῆς ἐπὶ δολίᾳ ἢ ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ κατηγορίας, δικαιουνταὶ οἱ μὴ τῆς ποιν. δίκης μετασχόντες θανείσται νὰ στηρίξωσι τὴν ἐναντίον τοῦ συμβιβασμοῦ ἀνακοπὴν αὐτῶν ἐπὶ λόγων ἀπορριφθέντων ἤδη ὑπὸ τοῦ ποιν. δικαστηρίου;

Συγγραφεῖς τινες (Legraverend αὐτ.) ἀποφατικῶς ὑπαντιῶσιν εἰς τὸ ἐρώτημα, ὑποστηρίζοντες τὴν ἐν τούτῳ ὑπαρξίν δεδικασμένου νομιζομένου ὅμως ὀρθότεραν τὴν ἀντίθετον γνώμην, διότι καὶ ἐνταῦθα ἡ ποιν. δίκη δὲν ἀποτελεῖ προδικαστικὸν τῆς πολιτικῆς ζήτημα, ἀφοῦ ἐν ἐκείνῃ μὲν διάδικος ἔστι ὁ εἰσαγγελεὺς, ἐνῶ ἐν ταύτῃ παρίστανται ὡς τοιοῦτοι οἱ ἀνακόπτοντες καὶ ἐπομένως δὲν ὑφίσταται ταυτότης προσώπων (Ραλ. αὐτ.)

Ἀπλῇ χρεωκοπία. Τὰ περὶ αὐτῆς κανονίζονται εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 591 καὶ ἐπ., μεταξύ δὲ τῶν λόγων ὧν ἐνεκα χρηρύσσεται τις ἀπλοῦς χρεωκόπος οὐσιώδους ὑφίσταται διαφορὰ, διότι οἱ μὲν τοῦ ἄρθρ. 591 ἀποτελοῦσι τὴν ἀπλὴν χρεωκοπίαν, ἐνῶ οἱ τοῦ 594 δύνανται ν' ἀποτελέσωσι τριαύτην, ἐξ ὧν ἕπεται ὅτι ἐν

μὲν τῇ πρώτῃ ἡ καταδίκη ἀπαγγέλλεται ἀναγκάως, εἰάν ἀποδειθῇ ἡ πράξις καὶ ἡ συμπαρεδρεύουσα ἔνοχος πρόθεσις (Cass 20 Ἰουλίου 1841. — Renouar. 2 σελ. 439. — Bédar. ἄρ. 1213). ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ δὲν θὰ δεχθῶσι τὴν ἐνοχὴν οἱ δικασταὶ (ἐκτὸς εἰάν ἐνεκὸν τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων τὰ γεγονότα ἀπαξ ἀποδειχθέντα περιέχωσι τὴν ἀναγκάσαν βαρύνετα, ὅπως ἀποτελεσθῇ τὸ ἀδίκημα).

Τῆς ἀπλῆς χρεωκοπίας αἱ περιπτώσεις, αἱ ἀναγκάως καταδικνόμεναι, ἀναγράφονται ἐν τῷ ἄρθρ. 591, εἰσὶ δὲ τῶν αὐτῶν αἱ ἀκόλουθοι: α') προσωπικαὶ ἢ οἰκιακαὶ τοῦ ἐμπορίου δαπάναι ὑπερβολικαί, β') ἡ δαπάνη μεγάλων ποσοτήτων εἰς παίγνια, ἐπιχειρήσεις τυχερὰς καὶ εἰς εἰκονικὰς τοῦ χρηματιστηρίου συναλλαγὰς ἢ ἐπὶ ἐμπορευμάτων, γ') ἡ πρὸς σκοπὸν ἀναβολῆς τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως ἀγορὰ πρὸς μεταπώλησιν ἐμπορευμάτων ἐν ἧστονι τῆς ἀγοραίας ἀξίας, δ') ἡ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνολόγησις δανείων, ἡ κυκλοφορία γραμματίων ἐμπορικῶν καὶ ἡ προσφυγὴ εἰς μέσσα ἐπιζήμια πρὸς εὐρεσιν χρημάτων καὶ ε') ἡ μετὰ τὴν παύσιν τῶν πληρωμῶν ἐξόφλησις πιστωτοῦ τινος πρὸς βλάβην τῆς ὁμάδος.

Ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τούτων παρατηροῦμεν ἐν γενικαῖς γραμματεῖς τὰ ἑξῆς: Α') ὅτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν δαπανῶν ἡ περὶ τῆς ὑπαρξεως καὶ τῆς ὑπερβολικότητος αὐτῶν ἐκτίμησις ἀπόκειται πάντοτε τῷ δικαστηρίῳ, ὅτι πρὸς παραδοχὴν τῶν τοιούτων δαπανημάτων δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀπλὴ ἐν τοῖς βιβλίοις ἀναγραφὴ εἰάν ἀποδεικνύηται καὶ ὅτι δὲν ἐγένοντο ἀληθῶς καὶ ὅτι πᾶσα ἀπώλεια ἐκ παίγνιου μὴ δυναμένη νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν β' περίπτωσιν ἀποτελεῖ δαπάνην προσωπικὴν· Β') ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τυχερὰ παίγνια δαπανῶν ὁ δικαστὴς ἔχει πάντοτε τὴν ἐξουσίαν, ὅπως ἐκτιμῶν τὰς ὑ-

ποβαλλομένας αὐτῷ περιστάσεις ἀποφαίνονται ἐκείντοις πότε ὑφίσταται ὄντως δαπάνη ἐκ παιγνίων καὶ εἰς ποῖον πᾶσιν δέον ν' ἀνέρχονται αἱ ἐντεῦθεν ἀπώλειαι, ὅπως ἀποτελῶσι ἀδαπάναι μεγάλας, διότι ὁ νόμος ἐσχόπει νὰ τιμωρῇ τὰ καθ' ἑξῆς ἐνεργούμενα καὶ δημιουργοῦντα τὴν παθητικὴν τοῦ ἐμπορίου κατάστασιν, καὶ οὐχὶ ἐκεῖνα εἰς ᾧ ἐπιδίδοται χάριν ψυχαγωγίας ὁ ἐμπορὸς Γ') ὅτι ἐπιχειρήσεις ἐκ τῆς τύχης ἐξαρτωμένας, λέγον τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, ἐνόησε ν' ἀπαγορεύσῃ οὐχὶ πᾶσιν πρὸς τυχερὰ συμβεβηκέναι συνδεδεμένην ἐργασίαν, ὡς λ. γ. τὴν ἀγορὰν μετοχῶν ἐταιρείας μεταλλευτικῆς ἢ ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἄγνωστος ἢ ἀμφίβηλος, εἴτε ἀπώλειαν κατὰ πυρὸς ἢ ὑδάτος, ἥτις ὡσαύτως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς τύχης, ἀλλ' ἐργασίας ἐξαρτωμένας τελείως ἀπὸ τῆς τύχης ἢ τελείως ἀπερισκέπτους, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἐπιχειρήσιν, ἢς ἡ ἐπιτυχία καὶ κατὰ τοὺς προχειροτέρους τῆς λογικῆς κανόνας ἀπέβαιναν ἀπολύτως ἀδύνατος καὶ ὅτι ἡ ἀπὲρ εἰκονικῶν τοῦ χρηματιστηρίου ἐπιχειρήσεων διάταξις εἶναι ἐνδεικτικὴ καὶ οὐχὶ ἀπαγορευτικὴ, ὑποδεικνύουσα ἀπλῶς τὴν συνθηθεομένην μορφήν, ὅπ' ἦν παρουσιάζεται ἡ ἐξεταζομένη περίπτωσις Δ') ὅτι ἐπὶ τοῦ περὶ ἐπιζημιῶν ἀγῶν πρὸς μεταπώλησιν ἐδικρίου (ὅπερ ἀπαριθμεῖ ἐνδεικτικῶς γεγονότα τινὰ ἀποτελοῦντα τὴν χρεωκοπίαν ὑπὸ τὴν διπλὴν συνθήκην τοῦ νὰ ἐνεργῶνται πρὸς σκοπὸν ἀναβολῆς τῆς πτωχεύσεως καὶ ν' ἀποτελῶσι ἐπιχειρήσιν ἐπιζημιῶν) μέσον καταπραϊντικὸν πρὸς προμήθειαν κεφαλαίων ἀποτελεῖ πάντοτε οὐ μόνον ἡ ἀπλὴ ἀγορὰ πρὸς μεταπώλησιν κατωτέρω τῆς ἀγοραίας ἀξίας, ἀλλὰ καὶ ἡ συντελεσθεῖσα τύχην εἰς ἐλάττωνα τῆς ἀγοραίας τιμῆς πώλησις, ἐνῷ τουναντίον φρονούμεν ὅτι ἐν τῇ β' περιπτώσει ἡ πώλησις ἀντὶ τιμῆμα-

τος ἡσσονος μὲν τοῦ πρὸς ἀγορὰν δαθέντος ἀλλ' ἴσων πρὸς τὴν τρέχουσαν κατὰ τὴν πώλησιν τιμῆν, δὲν ἐπιφέρει ὅπως ἐκφράζεται ὁ νόμος τὰς περὶ αὐτοῦ ἀπειλούμενας ποινὰς καὶ ὅτι ἡ συνήτης ἀνανέωσις διαμαρτυρουμένων ἐμπορευσίμων τίτλων δι' ἄλλων διαμαρτυρθέντων ἐπίσης, δύναται μόνον νὰ θεωρηθῇ κατὰ τὰς περιστάσεις ὡς ἀποτελούσα ἐπιζημίαν πρὸς εὐρεσίν χρημάτων μέσων (Hennessy, 17 'Ιαν. 1819), καὶ Ε') ὅτι τὸ διὰ τοῦ 4 εἰδ. προβλεπόμενον γεγονός εἶναι τὸ σπουδαιότερον πάντων ὡς ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἐνδεδεικνύει πρόθεσιν ἐγκληματικὴν παρὰ τῷ πτωχεύσαντι, ὅστις θεωρεῖται τιμωρητέος καὶ δεῖν ἰσχυρίζεται ὅτι ἐνήργησεν οὕτως πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πτωχεύσεως. (Πλείονα περὶ τούτων ἴδε ἐν Renouar, 2., σελ. 440 καὶ ἐπ.—Bédar., ἐπὶ τοῦ ἀρθρ. 581.—Dal., Rép., ἀριθ. 1410 καὶ ἐπ.—Pal., ἀριθ. 315 καὶ ἐπ.).

Κατὰ τὰ λοιπὰ ἡ διάταξις τοῦ ὡς εἰρηται ἄρθρου τοσοῦτον εἶναι σαφής, ὥστε δὲν χρῆζει μείζονος ἐξηγήσεως, περιοριζόμεθα δὲ μόνον νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἐπὶ μὲν ἐταιρείας καταδιώκονται οἱ διαχειρισταί, εἰς δὲ ἐτηρηθῇσαν αἱ διατυπώσεις τῶν ἀρθρ. 42—46 τοῦ Ε. Ν., ἢ εἰς ἐξ ὑπαίτιότητος αὐτῶν ἐπῆλθεν ἡ πτώχευσις (ἀρθρ. 592 συνταγὴν κατὰ μίμησιν τοῦ ἀρθρ. 499 τοῦ π. Ἱταλ. Κωδ.) αἱ δὲ κολλυθισταὶ καὶ μεσῖται κατὰ τὴν εἰδικὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρ. 593 (ληφθέντος ἐκ τοῦ ἀρθρ. 700 π. Ἱταλ. Ν.) καταδιώκονται καὶ ἐν περιπτώσει πτωχεύσεως ἐπὶ χρεωκοπία ἀπλῇ.

Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι, ὡς ἐρρήθη, ἐξαιρετικὴ, δικαιολογεῖται δ' ἐκ τοῦ λόγου ὅτι τὰ πρόσωπα ταῦτα στερούμενα κατὰ τὸ ἀρθρ. 85 τοῦ Ε. Ν. τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐνεργῶσιν ἐμπορικὰς ἢ τραπεζικὰς ἐργασίας δι' ἴδιον λογαριασμόν, ἴσως νὰ ὑπέχωσιν εὐθὺν διὰ τὴν

τοιαύτην τῶν καθηκόντων αὐτῶν παραβίασιν, κολαζόμενα κατὰ τὸ ποσὸν ἰδιόζοντα, ἥτοι διὰ φυλακίσεως· μὲν 1—3 ἐτῶν, ἐὰν πρόκειται περὶ πτωχεύσεως, διὰ ποινῆς εἰρκτεῖς, ἐὰν ἀποδίδονται αὐτοῖς πράξεις ἀπλῆς χρεωκοπίας, καὶ διὰ ποινῆς προηγουμένης δεσμῶν ἀπὸ 10—20, ἐὰν καταδίδονται ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ.

Δυνητικὴ ἐφ' ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ καταδιώξις. Τὸ ἐν τῷ ἀρθρῷ 591 ἀπαριθμούμενα γεγονότα οὐ μόνον, ὡς ἐλέγθη ἀνωτέρω, συμπίπτουσιν ἐν πολλοῖς πρὸς ἀπλᾶς παραβάσεις, ἀλλὰ καὶ δὲν προϋποθέτουσιν ἀναγκαιῶς τὴν παρὰ τῷ πτωχεύσαντι κακὴν πίστιν· τούτου δ' ἐνεκὸν καὶ ὁ νόμος ἀπειλεῖ μὲν κατὰ τῶν τοιαύτας πράξεις ἐνεργούντων ποινάς, συγχρόνως δ' ὡς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν ἐπαφίεται εἰς τοῦ δικαστοῦ τὴν κρίσιν, δυναμένου ν' ἀποφαίνεται ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς, ἐὰν πεισθῇ, ὅτι τὸ ἀποδεχθὲν γεγονός δὲν ἐνέχει τὴν ἀπαιτοῦ ἐννῆν πρὸς τιμωρίαν σπουδαιότητα.

Τὸ α' ἐδάφιον ἀφορᾷ, ὡς εἶδομεν, εἰς εὐνομαλόγησιν ὑποχρεώσεων διὰ λογαριασμῶν τρίτων καὶ ἄνευ τιμήματος γενομένην, ἣν ὁ νόμος ἐθεώρησε τιμωρητέαν, ὡς ἐκθέτουσαν εὐλόγως τὸν ἔμπορον εἰς τῆς πτωχεύσεως τὰς ἐπιβλαβεῖς συνεπείας· ἡ περὶ τῆς ὑπάρξεως δ' αὐτῶν καὶ τῆς ὑπερβολικότητος διάγνωσις ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου τὴν κρίσιν.

Τὸ β' ἐδάφιον ὁμιλεῖ περὶ θέματος ἐτέρου, ἥτοι περὶ ὀφειλέτου, ὅστις κηρύσσεται εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, πρὶν ἢ ἐκπληρώσῃ τὰς ἐκ προτέρου συμβιβασμοῦ ὑποχρεώσεις καὶ θεωροῦν τὴν πρᾶξιν τιμωρητέαν, ἀπειλεῖ προσομοίας ποινάς. Οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις ἐκφράζεται ὅσον εἰὼν τε σαφῶς, νομιζομεν δέ, ὅτι δύο τινὰ προβλέπει κυρίως· α') τὴν περίπτωσηιν, καθ' ἣν κηρύσσεται δευτέρα

πτώχευσις λόγῳ ρήξεως τοῦ γενομένου συμβιβασμοῦ, διὰ τὴν μὴ πληρώσιν τῶν οὕτως ἐκπληρωτέων ὑποχρεώσεων, καὶ β') τὴν νέαν πτώχευσιν, ἥτις ἀπαγγέλλεται ἀνεξαρτήτως τοῦ προηγουμένου συνετελεσθέντος καὶ ὑφισταμένου συμβιβασμοῦ καὶ προκαλεῖται ὑπὸ νέων χρεῶν μὴ ἐξωφλημένων.

Ἐκ τούτων ἐπομένως αἱ ἐξῆς δύναται νὰ προκύψωσιν συνέπειαι, α') ὅτι ὁ σάκισ ὑπάρχει μὲν διάρρηξις τοῦ συμβιβασμοῦ, λόγῳ μὴ ἐκπληρώσεως ὑποχρεώσεων, οὐχὶ ὁμως καὶ κήρυξις δευτέρας πτωχεύσεως, περίπτωσις ἐφαρμογῆς τοῦ δευτέρου ἐδαφίου δὲν συντρέχει· διότι βίσις τῆς τοιαύτης καταδιώξεως εἶναι, οὐχὶ ὡς φρονεῖ ὁ Πάλλης, τῶν ἀναδεχθεῖσων ὑποχρεώσεων ἢ παραβιάσις, ἀλλὰ τὸ γεγονός τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως, ὅπερ ὁ νόμος θεωρεῖ, ὅπως ἐκφράζεται, ἀπολύτως ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὁποῖον κατ' ἀκολουσίαν δεῖν νὰ προὔτῃ πάντοτε, καὶ β') ὅτι ἡ συνεπεία ἀκρωσεως τοῦ συμβιβασμοῦ ἐπερχομένη τυχὼν δευτέρα πτώχευσις δὲν ἐπάγεται τὰς αὐτὰς συνεπείας ὡς παραγομένη ἀπλῶς ἐκ λόγων προγενετέρων καὶ μὴ δυναμένων νὰ καταλογισθῶσι τῷ συμβιβασθέντι ὀφειλέτῃ (περὶ τούτων ἴδε Alauz. 2869. — Renouar. 2 σ. 445. — Dall. 1419. — Rédar. 4230. — Πάλλης 325 ὅστις ὡς πρὸς τὸ α' τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων ἐναντιὰν ἀποφαίνεται γνώμην. (Παραβ. καὶ Cass. 7 'Ιουνίου 1871).

Αἱ §§ 3 καὶ 5 οὐδεμίαν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ περὶχονται δυσχέρειαν καὶ τούτου ἐνεκα δὲν χρῆζουσι περαιτέρω ἐξηγήσεως.

Δολία χρεωκοπία. Ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν ἀναπτυχθέντων, τὸ πρῶτον τῆς τοιαύτης καταστάσεως στοιχεῖον εἶναι ὁ δόλος καὶ εἰκότως δύναται νὰ ὑπόστηριχθῇ, ὅτι ἡ ἀπόδειξις τῶν ἐλλειπόντων γεγονότων δὲν δημιουργεῖ

τὴν τοιαύτην χρεωκοπίαν, ἢ μόνον ἐφ' ὅσον κατέστη διὰ τῶν τοιούτων πράξεων ἔνοχος ὁ πτωχεύσας, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ἐνῆργησεν αὐτὰς ἐν κακῇ πίστει (Cass. 14 Ἀπρ. 1827)· ρητέον δὲ καὶ ἐπ' αὐτῆς, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς ἀπλῆς, ἥτοι ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τελεσθεῖσα, ἢ μόνον παρ' ἐμπορίου πτωχεύσαντος καὶ οὐχὶ ἐκείνων, οἵτινες κατὰ σύμπτωσιν ἐπεχειρήσαν πράξεις τινὰς ἐμπορικὰς.

Τὰς περιπτώσεις τῆς δολίας χρεωκοπίας καθορίζει τὸ ἄρθρ. 546, κατ' αὐτὸ δὲ κηρύσσεται δόλιος χρεωκόπος καὶ τιμωρεῖται κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ποινικοῦ νόμου ὁ ἀποκρύψας τὰ ἑαυτοῦ βιβλία, ὁ δολίως ἀφαιρέσας, διαγράψας ἢ ἀλλοιώσας τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, ὁ ὑπεξαίρεσας ἢ ὑποκρύψας μέρος τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ ὁ θελήσας νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν δολίως ὡς ὀφειλέτην ποσῶν μὴ ὀφειλομένων διὰ τῶν βιβλίων τῶν ἐγγράφων αὐτοῦ (δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν) καὶ τοῦ ἰσολογισμοῦ.

Ὡς σπουδαιοῦς ἐπομένως δύναται νὰ θεωρηθῶσιν, αἱ ὑπὸ τοῦ νεωτέρου νόμου ἐπενεχθεῖσαι τροποποιήσεις.

Ὁ παλαιὸς καὶ κατ' ἀρχαίαν, ἐκ πλημμελῶν δρῶμενος σκέψων, προέβλεπεν εἰς ἀπαριθμῆσιν διαφόρων συστατικῶν χρεωκοπίας γεγονότων καὶ διαίρων αὐτά, ὡς ἐπὶ τῆς ἀπλῆς, εἶχε καταστήσει τὴν καταδίωξιν ὑποχρεωτικὴν μὲν ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 593 ἀναγραφόμενων περιπτώσεων καὶ δυνητικὴν ἐπὶ τῶν τοῦ ἐπομένου. Ὁ νῦν ἰσχύων κατ' ἀντίθεσιν, ποιησάμενος χρῆσιν εὐποῦ γενικοῦ περιλαμβάνοντος πᾶσαν ὁλοῦ ἢ καὶ προσποιήσεως περίπτωσιν, κατώρθωσεν ὁμοιογενή, ὡς κατὰ τὴν ἀποδομένην αὐτῷ περίπτωσιν δὲν προβλέπετο δῆθεν εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νό-

μου. (Cass. ch crim. 7 Μαρτ. 1839 καὶ 16 Ἰαν. 1840. — Dal., Rép., ἀριθ. 1449. — Alauz., ἀριθ. 2811). Ὡς πρὸς καταδίωξιν ἀρκεῖ σήμερον νὰ ὑφίσταται ἀναστροφή ἢ ἀπόκρυψις τοῦ ἐνεργητικοῦ, εἴτε ὑπεραύξησις τοῦ παθητικοῦ καὶ ζημία τῆς ομάδος.

Ἐν πάτῃ περιπτώσει, ὁ νόμος προβλέπει ρητῶς τὸ εἰς τὰ βιβλία ἐφεσθῶν γεγὸς ἀπλῶς καὶ μόνον, διότι τεῦτο εἶναι εἰς καταστροφὴν πύσης ἐξελέγξιος καὶ ὁ δόλος τεκμαίρεται ἐνταῦθα αὐτοδικαίως, ἀλλ' ἢ δι' ἀτάξιν τοῦ ἄρθρ. 590 εἶναι κατὰ τὰ λοιπὰ περιοριστικὴ καὶ πρᾶξις μὴ ἀποτελοῦσα δόλον καὶ ἂν παραβλάπτῃ τὰ συμφέροντα τῆς ομάδος, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς περίπτωσις χρεωκοπίας (Παραβ. Alauz αὐτ.).

Διοχεῖρισται ἑταιρείας. Ὁ νεώτερος νομοθέτης, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰ νομώτερων, ἠθέλησε νὰ προλάβῃ, ὡς εἶδομεν, καὶ τὰς καταχρήσεις, εἰς αἷς ἡδύνατο νὰ παρασυρθῶσι καὶ οἱ ἐν συνεταιρισμῷ ἐργαζόμενοι καὶ τούτου ἕνεκεν ὑπ' ὀφειλῶν τοῦ ἄρθρου 804 τοῦ Ἰταλικοῦ νόμου εἰσήγαγε καὶ ἐτέραν δι' ἀτάξιν, ἥτοι τὴν τοῦ ἄρθρου 590, κατ' ἣν καὶ ἐπὶ δολίᾳ χρεωκοπίᾳ δύναται νὰ καταδιωχθῶσιν οἱ διαχειρισταὶ πτωχευσάσας ἑταιρείας.

Οἱ διαχειρισταὶ ἐπομένως τῆς τοιαύτης ἑταιρείας καταδιώκονται καὶ τιμωροῦνται οὐ μόνον, ὡς ἐρρήθη, ἐπὶ χρεωκοπίᾳ ἀπλῇ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δολίᾳ, ὅταν συντρέχωσιν αἱ τοῦ ἄρθρου 597 περίπτωσεις, αἵτινες ποιοῦνται κατὰ ὅλον τὴν πρόθεσιν τῆς καταδολεσθέντος, ἥτις διενεργεῖται ἐκ μέρους ἐκείνων, ἐπὶ σπουδαιοτάτῃ τῶν μετόχων εἴτε τῶν τῆς ἑταιρείας πιστωτῶν βλάβῃ.

Τρόπος καταδίωξεως καὶ ἀποδομῆς δικαιοσύνης. Ὁ νεώτερος νόμος (ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἄρθρ. 595 τοῦ παλαιοῦ) σιωπᾷ περὶ τούτων, ἀλλ' ἀκριβῶς ἔνεκεν τῆς τοιαύτης σιωπῆς δικαιοῦται

τις να συμπεράνῃ, ὅτι ἐφαρμόζονται καὶ ἐνταῦθα (ὕπὸ τὴν τροποποίησιν ὅτι συγ-
χωρεῖται ἰδιωτικὴ κατηγορία καὶ πολιτικὴ
ἀγωγή κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 590 ὡρι-
σμένα) τῆς Ποιν. Δικονομίας οἱ ὅρισμοί,
ἤτοι ὅτι καταδιώκει ὁ εἰσαγγελεὺς (δυ-
νάμενος νὰ ἐνεργήσῃ καὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν
συνδίκων τῶν πιστωτῶν καὶ τοῦ εἰσηγη-
τοῦ) καὶ ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἰσάγεται ἐνώ-
πιον τῶν κακουργισθῶν καὶ ὅτι ἐν πρό-
κειται περὶ ἀπλῆς χρεωκοπίας κολλυβι-
στῶν ἢ μεσιτῶν.

Ἐξοδα. Τὸ ἄρθρον 598 συμπληροῦν τὸ
6^ο κεφ. τοῦ δευτέρου μέρους καὶ ὀρίζει,
ὅτι οὐδέποτε ἔξοδα τῆς ἐπὶ δολίᾳ χρεω-
κοπία κατηγορίας ἐπιβάλλονται τῇ ὁμάδῃ.

Ὡστε ἀντιθέτως πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρ-
θρου 595 διατασσόμενα καὶ ἐναντίον τῶν
κανόνων τοῦ κοινῷ δικαίου, ἡ ὁμάς ἀπ-
αλλάσσεται τῆς πληρωμῆς τῶν ἐξόδων
καὶ ὅταν ἔτι οἱ σύνδικοι παρίστανται ὡς
ἰδιωτικοὶ κατήγοροι ἢ πολιτικοὶ ἐτάγον-
τες (Bédar 1261 — Renouar 2 σελ.
471). Ἐὰν ὅμως παρέστησαν πιστωταί,
ἰδίῳ ὀνόματι ἐνεργοῦντες, οἱ δαπάναι
καταψηφίζονται αὐτοῖς πάντοτε.

Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ἡ ἐρμη-
νευομένη διάταξις εἶναι περιοριστικὴ καὶ
ὅτι κατ' ἀκολουσίαν ἢ τοιαύτη ἀπαλ-
λαγὴ δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ καταδιώ-
ξεων ἢ χρηματικῆς ποινῆς δι' ἕτερον
σχετικὸν ἀδίκημα, ὡς λ. χ. τὸ τῆς πλα-
στογραφίας (Besançon, 30 Αὐγ. 1856
Cass., 11 Αὐγ. 1857).

Κακουργήματα καὶ πλημμελήμα-
τα πραττόμενα παρὰ τρίτων ἐν
πτωχεύσει. Τὸ γ' κεφ. τὸ 2 μέρος
πραγματεύεται περὶ ἀδικημάτων τελε-
σθέντων ἐν πτωχεύσει παρὰ τρίτων, καὶ
τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἄρθρον προβλέπει εἰδι-
κῶς περὶ τινων ἐγκλημάτων ἀνεξαρτήτων
τῆς δοῦλας χρεωκοπίας καὶ δυναμένων νὰ
διαπραχθῶσι καὶ παρ' ἄλλων, ἐνῷ δὲ ἀντι-
θέτως πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἄρ. 597 τοῦ παλαιοῦ

Νόμου ἀναγραφόμενους ὁρισμούς διατη-
ρεῖ γενικῶς ἐν ἰσχύϊ καὶ τὸς περὶ συν-
εργίας καὶ συναιτιότητος περιπτώσεις
τοῦ Π. Ν., θεωρεῖ συγχρόνως τὰς ἐν αὐ-
τῷ ἀπαριθμουμένας πράξεις ὡς ἀδίκη-
ματα ἰδιώνυμα καὶ διάφορα τῆς δολίης
χρεωκοπίας. Τὰ πρόσωπα ἐν τούτοις,
περὶ ὧν ὁμιλεῖ ἡ ἐρμηνευομένη διάταξις,
ὅπως καὶ οἱ συνεργοί, δὲν ἀπαιτεῖται νὰ
ᾧν ἐμποροὶ ἢ πτωχεύσαντες, ἐνῷ τὰς
ἰδιότητας ταύτας δεόν νὰ φέρῃ ὑποχρεω-
τικῶς ὁ πτωχεύσας, πρὸς τὸ συμφέρον
τοῦ ὁποίου ἐνεργοῦντιν ἐκεῖνοι. (Παραβ.
Alauz, 2873).

Πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ α' καὶ 6^ο ἐδ.
τοῦ ἄρθρ. 599 ἐννοεῖται οἰσθεῖν ὅτι δὲν
ἀπαιτεῖται σήμερον ὅπως ἐπὶ τοῦ καταρ-
γηθέντος νόμου προηγουμένη μετὰ τοῦ
πτωχεύσαντος συνεννόησις· διότι, ὡς ἐλέ-
χθη, αἱ πράξεις αὗται ἀποτελοῦσιν ἀδί-
κημα ἴδιον, οὗ ἡ εὐτετέλεια ἤθελε κατα-
στραφῇ βεβαίως, ἐὰν ἀπῆταιτο καὶ συ-
νενοήσῃ διὰ τῆς ὁποίας ἡ πράξις θὰ πε-
ριεβάλτο ἀπλῆς συνεργίας χιρακτῆρα·
ἐρωτᾶται ὅμως, πᾶσαι τοῦ ἐρμηνευομένου
ἄρθρου αἱ περιστάσεις δεόν νὰ ἐνερ-
γῶνται πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πτωχεύ-
σαντος;

Ὁ Νομοθέτης σιωπᾷ περὶ τούτου ὅσον
ἀφορᾷ εἰς τὴν β' περίπτωσιν, ἀλλὰ προ-
νοῦμεν ὅτι ἀποφατικὴ μᾶλλον ἀρμόζει τῇ
ζητήματι λύσις, κατὰ τὴν ὁρθὴν ἐρμη-
νεῖαν τὴν δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀκυρωτικοῦ
τῆς Γαλλίας (19 nov. 1859), ἣν ἀσπάζε-
ται καὶ ὁ Πάλλης. Ὅτι δὲ τοιαύτη εἶναι
ἡ ἀληθὴς τοῦ Νόμου ἐννοία, γίνεται
δῆλον οὐ μόνον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ προσποίη-
σις θανείων φανταστικῶν δυνατὸν νὰ ἐ-
νεργῇται καὶ ἄνευ ἡ ἐναντίον τῶν συμ-
φερόντων τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλὰ καὶ ἐκ
τοῦ ὅτι ἐν τῷ β' δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἡ
τοῦ α' ἐδ. ρήτρα «πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ
πτωχεύσαντος», ἡ ἵπαράλειψις τῆς ὁποίας
δὲν δύναται βεβαίως νὰ ὑποτεθῇ οὔτε

ως ασκόπως γενομένη ούτε ως ἀποτέλεσμα ἡδυσφίας.

Ὡστε οἱ ἑνόρκοι οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐρωτώνται, ἐὰν ἡ πρᾶξις ἐγένετο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, μόνῃ τῆς προσηποποιημένης πιστώσεως ἡ ἐμφάνισις δὲν ἐπάγεται τοῦ Νόμου τὰς συνεπείας, ἀνευ τῆς ἐνόρκου βεβαιώσεως (Renouard 2 σ. 479), καὶ ἂν ἡ τοιαύτη βεβαιώσις ἐγένετο παρὰ τρίτων, ὁπότε καὶ θεωροῦνται οὗτοι ως συνεργοί ἢ ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ δ' ἐλαφίου προνοουμένη περίπτωσις ἀναγκασίᾳ προϋπόθεσιν ἔχει τὴν πτώχυσιν καὶ οὐχὶ τὴν χρεωκοπίαν. Ὡστε τοῖς ἐνόρκοις δεόν πάντοτε νὰ τίθεται ζήτημα περὶ τῆς τοιαύτης βεβαιώσεως ως καὶ περὶ τοῦ γεγονότος τῆς πτωχεύσεως.

Ἐν τέλει παρατηροῦμεν, ὅφ' ἐνὸς μὲν ὅτι, εἰ καὶ τὸ ἄρθρον 405 τοῦ Π. Ν. ταυτίζει τὴν ποινὴν τῶν τρίτων πρὸς τὴν τῶν αὐτουργῶν λόγῳ τῆς κοινότητος τῆς βλάβης, ἥς ἀμφοτέροι γίνονται παραίτιοι ἔναντι τῆς ὁμάδος, ὁ δικαστὴς δὲν στερεῖται οὐδὲν ἥττον τοῦ δικαιοῦματος, ὅπως κενονίσῃ τὴν ἐπιβλητέαν ποινὴν μεταξὺ τῶν μεγίστου καὶ ἐλαχίστου ὅρου, καθ' ὃν τὸ ἄρθρον 108 τοῦ αὐτοῦ Ν. ὁρίζει τρόπον καὶ ὅφ' ἐτέρου ὅτι οἱ τρίτοι τιμωροῦνται καὶ ἂν ὁ κύριος αὐτουργὸς ἀθωωθῇ (Cass., 9 Φεβρ. 1855), διότι, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀλλαχού, θεωροῦνται ὡς αὐτοτελῶς ἐνεργήσαντες.

Τὸ ἄρθρον 600 σπουδαιότατος ὄντως εἰσήγαγε καινοτομίαν, καταργήσαν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 555 καὶ 556 τοῦ παλαιοῦ νόμου· ὁρίζει δέ, καίτοι ἔχον ὑπ' ὅψιν τοὺς ἠθικοὺς τῆς συγγενείας δεσμούς, ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενα πρόσωπα, ἐὰν ἐνήργησαν ἀνευ συνεννοήσεως πρὸς τὸν πτωχεύσαντα, τιμωροῦνται πάντοτε ἐπὶ κλοπῇ, ὑποχρεούμενοι συγχρόνως (ἄρ. 601), ὅπως ἀποδώσῃ τῇ ὁμάδι τὰ ἀφαιρούμενα καὶ ἀνορθώσῃ

τὰς ἐπελθούσας ζημίας, ἐξ ὧν ἐπαταί, ὅτι, ἐὰν οἱ τοιοῦτοι συγγενεῖς παραβῶσι τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 599 ἐκ υπερηγίας μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ὑποβάλλονται εἰς τὰς τῆς δολίας χρεωκοπίας ποινάς.

Ἡ προβλέπουσα ἐπομένως καὶ τιμωροῦσα τὴν μεταξὺ συγγενῶν ὑφαίρεσιν διάταξις τοῦ Π. Ν. οὕτωδὼς, ὡς παρατηρεῖ τις, τροποποιεῖται διὰ τῆς ἐρμηνευμένης, πλὴν ἡ τοιαύτη τῶν νομίμων τοῦ ἄρθρ. 377 συνεπειῶν ἀλλοίωσις δὲν δύναται βεβαίως, οὔτε ὡς παράτυπος οὔτε ὡς ἀδικος νὰ θεωρηθῇ· διότι ἐνταῦθα τῶν πραγμάτων ἡ ὑφαίρεσις διενεργεῖται κυρίως οὐχὶ κατὰ τοῦ πτωχεύσαντος, ἀλλ' ἐναντίον τῆς ὁμάδος, (Ραλ. 349).

Ἄρθρον 602. Ἡ διάταξις αὕτη ἀφορᾷ εἰς τοὺς συνδίκους, ἐξομοιούσα δ' αὐτοὺς πρὸς δημοσίους ὑπολλήλους, τιμωρεῖ γενικῶς μὲν ἐπὶ ἰδιοποιήσει κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθρ. 394, (χωρὶς ὅμως νὰ ὁρίξῃ καὶ τῆς καταχρήσεως τὸ εἶδος, οὗ ἡ ἐκτίμησις ἀνετίθη σιωπηρῶς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ) καὶ ἐιδικῶς α') διὰ πᾶσαν ψευδῇ παράστασιν, καὶ β') δι' ἐπιζήμιον τῇ ὁμάδι πώλησιν πραγμάτων τῆς πτωχεύσεως καὶ ἔμμεσον αὐτῶν ἀγορὰν, ὅπερ προφανῶς ἀντίκειται εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 579· διότι, ἀφοῦ δικαιοῦνται οὗτοι ν' ἀγοράζωσιν ἁμέσως, δὲν ἐννοοῦμεν διατὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ πράττωσι τὸ αὐτὸ καὶ ἐμμέσως.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐρμηνευμένη διάταξις, εἰδικῇ οὖσα διὰ τοὺς συνδίκους καὶ τοὺς διαχειριστὰς τῆς πτωχεύσεως, δὲν δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ ἐτέρων, οὔτινες λ. χ. ὑπὸ τὸν τίτλον καθαριστῶν ἢ ἄλλον τοιοῦτον συνέτραξαν μετὰ τοῦ πτωχεύσαντος (Cass. 24 Ἰουλ. 1859).

Ἄρθρ. 603—604, Αἱ διατάξεις αὐτῶν

ἀναπληρῶσαι σπουδαιότατην τοῦ καταργηθέντος νόμου παράλειψιν, ἀπειλοῦσι ἐναντίον τῶν δολίως ἀσφαλιζόντων ὑπὲρ ἑαυτῶν πιστωτῶν ἰδιαίτερας ὠφελείας, ποινὴν φυλακίσεως καὶ ἀκυρώσεως τῶν τοιούτων παρανόμων συμφωνιῶν· ὁμολογουμένως δὲ περιώρισεν ἐν πολλοῖς τὴν ἐν ταῖς πτωχεύσεσι δυνάμεν ἢ ἀναφανῆ σκανδαλώδη κατάχρησιν τῆς προσφορᾶς τῆς ψήφου τῶν πιστωτῶν (πρὸς κατάρτισμόν κυρίως τοῦ συμβιβασμοῦ) ἐπὶ ὠφελείᾳ ἰδίᾳ καὶ βλάβῃ τῶν λοιπῶν δανειστῶν.

Ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ α' ἐδ. ἐν σχέσει πρὸς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐφαρμόζεται, διάφορα γεννῶνται ζητήματα· περὶ δύο δὲ χρησιμωτάτων ἐν τῇ πρακτικῇ θέον ἰδιαίτερος νὰ γίνῃ λόγος.

Καὶ ἐν πρώτοις, ὡς ἐρρήθη καὶ ἀλαχοῦ, ὁ νομοθέτης διὰ τῶν σχετικῶν διατάξεων οὐδένα ἕτερον προέβλετο σκοπόν, ἢ τὸ νὰ μηδενίσῃ πᾶσαν σύμβασιν τελεσθῆσαν κατὰ τὴν δίοδον τῆς πτωχεύσεως καὶ τείνουσαν εὐθέως ἢ πλαγίως εἰς καταστροφὴν μεταξὺ τῶν πιστωτῶν, ἰσότητος ἢ τῆς εἰδικρινείας τῶν ἐργασιῶν· ἐκ τούτων δέ, λαμβανομένης ὑπ' ὅφει καὶ τῆς ἀπολύτου γενικότητος, μεθ' ἧς ἐν προκειμένῳ ἐκφράζεται, εἰκότως δύναται νὰ συναγάγῃ ὁ ἐρμηνευτὴς ὡς συμπέρασμα, ὅτι ἡ φύσις τῶν διασκέψεων, ὑπὲρ ὧν συνομολογεῖται ἡ παράνομος σύμβασις, οὐδόλως ἐνδιαφέρει, ἐξ οὗ πυνέπεται, ὅτι αἱ ἀπαγγελλόμεναι ποιναὶ εἰσὶν ἐπιβλητέαι, ἀδιαφόρως τοῦ ἂν τῆς πλειονοψηφίας ἢ γνώμῃ ἀποτελεῖ ἡ πόρρᾳσιν, ἢ καὶ ἀπλῆν γνωμοδότησιν· καὶ ὅτι ἀρκεῖ ἡ τοιαύτη συμφωνία νὰ συνδέτῃ πρὸς διάσκεψιν τῶν πιστωτῶν, ἀπορῶσαν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς διαδόου (Cass. 4 Φεβρουαρίου 1813 — 30 Μαρτίου 1852. — Dal., Κέρ., ἀριθ. 511).

Ὁ νόμος σιωπᾷ ἐπ' ἰσῆς περὶ τοῦ

τρόπου, καθ' ὃν παρέχονται αἱ ἰδιαίτεραι ὠφελείαι, ἀλλ' ὅπως ἐκφράζεται τὸ ἐρμηνευόμενον ἄρθρον, πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι ἡ τιμωρία καθίσταται ἐπιβλητέα, ὅπως ὅποτε καὶ εἰς συνομολογῆται, εἴτε δηλαδὴ παρὰ τοῦ πτωχεύσαντος ἢ καὶ τρίτου τινός, εἴτε κατὰ τρόπον μὴ ἐπιβαρύνοντα τῆς πτωχεύσεως τὸ ἐνεργητικόν, ὅπερ οὐδόλως ἄλλοι οἱ τὸν χαρακτῆρα τῆς πράξεως (Cass. 22 Ἰουνίου 1877).

Ἄλλ' ἐκτός τῶν ἀνωτέρω, δύναται ἐνταῦθα καὶ ἕτερον νὰ γεννηθῇ ζήτημα, εἰς δηλαδὴ καὶ ἡ συμφωνία, δι' ἧς ὑπόσχεται τις ἐπὶ λήξει ἰδιαίτερων ὠφελειῶν τὴν εἰς μέλλουσαν πτώχευσιν προσρῶν τῆς ψήφου αὐτοῦ, θεωρεῖται ἐξ ἴσου ἀκυρωτέα. Βεβαίως ἐν τῷ θέματι τούτῳ δὲν συντρέχουσιν, ἐπ' ἀκριβὲς πάντες τοῦ νόμου οἱ ὅροι, καὶ ὁμως νομίζομεν, ὅτι εἰς ἀποδείχθῃ, ὅτι ἡ συμφωνία ἐγένετο ἐπὶ προβλέψει πτωχεύσεως καὶ ὑποκρύπτει περιορισμόν τῆς μελλούσης εἰλευθερίας τῆς ψήφου, οὐδεὶς συντρέχει λόγος δικαιολογῶν τὴν ἱρηνητικὴν λύσιν (Cass. 20 Ἰουνίου 1849)· ἡ δυνάμεθα μάλιστα νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἀκυρότης αὕτη ἐπέρχεται καὶ διὰ τὸ ὅφειλέτης ἀνάλαβε τὴν καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων μετὰ τὴν κύρωσιν τοῦ συμβιβασμοῦ (Renouart, 2 σ. 492).

Ὅτι ὁ νόμος ἐσκόπει κυρίως ἐν προκειμένῳ, ἢν ἡ τιμωρία τῆς ἀνηθίκου πωλήσεως τῆς ψήφου, ἢ τοιαύτη, δὲ κατάχρησις ὑπάρχει ἀναμφισβητήτως καὶ ἐν τῷ ἐξεταζομένῳ θέματι, διότι ἡ ἀνωτέρω ἀναγραφομένη ὑπόθεσις ἀνεξαρτήτως τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἔλαβε χώραν ἡ σύμβασις, θὰ ἔχῃ πάντοτε ὡς ἀντικείμενον τὴν πώλησιν τῆς ψήφου καὶ τὴν συμφωνίαν ὅπως ὁ πιστωτὴς δεχθῇ ἢ ὑποκρούσῃ μέτρον δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐγγύησις τῶν καινῶν συμφερόντων, ἐξ ὧν προσβάλλονται σπουδαιότατα τῶν ἀπο-

τελούντων τὴν ὁμάδα πιστωτῶν τὰ συμ-
φέροντα.

Ὡστε πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἐρμηνευο-
μένου ἐδαφίου ἀπαιτεῖται ἀπλῶς συμ-
φωνία ἀφορώσα εἰς τὰς διασκέψεις τῶν
πιστωτῶν καὶ συνομολόγησις ἰδιαιτέρον
ὠφελειῶν, χωρὶς νὰ ἐξετάζηται, εἰ ἐ-
πὶ πᾶσι ἢ μὴ τὸ ἐντεῦθεν προσδοκώμενον
ἀποτελεσμα καὶ τοῦ πτωχεύσαντος ἢ ὡ-
φέλεια, ἥτοι ἡ ἀποτελεσματικὴ τῆς ψήφου
προσφορά.

Ἡ β' περίπτωσις τοῦ ἀρθροῦ 603 ἐ-
φαρμόζεται ἐπὶ ὑποχρεώσεως βαρυνούσης
τὸ ἐνεργητικὸν καὶ προσβαλλούσης οὕτω
τὸ πρὸς ἑσθὴν διανομὴν αὐτοῦ δικαίωμα
τῶν πιστωτῶν· ὁρίζει δὲ τὸ τεμωρηθέν
γεγονός χωρὶς νὰ προσθήῃ τι καὶ περὶ
τοῦ χρόνου, καθ' ὃν πρέπει νὰ λάβῃ
χώραν, ὅπως θεωρηθῇ ἀποτελεῖν ἀδι-
κῆμα, ὥστε καὶ ἐνταῦθα δύναται νὰ γεν-
νηθῇ τὸ τελευταῖον τοῦ ἐδ. ζήτημα.

Ὅτι ὑπὸ ποιν. ἔποψιν ἡ ἐποχὴ καὶ
ἡ στιγμή εἰσὶν ἄνευ ἐνδιαφέροντος, οὐδό-
λως ἀμφισβητεῖται, ἐκ τούτου ὁμως δὲν
ἔπεται ποσῶς καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ ὅρον νὰ
ρηθῇ καὶ περὶ τοῦ ἐξεταζομένου θέματος·
δίδει ἀδύνατον νὰ υποστηριχθῇ λογικῶς
ὅτι συμφωνία μεταξὺ τρίτου τινός καὶ
ὀφειλέτου κηρυχθέντος βραδύτερον ἐν κα-
ταστάσει πτωχεύσεως δύναται νὰ ἐπισύ-
ποινήν φυλακίσεως καὶ ἀκυρώσεως καὶ
ὅταν αὕτη συνετελέσθῃ ἐν ἐποχῇ καὶ ἢ
ὁ ὀφειλέτης εἶχεν ἀπερίοριστον τῆς περι-
ουσίας αὐτοῦ διαχειρίσιν.

Ὁρθότερον ἐπομένως εἶναι νὰ δεχθῶ-
μεν ὅτι συμφωνία τοιούτη, προηγηθεῖσα
τοῦ γεγονότος τῆς παύσεως τῶν πλη-
ρωμῶν, δὲν ὑπέκειται τῇ ἐρμηνευομένῃ
διατάξει (Cass., 20 Ἰουν. 1842. 1186.
καὶ Alauz, 2879) καὶ ὅτι ὁ νόμος, ὃν ὁ
ὀφειλέτης εἶχεν ἐνταῦθα συμφωνίαν συνδεμέ-
νην πρὸς πτώχευσιν ὑπάρχουσαν καὶ μει-
οῦσαν ἐπὶ ἐλάττω τῆς ὁμάδος τὸ ἐνεργη-
τικὸν αὐτῆς, ἐξ ὧν ἔπεται ὅτι, ὡς αἰεὶ ἡ

κηρύττουσα τὸν πτώχευσιν ἀπόφασις ἀ-
ναβιβάσῃ τὴν παῦσιν τῶν πληρωμῶν
εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ τοι-
αύτη συμφωνία, ὁ ἐνεργήσας πιστωτῆς
δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑποβαλλόμενος εἰς
τὰς τοῦ νόμου ποινάς, ἀπολύτως καὶ
μόνον εἰὰν διετέλει ἐν γνῶσει τῆς τοιαύ-
της παθητικῆς τοῦ ὀφειλέτου κατα-
στάσεως.

Ἡ ἐν χρεωκοπία διοίκησις τῆς
περιουσίας. Τὰ ἐπόμενα ἀρθρα 606
καὶ 607 πραγματεύονται εἰδικῶς περὶ
διοικήσεως τῆς περιουσίας ἐν περιπτώ-
σει χρεωκοπίας, ὁρίζουσι δὲ ὅτι εἰς ὅλας
τὰς ἐπὶ δολίᾳ ἢ ἀπλῇ χρεωκοπίᾳ κατα-
διώξεις αἱ πολιτικαὶ ἀγωγαὶ χωρίζονται
ἀπὸ τῆς ποινικῆς δίκης καὶ ὅτι πᾶσαι
αἱ πρὸς τὴν περιουσίαν ἐν περιπτώσει
πτωχεύσεως ὁριζόμεναι διατάξεις ἐκτε-
λοῦνται.

Ἐκ τούτων αἱ εἰσὶν ἐκ τούτων προ-
κύπτουσι νόμιμοι συνέπειαι· α') ὅτι τὰ
ποιν. δικαστήρια, καίτοι γενομένης κατα-
διώξεως ἢ ἐπιλοῦσης καὶ καταδίκης,
δὲν δύνανται ν' ἀναμιχθῶσιν εἰς τῆς πτω-
χεύσεως τὰς ἐργασίας· β') ὅτι τῆς πτω-
χεύσεως ἡ διαδικασία καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς
ποιν. διανομῆς διατελοῦσιν ἐντελῶς ἀ-
νεξάρτητοι καὶ γ') ὅτι αἱ πρὸς τὴν περι-
ουσίαν συνδεόμεναι διατάξεις τοῦ περὶ
πτωχεύσεως νόμου ἐξακολουθοῦσιν ἐκτε-
λοῦνται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δικαστηρίων.

Κατὰ τὸ ἀρθρ. 607 οἱ οὐνοῖκοι πρὸς
διεξαγωγὴν τῆς ἀνακρίσεως ὑποχρεοῦνται
νὰ παραδίδωσι τῷ εἰσαγγελεῖ τὰ ἀναγ-
καζόμενα δικόγραφα καὶ ἔγγραφα, ὑπο-
χρεούμενοι ἅμα νὰ παρέχωσιν αὐτοῖς
πᾶσαν ζητούμενην πρὸς τοῦτο πληρο-
φορίαν.

Δ. Ποταμίτης

**Χρηματικῆς ἀξίας τῆς
ἀπαιτήσεως προσδιορισμός.**
Προκείμενης ἀπαιτήσεως χρηματικῆς,
δὲν χωρεῖ ἐκτέλεσις πρὸ τοῦ προσδιορι-

σμοῦ τῆς χρηματικῆς ἀξίας αὐτῆς. Τὴν δι-
 ἀδικασίαν δὲ διαγράφει τὸ περὶ τούτου
 τμήμα τῆς Π.δ. Δικ. α') ἐν τῷ θέματι
 τῆς διατασσομένης ὑπὸ δικαστικῆς ἀποφά-
 σεως ἀσφαλείας, ὅτε οἱ διάδικοι ἐμφανί-
 ζονται εἰς τὸν γραμματέα τοῦ δικαστη-
 ρίου, ὁ μὲν ἵνα δώσῃ τὴν ἀσφάλειαν, ὁ
 δὲ ἵνα ὑποβάλῃ τὰς παρατηρήσεις αἱ τυ-
 χόν ἔχει ἐν διαφωνίᾳ δὲ δικάζει συνο-
 πτικῶς τὸ δικαστήριον, ὡς θέλομεν ἶδει,
 β') ἐν τῷ θέματι τῆς ἐπιδικάσεως καρ-
 πῶν, ὅτε διατασσομένης τῆς ἀποδόσεως
 μὲν αὐτοῦσι τῶν καρπῶν τοῦ τελευ-
 ταίου ἔτους, τῆς ἀξίας δὲ τῶν καρπῶν
 τῶν προηγουμένων τοῦ τελευταίου ἔτους,
 ὑποχρεῖται ἅμα ὁ ἐναγόμενος εἰς λογο-
 δοσίαν πρὸς εὐρεσιν τῆς ποσότητος τῶν
 καρπῶν, γ') ἐν τῷ θέματι τῆς διατα-
 σσομένης ἀποζημιώσεως, ὅτε, μὴ ὀρίζο-
 μένου ἅμα τοῦ ποσοῦ τῆς ζημίας, γίνε-
 ται διαμοιβὴ τις ἐγγράφων πρὸς τὸν σκο-
 πὸν τούτου. Ἐπίσης δὲν ἐκτελεῖται συμ-
 βολαίον, δι' οὗ συνωμολογήθη πίστωσης,
 οἷος ἡ πίστωσης, ἀποτελοῦσα ἀπλὴν ὑ-
 πόσχαιν ὅτι θέλει τις δανείσει τὸν ἑτε-
 ρον ἄχρι ρητῆς ποσότητος, δὲν εἶναι ἡ
 παίτησις συναφθέντος δανείου, ἀλλὰ δα-
 νείου συναφθησομένου, ὅθεν δὲν εἶναι ἡ
 παίτησις ὠρισμένη κατὰ τὸ ποσὸν (Α.
 Π. 280 τοῦ 56).

Εἰρήσθω εἰδικώτερον ὅτι, ὅσάκις δὲν
 ὀρίζεται μὲν τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως
 ἐν τῇ διαταττούσῃ ἀποζημιώσει ἀπο-
 φάσει, ὁ μὲν ἐνάγων ὀφείλει ἐν προθε-
 σμίᾳ ὀκταημέρῳ νὰ δηλώσῃ τὰς ζημίας,
 ὧν ζητεῖ τὴν ἀνὸρθωσιν, ὁ δ' ἐναγόμε-
 νος ἐν ἰσοχρόνῳ προθεσμίᾳ νὰ ὑποβάλῃ
 τὰς κατὰ τῆς δηλώσεως ταύτης παρατη-
 ρήσεις καὶ ἐνστάσεις αὐτοῦ, εἰσάγονται
 δὲ ἡ τε δηλώσις τοῦ ἐναγόντος καὶ ἡ ἀν-
 τιδηλώσις τοῦ ἐναγομένου διὰ κλήσεως
 ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ διατάζει
 αὐτὰς συνοπτικῶς. Ὅσάκις δὲ δὲν ὀρίζε-
 ται τὸ ποσὸν τῶν ἀποδοτέων καρπῶν ἢ

τὸ εἶδος τῆς ἀποδόσεως, ὡς πρὸς μὲν τὸ
 εἶδος τῆς ἀποδόσεως ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι
 οἱ μετὰ τὴν ἀγωγὴν ἢ ἐν ἑτο: πρὸ αὐ-
 τῆς (Dalloz propriété 372) παραχθέντες
 καρποὶ δεῖν νὰ αποδοθῶσιν αὐτοῦσι, ἐὰν
 σώζωνται, ἄλλως δὲ ἀποδοτέα ἢ ἀξία
 αὐτῶν, τῶν δὲ καρπῶν τῶν προηγουμέ-
 νων ἐτῶν ἀποδοτέα ἁείποτε ἢ ἀξία. Ὁ-
 θεν ἀναγκαῖον αὕτη νὰ ὀρισθῇ πρὸς
 τοῦτο δὲ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν τὰ περὶ
 ἀγορῶν τιμῶν δημαρχικὰ κατὰστιχα,
 ἀλλὰ δύναται νὰ διαταχθῇ καὶ ἡ διὰ
 μαρτύρων ἢ ἐγγράφων ἀπόδειξις (Chau-
 veau sur Carré quest. 545). Τὸ δὲ πο-
 σὸν τῶν καρπῶν ἐξευρίσκεται διὰ λογο-
 δοσίας ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν ἐναγόμενον.
 — Πρὸς ἐκκαθάρισιν τῶν δικαστικῶν δα-
 πανημάτων χωρεῖ ὡσαύτως ἡ περὶ τοῦ
 ὀρισμοῦ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως
 διαιτησία (Π.δ. Δικ. 850 καὶ 851).
 Σημειωτέον δὲ ὅτι, ὅτῳκις ὁ ἡτηθεὶς
 διάδικος ἀνέβηλε καὶ παρέτεινε τὸν δικα-
 στικὸν ἀγῶνα ἐκ πνεύματος κακοβουλίας,
 ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη, οἷος δικαιούται ὁ ἐκ
 τῆς παρατάσεως ταύτης ὑποστάς ζημίας
 νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνὸρθωσιν τῶν ἐπιγενο-
 μένων αὐτῷ ζημιῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ-
 σάκις ὁ ἡτηθεὶς διάδικος ἐνήργει καλῇ
 πίστει, διότι qui suo jure utitur no-
 minem laedit.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χρηματιστήριον ὀνομάζεται
 ἐν τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ ἢ ἀδείᾳ τῆς Κυ-
 βερνήσεως συναθροίσις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν
 ἐμπόρων, πλοίων, κολλυβιστῶν καὶ
 μεσιτῶν καὶ τὸ κατὰστημα εἰς ὃ οὗτοι
 συναθροίζονται. Ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ
 διεξάγονται διαπραγματεύσεις καὶ συν-
 αλλαγαί, προσδιορίζουσαι τὴν τιμὴν τῆς
 συναλλαγῆς, τῶν πραγματειῶν, τῶν ἀ-
 σφαλειῶν, τῶν ναύλων, τῶν ἀγωγίων,
 τῶν δημοσίων καὶ ἄλλων γραμματίων,
 ἅτινα ἤθελον εἶναι δεκτικὰ ἐκτιμήσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χρησιδάνειον (commodatum) εἶναι σύμβασις, δι' ἧς ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων παραχωρεῖ τῷ ἑτέρῳ ἄνθρωπῳ ἀνταλλάγματος πρᾶγμα, κινητὸν ἢ ἀκίνητον, ἵνα μεταχειρισθῇ αὐτὸ καὶ ἀποδώσῃ μετὰ τὴν χρῆσιν (§ 2 Εἰσηγ. (3) 14). Ν. 1 § 1 Πανδ. (13. 6). Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1854), Γαλλ. Κωδ. 1875). Τὸ χρησιδάνειον διαφέρει τοῦ μὲν δανείου, διότι ἐν τῷ δανείῳ ὁ λήπτης ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ τὸ ληφθὲν οὐχὶ αὐτοῦσιον, ἀλλὰ κατὰ ποιὸν καὶ ποσόν, τῆς δὲ μισθώσεως, διότι ἐν τῇ μισθώσει ἡ χρῆσις παρέχεται ἐπὶ χρηματικῶν ἀνταλλάγματι, τῆς δὲ κατὰ παράκλησιν δόσεως, διότι κατ' αὐτὴν ὁ δίδους δύναται νὰ ἀναζητήσῃ τὸ κατὰ παράκλησιν δοθὲν ὅποτε δῆποτε θέλει καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν χρῆσιν.

Διὰ τοῦ χρησιδανείου δὲν μετατίθεται εἰς τὸν λήπτην οὐδ' ἡ κυριότης, οὐδ' ἡ νομὴ τοῦ πράγματος (Ν. 8 καὶ 9 Πανδ. (13. 26)), ἀλλὰ μόνῃ ἡ κατοχή, ἐπαρκούσα αὐτῷ εἰς τὴν συνομολογηθεῖσαν αὐτοῦ χρῆσιν. Ἄρα ὁ χρήστης μένει κύριος τοῦ ἐπὶ χρήσει δανεισθέντος πράγματος (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 1855). Μεταβαίνει δ' ἡ ἐκ τοῦ χρησιδανείου σχέσις εἰς τοὺς κληρονόμους τῶν συμβαλλομένων, πλην ἐὰν τὸ χρησιδάνειον συνήθῃ χάριν μόνον τοῦ προσώπου τοῦ χρησμένου, ὅτε ἐκλείπει διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1856).

Ὁ χρησάμενος δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς ἄλλην χρῆσιν παρὰ τὴν ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ ἢ διὰ τῆς συμβάσεως ὁρισμένην, οὐδὲ νὰ παραχωρήσῃ τὴν χρῆσιν εἰς ἕτερον (Ν. 17 § 3 Πανδ. (13. 6) Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1857). ὀφείλει δὲ νὰ ἀποδώσῃ αὐτὸ μετὰ τῶν παρακολουθημάτων αὐτοῦ μετὰ τὴν χρῆσιν (Ν. 3 § 1 Πανδ. (13. 6) § 2 Εἰσηγ. (3. 14) 'Εν τῷ διαστήματι τῆς χρήσεως ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ περὶ τὴν φύλαξιν καὶ διατήρησιν αὐτοῦ ὡς ἐπιμελής

οἰκοπάτωρ, ἐκτὸς ἂν ἡ χρῆσις ἀφορᾷ εἰς μόνον τὸ συμφέρον τοῦ χρήστου, ὅτε ὁ χρησάμενος ἐνέχεται μόνον εἰς αὐτὴν μεγάλην ραθυμίαν (Ν. 5 § 10 καὶ ἐπ. Πανδ. (13. 6). Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1857). Ὁ χρησάμενος ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν χρῆσιν· ἐὰν δὲ κατακρατήσῃ αὐτὸ ἐπὶ μακρότερον χρόνον, ἐνέχεται διὰ τὴν ἐντεῦθεν ζημίαν ἢ ἀπώλειαν, ἔσω καὶ ἐκ τύχης προελθοῦσαν. (Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1858). Ἄλλως ὁ κίνδυνος τοῦ πράγματος βεβρύνει τὸν χρήστην, πλην ἐὰν τὸ πρᾶγμα δοθῇ διατιμηθέν, ὅτε ὑποτίθεται ὅτι ὁ χρησάμενος ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀποδώσῃ αὐτοῦσιον τὸ κεχρημένον ἢ τὸ ἀντίτιμον αὐτοῦ (Ν. 4 § 3 καὶ 4 Πανδ. (13. 6). Κατὰ τὴν δὲ τὸ 'Ρ. δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους πρὸ τῆς παρέλευσεως τοῦ συμφωνηθέντος χρόνου ἢ πρὸ τῆς χρήσεως, δι' ἣν ἐδόθη τὸ πρᾶγμα, ἔνδυνάται νὰ αἰτηθῇ ἡ ἐπιστροφή αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν ὁ χρησάμενος μεταχειρίζεται αὐτὸ ἐναντίον τῶν ὄρων τῆς συμβάσεως. Ἄλλ' εἰς τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1867) προστεθῇ καὶ διάταξις κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σαξονικοῦ Κώδικος ὅτι ὁ δικαστὴς δύναται κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ διατάξῃ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος πρὸ τοῦ συμφωνημένου χρόνου ἢ πρὸ τῆς χρήσεως, ἐὰν ὁ χρήστης ἔχη χρειαν αὐτοῦ ἀπρόοπτον καὶ ἀναπόφευκτον. Τὰς πρὸς συντήρησιν ἢ χρῆσιν τοῦ πράγματος συνήθειαι δαπάναις φέρει ὁ χρησάμενος· ἄλλ' ἐὰν πρὸς συντήρησιν τοῦ πράγματος ἐνεργηθῶσιν ἑτακτοὶ καὶ μεγάλαι δαπάναι, ἐνέχεται ὁ χρήστης (Ν. 18 § 2 Πανδ. (13. 6). Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 1863 καὶ 1864).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χρῆσις. Ἰδίαι δουλεῖται προσωπικαί.
Χρησικτησία ἢ χρησιδεσποτεία καλεῖται ἡ διὰ τῆς ἐπὶ ὀρίσμενον ὑπὸ τοῦ νόμου χρόνον νομῆς τοῦ

πράγματος νομίμως κτηθείσης κτήσεως τῆς κυριότητος. Ἐπειδὴ δὲ τὴν νομὴν κτᾶται τις ἢ διὰ νομίμου τίτλου καὶ καλῆς πίστεως ἐνταυτῷ (ὅπερ τὸ συνηθέστερον) ἢ διὰ μόνον καλῆς πίστεως, διαιρεῖται ἡ χρησικτησία εἰς τακτικὴν (τὴν διὰ νομῆς κτηθείσης διὰ νομίμου τίτλου καὶ καλῆς πίστεως ἐνταυτῷ ἀποκτωμένην) καὶ ἔκτακτον (τὴν ἀποκτωμένην διὰ νομῆς κτηθείσης μόνον διὰ καλῆς πίστεως).

Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον πρὸς κτήσιν μὲν τοῦ πράγματος διὰ τακτικῆς χρησικτησίας ἀπαιτεῖται ἡ ἀδιάκοπος ἐπ' αὐτοῦ διατήρησις τῆς νομῆς, προκειμένου μὲν περὶ κινήτων πραγμάτων ἐπὶ τριετίαν, προκειμένου δὲ περὶ ἀκινήτων ἐπὶ δεκαετίαν μετὰ τὴν παρόντων (τῶν ἐν τῇ αὐτῇ δηλονότι ἐπαρχίᾳ κατοικούντων μονίμως) καὶ ἐπὶ εἰκοσαετίαν μετὰ τὴν ἀπόντων (τῶν ἐν ἑτέρᾳ ἐπαρχίᾳ κατοικούντων μονίμως). Ὅθεν ὁ ἐπικαλούμενος τὴν χρησικτησίαν ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐνεμήθη, τὸ πρᾶγμα καθ' ἅπαντα τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον. Πρὸς τοῦτο δὲ χρησιμεύουσι καὶ τεκμήρια. Οἱ νεώτεροι μάλιστα ἀστικοὶ νόμοι (Γαλλ. Κωδ. ἀρθρ. 2234, Ἱταλ. Κωδ. 691 καὶ 692, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 564) καὶ ρητῶς καθιέρωσαν, ὅτι ὁ νῦν νομεύς, ὁ ἀποδεικνύων καὶ ἐν προγενεστέρω χρόνῳ νομὴν, ὑποτίθεται νεμηθεὶς καθ' ὅλον τὸ μετὰ τὸ διάστημα μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως. Ὑπολογίζεται δ' ἡ ἐναρξὶς μὲν τοῦ πρὸς χρησικτησίαν χρόνου ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κτήσεως τῆς νομῆς (N. 47 Πανδ. (41.3), ἡ λήξις δὲ ἀπὸ τῆς ἐναρξeos τῆς τελευταίας ἡμέρας (N. 15 πρ. Πανδ. (44.3)· ἀλλ' ἐνεκα τοῦ N. 7 Πανδ. (41.3), ὅστις φαίνεται ἐναντίας πως, διαφωνεῖ ὁ Windscheid ὡς πρὸς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς λήξεως). Σημειωτέον ὅτι ὁ πρὸς διάσκειψιν τῶν κληρονόμων χρόνος (N. 22 § 1 Κωδ. (6.30) Πολ. Δικ. 560), αἱ ἐξ ἐδομάδες ἀπὸ

τῆς ἡμέρας τῆς ἐπιδόσεως τῆς αἰτήσεως θεραπείας (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 2), ἡ ἀνηλικιότης τοῦ ὑπὸ πατρικὴν ἢ ἐπιτροπικὴν ἐξουσίαν διατελοῦντος (N. 3 Κωδ. 7.35), ἡ ἐκρηγνὺς πολέμου ἢ ἐνσκηψὶς ἐπιδημικῆς νόσου ἐμποδίζουσι τὴν ἐναρξιν ἢ τὴν πρόσodon τοῦ πρὸς χρησικτησίαν νενομοθετημένου χρόνου. Ὅθεν ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἡ χρησικτησία δὲν ἀρχεται ἢ, ἂν τυγχῇ ἤρξατο, ἴσταται· ἀρχεται δὲ κινουμένη ἀπὸ τῆς ἐκλείψεως τῶν προσκομμάτων. Διακόπτουσι δὲ τὸν πρὸς χρησικτησίαν χρόνον ἡ ἔγερσις ὕψους καὶ ἡ ἀπώλεια τῆς νομῆς (N. 5 καὶ N. 15 πρ. § 2 Πανδ. (41.3), N. 5 Πανδ. (44.6). Ὅθεν ὁ βιαίως ἀποβληθεὶς τῆς νομῆς καὶ ἀνακτηράμενος αὐτὴν διὰ τοῦ παραγγέλματος ἂν δὲν δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὸν χρόνον, καθ' ὃν διήρκεσεν ἡ ἀποβολή (A. Π. 353 τοῦ 64, 281 τοῦ 66). Κατὰ τοὺς νεώτερους ἀστικούς νόμους ἡ μὴ διακοπείσα ὑπὲρ τὸ ἔτος νομὴ δὲν θνῃσκειται διακοπείσα (Γαλλ. Κωδ. 2243. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 635). Ἐξακολουθεῖ δὲ τρέχουσα ἡ χρησικτησία καὶ ὑπὲρ τοῦ διαδύχου τοῦ νομέως, γενικοῦ ἢ εἰδικοῦ, ὡς καὶ ἡ παραγραφὴ, ἥτοι ὁ χρόνος τῆς χρησικτησίας τοῦ προκατόχου προστίθεται εἰς τὸν τοῦ διαδύχου. Ὅθεν ἡ ἀπὸ τοῦ κληρονόμου μὲν ἄρξαμένη νομὴ δύναται νὰ περατωθῇ καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ πρὶν ἢ εἶναι λάβῃ τὴν νομὴν αὐτοῦ ὁ κληρονόμος (N. 31 § 5 καὶ N. 40 καὶ 44 § 3 Πανδ. (41.3), πλὴν ἂν ἡ νομὴ τοῦ πράγματος περιῇλθεν ἐν τῷ μετὰ εἰς τρίτον πρόσωπον (N. 20 Πανδ. (41.3), N. 6 § 2 Πανδ. (41.4). Εἶναι δ' ἀδιάφορος ἡ καλὴ ἢ κακὴ πίστις τοῦ κληρονόμου, οὐδαμῶς ὠφελύσα ἢ βλάπτουσα αὐτόν (N. 43 πρ. Πανδ. 41.3). Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι, ἂν ὁ κληρονόμος ἦτο κακῆς πίστεως νομεύς, δὲν ὠφελεῖται ὁ κληρονόμος (Ἀρμεν. Ἑξ. Β' α' § 34).

Ἐπίσης ὁ εἰδικὸς διάδοχος συνεχίζει ἐν τῷ ἰδίῳ προτάτῳ τὴν τῆς χρησικτησίας σχέσιν (§ 13 Εἰσηγ. 2. 6, Ν. 2 § 20 Πανδ. 41. 4). Ἄλλ' ἀπαιτεῖται ὅτε διάδοχος καὶ ὁ προκάτοχος νὰ ἔχωσι νόμιμον τίτλον καὶ καλὴν πίστιν (Ν. 15 § 1 καὶ ἐπ. καὶ Ν. 16 Πανδ. 41.3). Ἐξαιροῦνται τῆς τακτικῆς χρησικτησίας τὰ πράγματα τῶν ἀνγλίαν (Ν. 5 Κωδ. (2.41) Windscheid § 182 σημ. 11), τὰ πράγματα τοῦ δημοτοῦ (Ν. 18 καὶ 24 § 1 Πανδ. 41.3) § 9 Εἰσηγ. (2. 6), τὰ ἀκίνητα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν (Ν. 23 Κωδ. (1. 2) Ἀρμεν. Β' α' § 33), τὰ κλοπιμαῖα (Ἀρμεν. Β' α' § 37), τὰ διὰ βίας ἀφαιρεθέντα (§ 2 Εἰσηγ. 2. 6), τὰ παρὰ τὸν νόμον δωρηθέντα εἰς δημόσιον λειτουργὸν (Ν. 3 Πανδ. 48.11) ἀλλὰ κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθρ. 460) ταῦτα δὲν ἐπιστρέφονται εἰς τὸν δόντα, ἀλλὰ κατατίθενται εἰς τὸ πτωχοκομεῖον), τὰ πράγματα ὧν τὴν ἀπαιλλοτριώσιν ἀπαγορεύει ὁ νόμος, (ὅποια τὰ προικῶς ἀκίνητα, τὰ ὑπὸ ἀρεσίν ἢ ἀόριστον προθεσμίαν κληροδοτηθέντα πράγματα, τὰ τοῦ ἀπροσπορίστου χρηματίου πράγματα) καὶ αἱ περὶ συνόρων ἀμφισβητήσεις (Ἀρμεν. Α' γ' § 43).

Ἐσημειώσαμεθα ἄνωτέρῳ ὅτι πρὸς τακτικὴν χρησικτησίαν ἀπαιτεῖται 1) νόμιμος τίτλος, δηλονότι γεγονὸς νομικὸν παραγωγὸν ἰδιοκτησίας, (ὅποια φέρεται εἰπεῖν ἢ ἀγοραπωλησία, ἢ ἀνταλλαγή, ὁ συμβιβασμός, ἢ δωρεά, ἢ προίξ, ἢ κληρονομία, ἢ κληροδοσία, ἢ κατάληψις), φέρον πάντα τὰ πρὸς σύστασιν ἰσχυροῦ τίτλου ἀπαιτούμενα, ἰσοδυναμεῖ δὲ ἰσχυρῶς τίτλῳ καὶ ὁ θεωρούμενος ὑπὸ τοῦ νομομένου τοιοῦτος ἐκ πλάνης περὶ τὸ εἶδος ἢ τὴν ἔκτασιν τοῦ τίτλου (Ν. 31 § 6 Πανδ. 41.3), Ν. 2 § 6 Πανδ. 41.4), καὶ 2) καλὴ πίστις, ἥτοι νομὴ κτηθεῖσα ἀνεπιλήπτως κατὰ τὴν συνείδησιν τοῦ

νομῶς, δηλαδή ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ νομῶς περὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς κτήσεως αὐτοῦ. Ἀπαιτεῖται δὲ νὰ ὑπάρχῃ ἡ καλὴ πίστις κατὰ τὴν κτήσιν τῆς νομῆς (Ν. 15 § 3 Πανδ. 41.3).

Πρὸς κτήσιν δὲ τοῦ πράγματος δι' ἐκτάτου χρησικτησίας ἀπαιτεῖται ἡ ἀδιάκοπος διατήρησις τῆς νομῆς τοῦ πράγματος ἐπὶ τριακονταετίαν (ἢ κατ' ἐξίρεσιν ἐπὶ τεσσαρτακονταετίαν ὁπόσοι πρόκειται περὶ πράγματος ἀνήκοντος εἰς ἐκκλησίαν ἢ εὐαγὴ οἶκον), δηλονότι ὁ καλῆς πίστεως νομῆς ὁ κατὰ τὴν εἰρημνὴν χρονικὴ διάρκειαν νεμηθεὶς πρᾶγματι καὶ δυνάμενος, ἐὰν ἐναχθῇ διὰ τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, νὰ πορεύσῃ αὐτὴν ὡς παραγεγραμμένην, γίνεται κύριος τοῦ πράγματος, δικαιοῦμενος κατ' ἀκοουθίαν, καὶ ἂν ἀμοιρῇ τίτλου, νὰ διεκδικῇ αὐτὸ κατὰ παντὸς κατόχου. Σημειώτεον ὅμως ὅτι καὶ ὁ καλῆς πίστεως νομῆς δικαιοῦται μετὰ νομῆν τριακονταετὴ (ἢ κατ' ἐξίρεσιν τεσσαρτακονταετὴ ὡς ἄνωτέρῳ ἐλέχθη) νὰ διεκδικήτῃ τὸ πᾶν, ἐν ἀπολύσει βίᾳ τὴν αὐτοῦ νομὴν (Ἀρμεν. Β' Α' γ' § 10). Σημειώτεον ὅτι οἱ νωτέρωι ἱστ. νόμοι τροποποίησαντες τὸ ἱσχυρὸν δικαίον καθέλωσαν μὲν ὅτι ὁ ἐπὶ τριάκοντα συνεχῇ ἔτη νεόμενος ἀκίνητον κτᾶται αἰετοῦ τὴν κυριότητα αὐτοῦ (Ἱταλ. Κωδ. 2135 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 634), μετὰ δεκαετίαν δὲ μόνον ἀπ. τῆς χρονολογίας τῆς μεταγραφῆς ἐὰν νέμῃται καλῇ πίστει κτησάμενος αὐτὸ δυνάμει τίτλου κατὰ τοὺς νομίμους τύπους συντεταγμένου καὶ προηκόντως μεταγεγραμμένου (Ἱταλ. Κωδ. 2133, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 634. Ὁ Γαλλ. κώδιξ ἀπαιτεῖ εἰσαγγεῖν μεταξὺ ἀπιντων), καὶ ἐπὶ μὲν τῆς δεκαετοῦς χρησικτησίας ὁ καθολικὸς καὶ ὁ εἰδικὸς αἰετὶς θανάτου διάδοχος συμπληροῖ τὴν χρησικτησίαν δυνάμει μόνον τοῦ τίτλου καὶ τῆς καλῆς πίστεως τοῦ πρακτικῶς,

ὁ δὲ διὰ πράξεως μεταξύ ζώντων εἰδικὸς διάδοχος μόνον ὁπόταν ἔχῃ ἔγκυρον καὶ μεταγεγραμμένον τίτλον καὶ καλὴν πίστιν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς διαδοχῆς (Ἰταλ. Κωδ. 2137 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 636), ἐπὶ δὲ τῆς τριακονταετοῦς χρησι- κτησίας πᾶς διάδοχος ἐπιμετρεῖ τὴν νο- μὴν τοῦ προκατόχου πρὸς συμπλήρωσιν τῆς χρησικτησίας (Ἰταλ. 2138 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 637), ἐπὶ δὲ τῶν κινήτων ἢ καλῇ πίστει νομὴ κινήτων εἶναι παραγωγικὴ καθ' ἑαυτὴν κυριότητος ὡς τεκνισμένης τῆς νομίμου κτήσεως αὐτῆς (Ἰταλ. Κωδ. 2279, 2280 καὶ Troplong Prescr. 1052 καὶ ἐπ., Marcadé sur l'article 2279, Ἰταλ. Κωδ. 707, Ἑλλ. Σχ. 624 καὶ 622), καὶ μόνον ὁ ἀπολέσας ἢ στε- ρηθεὶς αὐτῶν διὰ κλοπῆς ἢ ἀπάτης δύνα- ται νὰ διεκδικήσῃ αὐτὰ κατὰ παντὸς νο- μέως ἢ κατόχου ἐντὸς δύο δ' ἐτῶν μόνον κατὰ τοῦ καλῆς πίστεως νομέως). Ἐὰν δ' ὁ νομεὺς τοῦ ἀπολεσθέντος ἢ δι' ἀ- πάτης ἢ κλοπῆς ἀφαιρεθέντος ἡγόρασεν αὐτὸ ἐν ἀγορᾷ ἢ ἐν πλειστηριασμῷ ἢ παρ' ἐμπόρου δημοσίως πωλοῦντος τοι- αῦτα πράγματα, ὁ κύριος δὲν δύναται νὰ παύσῃ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος ἢ καταβῶντων τῷ νομῇ τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταβληθέν τίμημα. — Προσθετέον δὲ τὸ Ἑλλ. Σχ. 638 καὶ 639 κατὰ μέμνησιν τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 2119—2120) καθώρισεν σαφέστε- ρον παντὸς ἄλλου Κώδικος, ὅτι ἡ μεν δε- καετής χρησικτησία τῶν προικῶν ἀκι- νήτων ἀργεὶ διαρκούντος τοῦ γάμου (καθ' ὅσον δι' αὐτῆς πρόκειται νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τῆς συζύγου ἢ κυριότητος αὐτῶν), ὡς ἐπίσης τῶν ἀκινήτων τῶν ἀνγλικῶν καὶ τῶν ἀπ' ἀγορεύμενων, πᾶσα δὲ χρησικτη- σία τῶν συζύγων μεταξύ αὐτῶν, τῶν ὑπερουσίων ὑπὲρ τοῦ πατρὸς, τῶν ἐπι- τροπευομένων καὶ κηδεμευομένων ὑπὲρ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος αὐτῶν, τῶν ἀκινήτων περιουσίας ὑποκειμένης εἰς τὴν

διοίκησιν ἄλλων ὑπὲρ τῶν διοικούντων αὐτήν. Ματρεῖται δ' ἡ χρησικτησία κατὰ ῥητὴν διάταξιν τῶν νεωτέρων ἀστικῶν νόμων καθ' ἡμέρας καὶ συμπληροῦται μόνον μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς τελευ- ταίας αὐτῆς ἡμέρας

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χρόνος (tempus). Ὁ χρόνος πολ- λαχῶς ἐπενεργεῖ εἰς τὰς σχέσεις τοῦ δι- καίου, διότι ἄλλοτε μὲν ἀπὸ τοῦ ὀρισθέν- τος διὰ τῆς δικαιοπραξίας χρόνου ἐξήρτη- ται ἡ ἀρχὴ ἢ τὸ τέλος τοῦ δικαιώματος (ὡς φέρ' εἰπεῖν τῶν ὑπὸ ἀναβλητικὴν ἢ κταλῆχτικὴν προθεσίαν δικαιωμάτων ἢ τῶν προσκαιρῶν δικαιωμάτων), ἄλ- λοτε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀρισθέντος δι' ἀποφά- σεως χρόνου ἢ ἀσκησις δικονομικοῦ δι- καιώματος (ὡς φέρ' εἰπεῖν τῶν πρὸς διε- ξαγωγὴν ἀποδείξεων ἢ χρῆσιν ἐνδίκων μέσων), ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀριζομένου ἐν τῷ νόμῳ χρόνου ἢ ἐπιχειρήσεις ἢ παρὰ- λειψαὶ δικαστικῆς ἢ δικονομικῆς πράξεως, ἀσκούσεις ἐπιτροπῆς εἰς τὸ δίκαιον κλπ. Λογίζεται δὲ ὡς κινήτων μέτρον χρόνου τὸ μὲν ἔτος συγκείμενον ἐκ 365 ἡμερῶν (Ν. 51 § 2 Πανδ. (9. 2), Ν. 134 Πανδ. (50. 16), ὁ δὲ μὴν ἐκ τριακόντα ἡμερῶν (Πολ. Δικ. 194. Ν. 28 καὶ Ν. 31 § 22 Πανδ. (21. 1), Ν. 22 § 1 καὶ 2 Κώδ. (6. 30)). Ἀρχεται δὲ ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμέρας, ἐν ἣ συνέβη τὸ ὡς ἀφετηρία θεωρούμενον γεγονός, δηλονότι εἰς τὴν προθεσίαν ὑπολογίζεται καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη (Οἶκον. Στοιχεῖα Ἀστ. Δι- καίου § 65 σημ. 3. Ἀλλὰ διαφωνεῖ ὁ Savigny, καθ' ὃν ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐπι- σούσης). Ἀλλ' ἐπὶ δικονομικῶν προθεσιμῶν ἢ πρώτῃ ἡμέρᾳ συνήθως δὲν ὑπολογί- ζεται. Λήγει δὲ διὰ τῆς παρελεύσεως μὲν ὁλοκλήρου τῆς τελευταίας ἡμέρας, ὡσάκις πρόκειται περὶ ἀπωλείας δικαιωμάτων (Ν. 6 Πανδ. (44. 7), διὰ μόνης δὲ τῆς ἐνάρξεως αὐτῆς ἐπὶ κτήσεως δικαιωμά- των ἢ ἱκανότητων (Ν. 5 Πανδ. (28. 1)),

N. 1 Πανδ. (40. 1), N. 132 πρ. καὶ N. 134 Πανδ. (50. 16). Αἱ δὲ ἀποτελοῦσαι τὸν χρόνον ἡμέραι κατὰ κανόνα μὲν ἀριθμοῦνται συναπτῶς ἅπασαι, κατ' ἐξαιρέσειν δὲ καὶ μόνον ἀφαιροῦνται αἱ κατὰ νόμον μὴ χρήσιμοι πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως, δι' ἣν ὥρισται ὁ χρόνος (Windscheid § 104).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Χωρομετρία ἀθέμιτος καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ (ἄρθρ. 519) ἡ ἀνευ ἀδείας τῆς ἐφορευοῦσης ἀρχῆς ἰχνογράφησις ἢ σχεδιογράφησις ὁρμῶν, λιμένων, νεωρίων, φρουρίων, στρατοπέδων, στρατιωτικῶν ἐργοστασίων καὶ ἄλλων στρατιωτικῶν δημοσίων καταστημάτων. Οὐ μόνον δὲ τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως ὁ διαπράξας τὸ πταῖσμα τῆς ἀθεμίτου χωρομετρίας, ἀλλὰ καὶ δημεύονται αἱ ἰχνογραφίαι καὶ τὰ σχέδια. Ἡ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ περιέλευσις τῶν

σχεδίων πολεμικῶν κινημάτων, φρουρίων ἢ ἄλλων ὀχυρωμάτων, λιμένων, ὁρμῶν κτλ. εἶναι τοσοῦτον ἐπιζήμιος, τοσοῦτον πολλῆς καταστρεπτικῆς, ὥστε ἡ μὲν σκοπίμος καὶ ἐξεπίτηδες παράδοσις αὐτῶν εἰς ἐτέραν δύναμιν τιμωρεῖται εἰκότως διὰ τῶν ἀνωτάτων ποινῶν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 123 ἀριθ. 11 καὶ ἄρθρ. 133 ἀριθ. 3), ἐθεωρήθη ὅμως πρέπον νὰ ἐπιβληθῇ ποινὴ πταίσματος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐν ἀμφότῃ ἀκρᾷ καὶ ἀνευ σκοποῦ προδοσίας ἰχνογράφησιν ἢ σχεδιογράφησιν τοιοῦτου εἶδους πολεμικῶν κινημάτων ἢ ὀχυρωμάτων, πλὴν ἂν ὑπάρχῃ συναίνεσις ἢ διαταγὴ τῆς ἐφορευοῦσης ἀρχῆς, ἐκ τοῦ φόβου μὴ ἐκ περιστάσεων τυχαίων ἢ τῆς κακοηθείας ἄλλων περιπέσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ τὰ ἰχνογραφηθέντα καὶ σχεδιογραφηθέντα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψευδὴς καταμήνυσις καλεῖται ἡ ἐπὶ ἀξιοποίνῳ πράξει καταγγελλία κατ' ἀνθρώπου ἁθώου τῆς καταγγελλομένης πράξεως ἐν γνώσει τῆς ἁθωότητος αὐτοῦ. Ἡ ψευδὴς καταμήνυσις ἐπισύρει τὴν ποινὴν φυλακίσεως δύο μέχρι πέντε ἐτῶν, ἐὰν ἡ καταγγελομένη πρᾶξις ἀποτελῇ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου κακούργημα, τριῶν δὲ μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν ἀποτελῇ πλημμέλημα, δύο δ' ἐβδομάδων ἄχρι τριῶν μηνῶν, ἐὰν ἀποτελῇ πειθαρχικὴν παράβασιν ἢ πταῖσμα (ἴδε καὶ Συκοφαντία)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψευδὴς διὰ χειραψίας ὑπόσχεσις. Διὰ τοῦ ἄρθρου 270 τοῦ Ποινικοῦ νόμου τιμωρεῖται μόνῃ ἡ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δι' ὅρκου ἢ διὰ χειραψίας ἐπιβεβαίωσις ὑποσχέσεως εὐλόγου ἢ ἄλλως ἐπικειμένης εἰς αὐτὸν ὑποχρεώσεως εἰς μελλούσας πράξεις ἢ παραλείψεις καὶ ἀθέτησις τῆς ὑποσχέσεως ταύτης ἐν γνώσει καὶ ἐκουσίως γενομένη· οὐδαμῶς δὲ διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου ἢ ἄλλου τινὸς ἄρθρου ἐτιμωρεῖτο ἡ ἐνώπιον τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων ψευδὴς διὰ χειραψίας ὑπόσχεσις. Ὅθεν ἐν τῇ δικονομικῇ ἡμῶν νομοθεσίᾳ καθιερούμενης μὲν τῆς ἐνώπιον τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων διὰ χειραψίας ὑποσχέσεως, μὴ καθιερούμενης δὲ τῆς ἐνώπιον τῶν δικα-

στηρίων, ἡ μὲν διάταξις περὶ τιμωρίας κατὰ τὸ ἄρθρον 270 τῆς ψευδοῦς διὰ χειραψίας ὑποσχέσεως ἤρχει παρ' ἡμῖν, κενὸν δ' ὑπῆρχε μέγα ἐν τῷ ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ διὰ τὸ παντελῶς ἀτιμώρητον τῶν διὰ ψευδῶν καταθέσεων ἐν τῇ ἀνακριτικῇ διαδικασίᾳ παραπλανώντων τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην μαρτύρων. Τὸ κενὸν τοῦτο συνεπλήρωσεν ὁ νόμος τῆς 13 Ὀκτωβρίου 1841, ἐπιβαλὼν ποινὴν φυλακίσεως ἐνὸς ἔως ἑξ μηνῶν καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις χρηματικὴν ποινὴν ἐκαστὸν τὸ πολὺ δραχμῶν εἰς τοὺς κατὰ τὴν ἀνάκρισιν καταθέντας ψευδῇ πράγματα ἢ ἀρνηθέντας νὰ εἰπωσιν τὴν ἀλήθειαν ἢ ἀποσιωπήσαντας γεγονότα, περὶ ὧν ἠρωτήθησαν καὶ ὠφείλον νὰ καταθέσωσιν, ἐπὶ ἀθετήσει τῆς δοθείσης ὑπ' αὐτῶν διὰ χειραψίας ὑποσχέσεως.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. ποιν. 8 τοῦ 44) ὡς ψευδὴς διὰ χειραψίας ὑπόσχεσις τιμωρεῖται καὶ ἡ ἀθέτησις τῆς ἐνόρκου ἐν τῇ προδικασίᾳ ὑποσχέσεως τοῦ μάρτυρος, ὡς ἂν οὗτος ἐξητάσθῃ ἐνόρκως κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψευδομαρτυρία ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς καλεῖται ἡ ἐν γένει ἐκθεσις ψευδῶν πραγμάτων ἢ ψευδῶν ὑποσχέσεων ὑπὸ τοῦ ἐξετασθέντος παρὰ τῆς ἀρχῆς

(δικαστικῇ, διοικητικῇ, οἰκονομικῇ, ἐκκλησιαστικῇ, προξενικῇ, στρατιωτικῇ) κατὰ πρόσκλησιν αὐτῆς ἢ τοῦ δόντος καταγγέλλει εἰς αὐτήν, τιμωρεῖται δὲ διὰ φυλακίσεως ἐνὸς μηνὸς τὸ πολὺ ἢ χρηματικῇ ποινῇ τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν (Ποιν. Νόμου ἄρθρ. 271) Πρόδελον ὁμοίως ὅτι καὶ ἡ ψευδομαρτυρία διαμένει ἀτιμώρητος. ἐὰν ὁ ἐξετασθεὶς ἀπέκρυψε γεγονότα ὑπερβαίνοντα τὴν ἐνοχλήν αὐτοῦ εἰς κολάσιμον παῖζιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψευδορκία καλεῖται ἡ ἐκ θυλίας προειρέσεως ἑνορκος ἐνώπιον δικαστηρίου βεβλίσσις ψευδῶν καὶ ἀνυπόστατων γεγονότων (ἐχόντων ἐπισπρῶν) εἰς τὴν ἐκδίωξιν τῆς δίκης· διακρίνεται δ' αὖθις εἰς τὴν *ψευδορκίαν* εἰδωλῶτον καὶ λουμένην, ἥτοι τὴν ψευδορκίαν τοῦ βεβαιούτος ἐν γνώσει ψευδῇ καὶ ἀνυπόστατα γεγονότα ἐν ἀδικῇ διαφορά ὡς μάρτυρος ἢ ὡς πραγματογνώμονος ἢ ὡς δικού ἢ ὡς πληρεξουσίου (ἐντὶ τοῦ ἐντολῆς αὐτοῦ) ἢ ὡς ἐπιτρόπου (ἐντὶ τοῦ ἐπιτροπευομένου), εἰς τὴν ἐπιβάλλεται ἡ πινὴ τῇ εἰρκῇ, καὶ εἰς τὴν *ψευδομαρτυρίαν*, ἥτοι τὴν ψευδορκίαν τοῦ βεβαιούντος ἐν γνώσει ψευδῇ καὶ ἀνυπόστατα γεγονότα ὡς μάρτυρος ἐν ποινικῇ δίκῃ τιμωρουμένην δι' εἰρκῆς μὲν, ἐὰν τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν κατηγορούμενον ἀδίκημα ἢ καὶ πταίσμα, πλημμέλημα ἢ κακούργημα ἐπισπρῶν τὴν ποινὴν τῆς εἰρκῆς, διὰ δεσμῶν δὲ προσκαίρων ἐὰν τὸ ἀδίκημα ἐπ' ᾧ κατηγορεῖται (διὰ τοῦ παραπεμπτικοῦ βουλευματος ἢ τοῦ κατηγορητηρίου) ἦται κακούργημα ἐπισπρῶν τὴν ποινὴν τῆς τῶν προσκαίρων δεσμῶν, δι' ἰσθίων δὲ δεσμῶν, ἐὰν ἦται κακούργημα ἐπισπρῶν τὴν ποινὴν θανάτου ἢ ἰσθίων δεσμῶν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 265 καὶ 266). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψευδορκίαν εἰδικώτερον καλουμένην καὶ εἰς τὴν ψευδορκίαν περὶ πλημμελημάτων ἢ

πταισμάτων ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, ἐὰν ὁ ψευδόμενος ἔλαβε χρήματα, δῶρα ἢ ἄλλας ὑποσχέσεις (ἄρθρ. 267).

Παρατηρητέον μόνον καὶ ἐνταῦθα ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν ἡ ψευδορκία μάρτυρος ἀποκρύψαντος ἢ στρεβλώσαντος γεγονότα, ἅτινα ἤθελον στραφῇ ἀμέσως ἢ ἐμέσως εἰς ἐνοχοποίησιν αὐτοῦ (Chauveau Hélie Code pénal ἀριθ. 3050).

Σημειώτεον δ' ἐπίσης ὅτι εἶναι ἀτιμώρητος ἡ ψευδορκία, ὅποτεν ὁ δοθεὶς ὅρκος ἦναι ἄκυρος, διότι ὁ ὀρκισθεὶς δὲν συνεχώρειτο νὰ ὀρκισθῇ, εἴτε προσωπικῶς, (διότι διατέλει λ. χ. κατηγορούμενος), εἴτε διότι τὸ ἀντικείμενον δὲν δύναται νὰ ἀποδεχθῇ ἐνόρκως (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τῇ πολιτικῇ διαδικασίᾳ ἐν ταῖς περὶ διαζυγίου δίκαις), εἴτε διότι δὲν ἐτηρήθησαν αἱ περὶ ὀρκουσίας διατάξεις τοῦ νόμου (Α. Π. ποιν. 81 τοῦ 69, 1 τοῦ 72), εἴτε διότι δὲν ἐδόθη ὁ ὅρκος κατὰ τοὺς οὐσιώδεις τύπους τῆς ὀρκουσίας τοῦ ὁμνούντος (Α. Π. ποιν. 133 τοῦ 70). Ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸν ὅρκον κηρύττει ῥητῶς ὁ νόμος (ἄρθρ. 269) καὶ πᾶσαν βεβαίωσιν τύπου ὀρκου ἐπέχουσιν, ὡς τῶν Μενοντιῶν καὶ ἄλλων αἰεσιωτῶν, οἵτινες δὲν ἀποδέχονται τὸν συνθήκη τύπον τοῦ ὀρκου.

Ἐξ ἴσου τῇ ψευδορκίᾳ τιμωρεῖται (καί περ οὐδὲν κοινὸν ἔχουσα πρὸς αὐτήν) καὶ ἡ ἐν ἀστικῇ ἢ ποινικῇ δίκῃ πλαστογραφία ἢ χερῆσι πλαστῶν ἐγγράφων ἢ ἢ ἀπόκρυψις ἢ ἐξαφάνισις αὐτῶν ἐν ἀστικῇ ἢ ποινικῇ δίκῃ, ἢ ἄρνησις τῆς μαρτυρίας ἢ τῆς δόσεως τοῦ νομομισμένου ὀρκου (Ποιν. Νόμου ἄρθρ. 267).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ψήφισις νόμων. Ἀεὶποτε ἐξεωρήθησαν κύριοι παράγοντες τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας αἱ Βουλαι, δηλονότι ἡ κυρίως Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία, εἰ καὶ σπανιώτατα τὰ μέλη αὐτῶν προτείνουσι

νόμους, διότι ἐν αὐταῖς ἐκτίθενται δημοσίως καὶ συζητοῦνται καὶ ἔκτασιν τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῶν νομοσχεδίων ἐπιχειρήματα, μεθ' ὃ ἐπέρχεται ἡ ψηφοφορία. Εἰσάγονται δὲ ἀδιαφόρως εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην Βουλὴν, (ὅπου ὑπάρχουσι δύο Βουλαί) τὰ ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν ὑποβαλλόμενα νομοσχέδια, ἐκτὸς τῶν ἐτησίων φορολογικῶν νόμων, οἵτινες κατὰ πάντα τὰ δύο βουλὰς καθιερούντα πολιτεύματα πρέπει πρῶτον νὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὴν κυρίως Βουλὴν, ἥτοι τὴν Βουλὴν τῶν ἀντιπροσώπων, καὶ ἔπειτα εἰς τὴν δευτέραν Βουλὴν ἥτοι τὴν Γερουσίαν (Βουλὴν τῶν Δόρων ἐν Ἀγγλίᾳ, Βουλὴν τῶν κτηματιῶν ἐν Δανίᾳ κλπ.).

Ὁ προϋπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς εἰσάγονται μόνον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, (οὐχὶ δ' ὑπὸ ἄλλων βουλευτῶν), ψηφίζονται ὁμοῦ καὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ὧν μάλιστα κυρία καὶ ἀναπόφευκτος ἐνασχόλησις εἶναι ἡ ἐπεξεργασία τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ. Καὶ ἂν ἄλλα νομοθετήματα πρὸς μεταβολὴν ἢ συμπλήρωσιν τῶν ὑπαρχόντων νόμων δὲν ὑποβληθῶσι πρὸς ψήφισιν κατὰ τὴν βουλευτικὴν σύνοδον, εἴτε ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διὰ τῶν ὑπουργῶν, εἴτε ὑπὸ τῶν βουλευτῶν, ἀφεύκτως θέλουσιν ὑποβληθῆ καὶ ψηφισθῇ ὁ προϋπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς.

Σημειωτέον ὅτι ἀπαιτεῖται ὡρισμένος μόνον ἀριθμὸς βουλευτῶν πρὸς νομίμον συνεδρίασιν τῶν Βουλῶν, καθ' ἣν συζητοῦνται τὰ νομοσχέδια, (καὶ εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ λεγομένη ἀπαρτία), καὶ ὡρισμένος ἀριθμὸς τῶν νομίμως συνεδριασάντων βουλευτῶν (τῆς ἀπαρτίας), ψηφίζων ὑπὲρ τοῦ νομοσχεδίου, ὅπως τὸ νομοσχέδιον θεωρηθῇ ψηφισθὲν ὑπ' αὐτῶν. — Κατὰ τὸ νῦν ὑπάρχον Σύνταγμα ἡμῶν (ἄρθρον 16) ἡ Βουλὴ δὲν δύναται νὰ συζητήσῃ καὶ ἀποφασίσῃ τι ἄνευ τῆς

παρουσίας τοῦλάχιστον τοῦ ἡμίσεος πλείον καὶ ἐνός τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς. Μέλη δὲ τῆς Βουλῆς πρὸς ὑπολογισμὸν ἀπαρτίας δεόν νὰ θεωρῶνται οὐχὶ μόνον τὰ ζῶντα καὶ νομιμοποιηθέντα μέλη τῆς Βουλῆς, ἀλλὰ τὸ σύνολον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν. Ἐὰν παραβῇ τις τὸ ἀντίθετον ὅτι δηλαδὴ μόνον τὰ ζῶντα καὶ νομιμοποιηθέντα μέλη τῆς Βουλῆς δεόν νὰ λαμβάνονται ὑπ' ὄψει πρὸς λογισμὸν τῆς ἀπαρτίας, καθιερούται τὸ ἄτοπον, ὅτι ἡ ἀπαρτία εἶναι ὅλως ἀταθῆς, ἄλλοτε ἐπομένως ἀπαιτοῦνται πολλοὶ ψῆφοι καὶ ἄλλοτε ὀλίγοι πρὸς κατάρτισιν ἀπαρτίας ἐκ τούναντιου δὲ διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς ἀρχῆς, ὅτι πρὸς σχηματισμὸν ἀπαρτίας ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τῆς πλειονότητος τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, αἴρεται τὸ μέγα τοῦτο ἄτοπον, καθισταμένου ἀσφαλοῦς, στερεοῦ καὶ ἀμετακινήτου τοῦ ἐλάχιστου τῆς ἀπαρτίας ὅρου. Ἀλλ' ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς τῆς τελευταίας ἀρχῆς συνηγορεῖ καὶ ὁ ἐξῆς ἰσχυρότατος λόγος: Αἱ πολιτικαὶ ἢ πολιτεϊακαὶ ἐλευθερίαι, οὗσαι τεχνικαὶ καὶ ἀνθρώπιναι, οὐ μόνον δυνατόν ἀλλὰ καὶ πρέπον νὰ συμμεταβάλλωνται πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν τῶν πολιτῶν καὶ τὰς ὑπαγορευσεις τῆς πείρας ἐν τούτοις τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, τὰ βάσιν ἔχοντα μάλιστα τὴν ἄμεσον καὶ καθολικὴν ψηφοφορίαν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀντιπροσώπων, ἐρεῖδονται εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων κυβερνᾶται τρόπον τινὰ ἀπ' εὐθείας ὁ τόπος διὰ τοῦ τρόπου, ὑπακούουν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀποτίνων τοὺς φόρους, οὗς αὐτὸς οὗτος ἐψηφίσατο διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη τότε ἔχει τύπον τινὰ ἀληθείας, ὡσάκις ἡ ἀπόλυτος πλειονοψηφία τῶν ἀντιπροσωπικῶν σωμάτων συζητεῖ καὶ ἀποφαίνει

ται περὶ τῶν νόμων καὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐκλείπει δὲ καὶ κατὰ τύπον, ὅσκις δύναται νὰ συνέλθῃ καὶ μόνῃ ἡ μειοψηφία. Διὰ τοῦτο οὐχὶ μόνον ἡ συνταγματικὴ πρᾶξις τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἁπασῶν τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν, ἔνθα ὁμοία τῇ παρ' ἡμῖν περὶ ἀπαρτίας διάταξις ἰσχύει, καθιέρωσε, πρὸς δὲ πάντες γενικῶς οἱ συγγραφεῖς, Γάλλοι τε σχολιάζοντες τὰ γαλλικὰ συντάγματα καὶ Βέλγοι σχολιάζοντες τὸ βελγικόν, ὁμοψήφως ἐξήνεγκαν τὴν γνώμην, ὅτι πρὸς κατάρτισιν βουλευτικῆς ἀπαρτίας ἀπαιτεῖται τὸ ἡμισυ πλέον ἐνὸς οὐχὶ μόνον τῶν ἐκάστοτε ὑπαρχόντων, (νομιμοποιηθέντων δηλονότι διὰ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ ζώντων) βουλευτῶν, ἀλλὰ τοῦ ὅλρου ἀριθμοῦ τῶν ἐκλεγομένων κατὰ τὸν νόμον βουλευτῶν. — Ἄλλ' ὁ ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον βουλευτικῶν ἐδρῶν ὑπολογισμὸς τῆς νομίμου ἀπαρτίας, συμφωνότερος ὢν ἀναμφισβητήτως πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων, δὲν δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐνίοτε τὴν ἀρχίαν τῶν βουλευτικῶν σωμάτων ἐπὶ μεγάλῃ ζημίᾳ καὶ σκανδαλῷ τῆς πολιτείας, ὅσκις ἡ ἀντιπολιτευομένη μειοψηφία, θέλουσα νὰ παραλύσῃ τὴν νόμιμον ἐνέργειαν τῆς συνταγματικῆς μηχανῆς, ἀποχωρεῖ; Ὁ πρόσφατος ἱστορία ἀναφέρει παραδείγματα ἀποχωρήσεων, παραλυσεσῶν τὰς νομίμους τῶν βουλευτικῶν σωμάτων ἐνέργειας, προκαλεσεσῶν δὲ διὰ τοῦτο τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἡγεμονικοῦ τῆς διαλύσεως δικαίωματος πρὸς ἐπ' αὐτοὺς τῆς ἐκλειπούσης συνταγματικῆς ἀρμονίας. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἡθικὴ ἐξανάγκασις τοῦ βασιλέως νὰ προσφεύγῃ εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῆς ὑψηλῆς συνταγματικῆς αὐτοῦ προνομίας τῆς διαλύσεως εἶναι βεβαίως ἥκιστα ἀρμόζουσα εἰς κοινοβουλευτικὰς ἐπικρατείας, ἵσως δὲ καὶ ἀσυντελὴς πολλάκις εἰς τὴν

ἐπαναφορὰν τῶν πραγμάτων εἰς τὴν κανονικὴν αὐτῶν τροχίαν. ἀλλὰ καὶ ἀνεφικτος παντελῶς, ὅσκις δὲν εἶναι ἐψηφισμένος ὁ προϋπολογισμός. Ὅθεν πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἀποχωρήσεων νομίζομεν ὅτι, ἂν θεωρῆται ἀναγκαία ἡ τήρησις τοῦ νῦν διὰ τῶν πλείστων ἐκ τῶν Συνταγμάτων καθιερουμένου ὑπολογισμοῦ ἀπαρτίας, ὡς συμφωνοτέρου κατὰ τύπον πρὸς τὴν φύσιν τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων, ἀνάγκη τοῦλάχιστον δι' εἰδικοῦ νόμου ἢ καὶ διὰ τοῦ βουλευτικοῦ κανονισμοῦ νὰ καθιερωθῶσιν ἐγγυήσεις σπουδαιότεραι τῶν ἤδη ἐπικρατουσῶν τῆς ἀνελιποῦς ἐκπληρώσεως τῶν ἀγατεθέντων τοῖς βουλευταῖς διὰ τῆς ψήφου τῶν ἐκλογέων ποδαρῶν βουλευτικῶν καθηκόντων. Κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν ἐν ἰσχύϊ κανονισμὸν τῆς Βουλῆς (ἄρθρον 88) αὐτοὶ τῶν βουλευτῶν δύναται νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς πρωτετούσης ἀνευ ἀδείας τοῦ προέδρου, ἣν ἐκδίδωσι καὶ ὑπογράφει αὐτός ἐπὶ τῇ συγκαταθέσει τῆς Βουλῆς, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη, ληφθεῖσα ἐξ ἄλλων κανονισμῶν, στερεῖται πρακτικῆς ὕλης, καθὼς μὴ ἐνισχυομένη διὰ σπουδαίας ποινικῆς κυρώσεως. Ἐὰν οὖν αὕτῃ καθιερωθῇ ὅτι, μὴ ληφθεῖσιν τοιαύτης ἀδείας, ὁ μὴ μεταβῇ εἰς τὸ βουλευτήριον πεντάκις ἢ δεκάκις καθ' ὁρισμέναις ἡμέρας συνεδριάσεων, εἴτε ἐν τῇ πρωτεούσῃ εἴτε ἄλλαχού διατρίβων, καίπερ νομίμως προσκληθεὶς καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει ἀποδείξεως ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἀποκλείεται τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος, διατασσομένης ὑπογρεωτικῶς νέας ἐκλογῆς εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ, τὰ σκάνδαλα αἴρονται καὶ τὸ ὑψηλὸν δικαίωμα τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς ἐπιφυλάσσεται δι' ἄλλας σπουδαιότερας τῆς πολιτείας χρείας. Ἀνάγκη ὁμοῦ καὶ νὰ καθορισθῇ ἐπίσης τὸ ἀνώτατον ἔτος τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἡ Βουλὴ δύναται νὰ συνεδριάξῃ, δίδει ἄλλως πλειοψηφία

τουρανική δύναται νὰ πιάζῃ τὴν μειονοψηφίαν.

Τῆς Βουλῆς δικτελεύσεως ἐν νομίμῳ ἀπαρτίᾳ, εἰτάγεται τὸ νομοσχέδιον εἰς αὐτήν, ὅπως μετὰ τὴν προσήκουσαν συζήτησιν προκληθῇ ἡ ψηφοφορία. Κατὰ τὸ παλαιὸν ἡμῶν Σύνταγμα, ὑπαρχόντων δύο νομοθετικῶν σωμάτων, τὸ νομοσχέδιον συνεζητεῖτο, καὶ κατόπιν ἐψηφουροῦντο ἐν αὐτοτέλει ἀπ᾿ ἑαυτοῦ κατὰ ἑξὲς τὸ ἓν (ἄρθρον 37), ὑπαρχούσης μὲν μόνον Βουλῆς, ἐπιτελεῖται νὰ συζητηθῇ καὶ ψηφοφορήσῃ ἄρθρον πρὸς ἄρθρον ἐπὶ κατ' ἐπανάληψιν, κατὰ τρεῖς διαρκεῖς ἡμέρας. Ἡ διάταξις αὕτη σκοπὸν ἔχει νὰ ἐξασφάλισῃ τὴν ὠριμωτέραν καὶ ἐμβριθεστέραν τῶν νομοσχεδίων συζήτησιν, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει οἱ δύο ἐκ τῶν τριῶν συζητήσεων κατέστησαν εἰς εὐκαιρίαν, οὐδενὸς συνήθως, ἐν ταῖς δυὶ πρώταις λαμβάνοντος τὸν λόγον ὑπὲρ ἢ κατὰ τοῦ νομοσχεδίου.

Ἡ συζήτησις διεξίγεται ὡς ἑξῆς: Πρῶτος λαμβάνει τὸν λόγον κατὰ τοὺς διαφόρους κανονισμοὺς τῶν βουλευτικῶν σωμάτων τῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν ὁ βουλευτὴς ἢ ὁ ὑπουργός, ὁ εἰσαγών τὸ νομοσχέδιον· μετὰ τοῦτο δὲ διάφοροι βουλευταὶ ἢ ὑπουργοὶ ἀγορεύουσιν ὑπὲρ ἢ κατὰ, καθ' ἣν σειρὰν ἐζήτησαν τὸν λόγον, ἥτοι ἀνῃγγεῖλαν εἰς τὸ προεδρεῖον, ὅτι θέλουσιν ἐμὴλῃσαι. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν ἀγορεύσεων τῶν ζητησάντων τὸν λόγον, τίθεται εἰς ψηφοφορίαν τὸ ζήτημα ὑπὸ τοῦ προέδρου, καὶ κατὰ τὴν ρητὴν διατάξιν πάντων τῶν Συνταγματῶν, εἰ μὲν ἀπαφάναντο ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς αὐτοῦ τὸ ἥμισυ πλέον ἐνδεὲς τῶν ἐν τῇ συνεδριάσει κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτοῦ βουλευτῶν, γίνεται παραδεκτόν. εἰ δὲ οἱ μείονες ἀπορρίπτεται· ὅθεν, ὅπως γένηται παραδεκτὸν νομοσχέδιόν τι ἢ ἄλλη τις πρότασις, ἀποτελεῖται νὰ συζητηθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν πλειονοψηφίαν

εἰς τῆς πλειονοψηφίας τῆς Βουλῆς, (διότι κατὰ τὰ ρηθέντα πρὸς ἀπαρτίαν ἐπιτελεῖται πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ ὀλίκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλεγουσέων βουλευτῶν). Πολλάκις ὁμως συμβαίνει νὰ ἐπέλθῃ ἰσοψηφία ἐν ταῖς βουλευτικαῖς συνεδριάσεσι κατὰ τὴν ψηφοφορίαν τότε ἡ πρότασις ἀπορρίπτεται καὶ ἐπομένως ὑπερισχύει τὸ ὑπάρχον, οὐτινος ζητεῖται ἡ ἀκύρωσις ἢ ἡ μεταβολή.

Σημειωτέον ὅτι ἡ συζήτησις ἐν ταῖς βουλευτικαῖς σώμασι δέον νὰ ᾖ ἀπηλλαγμένη πάσης παρεμποδίσσεως. Τοῦτου ἐνεκα ὁρίζεται διὰ πάντων σχεδὸν τῶν κανονισμῶν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ὅτι ὁ λόγος εἶναι ἐλεύθερος, ἡ δὲ συζήτησις δὲν θεωρεῖται περατωθεῖσα, πρὶν ἢ ἀγορεύσῃσι πάντες οἱ ζητήσαντες τὸν λόγον (βλ. ἡμετέρου κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς τοῦ 1869 ἄρθρον 31), ὁρίζεται δὲ καὶ ποσάκις δύναται νὰ ἀγορεύσῃ περὶ ἐκάστου ἀντικειμένου. Οἱ νόμοι δέον νὰ συντάσσωνται μετὰ ἐμβρίθῃ καὶ ὠριμον ἀκρίβειαν, διὸ ἀνάγκη 1) νὰ ἀναπτύσσωνται τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ ἐπιχειρήματα ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ ἐκτάσει, 2) ἡ κυβερνητικὴ πλειονοψηφία νὰ ἀδυνατῇ νὰ πιάζῃ τὴν μειονοψηφίαν, εἰς τοῦτο δὲ μάλα συντελεστικὴ ἡ ὑπὸ τῶν κανονισμῶν καθιέρωσις καὶ ρυθμίσις τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, πρὸ πάντων δ' ἡ ἐξασφάλισις τοῦ ὀλιγοῦ τῶν συνεδριάσεων, διότι ἡ μακρὰ τῶν συνεδριάσεων διάρκεια, φέρουσα τὸν κόματον εἰς τοὺς βουλευτάς, ἀπηυδνότας ἤδη καὶ παρεξαισμένους, ἐμποδίζει τὴν ἐλευθερίαν περὶ τὸ ἀγορεύειν τῶν βουλομένων, διαταχόντων νὰ λάθωσι τὸν λόγον ἐνώπιον ἀκροατηρίου καταπεποιημένου ἤδη ὑπὸ τῶν συζητήσεων. Μετὰ δὲ τὴν συζήτησιν τίθεται τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν. Κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἀπασῶν σχεδὸν τῶν ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἑλλάς, ἡ ψη.

φορορία εἶναι ἐν γένει φανερά, ἀλλ' οὔτε ἐν τῷ ἡμέτερῳ Σύνταγματι, οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ἐγγράφεται ἡ ἀρχὴ τῆς φανερᾶς ψηφοφορίας. Μακρὰ κοινοβουλευτικὴ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ φανερά ψηφοφορία μετὰ τῆς δημοσιότητος τῶν βουλευτικῶν συζητήσεων ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότατην ἐγγύησιν τῆς προσηκούσης διεξαγωγῆς τῶν τοῦ Κράτους ὑποθέσεων καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν νομοθετικῶν σωματίων καὶ τῶν κυβερνήσεων πρὸς τὰς διὰ τοῦ Σύνταγματος καθιερουμένας ἀτομικὰς καὶ πολιτικὰς ἐλευθερίας, διότι δι' αὐτῆς οἱ δικαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἀνεύθυνοι βουλευταὶ ὑπεβάλλονται εἰς τὴν ἥθικὴν εὐθύνην ἐνώπιον τῶν ἐκλογέων αὐτῶν καὶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, μανθανόντων οὕτω τὸ φρόνημα καὶ τὴν πορείαν τῶν μὴ ἀγορευόντων βουλευτῶν. Τελεῖται δὲ ἡ ψηφοφορία δι' ἀναστάσεως ἢ καὶ δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως (appel nominal), ὅσας αὐθιγὰς τις βουλευτῶν (κατὰ τὸν ἡμέτερον Κονονισμόν 15) ζητήσωσιν αὐτά. Κατὰ δὲ τὸ Βελγικὸν Σύνταγμα (ἄρθρον 39) ἡ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν νόμων ψήφισις γίνεται πάντοτε δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως καὶ μεγαλοφώνως. — Τελεῖται ὅμως καὶ μυστικῶς ἐνίοτε κατ' ἐξαίρεσιν ἡ ψηφοφορία πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν βουλευτῶν, δηλονότι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ζητημάτων· τελεῖται δ' οὕτως ἡ διὰ ψηφοδελτίων, προκειμένου περὶ χορηγεσιῶν, ἢ διὰ σφαιριδίων, προκειμένου περὶ ἄλλων προσωπικῶν ζητημάτων, λ. χ. περὶ χορηγήσεως ἀδείας πρὸς καταβίωξιν βουλευτοῦ. Κατ' ἐξαίρεσιν ὅμως πάλιν εἶναι φανερά ἡ ψηφοφορία κατὰ ρητὴν τῶν ἡπειρωτικῶν Συναγμάτων διάταξιν, προκειμένου περὶ ἐκλογῆς βασιλέως ἢ ἀντιβασιλέως (ἐλλ. Συν. ἄρθρ. 46, 52 καὶ 53).

Διεξάγονται δὲ αἱ συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς δημοσίως ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κατὰ τὴν ρητὴν πάντων σχεδόν τῶν

Συναγμάτων διάταξιν (ἡμετέρου Συντ. τοῦ 1864 ἄρθρον 55). Διὰ τοῦτο δι' εἰς πάντα τὰ βουλευτήρια ὑπάρχει ἀμφιθέατρον, εἰς ὃ πορεύεται ἐλευθέρως ὁ βουλόμενος, ἰδιαιτέρως δὲ θεωρεῖται εὐρύχωρον ὑπὲρ τῶν δημοσιογράφων, ὅπως δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ἀνεογλήτως καὶ εὐχερῶς σημειώσεις. Ὅτι ἡ δημοσιότης τῶν συζητήσεων μετὰ τῆς φανερᾶς ψηφοφορίας παρέχει τὴν ἐγγύησιν, ὅτι οἱ βουλόμενοι δὲν ὁρμῶνται ἐκ πλάνων καὶ ἰδιοτελειῶν σκέψεων, εἵπομεν ἤδη. Ἐν τῇ δημοσίᾳ συζητήσει καταφαίνεται ἡ ἰκανότης καὶ ἡ τιμιότης τῶν πολιτευομένων, ἰδίως δὲ τῶν πρωτοστατούντων ἐν τῇ πολιτικῇ κοινότητι, διασκεδάζονται αἱ πολιτικαὶ καὶ νομοθετικαὶ πλάναι, διαλύονται τὰ φάσματα, ὑποχωροῦσιν αἱ προλήψεις, συλλαμβάνονται δ' ἐπ' αὐτοφῶν αἱ ἐν τῷ σκότειν ὑφαινόμεναι ρεχθιοργίαι. Ἐν ταῖς κοινοβουλευτικῶς κυβερνωμέναις ἐπικρατείαις αἱ δημοκρατικαὶ βουλευτικαὶ συζητήσεις, παρακολουθούμεναι ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων δημοσιογραφικῶν συζητήσεων, διαφανίζουσι τὴν δημοσίαν γνώμην, διευθύνουσιν τὰ κοινὰ πράγματα διὰ τὴν ἐνασκήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαίωματος καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀτομικῶν τε καὶ πολιτικῶν ἀμαδικαιωμάτων, (τῶν καλουμένων συμπληρωτικῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν. ἤτοι τοῦ τύπου πάλιν αὐτοῦ, τοῦ συνέχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι, τοῦ ἀναφέρεσθαι κ.λ.), καὶ χορηγοῦσι τὴν νίκην εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἀνταγωνιζομένων πολιτικῶν κομμάτων πρὸς σκοπιμωτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν ὑπηρεσίαν τῶν ἰθυικῶν συμφερόντων. Ἐν τούτοις παρίσταται ἀνάγκη πολλὰκις καὶ οὐ μόνον ἐπὶ ζητημάτων συνετημένων πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ζητημάτων καθαρώς νομοθετικῶν, ἐν ὧν ἰδίως πολιτικῶν κρίσεων, ἐμφυλίων πολέμων ἢ ἐξωτερικῶν κινδύνων νὰ ἐνεργηθῶσι μ-

στικῶς αἱ συνεδριάσεις τῶν νομοθετικῶν σωμάτων. Διὰ τοῦτο πάντα σχεδὸν τὰ νεώτερα Συντάγματα ἐπιτρέπουσιν ὑπὸ ἐγγυήσεως τὴν μυστικὴν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων συνεδρίαν, ὡς ἂν θεωρεῖται αὕτη ἀναγκαία εἰς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθ. 55) καθιεροῦσιν ῥητῶς τὴν διάταξιν, ὅτι ἡ

Βουλὴ δύναται νὰ διασκεφθῇ καὶ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖ 1) μὲν νὰ αἰτήσῃ τοῦτο δέκα βουλευταί, 2) ἐπὶ τῆς αἰτήσεως ταύτης νὰ γένηται μυστικὴ συνεδρίασις, ἐν ᾗ ἐκτεθῇσονται οἱ λόγοι τῆς αἰτήσεως, καὶ νὰ ἀποφασισθῇ κατὰ πλειονοψηφίαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (1)

Ὑπεξαίρεσις κυριολεκτικῶς δη-
λοῖ λαθραῖαν ἀφαίρεσιν ἀλλοτρίων, καὶ
ἐπομένως συνώνυμός τῃ κλοπῇ, ἐν τῷ
ποινικῷ νόμῳ ὅμως παρὰ τὴν ἀληθῆ
ἐννοίαν τῆς λέξεως καλεῖται οὕτως ἡ ἰδιο-
ποίησις τῶν κατὰ θεμετὸν μὲν τρόπον
κατεχομένων, ἀποδοτέων ὅμως ἄλλο-
τρίων κινητῶν πραγμάτων.

Τουτέστι διὰ τοῦ προκειμένου ὅρου
δηλοῦται ἀδίκημα κατὰ τῆς ἰδιοκτη-
σίας καὶ ὁμόγενές τῇ κλοπῇ, κατὰ διά-
φορον ὅμως τρόπον τελούμενον, διό ἔδει
κἀλλιον νὰ κληθῇ κατὰχρησις ἢ ἰδιο-
ποίησις ἐμπεπιστευμένων, ἢ ἀπλούστερον
σφετερισμός ἢ ἀπιστία καὶ καθεξῆς, οὐ-
δαμῶς δ' ὑπεξαίρεσις, ἥς ἡ ἐννοία ἀντί-
θετον ὅλως τρόπον τελέσεως, ὡς εἴρηται,
ἐμφαίνει.

Κατὰ τὸν θεθέντα δ' ὀρισμὸν στοιχεῖα
τοῦ ἀδικήματός εἰσι

τὸ ἀλλότριον τοῦ πράγματος,
τὸ κινητὸν αὐτοῦ,

ἡ ὑπὲρ τοῦ ἀδικοῦντος αὐτοῦ ἡ τρίτου
ἰδιοποίησις, καὶ

ἡ πρὸ τοῦ ἀδικήματος κατοχὴ τοῦ
πράγματος ὑπὸ τοῦ ἀδικοῦντος.

Ἐκ τούτων δὲ κοινὰ πρὸς τὴν κλο-
πὴν στοιχεῖα εἰσι, τὸ ἀλλότριον καὶ κι-
νητὸν τοῦ πράγματος, καὶ ἡ ἰδιοποίησις
αὐτοῦ, ὑπονοουμένου ἅμα, ὅτι ἄνευ τῆς
συναιδέσεως τοῦ κυρίου ἐγένετο αὕτη, ὡς
καὶ κατὰ τὴν κλοπὴν ἢ ἀφαίρεσιν τὴν
δὲ ριζικὴν μεταξὺ τῶν προκειμένων ἀ-
δικημάτων διαφορὰν συνιστᾷ ἡ ἀντίθε-
τος καθ' ἑκάστον τούτων σχέσις τοῦ ἀ-
δικοῦντος πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἥτις καὶ τὸν
τρόπον τῆς τελέσεως τελείως μεταβάλλει
κατὰ μὲν τὴν κλοπὴν τοῦ πράγματος
διατελοῦντος πρὸ τοῦ ἀδικήματος εἰς τὴν
κατεχὴν τοῦ ἀδικουμένου, καὶ ἀφαιρου-
μένου ὑπὸ τοῦ ἀδικοῦντος, ἐνταῦθα δὲ
κατεχομένου τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ ἀ-
δικοῦντος αὐτοῦ, ἀρνούμενου δὲ τὴν ἀπό-
δοσιν τουτέστιν ἕνεκα τῆς διαφορᾶς ταύ-

(1) Ὑπὸ τὸν τίτλον τούτον ἐθεωρήθησαν καταχωριστέαι αἱ λέξεις Ὑπεξαίρεσις
καὶ Ὑφαίρεσις, αἵτινες, μὴ ἀποσταλεῖσαι ἐγκαίρως, δὲν ἐτυπώθησαν ἐν τῇ οἰκείᾳ
θέσει.

της περί τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος, ἀντὶ τῆς κατὰ τὴν κλοπὴν ἀφαιρέσεως αὐτοῦ, στοιχείον ἐνταῦθα ἢ ἄρνησις τῆς ἀποδόσεως, ἢ τὸν σκοπὸν τῆς ἰδιοποιήσεως πληροῦσα.

Ἡ κατοχὴ δὲ τοῦ πράγματος δεόν νὰ προῆλθε κατὰ θεμιτὸν τρόπον. ὅθεν δὲν χωρεῖ ὑπεξαίρεσις ἐπὶ πράγματος λάθρᾳ ἢ βίᾳ ληφθέντος, διότι τότε ὑφίσταται κλοπὴ ἢ ληστεία ἢ ἄλλο τι, οὐδαμῶς δ' ὑπεξαίρεσις. Θεμιτὴ δὲ κατοχὴ ἄλλοτρίου χωρεῖ ἰδίως συναινέσει τοῦ κυρίου, ἢ ὑποχρεωμένου αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου, ὡς ἐπὶ μεσεγγυήσεως κλπ. Τούτου δ' ἔνεκα νομίζουσι τινες, ὅτι μόνον ἐπὶ διαπεπιστευμένων πραγμάτων χωρεῖ ὑπεξαίρεσις, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τυχαίως περιελθόντων εἰς τὴν κατοχὴν ἄλλου. θεμιτὴ ὅμως ἡ κατοχὴ καὶ τοῦ ἀπολασθέντος ὑπὸ τοῦ εὐρόντος, ὡς καὶ τοῦ παρὰ τρίτου ἐγκαταλειφθέντος ἐν τῇ οἰκίᾳ τινὸς πράγματος τυχαίως ἢ σκοπίμως. ὥστε καὶ ἐνταῦθα, ἀφοῦ γνωσθῇ ὁ κύριος, εἶναι δυνατὴ ὑπεξαίρεσις, μὴ ἀποδιδόμενου τοῦ πράγματος· ἀλλ' ἀντιτάξει τις ἴσως, ὅτι τὸ ἐμπεπιστευμένον ἐνταῦθα χωρεῖ ἐκ τῆς τύχης καὶ τοῦ νόμου, καὶ ἐπομένως ὅτι ὁρθὸς ὁ κανὼν, ὅτι κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν προὑποτίθεται πρᾶγμα διαπεπιστευμένον· οὕτως ὅμως ἀποβαίνει ματαία ἡ ἀμφισβήτησις, τρεπομένη ἀπλῶς περὶ τὴν φράσιν, λογιζομένου ὡς ἐμπεπιστευμένου παντός κατὰ θεμιτὸν τρόπον περιερχομένου εἰς τὴν κατοχὴν τινος.

Ὡς τυχαίως δὲ περιελθὼν εἰς τινὰ δεόν νὰ λογισθῇ καὶ τὸ κατὰ πλάνην ἀντὶ ἄλλου δοθέν, καί, ὡς εἰκός, ἀποδοτέον ἐπομένως καὶ ἐνταῦθα χωρεῖ ὑπεξαίρεσις ἀρνούμενου τοῦ λαβόντος τὴν ἀπόδοσιν, καὶ οὐχὶ ἀπλῇ ἐνοχικῇ τοῦ ἱστικοῦ δικαίου σχέσει, διότι ἡ κυριότης τοῦ κατὰ πλάνην διδομένου πράγματος δὲν μεταβιβάζεται εἰς τὸν λαμβάνοντα. Προὑπο-

τίθεται ὅμως οὐσιώδης διαφορὰ τῆς ἑξίας τοῦ δοθέντος πρὸς τὸ ὀφειλόμενον, ζημιούσα πῶς τὸν πλανηθέντα, ὡς διδομένου χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἀντὶ χαλκοῦ, μετόξῃς ἀντὶ βάμβακος καὶ καθεξῆς· διότι ὁ ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν ἀδικεῖ, μὴ ἀποζημιῶν ἅμα τὸν κύριον, μὴ ὑφισταμένης δὲ διαφορᾶς σπουδαίας, οὐδ' ἀποζημιώσεως λόγος χωρεῖ, ἄρα οὐδ' ὑπεξαίρεσις.

Ἡ δὲ ἰδιότης τοῦ κινητοῦ καὶ ὕλικου πράγματος εἶναι καταφανὴς οὐσιώδης κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν, ὡς καὶ ἐν τῇ κλοπῇ, διότι μόνα τὰ ὕλικά πράγματά εἰσι δεκτικὰ κατοχῆς. ἀδύνατος δ' ἡ κατοχὴ ἀσωμάτων (ἴδε κλοπὴ), μόνον δ' ἐστὶ τῶν κινητῶν δυνατὴ ἡ σύγκχυσις πρὸς τὰ ἴδια καὶ ἡ κατανάλωσις ἢ ἀπόκρυψις, καὶ ἐν γένει ἡ καθ' αἰσθητὴν τρόπον ἀποφυγὴ τῆς ἀποδόσεως, τὰ δ' ἀκίνητα τοῦ νομιστοῦ ἀσφαλῆ καὶ προσιτὰ πάντοτε, καὶ εὐχερὴς ἡ βοήθεια τῆς ἀρχῆς ἀνάγκης τῆς κατοχῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐχόντος δικαίωμα.

Ἡ δ' ἀνάγκη τοῦ στοιχείου τοῦ ἁλλοτρίου δὲν εἶναι ἄξια πολλοῦ λόγου, διότι ἡ ἰδιοποίησις εἶναι πρᾶξις κυρίου παρὰ μὴ κυρίου, ἄρα προὑποτίθεται τὸ ἁλλότριον. Ὡς δ' ἐπὶ κλειπῆς οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀναγκαῖα ἐστὶ ἡ γνώσις τοῦ ἁλλοτρίου· ἐπομένως δὲν χωρεῖ ὑπεξαίρεσις πράγματος ἁλλοτρίου μὲν, ὅπερ ὁμοίως νομίζει ἴδιον ὁ ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ· ἐστὶ πλέον, δὲ δὲν πράττει ὑπεξαίρεσιν ὁ ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν ἴδιου πράγματος, καίπερ νομίζων αὐτὸ ἁλλότριον, διότι ἀδύνατος, ὡς εἴρηται, ἐπὶ ἴδιου ὑπεξαίρεσις. Πρὸς δὲ τούτοις δὲν χωρεῖ ὑπεξαίρεσις ἐπὶ ἀεσπότην, διότι οὐδεὶς ὁ ἀποστερούμενος, καὶ ἐπομένως ἐλλείπει πάλιν τὸ στοιχείον τοῦ ἁλλοτρίου.

Δισταγμούς ὅμως ἐγείρει, καὶ ἄξιον ἐπιμελεῖς ἐρεύνης τὸ στοιχείον τοῦ ἁλλο-

τρίου ἐπὶ τῶν κατὰ γένος ὠρισμένων καὶ ἀντικαταστατῶν πραγμάτων· διότι κατὰ κανόνα ὁ λαμβάνων ἐπὶ ἀποδόσει πράγματα κατὰ γένος ὠρισμένα καθίσταται κύριος αὐτῶν, ὀφείλων ἀπλῶς ν' ἀποδώσῃ τῷ χορηγήσαντι ἴσα καὶ ὅμοια, ὥς ἐπὶ κοινοῦ δανείου, καὶ ἐπομένως παρίσταται οὕτως ἀδύνατον τὸ ἀδίκημα τῆς ὑπεξαίρεσεως, ὥς ἐλλείποντος τοῦ στοιχείου τοῦ ἁλλοτρίου, καὶ μόνον ἐνοχικῆς τοῦ ἁσικοῦ δικαίου σχέσεως παραγομένης ἐπὶ τοιούτων. Ἄλλ' ὅμως καὶ τὰ ἐνικαταστατὰ πράγματα δυνατόν νὰ λογισθῶσι κατ' εἶδος ὠρισμένα, ὅταν ἐπιβάλληται ἡ αὐτοῦσις ἀπόδοσις αὐτῶν ἐκ συμφωνίας ἢ ἐκ τοῦ νόμου, ὥς ἐπὶ κοινῆς παρακαταθήκης· διότι οὕτως ὁ κάτοχος δὲν γίνεται κύριος, ἀλλ' ἀπλῶς φύλαξ ἁλλοτρίων, καὶ ἐπομένως, ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν ἄνευ ἄλλου δικαιώματος, καθίσταται ἐνοχος ὑπεξαίρεσεως.

Τοῦτου δὲ τεθειμένου ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς κατοχῆς τοῦ πράγματος καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐχορηγήθη αὐτῇ, ἢ ἁπλῶς, ἢ ἁπλῶς κατοχῇ πρὸς φύλαξιν ἢ μεταγωγὴν παρεχωρήθη, ἢ τοῦναντίον πλήρης χρήσις τοῦ πράγματος· κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν δεχόμενοι δυνατὴν τὴν ὑπεξαίρεσιν, διότι ὑφίσταται ὑποχρέωσις περὶ αὐτοῦσις ἀπόδοσεως, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἀδύνατον, διότι, μεταβιβαζομένης κατὰ τὰ προειρημένα τῆς κυριότητος, καὶ καθισταμένου τοῦ λαβόντος ἀπλοῦ ὀφειλέτου, ἐλλείπει τὸ στοιχεῖον τοῦ ἁλλοτρίου. Τούτεστιν ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῆς συναφθείσης σχέσεως κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος, συγκεκριμένως ἐκτιμωμένης, καὶ ἰδίᾳ ἂν ἐκ ταύτης εἰκάζεται ἡ αὐτοῦσις ἀπόδοσις, ἢ ἔδει ρητῶς νὰ συνομολογηθῇ αὕτη.

Κατὰ τὰνωτέρω πλὴν τοῦ κοινοῦ θεματοφύλακος ἐνοχος ὑπεξαίρεσεως καθί-

σταται ὁ παμίας, ἀρνούμενος τὴν ἀπόδοσιν τῶν παραδοθέντων αὐτῷ χρημάτων, ὥς καὶ ὁ ἀποθηκάριος πραγμάτων καίπερ ἀντικαταστατῶν, διότι ἀμφότεροι οὗτοί εἰσι φύλακες τῶν παραδοθέντων αὐτοῖς, καὶ ὑπόχρεοι εἰς αὐτοῦσιον ἀπόδοσιν· ἔτι δὲ πλὴν τῶν κοινῶν κυμιστῶν, ἀγωγέως καὶ πλοιάρχου καὶ καθεζῆς, ὁ εἰσπράκτωρ, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἢ κυμιστῆς τῶν καταβαλλομένων αὐτῷ, καὶ ὑπόχρεος εἰς αὐτοῦσιον ἀπόδοσιν τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ ἐντολοδόχος, εἰς ὃν παρέχεται ἀπλῶς ἡ ἐντολὴ τῆς παραλήψεως καὶ ἀποστολῆς χρημάτων ἢ πραγμάτων ἀντικαταστατῶν. Τοῦναντίον ὅμως ἂν χωρεῖ ὑπεξαίρεσις ἐπὶ ἐντολῇ· περὶ τελείας διαχειρίσεως, διότι ὁ τοιοῦτος ἐντολοδόχος καθίσταται κύριος τῶν παραδομένων αὐτῷ, καὶ ἐπομένως ἀπλῶς ὀφειλέτης, ὥς ἐπὶ κοινοῦ δανείου.

Ἡ δὲ ἰδιοποίησις προϋποτίθεται κυρίως ρητὴν ἄρνησιν ἀποδόσεως, ἢ δ' ἄρνησιν δέον νὰ γίνῃ ἄνευ δικαιώματος, σπουδαίως δὲ καὶ ἐν ἐπιγνώσει τῆς υποχρεώσεως, καὶ πρὸς τὸν δυνάμενον ν' ἀπαίτησιν τὴν ἀπόδοσιν· ἐπομένως δὲν χωρεῖ ὑπεξαίρεσις, ὅταν ἡ ἄρνησις γίνῃ πρὸς πολυπραγμονοῦντα τρίτον, ἢ ἐκ δικαιώματος ἀληθοῦς ἢ νομιζομένου, κυρίως δ' ὅταν ὁ κάτοχος ἔλῃ δικαίωμα νὰ διατηρήσῃ τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος ἐκ προθεσμίας ἢ μέχρις ἄλλου τινὸς γεγονότος· ὥς ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής μέχρι τῆς τελείας ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους, ὁ ἔχων ἐγγύησιν μέχρι τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας καὶ καθεζῆς· διότι ὁ ποιούμενος χρήσιν δικαιώματος δὲν ἀδικεῖ. Καὶ ἔργῳ ὅμως δυνατόν νὰ δειχθῇ ὁ σκοπὸς τῆς ἰδιοποιήσεως παρὰ τοῦ κατόχου διὰ καταναλώσεως ἢ μεταβιβάσεως εἰς τρίτον καὶ ἐν γένει διατιθεμένου αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ὡς ἴδιον. Ἄλλ' ὅμως καὶ ὁ διατιθέμενος αὐτοβούλως τὸ ἁλλότριον ἀπαλλάσσεται πάσης εὐθύνης ἀποζημιῶν

ἐντελῶς τὸν κύριον καὶ ἐν γένει τὸν ἔχοντα δικαίωμα· διότι τὸ ἀδικήμα συνιστᾷ κυρίως οὐχὶ ἢ στέρησις ὠρισμένου πράγματος, ἀλλ' ἢ ἐντεῦθεν ζημία· ἐπομένως ἡ ἔμπρακτος ἀποστέρησις σὺν τῇ αὐτοβούλῃ διαθέσει τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ κατόχου προϋποτίθεται ἔτι πλήρη ἀδυναμίαν αὐτοῦ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ κυρίου, διότι αὐτῷ μόνον καθίσταται βεβαία ἡ πρόθεσις τῆς ἀποστερήσεως αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ὁμως συνάγομεν ἅμα, ὅτι ἡ αὐθαίρετος διάθεσις τοῦ πράγματος καθ' ὅσονδ' ἴσως τρόπον παρέχει μὲν ἱσχυρὸν τεκμήριον σφετερισμοῦ, δεκτικὸν ὁμως ἐναντίας ἀποδείξεως, διότι δυνατόν ἐστι ν' ἀποδειχθῇ ὁ σκοπὸς τῆς ἀμέσου ἀναπληρώσεως ἢ ἱκανοποιήσεως ἄλλου τοῦ κυρίου.

Καὶ ἀπλοῦν μὲν τὸ ζήτημα, ὅταν ὁφίστανται ἔτι πρόχειρα τὰ μέσα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ πράγματος, ἐξαφανιζομένου, ὡς εἴρηται, τοῦ ἀδικήματος διὰ τῆς ἀμέσου ἀποζημιώσεως· δυσχερὲς ὁμως ἡ κρίσις, ἀποδεικνυμένου, ὅτι τὰ πρὸς ἱκανοποίησιν μέσα ὁφίσταντο πλήρη κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαθέσεως, καὶ εὐλόγως ἐνομίζετο ὑπὸ τοῦ κατόχου βεβαία ἡ ἀναπληρωσις ἢ ἀποζημιώσις, ἀπέβη ὁμως ἀδύνατος αὕτη κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπαιτήσεως ὑπὸ τοῦ κυρίου ἕνεκα μεταγενεστέρου γεγονότος ὅλως ἀπροσδοκίτου. Δυσχερὲς δ' ὄντως τοιαύτη ἀπόδειξις, καὶ δυσχερέστερον ἔτι ὁ δικαστὴς ἐκ τοιούτων κρίνεται, γινώσκων ὅτι συνήθως τὰ τοιαῦτα εἰσι κεναὶ προφάσεις ἢ παρεσκευασμένοι ὑπεκφυγαὶ· πάντως ὁμως δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν τὸ δικαίωμα τῆς ἀναπόδειξεως ἄνευ προφανοῦς αὐθαιρεσίας· διότι τὸ ἀδικήμα συνιστᾷ ἰδίᾳ ἢ πρόθεσις τῆς ἰδιοποιήσεως ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ κυρίου, ἐπομένως ἄτοπον νὰ δεχθῶμεν τοῦτο ἐξ εἰκασίας, ἀποκλείοντες πᾶσαν ἀπόδειξιν, ἥτις δύναται ν' ἀναιρέσῃ τοῦτο. Ἐπειτα

τιθεμένου τοῦ τεκμηρίου τῆς ἰδιοποιήσεως διὰ τῆς αὐτοβούλου διαθέσεως τοῦ πράγματος, καὶ μετατιθεμένου οὕτω τοῦ βάρους τῆς ἀποδείξεως, ἀναστρέφεται ἀναγκαίως ὁ κανὼν, ὅτι ὁ διώκων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν ἐνοχὴν, καὶ οὐχὶ ὁ φεύγων τὴν ἀβρότητα· ὅθεν μικρὸς ὁ κίνδυνος τῆς διαφυγῆς τοῦ ἐνόχου, διότι ἡ ἀμφιβολία κατὰ τὴν ἀναπόδειξιν κατὰ τοῦ ἀδικούντος κριθήσεται.

Τὴν ὑπεξαίρεσιν δὲ συνέχον παλαιότερον καὶ ἐταῦτιζον ὅλως πρὸς τὴν κλοπὴν, ἀλλ' ὁμως εἰ καὶ συνιστᾷ διάφορον, ὡς ἐδείχθη, ἀδικήμα, καὶ εὐλόγως διεχωρίσθη ἤδη ὡς ἴδιον καὶ αὐτετέλες, εἶναι ὁμως αὕτη παράλληλος καὶ ἴση πρὸς τὴν κλοπὴν κατὰ τὸ ἀξιοποιεῖν, διότι ταῦτόν τὸ ἀντικείμενον κατ' ἀμφοτέρας, καὶ ἐξ ἴσου δεῖνὰ τὰ παρ' αὐτῶν δυνατὰ ἀποτελέσματα. Καὶ ἐν μὲν ὁ κλέπτης, ἀποδεικνύη μείζονα τοῦ ὑπεξαίρουτος τόλμην καὶ θρασύτητα, ἀφαιρῶν τὸ ἀλλότριον ἀπὸ ξένων χειρῶν, ὁ ὑπεξαίρων πάλιν ἀποδεικνύει μείζονα αὐθάδειαν καὶ ἀτίθειαν, νοσφιζόμενος τὸ εἰς χειρὰς τοῦ ἐμπειστευμένου ἀλλότριον· ἐπομένως καὶ κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν ἡ κλίμαξ τοῦ ἀξιοποιεῖν εἶναι μεγάλη ὡς κατὰ τὴν κλοπὴν, ἀρχομένη ἐπίσης ἀπὸ ἐλαφροῦ πταίσματος καὶ λήγουσα μέχρι βαρέος κακουργήματος.

Αὐξάνει δὲ τὸ ἀξιοποιεῖν κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν, ὅσω μείζονα ὑποχρέωσιν πίστεως εἶχεν ὁ ὑπεξαίρων πρὸς τὸν κύριον τοῦ πράγματος, καὶ ὅσω μείζονα ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ὑπεξαίρουντα ἀπέδειξεν ὁ κύριος, παραδοὺς αὐτῷ τὰ ὑπεξαίρεθέντα, ἰδίᾳ δὲ τὰ παρακαταθέντα ἐν ὧρ' κινδύνου ἢ δυστυχήματος· προσέτι ὅσω ἁνώτερος ὁ σκοπός, δι' ὃν ἦσαν προωρισμένα τὰ ὑπεξαίρουμένα, ὡς τὰ πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν, τὰ πρὸς περίθαλψιν δυστυχῶν, τάνηκοντα εἰς ἐνδεεῖς, τὰ ἀναγκαζοῦντα πρὸς σωτηρίαν τοῦ κατα-

θέσαντος καὶ τὰ τοιαῦτα· πρὸς δὲ ὅσῳ μείζων ἢ ἄξια τῶν ὑπεξαίρουμένων, ὅσῳ μᾶλλον παρατεταμένη ἢ κατὰχρησις ἢ καθ' ὑποτροπὴν καὶ καθέξης. Τάναντα-
 λιν δὲ μειοῦται τὸ ἀξιόποιον, ὅσῳ ἔλατ-
 τον τὸ ὑπεξαίρεθὲν πρὸς τὸ ὅλον τῶν δια-
 πεπιστευμένων, ἂν εἴησιν ἦν δυνατὴ ἢ
 ὑπεξαίρεσις τοῦ ὅλου ἢ μείζονος· ὅσῳ
 εὐλογωτέρα κατὰ τὸν χρόνον τῆς αὐτο-
 βούλου διαθέσεως τοῦ πράγματος ἦν ἢ
 ἐλπίς τῆς ἀναπληρώσεως, ἢ καὶ ἄλλοθεν
 ἐνδεδειγμένη τοιαύτη προσπάθεια· ὅσῳ
 δεινότερα ἢ ἀνάγκη, ὅφ' ἧς ἐπιέζετο ὁ
 ὑπεξαίρεσας καὶ καθέξης.

σθητήσιμον, ἂν τὸ νόμιμον τεκμήριον
 εἶναι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον *iuris ei*
de iure, κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώ-
 σεως τοῦ προκειμένου ἄρθρου, καὶ ἐπομέ-
 νως γενικῶς ἀποκεκλεισμένη ἢ ἀνταπό-
 δείξις κατ' αὐτό.

Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης περιπτώσεως
 οὐδεὶς χωρεῖ δισταγμός, διότι ἡ ἄρνησις
 τῆς κατοχῆς τοῦ πράγματος, ἀποδει-
 κνυσμένης ἄλλοθεν τῆς παραδόσεως καὶ
 λήψεως αὐτοῦ, ἀποτελεῖ πλήρη καὶ σαφῇ
 ὁμολογίαν τῆς περὶ σφετερισμοῦ προθέ-
 σεως, καὶ ἐπομένως ἀποδείκνυν τοῦ ἀδι-
 κήματος ἀναμφισβήτητον. Περί δὲ τῆς
 δευτέρας, ἥτοι τῆς ἐμπράκτου ἰδιοποιή-
 σεως τοῦ πράγματος, διὰ τῆς κατανα-
 λώσεως ἢ ἀπυλλοτριώσεως αὐτοῦ χωρὶς
 ἁμέσου ἱκανοποιήσεως τοῦ κυρίου, τὸ
 αὐτὸ μὲν δύναται τις νὰ συναγάγῃ ἐκ
 τῆς ἀλληλουχίας ἀμφοτέρων τῶν περι-
 πτώσεων, ἀναφερομένων εἰς αὐτὸν εἰς τὴν
 ἀρχικὴν πρότασιν, τὴν καθιστῶσαν τὸ
 τεκμήριον· Ἄλλ' ὅμως ἡ τοιαύτη ἐκ-
 δοχὴ εἶναι προφανῶς ἄτοπος, κατὰ τὰ
 προειρημένα, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸ δι-
 καιον καὶ τὴν ἀλήθειαν· διότι ἀναμφι-
 σβήτητως, ὡς εἰδείχθη, εἶναι δυνατὴ κα-
 τανάλωσις οἰαδήποτε χωρὶς προθέσεως
 σφετερισμοῦ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἀναπληρώ-
 σεως· ἀποδεικνυμένον δ' ὅτι κατὰ τὸν
 χρόνον τῆς αὐτοβούλου διαθέσεως τοῦ
 πράγματος, ἦν ἀληθὴς ἡ προσδοκία τῶν
 μέσων τῆς ἀναπληρώσεως, ἐματαιώθη
 δ' ἐκ μεταγενεστέρου γεγονότος ἀπροό-
 πτου, καθίσταται λίαν πιθανὴ ἡ ἔλλει-
 ψις προθέσεως σφετερισμοῦ, ἥτις, ὡς εἰ-
 κός, καὶ ἀποδεικτέα. Ἀσύνητος δὲ καὶ
 μεμπτέα ἢ τοιαύτη περὶ τὰ ἀλλότρια
 αὐθαίρεσις, καὶ τιμωρίας ἐτι ἄξια, οὐ-
 δαμῶς ὅμως ὡς ὑπεξαίρεσις, καθ' ἣν
 προὔποθεται ἀναγκαιῶς ἡ πρόθεσις τοῦ
 νοσφισμοῦ, ἢ κυρίως τὸ ἀδίκημα καθ-
 στῶσα.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν νόμον αὐτὸν ἂν-

Ὁ ἡμέτερος δὲ ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ
 ἀτυχοῦς μὲν, ὡς εἴρηται, ὅρου τῆς ὑπε-
 ξαιρέσεως, δεόντως ὁμῶς χαρακτηρίζει ὡς
 ἴδιον τὸ προκειμενον ἀδίκημα τοῦ σφε-
 τερισμοῦ τῶν εἰς τὴν κατοχὴν ἡμῶν
 ἀλλοτρίων, σαφῶς διαστελλὼν τοῦτο ἀπὸ
 τῆς κλοπῆς, ἥτις προὔποθιται τὴν λα-
 θραίαν ἀφαίρεσιν τοῦ πράγματος εἰς χεῖ-
 ρας ἄλλου εὐρισκομένου. Τὴν ἰδιοποίησιν
 δὲ τοῦ πράγματος ἥτις τὸ κύριον τοῦ ἀ-
 δικήματος στοιχείον, συνάγει οὐχὶ ἐκ
 μόνῃς τῆς αὐθαίρετου καθ' οἷονδ' ὅποτε
 τρόπον διαθέσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ κατέ-
 χοντος, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄρνήσεως ἅμα τῆς
 ἀποζημιώσεως τοῦ κυρίου (ἄρθρον 385)
 τούτεστι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον συμ-
 φῶνως πρὸς τὰ προειρημένα τὸ ἀδίκημα
 συνιστᾷ κυρίως οὐχὶ ἢ στέρησις τοῦ
 πράγματος, ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς στέρησεως αὐ-
 τοῦ ζημία.

Τὸ ἄνωτέρω δὲ στοιχεῖον πλήρες, ἥτοι
 τὴν αὐτοβούλον διάθεσιν τοῦ πράγματος
 χωρὶς ἀποζημιώσεως τοῦ κυρίου, ἦν ὁ
 νόμος ἀποκαλεῖ ἀποστέρησιν, τεκμαίρεται
 ἢ ἐκ τῆς ἄρνήσεως τῆς κατοχῆς τοῦ
 πράγματος, ἢ ἐκ τῆς καταναλώσεως ἢ
 ἀπυλλοτριώσεως αὐτοῦ ἄνευ ἁμέσου ἱκα-
 νοποιήσεως (ἄρθρ. 386). Εἶναι δὲ ἀμφι-

τίκειται ἡ προκειμένη ἐκδοχὴ περὶ ἀπολύτου ἀποδεικτικῆς ἰσχύος τοῦ τεκμηρίου, ὡς συνάγει τις ἐκ τῆς ἀναλύσεως αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, καὶ τῆς συγκρίσεως πρὸς τὰς λοιπὰς σχετικὰς διατάξεις. Καὶ πρῶτον μὲν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ ὁρισμὸν τοῦ ἀδικήματος, ἡ αὐτόθουλος διάθεσις τοῦ πράγματος συνιστᾷ ὑπεξαίρεσιν, ὡς εἴρηται, μὴ ἀποζημιούμενου ἅκα τοῦ κυρίου· ἐπομένως δυνατὴ κατανάλωσις ἢ ἀπαλλοτριώσις ἄνευ προθέσεως κατὰ τοῦ σκοποῦμένης ἀμέσου ἀποζημιώσεως, ταύτην δὲ δὲν ἀναιρεῖ ἡ ἀκουσίως ἐπέρχουσα καταπίεσις, διότι κατὰ τὴν ἀναζήτησιν καὶ ἐκτίμησιν τῆς προθέσεως τὸ σκοπούμενον, ἄλλοθεν δὲ ματαιωθὲν, λογίζεται ἴσον πρὸς τετελεσμένον, ὡς ἐπὶ ἀποπείρας· ὅθεν ἀποδεκτόν τοῦτο. Ὑπερτα καὶ αὐτὸ τὸ 386 ἄρθρον λογίζει ἀποδεδειγμένον τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστερήσεως διὰ τῆς ἀναλώσεως ἢ ἀπαλλοτριώσεως, ἂν ἔτι δὲν ἦσαν ἔτοιμα τὰ μέσα τῆς ἀναπληρώσεως, οὐδ' ἱκανοποιήθη ὁ κύριος· τούτεστιν ἀπαιτεῖ δύο τινὰ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τεκμηρίου, ἔλλειψιν τῶν μέσων τῆς ἀναπληρώσεως, καθ' ὃν χρόνον ἐγένετο ἡ κατανόμως κλπ., καὶ ἔλλειψιν ἐπίσης ἀμέσου ἱκανοποιήσεως τοῦ κυρίου· ἐπομένως, ἂν τὸ ἕτερον τούτων δὲν συντρέχη, τὸ τεκμήριον ἀποβαίνει ἐλλιπὲς καὶ ἀνίσχυρον· ἐπειδὴ δὲ διάφορος συνήθως ὁ χρόνος τῆς αὐτοθούλου διαθέσεως τοῦ πράγματος τοῦ τῆς ἀπαιτήσεως πῆς ἀποδόσεως, δυνατόν νὰ ὑφίσταντο τὰ μέσα τῆς ἀναπληρώσεως κατὰ τὴν διάθεσιν τοῦ πράγματος, νὰ ἐξηφανίσθησαν δ' ἀκουσίως ἐκ μεταγενεστέρου γεγονότος, ὡς προεῖρηται, τούτου δὲ τεθειμένου δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ ἡ συνδρομὴ τῶν ἀνωτέρω πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ τεκμηρίου ὅρων· ἄρα παραδεκτὴ ἡ ἀνταπόδειξις κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἄρθρον.

Ἀλλὰ καταφανέστερον ἔτι τὸ παρα-

δεκτὸν τῆς ἀνταποδείξεως ἐκ τοῦ 394 ἄρθρου, ἐνθα ἐπανλαμβάνεται τὸ τεκμήριον ἐπὶ δημοσίων λειτουργῶν, διχειρίζοντων δημόσια ἢ ἰδιωτικὰ χρήματα καὶ αὐστηρότερον μάλιστα, περιλαμβανομένης καὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν πρόχειρα ἔτι τὰ μέσα τῆς ἱκανοποιήσεως, περὶ τῆς κατωτέρω ἰδέας· διότι τὸ ἄρθρον τοῦτο περιέχει σαφῆ ὑπεξαίρεσιν, ἂν τὰ χρήματα ἐδόθησαν ἀπλῶς πρὸς τοκισμὸν εἰς τρίτους ἢ ἄλλην παραπλησίαν χορήγησιν, ρητῶς παραπέμπον εἰς τὸ 485 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ νόμου, ὑφ' οὗ ἡ τοιαύτη πράξις τιμωρεῖται διὰ ποινῆς πλημμελήματος. Ἐκ τούτου δ' ἔπεται, ὅτι ὁ νόμος ἀναγνωρίζει καὶ πάλιν περίπτωσιν αὐτοθούλου διαθέσεως τοῦ ἄλλοτρίου πράγματος χωρὶς προθέσεως σφετερισμοῦ, αὕτη δ' ἀναγκαιῶς θὰ συναχθῇ εἴτε ἐκ τῶν μέχρι ταῦδε βεβαιωθέντων γεγονότων, εἴτε διὰ νέων ἀποδείξεων· ἀλλὰ ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀποδείξεις κατὰ τοῦ τεκμηρίου, ἄρα παραδεκτὴ ἡ ἀνταπόδειξις. Ἐν τῷ μνημονευθέντι δὲ 485 ἄρθρῳ ἀναφέρεται χρῆσις καὶ παραχώρησις χρήσεως τῶν χρημάτων ἢ πραγμάτων ἀντὶ τῶν ὅρων καταναλώσεως καὶ ἀπαλλοτριώσεως ἐν τῷ 386, ἀλλ' αὕτη αὕτη ἢ διαλογὴ προϋποτίθῃσι διττὸν τρόπον διαθέσεως ἄλλοτρίου πράγματος, ὡς ἰδιοκτησίας ἢ πρὸς ἀπλὴν χρῆσιν, ἥτοι μετὰ προθέσεως ἢ ἄνευ προθέσεως σφετερισμοῦ· ἄρα καὶ τὴν περὶ τούτου ἀποδείξιν παραδεκτὴν. Καὶ ἐν τῷ προμνημονευθέντι δὲ ἄρθρῳ 394 ἀναφέρεται παραχώρησις ἐπὶ σκοπῷ ἰδιοκτησίας· ἄρα δυνατὴ καὶ κατ' αὐτὸ παραχώρησις ἀπλῆς χρήσεως ὡς ἄνωθι, καὶ ἀποδεκτόν τι τῶν δύο τούτων.

Εἰς ἐπίρρωσιν δὲ τῆς ἀνωτέρω γνώμης συντελεῖ ἔτι τὸ 483 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ ποιν. νόμου, ὃπερ ἐπὶ δημοσίων διαχειριστῶν τὴν σύγχυσιν τοῦ δημοσίου ταμείου πρὸς τὸ ἴδιον, καὶ ἐπὶ ἐλ-

λείμματος ἔτι, πειθαρχικῶς μόνον τιμωρεῖ, ἐν ὑποτροπῇ δὲ διὰ φυλακίσεως ἐνι-
αυσίου τὸ πολὺ διότι δέχεται οὕτως ἑλ-
λεῖμμα καὶ ἄνευ προθέσεως σφετερισμοῦ
ἐκ μόνης ἀταξίας, ἅρα καὶ ἀποδείξιν κατὰ
τοῦ τεκμηρίου.

Τὰ μνημονευθέντα δὲ ἄρθρα 394, 485
καὶ 483 ποιοῦνται λόγον μόνον περὶ δη-
μοσίων διαχειριστῶν· ἀλλὰ τὴν ιδιότητα
τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ὡς καὶ τὴν
τῶν δημοσίων χρημάτων καὶ πραγμά-
των λογίζει ὁ νόμος ὡς ἐπιβαρυντικὴν
αἰτίαν κατὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν· ὅθεν δεχό-
μενοι τὴν ἀνταπόδειξιν ἐπὶ τῶν βαρυτέ-
ρων περιπτώσεων, κατὰ μείζονα λόγον
δεόν νὰ δεχθῶμεν ταύτην καὶ ἐπὶ τῶν
λοιπῶν.

Ὁ ἡμέτερος δὲ νόμος καταλείπει εἰς
τὴν ὑπεξαίρεσιν καὶ τὴν ἄρνησιν τῆς ἀ-
ποδόσεως τοῦ ἀπολωλὸτος πράγματος
ὑπὸ τοῦ εὐρόντος, διότι καὶ οὗτος ὡς ἐν
τοῖς προηγουμένοις εἴρηται, εἶναι κάτο-
χος ἁλλοτρίου πράγματος κατὰ θεμιτὸν
τρόπον περιελθόντος εἰς χεῖράς του, καὶ
ἐπομένως ὑφίσταται τὸ κατὰ τὴν ὑπεξ-
αίρεσιν ἀναγκαῖον στοιχεῖον τῆς θεμι-
τῆς κατοχῆς ἁλλοτρίου. Ἀλλὰ μόνη ἡ
κατοχὴ τοῦ εὐρήματος, ἀγνώστου ὄντος
τοῦ κυρίου, καὶ ἰδίως ἂν ἀπολωλὸς αὐτὸ
ἢ ἐγκαταλείμμενον, δὲν συνιστᾷ ἀδι-
κῆμα· τούτου ἕνεκα καὶ ὁ νόμος τεκμαί-
ρεται τὸν σκοπὸν τοῦ νοσφιστοῦ, ἄρνου-
μένου τὴν εὐρεσιν τοῦ εὐρόντος ἐπερω-
τωμένου, ἢ μὴ ἀναγγέλλοντος ταύτην
μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἀπὸ τοῦ κηρύγματος
τῆς ἀπωλείας (ἄρθρ. 387). Ἡ βραχεὶα
ὅμως αὕτη προθεσμία ἐννοεῖται, ὡς εἰ-
κός, ἀπὸ τῆς γνώσεως, τεκμαιρομένης ἀ-
πλῶς ἐκ τῆς δημοσίᾳ γενομένης προσ-
κλήσεως ὥστε ἀναγκαιῶς χωρεῖ ἀντα-
πόδειξις, ὅτι ὁ εὐρὼν δὲν ἔμαθε τὴν
πρόσκλησιν.

Χαρακτηρίζει δ' ἔτι ὁ νόμος ὡς αὐτο-
τέλὸς πταίσμα, ἀνεξαρτήτως τοῦ σκοποῦ

σφετερισμοῦ ἢ μὴ, καὶ μόνην τὴν παρά-
λειψιν τῆς ἀγγελίας τῆς εὐρέσεως ἀπο-
λωλὸτος ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἣν τιμωρεῖ
διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου (ἄρθρον
694). Παράδοξος τῇ ἀληθείᾳ σπουδὴ ἡ
ὅτι παραιτωπῶν τὴν εὐρεσιν ἐπὶ πολλὰς
ἡμέρας γεννᾷ εὐλόγως ὑποψίαν νοσφι-
στοῦ, καὶ ὁ πάνυ βραδύως ἀναγγέλλων
ταύτην, μανθάνων ἴσως ἢ καὶ ἀπλῶς ὑ-
ποπτευόμενος, ὅτι ἐγνώσθη ἄλλοθεν ὥστε
ὑφίσταται κίνδυνος καταχρήσεως ἐκ τῆς
βραδύτητος, καὶ εὐλογος ἡ προληπτικὴ
ποινὴ. Ἀλλ' ὁ αὐθορμήτως ποιούμενος
γνωστὴν τὴν εὐρεσιν αὐτὸς πρῶτος, ἔστω
καὶ μετὰ πέντε ἢ ὅσα ἡμέρας ἢ καὶ
πλείονας ἔτι, τίνα ὑποψίαν ἢ κίνδυνον
παρέχει; ἢ πρέπει μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέ-
ρας νὰ ἀποσιωπήσῃ ἐντελῶς τὴν εὐρε-
σιν, σφετεριζόμενος ἢ ἐξαφανίζων τὸ εὐ-
ρεθὲν, ἵνα μὴ ὑποστῇ τὴν ποινὴν τοῦ
πταίστου; Ἡ προθεσμία ἐνταῦθα εἶναι
ὅλως παράλογος. Ἐδεῖ δὲ ν' ἀφεθῇ ἐλευ-
θερος ὁ δικαστὴς νὰ τιμωρῇ τὸν βραδύως
ἀναγγέλλοντα τὴν εὐρεσιν ὡς πταίστην,
αὐτὸς ἐκτιμών, ἂν αὐθορμήτως ἐγένετο
ἡ ἀγγελία ἢ ἐκ φόβου μὴ γνωσθῇ ἄλ-
λοθεν ἡ εὐρεσις, καὶ ἐν γένει ἂν ὑπὴρ-
ξεν ἀμέλεια ἀσύγγνωστος, λογιζομένης
τῆς μακρᾶς σιωπῆς ὡς ἀπλοῦ τεκμηρίου,
καὶ κρινομένου κατὰ τὰς περιστάσεις.

Τιμωρεῖ δ' ὁ ἡμέτερος νόμος τὴν ἀ-
πλὴν ὑπεξαίρεσιν μέχρι μὲν ποσοῦ 20
δραχμῶν ὡς πταίσμα, ἥτοι διὰ κρατή-
σεως μηνιαίας τὸ πολὺ, ἢ προστίμου μέ-
χρις 100 δραχμῶν (ἄρθρ. 693), τὴν δ'
ἄνω τῶν 20 δραχμῶν, ἀλλ' οὐκ καὶ
400 ὡς πλημὲλημα διὰ φυλακίσεως ἀο-
ρίστως, ἥτοι ἀπὸ 3 ἡμερῶν μέχρι 6 ἡ-
μῶν (ἄρθρ. 388). Χαρακτηρίζει δὲ τὴν
πρᾶξιν κακούργημα καὶ καταγινώσκει
ποινὴν εἰρκτικῆς (5—10 ἐτῶν) ἐπὶ ποσοῦ
ἁνωτέρου 400 δραχμῶν, ἐπὶ ὑποτροπῇ·

ἡ συρροῆς τριῶν ὑπεξαίρεσεων, ἀποτελουσῶν πλημμελήματα κατὰ τίμωτέρω, ἐπὶ διαχειριστῶν περιουσίας ἀνικάνων προσώπων ἢ διορισθέντων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ ἐπὶ ρήξεως σφραγίδων τῆς ἀρχῆς (ἄρθρ. 389)· καταγιγνώσκει δὲ δεσμὰ πρόσκαιρα (10—20 ἐτῶν) ἐπὶ ὑποτροπῆς πάλιν ἡ συρροῆς τριῶν πράξεων τιμωρητέων δι' εἰρκτῆς, καὶ ἐπὶ ποσοῦ ἁνωτέρου 1000 δραχμῶν, ὑπεξαίρουμένων ὑπὸ τῶν προειρημένων εἰδικῶν διαχειριστῶν (ἄρθρ. 390).

Ὅριζι δὲ προσέτι ὁ αὐτὸς νόμος ὡς γενικῶς ἐπιβαρυντικὰς αἰτίας, ἧτοι κατὰ πάσας μὲν τὰς περιπτώσεις ἐφαρμοστέας, ἐπαγομένας ὅμως οὐχὶ μεταβολὴν τῆς ποινῆς, ἀλλ' ἀπλῶς αὐξήσιν αὐτῆς ἐν τὸς τῶν εἰδικῶς ἐκαστοτε τεταγμένων ὀρίων, διαπραττομένης τῆς ὑπεξαίρεσεως ὑπὸ προσώπων, παρ' ὧν προσδοκᾶται ἰδιάζουσα πίστις, ὡς ξενοδόχων, πλοιάρχων, ἀγωγέων, παραγγελιοδόχων κλπ. ἔτι ὁ ἐμίσθων διαχειριστῶν, τεχνιτῶν, ἐργατῶν, ὑπηρετῶν μαθητευομένων κλπ. πρὸς τούτοις διὰ καταχρήσεως ἐνεχύρου, ἐπὶ παρακαταθήκης ἐν ὥρᾳ κινδύνου ἢ δυστυχήματος, ἐπὶ πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ καθεξῆς (ἄρθρ. 391).

Καὶ ἐνταῦθα δ' ὁ ἡμέτερος νόμος, ὡς ἐπὶ τῆς κλοπῆς καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τῆς ιδιοκτησίας ἀδικημάτων, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀξιοποίνου βάσιν ἔλατο τὸ ποσὸν τῶν ὑπεξαίρουμένων καὶ τὴν ὑποτροπὴν ἢ τὴν συρροήν, διαχωρίσας ταῦτα διὰ τῶν αὐτῶν τυπικῶν ἀριθμῶν, καὶ ἀσχετῶς πρὸς τὸ ὅλον τῶν διαπεπιστευμένων καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς περιστάσεις τῆς πράξεως, περὶ ὧν δευτερευόντως προνοεῖ, τηρῶν πάντοτε τὸ πλημμελὲς σύστημα τῶν στενῶς ὠρισμένων ποινῶν, καὶ ἀναγκάζων οὕτω τὸν δικαστὴν, ὅτε μὲν νὰ καταγιγνώσκη ποινὴν βαυροτέραν ἐπὶ ἐλαφροτέρας πρά-

ξεως, καὶ τὰνάπαλιν ἐλαφροτέραν ἐπὶ βαυροτέρας, ὅτε δὲ πρὸς ἀποφυγὴν τούτων νὰ διαστρέφῃ τὰ πράγματα, δεχόμενος ἑλαττον ποσὸν ἢ ἀπόδοσιν μέρους καὶ καθεξῆς.

Ἰδίᾳ δὲ καὶ αὐστηρότερον τῶν κοινῶν διεχειριστῶν τιμωρεῖ ὁ ἡμέτερος νόμος τοὺς δημοσίους λειτουργούς, διαχειρίζοντας δημόσια ἢ ἰδιωτικὰ χρήματα ἢ πράγματα, καταγιγνώσκων ποινὴν φυλακίσεως 3 μηνῶν τοῦλάχιστον ἐπὶ ὑπεξαίρεσεως καὶ κατωτέρας τῶν 20 δραχμῶν, εἰρκτὴν δ' ἐπὶ ἁνωτέρας 500 δραχμῶν, καὶ δεσμὰ πρόσκαιρα τρεπομένου ἔτι εἰς φυγὴν τοῦ ἐνόχου (ἄρθρον 394). Κατὰ τὸ προκείμενον δὲ ἄρθρ. ὑπεξαίρεσις ὀφίσταται, καὶ ἂν ἔτι τὰ διαπεπιστευμένα διετέθησαν ἐπὶ σκοπῷ ἀναπληρώσεως, καὶ ἡ ἀναπλήρωσις ᾗν πρόχειρος. Ἡ διάταξις ὅμως αὕτη οὐ μόνον ἀνακόλουθος εἶναι πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε, καὶ ἰδίᾳ εἰς ἄμεσον ἀντίφασιν πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου αὐτοῦ ἐν 385 ἄρθρῳ τεθέντα ὀρισμόν, καθ' ὃν, ὡς ἐπανειλημμένως ἐρρήθη, πρῶτιστον σοιχεῖον τοῦ ἀδικήματος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστερήσεως τοῦ κυρίου, ἀλλὰ καὶ καθ' ἣ αὐτὴν παράλογος καὶ ἀνεφόρμοςτος· διότι πῶς εἶναι δυνατὴ ὑπεξαίρεσις, ὅταν κατὰ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ 394, ἡ ἰδιοποίησις κλπ. ἐπράχθῃ ἐπὶ σκοπῷ ἀντικαταστάσεως, καὶ εἶναι ἔτοιμα τὰ πρὸς ταύτην μέσα; εἶναι δυνατὴ οὕτω ζημία τοῦ κυρίου, καὶ ἄνευ τούτου δυνατὴ ὑπεξαίρεσις ἢ ὅτι ἄλλο παρεμφερὲς ἀδικημα; Προληπτικὴ δ' ἴσως ἡ διάταξις, ποινὴ ὅμως κακουργήματος διὰ μόνην πρόληψιν παραλογωτέρα ἔτι. Ἐπειτα, τιθεμένου τούτου, τίνα λόγον ἔξουσιν αἱ προμνημονευθεῖσαι διατάξεις τῶν ἄρθρων 483 καὶ 485, τοῦ μὲν περὶ θαρχικῶς τιμωροῦντος τὴν σύγχυσιν τοῦ δημοσίου ταμείου πρὸς τὸ ἴδιον καὶ ἐπὶ ἐλλείμματος ἔτι, καὶ ἐν ὑποτροπῇ διὰ φυλακίσεως ἐνιαυσίου τὸ πολὺ, τοῦ δὲ

τιμωροῦντος τὴν χρῆσιν ἢ παραχώρησιν τῶν δημοσίων χρημάτων πρὸς τοκισμὸν διὰ μόνης χρηματικῆς ποινῆς, διὰ φυλακίσεως δὲ διετούς τὸ πολὺ, ἐπερχομένης ζημίας; δὲν εἶναι καταφανὴς ὁ σκοπὸς τῆς προλήψεως τῆς καταχρήσεως τῶν διαπεπιστευμένων διὰ τῶν διατάξεων τούτων, καὶ μάλιστα τῆς πρώτης; ἄλλ' ἔτι πλέον, πῶς δυνατόν νά συμβῇ τὸ κατ' αὐτὰς πειθαρχικὸν παράπτωμα ἢ ἀπλοῦν πλημῆλημα, καὶ ἐπὶ ἐλλείμματι ἔτι ἢ ζημίας, πρὸς τὸ κατὰ τὸ 394 ἄρθρον κακούργημα, καὶ ἄνεο ζημίας, ἐξ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ γεγονότος, καὶ ἢ ρητῇ ἐν αὐτῷ ἐξαίρεσις καὶ παραπομπὴ εἰς τὸ 485 ἄρθρον, ὡς καὶ προηγουμένως εἴρηται; Θ' ἀναζητήσωμεν ἀναγκάτως τὴν πρόθεσιν τοῦ νομοφύλακος; ἀλλὰ δυνατόν τοῦτο, τιθεμένου ὡς εἴρηται, ὅτι ἐσκοπεῖτο ἡ ἀναπλήρωσις, καὶ ὅτι ἦν πρόχειρος αὕτη;

Πρὸ παντὸς ὁμοῦ ἀσυμβίβαστος ἡ ἐν λόγῳ διάταξις τοῦ 394 ἄρθρου πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐνόχου, ἱκανοποιούντος τελείως τὸν κύριον πρὸ πάσης ἀνακρίσεως κατὰ τὸ 378 ἄρθρον, εἰς δὲ ρητῶς παραπέμπει τὸ 393· διότι πῶς θὰ λογισαίμεν ἔνοχον ὑπεξαίρεσεως τὸν ἀμέτῳ ἀντικαθιστῶντα τὰ ἀναλωθέντα, ἀφοῦ καὶ τὸν μετὰ ταῦτα ἱκανοποιούντα ἀπαλλάττομεν, ἂν πράξῃ τοῦτο πρὸ τῆς ἐν ἀρχῇ τῆς ποινικῆς καταδιώξεως;

Ἐπὶ τούτοις ἡ προκειμένη διάταξις ἐντίκειται ἔτι πρὸς τὸν νιώτερον αὐτῆς λογιστικὸν νόμον τοῦ 1852, ὅστις τὸν διαχειριστὴν δημοσίων χρημάτων λογίζει ἐλλειμματικὸν μόνον, ἂν ἐντός 24 ὥρων ἀπὸ τοῦ ἐλέγχου δὲν ἀναπληρώσῃ τὰ ἐλλείποντα (ἄρθρ. 199 καὶ 209 λογιστ. νόμου), καὶ ἐπομένως οὐ μόνον τὴν ἄμεσον ἀναπλήρωσιν δέχεται ὡς ἀπαλλάττουσαν, ἀλλὰ καὶ προθεσμίαν 24 ὥρων χορηγεῖ πρὸς τοῦτο. Ἄρα καὶ κατηρηγμένη ὑπὸ τοῦ λογιστικοῦ νόμου, νεω-

τέρου, ὡς εἴρηται, ἡ προκειμένη διάταξις περὶ καταλογισμοῦ ὑπεξαίρεσεως, καὶ ἂν ἢ κατανάλωσις κλπ. ἐπράχθη ἐπὶ σκοπῷ ἀντικαταστάσεως, καὶ εἶναι ἔτοιμα τὰ πρὸς ταύτην μέσα.

Ἐν ἀνάπαλιν δ' ἐλαφρότερον τιμωρεῖ ὁ ποινικὸς νόμος τὴν μεταξὺ στενῶν συγγενῶν ὑπεξαίρεσιν, ὡς καὶ τὴν ὑπὸ ἀπατέρων, κοινῇ ὁμοῦ διαιτωμένων, καὶ τὴν ὑπὸ οἰκετῶν ἐκ λαιμαργίας, παραπέμπων εἰς τὸ 377 ἄρθρον, ἐν ᾧ περὶ κλοπῆς ὑπὸ τῶν αὐτῶν προσώπων, ἐπιβαλλομένης ποινῆς φυλακίσεως, καὶ ὅταν ἐπὶ κοινῇ πράξεως χωρὶς ποινῆς τῆς ἑοικεῖς ἢ δεσμῶν (ἄρθρ. 39). Ἐδείχθη δ' ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς ὁ λόγος τῆς ἐξαίρεσεως ταύτης· τουτέστιν ἡ εἰκαζομένη καὶ ὀφειλομένη ἄμα πρὸς συγγενεῖς ἐπιείκεια τοῦ ἀδικουμένου, ὡς καὶ πρὸς οἰκέτας λαιμαργοῦντας.

Ὡς προεῖρηται δέ, τὸ αὐτὸ ἄρθρον 393 παραπέμπει εἰς τὸ 378, καθ' ὃ μεταιοῦται ἡ ποινικὴ καταδίωξις ἐπὶ κλοπῆς, ἂν ποδ' πάσης ἀνακρίσεως ἀποδοθῇ τὰ κλαπέντα ἢ ἀποζημιωθῇ ἐντελῶς ὁ παθὼν· ἄρα καὶ ἐπὶ ὑπεξαίρεσεως ἐφαρμοστέον τὸ αὐτὸ (ἴδε Κλοπή).

Τὸ ἀνωτέρω δὲ 893 ἄρθρον παραπέμπει ἔτι εἰς τὸ 379 περὶ κλοπῆς ἐπίσης ἄρθρον, καθ' ὃ πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ ποσοῦ λογίζεται ἡ ἀγοραία ἀξία τοῦ κλαπέντος κατὰ τὸν χρόνον τῆς πράξεως· ἄρα καὶ τοῦ ὑπεξαίρουμένου ἐξίσου· πρὸς δὲ ἐπὶ πλείονων ἐνόχων εὐθύνεται ἑκάστος εἰς ὁλόκληρον καὶ ποινικῶς τοῦτο ὁμοῦ ἦν περιττὸν ὅπως νά λεχθῇ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα, ὡς χωρὸν ἐκ τῶν περὶ συστάσεως γενικῶν διατάξεων τοῦ νόμου, ἄνευ δὲ συστάσεως κοινῇ εὐθύνῃ δὲν χωρεῖ, καὶ ἐπομένως κατὰ μὲν τὴν κλοπὴν μεριστία κατὰ τὸ ληφθὲν παρ' ἑκάστου, κατὰ δὲ τὴν ὑπεξαίρεσιν οὐδὲ μερισμοῦ λόγος, εἰ μὴ ἐμερίσθη καὶ ἡ κατοχὴ τοῦ πράγματος πρὸ τοῦ ἀδικήματος.

Καταγινώσκει δ' ἐτι ἰδίαν ποινὴν ὁ ἡμέτερος νόμος τριμήνου τὸ πολὺ φυλακίσεως ἢ χρηματικὴν, ἀπὸ 25 δραχμῶν μέχρι 300, εἰς τὸν ἀφαιροῦντα ἔγγραφόν τι ἄξιον λόγου ἐκ φακέλου δικαστικοῦ. ὃν αὐτὸς οὕτως παρέδωκε προηγουμένως εἰς τὸ δικαστήριον (ἄρθρον 392). Ἡ διάταξις ὅμως οὕτη κακῶς κεῖται ἐνταῦθα, διότι μετὰ τὴν εἰς τὸ δικαστήριον παράδοσιν ὁ ἀδικῶν ἔπαυσε κατέχων, καὶ ἐπομένως ἐξέλειπε τὸ οὐσιώδες τῆς ὑπεξαίρεσεως πτυχεῖον, ἥτοι ἡ κατοχὴ τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ ἀδικούντος, ἢ δὲ πράξις ἔδει νὰ λογισθῇ κατὰ τὰς περιστάσεις κλοπῇ ἢ φθορᾷ ξένης ιδιοκτησίας, κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀδικούντος.

Ἐπίσης ἀτέλως λογίζεται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου νόμου ὑπεξαίρεσις ὁ ὑπὸ δημοσίου λειτουργοῦ νοσηφισμὸς πραγμάτων μὴ διαπεπιστευμένων μὲν αὐτῷ ἕνεκα τῶν καθηκόντων του, ἅπερ ὅμως κατάρθρωσε νὰ λάβῃ ἕνεκεν αὐτῆς τῆς ἰδιότητος τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ· διότι ἡ κατοχὴ δὲν περιῆλθεν αὐτῷ νομίμως ἢ θεμιτῶ τρόπῳ, ὁ δὲ δημοσίος χαρακτηρ ἐχρησίμευσεν εἴτε ἵνα ἐξαναγκάσῃ τὴν παράδοσιν δι' ἐπιβλήσας ἢ ὑπειλῶν, ἢ νὰ παραπέσῃ τὸν νόμιμον κάτοχον, οἱ εἰς αὐτὸν ἡ κατοχὴ ἀνήκει· ἐπομένως ὁ ἀλλοθὴς χαρακτηρ τῆς πράξεως ἔσται, ὅτε μὲν ἐκβιάσεως, ὅτε δ' ἀπάτης. Ἡ ἐπιβλῆσις δ' εἰς τὸν ἔνοχον σὺν τῇ ποινῇ τῆς ὑπεξαίρεσεως κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ὅρους ἔκπτωσιν ἀπὸ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, καὶ μόνον ποινῆς φυλακίσεως καταγινώσκουμένης, καὶ κατωτέρας ἔτι ἐνιαυτοῦ (ἄρθρ. 315).

Ἰδίαις ἐτι ποινὰς περὶ ὑπεξαίρεσεως περιέχει ὁ στρατιωτικὸς ποινικὸς νόμος, διαπραττομένης ὑπὸ στρατιωτικῶν εἰς πράγματα δημόσια ἢ εἰς στρατιωτικὸν ἀνήκοντα, ἀπαγγέλλων ποινὴν εἰρκτῆς ἀντικρίτως, ἐπὶ δὲ ἰδικῶν τοῦ στρατοῦ διεχρηστικῶν δεσφᾶ πρόσκαιρα (ἄρθρον

238). Δῆλον δ' ὡς καὶ ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς εἴρηται, διότι κοινὸν περὶ ἀμφοτέρων τὸ ἄρθρον καὶ περὶ ληστείας ἔτι, ὅτι δημόσια ἢ τοῦ κράτους πράγματα ἐννοοῦνται τὰ εἰς χρῆσιν τοῦ στρατοῦ προσωρισμένα, ὅπερ καὶ ἐκ τῶν ἐνδεικτικῶς μνημονευομένων εἰδῶν, ἥτοι ὀπλων πολεμεφοδίων κλπ. συνάγει τις, εἰς στρατιωτικὸς δ' ἀνήκοντα, τὰ εἰς συνυψηρετοῦντας ἅμα, διότι ἄλλως οὐδεὶς λόγος τοσαύτης διαφορᾶς ποινῶν. Τὸ αὐτὸ ὅμως ἄρθρον περιέχει καὶ ὅσον περὶ ἐλαφρυντικῶν περιστάσεων ἰορίστως, ὧν ὑποτιθεμένων μειοῦται ἡ ποινὴ κατὰ βαθμόν. Παραπέμπει δὲ προσέτι ὁ αὐτὸς νόμος εἰς τὸν κοινὸν ποινικόν, δεχόμενος καὶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω εἰδικῶν περιπτώσεων τὰς ὑπὸ τούτου βραυτέρας ποινάς. Ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ αὐτὸ ἄρθρον ἀπαγγέλλει ἔκπτωσιν τοῦ ἐξιωματικοῦ καὶ μόνης φυλακίσεως καταγινώσκουμένης.

Ἡ ὑπεξαίρεσις δὲ καθ' οἰοῦσδήποτε τελουμένη λογίζεται κοινῶς ὡς προσβάλλουσα τὴν δημοσίαν τάξιν, ἐπομένως ἀδίκημα ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ ἄνευ μηνύσεως τοῦ παθόντος καταδιωκτέον. Τοῦτο δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου συνάγει τις, διότι μόνον ἐπὶ οἰκογενειακῆς ὑπεξαίρεσεως κατὰ τὸ 377 ἄρθρον, εἰς ὃ παραπέμπει, ὡς εἴρηται, τὸ 393, ἀπαίτεῖ μήνυσιν τοῦ βλαφθέντος. Καὶ ἀναμφισβήτητος μὲν ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωξις ὑπεξαίρεσεως δημοσίων πραγμάτων ἢ ἀνήκοντων εἰς ἄλλα νομικὰ ἢ φυσικὰ πρόσωπα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβλεψιν τῆς πολιτείας διατελούντων, ὡς περιορισμένην ἐξουσίαν διαθέσεως τῶν ἰδίων ἐχόντων· ἐπὶ πραγμάτων ὅμως ἰδιωτικῶν ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωξις, ἥτις, ὡς ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς εἴρηται, εἶναι δυσσυμβίβαστος πρὸς τὸ ἀπαλλοτριωτὸν τῶν ἰδιωτικῶν δικαίων (ἴδε Κλοπῇ)

ἐνταῦθα ἀποβαίνει ὅλως ἀδύνατος, διότι προϋπόθεσις τοῦ ἀδικήματος εἶναι ἡ πρὸς τὸν κύριον ἄρνησις τῆς ἀποδόσεως τοῦ πράγματος ἢ τῆς πλήρους ἀποζημιώσεως αὐτοῦ, ἐπομένως· πρὶν ἢ καταγγεῖλῃ τοῦτο ὁ κύριος οὐδ' ἡ γνῶσις καὶ τοῦ ἀδικήματος εἶναι δυνατή, ἄρα οὐδὲ καταδιώξεως ἕναρξις. Ἐπειτα ὑποτιθεμένης καταδιώξεως, ὁρμηθείσης τῆς ἀρχῆς ἐκ τῆς κοινῆς φήμης, ἢ ἐκ πλαγίων εἰδήσεων, πάλιν ἀσκοπος πᾶσα ἐνέργεια ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου, ὅστις εἰς πᾶσαν ὥραν δύναται νὰ ματαιώσῃ τὴν καταδίωξιν, δηλῶν, ὅτι συναινεῖ εἰς τὴν γενομένην κατανάλωσιν ἢ ἄλλην χρῆσιν τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ καταδικωμένου οὔτε δὲ κοινὸς κίνδυνος νοητὸς ἐπὶ νοσφισμοῦ ἰδιωτικῶν πραγμάτων, συναινεῖ τοῦ κυρίου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δὲ δῆλον, ὅτι καὶ ἐπὶ ὑπεξαίρεσεως ὡς ἐπὶ πάντων τῶν κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἀδικημάτων χωρεῖ ἰδιωτικὴ συγγνώμη κατὰ τὸ 98 ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τὴν ἀπάλιν δ' ἐκ τούτου καταφανέστερον τὸ ἀσυμβίβαστον, ὡς εἴρηται, τῆς ἐξ ἐπαγγέλματος καταδιώξεως τῆς ὑπεξαίρεσεως ἰδιωτικῶν ἀντικειμένων.

Τεθέντος δ' ὅτι ἡ ὑπεξαίρεσις εἶναι τετελεσμένη ἅμα τῇ ἀρνήσει τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος ὑπὸ τοῦ κατόχου, ρητῇ ἢ ἐμπράκτῳ, ἀπόπειρα κατ' αὐτὴν εἶναι ἀδύνατος, διότι πρὸ τῆς ἀρνήσεως ἐνδεῖξις ἀσφαλῆς τῆς ἐνόχου προθέσεως οὐδαμῶθεν δυνατή.

Α. Γλαράκης

Υφαίρεσις. Δηλοῖ ἀφαίρεσιν πράγματος κρύφα καὶ δολίως, ὅθεν οὐδὲν ἄλλο ἢ κλοπὴν. Οὔτε δὲ ἀποτελεῖ αὕτη ποινικὸν ὅρον πρὸς δῆλωσιν ἰδίου ἀδικήματος, οὔτε εἶδους ἄλλου γενεωτέρου, διὸ οὐδ' ἰδίου ἄρθρου ἐνταῦθα ἔχρηξεν· ἐκ πλάνης ὅμως ἐξέλαβόν τινες, ὅτι ὑφαίρεσιν ὀνομάζει ἐνταῦθα ὁ ποινικὸς νόμος τὴν καλουμένην οἰκογενεϊκὴν ἢ οἰκιακὴν κλοπὴν, ἀρχομένου ἀπὸ τῆς προκειμένης λέξεως τοῦ περὶ τῆς κλοπῆς ταύτης πραγματευομένου 377 ἄρθρου τοῦ νόμου.

Τιμωρεῖ δ' ὁ ποινικὸς νόμος τὴν ὑπὸ στενῶν συγγενῶν, ἢ καὶ ἀπωτέρων, συνοικούντων ὅμως, καὶ ὑπὸ οἰκετῶν ἐκ λαίμοργίας πραττομένην κλοπὴν ἐλαφρότερον τῆς κοινῆς, συγγνωστέαν πως ταύτην λογίζων, ὡς ἐν τοῖς περὶ κλοπῆς εἰρηται (ἴδε Κλοπή)· μεταχειρίζεται δὲ τὴν λέξιν ὑφαίρεσις, καὶ εἰς πληθυντικὸν μάλιστα ἀριθμὸν, ἀπλῶς, ἵνα πιστότερον εἰκονίσῃ τὸν συνῆθη ἐπὶ τοιαύτης κλοπῆς τρόπον τῆς βαθμιαίας καὶ ἀφανοῦς ἀφαίρεσεως, καὶ τὸ πενιχρὸν τὸ πλεῖστον καὶ ἄτολμον τῆς πράξεως· οὐδαμῶς ὅμως ἵνα ὀνομάσῃ ἴδιον ἀδικήμα ἢ ἴδιον εἶδος κλοπῆς. Ὅθεν καὶ ἡ μεταξὺ οἰκείων κλοπὴ, κλοπὴ ἐξ ἴσου καλεῖται, οὐδὲ χαρακτηρίζεται αὕτη ἀσφαλῶς καὶ ἀναγκαίως διὰ μόνου τοῦ ὅρου τῆς ὑφαίρεσεως, δυνατόν δὲ νὰ κληθῇ ἐξ ἴσου ὑφίρεσις πᾶσα ἄλλη κλοπὴ, καὶ ἰδίως ἡ τμηματικῶς καὶ ὑπόουλως τελουμένη.

Α. Γλαράκης

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Σελίς	12	στήλῃ	6'	στίχ.	20	γραπτέον	ἡ ὁ εἰσαγγελεὺς
»	12	»	6'	»	33	»	τοὺς κεκτημένους τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου νόμου ὀριζόμενα προσόντα
»	19	»	α'	»	19	»	αἱ φωτογραφίαι
»	20	»	6'	»	28	»	ἀντιπροσωπεύοντας
»	21	»	α'	»	27	»	δόξης
»	22	»	6'	»	41	»	ἄρθρ. 781
»	23	»	α'	»	44	»	29 § 1 (ἀντὶ 2941)
»	30	»	α'	»	27	»	ἀτιμώρητος (ἀντὶ θευιτῇ)
»	42	»	π'	»	30	»	ἰστέον
»	47	»	6'	»	41	»	libertate
»	48	»	6'	»	35	»	ὑπεβάλλετο οὐχὶ μόνον
»	48	»	6'	»	40	»	ἀείποτε liberum caput καὶ ἐπρωστατεύετο κατὰ τῶν ὕδρων, αἵτινες ἀπετείνοντο κατ' αὐτοῦ.
»	75	»	α'	»	25	»	εἰκότως ἐπὶ γνώμην ταύτην
»	81	»	α'	»	1	»	τ' ἔστω (καὶ οὐχὶ τρίτω)
»	90	»	α'	»	37	»	ἄλλων (καὶ οὐχὶ ἄλλων)
»	116	»	6'	»	6	»	ἱστιοτετέχῃ ἢ λέξις ἐκουσίως
»	118	»	α'	»	9	»	ὡς ἀντὶ καὶ
»	134	»	6'	»	11	»	τοιαύτη (καὶ οὐχὶ τοιαύτην)
»	178	»	α'	»	41	»	ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου
»	180	»	α'	»	41	»	δοι (καὶ οὐχὶ δοι)
»	185	»	α'	»	39	»	μετ' αὐτῶν, ἐξαιρουμένων τῶν κατηγορουμέ νων, μαρτύρων, δικηγόρων καὶ δικαστῶν,
»	187	»	α'	»	6	»	δύναται τὰ ὀθήσωσιν
»	209	»	α'	»	38	»	Ὁ δὲ νόμος 35 Παρδ (21 2)
»	212	»	6'	»	5	»	τὰ ἔρια καὶ ἡ γονή
»	218	»	6'	»	14	»	ἐλάττωμα ἐξ ὀργανικῆς παθήσεως (Α Π. 47 τοῦ 86, 320 τοῦ 91)
»	237	»	6'	»	4	»	ὀλικῶς (καὶ οὐχὶ ὀλικῶς)
»	237	»	6'	»	21	»	Ἀλλ' ἢ ἀτλή
»	238	»	6'	»	39	»	ἀντὶ τοῦ ναύλου (καὶ οὐχὶ πρὸς τοῦ ναύλου)
»	239	»	α'	»	10	»	διὰ τὰ (καὶ οὐχὶ διὰ τὸν)
»	242	»	»	»	»	»	Σημειωτέον ὅτι διατάξεις τινὲς τῶν νόμων ἈΡΟΗ' καὶ ΑΦΕΑ' μετερρῶθμισθησαν διὰ τοῦ νόμου ΒΦΨΒ
»	244	»	α'	»	12	»	ἐπὶ τοῦ φορτίου
»	244	»	α'	»	44	»	τῶν περὶ
»	244	»	6'	»	36	»	ἀφορῶντος
»	246	»	α'	»	2	»	ὡς ὑπερόγκου
»	246	»	α'	»	29	»	τῆς περαιτέρω
»	247	»	6'	»	13	»	αἱ ἀπλάτ' ἀβαταί
»	253	»	α'	»	1	»	Νόθευσις ἐγγράφων
»	253	»	6'	»	4	»	Νόθευσις σφραγίδων καὶ σημάτων
»	253	»	6'	»	26	»	χρώμενος ἀντὶ χρῆται
»	258	»	6'	»	36	»	κοινήν ἀντὶ κροινῆν

Σελι:	254	ζήλη	Σελ.	6	γραπτέον λεπτομερέστερον
»	255	»	»	32	» ἐμπειστοτεμένων
»	256	»	»	32	» εὐθύνη ἀντὶ εὐθύνης
»	266	»	»	11	» δόσις ὁ νόμος
»	267	»	»	15	» διαγραφτέος ὁ διαζευκτικὸς σύνδεσμος ἢ
»	269	»	»	42	» τὴν ἐρτασίαν τοῦ ἐνιαυσίου
»	272	»	»	5	» entendement
»	286	»	»	4	» impossibili
»	293	»	»	44	» leges imperfectas
»	297	»	»	35	» οὐχὶ μόνον τὰ μορφώση ἀνεπαισθήτως τὸ τοσοῦτον ἐπίληλον πολιτικῶν οἰκοδόμημα αὐτῆς
»	306	»	»	4	» μεταξὺ τῶν λέξεων οὐχὶ δὲ καὶ τῆς λέξεως ἂν παρενθετός ὁ σύνδεσμος καὶ
»	307	»	»	40	» τὰ ἐφαρμογή μὴ δικαιούμετος τὰ περιορίση
»	308	»	»	6	» ἀσθενειῶν
»	309	»	»	3	» ἢ τοῦλάχιστον καθιστάντες
»	352	»	»	14	» εἰσαγωγὴν τοῦ διὰ τοῦ Βελγικοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 99) καθιερουμένου ἐν Βελγίῳ συστήματος
»	359	»	»	26	» ὅρκον (τοῦ ἄλλως καλουμένου καὶ ἀναγκάσιον ἢ ἐπιβλητοῦ)
»	366	»	»	22	» εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐμπολέμων
»	368	»	»	18	» ἀναπαραγωγὴν
»	373	»	»	25	» παρασχῶν
»	374	»	»	2	» καταστῆ ἀνεξάρτητος
»	386	»	»	29	» τὸ δὲ τῆς παραιτήσεως ἔγγραφο
»	387	»	»	43	» κινητῶν (ἀντὶ κοινητῶν)
»	398	»	»	44	» συσσεσωματωμένα
»	406	»	»	18	» ἔχοντες δικαίωμα
»	410	»	»	31	» traite ἀντὶ traite
»	425	»	»	28	» Α. Π. 40 τοῦ 58
»	429	»	»	34	» αὐτῶν
»	433	»	»	38	» οἱ κατὰ τόντους
»	433	»	»	39	» ὁ ἀριθμὸς
»	435	»	»	39	» αἰτήσεται
»	437	»	»	5	» πρὸς δὲ τυγχάνει
»	444	»	»	30	» πάντως
»	544	»	»	27	» δίδει (καὶ οὐχὶ διδ)
»	445	»	»	9	» προδοὺς τὸν εἰς δὲ ὑπεσχέθη
»	449	»	»	1	» οἰκία τοῦ κατηγορουμένου
»	455	»	»	36	» ἐν καπηλείῳ
»	455	»	»	24	» Rossi
»	464	»	»	5	» ἐμποιοῦντων
»	470	»	»	1	» Ἀλέξανδρος ὁ δευτέρος, διαγραφομένου τοῦ μεταξὺ τῶν λέξεων τούτων κόμματος
»	470	»	»	16	» καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος προσδεύει ἢ ὀπισθοπορεῖ,
»	472	»	»	12	» εἶναι
»	479	»	»	35	» ὄντος
»	479	»	»	1	» δαφνιλοτάτην
»	481	»	»	43	» Hobbes
»	513	»	»	1	» τοῦ μεταλλίου

Σελ. 513	ζήλη	α'	ζίχ.	43	γραπτέον δὲν εἶται αὐτοκρατορικὴ
» 585	»	α'	»	15	» οἱ δικασταὶ ὁμῶς
» 639	»	α'	»	29	» γραμμῆματα ἐκδοθέντα καὶ πιδοθέντα ἢ εὐ- ρισκόμενα εἰς χεῖρας τρίτου διαγραφομένων τῶν λέξεων «εφ' ὅσον διαφέρονται αὐτού- σια κτλ.»)
» 659	»	α'	»	20	» ἐν τῇ στενῇ ἐννοίᾳ
» 559	»	α'	»	23	» pragmaticae
» 667	»	α'	»	31	» δὲν προῦπῆρχεν ὑπόδειγμα
» 674	»	β'	»	2	» μετάφρασις ἀγνώστου ἐποχῆς φησὶ
» 676	»	β'	»	8	» τροποποιήσιν
» 682	»	β'	»	3	» προσέτι δὲ
» 688	»	β'	»	37	» διαγραφτέαι αἱ λέξεις Ἰδε καὶ Στρατοδικεῖα
» 696	»	β'	»	42	» τὸ στοιχεῖον Ζ' (ὡς ἀριθμὸς) μετλητέον εἰς Θ'
» 697	»	β'	»	7	» τὸ στοιχεῖον Η' (ὡς ἀριθμὸς) μετλητέον εἰς Ι'
» 700	»	β'	»	38	» διαγραφτέον τὰς λέξεις ἐν § 3 καὶ ἀντ' αὐ- τῶν γραπτέον ἀνωτέρω
» 701					» Σημειωτέον ὅτι τὰ τῆς ἐξετάσεως τῆς σωμα- τικῆς ἱκανότητος τῶν στρατιωτῶν, περὶ τῆς τῶν Διατάγματος τῆς 23 Ἰουλίου 1887, δὲ μνη- μονεύεται ἐν τῇ ὑποσημειώ τῆς β' στήλης τῆς σελίδος 701, ὥρισθησάμεταγενεστέρως διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς Ἰουνίου 1898 περιλαμβανομένου ἐν τεύχε πρώτῳ σελ. 130 τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερσεως.
» 703	»	β'	»	42	» τοιχοκολλήσεως
» 704	»	α'	»	25	» δὲν ἔχει
» 713	»	α'	»	44	» ὑποβάλλοντες
» 873	»	β'	»	21	» ἐνωσις
» 875	»	β'	»	25	» συνεροχή
» 881	»	β'	»	31	» συνήθως (ἀντὶ ἐνίοτε)
» 881	»	α'	»	22	» ἰσχυρῶς
» 900	»	β'	»	34	» μεταξὺ τῆς λέξεως παρέχοντα καὶ τῶν λέξεων εἰς τοὺς ἐγκλοπωθέντας πανθεταί αἱ λέ- ξεις στρατιωτικαὶ γνώσεις
» 901					» Σημειωτέον ὅτι διὰ μὲν τοῦ Ν. ΒΧΚΕ' τῆς 7 Ἰουλίου 1899 ἐτροποποιή τὸ β' ἀρθρ' τοῦ ΑΣΔΕ' νόμου περὶ τροποποιήσεως ἀρθρῶν τοῦ νόμου ΑΛΒ' περὶ συστάσεως σχολείου ὑπα- ξιωματικῶν. Διὰ δὲ τοῦ Διατάγματος τῆς 3 Ἰουλίου 1899 ἐτροποποιήθη τὰ ἀρθρα 171 — 173 τοῦ Διατάγματος τῆς 7 Μαΐου 1893 περὶ στρατιωτικῶν σχολείων ὧν Εὐελπίδων.
» 944	»	α'	»	2	» τὴν ἀρχὴν
» 951	»	α'	»	10	» διαγραφτέον καὶ μετὰ τὰς λέξεις καὶ ἐπομέ- ως ἀρθρῶν ἢ
» 981	»	β'	»	35	» καὶ ἐπὶ τῶν ἀρθρῶν
» 982	»	β'	»	41	» ἀρτιμετῶν ἐκ τῆς διαχειρίσεως
» 985	»	α'	»	21	» τῶν ἐκ τῆς διαχειρίσεως
» 1003	»	α'	»	20	» καὶ διαγραφτέον
» 1006	»	α'	»	26	» τῆς 1846
» 1006	»	α'	»	36	» ἀρτιμετῶν βασιλικῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

MOZILA CENT			
1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16
17	18	19	20
21	22	23	24
25	26	27	28
29	30	31	32
33	34	35	36
37	38	39	40
41	42	43	44
45	46	47	48
49	50	51	52
53	54	55	56
57	58	59	60
61	62	63	64
65	66	67	68
69	70	71	72
73	74	75	76
77	78	79	80
81	82	83	84
85	86	87	88
89	90	91	92
93	94	95	96
97	98	99	100

No 3

No 3

300

40

Θεοφάνης, Θεόδωρος.

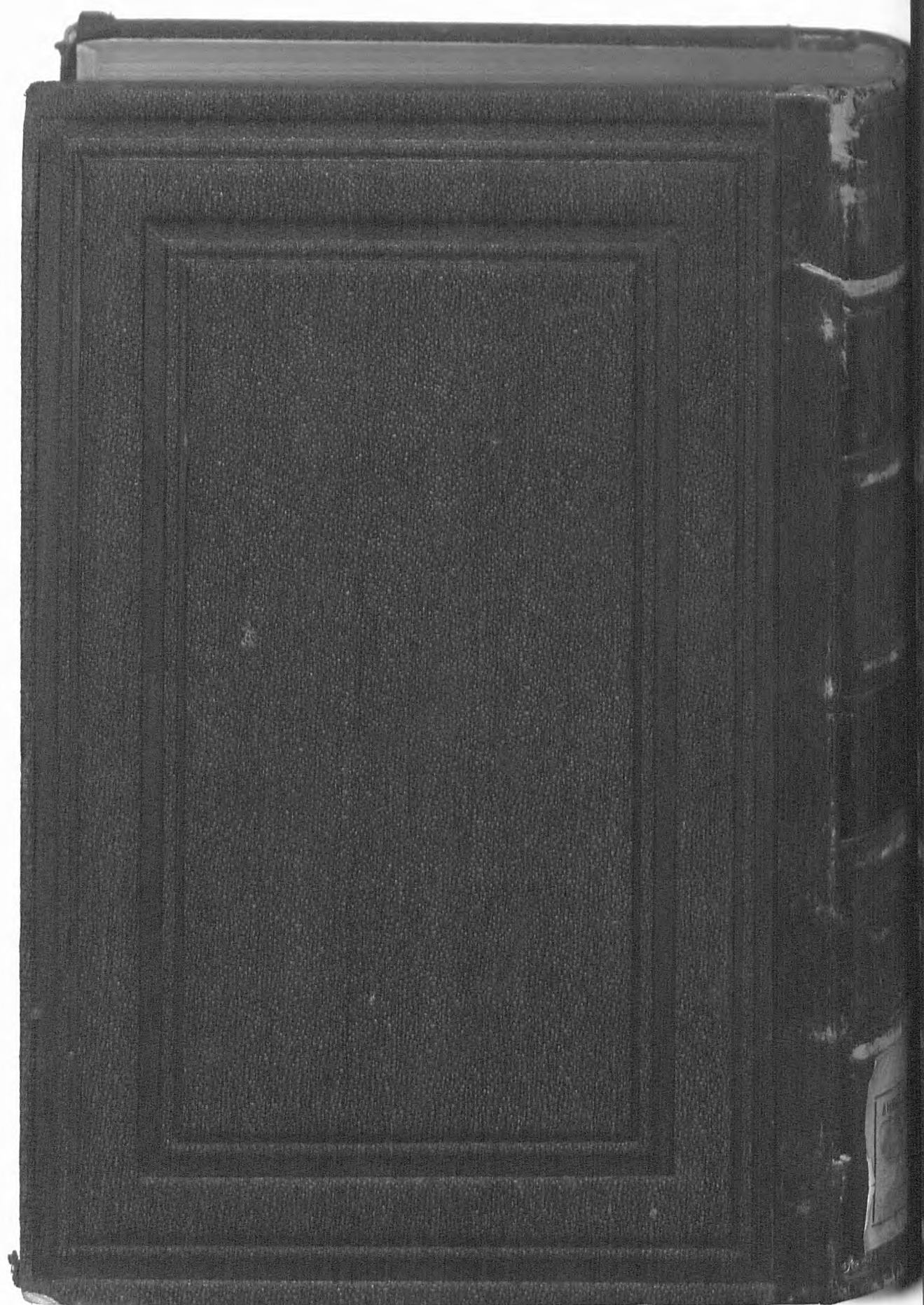
ΛΕΞΙΚΟΝ ΜΟΜΙΧΗΣ

ἀριθ. χρ. 10697

Ἡμερομηνία
ἐπιστροφῆς

ONOMATEPΩNYMON

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας